13
3 F
30

V e 8 - 10

2. 8. 16.

Digitized by Google

Digitized by Google

IOSEPHI MASCARDI
I. C. SARZANENSIS,
PROTHONOTARII
APOSTOLICI.
VOLVMEN PRIMVM.

Concluſiones Probationum omnium, quæ in vtroque Foro verſantur continens, Iudicibus, Aduocatis, Cauſidicis, omnibus denique Iuris Pontificij, Cęſareiqąe profeſſoribus vtiles, practicabiles, ac neceſſarias.

Quibus Canonicæ, Ciuiles, Feudales, Criminales, cæteraq; materiæ contentæ per Ampliationes (vt dicitur) Limitationes, Intelligentiasq; alphabetico ordine abundè digeruntur;

Magis receptis Doctorum opinionibus vbique hoc aſteriſco * notatis.

Omnia ſummo ſtudio poſtrema hac editione recognita.

Cum Summarijs, ac Indice rerum, ſententiarumq́ue magis ſelectarum locupletiſſimis.

CVM PRIVILEGIIS.

[stamp]

VIRTVTI SIC

CEDIT INVIDIA.

VENETIIS, MDCIX.

Apud Hæredem Damiani Zenarij.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

IOSEPHVS MASCARDVS CANDIDO LECTORI S. D.

SI, quis etiam atque etiam cum animo ſuo, quot, & quantis miſerijs humana vita ſit expoſita, humaniſſime Lector, conſideret, quicquid ille dixerit, & fecerit, non tam, vt id ſibi bono, atque honori, & dignitati, quàm vt ne damno, moleſtiæ, dedecori in tanta malorum turba ſit, ſi habebit (vt aiunt) acetum in pectore, omnibus votis exoptabit. Etenim cum aſſidue ſic viuamus, vt tanquam in ſtatione, vel potius in arena, atque in acie contra hominum, & mali dæmonis inſidias ſtare videamur, nequaquam beatus is, cui multa bona, ſed potius is, cui minimum mali experiri in hac vita contigerit, exiſtimandus eſt. Hoc intellexiſſe mihi videntur Spartani, qui in omnibus ſuis votis hoc addebant, iniurias ferre vt poſſent. nec Solon hoc neſciuit, qui neminem ante mortem beatum eſſe dicendum, ſibi diuitiarum nomine nimium arrogantem Crœſum Regem admonuit. Hoc, quod homines à veritate noſtra alieni intellexerunt, nos, qui veritatis & felicitatis parentem conſequuti ſumus, non intelligere certe turpe eſt. Sed quid alij ſperent, aut cogitent admonuiſſe ſatis eſt; vt de me loquar, cum hoc opus arduum, & laborioſum de Probationibus in lucem emiſerim, tantum abeſt, vt aliqua honoris ambitione, aut gloriæ cupiditate ducar, vt mecum præclare actum iri, ſi malorum obtrectationes effugiam, putem. Nec tamen in tanta maledicorum turba poſtulo id, quod nulli adhuc Scriptori accidit, vt mea ſcripta nullum obtrectatorum ſermoni locum relinquant. non enim ignoro huic malo remedium, niſi ſi tacuerim, nihilq; ſcripſerim, inueniri poſſe nullum. Mihi potius ſatis ſuperq; erit, ſi id, quod in mea manu eſt, ne aliquis me iure coarguere poſſit, præſtitero. Hoc tua æquitate fretus humaniſſime Lector, me tuo teſtimonio conſecuturum ſpero, ſi difficultates, quibus in hoc perdifficili opere componendo affectus, & afflictus ſum, breuiter explicauero. Non te præterit, Amice Lector, quam tranquillo, quieto, & ab omni cura vacuo animo eſſe debeat is, qui ſuas cogitationes litteris mandare, ac in apertum referre voluerit. Ego autem, ex quo hanc ſcribendi materiam ſum aggreſſus, quam diſtrictus, quot quantiſq; occupationibus implicatus fuerim, difficile dictu eſt. Primum Romæ cum omne meum ſtudium, & ingenium, quantulum id cunque eſt, ad has lucubrationes contuliſſem, Mediolanum cũ Vicarij apud Illuſtriſſ. Card. Borromæum, cuius ſanctitatis ſplẽdor omnibus orbis terrarum nationibus lucet, dignitate proficiſci mihi contigit. ibi ſi quid otij, ſpatij, & temporis, quod perexiguum fuit, incœpto operi impendi, id grauiſſimis, & moleſtiſſimis, quas ſigillatim omnes referre longum eſſet, occupationibus ægre fuit ereptum. Patauium deinde, vt eodem munere fungerer, cum fuiſſem accerſitus, loci magna, curarum nulla mihi facta eſt mutatio tantis enim in rerum aſperitatibus, & temporis anguſtijs ſum verſatus, vt vix tantulum ſpatij, quod ſcribendi ſtudio ſuppeditarem, mihi vacauerit. Neapolim non ita multo poſt, vt Illuſtr. Card. Paulo Aretio, cuius mortui religio, pietas, integritas, benignitas in perpetuum victura eſt, Vicarius operam nauarem, me contuli. In illa vero tam graui & illuſtri prouincia, quam parum ab innumeris ſolici-

tudinibus mihi adſcribendum fuerit otij, me tacente, vnuſquiſque per ſe conijcere poterit. Mortuo Aretio, Placentinam Eccleſiam Vicarius Reuerendiſſ. Philippi Seghę apud Regem Catholicum internuncij, quem, vt tanti Antiſtitis admirabilis ſapientia, probitas, grauitas dignitasq́; poſtulat, honoris gratia nominatum volo, adminiſtrandam conſenſu Summi Pontificis Gregorij XIII. cuius ſalus, quia ſuę fidei commiſſi gregis commoda aſſiaue intuetur, noſtra ſalus eſt, etiam ab Illuſtriſſ. Card. Philippo titulo Sancti Xiſti, qui omnium patronus Placentinam Eccleſiam in ſuam fidem recepit, virtutibusq́; omnibus inſtructus ſibi viam ad cælum munire omni ſtudio conatur, diplomate accepto ſuſcepi. Hic mihi labor quam moleſtus, quam operoſus fuerit, quantum oneris hic honos attulerit, in præſentia nihil commemorare eſt. illud veriſſime dicere poſſum, cum ijs oneribus ſuſceptarum rerum ſolus premerer, quę iam antea vix multi collegę ſuſtinere poterant, me nihil quieti, nihil vacui, nihil omnino liberi temporis huic ſcribendi cognitioni impertiuiſſe Nunquam tamen ab incœpto deſtiti, nunquam animum deſpondi, ſed omnes difficultates exhorrui, moleſtias deuoraui, vigilias, labores infinitos, & extraordinarios, atque intempeſtiuos exhauſi; contra ingruentes alium ſuper alios caſus ſemper pugnaui. Sed fortaſſe fuit, vbi poſt tantos eccleſiaſticarum adminiſtrationum labores exantlatos acquieſcerem. nihil minus. nam cum Romam conceſſiſſem hac ſpe, vt ibi inchoata operi ſummam manum imponerem, vix ſoccos mihi detraxerant ſerui, cum honos, atque adeo onus inuiſendi Faliſcorum Eccleſiam, & Corytum antiquiſſimam Italię vrbem mihi tribuitur. quo munere nondum peracto, Romam à ſummo Pontifice fui ea de cauſa accerſitus, vt Adiacenſis epiſcopatus, qui in Corſica eſt, adminiſtrationem ſuſciperem, aliaq́; in ea inſula, quę ad noſtrę religionis dignitatem pertinẽt, primo quoque tempore obirem. Tum vero ſi quam ſpem incœpti operis perficiendi habebam, eã omnem propemodum amiſiſſe mihi viſus ſum. Rem paucis expediam, nihil celabo, nihil diſſimulabo. quęcunq; in meis libris leges, omnia feſtinanter, raptim, curſim, operisq́; ſubciſiuis arripui, vt noſtras Concluſiones, & Probationes non ea, quę par erat, ſtatera, aut trutina probare, & examinare vſquam per tot incommoda mihi licuerit. Hę cauſę, humaniſſime Lector, fuerunt, cur ſerius, quam volebam, in manus hominum Probationum opus, cum ego aliud cogitarem, aliud accideret, venerit: Cum vero maxime mihi eſſet in optatis non partem aliquam operis, ſed totum opus perfectum, & abſolutum edere, conſilium mutare, in hac noua inſulari Prouincia, & duas tantum partes, ſuppreſſa interim, quę tamen propediem apparebit, parte tertia, typis committere ſum coactus. Illud autem ſi quis mihi vitio dederit, quòd in meis ſcriptis verborum ornamenta, & ſententiarum lumina non adhibuerim, is ęquum mihi iudicem ſe prębebit, ſi primum hoc non eſſe exigendum ab eo homine, qui ſemper eos voluat libros, quorum authores rebus contenti verborum elegantiam aſpernati ſunt, intellexerit: Deinde, quod materia hęc, qua de agimus, Latini ornatus, & leporis capax neutiquam eſſe poteſt. nec hoc alicui mirum videri debet. nam ſi cum litterę florebant lingua Latina inops putabatur, quid noſtra tempeſtate, tot nouis ſuper alias litibus exorientibus, cenſendum eſt? Itaque vt ego ſermonis commoditatem minime, quantum res ipſa patitur, contemnendam duco, ſic alio impellente neceſſitate, de verborum inſignibus haud ſolicitum, re ſatis intellecta, ſcriptorem eſſe debere exiſtimo. Hęc, non ignarus multo plures eſſe, qui alienas res quantumcunque perfectas cauillantur, quam qui imitantur, & in aliorum ſcriptis legendis magis quid reprehendere poſſint, quam quid laudare debeant, ſpectare conſueuerunt, mihi ſcribenda duxi. Tu melioris mentis, & ęquioris animi, humaniſſime Lector, humanę conditionis non immemor, alienę famę, & exiſtimationi ſuccurres, maximoq́; opere id, quod opto & ſpero, mihi dabis, vt ſi quid in meis libris tua cognitione dignum cenſueris, id Diuinę gratię tribuas, errata humanę imbecillitati remittas. Vale.

IN EXIMIOS

DE PROBATIONIBVS LIBROS

AB ILLVSTRI AC REVERENDISSIMO IOSEPHO MASCARDO PROTONOTARIO APOSTOLICOS EDITOS,

Petrus à Porta Placentinus, Artium Doctor, & Poeta Laureatus.

QVAENAM tanta mouent rerum miracula ſenſus?
Quanam lux oculis accidit alma meis?
Ecce nouum fulget lumen, ſed lumen olympi,
Terras conſpicuum ſaſpicit ecce decus.
Sancta fides, & Iuris honos, & gloria Legum,
Terreſtres viſunt, numina grata, domos.
Gratia Maſcardo, tanti qui inuentor honoris,
Perpetuo nobis tempore digna dedit.
Theſauris terras, atque his cæleſtibus, auget,
Quos voluenda queat nulla abolere dies.
Quos, quali ratione cibos, quæ pabula menti,
Quàm certum recto tramite præbet iter?
Præbet iter nobis, cæli quod limine ſiſtat,
Datque homini nunquam cernere viſa prius.
Diſcite mortales duras componere lites,
Hoc Duce, iudicij diſcite noſſe viam.
Quis negat? arcta via eſt, nec non atque ardua, verum
Perfacilis, tanto nunc Duce, ſitque breuis.
Conſilio præſtans hic leges legibus ornat,
Priſcis dans artes artibus arte nouas.
Hæc laus, augusta ſunt, ſunt hæc munera mentis,
Magne vir, hæc animi ſunt monumenta tui.
Sæpius o felix, licuit cui munere cæli
Muneribus velle, & poſſe iuuare viros.
Ergo ſuos olim ſiſtent vaga ſidera curſus,
Non ſiſtet curſus, ſed tua fama ſuos.

IDEM IN EOSDEM.

QVID primum poſsim de tantis dicere rebus?
Vel quid poſtremum? pergraue vtrunq; mihi
Cernite Maſcardi læto ſurgentia cœlo
Officium cunctis lumina luminibus,
Nam ſicut ætherio concedunt ſidera Phœbo,
Si lux priſca nouo victa nitore latet.
Inuenit, inuentis ſcit prudens addere lucem,
Multa quidem mutat, ſed meliora facit.
Nec verſans animos longis ambagibus inſtat,
Incerta hic ſtabili ſed ratione probat
Cedit ſuſpicio, legum ſtat gratia viuax,
Inuita inuidia, nil niſi recta docet.
Optima ſcire docet, mirus (nil diſcrepat) ordo,
Vnaque compacto corpore forma viget.
Quod monet eſt ſimplex, verum duntaxat, & æquum,
Sedulus abſtruſos nec ſinit eſſe dolos.
Quid quod & huic proprium eſt, ſophiæ dum limina pandit,
Vtilibus parili iungere honeſta iugo?
Cunctorum at pretium eſt, veræ hæ victoria laudis,
Quod probat hic factis, quæ docet, ipſe ſuis.
Sed quid ego ah demens prætendo lampada ſoli?
Scribere Maſcardi magna, tacere meum eſt.

ELENCHVS

QVAESTIONVM QVAE IN HOC VOLVMINE PRIMO CONTINENTVR.

PROBATIONIS neceſſitas, & vtilitas, quæſt. 1
Probatio quid ſit 2
Probatio vnde dicatur 3
Probationum ſpecies, quot ſint 4
Probationum ſpecies prima, quæ fit per teſtes 5
Probationum ſpecies ſecunda, quæ fit per inſtrumentum & ſcripturam 6
Probationum ſpecies tertia, quæ fit per confeſſionem 7
Probationum ſpecies quarta, quæ fit per euidentiam facti 8
Probationum ſpecies quinta, quæ fit per iuramentum 9
Probationum ſpecies ſexta, quæ fit per præſumptionem quæſt. 10
Probatio ſemiplena 11
Probationis ſemiplenæ tertia ſpecies, quæ fit per comparationem literarum 12
Probationis ſemiplenæ quarta ſpecies, quæ fit per priuatam ſcipturam 13
Coniectura 14
Indicia 15
Fictio 16
Probare quis & quomodo, quid, & quando debeat. 17

ELENCHVS
ARGVMENTORVM CONCLVSIONVM
OMNIVM, QVAE IN HOC VOLVMINE PRIMO
CONTINENTVR.

ABBAS vt Abbas aliquid faciens, an ſe Abbatem etiam probare cogatur, Concluſ. 1
Abbatis vel prelati acta, an & quomodo conſenſu conuentus, vel capituli facta preſumantur. 2
Abbas qñ & io quo poſſit ꝑ ſuo monaſterio eē teſt. 3
Abbreuiatura inſtrumenti, an plene ſoleat probari. 4
Abſentia vel præſentia, an & quando præſumatur, & quaodo, & per quem probentur 5
Abſentia an & quando præſumatur in bonã, vel malam partem 6
Abſentia in præſcriptione, an & quando, & per quos probetur 7
Abſentia in iudicijs, quomodo probetur, & quot modis quis eſſe abſens dicatur, & quis eam probet 8
Abſẽtia in ſtipulationib. quo pacto probetur, & quãdo illa vitiat. 9
Abſentia aduocati, quomodo probetur 10
Abſentia in cauſa reipublicæ eſſe probandam, & quis cauſa reipublicæ abeſſe dicatur, vel ex iuſta cauſa 11
Abſolutio ab excommunicatione, quomodo probanda 12
Excommunicatum an icciteo ſe confiteatur, qui ſe ab excommunicatione liberari efflagitet 13
Acceſſorium an ſtatim confirmatum cenſeatur ſi probatum fuerit principale, & quid in ſeparatis 14
Acceſſorium, quo tempore probari poſſit iuramento 15
Acceptatio an præſumatur facta legitimo tempore, & an illud tempus ſit probandum 16
Acceſſus non tutus, an & quando probari debeat 17
Acceſſus non tutus, an probetur per teſtes ſingulares, & quomodo deponere debeant 18
Acceſſus non tutus an probetur, inimicitias probando in loco, in quem ſe conferre debet 19
Acceſſus non tutus, an ipſo cenſeatur probatus, quod probatum ſit peſtem eſſe in aliquo loco 20
Accidens cuius generis ſit probationis 21
Acclamatio, per quot teſtes, & quomodo ſit probanda 22
Acclamatio puellæ, an inducat præſumptionem ſtupri vel adulterij, vel vulneris 23
Accuſans, & non probans, qua pœna ſit afficiendus, & quo pacto id procedat 24
Accuſator, quando calumniator præſumatur, & quæ pœna ſit illi infligenda 25
Accuſator & teſtis an quis eſſe poſſit contra accuſatum 26
Accuſatus capitaliter, an poſſit teſtimonium perhibere, pendente accuſatione capitali 27
Accuſans teſtes falſi, dicens corruptos, an teneatur probare corruptelam & falſitatem, & quando & quo pacto procedant 28
Accuſatore non probante quem nõ turbaſſe poſſeſſionem, reus abſoluitur 29
Acquiſita per mulierem conſtante matrimonio, an de bonis mariti acquiſita cenſeantur 30
Acquiſita per fratrem cum alijs fratribus viuentem poſt obitũ prioris hæreditate indiuiſa, an cenſeantur acquiſita de paterno patrimonio, & iſtiuſmodi an debeant inter eos communicari, & quomodo inter fratres intelligatur contracta ſocietas 31
Acta iudicij quomodo probentur 32
Acta iudicij facta in vno iudicio, quomodo probent in alio inter eaſdem perſonas, & quo pacto id procedat 33
Acta, probationes & confeſſiones factæ & coniecturæ & præſumptiones habitæ in iudicio ciuili, an probent, & fidem faciant in iudicio criminali 34
Aſſertioni iudicis & notarij ſuper actus, quomodo credatur, & late de ſententia 35
Actore non probante, reum abſolui, latiſſime examinatur 36
Actor an prius debeat probare, quam reus 37
Actus in dubio, cuius nomine præſumatur factus 38
Actus facto furioſo, an & quomodo valeant 39
Aditio hæreditatis, quomodo probetur, & præſumatur 40
Aditio hæreditatis, & animus adeuntis, quõ probetur per verbum, volo, & per verba demonſtratiua, cõditionalia, & enunciatiua. 41
Aditio hæreditatis, quomodo probetur per ſcripturam 42
Aditio hæreditatis, quomodo probetur per facta 43
Aditio hæreditatis per plurimos modos probatur, qui etiam ſinguli explicantur 44 & concluſ. 50
Aditio hæreditatis, quomodo probetur per poſſeſſionem bonorũ hæreditariorum defuncti 45
Aditio hæreditatis an probetur ex eo, quod quis poſſederit bona hæreditaria per decennium 46
Aditionis modus decimusquintus explicatur, & quõ procedat. 47
Aditam hæreditatem, an confectio inuentarij probet 48
Adeundam ad hæreditatem ſi quis inſtituat procuratorem, an propterea dicatur eam adiuiſſe 49
Aditio hæreditatis, an per ceſſationẽ in non faciendo probetur. 51
Aditionem hæreditatis per teſtes ſingulares probari: & quo pacto id locum habeat 52
Adminiſtrator ſoluens, an de ſuis, vel pecunijs eius cuius bona adminiſtrat, ſoluiſſe præſumatur 53
Adminiſtrationis tutelæ probatio, an fieri debeat ſingulatim de rebus adminiſtratis 54
Adminicula, an per ſe probent 55
Adulationis mala quam plurima connumerantur: & an adulatoria verba probent 56
Adulterij ſcelus improbatur, quibus pœnis olim vindicati fuerint adulteri, & cuius ſit probationis 57
Adulterij ad probationem an antequam quis deueniat, ſit in primis neceſſe probari matrimonium, alias ſuccumbat: nonnullaque ſcitu digna ad probandum adulterium traduntur 58
Adulterium quomodo teſtes probent 59
Adulterium nunquid probetur ex pernoctatione mulieris extra domum mariti 60
Adulterium an probetur ex deprehenſione viri in domo mulieris formoſæ 61
Adulterium an per auditum probetur 62
Adulteriũ an ad excludendũ matrimoniũ per rumorẽ probetur. 63
Adulterium nonnullis modis probari poteſt 64
Adulteriũ, an teſtes, vnus de vna die & loco, alios de alia deponẽs probent: vbi ẽt intelliges nõnullas alias adulterij probationes. 65
Aduocatus, an in cauſa ſui clientis teſtando probet 66
Affectio vbi, & quando præſumatur, & quomodo probetur 67
Affinis, an probet pro ſuo affine 68
Affinitas & conſanguinitas, an poſſit per teſtes probari 69
Affirmatiua ne facilior, quam negatiua probetur 70
Aggreſſio cum ſemper præſumatur facta animo occidendi aggreſſoris ſunt partes, vt probet ſe non habuiſſe animum occidẽdi. 71
Et de aggreſſore, & quomodo vter prior in alterum impetum fecerit, probandum ſit, & præſumendum 72
Agnatio in ſucceſſione, quomodo probetur 73
Agnati ſi compellantur ad teſtificandum contra eius agnatos, an probent 74
Alienatio rei eccleſiaſticæ cum vtroque iure, & Cæſareo, & Pontificio ſit prohibita, multa probanda ſunt, vt ſubſiſtere poſſit, quæ recenſentur 75
Alimenta à matre filio præſtita, an præſumi poſſit, vel probari donata, an animo repetendi data 76
Alens vir vxorem ægrotam, an præſumatur pietatis cauſa, & coniugali amore facere, & quo pacto alimenta probanda ſint 77
Allegaori, vel dicenti aliquid, illud ei probandum eſt, cuius rei gratia multa afferuntur exempla 78
Allodium quid ſit, & quibus modis probetur, & præſumatur 79
Allocutio ſummiſſa ad aures, an faciat indicium tractatus delicti commiſſi, & an probet illud 80
Alluuio, quomodo probetur 81
Alternatio, quomodo præſumatur 82
Altitudo, quomodo probetur per teſtes 83
Ambaſciatores, quomodo probentur 84
Amicitia quomodo probetur per teſtes, & quomodo, & quando præſumatur 85
Amicus, in quibus caſibus pro amico teſtimonium dicendo probet, & in quibus reijciatur 86
Amiſſio, quomodo probetur, & quando ſtetur iuramento amiſſionem aſſerentis, & quando non 87
Amiſſio ſcripturarum quomodo probetur 88
Amor inter amaſium & amantem nonnulis modis probatur 89
Ancilla de ſuſcepta io vxorem à domino quid præſumatur, & de reperta prægnante in domo domini, & an & quando pro domino poſſit teſtificari 90
Animal vt bos, vel equus, an probetur eſſe alicuius per ſtigma impreſſum 91
Animal venditum, morboſum, vel putridum apparens, an tale præſumatur fuiſſe tempore venditionis, & traditionis 92
Animam teſtatoris mœrere ob mulieris impudicam vitam præſumitur 93
Animos quibus modis probetur 94. & quomodo, concl. ſequen.
Animus compenſandi quibus modis probetur 96
Animus delinquendi, quibus modis probetur & præſumatur 97
Animus deliberatus & præmeditatus in occidendo, an & quando, & quibus modis præſumatur, & probetur 98. & concluſ. ſeq.
Annuli tranſmiſſio, an probet matrimonium 100
Annuo præſtatio, quibus modis probetur 101
Antecedens prohibẽs, quib. præſumptionib. poſſit præſumi, vel probari prohibitum etiam oẽ id, per quod peruenitur ad illud 102

An.1-

Digitized by Google

Antiqnum tempus, quod varijs in rebus intelligatur, & quæ probationes ad id ſatis ſint 103
Antiquum, an & quomodo probetur per teſtes de auditu 104
Antiquum quib. modis probari poſſit 105
Antiquum, qũo probetur per verba enunciatiua, ſiue narratiua. 106
Antiqoum per coniecturas, indicia, & præſumptiones, quomodo probetur 107
Antiquitas, quo pacto præſumat, & probet ſolemnitatem interceſſiſſe in omnibus actibus 108
Apocha an & quomodo fidem faciat 109
Apocham ſi debitor neget, quomodo fieri poſſit, vt plene probari valeat 110
Apocha, quæ nullo teſtium fulta adiumento eſt, an & quo tempore probet 111
Apoſtatam aliquem eſſe, pluribus modis poſſe probari 112
Apoſtillæ adiectæ inſtrumento, an & quando, & qũo probent. 113
Appellans quæ probare compellatur, & quo pacto ſit probanda appellatio 114
Et nonnulla alia recenſentur, quæ appellanti probanda ſunt concluſ. ſeq.
Appellans an & quando probare debeat impedimentũ proſequendi appellationem, & quomodo probetur 116
Appellatio an & quando deſerta præſumatur, & appellationis renunciatio quomodo probetur 117
Appellationis in cauſa, an & quomodo probari poſſint non probata in cauſa *principali* 118
*Appell*ationis delatio, quomodo probetur 119
Appellatio an & qũo intra decem dies interpoſita præſumatur. 120
Approbatio ſententiæ, aut ſcripturæ, quibus modis probetur. 121
Aquæ bonitas, quibus modis probetur 122
Aqua an & quibus modis probetur eſſe propria alicuius 123
Arbiter an poſſit eſſe teſtis in cauſis, in quibus fuit arbiter, dirimitur concluſio. 124
Arbiter tanquam arbiter, & arbitrator, ſi pronunciet, cui potiſſimũ id ſit aſcribendum 125
Arbitramentum quomodo probetur 126
Arbor per quot pedes præſumatur emittere radices 127
Armatus cenſeatur ne bene, an male armatus eſſe 128
Arrarum traditio in ſponſalibus, quo pacto probanda ſit 129
Articuli admiſſi an cenſeantur, ſi ſuper his ſint teſtes recepti 130
Articuli quando admittuntur, an pars vocanda ſit 131
Articuli impertinentes, an ſint admittendi 132
Articuli in cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter intentata, an poſt lapſum terminum, etiam re integra admittantur. 133
Articuli an admittantur poſt publicatas atteſtationes. 134
Artificem quem non eſſe, quomodo probetur 135
Aſcendentes an præſumantur velle relinquere hæreditatẽ deſcendentibus 136
Aſſaſſinium quomodo probetur 137
Aſſaſſinus, vel prædo an probetur quod nummis captus pecuniam acceperit, vt patraret homicidium, & alijs modis, qui enumerantur in concluſione 138
Aſſertio Sũmi Pontificis, an probet adeo, vt ei nihil obijci poſſit. 139
Aſſertioni Cardinalis legati aſſerentis ſibi aliquid eſſe commiſſum à Papa, vel à Principe, an plena fides adhibeatur licet non oſtendat litteras ſui mandati 140
Aſſertioni Principis an ſit credendum 141
Aſſertio iudicis, an probet factum partium 142
Aſſertio notarij an probet 143
Aſſertioni vulnerati contra inculpatum, an ſtandum ſit 144
Aſſeſſoris teſtimonio, an ſtetur in cauſa, in qua fuit aſſeſſor 145
Attentata reuocari petenti, an ſufficiat probare ſe poſſediſſe tempore litis motæ, & lite pendente fuiſſe ſpoliatum licet de titulo non probet 146
Attentata, quomodo probetur per remiſſionem ad partes, & an attentatum probetur per inſtrumentum 147
Attentata quo pacto probentur 148
Atteſtationibus in iudicio receptis legitime publicatis, an & quando, quibusve modis ſtandum ſit 149
Auari cum omnes præſumantur, declaratur in quibus id potiſſimũ locum habeat 150
Auditus, quid probet 151
Augmentum dotis, de bonis cuius præſumatur eſſe 152
Authoris alicuius rei atteſtationi, an ſtetur 153
Authoritas ſuperioris, quomodo interueniſſe præſumatur 154
Authoritates, quando, & quomodo probent 155
Auus, an in dubio præſumatur dotare neptem contemplatione filij, vel ipſius neptis, vel ipſius met 156
Auis reperta penes tertium, an præſumatur auolaſſe 157
Auxiliator criminoſi, an poſſit eſſe teſtis 158
Auxilium delinquẽti quomodo quis præſtare præſumatur, & probari poſſit. 159

B

Balla an pſumatur illius mercatoris, cuius eſt ſignum in ea. 160
Banchetius communis ſiue mauus nummularius vel argentarius, an præſumatur quæſiuiſſe bona, quæ habet, ex pecunijs publicis, an ex officio ſuo 161
Bannitum quem eſſe, qũo probetur, & quãdo poſſit iure occidi. 162
Baptizatum quem eſſe, quomodo probetur 163
Barratraria magiſtratus quomodo probetur 164
Barratariam iudicis ad probandum an ſufficiant coniecturæ & præſumptiones 165
Barrattaria, quomodo probetur 166
Baſilica, cuius præſumatur 167
Bellum an iniuſtum probetur ex eo, quo iuſtum non probetur. 168
Benedictio facta ab aliquo authoritatem habente, quomodo præſumenda 169
Beneficium ſi quis in vita poſſidebat, an illud vſque ad vltimum vitæ ſpiritum poſſediſſe præſumatur, & quomodo id probetur. 170
Beneficij vacatio, vt adiudicatio fiat, an ſufficiat probari per publicam vocem & famam 171
Beneficium ex primaria inſtitutione ſeculare ne, an regulare præſumatur 172
Beneficij collatio ad quem ſpectet, & quo pacto probetur 173
Beneficij collatio, ſiue renunciatio, probari an poſſit per teſtes. 174
Beneficiatus an teneatur probare de iuſto titulo beneficium renunciantis. 175
Beneficij collatio clandeſtina, & ſimulata præſumatur. 176
Beneficium & iuris patronatus eſſe laicorum aſſerens, an illud probare debeat. 177
Beneficij permutatio, vel reſignatio, an & quando probetur facta in fraudem. 178
Beneficij vnio quomodo præſumatur. 179
Beneficium habens, quid probare cogatur. 180
Beneficium qui velit conſequi, an ab illo dandus & probandus ſit certus aliquis modus vacãdi. 181
Beneficium impetrans quod vacans ſit per contractum matrimonij, quæ probare teneatur. 182
Beneficij vacatio per aſſertionẽ alterius, quibus modis probet. 183
Benemerita an & quomodo probentur per verba enunciatiua. 184
Et concl. ſeq. 185
Benemerita remunerationi eſſe paria & reſpondere rei donatę, probandum eſſe, & quo pacto id procedat. 186
Benemerita eſſe probanda, vt præſumantur. 187
Beneplacitum ratione dignitatis, aut perſonæ conceſſum, quando morte concedentis expiret. 188
Bertoarij teſtimonium in iudicio, quam fidem faciat. 189
Beſtiarum legato relicto, an cenſeatur legata eſſe animalia domeſtica & manſueta. 190
Bibliæ authoritas atque fides ſummarie narratur. 191
Bibliothecæ legato, an iudicandũ ſit cũ libris venire armariũ. 192
Blanditiæ principum inſtantiſſimæ an metũ inducere dicãtur. 193
Blaſphemia quam graue ſit ſcelus oſtenditur, atque quomodo probetur quis blaſphemus; & an idem teſtis eſſe poſſit. 194
Blaſphemator quomodo probetur. 195
Binubus qualiter pręſumatur, cui ſint liberi primi matrimonij. 196
Bona conſumpta fuiſſe, quibus modis probetur. 197
Bonis ſibi hypothecatis, quid creditori ſit probandum. 198
Bona hæreditaria in bonis teſtatoris fuiſſe, quomodo probetur. 199
Bona affirmanti ex bonis patris ad filium perueniſſe onus incumbere probandi. 200
Bona in contractibus deducta, quę intelligantur. 201
Bona prælati defuncti, an quæſita præſumantur de bonis eccleſiæ, vel de bonis paternis. 202
Bona per prælatum poſſeſſa, an in dubio præſumantur eſſe demenſa eccleſiæ, & quibus modis id probetur. 203
Bona quem non habere quomodo probetur. 204
Bona ad hæreditans debita ſoluenda ſi quis aſſerat non ſufficere quomodo illi probandum ſit. 205
Bona futura comprehendi in obligatione & diſpoſitione loquente ſimpliciter de bonis, non probari, nec præſumi. 206
Bona ſubiecta eſſe quomodo probetur. 207
Bona defuncti eſſe vacantia, quomodo probetur. 208
Bona omnia, an allodialia, & libera eſſe præſumantur, quomodo id probetur. 209
Bona inuecta, & illata in fundum conductum, quomodo probentur domino fundi obligata pro penſione, & quo pacto id procedat. 210
Bona mulieris an dotalia, vel paraphernalia eſſe præſumantur. 211.
Bona pupilli vidua adminiſtrans, an ea, quę penes ipſam fuere inuẽta, ex bonis pupilli quæſita præſumantur. 212
Bona reperta in domo viri, an præſumantur eſſe viri, an vxoris: & quo pacto vxor ſua eſſe probare poterit. 213
Bona reperta penes vxorem, an in dubio acquiſita præſumantur ex bonis mariti. 214
Bona vxoris quomodo præſumantur data viro in dotem. 215
Bona officialis Principis, acquiſita eſſe præſumantur de bonis ipſius principis. 216
Bona ſi ſint intra fines regni, prouinciæ, ciuitatis vel caſtri ſita an ſe circo illius eſſe dicendum ſit cuius eſt regnum & cætera loca. & quomodo id probandum 217
Bona communia fuiſſe, quomodo probetur. 218
Bona mobilia ſi quis aſſerat non adeſſe, vt immobilia alienentur, id probare debet. 219

Bona

Digitized by Google

Bona fuiſſe alicuius,quomodo probetur 220
Bona eſſe acquiſita è re patris,quomodo probetur 221
Bonus quomodo quilibet præſumatur 222
Bonum eſſe queio,non maluio aſſerentibus teſtibus,maior ne fides habenda ſit 223
Bona fides an in dubio præſumatur niſi probetur mala,& quomodo id procedat 224
Bona fides quomodo præſumatur ex diuturnitate temporis 30. vel 40. an. 225
Bonam fidem ex coniecturis præſumi,& probari 226
Bona fides,an probetur per iuramentum 227
Bona fides quo pacto præſumatur ex titulo 228
Item ex titulo renunciationis & diuiſionis.ſeq.
Bona fides in quaſi poſſeſſione iuris patronatus qũo probetur 230
Bona fides quomodo in dubio præſumatur in poſſidente,& ex poſſeſſione 231
Bona fides an per depoſitionem vnius teſtis probetur,& cur 232
Bonæ conditionis,quomodo quis probetur 233
Bonitas & bona qualitas alicuius,quomodo probetur 234
Bonam famam deponentibus an magis credatur quam de mala atteſtantibus,etiam ſi illi ſint pauciores numero 235
Bona fama,quomodo per teſtes probetur 236
Bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas præſumi, & probari ob temporis antiquitatem petitam 237
Bonorum poſſeſſionem coram prætore legitime agnitam fuiſſe non probari per patientiam lungi temporis 238
Bouem periiſſe,quomodo prubetur 239
Breuitas termini in iudice, quid probet, & quid in alijs breuitas actus 240
Breuitas temporis quomodo faciat præſumi dolum & fraudem. 241
Bullæ falſitas,quando arguatur 242
Bullæ imperfectæ ao fides ſit adhibenda 243
Bullam ſuam producens actor poſt terminum ad articulandum, ſi non conſtet de die abſolotionis, ao in dubio præſumatur ante termioum fuiſſe perfectam 244
Bullæ deperditæ tenor,quomodo probari debeat 245
Bullę tráſumptum ex regiſtro, an plenam vbiq; ſicut bulla originalis,fidem faciat 246
Bulletinum,ꝙ ſit pro peſte, vel aliqua alia cauſa,an probet 247
Bulletinum an probet aliquem nõ eſſe de peſte ſuſpectum, & quo modo 248
Bulſum equum eſſe,an magis credatur teſtibus affirmantibus quam negantibus 249

C

CAducitas,an probetur ex non ſolutione canonia 250
Caducitas quomodo probari poſſit remiſſa 251
Calculi error,qua ratione probetur 252
Calumnia,quomodo præſumatur atque probetur 253
Campſor eiuſque libri,quod probationis genus faciant 254
Cancellatio inſtrumenti,an & quomodo probet inſtrumẽtum cancellatum 255
Cancellationẽ ioſtrumenti vel teſtamenti præſumẽdam nec ne 256
Cancellariæ regulæ,quomodo probent 257
Canonis præſtatio,quid probet 258
Canonicus,quomodo quis probetur & præſumatur 259
Canonicus an teſtis eſſe poſſit 260
Canonizatio,quo pacto probetur 261
Cantus quomodo probetur 262
Capellania honoris.quomodo per teſtes probari poſſit 263
Capratius,quid probare debeat 264
Carceratus aufugiens fractis carceribus,an pro confitente reo habeatur 265
Carceratum mortuum inuentum præſumi culpa cuſtodis è vita migraſſe 266
Carceratus,an teſtis eſſe poſſit 267
Cardinalis,quod probationis genus faciat 268
Cardinali in quibus & quomodo credatur 269
Caſtrum vt probetur alicuius vrbis eſſe territorij, & cum ſit intermedium duarum ciuitatum,cuius præſumatur,& an illud poſſidens prædiorum adiacentium poſſeſſionẽ habere cenſeatur 270
Caſum fortuitum quis probare cogatur 271
Caſus naufragij,furti,& ſimiliũ,debent probari & quo pacto 272
Cataſtrum licet regulariter non probet,bona tamen in illo deſcripta illius dicuntur,cuius eſt cataſtrum 273
Cauſam iniquam quomodo quis fouere dicatur 274
Cauſa in reſcripto principis,an præſumatur,& qũo probetur 275
Cauſæ cognitio,qũo probetur,& in decreto iudicis pręſumatur 276
Cauſa legitima in alienatione rei eccleſiæ, an probari debeat, & quomodo 277
Cæcitas,quomodo poſſit probari,& an quondam cæcus præſumatur,& nunquid teſtificari poſſit 278
Cenſus an per annuam ſolutionem probetur 279
Cenſus,qua ratione probetur 280
Cenſualis an in dubio præſumatur contractus, an emphyteoticus, & quomodo probetur 281
Certam ſcientiam probandi, cui incumbat onus,& quibus modis probetur 282
Certificatio,cum non præſumatur,probanda eſt 283
Charta maculoſa,ſuſpicoſa eſt,nec admodum probat 284
Chirographum quomodo omnino probet 285
Chriſtianum quem eſſe, quomodo probetur 286
Chronicarum & hiſtoriarum exemplum,an & qũo fidem faciat 287
Ciffra inuſitata,an & quomodo probet 288
Cimiterium,quomodo probetur 289
Citatio,an præſumatur 290
Citatum quem fuiſſe,quomodo probetur 291
Citationis notitia,quomodo probari poſſit 292
Citatus,quomodo impedimentum,vel caſum probari poſſit 293
Citatio, an iudice mandante, facta præſumatur, quando in dubio verſatur 294
Ciuis an præſumatur eſſe,qui in ciuitate reperitur 295
Ciuitatis quæ eſſe probentur 296
Clam ſi quid factũ ſit,probat contra eum, qui id egit,& clam fieri quid dicatur 297
Clauium receptio,quid probet. 298
Clauſula inſolita,qũo probetur appoſita in aliquo inſtrumẽto 299
Clauſula codicillaris,an pręſumatᷣ appoſita ex mẽte teſtatoris 300
Clauſulæ in contractibus appoſitæ,quomodo probeur 301
Clericatus an probetᷣ,eo quod quis incedat in habitu tõſuratio 302
Clericatus per quot teſtes probari poſſit 303
Clericatus ex diuturna poſſeſſione an probetur 304
Clericatus, an per literas epiſcopi & alijs hic enumeratis modis probetur 305
Clerico teſti,quanta fides habeatur 306
Clientulus,an poſſit eſſe teſtis pro ſuo patrono 307
Codicilli probatio,quomodo fiat 308
Cogitatio,quomodo probetur 309
Cognatus, an teſtimonium dicere poſſit 310
Coitus impotentia,quomodo probetur 311
Coitus quomodo præſumatur,atque probetur 312
Collatio valida,quomodo,& quibus rationibus probetur 313
Collatio,quæ prius facta cenſeatur,an illa ſummi Pontificis,an ordinatij 314
Collator an ſit idoneus teſtis pro illo,cui contulit beneficium 315
Collectam quem ſoluiſſe,quomodo probetur 316
Collectoris facultas,ſiue commiſſio,quo pacto probari debeat, & an ex eo quod quis ſit collector, eius beneficia reſeruata dici poſſint 317
Collegiatus,an teſtis eſſe poſſit in cauſa collegij 318
Collegium quomodo probetur 319
Colonus,an pro domino teſtis eſſe poſſit 320
Color quomodo probetur 321
Colluſio,quomodo probetur 322
Comes,an præſumatur habere comitatum iure proprio,an tanquã feudalem 323
Comiti Palatino an & quomodo credendum ſit aſſerenti ſe habere facultatem legitimandi 324
Commiſſio vt valeat,quæ probanda ſint 325
Commiſſio facta Vicario Generali viua voce,de conferendis beneficijs à legato,vel epiſcopo,an probetur per teſtes 326
Commodatum an præſumatur factum rogatu,& ad requiſitionem commodatarij 327
Communio qũo ſit probanda,& ex quibus etiam præſumenda 328
Communis vſus loquendi quomodo probari poſſit 329
Comparatio literarum,an & quomodo probet 330
Comparitionis probatio,quomodo fiat 331
Compater,an pro cõpatre,& filio ſuo ſpirituali teſtis eſſe poſſit 332
Compenſatio an præſumatur cum teſtator rem obligatam legat creditori ſuo 333
Compenſatio debiti non liquidi, per quem probari debeat & quo temporis ſpatio 334
Complices delicti,qui præſumantur 335
Compromiſſum,ex quo præſumatur 336
Conceſſio in emphyteuſim,vel feudum,quo pacto probeturᷣ 337
Conceſſio principis,an in dubio p̃ſumatur realis, an perſonalis 338
Concluſio in cauſa,an præſumatur in dubio facta intra tempus debitum 339
Concubina,an præſumatur acquiſiuiſſe ex bonis amaſij, quicquid ſibi comparauit,& an pro ipſo teſtis eſſe poſſit 340
Concubinatus,an præſumatur exiſtente diſparitate perſonarum,& quomodo probetur 341
Concubinatus, an probetur per longam cohabitationem mulieris & viri 342
Conditio, an in dubio præſumatur, & cui incumbat onus illam probandi 343
Confeſſio facta in iudicio,quantæ ſit efficacitatis 344
Confeſſio ſine expreſſione cauſæ, an valeat, & probet in præiudicium confitentis 345
Confeſſio extraiudicialis parte præſente, an & qõ plene ꝓbet. 346
Confeſſio facta abſente parte an probet 347
Confeſſio facta in iudi.an probet,& præiudicet 348
Confeſſio de crimi.facta parte præſente,an plene probet 349
Confeſſio de crimine extraiudicium facta parte abſente, an probet,nec ne eouſque,vt ex ea quis puniri poſſit 350

Con

Digitized by Google

Confeſſio facta ad inquiſitionem formatam non præcedentibus legitimis indicijs, an probet, & præiudicet confitenti. 351
Confeſſio facta coram iudice incompetenti, an & quõ probet 352
Confeſſio facta ꝑ torturã nullis præcedentibus indicijs an ꝓbet 353
Confeſſio facta in iudicio de occiſione hominis qui non apparet, nec reperitur occiſus, an probet hominem occiſum ab eo, qui confitetur, & an confitenti noceat 354
Confeſſio in tortura facta, an probet, & præiudicet 355
Confeſſio facta medio iuramento delato officio iudicis, an probet, & valeat 356
Confeſſio facta in actis nullo ex defectu proceſſus, vel ſententiæ ob ordinem iuris non ſeruatum, an probet & valeat 357
Confeſſio facta in contractu, vel inſtrumento nullo, vel inualida, an valeat, & probet 358
Confeſſio facta in teſtamento an inducat probationem, vel tãtum habeat vim legati 359
Confeſſio in inſtrumento, an plene probet 360
Confeſſio facta de recepto, an probet vere, & plene receptionem, & numerationem 361
Confeſſio facta à marito dicente ſe recepiſſe dotem à muliere, an probet dotem datam 362
Confeſſio mariti dicentis ſe emiſſe rem de pecunia vxoris, an & quomodo probet 363
Confeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pecuniã ab aliquo, & ipſe dicat ſe debitorẽ, an probet, & præiudicet legitimæ filiorum 364
Confeſſio facta à patre confitente ſe habuiſſe pecuniam à filio ſuo tanquam ad eum pertinentem, an probet. 365
Confeſſioni matris, an credatur in præiudicium filij, ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum 366
Confeſſio prælati ſiue in iudicio vel extra aut in alio actu facta præiudicium eccleſiæ, an probet 367
Confeſſio facta in precibus, an probet contra confitentem 368
Confeſſio procuratoris, an regulariter probet contra dominum, & ei præiudicet 369
Confeſſio tutoris, curatoris, executoris, adminiſtratoris, &c. an faciat fidem de recepto in præiudicium pupilli 370
Confesſio pupilli ſine tutoris authoritate, an probet. 371
Confesſio debitoris an probet contra alios creditores 372
Confesſio creditoris dicentis ſibi ſatisfactum à fideiuſſore pro debitore ſuo, an probet ſolutionem factam 373
Confesſio cedentis, an probet cõtra ceſſionarium, & ei noceat. 374
Confesſio furioſi an probet 375
Confesſio principis an probet contra ipſum, & hæredes ſuos 376
Cõfeſsio corã ſacerdote in pœnitentia facta, an ꝓbet in iudicio 377
Confeſsio erronea, an probet & præiudicet confitenti, etiam quod fuerit firmiter acceptata, reiterata, & per ipſum iurata 378
Confeſsio, an & quomodo probetur per teſtes, etiã ſingulares 379
Confeſsio facta in fauorem incapacis, an præſumatur facta in fraudem legis 380
Confeſsio facta per aduocatum lite conteſtata, & ſciente clientulo, an perinde valeat, ac ſi per ipſum clientulum fieret 381
Confeſsio per ſcripturam propriæ manus an ita plene probet, vt in contrarium probari non poſsit 382
Confeſsio incidenter facta an probet 383
Confeſsio falſa, an probet & noceat 384
Confeſsio relatiua an probet, niſi quatenus ſit in relato 385
Confeſsio vnius an probet in præiudicium alterius 386
Confeſsio contra ius, an probet, & an debeat eſſe certa loco & tempore 387
Confeſsio verbis enunciatiuis facta, an probet 388
Confeſsio offenſi negantis ſe ab aliquo offenſum fuiſſe in præiudicium fiſci an probet 389
Confeſsio præcedente interrogatione facta, an probet 390
Confeſsio meritorum, an ſimpliciter probet 391
Confeſsio in beneficialibus, & ſpiritualibus, ad fauorem alterius, an probet 392
Confinium communia 393
Confines per inſtrumenta directiua & enunciatiua, an probẽt 394
Confines an per teſtes probentur 395
Confines an probentur per famam publicam & antiquam 396
Confines an & quando probentur per præſcriptiones, coniecturas & iudicia 397
Confines an per libros antiquos probentur 398
Confines an probentur per ſcripturam 399
Confines an probentur per lapides antiquos 400
Confines an probentur per priuilegia antiqua 401
Confines an probentur per cuſtodiam locorum 402
Confines an & quomodo probentur ex clauſuris, per exercitium iuriſdictionis, per vias regulares, per reditus antiquos, per voluntatem patrisfam. per communem opinio. per ſententiam iudicum, & arbitrorum, per literas epiſcopi, iudicis ordinarij, per loci euidentiam, & per refectionem aggerum 403
Confirmatio, an probet confirmatum 404
Coniectura an probationem faciat accedente iuramento 405
Coniectura vnaquæque, an probari debeat ſaltẽ ꝑ duos teſtes 406
Coniunctus an præſumatur ſcire facta ſui coniuncti 407
Coniunctus pro coniuncto, an teſtimonium ferre poſsit 408
Conſanguinitatis probatio, quam difficilis ſit 409
Conſanguinitas quo pacto per teſtes probanda ſit & per teſtes conſanguineos 410
Cõſanguinitas, quomodo probetur per famam, & nominationem, & per inſtrumenta 411
Conſanguineus, an in cauſa ſui conſanguinei poſsit eſſe teſtis 412
Conſanguineus, an præſumatur ſcire facta conſanguinei 413
Conſcientiæ alicuius, quando aliquid committitur, an eius dicto fides adhibeatur 414
Conſecratio eccleſiæ quomodo probetur 415
Conſenſus ſummi Pontificis & aliorum, ex quibus probetur & præſumatur 416
Conſenſus quibus ex rebus probetur & præſumatur 417
Conſilij ſapientis, an præſumatur adhibita ſolennitas à ſtatuto requiſita in ſententia 418
Conſilium, ex quibus probetur, & præſumatur 419
Conſpiratio, quo pacto probetur 420
Conſtitutio, ſeu canonicorum ſtatutũ, quo pacto probari poſſit 421
Conſtitutum allegans, quid probare debeat 422
Conſuetudo cum difficilima ſit probatu, cui incumbat onus ipſam probandi 423
Conſuetudo, an & quomodo probetur per teſtes 424
Conſuetudo, an per plura inſtrumenta probetur 425
Conſuetudo per dictum excellentis Doctoris, an & quomodo probetur 426
Conſuetudo per approbationem & iudicis pronunciationem, quomodo probetur 427
Conſuetudo generali, an indigeat probatione 428
Conſuetudo antiquiſſima quo pacto probetur 429
Conſuetudo, quod maſculi excludant fœminas, & frater ſororem, quomodo probetur. 430
Conſuetudinem ad probandam eiuſdem ciuitatis, an recipiantur teſtes parte non citata 431
Conſuetum quem eſſe aliquid facere, quomodo probetur 432
Contemptus quomodo probetur 433
Conteſtatio litis, quo pacto probetur 434
Contractus ex non ſcripto, an probetur per teſtes 435
Contractus an probetur ex ſolutione gabellæ 436
Contraxiſſe per metum an præſumatur qui contraxit interuenientibus affinibus & conſanguineis 437
Contractus in dubio qualiter præſumendus, & quo pacto poſſit probari 438
Contractum probari ſimulatum: quod venditor remanſit in poſſeſſione rei venditæ, & quo pacto id procedat 439
Contractus an probetur ſimulatus per pactum, quod quandocunque venditor reſtituat pecuniam perceptam emptor teneatur reſtituere rem ſuam 440
Contractus ſimulatus an probetur per pactum de retrouendendo non pure & ſimpliciter, ſed poſt certum tempus in inſtrumento appoſitum 441
Contractus, an ꝓbetur ſimulatus, quod bona vendita, fuerint locata poſtea ab emptore vẽditori ꝓ minori penſione quã valeãt 442
Contractus ſimulatio, an pſumatur, quãdo venditor meliora bona, quæ habet in patrimonio, vendit, & retinet minus vtilia 443
Contractus an recte probetur ſimulatus ſi res pro parte vendita ſit, & pro parte donata 444
Contractus venditionis & locationis cum pacto de retrouendendo clam & occulte celebratus an ſimulatus præſumatur 445
Contractus ſimulatus, an præſumatur inter coniuges, inter patrem & filium illegitimum, & an probetur ex donatione maioris partis bonorum, & per teſtes 446
Cõtractus ſimulatus, pignoratitius, vel vſurarius, per quę, & quibus modis probetur 447
Contractus an probetur ſimulatus per teſtes productus contra inſtrumentum, & ex eo quod fere omnia pacta apponantur in fauorem creditorum, & quando ei, qui conduxit prædium ſuum venditum, conſtituta eſt penſio. 448
Contractum ſimulatum probandi, cui incumbit onus 449
Contumacia an probetur per ſcripturam, & inſtrumentum, & cui incumbat onus illam probandi 450
Conuenticula an præſumatur illicita, & quo pacto probetur 451
Conuerſatio, quid operetur 452
Copula carnalis, quo pacto probetur 453
Corruptela, qualiter cenſeatur, & quo pacto probetur 454
Corruptus pretio ad deponendum, an repellatur à teſtimonio 455
Creditor qui petit ſuum debitorem detinere vti ſuſpectum de fuga, quæ probare debeat 456
Creditor agens hypothecaria, quid probare debeat 457
Creditum de quomodo non appareat ſcriptura, vel teſtes, quo pacto probetur 458
Credo verbum, an affirmet, an neget 459
Communia criminalium 460
Crimen an probetur per inſtrumentum 461
Et an per teſtes. concluſio. ſeq.
Crimen læſæ maieſtatis, quo pacto probetur 462
Criminalis cauſa, ex quo probetur 463
Criminoſus, an ratione criminis à teſtimonio repellatur, & quomodo

Digitized by Google

do & in quibus admittatur 464
Criminoſum eſſe emendatum à crimine cui incumbat onus probãdi,& quo pacto probetur 465
Criminis particeps,an à teſtimonio repellatur 466
Colpa an præſumatur,& quo pacto probari debeat 467
Curam animarum aliquem habere,quo pacto probetur 468
Cuſtos qui tenetur ad cuſtodiam,quid probare debeat 469

D

Damni communia 470
Damnum an probetur per iuramentum illius qui damnum paſſus eſt 471
Damnum, an in dubio præſumatur illatum ab inimico,vel à vicino, & quo pacto probetur 472
Datia aliquem fraudara voluiſſe,qua ratione poſſit probari 473
Datum aliquid alicui, an præſumatur eſſe datum, ex cauſa magis veriſimili 474
Debere nihil ſe dicens,an id probare debeat 475
Debiti ſolutio, an per inſtrumentum deletum repertum apud debitorem probari poſſit 476
Debitorem ſuſpectum eſſe de fuga, an probetur per iuramentum creditoris 477
Debitor an tanquam idoneus præſumatur comprobatus fuiſſe à creditore 478
Debitum an poſſit probari per teſtes 479
Debitum an probetur per taciturnitatẽ debitoris,& quo pacto 480
Debitum an probetur per cõfeſſionem extraiudicialem factã etiam abſente parte 481
Debitum an præſumatur præceſſiſſe ex ſolutione 10.annor. 482
Decimę an probentur per teſtes ſingulares,& quõ,& laicus decimas percipiens,quid probare debeat,vt illas poſſit retinere 483
Deciſiones rotæ, an ſint neceſſariæ, & poſſint adduci ad deciſiones cauſarum 484
Declaratio voluntatis teſtatoris,quo pacto probetur 485
Decretum iudicis interpoſitum fuiſſe,quis probare debeat, & quomodo probetur 486
Decretum,an ex antiquitate temporis interueniſſe præſumatur 487
Decretũ iudicis,an faciat præſumi omnia ſolenniter & rite acta 488
Defenſio probatur eo ipſo,quod appareat quem fuiſſe vim paſſum, & an præſumatur quicquid inde fecerit,egiſſe,vt ſe ab omni violentia tueretur 489
Defenſio an probetur per pſumptionẽ,& cõiecturas,& p teſtes 490
Delegatio,an probetur per ſolum ſigillum delegantis quod reperiatur in aliqua ſcriptura ſcripta manu alterius, & an delegatio ſũmi Pontificis vel Imperatoris probari debeat per literas 491
Delegatio,an probetur probatione tacita,ſeu præſumpta: Delegãtis poteſtas,ac authoritas delegandi,quo pacto probãda. Et an delegatus ſubdelegans cauſam alteri poſſit teſtificari in illa cauſa 492
Deliberatio an præſumatur in parentibus erga libetos 493
Deleta in inſtrumento, quo pacto probari debeant 494
Delictum an præſumatur,& quomodo 495
Delictum an recte & manifeſte probari debeat,& an p teſtes & per famam publicam probetur,ac quõ,plene probatum dicatur 496
Delictum an probetur ex confeſſione extraiudiciali 497
Delictum an probetur ex fuga & quomodo 498
Delictum an per inſtrumentum probetur 499
Delictum,an probetur ex tranſactione 500
Delictum an præſumatur ex petitione veniæ 501
Dementia quo pacto probetur 502
Demonſtratio falſa,quomodo probetur de corpore conſtare 503
Denunciatio,quotuplex ſit,& quo pacto fiat 504
Denunciatores,an probare debeant,quod denunciant 505
Denunciatio,an poſſit probari per vnum teſtem tantum, & an ſimpliciter credendum ſit denuncianti 506
Deponentis caſtellam vel alia ſimilia apud aliquem,quæ ſibi abſque ſigno reſtituantur, an ſtetur iuramento ſi dicat aliqua abſtracta fuiſſe 507
Depoſitarius dicens perdidiſſe res depoſitas, an præſumatur in dolo,ſi appareat res ſuas ſaluas 508
Depoſitum quid & quomodo probetur 509
Deponentes teſtes de depoſito, & ſuper depoſito, an & quomodo probent 510
Deſcendentia affinitatis, conſanguinitatis, vel familiæ in antiquiſſimis,an probetur per famam & vocem pub.ac per teſtimonium de auditu & probando gradus conſanguinitatis,an probetur deſcendentia 511
Diem allegans & deducens,an debeat illum probare 512
Diffamatio,quo pacto probetur 513
Dignitas,quomodo probetur 514
Dilapidatorem quem eſſe,an probetur per teſtes & quõ non 515
Dilatio probatoria, an ſit concedenda illi, qui in prima dilatione nullam probationem fecit 516
Dilatio maior in vno,quam in alio,quomodo probetur 517
Diligentia,quibus modis probetur 518
Diſcordia an probetur per teſtes ſingulares, & an præſumatur oriri ex nouitate 519
Diſſenſus,quomodo probetur 520
Diſcuſſio,an probari debeat p ſententiã,& quib.modis probetur 521
Diſpenſationem allegans,an illam probare teneatur 522
Diſpenſatio expreſſe facta,an poſſit teſtib.& inſtrumẽtis pbari 523
Diſtantia an probetur per famam & vulgi opinionem 524
Diuitem quem eſſe aſſerens,an illud probare teneatur,& quomodo probetur,& quibus modis 525
Diuiſio in dubio,an pręſumatur,& quibus modis probetur 526
Doctoratus an poſſit probari per inſtrumẽta publica,& p teſtes 527
Doctori aſſerenti de aliqua conſuetudine,an ſit ſtandum, & ab pro Docto.præſumatur 528
Dolor cordis,& mœſtitia,ex quibus probetur 529
Dolus an vere probari poſſit,& ex quibus 530
Dolus regulariter an præſumatur,& quibus modis 531
Dolus iudicis quomodo detegatur,atque probetur 532
Domeſticus teſtis an teſtimonio repellatur 533
Domicilium mutatum, & alibi conſtitutum eſſe quibus ex coniecturis probetur 534
Dominium difficile probari 535
Dominiũ an pbare debeat,q agit petitorio aut rei vẽdicatione 536
Dominium per quæ regulariter probetur 537
Dominium,an probari poſſit per indicia & coniecturas 538
Dominium an probetur per ſimplicem poſſeſſionem 539
Et an per inſtrumentum.ſeq. 540
Et an per inſtrumentum locationis.ſeq. 541
Et an per cataſtrum,ſeu æſtimum. concl.ſeq. 542
Dominium eccleſ.an probetur per librum cenſualem 543
Dominium an probetur per ſolutionem cenſus, & per recognitionem factam aſſerto domino 544
Dominium an probetur per confeſſionem 545
Dominium in antiquis,an probetur per famam 546
Dominium an teſtes probent, & an debeant rationem adducere etiam non interrogati 547
Dominium an probetur per tantum tempus, cuius initij memoria nõ extet in cõtrariũ,& an ex pceptione fructuũ vti dominus 548
Dominium,an probetur per ſolum inſtrumentum emptionis,& per iuramentum,& an dominium rei,quæ in illius ſit bonis,probetur per ſolam apprehenſionem ipſius rei 549
Dominus,qui olim fuit, an præſumatur etiam hodie dominus 550
Dominum alicuius rei quem eſſe,an probetur ex ſigno ipſius 551
Dominus prædij,an præſumatur etiam dominus rerũ omnium,quę ſunt intra fines ipſius prædij 552
Dominus an præſumatur ſcire quantitatem patrimonij ſui,quando agit aliquid circa ipſum patrimonium 553
Donatio facta eccleſiæ,an præſumatur propter Deum facta 554
Dilationem regulariter non præſumi, & an, & quibus in caſibus præſumatur 555
Donatio an probetur per epiſtolam 556
Donationem allegans fraudulentam, & ſimulatam; quid probare debeat 557
Donationis ſimulatio & fraudulenta, quibus probari poſſit 558
Donatio an ſemper præſumatur facta ob merita 559
Donatio an hoc vt dicatur facta ob benemerita, merita debeant probari 560
Donatio facta mẽtione mortis,an in dubio pſumatur cauſa mortis 561
Donatio an probari poſſit per teſtes,qui donationi interfuerunt 562
Donatio alicui rei,quam vir, aut eius pater mittit ſponſę, an cenſeatur tradita cauſa ornamenti,& donatio facta ſponſę à conſanguineis viri, an præſumatur facta contemplatione mariti 563
Donatarius an præſumatur interueniſſe in donatione, & donans voluiſſe tantummodo donare ſoli donatario, & an moriens cum donatario præſumatur prius mortuus 564
Dos vt probetur,an leuiores & faciliores probationes propter eius fauorem requirantur 565
Dotis receptio,an probetur per confeſſionem viri 566
Dotis promiſſio an probetur ex promiſſione vſurarum dotis & ex tractatu matrimonij contrahendi 567
Dotis datio ſi de ea non appareat inſtrumentum,an poſſit probari per teſtes,& dotis dominium an recte probetur per ſolum inſtrumentum dotis 568
Dos an probetur per verba enunciatiua,& ex eo, quod probata ſit ſolutio gabellæ 569
Dos aſſignata filiæ à patre,an præſumatur competens, adeo vt filia conqueri non poſſit 570
Dos data ab extraneo mulieri, an præſumatur donata 571
Dotata filia,an magis præſumatur fuiſſe,quam indotata 572
Dotare oeptem auus,an præſumatur contemplatione filij 573
Dotis inſtrumentum eiuſdem datæ, cuius ſint alia inſtrumenta, an præſumatur fauore dotis prius factum 574
Dos ad hoc vt reſtituatur,an ſufficiat probare per famam maritum vti ſua ſubſtantia 575
Dotis ratione,an omnia bona mulieris præſumantur eſſe data 576
Dubia res, vel articulus iuris,quomodo probetur 577

QVAESTIONVM CAPITA, QVAE IN HOC PRIMO VOLVMINE CONTINENTVR.

QVONIAM veritas, quæ 1
Vetus inolenit 2
Probationis neceſſitatem 3
Quarta quæſtio 4
Anteequam ad hanc primam 5
Hactenus de prima probatione 6
Ordo doctrinæ 7
Tranſeamus deinceps 8
De iuramento 9
Rem inſtituto 10
Cum omnia 11
Deueniamus nunc 12
Quarta vero 13
Non videtur 14
Coniectura proxima 15
Supereſt, vt de tertia 16
Breuiter nobis 17

CONCLVSIONVM CAPITA, QVAE IN HOC PRIMO VOLVMINE CONTINENTVR.

ABbas concl. 1
Abbatis acta 2
Abbatem poſſe eſſe 3
Abbreuiaturã 4
Abſentiam in dubio 5
Abſentiam alicuius 6
Abſentiam in præſcript. 7
Abſentia in iudicijs 8
Abſentiam in ſtipulationibus 9
Abſentia aduocati 10
Abſentia cauſa Reipub. 11
Abſolutionem ab excom. 12
Abſolutionem petens 13
Acceſſorium probari 14
Acceſſorium probatur 15
Acceptatio 16
Acceſſum non tutum ſi quis, q. 17
Acceſſum non tutum probari 18
Acceſſus præterea 19
Acceſſu non tutus 20
Accidens ſolet 21
Acclamationem 22
Accuſantem 23
Accuſans & non probans 24
Accuſatorem 25
Accuſator non poteſt 26
Accuſatus capitaliter 27
Accuſans teſtes 28
Accuſatos de turbata 29
Acquiſita per mulierem 30
Acquiſita ab vno 31
Acta iudicij non poſſe 32
Acta iudicij probans 33
Acta facta 34
Acta iudicij non præſumuntur 35
Actore non probante 36
Actor prius 37
Actus in dubio 38
Actum geſtum 39
Aditio hæreditatis plerumque 40
Aditionem hæreditatis probari per ſolam 41
Aditio hæreditatis præterea 42
Aditionem hæreditatis probari per facta 43
Aditio hæreditatis probatur tertio 44
Aditio hereditatis 13. loco 45
Aditio hæredit. 14. 46
Aditio hæredit. 15. 47
Aditio hodit. 16. 48
Aditio hæred. 17. 49
Aditio hæred. 18. 50
Aditio etiam hæreditatis 51
Aditio hæreditatis probatur præterea per teſtes 52
Adminiſtratorem 53
Adminiſtrationis 54
Adminicula 55
Adolatio 56
Adulterij crimen 57
Adulterij ad probationem 58
Adulterium primo 59
Adulterium probatur 60
Adulterium porro 61
Adulterium inſuper 62
Adulterium itidem 63
Adulterium quinimo 64
Adulterium illo die 65
Aduocatum 66
Affectio 67
Affinis 68
Affinitas 69
Affirmatiua 70
Aggreſſio 71
Aggreſſor 72
Agnatus qui dicit 73
Agnatum 74
Alienatio 75
Alimenta à matre 76
Alimenta, quę vxori 77
Allegans 78
Allodialis res 79
Alloquutio 80
Alluuio 81
Alternatio 82
Altitudo 83
Vidi quandoque 84
Amicitiam 85
Amicus 86
Amiſſionem pecuniæ 87
Amiſſionem inſtrumenti 88
Amor inter amaſium 89
Ancilla 90
Animalia 91
Animal 92
Anima 93
Animus cum directo 94
Animus ex qualitate 95
Animum compenſandi 96
Animum delinquendi 97
Multa 98
Extant 99
Annuli 100
Annuam præſtationem 101
Antecedens 102
Antiquum 103
Reſoluimus 104
Poſteaquam 105
Pergamus 106
Ad idem 107
Antiquitati 108
Apocha 109
De illius 110
Reliquum eſt 111
Apoſtatam 112
Apoſtillam 113
Appellantem 114
Proſequamur 115
Recenſuimus 116
Appellationem 117
In cauſa appellationis 118
Appellationis 119
Appellationem 120
Approbationem 121
Aquæ bonitas 122
Aquam eſſe 123
Arbitrium tam in cauſa 124
Arbitrum pronunciando 125
Arbitramentum 126
Arborem 127
Arma iudicio 128
Artarum 129
Articulos præſumi 130
Articuli, quando 131
Articulos impertinentes 132
Articulos poſt lapſum 133
Articulos poſt publicatas 134
Artificem 135
Aſcendentes 136
Aſſaſſinium 137
Aſſaſſinus 138
Aſſertionem ſummi Pont. 139
Aſſerenti Cardinali 140
Aſſertioni Principis 141
Aſſertionem iudicis 142
Aſſertionem Notarij 143
Aſſertiuus voluntas 144
Aſſeſſoris 145
Attentata petens reuocari 146
Attentata non probantur 147
Attentatum 148
Atteſtationibus 149
Auarum 150
Auditu 151
Augmentum 152
Authoris 153
Authoritatem 154
Authoritates 155
Autem 156
Aut 157
Auxiliatorem 158
Auxilium 159
BAllam 160
Bancherium 161
Bannitum 162
Baptizatum 163
Barrataria, quæ 164
Barratariæ crimen 165
Barrataria per ſolam 166
Baſilicam 167
Bellum 168
Benedictionem 169
Beneficium, quod 170
Beneficij vacationem 171
Beneficium regulariter 172
Beneficij collationem pertinere 173
Beneficij collationem ſiue 174
Beneficij collationem factam 175
Beneficij collationem clandeſtinam 176
Beneficium impetrans & aſſerens 177
Beneficij permutationem 178
Beneficij vnionem 179
Beneficium habenti 180
Beneficium impetrans, vt illud 181
Beneficium vacans per contractum 182
Beneficium vacans per aſſecutionem 183
Benemerita probari 184
Benemerita vt probentur 185
Benemerita probari debent 186
Benemerita non præſumi 187
Beneplacitum 188
Bertuarij 189
Beſtiarum legato 190
Bibliæ auctoritas 191
Bibliothecæ legato 192
Blanditias principum 193
Blaſphemia 194
Blaſphematorem 195
Binubum 196
Bona, quæ ſit 197
Bona ſibi hypothecata 198
Bona hæreditaria 199
Bona ſi quis dixerit 200
Bona in contractibus 201
Bona prælati 202
Bona Eccleſiæ 203
Bona quem non habere 204
Bona ſufficere 205
Bona futura 206
Bona ſubiecta 207
Bona defuncti 208
Bona omnia 209
Bona inuecta 210
Bona mulieris 211
Bona penes viduam 212
Bona reperta in domo 213
Bona reperta penes vxorem 214
Bona vxoris 215
Bona officialis 216
Bona iura 217
Bona fuiſſe 218
Bona mobilia 219
Bona alicuius 220
Bona eſſe acquiſita 221
Bonum quemlibet 222
Bonum quem eſſe 223
Bonam fidem in dubio 224
Bonam fidem præſumi ex diuturnitate 225
Bonam fidem præſumi & probari 226
Bona fides præterea 227
Bonam fidem præſumi ex titulo 228
Bona fides inſuper 229
Bonam fidem in quaſi poſſeſſione 230
Bona fides in dubio 232
Bonam fidẽ per depoſitionem 236
Bonæ conditionis 238
Bonitatem 234
Bonam famam 235
Bonam famam porro 236
Bonorum poſſeſſio ſecũdum 237
Bonorum poſſeſſionem coram 238
Bouem periiſſe 239
Breuitatem termini 240
Breuitas temporis 241
Bullæ (quod 242
Bullæ imperfectæ 243
Bullam ſuam 244
Bullæ cuius 245
Bullæ ſumptum 246
Bulletinum quod ſe 247
Bulletinum ſchedulam 248
Bulſum equum 249
CAducitatem 250
Caducitas 251
Calculi error 252
Calumniam 678
Campſorem 254
Cancellario 256
Cancellationem 256
Cancellariæ 257
Canonis 258
Canonicum quem 259
Canonicum regularem 260
Quam difficilis 261
Teſtem dicentem 266

Capel-

Cappellaniam 263
Capratium 264
Carceratus carceribus 265
Carceratus inuentos 266
Carceratus ſi teſtis 267
Cardinalis 268
Cardinalis fidem 269
Caſtrum probari 270
Caſum fortuitum allegantem 271
Caſum fortuitum naufragij 272
Cataſtrum 273
Cauſam iniquam 274
Cauſam preſomi 275
Cauſæ cognitio 276
Cauſam legitimam 277
Cœcitas 278
Cenſum probari per annuam 279
Cenſum probari ex eo 280
Cenſualis 281
Onus probandi 282
Certificationem 283
Charta deturpata 284
Chirographum 285
Chriſtianum quem eſſe 286
Chronicarum 287
Cifram 288
Cimiterium 289
Citationem 290
Citatum 291
Citationem 292
Citatus 293
Citatio ſi in dub, 294
Ciuiaquis 295
Ciuitatis 296
Clam 297
Clauium 298
Clauſulam inſolitam 299
Clauſulam codicillarem 300
Clauſulas omnes 301
Clericum neminem 302
Clericatum probari 303
Clericatus præterea 304
Clericatum probari 305
Clericum ratione 306
Clientulum 307
Codicillus 308
Cogitatio 309
Cognatus 310
Coitus impotentiam 311
Coitum præſumi 312
Collatio beneficij 313
Collationem 314
Collator beneficij 315
Collectam 316
Collectoris 317
Collegiatum 318
Collegium 319
Colonum 320
Teſtis deponens 321
Colluſionem 322
Comitem 323
Comiti palatino 324
In commiſſione 325
Commiſſio 326
Commodatum 327
Communionem 328
Communem vſum loquendi 329
Comparationem 330
Comparationis 331
Compatrem 332
Compenſationem 333
Compenſatio debiti 334
Complices 335
Compromiſſum 336
Conceſſionem 337
Conceſſio Principis 338
Concluſio 339
Concubinam 340
Concubinatum præſumi 341
Concubinatum probari 342
Conditionem 343
Confeſſio facta in iud. 344
Confeſſio ſine cauſa 345
Confeſſio extraiudicialem 346
Confeſſionem factam abſque 347
Confeſſionem factam in iud. 348
Confeſſionem de crim. fac. 349
Confeſſionem de crim. extra 350
Confeſſioné factã ad inquiſit. 351
Confeſſio facta coram iud. 352
Confeſſioné factam p torturã 353
Confeſſio etiam ſponte 354
Confeſſio in tortura 355
Confeſſio facta med o 356
Confeſſio facta in actu 357
Confeſſio facta in contractu 358
Confeſſionem factam in teſt. 359
Confeſſionem in inſtrumento 360
Confeſſio de recepto 361
Confeſſionem factã à marito 362
Confeſſio mariti 363
Confeſſio patris 364
Confeſſio facta à parte 365
Confeſſioni matris 366
Confeſſio prælati 367
Confeſſio facta in precibus 368
Confeſſio procuratoris 369
Confeſſio tutoris 370
Confeſſionem pupilli 371
Confeſſio debitoria 372
Confeſſio creditoria 373
Confeſſionem cedentis 374
Confeſſio furioſi 375
Confeſſionem Principis 376
Confeſſio coram ſacerdote 377
Confeſſionem erroneam 378
Confeſſioné probari p teſtes 379
Confeſſio facta ad fauorem 380
Confeſſio facta per aduocatũ 381
Confeſſionem per ſcripturam 382
Confeſſionem incidenter 383
Confeſſio falſa 384
Confeſſionem relatiuam 385
Confeſſio vnica 386
Confeſſio contra ius 387
Confeſſio verbis 388
Confeſſio offenſi 389
Confeſſio præcedente 390
Confeſſionem meritor. 391
Confeſſio in beneficialibus 392
Confinium probatio 393
Confines probãtur per inſtrũ. 394
Confines probãtur per teſtes 395
Confines probari per famam 396
Confines probari per pſumpt. 397
Confines præterea 398
Confines porrò 399
Confines probari per lapides 400
Confines etiam probari 401
Confines inſuper 402
Confinium probationes 403
Confirmationem 404
Coniectura 405
Coniecturam 406
Coniunctum ex vulga. 407
Coniunctum pro coniuncto 408
Conſanguinitas 409
Conſanguinitaté per indicia 410
Conſanguinitatem probari 411
Conſanguineus 412
Conſanguineum præſumi 413
Conſcientiæ 414
Conſecrationem 415
Conſenſum ſummi Pont. 416
Conſenſum, qui requiritur 417
Conſilij ſapientis 418
Conſilium malum 419
Conſpirationem 420
Conſtitutio 421
Conſtitutum 422
Conſuetudinem eſſe 423
Conſuetudinem probari per teſtes 424
Conſuetudinem probari ex inſpectione 425
Conſuetudinem probari per aſſertionem 426
Conſuetudo 427
Conſuetudinem vniuerſalem 428
Conſuet antiquiſſimam 429
Conſuetudiné quòd maleuli 430
Ad probandum conſuet. 431
Conſuetum quem eſſe 432
Contempna probatur 433
Conteſtationem 434
Contractum ex non ſcripto 435
Contractus quilibet 436
Contraxiſſe 437
Contractum in dubio 438
Extant & aliæ probat, 439
Supperſunt 440
Progrediamur 441
Iſta etiam 442
Plurimi etiam 443
Quàm verò ſcitè 444
Nihil eſt 445
Coniugum 446
Sed vlterius 447
Superſunt adhuc 448
Contractum eſſe ſimulatum 449
Contumaciam poſſe 450
Conuenticula 451
Conuerſationem 452
Copula carnalis 453
Corruptelæ vitium 454
Corruptum precio 455
Creditor qui petit 456
Creditor agens 457
Creditum, de quo 458
Credo, verbum 459
In criminalibus 460
Crimen non poſſe 461
Crimen probandum eſſe 462
Crimen læſæ maieſt. 463
Criminalis cauſa 464
Criminoſum ratione 465
Criminoſum eſſe emendatũ 466
Criminis particip. 467
Culpam non præſumi 468
Curam animarum 469
Cuſtos, qui 470

Damnum allegari 471
Damnum, per iuramentum 472
Damnum in dubio 473
Dera præſumi 474
Datum aliquid 475
Debere nihil 376
Debiti ſolutio 477
Solens debitores 478
Debitorem tanquam 479
Debitum poteſt probari 480
Superiori concluſioni 481
Debitum probari 482
Debitum præſumitur 483
Decima probantur 484
Deciſiones Rotæ 485
Declarationem voluntatis 486
Decretum iudicis 487
Decretum præſumitur 488
Decretum iudicis 489
Defenſio probatur 490
Proſequamur 491
Delegatio probari poteſt 492
Delegatio, quando 493
Deliberationem 494
Deleta in inſtrumento 495
Delictum non præſumi 596
Diximus 497
Superioribus 498
Delictum regulariter non probari ex fuga 499
Delictum regulariter non probari per inſtrumentum 500
Delictum probatur 501
Delictum quod præſumi 502
Dementia 503
Demonſtratio falſa 504
Denunciatio eſt triplex 505
Denunciatorea 506
Denunciatio nõ poteſt pbari 507
Deponentes ſaccinulam 508
Depoſitarius 509
Depoſitum eſt contractus 510
Teſtes deponentes 511
Deſcendentia 512
Diem allegans 513
Diffamatio 514
Dignitas probatur 515
Dilapidatorem 516
Dilationem 517
Dilectio maior 518
Diligentia probatur 519
Diſcordiam 520
Diſſenſus 521
Diſcuſſionem 522
Diſpenſationem allegantem 523
Diſpenſationem expreſſe 524
Diſtantia probatur 525
Diuitem quem eſſe 526
Diuiſionem in dubio 527
Doctoratum 528
Doctori aſſerenti 529
Dolorem ſurdis 530
Dolus vere probari 531
Dolum regulariter 532
Dolus iudicis 533
Domeſticum teſtem 534
Dominium 535
Dominium difficilis 536
Dominium probare 537
Dominium per hæc tria 538
Dominij per rationem 539
Dominium non probari 540
Dominium regulariter 541
Dominium per inſtrumentum 542
Dominium per catastrum 543
Dominium Eccleſiæ 544
Dominium inſuper 545
Dominium probatur per 546
Dominium in antiquis 547
Teſtes quot optime 548
Dominium probatur etiam 549
Dominium non probatur 550
Dominus, quem olim 551
Dominum alicuius 552
Dominus prædij 553
Dominus præſumitur 554
Donatio regulariter 555
Donatio facta Eccleſiæ 556
Donatio probatur 557
Donationem allegans 558
Donationem ſimulationem 559
Donatio ſemper præſumitur 560
Cum igitur 561
Donatio facta mentione 562
Donatio probari poteſt 563
Donatio alicuius rei 564
Donatarius non præſumitur 565
Dos vt probetur 566
Dotis promiſſio 567
Dotis datio 568
Dotem qui voluerit 569
Dos aſſignata fuit 570
Dos data ab extran. 571
Dotata filia 572
Dotare neptem 573
Dotis inſtrumentum 574
Dos ad hoc 575
Dotis ratione 576
Dubia res 578

IOSE-

INDEX RERVM MEMORABILIVM, QVAE IN HOC VOLVMINE PRIMO CONCLVSIONVM IOSEPHI MASCARDI CONTINENTVR.

A

ABBAS ſi aliquid tanquam Abbas fecit, debet ſe Abbatem probare, & quando. concluſ. 1. num. 1. & 4.
Abbas debet probare conſenſum Conuentus interueniſſe in actu, ſi opponitur ante illum executionẽ, etiamſi ſufficiat tacitus conſenſus in actu interueniſſe. concl. 2. num. 8.
Abbas remotus, vel depoſitus non admittitur in teſtem ſuper contractibus præcedentibus ſuæ eccleſiæ. concl. 3. num. 16.
Abbas non ſolum poteſt eſſe teſtis in cauſa monaſterij ſui, ſed etiam iudex concl. 1. nu. 14.
Abbas non poteſt ſimul eſſe actor, & teſtis, ibid. numero 15.
Abbas ſolus ſecularis, procuratorem conſtituens, non eſt in illa cauſa teſtis, ſecus in regulari. concl. 3. num. 4.
Abbas regularis non videtur habere vſumfructum, ſecus ſecularis, ibidem.
Abbas non poteſt teſtificari, quando de bonis ſuæ menſæ tractatur, ſecus de iuribus eccleſiæ. concl. 3 num. 17.
Abbas recipitur in teſtem pro ſuo monaſterio, etiamſi ſit actor, ſi procuratorem conſtituerit cum capitulo. concl 3 nu. 2. & 3.
Abbas ſi ſolus per ſe agat, vel ſolus procuratorem conſtituat, non recipitur in teſtem. ibid. num. 5. & 15.
Abbas ſolus nomine Eccleſiæ procuratorem conſtituens admittitur in teſtem pro ſua eccleſia concl 3 num 7.
Abbas in cauſa monaſterij iurat de calumnia in animum ſuum de iure ciuili, at de iure canonico in animam maioris partis conuentus, concl. 3 num. 9.
Abbas ſuper contractu teſtificatur, ibid. nu. 10.
Abbas antiquus probat ſe Abbatem per communem vulgi opinionem. concluſ. 1. numero 4.
Abbas, qui diuiſit in poſſeſſione, & illam probans, ſufficit ei, abſque eo vt probet titulum. ibid. num. 6. & 8.
Abbatis conceſſio excludit malam fidem, vt præſcriptio procedat, & quando procedat. concl 2. num. 14.
Abbatem admitti ad teſtificandum pro ſuo monaſterio, ſi procuratorem conſtituit. concl. 3. num. 1.
Abbreuiatura inſtrumenti ſolet plene probare. concl 4. nu. 1. contra nu. 2. & 7.
Abbreuiatura eſt ſcriptura adhuc imperfecta, quæ non probat, ibid. num. 2.
Abbreuiatura quando apparet ex ea notarium voluiſſe plus ſcribere non probat, ibid. numero 4.
Abbreuiatura non habens teſtes an probet, & an illi requirantur teſtes in inſtrumento, an rogati requirantur. concl. 4. nu. 16.
Abbreuiatura habens locum, tempus, & teſtes neceſſarios, non dubium, quin ſit manus notarij, licet quæ non ab eo ſubſcripta, probat. concl. 4 num. 8.
Abbreuiatura etiam non cancellata non probat. concl. 4. num. 13.
Abbreuiatura notarij nõ facit fidem, ſi ibi non eſt ſignum tabellionis publici. concluſ. 288. numero 5.
Abbreuiatura notarij carens ſigno non probat, & quando. concl. 4. num. 19 & 21.
Contrarium vide ibid. num. 19.
Abbreuiatura de ſubſtantia requirit locum contractus, annum, & diem, aliàs non probat, & quando. ibid. num. 14.
Abbreuiaturæ ſtatur, quando repugnantia eſt inter ipſam & inſtrumentum extractum, & per legale, & in nulla ſui parte vitiatum protocollum ſuſtinetur extractum, & quando hoc. concl. 4 num 13.
Contrarium num. 14 & 17.
Abbreuiaturæ etiam cancellatæ ſtari, & quando. concl. 4 num. 15. & 17.
Ablata male reſtituenda ſunt illis, quibus ſubrepta fuerunt, etiam in damnum fiſci, & damnatus ad mortem, ſi confitetur nonnulla male ablata, reddenda ſunt de bonis ipſius damnati, licet regulariter ad fiſcum omnia pertineant. concl 359 num. 14.
Abſciſſio capitis multum diſtat à mutilatione pedis. concl 81. num. 4.
Abſens cauſa Reipublicæ is eſt, qui mittitur à Principe, vel ad eos, ſecus de vna ad aliam ciuitatem. concl. 11 num. 2.
Abſens partim publica cauſa, partim ſua propria, conſideratur, quod principaliter obſeruat, ſi fuerit dubium ſuum principale motiuum, ibid. num. 3.
Abſens non videtur eſſe à ciuitate, in qua filios reliquit & filiam. concl 7. num. 10.
Abſens poſt citationem, vel notitiam literarum præſumitur malitioſe abeſſe, præſumitur contra eum, qui ſine cauſa recedit. concl. 6. numero 3.
Abſens, contra quem lata eſt ſententia, poteſt appellare poſt decem dies à tempore ſcientiæ concl. 120. num 5.
Abſens in iudicio probatur, quando non interfuiſſe actui conſtat. concl. 8. num 9.
Abſens metu morbi iuſta cauſa abeſt, & præſens dicitur. concl. 7 num. 11.
Abſens poteſt ratum habere, quod eius nomine actum eſt. concl. 347. num. 113.
Abſens extra Prouinciam eſſe coniecturis probabitur, vt ſi mercator, & ſimiles. concluſ. 8. numero 12.
Item ſi in finibus Prouinciæ habitaret, tunc non præſumitur eſſe in Prouincia, ibidem.
Abſens in longinquis partibus, & vbi neſcitur, non exſpectatur, ſecus in loco propinquo, ibid. num. 13.
Abſens de nouo probare poteſt, etiamſi interloquutoria ſit lata contra eum. concluſ. 118. numero 41.
Idem etiam ſi interloquutoria haberet vim diffinitiuæ, ibid. num. 42.
Abſenti non eſt neceſſe, vt probet, ſe appellaſſe intra decem dies. concl. 114. nu. 12.
Abſenti tempus multiplicatur, ne contra eum præſcriptio ducatur. concl. 7. num 15.
Abſentia in præſcriptione probatur, probato quod is, contra quem præſcribitur, non eſt in territorio, in quo eſt præſcribens, & ibi non habere domicilium, concl 7 nu 1. & 2.
Abſentia cauſa Reipublicæ probari debet, niſi dominus confiteatur. concl. 11. num. 1.
Abſentia alicuius ſemper præſumitur in bonam partem, niſi ſemel malicioſe abfuerit. concl 6. num 1.
Abſentia illius, qui aliquid facere tenebatur, in culpa præſumitur, aliàs eſt, ſi non tenetur, ibid. num 2.
Abſentia per famam probatur, & vulgi opinionem, & quando procedat. concluſ 8. numero 5. & 7.
Et iudex poterit doceri ſummariè quo citandus fuerit. ibid. & num. 7.
Et per diſcuſſionem nuncij ſiendam. num. 6.
Abſentia præſumitur, niſi probetur cõtrarium. concl. 5 num. 1.
Abſentia in ſtipulationibus probatur, probato quòd ad inuicem audiri non poterant partes, licet præſentes fuerint. concl. 9. numero 1.
Abſentia ſicut impoſſibilitas ſtipulationem vitiat. ibid. num. 2.
Abſentia in iudicijs probatur ex eo, quòd quis eſt extra vrbis continentia, vel quod quis non citatur, vel citatus non adeſt, vel citare eſt difficile. concl. 8 num. 1.
Abſentia eſt facti, & facta non præſumuntur, niſi probentur. concl. 295 num. 12.
Abſentia aduocati probatur iuramento clientuli. concl 10. num. 1.
Abſentia aduocati in cauſa ſummaria non eſt iuſta cauſa dandi dilationem. ibid. num. 5.
Abſentia cauſa Reipublicæ probanda, quæ ex parte actoris & quæ rei poſitiones ſint faciendæ, vide remiſſiuè. concl. 11. num. 3.
Abſentia rei præſentia quomodo præſumatur, & quando & à quo probanda. conc. 5. nu. 4 6.
Abſentia quando probabilis, neceſſaria, odioſa, fauorabilis & voluntaria dicatur, & de poſitionibus faciendis & de probatione in materia, tam ex rei quam actoris parte, vide ibi remiſſiue. concl. 8 num. 14.
Abſentiæ iuſta ratio dicitur, ſi ex illa impedimentum inſurgit, vt non poſſit comparere. concl. 8. num. 7.
Abſentiam probandi cui onus incumbat. concl 7. num. 7.
Abſentiam in præſcriptione ſtatutaria probari ex eo, quòd à loco abeſt concl. 7. nu. 9
Abſolutio à iuramento poteſt peti non obſtante renunciatione enormiſſimæ læſionis. concluſ. 531 num 31.
Abſolutio eſt fauorabilis, condemnatio vero odioſa. concl. 36 num 9.
Abſolutio ab excommunicatione per literas abſoluentis vel per teſtes probanda. concl. 12. num. 1.
Et idem in promiſſa abſolutione, num. 7.
Dicenti ſe abſolutum non credi, num. 8.
Abſolutio per ſchedulam presbyteri abſoluẽtis probatur, ibi remiſſiue concl. 12. nu. 3.
Et per vnum teſtem, ſi conditionalis ſit excommunicatio, num. 6.
Abſolutio ſolet peti ad cautelam. conc. 13. nu. 5.
Abſolutio participis criminis alteri prodeſt concl. 466. num. 2.

Abſolutionem à pura excommunicatione per literas, vel teſtes probari. concl. 12. num. 6.
Abſolutionem petens probat ſe delictum commiſiſſe. concl. 13. num. 1. & 9.
Abſolutionem petens excommunicationis in iudicio ſolemniter videtur fateri tacite ſe excommunicatum, ſecus extra iudicium ad cautelam vel ex humilitate, vel dolorem mitigando. concl. 13. num. 9.
Abſoluitur reus, etiamſi conſtaret de non iure ſuo per confeſſionem ipſius. concluſ. 36. numero 24.
Abſtinuit qui prius, & repudiauit bona, deinde cœpit poſſidere, habetur ac ſi non abſtinuerit, & potius adiuerit. concl. 45. num. 24.
Acacius Amydenus epiſcopus conuocato eccleſiaſtico collegio, vaſa, & donaria eccleſiæ pretioſiſſima vendere curauit, vt eo pretio miſeros captiuos redimeret. concl. 277. num. 6.
Acceptans vnum videtur acceptare aliud annexum. concl. 45. num. 15.
Acceptans pro abſente eſſe debet publica perſona. concl. 347. num. 115.
Acceptanti non ſufficit probare beneficium vacaſſe, niſi etiam probet, quòd intra menſem, & ibi vide contrarium. concl. 16. num. 10.
Acceptatio in dubio præſumitur facta intra tempus debitum, ſcilicet intra menſem. concl. 16. num. 1. & 3. & quando procedat. num 4 & 11. & 18.
Acceptatio partis præſentis in confeſſione extraiudiciali quando requiratur, & quando non, vide ibi diſtinctionem. concl. 346. n. 16.
Acceptatio quandoque poteſt eſſe ſine tempore limitato. concl. 16 num. 12.
Acceptatio fieri debet tempore, quo fit confeſſio, & non ex interuallo. concl. 347. nu. 5.
Et vide contraria, quæ ſequuntur, & concordantias. ibidem.
Acceptatio confeſſionis fieri debet à parte tempore, quo fit confeſſio, & non ex interuallo. concl. 346. num. 13.
Contrarium, num. 14.
Acceptatio partis non requiritur in confeſſione extraiudiciali, ibid. num. 14.
Acceſſorium probatur, probato principali. concluſ. 14. nu. 1. & econtra. & nu. 3. & quando, nu. 4. etiā quod eſſent diuerſæ naturæ, nu. 5.
Acceſſorium non ſeſtit principale, vel probat illud eſſe verum. ibid num. 2.
Acceſſorium probatur iuramento, ſi principale per iuramentum probari poteſt. conc. 15. n. 1.
Acceſſorium non poteſt ſtare ſine principali. concl. 14. num. 3.
Acceſſorio neceſſario infertur ad probationem principalis. concl. 436 num. 1.
Acceſſus quando notorie eſt non tutus, non eſt opus probatione, nec proponi debet. concluſ. 17. num. 6. & 8.
Acceſſus non tutus probatur per teſtes ſingulares. concl. 18 num. 1.
Acceſſus non tutus nō probatur de inimicitiis per verba, ſub indignatione noſtra, à ſummo Pont. vel alio Principe prolata. cōc. 19. n. 15.
Acceſſus non tutus probatur, probato, quòd in locum, in quo citatus debet comparere, eſt peſtis. concl. 20. nu. 1.
Acceſſus non tutus probatur, probando inimicitias, quas quis gerit cum aliquo in loco citationis perſiſtente, nec ideo tenetur accedere. concl. 19. nu. 1. & 15.
Et quando dicatur non tutus acceſſus, num. 8. & num 9.
Acceſſum non tutum dicens, illum liquidè debet probare, nec ſufficit magiſtratus atteſtatio de nō tuto acceſſu, nu. 1. & 2. concl. 17. n. 1.
Accidens vt intelligatur extra ſubiectum, fieri non poteſt. concl. 21. num. 4.
Accidens in dubio non præſumitur, ibid.
Accidens ſolet probari facile, quando conſtet de ſubſtantia. concl. 21. nu. 1.
Accidens ſine ſubſtantia conſiſtere non poteſt, ibid. num. 2.
Acclamatio facit præſumere alterum fuiſſe aggreſſorem. concl. 23. num. 3.
Acclamatio poteſt probari per duos teſtes vicinos, qui audierint, etiam quòd non viderint acclamantem, dummodo notam habeant vocem. concl. 22. num. 1.
Acclamatio puellæ inducit præſumptionem violationis, vel adulterij. concl. 23. num 1.
Accuſator teſtes de falſo, dicens corruptos, debet probare corruptionem & falſitatem, alias ſuccumbit. concl. 28. num. 8.
Accuſans ſtatim quòd non probat, præſumitur calumniari. concl. 24. nu. 3.
Non verò ſi probauerit, non fuiſſe in calumnia, num. 12. ibidem.
Accuſans propter neceſſitatem officij, non probando, excuſatur a pœna niſi appareat de calumnia. concl. 24. num. 16.
Accuſans debet in libello accuſatorio ponere diem commiſſi criminis ad accuſati requiſitionem. concl. 28. num. 3.
Et quando procedat. ibid.
Accuſans, & non probans debet eadem pœna condemnari, qua accuſatus abſoluitur. concluſ. 24 num. 1.
Accuſans, ſi is ſit, qui tenetur denũciare maleficia commiſſa vel in ciuitate, vel in comitatu, excuſatur à calumnia. concluſ. 254. numero 35.
Accuſans non præſumitur calumniator, de calumnia tenetur, & ſi accuſationem non probauerit, quando accuſauit aliquem de delicto atroci, nefando, & inſigni. concluſ. 254. numero 14.
Accuſans vt puniatur, debet probari doloſe egiſſe. concl. 24. num. 18.
Accuſantes, ſi illi ſint, quibus licet accuſare ex ſola ſuſpicione, digni ſunt excuſatione per famam, quæ præceſſit, ſi non probant, quia fama inducit ſuſpicionem, ſecus. concl. 254. numero 39.
Accuſantes ex neceſſitate officij, vel propter ingentem dolorē, & ſi deficiant in probatione, excuſantur à calumnia. ibid. num. 34.
Accuſatio non probata calumnioſa præſumitur exceptis certis caſibus, vt ibid. concl. 25. num. 1. & 8.
Et ſi accuſator de calumnia iurauerit, ibidem numero 2.
Accuſatio quæ debet continere. concl. 28. numero 5.
Accuſatio ſemper præſumitur cauſa odij, & inuidiæ, præſertim ab inimico. concl. 24. nu. 4.
Accuſatione pendente opinio accuſati aggrauatur. concl. 27. num. 1. vt integri ſtatus non dicatur, & quare & quando procedat. numero 6.
Accuſator non poteſt eſſe teſtis contra accuſatum, & quando ex conſcientia, & vt iudex inquirat, concl. 26. num. 1.
Accuſator in cauſa hæreſis eſt teſtis, & in quib. aliis infra. concl. 26. nu. 11. & concl. 27. nu. 5.
Accuſator non probans querelam, excuſatur à pœna per ſemiplenam probationem. concl. 254. num 16.
Accuſator calumnioſus poteſt conueniri actione iniuriarum, ibid. num 17.
Accuſator excuſatur, ſi reus abſoluatur iuramento iudiciali, vel voluntario non probans, ſecus in neceſſario. concl. 24. nu 10.
Accuſator ſubijcit ſe taliouis pœnæ. concl. 26. numero 2.
Accuſator rarò ſolet condemnari in expenſis, quando agitur ex præſumpta calumnia. concluſ. 25. num. 5.
Secus ſi de vera calumnia, & iudex ſimpliciter procedit ſuper accuſatione, vel querela, aut ex officio. num. 6.
Accuſator non probans calumniator præſumitur: quia tunc reus innocens exiſtimatur. concl. 25. nu. 1. & 8.
Accuſator ſatis poteſt à præſumptione calumniæ liberari, ſi probauit publicam vocem eſſe accuſatum deliquiſſe, vel id intellexerit à viris fide dignis. concl. 254. num. 37.
Accuſator ſi probat tantum de fama, an teneatur ad pœnam, vide remiſſiuè. cōc. 24. nu. 12.
Accuſator ſi ſit hæres occiſi dicentis ſe interfectum à Sempronio, & ipſum Sempronium accuſauerit, deficiens in probationibus excuſatur. ibid. num. 13.
Accuſator inſtigatus ad accuſandum deficient in probatione excuſatur. ibid. num. 14.
Accuſator præſumitur legitimus, niſi contrarium probetur, antequam ſuccubuerit, ſecus ſi poſt. ibid. num. 15.
Accuſator non præſumitur calumniator, cum conſtat à teſtibus deceptum fuiſſe. concluſ. 254. num. 21.
Accuſator non præſumitur calumnioſe agere, quando probauit audiuiſſe à perſona fide digna accuſatum patraſſe delictum, de quo in querela. ibid. num. 22.
Accuſator excuſatur à præſumpta calumnia, licet in probatione deficiat, ſi accuſat aliquem de eo delicto, de quo iam erat infamia notatus, ibid. num. 23.
Accuſator ſi fecerit probationes, & iudicem requiſiuerit, vt cauſam expediat, ſi expedire neglexerit, ipſe iudex punitur, nō accuſator. concl. 24. num. 6.
Accuſator quæ debet inſpicere, antequam accuſet concl. 28. num. 5.
Accuſator ſuccumbens non poteſt in expenſis condemnari propter præſumptam calumniā, & num. 5. concl. 25. num. 3. & 5.
Accuſator non debet deferre, niſi delictum, quòd per ipſum poteſt probari. concl. 56. numero 51.
Accuſator debet probare, mulierem cognitam habitam & acceptam fuiſſe, vt cæteræ ſolent vxores accipi & haberi. concl. 58. num. 4.
Accuſatori probanti per vnum teſtem non defertur iuramentum ſuppletorium, & ibi vide contrarium. concl 24. num. 11.
Accuſatores tenentur de calumnia non probando delictum, ſi accuſant exercentes publicum officium. concl. 254. num. 25.
Accuſatores, qui defecerunt in probationibus, non excuſantur ab actione iniuriarum. concluſ. 254. num. 27.
Accuſatus accuſatione pendente poteſt teſtificari contra aliquem de ſimili crimine accuſatum, licet concurrant aliquæ coniecturæ contra ipſum accuſatum. concl. 27. num. 5.
Accuſatur de adulterio commiſſo cum Seia vxore Titij reſpondens cum Seia coijſſe, nō exprimens qualitatē vxoriatam, eſt ab adulterio abſoluendus, concl. 58. num. 3.
Accuſatus criminaliter non admittitur in teſtem, nec contra, nec pro aliquo pendente accuſatione, & quando procedat, concl. 27. num. 1. 3. & 4 & in quibus cauſis, num. 5. vbi etiam contrarium.
Accuſatus de turbata poſſeſſione, ſi accuſans non probauerit dolum, reus abſoluitur. concluſ. 19. num. 2.
Acquirere nō dicitur de communi vnus ex fratribus, ſi aliquem fundum emit ipſis præſentibus, & ſcientibus, & chartam pro ſe tantum recipit. concl. 31. num. 40.
Acquiſitio partis, quæ ab ipſo toto diuelli nequit, ratione indiuiduæ rei extenditur ad totum. concl. 271 num. 14.
Acquiſitio de communi quomodo procedat, quando pupillus efficitur adultus, & ratificat geſta. concl. 31. num. 18.
Acquiſitio facta per fratrē nomine ſuo, & aliorum, ſi dicatur acquiſita de pecunia propria, debet hoc oſtendi. concl 31. num 43.
Acquiſitum tunc præſumitur communiter, quando ſuit emerit aliis ignorantibus. concluſ. 31. num. 41.
Acquiſita per fratrem induſtrium habētem aliqua bona propria, licet in communione viuat cum aliis, præſumuntur acquiſita ex bonis propriis. concl. 31. num. 48.
Acquiſita non præſumuntur de communi, ſi inter fratres alius pupillus, alius maior, & alter ſtudius exiſtat. concl. 31. num. 11.
Acquiſita per fratres, vt in nu. 11. nō præſumuntur acquiſita de communi, etiamſi tractaretur de vtilitate pupilli. concl. 31. num. 15.
Acquiſita per fratrem maiorem omnia bona adminiſtrantem præſumuntur de communi acquiri, niſi ſit artifex, vel aliter acquirens. concl. 31. num. 13.
Acquiſita per fratrem, vt aliis communicentur, non ſufficit omnes ſimul habitaſſe hæreditate indiuiſa, ſed etiam tria copulatiue requiruntur, &c. concl. 31. num 6.
Acquiſita per prælatum cenſentur in dubio acquiſita intuitu, & nomine eccleſiæ. concluſ. 222 num. 5.
Acquiſita per mulierem conſtante matrimonio præſumuntur de bonis viri acquiſita, etiam feudum, & quomodo procedat & ibi contra. concl. 30. num. 1. 2. & 3.
Et vide ibi cautelam, vt non cenſeantur de bonis viri acquiſita, num. 2. & num. 3.
Quod procedit, etiam ſi vir cōfiteretur lucrum eſſe mulieris, num 6. & ibi quando procedat, quando non, num. 7.
Actio ex obligatione datur etiam contra tertium poſſeſſorem. concl. 210. num. 3.
Actio per quam ſit probatio proba eſſe debet, hoc

Digitized by Google

hoc eſt legitime & neceſſario concludent, quæſt. 3. num 4.
Actio in hoc iudicio qualis erit. concl. 92. numero 7.
Actio legis Aquiliæ datur domino propter factum, non propter negligentiam. concl. 467. numero 11.
Actio de iure ciuili non oritur per iuramẽtum. concluſ. 347. num. 71.
Actionem iniuriarum vitabit, probans ſe non animo iniuriando dixiſſe, vel feciſſe. concl. 97. num 9.
Actor ſi intendat decimam horam diei, & probat de prima, ſuccumbit, & reus abſoluendus eſt. concl. 51. num. 4.
Actor inſtante reo accuſato poteſt cogi ad exprimendam diem, ad hoc vt reus valeat probare illo die non patraſſe delictum. ibidem numero 3.
Contrarium num. 4.
Actor volens ſibi eſſe conſultum, duo debet cumulatiue probare, quod autem enutriuerit, ſecundo quod animũ habuerit conſuetudinem auolandi, & reuolandi. concl. 157. num 8.
Actor non probans in caſu Geſſij non debuiſſet condemnari in expenſis ſecundum Hoſtienſ. concl. 36. num. 19.
Sed contrarium voluit Socin.
Actor ſi non probat præſumitur temere, & per calumniam litigaſſe, & in expenſis venit condemnandus. concl. 36. num. 44.
Actor ſi ab initio cauſæ expenſas ſoluere promiſerit, licet iuſtam cauſam litigandi habuerit, à litis expenſis non excuſatur. ibid. numero 40.
Actor etiam ſi probauerit per teſtes infames, excuſatur à calumnia. concl. 36. num. 47.
Actor non condemnatur in expenſis, ſi nõ probauit propter abſentiam teſtium dicentium, ſe ſcire veritatem. ibid. num. 56.
Actor ſi eſt perſona honeſta, licet ſuccumbat ſine iuſta cauſa, non condemnatur in expenſis. ibid. num. 57.
Actor in actione mali intentata, etiam ſi plene probat, non tamen obtinet. ibid. num. 62.
Actor quando in continenti eſt paratus probare attentata potius recipiuntur probationes actoris, quæ ſunt in promptu, quàm rei, quæ abſunt. concl. 147. num 4.
Actor cum ſit prior in omnibus, etiam primo videtur ad probandum admittendus. quæſt. 17. num. 10.
Actor, & reus, quando ſimul admittantur ad probandum. concl. 37. num. 13.
Actor primo probare debet actionem ſuam, antequam reus ſuas exceptiones præſtare cogatur. quæſt. 17. num. 11.
Actor, qui proponit emiſſe rem bona fide, non tenetur illam probare, ſed aduerſarius, qui bonam fidem negat. concl. 224. num. 4.
Actor primo probare debet actionem ſuam, quàm reus exceptiones. concluſ. 37. numero 2.
Actor allegans caſum pro fundamento ſuæ intentionis, aliter quam per iuramentum illum probare debet. concl. 272 num. 18.
Actor in exequutione ſententiæ poteſt liquidare res adminiſtratas. concl. 54. num. 3.
Actoris intentio probanda prius eſt, quàm rei exceptio. quæſt. 17. num. 31.
Actoris quando ex parte eſt probata longæua poſſeſſio, & ex parte rei non fuit probatum dominium, ex illa præſumitur, & probatur ipſum dominium ad fauorem actoris. concl. 539 num. 20.
Actoris, ſiue accuſatoris eſt, quod propoſuerit, probare, ſi reus id neget. quæſt. 27 num 1.
Actori, qui probauit diuturnam poſſeſſionem decimas percipiendi, non incumbit onus probandi ſuos maiores de huiuſmodi decimis, vel redditu, ante Concilium Lateranenſe fuiſſe inueſtitos. concl. 483. num 9.
Actori quod permittitur, id debet permitti reo, cui tolleretur exceptio ſua, ſi non poſſet probari contractum. concl. 94. num. 10.
Actori magis eſt fauendum, quam reo, vt iudicium ſuſtineatur, ſecundum Ceph. & maxime in principio iudicij ſecundum Neuiz. & Natam. concluſ 36. num 4.
Actori incumbit onus probandi, & non reo, cum ſi reus neget, actor ſemper probare debet, quod proponit. concl. 36. num. 5.
Actori magis fauetur, quàm reo in præparatorijs iudiciorum. concl. 36. num. 70.
Actore non probante reus abſoluitur, & quomodo, & quando procedat hæc concluſio, concluſ. 36 num. 5. & 72.
Huic concluſioni nemo eſt qui contradicat. numero 2.
Actore non probante, quod eſt fundamentum ſuæ intentionis, reus abſolui debet, etiam ſi nihil probauerit, & etiam ſi intentio actoris ſit fundata ſuper negatiua. concl. 36. numero 23.
Actore non probante plene, vel non ſemiplene, reus abſoluitur, q. 9. num. 52.
Actore nihil probante reus, etiam ſi nihil præſtiterit, abſoluitur. q. 17 nu. 1.
Actorum geminata productione de non actis, & de non iuſtitia probari poteſt. concluſ. 35. numero 10.
Actus, qui fit alia hora, quam ea, qua quis citatus fuit, dicitur factus non citata parte. concluſ. 291. num. 4.
Limita, vt num 5. Contrarium, vide num. 6.
Actus serui hominis vbi probandus eſt, non ſufficit probatio per auditum. concl. 151. numero 2.
Actus factus, quod citra nomen hæreditatis fieri non poteſt, non probat aditionem in muliere, & ruſtico. concl 47. num. 4.
Actus clam dicitur fieri, qui fit, vel in ſubſtantia, vel in qualitate aliter, quam fuit denunciatum. concl. 297. num. 14.
Actus clam dicitur factus & parte non citata, qui fit alia hora, quam ea, qua quis citatus eſt. ibid. num. 15.
Actus clam non dicitur factus, in quo pars præſens reperitur. ibid. num. 16.
Actus quando non poteſt fieri, niſi ſub certa forma, ille, qui formam dicit ſeruatam, probat, & fundãs ſe in eo, vel verbis probat, tam agendo, quàm excipiendo. concl. 75. num. 4.
Actus cuſtodiendi, ne damna inferantur, non denotat dominium ipſarum ſingularium rerum, ſed iuriſdictionis, & ſuperioritatis. concluſ. 402 num. 3.
Actus, qui fiunt, quando ſunt indifferentes, quo animo ſint facti, ſtatur iuramento gerentis. concl. 47. num 16.
Actus nullus voluntarij non vltro ſe extendũt, quam ex eis colligitur, concl. 31. num. 9.
Concluſio non habet locum, niſi fratres negocia ſua promiſcue egerint, & ſine computatione communibus expenſis viuendo bona ſimul habuerint, & diu ſimul habitauerint. ibid. num 10.
Actus geſtus à furioſo, quo tempore præſumitur geſtus. concl. 30 nu. 1.
Actus ſemper interpretatur, vt potius valeat, quàm pereat. ibid. num. 2.
Actus furioſi vt in dubio ſuſtineatur, debet præſumi factus tempore ſanæ mentis. ibid. nu. 3.
Actus in dubio debet præſumi expeditus legitimo tempore ad effugiendam contumaciam. concl. 542 num. 8.
Actus ille præſumitur factus prius, qui fieri debuit, vt valeat, quando duo actus reperiuntur, facti eodem tempore. concl. 244. num 4.
Actus furioſi præſumitur ſecundum eius apparentiam concl. 39 num. 8.
Acta Abbatis depoſiti nõ præſumuntur de conſenſu Conuentus facta. concl. 2. nu. 15.
Actus approbationis dependet à ſola voluntate approbantis, & ideo non requiritur præſentia. concl. 347. num. 87.
Actus præſumptus à iure eo ipſo probatus dicitur, quod non probatur contrarium, q. 10. num. 39.
Actus legitimi non recipiunt diem, nec conditionem. concl. 313 num. 10.
Actus geſtus a Doctore, qui iuſtus, & iniuſtus haberi poteſt, præſumitur iuſtus propter eius perſonam. concl. 558. nu. 8.
Actus inſtitutionis partis accipiẽdus potius eſt in meliorem partem, ſi filius diues ſit, & ſolus, pater vero pauper, & multis filijs, ac filiabus onuſtus. concl. 531. num. 107.
Actus cenſetur celebratus nomine illius, ad quem negotium pertinet. concl. 38. nu. 8.
Actus ſemper præſumitur factus ab eo, cuius commodum ad eum ſpectat. ibid. nu 9.
Caſſij ſententia in publicis iudicijs. ibid.
Actus faciens inducentes aditionem hæreditatis cum proteſtatione, nolle adire, nec eſſe hæredem, etiam quod ſi proteſtatio contrariatur, non probatur, nec inducitur aditio, & quando procedat. concl 47. nu. 9. & 11.
Actus pius eſt ſepelire mortuum, paſcere familiam defuncti, & curare cuſtodiam domus. concl. 47 num 6.
Actus factus ab hærede, actum pium concernens, & modicum ſumptum, non præſumitur adire, nec aditio per eum probatur. ibid. num. 7.
Actus contrarius proteſtationi iuuat, ſi à voluntate proteſtantis dependet, niſi cum alio celebretur. concl. 47. num. 11.
Actus in dubio præſumitur factus nomine proprio potius quàm alieno. concluſ. 38. nu. 1.
Actus præſumitur factus nomine illius qui erat obligatus ipſum facere, quando non conſtat de nomine, concluſ. 38. num. 6.
Actus appellatione pendente, etiam ad ſedanda ſcãdala factus, tanquam attentatus eſt reuocandus. concl. 148 num. 10.
Actus ſolutionis huiuſmodi videtur eſſe ambiguus. concl. 44. num. 31.
Actus tres ſunt neceſſarij ad frequentationem inducendam. concl. 424 num. 17.
Actus inebriandi aliquem non poteſt interpretari, niſi in malum. concl. 503. num. 8.
Actu dependente à ſola voluntate conſitentis, vt in aditione hæreditatis, non requiritur partis præſentia. concl. 373. num. 18.
Acta iudiciaria quando omnia ſunt perdita, Iudex debet incipere cauſam recenter. concl. 32. num. 24
Acta notariorum faciunt fidem. concluſ. 33. num. 13.
Acta antiqua ſi extant, vel reperiuntur, facta noua non conſiderantur, & ſuper primis debet Iudex iudicare. concl. 32 num. 26.
Acta facta in cauſa ciuili non probant in iudicio criminali. concl 34 num. 1.
Acta ſummarij quando probent in plenario. concl. 33. num 50.
Acta etiam in compromiſſis debent redigi in ſcriptis, vel ſaltem per teſtes idoneos probari. concl 32. num. 36.
Acta probant inter plures perſonas, ſi tertius habet ius commune cum iure illius, qui in lite. concl. 33 num 30.
Acta non faciunt fidem in his, quæ curſu temporis mutantur. concl. 33. nu. 42.
Acta non probant, niſi denuo producantur. ibi. numero 43.
Acta deducta principaliter in aliquo actu efficacius probant, quàm ea, quæ deducuntur incidenter. ibid. num. 44.
Acta huiuſmodi fidem faciunt, quoad præſumptionem tantum, & quando iam connexio interuenit, & non quoad plenam probationem. concl. 33. num. 37.
Acta facta in alio iudicio proſunt, & nocent inter alias perſonas, ſi ſunt hæredes, & ſucceſſores. ibid. num. 38.
Acta ſi facta ſunt ad diuerſum finem, non faciunt fidem inter eaſdem perſonas. ibidem numero 39.
Acta, quæ neceſſario requirunt ſcripturam. concluſ. 32. num. 5.
Acta poſſunt etiam probari per ſcripturam priuatam. ibid num. 6.
Acta probari poſſunt per teſtes, quando non requiritur ſcriptura, & contra. ibid. num. 7.
Acta furti probata contra depoſitarium non probant contra ipſum furem. concluſ. 33. numero 46.
Acta facta in iudicio ſummario non probant in plenario. ibid num. 47.
Acta facta inter alias perſonas probationem qualem qualem faciunt inter eaſdem. concl. 33. num. 28.
Acta aditionis à quibus fieri poſſunt, & quomodo. concl. 44. num. 34.
Acta ſatis dicuntur conſtare, quando de eorum tenore notarius atteſtatur, concl. 35. nu. 16.
Acta facta coram arbitro non valent ſine teſtibus, & per eos probantur, etiamſi per notarium ſcripta. concl. 32. num. 34.
Acta fidem faciunt, quando Pont. Max. diſponit de plenitudine poteſtatis. concl. 33. numero 21.
Acta ſiue ordinaria, ſiue probatoria quomodo probent inter eaſdem perſonas. ibid. nu. 22.
Acta præceſſiſſe præſumuntur, quando ſententia tranſiuit in rem iudicatam. concl. 35. numero 27.

Acta huiuſmodi non ſolum fidem faciunt inter eaſdem perſonas, ſed etiam inter quoſcunque homines de mundo. concl. 33. nu. 53.
Acta probatoria ſunt maioris præiudicij concl. 32. num. 62.
Acta iudicij probant, etiam quando quis abſoluitur ab inſtantia iudicij, & ibi quomodo id intelligendum ſit. concl. 149. nu. 13.
Acta in dubio debent intelligi, vt potius valeant, &c. concl. 2 num. 3.
Acta non requirentia ſcripturam bene probantur per teſtes. concl. 52. num. 31.
Acta per confeſſionem partis probari poſſunt. concl. 32. num. 49.
Acta quæ inſtituunt cauſam. concl. 33. nu. 8.
Acta non reſpicientia ad inſtructionem, & merita cauſæ. ibid. num 9.
Acta omnia præſumuntur præceſſiſſe, ſi interuenit tranſitus rei iudicatæ, vel iudicis aſſertio. concl. 35. num. 14.
Acta contraria proteſtationi probant animum. concl 44. num 3.
Acta & ſolemnitates probantur intereſſe, ſi ſententia in rem iudicatam tranſierit. concluſ. 35. num. 12.
Acta, & proceſſus ſi ſunt neceſſaria per ſcripturam probari debent, ſed ſi non ſint, per alias probationes probari poſſunt. concl 32. nu. 11.
Acta facta coram Iudice laico, & etiam coram eccleſiaſtico probant inter eaſdem perſonas. concl 33. num. 14.
Acta quomodo probent in ſecundo iudicio. concluſ 33. num. 1.
A[illegible] [illegible] inſtantiæ non probant in alia inter e[illegible] perſonas. ibid. num. 2.
A[illegible] coram arbitro probant etiam in alio iudi[illegible] ibid. num. 5.
Acta iudicij nõ probantur, niſi per ſcripturam. concl. [illegible] num. 1.
Acta iudicij quæ [illegible]antur. ibid. num. 2
Acta vocantur publica triplici ratione, &c. ibid. num. 3.
Acta probari poſſunt per teſtes deponẽtes ſpecifice, ſic actum, & ſic ſcriptũ fuiſſe. ibid. nu 4.
Acta facta in ſummario ad hoc, vt tollatur peccatum, probant in plenario. concluſ. 33. numero 55.
Acta facta in iudicio nulla habita ratione ineptitudinis libelli, nõ probant in alio. ib. n. 54.
Acta cauſæ corrumpens pœna afficiẽdus eſt ex ſtatuto verba faciente de deprauante inſtrumenta, q 6. num. 159.
Acta iudicij facta conſtare dicuntur, quando notarius actorum de eorum tenore atteſtatur. concl. 52. num. 52.
Acta quæ apud omnes faciant fidem. concl. 33. num. 34.
Acta facta in vno iudicio probant etiam in alio inter quoſcunque. ibid. nu. 35.
Acta præceſſiſſe quomodo in ſententia probetur per iudicem. concl. 23 num. 55.
Acta facta in cauſa ciuili probant in criminali, ſecundum Bart. &c. concl. 54. num. 9.
Acta facta ante litis conteſtationem non dicuntur de proceſſu. conc. 33. num. 18.
Acta Abbatis præſumuntur facta de conſenſu conuentus, idem de prælato ex conſenſu capituli, & quando hoc procedat, concluſ. 2. numero 1. 4 & 14.
Acta probari poſſunt etiam per iudicem, vel arbitrum concl. 32. num. 54.
Acta ciuilia faciunt ſaltem iudicium ad torturam in nouo proceſſu criminali, concl. 34. num. 14.
Acta iudicij probantur per iudicis aſſertionem ſecundum Ruin. concl. 55. num. 9.
Acta iudicij non præſumuntur, niſi probentur, & quod in actis ſcriptum non reperitur, præſumitur non actum. concl. 35. num. 1.
Actis factis coram Iudice ſeculari contra laicum adhibenda eſt fides coram iudice eccleſiaſtico, ſi de eodem agatur. concl. 33. nu. 26.
Actis iudicij per notarium ſcriptis creditur etiam ſine teſtium ſubſcriptione, dummodo in eis dies contineatur. concl. 32. num. 51.
Actis ex quibus inducatur aditio. concluſ. 44. num. 35.
Actum qui gerit contrarius, & nomen hæredis habere, p adeſſe p indirectũ. conc. 44. n. 7.
Ad probandum dominiũ antiquum ſufficiunt probationes minus validæ, concl. 546. nu. 7.
Addocens priuilegium allegat malam fidem, niſi probet titulum, concl. 527. num. 4.
Adeptio poſſeſſionis ſecundi beneficij pacifice, id eſt de facto, ſufficit ad inducendam vacationem primi. concl. 183. nu. 38.
Adire dicitur, qui non ſoluit, & in ſe creditum retinet. concl 44. num. 40.
Adire præſumitur, qui in tempore ſtatuto ad adeundum, vel repudiandum hæreditatem nihil facit. ibid. num. 41.
Adire videtur debitor teſtatoris inſtitutus hæres, ſi in termino ſolutionis non ſoluit debitum. ibid. num. 42.
Aditio citius præſumitur in hæreditate aſcendentium, quam aliorum, concl. 40. num. 14.
Aditio hæreditatis quare ſit difficilis probationis. concl. 40 num. 1.
Aditio hæreditatis probatur, quotieſcunque quis aliud agit in bonis defuncti, quod vltra nomen, & ius hæredis fieri non poteſt. concluſ. 47. num. 1.
Et quomodo procedat, num. 4 & 5. & nu. 8.
Aditio probatur etiam per actus factos inter alias perſonas, & parte abſente. ibid. num 2.
Aditio hæreditatis non præſumitur ex conſtitutione procuratoris, quando ex duplici capite hæreditas defertur, ius non dicitur hæredi quæſitum propter ambiguitatem & obſcuritatem actus. concl. 49. num. 5.
Aditio hæreditatis ſolo animo abſoluitur, & eſt quid facti. concl 40. num. 7.
Aditio hæreditatis probatur ex confeſſione inuentarij, quis hæres ſcriptus, vel ab inteſtato fuerit. concl 48 num. 1.
Aditio hæreditatis probatur ex poſſeſſione decennali, & ſolemniter admiſſe, ibidem. Niſi fuerit pupillus. concl 46. num. 1.
Aditio probatur, ſi debitor in diem, & ſub pœna ſuccedens, & reliqua vt ſupra. concluſ. 51. numero 2.
Aditio probatur ex tranſactione hæredis cum legatarijs, vel creditoribus ſuper rebus hæreditatis. concl. 44. num. 15.
Aditio probatur ex perceptione fructuum bonorum defuncti, & retentione iuramentorum penes ſe. ibid. num. 16.
Aditio hæreditatis probatur, & præſumitur per non facere. concluſ. 51. num. 1.
Aditio hæreditatis non probatur per reſponſionem, ſeu confeſſionem ſimpliciter factam interrogationibus vel poſitionibus per poſſideorem, concl. 45. nu. 43.
Aditio hæreditatis probatur, quando pater feudum ducale poſſedit nomine filiorum, concluſ. 44. num. 55.
Aditio hæreditatis probatur per teſtes ſingulares quomodo ſuper eodem deponant, licet de diuerſis actibus concl. 55. num. 1.
Aditio hæreditaria eſt actus ſucceſſiuus circa diuerſa negotia. concl. 52. num. 6.
Aditio inducitur, ſi maritus mortua vxore det veſtes quotidianas pro animæ ſalute. concl. 44 num 47.
Aditio inducitur per verbum, volo, & quomodo. concl. 41. num. 4.
Aditio licet ex temporis curſu præſumatur, non tamen inducitur. concluſ 46. num. 3.
Aditio hæreditatis quomodo inducatur, non obſtante proteſtatione. concl. 44. nu. 11.
Aditio non inducitur, ſi hæreditatis renunciatio facta fuit ſimpliciter, ibid. num. 12.
Aditio non probatur per verba conditionalia, & actus adeundi conditionem non recipit. concl. 41. num. 15.
Aditio hæreditatis probatur per facta. concluſ. 43. num. 1.
Aditio irrita eſt, niſi hæres ſit certus, teſtamentum valeat, &c. ibid. num. 3.
Aditio hæreditatis non præſumitur in actibus dubijs, ſed in eis ſtandum eſt declarationi non ſolum hæredis, ſed hæredis hæredis, concluſ. 43. num. 9.
Aditio præſumitur etiam ex ſola interula hæreditatis amore Dei data. concl. 45. nu. 8.
Aditio partis arguit aditionem totius, ibidem num. 9.
Aditio hæreditatis debet probari per eum, qui eam adducit. concluſ. 40. num. 9.
Aditio non inducitur per verba, volo adire, ſecundum Bolognet. concl. 41. num. 7.
Aditio præſumitur ex eleemoſynis non neceſſarijs datis ex rebus defuncti. conc. 44. nu. 18.
Aditio hæreditatis, & immixtio non valet, ſi ignoretur cauſa ſuccedendi, concluſ. 45. numero 47.
Aditio hæreditatis probatur per cõſtitutionem procuratoris ad confitendum ſe eſſe hæredem, vel reſpondendum poſitioni quo pacto ſit hæres, ſiue ad exigendum aliqua debita, vel alia negotia expedienda. concl 49. nu. 1. Vide contrarium ibi, & quando præſumatur, nu. 3 & 4. & quando procedat, num. 5.
Aditio hæreditatis pendet ab animo noſtro. concl 44. num. 6.
Aditio non debet probari ex non ſolutione, ſecundum Bald & Corn. concl 44 num. 44.
Aditio hæreditatis inducitur per expenſas funerum. concl. 47. num. 8.
Aditio hæreditatis non inducitur per actum proteſtationi contrarium, quando faciens actum contrarium non poteſt eſſe hæres, alias ſecus. concl. 47. num. 13.
Aditio hæreditatis probatur per ſcripturam. concl 42. num. 1.
Aditio non eſt præſumenda ex poſſeſſione duarum rerum vilium. concl 45. num. 11.
Aditio hæreditatis proximiorum ab inteſtato delata ex poſſeſſione præſumitur, quomodo procedat. concl. 45. nu 33. 39. & 42.
Aditio hæreditatis quomodo probetur per verba. concl 41. num. 2.
Aditionem probari per receptionem debiti hæreditarij. concl. 44. num. 45.
Aditionem hæreditatis probari, quando quis poſſidet bona hæreditaria defuncti. conc. 45. numero 1.
Aditionem probari etiã ſi res poſſeſſa ſit communis cum poſſidente. concl. 45. num. 5.
Aditionem hæreditatis allegans tenetur eam probare. concl. 78. num. 30.
Adminiculum vehemens explet ſemiplenam probationem. concl 55. num. 2.
Adminiculum quodlibet ſufficit ad tuendam poſſeſſionem alicuius. concl. 244. num. 6.
Adminicula alia vltra famam concurrentia etiam in cauſa matrimoniali faciunt plenam probationem, concl. 55. num. 7.
Adminicula non probant per ſe, tamen adiuuant. concl. 55. num. 1.
Adminicula vehemẽtia decidunt cauſam. concl. 55. num. 5.
Adminicula pro ſe habenti Iudex poteſt iuramentum in ſupplementũ præſtare, ibi. nu 4.
Adminicula duo habens præfertur vnum, ibid. num. 5.
Adminicula quæ cum fama probãt dominium. concl. 546. num. 15.
Adminiſtrans, ſi quis dederit ei, cuius bona adminiſtrat, præſumitur dediſſe animo adminiſtrandi, non donandi. concl. 534 nu. 19. Intellige vt num. 20.
Adminiſtratio bonorum filij in matre facit ceſſare præſumptionem donationis alimentorum. concl. 571. num. 10.
Adminiſtratio bonorum in perſona matris facit ceſſare præſumptionem donationis. conclus. 76. num. 5.
Adminiſtrationis tutelæ probatio debet ſpeciatim fieri de rebus adminiſtratis. concluſ. 54. num. 1.
Adminiſtrator præſumitur ſoluiſſe ex pecunijs eius, cuius bona adminiſtrat, nõ de proprijs. concl. 53. num. 1. & num. 3. & quando procedat, n. 4 & quando non procedat, nu 7.
Adminiſtrator promittens, vel ſoluens dotem pro ea, cuius bona adminiſtrat, poteſt repetere, ibid. num. 2.
Adminiſtrator ſemper præſumitur facere animo adminiſtrandi, & generaliter in quolibet præterquam in patre, & in coniuncto, ibid. num. 3. & 8.
Adminiſtrator habens penes ſe bona debitoris, de quibus poteſt ſibi ſolui, præſumitur de illis ſibi ſatis feciſſe, ibid. num. 4.
Adminiſtrator deponens vt teſtis ſuper calendario non auditur, ſecus ſuper contractu Eccleſiæ, cuius erat adminiſtrator, à ſe celebrato, concl. 54. num. 9.
Adminiſtrator ſimpliciter an poſſit eſſe teſtis, ibid. num. 10.
Adminiſtrator piæ cauſæ emens cenſetur ex pecunijs Eccleſiæ, ſecus ſi ab alio, etiam ſi pecunia ſit Eccleſiæ, & ibi contrarium, concl. 53. numero 6.
Adminiſtrator coniunctus præſumitur ſoluiſſe de proprijs, veluti mater & frater ſi docet ſimpliciter, qui cenſetur donare, ſecus ſi ſit extraneus, concl. 53. num. 8.

Admi-

Digitized by Google

Adminiſtrator creditor illius, cuius bona admi niſtrat, præſumitur ſuum exigi feciſſe. concl. 54. num. 5.
Admiſſio articulorum non eſt de ſubſtantia iudiciarij ordinis. concl. 130. num. 1.
Admiſſio articulorum valet aduerſario patiente probatumque producenti iuuabit. concl. 134. num. 2.
Admiſſio ad examen poſt terminum de æquitate eſt, & non de rigore iuris. quæſt. 17. nu. 40.
Aduentitium dicitur, quod habet nepos ab auo quo ad ipſum patrem, & datum præſumitur contemplatione nepotis, & non filij. concl. 156. num. 9.
Aduerſarius ſemper negat. q. 2. num. 25.
Aduerſarij dicto ſtandum erit, ſi eius dictum, & perſona approbata fuit. concl. 111. nu. 2.
Aduerſario etiam aliquando facienda eſt fides. quæſt. 2. num. 26.
Adulatio quælibet præſumitur mala. concl. 56. numero 1.
Adulator accuſatur eſſe poteſt. concluſ. 56. numero 6.
Adulatores non ſunt ſumendi pro conſiliarijs Principum. concl. 56. nu. 3.
Qui nequiores ſunt hoſtes, quàm qui foris ſunt, ibid. num. 4.
Qui per leges puniuntur. ibid.
Adulter, vel adultera in tormẽtis perſeuerans negando ſtante probatione prædicta, quando criminaliter agitur, abſoluuntur. concluſ. 59. num. 21.
Adulter quomodo conuincatur, & qui ſint, & quomodo puniatur, & qui magis puniendi ſint adulteri, vel adulteræ. concluſ. 65. numero 11.
Adulter non poteſt teſtificari pro ſua amaſia, nec pro alio extraneo ſi manifeſtus, vel de eo crimine condemnatus eſt, quia eſt infamis infamia cat. concl. 65. num. 7.
Adulter manifeſtus quis dicitur. conc. 65. n. 13.
Adultero abſoluto adultera abſoluitur. concl. 59. num. 23.
Adulteri publici, & procuratores debent à curatis, & prælatis euitari. concl. 65. num. 12.
Adulterium non poteſt directè probari per cõſpectum ſed per aſpectum quo ad coniecturas violentas. concl. 57. num. 10.
Et quomodo conuincantur adulteri. ibi remiſſiue.
Adulterium probatur per teſtes domeſticos, cum ſoleat occulte committi, & ibi quando procedat. concl. 59. num. 20.
Adulterium nõ cenſeri probatum ex eo quod quis ſolus cum ſola in thalamo clauſo repertus eſt, & vir habeat ſoluta fœmoralia, & mulier recuſet oſtium recludere. concl. 59. num 10.
Adulterium nõ præſumitur in illis, qui poſſunt tale factum defenſare, vel propter paupertates veſtium, vel affinitatem, vel dilectionem, conſuetudinem regionis, & temporum, ibid. numero 11.
Adulterium manifeſtum quibus modis dicatur probatum. concl. 64. num. 10.
Adulterium probari per collocutionem viri & mulieris, & quomodo, vide per totum, ibid. num. 11.
Adulterium probatur per confeſſionem adulteræ, vide ibi contrà, ibid. num. 12.
Adulterium probatur cõfeſſione adulteræ, vel adulteri maxime impuberis, vel carente genitalibus. ibid. num. 13.
Adulterium probari non ſolum concubitu, oſculo, immiſſione manuum in mamillas, ſed per quemlibet actum inhoneſtum. concl. 64. numero 5.
Adulterium probatur per teſtes dicentes vidiſſe mulierem à viro oſculari, vel manus ad mammas apponi. concl. 64 num. 1.
Quod ex præparatorijs probatur, & ibi præparatoria quæ ſint.
Adulterium proprie committitur, cum nupta. concluſ. 58. num. 2.
Adulterium probatur præſumptione violenta cum fama. concl. 57. nu 6. & 10.
Adulterium poteſt probari per comitantem ad illud committendum, & ibi per quæ indicia probetur remiſſiue, vide contrarium. num. 7. concl 65. nu. 5. & 7.
Adulterium probatur propter oſculum luxurioſum, vel impoſitionem manus ad mammas. concl. 59. num. 15.
Adulterium probatur ex pernoctatione mulieris extra domũ mariti, & debet dotem amittere. concl. 60. num. 1.
Adulterium non probatur ex pernoctatione mulieris extra domum viri per ipſum electæ, nec ex hoc ipſam repudiare, ibidem numero 2.
Adulterium non probatur, ſi mulier palàm viro ſciente extra domũ pernoctauerit, ibi. nu. 3.
Adulterium probatur, ſi mulier, vel vir in eo deprehendatur. concl. 64. nu 7.
Adulterium probatur per oſculum luxurioſum. concluſ. 64 num. 3.
Adulterium eſt factum, quod tranſit. conc. 146. num. 18.
Adulterium probatur ex eo, quod quis inuenitur in domo alicuius, vbi eſt pulchra mulier, & quando procedit. concl. 61. nu. 1. 3. & contra quem. num. 7. & 8.
Adulterium probari per iuramentum adulteri, ſed mulier poteſt contrarium probare, vt ibi & ibi contrarium. concl. 65. num. 14.
Adulterium omni iure prohibitum eſt. concl. 57. num. 1.
Cuius prohibitione ſequitur prohibitio fornicationis. ibidem.
Quot mala producat, ibi remiſſiuè, grauiſſimis pœnis puniebatur. ibidem.
Adulterium graue ſcelus, & grauius ſtupro, & cæteris criminibus, nec ex aliqua cauſa poteſt purgari non debere impunitum relinqui. concl. 57. num 2.
Et grauiter puniri debet per Iudices Eccleſiaſticos.
Adulterium eſt de criminibus, quæ fiunt in occulto, & clam committitur, ibid. num. 3. 8.
Illud eſſe difficillimæ probationis, ibidem.
Directe vel ſpecifice probari non poſſe, ibid.
Adulterium non plene patet conſpectu, ibid. num 4. & 10.
Adulterium probatur per ſolam famam ad impediendum matrimonium. concl. 63. nu. 1.
Adulterium per famam probatur quoad theorizationem concurrentibus teſtibus de auditu coitus ex tenui pariete, ibid. num. 1.
Adulterium probatur per præſumptionem violentam cum fama, ibidem num. 3.
Adulterium probatur per auditum copulæ, vel commiſtionis ex tenui pariete, cortina, vel pallio in nocte. concl. 61. num 1.
Adulterium, ſodomia, & ſimilia, nedum non poſſunt per auditum probari, ſed nec etiam per aſpectum, quia directo probari non poſſunt, ibidem num. 3.
Adulterij ad probationem antequam deueniatur, matrimonium neceſſe eſt probare. concluſ. 58 num. 1.
Adulterij in crimine ex dicto ſocij poteſt procedi ad torturam in defectum alterius probationis propter difficultatem probationis. concluſ. 158. num. 4.
Aduocatus ſi adhibeatur teſtis in cauſa ſui clientuli, nihil probat, etiamſi teſtis ſit in aliquo contractu, vel inſtrumento, ſuper quo agatur & ipſe fuerit patrocinatus in cauſa, & nu. 15. concl. 66. num. 1.
Aduocatus admittitur in teſtem parte contra quam patrocinatur poſtulante, igitur probabit. concl. 66. num. 9.
Aduocatus, qui nondum cœpit patrocinari in cauſa, licet conuenerit de ſalario, poteſt eſſe teſtis, & ibi vide contrarium. num 10.
Aduocatus ante incœptum patrocinium admittitur in teſtem. ibid num. 1.
Aduocatus teſtis in contractu compoſitionis, vel tranſactionis, in ipſa cauſa, in qua fuit aduocatus, poteſt teſtificari. ibid. num. 12.
Aduocatus ſi dixerit non conſtare de corpore, debet ponere falſa nomina eſſe plures demonſtrationes circa illud concurrere, quia his probatis vitiatur effectus diſpoſitionis. concluſ. 503. nu. 21.
Aduocatus non poteſt eſſe teſtis etiam in cauſa appellationis in qua fuit aduocatus in prima inſtantia, etiam quod in illa non ſit aduocatus, vide ibi contrarium, & quando admittatur. concluſ. 66. num. 4.
Aduocatus non poteſt eſſe teſtis, quando a parte pecuniam receperit, vt aliam non foueat, vnde nihil probabit. ibid. num. 5.
Aduocatus ex receptione pecuniæ præſumitur affectionem habere ad cauſam, ibidem numero 6.
Qui nec in alia, in qua non eſt aduocatus, poteſt eſſe teſtis durante eius patrocinio in vna, quia redditur ſuſpectus. ibid. num. 7.
Et ibi vide contrarium, & limitationem.
Aduocatus, vel procurator in actis, ſemper debet facere apponere parte præſente. concl. 348. num. 40.
Aduocatus quando aliter teſtes haberi nõ poſſunt, poteſt eſſe teſtis ſaltem pro Iudicis informatione, vel pro habenda præſumptione, concl. 66. num. 14.
Aduocatus actoris prior debet eſſe in dicendo, quàm aduocatus rei. concl. 37. nu. 10.
Aegritudo leuis habetur pro non ægritudine, concl 413. num. 18.
Aequitas magna in alimentis, & parentum affectur conſiderari ſolet. concl. 76. nu. 2.
Aequitas canonica præſentiam partis in confeſſione non conſiderat, ſed ſolam mentem confitentis, & æquitate canonica quis ſolo conſenſu obligatur. concl. 347. nu. 58.
Aequitas canonica in confeſſione facta abſente parte ſeruatur non ſolum inter clericos, ſed etiam inter laicos eccleſiæ ſubiectos, & ſi cauſa agatur in foro ciuili, ibid. num. 59.
Aequitas Palatij non curat de præiudicio, vt lis bene expediatur, ne pereat ius partis. concluſ. 133 nu. 10.
Aetas libido multum dominatur animis virorum præcipue D. concl. 426 nu. 27.
Aeſtimum probat, quando agitur inter perſonas in illo comprehenſas. concl. 274. nu. 3.
Aeſtimum non probat nec dominium, nec poſſeſſionem, concl. 274 num 2.
Aetatem probare debet, qui ei innititur, ſiue agendo, ſiue excipiendo. concl. 313. num. 14.
Affectio in teſte non intereſſe conſideratur in cauſa communi cum capitulo. concl. 3. nu 5.
Affectio in teſte inſpicitur ad eũ repellendum, & nu. 10. concl 66 num. 2.
Poteſt tamen vt teſtis in actis deſcribi, quæ per clientulum geruntur in iudicio tempore aduocationis, vt de his teſtificetur in futurum, niſi ſit ſuſpectus etiam ad cautionandum inſtrumentum, vide nu. 12. quomodo procedat. ibid. num. 3.
Affectio non habetur ad ignotos, concluſ. 156. num. 24.
Affectio præſumitur in eo, qui fuit magis honoratus, vel primus nominatus, aut inſtitutus, & quãdo procedat. cõcl 67 nu. 1. 7. & 8.
Affectio magis præſumitur in filiis legitimis, & naturalibus quàm in naturalibus tantùm. ibidem num. 2.
Affectio non cadit in non natis. concluſ. 67. numero 5.
Affectio maior habetur ad iam nõ natos, quàm naſcituros. ibid. num. 6.
Affectio præſumitur magis in nominatis in ſpecie, quam in genere, ibid. num. 7.
Affectio non cadit in incognitum, ibid. nu. 8.
Affectio magis cadit in ſpeciebus, quàm pecuniis, quibus non cadit etiam quod vt ſpecies deberetur, ibid. num. 9.
Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus, niſi fecerit quantum in ſe fuerit, vt delinqueret, ſed non potuit, tunc dicitur aſſaſſinus, & affectus punitur. concl. 131. nu 6. & 8.
Affirmantibus magis, quàm negantibus creditur, & ibi vide contrarium, concl. 70. nu. 4.
Affirmatiua melius quam negatiua probatur & quare & an procedat. concluſ. 70. num. 1. & 11.
Affirmatiua quando non eſt plenè probata, admittitur probatio ſuper negatiua, & magis creditur. concl. 70. nu. 12.
Affinis non probat pro ſuo affine, etiamſi ſit ex vno latere tantùm, & nu. 10. quando. concluſ. 68. num. 1.
Affinis per lineam tranſuerſalem poteſt teſtificari, & probabit, ſecus per aſcendentem. concluſ 68. num 2.
Affinis in cauſa criminali ſine diſcrimine repellitur, quando eſt accuſatoris, vel partis læſæ, volens contra reum teſtificari, ſecus eſt ad defenſionem, ibid. num. 3.
Affinis non repellitur omninò, ſed tantum non cenſetur teſtis integer, vel omni exceptione maior redditur ſuſpectus, nec ſicuti alijs ei creditur, & alijs concurrentibus ſuppletur eius defectus, concl. 68. nu. 15.
Affinis etiam in cauſa a principio ciuili & poſtmodum effecta criminali, non teſtificatur.

Poteſt tamen teſtificari, quando lis oritur ex crimine, & in cauſa agitur ciuiliter. dummodo ſit iſtiuſmodi crimen, vt non inferat iniuriam teſti producto, concl.68.nu.6.
Affinis vtrique parti impari gradu affinitatis in teſtem admittitur in ciuili, & criminali, ibid. numero 7.
Affinitas remota valde teſtes non repellit. conclu.68. num.13.
Affinitas vſque ad quartum gradum impedit, ne quis poſſit teſtificari, vel ad ſummum ad ſeptimum. ibidem nu.14.
Affinitas, & conſanguinitas poteſt probari per teſtes incip. à communi parente, vel fratribus germanis, nec ſufficit, vt aliqui pro conſanguineis habiti ſint. concl.69.nu.1.
Affinitas & conſanguinitas poteſt probari per famam. concl.69. num.7.
Affinitas & conſanguinitas probatur per inſtrumentum dotis, vide contrarium, ibidem numero 8. & 9.
Agens pro boue, vel equo, quem dicit eſſe ſuũ, licet non probet dominium, ſufficit tamen probare illos ſuo ſtigmate inuſtos. concl.91. num.2.
Agens petitorio, & poſſeſſorio adipiſcendæ ad effectum, ne pars aduerſa petitorium ſuſpendat, ad ſuſpenſionem impediendam ſufficit ſolam factam gratiam producere. concluſ.183. num.45.
Agens ſiue acquirendæ ſiue recuperandæ poſſeſſionis remedio, ſemper tenetur docere titulum ipſius beneficij. concl.180. nu.18.
Agens hypothecaria debet fundare ſolam intentionem in titulo, & iure ſui debitoris, & illud probare. concl.456. nu.24.
Agens poſſeſſorio debet probare collationem beneficij ſibi factam ab habente poteſtatem. concl.174. num.10.
Agens hypothecaria, quando debeat probare rem fuiſſe in bonis debitoris tempore obligationis, concl.536.num.16.
Agens ex confeſſione abſque cauſa, licet à principio cauſa non dicatur ſubeſſe, ſi tamen illam probet ex poſt facto, et ſufficiet. concl. 545.num.69.
Agens hypothecaria ad rem aliquam probare debet, ſuam bonorum obligationem præceſſiſſe donationem de ea re factam reu conuentio, concluſ.456.nu.15.
Agendo licet quis poſſit proſequi publicũ ius, non tamen per hoc habet poteſtatem recipiendi probationes. concl.350.nu.33.
Contrarium, ibid.
Agenti hypothecaria contra tertium poſſeſſorem, qui nullam cauſam habet à debitore, ſufficit probare rem fuiſſe in bonis debitoris tempore obligationis contractæ, vel poſt, concl.456.nu.15.
Agenti ad damnum non eſt neceſſe declarare in libello, quas res amiſerit, ſed ſufficit, ſi poſtea in proceſſu liquide comprobet, concluſ.470.nu.2.
Agenti ex cauſa permutationis ſufficit probare compermutationem fuiſſe habitum, & reputatum fuiſſe pro tali, concl.175.nu.2.
Agenti ex cauſa permutationis ſatis eſt probare compermutantem habitum, & exiſtimatũ fuiſſe pro tali, concl.315.nu.24.
Agenti hypothecaria quod probare oporteat, concl.456.nu.3.
Aggreſſio ſemper præſumitur facta animo occidendi, quando cogitato, & dedita opera eſt facta, concl.71.nu.1.
Aggreſſor tenetur probare ſe non habuiſſe animum occidendi. concluſ.71.nu.2.
Aggreſſor præſumitur, quando mortuus viſus eſſet vndecunque ireuere contra ſuperſtitẽ. concl.72.nu.5.
Aggreſſor in dubio præſumitur, qui occidit, ſi eſt ſuperſtes. concl.72.nu.1.
Aggreſſor nemo præſumitur in dubio, ſi tractatur de pœna conuentionali, vel cumuando priuati, concl.72.nu.15.
Vide contra, num.2. & quando procedat, nu.5. ibid.
Agitur quando ratione culpæ leuis, vel leuiſſimæ, non poteſt criminaliter agi. concl.469. num.4.
Agnatio nõ dicitur probata per teſtes ſine expreſſione gradus deponentes, quæ non cadit ſub ſenſum teſtis, ſed in iure conſiſtit, concl.73.num.5.
Agnatio nõ probatur per quaſi poſſeſſionem, neque per tractatum, neque per nominationem, neque per ſolam famam, quia non poteſt ex his probari, quo gradu ſint coniuncti. ibidem num.6.
Agnatus dicens ſe habere ius ſuccedendi, vel reuocandi, debet prius probare ſe talem. concl. 75.num.1. & 2.
Agnatus veniens tãquam agnatus ad ſucceſſionem debet probare, quo gradu agnationis ſit coniunctus. concl.73. num.4.
Agnatus non poteſt compelli ad teſtificandum contra agnatum ſuum. concl.74.num.1.
Agnatus contra agnatum teſtificari compellitur, quando aliter veritas haberi non poteſt, ibidem num.2.
Agnati vſque ad tertium gradum non compelluntur ad teſtificandum, in quarto tamen poſſunt compelli, ibid.num.3.
Album eſt ita clarũ ex ſe, vt non indigeat alia demonſtratione. concl.321.nu.2.
Alienatio rei eccleſiæ iure ciuili, & canonico prohibita. concl.75.nu.1.
Alienatio rei eccleſiæ quibus verbis per Pontif. Max. concedatur. concl.75.nu.19.
Alienatio rei eccleſiaſticæ regulariter prohibita eſt, ideo non poteſt ad eam deueniri, niſi legitima ſubſiſtat cauſa, & per iudicem examinetur. concl.75. nu.13.
Alienatio rei Eccleſiæ ſine ſolemnitate facta in conſanguineos non præſumitur in vtilitatem Eccleſiæ, ſecus ſi ſeruatis ſolemnitatibus, & ibi quando in dubio vtilis præſumatur. concluſ.75.num.17.
Alienatio prohibita per ſtatutum præſumit etiã prohibitam promiſſionem de alienando. concluſ.102.num.2.
Alienationem rei Eccleſiæ fuiſſe validam dicens, probet. & nu.4. concl.75. nu.2.
Alienationem rei Eccleſiaſticæ ad tuẽdam, duo probanda coniunctim, id eſt, ſolemnitatem, & vtilitatem, ſiue neceſſitatem Eccleſiæ. concluſ.75.num.6.
Alimenta à matre filio præſtita præſumuntur donata & non animo repetendi facta ratione ſanguinis fauore alimentorum, ſecus a filio matri, num.2. concl 76. nu.1. & 2.
Alimenta præſumuntur præſtita ab illo, qui tenebatur talem nutrire. concluſ 77. num.7.
Vnde pupillus præſumitur educatus a tutore, qui tenebatur alere.
Aliquid non facere, vel non rite agere, paria ſunt. q.5. num.80.
Aliquid ſpecifice dici, & aliquid contineri virtualiter ſub verbis, paria ſunt. concluſ. 345 num 8.
Aliud eſt colloquium, aliud eſt conſilium. concluſ.80.num.4.
Allegans teſtes corruptos falſum depoſuiſſe, debet probare vtrunq; ſcilicet corruptelam, & falſitatem, ſi ſe admittatur. concl.87.nu.38.
Allegans ſe exemptum, & ad cautelam petens abſolutionem, debet ante omnia probare exceptionem, ibid. nu.30.
Allegans tutores, & curatores male geſſiſſe, debet probare. ibid. num.40.
Allegans titulum ſingularem debet probare, ibidem num.41
Allegans turpitudinem ſuam agendo non auditur, ſed excipiendo ſic, ibid.num.24.
Allegans, etiam ſi eſſet epiſcopus, tenetur probare, quod allegat, ibid.nu.43.
Allegans duo vtrunque tenetur probare. concluſ.78.nu.74.
Allegans habens præſumptionem pro ſe, non tenetur probare, ibid. num.48.
Allegans ſi eſt in quaſi poſſeſſione, quorum allegat, non tenetur probare, etiam ſi poſſeſſio eſſet violenta, ibid.num.49.
Notorium non probatur, ibid. num.50.
Tribus modis limitatur, quod ſupra dictum eſt, in ſummo Pontiſ. Cardinale, & in perſona legaliſſima, ibid.num.51.
Allegans exceſſum penſionis contra poſſeſſorem illum debet probare. concluſ.78.nu.33.
Allegans qualitatem, pro qua nulla eſt præſumptio, illam probare debet, ibid.num.34.
Allegans titulum ex diuturna præſtatione neceſſario probare debet, præſtationes fuiſſe ex cauſa, ibid.num. 35.
Allegans inquiſitionem factam fuiſſe, debet illam probare, ibid.num.36.
Allegans ſe legaliorem debet probare, ibi.n.37.
Allegans, & dicens aliquid, probare debet. concluſ.78.num.1.
Allegans conſuetudinem debet illam probare, ibidem num.2.
Allegans defectum debet probare concludenter, concl.78.num.5.
Allegans ſe gratiam peculiariter a Pont. Max. ſub certa verborum formula obtinuiſſe, debet illam producere, cum nihil faciat probando narrata per teſtes. concl.264.nu.17.
Allegans non veriſimile non debet audiri. concluſ.350.num.19.
Allegans turpitudinem ſuam non auditur. concluſ.439.num.32.
Allegans illegitimitatem alicuius illam debet probare. concl.78.num.9.
Allegans modicitatem pretij rei venditæ cum pacto de retrouendendo, tenetur probare valorem habita ratione ad tale pactum. concl. 448.num.15.
Allegans priuilegium debet ipſum probare. concl.527.num.7.
Allegantⁱ conſuetudinem incumbit onus probandi. conc.423.num.26.
Allegantⁱ titulum reprobatum & non bonum, per iuramentum non eſt credendum. concl. 94.num.54.
Allegare poſt concluſum in cauſa idem eſt, vt allegare poſt ſententiam, aduerte vt ibi. concluſ.547.nu.128.
Allodialis res quare magis præſumatur libera, quam feudalis, vel alicui ſubiectæ. concluſ. 79. num.5.
Idem dicitur, ſi viget fama publica, rem feudalem, ibid.num.15.
Allodialis non præſumitur eſſe res, quando aſſerens illam eſſe feudalem offert ſe ſtatim ad probandum. concl.79.nu.14.
Allodialis res non præſumitur ea, quæ in præteritum aliquid præſtitit Principi in ſignum ſubiectionis, vt loquuntur. concl.79.nu.19.
Allodialis præſumitur res conſiſtens in territorio Caſtri habiti in feudũ à vaſallo, niſi contrarium probetur. concl.79.nu.7.
Allodialis dicitur res, quæ pertinet ad plenum, & directum dominiũ alicuius concl.79.nu.1.
Allodium proprium dicitur, & liberum, & a nemine recognoſci. concl.79.nu.2.
Allodium eſt quædam proprietas, quæ non recognoſcitur niſi à ſolo Deo, & quos habeat effectus, ibid.nu.3.
Alloquutio ſecreta ad aures facit indicium tractatus delicti commiſſi, & quando procedat. concl 80.nu 1.2.3. & 4.
Si ſtatim fuerit commiſſum, vel paruo interuallo, & ibi vide contrarium.
Alloquutio ſecreta poteſt eſſe bona, & mala, in dubio tamen bona præſumitur & nu.4. concluſ.80. nu.1.
His tribus concurrentibus, alloquutio ſecreta, inimicitia capitalis occiſi, & homicidium illico ſequutum, oritur plena probatio, non dum indicium, non tamen poteſt condemnari, vt ibid.num.3.
Alloquutio ad aures ſecreta nullis præcedentibus inimicitijs non facit præſumi, nec conſilium, nec mandatum. concl.80.nu 4.
Alluuio quo pacto probetur, & quomodo teſtes deponere debeant. concl.81.nu.1.
Alluuionis in materia ponuntur multa per Nat. concl.81.nu.2.
Alluuione quomodo quid eſſe adiectum probetur. concl.81.nu.3.
Altercatio inter æqualia præſumitur, vel parũ diſtantia. concl.82.nu.1.
Altitudo alicuius rei probatur per teſtes, & quomodo. concl.83. nu.1.
Alumnus non poteſt eſſe teſtis pro educatore, & ibi vide rationem. concl.77.nu.2.
Amans in alio corpore viuit, & amati faciem in animo ſuo ſculpit. concl.89.nu.3.
Amaſius pro amaſia fas atque nefas committeret. concl.86.nu.19.
Amaſius pro amaſia non poteſt eſſe teſtis, & è contra, concl.89.nu.4.
Amaſij potius ſolent timere minas amaſiarum quam probatiſſimorũ virorum. concl.86 n.18.
Ambaſciatores probari per litteras ſuæ ambaſciariæ, & ſine literis eis nõ credi. c6c.84.n.5
Amicitia prorſus veritatem impedit. concl.86. num.2
Amicitia leuis non impedit teſtificationem. concl.86.nu.8.

Amici-

Digitized by Google

Amicitia debilitat dictum teſtis, & ſic penitus non dirimit. concl. 86. num. 5.
Et ibi contrarium.
Amicitia honeſta, iuſta, officii pietatiſque plena eſt virens, & talis amicus eſt idoneus teſtis, concl. 86. nu. 11.
Amicitia, dilectio, & affectio, quæ acquiritur ex cohabitatione, maximam inducit præſumptionem, quod coniunctus ſemper teſtificaretur pro coniuncto. concl. 484. nu. 9.
Amicitia in genere præſumitur inter omnes. concl. 85. num. 4.
Amicitia etiam hodie præſumitur inter olim amicos, ibid. num. 8.
Amicitia maxima præſumitur propter hæreditatem, & legata hæredi relicta. ibid. nu. 9.
Amicitia non eſt inter malos, ſed fraus, dolus, conſpiratio. ibid. num. 11.
Amicitiæ ob cauſam præſumitur, quod quis actui conſentiat. & illum probet, cui alias non conſentiret. concl. 554. num. 55.
Amicitiæ defectui ſuppletur, quando adſunt alij teſtes idem deponentes quod deponit amicus. concl. 86. num. 9.
Amicitiam probari per duos teſtes, & quid deponere debeant. concl. 85. num. 1.
Amicus verus pro amico ſuo non vult, niſi quæ bona ſunt, & æqua, vnde præſumendum non eſt, ſe pro amico falſum depoſiturum, cum hoc non eſſet nec bonum, nec æquum, quod Periclis exemplo confirmatur. concluſ. 86. num. 12.
Amicus quomodo repellatur à teſtimonio. concluſ. 86. num. 13.
Amicus omnis nõ dicitur integer teſtis noſtra tempeſtate, cum à communiter contingentibus ſint amici (vt aiunt) burſales. concluſ. 86. num. 15.
Amicus repellitur in totum, quando amicitia talis eſt, vt inter eos ſit vnum velle, & nolle. concl. 86. num. 6.
Amicus, frater, & conſanguineus, vel alias ex modo percutiendi, præſumitur non animo occidendi. concl. 71. num. 5.
Amicus teſtis admittitur, quando deponit ſuper facto, à quo amicus nec commodum, nec incommodum eſt accepturus. cõcl. 86. n. 21.
Amicus maxima amicitia coniunctus non admittitur ad teſtificandum pro amico, concl. 86. num. 1.
Amicus amicitia inhoneſta, & turpi non admittitur, vt amaſius pro amaſia, & e contra. concluſ. 86. num. 17.
Amicus nõ in totum repellitur, ſed de eius fide diminuitur, & ſemiplenam probationem facit. concl. 86. nu. 3.
Amicus deponens facit magnam fidem, ſecundum Bart. Cepol. ibidem num. 4.
Amicus eſt alter ego. concl. 85. num. 2.
Qualitas extrinſeca non præſumitur, niſi probetur, ibid. num. 3.
Amicitia in genere præſumitur inter omnes, ibid. num. 4.
Salutatio, & aſſidua conſuetudo præſumunt amicitiam, ibid. num. 5.
Salutatio nedum amicitiam, ſed reconciliationem inimicitiæ præſumit, ibid. nu. 6.
Amicus præſumitur, qui ad aliquid agendum electus fuit, ibid. num. 7.
Amicitia etiam hodie præſumitur inter olim amicos, ibid. num. 8.
Amicitia maxima præſumitur propter hæreditatem, & legata hæredi relicta, ibid. num. 9.
Velle idem, & idem nolle, debet intelligi in rebus licitis & honeſtis, ibid. num. 10.
Amicitia non eſt inter malos, ſed fraus, dolus & conſpiratio, ibid. nu. 11.
Quod dictum eſt de teſtibus, procedit etiam ſi eſſent mulieres, ibid. num. 12.
Amici teſtes probant, ſi in eorum admiſſione non fuit oppoſitum à principio. concluſ. 86. num. 22.
Amicum non amat, qui pro amico mentitur. concl. 86. num. 14.
Amiſſio ſcripturæ quomodo probetur. cõcluſ. 32. num. 15.
Amiſſio per furtum, vel incẽdium exorta, culpa cuſtodientis præſumitur eueniſſe. concluſ. 88. num. 12.
Amiſſio inſtrumenti, quod quis tenetur exhibere officio iudicis, non probatur per iuramentum, ſed per legitimas probationes probari debet. concl. 88. num. 18.
Amiſſio alicuius rei immiſſæ in nauem dicitur probata, probato naufragio. concl. 88. nu. 15.
Amiſſio quando deducitur cauſa detentionis, tunc probari ad eum perueniſſe. concluſ. 87. num. 11.
Amiſſio ſcripturæ per iuramentum probatur, ſi tractatur de modico præiudicio, ſecus ſi de magno. concluſ. 88. num. 6.
Amiſſio allegata à notario, qui cuſtodire tenebatur, non creditur, nec probatur per ſolum iuramentum, ibid. num. 7.
Amiſſio apoſtolorum dimiſſoriorum conceſſorum appellanti probatur per iuramentum. concluſ. 88. num. 2.
Amiſſio vel furtum præſumitur factum culpa eius, qui tenetur de cuſtodia. concl. 87. nu. 3.
Amiſſionem pecuniæ, vel alterius rei allegans debet probare alias ei non creditur. concl. 87. num. 1.
Amiſſionem afferens probare debet eueniſſe ſine aliqua ſua culpa, & ſi id non probat, præſumitur, quod culpa talem amiſſionem præceſſit, & vt doloſus tenetur ad damna, ibid. num. 2.
Amiſſionem inſtrumenti, vel ſcripturæ probari per iuramentum. concl. 88. nu. 1.
Amiſſione in probanda vltra iuramentũ oportet, vt præcedant aliæ coniecturæ. concl. 88. num. 16.
Amor præſumitur inter patrem & filios maior, quàm inter alios. concl. 89. num. 7.
Amor in dubio non præſumitur in matre, quæ non diligit filium. ibid. num. 7.
Amor nullus vincit paternum. concluſ. 570. num. 3.
Amor inter amaſium & amantem quibus modis probetur. concl. 89. num. 1.
Amor puellarum ſubuertit rectum iudicium. concl. 86. num. 20.
Amoris inſania occæcat, & perdit homines infelices, & perditos, vt ſunt concubinarij concluſ. 340. num. 15.
Amoris de effectu plura dicuntur per Crot. & Tiraquellum. concluſ. 89. num. 5.
Amorem inter fratres præſumi. concluſ. 89. numero 9.
Anaxagoræ, Codri, & Diodori fuga è carceribus. concl. 267. num. 12.
Ancilla ſuſcepta in vxorem à domino præſumitur ab eo efferri, & ſuperbe agere. concl. 90. numero 1.
Ancilla non poteſt eſſe teſtis pro domino, & non caret ſuſpitione, ibid. num. 2.
Ancilla eſt teſtis idonea, niſi opponatur, nec iudex poteſt eam repellere, ibid. num. 3.
Ancilla examinata non facit indicium, ibidem num. 4.
Ancilla poteſt teſtificari in his, quæ ſecreto fiunt in domo, ibid. num. 5.
Ancilla, & famuli admittuntur ad teſtimoniandum in his, quæ non poſſunt probari, niſi per domeſticos, ibid. num. 6.
Id procedit, quando ex natura actus, vt in probando adulterio, alij teſtes habiles non poſſunt haberi, ſecus ſi teſtes idonei haberi poſſunt, ibid. num. 7.
Ancilla poteſt teſtificari eo tempore, quo deſiit eſſe in ancillatu, ſiue famulatu. conclu. 90. num. 10.
Ancilla ſi reperta prægnans in domo domini, non ſimpliciter eſt præſumendum contra dominum, ibid. num. 1.
Anima teſtatoris mortui propter impudicam vitam mulieris, cui legauit ſub conditione, ſi caſte vixerit, præſumitur triſtari. concl. 93. num. 1.
Idem ſi mulier tranſeat ad ſecunda vota. numero 2.
Anima organo vocis mentem ſuam explicat, & cor eſt imperator linguæ. quæſt. 7. no. 7.
Et ex abundantia cordis os loquitur.
Animal illius præſumitur, cuius ſignatum eſt, de qua vide infra in concluſione, animalia. concluſ. 160. num. 5.
Idem eſt in arboribus venditis, quæ ſignantur. num. 6.
Niſi prædicta ſignauerit quis ſigno alieno, & fecerit expreſſam mẽtionem, quod erat alienum. nu. 7.
Animal, vt equus venditus intra triduum mortuus &c. præſumitur infirmum fuiſſe venditionis tempore, & locus erit ædilitio edicto. concluſ. 92. num. 1.
Animal venditum, ſi morboſum appareat illico poſt contractus, tale præſumitur fuiſſe tempore contractum, ibid. num. 2.
Animal non præſumitur corruptum fuiſſe tempore venditionis, quando venditor probat poſt traditionem comediſſe herbas venenatas. concluſ. 92. num. 5.
Animal probatur ſuum eſſe, ſi probata fuerit impoſitio ſtigmatis in dicto animali. concl. 91. num. 7.
Animal quomodo probetur morbo lethali laboraſſe tempore venditionis, & traditionis. concl. 92. num. 8.
Animalia domeſtica ſi vocantur beſtiæ cõmuni vſu loquẽdi regionis, tali ſignificatui ſtandum eſt. concl. 190. num. 3.
Animalia, vt bos, & equus quomodo probentur eſſe alicuius. concl. 91. num. 1.
Animus præmeditatus ex confeſſione extraiudiciali ipſius delinquentis colligitur. concl. 98. num. 19.
Animus deliberatus præſumitur, quando nulla cauſa, nulla ira, & nullo iuſto dolore præcedentibus vnus alterum occidit, ibidem numero 30.
Animus delinquendi præſumitur, & probatur, ſi quis arma defert. concl. 97. num. 1.
Animus conſiſtit in verbis, ſicut facies in ſpeculo. concl. 41. num. 14.
Et in ore, & in animo præſumitur eſſe vnum, & idem.
Animus ex coniecturis probatur. concluſ. 159. num. 14.
Animus deliberatus quot modis præſumatur, vide ibi remiſſiue. concl. 98. num. 31.
Animus nõ occidendi probatur, ſi quis percuſſit pugno, baculo, aliquove leui ligno. concluſ. 97. num. 29.
Animus non occidendi probatur, ſi quis inconſultus caſu & fortuito in rixantes inciderit, ibidem num. 30.
Animus mutandi domicilium neutiquam præſumitur, niſi probetur. concl. 534. no. 28.
Animus deliberatus, & præmeditatus præſumitur inimico committente homicidium, & intellige, vt ibi. concluſ. 98. no. 3.
Animus deliberatus occidendi non debet præſumi ex inimicitia, ſecundum Albam, ibidem numero 4.
Animus deliberatus nõ præſumitur ex leui inimicitia, ſecus in capitali, ibid. num. 5.
Et ibi contrarium.
Animus præmeditatus, & deliberatus præſumitur ex minis de occidendo iactatis, antequã ſequatur homicidium, ibid. num. 6.
Animus deliberatus præſumitur, ſi incedit multis aſſociatus, & delictum ſequatur, vel præter morem armatos, niſi rixa, ira, & iuſtus dolor præceſſerint, ſecus ſi iam longo tempore, quod eſt iudicis arbitrarium. concl. 98. numero 24.
Animus præmeditati delicti præſumitur, ſi præter morem arma ſint congregata, vel inſolita emerit, incipiens ſe in ſcrimia exercere, ibidem num. 25.
Animus deliberatus conſideratur ex aſportatione paulò ante bonorum, vel illorum diſtractione, niſi rixa præceſſerit, ibid. num. 26.
Animus deliberatus præſumitur, ſi ante delictum ſe iactauerit in ſua manu eſſe, & vere conſtet à iactante fuiſſe occiſum, concluſ. 98. numero 16.
Et quando procedat, ibid.
Animus deliberatus, & præmeditatus præſumitur, ſi ante delictum congregauit multos ſocios præcedẽte tractatu & cõſilio. ibid. n. 17.
Animus deliberatus præſumitur, quando per inſidias occiſus, vel vulneratus fuerit, & ſi quis abſconditus in loco occiderit tranſeuntem ex tempore & inconſulto, ibid. nu. 18.
Et quando vulnerat à tergo tacite proditorie dicitur commiſſum, ibid.
Animus præmeditatus præſumitur ex vulnerum multiplicitate, vel ſi graue vulnus illatum ſit, ibid. num. 19.
Animus deliberatus præſumitur ex multiplicatis vulneribus, abſente omni rixa, & caſu fortuito, ibid. num. 20.
Secus ſi caſu fortuito tranſeuntes ſeſe impellunt, & enſibus eductis, vnus pluribus vulneribus interimatur, & quæ debeant interuenire, ibid. num. 21.
Animus deliberatus præſumitur, ſi tempore, &

noctis

noctis fuerit factum homicidium, ſi conſtaret de rixa. concl. 98. num. 22.
Animus deliberatus in male agendo, & in occidendo ex dicendis in concluſione præſumitur. concl. 98. num. 1.
Animus ex qualitate facti præſumitur, & probatur ita fuiſſe. concl. 65. num. 1.
Animus ſolus ſufficit ad aditionem hæreditatis, ſecundum Angelum. concluſ. 40. numero 5.
Animus cognoſcitur, & probatur per verba. concluſ. 94. num. 16.
Animus in dubijs dubius, ſemper piè ſentit & operatur. q. 10. num. 20.
Animus non iniuriandi probatur per iuramentum aſſerentis. concl. 97. num. 10.
Item per alias coniecturas, ſi aliter probari non poſſet, ibid. num. 11.
Animus delinquendi non præſumitur in differente armis ob aliquam inimicitiam antiquam, vel conſueuerit ferre, & non delicta perpetrare. concl. 79. num. 5.
Animus occidendi non cenſetur, quando præceſſerint verba iocoſa, & riſus, licet poſtea ſequatur homicidium ex percuſſione. concluſ. 97. num. 26.
Animus deliberatus adeuntis quomodo probetur per verba volo adire, & tria ponuntur exempla. conclus. 41. num. 9.
Animus occidendi præſumitur ex qualitate loci percuſſionis. concl. 97. nu. 24.
Animus non occidendi probatur iuramento, concl. 71. num. 3.
Animus etiam per teſtes ſingulares probari poteſt, concluſ. 94. num. 3.
Animus, quando quis animum maleuolum habere cenſeatur, & vide hic remiſſiuè, concl. 128. num. 9.
Animus donandi ratione coniunctionis ſanguinis facilius præſumitur in pacto. concluſ. 417. num. 26.
Animus certus requiritur in aditione hæreditatis, & non dubius. concl. 41. nu. 16.
Animus occidendi præſumitur ex genere armorum, & ex modo percuſſionis concluſ. 97. numero 20.
Animus nocendi cognoſcitur ex circumſtantijs, & coniecturis. concl. 97. num. 14.
Animus adeundi hæreditatem ex tranſlatione rei hæreditariæ in alium probatur. concluſ. 45. num. 41.
Animus conteſtandi litem non præſumitur, niſi exprimatur, quando in loco eſt conſuetudo talem animum exprimendi. concluſ. 434. numero 17.
Animus iactationis cauſa ſtandationis quomodo probetur. concl. 99. num. 3.
Animus directo probari non poteſt, quia ſolus Deus eſt ſcrutator cordium. concluſ. 94. numero 1.
Animus dubius adeundi non poteſt dici adire hæreditatem. concl. 43. num. 5.
Animus compenſandi non præſumitur in ſimpliciter legante. concl. 96. nu. 15.
Animus compenſandi non præſumitur, quando debitum eſt quantitas, & legatum ſpecies, cum oporteat vt ab vtraque parte ſit quantitas. ibid. num. 16.
Animus talis præſumitur, qualia facta ſunt. concl. 95. num. 3.
Animus in animalibus brutis ex eorum factis præſumitur. ibidem num. 4.
Animus hominis ex qualitate orationis indicatur, ibid. num. 5.
Animus in ſequenti qualis fuerat, probatur ex præcedentibus, ibid. num. 6.
Animus qualis fuerat in præcedentibus, probatur ex poſtea geſtis, ibid. num. 7.
Animi probatio per iuramentum tanti eſt momenti, vt nulla alia certior haberi poſſit. concluſ. 94. num. 6.
Animi probatio eſt quaſi impoſſibilis. concluſ. 94. num. 1.
Animo in his, quæ dependent alicuius ſtatui dicto eius, ſed non quando contra eum eſt præſumptio iuris. concl. 366. num. 3.
Animum impudicum præſumi ex oculo impudico, & alijs. concl. 99. num. 4.
Animum non redeundi in eo præſumi, qui ſtetit abſens per decennium, ibid. nu. 5.
Animum mutandi domicilium in eo præſumi, qui cum ſupellectili ab aliquo loco recedit. ibid. num. 6.
Animum Iudicis probari per teſtes, ibid. numero 7.
Animum teſtatoris probari per teſtes ſingulares, ibidem num. 8.
Animum donandi probari per ſcripturam priuatam, & non præſumi, in eo, qui ſoluit vſuras. concl. 99. num. 1.
Animum expoſtandi aliquid vetitum, vt frumentum, probari ex eo, quod quis inuenitur cum illis rebus vetitis tranſire per viam non rectam, & non conſuetam, ibid. num. 2.
Animum non occidendi probari per iuramentum homicidæ. concl. 97. nu. 18.
Animum permanendi in loco habere præſumitur, qui ibi tranſtulit res ſuas. concluſ. 534. num. 10.
Animum in futuris præſumere difficile eſt. concluſ. 95. num. 8.
Animum probari per ſimplicem aſſertionem. concl. 94. num. 14.
Animum meum ex operibus meis probo. concluſ. 95. num. 2.
Animum iniuriam inferendi probari ex verbis, & factis. concl. 97. num. 6.
Animum conuiciandi interueniſſe requiritur, antequam agatur actione iniuriarum, ibid. numero 7.
Animum compenſandi probari ex coniecturis concl. 96. num. 1.
Animum delinquendi habuiſſe non præſumitur, qui percuſſit cum haſta, vel ſagittis ſine ferro, vel cum ſtuppa archibuſij, vt noſtri dicunt concl. 97. num. 3.
Animum nocendi probari, ſi quis aliquid faciat, & ex eo facto nullam vtilitatem percipiat. conclu. 97. num. 12.
Animum probari per coniecturas, præſumptiones, & ſimilitudines, de quibus in hac concluſione. concluſ. 94. num. 4.
Animum probari per iuramentum, & quomodo, ibid. num. 5.
Annua præſtatio ſecundum Legiſtas, & Canoniſtas quomodo probetur. concluſ. 101. numero 1.
Annua præſtatio præſcribi non poteſt, ibidem numero 2.
Annuam præſtationem probare volens, quid agere debeat. concl. 101. num. 3.
Annulus non facit præſumi matrimonium, ſed tantum ſponſalia. concl. 110. nu. 2.
Annuli ſubrogatio præſumptionem inducit matrimonij. concl. 100. num. 3.
Annuli tranſmiſſio de maſculo in fœminam probat matrimonium, & quare. concluſ. 100. numero 1.
Antecedens prohibens præſumitur etiam prohibere omne id, per quod peruenitur ad illud concl. 102. nu. 1.
Antiquitas temporis inducit præſumptionem, quod omnia requiſita vere interuenerint. concluſ. 54. num. 13.
Antiquitas inducit præſumptionem, vt omnia in quolibet actu cenſeantur ſolemniter interueniſſe. concl. 108. num. 1.
Antiquitas præſumit interueniſſe ſolemnitatem extrinſecam formalem, ſed non ſubſtantialem, vel materialem, ibid. num. 2.
Antiquitas in multis caſibus inducit probationem ſine aliquo adminiculo, & quomodo: concluſ. 103. num. 15.
Antiquitate receditur, ſi in ſcriptura, quæ producitur, appareat non interueniſſe citationem. concluſ. 191. num. 2.
Antiqua poſſunt probari per auditum. concluſ. 151. num. 3.
Antiquis non eſt neceſſe probare poſſeſſionem. concluſ. 103. nu. 16.
Antiquum probari per famam concl. 105. nu. 1.
Antiquum probari per teſtes de auditu. concl. 104. num. 1.
Antiquum intelligi ſpatio centum annorum per magis communem opinionem, concluſ. 103. num. 7.
Antiquum in inſtrumentis dicitur 90. annorum, ibid. num. 8.
Antiquum probari per coniecturas, iodicia, & præſumptiones, concl. 107. num. 1.
In caſu regali, id eſt, in antiquo coniecturæ, & præſumptiones ſufficiunt pro plena probatione, num. 2.
Antiquum in probatione deſcendentiæ dicitur ſpatium quinquaginta, vel quinquaginta ſex annorum. concl. 511. nu. 6.
Antiquum intelligi poſt centum annos. concl. 103. num. 1.
Antiquum quando dicatur, vide ibi remiſſiue, ibid. num. 2.
Antiquum diuerſimode ponitur, & cenſetur, per Menoch & alios. ibid. num. 3.
Antiquum probant verba enunciata, & narrata etiam propter aliud in priuilegio, vel reſcripto Principis. concl. 106. num. 2.
Antiquum probant etiam verba enunciata in aliquo inſtrumento priuato. ibid. num. 3.
Antiquum probari per verba enunciatiua, ſiue narratiua. concl. 106. num. 2.
Antiquum eſt ſpatium centum annorum. concluſ. 104. num. 4.
Antiquum probari per ſcripturam priuatam, concl. 105. num. 5.
Antiquum per ſcripturam priuatam, probatur tantùm ſemiplene, ibid. num. 6.
Antiquum probari per libros antiquos, vel per hiſtorias. concl. 105. num. 9.
Antiquum probari per literas ſcriptas, ſeu inſculptas in lapidibus, ibid. num. 10.
Apocha probat contra inſtrumentum, ſi adſunt tres teſtes incorrupti, & integri aſſerentes ſe vidiſſe ipſam apocham, antequam confiterent publicum inſtrumentum. concluſ. 109. numero 1.
Apocha ſiue apodiſſa quomodo probet. concluſ. 109. num. 1.
Apocha plenè probat. ibid. num. 2.
Apocha probat etiam contra hæredes, vel ſingulares ſucceſſores. ibid. num. 3.
Apocha non probat contra tertium, ibid. nu. 4.
Apocha proprijs manu ſcripta etiam non ſubſcripta cum teſtibus deponentibus ſcribi vidiſſe probata eſſe. concl. 110. num. 7.
Apocha non habet plenam fidem ex ſola litterarum comparatione. concl. 110. num. 11.
Apocha nullo ſuffulta adminiculo teſtium nihil probat, nec videtur vllum robur habere. concl. 111. num. 1.
Apocha huiuſmodi non facit ſemiplenam probationem, ſed ibi contrarium. ibid. nu. 2.
Apocha huiuſmodi non habet præſumptionem iuris pro ſe. ibid. num. 3. Contrarium nu. 4.
Apocha non ſolemnizata probat, ſi is, contra quem producitur, confitetur propria eius manu ſcriptam eſſe. concl. 111. num. 20.
Apocha tutoris probat debitorē ſoluiſſe etiam contra pupillum. ibid. nu. 21.
Apocha bene probat contra ſcribentem ipſam. ibid. num. 22.
Apocha cenſetur approbata approbatione perſonæ in genere. ibid. nu. 23.
Apocha etiam ſi in alieno loco agatur, habet eandem vim. concl. 111. no. 13.
Apocha reperta penes debitorem etiam ſine ſolemnitatibus probat contra creditorem. ibi. num. 14.
Apocha probat etiam ſine ſolemnitatibus requiſitis. concl. 109. nu. 7.
Apocha non probat, & indiget alia probatione, quando debitor confitens manu ſua ſcriptā, dicit contenta in ea non eſſe vera, ibi. nu. 8.
Apocha ſine adminiculo teſtium, ſi eſt antiqua, & factum antiquum, ſemiplenam probationem inducit. concl. 112. num. 8.
Apocha reperta in publico Archiuo etiam ſine ſubſcriptione, vel teſtibus plenè probat, & etiam ſine ſolemnibus requiſitis. ibid. nu. 9.
Apocha nō ſubſcripta a partibus vel à teſtibus non probat. concl. 110. num. 15.
Apocha negata à debitore quomodo plenè probat. concl. 110. num. 1.
Apocha quando facit tãtum ſemiplenam probationem ibid. num. 2.
Apocha prædicta etiam impreſſa ſigillo negantis, non probat, ſecus ſi ſigillo publico. concl. 181. num. 6.
Apocha ſi eſt mariti, & in ea ſcriptæ ſint res paraphernales ipſius vxoris, probat. concl. 111. num. 11.
Apochæ ſtandum eſt, quando partium conuentionis pactum ſit, vt etiam ſine ſolemnitatibus credatur. concl. 111. num. 17.
Contrarium ibid.
Apochæ requiruntur ſubſcriptiones trium teſtium. concl. 109. nu. 5.
Apochæ priuatæ vt plenam fidem faciant, quid requiratur. concl. 110. num. 18.
Apochis ſtandum eſt, quando viget conſuetudo, vt eis credatur. concl. 111. nu. 12

Apol-

Digitized by Google

Apollonij Thianei magna operationes, quæ miracula appellabantur. concluſ 262.nu.28.
Apoſtata dicitur, qui portat habitum ſeparatum ſuperiorem à capucio. concluſ 112. numero 10.
Apoſtata largo modo dicitur, etiam qui contra Dei præcepta operatur. concl.112.nu.12
Apoſtata non dicitur, qui ex aliqua iuſta cauſa, vt timore, vel ſimili habitum cooperit. ibid. num.13.
Apoſtata non dicitur tranſiens ad minorem ordinem, etiam iuiuſſu ſuperioris, & quare. ibi. num.14.
Apoſtata large eſt, tranſiens ad minorem ordinem. ibid.num.15.
Apoſtata dicitur, quando recedit à fide. concl. 112.num.20.
Apoſtata eſt qui non obtemperat præceptis ſuperiorum vel ſacris canonibus. ibid.num.21.
Apoſtata dicitur propter irregularitatem. ibid. num 22.
Apoſtata cenſetur, quando recedit ab habitu, non portando tonſuram vel coronam, vel habitum clericalem.ibid.num.23.
Apoſtata dicitur, & excommunicatur recedens à ſtatu aſſumptione ſecularis vitæ. ibidem num 24.
Apoſtatæ reuocati ad religionem, ſi nolunt redire debent excommunicari. concl.112.n.25.
Apoſtata eſt, qui omnino à fide Chriſti deſciſcit. concl 112.num.17.
Apoſtata non admittitur in teſtem ad probandum apoſtaſiam. concl. 12.num.17.
Apoſtata quare periurus & ei non creditur, & ipſo iure excommunicatur.ibid.num.18
Apoſtatæ quare dicantur oſtendere mentem, & legem. concl.112 num.7.
Apoſtatam & excommunicatum eſſe, qui tranſit ad alium ordinem, nullo iure cautum reperitur, ea permiſſione iuris. concluſ. 112. num.16.
Apoſtatam contra mortuum ſolũ infra quinque annos procedi poteſt. concl. 112.nu.30.
Apoſtatam aliquem eſſe probatur, ſi habitum monachalem defert coopertum habitu ſeculari, vel clericali. concl 112 num.1.
Apoſtilla ſi inueniatur appoſita in margine poſt confectum inſtrumentum, & ſubſcriptionem ipſius ei non creditur, nec notario aſſerenti eam feciſſe. concl.113.num.5.
Apoſtilla probat, ſi eodem tempore, quo conficitur inſtrumentum, & ſubſcriptio, notarius de ea mentionem faciat, ſecus ſi poſt, & ex interuallo. ibid.num.6.
Quid cenſeatur de apoſtillis additis in margine teſtamenti.ibid.num.7.
Apoſtilla pertinens ad factum notarij tantummodo probat, licet de ea nulla mentio fiat in ſubſcriptione.ibid.num 8.
Apoſtillæ poſitæ in margine Via conſideranda. ibid.num 9.
Apoſtilla etiam ſcripta manu perſonæ incognitæ probat, ſi eſt ſubſcripta manu ipſius notarij concl.113.num.16.
Apoſtilla etiam facta manu ipſius notarij ſi in ſubſcriptione de eo non eſt facta mentio, non probat. concl.113.num.18.
Apoſtilla ſi confecta ſit eodem tempore conſtat ex diuerſitate literarum, vel atramenti, ſine alia coniectura. concl.113.num.15.
Apoſtilla vt probet, quid notarius dicere debeat in ſubſcriptione ſua. concl.113.nu.1.
Apoſtilla reperta in qualibet parte inſtrumenti ſtante mentione per notarium facta de ea in ſubſcriptione probat. ibid.nu.2.
Apoſtilla ſi in controuerſia ſit, cuius manu ſit facta, ſi notarius non atteſtatur in fine, non probat. concl.113.num.20.
Apoſtilla ſcripta alieno atramento in ſuſpicionem falſitatis prolabitur, præſertim concurrentib.aliis, quæ inducãt talem præſumptionem, alias eſt dubitabilis.ibid.num.21.
Apoſtillata pluribus in locis debent ſigillatim nominari in ſubſcriptione.concl.113.num 3
Appellatur minime a correctione.concluſ.180. num 5.
Appellaſſe præſumitur quis infra decem dies appellando à grauamine, de quo dicatur notitiam habuiſſe à decem diebus citra, ſecus ſi ponat copulam, & citra concl.120.nu.10.
Appellari poteſt ab admiſſione articulorum. concluſ.131.num. 5.
Appellando ab interlocutoria requiritur, quod ſit illatum grauamen, & à diffinitiua nullo etiam exiſtente grauamine appellari poteſt. concl.118.num.39
Appellans nedum probare debet diem, quando appellauit, ſed horam. concl.114.nu.14.
Appellans quæ probare debeat vltra impedimentum.concl.116.num.3.
Appellans non faciens quantum in ſe eſt ad remouendum impedimentum proſequendi non excuſatur, ibidem num. 4. Contrarium ibidem.
Appellans impeditus non tenetur probare impedimentum, quando notorium eſt, omnem diligentiam fuiſſe irritam, & vanam. ibid. num.5.
Appellans impeditus ſi adeundo iudicem potuiſſe impedimentum remouere, & per negligentiam illud omiſit, ſibi eſt attribuendum, maxime ſi facile impedimentum remouere poſſet.ibid.num 6.
Appellans vltra impedimentum probare etiam debet proteſtationem factam, in qua ipſum deducat, & proteſtetur ſe non ſtare. ibidem num.7.
Appellans in dubio non præſumitur appellationem ſuam deſerere, nec ei renunciare. concl.117 num.4
Appellans probare tenetur ſe iuſte appellaſſe. concl.114.num.1.
Appellans iuſte quis intelligatur.ibid.nu 2.
Appellans elapſis decem diebus omni remedio priuatur.ibid.num.3.
Appellans licet non inueniat iudicem, nec poſſit apoſtolos habere, tamen omnem debet adhibere diligentiam.concl.117.nu 18.
Appellans in cauſa appellationis quando alios teſtes poſſit producere ſuper articulis publicatis. concl.118.num.54
Appellans probare de nouo nõ poterit in cauſa appellationis, ſi in prima inſtantia deſiuit, vt aduerſarium magis fatigaret.ibid.num.55.
Appellans, vel appellatus in cauſa appellationis producit, etiam ſi a lege ſtatutus ſit terminus ad probandum. concl.118.nu.29.
Appellans non probabit in cauſa appellationis, ſi in principali doloſe omiſit probare, vt in expenſis partem aduerſam fruſtra fatigaret. Contrarium ibid. concl.118. nu 44.
Appellans duo probare debet, & quæ. concluſ. 114.num.7.
Appellans habet biennium ad proſequendum appellationem, ſi aliquid facit infra annum. concl.117.num.8.
Appellans ſententiam iniuſtam probare debet in cauſa appellationis.concl.115.nu.1.
Appellans debet citius loqui alternatiue, quàm coniunctiue.ibid.num.2.
Appellans nõ renunciat appellationi, quando agit coram iudice à quo, ad impugnandum geſta per eundem.concluſ.117.nu.33.
Appellans impeditus proſequi appellationem, probare debet impedimentum, quare non eſt proſequutus intra legitima tempora. concluſ.116 num.1.
Appellatus debet primo probare. concluſ. 37. num.9.
Appellans tria, & quatuor etiam probare tenetur, & quæ. concl.114.num 9.
Decem narrantur, quæ debet ſeruare appellans. ibid.num.10.
Appellanti incumbit onus probandi in arbitrariis. concl.115.num.8.
Appellanti non ſufficit probare ſe appellaſſe niſi probet, quod intra decem appellauerit, concl.16. num 8. & 11.
Appellanti quando incumbat onus probandi, & producendi copiam actorum. conclu.115. num.5.
Appellatio non eſt recipiẽda à iudice ad quem, nec ei cenſetur deuoluta iuriſdictio, niſi probetur, rite fuiſſe appellationem interpoſitam concl.114.num.15.
Appellatio præſumitur interpoſita intra decem dies ſi pars appellata fatetur appellationem, petendo cauſam ſuper ea expediri. conc.114. num.11.
Et ibi contrarium.
Appellatio deſerta remanet, ſi intra terminum præfixum à iudice non conſequitur. concl. 117.num.22.
Quartus caſus deſertionis appellationis, de quo in concluſione, tripliciter limitatur.ibidem num.25.
Appellatio non habetur deſerta, quãdo appellans arripit iter ad iudicem ad quem. ibid. num.24.
Appellatio ab interlocutoria, vel à diffinitiua, quæ tranſiuit in iudicatum, eſt irrationabilis, & ea admiſſione cum clauſula, ſi & in quantum, non intelligitur admiſſa.concl.119. numero 4.
Appellatio intra decem dies interpoſita præſumitur.concl.120.num.1.
Appellatio deſerta cenſetur quando appellans apoſtolos non petiit.concluſ.117.nu.26.
Appellatio deſerta redditur, ſi per appellantem ſtat, quominus omnia litis certamina compleantur, & cauſa ad finem perducatur, ibid. num.27.
Appellatio deſerta eſt poſt lapſum primi anni ſi nullum obſtat impedimentum, concluſ.117. num.9 Contrarium nu.10.
Appellatio ab interloquutoria eximit appellantem à iuriſdictione iudicis à quo. conc.148. num.29.
Appellatio deſerta non præſumitur, & quare in dubio iudex pronunciare debeat pro non derelictione concluſ.117.num.1.
Appellatio melius eſt, vt non cenſeatur deſerta, ſicut in dubio deſerta non præſumitur. conc. 117 num.13.
Appellatio deſerta dicitur lapſo termino dato ad ſe præſentandum coram iudice ad quem, ibid.num.14.
Appellatio deſerta eſt ſecundum conſtitutionem Regni, ſi intra quinquaginta dies non præſentatur proceſſus.ibid num.15.
Appellatio deſerta non dicitur, ſi appellans ſe præſentat coram conſilio Principis, licet id non agat coram iudice appellationis, in termino ei aſſignato.ibid num.16.
Appellatio cenſetur deſerta, quando appellans monitus à iudice certa die, & hora, non comparet in eodem tempore ad recipiendum apoſtolos.ibid.num.17.
Appellatio in dubio præſumitur intra decem dies à tempore ſcientiæ.concl.16.nu.3. Contrarium vide num.8.
Appellatio probatur eo ipſo quod nil in contrarium conſtat.& ibi contrarium. concl.115. num.6.
Appellato quando incumbat onus probandi, producendi omnia acta, & totum proceſſum. ibid.num.7.
Appellatio interpoſita ab admiſſione articulorum iuſtificatur ſi vnum verificare poterit, cum prætenduntur impertinentes, vel defectiui, ſiue obiectiui, concl.325.nu.4.
Appellatio quem ſtatum reſtituat.concluſ.118. num 46.
Appellatio ab interlocutoria reſpicit retro deducens dedecus iudicis, ſed à diffinitiua in ſupremum finem oculos habet. concluſ.118. num.31.
Appellatio ab interlocutoria quare odioſa, & à diffinitiua magis fauorabilis.ibi.nu.32.
Appellatio regulariter coram iudicibus à quo, vel ad quem eſt interponenda. concluſ.148. num.16.
Appellatio quid ſit, concl.114.num.4.
Appellatio à ſententia nulla debet debito tempore interponi, niſi nullitas per ſe ſit deducta abſq; appellatione, quia tunc probatio nullitatis ſufficit concl.114.nu.13.
Appellatio ſecunda non obſtat, quin appellatio deſerta dicatur, quando appellans non comparet die præfixa ad recipiendum apoſtolos. concl.117.num.19.
Appellatio non cenſetur deſerta propter prorogationem termini, licet in eo appellans non compareat, ibid.num.20.
Appellatio eſt contra ſentẽtiam. concl.16.n.15.
Appellationis in cauſa ſi agatur de probatione directa, probare debet is, cui in prima inſtantia iniunctum erat onus probandi.concl.115. num.10.
Appellationis cauſa deſerta dicitur, ſi tranſacto anno non eſt in ea proceſſum. concluſ.117. num.6
Appellationis cauſa quando non dicatur deſerta per lapſum anni.ibid.num.7.
Appellationis tempus ab initio vtile eſt, & non currit ignoranti.concl.120 nu.2.
Appellationi delatum fuiſſe non probatur ex eo, quod dicatur in actis, iudicem benignè appellationem recepiſſe.concl.119 nu.5.

Con-

Contrarium num.6.
Appellationem probari per teſtes. concluſ.114. numero 16.
Appellationem probari per vnum teſtem.ibid. num.17.
Et ibi contra.
Appellationem interpoſitam probans, probare etiam debet intra decem dies appellaſſe. concluſ.114.num.6.
Appellatione ab interlocutoria pendente ante inhibitionem poteſt procedi,& quando procedat. concl.148.num.28.
Appellatione alicuius quod continetur, de propria ſignificatione dicitur. quæſt.6. numero 104.
Appellatione ſuorum venit etiam ſingularis amicus. concl.559. num.7.
Appellatione ſuſpenditur pronunciatum, nec recte dici poteſt negotio fuiſſe finem impoſitum. quæſt.7.nu.71.
Appellatione prælati venit etiam Abbas.concl. 1.numero 1.
Appellatione quaſi aperte non admittenda pendente, prout illa non admiſſa nihil eſt innouandum,aliàs vt attentatum reuocatur. concluſ.118. num 14.
Appellatione à Iudicis contentioſæ,vel voluntariæ iuriſdictionis ſententia lata interpoſita pendente nihil attentandum, aliàs reuocatur. ibid num.15.
Appellatione, ſeu proteſtatione coram honeſtis viris interpoſita pendente, nihil attentandum,alias reuocatur. ibid.num.16.
Appellatione pendente etiam ab actu vel ſententia nulla nihil poteſt innouari.concl.148. num.12.
Appellatione generali etiam contra incertam perſonam pendente,quid factum, vt attentatum reuocetur. ibid.num.13.
Etiam ſi appellatio à tertio pro ſuo intereſſe,nedum per ipſos litigantes eſſet interpoſita,non poteſt illa pendente quicquam innouari, ac nedum in vera, & actualiter emiſſa appellatione, verum & in tacita, & præſumpta. ibidem.
Appellatione pendente præſumitur pro ſententia,non pro proceſſu. concl.16. nu.14.
Appellatione ab interlocutoria probari poſſunt non deducta in prima inſtantia, ſi noviter alleganda, & probanda ſuperuenerunt. concluſ.118. num 43.
Appellatione interpoſita omnia remanent in eodem ſtatu. concl.155.num.11.
Appellatione n auiſſis inualida,iniuſta,& friuola interpoſita pendente,quid faciens non dicitur attentare. concl 148. num 31.
Appellatione in omnibus caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita, pendente, geſta non reuocantur tanquam attentata. ibidem numero 32.
Appellatione conſuetudinis intelligitur de præſcripta, & denotatur dominium, & proprietas. concl.575.num.11.
Appellatus in cauſa appellationis probare poteſt,quod in principali non probauit. concl. 118.num.5.
Appellatus vti poteſt nouis probationibus.ibidem num.6.
Appellatus probare debet, ſi appellans habet intentionem ſuam fundatam in iure communi,& è contra. concl.115.num.12.
Appellatum præſumitur infra decem dies,ſi dixerit, quem appellaſſe à grauamine decem diebus extra. concl.150 num.11.
Appoſitio ſigilli probat, & habet eandem vim, quam ſubſcriptio manu propria. concl. 491. numero 2.
Approbando perſonam Iudicis, non intelligitur approbari eius dicta. concl 121.num.4.
Approbatio inducitur ex facto aliquo, & non ex non facto. conſ.121 num.8.
Approbatio perſonæ nihil facit quoad approbationem dicti aut facti.concl.121.nu.3.
Approbatio perſonæ teſtis, & non dicti ſaltem facit ſemiplenam probationem. concl.121. numero 5.
Approbatio ſcripturæ non probatur ex ſola taciturnitate. ibid.num.6.
Approbatio ſententiæ, aut ſcripturæ probatur, ſi pars dixerit, quòd ſemper habuit ſcribentem pro perſona veridica. concluſ. 121. numero 1.
Aqua etiam ſi per mille annos elapſa fuerit ad inferiora prædia, tamen pro libito Domini loci originis aquæ poteſt diuerti quocunque ipſe voluerit. concl.123. num.14.
Aqua quando eſt priuata,neque alteri ius quæſitum, non poteſt impediri, quin ad inferiora prædia labatur. concl.153. num.8.
Aqua licèt naſcatur ex prædio aliquius, tamen efficitur publica, poſtquam ad publicum locum peruenit. ibid.num.9.
Aqua defluens ad locum publicum publica efficitur. concl.123.num. 11.
Aqua flumen magnum faciens non poteſt à domino fundi duci, quo ſibi placuerit, ſecus ſi flumen paruum faciat. concl.123. num.19.
Aqua occupata præſumitur ab habente prædia ſuperiora. ibid.num 20.
Aqua poſtquam ingreſſa eſt fundum alicuius, eius propria effecta fuit, & de ea facere poteſt,quicquid velit, & diuertere,quo ei placuerit. concl.153 num.2.
Aqua defluens ad inferiora prædia opere manu facto,ſciente,& patiente domino,aquæ præſcriptionem inducit, nec poteſt eaindè inuito domino fundi inferioris aliunde diuerti. concl.123 num. 17.
Aquæ bonitas ex aſpectu incolarum probatur, & quomodo. concl.122. num.1.
Aquæ bonitas probatur, ſi in vas æneum, vel Corinthium ſparſa maculam non fecerit, & per alia, vt ibi. num.3.
Aquæ bonitas cognoſcitur, ſi fuerit limpida, & placida & alias habeat qualitates,vt ibi. n.4.
Aquæ principium in aquæductu non inſpicitur,ſed alueus,& meatus vnde pertranſit. concluſ.53. num.10.
Aquæductus præſumitur conceſſus ſine præiudicio vel ſcientia alterius. concl.153.nu.21.
Aquæ naturalis defluxus ex fonte ſuperiori non inducit præſcriptionem,vel conſuetudinem. ibid.num.15.
Aquam retinere ſuperiori non licet,quominus ad inferiorem fluat. ibid.num 6.
Aquam propriam eſſe alicuius probatur ex eo, qui d naſcitur in ſuo prædio.ibid.num.1.
Aquam occupans facere non præſumitur animo inniuriandi vel damnificandi prædia inferiora habentes, ſed principaliter propter eorum modum ſuum particulare. concluſ.153. num.21.
Aquam continere poteſt ille, in cuius fundum ingreſſa eſt, ob vtilitatem ſuam, nec ei prohiberi poteſt ab habentibus prædia inferiora. concl 123.num 3.
Aquam ducere de flumine publico, vel priuato ſi liceat alicui, ei competit ius prohibendi quoſcunque aliquod opus facientes per quod impediatur aquam ducere more ſolito. ibid. num.4.
Arbiter nunquam cogere poterit teſtes ad teſtificandum. q.5. num.59.
Arbiter non poteſt eſſe teſtis, etiam ſi ſint plures Iudices. concl.124. num.6.
Arbiter vices Iudicis,& teſtis ſuſtinere non poteſt, ibid.nu 7. vt ſupra. num.2.
Arbiter vnus eorum qui iudicarunt, teſtificando ſe defendere velle videtur.ibid.nu.8.
Arbiter probat tanquam vnus teſtis in caſibus in quibus teſtificari poteſt. concl.124.nu.46.
Arbiter non habet iuriſdictionem, ſed quandam notionem. concl.33.num 4.
Arbiter pronunciando tanquam arbiter, & arbitrator, tanquam arbitrator pronunciaſſe præſumitur, concl.125.num.1. Contrarium numero 2.
Arbiter,& arbitrator,ſi pronunciauerit ſimpliciter, nec colligi ex proceſſu poſſit, qua poteſtate vti voluerit, in dubio præſumitur, quod protulerit vt arbiter. ibid.num.2.
Arbiter non dicitur propriè Iudex. concl.33. num.6.
Arbiter quibus modis videatur elegiſſe viam arbitri in procedendo,& iudicando. concl.125. num.3.
Arbiter ſi arbitri viam eligit, non poteſt ad arbitratoris viam redire. ibid.num.4.
Arbiter teſtificari poteſt, quando ſolum agitur de interpretatione, & declaratione obſcuritatis, ſecus ubi verba ſunt clara, concluſ. 124. num 28.
Arbiter productus ab vtraque parte declarare poteſt ſententiam, vel laudum ſuum. concl. 124 num.35.
Arbiter teſtis adhibetur, ſi ex eius teſtimonio nullum partibus adfertur præiudicium. ibid. num.36.
Arbiter quomodo læderet partem teſtificando. concl.124 num.4.
Et ibi contrarium.
Arbiter teſtificari poteſt quando examinatur non vt plenè probet, ſed vt alium iudicem inſtruat.concl.124. num.18.
Arbiter in cauſis,in quibus fuit arbiter,non poteſt eſſe teſtis, & quare. concluſ.124.nu.1.
Arbiter non admittitur ad teſtificandum lite pendente. concl.124 nu.10.
Arbiter teſtis eſſe non poteſt, etiam quod ageretur de iuſtificatione ſolius ſententiæ latæ. ibid.num.11.
Arbiter ſuper his,quæ acta ſunt coram eo,teſtis eſſe poteſt, dummodo deponens amplius nõ ſit iudex ſuper eadem cauſa. ibid. num.12.
Arbiter poteſt teſtificari quantum ad proceſſum, & quomodo ſecus quantum ad iuſtitiam. ibid num.13.
Arbiter ſi non deuenit ad laudum, quia compromiſſum, vel inſtantiam captrauerit, poteſt teſtificari. ibid.num.14.
Quod intellige, vt ibidem.
Arbiter in his tantum, quæ pertinent ad litis ordinationem teſtificari poteſt, non autem in his,quæ reſpiciunt terminum, & litis deciſionem. ibid.num.15.
Arbiter poteſt eſſe teſtis, quando producitur, non vt teſtificetur viua voce, ſed ad ſolemnizandum inſtrumentum. concl.124. nu 22.
Quod intellige, vt ibi.
Arbiter teſtificatur, quando ambæ partes conſentiunt, vt hic iudex arbitrarius teſtimonium ferat. ibid num.23.
Arbiter teſtificari poteſt ſuper his,quæ obſcure dixit in ſententia,vel laudo ad declarandum, & aſſerendum congruentem intelligentiam. ibid.num.24.
Arbiter deponens contra ſe non admittitur. concl.124 num 38.
Arbiter probabilem errorem allegans admittitur,ſed ſi propriam turpitudinem,quæ illum criminoſum reddat,non poteſt teſtificari.ibi. numero 39.
Arbiter admittitur, quando ea eo, ſuper quo producitur laus, vel accidens non imminet. ibid.num.40.
Arbiter ad teſtificandum admittitur in ſubſidium ſuper his, quæ alijs cognita eſſe, non poſſunt. ibid.num 41.
Exemplum adducitur text. quare arbitro in ſubſidium credatur. ibid.num.42.
Quod vide per totum.
Arbitri teſtificantis fides erit in arbitrio iudicis. ibid.num.43.
Arbitri inſtructio ad hoc vt probet, duo quæ ſequuntur. concl.124.num.20.
Arbitri dicto non ſtatur, neque creditur ſuper actis coram ſe factis. concl.31.nu.35.
Arbitri interrogati reddere debent optimam rationem ſuæ declarationis.conc.124.nu.25.
Arbitri ſtatutarij dicuntur iudices,& habent iuriſdictionem ordinariam, vel ſaltem delegatam. concl.33 num.13.
Arbitri ſi plures ſint,plenè probabunt.concluſ. 124. num.17.
Arbitro non credendum de actis coram ſe factis. concl 124.num 5.
Quod intellige, vt ibi.
Arbitro quomodo credatur de proceſſu. concl. 32. num.45.
Arbitro non creditur plus,quàm vni teſti. concluſ.124. num.16.
Arbitrum teſtificari non poſſe, etiam ſi ſententia dicatur nulla ex defectu ſolemnitatis. concl.124. num.9.
Quod intellige, vt ibi.
Arbitramentum per teſtes probatur,niſi ſtatutum diſponat contrarium, vt in ciuitate Mediolani. concl.126.num.4.
Arbitrarium eſt, an credendum ſit nuncio ſimplici,quamuis iurato.concl.491.nu.20.
Arbitrarium eſt iudici,an pactum de retrouendendo & modicitas pretij arguat contractum ſimulatum.concl 442.nu.7.
Arbitrator habet poteſtatem procedendi ſine actis.concl.32.nu 47.
Arbitrator in dubio quis præſumitur potius, quàm arbiter. concl. 126. num.5.
Arbitrator etiam laudum ſuum declarare poteſt. concl. 124. num.27.

Arbitra-

Arbitratori atteſtanti de actis coram ſe factis non eſt credendum. concl 32.nu.59.
Arbitrium iudicis ad dandum tempus probandi compenſationem nō debet excedere ſpatium duorum menſium. concl.334.nu 6.
Arbitrio iudicis eſt ex coniectura ſimplici non recedere à regula.concl.31.no 39.
Arbitrio iudicis ponitur, cui teſtium magis fides ſit adhibenda.concl.110.nu 6.
Arbitrio iudicis relinquitur, an magis teſtibus, quam comparationi literarum ſit credendum.concl.110.num.17.
Arbitria redacta ſunt ad inſtar iudiciorum. conclus.344.num 11.
Arbor vſque ad quindecim pedes præſumitur agere radices concl.127 num.1.
Arbor per viginti quinque pedes extendit radices ſecundum Bart.& Rip.ibid.num 2.
Archidiaconatus de iure communi eſt nomen dignitatis, immo prima dignitas, quæ habet iuriſdictionem,& tenet vicem epiſcopi. conclus.514.nu.3.
Archiuum dat robur ſcripturæ non authenticæ. concl.113.num 10.
Argumentum ab oppoſitis valet. concluſ. 312. num 17.
Argumentum à communiter accidentibus validum eſt.concl 144. nu.1.
Argumentum valet de vno ad alium.concl.214. num.15.
Argumentum ſumptum a ciuilibus ad criminalia potentiſſimum eſt, frequens & vtile. concl.322 num 6.
Argumentum à communiter ſolitis probabile eſt, frequens, ac vtiliſſimum. concluſ. 445. num.6.
Argumentum à poſſibili per aliud poſſibile tollitur. concl.117.num.12.
Argumentum à communiter accidentibus in iure validum.concl.5.num.2.
Argumentum non valet. Nunc eſt diues, ergo & olim erat.concl.525.no.9
Argumentum ſola inueſtigatione veritatem inuenit & dicitur quaſi argutè inuentum. quæſtio.2. num.9
Argumentum hic accipitur pro quacunque probationis ſpecie,ibid.num.10
Ariſtomenes Meſſenius captus a Lacedæmoniis in vincula coniectus,ad ignem ſe accliuans, & combuſtis vinculis ſolutus cuſtodes occidit.concluſ.166.nu 6.
Arma mali animi præſumptionem inducunt. concl.128 nu.1.
Arma inſolito portare, nec delicta in eis perpetrare, ceſſat præſumptio mali animi, vide in concl.128.nu.9.
Arma ignoranter præſtans dicenti ius ire, non dicitur opem præſtare. concl.159.nu.24.
Arma deferens, qui habet iuſtam cauſam deferendi ea, vt miles vel qui ſtipendiarius, animo delinquendi ferre non præſumitur. conc.97. num.4.
Arma qui ſe induit de rixa præſumitur cogitare.concl 195.num 4.
Armatus caſu in dubio adfuiſſe præſumitur. concl.159. num.10.
Armatus aliis auxilium præſtitiſſe præſumitur. concl.159.num.16.
Armatus contra aliquem inuehens licèt arma deponat dicitur, quod facit, facere cum armis.concl.159 num.5.
Armatus aſſiſtens non vt maleficio faueat, non dicitur auxilium præſtare. concl.159. nu.11.
Arphaxad,& Zoroes magi pro Diis ſe vendicarunt in Naddauer vrbe Aethiopiæ, facti miraculis clari. concl.261.num.59.
Arrarum traditio in ſponſalibus probatur per confeſſionem recipientis, niſi per coniecturas probetur contrarium. concl.129 num.1.
Arrarum traditio debet probari per teſtes, vel inſtrumentum,in quo ipſo præſente atteſtetur factam numerationem. ibid num 2.
De quibus arris, vide ibi remiſſiuè.
Concilies opiniones, vt ibi remiſſiuè. ibid. num.3.
Arreptio itineris ad iudicem quādo non ſufficiat.concl.117. num.25.
Arreſtatus in ciuitate, vel palatio pro crimine habetur pro confeſſo ſi recedat, ſeu aufugiat. concl.166. num.11.
Arreſtati palatio, vel in ciuitate recedentes, & ſtatim redeuntes non incidunt in pœnam. concl.166.num.22.
Articulus,& poſitio debent formaliter concludere.concl.45.num.44.
Articulus ille eſt multum diſputabilis, ſed prima opinio verior,vt per Ial. concl. 41.nu.4.
Articulus de iure dantis poſt terminum etiam debet admitti. concl.135.nu.5.
Articulus de iure dantis dicitur, quando cauſa, vnde ius competit, deſcendit à iure agendi, vel excipiendi.ibid.nu.6.
Articuli ſi admittuntur poſt lapſum terminum, fit parti præiudicium.concl 133.nu. 7.
Articuli poſt publicatas atteſtationes non admittuntur, & ſi admittantur cum clauſula ſaluo iure, non valet admiſſio. concluſ.134. num.1.
Articuli poſt lapſum terminum in cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter intentata, non admittuntur etiam re integra.conc 133 nu 1.
Articuli præſumuntur admiſſi, ſi ſuper eis ſunt recepti teſtes. concl 130.nu.1.
Articuli quando producuntur, pars debet citari.concl.130.no.4.
Articuli in dubio admittuntur cum clauſula, ſaluo iure impertinentium. concluſ.132. numero 4.
Articuli in cauſis beneficialibus, & matrimonialibus de æquitate canonica, & ſtylo palatii admittuntur poſt concluſionem in cauſa. quæſt.17.nu.47.
Articuli quo pacto formari poſſint, & teſtes quomodo ferre teſtimonium in probatione communis vſus loquendi. concl.129. no. 14.
Articuli dari poſt terminum poſſunt declarari, licet non poſſint dari.concl.133.nu.14.
Articuli quibus concubinatus probatur, quo pacto concipiendi ſint.concl 342.nu.12.
Articuli ad probandum filiationem, fraternitatem,vel vnionem quomodo formari debeant ibid.nu.13.
Articuli poſſunt eſſe pertinentes, & non pertinentes, & ibi vide contrarium. concluſ.131. num.3.
Articuli impertinentes non ſunt admittendi, ſi de facto admittantur, pars appellare debet. concl.132.nu.1.
Articuli impertinentes etiam cum clauſula, ſaluo iure impertinentium, non ſunt admittendi, quando omnino ſunt impertinentes. ibid.num.2.
Articuli in probationem confinium qualiter formari debeant,& qua cautela vtendum, vide remiſſiuè. concl.393.nu.18.
Articuli iidem cum primis admittendi ſunt propter teſtes nouiter repertos. concl. 134. num 4.
Articuli quando admittuntur, debet pars citari.concl.131.nu.1.
Articulorum admiſſio cum clauſula ſaluo iure impertinentium, operatur admiſſionem non eſſe in conſideratione, vbi articuli impertinentes reperiuntur, & quando ſic dicantur, vide ibi remiſſiuè.concl.132.nu.6
Articulorum in admiſſione non eſt neceſſe ferre ſententiam interlocutoriam, ſi articuli ipſi ſunt pertinentes. concl.130.nu.7.
Et quando articuli cenſeantur pertinentes, vide ibi remiſſiue.
Articulorum admiſſio eſt ſententia interlocutoria, quæ eſt præiudicialis. concluſ. 131. num.2.
Articulorum admiſſio eſt interlocutoria. conclus.130. nu.5.
Articulos poſt terminum admitti de ſtilo Palatii.concl.133.nu.12.
Articulos ſi quis intra biduum tenetur offerre, & exceptiones, poterit ex cauſa etiam poſt biduum, intra tamen terminum datum ad probandum, eos offerre.concl.133.nu.13.
Artifex per viginti annos præſumitur lucratus ex illo exercitio quantum expendit pro arte adipiſcenda.concl.135.nu.5.
Artifex bonus præſumitur acquiſiuiſſe de ſua arte,nō de communi patrimonio. ibid. nu.6.
Artifex quis dicatur. concl.135.num.2.
Artificem non eſſe,probatur eo ipſo,quod conſtat per decennium non exercuiſſe artem ſuam. concl.135.nu.1.
Artificem eſſe quem probatur per teſtes videntes talem dictam artem exercentem concl. 135.num.3.
Artis qui peritia examinantur, propriè teſtes non dicuntur. concl.430.nu. 5.
Aſcendentes & deſcendentes non recipiuntur in criminalibus, niſi agatur de impediendo matrimonio ratione conſanguinitatis, vel affinitatis.concl 136.nu 6.
Aſcendētes præſumuntur velle reboquere hereditatem deſcendentibus. concl.136 nu.1.
Aſcendentes,nec deſcendentes pro ſe nec contra ſe ferunt teſtimonium propter nimiam affectionem.ibid nu.2.
Aſcendentes,& deſcendentes in infinitum non poſſunt inter ſe ferre teſtimonium. ibidem num 4.
Aſpectus idem efficit in rebus vicini à nobis poſſidendis quod poſſeſſio corporalis in rebus maximis.concl.298.nu.6.
Aſſaſſinium vt dicatur, debet per ſententiam probari,& ibi contrarium. concl.138. nu.16.
Aſſaſſinium probatur argumentis, & ſemiplenis probationibus.concl.137. nu.1.
Aſſaſſinium, vel mandatum probare ſimpliciter non ſufficit, niſi probetur, quòd ſit occiſus Chriſtianus, concl.138 nu 13.
Aſſaſſinius quis probatur, ſi præmio vel pecunia,promiſſis,etiam incertis ſuſceptione mandati, pretio conuentu impulſus,vel vt alicui mortem gerat homicidium patrat, & num.2. concl 138 nu.1.
Aſſaſſinus punitur de aſſaſſinio,& ſi non ſequatur effectus, etiam ſi ſolus conatus interueniat, vide ampliationem, etiam ſi mandatum reuocat. ibid.num.2.
Aſſaſſinus dicitur etiam quis, ſi pro pecunia promittat vulnerare, & quomodo intelligatur concl.138 nu.10 & 12.
Aſſaſſinus dicitur,qui ſcindit animam à corpore ad alterius mandatum.ibid nu.11.
Aſſaſſinii in crimine proceditur omiſſo iuris ordine, ſi de eius qualitate conſtat, ſecus ſi dubitetur.concl.137 nu 5.
Aſſerens aliquem præſciuiſſe,debet hoc probare.concl.478 nu 5.
Aſſerēs aliqua bona,quæ fuerunt, & hodie non ſunt,eſſe ex pertinētiis ciuitatis,probare debet.concl.296 nu 4.
Aſſerens per ſe non ſtetiſſe,quin teſtatoris conditio impleretur, probare debet. concl. 343. num.2.
Aſſerenti amiſiſſe pecuniam, & ex hoc non potuiſſe impetrare ſocii, credendum non eſt, niſi probet caſum fortuitum. concl.272 nu 2.
Aſſerenti bona non ſufficere incumbit onus probandi, ſi fama, vel opinio communis repugnet.concl.205.nu 17
Aſſerenti ſe arbitratum eſſe in illo iuiſſe ſine iure ſummum, ſi nullus præceſſit titulus, ei non creditur per iuramentum.concluſio.94. num.33.
Aſſerenti quid in articolo mortis cum iuramento creditur, & ibi quomodo procedat. concluſ.144.nu.6.& 7.
Aſſerenti pluralitatem, ſeu multiplicitatem,incumbit onus probandi. concl.317.nu.24.
Aſſerenti æſtimationem beneficii non excedere ſummam expreſſam in impetratione, incumbit onus probandi, & aſſerens redditus alicuius eſſe diminutos, debet legitimè probare. concl 205 nu.5.
Aſſerenti ſe nō teneri de euictione, ex eo quod ei non fuerit denunciatum, negatiuam probare incumbit.concl.506 nu.3.
Aſſerenti ſe non habere pecuniam creditur, quia hoc conſiſtit in facto proprio.concl.205. num.13.
Aſſertio benemeritorum etiam iurata,non probat merita,& quare.concl.184 no.22.
Aſſertio beneficiorum, & benemeritorum probat benemerita.ibid.nu.23.
Aſſertio iudicis non probat factum partium, concl.142.nu. 1.
Aſſertio eius de fama eſt leuis præiudicii, cui creditur ad inquiſitionem formandam. ibid. num.2.
Aſſertio iudicis,quòd crimen ſit notorium, eſt magni præiudicii reo.ibid.nu. 3.
Et quando iudicis aſſertioni credatur, vide ibi remiſſiue.
Aſſertio conſitenti in mortis articulo facit fidem contra inculpatum ſaltem ad torturam. concl.144.nu.7 & 8.
Contrarium vide nu.10.& 11.
Aſſertio iudicis, non probat acta exiſtere, niſi aliunde de iis conſtet.concl.35 no.2.
Aſſertio ſimplex donationis nō ſufficit ad probationem benemeritorum. concl.184. num.2.

Aſſertio Papæ atteſtantis de ſuo facto proprio probat adeo, vt in contrarium, probatio non admittatur. concl. 139. nu. 1. 2. 6. 8. 18. & 19.

Aſſertio ſola etiam cũ iuramento non eſt probatio, neque probationis ſpecies. concl. 215. num. 3.

Aſſertio notarij nõ probat, nec eius dicto ſtandum. concl. 143. nu. 1.

Aſſertio Doctoris non facit plenam probationem, ſed præſumptionem. concluſ. 426. numero 13.

Aſſertioni principis non adhibenda fides, quando alteri eſt nociuua. concl. 141. nu. 1.

Aſſertioni iudicis nõ creditur, etiamſi procedatur ſine figura iudicij. concl. 32. nu. 41.

Aſſertioni mariti dicentis dotem fuiſſe numeratam ſtatur, quando aliqua præſumptio, & coniectura concurrit. concl. 185. nu. 3.

Aſſertioni Principis, nõ ſtari etiam vbi merita ſint ſpecificata. concl. 184. nu. 33.

Aſſertioni Principis, iudicis, aut alij habentis iuriſdictionem de publico, ſtatur, licet illam faciant in actu, in quo libere non poſſunt diſponere. ibid. num. 34.

Aſſertioni notarij non creditur, quia magis videtur eſſe teſtimonialis, quam habens formam officij tabellionatus. conc. 35. num. 18.

Aſſertioni notarij actorum creditur ſine teſtibus, niſi contrarium probetur. cõcl. 32. n. 50.

Aſſertioni Doctoris ſtandum eſt in practica, & iudicando. concl. 426. nu. 19.

Aſſertioni Papæ de facto alieno non coram ſe geſto fundantis ſuper tali facto ſuam intentionem ſtatur, vt onus contrarium probandi in eum transferatur, qui vellet contrarium probare. concl. 139. nu. 21.

Aſſertioni iudicis, aut arbitri creditur, quando à partibus data eſt facultas procedendi ſine ſcriptis. concl. 32. num. 60.

Aſſertioni vulnerati cõtra culpatum eſt ſtandum, maximè in vltimo vitæ ſpiritu, id ſemper affirmantis, quia præſumitur non mentiri. concl. 144. Vide ibi & num. 3. & 4. & ibi quem excuſet concordiam vide. n. 4. & quando procedat, num. 6.

Aſſertioni ſimplici Cardinalis nõ ſtatur in præiudicium alterius, ſecus in legatione, quæ nulli præiudicat, & eius acceſſoria, vt facultas legitimandi, clericandi, doctorandi & ſimilia, & circa ea ad quæ dicit ſe eſſe miſſum. concl. 140. num. 7.

Aſſertioni, & teſtimonio arbitrorum ſtari propter longitudinem temporis. cõcl. 124. n. 49.

Aſſertioni conſtituti in mortis articulo creditur, ne veritas pereat, ne delicta remaneant impunita. concl. 143. nu. 7.

Aſſertioni legati indiſtinctè fides habetur ex conſuetudine in Romana curia recepta. concluſ. 169. num. 12.

Aſſertioni Principis ſtatur circa benemerita, etiam in præiudicium tertij, etiam quando de benemeritis nõ conſtaret, niſi ex ſimplici narratione in ſpecie alia narrantis. concl. 139. num. 17.

Aſſertioni vnius teſtis fides adhibetur in rebus arduis, in quibus nullo modo fieri poteſt, vt plures teſtes haberi poſſint. q. 11. nu. 18.

Aſſertioni Doctoris excellentis fides adhibenda eſt in praxi, & in iudicando contrarium. ibid. concl. 426. num. 3.

Aſſertioni partium de benemeritis ſtatur, quando de modico præiudicio tractatur. concluſ. 184. num. 38.

Aſſertioni de benemeritis ſtandum eſt, quando de his ſunt præſumptiones & coniecturæ. concl. 164. nu. 36.

Aſſertioni principis de cauſa, qua aufert alicui dominium, non ſtatur. concl. 276. nu. 9.

Aſſertioni mariti dicentis ſe ex pecunia vxoris emiſſe, creditur, ſi coniectura, vel præſumptio concurrat, mulierem aliunde, quam ex bonis mariti pecunias illas habuiſſe. concl. 185. num. 2.

Aſſertione vnius, vel plurium, qui habentur in eo animo, non inducitur communis opinio. concluſ. 546. nu. 15.

Aſſeſſor non poteſt eſſe aduocatus in cauſa, in qua fuit aſſeſſor. concl. 145. num. 2.

Aſſeſſor teſtimonio non ſtatur in cauſa, in qua fuit aſſeſſor. ibid. num. 1.

Aſſeſſoris ſententia non valet, lata ſuper cauſa in qua fuit aſſeſſor. ibid. num. 3.

Aſſignatio termini ſuum effectum operari debet, vt non poſſit prorogari contra naturam ſuam. concl. 133. nu. 3.

Antiphili picturis Hippolyti picturæ. conc. 529. num. 5.

Attentare nõ dicitur poſſeſſor aliquem actum faciens per viam continuationis poſt appellationem interpoſitam. concl. 148. nu. 24.

Etiam ſi per modum reiectionis continuat.

Attentare dicitur, qui aliquid noui facit poſt litem inceptam, & appellatione pendente. concluſ. 148. num. 4.

Attentandum non eſt appellatione pendente non ſolum reſpectu appellationis, ſed etiam eius qui adhæſit, alias attentatum reuocabitur. concl. 148. nu. 17.

Idem pendente illius proſecutione, prout & ſi deſerta fuerit.

Attentatum, an per inſtrumentum probetur, & an plene, vel ſemiplene. concl. 147. nu. 5.

Attentatum probatur ex eo, quod quis facit aliquid prohibitum medio tempore appellatione pendente ab interlocutoria, vel diffinitiua. concl. 148. nu. 1. & nu. 34.

Attentati deſcriptio quæ ſit, & quid ſit, quotuplex ſit attentatum, quæ gratia in eis conſiderentur, & quando lis pendere dicatur, quid ſit appellatio, & quando dicatur pendere, & finire, vide remiſſiue. concluſ. 148. numero 5.

Attentata non probantur per remiſſionem ad partes, quia non ſunt probari in curia. concluſ. 147. num. 1.

Attentata reuocari petens non auditur, quando conſtat actorie de non iure ſuo, & titulum coloret, intellige vt ibid. concluſ. 176. num. 6. & 13.

Quando apparet de non iure petentis attentatorum reuocationem, non auditur. ibid. & num. 7.

Attentata reuocari petens ſufficit ei probare ſe poſſediſſe tempore litis motæ, & lite pendente ſpoliatum, licet non probet de titulo, nec coloret poſſeſſionem propter priuilegium attentatorum. concl. 146. num. 1.

Attentata per procuratorem non reuocantur, niſi probetur, attentatum lite pendente, & procuratorem habere mandatum ſpeciale, rationem vide concl. 146. nu. 23. 24. & 25.

Attentata non reuocantur, quando conſtat in actis de bono iure attentantis. concluſ. 146. num. 7.

Et ſic beneficialibus practicatur, ibid.

Contrarium. ibid.

Attentatorum reuocatio poteſt peti, quando dominus ſciuit attentata per procuratorem, & non prohibuit abſque probatione mandati. concl. 146. num. 27.

Attentatorum iuri ſibi quæſito per deſertionem renunciaſſe, quis non præſumitur. concluſ. 148. num. 18.

Attentatorum remedium eſt priuilegiatum in hoc, quia in eo non requiritur probatio tituli, ſicut in interdicto recuperandæ. concluſ. 146. num. 4.

Attentatorum via eſt leuis in procedendo, & probando quia non requiritur probatio tituli. concl. 146. nu. 2.

Attentatorum materia eſt ſummaria. concl. 147. num. 6.

Attentatorum reuocatio non retardatur, quãdo cauſa requirit diſcuſſionem, vel altiorem indaginem, vel ſit ante concluſum in cauſa. concl. 146. num. 9.

Attentatorum remedium eſt priuilegiatum quantum ad ordinem iudiciarium, ſed non ad hoc, vt quis poſſit procedere in materia beneficiali ſine probatione tituli. concl. 146. num. 5.

Attentatorum per procuratorem commiſſorum reuocatio poteſt peti, ſi dominus expreſſe vel tacite geſta ratificauit, probando, concl. 146. nu. 26.

Attentatis ſufficit probare ſolam detentationem. concl. 146. nu. 2.

Attentatis ſufficit probare ſimpliciter ſtatum, & poſſeſſionem, in qua quis erat tempore appellationis interpoſitæ, & nunc poſſeſſionem reperiri penes alium tertium. conc. 146. num. 4.

Attentatis valet receptio teſtium etiam ſuper articulis non admiſſis. concl. 146. nu. 3.

In attentatis ſufficit præſumpta probatio ad primum extremum probandum, & ibi vide rationem, & ampliationem etiam in beneficialibus. ibid.

Atteſtatio de apoſtilla in ſubſcriptione notarij non eſt neceſſaria, quãdo nulla eſt dubitatio quin ſit manus eiuſdem notarij, contra. nu. 28. concl. 13. num. 12.

Atteſtatio non requiritur ad alium finem, niſi vt ſciatur, an ipſemet notarius fecerit apoſtillam. ibid. nu. 13.

Atteſtatio requiritur, vt cognoſcatur, apoſtillam factam poſt non inſtrumentum confectum. ibid. nu. 14.

Atteſtationi vnius teſtis ſtatur, quando ipſe de re ſua teſtatur. quæſt. 11. nu. 15.

Atteſtationi Papæ ſuper mera diſpoſitione non admittitur probatio in contrarium, nec directe, vel diſponeret omnino eius diſpoſitioni ſtari, & ibi vide rationem. concl. 139. numero 19.

Atteſtationes in alia inſtantia probant, etiam ſi reus abſolutus eſſet ab obſeruatione iudicij. concl. 149. nu. 11.

Atteſtationes potius ſunt acta litis, quàm iudicij. ibid. num 12.

Atteſtationes factæ in vno iudicio ad æternam rei memoriam etiam non publicatæ fidem faciunt in alio iudicio. concl. 149. nu. 3.

Diſtinguitur, an reclaſio locum habeat, quando mutatur inſtantia de arbitro, vel arbitratore ad iudicem. ibid nu 4.

Et diſtinctio quando procedat. ibid.

Atteſtationes non receptæ publica auctoritate iudicis, fidẽ non faciunt, etiam ſi teſtes mortui ſint. concl. 149. nu. 5.

Atteſtationes à iudice examinante non publicatæ, quando in alia inſtantia poſſunt per alium iudicem publicari. concluſ. 149. nu. 24.

Atteſtationes niſi depoſitæ fuerint intra terminum à iudice ſtatutum nihil probant. ibid. num. 25.

Atteſtationes ſumptæ in iudicio ſummario fidem non faciunt in plenario, ſi in eo agatur ad alium finem. ibid. nu. 16.

Atteſtationes coram arbitro defuncto factæ probant etiam coram alio. concl. 149. nu. 7.

Atteſtationes fidem faciunt etiam ſi in quarta, quinta, ſexta, & vlteriori dilatione productæ ſint. ibid. nu 8.

Atteſtationes nõ probant, ſi teſtes didicit ſint, & contradictum, & appellatum fuerit. ibid. num 9.

Atteſtationes ſuper nullitate proceſſus, vel inſtrumenti probant quoad omnes. concl. 149. num. 14.

Atteſtationes coram executore Papali, vel alterius domini probant etiam coram quocunque iudice. ibid. num. 15.

Atteſtationes factæ contra debitorem nocent creditori ſuper pignore omni caſu, quo noceret ſententia. ibid. nu. 16.

Atteſtationes in ciuilibus factæ in criminalibus probant etiam inter alias perſonas, & in alio iudicio. ibid. nu. 17.

Atteſtationes non publicatæ in cauſa principali probant in cauſa appellationis. ibid. n. 18.

Atteſtationes etiam ſi ampliam fidem faciant in vna cauſa, non tamen ijs ſtari quis poteſt in alia. ibid. num. 19.

Atteſtationes teſtium parte non vocata examinatorum non probant. ibid. nu. 20.

Idem de declarationibus factis parte non citata. ibid.

Atteſtationes non publicatæ quando non faciunt fidem in aliquo iudicio etiam inter eaſdem perſonas. ibid. num. 21.

Atteſtationes non publicatæ non probant in alia inſtantia, etiam ſi publicantur à iudice alterius inſtantiæ. ibid. nu. 22.

Atteſtationibus in iudicio receptis quibus, quibuſque modis ſtandum ſit. concl. 149. nu. 1.

Atteſtationibus in iudicio receptis, vt ſupra ſtandum eſt etiam ſi varient inſtantia de iudice ad arbitrum. ibid. num. 2.

Atteſtationibus voce prolatis, quæ conſtant, facilius conſideramur, quam quæ in ſcriptis enunciata ſunt. q. 5. nu 6.

Auarus quilibet præſumitur. concl. 110. nu. 1.

Auctoritas magiſtratus nunquam in dubium reuocari poteſt, quæſt. 12. num. 6.

Auctoritas beneficium conferendi probatur fama, & reputatione, & alijs adminiculis, vt ſi collator ſit in quaſi poſſeſſione conferendi. concl. 174. num. 10.

Auctoritas ſuperioris non præſumitur, niſi probetur. concl.17.num.16.

Auctoritas legis condendæ cui data ſit à Deo Optimo Maximo. concl.191. num.9.

Auctoritas antiquitatis magna eſt, & vim legis obtinet. concl 174 num.15.

Auctoritas ſuperioris requiſita præſumitur, interueniſſe ex temporis diuturnitate. concl. 154 num.1.

Auctoritas ex diuturnitate temporis præſumitur interueniſſe, commorante, ſcientia, & patientia illius cuius authoritas requirebatur. ibid.num.8.

Reliqua vide in verbo, decretum, & in verbo, ſolemnitas.

Auctoritatis maioris eſt id, quod ſit præſente, quàm quod per repræſentationem fieri ſolet. quæſt 5.num.53.

Auctoritati cuiuſcunque non eſt credendum, niſi is ſit qui poſſit condere leges, vel dictum ſuum ratione probetur. concl 484. num.6.

Authoritates quando probent. vide remiſſiue. concl.155.num.1.

Author præſumitur bene inſtructus de veritate eius rei, cuius eſt author. concl. 151.num.2.

Authoria atteſtationi alicuius rei, videlicet ſcripturæ, vel inſtrumenti ſtatur, & facit fidem. concl.153.num.1.

Auditor in beneficiali cauſa poteſt pro iuſtitiæ recipere informationem, licet ſit in cauſa concluſum. quæſt.17 num.48.

Auditor deputatur ab ordinario præſente non tenetur probare per literas ſuam iuriſdictionem. concl.317 num. 10.

Auditores recentiores, quando debeant ſequi deciſiones antiquorum concl.434.num.5.

Auditus vt probet antiquum, intelligunt de auditu alieno concl.104 num 3.

Auditu quid poſſit probari, vide ibi remiſſiue. concl.151.num.1.

Auferentes, vel abradentes literas tractantes de confinibus, puniuntur. concl.399. num.8.

Aufugientes e carceribus ſtrictius, & arctius aſſeruari debent. concl.466. num 25.

Augmentum dotis præſumitur eſſe in bonis viri niſi in inſtrumento exprimatur, vnde illa pecunia prouenit. concl. 151.num 1.

Augmentum dotis non præſumitur eſſe de bonis viri, quando mulier haberet agnatos ditiſſimos. ibid.num.2.

Auia præſtans alimenta nepotibus, & neptibus præſumitur animo donandi. concluſ.76.numero 3.

Auis auolans fit occupantis, non obſtante ſigno. concl. 157. num.6.

Quis non poteſt facere, quin legis diſpoſitio, quatenus concernit alterius fauorem, ſortiatur effectum. ibidem.

Quod dictum eſt de aue habet locum in quolibet genere volucrum, quæ ſunt natura feræ. concl.157. num.7.

Auis enutrita per aliquod ſpatium temporis, & quodammodo facta manſueta, penes tertium reperta præſumitur adulaſſe. concluſ.157. numero 2.

Auus in dubio præſumitur dotare neptem propter filium. concl.156 num.1.

Auus regulariter præſumitur dotare neptem contemplatione ipſiuſmet neptis. ibid.nu.2.

Auus de proprio patrimonio dotem dare videtur concl.156 num.20.

Auus nepoti dotem dare tenetur, ſiue filius diues ſit, ſiue pauper. ibid.num.21.

Auus ſi diues eſt, & filius pauper, habet onus dotandi, & filius non tenetur ſibi in legitimam computari. ibid.num.18.

Auus in dubio videtur dotare neptem contemplatione ſuimet, non filij. ibid. num.16.

Auus neptem dotare præſumitur vt filium ab onere huiuſmodi releuet. ibid. num.10.

Auus præſumitur inſtituere nepotem, vel neptem, ſi filium exhæredauerit. ibid.num.27.

Auus ſi dotem dederit ſimpliciter dotaſſe præſumitur de bonis ipſius, vel filij. ibid.nu.28.

Auus ſi in conſtitutione dotis diſerit neptem tacitam & contentam eſſe, dotaſſe præſumitur contemplatione filij, etiam quod pater eſſet diues. ibid num.20.

Auus ſi adminiſtrator eſt bonorum filij, dotare neptẽ cenſetur filij cõtemplatione.ibi.n.30. Idem eſt in patre. vt ibidem.

Auus dotans neptem quando cenſeatur dotare neptis contemplatione. ibid.num.31.

Auus ſi reliquit dotem prægnãti iam poſt obitum ipſius, reliquiſſe præſumitur contemplatione neptis, & non filij. concluſ.573. num 8.

Aui obligatio in dotando ſecundaria eſt, patris vero principalis. concl.156. num.12.

Auxiliator criminis non poteſt eſſe teſtis ad probationem, ſed ad præſumptionem in crimine ſimoniæ. concl.158. num.1.

Auxiliarius, vel ſocius criminis non facit indicium, niſi in tortura deponat, & niſi concurrant aliæ coniecturæ, vt veriſimile ſit non mentiri, vel ſi aliter veritas haberi non poteſt. ibid.num.3 & 6.

Auxiliator in crimine læſæ Maieſtatis admittitur. ibid.num.6.

Auxilium, & opem præſtare facto proximum dicitur aſſiſtens delicto armatus, etiam ſi diſſuaſiſſet, ne delictum fieret, dummodo tempore aſtaret armatus. concl.159. num 8.

Auxilium quis delinquenti præſtare præſumitur eo ipſo, quod aſſiſtit cum delinquente armatus prope, etiam ſi remotus. concl 159. num.1 3. & 6.

Auxilium præſtare dicitur armatus aſſiſtens delinquenti, etiam ſi arma non tractarit. ibid. num 5. & num.7 & 8. intellige, vt num.9.

Auxilium præſtitum non dicitur, niſi probetur quis aſſociaſſe delinquentem ad maleficium, nec tenetur auxiliator, niſi in dolo fuerit, ibid. concl 159 num.12.

Auxilium & opem præſtans tenetur, & punitur eadem pœna, qua principalis, & quando procedat. concl.159 num.18.22.23. & 24.

Auxilium præſtans proximum facto facienti aſſiſtens punitur eadem pœna, ſi peractum remotum, tunc mitius. ibid.num.19.

Auxilium præſtans ignorans qualitatem augentem, non cenſetur illi ſciſſe ſuper non delicto & ibi, quando non excuſetur, & procedat. concl.159.num.21.

Auxilij vt poſſit puniri, eſt neceſſe, vt ſit actui nefario proximum, niſi reus eſſet condemnatus per ſententiam, ibid.num.22.

Auxilium proprie dediſſe non dicitur, aſſiſtere. malefactori poſt delictum in auxilium. ibid. num.23

Aetatis inæ quo tempore quis imittendus & promouendus ſit ad ordines. cõc.313.nu.13.

B

BAbylonem, Parthorum, Aegyptiorumq́ue, ac aliorum deteſtabile inſtitutum circa coitum cum conſanguineis proximioribus. concl.312 num.15.

Balla præſumitur illius mercatoris, cuius eſt ſignum in ea. concl.160. num.1.

Trabs præſumitur eius, qui illam ſignauit. num.2. & 6.

Emptor illas ſignans videntur ſibi traditæ. numero 3.

Secus in vegete vini empta per ſolam ſignaturam non transfertur dominium, num.4.

Bancherius communiter non præſumitur quæſiuiſſe bona quæ habet de pecunia communis, ſed ex officio ſuo. concl.161. num.1. vide ibi contrarium.

Prima opinio procedit, quando quis gerit officium priuatum, alia opinio quando gerit publicum. num.2.

Bannitus deſcriptus in libro bannitorum poteſt impune occidi ſtante ſtatuto conc.162.nu.2.

Bannitus ſi impune poteſt occidi, multo magis in priuatis carceribus detineri, & torqueri poteſt. ibid.num.3.

Bannitus cancellatus de banno præſumitur indebite cancellatus, quando cauſa non apparet, propter quam fuerit cancellatus. concl. 162. num.6.

Bannitus deſcriptus in libro bannitorũ, quem magiſtratus impune in ciuitate eſſe ſciat, cui permiſſa ſit facultas bãniendi, & ſaluum conductum faciendi, non poteſt occidi, quia habetur pro non bannito, & illum lædens punitur, ac ſi non bannitum læſiſſet. ibid. nu 7.

Bannitus etiam ſi ſoluerit condemnationem, vel pœnam, & non ſit cancellatus de banno, præſumitur etiam bannitus, quia donec deſcriptus eſt, ſemper inest ſibi iſta appellatio banniti, & ſi durat illud nomen appellatiuũ, durat etiam nominis effectus. concluſ.162. numero 13.

Bannitus cancellatus de banno quando non apparet cauſa, in dubio præſumitur indebite cancellatus. ibid.num.14.

Bannitus poteſt ferre teſtimonium de iure ciuili extra locum, in quo exulat, quia bãnum non irrogat infamiam. concl.162.nu.14.

Bannitus à ſuperiore toleratus licet ſit in banno, & in libro bannitorum deſcriptus, non poteſt impune occidi. concl.162.num.31.

Bannitus debet cancellari de omnibus libris bannitorum, quando eſt conſuetudo, vt in diuerſis libris ſcribantur, alias poſſet occidi. ibid.num.22.

Bannitus ſi iuſte fuerit cãcellatus de banno, nõ poteſt impune occidi, alias ſecus. ibid.nu.18.

Bannitum occidens proditorie nõ gaudet priuilegio ſtatuti permittentis occidi. ibid.nu 9.

Bannitum quem eſſe non præſumitur, niſi probetur. ibid.num.16.

Bannitum probatur quem eſſe per ſcripturam in archiuio publico communis, etiam non publicam repertam. ibid.num.10.

Bannitum occidens tempore ſalui conductus præſumitur non habuiſſe notitiam dicti ſalui conductus, nec puniendus. ibid.num.18.

Bannitum occidens ſciens ſoluiſſe pœnam banni, vel de proximo rebannitendum, vel rebannitum verbo à ſuperiore, punitur etiam non cancellatum, ac ſi cancellatus fuiſſet. ibid. num.27.

Bannitum occidens non venit puniendus, niſi iuxta bannum ſit facta mentio ſolutionis dicti banni, cum veriſimiliter potuiſſet occidens ignorare. ibid.num.30.

Bannitum cancellatum de libro occidens quia ignoranter excuſatur. ibid. num.4.

Etiam ſi ſit cancellatus immerito occidens excuſatur. num 5.

Bannitum quem eſſe probatur per libros, in quibus deſcribuntur banniti. ibid.num.1.

Bannitorum non cancellatorũ, & cancellationis materiam vide ibi remiſſiue. ibid.nu.23.

Bannum, quod alicui datur ob contumaciam, facit indicium ad torturam, ſi rite, & ſeruatis ſeruandis fuerit bannitus. ibid.num.17.

Bannum, quod indicanti malefactorem detur pretium, non habet locum, ſi locius reuelauit. concl. 158.num.2.

Banna præſidum terrarum potius ad terrorem præſumuntur, quàm ad valorem facta. concl. 162. num.33.

Banna probantur per ſcripturam etiam cancellatam, dummodo reperiatur in archiuio communis. concl.162.num. 5.

Baptiſmus poteſt fieri cũ vno teſte, & cum quo, vide num.4. concl.163. num.2.

Baptiſmus probatur per libros antiquos eccleſiæ, in quibus baptizati notantur. ibid. numero 3.

Baptiſta de illico tam facile variorũ hominum literarum characteres referre, & effingere ſolebat, vt omnino haberetur eadem ſcriptura, & eadem manus. concl 390. num. 3.

Baptizatus non præſumitur niſi probetur. concluſ.163.num.6.

Baptizatus an quis ſit, ſi dubitur, debet baptizari. ibid.num 7.

Baptizatum quem eſſe ſufficit probare per vnum teſtem. ibid.num.1.

Barrataria conſiſtit in corruptione iudicis, non habita ratione an magis iuſtitiam, quàm iniuſtitiam adminiſtrauerit. concl.164. nu.7.

Barrataria præſumitur contra mutuantes iudici pecuniam. concl.164. nu 5.

Barrataria probatur per ſolam fugam officialis cũ iuramento habẽtis interesse. cõc.166.n.1.

Barrataria poteſt probari etiam per familiares iudicis tã actiue quàm paſſiue. conc.166 n.3.

In iſtis delictis admittuntur in teſtes illi de domo, aut Capitulo. ibidem.

Barrataria probatur ex eo quod magiſtratus recipiunt aliquid à priuato, vt faciant non facienda, vel omittant facienda. conc.184.nu.1.

Barratariæ crimen ad probandũ ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones. concl.165.nu.1.

Barrataria eſt de delictis, quæ ſunt difficilis probationis in quo admittuntur probationes quæ aliàs non admitterentur. concluſ.165. numero 2.

Barratariæ crimen eſt tantæ abominationis, vt pari paſſu cum crimine læſæ maieſtatis exiſtimetur. concl.166 num.4.

Et in hoc crimine delictum patris etiam filio nocet. ibi.

Sententia lata per barratariam eſt ipſo iure nulla, & vide. concl.166. nu.5.8. & 9.

Barratariam non committit iudex recipiens pecuniam, poſt ſententiam, nec punitur de barrataria, non probato aliquo pacto. conc. 164. numero 14.
Barratariam non committit iudex, quando noluit adminiſtrare iuſtitiam ſine pecunia, quæ ſibi debetur de ſuo debito ſalario, & quæ data ſit publice coram teſtibus, & notario. concluſ. 164. num. 26.
Barratariam magiſtratum commiſiſſe dicitur, etiam ſi illam aggreſſus ſit, nec perfecerit, vt ſi accipit pecuniam, & nondum tulit ſententiam. concl. 164. num. 8.
Barratariam non committit magiſtratus recipiens à ſubditis ad ſemetipſum, & familiam ſuam ſuſtentandã, quam ſuſtentare non poteſt propter tenue ſalarium. ibid. num. 11.
Bartoli auctoritas maximi eſt ponderis, nec temere ab ea recedendum. concl. 188. nu. 12.
Bartoli reprehenſio. concl. 170. num. 11.
Baſilica præſumitur illius Epiſcopi, in cuius diœceſi ſita eſt. concl. 167 num. 1.
Baſilica in dubio quando non apparet in cuius diœceſi ſit conſtructa, illius præſumitur epiſcopi qui probat ſe exercuiſſe in illo loco aliquod ius epiſcopale, licet nõ probet de exercitio, & quomodo procedat, ibid. nu. 2. & 4.
Baſilicam probans epiſcopus eſſe in ſua diœceſi, non obtinebit quoad temporalia, ſed quoad ſpiritualia. ibid. num. 5.
Baſilius Magnus epiſcopus Cæſarienſis frumentum ex facultatibus ſuis venditis in fame vehementi comparauit, vt pauperes omnes etiam Iudæorum aleret. concl. 277. num. 10.
Bellum iniuſtum probatur eo ipſo, quod non probatur iuſtum. concl. 168. num. 1.
Bellum in dubio iniuſtum præſumitur, niſi iuſtum probetur. ibidem.
Bellum afferenti iuſtum onus probandi incumbit. ibid. num. 2.
Bellum ex quib. iuſtũ probetur. vide remiſſiue.
Bellum dicitur iniuſtum etiam initum pacto, vel conſenſo partium, ſine quorum auctoritate non poteſt iuſtificari. ibid. num. 4.
Bellum à Papa, vel Imperatore indictum, iuſtum præſumitur. ibid. num. 5.
Bellum iuſtum quibus modis dicatur, vide ibi remiſſiue.
Bellum receſſiſſe præſumitur per inſtrumentum Pacis. ibid. num. 6.
Benedictio facta ab aliquo auctoritatem habente, præſumitur facta ab eo tanquam à ſacerdote. concl. 169. num. 1.
Benedictio ſimplex dicitur fieri, quãdo fit cum ſigno crucis, ſine vlla ſolemnitate, quæ ſola ſacerdoti competit. ibid. num 2.
Benedictio cum ſolemnitate formali, vt pota verbis, adiutorium noſtrum, &c. non præſumitur facta tanquam à ſimpliciter ſacerdote, ſed tanquam à Prælato, & Epiſcopo. ibi. n 3.
Benedictio cum ſolemnitate regulariter epiſcopo competit. ibid.
Benedictio, quæ in aliquibus locis dari conſueuit, præſumitur eſſe de ſolemnitate, & non de ſubſtantia actus. ibid. num 4.
Benedictio, quæ datur nubentibus, ſolet dari aut ante valuas eccleſiæ, aut ante ſummum altare. ibid num. 5.
Benedictio quæ datur nubentibus præſumitur eſſe de ſolemnitate matrimonij, non de ſubſtantia. concl. 169. num. 5.
Beneficia obtinens per reſignationem ſimplicem vel cauſam permutationis, non tenetur docere de titulo vel dominio reſignantis, ſed ſolum ipſum fuiſſe habitum pro illius eccleſiæ Rectore. concl 537. num. 19.
Beneficialibus non datur vitioſus ingreſſus. concl. 146. num 9. & 10.
Beneficiatus tenetur titulum oſtendere, alias ſine eo intruſus dicitur. concl. 480. nu. 11.
Beneficiatus non eſt dominus beneficij, ſed adminiſtrator, ac procurator. concl. 180. nu. 11.
Beneficium impetrans, ſi ei obijcitur, fuiſſe regulare ante, vel poſt ſecularitatem, cogitur probare ſtatum medium, quod fuerit ſeculare per quadraginta annos. concl. 171. nu. 19.
Beneficium habens probare tenetur, quod canonice in eo fuerit inſtitutus. conc. 180. n. 1.
Beneficium tenendum non eſt, ſine inſtitutione canonica. ibid num 2.
Beneficium obtinens, ſi iubetur titulum probare, appellare non poterit. ibid. num. 5.
Beneficium ipſo iure vacat, quando contractum eſt matrimonium per verba de præſenti, etiam non ſecuta copula. concluſ. 181. numero 3.
Beneficium etiam amittitur per contractum matrimonium verbis de præſenti, & ſi ſponſa incognita monaſterium ingrediatur. ibid. numero 4.
Beneficium clerici iam promoti ad ſacros ordines per contractum matrimonij ipſo iure non vacat, ſed requiritur ſententia priuationis. ibid. num. 5.
Beneficium impetrans ſi ſolum probet ſponſalia contracta, probatio non ſufficit, & vbi dubia interpretatur contra impetrantem. ibid. numero 7.
Beneficium vacare per aſſecutionem alterius, ſufficit impetrãti probare aſſecutionem poſſeſſionis pacificam alterius beneficij. concluſ. 183. num. 1.
Beneficium vacans per matrimonium contractum, illud impetrans probare tenetur matrimonium per verba de præſenti contractum fuiſſe. concluſ. 181. num. 1.
Beneficium ſecundum conſequens ad effectum inducendi vacationem primi quid probare debeat. concluſ. 183. num. 47.
Beneficium primum vacare dicitur per ſolam tranſlationem ad aliud etiam non aſſecuta poſſeſſione ſecundi beneficij. ibid. num. 15.
Beneficium impetrans, & aſſerens eſſe iuriſpatronatus laicorum, debet illud probare. concluſ. 177. num. 1.
Quod intellige, vt ibi diſtinguitur.
Beneficium qui conſequitur, habẽs exercitium curæ animarum, ſi cũ poſſeſſione ipſius exercitij non habeat adminiſtrationem bonorum eccleſiaſticorum, vel maioris partis, non dicitur pacifice poſſidere beneficium. concluſ. 183. num. 45.
Beneficium renunciantem fuiſſe tentum & reputatum pro Rectore illius probare ſufficit. concl. 175. num. 2.
Beneficium renuncians, ſi per triennium pacifice poſſederit, non tenetur probare iuſtum titulum. concl 175. num. 3.
Reliqua vide in concluſione, Titulus.
Beneficium ſemel habens, illud adhuc retinere præſumitur, quicquid ſit in principio. concl. 170. num. 15.
Quod non poteſt amitti ſine auctoritate ſuperioris. ibidem.
Beneficium ex primæua inſtitutione præſumitur ſeculare, niſi regulare probetur. concluſ. 171. num. 1.
Beneficium qui poſſedit, ſi non viuit, præſumitur vſque ad tempus mortis poſſediſſe. concl. 170. num. 17.
Beneficium vt vacet, neceſſe eſt, quod fiat renunciatio in manibus illius, qui poteſt illum inſtituere. concl. 347 num. 65.
Beneficium directo renunciari non poteſt in manibus non habentis poteſtatem, nec indirecte cedendo liti, & cauſæ. ibid. num. 66.
Beneficium conceſſum ſocio eſt perſonale, & non trãſgreditur perſonam. conc. 101. nu. 10.
Beneficium reſtitutionis in integrum datum minori licet tranſeat ad ſucceſſores, non competit fideiuſſoribus. ibid. num. 18.
Beneficium poſſidens in vita præſumitur vſque ad mortem poſſediſſe. concl. 170. num. 1.
Beneficium eſſe tenue, cui onus probandi incumbat. concl. 178. num. 5.
Beneficium non vacat per renunciationem litis, & cauſæ. concl. 347. num. 64.
Beneficium, quæ requirantur, vt curatum dicatur. concl 468. num. 11.
Beneficium præſumitur patronatum magis, quàm liberum, & ibi vide contrarium. concl. 177. num. 3.
Beneficium primum vacat per impetrationem ſecundi etiam litigioſi. concl. 183. nu. 39.
Beneficium debet probari vere obtentum per aliquem ſecularem, vt onus in regulares contrarium probandi transferatur, & quando procedat. concl. 171. & num. 7. & 19.
Beneficium impetrans debet dare, & probare aliquem certum modũ vacandi. cõc. 181. nu. 1.
Beneficium impetrans quomodo dicatur poſſidere pacifice ad effectum vacationis primi contrarium, num. 40 concl. 183. num. 37.
Beneficij vacationem ad effectum adiudicationis faciendæ, non ſufficit probare per publicam vocem, & famam, & quid, quãdo in modum præambuli, & quando procedat. concl. 171 num. 15. 6.
Beneficij vltimum ſtatum probare ſufficit, & ille attenditur, & ſecundum illum iudicandum quando procedat. nu. 9 & 12. & 19. concluſ. 71. num. 8.
Beneficij vnio præſumitur ex temporis diuturnitate, cuius initij non extat memoria. conc. 179. num. 1.
Beneficij permutatio fraudulenta probatur ex diſparitate beneficiorum permutantium. concluſ. 178. num. 4.
Et quibus coniecturis probetur, ibidem.
Beneficij in poſſeſſione vt quis manu teneatur, ſufficit fuiſſe in illius poſſeſſione; ſecus vt ſibi beneficium adiudicetur. concl. 1. nu. 1.
Beneficij permutatio fraudulenta probatur ex coniunctione ſanguinis perſonarum compermutantium. concl. 178. num. 6.
Beneficij in vnione non eſt vocandus rector. concl 470. num. 14.
Beneficij collatio facta alicui de beneficio renunciantis non infringitur ex eo, quod non probetur renuncianiem legitimum titulum habuiſſe. concl. 175. num. 1.
Beneficij violẽta aſſecutio, vitioſaque poſſeſſio facit vacare priora beneficia. conc. 183 nu 8.
Beneficij collatio, clandeſtina dicitur nulla, & ibi vide contrarium. concl. 176. nu 7.
Beneficij ſecundi iuſta, vel iniuſta receptio inducit vacationem primi. concl. 183. nu. 10.
Beneficij primi vacatio non inducitur per aſſecutionẽ ſecũdi ſine iuſſu ſuperioris ibi. n. 14.
Beneficij collatio, vel renunciatio probari poteſt per teſtes, vbi locum habeat. concl. 174. num. 1. 2. & 9.
Beneficij collationem pertinere ad epiſcopum, vel alium, probatur per famam auditam, conſueſſe conferri tale beneficium per talem, & quando procedit, nu. 7. concl. 173. num. 1.
Beneficij collatio clandeſtina præſumitur ſimulata. concl. 176. num. 1. & 2.
Beneficij permutatio probatur fraudulenta, quando permutans ſemper poſſedit beneficium. concl. 178. num. 7.
Beneficij ſimplicis collatio probatur teſtibus, ſecus indignitatum, quæ non probatur, niſi per ſacros apices. concl. 174 num. 8.
Beneficij magni collatio nõ poteſt probari per teſtes, ſecus ſi ſit modicum. ibid. num. 9.
Beneficij permutatio ſine reſignatio præſumitur facta in fraudem patroni, ad quem ſpectabat præſentare, vel collationem facere. concl. 178. num. 2.
Beneficij patronus poteſt agere contra permutationem, & eam annullare infra ſex menſes à die notitiæ permutationis. ibid. nu. 2.
Beneficij poſſeſſor nullo tempore ius acquirit quoad ſuperiorem, quin titulum beneficij oſtendere teneatur, & declara. cõcl. 180. n. 13.
Beneficij poſſeſſori ſufficit oſtendere titulum coloratũ ex prima facie verum apparentem, nec exigitur exacta illius probatio. ibi. n. 14.
Beneficio acquiſito per ſimoniã vacat primum beneficium. concl. 183. num. 9.
Beneficia nõ poſſunt præſcribi, & nullum in iis iuuatur temporis diuturnitate. cõc. 260. n. 12.
Beneficia omnia de iure communi ſunt ſecularia. concl. 172. num. 2 & num 16.
Vide contrarium, ibid. & nu. 3.
Beneficia priora non vacant, ſi tranſlatus aſſecutus non eſt pacificam poſſeſſionem ſecundi beneficij. concl. 183. num. 31.
Beneficia priora vacant, nec retineri poſſunt, licet ſecunda collatio ſit iniuſta, vel ſiat ab eo, qui auctoritatem non habebat conferendi. concl. 183. num. 12.
Beneficia minora vacare dicuntur, non per ſimplicem aſſecutionem ſecundi beneficij, ſed per adeptam poſſeſſionem eiuſdem. concluſ. 183. num. 34.
Beneficia priora vacare dicuntur per ſimplicem tranſlationem etiam quando de tali tranſlatione nondum confectæ fuerunt bullæ. ibid. num. 35.
Benemeritus dicẽdus eſt is, qui aliquod rarum præſtitit ſeruitium. concl. 186. num. 4.
Benemerita probari debet condigna eſſe remunerationi, & reſpondere rei donatæ. concl. 186 num. 1.
Benemerita probari per verba in genere enunciata inter perſonas prohibitas, dummodo in acto interuenerit iuramentũ. conc. 184. n. 13.

Bene-

Benemerita an æqualia dicantur remunerationi quando omnino, & per omnia ſunt æqualia. concluſ 186.num 9

Benemerita æquiualentia dicuntur, quando non ſunt infra dimidium ipſius rei donatæ. ibid.num. 10.

Benemerita iuramento iuſtificata, non ſunt aliter iuſtificanda. concl. 184 num. 21.

Benemerita non probari per verba enunciatiua in genere prolata, ſed quando in ſpecie beneficia, & benemerita relata ſunt. concl. 184. num. 10.

Benemerita probantur per verba enunciata, dummodo expreſſa & ſpecificata ſint, quando probata ſunt in actu inter perſonas prohibitas illum facere. ibid. num. 11.

Benemerita probari per verba enunciatiua. concluſ. 184 num. 1.
Contrarium, num 2.

Benemerita probari per coniecturas etiam veriſimiles. concl. 184. num. 37.

Benemerita vt condigna remuneratione cenſeantur, per iudicem arbitrari debent. concl, 186 num. 18.

Benemerita filij non eſſe æſtimanda, ſi ſint obſequialia, ſecus ſi artificialia, & ex abundanti charitate procedentia. concl 186 num. 5.

Benemerita probantur etiam quoad præiudicium tertij, ſi aſſertiue Principis ſpecificata, & narrata fuerint. concl. 184 num. 31.
Contrarium num 33.

Benemerita ſi ſpecificata, & expreſſa ſint, probant, etiam quoad præiudicium tertij, etiam ſi iuramentum interuenerit, & non à Principe pronunciata fuerint, ſed a quolibet alio ibid num 32.

Benemerita niſi probentur aliter, quam per aſſertionem donantis, donatio non valet, ſi facta eſt inter perſonas prohibitas. concluſ. 184 num 11

Benemerita ſi notoria ſint, probantur per verba enunciata in actu inter perſonas prohibitas vel non, & in genere, vel in ſpecie. concl. 348. num. 35.

Benemeritis probatis donatarius non aſtringitur aliam probationem eorum facere. concl. 184 num. 16.

Beneplacitum ratione dignitatis non autem perſonæ conceſſum præſumitur, & quomodo. concl. 188 num. 1.

Beneplacitum concedens ſi nullam habet poteſtatem ſimilia concedendi, ſed tamen pro tali ſe gerit, & habetur ab omnibus, non præſumitur eius beneplacitum reuocatum morte, vel finito officio concedentis. ibid. num. 13.

Beneplacitum quando, & quomodo morte finiatur, & extinguatur. ibid. num. 26.

Beneplacitum Principis eius morte finiri, ibid. num. 29.

Beneplacitum magiſtratus ceſſat eius officio finito. ibid. num. 30.

Beneplacitum, ſi in eo publicus fauor, vel Reipublicæ vtilitas cenſetur, ratione dignitatis conceſſum præſumitur. ibid. num. 5.

Beneplacitum concedentis reuocari non cenſetur, ſed neceſſe eſt reuocari per ſucceſſores. ibid. num. 6.

Bernardinus Senenſis, & Vincétius Ferrarienſ. ſeptem annis ante mortem miraculis clarueruut. concl. 262. num. 45.

Berroarius, quod ſibi à ſtatuto prohibitum eſt, ne accipiat pro executione ſententiæ, illud accipere non poteſt etiam à ſponte dantibus. concl. 189. num. 27.

Berroarij dicuntur familiares Poteſtatis, gaudent priuilegiis quibus Præſes ibidem numero 25.

Berroarij teſtimonio pro Præſide in ſuo ſyndicatu ſtatur. ibid. num. 16.

Berroarij teſtimonio non ſtatur, quando eſt viliſſima perſona. ibid. num. 17.

Berroarij teſtimonium contra Præſidem ſuum in ſyndicatu validum eſt. ibid. num. 18.

Berroarij ſi partim pro Poteſtate depoſuerint, partim contra, creditur eorum dicto in totum. ibid. num. 19.

Berroarij teſtimonio fides per Præſidem adhibetur, niſi ſit vilis perſona, & de vilitate eius vitæ ſit ſuſpectus. ibid. num. 20.

Berroarij pro Præſide teſtificantur, ſi reuera ab eo receſſerint, ſecus ſi receſſuri. ibid. no 21.

Berroarij à teſtimonio dicendo reijciuntur. ibid. num. 22.

Berroarij dicto plene creditur in his, quæ ad illius officium pertinent. concl. 189. num. 7.

Berroarij relationi creditur præſtito iuramento. ibid. num 9.

Berroarij teſtimonio in iudicio nullam fidem facit. ibid. num. 1.

Berroarij quare dicantur viliſſimæ perſonæ. ibid. num. 2.

Berroarij teſtimonio non creditur etiam his, quæ eius officio coniuncta ſunt. ibid. nu. 3.

Berroario non creditur etiam in pendentibus, & ſequentib. ex illius officio. conc. 187. nu. 5.
Contrarium ibidem.

Berroario creditur, ſi cum eius dicto concurrat alia præſumptio, vel ſi dictum ſuum ſit roboratum dicto alterius fide digni. ibid. num. 6.

Berroario exequenti ſententiam iudicis de facto reſiſti poteſt, ſi modum excedat in capiendo bona. concl. 189. num. 26

Berroario quare fides ſit adhibenda, cum de ſua exequutione tractatur. concl. 23.

Berroario, vel nuncio referenti ſe aliquem citaſſe, creditur, donec eius dictum reprobatum fuerit per contrarias probationes. concluſ 189 num. 8.

Berroario, vel nuncio creditur in his, quæ explicite refert. concl. 189. num. 12.

Berroario conſtituto à iudice ad perquirẽdum delinquentes per vrbem, referẽti ſe aliquem delinquẽtem inueniſſe, creditur, ſi delictum ſit ex minoribus. ibid. num. 13.

Berroario, & nuncio creditur de excuſſione bonorum creditoris, hoc eſt, quando dicit non reperiſſe bona in quibus ſententiam exequi potuerint, vel non inueniſſe in domo ſupellectilia. ibid num. 14.

Berroario, & nuncio creditur, bona in quibus exequuta eſt ſententia, eſſe illius, contra cuius bona exequenda erat. ibid. num. 15.

Berroariis multum de fide diminuitur, propter eorum ſtatus viliſſimam conditionem. conc. 189. num. 24.

Beſtiæ appellatione non veniunt, niſi animalia feræ naturæ, vt vrſi, leones, &c. conc. 190. n. 2.

Beſtiæ ſimplici appellatione venit fera, & manſueta, ibid. num. 6.

Beſtiarum legato relicto, non cenſentur legata eſſe animalia domeſtica, & mãſueta. ibi. nu. 1.

Biblia diſcedere ſcelus nefarium, ac morte piandum. concl. 191. num. 3.

Biblia ſuper omnia fidem ter pleniſſimam facit. ibid. num 4.

Bibliæ literulam, vel iota addere, vel diminuere non licet ſub æternæ damnationis pœna. ibid. num. 5.

Bibliæ auctoritas allegari poteſt ad cauſarum deciſionem. ibid. num. 6.

Bibliæ auctoritas quantæ ſit energiæ, ac fidei. concl. 191. num. 1.

Bibliæ ſcriptura ab ore omnipotentis Dei, ter optimi maximi excepta eſt, populoq; electo data. ibid. num. 2.

Bibliæ auctoritates, & ſanctorum Patrum, ſi contrariantur dictis Papæ, vel Cæſaris interpretantis legem, vel ſacram ſcripturam, præualent auctoritate Papę, & Cæſaris. concluſ. 101. num. 10.

Bibliotheca legata non iudicandum eſt venire armarium ſed tantum libros, ſed in hoc attenditur prius qualitas & legantis, & legatarij. concl. 192. num. 1.

Binubus male tractare præſumitur liberos primi matrimonij, quod exemplo probatur. concl. 196. num. 1.

Binuba non ſolum male tractare pręſumitur liberos primigenios, ſed etiam bona, & vitam filiorum dare ſecundo marito. conc. 196. n. 2.

Blanditię Principis ſimpliciter abſque quod pręceſſerint minæ, vel quod conſuetus ſit tyrannice ſęuire in eos, qui precibus ſuis blandis non obtemperant, metum non inducunt. concl. 193. num. 8.
Idem dicitur de iuſſu ſuperioris. ibid.

Blanditiæ, preces, ac perſuaſiones Principis, ſi ſunt importunæ, licet non faciant pręſumi metum, niſi præceſſerint minæ, tamen tacitũ actum nullum. ibid. num. 9.

Blanditiæ Principum inſtantiſſimę metum inducere dicuntur & de illis conſtito, & probato, metus probatus dicitur. concl. 163. nu. 1.

Blanditię Principũ minis ęquiparãtur. ibi. n. 2.

Blanditiæ quando metum inducant, & quando non, vide remiſſiue. ibid. num. 3.

Blanditiæ, & rogamina iuſtum metum inducũt ſi agantur à tyranno ſolito ſęuire in eos, qui ſuis precibus non obtemperant. ibid. num. 4.

Blanditiæ prælati, & ſuperioris, qui in ſuos ſubditos ſolet ſæuire precibus, & votis non obedientes, metum inducunt. ibid. num. 5.

Blaſphemare eſt, dicere al diſpetto di Dio. concluſ. 194 num. 5.

Blaſphemare dicitur is, qui aliquid potentiæ diuinæ detrahit. concl. 195. num 10.

Blaſphemare dicitur, qui attribuit Deo aliquid, quod ſibi non conuenit. ibid. num. 11.

Blaſphemare quis dicatur. ibid. num. 2.

Blaſphemare dicitur maledicens Deo, vel alicui Sancto. ibid. num. 3.

Blaſphemare an dicatur, qui iurat per corpus, capillos Dei, vel ſimilia, vide remiſſiue. ibid. num 6.

Blaſphemare dicitur maledicẽs irrationalibus, in quantum ſunt creaturæ Dei. ibid. nu. 7.

Blaſphemare non eſt, dicere, ſe et apponeſſe la noſtra Donna, me lu renderai. ibid. num. 8.

Blaſphemare dicitur, qui turpia, & ſcelerata verba in Deum, vel ſanctos profert, vel cum contemptu de illis loquitur. concl. 195. num. 5.

Blaſphemandi conſuetudo non probatur per teſtem deponentem de vno actu, & alium de alio, quia ſinguli actus probari debent per duos teſtes. concl. 194. num. 2.

Blaſphemans ex conſuetudine loci non eſt puniendus. concl. 194. num. 9.

Blaſphemia reputatur in dominio Mediol. & inter atroces dicere, al diſpetto di Dio. ibi, n. 6.

Blaſphemiæ pœna locum non habet in eo, qui aliquod malũ imprecatur alteri. cõc. 195. n. 4.

Blaſphemator teſtis eſſe nõ põt. cõc. 194. nu. 13.

Blaſphemator nec etiam eſt admittendus ad probandum contra perſonas teſtium. ibid. num. 15.

Blaſphemator admittitur ad probandum contra perſonas teſtiũ in dominio Mediolanẽſi, & etiam in ſupremis curijs Francię. ibi. n. 16.

Blaſphematorem quem eſſe per victum probatur. concl. 193. nu. 1.

Blaſphemus quis non dicitur per verba, quæ in communi vſu loquẽdi iniurioſa ſunt potius, quàm maledicentia. concl. 194. num. 3.

Blaſphemus conſuetus is dicitur, qui ſępius, quam bis vel ter blaſphemauit. conc. 194. n. 1.

Bonitas vitæ in quibus conſideratur. conc. 262. numero 5.

Bonitas eſt propagata ex origine, & habitudine naturæ, ſed malitia non, & ideo magis pro ea præſumendum. concl. 234 num. 9.

Bonitas, & bona qualitas alicuius probatur, ſi teſtis deponens ſuper illis dicat, ſcio talem illum eſſe qualitatis, quia expertus ſum. concluſ. 234. num. 1.

Bonitas non pręſumitur, neq; integritas, quando agitur de aliquo promouendo ad beneficium eccleſiaſticũ, cum quilibet homo naſcatur filius iræ, & lenuus ad malum, & ideo rogari debet de vita bona, & adhiberi aliqualis inſtructio. concl. 232. nu. 12.

Bonitatis præſumptio valere non debet ad ius alicuiũ peruenendum, aut minuendum. concluſ. 222. nu. 5.

Bonitatem & ſalubritatem aquæ cognouiſſe maiores inſpiciẽdo interiora pecorum. concl. 212. nu. 5.

Bonitatem, ſeu bonam famam pro ſuæ intentionis fundamento allegans, illam probare tenetur. concl. 234. nu. 11.

Bonus quilibet præſumitur, niſi euidenter de contrario conſtet. concl. 222. nu. 1.

Bonus quilibet eſt naturaliter, ſecundum præſumptionem naturæ. ibid. num. 2.

Bonus præſumitur, qui à bona patria oriundus eſt, vel natus à bonis parentibus. ibid. num. 3.

Bonus non eſt ille præſumendus, qui rei illicitæ operam dedit. concl. 222. num 19.

Bonus cum ſuo damno non præſumitur bonus. concl. 22. num. 7.

Bonus quilibet eſſe debet etiã ſi de bono opere lapidaretur. ibid. num. 8.

Bonus quis non præſumitur, quando agitur de veritate animæ, ibid. num. 9.

Bonus in dubio quilibet præſumitur, & non malus. quæſt. 10 num. 12.

Bonus nõ præſumitur, quem pater minus idoneum iudicauit. concl. 222. num. 6.

Bonus quis pręſumi non debet in alterius præiudicium. quæſt. 10. num. 16.

Digitized by Google

Bonus quis non præſumitur, quando ex actibus præcedentis vitæ ſuæ oritur aliqua coniectura doli, & prauitatis, niſi poſſet probari, virtutibus vacaſſe, appoſito ſpacio triennij. concl. 222. num. 12.

Bonus quis non præſumitur in his, quæ ſunt in factum, & ad quæ quis tenetur vigore contractus. ibid. nu. 13.

Bonus licet quis præſumatur, non tamen præſumitur optimus, & ſi ſtatutum caueatur, vt ad probationem alicuius negotij teſtes debeant eſſe optimi, ſeu optimæ opinionis, illa qualitas declarari, & probari debet, ibid. nu. 14.

Bonus licet quis præſumatur, non tamen ſi ſtatutum requireret teſtem omni exceptione maior. ibid. nu. 15.

Bonus quilibet non ſolum præſumitur, ſed etiã præſumitur bonæ exiſtimationis, & famæ, ibid. num. 16.

Bonus facultatibus quilibet non præſumitur. ibid. num. 17.

Bona fides præſumitur ex curſu triginta annorum, vbi agitur de modico tertij præiudicio. conclus. 225. num. 20.

Bona fides licet præſumatur ex curſu triginta, & quadraginta annorum, admittitur tamen contra eandem præſumptam probatio in contrarium. ibid. num. 21.

Bona fides probatur per depoſitionem vnius teſtis. concl. 232. num. 1.

Bona fides per indicia probari poteſt, ibid. n. 2.

Bona fides nitri poteſt ex iniuſtis & temerarijs cauſis. concl. 224. num. 17.

Bona fides eo magis præſumitur, quo agitur de damno euitando. ibid num. 18.

Bona fides in dubio præſumitur, dummodo allegetur. num. 19.

Bona fides ſemper præſumitur, & allegari non debet in præſcriptione, cuius memoria vſurpari non poſſit. concl. 224 num. 25.

Bona fides quando requiritur per ſtatutum, tunc non præſumitur, ſed opus eſt, vt probetur per quædam ſimilia. ibid num. 26.

Bona fides in dubio præſumitur, etiam ſi is, qui poſſideat, nullum titulum poſſidendi habeat. concl. 224. num. 3.
Contrarium, num. 12.

Bona fides, & titulus in cauſa appellationis allegari, & produci poſſunt. concl. 118. nu. 22.

Bona fides in dubio præſumitur, niſi probetur de mala. concl. 224. num. 1.

Bona fides præſumitur etiam ſine titulo, dummodo præceſſerit ſpacium longi temporis, vt triginta annorum. concl. 228. num. 6.
Simul ſtat, vt quis non habeat titulum, & tamen ſit in bona fide. ibid. num. 7.

Bona fides ad hoc, vt præſumatur, oportet, vt quis iuſtum titulum habeat & quod longo tempore fuerit in poſſeſſione. ibid. num. 8.

Bona fides ꝓſumitur apud omnes perſonas præſcribentes eandẽ rẽ ſucceſſiue, excepta prima illa perſona, quæ incepit præſcribere. concl. 224. num. 12.

Bona fides inducitur etiam ex actu nullo ſtante tempore poſſeſſionis. ibid num. 13.

Bona fides præſumitur etiam ex præſcriptione decem annorum, ibid. num. 14.

Bona fides ad hoc vt præſumatur, ſufficit allegare difficultatem probationis. ibid. num. 15.

Bona fides in dubio præſumitur in poſſidente, & ex poſſeſſione, niſi probetur contrarium, præcipue ſi habet titulum verum, vel putatiuum etiam ex errore iniuſto. concl. 231 nu. 1.

Bona fides in dubio præſumitur in poſſidente, etiam ſi poſſeſſor ſit ſine titulo, dummodo ius non contradicat. ibid. num. 2.

Bona fides præſumitur ex titulo renunciationis, concl 229. num. 1.

Bona fides ex titulo diuiſionis præſumitur, qui efficax eſt ad inducendã ꝑſcriptionẽ. ibi. n. 2.

Bona fides ceſſat, quando apparet de titulo reprobato, & mala fides apertiſſime arguitur, quæ præſcriptionem in æternum impedit. concl. 225. num. 14.

Bona fides in quaſi poſſeſſione iuris patronatus probari poteſt per hiſtorias, & quomodo. concl. 230. num. 1.

Bona fides non præſumitur, niſi adſit titulus. concl 224. num. 12.

Bona fides præſumitur, & probatur ex coniecturis, vt ex poſſeſſione longi temporis. concluſ 226. num. 1.

Bona fides non præſumitur in præſcriptione ſeruitutum, niſi aliqua iuſta cauſa oſtendatur credulitatis. concl. 224 num. 19.

Bona fides præſumitur ex titulo. conc. 228 n. 1.

Bona fides ipſo iure præſumitur probata ſtante aliquo titulo. ibid. num. 2.

Bona fides ſtatim præſumitur oſtẽſo titulo. ibidem num. 3.

Bona fides præſumitur etiã in titulo iniuſto, & ex temerarijs rationibus acquiſito. ibid. nu 4.

Bona fides quomodo inducatur. ibid. num. 5.

Bona fides probatur per famam, & ipſa præſtat iuſtũ titulũ ad præſcribendũ. conc. 230. nu. 3.

Bona fides præſumitur ex auctoritate Principis. ibid. num. 4 (tis. ibi. nu. 5.

Bona fides cauſatur ex dicto, & verbis ſuperio-

Bona fides aſſerta non probatur cum iuramento, quando præſumptio iuris eſt contra aſſerentem ipſum. concl. 227. num. 3.

Bona fides probatur per iuramentum aſſerentis ſe aliquid feciſſe, cum ea, quæ conſiſtunt in conſcientia, & animo tantum per iuramentum probentur. ibid. num. 1.

Bona fides non præſumitur in dubio, ſi alius poſſeſſor antiquior appareret. conc. 224. n. 5.

Bona fides præſumitur ex diuturnitate temporis triginta vel quadraginta annorum, & ſic ex præſcriptione. concl. 225. num. 1.

Bona fides præſumitur in præſcriptione longiſſimi temporis, etiam ſi poſſeſſio ſit contra ius. concl. 228. num. 11.

Bona fides præſumitur etiam ſine titulo, quando agitur poſſeſſorio. ibid. num. 12.

Bonæ fidei allegationem ſufficit præſumi tacite ex deductis. concl. 224. num. 22.

Bonæ fidei probatio ſufficit, vt fiat, poſtquam concluſum eſt in cauſa. concl. 124 num. 24.

Bonæ fidei præſumptio non inducitur, licet malæ fidei præſumptio ceſſet tanti temporis ſpacio. concl. 225. num. 19

Bonæ, vel malæ fidei in materia, ſtandum eſt potius iuri canonico, quàm ciuili. conc. 224. n. 9

Bonam fidem ſi iurare vellet adoleſcens ſuſpectus cum virgine in tenebris, ei non creditur, & quare. concluſ. 227. num. 5.

Bonam fidem allegans etiam cum iuramento non creditur, ſi contrarium probetur, quod probari poſſit. ibid. num. 6.

Bonam fidem iurans, ſi ſit homo nequam, nec fide dignus & male audiret, ei non creditur, etiam iurantis. ibid num. 7.

Bonam fidem ſine titulo non præſumi, opponere quis non poteſt, niſi dominus, vel antiquior poſſeſſor. concl. 228. num. 13.
Contrarium ibidem.

Bonam fidem quod quis habeat, & non habeat titulum, ſimul ſtare poteſt. concl. 224. nu. 4.

Bonam fidem arguit poſſeſſio longi temporis. ibid. num. 27.

Bonam fidem allegare omittens, omnino ſuccumbit. ibid. num. 10.

Bonam fidem allegantis etiam cum iuramento non creditur, ſi nullus præcedat titulus, vel ſi allegetur reprobatus. concl. 227. num. 2.

Bona ſi ad concedentem ſpectant ſiue priuatũ, ſiue principẽ, omnia quæ ſunt incluſa intra fines veniunt in conceſſione. cõc. 217. nu. 20.

Bona inuecta, & illata in naui, vt vehantur, obligata ſunt pro fœnore nauis. conc. 210. nu 4.

Bona illata, & inuecta etiam in porticum domus, & illi cohærentem, cenſentur obligata domino pro penſione. ibid. num. 5.

Bona, quæ anteceſſor habuit in feudum, præſumuntur eodem iure peruenisse ad hæredem. concl. 313. num. 7.

Bona intra fines Regni, Prouinciæ, Ciuitatis, vel Caſtri ſita, cenſentur eſſe illius, cuius eſt Regnum, Prouincia, Ciuitas, vel Caſtrum, concl. 217. num. 1.

Bona Prælati defuncti quæſita fuiſſe de bonis eccleſiæ, ſi quis dixerit, ei incumbit onus probandi. concl. 202. num. 1.

Bona Prælati defuncti ſemper præſumuntur quæſita de bonis Eccleſiæ ſi aliunde non conſtiterit, ꝙ epiſcopus bona habuerit. ibid. n. 2.

Bona vxoris præſumũtur data viro in dotem, ſi vxor dixit ei, do tibi bona mea. conc. 215. n 1.

Bona omnia præſumuntur allodialia, & libera eſſe niſi probetur cõtrarium. conc. 209. nu. 1.

Bona eſſe feudalia, vel allodialia, an dignoſcantur ex ſola cõfeſſione, vel aſſertione. ibi. n. 2.

Bona eſſe allodialia aſſerens, de iure communi habet intentionem fundatã pro ſe. ibid. nu. 3.

Bona acquiſita dicantur de pecunija mulieris, ſi maritus confiteatur, vel proteſtetur ita eſſe, iurans proteſtationi ſtare, nec contrauenire. concl. 214. num. 14.

Bona immobilia ſi quæ ſint, quæ non reperiantur à priuatis occupata præſumuntur eſſe illius vniuerſitatis, vel domini, in cuius territorio reperiuntur. concluſ 217. num. 17.

Bona, quæ ſunt in territorio alicuius, aut ſunt domini vniuerſitatis, aut priuatarum perſonarum. concl. 217. num. 18.

Bona reperta in domo viri præſumuntur viri eſſe propter præeminentiam, & mulier aſſerens ſua eſſe, probare debet. concl. 213. nu. 1.

Bona ſua eſſe probare poterit mulier per ſcripturam priuatam viri, ibid. num. 2.

Bona reperta in domo viri, cum non poſſit clare probari, an illius, an mulieris ſint, ſufficit probatio per coniecturas, & præſumptiones. ibid. num. 3.

Bona omnia quæ ſunt intra fines comprehendi præſumuntur in venditione, niſi nominatim fuerint exempta. concl 217 num. 5.

Bona particularia, quando continentur intra fines in antiquo priuilegio deſignatos, præſumuntur eſſe de finibus, & illius cuius ſunt fines. concl. 401. num. 2.

Bona conceſſa non præſumuntur fuiſſe in dominio alicuius priuatæ perſonæ, ſed in dominio ipſius Principis, ſi tempore conceſſionis erant inculta, & deſerta. ibid. num. 8.

Bona omnia, quæ intra fines Regni ſunt, non præſumuntur eſſe, vel fuiſſe Regis. ibid. n. 10.

Bona Eccleſię per Prælatum poſſeſſa, in dubio præſumũtur eſſe de menſa Eccleſię, & ipſi incorporata, niſi cõtrariũ ꝓbetur. cõcl. 203. n. 2.

Bona illa præſumuntur eccleſiæ, quorum dominium vtile & directũ ad ipſam ſpectat. ib. n. 2.

Bona, ꝙ cõſueuerũt dari in feudũ, vel emphyteuſim, quare nõ dicant̃ de menſę eccleſię. ib. n. 3.

Bona conſueta dari in feudum, ſi detur caſus caducitatis, & reuerſionis ad eccleſiam, poſſunt iterum infeudari, tanquam ſi nõ ſint de menſa. ibid. num. 4.

Bona feudalia reuerſa ad eccleſiam, ſi recenter coniungantur menſæ tanquam bona de menſa, non poſſunt dari in feudum, ſiue in emphyteuſim, ibid. num. 5.

Bona illa præſumuntur de menſa eccleſiæ, quorum proprietas, & vtilitas fuit lõgiſſimo tempore penes eccleſiam. ibid. num. 6.

Bona de nouo data, cõceſſa, & donata eccleſiæ, quare dicantur eſſe de menſa eiuſdẽ. ibi. n. 7.

Bona illa dicuntur de menſa eccleſię, quæ alias in feudum, vel emphyteuſim data fuerunt, ſi aliqua de cauſa ad eccleſiam reuerſa Prælatus ſignificauit, ipſa eſſe de menſa eccleſiæ. ibid. num. 8.

Bona inuecta, & illata, nedum in fundum vrbanũ, verum etiã in ruſticum conductũ, pro penſione domino obligata ſunt. cõcl. 210. nu. 14.

Bona cõneca Caſtro infeudato, ſi per alios poſſeſſa non fuerint, quam per dominos caſtri, feudalia eſſe præſumuntur. concl. 79. nu. 2d.

Bona ſita in aliquo loco, ſi dubitetur, cuius ſint territorij, præſumuntur eſſe illius, cui ſunt magis propinqua. concl. 217. num. 14.

Bona in dubio non dicuntur de pertinentiis caſtri, licet ſint iuxta illud, ſed agens debet probare eſſe pertinentia. ibid. num. 15.

Bona ſita intra confinia caſtri cenſentur eſſe eius, cuius eſt ipſum caſtrum, etiam quoad proprietatem. concl. 217. num. 9.

Bona ſita intra confinia caſtri non cenſentur eſſe domini quoad proprietatem ibid. nu. 10.

Bona communia fuiſſe probatur per inſtrumentum diuiſionis, quia alias non fuiſſent diuiſa. concl. 228. num. 1.
Contrarium num. 2.

Bona ſubiecta eſſe probatur ex eo, ꝙ deſcripta reperiũtur in regiſtro, vel catalogo. cõc. 207. n. 1

Bona feudalia eſſe probatur, ſi Princeps in reſcripto, vel aliqua alia ſcriptura, & inſtrumento per verba enunciatiua narrat eadem feudalia eſſe. concl. 209. num. 9.

Bona paraphernalia vxoris, eiuſdem ſunt, alio non probato. concl. 213 num. 5.

Bona penes viduam reperta habentem adminiſtrationem pupillarem, præſumuntur ex bonis pupilli eſſe quæſita. concl. 212. num. 2.

Bona ſufficere ad ſoluenda hæreditatis debita ſatis eſt probare per ſemiplenam probationem, dummodo agatur de modico præiudicio. concl 205. num. 15.

Bona

Digitized by Google

Bona non ſufficere ad ſoluenda debita hæreditatis, probatur per inuentarium ab hærede exhibitum, aſſerente non eſſe, nec reperiri alia bona in hæreditate, & transfert onus probandi in aduerſarium. concl. 205. num. 1.

Bona ad filiũ perueniſſe ex bonis patris ſi quis dixerit, probare debet & oſtendere illa fuiſſe hæreditatis talis N. patris illius. conc. 200. numero 1.

Bona futura non probantur, nec præſumuntur comprehendi obligatione, & diſpoſitione loquente ſimpliciter de bonis. concl. 206. numero 1.

Bona vt dicantur de menſa Eccleſiæ, ſufficit, vt poſſeſſa ſint per ſolum anni curriculum. concluſ. 203. num 16.

Bona ſua deuenire ad infames quem velle non præſumitur. concl. 67. nu. 3.

Bona hæreditaria in bonis teſtatoris fuiſſe dupliciter probatur. concl. 190. num. 1.

Bona hæreditaria in bonis teſtatoris fuiſſe probatur, ſi omnia deſcribantur in libello & inuentario hæredis, & deinde probetur illa per defunctum poſſeſſa fuiſſe. ibid num. 2.

Bona inuecta, & illata in fundum conductum ex eo, quod in fundum inuecta, & illata fuerunt, probantur domino fundi obligata pro penſione. concl. 210. num. 1.

Bona omnia illata in fundum conductum cenſentur tacite obligata domino pro penſione, non obſtante expreſſa obligatione in alijs rebus, & etiã in aliquib. ex ipſis illatis. ibi. n. 2. Idem dicitur de illatis, & inuectis in molendinum. ibidem.

Bona in contractibus deducta ſi ſint, de iis ſolum debet intelligi quæ ſuperſunt, deducto omni ære alieno. concl. 201. num. 1.

Bona regulariter, & in dubio intelliguntur ære alieno deducto. ibid. num. 2.

Bona conſumpta, & corrupta fuiſſe ſine culpa ſua probant tutores, & alij habentes de eis reddere rationem, ſi probãt, quod communi vſu, & conſuetudine ipſa tanto tempore corrumpi ſoleant, & quod eo tempore poſſint eſſe corrupta, vel conſumpta. concl. 197. n. 1.

Bona conſumpta eſſe probatur per librum rationum, & iuramentum. ibid no. 2.

Bona eſſe conſumpta iudex ex officio arbitrari poteſt. ibid. num. 3.

Bonorum conſumptio, & corruptio per tales quales probationes arbitrio boni viri, & per coniecturas probari poteſt. ibid. num. 4.

Bona defuncti eſſe vacantia probatur, quando vocatis proximioribus primi gradus, qui illi ſuccedere debent ab inteſtato, nullus comparet in termino aſſignato. concluſ. 208. numero 1.

Bona defuncti quando ſunt vacantia, ij debent nominatim vocari, quos contingit prima cauſa ſucceſſionis. ibid. num. 2.

Bona non eſſe timentur de menſa Eccleſiæ, quando conſtat de aliqua cauſa, qua Prælatus diſtulit ea dare in emphyteuſim, vel feudum. concl. 203. num. 18

Bona durare dicuntur conſueta infeudare, & emphyteuticari, ſi Prælatus diſtulit ea concedere aliquo legitimo impedimento diſtentus, vel quia volebat inuenire feudatarium, & emphyteutam, qui faceret conditionem Eccleſiæ meliorem. ibid num. 19.

Bona quæ dicantur eſſe de menſa Eccleſiæ, vide etiam remiſſiue. ibid. num 20.

Bona illata, & inuecta in fundum emphyteuticum pro penſione domus, domino obligata ſunt. concl. 210 num 8.

Bona illata in domo conducta, vt ibi eſſent, quæ conductor poſtea aſportauerit, cenſentur obligata domino pro penſione. ibid num. 9.

Bona inuecta in domo conducta domino obligata ſunt nedum pro penſione, verumetiam ſi deteriora facta ſunt. ibid. num. 10.

Bona in domum illata nedum à conductore primo, verumetiam à ſubconductore obligata cenſentur primo locatori domino fundi. ibi. numero 11.

Bona coloni partiarij illata in fundũ conductũ ſunt obligata domino pro penſione. ibi. n. 12.

Bona fuiſſe in bonis eius, qui fecit fideicommiſſum, quomodo probetur, vide remiſſiue. concl. 205. nu. 24.

Bona illata, & inuecta ab inquilino in domum ex quibus præſumantur fuiſſe inuecta, vt ibi perpetuo remaneant, & ſic vt cenſeãtur tacite obligata, & hypothecata pro penſione domus, vide remiſſiue. ibid. num. 25.

Bona a muliere viro tradita præſumuntur eſſe paraphernalia, ſi apparet de quantitate in dote data, alias ſecus. concl. 215. num. 4.

Bona vxoria tunc præſumuntur dotalia, quando per maritum adminiſtrata ſint tanquam maritum. ibid. num. 5.

Bona alicuius fuiſſe probari poteſt, ſi fumus in aliquos per publicam vocem & famam. concl. 120. num 1.

Bona fuiſſe in bonis alicuius, quomodo probetur, vide remiſſiue. ibid. num 2.

Bona reperta penes vxorẽ in dubio præſumuntur acquiſita ex bonis mariti, vt euitetur ſuſpicio turpis quæſtus. concl. 214. nu. 1.

Bona ſibi hypothecata fuiſſe in bonis debitoris creditor probare tenetur, quoad neceſſitatem deducendi dominium, ſed non probandi, & quare. concl. 198. num. 2.

Bona pro quib. vaſallus ſeruitutem præſtat, feudalia eſſe præſumuntur. concl. 79. num. 18.

Bona eſſe acquiſita ex ſubſtantia patris, quomodo probatur, vide remiſſiue. concl. 221. nu 1.

Bona empta per filium cenſentur acquiſita de bonis paternis, ſi tempore emptionis filius habitabat cum patre, nec eſſet adeo induſtrius, vt induſtria ſua aliquid lucrari potuiſſet. ibid. num. 2.

Bona ſibi hypothecata fuiſſe in bonis debitoris, ſi creditor dixerit, hoc probare tenetur, concluſ. 198. num 1.

Bona quem non habere probatur per librum æſtimi & bona fuiſſe in boni alicuius, probatur per eundem librũ æſtimi. concl. 204. n. 3.

Bona quem non habere probatur per librum æſtimi. concl. 204 num. 1.

Bona omnia præſumuntur feudalia, & non allodialia, quando quis fatendo ſe vaſallum, & inueſtitum de caſtro, requiſitus non vult oſtendere inueſtituram. concl. 79. nu 13.

Bona mobilia aſſerens nõ adeſſe ad hoc, vt deueniatur ad alienationem immobilium, hoc probare debet. concl. 219. num 1.

Bona quomodo feudalia præſumantur. concl. 79. num. 13.

Bona ſita in territorio, de quo quis eſt inueſtitus, ſi pro maiori parte ibidem feudalia ſint, omnia feudalia præſumuntur. ibid. nu 24. & ſupra num. 17.

Bona mulieris præſumuntur eſſe paraphernalia, ſi ſuper illis non apparet de dotis conſtitutione. concl. 215 num. 1.

Bona præſumuntur eſſe feudalia, ſi poſſideantur ab eo, qui præſtiterit ſeruitium perſonale. concl. 209. num. 17.

Bona reuerſa ad Eccleſiam, & poſſeſſa per quadraginta annos de iure canonico, & per triginta de iure ciuili ſunt omnino de menſa concl. 203. num. 13.

Bona dicũtur deducto ære alieno. cõc. 96. n. 20.

Bona rapta in bello illicito ſunt reſtituenda: ſi nullũ fuerit, occupãti cõcedũtur. cõc. 168. n. 3.

Bona vxoris, quæ per maritum adminiſtrantur tanquam maritum, dotalia præſumuntur. concl. 211. num. 9.

Bona prælati defuncti, ſi dubitatur, ex cuius bonis quæſita ſint, in dubio pro Eccleſia præſumuntur. concl. 202 num. 4.

Bona infeudata, & emphyteuticata reuerſa, per magiſtratus ad id electos, notata in lib. aliarum poſſeſſionum, & rerum menſæ, dicuntur eſſe menſæ incorporata, & eidem applicata. concl. 203. num. 11.

Bona officialis Principis non præſumuntur acquiſita de bonis ipſius Principis, ſed id liquide probari debet. concl. 216. num. 1. Contrarium ſub num. 2.

Bona in dubio præſumuntur empta de pecunia propria. ibid. num. 3.

Bonæ conditionis quem eſſe, ſi teſtis deponat, & reddat rationem, quia ſum vicinus, probat. concl. 233. num. 1.

Bonæ conditionis quem eſſe probat etiam teſtis deponens ſuper diuitijs, vel paupertate, vel fama, ſi eſt vicinus. ibid. num. 2.

Bonis quod in nullius eſt hoc naturali ratione occupanti conceditur. concl. 403. num. 26.

Bono viro credendum eſt, vbi non agitur de præiudicio alterius. concl. 232. num 6.

Bonum quem eſſe, teſtes ſi aſſerant, ipſis magis creditur, quam deponentibus malum. concl. 233. num. 1.

Bonum quem eſſe deponens ſi reddit rationem ſcientiæ, quia eſt vicinus, probat, ibid. nu. 2.

Bonum non præſumitur de malo, nec econtra malum de bono. ibid num. 3.

Bonum omne factũ recte præſumitur. ibi. nu. 4.

Bonorum poſſeſſionem coram Prætore legitime agnitam fuiſſe non probatur per patientiam longi temporis. concl. 238. num. 1.

Bonorum poſſeſſionẽ agnouiſſe debito tempore probare debet qui eã allegat. cõc. 237 n. 2.

Bonorum identitas quomodo probetur, vide remiſſiue. ibid. num. 3.

Bonorum appellatione nunquam veniunt bona futura, quando de graui præiudicio agitur. concl. 206 num. 2.

Bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas præſumitur ob temporis antiquitatem petita infra annum. concluſ. 237. num. 1.

Bonorum poſſeſſionem filij pater præſumitur ratificaſſe, ſi paſſus eſt ipſum per decennium poſſidere. concl. 238 num 5.

Bonorum identitas probari debet in probando dominio, vt ſcilicet bona quæ petis, ſint illa, quæ poſſidebantur per defunctum tempore mortis ſuæ. concl. 199 num. 21.

Bonorum identitas probari debet ſaltem per conuenientiam duorum confinium antiquorum cum nouis, etiam ſi res mutet qualitatem, puta quia exculta efficiatur nemoroſa, ibid. num. 12.

Bonorum identitatem probare ſufficit per conuenientiam duorum confinium nouorum cum duobus ex quatuor antiquis, ſed ſi conſtat, quod alia duo conueniant alio fundo, tunc non ſufficit, quia res in dubio deducta eſt. ibid. num 23.

Bonarum mentium eſt timere peccatum, vbi non eſt, concl. 501. num. 4.

Bonarum mentium eſt, culpam vbi non eſt, timere. concl. 13. num. 5. & 10.

Bonis in noſtris ea videntur eſſe quæ poſſidemus. concl. 456. num. 27.

Bouem periiſſe diuino iudicio probatur per corij præſentationem, & per duos teſtes fide dignos, omni exceptione maiores cõc. 239. n. 1.

Bouem mortuum eſſe quis probare debeat, an dominus, quod culpa ruſtici, an ruſticus, quod caſu fortuito, vide remiſſiue, & diſtingue, ibid. num. 2.

Breuitas temporis non vitiat ſententiam, nec facit præſumi dolum, vel fraudem, quando iudex potuit illa temporis breuitate eſſe inſtructus. concl 241. num. 11.

Breuitas temporis non vitiat ſententiam in cauſa criminali, quando iudex condemnando reum ad mortem, eſt inſtructus de veritate facti ibid. nu. 12.

Breuitas temporis ſententiæ non nocet, quando mora damnum afferret. ibid. num. 13.

Breuitas temporis non vitiat ſententiam interlocutoriam, quæ nullius, aut modici eſt præiudicij ibid. num. 14.

Breuitatis commendationes, vide remiſſiue. ibid. num. 15.

Breuitas temporis arguit non fuiſſe adhibitam cauſæ cognitionem. concl. 241. num. 4.

Breuitas temporis acta vitiat etiam in arbitrijs, concl 241. num 7.

Breuitas termini iudicis iniquitatem arguit, & probat. concl. 240 num. 1.

Breuitas temporis in termino iudicis, infert nõ potuiſſe interuenire debitã cauſæ cognitionem, & reddit actum nullum. ibid. num. 2.

Breuitas actus facit præſumi conſilium datum alicui vt faciat, quod illico fecit. ibid nu. 4.

Breuitas temporis facit præſumi dolum, & fraudem. concluſ. 241 num. 1.

Breuitatis temporis cauſa nullæ redduntur ſententiæ latæ præcipiti feſtinatione, ibid. nu. 2.

Breuitate temporis etiam Principis ſententia vitiatur. ibid. num 9.

Breuitate temporis rationes non recte redditæ cenſentur. concl. 140. num. 3.

Breuitate tẽporis fit nulla ſentẽtia interlocutoria lata præcipiti feſtinatione. cõc. 241. n. 5

Breuitate temporis nulli fiunt etiam proceſſus, quando præſumitur cognitionem aliquam ſaltem legitimam non potuiſſe adhiberi. ibi. numero 6.

Bulla falſa exiſtimatur, ſi carta in qua reperitur ſcripta, ſit ſordida, & perforata. cõc. 284. nu. 3.

Bulla imperfecta proprie bulla vocari non poteſt. concl. 243. num. 2.

Digitized by Google

Bullæ tranſſumptum nullam fidem facit, quando agitur extra Romanam Curiam, ſecus quando agitur in Romana Curia, ubi facile cunfugere poſſumus ad Regiſtrum, vel Papam. concl.246.num. 4.
Bullæ ſumptum ex regiſtro bullarum tranſſumptum plenam ubique ſicut & ipſa bulla originalis fidem facit. concl 246. num 1.
Bullæ tranſſumptum de regiſtro ſupplicationum Papæ fidem non facit. concl 246.nu.2.
Bullæ amiſſione probata ſatis eſt probare tenorem per teſtes. concluſ.317. num.12.
Bullæ deperditæ tenor per teſtes expertos, practicos, & literatos probari poteſt. concl.245. num.1.
Bullæ falſitas an ex eo arguatur, quod contra ſignaturam expedita ſit. concl.242. nu.1.
Bullæ falſitas non arguitur, quando agitur de n tate, & quare. ibid.num.2.
Bullæ imperfectę nulla fides adhibenda, concl. 241. num.1.
Bullam ſuam ſi producat actor poſt terminum ad articulandum, & non appareat de die expeditionis, in dubio præſumitur, quod ſit ante terminum expedita. concl. 244. nu. 1.
Bullis eſſe menſem appoſitum ſufficit, & quomodo. concl.244 num.2.
Bulletinum probat aliquem non eſſe de peſte ſuſpectum, ſi habet omnia requiſita, concl. 248. num. 1.
Bulletinum ſecum ferens, licet habet præſumptionẽ pro ſe, quod à peſte liber ſit, nemini tamen conſulitur, vt illum recipiat. ibi nu 2.
Bulletinum factum pro peſte, vel alia cauſa non probat, nec ei fides danda eſt, ſi ſigillum in eo poſitum non ſit bene impreſſum concluſ. 247.num.1.
Bullum eſſe equũ magis creditur teſtibus affirmantibus, quàm negantibus. conc 249 nu. 1.

C

CAp. de multa. de præb. non habet locum, niſi poſſeſſio ſecundi beneficij ſit pacifica de facto, & de iure concl.182. nu.12.
Cadere quis non poteſt à iure ſuo ex non ſolutione, quando non conſtat, an ipſe ſit emphyteuta, an cenſuarius. concl 281.num.2.
Caducitas probatur ex non ſolutione canonis, concl 251.num.1.
Emphyteota cadit à iure quod habet in re ſibi conceſſa in emphyteuſim, ſi ceſſauerit à ſolutione per triennium integrum in re priuata & per bienniũ in re Eccleſiæ concl.251 nu.2.
Caducitas inducitur, & emphyteuta efficitur periurus per ceſſationem unius anni à ſolutione canonis, ſi contractus à partibus iuratus fuerit. concl.251. num.3.
Caducitas probata dicitur etiam in emphyteuſim magni valoris, pro qua minima penſio ſoluitur, ſi per triennium ceſſauerit emphyteuta ſoluere illud minimũ. concl.251. nu.5.
Caducitas inducitur ex ſummo iure, ſi emphyteuta ceſſat à ſolutione per iuſtum tempus, etiam ſi ignoret rem eſſe emphyteuticam. concl 252. num 7.
Caducitas non inducitur, ſi ceſſans ſoluere ſoluit aliquam penſionem. concl.251. nu. 8.
Caducitas non probatur ex non ſolutione, ſi ceſſans ſoluere canonem domino eſt creditor ipſius domini, & paratus ſit cum eo compenſare. concl. 251. num.10.
Caducitas inducta non cenſetur, & ſi conſtaret de non ſolutione, quando inter partes conuentum fuerit, ne ob non ſolutionem cadat emphyteuta. concl.251.num. 12.
Caducitas probatur remiſſa per receptionem penſionis poſtea decurſæ. concl.252.num.1.
Caducitas intelligitur remiſſa, ſi dominus poſtquam res ad eum erat reuerſa per ceſſationẽ ſolutionis canonis, receperit ſolutionẽ penſionis pro tempore decurſo. ibid.num.2.
Caducitas remiſſa cenſetur per receptionẽ penſionis poſtea decurſæ, etiam ſi dominus penſionem receperit cum proteſtatione, vt ſibi integrum remaneret ius expellendi. ibi.nu.6.
Caducitas proculdubio non probatur fuiſſe remiſſa, ſi dominus in receptione canonis proteſtatus ſit idcirco non remittere voluntatem, vel ſibi dilucide reſeruauerit ius ipſius caducitatis. ibid.num.8.
Caducitas cenſetur remiſſa, ſi dominus recipiat penſionem etiam pro tempore elapſo poſt ortam caducitatem, licet proteſtetur ſe illam recipere ſaluo iure caducitatis. ib.n.10.
Simul ſtare non poſſunt, vt quis eodem tempore habeatur pro emphyteuta, & pro non emphyteuta, num.11.
Caducitatis pœna ipſo iure incurritur per contrauentionem iuramenti, vbi in inſtrumento emphyteutico iuramentum adeſſet. concluſ. 252. num 11.
Cæcitas probari debet per teſtes, & quomodo. concl 278. num.1.
Cæcus in his poteſt teſtificari, quæ vidit, antequam oculis caperetur. concl 178. num 9.
Cęcus teſtificari poteſt ſuper verbis formalibus prolatis à contrahentibus, modo ipſorũ contrahentium voces notas habeat. ibid.nu. 10.
Cęcus in cõfectione inuentarij teſtis eſſe non poteſt. ibid num 3.
Cæcus an vocibus decipi poſſit, ſicut aliquis in viſu, & in tactu. ibid.num.11.
Cæcus an decipi poſſit circa vocem, relinquitur arbitrio iudicis. ibid.num.12.
Cæcus teſtis eſſe non poteſt in teſtamentis. ibi. numero 14.
Cæcus teſtis admittitur in his, quæ principaliter requirunt auditum, & in aliis ſenſibus, præterquam in viſu. ibid.num.15.
Cæcus alias, nunc non præſumitur cæcus. concluſ.278. num 4.
Cæcus non facit plenam, nec ſufficientem probationem. concl 278 num.18.
Cæcus proprie quis dicatur. concl.278.nu.2.
Cæcus teſtis eſſe non poteſt, concl. 278 num 7.
Cæcus poteſt eſſe teſtis, modo cognitas voces habeat contrahentium. concl.457. num 6.
Cęci teſtimoniũ in prohibendo matrimonium, & adulterio probãdo admittitur. cõc.278 n.17
Cæci teſtimonium valet, quando aſſerit ſe noſſe vocem perſonæ, de qua teſtificatur. concl. 278.num.16.
Cæci permulti, qui Dei beneficio conſpectum receperunt, enumerantur. concl 278.num.5.
Cæcum teſtem eſſe nõ prohibetur in iure. concluſ 278. num.19.
Cæcum aliquem fuiſſe tali die, ſi teſtis afferat, non ex hoc efficit, vt etiam poſtea tempore quo aliquem contractum celebrauerit, cæcum fuiſſe præſumatur. concl 278 num.6.
Calculatio per electos facta contra veritatem eſt retractanda, reuocanda, & denuo repetenda officio iudicis. concl.253. num.13.
Calculatio falſa non debet exequi doctis de errore. ibidem.
Calculatio ab electis facta non ſortitur effectum, quando aduerſus eam petitur reſtitutio. concl. 253 num.14.
Calculatio doloſa, & computatio per deputatos facta nulla eſt. concl.253.num.15.
Calculatio erroris ſi facta ſit ab eo, cuius nullæ ſunt partes, nullum ſortitur effectum. concl. 253. num 6.
Calculationibus eorum, qui à partibus electi fuerunt, fides habenda eſt. concl.253 num 7.
Calculationibus fides habenda eſt, quando accedit abſolutio, & liberatio generalis per verba prægnantia, quæ omnia videntur amplecti. ibid.num. 11.
Calculator, quando ſubductis rationibus aſſecutus eſt liberationem iureiurando confirmatam, non tenetur repetere calculum. ibid. num.23.
Calculatores ad hoc, vt rationes repetere habeant, non ſufficit probare dolum præſumptum, ſed opus erit dolum, & fraudem veram probare. ibid num 28.
Calculatores denuo vrgendi non ſunt ad repetendum calculum, ſemel rationibus redditis, atque ſubductis. ibid.num.21.
Calculatorum dolus, & fraus, quando præſumatur. ibid.num.26.
Calculatorum decretum ſententia appellatur, & eidem parendum eſt. ibid num.8.
Calculorum ratio eſt reddenda arbitrio boni viri. ibid.num. 9.
Pro calculatoribus in dubio præſumendum eſt, ibid.num 20.
Calculatoribus etiam à iudice, & partibus confirmatis quando, & quo caſu non licitur. concluſ.255.num.12.
Calculus quando ſub ſpecie erroris poſſit vlterius retractari. concl 253. num. 10.
Calculi error nõ probatus per eos, qui à partibus, vel à iudice nõ ſunt electi. conc.253 n.5.
Calculi error quibus argumẽtis probari poſſit. concl.253.num.1.
Calculi rationes ſpecie ſolius erroris iterum reddendæ non ſunt. concl.253.num.22.
Calculi rationes ſi non fuerint demonſtratæ dolo, vel fraude redditæ, calculator non tenetur eas repetere. ibid num. 24.
Calculi rationes iterum reddendæ ſunt, cum dolo, vel fraude redditæ fuerunt, ibid.nu.25.
Calculi error dolo lotus deſegendus eſt claris, & perſpicuis rationibus, probationibuſque. ibidem num.26.
Calor iracundię homini intellectum diminuit. concl.350.num.22.
de Calumnia ſine aliis indiciis poteſt puniri accuſans, ſi defecerit in probatione. concl.254. num.2.
Calumnia quibus in caſibus non præſumatur, vide remiſſiue. concl.254.num.42.
Calumnia probatur ex eo, quod facto propoſita non probantur, nec ad rem faciunt. ibidem numero 4.
Calumnia probatur ex eo, quod id, de quo quis accuſatus fuit, non probatum eſt, etiam ſi accuſator eſſet bono genere natus, & accuſatus obſcuris parentibus ortus. ibidem numero 8.
Calumnia præſumpta contra actorem litigantem quando ceſſet, & excuſetur ab expenſis. concl. 36 num.46.
Calumniam probari ex non probatione accuſationis. concl. 154. num.1.
Calumniam ad repellendam inuentum eſt iuramentum calumniæ. ibid num.10.
Calumniatur is, qui moratur, & differt litem, vel fruſtratur, & fruſtra vexat aliquem. ibid. numero 9.
Calumniari præſumitur, qui nõ ſufficiens mandatum dederit procuratori. ibid num.3.
Calumniari dicitur, qui non probat, quod opponit etiam excipiendo. ibid num.6.
Calumniari qui conſueuit, ſemper calumniari præſumitur. ibid.num.18.
Calumniator non præſumitur, qui ſuccumbit, ſi ſemiplene probauit. ibid.num.11.
Calumniator præſumitur accuſator non obſtante ſemiplena probatione, ſi reus ad ſuẽ defenſionem aliquid probauit. ibidem numero 20.
Calumniator præſumitur, qui ſuccumbit, etiam ſi ſemiplene probauit illis caſibus, in quibus non poteſt deferri iuramentum ſuppletorium in defectum probationis. ibidem numero 13.
Calumniatores nuncupantur, qui per fraudem moram, & fruſtrationem litibus alios vexãt, ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus. ibid. num.10.
Calumnioſe litigare non dicitur, qui ſuam intentionem ſemiplene probat. ibid.num. 12.
Campſor quando promiſit ſoluere pro cõfitente, bene poteſt opponi exceptio, quod pecunia non ſuit numerata. concl.361. num.42.
Campſor deponens pro alio ſemiplenam probationem facit. concl.255.num.1.
Campſor, qui publice artem facit, & qui artem bona fide exercere iurauerit, cum eius libris plenam probationem facit. concl.255. numero 6.
Campſoris liber ſi contineat data, & accepta ſemiplenam probationem facit. concl. 255. numero 7.
Campſoris publice artem exercentis liber regulariter ſemiplene probat pro tertio, & contra tertium. ibid. num.8.
Campſoris liber ſemiplene probat in ſpectantibus ad artem illius, non autem in aliis actibus. ibid.num.9.
Campſoris ſemiplena probatio perficitur ex libris illius productis pro tertio, qui ſimpliciter ſemiplene probant. concl.255. num.2.
Cancellariæ regulæ conſtituunt ius, quod ſingulos, & non vniuerſos attingit. conclu.258. numero 5.
Cancellariæ regulæ in curia tantum publicantur, & ibidem tantummodo obſeruantur. concl. 258. num.9.
Cancellariæ regulæ conditæ tantum fuere, vt inſtrueretur cancellaria, & eius in gratiis in literis expediendis. concl.258.num.7.
Cancellariæ regulæ probare non poſſunt, tanquam ius commune, ſed locale. ibid.nu. 12.
Cancellariæ regulæ non ligant, niſi prius gratia præcipue impetrentur, vt allegari, & produci poſſint. ibid.num.13.

Cancellariæ regulæ certis finibus circumſcriptæ ſunt, vt niſi petat impetrentur, non poſſint allegari. concl. 258 num. 15.

Cancellariæ regulæ conſtituunt ius generale etiam extra curiam. ibid num. 16.

Cancellariæ regulæ probant tanquam conſtitutiones in caleu. concluſ. 258. num. 1.

Cancellariæ regulæ non ligant in vniuerſum omnes. ibid. num. 2.

Cancellariæ regulæ ſtatuta quædam ſunt, ſiue conſtitutiones, quæ ad certum locum pertinent. ibid. num. 3.

Cancellatio inſtrumenti ſine teſtibus facta etiam in manu eiuſdem notarij in margine ipſius non probat inſtrumentum cancellatum. concl. 256 num. 1.

Cancellatio, ſiue interlineatura diei appoſita in inſtrumento ſuſpicionem falſitatis inducit. ibid. num. 2.

Cancellatio appoſita in inſtrumento, ſi nulla interueniat auctoritas iudicis in ea, inducit ſuſpicionem falſitatis. ibid. nu. 3.

Cancellatio ſententiæ immerito præſumitur facta, ſi non conſtet cauſa cancellationis. ibid. num. 4.

Cancellatio inſtrumenti, vel teſtamenti præſumitur in dubio facta voluntate teſtatoris, & ſic teſtamentum nihil valet. concl. 257. nu. 1.

Cancellatio propriè dicitur, quæ facta ſuit cum calamo obliquè per folium in morem cancri. ibid. num. 2.

Cancellatio banni ſufficit facta verbo. concluſ. 162. num. 25.

Cancellatio actorũ habet vim ſententiæ, ſi iudex cancellationis cauſam aperte declaret. concluſ. 256. num. 6.

Cancellatio ſi ſit in loco ſuſpecto, & ſubſtãtiali teſtaméti, adeo eſt efficax, vt illud inſtrumentum nullam faciat probationẽ conc. 257. n. 4.

Cancellatio inconſulta, & propter incuriam præſumitur inducta fuiſſe fauore libertatis, quando teſtamentum continet legatum libertatis. conclus. 257. nu. 6.

Cancellatio præſumitur propter incuriam inducta, quando legatum eſt factum ad pias cauſas. ibid. num. 7.

Cancellatio præſumitur facta voluntate teſtatoris, ſi penes ipſum reperitur inſtrumentum. ibid. num 8.

Cancellatio præſumitur ab eo inducta, penes quem inſtrumentum reperitur. ibid. nu. 9.

Cancellatio exiſtimatur facta creditoris voluntate, ſi inſtrumentum æs alienum continet. ibid. num 10.

Cancellatio ſi tendit ad fauorem tertiæ perſonæ, inſtrumentum non præſumitur cancellatum voluntate teſtatoris. ibid. nu. 11.

Canon ſi longo tempore ſolutus eſt pro aliquo fundo, probat fundum eſſe emphyteuticum. concl. 259. num. 2.

Canonis præſtatio probat ſubiectionem. concl. 259. num. 1.

Canonem qui ſoluit triẽnio, præſumitur etiam retro ſoluiſſe. concl. 259. num. 4.

Canonicus eſſe nõ præſumitur, etiam qui non nominatur à Pontif. Max. concl. 260. nu. 16.

Canonicus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſui canonicatus. concl. 261. num. 7.

Canonicus regularis non poteſt in iudicio teſtimonium perhibere. concluſ. 261. num. 1.

Canonicus, Archipresbyter, & Rector pro eorũ eccleſia teſtificantur. concl. 3. num. 11.

Canonicus teſtificari poteſt pro collegio, & capitulo. concl. 261. num 9.

Canonicus teſtis etiam eſſe poteſt in cauſa ſuæ præbendæ. ibid. num. 10.

Canonicus regularis in teſtamento ad pias cauſas teſtis eſſe poteſt. ibid. num. 11.

Canonicus religioſus, & quilibet alius clericus iniuſſu ſui Prælati teſtimonium dicere non debet in cauſis priuatorum. ibid. nu. 18.

Canonicus præſumitur legitime inſtitutus, ex antiquitate temporis. concl. 260 nu. 6.

Canonici, ſi dicatur, conſueuerunt eligere, ſufficit probare, aliquando elegiſſe. concluſ. 172. num. 13.

Canonici teſtimonio minor, vel maior fides eſt adhibenda, prout eius ad cauſam ſtudium patietur. concl. 261. num. 8.

Canonici admittuntur in teſtes, quando agitur de cauſis propriæ eccleſię. concluſ. 261. nu. 6.

Canonici non præſumuntur ab eorum eccleſia abeſſe. concl. 2. num. 5.

Canonicum quem eſſe probatur per ſcripturam. concl. 260. nu. 1.

Canonicum quem eſſe poteſt probari per teſtes. ibid. nu. 3

Quo caſu probatio canonici poſſit per vnum teſtem fieri. num 4.

Canonicum legitime fuiſſe inſtitutum probatur, attendendo diu in eccleſia pro canonico manſiſſe concurrente ſaltem fama viciniæ. ibid. num. 5.

Canonicum quem eſſe probatur ex diuturnitate temporis, etiam abſque aliqua probatione tituli, vt inſtitutionis, vel confirmationis, ſiue in poſſeſſorio, ſiue in petitorio. ibidem numero 7.

Canonizare ſanctos poteſt ſolus ſummus Pontifex. concl 262. nu 50.

Canonizari, nec adſcribi aliquis poteſt ad ordinem, & dignitatem Apoſtolorum. concl. 262. num. 68.

Canonizandus quia non eſt ob ſanctitatem ſolum. concl. 262. num. 3.

Canonizandum ad aliquem non ſufficit ipſum fuiſſe eximie doctum, vel prudentem, vel præter omnes in omni ſcientiarum genere peritiſſimum. concl. 262. nu. 8.

Canonizatio Sanctorum iure, ac merito ad ſummum Pontificem pertinet. concluſion. 262. num. 55.

Canonizationis probatio difficilis. concl. 262. num. 1.

In canonizatione quæ requirantur. concl. 262. num. 2.

In canonizatione non requiritur conſenſus Cardinalium. concl. 262. num. 56.

In canonizatione quæ obſeruanda ſint. ibidem num. 58.

Cantus & tonus ſub auditionem cadunt, & aſpectu percipi non poſſunt. concluſio. 263. numero 2.

Cappella poteſt erâre, ſed Eccleſia nequaquã. concl. 484 num. 13.

Capella ſummi Pontificis de iure ſcripturam non requirit. concl. 264 num 4.

Capellæ fundatæ in monaſterio præſumuntur regulares, niſi probetur ſolitas per ſeculares teneri. concl. 127 num. 17.

Capellanatus probatur, quando in gratia narratur, illum, per cuius obitum vacauit beneficium, fuiſſe capellanum ſummi Pontificis. concl. 264. num. 15.

Capellania honoris, ſeu protonotariatus quare non probetur per teſtem. concl. 264. num. 1.

Capellania honoris non probatur per teſtes, etiam ſi per ipſos probaretur poſſeſſio. ibid. num. 2.

Capellania honoris probatur per teſtes, ſi adducatur probabilis cauſa impedimenti, quod de dicta inſcriptione fidem facere non poteſt. concluſ. 264. num. 19.

Capellania ſatis probatur per ſupplicationem aduerſarij, in qua impetrat beneficium morte Titij, quem narrat fuiſſe capellanum. ibid. num. 19.

Capellania honoris non probatur per verba narratiua ſummi Pontificis. concl. 264 n. 11.

Capellania honoris non probatur per teſtes, etiam ſi deponerent, ſe non opinari, ſed ſcire capellanum honoris eſſe talem, quia adfuerunt in curia, dum ille creatus fuit. cõcl. 264. num 9.

Capitula matrimonialia promiſſionis dotis, ſi præceſſerunt confeſſionem mariti de receptione, nullo tempore exceptio non numeratæ pecuniæ opponi poteſt. concl. 362. n. 10.

Capitula accidentalia inſtrumẽti accipiunt interpretationem iuris, & conſuetudinis. conc. 4. num. 7.

Capitula pacis prius ponũtur in ſcriptis, quàm concludatur. concl 435. num. 11.

Capitula pacis ſi contineant, vt banniti rebanniantur, ſufficit ſine alia cancellatione. conc. 162 num. 26.

Capitula ad probandum adulteria quomodo debeant concipi, remiſſiue. concl. 18. num. 8.

Caprarius licet portet pelles animaliũ & ex eis conſtet de interitu, non tamen excuſatur à pœna, niſi probet caſum mortalitatis, vel alium caſum fortuitum. concluſ 265. num. 7.

Caprarius debet probare, capras ſine dolo ſuo abactas fuiſſe. concl. 265. num. 1.

Caprario ſufficit probare caſum, quo probato excuſatur à pœna. concl. 256. num. 5.

Caprario obligato ad ſpeciem ſufficit tantum probare interitum, vt excuſetur à pœna. ibi. num. 6.

Caprarium fuiſſe in culpa lex præſumit, ſi capræ abactæ fuerint. concl. 265 nu 2.

In captura non creditur nuncio, niſi conſtet, & appareat de commiſſione. concl. 291. nu. 27.

Captura hominis eſt magni præiudicij, ac infamiæ, & maior quam captura rerum. concluſ. 455. num. 9.

Captus iniuſte in foro conſcientiæ carceres euadere poteſt. concl. 166. num 27.

Captiui licet plene non probent, tamen indicium faciunt ad torturam. concl. 168. nu. 3.

Character in collatione ordinum imprimitur etiam illegitimo, licet executio ipſius ſuſpendatur. concl. 302. num. 11.

Carcer torturæ ſpecies dicitur, quando quis in illo ponitur, vt non comedat, donec confiteatur, vel ſit datus pro pœna. concluſ 267. numero 8.

Carcer durus, & arctus æquiparatur quæſtioni quando alimenta denegantur carcerato, vel quando in hyeme iubet illum nudum permanere, donec confiteatur. ibid. nu 9.

Carcer eſt ſpecies torturæ. concl. 267. nu. 6. & concl 353. num. 17.

Carceris qui vi fores frangendo efficit, vt carcerati effugerent, is eadem pœna puniendus eſt, qua puniendi erant qui aufugerent. concluſ. 166. nu. 16.

Carcerem qui effregit, vt aliqui ex debitoribus fugerent, tenetur loco illorum debitorum. concluſ. 166. num. 18.

Carcerem qui aufugit, & deinde reuerſus eſt, non poteſt vt effractor puniri, conc. 166. n. 11.

Carcerem aufugiens, ſi iam exibat, & interim fuit captus, perinde eſt, ac ſi perfecte aufugiſſet. concl 166. num. 12.

Carcerem effugiſſe dicitur etiam, qui præceptũ habuerit nõ exeundi domum, vel ciuitatem, & exierit. concluſ. 266. num. 10.

Carcere plurimi occiſi connumerantur. concl. 267. num. 18.

Carceratus mortuus inuentus præſumitur mortuus culpa cuſtodis, niſi aliud probetur. concluſ. 267. num. 1.

Carceratus etiam is dicitur, qui in palatio eſt conſtitutus propter iudicis præceptum. concluſ. 296. num. 9.

Carceratus non tenetur de morte carcerati, quãdo iuſſu dominorum, vel magiſtratuum in carcere occiſi ſunt. concl. 267. nu 17.

Carceratus ſi pro teſte adhibetur, nihil contra reum probare poteſt, & quare. concluſ. 268. num. 1.

Carceratus de crimine non ſuſpectus, ſed ob aliam cauſam detruſus in carcerem poteſt eſſe teſtis. concl. 168. nu. 8.

Carceratus etiam dicitur, qui tenetur in aliqua ciuitate ſub cautione. concl. 166. nu. 30.

Carceratus carceribus detentus fractis vinculis aufugiens habetur pro confitente reo. conc. 266 num. 1.

Carceratus è carceribus aufugiens in cauſa eſt, vt verum illud crimen cẽſeatur, pro quo detinebatur. ibid num. 2.

Carceratus aufugiens pro confitente reo habetur, etiam ſi in carcerem non eſſet coniectus, ſed ſolum vinculis coerceretur. cõc 166. n. 5.

Carceratus ſi ſibi ipſi necem intulerit ſponte, præſumitur cuſtodis culpa id accidiſſe. conc. 267 num. 13.

Carceratos iniuſte, & indebite in carcerem coniectos fores carceris, & parietes vi effringere impune poteſt concl 166. num. 26.

Carceratus aufugiens puniẽdus eſt mitiori pœna concl. 166. num. 24.

Carceratus, ſi e carceribus fugeret, præſumitur culpa cuſtodis aufugiſſe. concl. 267. num. 10.

Carceratus aufugiens forſitan aperta ianua, & ſine vlla effractione, non habetur pro conuicto, ſed iudicis arbitrio puniendus eſt. concluſ. 266. num. 20.

Carcerato aufugienti poteſt pronunciari ſententia, ac ſi vere fuiſſet in iudicio confeſſus. concl. 166. num 3.

Carcerati, qui aufugerunt, ſi capiantur, poſſunt ſtatim puniri, tanquam ſi confeſſi eſſent crimen, propter quod erant in carcere concl. 266. num. 4.

Carcerati aufugientes pro confitentibus habebuntur, etiam ſi ſub ſola cuſtodia fuerint,

cel

vel domum Iuſdicentis, ſeu palatium pro carcere aſſignatum habuerint. concl. 266. nu. 8.

Carcerati conſpirante de erumpendo, & aufugiendo carcere, re adhuc integra, ſed patefacta, habentur pro confeſſis, & conuictis, vel in arctiores carceres detruduntur. concluſ. 266. num. 14.

Carcerati ſi carcerem eruperint, & aufugerint, nec tantum habentur pro confeſſis, & conuicti pro delictis, ſed indifferenter puniuntur pœna capitis. ibid. num. 15.

Cardinalis aſſertioni non ſtatur, quando aſſerit quid vt teſtis. concl. 270 num. 3.

Cardinalis dicto non ſtatur aſſerentis aliquem ſuum familiarem ad hoc vt poſſit de eius beneficijs diſponere. concl. 140 num. 15. & concluſ 269. num. 23.

Cardinalis legati aſſertione ſtatur ex conſuetudine Romanæ Curiæ indiſtincte, dummodo conſuetudo probetur. concl. 140. nu. 17.

Cardinalis titulum ſuum iuſtificare tenetur. concl. 140. num. 16.

Cardinalis aſſertiones, ſeu cuiuſuis viri bonis, licet plenam probationem non faciant, inducunt tamen quandam præſumptionem. concluſ. 270. num. 6.

Cardinalis legati de latere atteſtatio plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe legatum. concl. 269. num. 1.

Cardinalis aſſertioni in iudicio etiam ſine iuramento fides adhibetur, dummodo nihil contra obijciatur. concluſ. 270. num. 8.

Cardinali nõ creditur in iudicio deponenti ſine iuramento præmiſſo. concl. 270. nu 4.

Cardinali legato de latere fides habenda eſt in his, quæ coram ſignificat. concl. 269. num. 9.

Cardinali legato creditur in his, quæ geſta ſunt coram eo tanquam coram legato. ibidem num. 10.

Cardinali legato creditur in omnibus, quæ veniunt in generali commiſſione, vt ea quæ competunt, quia legatus eſt, & in his ei creditur. concl. 140. num. 5.

Cardinali creditur, cum alium habet cõteſtem. concl. 270 num. 7.

Cardinali in his creditur, quæ aguntur coram eo in cauſa ſibi commiſſa. concl. 270. num. 1.

Cardinali aſſerenti ſe delegatum, vel ſibi cauſam viuæ vocis oraculo commiſſam, non creditur, vide ibi contrarium. concl. 140. nu. 14.

Cardinali aſſerenti habere commiſſionem de illis, quæ tranſcendunt naturam legationis, videlicet quæ ſunt reſeruata ſpecialiter Papæ: niſi illa exercuiſſet, & in quaſi poſſeſſione illa exercendi eſſet. concl. 140. num. 12.

Cardinali legato facile fides habetur, cum extra curiam exire non ſoleant ſine tali dignitate, & facultate. concl. 269. nu. 5.

Cardinali aſſerenti de commiſſione ſibi facta á Pontifice Maximo, tunc maxime credendum eſt, quãdo ille ſummus Pontifex eſt præſens, ad quem facile quiſque poteſt confugere. concl. 296. num 24

Cardinali aſſerenti habere aliquid in mandatis non creditur, niſi oſtendat mandatum. concl. 491. num. 8.

Cardinali credendum nõ eſt in reſeruatis ſummo Pontif. concl. 269. num. 17.

Cardinali nõ creditur in alterius præiudicium in ijs, quæ requirunt ſpecialem commiſſionem. ibid. num. 18.

Cardinali maxime credendum de commiſſione ſibi a Papa facta, quando Papa eſt præſens. concl. 140. num. 16.

Idem in Principum mandatis procedit, de quibus facile poteſt haberi copia, quando Princeps eſt in eadem Ciuitate.

Cardinali creditur in requirentibus ſpecialem commiſſionem ſi eadem ſpeciali exercuerit. concl. 269. num. 19.

Cardinali aſſerenti ſe delegatum, vel cauſam ſibi commiſſam viuæ vocis oraculo nulla fides habetur. ibid. num 20.

Cardinali non creditur in his, quæ tertij præiudicium concernunt. ibid. num. 21.

Cardinali aſſerenti ſe habere mandatum ſuper his, quæ non ſolent venire in generali commiſſione, ſi ea exercet non oſtenſis literis ei creditur, dummodo ſæpius tales actus exercuerit concl. 269 num 14.

Cardinali aſſerenti ſe habere commiſſionem in his, in quibus requiritur facultas peculiariter conceſſa, non creditur. ibid. num. 15.

Cardinali creditur legato etiam in ijs, quæ de conſuetudine ſunt ſolita legato concedi, & in his, quæ geſta ſunt coram eo tanquam coram legato. ibidem & eo modo tanquam coram delegato. concluſ 140. num. 8.

Cardinali aſſerenti ſibi aliquid demandatum viuæ vocis oraculo creditur, etiam quod factum illud aſſertum per Cardinalem cenſeatur factum Papæ, ibid. num. 9.

Cardinali legato non creditur, niſi literas ſuæ commiſſionis oſtendat, quando tractatur de magno tertij præiudicio, & ibi in quibus etiam procedat. ibid. num. 10.

Idem in quantumuis nobili, cui non creditur niſi literis oſtenſis, quando agitur de præiudicio tertij.

Cardinali creditur, maxime cum extra curiam ſine legatione ire non conueniat. concl. 491. num 10.

Cardinali affirmanti ſibi aliquid eſſe præcipue mandatum, quod ſit in præiudicium tertij, non eſt habenda fides, niſi oſtenſis literis, & tunc ei creditur, quando non eſt in præiudicium tertij. ibid. num. 11.

Cardinali aſſerenti ſe habuiſſe iuriſdictionem creditur, etiã in præiudicium tertij ibid nu 12.

Cardinali atteſtanti de his, quæ ſunt Summo Pontifici reſeruata, non creditur, ſecus ſi atteſtatur de his, quæ ad ſuum officium, & legationem pertinent. ibid. num. 13.

Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum, plena fides adhibetur, licet non oſtendat literas ſui mandati, & vide rationem, & vide ibi contrarium, & quando procedat, nu 9. & 10 concl 140 num. 1.

Cardinali legato etiam in ijs, quæ iure ordinario legationis competunt, non creditur. ibid. num 2.

Cardinali creditur in ijs, quæ veniunt iure ordinario legationis non oſtenſis literis. ibid. num. 3.

Cardinalibus ordinarie creditur in ſibi commiſſis á Papa, non autem in alijs. concl. 269. num. 13.

Cardinalibus duobus iuratis teſtibus maior adhibetur fides, quàm ſeptuaginta alijs. concl. 270 num. 2.

Carnalis copula per teſtes de viſu teſtimonio probatur, idem in teſtimonio auditus. concl. 59 nu. 2.

Caſtrum ſuperatum præſumitur, & amiſſum culpa cuſtodis. concluſ. 469 num 9.

Caſtrum vel oppidum liberum præſumitur, & allodiale. concluſ 79. num 9.

Caſtrum eo ipſo probatur eſſe territorij alicuius ciuitatis, quod ſubijt onera illius, vel ibi perſoluit collectas. concl. 271. nu. 1.

Caſtrum duabus ciuitatibus interiacens in dubio præſumitur eſſe iuriſdictionis illius, cui eſt magis propinquum. ibid. num. 2.

Caſtrum, vel villa intelligitur in dubio eſſe de iuriſdictione magis adiacentium, niſi aliud oſtendatur, ibid. num. 3.

Caſtrum, propter bella dirutum ſi denuo per dominum reficiatur, nulla impellente cauſa, vel vtilitate, malo animo præſumitur reficere, & per magiſtratus cohiberi poteſt. concl. 97. num. 19.

Caſtri poſſeſſionem habens nõ cenſetur etiam poſſeſſionem habere prædiorum, ſeu aliarum rerum á caſtro pendentiũ. concluſ. 271. numero 7.

Caſtri, qui poſſeſſionem habet prædiorum adiacentium non cenſetur poſſeſſionem habere, quando ſunt res ſeparatæ. ibid. nu. 8.

Caſtri poſſeſſione apprehẽſa acquiritur omnis iuriſdictio etiam in cohærẽtibus ad caſtrum. concl. 271. num. 11.

Caſtro in feudum conceſſo probato, probatum eſt etiam hortum conceſſum ibi contiguum, licet hortus poſſit eſſe allodialis, & caſtrum feudale. concl. 14. num. 5.

Et quando hoc procedat, n. 6. & in legato, & venditione, num. 10.

Caſtra ex conſuetudine hodie dicuntur habere diſtincta territoria etiam quoad iuriſdictionem. concl. 217 num 4.

Caſus, in quibus ſtatim confitens obligatur, vide receſſiue. concl. 345. num. 41.

Caſus plerumque contingere ſolet culpa eius, qui ad cuſtodiam tenetur. concl. 272. nu. 3.

Caſus eſt quid facti. ibid. num 4.

Caſus, qui regulariter non ſolent contingere abſque culpa, qui ſint. concl. 239. nu. 3.

Caſus regulariter contingentes abſque culpa qui ſint. ibid. num 4.

Caſus qui ſine culpa præcedente euenire non conſueuerunt. concl 272. num 8.

Caſus manifeſti perfectam requirunt probationem. concl. 273 num. 3.

Caſus fortuiti quandoque facto naturæ, quandoque facto hominis dicuntur contingere. concl. 272. nu. 10.

Caſus, ex quibus deſertio appellationis probatur, deſcribuntur. concl. 117 nu. 5.

Caſus, in quibus ſcriptura exigitur, & teſtes nõ ſufficiunt, vide remiſſiuè. q. 6. nu. 9.

Caſus amiſſionis inſtrumenti non debet officere creditori. concl. 31. nu. 27.

Caſus fortuiti, naufragij, rapinæ, & ſimiles non præſumuntur, niſi probentur. concl. 273. numero 1.

Caſus naufragij probandus eſt ab eo, qui illud propoſuit, & per teſtes commode probari poteſt. ibid. num. 2.

Caſus fortuitus per iuramentum probatur, concurrente qualitate perſonæ arbitrio iudicis concl. 272. nu. 13.

Caſus ſuperueniens, vt quis citatus comparere intra terminum ſibi aſſixum non poſſit, probatur per iuramentum. ibid. nu. 14.

Caſus ſuperueniens, vt citatus comparere non potuerit, relinquitur arbitrio iudicis. ibid. num. 15.

Caſus fortuitus non poteſt ſaluo iuramento probare, quando quis vult ſe excuſare propter ipſum, cui ratione contractus tenebatur ibi num 16.

Caſus per iuramentum probare poteſt, qui non tenetur ex contractu ibid. num. 17.

Caſus furti probari poteſt per coniecturas, præſumptiones, & veriſimilitudines, quæ alias non eſſent validæ ad plenam probationem. concl 273. num. 17.

Caſus clandeſtini, & occulti per coniecturas probantur. ibid num. 18.

Caſus furti, vel pignoris ſubrepti quomodo probetur. ibid. num. 19.

Caſus furti ſi probandus eſt, hoc permitti debet iudicis arbitrio. ibid. nu 21.

Caſum fortuitum probare debet, vbicunque quis tenetur ad cuſtodiam ratione officij, ſiue publici, ſiue priuati. concl. 272. num. 5.

Caſum fortuitum allegans, non ſolum illum probare debet, ſed ſe omni culpa caruiſſe. ibid. num 6.

Caſum allegans, de culpa tenetur, non probato, quod culpa caruerit. ibid. num 7.

Caſum abſentiæ allegare non ſufficit, niſi ea probetur. concl. 5 nu. 3.

Caſum fortuitum allegans, illum probare debet concl. 272 num. 1.

Caſum fortuitum tam actor agens, quàm reus excipiens probare habet. ibid. nu. 2.

Caſum, vbi quis patitur, ibidem curare debet examinandos teſtes, qui poſtea fidem facient coram iudice ſuo. concl. 273. nu. 6.

Caſum probare iuſta eſt ex naturali iuſtitia, nõ attenta ſolemnitate ciuili, concl. 273 nu. 10.

Caſum naufragij probare intendens, probare debet intra annum, quia poſt non eſt audiendus, ibid. num. 11.

Caſibus in diuerſis nõ permittitur extenſio de vno ad aliũ etiam ex maioritate rationis. concl. 462. num. 37.

Caſibus, qui regulariter ſine culpa euenire ſolent, probata amiſſione, caſus præſumitur, niſi culpa probetur. concl. 262. num. 9.

Cataſtrum ſeu æſtimum facit ſaltem præſumptionem dominij. concl. 542. num. 4.

Cataſtrum, ſiue liber æſtimi regulariter non probat. concl 274. num. 1.

Cataſtrum quando producitur vna cum ſolutione cenſus, & collectarum quid probet. concl. 274. num 4.

Cataſtrum, quando habitum eſt pro publico, vel authentico, probat. concl. 274 nu. 15.

Cataſtrũ vbi per ſe ſine ſolutione producitur, non probat. concl. 274. num 6.

Cataſtrum probat, quando agitur inter perſonas eiuſdem territorij, ſecus ſi contra alias. concl. 274. nu. 17.

Cataſtrum probat contra tertium, dummodo adfuerit ſcripturæ cataſtri, ibid. nu. 18.

Cataſtrum inducit præſumptionem in gratiam eius, cui ſunt bona deſcripta. ibid. nu. 19.

Cata-

Cataſtrum in argumento eſt, vt bona in illo deſcripta illius ſint, cuius cataſtrum eſt. concl. 274 num. 8.
Cataſtrum hominis priuati non plene probat. ibid. num. 9.
Cataſtrum plene probat contra eum, qui eſt dominus rerum in ipſo deſcriptarum. ibidem num. 10.
Cataſtrum inuentum penes illuſtres perſonas plene probat. ibi. num. 11.
Cataſtrum plene probat, ſi inter ſcripturas publicas collocatū ſit, & ei præſit publicus magiſtratus. ibi num. 12.
Cataſtri, ſiue libri æſtimi cum aſſeruētur in archiuio publico dicuntur ſcripturæ publicæ. ibid num. 13.
Cataſtri, ſiue æſtimi libri dicuntur authentici. ibid. num. 14.
Cataſtro ſi res deſcripta reperiatur tanquam alicuius, nō per hoc tendit in illius præiudicium, qui non conſentit. concl. 274 num. 7.
Cauſa ſuſpicionis fugæ plene probari debet, vbi periculum non eſt in mora. concluſio. 455. num. 14.
Cauſa ſuſpicionis fugæ emerſa per contractum debet probari per teſtes. ibid. num 15.
Cauſa confeſſionis, & obligationis ſi in inſtrumento expreſſa non eſt, contractus in effectu erit nullus. concl. 360 nu. 5.
Contrarium ſub num. ſeq.
Cauſa criminali ſufficit vnus teſtis de veritate, duo de fama, & duo de indiciis. concluſ. 459. num. 12.
Cauſa in principe præſumitur quando ex conceſſione principis facta poſſit aliqua cauſa iuſta conijci. concl. 276. num. 16.
Cauſa non præſumitur quando princeps per ſuum reſcriptū diſponit, & derogat iuri gentium. concl. 276 nu. 18.
Cauſa incommodationis, vel minoris vtilitatis eccleſia alienare poteſt, vt quando res alienanda ipſi eſt maiori detrimento, quam vtilitati. concluſ. 277 num. 12.
Cauſa valida tituli, & obligationis annuæ præſtationis cenſus allegari, & exprimi debet in libello. concl. 279 num. 18.
Cauſa cancellationis in banno cancellatio ſubijci debet, ac perſona, cuius auctoritate id fit. concluſ. 256. num. 5.
Cauſa propter quam ſoluitur cenſus, debet ſpecifice allegari. concl. 279 num. 10.
Cauſa ciuilis magna, grauis, & ardua æquiparatur cauſæ criminali. concl. 34. nu. 7.
Cauſa dicitur grauis ratione perſonarum, & rerum, & quando coram Pontifice tractatur. ibid. num. 8.
Cauſa neceſſitatis eccleſia alienare pōt, vt pro ſolutione æris alieni. concl. 277. num. 3.
Cauſa vtilitatis eccleſia alienare poteſt. ibidem num. 4.
Cauſa pietatis pro redimendis captiuis eccleſia alienare poteſt. ibid. num. 5.
Cauſa criminali, etiam ciuiliter mota, non defertur reo iuramentum, concl. 36. num. 42. & ſup. num. 36.
Cauſa pia non requirit præſentiam partis, & valet ſtipulatio abſente parte. concluſio. 9. numero 4.
Cauſa valde graui, nec nuncio, nec parti neganti ſe fuiſſe citatum, creditur. concluſio. 291. numero 16.
Cauſa naturalis præfertur accidentali. quæſt. 10. num. 18.
Cauſa exprimenda in confeſſione debet eſſe legitima. concl. 360. nu. 10.
Cauſa in eadem non poteſt quis eſſe iudex, & teſtis. concl 492. nu 8.
Cauſa alienandi poteſt ſubeſſe iuſta, tamen non expediat. concl. 75. nu. 13.
Cauſa dominij conſiſtit in facto, id eſt in contractu, & traditione facta à domino. concluſ. 557. nu. 2.
Cauſa non præſumitur in inferiore à principe ſupremo in diſpenſatione alteri præiudiciali. concl. 276. nu. 31.
Cauſa non præſumitur, quando princeps vtitur clauſulis derogatorijs. ibid. nu. 32.
Cauſa non præſumitur in principe reſcribente contra diſpoſitionem teſtatoris. ibidem numero 33.
Cauſa non præſumitur, quando à principe declarata irrita eſt. ibid. num 34.
Cauſa non præſumitur, quando epiſcopus diſponeret contra id, quod ſit iuris diuini, vel naturalis. ibid num 35.
Cauſa præſumitur in principe reſcribēte etiam dum aufert alicui dominium ſuum. concluſ. 276. num 7.
Cauſa in principe reſcribente, & auferente dominium quæſitum priuato de iure gentium non præſumitur. ibid. num. 8.
Cauſa tantum præſumitur in principe ratione ſubiectorum. concl 276 num 13.
Cauſa præſumitur iuſta, licet perſona non ſit ſubiecta principi, ſi res, cuius dominium aufertur, eſt in territorio, & iuriſdictione principis auferentis. ibid. num 14.
Cauſa duorum, trium, vel decem, vel quinquaginta aureorum modica dicitur. quæſtio. 9. num. 40.
Cauſa magna vocatur inſpecto pecore, ſi quis bona cuius viginti aureorum ſummam non excedunt ab aliquo mille libras petit, & modica dicitur, ſi inter magnos principes de decem aureis ſit controuerſia. ibid. nu. 41.
Cauſa magna, vel parua nominatur loci vſu inſpecto. ibid. num. 42.
Cauſa in confeſſione expreſſa non apte, aut certitudinarie, ac intelligibiliter habetur, ac ſi non eſſet appoſita. concl 345. num. 9.
Cauſa in criminali etiam ciuiliter mota, quamuis actor habeat pro ſe præſumptionem, non defertur iuramentum in defectum probationis. concl. 36. nu 36.
Cauſa in appellationis inhabilitas teſtium criminoſorum obijci poteſt. concluſio 464. numero 28.
Cauſa præſumitur in reſcripto Principis, licet non exprimatur. concl 276. nu. 1.
Cauſa præſumitur quando Princeps diſpenſat etiam ea, quæ ſunt iuris poſitiui. ibi. nu. 2.
Cauſa non præſumitur, quando Princeps quidpiam diſponit contra ius gentium. ibidem num. 3.
Cauſa in principe non præſumitur in his, ſuper quibus libere diſponere non poteſt, niſi illa exprimatur. ibid. num. 4.
Cauſa in principe præſumitur etiā cum actum facere non potuit. ibid. nu. 5.
Cauſa legitima in alienatione rei eccleſiaſticæ probari debet. concl. 277. nu. 1.
Cauſa iuſta litiganti nunquam videtur poſſe conſiderari in actore ſecundum Cephal. & Caſſ. concl. 36. nu. 48.
Cauſa matrimonij eſt cauſa grauis. ibi. num 68.
Cauſa in diſpenſatione non præſumitur iuſta, quando reſcriptum, & diſpenſatio tributa non exiuit motu proprio. concl. 276. nu. 11.
Cauſa in criminali, ex qua imponenda eſt pœna pecuniaria, non eſt neceſſe teſtem debere reddere rationem dicti ſui. concl. 459. nu. 18.
Cauſa propter quam quis patitur, vt canonizetur, debet eſſe à Sancta Romana eccleſia approbata, & confirmata. concl. 261. nu. 11.
Cauſa non præſumitur, quando princeps ſine partis citatione procedit ad gratiam, quæ alteri præiudiciū creare poteſt, concl. 276. n. 20.
Cauſa non præſumitur, quando princeps ſine cauſæ cognitione reſcribit. ibid. nu. 21.
Cauſa legitima non præſumitur in principe, quando ex eius reſcripto immineret aliquod ſcandalum, ſeu ſeditio Chriſtianorum, vel graue peccatum. ibid. nu. 22.
Cauſa non præſumitur, ſed apertiſſima requiritur in diſpoſitione ſummi Pontificis, propter quam vniuerſus eccleſiæ ſtatus turbatur. ibi. num. 23.
Cauſa, ob quam alicui licitum eſt, à regula iuris recedere debet ab illo allegari, & exprimi. ibid. nu. 24.
Cauſa non præſumitur in principe, quando reſcriptum diſpoſitum fuerit, efflagitante parte. ibid. nu. 25.
Cauſa non præſumitur, quando princeps diſponeret contra ius quæſitum ex contractu. ibi. num. 26.
Cauſa ciuilis dici debet, quando principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum. concl. 463. num. 2.
Cauſa criminalis dicitur, quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto, ſiue ad publicam vindictam. ibi. nu. 3.
Cauſa, & ſolemnitas requiſita quando fuit ſpeciatim enunciata in decretis, probat cauſæ cognitionem. concl. 276. nu. 2.
Cauſæ cognitio præſumitur in decreto iudicis, & transfert onus probandi in aduerſarium. ibid. nu 3.
Cauſæ cognitio eo magis præſumitur, quando in inſtrumento dictum eſt, prædicta facta eſſe à iudice cum cauſæ cognitione. ibid. nu. 4.
Cauſæ cognitio præſumitur, ſi apponatur clauſula prædictæ æquipollens, ſcilicet omni meliori modo. ibi. nu. 5.
Cauſæ criminales quas requirant probationes. quæſt. 9. nu 32.
Cauſæ amicitiæ conſiderari debent à iudice. concl. 86. nu. 16.
Cauſæ cognitio quomodo adhibeatur. concluſ. 33. num. 51.
Cauſæ quando in reſcripto duæ expreſſæ ſunt, ſi vna ex ſe potens eſt ad mouendum Principem, ſufficit illam probare. concl. 325. nu. 8.
Cauſæ ſemiplenæ probationis non liberant calumniatorem à refectione impenſarum. concluſ. 254. nu. 15.
Cauſæ, propter quas fieri poſſunt alienationes rerum eccleſiaſticarum quot ſint. concl. 277. num. 2.
Cauſæ cognitio ex breuitate tēporis præſumitur non interueniſſe. concl. 486. nu. 11.
Cauſæ debent apponi, propter quas ſit factus contractus, & ſimulatio. concl. 439 nu. 16.
Cauſæ cognitio ex quo nō probetur concl. 276. num 1.
Cauſam iniquam fouere præſumitur, qui omnes aduocatos pro ſe conduxit, & nullum pro aduerſa parte reliquit. concl. 275. nu. 1.
Cauſam iniquā fouere is dicitur, qui à lite ceſſat. ibi. nu. 2.
Cauſam non eſſe expreſſam, & expreſſam eſſe, ſed falſo, paria ſunt, & pari paſſu procedunt, cauſam non adeſſe, & adeſſe, ſed falſam. concluſ. 345. nu. 5.
Cauſam appellationis non cognoſci ab eo, qui primam ſententiam tulit. concluſio. 124. numero 3.
Cauſam qui dicantur habere iuſtam portandi arma, vide remiſſiue. concl. 128 nu. 5.
Cauſam qui habuit iuſtam accuſandi, & litigādi, & oſtendit errorem iuſtum, excuſatur à calumnia. concl. 254 nu 41.
Cauſis in ſummarijs ſufficit qualiſcunque petitio in ſcriptis redigenda. concl. 32. nu. 9.
Cauſis in matrimonialibus, & alijs fauorabilibus proceditur non ſeruato ordine iudiciario. concl. 128. nu. 37.
Cauſis in criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores. concluſio. 471. numero 43.
Cautela vt teſtes in probatione adulterij nunquam poſſit conuenire. concl. 65. nu. 4.
Cautela abundans non nocet, & malam fidem non inducit, niſi in his, in quibus alias eſt præſumptio fraudis. concl. 444. nu. 10.
Cautela, ne adiens hæreditatem poſſit à creditoribus hæreditarijs conueniri, remiſſiue &c. concl. 40. nu. 15.
Cautela impetrātium cappellanias, vel alia beneficia in monaſterijs ſita. concluſ. 172. num. 17 & 18.
Cautela bannitorum qui à banno liberati curent ſe de libro bānitorum cancellari. concl. 262. nu. 21.
Cautela creditoris, qua poteſt ex taciturnitate debitoris habere debiti probationem. concl. 480 num. 1.
Cautela alia probandi creditum presbyteri cuiuſdam Placentini. concl. 457. nu. 7.
Cautela eorum, qui voluerit ſe, & ſucceſſores ſuos eximere à comparandarum literarum moleſtijs. quæſt 12. nu. 5.
Cautela, vt valeat teſtimonium teſtis deponentis ſuper omnibus ad cauſam ſpectantibus. quæſt. 17 nu. 23.
Cautela creditoris ad hoc, vt debitor ſponte confiteatur debitum. concl. 479. nu. 3.
Cautela actoris, vt iudex non deferat reo iuramentum. quæſt. 9 nu. 57.
Cautio filius vt liberetur à præſumptione poſſidendi hæreditario nomine. concluſio. 45. numero 36.
Cautio probandi depoſitum nullis teſtibus, & nulla ſcriptura factum. concl. 510. nu. 5.
Cauti aduocati ſemper proteſtantur in principio productionis exceptiones ſibi ſaluas eſſe in perſonas, & dicta teſtium. concluſio. 408. num. 23.
Celebrare dicitur in contemptum clauium, qui
ſciens

Digitized by Google

ſciens ſe excommunicatum celebrat. conclu. 431.num.3.
Celebratio excqniarum quare non probet hæreditatis aditionem.concl.44.nu.21.
Cedens iura, & bona hæreditatis, non poteſt conueniri à creditoribus hæreditarijs.concl. 44.num.14.
Cenſualis non præſumitur contractus, quando in prouincia, & loco celebrationis eiuſdem frequentantur contractus emphyteutici. concluſ.281.nu.7.
Cenſualis potius præſumitur contractus, quàm emphyteuticus, ſi anceps eſt, & non clarus, nec conſtat de origine eius,ibid.nu.8.
Cenſualis in dubio potius præſumitur contractus, quàm emphyteuticus, concluſio. 281. num.1.
Cenſualia res quibus caſibus rectè probetur, tam in præiudicium venditoris, quàm quorumcunque ſucceſſorum, concl.280.nu.1.
Cenſualis intelligitur contractus, ſi recte probatur penſio ſoluta per quadraginta annos. concl.281.nu.3.
Cenſualem rem eſſe non probatur per ſolam aſſertionem venditoris.concl.280.nu.3.
Cenſus nõ probatur per vnam ſolutionem pro decem annis. concl.279.nu.21.
Cenſus probatur per æſtimum, vel cataſtrum. concl.280 nu.5.
Cenſus emphyteuticus probatur per inſtrumenta,vel ſcripturas. ibid.nu 6.
Cenſus emphyteuticus probari poteſt per teſtes, etiam ſi ſint ſingulares deponentes de varijs ſolutionibus per legitimum tempus factus.ibid.nu.7.
Cenſus etiam in fiſco probatur per annuam ſolutionem.concl.279.nu.6.
Cenſus ſolutio in his,in quibus ius vetat, probari debet per tantum tempus, de quo memoria non extet in contrarium. ibidem numero 7.
Cenſus ſolutio in rebus priuatorum etiam de iure Pontificio probatur per triginta annos. ibid nu.8.
Cenſus probari debet ſolutus ex cauſa allegata. concl.279.nu.11.
Cenſus ſolutio ſi tanti temporis ſit, de quo memoria nõ extat in contrarium, per ſe ſufficit ad obtinendum, licèt non allegetur cauſa idonea, ibid.num.12.
Cenſus probatur per annuam ſolutionem quadraginta annorum, dummodo non probetur contrarium concl.279. nu.19.
Cenſus magis præſumitur, quàm emphyteuſis, etiam ſi quis per triginta annos ſoluiſſet eccleſiæ, vt de re emphyteutica. concluſ. 281. num.4.
Cenſus, & collectæ deſignant ſubiectionem, & probant caſtrum, vel villam eſſe territorij illius,cui ſoluuntur. concl.274.nu 5.
Cenſus probatur ex eo, quod venditor in venditione rei cenſualis dixerit,ſe vendere cum onere ſoluendi cenſum.concl.280.nu.1.
Cenſus ſolutio vt probetur, requirit allegationem cauſæ ſpecificæ concl.279.nu.14.
Cenſus probatur probata ſolutione duorum annorum, quando agitur ad obtinendum in poſſeſſorio.ibid.nu.15.
Cenſus probatur per annuam ſolutionem quadraginta annorum.concl.179.nu.1.
Cenſus in rebus priuatorum probatur per ſolutionem triginta annorum,ibid.nu.2.
Cenſus in ciuilibus probatur per ſolutionem decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes.ibid nu 3.
Cenſus elapſi temporis ſolutio probatur per ſolutionem trium annorum ſibi cohærentium. ibid.nu 4
Cenſus probatur per annuã ſolutionem etiam in eccleſia quoad res temporales, ibid.numero 5.
Cenſum annuum fuiſſe ſolutum quadraginta annis probetur, ſi afferatur cauſa in ſpecie. concl.279.nu.9.
Cenſum probato formali, vt quem ſe poſſediſſe tanquam cenſuarium, & eo nomine cenſum præſtitiſſe, ſatis erit poſſeſſio quadraginta annorum ad præſcribendum contra eccleſiam.concl.279.nu.13.
Certa ſcientia probatur, ſi princeps in ſua diſpoſitione eam exprimet. concl.282 num.12.
Certa ſcientia probatur, quando princeps in ſua conceſſione apponit totum tenorem priuilegij,cui derogare conſtituit,ibi.num.13.
Certa ſcientia probatur, quando aſſeritur, factum eſſe cum cauſæ cognitione. ibidem numero 14.
Certa ſcientia probatur per teſtes. ibid. nu. 15.
Certa ſcientia probatur, quando interuenit ſecunda iuſſio principis,ibid.nu.16.
Certa ſcientia probatur, quando in diſpoſitione eſt appoſita clauſula non obſtante. ibid. num.17.
Certa ſcientia probatur ſi ex tenore conceſſionis de ea conſtet.ibid.nu.18.
Certa ſcientia quid fieri dicitur, quando tenor rei confirmatæ exprimitur. concluſio. 282. num.5.
Certa ſcientia quid fieri probatur, quando expreſſe dicitur, ex certa ſcientia confirmamus, ibid.num 6.
Certa ſcientia fieri dicitur, quod in narratia comprehenditur,licet non exprimatur.ibid. num.7.
Certa ſcientia non præſumitur, niſi de ea certo conſtet.concl.282.nu.20.
Certa ſcientia ſi quid factum eſſe dicitur, attenditur voluntas Principis.concl.282.nu. 9.
Certum aliquid ſi promittatur, agitur ex certi condictione,ſi incertum, ex ſtipulatu. concl. 360.num.8.
Certis non eſt opus aliqua temporis coniectura.concl.311 nu.5.
Certificatio non præſumitur, niſi probetur. concl 283.nu 1.
Certificatio non præſumitur, nec probatur, etiam ſi in inſtrumento diceretur, talem fuiſſe certificatum.ibi.nu.2
Certitudo ſcripturæ habetur, etiam ſi omnes teſtes illam non recognoſcant, ſed aliqui eorum,vt duo ex tribus concl 330.nu.29.
Ceſſio bonorum, vel iurium hæreditatis aliari factæ probat aditionem.concl.44 nu.1.
Ceſſio facta in clericum dicitur facta in potentiorem,& nulla eſt.concl.158.nu.20.
Charta,in qua ſcripta eſt aliquis actus,vt contractus, ſine teſtibus ſubſcriptis eidem, qui actui adfuerint, non probat. concluſio. 248. num.5.
Charta deturpata, & maculoſa, reddit ſcripturam valde ſuſpectam. concl.284.nu.1.
Chirographum vbi tribus teſtibus ſubſcriptum eſt fidem facit, nec indiget comparatione literarum.concl 285.nu 2.
Chirographum tribus teſtibus ſubſcriptum facit plenam fidem.concl.285 nu.1.
Chirographum non probat,quando opponitur exceptio nõ numeratæ pecuniæ, & hoc ſublimita,& intellige. concl. 285.nu 8.
Chirographi teſtes debent eſſe bonæ, & probatæ exiſtimationis,& hæc qualitas articulanda,& probanda eſt.concl.285.nu 6.
Chirographi non ſufficit recognitio trium teſtium, niſi accedat & comparatio literarum. concl.285.nu.3.
Chriſtianus ſi teſtificatur contra iudæum, non poteſt excipi contra ipſum de crimine.concl. 464.num.30.
Chriſtianus in dubio occiſus præſumitur, niſi circumciſus reperiretur, vel etiam circumciſus, contrarium probetur. concl.338. nu.14.
Chriſtianum quem eſſe probatur per teſtes dicentes, ſe vidiſſe talem baptizari. concl.286. num.1.
Chronicæ, quæ loquuntur per verba anunciatiua,non faciunt fidem. concl 287.nu.9.
Chronicæ probant,ſi longiſſimo tempore fuerunt approbatæ.ibid nu.10.
Chronicarum & hiſtoriarum exemplum fidem facit. concl.287.nu.1.
Chronicarum exemplum non ſolum ſi auctor ex ſua,ſed etiã ex aliorum ſententia loquatur,fidem facit.ibid.nu 2.
Chronicarum illi parti fides erit habẽda, à qua plures ſcriptores ſtabunt.ibid.num.3.
Chronicarum auctoribus etiam paucioribus creditur,dummodo grauioris ſint auctoritatis.ibid.nu.4.
Chronicarum auctores ſi pares ſunt, illis fides adhibebitur, qui validiores rationes in medium proferent ibid nu.5.
Chronicarum auctoribus fides non habetur, quando a lege illi reijciuntur, quia plus poteſt lex concl.287.nu.6.
Cicero beſtias vocat omne animal rationis expers.concl.190.nu.7.
Cifra vſitata, vt ſi per centum ponatur c. & id genus alia in inſtrumento,probat.concl.288. num.3.
Cifra inuſitata non probat inſtrumentum. concluſ.288.nu.1.
Cimiterium nõ probatur ex eo, quod quædam corpora in eo loco ſepulta reperiantur, cõcl. 289.num.1.
Cimiterij in aſſignatione loci requiritur epiſcopi conſenſus cum ſolemnitatibus requiſitis.concl. 289 nu 3.
Cinctus armis latus, etiam ad ea manum non apponens, dicitur vim cum armis inferre etiam ſi arma ſua deponat.n.4. & 5. cõcl.159. num.3.
Citandus per edictum appellare poteſt, niſi de ipſius ſcientia, & contemptu expreſſe cõſtet. concl.120.nu 4.
Citatio probatur ex ſententia antiqua, vbi aſſeritur de citatione lata etiam in abſentem. concl.290.nu.7.
Citatio in ſententia antiqua præſumitur interueniſſe, licet in ea nulla ſit facta mentio de citatione, ibid.nu. 8.
Citatio præſumitur interueniente diuturnitate, & lapſu temporis, licet de ea non appareat.ibid.nu.9.
Citatio partis non præſumitur ex diuturnitate temporis.ibid nu.10.
Citatio non præſumitur ex lapſu temporis.ibi. num.11.
Citatio ſemper præſumitur ex diuturnitate temporis.ibid.nu.12.
Quod intellige,& declara remiſſiuè,vt num. 13.ibid.
Citatio ex quo potuit interuenire, & nõ interuenit,præſumitur, quod interuenerit.concl. 291.num.7.
Citatio probatur, ſi affixum ſit edictum in vicinis partibus, ita vt veriſimiliter potuerit ad aures citandi peruenire.ibid.nu 8.
Citatio per edictũ affixum in vicinis partibus, quando, & in quibus caſibus permittatur, & valeat,vide remiſſiue.ibid.nu.9.
Citatio citato debet denunciari, aut, ſi abſens eſt, amicis vel procuratori, vel domi. concl. 297.num.13.
Citato ignanti nõ intellexiſſe de citatione credi debet.concl.291.nu. 11.
Citatio probatur ex ſententia antiqua, vbi aſſeritur de citatione, etiam lata in abſentem. concl.291.nu.12.
Citatio non probatur per verba enunciatiua in aliquo actu poſita ibid.nu.13.
Citatio facta ad locum notorie non tutum ipſo iure eſt nulla, ſi notorie non eſt tutus debet comparere per procuratorem, & allegare non tutum,& probare, quo probato, non tenetur comparere.concl.17.nu 7.
Citatio ad domum non valet, niſi proponatur extra vrbis continentiam iuſſe,quando perſonaliter haberi poteſt.concl. 8.nu 4.
Citatio ſi in dubio verſetur à iudice mandante facta non præſumitur.concl.294.nu.1,
Citatio inualida ex defectu commiſſionis iudicis conualidatur à comparitione citati, quã defectum commiſſionis non oppoſuerit. concluſ.294.nu.11.
Citatio non præſumitur,niſi probetur.concluſ. 290.num.1.
Citatio eſt ſolemnitas, quæ extrinſecus aduenit, & vt plurimum non præſumitur. ibidem num.2.
Citatio rata non eſt, neque iudicis mandatum in dubio præſumitur,etiam ſi conſtet de iuſſu iudicis in vniuerſum nuncio factu, quod per notarium appareat.concl.294.nu.8.
Citatio mandato iudicis facta præſumitur, ſi nuncius publicus eſt generaliter conſtitutus ad quoſcunque in ius vocandum. ibid. nu.9.
Citatio iuſſu iudicis facta præſumitur, ſi facta eſt per nuncium, qui alias eſt bonæ conditionis,& famæ,ac de modico præiudicio tractatur.ibid. nu.10.
Citatio non requiritur ad videndum articulos admitti.vide ibi contrarium. concl.152.nu.6.
Citatio generalis ad totam cauſam & ſingulos actus non requirit vlteriorem citationem partis. ibid nu.7.
Citatio per teſtes probari poteſt. concluſ.292. num.5.
Citatio cum ſit facti, non præſumitur,niſi probetur.concl.290.nu.4.

Cita-

Digitized by Google

Citatio probatur per ſolum nuncium iurantem, ſed negans ſe citatum fuiſſe non conuincitur ab illo. concl.291.num.19.

Citatio à iudice mandata non præſumitur, etiã ſi notarius in relatione nuncij retuliſſet iuſſu iudicis citationem factam fuiſſe. conclus. 294 nu.6.

Citatio probatur ex verbis enunciationis, ſi in aliquo actum iudicialis enunciatur, quam citatum comparuiſſe die tali. concl.29 nu.15.

Citatio probatur ex comparitione illius, qui aſſeritur citatus. ibid num.16

Citatio probatur per duos teſtes, vel per inſtrumentum publicum. ibid.num.17.

Citatio generalis quando præceſsit, non requiritur alia citatio in interloquutoria admiſſionis articulorum. concl.131.nom.4.

Citatio probatur per diuturnitatem temporis. concl.291. num.21.

Citatio præſumitur, ſi lapſus tanti temporis interceſſerit, vt quaſi nulla fieri poſſit probatio. ibid. oum 22.

Citatio præſumitur commiſſa ad partis inſtantiam. concl 5 num.7.

Citatio non præſumitur ex lapſu temporis. concl.291.num.23.

Citatio probatur per relationem nuncij dicentis, ſe talem citaſſe. ibid.num.14.

Citationis notitia probatur, ſi conſtat citatum ſuper ea procuratorem conſuluiſſe, & poſtea ad talem caſum ipſum cõſtituiſſe. concl.292. num.2.

Citationem ad notitiam citati perueniſſe quomodo probetur. concl.292.nu.1.

Pro citatione in dubio præſumitur. concl.290. num.3.

Citatione verbali, quæ requirit cauſæ cognitionem, non creditur nuncio, niſi appareat de commiſſione. concl.291. num.28.

Citatione partis in declaratione ſententiæ quando non ſit opus. Vide contrarium. cõcl.124. num 34.

Et conciliet, vt ibi.

Citatus, ſi ſit potens, qui veriſimiliter non debuiſſet timere comparere in locum inimicitiarum, non ei ſuffragatur illius probatio, nec excuſatur non comparens. conclus. 19. num.13.

Citatus debet comparere in loco ſibi inimico ex eius delicto pro quo conuenitur. ibidem num.14.

Citatus ſi impedimentum probare vult, neceſſe eſt, vt probet ſe aggreſſum fuiſſe, ſed adimplere non potuiſſe. concl.293.num.1.

Citatus ad euitandam contumaciam, probare debet ſe paratum proficiſci, ſed impeditum fuiſſe. ibid.num.3.

Citatus contumax non poteſt haberi, ſi iudici copiam ſuam non fecit illa die, qua iudex non ſedisset. concl.449.num.6.

Citatus præſumitur ille, qui licet longe abeſſet, in iudicio reperitur. concl 290.nu.5.

Citatus, ſi ignoratur in quo loco reperiatur, in prouincia eſſe præſumitur, nec inde exiuiſſe, & ſumitur contra eum præſcriptio, cum familiæ, quo iuit, non dixit. concl.8.num.11.

Citatus ad actum quis non dicitur, quando ille actus, ad quem citatur, ſit alter in ſubſtantia, vel qualitate, quam fuerit dictum. concl. 291.num.9.

Citatus ad domum præſumitur de citatione notitiam habuiſſe. concl.292.nu.3.

Citatus per iuramentum probare poteſt, ſe impeditum fuiſſe ad comparendum. concl.292. num.1.

Citatus nõ excuſatur propter peſtem, vel mortalitatem, ſi in loco, in quo debet comparere, redditur ius. concl.10 nu 7 & 8.

Citatus excuſatur propter aeris intemperiem, etiam quod ibi reddatur ius, & quando hoc procedat. ibid.num.8.

Citatus probato timore non ſolum inferri ſuæ perſonæ, ſed etiam cauſæ, non tenetur comparere nec per procuratorem. concl.19.nu.7.

Citatus probatis inimicitijs publicis, vel propriæ ciuitatis, non tenetur ibi comparere, etiam ſi publica fides ſibi data fuiſſet. ibidem num.8.& 9.

Citatus ſub pœna excommunicationis non comparendo præſumitur in contemptum feciſſe. concl.433.num.2.

Citati ad domum iurare volẽtis ſe de citatione notitiam non habuiſſe, iuramento eius non ſtatur, & quare, & ibi contrarium. concl.94. num. 24.

Citati iuramento fides adhibenda eſt, an citatio peruenerit ad eius notitiam. concl. 291. num 10.

Citatum notorie ad locum non tutum, non tenetur ad comparendum etiam cum ſecuritate ſaluiconductus oblata. concl.19.nu.11.

Citatum notitiam citationis habuiſſe, qui dicit probare debet. concl.291.num.4.

Citatum quem fuiſſe, vel nõ, probatur per acta ipſius cauſæ. concl.291.num.1.

Ciuis pro ſua ciuitate admittetur in teſtem quãdo factum aliter probari nõ poteſt per alios. concl. 295. num.18.

Ciuis vbi habet domicilium præſumitur ibi præſens eſſe. concl.5.num.1.

Ciuis abſens non præſumitur ſcire ea, quæ facta ſunt in ciuitate. concl 295.num 7.

Ciuis abſens a ciuitate non ſolum coacte, ſed etiam ſponte non præſumitur ſcire, quæ in illa facta ſunt.ibid.num. 8.

Ciuis, qui eſt in comitatu, vel in villa, præſumitur ignorare, quæ publice fiunt in ciuitate. ibid.num 9.

Ciuis ægrotus graui morbo non præſumitur ſcire ea, quæ fiunt etiam publice in ciuitate.ibi. num.10.

Ciuis in dubio præſens in eo loco, in quo ciuis eſt, ex eo probatur, quod eſt ciuis, niſi aliter ipſe probet. ibid.num 11.

Ciuis eſſe præſumitur, qui in ciuitate reperitur, niſi probetur alienigena. concl.295. num 1.

Ciuis qui eſt vnius loci, & ibi habet domiciliũ, ibiq; frequentius habitat, præſumitur ibi eſſe præſens potius, quàm alibi. concluſio.295. num.18.

Ciuis vniuerſitatis, vel ciuitatis, ordinarie non probat, nec poteſt eſſe teſtis pro vniuerſitate in cauſa criminali.ibid num.14.

Ciuis præſumitur ea ſcire, quæ in ciuitate fiunt, de quibus eſt fama publica. concluſio. 265. num.4.

Ciuis nouus probabiliter præſumitur ignorare ea, quæ ſunt facta in ciuitate. ibid.nu 5.

Ciues pro ciuitate ſunt teſtes idonei, quando non ſentiunt commodum in particulari. cõcluſ 295.num.19.

Ciuitatis ea præſumuntur eſſe, quæ intra fines eiuſdem reperiuntur. concl.296.nu.1.

Ciuitatis quæ intra fines reperiuntur, ſi ſunt ad vſum eiuſdem, præſumuntur omnino eſſe de bonis illius ciuitatis.ibid.num.1.

Ciuitatis præſumuntur eſſe non ſolum immobilia bona, ſed etiam mobilia, quæ intra fines eiuſdem exiſtunt. ibid num.3.

Clamor, ſeu vociferatio nocturna contra latrones, vbi aliud veſtigium non apparet, non probat furtum. concl.273.nu.20.

Clandeſtina dormitio arguit contra ſimul dormientes. concl.312.num.5.

Clandeſtinitas facit præſumere fraudem, etiam ſi contractus celebratus ſit inter ruſticum, vel militem. concl.445.

In claris non eſt opus diſputatione. concl. 96. num.18.

Claues traditæ in loco propinquo rei poſſeſſionem arguunt. concl.298.nu.7.

Clauium traditione transfertur ſola cuſtodia rerum clauſarum. concl.298.nu.12.

Clauium receptio probat poſſeſſionem eius rei, cuius claues traditæ ſunt. concl.298.nu.1.

Clauium traditio poſſeſſionem non arguit, niſi claues traditæ ſint apud illam rem, cuius ſunt. concl.298 num.4.

Clauium traditione transfertur rei poſſeſſio, quando ſit in rei præſentia. ibid nu 5.

Clauium traditione ſi res eſt præſentia, vt in ciuitate, vel territorio, videtur poſſeſſio tradita, & ſi eſt in abſentia nequaquam. concl. 298.num 9.

Clauium traditione res immobilis tradita non præſumitur niſi appareat de venditoris voluntate. concl.298 nu.10.

Clauibus traditis videtur tradi poſſeſſio eorũ, quæ ſub clauibus ſunt. concl.297.nu.7.

Clauſula codicillaris abſq; dubio appoſita eſt de mente teſtatoris, quãdo teſtamentum ſcriptum eſt manu ipſius. concl.300.nu.5.

Clauſula, produco ſi, in quantum pro me faciunt, tradita eſt remiſſiue.q.6.nu.113.

Clauſula, quod donauit ob multa, & grata ſeruitia accepta, potius inducit ſimulationem, quàm probationem meritorũ. conc.444.n.2.

Clauſula, non obſtante, & clauſula, ex certa ſcientia, qui probantur. concl.182.nu.3.

Clauſula inſolita probatur appoſita in aliquo inſtrumento ex inſpectione multorum inſtrumentorum. concl.299.nu.1.

Clauſula ſolita poni in certo loco, ſi trãſfertur contra ius, intelligitur inſerta loco ſuo. concluſ. 299 nu 8.

Clauſula, non ſe aſtringens, quid operetur, cõcluſ.28. num.2.

Clauſula precarij videtur excludere fraudem. concl.358 num.6.

Clauſula codicillaris non præſumitur appoſita de voluntate teſtatoris, ſed e ſtilo, & capite Notariorum. concl.300.nu.1.

Clauſula codicillaris ex voluntate teſtatoris appoſita præſumitur, cum teſtamentum publice coram eo legatur. ibid.num.2.

Clauſula codicillaris nõ intelligitur ſcripta ex mente teſtatoris, quando eſt conſuetudo, ſeu ſtilus illius notarij, qui teſtamentum ſcripſit, apponere clauſulam codicillarem. ibidem num.3.

Clauſula precarij nõ excludit præſumptionem ſimulationis, quando donatio tendit in præiudicium fiſci, vel aliorum creditorum, etiã ſi non concurrerent aliæ coniecturæ, vel præſumptiones. concl.358 nu.8.

Clauſula generalis excluſiua non probat excluſionem perſonarum priuilegiatarum. concl. 301.num.2.

Clauſula in principio, ſeu præcedentibus poſita non probatur ex mente diſponentium in ſequentibus repetita. ibid num.3.

Clauſula in præcedẽti capitulo poſita non cenſetur repetita in ſequenti in his, quæ pertinent ad facti narrationem. ibid.num.4.

Clauſula, ſi & in quãtum, quid operetur in dilatione appellationis. concl.119.nu.1.

Clauſula vbi probatur inſolita, inducit ſuſpicionem ſimulationis actus concl 299 nu. 18.

Clauſula in ſupplicatione appoſita, & quouis alio modo vacans, quam vim habeat. concl. 181.num.2.

Clauſula, quouis alio modo vacans, comprehẽdit etiam vacationem in alia perſona interuenientem, quam in expreſſa, & indiſtincte omnes modos vacandi. concl.181.nu.5.

Clauſulæ conſuetæ in dubio præſumuntur appoſitæ in inſtrumento potius, quam inſolitæ. concl.299.nu.3.

Clauſulæ conſuetæ licet habeantur pro appoſitis, iuramentum tamen, quod ſolet præſtari, ſi non eſt præſtitum, Notarius nõ debet apponere. concl.299.nu. 17.

Clauſulæ omnes in contractibus appoſitæ præſumuntur appoſitæ, vt probent, & aliquid operentur. concl.301.nu.1.

Clauſulæ in inſtrumento appoſitæ non probantur inſolitæ, ſi conſtet de conſuetudine generali, vel præcipua ipſius notarij, clauſulas huiuſmodi ſolere apponi. concl. 299.nu. 5.

Clauſulæ, & alia inſolita in inſtrumento appoſita ſolent reddere ſuſpectum contractum. concl 440.nu.5.

Clauſulam codicillarem appoſitam eſſe ex mente teſtatoris tunc præſumitur, quando eſt conſuetudo generalis Notariorum illam ſcribendi, quia videtur eſſe conſuetudo populi, & omnium teſtantium. concluſio.300 num.4.

Clauſulam inſolitam in aliquo inſtrumento fuiſſe appoſitam aſſerens probare debet. conc. 299.num.1.

Clauſulam in principio poſitam referri ad ſequentia, regula eſt. concl.301.nu.1.

Cleomenes, & alij ſub cuſtodia traditi mutuis in carcere vulneribus ſe necantes, & incuria cuſtodis ſe ipſos occidiſſe præſumũtur.concl. 367.num.15.

Clericalis tonſura probatur per vnum teſtem. concl.303.nu.7.

Clericatus ex tempore non præſumitur, quando non eſt probata neque deducta poſſeſſio. concl.304.nu.12.

Clericatus nõ probatur ex diuturna poſſeſſione celebrandi miſſas. ibid nu.13.

Clericatus per litteras epiſcopi probatur. cõcl. 305.num.1.

Clericatus probatur per ſolam aſſertionem Cardinalis dicentis quem eſſe clericum. cõcluſ.305.num.15.

Clericatus per duos teſtes, qui actui interfuerint, probari poteſt, ſi litteræ amiſſæ ſint. concl. 303. nu. 1.
Clericatus ſufficienter per ſolum habitum probatur, quando ex huiuſmodi probatione non emergeret graue præiudicium. concluſ. 302. num. 3.
Clericatus non probatur ex habitu, & tonſura, quando agitur de commodo ipſius aſſerentis ſe clericum, ſecus. ibid nu. 4.
Clericatus probatur per teſtes, maxime quādo dicitur ſcripturam amiſſam eſſe. concl. 303. num. 11.
Clericatus poſſeſſio ſi deducta eſt leuat onere probandi. concl. 304. nu. 10.
Clericatus probatur per litteras promotionis ad diaconatum. concl. 305. nu. 3.
Clericatus non probatur ex nominatione ſummi Pontificis, vel epiſcopi in litteris collationis beneficij, ibid. nu. 4.
Clericatus probatur etiam per indicia, & argumenta. ibid. nu. 5.
Clericatus probatur ex confeſſione partis. ibid. num. 6
Clericatus per duos teſtes probari poteſt, quādo non agitur de materia obiectionis, vel quādo probare intendens nō patitur defectum natalium. concl. 303. nu. 3.
Clericatus etiam per vnum teſtem probari poteſt quando tractatur de nemini præiudiciuo offerendo. ibid. nu. 4.
Clericatus probatio per duos teſtes fieri debet, quando lis eſt in iudicio ſuper aliquo beneficio. ibid. num. 5.
Clericatus probatur ex diuturna poſſeſſione. concl. 304 nu. 1.
Clericatus de iure ciuili nō poteſt probari, niſi per ſcripturam. concl. 303. num 9.
Clericatus de rigore iuris non præſumitur ex poſſeſſione habitus. concl. 302. nu. 22.
Clericatus probatur ex diuturna poſſeſſione ad hoc, vt quis in eius poſſeſſione manu teneatur. concl. 304. nu. 8.
Clericatus omnino per ſcripturam, vel per teſtes probari debet, ſi clericus ad beneficium admitti velit. Subampliā, vt ibid. concl. 304. num. 20.
Clericatus defectum opponens probare cogitur. ibid. nu 21.
Clericatus probatur per famam concurrentibus aliquibus adminiculis. concl. 305. nu. 11.
Clericatus illegitime nati probatur per famam concurrentibus alijs coniecturis. ibidem num. 12.
Clericatus illegitimi non probatur ex ſola fama. ibid. nu. 13.
Clericatum plene docere debet Vltramontanus & Tranſalpinus. concl. 302. nu. 15.
Clericatum auctoris ſui probabit, qui probauerit ipſum fuiſſe per triennium pro clerico habitum. concl. 304. nu 6.
Clericus læſus probare debet ſe clericum, & docere de clericato ad hoc, vt qui ipſum percuſſerit in pœnam incidat c. ſi quis ſuadente. concl. 305. nu. 5.
Clericus & clericatus probatur ex ſola poſſeſſione habitus, & clericalis tonſuræ. ibidem num. 6.
Clericus ex poſſeſſione clericalis habitus debet à iudice haberi pro vero clerico. ibi. n. 7.
Clericus præſumitur profanus, cum nō induat ſacerdotis veſtes, neque tonſura inſignitus incedat. ibid. nu. 8.
Clericus illegitimus vltra poſſeſſionem habitus clericalis probare debet ſuum clericatum per literas, & non per communem exiſtimationem, & ſibi gratiam factam, vel legibus ſolutum fuiſſe. concl. 302. nu. 18.
Clericus licet illegitimus, & non diſpenſatus quoad poſſeſſionem, ſeu quaſi beneficij, & clericatus, manutenendus eſt in ſtatu, in quo reperitur, ibid. nu. 19.
Clericus illegitime ſi captus ſit pro criminali cauſa a foro ſeculari, remittendus eſt ad ſuum iudicem eccleſiaſticum. ibid. nu. 20.
Clericus ſi diu fuerit in poſſeſſione clericatus, de æquitate clericus præſumitur. concl. 302. num. 24.
Clericus ſtante probatione præſumptione emergente ex poſſeſſione habitus, non debet probare ſe clericum electum, ſed qui hoc negauerit, probare tenetur. concl. 302. nu. 12.
Clericus nunquam poteſt torqueri, niſi ſit de crimine infamatus, etiam ſi contra eum mille indicia eſſent. concl. 312. nu. 5.
Clericus reſidere in eccleſia tenetur. concluſ. 6. num. 2.
Clericus quando eſt actor, vt ſibi adiudicetur beneficium, non ſufficit ei diuturna clericatus poſſeſſio, ſed docere debet de clericatu per ſcripturam, aut teſtes in ſubſidium. concluſ 304. nu. 19.
Clericus oſculans mulierem præſumitur facere bono zelo. concl. 64. nu. 6.
Clericus aſtans bello iniuſto, nihil faciens, ſed eius præſentia accendit pugnantes, homicidia ſequentia faciunt ipſum irregularem. concl 159 nu. 7.
Clericus amplectens mulierem, non præſumitur cauſa adulterij, maxime ſi vetula, vel deformis eſſet, vel alias de qua natura non permitteret hoc ſuſpicari, vt in coniuncta ſanguine, niſi eſſet ſcholaris. concl 59. num 16.
Clericus ratione presbyteratus eſt magis idoneus teſtis, quàm laicus. concl 306 nu. 1.
Clericus concubinarius nedum a teſtimonio reijcitur, ſed nec ad dignitatum gradus, & honores promoueri poteſt. concluſio. 340. num. 19.
Clericus cōfeſſus coram laico remittitur cum proceſſu ad Epiſcopum. concl. 497. nu 7.
Clericus ex poſſeſſione habitus præſumitur quoad fori priuilegium, non tamen quoad beneficium obtinendum. conc. 302. nu. 20.
Clericus volens facere homicidium, & non fecit: quia non potuit, efficitur irregularis. concl. 138. nu 7.
Clericus, qui eſt in poſſeſſione clericatus, ſi eſt poſſeſſor beneficij, clericus præſumitur. concluſ. 302. nu. 16.
Clericus, vel ſacerdos poteſt reuelare cōfeſſionem de cōſenſu, & licentia expreſſa ſibi data a pœnitente, & confitente. concluſio. 277. num. 10.
Clericus nō poteſt teſtificari contra laicum in cauſa criminali in qua agitur pœna ſanguinis. concl. 306 nu 6
Clericus teſtificari poteſt in cauſa criminali, vbi pœna ſanguinis non agitur. ibid. nu. 7.
Clericus dicitur quodammodo teſtis omni exceptione maior. concl 306 nu 3.
Clericus poſt clericatum in dubio præſumitur as quiſiuiſſe intuitu beneficiorum, & eccleſiæ. concl. 302. nu 6.
Clericus nemo probatur ex eo, quod incedat in habitu & tonſura clericali. concl. 305. nu. 1.
Clericus ex confeſſione extraiudiciali torqueri non poteſt niſi eſſet infamatus. concl. 350. num. 12.
Clericus confitens adulterium, de adulterio non punitur, ſed de gloriatione, quæ ex illo reſultat. concl. 350. nu. 37.
Clericus etiam ſi mille indicia haberet contra ſe, torqueri non poteſt ex confeſſione extraiudiciali, niſi ſit infamatus. concl. 350. nu. 14.
Clericus ſecularis ſi habet beneficium exigens reſidentiam vtpote curatum, præſumitur ibi ſortiri domicilium, ſecus ſi non requirat reſidentiam. concl 534. nu. 3.
Clerico tanta fides habetur, vt nō poſſit repelli à teſtimonio dicendo pro ſua eccleſia abſque iuſta cauſa. concl. 306 nu 4.
Clerico, qui intra ſepta domus ſuæ continet matrem, filias ſuſceptas ante clericatum, & ſorores, ſeu germanas, nihil ſiuit criminis exiſtimari fœdus naturale permittit. concl. 312. num 8.
Clericum ſe aſſerens docere debet de titulo, vt obtinere poſſit beneficium, ac declinare iudicem ſecularem. concl. 302. num. 2.
Clericum contra non poteſt procedi ad torturam, vrgentibus quibuſcunque indicijs, niſi ipſe ſit infamis. concl. 497. nu. 8.
Clericum ſe eſſe probare debet impetrans beneficium, alioqui non obtinebit. concl. 302. num. 11.
Clericum quem non eſſe aſſerens, probare debet. concl 304 nu. 3.
Clerici non ſolum repellendi non ſunt à depoſitione teſtimonij, ſed omnino cogendi tam pro ſua eccleſia quàm contra eam, deficientibus alijs probationibus. concl. 306 num. 5.
Clericorum genus præſumitur auariſſimum. concl. 150. nu. 2.
Clientulus teſtis eſſe poteſt finita clientela. concl. 307. nu. 4.
Clientulus non eſt idoneus teſtis pro patrono ſuo. concl. 307. nu. 1.
Clientulus repellendus eſt à teſtimonio propter affectionē, quæ regulariter repellit reſtem à teſtificando. ibid. nu. 2.
Codicillus, quādo agitur, quo pacto factus ſit, per duos teſtes probatur. concl. 308 num. 1.
Cognatio ſpiritualis maior eſt, quàm vinculum adoptionis. concl. 310. nu. 2.
Cognatio inter compatrem, & filium leuatum à ſacro fonte contrahitur quædam ſpiritualis, ex qua oritur affectio quæ repellit eos a teſtimonio. concl. 332. nu. 9.
Cognatio ſpiritualis videtur ſolum operari quoad impediendum matrimonium, & quoad præſtandum reuerentiam, & non quoad reliqua. concl 332. num. 13.
Cognatus licet dicendus ſit perſona domeſtica, & tamen a teſtimonio dicendo repellendus eſt. concl. 310. num. 2.
Cognitio literæ vel manus alicuius quomodo habeatur. concl. 110. num. 11.
Cognitio plenaria quomodo attendatur. concl. 33 num. 52.
Cogitatio mentis probatur per ſolam confeſſionem. concl. 309. num. 1.
Cogitatio mentis aliter quam per confeſſionem probari poteſt. ibid. num. 2.
Cognito vno de contrarijs cognoſcitur & aliud. quæſt. 6. num. 35.
Cohabitare dicuntur, qui ſimul vna viuunt, & commenſales ſunt. concl. 341. nu. 20.
Coitus præſumptiones ex eiuſdem domicilij habitatione & in ſimul cubatione, non tantæ ſunt fidei, quin aliæ præſumptiones in contrarium admittantur. concl 312. nu. 18.
Coitus ex coniecturis, & præſumptionibus probari poteſt. ibid. nu. 19.
Coitus coniecturæ quæ ſint. ibid. num. 20.
Coitus probatur, cum vir ad mulierem frequenter accedere conſueuit, & cum moratur ſolus cum ſola, & nudus cum nuda. ibid. nu. 21.
Coitus, & copula carnalis directe non poteſt probari etiam ſi deprehenderetur in loco nudus cum nuda. ibid. nu. 22.
Coitus poteſt probare per iuramentum viri dicentis ſe cum muliere concubuiſſe. ibid. numero 23.
Coitus non præſumitur in fratre cum ſorore, nec in conſanguineo cum conſanguinea. concluſ. 315. num. 9.
Coitus non eſt accuſabilis, quando quis tenet duas concubinas. concl. 341. num. 17.
Coitus præſumitur, quādo vna cubauerint vir, & mulier, & in eodem thoro quia cum puella iacuerit. concl. 315. num. 1.
Coitus non præſumitur in valetudinario, & qui ex aſpectu arguatur frigidæ eſſe naturæ. concluſ. 315. nu. 16.
Coitus præſumitur, quando diu quis cum aliqua muliere habitauerit. concl. 312. nu 26.
Coitus præſumptio tollitur in affinibus, & conſanguineis proximioris gradus. ibid nu. 7.
Coitus præſumitur etiam in conſanguineis, ſi vna cubauerint. concl. 321. num. 3.
Coitus præſumitur in conſanguineis remotioris gradus, ſi viſi fuerint ſimul dormire. ibid. numero 4.
Coitus impotentia probatur per confeſſionem viri in ſui præiudicium, concl. 311. nu. 1.
Coitus impotentia ad hoc, vt diſſoluat matrimoniū, requiritur quod durauerit per triennium. concl. 311. nu. 2.
Coitus impotentia vbi probatur per alia ſigna vrgentia, & manifeſta, non requirit triennalem cohabitationem ad matrimonij diſſolutionem. concl. 312. nu. 4.
Collatio facta aliquo impulſu nulla eſt. concl. 313. num. 4.
Collatio ſimoniaca eſt, & nulla, ſi collator conferat, vt parem gratiam pro beneficio alicuī referat. concl. 313. num. 2.
Collatio ordinaria pendet à ſola voluntate ordinantis, niſi præcedant requiſita iuris. concluſ. 304. nu 17.
Collatio præſumitur facta intra tempus. concl. 16 num. 18.
Collatio beneficij clandeſtina, & contractus clam factus licet ſimulata præſumantur, non tamen nulla ſunt. concl. 176 nu. 7.
Et de beneficij collatione vide in concluſione, collatio.
Collatio vt dicatur habilis, probari debet ſcientia

Digitized by Google

tia ſufficiens & mediocris, quæ ſatis ſit ad adminiſtrādum illud beneficium, quod quis obtinet. concl.313. num.15.
Collatio probari debet facta bonis moribus prædito. ibid.num.16.
Collatio vt dicatur habilis, probari debet, vt is, cui confertur ſit habilis,& idoneus. ibid.numero 11.
Collatio vt habilis dicatur, ætas legitima probanda eſt. ibid. num.12.
Collatio debet eſſe facta ſine aliqua diminutione. ibid.num.5.
Collatio prius facta præſumitur à Pont. Max. quam ab ordinario. concl.314. num.1.
Collatio beneficij perpetua eſſe debet,& facta, vt quis perpetuo illam poſſideat. concl.313. numero 9.
Collatio beneficij facta clam,præſumitur ſimulata,& non valet. concl.315. num.6.
Collatio beneficij facta contra interloquutoriam præſumitur ſubreptitia. ibid.num.7.
Collatio beneficij poteſt per collatorem probari, dummodo producatur vt teſtis. concl. 174. num.5.
Vide ibi contrarium.
Collatio beneficij poteſt probari per inſtrumentum admiſſionis illius, ad quem ſpectabat,ac etiam per teſtes. concl.173.num.10.
Collatio beneficij palam facta, idoneitatem perſonæ præſumit, & contrarium aſſerens probare debet. concl.176. num.6.
Collatio facta abſenti, antequam ipſe declarauerit voluntatem,nullius eſt momenti. concluſ.315 num.19.
Collatio, vt valeat ex parte rei, probari debet, quod beneficium ſit vacans. ibid.num.20.
Collatio probari poteſt per inſtrumentum, ſeu per teſtes in iudicio. ibid.num.21.
Collatio Epiſcopi prius facta, quàm illa vicarij ſui. concl.314.num.2.
Collatio ordinarij prius eſſe facta præſumitur, ſi habet horam determinatam, quæ in collatione Pontificis Maximi non ſit appoſita. ibid.num.3.
Collatio Papæ non præfertur collationi ordinarij, quando ab ordinario prouiſus reperitur in poſſeſſione. ibid.num.4.
Collationi, vt credatur, neceſſe eſt, vt facta ſit præſentibus teſtibus fide dignis. concl.313. numero 8.
Collationem fama probat,quando aliquis conſequitur beneficium ab aliquo, ad quem de iure non ſpectat collatio, ſecus vt ibidem. concl.313.num.25.
Collationem habens ab ordinario præfertur collationi Papæ. concl.174. num.2.
Collationem beneficij ad aliquem pertinere probatur per famam, & communem opinionem, atque per inſtrumentum. concluſ.313. numero 22.
Collationem alicui pertinere, ſatis eſt docere per litteras, vel inſtrumentum, beneficium conſueuiſſe per talem conferri, & ad illum colationem,& inſtitutionem ſolere pertinere. ibid. num.23.
Collator admittitur, vt aliquo pacto iudicem doceat, & ad aliquod indicium. concl.315. numero 4.
Collator poteſt aſſiſtere illi, cui contulit beneficium. ibid.num.5.
Collator beneficij non videtur idoneus teſtis pro illo,cui fecit collationem. ibid.num.1.
Collatoris ex parte quę probanda ſint vt collatio valida probetur. concl.313. num.2.
Collectam aliquē ſoluiſſe probatur per teſtes, etiam vniuerſitatis. concl 316.num.8.
Collectæ præſumuntur potius ſolutæ contra voluntatem quàm ſponte. ibid. num 9.
Collectę ſolutio indiſtincte probari non poteſt per teſtes. ibid.num.3.
Collectas nō eſſe ſolutas,qui dicit, probare debet. ibid.num.8.
Collectas quem ſoluiſſe, vel non ſoluiſſe probatur per librum exactoris. ibid.num 4.
Collectoria eſt officium, quod & honorem, & vtilitatem Reipublicæ affert, & confertur in inuitum. concl.317.num.26.
Collector non tenetur probare ſe acceptaſſe,& exercuiſſe officium collectoriæ. ibid.nu.25.
Contrarium. num.27.
Collectoris facultas probatur per literas originales, non autem per earum tranſumptum. ibid.num.6.
Collectoris facultas ſiue commiſſio debet probari per literas, & non per teſtes. concl.317. numero 1.
Collectoris deputatio poteſt probari per teſtes ſi aliquis deputatus eſt in collectorem in eccleſiis vrbis Romæ, in vrbe exiſtente Papa. ibid.num.9.
Collectoris literæ cum illius ſigillo ſine manu notarij,& ſubſcriptione teſtium, probant facultatem, & deputationem ſubcollectoris. ibid.num.3.
Collectoris poteſtas poteſt per teſtes probari, quando litteræ collectoriæ amiſſæ ſunt. concluſ 317.num.11.
Collectoris facultas probatur per literas in actu delegationis, vel ſimplicis cognitionis. ibid. numero 14.
Collectoris,vel ſubcollectoris deputatio,ſi nec per literas,nec per teſtes conſtat, nec etiam per communem hominum exiſtimationem poteſt probari. ibid.num.17.
Collegiatus poteſt eſſe teſtis in cauſa collegij. concl.318.num.1.
Collegiatum quem non eſſe probatur quando cohortales dicunt ipſum non eſſe ex eorum numero. concl 319.num.5.
Collegiati pro collegiatis teſtificari non poſſunt quando illi ex collegio alios teſtes habere poſſunt. concl 318. num 2.
Collegiati teſtes eſſe nequeunt pro collegio, quando de collegij commodo agitur, quod ſigillatim ſpectat ad vtilitatem ſingulorum. ibid.num.3.
Collegiati teſtificari poſſunt pro collegio,quando ſe referunt ad aliquod inſtrumentum vniuerſitatis. ibid num 4.
Collegium probatur ex communi ſigillo,communi tractatu, area communi, refectorio, & dormitorio, ac ex fraternitate, & familia commune. concl 319.num.1.
Collegium tres faciunt. ibid.num.2.
Collegium omne præſumitur illicitum, niſi probetur licitum. ibid.num 3.
Collegium & fraternitates, vt vocant, battentium,an dicantur loca pia,& collegia approbata. ibid.num.4.
Colluſio eſt difficilis probationis, & propterea probatur ex coniecturis. concl.322. nu.1.
Colluſio in dubio non præſumitur, niſi probetur. ibid.num.2.
Colluſio probatur, quando inter accuſatum, & inter accuſatorem ſit magnus vſus, & familiaritas. ibid.num.3.
Colluſio facta probatur ex familiaritate accuſatoris, & accuſati. ibid.num.4.
Colluſio non præſumitur ex concordia,& amicitia in iudicio ciuili. concl.322. num.6.
Colluſio probatur, ſi accuſatus, & accuſator, poſt litem conteſtatam non compareant in termino ſtatuto per Iudicem. ibidem numero 7.
Colluſio probatur, ſi aliquis veras probationes abſcondit,vel diſſimulat, & falſas exculpationes admittit. ibid.num.8.
Colluſio probatur, ſi teſtes corrupti ſunt, vel iudices, vel examinatores facti, & opera acti. ibid.num.9.
Colloquium præſumit animum deliberatum, & quomodo. concl.98 num.11.
Colonus teſtis eſſe non poteſt pro domino. concl.320.num.1.
Colonus pro domino teſtis eſſe poteſt,quando de re minima tractatur. ibid.num 8.
Colonus partiarius ſi adhibebitur in teſtem, recte probabit pro domino ſuo, quando agitur de proprietate alicuius rei, non autem de fructibus. ibid.num.9.
Colonus aſcriptitius, & mercenarius, qui cum ſibi libuerit non poteſt recedere, teſtis eſſe non poteſt pro domino. concl.320. nu.2.
Colonus partiarius, qui non eſt domeſticus,& non dicitur productus è domo producentis, pro domino teſtis eſſe poteſt. ibidem numero 3.
Coloni teſtes ſine nullo diſcrimine probant, quando non agitur de eorum emolumento, & commodo. concl.320. num.6.
Coloni teſtari poſſunt pro domino, eo ita iubente, nedum de proprietate, ſed etiam de poſſeſſione fundi,quando ſunt coloni, & laboratores in poſſeſſione,de qua agitur.ibid. numero 7.
Coloni ſi plures ſunt, probant pro domino. concluſione 320. numero 10.
Coloni noſtri temporis ſunt idonei teſtes pro dominis, & contra dominos. concluſio.320. numero 4.
Colonis teſtibus quanta fides ſit adhibenda, à iudice inueſtigandum eſt. ibid.num 5.
Color quæſitus præſumitur de contractu.conc. 442. num.10.
Comes ſub dominio Regis in dubio præſumitur habere comitatum iure proprio, & non tanquam feudalem. concl.323.nu.1.
Comes ſub dominio Regis comitatum habens, iure proprio habere præſumitur.concluſ.79. numero 10.
Comes ſi ſeruitia Regi præſtiterit, præſumitur ea tanquam ſuo ſuperiori feciſſe, non tanquam domino feudi. concl.323. nu.2.
Comitem ſub dominio Regis habens Comitatum tanquam feudalem probatur, ſi ſumus in antiquis per famam. ibid.num.4.
Comes Palatinus vltra exhibitionem priuilegij probare debet ſe eſſe illum, cui fuit conceſſa facultas, vel ab illo deſcendere,cui ante fuit conceſſum priuilegium legitimandi. concl.324 num 8.
Comiti Palatino aſſerenti ſe poteſtatem habere legitimandi non creditur, niſi id probet per eius priuilegium. ibid.num 5.
Comiti Palatino aſſerēti ſe habere poteſtatem legitimandi non creditur, etiam ſi vna cum aſſertione concurreret longitudo temporis. ibid num.6.
Commiſſio iudicis in citatione præſumitur, vbi eſt conſuetudo non ſcribendi huiuſmodi commiſſiones citandi. concl.294. nu.13.
Commiſſio valet, quando plura narrata ſunt,& aliqua ſunt vera, etiam ſi narrans iuraſſet omnia narrata ſe credere eſſe vera. concluſ. 325. num 9.
Commiſſio,vt valeat,in qua narrata ſunt plura capitula, quorum aliqua vera, & aliqua falſa ſunt, ſufficit probare vnum,quod verum ſit. concl.325. num.1.
Commiſſio ſubcollectoris, & eius poteſtas, ac exercitium probari poteſt per teſtes,qui fuerunt præſentes tempore commiſſionis ſibi factæ. concluſ.317.num.16
Commiſſio facta præſumitur Cardinalis in his, quæ veniunt in forma generali legationis. concl.169.num 2.
Commiſſio in caſu, quo eſſet probanda, poteſt probari per teſtes probantes de communi reputatione. concl.140.num.11.
Commiſſio facta ſuper diuerſis, & pluribus articulis à iure communi diſcrepantibus requirit ſcripturam. concl.316 nu 4.
Commiſſio iudicis præceſſiſſe præſumitur ex relatione nuncij in actis factæ. concluſ.294. numero 3.
Commiſſio iudicis in cauſis ciuilibus de conſuetudine præſumitur conſtito de relatione nuncij aſſerentis ſe iudicis mandato citaſſe. ibid.num.4.
Commiſſio Epiſcopi, vel Legati de cōferendis beneficiis facta viua voce Vicario ſuo generali valet, & probatur per teſtes. concl.316. numero 1.
Commiſſio, & ſubdelegatio probatur per litteras ſolo ſigillo legati ſigillatas. concl.317.nu.5.
In commiſſione ſi plura narrentur, quorum aliqua falſa, aliqua vera ſint, ſi eiuſdem effectus ex veris ſequi poteſt, valet commiſſio. concl 181. num.3
In commiſſione cum plura capitula narrantur, quæ de iure minime neceſſaria ſunt, ipſa in disiunctiuam reſoluuntur. concl.325. nu.3.
Commiſſiones factæ per Papam,vel Imperatorem non poſſunt probari per teſtes, ſed per literas,& ſcripturam. concl.316. nu.3.
Commodatarius tenetur de leuiſſima culpa. concl.467. nu 12.
Commodatarius non tenetur de furto ex leuiſſima culpa, quando furtum eſt patratum à perſona coniuncta, à qua non ſuſpicatur. ibid.num.13.
Commodatarius non tenetur, quando furtum fuit factum a famulo commodato, vna cum re commodata. ibid.num 14.
Commodatarius non tenetur de cuſtodia, quando famulus fuit tranſmiſſus,vt cuſtodiat rem commodatam. ibid.num.15.
Commodatum præſumitur factum rogatu commodatarij. concl.327.nu.1.

Commodatum ſi perierit, commodatarius tenetur nedum de dolo, ſed etiam de culpa. concl.327. num.2.

Commodatum quando aliquid repetitur, cautio eſt, vt in libello dicatur, ſe commodaſſe ad requiſitionem ipſius commodatarij, & è conuerſo, commodatarius debeat facere articulos, quod ſponte res commodata ſibi fuerit oblata. ibid.num.3.

Commodatum qua cautione probari poterit, quando deficiant modi probandi per teſtes, vel per inſtrumenta, ibid.num.4.

Commodata res ſi pereat penes commodatarium, ipſe probare tenetur rem peremptam, ſed agens contra eum probare debet quod eius dolo, vel graui culpa illa perempta ſit. concl.327.num.7.

Communio præſumitur inter fratres quoad ſocietatem, & communionem fructuum, & lucrorum, non autem omnium bonorum. concluſ.328.num.7.

Communio præſumitur ex eo, quod quis habeat tigna immiſſa in muro ab aliquo poſſeſſo. ibid.num.8.

Communio regulariter non præſumitur. concluſ.328.num.1.

Communio præſumitur diſcordiam, & diſſenſionem excitare. ibid.num.2.

Communio dicitur mater diſcordiæ. ibi.nu.3.

Communio probari poteſt ex coniecturis, præſumptionibus, ac actibus, qui nõ poſſunt fieri citra ius, & nomen ſocietatis. ibid.num.4.

Communio probatur contracta inter fratres, quando diu ſimul habitauerint, & omnia lucra communicauerint, nec ad inuicem rationem bonorum reddiderint. ibid. num.5.

Communio præſumitur inter fratres, niſi contrarium probetur. ibid.num.6.

Communis vſus loquendi præualet propriæ verborum ſignificationi, quando probatur extitiſſe tempore conditi ſtatuti. concl.329. numero 9.

Communis vſus loquendi eſt difficilis probationis. ibid.num.1.

Communis opinio in iudicando quotieſcunq; reperitur falſa euidenter, vel probabilibus rationibus, & argumentis conuinci poteſt, non eſt ſequenda. concl.395. num.29.

Communis vſus loquendi probatus dicitur à teſtibus deponentibus, quod inoleuerit per decem annos ante. concl.329. num.5.

Communis vſus loquendi non eſt in loco, ſi teſtes non concludunt de tempore decem annorum. ibid.num.6.

Communis error facit ius. concl.188.nu.14.

Communis loquendi vſus præfertur proprietati ſermonis. concl.329 num.3.

Communis opinio non probat plene titulum in beneficialibus, maxime aduerſario ſe opponente. concl.471.num.2.

Communis opinio inducit præſumptionem, quæ transfert onus probandi in aduerſarium, ſi poſſeſſor petit abſolutionem, non autem adiudicationem. concl.464.num.8.

Communis ſententia eſt, auum in dubio præſumi neptem dotare filij contemplatione. concluſ.156.num.8. Contrarium num.9.

Communis error nihil operatur, quando nullum reperitur fundamentum. cõc.317.nu.19.

Communis opinio maioris eſt auctoritatis, quàm ſit Rota. concl.484.num.8.

Communis opinio probatur per plura inſtrumenta, & non ea vnius dicto. concluſ. 394. numero 13.

Communis opinio auditorum ſacri Palatij circa clauſulam, quouis alio modo vacans, refertur per Ioan. Cald. concl.181. nu.6.

Communem vſum loquendi qui allegat, illum probare debet. concl.329. num.2.

Communem vſum loquendi rectè probãdum, quomodo ſit formandus articulus. ibid.numero 4.

Communitas inquiſita de negligentia in capiendo homicidas, quibus modis probare poterit ſuam diligentiam. concl. 518. num.2.

Comparatio literarum ſimpliciter non probat, ſed egit alio adminiculo, vel ſubſcriptione trium teſtium. concl.330.num 4.

Comparatio ſola litterarum in libro rationum Caij, in quo aliquid reperitur ſcriptum contra Sempronium ab eodem Sempronio, non ſufficit, ſi eo libro Caius vti velit. ibid.numero 19.

Comparatio literarum per ſe ſola non probat, tam in apocha, quàm in epiſtola, & ſimilibus ſcripturis. concl.330. num.14.

Comparatio ſola literarum facit plenam fidem, quando tractatur de comparatione publici inſtrumenti. ibid. num.15.

Comparatio inſtrumenti poteſt fieri nõ ſeruata illa ſolemnitate, quæ traditur regulariter in comparatione facienda. ibid.num.16.

Comparatio ſola literarum plene probat in libris rationum. ibid.num.17.

Comparatio ſola litterarum non probat, nec ſufficit ad probandum falſitatem. ibid. numero 25.

Comparatio literarum in crimine falſi facit indicium ad torturam. ibid.num.26.

Comparatio literarum eſt inditiũ indirectum falſitatis, quod non ſufficit ad torquendum. ibid.num.27.

Comparatio literarũ, ſeu ſcripturæ, plene probat, ſi adeſt ſubſcriptio trium teſtium grauium, & honeſtorum, qui recognoſcant eorum ſubſcriptionem, affirmantes ſcripturam illam eſſe ipſis præſentibus ſcriptam. ibidem numero 28.

Comparatio literarum dat plenam fidem epiſtolæ negatæ, ſi non habeat ſigillum. ibid. numero 11.

Comparatio literarum concurrere debet ad probandum apocham. concl.110.nu 19.

Comparatio literarum fallax. ibid. nu.20.

Comparatio literarum per ſe ſola non probat, quod literæ conſueuerunt mutari ex curſu temporis. concl 330. num.1.

Comparatio literarum ſemiplene probat. ibid. numero 7.

Comparatio literarum plenam probationem facit. ibid.num.8.

Comparatio literarum apochę priuatæ perſonæ ſemiplene probat, ſed in libris mercatorum, rationum, & in epiſtola ſcripta abſenti, plene probat. ibid.num.9.

Comparatio literarum quomodo fiat. quæſt.12. numero 2.

Comparatio literarum plene fidem facit. quęſt. 12 numero 3.

Comparatio literarum quando probet, & quando non. concl.330.num.30.

Comparatio facienda tam in apochis, quàm epiſtolis, & inſtrumentis publicis ſemper iudicantis arbitrio relinquenda eſt ibid.nu.31.

Comparatio literarum quomodo, & in quibus caſibus facienda ſit. ibid.nu.32.

Comparatio literarum vt fieri poſſit, quæ requirantur. ibid.nu.33.

Comparatio literarum facienda eſt ab illis, qui ſunt in illa arte periti. ibid.nu.34.

Comparatio quæ oſtendit ſcripturam ſimul cum ſcriptura per omnia ſimilem, plene probat. concl.330.num.20.

Comparatio ſi omnimodam ſimilitudinem habet, probationem inducit. ibid.nu.21.

Comparatio literarum, ſi non omnimodam ſimilitudinem habet, ſed aliquam diſſimilitudinem, ſemiplene probat. ibid. num.22.

Comparatio, vt poſſit fieri, iudex poteſt compellere debitorem ad ſcribẽdum manu propria. ibid.nu.23.

Comparationi literarum facilius ſtatur in epiſtola, quæ mittitur abſenti. ibid.nu.12.

Comparationem literarum adminiculantur teſtes deponentes, ſe fuiſſe præſentes, quando ſcripta fuit talis ſcriptura, & vidiſſe ſcribere illas literas, & ſcripturam, de qua agitur. ibi. numero 5.

In comparatione literarum duplex requiritur ſcriptura. ibid.nu.35.

Comparitionis probatio fit per inſpectionem actorum. concl.331. nu.1.

Ad comparitionem, quæ ſpectant, remiſſiue. ibid.num.2.

Comparentibus pro citato abſente, eius abſentia allegata, conceditur terminus arbitrio iudicis conſiderato. concl.8.nu.10.

Compater poteſt eſſe teſtis pro compatre. concluſ.332.nu.1.

Compater, & patrinus prohibentur eſſe teſtes. concl.310 nu.3.

Compater poteſt eſſe teſtis in ciuili, & in capitali iudicio. concl.332. nu.7. Contrarium, ibid.

Compater nõ poteſt eſſe teſtis pro filio è ſacro fonte leuato & è contra. ibid.nu.8.

Compater iudex poteſt recuſari pro ſuſpecto, licet talis cauſa non ſit in iure determinata, ſed dubia. concl.332. nu.16.

Compater dicitur teſtis omni exceptione maior. ibid.nu 3.

Compater in cauſa, quæ ad matrimonium ſpectat, teſtis eſſe poteſt. ibid nu.4.

Compater poteſt etiam eſſe teſtis in criminali cauſa. ibid.num.5.

Compatres æquiparantur patribus naturalibus, & ideo non ſunt idonei teſtes pro filiis ſuis ſpiritualibus. ibid.nu.12.

Compenſare idem eſt, quod ſoluere. ibid.numero 2.

Compenſatio debiti non liquidi probari debet per eum, qui illam allegat. conc 334. nu.1.

Compenſatio etiam cum debito neceſſario nunquam præſumitur, quando aliquid inter viuos donatur. concl.333 num.7.

Compenſatio non præſumitur cum debito voluntarie contracto. ibid.num.3.

Compenſatio quo pacto probetur, & ex quibus coniecturis. ibid.num.4.

Compenſatio non cadit in creditore legante debitori. concluſ.96 num.23.

Compenſatio non cadit, ſi debitum ſit ſub conditione, vel in diem ab vna parte, & ex alia purum. concl.333.num.10.

Compenſatio non præſumitur, licet teſtator ſeruit obligatam leget creditori ſuo. ibid.numero 1.

Compenſatio non fit in debito voluntario ex contractu vel actu immediate voluntario. concl.96. nu.9.

Compenſatio fit in debito voluntario, quando ex verbis teſtatoris apparet legaſſe animo compenſandi. ibid.nu.10.

Compenſatio ſufficit, quod ex verbis ei æquipollentibus fiat, ibid.nu.14.

Compenſationem ad probãdum debiti debent dari duo menſes. concluſ.334. num.3. Contrarium poſt num.4.

Compromiſſum præſumitur ex laudo lato præſente, & non cõtradicente parte. concl.336. numero 1.

Compromiſſum præſumitur ex laudo antiquo. ibid.num.2.

Compromiſſum præſumitur etiam poſt decennium latum cum ſolemnibus ſuis requiſitis. ibid.num.4.

Conatus in crimine aſſaſſinij ſi effectus non fuerit ſequutus, non eſt puniendus pœna vltimi ſupplicij, ſed mitiori pœna. concl.138. numero 5.

Conatus in enormiſſimis punitur, licet non ſequatur effectus, vide ibi contrarium de conſuetudine totius Italiæ. concl.138. nu.8.

Conatus effectu non ſubſecuto, quando puniatur pro effectu conſumato, & quando non, vide remiſſiue. ibid.num.9.

Conceſſio Principis in dubio pręſumitur realis, & non perſonalis etiam in materia iuriſdictionis. concl.338. num.1.

Conceſſio in dubio realis eſt niſi ex qualitate perſonæ, & tunc præſumatur perſonalis. ibid. numero 2.

Conceſſio præſumitur realis, quando continet beneficium Principis. ibid.num.3.

Conceſſio in dubio realis præſumitur, quando facta eſt ciuitati, vel alicui vniuerſitati. ibid. num.4.

Conceſſio facta à priuato, quæ refertur ad factum, præſumitur perſonalis. ibid num.5.

Conceſſio ſi ad ius referatur indeterminate reſpectu fundi dominantis perſonalis præſumitur, ſed ſi determinate realis cenſetur. ibid. num.6.

Conceſſio in emphyteuſim, vel feudum probatur per diuturnam præſtationem cenſus, penſionis, aut ſeruitij. concl.337.num.1.

Conceſſio in emphyteuſim, vel feudum probatur per ſolutionem decem, vel viginti annorum. ibid.num.2.

Conceſſio in emphyteuſim probatur, ſi apparet quem poſſediſſe tanquam emphyteutam, vel vaſallum, & eo nomine præſtitiſſe cenſum, vel ſeruitium. ibid.num.3.

Conceſſio rei Eccleſiæ ad modicum tempus nõ requirit ſolemnitates. concl.75. nu.25.

Conceſſio rei modicæ eccleſiæ non requirit ſolemnitates. ibid.num.16.

In conceſſione ſi exprimatur, ad beneplacitum noſtrum, & ſuperiorum noſtrorum, vt tedit

A,ullo-

Apoſtolicæ, nullo pacto, nec morte concedentis, nec abſolutione eius officij præſumitur reuocatum beneplacitum concl. 188. numero 4.
Concluſio in cauſa quid ſit. concl. 347. nu. 127.
Concluſio in cauſa in dubio facta præſumitur infra tempus debitum ſcilicet dies ſexaginta vtiles. concl. 349. num. 1.
Concluſio in cauſa quot modis fiat, vide remiſſiue. concl. 349. num. 7.
Concluſio in cauſa actorum productioni finem imponit, adeo vt nihil aliud, quod ad cauſam ſpectat, poſt eam produci poteſt, & nil aliud expectatur præterquam ſola ſententia. concluſ. 17. num. 43.
Concluſio in cauſa partibus os obſtruit, & claudit, vt probationibus nullus amplius teſtis quærat locus. ibid. num. 44.
Concluſio in cauſa præſumitur nota fuiſſe iudici. concl. 339 num. 3.
Concluſio in cauſa præſumitur nota iudici, ſi ipſemet ille fuit, qui concluſit. ibid. num 4.
Concluſum in cauſa non præſumitur, niſi in actis expreſſe vel tacite concluſum appareat. ibid. num. 2.
Concluſum in cauſa dicitur, quando eſt productionibus, & allegationibus renunciatum. ibid. num. 6.
Concorditer quando quid fieri debet, ex ſolo ſilentio nõ dicitur in concordia fieri, ſed requiritur voluntatis declaratio. concluſ. 121. numero 9.
Concubina non dicitur amica. conc. 340. nu. 14.
Concubina pro ſuo Amaſio teſtis eſſe non poteſt. concl. 340. num. 8.
In cõcubina lex facilius præſumit turpem quæſtum. ibid. num. 4.
Concubina, & vxor pares cenſentur ſere omnibus in rebus, cum in affectione optime conueniant, & niſi in dignitate nihil intereſt. ibid. num. 10.
Concubina mulier non cenſetur, ſi non appareat, quod interuenit conſenſus concubinarius, & quando eſt honeſta, & libera. concl. 341. num. 26.
Concubina, licet ſine inſtrumẽtis dotalibus publice ducitur vt vxor, & ab vxore in alio, quã in dignitate, non differt. ibid. num. 23.
Concubina citra ſolemnitatem dicitur. ibidem numero 24.
Concubina quicquid ſibi comparuit, acquiſiuiſſe præſumitur ex bonis Amaſij. concluſ. 430. num. 1.
Contrarium ſub num. 2.
Concubina, & vxor comparantur. ibid. num. 2.
Concubinam habere nõ licet ſine proteſtatione, ſed oportet ipſam in vxorem habere, vel ſtupro tenere. concl. 341. num. 20.
Concubinarius manifeſtus teſtis eſſe non poteſt. concl. 340. num. 18.
Concubinarius publicus, nec contra alios teſtificari poteſt. ibid. num. 16.
Concubinarius conſenſus præſumitur, ſi mulier honeſta non eſt. concl. 342. num 11.
Concubinatus cenſetur, ſi mulier ducatur à viro in domum ſuam, & publice cum ipſa cohabitet. concl. 341. num. 21.
Concubinatus vt probetur, probari debet, quod ſit mulier, cum qua non committatur ſtuprum. ibid. num. 27.
Concubinatus præſumitur exiſtente diſparitate perſonarum. ibid. num. 1.
Concubinatus probatur per longam cohabitationem mulieris, & viri cum copula. conc. 342. num. 1.
Concubinatus, & concubinarius conſenſus in dubio præſumitur, quando mulier eſt obſcuro loco nata. concl. 341. num. 5.
Concubinatus probatur ex conſenſu concubinario. ibid. num. 11.
Concubinatus in clericis graue crimen eſt. concluſ. 340. num. 20.
Concubinatus vt probetur, requiritur, quod mulier ſit retenta in domo in ſchemate concubinæ. concl. 341. num. 18.
Concubinatus probatur circa perſonas impares, ſi vir ſit illuſtris & magnus, & mulier inferioris conditionis. ibid. num. 25.
Concubinatus præſumitur abſque vlla proteſtatione, quando intercedente perſonarum diſparitate accedit liberum ipſius mulieris arbitrium à viro abeundi, & ſi velit ad eum redeundi. ibid. num 9.
Concubinatus, & non matrimonium præſumitur, ſi inſtrumenta nuptialia non interuenerint, & ſi agatur inter illuſtres, & maiores. concl. 341. num. 10.
Concubinatus præſumitur per diuturnam cohabitationem. concl. 341. num. 3.
Concubinatus præſumitur, quando perſonæ ſunt conditionis imparis, vt ſi vir ſit illuſtri ſanguine natus, & mulier fortunæ vilioris. concl. 342. num. 7.
Concubinatus non contrahitur cum virgine, & vidua, licet vxores eſſe poſſint. concluſ. 341. num. 13.
Concubinatus non præſumitur niſi ab initio fiat proteſtatio, quod velit eam habere in concubinam. ibid. num. 14.
Concubinatus præſumitur per diuturnitatem temporis, per quam ſtuprum vetus purgatur. ibid. num. 15.
Concubinatus probatur, ſi vnica eſt concubina, & in domo retenta. ibid. num. 16.
Concubinatum ad probandum de neceſſitate requiritur, quod proteſtatio tenendi mulierem in concubinam facta ſit à principio. concluſ. 341. num. 19
Concubinatu quando diuerſitas euidens eſt, & imparitas perſonarum omnibus nota, non eſt neceſſe probare aliquam proteſtationem, vel animi deſtinationem. ibidem numero 7.
Condemnatio exequi non debet, ſi poſt confeſſionem perſeueratam, & ratificatam, & etiam poſt ſententiam appareat, & liqueat iudici aliquo modo de innocentia confitentis condemnati. concl 353. num. 26.
Condemnatus de crimine quando poteſt appellare, vel non, vide remiſſiue. concl. 353. num. 29.
Condemnatus in iudicio ciuili ex præſumptionibus, non poteſt ex iiſdem condemnari in iudicio criminali. concl. 34. num. 12.
Conditio debet adimpleri in forma ſpecifica, concl 75. num. 20.
Conditio in dubio non præſumitur, ſed potius modus, quando verba non ſunt ſatis clara. concl. 343. num. 1.
Conditio teſtis debet intelligi ſecundum tempus productionis, & præſtiti iuramenti. concluſ. 26. num. 6.
Conditio hominum eſt varia; quorum authoritas propter diuerſas proprietates fidem facit. concluſ. 155. num. 2.
Conditio fideicommiſſi, vt ſi deceſſerit ſine filijs, in dubio præſumitur extitiſſe. concluſ. 343. num 8.
Conditionem extitiſſe, qui aſſerit, probare cogitur. ibid. num. 4.
Conditionem impletam, qui dixerit, ei incumbit onus probandi. ibid. num. 5.
Cõditionem præſumptionis legis impleri præſumptiue ſatis eſt. ibid num. 7.
Conductor, cum non teneatur, niſi de dolo, lata, & leui culpa, & non de leuiſſima, poterit ſe excuſare de incendio illato in domo conducta, & ex hoc non tenebitur ad aliqua damna. concl. 467. nu. 7.
Contrarium ibid. & num. ſeq.
Conductor de incendio non tenetur nec ex lege Aquilia, licet leuiſſima culpa veniat in ipſa lege: & culpa leuiſſima quæ dicatur. concluſ. 467. num. 9.
Conductori pecudum aſſerenti eas ſibi fuiſſe abactas, credendum non eſt, niſi probauerit caſum forti. concl. 272. num. 11.
Confeſſio extraiudicialis nocet in iudicio, ſi eſt deducta tanquam delictum. concl. 497. numero 14.
Confeſſio ſine cauſa etiam per verba enunciatiua, vel non, probat liberationem. concluſ. 481. num. 4.
Confeſſio debiti non probat debitum, quando emergit in præiudicium tertij. ibid. num 5.
Confeſſio emanata ſuper actione reali probat. concl. 373. num. 20.
Confeſſio, & probatio contra præſumptionem iuris, & de iure quando non admittatur, quæſt 10. num. 52.
Confeſſio facta extra iudicium non præiudicat confitenti. concl. 384. num. 9.
Confeſſio dotis receptæ ſapit reprobatam donationem. concl. 214 num. 16.
Confeſſio incidenter facta non probat. concl. 385. num. 5.
Confeſſio de mutuo ſi facta non eſt principaliter ſuper ipſo mutuo, ſed incidenter non probat, nec præiudicat. concl. 383. num. 2.
Confeſſio in actu nullo ſi ſit facta per torturam, vel metu tormentorum non probat, nec valet licet ex interuallo perſeueret. concluſ. 357. num. 4.
Confeſſio in actu nullo ſi ſit expreſſe facta probat. ibid. num. 5.
Confeſſio ſi ſit erronea, vel contra prohibitionem legis licet expreſſa, & tacita, tamen in actu nullo non probat. ibid. num. 6.
Confeſſio per ſcripturam propriæ manus factæ ita plene probat, vt in contrarium probari non poſſit, nec probato errore. concl. 382. numero 5.
Confeſſio plene probat, quando quis confitetur in epiſtola, ſiue in apocha etiam abſente parte. ibid. num. 2.
Confeſſio mariti de receptione dotis probat etiam in præiudicium creditorum. concluſ. 362. num 9.
Confeſſio facta in mortis articulo valet, quia non eſt veriſimile, quem mentiri. concl. 144. num. 4.
Confeſſio facta ſacerdoti in cauſa matrimoniali probat in iudicio. concl. 337. num. 4.
Confeſſio aduerſarij probat in fauorem alterius, quando quis vult titulum probare ex ſola confeſſione ſpoliantis. concl. 302. nu. 9.
Confeſſio facta in epiſtola tranſmiſſa probat contra ſcribentem, & non pro ſcribente. concluſ. 264. num. 16.
Confeſſio procuratoris facta in iudicio ſummario non probat in plenario. conc 348. nu. 11.
Confeſſio pronepotis ex perſona filij non nocet patri. ibid. num. 12.
Confeſſio facta in iudicio ſummario primo, quando contra illam fuerit pronunciatum, non nocet alicui ſecundo. ibid. num. 13.
Confeſſio facta coram arbitro procedente iuris ordine ſeruato probat, ac ſi coram iudice facta fuiſſet. ibid. num. 14.
Contrarium ibidem.
Confeſſio facta coram arbitratore non valet vt iudicialis. ibid. num. 15.
Confeſſio facta in cauſa ciuili probat etiam in criminali. ibid. num 16.
Confeſſionis vigore factæ in iudicio dum criminaliter agitur, non poteſt iudex priuare clericum beneficio; ſed hoc facere poterit Eps, vel illius Prælatus. concl. 348. nu. 17.
Confeſſio facta in iudicio etiam ſine cauſa plene probat. concl. 348. num. 7.
Contrarium ibidem.
Confeſſio ſine cauſa etiam in iudicio facta non nocet. concl. 348. num. 8.
Confeſſio extraiudicialis de crimine ſemiplenam probationem facit. concl. 350. nu 39.
Confeſſio facta parte præſente probatur per vnum teſtem tantum, vt ſaltem faciat ſemiplenam probationem. concl. 379. num. 18.
Confeſſio pupilli ſine tutoris authoritate non probat, & eſt nulla. concl. 371. num. 1.
Confeſſio abſente parte probata per duos teſtes, quæ inducit ſemiplenam probationem, coniungitur cum probatione faiox, quæ eſt ſpeciei diuerſæ, & à fortiore coniungi debet cum alia confeſſione eiuſdem ſpeciei. concl. 379. num. 13.
Confeſſio mariti de dote recepta, non ob aliud impeditur, vt non probet, niſi ob fraudis ſuſpicionẽ, & ceſſante dicta ſuſpicione permittitur, vt valeat, & probet. concl. 362. nu. 11.
Confeſſio partis dicentis ſe recepiſſe pecuniam ab aliquo, & eſſe debitorem, etiam ſi ſit iurata, non probat. concl. 364. num. 6.
Confeſſio delicti facta in iudicio ſeculari à clerico, nihil operatur, nec probat in iudicio eccleſiaſtico, ſi demum eam reuocat coram iudice eccleſiaſtico. concl. 33 num. 27.
Confeſſio Prælati, vel Abbatis probat, ſi habet in ſe aliquam veriſimilitudinem, vel cum ea concurrat aliqua coniectura. conc. 367. n. 13.
Confeſſio Prælati confitentis pecuniam in eccleſiæ vtilitatem conuerſam fuiſſe probat, ſi concurrant cum ea aliquæ coniecturæ. ibid. num. 14.
Confeſſio Prælati probat, ſi agitur de iure acquirendo eccleſiæ. ibid. num. 15.
Confeſſio Prælati ſi concernit dignitatem ipſius, reſpectu vitæ ſuæ probat, & nocet eccleſiæ. ibid. num. 16.

Digitized by Google

Confeſſio ſi ratione inhabilitatis confitentis ſit nulla, nihil probat. concl. 357. num. 8.
Confeſſio facta in actu nullo, dummodo iudex fuerit competens, plene probat, ſecus ſi fuit incompetens. ibid. num. 9.
Confeſſio in actu nullo ſi facta fuit ſimpliciter, probat, ſecus ſi implicite. ibid num. 10.
Confeſſio implicita non probat crimen à confitente commiſſum, nec ei præiudicat. ibid. numero 11.
Confeſſio ſi fiat in iudicio nullo incidenter, & per quandam conſequentiam, non probat, nec ex ea poteſt quis condemnari. ibidem numero 12.
Confeſſio facta extraiudicialiter, concurrente proceſſu inualido, nihil probat. ibid. nu. 13.
Confeſſio in iudicio principaliter facta probat, licet iudicium aliqua de cauſa ſit nullum. ibid. num. 14.
Confeſſio facta de crimine poſt tempus ſtatutum ad inquirendum non probat, nec ea confitens condemnari poteſt. ibidem numero 15.
Confeſſio licet valeat, tamen non roborat, quod inordinate actum eſt. ibid. num. 16.
Confeſſio facta in iudicio ciuili ſemper præiudicat in cauſa criminali. concl. 34. num. 16.
Confeſſio facta coram iudice, & coram parte in iudicio ciuili ſummarie, non probat in criminali etiam inter eaſdem perſonas ſecundum Soc. &c. ibid. num. 17.
Idem dicitur in iudicio ciuili plenario, quando non facit plenam fidem. ibid. num. 18.
Confeſſio facta in vno iudicio non facit fidem in alio, vbicunque mutatur modus agendi, & etiamſi facta fuerit incidenter, quod intelligitur in confeſſione vera, & non ficta, per totum. ibid. num. 19.
Confeſſio facta in teſtamento poteſt à teſtatore quandocunque reuocari. concl. 347. numero 103.
Confeſſio facta in epiſtola plene probat, nam per eandem videtur quis alloqui abſentem. ibid. num. 104.
Idem in confeſſione facta in apocha, & in facta per nuncium, ſed de confeſſione facta in epiſtola ſublimita, & reſtringe, vt ibi per totum.
Confeſſio de crimine extra iudicium facta parte abſente nihil probat, vt ea puniri quis poſſit. concl. 350. num. 1.
Contrarium num ſeq.
Confeſſio criminalis facta extra iudicium parte abſente quando probet, vel non, & quando noceat. ibid. nu. 2.
Confeſſio extraiudicialis in ciuilibus facit ſemiplenam probationem, & in criminalibus ſolummodo indicium. concl. 346. num. 9.
Confeſſio extraiudicialis facta parte abſente reſpiciens cauſam ciuilem transfert onus probandi contrarium in confitentem, & plene probat, quando agitur de declaratione actus ambigui ex confitentis ſola voluntate prouenientis. ibid. num. 10.
Confeſſio extraiudicialis quando à parte non fuerit acceptata, non obligat confitentem. ibid. num. 11.
Confeſſio facta parte abſente de æquitate canonica facit plenam probationem. conclus. 347 num. 57.
Vide ibi contrarium.
Confeſſio patris ſe recepiſſe pecuniam ab aliquo, ſi ipſe dicat ſe debitorem, non probat, nec præiudicat legitimæ filiorum. concl. 364. numero 1.
Confeſſio facta ad fauorem non capacis, præſumitur facta in fraudem legis. concl. 380. numero 1.
Confeſſio recepti mutui ſi facta fuit in iudicio apud acta, non ita probat effectualiter, quin contra eam confitens venire non poſſit. concluſ. 361. num. 28.
Confeſſio extraiudicialis per verba diſpoſitiua probatur, ſed non per verba enunciatiua. concl. 346. num. 17.
Confeſſio iurata operatur etiam facta parte abſente. ibid num. 18.
Contrarium num. 19.
Confeſſio iurata in abſentia partis non valet. ibid. num. 19.
Confeſſio facta calore iracundiæ non nocet, niſi detur perſeuerantia. ibid. num. 20.
Confeſſio ſine cauſa licet faciat aliquam præſumptionem, non tamen probat in præiudicium confitentis. concl 345 num. 1.
Confeſſio ſine expreſſione cauſæ non probat contra confitentem, nec in ciuilibus, nec in criminalibus. Vide ibi contrarium. ibidem numero 2.
Confeſſio iudicialis quæ dicatur. concluſ. 344. numero 7.
Confeſſio facta coram Notario non dicitur confeſſio iudicialis. ibid. num. 8.
Confeſſio facta coram arbitratore dicitur extraiudicialis. ibid. num. 9.
Confeſſio facta coram arbitro procedente iuris ordine ſeruato, dicitur iudicialis ibid. nu. 10.
Confeſſio cum expreſſione cauſæ, ſed falſæ confitentem non valet, nec probat. conc. 345. n. 4.
Confeſſio in iudicio facta tantæ eſt potentiæ, quod & ſi fiat in proceſſu inualido, poteſt ex ea fieri ſententia non obſtante inepto proceſſu. concl. 344. num. 4.
Confeſſio facta in tormentis licet non probet: tamen facit ſemiplenam probationem. concluſ. 355. num. 3.
Confeſſio de recepto facta cum iuramento non ita plene & effectualiter probat, quominus confeſſus non poſſit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. concluſione 361. numero 26.
Confeſſio in iudicio facta, ſi à iudice tanquam publica perſona acceptata fuerit, probat, & nocet. concl. 348. num. 41.
Confeſſio, & promiſſio abſque cauſa intelligitur facta cauſa remunerandi, quando præceſſerit aliqua liberalitas illius, cui fit confeſſio. concl. 345. num. 68.
Confeſſio vt dicatur geminata requiritur, quod habeat interuallum, & talis habet vim, ac ſi in iudicio facta fuiſſet. concl. 347. nu. 43.
Confeſſio geminata ſi facta fuerit per verba enunciatiua, plene probat. ibid. num. 44.
Confeſſio quando tendit ad declarationem dicitur probat parte abſente. conc. 347. nu. 92.
Confeſſio ſi facta fuit fauore piæ cauſæ probat, etiam parte abſente, quia Deus cenſetur illam pro pia cauſa acceptare. ibidem numero 93.
Confeſſio ſpontanee facta in dubio præſumitur continere metum. concl. 354 num. 7.
Confeſſio creditoris probat, vbi ſit verbum pro certo, vel in veritate profiteor debitorem meum mihi non teneri. concl. 373. nu. 14.
Confeſſio creditoris ſi habet iuramentum probat. ibid. num. 15.
Confeſſio creditoris, ſi redacta eſt ad ſcripturam, puta in libro rationum probat. ibidem numero 16.
Confeſſio creditoris, ſi recipiatur nomine debitoris abſentis probat. ibid. num. 17.
Confeſſio extraiudicialis ſuper crimine, ſi facta eſt ſpecifice, & præſente parte, & in ea concurrant, & ſint appoſita omnia requiſita ad validitatem confeſſionis extraiudicialis in ciuilibus, nedum facit indicium ad torturam, ſed etiam quis ex ea puniri poteſt. concluſ. 350. num. 23.
Confeſſio de crimine extraiudicialiter facta ſi geminata fuerit; ita probat, vt poſſit puniri, ac ſi in iudicio confeſſus eſſet. ibid. num. 24.
Confeſſio extraiudicialis probat in pertinentibus ad iudicium eccleſiæ fauore animarum. ibid num. 25.
Confeſſio reſpiciens exonerationem conſcientiæ etiam facta parte abſente, & extraiudicialiter plene probat. ibid. num. 26.
Confeſſio extraiudicialis reſpiciens exonerationem conſcientiæ de æquitate canonica in foro pœnitentiali valet irreuocabiliter. ibid. num. 27.
Confeſſio extraiudicialis, vt valeat in foro ſpirituali, vel pœnitentiali, non requiritur partis præſentia. ibid num. 28.
Confeſſio abſente parte valet in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis. ibid. num. 29.
Confeſſio facta in teſtamento quomodo noceat confitenti & probet. ibid. num. 30.
Confeſſio facta in teſtamento pro exoneranda conſcientia habet vim legati ad pias cauſas. ibid num 31.
Confeſſio extra iudicium facta coram aliqua publica perſona, quæ poſſit recipere probationes ad vtilitatem fiſci, plene probat, & confeſſus puniri poteſt. ibid num. 32.
Et aduerte, & amplia, vt ſub num. 34.
Confeſſio Procuratoris Reipublicæ de receptione pecuniæ ex mutuo, nō ſufficit ad obligandum ipſam Rempublicam, niſi etiam pateat, quod in eius vtilitatem mutuum eſt conuerſum. concl. 369 num. 18.
Confeſſio Procuratoris probat contra dominum, quando conſtituens in inſtrumento iurauit ſe ratum & gratum habiturum, & obſeruaturum, quidquid per procuratorem factum & geſtum fuerit. ibid. num. 12.
Confeſſio facta per procuratorem in criminalibus, etiam quod habeat ſpeciale mandatum ad confitendum, tamen nihil probat contra dominum, nec ei nocet. ibidem numero 13.
Confeſſio Procuratoris, qui ſponte cum aduerſario vadit ad iudicium, & confitetur, non probat, nec nocet domino. ibidem numero 14.
Confeſſio Procuratoris tantum probat contra dominum, quando fit ex neceſſitate, & non voluntarie. ibid. num. 15.
Confeſſio facta per Procuratorem procuratorio nomine, ſi appareat, quod aliter ſe habeat veritas, & res non ſit integra, probat contra ipſum, & nocet ei tanquam perſonæ propriæ. ibid. num. 16.
Confeſſio Procuratoria non continens veritatem, vel rem non integram etiam in alio iudicio probat, & nocet contra ipſum. ibidem numero 17
Confeſſio facta in iudicio tantæ eſt efficaciæ, quod habet vim ſententiæ, & rei iudicatæ in ciuilibus, & non expectat aliud, niſi præceptum de ſoluendo. concl. 344. num. 1.
Confeſſio ſuperat omne genus probationis, & infringit factas per teſtes, vel inſtrumenta. Teſtium dicta cum confeſſione producentis nunquam reducuntur ad concordiam. ibi. num. 2.
Confeſſio facta in iudicio, ſi ſponte fiat, tollit præſumptionem iuris, & de iure, licet alia probatio non admittatur. ibid. num. 3.
Confeſſio quomodo cognoſcatur erronea, vide remiſſiue. concl 378 num 6.
Confeſſio facta coram iudice incompetenti, ſine indiciis præcedentibus, nihil operatur. concl. 352. num 6.
Confeſſio coram ſacerdote facta in foro pœnitentiæ, per ſolum ſacerdotem probatur. concluſ. 379. num. 20.
Confeſſio coram ſacerdote in pœnitentia facta non probat in iudicio. concl 377. nu. 1.
Confeſſio Principis probat cōtra ipſum, & ſuos hæredes, etiam ſi facta eſſet abſente parte, maxime quando agitur de præiudicio concedentis, & confitentis. concl. 376. nu. 1.
Confeſſio Principis dicitur reſultare ex narratis in precibus. ibid. num. 2.
Confeſſio de recepto plene probat abſque exceptione, quando ex tenore inſtrumenti de actuali, numeratione conſtat. concluſ. 361. num. 43.
Confeſſio depoſiti probat, & confitenti præiudicat. ibid. num. 44.
Confeſſio de recepto non probat, nec præiudicat, ſi probetur error, vel ſimulatio. ibidem num. 45.
Confeſſio teſtamentalis facta in foro pœnitentiali probat. concl. 359. num. 33.
Confeſſio in teſtamento facta ſi geminata fuerit etiam in fauorem abſentium probat. ibid. num. 34.
Confeſſio vna vice inter viuos facta, & alia vice in teſtamento in articulo mortis probat. ibid. num. 35.
Confeſſio in teſtamento ſi facta fuerit cum his verbis, videlicet ſub damnatione animæ meæ, plene probat. ibid. num. 36.
Confeſſio mariti dicentis ſe recepiſſe aliquam ſummam modicam probat. concluſ. 362. numero 19.
Confeſſio ſi infamat confitentem, de facto puniri poteſt. concl. 350. num. 13.
Confeſſio præcedente interrogatione facta iuxta terminos l. manifeſtæ, ff. de iureiuran. probat, & locum habet tam ex parte actoris, quam rei. concl. 390. num 1.
Confeſſio facta præcedēte interrogatione probat, & locum habet, etiam ſi aliunde actor quicquam probaſſet. ibid num. 2.
Confeſſio facta per aduocatum lite conteſtata, ſciente clientulo, & intelligente, perinde
ac,

Digitized by Google

eſt, ac ſi per ipſum clientulum fieret, vnde illi præiudicat, niſi eam reuocet. concl. 381. numero 1.
Confeſſio facta per Aduocatum, per ipſum, vel per clientulum, vſque ad triduum ſimpliciter, etiam non docto de errore, reuocari poteſt. ibid. num. 2.
Confeſſio Aduocati vſque ad ſententiam reuocari poterit, prius tamen probato errore. ibid. num. 3.
Confeſſio cedentis non probat contra ceſſionarium, maxime quando ceſſio tendit ad commodum cedentis. concl. 374 num 3.
Confeſſio cedentis nunquam nocet ceſſionario eo caſu, quo ceſſionarius non haberet regreſſum contra cedentem. ibid num 4.
Confeſſio cedentis quibus in caſibus noceat ceſſionario ibid. num. 5.
Confeſſio cedentis licet non noceat ceſſionario, tamen in præiudicium ipſiuſmet inducit effectualem probationem. ibid. num. 6.
Confeſſio cedentis nocebit ceſſionario, ſi ceſſio fuerit facta non ſimpliciter, ſed ſub aliqua conditione. ibid. num 7.
Confeſſio de recepto probat, & confitens non poteſt opponere de exceptione, quando vltra eam adeſt iuramentum his verbis prolatum, quod omnia contenta in inſtrumento ſint vera. concl. 361. num 52.
Confeſſio ſi facta ſit per hæc verba, confiteor in veritate recepiſſe, probat numerationem. ibid. num. 53.
Confeſſio Procuratoris de recepto etiam quod habeat mandatum ad pecunias recipiendas: tamen non probat in præiudicium ſui principalis. ibid. num. 54.
Confeſſio facta à marito de dote recepta ab vxore, ipſi nullum præiudicium facit, & vxor eam dotem repetens probare tenetur ipſam numeraſſe. q. 7. num. 35.
Confeſſio, vt confitenti præiudicet, multa neceſſaria ſunt, & ſexdecim caſus, vide remiſſiue. ibid num 14
Confeſſio in cauſa ſpirituali facta coram quocunque laico, & ſacerdote in præſentia probat. concl 347. num. 98.
Confeſſio abſente parte, quando fit pro exoneratione conſcientiæ, tenet & probat. ibid. numero 99.
Confeſſio facta de depoſito apud ſe facto probat abſente parte, ſicuti etiam, ſi quis confiteretur habuiſſe aliquid ab aliquo cauſa pignoris ibid num. 100.
Confeſſio omnis extraiudicialis reſpiciens ſalutem animæ plene probat. ibid. num. 101.
Confeſſio abſque indiciis per torturam extorta à publicis latronibus, & derobatoribus, & diffamatis, vel aliis ſimilibus probat, & eis nocet. concl. 353. num 30.
Cõfeſſio per torturam extorta ſi expreſſe perſeuerata fuit, abſque indicijs præcedentibus probat, & valet ibid. num. 31.
Confeſſio abſque indiciis expreſſe ratificata in repetita tortura non nocet. ibid. num. 32.
Confeſſio in dubio præſumitur emanata ſponte, niſi probetur, metum eſſe illatum, vel minas atroces per Iudicem. ibid. num 33.
Confeſſio ſponte facta abſque tormentis, vel tormentorum metu etiã nullis indiciis præcedentibus, vel non data indiciorum copia, probat, & ſufficit ſine ratificatione ad condemnandum confitentem. ibid. num. 34.
Confeſſio quando dicatur ſponte facta, vide remiſſiue. ibid. num. 35.
Confeſſio etiam metu torturæ extorta, dummodo ſit ratificata probat. ibid. num. 36.
Confeſſio facta in teſtamento nõ inducit probationem, ſed tantum habet vim legati. concluſ. 359. num. 1.
Confeſſio in teſtamento facta cum habeat tantum vim legati, teſtator poteſt eam ad libitum ſuum reuocare. ibid num. 2.
Confeſſio facta in teſtamento ſemiplene probat, ſicut quælibet alia confeſſio extraiudicialiter facta. ibid. num 1.
Confeſſio in vitæ diſcrimine facta præſumitur eſſe ſincera, vera, nulloque humano affectu corrupta, & propterea probat, & confitenti præiudicat, ſiue ipſa ſpectet ad ſe ipſum obligandum, ſiue ad ſe liberandum, & exonerandum, niſi ante mortem reuocata fuerit. ibid. numero 4.
Confeſſio facta ad commodum filiorum exiſtentium ſub patria poteſtate præſumitur facta in fraudem legis. ibid. num. 5
Confeſſio facta per maritum de dote recepta etiam iurata non præiudicat confitenti, & maritus illam poteſt reuocare. ibid. numero 6.
Confeſſio in teſtamento facta non probat quoad minuendam legitimam filiorum. ibidem numero 7.
Confeſſio facta in teſtamento, ſi iurata fuit, probat, & nocet confitenti. ibid. num. 8.
Confeſſio in teſtamento facta iuramento corroborata ita probat, quod hæres contra eam venire non poteſt, nec teſtator eandem reuocare poterit, etiamſi facta eſſet, non præſente eo, cui ea confeſſione acquiratur commodum. ibid. num. 9.
Confeſſio geminata ſi probetur per teſtes ſingulares tantum, licet geminata fuerit parte præſente nihil probat. concluſ. 347. numero 55
Confeſſio facta in vno iudicio non facit fidem in alio, vbicunque variatur modus agendi. concl. 348. num. 19
Confeſſio procuratoris facta in vna cauſa non probat, nec nocet domino in alia. ibidem numero 20.
Cõfeſſio procuratoris in vno iudicio ad vnum finem non facit fidem in alio ad alium finem etiam inter eaſdem perſonas. ibid. numero 21.
Confeſſio aduerſarij non probat titulum in beneficialibus, ſed bene quoad obtinendum in poſſeſſorio. concl. 365. num 7.
Confeſſio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententiæ ob ordinem iuris non ſeruatum, aut ob lapſam inſtantiam probat, & valet. concl. 357. num. 1
Confeſſio facta in inſtrumento ſubſequente alia valebit, & operabitur, ſi ex præcedentibus inſtrumentis appareat de cauſa prædicta, quia licet ſequens non haberet cauſam, tamen cauſa præcedens cenſetur in ſequenti repetita. concl. 345. nu. 57.
Confeſſio de crimine ſi facta fuerit coram magna quantitate perſonarum tranſit in notorium. concl. 350. num 35.
Confeſſio extraiudicialis ſi tranſit in ſpecificum nomen delicti probat, & puniri poteſt. ibid. num. 36.
Confeſſio facta in iudicio coram Notario non nocet eo modo, quo noceret, ſi eſſet iudicialis, ſed vt extraiudicialis nocet, & facit indicium ad torturam. concl. 448 num. 54.
Confeſſio ſi antequam per Notarium redacta ſit in ſcriptis, reuocata fuerit, etiam non probato de errore, nihil probat. ibid. num. 55.
Confeſſio facta in iudicio à procuratore non probat. ibid. num. 56.
Confeſſio extraiudicialis ſi fiat parte præſente, plene probat tam in ciuilibus, quam in criminalibus. concl. 346. num. 5.
Confeſſio extraiudicialis parte abſente in ciuilibus nihil probat, in criminalibus vero facit duntaxat indicium ad torturam, ſiue fiat præſente parte, ſiue abſente, vt ibi per totum. ibid. num. 6.
Confeſſio facta coram iudice incompetenti intantum probat, quod facit indicium ad torturam. concl. 351. num. 1.
Confeſſio, & renunciatio in realibus non nocet parti abſenti. concl. 347. num. 110.
Confeſſio ſi ſit ſuper iure reali, vt ſuper dominio probat, & in dominijs antiquis plene probat, licet ſit extraiudicialis parte abſente. ibid. num. 111.
Confeſſio quando acceptata eſt per aliquem nomine abſentis & abſens eam ratam habet, plene probat. ibid. num. 112.
Confeſſio ſpoliati confitentis in iudicio ſpoliantem habere bonum ius probat pro ſpoliante quo ad hoc, vt impediat reſtitutionem. concl. 382. num. 14.
Confeſſio facta in iudicio valet etiam ſine cauſæ expreſſione. concl. 345. num. 16.
Cõfeſſio extraiudicialis de crimine plene probat, ſi cum ea concurrant aliæ coniecturæ, & veriſimilia veritatis, & confeſſus poterit puniri. concl. 350. num. 38.
Confeſſio morientium ſimpliciter non probat niſi aliquibus adminiculis adiuuetur. concl. 391. num. 1.
Confeſſio plene probat, & præiudicat, quando vltra eam adeſt pactum de non petendo, nec poteſt confeſſus opponere exceptionem aut agere ad numerationem, & ſolutionem debiti. concl. 361. num. 50.
Confeſſio coniugum contra matrimonium publice contractum matrimonio ipſi præiudicare non poteſt ſed alio ſi contra aliud ſit, & facta pro matrimonio valet. q. 7. num 36.
Confeſſio viri, & mulieris ante iudicis eccleſiaſtici conſpectum facta, aſſerendo ſe matrimonij vinculo eſſe aſtrictos, non probat matrimonium, ſi negatur à viro, nec contractum matrimonium eſſe cenſetur, quia confeſſio ſimulata fuit, & euitandæ pœnæ cauſa, ſed ſi vir poſt hanc confeſſionem in ipſam mulierem verbo, vel facto conſenſerit, licet cum alia poſtea cõtraxerit, ratum, & firmum eum prima matrimonium permanet. ibidem numero 36.
Confeſſio de matrimonio in iudicio facta plurimum pollet, vt confitentes pœnas ſubterfugiant, nec ſupplicia ſubeant, maxime ſi iurata fuerit, & præcedant alia indicia de huiuſmodi matrimonio. ibid num. 38.
Confeſſio facta de ea re, vnde lis vel controuerſia non oritur, vel oriri non poteſt, nullius eſt vſus. ibid num. 39.
Confeſſio facta ſuper eo, quod eſt contra ius, euaneſcit. ibid. num. 40.
Confeſſio facta ſine cauſa ſemiplenam probationem inducit, etiamſi facta fuerit parte abſente. Contrarium num. 18. concluſ. 345. numero 26.
Confeſſio ſine cauſa transfert onus probandi contrarium in confitentem, & facit locum eſſe iuramento in ſupplementum probationis. ibid. num 27.
Confeſſio ſine cauſa facta parte abſente non probat, nec etiam ſemiplene. ibid. nu. 28.
Confeſſio facta ſine cauſa plene probat, ſi alia eam adiuuant veriſimilia. ibid num. 29.
Confeſſio facta in vltima voluntate ab exiſtente in extremis, licet ſine cauſa fiat, probat, & valet. ibid. num. 30.
Confeſſio in vitæ diſcrimine ſincera, & vera eſſe præſumitur, nulloque humano affectu corrupta. ibid. num. 31.
Confeſſio teſtatoris potius habet vim legati, quam probationis, & poteſt ad libitum ſuum reuocari ibid. num. 32.
Confeſſio teſtatoris tranſit in actum inter viuos, ſi is, cui vtilis eſt, ſit præſens, & acceptet verbis expreſſis, & non poteſt reuocari. ibid. numero 33.
Confeſſio in criminalibus, ſi ſine cauſa facta ſit, quamuis iurata fuerit, poterit tamen reuocari. concl. 345 num. 39.
Confeſſio ſi tendit ad liberandum, & quietandum probat etiam ſine cauſæ adiectione. ibi. numero 40.
Confeſſio ſine cauſa, ſi tendit ad obligandum aliquem, nihil operatur. concluſ. 345. nu. 41.
Confeſſio abſq; cauſa facta ad liberandũ, operatur liberationem, etiam ſi emanaret abſente parte, vide ibi contrarium. ibid. num. 44.
Confeſſio ad liberandum, etiam ſi eſſet per verba mere enunciatiua, probat ſine cauſæ adiectione. ibid. num. 45.
Confeſſio tenet in fauorem Titij, quando dignoſci poteſt ex coniecturis confitentem voluiſſe donare centum eidẽ Titio. ibid. nu. 46.
Confeſſio inter perſonas prohibitas donare, vt ſuſpecta de fraude, non valet, nec probat. concl. 365. num. 2.
Confeſſio patris dicentis habuiſſe pecuniam à filio ſuo tanquam ad eum pertinentem, etiam iurata non probat. ibid. num. 3.
Confeſſio in omnibus caſibus, in quibus poteſt cadere ſuſpicio fraudis, nihil probat, nec operatur. ibid. num. 4.
Confeſſio patris dicentis habuiſſe pecuniam à filio ſuo tanquam ad eum pertinentem probat, & ei ſtandum eſt, ſi vero ſimiliter filius in aliquo exercitio edoctus potuerit ſua induſtria illam pecuniam comparare. ibid. nu. 5.
Idem dicitur de confeſſione facta à patre de receptione pecuniæ à filio ſpurio, num. 6.
Confeſſio patris etiã extra iudicium filio præſente, & confeſſio filij, facta patre præſente probat filiationem. ibid. num. 7.
Confeſſio in precibus, vel in libello facta poteſt reuocari, quotieſcunq; non fuerit à parte acceptata. concl. 368. num. 12.

Confeſſio in libello facta reuocari poteſt, quando tractatur de damno emitando. concl. 168. numero 13.

Confeſſio emanata in capitulis productis per partem in iudicio non afficit producentem, nec illi confeſſioni ſtatur in eius præiudicium. ibid. num. 14.

Confeſſio in poſitionibus facta etiam iurata, ſi doceatur factis de errore reuocari poteſt. ibi. num. 15.

Confeſſio facta in poſitionibus probat contra confitentem, & facta in articulis non præiudicat articulanti. ibid. num. 16.

Confeſſio in libello, vel poſitionibus facta non afficit confitentem ad effectum, vt ipſe incidat in periurium. ibid. num. 17.

Confeſſio erronea non probat, neque præiudicat confitenti etiam quod fuerit formiter probata, & acceptata, ſed reuocari poteſt. concl. 378. num. 1.

Confeſſio erronea etiam quod ſæpius, & pluries fuerit reiterata, & deliberata, non probat. ibid. num. 2.

Confeſſio erronea non probat, etiam quod fuerit iurata. ibid. nu. 3.

Confeſſio erronea, ſiue error ſit facti, ſiue iuris non probat. ibid num. 4.

Confeſſio etiam ſi iurata non eſſet, ſed tantum diceret quis ſe iuraſſe, probat. concluſ. 359 num. 12.

Confeſſio de præſtito iuramento tantum operatur, quantum ipſa præſtatio. ibid. nu 13.

Confeſſio in teſtamento ſimpliciter facta, ſi ſpectat ad male ablata, probat, nec reuocari poteſt, non obſtante, quod non ſit appoſitum iuramentum, nec parte abſente facta. ibid. num. 13.

Confeſſio in principali cauſa errore facta, poteſt in cauſa appellationis reuocari. quæſt. 7. num. 70.

Confeſſio extraiudicialis parte præſente plene probat, & releuat ab alio onere probandi. concl. 346. num. 1.

Confeſſio extraiudicialis facta in præſentia perſonarum plene probat, etiam quod pars non adfuerit præſens. ibid. num. 2.

Confeſſio ſine expreſſione cauſæ facta parte præſente, ſiue abſente, non valet, nec probat in confitentis præiudicium, etiamſi fieret in iudicio, vel extra. Contrarium ibid. concl. 345. num. 10.

Confeſſio ſine cauſa releuat ab onere probandi. ibid. nu. 11.

Confeſſio ſine cauſa facta parte præſente tenet, & probat: ſed contrarium aliqui affirmant in criminalibus. ibid. nu 12.

Confeſſio facta parte præſente probat, quamuis pars præſens illam non acceptet expreſſe. ibid. num. 13.

Confeſſio probat, & præiudicat cõfitenti, quando ponuntur hæc verba, ſponte, & ex certa ſcientia, & quia ſibi fieri placuit, confitetur dare, vel debere centum. concl. 345. nu. 59.

Confeſſio, quæ deliberato animo fieri præſumitur, reuocari poſtea non poteſt. ibid. numero 60.

Confeſſio facta eccleſiæ, vel ciuitati etiam abſque cauſa probat, & præiudicat confitenti. ibid. num. 61.

Confeſſio facta in ſcriptis etiam abſque cauſa obligat confitentem. ibid. num. 62.

Contrarium, num. 64.

Confeſſio ſi fiat iudici per viam voluntariæ iuriſdictionis tenet, & probat, dummodo iudex, vel alia publica perſona recipiat illam nomine partis abſentis. concl. 347. num. 14.

Confeſſio facta in iudicio abſente parte tenet, ſi pars eſſet citata, & eſſet caſus, quo poſſet procedi contra abſentem, quia tunc habetur pro præſenti. ibid. num. 15.

Confeſſio facta in libello, vel poſitionibus, vel exceptionibus, & in qualibet alia ſcriptura in iudicio producta, vt parti detur, tenet & probat. ibid. num. 16.

Confeſſio facta in ſupplicatione porrecta Principi probat contra ipſum confitentem. ibid. num. 17.

Confeſſio facta in iudicio abſente parte, lite conteſtata tenet, ſed ante conteſtationem litis poteſt reuocari, mutari, & libellus corrigi. ibid. num. 18.

Confeſſio in criminali abſente accuſatore probat, quia iudex ſupplet, cum in publicis cauſis ſufficiat eius præſentia, ſecus ſi agatur de crimine ciuiliter. ibid. num. 19.

Confeſſio in iudicio facta ad hoc, vt præiudicet confitenti, debet probari de re concesſa. idem dicitur de quolibet alio delicto, vt puta furto. concl. 354. num. 2.

Contrarium ibid.

Confeſſio facta in cauſa criminali non ſtatim præiudicat, nec inducit plenam probationem. ibid. num. 3.

Vide ibi contrarium per totum.

Confeſſio aſſaſini, & publice diffamati ita probat, vt propter eam poſſit puniri, ſi veriſimiliter talis appareat ob qualitatem loci, ſed ſi veriſimilitas non adeſſet, vel bona fama confitentis, non poterit ex tali confeſſione puniri, niſi corpora appareant. ibidem numero 4.

Confeſſio facta in iudicio non nocet, niſi appoſita fuerit cauſa. concl. 345. num. 19.

Confeſſio iudiciaria probat, maxime ſi legitime facta fuerit. ibid. num. 20.

Confeſſio, quæ dicatur legitime facta, vide ibi remiſſiue. ibid num. 20.

Confeſſio in iudicio ſine cauſa facta incidenter non probat, nec nocet confitenti. ibid. numero 21.

Confeſſio ſi facta fuerit coram toto vel maiori parte populi, & in ciuilibus, & in criminalibus præſumptionem inducit, ex qua ſequi poteſt condemnatio, niſi purgatio fiat. concl. 347. num 124.

Confeſſio Procuratoris, Aduocati, & partis incontinenti reuocari poteſt. conclus. 369. numero 5.

Confeſſio procuratoris habentis mandatum generale ad recipiendam pecuniam confitentis ſe pecunias recepiſſe, non probat, nec nocet domino, niſi aliter conſtet de vera numeratione per teſtes, aut per inſtrumenta, aut per literas cambij. ibid. num 6.

Confeſſio vt probet dominium, debet eſſe ſpecifica, & debet dicere qualiter, & quando, & quomodo. concl. 545. num. 12.

Confeſſio cedentis non probat contra ceſſionarium, nec ei nocet. concl. 374. num. 1.

Confeſſio & pœnitentiæ enunciatio probatur per ſacerdotem, ſed ſatisfactio exterior per familiares, & alios, qui viderunt. concl. 465. numero 13.

Confeſſio mariti de dote recepta non præſumitur facta in fraudem creditorum futurorum, niſi de tali fraude conſtet ex aliquibus coniecturis, & quibus, ibidem vide. concl. 362. num. 13.

Confeſſio facta à marito dicente ſe recepiſſe dotem, ſi adminuatur aliquibus indicijs, & coniecturis, ex quibus veriſimiliter coniectu rari poſſit, quod vere dictam dotem receperit, probat. ibid. num. 14.

Confeſſio procuratoris regulariter probat contra dominum, & ei præiudicat, ſi dominus non oſtendat rem ſe aliter habere. concluſ. 369 num. 1.

Confeſſio licet obligationem non inducat, inductam tamen probat. concl. 545. num. 2.

Confeſſio facta in precibus probat contra confitentem. concl 368. num. 1.

Confeſſio in precibus facta, etiam ſi reſcriptum ſit reprobatum, & ſubreptitium probat contra confitentem. ibid. num. 2.

Confeſſio facta in precibus probat, etiam ſi contra reſcriptum fuerit prolata ſententia. ibid num. 3.

Confeſſio extraiudicialis non poteſt amplius reuocari, ſi poſtmodum facta fuit etiam in tortura. concl. 350. num. 5.

Quod intellige, vt ibi.

Confeſſio abſente parte valet in renunciatione iuris realis, in qua non requiritur partis præſentia. concl. 347. num. 68.

Confeſſio parte abſente ſi iurata fuit, probat propter vinculum iuramenti. ibid. num. 69.

Contrarium num. 74.

Confeſſio in libello facta per verba diſpoſitiua, non poteſt reuocari, niſi probato errore, ſecus ſi ſint verba ſimpliciter narratiua, ſeu enunciatiua. concl. 368 num. 7.

Confeſſio Prælati in non arduis proculdubio probat, & valet. concluſionum 367. numero 21.

Confeſſio Prælati in cauſis, in quibus eſt legitimus adminiſtrator eccleſiæ ſuæ in agendo, quomodo probet, & præiudicet eccleſiæ. ibi. numero 22.

Confeſſio facta à marito dicente ſe recepiſſe dotem à muliere non probat dotem datam. concl. 362 num 1.

Confeſſio ſi facta ſit conſtante matrimonio, & retro non fuit promiſſa dos, non valet, ſed præſumitur fraudulenta, ſed ſi facta fuit ſoluto matrimonio valet. ibid. num. 2.

Confeſſio præſumpta ex taciturnitate in vno iudicio non nocebit in alio. concl. 348. numero 31.

Confeſſio ficta non probat, nec nocet in alio iudicio. ibid. num. 32.

Confeſſio ficta ſi reſultat ex morte, probat in alio iudicio. ibid. num. 33.

Confeſſio ficta reſultans ex morte intraneum probat, quod facit tranſire pœnam ad hæredes. ibid num. 34.

Confeſſio ficta in caſu læſæ Maieſtatis, in latronibus & in crimine hæreſis, facit tranſire pœnam ad hæredes. ibid. num. 35.

Confeſſio implicita non nocet, nec probat in alio iudicio. ibid. num. 36.

Confeſſio facta in iudicio ciuili ſummarie coram iudice, & parte, non probat plene in iudicio criminali etiam inter eaſdem perſonas, ibid. num. 37.

Confeſſio facta in cauſa ciuili etiam incidenter propter aliud, ad quid probet, & noceat in cauſa criminali. ibi. num. 38.

Confeſſio etiam ſi in iudicio fiat cum cauſa, abſente parte non probat, nec præiudicat. ibid. nu. 39.

Contrarium ſub nu. 40.

Confeſſio facta à pupillo nihil ipſi præiudicat. quæſt. 7. nu. 16.

Confeſſio facta per metum, vel fraudem, vel vim, & in tormentis, irrita eſt, nec confitenti præiudicat, ibid. nu. 17.

Confeſſio veritatis, ſi per tormenta fuerit extorta, & poſt ipſa tormenta confeſſus in eadem perſiſtat, ipſi præiudicat. ibidem numero 18.

Confeſſio facta per errorem nulla eſt, & quolibet tempore ante ſententiam poteſt reuocari. ibid. num. 19.

Non fatetur, qui errat. ibidem.

Confeſſio per errorem facta tunc dicitur, cum res aliter ſeſe habet, ac confitens arbitrabatur. ibid. num. 20.

Confeſſio erronea nulla eſt, etiam ſi iurata, vel ſæpiſſime repetita fuerit, vel error ſit in facto, vel in iure. ibid. num. 21.

Confeſſio facta per errorem iuris confitenti præiudicat, cum iuris ignorantia neminem excuſet. ibid. num. 22.

Confeſſio erronea, ſi error fuerit facti, non ſtatim nocet, ſed quando damnum erroris ſit ſequutum. ibid. num. 23.

Confeſſio non præſumitur errore facta, & id aſſerens ad probandum adſtringitur. ibidem numero 24.

Confeſſio facta contra ſe rata eſt, & præiudicat, & facta pro ſe tantum nullius eſt ponderis. ibid. num. 25.

Confeſſio facta coram non ſuo iudice, vel coram incompetenti tonſilis eſt, nihil præiudicij afferre poteſt. ibid num. 26.

Confeſſio extra iudicium facta regulariter, & ſimpliciter non probat, ſaltem ſine cauſa. ibi. numero 27.

Confeſſio extra iudicium facta vim pacti in ſe habet, ſi ſit, vt ex ea confitens obligetur. ibid. num. 28.

Confeſſio extra iudicium facta confitenti præiudicat, ſi ex ea ſcandalum oriatur. ibid. numero 29.

Confeſſio extra iudicium facta, & ipſa omnes probationes tollit, dummodo pars eam per fide dignos, atque idoneos teſtes veriſſime comprobare poſſit, aut per iuramentum confitentis. ibid. num. 30.

Confeſſio facta abſente aduerſario, vel eius procuratore nulli eſt viui, nec præiudicat. ibid. num. 31.

Confeſſio facta de eo, quod eſt contra naturam, nulla eſt. ibid. num. 32.

Confeſſio mutui recepti in teſtamento facta plene probat, nec contra ipſam poteſt opponi exceptio non numeratæ pecuniæ etiam intra biennium, & intellige. concluſio. 359. numero 20.

Confeſ-

Confeſſio in teſtamento facta parte præſente plene probat, ac ſi inter viuos facta fuiſſet, nec reuocari poteſt. concl.359.nu.21.

Confeſſio facta cum cauſa nõ nocet, licet probetur. concl.348.no.25.

Confeſſio cum cauſa ſemiplenam probationem facit. ibid nu.26.

Confeſſio extraiudicialis licet ſit ſine cauſa, probat plene liberationem. ibid.nu.27.

Confeſſio prælati dicentis aliquid, ex quo reſultet liberatio alicuius debitoris, præiudicat eccleſiæ, & tenet etiam facta ſine conſenſu capituli. ibid.nu.28.

Confeſſio Pr[illegible] non præiudicat eccleſiæ, niſi aliter veritas probetur. ibid.nu.29.
Et ibi contrarium.

Confeſſio ſi facta fuerit inter perſonas prohibitas, & ſuſpectas, non probat. ibid. nu.30.

Confeſſio extraiudicialis in ciuilibus ſemiplenam probationem facit, ſed in criminalibus non facit niſi indicium ad torturam. concl. 349 num[illegible]

Co[illegible] coram Tabellione ſine iudice, vel coram iudice, & non in figura iudicij dicitur facta extra iudicium. ibid.nu 6.

C[illegible] extraiudicialis parte præſente plene probat, & præiudicat, ſi agitur de crimine ciuiliter. ibid.nu. 7.

Confeſſio Prælati præiudicat eccleſiæ in illis caſibus, in quibus eſt legitimus eccleſiæ ad[illegible], in alijs vero non. concluſio.367 numero 3.

Et in quibus caſibus dicatur legitimus admini[illegible], vide ibi remiſſiue.

Confeſſio Prælati quando habet præſumptionem [illegible] pro ſe probat. ibid.nu 4

Confeſſio Prælati, ſiue in iudicio, vel extra, aut in alio [illegible] facta in præiudicium eccleſiæ nihil probat. concl. 367.nu. 1.
Contrarium [illegible] ſub num. 2.

Confeſſio dubia ſemper interpretatur in fauorem confitentis concl.344 nu.22.

Confeſſio reuera de ſoluto eſt probatio vera ſolutionis, vel releuatio à probatione veræ ſolutionis. concl.373.nu.2.

Confeſſio facta abſente parte ſi erronea fuit, reuocari poteſt ante concluſionem in cauſa. concl.347 nu.126.

Confeſſio Prælati facta cũ capitulo ſimul probat, & eccleſiæ præiudicat. concluſio. 367. numero 5.

Confeſſio Prælati habentis mandatum à capitulo probat, & præiudicat eccleſiæ. ibidem num.9

Confeſſio Prælati ſi tendit ad liberandum aliquem, & conſiſtit in facto proprio, probat, & pro veritate habetur in præiudiciũ eccleſiæ abſq; conſenſu capituli. ibid nu.7.

Confeſſio Prælati ſi tendit ad obligandum, & [illegible] fuit facta non probat, nec nocet. ibid.nu 8.

Confeſſio facta non debet extendi de vno caſu ad [illegible]um. concl.368.nu.23.

Confeſſio in precibus facta probat tantummodo [illegible]ud, quod eſt neceſſarium ad illũ actum, & [illegible]. ibid nu.24.

Confeſſio facta in precibus etiã ſi probet contra [illegible], poteſt tamen prætextu er[illegible], & emendari. ibid.nu.25.

Confe[illegible] deliberata prætextu erroris pote[illegible] reuocari. ibid.nu.26.

Confeſſio [illegible] licet non probet plene in [illegible], ſufficit tamen ad imponendum [illegible] confitenti. concluſio. 305. numero 9.

Confe[illegible] parti ſufficit ad coadiuuandum titulum. [illegible]nu.10.

Con[illegible] debitoris in aliqua ſcriptura, vel aliàs facta de aliquo debito, quibuſdam aſſertis creditoribus nõ probat contra alios creditores, niſi aliter, quam per confeſſionem conſtet de debito. concl.372.nu.1.

Confeſſio facta in libello poſt litem conteſtatam non poteſt reuocari. concluſio. 368. numero 6

Confeſſio quando pro parte poſſit acceptari & pro parte reprobari, vide remiſſiue. quæſt. 71 nu 73.

Conf[illegible] in criminali quæ, & quo tempore confitenti præiudicet, vide remiſſiue. ibid. num.74.

Confeſſio tutoris, curatoris, executoris, aut alterius executoris, adminiſtratoris &c. non facit fidem de recepto in præiudicium pupilli, minoris, hæredum, & aliorum, niſi de numeratione aliter appareat. conc.370.nu.1.

Confeſſio tutoris in iudicio contentioſo non nocet pupillo. ibid.nu.2.

Confeſſio tutoris facta extra iudicium, & parte abſente non probat, nec nocet pupillo. ibid. num. 3.

Confeſſio ſi facta ſit per tutorem, vel alios nominatos in inuentario publico, & ſolemniter confecto, plene probat etiam facta extra iudicium, & parte abſente ibid.nu.4.

Confeſſio ex cauſa mutui nõ probat intra biennium, niſi aliter probetur vera numeratio. concl 346.nu 22.

Confeſſio extraiudicialis facta parte præſente, ſi tendit ad reſciſſionem iuramenti, non inducit plenam probationem contra illud, niſi probetur per quinque teſtes rogatos. ibid.num.23.

Confeſſio in tortura facta nihil probat, nec præiudicat, etiam ſi poſt tormenta ſtatim idem confiteatur in alio loco, quam in tortura. concl.355.nu.1.

Confeſſio ſi facta fuerit in apocha parte abſente, quandocunque illa apocha peruenit ad creditorem, plene probat. conc.347.nu.117.

Confeſſio facta in libro rationum, & mercatorum plene probat parte abſente, dummodo liber confectus ſit parte mandante tacite, vel expreſſe. ibid.num.18

Confeſſio criminalis facta abſente parte facit ſaltem indicium ad torturam. ibid.num.119.

Confeſſio facta parte abſente extraiudicialiter plene probat, quando agitur de declaratione actus cuinſpiam dubij ab eo, qui confitetur facti. ibid.nu.120

Confeſſio facta præſente fideiuſſore licet principali abſente, plene probat. ibidem numero 121.

Confeſſio facta coram negotiorum geſtore, etiam ſi ſit priuata perſona, plene probat, ac ſi præſente parte facta fuiſſet. ibid.nu.122.

Confeſſio facta coram nuncio plene probat. ibid no.123.

Confeſſio mariti dicentis, ſe emiſſe rem de pecunia vxoris ſuæ, ſi eſt veriſimilis, vt quia vxor aliunde habebat bona, probat etiam in præiudicium creditorum, maxime ſi aliquibus adminiculis iungatur. concl.363 nu.1.

Confeſſio mariti de dote recepta non probat, quia præſumitur facta in fraudem. ibidem num.2.

Confeſſio facta à marito de dote recepta, ſi ſit vir honeſtus, & dos veriſimilis attenta conditione vtriuſque, & conſuetudine, videtur probare, maxime ſi vxor iuret. ibid.nu. 3.

Confeſſio viri, qui cõtraxit matrimonium cum aliqua muliere, & illam diſpenſauit, probat tale matrimonium, ac ſi in facie eccleſiæ contractum fuiſſet. ibid.nu.4.

Confeſſio de adulterio facta per impuberem, vel virilib. carentem nullius eſt momenti, cũ naturaliter hoc patrare nequeat. q.7. nu.33.

Confeſſio facta contra rem fauorabilem non præiudicat. ibid.nu 34.

Confeſſio vxoris dicentis matrimonium fuiſſe conſummatum probat pro viro contra ipſam mulierem confitentem. concl.363.nu.7.
Quod intellige, vt ibid.

Confeſſio coniugum non officit validitati, & conſiſtentiæ matrimonij, quando ſumus in claris, vel ſit lata ſententia ſuper eo, & tranſierit in rem iudicatam. ibid. nu 8.

Confeſſio ab vxore facta conſtante matrimonio ad fauorem mariti iuncta cum aliquibus coniecturis probat, licet ſecus ſi de per ſe ſola, quia tunc non probat. ibid. nu.9.

Confeſſio ſi tacita eſt, nõ nocet, in alio iudicio. concl.348.nu.30.

Confeſſio mariti in inſtrumento acquiſitionis facta, quando dicit acquiſita eſſe de bonis vxoris, non tollit præſumptionem, vt non ſint ex bonis ipſius, & ſimulata, & ficta præſumitur, & à lege ſuſpicioſa cenſetur. concl. 314 no.4.

Confeſſio Procuratoris in dubio præiudicat domino, niſi dominus probet contrarium. concl.369.nu.9.

Confeſſio releuat, liberatq; ab onere probandi & omnes alias probationes faciendas deſtruit, quæſt.7.nu.12.

Confeſſio mutui per Chirographum in iudicio facta, non extinguit cæteras probationes, ſed infra biennium probari poteſt, pecuniam non numeratam fuiſſe. ibid.num.12.

Confeſſio probatur per teſtes ſaltẽ duos omni exceptione maiores, qui debent eſſe conteſtes, alias erit nullius effectus. concluſio. 379.num.1.

Confeſſio probata per duos teſtes non facit tamen, niſi ſemiplenam probationem. ibidem num 2.

Confeſſio facta parte abſente probata per duos teſtes ſemiplenam, & parte præſente per eoſdem plenam probationem facit. ibidem num 3.

Confeſſio extraiudicialis facta calore iracundiæ nihil operatur. concl.370.nu.20.

Confeſſio receptionis dotis facta ſoluto matrimonio, valet, ſecus ſi conſtante. concluſio, 362.nu.1.

Confeſſio dotis receptæ facta conſtante matrimonio, non præiudicat marito, quia ex illa non probatur, dotem fuiſſe numeratam. ibidem num.3.

Confeſſio de recepto mutuo in teſtamento facta, ſi tendit in præiudicium creditorum, vel in detrimentum legitimæ filiorum, non probat. concl.361.nu.36.

Confeſſio ſi geminata eſt, ita probat, vt confitens opponere non poſſit de exceptione non numeratæ pecuniæ, ibid nu.37.

Confeſſio creditoris etiã facta in abſentia debitoris, cum ſit liberatiua ſibi præiudicat. Contrarium ibid. quod limitatur duodecim modis. concl.373.nu.8.

Confeſſio creditoris, quando abſens debitor non eſt proſus extraneus, & ratione taciti pacti præſumpti, & quãdo eſt facta in iudicio probat, & ſibi præiudicat. concl.373.nu 11.

Confeſſio minoris facta in criminalibus non valet, niſi in tormentis. concl.361.nu.3.

Confeſſio minoris nõ probat etiam in tortura, quando cauſæ ſunt grauiores, vt quando agitur de capitis pœna ibid.nu.4.

Confeſſio minoris iuramento etiam firmata nullius eſt momenti nec præiudicat, ibidem num.5.

Confeſſio creditoris dicentis ſibi ſatisfactum, & ſibi ſolutum, quidquid ei promiſit fideiuſſor pro debitore ſuo, probat ſolutionem factam ab ipſo fideiuſſore, & ad quid. concluſ. 373.num.1.

Confeſſio de eo, quod eſt contra naturam, non valet. concl.64 nu 15.

Confeſſio facta in epiſtola, ſi aute quam præſentetur, ego morior, nõ probat, quoad hæredes meos, nec eis præiudicat. concluſ.347. num.106.

Confeſſio teſtis habendo rem pro derelicta, in abſentia partis probat. ibid.nu. 107.

Confeſſio etiam iurata ſi emanaret in fauorem incapacis, vel inter perſonas prohibitas, non probat. concl.347.nu.79.

Confeſſio omnis emanans inter perſonas prohibitas præſumitur fraudulenta. ibidem numero 80.

Confeſſio ſi facta fuit in inſtrumento etiam abſente parte, probat contra confitentem. ibid. num.81.

Confeſſio de recepto etiã in alijs cauſis quam mutui, vel dotis, non probat quoad tertios, nec eis præiudicat. concl.361.nu 47.

Confeſſio de recepto ſi tendit ad liberandam, & diſſoluendam obligationem bene probat, ſecus ſi tendit ad obligandum. concluſio. 361.num.56.

Confeſſio de recepto non probat plene contra inſtrumentum, quando talis pecunia, quam dixi me recepiſſe, mihi deberetur per viam inſtrumenti in ſcriptis, niſi adſint quinque teſtes, qui de tali mea confeſſione deponant. ibid.nu. 57.

Confeſſio abſque cauſa valet, & plene probat, ſi ſuper ea poſitum eſt, iuramentum, nec reuocari poteſt, tanquam confeſſio deliberata. concl.374 nu.36.

Confeſſio iurata dicitur de liberato animo facta. ibid.nu 37.

Confeſſio vnius non probat in præiudicium alterius. concl.386.nu.1.

Confeſſio mariti de receptione dotis à muliere etiam ſi eſſet iurata, non probat dotem recepiſſe, nec receptam fuiſſe. concluſio.362. num.4.

Con-

Confeſſio mariti de dote recepta, & cautio dotis in criminalibus cōtra fiſcum non probant dotem datam eſſe, ſed oportet realiter conſtare vxorem traditam. ibid. nu. 5.

Confeſſio mariti de receptione dotis, etiam in teſtamento facta non probat. ibidem numero 6.

Confeſſio de dote recepta, ſi facta eſt, marito ipſa vxore præſente, in totum probat, & operatur, vt ſaltem præſumatur facta animo donandi, & habetur, ac ſi in actu inter viuos facta fuiſſet, nec reuocari poteſt, ibidem numero 7.

Confeſſio facta iudice non ſedente pro tribunali licet non habeat vim plene probationis, tamen habeat vim indicij, ad torturam. concl. 348. nu. 25.

Confeſſio facta in iudicio, quando iudex non ſedet, ſed ad iterat per locum iudicij, ſemiplene probat. ibid. nu. 27.

Confeſſio geminata, & facta in figura iudicij præiudicat. ibid. nu. 28.

Confeſſio facta non ſedente iudice non probat in ſecundo iudicio, nec nocet, etiam ſi ſit inter eaſdem perſonas, quando in primo iudicio contra eum fuerit pronunciatum. ibid. num. 29.

Confeſſio Principis probat contra ipſum, & ſuos hæredes, etiam ſi talis ſit, quod in ſuis dominijs non recognoſcat ſuperiorem, vel qui ſaltem de facto habeatur pro ſupremo Principe. concl. 376. nu. 6.

Confeſſio Principis facit præſumptionem donationis per ipſum factæ, ſi de conteſſione de re, quam confitetur, vt ſi dicat rem eſſe alicuius, ex eius confeſſione tribuitur ius, & præſumitur illi conceſſiſſe, & donaſſe, ibid. num. 7.

Confeſſio falſa non probat, nec nocet. concluſ. 384. num. 1.

Confeſſio in parte falſa, quæ in totum præſumitur falſa, non probat. ibid. nu. 2.

Confeſſio falſa etiam ſi procederet de ſcientia vtriuſq; partis, non probat. ibid. nu. 3.

Confeſſio in ſe vera, ſi falſam habet cauſam, nihil operatur. ibid. nu. 4.

Confeſſio non veriſimilis non probat, etiam ſi facta eſſet in inſtrumento. ibid. nu. 5.

Confeſſio repugnans facti euidentiæ non probat. ibid. nu. 6.

Confeſſio coram iudice incompetenti facta nō poteſt reuocari, maxime ſi conſtat de delicto commiſſo. concl. 352. nu. 5.

Confeſſio contra ius non probat. concluſ. 387. num. 2.

Confeſſio debet eſſe certa loco, & tempore, alias non probat. ibid. nu. 2.

Confeſſio ſi certa eſt, cauſa vero incerta, non probat. ibid. nu. 3.

Confeſſio delicti extraiudicialis non probat, quia in criminalibus requiruntur probationes luce meridiana clariores. concluſ. 497. num. 2.

Confeſſio extraiudicialis delicti non ſufficit ad plenam probationem contra confitentem. ibid. nu. 3.

Confeſſio probari etiam poteſt per teſtes ſingulares. concl. 379. nu. 5.

Confeſſio fauore dotis nec iuramento aſſertoria præiudicat marito. concl. 224. nu. 7.

Cōfeſſio extraiudicialis delicti ſi ſit geminata, vi geminationis probat. concluſio. 497. numero 14.

Confeſſio extraiudicialis delicti ad hoc, vt quis ſubijciatur torturæ, debet eſſe facta coram duobus teſtibus. ibid. nu. 17.

Confeſſio abſque cauſa ſi facta fuerit in inſtrumento guarentigiato probat, & nocet. concluſ. 545. nu. 55.

Confeſſio verbis enunciatiuis verbi gratia, vt aſſeritur, facta non probat. concluſio. 358. num. 1.

Confeſſio facta verbis enunciatiuis etiam parte præſente non nocet confitenti. ibidem numero 2.

Confeſſio verbis enunciatiuis emanata, quando agitur de fauore piæ cauſæ probat. ibidem num. 3.

Confeſſio creditoris facta fideiuſſori prodeſt debitori cōtra creditorem agentem, vt poſſit eum repellere exceptione ſolutionis factæ à fideiuſſore, per quam debitor liberatur ope exceptionis. concluſ. 373. nu. 4.

Confeſſio facta fideiuſſori prodeſſe poteſt principali, quando intereſt fideiuſſoris, vt proſit debitori. ibid. nu. 5.

Confeſſio in inſtrumēto facta, ſi tendit in præiudicium, & damnum creditorum, vel in diminutionem legitimæ filiorum, etiam iurata non probat, nec valet. concluſio. 363. numero 11.

Confeſſio in inſtrumento facta ſi nō eſt veriſimilis, non probat. ibid. num. 12.

Confeſſio etiam iurata facta abſente parte non probat. concl. 347. nu. 74.

Confeſſio cum iuramento abſente parte valet non ſolum, ſi dum confiteretur, iurat, ſed etiam ſi confiteretur ſe iuraſſe. ibidem numero 75.

Confeſſio præſtito iuramento, tantum operatur, quantum ipſa proteſtatio. ibidem numero 76.

Confeſſio facta per verba in veritate ita ſuis, probat, cum illa inducant quandam ſpeciem iuramenti. ibid. nu. 77.

Confeſſio in beneficialibus non dat titulum aduerſario, ſed in præiudicium confitentis probat. concl. 392. nu. 11.

Confeſſio facta in iudicio ſummario, dummodo tendat ad eundem finem, & effectum, probat etiam plenarie. concl. 345. nu. 9.

Confeſſio, nec viua vox, nec libri rationum, neque alia ſcriptura vel inſtrumentum valet, ſine cauſæ expreſſione. concluſio. 345. numero 64.

Confeſſio in ſcriptis ſine cauſa facta tunc nocet confitenti, quando ipſe ſcit, cauſam non ſubeſſe ac ſemetipſum obligandum, & nihilominus vult ſe obligare. ibid. num. 65.

Confeſſio conditionalis valet abſque alia cauſa, quia loco cauſæ ſuccedat conditio etiam impropria, & ſic hoc habetur declaratio facta Florentiæ, ibid. nu. 66.

Confeſſio licet geminata per ſubſequentem ratificationem & iurata ſit, ſi tanquam erronea reuocata fuerit, docto de errore, non probat, nec operatur, vt condemnatio, vel executio fieri poſſit. concl. 153. nu. 17.

Confeſſio realis etiam ſine cauſæ adiectione probat, & valet, videlicet, quando quis poſſidens rem confitetur, eſſe meam, ſua non præſumitur, donec non probatur. concl. 345. num. 48.

Confeſſio realis facit præſumere, quod confitens rem eſſe meam, habuerit illam pro derelicto, & dicitur talis confitens amittere poſſeſſionem. ibid. nu. 49.

Confeſſio realis facta extraiudicialiter nō probat. ibid. nu 50.

Confeſſio ſcripta habens aliquam cauſam coniecturalem probat. ibid. nu. 51.

Confeſſio geminata probat, licet ſine cauſa ſiat. ibid. nu. 52.

Confeſſio licet geminata ſit, prætextu tamen erroris ab ea recedi poteſt. concluſione 347. num. 48.

Confeſſio geminata etiam iurata, prætextu erroris reuocari poteſt, ſicuti etiam illa, quæ facta eſt poſt terminum ſtatutum ad reſpondendum, licet non ita de facili admitti debeat error allegatus. ibid. nu 49.

Confeſſio geminata licet prætextu erroris reuocari poſſit, tamen inconfitentem transfert onus probandi cauſam ſpecificam erroris. ibid. nu. 50.

Confeſſio, vt dicatur geminata, non ſufficit, quod pluries vno, & eodem tempore aliquis fateatur, ſed per interuallum. ibidem numero 51.

Confeſſio geminata facit ceſſare exceptionem rei non traditæ. ibid. nu. 52.

Confeſſio facta in vltima voluntate abſente parte, non probat nec confitenti nocet, niſi nomine abſentis acceptetur à parte, vel ab eius nuncio, vel à notario publico, vel aliqua perſona. concl. 347. nu. 21.

Confeſſio etiam ſi geminata fuerit, multiſque modis probetur per teſtes, abſente tamen parte, non probat. ibid. nu. 22.
Vide ibid. contrarium.

Confeſſio geminata ſi fiat per verba enunciatiua probat, quia facit ceſſare omnis præſumptionem, nec præſumi poteſt erronea, ſed ex certa ſcientia, & probat etiam quoad ea, quæ non dependent à voluntate ſolius confitentis. ibid. nu. 23.

Confeſſio facta abſente parte probat ſaltem ſemiplene in fauorem abſentis. ibid. nu. 24.
Contrarium. nu. ſeq.

Confeſſio abſente parte facta non probat, nec ſemiplene, adiuncta tamen aliæ veriſimilitudini ratione loci, & temporis, præſumptionem facit. ibid. nu. 25.

Confeſſio licet non probet facta abſente parte, transfert tamen onus probandi in partem contrariam. ibid. nu 26.

Confeſſio ſi fiat ad liberandum abſente parte ſemiplene probat. ibid. nu 27.

Confeſſio abſente parte etiam, quod fiat calore iracundiæ, probat quoad indicium, ſi reuocata non fuerit, quod indiſtincte permittitur ibid. nu. 28.

Confeſſio facta abſente parte dummodo ad minus per duos teſtes probetur, ſemiplenam probationem facit, ſed ſi per vnum tantum, nec plenam facit, nec ſemiplenam probationem, nec etiam indicium. ibid. nu. 29.

Confeſſio de recepto facta in inſtrumento guarentigiato plene, & vere non probat, quia confitenti competit exceptio nō numeratæ pecuniæ, niſi ſtatutum ſpecialiter prohibere dictam exceptionem poſſe opponi contra tale inſtrumentum. concluſione 361. numero 23.

Confeſſio emiſſa biennium non probat plene, & effectualiter, cum poſſit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ, non obſtante ſtatuto, quod contra inſtrumentum publicum nulla exceptio opponatur. ibid. nu 24.

Confeſſio debitoris probat, ſi poſt confeſſionem ex interuallo ipſe incipiat ſoluere aliquid ex debito confeſſato, nec poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. concl. 361 nu. 39.

Confeſſio mercatorum, vel campſorum de recepto propter publicam fidem probat, & eis non competit exceptio non numeratæ pecuniæ. ibid. nu. 40.

Confeſſio facta fauore dotis probat parte abſente etiam per verba enunciatiua non geminata, ſed ſimplicia, & emiſſa propter aliud. concl. 347. nu. 95.

Confeſſio facta in foro pœnitentiali in abſentia partium probat, nec reuocari poteſt. ibid. num. 96.

Confeſſio facta in cauſa ſpirituali, vt puta matrimoniali, abſente parte probat. ibidem numero 97.
Contrarium. ibid.

Confeſſio receptionis dotis præcedente promiſſione, præiudicat etiam creditoribus. cōcluſ. 366. nu. 9.
Contrarium. nu. 10.

Confeſſio mariti de dote recepta etiam, quod tendat in præiudicium creditorum, probat. concl. 362. nu. 16.

Confeſſio ſi pro parte probetur vera, in totum vera præſumitur. ibid. nu. 17.

Confeſſio minoris viginti quinque annis valet, etiam quod facta ſit ſine auctoritate curatoris. concl. 371. nu. 2.

Confeſſio de recepto mutuo non ſolum poſt biennium de æquitate canonica, non probat effectualiter, ſed etiam perpetuo, quia ſemper exceptio non numeratæ pecuniæ de iure canonico poteſt opponi, etiam vſque ad mille annos. concluſione. 361. numero 32.

Confeſſio potius eſt ab onere probandi releuatio, quam proprie probatio. quæſt. 7. numero 1.

Confeſſio in vna inſtantia facit fidem in alia inter eaſdem perſonas, non habita diſtinctione quorſum tendat. concluſio. 33. numero 40.

Confeſſio in vno iudicio ad vnum finem tendens poteſt reuocari in alio tendente ad diuerſum. ibid. nu. 41.

Confeſſio in iudicio facta executionem habet paratam, ſicut inſtrumentum guarentigiatum. concl. 154. nu. 18.

Confeſſio facta in iudicio ſi vera ſit, probat cōtra hæredem confitentis, & ei nocet, ſicuti etiam contra quemlibet ſingularem ſucceſſorem. concl. 348 nu. 22.

Confeſſio facta per verbum, credo, vt puta reſpondendo poſitioni confitentis, plene probat, ac ſi de veritate reſpondiſſet. ibidem num. 23.

Confeſſio facta iudice non ſedente pro tribunali non probat, cum non ſit facta in figura iudicij. concl. 348. nu. 24.

Confeſſio in iudicio acceptata ab alio nomine abſentis, etiam non habente mandatum probat, & nocet. concl. 348. num. 43.

Confeſſio à iudice, acceptata etiam ſi non fiat in forma iudicij, probat, & habet executionem paratam contra hæredem confitentis. ibidem num. 44.

Confeſſio, nec viua vox, nec liber rationũ, nec alia ſcriptura, vel inſtrumentum valet ſine cauſæ expreſſione. concl. 360. nu. 6.

Confeſſio clerici facta coram iudice laico, & ſic incompetenti, non probat penes iudicem eccleſiaſticum, vt ipſe torqueri poſſit. concl. 352. nu. 5.

Confeſſio licet parte abſente facta ſit, ſi tendit ad liberandum plene probat. cõc. 347. nu. 60. Contrarium num. ſeq.

Confeſſio liberatoria facta parte abſente non probat. ibid. nu. 61.

Confeſſio facta abſente parte in liberatione iudiciali probat, quando iudex recipit pro abſente. ibid. num. 62.

Confeſſio facta in renunciatione litis etiã parte abſente probat, dummodo renunciatum fuerit præſente iudice, vel alia publica perſona pro abſente acceptante. ibidem numero 63.

Confeſſio à iudice acceptata licet non habeat vim plene probationis, habet tamen vim indicij ad torturam ſufficientis. conclus. 348. num. 46.

Confeſſio in iudicio facta parte abſente non probat, niſi pars eſſet citata, & eſſet caſus, quo poſſet procedi contra abſentem. ibidem num. 47.

Confeſſio facta in libello, poſitionibus, vel exceptionibus probat etiam parte abſente. ibi. num. 48.

Confeſſio facta in libello, vel poſitionibus, nihil probat, ſi aduerſarius contradixit, ibid. num. 49.

Confeſſio in criminali abſente accuſatore probat, & nocet, quia iudex cum ſit præſens, ſupplet. ibid. nu. 50.

Confeſſio in iudicio facta de crimine ciuiliter parte abſente non probat. ibid. nu. 51.

Confeſſio facta in iudicio coram notario non probat, nec nocet: cum non ſit facta in figura iudicij. ibid. nu. 52.

Confeſſio facta per torturam nullis præcedentibus indicijs nihil probat, & eſt nulla, nec ex ea poteſt quis damnari. concluſio. 353. numero 2.

Confeſſio nullis præcedentibus indicijs facta ſtatim poſt tormenta, etiam in alio loco non probat, neque præiudicat confitenti, niſi interuenerit aliquod interuallum ad minus vnius diei, vel noctis. ibid. nu. 2.

Confeſſio per torturam facta ſine indicijs, etiam quod pluries ſit ratificata ſpontanee, & iterata, & etiam quod poſt talem confeſſionem indicia ſequuta fuerint, nihil probat. ibid. numero 3.

Confeſſio ſine indicijs facta per torturam, etiã quantumcunque in ea quia perſeuerauerit, nõ probat, quia à tormentis non eſt incipiẽdum. ibid. nu. 4.

Confeſſio ſponſe facta etiam non præcedentibus indicijs valet, adeo quod ex ea confeſſione poteſt quis condemnari. ibid. nu. 5.

Confeſſio eſt probatio fortior ea, quæ fit per teſtes, & inſtrumenta, quæſt. 7. nu. 3.

Confeſſio eſt probatio probata, ac alijs verior & potentior. ibid. nu 4.

Confeſſio dicitur maior quouis publico inſtrumento. ibid. nu 5.

Confeſſio non comprehẽditur à ſtatutis mentionem facientibus de probationibus in materia odioſa, ibid. nu. 6.

Confeſſio duplex eſt, vna, quæ fit extra iudiciũ, alia, quæ fit in iudicio. ibid. nu. 7.

Confeſſio plene probat aduerſus reum, ſi ipſe interrogatus in iudicio cõfeſſus fuerit omnes actoris poſitiones. ibid. nu. 8.

Confeſſio rei hanc habet vim, vt ipſe pro conuicto habeatur. ibid. nu. 9.

Confeſſio procuratoris habentis mandatum ad recipiendam pecuniã, & ad confitendum ſe recepiſſe, non probat, nec nocet domino. conclus. 369. nu. 8.

Confeſſio Prælati probat, ſi non infert præiudicium in bonis immobilibus eccleſiæ. conclus. 367. nu. 9.

Confeſſio ſolius Prælati probat in præiudicium eccleſię, ſi ipſa Eccleſia, & ipſe Prælatus non habet capitulum. ibid. nu. 10.

Confeſſio beneficiatorum ſi ſit inſtrumento guarentigiato ſimpliciter probat, tanquam res iudicata, etiam inter perſonas prohibitas. concl. 393. nu. 3.

Confeſſio aduerſarij non ſufficit quoad adiudicationem beneficij tribuendo titulum, ſed bene probat, & ſufficit quoad tolerandum poſſeſſionem ex titulo. concl. 392. nu. 7.

Confeſſio facta in iudicio probat, & præiudicat. concl. 348. nu. 1.

Confeſſio generalis ambigua dicitur, ibidem, vbi etiam vide contrarium. concluſio. 345. numero 7.

Confeſſio per torturam extorta reuocari non poteſt, ſi præceſſit extraiudicialis, vel extent indicia non dubia, & talia, quæ inducant veritatem, quia tunc eadem confeſſio per torturam probat quoad condemnationem. concl. 353. nu. 25.

Confeſſio inter perſonas prohibitas non releuat, quia ſimulata præſumitur. concluſio. 30. num. 6.

Confeſſio facta in teſtamento ſi tendit ad exonerationẽ animæ, probat etiam quoad præiudicium tertij. concl. 359. nu. 30. Contrarium. ibid.

Confeſſio clerici facta coram iudice ſeculari ſemiplene ſaltem probat, & facit indicium contra eum. concl. 348. nu. 4.

Confeſſio facta in iudicio calore iracundię, niſi reuocata fuerit, plene probat. ibid. nu. 5.

Confeſſio in beneficialibus, & ſpiritualibus nõ probat ad fauorem alterius. concluſio. 394. numero 1.

Confeſſio generalis non inducit obligationem. concl. 345. nu. 6.

Confeſſio relatiua non probat, niſi quatenus eſt in relato. concl. 385. nu. 1.

Confeſſio ſi ſit in fauorem præſentiũ, acceptatio præſumitur ex parte eius. concluſio. 346. numero 15.

Confeſſio in beneficialibus non probat titulum ad fauorem alterius, ſed bene probat in ſui præiudicium. concl. 393. nu. 5.

Confeſſio in teſtamẽto facta etiam iurata non probat nec valet quatenus tendat in præiudicium, & damnum creditorum, vel in diminutionem legitimæ filiorum. concluſio. 359. num. 18.

Confeſſio Prælati ſi læſerit eccleſiam, datur reſtitutio in integrum ſucceſſori, docto prius de læſione. concl. 367. nu. 19.

Confeſſio Prælati habentis conuentum in materia ardua etiam in bonis deſcriptis à capitulo non probat, nec nocet. ibid. nu. 20.

Confeſſio facta à patre confitẽte ſe habuiſſe pecuniam à filio ſuo tanquam ad eum pertinentem, quare non probat. concluſio. 361. num. 1.

Confeſſio in teſtamento facta ſi tendit ad exonerationem conſcientiæ plene probat, nec reuocari poteſt. concl. 359. nu. 25. Contrarium ſub num. 27.

Confeſſio offenſi negantis ſe offenſum fuiſſe ab aliquo in præiudicium fiſci non probat, & quare. concl. 389. nu. 1.

Confeſſio offenſi in præiudicium fiſci negantis ſe ab aliquo offenſum fuiſſe, prodeſt, ne ponatur ad torturam. ibid. nu. 2.

Confeſſio, ſi facta ſit de his, quæ dependent ſolum ex voluntate confitentis probat abſente parte. concl. 347. nu. 83.

Confeſſio facta in vltima voluntate multo magis nocet confitenti, quam facta inter viuos. concl. 359. nu. 28.

Confeſſio facta à Principe valet etiam abſente parte. concl. 347. nu. 129.

Confeſſio quare ſanet omne vitium proceſſus. concl. 351. nu. 2.

Confeſſio facta in iudicio criminali probat in iudicio ciuili contra confitentem. ibid. nu. 3.

Confeſſio ſponte facta poſt tempus conſtitutum ad inquiſitionem formandam non probat, nec præiudicat cõfitenti, tanquam tempore inhabili facta. ibid. nu. 5.

Confeſſio in iudicio coram iudicibus facta non ſedentibus pro tribunali, ſed vti priuatis, licet non habeat vim plene probationis, tamen probat quoad indicium ſufficiens ad torturam. ibid. nu. 7.

Confeſſio in inſtrumento plene probat, & non quid, & quando poſſit per teſtes probari cõtrarium huius confeſſionis, vide remiſſiue. concl. 360. nu. 1.

Confeſſio in inſtrumento probat, licet facta ſit parte abſente. ibid. nu. 2.

Confeſſio in inſtrumento facta, probat tantum quoad nominatos in eo. ibid. nu. 3.

Confeſſio vnius alterius probat, quando partes concordant ſtare confeſſioni, & dicto eiuſdem. concl. 386. nu. 5.

Confeſſio nec pactum valet de his, quę contra ius ſunt. quæſt. 7. nu. 41.

Confeſſio Chriſtiani dicẽtis ſe cum Iudæa cõtraxiſſe, ipſi non præiudicat. ibid. nu. 43.

Confeſſio facta ab his, quibus contrahendi, donandi, vel aliud agendi facultas eſt interdicta, non probat, & præiudicat. ibidem numero 45.

Confeſſio, vt confitenti præiudicet, certa puraque eſſe debet; ea facta de re, vel quantitate conſtituta.

Et ſi incerta, vel dubia ſit, nihil præiudicat, & nullius eſt roboris, nullumque ſortitur effectum. ibid nu. 47.

Confeſſio nõ ſolum debet eſſe certa de re ipſa, à qua orta eſt, ſed etiam de loco, & tempore, fieri debet ſuper re vera. ibid. nu. 49.

Confeſſio falſa poteſt ex ipſa manifeſta veritate reuocari ibid. nu 50.

Confeſſio in parte falſa non probat, & tota falſa præſumitur, & non veriſimilis fidem non facit. ibid nu. 51.

Confeſſio facta per iram, & nõ ea mente, atque propoſito, inanis eſt, nec confitenti nocet. ibid. num. 52.

Confeſſio furioſi ei præiudicare, nec damnum inferre poteſt. ibid. nu 53.

Confeſſio per iram, vel furioſi, ſi in iudicio fuerit facta, nec reuocata ſit, plene probat, & confitenti præiudicat, ibid. nu. 54.

Confeſſio, vt confitenti præiudicet, fieri debet à ſe ipſo, & non per interpoſitam perſonam, ibid nu 55.

Confeſſio procuratoris, vel curatoris facta abſente domino principali nullũ præiudicium affert principali, ſi ipſe dominus contrarium probare velit. ibid. nu. 56.

Confeſſio procuratoris, ſi facta eſt præſente principali, vel eo abſente, ſed ſciente, aut permittente, ita principali præiudicat, ac ſi per ipſum facta fuiſſet. ibid. nu. 57.

Confeſſio ſi ſine cauſa ſit, regulariter non probat, nec confitenti præiudicat. ibid. num. 58.

Confeſſio cum cauſa nominatur, quando confitens declarat, & manifeſtat cauſſam litis, & huiuſmodi tam extra iudicium, quàm in iudicio fieri poteſt, & vbi vis ſua confitenti præiudicat, & omnes alias probationes tollit, dummodo de ea conſtet. ibidem numero 59.

Confeſſio ſine cauſa inutilis eſt, nullius momenti, nullamque fidem facit. ibidem numero 60.

Confeſſio ſi fit ante litis conteſtationem, iuſta cauſa reuocari poteſt. ibid. nu. 61.

Confeſſio ſi aduocato facta ſit, cliente præſente, vel eo abſente, ſed ſciente, aut permittente, etiam ſi illi præiudicat, ac ſi per ipſum facta fuiſſet, poterit tamen per triduum ab ipſo cliente reuocari. ibid. nu. 62.

Confeſſio facta per errorem ab aduocato poteſt à cliente errore probato vſque ad ſententiam reuocari. ibid. nu. 63.

Confeſſio ab aduocato facta per errorem poteſt per procuratorem reuocari. ibid. nu. 64.

Confeſſio domini primarij facta poſt litem conteſtatam, ſi eius generis eſt, quæ confitenti fraudem facere poſſit, non poteſt ab ipſo reuocari intra triduum, niſi errore probato, ſed ſi erraſſe planum fecerit, etiã aſque ad ſententiam reuocari poteſt. ibidem numero 65.

Confeſſio aduocati in quo differat à confeſſione principalis. ibid. nu. 66.

Confeſſio facta per procuratorem reuocari poteſt ante ſententiam, errore tamen prius probato. ibid. nu 67.

Confeſſio partis poſt concluſionem in cauſa recipi poteſt. q. 17. nu. 57.

Con

Confeſſio facta in contractu, vel inſtrumento nullo, vel inualido valet, & probat. concluſ. 358. num. 1.
Confeſſio relatiua ad aliquem contractum, vel inſtrumentum nullum ex defectu ſolennitatis, continens tamen in ſe veritatem, probat, & valet. ibid. nu. 5.
Confeſſio facta abſente parte nihil probat. concl. 347. nu. 1.
Contrarium, num. 2.
Confeſſio abſente parte facta in iudicio non nocet abſenti. ibid. num. 3.
Confeſſio ad hoc vt valeat pars adeſſe debet & illam acceptare. ibid. nu. 4.
Confeſſio quando fit ſiue in iudicio, ſiue extra, circa illa, quæ ſolum declarant voluntatem confitentis, valet etiam abſente parte, & vide ibidem diſtinctiones, num. 7. vſque ad 8.
Confeſſio facta abſente parte in criminalibus non nocet confitenti. num. 8. & ibi contrarium.
Confeſſio circa matrimonium quomodo non præiudicet. ibid. nu. 10.
Confeſſio abſente aduerſario valet, & tenet in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis. ibid. num. 13.
Confeſſio facta ad inquiſitionem formatam non præcedentibus legitimis indicijs nihil probat. concluſ. 351. nu. 1.
Confeſſio etiam non conſtito de errore reuocari poteſt, ſed incontinenti. concluſio. 350. num. 8.
Confeſſio facta in inſtrumento principaliter, ſiue enunciatiue inter partes, ſi reuocata fuerit, nihil operatur. ibid. nu. 9.
Confeſſio dicitur reuocata incontinenti, ſi reuocetur, antequam redacta fuerit in ſcriptis, ibid. num. 10.
Confeſſio tituli aduerſarij ſi fit in iudicio, vel in ſupplicatione Principi oblata, ſufficit ad colorandum poſſeſſorium, ſed ſi fit extra iudicium, non inducit notorium. concl. 392. num. 17.
Confeſſio emanata à ſpoliante ſicut principali ſufficit ad colorandum poſſeſſionem ſpoliati. ibid. num. 18.
Confeſſio aduerſarij nihil facit, quando eſſent factæ aliquæ probationes, per quas conſtaret ex aſpectu de infectione, & nullitate tituli. ibid. num. 19.
Confeſſio facta medio iuramẽto delato officio iudicis probat, & valet. concluſio. 356. numero 1.
Confeſſio per iuramentum probat, & valet, etiam quod ſit facta publicatis atteſtationibus, in caſibus in quibus teſtes recipiuntur. ibid. num. 2.
Confeſſio per iuramentum non probat, vbi actor nihil probaſſet. ibid. nu. 3.
Confeſſio extraiudicialis non ita probat, vt puniri poſſit, niſi agatur de crimine ciuiliter. concl. 350. nu. 15.
Et intellige, vt ibid.
Cõfeſſio extraiudicialis ſi eſt informis, incerta, & non qualificata, nõ ſufficit ad introducendum indicium ad torturam. ibidem numero 16.
Confeſſio informis ſimpliciter facta non operatur. ibid. nu. 17.
Confeſſio extraiudicialis non veriſimilis non probat. ibid. nu. 18.
Confeſſio mariti prædicta acquiſita eſſe de bonis vxoris, nihil eſt cõtra præſumptionem iuris, quæ non tollitur niſi contrarium probetur, quomodo creditores, vel hæredes viri vellent pecuniae repetere, & ibi vide contrarium. concl. 30. nu. 9.
Confeſſio extorta per tormenta non probat, nec nocet etiam ſtantibus indicijs nõ tamen legitimis, vt ex proceſſu informatiuo, vel indicia eſſent leuia. concluſione 353. numero 7.
Confeſſio coacte facta in tormentis non probat, nec nocet etiam præcedentibus legitimis indicijs. ibid. nu. 8.
Confeſſio quomodo, & quando cognoſcatur facta ad aliquem obligandum principaliter, & ad aliquid probandum idem factum, & obligatum. concl. 347. nu. 36.
Confeſſio abſente parte ſi geminata fuerit, plene probat. ibid. nu. 37.
Vide contrarium ſub num. 43.
Confeſſio ſola vnica facta abſente parte inducit ſemiplenam probationem, & duæ confeſſiones duas ſemiplenas, quæ ſimul iunctæ perficiunt plenam probationem. ibidem num. 38.
Confeſſio in teſtamento facta probat tantum quoad nominatos in ipſo. concluſio. 359. num. 16.
Confeſſio Principis ſufficit parti, vt contra hæredem agat, ſi ex ea conſtet de aliquibus puta priuilegijs, & conceſſionibus, niſi probetur, quod facta ſit per errorem. concluſio. 376. num. 4.
Confeſſio de recepto non probat, nec illi ſtatur, ſed intellige, vt ſub num. 5. concluſ. 361. num. 4 & 5.
Confeſſio patris de recepto etiam iurata non præiudicat filio quoad legitimam, niſi aliter conſtet de numeratione pecuniæ. ibidem num. 5.
Confeſſio de recepto non operatur obligationem quoad tertium, ſed quoad cõtrahentes, qui ex tali confeſſione obligantur. ibidem num. 6.
Confeſſio mandatarij nõ nocet domino, ibid. num. 7.
Confeſſio relatiua ad inſtrumentum nullum, quia falſum ſit, & in ſe falſitatem contineat, inefficax eſt. concl. 358. nu. 6.
Confeſſio mariti numeratæ dotis non probat, non ob aliud niſi ob fraudis ſuſpicionem, & interdictum legis. concl. 361. nu. 11.
Confeſſio de recepto nõ ita plene, & effectualiter probat, quominus confitens non poſſit exceptionem non numeratæ pecuniæ opponere, cui competit talis exceptio infra biennium. ibid. num. 14.
Confeſſio ſi directo tendit ad obligandum aliquem confitentem, ſemiplene probat, ſed ſi principaliter ad approbandum aliquid, ex tali approbatione abſens acquiritur obligatio. concl. 347. nu. 31.
Confeſſio vt dicatur facta metu tormentorum, ſufficit probare, quem fuiſſe in carcere detentum. concl. 353 nu. 18.
Confeſſio facta tantum in carcere ſine tormentis, vel ſine minis de torquendo nullis præcedentibus indicijs, nihil probat, nec præiudicat, ac ſi realiter per torturam eſſet extorta. concl. 353. nu. 17.
Confeſſio de crimine facta parte præſente plene probat. concl. 349 nu. 1.
Confeſſio de crimine facta parte præſente, vel abſente vtrobique facit iudicium ad torturam. ibid. nu. 2.
Confeſſio facta in tormentis probat, & valet abſque alia perſeuerantia, ſi tortura fuit leuis, & tortus robuſtus, ex quo cenſetur ſpontanea, & non per torturam extorta, concluſ. 353 nu. 12.
Confeſſio de recepto probat non ſolum quoad ipſos confitentes, ſed etiam quoad alios accessorie conſequentes, aut ſucceſſores, vt fideiuſſores, mandatores, & creditores confitentium. concl. 361. nu. 9.
Confeſſio de recepto ſi præceſſerit promiſſionem centum, & poſtea ſubſequuta fuit, bene plene probat numerationem. ibidem num. 10.
Confeſſio de recepto probat in illis caſibus, in quibus nulla eſt fraudis ſuſpitio, aut per legis interdictum non prohibetur. ibidem numero 11.
Confeſſio incontinenti poſt tormẽta facta non valet, quia adhuc præſumitur eſſe timor tormentorum. concl. 353. nu. 12.
Confeſſio poſt tormenta ante tribunal facta ad hoc vt valeat, debet habere interuallum vnius diei, & noctis. ibid. nu. 13.
Confeſſio facta metu tormentorum propter minas iudicis nihil probat. ibid. nu. 14.
Confeſſio facta apud tormenta dicitur facta in tormentis. ibid. num. 15.
Confeſſionis acceptationem, ſi ille, cuius nomine acceptatur, ratam habet, plene probat, etiam ſi acceptans non haberet mandatum, & non eſſet tabellio. concluſio. 347. num. 116.
Confeſſionis vigore & approbationis inſtrumenti tanquam veri, omnes, quorum intereſt, licet abſentes, poterunt agere contra approbantem, & confitentem. concluſio. 347. num. 33.
Confeſſioni factæ per tormenta ſtatur, ſi idem in ea perſeuerat, licet indicia ſint leuia, quæ non faciunt præſumptionem. concluſ. 353. num. 9.
Confeſſioni prælati non eſt ſtandum in alienatione rei eccleſiæ aſſerenti ex cauſa feciſſe, niſi concurrant aliæ coniecturæ. concluſio. 75. num. 18.
Confeſſioni viri in inſtrumento emere de pecunia vxoris abſentis non ſtatur, & quando ſtetur, & hoc procedat. concl. 30. nu. 19.
Confeſſioni coniugum de matrimonio non ſtatur in præiudicium alterius. concluſ. 363. num. 6.
Confeſſioni Prælati dicentis, quod eccleſia nõ ſit ſibi ſubiecta, ſtatur. concluſio. 367. numero 4.
Confeſſioni principalis magis creditur, quàm mille teſtibus contrarium aſſerentibus. concluſ. 379 nu. 21.
Confeſſioni rei in ſuis exceptionibus ſtatur in eius præiudicium. concl. 368. nu 8.
Confeſſioni viri regulariter nõ ſtatur, ſe emiſſe de bonis vxoris, niſi veriſimiliter mulier bona haberet. concl. 30. nu. 8.
Cõfeſſioni mariti habentis filios ex priori matrimonio, & confitentis habuiſſe à ſecunda vxore mille etiam cum iuramento; non ſtatur, quia præſumitur facta in fraudem. concluſ. 380. nu. 2.
Confeſſioni ſtatur, cum præiudicat tantum confitenti, & non alteri. concluſio. 367. numero 2.
Confeſſioni ſine cauſa vt operetur cõtra confitentem, quid requiratur, vide ibi remiſſiue. concl. 345. nu. 3.
Confeſſioni mariti de receptione dotis ſtatur, etiam aduerſus creditores. concluſio. 362. num. 12.
Confeſſioni damnati ad mortem non creditur in præiudicium fiſci poſt condemnationem: concl. 359. nu 15.
Confeſſioni receptionis dotis ſtatur, quando non extaret alius creditor, niſi ipſa mulier, vel bona pro omnibus ſufficerent. concluſ. 366. num. 3.
Confeſſioni, vt confitenti præiudicet caſus nouem requiruntur, & qui. quæſt. 7. nu. 15.
Confeſſioni teſtatoris fauore animæ ſtare debet hæres. concl. 359. num. 27.
Confeſſioni fraudulentæ non ſtatur, concluſio. 364. num. 3.
Confeſſioni matris nõ creditur in præiudiciũ filij, ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum. concl. 366. nu 1.
Confeſſioni abſente parte, vt valeat, & operetur quid requiratur, vide remiſſiue. concluſ. 347. nu. 5.
Confeſſionem reuelatam à ſacerdote probatur ex eo, quod ipſe eam audiuerit coram pluribus. concl. 377 nu. 14.
Confeſſionem factã ab aduocato poterit clientulus eadem die, vel incontinenti reuocare per ſe, vel per procuratorem ſimpliciter nullo etiam docto errore. concluſio. 381. numero 4.
Confeſſionem fuiſſe errore factam, in dubio non præſumitur, & illam allegans probare tenetur. concl. 378. nu. 5.
Confeſſionem erroneam allegans probare tenetur. concl. 350. num. 7.
in Confeſſione facta pro cauſa pia, vel fauorabili, puta in dote non requiritur partis præſentia. concl. 373. nu. 13.
in Confeſſione liberatoria ineſt donatio. cõcl. 373 num. 10.
Confeſſione probata, & impoſitione pœnitentiæ per ſacerdotem, non oportet probare pœnitentiam peractam. concluſio. 377. numero 13.
Confeſſione nõ ſufficit dicere parte præſente, ſed etiam oportet, quod dicatur, & expreſſe acceptante. concl. 379. num. 4.
Confeſſiones naturalibus conuenire debent. quæſt. 7. num. 32.
Confeſſiones extraiudiciales abſente parte, nõ probant quoad præiudicium tertij. concluſ. 347 num. 115.
Confeſſiones ita probatæ per ſingulares teſtes, vt quælibet per ſe ſola ſemiplene probat; non tamen coniunguntur ad effectum plenæ probationis; imo dicti teſtes tanquam ſingulares confeſſionem non probant. concluſ. 379. num. 7.

Confeſ-

Digitized by Google

Confeſſus ſponte in ciuili cauſa, vel criminali à iudice condemnari poteſt, non attenta nullitate proceſſus. concl. 317. nu. 3.
Confeſſus in teſtamento ſe recepiſſe pecuniam mutuo probat, ita quod, & ipſe, & ipſius hæres poteſt conueniri, & non poterit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, quod intellige, ſi confitens exiſtat in extremis. concl. 361. nu. 34.
Confeſſus in ciuilibus habetur pro condemnato, ſed non in criminalibus. concluſio. 349. num. 3.
Confeſſus non appellat in ciuilibus, ſed bene in criminalibus. ibid. nu. 4.
Confeſſus quando quis dicatur ſpe futuræ promiſſionis, non autem numerationis, idem non poterit opponere exceptionem nõ numeratæ pecuniæ. concl. 361. nu. 30.
Confeſſus incidenter in iudicio aliud intentato, non poteſt in illo damnari. conclu. 383. num. 6.
Confeſſus coram iudice incompetenti, ſi confeſſionem reuocet coram competenti nullum indicium facit. concl. 352. nu. 7.
Confeſſus in tormentis ſi ducitur ante tribunal, vt denuo ſponte confiteatur, eius confeſſio eſt perfecta, & valet. concluſione 353. num. 11.
Confeſſus incidenter in crimine falſi puniri non poteſt in eodem iudicio, in quo incidenter fuit facta talis confeſſio, ſed in alio. concl. 338 nu. 4.
Confeſſus nõ poteſt appellare. concluſio. 348. num. 3.
Confeſſus in ciuilibus non appellat, ſed in criminalibus appellare poteſt. concluſio. 346. num. 8
Confeſſus in tormentis nõ poteſt denuo poni ad torturam niſi noua indicia ſuperueniant. concl. 313. nu. 21.
Confeſſus recepiſſe pecuniam probat, & non poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. concl. 361. nu. 49.
Confeſſus bis ex interuallo recepiſſe pecuniã, vel dotem, nõ amplius opponere poteſt exceptionem non numeratæ pecuniæ, vel dotis. concl. 347. nu. 53.
Confeſſus in tormentis, etiã quod præceſſerint legitima indicia, ſi poſtea in cõfeſſione non perſeueret, dicitur confeſſus metu tormentorum, & non probat, nec ei præiudicat ſaltem ad hoc, vt ex ea poſſit condemnari. concluſ. 353. nu. 19.
Confeſſus in tormentis, ſi in confeſſione non perſeueret, & ſi condemnari non poſſit, poteſt tamen iterum torqueri. ibid. nu 20.
Confeſſus ſponte, ſi nõ eſt conuictus per teſtes, vel alio modo, non probat, nec ei præiudicat, niſi in confeſſione perſeuerauerit, & ante ratificationem, & perſeuerantiam poteſt eam reuocare, & ab ea appellare. cõc. 353. nu. 37.
Et quando quis dicatur perſeuerare, vide ibi remiſſiue.
Cõfeſſus per errorem in cauſa ciuili, ſiue capitali, ſi ad probandum errorem non admittatur, poterit tamen appellare. q. 7. nu. 70.
Confeſſus extraiudicialiter, & deinde tortus, ſi idem denuo cõfiteatur, eius confeſſio probat, & nocet ei abſque alia perſeuerantia. concl. 353. nu. 24.
Confeſſus de recepto non poteſt vti tali receptione in alijs cõtractibus, ſed ſi vult probare non numeratam pecuniam, ſemper auditur. concl. 361. nu. 46.
Confeſſus extraiudicialiter, & cõſtitutus in iudicio, ſi reuocat ipſam confeſſionem etiam non docto de errore, ſufficit, quod dicat ſe erraſſe in ea, dum confeſſus eſt delictum extraiudicialiter. concl. 350. nu. 6.
Contrarium. ibid.
Confeſſus parte abſente extra iudicium de crimine poteſt torturæ ſubijci. concluſio. 359. numero 3.
Confeſſus extraiudialiter, & deinde tortus, ſi in tortura demum confiteatur, non requiritur alia perſeuerantia, ſed debet ex ea condemnari. ibid. nu. n
Confeſſus in ciuili nullo præcedente proceſſu, vel ante litem conteſtatam habetur pro condemnato, nec requiritur alia ſententia. concluſ. 344. nu. 5.
Confeſſus in criminali nõ habetur pro condemnato, ſed requiritur ſententia. ibid. num. 6.
Confeſſus errans in iure ſtatim pro reuocato habetur. q. 7. num. 68.
Confeſſus quem fuiſſe in pœnitentia ſacerdoti, & eidem per confeſſorem pœnitentiam impoſitam, probatur per ſolum ſacerdotem. concl. 377. nu. 11.
Conficiens inuentarium cenſetur hereditatem adire. cõcl. 48. nu. 2. an verum, nu. 3. & quando. num. 4.
Confines probantur per clauſuras. concluſio. 403. num. 1.
Confines in antiquis probãtur per exercitium iuriſdictionis. ibid. num. 2.
Confines non ſunt vlterius addendi, ſi dicatur quid factum in palatio Poteſtatis. concluſio. 503. num. 15.
Confines probantur per loci euidentiam. concluſ. 403. nu. 16.
Confines probantur per refectionem aggerum. ibid num. 17.
Confines rei ſuæ vnoſquiſque ſcire præſumitur. ibid. num. 18.
Confines probantur per cuſtodiam locorum. concl. 402. num. 1.
Confines probantur per priuilegia antiqua conceſſa ab eo, qui illa confinia poterat diſpenſare. concl 401. num. 1.
Confines præſumuntur illius, qui primo occupauit. concl. 403. nu. 24.
Confines rerum ſpiritualium occupari nõ poſſunt, niſi auctoritate Summi Pontificis, ibid. num 25.
Confines declarãtur per vias regales, per flumina, montes, valles, villas, & ſimilia, & dicuntur æterni, quia in æternum permanent. concluſ. 403. num. 3.
Confines quales hodie reperiuntur, tales olim fuiſſe præſumuntur. concl. 393. nu. 10.
Et mutatio confinium non præſumitur, niſi probetur. ibid.
Confines probantur per ſcripturas, ſi illis adhibita ſit fides ab antiquis. concluſio. 309. numero 1.
Confines probantur per inſtrumenta pro confinibus facta. concl. 394. nu. 1.
Confines probantur per famam publicam, & antiquam. concl. 396. num 1.
Confines probãtur per præſumptiones, indicia, & coniecturas, vbi ſunt difficiles probationes. concl. 397. num. 1.
Confines probantur per lapides antiquos pro terminis apponi ſolitos. concluſione 400. numero 1.
Confines probantur per libros antiquos. concluſ. 398. num. 1.
Confines per teſtes probantur. concluſio. 395. numero 1.
Confines in antiquis probantur per redditus antiquos, & nauigia, & pedagia. concluſio. 403. num. 9.
Confines probantur per voluntatem patris familias declaratam in eius vita. ibidem numero 10.
Confines per communem opinionem probari poſſunt. ibid. nu. 11.
Confines probantur per ſententiam iudicum, & arbitratorum, dummodo termini reperiantur ita poſiti, prout in arbitramentis conſtituuntur. ibid. nu. 12.
Confinia probantur per literas Epiſcopi, vel cuiuslibet alterius iudicis ordinarij. concl. 403. numero 14.
Confinia, non eſt neceſſe, vt apponantur, vbi locus eſt euidenter notorius, q. 8. nu. 14
Confinia temporalia poſſe ſemiplene probari, non eſt rationabile. concl. 393. nu. 5.
Confinia diœceſum per flumina, per riuos aquarum, & præbendarum diſtingui ſolent. ibid. num. 6.
Confinium in materia vtraque pars eſt actor, & vtraque reus. concl. 399. nu. 13.
Confinium probatio difficilis eſt. concluſ. 393. num. 1.
Confinibus antiquis ſtandum eſt, niſi probentur noui. concl. 403. nu. 19.
Confitens ſe occidiſſe hominem, ſibi præiudicat, & eius confeſſio probat, ſi ſaltem per famam probatur hominem illum mortuum eſſe, licet non appareat corpus aſſerti occiſi. concl. 354. nu. 5.
Confitens debere centum vel plus, vel minus, eius confeſſio probat, licet ſit incerta propter illam adiectionem. concl. 361. nu. 8.
Confitens ſe recepiſſe centum à tali, etiam ſi dicat, facio iſtam cõfeſſionem non ſpe futuræ numerationis, ſed quia vere habui dicta centum, non tamen eius confeſſio ita effectualiter, & vere probat, quominus adhuc nõ competat confitenti exceptio non numeratæ pecuniæ. concl. 361. nu. 18.
Confitens de recepto etiam ſi pactum expreſſum facere de non opponendo exceptionem non numeratæ pecuniæ, nihilominus poterit opponere, & ſic eius confeſſio non vere probabit. ibid. nu. 19.
Confitẽs ſi ſpoliatus eſt, & ligatus ad torturam, vel ductus ante eam, habetur, ac ſi per torturam confeſſus eſſet, & ſic non probat. concl. 313. num. 16.
Confitens in ciuilibus habetur pro condemnato. concl 346. nu. 7.
Confitens alias promiſiſſe centum pro dote filiæ ſuæ, plene probat ipſam promiſſionem. concl. 347. num. 34.
Confitens recepiſſe pecuniam probat vere, & plene receptionem, & numerationem. concluſ. 361. num 1.
Contrarium, num. 4.
Confitens de recepto, ſi infra biennium negat dictam pecuniam ſibi ſolutam fuiſſe, hanc negatiuam probare non tenetur, ſed aſſerenti quod ſoluta fuit, incumbit onus probandi. concl. 361. nu. 16.
Confitens, ſi onus probandi non numeratam fuiſſe in ſe aſſumere velit, confeſſio eius geminatæ non facit ceſſare probationem in ſe ſuſceptam. concl. 347 nu. 54.
Confitens rem ſuam, eſſe alterius, videtur velle eam in alium transferre, & non propterea perdit dominium. concl 347 nu. 109.
Confitens ſe recepiſſe pecunias mutuas, etiamſi dediſſet pignus: non tamen probat, quominus poſſit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. concl. 361. nu. 25.
Confitens donare præſumitur, & liberalitas pro cauſa ſufficit. concl. 360 nu. 9.
Confitens ſi expreſſe renunciat exceptioni non numeratæ pecuniæ, & iurat, plene probat, & ſibi præiudicat. concl. 361. nu. 38.
Confitens in iudicio ſe occidiſſe hominem, qui non apparet, nec reperitur occiſus, & in ſimilibus, talis confeſſio nõ probat hominem an ſit occiſum, nec confitenti nocet. concl. 354 num. 1.
Confitens teſtamentum validum eſſe, quod in rei veritate eſt nullum, quod ad ſui præiudicium non probat, nec illud teſtamentum validat: cum ſit nullum. concluſ. 358. num. 8.
Confitens in iudicio cauſæ libertatis ſe eſſe ſeruum ſibi præiudicat, nec ipſe contrarium probat. quæſt. 7. num. 35.
Confitens in iudicio habuiſſe, & recepiſſe non poteſt opponere exceptionem de nõ numerata pecunia. concl 348. num. 2.
Confitẽs in ſcriptis præſumitur donare, & liberalitas pro cauſa ſufficit. concl. 345. nu. 63.
Contrarium, num. 64.
Confitens etiam ſi ſit omni exceptione maior, non tamen probat in præiudicium alterius. concluſ 386. num. 3.
Confitentis fauore in dubio fieri debet interpretatio. q 7. num. 48
Confitentes omnes fere tempore confeſſionis in carceribus detinentur. concl. 367. num. 7.
Confirmatio Papę, vel Principis ex antiquitate temporis præſumitur ſuper aliquo facta. cõcluſ. 404. num. 3.
Confirmatio præceſſiſſe præſumitur ab initio actus, ſi electus diu poſſederit. ibid. num. 4.
Confirmatio præſumitur ex negligentia. ibid. numero 5.
Confirmatio ſi eſt ſimplex, & pura, & res confirmata continet plura capita, & qualitates, non ſe refert ad illam rem continentem qualitates de quibus in confirmatione non fuit facta mentio. concluſ. 404. num. 8.
Confirmatio teſtamenti probatur per quinque teſtes adhibitos ad confirmandam voluntatem inualidam, teſtes duo ſufficiunt ad declarandam voluntatem validam. ibidem numero 9.
Confirmatio non probat confirmatum. concl. 404 num. 1.
Confirmatio dicitur facta ex certa ſcientia, ſi tenor rei confirmatæ inſeratur. concluſ. 282. numero 8.

Confirmatum probatur ex confirmatione, quando rei confirmatæ narratur ſpecifice in ea, ſecus ſi ſimpliciter. conc. 404. no. 6.

Coniectura à præſumptione diſtinguitur. quæſt. 14. num. 7.

Coniectura temeraria quæ dicatur. quæſt. 14. num. 18.

Coniectura probabilis illa eſt, quæ deducitur à veriſimili. ibid. nu. 19.

Coniectura quid ſit. quæſt. 14. nu. 15.

Coniecturæ aliam definitionem vide ſupra. numero 3.

Coniectura iiſdem diuiditur modis, quibus & præſumptio. quæſt. 14. nu. 16.

Coniectura ex certo ſigno proueniens, quæ alio non adducto pro veritate habetur, probabilis eſt. q. 10. nu. 34.

Coniectura, indicium, & ſignum inter probationum formas ſolent connumerari, quæſt. 14. numero 1.

Coniectura præſumptioni cognata eſt, & pro præſumptione accipi ſolet. ibid. nu. 2.

Coniectura accedente iuramento probationem facit. concl. 405. nu. 1.

Coniectura, ſicut præſumptio accipitur pro veritate, donec aliud appareat, & transfert onus probandi in aduerſarium. ibidem numero 2.

Coniecturæ plene probant, quando agitur de geſtis in ſecreto, & obſcuris. ibid. nu. 3.

Coniecturæ ſufficiunt ad probandum rem eſſe verſam in vtilitatem eccleſiæ. ibidem numero 4.

Coniectura vnaquæq; probari debet ſaltem per duos teſtes. concl. 406. nu. 1.

Coniectura, vel præſumptio contra donationem ſumitur etiam leuis. concluſione 554. numero 14.

Coniectura ab vna per aliam coniecturam recedi poteſt, licet non ſit omnino certa, & approbata à lege. concl. 405. nu. 6.

Coniectura l. merito. ff. pro ſocio, non excluditur, quando quis fuiſſe malus in eodem genere mali. concl. 495. nu. 20.

Coniectura à coniectu nuncupata fuit, hoc eſt directione quadam rationis ad veritatem. quæſt. 14. num. 4.

Coniectura ſignificat præſumptionem, & ambæ dici poſſunt indicia probationum, vel adminicula. quæſt. 14. nu. 9.

Coniectura quod capitur, non proprie ſumitur. ibidem num. 10.

Coniectura legis, quę ex argumento venit, probatio liquidiſſima vocatur. quæſt. 14. numero 12.

Coniectura, & indicia habentur loco plenæ probationis. ibid. num. 13.

Coniectura vna aliam debiliorem tollit. concl. 147. num. 4.

Coniecturam ad probandam voluntatis duo teſtes ſatis ſunt, quando relictum eſt obſcurum, ſed tamen vtile, vel licet ſit vtile tamen poſſit inutile fieri. concl. 406. nu. 13.

Secus, vt ibid.

Coniecturam ad probandam quæ reſpicit declarationem voluntatis teſtatoris, duo teſtes ſufficiunt. concl 406. nu. 2.

Coniecturæ quæ ſint, ex quibus probetur animus donandi in confitente, vide remiſſiue. concl. 345. num. 47.

Coniecturæ ſpecie tres, ſcilicet, alia leuis, & alia violenta. quæſt. 14. num. 17.

Coniecturæ ex quibus dicitur partes voluiſſe contrahere in ſcriptis, efficiunt, vt cõtractus non dicatur perfectus, niſi poſt ſcripturam abſolutam. concl. 435. nu 11.

Coniecturæ legum non expreſſæ, nec definitæ iudicis arbitrio relinquuntur. concluſione 185. num. 5.

Coniecturę legales & præſumptiones in occultis debent dici & haberi pro euidentiſſima probatione. concl. 438. no. 10.

Coniecturę, quę ſpectant ad vltimas defunctorum voluntates, ambigue prolatas interpretandum, quæ ſint. quæſt. 14 nu. 28.

Coniecturæ non ſufficiunt ad probandum dolum. concl. 496. nu. 1.

Coniecturæ, & præſumptiones à iure approbatæ ſunt verę, & plenæ probationes. concluſ. 103. num. 19.

Coniecturæ ſi in iure expreſſæ ſint, probationem faciunt, nõ quando ex facti contingentia eueniunt. ibid. nu. 20.

Coniecturæ accedunt loco euidentiarum probationum in rebus dubijs. quæſtione 14. numero 14.

Coniecturæ definitio. quæſt. 14. nu. 3.

Coniecturæ aliam definitionem vide infra numero 15.

Coniecturæ quarum munus eſt circa iudicia verſari, quæ ſint. quæſt. 14. nu. 23.

Coniecturæ, quæ ad delictorum interpretationem attinent, apertum faciunt, an & quando delinquendi voluntas adfuerit. ibidem numero 24.

Coniecturæ validæ, & à iure approbatæ probant, maxime in delictis occultis, quando concurrit difficultas probationis. concluſio. 496. num. 5.

Coniecturæ, & præſumptiones licet non probent ſui natura, tamen in his, quæ occulte fiunt, plenam probationem faciunt. concluſ. 330. num. 5.

Coniecturę ſufficiunt, vbi agitur de pęna pecuniaria, & in his quę ſunt difficilis probationis. concl. 34. num. 6.

Coniecturę inter extraneos debent probari per ſeptem teſtes; & in codicillis per quinque. concl 406. num. 6.

Coniecturæ, & pręſumptiones legibus expreſſę taxatę ſunt energ ę vt omnino dicantur liquidiſſimæ probationes. concluſione 212. numero 2.

Coniecturę, & indicia ad probandum dolum debent eſſe perſpicua, id eſt, vt non poſſint accipi, niſi in malam partem, ſecus. concluſ. 530. num 7.

Coniecturæ quandoque non egent aliqua probatione. concl. 406. nu. 11.

Coniecturę, ſi extrinſecus colliguntur ex his, quæ non ſunt ſcripta in teſtamento, & agatur de noua diſpoſitione inducenda, per ſeptem teſtes probari debent. ibid. nu 12.

Coniecturę, quibus præſumptiue probatur diſpoſitio teſtatoris, probandę ſunt per ſeptem teſtes, ſicut ipſum teſtamentum. concluſione 406 num. 4.

Coniecturæ vltimarum voluntatum probari poſſunt per aliam ſcripturam eiuſdem teſtatoris. concl. 406. nu. 8.

Coniecturę ſi appareant, ex quibus arguatur de bona fide, ad probationem bonæ fidei ſufficiunt abſque alia probatione, etiam quando ſtatutum bonam fidem requirit. concl. 214. numero 28.

Coniecturas vulgo appellare ſolent colligaturas ruſtici Ticinenſes. quæſt. 14. num. 6.

Coniecturas delictorum propemodum innumerabiles, remiſſiue. quæſt. 14. nu. 15.

Coniecturas omnes vltimarum voluntatum, & quæ ad eas pertinent, vide remiſſiue. quæſt. 14. num. 59.

Coniecturas ad probandū requiruntur in teſtamento ſeptem teſtes, & in codicillis quinq; ſi diſpoſitio teſtatoris ſit incerta. concluſio. 406 num. 5.

Coniecturis quod probatur poteſt ex alijs contrarijs coniecturis tolli. concluſione 405. numero 5.

Coniecturis opus non eſt in claris. concluſio. 75. num. 8.

Coniecturis pertinentibus ad reſcripta, vel priuilegia Principis mentem ambiguis in rebus interpretamur. q. 14. nu. 20.

Coniecturis circa conuentiones verſantibus elicimus, qualis contrahentium fuerit voluntas, in rebus etiam ambiguis. quæſt. 14. numero 16.

Coniecturis, & ſignis mentem Principis elicere nobis datum eſt, cum ad Principem difficilis detur acceſſus. quæſt. 14. num. 21.

Coniecturis poteſt conijci, & colligi, atque declarari, an priuilegium ſit ex ijs, quæ ad perſonas, an quæ ad res pertinent. ibidem numero 22.

Coniecturis cum ſumus in claris, non opus. concl. 447. nu. 22.

Coniecturalis ſtatus vocatur, cum per coniecturas quæritur, an aliquid factum ſit, quæſt. 14. num. 5.

Coniecturalis probatio ſub verbi probationis appellatione complectitur, dummodo lex pro veritate coniecturam habeat. quæſt. 14. numero 11.

Coniectores vocantur ſomniorum atque monſtrorum interpretes. q. 14. numero 14.

Coniectus in carcerem ob crimen, quod infamiæ notam eius vitę inureret, non poteſt eſſe teſtis. concl. 268 no 4

Coniugatus non poteſt beneficium conſequi. concl. 313. num. 17.

Coniunctio ſanguinis probatur ex fama concurrente coniugum confeſſione. concluſio. 411 num 4.

Coniunctio venerea probatur, quando vir filio illius mulieris, cum qua conſuetudinem habebat, certum quid in teſtamento reliquerit. concl. 452. num. 17.

Coniunctio venerea probatur per teſtes de credulitate, quando concludunt præſumptiue ex totius diſpoſitione. concl. 452 nu. 13.

Coniunctio ſanguinis tollit ſuſpicionem adulterij ſeu præſumptionem, & quando. concl. 30. num. 16.

Coniunctus præſumitur ſcire facta ſui coniuncti. concl. 407. num. 1.

Coniunctus præſumitur notitiam habere vocis coniuncti ſui pręcipue ſi vna habitent. ibid. numero 2.

Coniunctus etiam minor ſcire præſumitur facta coniuncti. ibid. num. 3.

Coniunctus præſumitur ſcire mores coniuncti, prouentum naturæ; iura ſanguinis, & diuitias, ſed non factum, quod poteſt eſſe occultum. ibid. num 4.

Coniunctus non præſumitur habere notitiam de contractu facto per coniunctum. ibidem numero 5.

Coniunctus non præſumitur ſcire factum coniuncti; quod habet tractum momentaneum. ibid. num. 6.

Coniunctus præſumitur ſcire factum, maxime publicum coniuncti ſui, & actum frequentiſſimum ſolitum ab ipſo geri. ibid. nu. 7.

Coniunctus non præſumitur ſcientiam habere geſtorum coniuncti, ſi eſt abſens. ibidem numero 8.

Coniunctus ægrotus ſcientiam rerum coniuncti habere non præſumitur, ſi morbus eius grauis eſt. ibid. num. 9.

Coniunctus poteſt inducere coniunctum pro ſe contra fiſcum ad probandum, quod fecerit homicidium in ſui defenſionem. concluſ. 408. num. 27.

Coniunctus teſtimonium ferre poteſt pro coniuncto, quando producitur in teſtem, & ipſe non ſe obtulit. ibid. num 28.

Coniunctus ſi producitur in defenſionem coniuncti etiam in cauſa criminali admittitur. concl. 408. num. 25.

Coniunctus pro coniuncto teſtimonium ferre poteſt. concl. 408. nu. 1.

Coniunctus vtrique parti poteſt eſſe teſtis, quia par cauſa affectionis tollit ſuſpicionem. concluſ. 408. num. 21.

Coniunctus pro coniuncto teſtimonium ferre poteſt, etiam ſi agatur de crimine ciuiliter. concl. 408. num. 6.

Coniunctus quando poſſit de adulterio puniri. concl. 30. num. 16.

Coniunctus etiam ſi recuſatus fuerit à parte aduerſa, recte tamen teſtimonium perhibebit pro coniuncto. concl. 408. num. 4.

Coniunctus non eſt idoneus teſtis pro coniuncto, quando ſimul cohabitant. concluſione 408. num. 8.

Coniunctus contrahens nomine coniuncti donare videtur ei, pro quo contrahit. concluſ. 554 num. 82.

Coniunctus pro coniuncto non admittitur in cauſa criminali. concl. 408. num. 12.

Coniunctus non admittitur, vbi requiruntur teſtes omni exceptione maiores. ibidem numero 13.

Coniunctus non eſt omni exceptione maior, & ei minor fides habetur. ibid. nu 14.

Coniunctus vbi agitur ciuiliter in cauſa graui, & valde tertio pręiudiciali non eſt integer teſtis, nec facit ſemiplenam probationem. ibid. num. 15.

Coniunctus teſtimonium pro coniuncto ferre poteſt, ſi ſit vir ſanctitate probatus. ibid. n. 16.

Coniunctus ſi eſt teſtis inſtrumentarius, teſtis idoneus iudicatur. ibid. nu. 17.

Coniuncti, conſanguinei, domeſtici, & huiuſmodi teſtes admittuntur etiam, quando agitur ad defendendum aliquem, & ad demonſtrandam eius innocentiam. concl 490. numero 6.

Coniun-

Digitized by Google

Coniuncti ſi ſunt probatæ vitæ, & ſummæ religionis, pro coniuncto teſtimonium ferre poſſunt. concl.408 num.3.
Coniuncti ſi patiuntur ſcribi in inſtrumento pro teſtibus, intelligantur per partes approbati. concl.408. num.18.
Coniuncti ſub eadem poteſtate repelluntur in cauſa ciuili. ibid.num.7.
Coniuncto minus creditur, quàm alij teſti. ibid.num.2.
Coniuratio probatur per ſcripturam, in qua conſpirantes ſubſcripſerunt ſe promiſſioni. concl.499 num.6.
Coniuratio probatur per ſcripturam, ſi aliqui faciunt coniurationem ſubſcribendo ſe promiſſioni. concl.460.num.15.
Coniuratio, vel rebellio conficitur ex varijs partibus, ſiue præparamentis. concl.420.numero 8.
Conſanguineus habens cauſam ſucceſſiuam, & qui facile poſſit à conſanguineis cognoſci, eorum facta ſcire præſumitur. concluſ.413. numero 9.
Conſanguineus ſcire non poteſt ea, quæ momento expediuntur. ibid.num.10.
Conſanguineus quomodo deponere habeat ſuper contracto celebrato à conſanguineo. ibid.num.11.
Conſanguineus infans, vel puer præſumitur ignorare conſanguineorum facta. concl.413. numero 19.
Conſanguineus furioſus conſanguinei facta ſcire non præſumitur. ibid.num.20.
Conſanguineus excommunicatus præſumitur ignorare conſanguinei facta. ibidem numero 21.
Conſanguineus tunc eſt idoneus teſtis, quando inducitur ad ſimplicem defenſionem, & innocentiam purgandam eius conſanguinei. concl.412.num.7.
Conſanguineus non admittitur ad probandum allegata, & excepta, ſed tantummodo incumbentia. ibid.num.8.
Conſanguineus admittitur ad probandum errorem confitentis. ibid.num.9.
Conſanguinei deponentes ſuper factis conſanguinei faciũt probationem præſumptiuam, non autem veram. concl.413. num.14.
Conſanguineus præſumitur ſcire, quæ aſpectu publico eueniunt, & non quæ occulte fieri ſolent. concl.413.num.13.
Conſanguineus, nec familiaris de domo accuſatoris poteſt eſſe teſtis, & quando poſſit, nu. 5. niſi conſanguineus vtriuſque, vel amicus. concl.26. num.4.
Conſanguineus præſumitur ſcire facta conſanguinei. concl.413 num.1.
Conſanguineus, etiam ſi materia ſit pœnalis, præſumitur ſcire facta conſanguinei. ibidem numero 2.
Conſanguineus ſcire præſumitur tantummodo facta conſanguinei, quæ concernunt iure ſanguinis. ibid.num.3.
Conſanguineus ſi diu abſens fuit, non præſumitur ſcire facta conſanguineorum. ibidem numero 4.
Conſanguineus abſens modica diſtantia præſumitur ſcire conſanguinei facta. ibid.nu.5.
Conſanguineus nouus facta conſanguinei ſcire non præſumitur. ibid.num.6.
Conſanguineus vſque ad gradus iuris ciuilis ſcire præſumitur conſanguinei facta. ibidem numero 7.
Conſanguineus non eſt integer teſtis, etiam ſi de crimine agatur ciuiliter. concluſione 412. numero 4.
Conſanguineus excommunicatus teſtis eſſe nõ poteſt, cum mortuo comparetur. ibid.num.5.
Conſanguineus æger præſumitur ignorare facta conſanguinei. concl.413.num.17.
Conſanguineus, vel amicus inter alios integros examinatus ſuppletur ipſius fides per alios. concl.16.num.5.
Conſanguineus in cauſa ſui conſanguinei non eſt integer teſtis. concl.412. num.1.
Conſanguineum ſe ſimpliciter probare ſatis eſt, ſi omnes gradus ad ſucceſſionem admittuntur. concl.410. num.25.
Conſanguineũ qui probat ſe certo grado, præponendus eſt ei, qui ſe ſimpliciter conſanguineos probat. ibid.num 26.
Conſanguinei non ſunt teſtes integri, & omni exceptione maiores. concl.412. num.2.
Conſanguinei teſtes non recipiuntur in criminali cauſa. concl.410. num.6.
Conſanguinei omnes vſque ad duodecimum gradum cogi non poſſunt contra ſuos conſanguineos teſtimonium ferre. quæſt.5. numero 64.
Conſanguinei, & affines à iure repelluntur, & non probant, quando producuntur, vt reprobentur alij teſtes pro fiſco, vel pro altera parte producti. concl.490.num.9.
Conſanguinei ſuper conſanguinitate meliores ſunt cæteris teſtibus. concl.410. num.35.
Conſanguineis teſtibus non tanta fides eſt adhibenda, ſicut cæteris extraneis. concluſione 412. num.3.
Conſanguineis, qui præſentibus teſtatus eſt, nõ præſumitur dolo, vel metu inductus ad teſtandum. concl.437. num.3.
Conſanguinitas probatur, & reprobatur per inſtrumentum, quando inſtrumentum eſt confectum inter ipſos litigantes. concluſ. 411. numero 19.
Conſanguinitas per inſtrumentum probatur, etiam ſi loqueretur enunciatiue de ipſa conſanguinitate. ibid.num.20.
Conſanguinitas poteſt probari per teſtes etiam de auditu, & credulitate. concluſ.410. numero 1.
Conſanguinitas probatur ex nominatione. concluſ.411. num.5.
Conſanguinitas difficile probatur. concl. 409. numero 1.
Conſanguinitas per coniecturas, indicia, & præſumptiones probari poteſt. ibid.num.2.
Conſanguinitas probari poteſt per teſtes conſanguineos. concl.410.nu 35.
Conſanguinitas originem habet à natura, deſcendit ex genitalibus principijs, & non poteſt ex ſolo conſenſu contrahentium, nec accidentali ſermone induci. concluſione 411. numero 25.
Conſanguinitas probatur per verba enunciatiua in inſtrumento contenta, etiam in præiudicium tertij. concl.411.num 21.
Conſanguinitas per inſtrumentum non probatur directe. ibid.num.23.
Conſanguinitas quoad ſucceſſionem poteſt probari per teſtes de auditu auditus. concl. 410. num.11.
Conſanguinitas ortum habet à natura, nec ideo probatur accidentali ſermone. concluſ. 69. num.9.
Conſanguinitas, vel agnatio inter duos incerto gradu, debet quilibet gradus per duos teſtes probari. concl.69.num.12.
Conſanguinitas omnis repellit iudicem, & non teſticit teſtem. concl.480. num.5.
Conſanguinitas non poteſt de iure Cæſareo, ſed de iure Pontificio probari per teſtes de auditu auditus. concl.410.num 16
Conſanguinitas vltra quartum gradum non indiget tanta cautione in eius probatione. ibidem numero 17.
Conſanguinitas ſola ſufficit ad inducendam præſumptionem donationis, quando alia cauſa non appareret, ex qua tolleretur præſumptio donationis. concl.514. num.43.
Conſanguinitatis probatio inter patrem, & filium tantum probat in præiudicium ipſius patris. concluſ 411. num. 18.
Conſanguinitatis probatio per præſumptiones, ſi eſt probatio legis tantum, valet, vt matrimonium dirimere poſſit. concl.409.nu.4.
Conſanguinitatis præcipuum eſt in probatione admittere teſtes de auditu, & quod ea transferat onus probandi in aduerſarium. concl. 410. num.2.
Conſanguinitatis probatio per teſtes de auditu quando permittatur. ibid.num.8.
Conſanguinitatis quaſi poſſeſſio acquiritur ex probatione communis opinionis. concluſio. 411. numero 16.
Conſanguinitatem ad probandam inter duos incerto gradu, neceſſe eſt duos teſtes adhibere. concl.410.num.19.
Conſcientia depoſita ædificat ad Gehennam. concl.36.num.18.
Conſcientia ſecreta non de ſinu iudicis, & de ſecretis pectoris ipſius debet proficiſci, ſed de atero, ac ſinu legis. concl.414. num.11.
Conſcientia, & intelligentia non habet, vbi figat pedem, ſed debet conformare ſe diſpoſitioni legali. ibid.num.12.
Conſcientiæ non debet deeſſe iudicium rationis. concl.414. num.13.
Conſcientiæ, & iuramento alicuius fides habetur, quando eſt vir fide dignus, & non cum eſt perſona ſuſpecta. ibid.num.16.
Conſcientiæ in foro nec etiam in quadrante licitum eſt proximum decipere. concluſione 443. numero 14.
Conſcientiæ alicuius quando aliquid committitur, eius dicto fides adhibetur. concluſ.414. numero 1.
Conſcientiæ alicuius quando aliquid committitur non refertur quæſtio, verum benefecerit, dummodo iuret ſe ita in conſcientia ſua ſentire. ibid.num.2.
Conſecratam eccleſiam qui dixerit ille probare debet. ibid.num.3.
Conſecratio eccleſiæ probatur per libros antiquos. concl.415. num.6.
Conſecratio eccleſiæ non præſumitur, niſi probetur. ibid.num.1.
Conſecratio eccleſię probatur ex literis in marmore ſcriptis. ibid.num.3.
Conſecratio eccleſiæ probari poteſt per vnum teſtem idoneum. ibid.num.4.
Conſecratio eccleſię probatur libris antiquis, ſi à maioribus noſtris illis adhibita ſit fides. ibid.num.7.
Conſenſiſſe quis non præſumitur ex antiquitate temporis, quando conſenſus eſt contra ius commune. concl.417.nu.8.
Conſenſiſſe præſumitur epiſcopum in fundatione eccleſiæ, ſi probetur eius ſcientia, patientia, & tolerantia longi temporis. concl. 416. num.6.
Conſenſus tranſlationi ad aliam eccleſiã etiam tacitus, & præſumptiuus eandem habet vim, ac expreſſus. concl.183. num.22.
Conſenſus expreſſus vbi requiritur, pro eo nõ præſumitur, nec tacitus coniecturalis ſufficit, & quando præſumatur. concluſione 8. num.9.& 12.
Conſenſus præſumitur etiam in caſu, quo expreſſus requiritur. ibid.num.10.
Conſenſus pręſtitus à tranſlato quomodo probari poſſit per epiſtolam. concluſione 183. numero 23.
Conſenſus dicitur interueniſſe, ſi appareat voluntas ratificans tranſlationem. ibidem numero 24.
Conſenſus, & iuſſus partis probatur interueniſſe in editione filij per poſſeſſionem decennali. concl.46. num. 2.
Conſenſus probatur per percuſſionem palmarum. concl.417. num. 31.
Conſenſus motu ac percuſſione & tactu manuũ probatur. ibid.num.33.
Conſenſus probatur, quando quis annuit capite. ibidem num.34.
Conſenſus probatur ex ſola verborum interpretatione, & quomodo. ibid.num.35.
Conſenſus per ſtatutum requiſitus in minore, vel muliere per lapſum decennij præſumitur interueniſſe. concl.417.num.5.
Conſenſus non præſumitur per longum tempus, ſi de magno præiudicio agitur. ibid.nu 6.
Conſenſus etiam, vbi agitur de magno præiudicio, probatur interueniſſe per tantum tempus, cuius nõ extet memoria in contrarium. ibid.num.7.
Contrarium, ibid.
Conſenſus maioris partis populi interceſſiſſe præſumitur circa conſuetudinem, quando teſtes deponunt, actus fuiſſe viſitatos publice præſentibus, & ſcientibus infinitis perſonis. concluſ.414. num.52.
Conſenſus præſumitur in actu, quem veroſimiliter abſque eo quis non exercuiſſet. concl. 417. num.3.
Conſenſus requiſitus ad validitatem actus probatur interueniſſe ex ſpatio longi temporis. ibid.num.1.
Conſenſus probatur per oſculum. concluſ.417. numero 21.
Conſenſus probatur per actus inualidos. ibid. numero 12.
Conſenſus geminatus tantum operatur, quam iuramus. concl.347. num.40.
Conſenſus per epiſtolam probatur, & quomodo. concl 417. num 25.
Conſenſus regulariter non præſumitur. concl. 8. num.4. & nu.7. & 9. & quando præſumatur. num.10.

Conſenſus præſtitus tranſlationi facit vacare primum beneficium. concl 183. num. 17.
Conſenſus ex taciturnitate non præſumitur, quando agitur de magno præiudicio. concl. 417. num. 18.
Conſenſus Principis probatur per taciturnitatem. concl 416. num 8.
Conſenſus Principis præſumitur interueniſſe ex longo curſu temporis. ibid. num. 9.
Conſenſus probatur per ſcripturam & non per teſtes. ibid. num. 10.
Conſenſus Regis à Rege ſcriptus ſine ſigillo non probat. ibid. num. 12.
Conſenſus inferioris domini per eius ſubſcriptionem, vel per teſtes probatur. ibid. numero 13.
Conſenſus Principis non probat alienationem, ſi de ea non conſtat. ibid num 14.
Conſenſus probatur per ſigillum. concluſ. 417. numero 27.
Conſenſus non ſolum verbo, ſed etiam facto probatur. ibid. num. 28.
Conſenſus inducitur ex tranſmiſſione munerum, receptione, & nominatione. ibid. nu. 29.
Conſenſus probatur per motum humerum. ibidem num. 30.
Conſenſus in concubinatum inſurgit ex præcedente diſparitate perſonarum. concl. 341. numero 8.
Conſenſus præſumitur, quando cum diuturnitate temporis concurrit patientia illius, qui debuit conſentire. concl. 417. num. 10.
Conſenſus Regis ſuper contractu rei feudalis non præſumitur ex tempore, vel alijs argumẽtis, ſed debet vere præceſſiſſe. ibid. nu. 11.
Conſenſus Regis ſuper contractus rei feudalis præſumitur interfuiſſe ex tempore, cuius initij memoria hominum non eſt in contrarium. ibid. num. 12.
Conſenſus, quando ſumus in dubio, præſumitur interfuiſſe. ibid. num. 13.
Conſenſus tutoris in contractu pupilli non præſumitur interueniſſe in damnum pupilli, nec in præiudicium minorum. ibidem numero 14.
Contrarium, ibid.
Conſenſus probatur per taciturnitatem. ibid. numero 15.
Conſenſus non præſumitur interueniſſe ex taciturnitate, quando agitur de incommodo afferti conſentientis. ibid. num. 16.
Conſenſus Principis quomodo optime probet alienationem. concluſ. 416. num. 15.
Conſenſus regius leuat creditorem ab onere probandi. ibid. num. 16.
Conſenſus capituli præſumitur in alienatione rerum eccleſiaſticarum. ibid. num. 17.
Conſenſus Capituli ſolemnitas præſumitur ex longo tempore 60. annus. ibid. num. 18.
Conſenſus neceſſarius alienationi rei eccleſiaſticæ non præſumitur ex diuturnitate temporis. ibid num. 19.
Conſenſus Summi Pontificis præſumitur in alienatione rei eccleſiaſticæ ex curſu temporis. ibid. num. 20.
Conſenſus Capituli in alienatione rei eccleſiaſticæ præſumitur interueniſſe ex curſu 30. annorum. ibid. num. 21.
Conſenſus Summi Pontificis præſumitur interueniſſe in teſtamento Cardinalis ex antiquitate temporis concl. 416. num. 1.
Conſenſus Summi Pontificis per diuturnitatem temporis præſumitur, ſi concurrit ſcientia & patientia ipſius. ibid. num. 2.
Conſenſus Pontificis Maximi non præſumitur interueniſſe etiam per longum tempus in illis caſibus, in quibus veriſimiliter ipſe non habet familiaritatem cum eo, qui in actu ſuo affert conſenſum interueniſſe. ibid. nu. 3.
Conſenſus epiſcopi in fundatione eccleſiæ interueniſſe præſumitur ex diuturnitate temporis. ibid num. 4.
Conſenſus Summi Pontificis non præſumitur in fundatione eccleſiæ præceſſiſſe. ibid. nu. 5.
Conſenſus quæ contraria ſunt, probant diſſenſum. concl. 510 num. 2.
Conſenſum præſtitiſſe alienationi præſumitur dominus, ſi paſſus fuerit rem emphyteuticã per decem annos poſſideri. concluſione 417. numero 4.
Conſenſum afferẽs interueniſſe in aliquo actu illum probare debet. concl. n num. 7.
Conſentire præſumitur tacens in actu conceptibili, & honorabili, non autem in oneroſo, & damnoſo. concl. 417. num. 17.
Conſequens qui vult, vult & antecedens. concl. 304. num. 26.
Conſideratio charitatis benemeritorum cum remuneratione relinqui debet iudicis arbitrio. concl. 186. num. 11.
Conſilium malum probatur ex acerbitate facti. concl 419. num. 1.
Conſilium fraudis præſumitur ex illicitia breuitate temporis. ibid. num. 2.
Conſilium quod in vtranque partem poteſt accipi, in æquiorem ſumi debet. quæſt. 10. numero 50.
Conſilium ad bonum præſumitur à bono viro. ibid. num. 11.
Conſilium in dubio præſumitur bonum, & non malum. ibid. num. 12.
Conſilium videtur de ſententia actus. concluſ. 418. num. 3.
Conſilium ex breuitate temporis præſumitur datum illi, qui poſt allocutionem ſtatim alterum occidit, quando præceſſerunt inimicitiæ capitales. concl. 419. num 4.
Conſilium præſumitur non mandatum, quando inimicitiæ conſulentis, & exequentis maleficium pares ſunt contra eum, qui occiditur. ibid. num. 5.
Conſilium ad malũ præſumitur ex colloquio, ſi effectus malus ſequatur. concluſione 419. numero 8.
Conſilium quare in dubio dicatur cauſa delicti. ibid. num. 9.
Conſilium patris iudicari nõ poteſt bonum filiæ, cum ei apertum detrimentum adfert, auferens portionem legitimæ ſibi iure debitæ. concl. 570. num. 7.
Conſilij ſapientis ſolemnitas à ſtatuto requiſita non præſumitur adhibita in ſententia. concl. 418. num. 1.
Conſiſtentia in animo, & facto afferentis probantur per aſſertionem ipſius iuratam. concl. 605. num. 12.
Conſpiratio probatur per ſcripturam conſpirantium. concl 420. num. 5.
Conſpiratio probatur per ſcripturam, etiam ſi ſcripta ſit manu priuata. ibid. num. 6.
Conſpiratio eſt difficilis probationis. concluſ. 420. num. 1.
Conſpiratio probatur per eoſdem coniuratores. ibid. num. 2.
Conſpiratio licet poſſit capi in bonam partem, tamen intelligitur in malam. concluſ. 495. numero 12.
Conſpiratio probatur per teſtes ſingulares, & varios. concl. 420. num. 7.
Conſtare de non iure petentis non poteſt dici ante concluſionem cauſæ, niſi reſultet ex confeſſione ipſius paſſi attentata, ſecus ex probationibus aduerſarij, remiſſiue. concluſ. 146. num. 10.
Conſtitutio Imperatorum, vt clerici & monachi, qui ad almam vrbem proficiſcuntur, literis Epiſcopi, quorumlibet eorum muniti ſint, vt pro clericis, & monachis habeantur. concluſ. 303. num. 10.
Conſtitutio, vel ſtatutum ante ſcripturam non ligat. concl. 421. num. 4.
Conſtitutio, ſeu canonicorum ſtatutum per teſtes probari poteſt. concl. 421. num. 1.
Conſtitutio Pontificis Maximi teſtibus probari poteſt. ibid. num. 2.
Conſtituentis poſſeſſionem non eſt neceſſe probare de tempore conſtituti in antiquis, ſed præſumitur. concl. 422. num. 4.
Conſtitutus ſi non poſſidet tempore conſtituti, non transfert poſſeſſionem. concluſ. 422. numero 2.
Conſtitutum allegans debet probare conſtituentem tempore conſtituti poſſediſſe. concluſ. 422. num. 1.
Conſtitutum allegans non debet probare poſſeſſionem conſtituentis, ſi agitur de ipſius, ſiue eius hæredis intereſſe, ſecus cum agatur de præiudicio tertij. concl. 422. nu. 6. & 7.
Conſtrictus ad probandum per inſtrumentum, ſi producat quinque teſtes, admittitur. concl. 461. num 4.
Conſuetudo vbi eſt inducta, & completa, licet requiratur alia contraria completa ad tollendum primam, quando reducit res ad ius commune, ſufficit tempus decem annorum; concluſ. 172. num. 15.
Conſuetudo licet ſit ſecundum ius commune, requirit tempus 40. annor. concluſione 172. num. 3 & 4.
Conſuetudo vbi eſt ſecundum ius ſufficit tempus decem annor. ſecus contra, qui tunc quadraginta, & niſi lex requirat conſuetudinem legitime præſcriptam. ibidem num. 4. declara, vt num. 15.
Conſuetudo probatur per famam. concl. 429. numero 10.
Conſuetudo fœnerandi probatur, quando bis, vel ter quis conſueuit fœnerari. ibidem numero 11.
Conſuetudo fœnerandi probatur, quando contractus ſunt celebrati per proxenetam tantum, & non per ipſos contrahentes. ibidem num. 12.
Conſuetudo vſitata dicendi in ſtatutis magis inſpicitur, quàm propria ſignificatio. quæſt. 6. num. 127.
Conſuetudo, quod maſculi excludant fœminas, & frater ſororem quando probatum eſt, maſculum, vel fratrem poſſediſſe bona ex cauſa inteſtati. concl. 430. num. 1.
Conſuetudo probanda eſt. ibid. num. 2.
Conſuetudo præſcribendi pignora, vel recipiendi fideiuſſiones ſine teſtibus nõ probatur ex ſcripturis & libris, niſi quoq; probetur iſtiuſmodi ſcripturis, & libris fidem fuiſſe adhibitam. concl 425. num. 11.
Conſuetudo probatur per teſtes deponentes, ſe nunquam audiſſe, nec vidiſſe contrarium. concl 429. num 6.
Conſuetudo non probatur per ſcripturas, niſi probetur, illis ſcripturis fidem adhibitam fuiſſe ab omnibus. ibid. num. 7.
Conſuetudo, quod poſſint fieri inſtrumenta ſine aliqua ſolemnitate, non probatur, niſi probetur, fidem datam eſſe illis inſtrumentis, & id veniſſe in notitiam maioris partis notariorum, & p ouli. ibid. num 8.
Conſuetudo antiquiſſima, cuius initij memoria non ſit in contrarium, poteſt probari per ſcripturam. concl. 429. num. 1.
Conſuetudo antiquiſſima non requirit probationem de actibus à quibus originem traxit. ibid. num. 2.
Conſuetudo antiquiſſima habet vim priuilegij à Principe conceſſi. ibid. num. 3.
Conſuetudo vetuſtiſſima non habet vim priuilegij in incapace. ibid num. 4.
Conſuetudo ficta, & intitulata non enim induci poteſt. concl. 424. num. 49.
Conſuetudo paſcendi probatur per tempus cuius initij memoria non extat in contrarium. ibid. num. 50.
Conſuetudo ſiue habeat cauſam perpetuam, ſiue continuam, vel diſcontinuam ſemper ed illam probandam ſufficit tempus decem annorum. ibid. num. 51.
Conſuetudo quando inducitur ſciente, & patiente ſuperiore, licet ſit contra ius canonicum, nõ requirit 40. annos, ſed ſufficiunt decem. concl. 424. num. 36.
Conſuetudo quando detrahit iuribus alicuius eccleſiæ, requirit probationem 40. annorum. ibid. num. 37.
Conſuetudo probatur per aſſertionem excellentis doctoris. concl. 426. num. 1.
Conſuetudo probata per dictum excellentis Doctoris transfert onus probandi contrarium in partem aduerſam. ibid. num. 2.
Conſuetudo generalis non ſoluendi quartam Epiſcopo poteſt probari per clericos, & rectores eccleſiarum loci illius, deponentes de facto ſuo negatiuo, ad ipſorum commodum. concl 424 num. 40.
Conſuetudo cum ſit facti, probanda eſt. concl. 528. num. 0.
Conſuetudo excuſat à culpa. concluſione 467. numero 18.
Conſuetudo in habentibus cauſam diſcontinuam debet eſſe introducta per tanti temporis ſpatium, cuius initij memoria non extat in contrarium. concl. 424. num. 43.
Conſuetudo contra ius quando eſt irrationabilis requiruntur triginta anni ad illam probandam. ibid. num. 30.
Conſuetudo rationabilis quæ ſit. ibid. num. 31.
Conſuetudo quando eſt contra ius canonicum, requirit probationem de tempore 40. annor. ibid. num. 32.
Conſuetudo, vt inducatur contra ecſeruam

Prim-

Principi, requirit tempus antiquum, cuius initij memoria non extat in contrarium. concl.424.num.40.
Conſuetudo, & præſcriptio non admittitur verſus Principem, niſi tempore innumerabili, ibid.num. 41.
Conſuetudo nō conſiſtit ex libris, & doctrinis, ſed conſenſu populi, & actibus. concluſ.426. numero 6.
Conſuetudo quamuis iniqua, & irrationabilis, tamen excuſat à pœna temporali. concluſio. 194. num. 10.
Conſuetudo facit, quod illud, quod ſecundum leges eſt delictum, non ſit delictum punibile temporaliter. ibid.num.11.
Conſuetudo vniuerſalis nulla eget probatione, qua propter generalitatem videtur tranſiiſſe in ius commune non ſcriptum. concl. 428. num. 1.
Conſuetudo per totum fere orbem terrarum ſatis probata cenſetur, ſi probetur & conſtet de conſuetudine vrbis Romæ, ac maioris partis prouinciarum. ibid.num.2.
Conſuetudo plene probari debet & quare. concluſ.423 num. 19.
Conſuetudo ſemper debet probari per illum qui illam allegat. ibid.num.20.
Conſuetudo per vnum teſtem probari non poteſt, nec per iuramentum ſuppletiuum. ibid. num. 21.
Conſuetudo cum veriſimiliter pluribus debeat eſſe nota, vnius teſtimonium circa eam non facit ſemiplenam probationem. ibidem numero 22.
Conſuetudo non probatur concludenter, ſed præſumptiue per aſſertionem Doctoris. concluſ.426.num.21.
Conſuetudo per decennium non poteſt tolli, quia obſeruetur etiam nullo alio probato nec allegato titulo, concluſione 424. numero 28.
Conſuetudo vt inducatur ex pluribus inſtrumentis, probari debet illis fidem adhibitam fuiſſe, & tandem conſuetudinem veniſſe in notitiam maioris partis notariorum, & populi. concl.425.num.3.
Conſuetudo, quod inſtrumenta poſſint fieri ſine ſolemnitate, non probatur ex pluribus inſtrumentis, in quibus non reperitur appoſita aliqua clauſula, niſi probetur, ipſis inſtrumentis fidem adhibitam fuiſſe in iudicio, vel extra. ibid.num.4.
Conſuetudo non dicitur probata, niſi probetur pleramque partem populi illam cognouiſſe, & ei conſenſiſſe concl.422.num.53.
Conſuetudo, & ſtylus notarij quid operetur in inſtrumentis, & quando valeat. concl.4. nu. 20. & 24.
Conſuetudo non probatur ex diſpoſitione teſtis de auditu alterius. concl.424. num.55.
Conſuetudo notoria non indiget probatione. concl.423.num.30.
Conſuetudo notoria probatur ex inſpectione plurium inſtrumentorum. ibid.num.31.
Conſuetudo quod valeat inſtrumentum ſine nomine Imperatoris, non probatur per productionem octo vel decem inſtrumentorum à notarijs factorum ſine nomine Imperatoris. concl.414. num.21.
Conſuetudo, quæ reſpicit ordinem procedendi, eſt modici præiudicij, & eam allegans nō cogitur probare, quia de illa iudex poteſt ſe inſtruere. concl.423. num.33.
Conſuetudo, quæ proprie vocatur ſtylus fori, & curiæ, non indiget antiqua probatione. ibid. numero 34.
Conſuetudo extrinſeca plene probari debet, ibid.
Conſuetudo, quæ vocatur ſtylus, inducitur ſolum à iudice aliquo maiore, qui habet poteſtatem legis condendæ. ibid.num.35.
Conſuetudo & ſtylus curiæ requirunt plenam probationem quando reſpiciunt litis deciſionem. ibid.num.36.
Conſuetudo atteſtata à doctore intelligitur de ea, quæ viget in curia, in qua verſatur eſt. concl.426.num.22
Conſuetudo quia eſt facti, contrarium probari poteſt. ibid.num.23.
Conſuetudo probatur per teſtes. concluſ. 424. numero 1.
Conſuetudo, ſiue ſtylus reſpiciēs deciſoriam cauſæ non ligat forenſes. concl.423. nu.9.
Conſuetudo reſpicit cauſæ deciſoria, cum reſpicit modum probandi, concluſ.423. num.10.
Conſuetudo, probatur, quando iudex in contradictorio iudicio approbauit, & pronunciauit eſſe conſuetudinem. concl. 427. numero 1.
Conſuetudo vt probetur ex pronunciatione iudicis, debet pluries ita fuiſſe iudicata. ibidem numero 2.
Conſuetudo vt probetur, non requiritur, quod ſit obtenta in contradictorio iudicio. ibi.numero 3.
Conſuetudo debet eſſe obtenta in contradictorio iudicio in iudicialibus, ſecus in actibus extraiudicialibus. ibid.num.4.
Conſuetudo, vt credatur libro mercatoris, non ligat forenſes, concl.425.num 11.
Conſuetudo vnius loci non poteſt inducere, nec arguere conſuetudinem alterius loci. ibid num.12.
Conſuetudo quia eſt ſtricti iuris, non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam. ibid.num 13.
Conſuetudo vnius ciuitatis debet extendi, & obſeruari in caſtris & locis conuicinis. ibid. numero 14.
Conſuetudo odioſa ſtricte eſt interpretanda, & non debet extendi ad alium caſum etiam ſimilem ex maioritate rationis. ibidem numero 15.
Conſuetudo eſt difficilis probationis. concluſ. 425. num. 1.
Conſuetudo mutabilis eſt. ibid.num.2.
Conſuetudo vt probetur, probari debet generaliter, à pleraque parte populi fuiſſe cognita. ibid.num.3.
Conſuetudo quia plene probari debet, opus eſt diligentia in formandis articulis ſuper eius probatione. ibid.num.4.
Conſuetudo non valet, vt teſtibus de credulitate deponentibus plene credatur. concluſ. 418. num.10.
Conſuetudo probatur per inſpectionem pluriū documentorum publicorum & habetur pro notoria. concl.425. num. 1.
Conſuetudo probatur notoria ex inſpectione ne omnium publicorum inſtrumentorum. ibid.num.2.
Conſuetudo, vt libris campſorum fides adhibeatur, probari debet. concl.253. num. 16.
Conſuetudo ſicut dominium in iure conſiſtit, & ideo teſtes etiam non interrogati debent rationem adducere. concluſione 424. numero 66.
Conſuetudo plene probata dicitur per duos teſtes. ibid.num.13.
Conſuetudo vt inducatur, requiritur frequentia actuum. ibid.num.14.
Conſuetudo, quę non eſt contra ius, detrahens in totum, vel in partem iuri eccleſiæ, vel perſonarum eccleſiaſticarum, requirit ſpatium 40.ann. concl.172.no.6.
Conſuetudo vbi eſt, vt aliqua ſigna, & ſcripturæ fiant in terminis, illis fides adhibetur. concl. 399. num 6.
Conſuetudo generalis Romanorum trahitur ad omnes prouincias ſimpliciter & abſolute. concl.428.num.5.
Conſuetudo eccleſiæ, vel ciuitatis facit ſolemnitates non requiri in alienatione rei eccleſiæ. concl.75.num.24.
Conſuetudo prouinciæ non tollit, quod blaſphemans in totum impunitus euadat. concl. 194. num.7.
Conſuetudo probatur etiam per ſcripturam. concluſ.425.num.6.
Conſuetudo recipiendi fideiſſores ſine teſtibus probatur per libros officij, ibidem numero 7.
Conſuetudo ſcribentium probatur per libros. ibid.num.8.
Conſuetudo antiquiſſima, cuius initij memoria non extat in contrarium, probatur per ſcripturam. ibid.num.9.
Conſuetudo plene probanda eſt, ſi principaliter de ea in iudicio agitur. concluſio. 423. numero 6.
Conſuetudo generalis per totum orbem terrarum quomodo probetur. ibid.num.7.
Cōſuetudo probatur ex auctoritate vnius gloſſæ. concl.426.num.28.
Conſuetudo malorum aſpernanda eſt. concluſ. 451. num.5.
Conſuetudinis allegatio poteſt fieri etiam poſt concluſionem in cauſa. concl.423. nu.32.
Conſuetudinis ad probationem non eſt idoneus teſtis deponens circa illam, ex quo ei oritur commodum proprium. concluſ.414. numero 58
Conſuetudinem probant teſtes deponentes vidiſſe hunc in modum obſeruari à talibus perſonis in tali loco per tantum temporis ſpatium. ibid.num. 56.
Conſuetudinem generalē per vniuerſum mundum nemo tenetur probare, & quare. concl. 213. num.38.
Conſuetudinem probant teſtes deponentes, conſuetudinem eſſe, quando vlterius non fuerint interrogati. concl.424. num.54.
Contrarium, ibid.
Conſuetudinem ad probandam eiuſdem ciuitatis poſſunt recipi teſtes parte non citata. concl.431. num.1.
Conſuetudinem ſatis probant periti, vt procuratores, vel aduocati, licet dicant ſe non recordari, inter quas perſonas viderint obſeruari, nec in quibus caſibus. concl.424.nu 64.
Conſuetudinem ad particularem vrbis Romæ in ſubſidium confugiendum eſt, quando deficit lex ſcripta, vel conſuetudo particularis. concl.428.num.6.
Conſuetudinem probant teſtes, qui præcipue, non deponunt ad eorum commodum, ſed ſecundario. concl.424.num.59.
Conſuetudinem probare non eſt opus, ſi notoria eſt, ſed ſufficit, quod ſimpliciter fuerit allegata. concl.423 num.27.
Conſuetudinem non probant teſtes deponentes tantum vnum ex tribus requiſitis. concl. 424. num.61.
Conſuetudinem nouam, atque recentem ſcriptora priuata non probat. concluſione 425. numero 10.
Conſuetudinem non probant teſtes ſingulares. concl.424. num.67.
Conſuetudinem probant Doctores, ſi communiter aſſerant de ea. concl.426.num.17.
Conſuetudine in probanda, quæ reſpicit cauſæ deciſionem non poſſunt recipi teſtes parte non citata. concl.431. num.2.
Conſuetudine notoria in probanda, teſtes parte non citata recipi poſſunt. ibid.num.3.
Conſuetudine Angliæ maior natu ſuccedit. concl.423. num.29.
in Conſuetudine temporis probanda ſufficit teſtes deponere, ſe vidiſſe obſeruari ſuis temporibus, & à ſuis maioribus audiuiſſe ſic obſeruatum. concl.424. num.57.
in Conſuetudine cōtra ius ciuile ſufficit, quod teſtes probant de decennio. concluſio.431. numero 29.
in Conſuetudine probāda ſatis eſt, quod teſtes deducant tot actus, quot ſufficiunt ad conſuetudinem inducendam. concl.424.num.6.
Conſuetum intelligitur per præſcriptionem quadraginta annorum, & quando verificatur. concl. 172.num.10.& 13.
Conſuetum quem eſſe aliquid facere plene probatur per famam. concluſ.432. num.1.
Conſuetum iudicem eſſe incarcerare, torquere homines, vel vim inferre appellantibus vel conquerentibus de eo, probatur per famam. ibid.num.2.
Conſulens per verbum credo, recte, & certiſſime conſulit. concl.458. num.13.
Conſulere, vbi non expedit, vanum & nullius ponderis, quæſt.5.num.56.
Contemnere probatur, qui monitus pertinaciter ſe ingerit. concl.433. num.4.
Contemnere nihil aliud eſt, quàm aſpernari, & non curare. ibid.num.5.
Contemnere quando quis dicatur. ibid.nu.6.
Contemptus probatur ex coniecturis, & indicijs, quando ſciens, vel prudens repugnat prohibitioni ſuperioris. ibid.num.1.
Conteſtatur lis, ſi reus dicit, poſita prout ponuntur, & narrata prout narrantur, vera non ſunt. concl.434.num.2.
Conteſtatur lis, ſi reſponſio dubia referatur ad libellum, ſecus ſi ad poſitionem. concluſion 434. num.14.
Conteſtatur lis, ſi iudex mandat reſponderi animo litem conteſtandi, & reus ſimpliciter reſpondeat. concl.434. num.7.
Conteſtādi litem animus in dubio præſumitur tam ex parte rei, quàm actoris. cōc.434.n.16.

Conteſtatam litem eſſe probatur per confeſſionem. concl. 434. num. 8.
Conteſtatam litem eſſe probatur, ſi reus dixerit, reſpondendo actoris libello, in mentiris. ibid. num. 2.
Conteſtatio litis inducitur, etiam quando reſponſio facta ſit ex internallo ab vna parte. ibid. num. 3.
Quod intellige, vt num. 6.
Conteſtatio litis requirit partium præſentiam. ibid. num. 4.
Conteſtatio litis probatur etiam per reſponſionem factam libello per verbum dubium, credit, vel non credit, aut neſcit. concl. 434. numero 13.
Conteſtatio litis non probatur ex eo, quod ſolum reperiatur ſcriptum in actis, tali die lis conteſtata eſt. ibid. num. 15.
Contrarium, ibid.
Conteſtatio litis probatur per cõfeſſionem aduocati etiam illicitam. ibid. num. 9.
Conteſtatio litis probatur per confeſſionem etiam illicitam, niſi fuerit reuocata. ibid. numero 10.
Conteſtatio litis probatur per cõfeſſionem rei, ſi libellus præceſſerit, & hoc animo reus confiteatur. ibid. num. 11.
Conteſtatio litis probatur per narrationem, & reſponſionem negatiuam factam a reo in iudicio. ibid. num. 1.
Conteſtationem litis induci ex reſponſione negatiua rei, ſeruatur in praxi. conclu. 434. numero 5.
Conteſtationem litis impedit clauſula, non animo litem conteſtandi, in libello inſerta. concluſ. 436 num. 19.
Continuatio poſſeſſionis in eo procedit, penes quem ante motam litem poſſeſſionem conſtaret fuiſſe vere, vel præſumptiue. concluſ. 148. num. 27.
Continuatio temporis, & dierum per copulam denotatur, vt in nomine, & citra. concl. 120. numero 8.
Continuatio in feudum quomodo fiat. concl. 45. num. 17.
Contra conſanguineos præſumitur, ſi ſimul nõ habitent, & ſimul occulte deprehendantur, quia actum inſolitum faciunt. concluſ. 312. numero 4.
Contractus non dicitur in dubio celebrari in ſcriptis, niſi ſint aliquæ coniecturæ, per quas appareat partes voluiſſe in ſcriptis contrahere. concl. 435. num. 10.
Contractus ſimulatus probatur, in quo pater maiorem partem bonorum ſuorum filio illegitimo vendiderit. concl. 446. num. 4.
Amplia num. 5. 6. ibid.
Contractus probatur ſimulatus, ſi donatio facta fuit maioris partis bonorum. ibidem numero 7.
Contractus ſimulatus probatur per donationem factam coniunctæ perſonæ, & in clericum. num. 9. & ſi donans habuit plures filios, vt num. 10.
Contractus ſimulatio aperte præſumitur, ſi donator pluribus confeſſus eſt, ſe velle donationem facere ſimulatam. ibid. num. 11.
Contractus ſimulatus præſumitur, ſi venditor vendit meliora bona, quæ habet in patrimonio, & retinet minus vtilia. concluſione 443. numero 1.
Contractus arguitur ſimulatus, in quo venditur domus maiorum ſuorum. ibid. num. 2.
Contractus ſimulatus non præſumitur ſolum per verba, vendidit & tradidit vere & non in fraudem vſurarum. concl. 444. num. 11.
Contractus ſimulatio probatur, ſi emptor non curauit rem emptam videre, dummodo venditor eam conduceret iure libelli cum pacto de retrouendendo. ibid. num. 12.
Contractus probatur ſimulatus, quando bona vendita poſtea locata ſunt ab emptore venditori minori penſione, quàm valeant. conc. 441. num. 1.
Contractus locationis per interpoſitam perſonam arguit fraudem, & ſimulationem. ibid. numero 2.
Contractus nõ probatur ex ſolutione facta parte abſente. concl. 432. num. 4.
Contractus non probatur ſimulatus, ſi dilucide in ipſo fuerit iuratum, omnia, & ſingula in inſtrumento contenta vera eſſe. concluſ. 447. numero 38.
Contractus præſumitur ſimulatus etiam ſi pactum de retrouendendo appoſitum ſit ex interuallo. concl. 441. num. 7.
Et hoc non eſt dubium, vt num. 8.
Contrarium, num. 9.
Contractus ſimulatus nõ poteſt dici, vſurarius, vel pignoratitius ex pacto reuendendi in eo appoſito. ibid. num. 10.
Contractus non poteſt dici vſurarius, vel ſimulatus ex pacto retrouendendi, ſi vnus ſimularet, & alius non. ibid. num. 11.
Contractus præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione non ſolum in contractu venditionis, ſed etiam donationis, atque etiam in datione inſolutum. concluſio. 439. num. 6. & 7.
Intellige, vt num. 8.
Contractus præſumitur ſimulatus ex retentione poſſeſſionis, etiam ſi venditor conſtituat ſe emptoris, vel precarij nomine poſſidere, & etiam de tradita poſſeſſione confectum fuerit inſtrumentum. ibid. num. 9.
Intellige, vt num. 10.
Contractus ſimulatus præſumitur, etiam ſi aliquis alieno nomine emerit rem, & ipſe ſoluat pretium, & penes ſe retineat poſſeſſionem rei venditæ. ibid. num. 11.
Contractus in iudicio animæ potius eſt præſumendus vſurarius, quàm iuſtus, & contra eum debet fieri interpretatio. concluſio. 438. numero 6.
Contractus ſimulatus & illicitus per indicia, & coniecturas, atque præſumptiones probatur, cum de ſui natura directe non poſſit probari, & per leues, ac leuiores probationes poſſit conuinci, atque per teſtes ſingulares poterit probari. ibid. num. 7. & 8.
Contractus præſumitur ſimulatus, ſi locatio ſit in perpetuum facta, & incontinenti poſt venditionem, & talis conductor ſemper perſeuerauerit in poſſeſſione, & etiam poſt aliquot menſes, ſed facta ſit inter eaſdem perſonas coram eodem notario, & teſtibus. concluſ. 439. num. 24 & 25.
Contractus non præſumitur ſimulatus, quando venditor ſibi vſumfructum reſeruauit, & cauſa percipiendi fructus remanſerit in poſſeſſione, ſi nullæ aliæ concurrerent præſumptiones ſimulationis, & fraudis, ſecus ſi aliæ extarent ſuſpitiones, quæ fraudem, & ſimulationem præſumi facerent. ibid. num. 16. & num. 18.
Contractus ſimulatus probatur, quando eſt læſio in locatione, ſeu quantitate fructus, & quibus modis læſio probetur. concluſ. 443. numero 14.
Contractus ſuſpectus eſt, & vſurarius, ſi celebratus fuit intercedente aliquo proxeneta ſolito ad id inducere contrahentes. concluſ. 445. num. 8.
Contractus ſimulatus præſumitur, ſi notarius, qui confecit inſtrumentum, eſt ſolitus ſcribere inſtrumenta ſimilia. ibid. num. 9.
Contractus vſurarius cenſetur, etiam ſi tantum contrahentes conſueti ſint vſuras ipſas exercere. ibid. num. 10.
Contractus ſimulatus præſumitur, ſi conſuetudo loci eſt, vt ſimilibus contractibus fraus, & vt ſimulatio adhibeatur. ibidem numero 11.
Contractus in dubio non præſumitur ſimulatus, vel vſurarius, niſi probetur. concluſ. 448. numero 3.
Contractus ſimulatus probatur, quando venditorem magna neceſſitas vrgebat tempore venditionis, & egebat pecunia, vnde coactus fuit eo modo contrahere. concl. 442. num. 5.
Contractus ſimulatus probatur arbitrio iudicis. ibid. num. 6.
Contractus ſimulatus probatur ex eo, quod fere omnia pacta apponuntur in fauorem creditoris. concl. 447. num. 6.
Contractus probatur ſimulatus, & vſurarius, quando ei, qui conduxit prædium à ſe venditum, conſtituta eſt penſio, quæ magis commenſoratur pretio tradito, quam valori rei. ibid. num. 7.
Contractus ſimulati, & fraudulenti diſcrimen. concl. 439. num. 34. & 35.
Contractus probatur ſimulatus per argumentum ſumptum à non veriſimili. concl. 440. numero 9.
Contractus ſimulatus præſumitur, ſi clauſulæ inſolitæ ſint in inſtrumento appoſitæ. concl. 44. num. 8.
Contractus inſolitus præſumitur, ſi nimia cautela, & nimia diligentia quis vſus fuerit. ibi. numero 9.
Contractus irritus eſt, quando dolo emptoris venditor eſt inductus ad vendendum rem, quam alias non venderet. concl. 443. nu. 12.
Contractus clandeſtine factus, fraudulentus & ſimulatus præſumitur. concl. 176. nu. 3.
Contractus non præſumitur ſimulatus, ſi venditor fuerit ſemper in poſſeſſione, cum nunquam tradiderit vere, & corporaliter rem ipſam. concl. 439. num. 19.
Contractus præſumitur ſimulatus ex quolibet contractu præcedente venditionem, ex quo appareat, quod noluerit vere vendere. concl. 445. num. 14.
Contractus non præſumitur ſimulatus, etiam ſi emptor lucratus fuerit fructus medij temporis. concl. 441. num. 13.
Contractus ſimulatus recte probatur, ſi res pro parte vendita eſt, & pro parte donata, nec ſubſit iuſta cauſa donationis. concl. 444. nu. 1.
Contractus probatur ſimulatus ex eo, quod emptor, vel venditor conſueuit ſimiles contractus exercere. concl. 445. nu. 5.
Contrarium, num. 7.
Contractus indirecte probatur, probato iuramento ipſi appoſito. concl. 435. nu. 5.
Contractus non præſumitur fœneratitius ex pacto de retrouendendo, & modicitate pretij, quando fit cum eccleſia, ſeu viris eccleſiaſticis. concluſ. 447. num. 48.
Contractus feudi ex ſola paruitate pretij præſumitur ſimulatus. ibid. num. 49.
Contractus ſimulati nulla apparẽte ſimulationis cauſa, propter poſſeſſionem non dicitur ſimulatus contractus, ſicut etiam de donatione dicimus. concluſ. 439. nu. 13.
Contractus emphyteuticus quid ſit. concl. 281. num. 5.
Contractus non præſumitur ſimulatus, ſi venditor non remanſit in poſſeſſione, vt quia emptor ſibi locaſſet rem pro certa annua pẽſione ſeu fructuum perceptione. conc. 439. n. 29.
Contrarium videas, nu. 30.
Contractus non præſumitur celebratus per metum in præſentia plurium conſanguineorũ, vel ſaltem ad minimum duorum. concl. 437. num. 4.
Contractus ſimulatus probatur per teſtes. concluſ. 446. nu. 13.
Contractus probatur ſimulatus per famam. ibid. num. 14.
Contractus ſimulatus probatur per confeſſionem extraiudicialem parte abſente. ibidem numero 15.
Contractus ſimulationem probare volens, debet articulare qualitates perſonarum contrahentium, & etiam mediatorum. concluſ. 442. num. 8.
Contractus ſimulatus probatur, quando venditor quærebat accipere pecuniam mutuam ſuper tali prædio, & poſtea reperitur ipſum feciſſe venditionem de illo prædio pro quantitate, quam quærebat. ibid. nu. 9.
Contractus ſubſequens intelligitur ſecundum tractatum præcedentem. ibid. num. 13.
Contractus probatur ſimulatus, ſi emptor volebat dare venditori pretium, & valorem iuſtum, veluti centum & venditor noluit accipere, niſi quinquaginta. ibid. num. 14.
Contractus non præſumitur ſimulatus in emptore viro bonæ conditionis, ſanæ, & timoratæ conſcientiæ. concl. 447. num. 19.
Contractus præſumitur ſimulatus, etſi datum inſolutum, & non pretium interuenerit. ibi. num. 20.
Contractus ſimulatus non præſumitur, ſi in ipſo appoſita eſt conditio, quod partes renunciant exceptioni ſimulationis, & apparentiæ contractus, & non ſic actorũ, &c. & ibi. n. 26.
Contractus probatur ſimulatus per pactum de retrouendendo non pure, & ſimpliciter, ſed poſt certum tempus appoſitum in inſtrumento. concl. 441. num. 1.
Contractus licet præſumatur ſimulatus, non tamen ex ſola præſumptione probatur pignoratitius. ibid. num. 2.
Contractus probatur ſimulatus ex modo recedendi à contractu venditionis, vel emptionis. concl. 440. num. 3.

Contra-

Contractus reſolutionis, ſi eſt celebratus, ad hoc, vt fiat eius reſolutio, requiritur, vt fiat contractus reſolutionis, vt effugiatur circa hoc præſumptio ſimulationis. concluſ. 440. numero 4.

Contractus probatur ſimulatus, quando tempore quo tu reuendidiſti fuit dictum, non eſſe venditionem, ſed pignus. ibid. num. 6.

Contractus ſi appareat celebratus in formam venditionis, licet inter partes tractetur de celebrando aliter, non probatur ſimulatus, & fraudulentus. ibid. num. 7.

Contractus non præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione, quando in inſtrumento dicitur, quod conſtituit venditor ſe nomine emptoris poſſidere, quia iſta ſe compatiuntur, & non ſunt contraria. concl. 459. numero 21.

Contractus non præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione, ſi venditor reſponderit emptori de fructibus, quia forte conduxiſſet venditor ab emptore rem venditam. ibid. num. 22.

Contractus reuera nullus eſt, qui celebratus eſt contra legem. quæſt. 16. num. 30.

Contractus fœneratitius cenſetur, ſi partes contraxerunt intercedente aliquo proxeneta, qui conſueuit contrahentes inducere ad ſimiles contractus celebrandos ſuſpectus, & fœneratitios. concl. 439. num. 13.

Contractus probatur ſimulatus ex eo, quod inter partes conuentum fuit, vt quandocunque venditor reſtituat pecuniam perceptam, emptor teneatur reſtituere rem ſuam. concluſ. 440. num. 1.

Contractus in deciſionibus attenditur locus. concl. 361. num. 33.

Contractus probatur ſimulatus per teſtes productos contra inſtrumentum, & quot teſtes ſufficiant. concl. 447. num. 2.

Contractus non præſumitur ſimulatus, & vſurarius, & vſurarius ex eo, quod quis ſit ſolitus ſimiles contractus exercere. concl. 445. num. 13.

Contractus videntur geri ſecundum conſuetudinem loci, licet id non exprimatur. concluſ. 299. num. 7.

Contractus probatur ſimulatus ex eo, quod venditor remanſit in poſſeſſione rei venditæ. concl. 439. num. 1. & 4.

Contrarium, num. 5.

Contractus non debet argui ſimulatus, etiam ſi adſit paruitas pretij, ſi pactum de retrouendendo ex interuallo eſt appoſitum. concluſ. 447. num. 28.

Contrarium, num. 29.

Contractus venditionis, & locationis cum pacto de retrouendendo clam, & occulte celebratus, fraudis ſimulationem arguit. concluſ. 445. num. 1.

Contractus feudalis factus à Principe ſub penſione vnius denarij valet. concl. 477. nu. 31.

Contractus nõ cenſetur celebratus in ſcriptis, niſi quando eſt actum, vt alter contractus non valeat. concl. 435. num. 8.

Contractus præſumitur ſimulatus, ſi incontinenti venditor emptori pecuniam pretij reſtitueret. concl. 438. num. 16.

Contractus non præſumitur ſimulatus, ſi ex interuallo reſtitutum fuerit pretium. ibidem numero 17.

Contractus qui eſt prior in ſcriptura, cenſetur prior in tempore. concl. 574. num. 8.

Contractus ex non ſcripto plene probatur duobus, vel tribus teſtibus. concluſione 435. numero 1.

Contractus alienationis rei eccleſiæ ſine ſolemnitate poteſt haberi ratus, quando in eius vtilitatem vertitur etiam ex interuallo adhibitis ſolemnibus. concl. 73. num. 10.

Contractus bonæ fidei dolo aduerſarij celebratus eſt ipſo iure nullus, tamen dolum paſſus poteſt illum ratum facere. ibid. num. 11.

Contractus quilibet probatur ex ſolutione gabellæ. concl. 436. num. 1.

Contractus celebrati ab arreſtatis reſcinduntur, ac ſi in ipſo carcere celebrati fuiſſent. concl. 266. num. 12.

Contractus probatur ſimulatus ex modicitate pretij, ex pacto de retrouendendo, & ex eo, quod emptor, vel venditor ſolitus ſit fœnerari. concl. 447. num. 1.

Contrarium, num. 2.

Contractus matrimonij prohibetur clam contrahi. concl. 90. num. 8.

Contractus probatur ſimulatus, ſi maritus nomine vxoris ſuæ emit, & poſſeſſio tradita fuit ipſi marito. Amplia num. 2. concl. 446. numero 1.

Cõtractus celebratus plurium rerum vna prohibita, vendi reperta, non annullatur omniũ rerum venditio. concluſ. 14. nu. 17.

Contractus probatur ſimulatus ex modico, quo venditio durauit. concl. 438. num. 14.

Contractus ſimulatus probatur per pactũ contractus ſimulatio probatur per pactum contra eius naturam. concl. 444. num. 6.

Contractus à verbis & denominatione eſt recedendum. concl. 438. num. 4.

Contractus in dubio iuſtus non fœneratitius eſt præſumendus. concl. 438. num. 1.

Contractus duntaxat ſimulati probatio poteſt fieri ex vna tantum, & ex qualibet præſumptione, in probatione vero contractus ſimulati & fœneratitij ſimul alij tres præſumptiones coniunctim, alij duas requiri dixerunt. concl. 438. num. 11.

Contractus excedens ſummam centum, ſi de eo non fuit factum publicum inſtrumentũ, ſed tantum interuenerint teſtes, & iuramentum, per indirectum probari poteſt per teſtes, nõ obſtante prohibitione ſtatuti. concluſ. 435. numero 3.

Contractus ſimulatus probatur, ſi res, quæ conſtabat centum, vendita fuit pluris, vel minoris prope dimidiam iuſti pretij. concl. 443. numero 7.

Contractus ſimulatus, vt reſcindatur, non præſumitur ex modicitate pretij vltra dimidiũ. ibid. num. 8.

Contractum ſimulatum aſſerens, probare debet, etiam ſi aliqua præſumptio ſit in contrarium. concl. 448. num. 4.

Contractum ſimulatum qui dixerit, probare tenetur, dummodo opponatur ab alia parte, quæ petat declarari cauſam, & ſpeciem ſimulationis. ibid. num. 5.

Contractum ſimulatum eſſe non ſatis eſt probare doloſum vel fictitium in genere, ſed ipſæ ſpecies, & modus ſimulationis, aut fraudis ſigillatim probari debet. ibid. num. 6.

Contractum ſimulatum ad præſumendum illa ſola ſimulatio ſufficit, ſi expreſſe per pactum fuit actum, vt ſcilicet per tantum modicum temporis ſpatium duret venditio, ſecus ſi hoc expreſſe actum non fuiſſet, non enim ſola ſatis eſt, ſed aliæ præſumptiones requiruntur. concl. 438. num. 20.

Contractum tribus modis poſſe conſiderari, fictitium, imaginarium, & ſimulatum. concl. 438. num. 12.

Contractum in ſcriptis redactum dici probant teſtes deponentes ita conuentum eſſe inter partes, vt conficeretur de ipſo contractu inſtrumentum in ſcriptis. concluſio. 435. numero 6.

Contractum ad probandum ſimulatum eſſe, paruitas pretij, & pactum de retrouendendo ſufficiunt, ſi probetur de enormi læſione pretij. concl. 447. num. 9.

Contractum ſimulatum eſſe, vt fœneratitium qui dixerit, probare debet, & cauſam ſimulationis oſtendere, & declarare. concluſ. 448. numero 1.

Contractum principalem probato non valere, & acceſſoria eo non valere, probata remanent. concl. 14. num. 12.

Contractum ex non ſcripto teſtes probant, ſi deponunt hoc, vel illo modo eſſe cõtractum, vel conuentum inter partes. concl. 435. nu. 2.

Contractum ſimulatum duæ præſumptiones probant. concl. 447. num. 4.

Contractum ſimulatum aſſerens non eſt audiendus, niſi deſignet ſpeciem fictionis. concluſ. 448. num. 2.

Contractu ſimulato, vel vſurario quicquid percipitur de victu, reddito, vel fructibus, in ſortem computatur, in contractu vero illicito quicquid vltra iuſtum pretium percipitur, reſtituitur, & contractus reſcinditur. concl. 438. num. 13.

Contradicere minime, & approbare, paria ſunt. concl. 121. num. 13.

Contrahens ſi curet ſe ſcribendum Titium de Papia, deinde Papiæ repertus velit declinare forum, quaſi nõ ſit Papienſis, tenetur ibi probare, licet non habitet Papiæ, ſed alibi. concluſio. 195. num. 3.

Contrahens ſeu eius hæres ex ſola continuatione poſſeſſionis non poteſt dicere contractum ſimulatum, ſed tertius, in cuius fraudem fuit contractus celebratus. concluſ. 439. numero 32.

Contrahens matrimonium à legibus prohibitum, præſumitur per errorem id facere. concluſ. 312. num. 13.

Contrauenienſ ſtatuto debet probare crimen per teſtes legaliſſimos. concl. 461. nu. 7.

Contraxiſſe per metum non præſumitur, qui interuenientibus affinibus, & conſanguineis contraxit. concl. 437. num. 1.

Controuerſiæ limitum dirimuntur, & definiuntur per ſolam loci inſpectionem. quæſt. 8. numero 13.

Contumacia per ſcripturam, & inſtrumentum probari poteſt. concl. 449. num. 1.

Contumax ad hoc, vt quis probetur, requiritur trina citatio, vel vna peremptoria. ibidem numero 7.

Contumax quis probatur, ſi interuenerit trina citatio, vel vna pro tribus, & pars ſe præſentet in termino citationis, & contumaciam abſentis accuſet. ibid. nu. 8.

Contumax probatur, qui non mittit procuratorem legitimum. ibid. num. 3.

Contumax probatur qui aufugit, & latitat, ne perſonaliter apprehendi poſſit. ibid. num. 4.

Contumax vere dicitur, qui citatus peremptorie, non inuentus eſt, ſi conſtet ipſum habuiſſe notitiam citationis, & non comparuiſſe. ibid. num. 10.

Contumaci incumbit onus probandi, iudicem citantem non eſſe idoneum. ibidem numero 2.

Conuenticula probari poteſt per coniecturas, cum ſit difficilis probationis. concluſ. 450. numero 3.

Conuenticula eſt, quæcunque congregatio aſcendit ad numerum decem hominum. ibid. numero 4.

Conuenticula cum ſit regulariter prohibita, illicita præſumitur. ibid. num. 1.

Conuenticula probanda eſt per participes criminis. ibid. num. 2.

Conuenticulam ad excludendam facit præſumptio, quod caſu, & fortuito, quis præſumitur in loco delicti aſtitiſſe. ibid. num. 5.

Conuentio, quod emptor teneatur reſtituere rem ſuam, quotieſcunque venditor reſtituat pecuniam perceptam, eſt cõtra naturam contractus. concl. 440. nu. 2.

Conuentus hypothecaria per creditorem poteſt negare rem fuiſſe ſuam, licet habeat ab illo cauſam. concl. 456. num. 19.

Conuerſatio, & conſuetudo non modici temporis præſumit concubinatum. concluſ. 341. numero 2.

Conuerſatio facit præſumi, quod quis ſciat cauſam, quare talis, cum quo verſatus, ad illum, vel ad illum locum iuerit. concl. 451. nu. 7.

Conuerſatio cum malis hominibus indicium facit. ibid. num. 2.

Conuerſatio malorum ante, & poſt delictum patratum facit præſumi delicti conſilium. ibid. num. 3.

Conuerſatio malorum plurimum permouet animum iudicis circa indicium ad torturam. ibid. num. 4.

Conuerſatio ſi fuit interpolata, potuit actus geri eo tempore, quo quis cum aliquo non verſatur. ibid. num. 9.

Conuerſationem habens in domo, vbi patratum eſt delictum, veluti furtum, habet contra ſe præſumptionem, quod notitiam habeat furti, adeo vt torqueri poſſit. ibid. numero 1.

Conuitium omne contumeliæ, vel maledictum prolatum in Deum, vel Sãctos eſt blaſphemia. concl. 195. num. 3.

Copia Tabellionis quando haberi non poteſt, probatur per teſtes. concl. 32. num. 45.

Copula carnalis probatur per viſum, id eſt per deponentem, quod viderit ſolum cum ſola in lecto, & nudum cum nuda. conc. 452. nu. 1.

Copula carnalis probari poteſt per cohabitationem viri, & mulieris. concluſio. 452. numero 11.

Copula carnalis probatur per famam viciniæ, & etiam per teſtes ſingulares. ibid. num. 12.

Digitized by Google

Copula carnalis probari poteſt per iuramentum. concl.452 num.14.

Copula probatur per iniectionem brachij collo. ibid.num.15.

Copula præſumitur, ſi reperti fuerint mulier, & vir in ſolitudine, vel ſi viſi ſint per nemora, per plana, & loca ſecreta. ibid. nu.16.

Copula carnalis probatur, quando vir & mulier ſoli viſi fuerunt cubiculum ingredi, & ex eo poſt certum tempus egredi, vnus poſt alterum, & mulier conſpecta fuit cum rubore, & crine ſoluto, ac horrida, & inculta. concluſ.452.num.18.

Copula carnalis probatur per auditum proprium cum fama, & teſtis de auditu ſuper ea, quomodo deponere habeat. concl. 452. numero 9.

Copula carnalis per rerum naturam non poteſt vere probari. ibid.num.3.

Copula nõ probatur deficiente aliquo ex prędictis niſi tractaretur de præiudicio magno diſſoluendi matrimonium, ſed de impediendo ſufficerent. concl.61.num.7.

Copulæ in probatione carnalis admittuntur qualeſcunque probationes, etiam præſumptiuæ. concl.452.num.10.

Copulatorum quando vnum venit qualificatiue ad aliud, tunc vtrunque probandum eſt. concl.325. num.10.

Cor hominis vt plurimum immutat faciem illius, ſiue in bonum, ſiue in malum. concluſ. 519.num.2.

Corpus totum eccleſiæ non minus fauorabile eſſe debet, quàm aliquod ipſius membrum. concl.414.num.38.

Corpora damnatorum apta adustioni. concluſ. 262. num.23.

Corruptela cenſetur inter magnas, & capitales cauſas in iudice, licet etiam in minimis committatur. concl.453.num.2.

Corruptela adeo execrandum, & deteſtabile facinus eſt vt crimini læſæ maieſtatis comparetur. ibid num.3.

Corruptela probatur, ſi conſtiterit iudici quidpiam eſſe mutuatum, ſiue in pecunia, ſiue in alia re. concl.453.num.10.

Corruptela probatur etiam ſi iudex corruptus promiſerit aliquid non facere, & tamen fecerit. concl.453. num.7.

Corruptelæ crimen probatur nedum ſi interuenerit pecunia, vt iudex ferat ſententiam iniuſtam, ſed etiam ſi data ſit, vt ferat iuſtam. concl.453. num.3.

Corruptelæ in pœnam deteſtabilis criminis incidit ſemper iudex, ſi capiat, vt iudicet, ſiue vt non iudicet, vel aliquid ad eius officium pertinens maius, vel minus faciat. ibid.numero 4.

Corruptelæ crimini quis ſe aſtringit, ſi ei datur pecunia, ſicut ſi dari promittatur, licet non interuenerit numeratio. ibid.num.5.

Corruptelæ crimen commiſſum probatur, ſi conſtat, quod iudici fuerit aliquod æs alienum remiſſum. concl.453.num.8.

Corruptelam ad probandam ſola promiſſio pecuniæ ſufficit. concl.453. num.6.

Corruptus à teſtimonio repellitur, etſi pecuniam non receperit, ſed tantum precibus fuerit adductus ad teſtimonium deponendum. concl.454.num.3.
Contrarium, ibid.

Corruptus pretio ad deponendum à teſtimonio repellitur. concl.454. num.1.

Corruptos teſtes repellere poteſt iudex etiam ex officio, nullo opponente. ibid.num.8.

Corrupti teſtimonium admittitur in præiudicium eius, à quo pecuniam accepit. ibi.nu.9.
Contrarium, num. 10.

Corrupti ex depoſitione nec contra falſarium probatio indici poteſt. concluſione 454. numero 12.

Corrupto teſti non creditur, & ſi verum depoſuerit. ibid.num.5.

Crœſi liberalitas in Alcmænem. concluſ. 554. numero 61.

Credo, verbum, affirmat, ſi teſtis addat aliquã cauſam ſuæ credulitatis. concl.458. nu.11.

Credo, verbum, affirmat, ſi teſtis per illud verbum quidpiam deponat in veriſimilibus. ibid.num.12.

Credo, verbum, in atteſtationibus non affirmat. concl 458. num.1.

Creditur iuramento filij ignoraſſe patris teſtamentum, & quid ſi non poteſt iurare religioſe. concl.45.num.48.

Creditur magis duobus affirmantibus, quàm mille negantibus, & quare. concl.70.num.2. 3. & 4.

Credens rem ſuam eſſe, & illam poſſidens eſt in bona fide, licet non habeat titulum, vt quia intellexerit fuiſſe maiorum ſuorum, ſeu anteceſſoris ſui, vel alio modo ad eum ſpectare. concl. 124. num. 16.

Credere, & ſcire, nõ poſſunt concurrere ſimul, cum iis inſit quoddam diſſidium. concl.458. numero 2.

Credendum mihi, magis de animo meo, quàm alijs. concl.170.num.14.

Creditor agens hypothecaria debet probare, debitorem fuiſſe dominum illorum bonorum, ſuper quibus petit aſſiſtentiam. concl. 456. num.1.

Creditor agens hypothecaria cõtra debitorem pignorantem probare habet poſſeſſionem ſolam ipſius debitoris tempore obligationis, vel poſtea. concl.456.num.6.

Creditor agens ex interdicto Saluiano vtili, tantummodo probare habet rem eſſe, vel fuiſſe poſſeſſam tempore contractæ obligationis ab eo, qui eam obligauit. concluſione 456. num.21.

Creditor quando agit hypothecaria contra tertium poſſeſſorem non habentem cauſam à debitore, debet probare de dominio directo, vtili, vel quaſi ſui debitoris in re, ad quã agit. ibid num 21.

Creditor agens hypothecaria cõtra debitorem debet etiam probare debitorem conſuetum poſſidere tempore moti iudicij. concl.456. numero 11.

Creditor agens contra donatarium actione hypothecaria quid probare debet. ibidem numero 12.

Creditor poſterior, de cuius vera numeratione conſtat, præfertur priori. concluſione 372. numero 2.

Creditor ſi agit contra hæredem vniuerſalem ſui debitoris, probare habet ſolum poſſeſſionem principalis ſui. concl.456 no 9.

Creditor petens ſuum debitorẽ vt ſuſpectum de fuga detineri, tria probare debet, & quæ. concl.455 num. 8.

Creditor tenetur recipere ſolutionem, quando debitor non audet ire ad locum ſolutionis deſtinatum. concl.19. num.3. & 4.

Creditor regulariter non cogitur aliud pro alio recipere, nec ſolutionem alibi, quam in loco deſtinato. ibid.num.4.

Creditor agens hypothecaria contra tertium poſſeſſorem habentem cauſam lucratiuam à debitore, probare ſolum habet poſſeſſionem rei obligatæ fuiſſe penes debitorem tempore obligationis. concl. 456. num.17.

Creditor agens ad rem ſpecialiter hypothecatam probare debet dominium directo. conc. 198. num.4.

Creditor ſi non probat numerationem, confeſſio receptionis intra biennium nihil operatur. concl.161. num.17.

Creditori incumbit onus probandi ſe iuſto errore ductum putaſſe debitorem fuiſſe idoneum, cum non eſſet. concl.478. nu.2.

Creditori ſufficit probare poſſeſſionem debitoris abſque quod probet de titulo bonorum illius. concl 456. num. 5.

Creditori agenti hypothecaria ſufficit probare bona obligata fuiſſe tempore obligationis & debiti contracti bona fide in bonis, & de bonis creditoris. concl.456.num.4.
Quod intellige, vt num 26.

Creditores, & legatarij probare poſſunt ſubſtantiam defuncti eſſe maiorem, quàm in inuentario per hæredem ſit deſcripta, & talis probatio poterit ſumi de domo hæredis. concl. 205. num.16.

Creditum, de quo non appareat ſcriptura, vel teſtes, qua cautione, & qua ratione probari poſſit. concl.456.num.1.

Credulitas ex coniecturis oritur. concluſ.458. numero 4.

Credulitas teſtis quando eſt munita rationibus concludentibus ad veritatem dicti ipſius, tũc probat. concl.490.num 12.

Crimen nullo modo probatur per inſtrumentum, quando agitur ad effectum imponendæ pœnæ. concl.460. num.4.

Crimen non poteſt probari per ſententiam excommunicationis, ſiue per eius abſolutionem. concl.460. num.5.

Crimen, ſuper quo diſpenſatũ eſt, ſi publicum ſit, debet fieri publicum inſtrumentum ſuper abſolutione, ſi occultum, & ſecretum, inſtrumentum ſecretum fiet à diſpenſante ad cautionem. concl.583.num.4.

Crimen probatur per inſtrumentum, quando eius probatio ex ipſo oritur, etiam ſi tale inſtrumentum ſit extractum ex archiuio publico, vel ſcriptura fuiſſet manu priuata conſcripta. concl.460 num. 10.

Crimen læſę maieſtatis probatur per teſtes etiã non idoneos. concl.462.nu.1.

Crimen læſæ maieſtatis æquiparatur crimini hæreſis. ibid.num.2.

Crimen læſæ maieſtatis probatur per confeſſionem rei. concl 462.nu.43.

Crimen læſæ maieſtatis poteſt probari per inſtrumentum, & ſcripturam publicam. ibid. numero 44.

Crimen læſæ maieſtatis, quibus modis committatur, vide remiſſiue. ibid.num.45.

Crimen probatur per inſtrumentum, quando agitur de probatione criminis, quæ oritur ex inſtrumento. concl.460. nu.7.

Crimen probandum eſſe per teſtes. concl.461. numero 1.

Crimen probari non poteſt per inſtrumentum. concluſ.406. num.1.

Crimen barratariæ æquiparatur crimini læſæ maieſtatis. concl 164 num.9.

Crimen ſimoniæ æquiparatur crimini læſæ maieſtatis. ibid.

Crimen læſæ maieſtatis proprie non dicitur committi ex ſolis verbis petulantibus, & iniurioſis. concl 462. nu.35.

Crimen læſæ maieſtatis probari poteſt per teſtes participes, & ſocios criminis. ibid. numero 13.

Crimen læſæ maieſtatis probari poteſt per coniecturas, & præſumptiones. concluſione 462. numero 20.

Crimen damni illati plene probari debet, & non per iuramentum. concluſione 471. numero 25.

Crimen occultum, occultam, & publicum publicam pœnitentiam requirit. concluſ.377. numero 12.

Crimen etiam contra Pontificem Maximum probatur per duos teſtes. concl.461. nu.9.

Crimen probari poterit per inſtrumentum, ſi inſtrumentum fuerit factum mandato ipſius delinquentis. concl 460.num.16.

Crimen probatur per inſtrumenta quando agitur ciuiliter. concl 460.num. 20.

Crimen probatur per inſtrumenta legitime confecta in iudicio, vel ſententiæ condemnatoriæ. ibid.num.21.

Crimen læſæ maieſtatis non probatur literis Principis, atteſtantis talem commiſiſſe illud crimen contra eum. concl.462. nu 41.

Crimen confiteri non dicitur tranſigens in caſu à iure communi conceſſo. concluſ. 500. numero 7.

Crimen abolitum eſt poſt præſumptionem, ita quod nulla actio eſſe poteſt. concluſio. 351. numero 6.

Crimen omne non repellit teſtem, niſi graue. concluſ.27. num.1.

Criminis particeps à teſtimonio repellitur. concluſ.466. num.1.

Criminis particeps poteſt eſſe teſtis, quando agitur de hæreſi, vel læſæ maieſtate. concl. 466. num.7.

Criminis particeps nec quidem ad indicium valet. concl.466. num.3.
Contrarium, num.4.

Criminis particeps admittitur ad probandam conjurationem factam. ibid.num.5.

Criminis participes admittuntur in ſubſidium, quando aliunde veritas haberi non poteſt. concl.466 num. 6.

Crimina quæ occulte fiunt non ſolum probantur per teſtes, ſed etiam per indicia, & præſumptiones. concl.461.num.11.

Criminalis cauſa probatur ex eo, quod pœna venit applicanda fiſco, etiam ſi cauſa ſit ciuilis. concluſ.463. num.1.

in Criminali non creditur atteſtationi teſtis minoris 20. annorum. concluſione 499. numero 4.

in Cri-

Digitized by Google

In Criminalibus vnus teſtis coniunctus cum fama non probat. concl. 459. nu. 1.
In criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores. ibid. nu. 2.
In criminalibus vnus teſtis cum fama non probat, etiam ſi de crimine agitur ciuiliter. ibid. numero 3.
In criminalibus etiam ſi agatur de crimine excipiendo vnus teſtis cum fama non probat. ibid num. 4.
In criminalibus non creditur teſtibus rationem non afferentibus eius, quod dicunt. ibidem numero 5.
In criminalibus requiruntur teſtes omni exceptione maiores. ibid. nu. 6.
In criminalibus probationes imperfectæ non coniunguntur ad faciendam plenam probationem. ibid. num. 7.
In criminalibus non habet locum probatio, quæ fit per iuramentum in caſu, l. ſi quando, C. vnde vi. ibid. num. 8.
In criminalibus non poteſt quis damnari ex præſumptionibus. ibid. nu. 9.
In criminalibus teſtes exhibentur coram iudice. ibid. num. 10.
In criminalibus etiam, ad hoc vt quis contumax dicatur, actor debet expreſſe accuſare contumaciam rei. concl. 449. num. 9.
In criminalibus proceditur ad inſtar iudiciorum ciuilium. ibid.
In criminalibus tantum creditur duobus negantibus, quàm alijs affirmantibus. concluſ. 70. num. 10.
In criminalibus opus eſt teſtibus, non teſtimonijs. concl. 461. num. 2.
In criminalibus probatio fieri poteſt per teſtes, licet per ſtatutum cautum ſit, debere fieri per inſtrumentum. ibid. nu. 3.
Criminoſus ratione criminis à teſtimonio repellitur. concl 464. nu. 1.
Criminoſus eo maxime à teſtimonio repellitur, ſi in crimine perſeuerauit. ibidem numero 2.
Criminoſus ob crimen famoſum damnatus repellitur à teſtimonio. ibid nu. 3.
Criminoſus à teſtimonio repellitur, ſi fuit publico iudicio condemnatus. ibid. nu. 4.
Criminoſus ſemel olim, adhuc criminoſus præſumitur. ibid. num. 5.
Criminoſus ſi reſipuerit, nec eum ſequatur infamia, admittitur in cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter intentata. ibid num. 6.
Criminoſus in crimine fraudati cenſus admittitur. concl. 464. nu. 19.
Criminoſus admittitur in crimine perduellionis. ibid. num. 20.
Criminoſus teſtis in dubio præſumitur emendatus. concl. 465. num. 5.
Criminoſus contra criminoſum admittitur. concluſ. 464. num. 14.
Contrarium, ibid.
Criminoſus, ſi agatur in cauſa criminali, ſemper eſt repellendus, & emendatio eius non præſumitur, ſiue crimen fuerit occultum, ſiue manifeſtum, ſiue pœnitentiam egerit, ſiue nullam. concl. 465. num. 8.
Criminoſus emendatus præſumitur, ſi agitur in ciuilibus, & crimen fuerit occultum, ſiue manifeſtum, dummodo pœnitentiam egiſſe probet per ſacerdotem. ibid. num. 9.
Criminoſus præſumitur purgatus, & emendatus, ſi trium annorum interuallo ab improbe factis ſe abſtinuerit, & in rectis actionib. & honeſtis ſeſe exercuerit. ibid. nu. 10.
Criminoſum emendatum vere quem eſſe, probatur per ſacerdotem confeſſionis. concluſ. 465 num. 11.
Criminoſum eſſe emendatum à crimine qui dixerit, id probare debet. concluſio. 465. numero 1.
Criminoſi admittuntur in crimine fraudatæ annonæ. concl. 464. num. 18.
Criminoſi admittuntur in crimine hæreſis. concluſ. 464. num. 13.
Criminoſi admittuntur, vbi alij teſtes haberi non poſſunt. concl. 464. nu. 9.
Criminoſi etiam admittuntur in crimine læſæ maieſtatis. ibid. num. 10.
Criminoſi admittuntur in crimine ſacrilegij. concl. 464. num. 16.
Cubatio manifeſta ceſſare facit omnem malam, & ſiniſtram ſuſpicionem. concluſ. 311. numero 12.
Culpa conductoris in incendio ad hoc, vt ipſe teneatur, debet eſſe commiſſa in faciendo, vel committendo. concl. 467. nu. 10.
Culpa præſumitur abfuiſſe, quando quis fecit illud, quod diligens paterfamilias faceret. concl 467. num. 11.
Culpa non probata abſoluitur ille, qui ratione officij non tenebatur cuſtodire. concluſ. 88. numero 11.
Culpa purgatur, eo quod non probatus contrarium. concl. 165. num. 4.
Culpa præſumitur in procurante. concluſ. 467. num. 19.
Culpa alicuius, vt alter non poſſit habitare cum alio, quo pacto probari poſſit. concluſ. 467. numero 24.
Culpa vbi non eſt, fauore animæ timenda. concluſ. 13. num. 6.
Culpa non præſumitur, ſed probari debet ab illo, qui eam allegat. concl. 467. nu. 1.
Culpa non præſumitur, niſi quis conuincatur. ibidem num. 2.
Culpa illius, qui debuit mittere procuratorem, & non miſit, probatur, ſi facile procuratorem habere potuit. concl 467 nu. 16.
Culpa ex negligentia tutoris, qui non erogauit pecuniam pupilli in emptionem prædiorum, non probatur, niſi oſtendatur prædia eſſe venalia, quæ emere potuiſſet. ibid. nu. 27.
Culpa mariti, qui nõ adhibuit medicum, in curanda vxore, probatur, ſi facile medicum habere potuit. ibid. num. 28.
Copulæ formas omnes modum cognoſcendi, vide remiſſiue. concl. 467 nu. 13.
Culpam abfuiſſe probatur, quando paterfamilias adhibuit diligentiam adhiberi ſolitam per alios. concl. 467. num. 10.
Culpam, vel dolum alterius allegans probare debet, alioqui ſuccumbit, concluſione 165. numero 3.
Culpam allegans tenetur eam probare, vel in committendo, vel in omittendo loquatur. concl. 78 num. 38.
Culpam ad tollendam præſumitur quis feciſſe in rebus alienis, quod in ſuis ſolitus eſt facere. concl. 467 num. 4.
Cura animarum, per actum baptizandi non arguitur, cum etiam à laicis hominibus, & mulieribus hæc baptizãdi actio iuſte poſſit exerceri. concl 468 num. 9.
Cura animarum nõ probatur ex iure ſepeliendi. ibid. num. 10.
Cura animarum aliquem habere probatur, quando beneficiario incumbit iuriſdictio ſpiritualis, vt adminiſtratio ſacramentorum eccleſiæ. concl. 468. nu. 1.
Curam animarum quem habere probatur, ſi poteſt excommunicare, abſoluere, viſitare, & alia exercere, quæ ad correctionem morum tendunt. ibid. num 2.
Curam animarum dicitur penes Prælatum, non penes eius Vicarium, etiam ſi perpetuus ſit. ibid num. 3.
Curam animarum habere cenſetur, qui aſſumptus eſt non ſolum ſuo nomine, ſed etiam ſingulariter ad adminiſtrationem Parochialis eccleſiæ, & populi. ibid. num. 4.
Curatum non probatur beneficium ex eo quod beneficiarius habeat ius baptizandi omnes, & ſingulos de parochia. concl. 468. nu. 8.
Cura eccleſiaſtica non vertenus, ſed in ſcriptis dicat. concl. 104. num. 12.
Ad cuſtodiam qui tenetur, vel publici, vel priuati officij ratione, non ſufficit ei probare interitum, niſi & caſum fortuitum probet. concluſio. 467. num. 1.
Cuſtodia loci aperte demonſtrat poſſeſſionem cuſtodiri, & eſt euidens ſignũ diuiſionis territorium. concl. 401. nu. 2.
Cuſtodire qui non tenentur, non tenentur probare caſum fortuitum abſque ſua culpa, & probatio per culpam, & dolum incumbit aduerſarijs. concl 88. nu. 10.
Cuſtodienti, & debenti incumbit onus probandi caſum ſine culpa. concl. 88. nu. 13.
Cuſtodi incumbit onus probandi caſum furti, vel incendij eueniſſe ſine dolo, vel culpa ſua. concl. 531. num. 14.
Cuſtodi carcerum, quomodo ſuccurratur ſi aliquis ex carceratis in carcere moriatur. concluſ. 467 num 3.
Cuſtodes tenentur, ſi aliquid in carcerem inferatur, vt ferrum, venenum, vel aliud id genus, ex quo detrimentum poſſit oriri. concl. 469 num. 1.
Cuſtos carcerum non tenetur de fuga carcerati fugientis cum altero ex cuſtodibus. concluſ. 467. num. 16.
Cuſtos non tenetur de fuga carcerati, quando cuſtodiuerit ea ratione, qua ſolent cuſtodiæ cuſtodiri in illo loco. concl. 467. nu. 19.
Cuſtos rei præſumitur eſſe in culpa, & ei incubit onus probandi. concl. 467. nu. 16.
Cuſtos tenetur de lata culpa, ſicut alioquin de dolo, & capitaliter ita punitur. concluſio. 469. numero 5.
Cuſtos ſi probet omnem diligentiam adhibuiſſe, quæ rei cuſtodiæ erat neceſſaria, non tenetur. ibid num 6.
Cuſtos qui ratione officij publici, vel priuati ad cuſtodiam tenetur, probare debet rei interitum, & caſum fortuitum. concluſ. 469. nu. 1.
Cuſtos, ſi quid fuit ſubtractum de ijs rebus eo cuſtoditis, habet contra ſe indicium ad torturam. ibid. num. 2.
Cuſtos etiam de leuiſſima culpa tenetur, & de ea puniri debet. ibid. num. 3.

D

Damnum alleganti incumbit onus probandi. concl. 470. num. 1.
Damnum vt probetur, debet libellus numerum complecti rerum furto ſubtractarum. concl. 470 num. 3.
Damnum probari poteſt per teſtes, quando principaliter petitur ante litem conteſtatam. ibidem num. 4.
Damnum à contentis in inſtrumento emanans probari poteſt per teſtes, licet lege municipali cautum ſit, vt debitum probari non poſſit, niſi per inſtrumentum. ibid. num. 5.
Damnum ſi datum ſit, vel illatum poſt litem conteſtatam, ſufficit illud probare per iuramentum, probato facto, ſiue cauſa, ex qua oritur. ibid. num 6.
Damnum probatur per iuramentum illius, qui illud paſſus eſt. concl 471. num. 1.
Damnum quãdo illatum fuit per dolum, & per violentiam, probatur per iuramentum. concluſio 471. num. 19.
Damnum ſi euenit aliquo caſu, & intereſſe aliunde proueniente, abſque dolo, vel violentia, probandum eſt per teſtes. ibid. nu 20.
Damnum in dubio præſumitur illatum à vicino, quando vicinus eſt malæ conditionis, & famæ, concl 472 num. 5.
Damnum non eſſe datum, quomodo probetur, vide remiſſiue. ibid num. 6
Damnum probatur per confeſſionem etiam abſente parte coram duobus teſtibus extraiudicialiter iuncta fama ſuper ipſo damno dato. ibidem num. 7.
Damnum non dicitur probatum, probando tãtum pecunias eſſe acceptas ad cambium, ſi etiam non probetur id fuiſſe factum ob retardatam ſolutionem. ibid. num. 8.
Damnum paſſo non incumbit onus probandi damnum dolo fuiſſe datum. concluſio. 470. numero 16.
Damnum quod quis ſua culpa patitur, ſibi aſcribitur. concluſio. 10. num. 4.
Damnum paſſi quoad pretium rerum contra furem ſtatur iuramento. concluſio. 16. numero 10.
Vnde accuſator admittitur in teſtem, & facit fidem in ciuilibus.
Damnum emergens ex furto probari poteſt per iuramentum. concluſ. 471. num. 16.
Damnum datum in arboribus cæſis probari poteſt contra conductorem per iuramentum locatoris. ibid. num. 17.
Damnum probatur per iuramentum damnum paſſi, etiam in omni damno emergente ex omni genere violentiæ. concluſione 471. numero 5.
Damnum vt probetur ob retardatam ſolutionem neceſſe eſt probare, vt ex eo, quod debitor nõ ſoluit pecunias, creditor fuit aſtrictus pecunias accipere ad intereſſe. concluſ. 472. numero 10.
Damnum in dubio præſumitur illatum ab inimico, vbi de male merito non conſtat. concluſ. 472. num. 1.
Damnum ſemper præſumitur iniuria datum. ibidem num. 2.

Damnum

Damnum in dubio præſumitur illatum à vicino concl 461.num.3.
Damnum ſi illatum fuerit per dolum, aut violentiam, probato dolo, aut violentia per teſtes, ſufficit illud probare, vel res ablatas per iuramentum. concl.470.num 8.
Damnum paſſus iurare debet coram iudice, aut alio ab ipſo iudice ad id conſtituto. concluſ. 471.num.47.
Damnum non probatur per iuramẽtum, quando copulatiue non concurrunt difficultas probationis, & delictum præcedens. concl. 471.num.31.
Damni æſtimatio probatur per iuramentum ſolum in violentia expulſiua, & ablatiua. concl. 471.num.6.
Damna, & expenſæ paſſa in litigando probantur per iuramentum. concl.470.num.7.
Damna, & expenſæ, quæ fiunt in iudicialibus non ſunt in conſideratione, vt impediatur moræ purgatio. concl.133.num.22.
Dans pecuniam iudici non cauſa corrumpendi, ſed iuris, & quietis cauſa ſibi conſeruandi, poteſt ab ipſo repetere. concl.165.nu 6.
Datum nepti ab auo quando dicatur profectitium, vel non. concl.156.num.13.
Datum aliquid alicui præſumitur datum eſſe ea cauſa magis veriſimili. concl.474.nu.1.
Datum quod fuit pauperi, præſumitur datum pro anima, & intuitu pietatis. ibid.nu.2.
Datum, vel promiſſum à muliere viro, intelligitur datum vel promiſſum ob cauſam dotis. ibidem num.3.
Datum mulieri coniunctæ etiam pauperi, potius præſumitur datum contemplatione coniunctionis ſanguinis, quàm intuitu pietatis & paupertatis. ibid num 4.
Datum à viro, aut eius patre ſponſæ, ſi eſt quid paruum, aut vile, & ad quotidianum vſum, cenſetur donatum, ſecus ſi ſit quid pretioſum. concl.563.num.2.
Datæ res à marito vxori, ſi datæ fuerunt ad vſum tantum, ſunt hæredis, vel ſi conſtet maritum voluiſſe donare, ſunt vxoris. ibid.num.3.
Datio alicuius rei ſi ſubſequatur, quando præceſſerunt benemerita, præſumitur tunc donatum ob talia merita. concl.554 nu 46.
Datia præſumuntur indicta authoritate ſuperioris. concl 473.num.1.
Datia iuſta, & legitima nemini fraudare licet ſalua conſcientia. ibid.num.2.
Datia præſumitur fraudare, qui non ſeruat iter, vel nauigium conſuetum. ibid.num.3.
Datia non præſumitur fraudare, qui metu hoſtium, vel alio impetu non ſeruat iter, vel nauigium conſuetum. ibid. num.4.
Datarius non poteſt præiudicare fiſco in iure quæſito. concl.473.num.7.
Datarius poteſt præiudicare fiſco in iure non quæſito ipſi fiſco. concl.473.num.9.
Datarij licentia probatur per teſtes, cum non eſt ius quæſitum fiſco. concl 473.nu.8.
Datarij præſumuntur temerarij, & extorquere vltra debitum. concl.473.num.5.
Datarij licentia non poteſt per teſtes probari, cum ius eſt quæſitum fiſco. ibid.nu.6.
De dominio auctoris probare tunc oportet, quando quis petit rem, quam prætendit vigore tituli ab alio habiti. concl.535. num.3.
Debens nihil ſe dicens, & à creditore non laceſſitus à ſe ipſo petens ſe liberatum declarari, debet id probare. concluſ 475.num.1.
Debitor non poteſt ratificare quæſtionem dominij, nec contra creditor debitori. concl. 456 num.7.
Debitor ex poſſeſſione præſumitur dominus. ibidem num.8.
Debitor nulla habens immobilia, ſi mobilia poſſidet multa, quæ haud facile exportari poſſunt, non redditur de fuga ſuſpectus. concluſ 477 num.7.
Debitor præſumitur dominus, cum poſſedit rem bona fide, & vt ſuam. concluſione 456. numero 10.
Debitor non dicitur confiteri contenta in literis creditoris, ob earum retentionem, ſi in ipſis contineatur calculus rationis dati, & recepti. concluſ 480.num.5.
Contrarium. ibid.
Debitor in iudicio facit quicquid poteſt, ne confiteatur, ſed tandem iuramento aſtrictus confitetur. concluſ.361.num.19.
Debitor fiſci habet regulariter dilationem duorum menſium ad ſoluendum, & intra illos debet debitum liquidare. concl.354.nu.4.
Debitor ex contractu, vel quaſi, ſeu ex diſpoſitione hominis, ſi donet, vel leget, donare, aut legare non præſumitur animo compenſandi. concl.333.num.2.
Debitor effectus ſuſpectus de fuga etiam lite pendente poteſt capi. concl.148. num.21.
Debitor teſtatur ſi legatum creditori fecerit, in dubio præſumitur factum animo compenſandi, quando ipſum debitum erat neceſſarium. concl.333.num.5.
Sublimita, vt num.8.
Debitor etiam ſi habet penes ſe inſtrumentum, & dicat ſe liberatum virtute pacti, non tamen præſumitur liberatus niſi probet huiuſmodi inſtrumentum fuiſſe ſibi per creditorem redditum. concl 476.num.3.
Debitor in diem, & ſub pœna ſuccedens creditori ſuo & infra talem diem debitum non ſoluit allij ſucceſſuris illo repudiãte, ex hoc non facto additio probatur, & ibi vide contrarium. concl.51.num.2.
Debitor quando primo comparuit coram iudice, & petijt terminum ſtatui creditori ſuo ad agendum, dicitur actor. concluſione 475. numero 3.
Debitor tanquam idoneus præſumitur comprobatus à creditore. concl.478. nu.1.
Contrarium, num.4.
Debitori qui de fuga auctor fuit, non liberatur etiam ſi debitor capiatur, & in carcerem cõijciatur, ſed cogitur ad perſoluendum pro eo totum æs alienum. concl.166. num.19.
Debitorem fuiſſe dominum tempore obligationis rei obligatæ, vel hypothecatæ non tenetur probare creditor agens hypothecaria contra tertium, & quid et probare ſufficiat. concluſ.536 num.13.
Debitorem eſſe ſuſpectum de fuga probatur per iuramentum creditoris, & propter talem probationem capi poteſt. concluſione 477. numero 1.
Debitorem ſuſpectum eſſe de fuga, non probatur per iuramentum, quando non eſt periculum in mora. concl.477.num.6.
Debitores rarò ſoluunt in tempore non requiſiti, imo, vt experientia docet, etiam requiſiti ſæpenumero differunt. concl.344 nu.4.
Debitum præſumitur ſolutum, ſi inſtrumẽtum ſit penes debitorem. concl.476.num.6.
Debitum nõ præſumitur eſſe ſolutum ob reſtitutionem pignoris. ibid.num. 7.
Debitum ſolutum præſumitur, quando inſtrumentum reperitur litura inductum penes notarium. ibid.num.8.
Debitum conſiſtit in quantitate, & legando ſpeciem videtur totum diuerſum. concl. 96. numero 17.
Debitum non ſolum non probatur ſolutum, ſi probetur debitorem ſubtraxiſſe inſtrumentum debiti, ſed imo ſi tenor ipſius inſtrumenti plene non probetur, ſufficit iuramentum creditoris ad condemnationem. concl. 476.num.12.
Debitum non probatur fuiſſe ſolutum ex cancellatione, ſi perſona ſit domeſtica, & cubabitet cum creditore. ibid num.13.
Debitum probatur per confeſſionem extraiudicialem etiam factam abſente parte. concl. 481.num 3.
Debitum dicitur neceſſarium, quando non habuit originem à debitore, ſed prouenit aliunde. concluſ.333.num.6.
Debitum debet eſſe liquidum, antequam procedatur ad capturam. concluſ 455.nu. 4.
Debitum ex ſolutione decem annorum præceſſiſſe præſumitur. concl.482.num.1.
Debitum non probatur, quando fit vna ſolutio per decem annos. ibid.num 2.
Debitum poteſt probari per teſtes, etiam ſi lege municipali ſit cautum, ne poſſit probari, niſi per inſtrumentum. concl.479.num. 1.
Debitum probatur per teſtes, vel per inſtrumẽtum. concl 455.num.2.
Debitum probatur per confeſſionem extraiudicialem, licet ex ea non inducatur obligatio. concluſ.481.num. 1.
Debitum non probatur per teſtes ſingulares deponentes de diuerſis confeſſionibus. concluſ. 79.num 6.
Debitum per teſtes ſingulares probatur, quando ſingularitas eorum eſt adminiculatiua, & tendãt ad eundem finem. ibid.num.7.
Debitum non probant teſtes ſingulares, quando ſingularitas eſt obſtatiua, & ipſi non conferunt in vnum rei finem. ibid.nu 8.
Debiti ſolutio probatur, ſi inſtrumentum reperitur penes debitorem, nam præſumitur à creditore ipſi redditum, animo liberandi eum. concl.476 num.2.
Debiti ſolutio facta præſumitur, ſi inſtrumentum reperitur deletum etiam apud extraneum, & tertiam perſonam. concluſio.476. numero 9.
Debiti probatio firmiſſima ex qua taciturnitate debitoris emergat. concl.480.num. 2.
Debiti cõfeſſio poteſt probari per teſtes, etiam ſtante ſtatuto ne debitum probari poſſit, niſi per inſtrumentum. concl 481.num.2.
Debiti ſolutio probari poteſt per inſtrumentum deletum repertum apud debitorem. cõcluſ 476 num.1.
Debito probato per teſtes poſſum petere à iudice, vt compellat debitorem meum ad faciendum mihi inſtrumentum. concluſ. 479. numero 2.
Decennio poſſediſſe debet, qui vexatur à prælato ſuper titulo, & triennio, qui ab alio. concluſ.260.num. 15.
Decimam ſolutam fuiſſe eccleſiæ quando probatum eſt, probari etiam debet ſolutam eſſe pro cauſa ab eccleſia allegata. concluſ. 483. numero 5.
Decimæ probãtur per teſtes ſingulares, & quomodo. concl 483 num.1.
Contrarium. num.3.
Decimas percipiens laicus, vt illas poſſit retinere, & contra eccleſiam ſe tueri, quid probare debeat. concl.483.num.6
Decimas percipiens laicus aſtrictus eſt ad probandum eas recepiſſe ante Concilium Lateranenſe. ibid num.7.
Decimas ſi laicus probet tantummodo ſe poſſediſſe ex tempore, cuius initij memoria non extat in contrarium, & alleget conceſſionem ſibi factam ante Concilium Lateranenſe, ſtandum eſt eius aſſertioni. ibid.nu.8.
In decimis tempus, & locus non eſt de ſubſtantia actus. concl.483.num. 2.
Deciſ. Pedemontia. abunde tractat materiam, quando proteſtatio de impedimento appellandi neceſſaria ſit, nec ne. concl 116. nu.19.
Deciſiones Rotæ extra curiam faciunt fidem tanquam reſponſa prudentum. concluſ.454. numero 12.
Deciſiones Rotæ non ſunt iura, & ideo poſſunt reprobari. concl.484.num 7.
Deciſiones Rotæ licet probabiles ſint, tamen non ſunt neceſſariæ, nec ad deciſiones cauſarum adduci poſſunt. concl.484.nu.1.
Contrarium, num.10.
Deciſiones Rotæ ſunt dicta probabilia, ſicut alia dicta Doctorum, & Rota non eſt ſequenda, vbi liquido cõſtat de rationibus Doctoris alicuius. concl.484.num.3.
Deciſiones nouæ, vel Aegidij Bellameræ ſunt probabiles, & magiſtrales, ſed non conſtituunt ius, licet ſint magnæ auctoritatis. ibid. numero 4.
Deciſiones in curia Romana quare faciant ius ad inſtar ſtyli. concl.484 num.20.
Deciſiones, ſi reperiantur inter ſe contrariæ, adeo vt diſtinctionis fœdere non poſſint conciliari, parendum eſt vltimæ. concluſio.484. numero 14.
Deciſiones, & iura, quæ loquũtur de actibus geſtis à furioſo, habent etiam locum in geſtis à demente, ſeu mentecapto. conc.502. num. 10.
Declaratio volũtatis Prælati, vt bona ſoluta infeudari, vel in emphyteuſim dari reuerſa ad eccleſiam, ſint de menſa eccleſiæ, non ſufficit quoad eos, qui ob curſum temporis immerito ab emphyteuſi ſunt excluſi, & poſſunt petere de nouo inueſtiri, quia requiritur, vt per annum poſſederit vltra talem declarationẽ. concluſ 203.num. 9.
Declaratio voluntatis teſtatoris quando per vnicum teſtem probatur, ſatis eſt, vt declaretur per ipſum, cui hoc teſtator commiſerit. concl.485.num.4.
Declaratio voluntatis defuncti ad hæredem ſpectat, quia eſt eiuſdem poteſtatis cum defuncto, & perſona hæredis eadem habetur cum perſona defuncti. concluſione 202.numero 9.

Decla-

Declaratio animi requiritur ad eſſentiam aditionis. concl.40.nu.4.

Declaratio nullum ius adfert, ſed tantum ambiguum aperit. concl.124.nu.16.

Declaratio ſi eſt circa ſubſtantiam, non declaratio, ſed noua diſpoſitio dicitur. concl.124. num.29.

Declaratio voluntatis teſtatoris probatur per duos teſtes. concl.485.nu.1.

Declaratio voluntatis facta cum vno, præiudicat quoad omnes. concl.347.nu.32.

Declaratio voluntatis teſtatoris debet etiam confirmari ex coniecturis probabilibus, nec ſatis eſt ſola aſſertio ipſius teſtis. concl.485. num.6.

Declaratio circa ſubſtantialia non leue affert detrimentum. concluſ.124 num.33.

Declarationi ſtatur, vel iuramento poſſidentis, ſi poſſederit ex alia cauſa, quam hæreditaria. concl.45.num.38.

Etiam quod non iuret, non præſumitur tanquam hæres adiuiſſe. nu.32.ibid.

Secus ſi alia cauſa, quam hæreditaria, nõ ineſſet, dicto num.32.ibid.

Declarationi ſtatur cum iuramento percipientis fructus adierit, nec ne, & ſi ipſe perijt, iuramento hæredis ſui. concl.44.num.17.

Decretum iudicis facit ceſſare omnem fraudem, dolum & metum, concluſione 488.numero 4.

Decretum interueniſſe præſumitur ex antiquitate temporis. concl.487.num.1.

Decretum non præſumitur interpoſitum ex iuſta cauſa, quando interpoſitum eſt ex abrupto. concl.486.num.9.

Decretum iudicis requirit legitimam cauſę cognitionem. ibid.num.10.

Decretum vel reſcriptum habet vim clauſulæ certæ ſcientiæ. concl.282.num.4.

Decretum quãdo reperitur interpoſitum ante contractum non facit præſumere omnia ſolemniter, & rite acta. concl.488.num.9.

Decretum non interueniſſe probatur, ſi in contractu recenter celebrato nulla de ipſo facta ſit mentio. ibid.num.10.

Decretum bene præſumitur ex antiquitate interueniſſe, quando ageretur de modico præiudicio, ſed ſecus ſi de magno. concluſ.487. numero 3.

Decretum propter antiquitatem temporis prǽſumitur interueniſſe in actu, in quo erat neceſſarium, quando interuenit ſcientia ſuperioris. ibid.num.4.

Decretum iudicis facit præſumi ſolemniter, & rite acta fuiſſe. concl.488.num.1.

Decretum interpoſitum in alienatione eccleſiæ, vel minoris, facit, vt præſumatur contractum factum in vtilitatem eccleſiæ. ibid. numero 2.

Decretum præſumitur ex antiquitate temporis, niſi pars ex aduerſo ipſam decreti ſolemnitatem interceſſiſſe negaret. concluſ. 487. numero 7.

Decretum ex antiquitate temporis præſumitur, niſi ex ipſius inſtrumenti facie liquido appareret ſolemnitatem nõ interueniſſe. ibidem num.8.

Decretum non præſumitur eſſe interpoſitum iuſta de cauſis à iudicibus minoribus. concl. 486.num.16.

Contrarium, num.17.

Decretum iudicis non præſumitur interpoſitum ex iuſta cauſa, quando in ipſo eſſet error manifeſtus per euidentiam facti. ibidem numero 18.

Decretum iudicis, vt præſumatur, requiritur, quod ſit facta ſingularis mentio cauſarum, & ſolemnitatum. concl.486.num.7.

Decretum iudicis interpoſitum fuiſſe ex certa cauſa negans, id probare debet. concluſ.486. numero 1.

Decretum iudicis prǽſumitur ex iuſta cauſa interpoſitum. ibid.nu.5.

Decretum ex præſumptione præſumitur minoritas illius, cui prętor vel minori curatorem dedit. concl.488.num.3.

Decreti quæ in interpoſitione requirantur, omnia vide remiſſiue. concl.488.nu.8.

Dedecus vnius ex conſanguinitate ad omnes conſanguineos porrigitur, & iniuria facta vni ex familia, toti familiæ facta cenſetur. cõcluſ.68.num.4.

Deducta ſi talia ſunt, ad quæ quis fuit à principio etiam diſtributiue ad probandum vnum tantum admiſſus, vnum probare ſufficit. concluſ.315.num.17.

Defectus ex curſu longi temporis tollitur omnis, qui poſſet allegari in alienatione rei eccleſiaſticę. concl.108.num.5.

Defenſio minus idoneis teſtibus probatur, & probatio etiam incerta, & obſcura in defenſione præualere ſolet. concl.490.nu.8.

Defenſio etiam probatur per vnum teſtem in cauſa principali, & alium in cauſa appellationis. concl.490.num.17.

Defenſio etiam vnico teſte probata, excuſat à mortis pœna. ibid.num.18.

Defenſio probatur per teſtes deponentes, Titium aggreſſum fuiſſe Caium, vel in eũ cum gladio diſtricto inuaſiſſe. concl 490. num.3.

Defenſio præſumitur, etiam ſi teſtes deponant de credulitate, vt ſi aſſerant, ſuo credere, vel videre Titium occidiſſe, vel vulneraſſe aliquem ad ſui defenſionem. concluſ. 489. numero 4.

Defenſio eo ipſo probatur, quod appareat, quem fuiſſe vim paſſum, & omne quod inde fecerit, feciſſe præſumitur, vt ſe ab omni violentia tueretur. concl.489 num.1.

Defenſio probatur, & præſumitur etiam, quando quis percuſſit aliquem, quem viderit contra ſe venire ſtricto enſe. ibid.num.2.

Defenſio debet fieri continuo, & quando quis dicatur ſtatim feciſſe, vide remiſſiue. concl. 489.num.14.

Defenſio non dicitur probata, ſed homicidium quãdo quis excipiendo dicat, ſe illud homicidium patraſſe ad ſui defenſionem. concluſ. 489.num.17.

Defenſio probatur per pręſumptionem, & coniecturas. concl.490.num.1.

Defenſionem probant teſtes etiam deponentes per verbum, credo. concl.490.nu.10.

Defenſionem probare ſimpliciter non ſufficit, ſed articuli confici debent, & probare illam fuiſſe neceſſariam. concl.489.num.15.

Defenſionem rerum ſuarum feciſſe, qui interfecit inſultatorem probatur, quando ſunt illata vi aduerſus res, & bona. concluſio. 489. numero 9.

Defenſionem ad ſui feciſſe probabit inſultatus, qui percuſſerit aliquem volentem illi maxillam manu vacua percutere, ſi probauerit nõ potuiſſe euitare, quin ei maxilla percuteretur abſque probro. concl.489. nu.7.

Defenſionem ad ſui quem feciſſe probari ſimpliciter ſatis eſt. concl.489.nu.16.

Definitio quęlibet in iure periculoſa eſt. queſt. 16.num.14.

Definitio omnis in iure periculoſa eſt. quęſt.2. numero 5.

Definitio cum ſuo definito conuerti debet. q. 16.num.2.

Definitio rei naturam, vim, & poteſtatem demonſtrat. quæſt.2.num.2.

Definitio quælibet recta exigit declarationem totius naturæ definitæ rei. quæſt.16.num.5.

Defunctus pater in dubio inteſtatus deceſſiſſe præſumitur, & filium per actum conſtitutionis procuratoris adiuiſſe. concluſione 409. numero 3.

Defunctus præſumitur deceſſiſſe ſine liberis, niſi contrarium probetur. concluſione 343. numero 11.

Dilationi iuramenti eſt locus ratione fructuũ, qui percipi potuerunt, probata violentia per teſtes, vel per famam. concl.470. nu.10.

Delegandi poteſtas, & ſubdelegandi alijs etiam modis, & caſibus probatur, & quibus. concluſ.491.num.6.

Delegantis poteſtas, & auctoritas delegandi, quibus modis probari poſſit. cõcl.491. nu.4.

Delegatus ſi ſubdelegauerit cauſam alteri, an poſſit teſtificari in illa cauſa. concluſ. 492. num.7.

Delegatus nihil facere poteſt, niſi prius oſtendat literas ſuæ delegationis. concluſio. 491. numero 6.

Delegatus non poteſt viſitare, niſi oſtendat ſuam delegationẽ, & ſi viſitauerit, vel excommunicauerit, non tenet viſitatio, nec excommunicatio. ibid.num.7.

Delegatus, ſi ſubdelegauit totam cauſam à principio, in ea poteſt teſtimonium ferre, cũ in illo caſu ceſſet omnis ſuſpicio. concluſio. 492.num.9.

Delegatus fungitur vice delegantis, & etiam ſi ſubdelegauerit omnino cauſam, non poteſt teſtificari in illa, cum delegans in cauſa delegata non poſſit eſſe teſtis. ibid.num.10.

Delegatus à Summo Pontifice, vel à Principe facultatem habet cogendi teſtes ad veritatem teſtimonio ſuo manifeſtandam, ſiue de ciuili cauſa, ſiue de capitali agatur, & ſi vllo pacto haberi non poſſunt poteſt illorum receptio committi. quæſt.5.num.58.

Delegatio præſumitur ex ſententia antiqua, in qua tenor delegationis eſt inſertus. concluſ. 336 num.3.

Delegatio facta ſub forma beneplaciti, donec reuocanda fuerit, non cenſetur morte reuocata, neq; beneplacitum extinctum, quod limoa. concluſ.188 num 21.

Delegatio probanda eſt probatione tacita, ſeu præſumpta, quando non poteſt probari per ſcripturam, per teſtes, vel per ſigillum. concl. 491.num.1.

Delegatio præſumitur, & mandatum ſuperioris præceſſiſſe ex ſcientia, & tolerantia ſuperioris. ibid.num.2.

Delegatio inferiorum poteſt probari per teſtes, cum in ipſis habeant locum iura communia. concl.491.nu.14.

Delegatio probatur per ſolum ſigillum delegantis, quando facta eſt per aliquam ſcripturam ſcriptam manu alterius, in qua reperiretur appoſitum ſigillum illius, qui delegare poteſt. concl.491.num.2.

Delegatio probari debet per literas quãdo delegato non ſuit oblatum reſcriptum, & per ipſum receptum, ſecus vt ibi. concl.591.n.16.

Delegatio non probatur per productionem ſigilli delegantis, quando productus ſit perſona domeſtica, vel cohabitet vna cum eo, cuius aſſeritur eſſe; ſecus vt ibi. concluſione 491.num 4.

Delegatio Summi Pontificis, vel Imperatoris, debet probari per literas. ibid.num.5.

Delegationes non ſunt acta iudicij, & quare. concl.491.num.3.

Deleta in inſtrumento probari debent ex corpore ipſius inſtrumenti fuiſſe deleta voluntate teſtatoris, & quomodo. concl. 494.num.1.

Deliberatio præſumitur in parentibus erga liberos. concl.493.num.1.

Delictum præſumitur, quãdo eſt fauorabile delinquendi, vel ei commodum ex ipſo oritur. concl.495.num.10.

Delictum præſumitur potius, quando in actu prima fronte ineſt maior delicti, quàm boni ſpecies. ibid.num.11.

Contrarium ſub. num.12.

Delictum probari poteſt per inſtrumentum, quando agitur ciuiliter, & etiam quando agitur ad probandum adminicula. concluſ.499. numero 7.

Delictum per inſtrumentum non poteſt directe probari. ibid.num.8.

Delictum quando plene probatum dicatur. cõcluſ 496.num.17.

Delictum concurrente inimicitia, vel odio probatur, vbi qui ſecreto alloquutus fuit alienum, & ille delictum patrauit, ibid.nu.18.

Delictum probatur per famam publicam delicti commiſſi, & quo pacto teſtes illam probent. ibid.num.19.

Delictum ex cõfeſſione extraiudiciali extraordinarie poteſt arbitrio iudicis puniri. concl. 497.num.15.

Delictum patratum per ſcripturam probatur per ipſum inſtrumentum. concl.460. nu. 23.

Delictum probatur per inſtrumentum, quando eſt commiſſum per ipſum, vel in ipſo, veluti quia eſt falſum. ibid.num.24.

Delictum procuratoris non nocet domino. concl.146 nu.23.& 24.

Delictorum illorum, qui publice in itinere viatores adoriuntur, dicitur atrociſſimum, & qui accuſant aliquem de eo, non probantes, tenentur actione iniuriarum. concluſio. 254. numero 26.

Delictum præſumitur in his, quæ ſunt de genere prohibitorum. concl.495.nu.4.

Delictum ſtupri virginis, vel viduæ ex continuata cohabitatione non purgatur, ſed augetur. concl.341.num.29.

Delictum recte, & manifeſte probari debet, & de eo conſtare, ſiue accuſando, ſiue inquirendo agatur. concl.496.nu.1.

Deli-

Digitized by Google

Delictum probatur ex cōfeſſione extraiudiciali etiam facta à minore. concl. 497. nu. 5.
Delictum probatur etiam per confeſſionem clerici factam coram laico. ibid. nu 6.
Contrarium, num 8.
Delictum quando interest rei pro abſolutione, vt præſumatur, tunc eius fauore præſumitur. concl. 495. num. 19.
Delictum quod duobus aſcribitur, quorum alter ſit Doctor, præſumitur ab illo patratum qui non eſt Doctor. concl. 528. nu. 8.
Delictum quæ circumſtant, probantur per inſtrumentum. concl. 460. nu. 8.
Delictum incipit, qui delinquentem ad iram prouocat. concl. 346 nu. 11.
Delictum non præſumitur, niſi probetur. concl. 495. num. 1.
Delictum non probatur per inſtrumentum, licet repertum in archiuo publico, & ſolemne, & publicum. concl. 499. num. 5.
Delictum in dubio præſumitur in foro conſcientiæ, vt tutior via eligatur pro ſalute animæ. concl. 495. num. 6.
Delictum ſi quantum ex interuallo poſt alloquutionem ad aures non facit præſumi contra alloquentem. concl. 80. num. 5.
Delictum præſumitur, ſi prima fronte præſumatur factum fuiſſe peruerſo animo. concluſio. 495. num. 15.
Delictum atrocius eſt, quod fit, vel fieri mandatur per pecuniam. concl. 238. num. 12.
Delictum probatur ex tranſactione. concl. 500. numero 1.
Delictum in quo licita poteſt tranſigi non probatur ex tranſactione. ibid num. 2.
Delictum ex tranſactione non probatur, quando tranſigitur expreſſe proteſtando tranſactionem facere cauſa redimendi ſe à vexatione. ibid. num. 3.
Delictum non inducitur ex tranſactione, etiam ſi quis dederit vel promiſerit aliquid ei, in quem delicti culpa conferebatur, vt eum à culpa, ob quam in diſcrimen vocabatur, liberaret. concl. 500. num. 5.
Delictum ex tranſactione non inducitur, etiam quando fit tranſactio, & per pactum generale remittuntur omnia damna, & iniuriæ. ibid. numero 6.
Delictum confiteri dicitur tranſigens in caſu à iure non permiſſo. ibid. num. 8.
Delictum regulariter per inſtrumentum non probatur. concl. 499. num. 1.
Delictum per teſtes optime probatur. concluſ. 496. num. 7.
Delictum quando eſt patratum domi, probatur per teſtes domeſticos. ibid. num. 8.
Delictum quando non eſt patratum in domo, vt probetur debēt teſtes eſſe omni exceptione maiores. ibid. num 9.
Delictum probari poteſt, & plene, etiam per illos teſtes, qui ceperunt delinquentem, ſi vrget difficultas probationis. ibid. nu. 10.
Delictum non probant teſtes primo examinati, & demum in tormentis repetiti non citata parte. ibidem num. 12.
Contrarium, num. 15.
Delictum non probant atteſtationes teſtium examinatorum reo non citato, quando reus comparet, & vult ſe defendere, ſecus ipſo abſente, & contumace. ibid. num. 13.
Delictum non probant teſtes, qui deponant de delicto de nocte commiſſo longo ab ipſis interuallo, vel non lucente Luna, vel ſine lumine. ibid num. 14.
Delictum non præſumitur ex petitione veniæ. concl 502. num. 1.
Delictum fateri videtur petens veniam in iudicio ſolemniter. ibid. num. 2.
Delictum nō videtur fateri veniam petens extra iudicium ex humilitate & benignitate. ibid. num. 3.
Delictum probat confeſſio extraiudicialis facta præſente parte. concl. 497 num. 9.
Delictum confeſſio extraiudicialis facta parte præſente non probat, ſed facit indicium ad torturam. ibid. num. 10.
Delictum probatur ex confeſſione extraiudiciali ad id, vt confitens torturæ ſubijciatur. concl 497. num. 1.
Delictum non præſumitur niſi probetur. concluſ 157 num. 2.
Delictum regulariter non probatur ex fuga. concluſ. 498. num. 1.
Delictum ex fuga non probatur, licet lege municipali contrarium eſſet cautum. concluſio. 498. num. 2.
Delictum probatur per fugam, ſi eſſet manifeſtum contra fugientem, & delicti genus pœnam mortis poſtularet. ibidem num. 4.
Delictum barratariæ probatur ex fuga facta pendente cauſa. ibid num. 5.
Contrarium num. 6.
Delicti qui alicuius labe fuit imbutus, is famæ, & opinionis integræ non eſt præſumendus. concl. 212. num. 18.
Delicti probatio nedum neceſſaria eſt, ſed etiā identitas rei, ſuper qua aſſeritur delictum patratum fuiſſe. concl. 496. nu 5.
Delicti confeſſio non inducitur ex tranſactione, quando tranſactio eſt gratuita. concluſio. 500. num. 4.
Delicti contrarium præſumptiones probari poteſt per iuramentum. concl 495. nu. 17.
Delicti confeſſio extraiudicialis probat contra confitentem, ſi pars præſens acceptet confeſſionem. concl. 497. num. 11.
Contrarium. num. 13.
Delicti confeſſio extraiudicialis nō ſolum probat contra confitentem, vt ſubijciatur torturæ, verum etiam ad ſui defenſionem. concl. 497 num. 4.
Delicti tanta probatio inducitur ex fuga magiſtratus, vt iuramentum illi additum, ſatis ſit ad eum condemnandum. concluſione 498. numero 13.
Delicti probatio, & plena fides inducitur in criminalibus etiam ad condemnationem in fugiente ex carceribus. concl. 498. nu. 16.
Sublimitabit, vt num. 17.
Delicta puniri reipublicæ intereſt. quæſtio. 5. numero 109.
Delicta atrocia, quæ dicantur, vide ibi remiſſiue. concl. 254. num. 27.
Delictis non attenditur modus, ſed effectus. concl. 453. num. 9.
Delinquitur plus in expellendo, vel eripiendo, quàm in compeſcendo. concl. 471. nu. 7.
Deliquiſſe in dubio videtur præmeditate, & eo animo alienaſſe, niſi aliquod dolore imminente deliquiſſe probauerit. concluſione 98. numero 27.
Delphinus habet iura Principis ſupremi, vide remiſſiue, & Dux Mediolani iura Imperij. concl. 139. num. 11.
Dementia vti indigentia ſenſus non cognoſcitur proxime ſenſu corporeo, vnde teſtes ſuper ea deponere debent de actibus, per quos qui aguni, communiter dicuntur fatui, vel amentes. concl. 502. num. 1.
Dementia probatur ex eo, quod quis temere ſe conferat per vicus deridendo. concluſ. 502. numero 4.
Dementia poteſt probari ex eo, quod quis proijciat lapides per compita. ibid. num. 5.
Contrarium, num. 6.
Dementia apparere poteſt, quando à patre, ſeu conſanguineis, & ab omnibus viciniam incolentibus quis habetur, & putatur fatuus, ſiue dement. concl. 502. num. 10
Dementia licet appareat, quando quis à patre, conſanguineis, vel vicinis habetur fatuus, tamen non probatur, quando pater inſtituiſſet ſimpliciter, & æqualiter cum alijs filijs illum hæredem, nec aliquam diſpoſitionem circa ipſum fecit. ibid. num. 11.
Dementia præſumitur, quando quis omnia ſua bona donat, etiamſi inſtrumento notarius profiteretur eum tunc fuiſſe ſanæ mentis, ibid. num. 12.
Dementia conſtat ex eo, quod quis conſueuit turpiter oſtendere pudibundas partes publice inuerecunde multis hoc inſpicientibus. concl. 502. num 8.
Dementiæ actus plures ſunt, & primus eſt, quādo quis fatue, nec ex mente loquitur. concl. 580. num. 2.
Dementiæ argumentum eſt, cum quis non intelligit, quid ipſe dicat. concl. 502. nu 9.
Dementiæ ſignum eſt, non habere memoriam ordinatam. concl. 502. num. 7.
Dementiam non probant teſtes ſingulares, niſi formiter in ſpecie, & concludenter deponant. concl. 502. num. 17.
Dementiam probant teſtes, ſi dicant, talem eſſe mente captum, quia videtur. ibid. num. 18.
Contrarium, ibid. num. 19.
Dementem non probatur quem eſſe etiam ſi teſtes dicant illum proieciſſe lapides per viam. concl. 502. nu. 6.
Demonſtratio vna, vel qualitas, ſi eſt tam clara, vt faciat conſtare de corpore, illa ſola probata, etiamſi aliæ qualitates, & demonſtrationes falſæ adeſſent: tamen non vitiaretur diſpoſitio. concluſ. 502. num. 12.
Demonſtratio falſa ad hoc, vt nō vitiet diſpoſitionem, quomodo probabitur de corpore conſtare. concl. 503. num. 1.
Demonſtratio eſt certa, ſi oſtendatur nomen cum duobus accidentibus conſentaneis. concluſ. 503. num 4.
Demonſtratio probari poteſt ex affectione & charitate, qua diſponens proſequebatur demonſtratum. concluſ. 503. num. 19.
Demonſtratio probatur ex maiori notitia, videlicet, ſi diſponens maiorem notitiam habuit de aſſerto demōſtrato, quam de cæteris alijs. ibid. num. 10.
Demonſtrationes tres ſi expreſſæ fuerint, quando agitur de pœnæ commiſſione, debent omnes probari, alioqui vna deficiente demonſtratio vitiatur. concluſ. 503. num. 9.
Demonſtrationes quatuor, aut plures ſi expreſſæ fuerint, quarum duæ tantum conueniant, eo caſu res eſt dubia, & vna præſumptio ab alia eliditur. ibid. num. 10.
Contrarium, num 11.
Demonſtratum ſi aliquid eſt tribus qualitatibus, vel accidentibus, ſufficit duo vera eſſe, & probari, licet vna reddat demonſtrationem incertam. concl. 503. num. 8.
Demonſtratæ rei quicquid adijcitur, fruſtra eſt. concl. 321. num. 3.
Denuncians nedum probare debet ſuam denunciationem, ſed etiam denunciatum habere conſcientiam læſam. concluſione 504. numero 6.
Denuncianti creditur, etiam ſi denunciet falſum, ſi lege municipali ſit cautum, vt ipſi credatur. concl. 506. num. 13.
Contrarium denunciationis probari poteſt. ibid. num. 14.
Denunciatio triplex eſt, euangelica, iudicialis, & canonica. concl. 504. num. 1.
Denunciatio euangelica fit ad emendationem, & tripliciter probatur, & fit, & primo ſecreta, quæ probatur iuramento ipſius denunciantis. ibid. num. 2.
Denunciatio ſi facta ſit per epiſtolam, vel nuntium ſecretū, dicitur etiam fieri per ſeipſum. ibidem num. 3.
Denunciatio cum debet fieri cū vno teſte, vel duobus debet probari per illum teſtem, & iuramentum denunciantis. ibid. num 4.
Denunciatio quæ fit eccleſiæ, probatur per libellum denunciatorium datum ipſi iudici eccleſiaſtico. ibid. num. 6.
Denunciatio non poteſt probari per vnum teſtem tantum, nec eſt ſimpliciter credendum denunciatori, niſi probet veritatem denunciationis. concl. 506. num. 1.
Contrarium, num. 2.
Denunciatio iudicialis eſt duplex, publica, & priuata. concl. 504. num. 12.
Denunciatio priuata debet probari per ſcripturam, non autem per iuramentum. ibidem numero 13.
Denunciatio canonica fit ad pœnitentiam peragendam, quam iudex producit, etiam ſi denunciator nolit proſequi. ibid num. 14.
Denunciatio ſola non facit indicium ad torturam contra denunciatos. concluſione 506. numero 4.
Denunciatio concurrente fama publica facit indicium ad torturam. ibid. num. 5
Denunciatio ſola facit indicium quoad inquirendum. ibid. num. 6.
Contrarium, num. 7.
Denunciatio non ſufficit ad hoc, vt dicatur de delicto conſtare. ibidem num. 8.
Denunciato ſufficit dicere iuſte retinere rem, & non contra æquitatem, vt vlterius eccleſia non procedāt. concl. 504. num 7.
Denunciato creditur ad purgandam conſcientiam ſuam. ibid num. 8.
Denunciato non ſufficit dicere, ſe non tenere contra conſcientiam ſuam, ſi nullam cauſam adducit. ibid. num 9.
Denunciato non ſufficit proferre cauſam iniuſtam. ibid. num. 10.

Denun-

Denunciatu non ſufficit dicere ſe non tenere contra conſcientiam, ſi eſt vir modicæ fidei, vel à principio cauſæ negat. conc. 527 nu. 11.
Denunciator poteſt eſſe teſtis, ſi deſint alij, quādo iudex procedit per inquiſitionem propter denunciationem. concl. 406 nu. 9.
Denunciator admittitur in teſtem in denunciatione euāgelica, ſecus in alijs, quæ fiunt in foro ſeculari, vel eccleſiaſtico ob delicta. concl. 506. num. 12.
Denunciator de conſuetudine non tenetur probare, quod denunciat, ſed ſolum nomina teſtium dare iudici. concl. 505. nu. 2.
Denunciator non tenetur probare, quod denunciat, ſi ſumus in dubio ipſum carere dolo, ſecus ſi de illius calumnia, vel dolo conſtat. concl. 505. num. 4.
Denunciatori creditur in leuibus, ſecus in his, quæ ſunt magni præiudicij. concluſio. 506. numero 15.
Denunciatori blaſphematori non eſt credendum, etiam ratione officij, quia vt infidelis Deo non poteſt eſſe fidelis hominibus. ibid. numero 16.
Denunciatori creditur quoad inquirendum, ſecus quoad condemnandum. concluſio. 506. numero 11.
Denunciatores debent probare, quod denunciant. concl. 505. nu. 1.
Denunciatores admittuntur in teſtes, quando coram alio iudice nō rigore illius denunciationis proceditur. concl. 506 nu. 10.
Deponens de principali, probat etiam annexa ſibi. concl. 517. num. 17.
Deponens ſuper affirmatiua poteſt reddere eam ſam probabiliorem. concl. 70. nu. 3.
Deponens ſarcinulam, ſiue ciſtellam, vel aliud ſimile apud aliquem, ſi dicat aliqua ex illa abſtracta fuiſſe, deficientibus probationibus, eius iuramento fides eſt habenda. concl. 507. numero 1.
Deponentis iuramentum non obſtat, quando depoſitarius vellet contrarium probare. concluſ. 507. num. 5.
Deponentis iuramento contra depoſitarium non ſtatur quando conſtat clare ipſum depoſitarium non amouiſſe ſignum, ex quo ab altero fuiſſe ablatum probatur. concluſ. 507. numero 2.
Depoſitarius quando res ſuas viliſſimas ſeruauit, & dimiſit res depoſitas valde pretioſas, tunc in arbitrium iudicantis poſitum eſt, an ex qualitate perſonarum, & rerum præſumat dolum, necne. concl. 508. nu. 5.
Depoſitarius dicens perdidiſſe res depoſitas, ſi apparet res ſuas ſaluas, præſumitur in dolo. concluſ. 508. nom. 1.
Depoſitarij dolus non præſumitur, nec contra ipſum admittitur iuramentum deponentis, ſi valiſia ita foret ſigillata, vt facile ſignum adimi potuiſſet, & depoſitarius eſſet vir probus, bonæ famæ, & ſpectatæ fidei. concluſio. 507. num. 3.
Depoſitarij dolus pſumitur ex diſſigillatione valiſiæ penes ipſum depoſitæ, quando illam reſtituit ſine ſigno, & tunc eſt locus iuramento deponentis de rebus in ea incluſis. concl. 508. num. 3.
Contrarium, num. 8.
Depoſitio falſorum teſtium non facit indicium etiam ad inquiſitionem formandam. concl. 454. num. 11.
Depoſitio canonici religioſi ſine auctoritate ſui Prælati coram iudice ſeculari, vel alio valet, ſi ſponte deponat. concl. 261. nu. 13.
Depoſitiones teſtium abſque indicijs præcedētibus tormenta nihil probant, nec valent, nec faciunt indicium contra illum, contra quem deponunt. concl. 353. nu. 6.
Depoſitum, de quo aliter conſtare non poteſt, quam per confeſſionem depoſitarij, non gaudet priuilegijs veri depoſiti. concl. 509. numero 7.
Depoſitum excedens libram auri debet probari per quinque teſtes inſtrumentarios, & infra libram per tres. concl. 510. nu. 4.
Depoſitum eſt contractus bonæ fidei. concluſ. 509. num. 1.
Depoſitum probatur per confeſſionem. ibidem numero 2.
Depoſitum probatur per confeſſionem quoad præiudicium confitentis, non autem tertij, ibidem num. 3.
Depoſiti vera numeratio nō probatur per confeſſionem. concl. 509. num. 4.
Depoſiti confeſſio quando affert præiudicium tertio, cur vere non probet depoſitum. ibid. numero 5.
Tribus modis contrahitur, videlicet re, verbis, & chirographo num. 6
Depoſiti plena probatio inducitur contra depoſitarium ob acceptationem literarum deponentis, & ſilentium eius. concluſio. 510. numero 6.
Deprehenſa exponitur, id eſt conuicta. concl. 64. num. 8.
Deprehenſio in adulterio non ſufficit ad illud probandum. concl. 64. num. 8
Deprehenſio in adulterio inducit ex eo infamiam. concl. 64 num. 9
Deſcendentia affinitatis, conſanguinitatis, vel familiæ in antiquiſſimis excedentibus memoriam hominum probatur per famam, & vocem publicam. concl. 511. nu. 1.
Contrarium, num. 2.
Deſcendentiæ in probatione requiritur verus actus hominis, nec ſufficiunt verba tantum. ibid. num. 2.
Deſcendentia, quæ recens contracta eſt, ſi non excedit memoriam hominum, vt probetur, non tantum requirit publicam vocem & famam, ſed ſimul cum ipſa probationem tractatus, & nominationis. ibid. nu. 3.
Deſcendentia probatur probando gradus conſanguinitatis, & nomina maiorum per inſtrumenta publica. ibid. num. 4.
Deſcendentiam probant inſtrumenta loquentia de ipſa etiam per verba enunciatiua, dummodo ſint in antiquis. ibidem numero 5.
Deſcendentia probatur per indicia, & cōiecturas. concl. 512. num. 10.
Deſcendentia probari poteſt per teſtimonium de auditu, quando ſumus in antiquiſſimis. concl. 512. num. 8.
In deſcendentia quando ſunt vocati filij legitimi, & naturales, non ſufficit, vt probatio cōcludat de deſcendentia, niſi etiam concurrat illa qualitas legitimi, & naturalis. concluſio. 512. num 12.
Deſcendentiam, & gradus conſanguinitatis præſumuntur ſcire teſtes conſanguinei, ideo ad illam probandam admittuntur. concluſ. 511. num. 9.
Deus, & Pontifex Maximus vnum, & idem tribunal faciunt. concl. 262. nu. 52.
Deus dicitur vbique præſens pro eccleſia ſua. concl. 347. num. 93.
Dicens, abſentem eius aduocatum, alium debet inuenire. concl. 10. nu. 3.
Dicens ſolemnitatem extrinſecam illam probare debet. concl. 114 num. 8.
Dicens, quem manifeſte deliquiſſe, videtur ſe quitatem cum tacito ad probandum aſtrinxiſſe. concluſ. 345. num. 11.
Dicens teſtes falſum dixiſſe corruptos, videtur ſe aſtringere ad vtrumque probandum. concluſ. 345. num. 14.
Dicens aliquid eſſe factum amoris, vel libidinis cauſa, probare debet concl. 89. num. 2.
Dicens contra veriſimile non audiendus. concluſ. 144. num. 5.
Dicens aliquid generaliter, nō dicit quicquam certi. concl. 345. num. 7.
Dicenti ſe conſenſiſſe, vt furtum fieret de re ſua, ſi fur non ſit affinis, vel amicus, præſumitur dicere ficte, animoque iuuandi, & cum habeat præſumptionem contra, eius aſſertio per iuramentum non probatur. concl. 94. num. 23.
Dicitur ibi quis eſſe, vt habet animum reuertendi. concl. 266. num. 23.
Dictio, omnis, vniuerſaliter affirmatiua, collectiua omnes caſus complectitur, & nihil excludit. concl. 148. num. 9.
Dictum vnius, dictum nullius dicitur. concluſ. 347. num. 30.
Dictum honeſti viri inducit iuſtam credulitatem. concl. 416. num. 14.
Dictum Doctoris intellige ſecundum legem quam allegat concl. 224. num. 45.
Dictum ſocij facit ſemiplenam probationem iuncta rei infamia. Contra infames leuiores probationes ſufficiunt, & indicia leuiora. concluſ. 158. num. 5.
Dictum teſtis, quod ad delictum accipi poteſt, & non, in dubio præſumitur delictum ad hoc, vt noceat producenti. concl. 495. nu. 21.
Dicto notarij non ſtatur, ſi tractatur de eius commodo. concl. 213. nu. 10.
Dicto alicuius cum iuramento non ſtatur, quādo contra ipſum extat aliqua præſumptio iuris. concluſ. 94. num. 20.
Dicto ſimplici dicentis ſtatur in his, quæ conſiſtunt in ſola conſcientia. concl. 414 nu. 6.
Dicta ſanctorum Patrum ſi fundata ſunt auctoritate noui teſtamenti, vel veteris, præualent etiam Conſtitutioni Papali. concluſio. 191. numero 11.
Dicta de Papa habent locum in Imperatore & Rege. reliqua vide verbo, Papa. concluſ. 139. numero 25.
Dicta in Papa procedunt etiam in Imperatore, vel Rege non recognoſcente ſuperiorem, & quolibet alio Principe ſuperiorem de facto non recognoſcente, etiam in aſſertione, & contrarium, & limitationes, & concordan. concluſ. 139. nu. 10. 11. & 12.
Dicta prophetarum & ſanctorum ad deciſionem cauſarum allegari poſſunt. concluſ. 191. numero 7.
Dies vna non eſt longum interuallum. concluſ 438 num. 19.
Dies ſine dubio requiritur ad probandum tempus prius vel poſterius. quæſt. 6. nu. 33.
Dies ſi in libello accuſatorio ponitur, & non probatur, accuſator ſuccumbit. concluſio. 28. numero 4.
Dies appoſitus quando non debet apponi, ſi tunc non fuerit probatus, ex hoc reus non venit abſoluendus. concluſ. 512. nu. 5.
Diem allegans & deducens, illum probare debet. concl. 512. num. 1.
Diffamatio non probatur ex eo, quod teſtes dicant, talem eſſe infamia mixtum ob hoc, vel illud crimen. concl. 513. num. 1.
Diffamatio probata dicitur ſaltem ad inquirendum, vel in carcerem detrudendum. ibidem numero 2.
Differentia quæ ſit dicendo, citra, vel & citra, & quid importet copula hæc. concluſio. 120. numero 9 & 10.
Differentia quæ eſt inter verbum, circumducere, inducere, & cancellare, eſt in modo, non in effectu. concluſ. 457. num 3.
Differentiæ inter apoſtatam, & hæreticum tres. concluſ. 10. num. 26.
Difficile eſt dare caſum, vbi teſtimonium arbitri noceat, vel proſit partibus. concluſ. 124. numero 37.
Difficultas probationis ſemper adeſſe dicitur, vbicunque res non poſſunt oculorum ſenſui demonſtrari. concluſ. 471. num. 32.
Dignitas ſi non moritur, non poteſt, nec dicitur haberi beneplacitum per mortem obtinentis dignitatem. concluſ. 188. num. 2.
Dignitas conſideranda eſt, non autem perſona in conceſſione facta ad beneplacitum Papæ. ibidem num. 3.
Dignitas bene reperitur ſine cura, & adminiſtratione ſpiritualium. concluſ. 514. nu. 4.
Dignitas probatur ex conſuetudine. ibidem numero 5.
Dignitas probatur per verba enunciatiua. ibid. numero 6.
Dignitas probatur ex eo, quod quis habeat adminiſtrationem rerum eccleſiæ cum iuriſdictione. concluſ. 514. num. 4.
Dignitas probatur ex eo, quod quis habeat officium, cuius nomen de iure communi innuit dignitatem. ibid. num. 2.
Diminutio, vel augmentum facultatum facile obuenit. concl. 170. num. 9.
Dilapidatorem quem eſſe probatur per teſtes deponentes talem eſſe, & reddentes rationem, quia ſunt vicini. concluſ. 513. nu. 1.
Contrarium, num. 2.
Dilapidatorem quem eſſe non probatur ex eo, quod teſtes deponant de publica voce, & fama tantum. ibid. num. 3.
Dilapidatorem, quem eſſe non probatur ſimpliciter ex fama, ſed oportet probare cauſas, vnde fama traxit originem. ibidem numero 4.
Dilapidatorem quem eſſe probatur ex vulgi opinione, quando mulier agit contra maritum dilapidatorem conſtante matrimonio. ibidem num. 5.
Dilapidatorem quem eſſe, debet probari

per

Digitized by Google

per ſigna extrinſeca, quando agitur de magno præiudicio. concl. 515.nu.6.
Dilatio probatoria non eſt concedenda illi, qui in prima dilatione nullam probationem fecit. concl.516. nu.4.
Dilatio ad probandum de iure non eſt danda in adulterij crimine. q.17.num.35.
Dilatio omnis probatoria de iure communi eſt peremptoria, etiamſi non fuerit appoſitum verbum peremptorie, quia illud ex iuris diſpoſitione ſubintelligitur. concluſione 516. numero 4.
Dilatio licet dicatur peremptoria, non tamen perimit ius, quia in alia inſtantia probari poteſt, licet in iſta perempta ſit facultas probandi. ibid.num.5.
Dilatio data abſenti non dicitur peremptoria, neque currit, niſi à die, quo fuerit intimata. ibidem num.6.
Dilatio omnis probatoria, ſiue ſtatuta ſit abſenti, ſiue præſenti, ſemper intelligitur peremptoria. ibid.num.7.
Dilationum materia eſt amputanda. concl.233. numero 2.
Dilectio maior in vno quàm in alio probatur ex eo, quod quis maiori alium honore proſequitur. concl.317 num.1.
Diligens quilibet præſumitur, niſi probetur negligens. concl.16.num.16.
Diligens quis præſumitur in his, quæ ad ſuum emolumentum ſpectant. concl.16.no.7.
Et quando, num.16.
Diligentia ad cognoſcendum an valide ſit donatio, vel ne, non adhibetur in caſibus, in quibus libere donari poteſt. concluſio. 186. numero 15.
Diligentia ex multis probatur, quæ vide remiſſiue. concl. 518. nu.1.
Diligentia in dubio præſumitur. ibid.nu.3.
Diligentiam qui adhibet, quam debet, non eſt in culpa. concl.469.num.7.
Dilucidius per diuiſionem illud apparet, quod enodandum proponitur, & quæ diſtinguuntur facilius percipi ſolent. num.7.
Diſcordia probari poteſt per teſtes ſingulares. concl.519.num.1.
Contrarium, num.2.
Diſcordia præſumitur oriri ex nouitate. ibid. numero 3.
Diſcrimen obliuionis, & ignorantiæ in actibus inter viuos, & in actibus mortem ium, quibus rationibus reprehendatur. concluſ. 555. numero 3.
Diſcuſſio ſicut de bonis ſit, ita de perſonis. concluſ.8.num.4.
Diſcuſſio probari debet per ſententiam ad hoc, vt poſſit perueniri ad pignorum captionem, vel contra fideiuſſorem. concl. 321.nu.1.
Diſcuſſio probari poteſt per relationem diſcuſſoris. ibid.num.2.
Diſcuſſio poteſt probari per famam. concl. 521. numero 4.
Diſcuſſio poteſt probari per euidentiam rei. ibid.num.5.
Diſcuſſio probatur ex eo, quod fuerat præfixus terminus ad res exhibendas, & nihil exhibeatur. ibid.num 6.
Diſcuſſoris relatio transfert onus probandi in aduerſarium. concl.521.num.3.
Diſparitas conditionis in propoſito concubinatus præſumptionem arguit. concluſio.341. numero 8.
Diſpenſatio facta à Papa ſine cauſa non valet. concl 345.num.14.
Diſpenſatio præſumitur fieri ex pluribus cauſis, & non ex vna tantum. concl.523.nu.5.
Diſpenſatio expreſſe facta poteſt teſtibus, & inſtrumentis probari. concl. 523.nu.1.
Diſpenſatio in Romana curia probatur ſcriptura, nec ſufficiunt teſtes. ibid.no.2.
Diſpenſatio ſi eſt contra ius, non præſumitur diſpenſatio. concl. 322.num.7.
Diſpenſatio ſi ſit veriſimilis ex antiquitate temporis, qualitate beneficiati, & meriorum ſuorum, illa præſumitur, ſaltem cum iuramento ipſius allegantis diſpenſationem. ibid. nu. 8.
Contrarium, num.9.
Diſpenſationem tacitam, & facilius eſt probare per ſcripturam. concl. 523.num.3.
Diſpenſationem allegans illam probare tenetur. concl 523. num.1.
Diſpenſationem allegans debet etiam probare cauſam diſpenſationis eſſe veram. ibid.nu.2.
Diſpenſationem allegans non tantum tenetur illam probare, ſed etiam diſpenſantem habuiſſe ius diſpenſandi. concl.5ec.num.3.
Diſpenſationem allegans illam probare non tenetur, quando cauſa eſſet talis, vt ſine illa eſſet conceſſa diſpenſatio: ſecus. ibid.nu.4.
Diſpoſita in priore ſcriptura intelligitur tranſlata in poſteriorem, quoad expreſſe inueniuntur. concl 406.num.10.
Diſpoſitio nō variatur, ſi nomen feudi ſingulare eſt, licet in confinibus, & alijs demonſtrationibus erretur. concl. 303.num.13.
Diſpoſitio quando aliqua interpretatur ſecundum communem vſum loquendi, intelligitur de illo communi vſu, qui erat tempore diſpoſitionis. concl.319.num.8.
Diſpoſitio non vitiatur, licet demonſtratio nominis ſit falſa, ſi probetur qualitas accidentalis. concl.305.num.17.
Diſpoſitio iuris ciuilis deſiderat quinque teſtes in donatione cauſa mortis. concluſio. 561. numero 39.
Diſpoſitio loquens in dote habet locum etiam in dote promiſſa. concl. 202.num.8.
Diſpoſitio variatur propter rerum varietatem, & ex rerum varietate præſumitur rerum diuerſitas, & varietas. concl. 394. nu.27.
Diſpoſitio in pœnalibus non debet extendi ad bona futura. concl.206.num.3.
Diſpoſitionem qui vult infringere ratione falſæ demonſtrationis, neceſſe eſt, vt probet, ſe de alia perſona, vel de alio loco ſenſiſſe. concl. 303 num.7.
Diſſenſus quo pacto probetur, vide remiſſiue. concluſ.520.num 1.
Diſſimilitudo literarum ex quibus, & quomodo probetur. concl.330.num.24.
Diſtantia probatur per famam, & vulgi opinionem. concluſ.524.num.2.
Diſtantiæ liquido probari non poſſunt. concl. 524.num.2.
Diſtinctionē D. Clar. in quæſt.90. quibus modis poſſit præſtari auxilium delinquendi, vide per totum. concl.259.num.26.
Diuerſa ratio diuerſum parit effectum. concluſ. 333.num.9.
Diues præſumitur facilius donare, licet non ſit nobilis. concl.554.num.59.
Diues olim, hodie etiam præſumitur diues, nec præſumitur amiſiſſe dominium rerum ſuarum. concl. 325. nu.6.
Diues aliquis non præſumitur, quando nulla ſit mentio de præterito, ſed ſimpliciter agitur de præſenti: & ei, qui dicit, incumbit onus probandi. ibid.num.7.
Diuitem quem eſſe quibus modis probari poſſit, vide remiſſiue. concl. 325.num.13.
Diuitem quem eſſe probatur, quando probatum eſt, talem habere in bonis quinquaginta aureos, vel centum. concl. 525.num.10.
Diuitem quem eſſe, quando agitur de magno præiudicio, relinquitur iudicis arbitrio. ibid. numero 12.
Diuitem quem eſſe aſſerens, ſi huic dicto innitatur, illud probare compellitur. concl.525. numero 1.
Diuitem, vel pauperem quem fuiſſe probato, non præſumitur in futurum talem. concluſ. 290.num.9.
Diuiſio & compoſitio in his quæ pertractantur, plurimum valent, & qui recte diuiſerit, nunquam poterit in rerum ordine errare. ibid. numero 8.
Diuiſio vberiorem culturam reddit, nu.10.
Diuiſio agrorum atque diſtributio vberiores reddit cultos, & ita quicquid per quæſtionū diſtinctionem agitur, clarius ſit. quæſtio.6. numero 19.
Diuiſio ex diuturnitate temporis nō præſumitur facta inter fratres, vel alios ſimiles, quando agitur de graui præiudicio. concluſ. 526. numero 11.
Diuiſio præſumi non poteſt, quando alter tantum ex fratribus poſſedit totum. ibid. nu. 12.
Diuiſio probatur ex libris rationum, ſiue cataſtri. ibidem num.13.
Diuiſio per teſtes probatur, & eſt titulus habilis ad præſcribendum. ibid.num.14.
Diuiſio probatur ex confeſſione. ibid nu.15.
Diuiſio præſumitur valida ex longinquitate temporis, etiam ſi fuerit ab initio nulla, vtpote in termino facta ſine decreto iudicis. concluſ.326.num.4.
Diuiſio ex diuturnitate præſumitur, etiam ſi non conſtet aliunde fuiſſe factam diuiſionem. concl. 526.num.5.
Diuiſio ſicut præſumitur ſtante curſu temporis, ita durante poſſeſſione indiuiſa per longum tempus præſumitur facta communicatio poſt diuiſionem. ibid.num.6.
Diuiſio, nedum præſumitur ex diuturnitate temporis, verumetiam diuiſionis ratificatio. ibidem num.7.
Diuiſio non præſumitur etiam per tempus decennij, quando in diuiſione eſſet inæqualitas. ibidem num.8.
Contrarium, num.10.
Diuiſio in dubio non præſumitur niſi probetur. concl.526.num.2.
Diuiſio præſumitur, ſi per longum tempus, vt per decennium inter præſentes, & viginti inter abſentes, fuit inter fratres, vel alios ſimiles ſeparata poſſeſſio communium bonorum. ibidem num.2.
Diuiſiones hic præmittuntur, vt probationum materia facilius precipi, & declarari poſſit. numero 12.
Diuitiæ non veniunt aliunde, niſi à caſu, & induſtria. concl. 31.num.44.
Diuitiarum perſeuerantia nō præſumitur. concluſ. 525.num.8.
Diuitiarum qualitas eſt regulariter repugnans naturæ, adeo nō creditur, niſi probetur. concluſ.525.num.4.
Diuitias alicuius probare qui voluerit, non recte probabit ex illa præſumptione quod non iactet ſuum. concl. 525.num.16.
Doctor, qui amiſit priuilegium doctoratus, vel qui nunquam redemit à notario, poteſt probare eſſe doctorem per teſtes, qui interfuerunt doctoratui. concl 527.num.12.
Doctus intelligitur ſecundum legem quam allegat. concl.4. num.5.
Doctori aſſerenti in lecturis ſuis de cōſuetudine magis creditur, quàm ſi aſſereret in conſilijs. concl. 426.num.26.
Doctori etiam excellenti atteſtanti de aliqua conſuetudine non creditur. concluſio. 426. numero 7.
Doctori non ſolum vni, ſed pluribus atteſtantibus de conſuetudine non eſt ſtandum. concl. 528.num.3.
Doctori de cōſuetudine aſſerenti creditur. ibi. numero 4.
Doctori atteſtanti de conſuetudine eſt ſtandum quoad præſumptionem inducendam vt onus probandi contrarium transferatur in aduerſarium. ibid.num.5.
Doctori atteſtanti de conſuetudine vigente in locis, & curijs, ac officijs, in quibus verſatus eſt, non autem in alijs, ſtandum eſt. ibidem numero 6.
Doctori aſſerenti de aliqua conſuetudine non eſt ſtandum. concl.528.num.2.
Contrarium, num.4.
Doctori atteſtanti de his, quæ in facto conſiſtunt, non creditur. concl.426.num.4.
Doctori excellenti præſumptiue de conſuetudine, quam atteſtatur, fides adhibetur, donec probetur contrarium. concluſio. 426. numero 16.
Doctores, qui apud ſe non habent ſuum priuilegium doctoratus in ſcriptis, poſſunt probare per teſtes. concl. 527.num.12.
Doctorum dicta ſecundum legem, quam allegant intelligenda. concl.26.num.5.
Doctorum qui illuſtres ſententias ſolum tranſcribit nihil de ſuo addens, nulla laude dignus iudicandus eſt.q.6.num.18.
Doctoribus affirmantibus aliquid affirmari de conſuetudine non eſt credendum, quando conſuetudo iuri communi aduerſetur. concl. 426.num.24.
Doctoribus ſtandum non eſt, ſi duo dicant, conſuetudinem eſſe, & alij negant. concluſ.426. numero 18.
Doctoratus probatur etiam per communem opinionem. concl.527.num.10.
Doctoratus factus in publico examine recte probatur per teſtes, ſed Doctor creatus ſolo verbo ab Imperatore, Summo Pontifice, aut alio Principe poteſtatem doctorandi habente, debet probari per ſcripturam. concl. 527. numero 18.
Doctoratus tria neceſſario requiruntur de ſubſtantia, & quæ. concl.527.num.16.

Docto-

Doctoratus probari poteſt nedum per inſtrumenta publica, ſed etiã per teſtes, qui actui interfuerunt. concl. 527. nu. 1.
Doctoratus probatur, ſi per longum tẽpus ſaltem decennij probetur quem fuiſſe habitũ, & extimatum doctorem. ibid. nu. 2.
Contrarium, nu. 3.
Doctoratum probant teſtes deponentes vidiſſe talem doctorari, quia viderunt eum ſuper cathedra ſedentem. concluſ. 527. nu. 15.
Doctur cordia, & mœſtitia probatur ex aſpectu, & vultu alicuius. concluſione 529. numero 6.
Doloſe, & malo animo in dubio præſumitur feciſſe qui homicidium, aut aliud crimẽ ab illo alias patratum iterum perpetrat. concl. 531. nu. 118.
Dolus debet probari manifeſtiſſimis indicijs, perſpicuis, & claris. concl. 530. nu. 9.
Dolus præſumitur contra tutorem, qui alienat bona pupilli ſine cauſa. concluſ. 531. nu. 36.
Dolus contra tutorem præſumitur, ſi non poſuerit in inuentario, quæ ponere tenebatur. ibid. num. 44.
Dolus tutoris arguitur, etiamſi non confecerit librum rationum adminiſtrationis. concluſ. 531. num. 66.
Dolus præſumitur, quando quis aliquem actũ inſolitum fecit. concl. 531. nu. 75.
Dolus præſumitur contra eum, qui aliquid aſſerat, aut affirmet, quod ignorat. ibidem numero 76.
Dolus nunquam in eo eſſe præſumitur, ad cuius vtilitatem actus, quem fecit, non cedit. ibid. nu. 77.
Dolus præſumitur contra eum, qui propoſita, & obiecta non probat. ibid. nu. 78.
Dolus in arbitris præſumitur, qui ratum fieri laudum curant, antequam illud legatur. ibi. num. 79.
Dolus in eo præſumitur, qui id omittit, ad q̃ ſcit, aut ſcire debet ſe neceſſario ratione officij ſui teneri. ibid. nu. 80.
Dolus præſumitur contra veritatem tacentem in reſcripti impetratione. concluſione 531. num. 35.
Dolus præſumitur contra tacentem beneficiũ ſibi competens. ibid. nu. 36.
Dolus non ſolum præſumitur ex taciturnitate, ſed etiam ex falſa expreſſione, & aſſertione. ibid. nu. 37.
Dolus præſumitur, ſi quis fidem, & promiſſa nõ impleuerit. ibid. nu. 38.
Dolus præſumitur ex propoſito, ſi quis alicui maxime minori perſuaſerit, vt aliquid faceret. ibid. nu. 39.
Dolus præſumitur contra eum, qui eodem puncto temporis omnia facienda curauerit. concluſ. 531. nu. 41.
Dolus præſumitur, quando quis non vtitur remedijs opportunis ad actum, quem agit. ibi. num. 42.
Dolus præſumitur etiã, quando aliquis actus fit in loco occulto, vel tempore nocturno, ibid. nu. 43.
Dolus contra eum præſumitur, qui contrahit in domo alterius, & cum perſona domeſtica. ibid. nu. 44.
Dolus præſumitur contra tranſeuntẽ per viam non rectam, & inſolitam. ibid. nu 45.
Dolus præſumitur etiam contra minorem, militem, mulierem, & ruſticum, ſi aliquid agãt occulte, licet tractent de damno euitando. ibid. nu 46.
Dolus præſumitur, quando quis leges tranſgreditur. ibid. nu. 47.
Dolus præſumitur, quãdo quis contra iura mercatur. ibid. nu 48.
Dolus etiam præſumitur in eo, qui tranſgreditur voluntatem teſtatoris. ibid. nu. 49.
Dolus contra eum præſumitur, qui ſpreta prohibitione, ſeu denonciatione ſibi facta, ne quid tale faceret, illud fecit. concl. 531. n. 52.
Dolus præſumitur, quando actus communiter habetur licitus, & conceſſus. ibid. nu. 53.
Dolus præſumitur etiam contra ſcientem futuram ſibi prohibitionem, vel denunciationẽ, & tamen illud facit. ibid. nu. 45.
Dolus præſumitur etiam in eo, qui alienat rem ſubiectam reſtitutioni. ibid. nu. 55.
Dolus præſumitur contra eum, qui aliquid facit, quod ſibi non prodeſt, & alteri nocet. ibid. num. 56.
Dolus præſumitur, & prauus animus etiã quãdo quis aliquid facit in re ſua, & ſumptibus ſuis, ſi talis fabrica ei nihil proſit, & alteri nocet. ibid. nu. 57.
Dolus præſumitur contra accuſatorem, qui aliquid obijcit, quod ſibi non prodeſt, & alteri nocet. ibid. nu. 58.
Dolus præſumitur contra eum, qui nimium procraſtinat proponere, vel excipere aliquid in iudicio. ibid. nu. 59.
Dolus præſumitur in eo, qui cõſumit rem alienam ibid. nu. 60.
Dolus præſumitur, ſi alicui fuerit tradita valiſia, & ille reſtituerit abſque ſigno. concl. 531. num. 15.
Dolus præſumitur in notario, qui omiſit ſolennia requiſita in teſtamento, ſiue inſtrumento ibid. nu. 16.
Dolus in dubio regulariter non præſumitur in notario. ibid. nu. 17.
Dolus præſumitur in acto, in quo ſolennia requiſita non fuerunt adhibita. ibid. nu. 18.
Dolus præſumitur in eo, qui mendacium dixit. ibid. num. 19.
Dolus in eo præſumitur, qui cum factore alterius lucrum quærit. concl. 531. nu. 61.
Dolus eſt difficilis probationis, & probatur per leuiores probationes. concl. 530. nu. 4.
Dolus præſumitur contra contrahentem, qui tacet aliqua, quæ ſi expreſſiſſet, alius veriſimiliter ex contractum non feciſſet. concl. 531. num 32.
Dolus præſumitur contra vendentem rem feudalem, ſi tacet qualitatem feudi. ibidem numero 33.
Dolus præſumitur in fideiuſſoribus qui rem pignori obligatam emunt à creditore. concl. 531. num 91.
Dolus ex enormi læſione præſumitur. concluſ. 531 num 27.
Dolus non præſumitur, niſi læſio ſit enormiſſima in toto, vel quaſi. ibid num. 28.
Dolus non præſumitur, neque falſitas, ſi læſio ſit in re modica. ibid. nu. 29.
Dolus præſumitur contra arbitros lædentes enormiter aliquem ex partibus, etiam ſi eſſet data poteſtas ipſis pronunciandi prout eis videbitur. ibid. num. 30.
Dolus præſumitur ex enormiſſima læſione, etiã ſi expreſſe ipſi eſſet renunciatum. ibid. numero 31.
Dolus in illo præſumitur, qui poteſtatem habet à teſtatore eligendi pauperes, ſi eligerit filium diuitem. concl. 531 nu. 171.
Dolus præſumitur ex inſtrumento dotis facto poſt cohabitationem viri, & mulieris. ibid. num. 172.
Dolus præſumitur, quando ſupponitur tertia perſona ad contrahendum. ibid. nu. 173.
Dolus præſumitur in eo, qui contra propriam confeſſionem petit, quod ſibi non debetur. ibid. nu. 174.
Dolus præſumitur in eo, qui cum prohibeatur per interpoſitam perſonam emit. ibidem numero 175.
Dolus in mendare non præſumitur, quando ex mendacio nullum commodum conſequitur. concluſ. 531. nu. 21.
Dolus non præſumitur ex actu, à quo quis cõmodum non ſentit. ibi. nu 22.
Dolus præſumitur ex fuga contra fugientem. ibid. nu 23.
Dolus præſumitur quãdo quis nõ facit, quod facere debet, vel obligatus eſt. ibidem numero 24.
Dolus præſumitur, quando quis aliquẽ in pretio læſerit vltra dimidiam. ibid. nu. 25.
Dolus præſumitur, quando actus per ſe eſſet illicitus. concl. 531. nu. 10.
Dolus in dubio non præſumitur, nec animus committendi delictũ, ſi pater percuſſerit filium. ibid. nu. 11.
Dolus non præſumitur, quando quis facit actũ, qui fieri eſt ſolitus, licet ſit illegitimus, ibid. num. 12.
Dolus in hærede præſumitur, ſi poſt motam ſibi hæreditatis controuerſiam legata ſine cautione de reſtituendis legatis e dicta hæreditate perſoluat. concl. 531. nu. 82.
Dolus in eo etiam præſumitur, qui vendicat rem, quem vendi mandauit. ibid. nu. 83.
Dolus in eo præſumitur etiam, qui non reſtituit, quod debet reſtituere. ibid. nu. 84.
Dolus in eo etiam præſumitur, qui agit ex ſtipulatione ſine cauſa concepta ibid. nu. 85.
Dolus præſumitur in eo, qui perſeuerat petere id, quod legitima exceptione elidi poteſt. ibid. num 86.
Dolus in eo præſumitur, qui contra æquitatem ſcienter, aliquid facit. ibi. nu. 87.
Dolus præſumitur, qui conſtitutiones Principis ſe ignorare dicit. ibid. nu. 88.
Dolus in eo præſumitur, qui non obtemperat imperio Magiſtratus. ibid. nu. 89.
Dolus in filio, & coniuncta, qui rem hæreditariam emunt à creditore nõ præſumitur. concluſ. 531. nu. 93.
Dolus in eo præſumitur, qui non edit totum id, quod edere debet. ibid. nu 94.
Dolus in eo præſumitur, qui appellat extra iudicium, & appellationem non proſequitur intra annum. ibid. nu. 95.
Dolus præſumitur in eo, qui varie reſpondet. ibid. nu. 96.
Dolus præſumitur contra matrem, quæ iurauit filium eſſe maiorẽ, & reperiatur minor. ibid. num. 97.
Dolus præſumitur contra præſentem, nec reſiſtentem in delicto, cum poſſet. ibidem numero 98.
Dolus præſumitur in teſtibus ſingularibus. ibi. num 99.
Dolus in poſſeſſore præſumitur, qui deſiit poſſidere poſt datum libellum, vel poſtquam actor dixit ſe daturum. ibid. nu 100
Dolus præſumitur in abſente qui tenetur aliquid facere, & abeſt, in citato perſonaliter, & poſtea ſe abſentante, in debitore obligato ad ſoluendum certo loco, & tempore, ſi ibi nõ ſit præſens. ibid. nu. 101.
Dolus præſumitur contra occupantem etiam vacuam poſſeſſionem, niſi continuo probet ſe dominum. ibid. nu. 102.
Dolus præſumitur, quãdo aliquid fit inter perſonas prohibitas, vel tempore prohibito. ibi. num. 104.
Dolus in eo præſumitur, qui aperit tabulas teſtamenti ante iudicium defuncti. ibidem numero 105.
Dolus patris præſumitur, ſi filia, proprijs excluſis filijs patrem inſtituerit. ibid. nu. 106.
Dolus præſumitur ex proteſtatione, & nimia diligentia. ibid. nu. 108.
Dolus arguitur ex eo, quod quis contrahit cũ luſore, & diſſipatore ibid. nu. 109.
Dolus in eo præſumitur, qui pro parua quantitate inducit aliquem ad ſcoſtiandum amplum fideicommiſſum. ibid. nu. 110.
Dolus præſumitur in emptoribus, ſi emerint ab illis, qui ignorant bonitatẽ poſſeſſionis, ibid. nu. 111.
Dolus præſumitur in venditore, qui rei ſuæ vires, vel bonitatem omnem cum ſciret, non patefecit emptori. ibi. nu. 112.
Dolus præſumitur in carcerum cuſtodibus. ibi. num. 113.
Dolus in eo præſumitur, qui fallendi cauſa obſcure loquitur, & qui inſidioſe obſcura diſſimulat. ibid. nu. 114.
Dolus in eo præſumitur, qui ignorat id, quod omnes intelligunt. ibid. nu. 115.
Dolus præſumitur in prætertio propter ſequẽtia. ibid. nu. 116.
Dolus præſumitur ex denegatione inuentarij. ibid. nu. 117.
Dolus in iudice præſumitur, qui errat in iure. ibid. num 120.
Dolus in eo præſumitur, qui per iniuriam verberat. ibid nu. 122.
Dolus ex breuitate temporis præſumitur. ibid. num. 123.
Dolus præſumitur eo ipſo, quod quis habeat res ſuas ſaluas & alienas amiſerit. ibi. n. 125.
Dolus in eo præſumitur, qui peculium intricat, ſeu adimit, vel transfert in aliũ id, de quo ſui pacabatur. ibid. nu. 126.
Dolus præſumitur ratione vicinitatis actuum, & ex multis etiam ſimul iunctis. ibidem numero 127.
Dolus præſumitur in maiori petente productionem teſtium poſt didicita teſtificata. ibidem num. 128.
Dolus in eo præſumitur, qui contra iura mercatur. ibid. nu 129.
Dolus non præſumitur in ruſtico contra iura mercante. ibid. nu. 131.

Dolus in eo præſumitur, qui valiſiam ſine ſigno reddit, quæ cum ſigno poſita fuerat apud eum. concl. 531. nu. 133.
Dolus præſumitur ex violentia. ibid. nu. 134.
Dolus præſumitur in eo, qui omittit capere ex inſtitutione, & capit ex ſubſtitutione alterius. ibid. nu. 135.
Dolus in eo præſumitur, qui ſcit factum, & facit contra ius. ibid. nu. 136.
Dolus præſumitur in delicto, vt in incendio, ſi inimicitia præceſſerit. ibid. nu. 137.
Dolus præſumitur ratione qualitatis perſonæ percutientis & qualitatis inſtrumenti, quo eum percuſſit. ibid. nu. 138.
Dolus præſumitur ex percuſſionibus, ſi quis moriatur intra triduum. ibid. nu. 139.
Dolus in renunciationibus mulierum præſumitur, ſi aſſerant ſe læſas in magna quantitate. ibid. nu. 140.
Dolus præſumitur in literis iuſtitiæ, vel paruæ gratiæ, ibid. nu. 141.
Dolus præſumitur in ijs, qui famoſos, & publicos male meritos recipiunt. ibid. nu. 142.
Dolus facile præſumitur inter perſonas ſuſpectas, ibid. nu. 143.
Dolus præſumitur ex qualitate perſonæ. ibid. num. 144.
Dolus præſumitur, vbi quis pro debito læditur. ibid. num. 145.
Dolus in argentario præſumitur, qui tenet libros in locis inſolitis. ibid. nu. 146.
Dolus in adminiſtratore præſumitur, qui facit aliquid ad incommodum eius, cuius bona adminiſtrat. ibid. num. 148.
Dolus præſumitur in eo, qui non eſt proſequutus quod debuit. ibid. nu. 149.
Dolus præſumitur in eo, qui eſt futuræ rixæ præparato. ibid. nu. 151.
Dolus iudicis, vt detegatur, debet quis agere ex antiquis actis, non ex nouis. concluſio. 532. num. 1.
Dolus arbitrorum detegitur ex antiquis actis. ibid. num. 2.
Dolus iudicis probatur ex illius verbis, vt ſi dixerit ſe velle ferre ſententiam odio, vel amicitia ibi. nu. 3.
Dolus iudicis probatur per euidentem iniuſtitiam, vel iniuriam, ſiue gratiam. ibidem numero 4.
Dolus contra iudicem probatur ex capitali inimicitia, quam gerit contra quem tulit ſententiam. ibid. nu. 5.
Dolus contra iudicem probatur quando iuris ordine non ſeruato fulminatur, & parte non citata contra aliquem procedit. ibidem numero 6.
Dolus non præſumitur præſertim in rebus modicis. concl. 531. nu. 3.
Dolus non præſumitur, ſi quis ex facto, vel ex aſſerto dolo non eſſet recepturus commodũ aliquod. ibid. nu. 4.
Dolus non præſumitur in ſubdito contra Principem. ibid.
Dolus non poteſt præſumi, quando arbiter laudauit ex conſilio ſapientis. ibid. nu. 5.
Dolus non præſumitur, vbi eſt præſentia conſanguineorum. ibid. nu. 6.
Dolus non præſumitur, quãdo interuenit præſentia iudicis, & ipſius auctoritas, nec quando actus fit publice, & palam. ibid. nu. 7.
Dolus præſumitur contra illum, qui aliquid agit confuſe, & ſub inuolucro, nulla cauſa, cur ita faciat, expreſſa. concl. 531. nu. 68.
Dolus contra illum præſumitur, qui non fecit certiorem alium de iuribus ei competentibus. ibid. nu. 69.
Dolus contra eos præſumitur, qui apud Principem generalibus verbis vtuntur, ipſum de omnibus ſigillatim certiorem non faciendo. ibid. num 70.
Dolus præſumitur contra eum, qui ſcit ad aliquid ſe teneri & non facit. ibid. nu. 71.
Dolus arbitratoris nõ probatur ex vnius actis. concl. 118 nu. 9.
Dolus quando in controuerſia venit, vel culpa præſumenda ſit, potius culpa præſumitur, quàm dolus. concluſ. 467. nu. 17.
Dolus vere probari non poteſt, cum in animo conſiſtat. concl. 530. nu. 1.
Dolus ex coniecturis, & præſumptionibus probari debet. ibid. nu. 2.
Dolus probatur præſumptiue, & non neceſſario. ibid. num. 3.
Dolus præſumitur etiam contra eum, qui ſcienter facit rem prohibitam. concluſione 531. num. 50.
Dolus regulariter non præſumitur, concluſio. 531. num. 1.
Dolus præſumitur ex amiſſione omnium bonorum. concl. 531. num. 167.
Dolus præſumitur in eo, qui diſſimulat præſentia, & denunciat futura. ibid. nu. 168.
Dolus præſumitur in arbitratore ex eo, quod quis aliter arbitretur, quam oporteat. ibidem num. 169.
Dolus debet eſſe euidens in caſibus, in quibus requiritur, ad hoc, vt quis incidat in aliquã pœnam. concl. 530 nu. 6.
Dolus niſi ex coniecturis probari poteſt. concl. 531 nu. 6.
Dolus præſumitur, quando quis prius aliquid tractauit facere. concl. 531. nu. 73.
Dolus præſumitur, quando probatur interueniſſe cauſam, quæ potuit facere actum licitum. concl. 495. nu. 13.
Dolus præſumitur ex alienatione omnium bonorum à minore, & muliere facta ſine ſolennibus à iure requiſitis. concl. 531. nu. 152.
Dolus præſumitur eo ipſo, quod quis crediti non exoluerit. ibid. nu. 153.
Dolus præſumitur in his quæ committuntur iudicis arbitrio, quando eſſet exceſſus indigens. ibid nu. 154.
Dolus præſumitur in omni inuaſore, & turbatore ibid. nu. 155
Dolus in eo præſumitur, qui occultat rationes, ſcripturas, & huiuſmodi. ibid nu. 156.
Dolus præſumitur in eo, qui alieno nomine vendidit minus iuſto pretio. ibid. num. 157.
Dolus præſumitur ex malo effectu ſequuto. ibidem num. 158.
Dolus præſumitur in tutore extorquente quietationem ab olim pupillo, aſſerendo ſe rationem reddidiſſe, & reliqua ſoluiſſe ibidem numero 160.
Dolus præſumitur in muliere renunciante ſine conſenſu propinquorum. ibid. num. 161.
Dolus contra eum arguitur, qui promittit aliquid, ſciens ſe ſoluendo non eſſe. ibidem numero 162.
Dolus in eo præſumitur, qui admittitur peritia ſua. ibid. num. 164.
Doli præſumptio contra depoſitarium circa amiſſionem rerum depoſitarum, quo caſu, & quomodo ceſſet. Vnuſquiſque tenetur magis ſe diligere, quàm alium. concluſ. 508. numero 4.
Doli ſuſpicio eſt contra ſententiam, quam quis diu tacuit, & occultauit. concluſione 531. numero 84.
Doli præſumptio ceſſat, quando quis mandato Iudicis facit. concl. 531. num. 8.
Doli præſumptionem inducit cultura, & fabricatio ſubſequuta poſt proteſtationem. concl. 531. num. 147.
In dolo eſſe dicitur, qui contractum non obſeruat, nec adimplet, ſed contrauenit. concluſ. 531. num. 119.
In dolo eſt, qui potuit denunciare, & non denunciauit. ibid. num. 128.
In dolo eſt, qui non prouidet ea, quæ prouidere debebat. ibid. num. 150.
In dolo eſſe videtur, qui ab alio petit id, quod fieri nullo modo poteſt, aut etiam difficile eſt facto. ibid. num 163.
Dolo non videtur carere depoſitarius, qui non expendit pecuniam depoſitam in re immobili, vt promiſerat. ibid. num. 165.
In dolo eſſe dicitur, qui petit aliquid nomine ſuo, quod reſtituere tenetur, ſecus ſi petat nomine alterius. concl. 531. num. 81.
Dolo caret, qui iudicis præcepto caret. ibid. numero 90.
In dolo non eſt depoſitarius, ſi per ipſum non ſtetit, quin pecunia inueſtiretur in re immobili. ibid. num. 166.
Dolo præſumuntur fieri, quæ fiunt contra naturam. ibid num. 170.
In dolo præſumi, & dicitur eſſe, qui ſcit, teneri ad ſolutionem pedagij, & illud non ſoluit. ibid. nu. 72.
Dolo deſiiſſe poſſidere dicitur ille, cui fuit officium, ne alienaret, quia cogitabat nunciare contra eum agere ad rem. concluſione 531. num. 176.
Dolum allegans debet probare, quia regulariter non præſumitur. concluſione 78. numero 6.
Dolum arguit inſolita cautela. concluſio. 531. num. 103.
Dolum allegans probare debet. concluſ. 531. num. 9.
Domeſticus nedum dicitur ille, qui ſubſit ratione patriæ poteſtatis, vel dominicæ, ſed etiam qui cohabitet, & aliquo modo ſit inferior, vel ſubiectus capiti familiæ. concl. 533. num. 6.
Domeſticus teſtis à teſtimonio repellitur. conc. 533. num. 1.
Domeſticus dicitur habitans in eadem domo, licet ipſi non poſſet imperari, & poteſt repelli à teſtimonio. concl. 533. nu. 5.
Domeſticus valde honeſtus, & bonæ conditionis, & famæ admittitur. concluſione 533. num. 28.
Domeſticus quando producitur contra domeſticum admittitur pro teſte. concluſione 533. num. 34.
Domeſticus teſtis admittitur fauore eccleſiæ. ibid. num. 35.
Domeſticus admittitur data æqualitate domeſticitatis. ibid. nu. 36.
Domeſticus admittitur, quando deponit in vtramque partem pro domeſtico. ibidem numero 37.
Domeſticus patris non poteſt teſtificari pro filio, nec è contra, maximo ſi pater & filius ſimul habitent. concl. 533. nu. 10.
Domeſticus ſi tempore iuramenti deſierit eſſe domeſticus admittitur. ibid. nu. 11.
Domeſticus tunc repellitur à teſtimonio, quando in fraudem receſſit ab iſta domeſticitate. ibid. nu. 12.
Domeſticus famulus diligenter debet interrogari, quare fuerit expulſus, & an ſit reuerſurus. ibid. nu 13.
Domeſtici teſtis fraus ex eo probatur, quod poſtea cauſa finita in domo reuertitur. ibid. num. 14.
Domeſtici teſtes admittuntur quando non poteſt probari factum, niſi per ipſos. ibidem numero 15.
Domeſtici non ſolum admittuntur in probando matrimonio clandeſtine contracto, ſi nõ poteſt veriſimiliter ſciri, niſi ab ipſis, ſed etiã præferuntur alijs. nu. 16.
Domeſtici ad probandum ea, quæ domi facta ſunt admittuntur. ibid. nu 17.
Domeſtici, quo caſo admittantur pro teſtibus domeſticis contra extraneos. ibidem numero 18.
Domeſtici & familiares non probant, ſi aliqua culpa poteſt obijci parti, cur non adhibuerit alios teſtes, per quos intentionem ſuam poſſet probare. ibid. nu. 19.
Domeſtici admittuntur ad probandam mentẽ muti ex ſignis. concl. 533. nu. 15.
Domeſtici admittuntur, ſi inducantur ad probandam innocentiam alicuius. ibidem numero 16
Domeſtici non ideo dicuntur plures, quia cohabitent in eadem domo æqualiter. concluſ. 533. num. 4.
Domeſtici repelluntur à teſtimonio, ſiue ſint proprie, vt pater, & filius, ſiue improprie, vt familiares, & ij quibus imperari poteſt de iure, vel de facto. ibid. nu 5.
Domeſtici teſtes ſaltem faciunt indicium. concluſ. 533. nu. 31.
Domeſtici teſtes ſi plures ſunt plene probant, ſed ſi vnus tantum, ille facit indicium. ibid. num. 32.
Domeſtici teſtes non faciunt etiam qualẽ qualem præſumptionem ibid. nu. 33.
Domeſtici probant aliquem voluiſſe vxorem mœchare, & ſimilia delicta perpetrare. concl. 533. num. 22.
Domeſtici qui dicantur. concluſione 533. numero 2.
Domeſtici dicuntur, qui viuunt ad vnum panem, & ad vnum vinum. concluſion. 533. numero 7.
Domeſtici non admittuntur, etiam quod deponerent in tormentis. concl. 533. nu. 9.
Domeſtici teſtes recipiuntur, vbicunque veritas aliter haberi non poteſt. concluſ. 273. numero 16.
Domeſtica dicitur concubina, & à teſtimonio repellitur. concl. 533. nu. 8.

Domi-

Digitized by Google

Domicilium mutare, & conſtituere in ea vrbe is præſumitur, qui priuilegium impetrauit, quo ius ciuitatis petebat. concluſ. 534. num. 4.

Domicilium rurale mutaſſe, & vrbanum legiſſe præſumitur, qui poſtquam metus ceſſauit, in vrbe remanſit, & rus non ſe contulit, vbi prius commorabatur. concl. 534. nu. 30.

Domicilium conſtituitur minori ſpatio quàm decennali. concl. 534. nu. 14.

Domicilium, & incolatus in ciuitatibus Germaniæ ex conſuetudine, vel ſtatuto poſt annum acquiritur. ibid. nu. 12.

Domicilium non contrahitur etiam per mille annos ſi quis habet animum recedendi, vt ſcholaris. ibid. nu. 13.
Contrarium in ſcholare nu. 17.

Domicilium probat, qui oſtendit aliquem alibi aſſidue habitaſſe, vt per decem annos. concluſ. 534. num. 6.

Domicilium acquiritur per decennium. ibid. num. 7.

Domicilium contractum eſſe arguit aſſidua habitatio. ibid. num. 8.

Domicilium an contrahitur per ſpatium decennij, relinquendum eſt iudicis arbitrio. ibid. num. 9.

Domicilium ex eo ſolo præſumitur contractũ quod in loco bonam partem bonorum ſuorum quis tranſtulerit. concluſione 534. numero 11.

Domicilium fuiſſe conſtitutum probari non poteſt ex ſola domus poſſeſſione. ibid. n. 22.

Domicilium alicuius nõ probatur ex eo, quod ibi pergulam habeat. ibid. nu. 23.

Domicilium quod alibi quis habeat non cenſetur eſſe extinctũ ex tranſlatione ſola maioris partis bonorum ſuorum. ibid. num. 24.

Domicilium poteſt quis habere pluribus in locis. ibid. num. 25

Domicilium, durante metu, contraxiſſe non præſumitur, qui aliquo iuſto metu impulſus ſe, res, familiamque ſuã alibi tranſtulit. ibid. num. 26.

Domicilium præſumitur in loco originis, niſi probetur eſſe mutatum. concl. 534 nu. 1.

Domicilium mutatum probatur, quando quis venditis rebus ſuis, quas alibi poſſidebat, in aliam vrbem cum familia demigrauit. ibid. num. 2.

Domicilium ad conſtituendum neceſſario requiritur animus. concluſ. 534. nu. 16.

Domicilium ex animo incolæ contrahitur, & à ſummo animo pendet, ideo aſſertioni eius qui declarat animum ſuum, ſtandum eſt. ibi. num. 18.

Domicilium illic probatur quem habere, vbi cũ rebus ſuis ſe contulit, & declarauit ſe ibi velle habere domicilium. ibid. nu. 19.

Dominium qui non habet, in alium transferre non poteſt. concluſ. 537. num. 11.

Dominium non probatur, nec transfertur ex ſola ſignatura in vini dolio empto concl. 551. num. 5.

Dominium rei non ſatis eſt probare per ſignũ aſſerti domini. ibid. num 6.

Dominium non probatur per inſtrumentum, quando agitur de magno præiudicio. concl. 540. nu. 18.

Dominium & poſſeſſio de præterito adiuuatur ex poſſeſſione de præſenti. concl. 546. n. 16.
Contrarium, num. 17.

Dominium in antiquis probatur ex ſola recognitione etiam contra tertios. concluſ. 544. num. 11.

Dominium directum per ſolam recognitionem probatur. ibid. nu 12.

Dominium actoris non probant, nec vna, nec plures recognitiones, quando agitur contra tertium poſſeſſorem ibid. num. 13.

Dominium non probatur ex recognitione contra ipſum recognoſcentem, quando quis recognoſcit ſe tenere rem in emphyteoſim ab aliquo. ibid. num. 14.

Dominium nõ probatur ſimpliciter per famã, ſed cum ea concurrere debent alia adminicula ſaltem præſentis poſſeſſionis. concluſ. 546 nu. 14.

Dominium præſumitur ex perceptione fructuum. concl. 548. nu. 8.

Dominium nuda voluntate partium ſine traditione non transfertur. concluſion. 548. numero 7.

Dominium difficile probatu, eo quia conſiſtit in iure. concl. 535. nu 4.

Dominium probari poteſt indicijs, & coniecturis, alijsque modis ibid. num. 5.

Dominium numeratæ pecuniæ eſt facilis probationis, ibi. nu 6.

Dominium numeratæ pecuniæ probatur per ſimplicem poſſeſſionem, & per ſolam traditionem. ibid. num 7.

Dominium præſumitur, & arguitur ex poſſeſſione. concl. 544. nu. 4.

Dominium non probatur etiam præſumptiue ex ſolutione cẽſus in fauorem actoris, vt declaretur dominus. ibid. num. 5.

Dominium non probatur ex ſolutione cenſus, quando non apparet de aliqua inueſtitura, vel recognitione eccleſiæ. ibid. num. 6.

Dominium probatur per recognitionem factam aſſerto domino. ibid. num. 7.

Dominium licet non transferatur ex recognitione facta aſſerto domino, tamen ex ea inducitur probatio ipſius dominij. ibid. n. 8.

Dominium probatur ex fama etiam contra tertium. concluſ. 546. nu. 3.

Dominium probat probatio ſolius poſſeſſionis, quando agitur contra furem. concl. 539. num. 30.

Dominium ex poſſeſſione probatum intelligitur, ſi de re, qua de agitur, facta fuerint banomenta, vt ſi quis, velit dicere, talem rẽ fuiſſe in bonis alicuius, antequam a Titio poſſideretur, veniat, & ſiſtat ſe tali iudici, & nemo comparuerit coram illo iudice. ibidem num. 31.

Dominium probatur ex ſola poſſeſſione, quando agitur contra violentũ poſſeſſorem. ibid. num 32.

Dominium non ita de facili perditur, ſicut poſſeſſio. concl. 170. num. 13.

Dominium antiquiſſimum loci, & iuriſdictionis per famam probatur. concluſ. 396. numero 3.

Dominium præſumptiuum probare ex præſumptione ſatis eſt, licet quis aſtrinxerit ſe ad probationem dominij, neque ſuccumbet. concl. 539 nu. 23.

Dominium regulariter non probatur per inſtrumentum. concl. 540. nu. 1.

Dominium probare non habet, qui agit rei vẽdicatione cõtra violentum poſſeſſorem, probata poſſeſſoris violentia. concluſ. 536. numero 10.
Contrarium, num. 12.

Dominium non probatur per ſolum inſtrumentum emptionis. concl. 549. n. 1.

Dominium per indicia, & coniecturas probari poteſt. concl. 538 nu. 1.

Dominium eſt quid iuris, & conſiſtit in iure. concluſ. 547. n. 11.

Dominium ex libro cenſuali probatur contra ipſum ſoluentem cenſum, ſecus contra tertium. concl. 543. nu 7.

Dominium probatur ex libro cenſuali, quando ſaltem ex illo libro inducitur, præſumptio dominij, adeo vt poſſit in ſupplemẽtum deferri iuramentum. ibid. num. 8.

Dominium non probatur ex locatione in emphyteuſim. concluſ. 541. nu. 3.

Dominium præſumitur ex inſtrumento emphyteutico. ibid nu. 4.

Dominium probatur per inſtrumentum locationis quoad contrahentes, ſecus quoad tertium. ibid. num. 5.
Contrarium, nu. 6.

Dominium probatur per inſtrumentum locationis, quando locator agit actione perſonali contra conductorem. ibid. nu. 7.

Dominium non probatur per inſtrumentum locationis, ſi conuenitur poſſeſſor actione reali ratione dominij agentis. ibid. nu 8.

Dominium eccleſiæ probatur per inſtrumentum locationis. ibid. numero 9.
Contrarium, nu. 10.

Dominium ſaltem præſcriptũ probatur ex inſtrumento locationis, quando locatio eſt coniuncta cum alijs adminiculis. ibid. nu. 11.

Dominium probatur ex inſtrumento locationis, ſi colonus laborauerit nomine locatoris & probatur de receptione mercedis. ibid. numero 25.

Dominium petentis in rei vendicatione nedũ probandum eſt, ſed etiam probari debet dominium auctoris, à quo rem habuit, qui petit virtute tituli ab alio habiti. concl. 563. numero 4.

Dominium probari debet per veras cauſas, & non ſufficit poſſeſſio ipſius auctoris, nec minus fama, aut communis opi. ibid. nu. 5.

Dominium medium probari debet de antiquo, ſed etiam de præſenti. ibid. nu. 6.
Contrarium, nu. 7.

Dominium non probatur ex inſtrumento emptionis etiam ſi cum eo concurrat poſſeſſio emptoris, ſed debet probari etiam de dominio auctoris. concl. 549 nu. 3.

Dominium probatur ſi emptor poſt emptionem, & traditionem poſſederit tanto tempore, adeo vt potuerit acquirere dominium ex præſcriptione. ibid. nu. 4.

Dominium probatur per inſtrumentum emptionis cum alijs adminiculis. ibid. ou n. 5.

Dominium probatur etiam per inſtrumentum locationis quando alia concurrunt. ibidem num. 6.

Dominium probatur per iuramentum. ibidem num 7.

Dominium debitoris probatur per poſſeſſionẽ illius concl. 198. nu. 3.

Dominium probatur per confeſſionem, licet ex illa non transferatur. concluſ. 545. nu. 1.

Dominium præſumitur ex aditione hæreditatis. concluſ. 49 nu 9.

Dominium rei, quæ in nullius eſt bonis, probatur per ſolam apprehenſionẽ ipſius rei. ibid. num. 10.

Dominium probatur ex libris cenſualibus, ſi conſuetudo eſt, vt ipſis fides habeatur. concluſ 543 num. 11.

Dominium probatur per ſolutionem cenſus. concluſ. 544. nu. 1.

Dominium ſine facto noſtro non amittitur. concl. 550. nu 1.

Dominium eſt difficilis probationis. concluſio. 535. num. 1.

Dominium, quando producuntur inſtrumenta antiqua ſuper inueſtituris, probatur nedum contra conductores, ſed etiam contra tertios poſſeſſores concl. 541 nu. 14.

Dominium probare debet, qui agit petitorio, aut rei vendicatione, alias ſuccumbet. concl. 536. num. 1.

Dominium debet plene probari, cum ſuper ipſo in rei vendicatione initatur origo, & radix petitionis. ibid. nu. 2.

Dominium cum deducitur incidenter, & iure, vt ex poſſeſſione præſumatur, debet illud allegare, alias ſuccumbet. concl. 539. nu 17.

Dominium bene probatur, quando cum poſſeſſione, & communi opinione ſimul ſunt probata alia adminicula. ibid. nu. 18.

Dominium ſatis probatur ex eo, quod quis terram colendam curauerit, & perceperit fructus vti dominus. concluſ. 548. nu. 5.

Dominium probatur per inſtrumentum, quando eſt factũ ſuper poſſeſſorio vel ſuper redditibus fondi. concl. 540. nu. 16.

Dominium probatur ex diuturnitate temporis. concluſ. 548 num. 3.

Dominium per cataſtrum, ſeu æſtimum probatur inter partes quæ cõſenſerunt æſtimo. concluſ. 542. nu. 5.

Dominium probatur per tantum tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium. concluſ. 548. num 1.

Dominium probatur per recentem poſſeſſionem, alio in contrarium non probato, neque docto. concl. 539. nu. 15.

Dominium probatur ex longiſſima poſſeſſione nedum contra conductorem, ſed etiam contra tertios. concluſ. 539. nu. 28.

Dominium de præſenti probatur etiam per famam, ſi præſens ſtatus non repugnat dominio de præterito concl. 546 nu 9.

Dominium per cataſtrum, ſeu æſtimum non probatur. concluſ. 542 nu. 1.

Dominium contra tertium non probatur per cataſtrum, ſeu æſtimum, etiamſi eſſent aſſignati ad id Magiſtratus publice. ibid. nu 2.

Dominium probatur ex libro æſtimi in præiudicium eius, qui conficiendam curat ſcripturam in dicto æſtimo. ibid nu. 3.

Dominium cenſetur acquiſitum etiam fratribus, ſi vnus ex eis prædium emit, & eius fundum ipſo inſtante deſcribatur in cataſtro ſibi, & fratribus. concl 31. nu 47.

Dominium non probatur per confeſſionem,

e a quan-

Index

quando confeſſio eſt generalis, obſcura, & incerta. concluſ. 545. num. 11.
Dominium nedum præſumitur incidenter deductum ex poſſeſſione vera, ſed etiam ea ficta. concluſ. 539. num. 10.
Dominium quando deducitur in iudicio per viam exceptionis poſt fundatam intentionem actoris, tunc nō ſufficit poſſeſſio ad eius probationem. ibid. num. 12.
Dominium quando ob probandum incidenter deductum, deducitur poſſeſſio de præterito, eo caſu, etiamſi deducatur incidenter, non ſufficit, nec concludit de præſenti. ibid. numero 12.
Dominium præſumitur ex præterita poſſeſſione in odium violentiæ. concluſione 539. numero 13.
Dominium licet deducatur incidenter illa poſſeſſio non ſufficit, quando aliunde conſtaret expreſſe poſſeſſorem non eſſe dominum. ibidem numero 14.
Dominium probaretur ex poſſeſſione, ſi non conſtaret poſſeſſorem non fuiſſe dominum. ibid. num. 15.
Dominium deducitur principaliter in actione legis Aquiliæ: quia illa actio non competit, niſi domino. ibid. num. 16.
Dominium non præſumitur in contumace ex ſola poſſeſſione, licet dominium deducatur incidenter. ibid.
Contrarium, ibid.
Dominium eccleſiæ probatur per librum cenſualem. concl. 543. num. 1.
Contrarium, num. 2.
Dominium probatur per libros cenſuales, quando tales libri aſſeruantur inter alias ſcripturas publicas à viris ad hoc aſſignatis. ibidem numero 3.
Dominium probant libri cenſuales, ſi pro publicis, & pro authenticis habentur, vel diu tanquam tales habiti ſint. ibidem numero 4.
Dominium non probatur per ſimplicem poſſeſſionem. concl. 539. num. 1.
Dominium ad probandum requiritur, vt probetur titulus, bona fides, & continuatio poſſeſſionis, neque rem fuiſſe vitioſam. ibid. numero 2.
Dominium per ſimplicem poſſeſſionem non probatur, etiam ſi teſtes deponerent Titium poſſediſſe illam rem pro ſua. ibidem numero 3.
Contrarium, num. 4.
Dominium probatur à teſtibus dicentibus ſe vidiſſe Titium poſſidere pro domino decem annis. ibid. num. 5.
Dominium probatum non dicitur etiam quando teſtes deponerent patrem meum talem rem poſſediſſe, & habitum fuiſſe pro domino publice, communiter, & ab omnibus. ibidem num. 6.
Dominium non præſumitur ex poſſeſſione, quando fuit deductum in iudicio per modum actionis, & per modum rei vendicationis. ibid. num. 7.
Secus, vt num. 8.
Dominium teſtatoris debet directo probare, qui ſuper eo ſe fundat. concluſione 199. numero 5.
Dominium non præſumitur ex titulo, & poſſeſſione defuncti. ibid. num. 6.
Dominium probari debet reſtrictum etiam ad tempus mortis defuncti. ibidem numero 7.
Dominium probatum dicitur probando titulum captum ad tranſlationem eius, & diutinam poſſeſſionem defuncti. ibidem numero 8.
Dominium probatur per ædificationem muri. concl. 549. num. 13.
Dominium non recte probatur ex ſimulato contractu. ibid. num. 14.
Dominium in beneficialibus probatur, probata poſſeſſione auctores tituli, & quod ipſe fuerit vltimus, & immediatus poſſeſſor. concluſ. 199. num. 14.
Dominium ad probandum, non ſufficit probare titulum defuncti, quem defunctus habuit ab alio, ſed probare etiam debet dominium illius, à quo defunctus titulum habuit. ibid. num. 15.
Dominium probare onus graue eſt. ibidem numero 16.
Dominium probari poteſt per proclamationes, & bannimenta, & quomodo. concluſ. 199. numero 17.
Dominium probatur per famam publicam, ſi ſumus in antiquis. ibid. num. 18.
Dominium probatur per coniecturas, & veriſimiles præſumptiones. concluſione 199. numero 19.
Dominium probatur per librum extimi communis. ibidem num. 20.
Dominium regulariter probatur per emptionem vacuæ poſſeſſionis, traditionem, & pretij ſolutionem. concl. 537. num. 1.
Dominium non tranſit ſine rei, & poſſeſſionis traditione. ibid. num. 2.
Dominium transfertur ſine traditione in aliquibus caſibus. ibid. num. 3.
Dominium etiam ſine traditione transfertur in pacto legis commiſſoriæ, & adiectionis in diem. ibid. num. 4.
Dominium transfertur in donantem ipſo iure. ibid. num. 5.
Dominium transfertur ſine traditione in pia cauſa, in qua etiam ex ſolo contractu transfertur. ibid. num. 7.
Dominium non transfertur, niſi pretium numeretur, vel fides de pretio habeatur, aut aliter ſatis venditori fiat. ibidem numero 8.
Contrarium, num 9.
Dominium qui dixerit probari per inſtrumentum, illud probare debet. concluſione 540. numero 5.
Dominium non probatur per inſtrumentum dotis, ſed legitimis modis probari debet. ibid. num. 4.
Dominium non probatur per inſtrumentum diuiſionis. ibid. num. 5.
Dominium non probatur per inſtrumentum locationis. ibid. num. 6.
Dominium non probat inſtrumentum donationis. ibid num. 7.
Dominium non probatur ſolum per inſtrumentum emptionis. ibid num 8.
Dominium probatur ex ſolo inſtrumento donationis factæ à Principe. ibidem numero 9.
Dominium tranſlatum videtur ſolum per inſtrumentum donationis factæ à Principe. ibid. num. 10.
Dominium per inſtrumentum donationis factæ à Principe probatur, quando Princeps habet dominium rei, quam donat. ibid. numero 11.
Dominium probatur ex antiquis inſtrumentis. ibid. num. 12.
Dominium non probatur per inſtrumentum locationis. concl. 541. num. 1.
Dominium per ſimplicem confeſſionem transfertur in ciuitatem, & in eccleſiam. concluſ. 384. num. 10.
Dominium transfertur in vltima voluntate ſine traditione. ibid. num. 11.
Dominium de præſenti plene probari poteſt. concl. 546. num. 7.
Dominium in antiquis probatur per famam. concl. 546. num. 2.
Dominium vtile acquiritur per poſſeſſionem triginta, vel quadraginta annorum, & directum per poſſeſſionem immemorabilis temporis. concl. 199. num. 12.
Dominium antiquum non eſt difficilis probationis, & ad probandum non ſufficiunt teſtes de auditu, niſi concurrat fama, vel aliud adminiculum. concluſione 104. numero 17.
Dominium tunc probatur, quando poſſeſſio eſt longiſſima, & cum illa concurrit fama. concl 539. num. 25.
Dominium ex confeſſione, neque amittitur, neque transfertur. concluſione 545. numero 3.
Dominium videtur magis eſſe iuris, quàm facti, & in his quæ ſunt iuris, confeſſio nec dat, nec collit. ibid. num. 4.
Dominium ſi probatum fuerit per confeſſionem partis aduerſæ de præterito, intelligitur etiam probatum de præſenti. ibid. numero 5.
Contrarium, num. 6.
Dominium probatur per famam recentem, dummodo concurrat cum ea etiam vnus teſtis. concl. 546. num. 12.
Dominium non probatur per verba narratiua, & ex natura contractus incidentis prolata. concl. 545. num 8.
Contrarium, num. 9.
Dominium non amittitur ſolo animo. concluſ. 550. num. 8.
Dominium probatur ex perceptione fructuū, ſi quis percepit fructus tanto tempore, quod ſufficiat ad præſcriptionem. concluſ. 548. numero 11.
Dominium probatur, etiam ſi quis non probauerit percepiſſe fructus, ſed tantum curaſſe, vt terra coleretur, ſeminaretur, & araretur. ibid. num 12.
Dominium non probatur ex perceptione fructuum quando appareat de iure familiaritatis, id eſt, quod res ad alium ſpectabat. ibid. numero 13.
Dominij probatio non requiritur, quando agitur petitione hæreditatis, & quid probare ſufficiat. concl. 336. num. 8.
Dominij quæſtio non poteſt refutari, quando quis repetit rem. ibid. num. 9.
Dominij probatio eſt omnium difficillima. concluſ. 336. num. 14.
Dominij ad probationem directi ſufficit factam fuiſſe vnicam recognitionem aſſerto domino. concl. 544. num. 2.
Dominij ad probationem directi requiruntur ſaltem duæ recognitiones. ibidem numero 10.
Dominij præſumptio inducitur pro ipſo actore ex longeua poſſeſſione probata per actorem, quando ſimul fuit intentatum petitorium, & poſſeſſorium, & ſuper vtroque proceſſum. concluſ. 539 num. 33.
Dominij probatio non inducitur ex poſſeſſione forſan probata per actorem, ſi ſuſpenſo petitorio eſſet intentatum poſſeſſorium. ibid. numero 34.
Dominij plena probatio reſultat ex teſtimonio de auditu iuncto cum teſtimonio de famæ. concl. 541. num 13.
Dominij plena probatio emergit ex coniecturis, & indicijs. concluſione 538. numero 2.
Dominij ad probationem requiritur emptio vacuæ poſſeſſionis, traditio, & pretij ſolutio, quando agitur contra venditorem, ſeu contra eius hæredem, ſeu ſecus, vt ibi. concl. 537. num. 10.
Dominij per probationem de præterito non probatur dominium de præſenti, ſi præſens ſtatus repugnat dominio de præterito. concl. 546. numero 8.
A Dominio præterito non infertur ad præſens niſi aliunde, quam per confeſſionem partis conſtet. concluſ. 545. num. 7.
Dominio probato de præterito etiam ex confeſſione aduerſarij infertur dominium de præſenti. concluſione 170. numero 5. & 12.
Dominia rerum propter publicam vtilitatem non ſunt omni tempore indiſtincta, ſine incerta. concl. 224. num. 7.
Dominia rerum, quæ prius in nullius bonis erant. concluſione 532. numero vigeſimo ſeptimo.
Dominus ignorare præſumitur immobilia acquiſita ex alterius ſucceſſione de proximo facta, & mobilia in eodem loco exiſtentia. concluſ. 553. num. 6.
Dominus ſcire non præſumitur quantitatem ſui patrimonij, quando haberet amplum, & valde diffuſum patrimonium. ibidem numero 7.
Dominus præſumitur certior factus à ſuo procuratore de facto graui, & notabili. ibid. numero 8.
Dominus non præſumitur certior factus à ſuo procuratore de facto graui, & notabili, quando procurator haberet generale mandatum. ibid. num. 9.
Dominus non incurrit pœnam, c. cum qui. de præbend. in 6. propter factum procuratoris. concluſ. 146. num. 25.
Dominus fundatam habet intentionem ſuam etiam quo ad vnum, vel duos, vel tres excipens, quando omnes homines qui commorantur intra fines Ciuitatis, Caſtri, vel Regni aliquid ſoluerunt pro rebus per eos poſſeſſis in recognitione dominij. concluſ. 217. numero 22.

Domi-

Digitized by Google

Dominus lite pendente non poteſt ædificium demoliri, & cementa alio transferre. concl. 148. num. 8.

Dominus non præſumitur hodie, qui olim fuerat, niſi tale dominium à parte allegetur. concl. 550. num. 11.

Dominus qui olim fuit, præſumitur etiam hodie dominus. ibid. num. 1.
Contrarium, num. 3.

Dominus reuocare poteſt confeſſionem per Procuratorem quouis tempore ante ſententiam factam, dummodo probet, quod errore facta fuit, & inde detrimentum ſequutum ſibi fuiſſe. concl. 369. num. 2.

Dominus qui de præſenti eſt præſumitur etiam olim fuiſſe, ſi adeſſet aliqua cauſa probabilis, vnde oriretur talis præſumptio de præſenti ad præteritum. concl. 550. num. 6.

Dominus prædij, a quo aqua originem trahit, illam ad libitum poteſt diuertere. concl. 123. numero 12.

Dominus præſumitur, qui ſemel perceperit fructus in anno. concl. 548. num. 6.

Dominus præſumitur ex longiſſima poſſeſſione etiam ſi non concurrat fama. concl. 539. numero 26.

Dominus poteſt animal ſuum propria authoritate reducere. concl. 91. num. 6.

Dominus præſumitur dediſſe mandatum ad licita. concl. 146. num. 23. & 24.

Dominus prædij præſumitur etiam dominus rerum omnium, quæ ſunt intra fines ipſius prædij. concl. 552. num. 1.

Dominus qui olim fuit, præſumitur, & hodie dominus non ſolum ipſe, ſed etiam eius ſucceſſores. concl. 550. num. 4.

Dominus ſcire præſumitur quantitatem patrimonij ſui, quando agit aliquid circa ipſum patrimonium. conclus. 553. num. 1.
Limita vt num. 2.

Dominus ſibi præiudicat ratificando. & vide ampliationes, & limitationes remiſſiue, & modos probandi ſcientiam, & quando dominus poteſt de attentatis conueniri ex facto procuratoris. concl. 146. nu. 26.

Dominus ſibi præiudicat, quando ſcit tranſgreſſionem procuratoris in mandato, quia videtur tacite geſta per eum ratificare. Et idem ſi domino præſente. concl. 146. num. 28.

Dominus tenetur, vbi veriſimiliter præſumitur ratificatio eius, quod geſſit procurator ſuus, & debet mandare quod deſiſtat, niſi procurator ſit in longinquis. ibid. num 29.

Domini ſcientia quando inducatur ad effectum reuocandi attentata, & quando illis modis non probetur, an in dubio illa præſumatur. vide ibi remiſſiue. num. 29.

Domini tenentur de iure prohibere ſubditis delationem armorum, ideo male & iniuſte ruſtici de eis conqueruntur. conclus. 128. numero 2.

Domino quando pro re exiſtente intra fines præſtatur aliquod annuum, præſumitur ratione dominij præſtitum. conclus. 217. numero 19.

Dominum qui plene probauit ſe olim fuiſſe, præſumitur etiam hodie. concl. 550. num. 9.

Dominum, vel poſſeſſorem fundi non probatur illum eſſe, qui apponendum curauit in æſtimo, vel cataſtro ipſum fundum tanquam ſuum, niſi appareat de conſenſu domini illius fundi. conclus. 569. num. 6.

Dominum fundi non probat ſe eſſe, qui pro aliquo fundo ſoluit tributa. ibid. num. 7.

Dominum alicuius rei quem eſſe probatur ex ſigno ipſius aſſerti domini. concl. 551. nu. 1.

Domus, cui ſunt affixa inſignia gentilitia, probatur eſſe illius, cuius ſunt illa inſignia. conclus. 551. num. 5.

in Domo quæ ſunt non poſſunt probari per extraneos. concl. 471. num. 3.

Domum qui probaret ſe poſſediſſe, vel poſſeſſionem aliquam aliquanto tempore pro ſua, non probaret dominium. conclus. 548. numero 10.

Donans moriens ſimul cum donatario præſumitur prius mortuus, vt donatio ſuſtineatur, & cenſeatur morte confirmata. conclus. 564. num. 4.

Donans præſumitur voluiſſe tantummodo donare ſoli donatario, etiam ſi in donatione ſit dictum, & hæredibus ſuis. conc. 564. nu. 1.

Donans conſanguineo Rectori alicuius eccleſiæ, ſi ante beneficia quædam accepit ab ipſa eccleſia, magis præſumitur donaſſe ob illa beneficia, quam ob conſanguinitatem. conclus. 559. num. 6.

Donans quando allegat turpitudinem contra donatarium non participem fraudis, non poteſt dictam fraudem allegare. conclus. 557. numero 8.

Donans non admittitur ad probandum ipſam donationem, quoniam affectat donationem ſuam valere. concl. 562. num. 5.

Donandi animus non præſumitur in colono, inquilino, vel emphyteuta. concluſio. 554. numero 29.

Donare in dubio non præſumitur Prælatus conſanguineo, ſed mutuare. concluſio. 554. numero 16.

Donare aliud non eſt, quam iactare, & dilapidare. concl. 554. num. 3.

Donare velle præſumitur, qui ſciens ſe in nulla re teneri alicui aliquid, ſine cauſa promittat. concl. 554 num 93.

Donare præſumitur, qui rei ſuæ defendit eidem. ibidem num 94.

Donare præſumitur vir vxori concedens aliquid ad luendum ornamentum vxoris pignori obligatum. ibid. num. 95.

Donare præſumitur, qui ſciens ædificauit in ſolo alieno. ibid. num. 96.

Donare videor tibi, quando volenti mihi aliquid donare mando, vt tibi donet. conclus. 554. num 68.

Donare non præſumor, quando mando teſtatori volenti mihi aliquid legare, vt tibi leget. ibid. num. 87.

Donare non præſumitur quis velle illi, cum quo litigat. ibid. num. 13.

Donare non præſumitur dotans, quando in libro rationum redegit, quod pro dote ſoluit. ibid. num 34.

Donare dicitur, qui paterna amicitia iuuat filium amici, cui ſuſpecti tutores fraudem faciebant. ibid. num. 56.

Donare præſumitur, qui iuuat filium amici, ſi cum amicitia concurrat cauſa pietatis, ne ſcilicet opprimatur, & modica ſit impenſa. ibid. numero 57.

Donare cenſentur etiam ſi alias ſint adminiſtratores frater, vel mater, quando dant ſimpliciter in dotem rem propriam. ibid. numero 75.

Donare non præſumitur voluiſſe extraneus dans dotem, quando matrimonium, pro quo ab ipſo fuit dos data, non eſt ſequutum. ibid. numero 78.

Donare præſumitur, qui ſoluit indebitum ſcienter. ibid. num. 106.

Donaſſe præſumitur mater filiæ, quando dedit res aliquas extra dotem eius genero nomine filiæ ſua præſente. ibid. num. 76.

Donatarius probare debet rem prius donatam, quam obligatam. concl. 416. num. 13.

Donatarius non præſumitur interueniſſe in donatione, niſi aliter exprimatur. conclus. 564. numero 1.

Donatarius ſi præmoriatur, donatio euaneſcit, & reuertitur ad donantem, etiam ſi dictum ſit, donat Caio, & hæredibus ſuis. ibid. numero 3.

Donatarius ſi poſt donationem ſe obliget ad aliquid, præſumitur id feciſſe contemplatione præcedentis donationis. conclus. 564. numero 5.

Donatio clam facta, fraudolenta præſumitur. concl. 558. num. 22.
Hoc intellige, vt ibid.

Donatio fraudulenta præſumitur, ſi continuo, vel non multo poſt factam donationem à donatore aliquod delictum patratum fuerit. ibid. num 23.

Donatio ſimulata probatur, & fraudulenta, ſi facta fuerit ſub conditione illa, dono, ſi contigerit bona mea publicari. ibid. num. 24.

Donatio ſimulata præſumitur, quando modico tempore eſt duratura. ibid. num. 25.

Donatio concubinæ donantis clerici, & ſi regulariter durante concubinatu non valeat, tamen locum habet, quando ob merita facta ſit, & ipſa benemerita probantur ſacramento dantis. conclus. 184 num. 25.

Donatio probatur per epiſtolam. conclus. 556. numero 1.

Donatio probatur per epiſtolam, etiam ſi huiuſmodi epiſtola ſit credentialis. concl. 556. numero 2.

Donatio per epiſtolam probatur, etiam ſi illa epiſtola eſſet ſine die, & conſule. ibid. nu. 3.

Donatio inter amaſium, & concubinam non eſt prohibita, ſed conceſſa. conclus. 340. numero 5.

Donatio facta propter benemerita non valet, ſi ad numerum, & æqualitatem benemeritorum facta non ſit. concl 186 num 2.

Donatio præſumitur, ſi dans erat diues, & nobilis, & recipiens pauper. concl 554 nu 58.

Donatio inter coniuges nunquam in dubio præſumitur. ibid. num. 30.

Donatio in dubio non præſumitur in his, quæ ſunt magni præiudicij. ibid. num. 31.

Donatio facta Eccleſiæ præſumitur propter Deum facta, & non alia de cauſa. concl. 555. numero 1.

Donatio facta Eccleſiæ, vbi eſſemus in dubio, & nullo modo appareret de mente donantis bene præſumitur propter Deum, ſecus. ibid. numero 2.

Donatio fraudulenta probatur ex eo, quod donator licet contractus donationis faciat, tamen fingit, & ſimulat, & re vera contrahentes propoſitum habent, nihil agere. conclus. 558. num. 26.

Donatio ſimulata præſumitur, ſi donans ſit pater, & habet plures filios, & vni tantum filio donet omnia bona, vel maiorem partem. ibid num. 27.

Donatio ſimulata probatur, ſi donator dixerit pluribus amicis, & vicinis, ſe velle facere donationem, vt defenderet bona ſua à Tyranno, vel ab hoſtibus, vel creditoribus. ibid. numero 29.

Donatio doloſa, & ſimulata præſumitur, quando continet in ſe enormiſſimam læſionem. ibid. num. 30.

Donatio facta præſumitur in fraudem hæredum, quando fuit facta ab eo qui iacebat in lecto, & eo morbo laborabat ex quo non conualuit, ſed deceſſit. ibid. num. 31.

Donatio præſumitur ſimulata, ſi ſit renunciatum exceptioni non numeratæ, & non habitæ dotis. ibid num. 32.

Donatio quando fuit confirmata ſæpius, & ex interuallo plurimum annorum, tunc ceſſare facit omnem præſumptionem fraudis, metus, & timoris. ibid num. 33.

Donatio præſumitur in coniunctam perſonam per illa verba, tolle pecuniam iſtam. concl. 554. num. 100.

Donatio potius præſumitur, quàm animus repetendi, quando fratres ſimul habitantes in eadem domo, & menſa, plus fuerit expenſum de fructibus, & redditibus in familia vnius, quàm alterius. ibid. nu. 101.

Donatio præſumitur facta filio emancipato, ſi poſſideat viuo patre. ibid. num. 102.

Donatio inter coniuges præſumitur, quando maritus conſumit bona vxoris, ea ſciente, & patiente. ibid. num. 103.

Donatio præſumitur, ſi alicuius nomine emitur, & ſibi traditur, ſecus ſi non fiat traditio. ibid. num. 104.

Donatio præſumitur eorum, quæ dantur, vel mittuntur à conſanguineis, vel coniunctis viri. ibid. nu. 105.

Donatio facta amico præſumitur ratione amicitiæ, non ob benemerita. concl. 559. nu. 7.

Donatio debet manifeſte probari. conclus. 554. numero 10.

Donatio iuramento non conualidatur, vbi concurrunt defectus, ſcilicet rei, & perſonæ, niſi iuramentum non ſit duplicatum. concl. 184. numero 10.

Donatio præſumitur, quando aliquid tibi tradidiſſem ex aliqua cauſa de præterito falſa, quam ſcierim eſſe falſam. concl. 554. nu. 65.

Donatio non præſumitur, quando quis ſciens ex certa ſcientia non teneri ad aliquid, patitur nihilominus, ſe ad id obligari. ibidem numero 66.

Donatio præſumitur conſiderata conſuetudine, vt in iocalibus, quæ mittuntur à conſanguineis viri eius vxori, vel e contra. ibid. numero 67.

Donatio quare fraudulenta, vel ſimulata præſumatur ex poſſeſſione retenta concurrentibus alijs adminiculis & coniecturis. conclus. 558. num 7

Donatio non præſumitur ex poſſeſſione longi temporis pacifica, & ſine vlla contradictione. concl 238. num. 3.

Donatio viciſſim præſumitur, quando aliquid donum dedi tibi, & tu aliquid aliud mihi concedis. concl. 554. num. 80.

Donatio reciproca ſiue viciſſim facta non dicitur propriè donatio. ibid. num. 81.

Donatio non inducitur, nec præſumitur ex eo, vt ſi tu à me petas, vt hanc rem tibi donem, & ego reſpondeam non tantum hanc, ſed & quicquid tibi placet. concl. 554. num. 82.

Donatio non præſumitur, quando actus eſt indifferens ad donationem & repudiationem. ibid. num. 28

Donatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ non ex accipientis petitione proceſſit. conclus. 164 num. 15.

Donatio præſumitur facta propter benemerita, ſi ante ipſam merita præceſſerunt, & ſunt probata, & hoc etiamſi in donatione nihil eſſet dictum de meritis. concl. 559 num. 10.

Donatio ſi de meritis non apparet, habetur pro ſimplici, & non propter benemerita. ibidem numero 11.

Donatio non excedens quod ſolebat, & debebat facere donans ex more diuitum, & nobilium, non dicitur excedere merita. conclus. 186. numero 17.

Donatio præſumitur inter confitentem, & illum cui confitetur, ſi concurrat coniunctio perſonarum, & paucitas rei ſine cauſa promiſſæ. concl. 345. num. 67.

Donatio inter patrem, & filium prohibita. conclus. 365. num. 1.

Donatio facta à perſona, quæ poteſt libere donare, licet nulla merita præcedant, valet etiam ſi de illis meritis aliter, quam per aſſertionem donantis non appareat. conclus. 560. numero 1.

Donatio quando ſit inter perſonas prohibitas ob merita, debent merita, donationi æquiualere. ibid. num. 8.

Donatio regulariter non præſumitur. conclus. 554. num 1.

Donatio ſemper præſumitur facta ob merita. concl. 559. num. 1.

Donatio præſumitur facta ob merita, etiam ſi id dictum expreſſumve non fuerit in ipſa, & etiam ſi in prohibitis verſemur. ibidem numero 2.

Donatio facta conſanguineo, vel filio à patre non præſumitur facta propter benemerita, ſed ob affectionem ſanguinis. ibid. num. 3.

Donatio in modicis potius præſumitur. concl. 554. num 45.

Donatio ſimpliciter facta ab ægroto cenſetur inter viuos. concl 561. num. 14.

Donatio facta in ægrotatione ex conualeſcentia ſola cenſetur reuocata. ibid. num. 15.

Donatio, quod fiat cauſa mortis, non præſumitur in dubio, & ideo qui eam allegat, debet probare. ibid. num. 16.

Donatio inter viuos cenſetur, ſi in ipſa facta eſt mentio de hæredibus. concl. 561. num. 41.

Donatio vt dicatur facta cauſa mortis, duo copulatiue requiruntur, ſcilicet mentio mortis in donatione, & quod ſit collata in tempus mortis. ibid num 42.

Donatio præſumitur inter viuos etiam facta mentione mortis, quando in ipſa extat clauſula pura, & ſimpliciter. ibid num 43.

Donatio non præſumitur in homine cauto. concl. 554. num. 37.

Donatio præſumitur facta, quando poſt rem traditam interuenit longum tempus, & cum iſta longinquitate concurrerent aliqua indicia, vt conſanguinitatis, vel amicitiæ. ibid. numero 38.

Donatio præſumitur inuicem facta inter fratres, quando diu vnam vitam degunt. ibidem numero 39.

Donatio præſumitur inter coniunctos, & conſanguineos, ratione coniunctionis, & conſanguinitatis. ibid. num. 40.

Donatio non præſumitur inter conſanguineos, quando ſola conſanguinitas concurrit. ibid. num. 41.

Donatio præſumitur, intuitu conſanguinitatis, quando res modica donata eſt. ibid. nu. 44.

Donatio præſumitur, etiamſi donatum excedet ſummam benemeritorum. ibidem numero 48.

Donatio potius præſumitur, quàm feudum, quando eſſet quæſtio ſuper feudo alicui conceſſo. concl. 554. num. 49.

Donatio præſumitur, quando extat clauſula, ex cauſa liberali donamus, &c. etiamſi in dicto inſtrumento extarent verba, quæ innuerent feudum. ibid. num. 50.

Donatio præſumitur, quando quid tibi tradidiſſem, vt aliquid faceres in tuo, quod alias non fuiſſes facturus niſi tradidiſſem. ibidem num. 52. & hoc etiam ſi res, vel quantitas tradita eſſet magna, vt num. 53.

Donatio præſumitur in amico maxime in parua quantitate datum. ibid. nu. 54.

Donatio ſimulata præſumitur per poſſeſſionem retentam longi temporis. concl. 558. nu. 12.

Tempus poſſeſſionis retentæ à donatore ad hoc, vt præſumatur ſimulatio donationis, relinquitur arbitrio Iudicis. ibid num. 13.

Donatio quando non præſumatur fraudulenta, vel ſimulata ex poſſeſſione retenta. ibid. numero 14.

Donatio per teſtes probari poteſt, qui donationi interfuerunt, inter quos etiam notarius eſſe poteſt. concl 562. num. 1.

Donatio facta filio per patrem cum iuramento, in qua ſpeciem, & qualitatem meritorum in indiuiduo exprimit, valet & donatoris hæredes illi ſtare tenentur. concl. 184. nu. 14.

Donatio, & animus liberalis facile præſumitur in modicis. concl. 44. num. 37.

Donatio ſimulata quæ ſit. concl. 557 num. 2.

Donatio non probatur per epiſtolam, quæ nomen mittentis non contineat, etiamſi haberet ſigillum, niſi tamen eſſet nomen ſcribentis errore omiſſum. concl 556. num. 7.

Donatio præſumitur, & valet actus, quando aliquid promittitur per viam ſtipulationis, & vtraque pars facit nullam cauſam in dicta ſtipulatione. concl. 554. num. 73

Donatio præſumitur etiam quando quis diceret, concedo tibi hanc rem nulla cauſa expreſſa. ibid. num. 74.

Donatio valet in præiudicium fratrum, quando maritus ſcientibus, & tacentibus ipſius fratribus, donat aliquam rem communem vxori. ibid num. 88.

Donatio fraudulenta, vel ſimulata præſumitur, quotieſcunque eſt facta in clericum. conclus. 558 num. 19.

Donatio præſumenda non eſt, quando actus geſtus à nobili non conueniat donationi. concl. 554. num 62.

Donatio præſumitur, ſi quod datum eſt, ſit quid minimum, vel paruum, ſecus ſi de re graui, & magna agitur. ibid. num. 63.

Donatio per epiſtolam probatur, dummodo præſentetur ante mortem ſcribentis. concl. 556. num. 5.

Donatio inter virum & vxorem eſt prohibita. concl. 30. num. 7 & 8.

Donatio alicuius rei, quam vir, aut eius pater mittit ſponſæ, cenſetur tradita cauſa ornamenti, & non animo donandi. conclus. 563. numero 1.

Donatio cenſetur, quando rei traditio ſit ab eo, qui donare præſumitur. concluſione 554. numero 97.

Donatio præſumitur, quando non apparet de aliqua cauſa. ibid. num. 98.

Donatio ſimulata probatur ex eo, quod facta ſit coniunctæ perſonæ concl. 558. num. 17.

Donatio non poteſt dici facta cauſa mortis, quæ non ſit. concl. 439. num. 15.

Donatio ſuſpecta probatur, ſi donator remanſit ſemper in poſſeſſione rei donatæ. concl. 446. num. 12.

Donatio propter merita facta concubinæ valet, ſi merita, & ſeruitia probari poſſunt. conclus. 184. num. 7.

Donatio facta in fraudem non eſt ipſo iure nulla. conclus. 557. num. 5.

Donatio non præſumitur, quando mandato eius, pro quo ſtipulatur, commodatus contraxiſſet. concl. 554. num. 84.

Donatio facta conſanguineo etiam Rectori alicuius eccleſiæ, præſumitur facta contemplatione ipſius, non autem eccleſiæ. concl. 559. numero 5.

Donatio facta Ambaſciatoribus, contemplatione ipſorum facta præſumitur, & non Principis, & ideo illi Ambaſciatori acquiritur. concl. 563. num. 8.

Donatum magiſtratui, vt prælato Legato, vel alteri, præſumitur ſemper donatum fauore, & gratia perſonæ, non autem officij. ibid. numero 9

Donatio valet, quando donator conficiens donationem, re vera voluit alienare, ſed in fraudem creditorum, vel fiſci. concluſione 557. numero 10.

Donatio ſimulata, & imaginaria, quæ dicatur. ibid. num. 11.

Donator quare poſſit allegare ſimulationem contra ipſum, in quem facta eſt donatio. ibid. numero 22.

Donatio probatur facta in fraudem fiſci, aut creditorum, ex eo, quod donata fuerint omnia bona. concl. 558. num. 1.

Donatio maioris partis bonorum etiam præſumitur facta in fraudem. concluſio. 558. numero 2.

Donatio probatur fraudulenta, & ſimulata, quando donator poſt donationem factam reperiatur poſſidere ipſam rem donatam. ibid. num. 3.

Donatio ſimulata præſumitur ex retentione poſſeſſionis. ibid. num 4.

Donatio non præſumitur ſimulata ex poſſeſſione donatoris, ſi donator in donatione reſeruauerit, & retinuerit ſibi vſumfructum rei donatæ. concl. 558 num. 15.

Donatio facta ſponſæ à conſanguineis viri præſumitur facta contemplatione mariti, & è contra ſi facta fuit à conſanguineis ſponſæ, præſumitur facta contemplatione ipſius ſponſæ. concl 563. num. 5.

Donatio non præſumitur, & mater poterit expenſas repetere, ſi alimenta præſtiterit filio, qui erat in poteſtate patris adhuc ſuperſtitis. concl. 554. num 91.

Donatio poteſt probari per ſcripturam priuatam. concl. 562. num. 3.

Donatio probatur etiam ex coniecturis. ibid. numero 4

Donatio quando fuit facta mentio de ægrotatione præſumitur cauſa mortis, ſed quando nihil dictum fuit de morbo, videtur inter viuos. concl. 561. num. 18.

Donatio ſi facta ſit in forma contractus, non præſumitur cauſa mortis, ſed ſi facta ſit in inſtrumento, vel codicillis, tunc præſumitur. ibid. num. 19.

Donatio quando donans dixit, relinquo tibi fundum meum, propter illud verbum, relinquo, præſumitur cauſa mortis, licet non ſit facta mentio de morte. ibid. num. 20.

Donatio præſumitur cauſa mortis, etiam quod ſit facta ſimpliciter, ſi eodem die, & loco continuo fecerit donator teſtamentum, in quo mentionem fecit de dicta donatione. ibid. numero 21.

Donatio potius præſumitur inter viuos, quàm cauſa mortis, quando merita donatarij præceſſerunt donationem. ibid. num. 22.

Donatio quando eſt dictum, quod ſit inter viuos, præſumitur, & cenſetur inter viuos, etiam ſi in ea ſit facta mentio mortis. ibidem numero 23.

Donatio potius præſumitur inter viuos, quando facta eſt coniunctæ perſonæ, etiam ſub commemoratione mortis. ibid. num. 24.

Contrarium, num. 25.

Donatio cauſa mortis dicitur impropriè donatio. ibid. num. 26.

Donatio facta mentione mortis in dubio præſumitur cauſa mortis. concluſione 561. numero 1.

Donatio facta mentione mortis, cauſa mortis præſumitur, etiam ſi extaret promiſſio de non contrauenienndo. ibid num. 2.

Donatio cauſa mortis facta per matrem filio, non obſtante clauſula, promiſit, & iurauit tenere, &c. eſt donatio cauſa mortis, ibidem numero 3.

Donatio cauſa mortis æquiparatur vltimæ voluntati, & legatis. ibid. num. 4.

Donatio cum alicui facienda eſt cauſa mortis, ad hoc, vt non poſſit reuocare, quæ cautio adhibenda ſit. ibid num. 5.

Donatio per promiſſionem de non reuocando aſſumit naturam donationis inter viuos. ibidem num. 6.

Donatio facta mentione mortis, non præſumitur inter viuos, ſed cauſa mortis, quando donator omnia ſua bona, quæ in præſentia habet,

Digitized by Google

habet, & in futurum eſt habiturus, donauerit, & hoc etiam promiſerit ſeipſum non reuocaturum. concl.561.num.7.
Donatio vt valeat, quando donator reſeruauit ſibi vſumfructum in vita ſua, debet præſumi, quod ſit inter viuos. ibid.num.8.
Donatio ſi facta eſt pijs locis pro anima, præſumitur cauſa mortis, cum donator de morte cogitauerit. ibid.num.9.
Donatio facta tempore peſtis præſumitur cauſa mortis, licet nulla ſit facta mentio mortis. ibidem num.10.
Donatio quando alias non poteſt valere tanquam facta inter viuos, præſumitur cauſa mortis, licet non ſit facta mentio. ibidem numero 11.
Donatio cauſa mortis inter coniuges ſuſtinetur. ibid.num.12.
Donatio facta ab ægroto, etiamſi non ſit facta mentio mortis, præſumitur cauſa mortis. ibid.num.13.
Donatio non præſumitur ex depoſito facto per virum pro vxore, vel econtra. concluſio.554. numero 21.
Donatio inter coniuges non præſumitur. ibid. numero 23.
Donatio minus præſumitur ratione ſocrus, quàm gratia vxoris. ibid.num.24.
Donatio non præſumitur, ſi ſponſus mittat rem ſponſæ, vt ornatior ad virum veniat. ibid.num.25.
Donatio non præſumitur, etiamſi quis rem poſſediſſet per decem annos. concluſione 554. numero 17.
Donatio non præſumitur etiam contra eccleſiam. ibid.num.18.
Donatio præſumitur cauſa mortis, quando facta fuit mentio mortis in donatione per modum cauſæ finalis. conclul.561.num.34.
Donatio præſumitur inter viuos, & irreuocabilis, quando cum clauſula de non reuocando extaret iuramentum. ibid.num.35.
Donatio non efficitur irreuocabilis propter iuramentum, ſed propter factum de non reuocando. ibid.num.36.
Donatio præſumitur inter viuos, licet eſſet facta mentio mortis; quãdo in donatione cauſa mortis non interuenerunt quinque teſtes. ibid.num.37.
Donatio præſumitur inter viuos, & irreuocabilis, quando cum donante concurrit alius diſponens, cuius intereſt non reuocari. conclul.561.num.27.
Contrarium, num.28.
Donatio præſumitur inter viuos, etiam ſi facta ſit mentio mortis, quando de tali donatione fuit factus duplex actus, vnus per donantem & alter per notarium. ibid.num.29.
Donatio præſumitur inter viuos, quando alia cauſa irreuocabilis, & obligatoria præceſſerit donationi. ibid.num.23.
Donatio non dicitur facta cauſa mortis, quando eſt facta mentio mortis in genere. ibidem numero 31.
Donatio præſumitur inter viuos, quando in ipſa eſt facta mentio mortis per modum dilationis. ibid.num.32.
Donationis præſumptio eſt, ſi maritus emat fundum pro vxore, & pretium quod ſoluit confiteſur ſit eſſe vxoris. concluſione 554. numero 99.
Donationis ſimulatio non præſumitur ex poſſeſſione retenta, quando inſtrumentum eſſet tantum promiſſionis & non traditionis. concluſ.558. num.10.
Donationem aſſerens, ad probandum eam, debet adducere probationes efficaciores, & clariores, quàm alias requirerentur. concluſ. 554.num.9.
Donationem immoderatam nemo præſumitur facere. concl.554.num.32.
Donationem probare non ſufficit, ſed requiritur etiam, vt probetur de iure donantis, maxime, quando in donatione dictum eſt, donaſſe ſpectantia, & pertinentia ad ipſum. concluſ.561.num.6.
Donationem allegans eſſe fraudulentam, & ſimulatam, debet præcipue exprimere, & probare modum, & ſpeciem ſimulationis, concluſ.557.num.1.
Donationem ad probandam an ſufficiant duo, vel tres teſtes, vide remiſſiue. concluſio.562. numero 2.
Donationem non feciſſe præſumitur pater, ſi de, filijs cogitaſſet. concluſione 554. numero 36.
in Donatione quando intelligatur facta mentio mortis cauſa dilationis. concluſione 561. numero 33.
in Donatione. ſimulata non requiritur actio reuocatoria. conclul.557.num.4.
in Donatione facta tempore peſtis non requiruntur quinq; teſtes, ſed ſufficiunt tres. concluſ.561.num.38.
in Donatione facta inter prohibitos nõ eſt ſtandum aſſertioni donatoris etiam iuratæ, ſed ſunt probanda merita. concluſione 560.numero 7.
in Donatione ſi facta eſt ſpecialis mentio de meritis, nulla alia meritorum probatio deſideratur. conclul.560.num.5.
in Donatione facta inter perſonas prohibitas, non ſufficit ſpecialis mentio meritorum. ibi. numero 6.
Donator præſumitur poſthumo nato noluiſſe eccleſiæ donare. concl.554.num.27.
Donator nequit allegare fraudulentiam, & ſimulationem contra donatarium. concluſio. 557 num.6.
Donatum conſanguineo militi præſumitur largitum ob merita, non ratione ſanguinis. concluſ.559.num.8.
Donatum conſanguineo, qui frequenter donantis familiaritate vtatur non ratione ſanguinis, ſed propter ipſam familiaritatem largitum cenſetur. ibid.num.9.
Donatum præſumitur fuiſſe id, quod pater, vel mater, vel aliùs ex maioribus dedit deſcendenti pro arte, vel diſciplina ediſcenda. concluſ.554.num.79.
Donatum infanti non cenſetur largitum ob merita, quia in tali ætate non potiuns merita conſiderari. concluſione 559. numero 12.
Donata ſecundum mentem donantis quandoque pertinent ad maritum, & eius hæredes, & quandoque vxori. concluſione 563. numero 6.
Donata, quando ſunt in dubio, an pertineant viro, vel vxori, confugiendum eſt ad coniecturas, & ad genus rerum donatarum, & earum congruentiam. ibid.num.7.
Dos eſt mariti. concl.ibi.num.3.
Dos ſi detur ab extraneo mulieri, quæ habeat patrem diuitem, a quo potius dotari, præſumitur dari animo repetendi ab ipſo patre. concl.571.num.16.
Dos commode probari poteſt per verba enunciatiua. concl.569.num.1.
Dos probatur ex eo, quod probata ſit ſolutio gabellæ ſiue vectigalis. concluſione 569. numero 3.
Dos non probatur ex eo, quod probata ſit ſolutio gabellæ, quando ſolutio fuit facta abſente viro ex contrahentibus. concluſione 569. numero 5.
Dos data ab extraneo mulieri præſumitur donata, ſi is extraneus a marito illius mulieris ſtipulatus non fuerit eam ſibi reddi ſoluto matrimonio. concl.571.num.1.
Dos eſt cauſa pia. ibid.num.2.
Dos quando datur ab extraneo mulieri abſenti, præſumitur donata, & tunc quæritur ius ipſi mulieri. ibid.num.3.
Dos ab extraneo data mulieri, donata præſumitur, etiam quando is extraneus nomine mulieris eſſet ſtipulatus dotem ſibi reddi. ibid. numero 4.
Dos ad hoc vt reſtituatur, ſufficit probari per famam maritum vti ſua ſubſtantia, & bona eius non ſatis eſſe ad reſtitutionem, & exactionem dotis. concluſ.575.num.1.
Dos ad hoc vt reſtituatur, ſufficit probare per famam, bona mariti non ſufficere ad exactionem, & reſtitutionem dotis, quando agitur de modico præiudicio: ſecus quando agitur de magno. ibid.num.2.
Dos in dubio poteſt etiam probari per iuramentum mulieris, ſed contrarium ab aduerſario probari itidem poteſt. concl.568.num.5.
Dos in dubio non præſumitur conſtituta. concluſio.572.num.2.
Dos etiam per præſumptiones probari poteſt. concluſ.565.num.5.
Dos an fuerit congrua, & cõpetens nec ne, arbitrio iudicis iudicari poteſt. concl.570.nu.12.
Dos aſſignata filiæ à patre præſumitur competens, adeo vt filia conqueri non poſſit, ſed de ea contenta eſſe debet. concluſio. 570. numero 1.
Dos donata præſumitur etiamſi eſſet data ab extraneo mulieri, ſi ille extraneus à marito ipſius mulieris ſtipulatus non fuerit eam ſibi reddi ſoluto matrimonio. concluſione 554. numero 77.
Dos poteſt probari per teſtes, licet excedat ſummam præſcriptam à ſtatuto. concluſio. 568. num 2.
Dos confeſſata à marito concurrente coniectura, quod ab ipſo recepta fuerit, habet priuilegia veræ dotis, & ſic præfertur alijs creditoribus. concl.563.num.15.
Dos vt probetur, leuiores, & faciliores probationes propter eius fauorem requiruntur. concluſ.156.num 3.
Dos data ab auo nepti ipſi filio in legitimam imputatur, & ibi contrarium. concluſione 156.num.3.
Dos ſi data fuerit nepti ab auo contemplatione filij, ipſi filio in legitima computatur. ibid. numero 4.
Dos data ab auo nepti non imputatur in legitima, quando liquido, vel per vehementia indicia conſtat datam fuiſſe contemplatione ipſius neptis, & non filij. ibid.num 5.
Dos quando videatur data nepti contemplatione ipſius neptis. concl.156 nu.17.
Dos donata non præſumitur, ſed data pro portione bonorum patris, quando ſoror a fratre dotatur, & illa die ſequenti per inſtrumentum fatetur ſe tacitam, & contentam eſſe. concl.571.num.12.
Dos data filiæ fratris à patruo præſumitur fuiſſe data contemplatione fratris. concluſione 573.num.3.
Dos data nepti ex filio, præſtita præſumitur contemplatione ipſius filiæ. ibid.num.4.
Dos ſi conſtat datam fuiſſe nomine neptis, non præſumitur data contemplatione filiæ. ibid. numero 5.
Dos præſumitur data contemplatione filij, quando pater eſſet pauper, & onus dataque ad auum pertineret. ibid.num.6.
Contrarium, num.7.
Dotis promiſſio probatur ex promiſſione vſurarum dotis. concl.567.num.1.
Dotis ad probationem poteſt admitti frater vel alius, qui dotauit. concl.568.num 3.
Dotis datio ſi de ea non appareat inſtrumentum, poteſt probari per teſtes. concluſio.568. numero 1.
Dotis promiſſio non probatur ex tractatu matrimonij contrahendi. concluſione 567. numero 3.
Dotis conſtitutio probatur per præſumptionem. concluſ.565 num.6.
Dotis in cauſa, ſicut in cæteris cauſis probationes legitimæ requiruntur. ibid.num.7.
Dotis in cauſa probationes legitimæ eſſe debent, & teſtes ſuper ea deponentes idonei. ibidem num.8.
Dotis inſtrumentum eiuſdem diei, cuius ſunt alia inſtrumenta, præſumitur fauore dotis prius factum. concluſ 574.num.1.
Dotis ratione omnia bona mulieris præſumuntur eſſe data, ſi mulier in inſtrumento dixerit viro, do tibi omnia bona mea. concluſio. 576.num.1.
Dotis inſtrumentum prius præſumitur factum, concurrentibus pluribus inſtrumentis eiuſdem diei. concluſ.563.num.4.
Dotis receptio non probatur per confeſſionem viri. concluſ.566 num.1.
Dotis dominium non recte probatur per ſolum inſtrumentum dotis, quando agitur contra extraneos poſſeſſores. concluſione 568. numero 6.
Dotis vera numeratio probatur, præcedente promiſſione, & exinde ſubſequente confeſſione, receptionis. concluſ.566.num.7.
Contrarium, num.8.
Dotem plene probant verba enunciatiua, etiãſi eſſent inter alias perſonas, & propter aliud probata. concluſ.569.num.2.
Dotem conſtitutam fuiſſe mulieri ab extraneo præſumitur ex bonis eiuſdem mulieris quando extraneus eadem bona adminiſtret, quæ talia ſint, vt illi mulieri dos conſtitui poſſit. concluſ.571.num.17.

Dotem

Dotem relictam nepti ab auo eſſe profectitiam, quomodo locum habeat. concluſione 156. num 14

Dotem qui ſoluit, pro qua alius eſt obligatus, non videtur hoc facere animo donãdi mulieri, ſed vt negotiorum geſtor eius, qui dotare tenetur. concl.571.num.13.

Contrarium, num 4

Dotem datam nepti computari filio in legitimam, in quibus caſibus procedat. concl.156. numero 11.

Dotare neptem auus præſumitur cõtemplatione filij. concl.573 num.1.

Dotare neptem contemplatione filij non præſumitur, etiam ſi ſimus in dubio, quo caſu potius contemplatione filij, quàm neptis præſumitur auum ipſi nepti dotem præſtitiſſe. ibid num.2.

Dotare non præſumitur animo donãdi patruus dotans neptem ex fratre habentem patrem diuitem. concl.554.num.35.

Dotata his magis præſumitur fuiſſe, quàm indotata, & magis à patre, vel fratribus, quàm aliunde. concl.572.num.1.

Dubietas oriens ex aliqua diſpoſitione declaratur per ſequentes obſeruationes, ex vicinis ſcripturis, & ex conſuetudine patris familias teſtatoris, vel contrahentis. concluſio. 577. numero 3.

Dubium cũ eſt, quod negatur, certe debet probari quod negatum eſt, quia per negationem res dubia fit. quæſtio.2.num.10.

Dubia res, vel articulus iuris probatur ex eo, quod extent Doctores qui dicant vtramque partem poſſe defendi. concl.177.num.1.

Dubia res nihil omnino probare poteſt. ibid. numero 2.

E

ECcleſia epiſcopi vacare nõ dicitur per promotionem eiuſdem ad Cardinalatum, viquequo idem epiſcopus Cardinalatui non conſentiat. concl.183.num.19.

Eccleſia ſi læſa eſt ex confeſſione Prælati, & Capituli dabitur ei reſtitutio in integrum aduerſus confeſſionem. concluſ.367. nu.24.

Eccleſia alienare poteſt pro pauperum alimentis. concluſ.277.num.7.

Eccleſia præſumitur habere patronum. concl. 177.num.6.

Eccleſia licet præſumatur habere conſtructorem, non tamen præſumitur patronata. ibidem num.6.

Eccleſia concedens iuriſdictiones, vel penſiones, præſumitur in dubio concedere in feudum. concluſ.209.num 14.

Eccleſia, clericus, vel minor pro leui etiã damno reſtituuntur. concluſione 443. numero 13.

Eccleſia concedens iuriſdictiones, vel penſiones, cenſetur concedere in feudum. concluſ. 323 num.8.

Eccleſia ſi agit rei vendicatione, & probet dominium per inſtrumentum locationis, non obtinebit. concluſ.541.num.2.

Eccleſia non præſumitur conſecrata. concl.415. numero 1.

Eccleſiæ triumphanti nihil abſconditum. concluſ.30 num.3.

Eccleſiam ad probandum, Parochialem eſſe ad effectum conſumendi gratiam expectatiuam aduerſarij teſtes, quid, & quomodo deponere debeant. concl.468.num.12.

Eccleſiam eſſe dominam rei emphiteuticę non probatur ſolum per plures inueſtituras de re emphyteutica. concl.358.num.11.

Edictum de teſtibus eſt prohibitorium. concl. 66.num 8

Effectus cuiuſdam generis aquæ in Italia, & fontis in inſula Chio. concluſione 22. numero 2.

Effectus cuius malus eſt, eius quoque voluntas mala præſumitur. concl.531.num.152.

Effectus demonſtrat qualitatem perſonæ. concluſ 98. num.8.

Effectus malus non præſumitur à conſilio, ſi de conſilio non conſtat. concl.419.nu.10.

Electus à teſtatore ad declarandam eius voluntatem, ſi iuramento affirmauit talem fuiſſe mentem ipſius, illi credendum erit abſque alijs coniecturis. concl 483.num 7.

Electus à teſtatore pro declaratione ſuę voluntatis, põt declarare abſque eo, quod citetur pars, quæ ex hac declaratione lædi poſſet, dummodo nihil de proprio ſenſu indicet, & explicet ſolum teſtatoris voluntatem. concluſ.483.num.8.

Electus ad eccleſiam, ſi probetur eſſe venatorem, fit interpretatio, vt id animi gratia faciat, vel probetur natura ad iram & indignationem eſſe procliuem, id accipiatur ex iuſta cauſa hoc facere. concl.212.nu.4.

Electus ad declarandam voluntatem teſtatoris, ſi aliquid ſecundum proprium ſenſum iudicauerit, pars debet citari, quæ ex hac declaratione lædi poteſt, & eius præſentia neceſſario requiritur. concl.485. num.10.

Eleemoſynæ neceſſariæ, quæ fiunt defuncto, non præſumunt aditionem. concluſio. 44. numero 20.

Eligens vnam cenſetur & præſumitur renunciaſſe alteri. concl.125. nu.5.

Emancipationem allegans tenetur illam probare. concluſ 75.num.24.

Emendatio in dubio non præſumitur, quando crimen eſt manifeſtum. concl.465.nu.6.

Emendatus præſumitur, qui crimen commiſſit occulte, & confeſſus eſt ſacerdoti.num.7.

Emendatus de crimine eſt homo integer. concluſ.464.num.7.

Emendatus criminoſus ſemel conuictus nõ admittitur, niſi agatur de modico præiudicio. ibid.num.8.

Emiſſe præſumitur de communibus, & communi pecuniarum emit nomine ſuo, & fratrum. concluſ.31.num.41.

Emphyteuſim in conceſſione rei eccleſiæ non requiruntur ſolemnitates. concluſione 75. numero 28.

Emphyteuta priuati vbi obligauit ſe ad ſolutionem cum iuramento, ſtatim ob ceſſationem expelli poteſt, & efficitur periurus. concluſ. 252.num.16.

Emphyteuta ſi percepit tantum vnicum fructum, non ſoluens canonem per biennium in priuato, & per triennium in eccleſia, non cadit à iure ſuo. concl.251.num.15.

Emphyteuta ſoluens magnam penſionem, potius debet conductor, quàm emphyteuta appellari. concl.251.num 9.

Emphyteuta ceſſans ſoluere triennio non cadit, vbi dominus eſt debitor, & ipſe ſit paratus cum eo compenſare. concluſione 251. numero 11.

Emphyteutam expellere quibuſdam caſibus domino licet, ibi remiſſiue. concluſio. 184. numero 6.

Emptor trabes ſignans videtur ſibi traditæ. concluſio. 160.num.3.

Emptor, vel donatarius poteſt agere vſque ad triginta annos actione perſonali ad rem ſibi traditam. concl.439.num.18.

Emptor non poteſt cogi ad reuendendum, antequam veniat tempus in eo præfinitum. concluſ.441.num.5.

Emptor in bona fide conſtituitur ex ſimplici aſſertione venditoris aſſerentis rem venditam liberatam eſſe. concl.280. nu 4

Enormis læſio cidetur à iuramento excepta, & ſiue ſit maior, ſiue minor poteſt contrauenire. concl.531.num 62.

Epiſcopatus, & dignitates per ſimplicem tranſlationem epiſcopi vacare dicuntur etiam ſine adeptione poſſeſſionis ſecundi epiſcopatus, præſuppoſito tamen ſemper tranſlati conſenſu. concl.183.num.33.

Epiſcopus poteſt eſſe Iudex pro ſua eccleſia, quando eius procurator agit nomine eccleſiæ, etiam quod nomine proprio procuratorem conſtituat, ſi cauſa principaliter ad eum pertineat. concl.3.num.7.

Epiſcopus canonice poteſt cõferre beneficium alicui ſub conditione, vt aliud, quod obtinet, reſignet. concluſ.313.num.3.

Epiſcopus allegans conſuetudinem probat. concluſ 78.num.3.

Epiſcopus nõ poteſt alicui conferre beneficiũ & ſibi, vel nepoti, vel famulo ſuo reſeruare penſionẽ, quia diminueretur beneficium. concluſio 313.num.6.

Epiſcopus verus præſumitur, qui ſiũt in ſua diœceſi, & eccleſia. concl.416.num.7.

Epiſcopus non ſolum, ſed etiam beneficij patronus, vel alius intereſſe habens inſtare poteſt, vt de iuſto titulo ſibi doceatur. concluſ. 180.num.26.

Epiſcopus non poteſt ſanctos in ſua diœceſi canonizare. concl.262.num.56.

Epiſcopus ſi petat eccleſiam in ſua diœceſi ſitam, quam detineat alter qui detinet, & aſſerit ipſius epiſcopi non eſſe, probare debet, quamuis neget. q.17.num 8.

Epiſcopus agens tanquam adminiſtrator generalis poteſt teſtificari in cauſa ſuæ eccleſiæ. concluſ.3.num.18.

Epiſcopus non dicitur negligens in conferendo beneficium quando illud nõ vacat de iure, & de facto. concl.183.num.13.

Epiſcopi in cauſa Florentini conſultum fuit, quod epiſcopatus nõ vacabat per promotionem epiſcopi in Cardinalem, niſi a tempore, quo dictus epiſcopus tali aſſumptioni cõſenſit. concluſ.183.num.18.

Epiſcopi & clerici iuriſdictionem habentes, dicuntur potentiores, & donatio ipſis facta ſimulata præſumitur. concluſ.558 num.21.

Epiſcopo ſi aliquid relictum eſt ab extranea perſona, præſumitur contemplatione eccleſię relictum, niſi ipſe probet ſibi ſoli relictũ eſſe. quæſtio 17.nu 7.

Epiſcopo non licet conferre cuidam beneficium, & ſibi fructus addicere. concluſ. 313. numero 7.

Epiſcopo non creditur, nec alteri inferiori prælato alienaſſe ex cauſa. concluſione 75. numero 6.

Epiſtola valet, & probat, ſi habet nomen etiam abſque ſubſcriptione. concluſione 556. numero 8.

Epiſtola probat, dummodo habeat ſola cognomina ſcribentis, & ſolitum nomen. ibid. numero 9.

Epiſtola præſens abſenti loquitur, & ideo neceſſe eſt, vt ante mortem ſcribẽtis præſentetur. concl.556. num 6.

Epiſtola non poteſt impugnari ex defectu ſolemnitatis, ſed ex defectu veritatis. concluſ. 556.num 4.

Epiſtola repræſentat perſonam illam mittentis. concl. 480.num 3.

Epiſtulæ, & ſcripturæ coadiuuant probationem conſanguinitatis. concl.411. num.21.

Equus ſignatus præſumitur illius, cuius eſt ſignum. concl.551 num.2.

Error iuris etiam ſi proſit in præſcriptione longi temporis non tamen prodeſt, quando ille titulus eſt reprobatus à iure per ſtatutum. concl.215.num.18.

Error in confeſſione probandus eſt, quando non incontinenti, ſed ex interuallo reuocata fuit confeſſio. concl.369 num.4.

Error probatur, quando in tractatu de celebrando contractu aliquid expreſſum fuit, quod poſtea fuit omiſſum, et alitèr fuit ſcriptum, quam tractatum. concl.255.num.2.

Error calculi probatur ex reuiſione. ibidem numero 3.

Error ex eo probatur, quod oſtenditur rem aliter ſe habere. ibid.num.3.

Error iuris non prodeſt minori, mulieri, vel ruſtico, vbi occulte quid agunt, licet tractent de damno vitando. concl.297.nu 2.

Error facti negotio nondum abſoluto nemini nocet. q.7.num.72.

Error potius præſumitur, quàm donatio. concl. 554.num.5.

Error licet regulariter non præſumatur in facto proprio, tamen in donatione præſumitur. ibid.num.6.

Error non præſumitur in actu geminato. concluſ 347.num.64.

Error ad minus probari debet non in genere, ſed cauſa erroris. ibid.num.47.

Error in titulo debet eſſe probabilis, alias aſucapio non procedit. concl.231.num.4.

Error iuris per aduocatum adductum vſque ad ſententiam reuocari poteſt q 7.num 69.

Error notarij circa ſubſtantialia teſtamenti ex dolo præſumitur. concl.299.num.13.

Erroris in labyrinthum incidit, qui prius iudicat, quàm intelligat. concl.241.nu.10.

Erroris ad probationem ſubſtantialis teſtamenti ſeptem teſtes requiruntur, ſicut in ipſo teſtamento. concl.356.num.7.

Errorem iuris allegans probare debet, quia ſcientia præſumitur. concl.78.num 7.

Eſſentia legis non poteſt diſtingui, neque ſeparatim conſiderari ab obſeruatione ipſius legis. concl 421.num.5.

Euidens

Euidens probatio dicitur, quæ fit per inſtrumentum, vel per teſtes, vel per ſententiam. concluſ. 75. num. 21.
Euidentia rei notorium nominatur. quæſt. 4. numero 3.
Euidentia facti ſæpiſſime non plene probat ad condemnandum, ſed tantummodo facti indicium. q. 8. num. 21.
Examinatio teſtium contra rapientem ex naufragio fieri poteſt in loco naufragij, & probat. concluſ. 273. nu. 5.
in Examinatione teſtium ſuper caſu non eſt neceſſe citare partem, quæ forte loci longinquitate diſiuncta eſt. concl. 273. num. 9.
Examine ex publico probatur priuatum, & per maiores ordines probatur minores. concluſ. 587. num. 13.
Exceptio rei proponitur ſub cōditione, ſi actor probauerit. concl. 37. num. 4.
Exceptio notoria adulterij ſuperueniens poſt ſpoliationem facit, vt mulier ſpoliata non debeat ante reſtitui. concl 646 num. 21.
Exceptio ſimulationis non poteſt opponi, vbi quis innuit in inſtrumento omnia, & ſingula in eo contenta eſſe vera, & ea velle obſeruare, & in nullo contrauenire. concluſ. 457. numero 23.
Exceptio nō numeratæ pecuniæ ſi à reo proponatur actor numerationem probare debet. q 17. num. 5.
Exceptio non numeratæ dotis quomodo, & quo tempore opponi poteſt. concluſio. 362. numero 21.
Exceptio non numeratæ pecuniæ de æquitate canonica etiam perpetuo ad mille annos opponi poteſt. concl. 362. num. 10.
Exceptio cōtra teſtes, quod ſint conſanguinei, vel alia clidibilis, debet in ſpecie probari & adfuiſſe tempore eorum depoſitionis. concluſ. 26. num. 6.
Exceptio falſi tutoris in prima cauſa excluſa, in cauſa appellationis iterum opponi poteſt. concluſio. 118. num. 20.
Exceptio peremptoria ignoranter omiſſa in principali, in cauſa appellationis opponi poteſt. concluſ. 118. num. 27.
Exceptio dilatoria non poteſt opponi in cauſa appellationis. ibid. num. 28.
Exceptio dilatoria quomodo poſſit opponi. concluſio. 118. num. 11.
Exceptiones, qui opponit, actoris partibus fungitur. q 17. num. 4.
Exceptiones omnes ſunt perpetuæ, etiāſi actio ſit annalis. concl. 273 num. 13.
Exceptiones dilatoriæ non oppoſitæ in principali cauſa quādo poſſint opponi in cauſa appellationis. concl. 118. num. 47.
Exceptiones dilatoriæ in cauſa principali omiſſæ, in cauſis appellationum opponi non poſſunt. concl. 118. num. 45.
Excipienti etiam negatiue incumbit probatio. concluſio. 345. num. 3.
Excipiens, vel replicans non videtur fateri intentionem aduerſarij. concl. 13. nu. 18.
Excipiens contra aliquem de crimine videtur eum accuſare. concl. 87. num. 3.
Excommunicationem incurſam poſt appellationem non cenſetur quis approbare patientia, aut taciturnitate. concl. 121. num. 7.
Excommunicatus ſemel ſemper pręſumitur excommunicatus. concl. 18. num. 2.
Excommunicatus ſemel ſemper pręſumitur excommunicatus, niſi probetur abſolutus. cōcluſ. 465. num. 4.
Excommunicatus ſemel ſemper excommunicatus præſumitur. concl. 70. num. 8.
Contraria ibidem vide. & num. 9. & ſeq. diſtinctione.
Excommunicatum quem ante electionem probato tempore electionis etiam excommunicatum eſſe præſumitur. concl. 170. nu. 8.
Excommunicatum fuiſſe tempore actus, ſufficit ante actum probatum fuiſſe. concluſione 18. numero 2.
Executio non impeditur propter reuocationē, aut appellationem, quādo ex aliquo delicto veniunt confiſcanda bona. concl. 353. nu. 28.
Executio poteſt fieri appellatione pendente in omnibus caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita. concluſ. 248. num. 33.
Executio inſtrumenti guarentigiati æquiparatur executioni rei iudicatæ. concluſio. 345. numero 56.
Exemplum Philippi Macedonis, vt potius reo quàm actori ſuffragandum ſit. quæſtione 10. numero 18.
Exemptus à taleis ſi patitur bona ſua deſcribi in æſtimo, ſibi præiudicat, niſi intra decem dies appellat. concluſ. 207. num. 5.
Exiens poſt acclamationem cum enſe habet cōtra ſe probationem. concl. 23. num. 2.
Exiſtens in poſſeſſione, poſſeſſionem probare debet, & tolerantiam antiqui temporis 30. annorum. concl. 302. num. 17.
Expeditio nulla, & nec efficax, perinde eſt, ac ſi non ſit in rerum natura. concluſione 243. numero 3.
Expenſę quæ ſint modicæ, vel paruæ relinquitur iudicis arbitrio. concl. 76. num. 9.
Expreſſio meritorum ſi in genere facta eſt, benemerita probantur, ſicut & in ſpecie. concl. 184. num. 15.
Expreſſio meritorum ſi facta eſt, facit pręſumere veritatem ipſorum. concl. 444. nu. 3.
Declara vt num. 4. & 5.
Exprimens ſe magiſtrum, vel presbyterum, vel aliam habere prærogatiuam, probare illam opus eſt. concl. 1. num. 2.
Expuliſſe quem me de domo, vbi habeam ſupellectilia, probare non poſſum per teſtes familiares. concluſio. 471. num. 2.
Extenſio verborum contractus non fit vltra, quam eſt expreſſum. concl. 102. nu. 15.
Extraneus creditor, in cuius fraudem eſſet facta donatio, ſi vult allegare fraudē, & ſimulationem, auditor, probando ea, quæ requiruntur. concl. 557. num. 7.
Extraneus nō præſumitur adire ex poſſeſſione & perceptione vnius rei hæreditariæ. concl. 45. num. 13.

F

Facere qui poteſt id, quod ſciētia dictat, debet illud ſemper dirigere ſecundum ea, quę ſunt diſpoſita iure ciuili, & iure canonico. concl. 414. num. 10.
Faciens actus contra proteſtationem, intelligitur à proteſtatione recedere, niſi non poſſet eſſe hæres. concl 47. nu. 13. & quando procedat, num 15.
Facilitate qua quis inducitur ad confitendum, eadem inducitur ad renunciandum. concluſ. 361. num. 10.
Facilius eſt nominare aliquem fratrē, conſobrinum, aut conſanguineum, quàm filium, qui non eſt. concluſ. 412 num. 14.
Facinus cuiuſdam ruſtici, quomodo & quam ingute detectum fuerit poſt numerum ſequentem vide per totum. q. 8. num. 24.
Factum clam dicitur, quod fit omiſſis eis, quæ iuxta conſuetudinem requiruntur. concluſ. 297. num. 8.
Factum clam dicitur, quod ſine iudice factum eſt, in quo iudicis præſentia requiritur. ibid. numero 9.
Factum clam eſt, quod eſt factum, vt ad notitiam eius, cuius intereſt, peruenire nō poſſit, quod intellige. ibid. num. 10.
Factum clam dicitur, quod factum eſt parte nō citata. ibid. num. 11.
Factum quando aliquid dicatur in iudicio, vide remiſſiue. concluſ. 344. num. 13.
Factum qui vult dicere noſtrum interueniſſe, debet probare. concl. 550. num. 2.
Factum nudum cum conſenſu 40. annorum ſufficit ad inducendam conſuetudinem. concl. 414. num. 10.
Factum aliquid eſſe ex certa ſcientia, pluribus modis probari poteſt. concl. 182. num. 2.
Factum procuratoris non nocet domino, niſi in cauſa, qua datus eſt. concl. 348. num. 21.
Factum à nuncio videtur proprie factum à domino. concl. 347. num. 123.
Factum non dicitur ſcire qui facti qualitates ignorat. concl. 45. num. 49.
Factum quando aliquid dicatur in iudicio, & iudicialiter, vide ibi remiſſiue. concluſ. 348. numero 8.
Factum clam quod eſt probat contra eum, qui id egit. concl. 297. num. 1.
Factum hominis, vt ſeruitutis acquiſitionem inducat, quale debet eſſe. concl. 123. nu. 18.
Facti id quod eſt non pręſumitur, niſi probetur. concl. 40. num. 8.
Facto ex præparatorio neceſſario ad adeundum non probatur aditio. concl. 45. num. 4.
Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt. quæſt. 8. num. 19.
Facta per ſenſum cognoſcuntur, & non per diſcurſum intellectus, aut doctrinas. concluſ. 426. num. 4.
Facta quæ vere non ſunt, non poſſunt dici in fraudem creditorum. concl. 439. nu. 14.
Facta præparatoria quomodo probent aditionem. concl. 45. num. 2.
Facta non præſumuntur etiam ad ſupplenda dicta teſtium. concl. 547. num. 2.
Facta non præſumuntur, niſi probentur. concl. 5. num. 8. & 2. & ibi. contra, dicto num. 1. & concluſ. 38. numero 45. & concluſione 543. numero 6.
Facultas declarandi voluntatem prælati defuncti tranſit ad ſucceſſorem, cum hoc concernat voluntatem dignitatis, quæ nunquam moritur. concl. 202 num. 12.
Facultas legitimandi eſt de reſeruatis Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis Papæ, ſiue Imperatoris. concl 324. num. 2.
Falſitas omnis veritati repugnat. quæſtio. 16. numero 3.
Falſitas, & corruptio non præſumitur in teſte, cui palam elargita eſt pecunia, vt veritatem dicat. concl. 318 num. 14.
Falſum teſtamentum nō eſt teſtamentum, modium iniquum non eſt modium, & falſus teſtis non eſt teſtis. q 8. num. 16.
Falſi in crimine quis puniri poteſt, etiam ex cōfeſſione facta incidenter. concluſione 383. numero 3.
Falſa expreſſio ætatis vitiat gratiam, licet alia narrata vera ſint, & ſuper ætate Papæ non ſuadet. concluſ. 385. num 24.
Falſa probatio non dicitur probatio. quæſt. 2. numero 14.
Contrarium ibid.
Fama per duos teſtes probatur. concluſio. 396. numero 2.
Fama adijcit fidem teſtimonio vnius, modo non inconſtans ſit, nec improbis auctoribus, vel etiam ignotis exorta. q 11 num. 6.
Fama publica de per ſe non facit nec plenam, nec ſemiplenam probationem. concluſ. 185. numero 1.
Fama regulariter non facit plenam probationem. q. 11. nu. 21.
Fama probat conſanguinitatem antiquam de qua non extat memoria hominum. concluſ. 412 num 6.
Fama bona per teſtes etiam ſingulares probatur. concluſio. 836. num. 2.
Fama mala ſaltem per duos teſtes probari debet. ibid. num. 1.
Fama plenam probationem facere ſolet, vbi à communiter accidentibus probatio difficilis eſt. concluſio. 411 num. 1.
Fama publica transfert onus probandi in aduerſarium. concl. 79. num. 16.
Fama ſola probat antiquum etiam graue pręiudiciale. concl. 105. num 5.
Fama ſola non probat antiquum, ſi ſumus in notorijs factis antiquis, Contrarium, ibid. numero 4.
Fama excuſat à calumnia; ſicut excuſat à dolo. concl. 854. num. 38.
Fama bona probari poteſt per iuramentum propinquorum. concl. 836. num. 3.
Fama qualiter probatur, vide remiſſiue. ibidem numero 4.
Fama ſola, vel publica vox, licet nullam faciat probationem nec plenam, nec ſemiplenam dominij, tamen adminiculatur, & coadiuuat imperfectam probationem. concluſ. 546. numero 13.
Fama non facit plenam, nec ſemiplenam probationem, niſi alijs adminiculis adiuuetur. ibidem & num. 6. quando procedat. concluſ. 171. num. 1.
Fama dominij probari poteſt nedum per teſtes, ſed etiam per multa inſtrumēta, & alias ſcripturas authenticas quæ faciunt communem opinionem. concl. 546. num. 8.
Fama ſatis eſt ad probandam collationem, vbi directe non agitur ſuper pertinentia, vel ſuper collatione facta ab ordinario. concluſio. 313. num. 16.
Fama de dominio antiquo probata ſufficit pro dominio de præſenti. concluſione 546. numero 4.
Contrarium, num. 4.

Digitized by Google

Fama excuſat à calumnia, quando ſumus in calumnia præſumpta, & non in vera. concluſio. 254. num. 40.

Fama in crimine adulterij cum adminiculis vt ibi coadiuuat. concl. 59. num. 3.

Fama ſi probetur rem fuiſſe olim conſecratam eccleſiæ, illa probatio ſufficit, quoad ius de præſenti, licet aduerſarius longiſſimo tempore eam tanquam profanam poſſediſſet. concl. 546. num. 21.

Fama in antiquis plenam, & concludentem probationem facit. concl. 396. num. 5.

Fama ad hoc vt plenã faciat probationem, probari debet, quod ante litem inchoatam ſit orta. ibid. num. 6.

Fama ſufficere decet in probatione conſanguinitatis. concluſ. 411. num. 2.

Fama non ſufficit ad probandam conſanguinitatem recenter contractam, quæ non excedit memoriam hominum. ibid. num. 3.

Famæ duæ ſi concurrant, illa præferenda eſt, quæ fundatur in iudicio meliori. concl. 235. numero 6.

Famæ quando ſunt duæ contrariæ, vna alteram abſorbet & attenditur poſterior. concluſio. 235. num. 4.

Famæ duę contrarię ſi concurrant eodem tempore, illa potior eſt, quæ habet originem ab honeſtioribus credibilioribus, & quę melioribus probatur indicijs. ibid. num. 5.

Famam bonam teſtibus deponentibus magis creditur, etiamſi illi pauciores ſint numero, quàm illis, qui de mala atteſtantur. concluſ. 235. num. 1.

Familiares, & domeſtici in ſubſidium admittuntur in probatione caſus fortuiti per teſtes facienda. conclu. 273. num. 15.

Familiares iudicis admittuntur ad probandam eius innocentiam. concluſione 533. numero 27.

Familiaritas probari debet, etiam ſi Summus Pontifex aſſerat in literis ſuis quem familiarem Cardinalis. concluſ. 264. num. 13.

Fatuus non deſinit eſſe, qui aliquando fatue, aliquando ſapienter loquutus eſt. concluſio. 502. num. 3.

Fauor cauſæ præualet fauori rei. concluſio. 36. numero 69.

Fauore publico quæ introducta ſunt, humana diſpoſitione mutari non poſſunt. quæſt. 5. numero 110.

Fauores ampliandi ſunt, & odia reſtringenda. conclu. 36. num. 10.

Fauorabilibus, quæ certum finem non habent, perpetua creduntur. concluſione 188. numero 7.

Ferrum, venenum, & ſimilia non præſumitur poſſe in carcerem inferri niſi culpa, & negligentia cuſtodis. concl. 267. num. 11.

Feudalis res in dubio non præſumitur, ſed libera. conclu. 209. num. 6.

Feudalis res præſumitur, ſi de ea concurrat fama, & ſimus in antiquis. ibidem num. 7.

Feodalis pręſumitur res, quando poſſidens aſſerit talem eſſe, & qui dicit allodialem, probare debet. conclu. 79. num. 18.

Feudalis probatur res non allodialis quoad recognitum de ea ſuperiori factum. concluſio. 79. num. 11.

Feudalis res præſumitur quando eam poſſidens in præteritum pręſtitit aliquid Principi tertio ſ in ſignum ſubiectionis. concluſione 209. num. 16.

Feudalia præſumuntur bona omnia, quando quis requiſitus à Domino, vt oſtendat pro quibus bonis præſtet homagium, hoc non facit. concl. 323. num. 6.

Feudum ſeruitutem in ſe continet. concluſ. 79. numero 6.

Feudum eſt quædam ſeruitus. concluſio. 209. numero 4.

Feudum a Rege potius præſumitur haberi gratia, quàm prætextu pecuniæ. concluſio. 447. numero 50.

Feudi natura eſt, vt nõ auferatur, niſi cum cauſæ cognitione. concl. 276. num. 28.

Feudi delatio, & acquiſitio ſit per ſuccedentes per ſucceſſionem. concl. 45. num. 16.

Feudi noua, vel de nouo aperta non dicuntur poſt anni curriculum. concl. 203. nu. 10.

Fictio quę triplex ſit, & fictionis formę quę ſint. quæſt. 16. num. 15.

Fictio inductiua quæ ſit. ibidem num. 16.

Fictio eſt in re certa contraria veritati pro veritate aſſumptio. quæſt. 16. num. 1.

Fictio ad aliquem effectum introducta eſt. q. 16. numero 11.

Fictio eſt falſitas pro veritate accepta ex ſpecialiſſima, & iuſta cauſa à iure expreſſa. ibidem numero 12.

Fictio priuatiua dum aliquid fingit, negatiue fingit illud ſimulans quid non eſſe, quod reuera ſit. quæſt. 16. num. 29.

Fictio nunquam poteſt habere locum quotieſcunque poteſt aliquid agi ſecundum veritatem in indiuiduo, de quo quæritur. quæſt. 16. num. 19.

Fictionis priuatiuę definitio. quęſt. 16. num. 25.

Fictionis definitio. q. 16. num. 6.

Fictionis aliæ definitiones. q. 16 num. 13.

Fictionis translatiuæ definitio. quæſtione 16. numero 31.

Fictionis translatiuæ forma circa rem, vel actũ, circa tempus, circa perſonam, & etiam aliquando circa loca verſari ſolet. ibidem numero 32.

Fictionis translatiuæ vniuerſam materiam. vide remiſſiue. ibid. num. 33.

Fideicommiſſi iure quis præſumitur adire illicite & iure directę inſtitutionis licite. concl. cluſ. 43. num. 8.

Fideiuſſor qui paſſus eſt ſe ſcribi apud acta, eſt obligatus, ac ſi per ſolemnem ſtipulationem promiſiſſet. concl. 348. num. 3.

Fideiuſſor per confeſſionem factam eidem de recepto liberatus, poteſt agere aduerſus debitorem principalem. concluſione 373. numero 3.

Fideiuſſores, mandatarij, vel creditores cõfitentes de recepto mutuo, non ita plene probant, quin etiam ipſi poſſint opponere dictam exceptionem non numeratæ pecuniæ. concluſ. 361. num. 31.

Fides quæ adhibenda ſit teſtimonio, ſecundum perſonarum qualitatem arbitrandum eſt. cõcluſ. 174. num. 7.

Fieri clam quid probatur ex eo, quod ſine ſolemnibus requiſitis factum reperitur. concl. 297. num. 3.

Fieri quæ raro ſolent, & iure quodam extrà ordinem, inſolita pręſumuntur. concluſ. 299. numero 14.

Fieri poteſt, vt homo viuat centum viginti annos. concluſ. 103. num. 6.

Filia non præſumitur competenter dotata, quando agitur de magno exceſſu, ſeu læſione eius, & pater poteſt de dolo redargui. cõcluſ. 570. num. 8.

Filia dotata competẽter non præſumitur, quando dotatio manifeſte apparet indiſcreta. ibi. numero 9.

Filia quando non eſt enormiter læſa præſumitur, à patre competenter dotata. ibidem numero 10.

Filia dotata à patruo habente bona communia cum fratre, cenſetur dotata de bonis communibus pro parte bonorum patris ipſius filiæ. concluſ. 156. num. 6.

Filia à patre dotata præſumitur competenter dotata, etiamſi eſſet læſa vltra dimidiam iuſtæ æſtimationis, & dos eſſet minus legitima. concl. 570. num. 5.

Filiatio, & paternitas, cum non poſſint naturaliter probari, ſufficit, quod probetur opinio, & nominatio. concl. 452. num. 7.

Filius non præſumitur adiuiſſe, poſſidens bona paterna, ignorans patrem feciſſe teſtamentum. concluſ. 45. num. 46.

Filius, qui dio res hęreditarias poſſedit, præſumitur iuſſu patris præcedente adiuiſſe. concluſ. 2. num. 21.

Filius ſi intendat querelam, non præſumitur adire. concl. 43 num. 6.

Filius non tenetur regulariter dotare matrem, tamen ſi mater ſit pulchra, & pauper, poſſet dici teneri, ne labatur in impudicitiam. concluſ. 61. num. 4. & 5.

Filius admittitur contra patrem in crimine læſæ maieſtatis. concl. 462. num. 9.

Filius contra patrem, & pater contra filium inſurgere debent, ob conſeruationem patriæ. ibid. num. 10.

Filius legitimatus non diſtat à legitimo, & naturali q. 16. num. 23.

Filius remanens in domo patris vel in poſſeſſione alicuius rei, quæ ex cauſa, vt dotis matris erat ei ſpecialiter, vel generaliter obligata, non inducit aditionem hæreditatis. concluſ. 45. num. 19.

Filius præſumitur tenere bona hęreditaria ea eo titulo, qui ſibi vtilior eſt. ibidem numero 30. & 31.

Filius pręſumitur natus ex marito, etiamſi conſtet de vxoris adulterio. concluſione 366. numero 2.

Filius occidens de mandato patris non dicitur aſſaſſinium commiſiſſe. concluſione 138. numero 15.

Filius poſſidens feudum ſibi competens non præſumitur adire. concl. 45. num. 22.

Filius repudians fraternam hęreditatem, & retinens feudum, non dicitur adire. ibidem numero 21.

Filius ſi ſepeliat patrem, & iuſta ei faciat, non videtur animo adeundi id facere. concluſio. 44 num. 36.

Filius præſumitur poſſidere rem hæreditariam ratione ſuæ legitimæ, alio hærede exiſtente. concl. 45. num. 41.

Filius ſi vult feudum paternum habere, hæreditati paternæ debet ſe immiſcere. concluſio. 45. num. 19.

Filius renuncians hæreditati paternæ, non renunciat feudis. ibid. num. 20.

Filius quod acquirit, acquirere præſumitur ex pecunia paterna, niſi pater aliter confeſſus, & iuratus fuit. concl. 214 num. 15.

Filij nati ante confeſſionem matrimonij factam a viro, dicuntur eſſe legitimi. concluſ. 363. num. 5.

Filij in legitima dicuntur quaſi creditores. concluſ. 364. num. 2.

Filij ſunt partes corporis. concl. 7. nu. 10.

Filijs primi matrimonij fit iniuria per tranſitũ matris ad ſecunda vota. concl. 93. nu. 3.

Filium defuncti probatur adiuiſſe hæreditatem ex perceptione vnius rei tantummodo. concluſ. 45. num. 12.

Filiusfamilias regulariter abſque licentia patris in iudicio eſſe non poteſt, ſed patre non exiſtente, per ſe habilis eſt, vt iudicium experiatur. conclu. 367. num. 21.

Fines probari etiam poſſunt per teſtes ſingulares, quando agitur de iuriſdictione. concluſ. 595. num. 31.

Fines non ſunt neceſſarij, quando alijs demonſtrationibus res clara redditur. concluſ. 503 num. 14.

Fines non probantur per famam de recenti. concl. 369 num. 4.

Fines prouinciæ ſeruantur per cuſtodes. concl. 401. num. 4.

Fines, & diſtrictus tam in terra, quàm in mari, in cœlo, & in aere probantur per exercitium iuriſdictionis. concl. 403. num. 3.

Finium memoria per terminos conſeruatur. concl. 403. num. 23.

Finibus in probandis antiquis ſufficit ſemiplena probatio. concl. 393. num. 14.

Fiſcus raro in expenſis condemnatur, vel procurator fiſcalis. concl. 25. num. 4.

Fœneratores omnes cautelas excogitant ad circumueniendum iuris pręſumptionem. concluſ. 441. num. 15.

Formam libellandi quando mutati ſunt fines, ac practicam iudicandi in confinium materia, vide remiſſiue. concl. 393. num. 11.

Fornicationis ex violenta, & certa ſuſpicione, poteſt ſententia diuortij promulgari. concl. 451. num. 2.

Frater quod acquirit vitam degens cum fratribus defuncto patre, & hæreditate indiuiſa, dicitur acquirere à communi patrimonio. concl. 31. num. 1.

Frater dotans ſororem, dando eidem in dotem prædium, vel aliud ſimile præſumitur dare animo compenſandi cum eius legitima. concluſ. 383. num. 14.

Frater alimentans fratrẽ, vel eius familiam, facere cẽſetur intuitu pietatis, & naturalis obſequij. concl. 186. num. 7.

Frater contra ſororem in crimine læſę maieſtatis admitti debet, & econtra. concluſio. 462. numero 8.

Frater non præſumitur dotaſſe ſororem animo donandi, ſi ſumma eſt maxima. concluſ. 371. num. 15.

Frater pro fratre probat defenſionem. concluſ. 490. num. 5.

Fra-

Digitized by Google

Frater productus in criminali ad defenſionem in cauſa inquiſitionis contra fratrem formatæ, eſt idoneus teſtis, nullo facto diſcrimine, an ſimul habitent, nec ne. concluſione 492. numero 7.
Frater ſi pro fratre aliquid ſoluerit, vt collectas, vel quidpiam id genus, non præſumitur feciſſe animo donandi, ſed repetendi. concluſ. 554 num. 42.
Frater dotans ſororem diuitem, in dubio præſumitur dotaſſe de bonis proprijs, & animo donandi. concl. 571. num. 7.
Frater ſi eſt adminiſtrator bonorũ ſororis, præſumitur dotaſſe de bonis ipſius ſororis, & animo repetendi. ibid. num. 8.
Contrarium, num. 11.
Frater gerens negotia ſororis habentis patrimonium, illam dotans cenſetur non animo donandi, ſed repetendi dotare, licet alias præſumeretur in dubio donare. concluſio. 76. numero 6.
Frater ſi vnus ex fratribus proprijs negotijs incumbit, & alij hæreditaria bona eorum induſtria augent, non debent eorum labores amittere, ſed diuiſionis tempore eos habent præcipuos. concl. 31. num. 12.
Frater redimens ab hoſtibus fratrem non præſumitur animo donandi feciſſe. concluſ. 554. numero 70.
Fraus facile præſumitur in caſibus, in quib. donatio prohibita eſt. concluſione 186. numero 14.
Frequentatio loci, vbi delictum fuit commiſſum, arguit animum deliberatum. concl. 98. numero 15.
Frequentatio loci quando non præſumat animum deliberatum. concl. 98. num. 31.
Frequentatio inducitur ex duabus vicibus. concluſ. 424. num. 16.
Contrarium, ibid.
Fructus dicuntur res prophanæ, licet ſint beneficij. concl. 146. num. 15.
Fructus qui ſemel perceperit in anno præſumitur, ſeu fingitur toto anno poſſidere. concl. 548. num. 7.
Fruſtra fit per plura quod poteſt fieri per pauciora, q. 16. nu. 10.
Fruſtra fit per plura quod per pauciora effici poteſt. q. 6. num. 111.
Fuga inducit confeſſionem delicti. concl. 498. numero 8.
ex Fuga oritur probabile indicium, vt malu meritus torqueri poſſit. concluſione 498. numero 14.
Sublimita, vt num. 15.
Fuga officialis facit contra eum indiciũ ad torturam. concl. 166. num. 1.
Fuga magiſtratus arrepta antequã è magiſtratu ſe abdicet, inducit, vt puniatur tanquã committens crimen læſę maieſtatis. concluſ. 498. numero 11.
Fundans ſe in tempore, illud debet probare. concluſ. 30. num. 12.
Fundans ſe in præſentia, illam probet. concluſ. 5. num. 8.
Fundans ſe in negatiua illam debet ſufficienter probare. concl. 109. num. 8.
Fundamentum intentionis ſuæ quilibet probat. concl. 5. num. 4.
Fundus in futurum non præſumitur meus donec probetur contrarium, ſi dixero meum fundum eſſe tuum. concl. 384. num. 2.
Fundũ ad demonſtrandum debet exprimi nomen loci cum duobus confinibus. concluſ. 503. num. 3.
Furi de furto commiſſo ſe excuſanti, iurantique credidiſſe, dominum rei conſenſiſſe, vt ipſam auferret, non creditur, & quare. concluſ. 94. numero 21.
Furioſus de præterito non præſumitur de præſenti. concluſ. 39 num. 5.
Furor præſumitur continuari, licet caſualiter habeat dilucida interualla. concluſione 59. numero 4.
Furtum qua ratione probetur, vide remiſſiue. concluſ. 273. num. 11.
Furtum ad probandum requiritur plena probatio, ſed ad probandum damnum prouenieus ex dicto furto ſtandum eſt iuramento. concluſ. 471. num. 44.
Furtum, vel incẽdium præſumitur euenire propter dolum, & culpã male cuſtodientis. concluſ. 531. nu. 13.

G

Gallis decem requiruntur teſtes ad probandam conſuetudinem. concluſ. 424. numero 5.
Geminatio demonſtrat enixam mentem ſe obligandi. concluſ. 347. num. 41.
Geminatio deliberationem præſupponit. concluſ. 347. num. 39.
Generalis probatio non ſufficit, & quãdo ſufficiat. concluſ. 54. num. 2. & 3.
Genus armorum auget præſumptionem animo delinquendi, vt ſi ſint haſtę, archibuſia (quæ vocant) ſagittæ, & ſimilia. concluſione 97. numero 2.
Genus parit incertitudinem, & obſcuritatem. concluſ. 345. num. 11.
Georgius Cella Nouarienſis ciuis Bononię hæreticus conuictus, ſpreto tormenti terrore, & ſpatio ad ſalutem redimendam, obſtinate in hæreſi permanens, carmina ſemper decantauit, donec vnaquæq; pars corporis ſui combuſta fuit. concluſ. 561. num. 15.
Georgius Seruiæ, quę Myſię pars eſt, Princeps, dixit ſe malle regno priuatum laqueo vitam finire, quam a paterna auorum ſuorum religione diſcedere. concluſio. 562. num 17.
Geſta per legatum, qui non erat, licet exiſtimaretur legatus, non valent. concluſione 317. numero 18.
Geſta per ſubcollectorem tunc ſuſtinentur, & valent, quando ſuperior, ad quem ſpectat, veriſimiliter ſcit, & ſuſtinet. concluſio. 317. numero 20.
Geſta per illum, qui exercuit officium tabellionatus ſciente, & patiente ſuperiore, qui habet poteſtatem creandi notarios, valent. ibidem num. 21.
Geſta a Principe in ſuis terris, qui de facto ſuperiorem non cognoſcit, iudicantur ac ſi à Summo Principe, ſeu Imperatore geſta eſſent. concluſ. 209. num. 13.
Geſta per habitum in dignitate valere poſſunt quo ad ea, quæ veniunt ex generali facultate ordinaria, ſecus quoad ea, quæ non competunt, niſi ex ſpeciali commiſſione. concluſ. 188. num. 17.
Gloſſ. in c. præſul. propter eius impiam doctrinam a ſanctiſſimo inquiſitionis ſacro tribunali improbata eſt. concluſ. 461. num. 10.
Gloſſę affirmanti aliquid de conſuetudine non creditur, ſi conſuetudo à iure communi recedat. concluſ. 426. num. 29.
Gradus ſunt probandi, & diſtinguendi de iure canonico, & de iure ciuili vſq; ad decimum. concluſione 73. numero 4. & ibi vide contrarium.
Græci non potuerunt præſcribere contra ſuperioritatem Romanæ eccleſiæ cuiuſcunque temporis propter malam fidem. concluſione 215. num. 6.
Gratia ſemper per teſtes probari poteſt. concl. 481. num. 3
Gratia Papæ proficiſcitur viuæ vocis oraculo, adeo, vt non euaneſcat morte concedentis, etiam non confectis bullis. concl. 183. nu. 36.
Gratia Papæ, vel Principis non probatur, niſi per ſcripturam. concluſio. 269. num. 15.
Gratia ſubcollectoris Apoſtolici, qui deputatus à collectore, & ab inferiore, poteſt teſtibus probari. concluſio. 316. num. 1.
Gratia ſubcollectoris Apoſtolici deputati à collectore, poteſt probari per teſtes. concl. 491. num. 15.
Grauiſſimum ſcelus diuinam offendere maieſtatem. concl. 194. num. 24.
Georgius Pontifex Maximus dum Abbas eſſet, omnes monaſterij res pauperibus erogauit. concluſio. 277. num. 8.
Gregorij Pontificis Maximi, in elargiẽdo eleemoſynam cuidam naufragium paſſo frequẽter petenti, inſigne pietatis, & benignitatis exemplum. ibidem num. 9.

H

Habens contra ſe iuris præſumptionem tenetur probare. concluſio. 75. num. 5.
Habens rem cum concubina alterius, quæ nomen honeſtæ mulieris non perdiderat, committit ſtuprum, & punitur. concluſione 341. numero 18.
Habens mandatum ad recipiendum præiudicat domino, & illum obligat etiam per cõfeſſionem de recepto. concluſio. 361. num. 3.
Habens literas exprimentes prouideri de beneficio aſſignari clericis ſecularibus conſueto, ſufficit probare, quod vltimus ſtatus fuerit ſecularis, licet nõ probetur quadragenarius, nec decennarius. concl. 171. nu. 12. & quando procedat num. 19.
Habens poſſeſſionem habet præſumptionem, vt præſumatur ſe credere eſſe dominum. cõcluſ. 539. num. 12.
Habenti ædificium in flumine publico, & ex eo aquam ducenti ad prædia irriganda, non poteſt alius eum impedire, vel quid facere, per quod ei tale commodum auferatur. concluſ. 113. num. 5.
Habitans in domo communi cum ſocio cenſetur eam habitare propter ius, quod in ea habet, nec poteſt ſocius petere ſibi penſionem pro dimidia parte habitationis, ſi fuerit abſens. concluſio. 44. num. 28.
Habitare qui ſtatim vbi vrbem cœpit, proteſtatus fuit, ſe velle in ea domicilium conſtituere, abſque mora incolatum acquirit. concl. 534. num. 3.
Habitatio domus obligatæ pro dote materna non præſumit aditionem. concluſione 44. numero 26.
Habitatio domus paternæ probat aditionem. concluſio. 44. num. 22.
Habitatione domus communis non videtur quis hæreditatem adire. concluſione 44. numero 27.
Habitus religionis quare deferri debet deſuper omnes veſtes. concluſio. 151. num. 2.
Habitus ex delatione cooperti multi monachi hodie excommunicati ſunt, & apoſtatæ. concluſio. 112. num. 6.
Habitus, & reputatus in dignitate, vt pro legato, ſi non habuerit titulum legitimum geſta per eum non tenent. concluſione 188. nu. 16.
Habitum coopertum portãs habetur, ac ſi non deferret. concluſio. 112. num. 1.
Hæreditas aſcendentium naturali ratione deſcendentibus eſt debita. concluſione 136. numero 2.
Hæreditatis quando agitur petitione, non requiritur probatio dominij auctoris, ſed tantummodo rem fuiſſe in bonis defuncti. concluſio. 537. num. 16.
Contrarium, num. 17.
Hæreditatis in petitione ſufficit probare teſtatoris poſſeſſionem, ſeu etiam detentionem, concluſione 189. num. 4.
Hæreditatis qui minus portionis poſſederit, non cenſetur propterea ius ſuum remiſiſſe. concluſione 516. num. 9.
Hęreditatem adire videtur pater pro filijs, & ipſi filij ſi diſtribuunt veſtes, vel mundũ vxoris, vel matris charitate erga Deum. concluſione 44. numero 46.
Hæreditatem maternam nomine infantis præſumitur adire vir, ſi dotem aut vxoris hæreditatem per annum retineat. concluſio. 44. numero 52.
Caſus prædictus dubius eſt per Doctores contrarium ſentientes. ibid. num. 53.
Hęreditate delata alicui, qui reperitur aliquam rem hæreditatis poſſidere, præſumitur iure hæreditario poſſidere. concluſione 45. numero 34. & 45.
Hæres prætextu non facere actum animo hæreditatem adeundi, non inducit repudiationem, ſed tantum declarat, ex illo actu nolle adire. concl. 47. num. 14.
Hæres donatoris, ſi eſt talis hæres, cui teſtator cõpellatur relinquere, admittitur ad allegãdum, & reuocandum, quod factum fuit in fraudem, probando ea, quę requiruntur. concluſ. 557. num. 13.
Hæres ſi talis eſt, cui defunctus non cogatur relinquere, non poteſt allegare fraudem, nec venire contra donationem. ibid. num. 14.
Hæres extraneus non poteſt hæreditatem adire, niſi certus ſit de viribus teſtamenti. concl. 45 num. 54.
Et præſumitur ſcire in teſtamento contenta. ibidem.
Hæres etiam ſuus poſt immixtionem præſumitur ſcire teſtamentum, & ipſum vidiſſe. ibid. numero 55.
Hæres requiritur, vt poſt inuentarium repudiet, vel adeat. concl. 48. num. 3.
Hæres fundatam habet intentionem ex inuentarij ſcriptura. concl. 205. num. 21.

Hæres

Heres præſumitur deſcripſiſſe omnia bona in inuentario, aliuquin præſumitur deliquiſſe, quod non eſt dicendum. concluſione 305. numero 8.
Hæres, ſi ex inſpectione inuentarij oſtendit tantum eſſe in bonis, probat. concluſio. 205. numero 23.
Hæres damnum paſſus, per iuramentum non poteſt probare damnum, quando defertur ab homine. concluſ.471.num.10.
Hæres debet exonerare animam defuncti. concluſ.359.num.19.
Hæres opponens ex perſona defuncti auditur in cauſa appellationis. concluſione 118. numero 24.
Hæres ſimpliciter inuentarium conficiens non dicitur adire, ſecus ſi vt hæres conficiat, etiā ſi hæredum non nominet, ſed à notario fuerit ſcriptus. concluſ.48.num.4.
Hæres ſi ſcribit ſe hæredem talis, facit conſtare de illius conſenſu circa illam hæreditatem. concluſio. 183.num.25.
Hæres præſumitur adiuiſſe hæreditatem poſſidens bona hæreditaria, ſi communis eſt hominum opinio, illam eſſe damnoſam. concl. 45.num.57.
Secus ſi opulenta ab omnibus exiſtimatur, ibid.num.57.
Hæres rei precario conceſſę, niſi recuperationē renocet à poſſidente, cenſetur vti ea patientia, & animo, qua vſus eſt ille primus. concl. 188.num.23.
Hæres in dolo præſumitur, qui rem hæreditariam emit a creditore propter vinculum fraternitatis. concl.531.num.92.
Hæredi aſſerenti bona non ſufficere creditur, quando tantummodo agitur de pretio rerum, non autem quando agitur de æſtimatione bonorum. concluſ.205.nu.19.
Hæredes damnum paſſi, ſi rem explorate perſpectam habeant per iuramentum damnum probare poſſunt. concl.471.num.11.
Hæredes in dubio præſumuntur extare. concl. 40.num.10.
Hæredes non poſſunt declarare animum defuncti. concluſ.1: 0.num.17.
Hæredes prælati ſi reperiuntur in poſſeſſione bonorū per eū acquiſitorum eccleſię incumbit probare, illa fuiſſe quęſita de bonis eccleſiæ, & econtra, ſi eccleſia eſt in poſſeſſione, hæredibus prælati incumbit onus probandi illa fuiſſe acquiſita de bonis proprijs prælati. concluſ.201.num.3.
Hæredes damnum paſſi iurare poſſunt, & per iuramentum damnum illatum probare. concluſ.471.num.9
Hæreſis in crimine omnes teſtes, etiam inhabiles admittuntur, & ſic in crimine læſæ maieſtatis. concluſ.462.num.9.
Hæreſim & irregularitatem in dubio tutius eſt præſumere, ſi agitur ad imponendam pœnitentiam pro vtilitate animæ. concluſio.495. numero 8
Hæretico pœnitenti, & renuncianti, hæreſes iudices parcere debent, ſed apoſtatantibus pœnitentibus non quoad pœnam temporalem. concluſ.112. nu.28.
Hæretici, vel iudæi à iuramento arcentur, quoniam eſt veriſimile, illos peieraturos. concl. 567.num.4.
Hæretici, vbi alij teſtes haberi non poſſunt, admittuntur. concl 464.nu.13.
Contrarium ibi, & num.ſeq.
Hæretici in teſtimonium admitti non poſſunt, cum hodie omnes ſint infames. ibidem numero 12.
Hæreticos mortuos contra proceditur, vt damnetur eius memoria. concluſione 112. numero 19.
Hæretici multi catenis circumuincti dum cremarentur, canere non ceſſarunt, donec mors vocem abrumperet. concluſione 262. numero 14.
Hęretici permulti crudeliſſimum genus mortis perpeti non dubitarunt potius, quàm à peruicacia ſua hæretica opinione diſcedere. concl.262.nu.12.
Hęretici Anglici cuiuſdam impium facinus; qui etiam viuus igni torreri, quam à nefaria hæreſi deſiſtere maluit, concluſion. 262. numero 16.
Hegeſiſtratus Elæus ferratis ſoleis vinctus dimidium pedem præcidit, & exemptus compedibus, ſubruto muro periculum effugit, deceptis excubitoribus. concluſ.266.nu.7.
Hiſtoriæ in multis ignorantium indocunt. conclu. 287.num 6.
Homicidium commiſſum à nobili Cremonenſi in vinculis detento non potuit probari ab alijs, qui in carceribus detinebantur. conclu. 268.nu.2.
Homo de vniuerſitate non poteſt pro ea teſtificari, ſi illud pro quo teſtificatur, ſingulorum commodum concernit. concluſion. 395. num.14.
Homo non pręſumitur iactare ſuum. quæſt.10. numero 24.
Homo intenſo calore promotus non eſt in plenitudine intellectus. concl. 346.nu.21.& cōcluſ.350.num.21.
Homo nouus fingitur, qui ab iniquo viuendi genere deſiſtit, & reuertitur ad bonum. concluſ.465.num.12.
Homo ſæpe ingreditur domum ſine voluntate mulieris. concluſ.61.num.8.
Hominis vita breuior temporibus noſtris quàm fuit olim. concluſ.421.num.8.
Homini bonæ famæ, & opinionis creditur per iuramentum, ſecus ſi ſit malæ, & homo leuis. concluſ.94.num.18.
Homini quod naturaliter ineſt ſemper ineſſe præſumitur. quæſt.10.num.39.
Homines quodammodo inter ſe conueniunt in forma pedum. quæſt 8.num.22.
Homines de vniuerſitate erunt idonei teſtes quando in cauſa vniuerſitatis eſt quæſtio de molendino, vel de alijs rebus quarum vtilitas in commune peruenit. concluſione 395. numero 23.
Homines de vniuerſitate pro eorum vniuerſitatibus deponere poſſunt, licet reportarent commodum in vniuerſo. concluſione 395. numero 21.
Hominum natura eſt, vt ſua placeant. quæſt.16. numero 7.
Hominibus in puniendis minus mali eſt, in clementia, ac lenitate inclinare, quàm in ſæuitia, & acerbitate. quæſt 9 num.30.
Hominibus incerta ſunt Dei iudicia. quæſt. 4. numero 8.
Honeſtas perſonæ non facit, vt ſibi credatur in præiudicium alterius, & præſumptio bonitatis non attenditur, quando agitur de præiudicio tertij. concluſ.36. num.14.
Honeſtas, & dignitas perſonæ non ſufficit, vt ſibi ſoli credatur in alterius pręiudiciū. concluſ. 35.num.11.
Honeſtas viri facit præſumi pro ſe. concluſio. 4.num.23.
Horreum, & magazinum idem ſunt. concl. 210. numero 6.
Hortus cuotiguus eſt de pertinentijs domus, qui tanquam pars eius ad domum dicitur de domo, & eius pars, & quando. concluſio.14. numero 10.
Humeros qui mouet ſine inclinatione capitis videtur magis dubitare, quàm affirmare. concluſio.417.num.32.
Hypothecaris dat ius in re, & ista debent conſtitui ab eo, qui dominium habet, vel eius voluntatem. concluſio.456.num.2.
Hypothecaria non confert titulum habilem ad dominij acquiſitionem, nec ad vſum capiendum, ſed ſolum ad obtinēdum poſſeſſionem. concluſio.456.num.13.

I

IDentitas in criminalibus non præſumitur. concluſio.496 num 6.
Ignorantia tolerabilis non datur in id, quod in facto proprio narratur. concluſione 325.numero 25.
Ignorantia paterni teſtamēti pręſumitur. concluſio. 45.num.50.
Et quomodo procedat. num.53.& num. 55.
Ignorantia eſt actus priuationis habens negatiuam annexam. ibid.num.51.
Ignorantia probatur iuramento. concluſio.45. numero 48.
Ignorantia in dubio præſumitur. concluſ.120. num.3.& concluſ.162.num.19.
Ignorantia regulariter pręſumitur. concl.444. numero 13.
Ignorantiæ præſumptio ceſſat, ſi ſententia lata eſt contra pręſentem vel abſenti intimata fuit. concluſio.120.num. 6.
Ignorantia creditoris de idoneitate debitoris poteſt probari per iuramentum. concluſ.45. numero 3.
Illegitimi ſine Summi Pontificis gratia beneficia obtinere nequeunt. concluſione 313.numero 18.
Immunitatem qui petit cenſetur ſubiectionem fateri, quæ vera, vbi quis confitendo poteſt ſibi pręiudicare. concluſione 13.num.4.vide contra num 5.
Impedimentum proſequendi appellationem probari poteſt per proprium iuramentum. concluſ.116.num.13.
Contrarium, ibid.
Impedimentū quando & quomodo poſſit probari per iuramentum. concluſione 166. numero 15.
Impedimentum ſi eſt difficilis probationis, probatur per iuramētum, etiam quando tractatur de magno præiudicio. ibidem numero 16.
Impedimentum in dubium reuocatur, an appellatio ſit deſerta. concluſ.117.num. 11.
Impedito proſequendi appellationem non defertur iuramentum in ſupplementum etiam ſi impedimentum probatum ſit per vnum teſtem. concluſione 116 num.14.
Impenſæ à matre factæ filio pro alimentis, quando eſſent magnæ, tunc poſſent repeti. concluſione 554 num.90.
Imperatoris dicto ſtatur, aſſerenti de notorio delicto, & inexculpabili conſtare, prout Papæ concluſio.139.num.16.
Impetrans non arctatur ad probandam diſpenſationem, quando per triennium fuerit habitus pro diſpenſato. concluſ.522.num.5.
Contrarium, num.6.
Impetrans beneficium vacatum per aſſecutionem alterius à deciſ. Rot. in antiquis. 72. de reſcript. aſtringitur in ſupplicatione porrecta Papæ facere mentionem de annali poſſeſſione ſecundi beneficij. concluſione 183. numero 4.
Impetrans beneficium tanquam ſeculare, ſufficit probare, quod per decem annos tantum per ſeculares fuerit adminiſtratum, & quando procedat. concluſione 172. num.1. 13.& 14.
Impetrans poſt menſem etiam re integra, non poſt acceptare. concluſio.133.num.3.
Impetrans præbendam primo vacaturam, & contrahens matrimonium, ſi vxor moriatur, & deinde vacet præbenda, non poteſt tunc eam acceptare concluſio. 182. num. 6.
Impetranti beneficium, & narranti illud pluribus modis vacare, ſufficit vnum modum probare. concluſio.325.num.6.
Impetranti ſufficit, quod epiſcopus ſit in quaſi poſſeſſione conferendi beneficium impetratum. concluſione 173.num.4.
Impetranti incumbit onus probandi aliquid eſſe factum ex certa ſcientia. concluſio.182. numero 1.
Impetratio beneficij nō valet, ſi matrimonium non eſt completum. concluſione 182. numero 8.
Impetratio ſuſtinetur ratione ſolius vſus. concluſione 172.num.13.
Impius, inhumanus, ac reprehēſibilis eſt frater, qui fratrem ſecum habitantem, ac infirmitate periclitantem deſeruit. concluſio. 186. numero 6.
Implere, oſtendere, monſtrare, ſignificare, docere, atque detegere ſæpiſſime à Iureconſultis vſurpari pro verbo probare. quęſtio. 3. numero 9.
Impoſitio alicuius clauſulæ inſolitæ cum iuramento fraudem præſumit. concluſio. 184. numero 29.
Impubes, vel carēs genitalibus naturaliter non poteſt adulterium committere. concluſione 64.num.14.
Imputatus de blaſphemia ſemper admittitur ad probandum contra teſtes, quicquid volt, prout in alijs criminibus. concluſio. 194. numero 17.
In dubio debemus interpretari meliorem partem.q.10.num.19.
In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. q 5.num.17.
In antiquis nulla eſt melior probatio, quam illa quæ fit per inſtrumentum. concluſio.540. numero 13.

Io præ-

Digitized by Google

In præſcriptione magis identitas, vel diſparitas domicilij quàm perſonæ præſentia corporalis, vel abſentia attenditur. concluſione 7. num. 1. & 2.

In dominium non ſolum titulum, ſed auctoris dominium probare oportet, aliter obtineri cauſa non poteſt. concluſio. 535. nu. 2.

Inanimata re nihil nobis acquiri poteſt. concl. 543. nu. 16.

Incarceratus teſtis poterit adhiberi in teſtamēto ad pias cauſas, etiam ſi ſit contruſus in carcerem pro maleficio. concluſio. 268. nu 9.

Incendium, & furtum ſolent committi ſine culpa. concl 468 nu. 5.

Incendium licet præſumatur ortum culpa habitantium, tamen talis culpa præſumitur leuiſſima. ibid. nu. 6.

Incendium præſumitur factum culpa inhabitantium, niſi conductus ipſe probet incendium abſque ſui culpa, vel ſuorum, pro quibus tenetur, proceſſiſſe. concluſ. 467. nu. 8

Incontinenti dicitur id factum, ſi eodem die venditionis, vel ſequenti ſolutum fuerit pretium, licet in alio loco. concluſione 439. num. 18.

Indicium furti per veſtigia, & ſigna pedum, infirmum eſt, & ad torquendum non idoneum, niſi alijs ſignis fuerit munitum. quæſtio. 8. num. 23.

Indicium dicitur ſignū alicuius maleficij commiſſi vel alterius rei de qua agitur, quæſtio. 25 num. 1.

Indicium eſt notabile ſignum maleficij, vel alterius rei, ad ipſius veritatem habendam. ibi. num. 3.

Indicium eſt demonſtratorium adminiculum ad veritatem eruendam. ibid. nu. 3.

Indicium minus eſt, quam ſemiplena probatio. ibid. num. 4.

Indicium à legum latoribus varijs modis nominari ſolet, & quibus. ibid. nu. 5.

Indicium duplex eſt, ſemiplenū, ſeu dubitatum & plenum aut indubitatum, quæſtio. 25. numero 9.

Indicium ſemiplenum eſt præſumptio fortiter mouens animum ad aliquid credendum vel non credendum. ibid. num. 10.

Indicium plenum eſt demonſtratio rei per ſigna ſufficientia, per quæ animus in aliquo tanquam non exiſtente vero quieſcit, & inueſtigare non curat. ibid. num. 11.

Indicium probatur per vnum teſtium de conſpectu de maleficio immediate deponentem, ibid. num. 12.

Indicium ex mendacio doloſo ſit ad torturam. concl. 531. nu 19.

Indicia perſpicua quæ ſint, cum ius non declaret, ſtatur arbitrio iudicis. concluſione 150. num 20.

Indicia interdum ad condemnationem ſunguntur. q. 25. nu. 14.

Indicia an ſatis ſint ad torturam iudicis arbitrio relinquitur. ibid. nu. 15

Indicia ex quibus probatur dominium, quæ ſint. concl. 538. nu 3.

Indicia nonnunquam vocantur ſuſpiciones, q. 25. num. 6.

Indiciorum aliqua ſunt leuia, nonnulla grauia, & quædam grauiſſima, & de ipſarum formarum vi atque natura vide remiſſiue. q. 25. num. 8

per Indicia probantur quæ ſub ſenſum non cadunt. c. 409. nu 3.

Indictio appoſita in primo notarij protocollo an in ſequentibus iudicetur repetita. quæſt. 6. num. 87.

Indictio eſt de ſubſtantialibus inſtrumenti nec ſuppletur per dictionem & cætera. concluſ. 4. num. 25.

Infamia & iniuria dicitur illata debitori ob carcerationem. concluſ. 445. nu. 10.

Infamis contra aliquē non auditur, ni torqueatur. concluſ. 462. nu. 92.

Infames teſtimonium dicere nullo modo poſſunt. q. 5. nu. 18.

Infantia dicitur fundamentum, & iuſtificatio aditionis, quando pater retinet bona vxoris pro infante. concl. 44. nu. 54.

Infantiæ in ætate ignoratur quidquid videtur. concluſ. 394 nu. 4.

Infeudatio potius præſumitur in rebus eccleſiaſticis, quàm in rebus laicorum, concl. 323. num 9.

Infideli teſtificanti non eſt ſtandum. concl. 163. num. 4.

Infirmus non omnis etiam grauiter non dubitat de morte. concl. 361. nu 35.

Inhabilitas vnius teſtis ſuppletur per alterius habilitatem. concluſ. 68. nu 16.

Inhibitus reficiens non attentat. concluſ. 148. num. 25.

Inimicitia grauis præſumitur ex atroci iniuria. concl. 144 nu. 10.

Inimicitiæ ſingulares non excuſant citatum ad locum ſibi propter hoc ſuſpectum, & poteſt mulctari, ſi ſit contumax. concluſione 19. numero 5.

Inimicitiæ regulariter non præſumuntur, niſi probentur, tanquam contra ius naturale, & quando excuſent. concluſione 29. numero 2 & 5.

Inimicus male de inimico cogitare ſemper præſumitur eidemque inſidias ſtruere, & nocere continuo. concluſ. 98. nu. 2.

Inimicus etiam conſtitutus in articulo mortis, & recepturus ſanctiſſimum Corpus Chriſti non eſt admittendus in crimine læſæ maieſtatis. concluſ. 462. nu. 32.

Inimicus capitalis nō admittitur in criminibus perduellionis, fraudati cenſus, fraudatæ annonæ, dilapidationis bonorum, ſacrilegij, & ſimoniæ. concl. 464 nu. 21.

Inimicus non capitalis contra inimicum admittitur, licet de illius fide nō nihil detrahatur. concluſio. 462. nu. 34.

Iniquum eſt ſuper cauſa non propoſita iudicare. concl. 36. nu. 56.

Iniuria facta vni de coniunctis, videtur facta alteri, imo omnibus. concl 408 nu. 10.

Iniuria facta vni coniunctorum cenſetur facta toti familiæ. ibid. nu. 11.

Iniuriam ſi duo ſibi inuicem inferant, nullus eorum tenebitur ad pœnam pacis, vel treugæ ruptæ. concl. 72. num. 15.

Iniuſtitia pretij vltra dimidiam quid operetur. concluſio 443 nu. 9.

Inquiſitio tituli fieri poteſt ad libitum à iudice & à ſuperiore. concl. 180. nu. 20.

Inquiſitio tituli generaliter etiam fieri poteſt ex officio iudicis. concl 180. nu. 7.

Inquiſitus de furto ſi habet contra ſe teſtes deponentes, conſueuiſſe committere homicidia, incendia, vel ſacrilegia, non per hoc poterit torqueri, quia requiritur, vt probatio ſit in eodem genere mali. concl 222. nu. 21.

Inſtigator, fautor, & conſultor, qui ſuaſit carceratum, vt aufugeret, punitur eadem pœna, qua punitur, qui aufugit. concluſione 226. numero 17.

Inſtituantur ſi duo in eccleſia Parochiali, adeo vt quilibet eorum conſueuerit omnia facere, quæ ad animarum curam ſpectant, neuter ipſorum cenſetur curatus. concluſ. 468 numero 5.

Inſtitutor feudi admittitur in cauſa feudali ad informationem tantum. concluſione 174. numero 6.

Inſtructio arbitri inducit præſumptionem non probationem. concl. 124. nu. 19.

Inſtrumentum ita vitiat omiſſio ſolennitatis de conſuetudine requiſitæ, ſicut omiſſio ſolennitatis iuris. q. 6. nu. 93.

Inſtrumentum publicum habere debet in abbreuiatura notarij omnes ſolennitates requiſitas. ibid. nu. 94.

Inſtrumentum non vitiat omiſſio ſigni. ibidem num 95.

Inſtrumentum vnum tantū ſufficit in antiquis quoad ipſos contrahentes. concluſione 394. num. 18.

Inſtrumentum vnum de antiquo etiam inter alias perſonas mentionem faciens de confinibus, eos plene probat. ibid. nu. 19.

Inſtrumentum principaliter factum ſuper confinibus ſufficit in antiquis etiam in præiudicium tertij. ibid. nu. 20.

Inſtrumentum à protocollo extractum, non vitiatur ob omiſſionem inſcriptionis diei, ſi in protocollo dies contineatur, q. 6. nu. 85.

Inſtrumentum eſt fundamentum confeſſionis, & ſublato fundamēto cenſetur & ſublata confeſſio. concl. 358. nu. 5.

Inſtrumentum adiuuatur per collationem ſubſcribentium teſtium, vel contrahentiū, quando per teſtis impugnationem ſit ſuſpectum. q 6. nu. 51.

Inſtrumentum, vt vim ſuam obtineat, & non pereat, iudex ſpectare debet. nu. 52.

Inſtrumentum, confeſſionis ſine dubio prodeſt fideiuſſori contra creditorem, & probat veram ſolutionem, & prodeſt ei contra debitorem ad repetendum. concluſione 373 numero 9.

Inſtrumentum cum alio factum contra alium non præiudicat. ibid. nu. 8.

Inſtrumentum confici debet ſecundum conſuetudinem. concl. 4. nu. 20.

Inſtrumentum dotis præſumitur factum ante, quando in inſtrumento primati eſt appoſita vltima hora diei. concl. 574 nu 7.

Inſtrumentum non infringeret, nec vitiaret omiſſio inuocationis diuini nominis. quæſt. 6. num. 81.

Inſtrumentum non redditur ſuſpectum per raſuram chartæ, ſi raſura eſt in præfatione, vel in parte non ſubſtantiali. concluſione 284. num. 2.

Inſtrumentum poteſt reprobari per quatuor, vel quinque teſtes. concl. 461. nu. 5.

Inſtrumentum inſcriptum in charta raſa, aut vili, & ſordida, non eſt de iure falſum. concluſ. 284 num. 4.

Inſtrumentum non facit fidem de his, quæ notarius dicit feciſſe. concl. 283. nu. 3.

Inſtrumentum probat dominium, quando agitur inter eaſdem partes. concluſione 540. numero 17.

Inſtrumentum diu occultum præſumitur ſimulatum. concl. 445. nu. 3.

Inſtrumētum, prodeſt non nominatis in eo. concluſ. 560. nu 4.

Inſtrumentum quando repertum penes debitorem, præſumitur ei redditum per creditorem animo liberandi eum. concluſione 476. num 10.

Inſtrumentum debiti quando eſt apud tertium, non præſumitur ei datum per creditorem animo liberandi. ibid. nu. 12.

Inſtrumentum, in quo aduocatus fuit rogatus teſtis, valet, licet poſtea cœperit patrocinari pro parte, in cuius fauorē eſt inſtrumentum: ſecus ſuper viribus inſtrumenti, ſi de eo dubitetur. concl. 66. nu. 15.

Inſtrumentum publicum ſi deducatur contra præſumptionem iuris & de iure, probat. quæſtio... nu 72.

Inſtrumentum originale quid ſit. quæſtione 6. num. 75.

Inſtrumentum qui confecit, ſi notarium fuiſſe negatur, id conſtare neceſſe eſt. ibidem numero 76.

Inſtrumentum publicum reprobatur per duos, vel tres teſtes, niſi per alios viua voce deponentes adiuuetur. q. 6. num. 54.

Inſtrumentum aduerſarij de vero, & actuali credito præſumitur præceſſiſſe inſtrumentum dotis confeſſatæ. concl. 574. nu 9.

Inſtrumentum ſolenne productum præualet apochæ confeſſatæ. concluſione 109. numero 10.

Inſtrumentum ſi reperiatur continens alienationē rei eccleſiaſticæ, in qua ſuperioris decretum requirebatur, ſi elapſum ſit longum tempus, decretum interueniſſe præſumitur, licet nulla de ipſo facta fuerit mentio. concl. 478 nu. 2.

Inſtrumentum ſumitur pro omni eo, quod cauſam in iudicio deductam poteſt inſtruere, quaſi dicatur inſtrumentum, quia inſtruit. q. 6 num. 101.

Inſtrumentum prius præſumitur confectum fauore piæ cauſæ, vt potius ſit ius ipſius. concl. 456 num. 14.

Inſtrumentum decani & capituli certæ eccleſiæ valet, & ratum eſt, quia præſumitur factum in eccleſia. concl. 295. nu. 2.

Inſtrumentum probat crimen, ſi producitur ad id, vt ille, qui conſenſit inſtrumento, puniatur pœna, cui potuit ſe obligare. concluſ. 460. num. 11.

Inſtrumentum probat crimen quando eſt confectum de voluntate illius, contra quem producitur. ibid. num. 12.

Inſtrumentum quando releuari à protocollo, & in publicum redigi debeat. concluſione 4. num. 14.

Inſtrumentum poſſeſſoris præſumitur prius celebratum, ſi priuatus poſſidet. concluſ. 574. num. 4.

Inſtrumentum datis ſi non habet horam certam, facit præſumere prius factum illud priuati habens horam certam. concluſ. 574. numero 6.
Inſtrumentum publicum, ſiue publica ſcriptura, quæ dicatur. q. 6. nu. 73.
Inſtrumentum pro ſcriptura accipitur, quæ fit ad probationem alicuius rei in futurum faciendam. q. 6 nu. 118.
Inſtrumentum producens illud approbare præſumitur in omnibus etiam aduerſantibus, & per omnia, neque poſtea reuocare, aut erroris cauſam adducere ipſi permiſſum eſt. q. 6. num. 132.
Inſtrumentum debiti apud debitorem repertum non facit plenam probationem ſolutionis, ſed tantum præſumptionem. concluſione 476. nu. 14.
Inſtrumentum, ſi dicatur ratum, & firmum eſſe, & ijs à iure requiſitis fuiſſe compoſitum, firmius eſt in probatione, quia in ſcriptis cōficitur, nec inuerti, nec immutari poteſt, quin dolus fraus vel aliqua dignoſcatur. q. 6. nu. 23.
Inſtrumentum caret ſua validitate ex eo, quod teſtes ipſum oppugnant. ibid. nu. 37.
Inſtrumentum non probat, niſi teſtes habeat in eo deſcriptos. ibid nu 38.
Inſtrumentum originale mandati procuratoris in actis dimitti debet, alioquin non facit fidem. q. 6. nu. 152.
Inſtrumentum mandati ſi eſt ſimplex, dimitti debet in actis, ſed ſi plura complectitur capita, & mandata ad plures cauſas, tūc producenti originale reddi debet, & illa particula, quæ ad mandatum facit, in acta regiſtrari. ibid. num. 159.
Inſtrumentum notarij demortui probatur per comparationem ſcripturarum. concluſ. 4. numero 11.
Inſtrumentum præſumitur falſum, ſi deprehenditur varietas, cum primo eſſet ſcriptum vnum, & poſtea illud raſum, & aliud ſcriptum. concluſ 259. nu. 5.
Inſtrumentum licet habeat ſubſcriptionem & ſignum, non lectum parti, non probat. concluſ. 4. nu. 18. & 26 & an locum loci habere debeat, nu. 25.
Inſtrumentum ſemel aſſumptum in formam publicam, & aſſignatum parti ex eo, quod ibi ſcriptum ſit in margine, factum & aſſignatū, non poteſt reaſſumi, mortuis omnibus. concluſ 113. nu. 11.
Inſtrumentum teſtamentarium ſignis ſubſcriptum non valet. concluſ 288. nu. 6.
Inſtrumentum collatoris ordinarij fidem facit. concl. 515. nu. 3.
Inſtrumentum quando non habet clauſulam, actum, &c. annum, vel locum, nō probat. concluſ. 4. num. 26.
Inſtrumentum debiti eſſe redditum per creditorē debitori, probari debet per quinq; teſtes. concluſ. 476. nu. 5.
Inſtrumentum tam ad ſubſtantiam obligationis quàm probationis, debet omnino inſcriptis eſſe completum. concl. 4. nu. 3.
Inſtrumentum defectiuum propter defectum ſolēnitatis nullum effectum probationis producit. concl. 358. nu. 3.
per Inſtrumentum non probatur Titium percuſſiſſe, etiam ſi notarius rogetur in ipſo acto percutiendi, niſi quādo notario eſt commiſſa inſpectio vulnerum, qui videret, & inſtrumentum conficeret. concluſione 499. numero 2.
Inſtrumentum ſcienter recipiens, in quo conſtituitur procurator, tacite ad officium illud ſe obligat, nec illud amplius recuſare poteſt. concluſione 121. nu. 11.
Inſtrumenti prærogatiua eo vſque ſtat, donec aliquid probabile, & rationi conſentaneum contra ipſum fuerit probatum. quæſtion. 6. num. 24.
Inſtrumenti probatio perfecta, atque plena eſt, nec corrorri debet per incertam, & dubiam teſtium depoſitionem. ibid nu 42.
Inſtrumenti mentio ſi fiat in ſtatuto, teſtes in eo comprehenduntur. quęſtione 6. nu. 103.
Inſtrumenti fides corruit, non ſolum cum plures: ſed etiam cum vnus ex teſtibus negat ſe inſtrumento interfuiſſe, maxime ſi alij plurimi teſtes obmuteſcant, vel non ſuperſint. q. 6. nu. 50.
Inſtrumenti appellatione, quæ comprehendantur, & nomine id quibus modis capi poſſit. q 6 nu. 99.
Inſtrumentum appellatur charta ipſa continens id, quod partes faciunt. quæſtione 6 numero 124.
Inſtrumenti appellatione comprehēditur quælibet priuata ſcriptura, quæ fidem faciat, ſecus, ſi fidem non faceret. ibid. nu. 125.
Inſtrumenti appellatione in ſtatutis ſcriptura priuata non continetur. ibid. nu 126.
Inſtrumenti, vel ſcripturæ in iudicio productæ poteſt pars proferens in actis relinquere copiam collationatam & penes ſe originale retinere, ne in actis perdatur, vel ſurripiatur. q. 6. nu. 157.
Inſtrumenti productio ſi fiat in fine termini, rata eſt, etiam parte non accerſita. quæſt. 6. numero 153.
Inſtrumenti de debito amiſſi ſubſtantia probari poteſt per teſtes & tenor ipſius inſtrumenti, quo probato, probatur debitum. concluſio. 479. nu. 4.
Inſtrumenti præſentatio poteſt etiam in die feriato fieri, cum ſcripturas in iudicio adducere non ſit actus ad iudicium ſpectans. quæſt. 6. nu 155.
Inſtrumenti amiſſi nō eſt opus petere refectionem, quando creditor vult agere, & eius creditum probare per teſtes. concluſione 32. num. 28.
Inſtrumenti appellatione non complectitur priuilegium, niſi propriam vim verbi inſpiciamus. q. 6. nu 121.
Inſtrumenti ſub nomine quæ redigantur. ibid, num. 122.
Inſtrumenti appellatione continentur teſtes, & quomodo. q. 6 nu. 102.
Inſtrumento apponi debent ea omnia, quæ pro eius ſolennitate poni conſueuerunt. quæſt. 6. num. 97.
Inſtrumento ſi aliquid prætermiſſum fuerit, id ipſum per notarium poterit adiungi etiam poſt confectum, dummodo probetur, ita fuiſſe cogitatum tempore contractus, ibidem numero 98
Inſtrumēto in iudicio producto, poteſt pars aduerſa ſe ſiſtere coram iudice, & ipſum rogare, vt illum, qui inſtrumentum protulit, roget, velit, necne, eo vti, quod ſi ille aſſerat, nō poterit poſtea euitare, quin ſibi irrogetur pœna falſi, ſi de falſo arguatur inſtrumentum. q 6 nu 160.
Inſtrumento ſtandum eſt, niſi contra probetur. concl. 298 nu 8.
Inſtrumento teſtes debent eſſe inſcripti. qu. 6. num. 29.
Inſtrumento locus, in quo celebratum fuit, neceſſario ineſſe debet, & non ſolum in genere vt dictum Romæ, ſed in ſpecie, vt in domo illius, vel iſtius, alioquin eius omiſſio inſtrumentum labefactare poterit. ibidem numero 10.
Inſtrumento non eſt neceſſarium, vt locus loci particulares exprimatur. ibid. nu 11.
Inſtrumento notarij ſignum apponi debet. ibi. num. 12.
Inſtrumento protocollato exiſtenti in principio libri notarij, ſi adſit inſcriptus annus Domini, qui in cæteris inſtrumentis ſit omiſſus, idem in omnibus alijs ſubſequentibus intelligitur repetitus. q. 6. nu 84.
Inſtrumento notarij imperialis ſtandum eſt, ſi contra illud non opponitur. concluſ. 270. numero 9.
Inſtrumento apponi debet currens indictio. q. 6 nu. 86.
Inſtrumento fides non adhibetur, niſi appareat ſcriptum manu notarij de eo rogati. concl. 4. nu 10.
Inſtrumento narranti ſolennitatem cauſæ cognitionis in alienatione rei eccleſiaſticæ interueniſſe, non creditur ſine alijs probationibus. concl. 75. nu. 15.
Inſtrumento potius eſt credendum, ſi notarius bene audit, & nullæ in eo inſint raſuræ, neque ſuſpicio, & teſtes ipſum oppugnantes viliſſimi ſint. q. 6. nu. 63.
Inſtrumento derogatur, ſi tabellionis fides non admodum eſt probata, vel in ſe aliquam ſuſpicionem contineat, & teſtes ipſum oppugnantes ſunt omni exceptione maiores, ibid. num. 64.
Inſtrumento licet aſſeratur, oblato libello, & lite conteſtata, non per hoc talia verba probant litem conteſtatam. concluſione 283. numero 4.
Inſtrumento ſi quis dixerit, mutuaſſe centum Fabio, quæ ego apud eundem depoſueram, ex tali inſtrumento, & confeſſione me etiam abſente depoſitum probatur. concluſio. 347. num. 35.
Inſtrumento inter cætera requiritur annus Domini noſtri Ieſu Chriſti. q. 6. nu 78.
Inſtrumenta ad producendum termino dato non poſſunt produci teſtes. q. 6, nu. 112.
Inſtrumento publico quæ requirantur. quæſt. 6. num. 80.
Inſtrumenta per tabellionem confecta, & in iudicio acta, publica ſolent appellari inſtrumenta, & plenam fidem faciunt, quæſtion. 6. num 77.
Inſtrumenta antiqua, etiam ſi eſſent propter aliud confecta, probant dominium. conc. 540. num. 14.
Inſtrumenta fundi quæ ſint. quæſtione 6. numero 100.
Inſtrumenta plura de antiquo habent vim probationis famæ. concl. 429. nu 9.
Inſtrumenta plene probant in antiquis, licet ſint inter alios extraneos facta. concluſ. 394. num 9.
Inſtrumenta vſque ad concluſionem in cauſa excluſiue produci poſſunt. q. 6. nu. 134.
Inſtrumenta produci poſſunt non ſolum in termino probatorio de iure cōmuni, ſed etiam quandocunque poſt, vſque ad concluſionem in cauſa excluſiue. ibid. nu. 135.
Inſtrumenta an ante litem conteſtatam produci poſſint, vide remiſſiue. q. 6. nu. 138.
Inſtrumenta recenter produci poſſunt, etiam in cauſa appellationis ſi noua ex interibus emergentia oriuntur capita. ibid nu. 130.
Inſtrumenta nouiter reperta, & teſtes poſt concluſum in cauſa admittuntur, vide ibi contrarium. concl. 134. nu 4.
Inſtrumenta quouſque poſſint produci, q. 6. num. 130.
Inſtrumenta facta à notario, qui non erat, non valent. concluſ. 317. num. 12.
Inſtrumenta duo ſi ſunt confecta ab eodem notario, tunc in ordine protocolli illud, quod eſt prius ſcriptum, præſumitur prius confectum. concl. 574 nu. 8.
Inſtrumenta produci non poſſunt vltra certum terminum per ſtatutum determinatum. q. 6. num. 143.
Inſtrumenta guarentigiata habent vim ſententiæ, & rei iudicatæ. concluſ. 391. nu. 4.
Inſtrumenta duo inter tertias perſonas nō ſufficiunt, quia per eadem non probatur fama, & communis opinio. concluſione 394. numero 17.
Inſtrumenta plura de antiquo habent vim probationis famę. Probatio per famam in antiquis ſufficit, etiam ſi agatur de graui præiudicio. concluſione 245. nu. 5.
Inſtrumenta, & chirographa creditorum pro penſione domus non cenſetur obligata domino. concl. 210. nu. 19.
Inſtrumenta plura antiqua in quibus aliquid continetur, ſi varia ſint inter ſe, ſtandum eſt pluribus numero, vel melioribus. concl. 394. num. 26.
Inſtrumenta producta in principio cauſę ſimul cum libello, ſi iterum non producantur in termino probatorio non probant. q. 6. numero 145.
Inſtrumenta dummodo antiqua ſint, licet enunciatiue, & aſſertiue mentionem de finibus faciant, & propter aliud acta ſint, confinia tamen probant concluſ. 394. nu. 2.
Et quando plene, ibid.
Inſtrumenta antiqua dicuntur, ſi hominum memoriam excedunt. ibid. nu. 3.
Inſtrumenta de recenti inter alios confecta, & enunciatiua nō probant, licet ſint plura. concluſio. 394. nu 22.
Inſtrumenta produci poſſunt vltra præſcriptum à iudice terminum re adhuc integra, & incorrupta. q. 6. nu. 150.
Inſtrumenta, vel ſcripturæ cum in iudicio producuntur in vim probationis, pars vocari debet, vt ipſarum præſentiam videat, alioquin ſcripturæ nullam fidem facerent. ibidem numero 151.

Inſtru-

Digitized by Google

Inſtrumenta ſi in iudicio proferuntur, vt Index inſtruatur, nulla partis citatio exigitur. quæſt. 6. numero 152.

Inſtrumenta plura ſi habent originem ab eiſdem perſonis, cenſentur vnum eſſe inſtrumentum, & non plura, & ſic non probant eorum verba enunciatiua. concl. 394. numero 14.

Inſtrumenta ſi omnia inueniuntur confecta ab vno notario, qui ſemper eodem modo ſcripſit circa conſimilia, non probant. ibidem numero 15.

Et etiam ſi à diuerſis notariis ſcripta ſint ſemper pro eadem perſona, vnum tantum inſtrumentum cenſetur. ibid.

Inſtrumenta quando vni, & alteri rei adaptari poſſunt, ratione incertitudinis, vel eorum varietatis dici poſſet nullam eis fidem adhibendam. concl. 394. num. 28.

Inſtrumenta enunciatiua, quando agitur de magno præiudicio, non proſunt contra tertium. ibid. nu 29.

Contrarium, num. 30.

Inſtrumenta enunciatiua ſiue agatur de modico, ſiue de magno præiudicio, plene tamen probant. ibid. nu. 30.

Inſtrumenta enunciatiua quando agitur de magno præiudicio contra tertium, non plene probant, ſed ſemiplene tantum. ibidem numero 31.

Inſtrumentorum appellatione propriè continentur chartæ, in quibus negotia deſcripta ſunt, quæ conficiuntur a tabellionibus. quæſt. 6. num. 123.

Inſtrumentorum productio ante litem conteſtatam fieri non poteſt. quæſtione 6. numero 146.

Inſtrumentorum productioni alijſque probationibus ſi fuerit renunciatum, tunc inſtrumenta produci non poſſunt. quæſtione 6. numero 131.

Inſtrumentorum fides in exercendis litib. eandem vim obtinet quam teſtium depoſitio. q. 6. num. 12.

Inſtrumentorum, & teſtium vis quoad probationis effectum eadem eſt, ſed in probandi modis, atque rationibus multum differunt. ibid. num. 14.

Inſtrumentis magis creditur, quàm teſtibus. ibidem num. 15.

Inſtrumentis nomen Imperatoris in locis, qui eius imperio ſubditi ſunt, & Summi Pontificis in Eccleſiæ terris ineſſe debet. quæſtio 6 num. 88.

Inſultatus ſi occiderit illum, qui auxiliabatur inſultantem, præſumitur id feciſſe, vt ſe ipſe tueretur. concl. 489 nu 12.

Inſultatus ſicuti propter bonorum defenſionem percutere poteſt, ita propter vitandam iniuriam, quæ reſpicit perſonam, id facere poterit. concl. 489 nu 8.

Inſultatus non debet expectare, quod vulneretur, ſed debet ipſe incipere. concluſione 489. num. 3.

Intellectus, l. quintus. ff. de donat. inter vir. & vxor. concl 214. nu. 10.

Intellectus § ſi quis abſente. l. certū. ff. de conſ. concl 347 nu. 20.

Intellectus Alexand. conſ. 11. lib. 1. cōcluſ. 254. num. 33.

Intellectus ad Bart. in l final. C. vnde vi. cōcl. 215. num. 10.

Intellectus § ſi quis abſente. concluſione 348. num. 42.

Intellectus l. quintus. de don. inter vir. & vxor. concluſione 30 nu. 2. & 4.

Intellectus Gloſſ. in cap. tua nos. de ſponſ. in verb. qualiter conſtituerit, quem vide per totum vſque ad numerum 9. concluſione 377. num. 8.

Intellectus Cardin. in cap. Paſtoral. in vlt. quæſtion. de fide inſtrumentor. concluſio. 484 numero 12.

Intellectus l. ſtigmata. C. de Fabr. lib. 12. ibi concluſ. 157. nu. 5.

Intellectus gl. in l. 1. C. vbi cauſ. ſtat. & l. ingenu. §. poteſt. ff. de liber. cau. concluſione 231. numero 5.

Intellectus D. Inn. in c. qualiter de accu. & glo. in l. ob crimen. §. ſi de teſti. concl. 52. numero 2 & 3.

Intellectus tex. in cap. licet canon. de elect. in 6. concluſio. 183. nu. 46.

Intellectus l. ſed & ſi poſſeſſori § fin. ff. de iniciur. q. 9 nu. 2.

Intellectus ad Bartol. in l. vlt. C. vnde vi. concluſ. 224. nu. 10.

Intellectus l. comparatiuncæ. concluſio. 330. num. 13.

Intelligentia Feli. in c. cum à nobis, quam amplia, limita, & diſtingue, vt ibi, vſque ad nu. . . concl 124. nu. 44.

Intelligentia verborum in rebus veneireis, ibi commiſſiue. conc. 64. nu 4.

Intelligentia Rot. deciſ. 316 & Philip. Franch. in cap. bonæ concluſio. 120. nu. 7.

Intelligentia text. in l. conſiliarios. C. de aſſeſſor. concl. 498. nu. 7.

Intelligentia noua datur deciſ. Rot. Rom. 335. nota cum poſt, in antiquis. concluſione 1. numero 7.

Intendens vigore priuilegij vti conſinibus debet ipſis in priuilegio tenetur probare de iure ſui auctoris. concl. 401. nu. 7.

Intentans remedium retinendæ non tenetur probare titulum ſui beneficij etiam quod ſit iniuſta poſſeſſio, & contra l. dummodo poſſideat titulo colorato, ſed probare de antiquiori poſſeſſione, etiam quod aduerſarius habeat iuniorem cum titulo acquiſito poſt illam antiquam poſſeſſionē. concluſio. 181. num. 17.

Intentio allegantis quem diſceſſiſſe ſine filijs, fundata eſt de iure communi eo ipſo, quod probetur eum deceſſiſſe. concluſione 343. num. 9.

Interdictum de teſtibus eſt prohibitorium cauſa certarum perſonarum tam in ciuili, quàm criminali, & cum comparet in eo nunc comprehendatur, teſtis eſſe poteſt. concluſ. 332. num. 2.

Interfecerit in dubio nec ne quis alium animo occidendi ſi, alias quem interfeciſſe conſtet, præſumptio eſt, animo occidendi illum interfeciſſe. concl 97. nu. 12.

Interlocutoria vbi, & quando poteſt probari, & iuſtificari ex actis nouis in cauſa appellationis. concluſ. 118. nu. 40.

Interlocutoria iuſtificatur ex actis primo factis, non ex nouiter deducendis. concl. 118. num. 30

Interlocutoria iudicis prius requiritur, per quā declaretur non extare mobilia ad hoc, vt alienatio rerum immobilium fieri poſſit. concl. 219 num. 3.

Interpellationem per ſecundum intelligitur interpellantem recedere ab effectu primæ. concl. 252 nu 4.

Interpretatio fieri debet in meliorem partem cum ſumus in dubio liciti & illiciti. concluſ. 43 num 7.

Interpretatio in dubio fit contra delinquentē. concluſ. 495. nu. 5.

Interpretatio in re dubia in mitiorem partem eſt amplectenda. concluſ. 438 nu 2.

Interpretatio in dubio illa ſemper ſumēda eſt, per quā excludatur culpæ præſumptio. concluſ 467. nu. 3.

Interpretatio licet vt plurimum debeat fieri, vt actus non reddatur inualidus, tamen hoc in caſu donationis non habet locum, & potius debet reddi actus nullus quàm præſumatur donatio. concluſ. 554 nu. 15.

Interpretatio, præſumptio, ſiue coniectura, vbi ſumi poteſt alia, quam donationis, ſemper illa ſumitur, quæ pro non donatione facit. concl. 554. no. 13.

Interuallum appoſitionis pacti de retrouendendo magis ſuſpicionem fraudis auget. concluſ. 447. nu 54.

Interuallū, quod requiritur in cōfeſſione poſt tormenta, debet eſſe ad minus vnius diei, vel noctis. concl. 355. nu. 2.

Inteſtatum quem deceſſiſſe allegans tenetur probare. concl. 78. no. 23.

Inteſtinorum putrefactio viſibilis, & apparens indicat animal omnino periturum fore. concluſ. 98. nu. 11.

Inualiditas principalis contractus nō vitiat confeſſionem in eo contentam. concluſ 358. numero 1.

Contrarium ſub numero 2.

Inuentarium conficiens poteſt eo conſilio feciſſe, vt certior fiat de iuribus hæreditatis, quam animo adeundi. concluſione 48. numero 3.

Inuentarij confectio ſoli hæredi, non alij conuenit, an verum. concluſ. 48. nu. 2 & 3.

Inuentus in domo mulieris de die ingreſſus ex cauſa, quæ poſſit ſuſpicionem tollere, eam tollit. concl. 61. nu. 10.

Inueſtitor in cauſa feudi teſtis eſſe non poteſt. concl. 315. nu. 2.

Inuitus quis non poteſt compelli ad contendum. concl. 344. nu. 3.

Ioan. de Imol. ſemel obtinuit in vna appellatione, in qua appellans impeditus non fuerat de impedimento proteſtatus. concluſ. 116. num. 8

Ioannes, & Mābre Aegyptij magi coram Pharaone quæ miracula fecerint. concluſ. 162. num. 31

Iratus à furioſo non diſtat, niſi in tempore. concluſ. 346 nu. 21.

Itineris qui partem it, totum ius vſurpare videtur. concluſione 271. nu 22.

Iudæus contra Chriſtianum admitti poteſt in crimine leſæ maieſtatis. concluſione 462. numero 13.

Index ſecundum allegata, & probata aſtrictus eſt ad iudicandum. q. 1. nu 21.

Iudex repellit petentem attentata reuocari, vbi conſtat de non iure petentis, nec eum in delicto auctorizat, tunc non differt remedium attentatorum, & poſſeſſorium. concl. 146. nu 7.

Contrarium, ibid.

Iudex, quādo in cauſa criminali dat curatorem minori inquiſito, aduertere debet, ne eo momento temporis, quo datus eſt curator, det auctoritatem minori in aliquo actu. concl. 486. num. 12.

Iudex etiam minori tempore decennij arbitrari poteſt contractum eſſe dualicalinum iuxta loci, & perſonarum conditionem. concluſ. 534. num 10.

Iudex per ſolum iuramentum accuſatoris conuincitur de barrataria. concl. 166 nu. 2.

Iudex quando ſimpliciter procedit ad vlteriora, non requiritur citatio partis, ſecus ſi admittendo articulos pronunciat ſuper eis. concluſ. 138. nu. 8

Iudex poteſt de conſuetudine allegata coram ipſo ſe extraiudicialiter inſtruere. concluſ. 423 nu 16

Quod dicitur de conſuetudine, intelligitur de præſcripta. ibid. nu. 27.

Iudex nihil exequi poteſt, niſi prius actor omne quod petierit, & reus quicquid exceperit, probauerint. q. 1. nu. 5.

Iudex recipiendo teſtes cenſetur articulos admittere. concluſ. 130. nu. 1.

Iudex ſi dicat, pono te ad confinia, donec te reuocauero, non per hoc eiuſdem Iudicis morte cenſetur beneplacitum reuocatum. cōcl. 188. nu. 8

Iudex propter confeſſionem factam in actu nullo poteſt deuenire ad expeditionem cauſæ non obſtāte, nullitate proceſſus. concl. 357. num 2.

Iudex, qui liberū habet arbitriū, poteſt quemadmodum Princeps ferre ſententiam pro actore probo viro contra reum improbum. concl 36. no. 20.

Iudex, cuius arbitrio aliquid cōmiſſum eſt, poteſt ſecūdum qualitatem negotij, & perſonarum determinare, ibid. nu 21.

Iudex poteſt terminum præfigere, intra quem accuſatio probetur, vel recipi dictum teſtis debeat reſeruata fide in contrarium finitæ accuſationis. concluſ. 27. nu 3

Iudex ſacramentum deferre non poteſt in cauſa monachatus, vel matrimonij, vel in alia, quæ tota ſpectet ad religionem. quæſtio 9. numero 43.

Iudex eccleſiaſticus non arctatur ſtare actis factis coram iudice remittente ſibi cauſam. concluſ. 33. no 25

Iudex quæ conſiderare debeat ſuper qualitatem donationis, & benemeritorum. concluſ. 189. numero 13.

Iudex in articulo mortis conſtitutus confitens ſe protuliſſe ſententiam in fauorem alicuius ob pecuniam receptam, non nocet victori. concluſ. 350. nu 31.

Iudex paratior eſſe debet ad abſoluendū, quàm ad condemnandum. q. 9 nu 53.

Iudex nō veriſimilibus non debet dare fidem. concl. 350. nu. 19.

Index

Iudex iudicans, aut conſultor excuſatur: vt nõ teneatur ſyndicatu, ſi ex confeſſione rei abſque probatione, & apparentia delicti reus condemnatus fuit. concl.354.nu.d.

Iudex non accipit iuriſdictionem, niſi literis expeditis. concl. 143.nu.4.

Iudex quarum probationibus ſit alligatus. quæſtione 1.nu.17.

Iudex in iudicando propriam conſcientiam ſequi non debet, ſed ſecundum allegata, & probata ad iuſte iudicandum deuinctus eſt. q.2.num.25.

Iudex non tenetur in ſyndicatu, quando contra reum inquiſitum non probauit delictum. concluſ 36.nu.50.

Iudex eo ipſo, quod habet ſufficientia indicia, debet procedere aduerſus reum. ibid.nu.53.

Iudex inquirens, & non probans, tenetur pœna Turpilliani. ibid.nu.54.

Iudex non debet procedere ad inquiſitionem ſpecialem niſi prius conſtito de delicto, etiã ſi ei conſtaret per confeſſionem rei. ibid.numero 55.

Iudex duplici officio, id eſt iudicandi, & teſtificandi fungi non debet. concluſione 124.numero 2. & 7.

Iudex quandocunque admittere poteſt nouas probationes, licet ſit iam concluſum in cauſa. q 6.nu.140.

Iudex etiam poſt concluſionem in cauſa admittere poteſt ſcripturas, ſi aliqua iuſta, & legitima cauſa ſubſit. ibid.nu.141.

Iudex in cauſa illius, cui beneficium reſtitutionis in integrum ſolet indulgeri, vt minori, vel eccleſiæ, admittere poteſt ſcripturas etiã poſt concluſionem in cauſa. ibid.nu.142.

Iudex dicẽs recipio appellationem, appellationi deferre cenſetur. concl. 119 nu 6.

Iudex ſupplere poteſt, ſi notorium facti à parte non producatur. q. 10 nu.61.

Iudex ex præſumptione iuris poteſt liberare, condemnare, & pronunciare, q.10.nu.44.

Iudex debet probare, quod allegat, etiam ſi dicat in ſententia, viſo libello. concluſ.78.numero 44.

Iudex poteſt ad tollendas rixas quid facere, q alias non liceret. concl.148 nu.15.

Iudex non poteſt cogere reum iurare, quando actor non probat intentionem ſuam, etiam ſi offerat ſe velle iuramento rei. concluſ.3d.numero 40.

Sed contrarium Alex. &c.

Iudex appellationem admittendo cum clauſula, ſi, & in quantum, non videtur appellationem detuliſſe. concl.119 nu 2.

Iudex admittendo appellationem interpoſitam à diffinitiua ex cauſa probabili cum clauſula, ſi & in quantum, quare dicatur ei detuliſſe, & illam admiſiſſe. ibid.nu.3.

Iudex quando citauit partem ad dicendum contra articulos, & contradixit, ſi illos admittat, valet admiſſio abſque alia citatione. concl. 131.nu.5.

Iudex quando dicatur ſedere pro tribunali, vide remiſſiue, concluſ.348.nu.15.

Iudex ſtatim poſt litem conteſtatam, & poſt iuramentum de calumnia præſtitum, poteſt terminum peremptorium circumſcribere, atque definire ad producenda omnia inſtrumenta, quibus vſuræ ſunt partes in cauſa. q. d.num.147.

Iudex deferre poteſt iuramentum per ſupplementum ſemiplenæ probationis. q.11.nu.4.

Iudex non dicitur attentare, ſi poſt appellationem interpoſitam timens de dilapidatione facit fructus ſequeſtrari. concl.148.nu.20.

Iudex competens poteſt cogere confeſſum ad periculerandum in eius confeſſione coram iudice incompetente facta, niſi doceat de errore, & de cauſa variandi. concl.352.nu.2.

Iudex agens contra reum doloſe tenetur de calumnia. concluſ.24 nu.27.

Iudex clicit conſanguinitatem ex gradibus, qui in facto conſiſtunt. concl.410. nu.23.

Iudex propenſior eſſe debet ad liberandum, quam ad condemnandum. concl.9 nu. 29.

Iudex officium ſuum impartiri non debet, niſi ſi petitos. q 5.nu.8d.

Iudex maiorem honorem conſequitur in abſoluendo, quàm in condemnando. concluſione 36.nu.12.

Iudex per coniecturas arbitrari debet ſuper donatione. concl.554.num.3d.

Iudex non obſtante iuramento damnum paſſi, & ſtatuto diſponente, quod illi ſtetur, poteſt admittere probationes in contrariũ. concl. 471.nu.35.

Iudex ſuperior poteſt non ſtare conſcientiæ alicuius, ſi illud factum eſt maximi præiudicij. concl.414.nu.7.

Iudex poteſt corrigere id, quod perperam factum eſt, omiſſa tamen appellatione. ibidem numero 8.

Iudex in ſententia debet cum petitione conuenire. conclu 32.nu. 10.

Iudex proſpicere debet, ne hæres in probatione damnosè incidat periurium. concluſione 471.numero 12.

Iudex ſupplere poteſt, quod notorijs deeſt, ſed notorium allegari debet. quæſtio.10.numero 58.

Iudex admittendo poſt concluſum in cauſa, iura, vel probationes videtur concluſionem reuocare. conc.339.nu.5.

Iudex quatenus cogatur iudicare ſecundum deciſiones Rotæ, quibus fides adhibetur tanquam deciſionibus magiſtralibus. concluſio. 484.nu.9.

Iudex deferens appellationi ab eius interlocutoria interpoſitæ non poteſt ad vlteriora procedere. concluſio.148.nu.30.

Iudex per delationem appellationi coram eo interpoſitæ abdicat à ſe omnem iuriſdictionem in illa. ibid.

Iudex non poteſt venire ad condemnationem ex eo, quod teſtes dicant habuiſſe notas voces acclamantis, alijs nõ concurrentibus. concluſ.12.nu.3. & 4.

Iudex à quo appellatum in cauſa matrimoniali, inhibendo partibus, ne interim lite pendente alteri nubant, non dicitur attentare. concluſ.148.nu.12.

Idem eſt in marito, qui eſt in poſſeſſione vel quaſi matrimonij, quod de iure non valebat, cui pendente lite poteſt inhiberi, ne cũ vxore coeat. ibid.

Iudex non attentat ſtatuendo terminum appellanti ad recipiendum Apoſtolos, vel proſequendum, vel ad deducendum de proſecutione appellationis, vide ibi rationem: ibidem numero 23.

Iudex ex officio ſuo poſt concluſum in cauſa poteſt recipere probationes propter animæ diſcrimen. q.17.nu.49.

Iudex habet officium iudicandi, non atteſtandi, nec ei creditur ad præiudicium partis, & eius aſſeueratio accedit potius ad naturam ſimplicis teſtis, quam publicæ perſonæ. concluſ 35.nu.4.

Iudex in ciuilibus antequam ex præſumptionibus motus vllã ferat ſententiam, omnia conſilio prius experiri debet, & cuncta circumſpectione accurata inueſtigare. queſt.70.numero 79.

Iudex ad rei, quam actoris cauſam magis reſpicere debet, præcipue in criminalibus. ibidem num 80.

Iudicis arbitrio relinquitur, an teſtes vaſalli admittendi ſint. concl. 395.nu.17.

Iudicis pro decreto præſumitur, quando cauſæ cognitio eſt talis, quæ illico, & continuo adhiberi poteſt. concl.486.nu.23.

Iudicis pro decreto præſumitur, quando iudex ante decretum plenam habuit illius cauſæ cognitionem. ibid.num.14.

Iudicis pro decreto non præſumitur, quando alia probatio vrgentior, vel certa excluderet illam præſumptionem. concluſione 47d.numero 24.

Iudicis non præſumitur pro decreto, quando ſit inſignis, & magna læſio. ibid.nu.25.

Iudicis admonitio tacita, quæ ſit teſtibus per ſolam delationem iuramenti, maioris ponderis eſt, quàm citatio nuncij. quæſtione 5.numero 32.

Iudicis arbitrio relinquitur, an plures actus, an pauciores ſufficiant ad inducendam conſuetudinem. concl.42.nu.4.& 5.

Iudicis pro decreto præſumitur ob eius auctoritatem, etiam ſi ſit homo nequam, & improbus. concl.486.nu.8.

Iudicis pro decreto etiam præſumitur, quando in ipſo non eſt facta præcipua, & ſingularis mentio cauſarum, dummodo adſit clauſula, omni meliori modo. concl.486.nu.8.

Contrarium, nu.5.

Iudicis arbitrium ſuper dote an fuerit congrua & competens necne, ſecundum qualitatem perſonarum, numerum filiorum, ac quantitatem patrimonij, & conſuetudinem loci, regionis, & familiæ dirigi debet. concluſ.570. numero 18.

Iudicis arbitrio ſtandum eſt, quæ dicatur magna, vel modica cauſa, inſpecta locorum, & perſonarum qualitate. q 9 nu. 39.

Iudicis pro decreto non præſumitur, quando iudex eſſet idiota. concl. 486. num.19.

Iudicis pro decreto non præſumitur, quando pars plene non docuiſſet iudicem de negotio. ibid. num.20.

Iudicis pro decreto non præſumitur, quando in ipſo non interuenit cauſæ cognitio. ibid. numero 21.

Iudicis in confeſſum nullæ ſunt partes, niſi in condemnando. q.7.nu.2.

Iudicis arbitrium regi debet ſecundum iura, & æquitatem. q.15.nu. 1d.

Iudicis arbitrio ſtatur, an magis credendum ſit nuncio aſſerenti ſe citaſſe, vel citato dicenti ſe non citatum, vel non ita citatum. concluſ. 189. num. 11.

Iudicis in decreto diligens cauſæ cognitio, circa quæ non requiratur. concluſ.486 num.6.

Iudicis arbitrarium eſt, an comparet repellatur à teſtimonio. concl.332.nu.15.

Iudicis commemoratio habetur loco actorum; & exequatur ſcripturæ actorum, ſecundum ius Longobardorum. concl.35.nu.8.

Iudicis arbitrio relinquitur, an per binum, aut tertium actum inducatur notitia populi, & ex ea eius conſenſus. concl.424. nu.18.

Iudicis à quo proprium eſt appellationem recipere, & recipere idem eſt, quod deferre. concluſ.119.num.8.

Iudicis in arbitrio reſidet ſimulatio contractus. concl.447. nu.18.

Iudicis aſſertioni quibus in caſibus non credatur. concl.35.nu d.

Iudicis poteſtati quicquid permittitur, non ſubijcitur iuris neceſſitati. q d.nu.148.

Iudicis arbitrio ſtandum eſt, an teſtibus actoris, quam rei conuenti, vel econtra, plus ſit tribuendum. q.17.nu.14.

Iudicis arbitrium multum operatur in comparatione literarum. concluſ.330.nu.10.

Iudicis officium quale ſit. q.2. nu.4.

Iudici credendum non eſt, niſi quatenus conſtat ex actis. concl.35.nu.3.

Iudici non eſt credendum, niſi quatenus conſtat ex actis. concl 32.nu. 5d.

Iudici aſſerenti ſe vidiſſe libellum non eſt credendum. ibid. nu.57.

Prædicta non procedunt, quando agitur de laude, vel vituperatione Iudicis, vel arbitri. ibid.num.58.

Iudici iniuriam infert prohibens eius literas præſentari. concluſ.480. nu.4.

Iudici in criminalibus data eſt facultas producendi teſtes etiam parte non inſtante, nec eos producente. q.5.nu.25.

Iudici non creditur abſque probationibus. q.1. numero 7.

Iudici tota vis in probationibus ineſt. quæſt.1. numero 28.

Nihil habet, qui probare non poteſt. ibid.

Iudici à quo eſt appellatum poſt appellationem interpoſitam exequi volenti poteſt impune reſiſti. concl.148. num.19.

Iudici creditur de actis ordinariis in caſibus poteſt procedere ſine ſcriptis. concl. 32. numero 61.

Iudici primo quando eſt adhibenda fides. conc. 124. num.21.

Iudici non creditur in alterius præiudicium. concluſ.17. num.1.

Iudicem qui refugit, apparet de iuſtitia diffidere, & impenſarum mulcta ipſi irroganda eſt. concl.275.nu.3.

Iudices debent eſſe contenti ſtipendio ſuo publico & priuatis miniſtrare ſolitam. concl. 164. num.d.

Iudices maleficiorum damnantur, quando anhelant ad condemnationem. conc.36.nu.12.

Iudices duo atteſtantes de actis geſtis coram eis plene probant. concluſ.35.num.7.

Iudices conſuetudinem notoriam poſſunt ſupplere. concl.413.num.28.

Iudicibus nõ eſt credendum, quantalibet præfulgeant dignitate. concl.78.nu.52.

Iudi-

Digitized by Google

Iudicando & conſulendo à communi opinione non eſt recedendum. concl. 395 nu. 18.

Iudiciũ, proceſſus, & ſententia, quæ in vna cauſa ſiunt, non procedunt, & non præiudicant in alia aliam perſonam reſpiciente, nec ei patrocinantur. concluſ 33. nu. 36.

Iudicium poſſeſſorium nullum infert præiudicium in petitorio, & acta poſſeſſorij non probant ratione petitorij. concluſio. 33. numero 32.

Iudicium quo modo habeatur apertiſſimum di uſſinnia cerritatij, vel bonorum ex lapide. concl. 400. nu. 2.

Iudicium iuſtum, vel iniuſtum nemini vendere licet. concl. 164. nu. 3.

in Iudicio ſolet adeſſe frequentia perſonarum. concl. 20. nu. 10.

Iudicij arbitrarij eſt materia probationis conſuetudinis per aſſertionem Doctoris. concluſ. 426. nu. 10.

Iudiciorum ordo qui ſit. concluſione 33. numero 10.

Iulia quæ fuit meretrix coniurationem Catelinæ patefecit. concluſ. 462. nu. 71.

Iuramentalis probatio, ſi contraria probatione infringatur, & labefactetur, admittenda non eſt. q. 9 nu. 64.

Iuramentum eo tantum defertur, quo perfectum ſit, quod ſemiplenis rationibus eſt demonſtratum. q. 9. nu. 23.

Iuramentũ iudicis arbitrio actori, vel reo præſtatur, vt probationem ſemiplenam adiuuet, & validam, perfectam, atque plenam efficiat. ibid. nu. 24.

Iuramentum ad plenam probationem faciendam requiritur in omnibus ſemiplenis probationibus. ibid. nu. 25.

Iuramentum quando in plenæ probationis locum ſubſtituatur, vide remiſſiue. ibidem numero 26.

Iuramentum in ſupplementum probationis peti poteſt vſque ad concluſionem in cauſa. ibidem. nu. 27.

Iuramentum poſt petitionem quandocunque deferri poteſt ante ſententiam. ibidem numero 28.

Iuramentum deferendum eſt reo, & nõ actori, quando actor pro ſe vnam probationem habet, & reus alteram. ibidem numero vigeſimonono.

Iuramentum iudiciale quid ſit. quæſtio. 9 numero 8.

Iuramentum neceſſarium nominatum quid ſit. ibid. num. 9.

Iuramentum, neceſſarium probationis eſt ſpecies, quæ plene probare poteſt. ibid. numero 10.

Iuramentum proprie probatio dicitur in his caſibus, in quibus præſtatur ex iuris diſpoſitione, vel ex forma ſtatutorum. ibidem numero 11.

Iuramentum non admittitur, vbi conditione appoſita, vera probatio exigitur, quæ fidem faciat q. 9. nu. 45.

Iuramentum deferri poteſt non obſtante ſtatuto in ijs caſibus, in quibus veræ, & cõcludentes probationes haberi non poſſunt. ibidem num. 46.

Iuramentum deferri non poteſt contra illum, qui præſumptionem iuris pro ſe habet in defectum probationis. ibid nu. 47.

Iuramentum in defectum probationis ei præcipue deferendum eſt, de cuius re agitur. ibi. num. 48.

Iuramentum à iudice deferendum eſt, & item ab eo, ad quem negotium proprio nomine ſpectat. q. 9. nu. 58.

Iuramentum deferre non poteſt procurator, niſi in tribus caſibus, & in quibus. ibidem numero 59.

Iuramentum deferẽte alteri ſi quis iurauerit, licet quo ad vtilitatem ipſius iurantis nihil proficiat, prodeſt tamẽ aduerſæ parti ſi contra ſe iurauerit. ibid. nu 60.

Iuramentum etiam nemine deferẽte, ipſi iurãti prodeſt. ibid nu. 61.

Iuramentum quibus in cauſis famoſis, quæ ciuiliter aguntur, non defertur. quæſtion. 9 numero 36.

Iuramentum non eſt reo deferendum, quando opportunitas ſibi offeratur peierandi, vt per illud infamiam effugere poſſit, ibidem numero 37.

Iuramentum deferre non facile debet iudex, quando cauſa etiam tota ciuilis eſt ardua, magna, & plurimi ponderis. ibidem numero 38.

Iuramentum facit valere confeſſionem eo meliori modo, quo poteſt, & ſupplet abſentiam partis. concluſ 359. nu. 10.

Iuramentum inducit plenam probationem meritorum. concl. 184 nu. 24.

Iuramentum ferre eſt actio, quæ non poteſt exerceri in die feriato. q. 5. nu. 93.

Iuramentum deferendum eſt reo, ſi ipſe ſemiplene probauerit ſicuti actor. q. 9 nu. 53.

Iuramentum pro probatione impedimenti nõ defertur, quando agitur de magno præiudicio tertij concl. 116. nu. 19.

Iuramentum non defertur illi, qui ſemel iurauit ſuper eodem facto. ibid. nu 20.

Iuramentum contra bonos mores non eſt obligatorium. q. 5. nu 51.

Iuramentum non eſt deferendum ſemel periuro, nec ei credendum concl. 116 nu. 17.

Iuramentum appoſitum in contractu facto cum pacto redimendi, nec ipſum corroborat, nec eius fidem auget, ſed potius magis ſuſpectum reddit de fraude, & ſimulatione. concl 447. num. 44.

Iuramentum ſuper damnum deferendum eſt in ſubſidium, quando extant aliquæ coniecturæ. concl 471. nu. 23.

Iuramentum nihil releuat, quando agitur de tertij præiudicio. concluſio. 184. nu. 30.

Iuramentum præſtitum nihil prodeſt, quando contra iurantem eſſet aliqua præſumptio iuris. concluſ 495. nu. 18.

Iuramentum debet deferri ſuper damno paſſo tempore damni illati. concl. 471 nu. 26.

Iuramentum non probat literarum amiſſionem quo ad adiudicationem rauli, ſicut etiam non probat confeſſio. concl. 592. nu 6.

Iuramentum debet ſeruari in ſpecifica forma. concl. 447. nu. 39.

Iuramentum ſuppletiuum non defertur in probanda conſuetudine. concl. 423 nu. 5.

Iuramentum ita operatur ſuos effectus in contractibus emphyteuticis, ſicut & in alijs. concluſ. 252 nu. 15.

Iuramentum appoſitum in contracto excludit pœnitentiam, impedit purgationem moræ & auget obligationem toties ſine. ibidem numero 17.

Iuramentum in capitali cauſa aliquando tantarum eſt virium: vt efficiat interdum reum pœnas ſubterfugere poſſe. q 9 nu. 33.

Iuramentum actori defertur, ſi non poteſt ablata probare, quando delictum rei eſt atrox. ibid. nu. 34.

Iuramentum non eſt deferendum, quando iurans non eſſet perſona honeſta concl 471. numero 28.

Iuramentum ad probationem debiti non ſatis eſt, neque ad probationem ſuſpitionis fugæ, quo ad illud, vt permittatur, vt poſſit capi. concluſio. 477. nu. 2.

Iuramentum damnum paſſo non eſt deferendũ, ſi iudex videat ipſum velle deierare. concluſ. 471. nu. 46.

Iuramentum cui prius deferendum ſit, an actori, an reo. q. 9 nu. 50.

Iuramentum nec actori, nec reo deferendum eſt, ſi actor nihil, aut non ſemiplene probet. ibid. num. 51.

Iuramentum non probat, quando lex præſumit ſcientiam aut quando eſt alia præſumptio contra illum, qui iurare vult. quæſtion. 9 num. 19.

Iuramentum ſuppletorium non datur in probatione dominij. concl. 536. nu. 3.

Iuramentum eſt exoneratio ab onere probandi, & non probatio. concl. 87. nu 4.

Iuramentum in caſu c. fin. quod met. cau. & l. ſi quando. C. vnde vi, non defertur pro probatione violentiæ, vel doli. concl. 470. numero 9.

Iuramentum probat merita etiam in prohibito donare. concluſione 184. nu. 6.

Iuramentum quonam modo intelligatur probare merita inter perſonas prohibitas donare. ibid. nu. 17.

Iuramentum cum ſit de iure diuino, vel naturali, patria poteſtas non conſideratur, vbi illud interuenit. ibid. nu. 28.

Iuramentum firmat donationem inter patrem & filium. concluſione 184. numero 19.

Iuramentum præſtitum inter aliquos non prodeſt alijs etiam ſi ſint perſonæ multum coniunctæ. concluſio. 359. nu. 17.

Iuramentum eſt iuſta & vera probatio. quæſt. 9. num. 4.

Iuramentum multiplex eſt. ibid. nu 5.

Iuramentum veritatis quid ſit, ibidem numero 6.

Iuramentum non defertur reo cum actor plene, & ipſe ſemiplene probauerit, q. 9. numero 56.

Iuramentum facit, vt quia deliberate, & ex certa ſcientia ad actum acceſſiſſe dicatur. concl. 345. num. 37.

Iuramentum habet vim clauſulæ, quod actus valeat omni meliori modo. ibid nu. 38.

Iuramentum non ſufficit ad probationes benemeritorum vel ad validitatem contractus, ſi coniecturæ, & præſumptiones concurrant, quæ contractum ſimulatum reddant, concl. 184. nu. 27.

Iuramentum cenſetur eiuſdem qualitatis, cuius eſt contractus. ibid. nu. 28.

Iuramentum in probatione damni non ſufficit, quando agitur criminaliter. concluſion 471. num. 42.

Iuramentum appoſitum in contractibus factis cum pacto redimendi illos reddit magis ſuſpectus de ſimulatione concluſione 447. numero 34.

Iuramentum ſuper damno non eſt deferendum antequam appareat de damno illato. concl. 471. nu. 24.

Iuramentum facit, vt quis deliberate, & certa ſcientia ad actum acceſſiſſe dicatur. concluſ. 347. nu. 70.

Iuramentum deferri non ſolet in criminalibus cauſis. q 9. nu. 31.

Iuramentum ſubire nõ cogitur pars, ſi factum, ſuper quo ſit interroganda, eſt implicitum, nec efficitur periura. concluſione 356. numero 4.

Iuramentum ſuper damno dato videtur ſatis eſſe, etiam non præmiſſa probatione doli, vel culpæ. concl. 470. nu. 16.

Iuramentum ſuppletiuum non dari, niſi habenti integrum teſtem, & omni exceptione maiorem. concluſio. 184. num 47.

Iuramentum præſtitum inter alios, non prodeſt alijs etiam quorum intereſt. concluſio. 360. num. 3.

Iuramentum temere prolatum animæ proferẽti perpetuam mortem affert, & tali iuramento, cum de veritate celanda agatur poteſt propria auctoritate repugnare. quæſt. 5. numero 48.

Iuramentum in contractu appoſitum probari poteſt per duos teſtes coram iudice eccleſiaſtico. concluſ 435. nu 4.

Iuramentum quando non admittatur, & non probetur tenor ſcripturæ. concluſione 88. num. 5.

Iuramentum pro vna parte deferre parti aduerſæ, & pro altera parte probationem offerre, quando actori licebit. quæſtione 9. numero 63.

Iuramentum ſuper quãtitate rerum poteſt præſtari etiam parte inuita concluſion. 470. numero 13.

Iuramentum facit valere confeſſionem eo meliori modo, quo poteſt, & ſupplet abſentiam partis. concluſione 345 num. 35.

Iuramentum eſt ſimile probationi, non probatio. q 9. nu. 3.

Iuramentum, cum ſit ex illis, quæ foris & extrinſecus proueniunt, non præſumitur niſi probetur. q. 5. nu 82.

Iuramentum in antiquis præſumitur prolatum à teſte ibid. nu. 83.

Iuramentum qui detulit, velit, nolit, ſciat, ignoretve, cogitur iurare. concluſ. 356. nu. 6.

Iuramentum non eſt propriæ probationis ſpecies, quæſt. 9. nu. 1.

Iuramentum non ſufficit ad probandum appellationem cõgruo tempore interpoſitam. concluſ. 184. num. 5.

Iuramentum in ſupplementum poteſt deferri ad probationem attentatorum. concluſ. 147. num 8.

Iuramenti ſuppletorij probatio, modo ante concluſionem in cauſa fuerit petitum: poſt concluſionem poterit admitti. q 17. num. 56.

Iuramenti delationem non opus eſt, ſi actor plene, quod erat in controuerſia, confirmauerit, & non præſtatur, ſi nihil prorſus probatum eſt, q. 9. nu. 22.

Iuramenti delatio facta per vnam alteri parti rata eſt, ob inopiam probationis facta. q. 9. nu. 35.

Iuramenti contrarium probari poteſt. concluſ. 316. nu. 28.

Iuramenti contrarium damnum paſſi probari poteſt per inſpectionem iudicis, concluſione 471. nu. 38.

Iuramenti ad dilationem ſuper quantitate rerũ non eſt vocanda pars. concluſione 470. numero 22.

Iuramenti contrarium probari poteſt, quando ſumus in cauſa nimis præiudiciali, etiam ſtãte ſtatuto, vt iuramento credatur. concl. 471. num. 40.

Iuramenti natura eſt confirmare actus alias inualidos. concl. 447. num. 33.

Iuramenti teſtibus deferendi forma. quæſtione 5 num. 75.

Iuramento ſuppletorio non eſt locus, quando agitur de probanda conſuetudine, quæ viguit in illo loco & viget. conclu. 423. numero 23.

Iuramento iurantis non ſtatur, quando habet præſumptionem contra ſe. concluſione 414. num. 3.

Iuramẽto ſtatur in iis, quæ pendent à conſcientia alicuius, quando aliter veritas haberi non poteſt. ibid. nu. 4.

Iuramento non ſtatur in præiudicium alterius, quando certa præſumptio extrinſeca non coniecturat animum. ibid. nu. 5.

Iuramento damnum paſſi fides adhibetur, etiã quando petitur damnum non ea delicto, ſed ex contractu, vel quaſi. concluſion. 471. numero 14.

Iuramento eorum, qui paſſi ſunt damnum, ſtatur, etiam quando iudex debet ſtare in ſyndicatu per aliquot dies finito officio & tenetur circa damna iniuſte illata, & ante tempus recedit. concl. 471. nu. 8.

Iuramento damnum paſſi non ſtatur, quando non interuenit dolus, vel violentia, ſed ſolũ culpa lata. concl. 471. nu. 27.

Iuramento ſtatur de & ſuper his, quę ab animo pendent, etiam in foro contentioſo, quando aliæ non poſſunt haberi probationes. concluſione 414. nu. 15.

Iuramento an ſtandum ſit pro ipſo iurante, vel contra eum iudici arbitrarium eſt. quæſt. 9. num. 62.

Iuramento, vel ſimplici verbo alicuius ſi credatur, datur occaſio cauillandi. concluſione 71. num. 4.

Iuramento derobati ſtatur, quando agitur ad ſolam æſtimationem, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter. concl. 471. nu. 45.

Iuramento quando ſtatur de amiſſione ſcripturarum, & de earundem tenore. concluſione 88. num. 4.

Iuramento incedente ad probationem, & veritatem peruenitur. q. 9. nu. 7.

Iuramento nullo abſolutio nõ requiritur. quæſtione 5. nu. 55.

Iuramento quando cautum eſt ſtari damnum paſſi, ſtabitur etiam de dominio rei eius iuramento, ſi dominij quæſtio moueatur. concl. 15. num. 2.

A Iuramento damnum paſſi de iure ciuili non poteſt appellari. concl. 471. nu. 4.

Iuramento damnum paſſi non creditur, niſi iurans ſit omni exceptione maior. concluſion. 471. num. 29.

Iuramento circa animum non creditur, quando alio modo poteſt probari. concl. 94. nu. 32.

Iuramento de amiſſione quomodo, & quo caſu credi poſſit. concl. 87. nu. 2.

Iuramento debitoris creditur, quãdo tractatur de leui præiudicio aduerſarij, contra quem iuratur. ibid. nu. 10.

Iuramento amiſſionis creditur deficiente alia probatione, ſecus ſi aliæ poſſent haberi. concluſ. 88 nu. 17.

Iuramento eius, qui damnum perpeſſus eſt, ſtatur ſuper quantitate rerum. concluſion 470. num. 22.

Iuramento damnum paſſi probatur damnum datum, ſi ſtatuto cautum eſt, vt de illato damno iuramento ſtetur. q. 9. nu. 12.

Iuramento ſtandum eſſe etiam ſi lex, vel ſtatutum dicat: aduerſarius tamen probare poteſt contrarium, ibid. nu. 13.

Iuramento neceſſario non ſtatur, nec in probationis ſupplementum deferri poteſt, quando ſtatuit ſi, ſeu lex requirit manifeſtiſſimas probationes. q. 9. nu. 44.

Iuramento partis, quando de amiſſione creditur onus probandi ſpectat ad aduerſarium, & illud iuramentum cenſetur purgatio quædam. concl. 87. nu. 7.

Iuramento in ſubſidium ſtatur, vbi aliter nequeat probari. concl. 472. nu. 33.

Iuramento aſſerentis amiſſionem non ſtatur, & quare. concl. 87. nu. 4.

Iuramento amiſſionem allegantis quando ſtandum ſit, ibid. nu. 5.

Quod iuramentum dicitur iuramentum purgationis. ibid.

Iuramento damnum paſſi ſuper ipſis rebus fides eſt habenda, quando pars metu aliquas res ſuas coacta tradere, ſi metus probatus ſit per teſtes. concl. 470. nu. 15.

Iuramento quæ probentur. qu. 9. nu. 18.

Iuramentorum genera q. 9. nu. 17.

Iurare ſeruare contractum ſimulatum perinde eſt, ac ſi iuretur, nihil ſeruare. concluſio. 447. num. 35.

Iurans qui contenta in inſtrumento obſeruare impetrata abſolutione poteſt contra inſtrumentum iuratum agere. concluſione 447. numero 42.

Iurans ſi eſt mortuus, eius hæres non tenetur petere abſolutionem à iuramento, quia vinculum illius extinguitur cum perſona, & non concomitatur hæredem. ibid. nu. 43.
Contrarium, nu. 44.

Iurans ſoluere canonem, ſi propter paupertatem non ſoluit in primo anno, non cadit. 251. num. 4.

Iurans vere pecuniã numeratam recepiſſe eius confeſſio plene probat, & tali confitenti nõ competit exceptio non numeratæ pecuniæ. Reſtringe vt ibi concluſione 361. numero 27.

Iurans non reuocare teſtamentum, poteſt non repugnante iuramento reuocare. quæſtio 5. num. 54.

Iurantis ſacramento non ſtatur in his, quę pertinent ad forum contentioſum quando aliud in iure reperitur expreſſum. concluſio. 414. num. 14.

Iurantium dignitas animaduertenda eſt in iuramento deferendo. q. 9. nu. 41.

Iuratum quod eſt, habetur, ac ſi probatum ſit. q. 9. num. 2.

Iuriſdictio arbitrorum oritur à compromiſſo. concluſio. 33. nu. 7.

Iuriſdictio domini poſſidentis ineſt toto territorio, ſicut ineſt nebula ſuper tota paludo. cõcluſion 217. nu. 2.
Contrarium, nu. 3.

Iuriſdictionem non poteſt quis exercere in non ſubdito. concl. 276. nu. 15.

Ius non patitur, vt Iudæus Chriſtianum ſeruũ habeat. q. 7. nu. 42.

Ius parti non quæritur per lapſum termini, qui à iudicis voluntate dependet. concluſi. 131. num 8.

Ius quo vtitur vrbs Romæ, tunc ſequendũ eſt, quando in aliquo loco non eſt lex ſcripta, & caſus non poteſt decidi per ſimilia. concluſ. 428. nu. 3.

Ius ſuum quis proſequens faciens quod ſolitus erat, non dicitur attentare. concluſion. 148. num. 2.

Ius proteſtationis tollitur per actũ contrarium proteſtationi. concl 44. nu. 9.

Ius acquiritur ſpoliato per actum ſpoliationis, quod non auſert notorietas ſuperueniens. concl. 146. nu. 20.

Ius tollere iura poteſt, atque inducere abſque fictione q. 16. nu. 22.

Ius commune vbicunque pro aliquo facit, & pro eo præſumit, transfert in reum onus probandi. q. 17. nu. 9.

Ius rei penſens extinguit ius actoris antiquum etiam præſcriptum. concluſione 397. numero 10.

Ius oritur ex longiſſima poſſeſſione defuncti. concluſ. 199. nu. 10.

Ius ex præſcriptione acquiſitum extinguit ius antiquum. concl. 107. nu. 5.

Ius agnationis reſidet in legitimis. concluſione 78. num. 3.

Iuris allegationes poſt litem conteſtatam admittuntur. q. 18. nu. 50.

Iuris allegationes quamuis in actis productæ ſint, alteri parti non debent edi. ibid. nu. 51.

Iuris allegationes poſtquam in actis fuere regiſtratæ, communes factæ ſunt, & propterea parti ſunt edendæ. ibid. nu. 52.

Iuris allegationes quando communes non efficiuntur, & parti dandæ non ſint. ibid. nu. 53.

Iuris allegationes parti ſunt edendæ, quando qui eas producit, præſentationem in eis ſcribendam, & in actis illas regiſtrandas curat. ibid. num. 54.

Iuris ex diſpoſitione ciuilis in qualibet vltima voluntate ſufficiunt duo teſtes vna cum ſacerdote. concluſi. 561. nu. 40.

Iuris interpretum oratorũ ac iudicum cauſidicorumque actiones ad aliud non tendunt quam vt ſemper probent, quæ in medium adduxerint, q. 1. nu. 26.

Iuris ſeueritas pactis priuatorum mitigari poteſt. q. 5. nu. 105.

Iuris præſumptio non eſt, patrem habere animum, & conſilium fraudandi liberos, eoſque cæteris in legitima poſtponendi. concluſio. 364. num. 5.

Iuri repugnans eſt, approbare aliquid quoad vnum, & quoad aliud illud dicere iniquum, & improbare. concl. 363. nu. 6.

Iuri operam daturus prius noſſe habet, vnde iuris nomen deſcendat. q. 2. nu. 6.

Iuri publico aliquis derogare non poteſt etiam intercedente iuramento. q. 5. nu. 49.

Iure communi cauetur, quem ex præſumptionibus damnari non poſſe. concluſione 498. num. 3.

Iure naturali res præſumitur eſſe illius, qui eam poſſidet, niſi ab alio doceatur cõtrarium. concluſ. 408. nu. 37.

Iure naturali, & diuino non creditur vni teſti iuxta authoritatem Euangelicam. concluſio. 32. num. 38.

Iura negligentibus non ſubueniunt. concluſio. 516 nu. 2.

Iura prohibent eſſe, in facultate cedentis confitenti & dolo, ac fraude tollere ius quæſitum ceſſionario. concl. 374. nu. 2.

Iura prohibent, ne ſit in facultate confitentis dicere, quod volt, & ius alteri quæſitum auferre. concl. 386. num. 2.

Iuſpatronatus probatur per literas inciſas in marmore, vel lapidibus templi. concluſione 230 nu. 2.

Iuſpatronatus acquiritur per conſtructionem eccleſiæ. concl. 177. nu. 4.

Iuſpatronatum prætendens ea præſumptione, quod eccleſia conſtructa ſit alicuius, docere debet, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi, quæ quaſi poſſeſſio non præſumitur. concluſ. 177. nu. 7.

Iuſſus ſuperioris examinandi teſtes in actis apparere debet, alias notario actorum aſſerenti de iuſſo non creditur. concluſione 32. numero 51.

Iuſtitia tempore morbi facile exerceri non poteſt. concl. 7. nu. 12.

Iuuenculi, ac mulieres permultæ non minus ad mortem conſtanti animo ſe præpararunt, quàm ſi ad nuptias, vel ad ſalus prodijſſent. concl. 262. nu. 19.

Iuuenis ludens in tenebris cum virgine per iuramentum non probabit, non animo prauo, ſed bona fide ludere cum illa. concluſio. 114. num. 17.

L

LAedens ſi redditur audacior, & læſus timidior, dicitur aſſiſtens auxilium præſtare. concl. 152. nu 6.

Læſus portans arma non præſumitur animum gerere maleuolum, ſed propter iuſtum timorem, ne iterum lædatur. conclu. 126. num. 8.

Læſus in honore, dignitate, & officio, ſi aliquid agit contra lædentem, facere præſumitur ad defenſionẽ ſui honoris, dignitatis, & officij. concl 489. nu. 11.

Læſionem ad cognoſcendum enormem in pretio, rei æſtimari nõ debet, prout conſtat ſimpliciter, ſed minoris, propter pactum, & omni iniunctum de retrouendendo. concl. 447. numero 10.

Laicus

Laicus probare poterit poſſeſſionem decimas percipiendi tanti temporis, cuius memoria in contrarium non extat, obtinebit, ac ſi appareret cõceſſionem factam fuiſſe ante Concilium. concluſ.483.nu.10.

Laicus quilibet naſcitur, niſi clericum ſe probet. concluſio.302.num.13.

Lapides pro confinibus poſiti, quomodo eſſe debeant, vt confinia probent. concluſio.400. numero 4.

Lapides poſiti ad confines in certam partem directo ſeſe mutuo reſpicere debent. ibidem numero 5.

Lapidibus terminorum omnino credendum eſt. concluſio.400. num.3.

Largiri nemo poteſt de alieno abſque furti crimine. concluſio.44. num.48.

Latitare præſumitur, qui præmiſſe diligenti rimatione, non repertus in loco, vbi conſueuerat morari. concluſio.449.num.5.

Latus cultro ſi quis cinxerit præſumitur habere animum rixandi. vide nu.6. niſi adeſſet iuſta cauſa deferendi, quia eſſet miles, vel ob id ſtipendium acciperet. concluſio 228.num.3.

Legatarius licet in teſtamento admittatur, non tamen admittitur in codicillis. concluſ. 308. numero 7.

Legatus de latere poteſt exigere procurationem in prouincia ſuę legationis, & etiam extra, & ei creditur ſine literis, cum veniat iure ordinario ex officio legationis. concluſ.269. numero 7.

Legatus ſiue natus ſiue miſſus nõ exigit procurationes in ſua prouincia, niſi hoc habeat in commiſſione. ibidem num.8.

Legatus velut qui ſe gerit, & non eſt, geſta per eum nihilominus valent. concluſio.288.numero 15.

Legatus de latere ita obſeruationi allegatur iuris communis, ſicut & alius iudex. concl.35. numero 30.

Legati de latere dicto nõ magis creditur, quàm alterius iudicis. concluſio.35.num.29.

Legato à latere creditur etiam in his, quæ de conſuetudine ipſi ſolita ſunt concedi, licet non veniant in generali commiſſione. concluſio.269.num.11.

Legato venit quicquid eſt intra confines rei legatæ, dummodo res finibus circumſcripta ſit tota in dominio teſtatoris. concluſione 217. numero 8.

Legato de latere non creditur in his, quæ non veniunt in generali commiſſione. concluſio. 824.num.5.

Legato non creditur etiam in his, quæ competunt iure ordinario legationis. concluſio. 269.num.6.

Legatum validum, & obſcurum quoad verba poteſt coram duobus teſtibus declarari. concluſio.485.num.2.

Legatum factum filiabus filij naſcituris, factum præſumitur contemplatione filij. concluſio. 156.num.23.
Contrarium, num 26.

Legatum factum fideicommiſſario per hæredem primi teſtatoris cenſetur factum animo compenſandi in fideicommiſſum. concluſio. 333.num.12.

Legatum factum videtur poſt id, quod erat debitum. concluſio.96.num.21.

Legatum validum & obſcurum poteſt coram duobus teſtibus declarari. concluſione 308. numero 2.

Legatum factum à patre, vel ab auo filiabus, vel neptibus naſcituris, dicitur potius filio eſſe relictum. concluſio.156.num.25.

Legitimandi non præſumitur aliquem poteſtatem habere niſi priuilegium oſtendat. concl. 342. num.4.

Legitimatio per Cardinalem tanquam legatum de latere eſſerentem ſpeciales commiſſiones habere facta valet, non oſtenſis literis commiſſionis, ratione præſumptæ veritatis & aſſertionis tanti viri. vide temperamentum. num.12. concluſ.340 num.6.

Legitimatio eſt quędam reſtitutio primorum natalium. concluſio.324 num.3.

Legitimus quis non præſumitur, quantum ad hoc, vt adiudicetur beneficium, niſi ſe legitimum probet. concluſio.304. num.9.

Leno præſumitur, qui ex adulterio ſuæ vxoris non iraſcitur. concluſio.320.num.5.

Leuatus onere ſatiſdandi propter cautionem iuratoriam, ſi ſemel fuerit periurus, nunquam poſtea leuabitur illo onere per dictam cautionem. concluſio 116.num.28.

Lex an ſit vniuerſalis, an ſingularis, cognoſcitur ex loco. concluſio.258.num.4.

Lex an vniuerſe liget, oportet, vt à Principe dilucide mandetur omnino obſeruari. concluſ.258.num.11.

Lex licet conferat vim tituli antiquitati temporis, ceſſat tamen eius prouiſio, quando apparet de expreſſa prouiſione hominis, vt ſi contrarium appareat per inſtrumenta producta per aduerſarium. concluſio.225.num.21.

Lex ex taciturnitate alicuius cõceſſionem præſumit. concluſio.348 num.31.

Lex communis, eo quod vbique publicatur, omnes ligat, & nõ poteſt allegari ignorantia. concluſio 258 num 8.

Lex fingit ſuper poſſeſſione, & poſſeſſio eſt iuris. quæſt.16 num.17.

Lex multo magis fingit ſuper his, quæ ſunt meri iuris, quàm quæ ſunt facti. ibidem numero 18.

Lex deceſſiſſe fingit, qui monaſterium ingreſſus eſt, etſi reuera ſupereſt. quęſtione 16.numero 26.

Lex quomodo probeat efficacitatem tituli antiquitati. & lapſui temporis. concluſio. 225. numero 23.

Lex Moſaica allegari poteſt, & probat in deciſione cauſarum. concluſ.192.num.8.
Quod declara, vt ibid.

Lex ſtatim cũ à Principe lata fuit, eſt lex in ſui eſſentia, ſed vt liget ſubditos, requiritur eius publicatio. concluſ.421 num.6.

Lex, vel ſtatutum Principis probatur per teſtes, & ſcripturam. ibid.num.7.

Lex etiam Euangelica duos, vel tres teſtes requirit. concluſio 36 num. 16.

Ad ſubiectam materiam narratur pulchrum exemplum de Aulo Gellio. ibid.num.17.

Lex extenditur ad omnes cauſas, quæ non adaptatur ratio legis. concluſio.312.num.21.

Lex ſuper eo, quod fieri nequit, nſiquam fingit. quæſtio.16 num.9.

Lex non ſolet facere fruſtratorios actus. ibid. numero 10.

Lex in dubio, quantum fieri poteſt, fauet filijs: vt ſint legitimi. concluſio.342.num 4.

Lex ſi aliter punit principalem, quam opem præſtantem, non procedunt prædicta, & quando eadem, vel alia pœna punitur auxilium præſtans, & delinquens, vide ibi diſtinctionem. concluſio.159 num 25.

Lex fingit deportatum è vita migraſſe propter perpetratum facinus. quæſt 16 num.27.

Lex nullo modo fingit ſuper his, quę iuris, & facti ſunt. ibidem num.28.

Lex oblitionem præſumit tempore decem annorum. concluſio.135.num.1.

Lex præſumit ſemper pro reo contra actorem, donec probetur contrarium. concluſio. 24. numero 5.

Legi aut canoni potius ſtandum eſt, quàm communi opinioni. concl.395.num.30.

Legem ſuam pro ſe allegans, tenetur probare eſſe obſeruatam. concluſ.78 num.22.

Leges ſacræ quorſum inuentæ, & ſancitæ fuere. quæſt. 1.num.2.

Legum tota ſcientia ad probationes reducitur, ac ipſis innititur videtur. quæſt.1.num.15.

Libellus procedit, quando in eo dico, fundum ad me pertinere & conſueuiſſe, licet non dicam de præſenti, quia præſumptione concludit. concluſio.170. num 4.

Libellus omnino requirit ſcripturam. concluſ. 30. num. 8.

Libellus & ſententia tantum neceſſario requirunt ſcripturam. concluſio.32.num.30.

Libellus ſi impugnatus eſt per aduerſarium, non poteſt amplius in eo ſe fundare. concluſ. 369.num.29.

Libellus ſi eſſet ſcriptus manu confitentis, probaret, alias ſecus. ibid.num.20.
Contrarium, ibid.

Libellus concipi debet caute, dicendo ſententiam iniquam ſiue iniuſtam, quod Bononiæ ſeruatur. concluſio.115.num.4.

Libellus quo pacto ſit formandus per actorem petentem alimenta. concluſio.77.num.9.

Libellus amiſſus poteſt probari per teſtes, ſicut ſententia & appellatio. concluſione 32. numero 18.

Libellus fundamentum iudicij. concl 32.n.29.

Libellum qui reſpondet confitendo, videtur fateri omnia in libello contenta, & in omnibus ſibi præiudicat. concluſ.368.num.5.

Liberalitas præſumitur ratione diuitiarum. concluſio.554.num.59.

Liberatio bene probatur, ſi debitor probet, apocham habuiſſe ab ipſo creditore. concl. 111.num.16.

Liberatione vbi agitur, ſi quod ago, non valet, vt ago, valet, vt valere poteſt. concluſio.345. numero 42.

Liber ſi ignoretur cuius ſit, nullam fidem facit. concluſio.253.num.14.

Liber ſi ſit plurium mercatorum, plenam fidem facit. concluſio.255 num.11.

Liber conſcriptus ex neceſſitate officij publice iniuncti plenam fidem facit. ibid. num.12.

Liber cenſualis probat dominium contra ſubiectos, non autem contra alios non ſubiectos. concluſio.543.num.5.

Libro cenſuali nulla fides habetur, quando in illo eſſet deſcripta cenſualis aliqua alia inſigni, & honorabilis eccleſia. concluſio.543. numero 6.

Libro mercatoris infamis non eſt credendum. concluſio.94.num.30.

Libri iuris ciuilis debent ſcribi per congeriem literarum, non per ſigna. concluſ.288. nu.9.

Libri, vel hiſtoriæ probant, quando ipſis adhibita fuit fides ab antiquo. concluſione 165. numero 11.

Libri priuatorum non reperti ſub cuſtodia, non plene probant, licet eis in antiquis ſemiplena fides adhibeatur. concluſio.398.nu.12.

Libri antiqui, ſi atteſtantur de aliquo auditu, non probant. concluſio.415.num.8.

Libri ſiue publici, ſiue priuati continentes in ſe multas partitas, ſi in aliquibus probant, vero præſumitur, quod etiam in alijs probant. concluſio.362.num.18.

Libri antiqui probant Eccleſiaſtica conſiola, & non laicalia, ſecundum Felin. concluſio. 398. numero 2.

Libri antiqui licet ab antiquo fidem nõ habuerint, faciunt tamen fidem in his, quæ non ſunt præiudicialia in materia finium inter Eccleſias. concluſio.398.num.7.

Libri antiqui ſi atteſtantur de auditu alieno etiam quod ſimus in antiquis, non probant. ibid.numero 8.

Libri antiqui, vt æſtimum, etiam ſi reperti fuerint in archiuijs publicis, non probant rem eſſe illius eſſe, ne præiudicium fiat ei, qui non conſenſit. ibid.num.9.

Libris exactoris vel auctoritate publica electi fides adhibetur. concluſ.316 num.9.

Libri in archiuo publico repoſiti, qui habent cuſtodem publice ad id conſtitutum, magis fidem faciunt, quàm teſtes. ibid.num.7.

Librorum appellatione omnia volumina continentur, ſiue ex membranis, ſiue ex papyro ſint confecta. concluſ 398.num.14.

Libris cenſualibus fides adhibenda eſt, quando de paruo agitur præiudicio. concl.543.nu.9.

Libris exactoris collectarum maior fides adhibetur, quàm teſtibus. concl.316.num.6.

Libris gabellariorum vel quæſtorum publicorum credendum eſt, non ſecus ac inſtrumento publico manu notarij publici conſcripto. concluſ.255.num.13.

Libris antiquis plena fides adhibetur, dummodo ſub cuſtodia publica reperti fuerint. concluſ. 398.num.4.

Libris antiquis creditur, quatenus illis ab antiquis fuerit fides adhibita. ibid.num.5.

Libris Hiſtoriarum, & Chronicis creditur, ſi illis à maioribus noſtris fides adhibita. ibidem numero 6.

Licentia ſi data fuerit a confitente ſacerdoti, vt confeſſionem reuelet, & ſacerdos ſit fide dignus, dictum eius probat, & ei creditur. concluſ.377.num.9.

Licitum non eſſe alicui in ſuo ędificare, nec aliquid facere, quod vſui alterius incommodet. concluſ.123.num.7.

Licitum quod ante litẽ, & appellationem erat facienti, his introductis illicitum efficitur. concluſ.48.num.6.

Licitum eſt iniquis Principibus, & iniuſtis iudicibus reſiſtere, cum aliter mortem quis euadere non poteſt. concluſione 266. numero 28.

Limi-

Limitatio iurium requirentium ſolemnitates in alienatione rei eccleſiæ. concluſione 75. numero 29.
Lis finitur per tranſactionem. concl 66 nu. 13.
Litis pendentiam allegans tenetur illam probare. concluſ. 78. num. 11.
Litis conteſtatio habet vim quaſi contractus. concluſio. 368. num. 6.
Litis conteſtatio in poſſeſſorio recuperandæ non requiritur. concluſ. 33. num. 19.
Sed contrarium tenet rex. &c.
Litis conteſtatio interrumpit præſcriptionem. ibidem num. 20.
Litis conteſtatio eſt lapis angularis iudicij ſecundum Bald. concluſio. 33. num. 17.
Litis conteſtatio non pendet à voluntate partium, & eſt de ſubſtantialibus iudicij. concl. 33. num. 25.
In litibus quæ non concedenda, nec admittenda ſint ſine cauſa. concluſio. 345. num 15.
Litigioſus & ad rixandum proclıuis præſumitur aggreſſor, maxime ſi ſuperſtes eſſet pacificus. concluſio. 72. num. 6.
Literæ, & ſubſcriptio dicuntur vox ſcribentis, & conſentus, vti confeſſio facta parte præſente, ſi peruenerint ad manus eius, ad quem ſcribuntur. concluſio. 183. num 16.
Literę non ſolum demonſtrant conſenſum ſcribentis, ſed etiam illum obligant. ibidem numero 27.
Literæ acceptatæ, & lectæ obligant legentem, & acceptantem ad contenta in eis, niſi ſtatim expreſſe contradicat. concluſione 327. numero 6.
Literæ epiſcopi fidem faciunt probabilem & veram, ſi obſignatæ ſint ſigno authentico, & ad talia conſueto, vel manu ipſius ordinarij ſubſcriptæ, vel notatu teſtium. conclus. 305. numero 2.
Literæ non poterunt rata haberi ab acceptante quando ſcribens eſſet mortuus, antequam ſint receptæ. concluſ. 480. num. 7.
Literæ, in quibus confiteor me tibi debere centum, plus, minusve, ſi antequam tibi reddantur, ego moriar, non nocebunt nec præiudicabunt hæredibus meis. ibid. num. 8.
Literæ ſacerdotis non ſufficiunt in probatione ordinum, ſed aliæ literæ oſtendi debent. concluſio. 304 num. 14.
Literæ in lapidibus ſculptę non faciunt plenam probationem. concluſ. 399 num. 11.
Literæ in ære, vel lapide incıtæ voluntate vnius duntaxat, non nocent alteri. concluſio. 398. numero 10.
Literæ narrantes de reſignatione facta in curia per procuratorem in fauorem talis probant, concurrente confeſſione aduerſarij. concluſ. 392. num. 18.
Literæ iudicis circa ea, quæ ſunt aliena ab officio ſuo plene non probant. concluſio. 403. numero 14.
Literarum amiſſione probata non admittitur probatio per teſtes ſecundum ſtylum Palatij Apoſtolici. concluſ. 317. num. 13.
Literarum comparatio ſemiplenam facit probationem. quæſt. 12. num. 2.
Literis ſalui conductus in quibus caſibus ſit credendum, ibi remiſſiue. concl 19 num. 12.
Literis ambaſiatæ non eſt opus, quando perſona eſt nobiliſſima, perexcellens, & nota Principi. concluſio. 84. num. 1.
Locupletari non debet cum alterius iniuria, & damno. concluſio. 214. num. 8.
Locus cimiterio adiectus non habetur pro ſacro, licet in eo aliquis ſit ſepultus, neque gaudet priuilegio cimiterij. concl. 189. nu. 2.
Locus non arguit animum præmeditatum, ſi præceſſit rixa, vel iuſtus dolor, ſecus ſi non præceſſit. concluſ. 98. num. 4.
Locus, in quem mortua corpora ſepulta reperiuntur, ſi diu habitus fuerit pro cimiterio, cimiterium præſumendus eſt, & ſimul benedictum fuiſſe. concl. 289. num. 4.
Locus iuriſdictionis ratione exercitij præſumitur illius eſſe, qui iuriſdictionem exercet. concluſio. 395. num. 33.
Loca, quæ animum deliberatum præſumant. concluſio. 98. num. 13
Loca incluſa in finibus Caſtri, Regni, Ciuitatis, vel Prouinciæ non præſumuntur eſſe domini. concluſio. 217. num. 13.
Longa poſſeſſio habet vim tituli. concluſ. 180. numero 22.
Longinquitas temporis habet vim conſtituti, conſtitutum habet vim conſenſus, & conſenſus inducit directum dominium. concl. 548. numero 2.
Loquacitas viri ſoliti minas proferre, & nihil exequi, tollit præſumptionem minarum. concluſio. 98 num. 11.
Luſor ſemper præſumitur blaſphemare, & blaſphemus eſſe. concluſ. 194. num. 12.

M

Magis creditur teſtibus deponentibus pro inſtrumento, quàm deponentibus contra inſtrumentum de inſania, & mentis captione. concluſio. 502. num. 15.
Magiſtratus, ſi intra quinquaginta dies, per quos debet ſtare ad ſyndicatum, fugam arripit, & perductus ſit, licet inuitus ad locum, ex quo fugerat, ex illa fuga contra ipſum nulla probatio delicti inducitur. concluſio. 498. numero 12.
Magiſtratus fugiens habetur pro confeſſo. concluſio. 498. num. 10.
Magiſtratus vltra illorum ſalarium nihil debent recipere, nec officio durante, nec poſt. concluſio. 164. num. 2.
Magiſtratus accipens pecuniam à fœneratore gratis, ſi poſtea tulerit ſententiam pro illo etiam iuſtam, tunc dicitur committere barattariam. concluſio. 164. num. 4.
Magiſtratus non committit barattariam, quando ab amico ſuo donatum gratia amicitiæ recepit. concluſio. 164 num. 12.
Magiſtratus pro ſidis accuſant, & denunciant delicta leuia, eis creditur. concluſ. 26. num. 9.
Magiſtratus ſi creatus non fuit ſolennibus requiſitis, geſta per eum vt habitum & exiſtimatum pro tali ſunt nulla, & nullius momenti. concluſio. 188. num. 20.
Magiſtratui creditur in his, quę ad munus ſuū attinent. quæſt. 16. num. 15.
Magiſtratui creditur etiam cum maximo præiudicio tertij, quando Princeps, vel ſuperior eſſet in illo loco præſens. concluſione 269. numero 26.
Magiſtratum qui expleuit, compellitur iudicet vel domeſticos ſuos in iudicio exhibere, vt de his, quæ in magiſtratu geſta ſunt, teſtimonium proferant. quæſt. 5. num. 26.
Magnum quid dicatur, & quid modicum iudex arbitrari habet iuxta genus perſonarum. concluſio. 543. num. 10.
Maior pars rerum ſi eſt feudalis, aliæ etiam feudales præſumuntur, & infra numero 14. & contrarium per Nic. Bell. &c. concluſ. 79. numero 17.
Mala fides allegari non poteſt poſt lapſum longiſſimi temporis. concluſio. 225. num. 3.
Mala fides præcedens non tollit præſumptionem bonæ fidei acquiſitam per ſpatium 30. vel 40. annos. ibidem num. 4.
Mala fides nocet in præſcriptione. ibidem numero 5.
Mala fides probatur ex coniecturis, & quomodo. concluſio 45. num. 25.
Mala fides in aditione non inducitur, ſi diuerſis temporibus, & titulis quis emerit. concl. 45. numero 27.
Mala fides opponi poteſt vſque ad triginta annos, & vltra minime. concluſ. 225. nu. 9.
Mala fides nocet in præſcriptione. concl. 224. numero 5.
Mala fides, quæ inducitur ex ſtatuto, non tollitur ſpatio tanti temporis. concluſione 221. numero 17.
Mala fides etiam poſt triginta annos poteſt allegari, ſi poſſidens reſiſtit iuri communi. concluſio. 218. num. 10.
Mala fides præſumpta allegari non poteſt poſt triginta annos. concluſio. 225. num. 11.
Malæ fidei præſumptio ſi eſt fortior præualet præſumptioni bonæ fidei, non obſtante curſum temporis. concluſio. 225. num. 15.
Malæ fidei poſſeſſor de iure canonico non præſcribit in æternum. concluſio. 225. num 6.
Malitia ſequitur ex adulatione. concluſio. 56. numero 2.
Et in clericis eſt crimen capitale.
Malus qui ſemel fuit ſemper malus præſumitur in eodem genere mali, vel ſimili. concl. 212. numero 20.
Malum omne factum, prauo ſemper præſumitur actum, niſi ratione perſonæ contraria omnino oriatur præſumptio. concluſio. 213. numero 5.
Mandatarius accuſans, & deficiens in probatione tenetur pœna talionis. concluſione 24. numero 7.
Etiam ſtante ſtatuto, quod accuſans non probans teneatur, & intentauerit accuſationem plura capita continentem, ne omnia probauerit. num. 7. & 8
Manifeſta non indigent probatione. concl. 321. numero 3.
Mandatum non cenſetur datum ad illicita, & ampliationes ibi remiſſiue, & id in ſyndico communitatis, & hoc Rotam ſeruare, niſi oſtenderetur mandatum ſpeciale, & quando dicatur mandatum ſufficiens, & ſpeciale. ibi remiſſiue. concluſio. 146. num. 25.
Mandatum morte finitur, quia mandantis voluntas deſiit. concluſio. 188 num. 27.
Mandatum de contrahendo matrimonio etiam poſt concluſum matrimonium reuocari poterit, & matrimonium non valebit. concluſ. 847. num. 105.
Mandatum non probatum plenum in prima cauſa, poteſt probari in cauſa appellationis. concluſio. 118. num. 3.
Idem dicitur de alijs non probatis in principali cauſa, quæ probari poſſunt in cauſa appellationis. ibid. num. 4.
Mandatum ſit gratia mandantis, & conſilium ac perſuaſio gratia facientis, cui conſulitur & perſuadetur. concluſio. 419. num. 15.
Mandatum efficatius, & durius obligat, quàm conſilium. concluſio. 419. num. 6.
Mandatum præſumitur, & non conſilium, quādo diſpares ſunt inimicitiæ conſulentis, & exequentis contra occiſum ibid num 7.
Margarita Tridentina fratris Dulcini hæreſiarchæ coniunx crudeliter comburi maluit, quam ſcelus, quod profitebatur, deſerere. concluſio. 161. num. 22.
Margarita Belgica Louanio oriunda, ob eius in caſtitate conſtantiam crudeliter necata, in flumen, que rapidiſſimum proiecta, contra rapidiſſimos fluctus vſa fuit notabili ſplendore naturæ. concluſio. 162. num 47.
Maritus an concedere voluerit res datas ad vſum vxoris, id colligitur, ipſas inſpiciēdo, & quomodo. concluſio 563 num. 4.
Maritus legans aliquid vxori ſuæ, non cenſetur animo compenſandi cum dote, niſi expreſſe dixerit, legare. concluſio. 96 num. 11.
Maritus quando tenetur alere vxorem, non valet proteſtatio, quod alat ipſam animo repetendi. concluſio. 77. num. 4.
Maritus in quibus caſibus teneatur alere vxorem, vide remiſſiue. ibid.
Maritus alens vxorem ſanam, non præſumitur non animo repetendi alere ibid. num. 5.
Secus ſi dos non eſſet promiſſa, vel quando promiſſa, ſed non ſoluta. ibid. num. 6.
Maritus confitens recepiſſe dotem, ſi renunciauit exceptioni non numeratæ pecuniæ, ante huic exceptioni tempus præfinitum tranſactum eſt, erit obligatus dotem reſtituere, & poterit contra eum agi ad dotis reſtitutionem. concluſio. 362. num. 8.
Maritus tenetur cum vxore morari, ideo nihil prodeſt abſentia. concluſio. 6 num. 2
Maritus alens vxorem cum proteſtatione animo repetendi, poteſt repetere. 77. num. 2.
Maritus habet exceptionem non numeratæ dotis contra mulierem, vel alios pro muliere, etiam ſi in confeſſione receptionis renunciaſſet huiuſmodi exceptioni. concluſ. 566. numero 4.
Maritus ſi nomine vxoris emerit, & poſſeſſio rei venditæ tradita ſit marito dominium rei venditæ ad maritum ſpectat, non ad vxorem. concluſio. 439 num. 2.
Maritus cenſetur procurator vxoris in bonis paraphernalibus eiuſdem. concl. 211. num. 4.
Vbi nulla dos eſt conſtituta, ibi paraphernalia eſſe non poſſunt. ibid.
Maritus non eſt procurator in bonis penes vxorem retentis, nec ipſi traditis. ibidem numero 5.
Maritus in bonis paraphernalibus vxoris intelligitur habere tacitam adminiſtrationem. ibid. num. 6.
Maritus agens contra vxorem iure mariti debet probare veram eſſe vxorem, item e contra,

quan-

Digitized by Google

quando vxor agit contra virum de adulterio. concluſio.58.num.5.
Maritus ſoluto matrimonio ſi agat contra vxorem, non debet in libello concludere, vt reſtituat bona, ſed pretium, ſeu pecuniam per ipſam in dictis bonis impenſam. concluſio. 214.num.17.
Maritus, vel hæredes (muliere negante non acquiſiſſe ex bonis viri) tenentur probare, quod conſtante matrimonio acquiſiuerit. concluſ. 30.num.2.
Martyribus in canonizandis quæritur tantum de miraculis, & de cauſa propter quam paſſi ſint. concluſio.262.num.9.
Mater, & auia alens ſpurios filios, & nepotes, præſumitur animo donandi non repetendi, quia de æquitate canonica tenetur illos alere. concluſio.76.num.4.
Mater adminiſtratrix bonorum filij, vel tanquam nutrix alens filios, vel nepotes, non cenſetur animo donandi, ſed repetendi. ibid. numero 5.
Mater proteſtans non animo donandi alere filios, vel nepotes, repetit alimenta. vide ibi contrarium. concluſio.76.num.7.
Mater vel auia alens filios, vel nepotes cũ proteſtatione animo repetendi, recuperat etiam impenſas etiam modicas factas in alendis filijs. ibid.num.8.
Mater, vel pater accuſans occiſores filij, vel è contra, tollitur præſumpta calumnia. concluſio.25.num 8.
Mater impenſas poterit repetere pro alimentis factis filio, etiam contra illos, qui tenentur alere filium ex aliqua alia cauſa. concluſio. 554.num.92.
Mater, quę dedit fundum communem ſibi, & filiæ in dotem, præſumitur dediſſe animo donandi. concluſio.554. num.21.
Mater redimens filium ab hoſtibus, animo donandi impendiſſe præſumitur. concluſ. 554. numero 68.
Mater expendens aliquid pro reſpicientibus perſonam filij, præſumitur cauſa pietatis facere. ibid. num.69.
Mater puellæ, & conſanguinei pro matrimonio poſſunt eſſe teſtes contra nobilem per eos accuſatum amore filiæ captum. concluſ. 26. num. 8.
Mater adminiſtrans bona filij, ſi alimenta præſtet filio, præſumitur præſtare de bonis filij, vel de proprijs, animo tamen illa repetendi. concl. 571.nu.9.
Mater ſi alimenta filio præſtitit, non animo repetendi, ſed donandi præſtitiſſe præſumitur. concluſio.554. num. 89.
Mater de ætate filij poteſt teſtificari, & quomodo procedat. concl.136.nu.5.
Mater alendo filios viuente patre, qui eſſet diues, & ad eum ſpectaret onus alendi eos, non præſumitur animo donandi, ſed repetendi à patre. concl. 76.num.20.
Mater faciens magnas expẽſas in alendis filijs, non præſumitur animo donandi, ſed potius repetendi, maximè ſi mater erat pauper, ſecus ſi modicæ eſſent expenſæ. ibid.nu. 11.
Materia quando quis dicatur habuiſſe animum occidendi, late tractatur per Afflict. concl. 97.num.21.
Matricula, qui non ſunt ſcripti, ſunt tanquam priuati. concluſio.262.num.65.
Matrimonium allegans tenetur probare. concl. 78.num.12.
Matrimonium ad dirimendum, quæ concurrere debeant, quando agitur de probatione conſanguinitatis, concluſione 410. numero 9.
Matrimonium ad probandum etiam ſi clam, & de nocte contractum ſit, non ſunt admittendi teſtes de domo, vel alias inhabiles. concl. 90.num.9.
Matrimonium cum magiſtratu licet prohibitum ſit, non tamen videntur prohibita ſponſalia, per quæ ad ipſum peruenitur, cum cauſa prohibitionis non ſit perpetua. concl.102. numero 13.
Matrimonium clandeſtinum quare dicitur. concluſio.297.num.4.
Matrimonium clam fuiſſe contractum dicitur, ſi omiſſe fuerunt ſolemnitates bonorum. ibidem num.5.
Matrimonium prohibetur inter magiſtratum, & ſubditum. concluſio.102.num.4.
Matrimonium, & non concubinatus præſumitur, ſi mulier, & vir paris ſint conditionis. concluſio. 342.num.9.
Matrimonium iudicari nõ debet ex nominatione vxoris in prælectoria, & ex tractatu, etiam quod de eo concurreret fama, ſi aliud non probetur. concluſio.347.num.11.& ibi contrarium.
Matrimonium publice dicitur, & nõ clam contractũ, ſi conuocatis amicis, & conſanguineis, & nemine ſerioſe excluſo celebratum fuerit. concluſio.297.num.6.
Matrimonium in facie eccleſiæ dicitur contractum, ſi in publico conuocatis vicinis contrahatur etiam ſine bannis. ibid.num.7.
Matrimonium in actu contrahendi, ſi potuerunt contrahentes alios teſtes non domeſticos adhibere, & non adhibuerunt, ipſis debet imputari. concluſio. 533. num.20.
Matrimonium præſumitur per longam cohabitationem mulieris, & viri, & non concubinatus, ſi de matrimonio extat fama cum alio adminiculo, vt inſtrumento dotis. concluſio. 342. num.2.
Matrimonium præſumitur ex cohabitatione diutina viri, & mulieris quoad filios, & legitimationem prolis. ibid. num.3.
Matrimonium dirimi poteſt, ſi coniuges confiteantur coniunctionem ſanguinis cum iuramento. concluſio 411.num.5.
Matrimonium dirimi poterit, ſi per inſpectionem viri ſtatim patebit de eius impotentia. concluſio.311.num.7.
Matrimonium inter Chriſtianum, & Iudæam contrahi non poteſt. quæſtio.7.num.44.
Matrimonium contrahens exercet actum omnino contrarium clericatui, & videtur renunciaſſe beneficio, & illud habere pro derelicto. concluſio.182.num.2.
Matrimonium probatur per diuturnam cohabitationem decem annorum accedentibus aliis adminiculis. concluſio.260.num 8.
Matrimonij in materia non oportet multum ſubtilizare propter periculum illegitimitatis. concluſio.342.num.5.
In matrimonio carnali non ſtatur aſſertioni coniugis ſuper impedimento. concluſ. 392. numero 2.
Matrimonia omnia irrita, & nulla habenda ſunt, quæ aliter, quam præſente Parocho, vel alio ſacerdote ex ipſius permiſſione, & duobus vel tribus teſtibus præſentibus contracta reperiuntur. quæſt. 10.num 70.
Mediator admittitur ad probandam barrateriam, ſicut dicitur in ſimonia, & quando procedit. concluſio.265.nu.3.
Mediator ſiue proxeneta admittuntur ad probandam dotem. concluſio. 568. num.4.
Medicus ſi examinatur ſuper cauſa mortis, & deponit mortuum eſſe ex apoplexia, non poteſt interrogari, quid ſit apoplexia. concluſ. 430 num.4.
Medici dicunt fuge, fuge, & cito, & longe. concluſ.20. num.3.& 8.
Medicorum dictis ſtandum eſt tanquam peritis in arte. concluſio. 92.num.4.
Mediolanenſi in dominio quare velle ſcire homicidium eſſe commiſſum animo deliberato. concluſio.98.num.33.
Medium datur inter æditionem, & repudiationem. concluſio 47.num. 15.
Medio tempore diſputationis an appellatio admittenda ſit, vel ne, prout poſt eius admiſſionem nihil poteſt innouari. concluſione 148. numero 14.
Mendacium dicere, & veritatem ſupprimere, paria ſunt. quæſt.5.num.73.
Mendacium vnumquodque eſt aſſumptio pro veritate in recepta contraria veritati. quæſt. 16.num.4.
Mentio poſſeſſionis beneficij in ſupplicatione non eſt neceſſaria, ſi per annum non poſſedit. concluſio.183. num.5.
Mercator rationem reddere debet omni anno. concluſio.273, num.11.
Mercator non deſcriptus in matricula, non gaudet priuilegio mercatorum. concluſio. 252. numero 66.
Mercator in dolo præſumitur, qui dedit fideiuſſorem, qui continuo fugam arripuit. concluſ. 531. num. 124.
Mercator, vel Campſor, quando promiſit pro alio, nõ poteſt opponere, quod ſibi à tali, pro quo promiſit, non fuit numerata pecunia, concluſio.361.num.41.
Mercatores ſi aſſerant ſe damnum ſuſtinuiſſe furti vel naufragij, aut ſimilium, debent facere de hoc fidem intra annum. concluſio.273. numero 12.
Mercatorum aduerſus libros ſeu campſorum poteſt contrarium probari, etiam ſi teſtator diſpoſuerit, vt de re quapiam ſtetur libris rationum. concluſio.255.num.15.
Mercatorum libri, quando ipſi etiam ex conſuetudine non iurant artem ſuam ſine fraude exercere, nec plene probant, nec vllã fidem faciunt. concluſio.255.num.10.
Merces non probantur obligatæ pro penſione, cum ſunt illatæ in domum cõductam. Quod declara. concluſio.210. num.7.
Merces illatæ, & inuectę in domum, vel apothecam ad id conductam, pro penſione obligatæ ſunt domino. concluſione 210.num. 6.
Meretrix propter infamiam eius perſonæ tenetur ad pœnas non probando accuſationem propoſitam in iudicio. concluſ.254.num.31.
Merita an dicantur paria eſſe donationi, parendum eſt arbitrio iudicis. concl. 560. num.4.
Merita multa incidere poſſunt, quibus honeſtum eſt, liberalitatem cum decreto pręſtare. concluſio.186 num.12.
Merita & beneficia probare debent, & concurrere cum pretio bonorum donatorum, ad hoc vt donatio dicatur facta ob benemerita. concluſione 560.num.2.
Merita præcedentia faciunt non tantum ſimpliciter præſumi donationem, ſed etiam vt actus geſtus, alias dubius, pręſumatur donatio. concluſio 554 num.47.
Meritorum de probatione vide remiſſiue per Tiraquel. concluſio. 184. num.5.
Meritorum quando in donatione fit mentio, ſi de eis non appareat, non valet, & quare. concluſio.184.num.3.
Merum imperium conſiſtit in quatuor, ſicut ſunt quatuor elementa. conclus.403. num.4.
Metus non præſumitur ob reuerentiam, niſi concludenter probentur præceſſiſſe verbera, & minæ. concluſio.193.num.7.
Metus præſumitur ex tractatu præcedenti, ſi probetur interueniſſe tractatum de cogenda aliquem per metum ad contrahendum matrimonium. concluſio.531.num.74.
Metum allegans tenetur probare. concluſ. 78. numero 13.
Metu quæ geſta ſunt, nullum habent robur. concluſio.311.num.4.
Miles portando arma dicitur portare ſua propria inſignia, quod intelligitur in veris militibus, qui ſunt in expeditione belli. concluſ. 128.num.4.
Miles ſi ſemel ſe male habuit in militia, nõ eſt ei amplius credendum. concluſ.465. num.3.
Miles vnus, vel vir nobilis habens mille in bonis, eſt pauper: & vnus ruſticus habens minus, eſt diues. concluſio.525.num.12.
Militibus ſcriptis in matricula ſolum danda ſunt priuilegia militaria. concl. 262. nu. 66.
Minans ſi vilis homo, & timidus ſit, nec ſolitus minas exequi, contra ipſum non pręſumitur. concluſio.98. num.9.
Minæ de occidendo ſi ſoleant executioni mandari à proferente præſumunt animum deliberatum, alias non. concluſio.98. num.7.
Minores in crimine læſæ maieſtatis admittuntur cum auctoritate tutoris. concl.461.nu.5.
Minor, mulieres, & eccleſiæ petere poſſunt reſtitutionem in integrum, etiam poſt concluſionem in cauſa. quæſt. 17.num.55.
Miraculum ex hominum merito contingere debet, non vi verborum. concluſ.262 nu. 36.
Miraculum debet eſſe apertum, non autem latens. ibid.num.37.
Miraculum accidit pręter rerum naturam. concluſ.262.num.14.
Miraculum ex Deo fit cum vitæ bonitate eius per quem ipſe id operatur. concl.262. n.25.
Miraculum ad corroborationem fidei eſſe debet. concluſio. 262.num.38.
Miraculum vnicum ad canonizationem non ſufficit, ſed plura deſiderantur, & ante, & poſt mortem in perſona canonizandi diuina gratia facta. ibid. num.49.
Miracula ad canonizandum aliquem non ſolum probari debent in vita facta, ſed etiam poſt mortem. concluſ.262.num.43.

Mira-

Digitized by Google

Miracula plura requiruntur ad canonizandum aliquem. concluſio.262.num 46.

Miracula hodie Deus raro operatur. concluſio. 262 num.59.

Miracula ſunt veriora ſigna ſanctitatis alicuius. ibidem.

Miracula interdum etiam fiunt ab improbis hominibus. ibid.num.60.

Miracula probari debent ad ſanctum canonizandum. concluſio.262.num.24.

M[illegible] magorum non miracula ſunt, ſed [illegible] propriè dicuntur. concluſio. 263. numero 32.

M[illegible] aliquando fiunt per malos arte [illegible] magica, & diabolica. concl.262. nu. 46.

Miraculorum frequentia probari debet à pluribus teſtibus quam duobus. concluſio. 262. numero 40

Miraculorum operatio frequens creſcere debet [illegible] de operibus perſcrutetcere, & in [illegible] Chriſtianorum opinio ſanctitatis, [illegible] qui canonizetur. ibid.nu.62.

M[illegible] non eſt credendum, eo quod aliquando etiam fiunt à ſceleratis hominibus. concluſio.262 num.27.

Mirandum facere, donum eſt Spiritus ſancti. concluſio.262.num.30.

Mobilia in caſtro, vel domo feudali cenſentur allodialia propter diuerſitatem naturæ, quia ve[illegible] acceſſoriæ etiam ea in feudum datæ intelliguntur. concluſio.14.num.7.

Mobilia accedunt naturæ immobilium, & illorum naturam aſſumunt, & pars fundi cenſentur. ibid num.8.

Et quando, ibid. & num 9.

Modicitas pretij quæ ſit, relinquitur arbitrio iudicis. concluſio.447.num.11.

Modicitas pretij ad conſiderandum an interuenerit, conſiderari debet quanto res valeat tempore contractur. conclul.447.nu.16.

Modicitas pretij, & pactum de retrouendendo ſufficiunt ad probandum contractum ſimulatum. concluſio.447.num 6.

Modicitas pretij iuncto pacto retrouendendi, vt faciat contractum præſumi vſurarium, debet eſſe admodum tenuis. ibid.num.7.

Modicum, & nihil, æquiparantur. conclul.44. numero 39.

Modicum & magnum pertinet ad arbitrium iudicis iuxta qualitates, & conditionem, ſeu gradum perſonarum, ibi remiſſiue. concl.75. numero 27.

Modus cognoſcendi ſeruitutem, ſeu iuriſdictionem continuam & diſcontinuam. concl.424. numero 46.

Modus quilibet vacandi, quare intelligatur de modo eueniente in perſonam, de qua in ſupplicatione, & non in alia, de qua non fuerit facta mentio. concluſio.181.num. 4.

Modi probandi aditionem hæreditatis diſcutiuntur. concluſio.41.num.1.

Modi, & actus magni, neceſſarij, & quibus in vſu forenſi vtimur, aditionis hæreditatis adducuntur. concluſio 40.num.6.

Modi quidam iuramenti per verba. concluſio. 347.num.78.

Molendinum an ſit prædium ruſticum, vel vrbanum, vide remiſſiue. conclul.210.num.3.

Monachus pro mortuo habetur mundo. concl. 261 num.3.

Monachus ſi mortuus præſumatur, id intelligi debet quoad matrimonium. ibid.num.4.

Monachi, vel conuerſi cuiuſuis religionis teſtes eſſe non poſſunt iniuſſu illius, cui ſubſunt. concluſio.261.num.5.

Monachus probatur apoſtata, ſi ad negotia ſecularia ſe conuertit. concluſio.112.num.11.

Monachus an & quibus modis per dimiſſionem habitus apoſtata cenſeatur. concl.112.nu.31.

Monachi ſunt mortui mundo. concl.3.num.12.

Monachi fratres minores, & prædicatores poſſunt cogi teſtificari, habita licentia ſuorum ſuperiorum. ibid.

Monachi, fratres minores & prædicatores, & homines de vniuerſitate, quando aliter veritas haberi non poteſt, teſtificantur pro cauſis eccleſiarum, & vniuerſitatum. ibidem numero 13.

Monachi in quibuſcunque locis exiſtant, ſiue etiam in lecto quieſcant, ſemper debent habitu monachali vti, & quo pacto debeat id accipi. concluſio.112.num.32.

Morientibus peſte raro, vel nunquam poſſunt miniſtrari ſacramenta eccleſiaſtica. concluſ. 20 num.5.

Morientibus ſæpe contingit eſſe à mente, & intellectu alienis. concluſio.144 num.8.

Mores, quæ & conſuetudines ſunt, in bonæ fidei iudicijs veniſe debent. concluſ.199. num.4.

Mors de facili contingit. concluſione 170. numero 10.

Mortis celeritas in animali præſumitur ex vulnere, vel vlcere. concluſio.92.num.10

Mortem, vel vitam alicuius allegans tenetur probare. concluſio.78.num.14.

Mortuus ſi viſus ſit ad loca occulta, vel per quę ſolebant ſuperſtes naufire, & ibi mortuus armis, præſumitur de rixa, & cæde cogitaſſe. concluſio.72.num.1.

Mortuus ab armis optimè inſtructus præſumitur hoſtili animo, & cauſa aliquam lædendi, vel ſuperſtes eſſet inermis, ibid.num 12.

Mortuus incipiens dare operam rei ſlagitioſæ præſumitur aggreſſor. ibid.num.13.

Mortuus præſumitur primus aggreſſor, ſi grauius illi eſſet minatus. conclul 72.num.8.

Mortuus in carcere dicitur mortuus in cuſtodia, & ſic non culpa cuſtodis. concluſio.167. numero 5.

Mortuus præſumitur aggreſſor, ſi fuerit robuſtior, vel potentior. conclul.72.num. 3.

Mortuum habuiſſe animum offendendi, ex verbis præſumitur, & aggreſſor præſumitur. concluſio.72.num 7.

Mulier habet patrimonium triplicis generis. concluſio.111 num.2.

Mulier ſi confeſſa fuerit dediſſe viro ſuo, talia, & tanta bona, probat, & ſibi præiudicat. concluſio.566 nu.6.

Mulier ſi ſit hæres amplæ hereditatis paternæ, vel aliunde bona habeat, quod etiam nomine proprio, cenſetur emiſſe de bonis patris. concluſio.214. num.8.

Mulier adminiſtrans bona pupilli præſumitur de eius dote ſatiſfacta. concluſio.54.num.6. Secus ſi contrarium probaſſet per librum rationum.

Mulier an per aſſenſum luxurioſum amittat dotem, ibi remiſſiue. conclul.64.num.2.

Mulier confitens dediſſe talia bona in dotem viro ſuo, probat. concluſio.361.num. 3.

Mulier etiam meretrix teſtificari poteſt in crimine læſæ maieſtatis. conclul.462.nu.7.

Mulier carcerata ſi grauida inueniatur, culpa cuſtodis præſumitur. conclul.267.num.4.

Mulier & ruſticus præſumuntur ignorare iura. concluſio.47.num.5.

Mulier aliquam artem habens, vt obſtetrix, ſine marito mercatur, vel textrix, quod acquirit, ſibi acquirit, quaſi ex propria induſtria partum, & ceſſare tunc omnem ſuſpitionem turpis lucri. concluſio.214.num.11.

Mulier obſequialia ſeruitia debet preſtare marito, non autem induſtrialia. ibid.nu.12.

Mulier donare non præſumitur, quia genus eſt auariſſimum. concluſio.154.num.2.

Mulier an ſemper præſumatur acquiſiuiſſe bona marito mariti, vide remiſſiue. concluſio. 212.num.5.

Mulier ſi tempore contractus matrimonij aſſeſrat ſe virginem, & poſtea fateatur ab alio corruptam, non eſt audienda, ſi ponere, quæ al legat ſuam turpitudinem. concluſione 311. numero 6.

Mulier petens alimenta debet probare non habere bona aliunde ad ſe alendum quando ſunt ei relicta miſerationis cauſa. concluſio. 77.num.10.

Mulier etiam ſi confeſſa ſit recepiſſe dotem, poteſt tamen opponere exceptionem de non numerata pecunia, ſed ſi eius confeſſio fuerit geminata, exceptio ceſſat. concluſione 345. numero 54.

Mulier tenetur operari viro, non ſtare in domo vt corpus mortuum, & in quibus operibus, & ſecundum conſuetudinem loci. concluſ. 30. numero 16.

Mulier formoſa vix poteſt caſte viuere. concl. 61. numero 2.

Mulier ad probandam declarationem voluntatis teſtatoris recipitur, licet alias in teſtamentis repellatur. concluſio. 485.num.3.

Mulier effugiens e carceribus cauſa euitandæ libidinis, punienda non eſt, ſed eſt excuſata. concluſio.266.num.29.

Mulier propter morbum excuſatur, ſi non probauerit accuſationem. concluſione 254. numero 28.

Mulier vbi non probauerit delictum publicum, quod propoſuit, tenetur eadem pœna, qua venit puniendus accuſatus. ibid. num.29.

Mulier punienda eſt extra ordinem arbitrio iudicis, & poteſt actione iniuriarum conueniri, & vt illius tenetur ad omne damnum, & intereſſe accuſati, quando accuſationem non probauit, ibid.num.30.

Mulier nubens dote non conſtituta viro, in dubio omnia bona ſua in dotem ipſi viro dediſſe cenſetur, quando vero contrahit matrimonium. conclul.213.num.2.

Mulier, quando priori viro bona ſua in dotem dederat, & ſimpliciter ſecundo viro tradidit, tunc dos ipſa repetita videtur, ſi ex priore matrimonio non extant liberi.ibid. nu.3.

Mulier etiam putatiua cenſetur acquiſiuiſſe ex bonis viri conſtante matrimonio putatiuo. concluſio.30.num. 14.

Mulier poteſt quærere ex eius induſtria, & artificio ex ſe, vel cum viro ex aliqua honeſta negotiatione, quo apparente tollitur præſumptio, acquiſiuiſſe de bonis viri, ac lucri turpis, & quando. ibid. num.15.& ſup.num.8.

Mulier honeſta, & probatæ vitæ, & famæ propter fragilitatem ſexus excuſatur ſi non probat accuſationem intentatam. conclul. 254. numero 32.

Mulier ſi contradicat, non poſſunt eius bona paraphernalia à viro adminiſtrari. concluſ. 211. num.9.

Mulier non cenſetur omnia bona dediſſe in dotem, quando ſimpliciter contraxit matrimonium abſque aliqua conſtitutione dotis. concluſio.576.num.2.

Mulier ſi contraheret ſine conſenſu propinquorum, pro forma requiſita confeſſio appoſita in illo contractu probaret contra eam. concluſio.358.num.2.

Mulieris ſunt veſtes, & alia, quæ eidem conueniunt, vt pectines, pellicea, & huiuſia, & contrarium dicens, probare debet. concluſione 213 num.4.

Mulieris teſtimonium idoneum eſt in codicillis. concluſio 308. num.6.

Mulieris tria ſunt ſuſpecta ad libidinem iuuentus, pulchritudo, & paupertas. concluſio.61. numero 5.

Mulieris de geſtibus non eſt diſputandum, quia vna formoſa, altera deformis eſt. ibidem numero 6.

Mulieri iuranti ſe à viro coguitam fauore matrimonij fides habetur. conclul. 382. nu.24.

Mulieri licet contrarium probare, quando vir per iuramentum aſſerit, ſe cum ipſa concubuiſſe. ibid num.25.

Mulieri non creditur, ſi ipſa negaret, acquiſiuiſſe ex bonis viri, quia non ſtatur eius aſſertioni, niſi probet, vide ibi contra. concluſio. 30. numero 10.

Mulieres admittuntur ad probandum crimen læſæ maieſtatis, & accuſare, & teſtificari poſſunt concluſio.462.num.6.

Mulieres ad iudicium trahi non debent, inuitę. quæſt. 5.num. 102.

Mulieres ex ſtatuto contrahere nō poſſunt ſine conſenſu proximorum ſuorum, ſed ſtatuto non obſtante ipſæ contrahunt. concl.367. numero 12.

Mulierum genus auariſſimum pręſumitur. conclul. 150.num. 3.

Mulierum duarum Bohemarum conſtantia in ſceleratæ diſciplinæ inſtituto. concluſ. 262. numero 21.

Multa tractantur, quæ non perficiuntur. concluſio.567.num.4.

Multa dicuntur, quæ non fiunt, & multa tractantur quæ non perficiuntur. concluſ. 126. numero 3.

Multi reperiuntur, qui non ſciunt ſcribere diuerſas literas, adeo vt vna alteri ſimilis non ſit. concluſio.350.num.2.

Multi pro peritis habentur, qui tamen periti non ſunt, & in eorum relatione diligens inquiſitio iudicis interuenire debet. concluſio. 430. numero 6.

Multi reperiuntur verba minatoria proferentes, qui nil aliud gerunt quàm ſe horribiles oſtendere. concl.98 num. 10.

Munera non omnia, ab omnibus accipienda ſunt. concluſ. 164 num. 13.

Murus

Digitized by Google

Murus, quando non apparet magis de iure vnius, quàm alterius, & communiter poſſideatur, præſumitur eſſe communis, donec probetur contrarium. concluſione 228. numero 9.

Murus quando ex parte alicuius habet aliqua ſigna, vt feneſtræ, & alia, ex ſola immiſſione tigni alterius non præſumitur communis. ibid.num.10.

Mutatio vt plurimum facta non creditur, niſi probetur. concluſio. quingenteſima vigeſima quinta. num.5.

Mutatio confinium in dubio non præſumitur, ſed vtrum fuere termini, & ita nunc eſſe præſumuntur. concluſione 393. numero 8.

Mutuans pecuniam magiſtratui dicitur eum corrumpere. concluſio.453.num.18.

Mutus non poteſt ſtipulari: quia loqui nequit. concluſio 9.num.3.

Mutui in contractu datur ſpacium biennij ad opponendam exceptionem non numeratæ pecuniæ, ſed in alijs eſt triginta dierum. concluſio.361.num.25.

N

NArrans in precibus verba partis contrariæ, non videtur illa fateri. concluſio. 368. numero 18.

Narratiua Summi Pontificis non probat, quando innititur facto alieno non autem proprio. concluſio.264.num.12.

Narratiuæ Papæ creditur quoad effectum obtinendi adiudicationem, & etiam quo ad effectum obtinendi commiſſionem. concl. 264. numero 22.

Narratiuæ & aſſertiuni Papæ ſtatur etiam de facto alieno in his, quæ ſunt parui præiudicij, ibid.num.23.

Duo ſi narrantur coniunctim, & vtrunque ſufficiat ad concluſionem, tunc vtrunque probandum eſt. concluſio.325.num.21.

Narratorum quando vnum falſum eſt, omnia falſa præſumuntur. conclus.325.

Natura nobilium eſt multo maiorem referre gratiam. concluſio.354.num.60.

Natura non creat artem, ſed diſponit ad artem. concluſio.302.num.14.

Natura humana potius prona eſt ad deſidiam, & voluptatem, quàm ad laborem, & induſtriam, & ad malum potius, quàm ad bonum. concluſio.31.num.46.

Natura orationis negatiuæ eſt, quod nullo tempore vera ſit. concluſio. 148.num.9.

Natura legis generalis ea eſt, vt ſit perpetua, & ſtabilis, ſed cancellariæ regulæ vna cum authore ſuo deficiunt. concluſione 258. numero 6.

Natura correlatiuorum contractum eſt, vt vna parte ſublata, altera tollatur, & quando. concluſio.14.num.14.& 17.

Naturalia ijs, quæ arte conſtant, ſunt nobiliora & priora. quæſtione decima, numero 18.

Naturaliter quilibet eſt bonus. quæſtione 10. numero 29.

Naturalis cauſa potius præſumitur, & attenditur, quàm extrinſeca, & accidentalis. concluſione centeſima quinquageſima ſeptima. num 2.

Naturale nihil tam eſt, quàm eo genere diſſolui quodque quo colligatum eſt. quæſt. 16. numero 21.

Naturales filij dicuntur infames, non ſunt in moribus continentes, nec in fide ſtabiles, nec in bello fortes. concluſione 67. numero 4.

Nauim, domus Medicorum, & communia Florentiæ eſſe, probatur ex vexillis, & inſignijs. concluſione quingenteſima quinquageſima prima. num.4.

Negans ſe dominum, & ſimul poſſeſſorem, cenſetur habere rem pro derelicta. concluſione quingenteſima quinquageſima. numero 7.

Negans quod naturaliter ineſt, id eſt paupertatem, & allegans diuitias, probare tenetur. concluſione quingenteſima vigeſima quinta. num.3.

Negantis factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio. concluſione 36. numero 6.

Negantis factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio. quæſtione decimaſeptima. num.2.

Negante bona non ſufficere ad debita, obſtat iuris præſumptio: quia quilibet præſumitur ſoluendo. concluſione 205. numero quarto.

Negantibus in criminalibus plus creditur, quam affirmantibus. concluſione 70. numero 11.

Negatiua venit probanda ab eo, qui in ea ſe fundat, concluſione trecenteſima quadrageſima tertia. num.10.

Negatiua non munita loco, & tempore non cadit ſub ſenſum teſtis. concluſione 70. numero 5.

Et quando non procedat, ibidem numero 10.

Negatiua probatur, quando pro ea præſumptio iuris concurrit. concluſione 70. numero 13.

Negatiua vniuerſalis eſt potentior affirmatiua, quia magis negat, quam affirmatiua affirmet. concluſione 70. numero 14.

Negatiua non ita ſe offert ſenſui, ſicut affirmatiua. concluſione ſeptuageſima. numero 3.& 5.

Negatiua ſui natura probari non poteſt. concluſione 70.num.1.

Negatiua vniuerſaliter indefinite concepta omnes caſus non comprehendit. concluſio. 148.num.9.

Negatiua probatur per ſcripturam, & dicitur coarctata ſcriptura, quæ per ſcripturam probatur. concluſione ducenteſima quinta. numero 9.

Negatiua ſi non probaretur per inſpectionem inuentarij, fruſtra eſſet hæredi conceſſum beneficium inuentarij. ibidem numero 10.

Negatiua quare probetur per aſſertionem hæredis. ibidem num. 12.

Negatiua, quæ cadit ſub ſenſum teſtis, quæque ab illo melius percipi poſſit, quando eſt vnita, & melius probatur per duos negantes, quam vnum affirmantem. concluſio. 70.num.7.

Negatiua quo pacto, & tempore, & loco coarctetur, vide remiſſiue. ibidem numero 8.

Negatiua eſt de iure improbabilis. concluſio. 45.numero 52.

Negatiuam quis tenetur probare, quando eſt fundamentum ſuæ intentionis. concluſione 77.numero 11.

Negatiuam loco, & tempore, quod cadere ſub ſenſum teſtis, & probari poſſet. concluſione 70.numero 6.

Negatiuam allegans illam probare debet. concluſione ducenteſima quinta, numero ſexto.

Negligenti iura non ſubueniunt. concluſione 118.numero 56.

Negligentia vbi non eſt, non debet eſſe pœna. concluſione 7. numero 14.

Negligentiam alterius non præiumi. concluſio. 7.numero 6. & 7.

Negociationi alicuius quem propoſitum allegans tenetur probare. concluſione 78. numero 16.

Negotij, quando quis nihil habet cum alio, debet in dubio præſumi eum non deliquiſſe, niſi non afferatur aliqua cauſa, concluſio. 495.numero 14.

Negotia probantur per rationem. concluſione 54.num 7.& 8.

Negotiorum geſtor tenetur actiones edere, & per eundem acquiritur domino ratum habenti. concluſione 346.numero 4.

Negotija in pertractandis aliqua prius præmittenda ſunt vires, de qua agitur, cognitu faciliora reddatur. numero 3.

Nemo teſtis poteſt eſſe in cauſa propria. concluſione 26.numero 2.

Nemo ab origine eſt fœnerator, nec præſumitur quis vnquam retro vſurarius. concluſio. 495. numero 9.

Nemo poteſt largiri de alieno. concluſione 44. numero 19.

Nemo delinquere præſumitur. concluſio.235. numero 2.

Nemo præſumitur dicere, quod mente non cogitauit. concluſione quadrageſima prima. numero 13.

Nemo eſt tam ſanctæ & inculpatæ vitæ, vt ſolius eius aſſertioni ſtandum ſit. concluſ.36. numero 15.

Nemo ſe, ſeu ſanguinem ſuum odio habere præſumitur. concluſione 71. numero 4.

Nemo de vniuerſitate dicitur deponere in cauſa propria; cum aliud ſit vniuerſitas, & aliud ſinguli de vniuerſitate. concluſione 305. numero 23.

Nemo præſumitur indebitum ſoluere, nec indebite promiſiſſe. concluſione 306. numero 7.

Nemo poteſt ſe aſtringere ad duo copulatiue probanda, niſi quoad concernentia eius intereſſe. concluſione 325.num.20.

Nemo præſumitur iactare ſuum. concluſione 439.nu 20.

Nemo ſuas fortunas ſponte eijcit. concluſ.554. numero 2.

Nemo rem ſuam iactare præſumitur. concluſ. 94. numero 22.

Nemo in criminalibus ex præſumptionibus damnatur, & in dubio fortuna interfuiſſe præſumitur. concluſione 159. numero 13.

Nemo præſumitur mori cum mendacio, & peccato. concluſio 359.num 29.

Nemo poteſt & accuſator, & teſtis eſſe. concluſ. 26.num.2.& 8.9 & 10.

Nemo præſumitur fraudem committere. concluſio.491.num. 13.

Nemo præſumitur malum conſilium dare, ſed bonum aut nullum. ibidem numero 14.

Nemo præſumitur ignorare, quæ omnes in ciuitate ſciunt. concluſione 194. numero 26.

Nuntius aſſerenti ſe eſſe legatum, credendum eſt. concluſio.491.num 9.

Neptis quomodo in dubio teneatur, vel non ſibi computare dotem in legitimam. concluſio.156 num.22.

Neptis in dubio dotata præſumitur contemplatione filij, & ad eius exonerationem. concluſio.156.num.7.

Neptem in dubio non præſumitur dotatam ab auo contemplatione filij, quando pater eſſet pauper. concluſione 156. numero decimo quinto.

Neronis proſtitum quoddam laudatiſſimum. quæſtione 9 num.54.

Niciæ Atheniēſis, & Demoſthenis mors ſibi ipſi in carceribus illata aſcribitur culpæ cuſtodis. concluſione 267. numero decimo quarto.

Nocentem abſoluere tutius eſt, quàm innocentem condemnare. concluſione 36. numero 7.

Nomen ſolum cum non ſit ſingulare, non reddit rem certam quia pluribus competit. concluſione 523.numero 18.

Nomine hæreditatis non veniunt bona feudalia. concluſione 45.num.21.

Nominatio ſummi Pontificis non eſt valida probatio pro clericatu, ſi vindicando beneficium quis aſſerit ſe clericum. concluſione 304.numero 22.

Nominatio filiationis poteſt patri multum præiudicare. concluſione 412. numero decimo tertio.

Nominatio fratris, vel conſanguinei non probat quem eſſe ſanguini coniunctum. concluſione 411.numero 10.

Nominatio, & tractatus quem piam in quaſi poſſeſſione conſanguinitatis conſtituunt, concluſione 411.numero 15.

Nominatio probat conſanguinitatem etiam in deciſorijs, & etiam ſi agatur, vt quis hæreditatem cernere poſſit. concluſione 411. numero 17.

Non eſt in dolo, qui contra iura ignoranter mercatur. concluſione 531.numero 130.

Non omnis qui moritur eſt Ioan. Euangeliſta. concluſione 144 num.29.

Notarius qui eſt in poſſeſſione, & conficit inſtrumenta, tanquam notarius, hoc et non prodeſt, ſi negatur notarius, niſi aliter probet notariatum. concluſione 517. numero 6.

Notarius confeſſionem recipere non poteſt, niſi præ-

Digitized by Google

ſi præſente iudice, vel mandante. concluſio. 348. numero 53.

Notarius in dubio rogatus non præſumitur, vbi contrarium. concluſione quarta. numero 11.

Notarius rogatus de conficienda ſcriptura, ſi per errorem vel negligentiam omittit, poteſt eius rogitus probari per teſtes. concluſ. 32. numero 23.

Notarius teſti æquiparatur. concluſione 430. numero 8.

Notarius pro abſentibus ſtipulari poteſt. concl. 359. num. 11.

Notarius non facit fidem, niſi de his, de quibus fuerit rogatus. concluſione 35. numero 17.

Notarius non poteſt actum ſcribendi ipſum documentum alteri mandare, etiam ſtante multitudine negotiorum, etiam ſi ſe ſubſcribat, & quod ſit manu eius partim, & partim alterius. concluſio. 4. num. 9.

Et quod poſſit committere. num. 12.

Notarius poteſt tantum apponere clauſulas conſuetas in inſtrumento ab eo recepto. concluſio. 199. num. 16.

Notarius ſimpliciter rogatus, præſumitur rogatus cum clauſulis conſuetis. concluſio. 290. numero 10.

Notarius in inſtrumento dotis apponere debet obligationem hypothecariam, etiam ſi ſibi non fuerit dictum, ibidem numero 11.

Notarius quando poſſit inſtrumentum teſtamenti demortui extrahere. concluſione 4. numero 15.

Notarius corrigere poteſt errorem, & quando citata parte vel non, procedat. ibidem numero 16.

Notarius præſumitur in inſtrumento procuratoris talem hæredem Titij, de voluntate conſtituentis enunciaſſe. concluſio. 49. numero 4.

Notarius falſarius non eſt præſumendus, numero 4.

Notarius cenſetur in inſtrumento apponere verba, prout ciuiliter intelliguntur. concluſ. 9. numero 11.

Notarius per dictionem &c. intelligit omnia communia iuxta ſtylum ſuum, ſeu eo deficiente iuxta communem loci aliorum notariorum ſtylum. concluſione quarta. numero 7.

Notarius quando in committendo errat, non poteſt ſe corrigere, & quando poſſit. concl. 4. numero 25.

Notarius non rogatur de ſanitate mentis, ideo ei non creditur. concluſione 302. numero 13.

Notarij, mercatores, & ſimiles qui ratione officij tenentur cuſtodire, nedum amiſſionem probare debent, ſed etiam per eſſum fortuitum amiſiſſe. concluſione 88. numero 9.

Notarij mors habet vim ſigni & ſubſcriptionis, & quando procedat. concluſione 4. numero 18.

Notarij ſubſcriptio includit effectum præcedentium, & tantum operatur, quantum ipſa ſcriptura. concluſione 4. num. 12.

Notario atteſtanti creditur de his, quæ pertinent ad officium ſuum. concluſione 35. numero 15.

Notario non creditur, niſi de eo, de quo eſt rogatus. concl. 4. num. 11. & quando credatur. numero 12. 23. & 25.

Notario non creditur, ſi dicat in teſtamento ſanus corpore, & mente infanus, error præſumitur, & propterea teſtamentum non vitiatur. concluſio. 78. num. 46.

Nec ſi dicat, mulierem certiorem feciſſe de virtute renunciationis alicuius legis, vel ſtatuti, niſi aliunde probetur, quod certiorem fecerit.

Notario aliquid atteſtanti non creditur, niſi in his, quæ intervenire, & explicari potuerunt tempore confecti inſtrumenti. concluſ. 415. numero 24.

Notario aſſerenti in inſtrumento cauſæ cognitionem interueniſſe in decreto iudicis, non creditur. concluſione 456. numero 22.

Contrarium num. 23.

Notario non ſemper credendum eſt de his, de quibus fuit rogatus, ſecundum Riminal. &c. concluſ. 35. num. 19.

Notario aſſerenti ſe vidiſſe, & legiſſe Priuilegium Comitis Palatini, non creditur, niſi aliunde probetur. concluſione 234. numero 7.

Notario ſcribenti in actis aliquid ſibi commiſſum non creditur. concluſione. 189. numero 4.

Notario non ſufficit diligens inquiſitio, & aliter quam per iuramentum probare tenetur. concluſione 88. num. 8.

Notarium noluiſſe plus ſcribere ex imperfectione clauſulæ apparet. concluſione 4. numero 4.

Notarium habuiſſe protocollum pro perfecto, quando neceſſaria ad ſubſtantiam poſuit. ibidem nu. 6.

Notarium vel clericum eſſe vel poſſe viuere ex eius operibus allegans tenetur probare. concluſione 78. num. 28.

Notorie conſtare de non iure acceſſu, quando dicatur, vide ibi remiſſiue. concluſione 17. numero 8.

Notorietas quando reſtitutionem impediat. concluſione 146 numero 11.

Notorietas ſuperueniens in poſſeſſione propter ſententiam latam non impedit reſtitutionem, ſi probetur. concluſione 146. numero 19.

Notorius defectus iuris agentis obſtat in beneficialibus, non in profanis. concluſione 146. numero 11.

Notorius defectus per conuentum oppoſitus non impedit reſtitutionem, quando opponens eſſet in eodem crimine. concluſio. 146. numero 15.

Notorius defectus agentis non impedit reſtitutionem in profanis. concluſione 149. numero 9.

Et quomodo procedat, ibi vide ampliationes & remiſſiue. num. 10.

Et quando poſſeſſio tam in profanis, quàm in beneficialibus ſequeſtretur ibi remiſſiue.

Notorius defectus proprietatis de proprietate tertij, non impedit reſtitutionem, ſi agens probauerit attentatum lite pendente, & ibi vide rationem, & quando agenti obſtet. concluſione centeſima quadrageſima ſexta. num. 22.

Notorij allegatio fieri poteſt etiam concluſionem in cauſa. quæſt. 10. num. 59.

Notorium tollit præſumptiones ignorantiæ. concluſio. 162. num. 20.

Notorium an & quomodo probandum ſit, vide remiſſiue. quæſt. 17. num. 19.

Notorium facti permanentis de non iure petentis impedit reſtitutionem, ſecus facti tranſeuntis, quia recipit probationem, & quando procedat. concluſione 146. numero 17. & 18.

Notorium ſi oriatur ex iure, ſiue ex facto iuris non eſt allegandum. quæſtione 10. numero 60.

Notorium facti ſi non eſt permanentis, & debeat probari, lex reijcit huiuſmodi probationem à præſumptione. quæſtione 10. numero 26.

Nouum, & diuerſum ab eo, quod continetur in articulis deductis, probari non poteſt in cauſa appellationis. concluſione 118. numero 50.

Nuæ nuptiæ dicuntur infra annum. concluſ. 103. num 10.

Nuceria nouerca Firmam priuignum gladio dormientem adoritur. concluſione 196. numero 3.

Nullus omnia oculis mentis colluſtrare poteſt. quæſt 7. num. 46.

Nullus præſumitur à ſe ipſo habere nec titulum, nec poſſeſſionem beneficij. concluſione 180. num. 11.

Vide ibi contraria non habere locum quando longo tempore poſſedit.

Nullus tenetur, nec debet amittere ſuum ius, vel deſiſtere à proſequutione ſui iuris, vel poſſeſſionis ſuæ, propter aliquam contradictionem, vel appellationem. concluſio. 148. numero 3.

Nullus in cauſa propria eſt audiendus nec eſt idoneus teſtis. concluſione 461. num. 24.

Nullus admittitur ad iurandum ea, quæ non ſunt veriſimilia. concluſione 356. numero 5.

Nullus in cauſa propria eſt teſtis idoneus. concluſio. 144. nu. 10.

Nullus in vitæ diſcrimen debet venire. concluſ. 19. num. 10. & 11.

Nullus præſumitur velle malum committere: ſed iudex ex circumſtantijs arbitrabitur, concluſio. 159. num. 10.

Nullum ſimile eſt idem. quæſt. 9. nu. 3. & concluſio. 411. num. 11.

Nulli creditur ſine literis, niſi ſit Cardinalis. concluſio. 169 num. 3.

Nulla extaret differentia inter forum conſcientiæ, & forum iudiciale, ſi permitteretur ſacerdoti: vt in cauſa matrimoniali valeret detegere confeſſionem, & eius dictum probaret. concluſione trecenteſima ſeptuageſima ſeptima. num. 7.

Nuncius ſi referat ſe inueniſſe hæredem in poſſeſſione talium bonorum, præſumitur illa bona poſſeſſa fuiſſe tempore mortis per defunctum & contrarium aſſerenti, incumbit onus probandi. concluſione 199. numero 3.

Nuncij dicto ſtatur ratione publici muneris, & pro eo præſumitur. concluſione 294. numero 5.

Nuncij dicto ſi contradicant acta ſcripta per Notarium, ſtatur actis ſcriptis. concluſ. 189. numero 10.

Nuncio aſſerenti in relatione ſe citaſſe iudicis mandato ac iuſſu nulla fides eſt habenda. concluſio. 249. num. 2.

Nuncio iurato, & notario creditur ratione officij, ſecus in alijs. concluſione duodecima. numero 5.

Nuncio magis creditur, ſi pars neget ſe fuiſſe citatum, niſi iudex ex aliqua coniectura contrarium arbitretur. concluſione 192. numero 25.

Nuncio, & executori iurato licet credatur in his, quæ ſpectant ad officium illius, poteſt tamen probari contrarium. concluſio. 49. numero 13.

Nuncio, & actis iudicium creditur, niſi ex aduerſo validæ offerantur probationes. concl. 291. num. 18.

O

OBiectus in criminalibus plene probandi. concluſio. 1. num. 16.

Obligari in quem velle pro modica re, non eſt veriſimile. concluſio 45. num. 40.

Obligatio non probatur, ſed executio obligationis, cum ex prima natura communionis erant obligati fratres ad diuidendum. concl. 526. num. 3.

Obligatio per iuramentum acquiritur Deo qui ſemper eſt præſens. concluſione 347. numero 73.

Obligatio non oritur ex iuramento de iure ciuili, ſed tantum de iure canonico. concluſ. 359 num. 19.

Obligatione principali extincta, non extinguitur acceſſoria. concluſio. 14. num. 13.

Obſcuritas vnde oriatur. Obſcuritatis, & confuſionis detrimenta. num. 11.

Obliuio præſumitur vltra decem annos. concluſio. 170. num. 12.

Obliuio inducitur, vbi longum tempus tranſijt. ibid. num. 13.

Occiſus qui in Chriſtianorum oris inuenitur, in dubio baptizatus præſumitur. concluſio. 286 num. 2.

Oculorum ſenſu vndecim, quæ percipiuntur. concluſione 265. num. 3.

Oculorum ſenſus ad cæteros omnes eſt quaſi generalis, aliique ſub iſto comprehenduntur. ibidem num. 4.

Oculorum ſenſus communis eſt vnicuique ſenſui. ibid. num. 5.

Oculis magis habenda eſt fides, quàm auribus. quæſtio. 8. num 10.

Officialis, vel iudex abſoluens reum non præſumitur calumniaſſe, nec dolus, quæ habitus iudicij debent contra reos procedere. concluſione 25. num 9.

Officium geſtum ſi non eſt cum auctoritate publica collatum, ei non ſuffragatur communis opinio & exiſtimatio. concluſione 188. numero 19.

Omiſſio

Digitized by Google

Omiſſio non vitiat, multo minus erronea expreſſio. concl.503. nu.6.
Omnis res ab initio erat libera. concluſione 79. numero 5.
Omnis inſtitutio à definitione proficiſci debet. quæſt.2.num.1.
Omnis probatoria dilatio de iure communi eſt peremptoria, atque vnica, vt ſemel tantum dari poſſit. concluſ.516. num.3.
Omnia non qui moritur eſt Sanctus Ioannes Euangeliſta. concluſ.144. num.3. & concluſ. 482.num.33.
Omnis res præſumitur libera, niſi contrarium probetur. concl.527.nu.5.
Omne quod licet, honeſtum eſt. quæſtione 6. numero 149.
Omne iudicium debet probari per duos teſtes. concluſ.497.nu.17.
Omnia non poſſumus omnes. quæſtione 7.numero 46.
Omnia contenta intra fines præſumuntur eſſe illius, cuius ſunt confinea. concluſione 393. num.15.
Onus probandi hæreditario nomine non poſſidere incumbit poſſidenti, quæ probatio fit per proteſtationem factam ſe non animo immittendi. concluſione 45.num.35.
Onus probandi mulierem acquiſiuiſſe conſtante matrimonio, vel intra annum luctus incumbit agenti. concluſione 30.numero decimo.
Onus probandi talem habere res amiſſas, pertinet ad eum qui dicit. concluſione 87.numero 6.
Onus probandi, quod baſilica ſit in eius diœceſi, incumbit Epiſcopo. concluſione 167.numero 4.
Opem præſtaſſe non præſumitur condemnatus in contumaciam, vel ex confeſſione, niſi conſtaret per ſententiam. concluſione 159 numero 17.
Operari in aliqua arte aliud eſt, & aliud artem illam exercere. concl.135.nu.4.
Opinio præualet veritati in collatione beneficij concl.173.nu.3.
Opinio omnium vehemens inducit notoriam actus non permanentis. quæſtione 4. numero quarto.
Opinio Caſtren.in conſil.323. num.2. an ſit tuta vbi vendens tanquam hæres pro hoc ſolo actu non probatur hæreditaria actio. concluſ. 52 num.4.
Opinione à communi non ſolum, verum etiam a lege iudex ex cauſa recedere poteſt. concluſ.395. nu.30.
Opiniones quando in eodem loco ſunt contrariæ, credi debet opinioni rationabiliori. concluſ.235. nu.6.
Oppidum nouum in re propria ædificans, nulla cauſa, vel vtilitate impellente, animo nocendi vicino, vel ſocio facere præſumitur. concluſ.97. num.13.
Opponi non poteſt de iure tertij. concluſio.30. num.22.
Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito, quæſtione 6. numero 58.
Oppreſſus mortis timore ſimilis eſt mortuo. concluſ.144 num.9.
Ordinarius ſi conferat beneficium vacans, declarata duplici cauſa, eius collatio ſuſtinetur, ſi vna vera ſit. concluſione 325. numero ſecundo.
Ordo titulorum oſtendit prius aliquid eſſe, vel dignius. q 6.num.7.
Ordo ſeſſionis dignitatis excellentiam indicat. ibid.num.8.

P

PAcificam aſſecutionem alicuius beneficij quando, & quomodo quis conſequatur. concluſio.183. num. 3.
Pactio de retrouendendo non ſufficit ad probandum contractum vſurarium in venditione mobilium & immobilium, ſecus in venditione cenſuum, & redditcum annuorum. concluſ.441.nu 6.
Pactio de retrouendendo in contractu, vel ex internallo appoſita an faciat contractum ſimulatum iudicis arbitrio eſt diiudicandum. concluſ.774. num.25.
Pactioni ſtandum eſt, ſi partes aliquid continetur. concluſ 149. num.6.
Pactum nudum exceptionem habet paratam ſi factum eſt in iudicio. concluſione 345, numero 17.
Pactum inter partes initum, vt debitum non probetur, niſi per inſtrumentum non valet. conclus.479
Pactum inter partes, vt niſi per inſtrumentum probetur debitum, non nocet, quin etiam per teſtes probari poſſit. ibidem numero decimo.
Pactum de retrouendendo ſi appoſitum fuit ex interuallo, non arguit ſimulationem contractus. concl.447.num.52.
Contrarium, num 53.
Quæ conſtant centum, ſeptuaginta tantum valent, ſi emantur cum pacto de retrouendendo. concluſ.447.nu.11.
Pactum quod à teſte non deponitur non probatur. concl.547.nu.3.
Pactum redimendi quando cenſeri debeat fuiſſe incontinenti appoſitum, vt ex eo actio competat, vide remiſſiue. concluſ. 447. numero 47.
Pactum de non petendo habet vim donationis, quam in dubio quis non præſumitur facere. concl.476 nu.4.
Pactum de retrouendendo non vitiat contractum, ſi factum fuerit pure & ſimpliciter. concluſ.441 nu.12.
Pactum redimendi, ſi eſt conceptum negatiue, æquiualet illi quod emptor ſit ſolitus fœnerari. concluſ.447 nu. 14.
Pactum de recedendo infra tempus, vel quandocunque à contractu, niſi ſit tale quid factum, intelligitur, niſi fecerit quid, per quod videatur ab illa facultate recedere. concluſ. 148. nu.7.
Pactum de retrouendendo eſt de ſe licitum. conclus.441.nu.3.
Intellige, vt num.4.
Pactum de non contraueniendo calculis conſiderandum eſt quoad effectum liberationis quæ vallata ſtipulatione, ſeu iuramento tanquam facta per fraudem, & extorta doloſe nulla eſt. concl.253.nu 18.
Pactum de retrouendendo, & pretium rei emptæ, vel donatum, quo pacto probentur, vide remiſſiue. concluſ.447.nu.8.
Pactum geminatum potens eſt ad agendum. conclus.347 num.41.
Pactum de retrouendendo factum eodem die ſimulationem magis arguit, quam ſi eſſet factum ex interuallo. concluſione 447. numero 30.
Pacta quæ ſunt contra naturam contractus. concluſ.444 nu 7.
Palam quæ fiunt, dicuntur frequenter fieri. concluſ.424.nu 20.
Papa ſi reſeruauit beneficia capellanorum commenſalium reſeruatio eius ſtabit in terminis ſuis, & ad beneficia commenſalium tantum reſtringetur. concluſione 317. numero 28.
Papa exprimente ſimpliciter in literis prouiſionis de beneficio, non adiecto conſuetu per ſeculares regi, ſufficit impetranti vltimum ſtatum probare, alias ſecus. concluſione 172. numero 9.
Papa non ſolet diſpenſare circa totum Chriſtianum populum, quia diſtinctæ ſunt iuriſdictiones. concl.138 nu 4.
Papa ſi nominet quem ſub titulo dignitatis, per huiuſmodi nominationem non præſumitur ipſum approbare in illa dignitate. concluſio. 269. num.17.
Papa per famam non poteſt probare ciuitates eſſe dominio eccleſiæ, licet non probet aliJs inſtrumentis. concl. 105.nu.2.
Papa non debet argui de mendacio. concl.139. numero 9.
Papa in cauſa eccleſiæ poteſt eſſe teſtis, & de eadem iudicare. concl 139 nu.3.
Papæ ſtatur dicenti quem eſſe ſuum Capellanum, ſeu Cubicularium, vel familiarem. concluſione 139. num. 4 & num. 5. quomodo procedat, num.9. in quibus caſibus. num.12. & 13.
Papæ creditur narranti aliquem renunciaſſe beneficia per procuratorem, creditur, quod fuerit procurator, etiam ſi non conſtat de mandato, & ſi aſſerit aliquem eſſe procuratorem. ibi vide contrarium. ibid.nu.5.
Papæ creditur teſtificanti etiam de eo, quod vidit ante pontificatum, dum erat Cardinalis, vel in minoribus, & de voluntate ſui prædeceſſoris in quacunque diſpoſitione pura, vel conditionali, dummodo de facto ſuo atteſtetur, ibi.nu.6.& nu.10.
Super eo quod ſit iuris, vel facti ſtatus, vt non admittatur probatio in contrarium, & numero 9. & quando poſſit, vide numero 18. & 19.
Papa magis creditur quàm Notario, & quàm multis Notarijs. ibid num.7
Papæ ſtatur aſſerenti de facto ſuo, & alterius & ibi quomodo procedat. ibidem num.8 & vide contrarium, numero 9. etiam contra laicum, num.12 & quomodo procedat. nu.12. & quando nu 14.
Papæ aſſertioni ſtatur in beneficialibus, & ſpiritualibus, in quibus habet latiſſimam poteſtatem, ſecus in profanis, quando contra non ſubditum, & ibi quomodo procedat. concluſ. 139. num.13.
Papæ atteſtanti non creditur, quando agitur de alterius graui præiudicio, ibidem numero 14.
Papæ aſſertioni non ſtatur de delicto alicuius, niſi aſſerat conſtare ſibi de notorio, & inculpabili. Et in beneficialibus omnino Papæ ſtatur. ibid.nu.15.& 16.
Papæ in narratis de facto alieno creditur, donec contrarium probetur, & ibi vide contrarium. Et quando procedat. concluſione 139.nu.22. & 23.
Papæ in literis ſuis aſſerenti aliquem eſſe procuratorem, ſtatur. ibid.num.23.
Papæ aſſertioni tanquam ſibi à parte narratum non ſtatur, & ibi vide rationem, ſecus ſi eſſet de facto ipſius Papæ, vel Principis, quia eſſet ſtandum. concl.139.nu.10.
Papæ intentio ſibi ſoli, & Deo tantum eſt nota, qui ſolus eſt intentionis hominum perſcrutator. concluſ.139. nu.2.
Par affectio tollit ſuſpicionem. concluſ.26. numero 5.
Par affectionis cauſa tollit omnem ſuſpitionem. concluſ.295. nu 16.
Parentela vel conſanguinitas de ſui natura ſunt difficilis probationis. concluſione 104. numero 16.
Parentum affectus in liberos longe omnium maximus, nec tamen tollit ſuſpicionem fraudis, quæ ex ſola confeſſione oritur. concluſ. 384. num.4.
Paritas aſſertionis omnem ſuſpitionem excludit. concluſ.395 nu.13.
Paritas amicitiæ omnem remouet ſuſpitionem. concluſ.86.nu 7.
Parochus qui ex vna ponit ſe pro mercenario in alia, etiam minus anno illi ſacerdoti debet confiteri, & perſonalia ſoluere. concluſ.534. numero 34.
Pars ſufficit, quod ſit præſens in his, quæ ad ſui fauorem ſpectant, & illa etiam ſi tacear acceptare intelligitur. concluſione 347. numero 6.
Pars vocanda non eſt, quando examinantur teſtes ad perpetuam rei memoriam contra illum, cui timetur potentia Tyranni, vel in cauſa fidei, vel in qua agitur de modico, ſine nullo præiudicio, quæſtione 5. numero 40.
Pars, ſi ſciuerit teſtem criminoſum eſſe, vel tempore iuramenti, vel tempore depoſitionis, & non oppoſuerit, amplius non poteſt opponere. concl.464. nu.22.
Pars ſi eſt præſens licet confeſſionem expreſſe non acceptet, præſumitur tamen illam acceptaſſe: quia tendit ad ſui fauorem. concluſ. 345. num.34.
Pars quæ non opponit, videtur renunciare fauori ſuo, & tacite conſentire. quæſtione 10. numero 64.
Pars præſens dicitur quando nuncius, vel negotiorum geſtor pro abſente acceptat confeſſionem. concl 346.nu.3.
Pars poteſt acceptare integra poſt menſem. concluſione 133.num.9.
Pars eſt citanda in declaratione verſante circa ſubſtantialia. concluſ.114.nu 32.
Pars quando neutra habet intentionem fundatam de iure communi. vide remiſſiue. concluſione 115.
Pars tenetur alteri parti exhibere inſtrumentum

num faciēs pro limitatione territorij, vel prædij ſui, cum ſit commune inter eos. concluſ. 393. nu. 16.

Pars in teſtium receptione vocanda eſt, etiam ſi cauſa eſſet abſoluēda, ſequibus à iure non ſeruatis. q. 5. nu. 38.

Partis præſentia requiritur, vbi agitur de obligando. concl. 347. nu. 90.

Partis præſentia ad nullum alium finem requiritur, niſi vt conſtet de illius conſenſu. ibid. num. 91.

Partis quid in citatione exprimi debet. cōcluſ. 397. num. 12.

Partis præſentia in acceptatione confeſſionis factæ in teſtamento, quando requiratur, & quando non, & quibus in caſibus. cōcl. 379. num. 24

Partem vocare, contra quam agitur, neceſſe eſt in caſu, quo iudex ex officio ſuo agit, niſi iudex hoc agat ad ſuam informationem. quæſt. 5. num. 39.

Partes vel perſonæ priuatæ non poſſunt dare iuriſdictionem. concl. 33. nu. 5.

Paria ſunt, quod interueniat dolus reipſa, vel ex propoſito. concl. 531. nu. 26.

Paria ſunt, quem iacuiſſe cum muliere, & cum ea coitionem feciſſe. concl. 312. nu. 2.

Paria ſunt, non facere, vel non commode facere poſſe. concl. 8 nu. 1.

Paria ſunt, aquā ire ſuper terram & ſubtus terram. concl. 123. nu. 13.

Paria ſunt, non poſſidere, & poſſidere, ſed non pacifice. concl. 183 nu. 32.

Paria ſunt aliquid facto fieri, vel verbis. cōcluſ. 130. num. 3.

Paria ſunt, quod quis probet, vel quod habeat præſumptionem iuris pro ſe. quæſtione 1. num 40.

Parium eadem eſt natura, inter pares eadem eſt potentia, & par in parem non habet imperium. quæſt. 6. nu. 13.

Paritio legentis animum incitat, intelligentis mentem præparat, memoriamque artificioſe reformat. nu. 9.

Particeps criminis falſæ monetæ admittitur in teſtem. concl. 466 nu 8.

Participes criminis admittuntur ad probādum conſpirationem, & recuſantes compelluntur, etiamſi iuraſſent non reuelare, & de hoc pretium recepiſſent. concluſio. 420. numero 8.

Parum, & nihil æquiparantur. concl. 97. numero 17.

Pater in dubio præſumitur magis filios, quam ſeipſum diligere. concl. 558 nu. 28.

Pater non præſumitur voluiſſe filios eſſe inæquales. ibid.

Pater neceſſario tenetur ſoluere legitimam filijs ſuis ex legis diſpoſitione, & legans, vel donans, facere cenſetur animo compenſandi. concl. 96. num. 7.

Pater accuſatus ſi defendit filium, habetur, ac ſi ipſe filius ex ſe ipſo ſe ipſum defendiſſet, & rurſus. concl. 489. nu. 10.

Pater ſtipulans emphyteuſim eccleſiaſticam pro ſe & filijs cenſetur feciſſe animo donandi filijs. concl 554. nu. 83.

Pater ſi iudici nocentem filium obtulerit, non præſumitur exhibuiſſe: vt ſummo ſupplicio ipſum afficiat. quæſt. 10. nu. 21.

Pater, ſi filium exhæredaret, præſumitur iniuſte exhæredaſſe. ibid. nu. 12.

Pater non poteſt priuare filium legitima, quia iure naturæ ei debita. concluſ 364. nu. 2.

Pater ſi ſtipuletur filio, etiam ſi exprimat id facere ob merita ipſius, tamen præſumitur magis feciſſe ob filiationem, quam ob merita. concl. 559. nu. 4.

Pater ſtipulans emphyteuſim eccleſiaſticā pro ſe, & filijs, nō cenſetur feciſſe animo donandi filijs niſi accepiſſet etiam poſſeſſionem nomine eorum. concl. 554. nu. 85.

Pater relinquens aliquid filiæ nō videtur compenſandi animo, niſi exprimatur, vel ex coniecturis aliud appareat. concl. 96. nu. 22.

Pater dans aliquid filio præſumitur potius illud ipſi committere, quam donare. concluſ. 554. num. 11.

Pater dotans, qui non tenetur dotare præſumitur donare. concl. 571. nu 5.

Pater, quando dotem dat, intelligitur donaſſe filiæ, non ſolum ratione primi matrimonij, ſed etiam ſecundi. ibid. nu. 6.

Pater plus præſumitur diligere ciuitatē quam filium. concl. 89. nu. 8.

Pater ſi inops eſt, & mater diues ſit, mater dotare tenetur. concl 156 nu. 19.

Patris qui vicem gerit, vt auus paternus, præſumitur competenter dotaſſe neptem. concluſ. 570. num. 11.

Patri donanti filiofamilias non creditur, niſi ſint coniecturæ meritorum. concluſ. 391. numero 2.

Patrem non præſumitur velle fraudare filiam portione ſua, ſed potius illi fauere, & bonum conſilium pro ea aſſumere. concl. 570. numero 6.

Patres filios ſuos amore proſequi præſumitur, & econtra. q. 10. nu. 20.

Patres ſpirituales in cauſa neceſſitatis debent alere filios ſuſceptos, & econtra. concl. 332. num. 10.

Patres ſpirituales non poſſunt conueniri, niſi in quantum fieri poteſt, ſicut & patres naturales. ibid nu. 11.

Patientia & tolerantia ſuperioris, vel Principis inducit conſenſum Principis volentis ipſum pro non bannito haberi. concluſ. 162. numero 8.

Patientia non poteſt adaptari Prætori. concluſ. 238. num. 2.

Patientia nec authoritas prætoris nihil habet commune cum poſſeſſione. concl. 238 nu. 4.

Paulinus Nolanæ vrbis epiſcopus pro redimendis captiuis, poſtquam cuncta conſumpſit, ſeipſum in eleemoſynā tradidit. concl. 277. num. 11.

Patronus vbi præſentauit, & eſt admiſſa præſentatio per Epiſcopum, non tenetur probare, quod intra tempus debitum præſentauerit. concl. 16 nu. 4.

Paupertatem allegans, illam probare debet. concluſ. 78. nu. 15.

Peccatum eſt dare eleemoſynam propter inanem gloriam. concluſ. 161. nu. 4.

Peccatum eſt non reſtituere rem, quam quis reſtituere tenetur. concluſ. 195. nu. 9.

Pecunia, quam aliquis in arca reconditam habet, ex qua nec obulum amoueret, ſed tenet loco peculij, & ſupplellectilis, cenſetur obligata domino pro penſione domus cōductæ. concluſ 110. nu. 17.

Pecunia quam quis habet in arca, vt impendat quotidianis neceſſitatibus, non cenſetur obligata domino pro penſione domus. concluſio. 110. num. 16.

Pecuniam aliud eſt actualiter recipere, & aliud confiteri ſe recepiſſe. concluſione 369. numero 7.

Pecunijs ſi ad hoc, vt non mutuem decē, quæ mihi petuntur mutuo, dicam me egere & propterea accepiſſe triginta mutuo à Titio, per hanc confeſſionem non tamen poterit ille Titius me conuenire, cum non ſit facta principaliter de mutuo Titij, ſed incidenter, & ad alium finem. concl. 345. nu. 25.

Penſio ſimul ſtare non poſſunt, vt recipiatur à domino pro tempore decurſo, & poſſit habere locum pœna, quæ dicitur commiſſa per lapſum temporis locationis. concluſio. 252. num. 3.

Penſionem ſi quis recipit pro tempore decurſo poſt pœnam caducitatis, intelligitur moram, & pœnam remiſiſſe. concl. 252. nu. 5.

Percuſſio cum theca tubi ferrei, vel haſta exarmata, vel pugionis capulo, & ſimilibus non præſumitur fieri animo occidendi. concl. 97. num 23.

percuſſus ſi percuſſit fugientem nō præſumitur ad ſui defenſionem feciſſe, ſed ad vindictam. concl 489 nu. 13.

Percutiens baculo non præſumitur in animo occidendi, ſecus ſi percutiat in capite. concluſ. 97. nu. 27.

Perdita quæ ſunt in domo, vel in naui contra dominum domus, vel nauis poſſunt probari per teſtes domeſticos. concl. 533. num. 24.

Periculoſum eſt iudicare de ſentētijs maiorum inter ſe diſſidentibus. concl. 260. nu. 13.

Periculum circa maiora maius verſatur. concl. 262. num. 61.

Periculū vbi maius vrget, ibi cautius eſt agendum. concl. 362. nu. 22.

Periculo in maximo verſatur qui inter doctorum opiniones iudicium ſuum interponere vult. quæſt. 6. nu. 17.

Periti intelliguntur vt teſtes in his, in quibus vera notitia haberi poteſt. concl. 430 nu. 7.

Permittens contra ſe produci teſtes, nihil proteſtando, vel excipiendo, intelligitur conſentire in his, quæ per eius cōſenſum tolli poſſunt. concl 408. nu 20.

Permutatio facta ſpretis patronis non dicitur nulla, ſed annullanda. concluſio. 178 nu. 3.

Perſeuerare in confeſſione dicitur is, qui eam non reuocat nec appellat. concluſ. 333. numero 10.

Perſeuerare quis dicitur in confeſſione, quando illam non reuocat. concl. 348. nu. 6.

Perſona vna repræſentat aliam, & ſic vicem duarum perſonarum. concluſ. 3. nu. 16.

Perſonæ quando de ſtatu agitur, inſpiciendum eſt vltimum tempus. concluſ. 534. nu. 35.

Perſonam ad demonſtrandum debet exprimi nomen cum duobus alijs accidentibus, vel indicijs. concl. 503. nu 2.

Perſuaſio vnica per quam quis inducitur ad aliquid faciendum, habetur loco coactionis, & compulſionis. concl. 531. nu. 40.

Perſuaſor ille dicitur, qui aliquid perſuadet ad ſui commodum. concl. 531. num. 39.

Peruſini per laſciuiam, & ebrietatem blaſphemant & puniendi ſunt, ſed mitius. concluſio. 194. num. 4.

Pes, manus, & alia membra dicuntur de corpore. concl. 14. nu. 11.

Peſtis ſua magnitudine ſuperat omnes morbos. concluſ. 20 nu 4 & 8.

Peſtis mala plurima recenſetur. concluſio. 20. num 9.

Peſtis eſt genus morbi venenorum omnium peſtiferrimum, medullis, & intimis hominum viſceribus inhærens, qui hominem ſubito ſuo veneno contaminatum proſternit. concluſio. 248. num 3.

Peſtis liberat à contumacia, à pœna, à curſu fatalium, & alijs pluribus, & quando procedat. concl. 20. nu 6. & 7.

Petens reuocationem attentatorum debet probare, quod eſt ſuæ intentionis fundamētum, videlicet per appellatū eſſe appellatione pendente innouatum. concluſione 146. numero 5.

Quæ probatio debet eſſe concludens, licet non teneat attentata reuocari poſſe, facta fide legitima de appellatione, & attentatione. ibidem.

Opinio Viuarij reprobata, & ibi quid teneat Palatium. ibid.

Et ibi vide remiſſiue differentias, ampliationes, reſtrictiones, & declarationes, & etiam ibi conſiderationem auctoris. ibid.

Petens ſe reſtitui in profanis quando teneatur colorare bonam fidem, vel informare, aliqualiter de aliquibus probabilibus præſumptionibus. concl. 146 nu. 14.

Et quando procedat.

Petens aduerſario iuramentum deferri, non poteſt reſcindere ſententiam ex nouis probationibus. concl. 148 nu. 7.

Petens abſolutionem videtur fateri tantū conſcientiam læſa, non ſe excōmunicatum. concluſ. 13. nu. 8.

Petens, vel poſſidens, quid probare ſibi ſufficiat in præſcriptione. concl. 7. nu. 3.

Petens abſolutionem à ſymonia, videtur fateri ſe ligatum crimine. concl. 13. nu. 2.

Petenti reſtitutionem per interdictum vnde vi, ſufficit probare, quod iam poſſedit abſque quod probet poſſediſſe tempore ſpoliationis. concl 170 nu. 1.

Petitio inueſtituræ eſt actus de natura feudi. concl. 283. nu. 3.

A petitione facta à ſuperiore de legitimitate tituli quare non detur appellatio. cōcluſ. 180. num. 19.

Petitorium vbi non tenetur colorare, colorans ex infecto titulo non eſt audiendus, quia peius eſt infectum, quam nullum oſtēdere. concluſ. 146. nu 3.

Pia cauſa & fiſcus æquiparantur cōcl 456 n. 16.

Pietas paterna cum capiat conſilium pro filia, non debet alteri videri incompetens, quod patri viſum fuit competens. concl. 570. nu. 8.

Pythagoras laudatur. nu 1.

Plura poſſunt opponi contra teſtem, quam contra iuramentum. concluſ 455. nu. 7.

Pluralitas beneficiorū impedit reſtitutionem. concl. 146. nu. 15.

Pœna

Digitized by Google

Pœna facilius impeditur, ne cõmittatur, quam commiſſa tollatur. concl. 252. nu. 14.
Pœna mortis non ſolet de iure irrogari, & vbi canones de ea mentionem faciunt, exponitur de morte excommunicationis. concluſ. 138. num. 3.
Pœna appoſita in ſtatuto illis, qui falſa inſtrumenta producunt, non habet locum in producente falſos teſtes. q. 6. nu. 113.
Pœna non probantis erit arbitraria, & quando. concluſ. 54. nu. 2.
Et an perſona accuſans ſit ſuſpecta.
Pœna pecuniaria non cenſetur de genere pœnæ. concl. 85 nu 3.
Pœna minor imponitur ei, qui conuincitur ex probatione præſumptiua. concluſione 413. num 15.
Poetis, qui narrare ſolent veritatem, fides adhibetur. concl. 287. nu. 7.
poetis, philoſophis, hiſtoricis, & argentarijs fides adhibetur in his, quæ ſpectant ad eorũ profeſſionem. concl. 416 nu. 5.
ponẽs duo copulatiue, vel disiunctiue, ſi vnum venit qualificatiue ad alterum, videtur ad vtrumque probandum ſe aſtrinxiſſe. cõcl. 325. num. 18.
ponens quæ non ſeruiunt deciſioni ꝓ ceſſus, calumnioſe præſumitur facere. concluſ. 154. num. 5.
ponens ſi omnia ad probandum ſe aſtrinxit, omnia probare debet. concluſ. 325. nu. 15.
Pontifex Maxi. Dei Opti. Max. perſonam, & vices gerit in terris. conclu. 262. nu 51.
pontifex Maxi. eſt ſuper omnes, & ſuper omnia in ſpiritualibus. ibid. nu. 53.
pontifex in canonizatione errare non poteſt, ſicut nec in cæteris, quæ reſpiciunt fidem eccleſiæ. ibid. nu. 57.
pontifex Romanus quæ facere debeat, quando continuis ſupplicationibus, fama, & miraculorum continuatione eidem inſtatur pro canonizatione alicuius, vide vſque ad finem concluſionis. ibid nu 36.
pontificis ſola voluntas vt plurimum habetur pro cauſa. concl. 276. nu 30.
populus ſubditus eccleſiæ quoad temporalia, poteſt ſtatuere contra ius canonicum. concluſ. 424. nu 35.
porrigens preces Principi cẽſetur fateri omnia in ipſis contenta. concluſ. 368 nu 21.
portans arma ligata non dicitur habere malum animum, vel ferens ſuperioris iuſſu, ſeu permiſſu. concl. 128 nu. 6.
portans habitum coopertũ, & velatum eſt apoſtata, & excommunicatus. concluſio. 112. numero 4.
portio renunciantis accreſcit pro rata omnibus non renunciantibus. concl 44. nu. 13.
poſitio quando indiſcreta dicatur & non concludens. concl 45. nu. 44.
poſitio, & confeſſio erronea reuocari poteſt in cauſa appellationis. concl. 118. nu. 19.
poſitio habetur pro non confeſſa, quando quis poſitionem confitendo reſpondit relatiue ad inſtrumentum, in quo ita non cõtinetur. concluſ. 385. nu. 2.
poſitioni continenti, an aduerſarius habuerit animum adeundi, tãquam pertinenti reſpondere debet. concl. 40. nu. 13.
poſitiones factæ in prima cauſa poſt litem conteſtatam mutari poſſunt in cauſa appellationis. concl. 118. nu. 16.
poſito ſubſequenti ponitur & antecedens. concluſ. 14. nu. 2.
poſſeſſio animo retinetur. concluſ. 94. nu. 13.
poſſeſſio dominij deducta, & probata in iudicio leuat onere probandi titulum, & quãdo procedat. concluſio. 8. nu. 12. & 14.
poſſeſſio nihil operatur in his, quæ conceduntur ex ſolius principis priuilegio. cõcl. 294. num. 3.
poſſeſſio iuris canonicalis, vel præbendalis, non extenditur niſi ad apprehenſa, & poſſeſſa. concluſ 271. nu 9.
poſſeſſio in beneficialibus debet iuſtificari ex titulo ſaltẽ colorato, & quando procedat. concluſ. 180 nu. 28.
poſſeſſio ſi antiqua eſt, præſumitur pro titulo, quem poſſidens non cogitur oſtendere. concluſio 360. nu. 14.
poſſeſſio annalis requiritur, vt quis dicatur pacifice poſſediſſe beneficium. concl. 183. numero 48.
Poſſeſſio pacifica dicitur etiam, quando quis percipit omnes fructus, vel maiorem partem. ibid nu. 49.
Poſſeſſio non deſinit eſſe pacifica, quando per aliquẽ non ſteterit, quominus aſſequuta ſit. ibi. nu 50.
Quod intellige, vt ibid.
poſſeſſio annalis beneficij attenditur in curia, & non bimeſtris. concl. 183. nu 6.
poſſeſſio eccleſiæ non dicitur pacifica, ſi intra annum ſuper fructibus mota fuerit controuerſia. ibid. nu. 7.
poſſeſſio ſimplex ſufficit ad probationem dominij, quando agitur ad impediendum executionem ſententiæ, quæ ſit in bonis damnati. concl. 539 nu. 29.
poſſeſſio diuturna quo pacto accipiatur. concluſ. 1. num 17.
poſſeſſio prædeceſſoris præbet iuſtum titulum, & errorem. concl. 228 nu 5.
poſſeſſio vnius rei quantumuis minimæ, hæreditatis probat aditionem. concl 45 nu 6.
poſſeſſio decennalis inducit animum præſumptum acquirendi ius, & dominium de nouo, & eo magis in retinendo acquiſitũ. concluſ. 203 num 15.
poſſeſſio temporis naturalis poteſt probari per inſtrumentum conſtituti ſine alia probatione poſſeſſionis conſtituti. concl. 422. nu. 5.
poſſeſſio vbi per alium apprehenditur, cõtinuatio illius impeditur. concl. 170 nu. 19.
poſſeſſio continua a certo, & limitato temporis requirit extrema, videlicet initium, & finem illius temporis. ibid. nu. 20.
poſſeſſio pacifica quæ dicatur. concluſio. 183. num. 41.
poſſeſſio ſola in beneficialibus non ſufficit, niſi adſit canonica inſtitutio. concl. 180. nu. 4.
poſſeſſio excedens memoriam hominum habet vim tituli, & priuilegij etiam a principe. concluſ 199 nu. 11.
poſſeſſio aduerſarij in cauſa appellationis probari poteſt. concl 118 nu. 23.
poſſeſſionem vnius fundi nomine præbendæ, vel decimæ accipiens, acquirit poſſeſſionem generalem in iuribus, non autem in corporalibus. concl. 271. nu. 10.
poſſeſſionem ciuilẽ allegans tenetur eam probare. concl. 78. nu. 19.
poſſeſſionem adipiſci tentans probare debet iuſtum titulum. concl. 180. nu. 8.
poſſeſſionem quis non dicitur pacificã habuiſſe, qui in ea non ſtetit. concluſio. 183. numero 42.
poſſeſſionem probare ſufficit in iudicio rei vendicationis contra violentum poſſeſſorem. concl. 199 nu 9.
poſſeſſionem non amittit, qui metu hoſtium ab illa receſſit, ſi poſſeſſio ab hoſtibus occupata non ſit. concl. 534. nu. 19.
poſſeſſione apprehenſa vnius rei, cenſetur acquiſita poſſeſſio aliarum rerum, cum agitur de acquiſitione iuris vniuerſalis. concluſio. 271. num. 13.
poſſeſſione ſemel probata præſumitur ſemper poſſidere. concl. 170. nu. 25.
Ex poſſeſſione de præſenti non præſumitur in præteritum. concluſ. 170. nu. 21.
poſſeſſor beneficij quocunque tempore illud poſſederit ſemper cogitur ad oſtendendum titulum, ſi ordinarius illud petat. concl. 360. num. 11.
poſſeſſor non vtens poſſeſſione poſt appellationem interpoſitam eo modo, quo ante, attentat. concl. 148 nu. 16.
poſſeſſor quando tertius, contra quem agitur, habuit bona titulo oneroſo, neceſſe eſt probare dominium, vel quaſi debitoris. concluſ. 456 num. 18.
poſſeſſor beneficij triennalis poſſeſſio ſufficit pro titulo colorato acquirendo. concluſio. 244. num. 5.
poſſeſſoris conditio in dubio melior eſt. queſt. 9. num. 55.
poſſeſſori nõ incumbit neceſſitas probandi. Et dominium apud eum remanet actore in probatione ceſſante. concl. 32. nu. 3.
poſſeſſorem contra tertium requiritur probatio dominij directi, vel vtilis, ſiue ille prætẽdat cauſam lucratiuam ſiue oneroſam. concl. 456 num. 10.
poſſeſſio ad finem reſtitutionis conſequẽdæ in odium ſpoliantis ſatis iuſtificatur per confeſſionem aduerſarij confitentis titulum. concluſ. 398. nu 8.
Poſſeſſorium intentans, ſi de recenti eſt beneficium conſequutus, iuſtum titulum epiſcopo oſtendere debet. concl. 180 nu. 21.
Poſſediſſe quẽ probato poſſidere præſumitur. concluſ. 170 nu 7.
Amplia, vt in titulo, & naturali procedat, vt inf. nu 16. ibi. & diſtingue, vt infr. nu. 18. & 19.
Poſſidere duo non poſſunt rem in ſolidum. concluſ. 198. num. 11.
Poſſidens domum hæreditariam dicitur adiuiſſe. concl. 45. nu. 7.
poſſidens in dubio hæreditatem adiuiſſe præſumitur, niſi ex alia cauſa poſſidere probetur. concl. 45. nu. 45.
poſſidens aliquid annexum hæreditati, vel feudum dicitur adire. concl. 45 nu. 14.
poſſidens tempore ſententiæ præſumitur etiam poſſediſſe, alias debet probare ante non poſſediſſe. concl. 170. nu 6.
poſſidens pro emptore, vel alio ſimili bona fide, non tenetur legatarijs, nec creditoribus, & habetur ac ſi non adiuiſſet. concluſ. 45. numero 26.
poſſidens bona hæreditaria vltra creditum præſumitur illius aditio ratione illius. concl. 45. num. 38.
Et quomodo procedat. ibid. nu. 39.
poſſidens beneficium medio tempore, non præſumitur eiuſdem continuatio vſque ad mortem concluſ. 170. nu. 18.
poſſidens rem hæreditariam præſumitur in dubio hæreditatem adiuiſſe. concluſ. 45. numero 10.
poſthumum natum allegans ad inualidandum teſtamentum debet probare. concluſ. 78. numero 32.
poteſtas ſuprema nõ eſt præſcriptibilis. concluſ. 225. num. 7.
poteſtas mandans familiari ſuo, quod recipiat poſſeſſionem, non intelligitur mandare, vt ſpoliet, & vide ibi rationem. concl. 346 numero 24.
poteſtas declarandi voluntatem defuncti non tranſit ad eius hæredes. concl. 202. nu. 10.
poteſtati Imperatoris non præſcribitur, niſi per tempus antiquiſſimum, cuius initij memoria non extat in contrarium. concluſio. 225. num. 7.
precarium, quando ad beneplacitum conceditur, non cenſetur morte concedentis reuocatum. concl. 188. nu. 22.
precarium tantum dicitur durare, quantum durat voluntas concedentis. concluſio. 188 numero 24.
præcipuum eſt in probatione conſanguinitatis ad impediendum contrahendum, & confirmandum matrimonium, poſſe teſtes denuo produci ſuper eiſdem, vel cõtrarijs articulis. concl 411. nu. 27.
prædeceſſor quo titulo bona habuit, eodẽ præſumitur habere hæres, & ſucceſſor. concl. 79. num. 22.
prædium donatum à patre filiabus præſumitur animo compenſandi cum ſupplemento legitimæ. concl. 96 nu. 2.
prædium datum ſorori à fratre cenſetur animo compenſandi cum eius legitima. ibidem numero 3.
prædium qui vendit in loco ſalubri, & amœno, præſumitur ſimulare vendere, maxime ſi habet alia, quæ vendere poſſit. concl. 443 n. 3.
prædia ruſtica quando feudalia præſumantur. concl. 79. nu. 27.
prædia in dubio præſumuntur feudalia, cum dubitatur de eorum latitudine, an emphyteutica ſint, vel feudalia. concl. 79. nu 8.
prædia cenſentur eſſe oneribus affecta per regiſtrationem. concl. 207. nu. 2.
prædia ſi diuerſa ſint, poſſidens vnum locum non habet præſumptionem in aliu. concl. 79. num. 25.
præfationes ab omnibus Iureconſultis fieri ſolent nu. 5.
præfationes ad lectionem propoſitæ materiæ libentius perducunt, & euidentiorem præſtant intellectum. ibid. nu. 6.
præiudicio vbi agitur de alterius, vt de exigendis pecunijs, quæ dicũtur vita hominis, non creditur etiam legato de latere, nec alicui quantumcunque honeſtæ perſonæ. concluſ. 317. num. 2.

Præiudicij quæ ſunt parui licet conſiſtant in animo, probantur tamen per ſolum iuramentum. concl. 94. nu. 18.

Concluſionē procedere etiam in his, quæ ſunt magni præiudicij, ſecundum Roma. ibidem num. 19.

Prælatus repreſentans perſonam principalem iurat de calumnia. concl. 3. nu 8.

Prælatus ſi confitetur ut procurator conſtitutus ab eccleſia probat, & præiudicat, cõcluſ. 367. num. 13.

Prælatus in facto arduo non poteſt eſſe ſolus in iudicio, nec confiteri. concl. 367. nu. 20.

Prælatus, vel alius vbi dimiſſus fuerit in poſſeſſione, & ſit, non poteſt admitti contra eum exceptio defectus tituli. concl. 1. nu. 7.

Prælatus ſi confitetur, vt teſtis probat, & eccleſiæ præiudicat ſaltem ſemiplene. concl. 367. num. 17.

Prælatus ſi confitetur in cauſa bonorum deſcriptorum à capitulo probat. ibid. nu. 18.

Prælatus, vel alius, vbi fuit longo tempore in poſſeſſione, non poteſt admitti contra eum exceptio defectus tituli. concl. 304. nu. 4.

Prælatus ſolus Eccleſiæ collegiatæ, vel eius generalis procurator recipiens penſionem ſine capitulo non præiudicat eccleſiæ. conc. 252. num. 14.

Prælatus poſſidendo per decem annos, videtur in dubio declaraſſe bona incorporata, & acquiſita menſæ eccleſiæ. concl. 302 nu. 14.

Prælatus, & ſecularis, & regularis plenam habet adminiſtrationem. concl. 3. nu 6.

Prælatus ſecularis, ſiue ſolus, vel cum capitulo procuratorem conſtituat, non admittitur pro ſua eccleſia in teſtem ibid.

Prælatus non habens collegium, ſed ſolum adminiſtrationem eccleſiæ non recipitur in teſtem in cauſa ſuæ eccleſiæ, niſi habeat œconomum generalem auctoritate epiſcopi conſtitutum. concl. 3. nu. 18.

Prælato dicenti ſe donare ſeruitoribus ob benemerita, & ſeruitia, non creditur, niſi aliter probetur. concl. 346 nu 30.

Pręmio indignus eſt, qui coacte agit, quidquid agit. q. 5. nu. 41.

Presbyter non poteſt ſe talem probare, niſi per literas. concl. 303. nu. 6.

Præſcriptio ſicut tempore belli dormit, ita & morbi. concl. 7. nu. 13.

Præſcriptio non probatur, niſi probetur partes fuiſſe præſentes toto tempore præſcriptionis, & domicilium habuiſſe in loco, vbi agitur. concl. 7. nu. 3.

Præſcriptio præſumpta omnino allegari debet. concluſ. 224. nu. 21.

Præſcriptio eſt quid facti, quæ non præſumitur niſi probetur. ibid. concl. 7 nu 6.

Præſcriptio non facile præſumitur. ibid.

Pręſcriptio non currit contra abſentem metu morbi nec impeditum. concluſio. 7. numero 12. & 13.

Præſcriptio iuriſdictionis extenditur etiam vltra quam poſſeſſum, dummodo poſſeſſio fuerit vacans. concl. 14. nu. 24.

Pręſcriptio quadragenaria nõ tollitur, niſi per aliam præſcriptionem quadragenariam. concluſ 272. nu 14.

Præſcriptioni, vel ſecundũ ius, vel præter, non ſufficiunt decem anni, quando agitur de præiudicio ordinis, vel eccleſiæ, vel perſonarum eccleſiaſticarum. concl. 172. nu. 5.

Præſcriptum tantum dicitur, quantum eſt poſſeſſum. concl. 14. nu 23.

Præſcripta viſitatione non cenſetur præſcripta procuratio. concl. 14. nu. 22.

Præſens non dicitur, qui non intelligit, & qui non prohibet. concl. 9. nu. 7.

Præſens quis præſumitur in ciuitate ſua, ſecus ſi ſit diuerſæ ciuitatis. concl. 7. nu. 8.

Præſentia non includit intelligentiam ſecundum naturalem intellectum. nu 11. alias ſecus, ſecundum ciuilem. concl. 9. nu. 8.

Præſentia intelligentiam includit, quando notarius dicit, præſentibus Titio, & Seio. concl. 9. nu 9 & 10.

Præſentia partium eſt de ſtipulationis ſubſtantia. concl 9 nu. 2.

Præſentia mariti non probatur, ſi dicat notarius, mulierem feciſſe contractum, tuam marito. conclu 78 nu 47.

Præſentia partis nullam vim habet in criminalibus. concluſ. 497. nu. 21.

Præſentia eſt facti, quæ non præſumitur, niſi probetur. conclui 7. nu. 5.

Præſentia iudicis in confeſſione acceptanda nomine abſentis non ſufficit, niſi pro tribunali ſedeat, & præſens ſit ad hoc, vt eam accepiet. concl 348. nu. 45.

Præſentia non arguit intelligentiam naturaliter. concl 9 nu 5 6 & 8.

Præſentia ad maleficium armati non ex animi propoſito ſe immiſcendi, non dicitur præſtare auxilium. concluſ. 159. nu 9.

Præſentia partis de æquitate canonica non requiritur in confeſſione. concl. 347 nu. 12.

Præſentia propinquorum in contractu arguit omnem dolum, & metum abeſſe. concluſio. 437. nu. 2.

Præſentia aduerſarij non requiritur in confeſſione emanata in libello ſupplicatorio. concluſ. 373. nu 12.

Præſentatio redditur dubia propter factum epiſcopi. concluſ 16. nu. 27.

Præſentatio facta ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione quomodo valeat. concl. 173. nu. 6.

Præſentatus à patrono tenetur probare tempus ſuæ præſentationis, quod intra legitimum tempus fuerit facta. concl. 16 nu. 11.

Pręſtans inſigne officium remunerationẽ meretur. concl. 186. nu. 3.

Proteſtatio probari debet per 30 annos facta, quando agitur de mutatione ſtatus, vel ſubiectionis perſonæ. concluſ. 279 nu. 20.

Præſtatio diuturna non obligat in futurum, quando quis ſemper ſoluit cum proteſtationibus, vel aliter, non animo ſe obligandi vere, vel præſumptiue. concl. 279. nu. 16.

Præſumitur pro putatur aliquando ponitur. q. 20. num. 4.

Præſumitur ſemper pro poſſeſſore. concl. 272. num. 7.

Præſumitur nemo iuſiurandum ſubeundo eſſe ſalutis æternæ immemor. concl. 304. n 7.

Præſumitur regulariter pro teſtamento, non quando ex ipſius inſpectione de aliquo eius vitio conſtat, vt de minori teſtium numero. quæſt. 8 nu. 19.

Pręſumitur quando dubitatur de latitudine prædiorum feudalium, omnia eſſe feudalia, & eiuſdem qualitatis, & conditionis, vbi nullę apparent notę diuerſitatis. concluſ. 209. num. 15.

Pręſumitur plurimum pro ſcripturis, & factis antiquiſſimis. concl. 399. nu 3.

Pręſumitur quis talis, qualis olim fuit, vide ibi teſtificatur. concl. 222. nu. 23.

Pręſumitur pro poſſeſſore ſemper, niſi contrarium probetur. concluſ. 302. nu. 25.

Pręſumitur pro reo poſſeſſore, & pro actore, ſi eius poſſeſſio ſit antiqua, vel actus antiquus ſine poſſeſſione. concl. 2. nu. 12.

Pręſumitur pro doctore. concl. 528. nu 7.

Pręſumitur ſcire, quę fiunt in loco, qui frequẽter conueniunt accedere. concl. 451. nu. 8.

Pręſumitur quis actum facere velle, eo modo, quo ſibi vtilior eſt. concl. 45. nu. 31.

Pręſumitur quod ſit in continenti, pręordinatum, & pręcognitum. concl. 419. nu. 3.

Pręſumitur pro ſententia etiam quoad acta, licet de eis non conſtet, quando eſt antiqua, & lata partibus pręſentibus, & non repugnantibus. concl 32. nu. 12.

Pręſumitur pro eo, qui multo tempore in beneficio deſeruiuit, illum fuiſſe canonice promotum, & numero nono. concl. 1. nu. 5.

Pręſumitur minime quem velle iactare ſuum, & bona ſua dilapidare, ſed potius acquirere, & ditari. concl. 554. nu. 2.

Pręſumitur pro doctore, quod ſit doctrina pręditus. concl. 528. nu. 9.

Pręſumitur ita terminatum, ſicuti ſcriptum reperitur in lapidibus terminorum. concl. 399. num. 9.

Pręſumitur in dubio magis, quod quis commiſerit delictum, quam non. concluſione 222, num 10.

Pręſumitur pro iudice, & notario. concl. 426. num. 15.

Pręſumitur pro ſententia etiam quoad acta, de quibus non conſtat, quando eſt antiqua & lata partibus pręſentibus, & non contradicentibus. concl. 35. nu. 22.

Pręſumere eſt quaſi ante ſumere, accipiturque pro audere, vel tentare aliquid contra ius. q. 30. num. 1.

Pręſumere vſurpatur pro aliquid ſumere. ibid. num. 2.

Præſumere apud rhetores pręoccupare ſignificat. ibid. nu. 3.

Pręſumere pro diuinare aliquid in dubio. ibid. num. 5.

Pręſumere accipitur pro coniectura, & aliquando pro actu, qui fit impudenter, ac temerarie contra voluntatem ſuperioris. ibid. num. 6.

Pręſumendum non eſt, quod quis contra ſe mentiatur. concl. 354. nu 7.

Pręſumendum pro decreto ſufficit, quod etiã ſimpliciter dictum ſit, cum cauſę cognitione, licet non commemorentur ſingularia. concl. 486. nu. 4.

Contrarium, nu. 5.

Pręſumendum non eſt aliquid placere principi, quod videatur à iuſto, & à vero abhorrere. concl. 276. nu. 17.

Pręſumendum pro ſententia eſt, poſtquam tranſiuit in iudicatum. concl. 35. nu. 11.

Pręſumendum non eſt, aliquem velle pro modico deierare, aut aliud maleficium committere. concl. 9. nu. 22.

Pręſumptio naturę quæ ſit. concluſio. nu. 29.

Pręſumptio iuris nonnunquam violenta appellatur. concl. 10. nu. 13.

Pręſumptio eſt pro tela iudiciaria ſententię tranſactę in iudicatum, & adeo potens, vt contra eam non admittatur probatio. concl. 35. num. 12.

Pręſumptio prędicta ſufficiens eſt, ſi modicum tempus interuenerit, ſecus ſi plures dies, quia tunc ſimplex eſt. concl. 92. nu. 3.

Pręſumptio ſemper captanda eſt, per quam delictum excludatur. concl. 467. nu. 18.

Pręſumptio iuris tolli nõ poteſt, niſi probetur contrarium. concl. 214. nu 3.

Pręſumptio malæ fidei videtur purgari ex cor- in 30. annos. concl. 225. nu. 2.

Pręſumptio vehemens, & violenta in crimine adulterij, eſt videre nudum cum nuda. concluſ. 59 nu 9 & quando nu. 2.

Pręſumptio bonitatis procedit etiam quando adſunt coniecturæ ſceleris alicuius, & malę famæ. concl. 234. nu. 8.

Præſumptio prima tollitur à contrarijs præſumptionibus. concl. 495. nu 16.

Pręſumptio prioris malitię ceſſat, ſi quis poſt delictum honeſte triennio vixerit. concl. 22. num 22

Præſumptio cedit veritati, nec pluſquam veritas operatur. conclul 54 nu 8.

Pręſumptio calumniæ, quæ viget contra non probantem deducta, & propoſita, non eſt præſumptio iuris, & de iure, & contra probari poteſt. concl 254. nu. 36.

Præſumptio ſimulationis, & vſuræ quo caſu videatur ceſſare in contractu venditionis cum pacto de retrouendendo. concluſ 445. numero 12.

præſumptio iuris quæ ſit ex latere rei, ſiue in criminali, ſiue in ciuili iudicio, cum pro eo regulariter præſumatur. concl. 36 nu 27.

præſumptio hominis quæ ſit. concl. 10 nu. 28.

pręſumptio temeraria quę ſit. concl. 10 nu. 27.

pręſumptio eſt, quod quilibet voluerit ſibi acquirere. concl. 16 nu. 2.

præſumptio iuris allegari debet. concluſ. 170. num. 24.

præſumptio ſemper ſuper re dubitabili verſatur. q 16. nu. 8.

præſumptio iuris, & de iure quæ dicatur. quæſt. 10. num. 42.

præſumptio ſemper debet allegari. concl. 304. num. 11.

præſumptio quantumcunque vrgens ſemper debet allegari. concl 1 nu. 13.

pręſumptio, quod cauſa pręſumatur in principe, talis eſt, vt nihil contra illã poteſt obijci. concl. 277 nu. 10.

pręſumptio, quęſiuiſſe de pecunijs publicis bancherium communis, ceſſat reddita ratione. concl. 161. nu. 3.

pręſumptio nulla ſimulationis inſurgit, ſi ego locaui rem meam alicui in perpetuum, cum pacto de emendo poſt certum tempus, & non ante. concluſ. 441. nu. 14

pręſumptio pro Priuilegiato ſuperat pręſumptionem emergentem ex poſſeſſione priuati, quando agitur inter priuatum, & priuilegiatum. concl. 547. nu. 5.

Digitized by Google

Præſumptio vna tollit aliam. concluſione 446. num. 3.
Præſumptio, quod bona allodialia ſint, ceſſat, quando ex verbis Principis narratur, ea fuiſſe conceſſa in feudum. concl. 79. nu. 20.
Et quando etiam verba fuiſſent prolata ab alio quam à principe, vt nu. 21.
præſumptio qualis qualis operatur, ſi cat & fama Et in antiquis pro plena probatione ſufficit. concl. 79. nu. 25.
præſumptio aliquando eadem eſt cum coniectura, quia ex ea vt plurimum ſolet oriri. concluſ. 14. nu. 8.
præſumptio pro inuentario per hæredem confecto eſt tanta, vt transferat onus probandi in aduerſarium. concl. 205. nu. 20.
præſumptio fraudis, & ſimulationis, quæ ex poſſeſſione retenta in donatione oritur, excluditur à clauſula præcarij adiecta, quãdo non concurrerent alia adminicula. concluſ. 558. num. 8.
præſumptio vt ſententia antiqua præſumatur lata præcedentibus actis, tollitur quando per productionem proceſſus talia acta non reperiuntur. concl. 35. nu. 26.
præſumptio, quod collatio clandeſtina ſimulata præſumatur, tollitur, ſi probetur aliqua legitima cauſa collationem occulte factam fuiſſe. concluſ. 176. nu. 4.
præſumptio in incertis ſolummodo locum habet. ibi. nu. 5.
præſumptio in caſu adulterij habetur loco probationis, numero 10. concluſ. 57. numero 7 & 10.
Sui natura eſſe difficilis probationis, & in adulterio lex eſt contenta ea probatione quæ fieri poteſt. ibid. nu. 8.
præſumptio vbi pro aliquo ſubeſt, non admittitur probatio contra eam, niſi præcedente cauſæ cognitione. concl. 253. nu. 27.
præſumptio delicti in dubio nunquam capitur. quæſt. 20. nu. 30.
præſumptio eſt pro ſuſceptione ordinum inferiorum, ſi interceſſerit decennium. concluſ. 304. num. 18.
præſumptio clericatus ex poſſeſſione non ſufficit ad adiudicandum beneficium, niſi vnà titulus probetur. concl. 306. nu. 13.
præſumptio dicitur exiſtimatio, quæ ex veriſimilibus coniecturis ducitur. quæſtion. 10. numero 7.
præſumptio emergens ex diuturna præſtatione facta non animo obligandi non eſt iuris, nec de iure, & recepit probationem in contrarium. concluſ. 279. nu. 17.
præſumptio cognitio eſt veritatis ex circumſtantijs reſultans. q. 10. nu. 9.
præſumptio debilitatur, minuitur, atque mutatur, vt res ſuadent, quæ ipſam circumſtant. ibid. nu. 10.
præſumptio eſt argumentum ad credendum vnum factum ſurgens ex probatione alterius. quæſt. 10. num. 11.
præſumptio hominis, ſeu coniectura ita efficax eſſe poteſt arbitrio iudicis, vt ſufficiens indicium faciat ad torquendum. concluſ. 340. numero 6.
præſumptio legis transfert onus probandi in aduerſarium. ibid. nu. 7.
præſumptio delicti licet ſit valida ad obtinendum abſolutionem, non tamen ſatis eſt, vt ex ea aliquis condemnetur. concl. 495. nu. 11.
præſumptio delicti ſumi non ſolet, vbi agitur de præiudicio tertij. ibid. nu. 3.
præſumptio vna tollit aliam, & fortior tollit debiliorem. concluſ. 225. nu. 15.
præſumptio, quod coniunctus, familiaris, & vicinus præſumatur ſcire facta coniuncti, præfertur illi præſumptioni, quod per ſpatium triginta, & quadraginta annor. præſumatur bona fides. ibid. nu. 16.
præſumptio quod quis non videatur deliquiſſe, non ſufficit ad eum condemnandum extraneo. concl. 30. nu. 22.
præſumptio non debet extraneo prodeſſe, niſi allegetur. ibid. nu. 22.
præſumptio iuris tantum admittit contrariam probationem, ſecus iuris, & de iure. concluſ. 2. num. 13.
præſumptio iuris eſt, patremfamilias ſcire ea, quæ in domo fiunt. concluſ. 227. nu. 4.
præſumptio vnionis beneficij procedit etiam per tempus 40. annor. concl. 179. nu. 4.
Præſumptio ſolet onus probandi in reũ transferre, & quomodo. quæſt. 17. nu. 6.
præſumptio naturalis concurrit cum probatione bonæ famæ. concl. 134. nu. 5.
præſumptio iuris quæ dicatur. quæſtio. 10. numero 31.
præſumptio ſimulationis eſt, ſi venditor dederit optionem emptori, vt acciperet in emptione, quem fundum vellet de feudis ſuis. concluſ. 443. nu. 5.
præſumptio de ſolemnitate propter antiquitatem, ceſſat, quando apparet ex facie inſtrumenti, ipſam ſolemnitatem non interueniſſe. concl. 108. nu. 3.
præſumptio violenta tollitur in adulterio ex conſanguinitate, quæ etiam credebatur, niſi ficta, vel ſimulata eſſet. concl. 59. nu 12.
præſumptio dominij de præſenti infertur ex confeſſione aduerſarij fatentis ſe quondam fuiſſe ſubiectum. concl. 170. nu. 12.
præſumptio ſemper eſt pro reo in capitalibus cauſis, ne deliquiſſe credatur, & in ciuilibus, ne aliena bona occupare viſus ſit, quod eſt in peccatum incidere. q. 17. nu. 13.
præſumptio vnionis beneficij nõ inducitur ex diuturnitate temporis. concluſione 179. numero 2.
præſumptio eſt contra illegitimum, & ad illam euitandam tenetur ipſe oſtendere literas ſuæ diſpenſationis. concl. 305. nu. 14.
præſumptio iuris transfert regulariter onus probandi negatiuam in aduerſarium. concl. 305. nu 7.
præſumptio tamen contra eum oritur de occulto auxilio, & tenetur probare contrarium. concluſ. 159. nu. 23.
præſumptio, quæ oritur ex ſententia, & re iudicata recipit probationem in aduerſum per inſpectionem actorum. q. 10 nu. 57.
præſumptio tenuis ſufficit, ex quo non conſtat de iure alterius. concl. 167. nu. 3.
præſumptio dicitur vera probatio in materia, in qua probationes præſumptiuæ tantum fieri poſſunt. quæſt 10. nu. 41.
præſumptio legis ſufficit, vbi lex requirit probationem per inſtrumentum, quæſtion. 10. num. 42.
præſumptio iuris eſt probatio in materia pœnali & correctoria. ibid. nu. 43.
præſumptio orta ex qualitate armorum potentior eſt, & præualet illi, quæ oritur ex qualitate loci percuſſionis. concl. 97. nu. 25.
præſumptio eſt, quem facile non conſcribere falſam ſcripturam. concl. 11. nu 4.
præſumptio iuris non ſolum ſatis eſt ad impugnandum aliquid, ſed etiam delictum probare poteſt. qu. 10. nu. 45.
præſumptio iuris in illis caſibus proprie probatio eſt, in quibus veræ, & ſatis manifeſtæ probationes haberi non poſſunt. ibidem numero 46.
præſumptio eſt alicuius facti dubij ex quodam indicio, aut plena, aut ſemiplena probatio. qu. 10. nu. 12.
præſumptio eſt ratiocinatio ſumpta à veriſimili. ibid. nu. 13.
præſumptio in genere ſumpta minus eſt quam ſimplex probatio, & minus quam indicium. ibid. num. 24.
præſumptio proxime veritati accedit, & veriſimilitudo appellatur. ibid. nu. 15.
præſumptio omnis legis ſuper veriſimili innixa eſt. qu. 10. nu. 35.
præſumptio illa, quæ ſit veriſimilior, efficacior eſt. ibid. nu. 36.
præſumptio non eſt proprie probatio, ſed reuelatio probandi. ibid. nu. 37.
præſumptio quando ſtat pro aliquo, pars aduerſa, quæ contrarium probare vult, duriore probatione grauatur. ibid. nu. 38.
præſumptio iuris eſt, teſtem audiuiſſe, & ſcire illud, quod deponit, ſic communiter dici in ciuitate. concluſ 329. nu. 21.
præſumptio probabilis quæ dicatur. quæſt. 10. num. 82.
præſumptio probabilis minimum impellit iudicem, vt et pro quo præſumptio eſt, deferatur iuramentum, & ſententia feratur. ibidem num. 84.
præſumptionis natura ab irrationali abhorret. quæſt. 10. nu. 25.
præſumptionis definitio, q. 10. nu. 8.
præſumptioni iuris, & de iure cõtrarium probari non poteſt. concluſ. 276. nu. 12.
Præſumptioni probandi ſtandũ eſt, donec contrarium probetur. quæſt 10. nu 83.
præſumptionem habens iuris, & de iure, aliter probare non obligatur. quæſtione 10. numero 30.
præſumptiones in facto conſiſtentes ſi non conſiderentur à lege, relinquitur arbitrio iudicis, an ipſis credendum ſit. concluſione 103. numero 21.
præſumptiones temerariæ, leues, inualidæ, & nullius momenti à iure repelluntur, nec permouere debent animum iudicantis. quæſt. 10 num 28
præſumptiones & coniecturæ, quæ probent defenſionem, remittuntur iudicis arbitrio. concluſ 490. num. 2.
præſumptiones habitæ in ciuili, & fama præcedens operantur, vt iudex poſſit in crimine ad inquiſitionem procedere. concluſione 34. num 13.
præſumptiones plures ſimul iunctæ, imo etiam duæ faciunt plenam probationem. concluſ. 397 num. 4.
præſumptiones ſufficiũt in criminalibus, quando agitur de pœna pecuniaria. concluſ. 459. num. 15.
præſumptiones ad dignoſcendum an bona feudalia ſint an allodialia, traduntur per Nat. &c. concl 79. nu. 29.
præſumptiones & indicia ad probandum crimen læſæ maieſtatis debens eſſe euidentes, & apertæ. concl. 462. nu. 21.
præſumptionum naturæ, ſeu genera. quæſt. 10. num. 17.
præſumptionibus ex vrgentiſſimis poteſt procedi, & condemnari in caſu, in quo claræ probationes haberi non poſſunt. concluſ. 459. num. 16.
præſumptionibus non eſt ſtandum in illis cauſis, in quibus agitur de capite, & requiruntur probationes meridiana luce clariores. quæſt. 18. nu. 78.
præſumptiua probatio transfert onus probandi in aduerſarium. concl. 416. nu. 12.
De præterito præſumitur in præſens. cõcl 550. num 5.
pretium ſi eſt determinatum à lege, vel ſtatuto, non eſt licitum partibus in ipſo ſe decipere. concl. 443. nu. 10.
princeps declarat verba inueſtituræ. cõcl. 124. num. 31.
princeps ſi in confirmatione apponit totum tenorem inſtrumenti contractus, tunc bene probat illum contractum donationis, alienationis, & ſimilium. concl. 404 nu. 2.
princeps careret omni commercio, ſi reſolutio contractus inniti eſſet in manu eius. concluſ. 276. nu 29.
princeps non poteſt ſtatuere, niſi ex magna cauſa, vt apocha nullo ſuffulta adminiculo teſtium probet. concl. 111. nu. 7.
princeps non habet fundatam intentionem, vt res intra fines ſuos aliquibus conceſſæ ſint feudales. concl. 217 nu. 11.
princeps in inueſtitura narrans bona feudalia eſſe, cenſetur plene edoctus. concluſ. 209. numero 10.
princeps dicitur animal rationale, & ligatus dictamine rationis naturalis. concluſ. 276. num. 19.
princeps in confirmatione ſemper præſumitur confirmare ex certa ſcientia. concluſ. 282. num 19.
princeps vel prælatus in dubio male tractare ſuos ſubditos non præſumitur. concluſ. 193. num. 6.
princeps, niſi ex cauſa, ſtatuere non poteſt, vt de actis iudici credatur. concl. 32. nu 39.
princeps ſi nominat ciuitatem, quæ non eſt, vel nominat aliquem ſub titulo dignitatis, quam non habet, cenſetur velle, quod tales fiant, & eis conferre ius. concluſ. 176. nu. 8.
princeps quando confeſſus eſt aliquid alicuius eſſe, cenſetur id conceſſiſſe illi, & donaſſe. concl. 554. nu. 71.
princeps cum nominat ciuitatem, quæ non eſt, vel aliquem ſub titulo dignitatis, quam non habet, cenſetur velle, vt tales fiant, eiſq; conferre ius. ibid nu 72.
princeps non poteſt ſuo vaſallo tollere feudum ſine cauſæ cognitione. concluſione 276 numero 27.

Digitized by Google

Princeps poteſt priuare reũ, qui confeſſus fuit defectum ſoi iuris, ſed non infertur a Principe. concl. 36. nu. 52.

Conclusio locum habet in cauſa criminali. numero 53.

Princeps concedens Caſtrum, & territorium, videtur concedere quandam vniuerſitatem prædiorum intra fines poſitorum. concluſ. 401. num 3.

Princeps donare non præſumitur, ſed vendere, quando in inſtrumento facta eſt mentio pretij, licet extent verba, concedimus vel indulgemus. concl 554. nu. 51.

Principis mens regulariter talis eſſe præſumitur, qualis eſſe debet. quæſt. 14 nu 10.

Et permiſſum eſt, vt à nobis colligatur, dummodo non ſit admodum obſcura. ibid.

Principis ad iuſtificandum placitum ſufficit quæcunque occaſio. concl. 276. nu. 6.

Principis in voluntate declaranda non eſt forma. concl 281. nu. 10.

Principi aſſerenti in priuilegio bona ad ſe ſpectare tanquam poſita intra confines ibi expreſſos, credendum eſt maxime ſi ſuerit ſupremus princeps, vt Pontifex, vel Imperator, concl. 401. nu. 9.

Principi, nec Regi fides adhibetur, ſi atteſtetur per proprias literas talem fuiſſe proditorem ſuum. concluſ. 426. nu 42.

Principi quæ ſint ea quæ reſeruata ſunt. concl. 414 nu. 48

Ad Principem ſolum ſpectat de finibus tractare, & non ad alium. conc 571. nu. 5.

Principibus inferioribus creditur, & tamen probatio admittitur in contrarium. concl. 139. num. 18.

Principale trahit ad ſe acceſſorium. concluſ 14. num. 3.

Principale ſi incertum ſit, vitiat acceſſorium. concl. 159 nu. 15.

Principale ſiue antecedens, quando non eſt neceſſarium, etiam ſi conſequens commodius poſſit locum habere, eo probato, non probatur conſequens. concl. 14. nu. 4.

Principale ſi probatur iuramento, ita etiam incidens, ſeu acceſſorium. concl. 549. nu. 8.

de Principali acceſſorium propter diuerſitatem rationis non infertur, concluſione 14. num. 6.

Principali ſublato nõ tollitur acceſſorium. concluſ. 14 nu. 10.

Principali ſublato, & acceſſorium eſt ſublatum, & quando. concl. 14. nu. 13.

Priuatio habitum præſupponit, & venia culpã. concl. 13. nu 3.

Priuilegium recipiendi teſtes non idoneos in crimine læſæ maieſtatis non videtur extendi, vbi maieſtas læditur ſolum verbis. concl. 461. nu 36.

Priuilegium non ſoluendi vectigal datum fiſco, vel eccleſiæ non competit emptoribus. concluſ 102. nu. 12.

Priuilegium dotis fauorabilius eſt, quàm fiſci. concl 574 nu 1.

Priuilegium habens ſigillum, quod non bene appareat, non facit fidem. concluſ. 147 numero 4.

Priuilegium Principis debet neceſſario probari per ſcripturam. concl. 317 nu. 19.

Priuilegium nullius eſt ponderis, niſi volens eo vti probet, tempore conceſſi priuilegij bona, de quibus agitur, pertinere ad ipſum concedentem. concl. 401. nu. 6.

Priuilegia ſummi Pontificis viuæ vocis oraculo conceſſa ſolent in publicas tabulas referri, & in matriculam redigi. concluſione 264. num. 8.

Priuilegio ſi exprimatur certa qualitas circa eccleſiæ exemptas, illa qualitas non probatur per priuilegium, niſi de ea aliter conſtiterit. concluſ. 514. nu. 7.

Priuilegia etiam enunciatiua, & aſſertiua, dummodo antiqua ſint, probant conſimia. concluſ. 401. nu. 4.

ad probandum quem fuiſſe Papæ capellanum, ſufficit producere gratiam, in qua id narretur concl 264. nu 14.

Probando cum agitur quid in vniuerſum, vt quem eſſe dominum, ſufficiunt teſtes ſingulares concluſ 505 nu. 16.

Probanda ſolummodo ſunt ea, quæ neceſſario ad cauſam apud iudicem agitatam pertinent. quæſt. 2. nu. 87.

Probanda quæ ſint ab eo, qui beneficia collectorum vti reſeruata impetrauerit. concluſ. 317. nu. 28.

Probans accuſationem per teſtes, quorum perſonæ reprobantur, excuſatur à pœna, niſi aliqua ſuſpicione laborent, quod ſi per vnum, nu 31 concl. 54 nu 9 & 31.

Probandis in nonnullis transfertur onus in reum, quæ vide remiſſiue. q. 17. nu. 3.

Probare de dominio apprime difficile eſt. concluſ 436. nu. 18.

Probare quandoque eſt periculum facere, experiri, & tentare. q. 3. nu 8.

Probare vnum non ſufficit, quando in pœnam calumniæ iur repellit non probantem propoſita ab aliis propoſitis. concluſione 325. num. 12.

Probare aliquando accipitur pro laudare, approbare, & commendare q. 3 nu. 5.

Probare quandoque eſt argumentis demonſtrare, ibid nu. 6.

Probare ſi velim, quem non fuiſſe vel fuiſſe vulneratum, id facile potero per oſtenſionem loci, in quo aſſeritur illatum fuiſſe vulnus abſque alia probatione teſtium. quæſtione 8. num. 10.

Probare ſemiplene, facere imperfecte, & non facere paria ſunt. concl. 36. nu. 60.

Probantur per rei euidentiam expenſæ in aliquo loco. q 8. nu 15.

Probari quid ſit illud, quod debet. quæſt. 17. numero 16

Probari tantummodo debent ea, quæ ad cauſam pertinent, & non quod extra rem propoſitam ſit, & inutile. q. 17. nu. 17.

Probari tantummodo debet illud, quod probatum probanti proſit, & quod ſit veriſimile. q. 17 num. 24.

Probari per ſolum aſpectum poſſunt, & liquido conſtare iudici, ſenectus, iuuentus, imbecillitas, infirmitas, & ſimilia. q. 8. nu. 12.

Probari quod non poteſt, tacendum eſt. q. 2. numero 9.

Probari quid debeat, cũ agitur de directa probatione dominij in perſona illius, qui rem vendicare intendit. concl 537. nu. 15.

Probari per indirectum poteſt, antiquitatem tanti temporis vim tituli non habere. concl. 215 nu 26.

Probare contra iuramentum ſtatutarium quibus caſibus non poſſit. q 9. nu. 15.

Probari quæ nõ poſſunt per veras probationes, in dubio probantur per præſumptiones, coniecturas, vel indicia. concl. 197 nu. 5.

Probatio rei quando primo admittatur. concl. 37. num. 11.

Probatio ſimplex abſentiæ nihil concludit nunquam incerta. concl. 8. nu 2.

Probatio contra præſumptionem iuris admittitur per inductum. concl. 525. nu 15.

Probatio per iuramentum recipitur, etiam vbi ageretur de modico. concl. 9. nu. 20.

Probatio ſemiplena in ciuilibus facit iudicium ad torturam in criminalibus, concluſione 34. num. 15.

Probatio contra Papæ aſſertionem, licet non directe poſſit fieri, poteſt tamen indirecte. concluſ 1, 9 nu. 18.

Probatio generale non eſt, & ſub ſe plures continet ſpecies. q. 4. nu. 1.

Probatio ſi facta eſt ante terminum, vt die præfixi termini, poſtquam idem terminus ceperit incipere, rata cenſetur. concl. 17. nu. 33.

Probatio per verba enunciatiua non valet contra tertium ſiue in præiudicium tertij, concl. 106. nu. 7.

Probatio per inſtrumentum dicitur mortuæ vocis, q 6. nu. 1.

Probatio per teſtes validior eſt, atque dignior ea, quæ ſit per inſtrumenta. q. 6. nu. 2.

Contrarium, nu. 6.

Probatio per inſtrumẽta extra ordinem eſt, atque quodammodo prodigioſa, vt animalis mortui corio credatur cunctis tacentibus. ibid. nu. 3.

Probatio per inſtrumenta validior eſt, & dignior, & probatio per ſcripturam firmior eſt illa, quæ ſit viua voce. ibid. nu. 6.

Contrarium ſup. nu. 2.

Probatio per ſcripturam fieri ſolet facilius, & tutius ibid. nu. 9.

Probatio per inſtrumenta quare maioris ſit põderis, quàm ea per teſtes. ibid. nu. 11.

Probatio per inſtrumenta in factis antiquiſſimis melior eſt quàm quæ per teſtes. ibidem num. 16.

Probatio per inſtrumentum præfertur, quando teſtes dicant, ſe memoria non tenere, an inſtrumento interfuerint, nec ne. ibidem numero 41.

Probatio plena, quæ ex inſtrumento perficeretur, vnius teſtis probationem diruit ibidem num 44.

Probatio per duos teſtes perfecta atque legitima eſt. ibid. nu 47.

Probatio præſumptiua nullo modo recipitur, cum conditione appoſita veri probatio nominatur, & concludens probatio requiritur. quæſt. 10. nu 77.

Probatio per euidentiam rei, & loci aſpectum admittitur poſt concluſionem in cauſa, cum iſta quodcunque probationis genus ſuperet, quæſt. 17. nu. 58.

Probatio cur facienda ſit, vide remiſſiue. ibidem num 59.

Probatio ſemiplena excuſat à calumnia, quando iuramentum in ſupplementum probationum deferri poteſt. conc. 36. nu. 45.

Probatio incerta, dubia, & confuſa non releuat, nihil operatur. ibid nu. 64.

Probatio viſiua quando non poteſt haberi in occultis, auditus concurrente fama habetur pro plena probatione. concl. 62. num. 1. vide contra nu. 3.

Probatio de auditu per ſe ſola non ſufficit etiam concurrente fama ad probandum adulterium, vt ſeparetur matrimonium, niſi alia adminicula, vt amor, vel amplexus, & ſimilia concurrant. ibid. nu. 5.

Probatio generalis agnitionis non inducit proximitatem, vt poſſit ſuccedi. concluſione 73. num. 5.

Probatio per euidentiam facti fortior de mundo eſt, & omnibus aliis validior. quæſtion. 8. num 5.

Probatio per euidentiam rei admittitur contra iuramentum damnum paſſi de detrimento illato, etiam quod ſtatutum caueatur, illi iuramento ſtandum eſſe, & illud habendum pro pleniſſima probatione, nec contrarium probari poſſe. ibid nu. 6.

Probatio per euidentiam rei, & per aſpectum adeo omnium eſt optima, & nunquam prohibita, nec ipſi derogatum cenſetur. ibid. numero 7.

Prouidentia per euidẽtiam rei omnibus eſt potentior & inter omnes eius generis maior eſt illa, quæ ſit per teſtes de viſu. ibidem numero 8.

Probatio per rei euidentiam non reijcitur poſt dictata teſtificata, etiam ſi quis poſtea non admittatur ad probationem. ibid nu. 9.

Probatio per duos teſtes legitima dicitur. concluſ. 303. nu. 2.

Probatio per iuramentum poſſidentis admittitur propter antiquitatem facti, niſi ius commune eſſet contra poſſidentem, & quando procedat. concl 180. nu 19.

Probatio vbi requiritur ad veritatem effectus, non ſufficit probatio communis exiſtimationis. concluſ. 171. nu. 3.

Probatio plena requiritur ad adiudicationẽ beneficij, nec ſufficiunt verba narratiua. ibid.

Probatio ſemiplena, quæ elidebat præſumptionem calumniæ, a contraria præſumptione tollitur. concl 154. nu 19.

Probatio dominij auctoris nõ requiritur, quando ſumus in dubio, & agitur petitione hæreditatis. concl. 537. nu 18.

Probatio abſentiæ aduocati eſt iuſta cauſa dilationem dandi, ſi breue ſit impedimentum, alias non. concl. 10. nu. 2.

Probatio poſſeſſionis, & communis reputationis non ſufficit quoad effectum dominij trãſferendi, & adiudicationis fiendæ. concl. 539. num 24.

Secus quoad poſſeſſionem tuendam.

Probatio præſumptiua & coniecturalis ſufficit in antiquis. concl. 103. nu. 18.

Probatio per famam non ſufficit, quando agitur de adiudicando beneficium alicui. concl. 546 nu. 18.

Probatio contraria iuramento non admittitur, ſi caſus non ſit nimis præiudicialis. concluſ. 471. nu. 41.

Probatio directa non requiritur in probatione con-

ne confinium, ſed ſufficit probatio adminiculata per veriſimilia adminicula, quæ inducuntur per verba enunciatiua. concluſio. 354. num. 6.

Probatio etiam leuior ſufficit in poſſeſſorio, ſecus quando agitur in petitorio. concluſione 305. num. 8.

Probatio contra præſumptionem iuris, & de iure non admittitur. quæſt. 10. num. 49.

Probatio violentiæ ſpectatur, quod contra agentem non poteſt referri quæſtio dominij à violento inuaſore. conclus. 536. num. 11.

Probatio quæ per duellum fieri ſolebat, hodie ex iure Pontificio abrogata eſt, & per Tridentinum Concilium detestata, penituſque exterminata. quæſt. 4. num. 7.

Probatio dicitur ſatis efficax, ſi vnus teſtis probet veritatem, & alius probet famam. concluſio. 455 num 4.

Probatur præſumptiua dominij ſatis inducitur ex collectione facta ſiue principaliter ſiue incidenter, donec probetur contrarium. concluſio. 545. num. 10.

Probatio quo pacto fieri debeat, vide remiſſiue per totum concluſionum opus. quæſtio. 17. numero 15.

Probatio per auditum ſufficit in antiquis, cum probatio per viſum ſit impoſſibilis. concluſ. 395. num. 5.

Probatio admiſſa à iudice parte contradicente, & proteſtante non valet, etiam ſi pars non appellet. concluſio. 346. num 84.

Probatio ſemiplena non excuſat à calumnia, quia non pro probatione habetur. concluſ. 254. num. 14.

Probatio ſituationis difficilis. concl. 106. nu. 21.

Probatio euidentiſſima eſt, quæ fit per priuilegia, & inſtrumenta indubitata, clara, quæ vt per teſtes, vel facti euidentiam, & minus euidens, quæ fit per coniecturas. quæſtio. 4. numero 5.

Probatio ſemiplena interdum dicitur plena, ſecundum ſubiectam materiam. concluſione 459 num. 17.

Probatio viſus ſolus cum ſola, nudi cum nuda in lecto, recipitur pro valida in materia probationis copulæ carnalis. concluſio. 452. numero 8.

Probatio damni per iuramentum non ſufficit, ſi villa teneretur damnum illatum in ſuo territorio reſarcire. concluſio. 471. num. 21.

Probatio per iuramentum non admittitur, vbi quis conuenitur ex dolo alterius, etiam ſi pactum interuenerit, quod iuramento ſtetur, ibid. num. 22.

Probatio per iuramentum creditoris non ſufficit ad detinendum in carceribus debitorem. conclus 453 num 3.

Contrarium, num. 5.

Probatio pro dote præferenda eſt, cum pares ab vtraque parte probationes ſunt. concluſio. 565. num 3.

Probatio per argumenta admittitur in confinibus. concluſio 397 num. 2.

Probatio per confeſſionem partis admittitur contra ſententiam, quæ tranſit in rem iudicatam. quæſt. 10. num. 53.

Probatio contraria præſumptioni iuris, & de iure admittitur in his, quæ à partis conſcientia pendent. ibid. num. 54.

Probatio ex rei euidentia, & ex notorio contra præſumptionem iuris & de iure admittitur. ibid. num. 55.

Quod declara, vt ſub num 57.

Probatio teſtium de auditu in antiquis non ſufficit, niſi concurrat fama, aut aliud adminiculum. concluſio 104 num 6

Probatio multis modis fit, & quibus, quæſt. 2. numero 22.

Probatio eſt aliquando efficere, vt probum, rectumque ſit, & ita iudicetur id, quod quis facit, vel dicit, quæſt. 3. num. 7.

Probatio in contrarium confeſſioni non debet admitti, quando confeſſio facta eſſet etiam hærede. concluſio. 376. num. 5.

Probatio quod quis bona non habeat, fieri debet per nuncios, & exploratores miſſos à iudice ad inueſtigandum. concluſione 204. numero 2.

Probatio per ſolum iuramentum creditoris ſufficit ad capiendum debitorem, quando adeſt probabilis ſuſpicio inſtantis fugæ. concluſio. 455. num. 12.

Probatio per iuramentum creditoris non ſufficit ad capiendum debitorem, ea ex quia non poſſideat immobilia. concl. 455. num. 12.

Probatio ſemiplena, quæ fit per cõparationem literarum, quæ ſit. quæſt. 12. num. 1.

Probatio eſt oſtenſio rei dubiæ per legitimos modos iudici facienda in cauſis apud ipſum iudicem controuerſis quæſt. 2. num. 17.

Probatio quare dicatur eſſe oſtenſio, ibidem numero 18.

Probatio euidens dicitur illa, quæ ex coniecturis colligitur in caſibus, in quibus iuræ ſtatuit, vt coniecturæ habeant vim plenæ probationis. concluſio 456 num. 3

Probatio, ſeu fides facienda eſt iudici, & non aduerſario. quæſt. 2. num. 24.

Probatio & facultas iurandi damnum tranſit contra hæredem damnum dantis, præſertim ſi lis erat conteſtata cum defuncto, qui damnum dedit. concluſio. 471. num. 13.

Probatio confinium per coniecturas quando non latis ſit actori, & quo caſu ſint probanda plene. concluſio. 397. num. 9.

Probatio ſola ſpatij annorum ſine obligatione cauſæ non ſufficit. concluſio 108. num. 4.

Probatio additionis requiritur, vltra quod quis poſſideat bona patris. concluſio 45 nu. 3.

Probatio ſemiplena quomodo reſultet ex vno teſte tantum, quod poſſit deferri iuramentum ſuppletorium probationis, vide remiſſiue. quæſtio. 11. num 8.

Probatio per ſtigma ſufficit etiam quoad poſſeſſionem, & dominium animalium. concluſ. 91 num. 4.

Probatio olim fieri ſolita quæ purgatio ferri candentis nuncupabatur, per Summos Pontifices ſublata fuit quæſtio 4 num 9

Probatio non communis, quæ fieri ſolebat per purgationem aquæ frigidæ, per Summos Pontifices abrogata fuit. num. 10.

Probatio per confeſſionem admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure. quæſtio. 10. numero 51

Probatio exacta, & plena non requiritur in factis antiquis, ſed leuiores ſufficiunt probationes, ſecus in nouis. concluſione 103. numero 12.

Probatio adminicularis, & præſumptiua ſufficit in antiquis. ibid. num. 13.

Probatio qualis qualis ſufficit in antiquis, vbi etiam indiciæ, & probationes inſpiciuntur. ibidem num. 14.

Probatio contraria præſumptioni iuris admittitur. quæſtione 10 num. 47.

Probatio eſt rei dubiæ per argumenta oſtenſio. quæſtione 2 num. 8.

Probatio vincit præſumptionem. concluſione 30. num. 17.

Probatio facienda eſt poſt litis conteſtationem & non ante. quæſtio. 17. num. 41.

Probatio anima eſt proceſſus, & victoriam cauſæ, & deciſionem reſpicit. quæſt. 1. nu. 13

Probatio directa quæ dicatur. concluſione 125. numero 9.

Probatio magis arcta, & perfecta requiritur aduerſus eum cui fauet iuris præſumptio. concluſio. 36 num. 18.

Probatio contraria præſumptioni iuris an admittatur, vide remiſſiue. quæſt. 10. nu 32.

Probatio contra præſumptionem iuris, & de iure recipietur parte nihil opponente. quæſt. 10. numero 63.

Probatio per aſſertionem partis non dicitur legitima in præiudicium tertij. concluſio. 75. numero 21.

Probatio per euidentiam facti eſt adeo clara, vt nihil magis, nec iudex aliud, quam illam requirat, ad rem ipſam agnoſcendam. quæſt. 8. numero 1.

Probatio per præſumptiones, indicia & coniecturas in antiquis dicitur plena, & legitima probatio. concluſione 397. num. 12.

Probatio ad præiudicium aduerſarij debet plene probari exiſtente aduerſario, ſecus alias non exiſtente. concluſione 171. num. 6.

Probatio poteſt fieri poſt terminum, ſi per iudicem in termino non admiſſa iniuſte. concluſio. 118 num. 22.

Probatio omnia deſuiſ coram arbitratore, non probabit de nouo coram iudice recurſus. Et ibi ſecus. ibid. num. 13.

Probatio vera, & propria quæ dicatur. quæſt. 4. numero 12.

Probatio per præſumptiones, & coniecturas dici non poteſt vera, & propria probatio. ibid. numero 13.

Probatio illa, quæ ex diuerſis probationum generibus oritur, dicitur præſumpta, & non eſſe propriæ probatio. ibid. num. 14.

Probatio plena illa eſt, quæ tantam fidem facit, quantum ad finiendam controuerſiam ſufficit. ibid. num. 15.

Probatio plena in ſeptem præcipuas ſpecies diuiditur, & in quas. ibid. num. 16.

Probatio ſemiplena quæ ſit. ibid. num. 7.

Probatio generale verbum eſt, & ſub ſe plures probationum formas continet. quæſtione 2. numero 4.

Probatio ſemel facta de non tuto acceſſu in prima commiſſione deferuit in commiſſionem cæterorum alium. concluſio. 17. num. 5.

Et adhuc præſumitur timor & metus durare, niſi contrarium probetur. ibid.

Probatio certa non debet obſeruari ob incertam. concluſio. 574. num. 6.

Probatio vera debet de neceſſitate concludere, de probationibus. c. in præſentia. concluſio. 452 num. 4.

Probatio per iuramentum creditoris quare ſufficiat ad detrudendum in carceribus debitorem. concluſio. 455 num. 6.

Probatio temporis ſcti in libello commiſſi adulterij eſt de ſubſtantia, quo nõ probato, etiam probato delicto accuſatus abſoluitur. concluſio. 58. num. 7.

Probatio contra præſumptionem iuris, & de iure admitti poteſt propter honeſtatem perſonæ. quæſtio. 10. num. 73.

Probatio contra præſumptionem iuris, & de iure admittitur, vbicunque publica vtilitas agitur. ibid. num. 74.

Probatio dominij orta ex ſolutione cenſus eſt tantum præſumptiua, & ex ea ſolutione probatur poſſeſſio. concluſio. 144. num. 3.

Probatio debet concludere. concluſio. 472. numero 9.

Probatio facienda eſt per plures idoneos teſtes, vel per confeſſionem aduerſarij, vel per inſtrumenta, vbicunque lex, aut ſtatutum probationes apertiſſimas requirit, quæſtio. 10. numero 76.

Probationes poſt receptas ſuper ſimulatione turpitudinem ſuam licitum eſt allegare. concluſione 447. num. 40.

Probatio miraculoſa videtur, quod pelli vnius animalis iam mortui credatur, vtpote inſtrumento publico. quæſt. 5. num. 15.

Contra ius, & officium Tabellionis eſt, quod credatur chartæ animalis mortui ſine adminiculo aliquo, ibid. num.

Probatio eſt rei dubiæ per teſtes, vel inſtrumenta, indicia, & præſumptiones oſtenſio. quæſt. 2. num. 11.

Probatio etiam fit per confeſſionem partis, per euidentiam facti, & per iuramentum. ibid. numero 12.

Probatio eſt fides veri legitimis modis, & temporibus facta cognitioni cauſæ. ibidem numero 13.

Probatio contra præſumptionem ſi fit per iter inductum admittitur. quæſtione 10. numero 85.

Probatio contraria præſumptioni admittitur, antequam ſententia feratur. ibidem numero 60.

Probatio contra præſumptionem iuris, & de iure quamuis non recipiatur, reſtitutio tamen in integrum, & ſi iuſta cauſa ſubſit, admittitur. ibid. num. 67.

Probatio per proteſtationem, quæ actum præceſſerit, vel ſoret eſſet in ipſo actu, admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure. ibid. num. 68.

Probatio in contrarium non admittitur, vbi per præſumptionem iuris, & de iure tollitur crimen. ibidem num. 69.

Probatio efficacior requiritur ad probandum non veriſimile. quæſtio. 17. num. 25.

Probatio illa rata non cenſetur, quam iudex admiſit ad probandum, quod de iure proponi non deberet ibidem num. 26.

Probatio non tuti acceſſus quoad vnum, non ſufficit quoad alium, etiam ſi in commiſſione eſſet clauſula, omneſque alios, & quando procedat. concluſio. 17. numero 3 & 4.

Pro-

Digitized by Google

Index

Probatio de non tuto acceſſu non fit, ſi commiſſio ſignata ſimpliciter ſic fiat, vt petitur, ſi petatur in ea per dictum citari, ſecus ſi ſit ſignata, fiat, vt petitur in forma, quia erit neceſſaria informatio. concluſione 17. numero 2.

Probatio ab aduerbio, probe, originem traxit, & quare. quæſt. 3. num. 1.

Probatio ea de cauſa nominata eſt, vt ſit eius, quod erat dubium, quædam quaſi propalatio, atque manifeſtatio. ibidem num. 2.

Probatio dici poteſt quaſi proba actio. ibidem numero 3.

Probatio per inuentarium, bona non ſufficere ad ſoluenda debita hæreditatis, non concludit neceſſario, prout concludere debet. concluſio. 205. num. 2.

Probatio in caſibus fortuitis clandeſtinis, vt in furto, fit per coniecturas, & quomodo, & dicitur manifeſta probatio. concluſione 18. numero 14.

probatio coniecturalis, & præſumptiua probat benemerita. concluſio. 185. num. 1.

probatio coniecturalis admittitur contra poſſidentem poſſeſſione iuſta cum titulo, & bona fide. concluſio. 207. num. 3.

probatio coniecturalis, & præſumptiua non habet obſtare iuſte poſſidenti. ibidem numero 4.

probatio per coniecturas non admittitur in cauſa criminali. ibid. num. 6.

probatio de antiquo per præſumptionem non procedit in probandis ſubſtantialib. inſtrumentorum corroſis. ibid. num. 7.

probatio ſemiplena ſufficit in materia attentatorum. concluſio. 147. num. 7.

probationis imperfectæ quarta ſpecies conſtat ea priuatis ſcripturis, quib. non eſt plena adhibenda fides. quæſt. 13. num. 1.

probationis genus per annotationem in quibus reperiatur in iure proditum. concluſio. 411. num. 12.

probationis contrarium damni factæ per iuramentum damnum paſſi probari poteſt, etiam ſi lege municipali caueatur, credi debere de damno per iuramentum illud. concluſ. 471. numero 34.

probationis titulum difficillimũ eſſe, & onus probandi graue, & onoroſum, arduumque probationes inuenire. quæſt. 2. num. 19.

probationis ſemiplenę definitio. quęſtione 11. numero 1.

probationis ſpecies per teſtes, omnibus alijs dignior, naturalis eſt, congruitque cum iure diuino. quæſt. 5. num. 9.

probationis ſcientia dicitur dubia, quando ratio probationis eſt incerta. concluſione 413. numero 12.

probationis virtutes, vires, & emolumenta. quæſt. 1. num. 14.

probationis non communis ſpecies quæ ſint. q. 4. num. 6.

probationis natura eſt, vt neceſſario concludat. concluſio. 38. num. 7.

probationis definitiones variæ à varijs doctoribus traditæ fuere quæſt. 2. num. 7.

probationis ſemiplenæ quatuor ſunt ſpecies, & quæ. quæſt. 4. num. 18.

probationis ſemiplenæ quæ per famam fit, vide naturam eiuſdem. quæſt. 11. num. 22.

probationi per inuentarium, bona non ſufficere ad ſoluenda debita hæreditatis, ſtatur etiam, quando agitur de magno præiudicio tertij. concluſio. 205. num. 14.

probationi prænictæ contrarium probare volens non admittitur. concluſ. 94. num. 8.

Doctores contrarium tenentes allegantur, ibid. num. 9.

probationem plenam faciunt duo teſtes deponentes, apocham fuiſſe ſcriptam a debitore. concluſio. 110. num. 3.

probatione qualibet in contrarium ſublata, nunquam tamen illi derogatum cenſetur, quæ fit per euidentiam rei. quæſtio. 10. numero 56.

probationibus quando agitur directe, non in modum præambuli, non ſufficit probatio per communem ſenſum. concluſione 171. numero 4.

Ex acceſſorio neceſſario infertur ad principalem probationem. concluſione 369. numero 4.

Probationes per teſtes de auditu, vel per famã, licet ſufficiant ad probationem dominij antiqui, tamen per illas non infertur ad præſens dominium. concluſio. 550. num. 10.

Probationes idoneæ in ciuilibus non probant in criminalibus. concluſio. 34. num. 2.

Probationes in criminalibus debent neceſſario concludere, & requiruntur luce meridiana clariores, vrgentiores &c. ibidem. num. 3.

Probationes factæ in cauſa ciuili ſuper delicto non probant in criminali. ibid. num. 4.

Probationes vrgentiores requiruntur, quando agitur de pœna corporali. ibid. num. 5.

Probationes quando fieri debeant. quęſtio. 17. numero 30.

Probationes eſſe debent luce clariores ad condemnandum. concluſio. 459. num. 14.

Probationes peragi poſſunt, nullo ad probandum præſcripto termino. quæſtione 17. numero 34.

Probationes veriſimiles iura recipiunt in actibus, in quibus probationes veræ non poſſunt haberi. concluſio 452. nu. 5.

probationes rei prius admittuntur in præiudicialibus quæſtionibus. concluſione 37. numero 14.

Probationes veriſimiles, & coniecturales ſufficiunt in probandis confinibus, quando non conſtat de iuſtitia poſſeſſionis illius, contra quem agitur, ſed ſi conſtet, tunc actor plene probare debet. concluſio. 393. num. 12.

Probationes, quæ ab vno, & eodem teſte originem habent, an faciant plenam probationem. concluſione 255. num. 5.

Probationes aliæ, quam per confeſſionem non faciunt fidem in iudicio plenario, cum factæ fuerint in ſummario. concluſione 348. numero 10.

Contrarium, ibid.

Probationes, quæ nullo pacto fieri debuerunt, nullius ſunt ponderis. quæſtione 17. numero 28.

Probationes circa alimenta ſunt difficiles, ideo ſufficiunt probationes per coniecturas, & per domeſticas perſonas. concluſione 77. numero 8.

probationes in plures diſtribui formas. quæſt. 8. num. 83.

probationes, quæ alias non recipiuntur, fauore dotis admittuntur. concluſione 365. numero 2.

probationes minus perfectæ reperiuntur in probatione confinium, ac terminorum antiquorum, & ſemiplenę ſufficiunt, admittunturque præſumptiones, & coniecturæ. concluſio. 393. num. 8.

probationes in cauſa nullitatis, vel appellationis, ſi de nouo uriantur, poſſunt, & debent recipi, non obſtante ſtatuto, vel iure communi prohibente. concluſio. 118. num. 14.

probationes ſi non fiunt facto arbitratoris occurrente, de nouo fieri poſſunt ad probandum eius dolum. concluſio. 118. num. 10.

probationes in ſummario ſi ſunt plenariæ, probant ac ſi receptę eſſent in plenario. concluſ. 33. num. 49.

probationes imperfectæ coniunguntur in his, quæ ſunt difficilis probationis. concluſione 397. num. 8.

probationes iuxta legis normam fieri debent. quæſtio. 2. num. 23.

probationis inter ſpecies, quare illa, quæ fit per teſtes, primum ſibi locum vendicet. quæſt. 5. numero 3.

probationes minus perfectæ, coniecturæ, ac argumenta, quæ in alijs non ſufficiunt, recipiuntur ad probandum confinia. concluſione 397. num. 3.

probationes in cauſis beneficialibus accipiuntur etiam poſt factam concluſionem in cauſa. concluſio. 17. num. 46.

probationes debent plene fieri in materia obiectiua. concluſio. 1. num. 14.

probationes duæ ſemiplenæ poſſunt iungi ſimul, & facere plenam probationem. concl. 255. num. 3.

probationes nouę quando recipi non debeant. concluſio. 118. num. 58.

probationes indicia dici ſolent. quæſtione 15. numero 7.

probationes, ſi poſt probatorium terminum elapſum fiant, irritæ ſunt, ſi præſcriptus terminus peremptorius eſt. quæſtione 17. numero 32.

Probationes per indicia, & coniecturas in antiquis tunc ſufficiunt, quando reus nondum præſcripſit contra actorem, licet ſit iuſtus poſſeſſor cum titulo, & bona fide. concluſio. 397. num. 11.

Probationes ſæpe pereunt ex longinquitate temporis. concluſio. 180. num. 23.

Probationes rei præcedunt, ſi ſunt in promptu, & ſi probationes actoris temporis curſum deſiderant. concluſio 37. num. 12.

Probationes non ob aliud in iure requiruntur, quam vt veritas in apertum reueletur. quæſt. 8. num. 8.

Probationes quando requiruntur liquidiſſimæ ad victoriam conſequendam, ſatis eſt probare præſumptiones à iure inductas. quæſtio. 10. num. 45.

Probationes debent eſſe claræ, vbi agitur de probando crimine. concluſio. 13. num. 10.

Probationes ſemiplenæ circa confinia ſufficiunt, dummodo ſimus in antiquis, ſiue agatur de maiori, aut minori præiudicio. concl. 393. num. 7.

Probationes rei ſemper præferuntur probationibus actoris, quando ſunt pares, vel aliquo reſpectu inferiores. concluſione 36. numero 34.

Probationes in criminalibus requiruntur clariores. ibid. num. 35.

Probationes, quæ alias non adhiberentur, adhiberi poſſunt in probandis confinibus. concluſio. 397. num. 6.

Probationes in ciuili fidem faciunt, cum agitur criminaliter. concluſ. 348. num. 18.

Contrarium, nu. ſeq.

Probationes factæ in ciuili non probant, nec præiudicant in criminali. concluſione 351. numero 4.

Contrarium. ibid.

Probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores. concluſione. 165. numero 4.

Probationes dubiæ, & à perſonis ſuſpectis, vt à domeſticis, fratribus, & conſanguineis ad patrocinium rei admittuntur. concluſione 68. num. 9.

Probationum materia eſt fauorabilis. concluſ. 452. num 6.

Probationum nulla certior, quam quæ fit per euidentiam facti quæ cuicunque alio generi pręfertur, & omnes alias probationes ſuperat. quæſtio. 8. num. 4.

probationum ſimilitudo florum coloribus. q. 1. numero 22.

probationum ſpecies duodecim in genere, & quæ. concluſio. 4. num. 2.

probationum vis, & poteſtas. quæſt. 1. nu. 6.

probationum fructus. quæſt. 1. num. 10.

probationum formæ in duo præcipua capita diuiduntur, ſcilicet in plenam, & ſemiplenam. quæſt. 4. num. 11.

probationum materiæ vtilitates, & laudes. q. 1. numero 1.

probationum materia nulla fœcundior, & vberior in vniuerſo legum campo. num. 4.

probationibus quantum tribuatur. quæſtio. 1. numero 18.

probatum non probari, & non deductum deduci poteſt, etiam ſi tantum dictum fit de nullitate ſententiæ. concluſio. 118 num. 15.

probato principali, non probatur acceſſorium, quando eſt diuerſa ratio. quæſtione 14. numero 19.

probato dominio de præterito, videtur probatum de præſenti. concluſ. 550. num 2.

probata poſſeſſione de pręterito pręſumitur in præſenti quando allegatur continuatio poſſeſſionis ad commodum poſſeſſoris. Et hoc quando non procedat. concluſione 170. numero 27.

probata minime in cauſa principali probari poſſunt in cauſa appellationis. concluſione 118. num. 1.

Intellige, vt num. 57.

probata æſtimatione infertur ad venditionem. concluſio. 567 num. 2.

probata minime probari, & non appoſita opponi poſſunt in cauſa appellationis. concl. 118. numero 21.

probata promiſſione vſurarum dotis, neceſſario dicitur ipſius dotis promiſſio probata, & probata ſolutione gabellæ pro aliquo contractu probatur ipſe contractus contra par-

tes

Digitized by Google

tes pręſentes. cōcl. 14. n. 25. & ibi contrarium.

Probata ſemel poſſeſſione rei mobilis, non pręſumitur, quod ille poſſideat ex poſt. concluſ. 170. num. 26.

Probata confirmatione electionis præſumitur electionem fuiſſe legitimam, & probata confirmatione inſtitutionis nō curratur de præſentatione, quaſi legitima præſumatur, & nu. 8. concluſio. 16. nu. 6. & 8.

Probata præſcrip. circa acceſſoria, non cenſetur probata circa principalia. concluſione 24. numero 22.

Probata minime coram arbitro, probari poſſunt coram iudice, ad quem confugitur ratione læſionis. concluſio. 118. num. 7.

Probatis duobus finibus probata dicitur identitas rei, etiam ſi aliæ demonſtrationes non conuenirent. concluſ. 393. num. 14.

Proceſſus ſine litis conteſtatione eſt ipſo iure nullus. concluſio. 33. num. 16.

Proceſſus factus in materia poſſeſſorij probat in alia inſtantia reſpectu petitorij. concluſ. 33. numero 31.

Proceſſus multi arbitrorum in nihilum redigi poſſunt, cum non adhibeat teſtes in eorum actis. concluſio. 32. num. 41.

Procurator Cæſaris non poteſt adire hæreditatē pro Cæſare, nec ſeruū iubere, quod adeat, niſi faciat meliorem Cæſaris conditionem. concluſio. 49. num. 2.

Procurator non productus in principali producet in cauſa appellationis. concluſione 118. numero 25.

Procurator ante omnia mandatum producere tenetur. concluſio. 180. num. 10.

Procurator licet non exprimat nomine domini facere: tamen præſumitur facere nomine domini. concluſio. 38. num. 3.

Procurator prætextu erroris reuocare poteſt confeſſionem per ipſum factam maxime in cauſis beneficialibus, & matrimonialibus. concluſio. 369. num. 3.

procurator tenetur quando gerit actum reſpiciens ſe ipſum tantum, & nō dominum. concluſio. 34. num. 5.

procurator Reipublicæ, ſi legitima confitetur habuiſſe, & recepiſſe pecuniam rerum venditarum, vel tributorum, probat contra ipſam Rempublicam. concluſio. 369. nu. 10.

procurator adiuuans filium amici in iudicio præſumitur ob amicitiam quam cum eius patre gerebat adiuuaſſe, ob idq; impenſam, vel præmium conſequi nolle. concluſ. 554. numero 56.

procuratoris factum, factum domini dicitur. concluſio. 38. num. 4.

procuratorem ſe allegans tenetur probare. concluſio. 78. num. 27.

prodigioſum eſt, in vna eccleſia eſſe duo capita. concluſio. 468. num. 7.

producens ſcripturas, cenſetur fateri omnia, quæ in ipſis continentur. concluſione 368. numero 9.

producens libellum, vel ſupplicationem cum proteſtatione, quod de eo vult iuuari in parte, & partibus, probat. concluſione 368. numero 12.

producens teſtamentum in iudicio tacite videtur fateri illud validum, ſed ſi declaretur nullum, ex tacita confeſſione validitatis, non obſtabit, quominus poſſit agere ab inteſtato. concluſio. 357. num. 7.

prohibetur à lege, ne pater præiudicet filio in legitima. concluſio. 364. num. 3.

prohibito principali præſumitur etiam prohibitum id, per quod ad illud peruenitur, vt nu. 1. & ibi ſecus. concluſ. 202. num. 9.

prohibitum lite pendente in magno, nec in minimo quicquam licet innouare. concl. 148. numero 8.

prohibitum à lege eſt, ne liceat patri pręiudicare filio in legitima. concluſ. 391. nu. 12.

prolatum generaliter pro ſpeciali habetur. concluſio. 218. num. 5.

prolis ad legitimitatem non exigitur de eſſentia ipſa veritas matrimonij, ſed ſufficit quaſi poſſeſſio, & opinio colorata maritalis. concluſio. 342. num. 6.

promiſſio facta prælato cenſetur in dubio facta intuitu eccleſiæ. concl. 202. num. 7.

promiſſio non dicitur facta in ſcriptis, niſi quando hoc eſt actum aperte, vt aliter promiſſio non valeat. concluſio. 435. nu. 9.

Promiſſio, & ſolutio paria iudicantur. concl. 393. nu. 7.

Promiſſio ſi præcedat confeſſionem, ſubſequēs confeſſio de recepta probat, nec poteſt opponi exceptio de non numeratione, aut receptione pecuniæ. concluſio. 361. nu. 53.

Promiſſio dotis neceſſario probata dicitur, probata promiſſione viorarum dotis. concluſio. 436. nu. 3.

Promiſſio de euictione non ligat venditorem, ſi iure quodam extra ordinem euincatur. concluſio. 299. nu. 15.

Promptiores eſſe debemus ad ſoluendū, quam ad condemnandum. concl. 438. num. 3.

Pronunciandum pro reo eſt ſtantibus paribus probationibus, etiam ſi ſit malæ conditionis & famæ, & actor ſit perſona valde honeſta, & legalis. concluſio. 36. num. 13.

Pronunciandum in dubio in fauorem rei eſt, etiam ſi probationes eſſent pares, & in dubio debet abſolui, &c. concluſ. 36. num. 26.

Pronunciando ſuper derelictione non perit ius alicuius partis, ſed remanet incolume. concluſio. 117. num. 3.

Propinquus legans propinquo ratione propinquitatis legare videtur. concl. 156. nu. 16.

Proprietarius pręſumitur ille, cui ſoluitur cenſus. concluſio. 338. num. 5.

Proteſtatio non iuuat lege contrarium præſumente. concluſio. 44. num. 8.

Proteſtatio non eſt neceſſaria, ſi alio modo poteſt conſtare de impedimento appellandi, & potius eſt de conſilio quam de neceſſitate. concluſio. 116. num. 11.

Proteſtatio de impedimento appellandi quando ſit neceſſaria, & quando non, vide ibi per totum. ibid. num. 12.

Proteſtatio adiuuat præteſtationem, etiam ſi talis eſſe, quod alias inferret aditionem hæreditatis, puta ſoluitur, & vide ibi contrarium. concluſio. 47. num. 10. & 12.

Proteſtatio non eſt neceſſaria, quando producuntur teſtes contra abſentem, quia abſens non intelligitur conſentire, cum non habeat cauſam contradicendi. concluſione 408. numero 24.

Proteſtatio alimentorum animo repetendi quando operetur, vide remiſſiue. concl. 77. numero 3.

Proteſtatio filij volentis eſſe hęredem patris, & reſeruantis credita ſua, quomodo teneat. concluſio. 44. num. 4.

Proteſtatio, & deſtinatio animi, facit in contrarium. concluſio. 341. num. 6.

Proteſtatio impedit litis conteſtationē, quando actor proponens, & reus reſpondens proteſtatur hoc facere, non animo litem conteſtandi. concluſio. 434. num. 18.

Proteſtatio conteſtationem litis impedit, ſi iudex non iubeat conteſtari. concluſione 434. numero 20.

Proteſtatio non valet, dum lex imperat, vetat, vel punit. ibid. num. 21.

Proteſtatio, quæ eſt contraria facto, non iuuat proteſtantē in neceſſarijs actibus. ibid. n. 22.

Proteſtatio non releuat, quando cogitur quis præciſe litem conteſtari. ibid. num. 23.

Proteſtatio contraria facto non iuuat. concluſ. 252. num. 7.

Proteſtatio prodeſt, quando dominus recipit penſionem tantummodo temporis præteriti, id eſt elapſi, antequam caducitatem declararet. ibid. num. 9.

Proteſtatio quomodo procedat, & iuuet. concluſio. 44. num. 10.

Protocolli initio ſi ſignum ſuum notarius appoluit, & nō in alijs imbreuiaturis, an huiuſmodi imbreuiatura valeat, & nunquid idem tabellionis ſignum cenſeatur repetitum, vide remiſſiue. quęſt. 6. num. 96.

Prouincia quot modis à doctoribus accipiatur, ibi remiſſiue. concluſio. 7. num. 4.

Prouincia vnaquęque ſuo ſenſu abundat. concluſio. 426. num. 21.

prouiſio beneficij de iure patronatus laicorum quando valeat. concl. 177. num. 2.

prouiſus ab habente poſſeſſionem conferendi pręfertur ei, cui ille, ad quem de iure pertinet, contulit, non tamen eſt in poſſeſſione. concluſio. 173. num. 7.

prouiſus a Papa ſi habet eius prouiſionem motu proprio, pręfertur prouiſo ab ordinario, maxime ſi adſit etiam clauſula decreti irritantis. concluſione 314. numero 5.

Proximus contra clandeſtine poteſt recipi de crimine, vel infamia ad differendam poſſeſſionem. concluſio. 173. num. 2.

Proximitas, vel coniunctio perſonę non ſufficit ad probandam donationem ſimulatam, niſi concurrant aliæ coniecturæ, & præſumptiones inducentes fraudem, vel ſimulationem. concluſio. 558. num. 18.

Publica fides, quam ſaluum conductum noſtri appellant, eſt fragilis cautio. concl. 19. nu. 10.

Publicæ fidei non debet credi, quando agitur de periculo vitæ. num. 10. concluſione 19. numero 9. & 10.

Puer non longe à furioſo diſtat. concluſio. 534. numero 12.

Pulchritudo habet multum in præſumendo libidinem hinc inde. concl. 61. num. 2.

Pulchritudo cum pudicitia litem quaſi perpetuam habens ad inuicem. concluſ. 61. num. 3.

Punire vnum pro alio non debet iudex. concl. 17. num. 4.

Pupillus vna cum auia tutrice morari debet. concluſio. 534. num. 33.

Pupillus quippe ipſo iure tutus eſt ab omni pręiudicio. ibid. concluſio. 371. num. 1.

Pupillus, qui apud auiam tutricem in alia parochia permanſit, non præſumitur ibi voluiſſe domicilium conſtituere. concluſione 534. numero 15.

Pupillus, vel alias minor 14. annorum in crimine læſę maieſtatis recte recipi debet in teſtem. concluſio. 462. num. 4.

Pupillus per habitationem in domo hęreditaria non probatur adire, niſi per longum tempus habitet. concluſio. 44. num. 24.

Pupillus, & tutor ſi ambo ingrediantur poſſeſſionem, & domum paternam, probatur ex hoc adita hęreditatem. concluſione 44. numero 25.

Purgatio morę admittitur, quando ius aduerſarij non eſt factum deterius. concluſio. 133. numero 4.

Pythoniſſa quędam ad vitam reuocauit Samuelem precibus Saulis regis. concluſione 262. numero 32.

Q

QVæſtio, vbi domicilium elegerit, & cuius Parochię cenſendus ſit puer, qui natus in vna, cum parentibus eſſet orbatus, ſub tutela auię, in alia parochia per quatuordecim annos habitauit, in prima onera ſubiens, decimas bonorum perſoluens, & ſuppellectilia cuſtodiens, in ſecunda quamdiu vixit, diuina audiens, & eccleſiaſtica ſacramenta percipiens. Et cui parochiali eccleſię fratres prędicatores, quibus ipſe morti proximus legauit, teneantur ad quartam. concluſ. 534. num. 31.

Quęſtio de ęquiualentia, & paritate benemeritorum, & donationis per Doctorum opiniones in hac concluſione diſcutitur. concl. 186. num. 8.

Quęſtio iuramenti eſt ſpecialis etiam in foro ciuili. concluſio. 347. num. 72.

Quęſtio, cui parochiali eccleſię canonica debeatur, quando aliquis parochianus alicuius parochialis eccleſię in iure ſuę, metu belli, & hoſtium immanitate, domicilium mutat, & vbi commigrauit, perit. concluſione 534. numero 27.

Quęſtio ſi inciderit inter filiam defuncti, & agnatos de feudo aſſerentes eſſe feudalia bona, & filia negante, filię dicto ſtatur aſſerentis eſſe allodialia, & per conſequens mittenda eſt in poſſeſſionem. concluſ. 209. num. 5.

Qualis qualis probatio ſufficit in antiquis. concluſio. 394. num. 11.

Qualis qualis probatio quanta ſit, & cuius effectus. concluſio. 33. num. 59.

Qualitas requiſita ad actū debet ſpecifice probari. concluſio. 467. num. 25.

Qualitas extrinſeca non pręſumitur, niſi probetur. concluſio. 85. num. 3.

Qualitas perſonę donantis reſpicienda eſt, ſolent enim nobiles pro beneficijs, & obſequijs præſtitis multum ampliorem referre gratiam. concl. 186. num. 16.

Qualitas viri, & eius conditio, & facultates attendendę ſunt, vt pręſumatur bona vxoris non eſſe omnia paraphernalia. concluſ. 211. numero 8.

Quali-

Qualitas,& narrata, quando ſunt de ſubſtantia actus, vtrunque probari debet. conclu. 325. numero 13.

Qualitas in principali agente exaggerant factum cenſetur adeſſe etiam in præſtante auxilium. concl. 159 num. 20.

Qualitas, quæ eſt cauſæ, ai quis auditur, debet probari. concl. 73. num. 2.

Qualitas eſt aliquid adijcitur per modum non debet vtrunque probari, ſi in articulis eſt appoſita clauſula, non ſe aſtringens ad vtrumque probandum. concluſione 225. numero 12.

Qualitati nominis potius ſtatur, quam nomini proprio. concl. 503. num. 16.

Qualitates, & circumſtantiæ rei confirmatæ non probantur, licet per confirmationem explicite factam confirmatum probetur. concluſio. 404. num. 5.

Quando dicatur iuſta cauſa abeſſe. concluſio. 6. num. 2.

Quarentigia non tollit præſumptionem fraudis. concluſio. 391. num. 5.

Quaſi poſſeſſio priuilegij quando nō tendit in præiudicium alicuius, ſufficit vſq; eo, vt non debeat excludi ab vſu, niſi probetur contrarium. concl. 527. num. 9.

Quaſi poſſeſſio in collatione, vel præſentatione beneficij quid operetur. concluſione 173. numero 5.

Quaſi poſſeſſio ex vnico tantum actu præſentationis acquiritur. concl. 173 num. 8.

Quaſi poſſeſſio probatur ſecuta inſtitutione per præſentationem. conclo 173. num 9.

Quaſi poſſeſſio priuilegij non prodeſt, niſi aliter probetur, quando quis vult priuilegio vti in præiudicium alterius. concluſione 527. numero 8.

Qui vult ſe præſcriptione decem annorum tueri, probare præſentiam debet eius, contra quem præſcribit. concluſ. 7. num. 5.

Qui clam aliquid faciunt, cēſentur habere malam fidem, & qui male agit, odit lucem. concluſio 445 num 2.

Qui dicit feciſſe ad defenſionem, debet probare. concluſio 71. num 2.

Qui prior appellat, prior agit. q. 27. n. 10. & concluſio. 37. num 6.

Qui tenentur reſidere in ſua eccleſia. concluſ. 5. num. 5.

Qui allegat præſcriptionem: quia eius fundamentum, illam probet. concluſione 7. numero 7.

Qui male agit, lucem odit. concluſio. 98. nu 23.

Quæ in nullius ſunt bonis, occupanti conceduntur. concluſ. 549 num. 11.

Quæ iudici aperta ſunt, nulla probatione indigent. quæſt. 2. num. 11.

Quæ tangunt tam deducta in principali cauſa deduci poſſunt, non alia noua non deducta prius. concluſ. 118. num. 51.

Quæ conſiſtunt in faciendo, probantur ex præſumptionibus. conclu. 530. num 3.

Quod non apparet, eſſe non videtur. concluſ. 112. num 9.

Quod ſemel vni fuit permiſſum, pro lege ſeruandum non eſt. quæſt. 4 num. 8.

Quod latet, dicitur non exiſtere, hinc non eſſe. concluſio 112. num. 5.

Quod dictum eſt de teſtibus, procedit etiam, ſi eſſent mulieres. concluſio. 85. num. 12.

Quem reputari communi opinione habilem habilitate generali non ſufficit, ſed requiritur, vt exiſtimetur habilis habilitate ſpeciali. concluſio. 188. num. 18.

Quicunque donat, cenſetur velle dominium in donatarium transferre, & conſequenter inter viuos, & irreuocabiliter donare. concluſ. 162. num. 17.

Quicunque à legato recipit, quod ad eum iure legationis non pertineat, ſub manu publica tenorem literæ, per quam talis poteſtas ipſi legato eſt commiſſa ſpecialem, habere curet. concluſio. 269. num. 16.

Quicquid probatur per teſtes, vel inſtrumenta, non poteſt probari per aliud. q. 6. num. 114.

Quicquid ſine cauſa agitur, nihil regulariter operatur. concluſio. 345 num. 14.

Quicquid intum eſt intra fines Diœceſis, Prouinciæ, Ciuitatis, vel caſtri, quoad iuriſdictionem, & non quoad proprietatem, præſumitur eſſe illius, cuius eſt Diœceſis, Prouincia, Ciuitas, vel Caſtrum. concluſ. 231. nu. 8.

Quicquid eſt intra fines prædiorum, præſumitur eſſe dominorum prædiorum, ſi fines eorum ſunt priuatarum perſonarum. concluſ. 217. num. 12.

Quicquid probari poteſt per iuramentum, permittitur cōtrarium aduerſario probare. concluſio. 10. num. 4.

Quicquid vltra neceſſarias demonſtrationes adijcitur fruſtra eſt, & non vitiat. concl. 503. numero 5.

Quilibet bene agere præſumitur, & ſemper præſumptio delicti excluſiua admittitur. concl. 2. num. 2.

Quilibet tenetur illud probare, quod eſt fundamentum ſuæ intentionis. concluſione 525. numero 2.

Quilibet naſcitur nudus, & pauper. ibid.

Quilibet agens probare debet rem, cauſam, & actionem. quæſt 1. num 8.

Quilibet præſumitur cauſam ſuam præferre alienæ. concluſio. 561 num. 26.

Quilibet præſumitur bonus, non autem doloſus. concluſio. 531. num 2.

Quilibet de vniuerſitate recipitur pro teſte, ſi aliquis de vniuerſitate accuſet prælatum. concluſio 306 num. 8.

Quilibet admittitur ad teſtimonium dicēdum, qui non reperitur expreſſe prohibitus. concluſio. 310. num. 4.

Quilibet poteſt ſoluere debitum alienum. concluſio 44 num. 30.

Quilibet præſumitur ſanæ mentis. concluſ. 502. numero 14.

Quilibet in re propria eſt moderator, & arbiter. concluſio. 79. num 4.

R

RAtificatio ex ratificatione obligatur. concluſio. 347. num. 84.

Ratificatio facta parte abſente non probat, niſi tendat ad declarandam voluntatem ratificantis. concluſio. 347. num. 89.

Ratio generalis efficit, vt dictum extendatur ad caſum ad quem alias non adaptantur verba etiam in materia ſtricta. concluſio. 312. numero 10.

Ratio eadem vbi non eſt, idem ius non eſt iudicandum de principali ſicut de acceſſorio, nec econtra. concluſio. 14. num. 11.

Ratio, quia vidi eum feciſſe ad ſuam defenſionem ſatis eſt, & valida cauſa ad probandum defenſionem. concluſio. 490. num. 15.

Ratio quare teſtes ſingulares probent crimen læſæ maieſtatis. concluſio. 462. nu. 17.

Ratio dati, & recepti facta inter aliquos, licet ſit facta in abſentia partis, inducit probationem quoad alium. concluſione 347. numero 82.

Ratio differentiæ inter comparationem literarum apodiſſæ, & libri rationum. concluſio. 30. num. 18.

Ratio dominij debet eſſe per legitimam conſequentiam titulorum, & poſſeſſionis continuatæ. concluſio. 547.

Ratio ſcientiæ teſtis, quia ſum vicinus, non ſufficit, vbi agitur de probatione eorum, quæ in genere ſciri non poſſunt. concluſione 33. numero 3.

Rationem dominij teſtis adducet, ſi dixerit, ego ſcio illum eſſe dominum, quia vidi, quod emit à Titio fundum, qui eum tenebat pro ſuo, & vidi fundum tradi ſibi ex dicta cauſa. concluſio. 547. num. 7.

Ratum habere verbis, vel facto, paria ſunt. concluſio. 403. num. 13.

Rebannitus etiam ſi re ipſa non ſit cancellatus de banno, ſi per ſolemne inſtrumentum in archiuio publico apparet reuera ſolutam pœnam in banno contentam, non dicitur, nec ſignaliter, nec ſubſtantialiter amplius bannitus. concluſio. 162. num. 29.

Recognitio directi domini potius conſideratur in conſtituenda penſione, quæ ſoluitur ab emphyteuta, quam emolumentum ipſius concedentis. concluſio. 231. num. 6.

Recognitionem non obſtante res præſumitur allodialis, et iam ſi ab Imperatore de ea facta fuerit inueſtitura. concluſio. 79. num. 12.

Reconuentio in cauſa appellationis fieri poteſt. concluſio 118 num. 26.

Rector ſi fuit longo tempore in poſſeſſione, & communiter pro tali habitus, ſufficit hoc tam in petitorio, quam in poſſeſſorio. concl. 2. num. 10.

Rectori eccleſiæ ſufficit longo tempore pro rectore in eccleſia eum habitum fuiſſe pro vero rectore. concluſio. 2 num. 8. & 10.

Rectores eccleſiarum illius prouinciæ, in qua petuntur decimæ, admittuntur ad probandum conſuetudinem alicuius loci non ſoluendi decimas. concluſione 483. numero 4.

Recurſus ad iudicem ad quem habet vim appellationis. concluſio 18. num. 18.

Regiſtratio non tantum præiudicat regiſtranti, ſed etiam omnibus cauſam ab eo habentib. concluſio. 107 num. 3.

Regiſtrum non ſolum præiudicat regiſtranti, verum etiam ſola patientia actus regiſtrationis. concluſio. 107. num. 4.

Regula non valenti agere, non currere præſcriptionem, eſt naturalis. concluſione 7. numero 14.

Regula cancellariæ de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, habet locum, quando petitur beneficium adiudicari, non in abſolutoriis. concluſio. 171. num. 5.

Et ita intelligitur alia regula, non fieri commiſſionem cauſarum literis non abſolutis, in adiudicatoria non in abſolutoria.

Regula Bartoli, quod quando aliquis aſtrinxit ſe ad aliquid probandum ſi non probat, perdet cauſam, procedit ſolum in actore, non in reo. concluſio. 36 num 38.

Regula quod qui non tenetur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis non habet locum in beneficialibus. concluſio. 180 num. 3.

Regulam qui habet pro ſe, debet habere intentionem fundatam, donec contrarium probetur. concluſio. 75 num. 3.

Regni nobilitas efficit, vt præſumatur donatio. concluſio. 34 num 60.

Reiteratio deliberationem præſupponit, & ideo à confeſſione gen[illegible] renouari non poteſt, nec renocari prætextu erroris. concluſ. 347. numero 45.

Contrarium vide num. 48.

Relatio ad inſtrumentum, in quo nihil continetur, nullum effectum producit, & ita non relatio facta ad inſtrumentum defectiuum. concluſio 338 num 4.

Relationi diligenter ſe inquiſiſſe, & nihil inuenſiſſe, fides habetur. concluſ. 521. numero 2.

Relictum factum pauperibus pro exoneranda conſcientia reuocari non poteſt: quia habet vim debiti confeſſati. concluſione 359. numero 26.

Relictum factum pauperibus pro exoneranda conſcientia, quare reuocari non poſſit. concluſio 347 num. 102.

Relictū, ſi inutile omnino eſt, & per declarationem vtile redditur, tunc eadem ſolennitas adhibenda eſt in declarando, quæ conſueuit, in dando requiri. concluſione 458. numero 21.

Remiſſoria non datur ad partes ſuper attentatis, vt probentur attentata poſt litis pendentiam, ſed ſolum datur terminus ad probandum in curia de ſtylo palatij. concluſio. 147. no 2 & 3. etiam ſi per teſtes conſtaret de fama ibid & vide rationem.

Remiſſoria datur reo ad ſe excuſandum non attentaſſe, niſi euidenter conſtaret de attentatis, & reo ad repulſam denegare. ibidem. numero 3

Renuncians liti, & cauſæ in prophanis cenſetur renunciare etiam iuri. concluſione 347. numero 67.

Renuncianti in appellationi agi ad reuocationem attentatorum permittitur. concluſio. 148. num. 18.

Renunciatio appellationis quomodo probetur. concluſione 117. num. 28.

Renunciatio appellationis non probatur, ſi appellans proteſtatur executionem ſententiæ non petijſſe animo renunciandi. ibidem numero 29

Renunciatio appellationis inducitur per actum contrarium appellationi. ibidem numero 30.

Renunciatio appellationis non inducitur, ſi id, quod facit appellans proteſtationi contrarium, non acceptatur à parte. ibidem numero 31.

Renun-

Digitized by Google

Renunciatio appellationis generaliter probatur per adnionem ad iudicem a quo. concluſio. 117. num. 32.
Renunciatio litis licet operetur quoad litem, & cauſam, non tamen per eam in ſpiritualibus cenſetur renunciatum iuri. concluſione 347. numero 64.
Renunciatio iudicialis abſenti prodeſt, quando à iudice recepta fuerit pro abſente. concluſ. 347. num. 104.
Intellige vt ibid.
Renunciatio de iure reali, ſiue expreſſe, ſiue tacite facta fuerit, probat, & valet in fauorem abſentis. concluſio. 347. num. 108.
Renunciatio exceptionis non numeratæ pecuniæ ſi fiat ex interuallo probat, & valet. concluſio. 361. num. 21.
Renunciatio exceptionis non numeratæ pecuniæ ſi fiat in continenti cum ſolutione, tenet, & probat, nec poteſt contra eam venire. ibid. numero 22.
Renunciatio non nocet renuncianti, quando non fuit acceptata per partem. conclu. 347. numero 5.
Renunciatio non nocet renuncianti, quando non fuit acceptata per partem. concluſ. 346. numero 18.
Renunciatio ſimulationis non valet. concluſ. 447. num. 24.
Renunciatio ſimulationis quo caſu, & quare multum operatur. ibid. num. 25
Renunciatio ſimulationis videtur magis grauem, & ſuſpectum reddere contractum. ibid. numero 26.
Renunciatio ſimulationis ſimulata præſumitur, ſi ex legitimis probationibus contractus ſimulatus appareat. ibid. num. 27.
Renunciatio exceptionis, ſi poſt ex interuallo facta, etiam ſine inſtrumento, tollit præſumptionem ſimulationis. concl. 447. nu. 46.
Repræſentatio primi parentis non fit, niſi per eius hæredem. concluſio. 45. num. 18.
Res immobilis vendi non poteſt, quando æs alienum tolli poteſt ex venditione rerum mobilium. concluſio. 219. num. 2.
Res quæ ſunt intra fines caſtri, Prouinciæ, vel Regni, ſi per aliquem poſſeſſæ non ſunt, & ignoretur, cuius ſint, præſumuntur eſſe illius cuius eſt Prouincia, vel Regnum. concluſio. 217. numero 16.
Res inter alios acta alijs non præiudicat. concluſione 14. num. 16.
Res quæ probatur perueniſſe ad aliquem, præſumitur penes illum exiſtere, niſi probetur deperdita, vel diſtracta, & non ſufficit allegare rem apud ipſum non extare. concluſio. 205. numero 18.
Res, quarum dominus eſt conductor, & res alienæ, quas colonus poſſidebat mala fide, & inuectis in fundum conductum inſcio domino rerum, an cenſeantur domino obligatæ pro penſione, diſtingue. concluſio. 210. num. 15.
Res ſacra per ſymoniam venditur, ſic per barratariam venduntur leges, quæ dicuntur ſacratiſſimæ. concluſio. 164 num. 10.
Res licet in dubio cenſeatur libera, & allodialis, tamen quando fama in contrarium concurrit, & fumus in antiquis, & de facto alterius agitur, illa fama facit plenam probationem. concluſio. 209. num. 8.
Res amiſſa dicitur, quando facta diligenti inquiſitione non inuenitur. concluſ. 38 num. 3.
Res in fundum illatæ, & inuectæ, vt ibi perpetuo maneant, pro penſione obligatæ ſunt domino, & quænam ſunt inuecta, & illata animo, vt ibidem permaneant vſque ad finem conductionis, ſtatur arbitrio iudicis. concluſio. 210. numero 20.
Res iudicata dici non poteſt, vbi eſt à ſententia appellatum. quæſtio. 7. num. 71.
Res quæ ſit grauis, & magna, vel parua, arbitrio iudicis relinquitur. concluſio. 554. num. 64.
Res de facili reuertitur ad ſui priorem naturam. concluſio. 172. num. 16.
Res Emphyteutica caduca dici non poteſt, antequam dominus directus declarauerit voluntatem ſuam fore, rem habere pro caduca ob non ſolutionem. concluſio. 251. num. 13.
Res aliena etiam vendi poteſt. concluſio. 549. numero 2.
Res videntur eſſe cuius ſigno ſignatæ ſunt. concluſio. 91. num. 3.
Res immobilis, quæ alias fuit intra certos terminos hodie præſumitur ibi eſſe. concluſio. 403 num. 22.
Res ſacra nec poſſideri, nec præſcribi poteſt. concluſione 546. num. 10.
Res quælibet præſumitur libera. concluſione 177. num. 8.
Res æſtimatur minoris conſtare ratione oneris adiuncti. concluſio. 477. num. 13.
Res empta non efficitur illius, cuius eſt pecunia, ſed ementis, niſi ematur ex pecunia, eccleſiæ: quia tunc cenſetur eccleſiæ, & quando procedat. concluſio. 35. num. 5, & 6.
Res mediocres eccleſiæ debent vendi. concluſ. 75. num. 13.
Rei quando aliquis ſuſtinet partes, reo ſufficit dicere, bona non ſufficere, & nihil aliud tenetur docere. concluſio. 205. num. 25.
Rem in nullius eſſe bonis, quo pacto probetur. concluſio. 594 num. 12.
Rem qui vendit ſuam, ſine qua viuere non poteſt, ſimulate vendere præſumitur. concluſ. 443. num. 4.
Rem ſterilem permiſſum eſt eccleſiæ alienare ſine ſolennitate. concluſio. 75. num. 23.
Rem ad probandum ſuam eſſe, ſufficit inducere poſſeſſionem de præſenti. concluſio. 539. numero 9.
Rem qui ſemel poſſedit, adhuc eam poſſidere præſumitur. concluſione 170 num. 3.
Rem in feudum habens, quidquid eſt intra fines illius rei, cenſetur iure feudi habere, niſi aliud probetur. concluſio. 217. num. 22.
Re qui vtitur vt dominus, præſumitur dominus. concluſione 548. num. 9.
Rebus ſuis prohibetur quis ponere ſignum alienum. concluſio. 91. num. 5.
Reſcriptum per teſtes probari poteſt, quando à principio pars non inſtet ſuper productione reſcripti. concluſio. 491. num. 17.
Reſcriptum poteſt probari per teſtes dum deponant, ipſum fuiſſe in iudicio exhibitum præſente parte, & publicatum, ſeu in actis publicis redactum. ibid. num. 18.
Reſcriptum Papæ ſi continet diuerſas gratias, per ſubreptionem in vna, non vitiatur in alia. concluſione 325. num. 5.
Reſeruatio vſusfructus non ſufficit ad euitandas alias præſumptiones ſuſpicionis, quæ adeſſent in donatione. concluſione 558. numero 16.
Reſeruatio beneficij ſubcollectoris inducitur, ſi conſtet de qualitate vnitaria. concluſio. 317. num. 23.
Reſeruatio per gratiam ſolam probatur, & manuum Summi Pontiſ. appoſitio, quæ impediunt ſuſpenſionem petitorij. concluſio. 183. numero 44.
Reſtitutio apochæ facta per creditorem debitori arguit liberationem. concl. 111. num. 15.
Reuelatio confeſſionis tam verbo, quam ſigno, vel quouis alio modo, prorſus prohibita ſub pœna quaſi hæreſis. concluſ. 377 num. 6.
Reuocatio executionis per viã attentati, quando non fiat & quando duret attentatum, & fiat reuocatio illorum reuocationis. conclu. 146. num. 20.
Reuocatio non inducitur, licet per mortem, vel finitum officium ceſſet voluntas. concl. 188. num. 31.
Reuocatio confeſſionis facta in continenti non prodeſt confitenti, ſi antequam reuocetur, fuiſſet acceptata à parte. concluſione 350. numero 11.
Reuocatio voluntatis non inducitur per mortem, ſed ceſſatio. concluſio. 188. num. 25.
Reuocatio confeſſionis permittitur indiſtincte ſiue in iudicio, ſiue extra iudicium. concluſ. 352. num. 4.
Reus non renunciat iuri abſolutionis, etiam ſi non probat exceptiones ſuas. concluſio. 37. numero 5.
Reus non condemnatur, etiam ſi ſe aſtrinxiſſet ad aliquid probandum, & deficeret, ex quo actor non probauit. concluſione 36. numero 57.
Regula Bartoli, quod quando aliquis aſtrinxit ſe ad aliquid probandum, ſi non probat, perdat cauſam, procedit ſolum in actore, & non in reo. ibid. num. 38.
Ponitur caſus, quando reus ſit abſoluendus, etiam ſi non probauerit, & quando non. ibid. numero 39.
Reus licet principaliter petat ſe abſolui à petitis, & perpetuum ſilentium aduerſario imponi, non tamen actor efficitur, quando actor prius conueniſſet reum in iudicio. concluſio. 475. num. 2.
Reus debet conuinci teſtibus. concluſione 499. numero 3.
Reus confitens in iudicio nullo ob ineptitudinẽ libelli non concludentis, vel manifeſtam aduerſarij defenſionem continentis, non poteſt condemnari ſiue confeſſio ſit vera, ſiue ſit falſa. concluſio. 337. num. 17.
Reus ſi confeſſus fuerit delictum principaliter, & non incidenter, puniri poterit vera pœna delicti. concluſio. 345. num. 12.
Reus in principio cauſæ in iudicijs ordinarijs in faciem citari debet, niſi ſit abſens. concluſ. 8. num. 3.
Reus licet ſe aſtringat ad duo copulatiue probandum, ſi vnum tamen probabit, ei ſufficiet. concluſio. 355. num. 19.
Reus quando teneatur iurare, vel referre. concluſio. 36. num. 41.
Reus etiam ſi fateatur ſibi ius non competere, non tamen prius eſt priuandus, quam conſtet de iure aduerſarij. concluſione 36. numero 25.
Reus etiam ſi efficiatur actor, habet tamen prærogatiuam, quod in dubio abſoluitur. concluſione 36. num. 43.
Reus in cauſis fiſci tenetur edere fiſco inſtrumenta etiam ad eius intentionem fundandam. concluſio. 339. num. 17.
Reus abſoluitur, etiam ſi probationes actoris alio reſpectu excederent probationes rei. concluſio. 36 num 59
Reus ſemper in paritate etiam præſumptionum debet obtinere. ibidem num. 30.
Reus ſi confiteatur defectum ſui iuris in beneficio, in eadem inſtantia priuari non poteſt, quãdo actor non probauit de iure ſuo. ibid. numero 31.
Reus debet conuinci teſtibus. concluſio. 460. numero 2.
Reus & poſſeſſor de cuius iure non conſtat, poteſt dare obiectus contra actorem, & ſe tueri in poſſeſſione beneficij. concl. 146 num. 8.
Prima opinio vbi non conſtet de iure non audiatur, procedit in actore agente, ſecus in reo poſſeſſore ſe defendente. ibid.
Reus in excipiendo eſt actor, & ſicut actor ſuam intentionem, ita reus ſuã exceptionem probare debet. concluſione 254. num. 7.
Reus quando inferat præiudicium actori probando, & examinando vno & eodem tempore. concluſio. 37. num. 7.
Reus abſoluitur etiam ſi de iure ſuo nihil probet, quando non ius actoris conſideratur. concluſione 36 nu. 22.
Reus in dubio magis eſt abſoluendus, quã condemnandus. concluſione 36. num. 8.
Reus abſolutus poteſt agere actione iniuriarum ad damna, & intereſſe, vel de falſo contra accuſatorem. concluſio. 36. num. 51.
Reus quando abſoluatur ab obſeruatione iudicij etiam diffinitiue. ibid. num. 58.
Reus quando non abſoluatur diffinitiue, & in ſecunda intelligentia. ibid. num. 59.
Reus etiam ſi non petijſſet abſolui, tamen eſt abſoluendus tam in criminalibus, quam in ciuilibus actore non probante. ibidem numero 65.
Reus venit abſoluendus, ſi actor vnum in iudicio deducit, & aliud probat. ibid. nu. 66.
Reus abſoluitur, etiam ſi in iuſtam cauſam foeneret. ibidem num. 67.
Reus non eſt abſoluendus in foro animæ, nec in foro canonico. ibid. num. 71.
Reus in quibus magis priuilegiatur, quam actor, & quando & quibus caſibus detur, ibi remiſſiue, & quando reo denegetur, & quare, & quando non negatur. concluſione 147. numero 3.
Reus etiam ſi confitetur defectum ſui iuris in beneficio actore non probante non poteſt tamen in eadem inſtantia priuari. concluſio. 383. num. 5.
Reus ſi appareat iuſtus poſſeſſor, tunc probationes præſumptiuæ, & coniecturales ex verbis enunciatiuis in inſtrumẽtis narratis non admittuntur contra eum, de cuius poſſeſſionis iuſtitia conſtet. concl. 394. num. 24.
Reo magis fauemus, quam actori. q. 17. nu. 2. & concluſio. 36. num. 3.

Reo

Digitized by Google

Reo non ſufficit ſemiplena probatio, ſi actor perfectè probauit. concluſ.36 num.61.
Rex vel Princeps videtur fundare opinionem & intentionem ſuam ſuper narratis in ſua confeſſione. concl. 376.num.3.
Rixa geminata facit animum deliberatum præſumi, nà prima inopinata, & ſecunda eadem die. concl.98.num.18.
Robuſtior dicitur, qui eſt potentior, & animoſior. concluſ.72 num.4.
Veriſimile non eſt minus debilem cogitare de occidendo homines potentiores, niſi præſumptionis repugnet effectus, & quando. ibidem.
Roma eſt mundi caput, & cenſetur communis patria. concluſio.428.num.4.
Rota ſolet admittere articulos, quando eſt dubium, an ſint admittendi, vel non, & eſt ſtylus, & illis pertinentibus vel non, reſpondent. concluſio.132.num.5.
Rota quando ſoleat reuocare attentata, & ſequeſtrare poſſeſſionem, & cognoſcere de bono iure tam in beneficialibus, quàm profanis. concluſio.140.num 12.
Rotæ putei, fiſtulæ, & canales cenſentur pars ædium. concluſio.14.num.9.
Et quid de bombarda, & arma. ibid.
Rubrica de teſtibus præpoſita eſt rubricæ de fide inſtrumentorum, & ſi teſtes ſub appellatione inſtrumenti contineantur, ſiuſtra diuerſis titulis additi eſſent. quæſtione 6. numero 110.
Rumor, ſiue fama ſæpe fallax eſt. concluſio.12. numero 7.
Ruſticus, qui emit rem non ſeruata forma ſtatuti, non præſumitur mala fide emiſſe. concluſio.531.num.132.
Ruſtico volenti iurare damnum illatum, eo quod habuerit ſororem domo non eſt credendum. concluſio.471.num.30.
Ruſtici in rebus ſpectantibus ad confinia, & ſimilia eſt credendum, & ſtandum eſt. concluſ. 400.num.6.
Ruſticorum genus fere omne rapaciſſimum eſt, atque furaciſſimum. quæſt.8.num.25.

S

SAcerdos productus in teſtem contra reum criminis, quando in confeſſione ſacramentali fuit aliquid ſibi dictum, quare dicere poſſit, ſe nihil ſcire. quæſtione 5. numero 51.
Sacerdos confeſſionem reuelans incurrit pœnam cap. omnis de pœnitentia & remiſſione. concluſio.377.num. 2.
Sacerdos cum ſciat ſibi confeſſa vt Deus, & non vt homo, eius dictum non poteſt probationem facere. concluſio. 377.num. 5.
Sacramentum per ſe ſolum non ſufficit ad probandum id, quod generat magnum præiudicium. concluſio.455 num. 8.
Sæpe quod occultè putatur, publice prædicatur. concluſio 523. num. 4.
Sæpe ſunt patres maligno animo in filias. concluſio 570 num 7.
Salutatio, & aſſidua cõſuetudo præſumunt amicitiam concluſio.85.num.5.
Salutatio, neàum amicitiam, ſed reconciliationem inimicitiæ præſumit. ibid.num 6.
Sanctitas vitæ ſufficit ad meritum animæ canonizandæ. concluſ.262 num.10.
Sanguinis coniunctio tollit præſumptionem ſiniſtram inuenti in domo mulieris. concluſ. 61.num.9.
Sanitas mentis non probatur per dictum notarij in teſtamento. concluſ.78. num 45.
Sanus non eſt, qui non comedit, nec bibit, imo mortuo ſimilis. concluſio.92 num.9.
Scholaris iuramento fides adhibetur etiã quando petitur damnum non ex delicto, ſed ex contractu, vel quaſi, & circa probationem damni, ſi quando recedit, relinquit capſam ſuam in domo alicuius, & cum redit, inuenit ipſam recluſam. concluſio.471.num.15.
Scholaris, in elapſu decennio, quod ſtudiorum cauſa conceſſum videtur, habitationem continuauerit, & ibi ſedes fixerit, præſumitur ibi velle domicilium conſtituere. concluſ. 534. numero 14.
Scholaris legans alteri ſcholari bibliothecam, ex tali legato veniunt etiam libri. concluſio. 392.num.3.
Scientia ponit & affirmat, vnde probanda eſt. concluſio. 45.num.53.
Scientia, & tolerantia ſuperioris cum ſit fundamentum intentionis illam allegantis, debet ab eo articulari, & probari. concluſione 492. numero 3.
Scientia ſuperioris nõ videtur neceſſaria, quando eſſet lapſum tempus, cuius initij memoria non extaret in contrarium. concluſione 487.num.6.
Scientia, & patientia non præſumitur ex antiquitate temporis quando actus inferioris eſſet præiudicialis principi, cuius decretum in alio actu interueniſſe deberet. concluſ. 478. numero 5.
Secus vt ibid.
Scientia in his quæ ſunt facti, habetur, quando illam capimus per proprium ſenſum. concl. 458.num 3.
Scientia banniti occidentis, gratiam ſibi eſſe factam banni, quomodo probetur, vide ibi remiſſiue. concluſio.161.num.28.
Scientia Principis in confeſſione cenſetur ipſo iure probata ex ſola veriſimilitudine. concl. 376 num 9.
Scientia certa præſumitur in Principe, cum conſtituitur de negotio ad eum pertinente. ibidem num. 10.
Scientia, quæ nondum abſoluta, licet ſcripta, nihil probat. concluſio. 4.num.3.
Scientiam allegans illam probare debet. concl. 78.num.8.
Sciens rem occupatam ſuam non eſſe pro certo ſcire debet, ad alios eam rem pertinere. concluſio.224.num.15.
Scire ſe habet ad certum, credere ad dubium. concluſio.458.num.5.
Scribenti non licet repugnare confeſſioni ſuæ ſcriptę diluide probantis voluntatem ipſius & contentum. concluſio.183.num.28.
Scriptor qui non reperitur inter alios de vniuerſitate, non præſumitur eſſe de vniuerſitate. concluſio.262.num.67.
Scriptura poteſt reijci per teſtes. concluſio.32. numero 63.
Scriptura priuata quomodo ex taciturnitate cenſeatur approbata. concluſione 122. numero 10.
Scriptura non requiritur in cauſis breuibus, & exiguis. concluſio.32.num.44.
Scriptura amiſſa dicitur probata, quando probatur amiſſio, & tenor ſcripturæ. concluſio. 32 num.6.
Scriptura formalis magis requiritur in ſententia proferenda, quàm in libello. ibidem numero 17.
Scriptura requiſita ad probationem quando non poteſt adhiberi, probatur per teſtes. concluſio.32.num.46.
Scriptura publica plene probat. concluſio.105. numero 7.
Scriptura recognita mouet contra ſcribentem probationem validam contentorum. concl. 109.num.9.
Scriptura non requiritur ad probandam collationem beneficij. concluſione 274. numero 4.
Scriptura ſi ſpeciatim requiratur in ea re, ſuper qua confecta eſt, tunc eſt validior teſtibus in probatione. quæſt.6.num.20.
Scriptura ſi in aliqua re ſpeciatim non requiratur, tunc non ſuperat probationem, quæ ſit per teſtes. ibi num.21.
Scriptura priuata triplex eſt. ibidem num.16.
Scriptura priuata teſtibus ſuccumbit, & ea ſe nullam fidem facit, niſi quatenus per teſtes comprobatur. ibidem num.28.
Scriptura ſemper loquitur, ſed ſi nulla fulcitur auctoritate, mortua vox eſt, & merito eidem præcedenda eſt viua vox per teſtes, quæ ſecundum naturam probatio eſt & ex iure diuino duxit originem. ibidem num.29.
Scriptura priuata nonnunquam inſtrumento publico plus pollet. ibidem num.21.
Scriptura priuata trium minimè teſtium ſubſcriptione diem, & locum non requirat. ibid. numero 32.
Scriptura priuata legitimationis filiorum naturalium requirit de ſubſtantia diem, & locum. ibidem num. 34.
Scriptura amiſſa, in qua ſiue dictum teſtium, ſi extant alij deponentes primos ſ. ſecunde examinatos, & talia dixiſſe, tunc eandem probant. concluſione 32. numero 22.
Scriptura redacta in ſcriptis, & notarij vitio amiſſa probatur per teſtes. ibid. num.22.
Scriptura per quemuis priuatũ hominem confecta manu ſua in actis coram iudice publica cenſetur, & plenam fidem facit. quæſt.6. numero 78.
Scriptura priuata quæ dicatur. ibidem numero 79.
Scriptura priuata valet ſine die, & quid in teſtamento concluſio 4.num.25.
Scriptura priuata, quæ fidem facit, dicitur inſtrumentum: quia cauſam inſtruit. quæſt.6. numero 119.
Scriptura quęlibet, ſiue priuilegium, ſiue contractum, ſiue diſpoſitionem vel quodlibet aliud continens ea quod ſit facienda buca in futurum ad inſtructionem cauſę, inſtrumentum dicitur. ibid.num.20.
Scriptura optimam, & plenam fidem facit, tabellione, & teſtibus mortuis. concluſione 6. numero 74.
Scriptura authentica, vel confecta à perſona in dignitate conſtituta, vbi agitur de præiudicio leui, probat. concluſio.460.num. 17.
Scriptura priuata teſtatoris ſatis declarat eius voluntatem ita fuiſſe, dummodo cõſtet manu ipſius ſcriptam eſſe. concluſione 406.numero 9.
Scriptura omiſſa per errorem probatur per teſtes concluſione 32. numero 33. & ſupra numero 23.
Scriptura etiam inualida probat aditionem, & imperfecta voluntas probat voluntatem. concluſio.42.num.2.
Scriptura non eſt de ſubſtantia actus, nec regulariter alicuius contractus. concluſio. 303. numero 8.
Scriptura in moris, & lapidibus, ſi ſit de antiquo, & ex conuentione partium probat. concluſio. 111.num.19.
Scriptura ſita extra corpus inſtrumenti carens die, conſule, & ſigno notarij, non facit fidem. concluſione 494.num.2.
Scriptura imperfecta nil inducit ſecũdum Neuiz. concluſione 42.num.3.
Scriptura requiritur ad probandum titulum beneficij, qui propter ordines conceditur. concluſione 260 num.2.
Scripturam mici præſentes factam præſumi, ſecus in epiſtola, ibidem. concluſione 5. numero 7.
Scripturæ etiam non authenticæ, nec publicæ cuſtodiæ, quando agitur de modico, aut nullo præiudicio, fidem faciũt, præſertim quando factum eſt antiquiſſimum. concluſio. 399. numero 4.
Scripturæ in lapide inciſę vel in columna fidẽ faciunt. ibidem num.5.
Scripturæ in lapidibus non probant, ſed adminiculantur, vbi agitur de graui præiudicio. concluſione 399.num.13.
Scripturæ exiſtentes in lapide quo caſu plena fides adhibeatur. ibidem num.14.
Scripturæ in archiuio communis probant inter eaſdem perſonas inter quas ſunt celebratæ, niſi locus extra territorium archiuij eſſet confœderatus cum loco dicti archiuij. concluſ. 162.numero 11.
Scripturæ publicæ dicuntur: quia in loco publico ſunt poſitæ. concluſio. 399. num. 10.
Scripturæ hac dignæ, ex quibus fieri poſſit collatio litterarum quæ ſint. quæſtione 12.numero 4.
Scripturæ priuatæ formas, & ſingularum vim ac poteſtatem, vide remiſſiue. quæſtione 13. numero 2.
Scripturarum atteſtationibus ſtandum eſt, niſi contrarium probetur. concluſione 399. numero 7.
Scripturis in archiuio publico repertis fides adhibenda eſt. concluſione 399 num.2.
Secreto qua ſiunt magis præſumuntur ſuſpecta, & doloſa. concluſio.447.num.35.
Securitas in ſcriptis æquipollet quoque teſtibus. concluſio.461.num.6.
Semiplena probatio eſt plena in materia probationis animi. concluſio.402.num.15.
Senatus Mediolanẽſis reijcit capitula, in quibus ſcriptum eſt de blaſphemia conſuetudinem probare voluit. concluſio.194.
Senſus vitus adaptatur ad omnem ſenſum. concluſione 263.num.9.

Senten-

Sententia non confirmatur, niſi poſt lapſum biennij. concluſio.117.num.10.

Sententia lata per vicarium tranſlati quare non valeat. concluſio.183.num.16.

Sententia in cauſa ciuili licet faciat notorium, tamen eius vigore nō poteſt quis puniri criminaliter. concluſio.34.num.10.

Sententia quādo faciat rem notoriam, & quando non. ibid.num.11.

Sententia diffinitiua ſcripturam requirit pro forma. concluſio.118.num.38.

Sententia ferenda eſt ſuper probationibus productis, non ſuper alijs. concluſio.54.nu.2.

Sententia iniuſta quæ dicatur, & quæ iniqua. concluſio.113.num.3.

Sententia contra deciſiones Rotæ valida eſt. concluſio.484.num.2.

Sententia diffinitiua delegati quare odioſa dicatur. concluſio.118.num.33.

Sententia interlocutoria nō derogat ordinariæ iuriſdictioni, & quare magis fauorabilis, quam diffinitiua. ibid.num.34.

Sententia interlocutoria dicitur, quilibet iuſſus iudicis. ibid.num.35.

Sententia diffinitiua ordinem iudiciarium requirit. ibid.num.36.

Sententia multorum antiquorum, & recentiorum Patrum auctoritate, & numero roborata, vti magis communi, & conſcientiæ minus periculoſa recedendum non eſt. concluſio.447.num.5.

Sententia eſt, ipſo iure nulla, ſi quod dicit iudex factum, & probatum in proceſſu non apparet. concluſio.33.num.5.

Sententia quādo facit ius quoad omnia, confeſſio etiam prodeſt omnibus. concluſ. 373. numero 19.

Sententia lata præſumptione præſumptiua quandocunq; ex contrarijs melioribus præſumptionibus poteſt retractari. concluſ.413. numero 16.

Sententia arbitri ratione pecuniæ lata non eſt ipſo iure nulla. concluſ.166.num 7.

Sententia non erit nulla, ſi pecunia data ſit poſt ſententiam, nec iudex poterit puniri de barataria. ibid.num.8.

Sententia ſuſtinetur lata à tribus iudicibus vno tantum pecunia corrupto. ibid.num.9.

Sententia lata poteſt exequi poſt biennium etiam non productis actis. concluſione 35. numero 13.

Sententia dicitur antiqua poſt lapſum biennij. ibid.num.24.

Sententia ſi lata fuit inter præſentes, & non fuit contradictum ſtatim, vel paulo poſt continuo etiam quoad acta pro ea præſumitur. ibid.num.25.

Sententia lata ad dicta teſtium criminoſorum, & inhabilium non reijcitur, licet, poſtea afferantur probationes ſuper inhabilitate. concluſio.464.num.27.

Sententia lata ex pluribus cauſis, ſi vna vera ſit, & alia falſa, ſuſtinetur. concluſione 235.numero 7.

Sententia per teſtimonium corrupti lata reuocari poteſt. concluſio.454.num.7.

Sententia lata quando tranſiuit in rem iudicatam, omnia rite acta præſumuntur, & iuſtum iudicis in citatione præceſſiſſe etiam præſumitur. concluſio.294.num.7.

Sententia nunquam tranſit in rem iudicatam, & ſemper reijci poteſt, etiam ſine appellatione, vbicunque per euidentiam facti conſtat de eius iniquitate. quæſt.8.num.16.

Sententia debet proferri ſecundum allegata, & probata. concluſio.32.num.25.

Sententia declaratoria requiritur ad rem emphyteuticam caducam dicendam. concl.251. numero 14.

Sententia excommunicationis non fertur propter crimen, ſed tantū propter contumaciam. concluſio.460.num.6.

Sententia lata contra legem communem etiam non deductam, nec in iudicio allegatam, eſt ipſo iure nulla, ſed ſententia lata contra regulam cancellariæ valet, & tenet. concl.258. numero 10.

Sententia dicitur antiqua poſt lapſum biennij. concluſio.32.num.13.

Sententia, libellus, & ſcriptura amiſſa recte probatur per teſtes, & ſupra num.4. ſi tamē probetur prius, & ſcriptam, & amiſſam fuiſſe. ibid.num.14.

Sententia arbitri poſt compromiſſum proxime pronunciata, valet, & pro ea præſumitur ex eo, quod ante compromiſſum cauſa erat longo tempore diligenter examinata. concluſ. 486.num.15.

Sententia lata in cauſa criminali præiudicat in ciuili, vt per Socin. concluſione 34. numero 20.

Sententia lata ab aliquo, in quem fuerat compromiſſum, qui dixerit in iudicando, nos arbiter, & arbitrator &c. in dubio præſumitur decta, vt ab arbitratore. concluſione 336. numero 5.

Sententia legati de latere præſumit acta præceſſiſſe, licet non reperirentur in proceſſu. concluſio.35.num.18.

Sententia mortis omnium terribilium maxime horribilis, horrifica, & formidabilis eſt. concluſio.262.num.13.

Sententia præſumitur lata partibus præſentibus. concluſio.5.num 8.

Sententia excommunicationis non fertur propter crimen ſed propter contumaciam. concluſio.13.num.7.

Sententia ex probationibus ferenda. quæſtio.1. numero 11.

Sententia antiqua actus præceſſiſſe præſumitur, licet in proceſſu non inueniatur. concluſio. 35.num.21.

Sententia abſolutoria ferri debet, ſi in annua præſtationem non fuit allegata cauſa idonea, & ſpecifica. concluſio.101.num.5.

Sententia abſolutoria lata in fauorem adulteri ratione conſanguinitatis, ſi vero poſtea adulterium probetur, vel præſumptio eſt, ceſſaſſe, non impedit, ne poſſit iterum contra adulterum procedi. concl.59.num.13.

Sententia ferri debet cum cauſæ cognitione. concluſio.241.num.3.

Sententia non poteſt exequi, niſi probetur, conſilium ſequutum ante eum interceſſiſſe. concluſio.418.num.2.

Sententia cuiuſdam ſatui Pariſienſis contra tabernarium fuit approbata per totum conſilium Pariſiēſe. concluſ.39.num.11.

Sententia non ſolum ex actibus, ſed etiam ex teſtibus poteſt purgari. concluſione 32. numero 32.

Sententia condemnatoria de cicatrice licet non poſſit ferri, niſi adhibitis medicis: tamen ſi ex inſpectione oculorum ipſa cicatrix eſt notoria, poterit iudex ſine medicis facere condemnationem. quæſt.8.num.21.

Sententiæ qui tempore præſens fuit, ac ſe defendere potuit pro citata habetur, & ſentētia valet. concluſio.290.num.6.

Sententiæ tot, quot homines, & quot capita, tot ſenſus. concluſio.61.num.7.

Sententijs inter abſentes tempus viginti annorum dicitur antiquum. concl.103.nu.12.

Separatio extrema corporis, & animæ quam ſit contraria naturæ exemplo Domini noſtri Ieſu Chriſti oſtenditur. concluſione 262. numero 20.

Sepulchri, vel monumentorum ſcripturæ non probant proprietatem ipſorum. concl. 399. numero 12.

Seruitus illa habet cauſam continuam, vel quaſi, ex qua percipitur commodum naturæ. concluſio.424.num.47.

Seruus admittitur in probatione criminis læſæ maieſtatis. concluſio.462.num.11.

Si quis, vt nouus pro æterno ſoluat, in annotatione bonorum ſuorum referat, & dicit, ſe etiam debere centum Sempronio, quæ vere non debet, vigore eiuſdem confeſſionis etiam iuratæ non poteſt à Sempronio cogi, vt ſibi illa centum ſoluat. concluſione 345. numero 23.

Signum notariorum, quo ſignificare volunt nomen ſuum, niſi ſoleat apponi in inſtrumentis, nihil probat. concluſio.288.num.2.

Signum habet vim ſubſcriptionis. concluſ.285. numero 7.

Signum & ſignatum ſub eandem rationem cadunt. concluſio.302.num.9.

Signum facit præſumere rem eſſe in dominio alicuius. concluſio.157.num.3.

Signum oſtendit ſignatum, ſicut ſtigmata militem, habitus monachum, & clericum, purpura regem ſtola ſacerdotem, toga aduocatum, birrus ruſticum. concluſione 264. numero 6.

Signa vnde præſumptiones oriuntur, ſunt probanda. concluſio.30.num.13.

Signa naturalia non inducunt præſumptionem, quod res ſit in dominio alicuius. conc 157.num.4.

Signis, vel abbreuiaturis notarij in inſtrumentis appoſitis non ſtatur, ſi non ſunt in publica forma ſcripta. concluſ.288.num.4.

Simul fieri dicitur, vbicunque ordo, vel viciſſitudo facti non permittit aliquid fieri ſimul, ſed ſucceſſiue. concluſio.59.num.18.

Simulata & occulta difficile probantur, ſimulata & vſuraria directe. concluſione 438.numero 9.

Simulatio non præſumitur ex ſola poſſeſſione. concluſio.439.num.17.

Simulatio nuncupatur illa, quando fingitur aliquid agi, & re ipſa nihil agitur. concluſio. 357.num.3.

Simulatio, & fraus poteſt allegari contra donatarium participem fraudis. concluſione 557. numero 9.

Simulatio arguitur ex non veriſimili. concluſ. 442.num.3.

Simulatio inſtrumenti, vbi eſt iuratum omnia, & ſingula eſſe vera, poteſt aliquando detegi ex productione ipſius inſtrumenti. concluſ. 447.num.41.

Simulatio, & fraus præſumitur propter prohibitionem perſonarum. concluſ. 439 nu. 33.

Simulatio contractus magis declaratur ex tractatu præcedenti, quam ex ſequenti. concl. 442.num.12.

Simulationis ſuſpicio magis augetur, cum cautum eſt, in tempore venditionis maius, vel minus pretium debere reſtitui, quam ab emptore fuerit datum. concluſione 447. numero 36.

Intellige vt num.37.

Simulationis probatio non oritur ex eo ſolum, quod donator remanſit in poſſeſſione, ſed oportet, vt concurrant alia indicia, & præſumptiones, & adminicula. concluſione 558. numero 5.

Simulationis præſumptio excluditur, vbi conſtat de veritate actuum. concl. 439. num.23

Simulationis ſuſpicio ceſſat, cum mutatur cauſa poſſeſſionis. concluſione 439 nu.36.

Simulationem ad probandam contractus ſufficiunt coniecturæ. concluſione 447.num. 3.

Syndici vel conſules, aut maſſarij, qui ex debito officij tenentur denūciare curiæ maleficia omnia, quæ committuntur in ſua parochia, vel communi reſpectiue, non tenentur probare, neque deficientes in probatione præſumitur calumniari. concluſione 505. numero 8.

Singula, quæ non probant, multa iuuant. concl. 397.numero 7.

Singula vbi non proſunt, multa iuuant. concluſ. 539.numero 19.

Singula ſi non proſunt, multa iuuant. concluſ. 65.numero 6.

Singularitas teſtis de veritate deponentis ad plenam probationem faciendam non eſt obſtatiua ſed adminiculatiua. concluſione 379. numero 10.

Singularitas quando non noceat. concluſ.52. numero 2. & 3.

Socialis affectus, voluntas apparet ex actibus quantumuis diſſimilibus, ſicuti inter nobiles non mercatores, qui & ſalaria, & dotes, & quæcunque alia bona acquirunt, in communi conferunt. concluſione 31.num.26.

Societas non poteſt videri tacite contracta inter plures fratres, quando poſt obitum patris aliqui negotiantur, aliqui non, & ſupra numero 21. ſecus ſi & ipſi lucrarentur, & lucra etiam diſparia communicarent. concluſ.31. numero 23.

Societas itidem videtur contracta, quando alter negotiatur, & alij communicant omnia ſibi vndecunque prouenientia. ibidem numero 24.

Societas tacita non impeditur ob diuerſitatem negotiorum. ibid.num.25.

Societas non præſumitur contracta inter fratres maiores natu, cum nullus negotiatur propter nobilitatem, & diuitias licet pro indiuiſo poſſideant hæreditatem, niſi aliter expreſſe dicatur. concluſio.31.num.20.

Societas tacite non intelligitur, vbi nō eſt commercium. ibid.num.21.

Digitized by Google

Societas dicitur inita quoad fructus hæreditatis communes inter fratres, non quoad alia. concluſio. 31. num. 7.

Societas non videtur inducta per hæreditatem paternam in communi retentam, & eius poſſeſſionem pro indiuiſo, ac ſimul cohabitationem, cum hæc omnia citra ius, & ſocietatis nomen fieri poſſint. ibid. num. 8.

Societas non habetur pro contracta in voluntate, quando vnus ex fratribus ſe conſtituit debitorem de aliqua ſumma ſu libris ſuis, & ſtatuit dominum creditorem. concluſione 31. numero 38.

Societas tunc intelligitur contracta, & acquiſitio facta de communi, quando pupillus habet tutorem alijs fratribus communicantem. concluſio. 31. num. 16.

Societas & acquiſitio proxime dicta non procedit in pupillo ſine tutoris authoritate. ibi. numero 17.

Societas, cum qua quis verſatur, indicat hominem. concluſio 451. num. 6.

Societas inter fratres præſumitur contracta, ſi poſt obitum patris ad eandem menſam, & in eadem domo communiter vixerint. concluſ. 31. num. 4.

Societas dicitur leonina: ſi inter fratres omnia communicantur. concluſio. 31. num. 5.

Societas licet non contrahatur inter fratrem maiorem, & minorem ſimul habitantes, tamen quia acquiſita præſumuntur acquiſita de communi, debent communicari. concluſ. 31. num. 14.

Societas, quæ concurrere debent, vt abſque negotiatione cenſeatur contracta. concluſione 31. num. 27.

Societas inter fratres non præſumitur, quando defuncto patre alter negotiatur, & alter non. ibid. num. 28.

Societas ſi contrahitur inter aliquos, & vnus eorum nihil in ſocietate ponat, nec in ea ſe intromittat, cenſetur ſocietati renunciaſſe. ibid. num. 29.

Societas non contrahitur donationis cauſa. ibid. num. 30.

Societas lucri, & quæſtus non intelligitur contracta inter fratres, quorum alter tãtum negotiatur, & alter ſtudio vacat. ibidem numero 31.

Societas inducta tacite ex actibus vltra illos porrigi non debet. ibid. num. 32.

Societas tunc non inducitur, quando qui negotiatur nihil impertit, niſi poſſeſſionẽ cedẽdum, nec pro communi commodo operam præſtat. ibid. num. 33.

Societas vt poſſit dici contracta, tribus caſibus diſtinguitur ibid. num. 34.

Societas nec expreſſe, nec tacite poteſt dici cõtracta, quando alter fratrum eſt pupillus, ibid. num. 35. vt etiam ſupra. num. 21.

Societas cenſetur contracta, quando fratres ſunt maiores, & ſupradicta requiſita concurrunt. ibid. num. 36.

Societas non intelligitur tacite contracta cum minoribus. concluſio. 31. num. 18.

Societatis materia fuſius tractatur infra in concluſione ſocietas, nam ibi propria ſedes eſt, concluſio. 31. num. 49.

Socius criminis ſi eſt inimicus rei inquiſiti, non eſt admittendus. concluſio. 462.

Socius criminis ſi alias eſt infamis, vel alijs criminibus notatus non eſt admittendus in teſtem. ibid. concluſione 465. numero 24. & numero 25.

Socius criminis, etiam ſi fuerit tortus nullam probationem facit, niſi præcedant aliqua alia indicia. concluſ. 462. num. 27.

Socij non videntur, quando, qui, negotiatur, facit nomine proprio, ſed ſi communi, ſocij iudicantur. concluſio. 31. num. 87.

Socij criminis & alias inhabiles perſonæ in teſtes nequeunt adhiberi ſine tortura. concluſ. 462. num. 28.

Solemnitas in inſtrumento præſumitur interueniſſe propter antiquitatem. conclus. 168. num. 4.

Solemnitas extrinſeca non præſumitur, & quæ ſit, & quando præſumatur. concluſione 4. numero 12.

Solemnitas vbi requiritur ad aliquem actum ratione certi finis, habito fine & effectu, licet ſolennitas illa non interuenerit, valet actus. concl. 75. num. 9.

Solennitas cauſæ cognitionis interueniſſe præſumitur, ſi alienatio fuerit neceſſaria. concl. 75. num. 14.

Solennitas quæ non potuit adeſſe tempore actus non præſumitur interueniſſe per narratiuam. concluſio. 391. num 14.

Solennitas intrinſeca adeſſe præſumitur. concluſio. 5. num. 6. & 7.

Solennitas extrinſeca non præſumitur. concl. 16. num. 9.

Solennitatem allegans illam debet probare. concluſio. . . . num. 19.

Solennitates vnionis beneficij præſumuntur ex diuturnitate temporis. conclus. 179. num. 3.

Solennitates præſumuntur interueniſſe ex antiquitate temporis. concluſione 75. numero 13 & 14.

Solennitates non requiruntur in alienatione rei eccleſiæ quando ipſa nõ eſt immobilium capax, vel alienat vigore fideicommiſſi. concluſio. 75. num. 22.

Solennitates eædem in abbreuiatura requiruntur, quæ in inſtrumento, & quomodo, ac in quibus caſibus procedat. concluſione 4. numero 17 & 18.

Solennitates de forma contractus alienationis rei eccleſiaſticæ ſunt plures, cognitio cauſæ tam circa cauſam alienationis, quam rem. concluſio. 75. num. 12.

Solennitates in alienatione rei eccleſiæ quorſum adhibeantur. concluſio. 75. num. 7.

Solennitates extrinſecæ diuturnitate temporis præſumuntur interueniſſe, quando eſt cuius initij memoria non extat. concluſ. 2. num. 5. & 6 & 9.

Solennitates præſumuntur, ſi de modico præiudicio agatur. ibid. num 6.

Solitum apponi contractui habetur pro appoſito, etiam ſi non fuerit ſcriptum. concl. 299. numero 9.

Soluendum quando quis non neceſſitatur non habet locum illa regula, vt in neceſſitatibus nemo ſit liberalis. concluſ. 35. num. 11.

Soluendo quod quis ſe obligauit, non cenſetur animo compenſandi cum debito ſoluere, concluſio. 96. num. 8.

Soluere in dubio quis præſumitur pro ſe ipſo, nam pro alio homines grauate ſoluunt. concluſio. 44 num. 32.

Solutum quod eſt vniformiter, quotannis, præſumitur potius ſolutum iure emphyteutico, vel coloniæ perpetuæ, quam iure cenſus, iam in confeſſione facta a priuato, quam in conceſſione facta ab eccleſia. concluſione 281. numero 8.

Solutio debiti hæreditarij creditoribus hæreditarijs facta probat aditionem. concluſ. 44. numero 29.

Solutio quolibet anno facta probat annuam præſtationem. concluſ. 101. num. 6.

Solutio primi, & extremi anni non præſumit ſolutionem integrorum decem annorum, ibid. num. 7.

Solutio primi, & vltimi anni præſumit ſolutionem medij temporis. ibid. num. 8.

Solutio cẽſus per ſe ſola nõ probat dominium, niſi probetur de poſſeſſione triginta, vel quadraginta annorum. concluſ. 544. num. 2.

Solutio alicuius modici debiti hæreditarij non inducit aditionem, concluſ. 44. num. 58.

Solutio quando dere aliena facta induceret delictum, non cenſetur adminiſtrator ſoluiſſe de bonis cuius adminiſtrat, ſed de proprijs, concluſio 53. num. 7.

Solutio intelligentia Paul. de Caſtr. in conſil. 131. verſ nec nocet. concl. 113. num. 19.

Solutio æris alieni infert aditionem hæreditatis. concluſio. 44. num. 5.

Solutio facta in præſentia partis plene probat contractum contra partem, & tertium. concluſio 436. num. 5.

Solutio quid minimi non præſumit aditionem. concluſio. 44. num. 35.

Solutionem allegans illam debet probare. concluſio. 78. num. 18.

Spatium centum annorum dicitur tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium, concluſio. 429. num. 5.

Spatium centum annorum requiritur ad hoc, vt fama probet de dominio antiquo. concl. 546. num. 5.

Speciale eſt in finibus, vt probentur per argumenta. concluſ. 394. num. 10.

Speciale eſt in finibus, quod fiat probatio per argumenta concluſio. 393 num. 3.

Specialitas duplex circa idem concurrere non debet. concluſio. 466. num. 10.

Species impedimenti proſequendi appellationem ſunt ſex quas vide remiſſiue. concl. 116. numero 2.

Specificatio requiritur ad probandum benemerita indigna, & correſpondentia donationi. concluſio. 184. num. 12.

Speuſippus Platonis ex ſorore nepos Platonicæ ſcholæ octo annos præfuit. quæſtio. 14. numero 3.

Spiritualia non poſſunt occupari, licet vacent, ſed obtineri debent a Vicario Chriſti. concluſio. 403. num. 27.

Spoliator excipiens de titulo ſpoliati agentis, non oſtendens proprium titulum, nec ſpoliatus ſuum probare debet. concluſione 180. numero 81.

Et vide ibidem declarationem quando procedat.

Spoliatus violenter non reſtituitur, ſi ipſe ante ſuum ſpoliatorem violẽter ſpoliauerit. concluſio. 146. num. 16.

Spoliatus in poſſeſſione recuperanda iuſtificare tenetur ſuæ poſſeſſionis titulum. concl. 180. numero 9.

Spoliatus agens, ſi confitetur ſe iniuſte poſſediſſe, nõ propter hoc perdit priuilegium poſſeſſorij. concluſio. 392. num. 16.

Spoliato ſufficit probare poſſeſſionem per traditionem clauium. concluſione 298. numero 3.

Spoliato non datur reſtitutio in integrũ, quando ex decreto iudicis fuit ſpoliatus, ſiue ſit interpoſitum decretum per modum voluntariæ iuriſdictionis, ſiue per modum contentioſæ. concluſio. 480. num. 5. & 6.

Spoliato datur reſtitutio in integrum, quando eſt ſpoliatus à iudice iuris ordine non ſeruato. ibid. num 7.

Spoliatum qui dicit ſe lite pendente, ſufficit probare ſe lite inchoata poſſediſſe, & ea pendente ſpoliatum. concluſ. 460 num. 19.

Sponſa, concubina, ac vxor eædem ſunt. concl. 340 num. 9.

Sponſa ſicuti humana duos coniuges eodem tempore habere nequit, ita ſponſa diuina, quæ eſt eccleſia, plures clericos ſponſos, qui eandem curam eodem tempore habeant, nõ poteſt habere. concluſio. 468. num. 6.

Sponſalia de futuro hodie nõ tranſeunt in matrimonium, etiam ſubſequuto concubitu, quæſtio. 10, num. 71.

Sponſalia diſſolui poſſunt, ſed non matrimoniũ. concluſio. 102. num. 5.

Sponſalia ab initio nulla ob conſanguinitatis impedimentum, ſi poſt diſpenſationem Papæ contrahentes ea taceant, nec reuocent, illa approbare cenſentur. concluſione 121. numero 13.

Stationarius legans alteri bibliothecam cenſetur ſentire magis de armario quam de libris. concluſio. 192. num. 5.

Status poſſeſſorij beneficij, qui tunc eſt, attenditur. concluſio. 172. num 12.

Statutum etiam ſi diceret eſſe credendum relationi ſaltuarij, & iudex non poſſet aliunde inueſtigare, & recedere à iuramento illius, tamen damnoſi paſſi poteſt dictam relationem ſaltuarij falſam demonſtrare. concluſio. 471. num. 36.

Statutum diſponens, vt ſtetur dictæ familiæ poteſtatis, procedit, niſi contrarium probetur. ibid. num. 37.

Statutum Mediolani quid diſponat in reſtitutione veſtes nuptialis, & pretioſæ. concluſ. 44. numero 51.

Statutum puniens dimittentes beſtias ſine cuſtode, procedit etiam in dimittente ſine cuſtode pecudes. concluſio. 190. num. 5.

Statutum Laudenſe præſumit inter fratres indiuiſos tacitam ſocietatem, & ſolũ excipit acquiſitum ex donatione, vel ſalario. concl. 81. num. 2.

Idem cauetur ex ſtatuto Mediolanenſi & in illo excipitur vltra præfata, etiam ſucceſſio inteſtati, ex cauſa teſtamẽti, ſiue codicillorum, vel dotis. ibid. num. 3.

Statutum etiam ſi pleniſſimam probationem facit, probatio tamen in contrarium admittitur. q. 9. num. 16.

Statu-

Digitized by Google

Statutum de lucranda dote vxore mortua, non habet locum in eo, qui propter impotentiam coire non poteſt. concluſione 311. numero 3.

Statutum, ſi habet iuramentum pro plenaria probatione, probatio in contrarium non admittitur. concl. 471. nu. 19.

Statutum loquens in caſu vero non producitur ad caſum fictum, quando illa fictio eſt introducta à iure communi, & non à ſtatuto. quæſt. 6. num. 16.

Statutum loquens de inſtrumentis non extenditur ad teſtes. ibid. nu. 117.

Statutum ſi diſponat, ſtari conſcientiæ alicuius, poteſt tamen probari contrarium, dummodo cauſa ſit nimis præiudicialis. concl. 94. numero 12.

Statutum diſponens mulieres non poſſe contrahere ſine conſenſu propinquorum non habet locum quando filia contrahit cum patre. concl. 570. nu 4.

Statutum ſi extat quod contra ſententiam de nullitate non poſſit opponi, locum non habet in nullitate, quæ conſtat ex inſpectione actorum. quæſt. 8. nu. 17.

Statutum condere de iuramento ad laicos non ſpectat, & ſi condant, ratum non erit. quæſt. 9. num. 14.

Statutum quod probatio per iuramentum fieri non poſſit valet, & firmum manet. quæſtio. 6. numero 5.

Statutum etiam ſi extaret, quod omnes probationes eſſent admittendæ ſaluo iure impertinentium, non tamen admittuntur impertinentes, nec articulis huiuſmodi eſt reſpondendum. concl. 132 nu. 3.

Statutum quod intra biennium non poſſit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ, valet inter laicos, ſecus in foro epiſcopali, & multo minus in foro conſcientiæ. conclu. 361. numero 48.

Statutum, ne poſſit fieri probatio, niſi per ſcripturam, non habet locum in abſolutione ab excommunicatione. concl. 12. nu 7.

Statutum loquens de abſolutione habet etiam locum in confeſſione ſolutionis. concluſione 361. num. 2.

Statutum diſponens, quod qui emit omnia bona alicuius, teneatur ad eius debita, non habet locum, emendo ſeparatim, & diuerſis temporibus. concl. 45. nu. 28.

Statutum, vt credatur iuramento damnum paſſi, intelligitur de damni quantitate, non autem de dilatione ipſius damni. concluſione 471. num. 48.

Statutum & eius verba propria ſignificatione, & non impropria intelliguntur. quæſtione 6. num. 106.

Statutum de inſtrumento loquens quare non complectatur teſtes. ibid. nu. 107.

Statutum dictans, quod banniti debeant rebanniri per quoſdam ſapientes, licet bannum nõ ſit cancellatum, non poſſunt impune occidi. concl. 161. nu. 24.

Statutum quando contentatur ſolum argumentis, & non exigit plenam probationem, teſtes poſſunt recipi parte non citata. vide ibi contrarium. concl. 137. nu. 3.

Statutum loquens de inſtrumento ſub ſe comprehendit omnem publicam ſcripturam, vt acta publica, & archiui ſcripturæ. quæſtio. 6. num. 128.

Statuti in diſpoſitione, quo cauetur, vt ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, non debet tantummodo adduci illa cauſa vnica, quod ſit factum fauore agnationis. concluſ. 323. num. 6.

Statuto ſi cauetur, quem puniri pœna pedis vel alia, illud alia, intelligitur de ſimili. concl. 82. numero 2.

Statuto ſi cauetur, ſtare iuramento alicuius, venit nihilominus admittenda probatio in contrarium. concluſ 94. num. 11.

Statuto ſi cauetur, credi debere denunciatori, vel damnum paſſo cum iuramento, tamen non ſtabitur, ſi infamis fuerit etiam ſola infamia facti. concl. 94. nu. 92.

Statuto ſi rejectæ ſint omnes exceptiones, illæ tamen opponi poterunt, quæ apparent ex inſpectione inſtrumenti, vel contractus, ſiue ſententiæ, aut alterius actus. quæſtio. 8. numero 18.

Statuta quid caueatur Mediolanenſi de actis interim producendis. concluſione 33. nu. 45.

Statuto etiam ſi caueatur: vt probationes reiiciantur, non propterea tollitur probatio, quæ admittitur contra præſumptionem iuris & de iure. quæſt. 10. nu. 75.

Statuta regularium non ligant ſeculares, niſi quatenus diſponunt, quod capellani ſic ſeruiant capellanijs in eorum monaſterijs ſitis. concl. 172. nu. 18.

Statuta particularia quam primum ſunt publicata, & in vnum volumen redacta ligant ſuos ſubditos. concl. 258. nu. 14.

Stylus notarij vbi varius eſt, debet attendi vltimus, & vbi in loco plures ſunt conſuetudines, ſtatur ei, quæ minus damnoſa, & magis æquitati, ac rationi conſentanea eſt. concluſ. 299. numero 6.

Stylus, & conſuetudo eſt mutabilis. concl. 158. numero 1.

Stimulus naturalis vrget patrem ad cogitandum de liberis. concl. 493. nu. 1.

Stipulari quis non poteſt alteri niſi ſit publica perſona, & tamen gerendo negotium abſentis, poteſt eius nomine acceptare illud, quod fuit factum, vel dictum in illius fauorem & acceptatio habebit effectum illo ratificante. concl. 350. nu. 34.

Stipulatio ſequens non expreſſa quantitate, in dubio intelligitur facta ne quantitate in qua præceſſerat contractus. concluſione 345. numero 58.

Stipulatio facta pro abſente etiam verbis directis ipſius abſentis, valet in pijs cauſis. concl. 347. num. 94.

Stipulatio de non contrauenicndo calculis illico appoſita non nocet, cum eodem errore, quo facta fuit calculatio, cenſeatur & ipſa eſſe appoſita, & ſic vtrunque retractandum ſit. concl 253. nu. 19.

Stipulatio de non contrauenicndo dicitur fallax, & iniqua ratione calculi fraudulenti, qui debet retractari ſemel, vel pluries. concl. 253. num. 17.

Stultitia potius præſumitur, quam donatio. concluſ. 554. nu 7.

Stultus ſi facit actum ſanæ mentis valet. concl. 39. num. 10.

Stultus, & demens præſumitur, qui omnia ſua donat. concluſ. 544. nu. 8.

Stuprum eſt, cum non apparet expreſſe de conſenſu concubinario. concl. 341 nu 4.

Stuprum non dicitur commiſſum, quando apparet diuturna cohabitatio, diſparitas perſonarum, & arbitrium liberum mulieris. concluſ. 341. num. 10.

Subcollectoria per teſtes probari poteſt. concl. 317. num. 15.

Subdelegationes probantur per ſola ſigilla delegantium. concl. 317. nu. 4.

Subdiaconus præſumitur, qui multo tempore in illius ordine ſeruiuit. concl. 1. nu. 9.

Subditi alicuius Regis, vel domini, quare teſtimonium pro regibus ſuis perhibere poſſunt. concl. 395. num. 16.

Subditi ratione dominicæ, vel patriæ poteſtatis, à teſtimonio perhibendo repelluntur. ibid. num. 17.

Subornatio teſtium poſt publicationem atteſtationum timetur. concl. 134. nu. 5.

Subſcribens ſe ſcripturæ factæ per alium, ita ſibi præiudicat, ſicut ſi ipſe totam ſcripſiſſet. concluſ. 113. nu. 17.

Subſcriptio illius, qui iam ſcripſit, ſuperuacanea eſt. concl. 110. nu. 8.

Subſtantia probanda prius eſt ad probandum accidens. concluſ. 81. nu 3.

Subſtantialia inſtrumenti ſi non declarentur aperte, licet vſitata ſint, pro expreſſis non habentur. concluſ. 299. nu. 12.

Subſtitutionem aliquam comprehendere allegans tenetur probare. concluſione 78. numero 26.

Subſtitutus legans aliquid cui debebat ex diſpoſitione ſtatuti, cenſetur animo compenſandi cum debito à ſtatuto, vel lege introducto legare. concl. 96. nu. 6.

Succedens ab inteſtato etiam citra filios præſumitur ignorare teſtamentum. concluſione 45. numero 56.

Succeſſor non arctatur probare titulum anteceſſoris, neque diſpenſationem. concluſ. 304. num. 7.

Succumbens in ciuilibus condemnatur in expenſis, etiam ſi iurauerit de calumnia. concl. 25. num. 7.

Succumbens in qualitate probanda ſuccubuit in toto. concl. 325. nu. 16.

Summarie quod examinatur non prohibetur in iudicium deduci plenarie. concluſione 33. numero 48.

Summus Pontifex qui de nouo beneficia conferre poteſt, poteſt etiam declarare cõceſſionem iam factam. concl. 184. nu. 30.

Summus Pontifex vti Vicarius Chriſti, qui canonizat ſanctos in Eccleſia triumphante, ſic canonizat ſanctos in Eccleſia militante. conc. 262. num. 54.

Summus Pontifex eſt ſupremus Dei Vicarius, itaque mentitur, qui aliter ſentit. ibid. nu 53.

Summus Põtifex compellitur ad requirendum conſilium Epiſcoporum, vbi de fide agitur. ibid. num. 64.

Summo Pontifici non credi aſſerenti ex cauſa ſuæ conſanguinitatis rem Eccleſiæ alienaſſe. concl. 75. nu. 16.

Summo pœnitẽtiario aſſerenti ſe habuiſſe commiſſionem viuæ vocis oraculo non creditur. concl. 269. num. 22.

Summo pœnitentiario non creditur aſſerenti, habere commiſſionem à Papa viuæ vocis oraculo in præiudicium tertij. concluſio. 140. num. 13.

Sumptum facultatis collectoris de regiſtris bullarum Papæ probat facultatem. concluſ. 317. numero 7.

Sumptum ex regiſtro probat bannitum, etiam ſi regiſtrum fuerit conſumptum, vel combuſtum, & talis bannitus virtute illius ſumpti poterit impune occidi, dummodo ſumptum ſit cum ſolemnitatibus requiſitis. concl. 126. num. 11.

Sumpta poſtquam clauſa, & ſigillata ſunt producta coram Auditore cauſæ in curia, recognito ſigillo, fidem faciunt. concluſione 317. numero 8.

Supellectilia domus poſſunt probari per teſtes domeſticos. concl. 553 nu. 23.

Superbis Deus reſiſtit, ſed humilibus dat gratiam. concl. 262. nu. 6.

Superfluis vti non debemus. concl. 430. nu. 11.

Superior poteſt errata corrigere, vel reformare, quando agitur de graui præiudicio. concluſ. 414. num. 9.

Superior ſi onus probandi defectum tituli in ſe aſſumere volens, probare poterit. concl. 180. num 25.

Superioris præceptum illius morte finitur. concluſ. 188. nu. 28.

Susceptor ſpecierum publicarum tenetur de earum amiſſione, niſi intra annum caſum probauerit. concl. 173. nu. 14.

Superſtes præſumitur aggreſſus, ſi exclamauit, vt ſibi ſuccurreretur. concl. 72. nu 9.

Superſtes ſe recipiens, & refugiens præſumitur aggreſſus. ibid. nu. 10.

Supplicationes apoſtatarum Imperatori, vel Regi porrectæ non admittuntur. concluſ. 112. num. 19.

Suſpicio fugæ quomodo probanda. concluſ. 455. num. 13.

Suſpicio fraudis, vel ſimulatio non poteſt præſumi, quando conſtat de iuſta cauſa retentionis. conc. 439. num. 27.

Suſpicio fugæ debet plene probari, & iuſtificari poſt capturam. concl. 455. nu. 16.

Suſpicio hoſtra ceſſat in his, quæ palam fiunt, ſecus ſi clam: quia ſuſpicio arguitur. concluſ. 60. num. 3.

Suſpicio falſitatis non cadit, quando agitur de ſcriptura iam facta. concl. 111. nu 18.

Suſpicio fraudis arguitur ex varietate contractuum. concl. 442. nu. 4.

Suſpicio dilapidationis bonorum debitoris poteſt probari per iuramentum, & propter hanc ſuſpicionem poteſt capi, & in carcerem coniici. concl 477. nu. 3.

Suſpicio fugæ debitoris iurata tollitur, ſi probetur debitorem eſſe bonæ famæ & ſummæ exiſtimationis, ac probitatis. ibidem numero 4.

Suſpicio fugæ debitoris etiam iurata excluditur, & tollitur ſi probatum fuerit poſſidere immobilia, vel eſſe habitatorem continuum in vrbe. ibid. nu. 5.

Suum quod non eſt, debet quis ſcire eſſe alienum. concl. 224. num. 13.

Qui hæredes non præſumuntur ſcire contenta in teſtamento patris, vel conſanguineorum. concl. 413. num. 8.
Suſpicionibus aliquis damnari non debet, q. 15. numero 6.
Simoniæ in crimine attenditur qualitas perſonæ dantis, & recipientis, quantitas, modus, & tempus donationis. concl. 164. nu. 13.

T

Tabellioni ſine ſcriptura, & teſtibus non creditur. concl. 35. nu. 20.
Tacens habetur pro conſentiente in præiudicium alterius fauore Reipublicæ, Eccleſiæ, & pupilli. concl. 417. nu. 10.
Taciturnitas non habetur pro conſenſu quo ad alium obligandum. concl. 417. no. 19.
Taciturnitas in commodis eſt pro cõſenſu. concluſ. 359. num. 23.
Talis quis præſumitur, qualis in habitu requiritur. concl. 264. nu. 7.
Temerarium eſt à communi, & magis recepta ſententia recedere. concluſ. 398. num. 5.
Temporalia vacantia ſine alicuius iniuria & peccato occupari poſſunt. concluſione 403. numero 26.
Tempus quadrimeſtre datum reis principalibus, datur etiam eorum fideiuſſoribus de iudicatu ſoluendo. concl. 102. num. 8.
Tempus ad probandum compenſationem eſt repoſitum in arbitrio Iudicis. concluſio. 334. numero 5.
Tempus expreſſum in dicto teſtis intelligitur repetitum in ratione ſui dicti. concluſ. 389. numero 7.
Tempus octuaginta annorum non ſufficit contra libertatem eccleſiæ. concluſione 208. numero 10.
Tempus vbi eſt de ſubſtantia alicuius actus, opus eſt probare de tempore regulariter, & quando procedat. concluſione 16. numero 9. & 17.
Tempus, quod requiritur, vt bona dicantur de menſa eccleſię, cum non ſit à iure expreſſum, debet iudicis arbitrio terminari. concl. 203. numero 17.
Tempus modicum ad inducendum ſimulationem contractus relinquitur iudicis arbitrio. concl. 438. no. 11.
Tempus longum ad bonam fidem præſumendum arbitrio boni viri, ſeu iudicis relinquendum eſt. concl. 188. no. 9.
Tempus quod ſufficiat in obiectione perſonali, vel in iure reali propter canonis præſtationem. concl. 259 nu. 3.
Tempus minus decem annorum non ſufficit ad probandam conſuetudinem. concl. 424. numero 26.
Tempus decem annorum longum dicitur. concluſ. 424. nu. 27.
Tempus quod ſit antiquiſſimum, vt conſanguinitas optime probari poſſit per famam. concluſ. 421. nu. 7.
Tempus quadraginta annorum ſufficit ad inducendam conſuetudinem cõtra reſeruata Principi, vbi quis habet titulum. concl. 424. numero 41.
Tempus allegans, illud probare debet. concluſ. 78. num. 20.
Tempus idem dandum eſt probandum compenſationem, & liquidandum debitum, quod dari debet ad ſoluendum. concluſione 334. numero 7.
Tempus decem annorum longum eſt: vt ex eo præſumatur conſenſus. concl. 417. nu. 2.
Tempus certum, id eſt, annus, & menſis commiſſi adulterij debet poni in libello accuſatorio. concluſ. 58. nu. 6.
Tempus adeo inducit præſumptionem tituli, vt quis nihil aliud cogatur oſtendere. concluſ. 260. num. 9.
Tempus in acceptatione, etſi requiratur, non eſt de ſubſtantia. concl. 16. nu. 18.
Tempus quadraginta annorum antiquum dicitur, attenta breui vita hominum. conc. 884. numero 4.
Et an ita dicatur, relinquitur arbitrio Iudicis, ibidem.
Temporis in probatione antiqui ſuper dominio teſtes deponere debent, communem eſſe opinionem, non extare memoriam in contrarium. concluſ. 548. nu. 4.
Tempore indigemus in omnibus actis, vt aliquid maturius agamus. concluſione 241. numero 8.
Tenor ſcripturæ amiſſæ probari poteſt per teſtes. concl. 416. num. 11.
Terminus hominis ſuccedit loco termini legalis. concluſ. 238. nu. 49.
Terminus ſi præſcriptus fuerit ad probandum, & probatum conſequendum, tunc non ſatis eſt, vt infra terminum teſtes iurent, ſed intra illum rogari debent, alioqui poſtea non admittuntur, q. 17. num. 38.
Terminus ſtatutus à lege, vel ſtatuto ſemper intelligitur peremptorius, nec vltra illud aliquid proponere licet. quæſt. 6. nu. 144.
Terminus quo pacto cognoſcatur voluiſſe potius terminare cum vno territorio, quam cum alio. concl. 400. nu. 7.
Terminus ad proſequendum appellationem licet ſit annus, tamen per iudicem ab ipſo detrahi aliquid poteſt. concl. 217. no. 11.
Terminus ſtatuendus ijs, quos contingit prima cauſa ſucceſſionis ad deliberandum, velint adire, necne, debet eſſe minimum centum dierum, & ſi nullus comparebit, ſatis dicetur conſtare bona eſſe vacantia. concluſio. 281. num. 3.
Termini aſſignatio eſt actus iudiciarius. quæſt. 6. num. 156.
Termini ad probandum quomodo dentur actori, & reo. concluſio. 37. nu. 8.
Termini appoſiti ab homine mutabiles, appoſiti à natura vt flumina & montes æterni ſunt. concl. 393. no. 9.
Termini vbi olim fuere, ibi etiam nunc eſſe præſumuntur. concl. 403. nu. 7.
Termini appoſiti ab homine mutabiles ſunt, & poſiti à natura, vt flumina, & montes perpetui. ibid. num. 8.
Termino à lege præfixo, ſi in prima inſtantia non ſunt appoſitæ exceptiones dilatoriæ, & declinatoriæ, in cauſa appellationis opponi non poterunt. concl. 118. nu. 48.
Terminorum quod ſemel eſt verum, ſemper eſt verum. concl. 403. nu. 6.
Terminos mutare licitũ eſt in proprijs agris. concl. 403. nu. 20.
Terris in maritimis eſt conſuetudo: vt fiat proteſtatio de impedimento appellandi. concluſ. 116. num. 10.
Teſtamentum furioſi habentis dilucida interualla præſumitur factum tempore ſani intellectus, ſi videtur factum ab homine ſanæ mentis. concl. 39. num. 6.
Teſtamentum furioſi continens aliquam fatuitatem præſumitur factum tempore furoris, etiam ſi habeat dilucida interualla. ibidem num. 7.
Teſtamentum militis licet ſit ſcriptum notis inuſitatis, tamen valet, & tenet, dummodo intelligatur. concl. 288. num. 7.
Teſtamentum ad pias cauſas ſemper valet, ſiue ſcriptum ſit notis vſitatis, ſiue inuſitatis, ibid. num. 8.
Teſtamentum Cardinalis ex diuturnitate temporis præſumitur factum de conſenſu, & licẽtia Papæ. concl. 417. nu. 9.
Teſtamentum illud propriè non dicitur, quod iure perfectum non eſt. concl. 243. nu. 2.
Teſtamentum, in quo monachus abſque ſui ſuperioris licentia eſt teſtis poteſt impugnari. concl. 161. numero 2.
Teſtamentum furioſi approbatum Romæ. concluſione 39. nu 9.
Teſtamento parentum inter liberos non requiritur rogatos eſſe teſtes. concl. 493. num. 2.
Teſtatio ſola prolata, nec alijs legitimis adminiculis cauſa approbata, nullius eſt momenti. q. 5. num. 181.
Teſtator legans, quando iubet legatarium contentum eſſe ſuo legato, animo compenſandi legaſſe præſumitur. concl. 96. nu 4.
Teſtator legans filiæ pro omni eo, quod petere poteſt, relinquere videtur animo compenſandi cum dote per eam recepta. ibidem numero 5.
Teſtator ſi confeſſus ſit ſe fuiſſe fœneratorem, fit interpretatio, illum ſemper fuiſſe, vt hæres ad reſtitutionem compellatur. concl. 495. num. 7.
Teſtator præſumitur recordari de pertinentibus ad ſe. concl. 153. nu. 4.
Teſtator præſumitur ignorare vires ſui patrimonij, niſi ex aliqua qualitate aliud præſumatur. concl. 153. nu. 5.
Teſtator quo nomine iubet aliquid fieri, eo factum præſumitur. concl. 31. num. 19.
Teſtator quod dixit, & à notario prætermiſſum, poteſt per teſtes probari, vt ſuum ſortiatur effectum. concl. 308. nu. 3.
Teſtatoris voluntas ex coniecturis inſpicitur. concl. 181. num. 11.
Teſtatoris probandam ſubſtantiam, ſeu voluntatem omiſſam per errorem notarij, tot teſtes requiruntur, quot ſunt neceſſarij, ſi fieret directa probatio expreſſæ diſpoſitionis. concl. 406. num. 3.
Teſtatoris contra dictum declarantis voluntatem nihil opponi poteſt, neque etiam contra ipſius perſonam, ſi fuit electus ab ipſo teſtatore. concl. 485. nu 9.
Teſtatorem rem obligatam creditori legaſſe animo compenſandi probari poteſt ex coniecturis. concl. 333. num. 12.
Teſtis accuſati de falſo fides non omnino euaneſcit, ſed diminuitur, iudicato culpabili. concl. 27 no 6.
Teſtis dictum non valet, ſi iuramentum delatum ſit die non iuridico. q. 5. nu. 90.
Teſtis iuramento ſe aſtringere non poteſt die feriato. ibid. no. 91.
Teſtis deponere poteſt in die feriato, dummodo in die iuridico iurauerit. ibidem numero 92.
Teſtis deponens de veritate, licet ſit ſingularis, tamen probat, & cogitur ad plenam probationem faciendam. concl. 379. no. 9.
Teſtis non poteſt deponere, niſi per credulitatem, quod quis occidat aliquem ad ſui defenſionem. concl. 389 nu. 5.
Teſtis, qui ad teſtandum in eius cauſa, de cuius vita agitur vocatus eſt, ſi in iudicio non ſteterit, pro falſario eſt habendus, & pœna l. Cornelię in ipſum animaduertenda, quæſt. 5. num. 71.
Teſtis falſus talionis pœna coercendus eſt, ibi. num. 72.
Teſtis vnius dicto non ſtatur in præiudicium tertij, ſecus vbi non de præiudicio alicuius. concl. 163. nu. 5.
Teſtis non eſt omni exceptione maior, in quo eſt præſumpta affectio. concl. 307. num. 3.
Teſtis vnus probat in cauſis, quæ breuiter, & ſummariè abſoluuntur, & determinantur. q. 11. num. 59.
Teſtis valde dignus probat. ibid. num. 20.
Teſtis vnus cum fama in cauſa matrimoniali non iungitur ad plenam probationem. concl. 55. num. 6.
Teſtis deponens aliquem eſſe diuitem, ſi reddit rationem cauſa ſcientiæ, quia ſum vicinus, vel conſanguineus, probat. concluſio. 515. num 24.
Teſtis citari debet, alioquin eius teſtimonium irritum erit, & nullum. q. 5. nu. 28.
Teſtis de auditu auditus licet in alijs criminibus non probet, tamẽ contra aſſaſſinum facit inditium ad torturam, quia facit qualem qualem præſumptionem, ſeu coniecturam, & transfert onus probandi in aduerſarium. concluſ. 337. num. 4.
Teſtis ponere debet per quinque ſenſus corporis. concl. 278. nu. 8.
Teſtis ſi dicat, tale caſtrum habere merum imperium, quia vidit illius loci officialem feciſſe decapitare vnum in tali loco, & alius dicat eodem in loco vidiſſe dictum officialem ſuſpendere feciſſe vnum ex eorum depoſitionibus reſultabit probatio. concluſione 395. numero 32.
Teſtis dictum, qui ſtatuto tempore ad probandum iurauit, ſed quæ dixit, extra tempus ſtatutum depoſuit, an probet, & valeat, vide remiſſiue. q. 5. num. 95.
Teſtis dictum ſuum deponere debet viua voce, & non in ſcriptis iudici tradere. quæſtio. 5. num. 11.
Teſtis ab epiſcopo in cuſtodiam datus etiam contra ipſum epiſcopum poteſt teſtimonium ferre. concl. 168. num. 7.
Teſtis affinis pro affine poteſt teſtificari in cauſis ciuilibus paruis. concl. 68. nu. 10.
Teſtis affinis pro affine non repellitur, ſi lis ciuilis orta eſſet ex crimine, dummodo non inferat iniuriam ipſi affini teſti producto. ibi. num. 15.

Teſt.

Teſtis affinis dictum non reſcinditur, etiam ſi in eius depoſitione affinitatem negaſſet. ibid. nu. 12. vidaque ibi contrarium.

Teſtis de auditu auditus nihil probat, etiam de auditu confeſſionis adulteræ. conclusione 62. numero 4.

Teſtis contra officialem ſuper barrateria non poteſt eſſe, qui libellum, vel petitionem dedit contra officialem, quia eſt ſuſpectus. concluſ. 165. nu. 6.

Teſtis ſi quis producatur, qui iuramento promiſiſſet alicui non reuelare arcanum ſibi priuatim commiſſum, quia tenetur illud detegere. q. 5. nu. 50.

Teſtis cum reddit cauſam ſui dicti, quia vidit, ſufficit. concl. 490. nu. 16.

Teſtis deponens de confeſſione in abſentia partis, non probat. concluſ. 379. nu. 19.

Teſtis dicens in articulo mortis ſe falſum in tali cauſa dixiſſe, non nocet parti. concluſ. 359. numero 82.

Teſtis etiam inuitus ad teſtimonium perhibendum compelli poteſt tam in ciuili, quàm in capitali cauſa. q. 5. nu. 47.

Teſtis idoneus, & habilis ſemiplene tãtum probat, q. 12. num. 2.

Teſtis deponens de colore, ſi dicit, rem talis coloris eſſe, quia viderit, probat. concl. 321. numero 8.

Teſtis ſi deponat de auditu poſt litem motam, ibi vbi res agitur, ſuſpectus eſt. concl. 410. numero 6.

Teſtis alias inhabilis admittitur ad teſtificandum ſuper crimina ſimoniæ. concluſ. 464. numero 15.

Teſtis etiam infamia notatus, vel ſi alioqui inhabilis, ſi de re ſua deponat, probat. quæſt. 21. numero 16.

Teſtis vnius probatio ſatis eſt in cauſis poſſeſſorij, quæ nullius ſunt ponderis. ibid. nu. 17.

Teſtis vnus idoneus cum ſocio criminis facit plenam probationem. concl. 158. nu. 5.

Teſtis de vniuerſitate, cui in vniuerſum aliquid vtilitatis obueniet, non repellitur á ferendo teſtimonij in cauſa vniuerſitatis, ſed ei minus, quam alijs creditur. concl. 395. nu. 18.

Teſtis vnus probat, cum agitur de nulli præiudicando, & aliquem iuuando. concluſio. 415. numero 5.

Teſtis non repellitur tanquam criminoſus, licet crimen probetur, niſi etiam quod illiuſmodi habebatur, probetur. concl. 27. nu. 2.

Teſtis quicunque ad teſtandum idoneus, & aptus optime compelli poteſt, etiam ſi viator ſit, qui per ciuitatem alio perrecturus iter faciat. q. 5. num. 63.

Teſtis vnicus ſi non deponit de veritate facti, & delicto immediate, non ſatis eſt ad inducendum indicium ad torturam. concluſione 462. numero 19.

Teſtis mortuus pro inſtrumento ſtare præſumitur, ſed iſta præſumptio legitimæ probationi cedit per illos teſtes viua voce contra inſtrumentum deponentes. quæſtione 6. numero 66.

Teſtis pro inſtrumento deponens duobus contra illud deponentibus præfertur. ibidem numero 67.

Teſtis dicens ſe vidiſſe aliquem bene cantare, nihil probat. concl. 263. nu. 1.

Teſtis dicens ſe Titium vidiſſe promittere, optime probat. ibid. num. 7.

Teſtis deponens per hæc verba, vidi tale vinum eſſe dulce, & talem rem duram, vel mollem, quæ alio ſenſu percipiuntur, recte probat. ibi. numero 8.

Teſtis dictum adducti per partem ad iudicium, vt de ea re, quæ in controuerſia vertitur deponat, abſque alia citatione, firmum & ratum eſt, & valet. q. 5. nu. 34.

Teſtis vnius dictum facit ſuſpectas tabulas teſtamenti, ſed non plene euertit. quæſtio. 11. numero 5.

Teſtis affinis admittitur pro affine ad tuendum eum a pœna homicidij. concluſione 68. numero 8.

Teſtis inſtrumentarius licet ſit domeſticus, nihilominus admittitur, & probat. concluſ. 533. numero 29.

Teſtis non probaret adulterium, ſi diceret, vidiſſe hominem ſuper mulierem, niſi diceret in actibus venereis. concl. 59. nu. 4.

Teſtis deponens ſuper communi vſu loquendi, debet addere in dicto ſuo, quod ſciat, quia ſic audiuerit dici communiter. concluſ. 319. numero 20.

Teſtis iuramentum ſuper matrimonio diſſoluendo remitti non poteſt, ſecus in matrimonio confirmando. q. 5. nu. 112.

Teſtis de crimine etiam ſi faciat indicium, non tamen ſemiplenam probationem facit, verum ſi indicium ex confeſſione rei oriatur plus eſt, quàm indicium. q. 15. nu. 13.

Teſtis non poteſt eſſe, qui accuſationem impetrauit. concl. 56. num. 3.

Teſtis dictum valet, atque ratum eſt, quamuis non ſit citatus, ſi per partem ad Iudicem producitur. q. 5. nu. 30.

Teſtis pœnitentiarius habens auctoritatem abſoluendi illum probat. & ibi quare. concluſ. 12. num. 4.

Teſtis, quem Epiſcopus incluſit in cuſtodias pro iuriſdictione ſua, poteſt admitti pro ipſo Epiſcopo. concl. 268. nu. 6.

Teſtis & ſi conuincitur in eo, quod prima facie præſumitur eſſe crimen, poteſt tamen aliquo modo excuſari á delicto ratione ignorantiæ, vel alia iuſta cauſa. concluſione 464 numero 19.

Teſtis in cauſa propria nemo admittitur. concluſ. 68. num. 5.

Teſtis dicens ſcio, quia credo, non affirmat. concluſ. 458. nu. 6.

Teſtis dicens, videre meo, non affirmat. ibidem numero 7.

Teſtis ſi dicat, iudicio meo, non affirmat. ibid. numero 8.

Teſtis ſi dicat, ſcio pro certo, non affirmat. ibid. numero 9.

Teſtis dictum, ſi aliqua ex parte deficiat, ipſum vitiare ſolet. quæſt. 6. nu 69.

Teſtis omni exceptione maior quis dicatur. ibidem num. 70.

Teſtis depoſitio ad iuramenti tempus retrotrahitur. q. 17. nu. 37.

Teſtis ſi propoſitum crimen confiteatur in ſua depoſitione, & ſic aliud agens, non ex eo punitur. concl. 345. nu 14.

Teſtis deponens de antiquo, & dicens de ipſo facto ſe recordari, non probat. concluſ. 104. numero 5.

Teſtis deponens de alicuius præſentia non concludit niſi & quod audierit, deponat. concl. 9. num. 5.

Teſtis vnicus in cauſa poſſeſſorij plene probat poſſeſſionem abſque alio iuramento. quæſt. 5. num. 119.

Teſtis ratio illa eſt, quæ dat eſſe eius atteſtationi, ibid. num. 122.

Teſtis teſtimonium perhibens ad alterius defenſionem, etiam ſi non reddat ſcientiæ cauſam, tamen probat. ibid. nu 124.

Teſtis, quibus caſibus dicatur reddidiſſe rationem ſufficientem, vide remiſſiue. 1. 1. nu 325.

Teſtis dictum non depoſitum per vnũ ex quinque ſenſibus, quibus in caſibus teneat, & valeat, vide remiſſiue. ibid. nu. 128.

Teſtis de quidditate eius, ſuper quo deponit, poteſt interrogari. concl. 430. nu. 9.

Teſtis deponens de nocte, debet ſcire, quid ſit luna, ſiue dies. Ibid. nu. 10.

Teſtis non eſt interrogandus de quidditate, ſi ex eius dictis deprehenditur intelligere id, de quo deponit. ibid. num. 11.

Teſtis cui obijcitur crimen in genere, propter hoc non repellitur á teſtificando. conc. 464. numero 23.

Teſtis inſtrumentarius, qui eſt deſcriptus in teſtamento, admittitur, quamuis ſit criminoſus, dummodo occulte ſit, ibidem nu. 24.

Idem dicitur de mediatore, & proxeneta in inſtrumento deſcripto. ibid nu. 25.

Teſtis criminoſus ſi examinetur vna cum alijs teſtibus fide dignis, dictum illius ſuſtinetur. ibid. num. 26.

Teſtis interrogatus, quid ſit illud, ſuper quo examinatur, non cogitur id definire verbis iuris, ſed ſatis eſt, vt verba facti dicat, ex quo ius reſultat. concl. 430. nu. 12.

Teſtis de poſſeſſione examinatus, ſi interrogetur, quid ſit poſſeſſio, ſufficit, ſi dixerit, quando vnus retinet poſſeſſionem, & eius fructus colligit, ibid. num. 13.

Teſtis non debet interrogari, quid ſit, quod deponit, quãdo deponit de eo, q. eſt ita clarũ, vt nulla alia demonſtratione indigeat. ibi. nu. 14.

Teſtis ſuper conſuetudine non eſt interrogandus, quo pacto mutuum, vel conſuetudo accipiatur. ibid num. 15.

Teſtis inimicus etiam in crimine læſæ maieſtatis non recipitur. concl. 462. nu. 31.

Teſtis vnius ſemiplena probatio, tantum efficit, vt præſumptionem faciat, per quam in aduerſarium probatio transferatur. quæſt. 11. numero 9.

Teſtis ex actibus viſis ab eo recte poteſt dicere, hoc credo. concl. 490. nu 11.

Teſtis productus ſuper poſſeſſorio non eſt interrogandus ſuper proprietate, quod ſi euenerit, nihil proderit eius dictum. quæſtio. 17. numero 18.

Teſtis vnus cum fama in criminalibus plenam probationem facit, ſi adſint aliæ coniecturæ vehementes. concl 459. nu. 11.

Teſtis ſuper omnibus, quæ ad cauſam faciunt, videtur productus. q. 17. nu. 22.

Teſtis dicta, cui Notarius de mandato Iudicis deferat iuramentum, nullius futura ſunt momenti. q 5. num. 99.

Teſtis dictum ratum non eſt, præterquam in eo, quod in articulis continetur, quæſtio. 17. numero 19.

Teſtis ad interrogata reſpondere debet, & non ad alia, ibid. num. 20.

Probatio ſubreptitia improbatur á lege, & valere non debet. ibid. nu. 20.

Teſtis vnus de viſu, an ſufficiat ad probandum ſimulationem contractus. concluſione 447. numero 4.

Vide remiſſiue. ibid.

Teſtis eſſe poteſt, qui accepit pecuniam, ne parti faueret. concl. 454 nu. 14.

Teſtis iuramentum non eſt de natura inſita ipſius teſtimonij, & ab aduerſa parte remitti poteſt q. 5. nu. 103.

Teſtis iniuratus falſum deponens, pœna tamen falſi, ac ſi iuraſſet punitur. quæſtio. 5. numero 106.

Teſtis iuramentum á parte remitti non poteſt in cauſa criminali, ibid. num 107.

Teſtis iuramentum quare in ciuili iudicio á parte remitti poſſit, & in criminali non. ibid. num. 108.

Teſtis dictum de auditu valet, quando paries, vel cortina eſt in medio inter ipſum, & perſonam loquentem. concl. 457. nu. 2.

Teſtis de auditu facit aliquam præſumptionem. ibid. num. 3.

Teſtis deponens ſe audiuiſſe ab vno, tantum probat. concl. 104. nu. 9.

Teſtis dicens audiuiſſe ab vno, non ſufficit: quia ſaltem á duobus deponere debet, alias non probat. ibid. num. 10.

Teſtis non probat, ſi dicit audiuiſſe ab vno, & ab alijs, & vnum nominet, alios non. ibid. numero 21.

Teſtis vnus ſufficit probare vnum gradum, & alius alium.

Et ibi vide contrarium. concluſione 69. numero 10.

Teſtis deponens de veritate facti coniungitur cum altero deponente de confeſſione, vt plene probent. concl. 379. nu. 15.

Teſtis deponens de confeſſione abſente parte ſemiplene non probat. ibid. nu. 16.

Teſtis idoneus eſt pro amico, qui vtrique parti eſt æqualis amicus. concl 86. nu. 7.

Teſtis vnus, & iuramentum partis ſufficiunt ad probandam ignorantiam conſuetudinis alterius ciuitatis, vel loci. concluſione 423. numero 24.

Teſtis vnius depoſitio, & iuramentum ſuppletorium ſufficiunt ad probandam conſuetudinem multum antiquam. ibid. nu. 25.

Teſtis deponens negatiuam interpoſitione affirmatiuæ, tunc non differt á teſtibus negantibus, & affirmantibus, & ibi quando ſit præſumptio contra teſtes ſuper ea deponentes. concl. 70. nu 9.

Teſtis alias inhabilis admittitur in cauſa dilapidationis bonorum. concl. 464. nu. 17.

Teſtis productus ad probationem dominij debet deponere ſuper facto, non ſuper iure. concluſ. 547. num. 10.

Teſtis probat declarationem voluntatis teſtatoris, quando iureiurando affirmat eam fuiſſe voluntatem ipſius. concluſione 483. numero 5.

Teſtis deponens ſuper conſuetudine, ſi interro-

getur, quid ſit conſuetudo, & id non declaret, non probat, & hoc procedit, ſiue ſit peritus, ſiue imperitus. concl. 430. nu. 3.

Teſtis vnus cum fama concurrente aliqua præſumptione ſufficit ad id, vt quis torqueri poſſit, ſed non quantum ad condemnationem. conclu. 459. num. 15.

Teſtis qui non poteſt teſtificari viua voce, redditur teſtis idoneus in inſtrumento. concluſ. 408. num. 19.

Teſtis ſuper diſtantia loci, quas rationes reddere debeat. concl. 384. num. 3.

Teſtis oppugnans inſtrumentum, ſi ſit vnus ex his neceſſarijs ad numerum requiſitum in illo, in ſuſpicionem incidere facit inſtrumentum, & ei fides adhibetur. quæſtione 6. numero 43.

Teſtis vnus contra inſtrumentum deponens debet eſſe omni exceptione maior. q. 6 nu. 59.

Teſtis vnicus ſufficit ad faciendum indicium ad torturam in crimine læſæ maieſtatis. concluſ. 462. num. 18.

Teſtis qui leuauit aliquem de ſacro fonte eſt idoneus, & pro filio ſpirituali poteſt teſtificari. concluſ 331. nu. 14.

Teſtis deponens ſuper viſu, an debeat aliquas perſonas nominare. concl. 329. nu 15.

Teſti vni, quod fides adhibeatur, etiam contra fœneratorem, nec per ſtatutum, aut conſuetudinem ſanciri poteſt, q. 11. nu. 10.

Teſti vnico etiam Cardinali non eſt fides adhibenda. ibid. nu. 12.

Teſti ſoli ſtandum eſt, ſi ita conuentum fuit inter partes. ibid. nu. 12.

Teſti vni creditur propter teſtatoris auctoritatem, ſi teſtator mandat, vt ipſi credatur. ibid. num. 13.

Teſtis vnius depoſitio probat, quando nemini nocet, & alteri prodeſt. ibid. nu. 14.

Teſti inimico non creditur. concluſione 144. numero 11.

Teſti vni non eſt credendum, etiam ſi ſit Cardinalis. concl. 386. nu. 4.

Teſti cuiuſcunque ſit qualitatis, non creditur abſque iuramento. concl. 462. nu 8.

Teſti Doctori non creditur, ſi ſolus ſit. concluſ. 216. num. 15.

Teſti iniurato nihil creditur, ſed ipſius verba præſumptionem faciunt. q. 5. nu. 84.

Teſti vnico quando adhibeatur fides. quæſtio. 5. numero 11.

Teſti iniurato quando credendum ſit, vide remiſſiue. q. 5. num. 79.

Teſtem eſſe, & principalem in cauſa, abſurdum eſt. conclu. 3. nu 3 & 15.

Teſte inſtrumentario domeſtico ceſſat ſuſpicio, cum ſic partibus placuerit. concluſ. 533. numero 50.

Teſtes domeſtici, coniuncti, & id genus alij admittuntur ad probandum defenſionem conſanguinei ſui. concluſione 490. nu. 4.

Teſtes ſicut inſtrumenta in inferioribus parem vim habent. concl 421. nu 8.

Teſtes duo non ſufficiunt in recognitione chirographi, licet vnus illorum ſit notarius. concluſ. 285. num. 4.

Teſtes ſubſcribentes ſe chirographo debent eſſe mares, & non fœminæ. ibid. num 5.

Teſtes ſingulares admittuntur ad probandum coniecturam voluntatis teſtatoris. concluſ. 406 num. 7.

Teſtes æquiualent inſtrumento. concl. 205. numero 8.

Teſtes ſi iurare abnuerint, ad damna partis obligati ſunt. q. 5. num. 112.

Teſtes deponentes tantummodo de contractu, & præparatione arbitramenti non probant, concl. 186. nu. 2.

Teſtes duo clerici, ſi teſtificantur contra me, & duo laici pro me, creditur laicus deponentibus me non deliquiſſe, licet clerici ſint digniores. concl. 234. nu. 6.

Teſtes iuramento de non teſtificando allegati, debent abſolui, ne in periurij crimen incidant, & vt illorum dicta valida ſint. quæſt. 5. num. 53.

Teſtes in loco non apto examinari poſſunt, vbicunque neceſſitas imminet propter periculum mortis, vel abſentiæ in loco longinquo. concl. 273. num. 7.

Teſtes de caſu poſſunt etiam examinari ſuper articulis a iudice repulſis, & reprobatis. ibid. numero 8.

Teſtes ſingulares coniunguntur, vt plene probent, quando tendunt ad eundem finem, licet per diuerſa media. concluſione 379 numero 14.

Teſtes complices, & proxenetæ admittuntur in crimine ſimoniæ. concl 420 nu. 4.

Teſtes ſuper conſuetudine recipi poſſunt parte non citata. concluſ. 424. nu. 9.

Teſtes diuerſimode deponentes licet ſint ſingulares de loco, & tempore, ſi tamen concordant in facto principali, probant. concl 379. numero 11

Teſtes ſingulares coniungi ad probandum confeſſionem abſentis. ibid. nu. 12.

Teſtes ſingulares in probanda generali conſuetudine paſſim admittuntur. concluſ. 423 numero 8.

Teſtes etiam ſingulares deponentes de diuerſis confeſſionibus factis diuerſo loco, & tempore probant debitum. concl. 479 nu. 5.

Teſtes iam examinati ſi producuntur coram iudice, debent iterum ſolenniter examinari, & iurare. concl 35. nu. 14

Teſtes affines, domeſtici, & familiares in criminalibus ad defenſionem admittuntur. concl. 26. num. 7.

Teſtes in cauſa hæreſis recipi poſſunt contra inquiſitum poenitentem etiam parte non citata. q. 5. num. 41.

Teſtes ſi in iudicio forte fortuna reperiantur, abſque citatione, ibi recte examinari poſſunt. quæſt. 5. nu. 29

Teſtes de caſu in loco, vbi incidit, examinari debent, & eorum depoſitiones ſatiuntur poſtea fieri coram iudice legitimo. concl. 275. numero 4.

Teſtes valetudinarij vel diu abfuturi, vel ſenes ante litem conteſtatam rogati poſſunt propter periculum, quod in mora verſatur. q. 17. numero 42.

Teſtes & inſtrumenta eandem vim habent. concluſ. 174 nu. 5.

Teſtes optime dominium probant & debent rationem reddere etiam non interrogati. concluſ. 547 nu. 1.

Teſtes quædam probant, quæ per inſtrumenta non probantur. q. 5. nu. 13.

Teſtes deponentes de depoſito, ſi dicant tantummodo illiuſmodi contractum fuiſſe receptum depoſitum, non probant. concluſ. 510. numero 1.

Teſtes ſuper depoſito certæ ſummæ in ſacculo, non probant niſi dicant vidiſſe numerari certam ſummam. ibid. num. 2.

Teſtes probant, ſi vnus dicat vidiſſe pecuniam deponi, & alter vidiſſe numerari. ibid. nu. 3.

Teſtes iurati non probant, niſi reuera in actis de iuramento conſtet. q. 5. nu. 113.

Teſtes qua ratione examinandi ſint, & quid agendum, quando exteri ſunt. vide remiſſiue. ibid nu. 114.

Teſtes quo pacto interrogandi ſint, vide remiſſiue. ibid. nu. 115.

Teſtes duo in qualibet cauſa regulariter ſatis ſunt. ibid. num. 117.

Teſtes in negotijs criminalibus, etiam non interrogati, ſcientiæ cauſam, & rationem reddere debent, alias non probant, nec indicium faciunt. ibid num. 123.

Teſtes ſcientiæ cauſam afferre debent per illum corporis ſenſum, quo perceperunt id, de quo rogantur. ibid. num. 126.

Teſtes deponentes ſuper ſolam, & ſimplicem negatiuam in ſuſpicionem incidunt, & tanquam falſarij puniendi ſunt. ibid. nu. 127.

Teſtes, ſi ab eadem producuntur parte, quæ ſcripturam producit, vel ab aduerſa, ſed nihil ſcripturæ opponunt, in probatione cæteris ſunt ſuperiores, q 6. nu. 22.

Teſtes, qui, quando ſcriptura conficiebatur, interrant, non ſecus habentur quo ad ſcripturæ validitatem, ac ſi ſubſcripti fuiſſent. ibid. num. 30.

Teſtes ſi ſubſcripti ſint, omneſque adhuc ſuperſint, & inſtrumentum oppugnent, tunc inſtrumentum vires ſuas amittit, & probationi teſtium ſtandum eſt. ibid. nu 36.

Teſtes recta via reijciunt inſtrumentum, cum negant eo pacto geſta fuiſſe ea, quæ in ipſo conſcripta reperiuntur, & tunc per duos inſtrumentum reijcit, atque proſterni poteſt, niſi per alios in ipſo deſcriptos auxilium afferatur, deponentes veriſſime conſcripta ea fuiſſe, quæ in inſtrumento continentur. q. 6. numero 39.

Teſtes qui inſtrumentum oppugnant, ſi ſunt vltra numerum requiſitum, nullum præiudicium inſtrumento afferunt. ibid. nu. 45.

Teſtes duo, qui ex numero neceſſarij inſtrumenti ſunt, ſi contra ipſum deponant, inſtrumentum reijcitur. ibid. nu. 46.

Teſtes duo inſtrumentum atteſtatione ſua oppugnantes, illud crimine falſi vitiant, etiam ſi per plurimos, veluti centum, ea quæ in inſtrumento continentur, approbarentur. ibid. numero 48.

Teſtes in inſtrumento ſcripti ſi probant alios contra eundem deponentes interfuiſſe celebrationi contractus, tunc maiorem vim habebit inſtrumentum, niſi illi per probationes luce meridiana clariores probarent, ſe tempore inſtrumenti abfuiſſe, ibid nu 49.

Teſtes quando producendi ſint, & quare poſt litem conteſtatam q. 5. num. 43.

Teſtes quibus in caſibus produci poſſint ante litem conteſtatam, & poſt examen, vide remiſſiue. ibid. nu 44.

Teſtes poſt dicta teſtificata, & publicata ſuper eiſdem capitulis, vel directo contrarijs, produci nullo modo poſſunt poſt litem conteſtatam. ibid. num 45.

Teſtes poſt dicta teſtificata non admittuntur ſuper eiſdem capitulis, tam de iure canonico, quam ciuili, nec in inſtantia prima principalis cauſæ, nec in cauſa appellationis, niſi teſtes rite examinati ſint. ibid. nu 46.

Teſtes ſi cauſam ſufficientem non reddunt, altitudinem non probant. concl 83. nu. 2.

Teſtes ſuper conſanguinitate iurare debent, & iuramentum genus a parte non poteſt remitti. concluſ. 41. num. 28.

Teſtes etiam ſingulares ad probandam conſanguinitatem poſſunt denuo produci, ibi. n. 29.

Teſtes deponentes quem eſſe dilapidatorem, debent deponere de actibus, quibus infertur, talem eſſe. concl. 515 nu. 2

Teſtes ad quid rogentur in teſtamentis. concluſ. 493 nu. 3.

Teſtes dicentes, vnus adulterium commiſſum vna die, & loco, alter alia die, & loco tamen probant adulterium, vide ibi contrarium. concl. 59. nu. 19.

Teſtes ſi ad probandum aliquid duo ſufficiant, & producantur tres aut plures, probant, quia ex numero impletur. concluſ. 86. nu. 10.

Teſtes ſi viuunt, erit opinione eius, contra quem producuntur, ipſos denuo interrogare. concl. 33. num. 11.

Teſtes ſi mortui ſunt, ſtatur eorum dictis. ib. nu. 12

Teſtes deponere debent de veritate. concl 410. numero 13.

Teſtes de auditu auditus admittuntur in caſu, qui excedit memoriam hominum. ibid n. 14.

Teſtes de auditu auditus non admittuntur, quando memoria hominum exiſtere poſſit, & teſtes vere deponere poſſint. ibid. nu. 15.

Teſtes dicentes vidiſſe aliquos complexos venereo iungi, non probant ad vltimum neceſſario. concl. 57. nu 7 & 10.

Teſtes ſi mortui ſint, vel diu abſentes fidem faciunt. Et quando non faciant, vide ibidem in intelligentia. concl. 149 num. 13.

Teſtes ſoli ſine comparatione literarum non plene probant ſcripturam, quia vtrunque neceſſarium eſt. concl 330 nu. 6.

Teſtes non inſtrumentarij contra inſtrumentum deponentes, eorum quæ dixerint, etiam non rogati, cauſam, & rationem afferre debent, & quare, q. 6 nu 71.

Teſtes, vt inſtrumentum in aliquibus rebus labefactent, neceſſe eſt, vt ſuper toto eius tenore deponant. ibid num. 72.

Teſtes quomodo habent deponere ſuper agnatione, vide ibi remiſſiue. concl. 73. nu 6.

Teſtes non deponentes de forma inſtrumenti, non poſſunt deponere de ſimulatione. concl. 447. num. 3.

Teſtes in inſtrumento deſcripti ipſum oppugnantes, an probent, vel ne, vide remiſſiue. q. 6 n. 55

Teſtes inſtrumentarij, vt inſtrumentum ſeruetur, in quo fuere deſcripti, debent eſſe omni exceptione maiores. ibid. nu 56.

Teſtes inſtrumentarij eſſe poſſunt etiam inhabiles tanquam a contrahentibus approbati, & ita inhabiles inſtrumentum deſtruere poſſunt. ibid. nu. 57.

Con-

Contrariorum eadem eſt diſciplina. quæſt. 6. ibidem.

Teſtes, an verum ſit, omnino examinari debere in termino dato ad probandum. quæſtio. 17. numero 36.

Teſtes pro ſua communitate deponere poſſunt, ſi commodum, vel incommodum immediatum non ſentiunt. concluſio. 395. num. 19.

Teſtes de vniuerſitate ſecundum communem opinionem in cauſa vniuerſitatis admittuntur ad teſtificandum, quando ex victoria nullum ſunt habituri commodum. ibidem numero 20.

Teſtes recipiendi ſuper affinitate debent eſſe perſonæ graues, & deponere, ſe à ſuis maioribus audiuiſſe illos, de quibus agitur, conſanguineos eſſe in tali gradu. concluſione 410. numero 3.

Teſtes deponentes ſuper conſanguinitate non ſolum debent eſſe perſonæ graues, ſed deponere audiuiſſe ea, quæ aſſerunt ante litem motam. ibid. num. 4.

Teſtes de auditu admittuntur, ſi deponant alibi in loco, qui longiſſime diſtaret, intelleſſe conſanguinitatem, etiam poſt litem motam. ibid. num. 5.

Teſtes per partem exhibendi ſunt, nec iudici ad dicendum teſtimonium ſe offerre debent, quia tunc non ſunt admittendi, nec audiendi, & quare. quæſt. 5. num. 27.

Teſtes in inſtrumento contenta vera eſſe aſſerentes, tot eſſe debent, qui in illo contractu requiruntur. quæſt 6. num. 53.

Teſtes dicentes vidiſſe mulierem iacentem cum viro, probant adulterium. vide contrarium. num. 10. vbi & concordantias. conclus. 59. numero 6.

Idem eſt dicere, Titius iacuit cum Seia, vel adulterauit illam, & probato, quod iacuerit cum illa, dicitur etiam probatum illam corruptam. ibid. num. 7. & 14.

Idem ſi teſtes dicunt, vidiſſe nudum cum nuda in eodem lecto. ibidem num. 8.

Teſtes regulariter debent ex neceſſitate concludere. concluſione 233 num. 4.

Teſtes deponentes audiuiſſe à diuerſis perſonis, & non ab eiſdem, licet ſingulares videantur, tamen probant. concluſio. 104 num. 12.

Teſtes ad hoc vt probent, deponere debent audiuiſſe ab eiſdem perſonis, & non à diuerſis. ibidem num. 13.

Teſtes non deponentes audiuiſſe ab eiſdem perſonis dicuntur ſingulares, & non probant. ibidem num. 14.

Teſtes deponentes de credulitate probant. ibi. numero 15.

Teſtes ſuper conſanguinitate, quando videntur ſingulares conſanguinitatem non probant. concluſio. 410. num. 27.

Teſtes de auditu deponentes, deponere debent, ſe à pluribus audiuiſſe, & non ab vno tantum. ibidem num. 28.

Teſtes ſuper conſanguinitate deponere debent de his, quæ audiuerunt ante litem motam. ibidem num. 29.

Teſtes ſi deponant de auditu poſt litem motam non probant, nec vllam præſumptionem faciunt. ibidem num. 30.

Teſtes deponentes de auditu poſt litem motam probant, ſi audiuerint diu alibi, quam vbi lis mota eſt. ibidem num. 31.

Teſtes cogendi ſunt in probanda conſanguinitate. ibidem num. 32.

Teſtes à coactione teſtificandi exempti, cogi poſſunt, cum veritas aliunde elici non queat. quæſtione 5. num. 65.

Teſtes à teſtimonio perhibendo exempti quibus in caſibus ad teſtificandum compelli poſſint vide remiſſiue. ibidem num. 67.

Teſtes ab onere teſtificandi immunes, ſi ita fert eorum voluntas, ſunt ad teſtimonium dicendum admittendi, & ipſorum dicta valent, atque rata manent. ibid. num. 68.

Teſtes, qui priuilegio non teſtificandi potiuntur, in ciuili iudicio, & in foro canonico, etiam in capitali cauſa compelli poſſunt ad teſtificandum. ibid. num. 96.

Teſtes, qui ad teſtificandum impelli poſſunt, ſi teſtimonio ſuo veritatem aperire renuerint, parti ad intereſſe tenentur. ibidem numero 70.

Teſtes inhabiles licet admittantur ad probandum principaliter crimen læſæ maieſtatis, non tamen admittuntur, ad probanda adminicula talis delicti. conclus. 462. num. 38.

Teſtes inhabiles ex eorum repugnantia, aut periurio in loquendo falſitatem, non probant crimen læſæ maieſtatis. ibid. num. 39. Contrarium num 40.

Teſtes ſi ſuper vno articulo dicere iuſſi ſunt, & ſuper alio proferant, irritū ſit id omne quod probatur. quæſtio. 17. num. 17.

Teſtes deponentes ſuper tenore, & amiſſione ſcripturæ debent eſſe periti ſsimi. concluſio. 32. num. 89.

Teſtes ſingulares faciunt probationem ſimulationis contractus, alijs coniecturis concurrentibus. concluſio. 447. num. 5.

Teſtes de auditu auditus ſuper conſanguinitate ſufficiunt, quando non agitur de dirimendo matrimonio. concluſio. 410. num. 30.

Teſtes deponentes de bonitate, debent alijs præferri, & quare. concluſio. 134 num. 3.

Teſtes deponentes de bona fama alicuius præferuntur teſtibus de mala aſſerentibus. ibid. numero 4.

Teſtes, qui inſtrumentum oppugnant, vt ipſum irritum reddant, maiores eſſe debent numero, quam qui pro inſtrumento viua voce deponunt. quæſtio. 6. num. 65.

Teſtes duo ſufficiunt ad probandum actus notorios. concluſio. 424. num. 19.

Teſtes inſtrumento repugnantes, & eorum dicta, & ipſi omni exceptione maiores eſſe debent, & qui apud omnes optime ſentiant, cum non ſatis ſit, vt ſint idonei. quæſtione 6. numero 68.

Teſtes carcerati indicia ſaltem ſunt, vt quia poſſit torqueri. concluſio. 368. num. 5.

Teſtes dicentes vidiſſe ſolum virum & mulierem in latebris ſe oſculantes, vel amplexantes, probant adulterium. concluſ. 59. num. 14.

Teſtes domeſtici in probandis diuitijs admittuntur. concluſione 585. num. 15.

Teſtes actoris prius debent recipi, & examinari, quam teſtes rei. concluſio. 37. num. 1.

Teſtes in inſtrumento non deſcripti, quid deponere debent, vt illi derogent. quæſtione 6. numero 60.

Teſtes duo, ſiue inſtrumentarij, ſiue non, inſtrumento reſiſtentes illud labefactare, & irritum reddere poſſunt. ibid. num. 61.

Teſtes examinati parte non citata abſente, & lite non conteſtata ſufficiunt ad probandum alcaſſinium. concluſio. 137. num 2.

Teſtes deponentes de dominio per famam, non probant. concluſio. 456. num. 18.

Teſtes idonei, & habiles in iudicij locum non extra ſunt producendi, & ab eo, qui ipſis ad propterea vius neceſſarios indiget. quæſtio. 5. num. 23.

Teſtes contra ſe ferre nullus cogitur. ibidem numero 24.

Teſtes faciunt quale quale indicium recepti parte non citata. concluſio. 130. num. 6.

Teſtes ſi rogati non ſint, non probant. concluſ. 379. num. 22.

Teſtes duo ſuper infamia deponentes præferuntur alijs contrarium aſſerentibus. concl. 235. num. 3.

Teſtes, qui veritatem dicere recuſant, compelli debent, dummodo tamen iudicis poteſtati ſubſint, & quando non ſubſint, adeundus eſt per literas iudex, ſub cuius poteſtate ſunt, vt ipſos ad teſtimonium ferendum cohibeat. quæſtio. 5.

Teſtes ſi recipiantur ſeruatis omnibus terminis, articuli cenſentur admiſſi. concl 130. n. 2.

Teſtes quando producuntur poſt publicationem, vna cum ſcriptura produci poſſunt. q. 6. num. 139.

Teſtes deponentes de præſentia, & de veritate, præualent. concluſio. 110. num. 16.

Teſtes deponentes de contentis in apocha, duo ſufficiunt, & quod viderint apocham confici, tres eſſe debent. concluſio. 110. num. 4.

Teſtes deponentes de viſu præualent alijs. ibid. numero 5.

Teſtes poſt deductionem, & receptionem, debent à iudice prius iuriſiurandi religione aſtricti ad veritatem ſyncero animo declarandam. quæſtio. 5. num. 74.

Teſtes quomodo, & qui debent deponere circa adulterij probationem ibi remiſſiue. concluſio. 58. num. 9.

Teſtes in materia confinium, qui vicini ſunt, & circum ibi habitant, ſunt magis idonei, quam alij, & quanto ſunt ſimpliciores, & magis ruſtici, ſunt credibiliores, & præcipue calliei admittuntur, ſi ſenes ſint, & antiqui. concluſio. 395. num. 2.

Teſtes duo ſufficiunt in declaratione voluntatis teſtatoris. concluſio. 308. num. 4.

Teſtes qui admittuntur in teſtamento, admittuntur etiam in codicillis. ibidem numero 5.

Teſtes de auditu, ſi non nominant à quibus audiuerint, non probant. concluſione 395. numero 7.

Teſtes licet ſint de loco confinij produci poſſunt, & ſunt magis idonei, quam alij, dummodo ſingulariter aliquod non ſentiant commodum, vel damnum. ibidem numero 8.

Teſtes licet ſint de vniuerſitate, & deponant ſuper confinibus ſuæ vniuerſitatis probant, dummodo particulare commodum ipſi non ſentiant, licet illud apportent in vniuerſo, ſed ſi ſingulariter cuiquam de vniuerſitate obuenit vtilitas, illi de vniuerſitate non admittuntur. ibid. num. 9.

Teſtes de vniuerſitate proculdubio admittuntur, quando agitur ciuiliter, & plus, vel minus creditur eis ſecundum quantitatem affectionis, & familiaritatis, quæ inter eos eſt: ſed ſecus in criminalibus: quia non admittuntur. ibid. num. 10.

Teſtes domeſtici, & familiares, quales ſunt illi de vniuerſitate inter ſe in criminalibus repelluntur, ſed quando per alios probare non poteſt, in defectum probationis admittuntur. ibid. num. 11.

Teſtes de vniuerſitate admittuntur in criminalibus, quando ipſa vniuerſitas ita parua eſt, quod illi de ipſius corpore cadunt in nomen domeſticorum, vel cohabitantium. ibidem numero 12.

Teſtes rogati de tempore inſtrumenti, ſi illud è memoria elapſum fuiſſe dixerint, an probent, vide remiſſiue. quæſt. 6 num. 83.

Teſtes, qualis fuerit animus alicuius, ſi præceſſerint verba declaratoria, per ea teſtificari poſſunt. concluſio. 94 num. 7.

Teſtes ad probandum barrateriam inducti, non debent eſſe ſuſpecti. concluſio. 165. num. 5.

Teſtes in cauſa adulterij ſe præciſe vidiſſe coniunctionem veneream deponentes, in ſuſpicionis crimen incidunt, nihil tamen probant. concluſ. 57. num. 9.

Teſtes de vniuerſitate in memorum litibus admittuntur ad perhibendum teſtimonium, quando aliquid datiarijs ſoluunt pro lignis. concluſio. 395. num. 22.

Teſtes vaſalli deponentes pro domino ſuo in materia confinium non repelluntur, dummodo non ſint grandi amicitia coniuncti, & alioquin viri probi. concluſio. 395. num. 14.

Teſtes producti in depoſitione antiquæ poſſeſſionis clericatus quid deponere debeant. concluſio. 304. num. 2.

Teſtes conſanguinei probant, etiam ſi de probanda negatiua conſanguinitate agatur. concluſio. 410. num 36.

Teſtes ſi perſonę auctoritate graues, & duo ſint, conſanguinitatem probant. ibidem numero 37.

Teſtes conſanguinei non admittuntur, ſi ex cauſa commodum aliquod perciperent. ibid. numero 38.

Teſtes etiam domeſtici deponentes de auditu auditus in antiquis admittuntur. concluſio. 104. num. 7.

Teſtes domeſtici admittuntur in his, quæ domi fieri ſolent, vel quæ per alios ſciri non poſſunt, & cum aliter veritas haberi nequit. concluſio. 104. num. 8.

Teſtes ſingulares deponentes de duabus confeſſionibus non iunguntur ad faciendam plenam probationem. concluſ. 379. num. 8.

Teſtes ſingulares quando probent. concluſ. 52. numero 2.

Teſtes deponentes de auditu auditus ſuorum maiorum in materia confinium probant. concluſio. 395. num. 4.

Teſtes domeſtici ſi concurrant cum extraneis, eis magis fides adhibenda eſt. concluſio. 410. numero 34.

Teſtes deponentes verum eſſe talem commiſiſſe adulterium tenentur etiam non interrogati reddere-

Digitized by Google

reddere rationem, qui probant, & ſi non fuerint interrogati de cauſa ſcientiæ. ibi, quomodo procedat. concl. 65. nu. 8.

Teſtes ſuper adulterio deponentes, ſi ſimiliter agatur, & non interrogati de cauſa ſcientiæ ſuper ea non repetuntur. ibid. nu. 9.

Teſtes de credulitate in materia adulterij probant, & ibi vide rationem. ibid. nu. 10.

Teſtes de vniuerſitate non ſentientes commodum, vel incommodum, admittendi ſunt: ſed eis de fide diminuendum, & non faciunt plenam, & integram probationem: ſed præſumptionem, cum negari non poſſit, quin habeãt aliquam affectionem erga ſuam communitatem, & ideo non ſunt omni exceptione maiores. concluſ. 395. nu. 26.

Teſtes habentes lites in vniuerſitate, ratione affectionis non ſunt idonei. ibid. nu. 27.

Teſtes ſuper dominio de auditu in antiquis probant. concl. 547. nu. 8.

Teſtes de auditu ſuper dominio in antiquis probant, etiamſi non includerent probationem famæ. ibid. nu. 9.

Teſtes dicentes vidiſſe vnum ſuper alium, probant adulterium, in actibus venereis. concl. 69. num. 1.

Teſtes de auditu probant conſanguinitatem vltra quartum gradum, etiam ſi agatur de ſucceſſione. concluſio. 410. num. 28.

Teſtes duo ſi deponant de confeſſione facta in indiuiduo probant, ſed ſi diuerſimode, & ſint ſingulares, non probant nec ſemiplene. concluſ. 379. num. 6.

Teſtes deponentes de poſſeſſione, eo quod viderint aliquem inſignibus, & ornamentis capellaniæ honoris indutum, fidem faciunt. concluſio. 264. num. 5.

Teſtes ſi inimici deponant, ipſorum dictum irritum eſt. quæſt. 5. num. 76.

Teſtes admitti non iuratos, & qui deponant per ſcripturas, non licet. concluſ. 426. num. 9.

Teſtes infames alias inhabiles, ſi grauati ſunt alijs iudicijs, vt conuicti de mendacio in ſua depoſitione, recte repelluntur. concluſ. 462. numero 30.

Teſtes quomodo deponere debent ſuper damno dato, vide remiſſiue. concl. 471. num. 18.

Teſtes non idonei, & omni exceptione maiores plenam probationem faciunt. quæſtione 21. numero 3.

Teſtes deponentes de dote præferuntur, ſi ſunt ab vtraque parte pares, & omnes deponant de eodem mense. concluſio. 574. num. 3.

Teſtes clerici per iudicem eccleſiaſticum, & per cenſuram eccleſiaſticam, & laici per iudicem ſecularem mulctam eis imponendo impellendi ſunt. quæſt. 5. num. 60.

Teſtes vt teſtentur, non poſſunt in carcerem conijci. ibidem num. 61.

Teſtes ad cogendos plura non poſſunt adhiberi remedia, præter quam quod ſi quod adhibitum eſſet, non ſufficeret. ibid. num. 62.

Teſtes probant, etiam ſi ſimpliciter deponant homicidium, ſine aliud ſimile delictum fuiſſe ad defenſionem patratum. concl. 489. nu. 6.

Teſtes deponere debent nedum tempus immemorabile illius Principis, contra quem præſcribitur, ſed etiam ſcientiam, & patientiam ipſius. concluſ. 414. num. 44.

Contrarium num. 45.

Teſtes plures habere potuiſſe allegans tenetur probare. concluſio. 78. num. 25.

Teſtes vidiſſe dicentes tales ſe adulterantes per ſpeculum, & tunc cognouiſſe, non probant. concluſ. 65. num. 6.

Teſtes ſuper miraculis diligentiſſime ſunt examinandi & ſigillatim inducendi. concluſio. 262. numero 39.

Teſtes examinari non debent ſimul, ſed quilibet ſeparatim, & ſeorſim, vnuſque poſt alium. ibid. num. 41.

Teſtes de vniuerſitate non ſunt idonei ad probandum aliquem ſoluiſſe collectam. concluſ. 316. num. 2.

Teſtes, qui probare habent communem vſum loquendi, ſi factum ſit quotidianum, deponere debent ſe audiuiſſe à multis, & ſi non ſit, ſufficit audiuiſſe ab aliquibus. concluſione 319. num. 12.

Teſtes ſuper communi, vſu loquendi atteſtari debẽt de communi illius generis hominum, cui conuenit actus, vel verba, de quo deponunt. ibid. num. 13.

Teſtes de apocha non probant deficiente vna ex ſolemnitatibus requiſitis in eorum depoſitione. concluſio. 110. num. 11.

Teſtes deponentes vidiſſe, & audiuiſſe partes committentes tertio ſcriptionem apochæ, & ipſum ſcripſiſſe partibus, & teſtibus præſentibus, plene probant. ibid. num. 13.

Teſtes duo ſufficiunt ad probandam apocham ſcriptam per tertium. ibid. num. 14.

Teſtes duo probare poſſunt conſanguinitatem à latere viri, & alij duo à latere mulieris. concluſio. 410. num. 20.

Teſtes ſuper conſanguinitate probare debent diſtincte gradus, & incipere à communi parente, vel ab iis, à quibus alij gradatim deſcenderunt. ibid. num. 21.

Teſtes de conſanguinitate non probant, niſi efficacem cauſam, & probabilem rationem dicti ſui proferant. ibid. num. 22.

Teſtes ſi deponant à quadraginta annis citra, ex talibus verbis non probant de tempore quadraginta annorum, ſed nec de tempore vnius anni. concluſio. 424. num. 33.

Teſtes legaliſſimi admitti debent non obſtante prohibitione ſtatuti. concluſio. 461. num. 8.

Teſtes ſi ex officio iudicis examinẽtur, probant debitum non obſtante pacto inter partes inito, vt probari non poſſit, niſi per inſtrumentum. concluſio. 478. num. 11.

Teſtes deponentes quem eſſe doctoratum, debent deponere de loco, & tempore vbi doctoratus eſt, cum tempus in hoc ſit de ſubſtantia probationis, & teſtes aſſerentes non recordari de tempore, efficiantur ſuſpecti. concluſio. 527. num. 14.

Teſtes laici, fœminæ, & criminoſi admittuntur contra clericum pro crimine læſæ maieſtatis. concluſio. 462. num. 14.

Teſtes inhabiles, & criminoſi contra clericos admittuntur ſi clerici ipſi ſint malæ conditionis, & famæ. ibid. num. 15.

Teſtes etiam ſingulares probant crimen læſæ maieſtatis. ibid. num. 16.

Teſtes ſuper conſanguinitate deponentes etiã de auditu, ſi perſonæ graues ſint, valent ad impediendum matrimonium. concluſio. 410. numero 7.

Teſtes quomodo debent deponere ſuper non tuto acceſſu. concluſio. 18. num. 2.

Teſtes quo pacto deponere habeãt, vt probent ſimulationem contractus. concluſione 440. numero 8.

Teſtes & defenſiones ad innocentiam rei probandam in cauſa capitali poſſunt produci etiam poſt concluſum in cauſa. q. 17. num. 45.

Teſtes apocham probant etiam non ſubſcriptã, dummodo interfuerint ſubſcriptioni debitoris. concluſio. 110. num. 9.

Teſtes de apocha quomodo deponere debeant. ibid. num. 10.

Teſtes licet ſint periti, debent tamen deponere de his, quæ in facto conſiſtunt. concluſ. 424. numero 65.

Teſtes conſanguinei recipi non debent, ſi infames, vel ſerui, aut malæ famæ, & opinionis ſint. concluſio. 410. num. 40.

Teſtes conſanguinei ſolum admittuntur in cauſa affinitatis ciuilis, vel conſanguinitatis, non autem in criminali. ibid. num. 41.

Teſtes producti in principali cauſa, in cauſa appellationis publicari poſſunt. concluſio. 118. numero 18.

Teſtes ſi producantur, antequam recipiantur, quare debeat pars aduerſa vocari. quæſtio. 5. numero 36.

Teſtes poſt terminum quis admittitur ad producendum, vel inſtrumenta re integra, ſi ius aduerſarij non ſit factum deterius. concluſ. 133. num. 4.

Teſtes ad examen poſt terminum accipiuntur, ſi pars requiſitam diligentiam adhibuerit: vt teſtes rogarentur, & per eam non ſteterit, quin intra terminum examinarentur, ſecus ſi fuerit negligens. q. 17. num. 39.

Teſtes ſi in vno gradu conueniant, conſanguinitatem probant. concluſio. 410. num. 24.

Teſtes in probanda conſuetudine alicuius particularis ciuitatis probant, licet non iurent. concl. 414. num. 7.

Teſtes producendi infra terminum, produci poſſunt ante terminum. q. 17. num. 34.

Teſtes non debent teſtificari per ſcripturam, ſed viua voce. concluſio. 460. num. 3.

Teſtes poſtquam teſtificauerunt ſuper conſanguinitate, poſſunt denuo produci ſuper eiſdẽ, vel directe contrarijs articulis. concluſ. 411. numero 26.

Teſtes vnus poſt alium ſimulam videntes adulterantes, probant adulterium, & non dicuntur ſingulares. conclu. 59. num. 17.

Teſtes ſi ſunt fœminæ non probant apocham, & ibi contrarium. conclu. 110. num. 22.

Teſtes non admittuntur ad reprobationem aliorum. concluſio. 134. num. 3.

Teſtes domeſtici in ſubſidium admittuntur ad probandum illa, quæ in locis ſecretis fiunt. concluſio. 124. num. 48.

Teſtes, qui infra terminum datum iurant, & poſt decurſum terminum deponunt, ſi fuiſſe iuſta cauſa impeditos ad deponendum, probant, & valent. quæſtione 5. num. 97.

Teſtes ſingulares nullo pacto regulariter probant. concluſio. 347. num. 56.

Teſtes ſuper dominio debẽt reddere rationem etiam non interrogati. concluſ. 547. num. 5.

Teſtes ſuper dominio, ſi teſtificando dixerint aliquem dominum, quia viderunt illum poſſidere tanto tempore, quod præſcripſit, probant dominium. ibid. num. 6.

Teſtes deponere debẽt de eo, quod vere ſciunt. concluſio. 410. num. 1.

Teſtes, qui deponunt de credulitate, admittuntur in materia confinium. concluſione 395. numero 4.

Teſtes etiam ſingulares conſuetudinem probant. concluſio. 424. num. 11.

Contrarium. ibid.

Teſtes ſuper conſuetudine, ſi rationem reddãt, quia ſum vicinus tali loco, vel quia ſum conſanguineus, probant. ibid. num. 12.

Teſtes ſi deducuntur, ad probandum debitum, licet deponant de diuerſis confeſſionibus, & circa confeſſionem ſint ſingulares, tamen probant debitum. concluſio. 379. num. 17.

Teſtes loco inſtrumentorum habentur. quæſt. 6. num. 115.

Teſtes deponentes de frequentia actuum, debent conuenire in actibus, in quibus teſtificantur. concl. 424. num. 22.

Teſtes probant frequentiam actuum à populo, etiam ſi vnus pro cauſa ſcientiæ actum particularem, & alius alium inducat. ibid. nu. 23.

Teſtes ad conſuetudinem probandam per diuturnitatem temporis deponere debent illam fuiſſe obſeruatam per ſpacium ſaltem decem annorum. ibid. num. 24.

Teſtes deponentes de conſuetudine à decem annis citra, vel dicentes iam ſunt decem anni, & vltra, illam non probant per diuturnitatem temporis. ibid. num. 25.

Teſtes deponentes ſuper tenore, & amiſſione ſcripturæ, non probant ipſum factum, ſed probant inſtrumentum continens, & probans ipſum factum. concluſ. 32. nu. 20.

Teſtes ſuper conſuetudine conuenire debent in tempore, & actibus, & deponere de aliquo actu affirmatiuo contrario legi. concluſ. 424. numero 3.

Teſtes duo ſufficiunt in probatione conſuetudinis etiam longiſſimæ. ibid. num. 4.

Teſtes de auditu ſufficiunt ad probationem conſuetudinis, cuius initij non eſt memoria. concluſio. 104. num. 18.

Teſtes de auditu non ſufficiunt ad probationem parentelæ, quando de ea tractatur ad effectum ſuccedendi. ibid. num. 19.

Teſtes de auditu quando agitur de magno præiudicio non ſufficiunt, niſi concurrente fama. ibid. num. 30.

Teſtes de auditu non ſufficiunt ad probandum dominium, vel poſſeſſionem. ibid. num. 21.

Teſtes dicentes adulterium commiſſum vna die, & loco: alter alia die & loco, tamen probant adulterium. concl. 65. num. 4.

Teſtes videntes viciſſim vnus poſt alium per rimulam, & foramen virum & mulierem commiſcentes, dicuntur conteſtes, & probant, & quare, ibi vide contrarium. ibidem numero 2.

Teſtes non reducuntur ad concordiam, quando per diuerſitatem actuum non remanet integra probatio, vt probent, ſed vt euitent periurium, & id ſi probatio ſit æquiuoca: ſecus ſi ſuper quolibet actu integra remanet probatio, tunc fit, vt probet, & euitent periuriũ. ibid. num. 3.

Teſtes

Digitized by Google

Teſtes deponentes de publica fama quem aliquid feciſſe, vt ſe defenderet, probant. concl. 470. num. 13.

Teſtes ſi deponãt, ſcire aliquem illud feciſſe ad ſui defenſionem, qui viderunt, probant. ibid. numero 14.

Teſtes de conſuetodine interrogati, de requiſitis ad eam omnia coniunctim deponere debent. concluſio 424. num. 62.

Teſtes licet interrogati non ſint, debent rationem congruam reddere. ibid. num. 63.

Teſtes quomodo deponere debeant, & quibus ſtandum, vide remiſſiue. conclu. 92. num. 6.

Teſtes ſingulares admittuntur ad probandam conſuetudinem generalem, & obſeruantiam, concluſio 424 num. 68.

Teſtes quando producuntur ad probandum aliquid integrale conſuetudine, ſufficit ſimpliciter, vt conueniant in ipſo integrali, & probabunt, licet in diſpoſitione particulariſ actuum, reperiantur eſſe ſingulares. ibidem numero 69.

Teſtes licet ſingulares in diuerſitate actuum, ſi conueniant in frequentia, probant conſuetudinem. ibid num. 70.

Teſtes domeſtici, vt dicantur, & impediatur matrimonium admittuntur, concluſio. 69. numero 2.

Teſtes de auditu probant affinitatem, vel conſanguinitatem. ibid num. 3.

Teſtes deponentes de auditu debent deponere, ſe audiuiſſe à maioribus eorum illos fuiſſe in tali gradu. ibid. num. 4.

Teſtes de auditu ſuper affinitate, vel conſanguinitate debent eſſe graues, aut in dignitate conſtituti, & bonæ opinionis, & famæ, & ab iſtis audiuiſſe. ibid. num. 5.

Teſtes de auditu ſuper affinitate non probant, poſt litem motam audiuiſſe dicentes, nec præſumptionem faciunt. ibid. num. 6.

Teſtium depoſitio abſque iuramento ſtare non poteſt. quæſt. 5. num. 77.

Teſtium receptio nulla eſt, parte non citata. quæſt 5 num. 37.

Teſtium productio conſtãter permanet, ſi ſcripturarum productio facta, ſiue infra terminum ad proferendum ſcripturas ſtatutum, & poſt terminum præfixum ad probandum per omne genus probationis. quæſtione 6. numero 254.

Teſtium depoſitio opus eſt, vt ſit de tempore 40. annorum ad probandam conſuetudinem ſuper eo, ſuper quo populus clare ſtatuere non poteſt. concluſio. 424. num. 39.

Teſtium materia per ſcribentium tractatus à Ioanne Baptiſta Ziletto in vnum compilatus examinata eſt. quæſt. 5. num. 1.

Teſtium qualitates, quæ faciunt ipſos non produci debere in iudicio coram iudice, ſed iudicis munus eſſe, homines idoneos ad eorum dicta excipienda mittere. quæſt. 5. num. 42.

Teſtium receptio poſt concluſionem in cauſa, valet, ſi contradictum non fuerit, cõcluſ. 149. num. 10.

Teſtium citatio requiritur, quando ipſi teſtari recuſant, & vt ad teſtandum compellantur, prius citandi, atque monendi ſunt, & quid in caſu iſ præcipue faciendum ſit. q. 3. num. 35.

Teſtium dicta firma ſtabunt, ſi pars, quæ vocata fuerit ad inſpiciendum eorum iuramentum per contumaciam abſit. quæſt. 5. num. 87.

Teſtium verba prolata vim ſuam habent. ibid. numero 88.

Teſtium duorum dicta iure merito ſunt præferenda tabellionis auctoritati. quæſtione 6. numero 61.

Teſtium memoria labilis, atque ſubinde mutabilis eſt. quæſt. 6. num. 10.

Teſtium probatio præferri debet ſcripturæ, ſi ipſa nullos teſtes ſubſcriptos habeat, & adſint, qui illam firmiſſimis rationibus oppugnent. ibid. num. 27.

Teſtibus receptis, & interrogatis eſt adhibenda fides. concluſio. 32. num. 48.

Teſtibus ſi notarius iuramentum deferat præſente iudice, ratum erit, ac ſi iudex ipſe deferret. quæſt. 5. num. 100.

Teſtibus aduerſa valetudine laborantibus, vel viris egregijs, non refert, ſi ab alio, quam à iudice iuramentum deferatur. ibid. nu. 102.

Teſtium probationi ſtandum eſt, ſi per ipſos aliquid vt falſitatis contra inſtrumentum fuerit mentio aſſertum. quæſt. 6. num. 37.

Teſtibus inſtrumentarijs ſatis eſt ſi deponant, rem geſtam non fuiſſe, vt cantat inſtrumentum, quamuis obliti ſint, vt res geſta fuerit. quæſtio. 6. num. 40.

Teſtibus circa confinia non eſt credendum, ſi audierint dici ab vno, & eodem, & ſic originem habeant de vno tantum auctore. concl. 391. num 6.

Teſtibus magis creditur deponentibus de non delicto, quam de delicto, ſi ab vtraque parte examinati ſunt numero pares. concluſ. 496. numero 15.

Teſtibus magis creditur deponentibus homicidium commiſſum fortuito, & non conſulto, quam dicentibus contrarium, ibidem numero 16.

Teſtibus & probationibus rei in dubio magis credi debet, quam actoris. quæſt. 17 num 12.

Teſtibus iuramentum in iudicio deferendum eſt, & non alicubi. quæſt. 5. num. 89.

In teſtibus quæ requirantur de auditu, & quomodo deponere debeant, vide remiſſiue. concluſio. 104. num. 22.

Teſtibus deponentibus de bonitate magis ſemper creditur quam aliter deponentibus. concluſio. 234. num. 2.

Teſtibus etiam non iuratis creditur in informatione ſuper fama, vel ſuper notorio, & in probanda conſuetudine. concluſione 424. numero 8.

Teſtibus cum iuramentum deferendum eſt, debet pars aduerſa vocari. quæſt. 5. nu. 85.

Teſtibus non debet iudex offerre ſacramentum vel eorum depoſitiones recipere vtraque parte abſente. ibid num. 86.

Teſtibus probantur crimina, & non inſtrumentis. quæſt. 5. num. 24.

Teſtibus deponentibus non veriſimilia non eſt credendum. concluſio. 350. num. 19.

Teſtibus antiquis de auditu habentibus originem ab vno non creditur, & ita nec pluribus inſtrumentis, quæ ab vno ſiunt notario. concluſio. 394. num. 16.

Teſtibus, vt ab altero nomine ipſius iuramentum deferatur, iudex delegare poteſt. quæſt. 5. num. 98.

Teſtibus in materia confinium non creditur, niſi interrogati rationem reddiderint facti corporeo ſenſu immediate perceptibilis. concluſio 395. num. 3.

Teſtibus præcipue fides adhibetur, ſi coram parte, & iudice deponant. quæſt. 5. num. 31.

Teſtibus, qui non rite iurauerint, nulla fides præſtanda. quæſt. 5. num. 80.

Teſtibus deponentibus, bullam deperditam, plena fides adhibenda erit, probatis ſiniſtris caſibus, puta cacidij vrbis, vel incendij. concluſio. 245. num. 2.

Teſtibus etiam die feriato quibus in caſibus poſſit deferri iuramentum. quæſt. 5. num. 94.

Teſtibus ſuper miraculis debet adhiberi diligens inquiſitio ſingularum circumſtantiarum. concluſio. 262. num. 42.

Teſtibus diligenter interrogatis, & examinatis, ipſi, & ab illis dicta publice nominanda ſunt. quæſt. 15. num. 16.

Teſtibus non facile fides adhiberi debet, niſi rationem dictorum ſuorum reddant. ibidem numero 120.

Teſticandi ab onere qui immunes ſint. quæſt. 5. numero 65.

Teſtificandi officium ſolum tẽdit ad veritatem detegendam, quæ ſemper omnia amanda eſt. quæſt. 5. num. 16.

Teſtificari eſt actus à lege inuentus, & eſt munus publicum & neceſſarium. quæſtione 5. numero 19.

Teſtificari ſi quis qua de cauſa recuſet, eundem cogendum, compellendumque eſſe, ſacroſanctæ leges ſanxere. ibid. num. 20.

Teſtificatum poſt terminum aſſignatum non valet. quæſtio. 5. num. 96.

Teſtificatum valet, cum indefinite teſtis dicere debeat, quæ pro vtraque parte nouit. quæſt. 17. num. 21.

Teſtimonium contra ſe quilibet dicere poteſt, non autem pro ſe. quæſt. 7. num. 10.

Teſtimonium bonum eſt, quod de actu, quod oculis cerni, vel auribus audiri diſſerit. concluſ. 264. num. 10.

Teſtimonium quatuor clericorum par eſt cum teſtimonio ſex laicorum. concluſione 366. numero 2.

Teſtimonium de auditu non admittitur, quando agitur de probanda deſcendentia ad matrimonium contrahendum, cum agatur de graui præiudicio, ſecus in alijs. concl. 511. num. 6.

Teſtimonium de auditu ſufficit ad probandum antiquum. concluſio. 104. num. 2.

Teſtimonium viorum dignius eſt teſtimonio fœminarum. concluſio. 234 num. 7.

Teſtimonium mulierum quo caſu præferatur teſtimonio virorum. ibid.

Teſtimonium eius, qui deponit de confeſſione coram ſacerdote facta, quam ipſe audiuit, non probat. concluſio. 377 num. 3.

Teſtimonium de ſenſu auditus valet, quando teſtis notam habet vocem loquentis, licet illum non videat. concl. 457. num. 4. intellige vt num. 5.

Teſtimonium diuinæ vocis, in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum. quæſt. 5. nu. 10.

Teſtimonium ferre dignitas eſt generoſa. q. 5. numero 15.

Teſtimonium coniuncti tenet, ſi prodeſt coniuncto, & nemini nocet. concluſ. 408. nu 26.

Teſtimonium coniuncti fratris, & conſanguinei, & cuiuſcunque alterius, qui alias propter affectionem repelli poſſet, valet, niſi opponatur. concluſio. 408. num. 22.

Teſtimonium de auditu auditus, cum agitur de matrimonio ſuper conſanguinitate admittitur, & valet, ſi adſint illa duo, ut cum, & quibus in contra. c. licet. concluſione 410. numero 12.

Teſtimonium in reum dicere illi non licet, qui ob teſtimonium dicendum, vel non dicendum pecuniam accepiſſe iudicatus, vel conuictus eſt. conclus. 454. num 3.

Teſtimonium teſtis non ſufficit ad probationem gradus deſcendentiæ, quia quilibet gradus debet probari per duos teſtes, & gradus ſinguli diſtincti ſunt probandi. concluſ. 511. numero 7.

Teſtimonium corrupti nullum eſt, ſicut ſententia per corruptionem lata, nec partium conteſtatione teneri poteſt. concluſio. 454. numero 6.

Teſtimonium, quando agitur ciuiliter ad recuperandam pecuniam datam pro depoſitione, corrupti admittitur. concluſ 454. nu. 13.

Teſtimonium illius reijcitur, qui nec prece, nec precio adductus deponit, ſed ſine vlla pactione ſperat ad ſe peruenturum commodum. concluſio. 454. num. 4.

Teſtimonio impugnato vti licet ad effectum, vt oſtendatur contrarietas teſtium. concluſio. 417. num. 24.

Teſtimonio viri, qui plurimum auctoritate polleat, nec religioſi abſque iuramento fides adhibetur, nec etiam verbo Cardinalis ſtatur, niſi iuratus depoſuerit. quæſt. 5. num. 78.

Teſtimonio ferendo quod non interueniat iuramentum, & quod teſti iniurato credatur, diſpenſare non poteſt ſummus Pontifex. q. 5. numero 81.

Teſphetion Gymnoſophiſtarum in Aethiopia Dux magicis artibus effecit, vt arbor Vlmus Apollonium ſalutaret. concluſione 362. numero 35.

Timantis pictoris Iphigeniæ pictura. concluſ. 529 num. 4.

Timor ſubordinationis teſtium non ſolum in cauſis clericorum, ſed etiam laicorum contingere poteſt. conclus. 18. num. 53.

Vide ibi contrarium.

Timor, odium, cupiditas, & amor ſæpiſſime veritatem deprimunt, ſed non opprimunt. q. 5. numero 22.

Timor ſubornationis ceſſat in caſu productionis ſcripturarum. quæſt 6. num. 136.

Timor peſtis eſt valde conſiderabilis, & fugiendus propter contagionem, & mortem. concl. 20. num. 2.

Titulus attenditur quando actor, & reus ſunt in pari probatione poſſeſſionis. concluſ. 180. numero 31.

Titulus actoris non probatur ex confeſſione aduerſarij, ſed oportet, quod conſtet de titulo per canonicam inſtitutionem. concluſio. 392. num. 3.

Titulus actoris ſuper iuramentum partis probari non poteſt. ibid. num. 4.

Titulus bene coloratur, quando confeſſio tendit ad colorandum ius aduerſarij ſpoliati. concluſio. 392. num. 15.

Index

Titulus in facto antiquo ne oſtendatur, tribus rationibus excuſari poterit. concluſio. 180. numero 22.

Titulus coloratus per confeſſionem aduerſarij, & dicto vnius teſtis, & intellige. concluſ. 180. numero 17.

Titulus piæ cauſæ præſumitur in dubio eſſe prior altero. concluſio 456. num. 16.

Titulus in profanis non eſt colorandus, ſecus in beneficialibus. concluſio. 246. num. 12.

Titulus non præſumitur in beneficijs eccleſiaſticis ex temporis diuturnitate. concluſ. 260. num. 10.

Titulus ex fundatione, vt allegari poſſit, requiritur tempus centum annorum. concluſione 103. numero 9.

Titulus beneficij diſcoloratus habetur pro non titulo, nec iuſtificat poſſeſſionem, & titulum, & poſſeſſionem annullat. concl. 180. num. 15.

Titulus licet probari non poſſit per confeſſionem aduerſarij, poteſt tamen iuſtificari, & adminiculari. concluſ. 392. num. 10.

Titulus ex poſſeſſione probata in dubio præſumitur. concluſio. 1. num. 12.

Non tamen huiuſmodi probatio ſola titulum transfert.

Titulus habitus à priuato non ſufficit ad probationem dominij, ſed ſi habitus eſt à Principe ex certa ſcientia ſufficit, quia non tenetur quis docere de iure Principis. concluſio. 199. num. 13.

Titulus putatiuus etiam ex errore iniuſto procedit quoad acquiſitionem fructuum, non autem quoad vſucapionem. concl. 231. nu. 3.

Titulus non præſumitur ex lapſu temporis antiquiſſimi, quando producitur titulus expreſſus, qui ſit nullus, nec validus. concluſ. 304. numero 15.

Titulus quando, & quibus de cauſis probari poteſt per iuramentum. concluſio. 189. nu. 24.

Tituli quæ conſideranda ſint in cauſa probationis. concluſio. 180. num. 30.

Titulo à generali incipiendum eſt, cum aliquod opus explicandum aggredimur. q. 2. nu. 3.

Titulum iuſtum non habens beneficium tenet cum peccato, & animas parochianorum decimis. concluſio. 180. num. 6.

Titulum ad probandum talem præſumptum in maiore, vel prædeceſſore ſufficit communis opinio, & fama. concluſio. 492. num. 5.

Tolerantia longi temporis probari debet in probando ordinem. concluſio. 304. nu. 5.

Totum modice non poteſt dici totius. concluſ. 353. num. 23.

Trabs præſumitur eius, qui illam ſignauit. concluſio. 160 num. 2. & 6.

Tractans de poſſeſſione acquirenda, vel recuperanda, non auditur, vbi eius non intereſt, & conſtet de non ſuo iure, ſecus de retinenda, quia non reijcitur, licet de non eius iure conſtet, ibi. & rationem vide ibi & in quibus procedat. concluſio. 146. num. 8. & 9.

Niſi reus poſſeſſionem adeptus fuiſſet lite pendente. ibid.

Traditio eius, quod non poſſidemus, à nobis fieri non poteſt. concluſio. 422. num. 3.

Traditio repugnat poſſeſſioni tradentis, & cum non conueniat effectus cum ſua cauſa, præſumitur ſimulatio. concl. 558. num. 11.

Traditio ſatis probatur, probato quod vendidiſti mihi rem, & te ſciente, & patiente fuero in poſſeſſione. concl. 532. num. 4.

Ex traditione deuenitur ad dominium. ibid.

Tranſlationem probari per aſſecutionem poſſeſſionis ſecundi beneficij. concl. 183. nu. 19.

Tranſlatus non dicitur eſſe in poſſeſſione ſecundi beneficij, ſi in ea non perſeueret ad minimum duos menſes. concl. 183. num. 30.

Tranſactio illa videtur eſſe facta in ſcriptis, de qua conuenit, vt conficeretur inſtrumentum. concluſio. 435. num. 7.

Tranſumptum ſupplicationis vti & ipſa ſupplicatio fidem facit, quando tantummodo agitur de fide ipſius ſupplicationis. concluſione 246. num. 3.

Tutor licet faciat nomine ſuo, cenſetur tamen facere nomine pupilli. concl. 38. num. 2.

Tutor in dolo præſumitur etiam ſi nõ reddiderit rationes adminiſtrationis, atque etiam ſi omiſerit ſcribere pecunias exactas. concluſ. 531. num. 67.

Tutor alienans rem magni precij, non caret dolo, ſi modici erat ſufficiens. concl. 531. nu. 69.

Tutor dabitur bonis per ſecundum decretum, quando ex primo nullus comparuerit ad ſucceſſionem. concl. 208. num. 4.

Tutor vendens bona pupilli ſine cauſa, præſumitur in dolo, quia facit rem prohibitam. concluſio. 531. num. 51.

Tutor, curator, executor, aut quilibet alius adminiſtrator per eorum ſimplicem confeſſionem non faciunt fidem de recepto in præiudicium pupilli, minoris, hæredum, & aliorum, niſi de numeratione aliter appareat. concluſio. 361. num. 55.

V

VAcatio beneficij quando non eſt publice nota, non incipit currere tempus menſis. concluſio. 16. num. 13.

Vacatio primi beneficij quomodo introducatur etiam non attento conſenſu tranſlati. concluſio. 183. num. 22.

Vacatione prioris eccleſiæ epiſcopi tranſlati nihil aliud requiritur, quam illius conſenſus. concluſio. 183. num. 20.

Vadens ad locum peſtiferum dicitur tentare Deum. concluſio. 20. num. 3.

Validitati fauendum ratione dubitationis, & pro ea interpretatio capienda aduerſus nullitatem. concluſio. 117. num. 2.

Vaſallus admittitur ad accuſandum dominum in crimine læſæ maieſtatis. concl. 462. nu. 12.

Vaſallus virtuoſus deſtitueret vaſallagij aſſertionem propter veritatem, propter quam deſtruenda ſunt familiaria. concl. 391. num. 15.

Velle idem, & idem nolle, debet intelligi in rebus licitis & honeſtis. concluſ. 83. num. 10.

Vendens rem hæreditariam, licet non dicat tanquam hæres, ea ſatisfactio ſolo audiuiſſe præſumitur. concluſio. 52. num. 5.

Vendere rem hæreditariam ſimpliciter, vel tanquam hæres, id eſt ad inducendam probationem aditionis hæreditatis. concluſ. 52. nu. 6.

Venditum non præſumitur quod in patrimonio effectualiter reperitur. concluſione 439. numero 2.

Venditio non dicitur eſſe facta certam menſuram, ſi vendo tibi tale prædium pro mille, & dico eſſe tot iugerum. concl. 127. num. 6.

Idem dicitur de locatione facta ſub eadem verborum formula. num. 7.

Venditio aliarum non dicitur acceſſoria rei, quæ vendi non poterat, ſed vnaquæque de per ſe ſubſiſtere. conclus. 14. nu. 17 & 18.

Venditio ſimulata præſumitur ex modicitate pretij, & ex pacto de retrouendendo, ſi voluntaria ſit, & numeratio pretij non euenit realiter. concluſio. 447. num. 17.

Venditio vel conceſſio præſumitur facta ſecundum fines antiquos, ſi venditor in venditione, vel concedens in conceſſione non certiorauerit emptorem de finibus nouatis. concl. 403. num. 21.

Venditiones ſolent fieri, vt res ſit perpetuo penes emptorem, & pignorationes quouſque debitum ſoluatur. concluſ. 438 num. 15.

Venditor vendens meliora bona ſua, & emens minus vtilia cum pacto de redimendo, videtur habere tantum animum fœnerandi. concluſio. 443. num. 6.

Venditor, vel eius hæres ſi negaret fuiſſe dominum, ſuam turpitudinem allegaret. concluſ. 537. num. 12.

Venditor ſcire præſumitur, qualia res vendita fuerit. quæſt. 14. num. 27.

Contractus præſumitur ſecundum conſuetudinem celebratus. quæſt. 14. nu. 27.

Veneficij accuſatus ſi dixerit, ſe potionem non dediſſe animo necandi, & ſtatim cauetur propterea non puniri, eius dicto etiam cum iuramento ſtandum non eſt. concl. 94. nu. 31.

Veneream coniunctionem allegans probat per iuramentum. concluſio. 78 num. 4.

Venia, vel permiſſio ſuperioris tollit omnem malam ſuſpicionem, ſecus ſi non conſtaret, quia ſuſpicio augeretur. concl. 128. nu. 7.

Venia peti poteſt gratia humilitatis. concl. 23. numero 10.

Veniens per viam obiectus non ſufficit probare pro abbate haberi. concluſ. 1. num. 15.

Vera mala fides nunquam tollitur, neque purgatur per aliquem temporis lapſum, & longiſſimum, & memoriam hominum excedentem. concluſio. 224. num. 11.

Verberans famulum funiculo animum occidendi habuiſſe non præſumitur. concluſ. 90. numero 31.

Verbum conſuetum, refertur ſolum ad vſum. concluſio. 127. num. 12.

Verbum, tenebitur, non accipitur pro habebitur, vel cenſebitur, ſed pro eo, quod erit obligatur. concluſio. 498. num. 9.

Verbum, volo, prolatum in actu ancipiti inducit aditionem. concluſio. 41. num. 10.

Verbum dubium in cauſa principali prolatum, in cauſa appellationis declarari poteſt. concluſio. 118. num. 17.

Verbum, ſuor, eſt eiuſdem naturæ cum verbo eſt, quod veritatem indicat. q. 16 num. 14.

Verbum, ſi tibi conſtiterit, vel ſi per diligentem inquiſitionem repereris, innuit conditionem, & cauſæ cognitionem. nu. 20. ſicut verbum conſtiterit. concluſ. 75. num. 19.

Verbum, promiſit, poſitum in ſcriptura, præſumit præſentiam ſtipulatoris. concl. 5. nu 6.

Verbum, volo, eſt aptum ad complectendum omne tempus. concluſ. 41. num. 8.

Verbum, poſſum, non denotat neceſſitatem. concluſio. 54. num. 4.

Verbum, volo, cum infinito iniunctum, cum ſit futuri temporis nihil diſponit, nec aliquam deliberationem inducit. concluſio. 41. nu. 3.

Verbum geminatum longe plus operatur, quã ſimplex. concl. 341. num. 53.

Verbum, volo, infinito adiectum in his, quæ à voluntate noſtra pendent, non diſponit. concluſ. 41. num. 5.

Verbum, continuo, intelligitur iudicis arbitrio, vt debitori recipienti literas creditoris non denegetur tempus legendi, cogitandi, & petiores conſulendi. concl. 480. num. 6.

Verbum, credo, in iudicio idem operatur, quod verbum precise affirmatiuum. contrarium. concluſio. 345. num. 18.

Verba, donec reuocauero, interpretanda ſunt, ſicut in vltima voluntate, id eſt benigniori interpretatione. concluſio. 188. num. 21.

Verba priuilegij numerantia aliquem locum inter loca ſub recta non probant ſubiectionem. concluſio. 339 num. 24

Verba, lego pretium rei dotalis, quam vendidi, vim habent compenſationis etiam ſi de eo nihil expreſſum ſit. concluſ. 96. num. 13.

Verba, lego de bonis meis, non præſumunt animum compenſandi. ibid. num. 19.

Verba in inſtrumento venditionis poſita, ſi aſſerant bona eſſe in tali diœceſi, vel territorio etiam propter aliud enunciata probant in antiquis bona eſſe in eadem diœceſi, vel territorio. concluſio. 106. num. 4.

Verba enunciatiua in antiquis probant, etiam quod tempore aſſertionis, vel enunciationis tale enunciatum non eſſet geſtum, vel gera non potuiſſet. ibid. num. 5.

Verba enunciatiua non probant antiquum nec plene, nec ſemiplene, nec præſumptionem inducunt, ſi ſint obſcura, dubia, vel incerta, aut in genere. ibid. num. 6.

Verba enunciatiua, in antiquo probant etiam inter alias perſonas, quam contrahentes. concluſio. 106. num. 8.

Verba enunciatiua, ſi tractatur de magno præiudicio, ſemiplene probant, & ſi de paruo plene. ibid. num. 9.

Et quod probent antiquum in vtroque caſu. ibid. vide.

Verba enunciatiua plene probant antiquum etiam contra tertium, quando in pluribus ſcripturis illud enunciatur. ibid. nu. 10.

Verba narratiua Principis probare, Comitem habere Comitatum feudalem. concluſ. 323. numero 5.

Verba teſtis naturaliter accipiuntur, & vt ſonant in facto. concluſio. 9 num 6.

Verba enunciatiua non ſolum inter contrahentes, ſed etiam inter alios plene probant. concluſio. 394. num. 10.

Verba narratiua in libello probant contra libellantem poſt litem conteſtatam ſuper ipſo libello producto, & non ante. concluſio. 368. numero 4.

Verba enunciatiua probant, vbi agitur de fauore dotis. concluſio. 388. num. 4.

Verba enunciatiua tunc probant plene, quando concurrit longa poſſeſſio, quæ conuenit cum illis verbis enunciatiuis. concl. 106. num. 12.

Verba debent accipi ſecundum vſum loquendi regionis

Digitized by Google

regionis, licet lex aliter ea interpretetur. concluſ. 190. num. 4.
Verba ſunt inuenta, vt animum dicentis exprimant, & declarent. concl. 94. num. 17.
Verba narratiua inſtrumenti, donauit pro ſeruitijs, meritis, & obſequijs, non ſufficiunt ad probandam donationem, ſi emanarunt inter perſonas prohibitas. concluſione 148 numero 8.
Verba enunciatiua in genere, vt dono pro benemeritis acceptis, ſi actum ſit inter perſonas non prohibitas donare, probant benemerita, ibid. num. 9.
Contrarium, num. 10.
Verba enunciatiua ſufficienter probant, ſi in pluribus inſtrumentis per eadem fiat mentio conſimilis, ſecus ſi in vno tantum. concl. 394. num. 12.
Verba enunciatiua in antiquis inſtrumentis ſcripta in fauorem narrantium, affirmantium, renunciantium, eorumve ſucceſſorum non probant, nec eorum aſſertioni eſt ſtandum, ad probandum dominium in facto antiquiſſimo, ſiue vnum, ſiue plura inſtrumenta producta ſint. concl. 394. nu. 23.
Verba enunciatiua ſcripta in inſtrumentis inter alios confectis non probant confinia, nec inducunt plenam probationem, ſed tantum vehementem præſumptionem. concluſ. 394. numero 7.
Contrarium vero ſup. nu. 5. verſ.
Verba narratiua in ſcripturis poſita reuocari poſſunt. concl. 368 nu. 10.
Verba libelli enunciatiua ſi non plenam faciũt, tamen ſemiplenam probationem inducunt. ibid. num. 11.
Verba quæ filios videtur adire, & ſe immiſcere in hæreditate patris. concl. 41. nu. 4.
Verba omni iuris ſolemnitate omiſſa, non tollunt ea, quæ inducuntur de iure naturali. concluſ. 32. nu. 37.
Verba enunciatiua probare benemerita, ſi inter perſonas non prohibitas donare facta eſt donatio. concl. 184. nu. 4.
Verba enunciatiua cum non inducant diſpoſitionem, non probant dominium. concl. 540. numero 2.
Verba enunciatiua in inſtrumento appoſita probant in confinibus appoſitis. concl. 394. numero 5.
Contrarium, num. 7.
Verba hæc, ſub indignatione, nihil aliud innuunt, niſi quod princeps non præſtabit ſe gratioſum. concl. 19. nu. 15.
Verba, volo eſſe hæres, propter eius eſſentiam ſtatim diſponunt. concl. 41. nu. 6.
Verba prolata demonſtratiue declarant aditionem, & probant animum adeuntis. concl. 41. numero 12.
Verba enunciatiua in primis propter aliud emiſſa diſpoſitionem non inducunt, ſecundum Anchar. concl. 41. nu. 17.
Verba obſcura, & generalia non probant aditionem. concl. 41. num. 18.
Verba adulatoria probant, ſi fauore libertatis proferantur. concl. 56. nu. 5.
Verba enunciatiua vnius inſtrumenti ſufficiũt, quando agitur de modico præiudicio. concl. 394. num. 21.
Verba iudicis, & notarij cum effectu ſunt intelligenda legis, & teſtatoris vel contrahentis. concl. 9. num. 10.
Verba, quæ probant apocham, ſi proferantur à patre aduerſa. concl. 109. nu. 6.
Verba enunciatiua plurium inſtrumentorum non probant in materia pœnali, & odioſa. concl. 394. nu. 25.
Verba enunciatiua ſufficiunt ad probandum dotem. concl. 565. nu. 1.
Verba enunciatiua emiſſa propter aliud probant in finibus. concl. 393. nu. 4.
Verba legis ſecundum propriam ſignificationem intelligi debent. concl. 423. nu. 18.
Verba enunciatiua inter priuilegia Papæ æquipollent formæ. concl. 401. nu. 5.
Verba vbi ſunt dubia, intelligenda ſunt ſecundum tractatum præcedentem. concl. 442. numero 8. & 11.
Verba ex certa ſcientia, & animo deliberato appoſita in decreto Principis operantur præſumptionem informationis. concluſ. 509. numero 12.
Verba narratiua, in quibus Princeps non fundat intentionem ſuam, faciunt qualemqualem præſumptionem, idem operantem, quod [illegible], & in antiquis ſufficerent pro plena probatione. ibid. num. 12.
Verba narratiua grati[illegible] concurrente confeſſione aduerſarij vel procuratoris eius ſuper narratis in gratia probant etiam quoad adiudicationem. concl. 391. nu. 12.
Verba, recipio appellationem, prolata poſt habitam ſcripturam, ad ipſam appellationem referuntur, non ad ſcripturam. concl. 119. numero 7.
Verbis enunciatiuis propter diuturnitatem temporis ſtatur, etiam ſi illa verba in inſtrumento relata enuncient actum, qui interuenire non potuit tempore confecti inſtrumenti. concl. 394. nu. 8.
Verbis narratiuis Summi Pontificis etiam de facto alieno creditur quoad aliquod præparatorium. concl. 264. nu. 21.
Verbis in dubijs ſtatur declarationi proferentis, qui ſi mortuus eſt, fides eſt adhibenda declarationi ſui hæredis. concl. 41. nu. 19.
Verbis, ſummarie, & de plano, non videtur receſſum à confectione actorum. concl. 32. numero 40.
Veriſimile non eſt, maritum vxorem diu indotatam habere voluiſſe. concl. 185. nu. 4.
Veriſimile non eſt, vt emptor, ſi ſoluit pretium, permittat venditorem colligere fructus, & remanere in poſſeſſione. concl. 439. nu. 3.
Veritas magis oculata fide, quam per aures animis hominum infigitur. concluſione 263. numero 10.
Veritas illa nuncupatur, quæ per euidentiam patet. q. 8. num. 3.
Veritas eſt, quod aut per legem, aut per præſumptionem probatum fuit. q. 1. nu. 10.
Veritas dilucida illius concluſionis, an ſcilicet confeſſioni matris credatur in præiudicium filij, ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum, habetur remiſſiue, ad duas concluſiones de filiatione. concl. 366. nu. 4.
Veritas lenta eſt, & multa cunctatur, iniquitas omnia præcipitat. concl. 241. nu. 10.
Veritas rei prætercunda eſt, & attendi debet, reiecta calculatorum collatione doloſa, & nulla. concl 253. nu 16.
Veritas omnia vincit, & ei cedunt omnia, materque eſt iuſtitiæ q. 5. nu. 17.
Veſtis monachorum, & profeſſorum diſpar eſt, vt vnus ab alio cognoſcatur. Et ſic diſpar veſtis Iudæi, & Chriſtiani. concl. 112. nu. 8.
Veſtes quotidianæ, cum non veniant in expreſſa hypotheca, nec in tacita venire debent. concl. 210. nu. 18.
Idem dicitur de lecto, & de omnibus his, quæ non veniunt in expreſſa generali obligatione, vt de ſcholarium libris, & de militum armis.
Quod tamen limita, & reſtringe, vt ibi.
Veſtes pretioſæ, & magni pretij data vxori à viro, ei reſtituuntur ſoluto matrimonio. concl. 44. num. 49.
Veſtimenta data vxori à viro, ſi ſunt vilia, ſunt mulieris, & qui ipſa diſtribuit hæreditatem adire videtur. concl. 44. nu. 50.
Vetuſtas ſemper pro lege habetur. concl. 274. numero 16.
Via quam elegit quis ſibi pateat concl. 148. numero 6.
Viam extra publicam non deflectendum. numero 2.
Vicario creditur ſine literis in his, quæ veniunt ex generali commiſſione. concluſione 269. numero 4.
Vicario creditur in iis, quæ veniunt ex generali commiſſione. concl. 140. nu. 4.
Vicinitas & aptitudo ſunt dominij argumenta. concl. 271. nu. 4.
Vicinitas, vel longinquitas quare non efficiat vt præſumatur locum eſſe magis vnius, quam alterius. concl. 271. nu. 0.
Vicinus præſumitur ſcire facta vicini, niſi recens ſit vicinus. concl. 295. nu. 6.
Vicini, & domeſtici, & qui habent notitiam hominum, quando maleficium commiſſum eſt in aliqua via, potius debent capi, & poni ad torturam, quam qui non habent notitiam. concl. 472. num. 4.
Vitricus ſi aliquid fecerit ad ſui commodum cum priuigno ſuo, præſumitur dolo & fraude feciſſe. concl. 531. nu. 61.
Vidua petens veſtes lugubres, & vidualia ex conſuetudine loci, non tenetur probare conſuetudinem. concl 423. nu. 37.
Vidua quicquid acquirit ex bonis viri acquiſitum præſumitur, & quando procedat, num. 5. & 7. & ibi vide contra. concl. 30. nu. 4.
Vidua eandem caſtitatem ſeruare debet, prout conſtante matrimonio, & vſquequo. ibidem numero 5.
Vidua ſe acquiſiuiſſe aſſerens, ſed non ex bonis, & pecunia adminiſtrationis curæ pupillaris, hoc probare tenetur. concl. 22. nu. 3.
Vidua ſi habuit bona propria, vnde potuerit acquiſitionem facere, & pupillus ſit inops, non præſumitur, quod acquiſiuerit ex bonis, & pecunia adminiſtrationis curę pupillaris. ibi. numero 4.
Vincentij Ferrarienſis Ordinis Prædicatorum mors, & canonizatio, & Bernardini Senenſis Ordinis S. Franciſci canonizatio quo tempore ſequutæ ſint. concl. 262. nu. 44.
Violenta iniectio manuum in clericum ad id, vt probetur, excommunicatio in vim dilatoriæ, probari poteſt per inſtrumentum. concl. 460. nu. 18.
Violentia poteſt probari per inſtrumentũ. concluſ 460. num. 9.
Vir & vxor ſocij dicuntur, non tamen negotiarij. concl. 30. no. 18.
Vir, & vxor à teſtimonio repelluntur ob maximum inter eos amorem, & quod vna idem domicilium incolant. concl. 340. nu. 13.
Vir poteſt eſſe ſuper mulierem, & non habere rem cum illa, & ibi. nu. 8. quia vir poſſet eſſe impotens, vel mulier arcta. concl. 59. nu. 5.
Vir alens vxorem ægram præſumitur cauſa pietatis, & coniugali amore facere, nec videtur poſſe repetere. concl. 77. nu. 1.
Vir, & vxor licet dicant teſtimonium in cauſa propria, probant tamen conſanguinitatem. concl. 410. nu. 39.
Viro cuicunque bono, quantacunque ſit vitæ integritate, non creditur ſine iuramento. concluſ. 270. nu. 5.
Viro integro, & iuſto adducenti veriſimilia creditur, ſed ſi ſit alterius conditionis non creditur per ſolum iuramentum. conc. 88. nu. 19.
Virum qui ſemel euaſit in malum per crimen contra eum probatum, amiſit præſumptionem bonitatis, & præſumitur ſemper criminoſus, niſi probetur emendatus. concluſ. 465. numero 2.
Viri animo fortiores eſſe ſolent. concl. 262. numero 18.
Virtutes præcipue in iudicio requiri ſolent, & qui. quæſt. 1. num. 3.
Virgo nec vidua poteſt eſſe concubina, quia cum eis contrahitur ſtuprum. concl. 341. numero 27.
Virgunculæ Parmenſis miracula quædam, licet admiranda, non tamen ad canonizationem ſufficientia. concl 268. nu. 48.
Vis verbi ſumitur ex eiuſdem verbi alluſione. quæſt. 6. num. 103.
Viſitatores veriſimiliter non ſunt paſſi beneficia poſſideri ſine titulo. concl. 180. nu. 13.
Viſus nomine corporis ſenſus intelligitur. concluſ. 263. nu. 6.
Viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. concl. 519. nu. 2.
Vita communis hominum noſtri temporis breuior eſt, quam antiquorum tempore conſtitutionis l. vſusfruct. concl. 103. nu. 4.
Vita integra, & tranquillus ſtatus ſuperſtitis facit eum non præſumi aggreſſorem. concl. 72. numero 14.
Vitæ hominis ſpatium fuit centum annorum. concl. 103. nu. 5.
Vitam quę requiratur ad probandum laudabilem confeſſoris canonizandi. concl. 262. numero 7.
Vixiſſe quem probare non ſufficit, niſi probetur nunc viuere. concl. 170. nu. 10.
Vniuerſitas ſi parua eſt, illi de ipſius corpore nõ admittuntur. concl. 195. nu. 17.
Vniuerſitas eccleſiaſtica non poteſt ſtatuere contra ius canonicum, vel contra populum laicum ſubditum eccleſiæ. concl. 424 nu. 34.
Vniuerſitatis illi dimittitur contra extraneum in defectum aliorum, ſi vniuerſitas eſt magna. concl. 295. nu. 15.
Vnicuique licet alteri renunciare, quæ pro ſe indulta ſunt. quæſt 5. nu. 204.

Vnuſ-

Vnuſquiſque præſumitur eſſe talis, quales ſunt illi, quibus eſt connumeratus, vel inter quos eſt deſcriptus. concl. 203. nu. 12.
Vocans debitorem ſuum, qui non eſt, tenetur actione iniuriarum, ſi interuenit animus iniuriandi. concl. 97. nu. 8.
Volens conſequens, videtur etiam velle omne neceſſarium antecedens ad illud. concl. 44. numeru 2.
Valens probare ignorantiam conſtitutionis, edicti, aut ſtatuti noper editi per proprium iuramentum, non creditur. concl. 94. nu. 25.
Voluntas & propoſitum diſtinguunt maleficia. concl. 159. nu. 12.
Voluntas teſtatoris in compenſatione quomodo intelligenda. concl. 96. nu. 12.
Voluntas in mente retenta nihil operatur. concluſ. 40. nu. 3.
Voluntas vltima quantumcunque imperfectæ declarat teſtatoris voluntatem. concluſ. 417. numero 23.
Voluntas adeuntis, & ipſa aditio quomodo probetur per verba enunciatiua. concl. 41. numero 11.
Voluntas teſtatoris pro lege habetur. concluſ. 351. num. 49.
Voluntas licet morte finiatur, non tamen inducit reuocationem, quæ contrariam voluntatem expoſtulat. concl. 118. nu. 9.
Voluntatis mutatio non præſumitur. concluſ. 170. num. 8.
Voluntatis ſcrutator eſt ſolus Deus. concl. 40. numero 2.
Voluntatem aliud eſt ceſſare, & aliud voluntatem reuocare. concl. 188. nu. 10.
Voluntate quæ dependent ea vnius ſola, nõ requirunt partis præſentiam. concl. 47. nu. 3.
Voluntate in vltima quis præſumitur magis deliberate loqui, & bonam conſcientiam habere, quia vicinus morti, & nemo præſumitur immemor ſalutis æternæ. concl. 359. nu. 28.
Vox viua firmior eſt, quam mortua. q. 5. nu. 4.
Vox viua præferenda eſt mortuæ. q. 6. nu. 4.
Vox hominum eſt fallax, & multi habent conſimilem vocem. concl. 22. nu. 4.
Vocis viuæ ſonus fortius ac efficacius permouet auditoris animum. q. 5. nu. 8.
Vocem notam habere ex maxima familiaritate. concl. 22. nu. 8.
Vocibus certiores efficimur, quam literis. q. 5. num 12.
Vſuram allegans illam probare debet, alioqui ſuccumbet. concl. 438. nu. 5.
Vſurarium, quem eſſe allegans, tenetur probare. concl. 78. nu. 21.
Vſurarij nihil aliud excogitãt, niſi cautelas pro euitanda coniectura vſurarum. concl. 447. numero 31.
Vſus communis loquendi & non propria vis verbi in ſtatutis inſpicitur. q. 6. nu. 108.
Vſus communis loquendi ſolet propriæ verborum ſignificationi derogare. ibi. nu. 109.
Vſus populi, frequentia actus & diuturnitas temporis deponi debent à teſtibus ſuper conſuetudine. concl. 424. nu. 2.
Vſu trita non ſunt reformidanda, & illud, quod commune ſit, ſequendum eſt, & à conſuetudine communis ſenſus non abhorrendum. numero 2.
Vtilitas parua, & paruum commodum in eo, quod quis faciat, non tollunt animum nocendi. concl. 97. nu. 16.
Vtilitas vbi euidenter eſt Eccleſiæ in alienatione rei ſuæ, non requiritur ſolemnitas. concl. 75. num. 7.
Vtilitas parua, vel magna conſideratur à qualitate perſonæ, an diues, vel pauper. concl. 97. num. 18.
Vulneratus ſi culpat aliquem à quo dicat ſe vulneratum fuiſſe, talis culpatio culpato non nocet, & ſi à culpatione liberetur, prodeſt culpæ liberatio. concl. 234. nu. 10.
Vulnus qui intulit ſi incertus ſit aſtantem armatum veniſſe animo aſſiſtendi, non dicitur auxiliari. concl. 159. nu. 14.
Vultus eſt ſermo quidam tacitus mentis. concl. 159. num. 3.
Vultus ſenſus animi indicat, imagoque eſt animi vultus & indices oculi. ibidem numero 3.
Vxor quæ eſſe non poteſt, neque concubina eſt præſumenda. concl. 341. nu. 12.
Vxor inſtituta hæres à viro per habitationem domus non præſumitur adire hæreditatem. concluſ. 44. nu. 23.
Vxor ſi ante contractum matrimonium habuit pecunias, & illas marito contracto iam matrimonio non aſſignauerit, quod emit, acquirere non præſumitur ex bonis viri. concluſ. 324. numero 9.
Vxor in inſtrumento acquiſitionis dicens acquirere de pecunia propria, marito conſentiente, ſeu patiente, facit ceſſare præſumptionem, quod acquiſita ſint ex bonis mariti. concl. 214. nu. 6.
Vxor quicquid acquiſiuit conſtante matrimonio acquiſiuiſſe præſumitur ex bonis mariti. concl. 340. nu. 3.
Vxor à teſtimonio pro viro dicendo reiicitur. concl. 340. nu. 11.
Vxor quoad plurima in dominatu viri eſt, & veluti eius famula cenſetur. ibid. nu. 12.
Vxor admittitur ad probandum ſubtractionem rerum hæreditariarum per hæredem. concluſ. 533. num. 21.
Vxor hæres inſtituta habitando domum viri, cenſetur retinere nomine pignoris pro iuribus, & dotibus ſuis. concluſione 45. numero 37.
Vxor habens paraphernalia, quando maritus non eſt induſtrius, nec à diuitijs ſit inſtructus, quod ipſa acquirit ex bonis mariti acquirere non præſumitur. concluſione 214. numero 13.
Vxor, quod poſſidet, ſuum eſſe præſumitur in iudicio poſſeſſorio, & quando procedat. concluſ. 30. nu. 10.
Vxor acquirens nomine proprio tenetur reſtituere pretium marito, aut eius hæredibus. concluſ. 214. nu. 2.
Vxoris eſſe res probatur per ſcripturam priuatam mariti, in qua ipſe confitetur. concluſ. 214. num. 5.
Vxorem qui habet, & concubinam retinet, infamis eſt. concluſ. 340. nu. 17.

F I N I S.

Digitized by Google

IOSEPHI MASCARDI
IVRISCONS. SARZANENSIS,
Protonotarij Apoſtolici,
PROBATIONVM OMNIVM, QVAE IN vtroque foro quotidie verſantur:
Volumen I.

SVMMARIA.

1 *Pythagoras laudatur.*
2 *Extra viam publicam non deflectendum.*
Vſu trita non ſunt reformidanda, & illud, quod commune ſit, ſequendum eſt, & à conſuetudine communis ſenſus non abhorrendum.
3 *In negotijs pertractandis aliqua prius præmittenda ſunt, vt res, de qua agitur, cognitu facilior reddatur.*
4 *Probationum materia nulla fœcundior, & vberior in vniuerſo legum campo.*
5 *Præfationes ab omnibus iureconſultis fieri ſolent.*
6 *Præfationes ad lectionem propoſitæ materiæ libentius perducũt, & euidentiorem præſtant intellectum.*
7 *Dilucidius per diuiſionem illud apparet, quod enodãdum proponitur, & quæ diſtinguuntur facilius percipi ſolent.*
8 *Diuiſio & compoſitio in his, quæ pertractantur, plurimũ valent, & qui rectè diuiſerit, nunquam poterit in rerum ordine errare.*
9 *Partitio legentis animum incitat, intelligentis mentem præparat, memoriamque artificioſe reformat.*
10 *Diuiſio vberiorem culturam reddit.*
11 *Obſcuritas vnde oriatur. Obſcuritatis & confuſionis detrimenta. ibid.*
12 *Diuiſiones hic præmittuntur, vt probationum materia facilius percipi, & declarari poſſit.*

PROOEMIVM.

1 PYTHAGORAS ille† Samius, quem
Valerius Max. perfectiſſimum ſapiẽtiæ opus lib.8.c.7. appellare conſoeuerat, cui rerum abditarũ pretium, &
excellens iudicium ſæmur aureum fe
ciſſe, Cęlius Calcagninus Epiſtolicarum quæſtionum lib.3. Epiſt.8. teſtatus eſt permulta ad hominum mores
formandos ſymbola, priſcis illis oraculorum inſtar celebrata, poſteris reliquit. Quorum primas ſibi vendicare partes illud, non vana
2 opinione ducor: extra viam publicam ne deflectas, † etenim
vſu trita non eſſe reformidanda præcipit. Quintil.lib.8.ca.2.
illud quod commune ſit, ſequendum, idem docuit Fabius lib.
10.ca.2. Vnde factum eſt, vt Romani vir ille eloquij facile Ci
cero princeps, non immerito in 1. de Orat. lib. in Prologo tradiderit, à conſuetudine communis ſenſus non abhorrendum.
Quapropter cum Iuriſconſultorum communi ſententia rece
3 ptum ſit: † vt in tradendis, quæ ad Ius, tum Cæſareum, tum
Pontificium ſpectant, argumentis, nonnulla prius præfanda
ſint, quo res cognitu ſit facilior: nos etiam, qui probationum
materiam ampliſſimam, qua nulla fœcundior, & vberior in
4 vniuerſo legum immenſo campo inueniri poteſt, † explicandam ſumpſimus, aliqua præmittenda ſumus arbitrati, vt noſtrorum veſtigijs inſiſtẽtes, res, qua de agitur, explicatius pateat. Namque dici nunquam poſſet, quantopere præfationes
5 iſtæ ab omnibus noſtris Iuriſconſultis † & à Caio preſertim
in l.1.§. de orig. iur. fieri ſoleant. Si in foro, Caius inquit, cauſas dicẽtibus, nefas (vt ita dixerim) vĩ eſſe, nulla præfatione
facta Iudici rẽ exponere, quanto magis interpretationẽ præmittentib. incõueniẽs erit, omiſſis initijs, atque origine nõ repetita, atque illotis (vt ita dixerim) manib. Protinus materiã
interpretationis tractare? Huius rei nõ fuit immemor Vlpian.
in l. proponebat. verſ. quib. ita præmiſſis ff. de caſtren. pecu.
Nec immerito certe ab iſtis iuriſcõſultis tãtopere præfationibus tribuitur. Nã ipſæ præfationes, vt elegãter voluit idẽ Ca
6 ius in d.l.1. † ad lectionem propoſitæ materię libẽtius perducũt, & eo pductis euidentiorẽ præſtãt intellectũ. Nec id ſolũ
p præfationes, ſed per diuiſionẽ ẽt cõſequi facile poterimus.
Dilucidius.n. per hãc diuiſionẽ apparere illud, qđ enodãdũ
nobis propoſuimus, prudentiſſime ſciuit Rom. Pont. in c. ſup
7 literis. extr. de reſcript. † & quæ diſtinguũtur facilius percipi
ſolere, non latuit Paulũ, nec Accurſiũ in l.1. ff. de dol. except.
nec Impe. præterijt in § ſed non vſque. Inſtitut. de legar. Huc
ſpectauit Fabius, cũ de memoria verba faciẽs li.11.c.2. ꝓtulit: In his, quæ ſcripſimus, cõplectẽdis, & in his, q̃ cogitamus,
8 cõtinẽdis, diuiſionẽ † & cõpoſitionẽ plurimũ valere. Nã, q rectè diuiſerit, vt idẽ inquit, nũquã poterit in retũ ordine errare. Certa.n. ſunt nõ ſolũ in digerendis qõnibus, ſed ẽt in exequẽdis, ſi mõ rectè dicimus, prima, ac ſecunda, & deinceps:
cohæretque oĩs rerũ copulatio, vt ei nihil, neque ſubtrahi ſine manifeſto intellectu, neque inſeri poſſit. Vñ Q. Mutiũ Scæuolã accepimus in luſu duodecim ſcruporũ, cũ prior calculũ
promouiſſet, eſſetque victus, dũ rus tendit, repetito totius certaminis ordine, quo dato erraſſet, recordatũ redijſſe ad eũ,
quo cũ luſerat: eũque ita factum eſſe, cõfeſſum fuiſſe. Ad hæc
citra diuiſionẽ nullus, nec modus, nec finis eſſe põt, vt idẽ dixit Quint. lib.10.c.7. Quinimo Accurſ. cuius auctoritatẽ libenter amplector, dicere ſolebat in §. igit. in verb. eaſdẽ. in ꝓœm.
9 Inſtit. † Partitionẽ legentis animũ incitare, intelligentis mẽtẽ
præparare, & memoriã artificioſe reformare. Diuiſionis etiã
emolumentũ ſentiens Paulus in l. Caius Seius. §. Titius. ff. de
10 leg.2. ſapienter reſpõdit † diuiſionẽ vberiorẽ cultutã reddere. Rurſus vero nõ aliunde obſcuritas oritur, niſi ex pturbata
11 † & confuſa traditione: vt cauit Imp. in §. alio. Inſtit. quibus
mod. teſtam. infir. & in §. ſed in primis Inſtit. de legat. Nec q̃quã fuſis oĩbus mẽbris, vt Quintil. li.7. in præfat. aiebat, ſtatua
ſit, niſi collocetur: & ſi quã in corporibus noſtris, aliorumve
animaliũ partẽ permutes, atque transferas, licet habeat eadẽ
oĩa, prodigiũ ſit tñ, & artus ẽt leuiter loco moti perdũt quo
viguerũt vſum: & turbati exercitus ſibi ipſi ſunt impedimento. Vt nec toto, qđ fertur, errare cęlo videatur illi, qui ipſã rerũ naturã ſtare ordine putãt, quo confuſo peritura ſint oĩa. Ex
iſtis iã ſatis ſupq; patere arbitror, q̃ vtiles ac fructuoſæ, & neceſſariæ ſint pfationes, & operis diuiſio. Quapp in præſentia
meũ penſum abſoluiſſe putabo, ſi nonnulla auctorum more
12 præfabor, & diuiſiones præmittam, quo totius operis noſtri
probationum materies facilius percipi & declarari poſſit.
Totum igitur hoc noſtrum probationum opus in nonnullas quæſtiones præcipuas diuidetur.

Digitized by Google

Primum enim omnium, quam neceſſaria & vtilia ſit probationum materia, explicando indicare conabor.

Hinc probationis definitionis explicatio, eiuſdẽque notatio ſubinugetur.

Quarto loco quot probationũ ſint formæ, accurate diſcutiam, & ſeparatim de cuiuſcunque natura, & vi ſuo loco diſſeram.

Quod, vt facilius peragere queam, ad probationum plenarum explicationem me accingam, & harum primam, quæ per teſtes fieri conſueuit, examinabo.

Quam illius declaratio ſequetur, quæ per inſtrumenta & ſcripturam fit.

Huic eius explicatio annectetur, quæ per confeſſionem peragitur.

Quartus probationum plenarum locus per euidentiam facti tribuetur.

Iſti probatio per iuramentum ſubijcietur.

Sextum ſibi vendicabit locum per præſumptiones.

His peractis & diligenter examinatis, ad ſemiplenæ probationis tractationem me accingam.

Cuius primus locus erit, vnius teſtis idonei & habilis probatio.

Secundus aſcribetur per famam.

Tertius aſsignabitur ei, quæ fit per literarũ cõparationem.

Quartus conſtituetur priuatę ſcripturę.

Quibus tum plenis, tum ſemiplenis probationibus abſolutis, de coniectura primum, deinde de iudicio, poſtremo de fictione nonnulla attingam. Pręſertim cum hæ tres formæ ad probationem accedant, & à noſtris inter probationum formis ſoleant connumerari.

Poſtremus harum omnium locus erit, tum, cum declarabimus primo: Quis probare debeat, deinde quomodo: Tertio quid: Quarto loco quando ſit probandum: Poſtremo, cui ſit facienda probatio.

Cum igitur hæc omnia abſoluerimus ad concluſionẽ ſyluam ingentem deueniemus, circa quam quantopere elaborauerimus, & euigilauerimus, intuenti patebit.

Quod ſi tibi, Lector, concluſionem noſtrarũ opus placere intellexero, erit quod mihi gratulet, & ad maiora aſcenſum parabis, ſin minus, iuuandi certe ſtudium nuſquam mihi defuiſſe ſcias velim.

Potius igitur diuino Numine inuocato, & ſanctiſſima Trinitate, Patris & Filij, & Spiritus ſancti aſpirante, beatiſſimaq; ſemper virgine Maria, cui omnia mea bona accepta refero, atque beato Ioſepho protectore meo mihi fauente feliciter exordium ſumam.

QVAESTIO I.

De neceſsitate & vtilitate probationis.

SVMMARIA.

1 *Probationum materia vtilitates & laudes.*
2 *Leges ſacra quorſum inuentæ & ſancitæ fuere.*
3 *Tres præcipue viri in iudicio requiri ſolent, & qui.*
4 *Iudicis officium quale ſit.*
5 *Iudex nihil exequi poteſt, niſi prius actor omne quod peterit, & reus quicquid excepit, probauerint.*
6 *Probationum vis & poteſtas.*
7 *Iudici non creditur abſque probationibus.*
8 *Quilibet agens probare debet rem, cauſam, & actionem.*
9 *Quod probari non poteſt, tacendum eſt.*
10 *Veritas eſt, quod aut per legem, aut præſumptionem probatum fuit.*
11 *Sententia ex probationibus ferenda.*
12 *Iudicis tota vis in probationibus ineſt.*
Nihil habet, qui probare non poteſt. ibi.
13 *Probatio anima eſt proceſſus, & victoriam cauſa, & deciſionem reſpicit.*
14 *Probationis virtutes, vires, & emolumenta.*
15 *Legum tota ſcientia ad probationes reducitur, ac ipſis inniti videtur.*
16 *Iuris interpretum, oratorum ac iudicum, cauſidicorumque actiones ad aliud non tendunt, quam vt ſemper probent, quæ in medium adduxerint.*
17 *Iudex quantum probationibus ſit alligatus.*
18 *Probationibus quantum tribuatur.*
19 *Probationis titu um difficillimum eſſe & onus probandi graue, & onoroſum, arduaque probationes inuenire.*
20 *Probationum fructus.*
21 *Iudex ſecundum allegata & probata aſtrictus eſt ab iudicandum.*
22 *Probationum ſimilitudo cum florum odoribus.*
23 *Probationes in plures diſtribui formas.*

NVnquam verbis aſſequi poſſem, quantam vtilitatẽ, quãtum commodum, quantum emolumentum probationum
materia attulerit, & ſemper afferat: me tacente, res ipſa loqu-
1 tur, † nec quod per ſe laudatum eſt, commendatione indiget,
ipſa enim ſe oſtẽdit, vt ore loquar Vlpiani in l.1. ff. de in integ.
reſtitut. & quod vtilitate; & laudatione eſt refertũ, nulla re-
quirit cõmendationis argumenta. c. imitare. 16. quæſt. 1. c. ſi
2 quis. 2. quæſt. 4. & per Spec. in proœm. 1. n. 28. Quorſum. n. † ſa-
cræ leges inuentæ & ſancitę fuere, niſi vt ex ipſarum iuſtitia
vnicuique ius ſuũ tribuatur? Sic dixit Vlpian. in l. iuſtitia. ff. de
iuſtitia & iure, & Impe. Inſti. eo. tit. in princ. ſed nullus vnquã
id ipſum efficere poterit, niſi lite, atque iudicio forẽſi inter-
cedente. Nullus. n. nõ ignorat, qui à limine iuris prudentiam
3 (vt dr̃) ſalutauerit, † tres pręcipue viros in iudicio ſolere re-
quiri, hoc eſt, actorem, reum, & iudicem. Quorũ poſtremus iu-
ſtitię, imo Dei perſona indutus vtrumque, actorem, & reum
4 æquis auribus audire, & æquã iuſtitię lancem † regere debet:
vt re diligenter, quę in controuerſia verſatur, examinata, ſen-
tentiã ferens, alterum damnet, alteri, quod ſuum eſt, adiudi-
cãs iuſtitiã exerceat: dixit I.C. in l. in trib. & in l. inter litigan
tes. vbi Bar. ff. de iudi. quẽ ſeqtur referẽdo alios Iodoc. Dam-
hauder. in ſua praxi ciuili c. 1. ſed nunquã fieri poterit, vt iu-
5 dex hęc oĩa exequi valeat, † ni prius actor, quicquid petierit,
probauerit, vt ſenſit Imperator Antoninus i l. qui accuſare. C.
de edẽdo. & I.C. in l. 2. ff. de probatin. ca. 1. vt eccleſiaſti. bñfi
cio. l. negãtes. C. de actio. & oblig. quę vtrũque dictũ cõple-
ctit de actore probãte, & tũc reus cõdẽnatur, & de nõ probã
te, & tũc reus abſoluitur, & ipſe ẽt reus id oẽ quod exceperit
probauerit: vt ſcripſit Vlpian. in l. 1. ff. de exception. & Paulus
in d. l. 2. & idẽ Vlpian. in l. in exceptin. ff. de probatio. Nullus
igitur, niſi ſit ſanæ mentis, inficias ire audebit, iſtud argumẽti
genus nõ eſſe ſummopere neceſſariũ, vtile, & qđ ſępenumero
in vſu nõ eueniat. Quinimo tanta eſt probationũ firmitas, vis
6 atq; † poteſtas, vt iudicẽ per probata aſtringi, atque ligari, &
ſecũdũ ea debere iudicare, dixerit gloſſ. in c. 1. in verb. cõtra,
de re iudic. in 6. & I.C. in l. illicitas. in §. veritas. ff. de officio
pręſid. & infra latius in verbis actor, reus, & iudex, opportu-
nius dicetur. Nec ad hoc probãdũ ſilẽtio pręteribo illud, qđ
Abbas tradidit in coſ. 1. incip. tria circa primũ. col 2. & conſi.
18. in eã & qõ. col. 1. & 2. vol. 2. Barbat. in cap. cũ in iure. col.
8 28. de offic. deleg. hoc eſt † iudici nõ credi ſine ꝓbationibus,
q̃uis & in ſentẽtia illud fuerit prolatũ viſis teſtibus, & proba
tionibus, &c. quod optime probatur in cap. qm̃ cõtra. vbi oẽs
Dd. extra de probatio. alias. n. daretur iudici facultas lędendi partem, aſſerendo ſe habuiſſe & vidiſſe probationes, quas
non vidiſſet, Felyn. in d. c. qm̃ nu. 3. vti etiam in criminalibus
non creditur iudici aſſerenti famã publicã pręceſſiſſe. Iulius
Clar. in ſua praxi criminali. quęſt. 31. nu. 10. & aſſertioni iudi-
cis nõ ſtatur, per quã iuſtificatur eius ſentẽtia, Aymo in conſ.
171. n. 7. & cõſi. 48. n. 1. lib. 1. & ꝙ iudici nõ credat, niſi ea quę
aſſerit probẽtur, tradit Ioã. Cephal. in cõſi. 421. n. 61. in conſi.
265. n. 14. & 16. Rol. à Valle in cõſ. 89. n. 56. lib. 1. vbi ait, non
credi iudici in caſu, quo non poſſet aliquid facere ſine cã. Et
dicit Rim. in cõſi. 194. n. 25. lib. 2. nõ eſſe ſtãdum aſſertioni iu-
dicis de cauſę cognitione, niſi in emãcipatione, manumiſſio
ne, & ſimilibus, ſecus in cõtractibus & in alijs id genus. Ete-
nim vnumquẽque ad ea probãda, ſuper quibus tota probãtis
volũtas nititur, aſtringi voluit Angel. in l. liberorũ circa prin
cip. ff. de his qui not. infam. & Abb. in c. puenit. & ibi Dec. nu.
4. q filij ſint legit. Nec nõ Bald. quẽ nihil, quod in iure ſit poſi-
tũ, latuiſſe, nõnulli dixere iuriſcõſulti, pterijt: nãque in conſ.
8 270. ad euidentiã. lib. 1. nu. 1. ſcriptum reliquit † quẽlibet agẽ-
tem debere probare rem, cauſam, & actionem, nec referre, ſi-
ue apud iudicem ciuilium, vel capitalium cauſarum iudiciũ
peragatur, hoc idem placuit Paril. in conſi. 153. nu. 4. & 5. vol.
4. & Herculan. in tract. de proband. negat. nu. 30. Nemo certe
in iudicio fidẽ adhibebit rẽ ita ſeſe habere aſſerenti, niſi etiã,
quod propoſuit, rationibus comprobabit, ita voluit ſummus
Pontifex in cap. circa. de elect. in 6. & Marian. Soc. in cõſi. 39.
9 n. 80. & Alba. in cõſ. 9. n. 54. Iñ boni viri eſſe, tacere, † quod ꝓ-
bari non põt, ſcripſit Pontifex c. plerunque. 2. quæſt. 7. Rip. in
tract. ſuo de remedijs ad curãdũ peſtem, par. 2. n. 125. Dec. in
l. culpa caret. nu. 9. verſi. & hoc ſane intelligitur. ff. de reg. iur.
vbi ob prædictã rõnẽ in crimine lęſæ maieſtatis ait, nõ puniri
eum qui non reuelauit, qñ ſciens tale delictum cõmittẽdum
illud probare non poteſt, & late ibi comprobat Apoſtillator.
Nam veritas fit clarior per probationem, vt tradidere Impe-
rator.

ratot. Diocletianus, & Maximianus in l.nec omiſſa. C.de lib.
cauſ. Quo.n.tendũt, quid ſpectant tot teſtiũ, tot inſtrumento
rũ probationes, niſi vt veritas in apertum referatur, & ipſi iu
dici nota ſit? vt ait Conarr.in ca.1.variar.reſolution. verſi.7.
10 nã nihil aliud eſt veritas, quã id, quod aut per legẽ, † aut per
præſumptionẽ fuit probatũ, ita cauit Scæuola in l.penul.ff.de
probatio.& ſummus Põtifex in ca.1.iũcto c.laudabilẽ.de fri-
gid.& malefic. Alcia.in c.1.de offic.ordinar.quẽ ſequitur Co
uarru.d.c.1.variar.reſolutio.ſub num.4.verſi.2.iudex. & ſine
iſtiuſmodi probatione iudiciũ ipsũ, hoc eſt, ſentẽtia lata eſt
iniuſta, vt l.prolatá.& ibi Bar.C.de ſententia. & tradit Ruin.
in cõſ.117.in lite vertente.no.13.& 20.li.5.Alex.in conſ.105.
ponderatis narratis.in princip.nu.1.Van.in tract.ſuo de nul-
11 lit.ſentẽt.ex defect.proceſſus, n.37.Et merito ſane. † ſentẽtia
nãque ex probationibus fertur, vt per Hippolyt.de Marſil.in
rubric.C.de probatio.nom.67.& Herculan.in d.ſuo tract.de
proban.negat.nu 8.dicere ſolebat, neminẽ ſententiam debere
ſperare ex eo qđ probare ſe poſſe non cõfidat. Præterea q̃ ne
ceſſariæ, & vtiles ſint probationes hinc vnicuique datᷣ intelli
12 gi † quod in ipſis tota iudicij vis, ac *viola* eſt ſita, is.n.qui ꝓ-
bare non põt, nihil habet, & vbi probatio deficit, perinde eſt
ac ſi illud, quod nõ probatᷣ, non eſſet, c.ſolẽnitates.il 1.de con
ſecrari.diſt.1.l.duo ſunt Titij.ff.de teſtament.tutel.& probari
nõ poſſe, vel non eſſe, idẽ ſunt. & qui nõ probat, dr̃ iure care-
re, vt elegãter ait per prædicta iura Corn.in conſi.126.licet in
hac conſultatione.nu.1.lib.1.Aymon in cõſi.48.nu.4.li.1.Nec
immerito ad hoc Damhander.in d.ſua praxi ciuili, c.156.n.1.
probationẽ appellare conſueuerat animã proceſſus, & Aug.
13 Bero.quæſt.50.nu.1.ipſam probationẽ cauſæ victoriã & de-
ciſionẽ reſpicere prodidit. Hæc cæcis in foro verſantibus cõ-
ſpectũ reſtituit, hæc iudici viã facilẽ, lenẽ & apertã ad iudicã
dũ præmonit, hæc oppreſſis fert opẽ, hæc cauillationes, vana-
14 que ſophiſmata, vt Sol tenebras expellit. † Conciliat hæc ri-
xas, dirimit hæc contentiones, hæc efficit, vt dñia rerũ diſtin
guãtur, hęc denique in cã eſt, vt vnicuique, quod ſuũ eſt, ſar-
tũ tectum, vt noſtri aiunt, conſeruetur. Quinetiã, ſi verum fa-
teri voluerimus, totã hanc noſtram legum ſcientiam ad pro-
15 bationes reduci, † ac ipſis inniti videmus. Conſideremus vi-
ros, quorũ opera Reſpublicæ pro iuſtitiæ adminiſtrationi in-
digent: ſunt.n.aut iuris interpretes, aut oratores, aut iudices.
Qui licet oẽs diuerſis obeundis muneribus ſeſe exerceant, in
eo tamẽ mirifice conueniunt, quod in qualibet quæſtione di-
ſcutienda ſolis probationibus innituntur. Nam ſi ſingulorum
actiones diligẽter inſpiciamus, primo ipſe iuris interpres, dũ
ſenſa legum abſtruſa aperit, & exponit, ſemper quidẽ, & pro-
16 bat, † quæ in medium adducit, & probandi rationes auditori
bus afferre ſolet. Nec aliud etiam cauſarum patronis propoſi
tũ eſſe conſueuit, quam vt eorum iura firmis rationibus tueã-
tur, quorum partes ſibi defendendas ſumpſerunt. iudex vero
17 adeo probationibus eſt alligatus, † vt ẽt aliqñ contra verita-
tem ſibi priuatim cognitam iudicium ferre deuinciatur. Nec
aliud ipſe ſententiam ferendo ſpectat, quam vt in lucem refe
rat, quis contendentium melius illud, quod ab eis in iudicio
fuit propoſitum, probauerit. Quam etiam ſit probationibus
18 tribuendum, ipſe quotidianus fori vſus † plane demonſtrat.
Nullum enim dari iudicium, in quo actori, vel reo probandi,
quod velit, onus non incumbat, nemo non ignorat, & ſi quis
eorum in probatione defecerit, in cauſa etiam ſuccũbet. Hinc
euenit, vt partes quotidie defatigentur, & inſudent, vt rectã
probandi methodum reperire poſſint. Vnde non ab re cauſa-
rum patroni primum omnium à clientibus ſciſcitari ſolent,
quo pacto ſint illud probaturi, quod conſequi ſibi proponũt.
19 His permoti, quam plurimi dixere, probationis titulũ † diffi-
cillimum eſſe, præcipue vero Vlpianus in l.voluit.ff.de inter-
rogator.actionib.dixit: Onus probandi graue & oneroſum
eſſe, atque Iacobus de Are.in trac.poſitionum, §.3.n.9.& §.4.
nu.2.cũ ſeq.& Spec.in tit.de poſitio §.ſecundo videndũ. nu.
2.à Caio ẽt traditũ fuit in l.is qui deſtinauit.ff.de rei vendic.
graue eſſe ad probationis onera deſcendere: difficile quidẽ
eſt, & arduum probationes inuenire, at ipſis inuẽtis dici non
poſſet, quantam vtilitatem nobis afferre ſoleant. Nam quem-
admodum ex floribus arborum, quibus terra vim ſuam ſuppe
ditat, fructus procreantur, & ex ipſis floribus magnã fructuũ
ſpem concipimus: ſic & ex probationibus, quos flores nunco
pat Ioannes de Graſſis in ſua arbore iudiciaria.in 5. princip.
20 requiſito, quæ fiunt in iudicio, † vberrimus victoriæ fructus
oritur, atque ipſius victoriæ fructus ampliſſimus, & expecta
tiſſimus operatur, præſertim, cum iudex ſit aſtrictus ad iudi-
21 candum ſecundum allegata † & probata, iuxta ſententiam
ſummi Pontificis in c.iudicãtem.30 q.5.& c 1.& ibi Andreas
de offici.ord.& Vlp.in l.illicitas.§.veritas.ff. de offic. prę́ſid.
Præterea, vt in arboribus tempore veris quam plurimos va-
rijs in locis flores non vni colores, ſuſos inſpicimus, alios.n.
rubeos, virides, pallidos, flacidos, nonnullos plenos atq; per
fectos, aliquos minus plenos atque perfectos videmus, ita
22 & in hac arbore noſtra iudiciaria probationes alias perfe-
ctas ac plenas, quæ ſimilitudinem quandam ex rubeis flori-
bus plenis, & viridis coloris ſibi aſſumũt, imꝑfectas aliquas,
& ſemiplenas, quæ pallidis, flacidis, & immaturis floribus
23 comparantur, habemus. Hæ autem probationes † de quibus
modo meminimus, in plures formas diſtribuũtur, de quibus
infra ſuis locis dicere aggrediemur.

QVAESTIO II.

Quid ſit probatio.

SVMMARIA.

1 Omnis inſtitutio à definitione proficiſci debet.
2 Definitio rei naturam, vim & poteſtatem demonſtrat.
3 A generali titulo incipiendum eſt, cum aliquod opus explicandum aggredimur.
4 Probatio generale verbum eſt, & ſub ſe plures probationum formas continet.
5 Definitio omnis in iure periculoſa eſt.
6 Iuri operam daturus, prius noſſe habet, vnde iuris nomen deſcendat.
7 Probationis definitiones vario à varijs doctoribus tradi aſuere.
8 Probatio eſt rei dubia per argumenta oſtenſio.
9 Argumentum ſola inueſtigatione veritatem inuenit, & dicitur quaſi argute inuentum.
10 Argumentum hic accipitur pro quacumque probationis ſpecie.
11 Probatio eſt rei dubia per teſtes, vel inſtrumenta, indicia, & præſumptiones oſtenſio.
12 Probatio etiam fit per confeſſionem partes, per euidentiam, facti, & per iuramentum.
13 Probatio eſt fides veri legitimis modis, & temporibus facta cognitori cauſa.
14 Falſa probatio non dicitur probatio Contrarium.ibi.
15 Iudex in iudicando propriam conſcientiam, ſequi non debet, ſed ſecundum allegata, & probata ad iuſte iudicandum deuinctus eſt.
16 Falſum teſtamentum non eſt teſtamentum, modium iniquum non eſt modium, & falſus teſtis non eſt teſtis.
17 Probatio eſt oſtenſio rei dubia per legitimos modos iudicis facienda in cauſis apud ipſum iudicem controuerſis.
18 Probatio quare dicatur eſſe oſtenſio.
19 Vbi opus eſt facto, verba non ſufficiunt.
20 Dubium cum eſt quod negatur, certe debet probari quod negatum eſt, quia per negationem vt adubia fit.
21 Quæ iudici aperta ſunt, nulla probationis indigent.
22 Probatio multis modis fit. & quibus.
23 Probationes iuxta legis normam fieri debent.
24 Probatio ſiu fides facienda eſt iudici, & non aduerſario.
25 Aduerſarius ſemper negat
26 Aduerſario etiam aliquando facienda eſt fides.
27 Probanda ſolummodo ſunt ea, quæ neceſſario ad cauſam apud iudicem agitatam pertinent.

VETVS inoleuit conſuetudo, vt qui longiori ſermone ali-
quid ſibi pertractandum ſumpſerunt, ante omnia Cice-
ronis illud tritum axioma in princ.de officijs, præponere ſo-
1 leant: omnem † noſtram inſtitutionem à definitione debere
proficiſci, ut ſciamus, quid ſit id, de quo diſputatᷣ. Quod pro
nunciatum nobis vtiliſſimum in præſentia amplectendum ſo
2 re ſumus arbitrati. Definitio namque cum rei naturam, † vim
atque poteſtatem demonſtret: vt ex Philoſopho. 7. Metaph.
& per Boet. quẽ refert Accurſ.in l.omnis definitio.ff.de regu.
iur.& dixit Aret.in l.moribus.col.2.verſi.2.noto argumentũ.
ff.de vulg.& pupil.ſubſti. profecto diſpicere non poterimus,
quid nũc ſimus pertractaturi, niſi à definitione probationis
in genere exordium ſumpſerimus. Nec iſta docendi ratio à
methodo antiquorum legum cõpilatorum differet: ſic.n.oẽs
3 ſeruauere, vt cũ aliqđ opus explicandũ aggrederẽtur † prius
à generali titulo inciperent, deinde ſpeciales ſubijcerent. ab
hoc ordine non receſſit præſertim Imper.in lib.Codicis, & I.
C.in Digeſt.lib.io eod.tit.de probat. Ad hoc ẽt doctrina Ac-
curſ.in rub.ff.de teſtib.& hoc optime ꝓbat in l.1.in prin.ff.ſi
cer. pet.dũ inquit ibi I.C. Ideo rerum creditarum titulũ præ
miſit. ſic Bal.dicere ſolebat in rubr.ff.ſi cer.per.in princ.ordi
nẽ eſſe incipere à genere, & Accurſ.vbi Bal. & alij in rub C

Digitized by Google

qui admitti.& idẽ Accurſ.in rubr.de reg.iur.in prin.ibi,li q̃-
ratur ẽt,vbi q̃plura ſimilia adducit,late Dec.in tub.ext.de ꝓ
batio.circa prin.verſ.retenta cõi continuatione . Quod qui-
dẽ in præſentia præcipue à nobis eſt obſeruãdum. Nã eũ de
probationũ formis ſimus acturi,rem rei cõſentaneã maxime
nos facturos exiſtimauimus,ſi prius Probationis definitionẽ
in genere præmittemus,l.1.ff.ſi cert.pet.& §.his igitur Inſtit.
4 de iuſt.& iur. Cũ igitur † probatio ſit generale verbũ & ſub
ſe probationũ plures formas contineat: vt tradidere Dd. in
rub.C.cod.& Canon.in tub.ext.eod.Merito à cognitione ip
5 ſius gñris eſt incipiendũ.Verũ quia oẽm definitionẽ † in iu-
re periculoſã eſſe,dicere ſolebat Iuriſconſ.in l.oĩs definitio
ff.de reg.iur.Iccirco recentiores nñi legũ interpretes ſatis eſ
ſe tradiderunt,ita rẽ ipſã definite,vt genere & drĩjs conſtet
ipſa rei definitio,eam conſiderantes, vt nondũ eſt perfecta,
ſed ad finẽ tendit,vt l. libertas.§.ſeruitus.ff.de ſtat.homi. &
Dec.in rub.de prob.Nos quoque iuxta maiorum noſtrorum
conſuetudinẽ contenti erimus,probationẽ definire ſecundũ
modos,quibus & noſtri vſi ſunt.His peractis non erit alienũ
à re probationis etymon inquirere : nam vt docet Vlpianus
6 in l.1.ff.de inſtit.& iure,† iuri operã daturũ prius noſſe opor
tet,vnde iuris nomẽ deſcendat. Hæ duæ namque quæſtiones
vtiliſſimæ cognoſcuntur ad iuuenũ mentes illud illuſtrãdas :
vt dicit Abb.in tub.extra de prob.in prin . Vt igitur tãdẽ oĩs
noſtra diſputatio à probationis definitione exordiũ ſumat ,
7 præſciendum eſt,† varias à varijs Dd. fuiſſe traditas defini-
tiones:adeo,vt & Abbas,& Aret.in rubr. extra eod.circa eã
plurimum laborent,dum aliorum definitiones carpnut & im
probant,dũque nouas excogitãt,illaſque quoquo mõ diſpu
tando veras afferunt,vt in eodem loco hr̃.Quæ quidem veræ
ſint, nec ne,alias dabitur cõmodior differendi locus . Prima
itaq; probationis definitio ab Azone & Accurſio in rubr. C.
8 eod.originẽ traxit, volentes† probationẽ eſſe rei dubiæ per
argumenta oſtenſionẽ.Quam definitionẽ Goffr. in ſua Sum.
impugnare conatus eſt,dicens,verbum illud argumenta,iux
ta Dialecticos accipi ſtricte,ea ratione: quia argumentum ſo
la inueſtigatione ueritatẽ inuenit,& propter illud,quod di-
4 ci ſolet,† argumentum eſſe quaſi argute inuentũ,quod longe
diſtat ab inſtr̃is & teſtibus.c.ſores.§.argumen.de verb. ſign.
& hoc eſt,quod dicit Bal.in rubt.C.eod.tit.col.1.Canoniſtas
iam allatam definitionem improbare,quia argumentum pro
prium eſt Artiſtarum,& in diſputatione cõſiſtit,l. qui filium
ff.ad Treb. & argumentis id fit planum , q̃ dilucide probari
non poteſt,l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re mil.Accurſij igi
tur & Azonis definitio iuxta Goffredi ſententiã non eſt pro
banda,cũ generatim non ſit tradita,& ad oẽs non pertineat,
cum ſpecies probationis,quæ per teſtes,& inſtrumenta fiũt,
non complectatur. Verum Hoſtienſis hanc definitionẽ ab ip
ſis veriſſime fuiſſe allatam probare nititur in ſua ſumma in ti
tul,de probatio.in princip.circa fin.ibi. Nec obſtat.c. forus.
Nã, vt inquit ille,etſi argumentum proprie & ſtricte vim ſu-
10 pra allatam habeat,in præſentia tñ accipiunt † pro quacun-
que probationis ſpecie:vt probatur in l.2.C.quo.appel.non
recep.ibi,alijs quoque arg.& in l.2.§.eiuſdem quoque,verſi.
quæ argumenta,ff.de teſtib.quæ iura Aret. allegat in d.rubr.
extr.de prob.& ibi in prin.fuſius iſtud explicat.Hęc Hoſtiẽ-
* ſis definitio * cõi omnium cõſenſu videtur approbata,vt tra
didere Abb.& alij in d.rub.extra,de prob.quam ſequitur,&
pluribus rationibus,& iuribus cõfirmat Dec.ibi.col. mihi 6.
ver. prædicta ſaluatio . vbi ẽt refellit duas dubitationes per
Bal.contra eandem definitionem allatas.in rub.C.eod.col.2.

Goffredus aũt defenſiones per Hoſtien.& Dec.allatas nõ
perpendens,ipſã definitionem vt vitioſam, atq; imperfectã
penitus improbandã, atque abrogandam cenſuit , ideo ipſe
aliã nouã Matte.ſuo excogitatam in d.tit.prob. ſua ſummę at
11 tulit,† probationẽ,inquiens,eſſe rei dubiæ per teſtes,vel in
ſtrumẽta,& plerũque indicia,& præſumptiones oſtenſionẽ .
Verũ hanc Goffredi definitionem Hoſtien.in d.loco,vt man-
cam & mutilatam reijcit, propterea quod probationem plu
rimis alijs modis fieri , qui in ipſi Goffredi definitione non
continent. r,inuenitur, vt per confeſsionem partis,l.1.ff. de
12 confeſ.& l.1.C.eod. cum ſimilib. item†per euidẽtiã facti,vt
l.vulneris.ff.de iniur.& l.ſi irruptione.ff.fin.regund.Item per
iurm,vt l.1.ff.de iureiur.Hanc impugnationẽ ſimpliciter poſt
alios ſequuntur Abb.& recentiores in d.rubr.extr.de prob.

At Dec.ibidem Goffred.ab impugnatione Dd.triplici mo-
do tuetur,vt legenti patebit,& quo ad confeſſionẽ , euiden-
tiam facti,& iuramentum reſpondit ipſe, hæc non eſſe probã
di modos,ſed potius ea eſſe , ad quorum probationem quis
non aſtringitur,de qua re fuſius infra commodius dicetur in
capite de confeſſione , præterquam quod omnes alij modi
quibus probatio fieri poteſt , poſſunt etiam reduci ad illos,
qui in Goffredi definitione ponuntur .

Nec videtur omittenda Baldi definitio,quam in iam ſæpe
13 citata rubr. de probatio.tradidit,inquiens.†Probationẽ eſſe
fidem veri,legitimis modis & temporibus factam cognitori
cauſæ , illud ẽt addẽs,iccirco in definitione verbũ veri fuiſſe
14 poſitũ,quia falſa probatio†non eſt probatio,arguẽdo ab ety
mologia verbi,ſecũdũ Placen.& gloſ.ibi.nam dr̃ probatio ab
aduerbio probe,vt infra dicemus.Verum,& in hac Bal. defi-
nitione nonnihil dubitationis ineſſe vr̃,nec ita facile eſt reci
piẽda, quamuis.n.falſum probaretur,non ideo probatio eſſe
deſineret.Ad hoc.n.vt recta ſit probatio,ſatis eſt,vt in forma
non peccet , licet in materia deficiat,vt videre eſt ex toto ti-
tu.C.ſi ex fal.inſtru.& præcipue per text.in l.falſam, eod.tit.
cui res ſatis ẽt teſtimonio eſſe põt, quod plurimis in locis in
iure cautũ reperitur,iudicẽ in iudicando nõ debere ſeq pro-
15 priã conſcientiam† ſed ſecũdum allegata & probata ad iuſte
iudicandũ deuinctũ eſſe,vt voluit I.C.in d.l.illicitas.§. veri-
tas.ff.de offic.præſid.dum dicit , eum ſequi quæ ex eorũ fide
probantur,cũ alijs in proxima quæſt.allatis,quæ quidẽ iudi-
cis ſententia ex his lata,licet contra facti veritatem,rata tñ at
que ſtabilis permanet,ac veriſſime prolatam vno ore oẽs ſen
ſere.Sed rurſus pro Bal.conuenit Pau.in l.Paulus . ff. de verb.
16 ſignifi.in quo loco voluit, † falſum teſtamen.non eſſe teſta-
mentum,& modium iniquum ſecundum Accurſij declaratio
nem ibi,non eſſe modium,cum eodem etiam Baldo conſentie
Vlpianus in l.2.§.1.ff.quemadm.teſt.aper. per quæ iura con-
cludit idem Bal.in cap.licet cauſa.col.5.de probat.falſum te-
ſtem,non eſſe teſtem,de hoc tamen tu videris .

Alia probationis definitio afferri ſolet , quæ plus alijs ad
veritatem proxime accedere vr̃,quæ ita ſeſe habet. Probatio
17 eſt oſtẽſio rei dubiæ† per legitimos modos iudici faciẽda,in
cauſis apud ipſum iudicẽ cõtrouerſis.Huius definitionis ver-
ba,ſi ipſorũ vim diligenter inſpiciamus,non fuiſſe ocioſe po-
18 ſita,videbimus.Primo nãque dixi,† Probationem eſſe oſten
ſionẽ,quia & hoc verbo pro probatione priſci illi iuris cõſul
ti,& legũ cõpilatores ſæpiſſime ſunt vſi,præcipue vero Alex.
Imp.in l.3.& 4.cũ multis alijs.C.de probatio. & cũ oſtẽſionis
verbo vti ſolemus,probationẽ eſſe facti,nõ iuris innuere vo-
lumus,vt ait Spieg.in ſuo Dictio.in verb.probatio.vñ neceſſe
eſt,vt vere fiat oſtẽſio,verba nõ ſatis eſſe.nã vbi opus eſt fa-
19 cto†verba nõ ſufficiũt,l.nõ oẽs.§.fin.ff.de re militar.& l. pe-
culiũ.in princip.in fin.de pecul.at probatio actus facti dr̃ ad
probationis iuris diſcrimẽ,hoc eſt allegationũ , de qbus po-
ſtea,addidi Rei,appellatio nãque rei oĩa cõplectitur, quæcũ
que ſub probationem cadere poſſunt,enim latiſsime,& gene
raliſsime patet hoc rei nomẽ,vt conſtat ex l.rei appellatione.
& l.rei.& l.appellatione rei.ff.de verb.ſignifi.cũ ſimilibus.ex
his liquet,definitionẽ iſtã genere,& differentijs cõſtare.ſub-
20 iunxi,Dubiæ,nã cũ ſit dubium quod negatur, †certe debet,
probari,quod negatum eſt,per negationem.n.rem fieri dubiã
dixit Imp.in l.3.C.quib.ad lib.& I.C.in l ſi debitor.ff.de pe-
ti.hæred.& ſummi Pontif.in c.fin. de prob. & in c fin.de reſt.
21 ſpol.nã quę † iudici ſunt aperta,nulla ꝓbatione indigent,l.ſi
vero.§.pro rei.ff.qui ſatiſd.cog.& arg.l.1.in fin.ff.de dot.præ-
leg.cũ alijs adductis p Hoſt.in d.ſumm.titu. de ꝓbat. ver.qd
dẽat ꝓbari.Nec in definitione omiſi,p legitimos modos,hac
22 de cã,†qa multi sũt modi,ex qbus fit ꝓbatio,vt per teſtes,p
inſtr̃a,per euidẽtiã facti.per iuſtã præſumptionẽ , p cõiectu-
rã,& p multos alios modos,quos paulo ante recenſuimus, &
de quibus ẽt infra opportuniori loco diſputabitur , quos oẽs
modos per iam allata verba cõprehẽdere volui,cũ in multi-
tudinis numero & indefinite loquutus fuerim,arg.l.1.§.quid
aũt.ff.de aleis,& aleator.& arg.l.in fraudem.§.fin.ff.de milit.
teſt.& l.ſi plurib.ff.de leg.2.ea ẽt rõne dixi legitimos,vt oſtẽ
23 derẽ huiuſmodi ꝓbationes†iuxta legis normã deberi fieri,
imo huiuſmodi probationibus obſeruatã,hoc eſt ſecũdũ for
mã libelli,ſecundũ quam pronunciãdum eſt,ex allegatis per
Hoſt.in d.ſua ſum.de proba.in verb.& qualiter.Nihil.n.aliud

inuuit

innuit in præſentia verbum iſtud, legitimos, vt Spieg. in ſuo
Dictio. verb. prob. & patet in auth. de hæred. & falc. §. ſi quis
aõt. & l. Gracchos. C. de adult. ſubiecimus eſſe Iudici facien
24 da, † quia fides, ſeu probatio eſt facienda iudici, non aduer-
ſario. l. inter ſtipulantẽ. §. 1. de verb. obl. & l. quinquagiuta. &
ibi glo. ff. de prob. & l. 1. C. de condict. ob turp. cau. nec ab re
profecto, nãque probatio nũquam ſatis aduerſarijs faceret,
ẽt ſi ſolem ipſum ad oſtendendum veritatem in manibus ge
reres, vt belliſſime dicere ſolebat Oldẽdorp. ĩ ſuo breui trac.
25 probat. † Aduerſarius. n. ſemper negat, vt dixit Accurſ. in d.
.qninquaginta. q̃uis ex poſt facto ẽt ipſi aduerſario ſit faciẽ
da probatio, cum oĩa actitata eidem tradenda ſint, & aliqñ
26 ẽt ab initio † ipſi aduerſario faciendam eſſe fidem tradidit
ſum. Pontif. in c. G. perpetuus. de fid. inſtr. c. cũ in iure. de off.
deleg. c. 2. de dila. & habetur per Hoſt. in d. ſua ſum. ti. de ꝓb.
Poſtremo dixi illud, de cauſis cõtrouerſis, quia nulla alia ſũt
27 probanda † quam quæ neceſſario ad cauſam apud ipſum iu
dicem agitatam pertinent. l. ad probationum. C. de prob. &
quod in iudicium allatum eſt, vt c. de teſtib. & Tancred. in
ſuo tract. de ord. iud. li. 3. in rubr. de prob. nec ſuperuacanea
nec quæcunque quis velit, ſunt probanda, ſed ea tantummo-
do (vt modo diximus) quę ad cauſam faciunt, vt ex alleg. per
Spec. in tit. de teſt. verb. qualiter autem. nu 2.

Hinc vnicuique datur intelligi, vt probationis hæc defini-
tio poſſit probari, quanquam verba Ipſius aperte, & accom-
modate ad ipſam explicandam fuerint collocata.

QVAESTIO III.

Vnde dicatur probatio.

SVMMARIA.

1 Probatio ab aduerbio, probe, originem traxit, & quare.
2 Probatio ea de cauſa nominata eſt, vt ſit eius, quod erat dubium quædam quaſi propalatio, atque manifeſtatio.
3 Probatio dici poteſt, quaſi proba actio.
4 Actio per quam fit probatio proba eſſe debet, hoc eſt legitime & neceſſario concludens.
5 Probare aliquando accipitur pro laudare, approbare, & commendare.
6 Probare quandoque eſt, argumentis demonſtrare.
7 Probatio eſt aliquando efficere, vt probum rectumque ſit, & ita iudicetur id quod quis facit, vel dicit.
8 Probare quandoque eſt periculum facere, experiri, & tentare.
9 Implere, oſtendere, monſtrare, ſignificare, docere, atque detegere ſæpiſſime à iure conſultis vtuntur pro verbo probare.

PRobationis neceſſitatem & vtilitatem vidimus, eiuſdem
definitionẽ attulimus, merito in pręſentia tertia illa quę-
ſtio ab inſtituto noſtro non aliena ſubſequitur, hoc eſt, Vnde
dicatur ipſa probatio, & de multiplici eiuſdem ſignificatio-
ne, de qua nobis nunc eſt videndum. Circa hanc quęſtionem
multi legum interpretes varia ſcripſere. Namque Placen. quẽ
refert Io. Andr. in rub. extr. codẽ, & Hoſt. in d. ſua ſumma tit.
de ꝓb. eius fuit opinionis, vt exiſtimaret ab aduerbio, pro-
1 be, originem traxiſſe † ea potiſſimum ratione, quia cum quis
aliquid probat, quod erat dubium, aperit, aduerſarium vin-
cit, & non probantium pęnas euitat, ſic ipſe probe facere di
gnoſcitur. Aliam ſequutus eſt ſniam idem Io. And. in eodem
loco, quem modo retulimus, exiſtimans probationem ea po
2 tiſsimũ de cauſa nominatam fuiſſe † quod ſit eius, quod erat
dubium, quædam quaſi propalatio atque manifeſtatio, cui
opinioni aſtipulatur Abb. in c. licet. de prob. nu. 20. verſ. ego
crederem. licet idem Abb. aliter ſenſerit in rubr. eiuſdem ti-
3 tuli, vbi inquit, probationem poſſe dici † quaſi probã actio-
nem, capiendo tamen actionem, vt eſt facti non iuris, vt ſu-
mitur ab Imperatore, Inſtitutio. de actio. vt dicamus, proba
tionem eſſe quẽdam probum actum, vel actionem illam, per
4 quam fit probatio, debere eſſe probam, hoc eſt, legitime † &
neceſſario concludentem, vt c. in præſentia. extra eodem. Et
hæc dicta ſint de ſignificatione verbi probationis. Sumit au
tem, vt ad alia pertranſeã, probationis verbum multis modis.
5 Aliquando. n. accipitur † pro laudare, vt accepit Cicero in
Catone maiore, cum inquit: Mihi vero, & Flacco neutiquam
probari potuit tam flagitiola, & tã perdita libido. Vnde ab
Accurſ. ad hoc recte fuit dictum in l. 1. §. pęnæ autem mariti.
verb. contra denunciauerit. ff. de lib. agno. illum probare, qui
non improbat. Et in hac ſignificatione fuit acceptum à Spec.
in §. 2. videndum in verb. & præmiſſæ rationes probant. in ti
tu. de poſitio. quod verbum, probant, ibid. Io. And. expoſuit,
ideſt, approbant & cõmendant. Quandoque probare eſt ar-
6 gumentis demonſtrare † alicui perſuadere, & facere, vt pro-
betur, vt per Quin. lib. 1. c. 10. cum ait Dialectice probare. &
Plao. in Rud. Non probare pernegando mihi potes, niſi pars
datur. Aliquando probare eſt efficere, vt probum, rectumque
7 ſit, rectumque iudicetur id † quod quis facit, vt dicit, Cic. 1.
Verr. vt ſi in hac cauſa noſtrum officium ac diligentiam pro-
bauerimus. hæcque, &c. Quandoque periculum facere expe-
8 riri † & tentare, vt apud Columellam, probare boues, & O-
uid. in Epiſt. Phyllidis. Exitus acta probat. Quandoque per-
mittere. Hora. lib. 1. Carm. Vagus & ſiniſtra labitur Ripa Io-
ue non probante. Sed in præſentia ſumitur, vt à nobis ſupra
in definitione fuit declaratum.

Nec illud omittam, quod ad rem noſtram facit. I. C. ſæpiſſi
me ad verbi probare ſignificationẽ declarandam ſolere nõ-
9 nullis alijs vti verbis, vt Imperato. vſi ſunt verbo † implere,
in l. 1. C. eod. quod ibi per Accur. exponitur, id eſt, probare,
& ẽt de verbo oſtendere, dixit Imper. Alexander in l. 3. & 4.
C. eod tit. de prob. cum multis alijs l. ſi ſeruus. ff. de accuſ. Al
ber. in ſuo dictionario in verb. oſtendere, vſi ſũt, & Imp. ver
bo monſtrare, vt in l. ſi de poſſeſſione, C. eod. & verb. ſignifi-
care, vt in l. rationes defuncti. C. eod. atque verbo dicere, vt
in l. non Epiſtolis, & in l. ſiue poſſidetis. C. eod. atque verbo
detegere, vt in l non nudis. C. eod. Et hæc de noĩe dicti ſiut.

QVAESTIO IIII.

Quot ſint probationum ſpecies.

SVMMARIA.

1 Probatio generale nomen eſt, & ſub ſe plures continet ſpecies.
2 Probationum ſpecies duodecim in genere, & quæ.
3 Euidentia rei notorium nominatur.
4 Opinio omnium vehemens inducit notorium actus non permanentis.
5 Probatio euidentiſſima eſt, quæ fit per priuilegia, & inſtrumẽta indubitata, clara quæ fit per teſtes, vel facti euidentiam & minus euidens, quæ fit per coniecturas.
6 Probationes non communes ſpecies quæ ſint.
7 Probatio, quæ per duellum fieri ſolebat, hodie ex iure Pontificio abrogata eſt, & per Tridentinum Concilium deteſtata, penituſq́; exterminata.
8 Quod ſemel vni fuit permiſſum pro lege ſeruandum non eſt.
Homicidibus interea ſunt Dei iudicia. ibid.
9 Probatio olim fieri ſolita, quæ purgatio ferri candentis nuncupabatur, per ſummos Pontifices ſublata fuit.
10 Probatio non communis, quæ fieri ſolebat per purgationem aquæ frigidæ per ſummos Pontifices abrogata fuit.
11 Probationum forma in duo præcipua capita diuiduntur, ſcilicet in plenam, & ſemiplenam.
12 Probatio vera & propria quæ dicatur.
13 Probatio per præſumptiones & coniecturas dici non poteſt vera & propria probatio.
14 Probatio illa, quæ ex diuerſis probationum generibus oritur, dicitur præſumpta, & non eſſe propriè probatio.
15 Probatio illa eſt, quæ tantam fidem facit, quantum ad finiendam controuerſiam ſufficit.
16 Probatio plena in ſeptem præcipuas ſpecies diuiditur, & in quas.
17 Probatio ſemiplena quæ ſit.
18 Probationis ſemiplenæ quatuor ſunt ſpecies, & quæ.

QVarta quęſtio diſcutienda ſeſe nobis offert. Quot pro-
1 bationum ſint ſpecies. Namque † cum probatio ſit ge-
nerale nomen, neceſſe eſt: vt plures ſub ſe contineat ſpe-
cies vt per Dd. in rubric. C. eod. & Canon. in rubr. extra eo-
dem, & Specula. in titu. de probat. §. videndum. Verum quot
ſub ſe comprehendat ſpecies, ad huc ſub Iudice lis eſt. nam
quæ Specul. in d. §. videndum, duodecim probationum ſpe-
cies conſtituit, huius hæc verba ſunt: Videndum reſtat, quot
2 ſunt probationum ſpecies, † & quidem ſunt duodecim in
genere, licet quædam alia enumerentur. Prima eſt per te-
ſtes. Secunda per confeſſionem partium. Tertia per inſtru-
menta. Quarta per euidentiam facti. Quinta per præſum-
ptionem. Sexta per famam. Septima per iuſiurandum. Octa-
ua per libros antiquos, & per ſcripturas antiquas in lapidi-
bus ſculptas. Nona ꝑ literas ſigillatas ſigillo Epiſcopi. Deci-
ma per denunciationem publicatum perſonarum. Vndeci-
ma per cõem opinionem. Duodecima ꝑ indicia indubitata.

Tãcredus vero poſuit tãtum ſex ſpecies, hoc eſt. Prima per
euidentiã facti. Secunda per famam. Tertia per præſumptio-
nẽ. Quarta per iuſiurandum. Quinta per teſtes. Sexta per in-
ſtrumenta. Toridem Oldendorp. attulit in ſuo breui cõpeod.
probatio. Hoſtien. aliam ſequutus eſt ſententiam. Nouem eſſe
ſpecies aſſeruit, vt iſtis eiuſdem carminibus patet.

Aſpectus, ſculptum, teſtis, notoria, ſcriptum,
Iurans, confeſſus, præſumptio, fama probauit.

Et has omnes nouem proſequitur hoc ordine, ideſt, Primo
3 per euidentiam rei † quam notorium nominat. Secundo per

famam. Tertio per præſumptionem. Quarto per inſtrumen-
tum. Quinto per teſtes. Sexto per inſtrumenta. Septimo per
cõſeſſionem. Octauo per inſpectionem oculorum, & ideo di-
xit Aſpectus. Nono per libros antiquos, & antiquas ſcriptu-
ras in lapidibus marmoreis poſitas, item per literas Epiſco-
pi ſigillatas, & ideo dixit Sculptum. Baldus vero decem eſſe
voluit in rubr. de prob. Primo per inſtrũa. Secundo per teſtes.
Tertio per confeſſionem. Quarto per iuſiurandum. Quinto
per rem iudicatam. Sexto per rei euidentiã. Septimo per ve-
4 hementem oĩum opinionem † quæ inducit notoriũ actus nõ
permanẽtis. Octauo per rationem naturalem, vt mors vulne-
ris. l. ſi quidem. C. ad l. Iul. Maieſt. Nono per orationem conie
cturalem ex coniectura legis. l. qui duos. in fi. ff. de reb. dub.
Decimo per coniecturam hoĩs, q̃n ſufficit talis probatio ex
qualitate iudicij. l. in lege Aquilia ſi deletum. ff. ad l. Aquil. l.
tertio §. cauſæ. ff. ad Carbon. At nonnulli alij eius fuere ſniæ,
5 vt dicerent, probationum aliam eſſe euidentiſſimam † quæ fit
per priuilegia, & per inſtrũa indubitata, vt in ſimili eſt tex. in
c. pia, de excep. lib. 6. aliam claram, quę fit per teſtes, vel facti
euidentiam, vt in c. tua, de cohab. cler. & mulier. & in c. 1. &
ibi glo. & in c. ſcelus. 2. qõ. 1. aliam minus euidentem, quæ fit
per coniecturas. c. afferte. de præſump. & iſtæ ſpecies proba-
tionum dictæ ſunt ab Afflict. ſuper conſtitu. Reg. ſub rubr. de
leg. par. ſubl. eſſe ſpecies probationum communium.

6 Sunt & aliquæ ſpecies Probationis non cõis † vna eſt quæ
dr̃ Probatio parilis, id eſt apparibilis, alia peregrina, id eſt
extranea, & reprobata, per quam Deus tentatur, de qua me-
minit Afflict. vbi ſupra, & Roffred. de libel. ſuper iur. Pontifi.
par. 7. tit. de purgatio. Canon. in rubr. quid ſit purgatio. cum
alijs ſeq. rubr. in quo loco deſcripſit, quo nam pacto proba-
tiones hæ, quę ab ipſo purgationes Canonicę nuncupantur,
fieri ſolerent. Primum quarum Purgationem vulgarem appel
lat, hæc hunc in modũ fieri ſolebat. Detulit aliquis aliũ apud
iudicem, Accuſator teſtes ad id crimen rei probandũ, cũ nõ
hẽret, offerebat reo ipſe, vel per campionem duellum, vel pu
gnam, reus ipſam acceptare tenebatur, quo ſe à crimine alie
num eſſe purgaret, atque vitę ſuæ integritatem apud oẽs pro
7 baret, ſed iſtud † probationis genus hodie ex iure Põtificio
fuit abrogatum. c. cura. & c. ſignificãtibus. de purg. vulg. & c.
monomachiam. 2. q. 4. & nouiſſime ſacroſanctum Concilium
Tridentinum in c. 19. 25. ſeſſio. execratur, & deteſtatur, & pe
nitus exterminandum ſanxit, multiplices, atque grauiſſimas
pęnas ijs minitans, qui non paruerint, & idẽ ſanxit Pius IV.
in bulla, quæ incipit, ea quæ publicata anno 1560. idib. No-
uẽbr. quæ & ipſi alias diuerſas ſummorũ Pontificũ bullas re-
cenſet. Nec hic mihi, quis obijciat Dauidem, qui cum gigãte
Golia ſingulari certamine pugnauit, nullus enim vnquã pro
8 exemplo iſtud ſibi proponere poterit, † nec quod ſemel vni
fuit permiſſum pro lege ſeruandum eſt. Cuius prohibitionis
ratio illa reddi poteſt, quod hominibus incerta ſint Dei iudi
cia, cum & multos videamus bonam cauſam ſuam amittere.
Alia eſt probatio non cõis, quę purgatio ferri candentis nun
cupabatur. Iſta fiebat hoc pacto. Titium Caius homicidij cri
mine reum peregit. negat id Caius perpetraſſe, & vt vincen-
tem ſe oſtenderet, ita ſe purgare ſolebat. Ferrum candens ſu
per lapide imponebatur, reus extenſa manu ferrum accipie-
bat, & duodecim pedum ſpacio ferebat illud, id poſtea pro
ijciebat, huic ligabant manus, panno, & cera, ſigillo ſuperim
poſito inuoluebãtur, veſperi pãnus cum ſigillo auferebatur,
ſi læſa ferro manus inueniebatur, condẽnabat, ſi remanſiſſet
9 illæſa abſoluebatur. † Hoc itidẽ iudiciũ per ſummos Pontifi-
ces ſublatum fuit, vt extr. de purg. vulg. c. cũ dilectus, & c. Mẽ
nã. 2. q. 4. hæc n. probatio cõtra naturã eſſe dignoſcitur: quia
ſcriptum eſt, non tentabis Dñm Deum tuum, vt per Matthæ.
c. 4. & in Deuteron. c. 6. quę tanquam inuenta & fabricata ab
humani generis hoſte dæmone merito & ipſa fallax, & ſine
veritate reijcitur, vt in eod. c. Mennam. Erat & tertia purga-
tio non cõis aquæ frigidæ, quã duobus modis fieri ſolitam ſe
vidiſſe teſtatur idem Roffred. in loco ſupra allato, in rubric.
de tertia purgatione, & quod ad priorẽ attinet, vas aqua fri
gida implebatur, reus manum imponebat, luebat pęnas, ſi ſi
gnum in manu viſum fuiſſet, quod videri ſolet, cum in feruẽ
ti aquæ ponitur, ſi contra, dimittebatur. fiebat & hoc pacto,
apponebatur vas ingens, aqua frigida plenum, reus ligatus
manus, & pedes immittebatur, ſi contigiſſet, vt in profundũ
10 mergeretur liberabatur, ſi non mergeretur, puniebatur. † Pe-
nitus etiam iudiciũ iſtud noſtra tempeſtate per ſummos Pon
tifices fuit abrogatum, vt per tex. in d. c. Mennam. & c. conſu-
luiſti. 2. quæſt. 4. & cap. ex tuarum. de purg. Canonic.

Nos vero probationum formas diſtinguentes primũ om-
11 nium in duo præcipua capita ipſas diuidemus, † id eſt in ple
nam, & ſemiplenam, iuxta tex. in l. 3. in §. eiuſdem quoque. &
ibi gl. in verb. ſpeciem. ff. de teſtib. & primo plenã, vt dignio
rem, & perfectiorem formam aggrediemur, præſertim cum
12 vera, & propria illa probatio dicatur, † quæ plena dignoſci
tur, nec alterius adminiculo, vel patrocinio indigeat, vt dicit
Bal. in c. 1. §. ſacramentum, col. 1. de ſucce. recti feud. in vſib.
feud. & in c. 1. in prin. ſi de inueſt. int. dom. & vaſal. Hinc fit,
vt appellatione probationis plenæ, non ſemiplena probatio
contineatur. l. Lucius. ff. de cond. & demonſtr. gl. in c. ſtatutũ.
de reſcript. in 6. & clem. conſtitutionem. de electione. Vnde
13 Ludou. Rom. ſcripſit in l. 1. C. de teſtam. mil. † Probationẽ per
prǽſumptiones, & coniecturas non poſſe dici veram, & pro-
priam probationem & ad probandũ adducit, l. 1. in ver. pro
prie ſi tab. teſtam. extab. ſed melius ad hoc facit d. l. Lucius.
& quod ibi notat Bar. & Imola, qui ex hoc adducit diuerſita
tem titulorum de proba. & præſ. ad idem ipſa rubr. de prob.
& præſump. & Romani ſniam ſequitur Rui. in conſ. 128. q̃uis
in facto, nu. 2. li. 4. Natta in conſ. 29. licet. nu. 3. & in conſ. 581.
nu. 9. vti ſi ſtatutum requirat probationes in aliquo actu, non
ſufficit præſumptiua probatio, niſi eſſet præſumptio iuris, vt
ait Natta vbi ſupra nu. 17. & Bal. etiam dicere ſolebat. in c. 1.
14 § cum aũt. de controuer. inueſt. Probationem illam † quæ ex
diuerſis probationum generibus oriatur, ſemper dici præſũ
ptam, & non eſſe proprie probationem. Nec illud etiam ſilen
tio præteribo, quod idem Bal. tradidit in rubr. C. de prob. ea
quæ ex diuerſis probationum formis vnum aliquod efficere
ſolent, nullam probationis ſpeciem efficere, & quamuis ra-
tione generis aliquid inter ſe commune habeant, multum ta
men ratione formarum inter ſe differre.
15 Hæc itaque probatio plena ita definiri ſolet, † quod illa ſit
quæ tantam fidem faciat, quantum ad finiendam controuer-
ſiam ſufficiat.

Hanc ẽt nos in ſeptem præcipuas ſpecies ſubdiuidemus.
Prima erit per teſtes, Secũda per inſtrũm, hoc eſt ſcripturã.
Tertia per confeſſionem. Quarta per euidentiam facti. Quin-
16 ta per iurm̃. Sexta per præſumptionem iuſtã. Septima † per
famam. Quæ vero traduntur ab alijs doctoribus plures iſtis,
commodiſſime ſub ſeptẽ noſtris comprehendi poſſunt. Ete-
nim nonam, & decimam ſpecies, quæ fuere à Spec. & Hoſtienſ.
poſitæ, ſecunda noſtra complectitur, hoc eſt per ſcripturam.
Decima vero, & vndecima ſub ſeptima continentur, quæ eſt
per famam. Duodecima ſub ſexta comprehẽditur, id eſt, per
17 præſumptionem. Semiplena vero probatio eſt illa † per quã
rei geſtæ fides aliqua fit iudici, non tamen tanta, vt iure eam
debeat ſequi in ſententia dicenda. Huius quatuor ſunt ſpe-
cies. Prima, cum vnus teſtis pro actore, vel reo dicit. Secũda
cum de ſcripto dubitetur fit comparatio litterarũ. Tertia eſt pri-
18 uata ſcriptura. † Quarta præſumptio nõ ita vrgens. De qui-
bus oĩbus ſigillatim infra diſputabitur. Nũc in primis de pri-
ma probationis ſpecie, quæ fit per teſtes, dicere incipiemus.

QVAESTIO V.

De prima probationum ſpecie, quæ fit per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Teſtium materia per 22. ſcribentium tractatus à Ioanne Baptiſta Ziletti in vnum compilatos examinata eſt.*
2 *Diſpoſitio omnium, quæ tractantur in hac quinta quæſtione circa probationem, quæ fit per teſtes.*
3 *Probationis inter ſpecies, quare illa, quæ fit per teſtes primum ſibi locum vendicat.*
4 *Viua vox firmior, eſt quam mortua.*
5 *Probatio miraculoſa videtur, quod pelli vnius animalis iam mortui credatur. vt puta inſtrumento publico. Contra tũ, & officium Tabellionis eſt, quod credatur charta animalis mortui ſine adminiculo alicuius.*
6 *Atteſtationibus voce prolatis, quæ conſtant, facilius conſiderantur, quam quæ in ſcriptis enunciata ſunt.*
7 *Anima organo vocis mentem ſuam explicat, & cor eſt imperator linguæ. Et ex abundantia cordis os loquitur.*
8 *Viuæ vocis ſonus fortius ac efficacius permouet auditoris animum.*
9 *Probationis ſpecies per teſtes, omnibus alijs dignior, naturalis eſt, congruitq́ cum iure diuino*
10 *Teſtimonium diuinæ vocis, in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum.*
11 *Teſtis dictum ſuum deponere debet viua voce, & non in ſcriptis iudici tradere.*
12 *Vocibus teſtiores efficimur, quam litteris.*

13 Te-

Digitized by Google

13 Teſtes quædam probant, quæ per inſtrumenta non probantur.
14 Teſtibus probantur crimina, & non inſtrumentis.
15 Teſtimonium ferre dignitas eſt generoſa.
16 Teſtificandi officium ſolum tendit ad veritatem detegendam, quæ ſuper omnia amanda eſt.
17 Veritas omnia vincit, & ei cedunt omnia, materque eſt iuſtitiæ.
18 Infames teſtimonium dicere nullo modo poſſunt.
19 Teſtificari eſt actus à lege inuentus, & eſt munus publicum, & neceſſarium.
20 Teſtificari ſi quis quo de cauſa recuſet, eundem cogendum, compellendumque eſſe, ſacroſancta legis ſanxere.
21 Præmio indignus eſt, qui coactè agit, quidquid agit.
22 Timor, odium, cupiditas, & amor, ſæpiſſime veritatem deprimunt, ſed non opprimunt.
23 Teſtes idonei & habiles in iudicij locum, non extra ſunt producendi, & ab eo, qui eſſet ad proprios vſus neceſſarios indiget.
24 Teſtis contra ſe ferre nullus cogitur.
25 Iudici in criminalibus datur eſt facultas producendi teſtes, etiam parte non inſtante, non eos producente.
26 Magiſtratum qui explerit, compellitur iudicet vel domeſticos ſuos in iudicio exhibere, vt de his, quæ in magiſtratu geſta ſunt, teſtimonium proferant.
27 Teſtes per partem exhibendi ſunt, nec iudici ad dicendum teſtimonium ſe offerre debent, quia tunc non ſunt admittendi, nec audiendi, & quare.
28 Teſtes citari debet, alioquin eius teſtimonium irritum erit, & nullum.
29 Teſtes ſi in iudicio forte fortuna reperiantur abſque citatione, tunc rite examinari poſſunt.
30 Teſtis dictum valet atque ratum eſt, quamuis non ſit citatus, ſi per partem ad iudicem producitur.
31 Teſtibus præcipua fides adhibetur, ſi coram parte & iudice deponant.
32 Iudicium [illegible] tacito, quæ fit teſtibus per ſolam delationem iuramenti, maioris ponderis eſt, quam citatio nuncij.
33 Auctoritatis maioris eſt id, quod ſe præſente, quam quod per repræſentationem fieri ſolet.
34 Teſtis dictum adducti per partem ad iudicium, vt de ea re, quæ in controuerſia verſatur, deponat, abſque alia citatione firmum & ratum eſt, & valet.
35 Teſtium citatio requiritur, quando ipſi teſtari recuſant, & vt ad teſtandum compellantur, prius citandi, atque monendi ſunt, & quo in caſu id præcipue faciendum ſit.
36 Teſtes ſi producantur, antequam recipiantur, quare debeat pars aduerſa vocari.
37 Teſtium receptio nulla eſt parte non citata.
38 Pars in teſtium receptione vocanda eſt, etiamſi cauſa eſſet abſoluenda re quæſitis à iure non ſeruatis.
39 Partem vocare, contra quam agitur, neceſſe eſt eo caſu, quo iudex ex officio ſuo agit, niſi iudex hoc agat ad ſuam informationem.
40 Pars vocanda non eſt, quando examinantur teſtes ad perpetuam rei memoriam eſt [illegible], cum timetur potentia tyranni, vel in cauſa fidei, vel in qua agatur de modico ſine nullo præiudicio.
41 Teſtes in cauſa hæreſis recipi poſſunt contra inquiſitum potentem, etiam parte non citata.
42 Teſtium qualitates, quæ faciunt ipſos non produci debere in iudicio coram iudice, ſed iudicis munus eſſe, homines idoneos ad eorum dicta excipienda mittere.
43 Teſtes quando producendi ſint, & quare poſt litem conteſtatam.
44 Teſtes quibus in caſibus produci poſſint ante litem conteſtatā, & poſt examen, vide remiſſiuè.
45 Teſtes poſt didicitu teſtificata, & publicata, ſuper eiſdem capitulis, vel directo contrarijs, produci nullo modo poſſunt poſt litem conteſtatam.
46 Teſtes poſt didicita teſtificata non admittuntur ſuper eiſdem capitulis, tam de iure canonico, quam ciuili, nec in inſtantia primæ principalis cauſæ, nec in cauſa appellationis, niſi teſtes vere examinati ſint.
47 Teſtis etiam inuitus ad teſtimonium perhibendum compelli poteſt, tam in ciuili, quam in capitali cauſa.
48 Iuramentum timore prolatum animo proferentis, perpetuam mortem affert, & tali iuramento, cum de veritate celanda agatur, poteſt propria auctoritate repugnare.
49 Iuri publico aliquis derogare non poteſt etiam interuenienti iuramento.
50 Teſtis ſi quis producatur qui iuramento promiſiſſet alicui non reuelare arcanū ſibi priuatim commiſſum, quare tenetur illud detegere.
51 Sacerdos productus in teſtem contra reum criminis, quando in confeſſione ſacramentali fuit aliquid ſibi dictum, quare dicere poſſit ſe nihil ſcire.
52 Iuramentum contra bonos mores non eſt obligatorium.
53 Teſtes iuramento de non teſtificando obligati, debent abſolui, ne in periurij crimen incidant, & vt illorum dicta valida ſint.
54 Iurans non reuocare teſtimonium, poteſt non repugnante iuramento reuocare.
55 Iuramento nulla abſolutio non requiritur.
56 Vanum, & nullius ponderis eſt, conſulere, vbi non expedit.
57 Teſtes, qui veritatem dicere recuſant, compelli debent, dummodo tamen iudicis poteſtati ſubſint, & quando non ſubſint, adeundus eſt per literas iudex, ſub cuius poteſtate ſunt, vt ipſos ad teſtimonium ferendum cohibeat.
58 Delegatus à ſummo Pontifice, vel à Principe facultatem habet cogendi teſtes ad veritatem teſtimonio ſuo manifeſtandum, ſiue de ciuili cauſa, ſiue de capitali agatur, & ſi vllo pacto haberi non poſſunt, poteſt illorum receptio committi.
59 Arbiter [illegible] cogere poterit teſtes ad teſtificandum.
60 Teſtes clerici per iudicem eccleſiaſticum, & per cenſuram eccleſiaſticam, & laici per iudicem ſecularem, mulctam eis imponendo, compellendi ſunt.
61 Teſtes vt teſtentur, non poſſunt in carcerem coniici.
62 Teſtes ad cogendos plura non poſſunt adhiberi remedia, præterquam quod ſi quod adhibitum eſſet, non ſufficeret.
63 Teſtis quicumque ad teſtādum idoneus & aptus optime compelli poteſt, etiamſi viator ſit, qui per contrariam à loco perrecturus iter faciat.
64 Conſanguinei omnes vſque ad duodecimum gradum cogi non poſſunt contra ſuos conſanguineos teſtimonium ferre.
65 Teſtificandi ab onere qui immunes ſint.
66 Teſtes à teſtificatione teſtificandi exempti, cogi poſſunt, cum veritas aliunde elici non queat.
67 Teſtes à teſtimonio perhibendo exempti, quibus in caſibus ad teſtificandum compelli poſſint, vide remiſſiuè.
68 Teſtes ab onere teſtificandi immunes, ſi ita fert eorum voluntas, ſunt ad teſtimonium dicendum admittendi, & ipſorum dicta valent, atque rata maneat.
69 Teſtes, qui priuilegio non teſtificandi potiuntur, in ciuili iudicio, & in foro canonico, etiam in capitali cauſa compelli poſſunt ad teſtandum.
70 Teſtes, qui ad teſtificandum impelli poſſunt ſi teſtimonio ſuo veritatem aperire renuerint, parti ad intereſſe tenentur.
71 Teſtis, qui ad teſtandum in eius cauſa, de cuius vita agitur, vocatus eſt ſi in iudicio non ſteterit, pro falſario eſt habendus, & pœna l. Cornelia in ipſum animaduertendum.
72 Teſtis falſus taliomis pœna coercendus eſt.
73 Mendacium dicere, & veritatem ſupprimere, paria ſunt.
74 Teſtes poſt deductionem & receptionem debent à iudice prius iuriſiurandi religione arctari ad veritatem ſincero animo declarandam.
75 Iuramenti teſtibus deferendi forma.
76 Teſtes ſi iniurati deponant, ipſorum dictum irritum eſt.
77 Teſtium depoſitio abſque iuramento fieri non poteſt.
78 Teſtimonio viri, qui plurimum auctoritate polleat, nec religioſi abſque iuramento fides adhibetur, nec etiam verbo Cardinalis ſtatur, niſi iuratus depoſuerit.
79 Teſti iniurato quomodo credendum ſit, vide remiſſiuè.
80 Teſtibus, qui non rite iurauerint, nulla fides præſtanda.
Aliquid non facere, vel non ritè agere, paria ſunt, ibidem.
81 Teſtimonio ferendo, quod non interueniat iuramentū, & quod teſti iniurato credatur, diſpenſare non poteſt ſummus Pontifex.
82 Iuramentum, cum ſit ex illis, quæ foris & extrinſecus proueniunt, non præſumitur, niſi probetur.
83 Iuramentum in antiquis præſumitur prolatum à teſte.
84 Teſti iniurato nihil creditur, ſed ipſius verba præſumptionem faciunt.
85 Teſtibus cum iuramentum deferendum eſt, debet pars aduerſa vocari.
86 Teſtibus non debet iudex offerre ſacramentum, vel eorum depoſitiones recipere, vtraque parte abſente.
Iudex officium ſuum impartiri non debet, niſi ſit petitus ibid.
87 Teſtium dicta firma ſtabunt, ſi pars quæ vocata fuerit ad inſpiciendum eorum iuramentum, per contumaciam abſit.
88 Teſtium verba prolata vim ſuam habent.
89 Teſtibus iuramentum in iudicio deferendum eſt, & non alicubi.
90 Teſtis dictum non valet, ſi iuramentum delatum ſit die non iuridico.
91 Teſtis iuramento ſeſe aſtringere non poteſt die feriato.
92 Teſtis deponere poteſt in die feriato dummodo in die iuridico iurauerit.
93 Iuramentum ferre eſt actio, quæ non poteſt exerceri in die feriato.
94 Teſtibus etiam die feriato, quibus in caſibus poſſit deferri iuramentum.
95 Teſtes dictum, qui ſtatuto tempore ad probandum iurauit, ſed quæ dixit, extra tempus ſtatutum depoſuit, an probet, & valeat, vide remiſſiuè.
96 Teſtificatum poſt terminum aſſignatum non valet.
97 Teſtes, qui intra terminum datum iurant, & poſt decurſum terminum deponunt, ſi iuſta cauſa impediti ad deponendum, probant, & valent.
98 Teſtibus, vt ab altero nomine ipſius iuramentum deferatur, iudex delegare non poteſt.
99 Teſtis dicta, cui Notarius de mandato iudicis defert iuramentum, nullius ſunt momenti.
100 Teſtibus ſi Notarius iuramentum deferat, præſente iudice, ratum erit, ac ſi iudex ipſe deferret.
101 Teſtibus aduerſa valetudine laborantibus, ſeu vel viris egregijs, non refert ſi ab alio, quam à iudice iuramentum deferatur.
102 Mulieres ad iudicium non trahi debent inuitæ.
103 Teſtes iuramentum non eſt de natura ipſius ipſius teſtimonij, & ab aduerſa parte remitti poteſt.
104 Vnicuique licet alteri renunciare, quæ pro ſe indulta ſunt.
105 Iuris ſententias pactis priuatorum mitigari poteſt.
106 Teſtis iniuratus falſum deponens, pœna tamen falſi, ac ſi iuraſſet, punitur.
107 Teſtis iuramentum à parte remitti non poteſt in cauſa criminali.
108 Teſtes iuramentum quare in ciuili iudicio a parte remitti poſſit, & in criminali non.
109 Delicta puniri, Reipublicæ intereſt.
110 Quæ fauore publico introducta ſunt, humana diſpoſitione mutari non poſſunt.
111 Teſtes iuramentum ſuper matrimonio diſſoluendo remitti non poteſt, ſecus in matrimonio confirmando.
112 Teſtes ſi iurare abnuerint, ad damna partis obligati ſunt.
113 Teſtes iurati non præſumuntur, niſi tenetur in actis de iuramento conſtet.
114 Teſtes qua ratione examinandi ſint, & quid agendum, quando exteri ſunt, vide remiſſiuè.
115 Teſtes quo pacto interrogandi ſint. vide remiſſiuè.
116 Teſtibus diligenter interrogatis, & examinatis, ipſi, & ab illis dicta, publice nominanda ſunt.
117 Teſtes duo in qualibet cauſa regulariter ſatis ſunt. In ore duorum vel trium ſtat omne verbum ibid.
118 Teſtis vnicus quando adhibeatur.
119 Teſtis vnicus in cauſa poſſeſſorij plene probat poſſeſſionem abſque alio iuramento.
120 Teſtibus non ſatis ſit fides adhibere debet, niſi rationem dictorum ſuorum reddant.
121 Teſtatio ſola prolata, nec alijs legitimis adminiculis cauſa approbata, nullius eſt momenti.
122 Teſtes ratio illa eſt, quæ dat eſſe eius atteſtationi.
123 Teſtes in negotijs criminalibus, etiam non interrogati, ſcientiæ cauſam & rationem reddere debent, aliàs non probant, nec indicium faciunt.
124 Teſtis teſtimonium perhibens ad alterius defenſionem, etiamſi non reddat ſcientiæ cauſam, tamen probat.
125 Teſtes, quibus caſibus dicatur reddidiſſe rationem ſufficientem, vide remiſſiuè.
126 Teſtes ſcientiæ cauſam afferre debent per illum corporis ſenſum, quo percipitur id, de quo rogantur.
127 Teſtes deponentes ſuper ſolam & ſimplicem negatiuam, in ſuſpicionem incidunt, & tanquam falſarij puniendi ſunt.
128 Teſtis dictum non depoſitum per vnum ex quinque ſenſibus, quibus in caſibus teneat & valeat, vide remiſſiuè.

Antequam

ANtequam ad hanc primam Probationum ſpeciẽ pertra-
ctandam me accingam, prçcognoſcendum eſt, nos in prę
ſentia nolle omnia, quæ de hac teſtium materia poſſent afferri,
io medium adducere: iſtud enim argumenti genus ita fuit
1 per viginti duos ſcribentium tractatus † à Ioãne Baptiſta Zi-
leto in vnum compilatos, & denuo per alios recentiores di-
ligentiſſime excuſſum, & examinatum, vt mihi ſuperuacuum
viſum fuerit, cuncta, quæ ab iſtis ſcribentibus ſuper hoc tra-
dita ſunt, hic tranſcribere, adeat ipſos ſcribentes, & ibi ad
ſaturitatem omnia haurire poterit. Noſtrum erit, in præſen-
tia hic ea tantum attingere, quæ ad noſtram probationum
materiam explicandam ſatis eſſe videbuntur. Breuiter enim
& compendioſe modum & formam, qua teſtes produci poſ-
2 ſunt, deque † eorum examinatione videbimus, atque vt eorũ
dictum valeat. Qui vero teſtes ad dicẽdum teſtimonium ſint
idonei, qui neutiquam, & dicta, quorum non probent, nempe
ſi falſa, varia, titubantia, contraria, vnica, ſingularia ſint, &
iſtiuſmodi, ſigillatim per ſuas concluſiones infra explicabi-
tur.

Ioter igitur ſpecies plenæ probationis non immerito hæc
3 per teſtes † primum ſibi locum vendicat. Nam ipſa cæteris om
nibus validior & dignior eſt, vt Abb. in rubric. ext. eo. de te-
ſtibus. allegans c. cum Ioannes. de fide inſtrumentorum, & Fe
lyn. in rubr. de fide inſtrumentorum, numero primo, infra la-
* tius à nobis explicabitur. Et hæc magis eſt* communis opi-
nio, vt per Dd. in c. cum P. Tabellio. eodem titulo, de fide in-
ſtrumentorum quam approbat & citat Dec. in rubric. de te-
ſtibus, & Moderni in repetit. l. admonendi. ff. de iureiurando.
& Viuius in ſuis communibus opinion. in verb. teſtes. ver.
4 validior, &c. Firmior enim eſt viua uox, † quam mortua, vt
auth. de inſtrument. caut. & fide §. ſi quis igitur. cap. tertio lo-
co. ext. de probat. & Azo in ſumma ſua de teſtibus. quinimmo
Dd. in dicta leg. admonendi. dicunt, quodammodo miracu-
loſam probationem videri, quod pelli vnius animalis iam
5 mortui credatur, † vtpote inſtrumento publico. & Innocen.
in dict. cap. cum P. de fide inſtrumentorum voluit eſſe contra
ius & officium Tabellionis, quod credatur chartæ animalis
mortui ſine adminiculo aliquo. Ea etiam, quæ conſtant atte-
6 ſtationibus voce prolatis, † facilius conſiderari ſolent, quam
quæ in ſcriptis enunciata ſunt: quia ſecundum eundem Inno-
cen. in cap. veniens. de verborum ſignificat. ad fin. anima or-
7 gano vocis mentem ſuam explicat, & † cor eſt imperator lin-
guæ, iuxta Bald. in ca. mandatum. de reſcrip. ſecundum illud,
quod dici conſueuit: Ex abundantia cordis os loquitur, & ip
8 ſe viuæ vocis ſonus † fortius ac efficacius permouet auditoris
animum. l. ſi in tres. ff. de arbit. & leg. 1. C. de ſent. ext. peric.
reci. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſt. cum alijs allatis per
Bald. in rubr. ext. eod. de teſtibus. Quod autem huiuſmodi
9 ſpecies probationis ſit omnibus alijs † dignior, ſenſit etiam
Andr. Barbat. in rubr. extra de fide inſtrument. multaque ad
id probandum adducit. Præterea & Innocent. in dict. capit.
cum P. Tabellio. inquit, iſtiuſmodi probationem per teſtes eſ-
ſe naturalem, congruereque cum iure diuino, vt refert, Vi-
uius in dictis ſuis commun. opinionibus loco præcitato. Et
vltra Innocen. idem ait Abb. in cap. tertio loco. de probat.
numero quinto, verſic. vltimum tamen dictum. propter illud
10 diuinæ vocis teſtimonium: † In ore duorum vel trium ſtet
omne verbum. Et hinc ſequitur, quod Dd. in c. teſtes. 3. quæſt.
ſecunda. & Abb. ac cæteri Canoniſtæ in ca. de teſtib. aſſerue-
11 runt, teſtem debere deponere dictum ſuum viua voce, & † nõ
ſatis eſſe illud in ſcriptis iudici tradere, & hanc eſſe verio-
* rem & magis* communem, dixit Viuius in ſuis commun. opi
nion. verſic. teſtis non poteſt tradere. quamuis Bartolus a-
liud ſenſerit in l. Theopompus, nume. duodecimo. ff. de dot.
12 prælega. certiores enim efficimur vocibus, † quam literis, vt
eleganter voluit ſummus Pontif. in cap. de gradibus. 33. quæ-
ſtio. 8. ibi. Donec permittente Domino ore ad os loquimur.
13 Vnde quædam probantur per teſtes, † quæ nõ probantur per
inſtrumenta: vt ex allegatis per Roman. in conſil. 349. inci-
pien. dum quæritur. & per Ioann. And. in regul. ſemel malus.
de regul. iuris in ſexto. & per Federic. de Senis in conſilio
211. Domine. Alexand. & Oldrad. conſilio 199. in funda-
mento. & Bald. in l. ſciant. in ſecunda columna. C. de pro-
14 bat. dum dicunt, † crimina non probari inſtrumentis, &
tamen probari teſtibus, vnde dici poteſt, hæc eſſe inter ſe,
vt excedentia & exceſſa.

Me etiam impulit iſta ratio, vt hanc probationem per te-
15 ſtes cæteris præponerem, quia † ferre teſtimonium eſt digni-
tas generoſa: ita enim loquitur ſumm. Pontif. in capitu. præ-
ceptum trigeſimaſecunda, quæſtio. quinta. quem allegat Spe-
culat. in titu. de teſte. in §. opponitur. numero vigeſimonono.
Et huius dicti hanc poſſe reddi rationem arbitror: quia teſti-
16 ficandi officium ſolum tendit ad veritatẽ detegendam, † quã
ſuper omnia amandam eſſe dixit Iuriſconſultus in l. cum ita
legatum. de conditio. & demonſtratio. & eam ſequentem,
Deum ſequi tradidit ſummus Pont. in capitulo quiſquis. vo-
17 decima quæſtio. tertia. & veritatem ipſam † omnia vincere,
dixit Hoſtienſ. in capitu. in audientia. de ſenten. excommun.
& Federic. de Sen. in conſilio decimoquarto. & cui omnia ce-
dere, voluit ſummus Pontif. in cap. conſuetudo. decimatertia
diſtinctio. & capit. fraternitatis. de frigid. & malef. ipſam eſſe
matrem iuſtitiæ, dixit Bald. in l. libertini. de ſtatu homi. Hinc
18 optime cautum in iure reperitur, infames nullo modo † poſſe
teſtimonium dicere: nam ea, in quibus aliqua dignitas ver-
ſatur, omnino ipſis infamibus ſunt interdicta, l. prima. C. de
infam. lib. duodecimo. & late diximus in cõcluſione, infamis.
19 Item, quia † teſtificari eſt actus à lege inuentus, l. quoniam.
circa fin. C. de hæret. & eſt munus publicum & neceſſarium,
l. prima, ff. eodem de teſtib. & l. fin. C. ſi certum petatur. & l.
eum. ff. quemadmodum teſtamen. aper. & Angel. de Peruſ. in
ſuo tracta. de teſtibus. de quæſt. Quæro an frater. nume. vige-
ſimoquinto. licet contrarium ſenſerit Andr. Barbat. in ſuo tra-
ctat. de teſtib. ad capit. teſtimonium. ext. eodem de teſtibus.
numero decimoſexto. vbi inquit, vſum teſtis non eſſe inuen-
tum propter bonum publicum, ſed propter priuatum cõmo-
dum, ſed aliter poſtea ſenſit in cap. ſecundo, extra de probat.
vbi munus eſſe publicum voluit, & ideo digni, & nõ infames
admitti debent.

Quinimo teſtificandi munus adeo neceſſarium & vtile co-
gnoſcitur, vt ſi qs cupiditate, timore, odio, uel amore oecęca
tus veritatem teſtimonio ſuo detegere, vel comprobare recu
20 ſauerit, hunc eundem cogendum † atque compellendum eſſe
ſacroſanctę leges iuſtiſſime ſanxerint, vt videre eſt ex toto ti-
tulo de teſtib. cogen. & paulo inferius dicetur à nobis: quod
ſi coactus veritatem protulerit, ipſe nulla, nec apud Deum,
nec apud homines remuneratione dignus eſt iudicãdus. Quo
namque præmio dignus eſt ille cenſendus, qui quicquid actũ
21 eſt † præter eius voluntatem, atque coacte eſt actum? Certe
nullo, vt optime cauit Iuriſconſultus in l. ita tamen. §. qui ſu-
ſpectam. ff. ad Trebellian. & in l. rem legatam. ff. de adimen. le-
gat. & in l. vnum ex familia. §. 1. ff. de legat. ſecundo. & in l.
proxime. de rit. nuptiar. Non enim me fugit, quatuor illa, quæ
22 modo diximus, hoc eſt, timorem, odium, † cupiditatem, &
amorem ſolere ſæpiſſime veritatem deprimere quidem, ſed
non opprimere, verum ſi quis eſt, quem propriæ & æternæ ſa
lutis cura tangat, hic profecto melius ſuis rebus conſulet, ſi
magis amicam veritatem habebit, quam proprias vel alienas
animi perturbationes ſequatur.

Fingamus igitur aliquos ad ferendum teſtimonium adeſſe
23 teſtes idoneos & habiles † iſtiuſmodi in iudicij, non extra iu
dicij locum ſunt producendi, vt per Marant. in ſuo Spec. ver.
ſi autem producuntur teſtes, numero ſexto. & ab eo, qui ip-
ſis ad proprios vſus neceſſarios indiget: nullus enim cogi-
24 tur ad ferendum † contra ſe teſtes, vt in capitulo primo, de
probation. & in l. nimis graue. C. de teſtibus. Baldus in conſi-
lio ducenteſimo uigeſimoſeptimo. quando pro debito, nu-
mero tertio libro quinto. & paulo poſt à nobis in quæſt. an
quis cogendus ſit producere contra ſe, examinabitur, ſed vt
& aliquid in præſentia de hoc breuiter attingamus, intelli-
gendum eſt illud, neminem cogi ad ferendum contra ſe te-
ſtes in ciuilibus, non autem in criminalibus: in his enim iu-
25 dici data eſt facultas producendi teſtes, † etiam parte non
inſtante, nec eos producente, vt per Bald. in leg. presbyteri.
C. de epiſcop. & cleri. Illud etiam accipiendum eſt in eo Ma-
giſtratu, qui magiſtratus ſui tempus prçfinitum iam explerit,
verum non eſſe: is enim compellitur iudices vel domeſticos
ſuos exhibere, qui vna cum ipſo magiſtratum adminiſtrauc-
26 re, † vt de his, quæ in magiſtratu geſta ſunt, teſtimonium
proferant, ſic Azo & Hoſtienſ. voluere in ſumm. de teſtib. in
princip.

Dixi etiā per partem exhibēdos eſſe teſtes, quia ſi ſe vltro
ad dicendum teſtimonium iudici offerrent, ſibi veritatē eſſe
27 perſpectam aſſeuerantes,† tunc nō ſunt iſtiuſmodi admitten
di,nec audiendi,nec iſtorum teſtimonium ratum eſſe poteſt,
cum in ſuſpicionem (præſertim cū non ſolum à crimine, ſed
etiam à criminis ſuſpicione abeſſe debere,dixerit Cæſar) in-
cidant,dum operā teſtimonij ſui iudici ingerūt,vt dixit Vlp.
in l.quæ omnia.in §.1.ff.de procur. & Impp. in l.libertorum.
C.de teſtib.& Alex.in conſ.68.ſiue 78.col.2.& 6. in 2.volu.&
Bart in l,poſt legatum.in §.his vero. ff.de his quib. vt indi.&
Tiraq.in trac.de priuil.piæ cauſæ.priuil.3.circa fi.
His permoti nonnulli ſcribentiū dicere non ſunt veriti, ad
28 hoc,vt teſtimonij dictū valeat,requiri,vt † ipſe ſit teſtis cita-
tus, alioquin eius teſtimoniū erit irritum, & nullum,& inter
oēs id placuit Iacob.de Beluiſ.in §.ſi vero ignoti.in authē.de
teſtib.vbi inquit,ita intelligendā eſſe l.presbyteri. C.de epiſ.
& cle.Alex.in conſ.180.nu. 7.vol.2.Rui in cōſ.10.nu.5.vol.5.
& idē voluit Marāt.in ſuo Spec.in verb.ſinautē producuntur
teſtes,ſub n,1.& ita in praxi obſeruari atteſtatus eſt Grauat.
in addi.ad Veſtr.in ſua praxi.c.2.li.6.nu.25.vbi ēt ad hoc po
nit hanc fallētiā,hoc eſt , ſi teſtes in iudicio forte fortuna re-
29 perirent.Tūc†,n.abſq; citatione rite examinari poſſe, tradi-
dit ēt Iaſ.in l.nec qcq̄ in §.vbi decretū. n.27.ff.de oſſ.pconſ.
Sed hæc opinio tam eſt à veritate aliena, vt nihil magis, vt
ait Lanfr.de Oria.in ſuo trac.de teſtib.in prin,ſub nu.6.verſi.
quinto quæro.fretus auctoritate Accurſ.in l.poſt legatū.§.his
vero.ff.de his quib.vt indig.quē ſequitur ibidē Bart. & tenet
Bal.in l presbyteri.C.de epiſ.& cleri. Quāuis.n.teſtis non ſit
30 citatus,eius † dictum valere atque ratum eſſe , ſingularis eſt
eiuſdē Accur.doctrina in l poſt legatum. §.his vero. ff.de his
quib.vt indig.& hanc opin.Dd.ſequuntur: & maxime Bal.in
d.l.presbyteri.& Bar. in d.§.his vero.
Verumnō requiritur,quod & ſupra in princi.admonuimus,
vt per partē teſtes ad iudicem ſint producti: tunc enim credi
eis abſque alia citatione,dixit Bal.in auth. ſed nouo iure.C.ſi
cet.pet.& in d.l.presbyteri.& Bar.in d.l.poſt legatū. & præci
31 pue ipſis fides adhibetur,ſi † corā parte & iudice deponant,
vt per Abb.in c.in nomine Dñi.in verb ext.gl.& in ver.vī.&
ibi Fely.in verſ.ſecundo caſu.de teſtib. & citandū nō eſſe te-
ſtem,qui dum producitur in iudicio,præſens eſt,tradit Main.
in l.omnia quæcūque,nu.9.ff.de reg.iur. ſequitur Ioan.Bapt.
Aſin.in ſua praxi.§.7.c.5.limit.92.& id potiſſimū ea rōno cō-
firmari pōt: nā cum iudex teſtib. corā eo productis iurm de-
ferre ſoleat,tacite quodammodo eos præmonere videtur, vt
32 veritatē ſponte proferant.Quam † quidē iudicis admonitio
nem maiori pondere,& vi maiore, quam citationē nuncij eſ-
ſe iudicandam,cēſuit Imperator Gordia. in l.22. C.qūo & qñ
iud,nec ab re profecto.maioris eſt.n.auctoritatis id , quod ſe
33 præſente,quam † quod per repræſentationē fieri ſolet.Verū
tacita illa admonitio,quæ ex delato iuramento manat, ab ip-
ſo iudice fluit:hanc igitur plus valere, quam citationem illā,
quæ per repræſentationem iudicis fit,eſt dicendum.Ita ratio-
cinatur glo.Bert.in ea.conſuluit.de off.dele. quemadmodum
refert & ſequitur Nell.à S.Geminian.in d.ſuo tract. de teſtib.
in 1.parte,ſub nume.42. Nihil igitur aliud eſt reliqui, niſi vt
ex illis,quæ modo à nobis ſupra relata fuere,ſequatur illa cō
34 cluſio,dictum † teſtis abſque alia citatione adducti per par-
tem ad iudicium,vt de ea re,quæ in cōtrouerſia verſatur, de-
ponat,firmum & ratum eſſe,atque valere.Dicat quicquid ve-
lit Iac.de Beluiſ.& cæteri aliter ſentientes . Ita enim per vni-
uerſam Italiam hodierno tempore in vſu quotidie ſeruari vi-
demus.
Sed in ea re cum Iac.de Beluiſ.idem ſentio , quando teſtes
35 teſtari recuſarent:tunc† enim citationem requiri exiſtimo:vt
enim teſtes ad teſtandum compellantur, prius citandi atque
monendi ſunt:cuius rei periculum ſæpiſſime in vſu contigiſſe
perſpexi,præſertim in illos, qui contra aliquē aliqua de cau-
ſa impulſi, teſtimonium perhibere abnuunt : tunc.n.prius iu-
dex citat,deinde monet eos, vt aliqua pœna intendente ipſi
iudici ſe ſiſtant,ad veritatem de tali cauſa patefaciendam, &
pro hoc faciunt notata per Alberi.de Malet.in ſuo trac.de te-
ſtib.c.7.nu.30.32.& Ang.in ptin.auth.de teſtib.
Iam diximus producendos eſſe teſtes . Producēdi quidem
36 ſunt,ſed antequā recipiantur,pars †aduerſa vocāda eſt, vt eo
rum dicta oppugnare atq; refellere, ſi poſſit, valeat,alioquin
iſta teſtium receptio irrita & penitus eſt nulla,vt eſt tex.in c.
2.de teſtib.& ibi Fely.in ſumm.idemq; probat tex. in l.ſi qñ.
& ibi glo.C.de teſtib.Pet.de Anch.in cle.quāuis.col.fi.de ap-
pel,Rota deciſ.10.aliàs 1.de fi.inſtru.in nouis. nu.20.& ſeq.
Lanfr.in c qm cōtra.in verſ.teſtiū depoſitione. col.2.de pba.
Pariſ.conſ,83.col.2.vol.1.& cōſ.17.col.3.vol.1.Grām.conſ.ci
uil.27.col.1.& cōſ.78.col.2.Fely.in c.2.col.3.& ſeq.de teſtib.
vbi ponit plures ampliationes & limitationes,& plures etiā
ibidem ponit Dec.nu.18.& ſeq.& hoc in 20.caſib.eſt reſtrin-
gendum,vt per Campeg.in trac.de teſtib.conclu.164.& 167.
Hoc,quod diximus,receptionem teſtium nullam eſſe, par-
37 te non citata adeo† verū eſt, vt non ſolum probationem ple-
nam,ſed nec ēt indicium faciat,ſecūdū Bar. in l.maritus.poſt
finem,de quæſt.& ſequitur Fely.in d.c.2 nu.3.de teſtib. & ibi
* Dec.nu.18.& 27. vbi * cōi omnium ſcribentium calculo hanc
eſſe receptam aſſerit,quod adeo verum eſt,vt mille teſtes re-
cepti,parte non citata,non faciant indicium ad torturā. Ro-
land.à Valle in conſ.12,nu.37 38.lib.3. quod tamen de cōſue
tudine non obſeruari,dicit Iulius Clarus in ſua praxi crimin.
§.fin.q.11.vbi videndum.
Quod ēt ſibi locum vendicat,ſi cauſa abſoluenda eſſet req
38 ſitis à iure non ſeruatis:tunc enim †& pars in teſtium produ
ctione vocanda eſt,ſecundum Bar.ſing.in l.filiusfa.poſt prin.
de donat.relato ab eodem Felyn.loco iam proxime cit.nu.4.
Tertio loco illud eſt declarandum & extēdendum ad eum
39 caſum,quo iudex ex officio ſuo agere:quia † tūc vocare par-
tem neceſſe eſt,cōtra quam agit.Ita ſimpliciter dicit Io. And.
in Specul.titu.de teſte.§.nunc tractandum. dicens,ita dixiſſe
Guid.de Suza.in l.iuriſiurandi.C,de teſtib.& ipſum referen-
do ſequitur Fel.loco iam adducto,c.3.de teſt.nu.5.
Sed hoc intellige,niſi iudex hoc ageret ad ſuam informa-
tionem,vt loquutus eſt Bal.in l.nō dubiū.ver.iuxta hoc quæ-
ro,col.6.C.de l egib.Inn.Hoſt.Ioā.And.in c.fi. de pſump.Mil.
in ſuo repet.in verb.citatio non requiritur. Fely.in c.2.col.2.
in 1.limit.de teſtib.Nicel.in 52.cōcord.gl.43.fallē. Hæc tñ li-
mitanda in primis veniunt, vt ſibi locū nō vendicent, quan
40 do † examinantur teſtes ad perpetuam rei memoriā cōtra il-
lum,cui timetur potentia tyranni.Hoſt.in c.quoniam frequē-
ter,col.2.vt lite non conte.Roman.in ſing.372. Abb.in d.c.2.
col.2.de teſtib.deciſ.Tholoſ.& ibi apoſt.475. Phil.Frā.in c.1.
col.2.de homici.in 6.licet contrarium dixerit Anto. de Butr.
in c.præterea.il 2.de ſponſal.in fi.& ibi Præpoſi.col.3. & Are.
in c.2.in col.2.de teſtib.in fi.quorum opinio in omni caſu ceſ-
ſat,quādo furtus in cauſa fidei,vel agitur de modico,ſiue nul
lo præiudicio,vt ipſimet dixerunt,& tenuit Gondiſal.in trac.
de hæret.q.14.
Secundo etiam loco illa concluſio limitanda videtur , non
41 habere locum in cauſa hæreſis,in † qua contra inquiſitum po
tentem teſtes recipi poſſunt,etiam parte non citata, vt ſentit
Roman.in ſing.372.Ant.de But.in c.præterea. col.2.de ſponſ.
& ibi Albet.& Præpoſ.in col.2. Soci.in regu.406. in 4.fallen.
Nicell.in 52.concor.Dec.in c.2.col.5.in 5.fallen. de teſtib.idē
in alijs enormibus delictis tradit Rolan. à Valle d.conſil. 12.
vt ex themate,nu.13.lib.3.
Sed longiori ſermone opus eſſet, ſi cūctas ampliationes &
limitationes,quas Fely.& Dec.in d,ca.in noīe Dñi, de teſtib.
referunt,dicendo proſequi vellem,lector illuc te remitto: ibi
enim ſitim aridam facilime reſtinguere tibi dabitur . Ad hoc
ēt legere poteris,quæ Ant.Gabriel.in ſuis concluſ.li.2.titu.de
citatione.ampliat.21.nu.105.& in limit.11.12.13.14.& 15. cū
ſeq.incip.à num.324.vſque ad num.332.fuſius ſcripſit.
Nec illud,quod ſupra attigimus,id eſt,teſtes producendos
eſſe in iudiciū coram iudice, vt deponāt,ſine declaratione eſt
prætereundum.Declarandum igitur eſt, iſtud non habere lo-
cum,quādo teſtiū qualitates aliud expoſcerent, vt ſi valetu-
dinarij eſſent,ſenes,infirmi,aut paupertate oppreſſi;iſtiuſmo
di.n.non ſunt exhibendi, nec vocandi ad dicendum teſtimo-
42 niū in iudicio:ſed† tunc iudicis eſt munus,homines idoneos
ad dicta teſtiū excipienda mittere, vt in c.ſi qs.ext.de teſtib.
Nec id ēt ſibi locum vendicat in viris pſtantiſſimis,& egre
gijs, vt optime Paulus reſpondit in l.ad egregias perſonas.
ff.de iureiur.idemque de Epiſcopo dicendū eſſe,ſtatuit Theo
doſius Imper.in l.nec honore.C.de epiſc.& cler.
Vbi,apud quem,& à quo ſint exhibendi teſtes,diximus, vi
* deamus modo,quando vocati debeant. In quo Dd. * cōmuni
conſen-

Digitized by Google

43 conſenſu dixerc poſt †litem conteſta:ā producendos eſſe, vt
per Bart.in l.de ætate.ff.de minor.& Canoniſt.in ca.veritatis.
de dol.& cōtu.& in c.qm̄ frequenter vt li.non conte.vt refert
Lanfr.de Orian.in ſuo trac.de teſtib.in prin.ſub nu.33.Nam,
vt ipſe ibi inquit,teſtes non producūtur ea potiſſimū de cau-
ſa vt iudex inſtruatur,ſed vt ipſi fides fiat de deductis in iudi
cium:ſed in iudicium non deducitur res deducta, niſi poſt li-
tem conteſtatam,vt in l.non poteſt videri. & in l.ſolemus in
prin.ff.de iudi.& fieri nullo modo poteſt, vt iudici de re fiat
fides,antequam ſit in iudicium deducta: neceſſe eſt enim, vt
res adſit,de qua poſſit cognoſcero iudex.

Hanc tamen concluſionē in trigiuta ſex caſib.non procede
44 re, retulit Spec.in tit.de teſte,§.nunc tractemus,in†quib.an-
te litem conteſtatā, & poſt examē produci poſſunt: Quos ēt
caſus Nellus nulla Specul.facta mentione recenſuit in 1.parte
ſui trac.de teſtib.nu.73.& Barthol.Socin.in ſuis ſallentijs. in
reg.242.incip.lite non conteſt.ponit ad idem tredecim ſallē-
tias,quæ omnia hic tranſcribere ſas mihi nō eſſe duxi,adeat,
qui velit,ipſos,ibi ſere ad nauſeam poſita videre poterit.

Quod igitur dicebamus,poſt litem conteſtatam producen
45 dos eſſe teſtes,id declares,iſtud † effici nullo modo eſſe poſt
didicita teſtificata,& publicata ſuper eiſdem capitulis,vel di
recto contrariis,vt c.fraternitatis. & c.intimauit. de teſtib.&
per Marſil.in l.1.§.fi.in prin.num.17.ff.de quæſt.& Dd.in cle.
2.de teſtib.& Spec.in tit.de teſte.in §.ſatis vtiliter. per totū.

Iſtud etiam poſtremū extendendum hoc pacto videtur, vt
& hoc verum eſſe deſinat,quāuis publicatio non ſit facta, ſed
aliunde didicerit pars teſtificata,vt per Io.And.in d.c.frater-
nitatis.& ibi Marian.Socin.de teſtib.Bar.in §.quia vero. in au
then.de teſtib.& in auth.at qui ſemel, C.de probat. cui ēt rei
aſſentitur Fel.in c.præterea,col.fi.de teſtib.cogē.vbi illud ex-
tendit,etiamſi loquutus ſit cum teſte examinato.

Et hæc amplianda videntur,vt non ſolum habeant locum,
quando prætendimus examinate in eadem inſtantia prima
46 principalis cauſæ,ſed etiam in cauſa appellationis:nam † &
tunc poſt didicita teſtificata non admittuntur teſtes ſup eiſ-
dem capitulis,tam de iure canonico,vt per text.in clem.2.de
teſtib.quam de iure ciuili, vt latiſsime proſequitur Maria.in
d.c.fraternitatis,col.25.& ſeq.& ibi Aret.col.3.& Fely.col.2.
Boer.in ver.teſtes ſing.27.

Hæc tamē concluſio reſtringitur, vt locū ſibi vendicet,vbi
teſtes ſint rite examinati,ſecus ſi non rite,per tex.argumento
ſumpto à contrario ſenſu in d.cle.2.de teſtib. & ſentit ēt Ma-
rian.Soci.in d.c.fraternitatis,col.8.& ſeq.de teſtib.& eſt glo.
in d.cle.2.in verb.rite.Fely.in c.in noīe, col.fi.in fi. de teſtib.
& in c.p tuas,col.r.eo.tit.Gui.Pap.q.72.Bertr.cōſ.33.volu.2.
licet nonnulli aliter ſenſerint,vt Zenzelli. Ioan.de Fantuzijs.
Cardi.Florent.in d.cle.2.de teſtib.Iaſ.in l.qui per ſalutē ff.de
iureiur.Fely.in d.c.fraternitatis,col.2.& ſeq. & de hoc viden
dus eſt Rolā.à Val.in conſ.52.n.14.li.4. Verum qm̄ hæc cōclu
ſio latius,quam alibi viderim, explicata fuit ab Ant.Gabriel.
li.1.cōcluſ.tit.de teſtib.cōcl.21.ipſum adire poteris.Ibi enim
huius concluſionis decem ampliationes,& ſeptuaginta limi-
tationes,cum ſuis contrarijs,concordantijs, & aliis ad propo
ſitæ materiæ explicationem facientibus inuenies.

Si quis vero ſcire aueat,quæ noua, & quæ antiqua dicātur
capitula(de quibus ſupra meminimus)in caſu noſtro,optime
Marian.Socin.in d.c.fraternitatis, col.6. complurib.alijs ſeq.
de teſtib.hunc docere poterit.

Nec tn̄ hinc prius diſcedam,quam admonuerimus ſegētes
illud,quod paulo ante diximus,teſtē recuſantē teſtificari, in-
uitum etiam ad teſtimonium perhibendū compelli poſſe, ſor
47 tiri ſibi locum†tam in ciuili,quam in capitali cauſa, l.ſi quan
do,C.de teſtib.& l.locum.§.exhibere.ff.de tab.exhib. iuncto
tex.in c.cum cā.de teſtib.& c.præterea.& c.ſup his. c.cæterū.
de teſtib.cogē.cū aliis adductis per Ang.de Peruſ.in ſuo trac.
de teſtib.1.q.n.22.& 23.& poſſunt cōpelli mulcta indicta, ad
exemplū tutorū & curatorū ſatiſdare nolentiū, Ang.de Peru.
in trac,in addit.ſua ad Bar.nu.24.ſol.99. item per iudicē ec-
cleſiaſticum poſſunt excōicari.ibid.nu.25.& paulo poſt dice
mus,& teſtis,qui non vult cōparere in criminalibus, punitur
crimine ſtellionatus.Bal.in trac.de teſtib.in 2.par. nu.18.

Hoc autem adeo verum eſt, vt etiam id ſequatur, quamuis
adhibito iurō dixerit teſtis,ſe nullo modo adduci poſſe, vt ſu
per hoc teſtificetur; ipſe enim tunc eſt cogendus,non obſtā-
te iurō ipſius teſtis. Etenim cum iſtiuſmodi iurm̄ ſit temere
48 prolatum,& † proferenti animæ perpetuam mortem afferat,
cum hic de veritate celanda agatur.11.q.3.ca.quiſquis.idcir-
co propria etiam auctoritate poterimus huic iuramento re-
pugnare,c.ſicut noſtris.de iureiur.& notatur in ca.intimauit.
& c.peruenit.de teſtib.iuxta Spec.in ti.de teſte,verb.ſed qđ.
ſicut refert Alber.de Malet.in ſuo trac.de teſtib.c.6.ſub n.45.
& dixit Pe.de Mōcada ī addi.ad Crot. ſui trac.de teſtib. par.
5.ī ver.teſtificari.lr̄a A. n.17.& Abb.ī d.c.pueniт.de teſtib.ea
pcipue rōne quod cū ferre teſtimoniū ſit munus publicum,
49 ad quod ēt inuitus quis cōpellitur,non†pōt aliquis iuri pu-
blico derogare,ēt intercedente iurō.c.ſi diligenti.de fo.cōp.
& ita dicit Abb.in c.intimauit.de teſtib.in princ. ſubdēs etiā
ibi poſt Inn.in c.qualiter & qn̄.il 1.de accuſat.quod ſi quis iu
ramento promiſit alicui nōn reuelare arcanum ſibi priuatim
50 commiſſum,ſi producatur in teſtem, teneri † illud detegere,
quia aut cogitauit iſtum caſum,qn̄ iurauit, & illicitum fuit iu
ramentū,ideo non ſeruandum,c.4.de iureiur.aut non cogita-
uit iſtum caſum,& ad illum non extenditur.c.humanæ aures.
12.q.5.& idē Abb.voluit in c.ſi ſacerdos.de off ordi. col.2 &
in c.nouit.de iudi.nu.2.Hoc tamen reſtringe, nō poſſe proce-
dere in ſacerdote producto in teſtem cōtra reum criminis,qn̄
51 in confeſſione ſacramentali fuit aliquid ſibi dictum,quia†po
teſt dicere,ſe nihil ſcire ex eo,quod illud,qđ ſcit,ſcit vt Deus,
& vt Deus non producitur in teſtem,ſed vt homo, & tanquā
homo ignorat illud,ſuper quo producitur, tex.eſt, & ibi not.
in c.dilectus.de exceſ.præl.& in c.omnis.de pœnit.& p Abb.
52 in locis proxime allatis. Et iſtiuſmodi iuramentum † cum ſit
contra bonos mores, non eſt obligatorium, vt in reg.non eſt
obligatorium,de regu.iur.in 6.& Alberic.in l.ſi quando.C.de
teſtib.Alberic.vero de Malet.ſub d.nu.45. in eam ſn̄iam iuit,
vt ſenſerit, iſtiuſmodi teſtes ab hoc iuramēto abſoluēdos eſ-
53 ſe,quod ſi non fieret,teſtes†in periurij crimen inciderent,&
illorū dicta irrita & nulla fierēt,iuxta c.in teſtimonio.de teſt.
quod ſi abſoluantur,maior eis fides adhibebitur, & cum opi-
nione Maleti illud optime conuenit, iurantem non reuocare
54 teſtamentum, poſſe † non repugnante iuramento reuocare,
hunc tamen eſſe periurum,dixit I.C. in l.ſi duob. §.idem re-
ſpondit.ff.pro ſoc.& Io.An.in c.dilecto.de præben.ſuper ver.
iuramentum.ad hoc etiam facit,quod ait Nicol.Mil.in ſuo re
pert.in verb.iuramentum,de non faciendo.

Sed hæc Maleti cautela,licet ſit ſatis tuta, nō tamen eſt ne-
ceſſaria:id vt aſſeram,ea de cauſa moueor.Nā cum hoc iura-
mentum nihil valeat, nullamque obligationem pariat,huiuſ-
55 modi†abſolutio vana,ſutilis,& irrita eſſet, præſertim cū me-
cum faciat Imp.in l.ſi aut nullum.C.de legit.hæred.& in l.nō
dubium.C.de legib.qui dicere cōſueuerat,actū inualidum &
nullum,nullum effectū parere poſſe, nec ipſa lex fruſtratoria
& vana remedia ſolet adhibere,l.qui bis idem.ff.de ver.obl.
& l.hæc ſtipulatio.§.diuus.vt lega.noie caueat. Et vanum, &
56 nullius ponderis eſt conſulere,vbi † nō expedit,l.ſi plures.ff.
de teſtam.tut.& fruſtra quæritur de eo,quod nullū parit effe-
ctum,l.3.quan.dies leg.ced.& in l.non oportet. de leg.2.me-
rito neceſſaria cautela hæc videri non poteſt.

Cæterum hac in re prætermittendū non videtur illud, qđ
de teſtibus,qui veritatē dicere recuſant, dicebamus, hoc eſt,
57 ad id cōpelli debere,ab†ordinario iudice impellendos eſſe,
vt nulla de hoc alicui dubitatio oriatur,admonemus; dūmo-
do tamen iudicis poteſtati ſubſint. Quod ſi iuriſdōni ipſius
minime ſubeſſe cōtingat,ordinarius iudex iudicem illū, ſub
cuius erūt ptāte,per literas certiorem ſaciat,vt ipſis ad teſti-
monium ſerendum vim adhibeat, vt cauit Imperator Iuſtin.
in l.iudices.C.de fi.inſtru.& Spec.in tit.de teſt.verſ.ſed qs co
58 geтur.quo in loco illud ēt addidit, † delegatū à ſummo Pōt.
vel à Principe,facultatem habere cogendi teſtes, ad verita-
tem teſtimonio ſuo manifeſtandam;quem ſequitur Alber.de
Malet.in d.ſuo trac.de teſtib.c.6.ſub nu.48.& 54.quod quidē
intellige,ſiue de cauſa ciuili,ſiue capitali agatur,& præcipue
in capitali cauſa, ſi teſtes vllo pacto non poſſunt haberi: iſto
namque caſu poteſt teſtium receptio committi, vt ex addu-
ctis per Malet.in d.c.6.ſub nu.51.ſatis liquet.

Hi quidem poſſunt ipſos teſtes compellere, ſed eoſdem ad
59 teſtificandū arbiter†nunquam cogere poterit,vt ex Alber.in
d.l.ſi quando.C.de teſtib.nullā n.arbiter iuriſdictionē, virtu
te,cuius ipſi poſsint compelli,ſed ſolam notionem ſibi com-
miſſam,

Digitized by Google

miſſam hſe reſpondit. I.C.in l.prætor.in princ.ff.de re iud.&
idē refert & ſeqt Lanfr.de Oria.in ſuo tract.de teſt.ſub.n.31.
Illud ēt pertinet ad noſtræ materiæ declarationem,cleri-
cos teſtes per iudicem eccleſiaſticū,& per cenſuram eccleſia
60 ſticā: laicos † vero per iudicem ſecularem impellendos eſſe
mulctā eis imponendo,vt ex allegatis per Grana.in addi.ad
Veſtr.in d.c.2.li.6.n.26.in ſua praxi. & eſt tex.in l.3. §.adhi-
bere.ff.de tab.exhib.iuncta l.1.§.quid ergo.ff.de ventr.inſp.
nempe cōpelli poſſunt,ipſos laicos oppignorando, arg. l. 1.
ff. ſi qs ius dicē.nō obtēp.vt per Spec.in d.ti. de teſt.§.de te
61 ſti.in carcerē vero, † vt teſtent nō poſſūt cōijci,iuxta l.ſi qn
C.de teſtib. Cæterū iudices in hoc diligenter animaduertāt.
qđ ſi vnū ex iſtis vel iſtiuſmodi remedijs ad ipſus cogendos
teſtes ſatis eſſet,& plene ipſi ſeccurreretur, nō poſſe poſtea
62 alia adhibere remedia, pterq̄ † qđ ſi qđ adhibuiſſet.nū ſuffi-
ceret,vt ita Ang.in l.qui reſtituere.ff.de rei vendic. & ibi gl.
Si vero quærāt à me ex iſtis cogendis teſtibus qui rite cō
pelli poſſint? Breuiter rñdeo,quęcunque ad teſtandū Idoneū
63 & aptum optime cōpelli poſſe,etiamſi viator eſſet,q ui † per
ciuitatem alio perrecturus iter faceret, hunc enim ad æ diſi-
candū compelli poſſe,dixit Alber.in d.l.ſi quādo.C.de teſti.
Id tñ ita generatim non eſt intelligendum,multos etenim
reperies,quibus nulla vis ad teſtādū poſſit adhiberi, ex quo
64 rum numero ſunt cōſanguinei oēs † vſque ad duodecimum
gradum cōtra ſuos conſanguineos,vt tradidit Ang.de Peruſ.
in ſuo tract.de teſtib.in qō.an pater poſſit eſſe teſtis,&c.nu.
26.& late per Spec.in tit.de teſte in ver.de teſtium cōpulſio
ne.fuſe ēt per Alb.& de Malet.in ſuo tract.de teſt.c.6. vel vſ-
qoe ad ſeptimum gradum,iuxta Accurſij ſnīam in l.ſi fœmi-
na.C.ad Turpil.quam doctrinā probat & ſequitur Ang. ibi.
& eius ēt opinionis eſt Ioā de Imol.c.dilectorum. de teſtib.
cogen.quemadmodum refert Lanfr.de Oria.in ſuo de teſtib.
65 tract.n. 31. ſeptuagenarij etiam ſenes † ab iſta compulſione
& aduerſa ualetudine laborantes,ſunt immunes, vt nos do-
cuit.I.C.in l.inuiti.ff.de teſtib.& in l.3. iur.calū. & hac præ-
terogatiua fruuntur liberti & vaſallus, ne contra dñm ſuum
teſtimonium ferant.l.libertorum.& ibi Sal.C.de teſt. Nec ab
hoc priuilegio fuere reiecti magiſtratus,quique Reipublicæ
caoſa abſunt,vt per Campeg.de teſt.concluſ.160.
Verumtū quamuis iſtiuſmodi hoies ab hac coactione ſint
66 exempti, † attamen cogi poſſunt, ſi veritas aliunde non
queat elici,vt voluit Gui.de Suza.in l.Iulia.ff.de teſt.& Io.de
Imo.atque Ant.de Butr.in d.c.dilectorum. quibus aſſentitur
Lanfr.de Orian.vbi ſupra de teſtib.n.41. Huius pronunciāti
ratio facile reddi pōt,ne veritas celeť,& in tenebris iaceat.
Nec velim,quis exiſtimet, iſtos in hoc tantummodo caſu
67 cogi poſſe. In † multis namque alijs compelli ad teſtimoniū
dicendum poſſe caſibus,Campeg.in tract.de teſtib.recēſuit,
concl. 147.148.149.150.156.157.158.& 160.& Petr. Duen.
reg.348.vbi omnis ſigillatim examinat,& ponit. Præterea vl
tra hos non deerit,vnde hæc haurire poteris.Anto.enim Ga-
briel.in ſuo concluſ.lib.1.tit.de teſtib.latiſſime in quam plu-
rimis concluſionibus cuncta hæc more ſuo proſequutus eſt.
Quod uero ſupra diximus,cōſanguineos,& cęteros,quos
iam enumerauimus,ad veritatē indicandam,teſtimonio ſuo
non poſſe cōpelli,id nō ſine declaratione eſt prętereundum.
68 Etenim † ſi ita fert illorū voluntas,ſunt ad dicēdū teſtimo-
niū admittēdi,& ipſorum dicta valent atque rata manēt, hu
ius declarationis auctor eſt Accurſ.in l. inuiti. ff. de teſtib. q̄
Accurſij doctr.ad id adducit Iac.de But. i fi.ſui trac.de teſti.
Hi uero an præſumantur uolentes vel inuitos depoſuiſſe,
Bal.in auth.presbyteri,in fi.C.de epiſc.& cler. & Felynū. in
d.c.dilectorū,circa med.& in c.1.& 2.col.3.de teſtib.adeas,
qui hoc te docere poterunt.
Nec illud alicui vnqnā in mentem veniet,iſtiuſmodi homi
nes: qui legumlatoribus illud priuilegii genus potiti ſunt,oe
ad teſtandum ſi nolunt,impelli poſſint, in ciuili tantum iudi
69 cio non poſſe cogi. Non † enim in ſoro canonico,etiam in ca
pitali cauſa poſſent compelli, vt de hoc habemus contextum
& gl.& Dd.in c.dilecti. de,teſtib.cogendi,quod tamen qoa-
tuot modis reſtringas,ut per Bar. in ſuis fallent.in reg.407.
Ij vero homines,qui ad teſtificādum poſſunt impelli, ſi te
70 ſtimonio ſuo veritatē aperire renuerūt, † tūc parti ad inter
eſſe teneri,pulcherrime notauit Spec.in ti.de teſte.§. ſeqtur.
in verſ.vlt.Tyndar.in tract ſuo de teſtib.p.1.c.9.n.6.& notā-
quod probare volenti non currit tempus, quandiu teſtes ſūt
contumaces in ſubijciendo ſe examini, Angel.de Peruſ. in d.
trac.in 1.par.nu.27.fol.99.& nu.28.& 29. alia circa hoc nota-
bilia ponit,& ad hoc comprobandum adducit l.quidā.& l.tu
toris.ff.de admini.tut.& l.quoniam.C.de excuſ.tut.quod idē
ſequitur Bal.in d.l.presbyteri.C.de epiſ.& cle.& in l.argen-
tarius.§.fin.ff.de edendo.& in l.nullum.C.de teſtib. & in ſuo
trac.de teſtib.in 2.par.nu.18.
Huic pronunciato illud axioma ſubiungam, qđ ſi quis ad
teſtandū in eius cauſa,de cuius agitur vita, vocatus fuerit in
71 iudicio,ſi non ſteterit † iſtiuſmodi, pro falſario habendū,&
pœna l Corneliæ in ipſum animaduertendum eſſe, per tex.in
d.l.presbyteri.iuncta ibi authen. cū alijs allegatis p Tyndar.
in ſuo tract.de teſtib.c.9.nu.4.& ibid.num.5.refert, Bart.eius
fuiſſe ſententiæ,vt pœna talionis puniendus eſſet: nam cū ta-
cendo veritatem,fit falſarius,ea pœna, quæ placuit Bartol.eſt
72 afficiendus: cum falſum teſtem † talionis pœna eſſe coercen-
dum,dixerit Martianus in prin.l.1.ff.ad leg.Corn.de fal.& in
verſ.præterea glo 2.q.3.c.in ſumma.
73 Paria enim ſunt,dicere mendacium,& † veritatem ſuppri-
mere,c.ſuper literis.de reſcri.& l.1.in prin.ff.de fal.
Teſtes,ſi meminiſtis, ante iudicis conſpectum deducēdus
eſſe,paulo ante diximus;ſed poſt ipſorum deductionē & rece
74 ptionem iuſiurandi religione,priuſquam † perhibeant teſti-
monium,arctari debere à iudice, præcipit Cōſtantinus Imp.
in l.iuſiurādi.C.de teſtib.& id ſactis ſcripturis, vt iuſſit ſum.
Pont.in c.hortamur.3.q.9.ſe veritatē ſincero,non ſimulato a-
nimo declaraturos: nec vnquam futurum eſſe, vt nec pretio,
75 nec amore,nec odio, nec † timore veritatem ſint celaturi, vt
ait gl.ſi.in c.fraternitatis.de teſtib.præſertim cum nemini du-
bium ſit,his quatuor,vt & ſupra dicebamus, veritatē depri-
mi ſolere,vt c.quatuor.12.q.3.Quo autem pacto hæc iuramen
ti forma concipiatur,belliſſime tradidit Specul.in titu.de te-
ſtib.in verb.ſequitur de teſtium iuramento. De hac etiā iura-
menti delatione late & pulchre per ampliationes & limita-
tiones diſſerētem.Grauat.adeas,in addit.ad Veſtr. in ſua pra
xi.c.2.lib.6.nu.34.cum ſeq.
76 Quod ſi iniurati depoſuerint,ipſorum † dictū irritum eſt fu
turum,d.l.iuſiurandi,& ca.tuis.ext.de teſtib.depoſitio nāque
teſtium ex duob.efficitur,ex dicto ipſorum,atq; ex iuramen-
77 to,nec † vnū ſine altero ſtare poteſt, vt in d.c.fraternitatis.&
inquit Lanfr.de Oria.in ſuo tract.de teſtib,in princ. ſperatur
enim,teſtes veritatē dicturos,iurī timore,vt ca.de teſtib.ext.
78 de teſtib.& d.l.iuſiurādi in prin. Adeo vt nec ēt viro,q † plu-
rimū auctoritate polleat,nec religioſo abſque iurō fides adhi
beaī,vt dixit Abb.in d.c.tuis.& tex.in c.ſuper.de teſtib. Nec
Cardinalis verbo ſtatur,niſi iuratus depoſuerit, c.cū olim.in
verb.quærendum.de priuil.Io.Crot.in ſuo trac.de teſtib.par.
79 77.nu.227. Quo autem iniurato teſti credendum ſit,† viden
dus erit Ioan.Crot.in ſuo trac.de teſtib.in 7.par.in princ.qui
iſtud quatuor modis ampliat,& octo modis limitat.
Attamen hic illud te admonēre volui,quod etſi teſtes iura
80 uerint,ſed nō rite, † nulla tñ eis fides præſtetur,vt 35.q.5.ca.
de parentela.cū aliis adductis per Iac.But.in ſuo tra.de teſti-
bus c.1.n.52.& 54.Paria.n.ſunt,aliquid nū facere, vel nō rite
agere,l.quoties,ff.qui ſatiſ.cog.l.ſcire oportet.§.ſufficit. ff.de
excuſ.tut.c.propoſuiſti.in ver.legitime.de fo.cōpet.Hinc vo-
luit Aug.de Anchona in ſuo lib.de poteſt. Eccleſ. q.55.art.4.
81 quod ſummus Pont.diſpenſare non poſſit, † quod in ferendo
teſtimoniū non interueniat iuramentū,quodq; teſti iniurato
credatur,quod idē placuit Fel.in c.cōſtitutus.in 6.col.de re-
ſcri.& Ioā.Crot.in d.trac.de teſtib.par.7.nu.4.ſequitur Rol.à
Valle in conſ.8.ſententia.nu.14.li.4.ex quo illud etiā fit,quod
in dubio non præſumatur à teſte præſtitum iuramentū, & ea
82 ratione,quia † cum iuramentū ſit ex illis,quæ foris & extrin
ſecus adueniunt,non præſumitur,niſi probetur, l.quæcūque.
§.fi.ff de publicia.& ita tenet Abb.in ca.tuis. in fi.de teſt.quē
ſequutus eſt Io.Crot.ī iā ſæpe allegato tra. de teſtib.p.7.n.15.
Quod tñ declarari debet,id non habere locum,quādo ſumus
83 in antiquis,quia † tunc iurm præſumitur prælatū à teſte, licet
id ex aliquo loco nō poſſit probari,ita voluit Bart.in l.admo-
nendi.col.8.ff de iureiur.& Bal.in c.1.§.cum autē.de cōtron.
inueſtit.quos ſequendo retulit Crot.loco ſup.allato.nu.16.in
quo plura alia ſimilia ad id ptinentia recenſuit. Veruntamen
84 etſi iniurato teſti nihil † credatur, ipſius tamē verba pręſum-
ptio-

ptionẽ facere tradit Rui.in cõſ.46.n.10.vol.4.ex auctoritate
norabili gl.in c.cũ olim eſſemus.in verb.quorũdã fratrũ, de
priuil.& per Dd.ibi,& per Bal.in c.1.§.ſi duo.de pace tenen.
Verum enimuero in iſtiuſmodi iuramento deferendo,non
eſt ignorandum,partem aduerſam,vt huic interſit, eſſe vocã
85 dã,quod ſi non fuerit præſens,† quæ dicentur à teſtibus,nõ
ſecus erunt,ac ſi nihil ab ipſis dictum fuiſſet,c.2. de teſt.l.iu
dices.C,de fid.inſtr.l.ſi quando.C. de teſtib. & c. in nomine
* Domini.ext.eod.de teſtibus, & hoc in praxi * communi om
nium ſententia obſeruari teſtatur Viuius in ſuis commu.opi.
in verb.teſtes non poſſunt examinari.poſt Dec.in d.c.in no-
mine Dñi.n.28.& ſeq.de teſt.quam doctrinam Accurſ.in d.l.
ſi quando.extẽdit etiam.vt vera ſit,ſi pars fuerit vocata, ſed
cum teſtis iurauit,neutra pars intererat,nam nec tunc ipſius
dictum valebit,quia vtraque parte abſente non debet iudex
86 ſacramentum offerre teſtibus,† vel eorum depoſitiones re-
cipere:nũquam.n.debet iudex officium ſuum impartiri, niſi
ſit petitus,l.3.§.ſin aũt.ff.de dam.infec.& pro quo adduci ſo
let gl.cum tex.in l.ſi quando.C.de teſt.& l. properandum §.
ſin aũt.C.de iud.quod & placuit Fulg.in rubr.C.quon.&qñ
iud.nu.4.Id etiam Lanfr.de Oria.ſequutus eſt in ſuo tract.de
teſt.illud etiam addendo,eundem Fulg. Patauij proceſſus,
& mille teſtium dicta irrita atque nulla reddidiſſe,quod qui
dem ipſe Fulg.in l.1.C.quo & quando iud. quem ibi dixiſſe
refert Lanfr.nuſquam dixit,imo contra dixiſſe videtur,dum
in d.rub.inquit,licet parum fuerim auditus.
Quod ſi eueniat,vt pars, quæ ad inſpiciendum teſtium iu
87 ramentum vocata fuerit,per contumaciam abſit,† tunc rata
atque firma ipſorum dicta ſtabunt,vt c.1.extr. eodem de te-
ſtib.& d.l.ſi quando.§.his quoque,ſed hoc intelligas,niſi ip-
ſa pars citata adeo,ex neceſſaria cauſa ſit detenta,vt iuramẽ
to intereſſe nequiuerit:tunc enim,quę dicent teſtes,valebũt
vt eſt tex.in d.c.in nomine,de teſtib.
Hæc,quæ tradidimus, tribus modis declares ex ſnia Abb.
in d.c.2.nu.7.quibus hunc quartum addere poteris,is eſt,qñ
teſtes examinandi eſſent oĩ exceptione maiores, & maxima
88 fide digni,quibus nihil opponi poſſet†,quorum verbis eſſet
ſtandum:nam prolata à teſtibus uim ſuam obtinent, vt cauit
Alex.in cõſ.130.incip.difficultas huius.cir.med.i 1.col.vol.1
vbi etiam iſtud ex Bar.mẽte eſſe aſſerit in l.Theopõpus.ff.de
dot.præleg.quem refert & ſequitur Sapia.in addi.ad Abb.d.
c.2.nu.8.verſ.tertius caſus.Verum de huius iuramẽti doctri-
na,quæ tradant,vide Bero.in rub.extr.de prob.n.81.Hæc ẽt
intellige, & declara,vt per Viuiũ in ſuis concl.in verb.teſtes.
Nec velim,quis arbitretur,ita obiter & vbique iurm̃ debe
89 re præſtari,† in iudicio namque nec alicubi eſt deferẽdum,
alioqui dicta teſtis irrita fiẽt,vt in l.3.in gl.§.Sabino.ff.de te
ſtib.& ſecũdũ Lanfr.de Oria.in ſuo tract.de teſtib.n.16.Et rõ
eſt,quia valet argumentum de loco ad tempus,& econtra,vt
90 l.vinum.ff.ſi cer.pet.ſed,inquit, † non valet dictum teſtis,ſi
ſit delatum iuramentum die non iuridico,ergo &c.
Quod vero teſtis ſacrõ ſeſe adſtringere non poſſit die fe-
91 riato,† eſt glo.ſingular.in clem.iudices, de off.deleg.quæ tñ
gl.ait,ipſum poſſe deponere in die feriato,ob honorem Dei,
92 dummodo in die iuridico iurauerit,& † ratio eſt,quia ferre
iurm̃ eſt actio quædam,quę ad iudicium ſpectat,quę non po
93 teſt exerceri in die feriato ſaltem in honorem Dei† vel ſan
ctorũ conſtituto,vt per Fel.remiſſiue in c.ſi diligenti. in ver.
quartum corollarium, de foro comp.& tenet Crot. in d. ſuo
trac.de teſtib.par.7.n.22.& Abb.in c.1.in fi.de ferijs. ad quẽ
te remitto,vbi multa notatu digna refert, late Viu. in ſuis
comm.opi.in verb.teſtes,poſt omnes Curtius,de teſtib.cõcl.
33.ibique denunciat,hoc à toto mundo eſſe receptum.
94 Sed nonnulli ſunt caſus, † in quibus teſtibus etiam die fe-
riato poteſt deferre iuramentum, ut quando ipſe abſuturus
eſſet, vel pars illum eſſet ſubtractura, aut iuriſdictio iudicis
eſſet expiratura.
Cęterum ſi quis ſcire deſideret,an teſtis,qui ſtatuto tpe ad
probandum iurauit,ſed quæ dixit, extra tempus ſtatutũ de-
95 poſuit, †dictũ probet,& valeat,adeat Bar.in l.dam.infect.la
1.§.Sabini.ff.de dam.infect.ſub nu.8.& Bal.in l.ſi qñ.C.de te
ſti.& iſtud late ꝓſequutus eſt Abb.in c.licet.extr.de prob.n.
96 20.verſ.vlterius q̃rit, & nõ valere teſtificatũ † poſt terminũ
aſſignatũ,tenuerũt Abb.& Pel.i c.paſtoralis.de excep.Rom.i
* conſ.225.& cõem ſcribit Conrad.in contract. de decur.li.1.
c.9.nu.47.Quorum tamen ſententia nõ eſt admittenda, qñ te
ſtes infra terminum datum iurant, & poſt decurſum terminũ
deponunt, ſe fuiſſe iuſta cauſa impeditos ad deponendum,
97 quia †eo in caſu eorum teſtimonium recipitur, & valet,ſecun
* dum Bal.in l.ſi quando.C.de teſtib.& * cõem omniũ ſcriben-
tium eſſe ſententiam,teſtatur Boer.deciſ.294.nu.19.& idẽ af-
firmat Curt.in trac.de teſtib. d.concl.33. in quo loco ad finẽ
addit, ita practicare Curiam Romanam, & totum mundum,
teſte Angel.in l.damni.§.Sabini.ff.de dam.infe.& ſequit̃ Viu.
in ſuis commun.opi.in verb.teſtes.poſt omnes terminos: vbĩ
ad hoc prope infinita congeſſit.
Scio & illud,quod ſum dicturus, ab inſtituto noſtro non a-
98 lienum eſſe,† hoc eſt,iudicem delegare nõ poſſe,vt teſtibus,
alteri nomine ipſius iuramentum deferant, vt dixit Lanfr.de
Orian.in d.ſuo tra.de teſtib.nu 17. quo in loco & illud addi-
dit,quod etſi Notarius de mandato iudicis deferat iuramen-
99 tum teſti, † tamen eius dicta nullius futura ſunt momenti,vt
eſt ſingul.Accur.doctr.in l.hac conſultiſsima. §.fi.C.de teſt.&
Viu.in verb.teſtis examinatio.& ſeq.
Iſtud tamen declares,vt verũ non ſit,niſi Notarius præſen-
te iudice deferret teſti iuramentum,tunc enim tatũ erit, quia
100 ipſe † iudex deferre videtur,cum ſit præſens, vt ait Bald.in
l.videamus.§.deferre.ff.de in lit.iuran.
101 Nec id ẽt ſibi locum vendicat in viris egregijs,†vel homi-
nibus aduerſa valetudine laborantibus,& iſtiuſmodi,vt & ſu
pra dicebamus de compulſione teſtium, vt l. ad egregias.ff.
de iureiur.& c.ſi.de teſtib.nec in mulieribus,quæ trahi ad iu-
102 dicium non†debent inuitæ,vt c.mulieres.de iudic.lib.6.
Tunc enim iudex Notarium delegare cõſueuit ad deferen-
dum iſtis iuramẽtum. & ita in vſu quotidie obſeruari ſolere,
dixit Lanfr.de Orian.in d.ſuo trac.& eo.nu.17.
Præterea,& illud maxime ſcitu dignũ nõ præteribo, iſtiuſ-
103 modi iuramentum†non eſſe de natura inſita ipſius teſtimo-
nij,vt inquit Alber.de Malet.in ſuo trac.de teſt.ca.7. nu.75.&
76.& iõ Dd.aiunt,iſtiuſmodi iurm̃ ab aduerſa parte poſſe re-
mitti,ex quorũ numero fuit Nepos de Mõt. in ſuo trac. de te-
ſtib.in prin.nu.38.& 52.facit c.tuis.de teſtib & Ang.in l.1.ff.
104 de ferijs.præſertim†cũ vnicuiq; liceat alteri renũciare, quæ
pro ſe inducta ſunt,vt loquutus eſt Impe.Iuſtin. in l.ſi quis in
105 conſcribẽdo.C.de epiſ.& cler.& iuris ſeueritas†pactis pri-
uatorũ mitigari poſſit.l.vlt.ff.de appel. quod idẽ receptũ eſt
cõſuetudine,vt atteſtatur Feder.Schenk in ſuo trac.de teſtib.
in prin.n.5.& hac eadẽ rõne Bar.in l.ſi quis.ff.de falſ.conclu-
106 dit,teſtẽ deponentẽ falſum iniuratum,† pęna tamẽ falſi, ac
ſi iuraſſet,puniri:& ita refert Albe.de Malet.d̃ teſti.c.7.n.75.
Quod pertinet ad id,quod dicebamus, iuramentũ ab ad-
uerſa parte poſſe remitti,aliã ſequutus eſt ſententiam Iacob.
Aegid.in ſuo trac.de teſtib.in prin.ſub nu.11. verſ.ſed ſacrm̃.
107 & maxime†in cauſa criminali,vt ex iurib.& rationibus per
eum ibi allatis:ſed de hoc erit tibi videndus Granat. in addi.
ad Veſtr.in ſua praxi.lib.6.c.2.nu.42.
Verum,ne in præſentia iſtam inter ſe Dd. diſſenſionem nõ
reconciliatam prætercam;hoc ego pacto,vt ipſos inter ſe con
ciliem,diſtinguendum arbitrarer.Priorem,ideſt,opinionẽ in
ciuili iudicio locum ſibi vẽdicare,ea de cauſa motus.Etenim
108 cum in eo caſu iuramentũ defertur,vt†ipſius metu teſtes ve
ra proferant;tunc agitur ſolum de partis intereſſe: nemini igi
tur mirum eſſe debet,ſi iſtiuſmodi iuramẽtum tanquam in ip-
ſius partis fauorem inuentum remittere poterit,atque fauori
ſuo & intereſſe renunciare,arg.l.pen. C.de epiſ. & cler.l.pen.
C.de pact.l.poteſt.ad l.Falcid.
Poſteriorem vero ſententiam tum veram eſſe, dicendũ exi
ſtimarem:cum de cauſa capitali agitur.Tunc.n.per partẽ tale
iuramentum non poteſt remitti,hæc ratio reddi poteſt: quia
in capitalib.controuerſiis non ſolum de priuata,ſed etiam de
publica vtilitate agitur,hoc eſt, vt delicta plectãtur. Reipu-
109 blicæ † enim intereſt delicta puniri,l.ita vulneratus.in fi.ff.
ad l.Aqu.& l.licitatio.§.quod illicite.de publican.ſed ea,quę
110 fauore publico ſunt introducta,humana diſpoſitione† mu-
tari non poſſunt.l.nemo poteſt.de legat.1.l.ius publicum. de
pact.l.quod de bonis.§.fi.ad leg.Falci. præſertim cum hodie
videamus teſtes ægre cum ſacramento(quæ ipſorũ eſt impro
bitas)veritatem proferre,nedum ſine ſacramento.
Cæterũ priori opinione pro veriori, hoc eſt, iuramentum
101 remitti poſſe, retẽta;id falſum eſſe dignoſcit̃,quoad † teſti-
monium

Digitized by Google

monium ſuper matrimonio diſſoluendo ; nam hoc caſu, præ-
terquam, quod teſtis ad iurandum eſt deuinctus, non poteſt
iſtiuſmodi iuſiurandum remitti, vt tradidit gloſ. in d. ca. tuis.
de teſtib. licet ſit ſecus in confirmando matrimonio, vt nota-
ui in reg. matrimonium.
112 Quod ſi iurare abnuerint, ad damna partis obligatos eſſe,
dixit Spec. in titu. de teſte. §. ſequitur de teſtium in fi. Teſti-
monium enim dicere, munus eſſe publicum, ſupra etiam in
principio admonuimus.
Nec illud vnquam ſcriptis committere audebo, teſtes præ-
113 ſumi iuratos: non enim iurati præſumuntur, niſi † reuera in
actis de iuramento conſtet, quamuis etiam diceret Tabellio,
hunc teſtem eſſe iuratum, vt voluit Bart. in l. Theopompus. ff.
de dot. præleg. quem refert Nell. à S. Gemin. in ſuo trac. de te-
ſtib. in 1. par. nu. 72.
Poſt hæc iuſto ordine nobis eſſet de articulis diſpiciendũ,
ſuper quibus teſtes deponere debent. Verum quoniã de his
ſigillatim in quæſtio. agere conſtituimus, in præſentia id con-
ſulto relinquere nobis viſum fuit.
Docendum præterea eſſet, qua ratione teſtes ſint exami-
nandi, & quid tunc ſit agendum, ſi teſtis ſit Theutonicus, vel
114 Græcus, & † Notarius Latinus: adeo vt ipſius ſenſa hic per-
cipere non poſſit: ſed quia de his, & iſtis ſimilibus ſatis abun
deſcripſere Specula. in dicto titulo de teſte. § nunc videndũ
eſt. Nell. à ſancto Geminiano in ſuo tractatu de teſt numero
octuageſimonono, cum ſequen. & Lanfr. de Orian. in ſuo tra-
ctatu de teſtib. numero 18. Iccirco ſuperuacaneum eſſe iudi-
caui, ea hic transferre, quæ ab aliis ſatis commode percipi
queunt.
115 Illo etiam onere idem Specul. me leuauit, † vt quo pacto
ſint interrogandi, agerem; egit enim idem in dicto titulo de
teſte. §. iam de interrogatorijs. cuius ibidem allatam doctri-
nam ſequor.
116 Diligenter igitur examinatis & interrogatis teſtibus, † te-
ſtes ipſi, atque quæ ab illis dicta fuere, publicæ ſunt nominan
da, iuxta traditam formulam à Specul. in dicto titul. de teſte.
§. ſatis vtiliter.
His peractis, ipſorũ refectio & oppoſitio eſſet examinan-
da, ſed hoc omittam, cum idem Specul. in d. tit. de teſte. §. ſæ-
pe teſtes. de hoc loquotus fuerit.
Sed, vt illud pertranſeam, nunquam mihi ipſe imperare po
117 tero, in † qualibet cauſa regulariter duos teſtes ſatis eſſe,
niſi in lege vel Canone expreſſim fuerit ſancitum, plures in
aliqua cauſa neceſſarios eſſe, vt ex adductis per Specul. in d.
tit. de teſte. §. reſtat. de numero teſtium. In ore enim duorum
vel trium ſtat omne verbum. cap. in omni negotio. & ca. licet.
de teſtib. l. vbi numerus. ff. eod.
118 Aliquando etiam vnico teſti adhibetur fides, vt † quando
verſamur in iudicijs poſſeſſorijs, in quibus, cum agatur de le
ui præiudicio, probationem per vnicum teſtem, vel per famã
publicam habere vim plenæ probationis, affirmauit Bartol. in
l. prima, C. quorum bonor. & clarius in l. ſecunda, in fi. C. vbi
119 in rem act. Ita quod teſtis vnicus in cauſa poſſeſſorij † ple-
ne probat, poſſeſſionem abſque alio iuramento neceſſario in
ſupplementum probationis, ſecundum Bartol. locis proxime
allatis, & Math. notab. ſecundo. Alexander conſilio nonageſi-
moprimo, columna prima, volumine quinto. Iaſ. in l. admonẽ-
* di. in ſecunda lectu. numero 187. de iureiuran. vbi * commu-
nem dicit, Calcan. conſilio 100. colum. penult. Dec. conſ. 251.
columna prima, Grat. conſil. 42. numero decimoſeptimo, &
ſequen. volum. ſecundo, Crauet. in conſilio 158. numero 15.
& Marſil. ſing. 433. Sed in contrarium magis communem opi
nionem eſſe tradit Roland. à Valle in conſil. quinquageſimo,
in hoc remedio. numero decimoſexto, libro ſecundo. Verum
iſtud non ſibi locum vendicat, ſi contra vnicum teſtem, ſeu
ſemiplenam probationem appareant aliqua indicia, vt ex Af-
flict. deciſio. 364. numero quarto, & ſequen. teſtante ita in ſa-
cro Conſilio Neapolita. fuiſſe iudicatum: & Grat. in conſilio
quadrageſimo, numero vigeſimo, volumine ſecũdo, & voluit
Bald. in l. qui accuſare. columna finali, C. de eden. Rolã. à Val-
le dicto conſilio quinquageſimo, columna ſexta. vbi plus di-
cit, opus eſſe deducere & probare, quod ille teſtis ſit omni
exceptione maior.
Nolim etiam quis arbitretur, ita facile atteſtationi teſtium
120 fidem adhiberi ſolere; rationem † namque ipſos reddere
debere, & ad hanc maxime eſſe conſiderandam, dixit Bal. in
l. ſolam. C. de teſtib. præſertim cum in dict. l. ſolam canerint
Impp. ſolam teſtationem, vt ipſorum verbis vtar, prolatam;
nec alijs legitimis adminiculis cauſam approbatam, nullius
121 † eſſe momenti. Standum enim eſſe potius rationi, quam
verbis ipſius teſtis, vt reſpondit idem Bald. conſilio ducente-
ſimo decimo nono, incip. teſtes. libro quarto, & in conſilio
385. ex quadam ſcriptura. libro quinto. cum ratio teſtis illa
122 ſit, quæ dat eſſe rei, † hoc eſt, eius atteſtationi, idem Bal. in
d. l. ſolam. & Abb. in conſil. 105. col. 5. lib. 1. quos omnes refert
& ſequitur Crauet. conſil. 56. nu. 74. verſ. tertio rñdeo. Et hoc
ſane procedit in negotijs criminalibus, in quibus teſtes etiã
123 non interrogati, debẽt vltro reddere cauſam † & rationem,
alias non probant, nec quidem indicium faciunt, ſecundum
Bald. in conſilio 182. numero ſecũdo, volum. 4. vbi dicit, hãc
* eſſe * communem, Salic. in l. fin. C. de probat. Dec. in conſilio
57. Grammat. in conſi. crimin. 12. numero 12. Hoc tamen in-
tellige, vt non procedat, quando teſtis prohiberet teſtimo-
nium ad alterius defenſionem: quia in eo caſu, etiamſi non
124 redderent ſcientiæ † cauſam, tamen probarent, ſecundum
Barto. in conſilio 163. Alexan. in conſilio 76. colum. fin. & con
ſilio 109. volum. 1, voluit Corn. conſilio 204. num. ſecundo.
* Et hoc tenent * communiter omnes criminaliſtæ, teſtatur Vi-
uius in ſuis communibus opinionibus in verb. teſtis. Con-
cluſio itaque tantum procedit, quando ad defenſam teſtis
deponit ex iam allatis. Et, ne de hac re aliquid dubitet, vide
Lancellot. Corrad. in tract. de offic. prær. in c. dicta teſtiũ nu-
mero 56. in quo loco ſcriptum relinquit quatuor ampliatio-
nes, & viginti tres limitationes. & Iaſon in l. cum hi. §. vult
igitur. ff. de tranſact. qui & pariter in 11. caſibus limitat con-
cluſ. Adeas etiam Campeg. de teſtibus concluſio 192. vbi vi-
ginti tres fallentias enumerat. Socinus in reg. 401. qui nouem
ponit limitationes, & in reg 402. Felyn. in cap. cum cauſam.
de teſti. numero quarto, Herculan. in tract. de proban. negat.
numero 352. in quibus locis adnotantur cætera ad materiam
facientia.
125 Verum † quibus caſibus dicatur teſtem reddidiſse ratio-
nem ſufficientem, vide eundem Campeg. de teſtib. concluſ.
208 qui viginti ſeptem caſus ponit, & Felyn. in c. literis. de
præſumpt.
Poſtremo ſcientiæ cauſam debent afferre per illum corpo-
126 ris ſenſum, quo percipitur id, de quo rogantur, l. qui teſta-
mento hæres inſtituitur. §. vlt. verſi. ſi vel ſenſu percipiatur. ff.
de teſtam. Abb. in capit. cum cauſam de teſtibus hoc eſt, vt
quod ſub conſpectum cadit, dicat, ſe vidiſse, quod ſub audi-
tum ſe audiuiſſe aſſerat, & ſic de cæteris: vt pulchre per Fe-
deric. SchencK. in ſuo de teſtibus tractat. numero 43. & Tyn-
dar. in ſuo tractat. de teſtibus, numero 9. Vnde iſtud dici con-
127 ſueuit, quod ſi † deponant ſuper ſimplicem & ſolam nega-
tiuam, cenſeantur in ſuſpicionem incidere, & tanquam falſa-
rios dare pœnas, vt ex adductis per Lanfranc. de Orian. in
ſua pract. ſup. capit. quoniam contra. de probat. in ſecundo,
notab. vbi fuſe iſtud proſequitur, & ibi in additio. quem
vide.
Hoc tamen reſtringere potes in quinque caſibus enumera
tis per Campeg. in iam ſæpe allato tractat. de teſtib. concluſ.
128 310. in quibus † dictum teſtis non depoſitum per vnum ex
quinque ſenſibus, tenet & valet.

QVAESTIO VI.

De ſecunda Probationum ſpecie, quæ fit per inſtrumentum & ſcripturam.

SVMMARIA.

1 *Probatio per inſtrumentum dicitur mortua vocis.*
2 *Probatio per teſtes validior eſt, atque dignior ea, quæ fit per inſtrumenta. Contrarium, nu. 6.*
3 *Probatio per inſtrumenta extra ordinem eſt, atque quodammodo prodigioſa, vt animalis mortui corio credatur, [illegible] tacentibus.*
4 *Vox viua præferenda eſt mortuæ.*
5 *Statutum, quod probatio per inſtrumentum fieri non poſſit, valet, & firmum manet.*
6 *Probatio per inſtrumenta validior eſt, & dignior, et probatio per ſcripturam firmior eſt illa, quæ fit viua voce. Contrarium ſupra, nu. 2.*

Digitized by Google

7 Ordo ſtatalorum oſtendit, prius aliquid eſſe, vel dignius.
8 Ordo ſeſſionis dignitatis excellentiam indicat.
9 Probatio per ſcripturam fieri ſolet facilius & tutius. Caſus, in quibus ſcriptura exigitur, & teſtes non ſufficiunt, vide remiſſiue, ibid.
10 Teſtium memoria labilis, atque ſubinde mutabilis eſt.
11 Probatio per inſtrumenta, quare maioris ſit ponderis, quam ea per teſtes.
12 Inſtrumentorũ fides et exercendis litibus eandem vim obtinet, quam teſtium depoſitio.
13 Parium eadem eſt natura, inter pares eadem eſt potentia, & par in parem non habet imperium.
14 Inſtrumentorum & teſtium vis quoad probationis effectum eadem eſt, ſed in probandi modis atque rationibus multum differunt.
15 Inſtrumentis magis creditur, quam teſtibus.
16 Probatio per inſtrumenta in factis antiquiſſimis melior eſt, quam quæ per teſtes.
17 In maximo verſatur periculo, qui inter Doctorum opiniones iudicium ſuum interponere vult.
18 Qui DD. illuſtres ſententias ſolum tranſcribit, nihil de ſuo addens, nulla laude dignus iudicandus eſt.
19 Diuiſio agrorum atque diſtributio vberiores reddit cultus, & ita, quicquid per quæſtionum diſtinctionem agitur, clarius fit.
20 Scriptura ſi ſpeciatim requiratur in ea re, ſuper qua confecta eſt, tunc eſt validior teſtibus in probatione.
21 Scriptura, ſi in aliqua re ſpeciatim non requiratur, tunc non ſuperat probationem, quæ fit per teſtes.
22 Teſtes, ſi ab eadem producantur parte, quæ ſcripturam producit, vel aduerſa, ſed nihil ſcripturæ opponunt, in probatione cæteris ſunt ſuperiores.
23 Inſtrumentum, ſi dicatur ratum & firmum eſſe, & quod cum requiſitis fuiſſe compoſitum, ſi minus eſt in probatione; quia in ſcriptis confictus, nec inueris, nec inuenia et poteſt, quam dolus fraus ve aliqua dignoſcatur.
24 Inſtrumenti prærogatiua eo vſque ſtat, donec aliquid probabile, & rationi conſentaneum contra ipſam fuerit prolatum.
25 Teſtium probationi ſtandum eſt, ſi per ipſos aliquid, vt falſitatis, contra inſtrumentum fuerit aſſertum.
26 Scriptura priuata triplex eſt.
27 Teſtium probatio præferri debet ſcripturæ priuatæ, ſi ipſa nullos teſtes ſubſcriptos habeat, & adſint, qui illam firmiſſimis rationibus oppugnent.
28 Scriptura priuata teſtibus ſuccumbit, & ex ſe nullam fidem facit, niſi quatenus per teſtes comprobatur.
29 Scriptura ſemper loquitur, ſed ſi nulla fulcitur auctoritate mortua vox eſt, & merito eidem præferenda eſt viua vox per teſtes, quæ ſecundum naturam probatio eſt, & ex iure diuino duxit originem.
30 Teſtes, qui quando ſcriptura conficiebatur, interuerant, non ſecus habentur, quoad ſcripturæ validitatem, ac ſi ſubſcripti fuiſſent.
31 Scriptura priuata nunquam inſtrumento publico plus pollet.
32 Scriptura priuata trium munita teſtium ſubſcriptione, diem & locum non requirit.
33 Dies ſine dubio requiritur ad probandum tempus prius vel poſterius.
34 Scriptura priuata legitimationis filiorum naturalium requirit de ſubſtantia diem & locum.
35 Cognito vno de contrarijs, cognoſcitur & aliud.
36 Teſtes ſi ſubſcripti ſint, omneſque adhuc ſuperſint, & inſtrumentum oppugnent, tunc inſtrumentum vires ſuas amittit, & probationi teſtium ſtandum eſt.
37 Inſtrumentum caret ſua validitate ex eo, quod teſtes ipſum oppugnant.
38 Inſtrumentum non probat, niſi teſtes habeat in eo deſcriptos.
39 Teſtes recta via reijciũt inſtrumentum, cum negant, eo pacto geſta fuiſſe ea, quæ in ipſo conſcripta reperiuntur, & tunc per duos inſtrumentum reijci atque proſterni poteſt, niſi per alios in ipſo deſcriptos auxilium afferatur, deponentes, veriſſime conſcripta fuiſſe, quæ in inſtrumento continentur.
40 Teſtibus inſtrumentarijs ſatis eſt ſi deponant, rem geſtam non fuiſſe, vt cantat inſtrumentum, quamuis obliti ſint, vt res geſta fuerit.
41 Probatio per inſtrumentum præfertur, quando teſtes dicunt, ſe memoria non tenere, an inſtrumento interfuerint, necne.
42 Inſtrumenti probatio perfecta atque plena eſt, nec corruere debet per incertam & dubiam teſtium depoſitionem.
43 Teſtis oppugnans inſtrumentum ſi eſt vnus ex his neceſſarijs ad numerum requiſitum in illo, in ſuſpicionem inducere ſolet inſtrumentum, & ei fides adhibetur.
44 Probatio plena, quæ ex inſtrumento proficiſcitur, vnius teſtis probationem deruit.
45 Teſtes, qui inſtrumentum oppugnant, ſi ſunt vltra numerum requiſitum, nullum præiudicium inſtrumento afferunt.
46 Teſtes duo, qui ex numero neceſſario inſtrumenti ſunt, ſi contra ipſum deponant, inſtrumentum reijcitur.
47 Probatio per duos teſtes perfecta atque legitima eſt.
48 Teſtes duo inſtrumentum atteſtatione ſua oppugnantes, illud crimine falſi vitiant etiamſi per plurimos, veluti centum, ea, quæ in inſtrumento continentur, approbarentur.
49 Teſtes in inſtrumento ſcripti, ſi probant alios contra eundem deponentes interfuiſſe celebrationi contractus, tunc maiorem vim habebit inſtrumentum, niſi illi per probationes luce meridiana clariores probarent, ſe tempore inſtrumenti abfuiſſe.
50 Inſtrumenti fides corruit, non ſolum cum plures, ſed etiam cum vnus ex teſtibus negat ſe inſtrumento interfuiſſe, maxime ſi alij plurimi teſtes obmuteſcant, vel non ſuperſint.
51 Inſtrumentum adiuuatur per collationem ſubſcriptionum teſtium, vel contrahentium, quando per teſtes impugnationem ſit ſuſpectum.
52 Inſtrumentum, vt vim ſuam obtineat, & non pereat, iudex ſpectare debet.
53 Teſtes in inſtrumento contenta vera eſſe aſſerentes, tot eſſe debent, qui in illo contractu requiruntur.
54 Inſtrumentum publicum reprobatur per duos vel tres teſtes, niſi per alios viua voce deponentes adiuuetur.
55 Teſtes in inſtrumento deſcripti, ipſum oppugnantes, an probent, vel ne, vide remiſſiue.
56 Teſtes inſtrumentarij vt inſtrumentum reijciant, in quo fuere deſcripti, debent eſſe omni exceptione maiores.
57 Teſtes inſtrumentarij eſſe poſſunt etiam inhabiles, tanquam à contrahentibus approbati, & ita inhabiles inſtrumentum deſtruere poſſunt. Contrariorum eadem eſt diſciplina. ibid.
58 Propoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito.
59 Teſtis vnus contra inſtrumentum deponens debet eſſe omni exceptione maior.
60 Teſtes in inſtrumento non deſcripti, quid deponere debent, vt illi derogent.
61 Teſtes duo ſiue inſtrumentarij ſiue non, inſtrumento reſiſtentes, illud labefactare, & incertum reddere poſſunt.
62 Teſtium duorum dicta iure merito ſunt præferenda tabellionis auctoritati.
63 Inſtrumento potius eſt credendum, ſi Notarius bene audit, & nulla in eo ſunt raſura, neque ſuſpicio, & teſtes ipſum oppugnantes vileſſunt ſint.
64 Inſtrumento derogatur, ſi tabellionis fides non admodum eſt probata, vel in ſe aliquam ſuſpicionem continet, & teſtes ipſum oppugnantes ſunt omni exceptione maiores.
65 Teſtes, qui inſtrumentum oppugnant, vt ipſum irritum reddant, maiores eſſe debẽt numero, quam qui pro inſtrumento viua voce deponant.
66 Teſtis mortuus pro inſtrumento ſtare præſumitur, ſed iſta præſumptio legitima probatione cedit per illos teſtes viua voce contra inſtrumentum deponentes.
67 Teſtis pro inſtrumento deponens, duobus contra illud deponentibus, præfertur.
68 Teſtes inſtrumento repugnantes, & eorum dicta, & ipſi omni exceptione maiores eſſe debent, & qui apud omnes optime fcati ſint, cum non ſatis ſit, vt ſint idonei.
69 Teſtis dictum, ſi aliqua ex parte deficiat, ipſum vitiare ſolet.
70 Teſtis omni exceptione maior quis dicatur.
71 Teſtes non inſtrumentarij contra inſtrumentum deponentes eorum, quæ dixerint etiam non rogati cauſam, & rationem afferre debent, & quare.
72 Teſtes, vt inſtrumentum in aliquibus rebus labefaciant, neceſſe eſt, vt ſuper toto eius tenore deponant.
73 Inſtrumentum publicum, ſiue publica ſcriptura, quæ dicatur.
74 Scriptura optimam & plenam fidem facit, tabellione, & teſtibus mortuis.
75 Inſtrumentum originale quod ſit.
76 Inſtrumentum qui conficit ſi Notarium fuiſſe negatur, id conſtare neceſſe eſt.
77 Inſtrumenta per tabellionem confecta & introductio acta publica ſolent appellari inſtrumenta & plenam fidem faciunt.
78 Scriptura per quemuis priuatum hominem confecta, manu ſua in actis eorum iudicis publica cenſetur, & plenam fidem facit.
79 Scriptura priuata quæ dicatur.
80 Inſtrumento publico quæ requirantur.
81 Inſtrumentum non infringit, nec vitiat, omiſſio inuocationis diuini nominis.
82 Inſtrumento inter cætera requiritur annus Domini noſtri Ieſu Chriſti.
83 Teſtes rogati de tempore inſtrumenti, ſi illud è memoria elapſum fuiſſe dixerint, an probent, vide remiſſiue.
84 Inſtrumento protocollato exiſtẽti in principio libri Notarij, ſi adſit inſcriptus annus Domini, qui in cæteris inſtrumentis ſit omiſſus, idem in omnibus alijs ſubſequentibus intelligitur repetitum.
85 Inſtrumentum à protocollo extractum, non vitiatur ab omiſſionem inſcriptionis diei, ſi in protocollo dies contineatur.
86 Inſtrumento apponi debet currens indictio.
87 Indictio appoſita in primo Notarij protocollo, an in ſequentibus indicetur repetita.
88 Inſtrumentis nomen Imperatoris, in locis, qui eius imperio ſubditi ſunt, & ſummi Pontificis in Eccleſia ſtatu ineſſe debet.
89 Inſtrumento teſtes debent eſſe inſcripti.
90 Inſtrumento locus, in quo celebratum fuit, neceſſario ineſſe debet, & non ſolum in genere, vt aliàs Romæ, ſed in ſpecie, vt in domo illius, vel alius, alioquin eius omiſſio inſtrumentum labefactare poterit.
91 Inſtrumento non eſt neceſſarium, vt locus loci particularis exprimatur.
92 Inſtrumento Notarij ſignum apponi debet.
93 Inſtrumentum non vitiat omiſſio ſolemnitatis de conſuetudine requiſita, ſicut omiſſio ſolemnitatis iuris.
94 Inſtrumentum publicum habere debet in abbreuiatura Notarij omnes ſolemnitates requiſitas.
95 Inſtrumentum non vitiat omiſſio ſignũ.
96 In protocollis antiquis, ſi ſignum ſuum Notarius appoſuit, & non in alijs embreuiaturis, an eiuſmodi imbreuiaturæ valeant, & nunquid idem tabellionis ſignum cenſeatur repetitum, vide remiſſiue.
97 Inſtrumento apponi debent ea omnia, quæ pro eius ſolemnitate poni conſueuerunt.
98 Inſtrumento ſi aliquid prætermiſſum fuerit, idipſum per Notarium poterit adiungi, etiam poſt confectum, dummodo probetur, ita fuiſſe cogitatum tempore contractus.
99 Inſtrumenti appellatione quæ comprehendantur, & etiam id, quibus modis capi poſſit.
100 Inſtrumenta fundi quæ ſint.
101 Inſtrumentum ſumitur pro omni eo, quod cauſam in iudicio deductam, poteſt inſtruere, quaſi dicatur inſtrumentum, quia inſtruit.
102 Inſtrumenti appellatione continentur teſtes, & quomodo.
103 Vis verbi ſumitur ex cauſam verbi aliuſ ne.
104 Appellationi alicuius quod continetur, de propria ſignificatione dicitur.
105 Inſtrumenti mentio ſi fiat in ſtatuto, teſtes in eo comprehenduntur.
106 Statutum, & eius verba propria ſignificatione, & non impropria intelliguntur.
107 Statutum de inſtrumentis loquens, quare non complectatur teſtes.
108 Vſus communis loquendi, & non propria vis verbi in ſtatutis inſpicitur.
109 Vſus communis loquendi ſolet propriæ verborum ſignificationi derogare.
110 Rubrica de teſtibus, propoſita eſt rubricæ de fide inſtrumentorum, & ſi teſtes ſub appellatione inſtrumenti continerentur, fruſtra diuerſi tituli editi eſſent.
111 Fruſtra fit per plura, quod per pauciora effici poteſt.
112 Inſtrumenta ad producendum termino dato, produci non poſſunt teſtes.
113 Pœna appoſita in ſtatuto illis qui falſa inſtrumenta producunt, non habet locum in producente falſos teſtes.
114 Quicquid probatur per teſtes vel inſtrumenta, non poteſt probari per aliud.
115 Teſtes loco inſtrumentorum habentur.
116 Stat. utum loquens in caſu vero non producentis ad caſum fictum, quando illa fictio eſt introducta à iureconſultis, & non à ſtatuto.
117 Statutum loquens de inſtrumentis non extenditur ad teſtes.
118 Inſtrumentum pro ſcriptura accipitur, quæ fit ad probationem alicuius rei in futurum faciendam.

219 Scriptura priuata, quæ fidem facit, dicitur inſtrumentum, quia cauſam inſtruit.

220 Scriptura qualibet, ſiue priuilegium, ſiue contractum, ſiue diſpoſitionem, vel quodlibet aliud continens, ex quo ſit facienda fides, in futurum ad inſtructionem cauſæ, inſtrumentum dicitur.

221 Inſtrumenti appellatione non complectitur priuilegium, niſi propriam vim verbi inſpiciamus.

222 Inſtrumentis ſub nomine quæ rediguntur.

223 Inſtrumentorum appellatione proprie continetur charta, in quibus negotia deſcripta ſunt, quæ conficiuntur à tabellionibus.

224 Inſtrumentum appellatur charta ipſa, continens id, quod partes faciunt.

225 Inſtrumenti appellatione comprehenditur qualibet priuata ſcriptura, quæ fidem faciat, ſecus ſi fidem non faceret.

226 Inſtrumenti appellatione in ſtatutis ſcriptura priuata non continetur.

227 Conſuetudo vſitata dicendi in ſtatutis magis inſpicitur, quam propria ſignificatio.

228 Statutum loquens de inſtrumento, ſub ſe comprehendit omnem publicam ſcripturã, vt acta publica, & archiui ſcriptura.

229 Acta cauſæ corrumpens, pœna afficiendus eſt ex ſtatuto verba faciente de deprauãtis inſtrumentis.

230 Inſtrumenta quouſque poſſint produci.

231 Inſtrumentorum productioni aliiſque probationibus ſi fuerit renunciatum, tũc inſtrumenta produci non poſſunt.

232 Inſtrumentum producens illud approbare, præſumitur in omnibus etiam aduerſantibus, & per omnia, neque poſtea reuocare, aut erroris cauſam adducere ipſi permiſſum eſt.

233 Clauſula, producẽs ſe, & in quantum pro me faciunt, tradita eſt remiſſiue.

234 Inſtrumenta vſque ad concluſionem in cauſa excluſiue produci poſſunt.

235 Inſtrumenta produci poſſunt non ſolum in termino probatorio de iure communi, ſed etiam quandocunque poſt, vſque ad concluſionem in cauſa excluſiue.

236 Timor ſubornationis ceſſat in caſu productionis ſcripturarum.

237 Teſtes quando producuntur poſt publicationem, vnà cum ſcriptura produci poſſunt.

238 Inſtrumenta a(n)te litem conteſtatam produci poſſint, vide remiſſiue.

239 Inſtrumenta recenter produci poſſunt, etiam in cauſa appellationis, ſi noua ex veteribus emergentia oriantur capita.

240 Iudex quandocunque admittere poteſt nouas probationes, licet ſit iam cõcluſum in cauſa.

241 Iudex etiam poſt concluſionem in cauſa admittere poteſt ſcripturas, ſi aliqua iuſta & legitima cauſa ſubſit.

242 Iudex in cauſa illius, cui beneficium reſtitutionis in integrum ſolet indulgeri, vt minori, vel Eccleſiæ, admittere poteſt ſcripturas, etiam poſt concluſionem in cauſa.

243 Inſtrumenta produci non poſſunt vltra certum terminum per ſtatutum determinatum.

244 Terminus ſtatutus à lege vel ſtatuto, ſemper intelligitur peremptorius, nec vltra illud aliquid proponere licet.

245 Inſtrumenta producta in principio cauſæ ſimul cum libello, ſi iterum non producantur, in termino probatoria non probant.

246 Inſtrumentorum productio ante litem conteſtatam fieri non poteſt.

247 Iudex ſtatim poſt litem conteſtatam, & poſt iuramentum de calumnia præſtitum, poteſt terminum peremptorium circumſcribere atque definire, ad producenda omnia inſtrumenta quibus vſura ſunt partes in cauſa.

248 Iudicis poteſtati quicquid permittitur, non ſubiicitur iuris neceſſitati.

249 Omne, quod licet, honeſtum eſt.

250 Inſtrumenta produci poſſunt vltra præſcriptum à iudice terminum, vt adhuc integra & incorrupta.

251 Inſtrumenta, vel ſcriptura, cum in iudicio producuntur, in eius probatione pars vocari debet, vt ipſarum præſentiam videat, alioquin ſcriptura nullam fidem faceret.

252 Inſtrumenta ſi in iudicio proferuntur, vt iudex inſtruatur, nulla partis citatio exigatur.

253 Inſtrumenti productio ſi fiat in fine termini, rata eſt, etiam parte non accerſita.

254 Teſtium productio conſtanter permanet, ſi ſcripturarum productio facta fuit infra terminum, ad proferendum ſcripturas ſtatutum, & poſt terminum præfixũ ad probandum per omne genus probationis.

255 Inſtrumenti præſentatio poteſt etiam in die feriato fieri, cum ſcripturas in iudicio adducere non ſit actus ad iudicium ſpectans.

256 Termini aſſignatio eſt actus iudiciarius.

257 Inſtrumentum, vel ſcriptura in iudicio producta, poteſt pars proferens in actis relinquere copiam collationatam, & penes ſe originale retinere, ne in actis perdatur, vel ſurripiatur.

258 Inſtrumentum originale mandati procuratoris in actis dimitti debet, alioquin nõ facit fidem.

259 Inſtrumentum mandati ſi eſt ſimplex, dimitti debet in actis, ſed ſi plura complectitur capita, & mandata ad plures cauſas, tunc producenti originale reddi debet, & illa particula, quæ ad mandatum faciat, in actis regiſtrare.

260 Inſtrumento in iudicio producto poteſt pars aduerſa ſe ſiſtere coram iudice, & ipſum rogare, vt illum, qui inſtrumentum protulit, roget, velit necne, eo vti, quod ſi ille aſſerat, non poterit poſtea euitare, quin ſibi irrogetur pœna falſi, ſi de falſo arguatur inſtrumentum.

HActenus de prima probationũ ſpecie, quæ fit per teſtes,
egimus: aggredior in præſentia huic proximam ſpeciẽ,
quæ fit per inſtrumentum & ſcripturam. In cuius quidem explicatione
primum non eſt ignorandum illud, quod & ſupra
in principio proximæ quæſtionis dicebamus, & ab Accurſ. in
1 rubr. C. de fide inſtrum. fuit relatum, hanc † probarionis formam
mortuæ vocis probationem nominari: vt diſcrimen poneretur
inter illam, per teſtes, quæ viuæ vocis nuncupatã. Hinc
factum eſt, vt iuris interpretes omnes, præſertim Bal. in rubr.
ext. de teſtib. quos Felyn. refert in rubr. de fi. inſtrum. vno ore
aſſeruerint, probationem per teſtes hac per inſtrumenta vali-
2 diorem † atque digniorem eſſe, quemadmodum de *commu-
* ni omnium opinione atteſtatus eſt Dec. in rub. de teſtibus. &
Viuius in ſuis commu. opinio. in verb. teſtes. ibi, validior, &c.
Nec iniuria id ſenſere Dd. Etenim dixit Abb. in ca. tertio loco.
de probat. ſub nume. 5. verſ. oppono. huiuſmodi probationem,
quæ fit per inſtrumenta, extra ordinem eſſe, & arte con-
3 ſtare, atque quodammodo prodigioſam eſſe, vt † animalis
mortui corio credatur, cunctis tacentibus. Et ita refert dixiſſe
Inn. in c. cum P. & c. cum Ioannes. de fi. inſtrum. & idem dixit
Dec. in rubr. de teſtib. & Fely. in rub. de fi. inſtru. & recentiores
in repetit. l. admonendi. ff. de iureiurã. hoc idem etiam
Lanfran. de Orian. in ſua praxi, cap. 9. de inſtrum. produc. ſub
4 num. 41. per d. cap. cum P. tabellio. Sed † præferendũ eſſe mortuæ
viuam vocem, nullus eſt, qui non videat, & dixit Impe. in
§. ſi vero aliquid. in auth. de fi. inſtrum. vt etiam poſtea multis
5 rationibus docebimus. Hinc Corn. inferebat ſtatutum † illud
valere, & firmum manere, ne probatio per inſtrumentum fieri
poſſit, ſicut refert Crauet. conſ. 122. nu. 15.

Contrariam vero ſentẽtiam hanc per inſtrumẽti probatio-
6 nem & validiorem † & digniorẽ eſſe, ſequutus eſt Accurſ. ſibi
contrarius in rubr. ff. de fi. inſtru. quo in loco clariſſime dixit,
hanc mortuæ vocis probationem per ſcripturam illa, quæ fit
viua voce, firmiorem eſſe. Nonnullos ẽt fuiſſe, ſcripſit Innoc.
in d. c. cum Ioannes. ext. de fid. inſtrumen. num. 6. qui idẽ ſenſerint
negauerintque, maiorem eſſe fidem adhibendam viuæ
voci, quam mortuæ. Ad d. autem §. ſi vero aliquid. reſpõdent,
ibi adfuiſſe viuam vocem, & inſtrumẽtum ex vna parte, & ex
alia literarum collationẽ tantum: vnde mirandum non eſt, ſi
ibi teſtes præferuntur. Id etiam Iurecõſultis placuiſſe credendum
eſt, qui in Digeſtorum libris præpoſuerunt titulũ de fide
7 inſtrum. tit. de teſtib. Prius † enim aliquid eſſe, vel dignius, ordo
titulorum oſtendit, vt Cardin. in rubr. de ſta. monac. Fely.
in rubr. de maior. & obed. Bartol. in l. 1. ff. de confit. tuto. & in
8 auth. offeratur. C. de lit. conteſta. Et ſeſſionis ordo † dignitatis
excellentiam indicat, vt Angel. & Imol. in l. qui ſoluẽdo. la 2.
ff. de hæred. inſtit. Verum Dec. in rub. ext. de teſtib. retulit titulum
de teſtib. in decretalib. ex arbitrio ſummi Pontificis antepoſitum
fuiſſe, quod idem videtur dicendum de Imperatore
in libro Codicis.

Et ad hanc opinionem probandã videtur facere, quod vo-
9 luit glo. in ca. 1. de cenſib. in verb. ſcriptis. in fi. facilius † & tutius
probari ſolere per ſcripturam. Et in eadem glo. multi notantur
caſus, in quibus ſcriptura exigitur, & teſtes non ſufficiunt.

Huc etiam ſpectat, quod tradidit Imperator Iuſtinian. in
l. hac conſultiſſima. §. at cum humana. C. qui teſta. fac. poſſ. te-
10 ſtium † memoriam labilem, atque ſubinde mutabilem eſſe.

Ex hoc etiam liquet, probationem per inſtrumẽta maioris
11 eſſe ponderis, quam ea per teſtes: quia † ad inficiendam
ſcripturam quinque teſtes requiruntur, l. teſtium. C. de
teſtib.

Ad manum etiam plures contextus ad probãtes, habemus;
vt contextum. in d. l. hac conſultiſſima. & in l. ſi alterius. C. ſi
min. ſe maior. dix. & in l. generaliter. C. de non num. pec. & in
d. l. teſtium. C. de teſtib. & in authen. rogati. & in l. 1. C. de ſuffrag.
& in l. cenſus. ff. de probat. Ex quibus omnibus põt elici,
probationem per inſtrumentum firmiorem atque digniorem
eſſe, ſecundum Inn. in c. cum Ioannes. de fi. inſtr. ſub nume.
7. ibidem, fallit autem.

Quod autem probatio per teſtes non ſit validior hac per
inſtrumenta, conuentus eſt apertiſſimus id comprobans in l.
in exercendis. C. de fide inſtrumen. vbi Imper. ſic loquitur: In
exercendis litibus eandem vim obtinent, tã fides inſtrumen-
12 torum, quam † depoſitiones teſtium. Et idem in c. cum Ioannes.
ext. eod. de fid. inſtrum.

Merito igitur non eſt dicendum, validiorem hanc eſſe: nã
parium eadem eſt natura, l. ſi ſocer, in fi. ff. ſoluto matrimo. &
13 inter pares eadem † eſt potentia, nec maior, l. 1. §. veteres. ff.
de acquir. poſſ. l. ſi reus. de duob. reis. nec par in parem habet
imperium, l. ille à quo. §. tempeſtiuum. ad Trebell. c. innotuit.
§. quamuis. de elect.

Sed facile poſſet rñderi ad d. l. in exercendis. & ad Accurſij

doctrinam ibidem poſitam, vt fecit Bart. in l. item Labeo, n. 1.
ff. de aq. plu. arcen. eandem eſſe inſtrumenti & teſtium vim,
14 quod † ad probationis effectum. Et hoc pacto eſt intelligen-
da d. l. in exercẽdis. verum in probandi modis atque rationi-
bus multum differre.

Decius vero eius eſſe ſentẽtiæ videtur in d. rub. ext. de te-
ſtib. vt velit, probationẽ per inſtrumẽta digniorẽ atque vali-
diorẽ eſſe. Quin etiã Bald. in d. l. ſi alterius. C. ſi min. ſe maior.
15 nu. 5. inquit, magis † inſtrumẽtis, quã teſtib. credi. Et Alex. tra
didit in conſ. 107. nu. 2. vol. 7. probationẽ per teſtes tantũ effi
cere, quantũ p ſcripturã: ſed circa hoc videndus erit Cur. iun.
in l. pactũ quod bona fide. C. de pac. n. 2. & ibi Dec. & Bald.
cõſ. 445. qualiter probetur. volu. 5. dixere: Super antiquiſſimis
16 factis meliorẽ eſſe probationem per inſtrum. † quã per teſtes.
Inſpiciendus ẽt erit Franciſcus Aret. cõſ. 65. n. 2. qui idẽ affir-
mat; atque Alba, in conſ. 6. nu. 10. & conſ. 64. nu. 22. Poſſem hic
alias quamplurimas opiniones accumulare, ſed quoniã Abb.
has collegit in d. c. cum Ioannes. nu. 12. de fi. inſtrumen. ideo
omittam, ne in congerendis Dd. opinionibus tempus conſu-
mere videamur.

Verum, cum tãta ſit tantorum virorum opinionũ varietas,
& vtrinque maxime rõnes & auctoritates pugnent, ad diſtin
ctionem confugiendũ eſſe duxi, & hoc munus mihi difficili-
17 mum eſſe ſum arbitratus, præſertim † cũ in maximo verſetur
ille periculo, qui inter opiniones Dd. inter ſe diffidentes, iu-
dicium ſuum velit interponere, vt meminit Tiraq. in tract. de
præſcrip. ſul mihi 96. §. 1. gl. 4. in verb. dix. Anton. verſ. in qua
re Bal. vt vides. & torſus, ille nulla dignus laude ſit iudicãdos,
18 qui † Dd. illuſtres ſententias ſolũ trãſcribit, nihil de ſuo ad-
dens, vt dicere ſolebat Abb. & Fel. in c. ſcribebã, n. 2. de pſum.

Quapropter in iſta iuris interpretũ diſſenſione operæpre-
tiũ eſſe duximus, vt diximus, vt ad diſtinctionẽ deueniamus.
19 Nam quemadmodũ agrorum diuiſio † atque diſtributio vbe-
riores reddit cultus, vt & paulo añ aſſerebamus, & dixit I.C.
l. Caius Seius. §. Titius. ff. de leg. 2. Sic quicquid per qõnum di
ſtinctionem agitur, clarius fit, c. ſuper literis. de reſcrip. atque
melius intelligitur l. 1. in prin. iuncta gloſ. de dol. excep. §. ſed
non vſque. Inſtit. de leg.

Sic igitur diſtinguendũ eſſe duximus. Aut. n. ſcriptura ſpe-
20 ciatim requiritur in ea re, ſuper † qua confecta eſt, vt in his
caſib. à glo. enumeratis in c. 1. de cenſib. in 6. & à Spec. in titu.
de inſtrum. edit. §. reſtant. verſ. ſed ſi alij. tũ vero validiorẽ eſ-
ſe ſcripturã, dicendum eſt, quia, vt ibi gl. cæteriq; Dd. pdide-
re, teſtes in illis caſibus ſatis non poſſunt facere: & cũ de his
caſibus in ſcriptura ſit præcipuum; contra igitur in teſtib. ar-
guitur, arg. l. 1. ff. ad municip. Itaque cum in hoc ſit ſpãle, in cõ-
ſideratione non eſt habendum, quoad quæſt. materiam, iuxta
l. 4. in prin. ff. de fideicom. liber.

At vero nõ eſt ſpeciatim adinuentũ, vt in aliqua re ſcriptu
21 ra requiratur: tunc † vna non ſuperet alteram, ſed ſatis eſt p
teſtes probari, ex ratione paulo ante adducta, eãdem vim ha
bere teſtes & inſtrumenta in iudicio, vt d. l. in exercendis. C.
de fi. inſtru. cũ alijs alleg. per Rot. deciſ. 5. nu. 9. tit. de off. vic.
in nou. & Alexã. conſ. 107. nu. 2. vol. 7. & latius per Curt. iun.
in l. pactum quod bona fide, nu. 2. col. 1. C. de pac.

Iſtud tamen declares tunc ſibi locum vẽdicare, quãdo hu-
iuſmodi teſtes & ſcripturæ ab eadẽ producuntur parte, vel ẽt
ab aduerſa parte, verum nihil ipſi opponunt ſcripturæ: tunc
22 enim † eandem vim non obtinent; ſed ipſi teſtes ceteris ſunt
ſuperiores, vt inquit Abb. in d. cap. cum Ioannes. de fi. inſtru.
ſub num. 5. vbi ita limitatam dixit procedere dictam l. in exer
cendis.

Rurſus aut inſtrumentũ nõ negatur eſſe verum, hoc eſt, di-
23 citur ipſum ratum & firmũ eſſe, & † his à iure requiſitis fuiſſe
compoſitum. Aut contra inſtrumẽtum à teſtib. fuit oppoſitũ,
ipſum non eſſe validum, proinde irritum & falſum, quæque
in ipſo cõſcripta fuere, veritati nõ eſſe conſentanea, niſi prius
dictũ reſpiciamus, profecto omni dubitatione procul amota,
dicendũ eſt, firmiorem atque tutiorem, veritatique proxime
accedere probationẽ illam, quæ in ſcriptis cõficitur; quæ in-
uerti, nec immutari põt, quin dolus frauſve aliqua dignoſca-
tur, quæ quidẽ in teſtib. non poſſunt cõprehendi, quorũ lin-
gua, quam varia, & ſubinde mutabilis & labilis ſit, atteſtatus
eſt Imper. in l. hac cõſultiſs. §. at cum humana. C. qui teſta. fa.
24 poſ. quæ tñ ſecuritas † & inſtrumẽti prærogatiua eo vſq; ſtat.

donec aliquid probabile, & rationi conſentaneum contra ip
ſum fuerit prolatum.

Si vero per teſtes aliquid, vt falſitatis, contra inſtrumentũ
25 fuerit aſſertum, tunc † probationi per teſtes ſtãdum eſt, vt ex
traditis per Innoc. in d. c. cum Ioannes, ſub nu. 7. de fi. inſtru.
non obſcure declaratur.

Hoc tamen ſecundum caput non ita facile prætereundum
eſt: nam & illud diſtinguendum venit, an ipſi teſtes oppu-
gnent ſcripturam priuatam, an vero publicam.

26 Si de ſcriptura priuata loquimur, primo ſciendũ eſt † tripli
cem eſſe, iuxta Lanfr. de Oria. in ſua praxi. de inſtru. num. 53.
prima enim vocatur Apodixa, quæ datur à parte parti: altera
liber rationum dicitur: tertia nuncupatur epiſtola; de quib.
omnibus ſingula, quæ ſeruanda ſint, docebo.

Sed prius iterum ſubdiſtinguendum eſt, an huiuſmodi ſcri
ptura teſtes ſubſcriptos habeat, an hẽat nullos: quod ſi nullos
27 habuerit, adſintq; † teſtes illã firmiſſimis rõnibus oppugnan-
tes, tunc procul dubio probatio per teſtes præferri debet: pri
uatã namque ſcripturam teſtibus ſuccumbere retulit Innocẽ.
in d. c. cum Ioannes. nu. 6. ext. de fid. inſtrum. & ex ſe nullã fi-
28 dem facere, † niſi quatenus per teſtes cõprobetur, docuit il-
le Bart. & ceteri iuris interpres in auth. at ſi cõtractus. C. de fi.
inſtru. & in l. ſcripturas. C. qui pot. in pig. habe. cũ alijs addu-
ctis p Marã. in ſuo Specul. in par. 6. verſ. & pducũtur ſcriptu-
ra inſtrumentorũ. nu. 34. Etenim quãuis huiuſmodi ſcriptura
ſemper loquatur, l. Arriani. C. de heret. illa tñ, quæ nulla fulci-
29 tur auctoritate, mortua vox eſt, merito † viua vox per teſtes
huic eſt præferẽda, quæ ſecundũ naturã probatio eſt, quæque
ex iure diuino duxit originẽ, vt teſtatur illud: In ore duorum
vel triũ ſtet oẽ verbũ: & patet ex alijs rõnibus iam antea de
teſtib. in mediũ allatis. Cæterũ ſi in ipſa ſcriptura teſtes ſint
ſubſcripti, & extranei teſtes alij adſint, vel ẽt ijdẽ in ſcriptu-
ra ſubſcripti: qui cõtra eã deponere velint, tũc de iſtiuſmodi
priuata ſcriptura idem dicendũ eſt, ſecundum diſtinctiones,
quas infra de inſtrõ publico, & ſcriptura publica trademus.
Idem ẽt iudicium erit, quãuis in ipſa ſcriptura teſtes nõ ſint
ſubſcripti, veruntñ quando cõſcripta fuit, interfuerunt, & p
ea deponunt, & alij contra ipſam atteſtantur. Etenim, cum
iſtiuſmodi teſtes, qui, qñ ſcriptura conficiebatur, intererant,
non ſecus habeantur, quoad ſcripturæ validitatem attinet, ac
30 † ſi ſubſcripti fuiſſent, iuxta Bart. in auth. ſi quis. C. qui pot. in
pig. habeã. quem refert & ſequitur Lanfr. de Orian. in ſua pra
xi. c. 9. nu. 54. de inſtru. product. circa fi. Merito & de hoc idẽ
iudicabimus, quod & de inſtrumẽto publico infra diſtingue-
mus ad quæ me nunc reijcio, ne in ijſdem, quæ eandem natu-
ram habent, inſiſtere, atque ipſa repetere, ſuperuacaneum iu-
dicetur. Idem enim eſt de ſcriptura priuata teſtib. ſubſcripta,
quod & de inſtrumento publico, vt meminit Lanfr. de Orian.
vbi ſupra.

31 Quinimo, quod magis eſt, priuata † ſcriptura nonnunquã
inſtrumento publico plus pollet, vt patet ex multis adductis
per Barthol. Soci. conſ. 274. inci. in cauſa Dñę. ver. circa tertiũ.
in 2. volum. & Angel. in l. ſcripturas. C. qui pot. in pign. habe.
& de hoc Lanfr. vbi ſup. ſub nu. 58. vbi ponit pulcrum exem-
plum, & facti ſpeciem.

Hæc iſtiuſmodi vero ſcriptura priuata triũ munita teſtiũ
32 ſubſcriptione, diẽ † & locum, an requirat, dicendũ eſt, ſecun-
dum normã à iure traditam, non requiri, quoad naturam, vel
mauis ſubſtantiã obligationis, & contractus, ſecundum Cyn.
in l. optimam. C. de contrah. & committ. ſtipul. vbi ita intelli-
git l. cum tabernã. §. idẽ quæſijt. ff. de pig. & hypot. Nec ẽt exi
gitur, quoad probationẽ debiti, vt in l. Publia. ĩ fi. ff. depoſ. vel
33 cont. Sed contra ſentiendum eſt, ad pbandum tempus † prius
vel poſterius: tunc enim dies ſine dubio requiritẽ, cum aliter
conſtare non poſſit. Præterea etiã exigitur de ſubſtantia dies
34 & locus in ſcriptura priuata legitimationis † filiorum natu-
ralium, vt inquit & diſtinguit Angel. in §. ſi quis. authẽ. de in-
ſtrum. fid. & cautel. & probat id per §. quantum vero. in auth.
quib. mod. nat. effic. legit. & illum refert & ſequitur Lanfrã. de
Orian. in d. ſua praxi. c. 6. de inſtrum. produc. in fi.

Si quis vero requirat à nobis, qd ſit priuata ſcriptura, huic
tunc clarum erit ex eo, quod dicemus, quid ſit ſcriptura pu-
35 blica. Nam cognito † vno, de cõtrarijs cognoſcitur & aliud,
l. 1. ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni iuris. & Inſti. eo. ti. & Inſti.
de tutel. in princip.

Cogni-

Digitized by Google

Cognitis ijs,quæ ad priuatæ ſeripturæ declarationẽ facie-
bant,merito publica explicãda ſeſe nobis offert. in cuius ex-
plicatione repetẽda erit illa iam de priuara allata diſtinctio:
nam aut ij teſtes,qui pugnant, & ipſum refellunt inſtrumen-
tum,huic ſunt ſubſcripti,aut contra.
Quod ſi ſubſcripti ſint, omneſq; teſtes adhuc ſuperſunt,&
36 inſtrumentũ † oppugnãt,tũc inſtrum.vices ſuas amittere, &
probationi teſtium ſtandũ eſſe,docuit Inn.in d.c. cum Ioan-
nes,ſub nu.2.vbi ad hoc adducit c.tertio loco. ext.de proba.
& l.1.§.vlt.ff quemad.teſta.aper.& §.ſi vero fideiuſſor.authẽ.
37 de fideiuſſorib.ex † eo nãque,quo teſtes inſtrũm oppugnant,
caret ſua validitate,nec ꝓbare tradidit Bar.& alij in l.ſi quis
neget.ff.quemad.teſta.aper.pręſertim cum inſtrumẽ.nõ pro-
38 bet,niſi teſtes habeat † in eo deſcriptos,vt in auth.de fi.inſtr.
§.ſed ſi inſtrumenta.& §.ſi vero.& not. gl.in l.in donationib.
C.de donat.& in l.generali.C.de tabular.li.10. Bal.conſil.55.
Anno Dñi.col.2.poſt med.li.2.Alex.conſi.166.col.pen. lib.6.
Corn.cõſ.214.col.4.li.1.& in conſ.220.col.2.li.2.quos omnes
allegat Aymo Crau.conſ.56.nu.1.eundem Bart.refert Fely.&
ſequitur in d.c.cum Ioannes.num 46.vbi hanc concluſionem
ampliat tribus caſibus, & limitat quatuor alijs, ad cuius ego
doctrinam me in præſentia remitto: ſed in cõcluſione, in ver.
inſtrum.reijcitur,quo in loco illa omnia referam,& alia mul-
ta adijciam.
Verum tunc iſta concluſio intelligenda eſt,tunc ſibi vendi
39 care locum, † qñ teſtes recta via reijciunt inſtrumentum, vt
cũ negant,eo pacto geſta fuiſſe ea,quæ in ipſo conſcripta re-
periuntur. tunc.n.per duos teſtes inſtrumẽtũ reijci atq; pro-
ſterni põt; niſi per alios teſtes in illo inſtrumẽto deſcriptos,
auxilium afferretur,viua voce deponentes,veriſſime conſcri-
pta ea fuiſſe,quæ continẽtur in inſtrumẽto, vt dixit Lanfr.de
Oria.in ſua praxi.c.9.de produc.inſtrum.ſub n 37.in fi.& vi-
deas Barthol.Soci cõſ.157.inci.diu profecto. ver multũ etiã.
40 circa fi.quo in loco reſpondit, † teſtibus inſtrumentarijs ſatis
eſſe,ſi deponant,rem geſtam non fuiſſe, vt cantat inſtrumen-
tum,quamuis obliti ſunt,vt res geſta fuerit: ſed ſecus dicẽdũ
eſt,ſi nõ ita expreſſe ipſum oppugnãt,verum per quaſdã ver-
borum ambages,dicentes,ſe memoria non tenere, interfue-
runt necne inſtrumenti cõſcriptioni. Aut omnib.alijs omiſſis
conſtanter aſſerunt,ſe non interfuiſſe,tunc eſt ſubdiſtinguen-
dum:etenim cum ſe inſtrum.vel contractui interfuerint,nec-
45 ne,memoria nõ tenere dicãt,tunc † probatio per inſtrumen-
tum præfertur,& ipſi ſtãdũ eſt.De hoc videas Alex.de Imol.
in cõſ.44.vol.4.nihil enim certi cõtra ipſum aſſeritur, eũ du-
bitetur,quæ dubitatio tantã vim non habet, vt inſtrumẽtum
ſuſpicionis arguere poſsit:nã cũ probatio inſtrumẽ.perfecta
atque plena ſit, nõ debet corruere per incertam & dubiã te-
42 ſtium depoſitionem,imo in hac dubitatione † tutior & huma
nior interpretatio facienda eſt, hoc eſt, vt teſtes cum inſtru-
mento conueniant,iuxta c.cũ tu.ext.de teſtib. & ca.iuuenis.
ext.de ſponſalib.& c.Abbate.de verb.ſign. & c.2. ext.de reg.
* iur.& ita placuit Inn.in d.c.cũ Ioãnes. nu.6.& hanc * cõi om
nium conſenſu receptam opinionem, atteſtatus eſt Abb. ibi.
ſub nu.44.& idem etiam voluit Bartol.in l 2.§.ſi dubitetur.ff.
quemad.teſtam.apet.& idem Ioan.Cald. & Ioan. de Imol.in
d.c.cum Ioã.& Lanfr.de Orian.in d.c.9. de produc. inſtrum.
in ſua praxi,ſub nu.38.in fi.
Cum vero conſtanter aſſerunt,ſe non interfuiſſe:tunc etiã
eſt ſubdiſtinguẽdum,nam aut vnus teſtis oppugnauit inſtru-
mentum,aut plures.
Si vnus,aut vnus eſt ex illis teſtib.neceſſarijs,quoad nume
43 rum requiſitũ in illo inſtrõ,tunc † vero cum ſit ex numero,&
de requiſitis in illo,ex iſtius probatione in ſuſpicionis crimẽ
incidit inſtrumẽtũ,eique teſti fides adhibetur, vt dixit Iuriſ-
conſult.in l.1.§.fi.ff.quemad.teſtam.aper. & ita intelligendã
eſſe dictam l.2.ff.eod.tit.dixit Abbas in d.c.cum Ioãnes. ſub
nu.14.Inquit enim ibidẽ,ſi neceſſarij teſtes ad hoc in inſtru-
mento exiguntur, vt illud per eos probari poſſit, merito igi-
tur vno ex illis deficiente,infirmabitur inſtrumentum.
Qđ ſi teſtis ille vltra neceſſarios inſtrumento requiſitos a-
bundet,tunc ex ipſius atteſtatione contra inſtrumentũ ipſum
44 nõ labefactabitur.Plena † nãque probatio, quæ proficiſcitur
ex inſtrumẽto,vnius teſtis probationẽ diruit, argu.c.licet ex
quadã.ext.de teſtib.& hoc voluit Lãfr.de Oria. in ſua praxi.
c.9.de inſtru.produc.nu.37. quo in loco teſtis adducit huius
Ioannes Cald.& Ioã. de Imol. qui prius idem dixerunt in d.
c.cum Ioannes.quemadmodum & eoſdem refert & ſequitur
Abb.in eod.cap.ſub nu.14.& ibidem Fely.nu.48.
Si vero contingat plures eſſe teſtes,qui inſtrumentum op-
45 pugnent,in † quo ſunt ſcripti,tunc,aut ſe non adfuiſſe contra-
ctui aiunt,& tunc,ſi ſint vltra numerum requiſitum,nullũ prę
iudicium inſtrumento afferunt,quod ſi ſint ex numero neceſ-
ſario inſtrumenti;tunc,quamuis ſolum duo eſſent, inſtrumen-
tum tamen reijcitur:nam ſi & hoc caſu vnus tantum neceſſa-
46 rius teſtis pręiudicat, vt † ſupra dixi, inſtrumento, de duobus
quid erit dicendum? Et nihil ex eo probari dixit Innoc.in d.
c.cum Ioannes.nu.3.adducit c.tam literis. ext.de teſtibus.&
ca.3.ext.de proba. Etenim cum hæc probatio per duos teſtes
47 perfecta atque legitima ſit,cũ † in ore duorum vel trium ſtet
omne verbũ,nulli mirũ eſſe debet, ſi per iſtos duos teſtes in-
ſtrumẽtum infirmetur,vt ait Lanfr. de Oria.vbi ſup.ſub n.37.
verſ.aut ſunt plures. Et quamuis quilibet hmõi teſtium ex ſe
atteſtaretur,& negaret, contractui non præſto fuiſſe, non tñ
eſſe teſtes ſingulares, in dictis ſuis admonuit Bartol. in d.l.1.
§.fi.ff.quemad.teſtamenta aperiantur. cuius traditionem re-
fert & ſequitur Lanfran.de Orian.in dicto capit.9. de inſtru-
men.product.ſub nu.37. quod multis rationib. ibidem ꝑ eun
dem adductis confirmat. Aliam ſequutus eſt ſententiam Inno
cen.in d.c.cum Ioannes.ſub num.3. quem videas: ſed priorẽ
opinionem ab omnibus fere eſſe receptam, teſtatus eſt Soci.
in conſil.28.columna 2.circa finem.verſic.ſed hoc clare libro
tertio, vt refert & ſequitur Crauetta in dicto conſilio 56.nu-
mero 17.
Illud vero,quod de duobus teſtibus diximus, extendas ẽt
48 habere locum,quando † per plurimos, veluti centum teſtes
ea,quę in inſtrumento continentur,approbarẽtur:etenim ni-
hilominus illi duo teſtes inſtrumẽtum atteſtatione ſua oppu-
gnantes,illud crimine falſi vitiant. Nec idcirco dicitur,quod
per teſtes contractus in inſtrum.celebratus non probetur: ve-
rum,quia falſa dixiſſe in eo deprehẽditur,quod teſtem inter-
fuiſſe in ipſo inſtrumento,qui reuera non adfuit, conſcriptũ
fuerit. Ita loquitur Inn.in d.c.cum Ioannes. nu.3.& 5.allegat
nonam diſtinct.c.ſi ad ſacras.3.q.9.c.pura.& c.quanto. extra
de his,quæ fiunt à prælato.
Verum iſtud locũ ſibi non vẽdicat, ſi alij teſtes in inſtrum.
ſcripti,vel etiã alij extra inſtrum.probarent,ipſos interfuiſſe
celebrationi contractus, vel tempore inſtrumẽti conſcripti.
49 Tunc † enim maiorẽ vim habebit inſtrumentum, niſi per pro-
bationes meridiana luce clariores probarent, ſe tẽpore con-
tractus & inſtrum.abfuiſſe,vt Innoc.vbi ſup.d.num.5. addu-
cit l.optimam.C.de contrahen.ſtipul.hoc idem aſſeruit Lan-
fran.de Orian.vbi ſup.d.verſ. aut ſunt plures.
Sed hanc limitationem reſtringas, vt in contingentia facti,
in qua conſuluit Bal.in conſi.228.in quodam inſtrum. volu.2.
quem ad verbum refert Crau.conſ.56 nu.16.
Quid vero dicendũ eſt,ſi centum illi teſtes, quos iã retuli-
50 mus,obmuteſcerent,vel † non ſupereſſent? Tunc non ſolũ,ſi
plures negarent,ſed ẽt vnus, ſe contractui vel inſtrumẽto in-
terfuiſſe,fidem inſtrumenti corruere aſſerendũ eſt, per l.1.§.
vlt.ff.quemad.teſtam.aper. Nam cum nullam fidem iſtiuſmo-
di inſtrumẽtum habeat,niſi ex officio Notarij;teſtes enim ta-
cent,vel iam mortui ſunt,vt præſuppoſuimus,merito per te-
ſtis impugnationem inſtrumentum fit ſuſpectum,niſi per col-
51 lationem † ſubſcriptorum teſtium, vel contrahentiũ adiuua-
retur inſtrumen.iuxta authẽ.de fi.inſtr. §.ſi vero moriatur.&
§.quod ſi tabellio.ſecundum Innoc.d.cap cum Ioannes.d.nu
me.5.vbi illud ẽt addit,in his,qui negant,ſe interfuiſſe, opti-
mam indagationẽ faciẽdam eſſe,l.vbi.C.de falſis. l.iubemus.
C.de probat.nec id omittens, iudicem illud vnũ ſpectare de-
52 bere,vt inſtrumentum † vim ſuam obtineat, nec pereat.cap.
Abbate.de verb.ſignif.& Innocen.ſequitur Abb. in d.ca.cum
Ioannes.ſub nu.14.
Cæterum illud,quod ſupra attigimus,ſine declaratione nõ
eſt prętereũdũ,dũ dicebamus, ſi cõtra per alios teſtes iſtiuſ-
modi,qui ſe abfuiſſe atteſtantur,vel vera non eſſe aiunt, quæ
continentur in inſtrumẽto,imo fuiſſe præſentes, vel vera eſſe
in inſtrumẽto conſcripta, probatũ fuerit, tunc inſtrumentum
ſtare. Illud (inquam) eſt declarandum,habere locũ,dummo-
do iſti teſtes,qui eos fuiſſe præſentes,deponũt,vel in inſtru-
53 mento cõtenta vera eſſe teſtificant,ſint † tot teſtes,qui in illo

contractu, vel in illo actu, vel in illa depoſitione requiruntur
vt in codicilis quinq; teſtes requirũtur, cũ ſi duo ex iſtis quin-
que ſubſcriptis oppugnant codicillos, tres vero reliq; pro co
dicillis deponant, tunc inſtrumẽtum corruet, quia non repe-
riũtur, niſi tres teſtes in codicillis, qui nõ ſunt ſatis, niſi quin-
que ſint: idq; neceſſe eſſet, vt quinque pro codicillis depone-
rent: & ita intelligendum eſt de ſingulis actibus & diſpoſitio
nibus. Sic Bar. docuit in d.l.1.§.1.ff. queadmod. teſtam. aper.
& Innoc. in d.c. cum Ioann. nu.4. & ibidem Ioannes Calder.
& Ioan. de Imol. & Felyn. & Lanfranc. de Orian. in d. ſua pra
xi. d.c.9. de iuſtrum. product. ſub d. nu.38. Sed hæc opinio* cõ
muni omniũ eſt reiecta conſenſu: nã, vt ſua dicebamus, quod-
54 libet inſtrumẽtũ publicum† reprobatur per duos vel tres ad
plus teſtes, niſi iſtiuſmodi inſtrumentum per alios viua voce
deponentes adiuuetur, quod & paulo infra notabimus.

Hæc ea ſunt, quæ nobis in mentẽ venerunt, pro primæ con
cluſionis explicatione, hoc eſt, de teſtibus inſtrumentũ oppu
gnãtibus, in ipſo deſcriptis. Illæ vero diſtinctiones huiuſmo-
di teſtiũ in inſtrumento deſcriptorum, quæ à nobis ſupra fue
re relatæ, communi *omnium iuris interpretum opinione ſul
ciũtur, ſicut teſtatus eſt Abb. in d. ca. cum Ioann. ſub d. nu. 14.
ibi, ſed communiter. Et de hac communi *ſententia idem ſub-
ſcripſit Lanf. vbi ſup. in d.c.9. nu.37.

Si cui vero erit in animo plura noſtris inquirere, huic ſup-
55 peditabo plurimos iuris interpretes, vt id† commode poſſit
exequi. Etenim de hac cõcluſione, qñ teſtes in inſtrõ deſcri-
pti oppugnant ipſum inſtrm̃, vidẽdus erit Bar. Bal. & Angel.
in d.l.1.§. ſi quis neget. ff. queãdmodũ teſtamẽta aperiantur.
de quo etiã late per Ioan. de Imol. & per Bal. in l. in exercen-
dis. C. de fid. inſtrum. & ĩ l.2. C. de bonor. poſſeſ. ſecũd. tabul.
& Petr. de Anch. cõſi.73. incipiẽte, viſu limitatione commiſſi.
& in cõſi.265. incipiẽte, in, primo dubio. & vide Angel. in §. ſi
quis igitur. in auth. de inſtrum. cautel. Bald. in conſi.55. vol.3.
Alex. conſi.27. vol.2. Rom. in rubr. de arbitr. in 15. quæſt. Bal.
in l.1. C. de ſentent. quæ ſine cert. quãtit. & in terminis de hac
qõne inſpicias Spec. in tit. de inſtrum. edit. §. inſtrumentum.
col.5. verſi. item quod teſtis inſcriptus. Bart. Soc. in conſi.93.
incipiente, præſtant. in verſi. præterea. circa fin. vol.2. & Alex.
conſi.147. in fin. vol.2. Gulielm. de Cun. in d.l. in exercẽdis. &
ibi in addit. ad eundem. & ad Bart. nu.5. ver. reddatur falſum.
C. de fide inſtrum. & p Bart. in auth. de inſtrum. cautel. & fid.
§. ſi vero. nu.1. verſ. quod teſtes. & ibi in addit. ad eundem. &
idem in l. optimam. cum ibi addit. verſi. quærit alias. C. de cõ-
mitten. ſtipulat. & videas Angel. in conſil.159. Raphael. Co-
menſ. conſi.125. Franciſc. Aret. conſ.98.

Sed in ea re Iaſon inique egit, ſecundũ Crauett. Ille etenim
56 voluit in conſi.13. col. penul. poſt mediũ. li.3. huiuſmodi† te-
ſtes inſtrumentarios debere eſſe omni exceptione maiores,
ad hoc, vt reijciant inſtrumentũ, in quo fuere ſubſcripti. Cra-
uetta vero reijciendam eſſe eius doctrinã cenſet in conſi.56.
nu.10. conſolens, non eſſe neceſſariũ, vt ſint omni exceptione
maiores: & recte quidẽ, mea ſententia, optima atque firmiſſi-
ma ratione impugnatur. Inquit enim Crauetta: Teſtes inſtru-
57 mentarij eſſe poſſunt etiã inhabiles, †tanquã à cõtrahẽtibus
approbati. doctrina eſt gloſ. in §. & licet, in verb. ſupplicijs.
auth. de teſtib. cum multis alijs huic ſimilibus, quæ idem Iaſ.
notat in l.1. col.3. ff. de fer. & in l.1. § final. col.4. ff. de verbot.
obligat. & in l.1. col.6. C. de teſtam. Soc. conſi.17. circa fin. li.1.
Iccirco non eſt abſurdũ, ſi teſtes etiam inhabiles inſtrumen-
tũ deſtruere poſſint, vt contrariorum eadem ſit diſciplina, l.
1. ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni iuris. & l. & ſi contra. ff. de
58 vulg. & pupill. Et† vt idem operetur oppoſitum in oppoſito,
quod propoſitum in propoſito, l. fin. ff. de legat.3.

Illud tamen Crauettæ pronunciatum ita eſt intelligẽdum,
vt tunc procedat, qñ plures teſtes inſtrumentarij contra in-
ſtrumentum deponunt, ſecus vero, ſi tantum vnus: tunc. n. exi
59 gitur in hoc vno teſte, vt † ſit omni exceptione maior, vt re-
ſpondit Bal. in conſi.166. incip. proponitur; quod ex quodã.
col.2. verſic. in contrarium. lib.2. quem ad hoc adducit Cra-
uet. in d. conſi.56. nu.20.

Offert ſe nobis altera examinanda quæſtio, non ab hac lon
ge remota, hoc eſt, quid dicẽdum ſit, quando teſtes in inſtru-
mẽto non ſunt deſcripti, ſed extra inſtrumentum inſtrumen-
to reſiſtunt. Pro cuius dilucidatione ante omnia illud eſt præ
mittẽdũ, iuris interpretes alios alia in hac quæſtione ſenſiſſe.

horum opiniones refert Innoc. & latius Abb. in d. ca. cũ Ioã-
nes. de fid. inſtrum. Veruntamen idem Innocent. illam ſequu-
tus eſt ſententiam, quantumcunque publice ſit inſtrumẽtum
confectum, & quantumcunque teſtes habeat deſcriptos, illi
60 † tamen derogari ſemper per duos, vel tres ad plus teſtes, ſi
deponãt contractum, de quo loquitur inſtrumentũ, non fuiſ-
ſe celebratum illo tempore, illo loco, & inter illos, de quibus
verba facit: vt quia contrahentes, ſiue alter eorũ, tanta loco-
rũ longinquitate erant diſiuncti, vt fieri nullo modo potue-
rit, ipſos contrahentes tunc ibidem fuiſſe, vel contraxiſſe, pl.
optimã. C. de contrahend. & cõmittend. ſtipulat. ex.c. & te-
nore. de teſtib. cuius Innocẽtij opinionem, vti * cõem, ſequũ
tur cæteri ſcribentes, ex quorum numero fuit Ioan. Andr. qui
multis illam rõnibus fulcit in d. ca. cum Ioannes. idem etiam
ſenſit Oldrad. in conſi.75. & Bal. in conſi.147. ad euidentiam
præmittendũ eſt, li.5. Et hãc eſſe cõem * opinionẽ, teſtatus eſt
etiam Lanfranc. de Orian. in d. ſua praxi. c.9. de inſtrum. pro-
duct. nu.39. Cynus & Salicet. in l. in exercendis. C. de fide in-
ſtrum. late Imol. in l.1. §. ſi quis neget. ff. quemadmodum teſta
menta aperiantur. Bar. in l. hæredes palã. ff. de teſtament. Hoc
61 etiam, quod† duo teſtes, ſiue inſtrumentarij, ſiue non inſtru-
mentarij ipſi inſtrumento reſiſtentes, illud labefactare, & irri
tum reddere poſſint, voluit Crauet. in addit. ad Veſtr. in ſua
praxi. c.1. li.6. nu.23. ex quibus adductis ibi per eum, ſatis li-
quet, hanc eſſe veram & cõem * ſententiam. Huius opinionis
rõ illa reddi põt, de qua paulo ante meminimus: quia iſtiuſ-
modi inſtrumentum robur & vim conſequitur ex tabellionis
62 auctoritate, †cui duorum teſtium dicta, iure ac merito ſunt
præferenda, vt ait Innoc. in d.c. cum Ioannes. extr. de fide in-
ſtrum. nu.17. & ibi Felyn. ſub nu.35.

Nõnulli tñ in ea opinione fuere, vt exiſtimarent, in hac re
iudicis arbitrio ſtandum eſſe, vt teſtium natura diligẽter exa-
minata, quibus maior fides ſit adhibenda, diiudicet. Etenim
63 ſi Notarius bene audiet, & †nullæ in inſtrumento inſint raſu-
ræ, neque ſuſpicio, & teſtes inſtrumentũ oppugnantes, viliſſi-
mi ſint: tũc inſtrumento potius eſſe credendum, dicendum
eſt. At rurſus, ſi tabellionis fides non admodũ eſſet probata,
vel inſtrumentum aliquam ſuſpicionem contineret, teſteſq;
eſſent omni exceptione maiores, crederem equidẽ, per hanc
64 probationem per teſtes† inſtrumento tunc derogari. Huius
opinionis fuit Nicolaus de Matarellis ĩ ſuis diſputationibus,
ſicut refert Abbas in d.c. cum Ioannes. ſub nu.13. verſi. quin-
ta fuit opinio. ibi, pro hac opinione inquit facere d.c. cũ Ioã-
nes. Nam tñ quodlibet inſtrumentum: & ipſe Abbas ſub d. nu.
13. ibi. ego concordando. idem ſentit Hoc idẽ voluit Bald. in
l. in exercendis. C. de fid. inſtrum. & Bar. in l.2. §. ſi debitor.
ff. de iudicijs. & Cardin. in d.c. cum Ioannes. etiã ſequit. Eiuſ-
dem ſententiæ fuit Lanfranc. de Orian. in d.c.9. nume.59. Nos
quoque huic opinioni, nempe tanquam æquiori, libẽter ſub-
ſcribimus, quamuis Ioan. Calder. in d. cap. cum Ioães. in ſua
diſtinctione dicat, hac opinione nõ obſtante, priorem ſibi ve
riorem videri. ſicut refert Abbas ibidem, ſub d. nu.13. verſic.
item nonne ſigillum.

Si quis tamen priorem opinionem retinere vellet, illã nõ
ſibi locũ vendicare deberet intelligere, niſi per teſtes in in-
ſtrumento inſcriptos, vel alios viua voce proberur, verũ eſſe,
quod in inſtrumento continetur, vel alia rõne iſtiuſmodi in-
ſtrumento per ipſos teſtes ſuccurratur. Sic Innocent. dixit in
d.c. cum Ioannes. nu.7. vt auth. de fid. inſtrum. §. ſi tñ quiſque.
& §. ſi vero moriatur. Huius opinionẽ ſequutus eſt Ioannes
Andr. in eod. ca. cum Ioannes. Sed eſt animaduertendũ, maio
65 tes† eſſe debere numero teſtes, qui inſtrumentũ oppugnant,
quam qui pro inſtrumento viua voce deponunt, propter au-
ctoritatem inſtrumenti, & teſtium viua voce pro inſtrumẽto
deponentium, vt ait Abbas in d. ca. cum Ioannes. ſub d. nu.13.
in verſi.7. fuit opinio. Idemque ſenſit Lanfranc. de Orian. in
d.c.9. vbi ſupra, d. nu.39.

Hanc tamen limitationem declares tunc veram eſſe, qñ te-
ſtes in inſtrumento deſcripti interrogantur, ſicque viua voce
deponunt pro inſtrumento: aliter vero dicendum eſſet, ſi eſ-
66 ſent defuncti. Nam† etſi mortuus teſtis pro inſtrumento ſtare
præſumatur; iſta tamen præſumptio legitimæ probationi ce-
dit per illos teſtes, viua voce contra illud inſtrumentũ depo-
nentes, vt ſatis liquet ex adductis ad hoc iuribus per Crauet.
conſi.56. ſub nu.15.

Amplian-

Amplianda eſt mõ hæc concluſio, vt & ſi tantummõ teſtis
67 vnus pro inſtrumento deponeret†hic tñ ſolus duobus cõtra
illud deponentibus præfetatur: de hoc teſtis eſt Imo.in d.ca.
cum Ioannes. Verum iſtud Imolæ pronunciatum declares iu-
xta Crauett.in d.conſi.56.ſub d.nu.15: vbi pulcherrime.

Superioribus tẽpeſtiue ſubditur, requiſitum illud, hoc eſt,
iſtiuſmodi teſtes debere eſſe omni exceptione maiores qq;
68 apud oẽs optime ſentiant†nõ.n.ſolũ ſatis eſt, vt ſint idonei;
vt per Cald.Abb.Imol.& alios in ſæpiſſime allegato cap.cum
Ioãnes.adducẽtes ad hoc l.optimã.C.de cõtrahẽ. ſtipulatio.
quos referẽs ſequit Felin.in eod.ca.cũ Ioãnes. nu.41.cũ mul
tis alijs ibi per eũdẽ adductis. Hoc idẽ placuit Barthol Soc.
in cõſ.274.incipien.in cauſa dñæ Couſæ.verſ.poſtremo dico
circa princip. idẽ voluit Bar.in l.1.§.ſi qs neget.ff quẽad. te-
ſtam.aper.col.fin.& Bal.in d.l.in exercẽdis.C.de fid.inſtrum.
idẽ Bal.in conſ.27.circa fin.li.1.Ioann.Ana.inter conſi. Paul.
Caſtr.cõſ.261.col.5.vol.4.Iaſ.conſi.124.col.3. poſt med.li.1.
& in cõſi.253.col.6.verſi.12.lib.2.hoc idẽ ſequutus eſt Lan-
fran.de Orian.in ſua praxi, c.9.de inſtrumẽt.product. ſub nu.
39.& præcipue hoc requiſitũ exigitur in teſtibus in inſtrumẽ
to non deſcriptis eidem inſtrõ repugnantibus, non autẽ in te
ſtibus inſtrumentarijs, vt & ſupra diximus, & huius rõnẽ ibi
retulimus, & ſigillatim de hac differẽtia declarauit Cur.ſen.
cõſi.56.col.2.in fin.& 2.col.ſeqq.adducit Barto.in d.§ ſi quis
neget.col.fin.idẽ tenuit Corn.conſi.232.col.3.verſi nec etiã
obſtat, quod teſtes, lib.1.& ita etiã declarat, & pulchre confir
mat Crauet.conſi.56.nu.9.& 10.& omnino videas, ibidẽ nu.
11.verſi.2.vbi rationem affert, cur quando teſtes non deſcri-
pti in inſtrumento idem oppugnant, requiritur, ut ſint omni
exceptione maiores, ſecus vero ſit in inſtrumẽtarijs teſtibus,
tu illum videas.nimis enim longum eſſet, ſi omnia Dd.dicta
hic tranſcribere vellem.

Sed id, qđ diximus, teſtes huiuſmodi debere eſſe idoneos,
& omni exceptione maiores, abſque explicatione nõ eſt præ
tereundum, etenim hoc requiſitũ non ſolum in ipſis teſtibus
exigitur, verumetiam in ipſorum dictis: vt reſpondit Ioann.
Anan.in conſi.97.col.2.quem reſerens ſequitur Crauet. dict.
69 conſi.16.nu.3.& hoc adeo neceſſarium†vt ſi aliqua ex parte
deficiat, ipſos teſtes vitiare ſoleat, ſecũdũ Bal.& Salic. in d.l.
in exercendis.C.de fide inſtrum.quos recenſet, & ſeqtur Fe-
lin.in d.c.cum Ioannes, nu.44.nõ.n. dicitur omni exceptione
maior ille, vt dicere conſueuit Bal.in d.l.optimam.cui etiã mi
70 nima, etiam debilis, atque pene nullius momenti† exceptio
poſſit opponi. Et dixit Marian.conſi.86.nu.13.li.2.& in cõſi.
* 12.nu.8.eod.volum.& ibi allegat gloſſ.vulgat.&* communi-
ter approbatam in §.item verborum, ſuper verb idoneos. in-
* ſtitut.de inutil.ſtipulatio.& ibi eſt teſtatus hanc eſſe * cõmu-
nem opinionem, reſponditque contrarijs, & tandẽ reſidet in
hanc ſententiam, idem voluit Iaſ.cõſi.153.Redemptoris Cru
cifixi.verſi.11.facit.lib.2. tamen in hoc plurimũ iudicis arbi-
trium verſabitur, ſecundum Abb.in d.cap.cum Ioannes.ſicut
ibidem refert Felin.d.nu.44.

Huic requiſito & illud eſt annectendum: vt iſtiuſmodi te-
ſtes, non inſtrumentarij contra inſtrumentũ deponentes, eo-
71 rũ, quæ dixerint, etiam non rogati † cauſam, atque rationem
afferant, alioquin inſtrumentum non reijcient, etiam ſi ſuper
ijs deponerent, de quibus nulla rõ eſſe reddenda, ſic eſt placi
tum Alex.conſi.53.col.1.lib.2. cui adhæſit Felin.in d.ca.cum
Ioannes.nu.42.adducens Bald.in l.presbyteri. la 1.in vlt.col.
C.de epiſc.& cleric.cum multis aliis ibidem adductis. Verũ
idem Felin.in eod.loco iſtud limitat non re procedere, quan-
do probaretur ſcriptura authentica, non tamen publica, per
text.in c.3.loco.extr.de proba.per diligentem examinationẽ
dicti ca.& ibi per eundem relatam.

Huic non intempeſtine ſubijciemus, & illud requiſitum ne
ceſſe eſſe ad hoc: vt teſtes inſtrumentum in aliquibus rebus
72 labefactent†vt ſuper toto eius tenore ipſi deponant: vt opti
me reſpondit Aym.Crauet.in conſi.75.nu.26.Bal.adducit in
conſi.22.punctus quæſtionis vertentis.col.7.lib.4.Alex.cõſi.
33.col.fin.verſi.& etiam tertius teſtis.lib.3. per text. cũ gloſ.
in l.Lucius. ff.de his qui not.infam. etenim ſi de toto tenore
non memoria tenẽt, ſic vero ſimile eſſe videtur, vt de eo quod
in controuerſiam vocauerunt, fuerint obliti, vt aliæ inſtrumẽ-
ti partes è memoria ipſis ſunt elapſæ: ſicut ait ibid.Crauett.
& hæc hactenus.

Nunc reliquum eſt, vt ea quæ diximus melius explicentur,
diligenter, & accurate, quæ ſubijciam, examinare, hoc eſt.

Primo, quid ſit inſtrum.publicum.

Secundo, quæ priuata dicatur ſcriptura.

Tertio, quæ requirantur in inſtrumento publico.

Quarto, quæ contineantur ſub appellatione inſtrum.

Et vt, quod ſum pollicitus, prẹſtem, inſtrumentum publicũ
73 † ſiue publica ſcriptura, vel authentica, ſecundum Innocent.
in ca.1.de fid.inſtrum.in vniuerſum dicitur illa, cui creditur
ſine adminiculo de iure, vel ſpeciali conſuetudine: vt c.cũ di
lectus.de fid.inſtrum. Nec ſine rõne in definitione fuit illud
poſitum, ſine adminiculo, nullo namque indiget inſtrumentũ
adminiculo viuæ vocis alicuius notarij, qui forte deceſſit, vel
teſtium, qui & ipſi inter viuos commorari deſiere.tabellione
74 namque & teſtibus mortuis, illa ſcriptura optimam † atque
plenam fidem facit, nec eſt neceſſe, vt qui inſtrumẽto fuerint
deſcripti teſtes, ſi non extent, producantur, & deponãt, quod
idem de tabellione mortuo dicẽdum eſt, etenim, vt & modo
dicebamus, ſine his plenam fidem facit, & hæc publica nomi
natur ſcriptura: vt ca.2.de fid.inſtrum. & iuxta Accurſ. in l.2.
in princip.ff.quemad.teſtament.aper.

Originale vero inſtrumentũ proprie dicitur prima notarij
75 ſcriptura, hoc eſt, vt noſtri loquuntur, †matrix, vel protocol-
lum, vel imbreniatura, ſed ſi improprie loquamur, originale
inſtrumẽtum eſt omnis ſcriptura, quam notarius extrahit ro-
gatus de proprijs protocollis, faciens fidem, vt notat Bald.in
l.publicati.num.9.C.de teſtam. quem refert, & ſequitur Lan-
fran.de Orian.vbi ſupra, nu.19.

Verum ad illud, quod de notario modo diximus, diligẽter
inſpicias: etenim ſi qui confecit inſtrumẽtum notarium fuiſſe
76 negetur, † id conſtare neceſſe eſt, vt per Innoc.vbi ſup. d.ca.
1.nu.2.quod pro pacto poſſit probari diximus in reg.nota-
rius. At ſi viuat adhuc notarius, vocandus erit ad teſtandum,
ſcripſerit necne illud inſtrumentum, nec quod dixerit, ab eo
erit recedẽdum, l.ſi quis...& ita Lanfran.de Oria.dixit in ſua
praxi c.9.de inſtrum.product.nu.14.

Vnde non eſt omittẽdum, inſtrumenta per tabellionẽ con
77 fecta † & in iudicio acta publica ſolere appellari inſtrumẽta,
& plenã fidem facere, ſecundum Innoc.in d.c.vbi ſup. quem
refert Lanfranc.de Orian.vbi ſup.d.nu.14.

Huc accedit ſecundum eundem Lanfranc.de Orian.ibidẽ,
quamlibet ſcripturam confectam per quemuis priuatũ homi
nem ſua manu in actis coram iudice publicam cẽſeri ſcriptu
78 ram† & plenam fidem facere, quamuis etiam nulli adſint te-
ſtes: vt de hoc facti ſpẽs eſt ſingularis in l. ne in arbitris.C.de
arbitr.in princ.de hac re plenius diſſerẽs vidẽdus erit Spec.
in tit.de inſtrum.edition.§.nunc dicendum reſtat. ſub nu.1.

Quod attinet ad ſecundum, hoc eſt, quæ priuata dicatↄ ſcri
ptura, iuxta ſententiam Innoc.in d.c.1.de fid.inſtrum.dicen-
79 dum eſt, illam eſſe, quæ fit à non publicis perſonis, † & nõ ha-
bet per ſe auctoritatẽ, niſi aduerſarius id confiteatur: vel niſi
per collationem, & comparationẽ alterius ſcripturæ ſubſcri-
ptionis, eiuſdemque aduerſarij, & teſtium, qui ſubſcripſerũt,
probetur contrarium, ita loquutus eſt in eodem loco idem
Inno.ad hoc probandum adducit l.de inſtrument.C. de pro-
batio.ad id adeas Spec.in d.tit.de inſtru.edit.§.nunc viden-
dum reſtat.nu.4.

80 Ad tertium explicãdum me confero, † quæ requirantur ad
inſtrumentum publicum, in quo quidem multa requiri aſſerẽ
dum eſt. Ante omnia namque diuini nominis inuocatio exigi
tur: vt In nomine Dñi, vel in Chriſti nomine Amẽ.hæc.n.ver-
ba ſunt de inſtrumẽti inſita natura: vt per Bal. in l.,.C.de no-
uo codice compo.quẽ refert Lanfranc. de Oria.in ſua praxi,
81 vbi ſup.ſub nu.17.iſtius tñ ſolennitatis omiſſio tanquã†leuis
* non infringeret, nec vitiaret inſtrumẽtũ, omniũ eſſe *commu-
nem opinionem teſtatus eſt Viuius in ſuis communibus opi-
nion.in verb.inſtrum.ex ſententia Dec.in c.ſi ſcripturam. de
fid.inſtrum.& Couarru.in ſua pract.quæſt.ca.20.nu.1.

82 Præterea requiritur†annus Dñi noſtri Ieſu Chri.vt p gloſſ.
in verb.auctore.auth.vt præpon.nomẽ Imper.ſicque tẽpus re
quiri videmus. Teſtes vero de tẽpore rogati, illudq; è memo
83 ria elapsũ fuiſſe dixerint, †tan ꝓbẽt docuit Bar.i l.itẽ Labeo.
ff.de aq.pluu.arcend.& ibi Apoſtill.illud ẽt nõ omiſerim, q ſi
in principio libri notarij annus Dñi, hoc eſt, in primo inſtrõ
procollato tantũ fuerit inſcriptus: in cẹteris vero ſit omiſſus,

eun-

Digitized by Google

84 eundem in omnibus alijs ſubſequētibus † intelligi repetitū
cōprobauit Lanfr de Orian.in ſua praxi.c.9.de inſtrum.pro
ductione.nu.46.iſtud latius fuere proſequuti Dd.in l. ſi quis
ex argentarijs.§.ſi initium.§. de edendo.& Feli. & cæteri in
c.1.de fid.inſtr. verumtñ ſi quis illud requiſitum diei inſcri-
ptionis omiſerit in inſtr̄o à protocollo extracto,& à notario
85 parti tradito,ipſum inſtr̄m nō vitiabitur, † quinimo ratum,
firmumque manet,ſi in protocollo contineatur dies: cenſe-
tur.n.illa repetita in inſtrumento extracto: vt tradidere Bar.
cæterique iuris interpretes in l.ſi.C. de iur.delib.quam opi-
* nionem * communi omnium cōſenſu eſſe receptam ſcripſit.
Dec.in c.ſi ſcripturam.de fid.inſtrum. quem refert, & ſequi-
tur Viu.in ſuis communis opinionibus.in verb.inſtrumentū.
86 Iſtis eſt annectendū tertium requiſitum, vt in eo † currēs
Indictio apponatur: vt idem tradidit Accurſ.in d.tit.vt præ-
pon.nom.Imperat.in verb.indictionis.& idem in l.generali
ſi verb.ſeruitut.C.de tabularijs.li 10.hoc etiam habetur per
Fel.in c.inter dilectos.in ver.indictionis.de fid.inſtr. ſi quis
vero ſcire deſideret, an Indictio appoſita in primo notarij
87 protocollo † in ſequentib. repetita ſit iudicandū, id à Bart.
haurire poterit in d.l.ſi quis ex argent.§.ſi initiū.ff de edē.
Huic eſt illud proximū, vt nomē Imperatoris in locis qui
88 eius imperio ſubditi ſint,& ſūmi Pontificis † in Eccleſiæ ter
ris collocetur: vt d.auth.vt præpon.nom.Imper.& Lanfr. de
Orian.in d.ſua praxi,vbi ſupra nu.16. Abb.in c.1. de fid. in-
* ſtrum.quo loco omnes * Dd.uno ore id aſſerunt.
89 Hoc ſequitur, vt in ipſo inſtrumēto teſtes ſint † inſcripti;
vt patet ex multis per Aym.Cran.allatis.in conſ.216.nu.2.
Sexto loco locus neceſſario eſt deſcribendus,in quo iſtiuſ
modi inſtr̄m fuerit celebratum, quod non ſolum de loco in
genere ſumpto intelligas, vt actum Romæ, ſed etiā de ſingu-
90 lari loco, vt in domo iſtius,† vel illius,alioquin eius omiſſio
inſtr̄m labefactare poterit, vt præcepit idem Accurſ. in d. l.
generali.Bal.& Cyn.in l.optimam.C.de contrah.& cōmit.ſti
pul.& Ang.in d authēt.vt præpon.nom.Imper.Ruin.in conſ.
* 154.nu.4.& 10.vol.3.Boer.deciſ.32.nu.37.& * cōem dicunt
recētiores in l.lecta.ff.ſi cer.pet. non eſt tamen neceſſarium,
vt locus loci particularis exprimatur, vt ſi dicatur in domo
91 Titij,† nō oportet addere in iſtiuſmodi cubiculo eiuſdē do
* mus: vt tenet Bar.& alij * cōiter in l.de pupillo.§.qui nūciat.
ff.de non.ope.nunc.& ita conſuluit Ruin.d.conſ.154. nu. 10.
Iſti requiſito ſeptimū ſubijciemus,id erit notarij ſubſcri-
ptio,vt reſpondit Crau.in d.cōſ.216.nu.2. adducit notata in
in rubr.extr.de fid.inſtr.Ang .in conſ.220.incipien.ad hoc vt
ſcriptura & Alex.in conſ.153.lib.2:& in conſ.14.lib.6.
92 Addam & octauum,& vltimum, vt notarij † ſignum appo
natur: vt notatur in c.1.& in c.cum P.tabellio.de fid. inſtru.
ſic etiā Bar.notat.in proœm.ſtrum.idem ſenſit Ang. in Auth.
de tabell.quod etiam placuit Crau.d.conſ. 216. vbi adducit
Ang.in d.conſ.220.Bal.conſ.574.li.1.in ſi.Guid.Pap.qō.661.
circa ſi.Dec.cōſ.97.col.1.Corn.conſ.226.lib.3. cum alijs ad-
ductis per Crau.vbi ſupra nu.3. quo in loco & illud addidit
inquiens, & licet aliquæ ex dictis ſolemnitatibus de iure nō
videātur neceſſariæ, maxime in abbreuiatura notarij, modo
alias non habeat virium.Cyn.in l.contractus.C.de fid.inſtr.
& multis alijs ibi per eum allatis, tamen conſueuerunt tales
93 ſolemnitates adhiberi.Nam ait Crauetta † omiſſio ſolemni-
tatis de conſuetudine requiſitæ ita vitiat inſtr̄m, ſicut omiſ-
ſio ſolemnitatis iuris.idem etiam colligitur ex doctrina eiuſ
dem Accurſ.in d.auth.vt præpon.nom.Imper.in verb.aucto-
re:& hanc doctrinam Accurſ.pro memorabili refert,& ſequi
tur Alex.d.cōſ.166.col.pen.li.6.& in cōſ.37.col.4. poſt med.
li.3.cum alijs adductis per Crau.d.cōſ.216.nu.4 & ibid.nu.
94 5.voluit † vt & abbreuiatur a notarij debeat hr̄e oēs ſolem
nitates requiſitas ad inſtrumentum publicum, alioquin ex
ea inſtrumentum ſumi non poterit, vt ex multis per eum ibi
allatis, dum ad illos, qui contra ſentiunt, reſpondet.
Non defuerunt etiam ſcribentes,qui pronunciarunt,hanc
95 ſigni omiſſionem non fore neceſſariam † neque inſtrumen-
tum vitiare,vt præſertim dixit Alex.in rubric.de nou.oper.
* nunccia.nu.14.vbi etiam eſt teſtatus hanc * communi calcu-
lo ſententiam eſſe receptam.
* Verior tamen,& * cōior eſt prior opinio: vt per Dd. in l.
contractus.C.de fid.inſtr.& in l.1.C.qui admitti.quam citat
Boer.dec.36.nu.8.ſicut refert Viuius in ſuis communib. opi.
in verb.inſtru.quod amplia,vt ibi per eum. Quid vero dicen
dum ſit,ſi in protocolli initio ſignum ſuum notarius appoſue
rit,nec in alijs eiuſdē imbreuiaturis illud poſuerit, an iſtiuſ-
96 modi valeat imbreuiatura,& † nunquid idem tabellionis ſi
gnum cenſeatur repetitum, de hoc videndum erit Bar.id aſ-
firmās in d.l. ſi quis ex argentarijs.§.ſi initium. ff. de edēdo.
Si quis plura his requirat, adeat Spec. pulcherrime de his
diſſerentē in tit.& inſtru. edit. §. breuiter cōmemorauimus.
Ex illis igitur quæ ſupra attulimus, illa poteſt elici cōclu-
97 ſio: Debere ea omnia apponi † quæ in inſtrumento pro eius
ſolennitate poni conſueuere, alioquin infirmabitur inſtrumē
tum: vt colligitur ex allatis à Lanfr.de Orian.in d. c.9. de in-
ſtrum.product.in ſua praxi,nu.16.& iuxta d.glo.in verb.au-
ctore,auth.vt præpon.nom.Imperat.
Sed in hoc animaduertas, nam ſi in inſtr. aliquid præteri-
98 tum fuerit,idipſum per notarium poterit adiungi † etiā poſt
quam fuerit confectum,dummodò probetur ita fuiſſe cogita
tum tempore contractus vt per Alb.conſ.10.nu.15.
An vero in priuata ſcriptura dies, & locus cæteraque re-
quiſita exigantur,id optime ſup.prolatū inſpicienti patebit.
Supereſt nūc explicandū quartum,hoc eſt,quæ ſub appel-
latione inſtrumenti comprehendantur. Pro cuius declaratio
99 ne ſciendum eſt † id nomen inſtrum. tribus modis capi poſ
ſe,latiſſime,late,& ſtricte: ſi latiſſime inſtrumentum accipia-
mus.dicit id omne,vt ſubiecta materia id poſtulat, cui adij-
citur. Ad cuius vim verbis reſpexit Vlpianus. I.C.in l. inſtr̄a
fundi.ff.de fund.inſtruct.cum ita reſpondit,inſtrumenta fun
100 di ea eſſe, quæ fructus quærendi,cogendi, † conſeruandi
gratia parata ſunt. Vnde domitos boues inſtrumenta fun-
di eſſe cauit idem I.C.in d.l.inſtrum.fundi.& Bal.in l.a.ff.de
verb.ſigniſ.Aret.conſ.160.longa eſt.col.13. in 7. dubitatio-
ne,& ſic de cęteris huic ſimilib.vt de inſtr̄o domus,de inſtru
mento piſtoris, & piſcatoris, vt de inſtr̄o medici, & iſtiuſ-
modi,de quibus videas Dec.in rub de fid.inſtrum.
101 Sumitur ſecundo modo inſtrumentum pro omni † eo
quod cām in iudicio deductam pōt inſtruere, quaſi dicatur
inſtr̄m,quia inſtruit,vt ext.de dol.& contum.c.ſi. & Specul.
in tit.de inſtrum.editio.§.inſtr̄m. Ex hac alluſione verbi iu-
ris interpretes,& Io.Andr.& Bart.in rubr.de fide inſtr.Abb.
in eadem rubr.ext.de fid.inſtr.& Lanfr.de Oria.in ſua praxi.
102 in prin.c.9.de inſtrum.product.vnanimes aſſerunt † ſub ap
pellatione inſtr̄i contineri teſtes.etenim cum inſtrumentum
deſcendat ab eo,quod inſtruat cauſam,idq; per teſtes,ęque,
ac per inſtr̄m commode fiat, igitur re propoſita non eſt alie-
num,vt ſub eiuſdem appellatione complectatur.Vis.n.verbi
103 † ſumitur ex eiuſdē verbi alluſione,vt in l.ligni.ff.de verb.
ſignif.huc ſpectat,qđ habetur in l.a.§.appellata.ff.ſi cer.pet.
& in l.1.in prin.ff.de aqua,& in l.1.ff.de teſtib.& quod cōti-
104 netur alicuius appellatione † de propria ſignificatione di-
ci.tradidit Bar.in l.cui eorū.§.affinit.ff.de poſtul.& qđ teſtes
appellatione inſtr̄i proprie contineantur,contextus eſt in c.
peruenit.il 1.extr.de teſtib.cogend. & in l.1. ff.de fid. inſtr.
quæ iura ad hoc adducit Spec.in d.§.inſtr.& Dec.in rub.ext.
de fid.inſt.hoc idē voluit Bar.i l.notionē.§.inſtr.ff.de ver.ſig.
105 Hinc nonnulli ſumpta occaſione inferunt, † ſi de inſtr̄o
in ſtatuto fiat mentio,an teſtes cōprehendantur in eo?Si pau
lo ante rationē allatam inſpiciamus,vere comprehendi vide
retur dicendū.Etenim dicebamus proprie teſtes ſub appella
tione inſtr̄i cōplecti,nihil ergo obſtat,quin & aſſeramus ſub
ſtatuti diſpoſitione de inſtr̄o loquētis,& teſtes cōtineri: præ
106 ſertim,cum ſtatutum, eiuſque verba † propria ſignificatio
ne,non impropria intelligātur,vt ex vulgata doctrina,tritiſ-
que legibus,eſt notiſſimum: vt in l.cōſtitutionib.ff.ad muni-
cip.& in l.proſpexit.ff.qui,& à quib.& in l.1.§. ſi quis nauē.
ff.de exercit.& i c.ex literis de ſponſal.& in l.3.§.hęc verba.
* ff.de nęg.geſt.Verūtñ hac rōne nō obſtāte, * cōi conſenſu iu-
107 ris interpreres negant † in ſtatuto de inſtr.loquente cōple-
cti teſtes,& ratio eſt pp cōm loquendi vſum, ſecundū quem
differunt teſtes,& inſtr.vt Imol.in d.rubr.extr.de fid.inſtr. q
ita ſentientem adducit Bart.in d.§.inſtru.hoc idem recenſen
tes ſequuti ſunt Dec.& Fel.in d.rub.ext.de fid. inſtr.& iuxta
Dec.ibi.huc pertinet,quod dixit Cardi.Zabar. in clem.2. de
vita & hon.cler.in 5.q.limitādo textū,in l.veſtis.§.1.de aur.
& argen.leg.& quod not.Abb. in c.ſane.in ſi.de for.cōpet.ve
108 rū in ſtatutis cōis loquēdi vſus † nō propria vis.verbi inſpi
citur

Digitized by Google

citur precipue in hae re noſtra, in qua vis verbi vnū, vſus ve
ro loquendi aliud nobis aperit: cum.o.id contingit, tūc cōis
dicendi conſuetudo in ſtatuto eſt inſpicienda: vt l. librorum.
§. quod tñ. ff. de legat. 2. & late per Felin. in c. per tuas. extr. de
probat. vt ipſe refert in d. rubr. extr. de fid. inſtrum. ſolet eoim
109 cōis loquēdi vſus† propriæ verborū ſignificationi deroga-
re, vt tradidit Lanfr. de Orian. in d. ſua praxi, d. c 9. de inſtru.
product. nu. 9. adducit Bart. idem aſſerente in l. Labeo. ff. de ſu
pellect. legat. & hanc eādem ſentētiā primo loco teouit Bart.
in l. notionem. §. inſtrumentorum. ff. de verb. ſignific. Accurſij
doctrinam ibidem refellendo, ſed de hac quæſtione vidēdus
erit Roma. in ſuis ſingula. nu. 345. incip. ſtatuto cauetur.

Hanc concluſionē noſtram titulorum inter ſe diſcrimen ſa
110 tis cōprobare vr̄, in Pontificij Iuriſque Cæſarei libris.† prę
mittitur. n. ſigillatim rub. de teſtib. quā illa de fid. inſtrum. ſeq
tur. etenim, ſi teſtes ſub appellatione inſtrumēti cōtinerētur,
fruſtra quidē vniuerſi tituli eſſent editi. l. ſi idē. C. de codic. &
ita ait Felin. ī d. rubr. de fid. inſtru. n. 3. & cūcta de teſtibus tra
dita doctr. deberet cōplecti à titu. de fid. inſt. vt de hoc fidē fa
111 cit illa regula, †fruſtra fieri p plura q̄ p pauciora poſſit effici.
l. 1. ff. qđ met. cau. l. ampliorem. §. in refutatorijs. C. de appel.

Huc pertinet, quod protulit. Spec. in titul. de dilationib. §.
videndum. verſ. item nota. quod cum dato, hoc eſt tradito ter
112 mino ad producendum inſtrumenta †non poſſe produci te-
ſtes, de hoc meminit ēt Felin. in c. peruenit. il 1. ext. de teſtib.

Nec hinc longe abeſt, qđ ſi prior opinio vera eſſet: ſequere
tur, vt in ſtatuto appoſita pœna, quæ illis, qui falſa inſtrumē-
ta pducunt, ſoleret irrogari, haberet ēt locū in producēte fal
113 ſos teſtes, † qđ penitus à veritate alienū eſſe, docuit Antō.
Butr. in d. rubr. extr. de fid. inſt. & Salic. in l. 1. ff. eod. de fi. inſt.
quorū doctrinā recēſuit, & ſequutus eſt Lāfr. de Orian. vbi ſu
pra. n. 10. & Dec. in rubr. extr. de fid. ioſt. quo in loco dixit, de
hoc non eſſe dubitandū, cū ita fuerit iudicatū, vt per Flor. in
l. 1. ff. de fid. inſt. eiuſdem etiā farinæ eſt, vt ita dicā, Baldi do-
114 ctrina in l. in exercēdis. C. de fid. inſt. quæ eſt: †quicquid p-
bet per vnū ex iſtis, aut per teſtes, vel inſtrumēta, nō poſſe p-
bari per aliud, ſicut refert Feli. in d. rubr. ext. de fid. inſt. nu. 3.

Poſtremo huic pxime accedit cōtextus in l. 1. ff. de fid. inſt.
115 quo in loco Paulus dixit†teſtes loco inſtrumētorū haberi:
ſed iſta verba accipiuntur, vt teſtes inſtrumētorū vicē gerāt,
ipſaq; fictionē & improprietatē innount, vt l. ligna §. i. ff. de
rit. nupt. iūcta l. in legib. ff. de teſtib. & l. interdū. §. qui tutelā.
ff. de fur. l. iure ciuili. ff. de cōdit. & demōſtrat. & ita expreſſe
Bart. in l. ſi is qui pro emptore. circa fin. 3. quæſt. principali. ff.
116 de vſucap. ſed ſtatutū loquēs in caſu vero †non producitur
ad caſum fictū, qñ illa fictio eſt introducta à iure cōi, & nō à
ſtatuto. l. 3. §. hæc verba. cū gloſ. in verb. hæredis. & ibi Bar. ff.
de negot. geſt. huc ſpectat l. fin. C. de his, q ven. ętat. impe. & c.
ſuſceptū. de reſcri. in 6. late Imol. in l. 1. §. lex falcidia. ff. ad l
falcid. ſeqtur igitur, ſtatutū loquēs de inſtrumētis, nō extēdi
117 ad teſtes, †quia quod in materia, vt appellāt, ſtricta diſpoſi
tū eſt de aliquo, nō pcedit in eo, qđ habetur pro tali. l. fin. C.
de interd. matri. ſic ratiocinatus eſt Feli. in d. rub. de fid. inſt.
ſub n. 3. vbi hanc concluſionem ſequendo pulcherime illorū
dubitationibus ſeſe obijcit. qui contra ſenſerunt. & hæc dicta
ſint de ſecundo acceptionis inſtrumenti modo.

118 Quod ad tertiū, & vltimū pertinet, dicendū eſt† inſtrumē
tum pro ſcriptura accipi, quæ fit ad probatioēm alicuius rei
in futurum faciēdam: vt dixit Spec in §. 1. de inſtrum. editio.
& Abb. in d. rub. ext. de fid. inſtr. vbi per hoc inquit, ſcripturā,
119 priuatā q̄ tñ fidē faciat, dici inſtrm̄ † quia cauſam inſtruat,
qđ idē Abb. probat ex rubr. & nigro, d. tit. de fid. inſt. in quo
ēt de ſcriptura priuata agitur: vt in c. 2. d. tit. qđ ēt extēdit ad
q̄libet aliā ſcripturā, ſiue priuilegiū, ſiue cōtractū, ſiue diſpo-
120 ſitionem, ſiue quodlibet aliud cōtineat† ex quo ſit facienda
fides in futurū ad inſtructionē cauſæ. Et q̄uis Paulus Caſtr. in
cōſ. 97. inter cōſilia Cumani inſerto, incipien. Stāte ſtatuto, ali
ter ſenſerit. i. ſub appellatione inſtrumenti nō cōplecti priui-
legium, declaranda tñ eſt iſta Pauli Caſt. ſententia, de cōi vſu
121 loquendi ſibi locū vendicare, ſed ſecus eſt† ſi ppriā vim ver
bi inſpiciamus: tūc. n. cōplectitur, ſic declarauit Dec. in rubr.
extr. de fid. inſt. in fi. Dicendū igit eſt, has & iſtis ſimiles ſcri-
pturas inſtrumenta nominari iuxta Abbatis ſniam, cui vr̄ cō-
uenire, quod tradit Spec. in tit. de inſt. editio. 1. n. ſub quo q̄-
122 tuis harū ſcripturarū redegit, inſtrm̄ publicū† priuatā ſcri-
pturam, priuilegium, teſtamentum, donationis inſtrumen-
tum cauſa mortis, & inter viuos, inuentarium, & ſimilia.

Vnde Accurſ. in d. l. notionem. §. inſtrum. ff. de verb. ſig. aie
bat, appellatione inſtrumentorū proprie cōtineri chartas, in
123 quibus negotia deſcripta ſunt, †quę cōficiunt à tabellionib.
Bar. ēt in l. ſi quis ita legatū. ff. ad leg. Cornel. de fal. ſub. nu. 2.
appellat inſtrm̄ ipſam chartā continentem id quod partes fa
124 ciunt, cōtractū vero id †quod partes faciunt, & ita partes di
cuntur inter ſe cōtrahere. ſed notarius debet inſtrumen. cōde
re. & Abb. in fin. d. rub. idē aſſerendū eſſe dixit, hoc eſt, appel
latione inſtrum. q̄libet priuatā cōprehendi ſcripturā, q̄ fidem
125 faciat. †ſecus ſi nō faceret fidē: vt not. Bar. Soc. cōſi. 62. inc.
In pſenti. col. 2. quē refert, & ſeqnit Dec. in rub. ext. de fi. inſt.

Animum tñ lector aduertas ad illud, quod diximus, ſcriptu
rā priuatā, quę fidem faciat ex propria vi verbi ſua appella-
tione inſtrumēti proprie cōplecti; quia & ipſa inſtruat, iuxta
Bar. Bal. & Salic. in l. 1. C. de iura. cal. pro qua re faciūt etiam
quæ ſupra de teſte attulimus. In ſtatutis tñ appellatione iſtru
126 menti †ſcriptura priuata nō cōtinet, idque euenit ex cōi cō
ſuetudine loquendi, ſecundum ſententiam eorundē iuris in-
terpretum, & præcipue Romani pulchre in conſ. 23. incipien.
Neſcio quid dubitationis, quē refert & ſequitur Feli. & Deci.
in d. rubr. extr. de fid. inſtr. vbi etiā Dec. adducit Abb. in cōſi.
64. venio ad primum. col. fin. li. 2. & Aret. cōſi. 51. incip. Videt.
Nam vt ſupra de teſte dixi, & inſtrumento magis inſpicitur
127 vſitata dicendi conſuetudo †quam propria ſignificatio.

Contrariū tñ pronunciauit Tiraq. in tract. de retra. ligna. §.
2. gloſ. 1. nu. 29. ex notatis in l. notionē. § inſtrorū. de verb. ſi-
gnif. & in terminis noſtræ quæſtionis voluit Bal. fretus aucto
ritate Spec. in l. 1. col. 2. verſi. & iuxta hoc quæro, & ibi etiam
Paul. Caſt. col. quoque 2. verſ. in gloſ. 2. C. de iuramen. calum.

Hinc ex hac ratione, ideſt, ſtandum eſſe cōmuni vſui loquē
128 di, fit † vt ſub ſtatuto loquente de inſtrum. omnis publica
ſcriptura cōprehendatur, vt acta publica, & archiui ſcriptu-
ræ, per allata à Felin. in d. rub. de fid. inſtr. in fi. illud etiam dr̄,
129 acta cauſæ corrumpentē pęna afficiēdū eſſe ex ſtatuto† ver-
ba faciente de deprauante inſtrumenta, vt cenſuit Bar. in l. in
fraudem. §. neque. ff. de iure fiſci. & hæc ſatis ſint.

Res exigit priuſq̄ ad vlteriora tranſeamus, vt quæratur quo-
130 uſq; † poſſint inſtrumēta produci. In quo dicendū eſt regu
lariter inſtrumenta, atque ſcripturas qñcūque vtriq; parti pla
cuerit, poſſe produci, quouſque tñ fuerit in cauſa cōcluſum. vt
dixit Spec. in tit. de inſtr. editio. §. nunc dicamus. allegat. c. cū
dilectus. extr. de fid. inſtr. c. cū cauſam. de teſtib. & nos aliqua
inf. adnotabimus in quæſtione finali, quando probationes
fieri debent, verſ. nec vnquam mihi.

Verū poſtquā concluſum. i. inſtrumētorū pductioni, alijſ-
131 que probationibus fuerit renunciatū †tūc profecto produ-
ci nō poſſunt, nihilque valet ēt ſi cū cauſa quid immutatū fue
rit, argum. text. in c. paſtoralis, extr. de cauſ. poſſeſ. in fi. & c. ſi
uenillent. ext. de teſtam. & l. ſi quis iuſiurandū C. de reb. cred.
q̄ iura ad id adducit, loco vbi ſup. Eiuſdē ēt eſt opinionis Lā
frā. de Oria. in d. ſua praxi, de inſt. pdu. n. 36. quo i loco, affert
dictū. c. cum dilectus. & rō eſt in prōptu. nā pducens inſtrm̄
132 †ipſum approbare præſumit in oībus ēt aduerſantibus & p
oīa, neque poſtea reuocare, aut erroris cauſam adducere ipſi
permiſſum eſt: ſed ſibi adſcribet, qđ optime nō perpenderit:
ita cauit Alb. in conſ. 59. n. 11. & Grauat. in addit. ad Veſtr. li. 6.
c. 1. nu. 19. qđ limita, & declara, vt ibidē peūdem, quo in loco
133 tradidit ēt† de illa clauſula, hoc eſt, produco ſi & in quantū
pro me faciūt, & nō aliter, &c. & qđ vſque ad cōcluſionem in
134 cā excluſiue inſtrumenta† poſſint pduci, ſequutus eſt Marā.
in ſuo Spec. in tit. de inſtr. product. n. 26 verſi. venio ad 2. qō-
nem. Cuius hęc verba ſūt ibidē. Non ſolū in termino probato
135 rio† de iure cōi produci poſſunt: ſed etiā qñcūque poſt vſq;
ad cōcluſionē in cā excluſiue, p d. c. cū dilectus. nā vt & eiuſ-
136 dē verbis vtar, i hoc caſu pductionis ſcripturarū † ceſſat ti-
mor ſubornationis. Hinc dicimus, qđ qñ teſtes producuntur
poſt publicationē, vna cū ſcriptura poſſunt pduci, qđ qdem
137 multis cōprobat † ibidē auctoritatib. Idē placuit Afflict. in
cōſtit. Neap. incip. Lite legitime cōteſtata, n. 13. not. 13. q. vbi
in quindeci nō pducere caſibus hāc cōcluſionē limitat, quos
apud eundē videas. Multa ēt ſup hoc te docere poterit Alex.
138 de Imol. cōſ. 11. 2. par. ſi vero ſcire deſideres, an† ante litē cō
teſtatā poſſint produci, eundem Alex. adeas in conſ. 3. vol. 3.

Intel-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Intelligenda tñ hæc ſunt omnia locum ſibi vendicare, niſi
noua ex veteribus emergentia otirentur capita: ſupet his.n.
tunc poſſunt recenter inſtrumẽta produci etiã ſi cauſa appel
139 lationis † ſicut & noui teſtes recipiuntur: vt Spec.in d.titul.
de inſtrument.edit.§.nunc dicamus.in princip. adducit cap.
fraternitaris.extr.de teſtib.& per l.hãc.C.de tempor.appell.
hæc.n.intentio eſt magnæ cauſæ, propter quam iudex poteſt
140 quandocunque † admittere primo nouas probationes, licet
iam ſit concluſum in cauſa, vt ex adductis per Albe.conſ.9.n.
32 quatuor autem modis dicuntur iura,& inſtrumenta de no
uo reperta, vt Alb.d.conſi.9.n.34.cum ſeq.

Hæc etiã ſunt declaranda, niſi aliqua iuſta cauſa ſubſit: tũc
141 .n.iudex † cum hæc legitima ſit cauſa, etiam poſt concluſio-
nem in cauſa poteſt admittere, vt dixit Maranta vbi ſup.d.
nu.27.quo in loco dixit, ita ſenſiſſe And.de Iſer.in conſt.iuſti
tiariorum.col.1.

142 Tertio loco ſunt intelligenda, niſi iſtius modi is eſſet † cui
beneficium reſtitutionis in integrum ſoleat indulgeri, vt mi-
nori, vel eccleſiæ: vt tenuit Spec.in d.§.nunc dicamus.

Huic ſubijcitur quarta declaratio, niſi eſſet certus termi-
143 nus per ſtatutum determinatus etiam per legem, † vltra.n.il
lum terminũ non liceret inſtrumenta producere, cũ terminus
ſtatutus à lege vel ſtatuto, ſemper intelligatur peremptorius,
144 nec vltra terminum à lege vel ſtatuto pſcriptũ † aliquid pro-
ponere liceat, vt ait Lanfr.de Oria.in d.ſua praxi, d.c.7.de in-
ſtr.produc.ſub nu.36.vt refert hoc ſingulare eſſe axioma In-
nocen.in cap.cum in tua.qui matri.accuſ.poſſ.

Iſti eſt proxima illa, quod ſi inſtrumenta producuntur in
145 principio cauſæ ſimul cum libello, † ſi iterum non producã-
tur in termino probatorio, non probare tradidit But.in ca.1.
de prob.inſtrumentorum.n.productionem ante litem conte-
146 ſtatam fieri † non poſſe reſpondit Feder.de Sen.in conſil.In
Chriſti nomine, caſus talis eſt. Nimus de Tholomeis.de hoc
tamen videas Alex.in conſi.3.vol.2.

Eſt tamen reſtringenda quinta hæc intelligentia, verã eſſe,
ſi inſtrumentum non eſſet per aduerſarium impugnatum, vel
non eſſet datus terminus ad impugnandum, iuxta Feli.in c.ex
epiſtolæ, de probat.quem refert, & ſequitur Pet.Follet.in ad-
dit.ad Maran.in ſuo Spec.d.tit.de inſtrum.product.nu.2.

Sexto loco illud opportune declarandũ eſt, dum diceba-
mus antea, poſt concluſionẽ in cauſa inſtrumenta non poſſe
produci, id quidẽ verum eſt, veruntñ iudex põt ſtatim poſt
147 litem conteſtatam † & poſt iuramentum de calumnia præſti
tum terminum peremptorium circumſcribere, atque definite
ad producenda oia inſtrumenta, quibus vſuræ ſunt partes in
cã, ſic ſcripſit Spec.in d.§.nũc dicamus, n.1. affert ad hoc l.1.
§.edẽda.ff.de edẽdo.ibidẽq; iſtud ſæpe adeptũ fuiſſe, atq; vi
ciſſe protulit. inſpicias ẽt ſup hoc aditionũ auctorẽ ad eundẽ,
148 ſubdidit & illud in eodẽ loco Spec. † id qdẽ iudicem facere
poſſe, ſed ipſi non licere. Nõ.n.qcqd iudicis poteſtati permit
titur, id ſubijcitur iuris neceſſitati: vt reſpõdit excelſi vir in-
genij Papinianus ille in l.nõ qcqd.ff.de iudicijs. Nec oẽ qđ li
149 cet † honeſtũ eſt: vt cauit Paulus in l.non omne.ff.de reg.iur.

Sed inſtandum eſt circa hoc. Fingamus igit terminũ ad in-
ſtrumenta proferenda nõ à lege, vel ſtatuto, ſed à iudice de-
cerni, tunc profecto in hoc vnanimes cõuenere iuris interpre
tes vltra præſcriptũ à iudice terminũ adhuc integra & incor-
150 rupta † inſtrumenta poſſe produci, hoc eſt, ſi ius aduerſarij
poſt iſtiuſmodi terminũ in peiorẽ, & deteriorem ſtatũ nõ cor
ruerit, exempli grã, deceſſere teſtes aduerſarij poſt terminũ,
vultque per illos teſtes aduerſarius inſtrm reijcere, poteritne
poſt iudicis terminum inſtrm proferre? Nequaq̃ alias vtique.
Nec nobis deſunt auctores grauiſſimi, quibus hãc cõmunem
ſniam cõprobemus. adeſt.n.Lanfr.de Orian.in d.c.9.de inſt.
product.ſub d.nu.36.vbi pro hac ſententia ſpeciem facti cla-
riſſimã eſſe aſſerit, in l.mancipiorum.ff.de optione legat.illud
& ibidem addens id ſenſiſſe Ioan.And.in clem.ſæpe.de verb.
ſignif.in gloſſ.in verb.non obſtante.hanc eãdem ſententiã ſe
quuti ſunt Iacob.de Are.& Cyn.in l.ſi ea.C.qui accuſare non
poſſ.hæc etiam placuit Angel.in l.1.§.edenda.ff. de edendo.

Sed velim accurate aduertas, vt cum producuntur inſtru-
151 mẽta, vel ſcripturæ in iudicio in vim probationis, † pars vo
cetur, vt ipſarum præſentiam videat alioquin ſcripturæ nnl'ã
fidem facerent: vt tradidit Maran.in d.ſuo Spec.tit.de inſtru.
produ.nu.18.auctoritate Bal.innixus idem aſſerẽtis in l.ſi qñ
in fi.C.de teſtib. & Ludouic.Rom.in conſi.176.col.2.de hoc
etiam videas omnino Iac.Portium in ſuis cõcl.regu.43.in 23.
ampliat.lib.1.cum ſeq.ampliat.

Verũ primo loco iſtud intelligas, non procedere, ſi profe-
152 rentur ad id tantummodo vt † inſtrueretur iudex: tunc enim
nullam partis citatio exigitur, iuxta Bal.in l.ſi qua per calũ-
niã, verſ.ſed pone.C.de epiſcop.& cler.quem refert, & ſequi-
tur Maran.vbi ſup.nu.18.

Deinde id locum ſibi non vendicare putes, ſi fiat produ-
153 ctio in fine termini, nam & tũc tata eſt productio † parte nõ
accerſita, ita Petr.Foller.in addit.ad eundem Maran.in d.ſuo
Specul.nu.45.doctrina eiuſdem Bal.fretus in l.fin. C. qui ad-
mitt.& Bart.in l ſed & alia.ff.de conſtit.pecun.

Nec vnquam tertiam illam limitationem prætetierim, con
154 ſtanter productionem teſtiũ permanere, † ſi ſcripturarũ pro-
ductio facta fuerit infra terminum ad proferendũ ſcripturas
ſtatutum, & poſt terminum præfixũ ad probãdum per omne
probationis genus, hæc eſt ſingularis Alex.doctrina in l.item
illa.ff.de conſtit.pecun.in addi.ad Bar.dixit etiam id ante eũ
tradidiſſe Bal.in l.qui ante calẽdas.ff.de verb.oblig.in addit.
& l.ſancimus in additio.parua.C.de iudicijs.& in l.ſi quãdo.
in vltim.quęſt.C.eod.de iudic.vt recenſuit Petr.Foller.in ad-
dit.ad Maran.in d.ſuo Spec.tit.de inſtrument. product.n.46.

155 Præterea in hoc animaduertas, huiuſmodi † præſentatio-
nem, vt noſtri loquuntur, poſſe etiam in die feriato fieri, ſcri-
pturas enim in iudicio adducere non eſſe actum, qui ad iudi
cium ſpectet, voluit Spec.in tit.de dilat.§.1.verſi.ſed pone in
156 dex.circa fi.ſed optime termini aſſignationem, † iudiciariũ
eſſe actum, dixit idem Spec.in eod.tit.de dilat.§. nunc videa
mus.verſi.ſed pone ecce. quem refert, & ſequitur Maran.in
d.ſuo Spec.d.tit.de inſtrum.product.nu.24.& 25.

Illud etiã te lector velim admonitum, producto inſtrumen
to, vel ſcriptura aliqua in iudicio: partem proferentem in a-
157 ctis, poſſe † relinquere copiã collationatã, vt Marãtæ verbis
vtar, & retinere originale penes ſe, ne in aliquo caſu in actis
perdatur, vel ſurripiatur: vt dixit idem Marant.vbi ſup.n.19.

Iſtud tamen reſtringas non habere locum, in originali mã-
158 dato procuratoris, hoc enim debet in actis dimitti, † alio-
quin non fidem facit, vt præcepit Bal.in l.inſtrumenta, ſub nu
me.6.C.de fideicommiſ.

Verumtamen hanc limitationem reſtringas pcedere, quã-
do illud mandati inſtrm eſſet ſimplex, ſecus ſi inſtrumentum
plura cõplecteretur capita, & mandata ad plures cauſas: tunc
enim producenti originale debet reddi, & illa particula mã-
159 dati, quæ faciat ad mandatũ, † in actis regiſtrari, hoc idem
fuit ex mente eiuſdem Bal.in eo.loco, & Spec.in tit.de inſtru.
editio.§.5.& in tit.de procur.§.publicatis. verſ.3.quod.quos
oẽs ſequit.Maran.vbi ſupra.qui ait hoc eſſe ſcitu dignum, id-
que paucis eſſe notum, & Petr.Follet.in additio. ad eundem
Marant.num.37.

Hinc etiam diligenter cõſideres, producto inſtrumento in
iudicio poſſe partem aduerſam præſentem ſe ſiſtere coram iu
dice, & in hæc verba ipſum rogare, vt illum, qui iſtiuſmodi
protulit inſtrumen.roget, velit necne eo vti, quod ſi ille aſſer-
160 uit, nõ poterit euitare poſtea † quin ſibi irrogetur pœna fal-
ſi, ſi de falſo arguatur inſtrumentum, nec etiam pœnitentia
adduci poterit, ſic ſenſit idem Bal.in l.ſi aduerſarius. C.de fi.
inſtr.& Bart.in l.eos.ff.de falſis, quos connumerat, & ſequitur
Lanfran.de Orian.in d.ſua praxi, c.9.de inſtru. produ.nu.43.
& plenius de hoc agentem videas Felinum in c. cum venera-
bili.vet.primus eſt.cum ſeq.de except.

Hæc ea ſunt, quæ nobis in hac quæſtione diſcutienda pro
noſtratum concluſionum explicatione, in mentem veniebãt,
longe plura dici poſſent, ſed in præſentia id tantummodo
perſequi, non eſt inſtituti noſtri.

QVAESTIO VII.

De tertia probationum ſpecie, quæ fit per confeſſionem.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio potius eſt ab onere probandi releuatio, quam proprie probatio.*
2 *In confeſſum nullæ ſunt iudicis partes, niſi in condemnando.*
3 *Confeſſio eſt probatio fortior ea, quæ fit per teſtes, & inſtrumenta.*
4 *Confeſſio eſt probatio probata, ac alijs verior & potentior.*
5 *Confeſſio dicitur maior quouis publico inſtrumento.*
6 *Confeſſio non comprehenditur à ſtatutis mentionem facientibus de probatione materia odioſa.*

7 *Con-*

Digitized by Google

7 Confeſſio duplex eſt, vna, quæ ſit extra iudicium, alia, quæ fit in iudicio.
8 Confeſſio plene probat aduerſus reum, ſi ipſe interrogatus in iudicio confeſſus fuerit omnes actoris poſitiones.
9 Confeſſio rei hanc habet vim, vt ipſe pro conuicto habeatur.
10 Teſtimonium contra ſe quilibet dicere poteſt, non autem pro ſe.
11 Confeſſio releuat, liberatque ab onere probandi, & omnes alias probationes faciendas delet.
12 Confeſſio mutui per Chirographum in iudicio facta, non extinguit cæteras probationes, ſi intra biennium probari poteſt, pecuniam non numeratam fuiſſe.
13 Confeſſio facta à marito de dote recepta ab vxore, ipſi nullum præiudicium facit, & vxor iam dotem repetens probare tenetur ipſam numeraſſe.
14 Confeſſio, vt confitenti præiudicet, multa neceſſaria ſunt, & ſexdecim caſus, vide remiſſiue.
15 Confeſſio, vt confitenti præiudicet, caſus nouem requiruntur, & qui.
16 Confeſſio facta à pupillo nihil ipſi præiudicat.
17 Confeſſio facta per metum, vel fraudem, vel vim, & in tormentis, irrita eſt, nec confitenti præiudicat.
18 Confeſſio veritatis, ſi per tormenta fuerit extorta, & poſt ipſa tormenta confeſſus in eadem perſiſtat, ipſi præiudicat.
19 Confeſſio facta per errorem, nulla eſt, & quolibet tempore ante ſententiam poteſt reuocari, Non fatetur, qui errat. ibid.
20 Confeſſio per errorem facta tunc dicitur, cum res aliter ſeſe habet, ac confitens arbitrabatur.
21 Confeſſio erronea nulla eſt, etiam ſi iurata, vel ſæpiſſime repetita fuerit, vel error ſit in facto, vel in iure.
22 Confeſſio facta per errorem iuris confitenti præiudicat, cum iuris ignorantia neminem excuſet.
23 Confeſſio erronea, ſi error fuerit facti, non ſtatim nocet, ſed quando damnum erroris ſit ſequutum.
24 Confeſſio non præſumitur errore facta, & id aſſerens ad probandum aſtringitur.
25 Confeſſio facta contra ſe rata eſt, & præiudicat, & facta pro ſe tantum, nullius eſt ponderis.
26 Confeſſio facta coram non ſuo iudice, vel coram incompetenti inutilis eſt, & nihil præiudicij afferre poteſt.
27 Confeſſio extra iudicium facta regulariter, & ſimpliciter non probat, ſaltem ſine cauſa.
28 Confeſſio extra iudicium facta, vim pacti in ſe habet, ſi ſit, vt ex ea confitens obligetur.
29 Confeſſio extra iudicium facta confitenti præiudicat, ſi ex ea ſcandalum oriatur.
30 Confeſſio extra iudicium facta, & ipſa omnes probationes tollit, dummodo pars eam per fide dignos, atque idoneos teſtes veriſſime comprobare poſſit, aut per iuramentum confitentis.
31 Confeſſio facta abſente aduerſario, vel eius procuratore, nullius eſt vſus, nec præiudicat.
32 Confeſſio facta de eo, quod eſt contra naturam, nulla eſt. Confeſſiones naturalibus conuenire debent. ibid.
33 Confeſſio de adulterio facta per impuberem, vel virilibus carentem, nullius eſt momenti, cum naturaliter hoc patrare nequeat.
34 Confeſſio facta contra rem fauorabilem, non præiudicat.
35 Confitens in iudicio cauſa libertatis, ſe eſſe ſeruum, præiudicat, niſi ipſe contrarium probet.
36 Confeſſio coniugum contra matrimonium publice contractum, matrimonio ipſi præiudicare non poteſt, ſed alio ſi contra aliud ſit, & facta pro matrimonio valet.
37 Confeſſio viri & mulieris ante iudicis eccleſiaſtici conſpectum facta aſſerendo ſe matrimonij vinculo eſſe aſtrictos, non probat matrimonium, ſi negatur a viro, nec contractum matrimonium eſſe cenſetur, quia confeſſio ſimulata fuit, & euitanda pœnæ cauſa, ſed ſi vir poſt hanc confeſſionem in ipſam mulierem verbo, vel facto conſenſerit, licet cum alia poſtea contraxerit, & ratum, & firmum cum prima matrimonium permanet.
38 Confeſſio de matrimonio in iudicio facta plurimum pollet vt confitentes pœnas ſubterfugiant, nec ſupplicia ſubeant, maxime ſi iurata fuerit, & præcedant alia indicia de huiuſmodi matrimonio.
39 Confeſſio facta de eo, vnde lis, vel controuerſia non oritur, vel oriri non poteſt, nullius eſt vſus.
40 Confeſſio facta ſuper eo, quod eſt contra ius euaneſcit.
41 Confeſſio nec pactum valet de his, quæ contra ius ſunt.
42 Ius non patitur, vt Iudæus Chriſtianum ſeruum habeat.
43 Confeſſio Chriſtiani dicentis ſe cum Iudæa contraxiſſe, ipſi non præiudicat.
44 Matrimonium inter Chriſtianum, & Iudæam contrahi non poteſt.
45 Confeſſio facta ab his, quibus contrahendi, donandi, vel aliud agendi facultas eſt interdicta, non probat, nec præiudicat.
46 Nullus omnia oculis mentis colluſtrare poteſt. Omnia non poſſumus omnes. ibidem.
47 Confeſſio, vt confitenti præiudicet, certa vtraque eſſe debet, & facta de re, vel quantitate conſtituta. Et ſi incerta, vel dubia ſit, nihil præiudicat, & nullius eſt roboris, nullumque ſortitur effectum.
48 Confitentis fauore in dubio fieri debet interpretatio.
49 Confeſſio non ſolum debet eſſe certa de re ipſa, à qua orta eſt, ſed etiam de loco, & tempore, & fieri debet ſuper re vera.
50 Confeſſio falſa poteſt ex ipſa manifeſta veritate reuocari.
51 Confeſſio in parte falſa non probat, & tota falſa præſumitur, & non veriſimilis fidem non facit.
52 Confeſſio facta per iram, & non ex mente, atque propoſito, inanis eſt. nec confitenti nocet.
53 Confeſſio furioſi is nec præiudicare, nec damnum inferre poteſt.
54 Confeſſio per iram, vel furioſi, ſi in iudicio fuerit facta, nec reuocata ſit, plene probat, & confitenti præiudicat.
55 Confeſſio, vt confitenti præiudicet, fieri debet à ſeipſo, & non per interpoſitam perſonam.
56 Confeſſio procuratoris, vel curatoris facta abſente domino primario, nullum præiudicium affert principali, ſi ipſe dominus contrarium probare credat.
57 Confeſſio procuratoris, ſi facta eſt præſente principali, vel eo abſente, ſed ſciente, aut permittente, ita principali præiudicat, ac ſi per ipſum facta fuiſſet.
58 Confeſſio ſi ſine cauſa ſit, regulariter non probat, nec confitenti præiudicat.
59 Confeſſio cum cauſa nominatur, quando confitens declarat, & manifeſtat cauſam litis, & iſta ſiue ſit iam extra iudicium quam in iudicio fiat poteſt, & vbiuis fiat, confitenti præiudicat, & omnes alias probationes tollit, dummodo de ea conſtet.
60 Confeſſio ſine cauſa inutilis eſt, nulliuſque momenti, nullamque fidem facit.
61 Confeſſio ſi fiat ante litis conteſtationem, iuſta de cauſa reuocari poteſt.
62 Confeſſio ſi ab aduocato facta ſit, cliente præſente, vel eo abſente, ſed ſciente, aut permittente, etiam ſi illi præiudicat, ac ſi per ipſum facta fuiſſet: poterit tamen per triduum ab ipſo cliente reuocari.
63 Confeſſio facta per errorem ab aduocato poteſt à cliente errore probato uſque ad ſententiam reuocari.
64 Confeſſio ab aduocato facta per errorem poteſt per procuratorem reuocari.
65 Confeſſio domini primarij facta poſt litem conteſtatam, ſi eius generis eſt, quæ confitenti fraudem facere poſſit, non poteſt ab ipſo reuocari intra triduum, niſi errore probato ſed ſi erraſſe planam fecerit, etiam vſque ad ſententiam reuocari poteſt.
66 Confeſſio aduocati in quo differat à confeſſione principalis.
67 Confeſſio facta per procuratorem reuocari poteſt ante ſententiam, errore tamen prius probato.
68 Confeſſus errans in iure ſtatim pro reuocato habetur.
69 Error iuris per aduocatum adductum uſque ad ſententiam reuocari poteſt.
70 Confeſſus per errorem in cauſa ciuili, ſiue capitali, ſi ad probandum errorem non admittatur, poterit tamen appellare.
71 Appellatione ſuſpenditur pronunciatum, nec recte dici poteſt negotio fuiſſe finem impoſitum.
Res iudicata dici non poteſt, vbi eſt à ſententia appellatum.
72 Confeſſio in principali cauſa errore facta poteſt in cauſa appellationis reuocari.
Error facti negotio nondum abſoluto nemini nocet. ibid.
73 Confeſſio quando pro parte poſſit acceptari, & pro parte reprobari, vide remiſſiue.
74 Confeſſio in criminali qua, & quo tempore confitenti præiudicet, vide remiſſiue.

ORDO doctrinæ poſtulat, vt poſt teſtium, & inſtrumentorũ explicationem allatam, his proxima probationis per confeſſionem tertia ſpecies ſubijciatur. Cuius argumenti genus quã longe lateque pateat, quam prope in infinitum fines ſuos propagauerit, nullus vnquam ſatis dicendo explicare valeat. Id nos non latuit, qui cæteris fortaſſe latius in concluſionibus noſtris id ſumus euoluti. Hoc in loco vero nõnulla tantummodo attingemus, ne bis idem, quod prorſus inutile, ac futile eſſet repetatur, quæ ſunt in vniuerſum tradita, quæque ad faciliorem iſtius materiæ cognitionem pertinere videbuntur. Illud igitur in primis, vt hinc potiſſimum exordiar: non eſt ignorandum, quod etſi confeſſioni inter probationum ſpecies locum in præſentia tribuerimus: cũctis tamen fere Dd. vnanimes ſunt arbitrati,
1 † ipſam potius eſſe ab onere probandi releuationem, quam proprie probationem, ſic teſtatus eſt Iaſ. in l. cũ te tranſigiſſe.
* C. de tranſact. ſub num. 10: de * communi etiam Dd. ſententia Decius eſt atteſtatus in rubric. de probat. num. 4. ea ratione adductus, quia cum confeſsio ab onere probandi releuet, ergo non eſt probatio. Vnde crebrius ille à iuris interpretibus ſolet vſurpari ſermo: In confeſſum nullas eſſe iudi-
2 dicis partes: † niſi in condemnando, l. proinde. ff. ad leg. Aquil. & l. i. ff. de confeſſ. Nec hic immorabor in multis alijs rationibus pro hac opinione adducendis, præſertim cũ idem Decius me hoc munere leuauerit: ipſe enim multas cum rationes, tum fundamenta pro eadem opinione retulit, quibus tamen omnibus ipſemet ſeſe obijcit: huic contrariam ſequitur opinionem ex alijs rationibus per eundem ibidem allatis. Cui opinioni fauet contextus cum gloſſ. in verb. Probatio, in auth. ſi quis in aliquo. C. de edendo. inquit enim ibi Accurſ. Probatio, vel per teſtes, vel per confeſſiones. Huc etiam pertinent allatæ rationes per Iaſ. in d. l. cum te tranſegiſſe. ſub num. 5. cum ſeq.

Quinimo dicere ſolebat Lanfranc. de Orian. in d. ſua pra-
3 xi, in tract. de confeſſ. in prin. † confeſsionem eſſe probationem fortiorem, quæ per teſtes fit, & inſtrumenta, ea de cauſa permotus, quia vbi eſt præſumptio iuris & de iure, nulla probatio admittitur in contrarium, niſi per confeſsionem aduerſarij, vt in authen. ſed iam neceſſe. C. de donat. propter nupt. & ibi gl. Bar. Cyn. Ang. & Iaſ. in d. l. cum te, ſub num. 7. per confeſsionem namque maiorem haberi certitudinem voluere Aret. & recentiores in d. rubr. de probatio. & ſequutus eſt Alciat. in tract. præſumpt. in princ. in verb. videndum, in
4 2. parte, nu. 8. † confeſsionemque eſſe probationem probatam, ac alijs veriorem, & potentiorem, tradidit Grammat. in decif. 36. nu. 66. Socin. Iun. in conſ. 39. nu. 18. lib. 2. imo, quod plus

5 plus eſt, confeſsio qnonis publico inſtrumento † maior dici-
tur: vt poſt Bal. conſuluit Crau. conſ. 61. nu. 3. & in conſi. 121.
nu. 4. Zaſius. conſil. 5. nu. 4. lib. 1. ſequitur Meroch. de recuper.
poſſeſſione, remed. 1. num. 217. & ſeq. Verum de hnius articu
li veritate videndus erit Aug. Beroi. in rubr. de probat. num.
6. verſic. vltimo, Abb. vſque ad num. 74. vbi diſtinctionem po
nit, & adeas ampliſſimum Cardin. Albanum in ſuis lucubra-
tionibus ad Bar. in l. vnica. ff. de officio conſul. num. 9. cũ plu
ribus ſeq. vbi defendit opinionem Bart. contra communem.
Videndus etiã erit Tancred. de ord. iudic. lib. 3. tit. de cõfeſ.
6 Quę omnia accurata conſideratione digna ſunt † propter
ſtatuta mentionem facientia, de probatione in materia odio
ſa, quæ non comprehendunt confeſſionem, ſecundum Alc. in
tit. de præſum. in prin. 2. part. nu. 8. & Abbas. in rubr. de pro-
bat. quamuis ibidem D. c. contrarium ſenſerit. cuius opinio
tunc pręcipue locũ ſibi vendicat, quando nõ ſumus in odio-
ſis, vt notatur ibi per eum: de hoc tamen videndus erit idem
Bero. in d. rubr. de probat. num. 75.
Sed hac omiſſa quæſtione, ad confeſſionis materiam pro-
pius eſt accedendum. Vnde ſciendum eſt duplicem eſſe con
7 feſſionem, † hoc eſt, vnam quæ fit in iudicio, alteram extra
iudicium, & quælibet iſtarum, aut facta eſt præſente, vel ab-
ſente parte, & aut cum cauſa, aut ſine cauſa. Quando igitur
reus interrogatus in iudicio confeſſus fuerit omnes actoris
8 poſitiones, tunc † cum iſtiuſmodi confeſſio plene probat ad-
uerſus hunc confitentem. l. 1. ff. de confeſſ. & l. 1. C. eod. & l. ſi
fine. ff. de interrogat. nullæ ſunt partes iudicis in huiuſmodi
confitente, niſi vt iudex pronunciet & condẽnet eum. l. pro-
inde. §. 1. ff. ad leg. Aquil. c. præterea. extra, de tranſact. hæc-
que confeſsio iſtius ſ... habet vim, & efficit, & hic confi-
9 tens † pro conuicto habetur, vel vnica. C. eod. de confeſſ.
ſententia enim ſua quodammodo ſe damnat, vt dixit Bar. d.
l. 1. ff. de confeſſ. Idem etiam protulit humani generis Salua-
tor Chriſtus in Euangelio ſecundum Lucam 19. ante med. ex
ore tuo te iudico, & argument. 21. diſtinct. c. nunc autem Spe
cul. in princip. tit. de confeſſ. Vnde non immerito à iure tum
10 Pontificio, tum Cæſareo cautum eſt, † quemlibet teſtimo-
nium contra ſe dicere poſſe, non autem pro ſe, vt retulit Tan
cred. in ſuo tract. de ord. iud. tit. de confeſſ. in iure.
Huiuſmodi vero confeſsio eſt illa, de qua ſupra memini-
mus hoc eſt, quę releuat, liberatque ab onere probandi, quę-
11 que omnes alias probationes faciendas deſtruit † & extin-
guit, vt atteſtatur Io. Andr. in c. bonæ, extra de elect. & Bal.
in l. ſi ex cautione. 10. q. C. de non numer. pecun. ſicut refert
Damhouder, in ſua practica ciuil. c. 172. nu. 4. quo in loco &
illud attigit, iſtud verum eſſe, niſi in mutuo per chirogra-
phum, & in dote, ſecundum Bald. in l. generaliter. 1. qõ. C. de
non numer. pecun. & in l. in contractibus. C. eodem, namque
12 † per confeſsionem mutui, per chirographum & in iudicio
factam, non extinguuntur cæteræ probationes, ſed imo infra
biennium probari poteſt, pecuniam non numeratam fuiſſe,
vt patet ex iam allatis iuribus. Quod idem de dote dicendũ
13 eſt, licet enim † quis in inſtrumento confiteatur ſe dotem ab
vxore recepiſſe, ſibi nullum præiudicium facit hæc cõfeſsio,
quin etiam vxor eam dotẽ repetens deuincta eſt ad id onus,
vt probet ipſam numeraſſe, vt ſancitum reliquere Imperato-
res Antoninus, atque Seuerus, in l. 1. C. de dote caut. nõ num.
& ita numerat iuxta Specul. doctrinam in d. tit. de confeſſ. §.
ſequitur circa finem. Quod intelligas, atque declares, vt iuẽ
fecit ibidem, & vt etiam nos infra annotauimus in regulis,
dos per confeſsionem.
Nec mireris iſtorum quæ diximus, multa enim neceſſaria
14 ſunt vt † ſuamet, alicuius confeſsio ſibi præiudicet: ſexde-
cim namque caſus enumerauit Speculator in d. titu. de con-
feſsis. §. ſequitur. cuius ego traditionem ſequor, ad eumque
me reijcio. Nubis in præſentia ſat erit in medium attuliſſe
carmine circa huiuſmodi neceſſaria, quæ cecinit Tancred. in
15 d. ſuo tract. de ordin. iudic. tit. de confeſſ. in † quibus carmi
nibus nouem tantummodo caſus eſt complexus. Hæc ſunt
carmina:

Maior ſponte, ſciens, contra ſe, vbi ius ſit.
Nec natura, fauor, lis, ius que repugnat, & hoſtis.

Primum igitur dixit, maior, quia à pupillo facta confeſ-
16 ſio † nihil ipſi præiudicat, imo nec valet, tutus eſt etenim
pupillus ipſo ab omni præiudicio, vt diximus in concluſio-
ne, confeſsio pupilli, vbi latius de his.
Secundo loco tradidit, ſponte, & ratione, quia confeſsio
facta per metum, vel fraudem, vel vim, & in tormentis irrita
17 eſt, † nec confitenti præiudicat, q. 6. c. 2. vbi dr, nec confeſsio
ſit extorta, ſed ſpontanea, & cauit etiam Vlpian. Iuriſconſul.
in l. 1. §. 1. ff. de q. & c. 1. extra quod metus cauſa, & 32. q. 2. c.
Lotharius. & nihil efficere quoad inditium ad torturam, re-
ſpondit Alex. in conſ. 5. in princ. lib. 1. quem ſequitur Hercul.
in tract. de proban. negat. nu. 198. circa medium.
Iſtud tamen intelligas, niſi veritas per tormẽta fuerit ex-
18 torta, † & poſt ipſa tormẽta in eadem confeſsione perſiſtat,
tunc enim ipſi præiudicat. De hac re fuſius egimus in con-
cluſione, confeſſio per torturam extorta.
Subiecit tertio loco, ſciens, etenim ſi per errorẽ facta fue-
19 rit, nulla eſt, quinimo quolibet tempore † ante ſententiam
poſſe reuocari, fuit ſancitum, in capitulo finali, extra de con-
feſsio. non enim fatetur, qui errat, vt Vlpianus inquit in l. 2.
ff. de cõfeſſ. & Imperatores in l. error. C. de iuris & facti igno
rant. l. 1. C. de falſa cauſa adiecta legato. & l. de ætate. §. qui
iuſto. ff. de interrogat. actio. per errorem autem facta confeſ-
20 ſio tunc dicitur, † cum res aliter ſeſe habet, ac confitens ar-
bitrabatur: vt 22. q. 2. c. in quibus. & l. ſi per errorem. ff. de iu-
riſdict. omnium iudic. ſic etiam tradidit Iodocus Damhoud.
in d. ſua praxi ciuili. cap. 173.
21 Quod quidem locum ſibi vendicare, debet intelligi, † etiã
ſi eiuſmodi confeſsio iurata, vel ſæpiſsime repetita fuerit,
vel error in facto, vel in iure fuerit: vt & animaduertimus in
concluſione, confeſsio erronea, in ampliatione.
Id tamen hoc limitate eſt circumſcribendum, non proce-
dere, ſi huiuſmodi confeſsio facta fuerit per errorem iuris,
22 tunc n. confitenti præiudicat † cum iuris ignorantia neminẽ
excuſat. 38. d. c. ſi in laicis l. 2. & l. cum quis. C. de iuris. & fa-
cti ignoran. Et hanc opinionem plus alijs ad veritatem acce
dere dixit Specul. d. §. ſequitur. quamuis Odofredus aliã fue
rit ſequutus ſententiam: vt atteſtatur idem Speculator vbi ſu
pra. ideo ſuper hoc videnda diſtinctio erit Dyni ſuper regul.
ignorantia de reg. iur. in 6. & ſuſius tradentem inſpiciat Da-
23 mhouder. in d. ſua praxi, d. c. 173. in fine, vbi inquit, † huiuſ-
modi confeſsionem haberi pro iudicato: ſecus, ſi error fue-
rit facti: tunc enim non ſtatim confeſsio nocet, ſed quando
damnum erroris eſt ſequutum: quia tunc nocet, non primo,
l. error. C. de iuris, & facti ignorant.
Declares ẽt, confeſsionem non pręſumi errore factam, ſed
24 id aſſerens † ad probandum aſtringitur, ſic docuit Barto. in
d. l. non fatetur. ff. de confeſsis. quem ſequitur Crau. in tract.
de antiquit. tempor. verſ. propoſitum noſtrum. nu. 56. & idẽ
etiam tradidimus in concluſione, confeſsio erronea.
Adiunxit quarto loco, contra ſe: ſi quis enim pro ſe tantũ
25 aliquid confeſſus fuerit, † iſtiuſmodi confeſsio nullius eſt
ponderis: vt quarta, quæſtione tertia, verſic. nullus in re: ſed
contra ſe rata eſt, & præiudicat: vt paulo ante dicebamus,
& cum ſuper electione extr. de confeſsis. & 14. qõ. 2. c. 1. & l.
de ætate. §. 1. ff. de interrogator. actionib.
Nec immerito huic ſuppoſuit, vbi ius ſit, hoc eſt, in iudi-
cio, & coram ſuo iudice. Etenim ſi confeſsio coram iudice
non ſuo coramque eo, cuius de ea re, vel iuriſdictio, vel iudi
26 candi poteſtas nõ ſit, facta fuerit, † inutilis eſt, nihilque præ
iudicij afferre poteſt. c. at ſi extra. de iudic. c. ad noſtram. de
conſuetud. & 15. q. 1. c. cum in clericorum &c. vt debitus, ext.
de appell. & l. 1. ff. de confeſsis. ſed de hac confeſsione, quæ
coram non idoneo, nec apto iudice facta ſit, videas, quæ ſa-
tis ſuperque ſcripſimus in concluſione, confeſsio coram in-
competenti iudice, & ad id idem ſpectat. 2. q. 1. in prin. Nec
27 ab re diximus, in iudicio, † quia ſi fit extra iudicium, regu-
lariter, & ſimpliciter non probat, ſaltem ſine cauſa, vt Specu-
lator tradidit in d. tit. de confeſsis, §. nunc. num. 2. Quod ta-
men intellige non procedere, ſi aliquid fieret extra iudiciũ,
28 vt ex eo confitens obligaretur, † vel ei præiudicium genera-
retur, hoc etenim caſu iſtiuſmodi confeſsionem vim pacti in
ſe habere meminit Tancr. in d. ſuo tract. de ordine iudicio. d.
c. de cõfeſsis. Exẽpli grã, affert l. fruſtra. & l. ĩ cõtractib. C. de
non num. pec. Secundo loco declarandum eſt, niſi ex illa cõ-
29 feſsione extra iudiciũ facta, † ſcãdalum, vt Gręca voce vtar,
oriretur aliquod: hoc nãq; caſu cõfitenti præiudicat, de hoc
exẽplo nos habere dixit ſummus Põtifex. in c. quã ſit graue.
extr.

ext.de excef.prel. De hac vero confeſſione extra iudiciũ co-
pioſe verba fecimus in ſua concluſione. Illud etiam ſcitu di-
gnum menti teneas, huiuſmodi extra iudicium cõfeſſionem
30 & ipſam omnes probationes tollere, † dummodo pars eam
confeſſionem per fidodignos, atque idoneos teſtes veriſſime
comprobare poſsit, aut per iuramentũ confitentis, vt præcla-
re prodidi Damhouder. vbi ſup. d.c.173. ſub nu.5. Et hęc bre
uiter de confeſſione extra iudicium attigiſſe ſit ſatis.

Quo ad aliam diuiſionis partem iam allatam, id eſt, cõfeſ-
ſionis in iudicio pertinet.

31 Scite † etiã protulit, hoſtis, nam ſi abſente aduerſario, vel
eius procuratore fiat confeſsio, nulli eſt vſui, nec præiudicat.
l.certum.§.ſi quis abſente.ff.de confeſ.& c.2.ext.eod.de con
feſ.& l.fin.ff.de interro.act.adeas etiã ſuper hoc à nobis vber
rim & affluenter exarata in concluſione, Cõfeſsio in iudicio
abſente parte.in 2.ampliatione.

32 Sapientiſsime etiã illud, † nec natura, non fuit omiſſum,
propterea quod cõfeſsio de eo, quod eſt contra naturã facta,
nulla eſt: confeſsiones etenim debere naturalibus conuenire
rñdit Paul.in l.cõfeſsionib.& Iabolen.in l.ſeq.§.ſi.ff.de inter.
actio. vt ſi quis confiteatur, virginem aliquã peperiſſe, pręter
beatiſsimam Mariam, 27.q.2.§.cum ergo. vel ſi quis patrẽ fi-
lio eſſe minorẽ faſſus ſit, vt inſti.de adop.& d.l.confeſsionib.
& l.ſeq. vel ſi eum deceſsiſſe confiteatur, qui ſuperuiuat, vt l.
inde Neratius.§.ſi.ff.ad l.aquil. vel ſi cõfiteatur eũ eſſe ſeruũ,
qui mortuus eſt.l.ſi aũt.§.1.ff.de interrog.actio. nã in his, &
iſtis ſimilibus facta confeſsio nihil pollet; nec pręiudicat, tã
quam contra naturã, quæq; fieri nullo modo poterint: vt per
33 Specul.tit.de poſi.§.7.verſ.16.nu.36. † vel ſi quis impubes,
vel virilibus carens accuſatus de adulterio fuerit, idq; ſe per
petraſſe confiteatur, nihil enim momenti eſt hęc cõfeſsio, na-
turaliter enim hoc patrare nequit. c.q ſedem.extra. de frigi.
&c.quanto.§.penul.de diuor. & c.1.de delic.puero.l.& ſi mi
nor 25.annis.ff.de adulte.iuxta Speculat.in d.§.ſequitur.n.7.

34 Nec vnqoam negabo doctiſsime additũ fuiſſe, fauor: † eo
quod confeſsio facta contra rẽ fauorabilem non præiudicat,
quare ſi ingenuus confiteatur ſe eſſe ſeruum, hmõi confeſsio
cõfitenti nihil afferre pręiudicij poteſt, propter libertatis fa-
uorem, vt l.interrogata.ff.de libe.cau.& id verũ eſt, niſi confi
teatur iſtud in iudicio cauſæ libertatis: tunc.n.confitenti præ
35 iudicat, † niſi ipſe contrarium probet, vt d.l.interrogatã. &
l.pen.in fi.ff.eod.& l.1.§.plane.ff.de appel.non tantum.ſecun
dum Spec.in d.§.ſequitur.verſ.10.nu.4. Fauor itẽ matrimo-
nij efficit, vt nulla confeſsio coniugũ contra matrimoniũ pu-
36 blice contractũ † ei pręiudicare poſsit, vt c.ex literis.ext.de
diuor.ſed cõfeſsio pro matrimonio profecto valet.c.cũ cau-
ſam.ext.de raptor. dũmodo non ſit cõtra aliud matrimoniũ:
vt fuit per Specu.proditum.d.§.ſequitur.ver.item etiã fauor.

Sed ꝙ modo diximus, cõfeſsionẽ pro matrimonio valere,
nõ ſine declaratione prætereundũ eſt, limitandum eſt.n.in ca
ſu figurato, vt per Spec.vbi ſup. verſ.ſed pone accuſator.n.6.
vt ſi quis à puellæ parentibus de ſtupro fuerit inſimulatus,
37 † & vterque vir, & mulier ante iudicis eccleſiaſtici conſpe-
ctum matrimonij vinculo ſe eſſe aſtrictos, cõfiteantur: nõ tñ
ex hac confeſsione probatur matrimoniũ, ſi negatur à viro,
cõfeſsio.n.ſimulata fuit, & euitandæ cauſa pœnę facta; ſicque
matrimonium eſſe contractũ non eſt cẽſendũ.l.ſimulate.ff.de
ritu nupt.c.tua.de ſponſal.& præcipue, quia ẽt fuit facta pro
pter metum.31.q.2.c.1.& 2.& c.Lotharius.ext.de ſponſalib.
verum ſi iſtiuſmodi vir poſt hanc confeſsionem in ipſam mu
lierem, verbo vel facto conſenſerit, licet cum alia poſtea con-
traxerit, ratum, firmumque cum prima matrimonium perma-
net.aliter vero dicendum eſt, ſi priuſquã verbo, vel facto con
ſenſerit in eam, cũ alia contrahit, tunc enim cum ſecunda va-
lidum eſt matrimonium, iuxta leges allatas. Huc etiã ſpectãt
notata per Ioan.Andr.in c.cum Ioannes.de cler.coniug.in 1.
quæſt.& not.in c.mulieri.de iureiur.

Cæterum, etſi confeſsio de matrimonio in iudicio facta ſit
38 inutilis, plurimũ tñ pollet, † vt pœnas ſubterfugiant, nec ſup
plicia ſubeãt, & in primis, ſi confeſsio ipſa iurata fuerit. Hæc
eſt Accurſij ſingularis, & perpetuò menti tenẽda doctrina, ꝗ
nuſquam in vniuerſo iure reperitur, præterquã in l.pen.ff.de
fideiuſ.& huic plurimũ tribuit Bal.in l.vnica.C.de cõfeſ. Eã-
dem ſequitur Lanfr.de Orian.in ſua praxi, vel tract.de cõfeſſ.
nu.18.verſ.quæro. & præcedant alia indicia de hmõi matri-
monio, iuxta Bal.in l.pen.C.de cõfeſ. cum alijs illatis ibidẽ
per Celſ.in additione ad Lanfran.vbi ſup d.verſ.quæro.

Annexuit iſti Tãcredus, lis, nullius eſt n.vſus confeſsio ni
39 ſi de ea re fiat † vñ lis, vel cõtrouerſia oriatur, vel gigni poſ-
ſit, vt d.l.cõfeſsionibus, ff.de interr.act.& c.cum olim.ext.de
off.iud.dele.ĩ fi. Quapropter ſi in lite, quæ inter patrẽ & filiũ,
dñm & ſeruum intercedat, cõfeſsio fiat, erit irrita, nec patri,
vel filio confitenti præiudiciũ afferre poterit, cum inter eos
nulla lis eſſe poſsit, vt dixit Caius in l.lis nulla.ff.de iudic.

40 Poſtremo loco dixit, Iuſve repugnet: † ſi nãq; cõfeſsio fiat
ſuper eo, quod eſt contra ius, euaneſcit. cõfeſsiones.n.ita ra-
tæ ſunt, ſi id, quod in confeſsione venit, & ius, & natura reci-
pere põt, vt prudẽtiſsime rñdit Iabolen.in l.ſi is cuius nomi-
ne.§.fin.ff.de interroga.act. De his enim quæ contra ius ſunt,
41 † nec pactum, nec cõfeſsionẽ valere, voluit Vlpian. in l.iuriſ-
gentiũ.§.prætor ait.& § ſeq.ff de pac.& c.ſi.ext.eod.de pac.
32.q.2.c.ſolet quæri.& ca.fin.extra de condi.appoſ. Hinc fit,
42 † vt cum ius, Chriſtianum ſeruum vt Iudæus habeat, non pa-
riatur.l.4.C.de epiſ.& cler.& c.1.& finali, ext.de Iudęis, ſi Iu-
dæus Chriſtianum ſuũ mancipium eſſe confiteatur, cuius no-
mine noxaliter fuerit conuentus, iſtiuſmodi confeſsio nihil
43 Chriſtiano præiudicet. † Vel ſi cũ Iudæa Chriſtianus ſe con-
traxiſſe faſſus fuerit, ipſi talis confeſsio non ꝑiudicat: ſcitum
eſt.n.in iure, matrimonium non poſſe cõtrahi inter Chriſtia-
44 num † & Iudæam, 28.q.1.c.caue Chriſtiane. quod vero con-
feſsio contra ius infructuoſa, inutiliſque ſit, ſentẽtia fuit Bar.
in l.ornamentorum.ff.de au.& ar.leg.cui aſſentitur Herculan.
in ſuo tract.de proban.negatiua, nu.198.

Quinimo confeſsionẽ ab his factam, quibus à legumlato-
45 ribus † contrahendi, donandi, vel iſtiuſmodi aliquid agendi
facultas ſit interdicta, non probare, nec præiudicare, reſpon.
Alexan.in conſ.55.col.pen.lib.1.& conſ.119.col.fi.lib.3.

Hæc ea ſunt, quæ nobis ſupperebant pro declaratione car-
46 minum Tancredi. Verum † cum nullus omnia oculis mentis
colluſtrare poſsit, nec omnia poſsimus omnes, vt inquit ille,
nonnulla conuentis in Tancredi carminibus addere cõſtitui,
quæ ſunt admodum neceſſaria ad hoc, vt confeſsio confiten-
ti præiudicet.

Illis igitur primum eſt ſubiungendum: vt confeſsio certa,
47 puraque ſit, † & de re cõſtituta, vel quãtitate ſit facta.l.certũ.
ff.de cõfeſs.& l de ætate.§.nihil.ff.de interrog.acti. 11 qit.2.
c.graue. Iccirco ſi ſit incerta, vel dubia, nihil ꝑiudicat, & nul-
lius eſt roboris, nullumque ſortitur effectum, c.in præſentia.
48 extra de confeſs.& pro confitente † in dubio fieri debet inter-
pretatio: vt per Dec.in cõſi.218.col.1.& cõſ.529.col.1. Alex.
conſi.115.in princip.lib.3.& in conſi.183.col.2.lib.5. Iaſ.in l.
fructus.col.3.ff.ſoluto matrim.Marſi.ſing.218.Dec.in c.cũ ve
nerabilis.nu.14.ext.de exceptionib. Pariſienſis conſ.99.col.
1.lib.3.quos omnes ad idem adducit Herculan. in ſuo tract.
de probanda negatiua, nu.198 verſi.9.fallit.

49 Et † non ſolum debet eſse certa de re ipſa, à qua confeſsio
orta eſt, ſed etiam certa de loco, & tẽpore, vt Pariſienſis conſ.
153.nu.31.vol.4.

Præterea debet eſſe ſup re vera, alioquin falſa cõfeſsio põt
50 ex ipſa manifeſta veritate reuocari, † vt ſatis liquet in l.inde
Neratius.§.vlt.& l.ſeq.ff.ad leg.Aqu.& in l.cũ falſa.C.de iur.
& fac.ignor. Immo vero ſi ex parte tñ falſa ſit, nõ ꝓbat, tota
51 .n. † falſa preſumit: vt Dec.cõſ.536.nu.10.refert & ſeqtur Her
culan.in tract.de proban.negat.nu.222.quia potius cõfeſsio
nẽ non veriſimile non fidẽ facere, tradidit idẽ Dec.in conſil.
596.nu.10.Pariſ.conſi.153.col.pen.nu.4.quos adducit idem
Hercul.in d ſuo tract.n.198.& idẽ dixit Rom.cõſ.420.nu.10.

Nec ſilebo ipſam ex mẽte, atque ꝓpoſito pmanare debere:
52 † quamobrem ſi quis ira percitus quod profeſſus fuerit, ina-
nis erit iſta cõfeſsio, nec ſibi nocebit: vt Lanfranc.de Oria.in
ſua praxi.c.7.de cõfeſsio circa princ. quẽ ſeqtur idẽ Hercul.
in d.trac.de proband.negat.nu.198.verſ 34.fallit. Hincque fit
53 † vt furioſi confeſsio ei nec præiudicare, nec dãnum inferre
queat: vt adductis ꝑ Spec.in d.§.ſeqtur, tit.de cõfeſſ.verſ.13.

Illud vero limites: nã ſi iſtiuſmodi cõfeſsio in iudicio fue-
54 rit facta, † nec reuocata ſit: tunc plene probare, & præiudica-
re confitenti voluit Dec.in c.atſi clerici.de iud.nu.18

Inſuper exigitur, ad hoc, vt ſua cõfeſsio ſibi præiudicet, vt
fiat à ſeipſo, & nõ per interpoſitam perſonam: vt per ꝓcura-
55 torẽ, aduocatum, & curatorem, † & per iſtiuſmodi: per iſtos

Digitized by Google

enim facta confeſſio non præiudicat principali, niſi in caſib.
notatis in cõcluſione. Cõfeſſio procuratoris, & in curatores,
& aduocatos, verum ſi principalem facta fuerit, tunc certe ei
præiudicat, vt l. vnica. C. de confeſ. & cap. 2. extra eod. tit. &
Iodoc. Damhoud. in ſua praxi ciuili, c. 173. nu. 22.

Hoc tamen declares locũ ſibi non vendicare ſi procurato
56 ris cõfeſſio † vel curatoris facta fuerit abſente dño primario,
& ipſe dñs contrarium probare velit, tunc. n. ſentiendum eſt
principali præiudicium nõ afferri, vt d. l. certum. §. ſi quis ab-
ſente. ff. de confeſ. c. ſi. extra eod. de confeſ. c. cum cãm. ext. de
appel. & c. cum olim, de cenſib. ſecundũ Spec. in d. §. ſequitur
57 tit. de cõfeſ. ver. 17. Verũ aliter eſt dicendũ † ſi præſente prin
cipali aut eo abſente, ſciente tñ, aut permittẽte confeſſus fue
rit, quia tunc ita principali præiudicat, ac ſi per ipſum facta
fuiſſet, vt & per eundẽ Damhouder. in d. c. 173. nu. 19. Quę ve
ro pars dicatur præſens, ſiue nuncius, ſiue procurator, aut ne
gociorum geſtor, ſiue alia quęlibet perſona pro abſente acci-
piatur, habes à Crau. conſ. 272. col. 6. li. 2. quem ſequitur Her-
culan. in d. trac. de proban. negat. nu. 198. verſ. 15.

Ad hæc requirit, vt cõfeſſio cũ cauſæ declaratione fiat: alio
58 quin † ſi ſine cauſa fit, regulariter nõ probare, nec pręiudica
re confitenti, vbertim & fuſe loquuti ſumus in concluſione,
Confeſſio ſine cauſa. nominatur aũt confeſſio cum. cauſa, qñ
confitens declarat, & manifeſtat cãm litis, vt ex qua cauſa, qđ
debetur, ſit ortum, an ex mutuo, an ex mercibus, an ex permu
tatione, ex domus cõductione, ex pacto, ex aliove cõtractu,
59 † iſtiuſmodi vero confeſſio tam in iudicio quam extra iudi-
cium fieri poteſt, vbiuis autem fiat, confitenti præiudicat, &
omnes alias probationes tollit, dummodo de eadem confeſ-
ſione conſtet, vt optime dixit Iodoc. Damhouder. in d. ſua
praxi, cap. 173. num. 6.

Quod autem confeſſio ſine cauſa ſit inutilis nulliuſq; mo-
60 menti, † nullamque fidem faciat, teſtis eſt optimus Alexãder
in conſ. 4. col. 1. lib. 1. & Iaſon in conſ. 73. col. 1. eod. lib. ſed fu
ſius id nos ſumus proſequuti in iam dicta concluſione.

Quibus ita declaratis, reliquũ eſt, vt examinemus, quæ cõ
feſſio, & quo tẽpore reuocari poſſit, & quo nequaquã. Qua
in re diſtinguendum eſt: nã, aut fit ante litis conteſtationem,
61 aut poſt, † quod ſi fiat ante litis conteſtationẽ, iuſta de cauſa
reuocari poteſt. l. de ætate. §. qui interrogatus. ff. de interrog.
act. & Specul. in d. tit. de confeſ. §. poſtremo. in prin. & Tancr.
in trac. de ordin. iudic. d. tit. de confeſ.

Quod ſi fiat in iure, ideſt poſt litem conteſtatã, ſi hæc con-
feſſio ab aduocato facta ſit, ſui ipſius cliẽte præſente, vel eo
62 abſente, † ſciente tñ, aut permittente, tunc ipſi cliẽti, cui ipſa
cõfeſſio præiudicat, ac ſi p ſe ipſum facta fuiſſet, vt dixit Im-
per. Alex. in l. 1. C. de error. aduoc. & cap. olim. ext. de cenſib.
permiſſa eſt confeſſionis per triduũ reuocatio, vt cautũ reli-
quere Imperatores in l. ſi. C. eod. de error. aduoc. Et hoc caſu
ſatis eſt reuocatio ſimplex, vt c. cum cãm, ext. de appell. & ca.
cum olim. de off. deleg. & ca. præterea. ext. de teſtib. cogen. ſi
63 vero † per errorem fuerit facta ipſa confeſſio, clienti cõceſ-
ſum eſt, errore probato, vſque ad ſententiam reuocare.

Qui enim errat in facto, confeſſionẽ reuocare poteſt vſq;
ad ſniam, vt c. ex parte, ext. de confeſ. c. cũ cãm. ext. de appel.
64 & Spec. vbi ſup. d. §. poſtremo. † Quin etiam huiuſmodi reuo
catio confeſſionis aduocati per procuratorem poteſt reuo-
cari, vt d. c. cum cauſam. ext. de appel.

At ſi dñs primarius ſit, qui poſt litem conteſtatã confitea-
tur, & huius generis ſit confeſſio, quæ ei confitenti fraudẽ fa
65 cere poſſit, ipſi non eſt data facultas reuocãdi † ẽt intra tri-
duum, niſi errore probato, quod ſi ſe erraſſe planum fecerit,
nõ ſolum intra triduum, ſed etiam vſque ad ſententiam eã re-
uocare poteſt, ſed non antea: vt l. error. C. de iur. & fac. igno.
& d. ca. ex parte. ext. de confeſ. Hinc igitur vnicuique aperte
66 conſtare poteſt, quodnã ſit diſcrimẽ inter aduocati, † & prin
cipalis perſonæ confeſſionẽ. cliens etenim pure ẽt errore nõ
probato poſt aduocati confeſſionem intra triduum reuoca-
re poteſt. At ipſi perſonæ principali ipſam reuocare non li-
cet, ni prius aperte oſtenderit, ſe errore ductum fuiſſe.

Illud aũt, quod de principali perſona diximus, hẽt etiã lo-
cum in confeſſione facta per procuratorem: vt poſſit eã reuo
67 care, cum libuerit ante ſententiam, † errore tamen prius pro
bato, d. c. cum olim. in fi. extra de off. deleg. & d. c. fin. extra de
confeſ. & c. ſcriptum. in prin. ext. de elect. & ibi gloſ.

Cæterũ illud maxime dignum animaduerſione nunquam
præterierim, quod diximus, ea procedere, ſiue loquamur de
cliente, ſiue principali perſona quoad cõfeſſionẽ, in qua ver-
ſetur error facti, non aũt iuris, iuxta ſniam Specul. in d. § po-
68 ſtremo circa prin. † hic. n. confeſſus errans in iure, ſtatim pro
iudicato habetur. l. 1. C. de cõfeſ. & l. nõ fatetur. ff. eo. & Spec.
in d. §. poſtremo. in fi. quod tamen declares, niſi eſſet error iu
69 ris per aduocatũ adductum: quia iſtiuſmodi error † vſque ad
ſententiam reuocari poteſt: vt per Io. And. in addit. ad Spe-
cul. d. §. poſtremo, ſub nu. 1. in fi. ver. reuocari.

Nec minori dignũ eſt obſeruatione, quod dicturi ſumus:
nã ſi quis ad reuocationẽ probandũ errorem nõ admittatur:
70 vt quia velit poſt ſententiã reuocare, † poterit tamen appel-
lari, ſiue huiuſmodi confeſſio facta fuerit in cauſa ciuili, ſiue
capitali. l. cum fideicõmiſſum. ff. de cõfeſ. & in hmõi appella-
tionis cauſa error à principali perſona perpetratus corrigi
71 † põt, nãque appellatione ſuſpẽditur pronunciatũ, nec rectè
dici põt, negotio fuiſſe finẽ impoſitum l. 1. in fi. ff. ad Turpill.
& l. 1. C. de error. aduoc. nec ẽt res iudicata dici põt, vbi eſt à
ſententia appellatum: vt tradidit Specul. vbi ſup. nu. 9. Adeo
72 vt † ẽt in cauſa appellationis poſſit confeſſionem reuocare
in principali cauſa errante: errorem enim facti negotio non-
dum abſoluto nemini nocere, reſpondere Imperatores in d.
l. error. C. de iur. & fac. ignor. & d. c. fi. ext. de confeſ.

Si quis vero forte velit cognoſcere, an & quãdo pro parte
73 confeſſio poſſit acceptari; & pro parte reprobari, ad hoc,
vt probet confitentẽ, vel contra eum, in quem tendit ipſa con
feſſio, adeat Iaſonem, à quo hæc haurire poterit in §. item ſi
quis. il 2. nu. 19. & 20. cum ſeq. Inſti. de action.

Hæc habui, quæ de confeſſione in cauſa ciuili dicerẽ, nũc
74 ſupereſſet explicãda confeſſio in criminali, hoc eſt, quę, † &
quo tempore confitenti præiudicet: Verum quoniam hæc co-
pioſe & affluẽter in cõcluſione confeſſio in criminali, tradi-
dimus, in pręſentia id miſſum faciemus: ne pro ſuperuacaneo
bis idem repetere iudicetur, & ne longius noſtra trahatur di-
ſputatio, lector igitur illuc te reijcio.

QVAESTIO VIII.

De quarta Probationum ſpecie, quæ fit per euidentiam facti.

SVMMARIA.

1. *Probatio per euidẽtiam facti eſt adeo clara, vt nihil magis, nec iudex aliud, quam illam ſequatur, ad rem ipſam agnoſcendam.*
2. *Probationes non ob aliud in iure requiruntur, quam vt veritas in apertum prodeat.*
3. *Veritas illa nuncupatur, quæ per euidentiam patet.*
4. *Probationum nulla certior, quam quæ fit per euidentiam facti, quæ cuicunque alio generi præfertur, & omnes alias probationes ſuperat.*
5. *Probatio per euidentiam facti fortior de mundo eſt, & omnibus alijs validior.*
6. *Probatio per euidentiam rei admittitur contra iuramentum damnum paſſi, de detrimento illato, etiam quod ſtatuto caueatur, illi iuramento ſtandum eſſe, & illud habendum pro pleniſſima probatione, nec contrarium probari poſſe.*
7. *Probatio per euidentiam rei, & per aſpectum adeo omnium eſt optima, vt nunquã prohibita, aut ipſi derogatum cenſeatur.*
8. *Probatio per euidentiam rei omnibus eſt potentior, & inter omnes eius generis maior eſt illa, quæ fit per teſtes de viſu.*
9. *Probatio per rei euidentiam non reijcitur poſt deducta teſtificata, etiam ſi quis poſtea non admittatur ad probationem.*
10. *Probare ſi velim, quem non fuiſſe, vel fuiſſe vulneratum, id facile potero per oſtenſionẽ loci, in quo aſſeritur illatũ fuiſſe vulnus, abſque alia probatione neſcium.*
11. *Sententia condemnatoria de cicatrice licet non poſſit ferri, niſi adhibitis medicis tamen ſi ex inſpectione oculorum ipſa cicatrix eſt notoria, poterit iudex ſine medicis facere condemnationem.*
12. *Probari per ſolum aſpectum poſſunt, & liquido conſtare iudici, ſenectus, iuuentus imbecillitas, infirmitas, & ſimilia.*
13. *Controuerſia limitum dirimuntur, & definiuntur per ſolam loci inſpectionem.*
14. *Conſueta non eſt neceſſe, vt apponantur, vbi locus eſt euidenter notorius.*
15. *Probantur per rei euidentiam expenſa in aliquo loco facta.*
16. *Sententia nunquam tranſit in rem iudicatam, & ſemper reijci poteſt etiam ſine appellatione, vbicunque per euidentiam facti conſtat de eius iniquitate.*
17. *Statutum ſi extat, quod contra ſententiam de nullitate non poſſit opponi, locũ non habet in nullitate, quæ conſtat ex inſpectione actorum.*
18. *Statuto ſi reiecta ſint omnes exceptiones, illæ tamen opponi poterunt, quæ apparent ex inſpectione inſtrumenti, vel contractus, ſiue ſententiæ, aut alterius actus.*
19. *Præſumitur regulariter pro teſtamento, non quando ex ipſius inſpectione de aliquo eius vitio conſtat, vt de minori teſtium numero.*
20. *Oculis magis habenda eſt fides, quam auribus.*
21. *Euidentia facti ſæpiſſime non plene probat ad condemnandum, ſed tantummodo facit indicium.*

22 Nõ-

Digitized by Google

31 Homines quodammodo inter ſe conuenientes in forma pedum
33 Indicium furti per veſtigia,& ſigna pedum,infirmum eſt,& ad torquendum non idoneum,niſi alijs ſignis fuerit munitum.
34 Facinus cuiuſdam ruſtici,quomodo,& quam argute detectum fuerit,poſt numerũ ſequentem vide per totum.
35 Ruſticorum genus fere omne rapaciſſimum eſt,atque furaciſſimum.

TRanſeamus deinceps ad quartam probationum formã,
quæ per euidentiam facti fieri conſueuit.Cuius inter cæ
teras probationum ſpecies quam late pateãt vires, ſoli faces
adhiberem,ſi longa oratione planum facere conater.Nullus
id non videt:hoc patet ad ſenſum.Etenim ſi id,quod in con-
trouerſia verſabatur,Iudicis oculis ad manifeſtandum ſubij-
1 ciatur:†profecto cum hęc probatio ſit adeo clara,vt nihil ma
gis ad rem ipſam cognoſcendam, nihil aliud requirere Iudi-
cem dicendum eſt:vt c.euidentius.extra de accuſat. Nam cũ
2 nulla alia de cauſa probationes in iure requirantur, niſi † vt
veritas in apertum referatur,& ipſi iudici ſit nota:vt dicebat
Couarruu.in c.1.variar.reſolut.li.1.ver.7.nu.....diſplicere nõ
poſſum,vnde clarius,& manifeſtius Iudex veritatem cogno-
ſcere queat,quam ſi res ipſa ob ipſiuſmet oculos obuerſetur.
Quocirca factum eſt,vt Accurſ.recte tradiderit in auth.de in-
3 ſtrum.cautel.†Veritatem illam nuncupari,quæ per euidentiã
pateat:& merito ſane.Nulla.n.vt omnes noſtri aſſerunt,cer-
ti...eſt probatio,quam quæ fit per euidẽtiam facti.Hinc eue-
nit,v... iure optimo cuicunque probationum generi præfera-
4 tur:†v... prodidit Azo in ſum.tit.C.ad l.Aquil.in rubr. ſicut re
fert,& aſſentitur,atque cõmẽdat Bal.in rubr.de probat.col.1.
in fin.& in l.1.C.ſi aduer.lib.& in l.pen.C.de petic.tuto.& ip
ſemet Bal.in l.1.C.ſent.reſcin.non poſſ.& Abb.in c.1.de pur.
cano.Hi igitur vno ore aſſeruere hanc per euidentiam facti
probationem longe omnes alias ſuperare:vt retulit, & ſequu
tus eſt Iaſ.in l.1.ff.de non.oper.nun.ſub nu.10. Hoc idem pla
cuit Albæ in conſi.16.nu.8.affert ad hoc l.ſi irruptione. in fi.
ff fin.regun.& idẽ Alba cõſ.97.nu.3.cum adductis ibi per eũ.
ſit idem Iaſ.in l.de periurio ff.de in lit.iur.aſſerebat,huiuſmo
5 di probationem noſtrã†fortiorẽ de mundo eſſe,affert Azon.
& Bald.vbi ſup.nullamque validiorem hac,gl.ſcripſit in c.ad
noſtram,il a.in ver.requirit.de iureiur.quod ſequutus eſt Ma
rian.Soc.in conſ.61.nu.1.vol.3.Bald.in l.contra negantem.C.
ad leg.Aquil.quo in loco & illud ſubiunxit,vt ſi ſtatuto cauea
tur,vt de illato detrimento ſtetur iuramento damnum paſſi,
& non poſſit probari contrarium, & licet damnum paſſus ſe
6 in centum detrimentum accepiſſe iurauerit:† poſſe tamẽ con
trarium probari per euidentiam rei, quod amplius etiam ſi
per ſtatutum expreſſe ſancitum eſſet, ne in contrariũ proba-
tio admitteretur,vel in eo diceretur,illud iuramentũ habcu-
dũ eſſe pro plena,vel plenaria,vel pleniſſima ꝓbatione, aut
omnimodo,vel omnino iuramento fidem eſſe adhibendã,aut
ſimpliciter diceret,ſufficere iuramentum ad probationem,ẽt
ſi iuramentum fuerit pręſtitum parte præſente,& aduerſario
tacente,cuius intereſt.Nam licet in dictis caſibus regulariter
contrarium probari non poſſit:id tamen locum ſibi non ven-
dicat,ſi per euidentiam rei contrariũ probaretur,vt per aſpe
ctum:nam nõ obſtante dicto ſtatuto,admitteretur dicta pro-
batio per euidentiam rei, vt colligere eſt ex multis à Tiraqu.
collectis in tract.de retract.§.4.gl.1.nu.13.vſque ad nu.36.cũ
ſeqq.Et hanc quoque ſententiam fulcit Hipp.Marſil.in l.1.§.
ſi ſeruum.ff.de quæſt.vbi multa egregia adducit,vt hanc pro-
bationem per euidentiam rei firmet.

Vt iam nihil dubitãdum ſit,quin huiuſmodi probatio quæ
7 ſit per euidentiã,& aſpectum rei,† ſit omnium optima,vt &
ſupra diximus, & adeo quidem, vt nunquam prohibita,nec
ipſi derogatũ cenſeatur:vt dixit Alcia.in trac.præſumpt.in 2.
par.nu.19 Et idem Alex.in conſi.35.col.3.nu.8.vol.4. & cõſ.
39.nu.23.& 24.vol.6.& cõſ.166.in fin.vol.1. & Curt.Sen.cõſ.
69.nu.6.Tiraquell.qui erit inſtar omnium,vbi ſup.ibidem.n.
in vnum redigit omnes idem tenentes. Hinc igitur apertiſſi-
* me conſtat hanc eſſe*communem omnium noſtrorum ſenten
8 tiam:†huiuſmodi probationem cæteris omnibus eſſe poten-
tiorem,quod expreſſe atteſtatus eſt,vltra per Tiraquell.addu
ctos,Franc.Caſon.in ſuo tract.de iudic.tract.10.c.1.in princ.
Huc ſpectant nota.per Hercul.in ſuo tract.de proban. negat.
nu.246.& 247. & inter oẽs probationes per euidentiam rei,
maior omnibus eſt illa,quæ fit per teſtes de viſu,vt Franc.Ca
9 ſon.in d.c.1.vbi ſupra,n.1.& 2.†Verum quãuis poſt dicta
teſtificata quis non admittatur ad probationem: non tamen
per hoc reiicitur probatio per euidentiam rei, vt inquit Bal.
in l ſi quis teſtibus.in fin.C.de teſtib.quẽ refert.& ſequit Iaſ.
in d.l.de periurio.ff.de in lit.iurand.nu.4.& idẽ Saly.in d.l.ſi
quis teſtibus.col.vlt.ver.quæro,an põt,qbus aſſeurit Rom.in
l.ſi vero.§.de viro.in 31 fallent.ff.ſolut.matrim. & Stephan.
Bertrand.cõſi.337.nõ puto.col.2.li.1.& Marth.de Afflict.de-
ciſ.Neap.216.quotidie.n.3.Quos ad idẽ affert Tiraquell.vbi
10 ſupra numero 36. Vnde† ſi probare velim Titium non fuiſſe,
vel fuiſſe vulneratũ, id facile fieri poterit per oſtenſionẽ lo-
ci,in quo aſſeritur illatum fuiſſe vulnus,abſque alia ꝓbatio
ne teſtiũ:vt l.vulneris.ff.de iniur.Bald.in l.fin.C.de reb.cred.
& pertinet ad hoc l.pediculis.§.Neratius.vbi ex aſpectu va
ſorũ.ff.de aur.& argen.legat.& Hercul.vbi ſup.d.num.246.&
Angel.Aretin.in lib.Maleſ.verb.cicatrix. in 1.col.cuius hæc
11 verba:†Quod licet nõ poſſit ferri ſentẽtia cõdẽnatoria de ci
catrice,niſi adhibitis medicis,qđ tñ ſi ipſa cicatrix ex inſpe-
ctione oculorũ eſt notoria:tũc poterit iudex facere cõdẽna-
tionẽ ſine medicis.& idẽ dicit Bal.i l.1.col.1.C.vt q def. ad-
uo.quos refert & ſeqt Hipp.de Marſil.in dict.§.ſi ſerui.nu.11.
12 Quod idem dicendum eſſet in probanda ſenectute,†iuuẽ-
tute,imbecillitate, ſeu infirmitate, & ſimilia,quæ iudici per
ſolum aſpectum liquido patent & conſtant.De his enim tunc
amplius probatio non eſt requirenda,vt de ſenectute,& iuuẽ
tute animaduertimus in concluſione,Aetas per aſpectum, &
in concluſione,Infirmitas.
13 Idemque dicitur de limitum controuerſiis†quæ dirimun-
tur,& definiuntur per ſolam loci inſpectionem. l.ſi irruptio-
ne ff.fin.regun.Cui rei affine eſt,quod docuit Bart.in l.libello
rum.ff.de accuſ.& in l.demõſtratio falſa.ff.de cõd. & demon.
vbi ſic inquit,quod vbi locus eſt euidenter notorius, non eſt
14 neceſſe †quod apponantur confinia. Idem refert, & ſequitur
Marſil.in d.l.ſi ſerui.nu.12.

Nec aliter de expenſis in aliquo loco factis eſt dicendum:
15 nam & hæc probari† per euidentiã facti tradidimus in cõcl.
expenſæ.& de his no.Iodocb.Damhouder.in ſua praxi ciui-
li.cap.127.nu.4.

Iſtis omnibus eſt cognatum,vt firmius hanc probationẽ ful
ciamus, quod aduertit Bal.in l.1.in fi.C.ſentent.reſcind. non
poſſ.Vbicunque per euidentiam facti conſtat de iniquitate
ſententiæ,iſtiuſmodi ſententiam nunquam tranſire in rem iu
16 dicatam:quia ſemper reijci poteſt † etiam ſine appellatione,
per l.confeſſionibus.ff.de interr.act.& eiuſdem ſentẽtiæ fue-
runt Innoc.& Canon.in cap.fraternitatis. extr.de frigid. &
malef.& Alex.cõſ.248.incipien.ſtantibus.col.8.li.2. adducti
ꝑ Iaſ.in d.l.de periurio.n.5.ff.de in lit.iur.& idẽ Iaſ.in l.1.nu.
10.ff.de no.ope.nuncia.& idem refert,& ſequitur Tiraquell.
vbi ſup.d nu.36.§.4.gloſ.1.de retractat. de hoc etiam videas
Iacob.Rauul.in regul.160.in 2.ampliatione.

Quod pronunciatum etiam amplies,vt ſi ſtatutum extaret,
17 quod prohiberet †ne cõtra ſententiam de nullitate poſſet op
poni,vt non habeat locum in nullitate,quæ conſtat ex inſpe-
ctione actorum.ita Ancbar.conſi.212.incipien. ex iure cõmu
ni,circa fin. quem refert & ſequitur Hippol.de Marſil.d.§.ſi
ſerui.ſub nu.7.

Accurſius ẽt addit iſtis calculũ in l.1.§.hoc interdictũ per-
tinet.verſ.ſiue ſupremæ tabulę,verb.imperfectũ.ff.de tab.ex-
hib.Quod ſi à ſtatuto reiectæ ſint oẽs exceptiones, illæ tñ op
poni poterunt,quæ ex inſpectione inſtrumenti, vel cõtractus
18 ſiue ſententiæ† aut alterius actus,a quo per ſtatutum reiectæ
ſunt,apparent:iſtud etiam eſt ex mente ipſius Tiraq.vbi ſup.
nu.38.Verum iſtud eſt Bal.axioma in l.ſi ex prædijs.C.de eui
ctio.& no.d.gloſ.ad eundem Bal.refert,& ſequitur Barba in
c.cũ in iure.in pen.carta, col.vlt.de offic.deleg.& Ludouic.
Rom.conſ.42.incip.Viſis,quæ egregie.ſicut refert.Marſi.d.§.
ſi ſerui.nu.14.& per Rom.conſi.51.attentis his.ante fin.Quo
vero ad dictum dictæ gloſ.§.hoc interdictũ.videas adductos
per Marſil.vbi ſup.nu.13.Intelligendũ etiã ſtatutum illud non
procedere, quando incontinenti eas exceptiones probare
poſſum,vt ex allatis per Crauet.in conſi.207.nu.7.

Huic etiã confine eſt,quod traditur per Bar.in l.ſi poſt di
19 uiſionẽ.in fin.C.de iu.& fact.igno.† nã licet regulariter pro
teſtamẽto præſumatur:hæc tñ regula tunc vera non eſt, quã-
do ex ipſius inſpectione de aliquo eius vitio conſtat, vt de
minori teſtium numero:tunc enim non præſumitur pro teſta-
mento,ita dixit,& ſequutus eſt Marſil.vbi ſup.nu.9.

Ex ſupradictis reſpondetur, quod ex Greco in Latinum trã-
latum eſt illud Adagium, oculis magis habendam eſſe fi-
20 dem, quam † auribus, & quod Horatius cecinit.

Nec retinent patulæ commiſſa fideliꝰ aures.

Idem in arte Poetica:

Segnius irritant animos demiſſa per aures.
Quàm quæ ſunt oculis commiſſa fidelibus.

Quæ omnia recẽſet vna cum alijs Hercul. in ſuo tract. de pro
band. negat. ſub num. 247.

Hæc omnia eo à nobis allata fuere, quo euidentiam facti, &
oculorum inſpectionem plene probare, & cæteras probatio
nes excludere planum faceremus.

Cæterum lector, illud te velim admonitum, ſæpiſſime in
21 vſu contingere ſolere † huiuſmodi euidentiam, quæ tamen
non plene probat ad condemnandum, ſed tantummodo fa-
ciat indicium, vt quis, verbi cauſa, apud capitalium cauſarũ
iudicem, de vuis à vinea furtim ablatis fuit delatus: ſiſtit ſe
ad iudicium, reus ad locum ducitur, in quo pedum, veſtigia
luto, vel puluere impreſſa conſpiciuntur, hæc cum ipſius rei
pede conuenire iudex deprehendit. Hęc profecto euidentia
facti earum non eſt virium, vt à reo pęnas exigere poſſit, li-
cet dilucide conſtet, de pedis cum veſtigio conueniẽtia, at-
22 que de furto. † Conueniunt enim quodammodo inter ſe ho-
mines in forma pedum, vnde facile iudex errare, atque labi
poteſt. Quinimo adeo infirmum eſt iſtiuſmodi iudicium: vt
23 nec ad torquendum ſit idoneum, † niſi alijs ſignis fuerit mu
nitum: tunc enim poterit reus torqueri, ſicut tradidit Frãc.
Caſon. in ſuis tract. de indicijs, tract. 10. cap 5. affert ad hoc
Bald. in l. non hoc. C. vnde legit. Sed aliter ſentit Alb. in l. in-
dicia. col. 2. C. de rei vend. vbi aſſeruit hoc indicium ad con-
demnandum accommodatum eſſe: quod tamen Caſon reij-
cit, vbi ſupra.

24 Huic ſubijciam † ruſtici cuiuſdam facinus propter argu-
tiam facti non prætereundũ, quod & in vrbe noſtra contigiſ
ſe memoria repeto. In viridario patritius quidam pepones
cum ſatos haberet, ruſticus ipſos furto (vt omne ferè ruſtico
25 rum genus eſt rapaciſſimum † atque furaciſſimum) ſubtra-
xit, furem dominus ignorabat, hinc eueniebat, vt furtũ pro-
batu difficillimum eſſet. Reperit forte fortuna cortices pe-
ponum dominus in eodem, vbi comederat loco ruſticus, in
ipſis interualla quædam propter duorum dentium, qui deci
derant, raritatem introſpicit. Ruſticus, ille, quem dominus
pepones rapuiſſe ſuſpicabatur, duobus carebat dentibus, ex
iſtiuſmodi indicio dominus ruſticum ad iudicem accerſit,
quo profecto iudex, & ruſtici dentium, & corticis interual-
la inter ſe congruere videt, ruſticus perpetratum facinus ex
cortice detectum conſpiciens, ſe pepones ſurripuiſſe, atque
comediſſe, illico faſſus eſt: qui commiſſi ſceleris meritas luit
pęnas. In carcerem enim detruſus eſt, & modica quadam pe
cuniaria mulcta condemnatus eſt, & licet ruſticus latrociniũ
non confeſſus eſſet, conuenientia tamen, & comparatio ſpa-
tij dentium, & corticis vrgens, & aptum indicium erat ad
torquendum illum: raro enim euenire ſolet, vt iiſdem denti-
bus careant homines, quibus ipſe ruſticus: ſed in forma pe-
dum ſecus eſt: multum enim in ipſa inter ſe congruunt homi
nes vt ſupra meminimus. Et hæc in præſentia ſufficiant de
Probatione per euidentiam facti.

QVAESTIO IX.

De quinta Probationum ſpecie, quæ ſit per iuramentum.

SVMMARIA.

1 *Iuramentum non eſt proprie probationis ſpecies.*
2 *Iuratum quod eſt, habetur, ac ſi probatum ſit.*
Intellectus l. ſed & ſi poſſeſſori § ſin ff de iureiurando ibidem.
3 *Iuramentum eſt ſimile probationi, non probatio Nullum ſimile eſt idem. ibidem.*
4 *Iuramentum eſt iuſta & vera probatio.*
5 *Iuramentum multiplex eſt.*
6 *Iuramentum veritatis quid ſit.*
7 *Iuramento interuenientes ad probationem, & veritatem peruenitur.*
8 *Iuramentum iudiciale, quid ſit.*
9 *Iuramentum neceſſarium nominatum quid ſit.*
10 *Iuramentum neceſſarium probationis eſt ſpecies, quæ plene probare poteſt.*
11 *Iuramentum proprie probatio dicitur in his caſibus, in quibus præſtatur ex iuris diſpoſitione, vel ex forma ſtatutorum.*
12 *Iuramento damnum paſſi probatur damnum datum, ſi ſtatuto cautum eſt, vt de illato damno iuramento ſtetur.*
13 *Iuramento ſtandum eſſe etiam ſi lex, vel ſtatutum dicat: aduerſarius tamen probare poteſt contrarium.*
14 *Statutum condere de iuramento ad laicos non ſpectat, & ſi condant, ratum non erit.*
15 *Contra iuramentum ſtatutarium quibus caſibus non poſſit probari.*
16 *Statutum etiam ſi pleniſſimam probationem faciat, probatio tamen in contrarium admittitur.*
17 *Iuramentorum genera.*
18 *Iuramentum quæ probetur.*
19 *Iuramentum non probat, quando lex præſumit ſcientiam, aut quando eſt alia præſumptio contra illum, qui iurare vult.*
20 *Probatio per iuramentum recipitur, etiam vbi agitur de modico.*
21 *Præſumendum non eſt, aliquem velle pro modico deierare, aut aliud maleficium committere.*
22 *Iuramenti delatione non opus eſt, ſi actor plene, quod erat in controuerſia, confirmauit, & non præſtatur, ſi nihil prorſus probatum eſt.*
23 *Iuramentum eo tantum defertur, quo perfectum fiat, quod ſemiplena rationibus eſt demonſtratum.*
24 *Iuramentum iudicis arbitrio actori, vel reo præſtatur: vt probationem ſemiplenam adiuuet & validam perfectam atque plenam efficiat.*
25 *Iuramentum ad plenam probationem faciendam requiritur in omnibus ſemiplenis probationibus.*
26 *Iuramentum quando in plenæ probationis locum ſubſtituatur, vide remiſſiue.*
27 *Iuramentum in ſupplementum probationis peti poteſt vſque ad concluſionem in cauſa.*
28 *Iuramentum poſt petitionem quandocunque deferri poteſt ante ſententiam.*
29 *Iuramentum deferendum eſt reo, & non actori, quando actor pro ſe vnam probationem habet, & reus alteram.*
Iudex propenſior eſſe debet ad liberandum, quam ad condemnandum. ibid.
30 *In hominibus puniendis minus mali eſt, in clementia, ac lenitate inclinare, quam in ſæuitia, & acerbitate.*
31 *Iuramentum deferri non ſolet in criminalibus cauſis.*
32 *Cauſa criminales quas requirunt probationes.*
33 *Iuramentum in capitali cauſa aliquando tantarum eſt virium vt efficiat interdum reum pœnas ſubterfugere poſſe.*
34 *Iuramentum actori defertur, ſi non poteſt ablata probare, quando delictum vei eſt atrox.*
35 *Iuramenti delatio facta per vnam alteri parti rata eſt, ob inopiam probationis factæ.*
36 *Iuramentum quibus in cauſis famoſis, quæ ciuiliter aguntur, non deferatur.*
37 *Iuramentum non eſt reo deferendum, quando opportunitas ſibi offeratur potentiæ dicendi, vt per illud infamiam effugere poſſit.*
38 *Iuramentum deferre non facile debet iudex, quando cauſa etiam tota ciuilis eſt ardua, magna, & pluirimi ponderis.*
39 *Iudicis arbitrio ſtandum eſt, quæ dicatur magna, vel modica cauſa, inſpecta locorum, & perſonarum qualitate.*
40 *Cauſa aureorum, trium, vel decem, vel quinquaginta aureorum modica dicitur.*
41 *Cauſa magna vocatur inſpecto prætore, ſi quis cuius bona viginti aureorum ſummam non excedunt ab aliquo mille libras petit, & modica dicitur, ſi inter magnos principes de decem aureis ſit controuerſia.*
42 *Cauſa magna, vel parua nominatur loci vſu inſpecto.*
43 *Iudex ſacramentum deferre non poteſt in cauſa monachatus, vel matrimonij, vel ſimilia, quæ totæ ſpectet ad religionem.*
44 *Iuramentum neceſſarium non ſtatur, nec in probationis ſupplementum deferri poteſt, quando ſtatutum, ſeu lex requirit manifeſtiſſimas probationes.*
45 *Iuramentum non admittitur, vbi conditione appoſita, vera probatio exigitur, quæ fidem faciat.*
46 *Iuramentum deferri poteſt non obſtante ſtatuto in ijs caſibus, in quibus veræ, & concludentes probationes haberi non poſſunt.*
47 *Iuramentum deferri non poteſt contra illum, qui præſumptionem iuris per ſe habet in defectum probationis.*
48 *Iuramentum in defectum probationis ei præcipue deferendum eſt de cuius re agitur.*
49 *Iurantium dignitas animaduertenda eſt in iuramenta deferenda.*
50 *Iuramentum cui prius deferendum ſit, an actori, an reo.*
51 *Iuramentum nec actori, nec reo deferendum eſt, ſi actor nihil, aut non ſemiplene probet.*
52 *Actore non probante plene, vel non ſemiplene reus abſoluitur.*
53 *Iuramentum deferendum eſt reo, ſi ipſe ſemiplene probauerit, ſicuti actor.*
Iudex paratior eſſe debet ad abſoluendum, quam ad condemnandum. ibid.
54 *Neronis prolatum, quoddam laudatiſſimum.*
55 *Poſſeſſoris conditio in dubio melior eſt.*
56 *Iuramentum non defertur reo, cum actor plene, & ipſe ſemiplene probauerit.*
57 *Cautela actoris, vt iudex non deferat reo iuramentum.*
58 *Iuramentum à iudice deferendum eſt, & idem ab eo, ad quem negotium proprio nomine ſpectat.*
59 *Iuramentum deferre non poteſt procurator, niſi in tribus caſibus, & in quibus.*
60 *Iuramentum deferente altero ſi quis iurauerit, licet quo ad vtilitatem ipſius iurantis nihil proficiat, proderit tamen aduerſæ parti, ſi contra ſe iurauerit.*
61 *Iuramentum etiam nemine deferente, ipſi iuranti prodeſt.*
62 *Iuramento an ſtandum ſit pro ipſo iurante, vel contra eum, iudici arbitrarium eſt.*
63 *Iuramentum pro vna parte deferre parti aduerſæ, & pro altera parte probationem offerre, quando actori licebit.*
64 *Iuramentalis probatio, ſi contraria probatione infringatur, & labefactetur, admittenda non eſt.*

DE

DE iuramẽto pertractaturi, multi fortaſſe admiratione ca
piẽtur, quod inter probationũ ſpecies illud collocane-
1 rimus. Iuramentum enim † nõ eſſe proprie probationis ſpe-
ciem, quamplurimorum ſcribentium fuit opinio, inter quos
primus Io. Andr. fuit in rubr. extra de prob. vna cum multis
alijs poſtea per Dec. ibid. ſub num. 2. connumeratis. Quorum
* ſententiam communi * ſcribentium calculo eſſe receptam, at
teſtatus eſt Ang. Bero. in ead. rubr. nu. 76. & de hac commu-
* ni * meminere & Gomeſ. in §. item ſi quis poſtulante. num. 4.
Inſt. de acti. Marſ. in rubr. C. de prob. col. 26. Alex. in l. Imper.
col. 1. ff. de leg. 1. & Capicius in dec. 91. Quin & iſtam opinio
* nem tanquam tutiorem, & magis * cõem, & in iudicando, &
in conſulendo debere ſequi, reſtatum reliquere Franc. de Ac
colt. Aret. in c. 2. in 12. not. extr. de prob. ſicut refert Viuius in
ſuis com. opin. verb. iurament. cui aſſentitus eſt & Boer. dec.
85. num. 2. Quæ opinio multis tum auctoritatibus, & legibus
confirmatur per eundem Bero. vbi ſupra. Hinc igitur diluci-
de patere poteſt, iuramentum proprie non eſſe probationẽ,
ſed ficte, & improprie, & onere ſolum probandi leuare.

Ab hac longe diuerſam ſequutus eſt opinionem. Salyc. in
rubr. C. de prob. vbi pro opinionis ſuæ cõfirmatione aſſirmat
l. ſed & ſi poſſeſſori. §. fi. ff. de iureiur. Vbi Vlpianus I. C. reſpõ
2 dit. Perinde † habere quod iuratum eſt, atq; ſi probatum eſ-
ſet. Verum ſi diligentius animaduertamus, illa lex non pro
Salyc. ſed contra Sali. facit. Verbum enim illud, perinde, ſimi
litudinem declarat, vt docuit Barto. in l. ſi maritus. §. legis hu
ius hic. ff. de adult. Si igitur iuramentum eſt ſimile proba-
3 tioni, ergo non eſt probatio: † cum nullum ſimile ſit idem
l. ad ſimilitudinem. C. de epiſ. & cler. & Bar. in l. quod Nerua.
1. col. in fi. verſ. oppono, nullum ſimile. ff. depoſiti.

Tamen optime cum Salycet. conuenit, quod tradidit Iuſti
nianus Imperator, in l. fi. §. licentiæ C. de iur. delib. dixit n. Iu
ſtinian. vel per ſacramentum illius, ſi aliæ probationes defe-
cerint, cum quo conuenere plurimi alij, vt Bal. in auth. non li
cet nouo iure. col. fi. C. ſi cer. pet. Dec. in rubr. ext. de prob. &
plurimi alij relati per Franciſ. Viuium in ſuis commu. opi. in
ver. iurament. & præter eos per eundem ibi adductos, idem
placuit Crau. conſ. 207. & Io. Oldendorp. in ſuo breui cõpen
4 dio prob. † tradidit iuramentum eſſe iuſtam, & veram proba
tionẽ. ſed de veritate quæſtionis vltra Bero. in loco proxime
adducto adeas etiam Plot. in repeti. l. ſi quando. C. vnde vi.
nu. 55. ver. nota. cum ſeq. Iaſ. in l. 2. nu. 9. & 10. C. vnde vi. & in
l. cum te tranſegiſſe. num. 9. C. de tranſact.

Cæterum pro conciliatione iſtorũ ſcribentium diſtinguas
5 multiplex † eſſe iuram̃, vt per Aug. Bero. in d. rubr. vbi ſupra.
ad quem te reijcio. Sed hic oĩa iuramentorum genera in præ
ſentia perſequi noſtri non eſt inſtituti. Ea vero tantummò at-
tingam, quæ ad propoſitã probationis materiã pertinere in-
tellexero. Qua in re reperi, quatuor tm̃ iuramenta ad rem no
ſtram facere, hoc eſt iuram̃ ueritatis, in litem neceſſariũ & iu
diciale. Diſtinguamus igitur, aut loquamur de iuramento ve
6 ritatis † quod eſt iſtud, quod præſtatur teſtibus ad veritatem
dicendã: itẽ & illud, quod defertur debenti reſpondere po-
ſitionibus: itẽ & illud cũ iudex vt de cõtrouerſia inſtruatur,
teſtes, vel partes interrogat. Hõi vero iuram̃ non proprie pro
batio dr̃, quia ad probationem vltra iuramentum teſtis de-
poſitio requiritur, & reſponſio, ſeu confeſſio partis interro-
7 gatæ. Vnde potius dicendum eſt eſſe † quoddam, vt appellãt,
præambulũ, ipſo. n. intercedente, ad probationẽ & veritatem
peruenitur, vt inquit idẽ Bero. vbi ſupra, ex iurib. ibi allatis.

Secundum eſt iuramentum, quod in litem appellatur, de
quo iamiam dicemus.

Tertium iudiciale nũcupatur, quod eſt illud, quod à parte
8 parti in iudicio † iudice probante defertur. De quo uideas
quæ ſcripſerit Viuius in ſuis commu. opin. verſ. iuramentum
iudiciale. Et quãuis Bero. vbi ſupra eius ſit opinionis, iſtud
iuramentum proprie non eſſe probationem, ſi tñ accurate fi-
nis, cuius gratia deferatur, & eo præſtito, effectus, quem pa-
tiar, examinetur, intuenti parebit probationem proprie di-
ci poſſe. Ideo rationes per eum allatas conſideres.

9 Quartum reliquum eſt iuramẽtum † neceſſarium nomina-
tum, hoc eſt illud, quod à iudice actori vel reo, vt ſibi videbi
tur, ſolet deferri, cum in iudicio actor ſemiplene tantummo
do mentem ſuam probatione confirmauerit, & vt, quod ſemi
plene probatum eſt, perfectum fiat, iudex ipſi actori, vel reo
iuramentum defert. Licet vero iſtud iuramentũ proprie pro
10 batio nequaquam vocetur, inficiari tamen nequit † quin ſit
probationis ſpecies, quæ plene probari poſſit, vt per eundem
Bero. vbi ſupra, Adeas etiam Iaſ. de hoc agentem in §. item ſi-
quis. il 2. nu. 33. & 83. Inſtit. de actio. & Tancred. in ſuo tract.
de ordin. iudici. lib. 3. nu. 6. de probatio.

Hæc tñ eſt concluſio limitanda, vt ſibi locum non vẽdicet
11 in his caſibus, † in quibus ex iuris diſpoſitione, vel ex for-
ma ſtatutorum iuramentum præſtatur: hoc etenim caſu pro-
prie probatio dicitur, vt eſt contextus in l. ſi quñ. C. vnde vi.
& in c. fi. quod met. cauſ. & Bero. vbi ſupra nu. 81. iuramẽtum
12 in litem. Hinc fit, vt ſi ſtatuto cautum eſſet † vt de illato dam
no ſtetur iuramentum damnum paſſi, proculdubio iſtiuſmo-
di ſtatutum loquens de probatione damni dati, vel de dam-
no probato, haberet locum, & procederet contra damnum
dantem in probatione damni, quæ fieret per iuramentum, vt
per Dec. in d. rubr. de proba. col. 13. & Aret. in d. c. 2. extr. de
probar. quos refert, & ſequitur Viuius vbi ſupra.

13 Declarandum tamen eſt illud ſtatutum † vel diſpoſitio le
gis, vt ea nihil obſtante cõtrarium aduerſarius probare poſ-
ſit: & ſi lex ipſa, vel ſtatutum diceret, eidem iuramento ſtan-
dum eſſe. Nec hoc ſine ratione pertranſitiuã, vt inquit Alber,
conſ. 4. nu. 21. ad laicos non ſpectat de iuramento cõdere ſta
14 tutum, nec † ſi conderent, erit ratum. ideirco tunc nihilomi-
nus, vt dixi, contrarium põt probari per aduerſariũ. Et hanc
* eſſe * cõem, quæque magis veritati accedat opinionem, Ti-
raq. optimus eſt teſtis in tract. de retrac. §. 4. gl. 1. num. 3. Niſi
ſtatutum diceret, neceſſe ſtandum eſſe huic iuramento, vel lo
queretur, hoc iuramentum haberi pro plenaria probatione,
vel aſſereret pleniſſimam fidem adhibendam eſſe, aut pleniſ-
ſimam faciat fidem, ſiue dicat omnimodo, vel omnino, vt iu-
ramento credatur: aut quod iuramẽtum omnimodam fidem
15 † ſeu probationẽ faciat, vel ſimpliciter diceret, ſatis eſſe iu-
ramentum ad probationem, vel iſtis ſimilia verba loqueret,
vt aperte ex eo conſtaret, non admitti probationem in cõtra
rium: tunc. n. in his caſibus non poterit contrarium probari,
vt vnum adducendo, qui erit omnium inſtar, late Tiraq. vbi
ſupra in d. tract. de retrac §. 4. glo. 1. à princ. vſque ad nu. 36.

Sed aliter, & in his à nobis mò connumeratis caſib. ſenſit
Rom. in l. qui bona §. qui damn. ff. de dam. infect. quẽ ſequit
Rui. in conſ. 97. nu. 13. vol. 3. & vt refert Viuius vbi ſupra in
17 fine, vbi † aſſerit, etiam ſi ſtatutum illud pleniſſimam proba-
tionem faceret, probationem tamen contrarium admitti.

Nec illud te fugiat, iuramentũ iſtud, de quo huc vſque ver
ba fecimus, ex iuris, vel ſtatuti diſpoſitione iuramentum di-
ci in litem: cum, vt & ſupra admonuimus, multiplex ſit iura-
mentum, aliud veritatis, calumniæ alterum, actus confirmato
18 rium, conuentionale, ſiue voluntarium, in litem, † neceſſariũ,
iudiciale, & purgatorium: vt de his omnibus habetur per An
curſ. in rubr. ff. de iureiur. iuncta l. 1. & per gl. in c. fi. eo. tit. &
in c. 1. de iuramento calum. in 6. & latius per Aug. Bero. in di-
cta rubr. extr. de probationibus.

Secundo loco prior opinio reſtringenda eſt, non eſſe verã
in illo iuramento, per quod ignorantia, impedimentum nun
cij, renunciatio expenſæ contra contumacem, & animus pro
18 batur, omneque id quod ex ipſo animo, & mente oritur. † nã
cum hæc omnia per iuramentum probentur, vt de quolibet
in ſua concluſione dicemus, huiuſmodi probationem vere,
& proprie dici probationem conuincit Aug. Bero. vbi ſupra
in d. rubr. extr. de probat. ſub nu. 81. verſ. Idem dico per c. in
notuit. cum gl. de elect. & ibi Abb. Imol. & alij, iuncto cap. vt
circa, ad finem de elect. in 6. cap. ſtatutum, §. cum vero. & ibi,
gloſſ. de reſcriptis in 6.

19 Iſtud ſubintelligas tamen, locũ ſibi non vendicare † quan
do lex præſumit ſcientiam, aut quando ſit alia præſumptio
contra illum, qui iurare velit: tunc enim iuramento non pro-
batur, vt gl. 82. diſtinct. c. propoſuiſti in ver. non probatur, et
Bart. in l. inter omnes. §. recte ff. de furtis, & Domini. in c. eos
qui. col. 1. de temp. ord. lib. 6

Hoc tamẽ fallit, vbi ageretur de modico, quia tũc non ob-
20 ſtante præſumptione † recipitur huiuſmodi probatio per iu
ramentum, iuxta Abb. in cap. quoſdam. cir. fin. præſumption.
quem ſequitur Dec. in cap. cognoſcentes. col. vlt. extr. de con
ſuet. in 1. lect. quos refert Tiraq. in tract. de iudic. in reb. exig.
verſi. hinc eſt.

Neque iſtud ratione caret: non enim veriſimile eſt, nec eſt
21 præſumendum, aliquem velle pro modico deirare† aut aliud
* maleficiū committere: vt notat Alex. conſ. 74. viſo teſtamen-
to. col. 2 verſ. nec iura præſumunt. li. 1. & cōſ. 99. viſis proceſ-
ſibus, col. 8. verſ. non obſtat ēt ſi diceretur, in fi. li. 5. & Dec. in
conſ. 175. in cauſa falſitatis, col. 6. verſ. 2. nō obſtat. & col. ſeq.
Bal. Bar. & multi alij plurimis in locis id aſſerentes, quos idē
Tiraq. recenſuit, vbi ſupra, verſ. & id quidem.

Sed ſciſcitabitur à nobis quiſpiam, quo tempore id iura-
mentum deferatur. Qua in re dicēdum eſt, aut nihil omnino,
22 aut omne, & plene probatum eſt, † quod ſi actor plene, quod
erat in controuerſia confirmauerit, nulla certe opus eſt iura-
menti delatione, vt c. 2. extr. de probat. quemadmodum nec
præſtatur, ſi nihil prorſus fuerit probatum, iuramentum. n. vt
ſupra dicebamus, & infra trademus, eo tantum defertur, quo
23 perfectū fiat † quod ſemiplene rationibus eſt demonſtratū.

Exempli gratia: Actor quod erat in controuerſia, dum pro
bare vellet, quæ cauſa parui erat momenti, in qua duo ſoli te-
ſtes requirebantur, vnum tantummodo teſtem idoneum ha-
bebat, tunc profecto ſemiplene probat. l. Theopompus. ff. de
dot. præleg. l. iusiuran. C. de teſtib. l. 1. in fi. ff. quemad. teſtam.
aperian. & meminimus infra de ſemiplena probatione: ideo
24 præſtatur iuramentum iudicis arbitrio † actori, vel reo, vt ip
ſam ſemiplenam probationem adjuuet, & validam, perfectā,
atque plenam efficiat, quod ēt de omnibus ſemiplenis proba
tionibus eſt dicendum, vt de ſcriptura priuata, de compara-
tione literarum, per famam, & ſimilia, de quibus infra ſuo lo-
25 co trademus† etenim & in his ad plenam probationem faciē
dam requiritur iuramentum: ſed quando iuramentum in ple-
26 næ probationis locum ſubſtituatur † docebit additionem au
ctor ad Fel. in c. quoniam contra nu. 5. extr. de prob. At eum
non ſubſtituatur, prodidit Petr. Duen. in reg. 300. ampliat. 3.
& Gozad. in cōſ. 13. nu. 7. & Hercul. de proban. negat. nu. 199.
27 cum ſeq. & nu. 235. Nec illud te lateat† iſtiuſmodi iuramentū
in ſupplementum probationis poſſe peti vſque ad concluſio
* nem in cauſa, quod à cunctis ſcribentibus * communi conſen
ſu recipitur, quin etiam nonnulli proditum reliquere, poſſe ēt
peti poſt concluſionem, illud certe veriſſimum eſt, poſt peti-
28 tionem † poſſe quandocunque iuramentum deferri ante ſen
tentiam, vt ex allatis per Alex. late in conſ. 35. nu. 8. & 9.

Quod autem ſupra diximus, iudicis arbitrio relinquendū
eſſe, an actori, ſiue reo iuramentum deferatur, intactum nō re
linquam, Primo namque declarandum eſt, non procedere,
quando actor pro ſe vnam probationē, & reus alteram habe-
29 at: † tunc deferendum eſt reo, non actori. Propenſiorem enim
eſſe debere iudicem ad liberandum, quam ad condemnan-
dum, cauit Paul. in l. Arrianus ait. ff. de actio. & oblig. & huc
ſpectat. c. veniam nunc, & ibi gl. in verb. ſi faciendum. 35. q. 9
Nam ſi in alterutram partem inclinandum ſit, vt Circe dice-
bat, minus periculi eſſe, ſi nauis ad Scyllam potius paululum
30 inclinaret, quam ſi ad Charibdim† ita in hominibus punien
dis minus mali eſſe in clementia, ac lenitate, quam in ſæuitia,
& acerbitate, vt doctiſſime retulit Marcus Antonius Muret. in
orat. 11. cir. fin.

Secundo loco intelligendum eſt, ſibi locū non vendicare
31 in criminali cauſa, in criminalibus. n. cauſis† non ſolet defer
ri iuramentū, vt dixerunt Ant. de Butr. Abb. & alij in c. ſi pro
debilitate, de offic. deleg. has nāq. cauſas idoneis debere eſſe
munitas teſtib. vel inſtructas apertiſſimis documentis, vel in
32 dicijs ad probationē indubitatis † & luce clariorib. expedi-
tas, Imperatores cautū tradidere in l. fi. C. de prob. & ex indi
cijs perſpicuis probari cōuenire ſciuere Diocl. & Maxim. in
l. dolū. C. de dolo malo, & ſum. Pontif. in c. fi. extr. de iureiur.
& in c. ſciant cuncti. 2. q. 8. verumtamen ēt in capitali cauſa iu
33 ramentum aliqn̄ tātarum eſt virium† vt efficiat interdum reū
pœnas ſubterfugere poſſe, vt in ſatis venuſto caſu retulit Lan-
frācus de Orian. in ſua praxi. c. 7. de confeſsio. nu. 18. verſicu.
quæro Petrus, & Bert. & propterea ſi delictū rei ſit atrox, tūc
34 iuramentum actori defertur† ſi non poſsit ablata probare: vt
ſanxit Imp. Zeno, in l. ſi qn̄. C. vnde vi. & habetur in c. fin. ext.
qđ met. cau. & Specul. in tit. de iuram. delatio. §. ſi vero ſit cau
ſa. ſub nu. 70. verſ. Item ēt. Iudex igitur, vt dicebamus, non de
bet, neque poteſt deferre iuram: quod ſi pars altera deferat
35 alij, huiuſmodi delatio rara eſt† ob inopiam probationis fa-
cta: ēt ſi de illo crimine tranſigi non poſsit, nec talis iuramē-
ti delator poteſt appellare, ſi ille iurauit, & obtinuit: vt Spec
in d. tit. de iuram. delatio. & ibi Io. And. addition. ad eunden
in §. 1. an actor. & idem Io. Andr. in c. fin. extr. de iureiurand
ſuper 2. gloſſ.

Subnectenda eſt huic declaratio tertia, nō eſſe necem etiā
ſi cauſa ſit ciuilis, hoc eſt, quæ ciuiliter agatur: ſed tū quæ fa-
moſa ſit, vt eſt actio doli, furti iniuriarū, cauſa metus, & illa
ob quā quis de iure, vel ex ſentētia lata fiat infamis: vt l. 2. ff.
36 de his, qui notāt. infam. † in his enim licet ciuiliter ſit actū: ta
men, non defertur iuramentū, etiam ſi partes id poſcant. Ra-
tio eſt: quia ēt in his caſibus plena requiritur probatio, ex le
gibus modo adductis, d. l. dolum. & d. c. fi. de iureiur. & in pri
37 mis reo nō eſt deferēdum † oportunitas enim ſibi offeretur
peierandi, vt per iuramentum infamiam poſſet effugere: vt di
xit Iodoc. Damhauder. in ſua praxi ciuil. c. 179. ſub nu. 9.

Sequitur quarta declaratio: non. n. habet locum, licet cau-
ſa tota ſit ciuilis, ſed tamen ſit ardua, & magna, & plurimi pō
38 deris, † nā tunc iudex non facile debet iuramentum deferre:
vt l. legitimos. ff. de legitim. tutor. ſi vero cauſa parui ſit mo-
menti, an in ipſa iuram̄ ſit præſtandum, iudex id videri? vt
rebus, & hominibus, atque regionis vſu diligenter examina-
to, quod æquū ſibi videbitur, ſtatuat: vt per Damhoudet. in d.
39 c. 179. nu. 9. † iudicis etiam arbitrio ſtandum erit, quę dicatur
magna, vel modica cauſa, inſpecta locorum & perſonarū qua
litate: in aliquibus enim perſonis & locis, quæ eſt minor ma-
xima dicetur, arg. l. ſed & ſi ſuſceperit. §. 1. ff. de iudic. & l. 1. &
l. Mela. §. fi. ff. de alimen. & cibar. leg. quamuis in nonnullis le
40 gibus modica dicatur cauſa † quæ ſit duorū, vel trium, vt l. ſi
oleum, in fi. ff. de dolo, & nonnunquam ſi ſit decem aureorum
vt l. 2. §. quamuis ff. ſi cui plus q̄ per l. falc. vel quinquaginta
arg. l. defenſores. C. de defenſ. ciuit. & l. nonnulli. ff. de accuſ.
vel trecentorum aureorum, vt §. iudicare, & §. audiē. auth. de
defenſ. ciuit. De quibus omnibus meminit Spec. in d. tit. de iu
ram. delat. §. nec enim, & in §. ſicut autem. Exemplum de per-
41 ſonarum qualitate tradidit hunc in modum, † vt ſi quis, cuius
bona viginti aureorum ſumma non excedant, ab aliquo mille
libras petat, tunc hæc cauſa magna vocabitur inſpecto peten
te, vel ſi inter magnos Principes ſit de decem aureis contro-
uerſia, erit minima, ſi homines inſpiciamus. Quod idem eſt aſ
ſerendum de regionis conſuetudine: in quibuſdam enim lo-
42 cis carius aliquid conſtabit † quam in alijs. Vnde loci vſu in-
ſpecto cauſa magna, vel parua nominabitur.

Huic quinta intelligentia eſt annectenda, ea eſt, cum cauſa
tota ſpectat ad religionem, vt in cauſa monachatus, vel matri
monij, tunc iudicem ſacramentum deferre nō poſſe eſt explo
43 rati iuris† ob probationis defectum, aliter vero ſentiendum
eſt, cum tota non pertineat ad religionem, tūc enim poſſe tra
didit Speculat. vbi ſupra nu. 7. §. ſi vero ſit cauſa. & Damhou
der. in d. c. 179. in fi. d. nu. 9.

Sexto loco reſtringas, & intelligas non procedere, quādo
ſtatutum, ſeu lex requirit manifeſtiſsimas probationes, tunc
44 enim huic neceſſario iuramento nō ſtatui † nec illud etiā in
probationis ſupplemētum deferri poteſt, quoniam iſto caſu
muniēda probatio eſt per plures idoneos teſtes, vel per con
feſsionē aduerſarij, vel per inſtrumenta, vt eſt ſingularis Ac-
curſ. doctrina, in l. fi. in prin. ff. quod met. cauſ. cuius traditio-
* nem * cōiter ſequuntur ſcribentes. in c. pia. de except. li. 6,
vt Viuius atteſtatur, in ſuis commu. opi. verb. iuramento. vbi
* rationem reddit. & de hac * communi meminit etiam Rip.
in d. l. fi. nu. 189. quibus idem aſſenſit Auguſt. Bero. in c. cum
45 ſit Roman. nu. 11. de appel. Soc. in conſ. 136. col. 3. vol. 2. † nō
enim admittitur iuramentum, vbi conditione appoſita vera
quæque fidem faciat, probatio exigitur, vt ex iuribus allatis
per Viuium, vbi ſupra.

Hanc communem ſcribentium ſententiam ſublimites, nō
habere locum in ijs caſibus, in quibus veræ, quæque conclu-
46 dant probationes, non poſsint haberi, † hoc etenim caſu po
teſt iuramentum deferri, non obſtante illo ſtatuto, & ita hanc
communem limitat Feli. in rubr. de prob. nu. 3. ſicut idem re
fert Viuius in d. verb. iuram. vbi ſupra cum alijs ibidem per
eum adductis.

Illis vltima declaratio eſt ſubijcienda. Nā iuramentum de
ferri non pōt contra illum, qui præſumptionē iuris pro ſe ha
47 beat † in defectū probationis, nāq; ſi pars aduerſa cōtraria
ꝓbare velit, duriore ꝓbatione grauatur, vt ſingulariter eſt Ac
curſ.

Digitized by Google

uaſ.doctrina in l.ſi.in verb.præſumptioni.ff.de eo,quod me. cau.& ibidem expreſſe Bald.ſimul cum plurib. alijs adductis per Ioan.Nic.in addit.ad Ale.in tracta.præſump.in 3. parte, numero 3.

Aliæ hic poſſent afferri limitationes & reſtrictiones,ne tamen oia,quę ſparſim à noſtris ſcripto relicta ſint, videar hoc in loco tranſcribere, te remitto ad Soci.in ſuis fallē. reg.204. vbi 80.limitationes adnotauit, & quāplures alias ſimiles recenſuit Plot.in l.ſi q6.C.vnde vi.vbi à nu.125.vſque ad num. 153.diuerſimode ampliauit hanc cōcluſionē,& ſubſeqnētib. uumeris annectit limitationem,hoc idem non omiſit Nicol. Boet.deciſ.85.per tot.& deciſ.86.95.& 305. Iacob.Menoch. etiam in ſuo vtiliſsimo trac.de arbi.iudi.lib.2. caſu 208.diligenter hanc noſtram conclnſionem explanatam relinquit.

Docuimus hactenus, quo tempore iuramentū ſit deferendum,vt qđ ſemiplenæ probationi deerat perficeretur,in pręſentia videndum erit cui ſit deferendum. Vnde primo ſcien
48 dum eſt,ei præcipue eſſe deferendum † de cuius re agitur, vt cap.videtur.ibid.quod enim melius. ext. qui matr.acc.poſſ. & l.Marcellus.§.fi.ff.rer.amot.

Deinde animus eſt aduertendus ad iurantiū dignitatē: vt qui magis vitæ probitate,qui dignitate, & præſtantia iudici
49 excellere videatur, † hoīc deferatur, vt l.legitimos.ff.de legit. tutor.quod idem in elect.facienda ſpectatur. 8.q.1.c.licet. & c.ſi.ext.de off.cuſtod.& idem etiam in teſtibus fit.vt c.in pręſentia.ext.de teſtib.cum alijs adductis per Spec.d.tit. de iuram.delat.§.quartum.ſub nu.7.& Damhouder. vbi ſup.in d. ſua praxi ciuil.d.c.179.nu.10.& 11.

50 Cui vero prius ſit deferendū videamus, † an actori,an reo. Si igitur actor quod erat in controuerſia poſitū,ſemiplene vt cū vno ſolo teſte probare, & nihil ex parte ſua reus confirmare poteſt,tunc iudex actori iuramentū defert, vt quod probationi ſemiplenæ deeſt,pficiatur , ne ipſa ſemiplena probatio ſit ipſi actori inutilis,quod eſſe non debet, vt l.ſi qn.in prin.
51 ff.de leg.3.& Spec.vbi ſup.verſ.ſed cui.nu.8. † quod ſi actor nihil,aut non ſemiplene probat,neutri deferendum erit: ſed abſoluitur reus:etiam ſi nihil probaſſet:actore enim nō probāte plene, vel non ſemiplene, reus abſoluitur, etiam ſi nihil
52 præſtiterit, † & in expenſis condēnatur, vt vulgata. l.qui accuſare.C.de edendo.& l.2.ff.de proba.& facit glo. in c bonæ 2.ext.de elec.facit ēt l.fruſtra.& l.actor. C.eo.tit. de probat. & inf.ſuo loco dicemus. Verum qn̄ actor probat cū probatio
53 ne ſemiplena,& idem reus efficiat, † reo deferendū eſt iuramentum : debet enim iudex eſſe paratior ad abſoluendum, quam ad condemnandum.vt c.ex literis. ext.de proba.l.Arrianus.ff.de actio.& oblig.capit.inter dilectos . in qnæſt.ext. de fide inſtrum.

54 Vnde laudatiſsima Neronis illa vox † ſi ex animo prolata eſſet,aut ſi ipſe in eadē manſuetudine perſtitiſſet,qui ſubſcripturus ſententiæ capitis in quēdā, Vtinam (inquit) nunquā didiciſſem litteras: vt dixit venuſte idē Marcus Ant.Muretus
55 in orat.11.circa fin.& in dubio † melior eſt conditio poſſeſſoris.l.1.ff.de condi.ob tut.cau.§.commodum Inſti.de inter. & licet alij alia ſenſerint . vt per Specul.vbi ſup. verſ.quid ſi actor. num.9.idem tn̄ ibidem dixit id eſſe verius.Aliter vero eſt aſſerendum,cum actor plene,reus ſemiplene probat:non
56 enim defertur reo † imo condemnabitur. Quod ſi timeat,& videat actor,ne iudex ex officio ſuo ſibi iuramentum,ſed reo deferat,per ca.fin.ext.de iureiur. l. poterit hanc interponere
57 cautelam, vt præcludat ipſi iudici viam † aſſerendo reum ad iuramentum præſtādum eſſe ſibi ſuſpectum. l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re milit.

Hac explicata quæſtione, nunc poteſt quæri ſatis cōmode
58 à quo † ſit deferendum iuramentū.In quo breuiter eſt dicendum,à iudice deferri: vt ex adductis iam patet . Defertur itē ab eo,ad quem negocium proprio nomine ſpectat. Hinc fit, vt procurator nequeat deferre iuramentum , præterquam in tribus caſibus, vt ſi ſingulare mandatum habeat, vel ſi datum
59 ſit veluti in rem ſuā, † vel poſtremo ſi liberam, & vniuerſam bonorum habeat adminiſtrationem.vt cap.qui ad agendum. in ſi.de procur.lib.6.& Specul. vbi ſup.in ſi.

At ſi quis nomine ſuo ei iuramentum deferente iurauerit,
60 licet quoad vtilitatē ipſius iurantis nihil proficiat, † proderit tn̄ aduerſæ parti,ſi contra ſe iurauerit : vt Ioā.Fab.in §.itē ſi quis.ib2.Inſti.de act.in glo.verb.poſtulāte. vbi ita intelligit dictam gl.ſicut refert Iaſ.ibid.nume.18. per l.de ætate. §.qui interrogatus.ff.de interrogat. Quinimo poteſt etiam iſtud iu
61 ramentum † nemine deferente ipſi iuranti prodeſſe, vt ſi iurans diceret,pro ſe,& contra ſe ; nam hoc caſu ſi aduerſarius ex iſtius iuramenti confeſſione inniteretur, tunc teneretur ēt contra ſe recipere totum illud iuſiorandum,& ita iurāti prodeſſet : vt ibidem Ioan.Faber in d.gloſ. & ad hoc affert.l.Publia.§.fin.ff.depoſ.ſed Angel.in ead.glo.ſentit,id iudici arbi
62 trarium eſſe, † an ipſi iuramento ſtandum ſit pro ipſo iurāte, vel contra eum,poſito etiam aduerſarium id acceptaſſe : ſed de hoc latius,diſſerentem adeat Iaſon in d.§. item ſi quis . in ead.gl.nu.18.& 19.cum ſeq.

Nec illud obſeruatione dignum prætereundum eſt: nam ſi actoris libellus iſtiuſmodi ſit, vt diuerſas partes aliaque facta
63 cōtineat, † tunc per iudicem actori licebit pro vna parte parti ſuæ aduerſæ iuramētum deferre,& pro altera parte probationem offerre: tunc vero deuicta pars eſt, in oblatam partē iurare: vt ait Iod.Damhouder.d.c.179.ſub nu.13.

Illud etiam ſcitu dignum menti teneas , iuramentalem (vt
64 appellant) probationem † ſi contraria probatione infringatur,& labefactetur,admittendam non eſſe: vt reſpondit Roman. in conſilio 241.numero primo . Et hæc de iuramento hactenus.

QVAESTIO X.

De ſexta Probationum ſpecie, quæ fit per præſumptionem.

SVMMARIA.

1 *Præſumere eſt quaſi ante ſumere, accipiturque pro audere, vel tentare aliquid contra ius.*
2 *Præſumere vſurpatur pro aliquid ſumere.*
3 *Præſumere apud Rhetores præoccupare ſignificat.*
4 *Præſumitur pro putatur, aliquando ponitur.*
5 *Præſumere pro diuinare aliquid in dubio.*
6 *Præſumere accipitur pro coniectura, & aliquando pro actu, qui fit imprudenter, ac temeraria contrarie contra voluntatem ſuperioris.*
7 *Præſumptio dicitur exiſtimatio, quæ ex veriſimilibus coniecturis ducitur.*
8 *Præſumptionis definitio.*
9 *Præſumptio cognitio eſt veritatis ex circumſtantijs reſultans.*
10 *Præſumptio debilitatur, minuitur, atque mutatur, vt res ſuadent, quæ ipſam circumſtant.*
11 *Præſumptio eſt argumentum ad credendum vnum factum, ſurgens ex probatione alterius.*
12 *Præſumptio eſt alicuius facti dubij ex quodam indicio, aut plena, aut ſemiplena probatio.*
13 *Præſumptio eſt ratiocinatio ſumpta à veriſimili.*
14 *Præſumptio in genere ſumpta minus eſt quam ſimplex probatio, & minus quam indicium.*
15 *Præſumptio proxime veritati accedit, & veriſimilitudo appellatur.*
Præſumptionis natura ab irrationali abhorret. ibid.
16 *Præſumptio dicitur vera probatio in materia, in qua probationes præſumptione tantum fieri poſſunt.*
17 *Præſumptionum natura, ſeu genera.*
18 *Naturalia ij, quæ arte conſtant, ſunt nobiliora & priora.*
Cauſa naturalis præfertur accidentali. ibi.
19 *Præſumptio natura quæ ſit.*
. Quod naturaliter ineſt homini ſemper ineſſe præſumitur. ibi.
20 *Patres filios ſuos amore proſequi præſumuntur & è contra.*
21 *Pater ſi infanti nocumento filium obtulerit, non præſumitur exhibuiſſe, vt ſummo ſupplicio ipſum afficiat.*
22 *Pater ſi filium exhæredaret, præſumitur iniuſte exhæredaſſe.*
23 *Præſumptio hominis quæ ſit.*
24 *Homo non præſumitur iactare ſuum.*
25 *In dubio quilibet præſumitur bonus, & non malus. Naturaliter quilibet eſt bonus ibi.*
26 *Bonus quis præſumi non debet in alterius præiudicium.*
27 *Præſumptio temeraria quæ ſit.*
28 *Præſumptiones temerariæ, leues, inualidæ, & nullius momenti à iure repelluntur, nec mouere debent animum iudicantis.*
29 *In dubio debemus interpretari meliorem partem. In dubijs dubius animus ſemper ſe ſuſtet & operatur. ibi.*
30 *Præſumptio delicti in dubio nunquam capitur. Conſilium quod in vtramque partem poteſt accipi, in meliorem ſumi debet ibi.*
31 *Præſumptio iuris quæ dicatur.*
32 *Probatio contraria præſumptioni iuris an admittatur, vide remiſſiue.*
33 *Præſumptio iuris nonnunquam violenta appellatur.*
34 *Coniectura ex certo ſigno proueniens, quæ alio non adducto pro veritate habetur, probabilis eſt.*
35 *Præſumptio omnis legis ſuper veriſimili innixa eſt.*
36 *Præſumptio illa, quæ ſit veriſimilior, efficacior eſt.*
37 *Præſumptio non eſt propria probatio, ſed releuatio probandi.*
38 *Præſumptio quando fiat pro aliqua parte aduerſa, quæ contrarium probare vult ductore probatione grauatur.*

39 *Actus*

39 *Actus præſumptus à iure in ipſo probatus dicitur, quod non probatur contrarium.*
40 *Paria ſunt, quod quis probet, vel quod habeat præſumptionem iuris pro ſe.*
41 *Probationes quando requiruntur liquidiſſimæ ad victoriam conſequendam, ſatis eſt probare præſumptiones à iure, inductas.*
42 *Præſumptio legis ſufficit, vbi lex requirit probationem per inſtrumentum.*
43 *Præſumptio iuris eſt probatio in materia pœnali & correctoria.*
44 *Iudex ex præſumptione iuris poteſt liberare, condemnare & pronunciare.*
45 *Præſumptio iuris non ſolum ſatis eſt ad impugnandum aliquid. ſed etiam delictum probare poteſt.*
46 *Præſumptio iuris in illis caſibus propriè probatio eſt, in quibus vera, & ſatis manifeſta probationes haberi non poſſunt.*
47 *Probatio contraria præſumptioni iuris admittitur.*
48 *Præſumptio iuris, & de iure quæ dicatur.*
49 *Contra præſumptionem iuris, & de iure, aliter non admittitur probatio.*
50 *Præſumptionem habens iuris & de iure aliter probare non obligatur.*
51 *Probatio per confeſſionem admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure.*
52 *Confeſſio, & probatio contra præſumptionem iuris, & de iure, quando non admittatur.*
53 *Probatio per confeſſionem partis admittitur contra ſententiam, quæ tranſit in rem iudicatam.*
54 *Probatio contraria præſumptioni iuris, & de iure admittitur in his, quæ à partis conſenſu pendent.*
55 *Probatio ex rei euidentia, & ex notoria contra præſumptionem iuris, & de iure admittitur. Quod declara, vt ſub nu. 17.*
56 *Probatione qualibet in contrarium ſublata, nunquam tamen illi derogatum cenſetur, quæ fit per euidentiam rei.*
57 *Præſumptio, quæ oritur ex ſententia, & re iudicata, recipit probationem in aduerſum per inſpectionem actorum.*
58 *Iudex perficere poteſt, quod notorijs deeſt, ſed notorium allegari debet.*
59 *Notorij allegatio fieri poteſt etiam poſt concluſionem in cauſa.*
60 *Notorium ſi oriatur ex iure, ſiue ex facto iuris non eſt allegandum.*
61 *Iudex ſupplere poteſt, ſi notorium facti à parte non producatur.*
62 *Notorium facti ſi non eſt permanens, & debeat probari, lex reijcit huiuſmodi probationem à præſumptione.*
63 *Probatio contra præſumptionem iuris & de iure recipitur parte nihil opponente.*
64 *Pars quæ non opponit, videtur renunciare fauori ſuo, & tacitè conſentire.*
65 *Probatio contra præſumptionem ſi fit per iter indirectum, admittitur.*
66 *Probatio contraria præſumptioni admittitur, antequam ſententia feratur.*
67 *Contra præſumptionem iuris & de iure, quamuis probatio non recipiatur, reſtitutio tamen in integrum, ſi iuſta cauſa ſubſit, admittitur.*
68 *Probatio per proteſtationem, quæ actum præceſſerit, vel interceſſerit in ipſo actu, admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure.*
69 *Probatio in contrarium non admittitur, vbi per præſumptionem iuris, & de iure tollitur crimen.*
70 *Matrimonia omnia irrita, & nulla habenda ſunt, quæ aliter quam præſente Parocho, vel alio ſacerdote ex ipſius permiſſione, & duobus vel tribus teſtibus præſentibus contracta reperiuntur.*
71 *Sponſalia de futuro hodie non tranſeunt in matrimonium etiam ſubſequuta copula.*
72 *Inſtrumentum publicum ſi adducatur contra præſumptionem iuris & de iure probat.*
73 *Probatio contra præſumptionem iuris, & de iure admitti poteſt propter honeſtatem perſonæ.*
74 *Contra præſumptionem iuris, & de iure admittitur probatio, vbicunque publica vtilitas agitur.*
75 *Statuto etiam ſi caueatur vt probationes reijciantur, non propterea tollitur probatio, quæ admittitur contra præſumptionem iuris & de iure.*
76 *Probatio facienda eſt per plures idoneos teſtes, vel per confeſſionem aduerſarij, vel per inſtrumenta, vbicunque lex, aut ſtatutum probationes apertiſſimas requirit.*
77 *Probatio præſumptiua nullo modo recipitur, cum conditione appoſita vera probatio nominatur, & concludens probatio requiritur.*
78 *Præſumptionibus non eſt ſtandum in illis cauſis, in quibus agitur de capite, & requiruntur probationes meridiana luce clariores.*
79 *Iudex in ciuilibus antequam ex præſumptionibus motus vllam ferat ſententiam, omnia conſilio prius experiri debet, & cuncta circumſpectione accurata inueſtigare.*
80 *Iudex ad rei, quam actoris cauſam magis reſpicere debet, præcipue in criminalibus.*
81 *Exemplum Philippi Macedonis, vt potius reo quam actori ſuffragandum ſit.*
82 *Præſumptio probabilis quæ dicatur.*
83 *Præſumptioni probabili ſtandum eſt, donec contrarium probetur.*
84 *Præſumptio probabilis minimam impellit iudicem, vt ei pro quo præſumptio eſt, deferatur iuramentum, & ſententia feratur.*

REm inſtituto noſtro minime alienam, ſi de præſumptione in præſentia agemus, facturos arbitramur. Nam cum in probationum plenis, & veris formis explicandis hactenus ſimus immorati: nunc merito ad præſumptionis quæ & inter ipſas ſextum ſibi vendicat locum, declarationem me confero. Verum antequam iſtud aggrediar, nonnulla prius de vi, & vocis ſignificatione in medium afferam. Primum igitur om-
1 nium non eſt ignorandum † huc verbum, præſumere, eſſe quaſi ante ſumere. Interdum accipitur pro audere, vel tentare aliquid contra ius: vt fere Romani Pontifices eo verbo vtuntur. Alexander III. ex Concilio Lateranenſi, loquens de clericis, & monachis, ſed nec procuratores (inquit) villarum, aut iuriſdictiones etiam ſeculares ſub aliquib. Principibus & ſecularibus viris, vt iuſtitiatius eius fiat, clericorum quiſque, exercere præſumat, hoc eſt, tentet, audeat. c. ſed nec, ne cler. vel
2 monach. ſecula. neg. ſe immiſce. Nonnunquam † præſumere, vſurpatur pro nudo facto, prout aliquid ſumendi. Vnde Plinius lib. 36. tradidit de farina cuiuſdam lapidis in certamine bibendi aduerſus ebrietatem à potatoribus præſumenda,
3 Theophraſtum laudans auctorem. Et apud Rhetores † præoccupare ſignificat, qui præſumptionem vocant: cum id, quod in aduerſarij cauſa, vel in iudicijs opinione contrarium eſſe, aut fore arbitramur, præoccupamus dicendo ac bonis rationibus, diſſoluendo. Quintil. libro 9. Mire vero in cauſis valet præſumptio, quæ πρόληψις dicitur: cum id, quod obijci poteſt,
4 occupamus, quæ præcipue procemio cõuenit † aliquando pro putatur, vt in l. vulgo. ff. de in lit. iuran. Vulgo præſumitur, Vlpianus inquit, alium in litem non debere iurare, quam dominum litis. Nec omittam Vale. Max. in libro 1. capit. quinto,
5 ſumpſiſſe pro eo, quod eſt præſagire, conijcere † ſeu diuinare aliquid in dubio æque fortuito dictu, quaſi certam ſpem clariſſimi triumphi animo præſumpſit, &c. cap. 6. Præſumpſit animo ea re ſignificari exitum ſuum, hoc eſt, coniecit, vaticinatus eſt. Nec prætenibo, apud noſtros accipi pro coniectura,
6 aliquando pro actu qui fit impudenter † ac temerarie cõtra voluntatem ſuperioris, per Ab. in c. decernimus. de iudicijs. & ibi Dec. nu. 46. & 48. & Feli. in c. Iudæi. de teſtib. atque per Alex. conſil. 223. num. 17. & ſeq. in 4. vol. Poſtremo loco ſolet etiam à Iuriſconſultis accipi ex veriſimilibus argumentis, &
7 coniecturis exiſtimare. Vnde † præſumptio, exiſtimatio, quæ ex veriſimilibus cõiecturis ducitur, de qua in rub. de probat. & præſumpt.

De qua verbi ſignificatione in pręſentia à nobis habendus eſt ſermo, quam ſic nonnulli deſcribunt. Præſumptio eſt con-
6 iectura, ſed diuinatio in rebus dubijs, collecta † ex argumentis, vel indicijs per rerum circumſtantias frequenter euenientibus: cuius definitionis inſigne exemplum eſt iudicium Salomon. 3. Reg. cap. 3. Quod refertur in capit. 2. de præſumpt.
9 Quibuſdam ſic definire placuit † quod ſit cognitio veritatis ex circumſtantijs reſultans. vt Calde. in c. veſtra. de cohabit. cler. quam ſequitur Gramma. deci. 28. nume. 21. illud inſuper addens, præſumptionem ex pluribus cõiecturis, & alijs pro-
10 bationibus manare debere † & ideo debilitari, muniri, atque mutari, vt res ſuadebunt, quæ ipſam circunſtabunt. Speculat. vero viſum eſt in tit. de præſumpr. §. 1. præſumptionem
11 eſſe argumentum ad credendum vnum factum, † ſurgens ex probatione alterius, & ibidem affert exemplum de concubitu, qui præſumitur ex cohabitatione perſonarum ſuſpectarum. c. nec aliqua 27. q. 1. c. dixit dominus. 32. q. 1. & cap. 3. de præſumpt. quam definitionem, ſeu potius declarationem tradidit ante eum Tancr. in ſuo tract. de ordin. iudic. eodem tit. de præſumpt. quæ tamen à Damhouder. non probatur in ſua praxi ciuil. cap. 178. Vnde Goffre. aliam attulit definitionem
12 generalem, inquiẽs, † præſumptionem eſſe alicuius facti dubij ex quodam indicio, aut plenam, aut ſemiplenam probationem. Huic aſſentiri videtur Damhouder. in eodem ſupra allato loco. num. 3. Bald. poſtremo in rub. de probar. aſſeruit, præ-
13 ſumptionem † eſſe ratiocinationem ſumptam à veroſimili. Quænam vero iſtarum validior ſit, tuum lector eſto iudiciũ: nihil enim à nobis prope modum de hoc eſt laborandum, ea præcipue de cauſa moti, quod generatim ſint hæ traditę definitiones, & quę nihil ad inſtitutum noſtrum pertineant, interim tamen illud ſcias, pręſumptionem in genere ſumptam
14 eſſe minus † quam ſimplicem probationem, & minus, quam indicium, & plus, quam pręſumptionem, vt per Clar. in §. fi. quęſt. 20. circa prin. in eius practica criminal. Et præſumptio
15 proxime veritati accedit † veriſimilitudoque appellatur. ca. conſtitutis. il primo, ibi, Quia veriſimile non videtur de teſtam. Et veriſimilitudo, vt dicunt, cognata eſt naturę. c. quia veriſimile, de pręſum. Crau. conſi. 61. nume. 9. & natura pręſumptionis ab irrationali abhorret: vt tradidit Bal. in c. 1. in §. ſi vero vaſallus. quid ſit inueſtit. Soc. conſi. 169. nu. 12. verſi. prgterea. vol. 2.

Quinimo pręſumptio dicitur eſſe vera probatio in mate-
16 ria in † qua probationes pręſumptiuæ rãtum fieri poſſunt, vt in filiatione, & adulterio atque iſtis ſimilibus, vt per Dec. in rub. de prob. nu. 17. & nu. 166.

Omiſſa igitur pręſumptionis in genere definitione ad ſingularum pręſumptionum formas me confero.

Vnde dicendum eſt, plures à noſtris tradi ſolere, quarum omnium

17 omnium naturam breuiter † nunc inueſtigabimus.
Alia igitur eſt præſumptio naturæ, alia hominis, alia teme-
raria, & leuis, alia iuris, quæ eadem eſt cum ea, quam violen-
tam nuncupant, rurſus alia iuris, & de iure, quam etiã neceſ-
ſariam appellamus, & alia probabilis, & diſcreta.
Primum igitur omniũ de præſumptione naturę, & quæ na-
turaliter ineſt homini, in præſentia dicere aggrediar, nec in-
18 iuria profecto. † Naturalia nãque his, quæ arte conſtant, eſſe
nobiliora, & priora, quæque ſenſibus noſtris primo ſeſe offe-
rant, nulli dubium eſt, præſertim, cum & cauſa naturalis præ-
feratur accidentali. l. qui habet in fi. ff. de tut.
19 Hæc itaque illa eſt, quam ſecundum naturam facimus † vel
ordinem naturæ. vt quia bonus fuit pater, bonus præſumitur
filius, ita colligere Imperatores Arcad. & Honor. in l. quiſqs
C. ad l. Iul. Maieſt. quodque naturaliter ineſt homini, ſemper
in eſſe præſumi tradidit gl. in c. ſi forte. de elec. in 6. & gl. atq;
Dd. in c. is qui fidem. de ſpõſalib. vbi hanc præſumptionẽ na-
20 turæ nominant. ex quo fit † patres filios ſuos amore proſequi
præſumi, & econtra: vt rñdit Paul. in l. iſti quidẽ. in fi. ff. quod
met. cau. & notat Inn. in c. cum locum, de ſponſalib. quem re-
fert Hippol. Marſil. in repet. l. vnicæ. ff. de rap. virg. col. 3. nu. 7.
& Feli. in c. afferte. de præſump. Vnde ſequitur etiã, vt ſi pater
21 iudici nocentem filium ſuum obtulerit † non præſumi exhi-
buiſſe, vt ſũmo ſupplicio ipsũ afficiat: vt cauit Martianus I.C.
in l. milites. la 2. §. pen. ff. de re milit. cũ iſtud maximopere na
turæ repugnet, etſi Iunius ille Brutus, qui primus Reges eie-
cit, amore Reipublicæ Romanæ impulſus, duos filios in iudi-
cium adduxerit, qui cõiurationis in Rempublicam Romanã
participes, Tarquinios in Regnum reſtituere volebant, ſe par
te conſule & ſpectante virgis cedi & ſecuri percuti iuſſerit,
vt dixit Liuius in 2. ab vrb. cond. lib.
Verum hæc omittamus tanquã à naturali propenſione re-
mota, nos vero naturam quoad eius fieri poſſit ſequamur.
22 Hinc etiam † euenit: vt ſi filiũ exhæredaret præſumatur in-
iuſte exhæredare, cum naturaliter filij parentib. ſint grati: vt
tradidit Accurſ. in l. fi. in prin. ff. quod met. cauſ. & propterea
onus hæredi incumbit: vt ingrati animi vitium filiorum pro-
bet. l. omnimodo. C. de inof. teſtam. Poſſem hoc in loco quã-
plurima alia iſtius generis exẽpla in mediũ afferre: verũ quia
Alciat. in trac. prçſump. reg. 1. cum omnib. ſeq. prçſumptionib.
in vnum redegit, & hoc onere me leuauit, ad illũ te reijcio,
vbi omnia fere, quæ ad naturalem præſumptionem pertinẽt,
accommodate, & ſatis luculenter congeſta reperies, quocir-
ca hic non immorabor, vt naturalis præſumptionis naturam
explicem.
Ad hominis igitur præſumptionem me accingo, quæ à iu-
23 re multis conſideratur modis. Et illa eſt † quæ in iure non eſt
expreſſa, ſed iudici committitur, vt inſpiciat quid ſibi videa-
tur, & an aliquam fidem faciat, iuxta l. minor. 25. annis adito
præſide ff. de minorib. & l. verum. ff. de donat. int. vir. & vxo.
& l. ob carmen. §. ſi teſtes. ff. de teſtib. & ita ſenſit Bal. in l. ſiue
poſsidetis, nu. 6. C. de probat.
Illa etiam eſſe ſolet, cum ius de homine quid præſumit: vt
24 eſt quando homo † non præſumitur, iactare ſuum. l. Cãpanus.
ff. de ope. lib. l. cũ de indeb. ff. de prob. in fi. Itẽ in dubio quili
25 bet præſumitur bonus † & nõ malus, c. dudum de pſump. l. me
rito. ff. pro ſoc. l. ſeruos de mancip. l. iuriſiurãdi. C. de probat.
& gl. in c. 1. de ſcrutin. ſed & iſta præſumptio ẽt ipſa põt dici
præſumptio naturæ: quia naturaliter quilibet eſt bonus, ſecũ-
dum Accurſ. in l. fi. ff. quod met. cau. Socin. in conſ. 15. omni po
tens Deus adſit, viſis. col. 5. lib. 1. Marſil. in l. 1. nume. 67. C. de
ſicar. vbi alleg. concord. & Ang. in l. ſciendum. in fin. ff. de ver-
borum oblig.
Hanc tamen præſumptionem dicas locum ſibi non vendi-
26 care, quando ageretur, de prçiudicio tertij: † nam tunc in ali-
terius præiudicium non debet quis præſumi bonus, gl. eſt in
c. ſtatutum. §. cum vero. verſ. ab aliquo. de reſcri. in 6. & dixit
Felin. in c. cum in iure, in col 1. de off. deleg. & latius infra in
concluſ. Bonus.
Præſumptionum tertia ſpecies illa eſt, quæ temeraria voca
27 tur, eamque eſſe arbitramur, quæ deſcendit ex malis † & ma-
leuolis hominibus, quæq; ẽt leuibus ex cauſis oritur, atque
puerilibus, vt ſi quis aliquem cum muliere, colloquentem in-
ſpiciat, ſtatim præſumat, malitioſe eam alloqui. Atque etiam
ſi quis aliquam egregiam, & mulierem venuſtã videat prçter
conſuetudinem precioſioribus, ac ſplendidiorib. vti indumẽ-
tis, ac vltra morem monilibus, annulis, gemmis, & iſtiuſmodi
ornatiorem eſſe, & præſumat illa ſibi furto, cõcubitu, aut alio
turpi quæſtu cõparaſſe, temerarie pſumat: vt dixit Damhou-
28 der. in ſua prax. ciuil. c. 178. n. 8. oẽs enim iſtæ; & iſtis ſimiles
præſumptiones temerariæ, leues, inualidæ, & nullius momẽti
dicuntur, ac à iure repelluntur, nec permouere debet animũ
iudicãtis: vt c. 1. 12. q. 1. & c. oues. 6. q. 1. c. ſi quis vero. 86. di.
29 & c. licet Heli. de ſimon. in dubio enim † debemus interpreta
ri meliorem partem, vt c. eſtote. ext. de reg. iu. & in dubijs du
bius animus ſemper pie ſentit, & opinatur, iuxta illud D. Pau
li 1. Cor. 13. Chriſtiana charitas benigna eſt, non æmulat, nõ
30 cogitat malum, &c. Hinc eſt vt † nunquam in dubio capiatur
præſumptio delicti. l. merito. ff. pro ſoc. & conſilium, quod in
vtranque partem poteſt accipi, in æquiore debet ſumi, ſecun
dum Iaſ. in l. 1. in 6. col. C. de ſer. fugi. & late per Alcia. in trac.
præſum. reg. 3. præſum. 1. & qm̃ quilibet iudex hanc præſum-
ptionis ſpeciem à ſe repellere, & pro nihilo ipſam ducere de-
bet. Idcirco nos etiam hic eam repellemus, & de ea agere vl-
terius non proſequemur.
Iuris præſumptio illa vocatur, qñ lex aliquid de aliquo p̃-
31 ſumit † & ex hac præſumptione vltra ſeſe non proferens, ea-
dem lex aliquid ſancit: vt cauere Imperatores Maximianus
& Diocletianus in l. ſiue poſsidetis. C. de probat. & Alexand.
Imper. in l. 1. C. ad exhib. & I.C. Pomponius in l. Quintus Mu
tius. ff. de dona. int. vir. & vx. & I.C. in l. pactũ. ff. de pac. & an
32 † cõtra iſtã præſumptionem iuris admittatur probatio in cõ
trarium, Bar. id docere poterit in d. l. ſiue poſsidetis, & idem
Bart. in l. ſciendum. ff. de verbo. obliga. & Abb. in ca. is qui. de
ſponſalib. Hæc eadem illa eſt, quæ nonnunquam violẽta præ-
33 ſumptio ſolet † appellari, quæ ex veriſimili, & efficaci proba-
tione di manat.
Definitionis huius pſumptionis auctor eſt Alciat. in 3. par.
ſui trac. præſump. aſſerens, probabilẽ eſſe coniecturã ex certo
34 ſigno prouenientẽ † quæ alio non adducto pro veritate ha-
betur. Nec à doctiſs. Alciato in definitione primo loco teme-
re fuit dictũ, eſſe probabilẽ cõiecturã. Diſpiciebat etenim vir
35 ille oẽm legis præſumptionẽ ſuper veriſimili eſſe † innixam.
c. qa veriſimil. de præſ. & pñderat legũ præſumptiones non
aptari niſi ſup veriſimilib. vt ex notatis pro Bal. in l. fin. p illũ
cõrtex. in vlt. no. in 2. opp. C. de hær. inſti. & illã præſumptio-
36 nẽ, q̃ ſit veriſimilior † efficaciorẽ eſſe à Gordiano Imper. vna
cũ Bal. ſancitũ cognouerat in l. 2. C. ad l. Corn. de ſic. Hinc fit:
vt apertiſsime conſtet, quantũ fictio à præſumptione diſtet.
Fictio nãque falſo, præſumptio veritati innititur, vt fuit Ac-
cur. ſentẽtia in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxor. act. cum alijs
allatis per Ioã. Nicol. in addit. ad Alciat. d. tract. præſum. in 1.
par. cir. prin. nu. 2. & à nobis infra dicetur in cap. de fictione.
Neq; ocioſe verbũ coniectura, ab eodẽ fuit additum, vt collo
37 caret diſcrimen inter probationẽ † nam præſumptio non eſt
proprie probatio. l. Lucius. vbi Dyn. & Bart. ff. de conditio. &
demon. Huc pertinet illud, nam qñ iſta iuris præſumptio eſt
pro aliquo, ipſo probandi onere leuato illud in aduerſarium
transfert: vt per Bart. in l. in illa. in fi. ff. de verb. obli. & ad hoc
tendit. l. ab ea. ff. de proba. & ſic non eſt proprie probatio, ſed
(vt dixi) releuatio probandi. Præterea qñ iſta præſumptio
38 ſtat pro aliquo, † pars aduerſa quæ contrarium probare ve-
lit, duriore probatione grauatur: adeo vt probationes effica
ciores requirantur, nec ſit locus delationi iuramenti in ſup-
plementum probationis, ſi ſemiplene probatũ eſſet per vnũ
teſtem, vel alio modo, vt ex multis collectis per Ioã. Nicol. in
addit. ad Alciat. in 3. par. vbi ſup. num. 3. & diximus ſupra in
ſpecie per iuramentum. Vnde ex his dicẽdum videtur, iſtam
iuris præſumptionem non dici probationem, imo eſſe diuer-
ſam, vt ait Alex. in l. 1. C. de teſtam. milit.
Contrariam tamen ſequutus eſt ſententiam Alciat. in d. 3.
39 par. ſui trac. præſum. ſub nu. 4. circa fi. Cum, inquit † factus præ
ſumptus à iure eo ipſo probatus dicatur, quod non probetur
contrarium, affert ad hoc Accurſ. doctrinam in l. 2. C. de erro.
calcul. & Accurſ. in l. ſi creditor. C. de pigno. act. cum alijs ibi
per eum allatis, ibique reſpondet idem Alciat. d. l. Lucius in
oppoſitum adductam.
Sed, vt Alciati opinionẽ cõfirmemus, primo pro ipſa facit,
40 cum pares caſus iſtos lex æquet, vel quod qui probet, † vel q
habeat præſumptionẽ iuris p ſe, quia iſtiuſmodi præſumptio
dicitur

Digitized by Google

dicitur liquidiſſima probatio.l.licet Imperator.& ibi Alexã.
& Iaſ.ff.de leg.1.gl.in l.ſi tutor perirus.C.de peric.tutor.cum
multis allatis per Hippol.de Marſil.in rubr. C.de probat.nu.
183.verſ.reſtat videre de alia ſpecie probationis.Deinde Al-
eiat.ſuiam confirmare videtur doctrina, quã prodidit Bal.in
41 d.l. ſi turor,† vbi ad victoriã conſequendã liquidiſſimę pro-
bationes requirũtur, ſatis eſſe probare pręſumptiones à iure
inductas, cui aſſentitur Feliu.in rubr.de probat col.1.quin-
42 imo iſta legis præſumptio ſufficit † vbi lex requirit probatio
nem per inſtrumentum. l.quæcunque iuncta l.1. C.de apoch.
public.li.10.quam notauit ad hoc Bal.in l.1.C.de fideicõmiſ.
& l.1.§.1.C.de rei vxor.act.& Moder.in l.pactũ quod dotali.
C.de pac.& idem ſequitur Alex. in conſ.126.num.6. & refert
Alciat.vbi ſup.vbi ait,idem ẽt procedere, ſi ſtatutum requi-
reret liquidiſſimas probationes,& ad hoc affert.l.1.& ibi Ful
43 goſ.&c. C.de teſtamen.militis. † ibique tradidit iſtam præ-
ſumptionẽ in materia pœnali,& correctoria.adducit Barr. &
Alex.in l.1.ff.de leg.1.Poſtremo ad huius opinionis cõfirma-
tionem ſpectat illud,indicem ex iſta iuris, ſiue violenta præ-
44 ſumptione † poſſe liberare,condemnare, & pronunciare,vt
habetur in cap.dixit domious.32.q.1.& in l.filium. ff.de his,
qui ſunt ſui,vel alie.iur.& in cap.litteris.de præſump. & non
ſolum ſatis eſt hæc præſumptio,vbi agitur de impugnãdo ali
quid,vt ſcripſit Paul.Caſtrenſ.in conſ.281.in cauſa iſta col.1.
45 vol.1.† verum etiam delictum probare poteſt,vt cauit Bald.
in conſ.364.quin.quęſt.lib.3.licet earum non eſſet virium,vt
quis capitaliter puniretur,vt reſpon.Old.conſ.197. viſo dili-
genter,quibus aſſentitur Crau.in conſ.6,nu.42.

Cæterum vt iſtorum iuris interpretum lites à nobis tandẽ
dirimantur,atque iſtæ inter ſe pugnantes opiniones cõcilien
tur,ſic ſtatuendũ arbitramur,hanc de qua loquimur iuris præ
ſumptionem in illis caſibus proprie probationem eſſe in qui
46 bus veræ † & ſatis manifeſtæ probationes haberi non poſ-
ſunt:in his etenim ſufficiunt præſumptiones,& verarũ proba
tionum locum obtinent: vt ex caſu per Viuium notato.videre
eſt io ſuis communib.opi.verb.iuramentum neceſſario.circa
fin.in hoc namq; caſu talis præſumptio, nõ tantum probatio
nuncupatur,ſed etiam liquidiſſima vocatur: vt conſtat ex al-
latis per Iaco.Nouel.in 2.tom.ad reg.Duen.reg.160.

Huic vero repugnans opinio in illis præſumptionib. vera
dignoſcitur,quæ in iudicis arbitrio ſunt poſitę,per ea,quę di
cit Rolan.à Val.de Incr.dot.q.76. num.21. & ex adductis ibi
per eundem.

47 Sed vtcũque res ſit, contra hanc præſumptionem † proba-
tionem in contrariũ admitti Speculat.prodidit in tit.de præ-
ſump.§.ſpecies.ſub nu.4.verſ.nam cõtra.& c.propoſuiſti.de
probationib. Vel illud ſaltẽ dicas in parui momẽti crimini-
bus,non aũt in grauiſsimis probationẽ inducere,vt per eun-
dem Specul.vbi ſup. nu.5. verſ.alias autem quantumcunque.

Quarta præſumptionum ſpecie explicata, ad quintam me
accingo;quæ illa eſt,quam noſtri pręſumptionẽ iuris & de iu
re notare ſolent.quã interdum ẽt neceſſariam appellant, nec
48 ſine cauſa profecto id nomen fuit ipſi impoſitum. † Dicitur
enim iuris pręſumptio,quia à lege introducta fuit,de iure ve
ro,quia ſuper hac præſumptione lex firmum ſancit ius, & eã
pro veritate habet,vt ex exẽplis notatis per Spec. vbi ſupra,
d.§.ſpecies,nu.5.verſ.neceſſario.& eam probationẽ affert,vt
49 ẽt iudicem ſecũdũ eã pronunciare permouere poſſit † adeo,
vt ẽt vno conſenſu à noſtris ſit traditum,cõtra talem pręſum
ptionem non debere admitti probationẽ in contrarium:vt l.
antiquæ.C.ad Velleian.l.fin. C.ad Macedon. l.à diuo Pio.§.ſi
pignora.ff.de re iud.& Specul.& Damhouder. vbi ſup.& Al-
ciatus.in d.ſuo tract.2.partis. nu.4. & ibi in addit. ad eundẽ,
& hanc concluſionẽ pro regula ponit Socin.in fallẽ.in regul.
384.incip.Probatio in contrarium.Ex quo fit, vt hanc pro ſe
50 præſumptionẽ habens † aliter probare non obligetur, ſed lex
ipſa ſatis probationem faciat: ſicut inquit Iac.Noueli.in reg.
160.Quod etiã locum ſibi vendicat, ſi is neget id, vnde tota
lis pendet,dummodo ſuper eo,quod negat,ſit hęc iuris,& de
iure præſumptio:hoc etenim caſu ẽt ſi pro negante ſit illa tã-
tum præſumptio,& pro affirmante poſſeſſio, qui iſtã præſum-
ptionem habebit,onerę aliter probandi leuabitur, & aduer-
ſario grauius probationis onus incumbet: vt ex allatis per
Herculanum,in ſuo tract.de proban.negat.nu.4.

Verum limites illud,quod diximus,pręſumptionem iuris,
& de iure non recipere probationem in cõtrarium, non pro
cedere in probatione, quæ prouenit ex ꝓbatione partis ad-
51 uerſæ:† tunc enim probatio per confeſsionẽ admittitur con-
tra præſumptionem iuris,& de iure,vt per Lãfr.de Oriano in
ſuo tract.de confeſ.in prin. cum ibi adductis per eum, & per
Iaſ.in l.cum te.nu.7.C.de tranſa.& dixi ſup.in ſpecie per cõ-
feſſionem, voluit etiam Corn.conſ.39. col.5. vol.4. littera G.
& ſequitur Iac.Nouel.in d.reg.160. 1.fallen. & ante eum di-
xit Dec.in rub.de probat.nu.160.& 161.

Hanc tamen declares limitationem tantum verã eſſe,ſi hu-
iuſmodi cõfeſsio in iudicio facta fuerit,ſed ſecus eſt, ſi extra
iudiciũ,& poſtea probare vellem per teſtes te extra iudiciũ
52 aliquid confeſſum eſſe,† tunc enim non admittit talis cõfeſ-
ſio,nec probatio contra iſtiuſmodi præſumptionem, vt ſentit
Alciat.vbi ſup.num.7.quo in loco ſcripſit etiam idem ſenſiſſe
Iacob.de Puteo in l.qui Romæ §.duo fratres.in prin.glo.ma-
gnæ.ff.de verb.obli. & ſubiunxit ita intelligendũ eſſe, quod
tradidit Fely.cũ multis cõcor.in d.c.qm contra. & Iaſ.in re-
per.l.admonendi,col.44.ff.de iureiur.vbi iſti iuris interpre-
53 tes in vniuerſum tradunt † contra ſententiam, quæ tranſit in
rem iudicatam, admitti probationem per confeſsionem par
tis,quod iuxta eundem Alciat.debet intelligi,ſi pars in indi-
cio hoc fuerit faſſa,& non aliter,ſed ipſum adeat Alcia.in eo-
dem loco,vbi multis rationibus firmiſsimis hanc intelligen-
tiam confirmat.

Secundo loco eadem limitatio eſt intelligẽda,vt in his ſibi
54 locum vendicet,† quæ à partis conſenſu pendent,ſecus vero
ſi ſimus in ea materia,in qua lex eius conſenſum non perpen-
dat,vt in matrimonio, per eundem Alciat.vbi ſupra, nu.9.in
fi.adducit ad hoc cap.ſuper eod.ext.de eo,qui cogn conſan.
vxo.per Abb.& alios in cap.is qui fidem.de ſponſalib.& Fel.
in cap.4.ext.de præſump.

Præterea reſtringas in probatione,q̃ conſtat ex rei euiden
55 tia & ex notorio,† hæc etenim probatio ex notorio cõtra hu
iuſmodi præſumptionẽ iuris,& de iure admittitur, vt ex his
conſtare põt,quæ ſupra attulimus in ſpecie, per euidẽtiam fa
cti,& conſuluit Roman.in conſ.350.col.8.cũ allatis per Fely.
in d.c.4.ext.de præſump.ſublata namque qualiber in contra-
56 rium ꝓbatione † nunquã tamen illi derogatum cenſetur,quę
fit per euidentiam rei,vt ex adductis per Alcia in d.ſuo trac.
de pręſum.ver.videndum eſt nũc,nu.16.cũ addit.ibi.ad eun-
dem.Huic rei cõfine eſt,quod præſumptio, quæ oritur ex ſen
57 tentia,& re iudicata,recipit probationem in aduerſum † per
inſpectionem actorum, vt ex adductis per Iacob.Nouell. in
reg.160.in 2.ampliat. & inſpicias, quæ Soc. animaduertit in.
regul.384.in 7.fallen.

Sed & hæc ſecunda limitatio eſt declaranda, vt procedat,
qñ illud notorium,quod appellant,afferretur in actis,alioqui
nullius eſſet momenti, vt ſcripſit Alexan. in l.vnica. C.vt quæ
deſ.aduocat.& in cõſ.118. col.pen. vol.4. & ſecundũ Alciat.
vbi ſupra.facit ad hoc l.ſi adulterium.§.ijdem Pollioni.ff.ad
58 leg.Iul.de adult.ad id ẽt pertinet illud † nã licet quod noto-
rijs deeſt,iudex perficere poſſit,hoc tñ notoriom debet alle-
gari,vt per Tiraq.in trac.de præſcri.§.1.glo.2. fol.9. vñ illud
addit,huiuſmodi notorij allegationem poſſe fieri etiam poſt
59 concluſionem † in cauſa iuxta D.Anto.in c.peruenit.de emp.
& vendit.& Afflic.in conſtitu.Siciliæ,incip.iuſtitiarijs.col.4.
verſ.item quæritur.

Hoc ipſum ſubintelligas tñ habere locum in notorio fa-
cti,ſed ſecus ſi huiuſmodi notoriũ,oriatur ex iure, ſiue ex fa-
60 cto iuris,† tunc enim notorium iſtud nõ eſt allegandũ, nam-
que iudex ex officio ſuo ſuper illo,quid ſentiat abſq; eius al-
legatione proferet,vt per contex.ſingularem i ca.Raynutius.
ext.de teſtam.& ibi Imol.& Abb.idemque Abb.in c.adferte,
de præſump.& Bal.in d.l.1.C.vt quæ deſ.aduocat. Fely.etiam
in ca.ad hoc.col.2.de appel.quos Tiraquel.adducit vna cum
alijs,vbi ſup.fol.11.

Deinde ſubintelligas, vt ſi notorium facti à parte non pro-
61 ducatur † iudicẽ tamen poſſe ſupplere,quod tradit Rom.cõſi.
227.in fi.licet ab hac remotam Alex.fuerit ſententiam ſequu
tus in d.l.vnica.C.vt quæ deſunt aduoc.part.

Declares poſtea iuxta Alciati ſniam in d.verſ. videndũ eſt
nunc,nu.17.hoc eſt, vt procedat in notorio facti permanẽtis,
62 vt loquitur Rom.d.conſ.450.aliter vero eſt † ſi notoriũ illud
facti non eſſet permanentis, ſed deberet probari, hoc nãque
caſu

Digitized by Google

taſu lex reijcit huiuſmodi probationem à tali præſumptione,
vt patet ex allato per Alciat.exemplo,eodẽ, quo ſupra loco.
Tertiam limitationẽ ad eandem concluſionẽ ſubnectam.
Etenim parte nihil opponente contra hanc præſumptionem
63 probatio recipietur. †Vnde ſi ſententia tráſierit in rẽ iudica
tam,parteque nihil opponente,victus iniuſte latã eſſe ſentẽ-
tiam probauerit,illa ſententia reijcietur, ſecũdũ Innoc: in c.
fraternitatis.extr.de frigid.& malef.& Dd.in ca.cum delicta.
extr.de reſcrip.cũ alijs per Felin.allatis in d.c.4.& per Iaſun.
in l.patre furioſo.ff.de his,qui ſunt ſui.& Alex.cõſi.77. Redẽ
ptoris.col.vltima,vol.2.& Ludou.Rom. conſi.155. Duo ſunt.
64 nu.5.huius rõ eſt ſecundum Alciat.vbi ſupra:†quia pars,quę
non oppoſuit vř renunciare fauori ſuo, & tacite conſentire,
vt cap.2.de accuſat.in 6.per Bart.in l.1.in vltim.notab.C. de
dilatio. quæ tacita confeſſio ſibi præiudicat, vt etiam tenet
Alex.in l.iudex poſtquam.ff.de re iudica.
Quarto limita eadem concluſio eſt circũſcribenda, vt non
65 habeat locum † quando probatio contra hanc præſumptionẽ
fieret per iter indirectũ: vt gloſ.in clem.1. in verb.feciſſe nar
ramus,cum alijs allegatis per Alciat.vbi ſupra nu.13. vbi vl-
tra alius huius limitationis rationem reddit,& in additio.ad
eundem multa tradita ſunt,quæ huc ſpectant, quæ omnia per
te ipſum videas.
Hinc quinta limitatio ſequitur,vt non procedat,antequam
66 ſententia feratur prætextu iſtius†præſumptionis ná tũc tem-
poris in contrarium accipitur probatio,ſecundũ Felin.in d.
c.4.allegans gloſſ.quam not.Domin.in cap ordinarij. in prin
cip.verb.libere,de offic.ordin.in 6.ſed ſi Alciato credendum
eſt,hæc limitatio falſitatem olet, vbi ſupra,nu.18.vbi ait, eſſe
contra context.in l.final.C.ad Macedonian.& l.final.C.de ar
bitr.& l.antiquæ.C.ad Velleian.& contra omnium mentem,
vt ex adductis ibi per eum videre eſt.
Subijcias iſti ſextam limitationem: nam quamuis cõtra ta-
67 lem præſumptionem probatio non recipiatur † reſtitutio tñ
in integrum,ſi iuſta cauſa ſubſit, admittitur: vt animaduertit
Alciat.in d.tract.de præſ.2.part.nu.19.faciunt ad hoc notata
per Socin.in fallen.385.verb.probato termino.in 1.limita.
Et ſeptimam annectemus;admittitur.n.probatio per prote
68 ſtationem,quæ actum præceſſerit†vel interceſſerit in ipſo a-
ctu: vt gloſ.in c.vidua extr.de regula. vt pręſumptio eſt,vt no
uitia quæ profeſſarũ habitũ induerit, vel ſe in actibus ad eas
pertinentibus ingeſſerit,ſit ꝓfeſſa,niſi proteſtatio ꝓceſſerit: vt
c.is qui fidẽ,extr.de ſpõſalib.& ibi Butr.& Cardin.Alex. Hãc
vero limitationẽ dilates vt per Alciat.vbi ſupra, ſub nu.50.
verſ.& iſtud procedit etiam.
Sed hanc eandem ſublimites non procedere, vbi per præ-
69 ſumptionẽ iuris,& de iure†tollitur crimen: vt ſi duo inter ſe
ſponſalia contrahant in futurum, concubitu ſequuto ſpõſalia
tranſeũt in matrimonium præſumptum præſumptione iuris,
& de iure,non igitur in contrariũ probatio admittetur,d.c.is
qui fidẽ.& c.veniens.il 2.de ſpõſal.& licet ſpõſi proteſtẽtur,
& ſi ſequuto cõcubitu,eius nõ eſſe volũtatis, vt in matrimo-
niũ ſponſalia tráſeant,nec contrahere velle matrimoniũ, hæc
tñ proteſtatio inanis eſt,nihilq; prodeſt,nec releuat,nec huic
præſumptioni derogat iuris & de iure,quæ ex ipſo cõcubitu
oritur,& rõ eſt,cur huiuſmodi proteſtatio reijciatur;quia eſt
turpis,& fornicationis crimẽ inducit,nõ igitur mirũ eſt,ſi ni-
hil deroget præſumptioni iuris, & de iure fauore matrimo-
nij, & vt ſubterfugiat crimẽ introducta: vt per Panor.& Pręp-
oſit.in gloſ.c.per tuas.de cõditio.appoſ. & lariſſime in d.c.
veniẽs.il.2.de ſpõſalib.& ibidẽ Præpoſit. & Iaſ.poſt alios i l.
ab ſoliũ §.morte.col.8.verſ.3.concl.Bart.de oper.nou.nunci.
Hodie tñ ex ſacri Cõcilij Tridentini decretis c.1. ſeſſio.24.
de reformat.matrim.omnes iſtæ ceſſant præſumptiones,cum
70 in eo loco cautum ſit† omnia matrimonia irrita, & nulla ha-
benda eſſe,quæ aliter,quam pręſente Parocho,vel alio ſacer-
dote ex ipſius Parochi,vel ordinarij permiſſione, & duobus,
vel tribus teſtibus præſentibus contracta reperiuntur,& Illu
ſtriſſim.Cardinales ad declarationem eiuſdem ſacri Concilij
71 Tridentini præpoſiti ſciuerunt,in pluribus deciſionibus† ho
die ſponſalia de futuro non tranſire in matrimonium, etiam
ſubſequuto concubitu,in cęteris vero rata,ac firma permane
re: vt ante Tridentina decreta inueniebantur.
Octauam adijciam,quam nec Alciat.tetigit, ſi contra talẽ,
72 præſumptionẽ†deducatur inſtrumentum publicum: vt gloſſ.
in c.ordinarij,de offic.ordinar.li.6. iuxta Soc.in d.ſua regu.l.
384.probatio in contrarium.in 2.fallen.
73 Propterea ꝓp honeſtatem perſonæ limites,† nam tunc põt
admitti probatio contra iuris præſumptionẽ,& de iure,vt in
ea facti cõtingentia,in qua conſuluit Dec.in conſi.575.col.2.
in prin.nu.6.quem refert,& ſequitur Alba. in conſil.95. nu.9.
74 Vltimo loco reſtringas nõ procedere† vbicũq; publica vti
litas ageret: vt eſt ſingular.doctrina Iacob.Butri.in l.ſiue poſ
ſidetis.C.de ꝓb.ſicut refert,& ſeqt̃ Soc.d.reg.384. in 6.fallẽ.
Cæterum has omnes allatas de præſumptione iuris, & de
iure limitationes extendas,& amplies ſibi locum,non vendi-
care,etiam ſi ſtatuto caueretur: vt probationes reijcerentur,
75 † non enim tollere probationem, quæ admittitur contra præ
ſumptionem iuris,& de iure, ſicut ſunt caſus notati ſupra in
dictis limitationibus; vt ex congeſtis per Tiraquel. in tract.
de retract.§.4.gloſſ.1.nu.39.
Velim tñ,vt diligenter obſerues ad illud quod ſupra de ꝓ-
ſumptione dixi,hoc eſt,præſumptionem violentã,vel neceſſa
riam ſatis eſſe ad liberandum,& condemnandum, & pronun
ciandum,vt ex iuribus ſupra allatis,illud nunquam non proce
76 dere†vbicunque lex,aut ſtatutũ probationes apertiſſimas re
quireret: tũc etenim per plures idoneos teſtes,vel per cõfeſ-
ſionẽ aduerſarij,vel per inſtrumenta eſt faciẽda probatio: vt
notabiliter animaduertit Accurſ.in l.fin. in princ.ff.qđ met.
* cauſa,quẽ cõiter * ſequuntur cæteri in c.pia. de excep.lib.6.
nec ꝓſumptiones,quas ius ciuile recipit,ſufficerẽt,q̃ alias pro
77 legitimis probationibus haberẽtur,huius rei ratio eſt† quia
cum conditione appoſita vera probatio nominatur,& cõclu-
dens probatio requiritur, tunc nullo mõ præſumptiua proba
tio recipitur.l.Lucius. vbi Dynus & Bart.per illum text.ff.de
condit.& demonſt.Dec.in rub.extr.de probati. col.14. verſi.
3.ſi fiat mentio.& col.16.retenta prædicta, vt Viuius refert in
ſuis communibus opinionibus verb.iuramentum neceſſario.
Quo in loco hanc opinionem cõem reſtringit, non procede-
re in caſibus,in quibus verę,& concludentes probationes ha
beri non poſſunt, vt ex congeſtis per eundem vbi ſupra.
78 Nec illud ſilentio præteribo†huiuſmodi pręſumptionibus
non eſſe ſtandum in illis cauſis,in quibus agitur de capite: in
iſtis etenim requiruntur probationes meridiana luce clario-
res l.ſciant cuncti.C.de prob.l.inde Neratius. ff.ad leg.Aqui.
cum not.per Iac.Nouell.in regul.162.in 3.fallent. & in termi
nis Specul.tit.de præſum.§.ſpecies.ſub nu.7.
79 Quinimo etiam in ciuilibus†iudex antequam ex iſtis præ-
ſumptionibus motus vllá ferat ſententiam,omnia prius expe
riri cõſilio debet,cunctaque circumſpectione accurata inue-
ſtigare,atque ad rei,quã actoris cauſam magis reſpicere de-
bet,ipſique fauere,vt monuit Damhouder.d.c.178.ſuę praxi.
80 ciuil.in fin.†& præcipue in criminalibus, vt Speculat.tit. de
præſ.§.ſpecies.num.6.verſ.in ſumma nota, vt in exemplo per
eundem allato.Præſertim cum etiam Philippi (vt opinor) Ma-
81 cedonis exẽplo ipſi reo † quam actori ſuffragari debeat,qui
cum altera aure occluſa accuſatorem audiret, interrogatus,
cur id faceret,dixit,ſe eam ſeruare integram reo.
Vnde ad vltimam præſumptionẽ, quæ à noſtris probabilis
dř explicandam accedo, illaque dř, quæ eſt iudicis,hoc eſt
82 †quam iudex ex ſignis,& indicijs colligit.ſurgit.n.hęc ex ali
quibus ſuſpicionibus, vt qũ reus poſt peremptorias exceptio
nes allatas proponit dilatorias.Iudex.n.tũc præſumet, atque
conijciet,id ipſum agere, vt aduerſę parti negotium faceſſat,
vtque calumnietur.Atque ſi quid aliquando fuit patris,præſu
mitur & in præſentia hæredis eſſe, vel è contra, vel ſi Petrus
hanc rem,quæ prius Ioannis erat,nunc poſſidet, ergo præſu-
mitur Petrus hæres,vel filius Ioannis: vt per Damhu.in d.ca.
83 178.nu.10. † Et huic præſumptioni ſtandum eſt,donec con-
trarium probetur,nam & contra hanc probatio admittitur.c.
ſuper hoc.de renunciatio.& c.præſentiam,7.quæſ.1.& tantũ
ſemiplenam probationem facit,quod ſi teſtis vnus, vel alia
ſimilis addatur præſumptio,tunc plene probabit, vt ca. item
in criminalib.verſ.ſæpe,4.quæſt.3.
Hæc vero præſumptio minimum impellit iudicẽ, vt ei pro
84 quo † præſumptio eſt,deferatur iuramentum,& ſententia fe-
ratur: vt l.in bonæ fidei.C.de rebus cre.l.admonendi.ff.de iu
reiur.cap.ex inſinuatione.de procurator.& cap.ſicut conſue
tudo de probationibus.
Et hæc de præſumptione breuiter attigiſſe ſit ſatis.

QVAE-

Google

QVAESTIO XI.

De ſemiplena probatione.

SVMMARIA.

1 *Probationis ſemiplenæ definitio.*
2 *Teſtis idoneus, & habilis ſemiplene tantum probat.*
3 *Teſtes duo idonei, & omni exceptione maiores plenam probationem faciunt.*
4 *Iudex deferre poteſt iuramentum per ſupplementum ſemiplenæ probationis.*
5 *Teſtis vnius dictum facit ſuſpectas tabulas teſtamenti, ſed non plane euertit.*
6 *Fama adijcit fidem teſtimonio vnius, modo non inconſtans ſit, nec improbis aucto-
ribus, vel etiam ignotis exorta.*
7 *Rumor, ſiue fama ſæpe fallax eſt.*
8 *Probatio ſemiplena quomodo reſultet ex vno teſte in tantum, quod poſſit deferri iu-
ramentum ſuppletorium probationis, vide remiſſiue.*
9 *Teſtis vnius ſemiplena probatio tantum efficit, vt præſumptionem faciat, per quam
in aduerſarium probatio transferatur.*
10 *Teſti vni, quod fides adhibeatur, etiam contra fœneratorem, nec per ſtatutum, aut
conſuetudinem ſanciri poteſt.*
11 *Teſti vnico etiam Cardinali non eſt fides adhibenda.*
12 *Teſti ſoli ſtandum eſt ſi ita conuentum fuit inter partes.*
13 *Teſti vni creditur propter teſtatoris auctoritatem ſi teſtator mandat, vt ipſi creda-
tur.*
14 *Teſtis vnius depoſitio, probat, quando nemini nocet, & alteri prodeſt.*
15 *Atteſtationi vnius teſtis ſtatur, quando ipſe de re ſua teſtatur. Magiſtratui creda-
tur in his, quæ ad munus ſuum attinet. ibid.*
16 *Teſtis etiam infamia notatus, vel ſi alioqui inhabilis, ſi de re ſua deponat, probat.*
17 *Teſtis vnius probatio ſatis eſt in cauſis poſſeſſorij, quæ nullius ſint ponderis.*
18 *Aſſertioni vnius teſtis fides adhibetur in rebus arduis, in quibus nullo modo fieri
poteſt, vt plures teſtes haberi poſſint.*
19 *Teſtis vnus probat in cauſis, quæ breuiter, & ſummarie abſoluuntur & dirimun-
tur.*
20 *Teſtis valde dignus probat.*
21 *Fama regulariter non facit plenam probationem.*
22 *Probatio ſemiplena quæ per famam fit, vide naturam remiſſiue.*

CVm omnia, quæ ad plenam probationem cognoſcendã,
per ſex ipſius formarum explicationes allatas, neceſſa-
ria putauimus, abunde (vt arbitror) vt rei neceſſitas poſtula-
bat, hucuſque declarata ſint, altera iam inſtat tractatio, nec
iniucunda, vt de ſemiplena, vt noſtri dicunt, probatione aper
tius, & breuius quoad fieri poſſit diſſeramus.

Hactenus enim in illo ſatis amæno, & ſpacioſo verſicolorũ
florum, & plenorum viridario ſpaciati ſumus, nunc vero nos
non pigeat in hoc flaccidorum florum hortulo aliquantiſpet
immerari.

Iccirco non eſt ignorandum, probationem ſemiplenam eã
1 eſſe † per quam rei geſtæ fides aliqua fit iudici: non tñ tanta:
vt iure debeat in pronuncianda ſententia eam ſequi: vt per
Oldendorp. in ſuo breui compendio locorum communium,
in verb. probatio ſemiplena.

Ex cuius ſemiplenæ probationis hortulo quatuor minorũ
& pallidorum florum genera decerpere poterimus. Primom
2 quorum erit teſtis † idoneus, & habilis: hunc etenim ſemiple-
ne tantũ probare ſanxit Imp. Conſt. in l. iuſiuran. C. de teſtib.
& Paul. in l. 2. in fi. ff. quemad. teſtam. aper. & Alex. III. ſumm.
* Pontif. in c. veniens, & in c. licet de teſtib. & iſtud fore* cõitet
receptum eſt teſtatus Curt. in l. admonendi. nu. 187. ff. de iu-
reiur. ubi ponit hanc concluſionem pro reg. marmorea.

3 Huius ratio eſt, nam ſi duo teſtes idonei † & omni exceptio
ne maiores plenam probationem faciunt, vnus igitur tantum
ſemiplene probabit, ſic colligebat Accurſ. in l. 3. in verb. deci
di oportet, circa med. C. de reb. cred. & dixit Curt. in l. admo-
nendi. nu. 187. ff. de iureiur.

Quamobrem iudex, qui ſingula quæ cauſas cĩ cũſtans, diſ-
4 picit, ſi nihil refragari viderit, põt deferre iuramentũ ei, † pro
quo eſt quaſi probatio, id quod vocant ſupplementũ ſemiple
næ ꝓbationis. Vlpian. in l. ſi duo in princip. ff. de iureiur. Mul
tũ tñ (inquit) fidei, & auctoritatis apud iudicẽ patronũ habi
turũ, quin magis ſolũ patronũ ſe probaret, quod libertus iu-
5 raſſet alterũ patronũ nõ eſſe: † ſic vnius teſtis dictũ facit ſuſpe
ctas tabulas teſtamẽti, ſed nõ plene euertit Paul. in l. 1. 2. fin. ff.
quẽad. teſta. aperian. ſi qs, inquit, ſe neget ſigillũ ſuũ agnoſce-
re: nõ iõ qdẽ minus aperiunt tabulæ, licet alia ſuſpectæ fient.

Sicut autem iuramentum litigatoris confirmat teſtimoniũ
6 vnius † ita fama adijcit fidem, mõ nõ inconſtãs ſit, nec impro-
bis auctoribus, vel etiam ignotis exorta. Calliſtratus in l. 3. §.
eiuſdẽ quoque. ff. de teſtib. Alias, ait numerus teſtiũ, alias di-
gnitas, & auctoritas, alias veluti conſentiens fama, cõfirmat
rei, de qua quæritur fidẽ. Alioqui fama quantũuis inuulgata
7 non probat ſatis, ſed coniecturam facit † quia ſæpe fallax eſt
rumor. Paul. in l. vlt. ff. de hæredita. inſtit. quia tamen (inquit)
falſus rumor non ſolet obeſſe, &c.

Quomodo autem intelligẽdum ſit, quod ex vno teſte reſul
8 tat ſemiplena probatio, in tãtum † quod poſſit deferri ſupple
toriũ iuramentum probationis; vide Franciſ. Curt. in repetit.
d. l. admonendi. nu. 188. cum plurib. ſeq. ff. de iureiu. in quo lo
co latius, & melius, quam videri ab alio poſſit, concluſionem
hanc pertractat dilucide, ponendo limitationes, & fallentias
fere infinitas, vtiles, & memoria repetendas, quas, vt ipſe at-
teſtatur, compoſuit ex vſu, & ſtudio lucubrato.

Hæc vero teſtis vnius ſemiplena probatio, tantum efficere
9 poteſt, vt iſtiuſmodi præſumptionem faciat † per quam in ad-
uerſariũ probatio transferatur: vt Gozadin. tradidit in conſ.
75. col. pen. nu. 19. ſicut refert, & ſequitur Iaco. Philip. Port. in
ſuis concluſionibus, in concluſ. 5. lib. 1. prope finem. Idẽ etiã
Port. ibidem de hac re ad ſaturitatem cõgeſsit quamplurima,
hanc concluſionem pluribus modis ampliando & limitãdo:
ſed hic ea tantummodo adducemus, quæ magis ad rem no-
ſtram ſpectare nobis videbuntur.

Primum igitur amplies, vt nec etiam per ſtatutum, aut cõ-
10 ſuetudinẽ ſanciri poſsit † vt nullo diſcrimine habito vni teſti
fides adhibeatur, etiã contra fœneratorem, vt per Frideric. de
ſen. conſi. 16. & allegat. per Iaſ. in l. admonendi. fol. 20. de iu-
reiur. & Port. in d. concluſ. 5. vbi ſupra. vbi adducit Alex. ali-
ter conſuluiſſe in conſi. 188. vol. 7. col. 1. & ſeq. verum de hac
ampliatione late per Tiraquel. in tract. de iudic. in reb. exig. &
verſi. ſecunda ratio, vſque ad verſi. his adſtipulatur.

11 Amplies deinde † etiam ſi teſtis ille Cardinalis eſſet, vt ſcri
pſit Felin. in c. ſuper his col. 4. de fide inſtrum. quem refert Ia-
cob. Port. vbi ſupra, de qua tamen re latius infra in concluſio-
ne, aſſertioni Cardinalis, diximus, & ad locũ illũ te remitto.

12 Nunc primo loco limitanda eſt † vt locũ non habeat ſi inter
partes ſtandum eſſe illi teſti ſoli fuit conuentũ. l. 1. in princ.
ff. quar. rer. actio non dat. l. vlt. C. de fideicommiſſ. & per Caſ-
ſan. conſi. 37. col. 1. in fin. cum alijs allegatis per Iaco. Port. vbi
ſupra, & vltra ibi per eum alleg. faciunt dictæ ll. & vlt. modo à
nobis allatæ, & Alex. in l. 1. §. fin. ff. de verb. oblig. Crauet. cõſ.
100. n. 13. ad fin. vol. 1. & Bertrãd. in cõſ. 119. col. 1. in fin. vol. 2.

13 Deinde reſtringas † qñ teſtator mandat, vt vni teſti creda-
tur, vt in l. Theopomp. ff. de dot. prælegat. & ibi Dd. dicentes,
quod tũc ipſi teſti creditur propter teſtatoris auctoritatem.

Intelligas tamen iſtud, vt hic teſtis ſacramento ſeſe aſtrin-
gat, ita ſibi à teſtatore imperatum fuiſſe, vt per Felin. cap. ve-
nient. de teſtibus col. 7. nu... Hyppol. de Marſi. in l. ſi quis, ne
quæſt. col. 31. nu... ff. de quæſt.

Tertio loco limites, quando vnius teſtis depoſitio nemini
14 nocet, & alteri prodeſt † vt ſi quis deponat, aliquẽ ſacro fon-
te luſtratum fuiſſe, ſacratum templum eſſe, quempiam clericũ
eſſe, & de huiuſmodi, de quibus omnibus ſatis diximus in
ſuis concluſionibus, in his enim omnibus vnus teſtis probat,
vt ex adductis in dicta concluſione.

Quartam addas, cũ teſtis vnus de re ſua teſtatur nam tunc
15 tẽporis eius atteſtationi ſtatur. † vt creditur magiſtratui in
his, quæ ad munus ſuum attinent: vt per Dec. in conſil. 56. in
cauſa appellationis, nu. 4. & ante eum ſcripſit Paul. de Caſt. in
l. quicunque col. fin. de ſeru. fugitiu. & ex multis allegatis per
Gabriel. tit. de teſtib. concluſ. 1. nu. 18. limitat. 5. in quo loco
etiam contraria & concordantias habes adnotata.

Hanc limitationem dilates procedere, etiam ſi ille teſtis
16 infamia notatus eſſet † vel alioqui inhabilis: nam ſi de re ſua
deponat, hunc probare dixit idem Port. vbi ſupra, huius rei
teſtẽ laudat Paul. Caſtren. in l. 2. §. ſi abſens. ff. ſi ex nox. cauſa
& Dec. conſi. 363. col. 1.

Subiungam & quintã, quando ſumus in cauſis poſſeſſorijs
17 quæque nullius prope modum ſint ponderis † ſatis eſt minimi-
lis per vnum teſtẽ probatio, vt aſſeruere Dd. in auth. niſi bre-
uiores. C. de ſent. ex breu. rec. per Mareſil. in ſing. ſuo. 1. & 2.

His ſexta adijciatur, quando eſſet arduum, vel nullo modo
18 fieri poſſet † vt plures poſsint haberi teſtes: tũc etenim vnius
teſtis aſſertioni fides adhibet, vt iuris interpretes docuere in
l. 1. § fi. ff. de verb. oblig. & Hippol. ĩ l. ſi qs ne qſt. col. 32. verſ.
& reſpõdẽdo dictis. ff. de qſt. & Iacob. Port vbi ſup. d. cõcl. 5.

19 Et ſeptimo loco limitabis in cauſis † quæ breuiter, & (ut no-
ſtri loquuntur) ſummarie abſoluuntur, & dirimuntur: Calca.
in conſi. 99. col. pen. Marſil. ſing. 433.

Vltimo

10 Vltimo loco reſtringas † in teſte valde digno; vt per Grã-
mat.conſi.13.col.3.

Secũda vero ſemiplenæ probationis ſpecies illa eſt, quę fit
11 per famam, quæ regulariter non facit † plenam probationẽ.
l.3.§.eiuſdem quoque, & ibi ſcripſit Accurſ. in verb. confir-
mat, cum Bar.ff.de teſtib. vbi etiam Card. Alban. nu.5. qui hãc
eſſe communem opinionem atteſtatur: quod etiam Dec. aſſe
ruit in c.1.nu.36.C.de appellat.

De cuius ſemiplenæ ꝓbationis natura multa à nobis eſſent
12 attingenda in præſentia † niſi de ea ad vnguẽ omnia eſſemus
proſequuti, quæ huc ſpectant in concluſione in verbo fama.
ibi.n.quamplurimas adduximus concluſiones, cũ limitationi
bus, ampliationibus, & alijs neceſſarijs ad vniuerſam famæ
probationem attinentibus, quæ omnia ſciens & prudens nũc
omitto, ne bis in eadem te immorer, lector illuc te reijcio.

QVAESTIO XII.

De tertia ſemiplenæ probationis ſpecie, quæ fit per comparationem litterarum.

SVMMARIA.

1 *Probatio ſemiplena, quæ fit per comparationem litterarum, quæ ſit.*
2 *Comparatio litterarum quomodo fiat. Litterarum comparatio ſemiplenam facit probationem ibi.*
3 *Comparatio litterarum plene fidem facit.*
4 *Scriptura fide digna, ex quibus fieri poſſit collatio litterarum, quæ ſint.*
5 *Cautela eorum, qui volunt ſe, & ſucceſſores ſuos eximere à comparandarum litterarum moleſtijs.*
6 *Auctoritas magiſtratus nunquam in dubium reuocari poteſt.*

DEueniamus nunc ad tertiam imperfectæ probationis for
mam, quæ illa eſt, quæ producitur ex litterarum compa-
1 ratione. † eſt autem litterarum comparatio vltimum ſubſi-
diũ indagãdæ veritatis, quoties neque teſtes, neque tabellio
poſſunt exhiberi, vt veritatem ſcripturæ, cuius controuerſia
vertitur, atteſtetur. Cum.n.alter litigantium producit ſcriptũ
aliquod, alter eam ſcripſiſſe negat, qui auctor ſcripturæ di-
citur certe res ſuſpcta ſit. Quare hoc unum ſupereſt: vt ex ali-
quo inſtrumento minime gentium ſuſpecto comparentur li-
2 teræ † hoc eſt character literarum vtrum omnibus numeris ſit
ſimilitudo inter vtrumque, an non ſit: ex eo namque ſequetur
veritas, aut falſitas inſtrumenti, quod profertur. quæ litterarũ
comparatio ſemiplenã facit probationem: vt tradidit Accur.
in l.admonendi.ff.de iureiu.& ibidẽ recentiores noſtri, & idẽ
Accur.in l.in bonæ fidei.C.de reb.cred.& idem ſentit Ang.in
§.ſi quis igitur.& Barth.Socin.in conſi.41.num.2.vol.3. licet
Accurſ.in l.3.§.1.verſi.ſpeciem.ff.de teſtib. in hanc deſcẽdat
3 ſententiam † hanc litterarum comparationem plene fidem fa
cere, & idem ait Alber.in l.ad comparationem.C.eod.tit.vbi
inquit ita * communi vſu obſeruari.

Verum ſi quis erit, qui veritatem quæſtionis huius altius in
dagare velit, adeat, quæ enucleate tradidimus in concluſio-
ne, comparatio litterarum, vbi ad ſacietatem neceſſaria pro-
didimus. Quod ſi quid deficiat, inſpicias Iac. Men.in illo ſuo
perutili tract.de arbitr.iud.car.114.per totum.

Sed roget quis, quæ eſt ſcriptura fide digna, ex qua fieri
poſſit collatio litterarum.

4 Huic reſpondeo. † Primum ſcriptura priuata, hoc eſt, chiro
graphum illius, cuius ſcriptura negatur, ſubſcriptũ tamen, &
approbatum, tribus teſtibus. Secundo ſcriptum foreñſe, id eſt,
apud iudicem confirmatum. Tertio inſtrumentum publicum
eiuſdem primi auctoris: cuius tamẽ fidẽ teſtes in eo deſcripti
prius teſtentur. Quarto ſcriptura, quam aduerſarius ipſe pro-
fert, non poteſt illi eſſe ſuſpecta, quin inde fiat collatio. Quin
to ſcriptum denique ex archiuio, ſeu loco, quo publice inſtru
menta reponuntur, nequaquam ſuſpectum eſt ad faciendam
comparationem litterarum, cuius archiuij meminit Vlpia. in
l.mortis.§.ſolent autem.ff.de pœnis. Hęc omnia probantur in
l.comparationes.cum auth.at ſi contractus.C.de fid.inſtru.&
recenſentur à Ioan.Oldendorp.in ſuo breui compendio pro-
bationum, c.de ſpecieb.ſemiplen.probatio.nu.9.

Quare Iuſtinianus in auth.de inſt.caut. & fid.§.in his vero
5 rectiſſime conſulit eis † qui voluerint ſe, & ſucceſſores ſuos
eximere huiuſmodi comparandarũ litterarum moleſtijs, eum
& tabelliones, ſeu notarij, & teſtes breuiſſimo tẽpore moriã-
tur plerunque, Poſſunt.n. impetrare ab idoneo magiſtratu, vt
perſpecta ſcripturæ (quatenus æquum fuerit) veritate, confir
6 met eam eſſe veram, auctoritate ſua † quæ nunquam poteſt re
uocari in dubium. Idque inſinuationem dicimus non exigen-
tem vllos teſtes priuatos. arg.l.in donationibus.C.de donat.

QVAESTIO XIII.

De quarta ſpecie ſemiplenæ probationis, quæ fit per priuatam ſcripturam.

SVMMARIA.

1 *Probationis imperfectæ quarta ſpecies conſtat ex priuatis ſcripturis, quibus non eſt plena adhibenda fides.*
2 *Scriptura priuatæ formas, & ſingularum vim, ac poteſtatem vide remiſſiue.*

QVarta vero imperfectæ probationis ſpecies eſt, quæ con
1 ſtat ex priuatis ſcripturis, † quibus non eſt adhibenda
plena fides: vt tractatur * cõmuni Dd.ſententia in l. inſtrumẽ
ta.C.de probatio.& dixit Io.And.in c.cauſam quæ, de prob.
& late Corn.conſi.58.per totũ.lib.3. & ante omnes interpres
Accurſ.in l.admonendi.ff.de iureiu.& in l.a.ff.de fide inſtr.&
in l.in bonæ fidei. C.de reb.cred. Hoc autem, vt ad amuſſim
poſſit intelligi, adeũdus erit Io. Coraſ. cumulatiſſime de hoc
diſſerens, in repetit.d.l.admonendi. à nu.48. vſque ad nu.73.
2 vbi priuatæ ſcripturæ formas tradens † ſingularum vim, atq;
poteſtatem declarat.

Videnda etiã erunt illa, quæ & à nobis conſcripta fuere in
concluſione ſcripturæ, vbi ampliationes, limitationes, & de-
clarationes iſtius cõcluſionis facile reperire poteris, quę om-
nia hic tranſcribere, nimis longum eſſet, nec id æquum duxi-
mus: ſatis eſt enim nobis digito fontem monſtraſſe.

QVAESTIO XIV.

De coniectura.

SVMMARIA.

1 *Coniectura, indicium, & fictio inter probationum formas ſolent connumerari.*
2 *Coniectura præſumptioni cognata eſt, & pro præſumptione accipi ſolet.*
3 *Coniectura definitio. Coniecturæ aliam definitionem vide infra nu.15.*
Speuſippus Platonis ex ſorore nepos Platonicæ ſcholæ octo annos præfuit ibi.
4 *Coniectura à coniectu nuncupata fuit. hoc eſt directione quadam cationis ad veritatem.*
Coniectores vocantur ſomniorum atque monſtrorum interpretes. ibi.
5 *Coniectur alis ſtatus vocatur, cum per coniecturas quæritur, an aliquid factum ſit.*
6 *Coniecturas vulgo appellare ſolent colligaturas cuſtici Ticinenſes.*
7 *Coniectura à præſumptione diſtinguitur.*
8 *Præſumptio aliquando eadem eſt cum coniectura, quia ex ea vt plurimum ſolet oriri.*
9 *Coniectura ſignificat præſumptionem, & ambo dici poſſunt indicia probationum, vel adminicula.*
10 *Quod ex coniectura capitur, non proprie ſumitur.*
11 *Coniecturalis probatio ſub verbo probationis appellatione complectetur, dummodo lex pro veritate coniecturam habeat.*
12 *Coniectura legis, quæ ex argumento venit, probatio liquidiſſima vocatur.*
13 *Coniectura, & indicia habentur loco plenæ probationis.*
14 *Coniecturæ accedunt loco euidentiorum probationum in rebus dubijs.*
15 *Coniectura quid ſit. Coniecturæ alium definitionem, vide ſupra num.3.*
16 *Coniectura ijſdem diuiditur modis, quibus & præſumptio.*
17 *Coniectura ſpecies tres, ſcilicet, alia leuis, alia grauis, & alia violenta.*
18 *Coniectura temeraria quæ dicatur.*
19 *Coniectura probabilis illa eſt, quæ deducitur à veriſimili.*
20 *Coniecturis pertinentibus ad reſcripta, vel priuilegia Principis mentem ambiguis in rebus interpretamur.*
Principis mens regulariter talis eſſe præſumitur, qualis eſſe debet.
Et permiſſum eſt, vt à nobis colligatur, dummodo non ſit admodum obſcura.
21 *Coniecturis, & ſignis mentem Principis elicere nobis datum eſt, cum ad Principem difficilis detur acceſſus.*
22 *Coniecturis poterit conijci, & colligi, atque declarari, an priuilegium ſit ex ijs, quæ ad perſonas, an quæ ad res pertinent.*
23 *Coniectura quarum munus eſt circa iudicia verſari, quæ ſint.*
24 *Coniectura, quæ ad delictorum interpretationem attinent, apertum faciunt, an & quando delinquendi voluntas adfuerit.*
25 *Coniecturas delictorum propemodum innumerabilis, remiſſiue.*
26 *Coniecturas circa conuentiones verſantibus diximus, qualis contrahentium fuerit voluntas in rebus itiam ambiguis.*
27 *Venditor ſcire præſumitur, qualis res vendita fuerit.*
Contractus præſumitur ſecundum conſuetudinem celebratus ibid.
28 *Coniectura, quæ ſpectant ad vltimas defunctorum voluntates, ambigue prolatas interpretandum, quæ ſint.*
29 *Coniecturas omnes vltimarum voluntatum, & quæ ad eas pertinent, vide remiſſiue.*

NOn videtur extra noſtram materiam, quam præ manibus
habemus, vt poſt omnes, tum plenas, tũ ſemiplenas pro-
bationes abſolutas, de cõiectura, iudicio, & fictione nõnulla

 diſſeramus,

Digitized by Google

diſſeramus,hæ etenim formæ proxime ad probationem acce
1 dunt,† & à noſtris legũ interpretibus inter probationum for
mas ſolent connumerari. Et primũ omnium à coniectura ex-
ordiendũ eſt, tanquam ab ea,quæ præſumptioni cognata ſit,
2 quæque nullo diſcrimine facto à noſtris † pro præſumptione
ſolear accipi:vt ex ijs conſtat:quæ tradidit nouiſſime Frãciſ.
Mantica.in ſuo tract.de coniect.vltimar.voluntatum,li.1.c.1.
Hæc igitur a Speuſippo Platonis ex ſorore nepore,qui Pla
tonicæ ſcholæ octo annos præfuit,hunc in modũ definitur, vt
3 ſit indiciũ rei larẽtis,& id, † quod quis per rationes,& ſigna,
& tẽpora,& huiuſmodi cnnijcit,ideſt cogitat,& colligit.Vn-
de Cicer.Cornific.Quantũ copiarum haberes,tum ipſa con-
iectura cõſequi poteram,tum ex litteris tuis cognoui.Fabius
4 vero Quintilianus lib.3.ca.7.à coniectu † nuncuparam fuiſſe
tradidit,hoc eſt,directione quadã rationis ad veritatẽ , vnde
etiam inquit idẽ:ſomniorum,atque monſtrorum interpretes
cõiectores vocamus.A Rhetoribus autem cõiecturalis voca-
5 tur ſtatus,cum per coniecturas quæritur† an aliquid factũ ſit.
Id præcepir auctor ad Herenn.lib.1.Rhet. coniecturalis eſt,
cum de facto controuerſia eſt .
Hoc modo:Aiax in ſylua poſtquã reſciuit , quæ feciſſet per
inſaniam,gladio incubuit.Vlyſſes interuenit,occiſum conſpi
catur,è corpore telũ cruẽtũ educit.Teucer interuenit,vbi pa-
trẽ occiſum,& inimicũ patris cũ gladio cruento videt , capi-
tis accerſit.Hinc qm̃ coniectura verum quęritur,de facto erit
controuerſia,& ex eo conſtitutio cauſæ cõiecturalis nomina-
6 tur.Ruſtici vero Ticinenſes† coniecturas vulgo appellare ſo-
lent colligaturas;quia ſuæ origini coniunguntur.nam conie-
cturæ,inquiũt,quædam ſunt, veluti colligaturæ,vt ſcribit Bal.
in l.1.nu.6.circa med.de priuileg.dot.& refert Mãtica in ſuo
tract.de coniectur.vlti.volunt.lib.1.tit.1.nu.2.
7 Nonnulli vero in ea fuerũt opinione† vt hæc coniectura à
præſumptione diſtinguatur; in quorum numero fuit Roman.
in l.1.nu.7.circa med.C.de teſtam.milit.Verũ tamen qm̃ præ
8 ſumptio ex coniectura vt plurimum ſolet oriri,†iccirco eadẽ
eſt aliqñ cum coniectura:vt accipit Celſus I.C.in leg.verum.
vna cum Accurſ. ff.de donat.inter.vir.& vxor.& Paulus in l.
vnica.ſimul cũ eodẽ Accur.io verb. cõiect.ff.ſi tabul. teſtam.
extab.ex quib. Soc.ſen.ita ſcripſit in l.cũ anus.nu.7.de cond.
9 & demonſt.† coniecturam ſignificare præſumptionem. Præ-
terea coniecturã, ſicut præſumptionẽ poſſe dici indicia pro-
bationum vel adminicula,tradidit Bal.in l.ſi conſtãte.§.ſi ma
ritus.in fin.ff.ſolu.matrim.& Corn.in conſ.329.nu.38.vol.1.et
Felin.in c.ſi aũt nu.3.de reſcrip.Quocirca quãuis qđ ex con-
10 iectura capitur†nõ proprie ſumatur,vt videtur context. ſin-
gul.in l.1.ff.ſi tab.teſtam.extab.& docuit Rom.in l.ſi cũ dotẽ.
in prin.nu.47.ff.ſolut.matr.& eundem cõtext.ſing.& aurcum
Curt.ſeo.nominat in cõſ.78.nu.9.& Lancello.Dec.in leg.oẽs
populi.nu.17.ff.de iuſti.& iu. & de hoc clarior habetur text.
in ca.ad Apoſtolicam.in verb.indirecte.de his quæ fi.à præla.
ſin.cõſenſ.Cap.nõ ideo tũ ex hoc innuere volumus, vt res ex
legitimis præſumptionibus & cõiecturis nõ ſit vera, & pro-
prie probatio:vt explicat Corn.conſ.185.nu.6.vol.2. etenim
ſub huius verbi probationis appellatione,nõ tantũmõ cõple
11 cti probationẽ,quæ fit per cõſpectũ,†ſed etiã coniecturalem
probationẽ,dummõ lex pro veritate coniecturam habeat: vt
prodidit Bal.in c.1.§.conuenticula.nu.8.verſ.præterea de pa
ce iuram.firman.Hinc illud ſequitur: vt cõiectura legis , q̃ ex
12 argumẽto venit†probatio liquidiſſima vocetur: vt dixit Se-
baſt.Sap.in repet.l.1 ff.de offic.eius,cui mand.eſt iuriſd.num.
101.per cõtext.in l.ſi quis locuples.ff.de manumiſs.teſt.in fin.
ibi.apertiſſime , & alibi traditũ eſt ab eodẽ ſupra, cõiecturas
13 † & indicia haberi loco plenæ probationis, in l.de ætate.nu.
24.ff.de minorib.ex late traditis per Iaſon.in l.ſi quis ex argẽ
tarijs.§.prætor.col.3.ff.de edendo,& caſdem coniecturas ac
14 cedere loco euidẽtarum probationum † in rebus dubijs di-
xit Vdal.Zaſius in repetit.l.non dubium.ff.de legib.nu.7.
Coniecturæ autẽ definitio varie ſolet à doctoribus tradi:
vt varias in vnũ collegit idẽ Mãtica loco proxime citato, &
ibi.n.9.aliorũ definitionibus pro nihilo habitis aliam marte
15 ſuo excogitauit, Inquiens† cõiecturã eſſe rõnabile veſtigiũ
latẽtis veritatis,vñ naſcitur opinio ſapientis, ibique ſingulas
ſuæ definitiones partes examinat , & probare nititur ipſã ex
genere,& differẽtijs cõſtare alijſq; requiſitis,quæ ad verã, &
legitimã definiendi methodum pertinent,illum adeas, & tuũ
lector eſto iudicium, an ab ipſo recte fuerit definita conie-
ctura .
Huius autẽ coniecturæ tres eſſe formas idem docuit Man-
tica,de cõiect.vlt.volũt.li.1.ti.2.ſed eiuſdem cũ pręſumptio-
ne coniecturam eſſe naturę accipit.Hinc fit,vt cõcinetur iiſdẽ
16 diuidi poſſe modis†quib.& præſumptio, vt quemadmodum
præſumptio tres habet ſpecies,h.e.aliã hoĩs,aliã iuris, & aliã
iuris & de iure,ſic de coniectura,quæ à præſumptione,vt iam
dictum eſt;reipſa non diſtinguitur, debere intelligi . De iſtis
pręſumptionum formis à nobis nõ eſt hic immorandum,cum
(vt noſtis)paulo ante in c.de præſump. de vnaquaque fuerit
17 traditum.Illud tñ in præſentia addã, † aliam lenẽ,aliam gra-
uẽ,aliam violentam eſſe cõiecturã , vt de præſumptione pro-
didit Aucharan.in cõſ.302.nu.1.& Soc.ſen.in cõſil.160. vol.
2.& conſi.192.nu.2.eod.vol.& Dec.in conſi.21.col.2.verſ.ta-
lis. Prætereca alia dr̃ coniectura temeraria,alia probabilis , vt
ſcripſit Iaſon.in l.põt nu.9.ff.de vulgar.& pupillar. & Rip.in
leg.hæredes mei.§.cũ ita.nu.17.& 64.ff.ad Trebel.Vñ temera
18 ria dr̃, illa † quæ rõne caret,& longe à veriſimili recedit, de
qua nos etiã,ſi meminiſtis,diximus in ſpecie de pręſumptio-
ne temeraria,& iõ cum careat effectu,nec nomen vllũ habere
meretur,arg.l.defenſores.la 2.ff.de defenſ.ciuit. erit aũt ꝓba
19 bilis illa cõiectura†quæ deducetur à veriſimili.ca.quia veriſi
mile,de pſum.& l.nõ eſt veriſimile.ff.qđ met.cauſ.& huc ſpe-
ctant ea,quæ ſupra attulimus de probabili præſumptione .
Rurſus iſtarum coniecturæ aliæ ſunt , quæ pertinent ad re-
20 ſcripta,vel magis priuilegia†ex quibus Principis mentẽ am-
biguis in rebus interpretamur,quæ quidẽ regulariter talis eſ-
ſe præſumitur qualis eſſe debet.l.ex facto,& ibi notat Bal.nu.
1.ad fin.& Imo.nu.4.ff.de vulgar.& pupillar.etenim eſt pmiſ
ſum,vt mens,atq; volũtas Principis colligatur à nobis,dũmõ
nõ ſit admodũ obſcura,vt voluit Aret.in d.l.ex facto,nu.3.hu
21 ius rõ eſt:†nam cum ad Principẽ difficilis detur acceſſus,no-
bis eſt datum,vt ex cõiecturis , & ſignis quibuſdam mentem
Principis eliciamus,vt pręcipit Bald.in c.1.nu.3.apud quem,
vel quos feud.cõtrouer.deb.termin.& aſſentit ipſi Mãtica d.
tract.de cõiec.vltim.li.1.ti.2.n.10.Quocirca factũ eſt, vt cum
22 ambigitur,an † priuilegiũ ſit ex ijs , q̃ ad pſonas , an q̃ ad res
pertinẽt,poterit cõijci,& colligi,atq; declarari ex coniectu-
ris: vt fuſe peragit Alciat.in conſi.7.nu.16.li.4.Natta in conſ.
163.nu.3.& ſequ.& in cõſ.164.n.9.& ſeq. Sylu.cõſ.95. nu.22.
23 Ad hęc nonnullę ſunt cõiecturæ quarũ munus eſt † circa iu
dicia verſari,vt cũ dicimus,cõiecturã capi pro iuriſdictione
ordinaria.Bal.in l.ex quacũque.ff.ſi quis in ius voca.& l.1.ad
fin.ff.qui & aduerſ.quos. Prætetea victũ non præſumi iuſtã ha
buiſſe cauſam litigãdi: vt not.Bal.in l.properandũ. §. ſin autẽ
alterutra.C.de iudicijs.& vt in alijs huius generis caſibus pa
ter per eũdẽ Mãticã collectis in loco proxime citato ſub n.2.
24 Inſuper aliæ ſunt coniecturæ†quæ ad delictorum interpre
tationem attinent,ex quibus fit apertum, an & qñ delinquen
di volũtas adfuerit,iuxta.l.merito.ff. ꝓ ſocio. & l.1.§.diuus.
ff.ad leg.Corne.de ſicar.cuius generis coniecturæ ſunt prope
25 modum innumerabiles, † de quibus quam plures attulimus
in concluſionibus noſtris,in cõcluſione , animus delinquẽdi,
& in concluſione,delictum,dolus,fraus,& ſimilia,quæ omnia
per te ipſe adeas,cum tibi ſeſe offert occaſio .
Nec ſilentio præteribo alias eſſe coniecturas, quæ circa cõ
26 uẽtiones verſantur,†ex quibus etiã ambiguis in rebus dici-
mus,qualis contrahentium fuerit voluntas, vt qñ dicere ſole-
mus contractum pręſumi verum,& nõ ſimulatum.l.quãuis.C.
ſi quis alter.vel ſibi.Dec.cõſ.491.nu.4.vt etiã cñ dicimos,vẽ-
27 ditorẽ præſumi ſcire†qualis res vẽdita fuerit.l...§.aiunt ædi-
les.& ibi not.Bal.ff.de ædilit.edict. Atqoe cõtractũ pſumi ſe-
cũdũ cõſuetudinẽ celebratum.l.ſi prius.§.1. & ibi Bart. ff.de
aqua pluu.arcẽd.quæ oia in cõcluſionibus noſtris attigimus,
& latius proſequuti ſumus,proinde ad eaſdem te reijcimus.
Poſtremo loco nonnullæ ſunt coniecturæ quæ ad vltimas
28 defunctorum voluntates ambigue prolatas† interpretãdum
ſpectãt.Vt exempli gratia cum dicimus,ſi adhibita ſint teſtiũ
ſignacula,& ſubſcriptiones,coniecturam aſſequi,teſtatorẽ in
ſcriptis ſuam volũtatem vltimam declarare voluiſſe, arg.leg.
nõ codicillum . C.de teſt. & tradit Mãtica de cõiect.vlti.vo-
lunt.lib.1.tit.6.per totum.Eodem mõ,qđ inſtituit hæredẽ vel
exhæredauit illum , colligitur eundem teſtamentum conde-
re voluiſſe,& non codicillos, d.leg.non codicillum.C.de te
ſtamen.

Digitized by Google

ſtamen .& dixit Soc.iun.in conſ.3.nu.6.& ſeq.vol.1.& late in conſ.59.nu.10.vol.4. & ſic de alijs iſtis ſimilibus dicendum
39 eſt, quæ omnia † Francis.Mantic. in vnum redegit in ſuo fructuoſiſſimo, & ſatis venuſto tractatu de coniect. vltim. volūt. vbi omnia fere, quæ ad hanc materiam ſpectare poſſunt, prudentiſſime ac multo labore explicauit. Vnde nos circa hęc nō immorabimur, ſed ad illum te reieciſſe ſatis erit. ad ea etiam te remittimus quæ & ſine Theſeo(vt dicitur) collegimus in concluſionibus noſtris, antequam eiuſdem Manticæ libet ad nos perferretur, in quo, dum ipſum legendo percurreremus, deprehēdimus quam plutima cum noſtris eadem fere ab eo fuiſſe tradita: quæ iam ante à nobis ſcriptis mandata fuere in iam allatis concluſionibus noſtris, nec ideo poſt noſtrum ferre opus abſolutum deſiſtimus, quin in illis eiſdem locis eundem adderemus Manticam, vt inter noſtros auctoritate plurimum valentem, quæ cum ipſo congruere vidimus. Honos etenim omnium nobis ſemper fuit cordi.

QVAESTIO XV.

De Indicijs.

SVMMARIA.

1 *Indicium dicitur ſignum alicuius maleficij commiſſi vel alterius rei de qua agitur.*
2 *Indicium eſt notabile ſignum maleficij, vel alterius rei, ad ipſius veritatem habendam.*
3 *Indicium eſt demonſtratorium adminiculum ad veritatem eruendam.*
4 *Indicium minus eſt, quam ſemiplena probatio.*
5 *Indicium à Legumlatoribus varijs modis nominari ſolet, & quibus.*
6 *Indicia nonnunquam vocantur ſuſpiciones. De ſuſpicionibus aliquis damnari non debet. ibi.*
7 *Probationes indicia dici ſolent.*
8 *Indiciorum aliqua ſunt leuia, nonnulla grauia. & quædam grauiſſima, & de ipſarum formarum vi atque natura, vide remiſſiue.*
9 *Indicium duplex eſt ſemiplenum ſeu dubitatum, & plenum aut indubitatum.*
10 *Indicium ſemiplenum eſt, præſumptio fortiter mouens animum ad aliquid credendum, vel non credendum.*
11 *Indicium plenum eſt demonſtratio rei per ſigna ſufficientia, per qua animus in aliquo tanquam exiſtente vero quieſcit, & plus inueſtigare non curat.*
12 *Indicium deprobatur per vnum teſtem de conſpectu de maleficio immediate deponentem.*
13 *Teſtis de crimine etiam ſi faciat indicium, non tamen ſemiplenam probationem facit, verum ſi indicium ex confeſſione rei oriatur plus eſt, quam indicium.*
14 *Indicia, interdum ad condemnationem iunguntur.*
15 *Indicia an ſatis ſint ad torturam iudicis arbitrio relinquitur.*
16 *Indicis arbitrium regi debet ſecundum iura, & æquitatem.*

COniecturæ proxima ſunt indicia, de quorum natura nunc à nobis ſtrictim videndum eſt, & quod in omni materia præcipuum eſt, definitionem eorundem aggredior. Vnde varias tum definitiones tum deſcriptiones à noſtris allatas ſuiſſe reperio, & inter omnes vnus fuit Gādinus in ſuo maleficio rum opere, ſub rubr. de præſump.& indic. verſ. videmus, de 1.
1 parte rubr. qui hunc in modū definire indicium ſolebat. † Indiciū dici ſignū alicuius maleficij commiſſi, vel alterius rei, de qua agitur, quæ definitio, aiebat idē, colligitur ex legibus de indicijs agentibus. Præterea Io.Andr. in addit. ad Spec. §. fin. verſ. itē per indicia, inquiebat, indiciū eſſe notabile ſignū
2 maleficij † vel alterius rei ad ipſius veritatem habendā: cuius definitionem probat Abb. in c.3.loco, de prob. inſuper Pau. de Eleazar. in c.grauis. in vlt. cart. tradidit, indiciū eſſe demōſtra
3 torium adminiculum † ad veritatem eruendam, per contex. in l. ſi quis adulterij. C. de adult. & c.pterea, de teſtib.& c.tua. §. adulterium. de homic. Verum enimuero licet inter ſe oēs iſtæ definitiones verbis diſcrepent, in eundem tñ finem conſentiunt: cum oēs. vt videre eſt, in hoc conueniant, ſignum eſſe, vel demonſtratiuem adminiculum delicti, vel alterius rei, de qua quæritur, vt etiam ſentire videtur Boſſ. in ſuo tract. de criminib. tit. de indicijs, nu.2. & ab hoc non recedit Franc. Brun. in ſuo tract. de indicijs. q.1. Bart. tamen in l.a. ff. de accuſat. tutor.
4 huius definitionem afferendo aſſerit † eſſe minus indicium, quam ſemiplenam probationem, cui Bald. aſſentitur in l. cum probatio. ff. de prob. & videat Dec. d. c. tertio loco. ad finē de probat. Verum tamen idem Bal. in rubrica, C. eod. tit. de prob. voluit, minorem eſſe præſumptionem hominis boni, ſeu diſtans argumentum à vera ſpecie probationis.
5 Nec vnquam præteritem † indicium à Legumlatorib. varijs modis ſolere nominari: etenim aliquando nuncupant argumētem: vt Vlpian. in l.1. in prin. ff. de queſtionib. Ad tormenta ſeruorum (inquit Vlpianus) ita demum veniri oportet, cū ſuſpectus eſt reus & alijs argumētis ita probationi admouetur, ut ſola confeſsio ſeruorum deeſſe videatur. & Imperator Dioeletianus, & Maximian. in l.miles. §. oportet. C. eo. tit. de quæſt. interdū nominant, vt vulgo vocamus indicia: vt idem vſus eſt Vlpia. in d.l.1. §. Antoninus. & §. Diuus Adrianus. & l. diuus. §.
6 ex quib. ff. de quæſt. † Nonnunquam nuncupant ſuſpiciones Paulus hoc egit in l. fin. ff. eodem de queſtio. Qui ſine accuſatoribus, inquit Iur. conſultus, in cuſtodiam recepti ſunt, quæſtio de eis habenda non eſt, niſi aliquibus ſuſpicionib. vrgeantur, quo etiam verbo vſus eſt & Vlpia. in l. abſentem. in prin. ff. de pœn. cum inquit: ſed nec de ſuſpicionibus debere aliquem dā
7 nari, diuus Traianus Aufidio Seuero reſcripſit. Præterea † probationes indicia ſolent dici: vt reſcripſere Imperatores in l.1. C. eo. de q. Tamen, ſi alijs quoque probationibus, dixere Imperatores Seuerus, & Antoninus, fides veritatis inueſtigetur, præſcriptionis inuidia euaneſcit. de quibus omnib. meminit Brun. in d. tract. de indic. q.1. nu.5. & idem tradidit Boſſ. in d. tract. crim. de indic. nu.4.
8 Horum tamē indiciorum aliqua † leuia, nonnulla grauia, & quædam ſunt grauiſſima, de quarum formarum vi, atque natu ta prodidit Clar. in ſua practica crimin. lib.5. § fin. q.20. & latè per Blanc. in l. fin. nu.10. ff. de quæſt. quem videre poteris.
Nonnulli vero alij aliam ſunt ſententiam ſequuti & dixere,
9 duplex eſſe indicium, hoc eſt ſemiplenum ſeu dubitatum, † & plenum, aut indubitatum, iuxta Brun. in d. tract. de indic q. 1. quo in loco tradidit, indicium ſemiplenā eſſe præſumptionē
10 fortiter mouentem animum ad aliquid credendum, vel non credendum, de quo indicio habetur per Paulum in l. cum pro
11 batio. ff. de prob. Plenum vero indicium inquit † eſſe demonſtrationem rei per ſigna ſufficiētia, per quæ animus in aliquo tanquam exiſtente vero quieſcit, & plus inueſtigare non curat, ex doctrina Bal. in rubr. de prob.
At nobis ſic aliquis obijciet, quo pacto probatur indiciū?
12 Reſpondeo, per vnum teſtem de conſpectu, † hoc eſt de maleficio immediate deponentem probari, vt per Brun. in d. tract. de indicijs, q.2.1.par.nu.1.& 7. Arg. in §. fama publica. nu.10. Alex. conſ.5.nu.4. libr.1. Marſil. in practica, §. diligenter nu.7. & 8. Boſſ. in d. tract. crim. d. tit. de ind. nu. 5. Iſtud tamen ſane
13 intelligas: nam etſi teſtis de ipſo crimine † faciat indicium, non tamen ſemiplenam probationem, iuxta ſententiā Accur. in l. cum probatio, de probat. & Brun. & Boſſ. vbi ſupra. Verūtamen ſi indicium ex confeſsione rei orireturt: plus eſſet, quā indicium, vt per Bal. in l. vnica. col.4. ff. de confeſ. & Grammat. conſ.5.nu.7.
14 Quin etiam indicia interdum † ad condemnationem iunguntur, de quo videas Bolog in additio ad Guid. de Suzar. in tract. de q.nu.48. cum ſeq.& Marſil. in conſ.88.nu.22. Pariſi. in verb. tortura. de ſyndic. in princip.
15 Verum an indicia ſatis ſint ad torturam, † id in indicis arbitrio relinquitur, ſecundum Marſil. in practica, §. diligenter. nu.23. poſt Bart. in l. fi. nu.5. ff. de q. Alex. conſil.77. nu.4. lib.1. quam concluſionem late Brun. explicat. in d. tract. de indic. q. 3.1. partis.
16 Quod quidem iudicis arbitrium debet regi † ſecundum iura & æquitatem: vt per eundem Marſil. vbi ſupra, & Alexāder conſ.218. lib.2. & pro intelligentia adeas etiam Boſſ. in d. titu. de indicijs, nu.12.
Reliqua ſpectantia ad indiciorum probationem diximus in concluſione, Indicium quam videas.

QVAESTIO XVI.

De Fictione.

SVMMARIA.

1 *Fictio eſt in re certa contraria veritati pro veritate aſſumptio.*
2 *Definitio cum ſuo definito conuerti debet.*
3 *Falſitas omnis veritati repugnat.*
4 *Mendaciū vnumquodque eſt aſſumptio pro veritate in re certa contraria veritati.*
5 *Definitio qualibet recta, exigit, declarationem totius natura definita rei.*
6 *Fictionis definitio.*
7 *Hominum natura eſt, vt ſua placeant.*
8 *Præſumptio ſemper ſuper re dubitabili verſatur.*
9 *Lex ſuper eo, quod fieri nequit, nunquam fingit.*
10 *Lex non ſolet facere fruſtratorios actus.*
11 *Fictio ad aliquem effectum introducta eſt.*
12 *Fictio eſt falſitas pro veritate accepta ex ſpecialiſſima & iuſta cauſa à iure expreſſa.*
13 *Fictionis alia definitiones.*

Digitized by Google

14 *Definitio quælibet in iure periculoſa eſt.*
15 *Fictio quotuplex ſit, & fictionis forma quæ ſint.*
16 *Fictio inductiua quæ ſit.*
17 *Lex fingit ſuper poſſeſſione. & poſſeſſio eſt iuris.*
18 *Lex multo magis fingit ſuper his, quæ ſunt meri iuris, quam quæ ſunt facti.*
19 *Fictio nunquam poteſt habere locum, quotieſcunque poteſt aliquid agi ſecundum ve-*
ritatem in indiuiduo, de quo quæritur.
20 *Fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora.*
21 *Nihil tam naturale eſt, quam eo genere diſſolui quodque quo colligatum eſt.*
22 *Ius tollere iura poteſt, atque inducere abſque fictione.*
23 *Filius legitimatus non diſtat à legitimo & naturali.*
24 *Verbum fingit, eſt eiuſdem naturæ cum verbo eſt, quod veritatem indicat.*
25 *Fictionis priuatiua definitio*
26 *Lex dotiſſ. fingit, qui monaſterium ingreſſus eſt, etſi reuera ſupereſt.*
27 *Lex fingit deportatum è vita migraſſe propter perpetratum facinus.*
28 *Lex nullo modo fingit ſuper his, quæ iuris & facti ſunt.*
29 *Fictio priuatiua dum aliquid fingit, negatiuo fingit illud, ſimulans quod non eſſe,*
quod reuera ſit.
30 *Contractus reuera nullus eſt, qui celebratus eſt contra legem.*
31 *Fictionis tranſlatiua definitio*
32 *Fictionis tranſlatiua forma circa rem, vel actum, circa tempus, circa perſonam, &*
etiam aliquando circa loca verſari ſolet.
33 *Fictionis tranſlatiua vniuerſam materiam vide remiſſiue.*

SVpereſt, vt de tertis probationis proxima ſpecie diſſera-
mus. Hęc fictio eſt, de cuius definitione varij varia ſenſere
docto. multas namque attulere definitiones de quibus omni-
bus aliqua in præſentia attingemus, & præcipue iuxta Cyn.
in l. ſiue poſſidetis. C. de proba. relatum à Bar. in l. ſi is qui pro
1 emptore. ff. de vſuc. in 1. q. nu. 21. ita definitur. † Fictio eſt in
re certa contraria veritati pro veritate aſſumptio, quam defi
nitionem reijcit Bart. in eodem loco, ea potiſſimum ratione,
5 quod definitio ipſa cum ſuo definito non conuertatur † vt de
beret, per l. 1. ff. de dolo non enim definitio hæc ſecundũ Bar.
fictionem, quæ iuris habet effectum, complectitur: vt patet in
fictione legis Corn. & poſtliminij, in quibus pro vero falſum
aſſumitur: vt ex hac aſſumptione iuris effectus oriatur: vt in
poſtliminio, quod ille cenſeatur nunquam captus, & in l. Cor
nelia, quod cenſetur mortuus prima hora captiuitatis, & ſic
teſtamentum illius valeat: ac ſecundum hanc definitionẽ con
tinentur etiam fictiones, quæ nullum iuris habent effectum:
3 vt omnes aliæ falſitates, † quia omnis falſitas veritati repu-
gnat: vt dicit Iacob. Butigar. in l. ſi partus. C. ad leg. Corne. de
falſ. & contextus eſt in auth. de inſtr. cautel. & fid. in princ. vn
de fit, vt iſta definitio cum ſuo definito non conuertatur, ea
namque poſita, neceſſario non ponitur fictio iuris, de qua lo-
quimur.

Deinde hæc Cyn. definitio ex eo poteſt impugnari, quod
competat etiam alteri, quam definitæ rei, contra l. 1. ff. de dol.
competit etenim omnibus alijs mendacijs: cum vnũ quodq;
4 mendacium † ſit aſſumptio pro veritate in re certa contraria
veritati: & tamen mendacia non ſunt fictio, de qua hic agi-
mus. quia nullum iuris effectum ſortiuntur.

Poſtremo ea etiam præcipua ratione improbatur, quia to-
5 tam definitæ rei naturam nõ declaret † vt quælibet recta exi
git definitio, ex animaduerſis per Accurſ. in l. omni definitio.
ff. de reg. iur. nam cum de fictionis natura ſit, vt quod in rerũ
natura fieri poſſit, nec rerum naturæ repugnet, arg. §. minorẽ.
Inſtit. de adopt. Cyn. in ſua definitione iſtud prętcrijt, ſequi-
tur igitur illius definitionem mancam & imperfectam eſſe,
proinde reijciendam, & explodendam.

6 Vnde factum eſt; vt à Bar. alia fictionis definitio † ſit exco
gitata in d. l. ſi is, qui pro emptore. d. n. 21. ff. de vſuc. inquiẽs,
fictionẽ eſſe in re certa eius, quod fieri poſſit pro veritate cõ
tra veritatẽ à iure facta aſſumptio. quæ definitio eidẽ Bart. vt
7 eſt hominũ † natura vt ſua placeant, videtur optima; quia cõ-
ſtar ex genere, & differentijs, quæ cum in quauis definitione
adſint rectiſſime tradita eſt vt not. Dd. in l. 1. de teſt. & Porc.
in §. 1. Inſtit. eo. de teſta. & quod hæc ſit iſtiuſmodi, ex eo con
ſtare põt, eiuſdem verba examinando; quia in ea ponitur aſ-
ſumptio, quod eſt loco generis, quæ aſſumptio dicitur de aſ-
ſumptione facta à iure, & facta ab homine abſque effectu iu-
ris; prout eſt gñis natura, vt de plurib. ſpecie differentibus di
catur, vt dialectici docẽt, & pręſertim Porphirius in ſuo quin
que vocum libello, in c. de genere, ſed etſi Bart. ibi nullam de
genere mentionem fecerit, iſtud tamen pro abſoluto habuit.
Additum inſuper fuit à Bar. in re certa, ea de cauſa, vt fictio-
8 nem † à præſumptione ſeiungeret, quæ ſemper ſuper re dubi-
tabili verſatur. & hanc ex differentijs vnam inter fictionem,
& præſumptionẽ eſſet tradidit Accurſ. in l. vnica. §. accedit,
C. de rei vxor. actio. & colligitur ex dictis Bal. in l. ea quidẽ,
C. de accuſ. in 2. col. & ex allatis à Salyc. in d. l. ſiue poſſide-
tis. C. de prob. & docuit etiam Nicolaus Euerar. in ſuis locis
argum. in loco à vi fictionis, nu. 5. atque probat Bart. in d. l. ſi
is qui pro emptore. de vſuc. ex iuribus per eum allatis. Præte
rea ſubiunxit Cyn. quod eſt poſſibile. quæ verba icirco ad-
9 dita fuere, vt oſtenderet † legem ſuper eo, quod fieri nequit,
nunquam fingere, vt aſſeruit Accurſ. in l. 3. ff. pro ſocio. & in l.
Gallus. §. ſi eius. ff. de lib. & poſth. & probatur ab eodẽ Barto.
in loco proxime citato, nu. 25. Ad hæc dixit, pro veritate, quo
niam iuris effectum conſequitur, ac ſi in veritate rei ita eſſet.
Poſtremo loco non omiſit. A iure facta, vt hominum fictiones
& mendacia excluderet vt iam ſupra relatum eſt.

Etſi iſta Bart. definitio proximè ad veritatem accedere vi
deatur quæq; poſſit accipi, mutilatam tamẽ eſſe indicat Ang.
Baldi frater in d. l. ſi is, qui pro emptore. ff. de vſuc. dũ ait hãc
definitionem non declarare oĩa quæcunq; ad definitæ rei na-
turam indicandum pertinent. etenim de fictionis ſubſtantia
10 eſt, vt ad aliquem inducatur effectum, † non. n. lex ſolet face-
re fruſtratorios actus, quod quidem per hanc Bart. definitio-
nem non explicatur. Verum dici poſſet, illud, pro veritate, po
ſitũ in definitione Bar. effectum oſtendere, ad quem ſit indu-
cta fictio, nam cum lex hoc accipiat pro vero, & verĩ natura
ſit. vt iuris ſortiatur effectum, & operetur: datur intelligi, fi-
ctionem aliquem ſpectare finem, quod hoc in loco vr̃ eſſe ex
mente Bar. Hæc tamen allata reſponſio dubitationi propoſitę
non ſatisfacere videtur, nam dum dicimus, definitionem de-
bere definitæ rei naturam declarare, intelligendum eſt id ẽx
natura ſua debere fieri: non aũt per relationem ad aliud, vt
docuit Vigli. in §. 1. Inſtit de teſta. Verum hæc Bar. definitio
iſtud ex natura ſua planum non facit, fieri namque poteſt, vt
aliquid habeatur pro vero, non tamen aliquid operetur.

At enim lex id non facit, fateor: ſed nihil hoc refert. Nam-
11 que iam conſtat, & apertum eſt † fictionem ad aliquem effe-
ctum fuiſſe introductam non per definitionem; ſed quia lex
non ſolet facere fruſtratorios actus. Alia igitur eſt excogitan-
do declaratio, vt melius definitio Bart. explicetur.

Quocirca Bal. in l. ea quidem. in 2. col. C. de accuſ. aliã ſole
bat definitionẽ ponere, quæ eſt iſtiuſmodi. Fictio eſt falſitas
12 ꝓ veritate, accepta ex ſpecialiſſima † & iuſta cã à iure expꝛſſa.

Quæ quidem definitio ẽt multis claudicare videtur; cum
totam definitæ rei naturam non explicet, præſertim cum non
ponat iſtam falſitatem debere eſſe ſuper eo, quod naturaliter
agi poſſit, atque ſuper re certa debere conſiſtere, quæ oĩa de
fictionis inſita natura merito cenſentur, vt & ſupra fuit dictũ.

Vnde ipſemet Bal. in d. l. ſiue poſſidetis. C. de probat. infir-
mam hanc definitionem ſentiens, alteram attulit, quæ ita eſt.
13 † Fictio eſt (inquit) contra naturalẽ veritatẽ terminorũ ſup
eo, quod quandoque fuit poſſibile, & non verum. Nec hęc de
finitio à ſuperiorũ natura recedit. Et ipſa namque manca eſt,
quod ex eo patet: quia fictionẽ à præſumptione nõ ſegregat,
cum in ea non fuerit poſitum ſuper re certa cadere debere.

Hinc Card. Floren. in c. is qui fidem. 1. q. de ſponſalibus ad
aliam confugit definitionem: fictionem (inquiens) eſſe in re
certa ad vtrumlibet poſſibile in contrarium veritatis, legis
auctoritate pro veritate accepta, quæ etiam ex eo imperfecta
conuincitur, cum fictionem in aliquem finem fieri nuſquã de
claret, quod & ſupra in definitione Bar. attigimus. Præterea
etiam: quia non oſtendit, hunc finem, vel effectum naturę nun
quam repugnare debet.

Poſtremo loco Salyc. in d. l. ſiue poſſidetis, ſuum interpo-
nendo iudiciũ hac in re, fictionẽ hoc pacto finiuit. Fictio eſt
contra veritatẽ rei, quæ fuit, vel eſt poſſibilis à iure ex bono
& æquo pro veritate aſſumptio. Quæ ẽt Salyc. definitio, vt cę
teræ omnes ſupra à nobis relatæ, prorſus vt mutilata reijcien
da eſt, propterea quod fictionẽ à præſumptione nõ ſeiungat,
cum in ea prætermiſſum fuerit, ſup re certa cadere debere, ut
ipſa præſumptio excludatur. Quaꝑpter vnicuiq; datur intel-
ligi, oẽs iſtas definitiones aliqua in re deficere, ſi ad amuſſim
oĩa perpendere velimus, quæ à ſubtiliſſimis tradi ſolẽt Diale
cticis: vt oĩb. ex partibus abſoluta conſtituatur definitio, quę
quidẽ nõ ſolent à noſtris animaduerti: cum à iur. cõſ. traditũ
14 ſit † in iure quãlibet eſſe periculoſam definitionẽ. Quo fit, vt
noſtri ſola rei deſcriptione vt plurimũ contenti ſint. Vnde nõ
ab re dixerim, definitionem fictionis à Bart. traditam hic nõ
eſſe

eſſe floccipẽdẽdam, immo illam ſequendam eſſe, vt quæ plus
cæteris ad veritatem accedere videatur.

Poſt fictionis allatam definitionem nunc eſt videndum,
quotuplex ſit fictio, quotq́; ſint eius formæ. Quia in re Bar. in
d. l. ſi is, qui pro emptore. ff. de vſucap. nu. 25. triplicẽ eſſe do-
15 cuit, hoc eſt, inductiuam, † priuatiuam, & translatiuam ſiue
extenſiuam. Definiamus has omnes.

Inductiua fictio eſt, quando lex fingit, eſſe id, quod non eſt.

Priuatina vero eſt, cum fingit id, quod eſt, non eſſe. At

Translatina eſt, quando lex finxit id, quod eſt vno modo,
eſſe alio. Vnde quælibet iſtarum ab efficienti cauſa nomen
ſortitur.

Verum paulo plenius de cuiuſque natura videamus. Fictio
igitur inductina eſt, vt ipſiuſmet Bart. verbis vtar in d. l. ſi is q
16 pro emptore † in re certa non exiſtẽte poſſibili, pro exiſtente
à iure facta aſſumptio. Quæ fictio ita ſuper illis fingere ſolet,
quæ ſunt meri facti, quã quę ſunt iuris & facti ſimul, vt de illo
priori ſatis cõſtat ex eo, quod ſuit à Paulo reſponſum in l. qui
in vtero. ff. de ſta. homin. lex etenim fingit natũ eſſe id, quod
ortum nõdum eſt, quod eſt meri facti. l. Arethuſa. in fin. ff. eod.
tit. & per eundem Bar. in d. l. ſi is qui pro emptore. nu.... & ex
eo etiam, quia finxit eum, qui deceſsit, degere, vt Imper. in §.
ſi in bello. Inſtit. de excuſat. tutor. & l. bello. ff. eodem, de ex-
cuſa. tuto. quod quidem facti eſt, vt ex ſe liquet.

De poſteriore etiam ſatis eſt apertum, propterea quod lex
fingit venditionẽ eſſe, vbi non eſt: vt per contex. in l. aliena. §.
fin. ff. de fideicom. libertat. vbi Paulus reſpõdit, ſi quis fuerit
damnatus ad alienum ſeruum liberandum, ſi dñs eum manu-
mittere velit, ob eam cauſam actionem habere aduerſus eũ,
ac ſi ad pretium vendidiſſet eum, & tñ venditio dr̃ eſſe iuris,
vt per context. in l. ea hoc iure. cum ibi not. per Accurſ. & cæ-
teros Dd. ff. de iuſtit. & iur. & etiam facti eſt, per l. conſi. ff. de
17 curat. furioſ. Patet etiam ex hoc † quia lex fingit ſuper poſſeſ-
ſione: vt eſt tex. in l. quiſquis. C. de donat. quæ poſſeſſio eſt iu
ris, ex late traditis per Dd. in l. 1. ff. de acquir. poſſeſ. & §. 1.
Inſtit. de bon. poſſeſ. vbi Areti. atque facti eſt, per l. denique
ff. ex quibus cauſis. Nõnulli vero ex antiquioribus in ea fue-
re ſentẽtia, vt arbitrati ſint, fictionẽ verſari etiã circa ea, quæ
meri ſint iuris. Nã, inquiũt, ſi lex fingit ſuper his, quæ ſũt me-
18 ri facti † eo magis ſup his, quæ meri ſunt iuris finget, quã quæ
ſunt facti. l. in bello. §. factę. ff. de capit. & poſtlim. reuer. & l.
denique ff. ex quib. cauſ. maior: Vñ videmus, legẽ vſum fructũ
fingere, vel quaſi vſũfructũ, vbi nõ poſſit cõſtitui: vt in §. con
ſtituitur Inſtit. de vſufr. vbi in rebus, quæ vſu cõſumũtur, fin-
gitur vſusfructus, & tñ vſus fructus eſt ius §. 1. Inſtit. de vſufr.
ſic etiã fingit aliquẽ eſſe emancipatũ: vt l. s. ff. ad Macedonia.
vbi in contractibus filiusfamilias pro emãcipato habetur, &
tamen eſſe in poteſtate vel non eſſe, dicitur eſſe meri iuris.

Huic opinioni longe remotam ſequutus eſt ſententiã Bar.
in d. l. ſi is qui pro emptore. nu... cui cõi conſenſu aſſentiũtur
19 Dd. ea potiſſimum rõne: † qm̃ quotieſcunque põt aliquid agi
ſecũdũ veritatẽ in indiuiduo, de quo quæritur, nunquã põt
habere locũ fictio, per context. in l. filio quẽ paret. ff. de liber.
& poſthum. & in l. quia ideo. ff. de cõdit. inſtit. & dixit Ludo-
uic. Rom. in d. l. ſi is, qui pro emptore. nu. 15. ff. de vſucap. &
Fortun. Garzia. in repetit. l. Gallus. §. & qd ſi tm̃. nu. 55. ff. de
20 liber. & poſthum. † fruſtra. n. fit per plura, qđ poteſt fieri per
pauciora, leg. ampliorem. C. de appella. At lex põt ſecundum
veritatẽ in his, quę ſunt iuris diſponere, nihil etenim, vt dixit
21 Vlpian. in leg. nihil tã naturale. ff. de regul. iur. † tam naturale
eſt, q̃ eo genere qđque diſſolui, quo colligatum eſt. Ex his qd
ſequatur, iam arbitror, vnuſquiſque videt, hoc eſt, ius tollere
22 iura poſſe, atque inducere † abſque fictione: cum hoc pateat
ad ſenſum; qm̃ lex efficit iuxta naturalẽ veritatem filium eſſe
legitimum, vt probatur in §. ſit igitur licẽtia. auth. quib. mod.
23 natural. effic. legit. quo in loco loquitur Imper. † legitimatum
filiũ non diſtare à legitimo & naturali, & in §. 1. in auth. qui-
bus mod. natur. effic. ſui, vbi idẽ Imper. vſus eſt verbo, fiũt, qđ
24 eſt eiuſdẽ naturæ cum verbo eſt, † quod veritatẽ indicat: vt
in leg. . . . .
ff. qđ quiſque iur. & Bar. in l. ſi maritus. § legis. ff. ad leg. Iul. de
adult. Crot. in repet. d. l. ſi is qui pro emptore. n. 181. Veruntñ
legitimum, vel eſſe naturalem tm̃, nullus eſt, qui non videat,
eſſe iuris: neque. n. à principio, vt Iuſtiniani verbis vtar, in §.
ſi qs ſane, in auth. quib. mod. natura. effic. legi. qñ ſola natura
ſanciebat, hominis, anteq̃ ſcriptæ prouenirent leges, fuit quę-
dam differentia naturalis atque legitimi, ſed antiquis paren-
tibus antiqui filij mox vt procedebant, fiebant legitimi.

Secundo loco de priuatiua fictione nonnulla tradẽda ſunt
quæ à Bart. in d. l. ſi is, qui pro emptore, nu. 37. ita definitur:
25 † fictio priuatiua eſt in re exiſtente poſſibili nõ exiſtere pro
non exiſtente à iure facta aſſumptio. quam definitionem ap-
probat Crot. in eadem l. nu. 106. quam poteris explicare iux-
ta Bart. ſententiam in eodem loco.

An vero hæc fictio fingat ea, quæ meri facti ſint, eum Bart.
dicas in eodẽ loco nu. 38. id æquitate ſuadẽte optime finge-
26 re, cuius rei adducit exemplum in eo † qui monaſterium in-
greſſus eſt, quẽ deceſſiſſe lex fingit, qui reuera ſupereſt, c. pla-
cuit. 16. quæſt. 1. l. Deo nobis. C. de Epiſcop. & cleric. atque in
deportato pater, quem pp perpetratum facinus, ſic æquitate
27 poſtulante, † lex è vita migraſſe fingit. l. 1. §. pen. ff. de bon. poſ
ſeſ. cont. tabul. l. Gallus. §. & quid ſi tãtũ. ff. de lib. & poſthum.
vbi Crot. vberrime mortis huius fictæ materiam examinat.

Quæſtio etiã eſt, vtrum lex ſuper his, quæ iuris & facti ſint,
fingat. Qua in re reſpondeas, vt etiã in fictione inductiua re-
28 ſponſum eſt † nullo mõ fingere: vt idẽ docuit Bar. in d. l. ſi is q
pro emptore. nu. 41. & ſeq. & p Crot. nu. 108. & ſeq. vbi Crot.
qa Bat. verba adeo obſcura ſũt, vt ex illis qd ſibi velit Bar. q̃-
que ſit eius mens, elici non poſſit, ita explicat, & in apertũ re
fert, vt facillime mens eadẽ Bar. colligatur. tu eundẽ inſpici-
to, hæc oĩa ſatis aperte declarantem. Rõ autem, cur lex in hac
priuatiuæ fictionis ſpecie ſuper his non fingat, quæ iuris & fa
cti ſint, illa põt eſſe: nã dum priuatiua fictio aliquid fingit, ne-
29 gatiue † fingit illud. Simulat. n. quid non eſſe, qđ reuera ſit: vt
cum deportatum nõ ſupereſſe ſimulat, qui in rei veritate ſu-
pereſt, & itidẽ monaſteriũ ingreſſum hac vita fuiſſe priuatũ,
qui certiſſime vitã degat. Cũ ergo priuatiua hæc fictio negan
tẽ contineat diſpoſitionẽ, vt vera ſit, alterum abeſſe ſatis eſt.
l. ſi is qui ducẽta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. vt Titius, & Seius non
currunt, vno currente, & altero ſtante, orõ noſtra vera cogno
ſcetur. Vñ ſi in priuatiua fictione ius adſit, & factum remoto
iure, qđ quidem remoueri põt, & ſic abſque aliqua fictione to
tus cenſetur remotus, nec opus eſt, vt remoueatur factum, qđ
vt tollatur, fictio intercedat, neceſſe eſt: quoniam, vt diximus,
cum priuatiua fictio diſpoſitionem contineat negatiuam, ſa-
tis eſt, vt vera ſit, alterum tantum abeſſe, d. §. vtrum.

Hoc illud eſt, quod innuere volebat Bart. in poſtremis ver-
bis, dum obijciebat l. pacta. C. de pactis. in hæcque verba lo-
quit. ibi non eſſe fictionem aliquã, ſed veritatem: quia reuera
30 contractus nullus eſt † quod celebratus nõ ſit contra legem:
& licet ius efficere nequeat: vt illa verba inter contrahentes
non interceſſerint efficit tamen, vt illa verba, vel illi actus ve-
re contractum non conſtituant, iuris tollendo adminiculum,
quod in eis requiritur, quo remoto, nulla fictione circa pactũ
opus eſt: cum ſatis ſit, alterum abeſſe, hoc eſt, remotionẽ iu-
ris adminiculi, vt ſupra declaratum eſt.

Hæc ea ſunt, q̃ Bar. innuere volebat in ſupra allato loco, q.
q̃ mentem ſuã ſub verborum ambagibus, & inuolucris, tene-
bris ipſis obſcuriorib. explicauerit, intuenti patebit. Et vt, qđ
verum eſt, ingenue fatear, plurimum elaboraui, vt qd ſibi vel-
let Bart. ibidem perciperem: qđ vt facilius facere poſſem, ipſe
Ioã. Cro: in rep. eiuſd. l. ſi is, qui ꝑ emptor. nobis auctor fuit.

Nunc tempus eſt, vt ad explicationem translatiuæ fictionis
31 me conferam. † Hæc ab eodem Bar. in iam ſæpe allegata l. ſi is
qui pro emptore. ff. de vſucap. nume. 43. verſi. 5. principaliter
quæritur. hunc in modum definitur: vt ſit in re certa, vno mo-
do exiſtenti, pro exiſtente alio modo poſſibili à iure facta
aſſumptio. Cuius definitionis naturam explicare poteris iux
ta eiuſdem Bart. ſententiam ibidem.

32 Verũ hæc fictionis forma potiſſimum circa tria † verſari ſo-
let. Primo circa rem, vel mauis actũ. deinde circa tempus. ter
tio loco circa perſonam. Poſtremo etiã addam aliqñ verſari
ſolere circa loca. Quę oĩa à Bar. plene ibi. nu. 44 & ſeq. decla
rant, & fuſius, & enucleatius per Crot. nu. 116. & ſeq. explicã
tur, q ſuper Bart. doctrina inſiſtẽdo translatiuæ fictionis vni-
33 uerſam † materiam vbertim proſequitur. Ad hunc igit, cũ id
copioſe & ſatis aperte docuerit, te reijcio, ne nos eius doctri
nam, quod eſſet omnine inane, iſtic tranſcribere cogamur.

Hæc ſummatim, & leuiter de fictione attigiſſe ſufficiat, ne-
que. n. in iſtis immorari & oĩa diſputãdo perſequi, eſt noſtri

Digitized by Google

propoſiti, ſed vt legentibus concluſiones noſtras faciliorem atque magis planam poſſint præmunire viam,

QVAESTIO XV.

Quis, & quomodo probare, quid, & quando debeat probari.

SVMMARIA.

1 *Actoris ſiue accuſatoris eſt, quod propoſuerit, probare, ſi reus id neget. Actore nihil probante, reus, etiam ſi nihil præſtiterit, abſoluitur. ibid.*
2 *Neganti factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio. Reo magis fauemus quam actori. ibid.*
3 *In nonnullis probandis transfertur onus in reum, quæ vide remiſſiue.*
4 *Qui exceptiones opponit, actoris partibus fungitur.*
5 *Exceptio non numeratæ pecuniæ ſi à reo proponatur, actor numerationem probare debet.*
6 *Præſumptio ſolet onus probandi in reum transferre, & quomodo.*
7 *Epiſcopo ſi aliquid relictum eſt ab extranea perſona, præſumitur contemplatione eccleſiæ relictum, niſi ipſe probet ſibi ſoli relictum eſſe.*
8 *Epiſcopus ſi petat eccleſiam in ſua diœceſi ſitam, quam detineat alter, qui detinet & aſſerit ipſius epiſcopi non eſſe, probare debet quamuis neget.*
9 *Ius commune vbicunque pro aliquo facit, & pro eo præſumit, transfert in reũ onus probandi.*
10 *Actor cum ſit prior in omnibus, etiam primo videtur ad probandum admittẽdus. Qui prior appellat, prior agat, ibid.*
11 *Actor primo probare debet actionem ſuam, antequam reus ſuas exceptiones præſtare cogatur.*
12 *Teſtibus & probationibus rei in dubio magis credi debet, quam actoris.*
13 *Præſumptio ſemper eſt pro reo in capitalibus cauſis, ne deliquiſſe credatur, & in ciuilibus, ne aliena bona occupare viſus ſit, quod eſt in peccatum incidere.*
14 *Iudicis arbitrio ſtandum eſt, an teſtibus actoris, quam rei communis vel è cõtra plus ſit tribuendum.*
15 *Probatio quo pacto fieri debeat, vide remiſſiue per totum concluſionum opus.*
16 *Quid ſit illud quod probari debet.*
17 *Teſtes ſi ſuper vno articulo dicere iuſſi ſunt, & ſuper alio proferant, irritum ſit id omne quod probatur.*
18 *Teſtis productus ſuper poſſeſſorio non eſt interrogandus ſuper proprietate, quod ſi tentetur, nihil proderit eius dictum.*
Teſtis dictum ratum non eſt præterquam in eo, quod in articulis continetur.
20 *Teſtes ad interrogata reſpondere debet, & non ad alia.*
Probatio ſubreptitia improbatur à lege, & valere non debet, ibid.
21 *Teſtificatum valet, cũ indefinite teſtis dicere debeant, quæ pro vtraque parte nouit.*
22 *Teſtis ſuper omnibus quæ ad cauſam faciunt, videtur productus.*
23 *Cautela, vt valeat teſtimonium teſtis deponentis ſuper omnibus ad cauſam ſpectantibus.*
24 *Probari tantummodo debet illud, quod probatum probanti proſit, & quod ſit veriſimile.*
25 *Probatio efficacior requiritur ad probandum non veriſimile.*
26 *Probatio illa rata non cenſetur, quam iudex admiſit ad probandum, quod de iure*
19 *proponi non deberet.*
27 *Probari tantummodo debent ea, quæ ad cauſam pertinent & non quod extra eam propoſitam ſit, & inutile.*
28 *Probationes, quæ nullo pacto fieri debuerunt, nullius ſunt ponderis.*
29 *Notorium an & quomodo probandum ſit, vide remiſſiue.*
30 *Probationes quando fieri debeant.*
31 *Actoris intentio probanda prius eſt, quam rei exceptio.*
32 *Probationes ſi poſt probatorium terminum elapſum fiant, irritæ ſunt, ſi præſcriptus terminus peremptorius eſt.*
33 *Probatio ſi facta eſt ante terminum, vt die præfixi termini, poſtquam idem terminus elabi incipit, rata cenſetur.*
34 *Teſtes producendi infra terminum produci poſſunt ante terminum.*
Probationes peragi poſſunt, nullo ad probandum præſcripto termino ibid.
35 *Dilatio ad probandum de iure non eſt danda in adulterij crimine.*
36 *Teſtes an verum ſit, omnino examinari debere in termino dato ad probandum.*
37 *Teſtis depoſitio ad iuramenti tempus retrotrahitur.*
38 *Terminus ſi præſcriptus fuerit ad probandum, & probatum conſequendum, tunc nõ ſatis eſt: vt infra terminum teſtes iurent, ſed intra illum rogari debent, alioquin poſtea non admittuntur.*
39 *Teſtes ad examen poſt terminum accipiuntur, ſi pars requiſitam diligentiam adhibuerit: vt teſtes rogarentur, & per eam non ſteterit, quin intra terminum examinarentur, ſecus ſi fuerit negligens.*
40 *Admiſſio ad examen poſt terminum de æquitate eſt, & non de rigore iuris.*
41 *Probatio facienda eſt poſt litis conteſtationem & non ante.*
42 *Teſtes valetudinarij vel diu abfuturi, vel ſenes ante litem conteſtatam rogari poſſunt propter periculum, quod in mora verſatur.*
43 *Concluſio in cauſa actorum productioni finem imponit, adeo vt nihil aliud, quod ad cauſam ſpectet poſt eam produci poteſt, & nihil aliud expectatur, præterquam ſola ſententia.*
44 *Concluſio in cauſa partibus os obſtruit, & claudit, vt probationibus nullus amplius relinquatur locus.*
45 *Teſtes & defenſiones ad innocentiam rei probandam in cauſa capitali, poſſunt produci etiam poſt concluſionem in cauſa.*
46 *Probationes in cauſis beneficialibus accipiuntur etiam poſt factam concluſionem in cauſa.*
47 *Articuli in cauſis beneficialibus, & matrimonialibus de æquitate canonica, & ſtylo palatij admittuntur poſt concluſionem in cauſa.*
48 *Auditor in beneficiali cauſa poteſt pro iuſtitia recipere informationem, licet ſit in cauſa concluſum.*
49 *Iudex ex officio ſuo poſt concluſum in cauſa poteſt recipere probationes propter animæ diſcrimen.*
50 *Iuris allegationes poſt litem conteſtatam admittuntur.*
51 *Iuris allegationes quamuis in actis productæ ſint, alteri parti non debent edi.*
52 *Iuris allegationes poſtquam in actis fuere regiſtratæ, communes factæ ſunt, & propterea parti ſunt edendæ.*
53 *Iuris allegationes quando communes non efficiantur, & parti danda non ſint.*
54 *Iuris allegationes parti ſunt edendæ, quando qui eas producit, præſentationem in eis ſcribendam, & in actis illas regiſtrandas curat.*
55 *Minores mulieres, & Eccleſia petere poſſunt reſtitutionem in integrum, etiam poſt concluſionem in cauſa.*
56 *Iuramenti ſuppletorij probatio, modo ante concluſionem in cauſa fuerit petitum poſt concluſionem poteſt admitti.*
57 *Confeſſio partis poſt concluſionem in cauſa recipi poteſt.*
58 *Probatio per euidentiam rei, & loci aſpectum admittitur poſt concluſionem in cauſa, cum iſta quodcunque probationis genus ſuperet.*
59 *Probatio cum facienda ſit, vide remiſſiue.*

BReuiter nobis nunc ſunt illæ diſcutiendæ quæſtiones in
quibus quæritur, quis, & quo pacto probare, atq; quid, &
qñ debeat probari. Et quo ad primum, vt citius me expediã,
1 dicimus. Accuſatoris † ſiue actoris eſſe partes, qđ propoſue-
rit, ꝓbare; ſi reus id neget. Etenim actore nihil probãte reus
etiam ſi nihil præſtiterit, abſoluitur, vt ex Pauli reſpõſo colli
gitur in l. 2. ff. de probatio. & ex l. qui accuſare. C. de edẽdo.
atque ex c. 1. 2. q. 5. & c. 1. vt eccleſi. benef. & nos latiſſime di-
ximus infra in cõcluſio. Actore nõ probante. vbi cõgeſſimus
ampliationes, limitationes, & alia ad hãc cõcluſionẽ ꝑtinen-
tia, lector illuc te reijcio. Nũ. n. reus negãs probare debet, &
2 hoc ea de cauſa fit, quia † negãti factũ ꝑ rerũ naturã nulla eſt
directa probatio, vt c. bonæ. de elec. & ca. qñ contra. in prin.
de probat. cuius illa põt eſſe rõ: qa magis reo fauemus, quam
actori, arg. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. declarat Boe. in conſ.
3 n. n. 8. Ioan. de Amicis in conſi. 79. n. 7. At nonnulla inueniũ-
3 tur in quibus probandis transfertur onus in reum, † quæ connumerauimus in dicta concluſione, actore non probante. qđ
quidem in vniuerſum, in illis caſibus verum dignoſcitur, in
quibus eſt pro actore præſumptio, vt hoc exemplo patebit. Ti
tius à Caio petit decem: excipit Caius illa perſoluiſſe: vel pe
tit fundum, quem ſuum eſſe probat, de præſcriptione Caius
excipit; tunc profecto Caij munus erit, illas exceptiones ꝓ-
4 bare, † quia in exceptionibus, qui eas opponit, actoris parti-
bus fungitur, vt dixit Vlp. in l. 1. ff. de exceptio. & idẽ in l. in
exceptionibus. ff. de ꝓbat. & c. ex litteris. eod. de ꝓba. Iſtud
tñ intelligas: cum reus aliqd excipiẽdo aſſeuerat, ſecus eſt, ſi
5 excipiẽdo neget, † vt in exceptione nõ numeratæ pecuniæ cõ
ſtat: ea nãq; a reo ꝓpoſita, actor numerationẽ, & nõ reus ex-
ceptionẽ ꝓbare debet: vt cauit Imp. Ant. in l. ſi ex cautione.
C. de nõ nu. pec. & ꝑ Spec. i ti. de ꝓbationib. §. ꝓbare ãt. n. 11.
6 Præterea præſumptio ſolet onus probandi transferre † vt ſi
frater petat à fratre prædij partẽ, quod fuit patris cõis, quã-
nis neget reus illud pertinere ad actorem, tñ probare debet,
qñ ad ſe tñ pertineat, alioquin in cauſa ſuccumbet: vt l. ſiue
poſſidetis. C. de probat. & dixit Spec. vbi ſupra nu. 11. Item
7 ſi aliquid Epõ ſit relictum ab extranea perſona † præſumitur
contẽplatione Eccleſiæ ſibi eſſe relictũ. vnde licet ipſe ſit in
poſſeſſione, & neget illud ad Eccleſiã pertinere: tñ probare
debet ſibi ſoli eſſe relictũ: c. requiſiſti. de teſta. & c. Põtifices.
12. quæſt. 3. & ꝑ Spec. loco iã allato. inſuper ſi petat Epus Ec-
cleſiã in ſua diœceſi ſitã, quã detineat alter, non eſſe Epi aſſe-
8 rens, qui detinet † probare debet, quãuis neget. c. cõſtitutus.
& c. ſeq. de religio. domib. & c. omnes Baſilicæ. 16. quæſt. 7. &
c. cũ non liceat. de reſcript. Et vt id vno verbo abſoluam, vbi-
9 cunq; ius cõe pro aliquo facit, & pro eo præſumit † iſtiuſmo-
di iuris præſumptio onus in reũ probãdi transfert, c. ferrum,
50. diſtinc. c. is qui, de ſpõſali. & hoc ſpectãtia quãplurima in
vnum redegit exẽpla Spec. in d. tit. de probat. §. probare aũt.
nu. 12. quæ à temetipſo ſine noſtro labore poterunt videri.
At nobis poſſet obijci, ſi cõtingat: vt vterque ſuper ſuis (vt
appellant) capitulis in cauſa velit producere, & ipſi ſimul cõ-
currant, vter prior producere, debebit? Dicẽdũ eſt actorem
10 debere, † nam cum ſit actor prior in omnibus, nunc etiã pri-
mo videtur admittendus, iuxta regulam, qui prior appellat,
prior agat, l. qui prior. de iudicijs, & c. 2. de ord. cogn. quod
ſi cõtra fiat, actor appellare poterit, & obtinebit, vt per Spec.
in tit. de probatio. §. probare autem. nu. 17. in fi. licet hoc non
admittat indiſtincte Ioan. And. in addit. ad Spec. in ver. obti-
nuit, littera F. & nos late diximus in concluſione, actor prius
probat, vbi te reijcio, & Cachera in deciſ. Pedemont. 144. n.
11 16. aſſerit iuris † eſſe indubitati, actorẽ primo probare debe-
re actionem ſuam antequam reus exceptiones ſuas præſtare
cogatur, per context. in l. qui accuſare. C. de eden. in l. 2. C. de
probat. Veruntñ iſtud explices, vt in concluſione iam allata
diximus, quę iſtic adducere noluimus, ne bis idẽ repetamus.
Il-

12 Illud autem hic adijcere non grauabimur † in dubio teſti-
bus, & probationibus rei magis credi debere, quã actoris, vt
probat contex. in c. ex litteris. de probat. & ibi plures à Dec.
relati. Cuius ratio eſt: quia vbi pares ex latere rei ſunt proba
tiones, vna ſemper adeſt præſumptio, ſiue in capitalium cau-
13 ſarum, ſiue ciuilium iudicio verſemur, † ne in criminali iudi-
cio deliquiſſe credatur, l. merito. ff. pro ſoc. & in ciuili, ne alie
nã bona occupare videretur, quod eſt in peccatũ incidere, c.
peccatum, de reg. iur. in 6. Aliorum vero hac in re ſnĩa fuit, in
14 dicis arbitrio ſtandum eſſe, † an teſtibus actoris, quã rei con
uenti, vel è contra, plus ſit tribuendũ. In quorum numero fuit
Abbas in d. c. ex litteris. in 3. notab. de præſump. quod & pla-
cuit Alciato in ſuo trac. reg. 3. præſump. 44. nu. 5.
Dicendum nunc eſſet iuxta propoſitã à nobis methodum,
15 quo pacto fieri deberet probatio, † ſed à nobis in præſentia
de hoc non eſt laborãdũ. Etenim cũ tota mẽtis noſtræ vis in
concluſionibus noſtris huc ſpectet, vt qũo quidque probari
poſsit, oſtendamus, quę iſthæc nunc eſſet dementia, quod vix
tribus voluminibus eſt explicatũ, id velle breui concluſiuncu
la in præſentia circunſcribere? Nunc igitur ſciens, & prudẽs
id omitto, quod ſi forte fortuna aliud tibi ſuper hoc ſit opus,
adeas concluſiones noſtras, in quibus omnia quæ ſub proba-
tionẽ cadere poſſunt, ad vnguem tibi ſuppeditata reperies.
Reliqua nobis reſtat illa qõ videnda, in qua proponitur
quid ſit illud, quod debeat ꝓbari, & quo tpe. Vnde dicimus,
16 illud eſſe probandum † quod eſt in iudicium deductũ, ſuper
quo lis mota eſt, ſiue id fiat directa via, ſiue per exceptionis,
vel replicationis modum. Cui rei Quintiliani doctrina cõue-
nit aſſerentis, quod propoſueris, eſſe probandum, lib. 5. c. 10.
Etenim ſi per teſtes, vel inſtrumẽta remotum ab illo, quod in
iudicium eſt deductũ, probetur; vel ſi teſtes, qui ſuper vno ar
17 ticulo dicere iuſsi ſunt, ſuper alio proferant, † irritũ ſit id oẽ,
quod probatur. c. de teſtib. extra de teſtib. l. ad probationem.
C. de probat. Specu. in tit. de probat. § nunc dicendũ. in prin.
Tunc. n. teſtis videtur non iuratus deponere, cũ ſuper eo, qđ
non eſt in iudicium deductũ, teſtatus ſit, vt per eundem Spe-
culator. in tit. de teſte §. 1. nu. 62. verſ. item quod depoſuit ſu-
per alio. per contex. in l. ſi quis libertatem. §. 1. in fi. ff. de peri.
18 hære. & per alia bona iura ibi per eũ allata. † Vnde teſtis ꝓ-
ductus ſuper poſſeſſorio, ſuper proprietate nõ eſt interrogan
dus, quod ſi eueniat, nihil eius proderit dictũ. l. 1. §. 3. de qõ.
& Specul. vbi ſup. nu. 63. Quinimo ſi capita, vel articuli recte
19 nõ eſſent cõpoſiti, † placeretq; teſti, de illis plene dicere, eius
non eſſet ratũ dictum præterquã in eo, quod in articulis con-
tinetur, quia cæteris videtur fuiſſe renunciatum. l. maritus. C.
20 de procur. † teſtis. n. debet ad interrogata reſpondere, & non
ad alia, arg. l. 3. in prin. ff. de iureiu. Et ſubreptitia ꝓbatio im-
probatur à lege, icirco valere non debet. l. 1. C. de collu. l. ſed
ſi hac. §. 3. ff. de in ius voc. & per Spec. loco iam proximo ad-
ducto, nu. 64. Quod tamen ad iſtud poſtremum attinet, dicas
21 teſtificatum valere † cum indefinite dicere debeat, quæ pro
vtraque parte nouit, auth. ſi iudex. C. de epiſ. & cler. nõ enim
refert, an ſponte ſua teſtis, an interrogatus veritatem profe-
rat, vt per Speculat. d. tit. de teſte, §. 1. num. 64. qui affert. l. ſi in
duob. §. 1. ff. de codicil. qui voluit adducere. ff. quemad. teſta.
aperian. vt diligenter animaduertit Ioan. And. ibi in addit.
12 Præterea teſtis ſuper omnibus † quæ ad cauſam faciunt, vi-
detur productus, arg. l. cui. ff. de iuriſd. om. iud. & l. eũ ſcimus.
in fi. C. de agric. & cenſ. inſuper teſtem extra capita interro-
gare, non eſt reprobatum, cum non ſit contra ius, ſed præter:
nec dando articulos, videtur quis renunciare, ſi teſtes profe-
rant ſuper generalitate cauſæ, vt per eundem Specul. vbi ſup.
nu. 65. ex iuribus ibi per eum allatis.
Nec prętereibo, qđ à Speculatore ſup hoc pro cautela fuit
•3 traditum, hoc eſt: † Nec iudicẽ, nec partes vllo modo debere
pati, vt de veritate tm̃ interrent teſtes ſuper articulis datis, hoc
. n. pacto ipſorum teſtimoniũ ſuper alijs nequaq̃ valeret, ſed
vt ſacro ſeſe aſtringere debeãt ſuper allatis articulis, atq; ſup
tota cauſa, ſicq; valebit eorũ teſtimoniũ ſuper oĩbus ad cãm
ſpectantibus, vt ca. de teſtibus, extra de teſtib. & late ſcripſit
Ioã. And. in c. per tuas. eo. tit. ſuper 1. gl. & Spec. tit. de teſtib.
§. ſequitur de teſtium iuramento. nu. 3. verſ. illud autem.
Nec illud in hac materia apprime neceſſariũ omiſerim, il-
24 lud † tantũmodo debere probari, quod probatum probanti
proſit Spec. in ti. de prob. §. nunc videndum. nu. 1. qui allegat
l. ſi vt proponis. C. de proba. qui tex. in lib. meo nõ inuenitur:
Illudq; quod ſit veriſimile, nec aliud, iuxta eundẽ Specula. in
d. tit. de proba. §. nunc dicendũ. nu. 1. allegat, c. quia veriſimi-
le. de præſump. quod quidẽ Capit. contrariũ probat, vt opti-
25 me animaduertit Ioã. And. in addit. littera O. quia in eo † ad-
mittitur quis ad probandũ, non veriſimile, ſed requiritur effi-
cacior probatio. Nec ẽt cenſetur illa rata probatio, quã iudex
26 admittit ad probandũ, † quod de iure proponi non deberet.
l. q̃ ſi. la 2. ff. de dolo. & Bal. in l. contractib. in princ. C. de non
nu. pec. in 1. col. verſ. ſed adhuc inſtabis. Non. n. ad probandũ
27 debet admitti, quod extra rem propoſitã ſit, & inutile, † ſed
hæc tantũmodo, quæ ad eãm pertinent, vt tradidit idẽ Spec.
in d. tit. de teſte. §. qualiter autem. nu. 1. Nec ẽt ponderis ha-
28 bent aliquid illę probationes, † quæ nullo pacto fieri debue-
re, vt docuit Bart. in l. ſi poſthumus. §. fi. ff. de libe. & poſthum.
in 1. oppoſ. & in l. ad probationem. la 1. C. de probatio. & per
Inn. in c. conſtitutus. de fil. presbyr.
29 Hic vero diutius nõ immorabor circa illud † an ſit, & quo-
modo notorium probandum, cum id fuerimus vbertime, &
affatim proſequuti in concluſione, notorium, quam (ſi libue-
rit) inſpicere poteris.
Poſtrema diſputationis noſtræ reſtat illa particula, quãdo
30 probationes debeãt fieri. Quocirca veriſsime tradi ſolet † in
vniuerſum probationem eſſe faciendã poſt litis conteſtatio-
nẽ ſuper articulo in iudicium deducto, & negato. Hic euenit,
31 vt actoris intentio, quam rei exceptio † probanda prius ſit,
vt ſciuerit Imp. Diocle. & Maxim. in l. exceptionẽ. C. de prob.
& docuit Specul. in tit. de proba. §. nunc dicendũ reſtat. nu. 2.
quod etiam paulo ante nos attigimus. Etenim litis facta con-
teſtatione, & iuramento de calumnia præſtito, ſi altera partiũ
compromiſſum non petat, iudex ordine ſubſequenti ad ter-
mini probatorij dationem procedit.
32 Quod † ſi probationes poſt probatorium terminũ elapſum
fierẽt, irritæ eſſent, ſi præſcriptus terminus eſſet perẽptorius,
l. ſcire. §. conſequens. ff. de excuſ. tut. Angel. in l. fi. ff. de ferijs.
Lanfran. in c. quoniam contra. verſ. dilationes. de probat. nu-
me. 16. verſ. ſed generaliter.
33 Veruntamen, ſecus eſt dicendũ, † ſi probatio eſſet facta an-
te terminũ, vt die prefixi termini, poſtquã idem terminus ela
bi incipit: tunc enim rata cenſetur probatio, quamuis, quod
& ſupra dicebamus, poſt terminum ſit inutilis, iſtud docuit
Bal. in l. à caligato milite, verſ. pone, quod iudex, num. 2. C. de
nup. Paul. ẽt Caſtrẽ. in l. fi. in fi. C. qui admitti. idẽ ſenſit, dum
34 dixit † teſtes producẽdos infra terminũ poſſe produci ante
terminũ. Quinetiã probationes peragi pñt nullo ad proban-
dum præſcripto termino, vt tradidit Bat. in l. in crimine. ff. de
adult. & idẽ in extrana. ad repri. verſ. & figura iudicij, ſub nu-
me. 12. & Spec. in tit. de dilat. §. videndũ. verſ. vtrũ. atq; Bald.
in l. 2. C. de dilat. quod tũ verum intelligas, niſi quãdo dilatio
35 de iure nõ erat danda, † vt in adulterij crimine, l. in crimine.
ff. de adult. vel ſi erat danda, data nõ eſt, de quo videas Abb.
in c. licet. de proba. ſub nu. 17. & ſeq. & ibi But. Card. & Imol.
in c. prudentiam. §. 6. de offi. deleg. & in c. in cauſis, de teſtib.
Cæterum, an verum ſit, in termino dato ad probandum te-
36 ſtes † oĩno examinari debere: rñdeo. Nã ſi ſtatutus eſt ſimpli
citer ad probandũ terminus: tunc ſatis eſt, teſtes eſſe iuratos,
& infra terminum citatos; etenim elapſo ẽt termino potue-
runt examinari, illorumq; depoſitiones cenſentur omnino fa
37 ctæ infra terminum, † teſtis. n. depoſitio ad iuramenti tempus
retrotrahitur, vt reſpõdit Roman. in conſ. 443. quo ad primũ
ſcilicet, nu. 5. & 6. quo in loco multis iſtud rationib. corrobo-
rat. Abb. in c. licet cãm. col. 6. de proba. qđ & ſciuere Dom. de
Rot. in deciſ. 345. nota qđ vbi eſt datus, in antiquis. alias ter-
tia. de dilat. & in deciſ. 587. alias 26. vtrũ duo mẽſes. de prob.
in antiq. ſicq; in praxi obſeruari ſolere tradidit Maran. in ſuo
trac. de ord. iud. 3. actu tit. de dilat. n. 19. ſi vero terminus fue
38 rit pſcriptus ad probandũ, † & probatũ cõſequendũ, tunc vt
iurẽt, nõ ſatis eſt infra terminũ, niſi ẽt intra illũ rogẽtur, alio-
qui poſtea nõ admittũtur, ſi ſine dubitatione tenuit Abb. ĩ d.
c. licet cãm, col. 6. & 7. de prob. & Soc. in cõſ. 47. col. 3. vol. 4. &
rñdit Bellam. deciſ. 715. ſi dato peremptorio. verſ. quid plura.
Bal. ẽt in cõſ. 153. in 5. vol. At circa hanc qõnem inſpicias, quę
tradidere Archidiac. & Io. And. in nouell. in c. pia. de except.
lib. 6. Speculat. tit. de teſte, §. qualiter. verſ. is quoque. & ibidẽ
Ioan. And. in addit. Calder. conſ. 1. ſub rubr. de teſtib.

Nec

Digitized by Google

Nec videre prætermittes DD.de Rot.in deciſ.74.alias 3.li
cet in remiſſione,de teſtib.in nouis,& deciſ.465. extra Rut.
in nou.quibus in locis ab illis legum Coryphæis ſolet inueſti
gari,an pars requiſitā diligētiā adhibuerit, vt teſtes rogarē
39 tur,† & per eam nō ſteterit, quin intra terminum teſtes exa-
minarentur,in quo caſu ad examen poſt terminum accipiun-
tur:aliter vero ſi fuerit adeo negligens,vt nihil intra terminu
petegerit. tunc enim ipſi eſt id adſcribendum, iidem etiam
40 Domini de Rota † iſtam poſt terminum ad examen admiſſio
nem de æquitate quadam,& non de rigore iuris eſſe dixere:
cum rigor iuris id poſt terminum non admittat.

Verum nolim illud,quod ſupra dicebamus,probationē eſ-
41 ſe faciendam poſt, †& non ante litis cōteſtationē,ſine decla-
ratione pertranſire.Quamplurimi.n.ſolent contingere caſus,
in qnibus nulla litis expectata conteſtatione probationes p
teſtes poſſunt fieri Ex quibus ille caſus eſt,qn̄ teſtes habētur
valetudinarij, qui ante litē conteſtatā rogari poſſunt propter
periculum imminēs,quod in morte verſatur: vt eſt ſancitum
in c.qm̄ frequen.vt lite non conteſtata.ex iſtorum ēt numero
42 ille eſt,† cū interrngandi exhibentur teſtes, qui diu ſunt ab-
futuri: nā & iſtiuſmodi ante litem conteſtatā debere recipi,
oēs rn̄dere iuris interpretes in d.c.quoniā frequenter. pract.
Papien in ſor.capitulor.qn̄ teſtes produc.ad æter.rei memor.
in gl.1.& Soci.ſen.in cōſ.244.col.3.li.2.& Soci.iun.in cōſ.86.
nu.14.vol.2.Quocirca illud in vniuerſum verū eſt, cū mortis
imminet periculū,vel ob ſenectutē,aut pp aduerſam valetudi
nem,ſiue qn̄ alijs mudis ipſorū vita in diſcrimen verſatur,vt
ſatis venuſte explicauit recenter doctiſſimus Iac.Menoch. de
arbit.iud.lib.2. cent.1.caſu 6u.61.& 62.Adeas ēt Speculat.tri
ginta ſex enumerantē caſus in tit.de teſte, §.nunc tractemus.
quos per te ipſum examinare poterit: cum præcipue de hac
re latius ſupra dixerimus in c.de prima ſpecie probat.quę fit
p teſt.verſ.vbi,apud quem,& à quo,&c. nu.43.cū plurib.ſeq.

Nec vnquam mihi imperare poſſem, vt illud præterirem,
probationes poſt litē conteſtatā perpetuo non accipi ſolere,
43 ſed tunc demū † cum ſit in cauſa concluſum, qua peracta, a-
ctorū productioni finis imponitur, adeo vt nihil aliud poſt
eā,quod ad cauſam ſpectet,produci poſſit, & nihil aliud ex-
pectetur,præterquam ſola ſententia.Huius enim vocis cōclu-
ſio,etymon omnibus prubationibus & defenſionibus produ
cendis fuiſſe renunciatum innuit. Conclnſio etenim in cauſa
44 partibus os obſtruit,& claudit † vt probationib. nullus am-
plius relinquat locus, vt nouiſſime teſtatū reliquit Bononien
ſis recens auctor in fua pract.indiciar.ca.2u.nu.22.ex allega-
tis ibi per eum,& ſupra per nos in ca.6.de 2. probationū ſpe-
cie,quæ fit per inſtrumenta,verſ.res exigit,traditum fuit.

Hoc verò nō ita ſiccis (vt aiunt) pedibus eſt prætereundū.
Multos etenim reperias caſus,in quibus ēt poſt litē conteſta-
45 tam probationes accipiuntur, quurum primus eſt † cum de
cauſa capitali agitur,in qua ad defenſionē rei puſſunt ēt poſt
in cauſa cōcluſum recipi teſtes,& defenſiones ad innocentiā
probandā,vt docuit Bart.in l.1.§.fi.ff.de quæſt.& in l.diui fra
tres.ff.de pęn.permultos ēt refert Maranta, de ord.iudicior.
in 2.par.princ.actu 3.nu.3. Præterea nec iſtud ſibi locū ven-
46 dicat † in cauſis beneficialibus,in qnibus, vel poſt factā con
cluſionem probationes accipiuntur,vt cauere Dn̄i de Rot.in
deciſ.1.ſi poſt cōcluſionē,aliàs 5.& deciſ.2.per eadē, aliàs 6.
de teſtib.in nouis.& deciſ.3u.fuit dubitatū,& per me in rela
tionib.publicis puſitū.in nou.dicētes de æquitate canonica,
47 & ſtylo palatij † in cauſis beneficialibus,& matrimonialibus
articulos admitti puſt concluſionē in cauſa,quod idē vr ſen-
tire Rut.in antiq.deciſ.257.ſciēdū eſt,quod qn̄ in cau.benef.
ſentiens auditorē in beneficiali cauſa poſſe pro iuſtiria reci-
48 pere (vt appellāt) informationē, † licet ſit in cauſa cōcluſum,
concluſioq; renocanda ſit,huius rei illa pōt aſsignari rō,nam
cum de beneficijs præcipue curatis agitur,ſuperior etiā poſt
concluſionē in cauſa,ēt partibus inuitis, ex officio ſuo nouas
recipit probationes,& negotium,ac ſn̄iam diligenter perpē-
dit,& examinat,propter animarum periculū, & ne quis per
ſurreptionē ad dignitatē aſcēdat,iuxta Rot.d.deciſ.1.alias 5.
de teſtib.in additione.adducit Inn.in c.Bertol.de re ind ſeq.
Feli.in c.cū dilectus, nu.13.& 14.verſ.modo iſtum tex. de fi.
49 inſtru.alleg.eund.in cōſ.74 Titius fuit decem,vbi aſſerit † iu
dicē ex officio ſuo poſt cōcluſum in cauſa poſſe recipere pro
bationes propter animæ diſcrimen,quo in loco etiam videre
poteris eundem connumerantem quamplures alios caſus, in
quibus probationes admittuntur,poſtquā fuerit in cauſa cō-
cluſum.Inſpicias etiam Mil.in repert.in verb. cōcluſio in cau
ſa,Guid.Pap.in quęſt.201.Renunciatione,additio.ad Capel.
Thol.q.12.nu.2.& ad q.146.nu.2.

Illud etiam ſilentio non eſt prætereundum, quod tradidit
Bal.in auth.iubemus.C.de iudi.& Feli.in c.cū dilectus,nu.2.
50 vbi declarat, de fide inſtrumentorū.† iuris allegationes poſt
litē cōteſtatā admitti,cuius rō eſt,quia iuris allegationes, vt
noſtri loquuntur,nō ſunt de proceſſu,& tantūmodo fiunt, vt
iudex inſtruatur,vt renuit Inn.in c.per tuas.de teſtib.& Alex.
in d.auth.iubemus.C.de iudic.Marāta de ord.iudi. par.6.tit.
51 de actor.edit 10.actu,nu.50.Hinc fit † vt quāuis in actis pdu
ctæ ſint,alteri parti non debeant edi,ex iā allatis auctoritati-
bus,etſi huic contrariam ſequutus ſit ſn̄iam Iaſ.in l.1.is apud
52 quem.col.2.& in l.1.§.edenda.ff.de edēdo,ea ratione,† quia
poſtquā allegationes in actis fuere regiſtratę,cōes factæ ſunt,
& propterea ſunt edendæ,vt cætera communia.

Hos tn̄ inter ſe hunc in modū cōciliare poterit,vt Innocen
tij,& aſſeclarum tunc demū vera ſit opinio,cū pars allegatio
53 nes non præſenat in actorum modū in proceſſu, † ſed priua-
tim ſolum iudici offert, vt melius doceri de cauſa poſsit, no-
litq; vt de actis ſint,tunc profecto verum eſt,ne edantur, illo
namq; caſu cōes non ſunt effectæ,cū extra proceſſum produ-
ctæ ſint,ſicque in praxi quotidie obſeruari ſenſit Marāta loco
54 citato.Sed Iaſonis ſn̄ia vera tunc erit † cū is,qui allegationes
produeit præſentatā in eis ſcribēdā,& in actis illas regiſtran
das curat,nā tunc erunt edendæ,d.l.1. §.edendæ.ff de eden.
Quinetiā poſt concluſionē in cauſa minores,mulieres, & ec-
55 cleſias,vt in integrum reſtituātur,petere poſſe † explorati iu-
ris eſt,qnia cum ſit concluſum,iſtiuſmodi læduntur, vt tradi-
dit Maranta de ord.iudicior.6.par.tit.de cōcl.in cauſ.act.15.
nu.3.qui ita ſentire Andreā de Iſern.in conſtit.obſcuritatem.
& habeti per Dd aſſerit in c.auditis.de in integ.reſtit.
56 Inſuper iuramenti ſuppletorij probatio † ēt ſi cauſa fuerit
concluſum,pōt admitti,modo tamen ante ipſam concluſionē
fuerit petitum,vt docuit idē Maranta d.actu 15.nu.4.vbi cō-
uenientia adducit, ſubiungens illud ita intelligendum eſſe,
quod dixit Alex.in conſ.53.col.fi.vol.1.

Nec ad idem Bal.doctrinā in rubr.C.de probat.col.3.verſ.
57 ego aliter,& ibi etiam Paul.Caſtrē.miſſam faciam † partis ēt
confeſsionem poſt concluſionem recipi.

Ad hoc addendū erit,probationem per euidentiam rei, &
58 loci aſpectū admitti,cū iſta probatio † quodcūque probatio-
nis genus lōge ſuperet,vt eſt ſn̄ia eiuſdē Bal. in l.cōtra negan
tē.i fi.C.ad l.Aqu & in l.ſi quis teſt.C.de teſt. & aſſentit huic
Marāt.eod.actu 15,n.6.quo in loco nōnulla tibi ſuppeditat,q̄
poſt concluſionē in cauſa fieri pn̄t, quę hic à nobis recenſeri
indignū ſumus arbitrati, cū extra propoſitam videantur ma-
teriam,lector illum adeas,ſi libuerit,atque ſi tibi fuerit opus.

Poſtremo loco nobis illud eſſet explicandū, cui ſit faciēda
59 probatio.† Verūtn̄.qm̄ ſuperius in c.quid ſit probatio,in ver.
ſubijciemus ēt,nu.24.ea attuliſimus, quæ ad huius qōnis bre-
uiſsimā declarationē ſpectare videbātur,hic nō eſſe repeten-
da cenſemus,ſed ad eundē locum te reijcio,vbi diſpicere po
teris,probationes iudici non parti faciendas eſſe, etſi quan-
doque parti fiant,vt in caſibus ibidem expreſsis, adeas etiā
Dec.in rubr.de probat.nu.25.quo in loco idem explicat.

Hæc habui cādide Lector,quæ pro aliquantula operis no-
ſtri Probationū declaratione breuiter, & enucleate dicerem,
ſcio,& apertiſsime diſpicio plura fuiſſe ꝓtermiſſa, multa ru-
di,indigeſtaque forma appoſita,nōnulla ita accuratè nō fuiſ-
ſe explicata,vt legentiū animus fortaſsis exigeret;ſed qm̄,vt
& ipſo egreſſu dicebamus,mētis noſtræ intentio tota nō fuit,
vt in his veluti pręluſionibus,atque præludijs diutius immo-
raremur,& multū operæ inſumeremus:cū hæc tradēda in vni
uerſum cenſuerimus, vt ad maiora aſcēſum præſtare poſſent,
iccirco ne mireris ſi, ita ad vnguem,& ad amuſsim multa non
fuiſſe tradita deprehendes.

Quæ omnia ex ipſo fonte,id eſt à concluſionū noſtrarū vo
lumine ipſo commodius petes, quando aliud eſt propinare,
aliud omnem ſeriem retinere. Quocirca ſi forte nonnulla te
deſecerint,concluſiones noſtras adire poteris, vbi omnia fe-
re quæ ſub probationum materiam cadere poſſunt, ad ſaturi-
tatem congeſsimus, & accumulauimus.

CON-

Digitized by Google

A

CONCLVSIO PRIMA.

ARGVMENTVM.

An Abbas, vt Abbas aliquid faciens, ſe Abbatem eſſe probare cogatur.

SVMMARIA.

1 *Abbas ſi aliquid tanquam Abbas facit, debet ſe Abbatem probare. & quando, nume. 4.*
2 *Exprimens ſe magiſtrum, vel presbyterum, vel aliam habere prærogatiuam, probare illam opus eſt.*
3 *Appellatione prælati venit etiam abbas.*
4 *Abbas antiquus probat ſe Abbatem per communem vulgi opinionem.*
5 *Præſumitur pro eo, qui multo tempore in beneficio deſeruiuit, illum fuiſſe canonice promotum, & nu. 9*
6 *Abbas, qui diu fuit in poſſeſſione, & illam probans ſufficit ei, abſque eo vt probet titulum, & nu. 8*
7 *Prælatus, vel alius vbi diutius fuerit in poſſeſſione, & ſit, non poteſt admitti contra eum exceptio defectus tituli.*
Intelligentia non datur deciſio. Rot. Roman. 335. nota cum poſt, in antiquis, ibidem.
8 *Rectori Eccleſiæ ſufficit longo tempore pro rectore in eccleſia eum habitum fuiſſe pro vero rectore & nu. 10.*
9 *Subdiaconus præſumitur, qui multo tempore in illius ordine ſeruauit.*
10 *Rector ſi fuit longo tempore in poſſeſſione, & communiter pro tali habitus, ſufficit hoc tam in petitorio, quam in poſſeſſorio.*
11 *Vt quis in beneficij poſſeſſione manu teneatur, ſufficit fuiſſe in illius poſſeſſione, ſicut vt ſibi beneficium adiudicetur.*
12 *Poſſeſſio diutina deducta, & probata in iudicio, leuat onere probandi titulum, & quando procedat. nu. 14.*
Titulus ex poſſeſſione probata in dubio præſumitur. nume. 12. non tamen huiuſmodi probatio ſola titulum transfert.
Ex tempore pro clericatu præſumitur, numer. 12. & quando, procedat numero 14.
13 *Præſumptio quantumcunque vrgens ſemper debet allegari.*
14 *Probationes debent plene fieri in materia obſeſſiua.*
15 *Veniens per viam obſeſſus non ſufficit probare pro abbate haberi.*
16 *Obſeſſus in criminalibus plene probandi.*
17 *Poſſeſſio diutina quo pacto accipiatur.*

ABBAS, ſi aliquid tãquã Abbas facit,
1 debet probare ſe talem† vel ſaltem eſ
ſe in quaſi poſſeſſione abbatię, vt ſcri
pſit Alex.conſ.70.col.fin.nu.15.verſ.
item non eſt probatum. vol.3.qui ad
hoc citat Hoſt. & alios Canoniſtas in
c.innotuit.de eo.qui furt.ord. ſuſce-
pt.lo.And.in c.ſuper his. de accuſat.
Inn.in c.veniens.de verb.ſignific. nu
* mero 4.verſ.& hæc vera videntur.& Ant.de But. in cap.quid
per nouale.nu.16.verſ.quandoque factum.dicto titul. huc re
ſpexit Rot.decif.349.nota quod ſi impetrans, in antiquis, vbi
2 † ſi quis ſe magiſtrum eſſe, vel presbyterum profeſſus fuerit,
vel alias habere prærogatiua,re deducta apud iudicem onus
ipſi probandi incumbet. His fere conceptis verbis tradidit
Bellam.dec.113.& 114.facit context.in l. non ignorat. C.qui
accuſ.non poſſ.& ibi late Bald.qui licet cum nonnullis ſupra
relatis Dd.loquatur in prælato,tamen idem eſt in abbate:et-
3 enim appellatione † prælati venit etiam Abbas, vt eſt text.
iuncta gloſ.in capit.decernimus.& ibi Abb.de iudic.eſt text.
in capitul.1.de ætat,& qualit.gloſſ.in capit. indemnitatibus,
de elect.libr.6.Abb.in capit.cum ab eccleſiarum prælatis, in
princ.de offic.ordin.late per Quintil.Mandoſ.in commen.ad
reg.Cancell.reg.26.quæſt.6.nu.4.Innoc,cap.quoniam.§ por
ro,vt lit.non conteſt.& in cap.firmiter. de ſumm. Trin. & fid.
catho.
4 Intellige prædicta procedere † quando contra Abbatem
mouetur quæſtio, ipſum non eſſe Abbatem, & recens fuerit
creatus Abbas;tunc etenim ei incumbit onus probandi ſe eſ-
ſe Abbatem aliter, quam per communem opinionem, ſecus
eſt in Abbate antiquo,& quãdo quæſtio mouetur inter alios,
vtrum ſcilicet talis ſit Abbas: eo enim caſu ſatis eſt probare
ab omnibus haberi pro tali,vt proditum eſt per Innocent in
dict.capit.veniens.poſt num.4.de verbo.ſignif.& per Abbas
dict.cap.innotuit.numero 6.de eo qui furt.ord. ſuſcep.& per
Alex.conſ.138.nu.7.ſub fin.verſic.his conſonat ſententia In-
noc.vol.1.& per alios ſupra relatos ab eodem Alex. in dict.
conſ.70.vol.3.& per Bart.in l.actuarios. C. de num & actua.
lib.10.optime deſeruiunt tradita per Boer.deciſ.123.nu.14.
& per Soc.ſenior. conſil.1.num.4.vol.2.huc ſpectat etiam de
5 ciſ.Rotæ 84.nota quod vbi contra.in antiquis:† vbi præſumi
tur pro eo,qui diu deſeruierit in beneficio, illum fuiſſe cano
nice promotum,idem docuit Ant.de But.in c. quid per noua
le.ſub nu.16. verſic.ad primum.de verb.ſign.
6 Secundo intellige hanc concluſionem† vt vera ſit,vbi Ab-
bas fuerit in poſſeſſione Abbatiæ, & longo tempore vixerit
vt Abb.quia tunc ſatis eſt probare poſſeſſionem abbatiæ abſ-
que eo, quod probetur titulus per litteras, vel per teſtes: vt
colligitur ex Rot.deciſ.264.talis opinio,in antiquis, ad hoc
affert axioma Innoc.in c.ſuper his.de accuſ. Illud inſuper ad
* dens;iſtam * opinionem ſecundum æquitatem ſemper con-
ſueuiſſe obſeruari.arg.l.3.ff.ad Macedon.iuncta l. Barbarius.
ff.de offic.Prætor.huius etiam fuit ſententiæ Abb. in c. nihil.
7 col.fin.de electio. aſſerens, quod vbi ſi prælatus † vel alius
diu fuerit in poſſeſſione, non poteſt admitti contra eum ex-
ceptio defectus tituli,ex cuius Abbatis pronunciato declara
tur nouiſſime deciſio Rotæ 335. nota cum poſt. in antiquis:
quæ ſine vlla dubitatione aſſerit, contra prælatum agentem
pro eccleſia ſua non admitti exceptionem,ſi obijciatur, non
eſſe prælatum nec in poſſeſſione prælaturæ ſuæ Eccleſię:quia
intelligi debet,quando longo tempore fuit in poſſeſſione ip-
ſius prælaturæ iuxta ſententiam eiuſdem Abb.in d.c.nihil.de
elect.tradit Feli. in c.1.in princ.de litis conteſt.& in c illud.
8 nu.5.verſ.nota primo.de præſump. vbi voluit † ſatis eſſe ali-
quem longo tempore in Eccleſia habitum fuiſſe pro vero re-
ctore:quia inducitur præſumptio tituli,ſiue agatur poſſeſſo-
rio,ſiue petitorio: huiuſque rei teſtẽ adducit Inn. in c. ſuper
9 his.de accuſat.inferentem ad illum † qui diu exercuit ordi-
nem ſubdiaconatus,qui præſumitur ſubdiaconus,& hunc ſe-
quitur Dec.conſil.118.viſo inſtrumento promiſſionis col. 2.
vbi ſequitur Rot.deciſio.264.nota,quod talis opinio in anti-
quis.concludit,vbi quis longo tempore fuit in poſſeſſione tã
10 quam rector† & iſtiuſmodi ab omnibus æſtimabatur, hoc ſa-
tis eſſe tam in petitorio,quam in poſſeſſorio, vt etiã videtur
ſentire Socin.conſ.258.in cauſa Vicarij.col.2.lib.2. Et farinæ
huiuſce multa operæ pretium fuerit videre tradita per Me-
noch.de recupe.poſſeſſ.nume.443.vſque ad numer.471.re-
med.5.
Primo ſublimita,vt prædicta procedant, quod ad id ſpe-
11 ctat, vt ſi quis manu teneatur in poſſeſſione beneficij † non
tamen

tamen ſufficere, vt ei adiudicaretur beneficiũ: vt voluit Rot.
deciſ.464.in antiquis, aſſerens iſtiuſmodi pręſumptionẽ non
efficere, vt poſſit adiudicari titulus beneficij, niſi probetur ve
rus titulus.c.1.de reg.iur.in 6.& ſentit Rot.deciſ.343.nõ præ
ſumitur.& deciſ.312.cler.exiſtens in poſſeſſ.& deciſio.40.vbi
reus, omnes, in antiquis. Vnde nota, quod ex poſſeſſione ſola
tempore nullo beneficij poſſeſſor ius præſcribit: quin tenea-
tur ſuperiori ita iubenti oſtendere verum titulum. Menoc.de
* recuper.poſſeſſ.nu.461.remed 5. Ratio eſt, namque in benefi
cialibus fas non eſt ea poſſidere abſque titulo, vt eſt* commu
nis opinio teſtimonio Caſſiodor.deciſ.2.tit.de cauſ.poſſeſ.&
propriet.& ex hoc collige auream limitationem ad regulã,
quod nemo regulariter cogitur docere de ſuo titulo, vt eſt
communis concluſio in l.cogi.C.de petit.hæred.

Secundo ſubintellige omni in caſu procedere, ſi huiuſmo-
di diuturna poſſeſſio fuerit probata, & deducta in iudicium
12 † quia tunc leuat onere probandi titulum, qui titulus præſu-
mitur ex illa poſſeſſione probata: vt habetur in c.ſi iudex lai
cus.de ſent.excõ.& notatur in allegata deciſ.32.in antiquis:
ſecus quando non eſt deducta & probata poſſeſſio: quia tũc
non procedit, quod eſt dictum, vt ex tempore præſumatur
pro clericatu: ita alias vidi in quibuſdam allegationib. olim
Domini Angeli de Ceſis, qui ſua ætate celeberrimus in Curia
Romana aduocatus fuit, in quadam Lugdunenſ Parochialis
Sancti Sulpicij coram tunc reuerendo Patre Domino Nico-
lao de Aretio ſacræ Rotæ auditore. Quod etiam confirmatur
13 ratione ex eo † quod præſumptio quantumcunque vrgens
ſemper debet allegari.clem.appellanti, de appellationib. ẽt
ſi ſit præſumptio iuris, & notoria, textus eſt ordinarius in l.ſi
adulterium.§.idem Pollioni.vbi Bar.ff.de adult. & eſt cõmu-
nis opinio, vt tradit Crau.conſ.257.col.fin.

Tertio intellige concluſionẽ, vt non procedat, quando per
14 aduerſarium contrariũ probaretur † quia forte exciperetur
de excommunicatione, quæ etiam per præſumptionem pro-
batur, ſecundum communem opinionem, de qua Pariſ.conſi.
104.nu.5.libr.4.vel conſtaret de vitioſo ingreſſu, puta per in-
truſionem, quæ titulum, & poſſeſſionem elidit intantũ, quod
ſpoliatus, qui alioqui ante omnia reſtituitur, ob eiuſmodi vi
tium non reſtituitur, vt per Men.de recup.d.reme.25.nu.464.
vel probaretur de non promotione, quo caſu eſſet materia
obiectiua, & deberet plene probari: vt per Bellam.deciſ.154.
verum ſi in caſum: nam tunc poſſeſſio longe non releuat poſſi
dentem, ex quo illa poſſeſſio tuetur tantummodo poſſeſſorẽ
beneficij, & non confert titulum, vt ſupra proxime diximus,
notat Fel.in c.ſicut.nu.29.verſ.3.aduerte de re iudic. & in c.il
lud.nu.6.verſ.3.eſt aduertendum, de præſump.poſt Hoſtiẽ. &
Abb.& alios ibi.per tex.in c.dilectum.de præb. & ibi Abb. in
2.col.dicens, prælatum, qui diu ſuſtinuit ſubditum, licet non
poſſit eum cogere ad oſtendendum titulum: poſſe tamen aſſu
mere onus probandi de non titulo, quod quidem fuit prola
tum à Caſtr.in conſ.48.col.5.& Imol.conſ.100.col.1.

15 Quarto intellige, vt non procedat, † qñ aliquis poſſeſſionẽ,
ſeu communem opinionem prælaturæ ſeu clericatus obijce-
ret alicui, quem diceret excommunicatum ex eo, quod manus
violentas iniecerit in clericum, ſiue Abbatem: nam tunc non
ſufficiet probare illum pro Abbate haberi, decidit Biſignet.ti.
16 de probat.deciſ.2. Ratio eſt † quia in criminalib. obiectiones
debent eſſe luce clariores, vt l.ſciant.C. de proba. & dicitur in
d. deciſ. 2. Cætera commodius explicabuntur in concluſione
clericatur, in concluſione ordo, in concluſione promotus, &
in concluſione titulus, infra ſuo loco. adeas etiam in conclu-
ſione prælatus, in concluſione poſſeſſorio, & in concluſione
agens.

17 Quo pacto autem accipiatur † iſta diuturna poſſeſſio, con-
ſulendus erit Io.de Ana.in c.licet Heli.col.13.in fi.de ſimon.&
Felin.in c.illud.nu. 4. & ſeq.de præſump.& late in c.ſicut nu.
29.cum ſeq.de re iudic.quibus in locis prædicti in ea eſſe opi
nione videntur: ſatis eſſe ſpacium triennij, & in quibuſdã ca-
ſibus decennij, & quandoque etiam annus vnus integer ſuffi-
cit, Rebuff in ſua praxi benef.gl.6.in rubr. de impetr. benefic.
&c.13.requiſito.

CONCLVSIO II.

ARGVMENTVM.

An & quomodo Abbatis acta, vel Prælati conſenſu Conuentus, vel Capituli facta præſumantur.

SVMMARIA.

1 *Acta abbatis præſumantur facta de conſenſu cõuentus, idem de prælato ac conſenſu capituli, & quando hoc procedat, nu. 4 & 10*
2 *Quilibet bene agere præſumitur, & ſemper præſumptio delicti excluſiua admittitur*
3 *Acta in dubio debent intelligi, vt potius valeant &c.*
4 *Conſenſus regulariter non præſumitur, & nu. 7 & 9. & quando præſumatur. num. 10.*
5 *Solemnitates extrinſecæ diuturnitate temporis præſumuntur interueniſſe, quando eſt cuius initij memoria non extat nu. 6 & nu. 9.*
6 *Solemnitates præſumuntur, ſi de modico [illegible] agatur.*
7 *Conſenſum aſſerens interueniſſe in aliquo actu, illum probare debet.*
8 *Abbas debet probare conſenſum conuentus interueniſſe in actu, ſi opponatur ante illius executionem, etiam ſi ſufficiat tacitus conſenſus in actu interueniſſe.*
9 *Conſenſus expreſſus vbi requiritur, pro eo non præſumitur, nec tacitus aut coniecturalis ſufficit. & quando præſumatur, num. 12.*
10 *Conſenſus præſumitur etiam in caſu quo expreſſus requiritur*
11 *Filius, qui diu res hæreditarias poſſidet, præſumitur iuſſu patris præcedente adiuiſſe.*
12 *Præſumitur pro reo poſſeſſore, & pro actore ſi eius poſſeſſio ſit antiqua, vel actus ante quos ſine poſſeſſione.*
13 *Præſumptio iuris, tantum admittit contrariam probationem, ſecus iuris, & de iure.*
14 *Abbatis confeſſio excludit malam fidem, vt præſcriptio procedat, & quando procedat.*
15 *Acta Abbatis depoſiti non præſumuntur de conſenſu conuentus facta.*

1 ABbatis acta præſumi facta conſenſus conuentus † docuit
Luc.de Penn.in l.princeps.colum.2.in 20.præſump.C.de
princ.agen.lib.12 adducit Innoc.in c.ea noſcitur.de his quæ
fiunt à prælat.& per eundem Innoc.in c.veniens, in vlt.col.in
gl.in verb.contra dicit, de præſcr.gl.in d.c. cognoſcitur Rot.
deciſ.337.in antiq.& deciſ.105.vbi præſentatio, & deci.248.
prælatus.in antiquis, vbi in terminis habetur, prælatum, cum
agit nomine ſuo, & conuentus, præſumi agere conſenſu con-
uentus, cui deciſioni adhæret Fel.in c. edoceri. col.1.verſ.ſo-
lus prælatus.de reſcr.& dixit Nicol. Ab. Panorm.in clem.ve-
niens.col.6.in fi.de reſcr.quod etiam tradit Mil.in repert. in
verſ.prælatus præſumitur, inquiens pręſumi prælatum feciſſe
ea quæ fecit conſenſu capituli: idem voluit Auguſt.Bero.in c.
ex litteris, nu.21.de iure patr.facit l.ſiue poſſideris. C.de pro
bat.Ad hoc etiam erunt in conſilium adhibendi Arch. & Præ
poſit.c.diaconi.c.vlt.93.diſt.Card.conſil.118.Lambertin. de
iure patron.art.12.2.q.princ.1.parte 2.lib.nu.10.Abb.in d.c.
cognoſcitur.nu.9.de bis quæ fi.à prælat.Rot.deciſi.471.alias
4.in cauſa benefic.de confeſſ.in nouis, Bell.dec. 705. ſi appa-
ret, & 473.alias 3.ſi apparet de præſc.in nou.Neuiz.in conſi.
66.n.56.Rip.li.2.reſponſorum, de reſcr. & Bal.in Margarita,
ver.Abb.nu.14.& Hoſt.in ſumm.de his, quæ fi.à præla.

2 Quod quidem ea fortaſſe ratione procedit † quia quilibet
præſumitur recte munus ſuũ obire.c.ad audientiã, de præſcr.
nec præſumitur in eo delinquere, c.ſi.de pręſump.idẽ memo-
riæ mandauit Card.Zabarella conſ.118.Redemptoris poſtu-
lato.col.2.in fi.verſ.tũdeo: vel quia acta in dubio debẽt ſic ac
3 cipi, vt potius valeant † quam pereant, d.l.quoties.la 1.& ibi
Soc.ff.de reb. dubijs, notat Rol.à Valle.in conſ.95.nu.17.vol.
1.Io.de Amicis in cõſi.82.n.6.& Ruin.in conſ.26.vol.2.prout
abbatis acta petirent, ſi ſine conſenſu capituli facta præſume
rẽtur, arg.tex.in c.quanto, & d.c.ea noſcitur, de his quæ fiunt
à præla.notat ẽt Anch.in conſ.53.nu.3.& Rom.in cõſ. 36.n.2.

Contrarium videtur ſentire Anch.d.conſ.57.nu.5.& ſequ.
& Grat.in conſi.59.nu.19.vol.1.vbi clariſſime inquit, regulari
4 ter conſenſum non † præſumi, cui aſſentiri videtur Roc. de
Curt.in tract.iuris patr.verſ.competens alicui.12.quæſt.

Sed intelligenda concluſio eſt, vt tunc procedat, vbi Abb.
habeat capitulum, ſiue conuentum tempore actus, quod pro
bari debet præcipue ſecundum Anch.in d.conſ.57.nu.5. Verũ
tamen diffiteri non poterit, prout ipſe dicit, præſumptionem
eſſe, abbatiam habere capitulum.

Ex hac concluſione primo infertur, abbatem conſtituentẽ
procuratorem præſumi ex conſenſu conuentus inſtituiſſe. Ita
tradidit Abb.in d.c.ea noſcitur.nu.9.& Inn. ibid. num.2. Bal-
duin.etiam meminit in Margarita, in verb.Abb.nu.12.

Secun-

Secundo infertur, præſentationẽ ab abbate factam ex con-
ſenſu conuentus factam præſumi, iuxta ſententiam gl. Innoc.
& Abb. in d. c. ea noſcitur. Rot. in deciſ. 337. in antiq. vbi ali-
quis, quod quidem fuit prius dictum ab Inn in d. c. ea noſci-
tur, & ſenſit Alexãdri. poſt Archid. in d. c. diacon. l. vlt. 93. di-
ſtin. quam adducit Roc. de Cur. in d. ſuo tract. de iure patr. in
verſ. competens alicui, in 11. quæſt.

Ideoq; ſi Abbas litteras non oſtenderit, poterit tñ Epiſco-
pus tuto hmõi præſentationem admittere: nam iſta præſum-
ptio adeo eſt efficax, vt ei ſtetur, niſi contrarium probetur, vt
voluit Innoc. vbi ſupra, & huc pertinet Pauli reſponſum in l.
ſi. ff. de tut. & curar. & Rot. d. deciſ. 337. in antiquis.

Amplianda eſt hæc concluſio, tunc potiſſimum procedere,
5 concurrente. ſ. diuturnitate tẽporis, † nã conſenſus capituli,
tractatus, & aliæ ſolẽnitates diuturnitate tẽporis interceſſiſſe
præſumuntur: vt rñdit Alex. in conſ. 79. in 2. dub. volu. 1. Dec.
cauit. in conſ. 36. col. pen. in princ. & in conſ. 152. nu. 4. conſu-
luit Rolan. à Valle. in cõſ. 99. nu. 27. vol. 2 Ceph. docuit varijs
in locis in cõſ. 272. nu. 41. vol. 2. & in conſ. 148. nu. 17. vol. 1. &
in conſ. 135. nu. 26. eod. vol. quo tamen in loco dicit, id verũ
6 eſſe † ſi de modico præiudicio agatur: vt ẽt aſſerit Soci. ſen.
in conſ. 61. nu. 6. vol. 3. quod tamen locum ſibi vendicat, ẽt ſi
de magno tractetur præiudicio, teſte Crau. in conſ. 204. n. 10.
quando. ſ. eſt tempus, cuius initij memoria non extat in con-
trarium, ſi credimus Abb. in c. peruenit, de empt. & vend. vel
etiã quandoque ex curriculo annorum triginta, vt * cõmu-
nis eſt opinio teſte Bellono in conſ. 39. nu. 4.

Primo limita concluſionẽ non habere locũ, quando à con-
uentu obijceretur, à capitulo non fuiſſe præſtitum conſenſum
7 quia tunc in dubio præſumendum eſt pro non conſenſu, & o-
nus probandi conſenſum incũbit Abbati, namq; aſſerens con
ſenſum interceſſiſſe in aliquo actu, illum probare debet, argu.
l. actor. C. de probat. & l. 2. ff. eod. & animaduertit Soc. iun. in
conſ. 101. nu. 28. vol. 2. dũmodo conuentus id obijciat ſtatuto
tempore, vnde dicere ſolebat Abb. in d. c. ea noſcitur. ridicu-
lũ eſſe contrariũ arbitrari, ex quo ſemper Abbas diceret con
uentum cõſenſiſſe, quod maxime procedit in arduis, vbi pro
forma neceſſaria debet cõſtare de expreſſo cõſenſu capituli,
vt * cõis eſt opin. teſte Mediceo in ſuis reg. iur. in ver. Abbas.

Idem dicitur procedere, ſi opponatur ab extraneo, & op-
8 poſitio fiat ante executionem actus † quia tunc ẽt cõſenſum
fuiſſe præſtitũ, Abbas debet probare, quod itidem verum eſt,
ſi actus ſit, in quo ſufficiat tacitus cõſẽſus, quia nõ debet Ab-
bas cũ iactura illius, cuius intereſt, vagari. Actus enim ex ſe
eſſet nullus, ſi non interpoſitus fuiſſet cõſenſus, iuribus ſupra
adductis, ergo ille, cuius intereſt, põt vrgere, vt doceatur de
conſenſu, arg. c. cauſam. de indi. & eius quod not. gl. in c. 1. de
elec. li. 6. facit l. prætor. ff. de iureiur. & dicit Abb. vbi ſup. quẽ
ſequitur Lamber. in tract. de iure patr. art. 12. q. 2. prin. 1. par.
2. lib. nu. 9. & 10. Hoſtien. in ſumma vbi ſup. & Rot. deciſ. 473.
ſi apparet, in finalibus ver. in antiquis. & idem Bellamer. de-
ciſ. 703. ſi apparet. in fi.

Secundo limita non procedere concluſionẽ, vbi requiritur
9 conſenſus expreſſus † tunc enim nõ præſumitur pro cõſenſu,
qui eſt ſolennitas extrinſeca, quæ nunquã præſumitur, vt late
dixi in cõcluſione, ſolẽnitas extrinſeca, & tradit Abb. in d. c.
ea noſcitur. Crau. in conſ. 204. nu. 6. & Dec. in conſ. 409. nu. 3.
proinde nõ ſufficiet tacitus, & coniecturatus, prout ẽt reſpon
dit Rimin. in conſ. 82. nu. 10. vol. 1. & Ioã. de Amic in cõſ. 98.
nu. 2. & tunc requiritur cõſenſus expreſſus, quando pertinet
ad perficiendum actũ, & vt confirmetur, vel probetur, ſufficit
tacitus, vt inſigniter declarat Soci. ſen. in cõſ. 80. n. 21. vol. 4.

Contrariũ tamen videtur ſentire idem Ioan. de Amicis in
10 conſ. 63. nu. 26. † vbi expreſſe voluit conſenſum præſumi tunc
ẽt cum expreſſus requiritur, motus auctoritate iuriſcõſulti in
l. qui in aliena. in prin. iuncta l. ſi quis mihi bona. §. iuſſũ. ff. de
acq. hære. vbi filius, qui diu poſſedit res hereditatis, præſumi-
tur adijſſe præcedẽte patris iuſſu, & præcipuus tamen iuſſus
11 & † expſſus pro forma requiratur. De hoc tamẽ dicemus inf.
in concluſione, cõſenſus, & in cõcluſione. Aditio hæreditatis.

Hic tamẽ intellige, & declara, vbi requiritur cõſenſus ex-
preſſus, ſi actus ſit hmõi, qui in ſe poſſeſſionẽ, vel quaſi conti-
neat, & ille qui in mediũ affert cõſenſum capituli, ſit etiã in
12 poſſeſſione, præſumi pro conſenſu, ſi eſt reus, † & idem ſi eſt
actor, dũmodo eius poſſeſſio ſit antiqua, ſecus ſi eſſet recens,
quod ſi actor non habeat poſſeſsionem non præſumitur con-
ſenſus, niſi ſit actus vetuſtiſsimus, vel ſit lata ſententia, vt tra-
didit Anto. in d. c. ea noſcitur. de his, quæ fi. à præla. quem ſe-
quitur Mil. in repertorio, in ver. Prælatus præſumitur.

Tertio limites hãc eſſe præſumptionẽ iuris tantum, & non
13 iuris, & de iure † adeo vt admittatur probatio in contrariũ.
hinc fit, vt ei, qui hoc opponit, incumbat onus probãdi, vt di-
cit gl. in ver. deber. d. c. ea noſcitur, de his, quæ fi. à præl. quam
ſequitur Card. Zabarel. in cõſ. 18. inci. Redẽptoris poſtulato.
col. 2. verſ. ſed etiã præſuppoſito. vti teſtatur Feder. in conſil.
207. vt adhæret. Cephal. in cõſ. 138. nu. 17. vol. 1. & præcipit
Bar. in conſ. 120. nu. 3. cuius ſñiam probauit Crau. in cõſ. 195.
nu. 3. idẽ confirmauit Rimin. in conſ. 376. nu. 33. & ſeq. vol. 2.
nec prætermiſit Natta in cõſ. 473. n. 10. vol. 2. Soci. Iun. voluit
in cõſ. 62. n. 23. vol. 3. & aſſenſit Ioã. de Amic. in cõſ. 45. nu. 20.

Intelligas etiã præſumi conſenſum capituli interpoſitum
14 fuiſſe, vt excludatur mala fides in recipiente, † & ſic quo ad
præſcriptionem ſufficit conceſsio Abbatis, licet haud liqueat
de conſenſu capituli, qui in hoc præſumitur interceſsiſſe, pro-
ut dicit Rot. deciſ. 473. ſi apparet. in nouis. & Bellamer. deciſ.
310. ex minis. in antiquis.

Quarto limita concluſionem non procedere in actis factis
15 ab Abbate depoſito. Ratio eſt in promptu † nẽpe quia is Ab-
bas cum procurator conuentus conſtitui nõ poſsit, eius acta
de conſenſu conuentus facta præſumi non poſſunt, quod pla-
cuit Spec. de procuratore. §. 1. nu. 34.

CONCLVSIO III.

ARGVMENTVM.

Abbas quando, & in quo poſsit pro ſuo monaſterio eſſe teſtis.

SVMMARIA.

1 *Abbatem admitti ad teſtificandum pro ſuo monaſterio, ſi procuratorem conſtituat.*
2 *Abbas recipitur in teſtem pro ſuo monaſterio, etiam ſi ſit actor, ſi procuratorem conſtituerit cum capitulo, nu. 2. & 3.*
3 *Abbas ſi ſolus pro ſe agat, vel ſolus procuratorem conſtituat non recipitur in teſtem. a num. 3 & 13.*
Teſtem eſſe, & principalem in cauſa, abſurdum eſt. nu. 3. & 13.
4 *Abbas ſolus ſecularis, procuratorem conſtituens, non eſt in illa cauſa teſtis, ſecus in regulari. Abbas regularis non videtur habere vſumfructum, ſecus ſecularis. num. 4.*
5 *Affectio in teſte non intereſſe conſideratur in cauſa communi cum capitulo.*
6 *Prælatus, & ſeculares, & regulares plenam habens adminiſtrationem. Prælatus ſecularis, ſiue ſolus, vel cum capitulo procuratorem conſtituat, non admittitur pro ſua eccleſia in teſtem. ibidem.*
7 *Abbas ſolus nomine eccleſiæ procuratorem conſtituens admittitur in teſtem pro ſua Eccleſia.*
Epiſcopus poteſt eſſe iudex pro ſua Eccleſia, quando eius procurator agit nomine eccleſiæ, etiam quod nomine proprio procuratorem conſtituat, ſi cauſa principaliter ad eum pertineat. ibid.
8 *Prælatus repræſentans perſonam principalem iurat de calumnia.*
9 *Abbas in cauſa monaſterij iurat de calumnia in animam ſuam de iure ciuili, at de iure canonico in animam maioris partis conuentus.*
10 *Abbas ſuper contractu teſtificatur.*
11 *Canonicus, Archipresbyter, & Rector pro eorum eccleſia teſtificantur.*
12 *Monachi ſunt mortui mundo. Monachi fratres minores, & prædicatores poſſunt cogi teſtificari, habita licentia ſuorum ſuperiorum.*
13 *Monachi, fratres minores & prædicatores, & homines de vniuerſitate, quando aliter veritas haberi non poteſt, teſtificantur pro cauſis eccleſiarum, & vniuerſitatum.*
14 *Abbas non ſolum poteſt eſſe teſtis in cauſa monaſterij ſui, ſed etiam iudex.*
15 *Abbas non poteſt ſimul eſſe actor, & teſtis.*
16 *Vna perſona repræſentat alium, & fit vicem duarum perſonarum.*
17 *Abbas non poteſt teſtificari, quando de bonis ſuæ menſæ tractatur, ſecus de iuribus Eccleſiæ.*
18 *Prælatus non habens collegium, ſed ſolum adminiſtrationem eccleſiæ, non recipitur in teſtem in cauſa ſuæ eccleſiæ, niſi habeat œconomum generalem auctoritate epiſcopi conſtitutum.*
Epiſcopus agens tanquam adminiſtrator generalis poteſt teſtificari in cauſa ſuæ Eccleſiæ.
19 *Abbas remotus, vel depoſitus non admittitur in teſtem ſuper contractibus præcedentibus ſua Eccleſia.*

1 ABbatem poſſe eſſe † teſtem in cauſa ſui monaſterij ſanci-
tum eſt in c. inſuper. de teſt. & ibi Hoſtiẽ. Imol. in c. Albe-
ricus, eod. tit. de teſt. & vnanimes id tradidere Bal. in ca. & ſi
Chriſtus. nu. 45. de iureiu. Auſre. in ſuo trac. de teſt. n. 1. Nellus
à S. Geminiano in eod. trac. de teſt. nu. 14. Bertach. in tract. de
epiſc. in 5. par. 4. lib. poſt num. 16. Specular. de teſtib. §. 1. verſ.
ſed nunc quod rector. & Bart. in l. qui teſtamento. in princ. de
teſtam. Socin. in regu. 175. vbi atteſtatur de * communi Abb.
& Felin.

& Felin.in d.c.inſuper.de teſt.Alex.in l.ob carmen.de teſt.&
huc ſpectat,quod dixit Dec.in d.c.inſuper.nu 2.cũ ſeq. quo-
rum ſententia probatur à Pontifice Max.c.cũ nuncius.c.iuis.
c.nuper.de teſt.c.& ſi Chriſtus.de iureiur.c.prudentiã.14.q.
3.& Spec.idẽ voluit in §.reſtat videre.de iura.calum.Iac.Ae-
gid.in ſuo tract.ad reprob.teſt.nu.3.poſito inter tractat. Bar,
Primò amplia concluſionem procedere, etiã ſi talis Abbas
2 &† eius conuentus ſit actor in huiuſmodi cauſa,dũmodo con
ſtituerit procuratorem,ſicq; ſuę cauſæ alium elegerit iudicẽ:
nam tunc pro monaſterio ſuo Abbas, & quilibet de conuẽtu
poterit teſtificari,vt dicit Nell.à S.Geminiano, in d. tract.de
teſt.in uer.Prælatus,nu.14.Bertac.vbi ſupra,vbi adducit c.in
pñtia.de teſt.in 6.& Spec.de teſt.d.§.1.ver.ſed nũc ꝙ rector.
3 Intellige tamen,dummodo conſtituat Procuratorẽ † ſimul
cum capitulo,vt ex traditis ꝑ Aufrer.in tract.de teſt.n.1.ver.
ſi autem Prælatus.ſecus ſi ſolus Abbas procuratorẽ cõſtituat,
vel ipſe ſolus cauſam peragat:nã tunc reijcitur à teſtificãdo.
vt cõſtat ex multis allegatis ab eodẽ Aufre.in d.trac.in prin,
in ver.& aut ſolus prælatus,quẽ omnino vide,& Fel.in d.c.in
ſuper de teſt.Bertac.vbi ſupra.ea quidẽ ratione permoti;qñ-
quidẽ ipſe Abbas plurimũ cauſæ fauere,atque ſtudere videa
tur: vt notat Imol.in c.præſentiũ.de teſt. in 6.ſequitur Bart.in
d.l.qui teſtamentũ.Abb.in d.c.inſup.& Dom. in c.iudex,col.
1.de offic.deleg.in 6.vt refert Dec.in d.c. inſuper.nu.35.Aliã
in medium protulit rationẽ Abb.in d.c.inſuper. quia cũ con-
ſtituerit procuratorẽ nomine proprio , & ita agatur nomine
illius,in iudicio videtur eſſe primaria perſona.c.1.in fi.vt lit.
non conteſt.quod quidem eſt abſurdum,vt aliquis ſit in cau
ſa primarius,& teſtis,quam rationem minime probauit Aret.
in d.c.inſuper circa pricip.ijs adductus,quæ ibi adducit.
4 Iſtud vero, quod ſecũdo loco à nobis eſt traditum † Abba
tem ſolum conſtituentem procuratorẽ non poſſe probare pro
eccleſia,intelligas ſecundum Aret.in d.c.inſuper col.2.ver.ꝙ
autem dicimus,procedere tantum in prælato ſeculari,ſecus in
prælato regulari,quia non videtur habere vſumfructũ vt ſecu
laris,eundem Aretin.ſequuntur recẽtiores ibidem ſecundum
Dec.n.35.cui Decio vbiſupra magis placet concluſio Abbatis
5 indiſtincte loquentis,ea ratione † quia cum Dd.loquuntur in
cauſa communi cum Capitulo,non animaduertunt ad Prælati
emolumentum,ſed tantummodo ad ſtudium , vel animi affe-
ctionem,quam habere videtur prælatus, qui ſolus procurato
rem cõſtituit,& iſta ratio ita militat in prælato regulari, ſicut
in ſeculari.
Itidem quia iura in iſta materia nullum diſcrimen conſti-
6 tuunt inter prælatũ ſæcularem, & regularem, † etenim reipſa
vterque habet plenam adminiſtrationem : quod ẽt ſequutus
eſt Rom.in conſ.400.in propoſita quæſt. nu.7.vt inquit Dec.
vbi ſupra in d.c.inſuper.num.35.cuius dicta ẽt ſi vera ſint: tñ
quoad ipſe loquitur de opinione Aret. in d. c. inſuper.falſum
eſt per eum ibi fieri diſcrimen illud, qñ ſolus prælatus ſæcula
ris conſtituat procuratorem,cũ ibi Aret.aperte loquatur,præ
latũ ſecularẽ,ſiue ſolus.ſiue cum Capitulo cõſtituat procura
torem,nõ poſſe teſtimonium dicere pro ſua Eccleſia: vtilitas
enim cõis poteſt tribui ſibi ſoli, vt vſufructuario , vt ibidem
videre eſt in 3.col. verſ.quod aũt dicimus , cum alijs per eũ ,
paulo ante adductis:& ita ẽt intellexit Fel.in iam adducto c.
inſuper,nu.9.circa medium, vbi tamen improbat prædictam
opinionem,& illam reſtringit, quando prælatus ſecularis ſo-
lus conſtituit procuratorem,quia tunc non poteſt teſtificari,
Secundo amplia concluſionem,etiam ſi ſolus Abbas cõſti-
tuerit procuratorẽ,dummodo hoc fecerit nomine Eccleſiæ ,
7 non autem ſuo nomine † tunc etenim admittitur ad teſtifican
dũ:vt voluit Aret.Accur.in d.c.inſuper. ver.vnde,quia agitur
nomine ſuo.Et ratio eſt:quia in hmõi caſu Abbas non cenſe-
tur perſona principalis: pro quo optime deſeruit,quod in ele
ganti caſu tradit Bal.in l.1. C.ne quis in ſua cã iud. vbi vult ,
vt cum procurator agit nomine Eccleſiæ,& non nomine Epi,
poſſit tunc Eps eſſet iudex in cauſa:tũc nempe nequaquam
cenſetur duplex perſona,id eſt pars,& iudex.Imo idem Are.
vbi ſupra,illud inſuper addidit , quod ſi prælatus conſtituat
procuratorem ẽt nomine proprio:quia tamẽ cauſa ad Eccle-
ſiam principaliter pertinet,illa dicetur principalis perſona:
non aũt prælatus,ad quod probandum affert not. context. in
l.ſeruo legato.§.ſi teſtator.ff.de l.2.& l.fideic.§.interdum.de
8 leg.3.† & qđ ſit verũ,inquit ipſe,ex eo liquet:quia ſi in iuſto
caſu prælatus repræſentaret perſonam principalem, iuraret
de calumnia,quod tñ non facit, vt in c. pen. & fi.de iur.calũ.
quibus permotus idem Aret.in eam ſententiam deſcendit, ẽt
in iſto caſu admitti prælatum ad teſtificandum.
Veruntamen,quoad iuramentum calumniæ præſtandũ per
9 Abbatẽ illud obſerues† vt imo Abbas in cauſa monaſterij de
iure ciuili iuret de calumnia: vt cum noſtris loquar,in animã
ſuã: iure aũt canonico in aĩam pleræque partis conuẽtus, iux
ta ſniam Bar.in ſuo tract.differẽtiarum inter ius can. & ciuil.
Tertio amplia concluſionem procedere,etiã ſi talis Abbas
10 contraxiſſet ſuper eo,de quo agitur † nam etiã tunc poterit
ſuper eo teſtificari,vt idẽ Nell,in d. ver.prælatus,cuius rei te
ſtẽ laudat Spec.in tract.de teſt.§.1.verſ.ſed nũquid actor, Idẽ
Nell.in eo.tractat.§.monachus , vbi id cõprobat auctoritate
Archid.& Io.And.in c.Romana,de teſt.in 6.& in c.ſuper pru
dentia.14. q. 2. quo in loco aſſerit eſſe contextũ ſingularem.
Quarto amplia concluſionem non ſolum procedere in Ab
11 bate,ſed etiã in Canonico,Archipresbytero † & Rectore: vt
dicit Aff.in dec.400.nu.2. fretus auctoritate Imper. in auth.
de Monachis.§.cogitãdum.& Iac.Aegid.vbi ſupra, nu.3. vbi
præcipue quærit,nunquid iſtæ perſonæ , cũ ſint ſerui Dei , &
monaſterij,cũ nihil proprij poſſideãt,& renuncient propriæ
12 voluntati.c.non dicatis.12.q.1.& cum † ſint mortui mũdo.l.
Deo nobis.C.de epiſ.& cler.poſſint cõpelli ad dicendũ teſti
monium,& pro locis ſuis teſtari,in eam denique deuenit ſen
tentiam,ipſos id efficere poſſe , motus in primis auctoritate
ſummi Pontificis in c.Monach.& in c.qui vero. 15.q.5.& Im
peratoris in auth.de ſan.Epiſ.§.ſi qñ,collat.9.Ampliat ẽt hãc
concluſionẽ idẽ Iac. Aegid. vt vera ſit in fratrib. Minoribus,
& Prædicatoribus: venia tñ a prælato prius impetrata . Imò
Nel.eodem in loco,nu.22.d.§.Monachus.quærens, an Mona-
chus,& Canonicus regularis,conuerſus, vel quilibet alius di
uinæ religioni addictus , vel qui aliter maioribus ſuis parere
ſit conatus,poſſit eſſe teſtis,abſque permiſſu eius,cui ſubeſt;
id neutiquam poſſe confirmat, præterquam in cauſis ſuarum
Eccleſiarum,& monaſteriorum,iuribus per eum allegatis.
Quinto amplia,concluſionẽ tũc tanto magis habere locũ ,
13 cũ † veritas aliunde non poſſit elici: vt conſulit Ceph.in cõſ.
75.nu.42. vol. 1. vbi ẽt huius rei affert exemplũ de teſtibus
vniuerſitatis,qui licet regulariter repellantur , ne in eã pro-
pria deponere videantur:tamen qñ aliter veritas haberi non
poteſt,admittuntur,ſecundum ẽt Gramm.in conſ.22.nu.9.&
ſeq.in crim.Hieron.de monte Migrali in tract.fi.regund.c.58.
Sexto amplia concluſionem: vt Abbas non ſolum poſſit eſ-
14 ſe teſtis † in cauſa ſui monaſterij,ſed etiam iudex.arg.cap.ſi
quis erga.2.q.7.quod eſt vetum,niſi cõuincatur vt ſuſpectus:
vt patet ex congeſtis per Fel.in c.cum veniſſent. col. pen.de
iud.per Dec.in c.poſtrem.de appell.& per Scot.qui de com-
muni ſententia atteſtatur.in conſi.174.nu.6.vol.1.
Primo limita concluſionẽ non procedere,ſi Abbas ſit ille,
15 qui agit: nã ſimul actor, † & teſtis eſſe non põt: vt Nell.in d.
ver.prælatus,vñ neceſſe eſt,vt ipſe vna cũ conuentu cõſtituat
procuratorẽ: vt ſup.dixi in 1.ampliat.& idẽ tradidit Aufr. in
d.ver.ſi aũt prælatus,& Fel.in d.c. inſup. de teſt. nã hoc caſu
cõſtituẽdo procuratorẽ ſimul cũ capitulo nõ facit hoc vt Ab
bas,ſed tanq̃ pars capituli,& ſic teſtificãdo,teſtificat vt alius
ſ.tanq̃ ꝑſona priuata: vt ſupra allegati Dd.tradũt: fieri nãque
põt,vt quis ſentiat aliqd tanq̃ ex collegio,vt illud vt priuatus
16 atq; † vnus & idẽ poſſit alium referre, duorũq; perſonã ſuſti
nere,cuius rei plura exẽpla per Abb.cõgeſta reperies in c.ex
litteris.de ꝓb.n.10.vſque ad 13.& notatur ꝑ Dom. poſt Rot.
in c.à collatione.de appel.li.6.ĩ cõſ.4.s.col.Aufr.vbi ſup.n.2.
Secundo limita concluſionẽ non procedere, ſi cauſa ſit ex
bonis mẽſæ ipſius Abbatis: cũ. n. in iſto caſu cauſa ſit eius pro
17 pria,non poterit teſtificari,nec iudex eſſe † cũ agatur de eius
cõmodo,vt cõcludit Abb.in d.c.cũ veniſsẽt.col.pe.poſt But.
& ſenſit Dom.in c.1.col.fi.de pę.in 6.Cald.in cõſ.6.ſub tit.de
iud.Bal.in c.litteras.col.1.de præſũ.Io.And. Dom.& Abb.in
d.c.inſup.de teſt.cũ alijs adductis ꝑ Aufret.in d.trac. de teſt.
* in prin.n.1. vbi atteſtatur hãc eſſe * cõem opinionẽ, & idẽ dr
de canonico; vt nõ poſſit teſtimoniũ perhibere in cã ſuæ præ
bendæ,& gñalis eſt concluſio in quolibet prælato, vt nequeat
ſuum dicere teſtimonium in cauſa ſuæ Eccleſiæ, qñ vergeret
q̃ſtio principaliter de bonis mẽſæ eius ꝑlati: vt de prædictis
* concluſio eſt * cõis teſte Viu.in ſuis com.opi.in ver.teſtes de
collegio

collegio 2.&ad hoc faciunt notata infra in conelnſione,cano
nicus teſtis,cum alijs notatis per Imol.in c.præſentium.de te
ſtib.in 6.& ibi Domin.in princ.in 4.col. & late per Felin. in
d.c.inſuper.nu.9.de teſtib.Idem Aufrer.in additione ad Ca-
pell.Toloſ.quæſ.204.his.vbi ſecns eſſe dicit,ſi cauſa ſit ex bo
nis communibus eccleſiæ ; quia tunc Abbas poterit eſſe te-
ſtis,& ita diſtinguendo conciliari opinionem Innoc.& Ho-
ſticnſ.quam diſtinctionem tanquam æquam ſequitur Domi-
nic.de S.Geminia.in d.c.pręſentium . & opinio Doctnris di-
ſtinguen.ſemper cęteris eſt pręferenda:vt conſulendo ſępius
ex Arc.& alijs ſcriptum reliquit Cephal. conſil.195. & conſ.
283.nu.21& conſi.208.nn.2.& conſi.240.nu.21.

Tertio limita concluſionem non procedere in prælato nõ
18 habente collegium†ſed ſnlum adminiſtrationem eccleſię,cú
iſtiuſmodi teſtis eſſe nequeat in cauſa ipſius Eccleſię, vt vo-
luit Ioan.Andr.in addi.ad Spec.de teſte.§.1.verſ. ſed porro,
per c.veniens:il.2.de teſtib.Feli.in d.c.inſuper.nu.8.Soc.reg.
175.fallen.4.Campeg.in tract.dc teſtibus . regu.9n. in fin.&
Aufrer.ad Capell.Toloſan.d.quęſt.204.

Sublimita,niſi eccleſia haberet Oeconomum generalẽ cõ-
ſtitutum anctoritate Epiſcnpi,vel ageret ipſe Epiſcopus tan-
quam generalis adminiſtrator , iuxta cap. fin. de ſucceſſ.ab
inteſt.nam tunc ceſſat ratio affectionis,quam habet ipſe con
ſtitutus procuratnr,qđ ob hoc videatur declaraſſe ſenſũ ani-
mi ſui.iuxta,l.ꝑtor.,ff.de iuriſdict.omn.iud.& ſic poterit pręę
latus teſtificari,vt cenſet in d.ca.inſuper.Abb.nu.5.quem ſe-
quitur Feli.ibid.nu.8.& Aufrer.vbi ſup.

19 Quarto limita concluſionem non pncedere†in Abbate re
moto,vel depoſito, qui non poreſt admitti ad dicendũ teſti-
monium ſuper cuntractibus pręcedentibus,prout notatur in
c.ex parte.in nouella de verb.ſignific.& per Bal.in d.c. ſi ve-
ro.qui feud.dar.poſſunt.& Calcan.conſil.125.nu.20. rõ enim
vero patet ad ſenſus naturalis dictamen , quandoquidem ex
ipſis contractibus tractari põt de eo exonerando, & de eius
laude, vel vituperio,ita quod diceretur contra ius deponere
* quaſi in propria cauſa.l.nullus.ff. de teſtib. & de * communi
magiſtraliter Suarez in ſuis cõib.opin.in verb.teſtes idonei.

Communia Abbreuiaturæ.

De abbreuiatura verba facturus,maiorum veſtigijs(vt no
ſtri moris eſt)inſiſtẽs,quidnã ea ſit,prius inueſtigabim᷑. Ab-
breuiatura igitur nihil aliud eſt quã(ne à cõi vſu loquendi re
cedam)baſtardellum,ſeu nota quędam compendioſa rubrica
lis ad inſtar indicis,in quo notarij rogati recipiunt inſtrumẽ
tum,qui ſtylus notarijs totius fere Italię cõis eſt.Et de iſta ab
breuiatura in concluſione, quę ſequitur , nos loquemur . Ex
eadem deinde abbreuiatura ijdem notarij ſumũt illud inſtru
mentũ,quod extenſum protocnllum appellãt,& illud exſcri-
bunt in alio libro,& de hoc infra in concluſioue,protocollũ,
agemus.Ex eodem poſtea protocollo ſumitur inſtrumentum
authenticum,qnod partibus tradilur,de quo infra in conclu
ſione,inſtrumentum , late pertractabimus. Hęc traduntur à
Bal.in l.noſtram.nu.3.C.dc teſtam.per Boer.in quęſt.252.nu.
8.per Soc.ſen.in conſi.277. viſis publico inſtrumeto.col.3.&
col.5.li.2.per Ioan.de Amic.in conſi.3.col. pen.Alex.in apo-
ſtilla.ad Bar.in l.Sempronius.ff.de legat.2.per Pariſ. in conſi.
28.nu.22.li.2.& in conſi.61.nu.3.lib.3. per Curt.ſen.in conſi.
56.ſup.proceſſ.col.pen.per Neuizan.in conſi.24.nu.8 p Aug.
Bero.in conſi.1.nu.5.cum ſeq.lib.2.per Gramm.in cnnſi. 127.
nu.6.in ciuil.per Cephal.in conſi.123.nu.6.vol.1.& per Soc.
iun.in conſi.142.nu.14.vol.2. & nouiſſimè de huiuſmodi ma-
teria tradit Didac.Couar.pract.quęſt.ca.19.

CONCLVSIO IV.

ARGVMENTVM.

Abbreuiatura inſtrumenti an plene ſoleat probare.

SVMMARIA.

1 *Abbreuiatura inſtrumenti ſolet plene probare,contra nu. 2 & nu.7.*
2 *Abbreuiatura eſt ſcriptura adhuc imperfecta qua non probat.*
3 *Sententia , qua nondum abſoluta,licet ſcripta nihil probat In, ſtrumentum tam ad ſubſtantiam obligationis quam probationis , debet omnino in ſcrip teſſe completum,nu.3.*
4 *Abbreuiatura,quando apparet ex ea notarium noluiſſe plus ſcribere,non probat. Notarium noluiſſe plus ſcribere ex imperfectione clauſula apparet.*
5 *Doctor intelligitur ſecundum legem,quam allegat.*
6 *Notarium habuiſſe protocollum pro perfecto,quando neceſſaria ad ſubſtantiam poſuit.*
7 *Notarius per dictionem,&c.intelligit omnia communia iuxta ſtylum ſuum,ſeu eo deficiente iuxta communem loci aliorum notariorum ſtylum.*
Capitula accidentalia inſtrumenti accipiunt interpretationem iuris,& conſuetudinis,ibid.
8 *Abbreuiatura habens locum,tempus,& teſtes neceſſarios non dubium,quin ſit manu notarii,licetque non ab eo ſubſcripta probat*
9 *Notarius non poteſt actum ſcribendi ipſum documentum alteri mandare,etiam ſtāte multitudine negotiorum,etiam ſi ſe ſubſcribat,& quod ſit manu eius partim,& partim alterius Et quod poſſit committere nu 13.*
10 *Inſtrumento fides non adhibetur,niſi appareat ſcriptum manu notarij de eo rogati.*
11 *Inſtrumentum notary demortui probatur per comparationem ſcripturarum.*
12 *Notary ſubſcriptio includit effectum præcedentium,& tantum operatur, quantum ipſa ſcriptura .*
13 *Abbreuiatura ſtatur,quando repugnantia eſt inter ipſam & inſtrumentum extractum,& per legala & in nulla ſui parte vitiatum protocollum ſubſtinetur extractum,& quando hoc Contrarium nu.14 & 17.*
14 *Inſtrumentum quando releuari a protocollo,& in publicum redigi debeat .*
15 *Abbreuiatura etiam cancellata ſtari,& quando,nu.18 & 27.*
Notarius quando poſſit inſtrumentum teſtamenti demortui extrahere, nu.15.
16 *Notarius corrigere poteſt errorem,& quando etiam parte,vel non,procedat,& numero.23.*
17 *Solennitates eadem in abbreuiatura requiruntur ,qua & in inſtrumento,& quomodo,ac in quibus caſibus procedat,vſque ad num.18.*
18 *Notary mos habet vim ſigni & ſubſcriptionis,& quando procedat.ibid.*
Inſtrumentum licet habeat ſubſcriptionem,et ſignum non lectum parte,non probat nu 18 & 26 & an locum loci habere debeat nu 23.
19 *Abbreuiatura notary carens ſigno non probat,& quando,nu.21.Contrarium vide ibidem,nu.19*
20 *Conſuetudo , & ſtylus notary quid operetur in inſtrumentis, & quando valeat, nu.24.*
Inſtrumentum confici debet ſecundum conſuetudinem,nu 20.
21 *Notario non creditur,niſi de eo,de quo eſt rogatus:& quando credatur, nu.22.23. & 21.*
22 *Notarius in dubio rogatus non præſumitur,ubi contrarium.*
Solennitas extrinſeca non præſumitur,& qua ſit,& quando præſumuntur, nu.22.
23 *Honeſtas viri facit præſumi pro ſe.*
24 *Abbreuiatura de ſubſtantia requirit locum contractus,annum,& alias non probat,& quando nu 25.*
Indictio eſt de ſubſtantialibus,nec ſuppletur per dictionem &c.num.25.
25 *Notarius quando in committendo errat,non poteſt ſe corrigere, & quando poſſit.*
Scriptura priuata valet ſine die,& quid in teſtamento,ibid.
26 *Abbreuiatura non habens teſtes an probet.& an illi requirantur teſtes in inſtrumento,an rogati requirantur*
Inſtrumentum quando non habet clauſulam , actum,&c.annum,vel locum , non probat ibid.
27 *Abbreuiatura etiam non cancellata non probat .*

1 ABbreuiaturam inſtrumenti¦plene probare affirmas Bal.
in rubr.C.de fid.inſtrum.nume.21.idem tradit Bart.in l.
fideicommiſſa.§.1.ff.de legat.3.& expreſſe dixit Lanfrancus
de Orian.in ſua prax.c.9.de inſttumen.product.num.17.cum
ſeq.per gloſſ.in l.argentarijs.de eden.Specul.de inſtrument.
edit.§.videndum.verſi.& nota quod tabellio, & doctiſſimus
Menoch.in conſi.48.nu.8.Cępoll.in conſil.ciuili.23. nume.4.
Fran.Mar.deciſ.Delphin.518.nu.1.cum ſeq.1.parte, & deciſ.
231.ead.part.& Dec.in conſ.444.nu.1.

Contrariam tamen ſequutus eſt ſententiam Nic. de Mata.
2 in d.rubr.C de fid.inſtrum.†ea ratione,quia abbreniatura ſit
ſcriptuta imperfecta,& ſic non probet,argum.l. contract.C.
eodem tit. de fid.inſtrumen. huic ſimile affert exemplum de
teſtamento,& ſententia,quę nondum completa , licet ſcripta
3 ſit†tamen nihil probat,vt de teſtamenro eſt text.in l.ex ea.ff.
de teſtament.& de ſententia eſt text.in l.1.C.de ſententijs ex
breui.recit.& licet ibi loquatur de contractu in ſcriptis quo-
ad ſubſtantiam obligationis,tamen idem dicendum eſt quo-
ad ſubſtantiam probationis,propter eandem rationem , vt l.
final.C.de conſtitut.pecun ſic cenſuit Ioan. And.in addit.ad
Specul.de inſtrum.edit.§.vidẽdum reſtat.verſ.& nota. quod
Tabellio.& And.Barbat.in addit.ad Bal.in d.rubr.nu.21.ver.
tu dic.Hoc pronunciatũ ſingulare arbitratus eſt Nic. de Mat.
ait ita eſſe decidendũ.Hoc idem ſatis venuſte conſuluit Paul.
Caſtrenſ.in conſi.307.incipien.ad primum.vol.1.per totũ, &
conſi.111.incipien.viſis ponderatiſque,nu.5.lib.1.bar.ſibi cõ-
trarius in l.Lucius.ff.de milit.teſtam.Huic opinioni ſubſcri-
pſit etiam Cy.in d.l.contractus. C.de fid. inſtrum. Signor.in
conſi.224.in quęſtione pręſuppoſita.nu.1.Ang.in conſil.275.
col.2.Gramm.in conſi.127.nu.6.in ciuil.& Cephal.in conſil.
113.nu.6.vol.1.& in conſ.13.nu 6.vol.2.

Verumtamen,vt hæ opiniones inter ſe conciliari poſſint,à
Bar.ſententia non eſſe recedendum arbitror. in l.ſi is qui cũ
4 teſtã.n.3.ff.de teſtamen.quo in loco ita diſtinguit†aut ex ip-
ſa abbreuiatura cõſtat,notariũ noluiſſe amplius ſcribere, qđ

E cogno-

cognoſci poterit ab imperfecta elauſula, vt, exempli gratia,
ita ſcriptum eſt, Titius vendit fundum Sempronlanum Seio
centum aureis nũmis, his cõditionibus appoſitis, videlicet,
nec alind preterea ſcriptum inuenitur, tunc certe non proba
ret, quia ipſe notarius ſtiuſmodi inſtrumentum imperfectũ
cenſeret, & ita intelligendam eſſe ait dictã l. contractus. vna
cũ Nico. de Matta. & ſectatorib. eius, cum ipſe in d. l. contra-
ctus. ſe tueatur, eamque pro opinionis, & rationis ſuæ funda-
5 mento adducat, dictum† enim Doctoris debet intelligi ſecũ-
dum leges per eum allegatas, ſecundum Bar. In l. non ſolũ, §.
ſi liberationis verba, ff. de liberatio. legat. nu 2 Qđ ſi liqueat,
notarium illud protocollum perfeciſſe, & abſoluiſſe, nec ĩ eo
amplius erat ſcripturus, quod cognoſcitur, qũ omnia neceſſa
6 ria † quæ ad ſubſtantiam rei explicandam pertinẽt, narrat, &
tantummodo quædam nullius fere ponderis prætermittit ca
pita cum hac dictione &c ſub qua intelligebat omnia cõia
7 aliorum cõtractuum† hoc quippe in caſu probaret, vt ibidem
Bart. Bal. voluere in d. rubrica, C. de fid. inſtrum. n. 21. vbi ait,
huiuſmodi accidentalia, recipere interpretationem iuris, &
conſuetudinis, vt ex iuribus per eum ibi allegatis, & hanc di-
ſtinctionem ſequitur Ant. de Butr. in conſ. 11. incip. Ieſu Chri
nomine, & Ioann. de Imol. in conſi. 91. de teſtament. & ſacro-
ſanctis eccleſ. in nom. domin. circa ſecundum dub. Idẽ probat
Paulus de Caſtro, in conſi. 191. viſis & ponderatis, quæ &c. n.
1. lib. 1. Iaſon in conſi. 196. in prænotato. col. 2. lib. 2. Panor. in
cap. cum P. Tabellio. col. 3. de fid. inſtrum. Albert. Bun. in trac.
de forma, fol. 82. col. 2. & Roland. à Vall. in conſi. 35 num. 33.
volu. 2. & hanc dictionem poteſt, & debet notarius extende-
* re iuxta ſtylum, & conſuetudinem ſuam, concluſio * eſt cõmu-
ni Dd. calculo recepta, teſte Pariſ. in conſi. 48. nu. 27. lib. 1. &
* ante illum de * communi opinione atteſtatur Alex. conſi. 163.
colum. final. lib. 7.

8 Quod quidẽ Bart. pronunciatum intellige procedere, † ſi
adiecti ſint teſtes neceſſarij, & locus, & tẽpus, licet nulla eſſet
ſubſcriptio notarij, dummodo ne quæſtio ſit, an ipſa abbre-
uiatura ſit manu notarij conſcripta, vt in ſimili reſpõdet Cra
uet. in conſi. 88. nu. 4. late Anton. de Butr. in dict. conſi. 11. Ca-
ſtrenſ. in dict. conſ. 191. nu. 5. & Grat. in conſil. 76. nu. 12. & in
9 conſi. 117. nu. 51. & in conſi. 140. nu. 34. vol. 1. Notarius† enim
non poteſt actum ſcribendi ipſum documentum alteri demã
dare, vt eſt textus in §. nos autem. & ibi gloſſ. auth. de tabel-
lio. & not. Bald. in rubr. C. de fid. inſtrum. & Gramm. in conſi.
127. nu. 5. in ciuil. Nec inſtrumento debet haberi fides, niſi cõ
10 ſtet ſcriptum fuiſſe† manu notarij de eo rogati, iuxta ſenten
tiam Alexandri in conſi. 198. col. r. verſic. 5. vol. 7. qui inquit,
quod cum notarius, qui dicitur recepiſſe inſtrumentum, non
ſupereſt, ſed è vita migrauit, debere fieri probationẽ per cõ-
parationem ſcripturarum: ideſt illam ſcripturam, ex qua erat
11 ſumptum illud inſtrumentum, † fuiſſe conſcripram manu No
tarij, qui ipſum inſtrumentum receperat, argument. l. ſi quis
decurio. C. de falſ. & gloſ. in authentic. & ſi contract. C. de fid.
inſtrument.

Quod vero fuit à nobis ſuperius traditum actũ ſcribendl
ipſum documentũ non poſſe per notariũ alteri demandari,
intellige locum ſibi vendicare etiam vrgente neceſſitate, vel
12 negotiorum multitudine, † etiamſi notarius ſe ſubſcribat, pro
ut dicit Caſtrenſ. in conſi. 209. vol. 1. ſecundum nouiſſimã im-
preſſionem, vbi tradidit, notarium poſſe omnia alij commit-
tere præter tria, audientiam ſcilicet, protocollum, & ſubſcri-
ptionem. Et licet Anchar. in conſi. 242. col. 1. velit, notarium
poſſe per alium conficere notam originalem, modo ſe ſubſcri
bat, quia ſubſcriptio videtur in ſe omnia præcedentia conti-
nere, ad quæ refertur: Natta tamen in conſi. 524. nu. 5. vol. 1. di
cit, hanc opinionem eſſe periculoſam, & contra multas deci-
ſiones ab eo ibidem congeſtas, illud preterea ſubiungens, ſu-
pradictam concluſionem etiam procedere, ſi ſcriptura ſit fa-
cta partim manu notarij, partim alterius; quia dicetur ſuſpe
cta: vt placuit Bal. in d. leg. contractus.

Amplia primo procedere concluſionem, etiamſi eſſet di-
ſcrimen inter inſtrumentum extractum, & abbreuiaturam:
13 quia ſta ur abbreuiaturæ† & ei creditur, dũmodo ſit cætera
ta, quod affirmat Bald. in conſl. 409. lib. 3. Quidam nomine Ci
colus, & plerique fere ſcribẽtes ita tradidere, in primis Bart.
in l. Sempronius Proculo. de leg. 5. & in l. ſi quis prętor, & ibi
Alex. ff. eod. Bald. in l. publicati. quęſt. 9. & ibi Angel. C. de te-
ſtament. gloſſ. in authen. tit. de tabell. §. penult. Lanfranc. de
Orian. in ſua praxi, capit. 9. de inſtrum. nu. 18. Alber. in l. con
tractus. C. de fid. inſtrument. late Alex. in conſi. 105. lib. 5. &
in conſi 175. lib. 7. & in conſi. 79. col. 2. nu. 3. vol. 5. Bal. in conſ.
11. lib 2. conſi. 409. lib. 3. Paul. de Caſt. in conſi. 371. in fin. col.
penult. lib. 1. & in conſi. 420. lib. 5. Iaſ. in conſi. 61. col. 1. lib. 1.
Roman. in conſi. 177. Bertran. in conſi. 39. data varietate. & in
conſi. 321. ſi inter protocollum. lib. 3. Corn. in conſi. 28. colum.
1. lib. 5. Boer. in deciſio. 552. nu. 7. & 8. Socin. in conſi. 277. vi-
ſo puncto inſtrument. verſ. 4. neceſſario, in fine ibi. ex quibus.
* cum ſeq. lib. 2. qui atteſtatur hanc eſſe * communem opinio-
nem, à qua in iudicando non eſſe recedendum, & iſtud am-
pliat etiam quod abbreuiatura eſſet cancellata. Menoch. cui
multum propter eruditionem tribuo, in tract. de arbitr. iud.
lib. 2. centur. 5. caſu 197. nume. 21. late Neuizan. conſi. 26. nu.
45. Alban. in conſi. 10. nume. 1. Felin. in c. quoniam contra. in
5. colum. de probatio. & in dict. cap. cum P. de fide inſtrumẽt.
Iaſo. in rubric. de actinnib. nu. 16. Bolognet. in conſi. 30. num.
10. Socin. iun. in conſil. 150. nu. 5. volum. 4. vbi aſſerit inſtru-
mento extenſo diffidenti ab origiuali non eſſe ſtandum, ſed
originali, & in conſi. 53. nu. 11. & in conſi. 98. num. 45. volum.
2. Cephal. qui multas auctoritates congerit. in conſi. 88. num.
44. volum. 1. Ioan. de Graſ. in trac. de ſubſtantial procurator.
in verſ. die 21. Nouem. nu. 11. vbi vult, per protocollum bonũ
poſſe ſuſtineri extractum, etſi vitioſum ſit, quod quidem me-
moria, & notatu dignum exiſtimatur, quia extractum debet
potius carere vitio, quam protocollum: vt in d. l. contractus.
C. de ſid. inſtrum.

Limita hoc non procedere, quando illud protocollũ, ſiue
abbreuiatura caret ſigno, vel ſubſcriptione notarij: per Me-
noch. vbi ſup. nu. 55. & notat etiam Roland. à Valle in conſi.
35. nu. 35. vol. 2. vbi dicit, notarium, cui à iudice conceditur,
vt in publicam formam redigat notas notarij iam defuncti,
nõ poſſe authenticare (ſic aiunt noſtri) inſtrumẽtum, & illud
exemplare, ſi nõ ſit in eo ſignum, & ſubſcriptio notarij, huius
rei teſtem adducendo Corn. in conſil. 21. col. 2. & in conſ. 118.
* col. 3. vol. 4. quia ſecundum magis * communem, de qua per
Boer. in deciſio. 37. nu. 8 iſta ſubſtantiam, & naturã reſpiciũt
inſtrumenti, prout etiam infra dicetur.

14 Secundo limita non habere locũ † quando inſtrumentum
illud in protocollo deſcriptũ aliqua falſi ſuſpicione laborat,
nam tunc releuari & in formam authenticam redigi non de-
bet, ſic reſpondit Rube. in conſi. 215. nu. 16. & 17. lib. 1. & late
per Menoch. vbi ſup. caſu 187. nu. 30. cum ſeq. ſentit Ruin. in
conſi. 51. nu. 12. lib. 5. Quas ſuſpiciones falſi recenſet Mantica.
in conſi. 84. nu. 3. & in conſ. 175. nu. 8 vol. 1. & Caſſan. in cõſ.
63. nu. 31. Idem eſt quando inſtrumentum continet à varieta
te aliena, vt cauit Ruin d. conſ. 51. nu. 12.

Ratio ſupradictę ampliationis eſt, ſi credimus Gramm. in
conſ. 66. nu. 58. in ciuil. quoniam cum abbreuiatura, ſiue pro-
tocollum ſit originalis ſcriptura, potius ei ſtari debet, quod
dicit procedere, vbi repugnantia reperitur eſſe inter proto-
collum, & exemplum inſtrumẽti traditum à notario, ſed vbi
diſcrimen reperitur in duo exempla tradita ab eodem nota-
rio, non eſt confugiendum ad protocollum, quoniam cum ip
ſa exempla, vel (vt vocãt) copię pręſumantur falſæ, neutra fi-
dem facit.

Contrarium ſenſit Abb. in c. cum P. Tabellio. 2. col. verſi. vl-
terius quęritur, de fid. inſtrum. Contrariam etiam ſententiam
videtur ſequutus Natt. in conſi. 46. n. 4. vol. 1. vbi dicit inſtru
mentum publicum leuari poſſe notula reperta inter rogatio
nes notarij defuncti, etiamſi careat eius ſigno, & nomine, mo
do conſtet de rogitu, iuribus per eum allatis.

15 Secundo amplia concluſionem † habere locũ etiã ſi abbre-
uiatura reperiatur cancellata: quia in eo caſu probatꝛ debitũ
pręceſſiſſe, & illi fuiſſe ſatisfactum: vt per Bald. in rubr. C. de
fid. inſt. col. 8. verſic. iuxta hoc quęro. Neuizan. in conſ. 54. nu.
5. circa medium, per Alex. in conſi 14. nu. 14. viſis cõſideratis.
li. 6. & ſentiunt And. & Im. in l. acta. ff. de re iudicat. quod in-
telligitur procedere, ſi de conſenſu omnium, quorũ intereſt,
fuerit cancellata: vt voluere Ange. & Imol. vbi ſup.

In materia vera nõ cancellationis, ſed erroris cõmiſsi p nõ
tariũ in imbreuiatura, eſt aduertendũ notariũ abbreuiaturã
ſiue inſtrũ, in quo apparet ipſum erraſse, non poſse corrige-
re, niſi pręceptum intercedat iudicis, parte vocata, & cauſa
cogni-

Digitized by Google

cognita, vbi error eſt in ſpectătibus ad partẽ, & mutat ſubſtã
16 tiam facti, † ſecus vbi eſt erratum in ſpectantibus ad notarij
munus, prout eſt annus dñi, vt conſuluit Gram. in conſ. 66. n.
53. in tit. tradit Bald. in l. generaliter. in vlt. not. not. C. de non
num. pec. Bar. docuit in l. ſi librarius. ff. de reg. iur. in l. errore.
C. de teſtam. Alex. monuit in l. ſi vnus eod. tit. Imo. & Canon.
in c. ex literis, de fid. inſtr. Bar. in conſ. 508. & Io. And. in data
ſexti col. vlt. vbi ſubdit cauere debere notarium ab hmôi cor
rectione erroris, cum ſemel ſit ſunctus officio ſuo: quia in fal
ſitatis crimẽ poſſet prolabi. Et licet Bal. in rub. C. de fid. inſtr.
col. 10. dicat. quod ſi nondum mota erat quæſtio erroris in-
ter partes, & excplũ nõ erat datum parte notarium poſſe er-
rorem ſuum corrigere: ſed tñ idem Bal. vr̃ aliter ſentire in l.
cum proponeretur. ff. de leg. 2. dum loquitur per verb. forte.
& vr̃ id opinari ſatis eſſe notarium abſoluiſſe, & in publicã
ſcripturam retuliſſe. Ideo Gram. ſuperiori loco inter ſe cõci-
liando opiniones, dicit priorem procedere, vbi talis corre-
ctio ſit ſtatim, poſteriorem procedere ſi ex interuallo, ſecun-
dum ẽt Spec. in §. poſtremo. de inſt. edit. verſ. ſed nunquid, q
tñ dicit hanc diſtinctionem tm̃ habere locum ante datam
copiam parti: quia poſt non poteſt fieri illa correctio ẽt illi-
co, eo minus ex interuallo, prout ẽt affirmat Alex. in conſ. 17.
vol. 1. & Bar. in d. conſ. 208. nu. 5. Et quod de commiſſione iu
dicis ſpeciali cautus notarius addat omiſſum, ſeu appoſitum
corrigat, admonet Alb. conſ. 10. nu. 18. & id fieri debere ante
litem ſuperinde motam, idem Alb. conſ. 56. col. 1. Et quod no
tarius generaliter ex iudicis cõmiſſione oĩa ab ipſius officio
depẽdẽtia, ſi plenam cauſæ cognitionem non requiritur
expedite libere poſſit, * cõis eſt opinio, teſte Bar. Io. de Plat.
& Rebuff. poſt Lucam de Penna in l. 3. C. de iur. fiſci, lib. 10.

Tertio amplia concluſionem habere etiam locum in ab-
breuiatura, notarij defuncti etiam non extenſa, nec in publi
cam formam redacta ab alio notario viuo, dummodo non ca
ret ſuis ſolemnibus requiſitis, ſecundum Abb. in d. c. cum P.
de fid. inſtr. & Io. Bapt. Perret. in conſ. 61. nu. 8. vol. 1.

Quarto amplia concluſionem, vt etiam probet cõtractum
eſſe in ſcriptis celebratum: vt per Spec. de inſtr. edit. §. viden
dum verſic. & nota. quod tabellio.

Primo limita concluſionem, non procedere, qñ abbreuia-
tura nõ eſt publica, & perfecta quoad ſolemnitates, & cares
17 illis neceſſarijs requiſitis, quæ requiruntur in inſtrõ, † nã il-
lamet. & in abbreuiatura reqrũtur ad hoc vt probet, vt mul
ti rñdere præſertim Dec. in d. conſ. 447. nu. 7. Pariſ in cõſ. 27.
nu. 8. vol. 2. Franc. Marc. in dec. Delph. q. 518. in prin. & q. 231.
nu. 2. quia ſi non ſit iſtiuſmodi, nequaquã probabit, vt p Bal.
in rubr. C. de fid. inſtr. col. 6. in fi. q. 3. & in l. contractus, eo. tit.
col. 2. verſ. ſed quæro hic. Abb. in d. c. cũ P. Tabel. col. 3. d. verſ.
vlterius quæro, vbi relatis opinionib. ad id deſcendit, notã,
ſiue abbreuiaturam pro nihilo haberi, & non probare, ſi in
ſe non contineat requiſita neceſſaria publici inſtrĩ, cui opi-
nioni ẽt adhæret Imol. ibi col. 2. verſ. item non obſtat. & Fel.
ibid. col. 1. idem Bal. in l. fideicommiſſa. §. quoties, in ver. itẽ
facit iſta gl. de leg. 3. Alber. in d. l. contractus. C. de fid. inſtru.
Lanfr. de Oria. in c. qm̃ contra ver. inſtrm̃. verſ. quęro nunqd
protocollum, de prob. & late per Io. Andr. in additio. ad Spe
cul. de inſtr. editio. §. videndum. verb. & not. quod tabellio.
vbi Inno. ait, non probare, quæ non ſunt extenſa, cui conue-
nit Corn. in cõſ. 256. licet in hac vol. 3. & in cõſ. 94. vberrime
proſequutus eſt, col. 1. in cõſ. 70. duo veniũt. col. 1. & 5. vol. 4.
Ale. ĩ cõſ. 14. viſis, & cõſideratis, col. 2. verſ. & licet aliqñ vol. 6
Ceph. ĩ cõſ. 538. n. 14. vol. 2. late Crau. ĩ cõſ. 216. n. 5. Gui. Pap.
ĩ q. 19. Rol. à Val. in cõſ. 32. n. 57. vol. 2. & Capra. in cõſ. 57. n. 5.

Intellige iſtud non procedere in antiquis, quia pro requi
ſitis abbreuiaturæ in antiquis præſumitur, licet de eis non li
queat. Vnde fidem facit, vt rñdit Alex. Rub. in conſ. 10. nu. 8.
col. fi. teſtem laudat Rom. in cõſ. 303. ex ſcriptura, ſed de hoc
nullum verbum, vt etiam notat Crauet. in ſuo tract. de antiq.
temp. par. 3. ſect. vidimus in genere, num. 39. vbi ipſe quoque
iſtud confirmat, & ſequit Menoc. in trac. de arb. iud. in li. 2. cẽ
tur. 5. caſu 187. nu. 18. quo in loco arbitratur hoc eſſe uerum,
quando conſtat abbreuiaturam ſiue protocollum huiuſmo-
di eſſe illius notarij manu ſcriptum, & Ceph. in conſ. 170. nu.
25. vol. 2. vbi multas authoritates aſſerit id adeo eſſe verum,
vt etiam procedat, ſi de magno præiudicio agatur.

Contrarium tñ vr̃ probare idem Ceph. in conſ. 238. nu. 7.
vbi dicit non releuarẽ ſcripturam ſatis videri antiquam, nã
præſumptio, quæ ex tpis antiquitate ſolet oriri, ceſſat, quan-
do ex inſpectione ſcripturę cñſtat ſolẽnitates abſuiſſe: vt di-
cit concludere Caſtr. in conſ. 5 n. in antiquis, quem ſequit Iaſ.
in l. 1. 5. limit. C. qui admit. & Socin. Sen. in conſ. 46. nu. 41. in
col. pen. vol. 4. vbi inquit præſumptionẽ hanc ex temporis an
tiquitate deuenientem eſſe iuris tantum, non aũt iuris, & de
iure Ideo contrarium probari poſſe per inſtrumẽtorũ inſpe-
ctionem, cum multis alijs adductis per Ceph. vbi ſupra.

Hinc inferẽ, vt ſi abbreuiatura careat ſubſcriptione illius,
qui eam ſcripſit, tunc dicatur imperfecta, & per hoc nõ pro-
bet, iuxta Bal. ſuiam in d. l. contractus. col. 2. verſ. ſed quęro.
& in conſ. 158. ſi intereſt libẽr. 2. & in cõſ. 589. duo inſtrã. in
fi. Ale. in cõſ. 154. col. 3. vol. 5. & in conſ. 48. col. 1. li. 7. Pau. de
Caſt. Iaſ. in ult. not. in l. cũ antiquitas. C. de teſt. Ang. in cõſi.
150. ad hoc vt ſcripturæ, verſ. concludẽdo dico. Corn. in cõſ.
118. placet mihi Petro Philippo. col. 2. li. 4. & late per Pariſ. in
conſ. 27. nu. 5. vol. 2. Rub. qui atteſtatur hanc eſſe magis * re-
ceptam opinionem, in conſ. 144. nu. 2. & in conſ. 159. nu. 3. li.
4. & in cõſ. 211. nu. 13. li. 2. & in conſ. 11. nu. 23. li. 4. Rol. à Val.
in conſ. 44. nu. 4. li. 1. Did. lib. practica, quæ. c. 20. nu. 4. verſ. 7.
ad valorẽ & Rui. in conſ. 51. n. 12. vol. 5. cuius ſubſcriptionis
formam ponit Natta in conſ. 15. nu. 3. vol. 1. ſubſcriptio enim
tantum efficit, quantum propria ſcriptura, vt tradidit Ro-
man. in l. admonendi, col. 19. ff. de iureiu. per tex. in l. cum an
tiquitas. §. fi. C. de teſta. & ibi hoc notat Bal. & expreſſius Ca
ſtr. Bar. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pact. vbi dicit ſcripturam
per alium conſcriptam, & ſubſcriptam per Titium, haberi, ac
ſi tota fuiſſet ſcripta per Titium, & Caſſ. in conſ. 31. num. 12.
Contrarium voluerũt Dec. in conſ. 447. n. 7. Cur. Inn. in conſ.
175. Crau. in conſ. 118. nu. 7. Bal. in d. l. fideic. §. 1. de leg. 3. Gy.
in l. contractus, in fin. C. de fid. inſtr. & ibi Salic. in 6. q. & tra-
dit Alex. in conſ. 14. Quorum opinio ſi eſt vera intellige pro
18 cedere in abbreuiatura notarij mortui † cum eius mors vim
habeat ſigni, & ſubſcriptionis, vt dicit Crau. in d. conſ. 158.
n. 7. & elegãter tradit Alex. in d. cõſ. 14. ſecus ĩ notario viuo.

Limita tñ p̃dictã illationem non procedere in inſtrõ parti
bus non lecto per notariũ: quia licet hr̃e ſubſcriptionem, &
ſignũ, nõ probaret, nec præiudicaret, arg. l. fi. vbi Bal. C. plus
val. quod agit. & notat Caſtr. in l. ne in arbitris, cum alijs ad-
ductis per Gram. in d. conſ. 69. nu. 71. & infra etiam dicetur.

Secundo infertur, abbreuiaturã, cũ caret ſigno notarij ſub
19 ſcribentis non probare † tanq̃ imperfectam, & mancam, vt
aſſeuerat Bal. in d. l. cõtractus. col. 5. & Paul. de Caſtr. ibi. col.
2. verſ. breuiter diſtinguendum. Bal. in l. Lucius, in fi. de teſt.
milit. Dec. in conſ. 97. dub. 2. Anch. in conſ. 431. præmiſſa ſine
allegationibus, Fel. in d. c. cum P. Tabellio. col. 2. n. 6. vbi arg.
pro & contra, tñ in c. 1. eo. tit. de fid. inſtr. nu. 9. aſſerit * com-
munem opinionem eſſe in protocollo requiri ſignum, & ne-
ceſſariam eſſe ipſius appoſitionẽ, vt plene Alex. in conſ. 154.
col. 3. vol. 2. vnde 1. conſiderat. verſ. cõfirmatur præfat. Corn.
in conſ. 226. in litera B. C. vol. 3. & in conſ. 49. in prin. & in li
tera C. Boer. in conſ. 48. nu. 8. vbi innumeras auctoritates cõ
gerit, & Bellamer. in conſ. 1. verſ. circa quartum.

Contrarium ſequuti ſunt Car. in d. c. cum P. Tabellio, vt re
fert Fel. verſ. quinto quæritur. Paul. Caſtr. in conſ. 292. quia in
puncto, dub. 2. li. 1. Idem Car. in conſ. 133. ad ſingula præmiſ-
ſa. col. pen. & non requiri ſignum conſultus rñdit Franc. Al-
bergot. inter conſ. Bal. n. 62. punctus talis eſt, li. 5. & ibi Bal. ſe
quit in conſ. 59. & in conſ. 158. quærit. li. 2. & in conſ. 35. li. 1.

Priori igitur opinioni adhærendo dic maxime habere lo-
cum. quando abbreuiatura reperiatur penes tertium, quia
tunc ſine ſigno non probat. Ita Ruin. in conſ. 11. col. pen. li. 3.
& Anto. Butr. in conſ. 11.

Sublimita priorẽ opinionẽ non procedere, cum notarius
ille exſcribere ſoleret ſine ſigno, & ſubſcriptione, & ab oĩbus
20 id vbiq; locorũ obſeruatur † vt fides adhibeatur abbreuiatu
ræ, & p̃tocollo ſine ſubſcriptione, & ſigno, ſi credimus Bal. ĩ
auth. ſi qs ĩ aliquo. col. pẽ. verſ. idẽ eſt videre. C. de ed. & Rui.
ĩ d. cõſ. 11. n. 24. li. 3. & Ale. ĩ d. cõſ. 14. col. 7. verſ. poſtremo. huc
ſpectat, qđ ſcribit Dec. ĩ l. vt liberis. no. 8. C. de col. & idẽ Dec.
in c. ſi ſcripturã. nu. 37. de fid. inſtr. & Bart. in l. ſi certis annis.
col. 3. verſ. Ego aũt dico. C. de pactis, Neuiz. conſ. 24. n. 5. q di-
cit, hanc eſſe magis * cõem opinionẽ Io. And. & poſteriores
* cõiter in c. 1. de fid. inſtr. vbi in hoc ſtandum eſſe arbitrantẽ

* conſuetudini, & hanc opinionē eſſe obſeruandam * in praxi dicit Barb.in d.rubr.de fid.inſtr.col.40. & qđ probet inſtrm extractum de protocollo carente ſigno notarij niſi conſuetudo aliter ſe habeat, conſuluit Card.in conſil. 133. inſtra.n. confici debent ſecundum conſuetudinem loci, arg.l.ſi prius. § recte placuit.ff.aq.pluu.arc.In quo ſi diſſimiliter ſoleāt cōfici inſtra, tunc propter iſtiuſmodi repugnantias ad ius cōd confugiendum erit, arg.l.nemo.§.temporales. ff.de reg. iur. & obſeruat Alex.in conſ.5.col.2.vol.5. Dec.in conſi.8.col. 3. & Rolan.à Valle.in conſ.87.nu.54.vol.2. & Lanfr. de Orian. in ſua praxi,c.9.num.9.vbi tñ intelligit id procedere, qñ ille notarius, qui confecit abbreuiaturas, ſit rogatus de inſtro cōficiendo, ſed vbi committeret alteri notario extractionem inſtrumenti de abbreuiatura ſua, non haberet locum, per ea, quæ ibi adducit. Et ita etiam intellexit Ruin.in d.conſ.11.

Tertio infertur, vt cum in dicta abbreuiatura non dř, ſcribentem notariū fuiſſe rogatum, tunc non probet imbreuiaturā, vt conſultus tñdit Ceph.in conſ.294.nu.37.vol.2. Ang.in conſ.200 per totum, & Dec.in c.1.nu.24.extr.de fid.inſtr.talis namque defectus reddit vitioſā ſcripturā, adeo vt ei nulla fides hř, nec releuari poſſit præſertim ſi non repetitur in ꝓtocollo, & corpore rogationum, vt per Bar.Ang.Bal. & alios in l.ſi quis ex arg.§ ſi initium.ff.de eden.& tradit Inn.in c.2. de fid.inſtr.Rui.in conſ.51.nu.12.li. 5. Ceph.in cōſ.238.n.12. vol.2.Fel.in c.qm contra.nu.15.extra de prob.Ita ēt cautum eſt iure municipali ciuitatis Ferrarię, ſub rubr.de proto.not.
* & qualiter debeant not.Cart.299. & hanc * cōem eſſe opin. atteſtatur Pariſ.in conſ.27. nu. 7.li. 5. teſtem laudando Alex, in conſ.154.col.3.& in cōſ.48.in cauſa.vol.5.& Corn. in cōſ. 70.in litera C.vol.4.quia reqrit notariū eſſe rogatū, cum ei
21 non credatur † niſi de quo rogatus ſit.§. nos aūt.& gl.ibi.in verb.iniungantur, in auth.de tabel & ibi.Bar.& Ang. ad idē gl.in clem.1.in verb.requiſitis, de hæret. alias eſt de iureiur. not.Spec.eo.tit.§ 1.qui incipit, breuiter.ver.& not.Bar.in d, auth.ſi quis in aliquo.col.pen.C.de eden Mantu.in conſ. 72. nu.7.& in conſ.136.nu.4.vol.1.Nec in dubio præſumitur rogitus: vt tradidit Abb.poſt Inno.in c.ſi ſcripturā, de fid.inſtr. & ibi Dec.nu.55.cum adductis ibi per eum, vbi etiam dicit
* eſſe * cōem: quia eſt quoddam requiſitū, qđ extrinſecus ad-
22 uenit † quod nō præſumitur, niſi probetur argu.in l.quęcūq; §.fi.ff.de publ.cū alijs in mediū allatis per Mant.in conſ.125. nu.7.vol.1.per Rol.à Val.in conſ.32.num.28.vol.2.per Alex. in conſ.48 col.pen.vol.5.per Affl.in deciſ.45.nu.9.per Dec.
* vbi teſtatur de * cōi, in c.1.de fid.inſtr.per Butigell.in l.ſciendum.n.58.cum ſeq.ff.de verb.obl.& per Grat.in conſ.82.nu. 24.& in conſ.142.nu.1. vol.2.& in cōſ.46.n.5.& in cōſ.13.nu. 16.vol.1.Quæ tñ extrinſeca ſolēnitas qñq; præſumit ex diutur
* no tractu tpis trigeſimi anni, vt de * cōi opi.Bellō.vbi ſupra.

Verūtñ ſi notarius aſſerat ſe rogatum fuiſſe ei credit, vt ex allegatis per eundem Dec.loco. modo à nobis allatq nu. 56. per Bar.& alios in l.ſciendum.ff.de verb.obli.per Alex.in cōſi.110.vol.2.per Nattā in conſ.146.nu.7.vol.1.per Rol.à Val. in d.conſ.32.nu.29.per Inno.in d. c.1.de inſtr.vbi dicit vtile eſſe, vt notarius in inſtro atteſtetur ſe fuiſſe rogatum, alioqui ſi id non agat, & decedat notarius, vel aliter conſtare nō poſſit de rogitu, inſtrm nullius erit ponderis, viſque ſuas amittet, & Innoc.ſequitur Alex.in conſ.153.col.3.vol.2.quod tñ procedit, quando notarius dicit ſe rogatum, vel publicauit inſtrm: vt not.Bar.in d.l.ſciēdū.de verb.obl. Dd.in l.publicati.C.de teſtam.& idē Bar ī cōſ.193.n.3.ſecus ſi dixerit ſimpliciter: Ego notarius ſubſcripſi, quamuis & in hoc multi iuerint in alia, omnia vt ex adductis per Dec. vbi ſupra, colligitur, & per Grat.in conſil.28.num.13.vol.1.

Contrariam etiam videtur ſententiam ſequi Socin.Iun.in conſ 178.nu.13.vol.2.vbi tradidit, quod licet requiratur rogitus notarij: nō tamen eius omiſſio debebit vitiare actum, veluti leuis ſolēnitas, iuxta l.1.§.fi.vbi Doct. ff. de vent.inſpi.& habetur etiam per Dd.in rubr.ff.oper.noui.nunciat.

Quod vero de rogitu paulo ante à nobis fuit traditum, rogitum eius generis requiſiti; quod extrinſecus adueniat, &
23 iſtiuſmodi requiſitum non ſolere præſumi. † Aduerte, id nō procedere concurrente diuturnitate temporis: quia tunc vel que præſumitur, iuxta ea, quæ accumulauit Rm. Sen.in cōſi. 292.nu.85.& in conſ.429.nu.25.& ſeq.vol.3.& Grat.in conſil.117.nu.7.& in conſ.91.nu.48. vol. 1.conſueuiſſe præterea præſumi propter eius viri qui actum gerit integritatem vitæ, prout dicit idem Rmin.in conſ.158.nu.16.vol.1.

Quarto infertur, vbi in abbreuiatura locus, in quo contractus fuit celebratus non eſt appoſitus, eam non probare, tan-
24 quā imperfectam † requiritur.n.neceſſario locus tanquā illius ſubſtantia, & ſolennitas, argu.c Abbate ſane §.pen.verſ. & his, de re iud.li.6 c.qm contra.de proba.& auth. qui.mod. nat.effic.leg.§ quantum.colla 6.& animaduertit gl.C.de contrah. ſtipulati.in l.optimā & ibi Cyn.Bal.& Io.Fab. in tit.de inutil.ſtipul §.item verborum.Ioā.And.in d.c.abbate. & ſup data VI.& Specul.de inſtr.edit.§.porro.alias incipit inſtrm. verſ.quod ſi locus.Abb.in c.cum dilectus.col.fi.de fid.inſtr. Paul.Caſtr.in cōſ.417.viſo in nouis.& Cor.in conſ.66.in hac conſultatione.col.2.& in conſ.216.licet.li.4. pedibus, ac manibus, vt dř in eandem deſcendere ſnīam DD.Rotæ in deciſ, 739.alias 5.dec.de fid.inſtr.in antiquis.in dec.440.alias deciſi.6.de conſuet vbi ſcribunt, non valere conſuetudinem, ne locus apponatur.Idem Boich.in pręcitato c.Abb.Idē Capel. Toloſ.q.492.Dec.in conſ.447.nu.6. & Natta.in conſ.239.nu.
* 1.vol.2.vbi tradit ab hac ſententia neminē diſcrepare* quin debeat deſcribi in inſtrumento locus præcipuus.

Et licet de loco loci multi multa dixerint, vnanimi tñ conſenſu ad id deuenere, etiam locum loci debere ſcribi: vt etiā docuit nos Bar.in l.de pupillo.§.qui nunciat.ff.de oper.nou. nunc.& Alex.in d.§.qui renunciat. & Canoniſtæ in c.1.&c. cum.P.Tabel.de fid.inſtr.Capel.Toloſ.d dec.492.vbi Apoſt, late, & Soci.Iun.in conſ.127.nu.2.vol.4.

Illud quidem ſine dubitatione dicendum eſt tunc locum loci ſingularis in contractu neceſſario non requiri, qñ actus poteſt contexte confici in qualibet parte eiuſdem loci, ſecūdum Car.in d.§ qui nunciat.& Soc.Iun.vbi ſup.nu.29. aliter quoque diſtinguit Capel.Toloſ.in q pręcitatā 492.& Dec.in d.c.ſcripturam.nu.24.& Boniſac.de Vital.in procem.Clem.

Ad illud tñ aīum aduertas, vt ſi antequā fieret per notariū abbreuiatura carens loco, & tpe anteciſſet alia abbreuiaturā aliter conglutinata, hēs & locū & tēpus, abbreuiaturam carētem loco, & tēpore nihilominus probare: quia virtute quadā in ea locus, & tēpus poſitum cenſetur: qm cenſetur repetitū, quod in ſuperiori inſtrumento in eadem filza poſito fuit expreſſum, argum.eorum, quæ dixit Bar.in d.l.ſi quis ex argen. §.ſi initium.col.9.ff.de edē.& Soc.Iun.in conſ.102.112. vol.4.

Quinto infertur, cum non eſt appoſitum tps, nullam fidē fa-
25 cere tanquā imperfectā † nā annus, & dies requiritur de ſubſtātia, arg.§.& hoc, auth.quib.mod.na.effi.ſui.& per gl.in auth.vt prę.nom.Imp.in verb.cūcto qſic ſolere obſeruari admonuit.& hoc idē animaduertit Abb.poſt alios, in c.1.de fid.inſtr.& Ale. de Ne.in conſ.27.n.7.qđ adeo verū eſt, vt ſi poſteā notarius diē, & mēſē prætermiſſū e memoria tenere aſſeueraret, fruſtra aſſeueraret, nullā etenim fide ipſi adhiberi conſuluit idē Ale.in cōſ.42.& Spec.de inſtr.ed.§.inſtr.ver.nūqd quo in loco ſcriptū reliquit per multos peritiſsimos viros, quos cōſuluit, idē vno ore cōfirmaſſe, qđ ſi notarius planū facere poterit ſe imprudēter, nō cōſulto diē, vel mēſē omiſiſſe apponere ſibi licebit, vt ēt cōmonuit Bar.ī l.Imper.ff.de ſtat. hom.vbi & illud addidit, id quidē poſſe fieri, ſed ꝑmittente iudice. Vnde obiurgat Bar.ibi notarius, qui in inſtro aliquid omittūt, & margini illud addijciūt, ꝙ ſupra per imprudētiā omiſsū eſt inſcio iudice, nec cā cognita, cui adhęret Bald. & Im ī d.l.cū ꝓponeret.ff.de leg.2.ī ñ.vbi tradūt, nō credi notario aſſerēti ſe errore ductū aliqua omiſiſſe in inſtro, niſi ꝓbet, qua in re lapſus ſit per teſtes: ſic itaq; neceſſariū eſt vt teſtes deponāt, quo menſe, & die fuerit celebratus cōtractus. Sed qm nōnulli iuris ĩterpretes aliter sētire vident, iō diſtinguit Bar.in d.cōſ.20.n.3.Aut qñq; cōſtat erratū eſſe, ſed nō liquet qua in re: vt ſi omiſſa ſit dies, error quidē dignoſcit, ſed non in quo ſi erratū, id eſt de certa die perſpicuū eſt: tūc notario aſſerenti diem menti tenere, debet credi, & hoc: quia eſt erratum in omittendo, ſed quando eſt erratum in cōmittēdo, vt quia appoſuerit vnam diē in inſtro, cum debuerit apponere aliā tunc certe nō poſſet notarius ſe corrigere, niſi doceret de errore per teſtes, vel alijs modis, vt l.quęd aſtringendæ.ff.de verb.obl.in 2.reſp.quia functus eſt officio ſuo.l. qualē.ff.de arbitris.qñq. eſt certum alio modo: vt quia de in dictione recordatur cū annis Domini, & tūc dicit conſuluiſſe Dynum; inſtrm non vitiari. Sed vt, vnde digreſſa eſt, eo ſeſe

Digitized by Google

ſeſe referat oratio noſtra, dum dicebamus, oĩno diẽ, & menſem de ſubſtãtia in inſtr̃o requiri, confirmes per gl. in l.gn̄ali. C. de tabell.li.10.in l.1.§.edit.in ver.die.ff.de edẽ. & Io.Plo. in l.ſi qñ, n.243.ver.liber rõnum.in fi.C.vñ vi. Boer.in d.cõſi. 208.nu.2.Nat.in conſ.47.n.3.vol.1.Rimin.ſen. in cõſ.384.nu. 23.vol.2.& Soc.iun.in cõſ.3.nu.2.cũ ſeq.volu.1. vbi huius rei affert exemplũ de teſtõ, & dicit teſtm̃ rõne incerti tp̃is vitiati, nec vllam poſſe fidem habere, iuxta contextũ apertiſſimũ in auth.quod ſine, verſ.& tẽpus, & in corpore vnde ſumit.C. de teſtam. & ita inq̃t declarare Dd.aſſerentes in inſtr̃is oĩno debere apponi annũ, mẽſem, & diem, licet non horã diei, idq; ratione confirmant: quia cũ teſtm̃ ſæpius poſſit confici, & vltimũ valeat.§.poſteriore.Inſti.quib.mo.teſt.infir.& l.cũ hi, in prin.de iniuſt.rup.neceſſe eſt tẽpus apponi. Et ita, ſi opus ſit, conſtet, quo tp̃e fuerit conditũ. Quod aũt diximus diẽ apponendam eſſe in inſtr̃o, intelligẽdũ eſt de die, qua conficit inſtrumentũ, iuxta ſñiam Spec.de fi.inſtr.in ptin.Bart.in l.ſi qs. §.ſi initium in repe.col.6.ibi, quanto dixi quod debet inſtr̃m. ff.de edẽ.& Caſſa.in cõſ.18.nu.18. & qđ indictio ſit neceſſaria, auctor eſt Dec.in d.cõſ.447.& per Dd.& Bar.in l.ſi librarius.ff.de reg.iu.& p not.in c.inter dilectos, in gl.in ver.indictionis.& in l.2.§.fi.C.de cõtrah.& cõmit.ſtipul. & Alexã. in cõſ.66.viſo.col.2.& in cõſ.113.diſcuſſis, col.3.volu.1.Corn.in cõſ.94.q̃a cauſa.& cõſ.118.placet mihi.li.4.Soci.iun. in conſ. 117.nu.3.vol.4.Bal.in c.cũ in iure, nu.16.de off.dele. quo in loco ſcripſit, indictionẽ, cũ ſit de neceſſarijs req̃ſitis, non poſſe ſubintelligi vi dictionis & c. poſſet quidẽ corrigi per notariũ viuentẽ, veluti ſi notarius appoſuiſſet indictionẽ decimãtertiã pro decimaquarta; quia talis error partib.nocere non debet, inrib.per Soc.alleg.Bart.vero dicere ſolebat in d.c. cũ P. tabell.de fi.inſtru.ſi in abbreuiatura deeſſet indictio, vel alia res neceſſaria, & teſtes naturæ legib.ſatisfeciſſent, non poſſe publicari, & quia tex.in 1.cõſtit.C ver.ita tñ, & §.fin. ver.ſed & ſi.C.de Iuſt.Co.cõfir.aliter innuere vr̃, vbi dicit, ſi quid deficiat ex ſolẽnitatibus, non tñ vitiari negotiũ, arg. l.1.in fi.de ventre inſpi.l.milites.C.de teſta.mil.& l.diuus.ff.de in integ. reſti.Hinc Bar.in cõſ.197.in prin.diſtinguit, ſit tale negotium nec ne, qđ debeat fieri i ſcriptis oĩno.Primo caſu ſi erat iſtiuſmodi, vt omnino ſcripturæ ſolẽnitatẽ deſideret, & dies deſit, res erit irrita, vr l.cõtractus.C.de fi.inſtr.Qđ ſi ſcripturæ ſolẽnitas nõ erat neceſſaria, ſed ad hoc fuit conſcripta ſcriptura, vt id quod factum erat probabilius probaretur, tũc ſcriptura valet, arg.l.1.& l.pen.ff.de fi.inſtr.& l.contrahitur.ff.de pign.

Intellige ſupradictã illationẽ procedere rantũ in publica ſcriptura; quia ſcriptura priuata eſt rata ẽt ſine die, arg.l.cum taberna.§.1.ff.de pig.& nota Soci.iu. ĩ d.cõſ.102.n.19.vol.4.

Sexto infertur ẽt cum in inſtr̃o, ſiue abbreuiatura nõ ſunt
26 appoſiti teſtes, illã non probare † cũ ſint neceſſarij, & requirantur, quod ſi defecerint, erit imperfecta, quemadmodũ ſentit gl.in d.l.gn̄ali.& eſt tex.in auth.de Tabellio.in princ.& in auth.de inſtrum.caut.& fid.§.ſed ſi inſtr̃o.in l.in donationib. C.de dona.& animaduertũt Imo.& Doc.in d.c.qm̃ contra.de pba.Pariſiẽſ.in cõſ.162.in prin.vol.4.Soci.iun.in cõſ.144.nu. 95.vol.4.Grãmat.in cõſ.14.nu.5.in ciuil. Alexã.in conſ.96.& his, col.5.vol.1.& ſatis eſt à Notario inſcribi, vt cõcludit Abb. in d.c.ſi ſcripturã.de fi.inſtru.per gloſ.in §.ſed & ſi inſtr̃m.in ver.adijciant.in auth.de inſtr.caut.& fid.& idẽ gl.in §.ſi vero abſunt.in verb.quantũ.de hæred.& falcid. & placuit Bald.in d.l.1.col.fi.verſ.ſed his q̃ro.C.ad Velleian.idẽ Alex.in l.iuriſgentium.§.quo fere.ff.de pact.quos refert & ſequitur Dec.in d.c.ſi ſcripturã, & in d.conſ.447.Nec requiritur teſtes eſſe rogatos ſecundũ Abba.vbi ſup.poſt gl. in c.teſtes.§.de his.3.q. 9.& in auth.rogati.C.de teſtib.not. Bald.in rubr. C.co.col.5. verſ.q̃ro igitur, quos etiam refert, & ſequitur Dec.vbi ſupra.

Septimo ẽt infertur ex illa prima limitatione nam ſi abbreuiatura nõ fuit corã partibus, & teſtibus lecta, non probat: vt docuere Bar.& Bal.in l.fideicõmiſſa.§.1.de leg.3. & idẽ Bal. in d.auth.quod ſine.C.de teſta.& Ang.in cõſ.74. dicta qõ.in prin.& in cõſ.274.ex themate.col.2.And.Sic.in cõſ.32.col.5. in li.2.& omnino vidẽdus erit Dec.in d.c.ſi ſcripturã, nu.4.cũ ſeq.id ẽt vidit Soci.iun.in d.cõſ.144.nu.96.vol.4.vbi dicit cũ inſtr̃m non habet clauſulã, Actũ, &c. vel lectum, &c. nõ probare, late Cagno.& alij in l.ſi librarius.de reg.iur.vbi Cagno.in ſpecie, nu.71.& ſeqn.Nec lectum in dubio inſtr̃m p̃ſumit, niſi notarius hoc teſtetur, vt voluit Bal.in l.fi.in prin. C.de ſen.ea breui.recit.& Soci.vbi ſup.idẽ animaduertit Bolog.in conſil. 53.nu.3.qui exemplum affert in teſtõ, nã dicit, vt plurimũ cõtingere ſolere teſtatorẽ, ne diutius teſtib.moleſtiam afferat, ſolere primo, quod in mẽte gerit notario exſcribendũ tradere, pœnitentia poſtea ductũ nolle notarium de illa volũtate eſſe rogatum, tradit Bat.in l.fideicõmiſſa.§.quotiẽs ff.de leg. 3.vbi eſt facti ſpecies maxime ſingularis in hanc rem, vt in l. hac conſultiſſima.§.at cum humana.C.qui teſta.fac.poſſ.

Intellige ſupradictam illationẽ procedere in cõtractibus, qui à natura ſua, & ſubſtantia à lege requiſita ſcripturã requirunt, alias ſecus: vt reſpondit Soc.iun.in conſ.102. nu.8.vol. 4.vbi multis auctoritatibus id comprobat.

Secundo limitãda concluſio præcipue eſt, qñ inſtrumẽtum ex abbreuiatura ſumptum, cancellatum liquido conſtat, quia
27 †tunc licet abbreuiatura ipſa non ſit cancellata, tñ non probat, ſicuti placuit Bar.in l.fi.ff.de his quæ in teſtam.delẽ.& ibi Bal.in col.2.verſ.itẽ faciunt prædicta, & Pau.Caſtrẽſ.in l.noſtram, in fi.C.de teſtam.& ibi Bal.quod tamen verum eſt, niſi inſtrumentum fuerit cancellatum conſentientibus partibus, quia tunc præſumitur voluiſſe etiam abbreuiaturam cancellari, vt dixit Bart.in d.l.fin.

CONCLVSIO V.

ARGVMENTVM.

An & quando præſentia, vel abſentia præſumantur, & quando, & per quem probentur.

SVMMARIA.

1 Abſentia præſumitur, niſi probetur contrarium.
Fundans ſe in præſentia, illam probet illud.
Facta non præſumuntur, niſi probentur, ibid & nu 2 & ibi contra, d num.1.
2 Argumentum à communiter accidentibus in iure validum.
Ciuis vbi habet domicilium præſumitur ibi præſens eſſe, ibidem.
3 Caſum abſentiæ allegare non ſufficit, niſi via probetur, & nu 4.
4 Abſentia vel præſentia quò præſumatur, & quando & à quo probanda, numero 6.
Fundamentum intentionis ſuæ quilibet probat ibid.
5 Canonici non præſumuntur ab eorum eccleſia abeſſe.
Qua tenentur reſidere in ſua eccleſia, ibid.
6 Scriptura inter [illegible] adeſſe præſumitur, & numero 7.
Verbum promiſit, poſitum in ſcriptura, præſumit præſentiam ſtipulatoris, ibidem.
7 Citatio præſumitur commiſſa ad partis inſtantiam.
Scripturam inter præſentes factam præſume, ſecus in epiſtola, ibid.
8 Sententia præſumitur lata partibus præſentibus.

1 ABſentiã in dubio præſumi † niſi contrariũ probetur, rñdit Alex.in cõſ.89.nu.13.li.5.& in conſ.92.nu.29.eod.vol.in conſ.98.li.2.& in conſ.177.nu.13.li.6.& voluit Spec.in tit.de actio.§.1.verſ.quod ſibi poſt, iũcto ver.ſeq. alleg. in argumẽ. l.ſi ideo C.de bon.quæ lib.Iaſ.in l.1.C.qui admitti.& Natt.in conſi.67.nu.6.vol.1. maxime procedit in citãdo ad actũ, vbi pñtia non præſumitur, niſi probetur, ita inter cæteros Cephal. conſ.203.num.5.li.2.nam qui ſe fundat in præſentia, debet illam probare, vt dixit Imo.& Butrig.in l.fi.C.de præſcri.long. temp.& Ang.in l.præſump. C.qui ob longũ tẽpus præſcr. vbi inquit, cautũ debere eſſe aduocatũ, vt conficiat articulos, & pbõnes præſentiæ, alioquin deficeret in ſalutati ſuo, quia p̃ſentia, cũ facti ſit, nõ præſumit, niſi pbet, alleg.tex.in l.in bello.§.factæ.ff.de capr.& poſtli.reuer.idẽ placuit Alex.in conſ. 118.n.16.li.2.& Frã.Balb.in tra.præſct. par.1.4.par.ptin.q.3. n.2.& ita fere ad verbũ decidũt Bal.& Ang.in l.emptor.verſ. ſed pone.C.de præſcri.lõ.temp.vbi dicit ſe vidiſſe ſæpiſſime ita fuiſſe obſeruatũ vbique, qđ ſequutus eſt Paul.Caſtrẽſ.in l. Titia.§.idẽ reſpõdit.i l 2 de ver.obli. Tiraq.de retrac.lignag. §.35.in ver.præſens, &c.& magiſtraliter per Balb.de præſcri. 4.par.princ.q.3.& facit à cõtrario ſenſu l.2.C.de ſta.& imag. quam adducit Dec.in c.3.loco.nu.36.de probat.

Contrariã ſentẽtiã ſunt ſequuti Bar.in l.is põt. de acq.hær. cui adhæſit Alex.ſibi cõtrarius in cõſ.89.in fi.li.5.& in conſil. 220.col.2.li.6.in d.l.is põt.de acq.hære.& Aret.ibi aſſerentes
* opinionẽ Bart.eſſe magis * iuri conſentaneã, argumẽto à cõmuniter accidentibus, quod in iure valet, & pro quo ſemper præſumitur.l.certi condictio.§.quoniã.ff.ſi cert.pet.ait enim magis communiter contingere ſolere, vt qui Placentiæ Ciuis
a ſit, & ibi habeat domicilium †ibique frequentius habitet, præſumatur ibi eſſe præſens magis, quàm alibi, ſic etiam ſcripſit

Digitized by Google

Natta in cõſ.67.n.5.vol.1.motus authoritate Ang. in d.l.em-
ptor.& aliorũ per eum allegatorũ,ita ẽt Aret.in cõſ.103.n.7.
& ſequitur Iaſ.ac Bar.in d.l.is pôt,n.69.& idẽ tenet Aug.in l.
fi.C.de præſcri.lõ.tẽp.Pau.Caſtr.in l.illud.n.6.C.de ſacroſan.
eccl.atq; ita ſenſit Bal.in l.fi.§.neceſſitate,in fi.q.fi.vbi abſen-
tia eſt facti,& facta nõ pſumuntur,niſi probent.Silua. in cõſi.
3.n.13.& Cepol.in cõſ.58.n.15.In ciuil.Vñ non ſufficit afferre
3 cauſas abſentiæ † niſi ẽt probentur,vt dixit Matt.Afflic.in cõ-
ſtit.Neap.de lit.cont.rubr.99.li.1.nu.28.& tradit Ant.de Ca-
nar.in tra.de excuſa.q.16.quẽ referr & ſequit Frã.Ma. Delph.
deciſ.q.626.nu.3.par.2.& q.174.vol.1.& allegat c.interpoſi-
ta.de appel.Mantu.in conſ.225.nu.15.vol.1.& D.Clar.in ſua
pract.crimin.§.fi.q.34.verſ.ſed nunquid.

Ampliãdum eſt,quod poſtremo loco diximus, vt allegans
4 abſentiam nõ ſolum teneatur probare illam,† ſed etiã illius-
modi adeo locorũ longinquitate remotum fuiſſe, vt facile nõ
potuerit conuocari,vt reſpondit Corn.in conſ.316.in lite.O.
la 2.vol.1.incip.quo ad primum.

Intellige tamẽ, vt cauſas abſentiæ proponere noĩe alicuius
* volens omnino audiri debeat,abſq; mandato:ita eſt * cõmu
ne Dd.ſcholæ votum,vt tradit Præpoſitus in ca.ſi qñ.2.q.9.n.
21.quod etiã procedit in criminalibus cauſis,vbi abſens con
** demnati poteſt. Hanc magis ** communem eſſe opinionem
profitetur Clarus in praxi ſua crimi.in fi.§.fi.33.ver.ſed quod
plus eſt,&c.

Ad conciliandas huiuſcemodi opiniones dicere poteris,
priorẽ opinionem habere locum,qñ allegatur præſentia:quia
tunc præſumitur abſentia,niſi probetur aliter. Et propterea
auctori adducenti præſentiam incumbit onus probandi.

Poſterior aũt opinio vera eſt,qñ affertur abſentia:tunc eñ
præſumitur præſentia, niſi probetur abſentia ab auctore ad-
ducente illã,ſi rõnem quæris;in prõptu eſt, quia non pſumit
in dubio pñtia,neque abſentia,ſed ſemp alleganti auctori in-
cumbit onus probandi tanquam fundamentum ſuæ intentio-
nis,quod fieri põt per diligentiã,alias ſibi aſcribetur, ita cen
ſuit Bal.in l.fi.§.neceſſitate.in fi.C.de bo.quæ lib.eandẽ opin.
opinatus eſt verã Tiraquel.in trac.de ll.connub.in ver.de ſon
mari,gl.1.nu.31.ſi non conſtat de domicilio, aut habitatione
ius,qui debuit præſtare præſentiam, ex allegatis ibi late per
eum.Id ẽt præ oculis habuit Grat.in conſil.77.nume.18.& in
conſ.91.nu.27.vol.1.& in conſ.130.num.1.vol.2.Socin.iun.in
cõſ.12.nu 3.vol 1.& Alex. de Neuo in conſ.46.nu.1.p tex.in
l.qui accuſare.C.de eden.l.fi.C.de rei vend.in c.ex literis.de
pba,c.inter dilectos.in fi.de fid.inſtrum.& in c.fi.de iureiur.

Priori opinioni ſi adhærere tibi placuerit,poteris illã limi-
tare,primo,vt nõ ſibi vẽdicet locum in oĩbus ijs, qui ratione
5 ſui officij tenentur certo loco manere, vt canonici † quorum
abſentia ab eccleſia nõ pſumitur : quia cum reſidere deuin-
ciantur.arg.c.quia nulli.& c.conquerente,de cler.non reſi.&
dicit Goza.in cõſ.66.n.6.id eſſe pſumere delictũ, vt p Craue.
in conſ.88.n.18.per doctrinã Oldr.in cõſ.198.inci. circa pri-
mum punctũ.col.fi.& Inn.in c.fi.de eo q mitt.in poſ.Ioã.Silu.
in 4.par.trac.de benef.q.5.& per Dec in ca.3.loco, nu.37.de
probat.vbi defendit opinionẽ Aret.in d.ca.3.loco,eiuſmodi
limitationẽ tenentis,nõ præſumi abſentiã illorũ, qui ſunt de
capitulo,nam abſentia non præſumit,vt dictũ eſt, in loco,vbi
quis reſidet niſi probetur,huius rei teſtem locu letiſſimũ lau
dat Decius Bart.in d.l.is poteſt,de acq.hæred. hoc idẽ etiam
vidit Pariſ.in d.conſ.99.nu.12.& 15.vol.4.& Goza.in d.cõſi.
66.nu.6.arg.l.merito.ff pro ſocio.quibus adde Franc.de Tur-
zan.in ſuis communibus opin.opinione 154.

Secũdo limita vbi pñtia eſſet de ſolẽnitate intrinſeca:quia
tunc nõ præſumit abſentia,ſed pñtia,vt voluere Ang.& Imo.
io l.his verbis.ff.de duob.reis.dicentes, qđ ſi verbum promi-
6 ſit,ſit poſitum in ſcriptura † præſumitur ẽt præſentia ſtipula-
toris,cũ promiſſio ſit facta per ſtipulationẽ,iuxta gl.in l.1.C.
de vſuris,non enim eſt neceſſe notarium dicere in ſtipulatio-
ne,de qua eſt rogatus,in pñtia talis,&c. vt p Ang. i l.optimã.
de cõtrah.ſtipul.cui ẽt aſſentitur Pau.de Caſtr. in l.illud ante
fi.de ſacroſ.eccl.& refert & ſequitur Feli.in c.tenor,n.3.verſi.
fallit 2.de re iud.Rui.in cõſ.131.n.1.& nu.4.li.1.& i cõſ.154.
n.11.li.5.rõ eſt,quia ille,de quo fit mentio in inſtrumẽ.ſemper
præſumitur præſens,ſecundum Imol.in conſ.8.nu.5.

Tertio fallit,non procedere,vbi eſt ſtatus,in quo cõmuni-
7 ter cõſueuit peruenire præſentia † quia tunc non præſumitur
abſentia:ita tenet expreſſe Ioã.An.in addit.ad Spe.de empt.
& vẽd.§.nũc aũt formã.& Oldra.in cõſ.117.ſolennitas enim
intrinſeca, quæ ſolet rei accedere, ſemp præſumit acceſſiſſe,
niſi aliter probet,vt per Mant.in cõſ.84.num.23. vol.1.arg.l.
ſciendũ.ff.de ver.obli.per Areti.in conſ.86.nu.1.arg.§.ſi ſcri-
ptũ.Inſtit.de inut.ſtipul.per Cephal.in conſ.256.n.63. vol.2.
& per Aret.in c.1.col.4.de iud. vbi illud elicit citationem in
dubio præſumi cõmiſſam ad petitionẽ partis: qa cõiter ſolet
peti,iuxta ſñiam Aret.in conſ.36.incip.caſus talis eſt. in fi.&
Soci.iun.in cõſ.17.n.2.& cõſ.97.n.14.vol.2.& ita dicit de ſcri
ptura q conſueuit fieri inter pñtes, vt apodiſſa, quæ præſumit
in dubio cõfecta inter præſentes, ſecus in epiſtola quæ ſolet
fieri inter abſentes,ſecundũ Bar.in cõſ.25.n.31.& Rimin.ſen.
in conſ.156.nu.3.vol.1.vt ſi in ea diceretur,confiteor me tibi
debere decem ex cauſa depoſiti:quia ibi nõ præſumeret præ
ſentia,ſed abſentia,niſi in ea adiecerit, quæ depoſuiſti penes
me Bononiæ,dũ eſſemus præſentes, & tibi promiſi reddere,
vt pulchre,& late per Imo.poſt Bar.& Ang.in l.Titia. §.idem
reſpõdit.il 2.de ver.ob.& ſequit Feli.i d.c.tenor. ver.facit 3.

Quarto limita non habere locum, qñ præſumptione iuris
8 † omnia præſumuntur rite facta,ſicut ſententia, quæ tranſiuit
in rem iudicatam,quia præſumitur lata præſentibus partibus
& non abſentibus,vt per Felin.in d.c.tenor.ex Inno.in ca.ſu-
per his,ad finem,ibi,ſed quid dicet,ſi excipiat,de accuſ.quo
in loco doctrinam magiſtralem huc ſpectantẽ tradidit extol-
lit Abb.in c.bonæ.il 1.col.9.de elect. & in c.quoniam contra,
col.14.de proba.& Feli.d.verſ.4.fal lit.in d.c.tenor.& Grãm.
in conſ.123.in ciuilibus,Gozad.in conſ.96. nu.13.

Quibus adde,quod hmõi ſententia,quæ ſemel in rem iudi-
catam tranſiuit,ſiue in præſentem,ſiue in abſentem,& contu-
macem,& ſiue verum,ſiue fictũ lata fuerit,dicitur ſemper ha-
* bere præſumptionem iuris, & de iure * communẽ dicit Im.
in c.in iure de off.deleg. Quod intellige maxime tunc proce-
** dere vbi ſententia de antiquo lata ſit, & e magis ** cõi Curt.
iun.in l.admonendi,nu.250.de iureiurã.quod autem dicatur
in ſententia tempus antiquum poſt multas varias Dd.opinio
* nes arbitrarium atteſtatus de * communi Auguſ.Bero.in cap.
quoniam contra,nu.152.de probat.

CONCLVSIO VI.

ARGVMENTVM.

Abſentia an, & quando præſumatur in bonam, vel malam partem.

SVMMARIA.

1 *Abſentia alicuius ſemper præſumitur in bonam partem, niſi ſemel malitioſe abfuerit.*

2 *Abſentia illius, qui aliquid facere tenebatur, iniuſta præſumitur, alias eſt, ſi non tenetur.*

Clerici reſidere eccleſia tenetur, ibid.

Quando dicatur iuſta cauſa abeſſe, ibid.

Maritus tenetur cum vxore morari, ideo nihil prodeſt abſentia, ibid.

3 *Abſens poſt citationem, vel notitiam literarum præſumitur malitioſe abeſſe.*

Præſumitur contra eum, qui ſine cauſa recedit.

1 ABſentiam † alicuius ſemper æqui boniq; conſulendam
docuit Bal.in l.bonæfidei C.de iureiu.quem refert,& ſe-
quit Pet.Duen.in reg.290.in 1.limi.in ver. fuga in criminalib.

Limita primo,niſi quis malitioſe à iudicio ſemel abfuerit:
quia tunc ſemper præſumitur ſubdole abeſſe,vt voluit Innoc.
in c.veſtra.in prin.de elec.& Luc.de Pen. in l. quemadmodũ.
C.de agri.& cenſ.lib.11.verſ.194.

Scdo limita nõ procedere in illo, qui tenebatur aliqd face
2 re † quia tũc eius abſentia præſumitur iniuſta, & doloſa niſi
iuſta probetur, vt l.quis.C.de dec.& l.fin.ff.vbi pupil.educar.
deb.Inn.in c.ſi aduerſarius.de eo,q mit.in poſ.cau.rei ſer.nu.
3.ver.& hoc intellige, vbi tradit exẽplũ in clerico,qui aſtrin-
getur reſidere in eccleſia,& maritus cũ vxore. Et ideo ſi ab-
ſunt alibi ſiue iuſta cauſa eorũ abſentia nihil prodeſt: vt per
Abb.in c.tua nu.11.de cle.nõ reſi.& in c.cõſultationib.de off.
dele.& ca.qñ.vt lit.non conte.& vt nec ẽt clerico iuuat,licet
abſit ex iuſta cauſa,ſi abſque venia prælati,cui ſubeſt, abfue-
rit,ſecundũ Nat.in conſ.41.nu.1.vol.1.& dicit abeſſe ex iuſta
cauſa,qñ abeſt pro ſuis negotijs, argu.c.præſentium.1.q.7.&
Nat.in conſ.91.num.9.ſed ſi nihil agere teneatur, præſumitur
iuſta,ſicque huiuſmodi præſumitur præſens, vt dicit Cacher.
in deciſ.

in deciſ. Pedemon. 95. n. 10. niſi abſentia probetur iniuſta: vt in l. ſi eam. §. ſi ex iuſta. ff de fideic. lib. facit l. 1. de mili. teſt. ſic & ad verbũ ſcripſit Mat. de Affl. ſuper feud. in tit. quo temp. mil. c. ſancimus. nu. 38. fol. 81. col. 2.

Tertio limita non procedere, quã quis poſt citationem vel
3 notitiam literarum ſponte receſſit † quia tunc præſumit malitioſe diſcedere: vt docuit Dec. in c. cõſul. n. 11. de off. deleg. per iur. alleg. in gl. 1. ibi. & per nota. per Bal. poſt Odofr. in l. quoties. col. fi. C. de rei vendic. & not. per Inno. in c. fi. de eo, qui mit. in poſſ. ex 1. decr. in d. c. conſultationibus. Idem Dec. in d. c. meminimus, nu. 10. de appell. & Inn. in d. c. conſultat. præſertim quã ſine cauſa receſſiſſe vt tradidit Inn. in d. c. fi. vbi inquit, præſumi contra eum, qui ſine cauſa diſceſſit à loco, in quo debet morari, ſequitur Abb. in c. perlatũ, in fi. qui fil. ſint legi. Car. in clem. 1. in q. 2. circa fi. de iu. Ant. de But. in c. i. col. 1 in fi. de fin. & tradit Imo. in cle. cũm q. in gl. in ver. deuoluta.

Ratioque viget in promptu, namque affectata, ſeu improbabilis abſẽtia nemini prodeſſe de iure debet. Tiraq. late de
* retract. lignag. §. 35. ver. ignorans. nu. 28. & ſeq. * de cõi opinione Iaſ. in l. de pupillo. §. ſi quis, nu. 2. de oper. noui nunci.

CONCLVSIO VII.

ARGVMENTVM.

An & quando abſentia in præſcriptione, & per quos probetur.

SVMMARIA.

1 *Abſentia in præſcriptione probatur, probato quod is, contra quem præſcribitur, non eſt in territorio, in quo eſt præſcribens, & ibi non habere domicilium. nu. 2.*
2 *In præſcriptione magis identitas, vel diſparitas domicilij quam perſonæ, præſentia corporalis, vel abſentia attenditur. nu. 1.*
3 *Præſcriptio non probatur, niſi probetur, partes fuiſſe præſentes toto tempore præſcriptionis, & domicilium habuiſſe in loco, vbi agitur.*
Petens vel poſſidens, quid probare ſibi ſufficiat in præſcriptione. num. 3.
4 *Prouincia quot modis à doctoribus accipiatur, ibi remiſſiue.*
5 *Qui vult ſe præſcriptione decem annorum tueri probare præſentiam debet eius, contra quem præſcribit.*
Præſentia eſt facti, quæ non præſumitur, niſi probetur ibi.
6 *Præſcriptio eſt quid facti, quæ non præſumitur, niſi probetur.*
Præſcriptio non facile præſumitur.
Negligentiam alterius non præſumi. ibi. & nu. 7.
7 *Qui allegat præſcriptionem, quia eius fundamentum, illam probet.*
Abſentiam probandi cui onus incumbat ibi.
8 *Præſens quis præſumitur in ciuitate ſua, ſecus ſi ſit diuerſæ ciuitatis.*
9 *Abſentiam in præſcriptione ſtatutaria probari ex eo, quod à loco abeſt.*
10 *Abſens non videtur eſſe à ciuitate, in qua filios reliquit & filiam. Filij ſunt pars corporis. ibi.*
11 *Abſens metu morbi, iuſta cauſa abeſt, & præſens dicitur.*
12 *Præſcriptio non currit contra abſentem metu morbi, nec impeditum. nu. 13.*
Iuſtitia tempore morbi facile exerceri non poteſt ibi.
13 *Præſcriptio ſicut tempore belli dormit, ita & morbi.*
14 *Regula, non valenti agere, non currere præſcriptionem, eſt naturalis.*
Negligentia vbi non eſt, non debet eſſe pœna ibi.
11 *Abſentis tempus multiplicatur, nec contra eum præſcriptio datur.*

ABſentiam in præſcriptione probari aſſeueramus, probato quod in eadem prouincia vbi adhuc adminiſtratur per præſidẽ, ſeu in territorio, vbi ciuitates ſuas obtinent
1 adminiſtrationes, cuius eſt præſcribens, non adſit † ille, contra quem præſcribitur, vt inſtit. de vſuca. in princ. & ibi gl. in verb. præſentes, & in l. fi. C. de præſcri. long. temp. & ibi gl. & Dd. præſertim Feli. in c. quã frequenter. vt lit. non conteſt. nu. 10. Alc. in l. mulieris. ff. de verb. ſign. & Io. Petr. in pract. Pap. in for. reſponſ. rei verſ. præſcriptionis, n. 9. & Balb. de præſcr.
* in 9. par. 4. par. q. 4. in fi. vbi * de cõi atteſtatur adeo vt magis inſpiciatur, vt noſtri loquũtur, in præſcriptionibus identitas
2 vel diſparitas domicilij † quam perſonæ præſentia corporalis, vel abſentia, vt gl. in d. l. fi. C. de præſcr. long. temp.

Amplia concluſionem, vt ẽt dicatur probata abſentia in præſcriptione, probato nullam habere domicilium, nã tunc recte appellatur abſens, vt docuit Spec. de præſcr. verſ. quã dicatur, & Ceph. in conſ. 29. nu. 14. vol. 1. quo in loco prodidit,
3 præſcriptionẽ non probare † niſi probetur partes fuiſſe præſentes toto tempore præſcr. & habuiſſe domicilium in loco, vbi agitatur iudicium, quod iuribus per eum, & auctoritatibus adductis confirmat.

Verũtñ in hoc eſt diligenter aduertendum non ſatis eſſe, ſi probetur illum plurimis in locis habitaſſe, ſed extra prouinciam, ſi petens, vel poſſidẽs ſit ſub eodẽ præſide, vel vt ſupra, vel extra ciuitatis agrum petentis, & poſsidentis, ſi ipſa ciuitas habeat ſuam adminiſtrationem nulli ſubiectam, & ſuppoſitam iuriſdictioni Principis, vt tradidere Dd. d. l. fi. C. de præſcri. long. temp. & Alex. in conſi. 89. nu. 18. vol. 5. quot modis
4 autem † Prouincia à Dd. accipiatur, adeundus erit auctor additionum ad Capell. Tholoſ. in deciſ. 49. & latius Balb in d. tract. de præſcri pt. 4. part. principali, verſic. 4. opportune q̃ro.

Ad illud etiam accurate eſt inſpiciendum, ei qui ſe præſcriptione decennij tueri velit, huic onus probandi præſentiam
5 eius contra † quẽ præſcribitur incũbere: vt reſpondit Alex. in conſi. 89. nu. 29. lib. 5. & Franc. Balb. in tract. præſcript. part. 1. 4. par. princ. in q. 3. Nam præſentia eſt facti, & ni probetur, nũquam præſumitur: vt I. C. Triphonius cauit in l. in bello. §. factæ, ff. de capti. & poſtlim. reuer. Hoc idem protulit Rol. à Valle in conſi. 57. nu. 18. vol. 1. vbi expreſſe inquit, præſcriptionẽ, cum ſit quid facti, non præſumi, niſi probetur, arg. l. ſi emancipati. C. de collat. & per Bar in l. Celſus. ff. de vſucap. ita etiã Abb in conſ. 82. col. 3. vol. 1. vbi dicit præſcriptionẽ ita facile
6 præſumi non debere † quia nihil aliud eſſet, quam præſumere negligentiã alterius ſecundum Corn. in conſi. 136. col. fi. vol. 2. cum alijs adductis per Rol. vbi ſup. & in cõſ. 89. n. 30. & 32. Immo in dubio quis præſumitur abſens, eo ipſo, quod nõ cõſtat de præſentia: vt placuit Spec. tit. de acto. verſ. ſed quid ſi iſte, n. 45. & Bal. in l. fi. §. neceſſitatem. C. de bonis quæ lib.

Et quia etiam fundamentum eius, qui allegat præſcriptio.
7 ergo † ipſe probare dẽt. l. ei qui. & l. in except. in prin. de pb. & videndus erit oĩno Bal. in l. emptor. C. de præſcri. lõg. tẽp. vbi clare exemplum affert, cui incumbat onus probãdi abſentia adeas etiã Tiraq. in tract. de vtroq; retract. fol. mihi 559. ver. præſens & abſens. gl. 3 & Ceph. in conſ. 40. nu. 53. vol. 1. vbi dicit præſcriptionem à negligentia aduerſarij ortã eſſe, probare debet, qui ea ſe vult tueri, ſecundum Ruin. in conſil. 111. prope fin. vol. 1. & Soc. Iun. in conſil. 64. nu. 14. vol. 1. arg. l. non enim. ff quib. ex ca. ma.

Iſtud tñ recte accipias, vbi dr̃ onus probandi præſentiam incumbere ei, qui vult ſe præſcriptione tueri, nõ habere locũ, ſi fuerit probatũ, ambas partes eiuſdem eſſe ciuitatis: qa tũc ſatis vr̃ habere intentionẽ fundatã ille, qui nititur p̃ſcriptione: vt per Angel. in d. l. emptor. & ibi Bald. & idẽ voluit Cor. in cõſ. 50. in cauſa, & lite vertente col. vlt. verſ. & licet in dubio. li. 2. Soc. Sen. in conſ. 121. viſa contingentia. li. 1. nu. 1. huc illa rõ, ſpectat: quia quis præſumitur præſens in ciuitate ſua
8 † & in eo loco, in quo habitat, ſecudũ Corn. in d. cõſ. 50. & dicit Bar. Imol. & Alex. ĩis l. põt. ff. de acq. hære. & late p Tiraq. in ll. connub. gl. 8. q. 2. & in d. tract. de præſcrip. gl. 6. d. verſ. p̃ſens, & hoc pacto vera eſt opinio Ang. in d. l. emptor. ſecus ſi partes eſſent diuerſæ ciuitatis: quia tunc non præſumitur præſentia ſed abſentia, & ita locum habet ſentẽtia Alex. in alleg. conſ. 92. nu. 29. lib. 5. per ſupra dicta, & quæ ſupra diximus in concluſ. abſentia præſumitur, & videas fuſius Balb. agentem de hac re in d. tract. de præſcript. 4. part. princ. verſ. quæro, n. 4. vbi ſingularem arbitratur hanc doctrinam Ang. & tibi videri tum iuri, tum rationi optime conſentaneam, nec etiam abhorret à mente Bart. in d. l. is poteſt.

9 Secundo intellige † non procedere in præſcriptione ſtatutaria, in qua abſentia probatur ex eo, quod abſit tantum à loco, licet ibi habeat domiciliũ: vt conſuluit Pau. Caſtr. in conſ. 94. nu. 3. vol. 1. Bal. in conſi. 488. nu. 1. vol. 1.

Primo limita non procedere in eo, qui reliquit in ciuitate
10 familiam, & filios, † qui cum ſint pars corporis, non videtur eſſe abſens à ciuitate, ſecundum Ang. in conſi. 269.

Secundo limita non procedere, quũ quis eſſet abſens metu
11 morbi † quia tũc ex iuſta cã recedit à loco, arg. l. 1. §. ſi quis in iudicio. ff. ſi quis caut. & notat Nat. in cõſ. 41. n. 1. vol. 1. & Rol. à Val. in cõſ. 81. nu. 3. vol. 1. ob idque dr̃ eſſe præſens, l. 1. C. de ann. excep. l. quæſitũ. de leg. 1. l. ſi quis ita. ff. de condit. & demonſt. cũ ſim. & Rom. in cõſi. 267. viſo punct. vbi pulchre & diffuſe. & Neuiza. in cõſ. 51. nu. 13. Grat. in cõſ. 137. nu. 7. vol. 2. Soc. iun. in conſ. 13. nu. 17. & in cõſ. 111. nu. 21. vol. 2. & in cõſ.
12 76. nu. 26. & in conſ. 144. nu. 61. vol. 1. & propterea † nõ dẽt ei currere præſcriptio, per regul. nõ valenti agere &c. l. 1. in fi. de ann. excep. gl. in c. audiris de præſcr. & dicit Calc. in cõſ. 3.
13 nu. 30. vbi hãc affert rõnẽ, quã tẽpore morbi † iuſtitia ita facile exerceri nõ põt: vt ẽt tradidit in conſi. 26. num. 8. & Rol. à Valle. in cõſi. 79. nu. 14. & in cõſ. 91. nu. 16. & 42. vol. 1. in quo

hæc

hæc verba loquit, quod præſcriptio ſicut dormit tēpore bel-
li, ita & tēpote morbi, non.n.contra impeditū currit vllo mō.
l.1.§.ſi quis autem.& ibi Bar.& Alex.de itin. actuque priuat.
ēt ſi impedimētū eius culpa accidiſſet.c.quia pp.de conceſſ.
præb.& ita ēt ait Alex.in conſi.58.col.pen.vol.5.quem refert
Rol.à Valle in cōſi.79.nu.16.vol.1.per tex.& glo.in c.diuerſi
tatē, de cōceſ.præben. Illud quidē nō eſt omittendū, eundem
Rol.nu.17.referre eandē Alex.aliter ſentire in conſi.220.col.
pen.in fin.vol.6.& Balb.in d.tract.de præſcr. in 4.par.3.par.
princ.col.3.verſ.3.principal.quæro.aſſerentē illā deciſionem
Alex.in d.cōſi.58.nō eſſe verā, & ab illa tū in conſulēdo, tum
iudicādo eſſe recedendū. Ideo cōclusionē, impedito nō cur-
rere præſcriptionē, limitat Feli.in c.ex tranſmiſſa.col.1.de p-
ſcr.nō habere locū in eo, qui poterat impedimētū amouere,
& non amouit, vñ ſubiungit, laudandū eſſe Alex.quod ſniam
mutauerit in d.conſi.220.vt ſupra ēt dictū fuit de abſentia, q
abſenti nō prodeſt, niſi ēt abſens probet ſe oīa feciſſe, vt impe
* dimentū abſentiæ, quātum in ſe erat, remoueret * cōis eſt opi
nio, de qua Iaſ.in d.§.ſi quis nu.2. Ratioque eſt: namque gene
raliter impedimētum non prodeſt ſi impeditus potuit illud
* amouere, vt eſt * cōis opinio per Boer.in deciſ.40.numē.5.

Quod vero diximus, impedito non currere pſcriptionem,
intelligendum eſt impedito impedimēto iuris, dicit Rimin.
ſen.in cōſi.386.nu.22.vol.2.motus auctoritate I.C.in l.1.ff.de
ſucceſſ.edict.& in l.2.in princ. ff.de bon.poſſeſſ.ſecund.tab.p
Bar.in l.ſenatus.ff.de offic.præſi.& in l.1.vbi ēt Bal.C.qui ad-
mitti, eadē ēt concluſio ſic eſt accipienda habere locū, licet
ſtatutum præciſe præſcriptionē induceret, arg.l.1.in fin.C.de
bon.mat.& animaduertit Natt.in conſ.437.nu.1.vol.1.ea rō-
14 ne pmotus, qa † regula illa, nō valēti agere, ne currat pręſcri-
ptio, eſt naturalis: qm̄ vbi nō eſt negligētia, ibi nulla dēt eſſe
pęna, ideo ēt in ſtatutis habet locū, his conceptis verbis lo-
quutus eſt Bal.in auth.niſi tricēnale tēpus.in prin.C.de bon.
mat.& Capra.in cōſ.120.n.4.vbi iō dicit abſentię tēpus du-
15 plicari abſenti † ne contra eū præſcriptū dicatur, argu.§.1.au
then.vt ſponſ.larg.& auth.quod ſi quis.C.de præſcr.lōg.tēp.

CONCLVSIO VIII.

ARGVMENTVM.

Abſentia in iudicijs quo modo probetur. & quot modis quis eſſe abſens dicatur, & quis eam probet.

SVMMARIA.

1 Abſentia in iudicijs probatur ex eo, quod quis eſt extra vrbis continentia, vel quod quis non citatus. vel citatus non adeſt, vel citare eſt difficile.
2 Paria ſunt, non facere, vel non commode facere poſſe.
3 Reus in principio cauſa in iudicijs ordinarijs in faciem citari debet, niſi ſit abſens.
4 Citatio ad domum non valet, niſi proponatur extra vrbis continentiam iuiſſe, quādo perſonaliter haberi poteſt.
5 Abſentia per famam probatur, & vulgi opinionem, & quando procedat, nu 7.
Et iudex poterit docere ſummarie quo citandus iuerit, ibidem & nu.7.
Et per diſcuſſionem nuntij fiendam nu 6.
6 Diſcuſſio ſicut de bonis, ita de perſonis.
7 Abſentia iuſta ratio dicitur, ſi ex illa impedimentū inſurgit, vt non poſſit cōparere.
8 Probatio ſimplex abſentia nihil concludit tanquam incerta.
9 Abſens in iudicio probatur, quando non interfuiſſe actis conſtat.
10 Comparentibus pro citato abſente, eius abſentia allegata, conceditur terminus arbitrio iudicis conſiderato.
11 Citatus ſi ignoratur in quo loco reperiatur, in prouincia eſſe præſumitur, nec inde exiuiſſe. & ſumitur contra eum præſumptio, cum familia, quo iuit, non dixit
12 Abſens extra prouinciam eſſe coniecturis probabitur vt ſi mercator, & ſimiles.
Item ſi in finibus prouincia habitaret, tunc non præſumitur eſſe in prouincia, ibi.
13 Abſens in lōginquis partibus, & vbi neſcitur, nō expectatur, ſicut in loco propinquo.
14 Abſentia quando probabilis, neceſſaria, odioſa, fauorabilis & voluntaria dicatur, & de poſitionibus faciendis & de probatione in materia, tam ex rei quam a cloris parte, vide ibi remiſſiue.

1 ABſentia in iudicijs probatur ex eo, † qđ qs extra cōtinen-
tia vrbis ſit, vt de iure reſpōdit Vlpi.vna cū Alciat.i l.ab-
ſentē, ff.de verb.ſignific.vel quod qs citatus non eſt, vel quis
citatus nō adeſt, aut quē citare difficile eſt.l.aut qui. ff. quod
vi.per Alciat.in l.mulieris.§.abeſt.de verb.ſignifi. Paria enim
2 ſunt, nō facere † vel nō cōmode facere poſſe.l.nepos Procu-
lo.ff.eo.& glo.in auth.hoc ius verſ.nō poſſit.de ſacroſ. eccleſ.
Bar.in trac.de citatione.n.3.& Gramm.in cōſi.152.n.6.cū 3.
ſeqq.in ciu. Quapp cū à l.ſit ſancitū, vt in iudicijs ordinarijs,
3 in initio cauſę reus corā, & in faciē debeat citari † niſi abſit,
vt l.2.C.qūo & qn̄ iudex l.ſcire oportet.ff.de excuſ tut.l.1.§.1.
ff.de lib.agnoſ.Bar.in l.4.§.ptor ait.ff.de dā.infect.Iun.& alij
in c.cām.de dolo, & contumacia.late per Sebaſt.Vant.in ſuo
tract.de nullit.tit.de nulli.ex defectu citationis.nu.23.& 33.
* quo i loco * oēs doct.ita ſentire affirmat, p Mil.i rept.i verſ.ci
ta.2 verſ.Rot.dec.48.valet citatio, in nouis, & p Ale.in conſ.
107.n.8.li.5.non valet citatio ad illius domū facta, niſi decla
retur, & pponat reū extra continētia vrbis ſeceſſiſſe, vel niſi
4 latitet, aut qn̄ † aliter pſonę copia hri non pōt: vt l.Fulcinius.
§.qđ ſit latitare, & §.ſi.ff.ex quib.cauſ.in poſ.c.qm̄ frequēter.
§.porro.cū gl.& actores, vt lit.non conteſt.Sebaſt.Vant.in d.
tit.de nullit.ex defectu citationis, n.90.cum ſeq.& Alci.in d.
l.abſentem.ff.de verb.ſign.& gl.in d.c.cām.de dolo & contu
macia, cuius doctrinā oium conſenſu à cunctis receptā locu
pletiſſimus eſt teſtis Abb.in cōſ.83.li.2.Dec.in cōſ.460.col.ſi.

Ab iſtorum ſnia diſceſſit Rim.Sen.in conſ.396.nu.2.vol.5.
vbi dicit citationem factam in perſonam eadem fere cenſeri
cum facta ad domum. Cum igitur lege ſit cautum, reum ali-
quando corā, & (ne à nrorum vſitata loquēdi formula diſce
dam) in faciem vocandum eſſe, ſatis erit, ſi Riminaldo credi-
mus, ſi ad domū tunc vocetur, quos vt inter ſe cōciliare poſ-
ſis, dicas nrām concluſionem procedere, qn̄ reus ip ſe haberi
non poteſt, maxima diligentia ad id adhibita, quia tunc dēt
citari ad domum, & citatio rata eſt, non ſecus, ac ſi reus ipſe
** præſens citatus fuiſſet, vt declarat Bar.& Alex qui de ** ma
gis cōi atteſtatur in l.4.§.prætor ait.ff. de dam.infec. & vide
late p Vāt.eo.tit.de nullit.ſent.ex defec.cit.n.84.cū plur.ſeq.

5 Amplia concluſionem, ēt probari abſentiām per † famam
vulgi opinionē. Bar.ſic docuit in extrau.ad reprimendum, in
ver.per edictū.n.6.vbi inquit, ſolam famam, & vulgi opinio-
nem in probat.iſtiuſmodi ſatis eſſe, Imperatoris auctoritate
cōmotus in contex.§.ſi vero.in auct.de exhiben.& introdu.
rei coll.5.& idem Bar.ibid.illud addidit, iudicis partes eſſe
diligenter perquirere, quem in locū ſucceſſerit, idque iudex
agere pōtuit ſūmatim, nec aduerſa parte vocata, ſicut refert,
& ſequitur Ant.de Canar.in tract.de excuſ.in 2.par.q.19.

Amplia 2.ēt probari per diſcuſſionem, quę fiet per nunciū
6 ſeu nuncios: nam ſicut fit de bonis ita.de perſonis, vt ſcripſit
Bar.in l.4.§.prætor.ff.de dam.infec.cuius doctrinam retulit,
& probauit Ant.de Cannar.vbi ſupra d.q.19.

Verūtn̄ mō à nobis relatā ampliationē de fama ſic accipe
re poteris, vt falſa dignoſcatur, niſi concludat iuſtā rōnē ab-
7 ſentiæ: quia tunc dr̄ iuſta ratio † cum illa impedimento eſt,
quo minus apud iudicē ſe poſſit ſiſtere, vt ſi ad oras tranſma
rinas abnauigarit, uel locorū lōginquitate adeo ſit diſiūctus
vt ad ſe purgādum iter capeſſere nequeat. Hinc euenit, vt ru
8 mor ille abſentiæ probandus ſit † quo ſe contulerit, ſola, nāq;
abſentię probatio non concluderet tanq̄ incerta probatio, c.
in pſēria.de pb.& l.non hoc.C.vnde legit.fieri etenim poſ-
ſe, vt nō lōge inde abeſſet, atq.ſe pſētē poſſit exhibere, i hāc
ſniam loquutus eſt Ant.de Cānar.vbi ſupra 2.par.q.21.n.13.

Ampliāda 3.loco eſt concluſio: vt ēt abſēs in iudicio pbe
9 tur † qn̄ conſtat non interfuiſſe actis, vt receptioni teſtiū, qđ
meminit Feli.in c.qm̄ frequenter, nu.10.vt lit.non conteſtat.

Animum vero ad id, quod ſum dicturus lector aduertas:
nā ſi pro abſente citato in iudicio ſui copiā faciant procura-
tores, vel excuſatores, & vocatū abeſſe contendant, & idcir-
eo ad eum perquirendum, vt is poſſit inueniri, terminū ſibi
10 circūſcribi efflagitent, † iudex tū tpis, tū loci longinquitate
ſtudioſe examinata, arbitrio ſuo id ſtatuet, vt videre eſt a-
pud Iſern.in comment.ad con.Regni, ſub.rub.de liter.cit.in
verb.alleg.pbari, col.pen.ver.quid ſi non.adducit Bar.in ex-
trau.ad repr.men.iu uer.p edictū.n.7.qđ ſi, vbi citatus com-
11 moretur, ignoratur † tūc præſumit in prouincia conſiſtere,
& ab ea non exiuiſſe, vt per Iſern.vbi ſupra, cui aſſentitur do
ctiſſimus Menoc.de arbitr.iud.li.2.centur.1.caſu 40.nu.8.&
ita ſumitur præſumptio contra eum, nempe vt pręſumatur eſ
ſe in loco vicino, ne multū tpis ei concedatur, ea ratione, qa
illi ſit aſcribendū, quod non ſignificauerit familiæ, quo pro-
fecturus eſſet, ut idem ſapientiſſime aduertit Menoch. ibid.
ex auctoritate Iſern.loco modo à nobis allato, ſed qui pro-
babitur abſentem eſſe extra prouinciam, id commode per
12 coniecturas confirmari poterit † vt ſi is mercator ſit, & pere
gre proficiſci conſueuerit, & demonſtrandum præterea argu
mentis erit: cū diſceſſurus eſſet, bene nummatum abijſſe, vel
aliud quidpiā egiſſe, è quo conijci poſſit illum eo aio receſ-
ſiſſe,

Digitized by Google

fuiſſe, vt diu abeſſet, quibus id quoq; adijcies, idē indicandū eſſe, cū vltimos prouinciæ fines incoleret: nam tunc non præſumitur eſſe in prouincia, vt per Menoch. in eod. caſu, nu. 15.

Concluſionem noſtram volui ſic intelligas: vt habeat locū
13 in eo † qui abeſt in lōginquis partib. & neſcitur, vbinā terrarum degat, & ſit diu abſuturus, & nō in eo, qui abeſt in aliquo loco ꝓpinquo, & eſt ſtatim reuerſurus, expectādus eſt enim, donec ſit præſens, per ea quæ tradit Bal. in cōſ. 488. li. 1. & in cōſ. 344. li. 5. Frāc. Aret. in l. cū heres. ī prin. ff. de acq. hęr. Pau. de Ca. in l. cū antiquitas, in 3. not. C. de teſtam. Corn. in conſ. 241. de duob. col. 3. verſ. & hmōi ſtatuta. li. 2: & in cōſ. 151. vſ in hac cōſultatione, vlt. col. verſ. tā quod valeas. lib. 4. Paul. de Caſ. in cōſ. 276. quia probabiliter. col. 2. li. 1. & in l. ſi cū dote. §. ſi pater, poſt prin. ff. ſol mat. & ꝑ ea quæ latiſſime memoriæ tradidit Tiraquel. in trac. de legib. connub. in gl. 8. ver. de ſon Mari, num. 6. cum ſequen.

Quod tibi cordi erit inueſtigare, quando abſentia dicatur
14 ꝓbabilis, neceſſaria, † odioſa, fauorabilis, & voluntaria, adeas Bal. in l. ab eo. in vlt. col. C. quō & qn̄ iud. l marg. ver. ſnia. col. vlt. & gl. magiſtralis in ver. appellate. & ibi Bart. in fi. col. 2. & 3. ff. de reſti. in inte. in prin. ver. ſciēdū eſt, vbi plene Calca. in cōſ. 3. n. 29. & in cōſ. 26. nu. 1. Cephal. in cōſ. 146. n. 42. & conſ. 83. n. 6. vol. 1. ſi vero cognoſcere tibi in aīo eſt de probatione, & poſitionib. faciēdis in hmōi abſentiarū materia tā ex parte rei, quam actoris, hæc late docentē conſulas Roffr. de libel. forman. par. 1. de action. reſci. & Spec. vbi ſup. nu. 12. cum ſeq.

CONCLVSIO IX.

ARGVMENTVM.

Abſentia in ſtipulationibus quo pacto probetur, & quando illa vitiat.

SVMMARIA.

1 *Abſentia in ſtipulationibus probatur, probato quod ad inuicem audiri nō poterant partes, licet præſentes fuerint.*
2 *Abſentia ſicut impoſſibilitas ſtipulationem vitiat.*
Præſentia partium eſt de ſtipulationis ſubſtantia.
3 *Mutus non poteſt ſtipulari, quia loqui nequit.*
4 *Cauſa quia non requirit præſentiam partis, & valet ſtipulatio abſente parte.*
5 *Teſtis deponens de alicuius præſentia non concludit niſi & quod audiuerit depōdat.*
Præſentia non arguit intelligentiam naturaliter, nu. 6. & nu. 8.
6 *Verba teſtis naturaliter accipiuntur, & vt ſonant in facto.*
7 *Præſens non dicitur, qui non intelligit, & qui non prohibet.*
8 *Præſentia non includit intelligentiam ſecūdum naturalem intellectum, n. 11. aliud ſecus ſecundum ciuilem.*
9 *Præſentia intelligentiam includit, quando notarius dicit, præſentibus Titio, & Seio & num 10.*
10 *Verba iudicis, & notarij cum effectu ſunt intelligenda, legis, & teſtatoris vel contrahentis.*
11 *Notarius cenſetur in inſtrumento apponere verba, prout ciuiliter intelliguntur.*

1 ABſentiam in ſtipulationibus probari ex eo † quod ſtipulantes inuicem ſe audiri nequeūt, licet ſint præſentes optime docuit gl. quam ſequitur Bar. & Dd. in l. 1. in prin. ff. de verb. oblig. & in §. item verb. inſtit. de inut. ſtipul. Alciat. in d. l. mulieris. §. abeſt. de verb. ſign. Fely. in ca. quoniam frequenter, vt lit. non conteſ. nu. 9. & gl. in l. abſens. ff. de verb. ſign.

Et adeo efficax eſt hmōi abſentia, vt vitiet ſtipulationem
2 ſicuti † (vt noſtrorū verbo vtar) impoſſibilitas, neceſſario nāque in ſtipulatione requiritur, vt partes ſint præſentes, quēadmodum cōe facit Grat. in conſ. 120. nu. 6. vol. 1. & quod ſe exaudiāt, nec ſatis eſt ipſos proferre verba, niſi alter alterius verba haurire auribus poſſit vt dicit Ang. Aret. in d. §. itē verborum. & Rimin. ſen. in conſ. 277. nu. 1. vol. 2. arg. l. ... in princ. ff de verb obli. & l. 1. C. de vſur. Vnde ſi vnus in conclaui, alter in cubiculo moraretur, & vociſerando alter alterius verba poſſet accipere, ij dicentur præſentes, & ſtipulari poſſunt, vt in hanc ſententiam ſcripſit Bar. in d. l. 1. in prin. nu. 8.

3 Quapropter mutus † non poteſt concipere ſtipulationem quia voce caret, vt l. diſcretis. C. qui teſta. face. poſſ. & §. mutum, & ibi Dd. Inſtit. de inut. ſtipul.

Attamē illud reſtringas, quod dictum eſt de præſentia par-
4 tium nō procedere † in pia cā, quia pia cauſa non requirit pręſentiā partis: vt voluit Bal. in auth. ſimiliter. C. ad l. falci. & in l. illud, C. de ſacroſ. eccl. vbi expreſſim dicit, in pia cauſa ratā eſſe ſtipulationē factam parte abſente ēt per verba directa in ipſos abſentes, & in c. innotuit. de elect. & Rimin. ſen. in conſ. 118. nu. 19. & ſeq. vol. 1.

Primo amplia concluſionem, vt ſi teſtes deponant Titium, vel ipſos præſētes fuiſſe, nihil quo ad ſtipulationē deponere:
5 quia opus eſt, vt deponant ipſos etiam audiuiſſe: nā † tali caſu non præſumitur intelligentia, vt dicit Bart. in l. 1. in fi. ff. de auth. tuto. Bal. Raphael. & Imol. ī l. hęredes palā, in prin. ff. de teſtam. Idē Bar. in l. diē proferre. §. corā, ff. de ver. ſig. & in ſuo tract. teſtimon. §. teſtis dixit ſe aliquid ſcire. Rōnem huius rei quærens Ceph. in conſ. 185. nu. 31. vol. 2. eā eſſe rñdit: quia cū
6 verba teſtis naturaliter accipiantur † & prout ſonant in facto l. ſtipulatio iſta, §. hi qui. ff. de verb. obli. præſentia naturaliter intelligentiam non arguit, vt infra dicetur.

7 Præſens enim nō dicitur † qui nō intelligit, iuxta Bal. ſnīam in l. 1. in 2. q. de erro. aduo. & Bar. ibi. & in l. 1. §. propter. ff. de poſtulā. Spec. de teſt. §. 1. verſ. itē qui non prohibet. & Abb. in c. peruenit, de teſt. cogē. Soci. iun. in conſ. 19. nu. 10. vol. 2. vide Alex. in cōſ. 179. 2. par. & Feli. in d. c. qm̄ frequenter. vt li. non conte. in fi. & Ceph. in d. cōſ. 185. nu. 18. 20. & ſeq. vbi & huius
8 rei meminit, præſentiam † non arguere intelligentiā, pſertim in eo, ex cuius perſonæ qualitate notitiam haberi nō pſumitur, & in eo qui eſt præſens ad alium finem. Quid? quod idem Cephal. in eod. conſ. ſub nu. 22. protulit, quamuis ſi ſecundum naturam loquamur præſentiam neceſſario nō cōſequatur intelligentia, arg. d. l. 1. §. fi. vbi Bar. ff. de auth. tutor. attamē ſi iuris ciuiliter ſequemur, præſentiam cōplecti intelligentiā videbimus, arg. l. corā. ff. de verb. ſig. l. diem. ff. de arbit. & I nol. in d. l. hæredes palam. nu. 2. ff. de teſtam.

Reſtringitur tamē hęc ampliatio hoc pacto, qn̄ notarius in
9 inſtrō dicat, præſentibus Titio, & Seio † ſecundū Nat. in conſ. 124. nu. 12. vol. 1. nam etſi nou ſit additum, & intelligentibus &c. tamen præſupponit, & includit ipſorum intelligentiam, Bar. in l. corā. ff. de verb. ſign. & Aret. in d. §. item verborū, vbi
* atteſtatur ita * cōiter in praxi ſolere obſeruari per notarios, quibus haud dubie rñdent ea, quę ſupra dicta ſunt in concluſion. abſentia alicuius præſumitur, limita 2. Huc quoque peculiariter ſpectat doctrina Bart. in eod. tract. teſtimoniorū, §. teſtis dixit ſe aliquid ſcire. quia præſens, nu. 19. vbi dicit, qđ ſi notarius in inſtrō aliquid factum eſſe ab aliquo præſente nar
10 raret, de præſente, & intelligente intelligitur † cū verba iudicis, & notarij cū effectu intelligenda ſint: vt etiam idē dicendum eſſet, ſi lex, teſtator vel contractus diceret aliquid fieri debere aliquo præſente: quia ſemper intelligetur pñte, & intelligente, cuius ſniam merito comprobat ēt Soc. ſen. in cōſi. 114. col. 3. verſ. licet poſſet, volu. 1. ita itidem conſuluit Caſtr. quem refert & ſequitur Fely. in proœ. Greg. nu. 31. ver. & iſtis adde, & Alciat. in l. 1. in prin. nu. 3. ff. de verb. obli. Rōnem in medium profert Cephal. d. conſ. 185. nu. 30. qm̄ notarius cen
11 ſetur in inſtrumento apponere verba † vt ciuiliter intelliguntur, per Bart. in l. quod ſi nepotes. ff. de teſtam. tut. in l. 1. C. de vſur. & vt ſup. dictum eſt, præſentiam ſecundum ciuilē intellectum arguere, vt notabiliter memorat. Dec. in rubr. C. de in ius voc. in ſtipulatione. n. ſemper præſumitur præſentia: qa eſt actus, qui nō poteſt fieri, niſi inter præſentes, ſicuti id firmat Ruin. in conſ. 154. nu. 11. lib. 5. & in conſ. 131. nu. 4. & 5. lib. 1.

CONCLVSIO X.

ARGVMENTVM.

Abſentia aduocati quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Abſentia aduocati probatur iuramento clientuli.*
2 *Probatio abſentia aduocati eſt iuſta cauſa dilationem dandi, ſi breue ſit impedimentum, alias non.*
3 *Dicens, abſentem ſuum aduocatum, alium debet inuenire.*
4 *Quicquid probari poteſt per iuramentum, permittitur contrarium aduerſario probare.*
5 *Abſentia aduocati in cauſa ſummaria non eſt iuſta cauſa dandi dilationem.*

1 ABſentia aduocati probatur † per iuramentum clientis, ſic dixit Specul. in tit. de dilat. §. ſi. ad fi. quem refert & ſequitur Feder. de ſen. in conſ. 114. Quod ſi iſtius abſentiā egregie ꝓbauerit, merito cauſa prorogabitur, & differretur: vt ibi dē

Feder.

Digitized by Google

Feder.& Hipp.de Marſi.in rubr.C.de proba.n.131.alias 143.
2 & Caſſaneus in cõnſ.45.nu.30.†quod velim ſic accipias,cum
obſtaculum breue futurum, & abſens diu non eſt abfuturus.
3 quia tunc nulla danda dilatio eſt,ſed alium aduocatum†inue
nire debet,vt dicit Bar.in l.ſi longius, ff.de iudic.in princ.&
in l.1.ff.de vacat.muner.& in l.ſed ſi vnus,§.fin.ff.de iureiur.

Ad illud etiam animaduertendũ eſt,ſemperquicquid pro-
4 bari poteſt per iuramentũ†contrarium etiam permitti aduer
ſario,vt probare poſſit,quemadmodũ ſcripſit Chriſtophorus
Porc.Inſtitutio.de inutilib.ſtipulat.§.item verborũ, & late p
Tiraq.in tract.de vtroq; retract.§.4.gl.1.ſol.145.n.3.cũ ſeq.

Limita concluſionẽ non procedere.qñ cauſa eſſet ſumma-
5 ria:†quia tunc iſtiuſmodi dilatio danda non eſt,quod multis
confirmat auctoritatibus Caſſan.in d.conſi.45.nu.50.

CONCLVSIO XI.

ARGVMENTVM.

Abſentiam cauſa Reipublicæ eſſe probandam, & quis cauſa Reipublicæ abeſſe dicatur,vel ex iuſta cauſa.

SVMMARIA.

1 *Abſentia cauſa Reipublicæ probari debet,niſi dominus confiteatur.*
2 *Abſens cauſa Reipublicæ is eſt,qui mittitur à Principe,vel ad eos,ſecus de vna ad aliam ciuitatem.*
3 *Abſens partim publica cauſa,partim ſua propria,conſiderabitur,quod principaliter obſeruat ſi fuerit dubium ſuum principale motiuum.*
Abſentia cauſa Reipublicæ probanda,quæ ex parte actoris & quæ rei poſitiones ſint facienda.vide ibi,nu.3 remiſſiue.

1 Abſentia cauſa Reipublicæ probanda eſt†niſi dominus eã
confiteatur.Ita Innoc.in c.veniens. in princ. de accuſat.
& in c.cum dilecti,de dolo,& contuma.& nota.in c.cupien-
tes.de elect.lib.6.Ab hac opinione non receſſit Matt.de Affl.
ſuper prim.feud.tit.quo tempore miles,nu.17.
2 Abſens vero cauſa Reipublicæ is eſt,qui mittitur†à Princi
pe,vt deciſum reliquit Boer.in quæſ.17.nu.7.vel Republica.
vel è contra mittitur ad eos,ſecus quando mittitur à ciuitate
ad aliam,quia tunc non dicitur abeſſe cauſa Reipublicæ, ſed
ex iuſta cauſa,vt dicit Iaſ.in l.cum quidam ff. de acquirend.
hæredit.Et fuſius de hoc agentem adeas eundem Iaſ.in §.rur
ſus Inſtitut.de action.nu.1.vſque ad 6.quo in loco connume
rat omnia genera abſentiarum.
3 Si quis vero partim Reipublicæ cauſa,partim ſua abſit†cõ
ſiderandum erit,quod præcipue ille perageret. per l. ſi quis
nec cauſam.ff.ſi cert.petat.per Iaſ.in l.non ſolum.§ ſi cum iu
re.nu.2.titul.de oper.nou.nuncia.& gloſ.in verb. negotij. in
l.nõ vere.ff.ex quibus cauſ.ma.atque Tiraquel.de retract. mu
nicip.§ 30.in gloſ.prima,nu.6.ſi autem de hoc ambigatur,il-
lum cauſa ſua non Reipublicæ diſceſſiſſe Bald. teſtari poterit
in c.cum dilecti.nu.4.de appella.

Quę vero poſitiones à reo,quę ab actore,vt iſtiuſmodi Rei
publicæ cauſa abſentia poſſit probari, afferendæ ſint,Roſred.
ad vnguẽ præcipit,de libell.1.part.de act.in rem reſci. p tot.

CONCLVSIO XII.

ARGVMENTVM.

Abſolutio ab excommunicatione quo modo probanda.

SVMMARIA.

1 *Abſolutio ab excommunicatione per literas abſoluentis vel teſtes probanda.*
Et idem in promiſſa abſolutione,num 7.
Dicenti ſe abſolutum non credi,nu 1.
2 *Excommunicatus ſemel ſemper præſumitur excommunicatus.*
Excommunicatum fuiſſe tempore actus,ſufficit ante actum probatum, fuiſſe,nu 1.
3 *Abſolutio per ſcedulam presbyteri abſoluentis probatur,ibi remiſſiue.*
Et per vnum teſtem,ſi conditionalis ſit excommunicatio,nu.6.
4 *Teſtis pænitentiarius habens auctoritatem abſoluendi illam probat.& ibi quare.*
5 *Nuncio iurato,& notario creditur ratione officij,ſecus in alijs.*
6 *Abſolutionem a, via excommunicatione per literas,vel teſtes probari.*
7 *Statutum,ne poſſit fieri probatio,niſi per ſcripturam,non habet locum in abſolutione ab excommunicatione.*

1 Abſolutionem ab excommunicatione debere probari per
literas abſoluentis† ſiue per teſtes,vel alio legitimo mõ
tenuere Domini Rotæ,deciſ.11.de ſententia.excommunicat.
in antiquis,& eſt tex.in c.ſicut nobis cod.tit.de ſent.excom-
mur.& ibi Abb.& Fel.vbi conſuluit,pro cautela in abſolutio
ne debere abeſſe teſtes, cui adſtipulatur Franc.Mar.Deciſ.
Delph.q.860.part.2.adeo vt nec credatur dicenti ſe abſolu-
a tum,niſi probetur abſolutus † quia excõicatus ſemel ſemper.
præſumitur excõicatus,quẽadmodũ voluit Crot.de teſt.par.
6.nu.103.ſol.mihi 281.& Grat.in cõſi.42.nu.5.vol.2. quo in
loco tradidit,ad probandum excõicatum aliquem fuiſſe tem
pore electionis,ſatis eſſe, ſi probetur excõicatum fuiſſe ante
electionem,iuxta regulam, ſemel malus, quod idem confir-
mant à nobis modo adducti Dd.& Dec.in c.ad audientiam,
in 1.notab.de reſcript.quod comprobat auctoritate contex.
in c.propoſuit,vbi glo.2.& Abb.de cler.excommun.miniſt.&
in d.c.ſicuti.& Rot.in d.deciſi.11.& Rom.in conſi.mihi 387.
in terminis propoſite conſultationis,& ibi Mandoſ.in addit.
& Imo.in clem.1.de priuil.eſt etiam tex.in c.poſt ceſſionẽ,de
probat.ſi intelligitur iuxta mentem Decij,& d.deciſ.Delphi.
680.par 2.& de probatione per ſcedulam presbyteri abſol-
uẽtis,tenuit Rot.Cur.Roman.vt per Paleot.in deciſ.ſua 220.
& in deciſ.269.quæ adhuc non ſunt typis traditæ.
3 Amplia, † vt imo per vnicũ teſtẽ poſſit probari abſolutio,
vt retulit Felin.in c.veniens,col.fin. de accuſa. & Hippol.de
Marſil.in l.1.§.idẽ Cornelio,de q̃ſt.& Cardi.in conſi.2.de te-
ſtib.& ſequit Gabr.in ſuis cõcluſ.li.1.de teſtib.cõcluſ.1.n.17.
4 Intellige primo:vt procedat hęc ampliatio,† qñ teſtis hu-
iuſmodi eſſet(vt appellant)pænitentiarius habens auctorita
tem abſoluendi,etenim cum priuſquam ad pęnitentiariæ, q̃
vocant,munus,promoueatur,iureiurãdo aſſeueret, ſe religio
ſe onus ſibi impoſitum adminiſtraturũ,fides ei omnino adhi-
benda erit in his, quæ in illo munere geſſit: quemadmodum
5 etiam nuncio†creditur,cum ſit iuratus,& publicus,vt reſpon
dit Cepha.in conſi.113.nu.12.vol.1.Mant.in conſi. 179.n.12.
& in conſi.191.num.96.vol.1.per text.in cap. cum parati. de
appella.in c.propoſuiſti.82.diſt.& in l.magis puto.§. ne paſ-
ſim.ff.de reb.eor.Grat.in conſil.30.nu.37.& 58.volum.1.& in
conſi.131.nu.1.vol.1.Io.de Amicis in conſi.119.nu.7.& Ri-
minal.Sen.in conſi.70.nu.19.vol.1.& in conſi.207.nume.21.
vol.2.& in conſi.403.nu.5.vol.3.vbi ſcribit,nuncio credi,qui
dicit ſe citaſſe:quoniam hoc pertinet ad eius officiũ,ſed ſibi
non credi referẽti citatum renuiſſe venire, iſtud enim nõ ſpe
ctat ad eius munus, quod idem contingit in notario iurato,
vt voluit Calder in d.conſi.2.circa medium,titul.de teſt.Rui.
in conſi.159.nu.16.vol.3.Bar.in l.iubemus.ff.de reg.iur.in l.2.
§.ſi quis neget.ff.quẽad.teſtam.aperiant. & in l.ſi quis decu-
rio.C.de fal.Imol.in conſi.105.Gramma. in conſil.65.nu.18.
in ciuil.Anchar.in conſi.178.num.6.& per Ioan. de Amic. in
conſi.120.nu.28.Vnde ſecus videtur eſſe ſtatuendum in alijs
hominibus,vt ſenſit Rot.per Greſcen.in deciſ.163.

Intelligenda ſecundo forſan loco eſt noſtra hæc ampliatio
vt non habeat locum,qñ excommunicatio fuerit lata condi-
tione aliqua,ſed ſecus eſt qñ excommunicatio eſt pura: quia
6 tunc debet probari abſolutio per ſcripturam,†vel per teſtes,
qui minimum duo debent eſſe.c.ſicut nobis, de ſent.excom-
munic.& ibi Panorm.quẽ refert & ſequitur Frãc. Mar.in de-
ciſ.Delphi.quæſt.860.par.2.num.2.vbi animaduertit iccirco
quẽlibet debere eſſe cautum ad præſeruandũ litteras abſolu
tionum,vt cauit glo.in cap.cũ in iure peritus.de offic.deleg.

Secundo amplia concluſionem, vt non ſolum habeat locu
7 in abſolutione,ſed etiam in promiſſione abſolutionis, † quæ
& ipſa per teſtes poteſt probari non obſtãte ſtatuto,ne poſſit
fieri probatio niſi per ſcripturam, quod tradidit Hippol.de
Marſil.cum allegatis in rubr.de probat.nu.50.& per Ang.in
conſ.200.n.5.& huiuſmodi probatio tandẽ efficit,vt conficia
tur inſtrumentum,ſic Salic.in l.ſi quis argentum.C.de donat.

CONCLVSIO XIII.

ARGVMENTVM.

De eo,qui ſe ab excommunicatione liberari efflagitet, an ic circo excommunicatum ſe confiteatur.

SVMMARIA.

1 *Abſolutionem petens probat ſe delictum commiſiſſe & nu 9*
2 *Petens abſolutionem à ſimonia,videtur fateri ſe ligatum crimine.*
3 *Priuatio habitum præſupponit,& venia culpam.*
4 *Qui petit immunitatem,confitetur ſubiectionem facti, quæ vera,vbi quis confitendo poteſt ſibi præiudicare,vide contra nu.5.*

5 *Abſo-*

5 *Abſolutio ſolet peti ad cautelam.*
Bonarum mentium eſt, culpam vbi non eſt, timere, nu. 5. & nume. 10.
6 *Culpa vbi non eſt, fauore animæ timenda.*
7 *Sententia excommunicationis non fertur propter crimen, ſed propter contumaciam.*
8 *Petens abſolutionem videtur fateri tantum conſcientiã læſam, non ſe excõicatum.*
9 *Abſolutionem petens excommunicationis in iudicio ſolenniter videtur fateri tacite ſe excommunicatum, ſecus extra iudicium ad cautelam vel ex humilitate, vel dolorem mitigando.*
10 *Probationes debent eſſe claræ, vbi agitur de probando crimine.*
Venia peti poteſt gratia humilitatis, num. 10.
11 *Excipiens, vel replicans non videtur fateri intentionem aduerſarij.*

1 ABſolutionem petẽs probat patraſſe delictũ, vt † ſe eſſe ex-
cõicatum, vt ſenſit glo. in ca. venerabilem, de elect. ſuper
ver. poſtulauit. quæ ad hnc quotidie ſolet adduci, & ibi Hoſt.
quam gl. ſequitur Bar. in l. decẽ. ff. de ver. obli. Alba. in cõſ. 34.
nu. 5. vbi teſtatur de * cõi concluſione, Inno. in c. per tuas, de
ſent. excõ. & Ioã. de Amicis in conſ. 18. nu. 10. cui optime qua
2 drat, quod petẽs abſolutionem ab excõicatione, † videtur fa-
3 teri ſe eſſe colligatum: nam priuatio † præſupponit habitum,
d. l. decẽ, & c. ad diſſoluendũ, de deſpon. impub. & idẽ cõſide
rauere Caſſan. in conſi. 1. nu. 16. Mantu. in conſ. 18 n. 28. vol. 1.
Cephal. in conſ. 93. nu. 9. vol. 1. & in conſ. 248. nume. 15. vol. 2.
Natta in conſ. 373. nu 25. vol. 2. Grat. in conſ. 41. nu. 22. vol. 1.
Ioã. de Amicis in conſ. 49. nu. 2. Capra in conſ. 44. nu. 4. & Ri-
min. ſen in conſ. 260. nu. 2. vol. 2. ea ẽt ratione, quia venia præ-
ſupponit culpam, arg. l. ſi ideo. C. de his quib. vt indig. c. verũ,
8 aliàs 9. diſt. c. nerui. 13. diſt ideo dicebar Rimin. ſen. in cõſ.
289. num. 41. & ſeq. vol. 2. Quod ſi quis patiatur ſe abſolui ab
excõicatione, quia videatur conſtitutus in poſſeſſione excõi-
cationis, vt excõicatum auerſandum eſſe, per relatum c. vene
rabilem. cui optime quadrat, quod aliqñ Nat. conſultus rñdit
in conſ. 299. nu. 5. vol. 2. abſolutionẽ petentẽ à crimine ſimo-
4 niæ (ſic eam nominant) videri † eum fateri ſe illi culpæ affinẽ
eſſe: quia priuatio habitum præſupponat. idem pollet, quod
reſpondit Alba. in conſ. 34. nu. 5. vbi dicit in ſimili eum qui pe
tit immunitatem, fateri ſe ſubiectum, & qui remiſſionem ta-
learum præteritarum poſtulat, eum ſe obligatum confiteri.
Quæ tamen vera ſunt, ipſe dicit, modo ſimus in his in quibus
poteſt aliquis confitendo ſibi præiudicare.

Hanc ẽt concluſionem ſequutus eſt Spec. tit. de proba. §. vi
dendum. verſ. ſed nunquid probatur. nec ab illa receſſit Mil.
in repert. in verb. excõi. probatur. aſſerens excõicationẽ pro-
bari per petitionem abſolutionis, inſiſtendo veſtigijs gl. in d.
c. venerabilẽ, & Bar. in d. l. decem. Huic tamẽ ſententiæ alacri
ter reclamat ac refragatur Inn. in d. c. venerabilem, nu. 4. & in
c. 2. de ord. cogni. Arch. in c. pia, de excep. li 6. & Collect. in d.
c. venerabilẽ. Ioã. And. in c. exhibita, de homicid. Spec. in tit.
de proba. §. videndum, verſ. ſed nunquid probatur, nume. 24.
Abb. in d. c. venerabilem, col. pen. quo in loco reprehendit gl.
in d. c. venerabilem, in d. l. decem, ff. de verb. obli. tenuit Rot.
in deciſ. 146. de ſent. excõ. & in deciſ. 330. de except. & obie-
ctin. in antiqu. Quorũ ſententiæ illud fauere vr̃, quod voluit
5 Put. in deciſ. 98. li. 2. aliquando abſolutionem ſolere † peti ad
cautelam, nam ſummus Pont. cautum reliquit, bonarum men-
tium eſſe timere culpam vbi culpa non eſt, in c. ad eius vero.
diſt. 5. & in ca. 2. de obſer. ieiu. Cui ſententiæ tã ſimile eſt, quã
lac lacti, quod ſcripſit Soci. iun. in conſ. 29. nu. 31. vol. 2. vbi di
6 cit, quod culpa vbi non eſt, † fauore tamẽ animæ timenda eſt.
Et tunc per iſtiuſmodi petitionem non probabit quis ſe eſſe
excõicatum, nec eſſe in quaſi poſſeſſione excõicationis, ſecũ-
dum Rimin. ſen. in d. conſ. 289. num. 41. His adſtipulatur, quia
7 ſententia excõicationis non fertur propter crimen, † ſed pro
pter contumaciam. Et ideo per huiuſmodi ſententiam nõ de-
bet cenſeri probatum crimen, etiã ſi excommunicator dicat,
quia furtum feciſti, & monitus, vt compareres, vel ſatisface-
res, non comparuiſti, nec ſatisfeciſti, ideo excommunicaui-
mus te, vt prodidit Felin. in c. teſtimonium, nu. 25. de teſti. &
per eum ibi allegat. & Alexã. in l. 1. ff. de oper. no. nunc. col. 2.
verſ. 2. not. quod autem propter contumaciam feratur ſenten
tia excommunicationis, ſenſit Alex. de Neuo in conſ. 68. n. 1.
per tex. in c. ex parte, de verb. ſign.

Eidem ẽt opinioni repugnant Pariſ. in cõſ. 1. nu. 88. vol. 4.
& alij multi, qui in hanc ſententiam deſcendere, abſolutionẽ
petentem videri tantum fateri conſcientiam ſuam læſam eſ-
8 ſe, non autem † ſe eſſe excommunicatum.

Iſtis ſigillatim ita reſpondendum, vt tandem noſtrã inter-
ponamus ſententiam, eſſe cenſeo, vt prior opinio procedat,
qñ aliquis petit abſolutionem in iudicio cum ſolemnitate,
9 quia tunc † vr̃ tacite fateri ſe excõicatum eſſe, & ſic intelligi
tur. c. venerabilẽ. & ꝑ ibi not. Abb. col. pen. in fi. vt dicit Mil.
in repert. in verb. excommunicatio. & probatur ex notatis
per Io. Andr. in c. cum dilectus. de ord. cogni. ſuper gl. pen. &
c. exhibita. de homic. ſi vero extra iudicium, & non ſolemni-
ter petatur abſolutio, ſiue ad cautelam, vel ſi petatur venia
cum proteſtatione, vel ad partis dolorem leniẽdum, vel pro
pter quandã humilitatem, tunc per talem petitionẽ non pro
batur crimen, vt perpendit Abb. poſt. Hoſt. & glo. in uerb. ve
niam, in fi. in d. c. exhibita. de homic. n. 6. & Feli. in c. teſtimo
nium. n 25. cum ſeq. vbi late, de teſtib. & Nat. qui ita expreſ-
ſe, vt ſupra, loquitur in d. conſ. 299. nu. 15. vol. 1. quo in loco
ex Rom. ſententia rationem affert in l. 1. in prin. de oper. no
10 ui. nunc. quia probationes debent eſſe claræ, † vbi agitur de
probando crimine, ſed venia peti poteſt gratia humilitatis:
tum quia, vt diximus, bonarum mentium eſt, timere culpam
vbi non eſt, & ultra Rom. eadem fuit mens, gl. in d. c. exhibi-
ta. in uerb. poſtulauit Bal. in l. 2. C. de inge. & manu. Imn. in l.
eum tale. §. fi. ff. de cond. & demonſtr. Et potiſſimum, quia ex
11 cipiens, vel replicans, † non videtur aſſentiri menti aduerſa
rij, arg. c. exceptionem obijciens, de reg. iur. in 6.

Hæc latius explicabuntur in concluſione, crimen, in con-
cluſione, delictum, & in concluſio, excommunicatio per ab-
ſolutionem, lector illuc te reijcin.

CONCLVSIO XIIII.

ARGVMENTVM.

An ſi probatum fuerit principale, ſtatim acceſſorium confirmatum cenſeatur, & quid in ſeparatis.

SVMMARIA.

1 *Acceſſorium probatur, probato principali, & contra, & nu. 3. & quando, nu. 4. etiã quod ſi ſint diuerſa natura, nu 5.*
2 *Acceſſorium non veſtit principale, vel probat illud eſſe verum.*
Poſito ſubſequente ponitur, & antecedens. nu. 2.
3 *Principale trahit ad ſe acceſſorium.*
Acceſſorium non poteſt ſtare ſine principali. nu. 3.
4 *Principale ſiue antecedens, quando non eſt neceſſarium, etiam ſi conſequens commodius poſſit locum habere, eo probato, non probatur conſequens.*
5 *Caſtro in feudum conceſſo probato, probatum eſt etiam hortum conceſſum ibi contiguum, licet hortus poſſit eſſe allodialis, & caſtrum feudale.*
Et quando hoc procedat. nu 6. & in legato, & venditione. nu. 10.
6 *De principali ad acceſſorium propter diuerſitatem rationis non infertur.*
7 *Mobilia in caſtro, vel domo feudali cenſentur allodialia propter diuerſitatem naturæ, quæ veniant acceſſorie, etiam ea in feudum data intelliguntur.*
8 *Mobilia accedunt naturæ immobilium, & illorum naturã aſſumunt, & pars fundi cenſentur, & quando. ibi nu 9.*
9 *Rota, putei, fiſtula, & canales cenſentur pars ædium.*
Et quid de bombarda, & armis. ibi.
10 *Hortus contiguus eſt de pertinentijs domus, qui tamquam paratus ad domum dicitur de domo, & eius pars, & quando.*
11 *Pes, manus, & alia membra dicuntur de corpore.*
12 *Contractum principalem probatum non valere, & acceſſoria in eo non valere, probata remanent.*
13 *Principali ſublato, & acceſſorium eſt ſublatum, & quando.*
Obligatione principali extincta, non extinguntur acceſſoria num. 13.
14 *Natura correlatiuorum contractuum eſt, vt vna parte ſublata, altera tollatur, & quando num 7.*
15 *Probata promiſſione vſurarum dotis, neceſſario dicitur ipſius dotis promiſſio probata, & probata ſolutione gabellæ pro aliquo contractu probatur ipſe contractus contra partes præſentes, ibi nu 15 & ibi contrarium.*
16 *Res inter alios acta alijs non præiudicat.*
17 *Contractus celebratus plurium rerum, una prohibita vendi reperta, non annullatur omnium rerum venditio.*
18 *Venditio aliarum non dicitur acceſſoria rei, quæ vendi non poterat, ſed vnaquæque de per ſe ſubſiſtere, & nu 17.*
19 *Probato principali non probatur acceſſorium, quando eſt diuerſa ratio.*
20 *Principali ſublato non tollitur acceſſorium.*
21 *Ratio eadem vbi non eſt, idem ius non eſt iudicandum de princi. ſicut de acceſſorio, nec contra.*
22 *Probata præſcrip circa acceſſoria, non cenſetur probata circa principalia.*
Præſcripta vſuratione non cenſetur præſcripta procuratio. ibi.
23 *Tantum dicitur præſcriptum quantum eſt poſſeſſum.*
24 *Præſcriptio iuriſdictionis extenditur etiam vltra quam poſſeſſum, dummodo poſſeſſio fuerit vacans.*

1 ACceſſorium probari probato ſuo principali, † & econ-
tra, multi dixere iuris interpretes, inter cæteros Bal. per
illum tex. in l. 2. C. de dot. promiſ. Dec. in conſ. 682. n. 10. & in
c. præ-

c.prætereą.nu.36.& in c.prudentiam §.fi.nu.7.de off.deleg.
& in c.cũ M Ferrarienſis.n.109.de conſtit.& rubr. C. de ed.
verſ.ſed rñderi põt & in rub.de feud.nu.2.verſ. & qñque ex
acceſſorio. nec alio reſpicit context.in l. quisqs. & quod ibi
notat Bar.C.de agricol.& cenſit.li.11.Hoc idem Aym.Crau.
de antiq.temp.par.1.ſect.4.limita.n.74.Alba.in conſ.116.n.
4.Silua.in conſ.102.n.12.vol.7.Soc.iun.in conſ.11.n.13.& 18
vol.3.per tex.in l.ſi inter leg.ff.de ſer.l.nec is,§,1. ff.de acq.
hæred.& in l.veteres,ff.de iti.actuque priuato,& in conſ.91.
nu.10.& in conſ.115.nu.9.& in conſ.134.n.90.co.vol.Aneh.
in conſ.387.nu.2.& Aret.in conſ.143.num.3.huius ratio eſt:
quia licet acceſſorium non veſtiat,vt inquiunt principale tñ
2 probat illud eſſe verum.Et certum eſt,poſito ſubſequēti po-
ni & antecedens,iuxta Dec.in eod.cõſ.682.n.10.& in c.pa-
3 ſtoralis.§.verum,n.5.de appell.tum ēt qa principale† trahit
ad ſe acceſſorium,arg.l.cum principalis,de reg.iur.e.acceſſo
riũ,eo.tit.&not.Mãt.in cõſ.89.n.17.vol.1.nec acceſſoriũ ſine
eo ſtare poſſe,dicit Nat.qui multos adducit in conſ.407.nu.
15.vol.2.& Soci.iun.in conſ.106.nu.1.volu.3. Ideo probato
principali,ſimul etiam erit probatum acceſſorium.

Quod tñ aduertas,non eſſe tunc verũ, qñ principale, ſiue
4 antecedens non eſſet neceſſariũ,†ēt ſi conſequens cõmodius
potuiſſet locũ habere,vt placuit Rui. in conſ.114 n,5.vol.2.

Amplia concluſionem procedere,ēt ſi acceſſorium & prin
cipale non eſſent eiuſdem naturæ:vt vnum allodiale & alte-
rum feudale:tũc.n.ex probatione vnius infertur ēt ad aliud:
5 vt ſi probetur fuiſſe cõceſſum caſtrum in feudum,† vtique vi
debitur ēt probatum conceſſum fuiſſe in feudum hortũ ibi
contiguum,& ſupra deductis, & ex c.acceſſoriũ, de reg iur.
in 6.& notatur in terminis per Aquen.in Spec.feud.in ti. ſeu
rub.quæ res in feu.dat.poſſ.col.7.in prin.& per Calc.qui loq
tur in ſimili in conſ.58.nu.9.licet hortus ibi contiguus poſſit
eſſe allodialis.& Caſtrum feudale,vt poſt Bal.ſcribit Præpo-
ſit.in prælud.feud.col.17.verſ.15.& Iſer.in tit.quæ ſint Reg.
in ver.& in plauſtrorũ,col.fi.vt refert & ſequit̃ Cagn.in l.cũ
principalia cã.ff.de reg.iur.n.13.q̃uis hoc ita non ſit in con-
6 feſſo,cum regulariter pp diſcrimen rationis,† non inferatur
de principali ad acceſſorium, vt dicemus infra in limit.

Pro cuius ampliationis confirmatione ſuccurrit, quod in
hãc ſniam prodit Cagn.in d.l.cum principalis.ff. de reg. iur.
nu.13.nam ſi mobilia,quę in caſtro, vel domo feudali ſunt,cē
ſeantur allodialia,propter alienam naturam.& rationeretũ,
7 tamen † quia acceſſorie veniunt ad rem principaliter in feu
do conceſſam,ipſa quoque in feudum conceſſa intelligũtur,
nec id mirum videri debet:nam in illis caſibus mobilia acce
8 dunt naturæ immobilium, † eorumque naturam aſſumũt,&
cēſentur pars fundi & feudi,permoti auctoritate Pauli I. C.
in l.qui fundũ in fi.& Vlp.in l.ſi aquæductus,cum legib. ſeq.
ff.de contrah.empt.vbi rotę,putei,& canales cenſentur pars
9 ædium: † & ideo non mirum ſi pro feudalibus habentur, vt
dicit Cagnol.eodem in loco,per adducta ibi per eum.

Hæc ita ſunt accipienda, vt habeant locum quando mobi
lia deſtinata & conſtituta ibi fuerunt,vt perpetuo deſeruiãt
vſui immobilium Caſtri & domus,vt ſunt bombardæ,muni-
tiones Caſtri,arma,&c.ſecus ſi conſtet eadem bona nõ fuiſ-
ſe ibi ad miniſterium domus poſita: quia tunc non veniunt
in conceſſione feudalium,per ea, quæ dixit Præpoſ. Mediol.
poſt Bal.in tit.de controuerſ.inueſti.in §.ſi quis de manſo.&
Iſern.in præallegato verſ.plauſtrorum,col.fin.in tit.quæ ſint
Reg.& per ea quæ in fortioribus terminis tradit Alex.in cõ-
ſil.penul.volum.1.circa princ.

Ex hac concluſione,primo infertur,ut eũ probatum ſit,do
mum fuiſſe conceſſam ſeu uenditam,vel legatam, dici etiam
probatum fuiſſe venditum,cõceſſum vel legatum hortum cõ
10 tiguũ,† tamquam acceſſorium domus, ſiue tamquam ex ad-
dita mentis domus,per maximam excellentiſſimi ingenij Pa
piniani auctoritatem in l.de prędijs,§.qui domum,ff.de leg.
3.& notat Alex.in conſ.pen.vol.2.viſis verbis,per totum, &
in conſ.54.li.3.& in conſ.26.li.4.& in conſ.32. & 204. lib. 6.
Barb.in c.1.col.10.de probat.Cępol.in trac.de ſeruit.vrban.
prędio.in tit.de ort.Dec.in cõſ.109.pro tenui,col.1.& 2.ver.
3.facit,quia ſtante.Fel.in c.Rodulphus,de reſcri.col.5.Paul:
de Caſtr.in conſ.92.incip.notandum eſt,in antiq.& in conſ.
172.li.1.Iaſ.in l.fi.col.3.de conſtitu.princip.& adeas Alex. in
l.plerique,ff.de in ius voc.Corn.in cõſ.206.n.11.li.3.&Cran.
in conſ.254.ratione ēt corroboratur:nam cum ille hortus tã-
quam comparatus ad domum dicitur de domo, & eſt eius
11 pars,† ſicut pes, manus & alia membra dicuntur corporis,
vt dicit Io.de Amieis,in conſ.1.nu.6.cum ſeq.

Iſtud tamen reſtringas non procedere, qñ hortus ille non
eſſet comparatus ad ipſius domus commodiorem vſum, vt
per Alex.in d.conſ.pen.nu.1.uol.2.adductus per contex. in
l.Olympico.alias fi.in prin.de ſeruit.vrb.præd.cum gl.ſua in
verb.legatum.& per Soc.iun.in conſ.76.nu.7.vol.2.& plene
in conſ.61.vol.3.vel quando aliter in conceſſione expreſſum
fuerit ut placuit Calc.in d.conſ.38.

Secundo loco infertur ex concluſione,ſi fuerit rationibus
12 confirmatũ non valere contractum præcipuum † probatum
ēt manere non ualere acceſſoria in eo contenta, ita rñdit Ro
ma.in conſ.42.viſis egregie.nu.3.in conſ.57.in fi. & in conſi.
115.ſub nu.3.verſ.his ergo præmiſsis.& in cõſ.171. poſt nu.
4.& in cõſ.346.n.2.Rip.docuit in l.1.§.ſi quis ita col.pen. ff.
de uerb.obli.Cur. iun.conſuluit in conſ.131.circa ingenioſã,
nu.12.Hippol.tradit in rubr.de fideiuſſ.n.352. Marant. inter
conſilia ciuil.Gram.in conſ.95.in cauſa præſentationis ante
nu.30.verſ.nec obſtare.habet.Tiraq. meminit de iuſt. conſt.
3.par.limita.7.n.27.Bal.voluit in l. ex teſtamento.C. de fidei
com.& idem in c.1.§.ſi quis,col.fi.de feud.dat. inuicem l.cõ-
miſ.in rub.extr.de præſcr.col.3.& in d.l.non dubium,col.9.
verſ.ſimiliter dico.C.de leg.nec abhorruit à mente Bar. in l.
quod meo.in prin.de acqu.poſſ.& Rom.retulit in l.ſi vero.§.
de viro.ff.ſol.matr.fallen.33.& Alex.nos hoc monuit in cõſi.
82.perſpectis hic,col.5.vol.2.atque protulit Bart. Cæpol in
cõſ.4.viſa quærela.col.2.nec omiſit Soc.iun.in conſ.129.nu.
39.uol.1.neque huius fuit immemor Feli.in conſ.25. nu.24.
idē proditũ reliquit Barb.in conſ.22.viſo puncto. in 5.colu.
vol.4.idque poſtremo vidit Ceph.in conſ.118.nu.32.volu. 1.
13 neque hoc rõne caret:nam principali ſublato, † ergo & ac-
ceſſorium,vt dicit Neuiz.in conſ.69.nu.16.vbi aſſerit id non
habere locum in ſummo iure:quia extincta primaria obliga
tione,nõ tñ extinguitur acceſſoria,arg.l.Stichum, in fi. prin.
ff. de ſolut.cum alijs per eum adductis. Rõ ēt eſt in prõptu
modo allatæ illationis,quia ea eſt natura eorum contractuũ,
14 qui mutuo ſe reſpiciunt,† vt vna parte ſublata,altera tollat̃,
argumen.l fi.ff.de acceptil.& l.cum venditio.ff.de rei uendi-
cat.& declarat Bar.cui cæteri aſſentiuntur in l.petens.in fin.
C.de pac.Bal.in l.ex teſtamento.C.de fideicommiſſ. & in c.2
de feud.dat.in vic.l.commiſſ.& Rimin. Sen. refert in conſil.
175.nu.6. & ſeq.vol.1.

Tertio loco infertur:vt probata promiſsione ſęnorum do
15 tis neceſſario probata dicatur † promiſsio ipſius dotis,vt in
l.2.vbi Bal.C.de dotis promiſ.Dec.in rubr.C.de eden.col.1.
Cur.iun.in conſ.168.col.2.poſt n.5. Et ex multis allegat. per
Crau in 1.par.in ſect.4.limitatur,nu.24.

Quarto infertur,vt probata ſolutione gabellæ pro aliquo
contractu celebrato,neceſſario probatus ipſe contractus ſit
contra partes præſentes,quia data præſentia contrahentium
in ſolutione vectigalis ex cauſa contractus, videtur probari
contractus,non quod officium exactoris gabellæ proferat ſe
ad probationem contractuum,ſed quia ſolutio gabellæ pro
contractu neceſſario probat ipſum contractum contra par-
tes præſentes,per regul.noſtram,vt dicit Aym.Crau.in d tra
cta.de antiq.temp.1.par.ſect. quarto limitatur,nu.74.& ſen-
tit Alex.in conſ.36.verſ.ſed ita eſt,vol.5.

Huic tamen aperte refragatur Soci.in conſ.208.col.2.nu.
2.verſ.3.ex libris,vol.2.

Limitanda eſt prior opinio, vt non procedat cõtra tertiũ
16 abſentem, † tamquam ſit res inter alios acta, ut reſpondit
Alex.in eod.conſ.36.vbi ſupra,per Imol.in conſ.99.in quęſt.
quæ vertitur.circ.fin.quem ſequitur Grau. loco ſupra citato
Et forte hoc in caſu de abſente habet locum pronunciatum.
Soci.in alleg.conſ.208.vol.2.

Aliter vero ſentire vr̃ Caſtan.in conſ.62.nu.14.cum inquit,
ſi celebratus fuerit contractus vēditionis plurium rerum, &
poſtremo repertum fuerit aliquam ex illis rebus vendi non
17 potuiſſe, † non iõ irritam fieri venditionem oium rerũ,ſed
ratione eius tñ,quæ vendi non potuit,licet oēs vnico cõtra
ctu venditæ fuiſſent,teſtē laudando Iaſ.in l.1.§.ſed etſi mihi.
col.6.ff. de verb.obl.& alios.Verum reſponderi ēt poteſt, nõ
18 obſtante illam repugnantiam,cum † venditiones cæterarum
rerum,

Digitized by Google

rerum, quæ vendi potuerant, non dicereotur acceſſoriæ ad venditionem rei, quæ vendi non potuerat: ſed vnaquæque primo, & per ſe ſubſiſtere poterat, vt inquit idē Caſsaneus, vbi ſupra.

Primo limita, concluſionem procedere, vbi eſt eadem ra-
19 tio, ſecus ſi diuerſa, † quia tunc ex probatiooe principalis nō probatur acceſsorium, argu. l. & ſi is quem. C. de præd. min. l. ex placito. C. de rerum permutat. & not. Bar. in l. ita ſtipulatus in 12. oppoſit. de verborum obligar. & Bal. in l. nnn dubiū, 54. oppoſit. C. de legat. Alex. in conſ. 4. circa primum, columm. penultim. lib. 1. & in conſ. 229. n. 59. vol. 2. Dec. in dict. l. cum principalis. nu. 3. de regulis iuris, vbi etiam Cagnol. & idem Dec. in l. certi coodictio, §. ſi numos n. 20. ff. ſi cert. petat. Soci. ſn regul. 5. & Tiraquell. io dict. tract. de vtroque retract. verſ.
20 glo. 18. n. 59. nec † ſi auferas principale continuo tollitur acceſſorium, vt dicit Mantua. in conſ. 197. nu. 20. vol. 1.

21 Huius axiomatis ratio eſt, nam vbi non eſt eadem † ratio, idem iūs non eſt iudicandum de principali, ſicut de acceſſorio, oec econtra, vt tradidir Caſsan. in conſ. 66. nu. 43.

Secundo limita concluſionē non procedere in præſcriptio-
22 ne, quia † probata præſcriptione circa acceſſoria, nō cenſetur probara circa principalia. Ideò præſcripta viſitatione, non cenſetur præſcripta prucuratio, iuxta ſententiam Hoſtienſ. in cap. ex officij, de præſcript. col. 1. gl. in c. odia. de regul. iuris, in 6. Roman. in conſ. 368. col. pen. Marian. in c. cum contingat, col. 14. in fi. & ſeq. de ſot. competeo. Soc. in conſi. 275. num. 7. vol. 2. Fel. in c. at ſi clerici, §. de adulterijs, col. 8. vide Bald. in tractat. præſcript. in 2. part. col. 4. & cur ita ſit, ratio ſuppetit,
23 nam † tantum dicitur pręſcriptum, quantum eſt poſſeſſum, vt per gl. in cap. audiris, in verb. interruptinnem, de præſcrip. & ibi Innoc. col. final. Alex. io conſil. 120. col. final. in fi. vol. 4. & in conſi. 56. col. 9. vol. 5. Soc. in conſil. 74. col. 3. Pariſ. in conſil. 114. col. pen. volu. 1. Matua in conſil. 59. nu. 46. vol. 1. & Natt. in conſ. 98. nu. 26. vol. 1. qui tamen dicit ſupradicta non habe-
24 re locum in † præſcriptione iuriſdictionis, qui etiam dilatatur vltra, quam poſſeſſum ſit, dummodo poſseſſio iuriſdictionis fuerit vacans, iuxta etiam pronunciatum celebre Innoc. in c. cum dilecto. de offic. Archidiac.

Tertio limita concluſionem non procedere in odioſis, & in actibus penitus ſeparatis, quia tunc probatio principalis ad acceſſorium non extenditur, nec econtra, vt eſt tex. in l. fi. §. fi. ff. de cond. & demon. & notat Caſsan. in conſi. 21. nu. 20.

CONCLVSIO XV.

ARGVMENTVM.

De acceſſorio quo tempore poſſit probari iuramento.

SVMMARIA.

1 *Acceſſorium probatur iuramento, ſi principale per iuramentum probari poteſt.*
2 *Quando cautum eſt ſtari iuramento damnum paſſi, ſtabitur etiam de dominio rei eius iuramento, ſi dominij quæſtio moueatur.*

1 ACceſsorium probatur iuramento, † dummodo principale eodem poſſit confirmari, quod placuit præſertim Hippol. in rubric. C. de probatio. num. 148. & Bald. in l. ſi quis teſtibus, C. de teſtibus.

Vnde ſi caueatur, vt fides adhibeatur ioramento damnum
2 paſſi in cauſis damnorum datorum, tunc † nempe credetur quoque iuramento eiuſdem damnum paſſi de dominio rei, ſi quæſtio dominij moueatur, ita Bald. hanc litem diremit in l. 1. io princip. C. de reb. credit. & ibi Dd. & Bart. in l. 3. ff. de aliment. & cib. legat. hoc idem atteſit Paul. de Caſtro, in l. cum hoc in princ. ff. de tranſactio.

CONCLVSIO XVI.

ARGVMENTVM.

An acceptatio præſumatur facta legitimo tempore, & an illud tempus ſit probandum.

SVMMARIA.

1 *Acceptatio in dubio præſumitur facta intra tempus debitum, vt intra menſem n. 3. & quando procedat, nu. 4. & nu. 11. & 18.*
2 *Præſumptio eſt, quod quilibet voluerit ſibi acquirere.*
3 *Appellatio in dubio præſumitur intra decem dies a tempore ſcientiæ; Contrarium vide num. 8.*
4 *Patronus vbi præſentauit, & eſt admiſſa præſentatio per Epiſcopum, non tenetur probare, quod intra tempus debitum præſentauerit.*
5 *Doctorum dicta ſecundum legem, quam allegant intelligenda.*
6 *Probata confirmatione electionis præſumitur electionem fuiſſe legitimam, & probata confirmatione inſtitutionis non curatur de præſentatione, quaſi legitima præſumatur, & num. 8.*
7 *Diligens quis præſumitur in his, quæ ad ſuum emolumentum ſpectant. Et quando, num. 16.*
8 *Appellans non ſufficit probare ſe appellaſſe, niſi probet, quod intra decem dies appellauerit, & num. 11.*
9 *Tempus vbi eſt de ſubſtantia alicuius actus, opus eſt probare de tempore regulariter, & quando procedat, num. 17.*
Solennitas extrinſeca non præſumitur, ibi. n. 9.
10 *Acceptans non ſufficit probare beneficium vacaſſe, niſi etiam probet, quod intra menſem, & ibi vide contrarium.*
11 *Præſentatus à patrono tenetur probare tempus ſuæ præſentationis, quod intra legitimum tempus fuerit facta.*
12 *Tempus in acceptatione, etſi requiratur, non eſt de ſubſtantia. Acceptatio quandoque poteſt eſſe ſine tempore limitato, ibi.*
13 *Vacatio beneficij quando non eſt publice nota, non incipit currere tempus menſis.*
14 *Appellatione pendente præſumitur pro ſententia, non pro proceſſu.*
15 *Appellatio eſt contra ſententiam.*
16 *Diligens quilibet præſumitur niſi probetur negligens.*
17 *Præſentatio redditur dubia propter factum epiſcopi.*
18 *Collatio præſumitur facta intra tempus.*

ACceptatio in dubio præſumitur facta iuſto tempore, ni-
1 ſi aliud probetur, † adeo vt ſi quis accepret beneficium vacans, ſatis erit, ſi per teſtes probabitur beneficium vacaſse ante illius acceptationem, quamuis teſtes nihil de vacationis tempore ſeu mortis comprobent: nam ſicuti diximus, præſumitur, ipſum acceptaſse intra legitimum tempus, id eſt, intra
2 menſem, cum credibile ſit, † quemlibet velle ſibi acquirere, arg. l. ſi defunctus, C. de arbitr. tutel. iuncta l. cum debitore; ff. de probat. Et ita decidit Rota in deciſ. 94. incip. nota. quod vbi aliquis, in antiquis, & in deciſ. 125. ſufficit acceptanti, in nouiſs. & deciſ. 525. nota qood ſufficit, in antiquis. Nec hinc longe abeſt quod Dd. Rotæ tradidere in deciſione 316. ſi poſ-
3 ſeſsor. in nou. hoc eſt, † in dubio præſumi appellationem intra decem dies à tempore ſcientiæ, ex eodem fonte manat, quod ijdem Dd. de Rotæ ſcripſere in antiqu. deciſion. 629. ſi aliquis eſt primus, vbi voluere, vt ſi ſecundus expectans der obiectus contra primum dicens, quod non acceptauit intra tempus à legibus conſtitutum, hoc eſt, intra menſem, iuxta clem. 1. de conceſs. præben. oon audiatur dando obiectum,
4 niſi hoc plene probet, † quia præſumitur acceptatio facta intra menſem, eandem ſententiam comprobat Rot. in antiquis 748. ſi duo ſunt expectantes, cui adhæret Roc. de Curt. in tractat. iuris patronatus, in verb. honorificum, quæſt. 49. inquiens, quod vbi patronus præſentauit, & illam præſentationem (ſic enim loquuntur) epiſcopus probarit, patronum non teneri ad probandum iotra legitimum tempus præſentaſse, conſimile eſt, quod ſcribit Bellamer. deciſ. 131. præſumitur acceptatio. & deciſion. 349. ſicut præſumitur, & deciſione 573. concluſio ſi expectans, & deciſione 574. concluſio, quod d. præſump. dicens illam præſumptionem militare, ſi de tali impetratione detur contra impetrantem per modum obiectus, tenet Rot. in ſuperiori allata deciſio. 629. in antiq. etſi idem Bellamer. in deciſiooe 528. concluſio. quod inſtrument. dicat aliter fuiſse concluſum, tamen ipſe ſequitur iſtam opinionem, ſicuti idem facit in deciſione 684. quamquam, de appell. in fi. quamuis oon citra mendum, ſic enim opinor, aſsetat impetranti onus probandi tempus incumbere, ex mente Innoc. in c. quia in cunctis, de conceſs. præben. ibi enim negationis aduerbium non deſideratur, volens innuere ipſum nō debere probare tempus, quod facile colligitur ex allatis ibidē
5 per eum auctoritatibus, † ſecundum quas dicta Dd. ſunt intelligenda. Et cum hoc tranſit Mil. in repert. in verb. beneficium acceptanti, & huius rei teſtem laudat Roman. in conſil. 125. ſequitur Philipp. Franc. in c. ſuſceptum, col. pen. de reſcript. in 6. & in ca. quia in cunctis, col. 2. de conceſs. præbend. in 6. vbi poſt Innoc. colligit, probata confirmatione electionis, præſu-
6 mi † electionem fuiſse legitimam, & probata confirmatione inſtitutionis, nō debere eſse anxium de præſentatione, quaſi præſumatur legitima, vt ſcripſit Rot. in deciſione centeſima octuageſima nona, ſufficit præſentato. in nou. hoc etiam approbat Roman. conſi. quadringenteſimo octuageſimo primo,

7 præientis dubitationis articulus, prope finem, dicens, † præ-
ſumi vnumquemque ſatagere earum rerum, quæ ad ſuam vti-
litatem ſpectant, l. cum de indebito, ff. de probatio.
Iſtis refragari videtur pronunciatum Compoſtel. in c. cum
dilecti. de elect. vbi vult non ſufficere appellanti probare ſe
8 appellaſſe, † niſi probet tempus ſe intra dies decem appellaſ-
ſe, cuius dictum non in poſtremis habuit Rota d. deciſ. 125.
ſufficit acceptanti, in nou. & deciſ. 94. vbi aliquis in antiq. in
quo loco etiam affert dictum Innoc. in ca. qualiter. ſuper ver-
9 bo, fama de accuſat. vbi noluit, neceſſario † tempus eſſe pro-
bandum cum ad aliquod opus perficiendum omnino requiri
tur, cum hoc ſit requiſitum, quod pendet extrinſecus, quod
non præſumitur, & hoc expreſſe, & apertiſſime comprobat
Rota deciſ. 190. quo ad reuocationem in nou. ſequendo dictũ
Compoſtel, in d. c. cum dilecti. quod quidem nullam in ſe con
tinet dubitationẽ, ſic enim in vſu ſolet obſeruari, vt cum tem-
pus eſt de ſubſtantia actus, probandum ſit, vt præcepit Bart.
in l. non ſolum, §. ſed vt probari, ff. de oper. nou. nũciat. & Ro-
ta in deciſ. 255 licet in materia, in fi. in antiq. & ꝓpterea Fel.
in c. quoad conſultationem, col. 14. verſi. 2. concluſ. n. 25. de re
iudic. adducendo Rot. in ſuperiori allata deciſ. 94. dicit illam
velle, non ſufficere acceptantem probare beneficium vacaſſe,
10 † niſi etiam probet id intra menſem. Sed (pace tanti viri di-
xerim) non recte agit Felin. in errorem enim manifeſtiſſimum
ſe prolapſum eſſe, non vidit, Ibi enim Rota expreſſim aliter,
ac Felin. arbitratus eſt, dixit, quamuis illud, quod Compoſtel.
protulit, obiecerit, nec illi reſponderit. Et ideo Roc de Curt.
in modo allato tract. iuris patronatus, in verb. honorificum,
quæſt. 49. Felini imprudentiam merito reprehendit Hanc etiã
opinioni aperte reclamat Bellamer. in deciſ. 528. incio. con-
cluſio, quod inſtrum. Philip. Fran. in c. 1. col. pen. de annell. &
Tiraq. de retract. §. 1. gl. 16. nu. 28. & ibi affert dictum Compo
ſtel. qui ita dicit obtinuiſſe in d. c. cum dilecti. in fi. de elect. &
hanc ſententiam confirmat Rot. in antiq. deciſ. 556. vtrũ præ-
11 ſentatus, quæ † in ea fuit opinione, vt præſentatus à patrono
teneatur probare tempus ſuę præſentationis, hoc eſt, intra le-
gitimum tempus fuiſſe factam præſentationem, & illam deci-
ſionem ſequitur Fel. in c. ex literis, col. pen. de probat. Huius
inter ſe iuris interpretum repugnãtię meminit Roch. de Cur.
in loco nuper allato. maximum etiam robur addet huic opi-
nioni deciſ. 225. adhærentes in nouis, vbi habetur, probãdum
eſſe quod quis adhæſerit intra decem dies appellationis.
Conciliãdi ſunt hi inter ſe auctores hoc pacto, vt huiuſmo
di præſumptio habeat locum, ſi de tali acceptatione primi de
tur contra ſecundum impetrantem per modum obiectus ad
probandam conſumptionem gratiæ ſuæ, vt dixit idem Bella-
mer. in deciſione quingenteſima ſeptuageſima quarta, & ſen-
tit in d. deciſione treceteſima quadrageſima nona.
Secundo loco dicere poterit, quod licet in acceptatione
12 requiratur tempus, † tamen negatur eſſe verum, quod ſit de
eius ſubſtantia, cum & ſine ipſo tempore ſtatuto acceptatio
quandoque ſtare poſſit, vt cum vacatio beneficij non eſt pu-
13 blice nota, † quo in caſu non incipit currere tempus menſis,
& tamen impetrans poteſt acceptare, vt per Bellamer. d. dec.
349. & in antiq. d. deciſ. 94.
Tertio loco poſſumus dicere, aliam rationem in appella-
14 tione, & aliam in acceptatione conſiderari, † quia penden-
te appellatione præſumitur pro ſententia, licet non præſuma-
tur pro proceſſu, iuxta ſententiam Abb. in c. quoniam contra,
& ibi Dec. col. 17. verſic. 2 Abb. concludit, de probatio. Ideo
nimirũ ſi cum ſtet præſumptio pro ſententia, requiratur, par-
15 tem probare tempus appellationis, † quia appellatio eſt con
tra ſententiam, quod in caſu noſtro aliter ſeſe habet, quia ad-
eſt præſumptio pro acceptante, cum quilibet præſumatur dili
16 gens, † niſi probetur negligens, præſertim vbi agitur de com
modo, & lucro comparando, vt dicit Rota d. deciſ. 225. in no.
Nec vim facit, quod notat in antiq. deciſ. 556. verum præſenta
tus, quia ibi illud euenit, quia præſentatio patroni fuit reie-
cta per epiſcopum, & ideo propter factum epiſcopi præſenta
tio redditur dubia, & præſumitur contra eam, & propterea
mirum non eſt, ſi ibi requiratur probari tempus præſentatio-
nis, alioqui eſſet ſecus, vbi non militaret illa præſumptio, vt
tradit ibi Rota, & declarat Roc. de Curt. in præalleg. tract. iu-
ris patr. in d. verb. honorificum, q. 40. qđ caue ne obliniſcatis.
Amplia, ut concluſio procedat etiã in ſemeſtri dato ad con
ferenda beneficia, c. quia diuerſitatem, de conceſſ. præb. nam
18 præſumitur, † intra tempus eſſe factam collationem, ius enim
commune tuetur intentionem conferentis, ſicut eſt in acce-
ptante, qui habet pro ſe iuris præſumptionem, iccirco partes
ſunt aduerſarij, vt probet contrarium, ita concludit Bellame.
in præallegat. deciſ, 684. quamquam, de appell. in fi. vbi ſic in
terminis ampliat.
Tertio amplia procedere, etiam ſi tertius det obiectus con
tra gratiam primi, quia adhuc præſumitur intra tempus acce-
ptatio, vt idem dicit Bellamer, in ſuperiori deciſ. 359. vt &
nos de hoc mentionem fecimus,

CONCLVSIO XVII.

ARGVMENTVM.

De non tuto acceſſu an probari debeat, & quando.

SVMMARIA.

1 *Acceſſu non tutum dicens, illum liquide debet probare, nec ſufficit magiſtratum atteſtatio de non tuto acceſſu, nu. 1 & 2.*
2 *Iudici non creditur in alterius præiudicium.*
3 *Probatio non tuti acceſſus quoad vnum, non ſufficit quo ad alium, etiam ſi in commiſſione eſſet clauſula, omneſque alios, & quando procedat, nu. 4.*
4 *Punire vnum pro alio non debet iudex.*
5 *Probatio ſemel facta de non tuto acceſſu in prima commiſſione, deſeruit in commiſſione executoriali.*
Et adhuc præſumitur timor & metus durare, niſi contrarium probetur.
6 *Acceſſus quando notorie eſt non tutus, non eſt opus probatione, nec propons debet, numero 8.*
7 *Citatio facta ad locum notorie non tutum ipſo iure eſt nulla, ſi notorie non eſt tutus, debet comparere per procuratorem, & allegare non tutum, & probare, quo probato non tenetur comparere.*
8 *Notorie conſtare de non tuto acceſſu quando dicatur, vide ibi remiſſiue.*
9 *Probatio de non tuto acceſſu non fit, ſi commiſſio ſignata ſimpliciter ſit, fiat vt petitur, ſi petatur in ea per edictum citari, ſecus ſi ſit ſignata, fiat vt petitur in forma, quia erit neceſſaria informatio.*

1 ACceſſum non tutum ſi quis dixerit, † id manifeſte decla-
rare, atque probare debet, ſic nos admonuit Dec. in con
ſil. 460. nu. 26. vbi aſſerit, non ſufficere atteſtationem magiſtra
2 tus de non tuto acceſſu, † quia illi non habetur fides in detri-
mentum alterius, vt voluit Bald. poſt Guli. de Cun. in l. ſi qua
per calumniam, ver. quærit hic, C. de epiſc. & cleri. cum ſimil.
& tradit Alexand. in conſil. 206. viſo themate, lib. 2. num. 5. in
fi. quod autem non tutuſ acceſſus debeat probari per allegan
tem illum, ſenſit Hercul. in tract. de proban. negatiu. num. 26.
fol. 23. verſi. 24. infertur.
Primo amplia concluſionem, huiuſmodi probationem non
3 tuti acceſſus quoad vnum, † non ſufficere quoad alium, etiam
ſi in commiſſione adeſſet clauſula, omneſque alios, vt per Caſ
ſad. de dol. & contu. in deciſ. 2. vbi atteſtatur * coram ipſo ita
4 fuiſſe obtentum, quod quidem illud corroborat, † quia id
eſſet punire vnum pro alio, quod non eſt agendum, argu. l. ſi
quis in ſuo, §. legi. C. de inoffic. teſtam. c. non debet, de regul.
iur. in 6. cui rei ea omnia reſpondent, quæ ibidem adducta
fuere per eundem Caſſad.
Limita iſtam ampliationem eſſe veram, niſi in vniuerſum
eſſet probatum de non tuto acceſſu ad aliquam ciuitatem, &
refert Ant. Mat. Papaz. in addi. ad deciſ. 5. alias 79. de reſcr. in
nou. nu. 20. teſtem adducit Caſſad. in d. dec. 2. vbi inſuper &
illud addidit, probationem ſemel factam de non tuto acceſſu
5 in prima commiſſione, † inſeruire etiam in comm iſſione exe-
cutorialium, præſumitur enim adhuc timorem, & metum per-
ſiſtere, ſicque non eſſe tutum acceſſum, niſi cõtrarium probe-
tur, vt idem Caſſad. dec. 3. de dol. & contum. dicit.
Primo limita concluſionem primariam non habere locum,
6 quando acceſſus aperte non eſt tutus, † quia tunc non eſt o-
pus probatione, vt reſpondit Rui. in conſil. 30. nume. 9. & 10.
vol 5. & per clem. paſtoralis, de re iud. animaduertũt. & idem
Bart. Imol. & Alexan. in l. de ætate, ff. ad Treb. Iſtis conſimilia
ſunt, quæ non minus docte, quã & elegãter prodidit Menoch.
in conſ. 100. nu. 206. vol. 1. Et ideo citatio facta ad locum ma-
7 nifeſte non tutum, † eſt ipſo iure nulla, quemadmodum pla-
cuit Afflit. in dec. 289. nu. 24. Pariſ. in conſi. 29. nu. 4. lib. 4. late
Alexan. in d. l. recuſare, §. ſi quis in alio. col. 4. & ſeq. ff. ad Sen.
Conſul. Treb. Iaſ. in conſil. 86. nume. 13. vol. 3. & Rol. à Valle
in conſi.

Digitized by Google

in conſ. 58. nu. 8. vol. 2. ſi antè locus, in quo ſiſtere dēt, non eſt publice tutus, tunc ipſe in ius vocatus per ſuum procuratorē comparere, & aſſeuerare comparitionis locū, non eſſe ſibi tutum, quod quidē probabit, quo probato ad comparendū nō pōt cogi, vt tradidere Inn. & Io. And. in c. ex parte, de appel. & aſſerit Bar. in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iud. atque ſequitur Affl. d. deci. 289. nu. 24. & ſeq. & ita videtur innuere Rot. in dec. 5. alias 15. de dolo & contuma. in antiqu. & Patiſ. in d.
8 conſ. 28. nu. 5. vbi etiam habetur, qñ dicatur conſtare notorie de non tuto acceſſu, & vide Boer. in dec. 40. nu. 7. cum ſeq.

Amplia limitationem hanc, vt nec etiā debeat proponi nō tutus acceſſus, modo liquido appareat locum non eſſe tutum, ſicut reſpondit Iaſ. in c. conſ. 86. ſub n. 13. circa ſi. & per Abb. & alios ab eo ibi relatos, in c. ex parte, il 1. ad ſi. de appe. & in hoc limitatur id quod ſolū dicitur de notorio, nam etſi aliqñ leuet onere probandi, tñ non leuat onere proponendi, l. ſi adulterium cum inceſtu, §. idem Pollioni, de adul. glo. in clem. appell. de appel. fallit quando aperte cōſtet de loco nō tuto.

Secundo limita concluſionem non procedere, quando cō-
9 miſſio eſſet ſimpliciter ſignata, ſiat vt petitur, nam† tunc ſi petitum fuerit, vt quis citetur per edictum, non erit opus ſuper non tuto acceſſu aliqua ꝓbatio ſiue inſtructio. ſic voluit Rot. in dec. 23. alias 782. de dolo & contum. in antiq. quare hodie in commiſſionb. additur clauſula, cōſtito de non tuto acceſſu, vt refert idem Ant. Ma. Papaz. vbi ſup. n. 6. & idem Staph. eo. in loco, fol. 168. vel niſi ſit ſignata, ſiat, vt petit, in forma, quia tunc erit neceſſaria inſtructio, vt in d. dec. 23. alias 782.

CONCLVSIO XVIII.

ARGVMENTVM.

An probetur non tutus acceſſus per teſtes ſingulares, & quomodo deponere debeant.

SVMMARIA.

1 Acceſſus non tutus probatur per teſtes ſingulares.
2 Teſtes quomodo debent deponere ſuper non tuto acceſſu.

1 ACceſſum non tutum probari per teſtes ſingulares† pluribus non eſt à nobis confirmandum, vt ſi vnus teſtis dicat citationes nō poſſe exequi, niſi iuſſu Proregis, & alius aſſerat nullū audere exequi vt refert idem Ant. Mar. Papaz. vbi ſup. num. 4 per deciſ. quæ eſt 377. licet ipſe non dicat nondum typis eſſe traditas.

Quomodo vero teſtes deponere debeant, confugiendum
2 eſt ad Caſſad. in d. dec. 2. de dol. & contu. †ubi inquit, ſatis eſſe, ſi affirment ipſos in ea eſſe opin. fieri non poſſe, vel nō eſſe tutum præſentes illos in ius vocare, vel domi. ſic ēt placuit Staphil. de lit. grat. & iuſt. fol. mihi 168. & refert idem Anton.
* Mar. Papaz. vbi ſup. n. 5. ita obtentum fuiſſe * per dominos coram eod. R. P. D. Achil. in vna Corduben. & Vant. de nullit. ꝓceſſ. ex defect. citatio. nu. 128. Rot. in deciſ. 22. alias 693. nota quod aliquoties, de reſcrip. in antiq. & Bar. ad reprimend. in ver. per edictum, col. 1. Fel. in c. quoniam frequenter, col. 11. ver. pro pract. d clem. ext. vt lit. non conteſt.

CONCLVSIO XIX.

ARGVMENTVM.

Acceſſus non tutus an probetur, inimicitias probando in loco, in quem ſe conferre debet.

SVMMARIA.

1 Acceſſus non tutus probatur, probando inimicitias, quas quis gerit cum aliquo in loco citationis perſiſtenda, nec ideo tenetur accedere, nu. 15.
Et quando dicatur non tutus acceſſus, nu. 8. & nu. 9.
2 Inimicitiæ regulariter non præſumuntur, niſi probentur tanquam contra ius naturale, & quando excuſent, nu. 5.
3 Creditor tenetur recipere ſolutionem, quando debitor non audet ire ad locum ſolutionis deſtinatum, & nu. 4.
4 Creditor regulariter non cogitur aliud pro alio recipere, nec ſolutionem alibi, quam in loco deſtinata.
5 Inimicitiæ ſingulares non excuſant citatum ad locum ſibi propter hoc ſuſpectum, & poteſt mulctari, ſi ſit contumax.
6 Damnum quod quis ſua culpa patitur, ſibi adſcribitur.
7 Citatus probato timore non ſolum inferri ſuæ perſonæ, ſed etiam cauſæ, non tenetur comparere nec per procuratorem.
8 Citatus probans inimicitias publicas, vel propriæ ciuitatis non tenetur ibi comparere, etiam ſi publica fides ſibi data fuiſſet, nu. 9.
9 Publica fides non debet credi, quando agitur de periculo vitæ, nu. 10.
Nullus in vitæ diſcrimen debet venire, nu. 10. & 11.
10 Publica fides, quam ſaluum conductum noſtri appellant, eſt fragilis cautio.
11 Citatum notorie ad locum non tutum, non teneri ad comparandum etiam cum ſecuritate ſalui conductus oblata.
12 Literis ſalui conductus in quibus caſibus ſit credendum, ibi remiſſiue.
13 Citatus ſi ſit potens, qui veriſimiliter non debuiſſet timere comparere in locum ſuarum inimicitiarum, non ei ſuffragatur illius probatio, nec excuſatur non comparens.
14 Citatus debet comparere in loco ſibi inimico ex eius delicto pro quo conuenitur.
15 Acceſſus non tutus non probatur de inimicitiis per verba, ſub indignatione noſtra, à Sum. Pont. vel alio Principe prolata.
Hæc verba ſub indignatione, nihil aliud innuunt, niſi quod princeps non præſtabit ſe gratioſum, nu. 15.

ACceſſus præterea non tutus poteſt per rōnes comproba-
1 ri, † ſe cum aliquo graues inimicitias gerere, & in loco, quem ſe conferre debet, ſic teſtatur contex. in c. cū R. Canon. de off. deleg. & tenet Men. in d. conſ. 100. n. 184. afferendo cōtextum hoc expreſſe probātem in clem. paſtoralis, §. nos cir. de re iud. & hinc fit, vt ad eū accedere nequaquā queat compelli, vt dicit Affl. in dec. 189. n. 22. per adducta ibid. per eundem. Addidimus illud, ſi inimicitias comprobet, iccirco: quia
2 regulariter inimicitiæ non præſumuntur, † niſi probētur, iux. ſententiam Crau. in conſ. 8. nu. 8. & Mantu. in conſ. 24. n. 13. & in conſ. 52. nu. 17. & in conſ. 266. nu. 45. vol. 1. vbi ſub nu. 46. idq; rōne probat: quia ſint cōtra ius naturale, ideo manifeſtæ eſſe debeant, arg. l. vt vim, ff. de iuſt. & iur. cum alijs per Mant. adductis. Huc ēt pertinet ad cōfirmandam prædictā concl. gl. inſignis admodū, quā cōmēdat Bal. in l. vſuras, C. de ſolu. vbi
3 creditor compellitur recipere ſolutionē, † qñ debitor non audet ſui copiā facere in loco conſtitutæ ſolutionis propter inimicitias, ſecundum Hipp. de Marſ. in l. 1. § præterea. nu. 41. ff. de qō. quamuis cōi conſenſu aliter obſeruetur, vt creditor ſi-
4 cut non cogitur inuitus recipere aliud pro alio, † ita nec recipere ſolutionem alibi cogi poſſit, quam in ſolutione certo, & definito loco, iux. ſniam Rol. à Val. in conſ. 58. nu. 17. vol. 1.

Hoc in loco plurimum concluſioni noſtræ proderit declaratio Rom. in l. 1. §. liberos, n. 10. de in ius voc. vt intelligatur, qō locus eſt ſuſpectus citato propter illius quas gerit inimi-
5 citias, & non propter bellum cōe cum alijs: tunc enim citatus in ius non ſe ſiſtens purgare ſe neutiquam poterit, quid ſi ēt mulctati? Et refert D. Rotæ ita ſentire in deciſ. 704. in antiqu. & huc vergit contex. in l. ſi merces, § culpæ, ff. loc. vbi Caius
6 conſultus reſpondit, damnum † quod quis patitur ab inimicis ſuis, ſuæ culpæ annumerari.

Primo amplia concluſionem, vt procedat, quando eſſet ꝓ-
7 batum, quod timeretur vim inferri non ſolum ſibi, ſed etiam cauſæ primariæ, vt propter factiones, & fomenta partis aduerſæ: quia nec tūc citatus poteſt adigi, vt ibi compareat, neque per procuratorem: vt cenſuit Aug. in diſpu. ſua, quæ inci. Bonon. in 4. dub. & in l. 2. §. quod diximus, ff. ſi quis cau. ſequitur Iaſ. in conſ 85. nu. 13. vol. 3.

Secundo amplia concluſionem procedere, etiam ſi fuerit
8 probatum de inimicitijs publicis, vel ſuæ ciuitatis: † quia eo caſu ibi etiam dr̄ non tutus acceſſus, & ob id vocatus ad eum locum comparere non impellerit, vt per Abb. in d. c. cum R. Canon. n. 1. de off. deleg. & ibi Fel. n. 1. & eſt tex. in d. clem. paſtoralis, in verſ. Piſani, de re iud. & in c. accedens, il 2. vt li. nō cōte. & ibi Fel. n. 2. ver. tene mēti, vbi plene ꝑtractat materiā, & Hipp. de Marſ. in d. l. 1. §. ꝑterea, n. 37. ff. de qō. Affl. in deciſ. 289. n. 20. Barb. in conſ. 62. col. 10. li. 1. Iaſ. in conſ. 86. n. 13. li. 3. Fran. Mar. in dec. 68. par. 2. & Meno. in d. conſ. 100. nu. 186.

Quod ēt habet locum, ſi huic citato eſſet conceſſus ſaluus conductus, ſiue mauis publica fides data ab his, quib. à ciuita-
9 te tutus reddi poſſet: † quia non per hoc dicitur locus tutus, nec in fide publica ſpē aliquā dēt habere repoſitam, per d. c. accedens, vbi Dd. Affl. in d. dec. 89. n. 21. Iaſ. in conſ. 86. n. 53. li. 3. & Imol. in l. nā quid, §. nō oīs, ff. ad Treb. ꝑ tex. in d. c. accedens, el 2. vt lit. non conte. & ibi Fel. col. 12. ver. tene mēti. ubi
10 dicit, nullū teneri adhibere fidē literis ſalui conductus, † qñ in ſummo eſſet vitæ diſcrimine, cū publica fides caduca & fragilis cautio ſit, arg. l. quæ ita, §. 1. ff. ad Trebel. idq; perpendit Barb. in d. c. cū R. Canon. vbi ēt inquit, neminē ad eum locum in quo ſecure verſari nequit, ēt accepta fide publica debere accedere, ſique illuc ſe non conferat, excuſatione dignū eſſe, ſi non cōpareat, nullus. n. in vitæ, diſcrimen venire debet, arg. c. 1. de cler. non reſid. Vnde omnes vno cōſenſu in eam ſententiam deſcendunt, iſtiuſmodi in ius citatum ad locum manife-
11 ſte non tutum, † non cogi poſſe, vt cōpareat, etiam prædicta

ſecuritate oblata, vt teſtatur Fel. in d. c. cũ R. Canonicus, ĩ ver.
amplia ſecũdo, vt inquit, nullũ poſſe adduci, vt credat literis
ſaluiconductus qñ timet gentes inimicas, populum, vel pro-
uinciam, vt etiam voluit Boſſ. in ſuo tract. crim. in tit. de citat.
nu. 37. quo in loco aſſeuerauit, quod ſi quis non tenetur com
parere, non tenetur etiam ſub ſpe fidei publicæ copiam ſui fa
cere quando locus non eſt tutus propter inimicitias, nõ enim
fides illa publica tunc plene tollit cauſam timoris.

Veruntamen iſtud de publica fide non procedit, vbi bellũ
cum vniuerſo populo gereretur in eo loco, quia tunc citari
poſſunt literis acceptis publicæ fidei à belligerantib. accede-
re ad locum. quod ſi probaretur, ipſos publicam fidẽ potuiſſe
accipere, nec acceperint, excuſationi nullus erit locus, ſi iu-
dici ſe non ſiſtant, quod tradidere Do. Rotæ in deciſ. 12. alias
315. de dolo & contu. in nou. & aſſentitur Fel. in eod. c. cum
R. Canonicus, nu. 1. de off. deleg. & Hipp. in d. l. 1. § præterea,
nu. 40. de quæſt. & meminit Affl. in p. ædict. dec. 298. num. 21.

Si vero quis à nobis ſciſcitetur, quo tpe, & in quibus caſib.
ſit adhibenda fides literis publicæ fidei, vt locus nõ tutus tu-
to poſſit adiri, huic ſatis eſſe poterit, ſi digito fontem monſtra-
12 bo, hæc enim late † tradidit Fel. in prædicto c. cum R. Cano-
nicus vbi ampliat, & limitat concluſionem, & fuſius in eo. c.
accedens, vt lit. non conteſt. omnium vero copioſiſſime in
eã rem congeſſit Men. in allato conſ. 100. n. 184. vſque ad 229.
Affl. in d. dec. 289. a n. 18. vſque ad 24. omo Sal. in l. reos, in 5.
col. ver. ex dictis cõtrarijs, C. de accuſ. quẽ refert & ſequitur
Iaſ. in l. nõ exigimus, §. quod diximus, n. 11. ff. ſi qs caut. & Io.
de Imo. in l. pen. §. ad crimẽ, col. 38. ver. 3. caſu, ff. de pub. iud.
de hac re etiam differentem vberrime adeas Rol. à Val. in d.
conſ. 59. per totum, vol. 2.

Primo limita concluſionem non habere locum, quando ci-
tatus eſſet adeo à corporis viribus, & diuitijs optime inſtru-
ctus, vt vero non ſit ſimile, eum ad illum locum ſibi non tutũ,
13 timuiſſe accedere: nam tunc non ſuffragatur ei probatio ini-
micitiarum, nec poterit ſe purgare, ſi non compareat, vt dixit
Hipp. in d. l. 1. §. præterea, nu. 42. teſtimonio Bald. id compro-
bans in c. 1. §. niſi iuſta. quo temp. miles.

Secundo limita, quando locus nõ eſt ſecurus ipſi citato ob
14 crimen eiuſdem in ius vocati, pro quo conuenitur, † quia tuc
non erit excuſatione dignus, ſed ſibi delinquens aſcribat, ſi
non acceſſerit ad iudicem, quando in eum iure ageretur de
delicto, & diceret locum non eſſe ſibi tutum ob inimicitias,
ita docuit Bal. in l. omnes, §. ſi vero apparitor, col. 2. ver. circa
ſecundum, C. de epi. & cler. vbi declarat & rñdit d. clem. pa-
ſtoralis, §. nos circa. cuius Bal. ſnīæ acceſſere Alc. in l. reculare.
§. ſi quis alio, nu. 5. ff. ad Trebel. Ruin. conſil. 48. nu. 15. lib. 4. &
Hippol. in d. §. præterea, n. 93. & nouiſſime Menoc. in d. conſi.
100. num. 208.

15 Adde pro iſta concluſione de inimicitijs, † non recte ꝓba
ri non tutum acceſſum per hæc verba (ſub indignatione nr̃a)
prolata à Pont. Max. vel alio Principe, quia illud verbum, ſub
indignatione, nil aliud innuit, niſi quod Princeps non ſe præ-
ſtabit gratioſum citato, vt expreſſe placuit Ruin. in conſ. 30.
nu. 9. vol. 5. ex no ꝑ Bar. in extrauag. q ſint rebelles. in ver. in-
dignatorum.

CONCLVSIO XX.

ARGVMENTVM.

*Acceſſus non tutus an eo ipſo cenſeatur probatus, quod proba-
tum ſit, peſtem eſſe in aliquo loco.*

SVMMARIA.

1 *Acceſſus non tutus probatur, probato, quod in loco, in quo citatus debet com pare-
re, eſt peſtis.*
2 *Timor peſtis eſt valde conſiderabilis, & fugendus propter contagionem, & mortẽ.*
3 *Medici dicunt, fuge, fuge, & cito, & longe, vt nu. 8*
Vadens ad locum peſtiferum dicitur tentare Deum.
4 *Peſtis ſua magnitudine ſuperat omnes morbos, & n. 8.*
5 *Morientibus peſte, raro vel nunquam poſſunt miniſtrari ſacramenta eccleſiaſtica.*
6 *Peſtis liberat a contumacia, à pœna, à curſu fatalium, & alijs pluribus, & quando
procedat, nu 7.*
7 *Citatus non excuſatur propter peſtem, vel mortalitatem, ſi in loco, in quo debet com
parere, redditur ius, & nu. 8.*
8 *Citatus excuſatur propter aeris intemperiem, etiam quod ibi reddatur ius, & qua n
do hoc procedat.*
9 *Peſtis mala plurima recenſentur.*
10 *In iudicio ſoles adeſſe frequentia perſonarum.*

1 ACceſſus non tutus † non ſolum per inimicitias, ſed etiam
probari poteſt, probato in loco, in quo citatus dẽt com-
parere, peſtem eſſe, vt ſenſere Bar. Imol. & alij Dd. in l. de æta.
ff. ad Treb. Alex. in l. inquilino, de dam. infe. Fel. in c. ex parte.
de app. Cor. in cõſ. 53. in hac cõſultatione, col. 2. & in cõſ. 131.
nu. 5. co. vol. 4. & in conſ. 109. vol. 2. Rip. in tra. peſtis, car. 26.
in fi. Neuiz. in cõſ. 51. nu. 10. Boer. in q. 228. n. 11. Rol. à Val. in
cõſ. 81. n. 31. & ſeq. vol. 1. Pariſ. in cõſ. 33. n. 13. vol. 2. gl. in clẽ.
ne in agro, in fi. in ver. tõnabili, de ſtat. mona. tex. in c. ad ſup-
plicationẽ. & ibi gl. de renun. gl. in c. cõis filius, 23. d. timor. n.
2 peſtis maxime conſiderandus eſt, & ab oib. fugiendus ꝓpter
contagionis periculũ, & ſubinde mortis, arg. c. negotiatorẽ,
88. diſ. & Neuiz. in ſuperiori conſ. 51. vbi dicit, peſtem eſſe fu
giendam, & à longe cauendam, quid. n. tibi prodeſſet, ſi cum
ciuitas eſſet contaminata, in villam tantummodo ſeccederes?
vt nobis optime conſulens dicebat Bertac. in tra. de gabellis,
par. 2. q. 24. & aſſerit dicere Roſarium 1. par. ſermone vlt. col.
fi. medicos in hæc verba prorumpere, fuge, fuge, † & cito, &
3 longe vade, & accedentẽ ad locũ peſtiferũ dici tentare Deũ,
contra. c. ſi nulla, 23. q. 8. ſic ẽt protulit Rip. in eo. tract. peſtis,
car. 114. q. vbi dicit, peſtẽ ſui magnitudine ſuperare oẽs mor
4 bos: & ꝓpterea imminere periculũ nedũ corporis, ſed ẽt animæ,
quia raro vel numquam † morientib. peſte poſſunt miniſtrari
5 eccleſiaſtica ſacramenta, vt tradidit Sum. Ang. in ver. Encha-
riſt. 4. & in ver. vnctio extrema, 6. Non eſt igitur mirum, ſi pe
6 ſtis liberet nos à contumacia, † & à mora, à pœna, à curſu fa-
talium, & ab alijs plurib. congeſtis per Rip. in d. tract. peſtis,
per Bal. & Paul. Caſt. in l. 2. C. de ſum. Trin. & habetur in auth.
iuſiurand. quod præſt. ab his, in fi. & per Alex. in l. caſus, C. de
teſtam. & Pariſ. in d. conſ. 33. nu. 12.

Iſtud quod diximus, limites non procedere, quando ius
7 redderetur in illo loco etiam tpe peſtis, & mortalitatis, † nam
ꝓp hoc citatum non liberaret à comparitione, ut aſſerit ex ꝓ-
dictis Ant. de But. Io. And. in c. dilecti, de dol. & contu. quem
refert ibi Abb. col. 6. & aſſentitur Alex. de æta. Iaſ. ĩ l. 2. §. quod
diximus, ante fi. ff. ſi quis caut. cui accedit Igne. in l. contract.
col. 32. ff. de reg. iur. cũ alijs adductis ꝑ Neuiz. in conſ. 51. n. 1.
Et licet ẽt peſtis eſſet in curia Romana, nihilominus appella-
tionẽ proſequi deberet, iuxta ſnīam Alex. in l. nõ exigimus, §.
ſi quis in iudicio, in 1. not. ff. ſi quis caut. & in l. de ætat. refert,
& ſequitur etiam Iaſ. in d. l. non exigimus, §. ꝙ diximus, n. 13.

In alia omnia ire vr̃ gl. in d. c. cõis filius, quæ generatim lo-
8 quens ait, quẽlibet eſſe excuſatione dignum † ꝓp intemperiẽ
aeris, quod idem vr̃ ſentire Bar. in d. l. de æta. vt refert Abb. in
d. c. cum dilecti, nu. 16. qui pro reconciliatione diſtinguit, nã
aut cœli intemperies adeo eſt vehemens, & citati natura ea
eſt, vt veriſimiliter ex acceſſu poſſit dubitari de morte. & tũc
non dicitur tutus ob id: nec ad comparendũ poteſt cogi, licet
ibi ius redderetur, per iura ſup. adducta. Aut aer non eſt adeo
infectus, vel citati natura iſtiuſmodi, & tũc ad iudicẽ accede-
re compelli põt, nec ab hoc liberatur. ea adiuuant, quæ tradi-
dere iuris interpretes in c. ſi vero de re iud. huius præterea di
ſtinctionis meminit Neu. conſ. 51. n. 20. vbi tñ dicit Abbatem
intelligendum eſſe in alia peſte: vt febri peſtifera, ex aliquib.
cœli exhalationib. ꝙ licet ſit aliqua ex parte contagioſum, &
leuib. morbis homines afficiat: tñ plures ex morbo conuale-
ſcunt, nec idcirco medici ægrotos viſere deſiſtunt, nec ꝓpterea ci
ues deſerunt ciuitatem. Vel reſponderi põt, ſupradictam der.
Ant. de But. & aliorũ Dd. nõ probari iure, imò huic aduerſari,
l. 2. § ꝙ diximus, ante fin. ibi, infortuita calamitas, ff. ſi qs cau.
c. quorundã, 74. d. hancq; repugnare gl. in c. ad ſuſpicionẽ, de
renun. Bar. in l. de ætate, & à multorũ aliorũ opinione diſſen-
tire, quos recenſuit Neuiz. vbi ſup. nu. 1c. Nec ẽt vera eſt eius
opinio, nec Io. And. referens & cæteros auctores Butr. confir-
mant illud, ad quos eos affert But. ſed conciliando illud c. cũ
dilecti, cũ c. quorundã, aſſerunt tãtummodo c. quorundã. vbi
Monachus cœli intemperiẽ loci illius ferre nõ poterat, proce-
dere ex benignitate; textum aũt in c. cum dilecti, ante fin. vbi
dẽt ꝓſequi appellationẽ ille, qui excuſabat magnos calores,
& inſidias ſibi poſitas, ſecundũ eum loqui in iudicialib. quæ
redduntur in inuitum. Et ex iſta reconciliatione infert But. ꝙ
qñ redditur ius, quis tenetur cõparere in loco peſtifero, niſi
feriæ indicerentur: ſed iſtam illationem nullius eſſe momenti
aſſerit Neui. quia plurimum diſtat inter maximos calores, &
intemperiem aeris: ex illis. n. poſſet quis in morbũ incidere,
à quo

9 à quo cõualeſcere medicorum ope fortaſſe poſſet, † at peſtis ſtatim nullo temporis interuallo interficit: cui nulla ægritudo poteſt comparari, cuius vis ingens nullo fere poteſt tolli medicamine, in hac artes quæſitæ nocent: medicinæ ars nullius eſt ponderis: atque

ceſſere magiſtri
Phyllirides, Chiron, Amythaoniusq; Melampus.

Hac graſſante, non parens filium, non filius parentem adiuuat, frater fratrem fugit, vir vxorem, vxor virum auerſatur. Mirari igitur deſinamus, ſi conclamare ſoleãt homines, fuge,
10 fuge: præſertim in iudicio, † in quo fere ſemper frequentiſſimi ſolent homines conuenire, iuxta gl. in l. in donat. C. de do. Alij etiam relati per Neuiz. vbi ſup. d. nu 2. reſpondent tunc procedere ſupradictam limitationem, quando ius redderetur ex ſtatuto vel decreto ſpeciatim factu.

CONCLVSIO XXI.

ARGVMENTVM.

Accidens cuius generis ſit probationis.

SVMMARIA.

1 *Accidens ſolet probari facile, quando conſtat de ſubſtantia.*
2 *Accidens ſine ſubſtantia conſiſtere non poteſt.*
3 *Subſtantia probanda prius eſt ad probandum accidens.*
4 *Accidens vt intelligatur extra ſubiectum fieri non poteſt.*
5 *Accidens in dubio non præſumitur.*

1 Accidens ſolet facile probari, † qñ de ſubſtãtia conſtat: vt tradunt Bar. & cæteri Dd. in l. certi condictio §. quoniã, ff. ſi cer. pet. Crau. de anti. tem. in vlt. par. 1. par. prin. n 24. & in 2. par. nu. 63. & in 3. par. n. 22. refert peritiſſimus Meno in con
2 ſil. 93. n. 5. Et ratio poteſt eſſe: † quia accidens ſine ſubſtantia conſiſtere non poteſt, l. 2. ff. de vſuf. cũ ſim. & Bar. in rub. ff. eo.
3 Vnde ad probandum accidens, † neceſſe eſt prius probare
4 ſubſtantiam, qui fieri non poteſt, † vt intelligantur accidentia extra ſubiectum, ſecundum Bal. in l. omnium, circa med. pen. col. C. de teſt. & referunt recentiores in Inſt. de act. in prin. & Fran. Balb. in tract. de præſcri. in 2. par. l. Celſus, n. 24. & Berte. in conſ. 67. nu. 11. in 2. par. vol. 3.
5 In dubio tamen † accidens non præſumitur, per ea, quæ ſapientiſſime animaduertit Menoc. in conſ. 1. nu. 121. ſicut nec ſubſtantia. reſpondit Ceph. in conſ. 148. nu. 20. vol. 1.

CONCLVSIO XXII.

ARGVMENTVM.

Acclamatio per quot teſtes, & quomodo ſit probanda.

SVMMARIA.

1 *Acclamatio poteſt probari per duos teſtes vicinos, qui audiuerint, etiam quod non viderint acclamantem, dummodo notam habeant vocem.*
2 *Notam habere vocem eſt ex maxima familiaritate.*
3 *Iudex non poteſt venire ad condemnationem ex eo, quod teſtes dicant habuiſſe notas voces acclamantis, alijs non concurrentibus, & nu. 4.*
4 *Vox hominum eſt fallax, & multi habent conſimilem vocem.*

1 Acclamationem poſſe ꝓbari per duos teſtes vicinos, qui audiuerint † illam acclamationem, Accurſ. auctor in l. fi. cui Bart. & Dd. multum tribuunt, C. famil. ercif. idem Accurſ. in l. fi. in fi. in ver. excepto. quam doctrinã Ang. ibi examinat, C. de cad. toll. & idem Accur. in auth. de teſta. imperf. in prin. & ibi Ang. Pet. Gerar. in ſing. 9. incip. nota quod in caſibus reſpondere, Crauet. in conſ. 2. n. 9. & 10. cum ſeq. & Alex. in conſil. 71. col. fi. lib. 4. & in conſ. 41. ad fi. lib. 3.

Amplia etiam procedere, ſi teſtes ijdem nõ viderint acclamantem, vt quod eſſet paries in medio, vel aliud quippiam inter acclamantẽ, & teſtem: hoc cõfirmat Accur. in l. 2. §. idem Labeo, il 1. in ver. audierunt, ff. de aq. pl. arcen. aiaduertit Bal. in l. conuenticulã, C. de epi. & cler. Hoc ad illud accedit, quod hř in c. 22. Exod. & c. 18. Iud. ibi agnoſcentis vocẽ adoleſcentis, & li. 1. Reg. 27. cir. fi. ibi, cognouit Saul vocẽ Dauid, & Gen. c. 27. ibi, vox quidẽ Iacob eſt, &c. dũmodo acclamantis vocẽ notã habeant, quod debẽt dicere, cum rõnem reddent, iuxta Accur. ſententiam, quem ita declarat Bar. & alij in l. 2. §. item Labeo, ff. de aq. pl. ar. & alios adductos ꝑ Nat. in cõſ 21. vo. 1.

Non tamen in hanc rẽ ſilẽtio prætereundum eſt illud, ſi teſtes deponant de acclamatione: & reddãt rõnem hoc pacto,
2 vt, illius vocem audiuimus, quia eam notam habemus, † non ſufficit, nec eſt certa ratio: fieri enim poteſt, vt cognoſcerent illius vocem confabulantis, non clamantis. Et ideo ad hoc, vt ſit concludens ratio, & non eadem cum dicto, deponere debent, eius voces notas habuiſſe ex eo, quia eo ſæpius familiariter vtebantur, & audiuerunt eum loquentem, & acclamantem, vt reſpondit Aym. Cranet. in d. conſ. 2. nu. 4.

Intellige tamen concluſionem, vt etſi per teſtes poſſit pro-
3 bari acclamatio, † non tamen ex hac ſola probatione poteſt iudex peragere reum, niſi alia indicia concurrant, vt in iã alla
4 tis iurib. Vox. n. hoium fallax eſt, & † eandẽ fere habuiſſe vocẽ multi inuẽti ſunt, hinc plurimæ ſimulationes prodire, vnde alijs non concurrẽtib. non habet vim probationis, ſed tantum indicij, vt placuit Franc. Caſſan. in ſuo tract. de malef. tra. 8. de dict. in deli. ſeu poſt deli. c. 1. n. 2. vbi dicit ita ſemul iud.

Sed quando, & quomodo hoc habeat locum, & intelligendum ſit, commodiori & opportuniori loco infra, in concluſ. furtum, & in concl. violentia, declarabuntur.

CONCLVSIO XXIII.

ARGVMENTVM.

An acclamatio puellæ inducat præſumptionem ſtupri, vel adulterij, vel vulneris.

SVMMARIA.

1 *Acclamatio puellæ inducit præſumptionem violationis, vel adulterij.*
2 *Exiens poſt acclamationem cum enſe, habet contra ſe probationem.*
3 *Acclamatio facit præſumere alterum fuiſſe aggreſſorem.*

1 Acclamantẽ puellam exaudiẽs, ex hoc veriſimili argumẽto & coniectura exiſtimandum, † in domo violatam, vel vulneratam fuiſſe, monuit Ang. in l. 1. §. fi. ff. ad Sillanian. Hinc apparet, quod ſi ex aliqua domo, vel loco audita fuerit puella, ſeu aliquis è domo acclamans, ſuccurrite, ſuccurrite, & ſic aliquis ſtricto enſe domo exiret, mulierq; reperiatur vulne-
2 rata, vel ſtuprata, † præſumptio eſt contra talẽ exeuntẽ, imò inducit probationem, voluit Brun. in tra. de indic. col. 17 ver. item pone, Paris de Put. in trac. malef. in ver. tortura, il 1. & in ver. viſis, de indic. vbi multos adducit, Carer. in ſua pract. cri. nu. 136. fol. mihi 23. afferẽdo Nic. de Mattarel. in l. fi. C. de ꝓb. Iacob. Nouel. in ſua pract. crim. in for. conſpic. cadauer. n. 24. & Cæpol. in conſ. 29. n. 9. verſ. 6. qui D. Antonius.
3 Amplia, ut etiam per hmõi acclamationem exiſtimetur alterum fuiſſe aggreſſorẽ, & acclamantem aggreſſum, vt conſuluit Alex. de Neu. in conſ. 77. nu. 1. inter conſ. crim. 1. par. qui huius rei teſtẽ laudat Bar. in l. ut uim, ff. de iuſt. & iur. Id etiam probatur in l. 4. iuncta gl. ff. ad l. Aquil. & uoluit Frãc. Aluarot. in conſ 23. n. 6. inter conſil. crim. 1. par. Idẽ ſenſit Cæpol. in d. conſ. crim 29. n. 9. ad quod idẽ reſpexit Inno. in c. ſignificaſti, de homi. & not. in l. capite quinto. in fi. de adul. cui etiam accedit M. Ant. Blanc. in ſua pract. crim. in 3. par. defenſ. nu. 20. & ſequutus eſt Grani. in uoto 22. nu. 10. cum ſeq.

CONCLVSIO XXIV.

ARGVMENTVM.

Qua pœna ſit afficiendus accuſans, & non probans, & quo pacto id procedat.

SVMMARIA.

1 *Accuſans & non probans debet eadem pœna condemnari, qua accuſatus abſolueretur.*
2 *Pœna non probantis erit arbitraria, & quando.*
Et an perſona accuſans ſit ſuſpecta.
3 *Accuſans ſtatim quod non probat, præſumitur calumniari.*
Non vero ſi probauerit, non fuiſſe in calumnia, nu. 12.
4 *Accuſatio ſemper præſumitur cauſa odij, & inuidia, præſertim ab inimico.*
5 *Lex præſumit ſemper pro reo contra actorem, donec probetur contrarium.*
6 *Accuſator ſi fecerit probationes, & iudicem requiſiuerit, vt cauſam expediat ſi expedire neglexerit, ipſe iudex punitur, non accuſator.*
7 *Mandatarius accuſans, & deficiens in probatione, tenetur pœna talionis.*
8 *Etiam ſtante ſtatuto, quod accuſans non probans teneatur, & intentauerit accuſationem plura capita continentem, nec omnia probauerit, nu. 7.*
9 *Probans accuſationem per teſtes, quorum perſona reprobantur, excuſatur à pœna niſi aliqua ſuſpicione laborent, quod ſi per vnum nu. 11.*
10 *Accuſator excuſatur ſi reus abſoluatur iuramento iudiciale, vel voluntario non probans, ſecus in neceſſario.*
11 *Accuſatori probanti per vnum teſtem non d[a]tur iuramentum ſuppletorium, & ibi vide contrarium.*

12 Accuſator ſi probat tantum de fama, an teneatur ad pœnam, vide [illegible].
13 Accuſator ſi ſit hæres occiſi dicentis ſe interfectum à Sempronio, & ipſum Sempronium accuſauerit, deficiens in probationibus excuſatur.
14 Accuſator inſtigatus ad accuſandum, deficiens in probatione excuſatur.
15 Accuſator præſumitur legitimus, niſi contrarium probetur, antequam ſuccubuerit, ſecus ſi poſt.
16 Accuſans propter neceſſitatem officij non probando, excuſatur à pœna, niſi appareat de calumnia.
17 Iudex agens contra reum doloſe, tenetur de calumnia.
18 Accuſans vt puniatur, debet probari doloſe egiſſe.

ACcuſans & non probans debet condemnari eadem pęna
1 &† ſententia, qua accuſatus abſoluitur, ſi Bar. (proh Deū qualis auctor) credimus, in l. athletas, in fi. ff. de fal. & i l. athletas, §. calūniator, in ver. quæro qualiter, ff. de infam. cui adhæ
2 ret Ro in l. 1. C. de aduo. diuer. iud. n. 6. ꝑ illū tex. vbi tū inqt, pęnā futurā arbitrariā iudici. & Pet. de Bellaper. q. 362. vbi diſtinguit, an iudex abſoluens reum fecerit mentionē de calumnia, an non, ſi meminerit de calunnia, debet puniri & cōdemnari accuſans per officium iudicis, ſecus ſi de ea nullū verbū, l. quod nō probaſſe, C. de calū. l. 1. §. calūniatorib. ff. ad Turp. l. 3. de teſtam. & conſiderat etiam Bellaper. vbi ſup. an perſona accuſans ſit ſuſpecta nec ne. Notat etiam Rim. ſen. in conſ. 22. nu. 10. vol. 1. & Roland. à Val. in conſ. 45. num. 27. vol. 1. ex
3 eo enim † quod accuſator non probat, continuo præſumitur calumniari; vt voluit Bart. in l. 1. in prin. & ibi Ale. ff. ad Turp. Nat. in conſ. 29. nu. 13. vol. 1. per tex. in l. 1. C. de aduoc. di. iud. in clem. calumnia, de pęn. 2. q. 3. c. qui non probauerit, in c. cū dilectus, ext. de calum. in c. ſtatutum, de ele. li. 6. & idem Nat. in conſ. 31. nu. 8. eod. vol. & Io. de Amic. in conſ. 127. nu. 34. tū
4 etiam, quia cauſa odij, & inuidiæ, † ſemper præſumitur accuſatio, præſertim quando ab inimico fuit inſtituta: vt reſpōdit Mant. in conſ. 33. & in conſ. 43. nu. 49. vol. 1. vbi etiam ſub nu. 14. dicit, quod ſi accuſatio habeat ea oīa, quæ deſiderentur à lege non videri calumnioſam. ſupra dictam concluſionem notat etiam Luc. de Pen. in l. quemadmodum, C. de agri. & cenſi. lib. 11. verſ. 76. præſumitur ad id adducit c. ſi omnia, 6. q. 1. & not. in c. ſi quis epiſc. 2. q. 7. Marſ. in ſing. 444. ſtatutū eſt, adeas Meno. nulli noſtra rēpeſtate doctrina ſecundū, de arb. iu. li. 2. cent. 2. caſ. 127. & cent. 4. caſ. 321. & inſpicias inf. concl. proximā, Accuſator, & concl. Actore nō probāte, & concl. Calūnia. Et videas Ang. de Vbal. in conſ. 15. per to. in conſ. crim. vbi ēt te docebit, quomodo teſtes deponant ad probandam accuſationem. nam pro reo ſemper lex præſumit contra actorem, do
5 nec † contrarium probauerit, arg. cap. ex literis, de probat. l. Arrianus, ff. de act. & obl. & l. qui accuſare, C. eo. & no. Ceph. in conſ. 172. n. 1. vol. 5. ſed ne omittamus animaduerſione rem dignam aduertas: nam ſi accuſator fecit probationes & iudicem vrgere non deſtiterit, vt cauſam abſolueret, ſi de abſolu
6 tione † iudex non laborauerit, ipſe, non accuſator tunc eadem pœna punietur, ſecundum Gram. in vol. 31. nu. 14.

Primo amplia concluſionē nō ſolum procedere in accuſan
7 te: verum ēt in mandatario, nam ſi † quis mandato alterius aliquem accuſet, & poſtea in probatione deficiat, tenetur pœna talionis: vt ſapientiſſime ſanxit Imp. Gordian. in l. nō ideo minus. iun. concor. ꝑ gl. in ver. ignotū, C. de acc. & ibi Cy. & Bar.

Secundo amplia, vt vſq; eo concluſio procedat, vt ſi lege municipali ſit cautum, vt non probans eius accuſationem puniatur in 10. ſi quis accuſationem intentauerit plura capita cō
8 tinentem, & non omnia probauerit, † tenebitur non ſecus, ac ſi nullū probaſſet, ita Ang. in l. vnic. C. de ſuffr. cuius opinioni albū calculū addidit Hip. Marſ. i l. 1. § ſi qs dicat, n. 6. ff. de qō.

Primo limites circūſcribas noſtrā concluſionem non procedere, qñ accuſator proba- ꝑ teſtes, qui à dicēdo teſtimonio,
9 non eorum dicta reijciantur: quia † tunc liberatur à pœna talionis: vt traditum fuit à Spec. tit. de calu. §. ſi. per Bal. in auth. gñaliter, n. 9. verſ. 3. pp col. 5. C. de epiſ. & cler. & in l. 1. n. 8. C. de aduo. diuer. iud. vbi ēt Ro. n. 20. per Iaſ. in l. ꝑperādū, §. ſin aūt alterutra, n. 8. ver. quinta cōcl. & ibi Alex. n. 15. C. de iu. q declarat, nō ꝑcedere, qñ is q ſuccubuit, nō laboraret aliqua ſuſpicione, vt q ſcičter hotū teſtimonio vſ' fuiſſet. huc adhibeas Men. i tra. de arb. iu. caſ. 321. cēt. 4. n. 31. & Marſ. i ſin. 444.

Secundo limita non procedere, ſi reus abſoluitur: eo quia
10 fuit delatum ei iuramentum iudiciale, vel voluntarium: qa tunc accuſator non probans poteſt ſe purgare; ſecus ſi deferatur iuramentum neceſſarium, iuxta ſententiam Buttig. in c. ſi. de iureiu. & Iaſ. in l. ait ꝑtor, la 1. ꝑ illū tex. n. 14. ff. de iurein.

Tertio loco limites non habere locum, ſi accuſans probet
11 per vnum teſtem: † quia tunc ei licebit ſe tueri à calumnia, & à pœna talionis: vt voluere Accur. & Bar. in d. l. athletas, §. calumniator, ff. de infa. Bal. in add. ad Spe. de acc. ver. ſi. & in l. ſi. col. 2. verſ. qrit ipſe nūquid, C. de ꝑb. vbi dicit verū hoc eſſe, niſi reus probet cōtrarium, & videas Fel. in c. 2. nu. 3. de calū. At aliqs à me ſciſcitari poterit, quid ſentiendū eſt, cū in eodē caſu noſtro accuſator probat per vnū teſtē, an deferendū ſit ei iurum, quod dicunt ſuppletorium, adeo vt in reū accuſandum poſſit animaduerti, id optime explicantem Accurſium & oēs iuris iterpretes videbis in d. l. ait ꝑtor, la 1 ff. de iureiu. negātes eſſe deferendū, & idē in alio loco ſenſere Accurſ. & Bar. i l. marit', ff. de qō. & in l. admonēdi, col. 14. c. ti. de iureiu. & gl. in c. cū ſint partiū iura, de reg. iur. i 6. & Pan. in c. ſi. eo. ti.

Ab his totus eſt diuerſus Bal. in l. qui accuſare, cir. 4. not. C. de eden. ſed perperā. ſi fides eſt adhibenda Iaſ. in d. l. ait prætor, la 1. n. 19. vbi trib. argumentis cōprobat priorem opinio. tamquam communem ad quem omnino vidēdum te reijcio.

Quarto loco limirabis concluſionē eſſe verā, niſi accuſans probet contrarium, i. in nulla verſari calumnia: vt quia ꝑbet id publice apertum eſſe, vel aliter ſecundū Bar. in d. l. athletas §. calūniator, verſ. puto aūt, ff. de infam. & per Spec. de accuſ. § 1. ver. poſt hæc, & ſeq. atq; Fel. in c. 2. de calum. per eundem Bar. in l. 4. ver. vlt. no. C. ſi ſer. aut lib. ad decur. li. 10. Ang. in l. cum quidam, §. cum dicitur, ff. de aeq. hær. per Alex. poſt Bart. in d. l. athletas, ff. de fal. & in l. 1. in prin. ff. ad Turp.

12 Si vero accuſator probet tantum de fama, † an teneatur ad pœnam talionis, adeas Brixien. in ſuis quæſt. Vener. q. 83. vbi in vtramq; partem ratiocinatur, & eas refellit argumentationes: vberius vero differentem inſpicias Fel. in c. 2. num. 2. ver. quod autem de calum. vbi quæſtionem examinat.

Quinto limita, quando accuſator fuerit hæres: occiſus dixe
13 rit ſe interfectum à Sempronio, ſi Sempronius accuſetur, † in probationib. accuſationis deficiat accuſator, ignoſcendum tñ ei erit. ſic rñdit Vlpianus memorabiliter in l. qui eum maior, §. 1. ff. de bo. liber. & ſeq. in d. § calumniator, verſ. item puto, & de hoc videtur facti ſpecies i l. mater, in fi. C. de calū. ſenſit gl. in d. l. athletas, §. calumniator, & ibi Bal. nu. 5. ff. de his, qui not. infam. Crauet. in conſ. 178. num. 10. atque affatim Felin. in c. 2. nu. 8. de calum. & Iul. Clar. in pract. crim. lib. 5. §. ſi. q. 61. verſ. ſed pone.

14 Sexto limita, ſi apparet accuſatorē fuiſſe inſtigatum, & † impulſum ad accuſandum: quia tunc etſi non probet accuſationem, impunitas ei danda erit, quod placuit Bar. & Alex. in d. l. athletas, ff. de fal. & Alex. in l. 1. in prin. ff. ad Turp. & per Fel. in d. c. 2. de calum. & Barth. Soc. in conſ. 118. incip. Viſis narratis punctis, verſ. confirmabitur hæc opinio. in fine, vol. 1. & in conſ. 146. Viſo proceſſu, circa med. col. 6. eod. vol. 1.

15 Septimo limita, † quia in dubio accuſator præſumitur legitimus, niſi contrariū probetur: iux. add. Spe. tit. de acc. ver. 1.

Huic repugnare videtur, quod in concl. ſeq. dicimus, & ad hoc adhibe in conſiliū ſcribent. in l. 1. de aduoc. diuer. iud. & in l. 1. §. 1. ff. ad Turp. vbi ad ſatietatē hāc materiā examinant.

Quod velim ſic accipias, vt intelligendum ſit, antequā deficiat, ſed poſtquam ſuccubuerit, præſumitur calumniator, per ea, quæ tradit Alex. in l. properandum, §. ſin autem alterutra, num. 19. C. de iud.

Octauo limita non habere locum, ſi accuſator propter ne
16 ceſſitatem officij accuſauerit: † nā & ſi non probet, pœna calumniæ ei eſt condonanda, nam ius reipublicæ non debuit dimittere indefenſum, quod forte timore impenſarū dimitteretur, vt dixit Paul. in l. illud, ff. de pet. hær. & retulit. Hippol. de Marſ. in ſua pract. crim. §. ſupereſt, nu. 3. & in l. patre vel marito, n. 15. ff. de qō. l. 2. C. qui accu. nō poſ. & Pau. Grill. in tra. de relax. car. ti. de calum. §. quæro, an eo ipſo, n. 6. vbi inſuper illud addidit, de illius calūnia, quod doloſe, & calūnioſe egit, non ſit ſubterfugiturus pœnas calumniantis, per l. in Senatus, §. an ad eos, & ibi Bar. ff. ad Turpil. vbi loquitur ēt in iudice,
17 qui tenetur de calumnia, † qñ doloſe, & calūnioſe egit contra reum, conſule Tiraq. de pœn. cauſ. 58. nu. 2. & ea quæ infra dicentur in concl. actore non probante, amplia. 9.

Nono limita concluſionem: quia ad hoc, vt procedat, opor
18 ter prius probare dolū accuſantis, quo ꝑbato, † tūc poterit puniri, ut tradidit Bald. in l. & ſi legib. C. ſi contra ius. vbi ēt Iaſ. num. 2. cum ſeq. refert Bal. vidiſſe in quendam capitis pœna

fuiſſe

fuiſſe animaduerſum, quod falſo quendam apud iudicem detulerat exilio capitali fuiſſe mulctatum: adeo vt reus ille in maximum vitæ diſcrimen venerit, parumque abfuerit, quin fuerit interfectus, cuius accuſationis calumnia à Præſide Peruſino comperta, capite plectendum carnifici dedit accuſatorem, per illam l. & ſi legib. & huic deciſioni adhærent. Fulgo. & Paul. de Caſtr. ibi. & Iaſ. fuſius illam expendit.

CONCLVSIO XXV.

ARGVMENTVM.

Accuſator quando calumniator præſumatur, & quæ pæna ſit illi infligenda.

SVMMARIA.

1 *Accuſator non probans, calumniator præſumitur, quia tunc reus innocens exiſtimatur & num 5.*
2 *Accuſatio non probata calumnioſa præſumitur, exceptis certis caſibus, vt ibi. & n. 8. Etiam ſi accuſator de calumnia iurauerit, ibid. nu 2.*
3 *Accuſator ſuccumbens non poteſt in expenſis condemnari propter præſumptam calumniam, & num 5.*
4 *Fiſcus raro in expenſis condemnatur, vel procurator fiſcalis.*
5 *Accuſator raro ſolet condemnari in expenſis, quando agitur ex præſumpta calũnia.*
6 *Secus ſi de vera calumnia. & iudex ſimpliciter procedit ſuper accuſatione, vel querela, aut ex officio.*
7 *Succumbens in ciuilibus condemnatur in expenſis, etiam ſi iurauerit de calumnia.*
8 *Mater, vel pater accuſans occiſores filij, vel econtra, tollitur præſumptio calumnia.*
9 *Officialis, vel iudex abſoluens reum, non præſumitur calumniaſſe, nec dolus, quia habitis indicijs debent contra reos procedere.*

ACcuſatorem, qui non probet, præſumi calumniatorem
1 nemo † eſt qui ignoret, quia non probando reus exiſtimatur Innocens, quod clare probari videmus à glo. in cap. 2.
* de calu. in princ. & communi omnium * conſenſu id eſſe receptum teſtatur Felin. in d. c. 2. nu. 4. & Bened. de Vad. in add. ad reperto. Felin. in verb. accuſator. eo ipſo, idem aſſerit Abb. ibid. nu. 5. gl. melior de iure eſt, in d. l. athletas, §. calumniator. ff. de his qui not. infam. & vno ore ab omnibus comprobatũ retulit Abbas in c. calumniam. nu. 2. de pœn. Maria. in d. ca. 2. nu. 7. de calum. Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 62. verſic. dixi ſupra,
* & eſſe communem * opinionem etiam confirmauit Apoſtill. ad Ang. de male. in ver. ad querelam, nu. 7. atque Villalob. in ſua collect. commun. opin. in litera C. nu. 2. qui refert Præpoſ.
* atteſtantem de communi * in ca. ſi quemquam, §. notandum, nu. 7. 2. q. 1. & aſſentitur Boſ. in tit. de accuſ. n. 19. & ſatis abunde Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 4. caſu 321. nu. 5. cum ſeq. & vide infra concluſionem noſtram, calumnia. & Mantu. in conſi. 43. num. 16. vol. 1. vbi expreſſe reſpondit, accuſationem
2 non probatam præſumi † calumnioſam præterquam in crimine adulteri, ratione officij, propter proximitatem perſonarũ teſtatoris auctoritate: & quando imminet damnum inſigne & maximum circa ipſum patrimonium.

Amplia: vt hoc idem procedat etiam ſi de calumnia accuſator iurauerit: quia non probando præſumitur etiam animo ca-
* lumniandi accuſaſſe: vt communem * dixerunt Alexand. in l. properandum, §. ſin autem, nu. 21. C. de iud. & alij quos refert Clar. d. q. 62. verſi. ſed quid. & Eman. Soarez. in ſuis commun. opin. nu. 32. Salyc. in l. qui crimen. nu. 14. C. qui accuſ. poſſ. vbi inquit, hoc in foro & in iudicijs verſantibus ſemper obſerua-
* ri * conſueuiſſe, à cuius opinione non receſſit Alberic. in d. l. athletas, §. calumniator. nu. 1. quod etiam voluit Affl. in 2. pār. conſtit. Regni, in rubr. 13. nu. 9. & in rubr. 62. nu. 5.

3 Intellige iſtud non ſufficere, † vt accuſatori ſuccumbenti mulcta irrogetur, vt teſtatur Alber. in d. §. calumniator. in fin.
* quo in loco aſſerit, iuris interpretes communi * ſententia huic opinioni ſubſcripſiſſe, quod idem aſſeuerauerit Bald. in l. qui crimen. poſt nu. 28. qui accuſ. non poſ. vbi proditum reliquit
* hanc * opinionem à praxi, & vſu communi confirmari, inquiens, ipſum nunquam vidiſſe iſtiuſmodi condemnationem impenſarum in cauſa capitali, vt refert Anan. in c. accedens, poſt num. 11. de accuſ. Card. Alexand. in cap. in primis, §. de
4 epiſcop. in fin. 2. q. 1. atteſtatur in ſacro palatio raro † vidiſſe condemnari fiſcum in impenſia, vel procuratorem fiſcalem, quod ſi aliquando fuit condemnatus, nunquam tamen illam condemnationem exigi perſpexiſſe, vt omnia refert Clar. loco ſupra citato.

Ab iſtis vehementiſſime diſſenſit Bart. in authẽ. de mandat. princ. §. deinde. nu. 3. & in l. 1. in princ. circa fi. ff. ad Turpill. &
* ibi atteſtatur * communem eſſe ſententiam, quem refert Soc. in conſi. 36. nu. 14. lib. 2. in cuius opinionem deſcendit Nicell. in concord. gl. ca. 47. incip. Expenſæ, qui refert Præpoſit. Mediol. præceptorem ſuum, in c. fi. de dolo & contum. ponentem reg. cum 20. limit. vbi ipſe Ant. ſatis ſuperque diligenter perpendit, & excutit materiam huius regulæ expenſarum, vt re-
* fert Diaz. reg. 20. nec defuere quamplurimi, qui omniũ * calculo comprobatam ſententiam, cum à iuris Cæſarei, tum etiã Pontificij interpretibus tradidere, ex quibus eſt Grat. in conſi. 97. nu. 1. lib. 1. à quorum numero fuit idem Card. Alex in d. c. in primis, §. de epiſc. col. 4. verſ. & quia, glo. 2. q. 1. inter quos extitit etiam Franciſc. Viu. commun. opin. in verb. iudex, iſtis
* aſſenſit, vbi de cõi * ſnia atteſtatur, & tradit Alba in conſ. 5. in primis verbis, poſſem ſexcentos hic congerere, ſed adhibendus eſt modus, & aurium ſatietati parcẽdum: præſertim cum me hoc onere leuarit Iul. Clar. in d. §. fi. verſi. ſed nunquid.

Quos iuris Coryphæos in gratiã reducere poteris hoc pacto, vt prior opinio procedat, quando agitur de præſumpta
5 calumnia: † quia tunc infreq̃uẽter ſolet accuſator mulctari & idcirco fit, ne delatores ab accuſationibus recedant metu huiuſmodi mulctæ, & delicta inulta impunitaque dimittantur.

6 Poſterior vero opinio habet locum † quando agitur de vera calumnia, & iudex ſimpliciter accuſationem proſequitur, aut etiam ex officio: ſed alio inſtigante, impellente, & ſtudioſe curante inquiſitionem, vt clare per Iul. Clar. d. verſic. ſed nunquid, circa fin.

Intellige prædicta ſi ampliationem maxime procedere in
7 cauſis ciuilibus, † in quibus ſuccumbenti mulcta irrogatur, etiam ſi iurauerit de calumnia. vt per Soc. in reg. 181. expenſarum, vbi tamen hoc limitat quinque modis.

Primo limita concluſionem, quando quis accuſat maximo
8 ſtudio ductus erga aliquem, † vt cum pater, vel mater accuſant occiſores filijs, vel econtra, l. mater. & l. calumniæ, C. de calumniar. & ratio eſt: quia illa generalis præſumptio calumniæ tollitur per ſpecialem præſumptionem amoris: vt tradidit Fel. in d. c. 2. de calu. vbi Petr. de Anch. voluit, iſtis caſibus exceptis, nõ præſumi quem calumniari, ſed regulariter optime exiſtimari, cui adhæſit idem Clar. in d. § fi. verſ. dixi ſup.

Secundo limita non procedere in magiſtratum gerente:
9 quia licet abſoluatur reus inquiſitus, † in eo tamen non præſumitur calumnia, neque dolus: neceſſitas enim officij eum purgat. nam cum primum ipſi magiſtratus indicia ſatis probabilia habent, debent contra reos inquirere, ita dicit Bald. in l. 2. per illum tex. C. qui accuſ. non poſſ. & in conſi. 177. præſuppoſito ſtatuto. in princ. lib. 1. & in conſi. 494. ſciendũ eſt, quod moneta. col. fi. verſi. de tertia inquiſitione, eod. vol. 1. & in d. l. athletas, §. calumniator. & in conſil. 451. quia in accuſatione inſtituta. verſ. 4. ratio. lib 4. late per Tiraq. de pœn. caſ. 58. n. 2. & dixi infra concl. actore non probante, ſub ampl. 9. vberrime per Menoch. in d. tract. de arbit. iud. caſ. 321. nume. 21. cent. 4. cum plur. ſeq.

Si alijs quinque modis iſtud reſtringere volueris, adhibeas Felin. in d. c. 2. & ibidem Abb. num. 5. ſi vero decem, conſulas Menoch. vbi ſupra, d. in caſ. 321. per totum, & vide infr. in concluſ. calumnia.

CONCLVSIO XXVI.

ARGVMENTVM.

An quis poſſit & accuſator, & teſtis eſſe contra accuſatum.

SVMMARIA.

1 *Accuſator non poteſt eſſe teſtis contra accuſatum, & quando ex conſcientia, & vt iudex inquirat.*
Nemo poteſt & accuſator, & teſtis eſſe, vt nu. 1. 8. 9. 10.
2 *Accuſator ſubijcitur talionis pœnæ.*
Nemo teſtis poteſt eſſe in cauſa propria.
3 *Teſtis non poteſt eſſe, qui accuſationem imperrauit.*
4 *Conſanguineus, nec familiaris de domo accuſatoris poteſt eſſe teſtis, & quando poſſit, nu 5 niſi conſanguineus vtriuſque, vel amicus.*
5 *Par affectio tollit ſuſpicionem.*
Conſanguineus, vel amicus inter alios integros examinatus, ſuppletur ipſius fides per alios, num. 5.
6 *Exceptio contra teſtes, quod ſint conſanguinei, vel alia obiectio, debet in ſpecie probari, & adfuiſſe tempore eorum depoſitionis.*
Conditio teſtis debet intelligi ſecundum tempus productionis, & præſtiti iuramenti nume 6.
7 *Teſtes affines, domeſtici, & familiares in criminalibus ad defenſionem admittitur.*

8 Ma-

8 *Mater puella, & conſanguinei pro matrimonio poſſunt eſſe teſtes contra nobilem per eos accuſatum amore filiæ captum.*
9 *Magiſtratus præſides accuſans, & denuncians delicta leuia, ei creditur.*
10 *Damnum paſſo quoad pretium rerum contra furem ſtatur iuramento.*
Vnde accuſator admittitur in teſtem, & facit fidem in ciuilibus.
11 *Accuſator in cauſa hæreſis eſt teſtis, & in quibus alijs, ſi ſta concl. 27. nu. 5.*

1 ACcuſator non poteſt eſſe teſtis contra accuſatum: † quis enim ferat teſtem, & accuſatorē? argu. c. forus, §. in omni. de ver. ſig. & c. accuſatores, 3. q. 5. & Spec. in tit. de teſt. verſic. quod ipſe, Nell. à S. Gem. in ſuo tract. de teſt. nu. 20. & eſt tex. in l. diui, ff. de acc. gl. s. in l. qui in iudicio, ff. de accuſ. quinimò accuſator iſtiuſmodi ſaltē impenſas ſoluere cogitur, ſi ſuccūbat, vt ex allatis per Aufr. in tract. de teſtib. nu. 4. & ſubijcit ſe
2 pœnæ † talionis, vt in l. fi. C. de accu. & diximus ſup. vnde poſſit nuncupari teſtis in cauſa propria quod prohibitum eſt, l. idonei, ff. de teſtib. quod vero accuſator teſtis eſſe non poſſit, reſpondere Gram. in conſ. 49. nu. 5. Gand. in tract. malef. rubr. qui accuſ. poſſ. 5. col. Marſ. in conſ. 33. nu. 3.

Amplia concluſionē, vt nec ille, qui accuſationē impetraue
3 rit, † poſſit teſtificari: vt dicit Spec. in tit. de teſte, §. 1. ver. itē, quod ipſe eſt teſtis, & accuſator, quem ſequitur Steph. Aufre. in tract. de teſt. num. 5.

Secundo amplia concluſionem: vt nec conſanguinei, aut fa
4 miliares, † ſiue è domo accuſatoris prodeuntes, poſſint aduerſus extraneos teſtimonium perhibere, arg. c. ſuper prudentia, 14. q. 2. & ita voluit Nep. de Mon. Alb. in tra. de teſt. n. 9. Rimi. ſen. in conſ. 316. n. 17. 18. & 26. vol. 2 Ceph. in cōſ. 65. n. 13. & in conſ. 85. nu. 53. & in conſ. 99. n. 59. vol. 1. iſtis acceſſit Nat. in conſ. 315. n. 8. & in conſ. 354. n. 4. vol. 2. Idē Ceph. in cōſ. 272. n. 13. vol. 2. Veruntamen aduertas, nam ſi teſtis, ſit vtriuſq; partis conſanguineus, in ſuſpicionem non adducetur, vt conſuluit Ceph. in conſ. 65. nu. 26. vol. 1. vt etiam, ſi erit vtriuſq; partis amicus, ſecundum Albam in conſ. 56. nu. 10. in promptu ra
5 tio eſt: quoniam par affectio ſuſpicionem tollit, vt ſcripſit Io. de Amicis in conſ. 119. nu. 4.

Secundo ad id quod ſum dicturus animum aduertas, nam ſi vnus teſtis, qui ſit conſanguineus, familiaris, vel amicus, ſit inter quatuor examinatos vna parte, cæteri integri teſtes ſupplēt fidē illius, vt admonuit Io. de Amic. in eod. conſ. 119. n. 6.

Tertio & illud diſpicias: licet enim teſtis conſanguineus & familiaris non ſit idoneus teſtis, ratione ſtudij propinquitatis, tamen quando eſt notæ, & probatæ fidei, nil de eius fide diminuitur, vt idem reſpondit Io. de Amic. in conſ. 120. n. 18. & ſeq. & in conſ. 74. nu 7.

Quarto hoc te velim admonitum, teſtes, cōtra quos opponitur, ipſos eſſe conſanguineos, domeſticos, familiares, infames, vel alia probabili exceptione ſuſpectos, non ſatis eſſe, ſi cōtra eos ita ſimpliciter, & indiſtincte objiciatur, ſed ſpeciatim dēt probari, ita fuiſſe tpe eorum depoſitionis: vt dixit Gram. in conſ. 36. nu. 6. & in conſ. 45. nu. 8. in ciuil. & ſequitur Ang. in conſ. 1. incip. Porrecta fuit petitio & in conſ. 308. inci. Factū. vbi ptcrea ſubiecit, quod minime obſtarēt dicta teſtiū, ſi depoſuiſſent, prædictos teſtes fuiſſe domeſticos, & familiares, quia illud verbum, fuiſſe, pōt intelligi, poſtquam teſtimonium dixerunt, & tā conditio teſtis debet intelligi ſecundum tempus productionis, & præſtiti iuramenti, per l. ſi arbiter, C. de ſent. Et per alias auctoritates adductas per Gram. vbi ſup.

Limita ſupradictam ampliationem non procedere quo ad
6 defenſionem, quia tunc † & affines, & domeſtici, & familiares in criminalibus admittuntur, vt conſuluit Nat. in conſil. 319. nu. 2. vol. 2. vbi id comprobat teſtimonio Spe. in tit. de inquiſ. verſ. ſed nunquid, cui adhæret Gram. in conſ. 12. n. 19. in crim. ſi tamen de illis bene ſentiant homines, & ſint integerrimi: vt dicit Gram. vbi ſup.

Primo limita in cauſa matrimoniali: nā hoc caſu accuſator poteſt eſſe teſtis: vt placuit Inn. quē refert Spe. in ti. qui matr. accuſ. poſſ. ſed Io. And. ibidem in addit. id improbat per orationem ibi adductā. Cōciliat tū hos inter ſe Aufr. vt Inn. pronunciatum poſſi procedere, qñ magiſtratus publicus denunciauit, vt in c. præterea. de teſtib. cog. vel qñ iſtiuſmodi religione adductus impedimētū matrimonij iudici ſignificauit: vt poſtea iudex ex officio inquireret. Et tūc poterit eſſe teſtis pro veritate. Idem prius voluit Sicul. in rubr. qui matr. accuſ.
8 poſſ. & Gram. in conſ. 50. n. 10. in ciuil. vbi ēt dicit † quod teſtes eſſe poſſint mater puellæ, & conſanguinei pro matrimonio filiæ plebeiæ aduerſus nobilē per eos accuſatum: captum amore prædictæ filiæ, per tex. in c. ſuper eod. de teſtib. vbi pulchre id tenet Abb Imo. Hoſt. & Fel.

Secūdo limita in magiſtratu Præſidis, qui accuſat, & denun
9 ciat delicta leuia: † vt quia viderit ludentes, vel ferentes arma, vel ſimilia, quia tunc ei creditur: vt not. Bart. in l. diuus, ff. de cuſt. reo. n. 8. Abb. Sic. in c. omni, col 2. de teſtib. & per eundem Bar. in l. 1. §. 1. ff. de off. præfect. vrb. & quod animaduertit Apoſtilla. in l. 1. ff. in ius vocati vt eant.

Tertio limita, quando quis paſſus eſt damnum, quia tunc
10 contra furem, vel prædonem † quoad probandum pretiū rerum ablatarum vel quantitatem, præſtatur iuramentum, ſicq; accuſator admittitur in teſtem, & facit in ciuilib. plenam fidem, vt docet Bar. in l. fi. ff. de in lit. iur. & not. Campeg. de teſtib. reg. 104. vbi adducit eundem Bar. ubi ſup.

Quarto limita non procedere in cauſa hæreſis † quia in ea accuſator aſcribitur numero teſtium, cum non perverſe, ſed Chriſtianæ religionis ſtudio impulſus id agere videatur. c. in omni negotio, de teſtib. quem textum ita ibi intelligit Anto. de Butr. & Abb. nu. 4. Iac. Spic. in inſt. cath. c. 62. nu. 36.

CONCLVSIO XXVII.

ARGVMENTVM.

Accuſatus capitaliter, an poſſit teſtimonium perhibere pendente accuſatione capitali.

SVMMARIA.

1 *Accuſatus criminaliter non admittitur in teſtem, nec contra nec pro aliquo pendente accuſatione, & quando procedat, n. 3 & 4 & in quibus cauſis, n. 5. vbi etiam contrarium.*
Accuſatione pendente opinio accuſati aggrauatur, nu. 1. vt integri ſtatus non dicatur, & quare quando procedat, nu. 6.
2 *Teſtis non repellitur tanquam criminoſus, licet crimen probetur niſi etiam quod iſtiuſmodi habebatur probetur.*
Omne crimen non repellit teſtem niſi graue. ibid.
3 *Iudex poteſt terminum præfigere, intra quem accuſatio probetur, vel recipi dictum teſtis debeat, reſeruata fide in euentum finita accuſationis.*
4 *Excipiens contra aliquem de crimine videtur eum accuſare.*
5 *Accuſatus accuſatione pendente poteſt teſtificari contra aliquem de ſimili crimine accuſatum, licet concurrant aliqua coniectura contra ipſum accuſatum.*
6 *Teſtis accuſati de falſo fides non omnino euaneſcit, ſed diminuitur, iudicato culpabili.*

ACcuſatus capitaliter per aliquem non poteſt ferre teſtimonium pro aliquo, vel contra aliquem pendente accu
1 ſatione in cauſa capitali, † ſic Venulcius in l. in teſtimoniū. ff. de teſt. c. teſtes, 2. q. 7. c. deniq;, de exce. c. fi. de teſt. & ibi Doc. Spe. ti. de teſte, §. 1. ver. itē pendente, cū alijs adduct. Nep. de Mon. Alb. in tra. de teſt. n. 133. & maxime ſi pſiſtit in eod. crimine, de quo accuſatus eſt, c. neganda, 3. q. 9. c. præceptū. 32. q. 5. c. teſtimoniū, de teſt. nā ex hmōi accuſatione oneratur opinio accuſati: vt nō dicatur integri ſtatus: ſicut ait Aufre. in ſuo tra. de teſt. n. 3. & de facto ſaltē cenſetur infamia inuſtus, vt prodidit Crot. in ſuo tra. de teſt. n. 103. in 3. par. & cōſultus rūdit Ri. ſen. in conſ. 385. n. 45. vol. 2. atque placuit Nat. in cōſ. 394. n. 9. vol. 2. & Mantu. confirmauit in cōſ. 138. nu. 10. vol. 1.

Præterea qui accuſans aliquem vinculum inſcriptionis arripit, vt vtar verbis Impp. in l. fi. C. de accuſ. etiam ſupra dict. eſt in concluſ. accuſator: ideo inſurgit vehemens præſumptio contra accuſatum: ut inquit Alber. de Malet. in tracta. de teſt. nu. 42. & Crot. ubi ſup. nu. 189.

Nec uero uelim obliuiſcaris, teſtem non repelli tanquā cri
2 minoſum, & ineptum † licet probetur crimē & (vt ſic loquar) inhabilitas: niſi etiam probetur criminoſum & inhabilem haberi, & exiſtimari, ſecundum Rim. ſen. in cōſ. 383. n. 50. uol. 2.

Succurrit & illud ſecundo loco, ut te admoneam, teſtē non repellere omne crimen: ſed ſolum graue, & animaduerſione dignum, ut idem tradidit Rimin. in d. conſ. 385. nu. 58. & Nat. ſequutus eſt, in conſ. 161. nu. 10. uol. 1. per tex. in auth. ſi dicatur, C. de teſtibus.

Amplia idē procedere etiam donec pendet inquiſitio, aut denunciatio, ſi credimus Fel. in d. c. fi. de teſt. ſed ſi fuerit præſumptio partē velle aduerſario ſubtrahere facultatē probandi, & ob id teſtes ipſius aduerſarij i diſcrimē capitis accerſan
3 tur † poterit iudex terminum præſcribere intra quē probetur accuſatio, uel dictū teſtis recipi debet, reſeruatur fide ipſius in euentū finitæ accuſationis, iux. formam c. frequēs, de reſti. ſpol. li. 6. ad quod ēt facit c. ex parte, de teſt. & ita ait Io. And. in

in addit.d.c.ſi.& ibi Abb.& Fel.& vide Aufr.vbi ſup.num.3. & Pet.Monca.in add.ad Crot.de teſti.in littera qq.

Secundo amplia nõ ſolum ſi quis à principio accuſatus eſt
4 de crimine,† ſed etiã ſi excipiendo ei obijciatur delictum,& crimen patraſſe:nam tunc etiam repellitur à teſtimonio . Ille enim,qui excipit contra aliquem de crimine , vr̃ eũ accuſare: vt in eo.c.ſi.de teſt.& per Alb.de Malet.in tra.de teſt nu.450.

Primo limita,vt poſſit teſtari ſuper crimine læſæ Maieſtat. c.quiſquis,6.q 1.

Deinde ſuper crimine hæreſis c.vtgentis,de hæret. & in c. fidei fauorem,eod.tit.li.6.

5 Præterea in crimine ſimoniæ.c.per tuas,el 1.de ſimo.† nam licet is accuſatus fuerit: tamen pendente huiuſmodi accuſatione,& cauſa criminali poteſt contra aliquem de ſimili crimine accuſatum dicere teſtimonium,licet concurrant aliquæ coniecturæ contra ipſum accuſatum de illo crimine: vt ex adductis per Crot.in tract.de teſt.nu.103.in 3. par. & not. in d. c.ſi.de teſt.& ibi per Siculum,& Spec.in tit. de accuſ. in ſi. & Aufrer.in ſuo tract.de teſt.nu.3.

Secundo limita non procedere in cauſa ciuili,vel cum agitur ciuiliter,nam eo caſu pendente capitali accuſatione poteſt recipi accuſatus pro teſte, vt inquit Aufr.vbi ſup. allegat, c.ſi.& c.teſtimo.de teſt.& gl.in c.ipſi Apoſtoli.2.q.7.& Nart. in conſ.138.nu.14 vol.1.

Aliter tamen videtur ſentire Rim.in conſ.75. nu.18. vol.1.

6 Tertio limita in accuſato de falſo;† nam eius fides omnino non extinguitur,ſi in teſtem adducatur: ſed admittitur,ſi poſtea illi culpæ affinis iudicetur,vt Bar.monuit in l.Barbarius, col.10.& 11.de off.præſ.quem ſequitur Aufr. vbi ſup. d.nu.3.

Quarto limita ſi contra illum agitur per inquiſitionem . vt Alber.de Malet.tradidit in eod.tract.de teſt.num.42.Quod ſi huius cõcluſionis materiam plenius inueſtigare volueris,adeas ſcribentes ad vnguem explicantes in eod.c.ſin. de teſt.& infra in concluſio.Criminoſus.

CONCLVSIO XXVIII.

ARGVMENTVM.

An accuſans teſtes falſi, dicens corruptos, teneatur probare corruptelam & falſitatem,& quando,& quo pacto procedat.

SVMMARIA.

1 *Accuſans teſtes de falſo, dicens corruptos, debet probare corruptionem & falſitatem, alias ſuccumbit.*
2 *Clauſula, non ſe aſtringens, quid operetur.*
3 *Accuſans debet in libello accuſatoria ponere diem commiſſi criminis ad accuſati requiſitionem. Et quando procedat.*
4 *Dies ſi in libello accuſatorio ponitur,& non probatur, accuſator ſuccumbit.*
5 *Accuſatio quæ debet continere.*
Accuſator quæ debet inſpicere, antequam accuſet. ibi nu 5.

1 ACcuſans teſtes falſi dicens corruptos , debet † probare corruptelam,& falſitatem;alias ſuccũbit,ſic docuit Bar. in l.Fulcinius,§.qui hic.in 1.col.ver.& per hoc dicebam,ff.ex quib.cauſis in poſſ.eat.& videas de hoc Rayn.de Mont.Vbiano inter conſil.crim.conſ.1.

2 Primo limita non procedere ſi accuſatione fuerit appoſita in clauſula,non ſe aſtringẽs,&c. vt traditum fuit à Bar. & Dd. in l.dinus, col.2.verſ.facit ad prædicta , iunctis præcedentib. ff.de re ind.ad hanc rem adhibeas omnino eũdem Bart.aliter loquentem in l.1.q.6.C.de cond.indeb.& Bal.in l.falſum,C.ſi ex falſ.inſtrum.

Et ad hoc diligenter aduertas : nam accuſans debet appo-
3 nere diem patrati facinoris in libello ad petitionem accuſati vt poſſit ſe tueri probando,ea die fuiſſe alibi:iuxta ſententiã Bar.in l.is qui reus.col.6.verſ.ſed quæro cum in accuſatione, ff.de publ.iud.& ad verbũ reſpondit Vlpia.in l.2.§. ſi quis Epheſi.ff de eo,quod cer.loc.non enim inquit I.C.debet detracto altero loco experiri,ne auferat loci vtilitatem reo , idem Bar.in d.§.ſi quis,in ſi.& in l.Pantonius,§.1.verſ.nota ex hac, 1.gl.ff.de acq.hær.Iaſ.in d.§.ſi quis Epheſi , qui defendit hãc opin.à quibuſdam impugnationib.Fulg.Ang. in tract. malef. in gl.& ad hoc colloquium,quid ſi ego imploro,& Rom. in l. Pomponius.§.rei perduellionis,ff.de acq.hær.

Veruntamen illud declares,diem delicti debere apponi in libello ante reſponſionem accuſati:& nõ poſt: vt voluit Alex. in addit.ad Bar.in d.§.ſi quis:quo caſu ſatis erit, ſi afferat, ſe memoria non tenere:ſicuti placuit Ang.in l.liberorum , ff.de accuſ.vbi dicit ita in frequenti vſu haberi,plurima ad id ſpectantia cõgeſſit Iaſ.in d.§.ſi qs Epheſi.p to. ad quẽ te reijcio.

4 Quod ſi apponatur,& non probetur, dies † accuſatori ſuccumbendum eſt: vt habetur per eundem Bart.in d.l. is q reus, & in d.l.Pantonius,§.1.verſ.nota ex hac 1.gl.& ibi Pau.Caſt. in 2.col.& in l.denunciaſſe,§.quod tñ,paulo poſt princ. ff.de adult.& in d.l.is qui reus,col.8.verſ.ſed quæro,Bal.in l.1.col. 8.verſ.ſuper 7.puncto,C.qui acc.non poſſ.Sali.in l.pen. C.de app.& de hoc videas infra in concl.tempus, & concluſ.dies.

5 Si vero ſcire aues † quæ continere debeat accuſatio , iſtos in cõſilium voces,Franc.Caſſ.in ſuis ſing.q.crim.c.3.nu.7.Placen.in tract.de accu.nu.2.Boſſ.in tract.crim.tit.de accu. nu.2. & Gand.de maleſ.in tit.qual.fiat accuſ.col.2.

Et quæ inſpicere debeat accuſator antequã accuſet, adeas Spec.de accuſ.§.1.vſque ad verſ.cum autem.

CONCLVSIO XXIX.

ARGVMENTVM.

Reum abſolui accuſatore non probante illum turbaſſe poſſeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus de turbata poſſeſſione, ſi accuſans non probauerit dolum , reus abſoluitur.*

1 ACcuſatus de turbata poſſeſſione , ſi accuſans non probauerit dolum † reus erit protinus abſoluendus: vt ſcripſit ille iuriũ interpres Bar.in l.1.ff.ſi quis li.te.eſſe.iuſſ.ſue.facit, quod not.Bal.in l.ordinarij,C.de rei vend.& idem ſenſit Catald.de Boncomp.in conſ.58.n.5.inter cõſ.cri.vbi teſtes adducit ſupradictos Bar.Bal. & ſubdit eo magis pcedere quo per ſtatutum exigeretur dolus per l.ſi quis in tantam,C.vnde vi, & l.doli,iuncta l.1.in prin.ff.de ſer.corrup.

CONCLVSIO XXX.

ARGVMENTVM.

Acquiſita per mulierem conſtante matrimonio,an de bonis mariti acquiſita cenſeantur.

SVMMARIA.

1 *Acquiſita per mulierem conſtante matrimonio præſumuntur de bonis viri acquiſita, etiam ſumptum,& quomodo procedat, num 2.& 3 ibi contra. Et vide ibi cautelam, vt non cenſeantur de bonis viri acquiſita, nu.1.& nu 3.*
Quod procedit, etiam ſi vir confiteatur lucrum eſſe mulieris , nu 6. & ibi quando procedat,& quando non,nu.7.
2 *Maritus, vel hæredes (muliere negante non acquiſiſſe ex bonis viri) tenentur probare, quod conſtante matrimonio acquiſiuerit.*
Intellect.l.quintus.de don inter virum,& vxor.nu. 2.& 4.
3 *Eccleſiæ triumphanti nihil abſconditum.*
4 *Vidua quicquid acquirit ex bonis viri acquiſitum præſumitur , & quando procedat,nu.5.& 7.& ibi vide contra*
5 *Vidua eandem caſtitatem ſeruare debet, prout conſtante matrimonio,& vſque quo.*
6 *Confeſſio inter perſonas prohibitas non releuat,quia ſimulata præſumitur.*
7 *Donatio inter virum & vxorem eſt prohibita, nu 8.*
8 *Confeſſioni viri regulariter non ſtatur, ſe emiſſe de bonis vxoris , niſi veriſimiliter mulier bona haberet.*
9 *Confeſſio mariti prædicta acquiſita eſſe de bonis vxoris, nihil eſt contra præſumptionem iuris, quæ non tollitur niſi contrarium probetur, quoniam creditores, vel hæredes viri vellent pecunias repetere,& ibi vide contrarium.*
10 *Mulieri non creditur, ſi ipſa neget, acquiſiuiſſe ex bonis viri, quia non ſtatur eius aſſertioni, niſi probet, vide ibi contra.*
11 *Conciliantur præfatæ opiniones cenſeri ex bonis viri, vel non acquiſita, ibi remiſſiue,& quid in ambiguo, quia contra mulierem.*
12 *Onus probandi mulierem acquiſiuiſſe conſtante matrimonio , vel intra annum luctus incumbit agenti.*
Fundans ſe in tempore, illud debet probare.
13 *Signa vnde præſumptiones oriuntur, ſunt probanda.*
14 *Mulier etiam putatiua cenſetur acquiſiuiſſe ex bonis viri conſtante matrimonio putatiuo.*
15 *Mulier poteſt quærere ex ſua induſtria,& artificio in ſe, vel cum viro, ex aliqua honeſta negotiatione, quo apparente tollitur præſumptio, acquiſiuiſſe de bonis viri, ad lucra turpia,& quando, nu 8.*
16 *Commiſtio ſanguinis tollit ſuſpicionem adulterij, ſeu præſumptionem.& quando.*
Quis de commiſtus poſſit de adulterio puniri.
17 *Probatio vaccat ſine ...ptionem.*

18 Mulier ſenetur operari viuo non ſtare in domo vt corpus mortuum, & in quibus operibus, & ſecundum conſuetudinem loci.
Vir & vxor ſocij dicuntur, non tamen negotiare.
19 Confeſſioni viri in inſtrumento emere de pecunia vxoris abſentes non ſtatur, & quid de iure & hoc procedat.
20 Vxor quod poſſidet, ſuum eſſe præſumitur in iudicio poſſeſſorio, & quando procedat, ibid.
21 Præſumptio, quod quis non videatur deliquiſſe, non ſufficit ad eum condemnandum extraneo.
22 Præſumptio non debet extraneo prodeſſe, niſi allegetur. Opponi non poteſt de iure tertij, num. 22

ACquiſita per mulierem conſtante matrimonio, vt euite-
1 tur ſuſpicio turpis quæſtus † præſumuntur acquiſita de
bonis mariti, ſic reſpondit conſultiſſime Pomponius in l. quin
tus, ff. de dona. inter vir. & vxo. gl. Bal. Flor. Ang. Pau. de Caſt.
& Cor. vnanimes ſcripſere in l. cum oportet. C. de bonis quæ
lib. nec id prætermiſit Guliel. de Cun. in auth. licentia. C. de
epiſ. & cleri. huius etiã meminit Fran. Crem. in ſign. 6. incip.
in eis. Luc. de Pen. confirmauit in l. ſi tempora, col. 2. C. de fid.
inſtr. lib. 10. Alex. reſpondit in conſ. 31. viſo teſtamento, col. 1.
vol. 3. Soci. cõſuluit in conſ. 16. in cauſa. vol. 3. Sal. tradidit in
l. ſi mater. C. de contrah. empt. Dec. docuit in conſ. 237. in ca-
ſo propoſito, ad fin. vbi dat cautelam mulieri, vt pecuniam à
conſanguineis ſibi dãdam curet, & poſtea emat, quam nec o-
miſit Cepoll. caut. 149. Berta monu t in tract. de Epiſ. cart. 35.
col. 1. lib. 4. in 4. par. Barba. ſcriptum reliquit in tract. de Card.
in 1. tract. q. 3. col. 8. n. 21. Bern. Diaz. ſequutus eſt in reg. 9. Ne-
ui in ſylua nuptia. protulit ver. eſt nubendum, mihi fol. 114.
col. 3. in parua impreſſ. Boer. ſentit in deciſ. 81. n. 5. Ang. in cõſ.
141. incip. ſuper 1. puncto, Bal. id animaduertit in conſ. 30. in-
cip. proponitur, quod quidam. vol. 4. & in conſ. 53. incip. à li-
bello incipiendum eſt, eodem vol. & idem Ang. in conſ. 285.
ſuper 1. puncto, verſ. venio ad tertium. Aymo Crauet. com-
probauit in conſ. 81. n. 4. Abb. notatu dignum putauit in c. 1.
n. 3. de pecul. cler. Lambert. ad id reſpexit in tract. de iur. pa-
tro. 7. art. 8. q. princ. 1. par. 1. lib. n. 14. Didac. expoſuit in c. 1. de
teſta. n. 7. Bello. de hac re mentionem fecit in conſ. 17. n. 10. vbi
2 dicit, quod ſi vxor negaret quæſita cõſtãte matrimonio, † ma-
ritum, vel hæredes aſtringi ad hoc probandum, hoc eſt con-
ſtante matrimonio comparata fuiſſe, vt dixit Rip. in lib. 3. re-
ſponſ. 4. n. 1. & adhæret illi Hipp. Rimi. in §. 1. n. 135. Inſti. per
quas perſo. nob. acq. Cacher. ſequutus eſt, in deci. Pedemont.
140. n. 8. & 9. vbi exemplum adducit de feudo empto ab vxo
re, quia præſumitur emptum de pecunia viri, & ideo acquiri-
tur viro. Eſt quidẽ verum, quod dicit verius eſſe, quod reſpe-
ctu acquiſitionis, proprietatis, & poſſeſſionis non habeat lo-
cum diſpoſitio d. l. quintus, quia & ſi ex d. l quintus præſum-
ptio iuris inducatur, vt res empta ab vxore de pecunia mari-
ti præſumatur empta, turpis quæſtus euitandi gratia, non pro
pterea dicit lex illa, rem emptam ab vxore nomine ſuo ex pe
cunia, quæ præſumitur mariti, acquiri ipſi marito, cuius nomi
ne non fuit empta. Supradictam etiam concluſionem tamquã
* communi * vſu receptam videtur recenſere Plautus; dum in
Caſina introducit Myrinam mulierem ita Cleoſtratam allo-
quentem, quæ dicebat ancillam quandam ſuam eſſe.

Vnde ea tibi eſt? nam peculi probam nihil habere addecet.
Clam viro, & quæ habet partum, ei haud commodum eſt, quin viro aut ſubtrahat.
Aut ſtupro inuenerit, hoc viri cenſeo eſſe, quicquid tuum eſt.

Eam etiam tenet Bello. in d. conſ. 17. n. 11. vbi dicit verum
3 quidem eſſe, vt ſi pecunia eſſet vere mariti, † deciperetur Ec-
cleſia militans ſed nõ triumphans, cui nihil eſt abſconditum.
Quo vero ad ſupradictam cautelam, dicit aduertendum eſſe,
ne reddatur ſtatim illa pecunia conſanguineo, quia ſi hoc pro
baretur, adhuc prolaberetur in diſpoſitionem d. l. quintus.

Idem etiam vt in ipſa concluſione, cauetur ſtatuto Medio-
lanenſi, poſito ſub rub. quod acquiſita per vxor. lib. 1. c. 269.
vbi in hæc verba loquitur ſtatutum, quod ſi qua mulier con-
ſtante matrimonio rem aliquam vel ius acquiſiuerit, vel pe-
cuniam alicui mutuo dederit, vel alijs crediderit, totum id,
quod acquiſiuerit, vel crediderit, acquiritur marito, nec pro-
derit mulieri proteſtatio, ſeu renunciatio in contrarium fa-
cta per maritum etiam quocunque iuramento vallata.

Ampliatur primo concluſio, vt etiam procedat in inconcu
ba, & amaſia, quæ præſumitur acquiſiuiſſe ex bonis amaſij: vt
per Franc. Crem. in d. ſign. 6. vbi refert Bal. ita ſentientẽ in l. 1.
C. de na. lib. & Barba. ſup. adducto loco, n. 21. idẽ Bal. firmauit
in d. l. cum oportet. C. de bon. quæ lib. Gul. de Bened. tenuit in
repetitio. c. Raynu. §. cuidam Petro tradidere. nu. 100. part. 2.
& Hipp. Rim. tradidit in §. 1. nu. 136. Inſt. per quas perſo. nob.
acq. Ratio eſt ne & ipſa videatur corporis ſui copiam alijs
feciſſe, & ſic ob euitandam malam ſuſpicionem.

Aliam ſequutus eſt ſententiam Alciat. in tract. de præſum.
regul. 3. præſumpt. 26. nu. 2. vbi reſpondet & declarat dictam
opinionem aliter opinantium.

4 Secundo ampliatur concluſio † vt ẽt procedat in vidua, ſe-
cundum Bal. in d. l. cum oportet. in princ. C. de bon. quæ lib. &
receptiſſima eſt noſtrorum ſnĩa: vnanimes. n. id ſentiunt, Sali.
in d. authen. licentiam, poſt prin. C. de epi. & cler. Crem. in d.
ſign. 6. Boer. in deciſ. 81. n. 7. Pariſ. in conſ. 80. lib. 1. n. 12. vbi di
* cit hanc eſſe magis cõem * opinionem, Io. Lup. Hiſp. in repet.
rubr. de don. int. vir. & vxor. fol. mihi 5. col. 4. & fol. 29. ver. o-
peratur quartũ effectũ, vbi ponit tres ampliationes, & tres li-
mitationes ad reg. l. quintus, late Neui. in ſylua Nupti. ver. eſt
nubendũ, mihi fol. 115. Alb. de Roſa. in l. ẽt, C. de don. inter. vir.
& vxo. nouiſſi. Gabr. in ſuis concl. lib. 1 tit. de præſum. concl. 5.
n. 3. Bello. in d. conſ. 17. n. 12. Capra in cõſ. 13. col. 2. & Guil. de
Bened. in d. repet. c. Raynut. §. q cũ alia matr. cõtrah. n. 144. p. 3.

Huic opinioni aperte reclamat Alc. in d. præſum. 26. n. 4. ſci
licet, vt non procedat in vidua emente poſt annũ luctus, teſtẽ
adducit Ang. in conſ. 141. & idẽ intellexerũt Dec. in conſ. 227.
Crem. in d. ſign. 6. Pariſ. in d. conſ. 80. Franc. Rip. in l. fœminę. q.
20. n. 40. C. de ſecund. nupt. vbi de hoc abũde pertractat, alio
quin ſequeretur ſecundum Ang. in d. conſi. 141. nullã mulierẽ
poſſe acquirere tute, niſi oſtẽderit, vnde pecuniã ſibi compa
rauerit, & hoc etiam fuit de mente Albe. in d. l. ẽt, vbi diſtin-
guit, an mulier ſtatim poſt mortẽ viri emat, an ex interuallo.

Intellige igitur modo allatã ampliationem procedere qñ
vidua continuo poſt mortem mariti; & intra tp̃s luctus acqui
ſiuerit, quia tunc præſumitur ſemper acquiſiuiſſe de bonis ui
ri: nã ex quo tam breui tp̃e acquiſitio fuerit facta; præſumitur
ex uicinitate, & propinqtate tp̃is facta ex bonis mariti, arg. l.
ſi neutri. §. in bonis, ff. de priuil. cred. & dicit Boer. in d. deciſ.
81. n. 7. ne illius caſtitas polluatur. Gul. de Bened. in eadẽ rep.
c. Rainut. §. qui cum alia matr. contrah. nu. 245. vbi dicit ſecus
eſſe, ſi ex interuallo, & Rol. à Val. in conſi. 86. nu. 46. vol. 1. vbi
itidem dicit ſecus eſſe, ſi poſt annum luctus mulier acquiſiue-
rit; niſi emãſerit in adminiſtratione bonorum mariti, vt dicit
Ang. in conſ. 141. col. 1. & 2. vbi aſſignat rõem. Quia qñ mulier
emit primo anno luctus, dr̃ eſſe in matrim. viri, cum non poſſit
nubere, §. ſoluta, auth. de nupt. & ideo de bonis viri præſumi
5 tur acquiſiuiſſe: † quia per legem eadem caſtitas intra tempo
ra luctus à muliere deſideratur: quæ deſideratur conſtante
matrimonio, vt in corpore de reſtit. & ea quæ parit. in rubro,
& nigro, ſecus lapſo illo tempore, quo non iſtam caſtitatem
lex ſeruare voluit, cum viduæ nubendi permiſerit, nec viden-
tur eſſe in primo matrimonio, alias niſi ita eſſet, ſequeretur,
nullam mulierem poſſe quicquam ſibi quærere, niſi oſtende-
ret, vnde originem pecunia habuerit, quod eſt falſum ſecun-
dum Io. Lup. in repetit. rubr. de don. int. vir. & vxor. char. 50.
col. 4. Neuiz. in Sylua nuptia. fol. 14. à tergo, verſic. 1. amplia.
Crem. in ſing. 00. & Rip. in l. fœminæ, nu. 55. C. de ſecun. nupt.

Reſtringe iſtam intelligentiam procedere, quando nõ ad-
eſſet alia coniectura, per quam veriſimiliter iudicaretur, talia
bona acquiſita vltra annum luctus fuiſſe ex bonis mariti, alias
adhuc iſta præſumptio militaret, dato etiam, quod ad ſecun-
da vota tranſiuiſſet, ita declarat, & intellexit Ang. in d. conſil.
141. vbi docet indicia, ſecundum quæ iudicari poſſit, ex qui-
bus bonis potius potuerit mulier acquirere. Et illum ſequuti
ſunt Boer. in d. deciſ. 81. num. 10. Alciat. d. præſumpt. 26. nu. 5.
& Caſſad. in conſuet. fol. mihi 189. col. 2. nu. 8.

Secundo reſtringe intelligentiã ſupra allatã nõ procedere
qñ vxor mortuo viro remanſit in adminiſtratione bonorum
eiuſdem viri, forte cum filijs ſuis pupillis: quia tũc ſi non põt
aliunde lucrari, præſumitur ex bonis viri, & filiorum acquiſi-
uiſſe, per quam præſumptionem lucri tollitur alia præſumptio
delicti, vt per eundem Ang. in d. conſ. 141. & Boer. in deciſ. 81.
n. 8. Franc. Aret. in conſ. 31. cõſiderata diligẽter, quaſi per tot.
Præpoſ. in c. ſignificauit. in fi. de dona. int. vir. & vx. Frãc. Curt.
in conſ. 23. ego quoque, col. 2. verſ. nã præſumitur. Barb. in c. 1.
de pecu. cler. Bal. & Sal. in d. l. cum oportet, C. de bon. quæ lib.
Pariſ. in d. conſ. 80. nu. 12. vol. 1. vbi duplici in loco confirmat
* hanc eſſe cõem * opinionẽ, de qua ẽt vide Bal. in cõſ. 53. vol. 4.
& Sil-

& Nimau.in conſ.86.nu.10.vol.2. vbi dicit quod mater vidua commorans cum pupillis, penes quam ſunt tantum bona pupillorum, ſi aliquid acquirit præſumitur acquiſiuiſſe de bonis pupillaribus, vt etiã ſcribit alio loco Bal.in conſ.ſcilicet 137. incipien.quædã vidua,lib.5.niſi aliunde bona habeat,ex quibus poſſet aliter conſtare.

Tertio ampliatur concluſio, vt etiam procedat ſi maritus confiteretur lucrum eſſe mulieris,& negaret proueniſſe ex ipſius propria pecunia: quia nihilominus adhuc vigebit præ-
6 ſumptio,ex bonis viri mulierem eſſe lucratam,† ex quo talis confeſſio inter perſonas prohibitas nullius ſit momenti,l.qui teſtamenta. ff.de proba.nam præſumitur ſimulata, & ficta, & à lege habetur pro ſuſpecta, etiam ſi nulla alia contra mulierem concurreret præſumptio iuris, vt per Bat.in l.ſi diuortio. ff.de verb.oblig.& propterea cenſeretur maritũ voluiſſe do-
7 nare vxori †quod eſt prohibitum,quare non ſtaretur huiuſmodi confeſſioni,niſi eſſet confirmata per mortem, ſecundũ Bal. in conſ.66.punctus talis eſt,vol.5.tenet Franc. Aret.in in cõſ. 31.col.penult.& idẽ voluit Alciat.in d.præſump. 26.reg.3.n. 16.Pariſ.in cõſ.62.n.5.vol.1.vbi n.8.arbitratur idẽ procedere,ẽt ſi confeſſio huiuſmodi eſſet corroborata iuramento mariti,auctoritate Bat.in l.Aurelio,§ fi.de lib.leg.Petr.& Cyn.in l.1.C.de ſacroſ.Eccl.Io.Andr.in addit.ad Spec.in rubr.de donat.int.vir.& vxorẽ,Alex.in l.ſi diuor.col.5.ff.de verb.oblig. & Socin.in l.1.n.18.ff.ſolut.matrim.& ita etiam dicit Crauet. in conſ.81. & Rom.in conſ.44. ex ſupra narrato themate.

Contrarium ſenſere,qñ conſtat ex confeſſione mariti pecuniam fuiſſe ipſius mariti.Alex.in cõſ.52.vol.4. Soc.in cõſ.65. in 20.arg.Signor.in cõſ.152.col 2.Ruin.in cõſ.44.col.2.vol.5. & Crauet.in conſ.61.col.3.Concilies tñ, vt infra in limitat.2.

Limita ſupra dictam ampliationem non procedere,quãdo mulier haberet bona propria,nam inquit Grat.in conſ.54.nu. 26. vol.1. quod marito confitenti ſe emiſſe de pecunijs vxo-
8 ris†licet regulariter non ſtetur propter prohibitam donationem inter ipſos,ſtatur tamen,quando eſt veroſimile, vt quia illa mulier habebat bona propria,iuxta etiam ſententiam Salic.in l.ſi mater.C.de contrah.emptio.

Intellige ampliationem habere locũ, etiam ſi hæredes, vel creditores mariti vellent repetere pecunias, vel res acquiſitas nomine vxoris,quia & tunc poſſent,non obſtante confeſſione prædicta, quæ nihil facit contra præſumptionem iuris,
9 †quæ tolli non poteſt niſi per ipſam mulierem contrariũ probetur: vt dicetur infra in limitationibus: ita etiam tradit Pariſ.in d.conſ.62.nu.18.ex allegat.abũde ibi per eum.

Et idẽ procedit,ſi per ſingularem ſucceſſorem vel donatarium opponitur mulieri,ſecundum Dec.in conſi.237. Neuiz. vbi ſupra in 4.ampliatione.

Refragatur huic Alex.in l.qui iure familiaritatis,ff. de acquir.poſſ.& in conſ.101.col.4.vol.7.Alcia.de præſumpt.d.regul.3.præſumpt.26 nu.7.

Idem dicendũ eſt,quando mulier negaret illã bona acqui-
10 ſiuiſſe à bonis proprijs,vel alterius: †nam cum hoc ipſa probare debeat,non erit ſtandũ eius aſſertioni.l. neque natales, C.de probat.c.in præſentia.eod.titul.tradit Ioa.Lup.Hiſp.in d.rubr.de donat.int. vir.& vxor.§. 60. ſol. mihi 65. ſequitur Neuiz.in Sylua.nupt.in dict.verb. eſt nubendum,num.21. & ſeq.Pariſ.in d.conſil.62.num.3. & ſeq.& Crauet.in conſil.81.

Contra ampliationem ſtat Sali.in l. cum propria,per illum text.C.ſi quis alteri,vel ſibi,in fi.& in l.ſi mater.C.de cõtrah. empt.Alex.in cõſ.24.viſis dubijs,col.1.n.5.vol.1.qđ eſt repetitũ in vol.4.cõſ.23 Soc.i cõſ.61.circa primã,col.1 n.3.vol.4.

Concilies ut per Alcia.in d.præſum 25.n.16. ubi cõſiderat
11 tres caſus ꝓ reſolutione quæſtionis,† quos uidere utile erit; quia ibi egregie declarat materiã,& uide Pari.in d.cõſ.62.n. 28.lib.1.ubi ſentit cõtra primũ caſum eiuſdẽ Alcia & Rip.qui conſuluit ſecundum opinionem Alcia.in reſponſ.lib.3.cap.4.

Quarto ampliatur:quia ſi ab utraq; ſint præſumptiones,ex quibus bonis mulier acquiſiuerit bona, & an tempore contracti matrimonij,an poſt,in dubio præſumitur contra mulierẽ, ut per Areti.in conſil.31.& per Alber.de Roſ.in d.l.etiam, C. de dona.int.uir.& uxor.

Diuerſum ab hac re uidetur uoluiſſe Alcia.in d.pſum.26.n. 6.ubi in eam deſcendit ſniam,onus probandi mulierẽ acqui-
12 ſiuiſſe conſtante matrimonio†uel intra annum luctus,incũbere agenti,auctoritate Sal.in d.l.quintus,& l.etiam, & ſequitur

Alex.in cõſ.42.vol.5. uoluit Bal.in l.ſi uxor. C.de cond.inſer. Et rõ eſt:quia iſto caſu agens corroboratam habet intentionẽ in tempore, vnde ipſe debet probare, iuxta no. in l.non ſolũ,
13 §.ſed vt probari.ff.de nou.oper.nuncia. Et quia † ſigna,vnde oriuntur præſumptiones,ſunt probanda,vt per eundem Alci. vbi ſupra,quem vide:quia ibi conciliat opiniones.

Quinto ampliatur concluſio, vt etiã procedat in matrimo-
14 nio putatiuo †ideſt,vt ea,quæ vxor cõſtante matrimonio putatiuo acquiſiuerit, præſumãtur quæſita ex bonis mariti,ſecũdum Tiraq.in tract leg.conub.in rub.de ſon mari.in gl.n.271.

Primo limita concluſionẽ non procedere,ſi mulier probet illa bona habuiſſe ante matrimonium,& in dotẽ ei non fuiſſe aſſignata,auctor eſt Bal.in l.fi. C.de pig.& in l.ſi vxor.col.2. verſ.denuo quæro.C.de cõd. inſer.nec ab illo diſſentit Alex. in cõſ.42.col.5.conſulte canit Crau.in cõſ.206.n.18.& in cõſ. 61.n.7.in fi.& Hippo.Rimi.cõmemorauit in d.§.1.n.142.Inſti.per quas perſo.nobis acq.in quæſitis.n.aute contractũ matrimoniũ ceſſat præſumptio, vxorem præſumi acquiſiuiſſe de bonis mariti: vt decidit hic Boet.in q.81.n.2.vbi & n.3.dixie idem eſſe,ſi mulier comprobet illa bona etiam conſtante matrimonio ex aliquo titulo ſibi emiſſe aut acquiſiuiſſe aliunde
15 honeſte:quia pecunia à cõſanguineis,ſibi oblata fuerit † vel fuit lucrata ex aliqua honeſta negotiatione, veluti, quia erat obſtetrix, vel manu medendo, vel texendo.& reſarciẽdo veſtes,aut inaurando, vel acu Phrygum more pingendo, veſtesve auro intexendo, ſiue lactãdo infantes alienos, vel vna cũ viro cauponariã exercendo,& huiuſmodi quamplurima alia, vt videre eſt per Abb.conſ.36.circa primũ, vol.2.& clarius p Bal.Sal.Ang.& alios in d.l.cũ oportet,C.de bon.quæ lib.Soc. cõſ.249.in materia.in fi.Barba.in d.ſuo tract.de præſtã.Card. 3.q.1.par.n.21.Alex.conſ.133.incip.vere.Petr.Gerar.ſing.99. Crot.in l.frater à fratre.col.34.ff.de cõd indeb. Rip.4.reſpõ lib.3.Neui.in ſylua nuptia. verſ. eſt nub. fol.mihi 115. col.3. verſ.6.limita Ruin.in conſ.96.n.2. vol.5.Alcia.d. præſum.26. reg.3.n.10.Caſſ.in cõſ 29.Fulg.in cõſ.198.in quæſtione ꝓpoſita,Alex.in conſ.42.vol.5. & in conſ.133.circa primũ, vol.4.
16 Nec id ratione caret:nam in iſto caſu † ceſſat ſuſpicio turpis lucri: vt dicit Bello.in cõſ.17.n.11.Ideo ceſſare debet præſumptio prædicta,arg.eorum,quæ no. in l.ſi qui adulterij, C. de adulter.vbi ſi qui accuſati fuerint adulterij,& obtẽtu proximitatis intẽta depulerint, per cõmemorationẽ neceſſitudinis crimini fidem derogando,dũ exiſtimatur non debere credi, quod contra adducitur, vel non potuiſſe committi, hi ſi poſtmodum in nuptias ſuas conſortiumque conuenerint,facinus illud, in quo fuerint accuſati manifeſta fide atq; indicijs euidentibus publicabunt,in quos Impp.ſeueriſſime vindicare iuſſerũt.Huc quoq; ſpectant l.diuus.ff.de teſt.in integ.& l. omnes.§.Lucius,ff.quę in fraud.cred.& l.non ſolũ.§.de uiro. ff.de rit.nup.& dicit Bal.in l.ſi certis annis,col.3. uerſ.cõcludo igitur.C.de pact.& Cor. in conſ.308. licet dicta allegata. col.pen.uol.1.& eo magis ceſſabit illa pręſumptio: cũ (ut diximus)
17 ꝓbatũ fuerit contrariũ, †nam probatio uincit præſumptionẽ,Neui.& Alc.ubi ſupra.& tenuit Bar.Cepol.caut.149. incip.nota auream,& Fran. Are.in d.conſil.31. in 4.circa fin.

Præterea ad hanc limitationem adhibeas Alex.in cõſ.209 ponderatis his.col.2.uol.6.& in conſ.24.uiſis dubijs,uolu.1 Barba.in conſ.25.ſcripſit Propheta.uolu.1.pract.Papi.in for libell.quo uxor agit ad dot.uerſ. tanquam bona paraphernalia, in quibus locis illi, quos modo nominauimus, uidentur
18 dubitare de iſta limitatione, †nã illa,cuius matrimonio conſenſit,in officio mariti eſſe debet,ut uerbis utar Hermogeniani in l.ſicut,ff.de ope.l.quod & Paulus reſpondit,l.ſed ſi uir. in princ.ff.de donat.int.uir.& uxo.Quapropter decidendum uideretur omne illud lucrum,tamquã ex operis debitis marito eſſet mariti; uel ſaltem dimidiam ratione ſocietatis contractæ:nam uir,& uxor dicuntur ſocij diuinę,& humanę domus, ut optime traditum fuit à Neuiza.ubi ſupra.

Alciato tñ in d.pſum.26.n.11.magis placet opi. Bal.in d.l. fi.C.de pig.tamq̃ uerior:quia licet uxor cogatur uiri negotiũ ꝓcurare,nõ tñ tenetur pro eodẽ negotiari,ut ẽt dicit Capi.in cõſ.72.n.15.ubi aſſerit,vxorẽ operari debere uiro operib.obſequialibus,ut iſternere lectũ, coquari (ut Plauti uerbo utar) & ſimilia,nõ fabrilib.uel artificialib.cũ ſtare nõ debeat in domo ſicut cadauer,ut dicit quoq; Bal.in l.1. C.de lega.& in l.ſi uxorẽ,C.de cõd.inſer.Rip.in lib.3.reſpon.c.4.n.4.ubi diſtinguit

Digitized by Google

guit quædã eſſe ſeruitia obſequialia, & quaſdã operas paruæ æſtimatione, & iſtas compelli vxorem præſtare io domo mariti iuxta conditionem perſonarum. Cæterum ſi vxor exercetet aliquam artem vel mercaturam, vel manu medererur, vel eſſet obſtetrix, quæ oon ſunt operæ domeſticæ, nec familiares tuoc quicquid acquirit ex iſtis operis; ſibi acquirit, nõ enim, vt dictum eſt, ad præceptum mariti cogitur vxor oegotiari, Alcia. tamen vbi ſupra putat in hoc ſtaodum fore conſuetudini, ſi aliqua eſſet ſecundum Hoſt. & cæteros in c. ſignificauit, de don. int. vir. & vxo.

Secundo limitatur, quando maritus intererat acquiſitioni & inſtrumento, io quo dicebatur, pecuniam ptoueniſſe ab vxore, & maritus hoc coofitebatur expreſſe, vel tacite, non repugnando, ſic profitendo dixit Sali. in l. ſi oon verũ C. de doоа. int. vir. & vxo. in l. ſi mater. C. de contrah. emp. & in d. l. quintus, & Bello. in conſ. 17. n. 11. quia tunc præſumuntur acquiſita ex bonis coniugis, & ſtandum erit aſſertioni mariti: vt dicit Soci. in conſ. 71. circa primum vol. 4. conſuluit Alex. in conſ. 24. vol. 1. quod eſt repetitum, io vol. 4. in conſ. 23. viſis dub. reſpondit Bal. in conſ. 77. punctus talis eſt, colu. 5. Alciat. docuit in d. præſum. 26. regu. 3. n. 16. Ruin. cauit. in conſi. 44. col. 2. vol. 5. Neui. tradidit vbi ſupra fol. 115. verſ. 3. limi. & Natta meminit in conſ. 30. n. 2. volu. 1. vbi dicit tunc vxorem non præſumi acquirere ex bonis mariti, quando in Inſtrumẽto dictum eſt de pecunia propria vxoris præſente viro, & conſentiente, nam tunc ſtatur inſtrumento, & creditur marito, vt etiam reſponſitauit Rip. in lib. 3. reſpon. d. c. 4. on. 2.

Quioetiam amplius dixit Sali. idem ſentiendum eſſe, quando maritus non ignorabat vxorẽ acquirere, & poſtea diu tacuerit eum muliere, nec aliquid obiecit, Sal. in auth. ſed iã neceſſe. C. de don. ante nup. per Fulg. in coof. 198. in quæſtione propoſita, atq; Ruin. io d. conſ. 44. n. 5. & per Neuia. in 4. limit.

Aliam ſequutus eſt ſententiam Pariſ. in d. conſ. 62. n. 28. Ideo coocilies, vt prior opinio procedat, quando pecunia emanauit ab vxore præſente viro, & oon contradicente, poſterior
19 uero qñ maritus emit feudum pro vxore abſente, † & confeſſus eſt pretium quod ſoluit, fuiſſe ex pecunia vxoris: quia tunc non ſtatur aſſertioni mariti, & ita diſtinguit Ruin. in d. conſ. 44. n. 5. volu. 5. & Alcia. in d. præſum. 26. Alex. in d. conſi. 24. vol. 1. Soci. ſen. in conſ. 65. nu. 8. vol. 1.

Diſſentire videtur ab iſtis Cach. in deciſ. Pedemoo. 140. o. 3. vbi dicit maritum ementem fundum pro vxore, & proteſtantẽ emere de pecunia donata uxori, acquirere uxori Pauli reſponſo motus in l. uxor marito. ff. de don. int. vir. & uxo. ubi Bart. & communiter Dd. ubi dicit id uerum eſſe, niſi appareret ex aliquibus coniectoris, & præſumptionibus uxorẽ aliũde bona ſibi comparaſſe, uel comparare potuiſſe, ſecundum Doct. in l. ſi filij. C. de don. int. uir. & uxo. & Salic. in l. cum proprie, in fi. C. ſi quis alteri uel ſibi.

Tertio limitatur non procedere in muliere diuite, quæ oubit uiro pauperi: quia tunc præſumitur acquiſiuiſſe de bonis ſuis peculiaribus, & nõ mariti: ut per Neuixan. ubi ſupra, uerſicul. 1. limit. per Alcia. in d. præſum. 26 n. 5. idem ſenſit Barb. in c. 1. col. 1. de pecu. cleri. & Ioa. Lup. in repeti. rub. de dona. int. uir. & uxor. ubi ſup. in 2. amplia. & cautum reliquere Bal. in conſ. 70. appareot. col. 2. circa, med. lib. 1. Corn. in conſ. 327. uol. 2. circa fin. lib. 1. & Cra. in conſ. 61. n. 7.

Nec aliter dicendum eſt, qñ maritus non erat eiuſdẽ loci, cuius erat uxor, & commigrauit io domũ uxoris: quia & tũc ceſſat iſta præſumptio: ut auctor eſt Crauet. in d. conſ 61. n. 7. q. tertim. cõprobat Sali. in l. ob maritorum. C. ne ux. pro mar. quẽ ſequitur Soc. in cõſ. 128. col. 2. uerſ. pro hac accedat. uol. 1.

Quarto limitatur nõ procedere, quando aliæ concurrerẽt præſumptiones, ex quibus iſtæ excluderentur, & cõſtare poſſet de cootrario, id eſt mulierẽ aliunde habuiſſe bona: ut per gl. in c. manifeſte. 12. 1. q. 1. idque ab omnib. fere præclariſſimis conſuleotib. approbatur; ut à Bal. in conſ. 67. lib. 5. à Rui. in conſ. 99. col. 2. uol. 5. Cran. in d. conſ. 61. Cor. in conſ. 133. col. 2. uol. 1. per Aret. in d. conſ. 31. col. 2. & ſupra dictum fuit.

Quinto limitatur non habere locum quoad poſſeſſorium; quia in poſſeſſorio iudicio mulier obtinebit, nec in eo inqui-
20 rendum erit de hac præſumptione † nam in poſſeſſorio illud quod poſſidet uxor præſumitur ipſius vxoris, vt per Bal. in d. l. ſi vxorem, C. de condi. inſer. Neui. vbi ſup. verſ. limitat Lop. & Alc. d. præſu. 26. n. 8. vbi declarat, iſtud locum vẽdicare, qñ vxor ſola poſſideret, alioqui ſi poſſideret cũ marito, tunc præſumeretur potius poſſeſſio mariti, & ipſum poſſidere iure familiaritatis, teſte Ale. poſt alios io l. qui iure, ff. de acqui. poſſ.

Sexto limitatur procedere quoad ipſum maritum, ſeu eius hæredes, qui poſſunt vxori obijcere, illa bona fuiſſe acquiſita de bonis ipſius mariti, ſecus quoad extraneom, quod proditum eſt à Bal. in d. l. ſi vxorem. col. fi. C. de cõdi. inſer. per not. in d. l. ob marirorũ, C. ne vxor. pro marit. nec ab illius opinione receſſit tum docendo, tum etiam conſulendo Alex. in d. l. qui iure, ff. de acq. poſſ. & io conſ. 101. iocip. ſuper. 1. dub. vol. 7. Alcia. retulit io allata præſu. 26. n. 7. Bello. mentiooem fecit in d. conſ. 17. n. 12. nec Hyppolit. Rim. intactũ reliquit in §. 1. n. 137. Inſtit. per quas perſon. nobis, acquir.

Reijcit hanc limitationem Alcia. in ſupra citato loco, quia oimis per ipſam reſtringitur text. in d. l. quintus, ff. de dna. inter. vir. & vxor. Ideo verius putat, quemlibet cuius intereſt, poſſe opponere, eum iſta præſumptio non ſit inducta ita demum ſi maritus velit, ſed in vniuerſum loquatur, vt euitetur mala ſuſpicio, & hanc ſoiam amplectuntur Dec. in conſ. 237. col. pen. & ante eum Bar. in l. 2. ff. de excep. Verũ Hipp. Rim. in d. §. 1. n. 137. dicit ſupradictam limitatiooem eſſe veriſſimã,
21 quemadmodum † præſumptio, vt quis in dubio ooo videatur delinquere, non ſufficit ad eũ condemnandũ: vt tradidere gl. Bar. & alij in l. qui iuraſſe, §. ſi pater. ff. de iureiur. & in l. merito. ff. pro ſocio. Non ſatis igitur erit, ſi dixeris, vxorẽ præſumi quæſiuiſſe de boois viri, vt euiterur delictũ, eaque extraneo coodemnetur, cũ iſtiuſmodi præſumptio adeo non ſit efficax, vt per illã poſſit ipſi pœna irrogari. Præterea obijciẽti id con-
22 donemus hanc præſumptionẽ militare, † non tñ extraneo prodeſſe debet, nam ita demum quid præſumitur, ſi allegetur, & non aliter, ſi igitur nobis eſſet in optatis, vt contra mulierem vrgeret hæc præſumptio, opus eſſet, vt extraneus cum ea cõtendens, eam in medium afferret, & in mulierem inijceret, quod quidem facere oon poſſet, ſic enim opponeret de iure mariti, & ita de iure tertij, quod fieri nequit, argu. l. 2. ff. ſi ag. vectig. & animaduertit Bart. in l. 2. de except. rei iud. merito igitur vxor contra extraneum obtioebit.

Septimo limitatur, quando mulier adminiſtrauit bona alterius, vt etiam ſupra à nobis dictum fuit, quia licet acquiſita ab vxore coſtante matrimonio in dubio præſumantur acquiſita de bonis viri, tamen id fallit, ſi adminiſtrauit bona alterius, quia tunc ſecus eſt: ſi ijs adhibenda fides, quæ annotauit Rol. à Valle in coof. 90. n. 17. vol. 5. qui adducit teſtes Alexan. conſ. 40. col. pen. vol. 3. & Salic. in d. l. quintus.

CONCLVSIO XXXI.

ARGVMENTVM.

An acquiſita per fratrem cum alijs fratribus viuentem poſt obitum patris hæreditate indiuiſa, cenſeantur acquiſita de paterno patrimonio, & iſtiuſmodi an debeant inter eos communicari, & quomodo inter fratres intelligatur contracta ſocietas.

SVMMARIA.

1 *Quod acquirit frater vitam degens cum fratribus defuncto patre, & hæreditate indiuiſa, dicitur acquirere à communi patrimonio.*
2 *Statutum Laudenſe præſumit inter fratres indiuiſos tacitam ſocietatem, & ſolum excipit acquiſitum ex donatione, vel ſalario.*
3 *Idem cauetur ex ſtatuto Mediolanenſi, & in illo excipitur vltra præfata, etiam ſucceſſio inteſtati, ex cauſa teſtamenti, ſiue codicillorum, vel dotis.*
4 *Inter fratres præſumitur contracta ſocietas, ſi poſt obitum patris ad eandem menſam, & in eadem domo communiter vixerint.*
5 *Societas dicitur leonina, ſi inter fratres omnia communicantur.*
6 *Acquiſita per fratrem, vt alijs communicentur, non ſufficit omnes ſimul habitaſſe hæreditate indiuiſa, ſed etiam tria copulatiue requiruntur, &c.*
7 *Societas dicitur initа quoad fructus hæreditatis communes inter fratres, non quoad alia.*
8 *Societas non videtur inducta per hæreditatem patris in communi retentam, & eius poſſeſſionem pro indiuiſo, ac ſimul cohabitationem, cum hæc omnia citra ius, & ſocietatis nomen fieri poſſit.*
9 *Actus noſtri voluntarij non vltra ſe extendunt, quam ex iis colligitur.*
10 *Concluſio non habet locum, niſi fratres negotia ſua promiſcue egerint, & ſine comparatione communibus expenſis viuendo bona ſimul habuerint, & diu ſimul habitauerint.*
11 *Acquiſita non præſumuntur de communi ſi inter fratres alius pupillus, alius minor, & alter furioſus extitit.*
12 *Societas non intelligitur tacite contracta cum minoribus.*
13 *Acquiſita per fratrem maiorem omnia bona adminiſtrantem præſumuntur de com-*

de communi acquiri, niſi ſit artifex, vel aliter acquirens.

14 *Societas licet non contrahatur inter fratrem maiorem, & minorem ſimul habitantes, tamen quia acquiſita præſumuntur acquiſita de communi debent communicari.*

15 *Acquiſita per fratres, vt in nu. 10. non præſumuntur acquiſita de communi etiam ſi tractaretur de vtilitate pupilli.*

16 *Societas tunc intelligitur contracta, & acquiſitio facta de communi, quando pupillus habet tutorem alijs fratribus communicantem.*

17 *Societas, & acquiſitio proximo dicta non procedit in pupillo ſine tutoris authoritate.*

18 *Acquiſitio de communi quando procedat, quando pupillus efficitur adultus, & ratificat geſta.*

19 *Quo nomine iubet teſtator aliquid fieri, eo factum præſumitur.*

20 *Societas non præſumitur contracta inter fratres maiores natu, cum nullus negotiatur propter nobilitatem, & diuitias, licet pro indiuiſo poſſideant hæreditatem, niſi aliter expreſſe dicatur.*

21 *Societas tacita non intelligitur, vbi non eſt commercium.*

22 *Si vnus ex fratribus proprijs negotijs incumbit, & alij hæreditaria bona eorum induſtria augent, non debent eorum labores amittere, ſed diuiſionis tempore eas habere præcipuos.*

23 *Societas non poteſt videri tacite contracta inter plures fratres, quando poſt obitum patris aliqui negotiantur, aliqui non, & ſupra nu. 20. ſecus ſi ipſi lucrarentur, & lucra etiam diſparia communicarent.*

24 *Societas itidem videtur contracta, quando alter negotiatur, & alij communicant omnia ſibi vndecunque prouenientia.*

25 *Societas tacita non impeditur ob diuerſitatem negotiorum.*

26 *Socialis affectus, & voluntas apparet ex actibus quantumuis diſſimilibus, ſicut inter nobiles non mercatores, qui & ſalaria, & dotes, & quæcunque alia bona acquirant, in communi conferant.*

27 *Quæ concurrere debent, vt abſque negotiatione cenſeatur contracta ſocietas.*

28 *Societas inter fratres non præſumitur, quando defuncto patre alter negotiatur, & alter non.*

29 *Societas ſi contrahitur inter aliquos, & vnus eorum nihil in ſocietate ponat, nec in ea ſe intromittat, cenſetur ſocietati renunciaſſe.*

30 *Societas non contrahitur donationis cauſa.*

31 *Societas lucri, & quæſtus non intelligitur contracta inter fratres, quorum alter tantum negotiatur, & alter ſtudio vacat.*

32 *Societas inducta tacite ex actibus vltra illos porrigi non debet.*

33 *Societas tunc non inducitur, quando qui negotiatur nihil impertit, niſi poſſeſſionum redditus, nec pro communi commodo operam præſtat.*

34 *Societas vt poſſit dici contracta, tribus caſibus diſtinguitur.*

35 *Societas nec expreſſe, nec tacite poteſt dici contracta, quando alter fratrum eſt pupillus, vt etiam ſupra nu. 10.*

36 *Societas cenſetur contracta, quando fratres ſunt maiores, & ſupradicta requiſita concurrunt.*

37 *Socij non videntur, quando qui negotiatur, facit nomine proprio, ſed ſi communi, ſocij iudicantur.*

38 *Societas non habetur pro contracta in voluntate, quando vnus ex fratribus ſe conſtituit debitorem de aliqua ſumma in libris ſuis, & ſtatuit domum creditricem.*

39 *Arbitrio iudicis eſt coniectura ſimplici non recedere à regula.*

40 *Acquirere non dicitur de communi vnus ex fratribus, ſi aliquem fundum emit ipſis præſentibus, & ſcientibus, & chartam pro ſe tantum recipit.*

41 *Acquiſitum tunc præſumitur communiter quando talis emerit alijs ignorantibus.*

42 *Emiſſe præſumitur de bonis communibus, & communi pecunia, cum emit nomine ſuo, & fratrum.*

43 *Acquiſitio facta per fratrem nomine ſuo, & aliorum ſi dicatur acquiſita de pecunia propria, debet hoc oſtendi.*

44 *Diuitiæ non veniunt aliunde, niſi à caſu, & induſtria.*

45 *Facta non præſumuntur, niſi probentur.*

46 *Natura humana potius prona eſt ad deſidiam, & voluptatem, quam ad laborem, & induſtriam, & ad malum potius, quam ad bonum.*

47 *Dominium cenſetur acquiſitum etiam fratribus, ſi vnus ex eis prædium emit, & eius fundum ipſo inſtante deſcribatur in catastro ſibi & fratribus.*

48 *Acquiſita per fratrem induſtrium habentem aliqua bona propria, licet in communione viuat cum alijs, præſumuntur acquiſita ex bonis proprijs.*

49 *Societatis materia fuſius tractatur infra in concluſione ſocietas, nam ibi propria ſedes eſt.*

ACquiſita ab vno ex fratribus probatur acquiſita fuiſſe de
1 communi patrimonio, † ſi ipſe cum omnibus alijs fratribus ſimul cum hæreditate indiuiſa poſt mortem patris vixerit, arg. tex. in l. ſi fratres, ff. pro ſocio. l. ſi maior, C. fam. erciſ. & in l. non ideo, vbi gl. & Dd. C. com. diuid. Bart. docuit in l. cum duobus, §. idem Papinianus, alias in §. ſi fratres, C. eod. & in l. ſi patruus, C. com. vtr. iud. & melius, & plenius quam alibi in l. Titium, & Mæuium, §. altero, nu. 5. verſi. ex præfatis, ff. de adminiſtra. tutor. & in tract. de duobus, fratribus, nu. 14. nec ab hoc fuit alienus Bal. in d. l. ſi patruus, Cor. reſponſitauit in conſil. 24. viſis nonnullis col. 2. lib. 1. & conſil. 27. col. 2. lib. 2. Paul. de Caſt cauit. in conſi. 349. vol. 1. nouiſſimorum, conſuluit pluribus in locis Dec. in conſi. 66. vbi late & conſi. 68. pro reſolutione, & conſi. 304. in caſu propoſito: Soc. animaduertit in conſil. 4. vol. 4. Cæpoll. decidit in conſil. ciuil. 40. quidam. Bertr. ſequutus eſt in conſil. 39. col. 2 & 3. & conſil. 27. colum. pen. 2. vol. nouiſſimorum, Rub. Alexan. veriſſimum arbitratus eſt in conſ. 87. Alciat. neque diſſenſit, de præſumpt. reg. 1. præ-
* ſump. 25. in princ. vbi dicit hanc eſſe communem * opinionē,
* & de communi * atteſtatur Petr. Duen. regul. 3. Idem protulit Dec. in conſi. 21. viſo puncto, in prin. & in rubr. C. qui teſtam. facer. poſſ. Iaſon ad id latiſſime ſe fundit in l. 1. C. eod. tit. Cæpoll. nec reticuit in conſil. 26. nu. 5. & conſil. 123. in fin. conſil. 159. nu. 1. Spec. non ſuppreſſit in titul. de iudic. §. ſequitur videre de communibus iudicijs. Ioan. Bapt. Ferret. conſulendo ſenſit in conſil. 120. numer. 6. Alciat. conſiderauit conſil. 359.
2 numer. 1. vbi dicit † ita etiam caueri ſtatuto Laudenſi præſumente tacitam ſocietatem inter fratres, qui nunquam à ſocietate receſſerunt, & illud ſolum excipiente, quod acquiſitum fit ex cauſa donationis, vel ſalarij. ita quoque diſponit ſtatu-
3 tum Mediolanenſe, † excipiens tamen non ſolum quod acquiſitum ſit ex cauſa donationis, vel ſalarij: ſed etiam ex ſucceſſione inteſtati, ex cauſa teſtamenti, vel codicillorum, vel dotis.

Rationem huius concluſionis affert Mantua, in conſil. 303. num. 1. volum. 1. quam nullis verbis immutatis referam: quia, inquit ille, ex quo omnes fratres remanſerunt poſt mortem
4 patris † ad vnum panem, & vnum vinum in eadem domo, communiter viuentes cõtracta ſocietas præſumitur arg. l. 1. in fi. & l. ſeq. ff. de his qui deie. vel effud. l. Procula. ff. de prob. l. ſeruus communis. ff. de donat. int. vir. & vxo. & c. 1. §. ſi duo. de duo. fra. de no. bene. inueſt. in vſib. feud. Quo fit, vt omnia commo-
5 nicari debeant: † quoniam alioqui ſocietas non eſſet, niſi leonina, arg. l. ſi non fuerit. §. Ariſto. ff. pro ſoc. Verum, vt hæc concluſio vera ſit necne magis eluceſcat, repetendum eſt, quod Dec. ſcriptum reliquit in eodem conſil. 21. præſertim in col. 2. Non enim, inquit, vt acquiſita ab vno ex fratribus debeant alijs communicari, ſatis eſt fratres cum hæreditate indiuiſa co-
6 habitaſſe; † ſed tria ſimul requiruntur: vt vna cum hæreditate indiuiſa poſt mortem patris vixerint, vt omnia lucra inuicem communicauerint, & de eo, quod ſupralucrati fuerint ad inuicem rationem non reddiderint. Decium ita dicentem refert Neuiz. in conſil. 76. numer. 8. vbi aſſerit ea ratione, non ſufficere, vt hæreditatem paternam indiuiſam tenuerint, quia licet
7 inter ſe hæreditatis fructus communicauerint: † non dicuntur iniſſe ſocietatem niſi ſtricte quo ad illos fructus, non quo ad alia. Idem dicit ſentire Alex. conſi. 16. incip. viſo teſtamento, col. fin. volum. 6. & Cor. in conſil. 9. incip. præmittendum eſt, quod fratres. volu. 1. Idem multis authoritatibus comprobat Natt. qui tamen poſtremo conſtituit regulam negantem tan-
* quam meliorem, & magis communem * in conſil. 264. n. 1. vol. 2. cuius etiam rationem dicit eſſe: quia retinere patris hæreditatem communem cum fratrib. & eam indiuiſam poſſidere,
8 ac ſimul cohabitare, † hæc omnia fieri poſſunt citra ius, & nomen ſocietatis, vnde ex eis non debet videri inita ſocietas, argu. l. pro hærede. §. inde Papinianus, ff. de acquir. hæred. Et quia actus noſtri qui à voluntate pendent non vlterius ſe pro-
9 ferunt, † quam ex eis colligi poſſit, arg. l. 1. §. ſi quis hoc interdicto. vbi Bar. ff. de itin. actuque priua. & l. fin. C. ne vxor. pro mar. Idem Natt. in conſ. 91. n. 1. vol. 1. vbi quo ad illa requiſita dicit expreſſe ſupra dictam concluſionem affirmantem nõ ha-
10 bere locum, † niſi fratres vna habitauerint, in commune bona retulerint, communibus impenſis nulla ratione ſubducta vixerint & negotia ſua promiſcue egerint. Ita etiam Iaſ. in conſ. 5. lib. 1. incip. quia ſemper. Ferret. in conſ. 166. n. 6. Grat. latiſſime in conſ. 118. vol. 1. Martin. Laud. in conſ. 34. num. 1. & Rube. late in conſ. 87. & 95. in princ.

Primo loco concluſio noſtra affirmatiua eſt reſtringenda, vt
11 locum ſibi non vendicet, † quando fratres non ſunt omnes maiores, ſed alter eorum eſt pupillus, & alter maior, vel furioſus: quia tunc acquiſita non præſumuntur de re communi, arg. l. vt in conductionibus, ff. pro ſoc. & concludit Bar. in loco ſuperiori relato, & Iaſ. in d. l. 1. nu. 6. & in authen. quod locum, C. de collat. huc reſpexit Alciat. de præſum. 25. nu. 2. adſtipulatur Dec. in d. conſ. 21. viſo puncto. col. 1. & in conſ. 66. ex eod. fonte manauit, quod ſcripſit Bertran. in conſ. 26. ex cauſa in fi. vol. 2. conſimilem vim habuit illud. Bologn. in conſ. 7. colu. 2. eiuſdem notæ eſt traditum à Rom. conſ. 413. nu. 14. & in conſ. 291. incip. cum iſti fratres, cuius opinioni fauet Dec. in l. eo, qđ plus. §. pupillus, n. 2. ff. de regul. iur. nec id ignorauit Andr. Sicul. in conſ. 31. col. 2. li. 1. cui neutiquam eſt diſſimilis Cæpol. in d. conſ. 40. His finitimũ eſt, quod ſcriptis prodidit Cor. cõſ. 213. Philippi lib. 3. quibus haud dubie reſpõdit doctrina Soc.
12 iun. in conſ. 24. vol. 2. vbi dicit, eam eſſe rationem † quia cum minoribus non intelligitur tacite contracta ſocietas, ſi voluit Soc. ſen. in conſi. 160. colum. 5. volum. 2. cui optime quadrat Alex. in conſ. 48. column. 2. & 3. in conſ. ſeq. vol. 1. Idem pollet,

G quod

Digitized by Google

quod conſuluit Ancha.in cõſ.31.incip.quia quæſtio & in cõſ.
103. Iſtis ſubſcripſit Io.Bapt.Ferret.in d.conſ.166.nu.5.hanc
eandem ſententiam adiuuat Martin.,Land.in d.conſ.34.nu.2.

Quorum omnium conſenſus Riminaldum non deterruit,
quin id ipſum intrepide reprobarit in conſ.463.n.1.vol.2.vbi
23 dicit,† vt ſi frater maior adminiſtret bona omnia,neque vlla
arte aut induſtria comparauerit,quod acquiſiuit, præſumi de
re communi acquiſiuiſſe,teſtem afferendo Specu.eodem titul.
de iudic.§.vt autem.loquentem in fratre maiore,qui cum mi-
24 nore habitet.& concludentem,† quod licet inter eos ſocietas
non contrahatur, tamen debere acquiſita communicari:quia
præſumuntur acquiſita de communi patrimonio.

25 Amplia iſtam limitationem, vt procedat † etiam ſi ageretur
de vtilitate pupilli: vt per Bal. in l.cum oportet.in prin.4.co-
lum.C.de bon.quæ lib.quem ſequitur Iaſ.in d.l.1.C.qui teſta.
fac.poſſ.numer.6.

Primo ſublimita non procedere hanc limitationem,quãdo
ille pupillus haberet tutorem,qui alijs fratribus communica-
26 ret & alij ſibi, † nam tunc intelligeretur inita ſocietas, & ac-
quiſitio facta de communi, vt reſpondit Vlpian.in l.vt in con
ductionib.ff.pro ſocio,Bald.expreſſe in d.l.ſi patruus,col.vlt.
quẽ ſequitur Iaſon.in d.l.1.n.6.verſ.limita nunc.Alciat.d.præ-
ſum.25.regu.3.n.2.Rom.d.conſ.413.n.14.Bar in eod.tract.de
duobus.nu.17.circa fi.& Martin. Lauden.in d.conſ.34.nu.3.
27 † alioquin ſine tutoris authoritate nequaquam, decidunt Ia-
ſon de Aret.Rayn.Oldr.Bart.& alij in relato,§.altero.

18 Secundo ſublimita non procedere † ſi cum pupillus adole-
uiſſet, rata habuiſſet geſta, & id quod ad ſe pertinebat, quod
facere poteſt.cum tunc temporis habebat conſenſum: vt pla-
cuit Alciar.ſupra citato loco,cui conſenſit Alex.in conſ.49.co-
lum.1.nu 2.incipien.mature.vol.1. Iaſ. comprobauit in d.l.1.
n 6.verſ.3.limita.Bologn.confirmauit d.conſ.7.col 2 Dec.pro
tulit conſ.21.viſo puncto col.1.iſtis addas Corn.conſ.187.lib.
3.& conſ.33.lib.4.quia de pluribus ibi declarat,è quorum nu
mero etiam fuit Alex.conſ.23.2.col.lib.2.

In aliam ſententiam videtur deſcendiſſe Alciat d.reg.3.præ
ſumpt.25.num.3.

Tertio ſublimita non habere locum,ſi pater, mandaſſet, vt
19 communi nomine exerceretur,† quia quo nomine iuſſit teſta-
tor,eo nomine factum præſumi etiam ſi aliquis eſſet pupillus,
canit Scæuola in l.qui negotiationem, in prin.ff.de adminiſtr.
tutor.huic adhæret expreſſe Socin. per illum text.conſ.4.n.5.
quantum ad primum,vol.4.& Bald.id ſenſit in relata l.cum o-
portet,col.3.C.de bon.quæ lib.ſequitur Iaſ.vbi ſupra.Alex.re
ſponſitauit conſ.49.num.1.vol.1.

Secundo loco in primis limita non procedere,quando om-
nes fratres eſſent maiores natu; ſed nullus eorũ negotiaretur;
20 quod eſſent nobiles,& diuites:† tunc enim licet hæreditatem
paternam indiuiſam poſſideant; tamen non præſumitur inter
eos coita ſocietas;niſi expreſſe ſit dictum: vt concludit Bar.in
d.l.Titium & Mæuium.§.altero.ff.de adminiſtrat.tut.& in l.ſi
patruus.C.com.vtr.iud.& ibi Bal.idẽ Bar.in d.tract. de duob.
21 fratrib.n.21.vbi dicit eam eſſe rõem:† quia tacite ſocietas nõ
põt intelligi,vbi non eſt commerciũ,arg.l.coire.ff.pro ſoc.Iaſ.
in l.1.C.qui teſt.ſac.poſſ.n.7.Io.de Amicis in conſ.16.n.11.v-
22 bi etiam ad hãc rem dicit,† vt ſi vnus ex fratrib.habentib.hæ
reditatẽ,& bona cõmunia, incũbat peculiarib.negotijs, & ſi-
bi ipſi quærat,alij vero bonis hæreditarijs,quæ ex eorũ indu-
ſtria & laborib.diligẽti cultura augeãt faciãt faciantq; præcio
ſiora:eos non debere amittere ſuos labores,ſed tpe diuiſionis
illos debere habere præcipuos,iuribus & authoritatib.per eũ
adductis, ſupra dictam ẽt limitationẽ annorat Alciat.d. præ-
ſumpt.25.n.2. vbi idem voluit,qñ alter tantum eſſet mercator,
& alij nihil agerent, vt ẽt dicit Iaſ.in d.cõſ.5.lib.1. incip.quia
ſemper,vbi arg.l.ex parte.§.filius,ff.fa.erciſ. aſſerit, quod qñ
poſt mortem patris ſunt plures fratres;quorum alij negotian-
23 tur,alij non item † inter eos nullam videri contractã ſocietatẽ
tacite;cum non ſit aliquid, ex quo poſſit præſumi coita ſocie-
tas;nã per hoc,quod hæreditatem paternam ſimul indiuiſam
habeant & potiantur illa;non vr̃ inter eos idcirco inita ſocie-
tas,niſi vt modo cõmemorauimus,expræſſum ſit dictũ,ſecus ſi
ẽt ipſi lucrarentur, & lucra quamuis leniora & imparia com-
24 municarent: vt ẽt tradidit Mãtu.in conſ.303.n.4. vol.1. ibi aſ-
ſerit,itidem videri coitã ſocietatem tunc,† quando alter tan-
tum negotiatur; ſi alij tamen in cõmune conferant,omnia ſibi
ipſis vndecunque prouenientia; vt notarius, clericus, aduoca-
tus,& ſimiles,idem latiſſime dicitur per Bar.in §.altero,d.l.Ti
tiũ & Mæuiũ,ff.de admi.tutor.& per alios ſupra relatos: Et ad
hanc rẽ conſulas ẽt Alex.d.conſ.49.lib.1.& cõſ.23.viſis dubijs
lib.4.atq; adhibeas Corn.conſ.299.præmittendum,column.1.
lib.4.& adeas Bologner.conſ.65.viſo puncto,neq; Crauet.vi-
dere omittas in conſ 149.n.3.Bald.nunque inſpicias in cõſ.178.
lucra,lib.4.Nec velim arbitrer multiplicis,& varia negotiorũ
genere impedimento eſſe,quominus tacita ſocietas coita di-
25 catur locupletiſſimus mihi teſtis ad hoc† Ancha.conſ.302.nu.
7.incipien.materia de qua quæritur relatus enim per Natt. in
cõſ.91.n.1.vol.1.vbi ipſe idẽ dicit, referendo Bal. in d.l.ſi pa-
truus,in col.penult.Id eſt,quod ẽt ſi nullus frater negotietur;
26 poteſt † tamen ex actibus liquido conſtare ſocialis affectus,ſi-
cuti eſt inter nobiles, qui nullam exercent mercaturam, tamẽ
quæcunque bona,quæcunque ſalaria,quaſcunque dotes acqui
rant in commune conferunt,ex his enim actibus ſatis apparet
ſocialis voluntas quantumuis,vt dictum eſt, diſparibus,vt e-
tiam dicit Roma. in conſil.219. incipien. Cum iſti fratres lu-
cra.& Andr.Sicul.in conſ.22. incip ſcripſit clariſſimus.

27 Sublimita hanc limitationem procedere † niſi concurreret
diuturnitas,& pariẽtia longi tpis & cõis vſus viuẽdi, ac con-
iunctio ſanguinis, qa ſunt fratres:nã iſtis tribus concurrentib.
abſq; alia negotiatione,ẽt inter eos cenſebitur cõtracta ſocie
tas,vt voluit Iaſ.d.l.1.n.7.in fi.ex adductis ibi p eũ,& Crauet.
d.cõſ.149.n.4.Dec.conſ.68.pro reſolutione Alex.conſ.67.co-
lumn.3.verſ.non obſtat.lib.7.Anchara.conſ.149.plura dubia.
nu.3.& d.conſ.302.num.4.& Grat.in conſil.118.nu.22. vol.1.

Tertio præcipuo loco reſtringenda eſt noſtra concluſio af-
28 firmans † quando mortuo patre alter ex fratribus tantum ne-
gotiaretur,alter non item,quia iſto caſu non præſumitur inter
eos ſocietas, cum alter nihil in commune conferat, vt Paulus
reſpondit in l.1. in fin.ff. pro ſoc.ſentit Bartol. in ſupra citato
loco,quem ſequitur Iaſon.in d.l.1.nu.8. Pariſ.conſi.86.nu.13.
volum.1 Menoch.conſil.12.numer.13.Crau.conſil.26.num.4.
Cephal.conſil.247.num.14.volum.2.Deci.conſil.21.numer.4.
Alba.in conſil.53.numer.1.& 4. vbi etiam ait quod ſi contra-
29 cta fuerit ſocietas inter aliquos,† & vnus eorum nihil vnquam
communicauerit ex ſuis bonis, neque aliquo modo ſe ſocieta
ti immiſcuerit, cenſere iſtiuſmodi ſocietati renunciaſſe, & ita
non poterit quicquam ab alijs exigere,quamuis alij poſſint cũ
conuenire ad intereſſe.Sic vnanimes reſpondere Riminaldus
in conſil.130.numer.14.volu.1.Mantua in d.conſil .303.nu.2.
& Natt.in conſil.264.numer.2. volum.2. vbi rationem ſupra-
dictæ limitationis eſſe dicit,quia ille frater,qui negotiaretur,
magis videretur donare, quam ſocietatem contrahere, cum
30 alij fratres nihil communicent † & donationis cauſa ſocietas
non contrahitur, vt dixit Vlpian. in argumentum in l.5. in fin.
ff.pro ſoc.& not.Caſtren.in d.l. ſi patruus, & Bal.in conſ.482.
incipien.1.videtur dicendum volum.5.vbi licet in illo caſu in
quo cõſuluit inter duos fratres interceſſiſſet cohabitatio,com
menſalitas,litium, & cauſarum communis defenſio, & bono-
31 rum ſuorum indiuidua poſſeſſio,† tamen ex quo alter eorum
tantũ negotiabatur,alter ſtudio vacabat,concludit,poſt Bart.
non intelligi contractam inter eos ſocietatẽ lucri,& quæſtus,
quia alter tantum donare videretur,ex quo nihil ei confertur,
& ſolus negotiatur.Idem Bald.in l.ſi vnus ex ſocijs,§.ſi vnus,
ff.pro ſoc.vbi refert quæſtionem fuiſſe de facto in duobus fra-
tribus,qui quoſdam actus fecerant coniunctim, & quoſdam,
ſeparatim,& quidam illorum fecerat mercaturam proprio no
mine,dicit ſe dixiſſe non debuiſſe illam communicare cum a-
lio fratre,per illum textum,& quia ſocietas,quæ inducitur ta-
32 cite ex actibus † vltra illos porrigi non debet argum.l.1 §.ſi
quis hoc interdicto. ff.de iti.actuque priu. cum relata limita-
tione tranſit etiam Grat.in conſil.118. numer.4.volu.1. quam
dicit fuiſſe originalem theoricam Bartol.in d.§.altero.d.l.Ti-
tium Mæuium.ff. de adminiſtrat.tut. contra quam tamen ſen-
ſere Bart.Alexand.Soci & alij Dd. per eum adducti, qui nihi-
lominus conciliari poſſunt ſecundum Petr. de Perus. in tract.
de duobus fratr.colu.8. vbi dicit opinionem Barto. tunc pro-
33 cedere † quando ille,qui negotiatur, nihil in commune con-
fert niſi redditus poſſeſſionum, nec præſtat operam pro com-
muni commodo:quia tunc non inducitur ſocietas, & hanc eſ-
ſe veriorem opinionem ex eo probat,quod ipſimet Dd.qui te
nent contra Bartol. hoc expreſſe volunt, vt etiã dicit Iaſ.d.l.1.
colum.4.

Digitized by Google

col.4. C.qui teſtam.fac.poſſ.& tandem prædictam limitatio-
nem approbat Bar.in d.tract.de duob. fratribus,nu.17.qui ex
omnibus ſupra deductis colligit ſingularem diſtinctionem,
34 inquit enim † quando plures fratres vna vitam degunt, aut
nullus negotiatur,aut alter tantum,alter non,aut omnes. Pri-
mo caſu aſſerit non poſſe dici contractam ſocietatem licet hę
reditate paterna,& materna fruantur ſimul & indiuiſa,argu.
l.cum duobus,§.ſi fratres,ff.pro ſo.d.l.ex parte,§.filius,quod
vnum etiam ſupra dictum fuit,in 2.principali limitatione.
Secundo caſu,idem dicit ratione,de qua ſupra. Tertio caſu
35 dicit,† quod ſi alter eorum eſt pupillus, non poſſe exiſtimari
contractam ſocietatem,quoniam hoc non poſſet expreſſe,mi
nus tacite.vt etiam ſupra dictum fuit in prima limitatione ſi
36 vero † vterque ſit maior,& concurrant ſupradicta requiſita?
tunc cenſetur contracta ſocietas. Alteram etiam diſtinctio-
nem tradit idem Bart.in eodem tract. num.22. dicit enim aut
37 qui negotiatur,† facit nomine proprio,aut communi,ſi pro-
prio,non videntur ſocij,d.§:altero,ſi communi,ſocij iudican
tur,iuribus per eum adductis.

Quarto limita,quando vnus ex fratribus in libris debiti &
38 crediti conſtituit domum creditricem† ſeque debitorem in
parte ſummæ ſtatuit,tunc enim ex hoc actu declaratur, hunc
nolle coitam fuiſſe ſocietatem inter fratres ſuos, & illum,ita
Dec.conſi.21.col.4.

Sed Alciat.de præſumptio.ad reg.3.præſump.25. dicit hoc
39 eſſe in arbitrio iudicis † ne ex tali coniectura ſimplici rece-
datur à regula.

Quinto limita, quando vnus ex fratribus ipſis præſentib.
40 & ſcientibus aliquem fundum emeret,& † chartam(vt noſtri
loquuntur) pro ſe tantum reciperet,vt l.itaq;.ff.pro ſoc.l.1.§.
magiſtratu,ff.de exercit.act.ita Bal.in l ſocius,ff.ſi cert.pet. &
in l.1.C.ſi quis alteri,vel ſibi,& in l.ſi vt proponis,ad fi.C.de
rei vend.Iaſ.in d.l.ſocius,nu.2. Rim.in conſ.432. num.1. vo-
lum.3.

41 Quod aliter procedit † quando ille emerit alijs ignoran-
tibus,quia tunc præſumitur communiter acquiſitum.Ita tra-
didit Iaſ.in d.l.ſi ſocius,nu.2.vel quãdo eum emiſſet nomine
42 ſuo,& fratrum;† quia etiam tunc præſumitur emptus de bo-
nis communibus,& de communi pecunia, vt docuit Salice.in
d.§.cum duobus,§.ſi fratres,2.q.Bal.monuit in l. cũ oportet,
col.3.verſ.q̃ro quare fratres,C.de bo.quæ lib. & in conſ.260.
col.1. vol.1. & hanc opinionem eſſe de iure veriorem dicit
Natt.in conſ.350.num.6.volum.2.quia poſtquam fratres poſt
mortem patris permanſerunt in communione bonorum, &
43 vnus † ſuo nomine,& aliorum acquirit, ſi poſtea frater aſſe-
rere velit,& illa ſibi comparaſſe ex peculiari pecunia, neceſ-
44 ſe erit,vt id ipſe oſtendat:† quia cum diuitiæ non veniant a-
liunde,niſi à caſu,& induſtria,hoc probandum eſt:quia facta
45 non † præſumuntur,arg.l.in bello,§.factæ,ff.de capt.& poſtli.
reuer.præſertim,quia vt dicit idem Natt.vbi ſup.num.8.natu
46 ra humana tanquam in primo homine corrupta † procliuior
eſt ad deſidiam,& voluptatem,quam ad laborẽ,& induſtriã,
& ad malum potius,quam ad bonum,arg.cap.omnis ætas,12.
q.1.alteram hypotheſim in medium adducit Riminal.in con
47 ſil.130.nu.5.vol.1.vbi dicit, † quod ſi vnus ex fratribus vna
vitam agentibus prædium emerit, & chartam pro ſe tantum
receperit,ſi tamen ille fundus in cataſtro tunc deſcribatur ſi-
bi & fratrib.cenſetur vtroque caſu dominium acquiſitum om
nibus fratribus,ideſt,tam in charta,quam in cataſtro: hincq;
colligit paria eſſe quoad acquiſitionem, omnes fratres fuiſſe
nominatos in inſtrumento, vel rem acquiſitam per alterum
ex eis nomine proprio,quæ poſtmodum fuerit poſita & con-
ſcripta in cataſtro ſibi,& fratribus, vt etiam notat Rom. in d.
conſ.291.cum alijs congeſtis per Dec.in relato conſil.21. nu-
mero 10.

Sexto limita,quando vnus ex fratribus, qui aliquid acqui-
48 ſiuerit,haberet † aliqua bona peculiaria vltra paternam hæ-
reditatem:quia tũc licet vna cum alijs fratrib. in communio-
ne bonorum paternorum viuat,præſumitur tamẽ acquiſiuiſſe
ex bonis peculiaribus,plures authoritates congerit. Silua.in
conſ.86.nu.12.& ſeq.volum.2.vbi tamen duo requirit, ideſt,
quod haberet bona præcipua;& quod eſſet induſtrius, & di-
ligens,Rom.in conſ.274.Decius in conſ.255.col.fina.& Grat.
in conſ.135.num.51.
49 Poſſem † hic infinita prope congerere: ſed adhibendus eſt
modus,atque ne inter ſe concluſiones confundantur,plurima
alia in concluſio.ſocietas,vbi materiæ præcipua eſt ſedes,di-
cenda reſeruo.Interea ſi tibi libuerit ad id alia noſcere, libẽs
voto tuo ſatisfaciam,adeas in primis Corn.in conſ.103. col.
2.vol.1.& conſ.98.per totum, volum.4.Barth.Caſſan.in rubr.
ſeptimo,tit.de ſucceſſ.§.quinto,nu.17.fol.143.col.4. Aymon.
Publicium in gl.in conſuet.Aluer.tit.15.art.1.per totum. Sed
ad alia pergamus.

CONCLVSIO XXXII.

ARGVMENTVM.

Acta iudicij quomodo probentur.

SVMMARIA.

1 Acta iudicij non probantur,niſi per ſcripturam.
2 Acta iudicij quæ dicantur.
3 Acta vocantur publica triplici ratione,&c.
4 Acta probari poſſunt per teſtes deponentes ſpecifice,& ſic actum,& ſic ſcriptum fuiſſe.
5 Acta quæ neceſſario requirunt ſcripturam.
6 Acta poſſunt etiam probari per ſcripturam priuatam.
7 Acta probari poſſunt per teſtes,quando non requiritur ſcriptura,& econtra.
8 Libellus omnino requirit ſcripturam.
9 In cauſis ſummarijs ſufficit qualiſcunque petitio in ſcriptis redigenda.
10 Iudex in ſententia debet cum petitione conuenire.
11 Acta & proceſſus ſi ſint recentia,per ſcripturam probari debent,ſed ſi non ſint, per alias probationes probari poſſunt.
12 Pro ſententia præſumitur etiam quoad acta,licet de eis non conſtet, quando eſt antiqua,& lata partibus præſentibus,& non repugnantibus.
13 Sententia dicitur antiqua poſt lapſum biennij.
14 Sententia libellus,& ſcriptura amiſſa recte probatur per teſtes,& ſupra,nu 4 ſi tamen probetur prius,& ſcriptam,& amiſſam fuiſſe.
15 Amiſſio ſcripturæ quomodo probetur.
16 Scriptura amiſſa dicitur probata,quando probatur amiſſio,& tenor ſcripturæ.
17 Scriptura formalis magis requiritur in ſententia proferenda,quam in libello.
18 Libellus amiſſus poteſt probari per teſtes,ſicut ſententia & appellatio.
19 Libellus fundamentum iudicij.
20 Teſtes deponentes ſuper tenore,& amiſſione ſcripturæ,non probant ipſum factum, ſed probant inſtrumentum continens,& probant ipſum factum.
21 Scriptura amiſſa,in qua ſunt dicta teſtium,ſi extant alij deponentes primos ſolemniter examinatos,& talia dixiſſe,tunc eandem probant.
22 Scriptura redacta in ſcriptis,& notarij vitio amiſſa probatur per teſtes.
23 Notarius rogatus de conficienda ſcriptura,ſi per errorem, vel negligentiam omittit poteſt eius rogatus probari per teſtes.
24 Acta iudiciaria quando omnia ſunt perdita, iudex debet incipere cauſam reconter.
25 Sententia debet proferri ſecundum allegata,& probata.
26 Acta antiqua ſi extant,vel reperiuntur,facta noua non conſiderantur, & ſuper primis debet iudex iudicare.
27 Caſus amiſſionis inſtrumenti non debet officere creditori.
28 Inſtrumenti amiſſi non eſt opus petere refectionem, quando creditor vult agere, & eius creditum probare per teſtes.
29 Teſtes deponentes ſuper tenore,& amiſſione ſcripturæ debent eſſe periti ſſimi.
30 Libellus,& ſententia tantum neceſſario requirunt ſcripturam.
31 Acta non requirentia ſcripturam bene probantur per teſtes.
32 Sententia non ſolum ex actibus,ſed etiam ex teſtibus poteſt purgari.
33 Scriptura amiſſa per errorem probatur per teſtes,vt ſupra,nu 23.
34 Acta facta coram arbitro non valent ſine teſtibus,& per eos probantur, etiam ſi per notarium ſcripta.
35 Arbitro dicto non ſtatur,neque creditur ſuper actis coram ſe factis.
36 Acta etiam in compromiſſis debent redigi in ſcriptis, vel ſaltem per teſtes idoneos probari.
37 Verba omnis iuris ſolemnitate omiſſa,non tollunt ea, quæ inducuntur de iure naturali.
38 Iure naturali, & diuino non creditur vni teſti iuxta authoritatem Euangelicam.
39 Princeps,niſi ex cauſa,ſtatuere non poteſt,vt de actis iudici credatur.
40 Per verba, ſummarie,& de plano non videtur receſſum à confeſſione actorum.
41 Aſſertioni iudicis non creditur,etiam ſi procedatur ſine figura iudicij.
42 Arbitro quomodo credatur de proceſſu.
43 Multi proceſſus arbitrorum in nihilum redigi poſſunt, cum non adhibeant teſtes in eorum actis.
44 Scriptura non requiritur in cauſis breuibus,& exiguis.
45 Copia tabellionis quando haberi non poteſt,probatur per teſtes.
46 Scriptura requiſita ad probationem quando non poteſt adhiberi, probatur per teſtes.
47 Arbitrator habet poteſtatem procedendi ſine actis.
48 Teſtibus receptis,& interrogatis eſt adhibenda fides.
49 Acta per confeſſionem partis probari poſſunt.
50 Aſſertioni notarij actorum creditur ſine teſtibus,niſi contrarium probetur.
51 Actis iudicij per notarium ſcriptis creditur etiam ſine teſtium ſubſcriptione,dummodo in eis ibi contineatur.

52 *Acta iudicij ſatis conſtare dicuntur, quando notarius actorum de eorum tenore atteſtatur.*
53 *Iuſſus ſuperioris examinandi teſtes in actis apparere debet, alias notario actorum aſſerenti de iuſſu non creditur.*
54 *Acta probari poſſunt etiam per iudicem, vel arbitrum.*
55 *Quomodo in ſententia probetur per iudicem, acta proceſſiſſe.*
56 *Iudici non eſt credendum, niſi quatenus conſtat ex actis.*
57 *Iudici aſſerenti ſe vidiſſe libellum non eſt credendum.*
58 *Prædicta non procedunt, quando agitur de laude, vel temperatione, iudicis, vel arbitri.*
59 *Arbitratori atteſtanti de actis coram ſe factis non eſt credendum.*
60 *Aſſertioni iudicis, vel arbitri creditur, quando à partibus data eſt facultas procedendi ſine ſcriptis.*
61 *Iudici creditur de actis ordinarijs in caſibus, in quibus poteſt procedere ſine ſcriptis.*
62 *Acta probatoria ſunt maioris præiudicij.*
63 *Scriptura poteſt regi per teſtes.*

1 ACta iudicij † non poſſe probari, niſi per ſcripturam, habe
mus à Bar. in l. ne in arbitris, nu. 3. C. de receepr. arbit. in l.
emancipatione, C. de fid. inſtru. in l. in donatione, C. de don.
& ab Accurſ. in l. generali, C. de tabu. & in l. iuriſgentium, § q
ſere, ff. de pact. & nor. Bal. in l. geſta, ver. quæro nunquid, C. de
re iud. idem ſequutus eſt Bar. in l. ſi quis, §. ſi ioitium, verſic 2.
videndum, ff. de ed. & in l. fi. in vlt. ver. C. de edict. D. Adr. toll.
nouiſſime cauit Meno. in conſ. 100. num. 54. atque hoc ſentire
declarauit Fel. in c. quoniam contra, nu. 55. de probat. memo-
riæ prodidit Alex. in conſ. 37. col. fi lib. 3. & in conſ. 71. nu. 9.
lib. 1. hoc idem non latuit Rom. ſingu. 6. incip. quod miſſio, ſic
cenſuit Guid. Pap. q. 528. ita ſcripſit Alc. in l. pactum quod bo
na, C de pactis, illud etiam commendauit Gram. io conſil. 86.
num. 5. in ciuil. nec diſplicuit Soc. in conſ. 40 num 4. Corn. ne-
que ab hoc receſſit in conſ. 220. colum. 2. volum. 2. & veriſſi-
mum pronunciatum iudicauit, Pariſ. in conſ. 162. colum. 1. vo
2 lum. 4. etenim † acta iudicij dici omnes ſcripturas notarij a-
ctorum iuſſu iudicis conſcriptas, dixit Bal. io auth. quæ ſuppli
catio. C. vt lit. pend. & Rol. à Valle, qui alios refert in cõſ. 38.
3 nu. 2. vol. 1. vbi etiam dicit † prædicta acta vocari publica tri
plici ratione: quia coofecta à ootario, & ſic à perſona publi-
ca; item coram iudice: qui itidem eſt perſona publica, & io
iudicio, & ſic in loco poblico.

Ab iſtorum ſenreotia diſceſſerunt Innoc. Hoſt. Aor. de But.
& Abb. in c. quoniam cootra, de probat. col. fin. verſi. vlt. hic
quæritur, nu. 8. & Dec. no. 134. Bellam. deciſ. 67. de verb. ſign.
num. 3. Ruin. conſ. 16. num. 5. lib. 5. Marant. in ſuo Spec. par. 2.
act. 10. nu. 24. Rot. deciſ. 409. fuit dubitatum in nouis, ſed in-
tellige, vt ibi. Anch. in conſ. 226. n. 3. & videas Bellam. dec. 39.
4 conſuetudo, qui crediderũt. † etiam per teſtes poſſe probari,
qui eo in caſu compellentur deponere ſpeciatim ſic fuiſſe a-
ctum, & ſic fuiſſe ſcriptũ: dicit Bar. in d. l. ne in arbitris, in vlt.
oppo. C. de recep. arbit.

Intelligendum tamen eſt priorem opinionem procedere
5 in actis, † quæ neceſſario requirunt ſcripturam quæ ad iudicij
requiſita deſiderãtur, vt libellus, litis conteſtatio, & id genus
alia, vt per Ruin. conſ. 16. nu. 5. Fel. d. c. quoniam contra, n. 55.
&, Dec. num. 236. de probat. glo. & Barto. in l. fin. C. de re iudi.
idem Barto. in d. l. fi. in fi. C. de edict. diu. Adri. toll. Bellam. d.
deciſ. 67. in fi. & Grat. in conſ. 75. nu. 16. vol. 1. ſecus ſi non re-
quirunt neceſſario ſcripturam, vt ex examinatio teſtium, &
iſtiuſmodi: quia, & alijs modis, vt per teſtes poterunt ꝓbari,
iuxta ſententiam Bar. & Alex. in l. curent, ff. de teſtib. Soc. ſeo.
6 conſ. 46. n. 45. & ſeq. lib. 4. nec non etiam † per ſcripturam pri
uatam, prout dicit Bal. in d. l. ne in arbitris, & Io. de Amicis in
conſ. 93. nu. 19. vbi & ipſe diſtinguit, quando requiritur ſcri-
7 ptura, nec interponitur, non † poſſe actum illum probari per
teſtes: quando vero nõ deſideratur ſcriptura, ipſa interijcia-
tur nec ne, nihil refert: ſemper enim res geſta probari poteſt
per teſtes, vel aliter, per textum in l. cum quidam inſtrumen-
tum, in l. cum inſtrumentis, & in d. l. emancipatione, C. de
fid. inſtrum.

Nec hinc diſcedam donec te admonuero, dum ſupra dice-
8 mus, libellum de neceſſitate † ſcripturam requirere, id nõ ſibi
9 locum vendicare in cauſis ſummarijs, † quia in eis qualiſcun
que petitio ſatis eſt, clem. ſæpe, de ver. ſig. licet Io. de Amicis
in conſ. 1. nu. 3. dicat & iſtam qualem qualem petitionem in
10 ſcriptis redigendam eſſe ad hoc, vt iudex in ſua † ſententia
poſſit eum petitione conuenire.

Secundo intelligendum eſt prædictam opinionem habere
11 locum † quando proceſſus, & acta huiuſmodi recentia ſunt:
quia tunc per ſcripturam debent probari, vt concludit Cyn.
conciliando opiniones eadẽ l. mancipatione, C. de fid. inſtru.
ſecus ſi non ſint nouitia, quia & per alias probationes, quam
per oſtenſionem proceſſus, & actuum huiuſmodi poſſent ꝓ-
bari, vt per eundem Cyn. ibidem, & per Gram. in conſ. 15. nu
12 mero 5. in ciuil. vbi ad id colligit pro ſniã præſumi † quando
eſt antiqua, & lata partibus præſentibus, & non repugnantib.
quia tunc pro ea præſumitur, etiam quoad acta, licet de eis
non cooſtet ſecundum Bar. in l. admonendi, verſi. quid ſi repe
riuntur dicta teſtium, ff. de iureiur. Innoc. in d. c. quoniam con
tra, & in c. cum in iure, de off. deleg. & in c. bonæ, de ele. Abb.
in c. cum inter, col. 3. verſ. nor. vlt. de re ind. & in c. ſicut, col. 2.
verſ. 1. & ex his, eiuſdem tit. & iuxta eundem Gram. in conſi.
13 115. nu. 7. in quo loco habemus etiam † ſententiam dici anti-
quam poſt lapſum biennij, iuxta Hoſt. in eod. cap. cum inter,
& Bal. in c. 1. de mili. vaſal. qui contu. in vſib. feud. Guid. Pap.
in tract. de præſump. fol. 4. nu. 90. verſ. aliqua ſententia produ
citur, Calcan. in conſ. 15. vbi pleniſſime, Aret. in cõſ. 36. & eun
dem Gram. in conſ. 123. nu. 6.

Limitatur primo cooclusio, ſi libellus, vel ſententia, vel alia
14 ſcriptura amiſſa fuerit, † quia tunc recte probari poterit per
teſtes id omne, quod in eis continebatur, vt ſi deponant hoc
fuiſſe actum, vel illud fuiſſe ſcriptum, Bar. animaduertit in d.
l. ne in arbitris, C. de recept. arbit. in ver. contra hoc oppono,
& Fel in d. c. quoniam contra, de prob. nu. 55. & ibi Dec. nu.
236. M. Mant. conſ. 86. nu. 4. vol 2.

Sed prius probari debebit huiuſmodi acta ſcripta, & amiſſa
fuiſſe, quod ſupraſcripti Dd. tradunt, & Ferat. caut. 12. ad fin.
Menoc. conſ. 100. nu. 55. Cyn. in d. l. emancipatione, C. de fid.
inſtr. Soc. conſ. 46. n. 46. lib. 4. Rot. deciſ. 409. in nouis, & Abb.
15 in d. c. quoniam contra. † prout inter cæteros modos proba-
buntur amiſſa fuiſſe, veluti depopulationem oppidi, vel ciui-
tatis, licet id ſimpliciter probaretur: vt tradit Alba. in cõſ. 34.
n. 12 & Afſl. in dec. 13. col. 3. prout etiam probabitur amiſſio
libelli, vel alterius ſcripturæ legendo & voluendo proceſſum
ſi nõ reperiatur, arg. l. Titiæ textores, vbi Bar. in prin. in 2. no.
ff. de leg. 1. & in l. fi. C. de reb. cred. & no. Io. de Amicis in rela
to conſ. 93. num. 4. 5. & ſeq. vbi dicit hanc regulam tradere, &
ſentire cõiter Dd. acta iudiciorum requirentia neceſſario ſcri
16 pturam ad eorum eſſe, probata amiſſione, & tenore ſcripturę
dici probatam ipſam ſcripturam, quod etiam dicit procede-
re, qñ ſumus in actu ſcripturam non requirente, quod ſi inter-
poſita fuit ſcriptura, & amiſſa ſit, poteſt probari per teſtes res
ipſa geſta, vt non pereat rei veritas, arg. d. l. cum quidam in-
ſtrumentum, & d. l. inſtrumentis, & l. cum re, C. de tranſac. vbi
gl. & Salic. nam quod ad probationem, & modum probandi,
relati duo caſus non differunt; corroborat ita ſupradicta: nam
17 dicit, in ſententia proferenda † magis ſtrictè requiri ſcriptu-
ram formalẽ quam in libello: quia ſi diceretur ſine ſcriptis, &
ſolemniter eſſet nullius momenti, arg l. 1. l. ſtatutis, & per to-
tum, C. de ſent. ex breuic. reci. & c. fi. de re iud. in 6. & tamen ſi
fuerit lata in ſcriptis, nec reperiatur, quod eius iactura facta
ſit, probata amiſſione, & eius tenore, perinde erit, ac ſi nũc pre
manib. haberemus illã, & mandabitur executioni, ſi non ſit
mandata, vel ſi ita factum ſit, defendenda erit eius executio,
nec erit neceſſe, vt iterũ ſcribatur, per tex. in c. ſicut nobis, ubi
Inno. Abb. & alij, de re ind. Alb. in l. vnica, C. de man. princ. &
in l. qñ, C. de hær. eadem igitur erit rõne idem dicendum in
18 libello † cuius ſi iactura facta fuerit: vt poſſit probari ꝑ teſtes,
ſicut ſententia, & appellat. ſic io ſpecie declarat Bal. in l. geſta.
C. de re iud. col. 2. verſ. ſimiliter libellus. Ideo hinc colligebat
19 conſ. 95. nu. 8. Io. de Amic. † quod ſicut libellus ſi extaret, vt
fundamentum iudicij, probaret: Ideo ſi euanuerit probata a-
miſſione, & eius tenore æqualiter dicetur res, de qua agitur,
probata, vt poſſit ſuper eo de quo agitur, iudex ſniam ferre
adducendo textum meliorem, vt eius vtar verbis, de iure. in
c. olim, el 1. ext. de priuileg. ubi ſummus pontifex ſenteotiam
tulit pro monaſterio ſuper immunitate contra epiſcopum, ex
quo priuilegij amiſſi tenor, & amiſſio fuit probata per teſtes,
ac ſi ibidem extitiſſet ipſum priuilegium. Ratio eſt ſecundum
20 eum: † quoniam teſtes deponentes ſuper tenore, & amiſſione
ſcripturæ non probant ipſum factum, ſed probant inſtrumen
tum continens, & probans ipſum factum. & idem concludit
Abb. in c. Alber. de teſtib. vbi etiam Fel.

Quibus ſatis appoſite ſubijciemus, quod in hãc ſententiam
ſcripſit

ſcripſit Bart. in tract. de teſtibus, in 5. column. verſ. teſtis di-
21 xit, vbi ait † quod ſi amiſſa ſit ſcriptura, in qua extabat dicta
teſtium, ſi ſuperſint alij teſtes deponētes, priores illo ſolem-
niter examinatos fuiſſe, & talia dixiſſe, tunc eandem proba-
re. In hoc videas Paul. Caſtr. in l. ambiguitates. C. de teſtamē.
22 nu. 3. vbi ita diſtinguit, aut ſemel redacta in ſcriptis ſunt † &
culpa notarij fuit amiſſa ſcriptura, & tūc probatur per teſtes,
aut nunquam fuit conſcripta ſcriptura, ſed conſtat notarium
23 rogatum fuiſſe, vt conficeret, & ipſe errore, † vel negligentia
adductus omiſit, & tūc idem poteſt probari per teſtes, vt in-
fra dicetur, aut non apparet, rogatum fuiſſe, quia tunc ſecus
ſentiendum, eſt vt tradit idem Paul. Caſtr. in l. 1. § ſed conſul-
to. ff. de his quæ in teſta. dele. & ſentit clare Maran. in ſuo Spe
culo. 10. membro. actu 10. nu. 24.

Animaduertendum tamen eſt, Ioan. Iſern. in conſtitutione
Reg. incip. cordi nobis eſt, videri aliter ſentire, quia dicit, ſi
24 acta iudicaria ſint amiſſa, † iudicem debere incipere cauſam
recenter à capite, ad inſtar inſtrumenti amiſſi, ſed reſpondet
Io. de Amicis, in d. conſ. 93. n. 13. illud eſſe veriſſimum, quan-
do omnium actorum facta ſit iactura: & tunc ratio eſt, quo-
niam iudex non haberet, vbi tuto pedem poſſet ſiſtere in pro
25 ferendo ſententiam, † quæ debet ferri ſecundum allegata, &
probata, vulga. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præſid. & l. de
vnoquoque, ff. de re iudic. & ita etiam dicit ſe ipſum limita-
re, & intelligere Iaon. de Iſer. dum quærit, quid ſi acta amiſſa
ſunt, & poſt conſtructum recens proceſſum iterum ſint amiſ-
ſa, an debeat iudicari ſuper primis actis, an ſecundis, & con-
26 cludit, ſuper primis iudicandū eſſe, † quia ſi extant acta an-
tiqua non requiritur, vt quæ recenter facta ſunt, tunc atten-
dantur. Nec dicit obſtare, quod aſſerit de inſtrumēto amiſſo;
illud debere refici, per tex. gloſſ. & Dd. in l. 2. C. de diſcuſ. lib.
10. & in authen. de man. princ. allegatum per ipſum And. de
27 Iſer. nam illud eſt fauore creditoris, † cui caſus amiſſionis in-
ſtrumenti non debet officere, ne veritas pereat, argum. d. l. cū
quidam inſtrumentum, & d. l. cum inſtrumentis, imo cōcludit
Ioan. de Amicis, quod ſi creditor amiſſo inſtrumento vellet
28 agere, & probare per teſtes eius creditum, † opus non eſſet
inſtaurationem petere inſtrumenti, argumen. d. l. cum te. C.
de tranſactio.

Et dum ſupra dictum fuit, poſſe probari tenorem, & amiſ-
29 ſionem ſcripturæ per teſtes, † aduertendum eſt, huiuſmodi te
ſtes debere eſſe admodum peritos, vt notarios, vel aduoca-
tos, qui vim atque robur ſcripturæ amiſſæ percipiant, vt do-
cuit Bar. in auth. ſi quis col. 2. c. de edē. cum ibi alleg. quem ſe
quitur Dec. in c. quoniam contra. de probation.

Secundo limitatur in actibus, quæ neceſſario & ex eorum
30 natura, ac eſſentia non requirunt ſcripturam, † ſicuti ſunt om
nia præter libellum, & ſententiam, quæ tantum neceſſario re-
quirunt ſcripturam, vt per Bar. Soc. in d. conſ. 46. n. 45. vol. 4.
31 quia talia non requirentia ſcripturam † recte per teſtes pro-
bari poſſunt, vt tradidit Bald. in d. l. emancipatione. C. de fid.
inſtrumen. & Lanfranc. in d. c. quoniam contra. col. 4. & per
Canon. in d. c. Albericus, de teſti. & Bal. in d. l. ſi. in 2. col. C. de
re iudic. nu. 12. cum ſeq. & Paul. Caſtr. in conſ. 60. vol. 1. nu. 2.

Quantum tamen ſpectat ad ſententiā, licet neceſſario ſcri-
32 pturā requirat, † poterit tamen non ſolum ex actis, ſed etiam
ex teſtibus purgari vt per Alexand. in l. ſæpe. ff. de re iud. per
Alber. in l. ingenuum. ff. de ſtat. hom. cum alijs per Grat. in
conſ. 40. num. 42. vol. 2.

Tertio limitatur, ſi per errorē, vt diximus ſcriptura omiſſa
33 fuiſſet, † quia tunc per teſtes probari poterit, vt ſciuere Imp.
Diocletianus, & Maximianus. l. errore. C. d. taſtamē. vbi Cyn.
& Caſtr. in d. cōſ. 60. Abb in d. c. qm̄ cōtra. de ꝓbatio. col. vlt.
& ibi Inno. Hoſt. Ant. de But. & Fel. n. 55 & idem Caſtr. in d. l.
ambiguitates. C. de teſta. num. 3. vbi declarat id procedere, ſi
conſtet, notarium rogatum fuiſſe, vt ſcriberet, & ipſe aut im-
prudenter, aut negligenter prætermiſerit, vt ſupra attulimus.

Quarto limitatur, ſi acta cōfecta fuerint corā arbitro, quia
34 † nullum ſortiūtur robur ſine teſtibus, & per eos probari de-
bent, etiam ſi per notarium ſcripta eſſent, nam in hoc nec ip-
35 ſiuſmet arbitri dicto † fidē faciētis ſtari debet. Arbitri enim
dicto non creditur ſuper actis corā ſe factis, niſi aliter, veluti
per teſtes, vt dictū eſt, de eis, doceatur, arg. d. l. ne in arbitris.
§. ſi autem & ibi Bart. & notat Aretinus, in conſ. 68. nu. 5. vbi
etiam ad hoc propoſitum memorabiliter tradidit, quod licet
ſoleat in compromiſſis dari poteſtas arbitris procedendi oſ
36 ſolemnitate omiſſa, & ſumarie, & de plano † per hæc verba
non videri ſublatum, ne debeant acta redigi in ſcriptis, vel
ſaltē ſi nō ſint redacta, quin debeāt ꝓbari per teſtes idoneos.
vt dicit text. in d. c. quoniā contra. in ſi. adeo vt non ſtetur aſ-
37 ſertioni ſolius arbitri, vel iudicis, nam illa verba, † omni iu-
ris ſolemnitate omiſſa, non tollunt ea, quæ inducuntur de iu-
re naturali, vt animaduertit Bal. in l. filius in princip. ff. de do-
na. & in l. & militibus. C. de teſta. milit. ſed de iure naturali,
38 & diuino eſt cautum † ne credatur vni teſti, iuxta authorita-
tē Euangelicam, de qua in c. nouit. de iudi. & in c. omni, de te
ſti. & in l. 1. C. de ſacroſan. eccleſ. ergo regulariter nō videtur
39 per hoc cōceſſum † vt iudici de actis credatur: quoniā etiam
Princeps hoc ſtatuere non poſſet, niſi ex cauſa, vt ſingulariter
probat text. in c. quicunq; 11. q. 1. & Dd. in c. nuper. de teſtib.
40 Itē nec per verba † ſumarie, & de plano, quia per illa non vr
receſſum à monumentis, & cōfectione actorū, ēt ſi adijcere-
tur ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vt ꝓbatur in d. clem. ſæpe. i-
bi, ff. de verb. ſigni. & ſentit Bar. in extrauag. ad reprimendū
41 ſuper verb. figura. † vbi ait quod ēt ſi cauſa peragatur ſine fi-
gura iudicij, aſſertioni iudicis nō credit, niſi ſit ſummus Pon-
42 tif. vel Imperator, † vel niſi partes dediſſent poteſtatē arbitro
proſequendi ſine ſcriptis, ex quo videretur inductum, vt ſibi
de proceſſu fides adhiberetur, vt docuit Bar. in auth. niſi bre-
uiores. C. de ſent. ex breuic. rec. in ſi. ſupradictā limitationem.
ſequitur ēt Alex. in conſ. 13. n. 8. vol. 1. & Marant. in ſuo tract.
de ordin. iudic. part. 6. caſu. 10. n. 24. vbi dicit hoc eſſe perpe-
43 tuo notandum † quia multi proceſſus arbitrorum in nihilum
reduci poterunt, cum nunquam, vel raro adhibeant teſtes in
eorum actis: cum videatur ſufficere, ſi in ſcriptis redūcantur,
arg. d. l. ne in arbitris, vbi Bart. in 3. notab. & Bal. in 10. notab.
44 Quod tñ fallit in cauſis breuibus, & exiguis † in ipſis enim nō
requiritur ſcriptura, nec ſententiæ, neque proceſſus gratia,
relata auth. niſi breuiores. & Bart. in §. neceſſitatem, auth. vt
iud. ſi quo ſuffra. & ſcrib. in c. ſi quis cum clerico. 11. quæſt. 3.
fallit ēt, prout ſupra dictum eſt, quādo à partibus tribueretur
ipſi iudici, vel arbitro facultas progrediendi ſine ſcripturis:
ſicuti monuit Bartol. in d. authen. niſi breuiores. gloſſ. in cap.
fina. de reg. iur. in 6. & Dd. in d. c. quoniam contra.

45 Quinto limitatur † quando tabellionis copia haberi non
poteſt, quia tunc poſſit probari per teſtes, ita Luc. de Pen. in
l. rura. C. de omni agro deſert. lib. 11. col. 2. verſ. 7. quæritur. vbi
etiam dicit, ſententiam poſſe argumentis comprobari per te
ſtes, motus auctoritate ſummi Pontif. in c. ſicut. de re iudic. I-
dem conſuluit Crauet. in conſ. 203. n. 18. vbi dicit, quòd quā-
46 do ad probationem requiritur ſcriptura, † illud intelligitur,
quando potuit ſcriptura adhiberi, alioqui poterit fieri proba
tio per teſtes, vt etiam tradidit Oldr. in conſi. 254.

Sexto limitatur, quando eſt in illius manu poſitum, qui iu-
47 dicat, procedendi ſine actis, † vt arbitrator, quia poterunt tūc
per teſtes probari. Ita Mil. in ſuo reperto. in litera P. verſ. pro-
bari poſſunt acta. ex allatis ibi per eum.

Septimo limitatur non procedere, poſtquam teſtes fuerint
48 recepti, & interrogati, † quia tunc eis eſt adhibenda fides, vt
per Cyn. in l. ſi quis teſtis, vlt. quæſt. C. de teſtib. Iaſ. in l. patre
furioſo, n. 24. ff. de his, qui ſunt ſui vel alien. iur. Menoc. conſ.
100. num. 54.

49 Octauo limitatur, † etenim poſſunt etiam probari per con
feſſionem partis. c. ſi. de probatio. & ibi ſcribentes, vbi Dec.
ſub n. 3. explicat quonam pacto illud locum ſibi vendicat, vi-
deas illum, & Bartol. in d. l. ne in arbitris. C. de recep. arbitr.

Nono limitatur poſſe etiam probari per aſſertionē notarij
50 actorum, † cui creditur etiam ſine teſtibus, niſi ſecus confir-
metur, vt dicit Inno. in cap. ad audientiam. in verb. credētes,
de præſcrip. Spec. de inſtrumen. edit. §. oſtenſo. verſ. & ſcias,
51 & in §. reſtat videre. verſ. ſed cū locis, vbi dicit, † credi actis
iudicij ſcriptis per notarium, etiam ſine teſtium ſubſcriptio-
ne, dūmodo in eis dies cōtineatur, & hoc dicit verū inter eaſ-
dem perſonas, & in eodē iudicio, non autem in alio. Idem vo
luit Marāta vbi ſupra in relato ſuo tract. de ord. iudica. par.
6. caſ. 10. num. 23. id ēt conſulendo ſenſere Calcan. in conſil. 8.
num 39. Mantu. in conſi. 3. nu. 9. vol. 1. Anchara. in conſil. 178.
num. 6. & Rimuald. in conſil. 260. num. 12. volum. 2. vbi dicit
52 † acta iudicij ſatis conſtare, quando de eorum tenore no-
tarius actorum atteſtatur, iuxta etiam notata per Bartol.

Digitized by Google

in l.chirographis,ff.de adminiſt.tut. ſecus vbi notarius tantũ
diceret illum produxiſſe illum actum incipiens de mandato,
& finiens ſcripſit talis, vt etiam Ioan. de Amicis in conſil.77.
nu.18. vbi inquit,notario actorum non credi aſſerenti in exa-
53 minatione teſtium, † hoc eſt,frater Matthæus teſtis examina
tus iuſſu ſuperioris,niſi de iuſſu in actis appareat,per ea,quæ
tradit Innocen,in cap, cum in iure. de offic. deleg. & in dict,
capitu.quoniam contra.
Decimo limitatur,† nam etiam poſſunt probari per ipſum
54 iudicem, vel arbitrum, vt per Bart.& Dd. in d.auth.niſi bre-
uiores,in fi.C.de ſen.ex breui.reci.Bald.& Guid.de Suzar.in
l.prolatam,col.vlt.C.de ſen,& interloc.oi,iud.Spec.tit.de re-
miſ.§.vtile cẽſemus,circa fi.& tit.ḋ teſt.§.1.verſ.qd ſi ad duo,
Verum contrarium verius videri diximus in quarta limita-
tione,præſertim ex authoritate Aret.in conſi.68.vbi vltra ſu-
pradicta,n.5.dicit ẽt,quod licet arbiter, vel iudex in ſnia ſua
meminerit alicuius actus confecti coram ſe:adhuc tñ illud in-
55 ſtrumentum ſniæ non probare acta præceſſiſſe † qñ arbiter,
vel iudex ita narrat in ſnia, niſi partes fuerint præſentes tpe
prolationis ſniæ.arg.d.c.qm contra,vt & notat Bart,in l.acta.
in princ.ff.de re iudic.& in l.1.C.de relat.& in auth. ſi quis in
aliquo.C.de eden.Bal.in d.l.emanc. C.de fid.inſtrum.Inno.in
d.c.cum in iure.Abb.in conſ.92.vol.1.Gram.in conſ.130.n.1.
56 in ciuil. vbi † expreſſe dicit,iudici non eſſe credendum, niſi
quatenus cõſtat ex actis.Guid.Pap.ſing.807.Ceph.conſi.263.
57 nu.16.vol.2.quo in loco aperte tradit † iudici aſſerenti ſe vi-
diſſe libellum, non eſſet credendum. Riminal. in conſil.422.
num.15.vol.3. vbi ipſe addit, ſupradictam limitationem non
58 procedere quando † ageretur de laude, vel vituperatione
ipſius arbitri, vel iudicis.
Ampliatur iſtud contrarium, vt etiam ſibi vendicet locum
59 in arbitratore, quoniam arbitratori quoque † atteſtanti de
actis coram ſe factis non eſt credendum,prout notat Bar.in l.
ſocietatem,§.arbitratorum,ff.pro ſoc. quem ſequitur Imol.in
c.cum à nobis,de teſtib.& Aret.in relato conſi.68.nu.5.
Ideo intelligenda eſt ſupradicta limitatio, vt procedat in
his,in quibus non eſt neceſſaria ſcriptura, veluti, quando (vt
60 dictum eſt) † à partibus iudici, vel arbitro data eſſet facul-
tas procedendi ſine ſcriptis,quia tunc ſimplici iudicis, vel ar-
bitri aſſertioni creditur, vt voluit Bart. in d.auth.niſi breuio-
res,gl.& Dd.in c.fi.de reg.iur.in 6.c.de cauſis,de offic.deleg.
in c.Quintauallis,de iureiur.& in d.c.quoniam contra,& Cra
61 uet.in conſi.258.nu.3.vbi ſub nu.4.concludit, in caſibus,† in
quibus iudex poteſt procedere ſine ſcriptis, credi iudici de
62 actis ordinarijs (ſic enim loquitur) nõ de probatorijs,† quæ
ſunt maioris præiudicij.
Illud poſtremo te velim admonitum,dum ſupra in conclu-
ſione dicebamus.Acta iudicij non poſſe probari,niſi per ſcri-
63 pturam, † nihilominus, & ipſam ſcripturam poſſe reijci per
teſtes,vt nos docuit Accur.gl.in l.ſi prætor.§.Marcellus, ff.de
iudi.& in l.quoties, §.fi.ff.de prob.& Imol.reſpondit in con-
ſi.109.nu.4.vbi expreſſe dicit,per teſtes probari poſſe contra
ſcriptum actorum.

CONCLVSIO XXXIII.

ARGVMENTVM.

Acta iudicij facta in vno iudicio quomodo probent in alio inter eaſdem perſonas,& quo pacto id procedat.

SVMMARIA.

1 *Acta quomodo probent in ſecundo iudicio.*
2 *Acta vnius inſtantiæ non probant in alia inter eaſdem perſonas.*
3 *Acta facta coram arbitro probant etiam in alio iudicio.*
4 *Arbiter non habet iuriſdictionem ſed quandam notionem.*
5 *Partes vt perſona priuata non poſſunt dare iuriſdictionem.*
6 *Arbiter non dicitur proprie iudex.*
7 *Iuriſdictio arbitrorum oritur à compromiſſo.*
8 *Acta, quæ inſtituunt cauſam.*
9 *Acta non reſpicientia ad inſtructionem,& merita cauſæ.*
10 *Iudiciorum ordo quis ſit.*
11 *Teſtes ſi viuũt,eſt in optione eius,contra quẽ producuntur, ipſos denuo interrogare.*
12 *Teſtes ſi mortui ſunt ſtatur eorum dictis.*
13 *Acta mortuorum faciunt fidem.*
14 *Teſtes non examinati ſi producuntur coram iudice, debent iterum ſolemniter examinari,& iurare.*
15 *Litis conteſtatio non pendet à voluntate partium,& eſt de ſubſtantialibus iudicij.*
16 *Proceſſus ſine litis conteſtatione eſt ipſo iure nullus.*
17 *Litis conteſtatio eſt lapis angularis iudicij,ſecundum Bald.*
18 *Acta facta ante litis conteſtationem non dicuntur de proceſſu.*
19 *Litis conteſtatio in poſſeſſorio recuperandæ non requiritur.*
Sed contrarium tenet textus. &c.
20 *Litis conteſtatio interrumpit præſcriptionem.*
21 *Acta fidem faciunt,quando Pontif. Maxim. diſponit de plenitudine poteſtatis.*
22 *Acta ſiue ordinaria,ſiue probatoria quomodo probent inter eaſdem perſonas.*
23 *Arbitri ſtatutarij dicuntur iudices, & habent iuriſdictionem ordinariam, vel ſaltem delegatam.*
24 *Acta facta coram iudice laico, & etiam coram eccleſiaſtico, probant inter eaſdem perſonas.*
25 *Iudex eccleſiaſticus non arctatur ſtare actis factis coram iudice remittente ſibi cãm.*
26 *Actis factis coram iudice ſeculari contra laicum adhibenda eſt fides coram iudice eccleſiaſtico, ſi de eodem agatur.*
27 *Confeſſio delicti facta in iudicio ſeculari à clerico, nihil operatur,nec probat in iudicio eccleſiaſtico ſi demum eam reuocat coram iudice eccleſiaſtico.*
28 *Acta facta inter alias perſonas probationem qualem qualem faciunt inter eaſdem.*
29 *Qualis qualis probatio quanta ſit,& cuius effectus.*
30 *Acta probant inter plures perſonas ſi tertius habet ius commune cum iure illius, qui fuit in lite.*
31 *Proceſſus factus in materia poſſeſſorij probat in alia inſtantia reſpectu petitorij.*
32 *Iudicium poſſeſſorium nullum infert præiudicium in petitorio, & acta poſſeſſorij non probant ratione petitorij.*
33 *Acta huiuſmodi non ſolum fidem faciunt inter eaſdem perſonas, ſed etiam inter quoſcunque homines de mundo.*
34 *Quæ acta apud omnes faciunt fidem.*
35 *Acta facta in vno iudicio probant etiam in alio inter quoſcunque.*
36 *Iudicium, proceſſus, & ſententia, quæ in vna cauſa fiunt, non procedunt, & non præiudicant in alia aliam perſonam reſpicientes nec ei patrocinantur.*
37 *Acta huiuſmodi fidem faciunt, quoad præſumptionem tantum, & quando ratio connexitatis interuenit,& non quo ad plenam probationem.*
38 *Acta facta in alio iudicio proſunt, & nocent inter alias perſonas, ſi ſunt hæredes & ſucceſſores.*
39 *Acta ſi facta ſunt ad diuerſum finem,non faciunt fidem inter eaſdem perſonas.*
40 *Confeſſio in vna inſtantia facit fidem in alia inter eaſdem perſonas, non habita diſtinctione quorſum tendat.*
41 *Confeſſio in vno iudicio ad vnum finem tendens poteſt reuocari in alio tendente ad diuerſum.*
42 *Acta non faciunt fidem in his,quæ curſu temporis mutantur.*
43 *Acta non probant,niſi denuo producantur.*
44 *Acta deducta principaliter in aliquo actu efficacius probant, quam ea, quæ deducuntur incidenter.*
45 *Quid cautum in ſtatutis Mediolanenſi de actis iterum producendis.*
46 *Acta furti probati contra depoſitarium non probant contra ipſum furem.*
47 *Acta facta in iudicio ſummario non probant in plenario.*
48 *Quod examinatur ſummarie,non prohibetur iterum in iudicium deduci plenarie.*
49 *Probationes in ſummario ſi ſunt plenariæ,probant ac ſi receptæ eſſent in plenario.*
50 *Acta ſummarij quando probent in plenario.*
51 *Cauſæ cognitio quomodo adhibeatur.*
52 *Cognitio plenaria quomodo attendatur.*
53 *Acta facta in ſummario ad hoc,vt tollatur peccatum,probant in plenario.*
54 *Acta facta in iudicio nulla habita ratione ineptitudinis libelli,non probant in alio.*

Acta iudicij probant inter eaſdem perſonas, etiam in ſe-
2 cundo iudicio, † dummodo in eo producta fuerint ſpe-
cialiter, & non (ne ab vſitata noſtrorum loquendi formula re-
cedam) in filza,argum.tex.in c.cauſam quæ.el 1.de teſtib.vbi
Felin. & l.acta. ff.de re iudic.l.cum lite mortua, ff.iud.ſol.l.1.
C.de aduo.diuer.iudi.l.cum antea, in fin. C.de arbitr.l.iube-
mus, C.de libe. cauſ. ſic communi conſenſu cum profitendo,
tum etiam conſulendo iuris interpretes tradidere, Bart.in l.
naturaliter,§.1.vbi etiam late Iaſon num.106.ff. de acquiren.
poſſ.& in d.l.cum lite mortua, ff. iudic.ſolui. relatus per Ri-
minal.in conſi.416.nu.3.vol.3.Idem Iaſon in l.is apud quem.
nume.19.C.de eden.Idem refert & ſequitur Alex.in l.2.C.de
eden.in fi.& in conſi.82.col.pen.vol.1.& in conſil.55.num.3.
& in conſil.61.num.9. vol.2.Natt.in conſil.136.num.5. vol.1.
Matheſi.in ſing.141.Franc.Burſ.conſi.75.num.8.& ſeq.Ceph.
conſi.215.nu.56.Ruin.conſi.59.nu.5.vol.4. vbi dicit hanc eſ-
ſe veriorem opinionem,& conſil.49.nu.4.lib.1.Bellamer.de-
ciſ.538.de fid.inſtrum.Curt.ſen.in conſil.72.vol.1. Affli.dec.
396.nu.7.Guid.Pap.q.136.vbi late examinat. Specul.de con-
feſſ.§.nunc videndum, verſi.quid de confeſſis.& tit.de prob.
§.fi.verſi.hoc quoque,& ſequen.& de inſtrum.eden. §.oſten-
ſo,verſ.& ſcias,& verſi.in quibus,Pariſ.conſi.87.nu.45.lib.3.
Mantu.in conſi.66.nu.4.vol.1.Calc.in conſi.8.nu.38.Vant.de
nullit. in tit. quor & quibus mod.null.in iudic.prob.poſſ.nu-
mer.127.& tit. à quo & quibus null.prob.poſſ.nu.21.Butr.in
c.cum dilectus, col.antepen.de cau.poſſ. & propr. Anchar.in
c.ut commiſſ.nu.2. de hæret. Abb.in c.ex parte num.4. de ar-
bitr.& in c.at ſi clerici, nu.12. de ind.in c.præſentata, num.7.
& 9.de teſtib.in c.ſuper eod.il 1.nu.2.eod.tit.in c.qualiter,&
quando,il 2.n.34.de accuſ.in c.ſi clericus,n.15. de foro com-
per.in d.c.cauſam quæ.il 1.nu.4.& 6.in c.teſtim.de teſti.
Idque nullam in ſe continet dubitationẽ,qñ agitur de mo-
dico præiudicio;vt probatur in relato c. teſtimon. & per In-
no.in c.per inquiſitionẽ,de elect.quẽ ſeqtur Socin.reg.8.atq;
etiam

Digitized by Google

etiam cũ acta iudicij fuerunt facta ſolemniter & ordine iudi
ciario ſeruato, prout dicit Riminal. in conſ. 99. n. 29. vol. 1.
Diuerſum ab alijs videtur ſentire Ioan. de Amic. in conſil.
2 137. n. 10. vbi expreſſe dicit, † etiam inter eaſdem perſonas a-
cta vnius inſtantiæ non probare in alia, teſtes huius rei lau-
dando glo. Bar. in auth. item poſſeſſor C. qui pot. in pig. hab.
Bald. & Dd. in d. l. is apud quem. C. de eden.
3 Primo ampliatur cõcluſio, ẽt in actis factis corã arbitro † vt
probent inter eaſdẽ perſonas ẽt in alio iudicio corã ordina-
rio: prout dicit Bal. in l. 3. C. de eden. col. pen. Abb. in c. fi. n. 6.
& ſeq. de arbit. Lanfranc. de Oria. in tract. de arbit 7. diuiſi. q.
* 33. nu. 77. vbi dicit cõem. * & idem Lanfran. ibidem, num. 24.
Contrariã in hoc ſequuti ſunt ſniam Innoc. Io. And. & om-
4 nes in c. præſentata. de teſtib. notat Bal. in l. 1. C. de teſtib. † &
ratio eſt, quia arbiter non habet iuriſdictionem, ſed quãdam
notionem, l. 1. C. de arbitr. l. ait prætor. in princ. ff. de re iudi.
5 quia partes cum ſint perſonæ priuatæ, † nullam poſſunt cõce-
dere iuriſdictionem, vt in c. ſignificaſti. de for. compet. & in l.
priuatorum. C. de iuriſdict. omn. iudic. Abb. in c. præſentata.
6 col. 2. videtur circa primum. de teſtib. hinc fit, vt † arbiter non
poſſit proprie dici iudex. argu. l. à diuo Pio. in princ. l. ait præ
tor. ff. de re iudic. l. fi. C. de iud. d. c. cũ dilectus. de arbi. c. vni.
de legatorũ. de offi. deleg. & notat Rim. in conſ. 48. n. 9. vol. 1.
& Mantu. in cõſ. 362. n. 8. vol. 1. in contrariã tñ ſententiam vi-
detur deſcendere Bologn. in conſ. 6. n. 2. vbi dicit, arbitros, &
7 arbitratores habere iuriſdictionem, † quæ à compromiſſo ori-
tur, & in eo ſe tuetur. argu. l. non diſtinguemus. §. de officio. in
verſi. tractatum ex ipſo compromiſſo ſumendum. ff. de arbi. c.
fi. ext. de re iud. d. c. cũ dilectus & c. examinata. ext. de arbit.
Concilies hoc pacto, vt prior opinio procedat in actibus
8 quæ inſtituere † cauſam debent, cuiuſmodi ſunt atteſtationes,
teſtimonia, & partium cõfeſſiones, l. penult. C. de arbit. & ibi
Bal. & Cyn. in l. cũ apud. n. 2. C. de teſtib. & in l. 2. C. de eden.
9 Poſterior vero opinio poteſt habere locũ circa acta, † quæ
ad nullam reſpiciunt inſtructionem & merita cauſæ, id eſt or
dinationem iudiciorum, vt litis conteſtatio, ſatiſdatio, & id
genus alia: vt notant Dd. in d. c. cauſam. de teſtib. & Abb. in d.
c. fi. in 2. col. verſ. ſed circa hoc quæro, de arbit. & in c. præſen-
tata. in 4. notab. in verb. noto ibi iuxta, cum ſeq. de quibus e-
10 tiam vide per Dec. in conſi. 483. nu. 3. vbi dicit † iudiciorum
ordinem eſſe, vt libellus offeratur, lis conteſtetur, ſatiſdetur,
& de calumnia iuretur.
Quod autem pertinet ad dicta & atteſtationes teſtium, di
11 cendum eſt, aut teſtes adhuc ſupereſſe, † & tunc erit optio
eius, contra quem producuntur, an velit ſtare eorum dictis,
vel recens interrogari, vt l. cum apud, C. de teſt. & in l. pen. §.
fi. ff. de arbit. & Abb. per illum text. in c. præſentata, num. 4. de
12 teſt. aut ſunt mortui, † & eo caſu ſtatur dictis eorum, l. iube-
mus, C. de lib. cauſ. & per Cyn. in l. 2. n. 2. prope fi. C. de eden.
Lex etenim cum ad id reſpiceret, ſibi partes elegiſſe arbitrũ,
vt bonum iudicem, graueque eſſe iſta acta ad factum tenden-
tia perire, cum non poſſent ita facile haberi, & coram arbitro
licet non ſit ſtricte iudicium, eſſe tamen quaſi iudicium, ſan-
13 xit, vt † acta mortuorum facerent fidem. In atteſtationibus
autem eorum, qui adhuc viuunt, ceſſat ratio nuper tradita,
cum facile & ſine vllo negotio poſſint haberi: ideo voluit lex
recedere à ſtricto iure, dando facultatem parti, contra quam
producuntur examinandi: vt in tex. d. c. præſentata, de teſtib.
& l. fi. C. eod. tit. de teſtib. & dixit Marc. Ant. Blanc. in tract. de
compromiſ. q. 8. ſub nu. 24. & Lanfran. de Oria. in tract. de ar-
bit. q. 33. nu. 74. quod autem ſpectat ad teſtes viuos, eſt aduer
tendum, quod ſi producuntur coram iudice, non poterint di-
14 cere, dico vt dixi in cauſa coram tali arbitro, † ſed nouiter
debent ſolemniter examinari, & recenter iurare, ſecundum
Lanfran. de Oria. & adducta ab eo in ſuprad. q. 33. nu. 75. alio-
qui l. fi. C. de teſtib. & d. c. præſentata, eod. tit. eſſet de nihilo,
& ſeruiret nobis de vento, (vt aiunt noſtri) cum electio, quæ
tribuitur illi, non ſuffragaretur in aliquo, Bal. tamen in d. l. fin.
dixit contrarium, ſed male, ſecundum Lanfran. vbi ſupra.
Poſteriorem prædictam opinionem Inn. & aſſeclarum dic
primo non procedere, quãdo vtraque pars conſentit, vt acta
huiuſmodi valeant coram iudice ordinario, ſi tamen non ſint
15 de neceſſario requiſitis in iudicio, † quæ non pendent à vo-
luntate partium, vt litis conteſtatio, iuxta not. in d. c. cum cau
ſam de teſtib. & per Ioan. Andr. in c. præſentata, poſt Abb. ibi
nu. 9. eod. tit. de teſti. Proceſſus enim factus ſine litis conteſta
16 tione † eſt ipſo iure nullus, cum ſit de ijs, quæ omnimode de-
ſiderantur in iudicio, arg. gl. in l. conſentaneum, in princ. & in
auth. quod ſemel, C. quomo. & quand. iud. in l. fi. § illud, C. de
temp. appel. & notat Caſt. in conſi. 98. incipien. viſo quodam
proceſſu, & Ioan de Amicis, in conſi. 137. nu. 9. & in conſi. 72.
17 nu. 6. vbi dicit, litis † conteſtationem eſſe lapidem angula-
rem iudicij, iuxta dictum Bal. in d. §. illud, Dec. in conſil. 302.
num. 2. Iaſ. in conſi. 31. nu. 2. vol. 1. quo in loco tradit, adeo ve-
rum eſſe, litis conteſtationem eſſe de ſubſtantialibus iudi-
18 cij, † vt acta facta ante litis conteſtationem non dicantur de
proceſſu, huius rei meminit Soc. ſen. in conſil. 47. nu. 1. vol. 4.
quod tamen non videtur habere locum in iudicio poſſeſſorij
19 recuperandæ, nam † litis conteſtatio in poſſeſſorio recupe-
randæ non requiritur, Ioan. de Amic. in conſil. 6. nu. 46. Bald.
in addit. ad Spec. de libe. concep. §. 1. verſi. an per ſimplicem,
& Bart. in diſputat. incip. Lapus. In aliam ſententiam, hoc eſt,
requiri conteſtationẽ litis, vr̃ cõpilatus cõtex. in c. 2. vt lit. nõ
conteſtat. vbi Abb. & alij per l. fi. vbi D. C. ſi per vim vel alie.
Secundo fallit in omnibus actis factum reſpicientibus, vt ſi
20 ſit interrupta præſcriptio ex aliquo facto coram arbitro, † vt
ex litis conteſtatione: vt reſpondit Iaſ. in conſi. 34. nu. 4. vol. 1.
per text. in l. fi. C. de præſcript. 30. annor. quia quo ad effectum
iſtum fidem faciunt coram iudice: vt in l. pen. C. de arbit. ſe-
cundum Abb. in d. c. præſentata, num. 3.
Tertio fallit etiam, quando ſummus Pontif. deponeret de
21 plenitudine poteſtatis: † vt acta huiuſmodi fidem facerent:
vt dicunt Inn. Ioan. And. & Butr. in d. c. præſentata, cui rei re-
ſpondent, quæ fuerunt animaduerſa in c. 1. de iud. & in c. cum
veniſſent. de conceſſ. præ. & pro iſtis fallentis videas Felin.
in relato c. præſentata, in 2. col. poſt med. in verſ. acta, cum plu
rib. ſeq. de teſt. & Purpur. in d. l. is apud quem. nu. 73. C. de ed.
Quarto fallit, quando acta prædicta ſiue ordinaria ſiue pro
22 batoria facta fuerint coram arbitris ſtatutarijs, † tunc enim
reguntur in omnibus modo, & forma, vt etiam gubernantur
acta facta coram iudicibus ordinarijs, quæ probant inter eaſ-
dem perſonas ac ſi eſſent facta coram ordinario, vt late per
Mar. Ant. Blanc. in tract. de compromiſſ. q. 8. n. 24. verſ. ſed ad-
uerte. Et ratio eſt, quia huiuſmodi arbitri ſtatutarij dicuntur
23 iudices, † & habere iuriſdictionem ordinariam vel ſaltem
delegatam, vt reſpondit Rim. in conſil. 169. nu. 17. vol. 1. Soc.
ſen. in conſi. 27. nu. 15. vol. 3. arg. l. cum ſpeciali, l. cum apertiſ-
ſimi, C. de iud. c. ab arbitris, de offic. deleg. c. cum ſpeciali, de
app. l. fi. ff. à quibus app. non li. l. arbitro. & l. ab arbitro. ff. qui
ſatiſd. cog. & late proſequitur examinando hanc quæſtionem
de iuriſdictione, idem Blanc. in nuperrime allato tract. de cõ-
promiſ. q. 6. nu. 1. cum pluribus ſeq. & propterea cum non de-
ficiat iuriſdictio, acta huiuſmodi poſſunt probare in omni iu-
dicio, vt idem Blan. d. q. 8. circa fin.
Secundo ampliatur, etiam ſi acta fuiſſent facta coram iudi-
24 ce laico, † quia probant inter eaſdem perſonas etiam coram
Eccleſiaſtico, & è contra, vt docuit Bald. in l. 1. vlt. col. ff. de
fer. & pluribus oſtendit Fel. in d. c. cauſam quæ, verſ. 2. regu. &
in c. at ſi clerici, de iud. nu. 4. & ibi etiam Dec. nu. 90. quod in-
tellige, vt ibi per eum, & Ang. in auth. de ſan. Epi. §. ſi vero exa
men. col. 9. vbi atteſtatur Accurſ. in l. nemo, ff. de re iud. Aug.
Bero. in d. c. at ſi clerici, n. 121. Capell. Thol. in quæſt. 199.
Iſtis intrepide reſragat̃ Phil. Dec. i d. c. at ſi cler. col. 3. ď iud.
* vbi in ea eſt ſnĩa, iſtam eſſe cõem * concluſionem oium Dd. q̃
confirmat ẽt Affl. in conſt. Regni, ſi damna clandeſti. in 9. no-
tab. in verſ. 4. vero, in 4. col. ipſius 9. notabi. & tanq̃ cõem ſeq-
* tur * Gram. conſ. cri. 42. n. 1. Viuius li. 1. opin. 162. incip. index
laicus. Iul. Clar. in pract. cri. li. 5. §. fi. q. 36. verſ. vlt. quæro. Rui.
conſ. 7. vol. 5. Idem ẽt vr̃ ſequi D. Ant. in d. c. at ſi cler. n. 11. vbi
25 dicit, † iudicem eccleſiaſticũ, cui fit remiſſio per aliũ iudicẽ,
non compelli vt ſequatur acta facta coram iudice remittente,
ẽt ſi remittens fuerit iudex idoneus, nihilominus in prin. d. c.
26 verſ. oppo. quod conuictus, † ſentit actis factis coram iudice
ſeculari contra laicum adhibendam eſſe fidẽ corã iudice ec-
cleſiaſtico, ſi de eodem agatur, & contra eundem coram eo.
Extendas iſtam poſteriorem opinionem procedere, etiam
ſi clericus confeſſus fuiſſet delictum, de quo inquiritur corã
iudice laico, ſi demum reuocet illam confeſſionem coram ec-
27 cleſiaſtico, † illa confeſſio facta in iudicio ſeculari nullum ſor
tietur robur, nec probabit in iudicio eccleſiaſtico, ita conſul-
nit Gram. d. conſ. cri. 42. nu. 2. authoritate Ang. motus in l. vni-
ca, col. vlt. C. de confeſſ.

Limita,

Digitized by Google

Limita,& diſtingne modo traditam ſecũdam npinionem,
vt per Iul. Clar.in pract.crim.lib.5.d.§. fi.q.96. quæro etiam
ſi iudex eccleſiaſticus.
28 Tertio ampliatur, vt etiam illa acta† & probationes factæ
inter alias perſonas faciant qualem qualem probationem in-
ter eaſdem, vt dicit gloſſ.in l.2. C. de eden. vbi Alex. num.2.
29 Et quanta ſit hæc qualis qualis probatio,† & quam vim ha-
beat, declarant Ant.de But.in c.quamuis.de re iudi. Bar. in l.
admonendi.col.14. verſ.quæro qđ ſi dictus teſtis,ff.de iurein.
& late Alex.in l.ſæpe,ff.de re iud.vbi huius materiæ ſedes eſt.
Limitatur tñ hæc tertia ampliatio, vt tñ procedat,dummo
30 do † ille tertius habeat ius commune cum iure illius,qui fuit
in lite, vt notat Bal.in d.l.2.C.de eden.nu.17.vbi adducit exẽ
plum d.l.ſed ſi poſſeſſori,§.fi.verſ.nihil,& l.ſeq.ff.đ iurein.&
idem ſequitur Cyn.Rayn.& Ang.in d.l.2.& ibi Alex.nu.13.
31 Quarto ampliatur etiam † vt proceſſus factus in materia
poſſeſſorij probet in alia inſtãtia ratione petitorij, vt ex mul-
tis ſentit Guid.Pap.deciſ.136.
In aliam opinionem vř deſcendere Soc.iun.in conſ.1.n.80.
32 vol.1.vbi dicit, poſſeſſorium iudicium † nullum præiudiciũ
inferre petitorio, actaq; poſſeſſorij non probare rõe petitorij
comprobando auctoritate contex.in l.ordinarij,C.de rei ven
dic.in l.incerti,C.de interd.in l.1.C.ſi de momẽt.poſſeſſ.fuer.
app.l.1.§.iter litigatores,ff.vti poſſ.& Dd.in d.l.natur.§.nihil
cõe,in plurib.locis,& Canoniſt.in c.cum olim.de cauſ.poſſ.&
propr.Idem Soc.in conſil.126.& in conſi.182.nu.8.vol.2.
Quinto ampliatur, vt non ſolum huiuſmodi acta fidem fa-
33 ciant inter eaſdem perſonas,† ſed ẽt inter quoſcunque hoies
qui ſnperſint: probant.n.illa acta facta,ſic libellum datum, ſic
litem conteſtatam,& ſic ſñiam latam, &c. & ſunt iſta publica
34 inſtrumenta, † quæ apud oẽs faciunt fidem, l.geſta, C.de re
iud.c.qm̃ contra, de probat.ita inquit Bar.in d.l.2.C.de eden.
quem ſequitur ibi Bal.& alij,& idem Bar.in d.l.cum lite mor-
tua,ff.iud.ſol Natt.conſ.98.nu.5.in 1.p.vbi ait,quod cum acta
habeant public.formã,proculdubio vbicunque,& inter quoſ-
cunque probant ſe ipſa,id eſt,factum,Grat.in conſ.95.nu.18.
vol.2.& ad id adeas Tindar.in tract.de teſtib. in c.1.3.p.n.5.
vbi late,& Iaſ.in l is apud quem.nu.23.C.de eden. verſ.limi-
ta ſecundum Bar.Fulg.ibid.nu.5.vſque ad fi.& Ceph.in conſ.
215.nu.56.vol.2.vbi dicit, cum quæritur, an quid ſit factum,
35 † acta facta in vno iudicio,probare etiam in alio inter quoſ-
cunque,& quid factum fuiſſe ex actis cõſtare ſolere,quæ ideo
* factum probant quo ad omnes, vt de communi * aſſerit atte-
ſtari Dec.in d.l.2.C.de ed.nu.51.& in c.1.n.24.de fid.inſtr.ei-
dem aſſentitur Natt.in conſi.309.n.5.vol.2.vbi quæ ſupra di-
cta ſunt,ad verbum fere recenſet ex iuribus ſupra adductis.
Ab iſtorum npinione receſſit Soc.iun.in conſ.37.n.1.vol.4.
36 vbi dicit veriſſimam,& enucleatam eſſe cõcluſionem,† iudi-
cium,proceſſum & ſñiam,quæ in vna cauſa fiũt,non procede-
re, ſeu non præiudicare in alia,aliam perſonam reſpiciente,
iuxta tit.C.res inter alios acta, vbi etiam tradunt Dd. maxi-
me Alex.in l.ſæpe,ff.de re iudica. facit etiam l.ſi vnus, §.ante
omnia,ff.de pact.& ſicuti non nocent,ita etiã nec patrocinan
tur alteri: vt l.2.C.quibus res iud.nõ no.& ibi plene Dd.Ideo.
Intellige hanc ampliationem non procedere quo ad plenã
37 probatinnem,† ſed tantum quoad præſumptionem:& quan-
do ratio connexitatis intercedit: vt voluit Cyn.in d.l.is apud
quem.num.2.C.de eden.per l.ſi duo patroni, ff.de iureiur. &
Bart.in rept.eiuſdem l.num.2n.
Sexto ampliatur primario loco, concluſionem procedere
& inter alias perſonas, dummodo ſint hæredes, & ſucceſſo-
38 res: † qnia & ipſis acta facta in alio iudicio proſunt, & no-
cẽt,ſicut & ſuis maioribus, vt tradidit Soc.in reg.1n.ad quod
probandum adducit contex.in l.ſimpliciter,§.fi.ff.de excep.
rei iudic.qui quidem nuſquam reperitur,ſed (vt arbitror) vo
luit afferre l.ſi à te, §.Iulianus,ff.eod.de except.rei iudic.qui
iudicio meo ſatis id prnbat.
Limitatur primo ſupradicta cõcluſio,qñ acta prædicta alio
39 tenderent: † quia tunc neque inter eaſdem perſonas fidẽ fa-
ciunt,tex.eſt in l cum quæritur,ff.de except.rei iud.& in c.ve
niens,il 2.de teſti.notant Io.Bap.Ferre.conſ.360.n.2.& 3.vol.
2.Soc.in reg.11.Bart.& Dd.in l 2 §.hoc edicto.ff. vi bon.rap.
& in d.l.2.C.de ed.vbi præſertim Bal.Caſtr.Alex.& Dec. Ca-
noniſtæ,præſertim Fel.in d.c.cãm quæ. de teſtib.& in d.c.ve-
niens,el 2.nu.20.Rim̃.in conſ.416.nn.3.vol.3.& Cac.in deciſ.
Pedem.197.n.1.vbi tñ in confeſſione factã in vna inſtantia vř
40 aliter ſentire: nam † inquit, confeſſionem in vna inſtãtia fa-
cere fidem inter eaſdem perſonas in alia inſtantia, nulla habi-
ta diſtinctinne, an tendat ad eundem, vel alium finem, ſupradi
ctam limitationem ſequitur ẽt Curt.iun.in conſ.41.nu.15.vbi
infert, ẽt ſi confeſſin facta ſit in vno iudicio ad vnum finẽ ten-
41 dente,† poſſe reuocari in alia iudicio ad alinm finem tenden
* te,teſtatur id per Accurſ.doctr.cõiter * approbatam in auth.
item poſſeſſor. C.qui pot.in pig.hab. Secundo limitatur, non
42 procedere in his, quæ † curſu temporis mutantur, text.eſt in
l.certa, §.deficientium, ff.de excu.tu.& notat Bart.in l.cura.
§ 1.ff.de mun.& honor.in l.1.§.1.ff.de vac.mun.in l.ſpadonẽ,
§.qui abſolutus,ff.de excuſ.tut.& in l.2.col.2.verſ.ſed contra
prædicta,ff.iud.ſoln.& Fel.in d.c.cauſam quæ.nu.12.Io.Crot.
in tract.de teſtib.nu.281.& Calc.in conſi.8.nu.38.
Tertio limitatur, qđ licet probent inter eaſdẽ perſonas, tñ
43 † opus eſt illa recenter iterum prodncere apud acta vtriuſq;
cauſæ, alioqui non probant, tex.eſt in l.cũ antea, C.de arbit.&
notat Bart.in d.l.naturaliter,§.nihil cõe,col.16.per iura ibi p
eũ allata,ff.de acq.poſſ.vbi ẽt Rip.n.175.& notat Ant.đ Butr.
in c.cũ dilectus,col.13.de cauſ.poſſ. & ꝓprie. & eos ſequitur
Alex.conſi.82.n.5.li.1.& in l.2.in fi.C.de eden.Feder.de ſen.
conſil.160.incip.caſus talis eſt, dñs Minus,& ſequitur Hipp.
de Marſi.ſing.170.animaduertant.Alex.in conſi.37.n.22.vol.
2.cum alijs multis adductis per Cach.in deciſ.Pedem.5.n.40.
44 † nã acta in aliquo actu præcipue deducta efficacius probãt,
quam ea, quæ deducuntur incidenter, l.à Diuo Pio,§.ſi ſuper,
ff.de re iud.Bar.in l.qui Rom.in §.duo fratres,ff.de verb.obli.
Ex diſpoſitione vero iuris municipalis ciuitatis Mediola-
45 ni non † eſt opus in cauſa appellationis acta principalis cau
ſæ de integro prodncere, ſed pro prodnctis ipſo iure haben-
tur: idque habet etiam locum in actis factis in cauſa cuiuſli-
bet compromiſſi: nam ipſo iure habentur itidem pro produ-
ctis in cauſa reuiſionis, prout cautum eſt in Mediolanenſi ſta-
tuto, vol.1.c.37.per totum, incip.acta vero cuiuſlibet cauſæ.
46 Quarto limitatur: † quia acta furti probati contra depoſi-
tarium non probant contra ipſum furem: vt dicit Bald. in l.2.
col.7.verſi.iuxta iſtam regulam, C.de eden.& not.in l.mani-
feſtiſſimi,§.ſin autem,C.de furt.
Quinto limitatur, ſi acta fuerint facta in iudicio ſummario,
47 quia † non probant in plenarin ẽt inter eaſdem perſonas, vt
not.tex.in l.pen.& ibi gl.Bar.Bal.& Ang.ff.de his, qui ſunt ſui
vel al e.iur.in l.ſi quis à liberis,§.ſi vel patens,ff.de lib.agno.
gl.in l.2.C.de ord.cog.Bart.in l.1.C.e.tit.& in d.l.2.ff.vi bon.
rapt.verſ.ſed vř,& in l.à Di.Pio.§.ſi ſuper reb.ff.de iud.Bal.in
l.nã & poſtea in prin.ff.de iureiu.idẽ ſentiunt Abb.Ant.đ But.
& Imo.in d c.cãm quæ.per tex.in d.c.veniẽs,el 3.Natt.in cõſ.
373.n.3.vol.2.Abb.in conſ.50.n.1.vol.1.Inn in c.2.de ord.co-
48 gno.prope fi.ubi dicit id,† quod examinatur ſummarie: non
prohiberi poſtea in iudicium deduci plenarie, arg.l.pen.ff.de
his qui ſunt ſui vel alie.iur.& Rim.in conſil.99.nu.26.vol.1.
Sublimita, hanc limitationem non procedere, qñ probatio
49 nes in ſummario eſſent plenariæ: † quia tunc probant, ac ſi re
cepte eſſent in plenario, ut tradidit Fel.in d.c.cãm quæ.n.2.&
* D.Ant.vbi atteſtatur de cõi,* & in d.c.ueniens,& in c.frater-
nitati de teſtib.Imnl.in c.cum literis de reſtit.in integr.Bart.
in extrauag.ad reprimendum,in verſ.ſummarie, ad fi.Rim.in
conſi.258.n.34.uol.2.& Natt.in d.conſ.473.n.35.ubi expreſ-
50 ſe dicit, qñ † in iudicio ſummario ſuit adhibita plena cauſæ
cognitio, acta dicti Iudicij probare in plenario inter eaſdem
perſnnas, idque uoluiſſe Iacob.Butr.in d.l.ab hoſtib.§.ſed qđ
ſimpliciter, ff.ex quib.cauſ.maio. & tunc dici adhibitã fuiſſe
plenam cauſæ cognitionem, non ſolum qñ ſeruatus fuit ordo
51 in procedendo,† ſed ubi ẽt probationes ſunt plenæ,& ſi cte-
ſtes plene probant, ut ẽt uoluit Ant.de Butr.in d.c.cauſã quę.
cnl.2.quem refert & ſequitur Alex.in d.l.2. circa fin.C.de ed.
in d.l.à Di.Pio.§.ſi ſuper rebus,col.2.& in l.ſæpe,ff.de re iud.
Vnluit etiam hoc Alber.in l.3.§. cauſæ cognitio.ff.de carbo.
edict. ubi in hæc uerba loquitur, plenam cauſæ cognitionem
eſſe, per quam religio dicantis inſtruitur de ueritate ſumma-
ria, per quam ad rei, de qua agitur, in aliquam præſumptionẽ
adducitur,& dicit Bal.in d.l.pen.1.lectu.ff.de his, qui ſunt ſui
52 uel alieni iuris,† plenariam cognitionem non attendi penes
ordinem, ſed penes qualitatem probationis, ut etiam reſpon
dit Abb.in d.conſi.5n.col.fi.unl.1.
Secũdo ſublimita, quando eſſemus in materia quæ ſpectet
53 ad peccatũ: quia ad hoc, ut tollatur peccatum,† acta facta in-
ſum

Digitized by Google

ſummario,probant in plenario:vt Ant.de Bur.conſ.41. incip.
quidam petijt,Fel.in d.c.cauſam quæ,nu.10.Dec. in d.c.at ſi
cler. de iud nu.101.cum adductis ibi per eum.

Sexto limitatur, ſupradictam concluſionem non procede-
54 re,ſi acta facta fuerint in iudicio,nulla ratione habita inepti-
tudinis, libelli,quia non probant in alio iudicio etiam inter
eaſdem perſonas,vt expreſſe ſenrit Bar.in l.ſi patronus liber-
tum,ff.de iureiur.& in l.2.C.de fruct.& lit.expen. & Rimi. in
conſ.99.nu.26.vol.1.

CONCLVSIO XXXIV.

ARGVMENTVM.

*An acta,probationes,& confesſiones facta,& coniectura,& præ-
ſumptiones habita in iudicio ciuili probent,& fidem faciant in
iudicio criminali.*

SVMMARIA.

1 *Acta facta in cauſa ciuili non probant in iudicio criminali.*
2 *Probationes idonea in ciuilibus non probant in criminalibus.*
3 *Probationes in criminalibus debent neceſſario concludere,& requiruntur luce meridiana clariores,vrgentiores,&c.*
4 *Probationes facta in cauſa ciuili ſuper delicto non probant in criminali.*
5 *Probationes vrgentiores requiruntur,quando agitur de pœna corporali.*
6 *Coniectura ſufficiunt, vbi agitur de pœna pecuniaria, & in his qua ſunt difficilis probationis.*
7 *Cauſa ciuilis magna,grauis,& ardua æquiparatur cauſa criminali.*
8 *Cauſa dicitur grauis ratione perſonarum, & rerum, & quando coram Pontifice tractatur.*
9 *Acta facta in cauſa ciuili,probant in criminali,ſecundum Bar.&c.*
10 *Sententia in cauſa ciuili licet faciat notorium, tamen eius vigore non poteſt quis puniri criminaliter.*
11 *Sententia quando faciat rem notoriam,& quando non.*
12 *Condemnatus in iudicio ciuili ex præſumptionibus,non poteſt ex iiſdem condemnari in iudicio criminali.*
13 *Præſumptiones habita in ciuili,& fama præcedens operantur, vt iudex poſſit in crimine ad inquiſitionem procedere.*
14 *Acta ciuilia faciunt ſaltem inditium ad torturam in nouo proceſſu criminali.*
15 *Probatio ſemiplena in ciuilibus facit inditium ad torturam in criminalibus.*
16 *Confeſſio facta in iudicio ciuili ſemper præiudicat in cauſa criminali.*
17 *Confeſſio facta coram iudice,& coram parte in iudicio ciuili ſummarie,non probat in criminali,etiam inter eaſdem perſonas ſecundum Soc.&c.*
18 *Idem dicitur in iudicio ciuili plenario,quod non facit plenam fidem.*
19 *Confeſſio facta in vno iudicio non facit fidem in alio vbicunque mutatur modus agendi & etiam ſi facta fuerit incidenter, quod intelligitur in confeſſione vera, & non ficta,per totum.*
20 *Sententia lata in cauſa criminali præiudicat in ciuili,vt per Soc ſen.*

1 Acta facta in iudicio ciuili,†non ꝓbate in iudicio,in quo
de capite,vel de pecunia,ſed capitaliter agitur, vnani-
mes cũcti fere Dd.ſenſere,Bar.in l.2.§.hoc edicto,in fi. col.4.
verſ.quæro vtrũ,ff.vi bo.rap.per Pau.Caſt.in l.fi.C.de prob.ꝑ
* Abb.in c.at ſi clerici,de iud.& ibi ꝑ Fel.n.12.vbi dicit*cõem,
* & per Dec.n.29.cum ibi alleg.per Bernardũ Diaz,vbi de*cõi
atteſtatur,reg.10.Inno.in c.per iquiſitioné, de ele.per Cęph.
2 in conſ.204.nu.22.vol.2.vbi dicit, † probationes idoneas in
ciuilib.nõ probare in criminalib.ſecundum Caſtr.in cõſ.328.
circa prin.vol.2.Rui.in cõſ.19.vol.5.Blan.tra.de iud.nu 210.
propè fi.Bal.in l.2.& Rip.in l.is apud,nu.40.C.de eden.Imo.
in l.interdũ,ff de publ.& ind.& D.Clar.ĩ ſua prac.§.vlt.q 54.
verſ.item ſi,& ſeq.ea rõne,tũ quia multa forte potuiſsēt obij
ci contra priora acta,ſi fuiſſet actũ criminaliter, q̃ fuerunt ꝑ-
termiſſa pp leue præiudicium, tũ quia ad aliũ finē agebatur,
de quo vide per Abb.in c.qualiter,il 2.col.fi. verſ. faciunt ad
qõnem,de accuſ.& in d.c.cãm quę ver.& aduerte,de teſtib.&
per Aeg.Boſſ.in tra.crim.ti.de plur.violen.n.11. & tũ quia ꝓ-
3 bationes † in criminalib.non ſolũ debent neceſſario conclu-
dere,ſed requiruntur luce meridiana clariores, vrgentiores,
maiores,& efficaciores,quã in ciuilib.arg.l.fi.ff.de prob.l.ab-
ſentem,ff.de pęn.l.qui ſniam,C.eo.l.addictos,C.de app.l.vbi
C.de fal.c.ſciant cũcti,2.q.8.c.Epiphaniũ,5.q.vlt.& no.Marſ.
in conſ.1.n.24.vol.1.Io.de Amic.in conſ.60.n.1.& in cõſ.131.
n.1.Imol.in conſ.137.n.2.Dec.in cõſ.249.n.8.& in conſ. 615.
nu.8.Rol.à Val.in conſ.16.n.30.vol.1.Cęph.in conſ.113.n.11.
vol.1.& in conſ.204.n.21.vol.2.Nat.in conſ.411.n.26.vol.2.
Rim.in conſ.11.n.18.vol.1.& Mantu.in conſ.56.nu.24.uol.1.

Intellige ſupradictam concluſionem procedere tantum in
4 delictis,ideſt,† probationes factas in cauſa ciuili ſuper deli-
cto non probare in cauſa criminali,iuxta ſententiam Ruin.in
conſ.19.n.9.vol.5.per gl.in l.ſi quis ad ſe,C.ad leg.Iul. de vi.

Illud intactum non relinquam,quod ſup.dicebamus de ꝓ-
5 bationib.quæ in cauſa criminali requiruntur vrgentiores,†id
tantum ſibi locum vendicare,qñ agitur de pœna,quæ ad cor-
6 pus pertineat,ſecus vbi agitur de pœna pecuniaria,† quin ēt
coniecturæ ſufficiunt,ita diſtinguunt Fel.in c.afferte, col.3.n.
11.2.limi.ext.de præſum Alc.in tra.de præſum.reg.2.pſum.9.
n.4.Cæph.in conſ.141.n.18.& ſeq.vol.1.vt ēt ſufficiũt in his,
quæ ſunt difficilis probationis,ſecundũ Bar.& alios in l. ſi qs
ex argentarijs,§.pen.ff.de eden.& iux.eundem Bar.in l ſi qñ.
C.vnde vi,& in l.de pupillo,§.ſi quis ipſi ꝑtori,ff de ope.no.
nunc.8.q.Fed.de Sen.in conſ.119.incip.Nulli dubium, Hoſt.
in c.fi.ext.de his,quæ met.cau.D.Ant.in c.veniens,il 1.ex.de
teſtib.col.vlt.Alex.in conſ.24.col.1.vol.2. & Arch. in c. inter
memoratas,16.q.3.

Secundo id ēt ſibi locum vendicat in cauſa ciuili magna,
7 graui,& ardua:quia † hmõi cauſa cauſæ criminali æquipara-
tur,vt tradidit Bal.in l.parentes,C.de teſt.quem refert, & ſe-
quitur Barb.in c.teſtimoniũ,de teſti.& in c.querelam,de ꝓc.
Anch.in conſ.27.& in conſ.73.Marſ.in conſ.101.n.20. vol.2.
Io de Amic.in conſ.53.n.4.Soc.ſen.in conſ.164. nu.17. vol.2.
8 & in conſ.17.n.7.vol.1.† & dicetur cauſa grauis,habita ratio-
ne tum ad perſonas,tum ad res.Item ſi coram Põtifice peragi
debeat: vt tradit Mant.in conſ.113.nu.11.vol.1.

9 Contrariam ſñiam,i. acta facta in cauſa ciuili † probare in
criminali,ſequutus eſt Bar.in l fi.ff.de off. præſid.Fel.in d.c.at
ſi cler.col.7.& in c.inquiſitionis,col.11.de accu.Bal.in l.quod
euitandi,verſ.ex hac ergo,C.de cond.ob turp. cau. & Ale.in
l.2.§.ſi publico,ff.de adult.

Primo loco ampliatur,cõcluſionem procedere in ſñia,quæ
10 licet faciat †notoriũ,arg.l.emptorē,ff.de act.emp.l.ſi vero,§.
qui ꝓ rei qualitate,vbi Iaſ.no.1.ff.qui ſatiſ.cog.cũ ſi. Cæph.in
cõſ.227.n.10.vbi infinitas auctoritates cõgerit,& in cõſ 265.
n.5.vol.2.tñ pp vim illius ſñiæ non poterit quis puniri crimi
naliter:ita Abb.in d.c.at ſi cler.in prin.de iud.& Inn.ĩ c.qual.
& qñ,verſ.rõdeo ad obiectum,quos refert Boſſ.vbi ſup.n.117.

Quod vero modo dicebamus,ſñiam facere rem notoriam,
11 ſic indiſcriminatim non eſt prætereundum,† id.n.ſemper nõ
procedit,ſed tunc ſolum quando ita tranſiuit in rem iudica-
tam,vt retractari non poſſit, ſecus qñ in dubium reuocatur,
ipſa valeat,nec ne,vt quia reuiſio commiſſa ſit, quoniam tũc
non facit rem notoriam,ſecundum Cyn.in l.1.2.oppoſ. C. de
cond.indebi.ſicut nec notoriũ facit,qñ ab ea appellatum eſt,
arg.l.1.in fi.ff.ad Turp.& notat Alex.in l.1.in princ.& in l.de
vnoquoq;,n.5.de re iud.& in l.ſi cauſa cognita,n.2.C.de trãſ.
Affl.dec.188.nu.5.& Cæph.in conſ.180.nu.17.ſeq.uol.2.

Secundo ampliatur concluſionem procedere ēt in pręſum
ptione:quia ſi quis in ciuili iudicio ex præſumptionib. fuerit
12 condemnatus,† nõ poterit iiſdē præſumptionib.in criminali
iudicio cõdemnari:cenſuit Ant.de But.in c.quanto,de pſum.
Abb.ĩ c.2.eo.ti.Alex.ĩ cõſ.15.col.3.vol.1.& Dec.ĩ cõſ.615.n.3.

Primo limitatur,non.n.diffiteri poteſt, quin in iudicio ca-
pitali ſaltem faciant præſumptionē & aliquam fidem:& idem
13 efficiat,quod fama præcedens,† vt ex his iudex poſſit in illo
crimine ad inquiſitionem procedere,ſicut poſſet fama præce
dente,vt dicit Bal.in l.quod euitandi,C.de cõd.ob turp.cau.
& facit gl.in l.ſi quis ad ſe,verb.deſtinatus,C.de vi public.&
Bar.in l.2.§.hoc edicto,C.de vi bon.rap.Abb.& Fel.in d.c.at
ſi clerici,nu.12.& Dec.ibid.nu.29.cum ibi adductis.

14 Secundo limitatur,quoad hoc,† vt prædicta acta ciuilia fa
ciant ſaltim inditiũ ad torturā in nouo proceſſu criminali, vt
dicunt Are.Fel.Dec.& cæteri in d.c.at ſi clerici,ꝑ l.3.§.ſi quis
dolo,vbi Ang.Bar.&Alb.ff.de tab.exhib.idem Bar.in d.§.hoc
15 edicto,Bal.in d.l.quod euitandi,Rol.à Val.in conſ. 24. nu. 3.
vbi dicit illud,quod facit ſemiplenā probationem in ciuilib.
facere etiam inditium ad torturam in criminalib.auctorita-
te Bar.in l.fi.de in lit.iur.& Pariſ.de Put.in tra.ſind.char.105.

Tertio limitatur in confeſſione facta in iudicio ciuili:quia
16 illa † ſemper prædicat in cauſa criminali: vt dicunt Inno. in
c.per inquiſitionem.de elect.Aret. in d.c.at ſi clerici,in fi.vbi
* Abb.Fel. & Dec.& Boſſ.ubi ſup.atteſtando de communi * &
ad hoc faciunt etiam infra notata in concluſione, confeſſio fa
cta in iudicio ſummario.

Diuerſum ab alijs ſenſit Soc.ſen.in conſ.8.nu.6. vol.1. quo
17 in loco rñdit,† confeſſionē factā in iudicio ciuili ſummarie
coram iudice, & coram parte plene non probare in iudicio
criminali ēt inter eaſdē perſonas,permotus auctoritate Cyn.
in l.2.ff.ſi qs in ius voc.nõ ier.Bar.in l.q Roma,§.duo fratres,
ff.de

Digitized by Google

ff.de verb.obl.& in l.nam & poſtca,§ ſi minor, ff.de iureiur. Innoc.in c.inquiſitionis,de accuſ.Do.in c.2.de reſt.in integ. & Ant.de But.in c.cum dilectus,de ord.cog.fortiſſima ratio-
18 ne id etiam corroborat,aſſerens confeſſionem factam in iudicio ciuili plenario coram iudice & parte, non facere plenam fidem etiam inter eaſdem perſonas in iudicio criminali,iuxta ſententiam Io.And.in c.cum contingat,de off.deleg. quo in loco tradidit,vbicunque mutetur modus agendi, confeſſionem factam in vno iudicio,fidem non facere in alio,& ad hoc comprobandum dicit,poſſe infinita iura,& auctoritates congeri.

19 Amplia hanc limitationem etiam procedere, † quando fortuito illa confeſſio facta fuerit.Ita Bal.in d.l.qđ euitandi, C.de cond.ob turp.cau.& Fel.in d.c.ſi at clerici,n.12.& Bald. in l.mercedem,C.eo.tit.de cond.ob turpem cauſam, Abb. in c.2.ſub nu.12.de confeſſ.Fel.in c.1.in 4.col.de excep.& Ant. Corſet.in ſing. ſuo incip.confeſſio incidenter.

Iſtud intelligas velim eſſe verum in confeſſione vera,& nõ ficta: vt per Rom.ſing.301.ſi cõfeſſus,per Bal.in d.l.2.col.vlt. ver.2.quæritur,an confeſſio,C.de eden.vbi etiam Alex. & in l.2.§.1.ff.vi bo.rapt.poſt Bar.

Quarto limitatur, concluſionem non procedere è conuer-
20 ſo,quod enim † ſententia lata in cauſa criminali præiudicet in ciuili,notat Soc.ſen.in conſ.60.nu.3.vol.4.per ea, quæ ponit Bar.in d.l.2.§.1.ff.vi bon.rap.& Bal.in rep.l.geſta,C.de re iud.cum ſim.animaduertit Grat.in conſ.95.num.24. vol.2.& Ruin.in conſ.4.nu.5.vol.4.

CONCLVSIO XXXV.

ARGVMENTVM.

Aſſertioni iudicis, & notarij ſuper actis quomodo credatur, & late de ſententia.

SVMMARIA.

1 *Acta iudicij non præſumuntur,niſi probentur,& quod in actis ſcriptum non reperitur,præſumitur non actum.*
2 *Aſſertio iudicis non probat acta exiſtere,niſi aliunde de eis conſtet.*
3 *Iudici credendum non eſt,niſi quatenus conſtat ex actis.*
4 *Iudex habet officium iudicandi,non atteſtandi,nec ei creditur ad præiudicium partis,& eius aſſeueratio accedit potius ad naturam ſimplicis teſtis, quam publicæ perſonæ.*
5 *Sententia eſt ipſo iure nulla ſi quod dicit iudex factum & probatum in proceſſu non apparet.*
6 *Quibus in caſibus non credatur aſſertioni iudicis.*
7 *Duo iudices atteſtantes de actis geſtis coram eis plene probant.*
8 *Commemoratio iudicis habetur loco actorum,& exequatur ſcriptura actorum, ſecundum ius Longobardorum.*
9 *Acta iudicij probantur per iudicis aſſertionem ſecundum Ruin.*
10 *Ex actorum geminata productione de non actis,& de non iuſtitia probari poteſt.*
11 *Præſumptio eſt pro tela iudiciaria ſententia tranſacta in iudicatum, & adeo potẽs, vt contra eam non admittatur probatio*
12 *Acta & ſolemnitates probantur interueniſſe, ſi ſententia in rem iudicatam tranſierit.*
13 *Pro ſententia præſumendum eſt poſtquam tranſierit in iudicatam.*
14 *Acta omnia præſumuntur præceſſiſſe,ſi interuenit tranſitus rei iudicatæ, vel iudicis aſſertio.*
15 *Notario atteſtanti creditur de his,quæ pertinent ad officium ſuum.*
16 *Acta ſatis dicuntur conſtare,quando de eorum tenore notarius atteſtatur.*
17 *Notarius non facit fidem,niſi de his,de quibus fuerit rogatus.*
18 *Aſſertioni notarij non creditur,quia magis videtur eſſe teſtimonialis quam habens formam officij tabellionatus.*
19 *Notario non ſemper credendum eſt de his,de quibus fuit rogatus,ſecundum Rimin.ald &c.*
20 *Tabellioni ſine ſcriptura,& teſtibus non creditur.*
21 *In ſententia antiqua actus præceſſiſſe præſumitur, licet in proceſſu non inueniatur.*
22 *Pro ſententia præſumitur etiam quo ad acta,de quibus non conſtat,quando eſt antiqua & lata partibus præſentibus,& non contradicentibus.*
23 *Sententia lata poteſt exequi poſt biennium etiam non productis actis.*
24 *Sententia dicitur antiqua poſt lapſum biennij.*
25 *Sententia ſi lata fuit inter præſentes,& non fuit contradictum ſtatim, vel paulo poſt,continuo etiam quoad acta pro ea præſumitur.*
26 *Præſumptio vt ſententia antiqua præſumatur lata præcedentib. actis tollitur quando per productionem proceſſus talia acta non reperiuntur.*
27 *Acta præceſſiſſe præſumuntur, quando ſententia tranſiuit in rem iudicatam.*
28 *Sententia legati de latere præſumit acta præceſſiſſe,licet non reperiantur in proceſſu.*
29 *Dicto legati de latere non magis creditur,quam alterius iudicis.*
30 *Legatus de latere ita obſeruationi alligatur iuris communis ſicut & alius index.*
31 *Honeſtas, & dignitas perſonæ non ſufficit, vt ſibi credatur in alterius præiudicium.*

1 ACta iudicij non præſumuntur,niſi probentur: † & ex hoc texijt,vt quod in actis ſcriptum non reperitur, præſumatur non actum,l.ſi.C.de iur.& fact.igno.But.poſt gl. in l.2. C.de error.Aduoc.Bal.in c.cum ad noſtram,de reſt.ſpol.& in l.ſi contra,C.de appel.ſcribentes omnes in c.quoniam cõtra, de probat.Alex.in conſ.123.col.3.lib.1.in conſ.95.in prin.libro 6.& in conſ.55.col.2.lib.5.Inn.in c.ex inſinuatione, eod. tit.& in c.per tuas,de teſtib.Dec.in conſ.483.nu.4.& in conſil.302.nu.5. & iſtis optime quadrant quæ annotauere Abb. & Fel.in c.1.in c.inter cæteras,de fid.inſtr.& in c.dudum, de conuer.coniug.& per Ceph.in conſ.259.nu.32. vol.2.

Ampliatur primo concluſio,vt procedat,etiam ſi per iudicem aſſereretur in ſententia de dictis actis,vt diceret,viſo li-
2 bello,viſa litis conteſtatione, &c. nam † nec per huiuſmodi aſſertionem diceretur probatum,talia acta exiſtere,niſi aliũde de eis conſtaret,cuius auctor fuit Fel.in d.c.quoniam contra,num.57.& hanc eſſe magis communem opinionem affirmat Alex.conſ.42.col 2.lib.4.Barb.in c.cum in iure,col.23.de off.deleg.quẽ refert & ſequitur Marſ.in l.1.§. ſi quis dicatur, num.10.verſ.facit etiam,nam ſi iudex, ff.de quæſt. Cephal.in conſ.265.num.16.volum.2. iudici enim minime credendum
3 eſt,† niſi quatenus conſtat ex actis,ſecundum Abb. in conſil. 65.colum.7.Guid.Pap.in ſingul.807.incip.ſi credatur,Gram. in ciuil.in conſ.130.num.1.idem Abb.in conſ.53. nu.3. vol.2.
4 vbi dicit,eam eſſe rationem,quia iudex † non habet officium atteſtandi,ſed iudicandi,Anchar.in conſ.451.num.2.quo in loco monuit non eſſe credendum iudici aliquid aſſerenti ad præiudicium partis, eius namque aſſeueratio accedit potius ad naturam ſimplicis teſtis,quam publicæ perſonæ, poſtquã de eius aſſeueratione ſcriptura authen.non apparet.iux.Dd. in l.Domitius, de teſtam.Io.de Amic.in conſi.26.num.13.vbi dicit regulam iuris eſſe notiſſimam, eſſe ſententiam ipſo iure
5 nullam,ſi † in ea iudex dicat aliquid factum,& probatum,& conſtare in proceſſu,ſi id in proceſſu factum,& probatũ non apparet, teſtes adducendo Bar.Bald.Cuma.& alios in l.1. C. de erro.cal.Butr.in d.c.inter cæteras,Imol.in l.ex diuerſo, §.
* ſi iudicis,ff.ſolu.matr.& Alex.atteſtantem de communi * in conſ.129 vol.2.Idem dicit Mant.in conſ.147.vol.1. num.14. uol.1.& in conſ.60.nu.16.& in conſ.38.nu.3.eo.vol.

6 Amplia iſtam ampliationem, † vt aſſertioni vnius iudicis quantumuis authoritatis credendum non ſit,procedere,ſiue in cauſis,ſiue ſuper teſtamẽtis,ſiue ſuper quibuſtibet alijs cõtractib quæſtio agitetur,per tex.in c.cum à nobis, de teſtib. in c poſt ceſſionem,de prob.& not.per Card.in conſ.128.colum.1.per Henr.Boic.in d.c.quoniam contra, & per Gram. in d.conſ.130.num.4.

Limita primariam ampliationem non procedere,ſi duo iudices atteſtentur de actis geſtis coram eis,† quia plene pro-
7 babũt: † vt dicit Spec.in tit.de ſent §.iux.verſ.ſed pone,Luc. de Pen.in l 1.C.de qõ.li.11.col.2.& Gram.in d.cõſ.130.n.ul

Diſſimilis ſibi ipſi diſſimilem ſequutus eſt ſentẽtiam idem Gram.in d conſ.130.nu.6.vbi,quod credatur iudici de geſtis coram ipſo,dicit ſentire gl.in conſt.Regni Caroli,ſub rub.de exhib.maleſ.vbi Andr.de Iſer.& gl.tradunt de iure Lõgobardo credi iudici commemoranti,quæ geſta ſunt apud ipſum,
8 qm † commemoratio iudicis habetur loco actorum, & ipſa exequatur iuxta illud ius Longobardũ ſcripturæ actorũ, quã iudex coram ſe ſcribendam curauit, ſcđm ius cõe Romanorum.In alia omnia diſceſſit Ruin.in conſ.16.num.5.vol.5.vbi reſpondit,acta iudicij probari per iudicis aſſertionem iũcta
9 confeſſione † partis,arg.d.c.ſi.& d.c.qm contra,de probat.

Secundo ampliatur,vt procedat,etiam ſi ſententiam tranſiuiſſet in rem iudicatam ex curſu fatalium vel decẽnij ad ap-
10 pellandum impartiti:† namque ex actorum redintegrata productione de non actis & de iniuſtitia ex eis probari poteſt, c.in noſtra,de probat.Fel.in d.c.quoniam contra,nu.55.eod. tit.& Alex.conſ.33.per totum,lib.1.

In aliã deſcendit ſniam à ſeipſo diſpar idem Alex.cõſ.136. col.4.li.2.& in cõſ.25.lib.6.Grat.in cõſ.122.n.3 vol.1.vbi re-
11 tulit,præſumptionẽ † quæ veluti tela eſt iudiciaria ſniæ, quæ tranſiuit in rem iudicatam,tantum habere efficacitatis,vt cõtra eã non admittatur probatio,& in cõſ.139.n.28.vbi uoluit
12 ex eo acta,& ſolemnitates probari interceſſiſſe,ſi † ſnia in rẽ iudicatam trãſiuerit,ſecundum Fel.& omnes in c.paſtoralis, §.quia vero,& Io.And.in d.c.cũ in iure,de off.delega. vbi de
* cõi * atteſtatur,facit etiam tex.in c.bonæ, el 1.de elect. & in d.c.cum inter,de re iud.idem ſeqtur Abb.i cõſ.73.n.2. uol.1.
vbi

Digitized by Google

vbi adducit Imol. in d.c.cum in iure, in d.c.bonæ, & in d.c. quoniam contra. expreſſe dicentem præſumendum eſſe pro
13 ſententia, † poſtquam tranſiuit in rem iudicatam: quia durū eſt ſemper acta recenſere, & in conſi.18.nu.6.vol.2.

Limitatur primo concluſio, vt procedat tantum in ſubſtantialibus iudicij, non aūt in ijs, quæ non attingunt iudicij ſubſtantiam, quia interueniente tranſitu in rem indicatam, vel in
14 dictis aſſertione, † oīa acta præſumūtur præceſſiſſe, vt per Fel. in d.c.qm̄ contra, nu.55.& ante eum dixit Ant.de Burr.in c.cū ad ſedē, ad fi.de reſti.ſpol.& not Ceph.in cōſ.185.n.15.vol.2.

Secundo limitatur, vt non procedat, vbi notarius in actis aſſertis in ſnīa diceret ſe interfuiſſe, vel in eadem ſnīa verbis
15 id teſtaretur: † tunc n crederetur notario ita teſtāti, quaſi de his, quæ pertineant ad officium ſuū, vt per Fel.in d.c.qm̄ contra, nu.58.Hipp.Marſi in d l.1.§ ſi quis dicatur, nu.17.ff.de q. Gram.in conſi.65.n.18 in ciuil.Bart.in l.ſi librarius, ff.de reg. iuris in l.ſi quis decurio.C.de fal.Imo.in cōſ.105.vol.2.Calc. in conſ.8.nu.39.Anch.in conſi.178 nu.6.& Rim.ſen.in cōnſi.
16 260.nu.12.vol.2.vbi dicit † acta ſatis dici conſtare, quando de eorum tenore notarius atteſtatur, teſtando Bar.in l.chirographis, ff.de admi.tut.Abb.& Moder. in d c.qm̄ contra.

17 Hoc tn̄ vr̄ nonnullam in dubitationem nos adducere † quia notarius nō facit fidem niſi de his, de quibus fuerit rogatus: ut conſuluere Alex.in conſ.42.col.2.lib.4 Silu.in conſ.45 n.5. vol.1.Ceph.in conſi.294.nu.36 vol.2.& in conſil.176.nu.40. Caſtr.in conſi.99.nu.2.vol.2.Soc.iun.in conſil.47.nu.7.vol 1. Mantu.in conſi.72.nu.7.vol.1.& in conſi.136.nu.4.& Rimin. ſen.in conſi.430.nu.37.vol.3.cuius hæc verba ſunt, quod etiā ſi notarius in inſtrumento ſententiæ atteſtatur de productione libelli, litis conteſtatione, & alijs actis iudicij, apponendo etiam diem, & tempus, de quibus ipſe ſit rogatus, quod
18 plus eſt, † quia illa aſſertio notarij magis videretur eſſe teſtimonialis, quam habens fomentum officij tabellionatus, ei non creditur. Idem dicit Curt.iun.in conſil.175.nu.2.Ruin. in conſil.159. nume.16. vol.3. & infra late examinabimus in concluſ.notarius.

Veruntamen eſt diligenter obſeruandum, non videri verū
19 ſemper † notario credendum eſſe de his, de quibus fuit rogatus, ſecundum Rim.in d.conſil.430.nu.36.vbi expreſſe dicit, notario atteſtanti de aliquo inſtrumento per ſe rogato
20 non eſſe fidem adhibendam, quia tabellioni † ſine ſcriptura & teſtibus non creditur, & alijs, de quibus in l.generali C.de tabelli.lib.10.& per Dd.in c.1.de fid.inſtrum. & in §.nos autem auth.de tabellio. eiuſdem meminit Ancha.in conſil.431. nu.2.& Io.Bapt.Ferret.in conſi.101.nu.9.

Tertio limitatur, vt non procedat in ſententia antiqua, qua
21 ſtante † licet actus in proceſſu non inueniatur, tamen præceſſiſſe præſumitur, ſecundum omnium fere conſulentium ſententiam, vt Dec.in conſi.42.ſub nu.2.& in conſil.409.col.2.& in conſi.558.nu.6.& 7.Boer.in deciſ.281.nu.15.Crau.in conſi.317.nu.2.Aret.in conſi.36.col.fi.Alexan.in conſil.79.col.2. lib.1.Soc.in conſi.56.nu.4.lib.2.Io.de Amic.in conſil.101.nu. 31.per tex.in d.c.bonæ.Bart.in l.admonendi, col.12.de iureiur.Bald.in authen.quas actiones, col.vlt.C.de ſacroſ.eccl.in l.cum ſuper. C.de rei vend.Rol.à Vall.in conſ.99.n.22.vol.2.
22 Gram.in conſ.15.nu.5.in ciuil.vbi cauit, † pro ſententia præſumi, quando eſt antiqua & lata partibus præſentibus, & non repugnantibus: quoniam tunc pro ea, præſumitur, etiam quoad acta, licet de eis non conſtet, motus auctoritate Cyn. & omnium Dd.in l.emancipatione, vbi de ratione C.de fid.in-
23 ſtrum.& ita concludit, adeo pro ſententia præſumi † vt ſi lata ſit poſſe executioni mandari poſt biennium, etiam nō productis actis, de quibus in ea, ſecundum Alex.in l.illud ff.quando appell.ſit, Butr.in d.c.qm̄ contra, verſi.venio ad illam opi-
* nionem, Felin.qui atteſtatur de communi * in c.Albericus, de
24 teſtib.idem dicit Gram.in conſi.115.n.7.& 8.vbi aſſerit † ſententiam dici antiquam poſt lapſum biennij, iuribus & authoritatibus per eum adductis. Et Calc.in conſi.16.n.1.& 2.vbi poſt multas authoritates ſuper addit, quod ſi ſententia ſit
25 lata inter præſentes & † non fuerit contradictum ſtatim vel paulo poſt, continuo etiam quoad acta pro ea præſumi.

Huic ſententiæ aduerſari videtur Rol. à Valle in conſi.90. nu.45.vol.1.vbi inquit, licet dicatur, ſi reperitur, latam fuiſſe ſententiam longo ante tempore, præſumi latam præcedenti-
26 bus actis, tamen † iſtam præſumptionem tolli, & probari diuerſum per productionem proceſſus, in quo talia acta non reperiuntur, teſtatur Soc.in conſ.46.n.57.vol.4.Abb.& alios in c.quoniam contra. de probat. & Alexand.in conſil.1.colum. penult.in fi.vol.4.

Ideo ſupradictam limitationem amplia, & ſublimita vt per Hercul.de proban.negar.nu.188.cum plurib.ſeq.

Quarto limitatur; vt procedat concluſio quo ad ea, quæ reſpiciunt proceſſum, non quoad ea, quæ pertinent ad inſtitiā,
27 vt ſi iudex aſſerat dediſſe dilationes, † aut eo non aſſerente ſententia tranſiuerit in rem iudicatam, tunc enim hæc præceſſiſſe præſumuntur: vt late ſcribit, & declarat Crauet.in conſi.266.nu.6.& ante eum tradidit Bar.in l.prolatam, C.de ſenten.quem ſequitur Fel.in d.c.quoniam contra. nu.56.& Rim. ſen.in conſi.66.nu.11.vol.1.

Secundo limitatur, vt non procedat in ſententia Legati de
28 latere, † in qua acta præceſſiſſe aſſerentur, tunc enim licet acta non reperirentur in proceſſu, tamen præſumerentur, iuxta ſententiam Imol. in c.dilectus, in verb. reſponſionem, de accuſat.Roman.in l.ſciendum, de verb.obl.Fel.in d.c.quoniā contra.num.60.& Bald.in l.qui per calumniam, col.fi.verſic. deinde q.C.de epiſc.& cler.

29 Vt aliter ſentiamus illud ſuadere videtur, † quia dicto Legati de latere non magis creditur quam alterius iudicis, ca. cum nob.de teſt.gl.in verb.ſeruaſſe, in clem.1.de prob. Item quia Legatus de latere ita obſeruationi iuris communis alli-
30 gatur, † ſicut & alius iudex, vt not.in c.fi.de hæret.in 6.& in clem.ſæpe de verb.ſignifi.Alex.in conſi.17.n.14.lib.4.& conſil.34.col.1.lib.6.Pariſ.in conſil.136.num.31.vol.4.& Abb.in conſ.44.n.3.vbi arg.gl.in c.ſicut.de ſent.excom. & c.nobiliſſi-
31 mus, 98.diſt.inquit † non ſatis eſſe boneſtatem, & dignitatē perſonæ, vt ſibi ſoli fides habeatur in alterius præiudicium.

CONCLVSIO XXXVI.

ARGVMENTVM.

Actore non probante, reum abſolui, latiſſime examinatur.

SVMMARIA.

1 *Actore non probante reus abſoluitur, & quomodo, & quando procedat hæc concluſio.*
2 *Huic concluſioni nemo eſt qui contradicat.*
3 *Reo magis fauemus quam actori.*
4 *Actori magis eſt fauendum, quam reo vt iudicium feſtinetur, ſecundum Cephal & maxime in principio iudicij, ſecundum Neuiz. & Natt.*
5 *Actori incumbit onus probandi, & non reo, cum ſi reus neget, actor ſemper probare debeat, quod proponit.*
6 *Negantis factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio.*
7 *Nocentem abſoluere tutius eſt, quam innocentem condemnare.*
8 *Reus in dubio magis eſt abſoluendus, quam condemnandus.*
9 *Abſolutio eſt fauorabilis, condemnatio vero odioſa.*
10 *Fauores ampliandi ſunt, & odia reſtringenda.*
11 *Iudex maiorem honorem conſequitur in abſoluendo, quam in condemnando.*
12 *Iudices maleficiorum damnantur, quando anhelant ad condemnationem.*
13 *Pro reo eſt pronunciandum ſtantibus paribus probationibus, etiam ſi ſit malæ conditionis, & famæ, & actor ſit perſona valde honeſta, & legalis.*
14 *Honeſtas perſonæ non facit, vt ſibi credatur in præiudicium alterius, & præſumptio bonitatis non attenditur quando agitur de præiudicio tertij.*
15 *Nemo eſt tam ſanctæ & inculpatæ vitæ, vt ſolius eius aſſertioni ſtandum ſit.*
16 *Lex etiam Euangelica duos, vel tres teſtes requirit.*
17 *Ad ſubiectam materiam narratur pulchrum exemplum de Aulo Gellio.*
18 *Conſcientia depoſita adſiciat ad Gehennam.*
19 *Actor non probans in caſu Gellij non debuiſſet condemnari in expenſis, ſecundum Hoſtien. Sed contrarium voluit Socin.*
20 *Iudex qui liberum habet arbitrium poteſt quemadmodum Princeps ferre ſententiā pro actore probo viro contra reum improbum.*
21 *Iudex, cuius arbitrio aliquid commiſſum eſt, poteſt ſecundum qualitatem negotij, & perſonarum determinare.*
22 *Reus abſoluitur etiā ſi de iure ſuo nihil probet, quando non ius actoris conſideratur.*
23 *Actore non probante quod eſt fundamentum ſuæ intentionis, reus abſolui debet, etiā ſi nihil probauerit, & etiā ſi intentio actoris ſit fundata ſuper negatiua. Quod tamen non procedit in actore intentante actionem negatoriam, vt ſub num 25. quod intellige & limita, vt ibid.*
24 *Abſoluitur reus, etiam ſi conſtaret de non iure ſuo per confeſſionem ipſius.*
25 *Reus etiam ſi fateatur ſibi ius non competere, non tamen prius eſt priuandus, quam conſtet de iure ad uerſarij*
26 *In dubio in fauorem rei eſt pronunciandum, etiam ſi probationes eſſent pares, & in dubio debet abſolui, &c.*
27 *Quæ præſumptio iuris ſit ex latere rei, ſiue in criminali, ſiue in ciuili iudicio, cum pro eo regulariter præſumatur*
28 *Probatio magis arcta, & perfecta requiritur aduerſus eum cui ſtat iuris præſumptio.*
29 *Reus abſoluitur etiam ſi probationes actoris aliquo reſpectu excederent probationes rei.*

30 *Reus ſemper in pariſorte etiam præſumptionum debet obtinere.*
31 *Reus ſi confiteatur defectum ſui iuris in beneficio, in eadem inſtantia priuari non poteſt, quando actor non probauit de iure ſuo.*
32 *Princeps poteſt priuare reum, qui confeſſus fuit defectum ſui iuris, ſed non inferior à Principe.*
33 *Concluſio locum habet in cauſa criminali.*
34 *Probationes rei ſemper præferuntur probationibus actoris, quando ſunt pares, vel aliquo effectu inferiores.*
35 *Probationes in criminalibus requiruntur clariores.*
36 *In cauſa criminali etiam ciuiliter mota, quamuis actor habeat pro ſe præſumptionem, non defertur iuramentum in defectum probationis.*
37 *Reus non condemnatur etiam ſi ſe aſtrinxiſſet ad aliquid probandum, & deficeret, ex quo actor non probauit.*
38 *Regula Bartoli quod quando aliquis aſtrinxit ſe ad aliquid probandum, ſi non probat perdit cauſam procedit ſolum in actore, & non in reo.*
39 *Ponitur caſus, quando reus ſit abſoluendus, etiam ſi non probauerit, & quando non.*
40 *Iudex non poteſt cogere reum iurare, quando actor non probat intentionem ſuam, etiam ſi offerat ſe velle ſtare iuramento rei. Sed contrarium Alex &c.*
41 *Reus quando teneatur iurare, vel referre.*
42 *In cauſa criminali, etiam ciuiliter mota, non defertur reo iuramentum, vt ſupra, numero 36.*
43 *Reus etiam ſi efficiatur actor, habet tamen prærogatiuam quod in dubio abſoluitur.*
44 *Actor ſi non probat, præſumitur temere, & per calumniam litigaſſe, & in expenſis venit condemnandus.*
45 *Probatio ſemiplena excuſat à calumnia, quando iuramentum in ſupplementum probationum deferri poteſt.*
46 *Calumnia præſumpta contra actorem litigantem, quando ceſſet, & excuſetur ab expenſis.*
47 *Actor etiam ſi probauerit per teſtes infames, excuſatur à calumnia.*
48 *Cauſa iuſta litigandi nunquam videtur poſſe conſiderari in actore, ſecundum Cephal & Caſtr.*
49 *Actor ſi ab initio cauſæ expenſas ſoluere promiſerit, licet iuſtam cauſam litigandi habuerit, à litis expenſis non excuſatur.*
50 *Iudex non tenetur in ſyndicatu, quando contra reum inquiſitum non probauit delictum.*
51 *Reus abſolutus poteſt agere actione iniuriarum ad damna, & intereſſe, vel de falſo contra accuſatorem.*
52 *Accuſator non debet deferre, niſi delictum, quod per ipſum poſſit probari.*
53 *Iudex eo ipſo, quod habet ſufficientia iudicia, debet procedere aduerſus reum.*
54 *Iudex inquirens, & non probans, tenetur pœna Turpilliani.*
55 *Iudex non debet procedere ad inquiſitionem ſpecialem, niſi prius conſtiterit de delicto, etiam ſi ei conſtaret per confeſſionem rei.*
56 *Actor non condemnatur in expenſis, ſi non probauit propter abſentiam teſtium dicentium ſe ſcire veritatem.*
57 *Actor ſi eſt perſona honeſta, licet ſuccumbat ſine iuſta cauſa, non condemnatur in expenſis.*
58 *Reus quando abſoluatur ab obſeruatione iudicij etiam diffinitiue.*
59 *Reus quando non abſoluatur diffinitiue, & in ſecundo intelligentia.*
60 *Probare ſemiplene, facere imperfecte & non facere paria ſunt.*
61 *Reo non ſufficit ſemiplena probatio ſi actor perfecte probauit.*
62 *Actor in actione male intentata, etiam ſi plene probat, non tamen obtinet.*
63 *Iniquum eſt ſuper cauſa non propoſita iudicare.*
64 *Probatio incerta dubia, & confuſa non valet, & nihil operatur.*
65 *Reus etiam ſi non peteret abſolui, tamen eſt abſoluendus tam in criminalibus quam in ciuilibus, actore non probante.*
66 *Reus venit abſoluendus, ſi actor vnum in iudicio deducit, & aliud probat.*
67 *Reus abſoluitur, etiam ſi iniuſtam cauſam foueret.*
68 *Cauſa matrimonij eſt cauſa grauis.*
69 *Fauor cauſæ præualet fauori rei.*
70 *Actori magis fauetur, quam reo in præparatorijs iudiciorum.*
71 *Reus non eſt abſoluendus in foro animæ, nec in foro canonico.*
72 *Concluſio procedit tam de iure canonico, quam de iure Cæſareo.*

1 ACtore non probante reum abſolui, adeo verum eſt † atq;
peruulgare, vt quotidie verſetur in ore vulgi, & vbiq; à
reis circumferatur. Rem igitur inſtituto noſtro minime alienã
facturos arbitramur, ſi quomodo & qñ locũ habeat diligenter
inueſtigabimus. Quod ſi primo loco quis à nobis requirat, vn
de probetur hæc cõcl. equidẽ ſexcenta huc congerere poſſem,
ſed pauca de multis. In primis ab Imp. Anton. in l. qui accuſa-
re. C. de eden. id eſt ſancitum. Actor no probauit, inquit Imp.
qui conuenitur & ſi nihil ipſe præſtat, obtinebit, hoc decreue-
re Impp Diocle. & Maximian. in l. actor quod aſſeuerat. C. de
proba. Paulus ita reſpõdit in l. a. & in l. ab ea parte, Vlpian. in l.
in exceptionib. ff. de ꝓbat. vbi Soci. ſumm. Pontif. plurib. in lo
cis ſciuit, in c. accuſator. 6. q. vlt. in c. 1. §. cũ. n. vt eccle. benef. in
c. inter dilectos. de fid. inſtr. in c. fi. de iureiur. & vt cũctos vno
verbo cõplectar, illã oẽs ſequũtur, vt dicit Abb. in c. ex literis,
n. 10. de ꝓba. in c. mulieri. n. 5. de iureiur. in c. ꝑ tuas, n. 7. de ap
2 pell. & nemo eſt † q̃ diſſentiat. Et huius concluſionis ratio põt
3 eſſe, tũ quia magis fauemus reo, q̃ actori, arg. l. fauorabiliores,
ff. de regu. iur. & notat Boer. in cõſ. 30. n. 8. & Io. de Amicis in
cõſ. 79. n. 7. vnde ab Ageſilao Lacedæmoniorum Principe fuit
conſtitutum: vt æqualibus votis ſuper vindicando facinore
in diuerſa trahentibus, pro reo iudicium ſtaret, quod videba-
tur æquiſſimum: id quod ſæpe ab Athenienſibus factitatum
eſt. Nam cum de extinguendis Mytilenis ſuffragatores pari-
bus votis diſſentirẽt, Diodori ſententia peruicit, quia lenior,
vt memoriæ tradidit Thucydides in tertio, quem poſtea ſe-
quutus eſt Alexand. ab Alexand. lib. 3. c. 5. prope finem. Vbi
Alexander ille, qui rerum geſtarum magnitudine Magni titu-
lum emeruit, cum in cauſis capitalibus ſederet iudex, accuſa-
tori alteram autem occludebat, rogatus cur id faceret, alterã,
inquit, integram ſeruo reo.

Cephal. tamen aliter in hoc ſentiens, magis actori, quã reo
ſtuduit, in conſi. 112. nu. 27. vol. 1. vbi expreſſe dicit actori ma
4 gis eſſe fauendum, quã reo, † vt iudicium ſuſtineatur, per tex.
in l. ſi quis intentione, ff. de iudi. l. inter ſtipulantem, §. 1. ff. de
verb. oblig. per gl. in c. cum ad ſedẽ, de reſtit. ſpoliat. per Bart.
in l. dedit. ff. qui ſatiſd. cog. cui vr̃ aſſentiri Neuiz. in conſil. 5.
nu. 36. vbi tamen inquit, id verum eſſe in principio iudicij, vt
etiam inquit Natt. in conſil. 120. nu. 18. vol. 1. & Rimin. ſen. in
5 conſi. 158. nu. 12. vol. 1. tum quia actori † incumbit onus pro-
baudi & non reo, arg. d. l. qui accuſare, l. fi. C. de rei vend. d. c.
ex literis, d. c. inter dilectos, & notat Alex. de Neuo in conſil.
46. n. 1. per tex. in l. negantes, C. de act. & oblig. & Neuiz. in d.
conſi. 5. nu. 3. Actor. n. ſemper probare debet, quod proponit,
6 ſi reus id neget, & non reus negans, † cum negantis factũ per
rerum naturam nulla ſit directa probatio, vt Imp. Dioclet. &
Maximia. verbis vtar in d. l. actor quod aſſeuerar, C. de prob.
arg. c. bonæ, de elect. c. qm̃ contra, de prob. & notat Spec. in d.
tit. de proba. §. probare, in princ. Altera ratio (vt eo vnde di-
greſſi ſumus reuertamur) cur actore non probante reus abſol-
7 uatur, eſſe põt: quia tutius eſt nocentem abſoluere † quã in-
nocentem condemnare, arg. l. abſentem, ff. de pœn. quod vnũ
cõſiderauit ẽt Ariſt. in problematis, ſect. 29. q. 13. & notat Ce-
phal. in d. conſi. 118. n. 4. vbi dicit, in dubio reũ magis eſſe ab-
8 ſoluendum, quam † condemnandum, per tex. in l. Arrian. ff. de
act. & obli. & in d. c. ex literis, & qđ abſolutio eſt fauorabilis,
9 condemnatio vero odioſa, d. l. fauorabiliores, & fauores am-
10 pliandi ſunt, odia † vero reſtringẽda, l. cum quidam, ff. de lib.
& poſt. c. odia. de reg. iur. in 6. Idem notat Rol. à Val. in conſi.
45. nu. 79. vol. 1. vbi dicit iudicem maiorem ſibi comparaturũ
11 gloriam in abſoluendo, quã in condemnando, ſec undũ Caſt.
in conſil. 299. vol. 2. in fi. quem ſequitur Dec. in conſi. 175. col.
pen. in fi. & in conſ. 189. col. 2. idem cõfirmat Anch. in conſ. 23.
12 vbi inuehit contra capitalium cauſarum iudices, † qui con-
demnationi præterea nihil inhiant, cũ per inquiſitionem cau-
ſas perſequuntur, cui adhæret Rol. à Valle in conſi. 38. nu. 47.
eod. vol. & Marſil. in ſua pract. § occurrunt, nu. 7.

Ampliatur primo concluſio, vt procedat, etiam ſi actor eſ-
ſet vir bonus & innocens & reus male audiret propter viuen
13 di genus flagitioſum: quia † paribus probationibus ab vtra-
que parte in iudicium allatis, pro reo eſt pronunciãdum: vt
per Dec. in d. l. qui accuſare, nu. 6. vbi Iaſ. n. 5. Alc. nu. 7. & Pur-
pur. nu. 13. C. de eden. quia vitæ alicuius integritas non facit,
14 † vt ſibi credatur in præiudicium alterius, vbi enim agitur
de præiudicio tertij præſumptio bonitatis non attenditur, vt
notat Abb. in c. cum in iure. de offi. deleg. quem ſequitur Dec.
vbi ſupra nu. 12. quia nemo eſt tam ſanctæ, inculpatæque vitæ
15 † ut ſolius eius aſſertioni ſtandum ſit, ut dicit gl. in c. ſicut, in
fi. de ſent. excom. Bal. in c. 1. ut lit. pend. ita ut lex etiam Euan-
16 gelica † duos, uel tres teſtes requirat, Matth. 18. D. Paul. 1. ad
Corinth. c. 13. c. licet, de teſtib. & hanc ampliationem appro-
bat Card. Albanus in d. l. 1. ff. ne quis eum, & in d. l. actor, quod
aſſeuerat, C. de prob. & Mant. in conſil. 220. nu. 5. uol. 1.

Hæc Cephalum permouere non potuerunt, quin in aliam
deſcenderet, opinionem, id eſt, imo præſumendum eſſe pro
viris quæ ſunt maximæ authoritatis, & notæ integritatis, ac
fidei, in conſ. 76. nu. 31. uol. 1. per tex. in l. non omnes, §. à bar-
baris, ff. de re milit. Marſi. in ſua pract. in princ. n. 7. & 8. in l. 1.
§. ad quæſt. nu. 7. de quæſt. & Alba. in conſil. 11. nu. 11. ex bo-
nis enim alicuius uiri actionibus bonus animus præſumitur,
& contra, & arg. l. famoſi. ff. ad l. Iul. maie. & notat Bar. in l. me
tum, ff. de eo quod met. cau. Alex. in l. ſi quis mihi bona, §. ſed
quid ſi mandauit, nu. 16. ff. de acqui. hæred. ut etiam ex malis
moribus hominis dicit idem Ceph. in conſil. 164. nu. 14. uol. 2.
Fel. in c. auditis, de præſcrip. & Calc. in conſil. 19. nu. 11.

17 Pro † cuius ampliationis confirmatione memorabile extat
exemplum apud Aulum Gell. lib. 14. c. 2. nam cum aliquãdo à
prætoribus electus in iudicem fuiſſet idem Gellius apud illũ
petita pecunia fuit, quæ numerata dicebatur. Qui petebat ne-

que

que tabulis,neq; teſtibus id factum docebat,& argumẽtis ad
modum exilibus nitebatur,ſed eum conſtabat virum eſſe ho-
nũ,ootæq; & expertæ fidei & vitæ ioculpatiſſimæ,multaque,
& illuſtria exempla probitatis ſinceritatiſq; eius exptomebã
tur illum aũt à quo petebatur,hominem eſſe non bonę tei,vi-
taq; turpi & ſordida,vulgo meodacij conuictum,plenumque
eſſe perfidiarum & fraudum oſtendebatur. Qua in te Gellius
noo auſus reum condemnate diem diffiniri iuſſit.Quod enim
de vtriuſq; vita atq;factis diceretur,fruſtra id fieri atq; dici .
Reum enim de petenda pecunia apud iudicem priuatũ agi ,
non apud cenſorem de moribus.Iaſ.vero in d.l.accuſate.ſen-
tit,illum reum debuiſſe abſolui illius legis auctoritate motus.
Idem voluit ibi Lancelot.damnãdo Aulum Gellium.Sed for-
te prudenter ſe geſſit Gellius dicendo ſe oon eſſe ioſtructum ,
cum ſibi religioni futurũ arbitraretur ſi abſoluiſſet,quia con-
18 ſcientia(vt ita dicam)† depoſita ædificaſſet ad Gehennam ,
juxta c.ꝑ tuas.de ſimon. qoa in re laudandus eſt iudex ſi cãm
deleget alteri,cum conſcientiã deponere non poſſit, vt dicũt
Theologi,quos refert Summ.Angel.io verb. iudicate.§.7. &
notat Frãcil.Purpur.io d.l.q accuſare,n.13.cũ ſeq.C.de eden.
Et† vt in illa rei ambiguitate Gellij meam interponam ſen
19 tentiam , exiſtimo illi agenti non debuiſſe impenſarum mul-
ctam irrogari,per id,quod voloit Hoſtien.in c.finem litib.de
dol.& contum.& late comprobat Iaſo.in l.iubemus.col.fi.de
iudic.& ſequitur Purpurat.vbi ſupra.
In hac vero impenſarum mulcta aliter ſeoſit Soc. in tract.
fallen.reg.mihi 181.expenſarum,fallen.3.
Limita hanc ampliationem forte locum non habere,quan-
do iudex haberet arbitrium in cauſis definiendis,vt quia tã-
20 quam prioceps poſſet ſententiam ferre†nam vt princeps tũc
poſſet pro actore probo viro ſerre ſententiam contra reũ im-
probum,vt ſentiunt Purpur. & Alciat.in d.l. qui accuſare, &
clarius omnes io l.1.C.vt quæ deſunt aduocat. Felio.in c.pa-
ſtoralis.§.quia vero.de off.delega. Didac.Couarru.varia.re-
ſolution.cap.1.n.17.in fi.& Alberi.in l.illicitas.§.veritas.ff.de
offi.præſid.ſic poterit hic iudex, qui liberam habeat admini-
ſtrandi voluntatẽ,vt per Menoch. de arbitr.iudic.lib.2. cen-
21 tur.1.caſ.98.n.10.& Albam in conſ.69.nu.5.vbi dicit,†iudi-
cem,cuius arbitrio aliquid commiſſum eſt,poſſe ſecundũ ne-
gotij naturam & perſonarum decernere .
22 Secundo ampliatur cõcluſio,vt procedat,etiam ſi reus†de
iure ſuo nihil probet,iuxta ſoiam Io.de Amic.in conſ.65.n.1.
& in conſ.86.n.1.Maria.Socin.in conſ.75.n.2.vol.1.quia in i-
ſto caſum ſolum oon ius actoris cõſideratur, vt tradidit Dec.
in d.l.qui accuſare.n.14.vbi ẽt Iaſ.n.5.& Purpur.n.17.Marſil.
in d.l.de minore.§.tormenta.nu.4.Spec.d.tit.de probat.§.2.
n.1.late Rot.deciſ.160.in nouis.iocipien.reus,& poſſeſſor.in
fi.& deciſ.419.incip.nota,an reus,in antiquis.Caſſ.deciſ.2.de
re iudi.Io.Bapt.Ferret.in conſ.386.n.6.vol.2.& eſt tex.in l.fi.
C.de rei vẽdic.& in d.c.1.vt eccleſiaſt.benefi.M.Mantua.cõſ.
33.n.8.vol.2.Rol.à Valle in conſ.33.0.16.in conſ. 58.nu.7.in
conſ.67.n.1.& io conſ.72.n.12.vol.2.vbi dicit,actore nõ pro
23 bante plene,† & legitime id,io quo totius criminis obiectio
reſidet,ẽt ſi teus nihil probauerit abſolui debere,argum.d.l.
qui accuſare.d.l.ei qui dicit,& d.l.actor.Alex.in cõſ.132.n.2.
vol.5.in conſ.117.col.1.vol.7.& io conſ.72.eod.vol.5.vbi di-
cit id ẽt procedere,ſi intentio actoris ſit ioniҳa negatiuæ, ex
notatis per Inooc.in c.ſuper his,n.10.per rot.de accuſ.ꝑſcri-
bent.cõiter * in l.io illa.ff.de verbor.oblig. Idẽ dicit Crauet.
in conſ.112.n.6.Rol.à Valle in conſ.51.0.30. & in conſ.70.n.
13.vol.1.& Calca.in conſ.22.n.1. Quod ampliatur, etiam ſi
24 conſtaret de non iure rei,†per confeſſiooem ipſius rei,ſecũ-
dum Abb.in c.cum nuper.o.9. de confeſſ.intelligendo, vt ibi
per eum, & per Purporat. vbi ſupra , & ante eũ per Iacobio.
de S.Georgio in tract.de feud.ſuper verb.Prioceps.n.4. in 5.
ſpeciali.& idem attigimus infra ampliat.4.per Cephal.in cõ-
25 ſil.26.nu.11.vol.1.vbi dicit,Reum,†etiam ſi fateatur ſibi ius
non competere,non tamen prius eſſe priuandum,quam con-
ſtet de iure aduerſarij,ſecundũ Dec.in d.l.qui accuſare.n.14.
Limita iſtud vltimum dictum de negatiua,non procedere,
quando actor,qui innititur negatiuæ intentat actionem nega
toriam,vt qñ dominus prædij,ſiue domus, vult.ſeruitutem à
prædio depellere, & negat ſeruitutem huiuſmodi deberi, eo
enim caſu reo iocumbit onus probandi ſibi tale ius ſeruitutis
competere,quo nõ docto ſuccumbit,& actor abſoluitur, quia
eo ipſo,quod non probetur per reum prædium ſeruituti ob-
noxium eſſe, pręſumitur liberum,tex.eſt in l.ſi prius,& ibi gl.
In verb.egiſſet.ff.de no.op.nunc.dixit Guid.Pap.quæſtio.28.
in fin.Rofred.de lib par.5.tub.de actio.ciuil.in rem,quæ vo-
cat.nega.n.1.& 2.Bertr.conſ.93.n.1.& 2.lib.1.& conſ.71.n.3.
li.3.vbi de*communi,& vide Ang.Arer.in §.æque ſi agat.In-
ſti.de actio.nu.12.cum ſeq.Guid Pap.q.631.ſub nu.13.
Intellige tamen, vt actor in iudicio huiuſmodi cogatur in-
ter alia probare prædiũ, in quo dicitur vti ſeruitute, eſſe ſuũ
proprium: licet non oporteat probate eſſe liberum , quia in
dubio tale præſumitur.l.altius,l.ſi in ædib.in fi.C de ſeruit.&
aqua. & glo.in d.l.ſi prius.de nou.ope.nunc.nam cum ſeruitu
tes ex pacto, vel ex teſtamento conſtituantur,conſtat aliquã-
do fuiſſe liberum,ergo & ounc,argum.l.ſiue poſſidetis.C.de
probat.allata per gl.in d.l.ſi prius,de nou.ope.nuntiat.ſentit
Rofred.vbi ſupra.Bertrand.d. conſil.93.nu.1.& 2.Guid. Pa-
pæ quæſtio.407.ſub num.2.
Sufficit tamen ad victoriam conſequendã, vt ipſe actor pro
bet poſſeſſionem rei huiuſmodi de præſenti , quia cum in di-
cta actione negatoria, ſicuti & in cõfeſſoria dominium dedu-
catur incidenter, & noo principaliter ex probatione poſſeſ-
ſionis,præſumitur actor dñs,ſecundum gl.quam ita intelligit
Bar.in l.quidam in ſuo, ff.de cond.inſt.not.gl.Bar. & Dd in l.
ſicut,§.ſed ſequeretur, ff.ſi ſeruitus vend.& dicit Bertrand.d.
cooſ.93.nu.1.cum alijs per ipſum ibi alleg.Et hæc eſt rõ,ppq̃
onus probandi ſeruitutem deberi transfertur in teum,cum.n.
actor habeat intentionem fundatam ex præſumptione prædi
cta,transfert onus probandi in aduerſarium,ita dicit gl.in d.
l.ſi prius,ff.de nou.oper.ouncia.& Bertran. d.conſi.93.n.2.&
ante eũ voluit gl.in l.circa, ff.de prob.& Alex.in d.l.ſi prius,
col.6.verſ.& ſimiliter,in 2.caſu,attento quod agẽs negatoria.
26 Tertio ampliatur,ẽt ſi probationes eſſent pares,† qa in du
bio io fauorem rei eſt pronunciandũ,& ita in dubio dẽt abſol
ui,de eoq; benignior ſumi interpretatio,c.ex literis,de prob.
& ibi Dec.l.abſentẽ,l.ſi præſes,l.interpretatione,ff.đ pęn.d.l.
Arrianus, c.hæc aũt,de pęn.diſt.1.Dec. in l.ſemp in obſcuris,
n.5.ff.de reg.iur.in l.factũ,§.in pęnal.c.tit.in d.c.ex literis, n.
4.& 5.& in c.de cauſis,n.6.de offic.deleg.Bal.in d.l.qui accuſ.
col.fi.io fi.verſ.vlt.nota,vbi ẽt Dec.n.16.Rom.conſi.156.n.2.
Bal.in conſ.29 inci.ante vos,col.fi.verſi.ſciendũ eſt aũt,lib.5.
Marſ.in conſ.51.inci.licet,n.41.& io conſ.65.inci.in cã,n.44.
Alex.conſ.159.inci.ſtantib.in fi.vol.2.idẽ Marſ.in l.vnius,§.in
ea cã,n.6.ff.de q.Ceph.in conſ.234.n.21.in conſ.218.n.4.& in
conſ.298.n.18.vol.2.& in conſ.76.n.57.& in conſ.413.nn.56.
vol.1.Alc.de præſump.reg.3.præſump.5.& 45. & ſylua Nupt.
lib.5.n.122.& huius ſnīæ rõ eſt,quia vbi pares ſunt probatio
27 nes,ſemper ex latere rei una adeſt præſumptio iuris,ſiue † in
criminali, ſiue in ciuili iudicio verſemur. Pro reo.n.regulari-
ter præſumi ſolet, prout dicit Ceph.in conſ.172.n.1.vol.2.per
tex.in d.c.ex literis,in d.l.qui accuſare,& in d.l.Arianus.Cal.
in conſ.100.n.18 gl.valde no.vbi Dd.præſertim Bald.& Ang.
in l.ſi duo patroni,ff.de iureiu.In capitali enim iudicio adeſt
præſumptio,ne deliquiſſe credatur,l.merito.ff.pro ſocio,in ci
uili,ne aliena bona occupare videatur;qđ eſt peccare, c.pec-
catũ de reg.iur.in 6.& perpendit Alc.io d.tract. de præſump.
reg.pręſump.44.n.5.& aduerſus eũ,cui fauet iurius præſump.
28 probatio † magis arcta , & perfecta requiritur, ut conſoluit
Ceph.in cooſ.158.n.18.vol.1.Dec.in conſ.175.col.5.n.5.& in
conſ.177.col.2.in princ.& in conſi.438.in princ. late Alex.&
Iaſ.in l.ſi extraneus, per illum tex.ff.de cond.cau. da. ca.oon
ſe.Ideo quod ſupra dictum eſt,procedit, ẽt ſi probationes a-
29 ctoris†aliqua ratione exederẽt probationes rei: vt per Dec.
in c.ex literis.de probat.nu.7.alleg.Abb.ibidem, & mouetur
per gl.oota.in.c.clerici.81.diſtinct.ita ẽt tenet Abbas in c.ad
noſtram.de proba.& in c.in noſtra.de teſt.& in c.cũ P.de ac-
cuſa.Idẽ Dec.in reg.fauorabiliores.n.1.ff.de regul. iuris,& in
cõſ.564.col.1.& vide late Alci.relato tract.de pſumpt. reg.3.
pſum.44.n.8 & Meno.de arbi.iod.li.2.cẽt.1.caſ.98.n.4.& ſeq.
Amplia ſupradictam ampliationem procedere etiã in pa-
30 ribus præſumptionibus;†quia ſemper reus in æqualitate etiã
præſumptionum debet obtinere, vt retulit Cepha. in cõſ.152,
nu.30.col.2.& Dec.in conſil.390.num.9.
Quarto ampliatur concluſio habere etiam locum in benefi
cialibus adeo vt ſi ius illum defeciſſe conſiteatur in beneficio
31 continuo†priuari non poſſit,quia cum actor de iure ſuo non

H pro-

probauerit,non obſtante confeſſione rei hēt locum iſta con-
cluſio,vt actore non probante reus abſoluatur,vt memorabi-
liter tradidit Compoſtel.in c.mandatū,de reſcrip.quē refert,
& ſeqnitur Dec.in d.l.qui accuſare,C.de eden.n.14.Lud.Ro.
in conſ.34.incip.quoad articulum primum.n.4.in fi.Rot.dec.
11.alias 261.incip.Actor,& poſſeſſor,in no. de re iud.& dec.
419.incip.nota an reus,& poſſeſſor,in no.Biſign.dec.2.incip.
an reus & poſſeſſor,ſub ti.de exce.Steph.Bertran.in cōſ.133.
viſo ꝓceſſu,vol.2.in antiq.& in cōſ.5.vol.2,in antiq.& in cōſ.
2.Viſo proceſſu,pro nu.3.vol.3.etiam in antiq.Dec.in l.poſt-
quam,nu.28.C.de pact.Staphil.de ſignatura gra.& iuſtitiæ,
par.2.ver.vl.quoad iſtam materiam,fol mihi 174.ſentit Oldr.
conſ.1.col.2.verſ.vnde ſi,& in conſ.218.col.2.verſ.cum ergo
D.Aym.Crau.in conſ.704.in fi.nu.18.& in conſ.177.n.1.latè
per Hipp.de Marſ.in l.vnius facinoris,§.in ea cauſa,n.3.ff.de
quæſt.Franc.Purpur.d.l.qui accuſare,nu.16.C.de eden.nota-
biliter Fel.in c.olim,de reſcrip.col.pen.& Rebuff.in prax.be
neficia,in reg.cancel.de non toll.ius quæſit.gl.3.nu.9.cū ſeq.

Intellige iſtud procedere,ſi cauſa peragatur corā inferio-
re à Principe,ſecus ſi coram ipſo Principe ex eadem inſtātia
32 ſine noua petitione diſcutiatur: † quia tunc poterit priuare
reum,qui ius illud defeciſſe faſſus ſit,ita Abb.in c.cum ſuper,
nu.9.de confeſſis,qui alleg.Spec.in tit.de act.& petit.§.ſuper
actionib.verſ.ſed quid ſi reus,ſequitur Iacob.de S.Georg.de
feud.ſuper ver.princeps,num.4.in 5.ſpeciali,& eſt de mente
Purp.d.l.qui accuſa.nu.18.

33 Quinto ampliatur,vt concluſio maxime locum habeat † in
cauſa vbi de vitæ atq; etiam pecuniæ diſcrimine agitur: vt ꝑ
gl.d.l.qui accuſ.& ibi Dec.nu.13.Card.Alba.d.l.1.ff.ne quis
eum,nu.2.Alex.in conſ.39.col.fi.in 2.dub.li.7.Crau.in cōſ.6.
nu.40.cū ſeq.Io.de Amicis in conſ.65.nu.1.per tex.in l.ſciāt
34 cuncti,C.& in l.qui ſniam,C.de pœn.Nam † probationes rei
ſemper præferūtur probationib.actoris,qñ ſunt pares,prout
dicit Rim.ſen.in conſ.32.n.31.vol.1.& Bal.in d.l qui accuſa-
re,vel aliqua ratione inferiores,vt per Cran.ibi.nu.40.& di-
ximus ſup.in 3.ampl.in cauſis capitalib.vel (vt noſtri vocāt)
35 crimin.requiruntur † probationes clariores,l.fi.C.de prob.
not.per gl.in c.tam literis,in ver.probata,de teſtib.vbi dicit,
in cauſa criminali etiam ciuiliter mota,etiam ſi actor habeat
pro ſe præſumptionem,non deferri iuramentum,ſi deficiat
probatio,ſed † habere locum iſtam concluſionem,actore non
probante reum abſolui,& idem confirmat alia gl.fi.in c.cum
ſunt partium iura,de reg.iur.in 6.quem alleg.Dec.d.l.qui ac-
cuſare,nu.13.Idem etiam voluit Iaſ.ibi.nu.5.verſ.2.extende,
& Hercu,de proba.neg.nu.78.

Sexto amplintur concluſio,etiam ſi reus ſe aſtrinxiſſet ad
37 aliquid probandum,& deficeret;† quia per hoc non deberet
reus condemnari,ex quo actor non probauit,vt per gl.fi.in fi.
in l.circa,vbi Bar.ff.de prob.per Dec.d.l.qui accuſare,n.15.ꝑ
Bar.in l.diuus,vlt.col.de re iud.Iaſ.in d.l.q accuſare,n.15.vbi
per iſtā ampliat.limitat regulam,quam ponit Bar.in l.1.§.itē
quæſitū,ff.de aq.quotid.& æſti.quam ēt ponunt canoniſtæ in
38 c.2.de reſcr.ideſt,† qñ aliquis obſtrinxerit ſe ad aliquid ꝓ-
bandū,ſi non probet,cadere cauſa,procedere ſolū in actore,
& non in reo,per ſupradicta.Eandem ampliationem ſequitur
Marſ.in l.vnius facinoris,§.in ea cauſa,n.5.ff.de quęſt.& ante
eū voluit Sal.in l.3.C.de prob.Ang.in 1.col.5.Inſt.de act.Bal.
in l.poſtq̃ liti.in 4.q.C.de pact.Idē Ang.Inſt.de excep.ī prin.
q.25,huic adhæret ēt Purp.vbi ſup.n.17.& vide ibi Bal.col.fi.
vide ēt Fel.ī c.cū cā,col.1.de re iu.vbi aliter declarat,& ī c.2.
col.14.de cōſt.cui aſſētitur Alex,ī l.neq;,de iureiu.& huc ſpe
ctat,qꝺ voluit Cra.ī cōſ.192.n.20.& M.Māt.cōſ.230.n.6.vo.1.

Alius huius rei ſenſum habuit Rimin.ſen.in conſ.65.nu.4.
vol.1.per tex.in c.2.de reſcri,in c.exhibita,de iud.& in l.vo
luntaria,C.de excu.tut.

39 Quo circa intelligas iſtam ampliationem procedere,† qñ
reus aſtrinxit ſe ad probandum negatiuam contra actorem
tantum,vt ſi Titius dicat,Seium eius eſſe libertum,ſi nihil Ti-
tius probat,& deinde Seius aſtrinxerit ſe ad probandū non
eſſe libertum Titij,ſi nihil ēt ipſe Seius probauerit,erit tñ ab-
ſoluendus.Secus eſt, quando reus vult probare non ſolū eſſe
libertum Titij,ſed ēt ingenuum:quia tunc ſi non probat quo-
ad ingenuitatem iudex nō pronunciabit illum eſſe ingennū:
quia iſta ſnia præiudicaret etiam alijs non vocatis in iudicio
quod non eſt dicendū,per l.circa,ff.de prob.& iſtud innuere

voluit gl.in d.c.1.vt eccl.beneficia,ver.actore non probante,
dum limitat concluſionem noſtram,& comprobat auctorita-
te contex.in d.l.circa,vbi etiam ipſa gl.idem ſentit.

Septimo ampliatur concluſio,vſque eo,vt ſi actor nō pro-
bet ſuam intentionem nō poſſit iudex cogere eum iurare † ēt
ſi actor obtulerit ſe velle ſtare iuramento rei,vt dicit Abb.&
alij in c.fi.de iureiur.Hipp.de Marſ.in l.de minore,§.tormen
ta,nu.4.ff.de quæſt.& in ſing.ſuo 83.incip.in ore vulgi,Pariſ.
in conſ.153.nu.3.li.4.cum alijs accumulatis per Iaſ.in l.admo
nendi,ff.de iureiur.col.4.& ſeq.

Aliam ſequutus eſt opinionem Alex.in d.l.manifeſtę turpi-
tudinis,n.5.ff.de iureiur.vbi conatur rñdere ijs,quæ obijciun
tur:& idem dicit ſenſiſſe Albe.de Roſ.in d.l.admonendi,eo.
tit.refert Tho.Diplouat.in apoſtil.ad eundem Alex.vbi ſup.
aſſerens ita idē Alber.vidiſſe in vſu forēſi obſeruari,prout ēt
ipſe Tho.atteſtatur practicaſſe (vt ei⁹ vtar ver.) & obtinuiſſe.

Sed Hipp.de Marſ.in d.ſing.83.dicit,opinionē Spec.inniti
reg.Iuris & æquitati,illamq; ſæpiſſime in fori conſuetudine
ſeruaſſe,ſibiq conſulendam contigiſſe.

Limita hanc ampliationem non habere locum,quando a-
ctor habet aliquam iuris præſumptionem pro ſe vehementē,
vel aliqd ſemplene probauit:† quia tunc reus tenetur iurare,
vel referre,iux.l.manifeſtæ turpitudinis,ff.de iureiur.q̃ hoc
pacto declarat,& limitat Marſ.in d.§.tormēta,nu.4.& in rela
to ſing.83.Idē placuit Abb.in d.c.fi.prin.de iureiur.& añ eos
ſingulariter voluit Spe.in ti.de iura.delatione,§.1.n.4.ver.ſi
aūt actor nihil oīno ꝓbat,& ſentit Purp.ī d.l.q accuſare,n.20.
Ge.in conſ.17.n.12.& Rim.ſen.in conſ.174.nu.6.& 32.vol.2.
ſecus qñ actor nihil probauit:quia tunc reus non poſt cogi ad
iuſiurandum,ex plurib.accumulatis per Hipp.d.ſing.83.

Contraria hac in re fuit mente Iaſ.in d.l.manifeſtæ turpi-
tudinis,nu.3.vbi late impugnat præſignificatam opinionem.

Reconciliare & diſtinguere poteris,ut per eund.Iaſ.d.l.ma
nifeſtæ,nu.3.uer.tamen pro 1.opi.facit.

Sublimita hanc limitationem non procedere in cauſa cri-
minali,etiam ciuiliter mota,in qua licet actor habeat præſum
42 ptionē pro ſe,† non defertur iuſum: quia in tali caſu habet
locum concluſio,actore non probante,&c.ut per Pariſ.in cōſ.
153.n.5 li.4.q alleg.Anc.in c.mediatores,uerſ.no.3.de teſtib.
li.6.& gl.in c.tā literis,de teſtib.ꝑ Ale.in cōſ.66.viſo ꝓceſſu,
vol.1.col.1.& vide ad hoc Herc.de ꝓbā.neg.n.75.vbi diſtin.

Octauo ampliatur concluſ.vt procedat,ēt ſi reus efficiatur
actor per accidens:vt quia debitor ſiſtat ſe iudici,& petat a-
ctori imponi perpetuum ſilentiū,iuxta terminos,l.diffamari,
C.de ingen.& manumiſ.nam per hoc tñ nō efficitur actor:ſed
43 habet prærogatiuam cōcluſionis,in dubio reū abſolui,ita in
ſigniter docuit Anto.de Butr.in c.in præſentia,nu.6.per illum
tex.de prob.& eū ſequitur Dec.in reg.fauorabiliores,nu.2.ff.
de reg.iur.Alc.de præſum.reg.3.prę̄ſum.44.n.7.Recētiores in
c.ex litteris,de ꝓb.& Men.in tra.de arb.iu.li.2.cē.1.ca.48.n.7.

Intellige tamen iſtam ampliationem,vt dictū eſt,& in con
cluſ.debitum,communia.

Nono ampliatur concluſio eo vſque procedere,vt ſi actor
44 non probet,† præſumitur temere,& per calumniam litigaſſe,
adeo vt impenſarum mulcta ei ſit irroganda,iuxta l.eum,quē
temere,de iud.eum quē temere,inquit Vlpianus aduerſariū
in iudiciū vocaſſe conſtiterit,viatica litiſq; ſumptus aduerſa-
rio ſuo reddere oportebit,& no.ī l.ꝓperandū,§.ſin aūt alteru
tra,C.e.ti.& voluit Alc.d.reg.3.p̄ſum.44.n.10.Bal.ī l.1.ñō igno
rar,ī 3.no.C.de fru.& lit.exp.& in l.gñaliter,col.6.ď epi.& cl.

Quod ēt procedit,ſi ſemplene probauerit:vt per Bal.in l.2.
in fi.C.de epi.aud.cui accedit,quod ſcribit Soc.reg.139.fal.2.
dum dicit ſemiplenam probationem à calumniæ culpa tunc
45 liberare † cum iuramentum pro ſupplemento probationum
deferri poteſt,& ſic innituit per ſe ſemiplenam probationem
præſumptæ calumniæ crimen non remouere.

Id vero qñ ſemiplene probauit,abhorruit à ſenſu Spec.de
calum.in fi.tit.quem ſequutus eſt Fel.in c.2.in 3.no.de calum.
& Alb.in conſ.5.nu.5.qui allegat Bal.in l.fi.col.2.de prob.

Quod quidem ſic accipies,& explicabis,vt per Menoc.in
relato tract.de arb.iud.li.2.cent.4.caſ.421.nu.7.vſq; ad 19.

Limita iſtud non habere locū,ſi actor habuerit aliquam in-
ſtam cauſam litigandi,arg.d.c.vt fi.litib.de dolo & contu.l.q
ſolidum,§.etiam,vbi Bar.ff.de leg.2.c.calumniam,de pęn.&
not.Bar.& cæteri in l.qui in alterius,ff.de reg.iur.in l.ſi qs in-
ficia-

ficiatus,ff.depoſit.in d.l.properandum,§.ſin aũt alterutra; in
l.eum quẽ temere, de iud.Alex.in l.qui Romæ §. duo fratres,
n.6.vbi ẽt Iaſ.ff.de verb.obl.Ceph.in conſ.116.n.13.vol.1.&
in conſ.265.nu.18.vol.2.& Alex.de Neuo in conſ.72.n.3.vt ſi
habeat indicia,quæ ſatis ſint,vt tormentis quæſtio rei habea-
tur,uel aliquam vehementem præſumptionem pro ſe,& iuſtã
46 cãm,ut reſpondit Alba in conſ.9.n.42.† quia tunc ceſſat præ-
ſumpta calumnia,& liberatur ab impenſarum mulcta non ſo-
lum in iudicio criminali,ſed ẽt in ciuili inquiſito abſoluto,ſe-
cundum Bar.in l. voluntaris,C.de agr.& cenſit.lib.11.in l.1.ff.
ad Turpil.in l.ſi poſtulauerit.§.fi.ff.ď adul.in l.fi.C.de fruct.&
lit.expen.Abb.& Fel.in d.c.examin.de iud. Abb.in c.pen.de
excep.Ang.in l.vacan.in 6.q.C.de bon.vacã.li.10.quẽ refert,
& ſequitur Alc.ubi ſup.n.11.& attigi ſup.in limit.7.ampliat.
47 uel ẽt ſi actor probauerit per teſtes famoſos:† quia à calũniæ
culpa poterit eximi,quod placuit Bal.in addit.ad Spec.tit.de
calumnia.verſ.2.& ibi Spec. in verb.quid ſi calumniator.Idẽ
tradidit Bal.in d.l.nõ ignot.C.de fruct.& lit.expẽſ.& in auth.
general.C.de epiſ.& cler.Marſ.ſing.444.incip.ſtatutũ eſt.Soc.
iun.in conſ.118.col.pen.verſ.ex quib.concludo,lib.1.Alba in
conſ.5.n.5.per tex.in l.3.C.de cal.Io.de Ami.in conſ.83.n.8.&
Rol.à Val in conſ.56.n.31.vol.2.Ceph. tamen in d.conſi.265.
48 num.19. dixit † in actore nunquam poſſe conſiderari iuſtam
cauſam litigandi,iuxta Caſt.in l.deſtitiſſe,ff.de iudic.

Intellige tamen iſtud procedere, niſi actor ab initio cauſæ
49 impenſas ſoluere promiſerit:† quia tunc licet iuſtam cauſam
litigandi habuerit,à litis expenſis non abſoluitur, vt ait gl.&
Ang.in §.oportet, circa med.verſi.nota iſtam gl.auth. de iud.
Io.de Amicis in conſ.151.n.25.Ceph.in conſi.265.n.21.vol.2.
Natt.in conſ.113.n.8.vol.1.Bal.in l.eos,§.cautione.C.de app.
& Sal.Bal.& Moder.in d.l.properandũ,§.ſin aũt alterutra.

Intelligas ẽt velim illam limitationem procedere, gratia
iudicis;ne idcirco teneatur in ſyndicatu,† qñ contra reum in-
quiſitum non probauerit delictum, non aũt rõe accuſatoris,
ita declarat,& intelligit dictum Aug.Alc.vbi ſupra n.12.verſ.
51 ſed ego intelligo,reus enim,qui fuit abſolutus † põt agere a-
ctione iniuriarum ad damna , & intereſſe, uel de falſo contra
accuſatorem,ut cauit Alex.in conſi.11.incip.circa 1.dubium,
52 in 2.dubio, vol.1.diſcriminis rõ illa põt afferri,† quia accuſa-
tor non debet deferre niſi delictum,quod per ipſum põt pro-
bari,c.ſi autem,2.q.6.lib.3.C.ad l.Iul.maieſt.ſed iudex cũ ſa-
53 tis manifeſta habeat indicia, † debet ꝓcedere aduerſus reũ,
vnde plus ſuccurritur ex neceſſitate agenti, l.fi.§.iudicãdi, ff.
de mun.& bonor.l.ſi fideiuſſor.§.1.ff.qui ſatiſdare cogant.&
dicit Alc.d.ꝑſump.44.n.12.in fi.late tenet Tiraq.de pęn.cauſ.
58.n.2.& vide ſup.in concl.25.accuſ.qui nõ probat, vlt.limit.

Quod ſi ad iudicem reſpiciemus , aliter iuxta Natt. ſentie-
mus in conſi.225.nu.4.vol.1.ubi expreſſe dicit,iudicem inqui
54 rentem & † non probantem teneri pęna Turpilliani,per tex.
in l.ſenatus,§.nam ad eos, vbi glo.& Bart.ff.ad Turpillia. per
Bal.in l.iubemus, in fi.C.de prob. & per Ang.de malef. ſuper
verb.hæc eſt quædam inquiſitio.verſi.quæro an iudex.

Contrarium etiam uidetur tenere Rol. à Vall. in conſil.51.
55 nu.11.uol.1.ubi tradit, † iudicem non debere procedere ad
inquiſitionem ſpecialem, niſi prius conſtito de delicto etiã
ſi ſibi perſpicuum eſſet de crimine per confeſſionem rei,ſi cre
dimus Bald.in addit.ad Spec.in tit.de ſent.col.18.

Secundo limita,qñ actor non probauit propter abſentiam
56 teſtium,qui dicebant ſe ueritatem † non ignorare, quia tunc
non mulctatur in expenſis,Bal.in d.l.non ignorat. uerſi.qui ſe
teſtes, C.de fructib.& lit.expen.Io.Andr.in c.1.in fi.de elect.
in 6.& uide,quæ dixi ſup.concl.24.Accuſans,& non probans.

57 Tertio limita, ſi actor fuerit homo probatæ uitæ, † quoniã
licet ſuccumbens ſine iuſta cauſa ſumptus litis mulcta illi irro
getur,tamen fallit,ubi eſſet homo frugi,ut docuit D.Ant.poſt
Hoſtien.& Ioan.Andr.in d.c.ut finem litibus,& tex.in c.2.de
ope.nou.nuncia.& Rimin.ſen.in conſi.270.nu.53.uol.2.

Decimo ampliatur concluſio, non ſolũ reũ debere abſolui
ab obſeruatione iudicij,ſed ẽt diffinitiue,ſi actor non probet
58 ſuam intentionem † qñ fuerunt ſtatutæ dilationes ab vtraq;
parte per iudicem ad probãdum.Grat.in conſi.69.n.16.uol.2.
cum allegat.ibi per Matheſ.in ſing.17.nota, quod qñcunque.
& Herc.de proban.neg.n.79.Nicol.Mil.in ſuo repert.in verb.
Actore non probante,ſub n.9.Marſi.ſing.169.Cur.iun.ad l.u-
nicã,in fi.C.de ſent.quę ſub cert.quant.& Spec.in tit.de prob.
§.probare.num.9.Neuiz.in conſil.19.num.15. Iaſ.in l.fi.
fi.ff.de fer.in d.l.qui accuſare.in d.l.properandum,§.&
dem,& in l.admonendi,in lect.col 13.& in repet.col.32.ff.de
iureiur.ubi etiam Curt.ſen.col.27.

Intellige hanc ampliationem procedere,ſi actor nihil peni
59 tus probauerit,ſecus autem ſi ſemiplene probauit,† quia tũc
reus abſoluitur tantum ab obſeruatione iudicij , & non diffi-
nitiue:ut traditum eſt ab Alexan.in d.l.properandum, §.&
quidem,n.14.in fi.C.de iud.

Secundo intellige,ut non procedat hæc ampliatio;ſi actori
fuerit circumſcriptus terminus ad probandum abſente reo,
quia tunc etſi actor non probet illo definito tpe, tñ reus non
eſt abſoluendus definitiue,ſed tm̃ ab obſeruatione iudicij,qa
minus hoc caſu adſcribitur actori,nã ſi reus fuiſſet pſens for-
taſſe cõfeſſus fuiſſet petitionẽ actoris,ita ſingulariter decidit
Inn.in c.prout.de dol.& contu.in fi. cuius pronunciatũ ſingu
lare refert,& ſeqtur Bal.in Marg.ſua in verb.actor.verſi.actor
ſi dato,& id manifeſte docuit Accur.in auth.q.ſemel.in verb.
locũ habẽt,C.quo,& qñ iudex,q̃ adducit & apꝓbat Io.Bapt.
de S.Seuerino in repe.l.admonendi, in 6.car.in 4.col.verſ.5.
caſ.Mil.in reper.verſi.actorem, actori &c. ſecus igitur ſi præ-
ſente reo,vt reſpondit Neuiz.in d.conſil.19.nu.15. & Marſil.
in ſing.169.inci.non eſt regula.

Non placet tñ hæc limitatio Hippol.Marſi.in ſing.ſuo 169.
not.eſt reg.& ibi repellit rationem Inn.& aſſeclatum in fi.aũt
cogitandum,propter auctoritatem tantorum virorum.

Intellige tertio,vt in dec.15.ſi in cauſa beneficiali, in nou.
Bellamer.deciſ.547.Reus,deciſ.70.nota, quod vbi conſtat,in
antiq.Bellam.deci.362.ſi P.contra T.& vide eundem Bellam.
dec.456.& vid.dec.69.in nou.ſi actore non veniente.

Vide Alphan.Collectan.l.qui accuſ.C.de ed.quæ eſt n.102.

Vndecimo ampliatur concl.ẽt ſi actor pro ſua intentione a-
liquid probaſſet,ſed minus q̃ ſemiplene,vt dicit Ceph.in cõſ.
250.n.1.vol.2.per text.in d.c.ex literis,in d.l.qui accuſare,C.
60 de eden.& in §.commodũ,Inſt.de interdict.† nã tũc æquipa
ratur aliqd facere imperfecte,& nõ facere,l.ſi is qui.ff.ď teſti.
& l.quoties,ff.q ſatiſd.cogant.Pariſ.in terminis i cõſ.104.n.2.
lib.1.nam econtra idem procedit in reo, cui non ſufficit ſuam
exceptionem ſemiplene probare,† qñ actor ſuam intentionẽ
perfecte probauit,ut refert Here.de proban.neg.num.71.per
doctr.Alex.in conſ.134.lib.2.& in fi.& in conſ.174.lib.6.in fi.

Duodecimo ampliatur concluſio, ẽt ſi actor plene intentio
nem ſuam probaſſet,per actionem tñ præpoſtere intentatam
62 † quia tunc etiam ſi plene probet , non tñ obtinet , ita cauit
Vlpian.in l.habebat quis,ff.de inſtit.ca.abbate.de re iudic.&
ſequitur Crot.conſi.87.nu.9. cum ibi alleg. nam ſi iudex pro-
nunciaret ut probationum nõ pertinentium ad actionem in-
tentatam,ſententia nõ congrueret libello,contra l. vt fundus,
63 ff.communi.diui.& quia † iniquum eſſet ſuper cauſa nõ pro-
poſita iudicare,ita Corn.in conſ.99.in littera L.verſ.probatur
aũt, vol.3.& Cravet.in conſ.210.nu.8.vbi plura adducit.

Decimotertio ampliatur concluſio,qñ actor probat ſuã in-
64 tentionẽ,ſed tñ varie,obſcure,& perturbate;† qa huiuſmodi
probatio nullius eſt ponderis,nec quidq̃ efficere põt,l.neque
natales,de prob.c.in præſentia,de prob l.Pomponius ſcribit,
ſi frum.§.ſi.cũ ſimilib.ff.de rei vend.not.Abb.in c.auditis,col.
1.de teſt.in integ.& Alex.in conſ.4.& in conſ.90.in princ.lib.
3.& Hercul. de probat.negat.nu.73.vbi alios adducit.

65 Decimoquarto ampliatur cõcluſio,† vt procedat,ẽt ſi reus
petijſſet abſolui,idque,tam in criminalibus,quam in ciuilibus
arg.c.licet cãm,in fi.de prob.& notat Rota in deci.de quibus
per Curt.in d.l.qui accuſare.& Rol.à Val.in cõſ.8. n.58.vol.2.

Decimoquinto ampliatur concluſio , vt ẽt tunc procedat ,
66 qñ actor vnum in iudicio deducit, & aliud probat,† nã & eo
caſu reus liberãdus eſt,ac ſi actor nil probaſſet,arg.l.habebat
qui ff.de inſt.c.licet Heli.ext.de ſimon.c.qualiter,& qñ,2.in fi.
ext.de accuſ.clem.ſæpe,de verb.ſig.l.vt fundus,ff.com.diui.l.
fi.C.ď fideic.liber.not.Bar.in l.1.col.3.verſ.ueniamus,ff.ď ed.
Alc.in l.ſcire debemus,n.10.ff.ď verb.obl.& in cõſ.56.in prin.
vol.2.Soc.in l.nat.§.nihil cõe.n.2.& ibi Ric.n.28.ff.ď acq.poſſ.
Crau.qui tõem reddidit in conſi.210.n.8.Ceph.in conſi.176.
n.13.vol.2.Afil.in dec.2.& Rim.ſen in conſi.49.nu.8.uol.1.

67 Decimoſexto ampliatur concluſio, ut † procedat, etiam ſi
reus iniuſtam cauſam foueret,ſecundum Grat.in conſ.77.nu.
19.& in conſi.136.nu.5.per textum in d.l.qui accuſare.

Digitized by Google

12 promptu,† actoris vero temporis curſum deſideraret, ſecundum But.in c.1.col.4.de ord.cogn.Fel.in d.c.cum cauſam,ſub nu.1.& Alb.Brun.in d.tract.de reb.dub.§.ſequitur,nu.17.

Tertio limitatur,tunc admitti actorem priori loco ad pro-
13 bandum reo † niſi eius non interſit reum concurrere eum ipſo,quo caſu ſimul admittuntur,vt placuit Ant.de Butr. in c.1. de ord.cogn.qui notat in Spec.de actore,cir.prin.

14 Quarto limitatur in præiudicialib.quæſtionib.† in quibus prius admittuntur probationes rei,e.ſi de ord.cogni. per totum,3.q.9.& per Spec.de proba §.pro re ſub nu.17.in fi.

CONCLVSIO XXXVIII.

ARGVMENTVM.

Actus in dubio cuius nomine præſumatur factus.

SVMMARIA.

1 *Actus in dubio præſumitur factus nomine proprio potius quàm alieno.*
2 *Tutor licet faciat nomine ſuo,cenſetur tamen facere nomine pupilli.*
3 *Procurator licet non exprimat nomine domini facere: tamen præſumitur facere nomine domini.*
4 *Procuratoris factum factum domini dicitur.*
5 *Procurator tenetur,quando gerit actum reſpiciens ſeipſum tantum,& non dominũ.*
6 *Actus præſumitur factus nomine illius,qui erat obligatus ipſum facere,quando non conſtat de nomine.*
7 *Probationis natura eſt,vt neceſſario concludat.*
8 *Actus cenſetur celebratus nomine illius,ad quem negotium pertinet.*
Actus ſemper præſumitur factus ab eo,cuius commodum ad eum ſpectat.
Caſſij ſententia in publicis iudicijs.

1 Actus in dubio † præſumitur factus nomine proprio potius,quã alieno,arg.l.& magis,ff.de ſol.l.ſi ita ſtipulatus, la 6.§.Chryſogonus,ff.ver.obl.l.ſi pactum,ff.de prob.l. ſi non verum,l.filij,C.de don.inter vir.& vxo.l.poſt mortẽ, ff.quan. ex fact.tu.vel cur.l.Titium,§.præfectus,ff.de adm.tu. Quę cõcluſio cõi ſcribentium calculo recipitur,vt per Abb. in conſ. 2.nu.1.Iaſ.in l.pro hærede,ff.Papin.nu.11.& ibi adduct.ff.de acq.hær.Rom.in l.ſi finita.§.ſi eauſam,nu.3.ff de dam.infect. vbi remiſſiue Pau.Caſt.in l.Titius,in fi.ff.de conſt.pec.& Lau. Silo.in conſ.8.ou.11.Bal.in l.ad probationem,la 1.in fi.C. de prob.& io l.qui aliena,C.ſi quis alt.vel ſibi,& ibi Saly.& in l. cum proponas,vbi etiã Bar.& Bal.C.pro ſoc.Aret.in cõſ.164. col.6.& Alex.in conſ.173.vol.5.Bar.in l.poſt dotem, ff.ſolut. matr.Rom.in conſ.274.Dec.in conſ.21.n.11.Rim. ſen in cõſ. 600.16.& ſeq.vol.1.Soc.iun.in conſ.79.nu.50.vol.3.Soc.ſen. io conſ.113.nu.3.vol.4.Grat.in conſ.24.n.3.in conſ.33.n.50. vol.1.in conſ.12.nu.37.& io conſ.127.nu.5.vol.2. & Ceph.in conſ.250.nu.45.vol.2.

Primo limitatur concluſio: vt non procedat, quando quis facit id,quod nomine alieno eſt obligatus ad agendum, vt in
2 tutore,† qui licet faciat in nomine ſuo,præſumitur tamen,& cenſetur facere nomine pupilli,per l.Lucius,§.tutorem, ff.de adm.tut per Bar.in l.Titium,§.altero,ver.3.caſu. eod.tit. per Alb.in d.conſ.2.n.3.& per Grat.in conſ.24.n.4.vol.1.per tex. in l.eius qui in proniocia,ff.ſi cert.pet.

Secundo limitatur concluſio in procuratore , qui licet non
3 exprimat nomine domini facere,†tamen id eius præſumitur facere nomine,vt per Bar.in l.poſt dotem,nu.11.ff.ſolu.matr. & Iaſ.in l.eum procuratorem,no.2.ff.de ope. nou. nun. & in l.1. §.nunriatio.cum ibi adductis,eo.tit.per Pariſ.in cõſ.72.n.34. vol.1.cũ ibi adductis,& vide Laur.Silu.in conſ.8.nu.2. & ibi adduct.& Grat.in conſ.96 n.11. vol.1. quo in loco eã ratio-
4 tionẽ reſpondit † quia procuratoris factũ,factũ dñi dicitur. Soc.tamen ſen.in conſ.154.nu.15.vol 2. dicit, procuratorem
5 teneri,quando gerit actum,qui conueniat ſoli procuratori,& ad ipſum ſolum ſpectet,& non ad dominum:nam tunc nõ poteſt dici ipſum nomine domini geſſiſſe,arg.l.pcurator meus, §.fi.& l.ſed & hęc,§.prætor,ff.de procur.

Tertio limitatur concluſio, quando quis facit actum, qui
5 poteſt pertinere partim ad alinm,& partim ad ſe ipſum; † quatuor præſumitur nomine vtriuſque factus,l.fi.& l.poſt mortẽ, §.tutor,vbi Bar.ff.quando ex fact.tut.& Abb.in d.conſ.2.n.4.

Quarto limitatur concluſio,vt non procedat, qñ actus fuerit factus ab aliquo:ſed non conſtat cuius nomine id factum
6 ſit:† quia præſumitur tunc factus nomine illius,qui obligatus erat ad ipſum agendum,arg.l.fi.vbi Dd.C. de ali. pup. præſt. per quem tex.ita decidit Bar.in l.cum ſeruus,ff.de ver. oblig. Bal.in l.ſi plures,col.5.ver.itẽ oppono,C.de cond.inſer.Caſt. in l.cum ſeruus,de ver.obl.vbi prius Bar.& Fel.in l.ſicut, col. 16.ver.limita 2.nu 31.de re iud.Alex.in conſ.25. viſo inſtrumẽto,col.3.ver.nec hñt.vol.2.& Soc.iu.in cõſ.10.n.15.vol 3.

7 Quinto limitatur in materia probationis:quia † eius eſt natura,vt neceſſario concludere debeat.Ita Nat.in cõſ.141.n.3. 1.par.qui allegat Ant.de But.in c.ex literis,il 1.in fi.de ſponſ.

Sexto limitatur quoties in actu fieret mentio alterius , ad
8 quem negotium pertineret:† quia cenſeretur tunc actus celebratus nomine illius;vt ſi quis venderet rem Titij,vel rem cõmunem cum alio,nam cenſeretur vendere nomine Titij, aut nomine ſocij,per tex.in l.ab vno,vbi Alex.ff.de neg.geſt.per Bar.&D.in l.ſi fundum per fideicommiſſum,ff.de leg.1.& per Cranet.in conſ.304.nu.1.

Septimo limitatur : quia imò actus ſemper præſumitur fa-
9 ctus ab eo,† cuius commodum ad eum ſpectat.iuxta not.per Dd.in d.l.cum ſeruum,ff.de ver.obl.in c.nonnulli,§.ſunt autẽ, de reſcrip.& per Rim.ſen.in conſ.21.nu.14.vol.1.vnde nõ ab re Cicero i publicis iudicijs ſemper fere crebris ſolebat vſurpare ſermonib.Caſſianum illud,Cui bono?vt io orat. pro Milone,& in M.Antonium.

CONCLVSIO XXXIX.

ARGVMENTVM.

Actus facti à furioſo,an & quomodo valeant.

SVMMARIA.

1 *Actus geſtus à furioſo,quo tempore præſumatur geſtus.*
2 *Actus ſemper interpretatur,vt potius valeat,quam pereat.*
3 *Actus furioſi vt in dubio ſuſtineatur,debet præſumi factus tempore ſanæ mentis.*
4 *Furor præſumitur continuari,licet caſualiter habeant dilucida internalla.*
5 *Furioſus de præterito non præſumitur de præſenti.*
6 *Teſtamentum furioſi habentis dilucida internalla præſumitur factum temporẽ ſani intellectus,ſi videtur factum ab homine ſanæ mentis.*
7 *Teſtamentum furioſi continens aliquam fatuitatem,præſumitur factum tempore furoris,etiam ſi habeat dilucida internalla.*
8 *Actus furioſi præſumitur ſecundum eius apparentiam.*
9 *Teſtamentum furioſi approbatum Romæ.*
10 *Stultus ſi facit actum ſanæ mentis valet.*
11 *Sententia cuiuſdam fatui Pariſienſis contra tabernarium fuit approbata per totum conſilium Pariſienſe.*

Actum geſtum à furioſo præſumi factum tempore furoris,
1 & † non tempore ſanæ mentis,teſtes mihi glo.eſt,iuncto tex.in ver.oſtenderis,in c.militas, 3.q.9. quam ibi ſequuntur ſcribentes alia gl.in c.ſi in ver.cõpet.in fi.de ſucceſ.ab inteſt. quam ſequitur ibi Abb.col fi.Alex.qui plura cumulat in conſ. 139.col.4.ver.his pſumptis,li.1.vbi et adducit rationes concluſionem probantes,& in cõſ.87.col.2.io cõſ.88.vol.2.& io cõſ.92.col.4.& 5.vol.5.late Pariſ.in cõſ.87 n.12.cũ ſeq.vol.3. & dicemus inſ.latius,i cõcl.furioſus,vbi materię ſuus ẽ locus.

In aliam tñ ſententiam vidẽtur deſcendere Dd.dum dicũt, ita accipiendum eſſe ſemper actum,& pro præſumendum, vt
2 potius valeat,† quam pereat,in l.3.& in l.diuus,ff.de teſt.mi lit.& in l.quãquam,C.eo.tit.Alex.in l.cẽturio,col.2.ff.de vul. Fel.in c.cum inter.de excep.in c.1.col.8.eir.fi.eo.Dec. in cõſ. 77.nu.5.Cæph.in conſ.216.nu.24.vol.2.Rol.à Val.in conſ.65. nu.16.vol.1 Soc.iun in cõſ.1.nu.19.vol.3.& in cõſ.35.nu.15. vol.4.Cæpol.in conſ.34.nu.4.in ciuil.Ruin.in conſ.26. vol.2. & in conſ.108.nu.8.vol.5.Gozad.in conſ.82.n.6.Grat.in cõſ. 81.nu.13.vol 1.& dec Pedem.163.nu.2.ideo actus à furioſo fa-
3 ctus,† vt in dubio ſuſtineretur, deberet præſumi factus tempore ſanæ mentis.

Quod ſi prior opinio tibi magis arridebit,cõcluſionem extendere poteris,vt procedat,etiam ſi actus fuiſſet celebratus per furioſum poſt furorem ex interuallo,& poſt longum ſpatium,vt voluerit Alex.& Corn.in l.furioſum, C. qui teſta.fac. poſſ.Anch.in conſ.5.nu.5.Alex.in relato conſ.87.col.4. verſi. cõſiderandum eſt igitur,vol.2.Pariſ.in d.cõſ.87.nu.15. vol.3.
4 oam † vt ipſe dicit,furor præſumitur continuari, licet aliquo caſu habeat dilucida interualla,per textũ in l.pen.C.de cura. fur.ita etiam reſpondit Io.Bapt.Ferret.in conſ.207.nu.1.glo. in ver.compo.in e.fi.de ſucceſſ.ab inteſt.Alex.in conſ.92. col. 4.vol.5.Card.in conſ.56.col.2.cũ fi Iaſ.i l.pa re furioſo,col.2. ff.de his,q ſunt ſui,vel alie.iur.& Do.in eo.c cũ inter,de elec.

Id non ſentire ſed ab hoc diſſentire vr Rai.in conſ.8.nu.3.
5 vol.5.† vbi dicit furioſũ de pterito non præſumi de præsẽte.

Limita ſupradictam ampliationem, imò etiam concluſionẽ
non procedere in teſtamento furioſi, quia furioſi teſtamentũ
6 habentis dilucida interualla, † ſi videatur factũ ab homine ſa
næ mentis: præſumitur factum tempore ſanæ intelligentiæ, ſe-
cundum Bal in l furioſum, C. de teſt quem refert, & ſequitur
Alex. de Neuo in conſ 33. nu. 4. ſecus ſi aliqua diſpoſita in te-
7 ſtamento continerent aliquam ſtultitiam, † quia tunc præſu-
meretur condidiſſe teſtamentum tpe furoris, ſeu tpe nõ ſanæ
mentis, vt ita in dubio præſumi ſolet, iux. Ang. Arer. in ſuo tra.
crim. ſuper ver. ſcienter. & doloſe, Dñi. in c. 1. de cler. ægrot.
Dd. in d c fi. de ſucceſſ. ab inteſt. Barb. in conſ. 65. Gulielm. de
Bened. in rep. c. Raynutius, §. Adiectæ impuberi, n. 75. & Boer.
in dec. 23. nume. 62. vbi dicit id procedere etiam in furioſo
habente dilucida interualla, per exẽpla ad id indicando, quã
plures actus à furioſis factos, & latiſſ. hãc materiã declarãdo.

Procedit etiam d. limitatio in quolibet alio actu more ſa-
pientis facto, vt cauit Gram. in conſ. 128. nu. 22. in ciuil. vbi di
8 cit, ſi contingat dubitari, † an actus geſtus à furioſo fuerit fa-
ctus tpe furoris, an tempore ſanæ mentis, tunc ſi illæ actus ap
paret more ſapientis geſtus, præſumendum ſit illum fuiſſe fa
ctum tpe, quo non erat furioſus, ſed ſanæ mentis. alias ſecus,
per l. is qui, ff. de tut. & cur. dat ab his, & l. Titia, ff. de inoffic.
teſt. & ſecundum prædicta eſt intelligendum, quod dixit Bal.
9 in c. per quos fiat inueſt. de † exẽplo Sempronij Tuditani, qđ
recenſuit Valer. Max. lib. 7. c. 8. illius furioſi teſtamentũ recte
conditũ à Centumuiris probatum fuiſſe. Magis. n. inquit idẽ
Valer. Centumuiri, quid ſcriptum eſſet in tabulis, quam quis
eas ſcripſiſſet, conſiderandum exiſtimauerunt, nam qñ ſtultus
facit actum, quem quilibet ſanæ mentis faceret, tunc valet, &
10 tenet † actus ille, ita voluit Io. And. in d. c. fi. de ſucceſſ. ab in-
teſt. & Hoſt. ac Abb. in c. ad noſtram, de conſue. vbi memine-
11 runt de ſnia † lata à fatuo illo Pariſienſi contra Cauponẽ, qui
egenum quendam cõpellere ſtudebat, vt ſuauitates odorum,
qui afflabantur è carnib. perſolueret, propterea quod illorum
iucunditate pellectus, ſuaue biberat, & maxima dulcedine co
mederat, nã iudicauit debere ſibi ſolui tinnitũ pecuniæ. Quæ
quidẽ ſnia ab vniuerſo Pariſienſi conſilio comprobata fuit,
quoniam quilibet prudens iudex ita decreuiſſet, & pronun-
tiaſſet, vt etiam dicit Anchar. in clem. ſi furioſus, de homic.

Communia Aditionis.

CONCLVSIO XL.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis, quomodo probetur, & præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis quare ſit difficilis probationis.*
2 *Voluntatis ſcrutator eſt ſolus Deus.*
3 *Voluntas in mente retenta nihil operatur.*
4 *Declaratio animi requiritur ad eſſentiam aditionis.*
5 *Animus ſolus ſufficit ad aditionem hæreditatis ſecundum Ang.*
6 *Modi & actus magis neceſſarij, & quibus in vſu forenſi vtimur, aditionis hæreditatis adducuntur.*
7 *Aditio hæreditatis ſolo animo abſoluitur, & eſt quid facti.*
8 *Id quod eſt quid facti non præſumitur, niſi probetur.*
9 *Aditio hæreditatis debet probari per eum, qui eam adducit.*
10 *In dubio præſumuntur extare hæredes.*
11 *Aditio præſumitur ex ſpatio longi temporis.*
12 *Aditio ipſa ſemper eſt allegenda, nec prodeſt probaſſe actum ipſum.*
13 *Poſitioni continenti, an aduerſarius habuerit animum adeundi, tanquam pertinenti reſpondere debet.*
14 *Aditio citius præſumitur in hæreditate aſcendentium, quam aliorum.*
15 *Cautela, ne adiens hæreditatem poſſit à creditoribus hæreditarijs conueniri, remiſſiuè, &c.*

1 ADitio hæreditatis † plerunq; difficile probari põt, vt re-
ſpondere Calliſtratus, & Vlpianus in l. 2. & 3. ff. de inter-
rog. act. & Boer. in dec. 42. ſub n. 28. qđ ẽt tradit Bar. in l. is põt,
de acq. hær. & Bal. in conſ. 273. nu. 8. vol. 1. incip. quia maritus,
dixit Mant. in tract. de coniec. vlt. vol lib. 12 tit. 9. n. 5. adducit
eundẽ Sal. in conſ. 31. in fi. & in conſ. 223. vol. 2. & in cõſ. 382.
n. 2. in fi. vol. 3. & in cõſ. 437. n. 2. eo. vol. qa in nuda, & occulta
2 volũtate cõſiſtit, † cuius ſcrutator eſt ſolus Deus, vt i §. fi. Inſt.
3 de hær. qual. & diff. & meminit Accur. in d. l. 2. Verũ † quia vo
luntas in mẽte retenta nihil operatur, ex regula iuris, de qua
in l. ſi repetẽdi, C. de cõd. ob ca. in l. 1. §. fin aũt, C. de cad. tol,
in l. cũ plures, §. locator horrei. ff. loc. & p Rol. à Val. in cõſ. 77.
4 n. 30. vol. 1. & per Mant. in conſ. 34. n. 6. vol. 1. † cũq; ea aditio-
nis natura propria ſit, vt animi declarationẽ, qualis illacunq;
ſit, deſideret, ſiue actu, ſiue verbo, nec ſufficiat nuda volũtas,
niſi foras proferatur, vt concludit Bar. conciliãdo opiniones
* inter ſe contrarias, in l. gerit, nu. 5. ff. de acq. hær. & ibi *omnes
ſequuntur, vt ibidem dicit Rom. num. 4. Rol à Val. in conſ. 77.
* n. 31. uol. 1. Mantu. in allato modo, cõſ. 34. n. 3. Bar. Imo. & oẽs
in l. gerit, ff. de acq. hær. præter Ang. qui diſſentit, aſſerens, ſo-
5 lum animum ſatis eſſe † nec actum, aut verba eſſe neceſſaria,
niſi ad probationem ipſius animi, qui aliter, quam per ea, quę
extrinſecus adueniunt, aut per iuramentum probari non põt
vt etiam tradidit Rim. ſen. in conſ. 20. nu. 2. vol. 1. cuius ſenten
tiam falſam & mendacem reſpondit Grat. d. conſ. 34. nu. 4. &
ante eum dicit Imo. in d. l. gerit, in prin. Operæpretium igitur
erit, vt ſtudioſè perſcrutemur, quæ nam ſint ea, quæ diximus
aduenire extrinſecus, quæ aditionem probare poſſint.

6 Quot † igitur ſint hi modi, & actus, per quos hæreditatis
aditio præſumatur, dictu difficile eſt: infinitos. n propemodũ
eſſe, nemo eſt, qui in iuriſprudẽtia verſatur, qui ignoret, quos
omnes ſi enumerando percurrere vellem, mihi maximum la-
borem, lectori offenſionem aliquam crearet. ſatius igitur erit,
ſi tantummodo quos forenſis vſus obſeruat, & maxime neceſ
ſarios, atque præcipuos, quos ex varia multiplicią; librorum
lectione colligimus, perſequemur.

Verum antequam ad hoc deſcendamus, præmittendum &
7 præſcribendum eſt, † aditionẽ hæreditatis, quia ſolo animo
abſoluitur, vt cum docendo, tum conſulendo tradidere legũ
profeſſores, Silu in conſ. 36. n. 3. per tex. in d. l. gerit, & in l. pro
hærede, ff. de acq. hær. Dec. in conſ. 652. n. 9. Ancha. in cõſ. 252.
n. 3. Ceph. in conſ. 203. n. 8. vol. 2. Mantu. in d. conſ. 34. nu. 2. &
Rim. ſen. in conſ. 132. n. 22. vol. 1. cumq; ſit quid facti, p textũ
in l. ſi auia, C. de iure delib. in l. bonæ fidei, cir. med. ff. de acq.
rer. dom. in §. fi. inſt. de hær. qual. & diff. per Bar. in l. ſi is qui, p
emptore, col. 6. ver. concludit ergo, ff. de vſucap. in d. l. pro hę
red. §. fi. p Dec. in d. l. quod noſtrũ, & in l. quatenus, ff. de reg.
iur, & per Anch. in d. conſ. 252. & cũ ſit quid facti, illã nõ præ-
8 ſumi, † niſi probetur, arg. l. neceſſarijs, vbi Bar. ff. de acq. hære.
l. in bello, ff. de capit. § factæ no. Nat. in conſ. 398. n. 44. vol. 2.
9 adeo † vt probanda ſit per eũ, qui eam in mediũ affert, illią;
innitur, vt reſpondit Signorolus de Homod. in conſ. 154. n. 4.
Bal in conſ 224. lib. 2. & conſuluit Rom. in conſ. 154. nu. 2. cu-
ius rei ratio illa reddi poteſt, quia aditio hæreditatis, poteſt
hæredi graue præiudicium inferre, ſi poſt implicita oneribus
hæreditarijs reperiatur, & ſentit Alciat. in l. ſi actione, n. 5. & 6.
C. de tranſact. Bal. in conſ. 273. factum dr̃ eſſe tale, col. fi. lib. 1.
in conſ. 31. Ang. col. 2. n. 2. & in conſ. 224. ſuper eo, quod quę-
ritur, lib. 2. conſ. 382. pro parte, col. 2. poſt med. nu. 2. & conſil.
437. ſuper dubia. lib. 3. Roma. in conſ. 224. iſta captura, col. 1.
circa med. Grat. in conſ. 146. nu. 9. lib. 2. Socin. iun. in conſ. 94.
nu. 36. lib. 1. Graue. in conſ. 33. n. 2. & in conſ. 37. nu. 4. Et hmõi
probatio debet eſſe certa, iuxta c. in præſentia. de prob. alio-
qui non poſſet dici difficilis probat. cõtra d. l. 3. interrog. act.
quinimò debet eſſe concludens, & plene probanda eſt, vt ad-
monuit Crauet. in iã allegato conſ. 33. nu 2. & in conſ. 37. n. 4.
& in conſ. 312 n. 3. verſ. 5. tradit ẽt Dec. in cõſ. 445. n. 52. & 53.

Limita, vt vera non ſit, quando agitur de hæreditate opu-
lenta, tunc. n. debere præſumi aditionẽ, eſt editũ in l. 1. in §. fi.
ff. ſi mulier ventris nomine, quam ad hoc allegat gl. in l. 1. in fi.
C. de teſta. milit. quam ibi approbant Bar. Bal. & Saly. & etiã
ſequitur Pau. de Caſt. in l. Pãtonius, col. 2. verſ. in textu ibi, ex
perſona, ff. de acq hær. & animaduertit Aym. Crauet. conſ. 33.
nu. 12. in fi. adducens ad hoc Cor. in conſ. 310. col. 2. ad fi. li. 3.
volens in hæreditate lucroſo de facili pręſumi aditionem, ſe-
cus autem in damnoſa. In aliam deſcendit ſententiam conſi-
lium Regium Neapolitanum in cauſa reclamationis Magniſi-
ci Michaelis Coſſi adhærendo regulæ, aditionem eſſe neceſſi-
tate probãdam, nec præſumi niſi probetur, vt retulit in ſignis
Doctor D. Vincentius de Franc. in dec. 60. num. 10.

Intellige tñ quemlibet præſumi habere hæredem, donec ſit
10 reclamatũ, nec reperiatur hæres † quia in dubio pſumuntur
extare hæredes, ſicuti docuit Accur. i l. ex facto, §. fi. ff. ad Tre-
bell. & Butr. & Pau. de Caſt. in l. ſancimus, §. cũ aut, ff. eo. tit. in
eamq; deſcendere ſententiã Dñi Rotæ in vna Romana vigin
ti milliũ inter Illuſt. D. N. ex vna, & creditores ex alia, vt per

Put.

Put.de eiſ.217.li.1. Contrarium videtur tenere Signor. de Homod. in conſ.165.nu.4.& Bal.in conſ.224.vol.2.Rom.in conſ. 154.nu.2.volentes prædicti, in dubio adirionem eſſe præſumendam,& quod ſi alia cõiectura capi poſſit,quam aditę hæreditatis,illam accipere debere,quæ aditionem excludat, & cum iſtis tranſit Mantica in ſuo tract.de coniect.vlt.vol.li.12. tit.9.nu.3.& ſeq.in quo loco iſtius opinionis reddit rationes concludentes.idem etiam voluit Bal.in conſ.224.vol.2.dicẽs ſi eſt talis actus,qui fieri duplici mndo poſſit, ab eo,ſ. qui ſit hæres & ab eo qui non ſit hæres,in dubio non præſumi quem
adire: Quod tñ non procedit,ſi interuenerit ſpatium longi tẽ
11 poris,† quia ex illo præſumitur aditio, vt placuit Anr. Gabr.
lib.1.de præſump.concl.1.nu.43.qui adducit Gra. in d. conſ.
146.Idem etiam reſpondit Ceph.in conſ.98.nu.27.vol.1.pet
* tex.in l.fi.l.ſi filius,C. de pet. hæredi. Fel.*& cæteri in c.ſicut,
de re iud.Oẽs in l.1.qui admit.& Dec.in conſ.442.n.22. & vide quæ dixi infra in concluſione,probationes per poſſeſſionẽ decennij. Prout nec ẽt locum ſibi vendicat, qñ ſumus in viro pio,& religioſo hærede inſtituto,in cuius corde charitas Dei diffuſa ſit,quia tunc præſumitur,adiuiſſe hæreditatem, etiam ſi ex nullam ſpem haberet aliquod conſequẽdi emolumentũ, qui ſatis obtinebit à Deo mercedem, ſi exercendo officium pietatis exequatur voluntatẽ teſtatoris,Bar.in auth.ſed cum teſtator,n.1.ad l.Falcid.& in l.nemo poteſt,n.4.& 5.de leg.1.

Verumtamen eſt animaduertendum, nam & ſi præſumatur
aditio ex curſu temporis,& etiã ex probatione actus neceſſa
12 rij aditioni,tamen ſi ipſa aditio non proferatur, † nihil proderit probaſſe actum ipſum,ideo ſemper eſt adducenda, vt ſingulariter cauit Alex.in conſ.94.col.2.plus dico,vol.2.Affl. in dec.14.nu.7.Maranta in d.l.is poteſt, nu. 88. vbi alijs iſtis ſimilibus id comprobat.

Quæ hæreditatis aditæ productio de iure poteſt afferri ẽt poſt concluſum in cauſa, in diſputationib. & iurium productionib. vt memorabiliter docuit Ant.de But. & Io. de Imol. in c.peruenit,de empt.& vend.quos refert Affl.in deciſ.178. nu.15.& eum ſequitur Maran vbi ſup.n.89.

Poſitioni cõtinuo,an aduerſarius habuerit animum adeun
13 di tamquam † pertinenti,reſponderi debet,Romanus meminit in d.l.gerit,nu.6.ff.de acq.hær.

Nec illud intactum relinquam, citius præſumi adirionem
14 in hæreditate aſcendentium,† quam aſiorum,vt voluit Bald.
in l.ſi matre,in prin.C.de ſuis,& leg.Mar.Soc.in cõſ.14.n.18. vol.4.Item facilius præſumitur aditio in hæreditate lucroſa quam damnoſa,Corn.in conſ.210.col.2. ad fi. lib.3. & refert Crauet.in conſ.33.nu.12.in finalib. verbis, cenſuit Bal. in cõſ. 298.nu.2.vol.5.& Nat.conſ.448.nu. 20. Cautelam vero ne a-
15 diens hæreditatem poſſit † à creditorib. hæreditarijs conueniri infra certum tempus,tibi ſuggeret Cæpol.in caut.223.& ibi ſuppeditabit Durant.de art.teſtan.de acq.hær.caut.15.

CONCLVSIO XXXXI.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis, & animus adeuntis quomodo probetur per verbum volo,& per verba demonſtratiua, condiſionalia,& enunciatiua.

SVMMARIA.

1. *Modi probandi aditionem hæreditatis diſcutiuntur.*
2. *Aditio hæreditatis quomodo probetur per verba*
3. *Verbum, volo, cum infinito iniunctum, cum ſit futuri temporis nihil diſponit, nec aliquam deliberationem inducit.*
4. *Aditio inducitur per verbum, volo, & quomodo.*
5. *Verbum, volo, infinitiuo adiectum in his, quæ à voluntate noſtra pendent, non diſponit.*
6. *Verba, volo eſſe hæres, propter eius eſſentiam ſtatim diſponunt.*
7. *Aditio non inducitur per verba, volo adire ſecundum Bologn.*
8. *Verbum, volo, eſt aptum ad complectendum omne tempus.*
9. *Animus deliberatus adeuntis, quomodo probetur per verba volo adire, & tria ponuntur exempla.*
10. *Verbum, volo, prolatum in actu ancipiti inducit aditionem.*
11. *Voluntas adeuntis, & ipſa aditio quomodo probetur per verba enunciatiua.*
12. *Verba prolata demonſtratiue declarant aditionem & probant animum adeuntis.*
13. *Nemo præſumitur dicere, quod mente non cogitauit.*
14. *Animus conſiſtit in verbis, ſicut faciens in ſpeculo.*
Et in ore, & in animo præſumitur eſſe vnum, & idem.
15. *Aditio non probatur per verba conditionalis, & actus adeundi conditionem non recipit.*
16. *Animus certus requiritur in aditione hæreditatis, & non dubius.*
17. *Verba enunciatiua in primis propter aliud emiſſa diſpoſitionem non inducunt ſecundum Anchar.*
18. *Verba obſcura, & generalia non probant aditionem.*
19. *In verbis dubijs ſtatur declarationi proferentis, qui ſi mortuus eſt, fides eſt adhibenda declarationi ſui hæredis.*

ADitionem hæreditatis probari per ſolam declarationem
voluntatis in ſuperiori concluſione tradidimus, ſiue ver
1 bis,ſine ſcriptura: ſiue factis,† in præſentia non inutile erit ſigillatim ſingula expendere, & primo ne recedamus à recto Bar.ordine in d.l.gerit,ff.de acq. poſ. docebimus quib. verbis aditio probetur,& gradatim de cæteris diſtincte & compoſite infra ſuo loco videbimus.

Primo itaque, vt hinc initium ſumam, adirio, hæreditatis
2 probatur per verba quæ nullam dubitationem habeant † ſed
clara,& diſpoſitiua,vt ſi quis dixerit,gero me pro hærede,vt l.pro hærede,ff de acq.hær. vel dicat,accipio,vel apprehẽdo, agnoſco,vel ſimilia,iſtam hæreditatem,tunc enim non eſt ambigendum aditionem hæreditatis probari,vt per Bart. in d.l. gerit,n.9.ver.circa primum,qui id comprobat per l.apud Anfidium,ff. de opt.leg.& eſt traditũ à Iaſ.in l.pro hærede, n.3. ff.de acq.hær.& in l.ſerui electione,nu.27.ff.de leg.2.& in eadem re congruit ſenſus,Alex.in d.l.pro hærede,nu.3.& in l. qui in aliena,nu.5.ff.de acq.hær.conuenit & Rom.in d.l. gerit,nu.8.cum ſeq.ſenſitq; Rober.Marant.in repet. l. is poteſt, nu.48.ff.de acq.hæred atque in eadem ſententia manſit Guliel.Bened.in repet.c.Raynutius,in verb.mortuo itaque teſtatore,il 1.num.375.

Primo ampliatur, vt procedat,licet huiuſmodi verba eſſent
prolata per verbum volo, vt ſi quis dixit, volo adire hæredi-
3 tatem,nam † hoc caſu licet verbum volo,cum infinito iniunctum,cum ſit futuri temporis,nihil diſponat, nec aliquod ratum & conſtans propoſitum demonſtret, vt tradidit Bar. in l. cunctos populos,C.de ſum.Trin.& fid.cath. vbi affert exemplum de eo,qui dixit,volo eligere Petrum in Abbatem, non
tamen elegit,vt etiam ibid.Iaſ.num.22. Tñ in caſu noſtro per
4 verbũ † huiuſmodi,volo,inducitur aditio, vt auctor fuit Bal.
iu d.l.cunctos populus,nu.2.cum alleg.ibi per ipſum, & per Soc.iun.in conſ.179.nu.59.vol.2.vbi dicit, aditionem hæreditatis induci,ſi quis conuocatis amicis dixerit, ſitis teſtes, quoniam volo adire hæreditatem,iuxta ſententiam Bar.in d. l.gerit,verſ.quæro quid ſi conuocatis amicis, & ibi Raphael, Cuma.quam ſententiam putat eſſe veriſſimã,Aret. ibi. col.3. & Imol eo.loco,n. 7.exiſtimat hanc eſſe veriorem opinionẽ.

Ab hac tamen opinione deflexit Alcia.in conſil.141.nu.8.
5 vbi dicit,† verbum,volo,infinitiuo adiectum in his,quæ à voluntate noſtra pendent non diſponere. Vnde qui dicit, volo adire hæreditatem,non tamen adit,vt inquit Bal.d.l.gerit,& hanc eſſe crebriorem ſententiam dixit Mãtica de coniect.vlt. vol.lib.12.tit.11.ſub nu.1.allegat Dd.& præcipuè Alcia. n.7. & Rip.nu.17.in l.ſerui electione,ff.de leg.1.& vide Mant.qui quæſtionem docte dilucidat.

Declara iſtam ampliationẽ, vt per Iaſ.in l. ſerui electione, nu.22.ff.de leg.1.vbi differentiam conſtituit,quando verbũ, volo,eſt iunctum alicui verbo infinitiuo ſignificante alium actum futurum: quia tunc nihil perfectum de præſenti diſponit.Secus quando prædictum verbum, volo, iungitur verbo
6 infinitiuo ſignificanti eſſentiam,† vt volo eſſe hæres, tunc enim diſponit ſtatim cum eſſentia ſit in eius voluntate abſque alio facto extrinſeco,aliud enim eſt dicere,volo adire, aliud volo eſſe hæres,vel volo hæreditatẽ: vt commonefecit Barto. in d.l.gerit,nu.1n.adeas ẽt Iaſ.in d.l.ſerui electione,num.23.
& 24.vbi ſolidam,& enucleatam de boc tradit doctrinã. Et
7 quod per huiuſmodi verba,volo adire, † nõ inducatur aditio,docet Bolog.in l.qui ſe patris, C.vnde lib. vbi tamen hoc limitat tribus modis,& latiſſimè excutit hunc articulum, numero 49.& ſeq.

Ab hoc propoſito videtur declinare idẽ Bar.in l.ſi qs ſuus, ff.de iur.delib.nu.9.vbi inter ea,quæ nuper attulimus, nul ũ diſcrimẽ conſtituit, & illud propius ad veritatẽ accedere arbitratus eſt Lud.Rom.in d.l.gerit,num.8.quia in vnaquaque
8 iſtarum orationum eſt verbum volo, † quod ad omne tempus complectẽdum eſt idẽ,iuxta ſentẽtiam Accurſ.iux.tex.in l.ſtipul.ff.de ver.obl.& vide Cyn.in l.2.C. de iur.& fac.igno.

Secun-

Digitized by Google

Secundo intellige prædictam ampliationem, vt procedat,
quando iſtiuſmodi verba, uolo adire, ſunt definite, & circum-
ſcripte prolata, vt rñdit Soc. ſen in conſ. 86. nu. 4. nol. 3. & tra-
9 didit Bar. in d. l. gerit, nu. 10. † vbi affert exempla, ex quib. po
teſt elici iſtiuſmodi certa deliberatio. Primum eſt, quod de-
betur ex præcedẽtib. vt ſi definitum fuerit illi tempus ad deli
betandum, & ipſe poſtea reſpõdeat, volo adire, quod appro-
bat Rom. in l. qui ſe patris, nu. 17. uerſ. 2. idem probo, C. und.
liber. & Alciat. in l. ſerui electione, nu. 7. uerſ. hic cõſequẽs eſt,
ff. de leg. 1. & ibid. Rip. n. 21. ſecundũ eſt, quando cognoſcitur
ex inſtanrib. i. nullo interuallo temporis intercedẽte ait uolo
hæreditatem adire, uel eſſe hæredem, & ſimilia: ut ibi Bart. &
id maximè procedit, ſi de hoc quis fuerit interrogatus, & ad
interrogationẽ reſpondetit, volo adire hæreditatem, quia &
eo caſu deliberate eẽſetur reſpondere, & ita adire præſumi-
tur, ut poſt Bar. in d. l. gerit, nu. 10. tradit Alciat. in d. l. ſerui ele
ctione, nu. 7. uerſ. ad hæc pertinet, ff. de leg. 1. & ibi Rip. n. 19.
qui hanc eſſe cõem opin. eſt teſtatus, Rom. etiam in ſpecie id
probat in l. qui ſe patris, nu. 12. verſ. aut præfata uerba profe-
runtur, C. vnde liber. Tertium eſt quando ex ſequẽtib. cogno
ſcitur, ut ſi poſt dicta uerba elabuntur tres menſes, ut l. fin. §.
ſimili modo, de acq. hær. quia tunc ex ijs omnib. caſib. & uer-
bis probatur certus animus adeuntis, ſecus uero ſi non defi-
nite uerba prædicta ſint prolata, ſed indefinite: quia uerbum
10 uolo, non inducit aditionem, † quando ſaltim eſt prolatum in
actu dubio, iuxta tradita per Bar. in l. potuit, C. de iure delib.
Neuiz. conſ. 9. nu. 15. gl. in d. l. gerit, & ibi Bart. nu 10. Corn. in
conſ. 77. col. pen. uol. 4. Abb. in c. ex literis, col. 2. de ſponſ. Ro-
bert. Matan. in repet. d. l. is poteſt, nu. 49. ff. de acq. hær. uideas
de huiuſmodi ampliatione uberrime diſputatum à Gulielm.
Bened. in repet. c. Raynut. in uer. mortuo itaque teſtatore, el 1,
nu. 359. cum plurib. ſeq. de teſtam.

Secundo ampliatur, etiam ſi per uerba enunciatiua pp ſe
declarata fuerit illa uoluntas, ut ſi quis confeſſus ſit, ſe eſſe hæ
redem, ita Bar. in d. l. gerit, nu. 14. vbi tñ hoc pronunciatum ita
declarat, ut procedat, quando talia uerba ab eo prolata fue-
11 rint, qui tpe probationis poterat adire, † quia tũc optime uo
luntas adeũtis probatur, & ſic ipſa aditio, ut d. l. gerit, ſecus ſi
proferantur ab eo, qui adire nõ poſſet: quia tũc ei nõ præiudi
cat, niſi quoad præſentes talis cõfeſſio: vt ẽt dixit Dec. in cõſ.
278. nu. 6. ubi ſcriptum reliquit, quod ſi hæres inſtitutus cõfi-
teatur ſe hæredẽ eſſe ẽt per uerbum credo, aditio hæreditatis
probatur, & Bal. in l. 1. in fi. nu. 21. de fal. cauſ. adiect. lega. & ad
id adeas Bal. in conſ. 363. uerbis inſtrumẽti, nu. 1. cũ ſeq. lib. 1.
& latius Mant. de coniect. ult. uol. lib. 12. tit. 11. nu. 5. qui exa-
minat articulum, hæc agẽtem iſt s adijcias D. Vincentium de
Franc. (ut uoluit) in deciſ. 60. nu. 15. cum plurib. ſeq. neque ui-
dere prætermittas Gozad. in rep. l. edita, in 3. not. C. de eden.
in quo loco eſt arbitratus tex. in d. l. cum precum, C. de liber.
cauſ. debere intelligi ſecundum tex. in d. l. edita, ut ſ. demum
noceat confeſſio in libello, nõ fuerit reuocata, uel emendata
ante litis conteſtationem, Gram. in dec. 103. nu. 205. & ſentit
Maran. ubi ſup. n. 50. ubi ẽt iſtud procedere ſentit, ſi in epiſto-
la aliquis ſcripſiſſet alteri, talis hæres Titij ſalutem, &c. & ſic
enunciaſſet propter aliud, vt in ſequenti ampliatione.

Tertio ampliatur, vt procedat, etiam ſi verba fuerint enun
ciatiua propter aliud, dummodo proferãtur per modum cau
12 ſæ, ſi quis dicit, id facio † quia ſum hæres illius, vel ꝓlata fue
rint demonſtratiue, vt ſi quis protulerit, ego tamquam hæres
tè ſaluto, & ſimilia, nam iſto caſu declaratur, & probatur adi-
tio, quia per huiuſmodi verba ꝓbatur, & declaratur animus
adeuntis, quia qualis fuerit, ſatis clare ex huiuſmodi verbis,
& factis colligi ſolet, ſecundum Rom. ſententiam in conſ. 96.
nu. 4. per textum in l. quod Labeo, ff. de ſup. leg. in l. ſcire, ff. de
tut. & cur. dat. ab his, in l. reprehendenda, C. de inſt. & ſubſt. in
c. ſignificaſti, de homic. per Aret. in conſ. 136. in princ. & per
Cæphal. in conſ. 96. num. 4. vol. 1. alias animus diceretur ipſis
13 verbis contrarius, quod non eſt pręſumendũ. † Nam nemo
præſumitur dicere, quod mente non cogitauit, arg. l. Labeo, §.
idẽ Tubero, ff. de ſup. leg. c. 2. requiris, de app. c. fi. de ver. ſign.
c. is aũt, 22. q. 2. & no. Crau. in conſ. 20. nu. 12. & in cõſ. 35. n. 6.
14 vbi dicit, animũ niti verbis, † ſicut facies in ſpeculo ſubſiſtit,
& in ore, & in animo præſumitur eſſe vnũ, & idẽ. ſupradictam
ampliationem tradit ẽt Bart. in d. l. gerit, nu. 15. vbi ait, quod
ſecus eſt, quando ſub conditione illa verba proferuntur, vt ſi
quis dicat, promitto decem, ſi hæres ſum, nam per hæc ver-
15 ba non probaretur aditio. † nimirum, quia actus adeundi cõ
ditionem non recipit, vt l. cum quis, in prin. ff. de acq. hære. &
l. actus legitimi, ff. de reg. iur. & quia etiã talia verba ſunt du-
bie prolata, nam in aditione hæreditatis requiritur aĩus cer-
16 tus, † & non anceps, vt l. is qui hæres, §. 1. & l. ſi is ad quẽ, & l.
hæres inſtitutus, ff. de acq. hær. Idem ſi dixerit, talem rẽ perti
nere ad ſe iuſto titulo, & legitima cauſa, nam per hoc nõ præ-
ſumitur habuiſſe aĩum adeundi, vt per Bal. in cõſ. 17. n. 1. li. 3.

In contrariam mentem videtur deſcẽdere Anch. in cõſ. 27.
17 nu. 2. dum dicit † verba enunciatiua in primis propter aliud
prolata diſpoſitionem non inducere.

Primo limitatur, vt tantum procedant, ſi verba ſint clara,
certa, & ſpeciatim dicta, ſecus ſi ſint obſcura, & in vniuerſum
18 prolata, † quia tunc per hmõi verba non probatur, vt Aymo.
Crauet. reſponſitauit in cõſ. 33. nu. 12. nam vt ſup. dictum eſt
in aditione hęreditatis actus clarus. & certus, & non dubius
deſideratur, vt ex dictis ll. allegat, & per Bat. ĩ d. l. gerit, n. 17.
vbi tamen ait, in hmõi verbis dubijs ſtandũ eſſe declarationi
19 proferentis & † ſi ipſe mortuus eſſet, aſſentiendum declara-
tioni ſui hæredis, teſtem ad id afferendo Iac. de Aret. in l. ſi qs
intentione, ff. de iud. & notatur in §. aliæ, Inſt. de act. Socin. in
conſ. 60. n. 12. conſilijs noſtris. li. 1. Secundo limita, ut animus
adeundi probetur, ex uerbis enũciatiuis propter aliud emiſ-
ſis, ut locum ſibi uendicet, ſi proferantur ab eo, cui hæreditas
eſt delata, & ſecus ſi prolata ſint ab alio qui non poteſt alium
hæredem facere, etiam ſi ſit legitimus adminiſtrator, ut dixit
Mant. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 11. n. 11. ex not. in
l. potuit, C. de int. delib. & in l. pupillus, in prin. de acq. hær.

CONCLVSIO XLII.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis, quomodo probetur per ſcripturam.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis probatur per ſcripturam.*
2 *Scriptura etiam inualida probat aditionem, & imperfecta voluntas probat voluntatem.*
3 *Scriptura imperfecta nil inducit ſecundum Neuizanum.*
4 *Verba per quæ filius videtur adire, & ſe immiſcere in hæreditate patris.*

1 ADitio hæreditatis præterea probatur per ſcripturã, † nam
in ſcriptis factum facilius decernitur, quam quando ſim-
pliciter profertur, ut l. 2. C. de ſent. ex breuicul. recit. & notat
Bar. in l. gerit, nu. 18. ff. de acq. hæred. & Mant. qui de hoc late
dixit, in tract. de coniect. vlt. volum. lib. 12. tit. 11. num. 9.

Ampliatur vt procedat, licet ipſa ſcriptura eſſet inualida,
2 quia † etiam aditio probaretur ex ipſa ſcriptura. Imperfecta
enim voluntas probat voluntatem, arg. l. fi. ff. de re. eorum l. in
teſt. C. de fideicom. & ita conſequitur in caſu noſtro, vt aditio
nem probet vt eadem l. gerit. & ibi Bart.

Declinauit tamen ab hoc conſilio Neuiza. in conſ. 26. n. 41.
3 vbi expreſſe dicit † ſcripturam imperfectam nihil inducere.

Secundo ampliatur, ſi in libello quis filius dicat ipſa bona
fuiſſe paterna, & perſtitiſſe in bonis paternis, & poſtea aſſeue
4 ret illa ad ſe ſpectare, & pertinere, † quia tunc videtur adire,
ſeu ſe immiſcere in hæreditate patris, eſt enim iſte actus, qui
non põt fieri præter nomen, & ius hæredis, ergo vr̃ adire, l. 1.
C. de repud. hęred. in l. ſi auia. C. de iu. deliber. & ita conſuluit
Franc. Aret. in conſ. 136. in princ. & Alc. in conſi. 574. nu. 17.

CONCLVSIO XLIII.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis quomodo probetur per facta.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis probatur per facta.*
2 *Facta præparatoria quomodo probent aditionem.*
3 *Aditio irrita eſt, niſi hæres ſit certus, teſtamentum valeat, vel ne.*
4 *Ex facto præparatorio neceſſario ad adeundum non probatur aditio.*
5 *Animus dubius adeundi non poteſt dici adire hæreditatem.*
6 *Filius ſi intentat querelam, non præſumitur adire.*
7 *Cum ſumus in dubio licito, & illicito, interpretatio fieri debet in meliorem partem.*
8 *Iure fideicommiſſi quis præſumitur adire illicito, & iure directo inſtitutionis licito.*

9 *Aditio*

9 *Aditio hæreditatis non præſumitur in actibus dubijs, ſed in eis ſtandum eſt declarationi non ſolum hæredis, ſed hæredis hæredis.*

1 ADitionem hæreditatis † probari per facta, fuit auctor Bart. in d.l. gerit. n. 19. Iaſ. in conſ. 112. n. 2. vol. 4. Crauet. in conſil. 148. n. 10. Doct. in l. 1. & 2. C. de repudian. hæredi. & in l. potuit. C. de iur. deliber.

Sed quia multa, & diuerſa ſunt facta, ex quibus probatur quem adiuiſſe, ideo ordinatim & diſtincte de omnibus his ſeparatim infra dicemus, iuxta ordinem Bar. in d.l. gerit.

2 Primo igitur † probatur per facta præparatoria ad aditionem ipſam non neceſſaria, vt ego filius accuſo teſtamentum tanquam falſum, vel nullum, nam tunc per illud præparatorium nõ neceſſarium aditio probatur, vt l. cum quidam. ff. de bon. poſ. l. ſuus. C. de repudi. hæred. & nota: Bart. in l. quemadmodum. de inofficio. teſtam. Marant. in repeti. eiuſdem l. is poteſt. nu. 51. ff de acquir. hæredit. vbi atteſtatur hanc eſſe

* *communem. Non neceſſarium enim dicitur, quia cum ſit incertus, teſtamentum eſſe falſum, vel nullum, acquiritur mihi ipſa hæreditas, vt d.l. ſuus, & ibi Bal. nu. 4.

Diuerſum videtur reſpondiſſe Rom. in conſi. 403. n. 12. vbi

3 dicit † aditionem ad hoc vt rata ſit debere hæredem eſſe certum an teſtamentum validum ſit, nec ne, alioqui irrita eſt, & Salice. in d. l. ſuus qui in vtroque caſu, ſiue quis dicat teſtamentum falſum, ſiue nullum, exiſtimat ex hoc ſolo non præſumi aditionem cũ neceſſario non inferatur, an ex hoc velit potius ſe præparare ad deliberandum, nunquid immiſcere nec ne ſibi magis expediat.

* Concilies & intelligas, vt communis *opinio locũ ſibi vendicare dicatur conſiderata æquitate quæ ſuadet, vt ad fauorẽ *filij* intelligatur aditam fuiſſe hæreditatẽ: opinio vero Salicet. poteſt ꝓcedere de rigore iuris, vt declarat Manti. in trac. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 9. ſub n. 12. vnde fit, vt ſi hæreditas reperiatur lucroſa, intelligitur adiuiſſe illum, qui dicit teſtamentum nullum: ſi vero damnoſa non item, & ſi in dubio verſetur, tunc declarationi ipſius filij ſtandum erit, vt pulchre ſcribit Imol. in l. filio præterito. n. 48. & 49. ff. de iniuſto, & irrito teſtam. per l. pro hærede. §. 1. de acquir. hæredit. & per Doctrin. Bart. in l. gerit. num. 9. eod. tit. quod & approbat Mantica vbi ſupra nu. 12. in fi.

Præterea ſi poſt iſtiuſmodi præparatorium aliquid faciam, adire videor, vt ex ſupra in medium allatis ſatis liquet, ſecus vero ſi facta præparatoria eſſent neceſſaria ad adeundum, vt ſi aliquid facio, conditionem adimpleo, ſub qua fuit relicta

4 mihi hæreditas, † nam ex hoc præparatorio neceſſariũ ad adeundum (adire enim non poſſum ante imperfectam conditionẽ, vt l. 1. §. ſi parendi. ff. de cõdi. ob cau.) nõ probatur aditio.

Quod etiam extenditur, ſi peto mihi exhiberi teſtamentũ, vt inſtruar de iuribus hæreditarijs, quia hoc caſu adhuc habe

5 re videor animum ancipitem adeundi † vnde hic elici nõ poteſt, me velle adire, ex actibus enim indifferentibus neq; neceſſario, neque verisimiliter infertur aditio hæreditatis: quia vt inquit Bal. in l. potuit. in. 21. C. de iur. delib. non poteſt ex his capi determinata coniectura.

Et quod dictum eſt de teſtamento nullo, dic vt tunc locum habeat, quãdo filius in iudicio dixerit teſtamentum nullum, non autem ſi extra iudicium, ſecundum Bal. in l. filio præterito. col. 2. verſ. 3. quæro, de iniuſt. teſtam. quem ſequitur Mantica; d. t. 9. lib. 12. num. 12.

Limita iſtud tamen non procedere, ſi filius intentaret que

6 relam, † quia non per hoc præſumeretur adire, vt voluit Bart. in l. quemadmodum. de inofficio. teſtam. & in l. gerit. n. 19. ff. de acquir. hæred. & in l. cum quidam. n. 2. de bono. poſſeſſ. & Robert. Marant. vbi ſupra nu. 51. & tenent Socin. in conſ. 20. col. 1. vol. 3. & Bal. in l. ſuus. in 4. notab. vbi etiam Bar. C. de repudian. hæredita. Ratio eſt: quia cum à me proponitur querela, tunc etiam ſi velim adire, nõ mihi eſſet conceſſum: nam ex teſtamento non poſſum adire: quia non fui inſtitutus; neque ab inteſtato, quia ex quo per ſententiam nondum teſtamentũ eſt reſciſſum, adhuc dicitur valere, & cum propono querelã, non iccirco vt adeam, intelligitur propoſita, ſed vt potius parata ſit mihi via adeundi, qñ felicem exitum ſortitum erit negotium, vt ex traditis per Manticam in loco iam proxime citato, nu. 12. In quo loco iſtud extendit etiam, quod lata fuerit ſententia, & teſtamentum reſciſſum, & quia tunc non intelligitur filium adiuiſſe hæreditatem, niſi aliter apparet de animo adeundi, per ea, quæ in ſpecie tradit Bal. in l. poſthumus, §. ſi quis inſtitutus. in ſi ff. de inoff. teſta.

Secundo id planum ſit per factũ dubiũ, id eſt qñ dubitatur, an quis aliquid fecerit tanq̃ hæres, & ſic recta via, an tanq̃ nõ hæres, & ſic indirecte, nã hoc caſu, cũ ſimus in dubio recti, &

7 indirecti, † interpretatio fieri debet in meliorẽ partem, id eſt, id tanq̃ hæres feciſſe, ut l. merito. ff. pro ſocio, ſicque ipſum adiuiſſe, ut dicit Bar. in d.l. gerit. n. 20. & conſuluit Rom. in cõſ. 247. n. 4. ubi exemplũ ponit de eo, cui hæreditas ſpectabat iure fideicommiſſi, & iure directæ inſtitutionis, & concludit,

8 tanquã hæredem directe inſtitutum, † præſumi adiuiſſe, & ſic directe, & non iure fideicommiſſi, & ſic indirecte, permotus auctoritate cõtex. in l. duo fratres. in verſ. vlt. ff. de acquir. hæredit. Crauet. tñ in conſ. 197. n. 4. aſſerit, aditionem hæredi

9 tatis non præſumi in actib. dubijs, † qui poſſit ſe habere ad aditionẽ, vel affirmatiue, vel negatiue, ſed tũc tpis, ait, ſtãdum eſſe declarationi, non ſolũ hæredis ſed hæredis hæred. iuxta ſenten. Bar. in d.l. gerit col. 6. & 7. idẽ placuit Bal. in con. 306. vol. 3. & in conſ. 405. vol. 5. voluit Soc. ſen. in cõſ. 60. col. 6. vol. 1. & ſequutus eſt Rom in cõſi. 154. n. 2. cum alijs adductis per Crauet. vbi ſupra. quib. nouiſſime aſſenſit Manti. in ſuo tract. de coniectur. vltimar. volun. lib. 12. numer. 6. cum ſeq.

CONCLVSIO XXXXIV.

ARGVMENTVM.

Plurimi enumerantur modi, per quos probatur aditio hæreditatis, quorum etiam ſingulorum explicationem habes.

SVMMARIA.

1 *Ceſſio bonorum, vel iurium hæreditatis alteri facta probat aditionem.*
2 *Volens conſequens, videtur etiam velle omne neceſſarium antecedens ad illud.*
3 *Acta contraria proteſtationi probant animum.*
4 *Proteſtatio filij volentis eſſe hæredem patris, & reſeruantis credita ſua, quomodo teneat.*
5 *Solutio æris alieni infert aditionem hæreditatis.*
6 *Aditio hæreditatis pendet ab animo noſtro.*
7 *Qui gerit actum contrarium, & nomen hæredis, habetur pro adeunte per indirectum.*
8 *Proteſtatio non tenet lege contrarium præſumente.*
9 *Ius proteſtationis tollitur per actum contrarium proteſtationi.*
10 *Quomodo procedat, & teneat proteſtatio.*
11 *Aditio hæreditatis quomodo inducatur, non obſtante proteſtatione.*
12 *Aditio non inducitur, ſi hæreditatis facta ſuit ſimpliciter.*
13 *Portio renunciantis accreſcit pro rata omnibus non renunciantibus.*
14 *Cedens iura, & bona hæreditatis non poteſt conueniri à creditoribus hæreditarijs.*
15 *Aditio probatur ex tranſactione hæredis cum legatarijs, vel creditoribus ſuper rebus hæreditatis.*
16 *Aditio probatur ex perceptione fructuum bonorum defuncti, & retentione instrumentorum penes ſe.*
17 *Statur declarationi cum iuramento percipientis fructus adierit, nec ne, & ſi ipſe perijt, iuramento hæredis ſui.*
18 *Aditio præſumitur ex eleemoſynis non neceſſarijs datis ex rebus defuncti.*
19 *Nemo poteſt largiri de alieno.*
20 *Eleemoſyna neceſſaria, quæ fiant defuncto, non præſumunt aditionem.*
21 *Celebratio exequiarum quare non probet hæreditatis aditionem.*
22 *Habitatio domus paternæ probat aditionem.*
23 *Vxor inſtituta hæres à viro per habitationem domus non præſumitur adire hæreditatem.*
24 *Pupillus per habitationem in domo hæreditaria non probatur adire, niſi per longum tempus habitet.*
25 *Pupillus, & tutor ſi ambo ingrediantur poſſeſſionem, & domum paternam, probatur ex hoc adire hæreditatem.*
26 *Habitatio domus obligata pro dote materna, non præſumit aditionem.*
27 *Per habitationem domus communis non videtur quis hæreditatem adire.*
28 *Habitans in domo communi cum ſocio cenſetur eam habitare propter ius, quod in ea habet, nec poteſt ſocius petere ab eo penſionem pro dimidia parte habitationis, ſi fuerit abſens.*
29 *Solutio debiti hæreditarij creditoribus hæreditarijs facta probat aditionem.*
30 *Quilibet poteſt ſoluere debitum alienum.*
31 *Actus ſolutionis huiuſmodi videtur eſſe ambiguus.*
32 *In dubio quis præſumitur ſoluere pro ſeipſo, non pro alio hominis grauato ſoluente.*
33 *Quibus ex actis inducatur aditio.*
34 *Acta aditionis à quibus fieri poſſint, & quomodo.*
36 *Filius ſi ſepeliat patrem, & iuſta ei faciat, non videtur animo adeundi id facere.*
37 *Donatio, & animus liberalis facile præſumitur in modicis.*
38 *Solutio alicuius modici debiti hæreditarij non inducit aditionem.*
39 *Modicum, & nihil, æquiparantur.*
40 *Adire dicitur, qui non ſoluit & in ſe creditum retinet.*
41 *Adire præſumitur, qui in tempore ſtatuto ad adeundum, vel repudiandum hæreditatem nihil fecit.*
42 *Adire videtur debitor teſtatoris inſtitutus hæres ſi in termino ſolutionis non ſoluit debitum.*
43 *Debitores raro ſoluunt in tempore non requiſiti, imo, vt experientia docet, etiam requiſiti ſæpenumero differunt.*

44 *Aditio non debet probari ex non ſolutione, ſecundum Bal & Corn.*
45 *Aditionem probari per receptionem debiti hæreditarij.*
46 *Hæreditatem adire videtur pater pro filijs, & ipſi filij, ſi diſtribuunt veſtes, vel mundum vxoris, vel matris charitatis erga Deum.*
47 *Aditio inducitur, ſi maritus mortua vxore det veſtes quotidianas pro anima ſalute.*
48 *Largiri nemo poteſt de alieno abſque furti crimine.*
49 *Veſtes precioſa, & magni pretij data vxori à viro, ei reſtituunt ſoluto matrimonio.*
50 *Veſtimenta data vxori à viro, ſi ſunt vilia, ſiunt mulieris, & quo ipſa diſtribuit hæreditatem adire videtur.*
51 *Statutum Mediolani quid diſponat in reſtitutione veſtis nuptialis, & precioſa.*
52 *Hæreditatem matris nam nomine infantis præſumitur adire vir, ſi dotem, aut vxoris hæreditatem per annum detinent.*
53 *Caſus prædictus dubius eſt per Doctores contrarium ſentientes.*
54 *Infantia dicitur fundamentum, & iuſtificatio aditionis, quando pater retinet bona vxoris pro infante.*
55 *Aditio hæreditatis probatur, quando pater feudum dotale poſſedit nomine filiorum.*

ADitio hæreditatis probatur tertio loco per ceſſionē bo-
1 norum† vel iurium hæreditaris alteri factā: nam niſi adi
ta hæreditate huiuſmodi ceſſio nō valeret l.ſi auia. C.de iur.
delibe.l.illud.l.gerit.ff.de acquir. hæredi.& notat Cranet. in
conſ.200.n.1.cum ibi allega. Socin.iun. in cōſ.107.n.1.vol.2.
Corn.in conſ.147.vol.1.& in conſ.236.diligenter conſideratis
2.col.lib.4.conſ.32.col.1.litera D.in conſ.211.in prin.& 3.
col.litera D.& in conſ.52.vol.2.& Socin.iun. in conſ.107.n.1.
2 vol.2.Et ratio eſt: quia volens cōſequens, videtur† ēt velle ōe
neceſſariū antecedens, quod eſt aditio, l.ad legatū. & l.ad rē
mobilē, ff. de procur.c.ſane de offic.deleg. & dicit Marant, d.
l.is poteſt n.56.ff.de acquir.hæred.Caſtr.in l.pactū quod dotali.
verſic.ſed ēt ſi non adijſſet, C. de colla.& in l.ſicut C. de
repud.hæred.Soc.ſen. in cōſ.34.vol.4.Bal.in conſ.304.vol.4.
vbi loquitur in caſu ſortiori & Alciat. in conſ.339.num.4.

Ampliatur, etiam ſi cedēs eſſet proteſtatus per illum actū,
3 non intelligere adire hæreditatem: †quia tamen per eundem
actum, qui neceſſario aduerſatur proteſtationi, probaretur
habuiſſe animum adeundi: cum illa ceſſio non potuerit fieri
citra ius, & nomen hæredis, vt idem reſpondit Soci. in d.cōſ.
107.nu.4.& ſeq.Rim.ſen.conſuluit in conſ.346.nu.17. vol.2.
Ancha.cauit in con.252.nu.3.& retulit Marao.in conſ.34.nu.
20.vol.1.& dicetur infra in concluſio.

Iſtis non diſſimulanter fuit aduerſarius Alciat.in cōſ. 344.
n.1.vbi dicit filium cedentem, vel dantem in ſolutum credito
4 ribus hæreditatijs cum proteſtatione† ſe nolle eſſe hæredem
patris; & cum reſeruatione creditorum ſuorum non eſſe hæredem,
quia iſtiuſmodi proteſtatio, eum adiuuat, motus per
text.in l.at ſi quis.§.pleriq; & in l.ſcriptus.vbi Bar.ff.de relig.
& ſumpt.fun.quem text. intelligunt Dd. procedere, etiam ſi
5 actus talis eſſet, qui alias hæreditatis aditionem inferret, †vt
ſolutio æris alieni, ſecundum Sali.Iaſ.& cæter.in l 2.C.de iur.
delib.& per Bar. & alios, in l.qui aliena.§ fi ff de acq.hæred.
Nec vllam vim facit, ſi diceretur quod tanquā contrarius deberet
præualere proteſtationi: quia iſtud nō procedit in his,
6 quæ pendent ab animo noſtro tantum,† vt eſt hæreditatis aditio
ſecundū Bar.in l.non ſolū, §.morte. ff.de oper.nou.nūc.
verſ.breuiter, & verſ.& tūc quæro, & in d.l.qui in aliena §.fi.

Hinc dicere ſolebat Cepha.in conſ.203.n.10.vol.2.vbicūque
quis gerit actum, qui citra ius, & nomen hæredis fieri nō
poteſt, licet gerat pro hærede, non tamen dici adiuiſſe recta
7 via, ſed† haberi pro adeunte per indirectum, & conſequentiā
illius actus, ad quem non permouetur potiſſimum ea mentē
atque conſilio, vt adeat & vt efficiatur hæres, & ſic actus ſemper
non fit ea voluntate, ſed eſt lex, quæ adeundi animū præ-
8 ſumit, †ideo merito proteſtatio lege contrarium præſumente
nō iuuat, ſecundom Caſtr.in conſ 264.incip. punctus de quo
quæritur, col.2.verſ.nam ille, qui fecit. vol.1.

Dicit etiam Soci.iun.in conſ.107.nu.2.vol.3.Non eſſe du-
9 bium quin† per actum contrarium proteſtationis tollatur ios
proteſtationis, ſed pro reſolutione contrariorum diſtinguen
dum eſſe. Quoniā aliquādo quis proteſtatur ſe nolle adire, &
adit, & tunc fortaſſe poſſet procedere, opinio Dd.tenentium
10 †illā proteſtationem adiumento eſſe.argu. d.l.qui in aliena.
§.Celſus.ff.de acqui hæred. Et ratio eſt: quia ille actus prote
ſtationi contrarius, id eſt aditio, per ipſum proteſtantem geritur,
& ab eius ſola voluntate pendet, & cum alio non communicatur:
vt tradidit Bar.quem ſequitur alij in eodē §.morte.
Aliquando vero poſt prædictam proteſtationem fit actus
per proteſtantem qui non poteſt fieri citra ius, & nomen hæ-
redis, & eſt actus qui cum alio communicatur, & geritur tamen
libere, & ex propria voluntate, nec aliquo timore: vt eſt
11 donare, aut cedere bona, vel iura hæreditatis,† & tunc non
obſtante proteſtatione præcedenti, inducitur aditio hæreditatis.
& à tali proteſtatione dicitur receſſum, vt docuere Bar.
& alij in l.pro hæred.§.Papinianus.ff.de acquir.hæredi.Bald.
in conſ.penul.& fi.vol.3.quam diſtinctionem ad verbum pro
bat Ruin.in conſ.157.nu.3.vol.3.

Primo limitatur, ſi ſimpliciter nulla facta mentione de do-
natione, aut ceſſione facta fuerit renūciatio hæreditatis: nam
12 †hoc caſu non inducitur aditio, ſed repudiatio, vt dicit Bar-
thol.Soci.in conſ.183.col.4.verſ.ſed tamen præmiſſi lib.2.cū
alijs adductis per Cranet.in relato conſ.200. vbi ait, quod li-
13 cet huiuſmodi renunciatio fieret vni tantum hæredi,† tamen
portio renunciantis pro rata omnibus non renūciantibus ac
creſceret.per l.ſi actionem.C.de pactis.& ibi Dec.in 3.no. &
Caſtr.in conſ.135.incipien.dubium facit.col.2. verſi.& ſi di-
catur, n 3 & in conſil.252.viſo puncto.col.1.lib.1.

Secundo limitatur concluſio, vt tantum procedat, vt ipſa
14 ceſſio rata fiat,† & non vt cedens conueniri poſſit à credito-
ribus hæreditarijs, vt ſentit Caſtr.in d.cōſ.252.quem expreſ-
ſe ſequitur Cranet. in eodem conſ.200.nu.2.

Quarto loco poteſt aditio probari, vt ſi quis inſtitutus hæ-
res tranſigat ſuper rebus hæreditarijs cum legatarijs, vel alijs
15 creditoribus: †nam ex hac tranſactione probatur adiuiſſe, vt
cōſuluit Bal.in cōſ.272.n.2. vol.5.ex rationibus per eū ibi al-
latis, & Rob.Maranta in d.l.is poteſt.n.67.ff.de acquir.hære.
16 Quinto fides ex eo poteſt fieri aditionis, quod fructus bo-
norum defuncti† percipiendos & condendos curauerit, & in
mēta penes ſe habuerit, vt monuit Bar.in d.l.gerit.de acqui-
ren.hæredita.n.24.vbi tamen ait ſtandum eſſe declarationi il
17 lius cum iuramento, qui perceperit fructus† an id fecerit, vt
adiret, necne, quod ſi non ſuperſit. illius hæredis iuramento
fides eſt habenda, ſic reſpondit Bal.in conſ.210.n.2.libr.1. &
Laurent.Silua.in conſ.49.nu.86.lib.1.
18 Sexto probatur per aliud factum,† vt ſi quis pro defuncto
dederit eleemoſynas de rebus defuncti non neceſſarias ex ne
ceſſitate, nam tunc in dubio præſumitur adiuiſſe, argum.l.in-
19 debitum, de cōdic.indebit.† Non enim quis poteſt largiri de
alieno.l.ſi pignore §.1.de furt.ita Bar.in d.l.gerit, vbi tn̄ ait,
ſecus procedere, qn̄ erant neceſſariæ eleemoſynæ, vt ſi ex de-
20 functi pecunia ſumptus fecerit, vt funus curaret,† vel aliqd
aliud agat ad defuncti exequias cohoneſtādas, qđ in eadem
vrbe fieri conſueuit: vt ēt idem ſentit Marant. in relata repe-
titio.l.is poteſt, n.78.& eſt text.in eadem l.at ſi quis. § pleri-
que, & Io.de Amicis in coſ.137.nu.7.vbi illud inſuper addit,
21 †celebrationem exequiarum nō probare hæreditatis aditio-
nem, cū poſſit fieri citra nomen hæredis, & pietatis intuitu à
vicinis, & amicis, per ea, quæ habētur in l.at ſi quis.§.funeris,
& §.hæc actio.ff.de relig.& ſumpt.fun.ſicut idē dicendū erit
de illo qui pauit familiā alterius poſt eius mortē, quia & eo
caſu talis nō intelligitur adiuiſſe, p̄ſertim ſi erāt pueri paruu-
li, & impēſa erat modica: quia cenſetur potius, hoc feciſſe of-
ficio pietatis adductus, q̄ animo adeūdi, vt per Bar.in d.l.ge-
rit.n.24.de acquir hæredita.& Natt.conſ.448.nu.17.quos ſe-
quitur Mantica.de coniectu. vlti.volunta.lib.2.tit.9.ſub nu.8.

Contrarium tamen ei quod diximus, de eleemoſyna, ſiue
expenſa neceſſaria arbitratus eſt Areti. in d.l. gerit colu.6. in
verſ.item adde in quantū ipſe dicit, quod ſi expenſæ neceſſa-
riæ &c.vbi vr̄ velle, qđ ex quo ſumptus eſt factus ex patrimo
nio defuncti, p̄ſumatur adiuiſſe p l.tutores.ff. de cōdi indeb.
in quo text. habetur, quod q ſoluit de patrimonio teſtatoris
cenſetur adire, dicas tn̄, illum text.loqui in ſolutione, quæ fit
creditoribus, quod diuerſum eſt ab eo, quod pietatis intuitu
fieri ſolet: vt intelligit ibi Bar.& declarat Mantica vbi ſupra.
22 Septimo probatur† ex habitatione domus paternæ. vt l.1.
C.de repudian.hæredit.& ibi Dd.& tradidit Ioann.Durand.
in tract.de art.teſtan.de acquirend. hæredit.caut.15. num.1.
& idem cuncti fere qui conſuluere reſpondere, Pariſ.in conſ.
16.num.40.lib.2.Socin.in conſil.8.poſt creditum.col.1.& in
conſil.108.volu.3.Corn.in conſ.165. circa princ.col.9.vol.1.
Bald.in conſ.210.nume.2.lib.1.Laur.Silua.in conſ.49.nu.86.
vol.1.Cor.in cōſi.337.n.2.vol.1.& in cōſ.174.0.1.vol.1.Dec.
in cōſ.21.& in cōſ.66.& Marao.in d.l.is poteſt.n.58.vbi dicit
commu-

* communem. Verumtñ aliter conſuluiſſe vr Pau. de Caſ. in cóſ.
114. n. 2. vol. 1. & illum ſequutus eſt Manti. in loco iam allato,
nu. 17. per l. duo fratres, de acq. hær. & per ea quæ tradit Bart.
in d. l. gerit, nu. 27. dum voluit, vſum rerum cóium aditionem
hæreditatis ſocij non inducere, niſi illud etiam geſſerit, quod
ex neceſſitate communionis facere non cogebatur.
Concilies tamen, vt prædictorum opinio procedere poſſit,
vt in limitationibus proxime infra allatis.
Primo limitatur non procedere in vxore inſtituta hærede
23 à viro: † quia habitando domum viri nõ probatur adire hæ
reditatem, ſed potius præſumitur, illã retinere iure pignoris
pro dotib. ſuis, vt per Maran. in ſæpe adducta l. is pót, n. 58. in
fi. & per Corn in conſ. 147. col 1. vol. 1. & dicetur inſ. cóclu...
Secundo limitatur, vt non procedat in pupillo, qui ẽt ſcien
24 te tutore habitat in domo hæreditaria: † quia per hoc nõ ꝓ-
batur adiuiſſe, niſi diuturno tempore incoluiſſet; vt per Bart.
in d. l. gerit, ad fi. ff. de acq. hær. & in l. Mutius, in 1. opposit. ff.
de tutel. & ſentit Marant. in d. l. is poteſt, num. 62.
Sublimita, vt non procedat, ſi tutor expreſſe ſuam auctorita
tẽ interponit, vel ſi ambo pupillus, & tutor ingrediantur poſ-
ſeſſionem, ſiue domum paternam: quia licet non loquatur tu-
25 tor, † tamen probatur ex hoc adiuiſſe hæreditatem, iuxta ſen
tentiam Bal. in d. l. potuit, in fi. C. de iur. delib. quem refert, &
ſequitur Marant. vbi ſup. nu. 62.
Tertio limitatur, ſi domus fuiſſet obligata pro dote mater-
26 na: † quia tunc non præſumitur adiuiſſe, ita Grat. in cóſ. 146.
n. 11. li. 2. qui allegat Alex. Bal. & alios in l. 1. C. de repu. hære.
Quarto limitatur, vt non procedat, ſi habitans habebat bo
27 na coia cum defuncto: † quia per habitationem domus com-
munis non videtur eius hæreditatem adire, niſi aliter cõſtet
de eius animo, vel niſi vlterius progrediatur, quam vſus cõis
expoſtulat, ſapienter docuit Maran. in d. l. is poteſt, nu. 63. per
tex. not. in l. duo fratres, ff. eo. tit. de acq. hær. Quib. concinit,
quod ſcribit ad idem per ſimilitudinem Bal. in c. Imperialẽ,
§. præterea ducatus, de prohib. feud. alie. per Feder. & Pet. de
Vbal. in tract. de duob. fratrib. in 9. q. 5. par. vbi ex auctorita-
te plurimorum doctorum, in eam deſcendunt ſniam, vt ſi ſint
duo ſocij domum cõem poſſidentes, & altero abſente vnus to
28 tam domum † incolat, non poteſt ſocius abſens petere pen-
ſionem pro dimidia parte habitationis ab altero ſocio habi-
tante ea ratione, quia habitans cenſetur eam habitaſſe ꝓ ſ ter
ius, quòd in ea habebat.
29 Octauò probatur per ſolutionem † æris alieni hæreditarij
creditorib. hæreditarijs factã, vt l. 2. & ibi Bar. & cæteri, C. de
iur. delib. l. parẽtib. C. de inoff. teſt. Bal. in d. l. potuit, 9. q. C. de
iur. delibe. Iaſ. in conſ. 112. nu. 2. vol. 4. & in d. l. pro hærede, in
prin. §. 1. & §. Papinianus, ff. de acq. hær. & in l. frater à fratre.
col. 16. verſ. capio, gl. ſeq. & in repe. eiuſdẽ, l. circa prin. Pariſ.
in conſ. 16. n. 41. lib. 2. Soc. in cõſ. 45. in cauſa agitata, col. 2. n. 4.
vol. 4. Bal. in 71. n. 1. li. 5. Corn. in conſ. 82. nu. 2. & in conſ. 272.
n. 6. vol. 2. & in conſ. 310. col. 1. vol. 3. Alexan. in conſ. 32. col. 1.
vol. 3. Marant. vbi ſup. n. 69. Matth. in ſing. 35. incip. not. quod
hæres ſoluendo, vbi dicit iſtud eſſe admiratione dignum, cũ
talis actus poſſit etiam fieri citra ius, & nomen hæredis, † cum
30 quilibet poſſit ſoluere debitum alienum, l. ſoluẽdo, ff. de neg.
geſt. Hinc colligebat Nat. in conſ. 448. nu. 10. vol. 2. quod licet
31 iſte actus ſolutionis videatur eſſe ambiguus: † quia (vti dictũ
eſt) pro alio ẽt inuito quis ſoluere pót, arg. d. l. ſoluendo, & l.
ſolutionẽ, ff. de ſol. tñ in dubio præſumendum eſt; quod quis
32 ſoluat ꝓ ſe ipſo: † nã pro alio homines grauate, & repugnan-
ter ſoluunt, ita inquit Bal. in d. l. potuit, 10. q. hoc idẽ tradunt
Fulg. Caſt. & recentiores in l. 2. C. de iur. delib. per text. in d. l.
& magis, ff. de ſol. Qua in re Nattæ diſtin. quę plurimum lumi
nis ijs ẽt afferet, quæ infra ſcripturi ſumus, nobis ſũmo ſemp
opere placuit. Inquit. n. aut ſunt facti quidã actus, qui tendũt
ad aditionem, & nullo modo poſſunt fieri citra ius, & nomen
33 hæredis † ſi quis exigat aliquod nomen, vel vendat hæredi-
tarium fundũ, vel fructus prædiorum in ſuos vſus conuertat,
vel liberet debitores defuncti, & ex iſtis proculdubio indu-
citur aditio, arg. d. l. pro hærede, §. Papinianus, & l. ſi quis mi-
hi bona, §. ſed quid ſi mãdauit, ff. de acq. hær. & l. ſi quis domũ.
34 §. pe. ff. locat. Aut actus ſunt ambigui, & ancipites † quia poſ-
ſint fieri ab extraneo quolibet, itẽ vt ab hærede, vt ſi familiã
pauit, iumenta cuſtodiuit, iuſta defuncto fecit, vel fulſit ædes
ruẽtes. Item ſi ſoluit hæreditarium debitũ: quia hoc ẽt poteſt
fieri alieno noĩe cauſa obligandi hæredẽ, vel aĩo donandi, &
tunc an inducatur aditio perpendendũ, eſt ex qualitate perſo
narum, actuũ & rerũ, quas attigerunt, ſic placuit Accur. in re-
lata, l. pro hærede, in prin. ver. ſeruus, cuius doctrinæ accedũt
ibi Bar. Ang. Caſt. & Imol. Idẽ Bar. in d. l. gerit, ver. circa tertiũ
principale, & Bal. in l. non hoc, C. vnde leg. vt † quia quis ſol-
35 uerit quid minimũ; non per illud præſumendũ eſt hæredita-
tẽ adiuiſſe, ſed id potius feciſſe tanq̃ affinis, & amicus, & qua
36 dã pietate permotus: vt ẽt ſi filius humet † patrẽ, & iuſta ei ſa
ciat, per hoc nõ videtur aĩo adeũdi id feciſſe, ſed pietatis cã,
arg. d. l. at ſi qs, §. pleriq;, ff. de relig. & ſump. fune. Idẽ ſi ſoluit
expẽſas factas in ægrotatione defuncti, dũmodo modicæ ſint
37 In modicis. n. † facile præſumitur donatio, & aĩus liberalis,
arg. c. & ſi qõnes, de ſimo. l. verũ, ff. de don. int. vir. & vxo. gl. in
l. ſi filij, C. eo. tit. Bar. Bal. & Caſt. in l. cum quid, ff. ſi cer. pet.
Limita igitur dictam octauã probationem nõ procedere,
38 in ſolutione alicuius modici debiti hæreditarij, præſertim
quando hæreditas adeunda eſſet damnoſa, quia per eam non
39 præſumitur aditio, vltra illud vulgatum, quod modicum † &
nihil æquiparantur, de quo in l. quamuis, ff. de condi. & dem.
in l. ſenatus, §. Marcellus, ff. de leg. 1. in gl. in auth. minoris, C.
de qui. dar. tut. poſſ. plurib. rationib. oſtendit Nat. d. conſ. 448.
nu. 13. ad quem, ne longior ſim me reijcio.
40 Ampliatur † habere ẽt locum in non ſoluendo debita, vt ca
uit Alciat. in conſ. 271. nu. 2. vbi dicit eum adire, qui in ſe cre
ditum retinet, Bar. in conſ. 10. & in d. l. gerit per text. in l. 3. §.
* ſin aũt, ff. de pec. leg. & iſtam eſſe magis * cõem ſententiam, li
cet aliqui repugnent, ut infra dicetur, atteſtatur Corn. Dec. &
recentiores in relata l. nõ hoc, C. vnde leg. & Iaſ. in cóſ. 3. n. 5.
vt ſi propter creditores ſtatuitur ei, cui defertur hæreditas tẽ
41 pus intra quod adeat, vel repudiet, † intra illud tempus nihil
facit præſumitur adire. Ita Alex. in conſ. 20. n. 1. li. 7. per tex. in
l. fi. §. ſin autem aliquis cum §. ſeq. C. de iur. deliber. & dicetur
inſ. in concluſ. probationes per non facta, vel ſi debitor teſta-
turis inſtituitur hæres, & præfinito ſolutioni tẽpore, ære alie-
42 no ſe non eximit, † videtur per hoc adiuiſſe, vt euitetur peri-
culum moræ, iuxta ſniam Alex. in l. nõ hoc, C. vnde cogn. Caſ.
in d. l. cũ antiquiorib. C. de iur. delib. Matan. ĩ d. l. is pót, n. 74.
Ab hac opin. receſſit Bal. multis in locis, & præcipuè in nu-
perrime adducta l. nõ hoc, C. vnd. leg. & in l. 1. q. 3. C. q. admi.
in l. dos à patre profecta, C. ſol. matr. & in alijs locis allatis p
per Corn. in conſ. 321. col. antepe. littera H, lib. 1. & cum Bald.
tranſit ipſe Corn. in eo. conſ. 321. in littera L, ibiq; in vtranq;
partem affert rationes & iura, & licet tandẽ aſſeueret qõnem
eſſe ancipitem, & ambiguã, ibi nihilominus cũ Bal. conuenit
43 ea ratione, quia † raro vel fere nunquam contingere ſolet, ut
debitores ſatisfaciant creditorib. intra tempus ſolutioni ſta-
tutum, imò & requiſiti ſæpenumero differunt, vt rerum magi-
ſter nos docet vſus, c. quam ſit, in prin. de elect. li. 6. & c. ſtatu-
44 tum, in prin. de reſcrip. eo. lib. merito ex tali nõ ſolutione † nõ
debet probari aditio, cum non concludat neceſſario.
45 Nono probatur aditio † hæreditarium æs alienum quis re-
cipiat, ut uoluit Bar. ĩ l. frater à fratre, ſuper glo 2. col. 12. ff. de
cond. indeb. & in l. Imperatores, §. debitor, in fi. ff. de tranſac.
ſic etiam reſpondit Iaſ. in conſ. 112. n. 2. vol. 4. docuit Bal. in l.
1. q. 1. C qui admitti, & in eadem l. non hoc, Cyn. præmonuit
in l. 2. de iur. deli. Soc. tradidit in relata, l. frater à fratre, ff. de
cond. indeb. Nat. meminit in conſ. 140. n. 12. vol. 1. Alex. cauit
In conſ 32. nu. 2. vol. 3. & Anch. conſuluit in conſ. 324. nu. 1.
Decimo probatur ex eo, quod pater, qui pro filijs ſuis po-
46 terat hæreditatem adire uxoris, uel ipſi filij † diſtribuerent
charitate erga Deum ueſtes, uel totum eiuſdem mulieris mun
dum, vt dixit Bar. in l. ex animo, de don. int. vir. & vxor. & in
d. l. gerit, col. 6. Bal. in l. cũ te, col. ſi. C. de don. ante nup. & Ale.
in conſ. 42. col. 6. in priu. uol. 1. & Nat. in conſ. 448. n. 19. uol. 2.
47 ubi teſtatur Bar. & Bal. in ea l. gerit dicẽtes, † quod ſi maritus
mortua uxore donet ueſtes eius quotidianas pauperib. pro
animæ ſalute, inducatur aditio, non. n. poteſt donare, ut dñs
niſi ut hæres, nec poteſt cadere interpretatio, quod fecerit a-
lio nomine: quia largiri de alieno nemo poteſt, abſque furti
48 crimine, † arg. l. ſi pignori, §. 1. ff. de fur. & l. merito, ff. pro ſoc.
Idẽ cũ conſulendo, tum docẽdo dicit Bar. in cóſ. incip. q̃ritur,
an ueſtes, & in l. ſi mulier, §. ſi uir, ff. de do. int. uir. & ux. & idẽ
animaduertit Bar. in l. ĩ his, §. 1. ff. ſol. mat. ſcripſit Bald. in l. cũ te,
n. 4. in fi. de don. ante nup. & ſequitur Nat. in conſ. 448. nu. 19.
Limi-

Digitized by Google

Limitatur tamē, ſi veſtes illæ erant pretioſæ & magni pre-
49 tij: quia iſtiuſmodi, ſi datæ fuerūt à viro, ſunt viri, † & ei reſti tuuntur ſoluto matrimonio, cum non cenſeantur donatæ vxori, & ad hæredes eius ſpectant, ſic quam ſi id genus aliqua diſtribuunt, non in re mulieris, ſed patris dicuntur ſe immiſcere, non vero in bonis hæreditatib. Ita protulit Bal. in l. in his, §. ſeruus vxoris, col. 2. ver. itē prædictis adde, vbi etiam Lud. Imol. & Moder. ff. ſol. mat. Bar. poſt gl. io vet. expteſſum in l. ſi vſusfructus, §. fi. ff. ad l. Falc. Doc. in l. id veſtimen. ff. de pecul. & Alex. in l. ſi is qui quadraginta, §. ſi dos, ff. ad l. falc. quod tñ ſecus eſt ſi hmōi veſtimenta data vxori à viro ſint vilia, atque
50 vulgaria: quia ſunt mulieris, † & ſic ſi ipſa diſtribuunt videotur adire: quia talia non poſſunt agi citra nomen, & ius hæredis, d. l. pro hærede, ff. de acq. hær. & ita ſenſit Bar. in d. l. ex animo, ff. de don. inr. vir. & vxo. & melius declarat in d. l. gerit, ff. de acq. hæt. n. 26. & in l. his, §. 1. ff. ſol. matr. & Bal. in d. l. cum te, Alex. in d. conſ. 42. Caſt. in conſ. 436. & Maran. in d. l. is pōt. nū. 76. de acq. hær. quam diſtinctionem ēt adducit Roman. in conſ. 146. nu. 2. & placuit Corn. in conſ. 81. nu. 10. vol. 1. & in conſ. 114. n. 6. & 7. vol. 4. Rol. à Val. conſ. 10. nu. 11. uol. 1. Affl. dec. 315. Ang. in conſ. 134. volens hanc eſſe veritatem, quam
* etiam vt cōem eſt * atteſtatus, & ſequutus Anch. in conſ. 181. nu. 3. & ipſam fuiſſe frequentiſſimo Dd. calculo receptam teſtatur etiam Manti. d. ſuo tract. de coniect. vlt. vol. lib. 12. ti. 9. nu. 10. ubi etiam concordantias congerit.

51 Id vnum etiam innuere videtur † ſtatutum vigens Mediolani poſitum ſub genetali rub. de ſucceſ. ab inteſ in c. 291. quo cauetur. Quod ſi maritus deceſſerit cum deſcendente maſculo, uel fœmina, mulier tenetur reſtituere ueſtem nuptialem, aliam ueſtem ſuperiorem tamquam magis ptetioſas, & multa alia, de quibus in eodem ſtatnto.

Vndecimo ptobatur aditio, ſi uit dotem, aut hæreditatem
52 vxoris per annum retinuerit: † nam per hoc ſi habet filiū infantem præſumitur adiuiſſe hæreditatem maternam nomine infantis, iuxta l. ſi infanti, C. de iur. delib. Bar. in d. l. ex animo, ff. de don. int. uit. & ux. n. 3. & in d. l. gerit, col. 7. & in ſua diſp. 10. incip. Debitor in diē, in ſolutione, n. 4. & in cōſ. 129. incip. quidam habuit uxorē, Corn. in conſ. 19. col. pen. in cōſ. 42. col. pen. vol. 3. in cōſ. 32. col. 4. in litera E. eo. uol. 3. Alex. in d. l. nō hoc, C. unde cogn. & late in conſ. 20. n. 1. cum ſeq. li. 7. Nat. in conſ. 74. nu. 10. lib. 1. Rom. in conſ. 247. primo dici poteſt, col. 2. vet. 2. Caſt. in relata l. cum antiquiori. C. de iur. delibe. & in d. l. gerit, in fi. Imo. in l. recuſare, ff. de acq. hær.

Iſtis repugnatunt Bal. in l. cum antiquiorib. col. 2. & in d. l. non hoc, C. und. cogn. Areti. in conſ. 161. & Corn. in d. cōſ. 42. col. pen. ubi dicit id plurimum in ſe quæſtionis, & dubitatio-
53 nis continere: † quia multi alitet ſentiunt: ubi etiam Bald. in l. 1. q. 8. C. qui admitti. Idem Cor. largiter & copioſe in conſi. 321. col. 2. in litera G. uol. 1. ubi in utramque partē adducit iura: & tandem ab opinione Bar. recedit ex rationib. per eū ibi adductis: ut etiam Caſt. in d. l. cum antiquorib. col. 4. dicit frequenter uidiſſe in hoc reptehendi Bart. ex rationib. Bal.

Priot tamen opinio propius ad ueritatem accedit, ſi credimus Nat. in eod. conſ. 74. nu. 10. lib. 1.

Quam tamen intellige, ut procedat, ſi pater probet infan-
54 tiam † cui innititur in hoc caſu, & comptobatur aditio, aliter ſuccumbit Bal. in conſ. 273. nu. 8. lib. 1.

55 Duodecimo probatur aditio hæreditatis, † ſi pater nomine filiotum ſuorum poſſedit fundū dotale, ut inquit Bar. in cōſi. 207. incip. in quæſtione inter Franciſcum, & eundem cōſulas in conſ. 129. quidam habuit uxorem. Et ideo Bar. Bald. & Sal. hoc idem ſentiunt in ea. l. non hoc, C. vnde cogn. & in l. filio, C. de iur. delib. & in l. ſi filius, C. de pet. hæt. & quā plura huc ſpectantia ſunt egregie animaduerſa pet Manti, de coniectu. ult. uol. tit. 10. lib. 12. illuc te reijcio.

CONCLVSIO XLV.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis, quomodo probetur per poſſesſionem bonorum hæreditariorum defuncti.

SVMMARIA.

1 *Aditionem hæreditatis probari, quando quis poſſidet bona hæreditaria defuncti.*
2 *Adducuntur iuris interpretes aliter ſentientes.*
3 *Probatio aditionis requiritur, vltra quod quis poſſideat bona patris.*
4 *Articulus iſte eſt multum diſputabilis, ſed prima opinio verior, vt per Iaſon.*
5 *Aditionem probari, etiam ſi rei poſſeſſio ſit communis cum poſſidente.*
6 *Poſſeſſio vnius rei quantumuis minima hæreditatis probat aditionem.*
7 *Poſſidens domum hæreditariam dicitur adiuiſſe*
8 *Aditio præſumitur etiam ex ſola interula hæreditatis amore Dei data.*
9 *Aditio partis arguit aditionem totius.*
10 *Poſſidens rem hæreditariam præſumitur in dubio hæreditatem adiuiſſe.*
11 *Aditio non eſt præſumenda ex poſſeſſione duarum rerum vilium.*
12 *Filium defuncti probatur adiuiſſe hæreditatem ex perceptione vnius rei tantummodo*
13 *Extraneus non præſumitur adire ex poſſeſſione & perceptione vnius rei hæreditatis.*
14 *Poſſidens aliquid annexum hæreditati, vel feudum dicitur adire.*
15 *Acceptans vnum videtur acceptare aliud annexum.*
16 *Feudi delatio, & acquiſitio ſit per ſuccedentes per ſucceſſionem.*
17 *Continuatio in feudum quomodo fiat.*
18 *Repræſentatio primi parentis non ſit, niſi per eius hæredem.*
19 *Filius ſi vult feudum paternum habere, hæreditati paternæ debet ſe immiſcere.*
20 *Filius renuncians hæreditati paternæ non renunciat feudo.*
21 *Nomine hæreditario non veniunt bona feudalia.*
22 *Filius poſſidens feudum ſibi competens non præſumitur adire.*
23 *Filius repudians fraternam hæreditatem, & retinens feudum non dicitur adire.*
24 *Qui prius abſtinuit, & repudiauit bona, deinde cœpit poſſidere, habetur ac ſi non abſtinuerit, & potius adiuerit.*
25 *Mala fides probatur ex coniecturis, & quomodo.*
26 *Poſſidens pro emptore vel alio ſimili bona fide, non tenetur legatarijs, nec creditoribus, & habetur, ac ſi non adiuiſſet.*
27 *Mala fides in aditione non inducitur, ſi diuerſis temporibus & titulis quis emerit.*
28 *Statutum diſponens, quod qui emit omnia bona alicuius, teneatur ad eius debita, non habet locum, emendo ſeparatim & diuerſis temporibus.*
29 *Filius remanens in domo patris, vel in poſſeſſione alicuius rei, quæ ex cauſa, vt dotis matris, ei ſit ſpecialiter, vel generaliter obligata, non inducit aditionem hæreditatis.*
30 *Filius præſumitur tenere bona hæreditaria ex eo titulo, qui ſibi vtilior eſt. & numero 31.*
31 *Quis præſumitur actum facere velle eo modo, qui ſibi vtilior eſt.*
32 *Statur declarationi, vel iuramento poſſidentis, ſi poſſideret ex alia cauſa, quam hæreditaria*
Etiam quod non iuret, non præſumitur tanquam hæres adiuiſſe, nu. 32.
Secus ſi alia cauſa, quam hæreditaria, non ineſſet, d. nu. 32.
33 *Aditio hæreditatis proximiorum ab inteſtato delata ex poſſeſſione præſumitur quomodo procedat, nu. 39. 42.*
34 *Hæreditate delata alicui, qui reperitur aliquam rem hæreditatis poſſidere, præſumitur iure hæreditario poſſidere & nu. 42.*
35 *Onus probandi hæreditario nomine non poſſidere incumbit poſſidenti, quæ probatio ſit per proteſtationem factam ſe animo immiſcendi, ibi.*
36 *Cautio vt filius liberatur à præſcriptione poſſidendi hæreditario nomine.*
37 *Vxor hæres inſtituta habitando domum viri, cenſetur retinere nomine pignoris pro iuribus, & dotibus ſuis.*
38 *Poſſidens bona hæreditaria vltra creditum præſumitur illius aditio ratione illius.*
39 *Et quomodo procedat, ibid. nu. 39.*
40 *Obligare ſe quem velle pro modica re, non eſt veriſimile.*
41 *Animus adeundi hæreditatem ex tranſlatione rei hæreditariæ in alium probatur.*
42 *Filius præſumitur poſſidere rem hæreditariam ratione ſuæ legitimæ, alio hærede exiſtente.*
43 *Aditio hæreditatis non probatur per reſponſionem, ſeu confeſſionem ſimpliciter factam interrogationibus, vel poſitionibus per poſſidentem.*
44 *Poſitio quando indiſcreta dicatur & non concludens.*
Articulus, & poſitio debent formaliter concludere.
45 *Poſſidens in dubio hæreditatem adiuiſſe præſumitur, niſi ex alia cauſa poſſidere probetur.*
46 *Filius non præſumitur adiuiſſe, poſſidens bona paterna, ignorans patrem feciſſe teſtamentum.*
47 *Aditio hæreditatis, & immixtio non valet, ſi ignoretur cauſa ſuccedendi.*
48 *Creditur iuramento filij ignoraſſe patris teſtamentum, & quid ſi non poteſt iurare religioſe.*
Ignorantia probatur iuramento ibid.
49 *Factum non dicitur ſcire, qui facti qualitates ignorat.*
50 *Ignorantia paterni teſtamenti præſumitur.*
Et quomodo procedat, nu. 53 & 55.
51 *Ignorantia eſt actus priuatiuus, habens negatiuam annexam.*
52 *Negatiua eſt de iure improbabilis.*
53 *Scientia ponit, & affirmat, vnde probanda eſt.*
54 *Hæres extraneus non poteſt hæreditatem adire, niſi certus ſit de viribus teſtamenti.*
Et præſumitur ſcire in teſtamento contenta, ibid.
55 *Hæres etiam ſuus poſt immixtionem præſumitur ſcire teſtamentum, & ipſum vidiſſe.*
56 *Succedens ab inteſtato etiam citra filios præſumitur ignorare teſtamentum:*
57 *Hæres non præſumitur adiuiſſe hæreditatem poſſidens bona hæreditaria, ſi communis eſt hominum opinio, illam eſſe damnoſam.*
Secus ſi opulenta ab omnibus exiſtimabatur, ibid. nu. 57.

1 ADitio hæreditatis decimo tertio loco probatur etiam per aliud factum, † ideſt quando quis poſſidet bona hæreditaria defuncti, l. prima, & ſecunda, C. de repud. hæredit. & ibi Doctot. & Iaſon. numero primo, Bald. & Salicet. tradi-

tradidere in l.nõ hoc, C.vnde legit. Bar.explicauit in l.gerit.
n.21.ff.de acquir.hęredit.& in quęſt.incipien.debitor in diẽ.
Grat.expoſuit in cõſ.146.n.10.lib.2.Pariſ.protulit in cõſ.16.
n.40.cũ ſeq.lib.2.Bal.de hoc verba fecit cõſ.202.n.2.li.1. Alc.
edocuit de præſumpt.reg.2.præſumpt.23.n.2.Marant. cõme-
* morauit in l.is poteſt, vbi*cõmuniter dixit, de acquir.hæred.
Alex.cauit in cõſ.32.n.1.col.1.vol.3.& in conſ.126.n.1.vol.7.
reſpõdit Crauet.cõſ.321.n.5.& ſeq.vol.1.& cõſ.310.n.4.& 5.
verſ.ad quam.vol.3.in cõſ.153.n.5.vol.4.Io.de Imol. cõpro-
13 bauit in d.l.gerit.& in l.recuſare, de acquir.hæredita.Paul.de
Caſtr. ſequutus eſt in l.cũ antiquiorib. C.de iur.deliber & in
d.l.gerit.ad fi.Silua.decidit in cõſ.49.n. 86.Cephal.cõſulẽdo
ſenſit in conſ.56.n.48 vol.1.per textũ in l.1.& 2.C.de repud.
hæredit.Iaſ.nec ſilẽtio pterijt in cõſ.3.n.3.in fi.vol.1.Alcia.nõ
ſuppreſſit in cõſ.192.n.2.Natt.id animaduertit in cõſ.448.n.
16.vol.2.Socin.iun. obſeruauit in cõſ.69.n.7.vol.1.& idẽ Ce-
phal.meminit in cõſ.294.n.19.vol.2. Idem Bart.in conſ.207.
in quæſt.inter Franc.n.3.cenſuit Roma.in conſ.247.num.6.
2 Sed in alia omnia diſceſſere†Bal.in l.1.quęſt.8.C.qui admit
ti,& in l.non hoc,C.vnd.legi.& in c.1. vt agnat.vel filius, in
quo loco ſcriptũ reliquit, quod ſi quis fatetur poſſediſſe rem
hæreditariã, ex hoc non præſumitur aditio, niſi in poſitione,
cui fuerit reſpõſum, ſcriptũ fuerit,& poſſedit vt hæres,& idẽ
voluit in l.ſi certis annis,circa fi.de pactis,in l.dos à patre.C.
ſolut.mat.& in l.in his,§ ſi ſeruus.ff.ſolut.mat.& in d.l.cũ anti
quioribus.Ang.in conſ.313.in Dei nomine,conſultatio præfa
ta,& in cõſ.136.in prin.quibus ſibi ipſe diſpar Sal. adhęſit.in
l.2.C.de leg.hæred.& in l.ſi filius C.de pet.hæred.& Boer.in
deciſ.33.n.25.1.pat.& Alex.cũ ſeipſo diſſimilitudinẽ habẽs,
l.nõ hoc C.vnde legit.& hanc partẽ tuetur Follerius in praxi
ſua cenſual.in verb.tanq̃ res iudicatas nulla, & c.n.25. vbi nõ
3 ſatis eſt, ſi probetur contra aliquam,† eſſe filium,& poſſidere
paterna bona, & ita cõcludit Rom.cõſ.154.in principio.Soc.
cõſ.91.col.2.lib.1.Caſſan.in cõſuetud.Burg.in titu.de ſucceſ-
ſione, §.10.vlt.gl. q̃a præter hoc requiritur ꝓbatio aditionis.
4 Tamen licet articulus iſte†ſit ambiguus & anceps, vt in v-
tranque partem iura, tum rationes vrgeant, iuxta ſententiam
Iaſ in conſ.30.ſub n.3. verſ.& pro ea fundanda.lib.1. tñ prior
opinio eſt verior, vt per eundẽ Iaſ.ibidem, quem optime tue-
tur Paul.de Caſt.in d.l.cũ antiquiorib.& in d.l.gerit. circa fi.
Primo amplia opinionem priorem tanquam veriorem pro
5 cedere etiam,†ſi res poſſeſſa eſſet communis cum poſſidẽte,
vt tradidit.Ang.in conſ.166.incip.duo fratres, ſecundum ta-
men diſtinctionem, quam ponit Bar.in d.l.gerit.nu.17.& Ma-
ran.vbi ſupr. n.63. Huc quoque peculiariter ſpectant quæ ibi
per eum in medium allata fuere, vbi aliter ſentit.
6 Secundo amplia, vt procedat etiam,† licet vnam rem tan-
tum, quantumuis minimam hæreditatis poſſideret, vt domũ,
agrũ, vineam, vt præcepit Bal.quem ſequuntur Dd.in d.l.1.C.
de repudian.hæredit.& Io. Durand.in tract.de art.teſtan.tit.
de acq.hæred.caut.15.& Dec.in cõſ.491.n.2.& particulatim
7 †de poſſidente domũ hęreditariã animaduertit Grammat.in
cõſ.39.n.14.in ciuil.& Io.de Ami.in conſ.96.nu.1.Bal.in cõſ.
207.nu.2.vol.1.Bart.& Ro.in l.gerit vnus.nu.21. alter nu.11.
Intellige, q̃d hic dicitur de habitatione domus non ſortiri
effectũ, quõ alius eſſet hæres: quia tũc rationabiliter poteſt di-
ci, eũ habitaſſe ratione dotis vel legitimæ, vt poſt Rom.in d.l.
gerit.n.22.ff.de acqr.hæred.reſpõdit Grat.cõſ.146.n.13.lib.2.
Imo tantum ex ſola interula hæreditatis charitate erga
8 Deum elargita,† præſumitur aditio hæreditatis: vt dicit Bal.
in l.cum te.col.vlt.C.de dona.ante nupr.quem ſequitur Iaſ.in
conſil.112.nu.2.volum.4.
9 Aditio enim partis†arguit aditionem totius, l.ſi cui res.ff.
de leg.2.& dicit Maran.in repet.d.l.is poteſt.nu.18.ff.de ac-
* quir.hæred.& n.58.atteſtatur de*communi;& hanc eſſe præ-
ſumptionem iuris & de iure, ita quod non recipiat præſum-
ptionem in cõtrarium, tradit gl.in l.ſi duo.ff.de acqui.hęred.
quam adducit Rom.in l.1.eodem tit.
Quæ opinio non placuit Alex.& Salic.in l.non hoc.C.vnd.
10 legit.Diſplicuit etiam Nat.in cõſ.448.n.17.vbi dicit,† quod
licet poſſidens rem hæreditariam, pręſumatur in dubio hęre-
ditatem adiuiſſe, per text.in d.l.1.C.de repud.tamen iſtud nõ
procedit, quando vnam vel duas res mobiles viles attigiſſet,
& reliquiſſet meliora intacta: quia ex poſſeſſione tunc illarũ
11 duarum rerum vilium † non eſſet præſumenda aditio, iuxta
ſententiam Sali.in d.l.non hoc.n.2.ver.ex hoc dico.quem ſe-
quitur ibi Alex.n.4.& Iaſ.n.15.ver.2. limita.idemque Iaſ.tra
dit in l.1.§. veteres, n.13.ff.de acq.poſſeſſ. & ita etiam reſpon
dit Aym.Crauet.in conſ.33.n.12.quod idem fuit animaduer-
ſum à Bar.in d.l.gerit.col.7.verſ.ad tertium.
Limita erga hanc ſecundam ampliationem: vt tantum pro
12 cedat in filio defuncti:† quia ex perceptione vnius rei tan-
tum modo probatur ipſum hæreditatem adiuiſſe, & hoc ca-
ſu perdit beneficium abſtinendi, & tenetur omnibus hæredi-
tarijs creditoribus, ſecus vero in extraneo: † quia ex poſſeſ-
ſione & pceptione vnius rei hæreditariæ non præſumitur adi
uiſſe: nec tenetur creditoribus hæreditarijs, imo ei remanet
beneficium abſtinendi: vt tradidit Ang.in d.l.1.C.de repud.
in gl.in verb.probatur, & ſequitur ibi Iaſ.nu.2.vbi reddit ra-
tionem huiuſmodi differentiæ, ſed ad hoc adhibeas eundem
Iaſ.in l.1.§.veteres.n.12.ff.de acquir.poſſeſſ.
Secundo limita hanc ampliationem locum ſibi non vendi-
care, ſi poſſeſſio fuiſſet vnius diei; quia tunc aditio non pręſu
mitur, vt reſpondit Bal.conſ.273.nu.8.vol.1.
14 Tertio ampliatur cõcluſio primaria, vt ẽt ꝓcedat,†q̃ñ quis
poſſidet aliquid annexũ hæreditati, vt feudũ, ita Bal.de feud.
in tit.an agnat.vel fil.col.3.verſ.quęro an filius.n.14 Nam qui
15 acceptat vnũ,†videtur acceptaſſe aliud annexum, arg.l.qui-
dam eulogio.C.de iur.deliber.& notat. Aretin.in conſ.14.n.
13.Cepha.in cõſ.224.n.17.vol.2.Franc.Manri.de coniect.vlt.
vol.lib.12 n.7.in quo loco declarat, quonam pacto hoc intel-
ligendum ſit, cum articulus non tranſeat ſine dubitatione.
Rationẽ vero, cur filius volens feudum aſſequi patris, hære
ditatem adire teneatur, ponit Silua.in conſ.3 n.n.23.vol.1.vbi
16 dicit,† feudi delationem & requiſitionem fieri per ſucceden
tes per ſucceſſionẽ, arg.c.1.de cõſuet.rect.feud. Vnde neceſſe
17 eſt,†vt cõtinuatio fiat de primo parente acquirente feudũ in
agnatos volentes ſuccedere, & per agnatum volentem ſucce-
dere, repræſentetur perſona primi acquirẽtis feudũ, aut me-
diate, aut immediate, id eſt, aut vt ipſe proxime ſuccedat ipſi
primo parẽti: quia erat in primo gradu ſuccedẽdi, aut ſi erat
in gradu remotiori, & intermediatus, per aliũ ſuccedat ipſi
intermedianti.nã & per ſucceſſionẽ intermediate factã repræ
ſentatur perſona primi acquirentis, ſiue parẽtis, arg.l.fi.C.de
18 inſt & ſubſt.repręſentatio autem primi parentis†non fit pro
prie, niſi per eius hæredem, vt auth.de inteiur.à mor.præſtit.
in princ.Non mirum igitur ſi opus ſit, filium ſe paternæ hære-
ditati immiſcere, ſi vult antiquum, & paternum feudũ conſe-
19 qui,† illudque non aſſequatur, ſi ab eo ſe abſtineat. Nã abſti-
nendo, & ſic ipſo non repræſentãdo perſonam patris ſui, qui
repræſentabat perſonã ſui prioris parẽtis interrumpit conti-
nuationem, quæ fieri debet de primo parẽte, qui feudum ac-
quiſiuit in ipſum filium, qui modo vult feudum conſequi.
20 Aliter conſuluit Soc.iun.in conſ.72.n.48.vol.1.ubi dicit,† ſi
filius renuntiet bonis hæreditatis paternæ, non propterea di
ci renuntiaſſe feudis. Ratio eſt: quia ſub nomine hæreditatis,
21 uel bonorum teſtatoris, † non ueniunt bona feudalia, ut de-
clarat Dyn.in conſi.2.in princ.Bar. in l.uti iuſiurandi, §.ſi libe
ri, ff.de ope liber. Doct.in l.item uidendum, §.fi.ff.de petit.hæ
red.in l.ſi patroni in princ.ff ad Trebel. cũ alijs adductis per
Soc.in d.n.48.idem uidetur ſentire Calc.in conſil.74.nu.12.
Ideo limita prædictam ampliationem: ut procedat, niſi fi-
22 lius poſſideret feudum ex iure ſibi competenti,† ut ex inue-
ſtitura: quia tunc non præſumitur adiuiſſe: ut dicit Cranet.in
conſi.197.num.4.cum ibi allegat. ad quod etiam faciunt, quæ
dicta ſunt in ſequenti prima limitatione ad concluſionem
primariam.
Secundo limita dictã ampliationẽ, ut non procedat in filio
23 repudiante fraternã hæreditatẽ, & feudũ retinente, quia† q̃d
id poſſit, & nihilominus adire hæreditatem fraternã non di-
catur, auctor fuit Aret.in conſi.14.n.13.ubi rationem reddit.
Quarto amplia concluſionem primo loco allatam proce-
24 dere in eo, qui abſtinuerit ab huiuſmodi bonis,† & ea repu-
diauerit, ſed poſtea eadem cœperit poſſidere, quia forte il-
lam mala fide emerit, quia tunc habetur, ac ſi non abſtinuiſ-
ſet, ſed potius adiuiſſet, ut docuere Accur. & cæteri Docto-
res, in d.l.1.C.de repudiand. hæredit. in uerb. bona fide. Et
25 huiuſmodi fides mala † probatur ex coniecturis: ut ſi e-
merit omnia bona patris defuncti, uel emerit alicuius in-
terpoſitu, uel interiectu, ut per procuratorem, itidem ſi mer-

catus fuiſſe eum primum abſtinuerit, vel repudiauerit. Idē ſi
elam emiſſet, vt dixit Iaſ.in d.l.1 & eadē gl.& ibi Alex. vel ex
alijs coniecturis, de quibus per Bar. in l.poſt contractū. ff.de
donat. Et licet ab hac mente declinare videatur Dec.in conſ.
491.n.3.vbi ait, vt ſi quis poſſideat pro emptore, ꝓ dote, vel
26 ꝓ donato, aut alio ſimili titulo, † illū tūc nō teneri legatarijs,
nec creditorib.hæreditarijs, nec haberi, ac ſi adiuiſſet hæredi
tatē ex teſtamento, tn̄ hoc procedit, quando bona fide ex eiſ-
dē titulis poſſideret, ſecus ſi mala fide, vt ex ſupra deductis.
Limita hanc ampliationem non procedere, ſi diſparibus
27 temporum interuallis, & titulis emiſſet, † nam ex hoc non in-
ducitur mala fides, ut ex ea, quam auream, & menti tenendā
dicunt ibi ſcribentes, præſumatur adiuiſſe, ut l.ſi peculiū.la 2.
ff.de pecul.leg.quam notat ibi Bar. ad legem municipalē ca-
uentem, ut qui emerit omnia bona alicuius, teneatur ad eius
28 debita, † id non habere locum, emendo non ſimul, ſed uarijs
temporibus, ſed Bald.in l.1.C.qui bon.ced.poſſ.& in l.1.C ſi
quis in fraud.credit.Alex.in d.l.1.C.de repud.hæred. dicunt
idem eſſe ſiue ſimul, ſiue diuerſis temporibus emerit. Et licet
Iaſ.in eadem l.1.C.de repud.hæred.n.3.uideretur ſequi opi-
nionem Bald.tamen demum relinquit cogitandum.
Primo limita concluſionem principalem non procedere,
quādo alia de cauſa, quam titulo hæreditatis rem ipſam poſ-
29 ſideret, † vt ſi filius remanſit in domo patris, vel in poſſeſſio-
ne alicuius rei, quæ ex cauſa, vt dotis maternæ, erat ei ſpecia-
tim, vel generatim obligata, tūc ex huiuſmodi poſſeſſione nō
inducitur aditio hęreditatis, vt tradit Bal.quē ſequūtur Doct.
in d.l.1.C.de repud.hęred.& Dec in cōſ.491.n.2.Grat.in cōſ.
146.n.10, cum ſeq.lib.2.& in cnſ.63 n.12.lib.2.& in conſ.140.
* n.8.& 9.eod.vol.& communem *dicit Marant.in repet.d.l.is
poteſt.n.58.verſ.prædicta tamen.Afflict.deciſ.372.nu.1.nam
30 hoc caſu, † imo præſumitur tenere ipſa bona hæreditaria ex
eo titulo qui ſibi vtilior eſt, vt cōcludit Paul.Caſtr.in cōſ.351.
Profundam.lib.1.vbi comprobat id per l.an vitiū, §.ex facto,
ff.de diuerſ.& temp.præſcrip.l.debit.in princ.ad Trebell.l.ex
ſextante.§.Latinus ff.de except.rei iudi.& ita reſpondit Cra
uet.in conſ.33.n.11.Capr.cauit in conſil.39.n.12.Natt.memi
nit in conſ.140.n.3.vol.1.& Gozad.voluit in conſ.82 num.6.
31 Nec id mirum alicui videri debet, † nam quis præſumitur
actum facere velle eo modo, qui ſibi vtilior eſt, l.§ 1.ff.ſolut.
mat.l.3.& ibi Bar.ff.de milit.teſtam, cuius ſententiæ acceſſere
Alex.in conſ.172.col.3.lib.6.& idem Alex.in conſil.81.vol.3,
& conſ.33.eod.vol.& in conſ.89.vol.4. & Cardi.in cōſ.37.in
1.& 2.uol.Bal.in conſ.306.ſnia, lib.3.& in conſ.405.proteſta-
tio.lib.1. & hoc caſu non eſt neceſſaria aliqua alia probatio,
id eſt, an ex tali cauſa, vel titulo rem poſſideat, quia ex iā ſu-
pra adductis rationibus, iuribus præſumitur poſſidere dicto
titulo ſibi vtiliori; quo ſibi obligata ſunt, & non titulo inſtitu
tionis, vt Duran.in tract.de art.teſtan.de acquirenda hęredi-
32 tat.caut.15.n.3. † vel ſaltem ſtatur declarationi vel iuramen-
to eius, dicentis ſe poſſidere ex alia cauſa, quā hæreditaria, vt
monet Bar.i d.l.gerit.col 6.n.9.verſ.Iacob.de Arc.addit, & n.
17.& 21.in fi.& Bal.in conſ.366.n.2. vol.3.vbi ēt n.3. adiun-
git, ēt ſi detur, vt non iuret, illum non præſumitur tanquā hę-
res adiuiſſe, & idem reſpondit Bal.in conſ.17.n.2.verſi. qua-
propter, vol.3.& Corn.in conſ.77.n.2 volu 3.quem ſequitur
Crauet.in conſ.197.n.4.quod vero ſufficiat iurare, vel decla-
rare, voluit idem Bal.in conſ.308.& in conſ 337.lib.1 & cōſ.
312.lib.4.& in conſ.405.n.3.vol.5.& idem Crauet.in cōſ.33.
n.11.& d.conſ.197.nu.4. vbi allegat Alex.in conſ.32.lib.3.&
in conſ.118.n.7.in fi.vol.2.cauit Corn.in conſ.147.vol.1.& in
conſ.310.n.5.vol.3 & Natt. in conſ.488.n.21. ſed ſecus eſt, ſi
nulla alia cauſa ſit, quā hæreditaria, & poſſideat, quia ex hac
poſſeſſione præſumptio eſt contra eū, id eſt, quod poſſideat,
quia adiuerit, iuxta ſniam Alex. in l.nō hoc.n.4.C.vnd.legit.
eum alius adductis per Cephal.in conſ.294.n.19.vol.2.& in
conſ.56.n.48.& in conſ.148.n.10.vol.1.per Ioa.de Amicis in
conſ.96.n.1.per Grammat.in conſ.39.n.14.in ciuil.per Boer.
in deciſ.103.n.24.ubi tamen diſtinguit, nam aut aderant alij
proximiores ad quos pertinebat hæreditas, & tunc non ſuffi
ci probare, quod poſſederit, ſed quod legitime adiuerit, per
33 text. in d l.non hoc, ubi Bart.& Iaſ. † aut erat ſibi delata hæ-
reditas ab inteſtato tanquā proximiori, & tunc ex poſſeſſio-
ne præſumitur aditio ſecundum ēt Alciat.in conſ.192.n.2.de
34 præſumpt.reg.2.præſump.33.n.2. † ubi ait, cum alicui eſt de-
lata hæreditas, & aliquam rem hæreditariā ipſe poſſidere de-
prehendatur, præſumi iſtud facere iure hæreditario, argum.l.
35 3.uerſ.& quid de ſubeunda C.de natur.lib.& incumbit ei o-
nus probandi negatiuam, cuius probatio ſi ſolum per prote-
ſtationem ab eo factam, hoc eſt, animo non immiſcendi illam
rem tenuiſſe, ut placuit Bal.in d.l.1.C.de repud.hæredit.& i-
36 dem in conſ.405.uol.5. † nam ut liberetur filius ex hac præ-
ſumptione, ea eſt adhibenda cautio, ut patre mortuo illico
proteſtetur, ſe nō animo immiſcendi hæreditati paternæ, ſed
ut ex bonis paternis creditoribus ſatisfaceret, bona paterna,
uel hæreditaria obtinere, ſic reſpondit Vlpian.in l.at quis. §.
plerique.ff.de relig.& ſump.fun.
37 Secundo limitatur ēt in uxore hærede inſtituta à viro, † qa
in colendo domū uiri, & utendo alijs rebus uiri, ut utebatur,
cum inter uiuos numerabatur adhuc, non cenſetur adire, ſed
potius ea retinere iure pignoris pro iuribus, & dotibus ſuis,
ita ſcire docuit Corn.conſ.147.col.1. uol.1.conſ.321.colu. 2.
uol.1.& ſequitur Marant.in d.l.is poteſt.nu.58.in fin. Afflict.
deciſ.372 n.1.& Roll.à Valle in conſ.76.n.34 uol.1.
Sublimita iſtas duas limitationes non procedere, quando
poſſidens, rem poſſidet maioris pretij quam id quod præten-
38 dit ſibi deberi, ex alio titulo quam hęreditatis, † quia tunc ra
tione illius quod ſupereſt, præſumitur aditio hæreditatis, ut
Bal.conſ.272.u 2.incipien.In cauſa egregiæ, uol.5.& ſequitur
Cranet.in conſ.33. n.14. & ad hæc reſpondet contextus in l.
duo fratres.ff.de acquir. hæred.& ſentit Bart. in d.l.gerit.eo.
tit.nu.21.circa fin.uerſ.quid enim.
Tertio limitatur concluſio, ut non procedat, quando poſſi
39 dens tenet rem parui, & uilis pretij, nam tunc per huiuſmodi
poſſeſſionem, hæreditatis aditio non probatur, ita limitat Sa
licet.in l.non hoc.C.unde legit.quem ſequitur Hipp.de Mar-
ſil.in l.ſiurem.n.22.C.de ſicar.ubi multa ſimilia adducit, ſequi
tur etiam Cranet.conſi.33.n.12.cum ibi allegat, & reddit ra-
40 tionem, † quia non eſt probabile, ſe pro modica re uoluiſſe
obligari ad onera hæreditatis. Et idem placuit Bar.in d.l ge-
rit.n.21.in fin.uoluit Iaſ.in l.1.§.ueteres. ff.de acquir.poſſeſſ.
Alex.in conſi.32.uol.3.Corn.in conſ.147.uol.1.Cran.in conſ.
197.n.14 uol.1.Salicet.in dict.l.non hoc.in fi.C. vnde legit.&
Natt.in conſil.448.num.17.uolu.2.
Sublimita, vt non procedat, ſi illæ res hæreditaria etſi mini
41 mæ, fuerunt traditæ, & tranſlatæ in alterum, † quia ex tali tra
ditione probatur animus adeundi, vt per Bal.& Deci.in l.pe
nult.vnde legit.& Cagnol.in rubric.C.qui admitt.nu.102.
Quarto limitatur concluſio, vt non procedat, quādo alius
42 adeſt hæres, qui adiuerit hæreditatem, † quia tunc præſumi-
tur potius poſſidere illam rem ratione ſuæ legitimæ, vel alio
titulo, quā iure hæreditario, vt à Grat.reſponſum fuit in conſ.
140.num.13.volu.2.
Quarto limitatur etiam non procedere, quando in iudicio
ſit poſitio poſſidenti, vel idem interrogetur, an res hæredita-
rias poſſideat, & ipſe ſimpliciter poſitioni reſpondeat, poſſi-
43 deo, † nam tunc ex hac confeſſione aditio non probatur, vt
ait Bal.in rit.an agnat.vel fil.defunct.col.3.n.14. nam (vt ipſe
quoque ait) huiuſmodi poſitio eſt inepta, nec concludens ne
44 ceſſario, † quia oportet articulos, & poſitiones ſpeciatim, &
iuxta iuris præſcriptionem concludere, nam dicere etiam de
bebat, an tanquam hæres poſſideret. Verum iſtud Baldi effa-
tum à Iaſ.culpatur in d.l.1, C.de repu.hæredit. vbi ait, contra
45 illud vrgere tex.in d.l.1. † vbi in dubio præſumitur poſſidens
adiuiſſe, niſi probetur ex alia cauſa poſſidere, vt etiam con-
ſultus reſpondit Bart.in conſi.58.num.1.
Sexto limitatur, vt nō procedat, ſi filius poſſidens bona pa
46 terna, ignorabat patrem teſtamentum condidiſſe, † nam hoc
caſu nō præſumitur adiuiſſe, quia poteſt ſe tueri à creditorib.
paternis, dicendo ſe ab inteſtato immiſcuiſſe in illius bonis, q
immixtio irrita eſt, quando pater deceſſit facto teſtamēto, &
47 hoc ipſe ignorabat, † nā non valet immixtio, nec aditio hęre
ditatis, ſe ignoretur ex qua cauſa quis hæreditatem cernere
poſſit.l.ſi is qui.& in l.repudianda.ff.de acquir. hæred.& ibi
per Dd.& Mantica de coniect. vltim. vol.lib.12. nu.1.ſcribit,
quod quando quis ignorat factum fuiſſe teſtamentū, fruſtra
quæritur, an videatur adiuiſſe hæreditatem, quia illo caſu ētſi
haberet animum adeundi, non poterat adire, cū præcipue in
aditione hæreditatis requiratur ſciētia delationis, & ex qua
cā ſibi fuerit delata hæreditas.l.is ad quē & l.hęres inſtitutus

cum

Digitized by Google

cũ l.6.ſeq.ff.de acquirend. hæreditat. & propterea cũ nõ valeat immixtionune, nec vult ex teſtamento, neq; ab inteſtato hæres eſſe, & ſic licet poſſidebat, ex huiuſmodi poſſeſſione
48 non probatur adiuiſſe, † & quod ignorauerit teſtamentũ patris, ſtatur eius iuramento, ſecũdum Bart. in l. ſi cui. §. ijſdem, ritu. de accuſ. Felin. in c.2. ext. de cõſtit. Ial. in cõſ.434. lib.5. Rom. in conſ.481. n.10. & Cephal. in cõſ.142. n.17. vol.2. ignorantia enim cũ in animo conſiſtat, iureiurando probatur, arg. c. vt circa. cap. nulli, in fi. de electio. in 6. pulchra gl. in cap. ſignificaſti. cl 1. in verb. ſi ita eſt. de homicid. gl. cõmuniter* approbata in §. aliæ. Inſtit. de action. q̃ refert Cacher. in deciſ. 71. n.23. vbi ẽt dicit, id maxime verũ eſſe in homine probo, q bene audiat, pro quo p̃ſumitur, argument. glo. in l. Titio fundus, ff. de cond. & demõſtr. & notat Curt. ſen. in conſ.70. col. fi. verſ. confirmantur. & in conſ.72. col.8. cũ alijs adductis per eundem Cacher. in d. deciſ.71. & in deciſ.101. n.24. & inf. in conclu. ignorantia, & in cõcluſ. animus. vbi late, quod ſi filius religioſe iureiurando aſſeuerare nequeat, teſtamentũ ignoraſſe, ſatis erit, ſi adiuret ſe ignoraſſe qualitates, conditiones,
49 & modos teſtamenti, † nam non dicitur factũ ſcire, qui facti qualitates ignorat, vt dicit gl. in cap. quãto. verſ. noro. de tráſlat. p̃lat. nec nocet qualis qualis notitia, vt teſtatur gl. in clem. cauſam, verſ. plenã, de elect. & glo. in cap. cõcertationis, verſ. ſciuerit. de appell. lib.6. Iaſ. in conſ.159. col.4. vol.1. idem Io. Duran. in tract. de art. teſtãd. titul. de acquir hęredit. caut.15.
50 n.2. & vide Bal. in conſ.200. per tot. lib.1. ſciẽdum tñ, † ignorantiam paterni teſtamenti præſumi, vt dicit Capra in conſil. 40. n.11. & ſcripſit Corn. in conſ.310. n.5. verſ. eſt ẽt circa præfatam. lib.3. & in conſ.153. n.4. vol.4. & in conſ.175 n.3. ad fi. & n.5. lib.4. & Roland. à Valle in conſ.36. n.3. vol.2. vbi illam
51 eſſe rationem aſſerit, † quia cum ignorantia ſit priuationis a-
52 ctus negationem complectens, † per rerum naturam factum negantis, probatio nulla eſt, vt vtat verbis Imper. Dioclet. &
53 Maxim. in l. actor. C. de probat. quod non eſt in ſcientia † quæ ponit, & affirmat. Ideo merito probari debet, vt l. ei. qui. ff. de probat. quam tñ concluſionem limitat Rolan. à Valle n.5. procedere tantum in hęrede ſuo, ſecus in extraneis, quia quando ſunt hæredes, ſui, & neceſſarij, tũc præſumitur ignorantia eorum, quæ continentur in teſtamento, niſi probetur ſcientia, ſe-
54 cus in extraneis, † quia extranei non poſſunt adire hæreditatẽ, niſi ſint certi de viribus teſtamẽti, vt l. ſed & ſi. ff. de acquir. hæred. ideo præſumũtur ſcire, q̃ cõtinẽtur in teſtamẽto, eo ipſo, quod præſupponimus ipſos hæredes, ſed in hæredib. ſuis & neceſſarijs hoc nõ eſt neceſſe ponere, q̃a ſunt hæredes ſtatim ẽt teſtamento nõ cognito, nec inſpecto. Ideo nõ pręſumitur ſcientia. Secũdo limita dictã concluſionem non procede-
35 re poſt immiſſionem, quia † quilibet hæres etiam ſuus poſt immiſſionem præſumitur ſcire teſtamentum, & ipſum vidiſſe.

Amplia ſupradictam limitationem nõ ſolum procedere in
56 filio, † ſed ẽt in omnibus, qui ab inteſtato ſuccedunt, vt dicit idẽ Duran. de art. teſt. de acquirẽd. hæredit. d. cau.15. n.12.

Septimo limitat cõcluſio principalis, nõ p̃cedere qñ communis eſt opinio hominũ, poſſeſſam hæreditatẽ eſſe damno-
37 ſam, † quia tunc non præſumitur adiuiſſe, vt dicit Bart. in d. l. gerit. n.2. ff. de aquit. hæred. vbi pro hoc adducit in arg. l.1. ff. ſolut. mat. ſecus vero, ſi hæreditas ab omnibus opulenta exiſtimetur, vt ibidem Bartol. & Natt. in conſ.448. nu.20. vol.2.

CONCLVSIO XLVI.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis probatur ex eo, quod quis poſſederit bona hæreditaria per decennium.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis probatur ex poſſeſſione decennali, & ſolemniter adiuiſſe, ibidem. Niſi fuerit pupillus.*
2 *Conſenſus, & iuſſus patris probatur interueniſſe in aditione filij per poſſeſſionem decennalem.*
3 *Aditio licet ex temporis curſu præſumatur, non tamen inducitur.*

1 Aditio hæreditatis decimoquarto probatur † ex eo, quod quis poſſederit bona hæreditaria p̃ decẽ annos, arg. tex. in l. ſi fil. C. petit. hæred. & ibi Dd. & Bal. in l. potuit, C. de iur. deliber. & Iaſ. in cõſ.3. vol.1. n.3. ubi late & copioſe defendit hãc partem, cũ alioqui articulus ſit maxime ambiguus, ut ibi pet eum. Et in hoc tẽporis interuallo præſumitur adiuiſſe ſolemniter, ſecundũ Cephal. in conſ.98. n.7. vol.1. quod probat ẽt Angel. in cõſi.318. n.3. Tiraquel. in tract. de præſcrip. verſ. p decẽ annos. verſ.39. ibi, rurſus ipſe, vbi hoc limitat, ſi ille nõ potuerit adire, vt quia pupillus erat, iuxta l. pupillus. ff. de acquiren. hæredit. l. obligari. §. pupillus. ff. de auth. tut. l. ſi curatorem habens. C. de in integ. reſtit. & §. neque. inſtit. de auth. tuto. cum alijs adductis per Nat. in conſ.434. n.10. vol.2. Cæpoll. in conſ.14. n.3. in ciuil. & Cephal. in cõſ.203. n.15. vol.2. nam in eo, qui adire non poteſt, ceſſat præſumptio conditionis, quia vbi veritas locum habere non poteſt, nec præſumptio vires ſuas extendit. l. qui ad certum. ff. locat. & late declarat Deci. in conſ.442. nu.21. 22. & 23.

Intellige ſecundo, vt vera ſit concluſio, ſi conſtet aliquem adiuiſſe, quia ſi conſtat de aditione, in dubio etiam præſumitur ſolemniter facta, nam vbi apparet de ſubſtantia actus, facile pęrſumitur ſolemnitas ipſius actus, ſecus vero eſt, ubi doceri non poterit de ipſa aditione, quia tunc ex temporis diuturnitate non præſumetur, ita declarando reſpondit Alexan. in conſil.50. num.4. & 5. uol.5.

Ampliatur, ut non ſolum per illud ſpatium decem annorũ
2 probetur aditio, † ſed etiam interceſſiſſe conſenſum, & iuſſum patris in aditione filij, ut tradunt Doct. in d. l. ſi filius. C. de petitio. hęredit. & Tiraquell. ubi ſupr. §.1. per decẽ annos. glo.4. uerſ.2. hic. ubi pro hac ampliatione teſtatur Angel. in l. ſciendũ. ff. de uerbor. obligat. & Bald. in l. ſi certis ann. C. de pact. col.3. uerſ.2. hoc probatur. & ibidem Iaſ. colu.3. uerſ. pro iſta concluſione, & Natt. in conſ.74. num.11. uol.1.

Limitatur hæc ampliatio quinque modis, ut per Iaſ. in l.1. C. qui admitti. col.5.

3 Limita concluſionem, quia † licet ex curſu temporis præſumatur aditio, non tñ inducitur, argum. l. qui in aliena. §.1. & ibi Bart. in princ. ff. de acquiren. hęredit. Bal. in l.2. C. de legit. hæred. & in l.1. oppoſ.36. C. qui admi. limita ſecundã concluſionẽ, ut nõ procedat, quando agitur de præiudicio tertij, eo enim caſu requiritur ſpacium triginta annorum, nec ſatis eſt tẽpus decẽ annorum, ut eſt cautum in c. peruenit. de empt. & vẽd. cui nõ obſtat tex. in d. l. ſi filius, C. de petit. hæredit. quia locũ habet, qñ agitur de modico præiudicio, vt animaduertit Bar. in quæſt.7. incipien. Mulier habens magnum patrimonium in fi. ſcriptum reliquit Alex. in d. l. qui in aliena, in princip. num.11. de acquit. hæred. & cõſultus reſpondit Dec. in d. conſil.42. num.23.

CONCLVSIO XLVII.

ARGVMENTVM.

Decimusquintus aditionis modus explicatur, q̃uo procedat.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis probatur, quotieſcunq; quis aliquid agit in bonis defuncti, quod ultra nomen, & ius hæredis fieri non poteſt. Et quomodo procedat, num.4. & 5. & num 8.*
2 *Aditio probatur etiam per actus factos inter alias perſonas, & parte abſente.*
3 *Quod dependent ex unius ſola voluntate, non requirunt partis præſentiam.*
4 *Actus factus, quod citra nomen hæreditatis fieri non poteſt, non probat aditionem in muliere & ruſtico.*
5 *Mulier, & ruſticus præſumuntur ignorare iura.*
6 *Actus pius eſt, ſepelire mortuum, paſcere familiam defuncti, & curare cuſtodiam domus.*
7 *Actus factus ab hærede actum pium concernens, & modicum ſumptum, non præſumitur aditio, nec aditio per eum probatur.*
8 *Aditio hæreditatis inducitur per expenſas funerum.*
9 *Actus faciens inducentes aditionem hæreditatis cum proteſtatione, nolle adire, nec eſſe hæredem, etiam quod ſit proteſtationi contrarius, non probatur, nec inducitur aditio, & quando procedat, nu.11.*
10 *Proteſtatio adiuuat proteſtantem, etiam ſi talis eſſet, quod alias inferret aditionem hæreditatis, puta ſolutionis, & vide ibi contrarium, & nu.12.*
11 *Actus contrarius proteſtationi nocet ſi à voluntate proteſtantis dependet, niſi iam alio celebretur.*
12 *Faciens actus contra proteſtationem, intelligitur à proteſtatione recedere, niſi non poſſet eſſe hæres, nu.13. & quando procedat, nu.15.*
13 *Aditio hæreditatis non inducitur per actum proteſtationi contrarium, quando faciens actum contrarium non poteſt eſſe hæres, alias ſecus.*
14 *Hæres proteſtans non facere actum animo hæreditatem adeundi, non inducit repudiationem, ſed tantum declarat, ex illo actu nolle adire.*
15 *Medium datur inter aditionem, & repudiationem.*
16 *Actus, quo fiunt, quando ſunt indifferentes, quo animo ſint facti, ſtatur iuramento gerentis.*

Digitized by Google

eatus fuiſſe cum primum abſtinnerit, vel repudiauerit. Idẽ ſi
elam emiſſet, vt dixit Iaſ. in d.l.1.& cadẽ gl.& ibi Alex. vel ex
alijs cooiecturis, de quibus per Bar. in l. poſt contractũ. ff. de
donat. Et licet ab hac mente declinare videatur Dec. in conſ.
491.n.3. vbi ait, vt ſi quis poſſideat pro emptore, ꝓ dote, vel
26 ꝓ donato, aut alio ſimili titulo, †illũ tũc nõ teneri legatarijs,
nec creditorib. hæreditarijs, nec haberi, ac ſi adiuiſſet hæredi
tatẽ ex teſtamento, tñ hoc procedit, quando bona fide ex eiſ-
dẽ titulis poſſideret, ſecus ſi mala fide, ut ex ſupra deductis.
Limita hanc ampliationem non procedere, ſi diſparibus
27 temporum interuallis, & titulis emiſſet, †nam ex hoc non in-
ducitur mala fides, ut ex ea, quam aoream, & menti tenendã
dicunt ibi ſcribentes, præſumatorꝫ adiuiſſe, ot l. ſi peculiũ. la 2.
ff. de pecul. leg. quam notat ibi Bar. ad legem municipalẽ ca-
uentem, ut qui emerit omnia bona alicuius, teneatur ad eius
28 debita, † id non habere locum, emendo non ſimul, ſed uarijs
temporibus, ſed Bald. in l.1.C. qui boo. ced. poſſ. & in l.1.C ſi
quis in fraud. credit. Alex. in d.l.1.C. de repud. hæred. dicunt
idem eſſe ſiue ſimul, ſiue diuerſis temporibus emerit. Et licet
Iaſ. in eadem l.1.C. de repud. hæred. n.3. uideretur ſequi opi-
nionem Bald. tamen demum relinquit cogitandum.
Primo limita concluſionem priocipalem non procedere,
quãdo alia de cauſa, quam titulo hæreditatis rem ipſam poſ-
29 ſideret, † vt ſi filius remanſit in domo patris, vel in poſſeſſio-
ne alicuius rei, quæ ex cauſa, vt dotis maternæ, erat ei ſpecia-
tim, vel generatim obligata, tũc ex huiuſmodi poſſeſſione nõ
inducitur aditio hęreditatis, vt tradit Bal. quẽ ſequũtur Doct.
in d.l.1.C. de repud. hęred. & Dec in cõſ. 491.n.2. Grat. in cõſ.
146.n.10. cum ſeq. lib.2.& in cõſ. 63 n.12. lib 2.& in conſ. 140.
* n.8.& 9. eod. vol. & communem* dicit Marant. in repet. d.l. is
poteſt. n.58. verſ. prædicta tamen. Afflict. deciſ. 372. nu.1. nam
30 hoc caſu, † imo præſumitur tenere ipſa bona hæreditaria ex
eo titulo qui ſibi vtilior eſt, vt cõcludit Paul. Caſtr. in cõſ. 351.
Profundam. lib.1. vbi comprobat id per l. an vitiũ, §. ex facto,
ff. de diuerſ. & temp. præſcrip. l. debit. in princ. ad Trebell. l. ex
ſextante. §. Latinus ff. de except. rei iudi. & ita reſpondit Cra
uet. in conſ. 33.n.11. Capr. cauit in conſil. 39.n.12. Natt. memi
nit in conſ. 140.n.3. vol.1.& Gozad. voluit in conſ. 82 num.6.
31 Nec id mirum alicui videri debet, † nam quis præſumitur
actum facere velle eo modo, qui ſibi vtilior eſt, l. § 1. ff. ſolut.
mat. l.3.& ibi Bar. ff. de milit. teſtam, cuius ſententiæ acceſſere
Alex. in conſ. 172. col.3. lib.6.& idem Alex. in conſil. 81. vol.3,
& conſ. 33. eod. vol. & in conſ. 89. vol.4. & Cardi. in cõſ. 37. in
1.& 2. uol. Bal. in conſ. 306. ſnia, lib.3.& in conſ. 405. proteſta-
tio. lib.1. & hoc caſu non eſt neceſſaria aliqua alia probatio,
id eſt, an ex tali cauſa, vel titulo rem poſſideat, quia ex iã ſu-
pra adductis rationibus, iuribus præſumitur poſſidere dicto
titulo ſibi vtiliori; quo ſibi obligata ſunt, & noo titulo inſtitu
tionis, vt Duran. in tract. de att. teſtan. de acquirenda hęredi-
32 tar. caut. 15.n.3. † vel ſaltem ſtatur declarationi vel iuramen-
to eius, dicentis ſe poſſidere ex alia cauſa, quã hæreditaria, vt
monet Bar. ĩ d.l. gerit. col 6.0.9. verſ. Iacob. de Arc. addit, & n.
17.& 21. in fi.& Bal. in conſ. 366.n.2. vol.3. vbi ẽt n.3. adiuo-
git, ẽt ſi detur, vt non iuret, illum non præſumitur tanquã hę-
res adiuiſſe, & idem reſpondit Bal. in conſ. 17.n.2. verſi. qua-
propter, vol.3.& Corn. in conſ. 77.n.2 volu 3. quem ſequitur
Crauet. in conſ. 197.n.4. quod vero ſufficiat iurare, vel decla-
rare, voluit idem Bal. in conſ. 308.& in conſ 337. lib.1 & cõſ.
312. lib.4.& in conſ. 405.n.3. vol.5.& idem Crauet. in cõſ. 33.
n.11.& d. cooſ. 197. nu.4. vbi allegat Alex. in conſ. 32. lib.3.&
in conſ. 118.n.7. in fi. vol.2. cauit Corn. in conſ. 147. vol.1.& in
conſ. 310.n.5. vol.3 & Natt. in conſ. 488.n.21. ſed ſecus eſt, ſi
nulla alia cauſa ſit, quã hæreditaria, & poſſideat, quia ex hac
poſſeſſione præſumptio eſt cootra eũ, id eſt, quod poſſideat,
quia adiuerit, iuxta ſniam Alex. in l. nõ hoc. n.4.C. vnd. legit.
cum alius adductis per Cephal. io conſ. 294.n.19. vol.2.& in
conſ. 56.n.48.& in conſ. 148.n.10. vol.1. per Ioa. de Amicis in
conſ. 96.0.1. per Grammat. in conſ. 39.n.14. in ciuil. per Boer.
in deciſ. 103.n.24. ubi tamen diſtinguit, nam ait aderant alij
proximiores ad quos pertinebat hæreditas, & tunc non ſuffi
ci probare, quod poſſederit, ſed quod legitime adiuerit, per
33 text. in d.l. non hoc, ubi Bart. & Iaſ. † aut erat ſibi delata hæ-
reditas ab inteſtato tanquã proximiori, & tunc ex poſſeſſio-
ne præſumitur aditio ſecundum ẽt Alciat. in conſ. 192.n.2. de
34 præſumpt. reg.2. præſump. 33.n.2. † ubi ait, cum alicui eſt de-
lata hæreditas, & aliquam rem hæreditariã ipſe poſſidere de-
prehendatur, præſumi iſtud facere iure hæreditario, argum. l.
35 3. uerſ. & quid de ſubeunda C. de natur. lib. & incumbit ei o-
nus probandi negatiuam, cuius probatio ſi ſolum per prote-
ſtationem ab eo factam, hoc eſt, animo non immiſcendi illam
rem tenuiſſe, ut placuit Bal. in d.l.1.C. de repud. hæredit. & i-
36 dem in conſ. 405. uol.5. † nam ut liberetur filios ex hac præ-
ſumptione, ea eſt adhibenda cautio, ut patre mortuo illico
proteſtetur, ſe nõ animo immiſcendi hæreditati paternæ, ſed
ut ex bonis paternis creditoribus ſatisfaceret, bona paterna,
uel hæreditaria obtinere, ſic reſpondit Vlpian. in l. at qois. §.
plerique. ff. de relig. & ſump. fun.
37 Secundo limitatur ẽt in uxore hærede inſtituta à viro, † qa
in colendo domũ uiri, & utendo alijs rebus uiri, ut utebatur,
cum inter uiuos numerabatur adhuc, non cenſetur adire, ſed
potius ea retinere iure pignoris pro iuribus, & dotibus ſuis,
ita ſcite docuit Corn. conſ. 147. col.1. uol.1. conſ. 321. colu. 2.
uol.3.& ſequitur Marant. in d.l. is poteſt. nu.58. in fin. Afflict.
deciſ. 372 n.1.& Roll. à Valle in conſ. 76.n.34 uol.1.
Sublimita iſtas duas limitatiooes non procedere, quando
poſſidens, rem poſſidet maioris pretij quam id quod præten-
38 dit ſibi deberi, ex alio titulo quam hęreditatis, † quia tunc ra
tione illius quod ſupereſt, præſumitur aditio hæreditatis, ut
Bal. conſ. 272.n 2. incipien. In cauſa egregiæ, uol.5.& ſequitur
Cranet. in conſ. 33. n.14. & ad hæc reſpondet contextus in l.
duo fratres. ff. de acquir. hæred. & ſentit Bart. in d.l. gerit. eo.
tit. nu.21. circa fin. uerſ. quid enim.
Tertio limitatur concluſio, ut non procedat, quando poſſi
39 dens tenet rem parui, & uilis pretij, nam tunc per huiuſmodi
poſſeſſionem, hæreditatis aditio non probatur, ita limitat Sa
licet. in l. non hoc. C. unde legit. quem ſequitur Hipp. de Mar-
ſil. in l. furem. n.22.C. de ſicar. ubi multa ſimilia adducit, ſequi
tur etiam Crauet. conſi. 33.n.12. cum ibi allegat, & reddit ra-
40 tionem, † quia non eſt probabile, ſe pro modica re uoluiſſe
obligari ad onera hæreditatis. Et idem placuit Bar. in d.l ge-
rit. n.21. in fin. uoluit Iaſ. in l.1.§. ueteres. ff. de acqoir. poſſeſſ.
Alex. in conſi. 32. uol.3. Corn. in conſ. 147. uol.1. Crao. io conſ.
197.n.14 uol.1. Salicet. in dict. l. ooo hoc. in fi. C. vnde legit. &
Natt. in conſil. 438. num.17. uolu.2.
Sublimita, vt non procedat, ſi illæ res hæreditaria etſi mini
41 mæ, fuerunt traditæ, & tranſlatæ in alterum, † quia ex tali tra
ditione probatur animus adeondi, vt per Bal. & Deci. in l. pe
nult. vnde legit. & Cagnol. in rubric. C. qui admitt. nu.102.
Quarto limitatur concluſio, vt noo procedat, quãdo alius
42 adeſt hæres, qui adiuerit hæreditatem, † quia tunc præſumi-
tur potius poſſidere illam rem ratione ſuæ legitimæ, vel alio
titulo, quã iure hæreditario, vt à Grat. reſponſum fuit in conſ.
140. num.13. volu.2.
Quarto limitatur etiam non procedere, quando in iudicio
fit poſitio poſſidenti, vel idem interrogetur, an res hæredita-
rias poſſideat, & ipſe ſimpliciter poſitioni reſpondeat, poſſi-
43 deo, † nam tunc ex hac confeſſione aditio non probatur, vt
ait Bal. in tit. an agnat. vel fil. defunct. col.3.n.14. nam (vt ipſe
quoque ait) huiuſmodi poſitio eſt inepta, nec cooeludens ne
44 ceſſario, † qoia oportet articulos, & poſitiones ſpeciatim, &
iuxta iuris præſcriptionem concludere, nam dicere etiam de
bebat, an tanquam hæres poſſideret. Verum iſtud Baldi effa-
tum à Iaſ. culpatur in d.l.1, C. de repu. hæredit. vbi ait, contra
45 illud vrgere tex. in d.l.1. † vbi in dubio præſumitur poſſidens
adiuiſſe, niſi probetur ex alia cauſa poſſidere, vt etiam con-
ſultus reſpondit Bart. in conſi. 58. num.1.
Sexto limitatur, vt nõ procedat, ſi filius poſſidens bona pa
46 terna, ignorabat patrem teſtamentum condidiſſe, † nam hoc
caſu nõ præſumitur adiuiſſe, quia poteſt ſe tueri à creditorib.
paternis, dicendo ſe ab inteſtato immiſcuiſſe in illius bonis, q̃
immixtio irrita eſt, quando pater deceſſit facto teſtamẽto, &
47 hoc ipſe ignorabat, † nã non valet immixtio, nec aditio hęre
ditatis, ſe ignoretur ex qua cauſa quis hæreditatem cernere
poſſit. l. ſi is qoi. & in l. repudianda. ff. de acquir. hæred. & ibi
per Dd. & Mantica de cooiect. vltim. vol. lib.12. nu.1. ſcribit,
quod quando quis ignorat factum fuiſſe teſtamentũ, fruſtra
quæritur, an videatur adiuiſſe hæreditatem, quia iſto caſu ẽtſi
haberet animum adeundi, non poterat adire, cũ præcipue in
aditiooe hæreditatis requiratur ſciẽtia delationis, & ex qua
cã ſibi fuerit delata hæreditas. l. is ad quẽ & l. hęres inſtitutus
cum

Digitized by Google

cũ l.6.ſeq.ff.de acquirend. hæreditat. & propterea cũ nõ va-
leat immixtio nunc,nec vult ex teſtamento,neq;ab inteſtato
hæres eſſe , & ſic licet poſſidebat , ex huiuſmodi poſſeſſione
48 non probatur adiuiſſe,† & quod ignorauerit teſtamentũ pa-
tris,ſtatur eius iuramento,ſecũdum Bart.in l.ſi cui.§. ijſdem,
titu. de accuſ.Felin.in c.2.ext.de cõſtit.Pal.in cõſ.434. lib.5.
Rom.in conſ.481.n.10.& Cephal.in cõſ.142.n.17.vol.2.igno
rantia enim cũ in animo conſiſtat,iureiurando probatur,arg.
c.vt circa.cap.nulli,in fi.de electio.in 6.pulchra gl.in cap. ſi-
* gnificaſti.el 1.in verb.ſi ita eſt.de homicid.gl.cõmuniter*ap
probata in §.aliæ. Inſtit.de action. q̃ refert Cacher.in deciſ.
71.n.24.vbi ẽt dicit,id maxime verũ eſſe in homine probo,q
bene audiat,pro quo p̄ſumitur,argument.glo.in l. Titio fun-
dus,ff.de cond.& demõſtr.& notat Curt.ſen. in conſ.70.col.
fi.verſ.confirmantur.& in conſ.72.col.8.cũ alijs adductis per
eundem Cacher.in d.deciſ.71.& in deciſ.101.n.24.& inf. in
conclu.ignorantia,& in cõcluſ.animus.vbi late,quod ſi filius
religioſe iureiurando aſſeuerare nequeat , teſtamentũ igno-
raſſe,ſatis erit,ſi adiuret ſe ignoraſſe qualitates,conditiones,
49 & modos teſtamenti,† nam non dicitur factũ ſcire, qui facti
qualitates ignorat,vt dicit gl.in cap.quãto.verſ.noto.de trãſ
lat.p̄lat.nec nocet qualis qualis notitia,vt teſtatur gl.in clem.
cauſam,verſ.plenã,de elect.& glo.in cap.cõcertationis,verſ.
ſciuerit.de appell.lib.6.Iaſ.in conſ.159.col.4.vol.1.idem Io.
Duran.in tract.de art.teſtãd.titul.de acquir hęredit.caut.15.
50 n.2.& vide Bal.in conſ.200.per tot.lib.1.ſciẽdum tñ,†igno-
rantiam paterni teſtamenti præſumi,vt dicit Capra in conſil.
40.n.11.& ſcripſit Corn.in conſ.310.n.5.verſ.eſt ẽt circa præ
fatam.lib.3.& in conſ.153.n.4.vol.4.& in conſ.175 n.3.ad fi.
& n.5.lib.4.& Roland.à valle in conſ.36.n.3.vol.2.vbi illam
51 eſſe rationem aſſerit,†quia cum ignorantia ſit priuationis a-
52 ctus negationem complectens, † per rerum naturam factum
negantis,probatio nulla eſt, vt vtar verbis Imper.Dioclet. &
53 Maxim.in l.actor.C.de probat.quod non eſt in ſcientia†quæ
ponit,& affirmat.Ideo merito probari debet,vt l.ei.qui.ff.de
probat.quam tñ concluſionem limitat Rolan.à Valle n.5.pro
cedere tantum in hęrede ſuo,ſecus in extraneis,quia quando
ſunt hæredes,ſui,& neceſſarij,tũc præſumitur ignorantia eo-
rum,quæ continentur in teſtamento,niſi probetur ſcientia,ſe
54 cus in extraneis,†quia extranei non poſſunt adire hæredita-
tẽ,niſi ſint certi de viribus teſtamẽti,vt l.ſed & ſi.ff.de acquir.
hæred.ideo præſumũtur ſcire, q̃ cõtinẽtur in teſtamẽto, eo ip
ſo,quod præſupponimus ipſos hæredes,ſed in hæredib. ſuis
& neceſſarijs hoc nõ eſt neceſſe ponere, q̃a ſunt hæredes ſta-
tim ẽt teſtamento nõ cognito, nec inſpecto.Ideo nõ pręſumi
tur ſcientia.Secũdo limita dictã concluſionem non procede-
35 re poſt immiſſionem,quia†quilibet hæres etiam ſuus poſt im
miſſionem præſumitur ſcire teſtamentum,& ipſum vidiſſe.
Amplia ſupradictam limitationem nõ ſolum procedere in
56 filio, † ſed ẽt in omnibus, qui ab inteſtato ſuccedunt, vt di-
cit idẽ Duran.de art.teſt.de acquirẽd.hæredit.d.cau.15.n.12.
Septimo limitat cõcluſio principalis,nõ p̄cedere qñ com
munis eſt opinio hominũ,poſſeſſam hæreditatẽ eſſe damno-
57 ſam,†quia tunc non præſumitur adiuiſſe,vt dicit Bart. in d.l.
gerit.n.2.ff.de aquir.hæred.vbi pro hoc adducit in arg.l.1.ff.
ſolut.mat. ſecus vero, ſi hæreditas ab omnibus opulenta exi-
ſtimetur, vt ibidem Bartol. & Natt.in conſ.448. nu.20. vol.2.

CONCLVSIO XLVI.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis probatur ex eo,quod quis poſſederit bona hæreditaria per decennium.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis probatur ex poſſeſſione decennali,& ſolemniter adiuiſſe, ibidem. Niſi fuerit pupillus.*
2 *Conſenſus, & iuſſus patris probatur interueniſſe in aditione filij per poſſeſſionem decennalem.*
3 *Aditio licet ex temporis curſu præſumatur,non tamen inducitur.*

1 ADitio hæreditatis decimoquarto probatur†ex eo,quod
quis poſſederit bona hæreditaria p decẽ annos,arg.tex.
in l.ſi fil.C.petit.hæred.& ibi Dd.& Bal.in l.potuit,C.de iur.
deliber.& Iaſ.in cõſ.3.vol.1.n.3.ubi late & copioſe defendit
hãc partem,cũ alioqui articulus ſit maxime ambiguus, ut ibi
per eum.Et in hoc tẽporis interuallo præſumitur adiuiſſe ſo-
lemniter,ſecundũ Cephal.in conſ.98.n.7.vol.1.quod probat
ẽt Angel.in cõſi.318.n.3.Tiraquel.in tract.de præſcrip.verſ.p
decẽ annos.verſ.39.ibi,rurſus ipſe, vbi hoc limitat, ſi ille nõ
potuerit adire,vt quia pupillus erat,iuxta l.pupillus.ff.de ac
quiren.hæredit.l.obligari.§.pupillus.ff.de auth.tut.l. ſi cura-
torem habens.C.de in integ.reſtit.& §.neque.inſtit.de auth.
tuto.cum alijs adductis per Nat.in conſ.434.n.10.vol.2. Cæ-
poll.in conſ.14.n.3.in ciuil.& Cephal.in cõſ.203.n.15.vol.2.
nam in eo,qui adire non poteſt,ceſſat præſumptio conditio-
nis, quia vbi veritas locum habere non poteſt , nec præſum-
ptio vires ſuas extendit.l. qui ad certum.ff. locat.& late de-
clarat Deci.in conſ.442.nu.21 22.& 23.
Intellige ſecundo,vt vera ſit concluſio, ſi conſtet aliquem
adiuiſſe,quia ſi conſtat de aditione,in dubio etiam præſumi
tur ſolemniter facta,nam vbi apparet de ſubſtantia actus,fa-
cile pęrſumitur ſolemnitas ipſius actus,ſecus vero eſt,ubi do
ceri non poterit de ipſa aditione,quia tunc ex temporis diu-
turnitate non præſumetur,ita declarando reſpondit Alexan.
in conſil.50.num.4.& 5.uol.5.
Ampliatur, ut non ſolum per illud ſpatium decem annorũ
2 probetur aditio,†ſed etiam interceſſiſſe conſenſum,& iuſſum
patris in aditione filij,ut tradunt Doct.in d.l.ſi filius.C.de pe
tirio.hæredit.& Tiraquell.ubi ſupr.§.1.per decẽ annos.glo.4.
uerſ.2.hic.ubi pro hac ampliatione teſtatur Angel.in l.ſcien-
dũ.ff.de uerbor.obligat.& Bald. in l.ſi certis ann. C.de pact.
col.3.uerſ.2.hoc probatur.& ibidem Iaſ.colu.3. uerſ.pro iſta
concluſione,& Natt.in conſ.74.num.11.uol.1.
Limitatur hæc ampliatio quinque modis,ut per Iaſ. in l.1.
C.qui admitti.col.5.
3 Limita concluſionem,quia†licet ex curſu temporis præſu-
matur aditio, non tñ inducitur, argum.l.qui in aliena.§.1. &
ibi Bart.in princ.ff.de acquiren.hęredit.Bal.in l.2.C.de legit.
hæred.& in l.1.oppoſ.36.C.qui admi. limita ſecundã conclu
ſionẽ,ut nõ procedat,quando agitur de præiudicio tertij,eo
enim caſu requiritur ſpacium triginta annorum, nec ſatis eſt
tẽpus decẽ annorum,ut eſt cautum in c.peruenit.de empt. &
vẽd.cui nõ obſtat tex.in d.l.ſi filius,C.de petit.hæredit. quia
locũ habet, qñ agitur de modico præiudicio, vt animaduer-
tit Bar.in quæſt. 7.incipien.Mulier habens magnum patrimo-
nium in fi.ſcriptum reliquit Alex.in d.l.qui in aliena,in prin-
cip.num.11.de acquir.hæred.& cõſultus reſpondit Dec.in d.
conſil.42.num.23.

CONCLVSIO XLVII.

ARGVMENTVM.

Decimusquintus aditionis modus explicatur,quõ procedat.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis probatur,quotieſcunq; quis aliquid agit in bonis defuncti, quod citra nomen, & ius hæredis fieri non poteſt. Et quomodo procedat, num.4. & 5. & num 8.*
2 *Aditio probatur etiam per actus factos inter alias perſonas, & parte abſente.*
3 *Quod dependent ex vnius ſola voluntate,non requirunt partis præſentiam.*
4 *Actus factus,quod citra nomen hæreditatis fieri non poteſt, non probat aditionem in muliere & ruſtico.*
5 *Mulier,& ruſticus præſumuntur ignorare iura.*
6 *Actus pius eſt,ſepelire mortuum , paſcere familiam defuncti , & curare cuſtodiam domus.*
7 *Actus factus ab hærede actum pium continens, & modicum ſumptum, non præſumitur adire,nec aditio per eum probatur.*
8 *Aditio hæreditatis inducitur per expenſas funerum.*
9 *Actus faciens inducentes aditionem hæreditatis cum proteſtatione, nolle adire, nec eſſe hæredem,etiam quod ſit proteſtationi contrarius, non probatur , nec inducitur aditio,& quando procedat, nu.11.*
10 *Proteſtatio adiuuat proteſtantem,etiam ſi talis eſſet,quod alias inferret aditionem hæreditatis,puta ſolutionis,& vide ubi contrarium, & nu.12.*
11 *Actus contrarius proteſtationi iuuat.ſi à voluntate proteſtantis dependet, niſi cum alio celebretur.*
12 *Faciens actus contra proteſtationem , intelligitur à proteſtatione recedere , niſi non poſſet eſſe hæres,nu.13.& quando procedat,nu.18.*
13 *Aditio hæreditatis non inducitur per actum proteſtationi contrarium,quando faciens actum contrarium non poteſt eſſe hæres,alias ſecus.*
14 *Hæres proteſtans non facere actum animo hæreditatem adeundi , non inducit repudiationem, ſed tantum declarat,an illo actu nolle adire.*
15 *Medium datur inter aditionem,& repudiationem.*
16 *Actus, qui fiunt, quando ſunt indifferentes, quo animo ſint facti, ſtatur iuramento gerentis.*

ADitio hæreditatis decimoquinto, ſi in vniuerſum loqua
mur, probatur, quotieſcũque quis aliquid agit in bonis
1 defuncti, † quod vltra nomen & ius hæredis fieri non poteſt,
uam tunc ex tali facto probatur adiuiſſe, arg. l. pro hærede, de
acquir. hæred. & not. Grat. in conſ. 146. n. 14. lib. 2. Rui. in cõſ.
168. n. 1. lib. 4. & in conſ. 157. n. 1. lib. 3. Nicol. Bell. in cõſ. 24. n.
17. Rot. in deciſ. 432. n. 3. in nou. & Soc. iun. ĩ cõſ. 69. n. 7. lib. 1.
2 Ampliatur concluſio, vt procedat, † etiã ſi huiuſmodi actus
facti ſint inter alias perſonas, & parte abſente, vt dicit Bar. in
l. is poteſt. col. 4. verſ. nũc videmus, ff. de acquir. hæredit. & in
l. gerit. verſ. circa ſecũdũ, col. 3. eod. tit. quẽ ſequitur Crauett.
in conſ. 148. Nobilis aũt, nu. 10. cũ alijs per eum ibi allegatis.
3 † nã in his, quæ reſident in ſola vnius volũtate, nõ requiritur
aliqua patris pſentia, iuxta ſniam Bart. in l. certũ. § ſi quis ab-
ſente. ff. de cõfeſſ. & in l. Neſennius. ff. de negot. geſt. Abb. in c.
fi. col. 5. de cõfeſſ. Alex. in cõſ. 130. lib. 1. & in conſ. 146. col. 3.
vol. 5. Dec. in conſ. 35. col. 2. & in cõſ. 181. col. 2. & in cõſ. 297.
quẽ ſequitur Crauett. in d. cõſ. 184. n. 11. Riminal. ſen. in cõſ.
349. nu. 17. volum. 2. & Mantu. in conſ. 34. num. 20. volu. 1.
4 Primo limitatur concluſio, † quando actus iſtiuſmodi eſſet
factus à muliere, vel ruſtico, nã id genus facta, licet citra no-
men hæredis fieri non poſſint, in his perſonis non inducunt,
5 nec probant aditionem, † quia tales perſonę prędumuntur iu-
ra ignorare, ſecundum gl. no. in auth. de inteſt. nupt. §. 1. verſ.
ſciens, cũ allegatis per Alex. in l. is qui putat. ff. de acquir. hæ-
red. n. 7. vbi in fi. hãc fallentiam ponit, & eandem not P Paul.
P. in aditio. ad Bar. in l. pro hærede. de acquir. hæredit. & Ca-
cher. in deciſ. Pedemon. 54. n. 11. per tex. in l. cum de indebito,
ff. de probat. & Caſtr. in l. Clodius. in fi. ff. de acq. hæred.
Secundo limitatur in his factis, quæ ſpectant ad pietatem,
aut ea ſunt, quæ ẽt à quolibet vicino defuncti vel amico facta
6 fuiſſent, † vt corpus ſepultura afficere, familiam defuncti ale-
re, & in primis ſi eſſent paruuli pueri, & ſumptus ſit exiguus,
7 vel curare, vt domus cuſtodiatur, † nam cũ hæc omnia ex pie-
tate faceret quilibet vicinus vicino, ideo ex his actibus non
præſumitur, nec probatur aditio, niſi aliud probetur, arg. l. ſi
quis. §. pleriq; ff de religio. l. pro hærede. vbi Bar. de aquir. hę
red. Io. de Amic. in cõſ. 137. n. 7. & Natt. in cõſ. 448. n. 13. vol. 2.
Ad illud tamen eſt aduertendum, quod Roma. in conſ. 154.
8 n. 3. ſenſit † per expenſas funerũ induci aditionẽ hæreditatis
Tertio limitatur, vt non procedat, quãdo in prędictis acti-
bus fuerit facta proteſtatio, per quam agẽs declarauit, ſe per
9 tales actus † non habere in animo adeundi, neq; hęredem eſſe
teſtatori, quia tunc ex illo actu ẽt contrario proteſtationi nõ
probatur, nec inducitur aditio, argum. l. qui in alie. §. Celſus,
cũ ibi not. & l. pro hęrede. in princ. ff. de acquiren. hæred. &
notat Ruin. in conſ. 157. n. 2. & 3. lib. 3. Bald. in conſ. 499. per
tot. lib. 3. vbi diſtinguit actus, qui poſſunt inducere aditionẽ,
non obſtante proteſtatione, & in conſ. 500. per tot. lib. 3. & in
conſ. 17. eod. vol. idem voluit Soci. in conſ. 45. col. 2. volum. 4.
Corn. in conſ. 310. col. 1. vol. 3. & Bart. in l ſcriptũ, ff. de relig. la
te & pulchre Corn. in conſ. 161. col. 1. & 2. lib. 4. proteſtatio
10 † enim eo caſu proteſtantem adiuuat, argum. l. at ſi quis. §. ple
rũque. & l. ſcriptũ. vbi Bar. ff. de relig. & ſumpt. fun. quẽ textũ
intelligunt Dd. procedere, ẽt ſi actus eſſet iſtiuſmodi, ex quo
alioq; hæreditatis aditio colligi poſſet, vt ſolutio æris alieni,
ſecundũ Salice. Iaſo. & cæteros in l. 2. C. de iur. delib. & Bar. &
alios in d. l. qui in aliena. §. fin. & per Alcia. in conſ. 344. nu. 1.
Non vera tamen hæc ſententia viſa eſt Rimin. ſen. in conſ.
168. nu. 5. volu. 1. ideo.
11 Intellige ſupradictam limitationẽ eſſe veram, † quãdo ille
actus proteſtationi contrarius pendet à ſolo facto proteſtan-
tis, vt in exemplis d. §. Celſus, l. pro hærede. d. l. nõ ſolũ. §. mor
te. vbi Bar. in verſ. breuiter dic. & tradit Alciat. in d. cõſ. 344.
n. 2. & Corn. in d. conſ. 161. lib. 4. ſecus ſi ille actus celebretur
12 cũ alio † quia tũc per illũ actũ proteſtationi contrariũ intelli
gitur à proteſtatione receſſum, & hæreditatẽ adiuiſſe, ſecũdũ
Bart. in l. non ſolũ. §. morte. ff. de nou. ope. nunci. n. 17. cũ ſeq.
per c. ſolicitudinẽ. de appel. & c. 1. q̃d met. cauſ. Refert Ruin. ĩ
d. cõſ. 157. n. 3. tenet Bal. in d. cõſ. 499 n. 2. lib. 3 & in cõſ. 500.
eod. lib. 3. & Soci. iun. in conſ. 107. n. 3. & 4. lib. 2. quod proce
dit non tantum illius perſonæ gratia, cum qua actus geritur,
argum. l. fi. cũ ibi not. ff. de interrog. act. ſed ẽt quoad omnes
alias perſonas, ſecundum Bart. relatum à Rui. in d. conſ. 157.
Secundo intellige dictam limitationem, vt habeat locum,
quando ille, qui facit actum contrarium proteſtationi, nõ po-
teſt eſſe hæres, vt quia prius expreſſe repudiauit hæreditatẽ,
10 quia † ex illo actu contrario proteſtationi poſtea facto nõ in-
ducitur aditio, præcipue ratione aliorum creditorũ, cum qui
bus actus non geritur, ſecus ſi ille, qui fecit actum contrarium
proteſtationi, poſſit eſſe hæres, vt quia nõ præcurrit repudia-
tio expreſſa, ſed ſimpliciter proteſtatur, ſe actum, quem fa-
14 cturus eſt, ea mente non eſſe facturum, † vt adeat, quia ex hu
iuſmodi proteſtatione non inducitur repudiatio, ſed ſolum
declaratur, ſe nolle ex illo actu adire, quod contingere po-
teſt, etiam ſi non repudiet, quia hoc pacto datur cautio inter
15 aditionem, † & repudiationem. Ideo ille qui poteſt eſſe hæ-
res gerendo prædictum actum contrarium proteſtationi, non
obſtante illa proteſtatione, intelligitur adiuiſſe. ita voluit
Bart. in d. l. non ſolum, §. morte, ff. de nou. oper. nunc. & eum
ſequitur Ruin. in d. conſi. 157. nu. 3. lib. 3.
16 Limita tamen, quando actus, qui fiũt, ſunt ancipites, † quia
tunc quo animo ſint facti ſtatur iuramento gerentis illos a-
ctus, quod deciſ. reliquere Domini Rot. in d deciſ. 432. nu. 3.
in nou. Bald. in conſi. 224. ſuper cod. lib. 2. & in conſil. 499. n. 3.
& in conſi. 306. ſententia, volum. 3. & in conſil. 405. proteſta-
tio. volum. 5. Corn. in conſi. 308. & in conſi. 337. uolum. 1. & in
conſi. 312. vol. 4. & Crauet. in conſi. 33.
Intellige vt per Corn. in conſi. 161. col. 3. verſic. nec obſtat,
dicatur, lib. 4.

CONCLVSIO XLVIII.

ARGVMENTVM.

Confectio inuentarij an aditam hæreditatem probet.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis probatur ex confectione inuentarij, quis hæres ſcriptus, vel ab inteſtato fuerit.*
2 *Inuentarij confectio ſoli hæredi, non alij conuenit, an verum, nu. 3.*
Conficiens inuentarium cenſetur hæreditatem adire, nu. 2. an verum, nu. 3. & quando, num. 4.
3 *Hæres requiritur, vt poſt inuentarium repudiet, vel adeat.*
Inuentarium conficiens, poteſt eo conſilio feciſſe, vt certior fiat de iuribus hæreditatis, quam animo adeundi, nu. 3.
4 *Hæres ſimpliciter inuentarium conficiens, non dicitur adire, ſecus ſi vt hæres conficiat, etiamſi ſe hæredem non nominet ſed a notario fuerit ſcriptus.*

ADitio hæreditatis decimoſexto loco probatur ex confe-
1 ctione inuentarij, † quod confecerit hæres ſcriptus, vel
ab inteſtato, ſi Bart. credimus in l. gerit. col. vlt. verſ. ad. 3. ff. de
acq. hæred. quẽ refert, & ſequitur Ruin. in cõſ. 168. n. 1. lib. 4.
& ante eos ſenſit Cyn. in l. fi § ſi vero poſtquam. per illũ tex.
C. de iur. delib. animaduertit etiã Capra in conſ. 9. n. 1. vbi ra-
2 tionem affert. † quia cum confectio inuentarij ſoli hæredi cõ-
ueniat, non alij, vt l. ſcimus. C. de iur. d liber. Ideo quis confi-
ciens inuentarium, cenſetur hæreditatem adire, quaſi faciat
actum, qui niſi ab hærede fieri poſſit: vt etiam decidit Cache
ran. in deciſio. Pedemont. 147. nu. 22.
Id diſplicuit Salicet. Alex. & Iaſ. in d. l. fi. §. ſin autem, per il
3 lum tex. in verſ. non recuſauerit. vbi requiritur, † vt poſt inuẽ-
tarium hæres repudiet, vel adeat, & eſt ratio, quia poterit eſ-
ſe, vt inuentarium eo cõſilio fecerit hæres, vt fieret certior de
iuribus hæreditatis, quam animo adeundi, & ideo cum actus
iſte non inferat neceſſario aditionem, non probatur ex hoc
animus adeundi, & ab iſtis fuit etiam Ruin. in conſ. 113. nu. 4.
vol. 3. Neuiz. in conſ. 9. nu. 14. & Franc. Marc. in deciſ. 29. vbi
* aſſerit hoc * eſſe omnium cõſenſu comprobatum, quos omnes
ſequitur Roland. à Valle in ſuo tract. de confect. inuẽta. part.
3. §. ſed an per confectionem, & nouiſſime tranſit Mantica in
tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 9. nu. 15.
Intellige hanc opinionẽ, vt procedat, qñ inuentarium fuit
ſimpliciter factum, vt ſola bona deſcriberẽtur, quia tũc ex eo
non probatur animus adeundi, ſecus ſi confecerit inuenta-
rium, vt hæres, vt quia in eo ſit nominatus hæres, iuxta ſentẽ
tiam Rol. à Vall. in conſ. 73. in prin. vol. 2. tunc enim probatur
ex illa cõfectione aditio hæreditatis vt expreſſe videtur prę
4 ſupponere Salic. in d. l. fi. §. ſin autẽ dubius, vbi dicit, † quod
quamuis hæres ſimpliciter cõficiendo inuẽtariũ, nõ dicatur
adire, ſecus tamen eſt, ſi illud conficiat vt hæres, & ita etiam
concludit Ruin. in d. conſ. 113. n. 7. & ſecundum iſtam intelli-
gentiam poteſt defendi opinio Cyn. & aſſectatorum.
Quod ẽt procedit, ſi hæres non nominauerit ſeipſum hære
dẽ, ſed à notario fuerit hæres nominatus: q̃a idẽ eſt, l. opti. C.
de con-

de contrah. ẽip. Bar. in auth. ſi quis in aliquo, propè fin. C. de eden. & in l. ex hac ſcriptura, circa fi. vet. quæro quid ſi in cõtractib. ff. de do. ſequitur Rui. in d. conſ. 113. nu. 7. in fi. & huic conſine eſt, quod ſcripſit Robert. Maran. in l. is poteſt, nu. 52. de acq. hæred.

Amplia vt concluſio procedat, etiam ſi inuentarium confe ctum fuerit per tutores, nam ex ipſius inuentarij confeſſione inducitur aditio hæreditatis, quia tutor ſolus habet hanc facultatem, dum tamen agat pro infante, ſecus ſi pro pupillo, vt dicit expreſsè Bar. in l. potuit, nu. 2. ff. de iure deliber. in quo loco aſſerit ita illo anno reſpondiſſe pro hæreditate cuiuſdam filiæ infantis.

CONCLVSIO XLIX.

ARGVMENTVM.

Si quis inſtituat procuratorem ad adeundam hæreditatem, an propterea dicatur adiuiſſe hæreditatem.

SVMMARIA.

1 Aditio hæreditatis probatur per conſtitutionem procuratoris ad confitendum ſe eſſe hæredem, vel reſpondendum poſitioni, quo pacto ſit hæres, ſiue ad exigendum aliqua debita, vel alia negotia expedienda. Vide contrarium ibi, & quando præſumatur, nu. 3. & 4. & quando procedat, nu. 5.

2 Procurator Cæſaris non poteſt adire hæreditatem pro Cæſare, nec ſeruũ iubere, quod adeat, niſi faciat meliorem Cæſaris conditionem.

3 Defunctus pater in dubio inteſtatus deceſſiſſe præſumitur, & filium per actum conſtituendi procuratoris adiuiſſe.

4 Notarius præſumitur in inſtrumento procurationis enuncians talem hæredem Titij, de voluntate conſtituentis enunciaſſe.

Notarius falſarius non eſt præſumendus, num. 4.

5 Aditio hæreditatis non præſumitur ex conſtitutione procuratoris, quando ex duplici capite hæreditas defertur, ius non dicatur hæredi quæſitum propter ambiguitatem & obſcuritatem actus.

ADitio hæreditatis decimo ſeptimo probatur per conſtitutionem procuratoris ad confitendum ſe eſſe hæredem, vt cautum eſt per rex. cum gl. in l. per procuratorẽ, ff. de acqu. hæred. quam opinionem eſſe veram dicit Bar. ibi, & eſſe * cõmunem affirmauit Paul. Caſt. eo in loco, vt ſequendo eoſdem retulit Vincentius de Franc. Doctor illuſtris, in deciſ. 60. nu. 5.
1 reſpondit † Mantua in d. conſ. 34. nu. 29. vol. 1. vel ad reſpondendum poſitioni, vt fit hæres, ſiue ad exigẽdum aliquod æs alienum, vel ad alia negotia expedienda. de hoc modo verba fecit Bal. in l. 30. oppoſ. C. qui admit. & conſ. 263. 1. vol. Maran. in repe. d. l. is poteſt, num. 52. & 68. Corn. in conſ. 69. in fi. vol. 4. idem voluit gl. & Bar. in l. Paulus, in fi. de acq. hæred. & idem Bar. in l. filio, C. de iure delib. gl. in l. ſerui electione, ff. de leg. 1. ſed rata non eſt aditio per procuratorem, vt ibi, & pet Franc. Aret. in d. l. Paulus Mantu. in conſ 34. nu. 30. vol 1.

Reclamat huic rei Cæpol. in conſ 14. n. 2. in ciuil. vbi dicit,
2 quod † licet procurator Cæſaris non poſſit adire hæreditatẽ pro Cæſare, nec iubere ſeruum Cæſaris vt adeat, vt l. 2. titu. de off. procur. Cæſaris, ſi tamen facit meliorem conditionẽ Cæſaris, quoniam hæreditas eſt opulenta ſine vexatione, tũc recte poteſt ſeruus fiſci iuſſu procuratoris Cæſaris adire, & rata ma nebit aditio quod ita voluiſſe gl. aſſerit ſingulatem in l. ſi quis mihi bona, §. ſi ſeruus, de acq. hæred.

Amplia concluſionem, vt procedat, etiam ſi ambigeretur,
3 an defunctus deceſſerit teſtatus, an inteſtatus, † quia in dubio præſumitur inteſtatus, & propterea filium adiuiſſe per illum actum conſtituendi procuratorem. Ita Bal. in d. cõſ. 200. verſ. aut eſt dubium, lib. 1.

Secũdo amplia, vt procedat, etiam ſi notarius in inſtrumento procurationis enunciet in tertiam perſonam illum eſſe hæredem, vt Titij, quia nihilominus ex tali inſtrumento proba-
4 tur aditio hæreditatis, † cum præſumatur notarium illa verba enuntiaſſe ex volũtate cõſtituentis alias eſſet falſarius, quod non eſt præſumendum, ſi fides eſt adhibenda, gl. in c accedẽs. de crim. falſ. Matſ. in conſ. 51. nu. 33. Rol. à Val. in conſ. 38. nu. 31. vol. 1. Cæph. in conſ. 179. nu. 24. vol. 2. Bald. in d. conſ. 263. nu. 2. vol. 1. & ſequitur Maran. vbi ſup.

Intellige, vt procedat concluſio, ſi patet deceſſerit, nullo condito teſtamento, & filius certus fuerit de morte prædicta ab inteſtato, ſecus ſi patet petierit teſtatus, quia licet id non ignorauerit filius, tñ quia non apetuit, ex quo capite adeat,
5 vel ſe immiſceat, † cum ex duplici eapite eſſet ſibi delata hæreditas, nõ præſumitur ex illa creatione procuratoris aditio propter ambiguitatem, & obſcuritatem actus, per quem ius non dicitur ei quæſitum, vt per Bald. in conſ. 200. per totum, lib. 1. & faciunt quæ dicta ſunt ſup. in concluſ. aditio per poſſeſſionem.

Intellige ſecundo, vt procedat concluſio, quando procurator conſtitutus ad adeundum hæreditatem adierit ipſam, vel geſſerit actum ſibi impoſitum, & non ſtatim, cum cõſtituerim ipſum ad adeundum hæreditatem, nam per conſtitutionem procuratoris etiam ſpecialis ad adeundum non ſequitur me velle ſtatim eſſe hæredem, quia quando mando procuratori, vt adeat hæreditatem, videor tunc animo pendere, vt ante hę reditas non quæratur, quam per eum ſit adita, vt voluit Cyn. poſt Iacob. de Rauenna, in l. 1. ſub n. C. qui admitti, & Aret. in l. Paulus, col. ſi. ff. de acq. hær. licet ibi dicat cõem opinionẽ eſſe contra Cynũ, & cũ Cyno tenet Pan. de Caſt. in d. l. Paulus, nu. 4. & Lud. Rom. ibi, nu. 3. idem voluit Albet. in d. l. 1. C. qui admitti. in quo loco paulo inferius ſubiũgit, id maxime procedere, ſi hæreditas eſſet delata mihi, ſ. abſenti, cuius vires ignoro. Vnde nolo ſtatim a dire, ſed mandate procuratori, vt ſi inueniat eam vtilem, vt adeat. Vnde non poteſt dici, me ſtatim velle eſſe hæredem, & hoc idem tradit Cyn. in loco ſupra allegato, & prodidit Dec. in l. 1. in a. lect. in 3. not. C. quando non perent. partes, vbi iurib. & rationib. fundat, ex mandato dato ad adeundum nõ induci aditionem hæreditatis, ſed requiri etiam actus exequutionem, vt etiam animaduertit excellens D. Franc. in d. ſua dec. 60. nu. 15.

CONCLVSIO L.

ARGVMENTVM.

Plurimi modi recenſentur, per quos hæreditatis aditio probatur.

SVMMARIA.

1 Aditio hæreditatis probatur per ſubtractionem rei hæreditariæ, & alijs modis, vt ibi remiſſiue num 2.

2 Hæredi quando denegetur officium abſtinendi.

ADitio hæreditatis decimo octauo modo probatur p ſub-
1 tractionem † ſine amotionẽ alicuius rei hæreditariæ, ut ſi ſuus hæres mortuo teſtatore amouerit aliquid de hæredita-
2 te, probatur ex hoc ipſum adiuiſſe, † & ideo ei erit denegandum beneficium abſtinẽdi, vt eſt contex. apertus in l. ſi ſer num. §. prætor air, ff. de acq. hær. ſi quis ſuus, inquit Vlpian. ſe dicit retinere hæreditatem nolle, aliquid autem ex hæreditate amouerit, abſtinendi beneficium non habebit.

Amplia, & limita hanc concluſionem, vt colligitur ex d. tex. & eius glo.

Probatur etiam multis alijs modis obſeruatis à Iaſ. in conſil. 112. n. 2. vol. 4 vt ſi locauit fundos hæreditarios, quod placuit Bar. in l. gerit, nu. 21. verſ. ſi vero non poterit, & reſpõdit Corn. in conſ. 103. nu. 4. vol. 2. Alex. in conſ. 32. nu. 1. vol 3. & in conſ. 126. nu. 1. vol. 7. de qua locatione vide per Bal. in con ſil. 13. nn. .. vol. 1. vel fecit quitationes debitoribus hæreditarijs, aut conſtituit aliquem, qui negotia hæreditaria adminiſtret, vel rationes negotiorum ſubducat, aut ſoluat legata in teſtamento relicta, vel quos in teſtamẽto teſtator ſciuerit, ad peragenda ſacra Sacerdotes decernat, vel lirigauit, & cõpromiſit tanquam hæres, vt reſpondit Alciar. in conſ. 574. nu. 17. vel alia iſtiuſmodi, quæ citra nomen, & ius hæredis fieri non poſſunt, l. pro hærede, ff. de acq. hæred. nam ex iſtis actib. probatur aditio hæreditatis, ſecundum Iaſ. in d. conſ. 112. Pariſ. in conſ. 16. num. 42. cum ſeq. lib. 2. Bald. in conſ. 314. nu. 3. lib. 3. in conſ. 499. nu. 2. eod. lib. & in conſ. 11. num. 1. lib. 5. & in con ſil. 272. nu. 2. eod. vol. Socin. iun. in conſ. 69. num. 7. lib. 1. & Maranta in repet. d. l. is poteſt, num. 48. cum plurib. ſeqq. vbi adnotat triginta octo modos, ex quibus probatur hæreditatis aditio, & plene per Laur. Silua. in conſ. 49. nu. 86. ſed vberius, & melius, quam alibi iſta materia tractatur à Guliel. Benedi. in repet. c. Raynutius, de reſtam. in verb. mortuo itaque teſtatore, il 1. nu. 357. cum plutibus ſeqq. ab Anch. in conſ. 252. nu. 3. & 324. nu. 1. & Nat. in conſ. 140. nu. 12. vol. 1.

CONCLVSIO LI.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis an per ceſſationem in non faciendo probetur.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis probatur, & præſumitur per non facere.*
2 *Debitor in diem, & ſub pœna ſuccedens creditori ſuo, & infra talem diem debitum non ſoluit alijs ſucceſſuris, illo repudiante, an hoc non facto aditio probatur, & ibi vide contrarium. Vel dic:*
3 *Aditio probatur, ſi debitor in diem, & ſub pœna ſuccedens, & reliqua, vt ſupra.*

ADitio etiam hæreditatis probatur per non facta, vt ſi præfinitus ſit terminus hæredi ad adeundũ, vel repudiandũ,
1 & ipſe hæres intra terminum nihil agat: † nam ex hoc non facere præſumitur, & probatur hæreditatis aditio. l. fi. §. ſin aũt hoc, & §. ſi quis aũt temerario, C. de acq. hær. & not. Bar. in l. quamdiu, in glo. fi. ff. eod. & idem Bar. in d. l. gerit, num. 28. ff. eod. vbi circa hoc adducit rationes, & alia exempla, quæ per te ipſe videre poteris, è quorũ numero illud eſt de debitore,
2 qui † in diem, & ſub pœna ſucceſſit creditori ſuo, & intra illũ diem ipſe non ſoluit debitum alijs, qui ſuccederent illo repudiante: nam ait Bar. in d. l. gerit. ex hoc non facto probari aditionem: idq́ue vnum comprobat tribus rationib. & in d. l. non hoc, C. vnd. legit. vlt. col. cui refragatur Bal. ĩ l. ſi certis annis, C. de pactis, latè Alex. in conſ. 20. per tot. lib. 6. vbi latiſſime tuetur hanc partem Natt. in conſ. 24. nu. 10. & ſeq. lib. 1. & dictum eſt ſupra in concluſione, per reſolutionem debiti.

Verum quoniam hæc latius proſecutus eſt Franc. Mantica de coniect. vlt. volun. lib. 12. tit. 13. per totũ, hic vlterius progrediendi onere me leuauit, ad illum igitur lector confugito, vbi non minus doctè, quam inſigniter concluſionem noſtram explicat.

CONCLVSIO LII.

ARGVMENTVM.

Per teſtes ſingulares probari aditionem hæreditatis, & quo pacto id locum habeat.

SVMMARIA.

1 *Aditio hæreditatis probatur per teſtes ſingulares, dummodo ſuper eodem deponant, licet de diuerſis actibus.*
2 *Teſtes ſingulares quando probent.*
Singularitas quando non noceat, ibid. nu. 3.
3 *Intellectus D. Innoc. in c. qualiter, de accuſ. & gl. in l. ob crimen, §. fi. de teſtib. & num. 2.*
4 *Opinio Caſtren. in conſ. 113. nu. 2. vol. 1. non ſit tuta, vbi vendens tanquam hæres, pro hoc ſolo actu non probatur hæreditatis aditio.*
5 *Vendens rem hæreditariam, licet non dicat tanquam hæres, ex tali actu ſolo adiuiſſe præſumitur.*
6 *Vendere rem hæreditariam ſimpliciter, vel tanquam hæres, idem eſt ad inducendam probationem aditionis hæreditatis.*
Aditio hæreditatis eſt actus ſucceſſiuus circa diuerſa negotia.

ADitio hæreditas probatur præterea per teſtes ſingulares,
1 dummodo † deponant ſuper eodem, licet de diuerſis actib. & aſſertionib. & ſi vnus teſtis deponat illum, quãdo vinum vendidit, dixiſſe, ſe tanquam hæredem, vel quia hæres erat, vendere, & alius deponat, cum vẽdidit, vel emit domũ,
2 dixiſſe tanquam hæredem vendere: † hoc caſu licet ſint ſingu-
3 lares circa eundem actum, & diuerſi ſint in venditionib. tamẽ probant: ſecus vero ſi vnus depoſuerit illum tanquam hæredem vendidiſſe, & alius nihil de hærede dixerit, licet eſſet diuerſus actus: quia tunc non probant: vt not. Pau. Caſt. in conſ. 113. n. 1. vol. 1. vbi ait, ita intelligi dictum Inno. in c. qualiter, de accu. & gl. in l. ob crimen. §. fi. ff. de teſtib. & Corn. in conſ. 286. pro præſenti, vol. 4. Barth. Soc. in conſ. 295. n. 4. vol. 2. Gabriel. in ſuis concluſ. ti. de teſtib. concl. 2. n. 22. lib. 1. & ibi adducta, Rober. Maran. in d. l. is põt, nu. 90. ff. de acq. hær. ſed qñ agitur de aliquo actu, qui ex plurib. & diuerſis actib. oritur, licet teſtes ſint ſingulares in actib. quia vnus deponit de vno, & alter de altero, hæc ſingularitas non nocet, quin id, de quo
3 quæritur, probetur: † nam hoc d. Inno. intelligitur, quãdo quilibet illorum actuum, de quo vnus teſtis tantum deponit, ſatis eſſet per ſe ad illud, vt aditionem, probandum, ſi eſſet probatum per duos teſtes: quia tunc ex caſu non nocet ſingulari-
4 tas, & ita reſpondet Pau. Caſt. in d. conſ. 113. † quæ tñ opinio Caſtr. non videtur tuta: nam ipſe præſupponit, quod ſi quis vendiderit tanquam hæres, ex hoc actu ſolo non probari adi-
5 tionem hæreditatis, quod videtur falſum ex ſup. alleg. † imò ſi quis tantum rem hæreditatis vendiderit, licet non dixerit tanquam hæres, ex illo ſolo actu præſumitur adiuiſſe: & vt ſupra notatũ eſt in concluſione per facta: & Bart. clare tradidit in d. l. gerit, ff. de acq. hær. quaſi per totã. Ergo multo magis id procedere debet, cum ſit adiectum nomen hæredis, hoc eſt, quia faciat tanquã hæres. Vnde licet vnus teſtis deponat ſup tali venditione, illum tanquam hæredem vendidiſſe, & alter nihil dixerit, an tanquam hæres, necne, videri probatam adi-
6 tionem, † nã quilibet iſtorũ actuum ex ſe ſatis eſt ad inducendam probationẽ, ipſum adiuiſſe: vt ex ſup. alleg. in concluſione, per facta, videre eſt. Huius rei rationem te docebit Soc. in alleg. conſ. 295. n. 4. vol. 2. vbi eam eſſe aſſerit, quod aditio hæreditatis eſt actus ſucceſſiuus circa diuerſa negotia: vt l. pro hærede, ff. de acq. hær. quo caſu teſtes ſingulares probant. Et iſta rõne multa cumulat Gabr. in d. concl. ſup. allata, n. 19. li. 1.

CONCLVSIO LIII.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrator ſoluens, an de ſuis, vel pecunijs eius, cuius bona adminiſtrat, ſoluiſſe præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Adminiſtrator præſumitur ſoluiſſe de pecunijs eius, cuius bona adminiſtrat, non de proprijs, & nu. 3. & quando procedat, nu. 4. & quando non procedat, nu. 7.*
2 *Adminiſtrator promittens, vel ſoluens dotem pro ea, cuius bona adminiſtrat, poteſt repetere.*
3 *Adminiſtrator ſemper præſumitur facere animo adminiſtrandi, & generaliter in quolibet, præterquam in patre, & in coniuncto, nu. 8.*
4 *Adminiſtrator habens penes ſe bona debitoris, de quibus poteſt ſibi ſolui, præſumitur de illis ſibi ſatisfeciſſe.*
5 *Res empta non efficitur illius cuius eſt pecunia ſed ementis, niſi ematur ex pecunia eccleſiæ quia tunc cenſetur eccleſiæ, & quando procedat nu. 6.*
6 *Adminiſtrator pro cauſa emens cenſetur ex pecunijs eccleſiæ, ſecus ſi ab alio, etiam ſi pecunia ſit eccleſiæ, & ibi contrarium.*
7 *Solutio quando de re aliena facta induceret delictum, non cenſetur adminiſtrator ſoluiſſe de bonis cuius adminiſtrat, ſed de proprijs.*
8 *Adminiſtrator coniunctus præſumitur ſoluiſſe de proprijs, veluti mater, & frater, ſi dotet ſimpliciter, qui cenſetur donare, ſecus ſi ſit extraneus.*

1 ADminiſtratorem præſumi ſoluiſſe de pecunijs eius, † cuius bona adminiſtrat, & non de proprijs, cauit reſpõdendo Crauet. in conſ. 129. nu. 3. lib. 1. qui teſtatur Corn. in conſ. 103 col. 2. verſ. ſi autem non apparet, li. 1. & in conſ. 98. col. 4. verſ. aut neutro, lib. 4. ſentit Alex. in cõſ. 100. incipien. in Chriſti Saluatoris. in 3. dubio. lib. 2. & ad hanc rem multa adhibere poteris, quæ à nobis tradita ſunt in concluſione, officialis, & in concluſ. ſolutio, & in concluſ. tutor.

Ex hoc illud exijt, vt adminiſtrator promittens, vel ſoluẽs
2 dotem pro ea, † cuius bona adminiſtret, poſſit repetere: vt docuit Bar. ſing. in l. cum poſt, §. 1. nu. 2. ff. de adminiſtr. tutor. & Bal. in l. fi. in 3. vol. C. de dot. promiſ. Adminiſtrator enim ſem-
3 per præſumitur facere animo adminiſtrandi, † & non donandi, argu. d. l. cum poſt, §. 1. & ibi Bar. & Bal. in d. l. fi. col. 3. ver. quæro quid in matre. & notat Alex. in cõſ. 1. vol. 2. & id vt plurimum contingit in quolibet adminiſtratore, præterquam in patre: vt videatur de bonis, quæ adminiſtrat, non de proprijs dotem dediſſe, arg. l. fi. C. de dot. promiſ. l. cũ pater. §. genero. ff. de admin. tutor. & not. Anchar. in conſ. 300. nu. 3. & in conſilio 436. num. 3. vbi expreſsè dicit, quemlibet adminiſtratorem diſponendo de rebus ſuæ adminiſtrationi ſubiectis, videri in dubio voluiſſe de illis diſponere, vt ſpectant ad adminiſtrationem, non de iure ſuo proprio, quod haberet in illis. argum. d. l. cum poſt, §. fin.

4 Amplia concluſionem, † vt etiam præſumatur adminiſtratorem habentem penes ſe bona ſui debitoris, de quibus poteſt ſoluere, de illis ſibi ſatisfeciſſe, vt decidit Affl. in dec. 13. nu. 18. & Crane. in d. conſ. 229. nu. 5.

Primo limita concluſionem, vt nõ procedat, ſi adminiſtrator ſit diues, ſolers, & ingenioſus, vel adſint huiuſmodi coniecturæ, ex quib. poſſit colligi, ſe de proprijs pecunijs ſoluiſſe: quia tunc præſumptio eſt, illũ non iure adminiſtrationis id feciſſe, ſecus ſi non eſt admodũ diues, & induſtrius, vt p Corn.
in d.

Digitized by Google

io d.conſ.103.& in d.conſ.98.& Crau.in d.conſ.129.nu.3.& ſeq.& eſt tex.in l.ſi defunctus,C.arbit.tut.gl.in l.cũ oporter, in ver.ex eius abſentia,C.de bon.quæ libet.Rom.in cõſ.346. col.fi.in 8.dub.Abb.in conſ.46.3.dub.lib.1.Card.in cõſ.140. col.fi.verſ.ad aliud dicimus,Alex.in conſ.78.in fin.lib.2.& in conſ.82.col.fi.verſ.regularirer,eod.vol.Cur.iun. in l.1.col.2. C.de fur.cum alijs multis adductis per Sylu.io conſ.86.ou.2. vol.2.& Nar.qui multa ad hoc propoſitum adducir in conſil. 358.n.1.& ſeq.vol.2.Ad coniecturas.o.cõfugiendũ eſt,qñ nõ
5 ſatis liquet,an pecunia fuerir ꝓpria,ſcdm Syl.ĩ d.cõſ.86.n.14.

Secundo limita, vr † etſi in dubio præſumatur adminiſtratorem emiſſe de pecunia eius,cuius bona admioiſtrat,tamen res ſic empta,non efficirur illius,cuius erit pecunia,ſed ipſius emenris,vt eſt rex.in l.ſi ea,C.de rei vend.& in l.ſi patruus,C. com.vtriuſque indi.in l.1.C.ſi quis alteri,vel ſibi, & in l.ſi de tua,C.de don.inter vir.& vxot.

Sublimita huiuſmodi limitatiooẽ, niſi res fuerir empta ex pecunia Eccleſiæ,& ſic piæ cauſæ:quia tunc fanore ipſis cenſetur Eccleſiæ,& oon emenris: vt voluir gl.in l.ſi vt proponis, & ibi Dd.C.de rei vend.l.3.C.arbit.tut.in c.inquireudũ . vbi
* Innoc.Hoſtien.& Io.And.Panor. & * omnes de pecul. clericorum,Rom.in auth.ſimiliter,C.ad l.Falcid.in 10. ſpeciali, & Tiraq.ac alij allati ab eo in rtact.piæ cauſæ,priuil.120.

6 Intellige banc ſublimitationem,quando † emens huiuſmodi rem,erar adminiſtrator piæ cauſæ,ſecus ſi ab alio,quia tũc non eſſet ipſius Eccleſiæ,vel piæ cauſæ, ſed ementis , licet de pecunia Eccleſiæ mercatus ſit.Ita tradidere Iacob.Arer. Bar.
* Bal.Paul.de Caſtro,& * omnes,in d.l.ſi vr proponis, C.de rei vendi.quos ſeqnitur Tiraq in d.priuil.120.in fi. & hoc ex rationib.adductis per alleg.Dd.in d.l.ſi vr proponis .

Aduertendum tamen eſt,dum dictum fuit,in dubio præſumi admioiſtratorem emiſſe de pecunia eius,cuius bona adminiſtrar.Ab boc diſſentire Captam in couſ.13. ou.6.vbi dicir, ſi dubiretur,de cuius pecunijs cenſeãtur empta bona per adminiſtratorem, præſumi io dubio empta ſua ipſius pecunia , arg.l.ſi defunctus,ſecundum Bar.in l.Titium & Mæuium,§.altero,ff.de admio.tut.vbi inſuper addir illud, non eiſe concurrendũ ad coniecturas,quas enumerat Accurſ.io l.cũ oporret, in prin.C.de bon.quæ lib.idẽ videtur voluiſſe Grat.in conſil. 188. num.16.vol.1.

Tertio limira,concluſionem non procedere in illis caſib.in
7 quibos † propter ſolutionẽ de re aliena criminis aliqua ſuſpicio poſſet incidere,vt in tutore,ſi exponeret pecuniã pupilli pro re ſuo noĩe empta:quia tuoc,vt delicti ſcrupulus euitetẽ, pręſumitur potius ſoluiſſe de pecunis proprijs,quam alienis, vt per Corn.in d.conſ.103.& in d.conſ.98 vbi ſup.per doctrinam Bar.Bal.Ang.Salyc.Fulg.& Paul.de Caſt.in l. cum oportet.in prin.ff.de bonis quæ liber.& per Capr.in d.cõſ.13.n.5.

Qnarto limita,vt non procedar,quando perſona, cuius bo
8 na adminiſtrabat,erat coniuncta adminiſtratori:quia † tunc præſumitur ſoluiſſe de proprijs pecunijs,arg.l.2.ubi Bart. & Bal.C.pro ſoc.l.& magis,ff.ſolu.& alleg.per Crau.in d. conſi. 129.no.2.Bal.io d.l.pen.C.ſi quis alteri uel ſibi,& Bar.in d.l.ſi patruus, C.cõia utriuſqoe ind. Veluti ſi adminiſtratores bonorum puellæ ſior mater,uel frater , quia ſi denr ſimpliciter in dotem rem propriam,uel communem , cenſentur donare .
* Et quod hæc ſit uerior,& magis cõis * opinio,auctor eſt Alb. in conſ.12.nu.1.& ſeq.ſecus aũt ſi extraneos impendat, & ſoluar pro extraneo,qni præſumitut ſoluere de pecunijs ipſius extraoei,niſi aliud probetur.Sic couſuluit Rom. in cõſ.3.col. 2.per rex.io l.fi.C.de pig.& conſ.274.Sylu. cauir in conſ. 86. nu.2.ool.2.& Crauet.memioit io d.conſ.129.num. 4. licet ibi diſſentiar à Rom.quoad inductionem illius,l.fin.

Sublimita hanc limitatiooem, ut non habear locum,ſi aliæ præſumptiooes conrra urgeaor,ut tradidir Bar.& Dd. io d.l. cum oportet.in prin.Alex.in couſ.82.col.fin.uerſ.& regulariter,lib.2.quem ſequitur Crauet.ubi ſup.num.2.in fi.

CONCLVSIO LIV.

ARGVMENTVM.

An probatio adminiſtrationis tutelæ debeat fieri ſingulatim de rebus adminiſtratis.

SVMMARIA.

1 *Adminiſtrationis tutelæ probatio debet ſpeciatim fieri de rebus adminiſtratis.*
2 *Sententia ferenda eſt ſuper probationibus productis, non ſuper alijs.*
Generalis probatio non ſufficit,& quando ſufficiat,num 9.
3 *Actor in exequutione ſententiæ poteſt liquidare res adminiſtratas.*
4 *Adminiſtrator creditor illius,cuius bona adminiſtrat præſumitur ſ ũ exigi feciſſe.*
6 *Mulier adminiſtrans bona pupilli,præſumitur de ſuis dote ſatisfacta.*
Secus ſi contrarium probaſſet per librum rationum.
7 *Negotia probantur per ratiocinium,& nu.8.*
8 *Præſumptio cedit veritati,nec plus quam veritas operatur .*
9 *Adminiſtrator deponens,vt teſtis ſuper calendario non auditur , ſecus ſi per contractus Eccleſiæ,cuius erat adminiſtrator,à ſe celebrato.*
10 *Adminiſtrator ſimpliciter,an poſſit eſſe teſtis.*

1 ADmioiſtrationis rutelæ probatiooem † debere fieri ſpeciatim de rebus adminiſtratis,& ſuper illis,ſuper quib. producentur probationes,eſſe ferendam ſententiam,non vero ſuper alijs,nec ſatis eſſe,ſi in vniuerſum probauerir, ſe ad-
a miniſtraſſe † bona,doctrina eſt Bar.& Alexan.in l.1 . num.25. C.de eden.

Primo limitatur,quando adminiſtrator non poterat in illo iudicio ſingulas adminiſtrationes rerum probare, quia tunc, ſi generatim fuerit facta condemnatio ad reddendam ratio-
3 nem adminiſtrationis in vniuerſum, poterit † Actor io executione ſententiæ demonſtrare particularim de adminiſtratione rerum.Sic vno ore protulere Bal.Ang.Fulg.& Sal.io l. edita,C.de eden.& Alex.in l.1.ff.cod.vbi ait.ita ſenrire gl.magi.
4 in d l.1.ibi,potero,ſic † noo arguit neceſſitarem. Er idem voluit etiam Bar.in l.2.C.de ſent.quæ ſine cert.

Nec id,quod ſum dicturus , longe abeſt à concluſione noſtra:adminiſtrator enim creditor illius , cuius bona admini-
5 ſtrat,præſumitur † ſuum exigendum curaſſe, vt ſapienter docuir Ang.in l.ſed ſi damoum,§.peculium,per illum text. ff.de pecul.cui adhæret Affl.in dec.13.nu.16.& aſſentitur Crau.in conſ.129.nu.5.atqne illi accedit Neuiz.in conſ.57.nu. 2. vnà ẽt conuenit Soc.ſen.in conſ.92.n.1.& 8.cũ plurib.ſeqq.vol.4.

Amplia concluſionem,vt etiam procedat in muliere admi-
6 oiſtranre booa pupilli,quæ † iridẽ præſumitur ſuam recepiſſe dotem,& propterea non poteſt ex hoc petere dotem; ſecundum D.Borg.Caual.io ſuo tract.de tutorib.n.181.qui ad hoc allegat Ang.in d.§.peculium,&Ale.in l.venditores,ff.de ver. oblig.in quib.tamen locis fateor pauca reperiſſe .

Limita,vt concluſio procedat in re ancipiri , non autem in clara,i.quando iſte adminiſtrator probaret diuerſum ex rationib.adminiſtratis,& calcuſis ſubductis,& reuocandis,ſibi quoad debitum ooo fuiſſe ſatisfactum, nihilq; illius pecuniæ accepiſſe,vt ſibi ipſi ſolueret , iuxta ſententiam eiuſdem Caualc.d.tract.de ruto.n.181.verſ.ſed prædicta.ea ratione,quia
7 negatiua probatur † tali pacto,per ea,q̃ io ſimili tradir Franc. Hercul.io trac.de proban.nega.nu.177.ver.ſeptimus modus, & per ea, quæ tradir Bar.in l.Titiæ rextores,nu.2.vbi Alex.& Iaſ.ff.de legar.1.& idem Alex.conſ.55.n.24.lib.4.Gram.deci. 59.nu.16.Pariſ.conſ.139.col.fi.lib.4.Dec.conſ.561.n.8.Bal.l. 1.col.fi.de eden.vbi Alex.& poſter.quia tunc præſumptio ce-
8 dir † veritati,oec magis eſt efficax,quam veritas,vt per Dec. coof.400.ou.8.& conſ.444.ou.22:Rol.à Valle coof.99.nu.10. & ſeqq.lib.1.Affl.dec.64.nu.9.& ſeq.Tiraq.de legib.connub. gl.5.num.60.Corn.conſ.35.num.6.

Nec illud animaduerſione dignum in præſentia omittam: Nã etſi credatur adminiſtratori editis rationib.ſibi nõ ſatisfa-
9 ctum,non † audiretur deponens, vt teſtis in actu, in quo ageretur de reprehenſione vitanda,teſtis eſt Dec.io conſ.256.nome.7.Eius tamen teſtimonium audiretur ſuper contractu Eccleſiæ,cuius ipſe erat adminiſtrator,à ſe celebrato,Nell. rrac. de teſtib.ſub nu.22.& Stepb.Aufr.nu.7.& adeas Io.Monac.& Arch.io c.fin.de teſtib.lib.6.& ibi Io.Andr. in nouell.Si vero
10 quæratur à me,an † adminiſtrator ſimpliciter teſtis eſſe poſſir,cooſulat hic Dec.inſuper,nu.14.de teſtib.à quo id intelligere recte poterir.

CONCLVSIO LV.

ARGVMENTVM.

Adminicula an per ſe probent.

SVMMARIA.

1 *Adminicula non probant per ſe,tamen adiuuant.*
2 *Adminiculum vehemens explet ſemiplenam probationem.*
3 *Adminicula vehementia decidunt cauſam.*
4 *Adminicula pro ſe habenti,iudex poteſt iuramentum in ſupplementum præſtare.*
5 *Adminicula duo habens,præfertur vnum habenti.*

6 *Teſtis vnus cum fama in cauſa matrimoniali non iungitur ad plenam probationem.*
7 *Adminicula alia vltra famam concurrentia, etiam in cauſa matrimoniali faciunt plenam probationem.*

1 ADminicula licet non probent per ſe, tamen † iuuāt, vt docuit Anton. de Butr. in c. cum cauſam, num. 12. de proba. vide Bal. ibid. nu. 11. cum additio. & Abb. in c. præterea, nu. 7. de teſtibus.

2 Et vehemens adminiculum † explere ſemiplenam probationem, monuit Bal. in l. ea quidem, C. de accuſ. Ioan. Anan. in conſ. 59. Hipp. Marſ. in ſing. 205. & Bal. in conſ. 3. num. 4. lib. 3.

3 Primo amplia vſque eo procedere, vt † ex vehementibus adminiculis cauſa decidatur, ſicuti reſpondit Bal. in cōſ. 400. nu. 9. lib. 5. per tex. in c. dilectus, de ſucceſſ. ab inteſt.

4 Secundo amplia, vt † habenti pro ſe adminicula, poſſit iudex præſtare iuramentum (quod vocant) ſuppletorium, iuxta ſententiam Bal. in conſ. 401. nu. 3. vol. 3. & ibi per eum alleg.

5 Tertio amplia, vt † præferatur ille, qui duo adminicula habet ad idem tendentia, habenti niſi vnum, ſecundum Signor. in conſ. 96. nu. 9. per tex. in l. re coniuncti, ff. de legat. 3. & per alia ibi adducta.

6 Quarto amplia, vt † etſi in cauſa matrimoniali vnus teſtis cum fama non iungatur ad faciendam plenam probationem, vt per Alex. in conſ. 143. lib. 2. & per Dec. in conſil. 133. col. 2. verſ. vnde etiam dicit. Tamen ſi præter famam concurrāt alia
7 adminicula, etiam † in cauſa matrimoniali, faciunt plenā probationem. Ita voluit Dominic. in c. 1. §. & quia, col. 2. de vſu. in 6. cum quo conuenit Gabr. in ſuis concluſ. lib. 1. tit. de probat. concl. 1. num. 17.

CONCLVSIO LVI.

ARGVMENTVM.

Adulationis mala quamplurima connumerantur, & an adulatoria verba probent.

SVMMARIA.

1 *Adulatio qualibet præſumitur mala.*
2 *Malitia ſequitur ex adulatione.*
Et in clericis eſt crimen capitale.
3 *Adulatores non ſunt ſumendi pro conſiliarijs Principum.*
4 *Qui nequiores ſunt hoſtes, quam qui foris ſunt.*
Qui per leges puniuntur.
5 *Verba adulatoria probant ſi fauore libertatis proferantur.*
6 *Adulator accuſator eſſe poteſt.*

1 ADulatio quælibet adeo teterrimum & deteſtandum vitiū eſt, vt ſemper † præſumatur mala, atg. c. ſunt nonnulli, & c. ſeq. 45. diſt. & notat Luc. de Pēna in l. quemadmodum, C. de agric. & cenſit. lib. 11. ver. 127. & 128. Cuius perniciem Diogenes, vel vt alij volunt, Antiſthenes ſentiēs, dicere ſolebat: Melius eſſe incidere in coruos, quam in adulatores. Nam corui non comedunt, niſi mortuos; adulator etiam viuos deuorat.
2 Quocirca idem Luc. de Pen. in eo. loco allato dicebat, ex † adulatione præſumi ſequi malitiam, ſecūdum l. 1. ff. de ſer. cor.

Sed ſciēdum eſt, adulationem tripartito fieri ſolere, primo attribuendo alicui bonum, quod non habet, è quorum numero fuerunt illi, qui Alexandrum Magnum modo Iouis filium, modo illum egregius geſtis Herculem ſuperaſſe dictitabant: atq; Ariſtobulus hiſtoricus, qui librum conſcripſerat de reb. ab Alexandro Macedone geſtis, in quo multa ſupra veri fidē adulantiſſime aſſiuxerat. Secundo, nimium extollendo bonū, quod habet, qualis videri potuit Demoſthenes, qui cū Aeſchines & Philocrates, quos præcipuè fuerat in legatione cōplexus Philippus Rex, à legatione reuerſi, multis alijs nominib. prædicarent Regem: tum his præcipuè, quod eſſet formoſus, facundus, & ad bibendum ſtrenuus, Demoſthenes, ita cauillatus eſt, vt diceret, in his laudib. nihil eſſe dignum Rege. Nā primam eſſe fœminarum, alteram ſophiſtarum, tertiam ſpongiarum. Tertio approbando, & laudando vitiū, quod habet, 11. q. 3. c. nemo, 22. q. 2. c. primum, 46. d. c. clericus, & 25. diſ. c. alias, vt fuit Strathias quidam colax, qui Bianti ſtupido ſic adulatus eſt, Plus bibiſti, quam Rex Alexander. Quod in Alexādro turpiſſimum erat, illi laudi tribuat. Neque. n. ſtatim laude dignum eſt, quod fit à Principib. Quinimo adeo hoc vitiū eſt execrandum, vt in clericis ſit crimen capitale. Caccialup. trac. de lud. nu. 2. Præterea illud cognitu neceſſariū, nunquam
3 à † conſilijs adhibendos eſſe Principibus adulatores, qui ne-
4 quiores ſunt hoſtes † illis, qui aperto Marte nobiſcum congrediuntur, arg. c. ſi inimicus, 93. d. de quibus Vates ille diuinus, Pſal. 27. cecinit: Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo, mala autem in cordib. eorum. Et D. Hierony. in quadam Epiſtola ad Teclam ſolebat dicere: Meliora ſunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula blandientis, vt etiam per Archi. & Io. de Turrecrem. in d. c. ſunt nonnulli, & c. ſeq. Vnde Bias Prinæus interrogatus, quod eſſet animal omnium maximè noxium? Si de feris, inquit, percunctaris; tyrannus: ſi de mitib. adulator. Et Crates Thebanus eos, qui cum adulatorib. viuerent, aiebat eſſe deſertos, non aliter, quam vituli ſunt inter lupos: neque. n. illos adeſſe, quos oportet, neq; cum ijs, qui adſunt, habere ſocietatem, cum ſint inſidiatores. Poſtremo, quā ſint infelices ij, qui auſcultent adulatorib. Bias erit teſtis, qui eos eſſe ſimiles amphoris dicebat, quæ aurib. circumagūtur. Poſſem præterea plurima alia peſtifera hic annectere, quæ à noſtris ſcribentib. in adulatores memoriæ traduntur; ſed hoc labore poſſum ſuperſedere: vnicuique. n. ſunt obuia, præſertim apud Alba. in ſuo reper. in ver. adulatio. qui per ll. puniuntur, Pauin. tract. de viſitatione, q. 10. 2. par. n. 19. tomo 3. f. 179. Et quamuis ſit adeo pernicioſa peſtis adulatio, tū ſciendum
5 eſt, verba adulatoria † probare, ſi fauore libertatis prolata fuerint, arg. l. Paulus, & ibi Bar. de fideicom. lib. vt ēt probāt, ſi referuntur ad honoratum, vt ab eodem Bar. traditum eſt in
6 d. l. Paulus. in fi. Quinetiam adulatorē † accuſatorē eſſe poſſe, eſt caſus ſingularis, 3. q. 2. c. in cano. quē refert Ro. in ſing. 731.

Communia Adulterij.

CONCLVSIO LVII.

ARGVMENTVM.

Adulterij ſcelus improbatur: quibus pœnis olim vindicati fuerint adulteri, & cuius ſit probationis.

SVMMARIA.

1 *Adulterium omni iure prohibitum eſt.*
Cuius prohibitione ſequitur prohibitio fornicationis.
Quot mala producat, ibi remiſſiuè, grauiſſimis pœnis puniebatur.
2 *Adulterium graue ſcelus, & grauius ſtupro, & cæteris criminibus, nec ex aliqua cauſa poteſt purgari, non debere impunitum relinqui. ibid.*
Et grauiter puniri debet per Iudices Eccleſiaſticos.
3 *Adulterium eſt de criminibus quæ fiunt in occulto, & clam committitur.*
Illud eſſe difficilima probationis. ibid.
Directè, vel ſpecificè probari non poſſe, ibid.
4 *Adulterium non plenè patet confeſſum. & nu. 10.*
5 *Teſtes dicentes, vidiſſe aliquos complexu venereo iungi non probant ad vltimum neceſſario. & num. 10.*
6 *Adulterium probatur ex præſumptione violenta cum fama, & nu. 10.*
7 *Præſumptio in caſu adulterij habetur loco probationis, nu. 10.*
8 *Sui natura eſſe difficilis probationis, & in adulterio lex eſt contenta ea probatione, quæ fieri poteſt.*
9 *Teſtes in cauſa adulterij ſe præciſè vidiſſe coniunctionem veneream deponentes, in ſuſpicionis crimen incidunt nihil tamen probant.*
10 *Adulterium non poteſt directè probari per conſpectum, ſed per aſpectum, quoad coniecturas violentas. Et quomodo coniucantur adulteri, ibi remiſſiuè.*

1 ADulterij crimen quam graue † & exitioſum ſit, nullus vnquam verbis aſſequi poſſet, ſcelus hoc impium nullus vnquā ſatis explicare queat, id facinus indignū nullus pro merito deteſtari poterit, hoc execrandum vitium quam ſit, teſtantur veterum hiſtoriæ, teſtantur monumenta, dū pro ſe quiſq; in huius ſceleris indignitatem inuehitur, hoc ſenſere decreta Pōtificia in c. 1. 81. d. & in c. quid in omnib. 32. q. 7. vbi ad verbū ita ſcribitur: Quid in omnib. peccatis adulterio grauius? Quæ fuit ſnīa D. Petri, vt retulit D. Clemens in Epiſt. ad Iacobū fratrē Dñi. in quam ēt paulo poſt idem D. Petrus grauiter pronunciat, venenū adulterij eſſe cunctis malis pernicioſius. Iſtius flagitij atrocitatē execrati ſunt oēs Dd. ī c. at ſi cleri. §. de adulterijs, de iud. & præ cæteris Bal. col. pen. in hæc verba loquutus eſt: Adulterium reuera eſt crimen infeſtum laicis & bonis viris, & turbat honorem matrimonij, & etiam famam liberorum, qua conſiſtit decus gentiū, vt no. in auth. de nupt. in prin. Ang. id admodum exagitauit in §. 2. in auth. de mona. vbi tradidit peſſimum vitium eſſe, vxorē alterius adulterare. Idem Bal. inſectatus eſt in conſ. 246. viſis actis, lib. 4. & Bar. in rub. ff. de adul. vbi dixere, id crimen præter læſæ maieſtat. eſſe maximū. Thales vero Mileſius cenſebat, adulteriū eſſe peius periurio. At Sibylla Erythræa apud Lactantiū lib. de ira Dei, c. 22. inter facinora, quib. maximè Deus iraſcit, atq; irritatur,

adul-

adulterium reponit. Quin etiam Euphron apud Stobæū, c.6.
retulit. Non eſſe adulterio maius malum. Spartani tanto odio
adulterium ſunt proſequuti, vt eſſet incredibile adulterij cri-
men apud ipſos inueniri. Quantopere ab adulterio abhorrue
rit Alex. ille Magnus, illud ſatis teſtimonio eſſe pōt. Nam cum
puella multa nocte ad ipſum eſſet deducta, cū eo dormitura,
rogauit Rex, vbi fuiſſet tamdiu? Illa reſpondēte, ſe expectaſ-
ſe, donec maritus iſſet cubitū; miniſtros accitos acriter obiur
gauit. Reducite, inquit, hanc, parum.n.abſuit, quin veſtra cul-
pa fuerim factus adulter. At Dionyſ.cum intellexiſſet filiū, cui
principatū relicturus erat, ingenui viri coniugē adulteraſſe,
iratus interrogauit, an vnq̄ tale quicq̄ in pr̄ comperiſſet? Hic
adoleſcens, tu.n.inquit, non habebas patrem regem Nec tu,
inquit Dionyſius, filiū regē habiturus es, ni talia perpetrare
deſinas. Tyrannus enī in filio dignum exhæredatione crimen
iudicabat adulteriū. Sed quid aliena commemoro; Sacræ li-
teræ quantope diris adulteros ſunt inſectatæ; Hinc in Deuter.
c.27.dicitur: Maledictus, qui dormit cū vxore populi ꝓximi
ſui, & dicet omnis populus, Amen. Et Exod.c.20.& Deut.5.
Non mœchaberis. Et Deut. c. 22. Si mœchatus quis fuerit cū
vxore alterius, & adulteriū perpetrauerit cū coniuge proxi-
mi ſui, morte moriatur, & mœchus & adultera. Sed quid homi
nes commemoro? Vel bruta deteſtandū adulterij crimen quā
maxime refugiunt: nulla nouerunt adulteria elephantes, vt re
tulit Plinius lib.8.cap.5.& ipſi deteſtantur hominum adulte-
ria, & morte mulctant, vt ſcripſit Aelian lib.1.hiſt.anim Cico
niam adulterū & adulteram interemiſſe aliquando, tradidit
idem eodem in loco, lib.15. Columbæ coniugij fidem nō vio-
lant, vt Plinius refert lib.10.c.34. Leones acerrime adulteria
leænæ vindicant, ſi eidem Plin. credimus lib.10.c.3. Quod ſi
tam effrenatam hominum libidinē priſcorum deteſtationes,
ſanctorum patrum diræ, belluarum exempla compeſcere ne-
queunt, at ſaltē tot ſuppliciorum genera, quæ adulteris ſolent
irrogari ab hac præcipiti cupiditate ipſos auertere queant.
Modo enim adulteros morti adiudicatos, modo viuos fuiſſe
combuſtos, modo corpus ſecuri conciſum, virū virgis cæſum,
mulierem, naſo mutilatam, virilia amputata, erutum vtrumq;
oculum, ab equis diſcerptos, crines & veſtes ante & retro in
ignominiam inciſas, capitali pœna affectos, varijs in locis a-
pud fide dignos autores legimus, Quid? Hippomenes Athe-
narum Princeps, cum filium ex Atalanta Limonē in adulterio
deprehendiſſet, eam ob ſcelus cū equo iunxit, qui cū clauſus
alimentis careret, dētes in puellam iniecit. Perhorreſco refe-
rens Opilium Macrinum duos boues miræ magnitudinis vi-
uos ſubito aperiri, atque his ſingulos milites adulterij reos
inſeri iuſſiſſe, capitibus vt ſecum colloqui poſſent, exertis. In
mentem veniat adulteris, Aurellianū Imperatorē, militē, qui
adulteriū cum hoſpitis vxore commiſerat, ita vindicaſſe, vt
duarū arborum capita inflecteret, quas ad pedes militis deli
garat, eaſdemque ſubito dimitteret, vt ſciſſus ille vtrinq; pen
deret. Hæc, multaq; alia, ſi ſæpius memoria repeterent adulte
ri, iſtud vitæ genus, vel feris, vt diximus, deteſtabile abomi-
narētur. Poſſem hoc in loco quamplurima alia de prohibitio-
ne & deteſtatione adulterij congerere, ſed multi me hoc one
re leuarūt, præſertī Aegid. Boſſ. tract. crimin. tit de coitu dam-
nato & punib.n.47. Bar. de Spina. in tract. de poteſtate Papæ
ſuper conſig.n.121. Tiraq. oīū copioſiſſime de leg. connub. li.
13.à nu.1.vſq; ad n.27.& ſeq.& fere ad nauſeā accumult mul-
ta Petr. Foll. in ſua pract. cēſual. in verb. Nic. Epiſc.n.169. cum
plurib. ſeqq.& Hieron. Zoannet. in tract. de for. cōſ.& cont.n.
2 137.vbi tradidit † eſſe grauius ſtupro, & cæteris alijs criminib.
Io. Rādei. in tract. de diſpēſatione. §. in his.n.1. Et adeo ex ſe
malū eſt, vt nulla cā purgari poſſit Roſel. ī tract. de cōſ §. poſt-
q̄, n.2.& Foller. d. verb. Nicolaus Epiſcopus.n.30.& Neuiz. in
verb. nō ē nubēdū, fol.121.col.2.verſ.2. reſpon. qđ vero adulte
rio ſe contaminās mat. violet, ſacrilegiū cōmittere videatur.
Paul. Sil. q.6.n.2. fol.181. Ex adulterio.n. plura incōmoda, &
fere infinita mala oriūtur, vt optime animaduertit Neuiz. in
ſua Sylua nupt. in prin. oper.& Foller. in d. verb. Nicolaus Epi
ſcopus, n.172. Quis igitur hoc crimen ferat? quis impunitum
relinquat? Veſtra intereſt, iudices eccleſiaſtici, qui in Chriſti
verba iuraſtis, id ſceleris genus exquiſitis pœnis compeſcere
& vindicare, quod vos etiam monuit Marc. Mant. in tract. de
ſpec. iud. nu.60. præſertim cum neque diuino, neque humano
iure permitti poſſit, vt recte meminit Foller. d. pract. d. verb.
Nicolaus Epiſcopus, nu.30.& d. nu.169.
3 Verum quia crimen iſtud eſt de illis, quæ † fiunt abdite &
occulte, l. conſenſu, C. de repud. euenit etiam, vt ſit difficilimę
probationis, vt cuncti ferę in hanc deſcendere ſuiam, vt Soc.
iun. in conſi.99.n.28.vol.2. Bart. in l.2.C. de adult. in fi. Iaſ. in l.
placuit, C. de iud. Patiſ. in conſi.32.nu.4.vol.2.& in conſi 6.in
fi. vol.3. Grat. in conſi.115.n.11.vol.1.& Rimin. ſen. in conſil.
50.nu.5.vol.1. neque pōt probari directe vel ſpecifice, vt per
Purpurat. in l. trāſigere, n.69.C. de tranſact. ibi, quod raro aut
nunq̄ pōt probari vere adulterium. Dd. in c. præterea, & præci
pue Fel. col.1. de teſt. tradit Didac. Couar. in epito. in 4. lib. de
cret.2.p.c.7.§.6. in 1.to. Ang. conſuluit inter conſ. matrim. cōſ.
44.n.15.& 16. in lib.1.& reſpondit Corn. in conſ.171.lib.2.&
* hanc eſſe cōem opinionem obſeruauit Laur. Kirchou. in ſu. re-
cep. concl. cent.1.concl.5. in ver. adulteri.& clam ſolere com-
mitti, tradidit Alber. de Roſat. in tract. de teſt. p.1.§. ſupereſt,
n.24.& c. ſignifi. de adult.& c. cum cām, de probat & memine
re gl.& Dd. in l. quod ait lex. ff. ad l. Iul. de adult. Patiſ. in conſ.
54.n.63. cum ſeq. lib.4. Dec. conſ.577.n.12. Menoc. conſ.31.n.
18. Alex. in l.2.§. fi. in l.c.5. ff. de adult. Hippol. Marſ. in rubr. C.
de probat. nu.10.& in conſil.1.nu.47.& conſil.28.nu.5.vol.1.
conſi.116.nu.8.vol.2. Pariſ. in conſi.137.nu.29.vol.4. Gozad.
conſi.12.nu.36. Marc. Mant. ſing.4.nu.9. Roll. à Valle in conſil.
50.nn.2.vol.1. Ruin. in conſi.149.nn.1.vol.5. Marſi. in conſi.1.
n.18.& 47. Ioſeph Regien. in conſi.97.n.31. inter conſil. crim.
* vol.2. cōe * dicit Nic. Bello. in repet. rubr. C. de eden. nu.63.
4 Nam illud opus † non plene patet viſu, vt utat uerbis gl. in c.
literis, de præſcrip.& docuit Bar. in l.2.§. fi. ff. de adult. Angel.
Aret. in tract. de malef. in uer. che hai adulterato la mia don-
na, n.41. Hinc fit, ut ſi teſtes deponerent, uidiſſe complexu ve
nereo iunctos, uel ēt inueniſſe iuuenem in camera diſpectora
5 tum, & caligis diſſolutis, ianua uero clauſa, nō † tn̄ neceſſario
probaretur adulterium: contingere.n. poſſet, ut mulier eſſet
arcta, & uir impotens, uel quod tentauerit ſic agere, ut adulte
raret, & tn̄ non adulterauerit, & ſic potius vr̄ probari conatus
* quidam, q̄ conſummatio delicti, ut late per Fel.& * oēs ſcribē
tes in c. præterea, de teſt.& Grat. in conſil.50.n.2.& ſeq. lib.2.
* Lap. alleg.53.n.2 & ſeq.& hanc eſſe ſcribentium * cōem ſnīā,
docuit Gandin. in tract. malef. in tit. de præſumpt.& indicijs
indubie.& copioſe per Hippo. de Marſ. in repet. de rubr. C. de
probat.n.257. Aym. Crau. in conſi.205.n.21. Quæ tn̄ ſnīa intel-
ligenda eſt, ut uera nonſit, qn̄ agitur ad matrimonij ſepara-
tionem, ſecus ſi ageretur ad pęnam pecuniariam: quia ad con
demnationem in criminali non ſufficeret iſta deprehenſio in
complexu uenereo, ſed tn̄, ut dictum eſt, naleret ad ſeparatio
nem matrimonij, ut pulchre conſultus reſpondit Philip. Cot.
in conſi.142.n.11.& 12. uol.4. Adulterium enim probatur, qn̄
pudenda in pudendis, uel obſcœna in obſcœnis ſunt poſita.
Ita expreſſe tradit Marc. Blanc. in tract. de indic. homicid. ex
propoſ. commiſſ. nu.69. ad l. fi. ff. de q.& ita reſpondit Ioſeph.
Fontan. in conſi.97.nu.33. in 2. uol. conſil. crim.& late docuit
Laurent. Kirchou. in ſuis commun. concluſ. concl.5. cent.1. in
uerb. adulterium, ubi concordantes citat, & in fine atteſtatur,
ita ipſo conſulente aliàs fuiſſe iudicatum.
Ideo in huiuſmodi probatione ſufficit ferre teſtimoniū ſu-
per eo, qđ inducit uiolentam præſumptionem, & coniecturā
adulterij commiſſi, ut in d.c. literis, & ibi gl.& Dd. Et hinc eſt,
6 ut Innoc. in c. præterea, de teſt. ſentiat, per † præſumptionem
uiolentam cum fama probari adulterium. Idem uoluit Luc. de
Penn. in l. quemadmodum, C. de agric.& cenſit. lib.11. uerſ.60.
6 & Gozad. conſ.13.n.36. Præſumptiones † enim in hoc caſu ha
bentur loco probationis, gl. in d.c. præterea, de teſt. Dec. conſ.
577.n.12. Grat. cum alleg. per eum d. conſ.50.nu.3.& 4. Lap. d.
8 alleg.53.n.2. Et quia hæc materia, cum † ex ſui natura difficile
poſſit probari, ut ſupra oſtendimus, lex eſt contenta ea proba
tione, quæ fieri pōt, ut ex multis allegatis per Iaſ. in l. ſi quis
ex argentarijs, n.20. cū ſeq. ff. de edē. d. Bar. in l. ſi illa, ff. de uer.
oblig. Bal. in auth. quas actiones, in ult. col. C de ſacroſanct. ec
cl. late per Fel. in c. ueniens, il 2. in prin.10. col. de teſt.& Grat.
in conſ.50.nu.2. uol.3.& Bermond. Cherur. in tit. de pub. con-
cub. rub. de adulterio, in uerb. ſupereſt. poſt n.26. uerſ. ego aūt.
Hipp. Marſ. conſ.1.n.47.& conſ.116.n.8. quia concludens pro-
batio non pōt haberi, & fieri poſſunt probationes præſumpti
uæ, ut in probando filiationem & adulterium, dicit Dec. in
repet. rub. de probat.n.166. uerſ.1. eſt, qn̄ talis eſt materia.

9 Vnde teſtes deponentes,ſe † præciſe uenereã illorũ coniunctionem uidiſſe,in ſuſpicionis crimen incidunt,& nihil probant,vt conſuluit Marſ.conſ.28.n.5.quia adulteriũ,vt iam eſt
10 dictũ,†non poteſt probari directe & præciſe per conſpectũ, ſed recte per aſpectũ, quoad coniecturas violentas in illo actu conſideratas,vt ſi vir & mulier viſi fuerint complexu venereo iungi:nam hæc depoſitio nõ eſt directa & præciſa probatio,vt Fel.d.c.præterea,n.1.cũ allegat.ſed eſt uiolenta præſumptio, quæ facit veram probationẽ, vt ſupra . Et quõ conuincatur adulteri,tradidit Petr.Lenaud.tract.de prioil.Doct. quæſt.49.4.parte. Et poſtremo,qua ratione poſſit probari,ad dedus erit Alb de Roſa.in tract.de teſti.par.5.n.10. fol.79.

CONCLVSIO LVIII.

ARGVMENTVM.

An,antequam quis ad probationem adulterij deueniat ſit in primis neceſſe probare matrimonium, aliàs ſuccumbat: nonnullaque ſcitu digna ad probandum adulterium traduntur.

SVMMARIA.

1 *Ad probationem adulterij antequam deueniatur,matrimonium neceſſe eſt probare.*
2 *Adulterium proprie committitur cum nupta*
3 *Accuſatum de adulterio commiſſo cum Seia vxore Titij,reſpondens, cum Seia coiſſe, non exprimens qualitatem vxorietatis,eſt ab adulterio abſoluendus.*
4 *Accuſator debet probare,mulierem cognitam habitam & acceptam fuiſſe,vt cætera ſolent vxores accipi & haberi.*
5 *Maritus agens contra vxorem iure mariti debet probare veram eſſe vxorem, item econtra,quando vxor agit contra virum de adulterio.*
6 *Tempus certum, id eſt,annus & menſis commiſſi adulterij debet poni in libello accuſatorio.*
7 *Probatio temporis certi in libello commiſſi adulterij eſt de ſubſtantia , quo non probato,etiam probato delicto, accuſatus abſoluitur.*
8 *Capitula ad probandum adulteria,quomodo debeant concipi.remiſſiue.*
9 *Teſtes quomodo & qui debeant d ponere circa adulterij probationem, ibid.remiſſiue.*
10 *In crimine adulterij nulla datur dilatio ad probandum,tamen fiunt probationes, & ſunt raræ.*

1 ADulterij ad probationem antequã quis deueniat,neceſſe†eſt huic inprimis,vt probet matrimonium, & adulteram eſſe vxorem,vt Titij,alioqui ſuccumbit,arg.l.ſi vxor.§.ſi ea.ff.de adult.& notat Bal.io l.ita demum.in fi. C.de procur. Bar.in l.ſi cui.§ à filio.ff.de leg.1.& ibi clare Iaſ.n.7. Rom.in conſ.167.per totum,ea ratione,quia†adulterium proprie committitur cũ muliere nupta,l.inter. & l.ſtuprnm.ff.ad leg. Iul. de adult.& not.Clar.in ſua pract.crim.§.adulterium, verſ.tribus aũt modis.vbi tradit alios modos,quibus probatur adulteriũ,& Placẽtio.in tract.de accuſat.tit.4.0.1.& Paul. Gril.in tract.de pœna omnifar.coit.quæſt.6.n.1.Dec.c.at ſi clerici.§. de adulterijs.in princ.de iud.& glo.ſuper rub.C.de adult.Et
3 propterea†ſi accuſatus de adulterio perpetrato cum Seia vxore Titij, reſpondendo accuſationi, dixerit, confiteor mecoiſſe cum Seia,& nihil aliud dixerit circa qualitatẽ(vt hoc verbo vtar) vxorietatis,non poterit puniri de adulterio, ſed abſoluendus erit,vt per Bar.& Iaſ.in d.§.ſi à filio.ff.de leg.1, Bar.in conſilio 33.n.16.vol.1. Corn.in conſ.9.n.41.vol.1.
4 Illud tamen intellige limitando ſupradicta,vt† quando accuſator agit,non ſit illi neceſſe probare veram eſſe vxorẽ, vt Titij,ſed ſatis erit, ſi probetur illam habitam fuiſſe, & acceptam,vt ſolent cæteræ vxores accipi & haberi,ſecus eſt,quã-
5 do maritus agit contra vxorem iure mariti,quia† tunc debet probare veram vxorem.Ita intelligit text.Bart.in l.ſi vxor.§. ſed ſi ea.& §.ſi quis vxorem.ff.de adult. quod etiã procedit, quando vxor agit contra maritum de adulterio,quia probare debet,illum tempore adulterij ſibi extitiſſe maritum,alioqui cauſa cadet,vt dicit Roman.in d.conſ.167.in prin.

Animaduertat etãaccuſans adulterium , vt ponat in libello accuſatorio, & in inquiſitione, quæ loco accuſationis ſucce-
6 dit,tempus† certum atque præfinitum,id eſt, annum & menſem,iuxta text.vbi Bar.&*omnes in l.libellorũ.ff.de accuſat. canonizatum in c.libellorum.9.quæſt.8.& in c.tuę.& ibi not. de procurat.alias ſi non apponeretur certum & præſcriptum tempus,tunc libellus vel inquiſitio non procederet,etiã parte non opponente,vt in d.l.libellorum,verſ.quod ſi libelli. vbi notat Bart.& idem Bar.in l.edita.a.col.C.de eden.& cõſuluit Io.de Amicis in cõſ.127.col.9. verſic.vltima concluſio ſit,
Ex hoc infertur, vt ſi in accuſatione vel inquiſitione adulte-
7 rij apponatur†tẽpus ſtatum anni,vel menſis,vel diei,tũc pro batio tẽporis ſit de ſubſtantia probationis,vſq;&eo,vt quamuis delictum probetur,tamen ſi qualitas temporis non fuerit probata,accuſatus ſit abſoluendus,l.denonciaſſe.§.qui tñ, & ibi apertiſſime voluit Bart. ff.de adultet.conſuluit Alex.in conſ.175.2.vol.Bald.in l.& ſi ſeuerior.penult.col. C.ex quib. cauſ.inſam.Io.de Amicis in d.conſ.127.verſ.vltima cõcluſio.
8 Capita vero ad probandum adulteria, quomodo †concipi debeant,docet Ang. Aret.in tract. malefic.in verb.che hai adulterato la mia donna.n.40.& 41.
9 Verum quomodo & qui teſtes debeant deponere † circa probationem adulterij, dicemus infra in concluſ.adulterium per teſtes, & videas etiam ad id Clar. latiſſime in ſua pract. crim.in §.adulterium.per totum.
10 Illud etiam diligenter animaduertas,in†crimine adulterij nullam dari dilationem ad probandum,tamen fiunt probationes,& raræ ſunt,vt per Iaſon. in l.in pecuniarijs, nume.51. ff. de ferijs.

CONCLVSIO LIX.

ARGVMENTVM.

Quomodo teſtes probent adulterium.

SVMMARIA.

1 *Teſtes dicentes,vidiſſe vnum ſuper alium,probant adulterium, in actibus venereis.*
2 *Carnalis copula per teſtes de viſu teſtimonio probatur, idem in teſtimonio auditus.*
3 *Fama in crimine adulterij cum adminiculis vt ibi condemnat.*
4 *Teſtis non probaret adulterium,ſi diceret,vidiſſe hominem ſuper mulierem, niſi diceret in actibus venereis.*
5 *Vir poteſt eſſe ſuper mulierem, & non habere rem cum illa, & ibi.num.8 quia vir poſſit eſſe impotens,vel mulier arcta.*
6 *Teſtes dicentes,vidiſſe mulierem iacentem cum viro,probant adulterium. Vide contrarium,nu.10 vbi & concordantias.*
7 *Idem eſt dicere,Titius iacuit cum Seia,vel adulterauit illam, & probato, quod iacuerit cum illa,dicitur etiam probatum illam corruptam, & nu.14.*
8 *Idem ſi teſtes dicunt,vidiſſe nudum cum nuda in eodem lecto.*
9 *Præſumptio vehemens & violenta in crimine adulterij eſt,videre nudum cum nuda & quando,nu.2.*
10 *Adulterium non cenſeri probatum ex eo,quod quis ſolus cum ſola in thalamo clauſo repertus eſt,& vir habeat ſoluta fœmoralia,& mulier recuſet oſtium recludere.*
11 *Adulterium non præſumitur in illis , qui poſſunt tale factum defenſare , vel propter paucitatem teſtium,vel affectionem,vel dilectionem,conſuetudinem regionis,& temporum.*
12 *Præſumptio violenta tollitur in adulterio ex conſanguinitate, quæ etiam credebatur , niſi ficta vel ſimulata eſſet.*
13 *Sententia abſolutoria lata in fauorem adulteri,ratione conſanguinitatis,ſi vero poſtea adulterium probetur, vel præſumptio eſt, caſſaſſe,non impedit , ne poſſit iterum contra adulterium procedi.*
Adultera abſoluto,adultera abſoluitur,ibid.
14 *Teſtes dicentes, vidiſſe ſolum virum & mulierem in latebris ſe oſculantes, vel amplexantes,probant adulterium .*
15 *Adulterium probatur propter oſculum luxurioſum , vel impoſitionem manus ad mammas .*
16 *Clericus amplectens mulierem , non præſumitur cauſa adulterij , maxime ſi vetula vel deformis eſſet , vel aliàs , de qua natura non permitteret hoc ſuſpicari , vt in coniuncta ſanguine,niſi eſſet ſcholaris .*
17 *Teſtes vnus poſt alium per rimulam videntes adulterantes,probant adulterium,& non dicuntur ſingulares .*
18 *Simul fieri dicitur , vbicunque ordo vel viciſſitudo facti non permittit aliquid fieri ſimul ſed ſucceſſiue .*
19 *Teſtes dicentes, vnus adulterium commiſſum vna die,& loco,alter alia die, & loco,tamen probant adulterium. Vide ibi contrarium.*
20 *Adulterium probatur per teſtes domeſticos,cum ſoleat occulte committi,& ibi quando procedat .*
21 *Adulter,vel adultera,in tormentis perſeuerans negando,ſtante probatione prædicta, quando criminaliter agitur,abſoluuntur.*

1 ADulterium primo probatur, ſi teſtes deponant,ſe conſpexiſſe†illos complexu venereo iunctos : ſic tradidere
* *omnes ſcribentes in d.c.pręterea. de teſtib.& in c.literis.de præſump. & Dd.in c.1.& c. ſignificaſti.de adulter. Abb.in c. præterea.ou.1.de teſtib.& Io. Andr.d.c.præterea.col.4. circa
2 med.ver.conneniens.vbi ait,per teſtes†coniuoctionẽ veneream ſe vidiſſe aſſerentes,adulterium probari,quod idẽ pro-
3 cedere aſſerit in teſtimonijs auditus,quæ adminicula† & fama coadiuuãt,d.col.4.verſ.præterea.D.Io. Mar.Monti.in ſuo repertorio,de teſtibus.in verbo,adulterium .
Hinc diligenter eſſe obſeruandum,vt ſi teſtes tantum deponerent,vidiſſe hominem ſupra mulierem,(vt noſtri loquun-
4 tur) nec† diceret in actib.venereis,adulteriũ non probaret,
eum

eum fieri etiam poſſe*,vt cum illa rem nõ haberet,ut per Dd.
in d.c.præterea,de teſtib.in c.3 loco,de præſumpt.per Marſi.
in conſi.1.n.47.& in conſil.28.col 2.& per Roland.à Valle in
conſi.7.n.19.vol.1.quin illud præterea adiunxit Grat.in con-
5 ſi.50.nu.2.vt † etiamſi teſtes deponant,vidiſſe virũ ſupra mu
lierem in reipſa, adhuc neceſſario adulterium non probent',
cum euenire queat, vt vir ſit impotens, ſeu mulier arcta, vt
* vberrime dicit tradere Fel.* & omnes in d.e præterea,& Cã-
peg.tract.de teſt.reg.385.quomodo & qualiter.
6 Amplia primo,etiamſi deponant,ipſos † vidiſſe mulierem
iacentem cum viro,vt dicit Fel.in d.c.præterea,gl.in l.Ca.Sc.
ff.de fideic.liber.tex.in l.quod ait lex.ff.de adul.& Syl.in con
7 ſi.3.n.2.vol.1. Nam † idem eſt,ſi dicas, Titius iacuit cum Se-
ia,vel adulterauit illam: quia probato, Titium iacuiſſe cum
Seia,dicitur etiam probatũ,illam eſſe corruptam. Ita reſpon-
dit Alex.in conſi.77.n.2.vol.7.per doctr.Bal.in c.1.col.7.ver-
ſi.quæro nunquid ſit idem dicere,quib.mod.feud.amit.Mari.
Soc.in conſil.34.nu.15.vol.2.& Aegid.Boſſ. in tract.crim. tit.
de coitu dam.nu.58.Boer.dec.297.n.9.vbi alios allegat.
8 Secundo amplia,vt procedat,etiamſi deponant † conſpe-
xiſſe nudum eum nuda in eodem thoro cubare, vt tex.in d.c.
literis,de præſump.& ibi ſcribentes in d.e.præterea. Cãpeg.
d.reg.385.verſ.7.probatur,vbi dicit,iſtas eſſe ſtrictas pręſum
ptiones,vt non ſolum ciuiliter, ſed ẽt criminaliter de adulte-
9 rio, vel ſtupro, ſeu inceſtu quis poſſit condemnari. Hæc † eñ
præſumptio eſt vehemẽs & violenta,vt ait Damhoude.in ſua
prax.ciuil.c.178.n.14.Lap.alleg.53.n.1.& ſeq. nec ſecundum
eum ibi requiritur alia probatio, cum fieri non poſſit, vt per
rerum naturam venerea coniunctio poſſit iure probari.
Aliter ſenſit Matheſi.ſing.119.nota quod præſumpt.Corn.
conſ.192.in fi.lib.4.Crau.conſ.205.n.20.vbi n.21.poſt Anton.
10 Roſcl. reſpondit,adulterium † non cenſeri probatũ ex eo,qđ
quis ſolus cũ ſola in thalamo clauſo repertus ſit, & vir ſoluta
habeat fœmoralia,& mulier recuſet clauſum reſerare oſtiũ.
Conciliare poteris hoc inter ſe hoc pacto,vt doctr.Matheſ.
& aſſectatorum procedat, qñ agitur in cã criminaliter, ſecus
ſi ciuiliter,vt ſi agitur ad amiſſionem dotis,ut clare ſentit Bal.
in conſ.6.factum tale eſt,quidã,in fi.lib.5.& declarat Menoc.
conſi.31.nu.25.& diximus ſupra in eõibus adulterij, nu.5.
11 Limita hanc ampliationem † non procedere in illis perſo-
nis,quæ factum illud defendere poſſunt aliqua rõe,uel pp ve-
ſtium inopiam, uel pp affinitatem, vel pp ardorem quendam
amoris,uel conſuetudinem regionis,& tpum,quia tunc ex il-
12 lo ſolo actu non præſumitur adulteriũ,imo illa violenta † præ
ſumptio tollitur ex illa conſanguinitate,quæ ibi uera eſſe cre-
debatur,ut notabiliter voluit Iac.de Belu.in ſua pract.cr.tit.đ
lenonib.n.45.& ſeq.cum iur.ibi per eum alleg.& Io.de Amic.
conſ.127.col.fi.verſ.item probatum eſt, uel ſi non probauerit
affinitatẽ,ut Iac.de Bel.in auth.vt lic.matr.& aui.ad fi.& Luc.
de Pen.in l.quemadmodum,C.de agr.& cenſi.lib.11.verſ.80.
& idem erit,ſi affinitas vel illa ſanguinis coniũctio eſſet ficta,
& ſimulata,uel ijdem reperti nudi ſimul,nullatenus purgarẽt
factũ ſuũ,ut per eundem Belu.e.loco,n.48.& Aug.in addit.ad
Ang.in trac.de malef.in verb.che hai adulterato la mia dõna,
in prin.& idem Ang.in e.verb.n.41.& 42.in l.2.§.fi.ff.đ adult.
Iſtud tñ intellige ſecundum Ang.in d.l.2.§.ſi ſic. Nam licet
13 ratione ſanguinis coniunctionis † ſnĩa abſolutoria fuerit lata
pro adultero, tñ ſi uere poſtea probari poſſit adulterium, uel
quod ceſſauerit illa præſumptio orta ex ſanguinis coniunctio
nis uinculo,nempe quia poſtea illam duxerit in matrimoniũ,
non repugnante prædicta ſententia poſſet iterum procedi
cõtra adulterum,& de adulterio condemnari, ad quod alleg.
tex.in l.ſi quis adulterij, C.de adult.quem notat Tiraquell.in
tract.ceſſ.cauſa.in verb.præſumptio.per alia ibi adducta.Huc
reſpexit vates ille feſtiuiſſimus Martialis, cum cecinit,

Quod nubis Proculina concubino.
Et mœchum modo,nunc facis maritum,
Ne lex Iulia te notare poſſit:
Non nubis Proculina, ſed fateris.

Quod idẽ probatur per l.miles,§.licet,ff.ad l.Iul.de adult.
quod ſi abſoluatur adulter, itidem adultera erit abſoluenda,
ut uoluit Bapt.à S.Blaſ.in tract.de correl.n.29.Hipp.Marſ.in l.
ſi quis viduam,poſt num 23 in fi.de quæſt.& eius condemna-
tio non nocet mulieri,ſed proficit abſolutio,ut placuit Iac.de
Brin.in pract.crim.tit.de lenonib.verſ.57.nu.26.

14 Tertio amplia,ut procedat concluſio, etiamſi † teſtentur
ſe conſpexiſſe ſolum uirum & mulierem occulte ſe deoſculan
tes,uel amplexantes,Dec.conſ.577.n.12. Hipp.conſ.1.nu.45.
vol.1.& Campeg.d.reg.385.verſ.2.quia, ibi,& probatur for-
nicario.fol.139.mihi,in paruis impreſſionib.Abb.in d.c.præ-
terea,gl.3.in l.1.de var.& extraord.crim. & ibi Ang.Sal.in l.
Gracchus,C.de adult.Aret.in tract.de malef.verſic.che hai a-
dulterato la mia donna,nu...Rol.à Vall.conſil.24.nu.6.vol.2.
Bar.in l.c.5.nu.2.ff.de adult.Ruin.in conſi.146.n.4.vol.4.Soc.
iun.conſi.32.nu.16.lib.2.& Grat.in conſi.50.n.4.vol.2.
Huic ſnīæ optime congruit,qđ notat Bal.in c.tuę.de procur.
15 ubi † propter oſculum luxurioſum, uel ſi manus in papillas
immiſerit,probatur adulterium,alleg.c.1.& ibi gl.quib.mod.
* feud.amitt. quod axioma * omnes ſcribentes recentiores, &
maxime Dec.ſequuntur in rubr.C.de eden.Sed id,quomodo
ſit uerum,dicemus infra,in probatione, per oſculum.
16 Illud tamen limita † non habere locum in clerico ample-
xante mulierem, quia non præſumitur id cauſa adulterij face
te,ſed potius cauſa benedicendi,vel ad pœnitentiã cohortan
di,ut gl.in c.adſit.11.q.3.& Spec.in tit. de præſump.in princ.
Sed reprehenditur & reijcitur ab Abb. in c.1.de cler. non
reſid. & per Felyn.in e.præterea, de teſtib. & per Nic.Bell. in
repet rub.C.de eden.n.97.eum alleg.ubi refert Aug.dicentẽ,

A tali benedictione libera nos Domine.

Non omnino tamen eſt reijciendum illud, quod dr̃ de cle-
rico,præſertim ſi illa mulier eſſet uetula;minimum ſexagena-
ria,uel deformis,& turpiſſima,aut iſtiuſmodi, à qua criminis
adulterij ſuſpicio abeſſe poſſit,ut in ca.1.& ca.2.de cohabit.
cleric.& mulier.& in l.eum quem probabilem, C.de epiſc.&
cler.& intellexit Gul.de Bened.in repet.c.Raynutius, de teſt.
in verſ.duas habens filias, nu.208. alioqui falſam omnino gl.
illam arbitror,pręſertim ſi clericus ſit ſcholaris:quia tunc de-
prehenſus in iſtiuſmodi actu,non eſt probabile, illum ibi ad-
fuiſſe cauſa dicendi,Pater noſter, ut vtar uerbis Bal. in l.neq;
natales, C.de probat.etiamſi ille clericus eſſet religionis Mõ-
tis Carmeli,aut Montis Oliueti,& quantus maximus eſſe poſ-
ſet religioſus, quia ab huiuſmodi actibus omnino clerici ca-
uere debent, & frequenter inuiſere mulieres prohibentur,
etſi religioſæ & conſanguineæ ſint, e.peruenit,18.q.2.& per
Gul.Benedicti in d.verb.duas habens filias, nu.209.
Quarto amplia, vt omnia ſupraſcripta procedant, etiamſi
17 huiuſmodi teſtes † viciſſim vnus poſt alium viderint adulte-
rantes per rimulam,Abb.in c.præterea,n.1.de teſtib.Crau.in
tract.de teſt n.187.fol.102.Nam licet ſimul non viderint,non
ex hoc dicuntur ſingulares,ſed ſimul vidiſſe,vt gl.in c.nihilo
minus.3.q.8.& de hac re vide Alber.de Roſ.C.de teſtib.l.te-
ſtiũ.n.9.Bal.in l.teſtiũ.C.de teſtib.Ang.in l.quærebatur.n.3.ff.
18 de teſtam.milit.Fulgoſ.in l.Aretuſa.n.1.ff.de ſtat.homi.qa † v-
bicunq; ordo vel viciſſitudo facti non permittit aliquid fieri
ſimul,ſed ſucceſſiue illud dicit fieri ſimul,l.antiqui.ff.ſi pars
hæred.& l.Aretuſa. ff.de ſtatu homin.vt per Nell.à S.Gemin.
in ſuo tract.de teſtib.nu.187.& Sicul.in d.c.præterea. de te-
ſtib.Cyn.Bal.& Salic in l.teſtium,C de teſtib.Ioan. de Imol.
in l.ſi pater captus.ff.de vulg.& pupil.ſubſtit.
19 Amplia huiuſmodi ampliationem,etiamſi † teſtis vnus aſſe-
rat admiſſum vna die,vel in vno loco;& alius,altera die & lo
co.Ita videtur ſentire Spec.tit.de teſt.§.iam de interrogato-
rijs,verſ.quid ſi vnus teſtis.Iaſ.conſ.11.vol.2.Crauet.cõſ.73.
n.3.Soc.iun.conſ.99.n.5.& 7.vol.2. Stephan.q.193.in addit.
In aliam tamen ſententiam deſcendit Ioan.Andr.in addit.
ad eundem Spec.vbi ſupra,n.17.& Grat.conſ.50.n.11.vol.2.
& nos infra dicemus,in probat.per teſtes.
Secundo amplia ſupraſcriptam quartam ampliationẽ pro-
20 cedere,etiamſi † huiuſmodi teſtes eſſent domeſtici:nam ſi ac-
cuſatur maritus vel vxor de adulterio,adulteriũ probari po-
teſt per ipſos teſtes domeſticos: quia huiuſmodi delicta ſo-
lent fieri clam,& occulte,& non coram multis, vt l.conſenſu.
ff.de repud.& Albe.de Malet.in tract.de teſtib.n.67.c.2.ita ẽt
tenet Socin.conſil.17.nu.5.vol.1.& Grat.conſ.50.n.5.vol.2.
Limita ſupraſcriptam concluſionem, & eius ampliationes
non procedere,quando agitur criminaliter,quia tunc ea ſimi
libus non probatur adulterium, ſed ſolum, quoad ſeparatio-
nem thori,vt per Mattheſ.ſingul.119.Corn.in conſ.192.lib.4.
21 Cranet.conſ.205.nu.20.& 21.quia † in criminali, ſtante dicta
probatione,opus eſt,vt eruatur veritas ex ore vxoris vel vi-
ri adul-

Digitized by Google

9 Vnde teſtes deponentes,ſe † præciſe venereã illorũ coniunctionem vidiſſe,in ſuſpicionis crimen incidunt,& nihil probant,vt conſuluit Marſ.conſ.28.n.5.quia adulteriũ,vt iam eſt
10 dictũ,†non poteſt probari directè & præciſe per conſpectũ, ſed rectè per aſpectũ, quoad coniecturas violentas in illo actu conſideratas,vt ſi vir & mulier viſi fuerint complexu venereo iungi:nam hæc depoſitio nõ eſt directa & præciſa probatio,vt Fel.d.c.præterea,n.1.cũ allegat.ſed eſt violenta præſumptio, quæ facit veram probationẽ, vt ſupra. Et quõ conuincãtur adulteri,tradidit Petr.Lenaud.tract.de priuil.Doct. quæſt.49.4.parte. Et poſtremo,qua ratione poſſit probari,ad dẽdus erit Alb de Roſa.in tract.de teſti.par.5.n.10. fol.79.

CONCLVSIO LVIII.

ARGVMENTVM.

An,antequam quis ad probationem adulterij deueniat ſit inprimis neceſſe probare matrimonium, aliàs ſuccumbat: nonnullaque ſcitu digna ad probandum adulterium traduntur.

SVMMARIA.

1 *Ad probationem adulterij antequam deueniatur,matrimonium neceſſe eſt probare.*
2 *Adulterium proprie committitur cum nupta.*
3 *Accuſatus de adulterio commiſſo cum Seia vxore Titij,reſpondens, cum Seia coiſſe, non exprimens qualitatem vxorietatis,eſt ab adulterio abſoluendus.*
4 *Accuſator debet probare,mulierem cognitam habitam & acceptam fuiſſe,vt cæteræ ſolent vxores accipi & haberi.*
5 *Maritus agens contra vxorem iure mariti debet probare veram eſſe vxorem, item econtra, quando vxor agit contra virum de adulterio.*
6 *Tempus certum, id eſt,annus & menſis commiſſi adulterij debet poni in libello accuſatorio.*
7 *Probatio temporis certi in libello commiſſi adulterij eſt de ſubſtantia, quo non probato,etiam probato delicto, accuſatus abſoluitur.*
8 *Capitula ad probandum adulterium,quomodo debeant concipi,remiſſiue.*
9 *Teſtes quomodo & qui debeant deponere circa adulterij probationem, ibid.remiſſiue.*
10 *In crimine adulterij nulla datur dilatio ad probandum,tamen fiunt probationes, & ſunt raræ.*

ADulterij ad probationem antequã qnis deueniat,neceſ-
1 ſe†eſt huic inprimis,vt probet matrimonium, & adulteram eſſe vxorem,vt Titij,alioqui ſuccumbit,arg.l.ſi vxor.§.ſi ea.ff.de adult.& notat Bal.in l.ita demum.in fi. C.de.procur. Bar.in l.ſi cui.§ à filio.ff.de leg.1.& ibi clare Iaſ.n.7. Rom.in conſ.167.per totum,ea ratione,quia†adulteriũ proprie com
2 mittitur cũ muliere nupta,l.inter. & l.ſtuprum.ff.ad leg. Iul. de adult.& not.Clar.in ſua pract.crim.§.adulterium.verſ.tribus aũt modis.vbi tradit alios modos,quibus probatur adulteriũ,& Placẽtin.in tract.de accuſat.tit.4.n.1.& Paul. Gril.in tract.de pœna omnifar.coit.quæſt.6.n.1.Dec.c.at ſi clerici.§. de adulterijs.in princ.de iud.& glo.ſuper rub.C.de adult.Et
3 propterea†ſi accuſatus de adulterio perpetrato cum Seia vxore Titij, reſpondendo accuſationi, dixerit, confiteor mecoiiſſe cum Seia,& nihil aliud dixerit circa qualitatẽ(vt hoc verbo vtar) vxorietatis,non poterit puniri de adulterio, ſed abſoluendus erit,vt per Bar.& Iaſ.in d.§.ſi à filio.ff.de leg.1. Bar.in conſilio 33.n.16.vol.1. Corn.in conſ.9.n.4.t.vol.1.
4 Illud tamen intellige limitando ſupradicta,vt† quando accuſator agit,non ſit illi neceſſe probare veram eſſe vxorẽ, vt Titij,ſed ſatis erit, ſi probetur illam habitam fuiſſe, & acceptam,vt ſolent cæteræ vxores accipi & haberi,ſecus eſt,quã
5 do maritus agit contra vxorem iure mariti,quia† tunc debet probare veram vxorem.Ita intelligit text.Bart.in l.ſi vxor.§. ſed ſi ea.& §.ſi quis vxorem.ff.de adult. quod etiã procedit, quando vxor agit contra maritum de adulterio,quia probare debet,illum tempore adulterij ſibi extitiſſe maritum,alioqui cauſa cadet,vt dicit Roman.in d.conſ.167.in prin.

Animaduertat ẽ accuſans adulterium , vt ponat in libello accuſatorio, & in inquiſitione, quæ loco accuſationis ſucce-
6 dit,tempus† certum atque præfinitum,id eſt, annum & menſem,iuxta tex.vbi Bar.& omnes in l.libellorũ.ff.de accuſat. canonizatum in c.libellorum.9.quæſt.8.& in c.tuę.& ibi nor. de procurat.alias ſi non apponeretur certum & præſcriptum tempus,tunc libellus vel inquiſitio non procederet,etiã parte non opponente,vt in d.l.libellorum,verſ.quod ſi libelli.vbi notat Bart.& idem Bar.in l.edita.a.col.C.de eden.& cõſuluit Io.de Amicis in cõſ.127.col.9.verſic.vltima concluſio fit,

Ex hoc infertur, vt ſi in accuſatione vel inqſitione adulte-
7 rij apponatur †tẽpus ſtatum anni,vel menſis,vel diei,tũc pro batio tẽporis ſit de ſubſtantia probarionis,vſq;ĩeo,vt quamuis delictum probaretur,tamen ſi qualitas temporis non fuerit probata,accuſatus ſit abſoluendus,l.denunciaſſe.§.qui tñ, & ibi apertiſſime voluit Bart. ff.de adulter.conſuluir Alex.in conſ.175.2.vol.Bald.in l.& ſi ſenerior.penult.col. C.ex quib. cauſ.infam.Io.de Amicis in d.conſ.127.verſ. vltima cõcluſio.
8 Capita vero ad probandum adulteria,quomodo †concipi debeant,docet Ang. Aret.in tract. maleſic.in verb.che hai adulterato la mia donna.n.40.& 41.
9 Verum quomodo & qui teſtes debeant deponere † circa probationem adulterij, dicemus infra in concluſ.adulterium per teſtes , & videas etiam ad id Clar. lariſſime in ſua pract. crim.in §.adulterium.per totum.
10 Illud etiam diligenter animaduertas,in†crimine adulterij nullam dari dilationem ad probandum,tamen fiunt probationes,& raræ ſunt,vt per Iaſon. in l.in pecuniarijs, nume.5 1. ff. de fetijs.

CONCLVSIO LIX.

ARGVMENTVM.

Quomodo teſtes probent adulterium.

SVMMARIA.

1 *Teſtes dicentes,vidiſſe vnum ſuper alium,probant adulterium, in actibus venereis*
2 *Carnalis copula per teſtes de viſu teſtimonio probatur, idem in teſtimonio auditus.*
3 *Fama in crimine adulterij cum adminiculis vt ibi continetur.*
4 *Teſtes non probarent adulterium,ſi dicerent,vidiſſe hominem ſuper mulierem, niſi diceret in actibus venereis.*
5 *Vir poteſt eſſe ſuper mulierem, & non habere rem cum illa, & ibi.num.8 quia vir poſſit eſſe impotens,vel mulier arcta.*
6 *Teſtes dicentes,vidiſſe mulierem iacentem cum viro,probant adulterium. Vide contrarium,nu.ea.vbi & concordantias.*
7 *Idem eſt dicere,Titius iacuit cum Seia,vel adulterauit illam, & probata, quod iacuerit cum illa,dicitur etiam probatam illam corruptam, & nu.14.*
8 *Idem ſi teſtes dicunt,vidiſſe nudum cum nuda in eodem lecto.*
9 *Præſumptio vehemens & violenta in crimine adulterij eſt,videre nudum cum nuda & quando.nu.2.*
10 *Adulterium non ſemper probatum ex eo,quod quis ſolus cum ſola in thalamo clauſo repertus eſt,& vir habeat ſoluta fœmoralia,& mulier recuſet oſtium recludere.*
11 *Adulterium non præſumitur in illis , qui poſſunt ſolo factum defenſare , vel propter paucitatem teſtium,vel aſſociatem,vel dilectionem,conſuetudinem regionis,& temporum.*
12 *Præſumptio violenta tollitur in adulterio ex conſanguinitate, quæ etiam credebatur, niſi ficta vel ſimulata eſſet.*
13 *Sententia abſolutoria lata in fauorem adulteri,ratione conſanguinitatis,ſi vero poſtea adulterium probetur, vel præſumptio eſt, ceſſaſſe,non impedit , ne poſſit iterum contra adulterium procedi.*
Adultero abſoluto,adultera abſoluitur,ibid.
14 *Teſtes dicentes, vidiſſe ſolum virum & mulierem in latebris ſe oſculantes, vel amplexantes,probant adulterium .*
15 *Adulterium probatur propter oſculum luxurioſum , vel impoſitionem manus ad mammas .*
16 *Clericus amplectens mulierem , non præſumitur cauſa adulterij , maxime ſi vetula vel deformis eſſet , vel aliàs , de qua natura non permitteret hoc ſuſpicari , vt in coniuncta ſanguine,niſi eſſet ſcholaris .*
17 *Teſtes vnus poſt alium per rimulam videntes adulterantes,probant adulterium,& non dicuntur ſingulares .*
18 *Simul fieri dicitur , vbicunque ordo vel viciſſitudo facti non permittit aliquid fieri ſimul ſed ſucceſſiue .*
19 *Teſtes dicentes,vnos adulterium commiſſum vna die,& loco,alter alia die, & loco,tamen probant adulterium. Vide ibi contrarium.*
20 *Adulterium probatur per teſtes domeſticos,cum ſoleat occulte committi,& ibi quando procedat .*
21 *Adulter,vel adultera,in tormentis perſeuerans negando,ſtante probatione prædicta, quando criminaliter agitur,abſoluuntur.*

ADulterium primo probatur, ſi teſtes deponant,ſe con-
1 ſpexiſſe†illos complexu venereo iunctos: ſic tradidere omnes ſcribentes in d.c.præterea.de teſtib.& in c.literis.de præſump. & Dd.in c.t.& c. ſignificaſti.de adulter. Abb.in c. præterea.nu.1.de teſtib.& Io. Andr.d.c.præterea.col.4. circa
2 med.ver.conueniens.vbi ait,per teſtes†coniunctionẽ venercam ſe vidiſſe aſſerentes,adulterium probari,quod idẽ pro
3 cedere aſſerit in teſtimonijs auditus,quæ adminicula† & fama coadiuuãt,d.col.4.verſ.præterea.D.Io.Mar.Monti.in ſuo repertorio,de teſtibus.in verbo,adulrerium.

Hinc diligenter eſſe obſeruandum,vt ſi teſtes tantum deponerent,vidiſſe hominem ſupra mulierem,(vt noſtri loquun
4 tur)nec† dicerent in actib.venereis,adulteriũ non probarent, etm

eum fieri etiam poſſet, vt cum illa rem nõ haberet, ut per Dd.
io d.c.præterea, de teſtib. in c.3 loco, de præſumpt. per Marſi.
in conſi.1.n.47.& in conſil.28.col 2. & per Roland. à Valle in
conſi.7.n.19.vol.1. quin illud præterea adiunxit Grat. in con-
5 ſi.50.nu.2. vt † etiamſi teſtes deponant, vidiſſe virũ ſupra mu
lierem in reipſa, adhuc neceſſario adulterium non probent',
cum euenire queat, vt vir ſit impotens, ſeu mulier arcta, vt
* vberrime dicit tradere Fel.* & omnes in d.c præterea, & Cã-
peg. tract. de teſt. reg.385. quomodo & qualiter.
6 Amplia primo, etiamſi deponant, ipſos † vidiſſe mulierem
iacentem cum viro, vt dicit Fel. in d.c. præterea, gl. in l.Ca.Se.
ff. de fideic. liber. tex. in l. quod ait lex. ff. de adul. & Syl. in con
7 ſi.3.n.2.vol.1. Nam † Idem eſt, ſi dicas, Titius iacuit cum Se-
ia, vel adulterauit illam: quia probato, Titium iacuiſſe cum
Seia, dicitur etiam probatũ, illam eſſe corruptam. Ita reſpon-
dit Alex. in conſi.77.n.2.vol.7. per doctr. Bal. in c.1.col.7. ver-
ſi. quæro nunquid ſit idem dicere, quib. mod. feud. amit. Mari.
Soc. in conſil.34.nu.15.vol.2.& Aegid. Boſſ. in tract. crim. tit.
de coitu dam. nu.58. Boer. dec.297.n.9. vbi alios allegat.
8 Secundo amplia, vt procedat, etiamſi deponant † conſpe-
xiſſe nudum cum nuda in eodem thoro cubare, vt tex. in d.c.
literis, de præſump. & ibi ſcribentes in d.c. præterea. Cãpeg.
d.reg.385. verſ.7. probatur, vbi dicit, iſtas eſſe ſtrictas pręſum
priones, vt non ſolum ciuiliter, ſed ẽt criminaliter de adulte-
9 rio, vel ſtupro, ſeu inceſtu quis poſſit condemnari. Hæc † eñ
præſumptio eſt vehemẽs & violenta, vt ait Damhoude. in ſua
prax. ciuil. c 178.n.14. Lap. alleg.53.n.1.& ſeq. nec ſecundum
eum ibi requiritur alia probatio, cum fieri non poſſit, vt per
rerum naturam venerea coniunctio poſſit iure probari.
Aliter ſenſit Matheſi. ſing.119. nota quod præſumpt. Corn.
conſ.192. in fi. lib.4. Crau. conſ.205.n.20. vbi n.21. poſt Anton.
10 Roſel. reſpondit, adulterium † non cenſeri probatũ ex eo, qđ
quis ſolus cũ ſola in thalamo clauſo repertus ſit, & vir ſoluta
habeat fœmoralia, & mulier recuſet clauſum reſerare oſtiũ.
Conciliare poteris hoc inter ſe hoc pacto, vt doctr. Matheſ.
& aſſectatorum procedat, qñ agitur in cã criminaliter, ſecus
ſi ciuiliter, vt ſi agitur ad amiſſionem dotis, ut clare ſentit Bal.
in conſ.6. factum tale eſt, quidã, in fi. lib.5.& declarat Menoc.
conſi.31.nu.25.& diximus ſupra in cõibus adulterij, nu.5.
11 Limita hanc ampliationem † non procedere in illis perſo-
nis, quæ factum illud defendere poſſunt aliqua rõe, uel pp ve-
ſtium inopiam, uel pp affinitatem, vel pp ardorem quendam
amoris, uel conſuetudinem regionis, & tpum, quia tunc ex il-
12 lo ſolo actu non præſumitur adulteriũ, imo illa violenta † præ
ſumptio tollitur ex illa conſanguinitate, quæ ibi uera eſſe cre-
debatur, ut notabiliter voluit Iac. de Belu. in ſua pract. cr. tit. đ
lenonib. n.45.& ſeq. cum iur. ibi per eum alleg. & Io. de Amic.
conſ.127. col. fi. verſ. item probatum eſt, uel ſi non probauerit
affinitatẽ, ut Iac. de Bel. in auth. vt lic. matr. & aui. ad fi. & Luc.
de Peo. in l. quemadmodum, C. de agr. & cenſi. lib.11. verſ.80.
& idem erit, ſi affinitas vel illa ſanguinis coniũctio eſſet ficta,
& ſimulata, nel ijdem reperti nudi ſimul, nullatenus purgarẽt
factũ ſuũ, ut per eundem Belu. e. loco, n.48.& Aug. in addit. ad
Ang. in trac. de malef. in verb. che hai adulterato la mia dõna,
in prin. & idem Ang. in e. verb. n.41.& 42. in l.2.§. fi. ff. đ adult.
Iſtud tñ intellige ſecundum Ang. in d.l.2.§ ſi ſic. Nam licet
13 ratione ſanguinis coniunctionis † ſnia abſolutoria fuerit lata
pro adultero, tñ ſi uere poſtea probari poſſit adulterium, uel
quod ceſſauerit illa præſumptio orta ex ſanguinis coniunctio
nis uinculo, nempe quia poſtea illam duxerit in matrimoniũ,
non repugnante prædicta ſententia poſſet iterum procedi
cõtra adulterum, & de adulterio condemnari, ad quod alleg.
tex. in l. ſi quis adulterij, C. de adult. quem notat Tiraquell. in
tract. ceſſ. cauſa. in verb. præſumptio. per alia ibi adducta. Huc
reſpexit vates ille feſtiuiſſimus Martialis, cum cecinit.

Quod nubis Proculina concubino,
Et mœchum modo, nunc facis maritum,
Ne lex Iulia te notare poſſit:
Non nubis Proculina, ſed fateris.

Quod idẽ probatur per l. miles, §. licet, ff. ad l. Iul. de adult.
quod ſi abſoluatur adulter, itidem adultera erit abſoluenda,
ut uoluit Bapt. à S. Blaſ. in tract. de correl. n.29. Hipp. Marſ. in l.
ſi quis viduam, poſt num 23 io ſi. de quæſt. & eius condemna-
tio non nocet mulieri, ſed proficit abſolutio, ut placuit Iac. de
Belu. in pract. crim. tit. de lenonib. verſi.57.nu.26.

14 Tertio amplia, ut procedat concluſio, etiamſi † teſtentur
ſe conſpexiſſe ſolum uirum & mulierem occulte ſe deoſculan-
tes, uel amplexantes, Dec. conſ.577.n.12. Hipp. conſ.1.nu.45.
vol.1.& Campeg. d.reg.385. verſ.2. quia, ibi, & probatur for-
nicatio. fol.139. mihi, in paruis impreſſionib. Abb. in d.c. præ-
terea, gl.3. in l.1. de var. & extraord. crim. & ibi Ang. Sal. in l.
Gracchus, C. de adult. Aret. in tract. de malef. verſic. che hai a-
dulterato la mia donna, nu... Rol. à Vall. conſil.24.nu.6.vol.2.
Bar. in l.c.5.nu.2. ff. de adult. Ruin. in conſi.146.n.4.vol.4. Soc.
iun. conſi.32.nu.16.lib.2.& Grat. in conſi.50.n.4.vol.2.
Huic ſniæ optime congruit, qđ notat Bal. in c. tuę. de procur.
15 ubi † propter oſculum luxurioſum, uel ſi manus in papillas
immiſerit, probatur adulterium, alleg. c.1.& ibi gl. quib. mod.
* feud. amitt. quod axioma * omnes ſcribentes recentiores, &
maxime Dec. ſequuntur in rubr. C. de eden. Sed id, quomodo
ſit uerum, dicemus infra, in probatione, per oſculum.
16 Illud tamen limita † non habere locum in clerico ample-
xante mulierem, quia non præſumitur id cauſa adulterij face
re, ſed potius cauſa benedicendi, vel ad pœnitentiã cohortan
di, ut gl. in c. adſit.11.q.3.& Spec. in tit. de præſump. in princ.
Sed reprehenditur & reijcitur ab Abb. in c.1. de cler. non
reſid. & per Felyn. in c. præterea, de teſtib. & per Nic. Bell. in
repet rub. C. de eden. n.97. cum alleg. ubi refert Ang. dicentẽ,
A tali benedictione libera nos Domine.
Non omnino tamen eſt reijciendum illud, quod dr̃ de cle-
rico, præſertim ſi illa mulier eſſet uetula; minimum ſexagena-
ria, uel deformis, & turpiſſima, aut iſtiuſmodi, à qua criminis
adulterij ſuſpicio abeſſe poſſit, ut in ca.1.& ca.2. de cohabit.
cleric. & mulier. & in l. eum quem probabilem, C. de epiſc. &
cler. & intellexit Gul. de Bened. in repet. c. Raynutius, de teſt.
in verſ. duas habens filias, nu.208. alioqui falſam omnino gl.
illam arbitror, pręſertim ſi clericus ſit ſcholaris: quia tunc de-
prehenſus in iſtiuſmodi actu, non eſt probabile, illum ibi ad-
fuiſſe cauſa dicendi, Pater noſter, ut vtar uerbis Bal. in l. neq;
natales, C. de probat. etiamſi ille clericus eſſet religionis Mõ-
ris Carmeli, aut Montis Oliueti, & quantus maximus eſſe poſ-
ſet religioſus, quia ab huiuſmodi actibus omnino clerici ca-
uere debent, & frequenter inuiſere mulieres prohibentur,
etſi religioſæ & conſanguineæ ſint, c. peruenit, 18.q.2.& per
Gul. Benedicti in d. verb. duas habens filias, nu.209.
Quarto amplia, vt omnia ſupraſcripta procedant, etiamſi
17 huiuſmodi teſtes † viciſſim vnus poſt alium viderint adulte-
rantes per rimulam, Abb. in c. præterea, n.1. de teſtib. Crau. in
tract. de teſt n.187. fol.102. Nam licet ſimul non viderint, non
ex hoc dicuntur ſingulares, ſed ſimul vidiſſe, vt gl. in c. nihilo
minus.3.q.8.& de hac re vide Alber. de Roſ. C. de teſtib. l. te-
ſtiũ. n.9. Bal. in l. teſtiũ. C. de teſtib. Ang. in l. quærebatur. n.3. ff.
18 de teſtam. milit. Fulgoſ. in l. Aretuſa. n.1. ff. de ſtat. homi. qa † v-
bicunq; ordo vel viciſſitudo facti non permittit aliquid fieri
ſimul, ſed ſucceſſiue illud dicit̃ fieri ſimul, l. antiqui. ff. ſi pars
hæred. & l. Aretuſa. ff. de ſtatu homin. vt per Nell. à S. Gemin.
in ſuo tract. de teſtib. nu.187. & Sicul. in d.c. præterea. de te-
ſtib. Cyn. Bal. & Salic in l. teſtium, C. de teſtib. Ioan. de Imol.
in l. ſi pater captus. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit.
19 Amplia huiuſmodi ampliationem, etiamſi † teſtis vnus aſſe-
rat admiſſum vna die, vel in vno loco; & alius, altera die & lo
co. Ita videtur ſentire Spec. tit. de teſt. §. iam de interrogato-
rijs, verſ. quid ſi vnus teſtis. Iaſ. conſ.11.vol.2. Cranet. cõſ.73.
n.3. Soc. iun. conſ.99.n.5.& 7.vol.2. Stephan. q.193. in addit.
In aliam tamen ſententiam deſcendit Ioan. Andr. in addit.
ad eundem Spec. vbi ſupra, n.17.& Grat. conſ.50.n.11.vol.2.
& nos infra dicemus, in probat. per teſtes.
Secundo amplia ſupraſcriptam quartam ampliationẽ pro-
20 cedere, etiamſi † huiuſmodi teſtes eſſent domeſtici: nam ſi ac-
cuſatur maritus vel vxor de adulterio, adulteriũ probari po-
teſt per ipſos teſtes domeſticos: quia huiuſmodi delicta ſo-
lent fieri clam, & occulte, & non coram multis, vt l. conſenſu.
ff. de repud. & Albe. de Malet. in tract. de teſtib. n.67.c.2. ita ẽt
tenet Socin. conſil.17.no.5.vol.1.& Grat. conſ.50.n.5.vol.2.
Limita ſupraſcriptam concluſionem, & eius ampliationes
non procedere, quando agitur criminaliter, quia tunc ex ſimi
libus non probatur adulterium, ſed ſolum, quoad ſeparatio-
nem thori, vt per Mattheſ. ſingul.119. Corn. in conſ.192. lib.4.
21 Cranet. conſ.205.nu.20.& 21. quia † in criminali, ſtante dicta
probatione, opus eſt, vt eruatur veritas ex ore vxoris vel vi-
ri adul-

terantis,qui ſi perſtiterint,& negauerint in tormentis,abſol-
uendi ſunt,Bal.in conſi.427.uol.5.& Roman.conſil.451.

CONCLVSIO LX.

ARGVMENTVM.

Adulterium nunquid probetur ex pernoctatione mulieris extra domum mariti.

SVMMARIA.

1 *Adulterium probatur ex pernoctatione mulieris extra domum mariti,& debet dotem amittere.*
2 *Adulterium non probatur ex pernoctatione mulieris extra domum viri per ipſum eiecta,nec ex hoc ipſam repudiare poteſt.*
3 *Adulterium non probatur,ſi mulier palam viro ſciēte extra domum pernoctauerit. Suſpicio ſiniſtra ceſſat in his,quæ palam fiunt ſecus ſi clam: quia ſuſpicio arguitur, ibidem.*

1 ADulteriū probatur ex eo,quod † mulier pernoctauit ex-
tra domum mariti,l.conſenſu,§.vir quoque pari fine, C.
de repud.Aut ipſo inuito,inquiunt Impp.Theodoſ.& Valen-
tin.ſine iuſta aut probabili cauſa foris,ſcilicet pernoctantem.
Felyn.in c.præterea,de teſtib. & ante eū Aug.in §. minores,
de nupt.in auth.Dec.in conſ.577.n.10. Boer.in q.297.n.9.ſe-
quitur Menoch.in conſ.31.n.21.& vide Alciat. reſpon.25, in
fi.Bald.in conſ.221.nam quandoque.lib.2.vbi conſuluit,ex ſo
lo diſceſſu à marito uſq; eo mulierem in adulterij ſuſpicionē
incidere,ut illi ſit dos amittēda.Et Grat.in conſ.50.n.1.uol.2.
2 Primo limita concluſionem non procedere,quando † uir il
lam extra domum eiecerit,& illa pernoctauerit apud propin
quos,imo etiam apud extraneos,quia cū ſibi ipſi cauſam de-
derit,mulier excuſatione digna eſt,nec poterit ex hac perno
ctatione dare libellum repudij.Gloſſ.in d.§.uir quoque.& eſt
text.in §.quia uero plurimas,.in authent.ut lic. matr. & aui.
collatio.8.& ſequitur Crau.cōſ.205.n.50.uerſ. ruſus illa lex.
Secundo limita,quādo mulier ſic pernoctaſſet, ut inde ex eo
3 poſſet tolli huiuſmodi ſuſpicio,ut ſi nō exiuiſſet clam,ſed † pa
lam,& ſciēte uiro:nā tunc ceſſat ſiniſtra ſuſpicio;ex his enim
arguitur ſuſpicio,quæ fiunt clam,l.1.C.de interdi.matr.iuxta
illud,Qui male agit,odit lucē.Et itidem,quę palā fiunt,tollūt
omnē ſuſpicionem, ut in hac hypotheſi ſapienter conſuluit
Crauet.de cōſ.205.n.4.uerſ.ad hæc ſi exiuiſſet, ubi adde l.nō
exiſtimo. ff.de adminiſt.tutor.& l.fi.ff.de rit.nup.Cyn.& Bal.
in l.nemo,C.de ſacroſanct.eccleſ. & alia,p totū, ubi pulchre
examinat iſtā cōcluſionē,& declarat context.in d.l.cōſenſu.

CONCLVSIO LXI.

ARGVMENTVM.

Adulterium an probetur ex deprehenſione viri in domo mulieris formoſa.

SVMMARIA.

1 *Adulterium probatur ex eo,quod quis inuenitur in domo alicuius, vbi eſt pulchra mulier,& quando procedit.nu.3 & contra quem nu.7 & 8.*
2 *Pulchritudo habet multum in præſumendo libidinem,hinc inde mulier formoſa vix poteſt caſte viuere.*
3 *Pulchritudo cum pudicitia litem quaſi perpetuam habent adinuicem.*
4 *Filius non tenetur regulariter dotare matrem, tamen ſi mater ſit pulchra & pauper poſſet dici teneri ne labatur in impudicitiam,& nu.5.*
5 *Tria ſunt ſuſpecta ad libidinem in muliere, iuuentus. pulchritudo. & paupertas.*
6 *De guſtibus non eſt diſputandum,quia vni formoſa alteri deformis eſt mulier.*
7 *Sententia tot,quot homines:& quot capita,tot ſenſus.*
8 *Homo ſæpe ingreditur domum ſine voluntate mulieris.*
9 *Sanguinis coniunctio tollit præſumptionem ſiniſtram inuenti in domo mulieris.*
10 *Inuentus in domo mulieris de die ingreſſus ex cauſa,quæ poſſit ſuſpicionem tollere, eam tollit.*

1 ADulterium porro probari ex eo, quod † quis inueniatur
in domo alicuius,vbi eſt pulchra mulier,docuit Bar.in l.
2.ff.de furt.in princ.& Abb.in c.præterea, de teſt.& c.literis,
de præſump.Lucas de Penna in l.quemadmodum,C.de agric.
& cenſit.lib.11.verſi.62.Bald.in l.falſus, in 4.oppo.ff.de furt.
Abb.in c.cum non ab hoīe,col.5.verſic.imo plus dicit.de iud.
Angel.Aret.in tract.maleſ.in verb.fama publica præcedente,
col.5.verſ.quæro,an vnum indicium. Paris de Put.in tract.de
ſyndic.in verb.officialis offenſa,per totum,Gulielm.Bened.in
repet.c.Raynut. in verb.duas habens filias, num.209.de teſt.
Dd.in c.3.loco,n.13.de prob.& Campeg.d.reg.385.verſic.6.
probatur.Soc.iun.conſ.32.n.16.Huic opinioni non ſe ſubſcri-
ſit Abb.in d.c.3.loco,de prob.& in c.3.loco, de præſump.col.
2.n.4.cui ſniæ Abb. aſſenſit Aret.in c.præterea, el 2.de teſt.&
eundem ſequutus eſt Dec.in d.c.3.loco,n.59.de prob.ea rōe,
quod vir potuerat ingredi domum mulieris, ipſa ignorāte,&
probata ignorantia mulieris,non eſt dubitandum de veritate
iſtius opinionis Abb.Verū ſi dubitetur,an inſcia,vel ſcienter
ipſa ingreſſus fuerit iuuenis, tunc attendenda erit qualitas
mulieris,& iuuenis,& ſecundum eam iudicandum,vt docuit
Dec.in loco iam allato,n.59.& ſtatim dicemus in 1.limit.
Sed inſpiciendum eſt ad Bar.nō tm̄ loquentem de muliere,
2 ſed de pulchra muliere,quia † illa qualitas pulchritudinis mul
tum momenti hēt ad præſumendam vtrinque libidinem.Tum
quia mulier formoſa vix pōt caſte & incorrupte vitam dege-
3 re; pulchritudo † enim cum pudicitia bellum inter ſe exitia-
le,inexpiabile,& internecinum gerunt,adeo vt lis inter vtrā-
que prope perpetua ſit, vt canit Ouidianus ille Paris:

Lis eſt cum forma magna pudicitia.

Et id genus alia multa annotauit Tiraq. de legib.connubia
lib.l.2.n.6.quocirca concluſio fortaſſis locū ſibi vendicare nō
poſſet,qn̄ vir eſſet deprehenſus in domo mulieris deformatę,
ut ſentit idem Tiraq.ad d.l.2.nu.9.à quo non vr̄ diſſentire,qđ
ante eum eleganter ſcripſerat Bald.Nouel.in tract.de dote,in
4 6.p.16.ſpecia.col.2.in fi.vbi in eam deuenit mentem,etſi † re
gulariter filius non teneatur dotare matrem,per iura ibi alle-
gata,tm̄ ſi mater ſit iuuenis,pulchra,& pauper,dicendum eſt,
filium poſſe compelli, ne labatur mater in impudicitiam.Vn-
de ibi Bal.Nouel.ad ſuſpicionem libidinis ponderat hęc tria,
5 † iuuentutem,pulchritudinem,& paupertatem. Et idem ſen-
tit Guliel.de Cu.in l.1.de inoff.dot.ibi,aſſerens,non cogi filiū
dotare matrē,ēt pauperē,niſi & pulchritudinis qualitas adſit.
Veruntamen vſus rerum optimus magiſter in aliam ſniam
deſcendere nos docet. Etenim vſque eo inexplebilis homi-
num libido prorupit,ut & in fœdiſſimas mulieres cupiditatis
ignes euomant,nec vllum fere diſcrimen conſtituant formo-
ſæ,ne an deformes ſint mulieres. Huc alluſit auctor ille Græ-
cus Stob.c.5.cum cecinit in hanc ſententiam:

Neque enim, quod deforme eſt,caret ſuſpicione.
Neque intemperans eſſe,quæcunque formoſa eſt, ſolet.
Quædam enim eos,qui ob formam multa largiuntur,
Non ſequitur: multas vero & mulieres videre,
Non pulchras aſpectu,coeuntes inſatiabiliter,
Et his,qui eis vtuntur, multa gratis offerentes.

Ex quibus facile colligere poſſumus, deformatas mulieres
adulterij ſuſpicione non carere,& eo vſque progredi,vt cum
hæ gratis ob deformitatem minime ſolicitentur, pretium libi
dinis ultro uiris offerre, ſua & maritorum bona in eam rem
profundentes.De quibus etiam conqueritur Ezechiel,ca.16.
Omnibus meretricibus dantur mercedes, tu autem dediſti
cunctis amatoribus tuis,& dona dabas eis,vt intrarent ad te
vndique ad fornicandum tecum.Et Oſeas,c.4.Ephraim mu-
nera dederunt amatoribus ſuis.Idque potiſſimum faciūt de-
formes,& anus,vel teſtimonio Ariſtophan.Teſmophor.

Ἡ δ᾽ ἄρα τις δίδωσι μοιχῷ γραῦς γυνή

Quid igitur mirum, ſi cum ea ſit mulierū effrenata libido,
ut nec liberis,nec parentibus,nec patriæ, nec rebus ſacratiſſi-
mis,vt ſuæ cupiditati indulgeant,parcere ſoleant,deformi ēt
adulterio ſe contaminent? nec ab illis viri ſe abſtineant?Præ-
ſertim cum ea ſit vis amoris,ut quæ vni formoſa,alteri defor-
mis videatur.Facit enim amor ob oculos puluerē amantibus,
vt non facile uideant,quæ amori reluctātur. Illæ enim ſunt a-
moris ſummi vires, quæ uerrucas & næuos etiam in ijs, quos
amamus,commendant. Ij præterea ſunt amoris ingentes im-
petus,ut animi ijs rebus pelliceantur,quibus abſterreri pluri-
mum deberent.Hæc cā Platoni perſuaſit,ut amorem magnum
ac veneficum appellaret.Vnde hic optime congruit,quod de
Gryllo Vlyſſis ſocio legimus, quem Circe in ſuem cōmutarat.
Is enim beneficio Vlyſſis in priſtinam formam reſtitutus, non
deſijt in clamare,ſecum actum infeliciter, quod in hominem
rediſſet, qui tam ſuauiter antea in ſue viueret. Turpis enim
illius amoris vis ita in animum tyrannidem exercebat,ut ne-
que homini redditus humane ſapere cœperit.Iſtiuſmodi ſunt
illi,qui amoris œſtro perciti,mulieres Therſitæ faciem habē-
tes deperiunt:facilius enim clauum(vt aiunt) Herculi extor-
ſeris,quā illos ab illa inſania auerteris.Qua in re clare liquet,
nihil eſſe verius,quam Virgilianum illud in Bucol.Eclog.2.

Trahit ſua quemque voluptas.

Non enim omnibus idem eſt ſtomachus,& vt Homerus ille
cecinit Odyſſ.14.

Denique

Digitized by Google

Denique non omnes eadem mirantur, amantque.
Atque Litanus ſeruus apud Plaut in Aſinaria:
Non omnia eadem æque omnibus, he e, ſuauia eſſe ſcito.
Et Plin.lib.25.c.54. cum dicit, non eadem omnibus amara eſ-
ſe, aut dulcia. Variæ enim ſunt hominum voluntates, vt reſpō-
dit Vlp.in l.quia poterat, §.non enim, ff.ad Trebel. c quia di-
uerſitatem, in prin.de conceſſ.præb & ibi glo 1. & glo in c.ſo
per literis, ibi, & diuerſitatem corporum, de reſer. Et ꝓpterea
6 † de guſtibus non eſt diſputandum, eo qđ † tot ſint ſententię,
7 quot capita, vt eſt in prouerbio, c.ſicut in ſacramentis, § itē ſi
poſſet, de conſecr diſt 4 ibi, tot diuerſitates opinionū forſitā
inuenirētur, quot hoīes numerētur, & gl ſup verb opininnū,
& glo & Dd in c ſuper literis, de reſcri. & de conceſſ præb.
Et illud Ouidij: *Pectoribus mo es tot ſunt, q o in orbe figura.*
Sed tamen ſinamus, vt D Paulus monet ad Romanos 14. in
ſuo quenque ſenſu abundare. Nos inſtitutum, & inceptum
perſequamur iter.
Limita igitur, vt procedat concluſio, quoad delictum atten
tatum ex parte iuuenis, non autem ex parte mulieris Eſſet
enim abſurdum, & abſonum, ſi tantummodo ex illo ſolo actu
venerea coniunctio probaretur ex parte mulieris, vel delictū
8 perfectum ex parte iuuenis. Renitente † namque, & inuita
muliere ſępenumero ſolet quis ingredi, vt experientia docet.
Ita per Aret.in c.præterea, col.1.nu.5.de teſt. Abb. in c tertio
loco, nu.10.de prob. & in c cum non ab homine, nu 19 ver.
imo plus dicit de ind Diligenter tamen eſt inquirenda qua-
litas iuuenis, vt ſuſpicari poſſimus, qua ex cauſa lateret in do
mo, vt ꝓ tex in d c pręterea, in ſi in ver etenim, quem ad hoc
pōderat ibi Aret d nu 5. pro iſta limitatione faciunt pulchre
dicta per Ioſeph. Fontan. in conſ. crimin. lib 2 conſ 97 cū ſeq.
9 Secundo limita concluſionem, quando inuenti † in domo
alicuius mulieris, eſſent coniuncti aliqua cōſanguinitate, vel
affinitate cum illa, nam tunc abſque dubio tollitur omnis ſini
ſtra præſumptio contra illos repertos, vt conſuluit Ioan de
Amicis, in conſ 127 col fin verſ. item fuit probatum, per tex.
in l.non ſolum, § 1 & notat ibi glo ff de ritu nupt. & in l pen.
§. ſi vero pater, vbi & glo C de adopt.
10 Item idem procedit, quando † repertus in domo introiuit
interdiu ex cauſa, quæ poſſit tollere huiuſmodi ſiniſtram opi-
nionem, vt ſi inueniſſet puerum filium illius mulieris in via
plorantem, illumque capiēdo deportaſſet intra domum illius
mulieris, quia tunc ceſſat præſumptio concluſionis noſtræ,
glo.in l.1.C de ſicarijs, & Ioan. de Amicis, in d conſ 127. ver-
ſic. item fuit probatum.

CONCLVSIO LXII.

ARGVMENTVM.

An adulterium per auditum probetur.

SVMMARIA.

1 Adulterium probatur per auditum copulæ, vel commiſtionis ex tenui pariete, cortina, vel pallio in nocte.
2 Probatio viſus, quando non poteſt haberi in occultis, auditus, concurrente fama, habetur pro plena probatione. Vide contra, num. 3
3 Adulterium, ſodomia, & ſimilia, nedum non poſſunt per auditum probari, ſed nec etiam per aſpectum, quia directo probari non poſſunt.
4 Teſtis de auditu auditus nihil probat, etiam de auditu confeſſionis adulteræ.
5 Probatio de auditu per ſe ſola non ſufficit, etiam concurrente fama ad probandum adulterium, vt ſeparetur matrimonium, niſi alia adminicula, vt amor, vel amplexus, & ſimilia concurrant.
6 Singula ſi non proſunt, multa iuuant.
7 Copula non probatur, deficiente aliquo ex prædictis, niſi tractaretur de præiudicio magno diſſoluendi matrimonium, ſed de impediendo ſufficerent.

1 ADulterium inſuper probatur per auditū, vt † ſi teſtes de-
ponant, ſe turpis illorum concubitus ſonū auribus hau-
ſiſſe, vt ſi tenuis paries erat intermedius, vel nocturno tēpore
poſt cortinam, vel aulæam, qua lecti obducuntur. ſtetiſſent. &
nefando complexu venereoque coitu iungi audiuiſſent, ver-
baque huiuſmodi ſcelus detegentia percepiſſent: nam † tunc
ſi probatio aſpectus haberi non poterit, iſta probatio audi-
tus, concurrente fama, habebitur pro plena probatione. Ita
ap.in alleg.53.nu 3 & Feder Schenck, in tract de teſtib.nu.
.tom.13.fol 38.& Campeg.tract.de teſtib reg 385. verſic.
ito probatur, fol.mihi 159.in paruis impreſſionib.& verſ.
tex.eſt, & ibi Abb. in c.præterea, de teſtib vbi plene de
hoc ſcribentes, & per Bart.l.s ff.de furt.& in l.capite quinto,
ff.de adult.& Abb.in c.literis, de præſumpt. & alia alleg. per
Corſ.in repert.Abb.in ver.teſtis, & plura per Alex. conſil.24.
col.3.verſ.nec obſtat, quod iſte teſtis, vol.2. Anch.c.præterea,
nu.4.de teſtib.Ruin.conſ.71.nu.2.vol.3.
Cum iſtis tamen non congruit Roland. à Valle, in conſ.5n.
3 nu.3.vol.1.vbi dicit, † ſodomiam, adulterium, & ſimilia ne-
dum non poſſe probari per auditum, ſed nec etiam per con-
ſpectum, cum directo probari non poſſint, & Hippol.Marſil.
conſ.28.nu.5.
Et animaduertas, nos dixiſſe de auditu venerei cōplexus,
4 & coniunctionis: nam ſecus eſt, quando † deponunt de audi-
tu auditus, nempe quod ab alijs audiuerint, quia tunc nihil
probant, vt Dd.& glo.in c.præterea, de teſtib. vide Butr.in c.
præterea, nu.9.de teſtib.lib.5.par.2.
Etiamſi deponerent de auditu cōfeſſionis adulteræ, vt Iaſ.
in conſ.22.nu.3.vol 1.
Adeo vt nec huiuſmodi probatio de auditu per ſe ſola ſatis
ſit, etiam concurrente fama ad probationem adulterij, vt di-
rimi poſſit matrimonium, vt d.gl. & Dd.in d.c.præterea. Sed
5 † neceſſe eſt, vt cum teſtimonio, & fama concurrant alia admi
nicula, vt amor, riſus, iocus, miſſio nuncij, tactus, cohabitatio,
amplexus, oſculum, & ſimilia, quibus omnibus concurrentib.
forte ſufficerent, vt inter coniuges fieret diuortium, vt ſentit
6 Fel.in d.c.præterea, nu.3. Nam † quando nō proſunt ſingula,
multa iuuant, vt in c.literis, de pręſum.& c.cū cauſā, de prob.
l.rationes, & l.exēplo, C.de prob. Ouid.de remedio amoris:
Forſitan hæc aliquis, nam ſunt quoque, parua vocabis:
Sed quæ non proſunt ſingula, multa iuuant.
* Afflict.deciſ.13.nu.24.& eſt communis *opinio, vt atteſtatur
Felyn.in d.c.præterea, nu.5.
Sed altero iſtorum deficiente, non eſſet probata coniūctio,
7 niſi † vbi non tractaretur de tāto præiudicio diſtrahendi ma-
trimonium, ſed quando ageretur de impediendo, ſufficerent:
vt ſi quis contrahere volebat matrimonium cum aliqua, &
obijciebatur, id fieri non poſſe, quia ille cognouerat conſan-
guineam illius, cum qua matrimonio iungi volebat: nam tūc
ſufficit leuis probatio vnius teſtis, vel ſola fama ad impediē-
dum matrimoniū, glo.in d.c.præterea, de teſt.per c.præterea,
de ſponſ.& c.ſuper eo.de cōſanguinitate. Quod ſi intelligere
exoptes, qūo probetur adulteriū tam ad matrimoniū ſeparā-
dum, quàm impediendum, quàm etiam ad omnē pœnam im-
ponendam, conſulas Lap.vbi ſup.alleg.53 & alios, referentē
Aegid.Boſſ.tract.crim. tit.de rap.mulieris, nu.11.& ſeq.

CONCLVSIO LXIII.

ARGVMENTVM.

An ad excludendum matrimonium per rumorem probetur adulterium.

SVMMARIA.

1 Adulterium probatur per ſolam famam, ad impediendum matrimonium.
2 Adulterium per famam probatur, quoad thori ſeparationem, concurrentibus teſtibus de auditu coitus ex tenui pariete.
3 Adulterium probatur per præſumptionem violentam cum fama.

1 ADulterium itidem probatur etiam per ſolā famā quo† ta-
men ad impediendū matrimoniū, nempe ſi quis contra-
here volebat cū aliqua, & illi obijciebatur, ſe adulterio cōta-
minaſſe cū illius cōſanguinea: nam tunc, ſi de eo rumor eſt, im
peditur illud matrimoniū. Ita Bal.in c.pręterea, de teſtib.n.8.
& gl.ibi, ꝑ c.pręterea, de ſpōſ.& c.ſup eo.de conſang. Cāpeg.
tract.de teſt.reg.385.qūo, & qualiter, ver. tertio probatur.
2 Amplia, vt etiam probetur, quoad † ſeparationem thori, vt
ſentit ipſamet gl.in d.c.præterea, vbi illud præterea ſubiūgit,
probari etiam quoad ſeparationem matrimonij, dummodo
concurrāt teſtes de auditu coitus, nēpe ex tenui pariete, &c.
* vbi ſupra diximus. Et iſtam glo.ſequuntur omnes * communi-
niter ſcribentes, vt atteſtatur Aret.in d.c.præterea, & Innoc.
3 ibid. inquit, per † præſumptionem violentam cum fama pro-
bari adulterium, arg.32.q.5. quem refert, & ſequitur Luc.de
Pen.in l.quemadmodum, C.de agric.& cenſit.lib.11.verſ.60.
præſumitur. Alex.conſ.189.n.10.uol.6.Io.de Amicis, cōſ.127.
uerſ.facio tertiā concluſionē, & Petr.de Barbo.de Padua.cōſ.
96.o.1.inter cōſilia criminalia, & 8. ac per totum, ac Io.Crot.
in tract.de teſtib.par.4.uerſ.quarta concluſio, nu.55.& ſeq.

Digitized by Google

CONCLVSIO LXIV.

ARGVMENTVM.

Nonnulli alij modi connumerantur, quibus adulterium poteſt probari.

SVMMARIA.

1 *Adulterium probatur per teſtes, dicentes, vidiſſe mulierem à viro oſculari, vel manus ad mammas apponi.*
Quod ex præparatorijs probatur, & ibi præparatoria quæ ſint.
2 *Mulier an per oſculum luxurioſum amittat dotem, ibi remiſſiue.*
3 *Adulterium probatur per oſculum luxurioſum.*
4 *Intelligentia verborum in rebus venereis, ibi remiſſiue.*
5 *Adulterium probari non ſolum concubitu, oſculo, immiſſione manuum in mamillas, ſed per quamlibet actum inhoneſtum.*
6 *Clericus oſculans mulierem, præſumitur facere bono zelo.*
7 *Adulterium probatur, ſi mulier, vel vir in eo deprehendatur.*
8 *Deprehenſio in adulterio non ſufficit ad illud probandum.*
Deprehenſa exponitur, id eſt, conuicta, ibid.
9 *Deprehenſio in adulterio inducit ex eo infamiam.*
10 *Adulterium manifeſtum quibus modis dicatur probatum.*
11 *Adulterium probari per collocutionem viri, & mulieris, & quomodo, vide per totum.*
12 *Adulterium probatur per confeſſionem adulteræ vide ibi contra.*
13 *Adulterium non probatur confeſſione adulteræ, vel adulteri, maxime impuberis, vel carentis genitalibus.*
14 *Impubes, vel carens genitalibus, naturaliter non poteſt adulterium committere.*
15 *Confeſſio de eo, quod eſt contra naturam, non valet.*

ADulterium quinimo probatur, ſi teſtes deponant, ſe vi-
1 diſſe † mulierem à viro deoſculari, vt per Roland. à Val
le in conſ. 59, n. 2. vol. 1. vel in teneris manus immiſcere papil
lulis, vt ille vates Pontanus cecinit lib. 1. Amor. in Anton. ci-
ned. vt per Bal. in c. tuæ. de procurat. per c. 1. & ibi gl. tit. quib.
mod. feud. amitt. & Bart. in l. c. 5. ff. de adulter. & videtur ſenti
re Deci. in rubr. C. de eden. nam ex præparatorijs adulterium
probatur. Marc. Blanc. tract. de indicijs, nu. 69. to. 15. fol. 157.
& quæ ſint præparatoria, ſiue præludia adulterij, docuit Ac
curſ. in l. quod ait lex. de adulter. ſuper verbo, in ipſis, alleg.
Ouid.

Viſus, & alloquium, tactus, poſt oſcula factum.

Et dixit Blanc. d. tract. n. 69. fol. 157. vbi cadit illa quæſtio,
2 an per † oſculũ luxurioſum mulier amittet dotem, de qua vi-
de ibi per ſcribentes, & plenius per Bello. per totum. Et quod
3 per oſculum † probetur adulteriũ, ſentire vr̃ Marc. Ant. Blãc.
in repet. l. fi. ff. de q. nu. 69. verſ. præparationes, vbi adducit gl.
in l. quod ait lex. & ibi ẽt Bar. ff. de adult. licet referat opinio-
nem Budæi in ſuis annotationib. ſecund. annot. 35. aliter ſen-
4 tientis, vbi declarat, quõ intelligenda ſint † illa verba, in reb.
venereis: quem ẽt ſequitur Ioſeph. Fontanel. inter conſi. crim.
lib. 2. conſi. 97. nu. 22. & ſeq. & pro concluſione ſentit Bart. in
l. 1. C. de extraor. cri. Grat. in conſ. 115. n. 9. vol. 1. vbi plus di-
5 cit, adulterium † probari non ſolum per concubitum, oſculũ,
manus ad mamillas poſitas, ſed per quemlibet alium actum
inhoneſtum, vt etiam dicit voluiſſe Dec. in rub. ext. de indic.
col. 2. & latiſſime ita ſentit Dida, epito. 2. part. c. 7. §. 6. n. 3. vbi
vr̃ tenere cum Bello. qđ per oſculũ & amplexũ non videatur
conuictam de adulterio, dicens, ex his vitã agere impudicã.
6 Limita concluſionem nõ procedere in † clerico oſculante
mulierem, quia præſumitur diuino adductus amore facere, &
cã benedicendi eam, c. abſit. 10. q. 3. & Alex. in l. 1. ff. de var. &
extraord. crimin. & Ang. Aret. de malef. verſi. adultera. 2. col.
& Bald. in l. quid ergo, §. ſi hæres, ff. de leg. 1. idem docet Abb.
in c. 1. de cler. nõ reſid. cum declaratione tñ ibi per eũ poſita.
7 Hinc etiam dicitur, adulterium probari, ſi † mulier ſiue vir
fuerit deprehenſus in adulterio: nam eo caſu non eſt opus, vt
teſtis probet adulterium, ſufficit enim probare, ipſam fuiſſe
deprehenſam in adulterio. Ita Hoſt. & Abb. in c. tua fraterni-
tas, de adult. nu. 2. & Ant. de But. ibid. nu. 2.
Ab hoc diſſident gl. & Ant. de But. ſibi contrarius in c. ex li-
8 terarum, de eo qui dux. in matr. quam poll. dicẽtes, non † ſuf-
ficere deprehenſionem, quia illa facit tantũ indicium, ideoq;
ibid. gl. exponit deprehenſam, id eſt conuictam, & bene, iux-
ta text. in l. 1. & ibi Bart. C. de pet. bon. ſublat. lib. 10. verunta-
9 men quę in adulterio † deprehenſa eſt, quaſi publico iudicio
damnata eſt, vt reſpondit Vlpi. in l. palam. §. ſi. ff. de rit. nupt.
de quo vide eũdẽ But. vbi ſup. & vr̃ ſentire idem Abb. in c. cũ
nõ ab hoĩe, n. 19. de iud. ſecundum diſtinctionem ibi poſitam.
10 Adulterium itidem manifeſtũ dr̃ probatum, vbi † conſtat,
mulierem à marito proprio diſceſſiſſe, & alicui publico con-
cubino adhæſiſſe, vel habere virum alium in domo, menſa, &
lecto, vt in c. tua. c. fin. de cohab. cleric. Abb. in c. intelleximus,
n. 6. de adult. vel ẽt, ſi frequẽter viros in ædes ſuas accedere,
vt cum illis adulterij cã ſe commiſceret, permittebat, facit l.
palam. ff. de rit. nupt. & quod not. in c. diœceſi, de vſur. & mul
ta per Petr. Barbo. inter conſi. crim. conſi. 96. lib. 1. & ſi inuen-
tæ fuerint penes illam mulierem literæ amatoriæ. Ita Pariſ.
conſi. 54. n. 64. vol. 4. per l. nõ epiſtolis, C. de probat. cum alijs
11 per eundem allegatis. Quinimo ẽt † per collocutionem viri
& mulieris probatur crimen iſtud, dum tñ ſit præmiſſa trina
monitio, nempe à marito mulieris, ne cum illo colloqueretur,
vel ipſi viro, ne cum vxore ſua itidem colloqueretur: nam ſi
poſt huiuſmodi trinam monitionem inuentus fuerit ipſum cũ
illa colloqui, poterit in ipſum animaduerti. Ex tali enim actu
oritur maxima & violenta præſumptio adulterij. Iaſ. in l. tran
ſigere, n. 5. & 6. C. de tranſact. & Panorm. in c. 3. loco, col. pen.
de probat. & Angel. Aretin. in trac. malef. in verſ. che hai adul
terato la mia donna. col. 5. verſ. an patre. Et eo magis iſta pro-
cedunt, quando huiuſmodi collocutio facta fuerit in loco ſe-
iuncto atque ſecluſo, vt Alexand. reſpondit conſi. 189. nu. 10.
vol. 6. & in auth. ſi quis, C. de adul. Luc. de Penn. in l. quemad-
modum, C. de agric. & cenſit. lib. 11. verſi. 61. & §. is quoque,
auth, vt liceat mat. & aui. collat. 8. facit c. ſi quiſquam, de coha
bit. cleric. & Specul. in tit. de præſumpt. §. ſpecies, n. 4.
Quod in dubio crederem eſſe verum, ſi probaretur conſue
tudo adulterandi contra inuentum, vt per Rom. conſil. 167.
nu. 7. & 8. ſemel enim adultera, ſemper præſumitur adultera,
Angel. in auth. de teſt. & ea quæ par. §. ſi. col. 4.
12 Hic etiam addas, quod † ſi adulter vel adultera fateretur
adulterium, diceretur adulterium probatum per huiuſmodi
confeſſionem, iuxta ſententiam Aug. Bero. q. 84. nu. 7. & Ma-
rian. Soc. conſi. 32. nu. 17. cum ſeq. lib. 2.
13 Diſſenſit † tamen ab iſtis Rom. conſi. 167. Iaſ. conſi. 22. vol.
1. Pariſ. conſi. 137. nu. 28. & 29. vol. 4. Franc. Herc. in tract. de
proband. negat. nu. 198. verſ. 14. fallit. & Laurent. Syluan. cõſ.
80. num. 41. vol. 1. per ibi adducta.
Et hæc poſterior opinio eo magis procedit, quãdo confeſ-
ſio fuiſſet facta ab impubere, vel carente genitalibus qa tunc
14 nõ valet, ex † quo naturaliter hoc cõmittere nequit, c. ſedem.
de frig. & maleficiat. c. quãdo pro aliquo. pen. de diuor. cap. 1.
de delict. puer. & l. ſi minor. 25. annis. ff. de adult. Nã huiuſmo
15 di cõfeſſio eſt facta de eo, quod † eſt cõtra naturam; nil mirum
igitur, ſi irrita eſt, l. cõfeſſionib. & l. ſeq. §. fi. de interrog. actio.

CONCLVSIO LXV.

ARGVMENTVM.

An teſtes, vnus de vna die & loco, alius de alia deponens, adulterium probent; vbi etiam intelliges nonnullas alias adulterij probationes.

SVMMARIA.

1 *Teſtes dicentes adulterium commiſſum vna die & loco: alter alia die & loco, tamen probant adulterium.*
2 *Teſtes videntes viciſſim vnus poſt alium per rimulam & foramen, virum & mulierem commiſcentes, dicuntur conteſtes, & probant. & quare, & ibi vide contrarium.*
3 *Teſtes non reducuntur ad concordiam, quando per diuerſitatem actuum non remanet integra probatio, vt probent, ſed vt euitent periurium, & id, ſi probatio ſit æquiuoca, ſecus ſi ſuper quolibet actu integra remanet probatio, tunc ſit, vt probent, & euitent periurium*
4 *Cautela, vt teſtes in probatione adulterij nunquam poſſint conuenire.*
5 *Adulterium poteſt probari per cõnatum ad illud committendum, & ibi, per quæ indicia probetur remiſſiue. Vide contra in num. 7.*
6 *Teſtes vidiſſe dicentes tales ſe adulterantes per ſpeculum, & tunc cognouiſſe, non probant.*
7 *Adulter non poteſt teſtificari pro ſua amaſia, neque pro alio extraneo, ſi manifeſtus, vel de eo crimine condemnatus eſt, quia eſt infamis infamia facti.*
8 *Teſtes deponentes verum eſſe, talem commiſiſſe adulterium, tenentur etiam non interrogati reddere rationem, quia probant, & ſi non fuerint interrogati de cauſa ſcientiæ, ibid. quomodo procedat.*
9 *Teſtes ſuper adulterio deponentes, ſi ciuiliter agatur, & non interrogati de cauſa ſcientiæ, ſuper ea non repetuntur.*
10 *Teſtes de credulitate in materia probant. Et ibi vide rationem.*
11 *Adulter quomodo cognoſcatur, & qui ſint, & quomodo puniantur, & qui magis puniendi ſint, adulter vel adultera.*

12 *Adul-*

Digitized by Google

13 *Adulteri publici, & peccatores debent à curatis & prælatis euitari.*
14 *Adulter manifestus quis dicitur.*
15 *Adulterium probari per iuramentum adulteri, ſed mulier poteſt contrarium probare, vt ibi, & ibi contrarium.*

1 ADulterium illo † die & loco fuiſſe perpetratum, ſi quis
teſtis deponat, alius aliter aſſerat, ſicq; ſint ſingulares,
nō idcirco adulterij probatio euaneſcit, vt per Cap. Tholoſ.
deciſ. 11. & ibi addit. & deciſ 309. ibi, quamuis Spec. ꝑpterea
ꝙ adulteriū ſoleat iterari & repeti Huius rei teſtē laudat In-
noc. in c. qualiter & quādo de accuſat & Collect in c ex teno
re. de teſt. & tenet Iaſ. cōſ 11. vol 2. & dixi ſupra, cōcl 59 in 1.
ampliat 4. ampliationis Et hic eſt, vt teſtes, q eod. tpe nō uidē
tur virū & mulierē cōplexu venereo iungi, ſed viciſſim, & v-
2 nus poſt aliū, vt † quia viderint perrimā et fotamē mutuo eos
coire turpiter, dicūtur conteſtes, & ꝓbāt, quia cū iſte actus ſit
ſucceſſorins, nō videtur deponere ſuper diuerſis probationi
bns, ſed ſuper vna tantum, vt gloſſ in d c nihilominus, 3 q 9.
Cyn & Bal in l. teſtiū C de teſti Dd in l hac conſultiſſima, C.
eod Bar. in l quęrebatur ff. de re mil & ſupra, cōcl. 59. in am-
pliatione.

Aliter ſenſit eadē Capel Tholoſ deciſ 309 mota auctorita
te Io Andr. in addit. Spec. tit. de teſte. §. iam de interrogato-
rijs, nerſicul quid unus teſtis, licet in hoc ſe reijciat ad not p
Coll. ī d c ꝑterea. de teſt & huic opinioni fauet gl. no in d c.
nihilominus 3 q 9 et cōſuluit Io. de Ami. cōſ 127 2 et 3 col.

Diſtingue, ut ꝑ Stephan Aufrer in addit ad d. deciſ. 309 n.
31. & uide Abb. in c. cū tu, de teſt. & ibi Felyn col 3 nerſ mo-
do iſtis diuerſis. q oēs uidētur in hāc deſcēdere ſentētiā, vt ſi
ꝑ reductionē teſtiū ad cōcordiā ꝑ diuerſitatē actuū nō rema-
3 net integra ꝓbatio ſup quolibet actu, tūc † nō fit reductio, vt
ꝓbēt adulteriū, ſed vt euitēt periuriū Et idē eſt, ſi ꝓbatio eſt
æqniuoca, neceſſario nō cōcludēs intētionē producentis, qa
& tūc nō probant: ſi autē remanet integra probatio ſup quo-
libet actu, tūc fit reductio, vt probent & euitent periuriū, ſe-
cūdū ſupra allatos auctores, & intelligit Bero. q. 84 n 4 & 5.

Sed animaduertas cautionem, vt † teſtes nunquam poſſint
conuenire in probatione adulterij, quæ ita eſt, vt reus rogan-
dum curet actorem, an adulteriū, de quo agitur, ſemel tantū,
an vno loco tantū commiſſum fuerit: nam ſi confiteatur, nun-
quam (vt dictū eſt) teſtes poterunt conuenire. Ita dicit Spec.
in tit. de teſti § iam de interrogatorijs. & Io. Andr. in c cum
Ioannes. de fid. inſtrumen & Aufrer. in addit ad Capel Tho-
5 loſ. queſt. 309. & poterit probari † per aſſociantem ad id cō-
mittēdū Nell. in tract de teſt n. 18 tom 13 ſol. 97 & per quæ
indicia ꝓbetur, adeas Pari de Put in tract. de ſyndic §. quia.
n. 3. t. 1 a. fol. 135. & Alex conſ. 189. num. 1. vol 6.

6 Limita, ſi teſtes dicant, tales † inter ſe commiſcentes vidiſ-
ſe per ſpec. & optime cognouiſſe, nō probant, vt Campea vt
ſupra, d reg 385. in fin fol. mihi 140.

Nec illud omittā ſcitu dignū, adulterū nō poſſe teſtificari
7 ꝓ amaſia ſua, † neq; ꝓ alio extraneo, ex eo, quia eſt infamis in
famia canonica. Et apertiſſime ita cōſuluit Iulianus in l ſcio.
ff de teſt cui accedit Spec. in tit. de teſt § 1. n 25. verſ. itē exci
pitur, quod eſt fur. Nell. à S. Gemin. in tract. de teſt. n. 18. quos
refert & ſequitur Iac. Nonell. in ſuis regul. 216. num. 24. idem
Damhouder. in ſuo tract. de teſt. in prin. n. 19. Bald. eod. tract.
ver. 31. ex eo, quia talis dicitur infamis, & Aufre. in ſuo eod.
tract. de teſt. n. 10. & Arch. in c. præceptum, 22. q. 5 Ioan. Cam
peg. tract. de teſt. regul. 39. fol. 18. Intellige tamen hanc con-
cluſionem procedere in manifeſto adultero, & qui adulterij
crimine eſt damnatus, vt tradidit Aufre. d. loco.

Amplia, vt nec ille, qui comitatus eſt aliquem ad commit-
tendum adulterium, poſſit eſſe teſtis, etiam in cauſa ipſius
adulterij, adhibeas addit Innoc. in c. qualiter & quando, il 1.
de accuſ. contrarium vide ſupra.

Teſtes in materia adulterij deponentes verum eſſe, illos
8 adulterij † crimine ſe aſtrinxiſſe, coguntur reddere rationē,
etiam non interrogati. Ita Bar. in l. c. 5. ff ad l. Iul. de adul. Bal.
in l. ſolam. col. 2. C. de teſti. ſed ſi non fuerint interrogati de
cauſa ſcientiæ, Bal. in c. præterea, de teſt. nu. 21. nihilominus
probare docuit, ibique etiam idem voluit Innocen. dum ta-
men, ſi criminaliter agitur, vt poſſint denno interrogari ſuper
cauſa ſcientiæ, vt veritas eluceſcat, quod ſi malam cauſam red
diderint, nihil probabunt, quod ſi iterum rogati non fuerint,
9 probant nihilominus, quando † autem agitur ciuiliter, ſecus
eſt: nam tunc nō conceditur repetitio, vt Bal. in d. c. præterea,
& c. cum clamor. de teſt. vbi etiam Innoc.

Quinimo teſtis etiā de credulitate deponens, probat, nem-
10 pe † ſi dixerit, vidi tales amplexantes ſe, vel alia facientes,
vel in illo loco ſuſpecto, & opinor ipſos perpetraſſe adulte-
rium; nam tunc iſta credulitas concurrit cū aliquo ſenſu cor-
poris, & ideo non repellitur. Ita Alex. conſ. 24. col. 4. verſ. nec
obſtat, ſi iſtæ mulieres, vol. 2. per doctrin. Bartol. in l. 2. §. idem
Labeo. ff. de aq. plu. arcen. & per id, quod habetur in c. literas
de præſumpt.

11 Et adulter † quomodo conuincatur, docuit Petr. Lenande
rij in tract. de Doctor. & eorum priuileg. q. 49. 4 p. ver. quæro
an Doctor. & qui ſint, & quomodo puniantur, monuit Paul.
in tract. de viſit. q. 10. 2. p. n. 14. & an magis ipſi, quam adulte
ræ puniendi ſint, & quare, conſule Specul. de modo geren.
concil. par. 2. rubr. 49. n. 4. t. 2. fol. 142. & quæ pœna tam viri,
quam fœminæ ſit, adeas eundem Petr. d. tract. de priuileg. d.
12 q. 49. d. 4. par. † publicos peccatores debere à prælatis & cu-
ratis euitari, vt Specult. ibidem.

Adulter vero manifeſtus is dicitur, qui deprehenſus eſt in
13 actu veneris, ex † ſolo actu deprehenſionis. Sic tradidit Gu-
lielm. de Peruſ. conſ. 36. n. 4. inter conſ. cri. & Campe. tract. de
teſt. reg. 385. quomodo & qualiter, verſ. 2. quia, in fi.

14 Illis etiam non abſurde addi poterit, crimen † adulterij
probari poſſe per iuramentum adulteri, dicentis, ſe cum vxo-
re illius concubuiſſe, text. in c continebatur, ibi, viri ſtandum
eſt, vbi Abb. & cæteri, de deſponſ. impub.

Aduertendum tamen eſt, illam mulierem, non obſtante tali
probatione, poſſe probare contrarium, vt eſt tex. in c. propo-
ſuiſti, de probat. & ibi Cano. & gl in c. 1. de frig. & male. & in
c. quod autem. 27. q. 2. & in c. ſi quis acceperit, 32. q. 1. & Ti-
raq. in tract. de retract. Lignag. §. 4. gl. 1. num. 3. & Bell. in re-
pet. rub. C. de eden.

Sed ab hac ſententia receſſit Curt. iun. in d. rub. C. de eden.
ſed eum reijcit & improbat idem Bello. per ibi plura addu-
cta & allegata.

CONCLVSIO LXVI.

ARGVMENTVM.

Aduocatus an in cauſa ſui clientis teſtando probet.

SVMMARIA.

1 *Aduocatus ſi adhibeatur teſtis in cauſa ſui clientuli, nihil probat, etiamſi teſtis ſit in aliquo contractu, vel inſtrumento ſuper quo agatur, & ipſe fuerit patrocinatus in cauſa, & num 15.*
2 *Affectio in teſte ſufficitur ad eum repellendum, & num. 10.*
3 *Poteſt tamen vt teſtis in actis deſcribi, quæ per clientulum geruntur in iudicio tempore aduocationis, vt de his teſtificetur in futurum, niſi ſit ſuſpectus etiam ad canonizandum inſtrumentum. Vide num. 12. quomodo procedat.*
4 *Aduocatus non poteſt eſſe teſtis etiam in cauſa appellationis, in qua fuit aduocatus in prima inſtantia, etiam quod in illa non ſit aduocatus. Vide ibi contrarium, & quando admittatur.*
5 *Aduocatus non poteſt eſſe teſtis, quando à parte pecuniam receperit, vt aliam non foueat, vnde nihil probabit.*
6 *Aduocatus ex receptione pecuniæ præſumitur affectum habere ad cauſam.*
7 *Qui nec in alia, in qua non eſt aduocatus, poteſt eſſe teſtis, durante eius patrocinio in vna, quia redditur ſuſpectus. Et ibi vide contrarium & limitationem.*
8 *Edictum de teſtibus vt prohibitorium.*
9 *Aduocatus admittitur in teſtem, parte, contra quam patrocinatur, poſtulante, igitur probabit.*
10 *Aduocatus qui nondum cœpit patrocinari in cauſa, licet conuenerit de ſalario, poteſt eſſe teſtis. Et ibi vide contrarium.*
11 *Aduocatus ante inceptum patrocinium admittitur in teſtem.*
12 *Aduocatus teſtis in contractu compoſitionis vel tranſactionis, in ipſa cauſa, in qua fuit aduocatus, poteſt eſſe teſtis.*
13 *Lis finitur per tranſactionem.*
14 *Aduocatus, quando aliter teſtes haberi non poſſunt, poteſt eſſe teſtis ſaltem pro iudicis informatione, vel pro habenda præſumptione.*
15 *Inſtrumentum, in quo aduocatus fuit rogatus teſtis, valet, licet poſtea cœperit patrocinari pro parte, in cuius fauorem eſt inſtrumentum, ſecus ſuper vitiis inſtrumenti, ſi de eo dubitetur.*
16 *Vox ſcripta aduocati facit fidem, etiam tempore patrocinij, ſecus vox viua.*
17 *Aduocatus locupletior partibus ſuper modica re admittitur in teſtem.*
18 *Aduocatus poteſt eſſe teſtis de vtriuſque partis voluntate.*
19 *Aduocatus dictum cum alio idem.*

1 ADuocatū † ſi in cauſa ſui clientis teſtimoniū dicat, non
probare, reſpōdit Arcadius in l. ſi. ff. de teſt. mādatis ca
uetur, inquit Iuriſconſultus, vt præſides attendāt, ne patroni
in cauſa, cui patrocinium præſtiterunt, teſtimoniū dicant. Ita
etiam ſanxit ſummus Pontifex in cap. Rom. eod titul. in 6. di-
xit etiā Iacob. Aegid. in tract. de teſt. num. 13. & tradidit Ale.
de Male. eod. tract. n. 44. in c. & voluit. Alb. de Roſ. eod. tract.
in princ. n. 13. & in §. expedita. 3. p. n. 2. docuit Nell. à S. Ge-

min.eod.tract.nu.31.monuit Mil.in reper.in verb.teſtis eſſe
non poteſt aduocatus.iſtorum ſententiæ adhæſit Fede.Schē-
ck.in d.tract.de teſt.num.36.& ſequntus eſt Aufrer.eo.tract.
de teſt.n.8.nec omiſit Bar.in l.deferre.§.idem decreuere.tit.
de iur.fiſ.Gramm.in conſ.41.num.5.in ciui.Ceph.in conſ.65.
nu. 22.vol.1.Pari.conſ.57.nu.17.vol.4.Ang.conſ.28.Quibus
1 in locis id propterea eſſe tradidere,nempe † propter animi
voluntatem in cauſam propenſam,quamuis in primis atque
peculiariter de illius vtilitate & commodo non agatur, vt p
Spec.in tit.de teſt.verſ.quod fuit in eadem cauſa.& gl.in 2.
q.7.& Cra.conſ.56.nu.4.& Rot.deciſ.381.in no.fuit dubita-
tum.Sic.in c.2.de arbi.Bal.& Iaſ.in l.dictantib.C. de teſta.&
Hier.Grat.cōſ.51.n.8.vol.2.Felyn.& alij in c.cū à nobis.n.13.
verſ.ex prędictis infert hic Ant.de teſti. Alex.ī l.ex libera.ff.
de quęſt.& in l.deferre.de iur.fiſ.Ioā.And.Sicu.Are.& alij in
c.olim.de accuſat.Phil.Frāc.in c.Romana.vbi eſt caſus, de re
ſtib.tradit Rauenna in §.1.Inſt.de teſta.pp ꝙ ſtudiū dicere-
tur habere conſimilē causā,ideo teſtis eſſe nō poteſt: ſic re-
ſpōdit Grā.in d.cōſ.42.n.5. in ciuil. Felyn.in d.c.pſonas.ext.
đ teſti. & Iaſ.ī d.l.dictāib.col.pē.Bal.de teſt.C.in l.oib.C.de
teſt.Pariſ.in cōſ.58.n.17.& 84.vol.4.& Rūni.ſen.in conſ.415.
n.18.& in cōſ.433.n.21.vol.3.& Grat.in conſ.51.nu.8.vol.2.

Primo amplia,vt procedat,ētſi aduocatus eſſet teſtis in a-
liquo cōtractu,vel inſtrumento,ſup quo nunc ageretur,& ip-
ſe patrocinaretur cauſæ: quia tunc etiā non poterit teſtis p-
duci,& Specul.de teſti.§.1.verſ.ꝙ ſi aduocatus.quē ſequitur
Albe.de Male.in eo.tract.de teſt.c.4.n.8.Veruntū etſi aduoca
3 tus teſtis eſſe nequeat,poteſt † tū deſcribi vt teſtis in actis,
quæ gerūtur p cliētulū in iudicio tēpore aduocationis,vt de
his in futurū teſtificari poſſit,But.in c.ex literis.n.2.de tranſ
act.vt etiam poterit teſtis adhiberi ad canonizadū (ſic enim
noſtri loquūtur) inſtrumentum,vt in d.c.ex literis.de tranſ-
act. & per Franciſc.in c.fin.col.pen.de teſt.in 6.

Quod poſtremo loco diximus ſic accipiendū eſt,vt falsū
conuincatur, qñ aduocatus eſt ſuſpectus teſtis in inſtrumen-
to,de quo nunc agitur,quia tunc nec teſtimonium dicere,nec
deponere pōt,licet per illud inſtrm probetur contractus, ſi
credimus Specul.in tit.de teſt.§.1.verſ.quid ſi aduoc.ſequi-
tur Alb.de Roſ.in ſuo tract.de teſtib.§.expedita.num.8.

In contrariam partē ampliationis nuper allatæ conſuluit
Crau.in conſ.56.nu.14.per ibi plura adducta.

Secūdo amplia idē procedere in cā appellationis, vt ſi in
4 † prima (vt vocāt) inſtātia fuiſſet aduocatus,in cauſa appel
lationis,nō poterit eē teſtis,ētſi nō ſit aduocatus,d.c.Roma
na.de teſti.ī 6.& tenet Lāfran.de Orian.in tract.đ teſti.n.90.
Nell à S Gemin eod tract n 31.Ang in conſ 28 Iac Nouell.
in regul 216.num 64 Aufr eod tract num 8 Innoc Io And.
& alij in c.inſuper de teſtib gloſſ in c ſtatuendo in verſ co-
gnitor 2.q 6.Grammat in d conſ 41 num 7

Alber de Roſ.opinio in tract.de teſtib § expedita nu 6.
cū hac pugnauit, nēpe aduocatū in cauſa appellationis teſtē
eſſe poſſe,Monricel in ſuo reper.de teſtib.in verb aduocatus.

Limita ampliationem non hēe locū,qñ in cauſa appellatio
nis producitur contra clientulū ſuū primę inſtantiæ,quia ad-
mittitur: vñ recte probabit Ita Ioan And.in d c Romana. &
Specul.in tit de aduoc § nunc tractemus in fin & not in l.fin
de teſt.vt etiam refert & ſequitur Philip Franc in d c Roma
na.de teſt in 6 nu.4 licet non ſit honeſtū,vt ibi ipſe inquit.

5 Tertio amplia ēt pcedere,qñ † aduocatus ab altera parte
pecuniam recepit, ne alterā foueat, quia linguæ Latinæ ſcri-
ptoribus præuaricator recte dicitur, quia tūc ēt non poteſt
eſſe teſtis,argum.c.eodē.l.1.q 1 & ita ſentit Albe.de Roſ.in
tract.de teſt.§.expedita.3.part.nu 4.vbi tenet,opinionē ve-
riorē eſſe cōtra Spec.in tit.de teſt §.1.n 75 ver ꝙ ſi recipit
6 pecuniā.Dū † enim pecuniā recipit,inclinatione volūtatis in
cauſam propendere videtur,vt ipſe Alber inquit.

Quarto amplia,vt ēt non poſſit teſtis eſſe in alia cauſa, in
7 qua nō eſt aduocatus:nā † durante patrocinio in vna:eſt ſu
ſpectus in alia,Mil.in ſuo repert.in ver.teſtes. n.6 & Anton.
in cap.ex literis.de tranſact.& Ceph.in cōſ.65. n.22 vol.1.
Ant.in c.ex literis.de tranſact.

Diſſenſit tamen Aufre.in d.ſuo tract.de teſt.n 8.& Lanfr.
de Orian.eod.tract.nu.9.quo in loco improbat,& reijcit Mil.
vbi ſupra. & Philip.Frāc.in c.poſtremo.de appell.vbi plene,
& eſt gloſſ.in c.Romanæ.in fin.de appel in 6.

8 Ratio eſt,quia † cum edictum de teſt.ſit prohibitoriū nec
à legibus interdictum deprehendatur, ne aduocatus in alijs
ſuis clientis cauſis,in quibus ipſe aduocatus non eſt,poſſit te
ſtificari: ex hoc fit, vt ipſe,tanquā idoneus teſtis, teſtimoniū
ferre queat,iuxta text.in l.1.ff.de teſtib.Aufrer.d.tract.nu.8.
* Et hæc eſt communis*opinio,contra Mil.pro cuius cōfirma-
tione facit quod dixit Bartol.in l. deferre.§. idem reſcripſe-
runt.ff.de iure fiſc.quo in loco affirmat,procuratorem non re
pelli à teſtimonio in cauſa,quam non agitat, licet prohibea-
tur in alia,in qua præſtat patrocinium.

Limita iſtam poſteriorem opinionem non habere locum,
quando altera cauſa eſt connexa, vel pendet ab illa,cui patro
cinatur,quia tunc ſecus eſt, vt no.in d.c.poſtremo, & per Io.
And.in c.1.de teſt in 6.Philip.Frāc.c.fin.col.fin.eod.tit.in 6.

Primo limita concluſionē non procedere, quando aduoca
9 tus † eſt productus cōtra clientulum ſuum in cauſa,cui fauet;
hōc optime teſtatur Accurſ.in l.fin. ff.de teſt.Albe.de Roſ. in
§.expedita,3.par.n.3.Nell.à S.Gemin.eod.tract.de teſt.n.31.
* & Alber.de Male.in tract.eod.c.4.nu.5.& ita ſequuntur *om-
nes Dd. vt atteſtatur Lanfran. de Orian.in ſuo tract. de teſt.
n.67.& Spec.in tit.de teſt.§.1.verſ.quid ſi aduocatus.n.75.&
Abb in c.2.n.12.de arbi.& Guid Pap.ſingul.982.imo iſto ca-
ſu poteſt compelli ad teſtificandum,ſi pars,à qua diffidet,re-
quirat,illum debere examinari.Ita etiā Aufrer.in d.tract.n.8.
& Anton.de Butr.in ſuo reper.in verſ.teſtis,in 27.col.per no.
à Cyn.& Iac.But in l.etiā.C.de teſt.& idē not.Bal.in l. māda
ris,in prin.ff.eod.tit.& Sign.cōſ.53.n.5.Pari.cōſ.70.n.4.vol.4.

Secundo limita non procedere, poſtquam deſijt eſſe aduo
catus, quia tunc poteſt teſtificari. Ita Aegid.in ſuo tract. de
teſt.num.13 & tenet Salic.in l omnib.C.de teſt.col 4.

10 Tertio limita in aduocato,qui † nondum cœpit pręſtare pa
trocinium,licet inter illū & clientem conuentū fuerit de mer
cede & præmio,& illud eſſet paratus præſtare: quia nihilomi
nus poterit teſtificari,eſt Accur.doctrina in l fi.ff.de teſt. quā
ſequūtur Spec.in d tit de teſt § 1 n 75 verſ.item quod dixi,
ſeqtur Fel. in c cū à nobis,col fi.de teſt Nell.à S.Gemin.eod.
* tract n 31.de* cōi atteſtatur Lanfr de Orian eod.tract n.90.
& Albe.de Malet.eod tract. cap.4 n 5 & Io Andr.in add ad
Spec.vbi ſupra,qui reprobat Gui de Suſ.contrariū tenetē Et
idem voluit Aufrer eod tract n 8 Alber.tamē in tract de re-
prob.teſt.in verb aduocatus,ſub rub quādo teſtes repellun-
tur ratione affectionis,col.1.videtur dubitare de hac limita-
tione,quia ex quo conuentū eſt,vt præſtet patrociniū, vide-
tur animū & ſtudiū cauſæ addixiſſe; ideo debet repelli ratio-
ne illius procliuitatis,præterquā quod animi propēſa volun-
tas futura ad causā eſt illa,quę ipsū in ſuſpicionē adducit: cō
* ſeqtur ergo,vt ſit repellēdus, cuius opinio vr æqua, licet ſit *
cōmuniter reprobata,vt ex ſupra allegatis conſtare videtur.

11 Quarto limita in illo aduocato,qui † prius dictum ſuum de-
poſuerat,& poſtea cœpit patrocinari.Ita Spec.ſecundū Hug.
in d.tit.de teſt §.1.verſ.itē qđ fuit,n.74.ſequitur Abb.in eod.
tract de teſt.in §.expedita,3.p in prin.n.4.Rom conſ.186.cir
ca fi.& Boſſ.eod.tract de teſt c de public.proc & teſt n.117.

12 Quinto limita nō procedere,quādo † aduocatus fuit teſtis
in inſtrumēto,nempe compoſitionis, vel tranſactionis,etſi in
ipſa cauſa,in qua fuit aduocatus,quia tūc poterit eſſe teſt.&
probabit.Ita Abb in c ex literis n.9.de trāſact.vbi reddit ra-
13 tionē,quia † per trāſactionē liti finis imponitur,& inſtrumen
tum in id tempus transfertur,in quo nō erat futurus aduoca-
tus.Idē no.Bal in l.fin ff eod de teſtib & in d c ex literis.n.3.

Sexto limita etiam non procedere, deficientibus alijs pro
bationibus,vt cum aliter veritas haberi non poſſit, vt ſi dica-
tur,aliquid actum fuiſſe præſente ipſo aduocato,& partibus,
14 nā tunc poterit † eſſe teſtis,argum l.conſenſu C de repud.&
id ſequitur Io.Andr.in add.ad Spec.tit.de teſt § 1 verſ.item
quod fuit,& idem Lanfr.de Orian in ſuo tract de teſt nu.67.
vel 90.& no.Ant. de But.in cap cum à nobis. & Io de Anic.
in cōſ 53. col.4.in fin & col 5.in princip Cranet cōſ 56.n 13.

Vel ſaltem, vt doceatur iudex, vel vt præſumptionem eli-
ciat Ita Albe.de Male,in ſuo tract.de teſtib.c 4.num 6.qui re
fert & ſequitur Imol in c cum à nobis.eod tit de teſtib.Matt.
Mattheſ.ſingul.188.num 2.

15 Septimo limita non procedere,quando † aduocatus,ante-
quam inciperet patrocinari,fuerat rogatus ad teſtificandum
aliquod inſtrumentum,& poſtea cœpit præſtare patrociniū,
quia

quia vt ratum ſtabileque ſit, huiuſmodi inſtrumentum valet,
licet adhuc ſit aduocatus: ſed ſi oriretur quæſtio ſup huiuſmo-
di inſtrumento, & ambigeretur de viribus ipſius, non poſſet
examinari, ita Abb. in c. ex literis nu. 1. verſ. & circa hoc de
tranſact. & eſt not Innoc. ibidem iſtam limitationẽ Abb ibid.
16 arbitratur ſingularem, & mirabilem: nam † vox ſcripta aduo-
cati facit fidem etiam tẽpore patrocinij: Vox autem viua non
admittitur, & idem voluit Spec. in d. tit. de teſte § 1. verſicul.
ſed & ſi quis inſcriptus. num. 75.
Snblimita iſtam limitationem oon procedere, quando ad-
17 uocatus eſſet locupletior ipſis partibus, & † quæſtio eſſet ſu-
per re modica, quia tũc ceſſat omnis ſuſpicio, vt in ea hyppo-
theſi, ſuper qua conſuluit Crauet. in cõſ. 56. n. 14. vbi probat id
per l. cũ hi. § modus. ff. de trãſa. & c. ſi quæſtiones. de ſimonia.
Oldrad. cõſ. 162. thema tale eſt P. condidit teſtamentũ & alia.
18 Octauo limita etiam non procedere, quando † aduocatus
productos fuerat ex voluntate vtriuſq; partis, argum. oot. in c.
1. de teſt. lib. 6. & Alb. de Male. in ſuo tract. de teſt. c. 4. nu. 6. vel
Alber. de Roſ. eod. tract. §. expedita. 3. par. poſt num. 3. imo e-
tiam teſtificari cogũtur. Bar. in §. penult. n. 4. io auth. de teſtib.
19 Nono limita etiam non procedere, quando † alius teſtis ido
neus eſt adiunctus cum aduocato, quia tunc ratum erit aduo-
cati teſtimonium. Ita reſpoodit conſultus Io. de Amicis cooſ.
121. col. 4. verſ. non obſtat. vbi plura adducit hic, quæ videas.

CONCLVSIO LXVII.

ARGAMENTVM.

Affectio vbi & quando præſumatur, & quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Affectio præſumitur in eo, qui fuit magis honoratus, vel primus nominatus, aut inſtitutus, & quando procedat. num. 7. & 8.*
2 *Affectio magis præſumitur in filijs legitimis, & naturalibus, quam in naturalibus tantum.*
3 *Bona ſua deuenire ad infames quem velle non præſumitur.*
4 *Naturales filij dicuntur infames, non ſunt in moribus continentes, nec in fide ſtabiles, nec in bello fortes.*
5 *Affectio non cadit in non natos.*
6 *Affectio maior habetur ad iam natos, quam naſcituros. ibid.*
7 *Affectio præſumitur magis in nominatis in ſpecie, quam in genere.*
8 *Affectio non cadit in incognitum.*
9 *Affectio magis cadit in ſpeciebus, quam pecunijs, quibus non cadit, etiam quod vt ſpecies debeatur.*

1 AFfectio præſumitur, & ꝓbatur in eo, qui † fuit magis ho-
noratus, vel ptimus nominatus, aut inſtitutus, arg. l. publ.
ff. de cõd. & demonſtrat. auth. hoc amplius. C. de fideicommiſ.
Corn. conſilio 161. volum. 2. & conſilio 304. volum. 4. Crauet.
conſ. 161. no. 5. Marian. Soci. conſ. 21. num. 19. volum. 1. & Pau.
Caſtr. conſ. 121. colum. 2. volum. 1. Anchara. conſ. 38. num 1.
Limita nõ ꝓcedere, quãdo cõcurrunt legitimi & naturales
2 cum naturalibus filijs tãtũ: nam † tunc affectio magis ꝓſumitur
in filijs legitimis & naturalibus, quã in naturalibus tãtum, per
ea quę animaduertit Bart. in l. hæredes mei. §. cũ ita. col. 1. ver.
& aduerte quod requiritur. ff. ad Trebe cũ cõcord. ibi adduct.
per Alex. quos refert & ſequitur Tiraq. in l. ſi vnquã, C. de re-
3 uoc. donat. in verb. donatione largitus, n. 502. Nullus. n. † eius
eſſe mẽtis exiſtimatũ, vt velit ſua bona peruenire ad infames,
vt ſũt naturales. ca. 1. §. naturales. ſi de feud. fuer. cõtrouer. int.
4 dom. & agnat. vaſa. & ibi Bal. vbi rationẽ reddẽs dicit. qa † nõ
ſunt moribus cõtinẽtes, nec in fide ſtabiles, nec in bello fortes
& eſt text. in c. ſi geos Anglorum. 56. diſt. ſequitur Rip. io l. ex
facto. §. ſi quis rogatus. ſub num. 8. ff. ad Senatuſconſ. Treb. Vn-
de licet naturalis filius ſit in ordine primo nominatus, tamen
nõ attẽditur, cum voluntas refragatur. Rip. vbi ſupra num. 11.
Secundo limita nõ procedere in nõ iam oatis filijs, ſiue ne-
5 potibus: nã † in iſtos non cadit affectio. arg. l. cũ ita. §. in fidei-
cõ. & l. peto. §. parte. ff. de leg. 2. l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. &
l. qui filiab. in prin. ff. de leg. 1. vt refert, & ſequitur Bero. q. 127.
n. 2. & Iaſ. in d. l. q filiab. n. 19. vel ſaltẽ, qa magis ſumus procli
6 ues ad iã natos, q̃ † ad naſcituros, ꝑ tex. in d. l. qui filiab. & no
tat Rimi. ſeo. in conſ. 223. nu. 23. vol. 2. Soc. ſen. in conſ. 23. n. 6.
vol. 1. Soc. iun. conſ. 128. oum. 95. vol. 1. Crauet. conſ. 173. o. 12.
per plura ibi adducta. & in conſ. 98. num. 2.
Tertio limita non procedere, quando nominatio prima eſt
7 facta generatim, & ſecũdo ſpeciatim, quia † tunc præſumitur
affectio magis in nominatis particulatim, arg. l. cum ita. §. in
fideicommiſſ. ff. de leg. 2. l. Titius. cum gloſſ. vbi Alex. colum. 2.
ad fin. ff. de lib. & poſthum. & idem Alex. conſ. 123. diſcuſſis.
volum. 1. & ſequitur Curt. iun. conſ. 57. colum. fin. conſ. 58 col.
2. & conſ. 161. colum. 3. & Crauet. conſ. 77. num. 12.
Quarto limita, quãdo prior nominatio eſſet de iocognitis:
8 nã ex illa non præſumeretur affectio, cũ † ipſa affectio non ca-
dat in ignotum, argu. l. Pap. § 1. ff. de inoffic. teſt. l. 2. C. eod. &
notat Ang. in conſ. 78. ou. 2. Bald. io l. Lucius. de hæred. inſtit.
quẽ refert Hieron. Grat. in cõſ. 64. n. 3. vol. 2. per tex. in l. ſi fue-
rit. cũ ſeq. ff. de leg. 3. & Ale. in l. Gallus. n. 2. ff. de lib. & poſth.
Quinto limita, quãdo nominatio primo loco facta verſatur
circa rẽ conſiſtentem in quantitate, vt pecunia, & ſimilibus, &
nominatio facta ſecundo loco, ſita eſt in rebus ſingularibus,
9 vt fundus, vinea, domus, & ſimilia: tũc † enim magis præſumit
affectio in ſpeciebus inferiori loco poſitis, quã in quantitati-
bus, quia in huiuſmodi quantitate nulla cadit affectio, vt l. nũ-
mis. de in lit. iuran. Iaſ. in l. plane. §. ſi ita Titio. ſub nu. 4. ff. de
leg. 1. & in l. ſi duo rei. ou. 4. ff. de verb. obligat. Pariſ. cõſ. 131.
n. 11. lib. 4. etiãſi quãtitas deberetur, vt ſpecies, gloſſ. ootab. in
l. ſed ſi certos. ff. de legat. & Iaſ. io d. §. ſed ſi ita Titio. on. 4. ſe-
cus eſt in ſpeciebus, quia in illas proptie cadit affectio, vt per
Iaſ. d. l. ſi duo rei. nu. 4. de verb. obligat.
Reliqua videnda ſunt in concluſione, Dilectio, & in conclu-
ſioo e, Amor.

CONCLVSIO LXVIII.

ARGVMENTVM.

An affinis probet pro ſuo affine.

SVMMARIA.

1 *Affinis non probat pro ſuo affine, etiamſi ſit ex vno latere tantum, & num. 10. quãdo.*
2 *Affinis per lineam tranſuerſalem poteſt teſtificari, & probabit, ſecus per aſcendentem.*
3 *Affinis in cauſa criminali ſine diſcrimine repellitur, quando eſt accuſatorie, vel pars læſa, volens contra reum teſtificari, ſecus eſt ad defenſionem.*
4 *Dedecus vnius ex conſanguinitate ad omnes conſanguineos porrigitur, & iniuria facta vni ex familia, toti familia facta cenſetur.*
5 *Teſtis in cauſa propria nemo admittitur.*
6 *Affinis etiam in cauſa à principio ciuili, & poſtmodum effecta criminali, non teſtificatur. Poteſt tamen teſtificari, quando lis oritur ex crimine, & in cauſa agitur ciuiliter, dummodo ſit iſtiuſmodi crimen, vt non inferat iniuriam teſti producto.*
7 *Affines vtriq; parti impari gradu affinitatis in teſtem admittitur in ciuili, & criminali.*
8 *Teſtis affinis admittitur pro affine ad tuendum eum à pœna homicidij.*
9 *Probationes dubiæ & à perſonis ſuſpectis, vt à domeſticis, fratribus, & conſanguineis, ad patrocinium rei admittuntur.*
10 *Teſtis affinis pro affine poteſt teſtificari in cauſis ciuilibus paruis.*
11 *Teſtis affinis pro affine non repellitur, ſi lis ciuilis orta eſſet ex crimine, dummodo non inferat iniuriam ipſi affini teſti producto.*
12 *Teſtis affinis dictum non reſcinditur, etiamſi in eius depoſitione affinitatem negaſſet. Vide ibi contrarium.*
13 *Affinitas remota valde teſtes non repellit.*
14 *Affinitas vſque ad quartum gradum impedit, ne quis poſſit teſtificari, vel ad ſummum ad ſeptimum.*
15 *Affinis non repellitur omnino, ſed tantum non cenſetur teſtis integer, vel omni exceptione maior, redditur ſuſpectus, nec ſicuti alij ei creditur, & alijs concurrentibus, ſuppletur eius defectus.*
16 *Inhabilitas vnius teſtis ſuppletur per alterius habilitatem.*

1 AFfinis nõ probat † pro affine ſuo, iuxta notata in l. parẽ-
tes, C. de teſt. c. videt. qui matrim. accuſ. poſſ. l. 3. ff. de teſt.
Hipp. Marſ. ſequutus eſt cõſ. ciu. 4. n. 32. Spec. docuit in tit. de
teſt. verſ. ſed nũquid. in fin. Steph. Aufret. monuit in tract. de
teſt. verſ. affinis. gl. tradidit in c. accedẽs. il 1. vt lit. nõ cõteſt.
Guliel. de Cun. huic ſẽtẽriæ acceſſit in l. cui eorũ. ff. de poſtul.
Grãmat. deciſ. 34. n. 18. Nepos de Mõte Alb. meminit in tract.
de teſt. in prin. n. 6. Alber. de Malet. non omiſit eod. tract. de
teſt. 1. par. 47. Io. Crot. cõſuluit cõſ. 3. n. 21. Laur. Syl. reſpondit
in cõſ. 17. n. 10. Alex. cauit in cõſ. 13. col. peo. vol. 1. Angel. id
ſenſit in cõſ. 261. Neuiz. iotellexit in conſ. 78. n. 22. Bar. & Bal.
in ea fuere opinione in l. aur affinitate. ff. de procur. Mantu.
poſtremo loco illis ſubſcripſit in cõſ. 285. n. 2. vol. 1. Quę con-
cluſio procedit, etiamſi affinis tantum ſit ex vno tantum la-
tere, vt placuit Corn. conſ. 298. num. 3. volum. 1.
2 Primo limita non procedere, quando † affinitas eſt per li-
oeam tranſuerſalem (ne à noſtrorũ iuris interpretũ dicendi
formulis recedã) non autẽ per aſcendentem, vel deſcenden-

Digitized by Google

tem, quia tunc poterit teſtificari, & probabit. Ita doctè cõſu-
luit Angel. in cõſil. 194. incipien. viſis proceſſibus. 5. colum, vt
refert Iaſ. in l. admonẽdi in 71. colum. de iureiurãd. & Ioa. de
Amicis cõſil. 74. verſicul, nihilominus in caſu nr̃o, & Hippol.
Marſil. cõſ. ciuil. 68. nu. 20. & cõſ. crim. 113. n. 27. & ſingul. 133.
Boſſ. in tract. de teſt. nu. 62. & videtur ſentire Lanfrãc. in eod.
tract. de teſtib. nu. 58. & ibi in addit. Cel. Crau. cõſil. 2. num. 9.
Pariſ. conſ. 86. num. 27. vol. 3. Alex. cõſ. 13. col. pen. verſ. quini-
mo teſtimoniũ affinis vol. 1. & cõſ. 133. colum. penul. ver. Bar
tol. Sãcti, eod. volum. Laurent. Sylua. conſil. 36. num. 8.

Sublimita illã limitationẽ non ꝓcedere in cauſa criminali;
3 nã † eo caſu ſine vllo diſcrimine affinis repellit à teſtificãdo.
Sic vnanimes in hãc ſẽtẽtiã deſcẽdete Holtiẽ. in sũm. de teſt.
§. 2. verſ. vbi autẽ. Abb. in c. ſup eo, de teſt. Alexãd. cõſ. 280. n.
4. vol. 2. Marc. Ant. Nart. in cõſ. 53. n. 6. i 1. par. Mãtu. in cõſ. 56.
n. 22. vol. 1 Boſſ. i tract. de teſt. n. 105. Alex. cõſ. 24. col. 6. ver. nõ
obſtat. vol. 2. & cõſ. 179. col. 2. vol. 2. Hippo. cõſ. ciui. 4. n. 31. cũ
* ſeq. Aretin. in c. cũ oporteat. n. 11. vbi de cõmuni * atteſtatur
de accuſ. Grat. cõſ. 75. nu. 13. vol. 1. Corn. cõſ. 172. vol. 2. qui e-
* tiã de * cõmuni atteſtatur. Salic. in l. 2. verſ. quęro videt gloſſ.
C. de teſti. Lãfranc. de Oria. in tract. de teſt. nu. 58. Clar. in ſua
pract. crimin. in § fin. quæſt. 24. verſ. quæro modo vbi de ma-
* gis * * cõmuni atteſtatur. Dicit quidem, hanc concluſionẽ tũc
abſq; difficultate ꝓcedere, quãdo affinis, vel conſanguineus
accuſatoris, vel partis læſæ vult cõtra reum teſtificari: nam eo
caſu proculdubio repellitur; ſed pro defenſione dicit vidiſſe
multoties examinari affines ad probandum innocẽtiam rei,
licet non ſint integri teſtes. Et ratio huius ſublimitationis eſt
4 quia † dedecus, in quod incidit aliquis de conſanguinitate,
ad omnes conſanguineos porrigitur. Et iniuria, quæ vni ex
conſanguineis infertur, toti familiæ illata cenſetur, vt reſpõ-
dere Vlpian. & Caius in l. 1. 2. & 3. ff. de liber. cau. & in l. vnica.
vbi Bald. C. de rapt. virg. & notat Bart. in l. lex Cornelia. ff. de
iniur. Dec. in conſ. 133. col. 3. & Grãmat. deciſ. 53. n. 2. & 3. Vn
5 de affinis ꝓ affine teſtari poſſet, † efficeret teſtis in cauſa pro-
pria. quod eſt prohibitum à iure, vt in l. idonei, in fide de teſt.
dixit Lanfranc. de Orian. in ſuo tract. de teſti. num. 74.

Amplia iſtã ſublimitationem procedere etiam in cauſa à
6 principio ciuili, & poſtea effecta criminali, quia, † tunc affinis
non poteſt teſtificari. Ita Lanfran. in tract. de teſt. nu. 58. alleg.
Bar. in l. lex Cornelia. ff. de iniurijs, & in l. qui teſtamento. § ꝓ
cõtrariũ. ff. de teſtam. Sed quãdo lis orit ex crimine, & in cau
ſa agitur ciuiliter, dummodo crimen ſit illiuſmodi, ne inſerat
iniuriam teſti producto, affinis tunc poterit teſtificari, vt A-
lex. reſpondit in conſil. 110. ante ſin. volum. 2. quem refert. &
ſequitur Boſſ. in tract. de teſt. num. 62.

7 Limita iſtã ſublimitationẽ nõ procedere, quando † eſt af-
finis vtriq; parti: ſed illa affinitas non eſt admodũ ꝓpinqua,
quia tũc teſtis adhibetur, nedũ in cauſa ciuili, ſed etiã in cri-
minali, iuxta ſentẽtiã Bart. in l. qui teſtamẽto. § quicũq; in fin.
ff. de teſtam. quã refert, & ſequitur Io. Crot. in tract. de teſt. in
3. par. n. 75. ꝓ quo etiã adducit gloſſ. in c. poſtremo de appell.
& text. in l. vnius. §. 1. ff. de quæſt. & text. in c. accuſatores. il 3.
q. 5. & Angel. in l. aut affinitate. ff. de procur. idẽ etiã notat
Ceph. in conſ. 65. n. 26. vol. 1. & plura afferunt à Petr. Monca.
in add. ad Io. Cr. in tract. de teſt. vbi ſupra i verb. alterũ affinẽ

Secundo limita ſuprafcriptam limitationẽ non procedere,
quãdo affinis nitit ſe defendere, & tueri ab homicidij pœna,
8 quia † tũc admittitur teſtis affinis, vt cõſuluit Crauet. cõſ. 2.
n. 10. ꝑ ea, quæ ſcribit Paul. de Caſt. cõſil. 273. viſa relatione
in fin. lib. 1. Alex. in cõſ. 24. col. penult. verſ. itẽ teſtis. lib. 2. Iaſ.
in rubr. ff. de iureiur. col. 3. verſ. ſicuti, & Dec. conſ. 459. col. 5.
Specul. in tit. de inquiſit. §. 1. verſ. ſed nunquid eas. Bald. in. l.
parentes. C. de teſt. per c. literas. de ꝑſumpt. vel quãdo intro-
ducitur ad defenſionẽ rei. qa ad patrociniũ admittunt ꝓba
9 tiones dubiæ. & à perſonis † ſuſpectis, vt a domeſticis fratri-
bus, & conſanguineis, ſecundum Natt. in conſ. 359. nu. 2. vol.
2. & Specul. in tit. de inquiſit. §. 1. verſ. ſed nunquid.

Alias limitationes ponit Ioan. Crot. in tract. de teſtib. par.
3. numer. 77. quas per te videas; & dicemus infra in conclu-
ſione, conſanguineus.

Secũdo limita cõcluſionẽ principalẽ nõ procedere in cau-
10 ſis ciuilibus paruis, quia † tũc affinis poterit teſtificari. Ita
cõſuluit Io. de Amicis cõſ. 74. verſ. ad ſecũdũ. ꝓ doctrinã Bal.
* Salic. Paul. de Caſt. & * communiter Dd. in l. parentes. C. de
teſt. Bartol. in l. qui teſtamento. §. qui autem. colum. vlt. ff. de
teſtam. gloſſ. & Dd. in c. accedens. il 1. in verſicul. Metropo-
litano ſubeſſe, vt lit. non conteſtata

11 Amplia iſtã limitationem etiã ꝓcedere, ſi † lis ciuilis orta
eſſet ex crimine, dummodo illud crimen nõ inferret iniuriam
ipſi affini, teſti producto, quia tunc nõ repellitur. Aegid. Boſſ.
in tract. de teſtib. n. 62. Alex. in conſ. 110. vol. 2.

12 Secundo amplia iſtã limitationẽ habere locũ, † etiamſi af-
finis teſtis in eius diſpoſitione negauerit affinitatem, quia ex
hoc eius dictum nõ reſcinditur, vt cõſuluit Hippolyt. Marſil.
conſil. ciuil. 15. nu. 16. & pro valde notabili dicto refert. & ſe-
quitur ante eum Angel. in conſ. 194. incip. viſis proceſſ. col. 2.
in fin. & idem Marſil. conſ. 38. n. 6. & ſing. 76. vbi plura cumu-
lat, & Iacob. Butrig. in l. Lucius. ff. de infam.

Aliter ſenſit Bald. in l. ſi ex falſis. C. de tranſ. & Innoc. in c.
fraternitatis in 1. col. gloſſ. 1. de hæret.

Tertio limita concluſionẽ principalẽ nõ vẽdicare ſibi locũ
13 in affinitate valde remota, quia † tunc teſtes non repellũtur.
Ita Hippol. Marſil. cõſil. crim. 113. n 26. & cõſil. ciuil. 70. n. 11.
per doct. ſcrib. in l. parentes. C. de teſt. & in cap. cũ oporteat,
de accuſ vbi Ant. & Io. de Imol in l. qui teſtamẽto in §. fin. ff.
14 de teſtam. Nam † vſq; ad quartũ gradũ affinitas impedit, ne
quis teſtificari poſſit, vt retulit Steph. Aufrer. in tract. de teſt.
n. 9. alleg gloſſ. & Dd. in c. nõ debet, de cõſanguin. & affin. &
Ang. Aret. & Dd. in §. affinitatis. Inſtit. de nupt. vel ad ſummũ
vſq; ad ſeptimũ gradum, vt viſum eſt Bartol. in l. qui teſtamẽ-
to. §. per cõtrarium ff. de teſtam. quẽ refert, & ſequitur Lanfr.
de Orian. in tract. de teſt. n. 58. verſic. & eſt ratio, & Ioa. Crot.
eod. tract de teſtibus 3. part. num 73.

Quarto limita cõcluſionẽ, & intellige, vt nõ omnino repel
15 latur affinis, ſed † tantũ ne cẽſeatur integer teſtis, vel omni
exceptione maior, & ſit ſuſpectus, & illi nõ credit, ſicut alijs,
ſecũdũ Socin. ſen. in cõſ. 259. n. 9. vol. 2. attamẽ alijs cõcurren-
tibus, ſuppletur eius defectus: Ita Specul. in tit. de teſt. §. 1.
verſic. ſed nunquid. Bartol. in l. admonẽdi, verſic. venio ad ter
tium ff. de iureiuran. cum alijs ad hoc collectis per Natt. conſ.
52. n. 20. in 1. par. & Ant. Gabr. in ſuis concluſionibus de teſt.
16 cõcluſ. 5. regulã cõſtituit, † inhabilitatẽ vnius ſuppleri ex ha-
bilitate alterius, quem adeas, quia multa tibi congerit.

CONCLVSIO LXIX.

ARGVMENTVM.

An affinitas, & conſanguinitas poſſit per teſtes probari.

SVMMARIA.

1 *Affinitas, & conſanguinitas poteſt probari per teſtes incipien. à communi parente, vel fratribus germanis, nec ſufficit, vt aliqui pro conſanguineis habiti ſint,*
2 *Teſtes domeſtici, vt dirimatur, & impediatur matrimonium admittuntur.*
3 *Teſtes de auditu probant affinitatem, vel conſanguinitatem.*
4 *Teſtes deponentes de auditu debent deponere ſe audiuiſſe à maioribus eorum, illos fuiſſe in tali gradu.*
5 *Teſtes de auditu ſuper affinitate, vel conſanguinitate, debent eſſe graues, aut in dignitate conſtituti, & bonæ opinionis, & famæ, & ab iſtis audiuiſſe.*
6 *Teſtes de auditu ſuper affinitate non probant, poſt litem motam audiuiſſe dicentes, nec præſumptionem faciunt.*
7 *Affinitas, & conſanguinitas poteſt probari per famam.*
8 *Affinitas, & conſanguinitas probatur per inſtrumentum dotis. Vide contrarium, num 9.*
9 *Conſanguinitas ortum habet à natura, nec ideo probatur accidentali ſermone.*
10 *Teſtis vnus ſufficit probare vnum gradum, & alius alium. Et ibi vide contrarium.*
11 *Conſanguinitas, vel agnatio inter duos in certo gradu, debet quilibet gradus per duos teſtes probari.*

1 AFfinitas † & conſanguinitas poteſt probari per teſtes;
argumen. capit. licet ex quadam, de teſtibus cap. 1. de
conſanguinitate, & affinitate, & cap. de parentela, 35. quæſt.
6. & ibi gloſſ. Gozadin. in conſilio 13. numer. 34 Dec. in con-
ſilio 275. columna prima, & notat Natt. in conſil. 388. numero
tertio. volumine 2. vbi amplius dicit, coniunctionem ſan-
guinis probari per teſtes, ſed requiri, vt teſtes incipiant à cõ-
muni parente, vel à fratribus germanis, argum. d. cap. licet ex
quadã. ibi, ſingulos gradus clara computatione diſtinguat.
Et præmonuit Ancharan. in conſilio 52. incipien. pro cla-
riori deciſione. non ſufficere, ſi probetur aliquos pro con-
ſanguineis ſe habuiſſe, & acceptos fuiſſe, niſi conſangui-
nitas

nitas vere, & per gradns diſtinctos probetur, nec ſufficit pro
batio in genere, vt poſt Hoſtiē. & cæteros in c. licet ex quadā,
de teſt. & in c. ex tua. de cōſang. & affini. & Cor. & Orian. per
eum cita. reſpondit Ioan. Baptiſt. Ferret. conſ. 50. Dominus
Ant. per tot. & ſequitnr Burſ. in conſ. 48. nu. 9. alioqui teſtis
nō dicitur reddere cauſam dicti ſui, cum conſanguinitas ſen-
ſibus non percipiatur.

2 Primo amplia, etiam ſi teſtes eſſent domeſtici, † quia ad
illam probandam, vt dirimatur, & impediatur matrimonium
admittuotur, ita Alber. de Malet. in tract. de teſtib. c. 2. nu.
60. per c. primū. 3 5. q. 6. etiāſi ſint parentes, quinimo potius
ij admittuntur quàm alij, quia melius præſumitur ſcire ſuam
ſtirpē, vt p Io. Andr. in tract. de cōſangui. et affinitate. num. 92.

Secundo amplia, vt etiam teſtes de auditu probeot huiuſ-
3 modi affinitatem, † vel coōſanguinitatē, vt text. in c. licet ex
quadam, & ibi Abb. nu. 2. & Io. Andr. de teſti. & Lāfrā. de teſt.
nu. 155. & Cor. cōſ. 35. col. 6. litera Y. i ver. & in caſib. vol. 1. &
cōſ. 146. col. 2. lib. 3. & Io. Crot. in tract. de teſtib. par. 9. incip.
ſcias mi cādide Lector. in 2. fallen. & eſt add. Petr. de Mōc. &
idcirco fit, quia fieri nequit: vt occulatum teſtimoniū habea-
mus. Hier. Zaoeti. in tract. de differen. vtriuſq. iur. nu. 274. vbi
idē eſſe affirmat de teſte de credulitate, p iura quę ibi allegat,
licet de iure ciuili nō reperitur, quod hæc pbatio in hoc ca
ſu admittatur, vt ibi p eum, & p Bartol. in eod. tract. de diffe.
vtr. iur. nu. 39. & per Abb. d. c. licet ex quadā. nu. 2.

Iſtiuſmodi vero teſtes aſſerētes de auditu debēt deponere
4 ſe ab illorum maioribus audiuiſſe, † illos, de quibus agitur, in
tali gradu fuiſſe affines, requiritur pręterea, vt maiores illi ſint
homines fide digni, vt eſt expreſſum in d. c. licet ex quadam.
& inquit Lāfrau. de Oria. vbi ſupra. & huiuſmodi teſtes debēt
5 eſſe viri auctoritate graues, † aut i dignitate cōſtituti, bonæ
* exiſtimationis, quiq; bene * audiāt, vt ad verbū admonet tex.
* in d. cap. licet. vbi * omnes ſcribētes, & idem Lāfrā. vbi ſu-
pra. & Cor. cō. 146. vol. 3. p tot. examinat, quomodo deponere
debēt teſtes in pbāda cognatione, & idē Dec. cōſ. 321. Al. cōſ.
82. circa. mediū, vol. 1. & vide in c. tua oos duxit, de cōſāguin.
& affinit. & Natt. in cōſ. 388. nu. 3. volum. 2. vbi teſtat Butr. in
d. c. licet ex quadam expreſſe dicētem, quod licet in pbanda
veteri cōſāguinitate, ſufficiāt teſtes de auditu, tñ, vt dicti te-
ſtes pbēt, debēt deponere ſe audiuiſſe à viris auctoritate gra
uibus, & fide dignis, quinimo cōſtare debet ſe intellexiſſe ab
eiſdem, nam ſi aliqui dicant ſe audiuiſſe à quibuſdam, &
alij ab alijs, nō pbarēt tanquam ſingulares, argum. cap. cum
dilectus, de electio. ſequit Alex. n conſ. 28. col. 2. lib. 1.

6 Limita primo iſtam ampliationem nō pcedere, † quando
depooetēt, ſe audiuiſſe, poſtquam lis mota fuit, quia tūc nō
pbāt affinitatem, vt in d. c. licet ex quadam. vbi glo. & Abb. &
Corn. cōſ. 146. col. 2. vol. 3. Roma. ſingul. mihi 746. iocipiē. oi
caſu. Dec. cōſ. 82. col. 2. p Archidia. in c. conſāguineos. 35. q. 6.
Pet Mōca. io addit. ad Ioao. Crot in tract. de teſt. p. 9. nu. 368.
Crauet. de ātiq. tempo. 1. part. cap. viſo de fama, poſt nu. 6.

Amplia iſtam limitationem, vt non ſolum nō probent, ſed
nec etiam vllam faciāt præſumptionē, quando deponant de
auditu poſt litem motam, vt voluit Dec. in cōſ. 82. vbi reddit
rationē, & refert & ſequitur Crauet. de antiquita. tempo. vbi
ſupra.

7 Tertio amplia pricipalem cōcluſionē, † vt affinitas etiam
poſſit pbari p famam, text. in cap. ſup eo. vbi gl. & Abb. de cō-
ſanguinita. & affinit.

8 Item probātur † p ioſtrumentum dotis, ſi credimus Soc. in
cōſ. 68. ſub n. 7. vol. 4. qui refert Bald. in c. ſeries. nu. 1. & 4. de
teſti. & in c. ex tranſmiſſa, ſub nu. 2. in fin. de reſtit ſpoliat.

Cōtrarium, ſaltim in aliis inſtrumentis videtur ſentire Io.
Bap. Ferret. in. cōſ. 50. nu. 5. vbi cōſtituit regulam negātem, p
inſtrumenta nō probari cōſanguinitatem vel affinitatē, iuxta
9 notata p Fel. in c. per tuas. col fin de prob. rationē adducit, †
quia cum cōſanguinitas ortum à naturaducat, deſcendatq; à
generationis pricipijs, ideo accidētali ſermone pbari nō po-
teſt, nō enim poteſt aſſeueratio alicuius facere aliquem filiū
vel fratrem, ſi nō ſit, Intellige tamē Balb. in d. c. ſeries, vt ha-
beat locum eius dictum, quando inſtrumētum eſt celebra-
tum inter partes litigantes, & nō quo ad tertium, vt ibi ipſe-
met dicit, n. 1. & 4. & in eiſdem terminis loquit idem Bald. in
c. ex tranſmiſſiooe, 2. in fi. de reſti. ſpol.

10 Quarto amplia, vt ſatis ſit, † vt vnus deponat de voo gradu
& alius de alio, vt eſt gloſſ. in d. c. licet ex quadā, & ibi Abb.
nu. 10. de teſtib. & eſt de mēte Io. Andr. ibidem, & de hoc
vide late p Abb. in cōſ. 83. nu. 19. & ſeq.

Ab hoc tamē diſſētire videt Cępol. in cōſ. 43. ou. 3. in ciui.
11 vbi dicit, ad hoc, vt pbet cōſanguinitas, † vel agnatio inter
duos in certo gradu, eſſe neceſſarium, vt quilibet gradus p-
bet p duos teſtes, ſecūdum Innoc. in c. ſeries. extr. de teſtib.
& Bald. in l. 1. C. de teſtam. itē tenet Io. Bap. Caccialup. in re
pet. l. admonendi, nu. 203. ff. de iureiuran.

Huius cōcluſionis materiam pluribus ſumus pſeqouti in-
fra i cōcluſione, Cōſāguinitas. ibi lector ſitim leuare poteris.

CONCLVSIO LXX.

ARGVMENTVM

Facilior ne ſit affirmatiua, quàm negatiua probatur.

SVMMARIA.

1 *Affirmatiua melius quam negatiua probatur. & quare & an procedat. nu. 10.*
Negatiua ſui natura probari non poteſt.
2 *Creditur magis duobus affirmantibus, quā mille negantibus, & quare. nu. 3. & 4.*
3 *Deponens ſuper affirmatiua poteſt reddere cauſam probabiliorem.*
Negatiua non ita ſe offert ſenſui ſicut affirmatiua. ibidem & nu. 1.
4 *Affirmantibus magis, quam negantibus creditur, & ibi vide contrarium.*
5 *Negatiua non muniat loco, & tempore non cadit ſub ſenſum teſtis, & quando nō procedat. nu. 10.*
6 *Negatiuam loco, & tempore, quod caderet ſub ſenſum teſtis, & probari poſſe.*
7 *Negatiua, quæ cadit ſub ſenſum teſtis, quæque ab illo melius percipi poſſit, quādo eſt finita, & melius probatur per duos negantes, quam vnum affirmantem.*
8 *Negatiua quo pacto, tempore, & loco coarctetur vide remiſſiue*
9 *Teſtis deponens negatiuam interpoſitione affirmatiua. tunc nō differre à teſtibus negantibus, & affirmantibus, & ibi quando ſit præſumptio contra teſtes ſuper ea deponentes.*
10 *In Criminalibus tantum creditur duobus negantibus, quam alijs affirmantibus*
11 *Negantibus in criminalibus plus creditur, quam affirmantibus.*
12 *Affirmatiua quando non eſt plene probata, admittitur probatio ſuper negatiua & magis creditur.*
13 *Negatiua probatur, quando pro ea præſumptio iuris concurrit.*
14 *Negatiua vniuerſalis eſt potentior affirmatiua, quia tunc magis negat, quam affirmatiua affirmet.*

1 AFFIRMATIVA melius probatur, quam negatiua † cū
negatiua ſui natura probari noo poſſit, argum c. bonæ.
de elect l. non hoc, C. vnde legit l actor quod aſſeuerat C de
probatio & notat Mantu in conſ 181. nu 2 & in cōſ 208 nu.
75. volum 1 Hinc oritur regula illa vulgaris, † duobus teſti-
2 bus affirmantibus magis credi, quam mille negantibus, gloſſ.
ordin in l diem proferre. § ſi plures. ff de arbit Bart. Bald &
Ang in l hæredes palam in princ ff de teſta Rom in l in illa.
nu 48 ff de verbor. obligatio gloſſ in cap 1 de præſcript. in
6. & ibi Ant de But Imol Innocent & Hoſtien in cap quid p
nouale de verb ſignif idem Innoc in cap veniens circa me-
dium eod titul Felin in cap noſtra col 2. de teſt Rom in rub.
de arbitr. Boet. deciſ 100 col. 1 Rui cōſ 12. nu. 2. lib 5 Ab in
cap noſtra de teſt Caſſane conſ 64 nu 25 Ant. Corſe. io ſing.
in verb. teſtis. in 15 ſingul incip duo teſtes. Franc Curt. in
tract de teſt 2. concl. n 8 & 25 concl nu 54 Calcan conſ 42.
col 5 ſub verſic. item nō obſtat quod ſit probata vox. Guid.
Pap ſingul 619 Socinus ſenior conſilio 150 col 4 volum. 3.
Socin. iun. conſ 146 nu 38 vol 1. Cepol in conſ 50 numer. 3:
in ciuil. Mantu in cōſil. 29. nu 27. volum 1 per text in c. 1. de
præſcrip in 6. rationem prædictæ concluſionis aſſignat Bald.
in l actor quod aſſeuerat, colum. 3 C de probat. Bald in tract.
præſcrip. in 2 p 3. par. princ. in 6 q. colum 7. in fin. & ſequen.
idem Mantu in conſilio 67. num 12 volum. 1. Natt in conſ.
3 283 nu 4 volum. 2 vbi dicit eam eſſe rationem; † eo quia de-
ponens ſuper affirmatiua poteſt reddere cauſam magis pro-
babilem, quia negatiua non ita ſe offert ſenſui ſicut affirma-
tiua, ſecundum Bald. in l. teſtium, col fin C de teſtib.

Amplia procedere concluſionem, etiam ſi deponētes ſu-
per affirmatiua eſſent laici, & deponentes ſuper negatiua
4 eſſent † clerici, quia adhuc maior fides adhibetur affirman-
tibus, quam negantibus, vt per gloſſam in cap. clerici, 81.
diſtinctio. quam allegat & ſequitur Iaſ conſilio. 137. numer.
9 libr 4. & citat Roman, in l. in illa. numer. 29 ff. de verbor.
obligation qui Roman. ibi per illam gloſſ non. ſenſit hoc, ſed
contrarium, id eſt magis credi negantibus, quam affirmanti-
bus

Digitized by Google

31 Mortuus ſi viſus ſit ad loca occulta, vel per quæ ſolebat ſuperſtes tranſire, & ibi munitus armis, præſumitur de rixa, & cæde cogitaſſe.
32 Mortuus ab armis optime inſtructus præſumitur fuiſſe animo, & cauſa aliquem lædendi, vel ſuperſtes eſſet inermis.
33 Mortuus incipiens dare operam rei flagitioſæ præſumitur aggreſſor.
34 Integra vita & tranquillus ſtatus ſuperſtitis facit eum non præſumi aggreſſorem.
35 Aggreſſor nemo præſumitur in dubio, ſi tractetur de pœna conuentionali, vel commodo priuati.
Si duo iniuriam ſibi inuicem inferant, nullus eorum tenebitur ad pœnam pacis, vel treugæ ruptæ.

AGgreſſor præſumitur in dubio, qui occidit aliquē, nem-
1 pe † ſi duo inter ſe rixantes, nec conſtet: vter fuerit prior, ſed eorum alter interfectus ſit, alter ſuperuixerit, tunc præſumitur contra illum ſuperſtitem, ſi credimus Ioan. Andr. in c. ſignificaſti, de pęnit. & remiſſ. Bal. in c. 1. col. 3. de pac. tenen. & in l. vt vim. ff. de iuſtit. & iur. col. penult. & Flor. in l. 1. §. cū arietes, ff. ſi quadr. pauper. feci. dic. & ibi Ric. de Malumb. arg. l. 1. C. de ſicar. & Lud. Bologni. in conſ. 37. col. 5. verſi. cor-
2 roboro hoc. & Alba. in conſ. 56. nu. 18. Et ideo, † qui dicit ad ſui defenſionem feciſſe, id probare debet, vt per Bart. in l. Aurelius, §. item quæſijt. ff. de lib. leg. vt refert, & ſequitur Alciat. de præſum. reg. 3. præſum. 39. n. 6. & 7. Cæpol. conſi. 28. n. 4

Contra tamen ſtare videtur Boer. in deciſ. 237. per totum, vbi expreſſe concludit, præſumptionem eſſe contra mortuū priorem inuaſiſſe alterum, veruntamen vt id clarius tibi conſtare poſſit, eundem ibidem adeas, vbi vberrime iſtius cōcluſionis materiam pertractat, vna cum eius ampliationibus & limitationibus, & eandem opinionem ſequutus eſt Carer. in pract. crim. §. circa, il 6. n. 148. Guid. Pap. in tract. de præſum. col. pen. & Grammat. conſ. 62. Redemptoris gentium, nn. 6. & in voto 22. altiſſimi Dei, n. 13. Cæpol. conſi. 42.

3 Primo limita concluſionem, † quando deceſſerit robuſtior vel potentior, quia tunc præſumptio premit ipſum Ray. in d. §. cum arietes, l. 1. ff. ſi quadru. pauper. feciſ. dic. arg. l. non oīs, §. à barbaris, ff. de re milit. Alciat. vbi ſupra de præſumpt. nu. 10. Felin. in cap. dilecti filij, col. penult. de excepti. Hippolyt. Marſil. conſ. crimin. 41. n. 13. Alexand. cōſ. 14. in fi. verſ. ſed mihi pręſupponitur, vol. 3. Bald. in conſ. 201. incip. factum ſuper quo conſilium, vol. 4. & in conſ. 431. vol. 1. Cæpol. conſ. 28. 29. Grammat. vot. 22. n. 14. Ioan. de Amic. conſi. 23. verſic. quarta concluſio, Socin. iun. conſ. 36. n. 6 vol. 2 Crauet. conſ 119 n 9.
4 Aluar. inter conſi cri conſi 97 n 14 † quia non eſt veriſimile, imbecilliorem de hominum potentiorum cæde cogitare, vt inquit Marc. Mant. conſi. 236. n. 11 vol 1. ille vero robuſtior dicitur, qui eſt potentior & animoſior, vt inquit Aluar. in d cōſ. crimin 74 nu. 5. quiq; in ſimulato illo atq; ficto decertandi (q̄ ſcrimiam noſtri nominant) certamine ſit peritior, ſecundum Cæpol. in conſil 28. quem refert Alc. vbi ſupra de præſumpt. n. 11. item ratione ſociorum, nempe quia plures ſecum habebat, ita Marſi. conſ. 51 n 46 Quod ſi huic præſumptioni repugnet effectus, vt quia viuus ſit exiſtimandus fortior & robuſtior, quod ſuperuixerit, tamen iſtud poteſt accidere diuino iudicio, quia noluit innocentem perire, vt inquit Cępol conſ. 29. n. 11. adducēs exemplum de Dauide & Golia, vt habetur Reg 1. c 17. quem etiam refert & ſequitur Alc. de præſumpt. vbi ſupra reg. 1. præſumpt 39. n. 10.

5 Secundo limita, † vbi mortuus eſſet viſus in ſuperſtitem vndecunque omni impetu irruere, quia ex hoc præſumitur illum fuiſſe aggreſſorem, ita not. Io de Amic conſ 23. verſic. 3. concluſ. alleg. Bartol & Flor in d. l 1 § cum arietes, ff ſi quad. pauper. fec. & ſentit Aluarot. inter conſil crim. conſil 97. num. 10. lib. 1.

Tertio limita, quando ille mortuus fuiſſet ex ſui natura litigioſus, controuerſus, & ad rixandum procliuis, † nam tunc contra illum manat præſumptio, ſe irrupuiſſe in ſuperſtitem. Ita Zaba. in clem. vni. in q 33. de homic. & conſuluit Ioan. de Amic. d. conſi 23 verſi quinta concluſ. & Aluar. d conſi crim. 97. n. 14. Alc de præſumpt reg. 3 præſump. 39 n 9. Cæp conſi. crim. 29. poſt n. 11. verſi 8. ſubeſt Carr in ſua prax. crim in §. circa, il 3. n. 146. Socin iun. conſi. 36. n. 6. vol 2. Gram conſ 29. n. 16. conſ. 62. & conſi. 69. & vot. 22. & 24. & Felin in c dilecti filij, de except. præſertim cum ſuperſtes pacis ſtudioſus eſſet & bonus, vt l. non omnis, §. à barbaris, ff. de re milit. & Cæp. conſi. 29. & Ioan. de Amic. d. conſi. 23. verſi. 7. facio.

7 Quarto limita, † quando ex verbis prolatis eliceretur mortuum habuiſſe animum lædendi: quia tunc præſumptio vrget contra illum, priorem fuiſſe aggreſſorem, ita Grammat. vot. 22. n. 14. alleg. Cæp. conſ. 29. & ibi multa adducit quo ad hoc, Carrer. d. ſua pract crim. §. circa, il 3. nu. 149 & Io. de Amicis conſ. 23. verſ. 1 concl Blan in ſua prax. cri. in 3. p defenſ n 25.

Quinto limita, quando mortuus quondam eſſet iniuria ali-
8 qua affectus ab ipſo ſuperſtite, † grauius illi eſſet minatus, & quia tunc ille prior præſumitur aggreſſor, ſic cenſuit Felin in d c dilecti, de except. Alex. conſ. 14. verſ præterea apparet. volum 3 Blan in ſua prax crimin. in 3 part defenſ num. 14.

Sexto limita, ſi ſuperſtes exclamauit, vt ſibi ſuccurreretur
9 quia † præſumitur aggreſſus, nō autē aggreſſor, ſic præſumpſit Alex. de pręſumpt reg. 3 pręſumpt 39 n 12 per doctri Bal in l. 1. C. vnde vi Inno in c. ſignificaſti, de homicid Blan. in ſua prax. crim. in 3 par. defenſ. n. 20. & pulchre per Cæp. conſ 29. num. 4. & Carrer. in ſua prax. cri § circa, il 3. nu 144.

10 Septimo limita, † quando quis conſpexerit ſuperſtitem, ſe recipientē, & refugientem, id enim ſatis argumento eſſe poteſt, quod à ſe irati animum inimici & eius impetum deprecabatur, ſic voluit Cæp. in d. conſ 29 n 9. verſ quinto, per not. in l. 1. C. vnd. vi. & in l. vt vim ff de iuſt. & iur. Alc de præſumpt. reg. 3 præſump. 39. nu. 12. Blan. in ſua prax. cri. in 3. p. defenſ. nu 21. & Carrer. in ſua prax crimin. in § circa, il 3. nu 145.

11 Octauo limita, † ſi qui deceſſit, viſus ſit iter illud ad faciendam cædem apparaſſe, quod erat ſolemne, celebre, legitimū, & neceſſarium ſuperſtiti; ibiq; ſtipatum ſicarijs, ſeptum armatis cum telo fuiſſe, quia ex hoc præſumitur cogitaſſe de rixa. & cæde, p l 1. §. vi poſſidere, ff de vi & vi arma. Blan. in pract. crim in 3. part. defenſ. n. 16 Cæpol. d. conſ. 28 & 29. Carrer. in ſua pract. cri § circa, il 3. num 142.

12 Nono limita, † quādo mortuus inuētus eſſet ab armis optime inſtructus, aptiora, & potiora habuiſſe arma, id enim feciſſe pręſumitur animo aliquē lędēdi Blan in ſua pract crim in 3 par. defenſ. n. 18. Carrer in ead. pract. § circa, il 3 n 143. vel ſuperſtes eſſet inermis, alius armatus, ita idē Blā vbi ſup n. 19.

13 Decimo limita, † ſi prius mortuus cœpiſſet dare operā rei flagitioſæ, quia præſumitur aggreſſor. Cæpol d conſ. 29 nu. 9. verſi quarto quia, & prius, num. 7. verſic. primo quia, & ſentit Blan. vbi ſupra, num. 15.

Vndecimo limita, quando conſtaret de vita integra, hone-
14 ſtis moribus, & tranquillo ſtatu ſuperſtitis, † quia tunc non præſumitur illum priorē inuaſiſſe, ita Alexand conſ 14 col. 3. verſic ad defenſionem, volu 3. per plura ibi adducta, quē refert & ſequitur Alciat de præſumptio. 39. n. 7 qui etiam allegat Felin in cap dilecti, colum. penult. de exceptio. & Ioan. Fabri. & Flo. in l. 1. §. cum arietes, ff ſi quadru paup feciſ. dic.

Duodecimo limita, vt in dubio nō præſumatur aggreſſor, ſi
15 tractatur de pœna conuentionali, vel cōmodo priuati, † vnde ſi duo iniuriam ſibi inuicem inferant, nullus eorum tenebitur ad pœnam pacis, vel treugæ ruptæ (ne recedam ab vſitata noſtrorum dicendi formula) vide late Boer. d. q 227. poſt Felin in c. 1. n 5. de treug & pace. Barto. Alex. & Iaſ. in l. ſi quam, §. ſequetur, ff. de verbor obligat.

CONCLVSIO LXXIII.

ARGVMENTVM.

Agnatio in ſucceſſione quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 Agnatus dicens ſe habere ius ſuccedendi, vel reuocādi, debet probare ſe talem, & n. 2.
2 Qualitas, quæ eſt cauſa, vt quis audiatur, debet probari.
3 Ius agnationis reſidet in legitimis.
4 Agnatus veniens tanquam agnatus ad ſucceſſionem, debet probare, quo gradu agnationis ſit coniunctus.
Gradus ſunt probandi & diſtinguendi de iure canonico & de iure ciuili vſque ad decimum, ibi & ibi vide contrarium.
5 Probatio generalis agnationis non inducit proximitatem, vt poſſit ſuccedi.
Agnatio non dicitur probata per teſtes, ſine expreſſione gradus deponentes, quia nō cadit ſub ſenſum teſtis, ſed in iure conſiſtit.
6 Agnatio non probatur per quaſi poſſeſſionem, neque per tractatum, neq; per nominationem, neq; per ſolā famam, quia non pōt ex his probari, quo gradu ſint coniuncti.
Teſtes quomodo habent deponere ſuper agnationis, vide ibi remiſſiue.

AGnatus qui dicit ſe tanquā agnatum habere ius ſucce-
1 dēdi, vel reuocādi, † debet prius ꝓbare ſe eſſe iſtiuſmodi Dec in cōſ. 12. col. 2. verſ. ſed tn̄ his nō obſtantib. & in cōſ. 22 n 12. alleg Paul. Caſtr. in cōſ. 67. incip. ſup. eod. & idē Dec. cōſ. 321. n. 2. Alb. conſ. 61. puto eſſe habendū, in pri. n. 1. Rol à Val.

Vall.in cõſ.63.n.11.& in cõſ.3.n.4.vol.1.vbi ſub n.42.rõnem
2 ait illã eſſe † quia qualitas,quã eſt cã,vt quis audiatur,debet
probari,per l.ait prętor.§.docere.ff.vi bon.rapt.in l.ei qui.ff.
de probat.Angel.& Caſtr.in l.liberorum.ff.de his qui not.in-
fam.& idẽ Caſtr.in conſil.69.Butr.in cap.peruenit. colum.2.
qui fil.ſint legi.& Dec.in conſil.471. colum.1. vbi conſtituit
3 ea ratione,qui agit vt agnatus, † compelli ad probandum ſe
agnatum, & legitimum, cum ius agnationis tantum reſideat
in legitime natis,& non competat illegitime natis,vt docuit
Bart.in l.tutelas.ff.de cap.dimi.& in l.pronunciatio.§. fami-
liæ.ff.de verb.ſignif.

4 Amplia, vt etiam ſit probandum, † quo gradu agnationis
ſit coniunctus.Anchara.conſ.52.num.7.incipien.pro clario-
ri concluſione,per tex.in c.licet ex quadam, de teſtib. in fin.
quem refert & ſequitur Dec.in alleg. conſ. 321.nu.6. vbi in-
* quit,in hoc * omnes Dd. conuenire, vt quinque gradus ſint
probandi & diſtinguendi,& hoc de iure Pontificio,quia de
iure Cęſareo vſque ad decimum gradum diſtingui poteſt,ſe-
cundum Cæpol. in conſ.43.nu.2.in ciuil. & refert etiam Alb.
in d. conſ.61.nu.2.Dec. d. conſ.222.nu.11.& alleg.Alexand.
in conſ.82.in cauſa vertente.vol.1.

Diſputat tamen à ſeipſo aliter,ſenſit idem Alex.in l.is po-
teſt.num.15.verſ.ſed iuxta prædicta, de acquirend.hæredit.
quo in loco tuetur opinionem Rapha.Cum.ibidem illud cõ-
trarium ſentientis, & Capic.deciſ.159.num. 12. idem Alex.
conſ.20.in fin.lib.1.

Decius tamen in nuper allato conſ. 321.nu.13. reprobat
opinionem Cumani,& Alex.refellit, & arbitratur illam non
poſſe defendi, niſi prius probato aliquo gradu agnationis,
5 quia ex illa generali probatione agnationis † non concludi-
tur proximitas, vt poſſit adiri, minuſque dicitur probata a-
gnatio per teſtes ſic ſine expreſſione gradus depouentes, cũ
probatio agnationis non cadat ſub ſenſum teſtis,& conſiſtat
in iure, vt per Anchara.conſ.52.nu.8.& Dec.d.conſ.321.n.6.
ſed probando eſſe conſanguineos aliquo in gradu, videtur
habere intentionem magis firmam & ſtabilem, quia ſi dicat
nullum alium eſſe proximiorem,ex quo aſſerit negatiuam,il-
la videtur probata, ſi contrarium non probetur, vt per De-
cium ibi.

6 Ex iſtis conſequitur,† vt neque per quaſi poſſeſſionem,ne-
que per tractatum,neque per nominationem, neque per ſo-
lam famam probari poſſit agnatio: quia ex iſtis non poteſt
argumentis oſtendi,quo gradu ſint coniuncti, vt requiritur,
vt pulchre & affatim voluit Dec. in allegato conſ. 321.n.12.
verſ.nõ obſtat,quod ſufficit probare,&c. vberius Iaſ. in cõſ.
81.per totum,vol.1.

Quod ſi cognoſcere velis,quomodo deponere debent te-
ſtes,adeas Lanfr.de Orian.in tract.de teſtib.nu.155.qui id te
docebit,& ſupra in concluſione,affinitas,& in concluſione,
conſanguinitas, & cognatio,à nobis eſt explicatum. Ad alia
igitur tranſeamus.

CONCLVSIO LXXIV.

ARGVMENTVM.

Agnati ſi compellantur ad teſtificandum contra eius agnatos,an probent.

SVMMARIA.

1 *Agnatus non poteſt compelli ad teſtificandum contra agnatum ſuum.*
2 *Agnatus contra agnatum teſtificari compellitur, quando aliter veritas haberi non poteſt.*
3 *Agnati vſque ad tertium gradum non compelluntur ad teſtificandum.in quarto tamen poſſunt compelli*

1 AGnatum non poſſe compelli ad teſtificandum † contra
agnatum ſuum voluere Paulus, Accur in l.lege Iulia ff.
de teſtib.Lege Iulia,inquit Paulus,iudiciorũ publicorũ caue
tur,ne inuito denuncietur,vt teſtimoniũ dicat aduerſus ſoce
rũ,generũ,vitricũ,priuignũ,ſobrinũ, ſobrinã,ſobrio ve natũ,
eos ve,qui priori gradu ſint.Alberi.de Malet.in tract.de teſt.
cap.6.n.10.& Io.Crot.eod.tract.de teſtib.par.5.nu.166.Ab.
in c.literas,num.8.verſ.aduerte tu,de præſumptio.

2 Primo limita,quando veritas aliũde nõ poſſet elici,† quia
tũc poſſunt cogi,ita Spec.de teſt.§.de teſtiũ cõpulſione, n.1.
verſ.itẽ no.Dominus meus Abb.in c.1.nu.4.de teſtib.cogen.
ibi Io.Andr.& Hoſtien.& Io.Crot.eod.tract.de teſtib.p.5.n.
199.vbi adducit Fel.in d.cap.2.de teſt.cogen.in fin. & Hor.
poſt Guid.de Suxar.in d.le. Iul.de teſt.& Auth.c.delictorũ.
eod.tit.de teſt.cogẽd.& Roma.in ſingu.798.incip.tu habes.

Concluſionẽ noſtram ſic accipias,vt procedat vſq; ad ter-
3 tium gradũ,† nam agnati in quarto gradu poterunt cõpelli,
ita intelligit Abb.in d.c.literas,num.8.verſi.& quod dixi. de
præſumpt.

CONCLVSIO LXXV.

ARGVMENTVM.

Cum alienatio rei eccleſiaſticæ vtroque iure, & Cæſareo, & Pontificio ſit prohibita, multa probanda ſunt, vt ſubſiſtere poſſit, quæ recenſentur.

SVMMARIA.

1 *Alienatio rei eccleſiæ iure ciuili,& canonica prohibita.*
2 *Alienationem rei eccleſiæ fuiſſe validam dicens,probet,& num.4.*
3 *Qui habet regulam pro ſe, debet habere intentionem fundatam, donec contrarium probetur.*
4 *Actus quando non poteſt fieri,niſi ſub certa forma, ille, qui formam dicit ſeruatam, probat & fundans ſe in eo,vel verbis probat tam agendo,quam excipiendo.*
5 *Habens contra ſe iuris præſumptionem,tenetur probare.*
6 *Duo probanda coniunctim ad tuendam alienationem rei eccleſiaſticæ,id eſt,ſolemnitatem,& vtilitatem,ſiue neceſſitatem eccleſiæ.*
7 *Vtilitas vbi euidenter eſt eccleſiæ in alienatione rei ſuæ, non requiritur ſolemnitas.*
Solemnitas in alienatione rei eccleſiæ quorſum adhibeantur,ibidem.
8 *Conſtituti opus non eſt in claris.*
9 *Solemnitas vbi requiritur ad aliquem actum ratione certi finis habito fine & effectu,licet ſolemnitas illa non interuenerit, valet actus.*
10 *Contractus alienationis rei eccleſiæ ſine ſolemnitate poteſt haberi ratus, quando in eius vtilitatem vertitur etiam ex interuallo adhibitis ſolemnitatibus.*
11 *Contractus bonæ fidei dolo aduerſarij celebratus eſt ipſo iure nullus, tamen dolum paſſus poteſt illum ratum facere.*
12 *Solemnitates de forma contractus alienationis rei eccleſiaſticæ ſunt plures, cognitio cauſæ tam circa cauſam alienationis,quam rem.*
13 *Alienatio rei eccleſiaſticæ regulariter prohibita eſt, ideo non poteſt ad eam deueniri,niſi legitima ſubſiſtat cauſa & per iudicem examinetur.*
Cauſa alienandi poteſt ſubeſſe iuſta,tamen non expediat.
Res mediocres eccleſiæ debent vendi.
14 *Solemnitas cauſæ cognitionis interueniſſe præſumitur,ſi alienatio fuerit neceſſaria.*
Solemnitates præſumuntur interueniſſe ex antiquitate temporis,ibid.n.14.
15 *Inſtrumento narranti ſolemnitatem cauſæ cognitionis in alienationis rei eccleſiaſticæ interueniſſe,non creditur ſine alijs probationibus.*
16 *Summo Põtifici non credis aſſerenti ex cauſa ſuis conſanguineis rem eccleſiæ alienaſſe.*
Epiſcopo non creditur,nec alteri inferiori prælato alienaſſe ex cauſa.
17 *Alienatio rei eccleſiæ ſine ſolemnitate facta in conſanguineos non præſumitur in vtilitatem eccleſiæ.ſecus ſi ſeruatis ſolemnitatibus,& ibi quando in dubio vtilis præſumatur.*
18 *Confeſſioni prælati non eſt ſtandum in alienatione rei eccleſiæ, aſſerentis ex cauſa feciſſe, niſi concurrant alia conſtituta.*
19 *Alienatio rei eccleſiæ quibus verbis per Pontif.Maxim conceditur.*
Verbum,ſi tibi conſtiterit,vel ſi per diligentem inquiſitionem reperiris,inducit conditionem,& cauſæ cognitionem,n.20 ſicut verbum conſtiterit.
20 *Conditio debet adimpleri in forma ſpecifica.*
21 *Eiuſdem probatio dicitur,quæ fit per inſtrumentum,vel per teſtes,vel per ſententiã.*
Probatio per aſſertionem partis non dicitur legitima in præiudicium tertij.
22 *Solemnitates non requiruntur in alienatione rei eccleſiæ quando ipſa non eſt immobilium capax,vel alienat vigore fideicommiſſi.*
23 *Rem ſterilem permiſſum eſt eccleſiæ alienare ſine ſolemnitate.*
24 *Conſuetudo eccleſiæ vel ciuitatis facit ſolemnitates non requiri in alienatione rei eccleſiæ.*
25 *Conceſſio rei eccleſiæ ad modicum tempus non requirit ſolemnitates.*
26 *Conceſſio rei modicæ eccleſiæ non requirit ſolemnitates.*
27 *Modicum & magnum pertinet ad arbitrium iudicis iuxta qualitates,& conditionem.ſeu gradum perſonarum, ibi remiſſiue.*
28 *In emphyteuſim conceſſionem rei eccleſiæ non requiruntur ſolemnitates.*
29 *Limitatio iuxtum requirentium ſolemnitates in alienatione rei eccleſiæ.*

ALienatio rei eccleſiaſticæ cum de iure communi ſit pro-
hibita tam de iure Cæſareo, vt in auth. hoc ius porre-
1 ctum.C.de ſacroſan.eccleſ.† quàm Pontificio,toto tit.de reb.
* eccleſ.non alien.ext.in lib.6.& in clem.& communem * dic.
Abb.c.tua,de his,quæ fi.à præla.Dec.conſi.147.num.1.& c.
de reb.eccleſ. non aliena. & c. ea enim.§.hoc ius porrectum.
10.q.2.Soc.reg.110. eccleſiæ res, de regu.iur. Iccirco qui di-
xerit contractum alienationis rei eccleſiaſticæ fuiſſe ratum,
2 † ei incumbit onus probandi, vt declarat Egid. Belamer. in
conſil.33.colum.13.in fin.verſic.quoad ſecund.difficul.Idem
voluit Dec.conſi.142.pro tenui,num.4. & Rebuff. in tract.de
alienatione rerum eccleſiaſt.ſub num.10.ad fi.Ratio eſt, quia
3 qui habet regulam pro ſe, dicitur † habere intentionem fun-
datam, donec contrarium probetur, ſic loquitur Bald. in
cap.1.de alienat.iudi.mut.cau.fact.gloſ.in l.omnis diffinitio.
de regu.iur.Dec.dict.conſi.142.ſub num.4.& Rebuff.d.tract.
de alienat.rei eccleſiaſt.num.10. in fi.euiſdem modi eſt illud,

nam

4 nam quando actus nõ põt fieri niſi ſub certa forma,† ille,qui
dicit formam ſeruatã,debet probare,gl.mag.in c.ſicut de re
iudic.& qui innititur verbis,vel actu,vel agẽdo,vel excipien
do ad id probandum compellitur, l.2. de probat. Qui igitur
dixerit alienationem huiuſmodi valuiſſe;illam probare tene
5 tur,† cum illi obſtet præſumptio iuris.

Et propterea,ne corruat,ſed valeat cõtractus alienationis
6 rei eccleſiaſticæ,†duo coniunctim probanda ſunt,hoc eſt,ſo-
lemne illud à iure requiſitũ,et vtilitas ſiue neceſſitas eccleſię,
nec oſtẽdere ſatis eſſet,alienationẽ eſſe factã,q̃ emolumentũ
afferret eccleſiæ,niſi quoq; ꝓbaretur ſolẽnia requiſita interue
** niſſe,vt eſt verior,& ** cõmunior opinio,vt ꝓbat tex.in cle-
mẽt.1.de reb.eccleſ.nõ alien.iuncta ibi gl.& in c.1.extra eod.
tit.de reb.eccleſiæ nõ alien.& in c.tua de his q̃ fiũt à ꝓlato,&
in c.ſine exceptione.12.gl.in ſũma in fi.12.q.2.tenet Iaſ.poſt
Ia.de Butrig.Bart.Alberi.Fulg.& Pau.de Caſt.in l.cũ hi. §.eã
trãſact.n.2.ff.de tranſact.& in l.cõtra iuris,n.9.vbi atteſtatur
** de*cõmuni,ff.de pact.tradit Abb.in c.1.n.17.qui ẽt aſſerit*
cõmuni ſenſu Dd.receptã,de in integr.reſt.Bald.in l.pupillo-
rũ,in princ.ff.de reb.eo.& in l.fi. §.neceſſitate,n.17.C.de bo-
nis q̃ lib.poſt Archidia.in cap.nullã.18.quæſt.2. & idẽ voluit
Felin.in cap.cãm,col.4.verſic. cõtra hoc tñ fortiter argui,de
iud.Bero.in c.nulli.ſub n.57.de reb.eccleſ.nõ alien.vbi ſubiũ
git,iſtã concluſionẽ nihil in ſe dubitationis continere.Rip.in
* l.is cui bonis,n.47. quo in loco etiã hanc eſſe*cõmunẽ opin.
tradit,ff.de verb.oblig.Fab.de Mõte in tract.de emptio.& vẽ
dit.in 5.quæſt.princ.ſub n.113.circa med.qui itidẽ confirmat
* de*cõmuni ſentẽtia,vt ẽt dicit Brun.in tract.de form.in c.de
poten.& effect.form.col.43.in gl.amplia.Dec.cõſil.142.nu.4.
* vbi etiã de*cõmuni meminit,& cõſil.174.n.1.Roland.à Val.
conſil.15.n.16.lib.1.qui alios adducit,Capic.deciſ.113.Caſ-
ſane.in cõſuet.Burg.tit.de maimſmort.§.9.in cõſ.n.10.& ſeq.
ver.& ſi cũ ex his,fol.mihi.310.& fuit opinio Anton.in c.fin.
ne prel.vices ſuas,vbi in hãc ſentẽtiã deſcẽdit,hęc duo ſimul
requiri,id eſt,vtilitatẽ eccleſię,& obſeruationẽ ſolemnitatis,
iuxta not.in c.veniẽs.de trãſact.ſequitur Io.de Ana.in d.cõſ.
17.in Chriſti nomine.col.2.per c.de cætero,de trãſact.ſequi-
tur Io.de Ana.in d.c.fi.col.4.dicẽs,requiri auctoritatẽ ſupe-
rioris,& cõſensũ capituli ad hoc,vt tranſeat ad ſucceſſorem,
nec ſufficere, quod adeſſet vtilitas eccleſiæ, idẽ ſentit Calca.
d.conſil.142.in cauſa Reuer.col.3. in fi.& eſt caſus in clem.1.
de reb.eccl.vbi text.ꝓhibet,ne fiat alienatio ſine vtilitate,ſo
lemnitate,& cõſenſu ſuperioris,& ibi imponitur pœna ſuſpẽ
ſionis ab officio.hãc eandẽ opinio.tenet Franc.Curt.in tract.
* feu.in 2.par.prin.q.3.in fi.vbi de* communi & Paul.de Caſt.
conſ.2.viſis omnib.ſupraſcriptis,col.2.vol.1.tenet mero iure
non valere locationem,ſed cauſatiue,quia ex quo ſubeſt vti-
litas eccleſiæ, ſucceſſor non poteſt reuocare niſi reſtituta pe-
cunia,Angel.in l.ſi in area.ff.d.condic.indeb.

Ab hac ſentẽtia diſceſſit gl.in l.cũ hi.§.eã trãſact.in ver.ali
* mẽtarius.ff.d trãſact.cuius opinionẽ eſſe* veriorẽ dicit Dec.
in c.quæ in eccleſiarũ.nu.28.de conſt. & illã ſequitur Bald.&
Ang.ibi,tenet in terminis Anch.conſ.197.ſubtiliter,n.2.& 3.
7 dicentes,† vbi aperte ſe profert vtilitas in alienatione rei ec
cleſiaſticę,nullam requiri ſolemnitatẽ,confirmat id per c.ſine
except.12.q.2.& reddit rõnem,q2 ſolẽnitates huiuſmodi ad-
hibentur huius tñ rei gratia, vt liqueat de vtilitate eccleſiæ,
cuius res diſtrahuntur,at ſi conſtat dilucide de iſta vtilitate,
8 non † eſt laborandum de alijs coniecturis,arg.l continuus,§.
cum ita,ff.de verb.oblig.ſequitur Marſi.in pract.§.2.n.27.te-
net Bal.in d.l.cum hi.§.cã,ff.de tranſac.& in l.quæcunq;C.de
bonis,quæ lib.Corſet.in ſing.in verb.pupill.circa prin.& per
9 tot.vbi ex ibi adductis hanc colligit theoricã ſingularẽ,† vbi
in aliquo actu, ſeu diſpoſitione dẽt intercedere aliqua ſolẽni
tas,quæ reſpiciat certum finem,habito fine, & effectu pp quẽ
introducitur ſolemnitas illa,licet reuera non interueniat ſolẽ
nitas præd.nihilominus actum valere.Soc.iun.conſi.28.n.10.
vol.2.Fel.in c.cãm,n.8.de iud.& in hanc deſcendere opinio-
nem q̃ plures alij adducti à Tiraq.in li.de iu.marit.gl.8.n.74.
qđ ẽt confirmatur ex multis,quæ cumulantur per Soc.in l.con
ditionib.pupill.n.1.in princ.ff.de cond.& demonſtr.& Iaſ.in
l.contra iuris,n.8.ff.de pact.& in l.more.n.11.ff.de acq.hęr.&
in l.potuit,n.3.C.de iur.deliber.& Ari.Pinel.in repet.l.1.C.đ
bon.mater.p.3.n.30.& 31.multos congerẽs,& P.Rebuff.trac.
de decimis,tit.rerum eccleſiaſticarũ alienationũ frequens &
vtile compendium,n.34.ver.9. caſus eſt, idem eſſet, ſi ad cõe.
oĩum commodum vtilitas illa ſpectaret,ibi n.35.& hanc eſſe
** magis ** cõem opinionẽ dicit Iaſ. in l.cum hi.§. eam trãſact.
n.2.đ tranſact.Fel.in c.cãm,n.8.de iud.vbi hoc tradit tanq̃ re-
ceptiſſimũ ab oĩbus, licet neminem adducat, & hoc idem ſe-
quũtur prope infiniti congeſti per Arium Pinellum in 3.p.l.1.
nu.30.cum ſeq.C.de bon.mater.tenet ẽt ſoc.conſ.34.materia
pręſentis conſultationis,vol.3.vbi vult,ſufficere vtilitatem ec
cleſiæ,& contractum fuiſſe celebratum nomine eccleſiæ, ẽt ſi
aliqua ſolemnitas non interuenerit, ita confirmat velle Inno.
in d.c.fi.ne prælat. vices ſuas, & ibi hoc tenet Hoſtien. quem
ſequitur ibi Henri.Boic.in fi.& Paul.de Caſtr.d.conſi.2.col.2.
vol.1.quam opinionem amplies,ut procedat, ẽt ſi non ſubſit
aliqua utilitas, dummodo locatio fiat ad modicum tp̃s, & fa-
cta ſit nomine eccleſiæ : quia eo caſu prælatus põt locare ſine
vtilitate,& ſolemnitate ẽt in præiudicium ſucceſſoris:cũ præ
lato permiſſum ſit à iure locare ad breue tp̃s, clem.1.in fi.de
reb.eccl.non alienan.Ideo nõ eſt aliqua rõ,quare contractus
iſte non debeat tranſire ad ſucceſſorem,ex quo habet poteſta
tem à iure contrahendi,& nomine eccleſiæ contrahit quæ nõ
moritur,c.alienat.12.q.2. ita voluit Abb. in diſput.incipien.
Sempronius clericus,in 1.dub.verſ.in contrarium,& in verſ.
ſi vero ad tp̃s modicum,& hanc opin.tenet Card.in d.c.fi.ne
præla.vic.ſuas,& Maria.Soc.conſ.32.ex his quę ſuperius, col.
3.in 1.vol.& iſta etiam fuit opinio Anton.in d.c.fi.

Verum in hoc contrariũ ſentit Abb.in d.c.fi. col.2.ne præl.
vices ſuas,& ibid.Io.de Ana.col.5.atteſtantes ita communi-
* ter * teneri,& voluit Bellamer.in deciſ.748.ſuppoſito quod
Guido,quia eccleſia nõ poteſt obligari per prælatũ, niſi cum
euidẽti vtilitate,l.hoc.ius porrectũ.C.de ſacroſanct.eccleſ.&
l.fi.ff.de exercito.& probatio incũbit alleganti.vt not.Innoc.
in d.c.fi.ne prælat.vices ſuas.& ibi cæteri Doctor. hãc eandẽ
opinionẽ ſequitur Henri.Boic.poſt.alios in eod.cap.fin. quia
prælatus nõ habet poteſtatẽ exhauriendi bona eccleſiæ. c. 2.
de donat.ſecundũ Abb.& alios in dict. cap.fin.Calca.in præ-
alleg.conſ.144.col.6. Valet tamen locatio dum locans ſuper-
uixerit,ſecundũ Pau.de Caſtr.d.conſ.2.viſis omnibus ſupra-
ſcriptis, col. 2. volum. 1. & tunc eſt aſcribendum conductori
qui vtiliter,& ſolemniter non contraxit.

Intelligas tamen recidere in vtilitatẽ eccleſiæ,quando cõ-
mutatur in rem eccleſiaſticam duraturam,vt declarat Pet.Re
buff.tract.de deci.tit.compend.aliena.rerum eccleſiaſtica.n.
73.in paruis impreſſionibus.

Si quis priorem opinionem ſequi voluerit,quæ eſt verior,
** & ** certior ſecundum Caſſan. in conſuet.Burgun.tit.de ma
imſmortes.§.9.in conſ.num. 13.& 14.cui accedit in terminis
Soc.in conſil.29. viſo quodam inſtrumento. colum.3. & late
proſequitur Gabri.Sarein.in annotat.ad ſing.Matheſilan.155.
* num.11.cum plurib.ſequen.prout verinrem & magis * com-
munem eſſe atteſtatur.idem Arius Pinellus loco ſupra citato,
n.33.verſ.ego autẽ nõ dubito,tradit Affli. deciſ.87. & faciũt
quãplura alia not. per eundẽ Ariũ Pinellũ in locis iã citatis,
10 dicere poterit poſteriorem opinionem poſſe procedere, †
non vt contractus alienationis valeat, & teneat abſque duo-
bus requiſitis, ſed vt poſſi: ratus fieri ẽt ex interuallo per ec-
cleſiã adhibitis exinde ſolemnitatib.vt declarat Dec.in d.c.q̃
in eccleſiarũ,n.31.de cõſt.& Corſe.in ſing.i ver,pupillus,Iaſ.
in d.l.cũ hi,§.eã trãſact.ſub n.2.verſ, limita tñ,ff.de tranſact.
Matheſila.i ſing.155.not.qđ ſi minor, ſequit Fulg.in d.§.eam
tranſac.& tenet expreſſe Io.de Grad.in a poſt.ad Steph.Aufr.
in additio.ad Capell.Tholoſ.deciſ.98.& dicit,iſtud fuiſſe ſin
gulare,dictũ Inno.& oĩum doctorũ in c.1.de his q̃ fiũt à Præl.
firmat Glo.in c.1.ne ſede vac.facit,ꝙ not.Ang. i l.iuriſgẽtiũ,
11 & ibi.gl.ff.de pact.† vbi ſentiũt,vt ſi cõtractus bonę fidei ſit
celebratus dolo aduerſarij,eſt ipſo iure nullus,tñ ſit in manu
dolũ paſſi,ratũ habere cõtractũ ſi velit,& ita nuꝑ vidi decla-
rari ꝑ Do.Horatiũ Arrigoniũ Sacræ Reg. Catt. Al.in Romana
Curia aduocatũ, & in hac iuris ſcientia apprime doctum, &
verſatũ in vna Papiẽ.bonorũ, verten.inter ampliſſimũ Cardi
nalem Albanum,& Dominos de Palauicinis,coram Reueren.
Epiſcopo Papienſi,pro cuius tribunali in hanc ſententiã fuit
deciſum,q̃ quidẽ opinio intrepide ab omnib.eſt accipienda.

Hoc tñ intellige; vt ꝓcedat, niſi pars aduerſa ante iudiciũ
vel actũ perfectũ opponat defectũ ſolemnitatis,tunc.n.nõ e-
rit electio perſonæ priuilegiatæ volentis actum ſuſtinere ob
vti-

vtilitatem, vt pulchre voluit Bal.in c.1.colum.4.verſi. capio
primã gl.de pręſcript.ſequitur Io.Lup.in repet.rub.de dona.
int.vir.& vxor.§.68.col.1.verſ.ex iſtis infertur.Iaſ.in l.nõ eo
minus.n.1.verſ.limita.C.de ꝓcur.Fel.in d.c. cãm,n.9.de iud.
ſequitur Arius Pinellus in d.3.part.l.1.C.de bon.mater.n.33.
verſ.& tñ intellige, in quo loco firmat hãc ſniam eſſe receptã.
Secundo intellige, vt iſtud locũ habeat, quando clare con-
ſtat de vtilitate & commodo alienationis factæ ſine ſolemni-
tate: nam in dubio deficiente ſolemnitate præſumeretur non
vtiliter factus, vt nuncupatim voluit Bal.in l.quæcunq; verſ.
vt ſcias tamen.C.de bonis quæ libe.& Dec.conſ.532.pro ve-
ra reſolutione, colum. 2.ver. & in dubio, ſequitur Tiraquel.
de leg.connub.in verſ.de ſon.Mari.gloſſ.8.num.89.
Tertio intellige, vt prædicta non procedant, quando per-
ſona pro qua ſolẽnitas requiritur, eſt iſtiuſmodi, in qua mens
prorſus deficiat, vt patet in furioſo, & in infante, iuxta tex.in
l.furioſo.vbi Barto.& omnes, ff.de re iudi. & iſtud tradit Iaſ.
d.l.non minus, num.1.verſ.2.C.de procu.tunc enim alienatio
deficiente ſolemnitate etiam ſi ſit vtilis alienanti, non valet,
vt poſt prædictos ſenſit Arius Pinel.vbi ſupr.num.33. in fin.
hic tamen aduerte, quod vbi adhibetur & conſtat de ſolem-
nitate alienationis rei eccleſiaſticæ, præſumitur tunc etiã ꝙ
vtilis ſit ipſis eccleſiæ, vt notabiliter dicit Bal.in c.1.colu. 2.
verſ.querit Iaco.tit.qui feud.dar.poſſ. & in c.ſicut, in fi.de re
iud.Alexan.cõſ.79.circa 1.de quo quæritur.col.5.ver.ſortifi-
catur: quia ibi interuenit, lib.1.Dec.cõſ.532.ꝓ vera reſolutio
ne, col.2.verſ.& in dubio.Tiraq.d.gl.8.nu.89. & ex his plane
cõſtat ad quos pertineat onus probãdi cõtractũ, qui petitur
reſcindi, fuiſſe cõmodũ vel incommodũ contrahenti; nam ſi
interuenit ſolemnitas, præſumitur vtilitas, ideo minor & ec-
cleſia debẽt probare cõtrariũ. At ſi non interuenerit ſolemni
tas, ij qui cũ illis cõtraxerũt, debent cõtra probare vtilitatẽ.
12 Verum iuxta primam opinionem eſt ſciendũ,† ſolemnita-
tes, quæ de forma iſtius contractus requiruntur, eſſe plures:
quas in præſentia recenſere non inutile erit.
Igitur primo requiritur, antequã deueniatur ad alienatio-
nẽ rei eccleſiaſticæ cognitio cauſæ, an expediat eccleſiæ, ſeu
monaſterio illã alienationẽ fieri, vt ſentit Archi.in c.ſine ex-
ceptio.12.q.2.in prin.& in c.in venditionibus.17. q.4.cui ad
hæret Caſſa.in conſue.Burg.in ti.de mainſmortes.§.9.in cõſ.
nu.17.fol.mihi 310.ſequitur Redoan.in ſuo eleganti tract.de
reb.eccl.non ali.in rub.de cau.cog.nu.1.& 2.dixit Rebuff.in
tract.de alie.rer.eccleſ.in ver.proſpiciat, num.74.
Amplia, vt iſtud procedat, vt non ſolum debeat cognoſci
circa cauſam alienationis, ſed etiam circa rem alienandã, ſic
tradidit Rebuff.ſupra citato loco, teſtatur cõſ.Feder.137. qđ
voluit eſſe conſ.142.D.Io.& ſequitur Redoa.vbi ſupra, & ra-
13 tio eſt, quia †cum regulariter alienatio rei eccleſiaſt.ſit prohi
bita, vt ſuperius diximus, nõ poteſt deueniri ad alienationẽ
huiuſmodi, niſi cauſa legitima ſubſiſtente. Eſt ergo cognoſcẽ
dũ cauſa ſubſit, nec ne. Et an per iſtam cauſam expediat alie-
nari potius vnũ prædium, quam aliud, quod dirimi debet per
iudicem: fieri enim poteſt, vt ſubſit iuſta cauſa alienandi, &
tamen non expediat quodlibet prædium alienari, vt in l.ma-
gis, ff.de rebus cor.& per eundem Federi.d.conſ.142.quẽ ſe-
quitur Reb.in d.verſ.ꝓſpiciat, n.34.& colligitur ex tex.in d.
c.ſine exceptione.12.q.2.in ver.vt meliora ꝓſpiciat, alias nõ
diceretur meliora ꝓſpicere, q vẽderet res eccl.vtiliores. Ideo
parua prius debẽt vẽdi, §.hoc ius, 10.q.2.& p Rebuff.vbi ſup.
Diſſenſit ab hoc idem Federic.in conſ.ſuo 249.domino Mi
chaeli, per totum.
Intellige hanc ampliationẽ, vt ſi verũ ſit, vt in huiuſmodi
alienatione requiratur cognitio circa rẽ alienãdã, forte poſſet
14 dici, †hãc ſolemnitatẽ cognitionis cauſę pręſumi interueniſ-
ſe, ſi alienatio fuerit neceſſaria, vt dicit Federi.d.cõſ.249. ſub
n.2.verſ.præterea forte, per ea quæ notat Specu.in tit.de em-
ptio. & vend.§. nunc dicendum reſtat.verſ.& breuiter. licet
Fed. ibi dicat, huic opinioni multum repugnare, quod ſolet
de ſolemnitate extrinſeca & intrinſeca, de qua re nos infra
latius ſuo loco diſſeremus.
Quod etiã intellige, niſi ex vetuſtate tẽporis præſumatur
interueniſſe, cũ ſolemnitates extrinſecæ interueniſſe præſu-
mãtur, vt reſpõdit Rim.cõſ.292.n.85.conſ.429. n.25.vol.3.&
conſ.158.n.16.Grat.conſ.117.n.7. & conſ.91.nu.48.vol.1.&
dixit Alex.conſ.79.2.dubio.vol.1.tẽpore diuturnitatis con-
ſenſũ capituli, tractatũ & alias ſolemnitates præſumi, & De-
ci.cõſ.36.col.pen.in prin.& cõſ.152.n.4. Rol.à Val.cõſ.99.n.
27.vol.2.Cephal.cõſ.272.n.41.vol.2.& cõſ.148.n.17.vol.1.&
cõſ.135.n.26.vol.1.& P.Rebuff.tract.de decimis, tit.cõpẽdiũ
alien.rerũ eccleſ.n.37.in paruis impreſſionib. Et ſic iuris præ
ſumpt.dicit Grat.d.cõſ.& cõſ.317.poſt n.1.verſ.& iſta opi.vi
detur de iure verior, tã in iudicialib.ꝙ extraiudicialib. & in
hoc Dd.cõuenere, vt in l.ſciẽdũ.de verb.obli. & p alia ibi ad
ducta, vbi ſentit etiã in præiudicium tertij lapſu 30.annorũ.
Hippol.Marſ.ſingul.192.quod limit.vt ſingul.323.& 436.
Secũdo amplia, vt vſque eo, procedat, vt in huiuſmodi alie
15 natione requiratur cauſæ cognitio, †vt nec ẽt fides habeatur
inſtrumẽto, in quo dicatur ſolẽnitatẽ prædictã pręceſſiſſe, ſed
alijs ꝓbationib.id ꝓbandũ erit, vt docuit Rebuff. in tract.de
aliena.rer.eccleſ.in verſ.ꝓſpiciat.n.75.et Redoa.eo tract.rub.
de cau.cognit.n.46.& ſeq.teſtantur Dd.in c.1. de reb.eccleſ.
nõ alienan.in 6.dicit Guid.Pap.q.151.& Barb.cõſ.40.nu.32.
lib.1.& Ferr.in ſor.libell.in act. real.in gl.veris & legitimis,
16 n.72. Quinto, †nec ẽt credit ſũmo Põtifici aſſerẽti ſe alienaſ-
ſe ex cauſa ſuis cõſãguineis, vt per Præpoſ.in c.nõ liceat Pa-
pæ.col 2.12.q 2.Reb.vbi ſupra & Redoa.ſupra citato loco.n.
44. Vnde eo minus fides eſt habẽda epiſcopo, vel Abbati, aut
alteri inferiori, ne muniret, & pateret via fraudibus. Rebu.&
17 Red.vbi ſupra, †quia tũc nõ ꝓſumitur facta in vtilitatẽ eccle-
ſiæ. Alciat.tract.de præſump.ꝓſu.29.n.1.fol.33.reg.1. p auth.
quibuſcũq; modis.C.de ſacroſ.eccleſ.vbi Dd.& c.decẽter.89.
diſt.facit gl c.peruenit.1.q.3.ſecus ſi ſeruatis ſolemnitatibus,
vt Bart.d.auth.& Feder.de Sen.cõſ.52.qdã ꝓlatus, ſatis eſt, ne
detrimẽtũ aliqđ patiatur eccleſia, c.ſi epiſcopus, 12.q.2.Alci,
vbi ſupra n.6.Bart.l. vbi lex.de vſuca. itidẽ iſto caſu nulla fi-
18 des eſt habẽda cõfeſſioni ipſius ꝓlati, †ſed aliũde dẽt cõſtare
de huiuſmodi ſolẽnitate cognitionis cãę, vt p aliud inſtrumẽ
tũ ſeparatũ ab inſtrumẽto alienationis, iuxta ſentẽtiã Petr.de
Peruſ.& Dd in c.qđ quibuſdã.de fideiuſſ.Anto.de But.in c.1.
* de depoſit.Anch.in clem.1.de reb.eccleſ. nõ alienan.& * ita
cõmuniter accipi à Dd.in dictis iurib.dicit Redoa.vbi ſupra
n.38.39.In hoc.n.caſu cõfeſſio ꝓlati nullius eſt põderis, vt vo
luit gloſ.in auth.de nõ alienan.& Bal.in authẽt.hoc ius.C.de
ſacroſ.eccleſ & gl.in l certũ, §.ſed in ipſos.ff. de cõfeſſ.Cald.
cõſ.5.an cõfeſſioni, in illo tit.Rebuff.vbi ſupra nu.75.Barb.in
cõſ.40.n 23.vol.1.incip.ꝓclare, niſi cõcurrãt aliquæ coniectu
ræ, Red.d.trac.de reb.eccl.non alien rub.an & quo ex mutuo
obliget eccl.in verb.uerbũ q, n.4.& ĩ verb.itẽ aduerte, n.11.
Quod maxime procedit, ſi ſumus in alienatione de mãda-
19 to p reſcriptũ Papæ, †qđ regulariter cõceditur in hæc verba,
ſi tibi p diligentẽ inquiſitionẽ rẽ in euidẽtẽ cedere vtilitatẽ
cõſtiterit, vel ẽt ſub hac verborũ formula, ſi per diligentẽ in-
quiſitionẽ cedere reperies, quę verba cõditionẽ præ ſe ferũt,
quocirca in cõditione videtur poſita cognitio euidẽtis vtili
20 tatis. †q cõditio dẽt adimpleri in forma ſpecifica, l.Meuius.
& ibi Bart.ff.de cõditio.& demõſtrat.& debẽt iudices dele-
gati ſeu cõmiſſarij diligẽter ĩquirere, & doceri, id eſt de oĩb.
tractare, de oĩb.cognoſcere, & de oĩb.inueſtigare, circa vtili-
tatẽ, & cõmodũ eccleſiæ, vt in hãc ſniam dixit Redoa.eod.lo
co, n.56.& innuit illud verbũ reperieris, innuere cauſæ cognĩ
tionẽ parte citata, Rot.deciſ.685.nota ſi ponat.ĩ antiq.Guid.
Pap.q.70.in cõmiſſionib. ſicut verbũ cõſtiterit hãc habet vĩ,
21 ut cõſtet per inſtrumẽta, uel per teſtes, ſiue ẽt per ſniam† uel
aliã clarã probationẽ, ut per Ale.in l.qui Romæ. §.Augerius.
n.3.ff.de uerb.obl.& ſequitur Redoa.ubi ſup. n.61.unde ex-
cluditur probatio per aſſertionẽ partis, quæ in iſto caſu non,
dicitur probatio legitima, cũ ſit pręiudicialis eccleſiæ, per ea
quę in terminis ſcribit Imol.in c.ꝙ quibuſdã.n.19.de fideiuſ.
Quæ aũt ſint ſolẽnitates requiſitæ in alienatione rei eccle-
ſię, adeas §.ſi uero contingat.& §.quẽcunq; aũt.auth.đ alien.
& emphy.& adhibeas Red.d.trac.rubr.de cauſis pp quas fiũt
alienat.n.18.& 19.p totã illã rubr.& q cãę ſint, ubi late id expl.
Limites illud, quod in concluſ.diximus, duo neceſſario eſſe
22 probanda, † ut non habeat locum quando eccleſia non eſſet
bonorum immobilium capax, uel ui fidecommiſſi alien.Hip-
pol.ſingul.132.alienatione rerum eccleſiaſticarum, quia tunc
ſolemnitas non requiritur. Et uide alia adducta ſuper hoc à
Redoa.tract.de rebus eccl.nõ alienan.rub.de caſibus, in qui-
bus fit alienat.rerum eccleſiæ ſine ſolemnita.in uerb.itẽ bona
fratrum, n.24.& Rebuff.d.compen.rei eccleſi.n.29.uerſ.5.qũ,
Secun-

Digitized by Google

23 Secundo limita in re ſterili & nihil ferente† quam alienare
eccleſiæ permiſſum eſt, auth. item prædium. C. de ſacroſanct.
eccleſ. & c. terrulas. 12. q. 2. de quo vide Iaſon. in leg. 2. de of-
fic. eius cui mand. eſt iuriſdict.
24 Tertio limita, † niſi aliter eccleſiæ cõſuetudo ferret, per re-
lata à Iaſ. in l. 2. C. de iur. emph. n. 206. & ſeq. & Barto. l. vt iu-
ſiu. §. ſi liberi. de ope. libe. poſt n. 5. verſ. ſed hoc ius, ibi. niſi in
ciuitate, vel patria cõſuetudo, & reliqua, & ibi Pomat. in ad-
dit. ſuper §. quod de emphyteuſi, verſ. niſi forte cõſuetudo. &
verſ. & quoquo modo. ibi, ſed dicit forte debere attẽdi cõſue
tudinẽ, & Ferr. in for. libelli in actione reali, gl. veria & legiti-
mis, num. 74.
25 Quarto limita, † niſi concedatur ad tempus modicum, c. 1.
de reb. eccle. nõ alien. in 6. §. qui ẽr tractatus, à cõtrario ſenſu.
l. 1. de officio eius, cui mand. cap. qualis. 25. diſtin. gl. c. cũ apo
ſtolica. ſuper verb. intellige, de his, quæ fi. à præl. & ibi in ver.
perpetuus. Abb. c. continebatur. in ver. limita, eo tit. & gloſſ.
fin. cap. fin. 16. q. 1. & glo. 1. ea. can. 1. 2. q. 7. Arch. c. 1. de reb.
eccleſ. non alien. in 6. ſuper ver. perpetuis, ad hæc alia quam
plurima tradentem conſulas Redoa. tract. de reb. eccleſ. non
alien. tit. de caſibus, in quibus fit alienatio rerum eccleſiaſti-
carum ſine ſolemnitate: per totũ, & in verb. addo, n. 10. & ſeq.
26 Et idẽ eſt, † quando alienatur res parui & modici momẽti
vel vtilitatis, ꝑ iura in d. 4. limi. P. Rubuff. d. tract. de decimis,
titul. compend. alien. ter. eccl. nu. 24. verſ. ſunt tamen quidam
caſus, vſque ad num. 37. in paruis impreſſionibus. Tener Re-
doan. tract. de reb. eccleſ. non alien. rub. de rer. mobil. mod.
eccle. alien. num. 6. & 10. & poſt nu. 51. & ſeq.
Quod amplia, ẽt ſi iurauerit nõ alie. Redoan. vbi ſupra n. 7.
27 Quid aũt dicatur modicum, † vide ibi rubri. quid & quo-
modo dicatur modicum, cuius hæc verba ſunt, quandoq; vſq;
ad decem libras auri, alibi vſq; ad viginti marcas, alibi vſque
ad duos aureos, alibi ad quinquagita ſolidos, & reſpectu qua
litatũ, & conditionum perſonarũ, & quando magna vel par-
ua quantitas, quæ magna, & parua cauſa, eſt arbitrarium iudi
ci ſecundum qualitatem, & perſonarum gradum, vt ibi.
28 Quinto limita, niſi detur in emphyteuſim, † quia tunc non
requiruntur aliæ ſolemnitates, ſi conſenſu collegij, vel pleræ-
que partis concedatur. Redoan. in d. tract. de reb. eccle. non
alien. in verb. item alienatur, & alienari poteſt, n. 8. ſol. 245. &
in verb. ſeq. item alio caſu, ſub rub. de caſib. in quib. fit aliena
tio ſine ſolennitate, vide ibi, quando procedat.
Sexto limita omnia iura, quæ ſolemnitatem requirũt in re-
29 bus eccle. alien. † vt intelligant, niſi neceſſitas, & adeo vrgẽs
interuenitet, vt ſolemnia à iure reqſita obſeruari nõ poſſent:
vt c. placuit. vbi gl. 12. q. 2. & vide allega. ad hoc per Redoa.
d. tract. d. rub. in verb. quando autem vrget neceſſitas, num. 6.
cum alijs ſeq.

CONCLVSIO LXXVI.

ARGVMENTVM.

An poſſit præſumi, vel probari alimenta à matre filio præſtita donata, an animo repetendi data.

SVMMARIA.

1 *Alimenta à matre filio præſtita præſumuntur donata & non animo repetendi facta, ratione ſanguinis fauore alimentorum, ſecus à filio matri. nu. 2.*
2 *Aequitas magna in alimentis, & parentum affectus conſiderari ſolet.*
3 *Auia præſtans alimenta nepotibus, & neptibus præſumitur animo donandi.*
4 *Mater, & auia alens ſpurios filios, & nepotes præſumitur animo donandi, non repetendi, quia de æquitate canonica tenetur illos alere.*
5 *Mater adminiſtratrix bonorum filij, vel tanquam tutrix alens filios, vel nepotes, non cenſetur animo donandi, ſed repetendi.*
Adminiſtratio bonorum in perſona matris facit ceſſare præſumptionem donationis.
6 *Frater gerens negotia ſororis habentis patrimonium, illam dotans, cenſetur non animo donandi, ſed repetendi dotare, licet alias præſumeretur in dubio donare.*
7 *Mater proteſtans non animo donandi alere filios, vel nepotes, repetit alimenta, vide ibi contrarium.*
8 *Mater vel auia alens filios, vel nepotes cum proteſtatione animo repetendi, recuperat impenſas, etiam modicas factas in alendis filijs.*
9 *Expenſæ quæ ſint modicæ, vel paruæ, relinquuntur iudicis arbitrio.*
10 *Mater alendo filios viuente patre, qui eſſet diues, & ad eum ſpectaret onus alendi eos, non præſumitur animo donandi, ſed repetendi à patre.*
11 *Mater faciens magnas expenſas in alendis filijs, non præſumitur animo donandi, ſed potius repetendi, maxime ſi mater erat pauper, ſecus ſi modica eſſet expenſa.*

1 ALimenta à matre filio præſtita præſumi donata, † & non
animo repetendi facta, ſancitum reliquere Impp. Seue-
rus & Antoninus in l. 1. & Imp. Alex. in l. alimenta. C. de neg.
geſt. alimenta quidem, inquit Imp. Alex. quæ filijs tuis pręſti-
tiſti, tibi reddi non iuſta ratione poſtulas, cũ id exigente ma-
terna pietate feceris. vbi Cyn. Bar. Fulg. Alex. Bald. & alij ſcri
bẽtes. l. Neſennius. vbi gl. & Bar. ff. de neg. geſt. Bar. in l. ſi quis
à liberis. §. ſi modo. ff. de lib. agno. Man. in cõſ. 185. n. 36. vol. 1.
Rim. ſen. in cõſ. 398. n. 8. vol. 2. & hoc ratione ſanguinis, & fa
2 uore alimentorũ, cuius cauſa multa iure cõſtituta ſunt. † nam
magna in his æquitas, & parentũ ſtudiũ conſiderari ſolet. l. ſi
quis à liberis, §. vtrũq; § ſi mater. ff. de lib. agno. & l. pen. eo.
tit. & pro cõcluſione facit, qđ notat Ruin. cõſ. 145. n. 3. vol. 4.
& Cor. cõſ. 28. in fi. verſ. circa expẽſa, vol. 4. ecõtra aũt alimẽ-
ta à filio matri præſtata, præſumuntur animo repetendi data,
ita reſpondit Cor. conſ. 199. col. 2. verſ. circa ſecundũ, vol. 3.
3 Primo amplia idem procedere, † ſi alimenta præſtaſſet ne-
potibus & neptibus, quia militat eadem ratio: vt Thom. Di-
plo. in addi. ad Alex. in d. l. alimenta. ad hoc adducit Soci. in
conſ. 161. inci. pro deciſ. vol. 2. verſ. confirmatur, nam ratio.
4 Secundo amplia etiam procedere, ſi aleret ſpurios † nã prę
ſumitur etiam illis præſtaſſe animo non repetendi: quoniã de
æquitate canonica illos alere tenetur, ita conſuluit Bald. in
conſ. 258. verſ. alimenta tamen, vol. 1. Socin. cõſ. 161. inci. pro
deciſ. verſ. cõfirmatur: nam ratio. vol. 2. Abb. in c. cũ haberet,
n. 9. verſ. & aduerte. de eo, q̃ dux in matrim. q̃ poll. ꝑ adultet.
& ibi. Anch. col. 2. oppoſi. 4. & Præpoſ. col. pen. in prin. verſic.
tamen dicit hic Pan. & ibi etiam Hoſtiẽ. & Ant. de Butr. idem
Caccialup. in l. ſi qua illuſtriſſ. col. pen. verſic. & quod tale o-
pus, C. de Orfic. S. C.
5 Primo limita nõ procedere, † qñ mater tanq̃ tutrix, vel a-
lio iure adminiſtraret oĩa bona ipſius filij: quia tũc nõ præſu-
meretur animo donandi: ſed repetendi pręſtitiſſe alimenta,
quia adminiſtratio bonorũ in perſona matris facit ceſſare ꝑ-
ſumptionẽ donationis, vt probatur in l. Neſennius, ff. de neg.
geſt. & ibi Bart. n. 3. & Bal. n. 5. & tenet Ruin. cõſ. 171. n. 4. vol.
1. & conſi. 1. n. 23. verſ. ſecũdo, quia, vol. 3. Dec conſ. 616. n. 3.
Raphael. Comen, cõſ. 87. col. 2. & Corn. cõſ. 28. in fi. verſ. circa
6 expẽſas, vol. 4. ſicut ẽt videre eſt de fratre, † qui dotat ſororẽ
habentẽ patrimoniũ, quod ſi negotia ſororis gerit, nõ præſu-
mitur animo donandi, ſed repetendi, licet alias in dubio do-
naſſe præſumeretur, vt docuit Bart. in l. fi. C. de. dot. promiſ. &
in d. l. Neſennius, & dicit Ruin. d. cõſ. 171. n. 3. vol. 1. & faciũt
notata per Abb. in cõſ. 48. col. 2. in fi. verſ. ſed dubiũ eſt, lib. 1.
Secundo limita non procedere, quando mater eſt proteſta
7 ta, ſe alimẽta præſtare animo repetendi, † quia tunc cũ ſumus
in claris, & re ipſa conſtat, donatione non eſſe, non debemus
præſumere pro donatione, arg. l. continuus. ff. de verb. oblig.
* & probat context. in d. l. Neſennius, vbi Bart. & * communiter
Dd. Mãtu. in cõſ. 185. n. 37. vol. 1. Dec. in cõſ. 21. n. 7. & ĩ d. cõſ.
616. n. 4. Tiraquell. in tract. de vtroq. retract. § 36. gl. 2. nu. 53.
Ab hac tamen ſententia receſſi: Grãmat. in conſ. 146. n. 16.
vbi dicit matrem, etiam ſi fuiſſet ipſa proteſtata de alimentis
ipſis, non tamen repetere, ſecundum Bar. & Bal. in d. l. alimen
ta. & in d. l. Neſennius, & licet aliqui aliter ſenſerint, attamen
ipſorum opinio procedit, vbi alimenta fuiſſent legata, vt in l.
alimentis. vbi Barto. C. de tranſact. & melius in l. 1. col. 2. verſ.
nota, quod ſi legatarius. C. de fideicommiſ.
8 Amplia illam limitationem † procedere (ſtante huiuſmodi
proteſtatione) etiam ſi impenſæ in alendis filijs eſſent paruę,
& modicæ, vt per Alex. in l. 1. n. 3. verſ. verũ niſi, C. de negot.
9 geſt. Quæ autem ſint in hoc caſu modicæ, vel magnæ † relin-
quitur arbitrio iudicis. Purpura. in l. cũ quid n. 124. ff. ſi cert.
pet. & plenius & doctius per iuriſperitiſſimum Menoch. in
tract. de arbitr. iud, lib. 2. cent. 2. caſ. 169. cum ſeq. & præced.
Tertio limita non habere locũ, quando pater adhuc ſuper-
10 eſſet, & eſſet diues, & ad eum ſpectaret onus alendi: † quia
tunc mater alimenta ſuppeditando filijs, non præſumitur anĩ
mo donandi, ſed repetendi ab ipſo patre, illud feciſſe, vt per
d. l. ſi quis à liberis, §. ſi mater. iuncta gl. ibi. ff. de lib. agn. &
Bal. in d. l. alimenta. n. 2. in fi. C. de neg. geſt. Rui. in, d. cõſ. 171.
n. 2. vol. 1. & conſ. 145. n. 3. vol. 4. Alci. reſpõſ. 155. n. 3. Bar. Soc.
conſ. 5. n. 14. vol. 4. & Alexan. in d. l. alimenta, in princip.
11 Quarto limita quando impenſæ eſſent magnæ, quia † tunc
non præſumitur huiuſmodi alimenta præſtaſſe animo donan-

Digitized by Google

di,ſed potius repetendi,ita Alex.in d.l.aliment.n.8.in fi.præſertim ſi mater erat pauper,ut per Corn.conſi.28.in fi.uerſic. circa expenſas, uol.4. ſecus ſi eſſent modicæ, ut idem Corn. conſi.165.in fi.uerſi.expend.autem,eodem uol.4.quæ autem ſint magnæ,uel modicæ expenſæ,arbitrio iudicis relinquitur, ut diximus in 2.limitatione.

CONCLVSIO LXXVII.

ARGVMENTVM.

An vir vxorem ægram alens, præſumatur pietatis cauſa, & coniugali amore facere, & quo pacto alimenta probanda ſint.

SVMMARIA.

1 *Vir alens uxorem ægram præſumitur cauſa pietatis, & coniugali amore facere, nec videtur poſſe repetere.*
2 *Maritus alens uxorem cum proteſtatione animo repetendi, poteſt repetere.*
3 *Proteſtatio alimentorum animo repetendi quando operetur, vide remiſſiue.*
4 *Maritus quando tenetur alere uxorem, non valet proteſtatio, quod alat ipſam animo repetendi.*
Maritus in quibus caſibus teneatur alere uxorem, vide ibi remiſſiue.
5 *Maritus alens uxorem ſanam, non præſumitur non animo repetendi alere.*
6 *Secus ſi dos non eſſet promiſſa, vel quando promiſſa, ſed non ſoluta.*
7 *Alimenta præſumuntur præſtita ab illo, qui tenebatur talem nutrire.*
Vnde pupillus præſumitur educatus à tutore, qui tenebatur alere.
8 *Probationes circa alimenta ſunt difficiles, ideo ſufficiunt probationes per coniecturas, & per domeſticas perſonas.*
9 *Libellus quo pacto ſit formandus per actorem petentem alimenta.*
10 *Mulier petens alimenta debet probare non habere bona aliunde ad ſe alendum, quando ſunt ei relicta miſerationis cauſa.*
11 *Negatiuam quis tenetur probare, quando eſt fundamentum ſuæ intentionis.*
12 *Alumnus non poteſt eſſe teſtis pro educatore, & ibi vide rationem.*

1 ALimenta † quæ uxori ægre per virum præſtantur, præſumūtur cauſa pietatis,& amore coniugali preſtita fuiſſe. Sic ſanciuit Imp.Antoninus in l. quod in uxorem.C. de neg. geſt.Quod in uxorem, inquit Imp.tuam ægram erogaſti, non à ſocero repetere,ſed affectioni tuæ debes expendere, & ibi Alexan.in princ.Abb.in conſ.85.nu.4.uol.2. Videtur & Alex. conſ.31.nu.10.uol.6.& ideo non uidetur poſſe illa repeti, ita
* dicunt*omnes per illum textum,in l.quod in uxorem.Cachera.lattiſſime in deciſion.Pedemontan.132.n.19.
2 Primo limita non procedere,† quando proteſtatus eſt præſtare animo repetendi,quia tunc non præſumitur animo donādi præſtaſſe,& poterit repetere.Rom.in l.ſi uero.§.ne uiro. ſub n 76.uerſ.10.probatur.ff.ſolut.matrimon.& idē tangit in
3 cōſ.517.in caſu propoſito.& idē Abb.in alleg.cōſ.85.n.3.uol. 2.† & de iſta proteſtatione quādo operetur,ut repeti poſſint huiuſmodi alimēta,uide latius per Fulgoſ.in d.l.quod in uxorē. & dic breuiter ſecundum Bart.in d.l.quod in uxorem, quod
4 † q̄uādo maritus tenet̄ alere uxorē,nihil ualet proteſtatio,ſecus quādo nō tenetur, in quibus uero caſibus compellatur, uide illummet Bartol.et Fulgoſ.et Cyn.in d.l. quod in.uxorem,et late per Alexan.in l.in inſulam.§.uſuras.ff.ſol.matrim.
5 Secundo limita non habere locū in uxore ſana,† quia tunc non præſumitur præſtaſſe animo non repetendi, ut limitat ēt Alex.in d.l.quod in uxorē,n.7.ex mente Imolæ in l.in inſulā, §.uſuras,ff.ſolut.matrimo.Rom.in l.ſi uero.§.de uiro.ſub nu. 76.uer.10.probatur.ff.eod.tit. et idē Alex.in d.§. vſuras,ſub n.3.verſic.ſi vero mulier erat ſana,& tangit idem Rom. in alleg.cōſ.517.col.2.verſ.aut præſtita fuerint mulieri infirmæ,& idem Alex.in conſ.31.n.10.per ibi adducta, vol.6.Iaſ. in cōſ. 172.col.2.veſic.ſi ergo.lib.4. Ruin. in conſ.18.nu.20. vol.1. Pariſ.in conſ.23.nu.90.vol.1.& Cephal.in conſil.127.num.s. vol.1.& Grat.in conſil.57.nu.6.vol.s.
6 Limita tertio non habere locū,† quando dos non eſſet promiſſa,vt reſpondit Alex.in conſ.21.col.4.vol.7.& Grat. in d. conſ.57.vel quando eſſet promiſſa,ſed non ſoluta,iuxta ſententiam Cacherani,in d.deciſ.132.n.18.

Hic addas,alimenta præſumi eſſe præſtita ab ipſo,qui tene-
7 batur illum,vel illam alere.† Vnde pupillus præſumitur nutricatus à tutore,qui tenebatur illum alere,text.in l.fi.C.de aliment.pupill.præſtan,& ibi Bald,& Salicet, Corn.cōſ.110.incipien.in hac conſultatione,col.3.in litera M.vol.1. & in cōſ. 113.incip.circa primum,col.2.in litera L.eodem vol.1.& dicetur infra in concluſione expenſæ,Et quia † probationes circa alimenta ſunt difficiles,eum non ſoleant teſtes vocari,quā do perpetuo præſtantur,ideo ſufficiunt probationes per aliqua media,& coniecturas,vt per homines domeſticos,vt palàm habetur per Corn.alleg.conſ.113.col.2.verſ.item præmitto.eod. vol.1.& Bald.in conſ.323.in fi.vol.2.& idem Corn.in d.conſ. 110 in litera M.& de hoc vide late per Beninten.deciſ.Bonō. deciſ.43.per tot.in quo loco examinat,quando & quomodo alimenta ſemper eſſe in domo præſtita probentur, & ibi ponit contraria,& declarationes.
9 Verum in hoc iudicio,† quo pacto ſit formandus libellus per actorem petentem huiuſmodi alimenta, docet Bar.in leg. libertis,quos,§.manumiſſis.ff.de alim.& cib.leg. in 3.membro ſuæ diſtinct.quem refert,& ſequitur Viu.in ſuis cōmun. opin.
* in verſ.alimenta præterita, vbi de*communi atteſtatur, & mu
10 lieri petenti alimenta incumbit onus probandi, † ſe aliunde non habere,vnde alere ſe poſſit,ſi relicta ſint ei miſerationis
11 cauſa:illa enim † negatiua eſt fundamentum ſuæ intentionis, iuxta notata per gl.Bar. & Bald.in l.ſi vero.§.fina.ff.qui ſatiſdar.cogant.& refert Mil.in ſuo reperto.in vero alimenta.

Verum quia ille,qui aliter maxime ſolet educatorem ſuum reuereri,cultuque quodam,& honore dignari,eo quod vices
12 patris ſuſtinere videatur:† ideo pro ipſo educatore non poteſt eſſe teſtis,argum.l.quia parētes.ff.ſolut. matrimon. & gl. in l.reſtis idoneus.ff.de teſtib.voluit.Lanfr.de Orian.in tract.
* de teſtibus,nu.61.verſ.ita dicit, vbi de*communi atteſtatur, & Alberic.de Malet eo.tracta.de teſtib.in 1.part.n.26.verſic. vlterius dubitatur de alio parente nutrimenti. In hoc tamen verſabitur arbitrium Iudicis ex qualitate cauſæ, & perſonarum,ita ait Iacob.Nouell.in regul.216.nu.78.

CONCLVSIO LXXVIII.

ARGVMENTVM.

Aliquid alleganti,vel dicenti illud eidem probandum eſt,cuius rei gratia multa afferuntur exempla.

SVMMARIA.

1 *Allegans, & dicens aliquid id probare debet.*
2 *Allegans conſuetudinem debet illam probare.*
3 *Epiſcopus allegans conſuetudinem probat.*
4 *Veterem conſuetudinem allegans probat per iuramentum.*
5 *Allegans defectum debet probare concludenter.*
6 *Dolum allegans debet probare, quia regulariter non præſumitur.*
7 *Errorem iuris allegans probare debet, quia ſcientia præſumitur.*
8 *Scientiam allegans illam probare debet.*
9 *Allegans illegitimitatem alicuius illam debet probare.*
10 *Allegans impedimentum illud probare debet.*
11 *Litis pendentiam allegans tenetur illam probare.*
12 *Matrimonium allegans tenetur probare.*
13 *Metum allegans tenetur probare.*
14 *Mortem, vel vitam alicuius allegans tenetur probare.*
15 *Paupertatem allegans, illam probare debet.*
16 *Negotiationi alicuius quem propoſitum allegans tenetur probare.*
17 *Priuationem allegans illam debet probare.*
18 *Solutionem allegans illam debet probare.*
19 *Solemnitatem allegans illam debet probare.*
20 *Tempus allegans illud probare debet.*
21 *Vſurarium quem eſſe allegans, tenetur probare.*
22 *Legem fori per ſe allegans, tenetur probare eſſe obſeruatam.*
23 *Inteſtatum quem deceſſiſſe allegans tenetur probare.*
24 *Emancipationem allegans tenetur illam probare.*
25 *Teſtes plures habere potuiſſe allegans tenetur probare.*
26 *Subſtitutionem aliquam comprehendere allegans tenetur probare.*
27 *Procuratorem ſe allegans tenetur probare.*
28 *Notarium, vel clericum eſſe, vel poſſe viuere ex eius operibus allegans tenetur probare.*
29 *Poſſeſſionem ciuilem allegans tenetur eam probare.*
30 *Aditionem hæreditatis allegans tenetur eam probare.*
31 *Culpam allegans tenetur eam probare, vel in committendo, vel in omittendo loquatur.*
32 *Poſthumum natum allegans ad inualidandum teſtamentum debet probare.*
33 *Allegans exceſſum penſionis contra poſſeſſorem illum debet probare.*
34 *Allegans qualitatem, pro qua nulla eſt præſumptio, illam probare debet.*
35 *Allegans titulum ex diuturna præſtatione, neceſſario probare debet, præſtationes fuiſſe ex cauſa.*
36 *Allegans inquiſitionem factam fuiſſe, debet illam probare.*
37 *Allegans ſe legaliorem debet probare.*
38 *Allegans teſtes corruptos falſum depoſuiſſe, debet probare vtrunque ſcilicet corruptelam, & falſitatem, ſi ſe adſtrinxit.*
39 *Allegans ſe exemptum, & ad cautelam petens abſolutionem, debet ante omnia probare exemptionem.*
40 *Allegans tutores, & curatores male geſſiſſe, debet probare.*

41 *Alle-*

Allegans titulum ſingularem debet probare.
Allegans corpus ... in ſuam agendo non auditur, ſed excipiendo ſic.
Allegans etiam ſi eſſet Epiſcopus, tenetur probare, quod allegat.
44 *Iudex debet probare, quod allegat, etiam ſi dicat in ſententia, vel libello.*
45 *Sanitas mentis non probatur per dictum notarij in teſtamento.*
46 *Notario non creditur, ſi dicat in teſta mento, ſanus corpore, & mente teſtatus, error præſumitur, & propterea teſtamentum non vitiatur. Nec ſi dicat, mulierem certiorem feciſſe de virtute renunciationis alicuius legis, vel ſtatuti, niſi aliunde probetur, quod certiorem fecerit.*
47 *Præſentia mariti nõ probatur, ſi dicat notarius, mulierẽ feciſſe cõtra.tũ corã marito.*
Duo allegans vtrunque tenetur probare.
48 *Allegans habens præſumptionem pro ſe non tenetur probare.*
49 *Allegans ſi eſt in quaſi poſſeſſione, quarum allegat, non tenetur probare, etiam ſi poſſeſſio eſſet vaciliata.*
50 *Notorium non probatur.*
51 *Tribus modis limitatur, quod ſupra dictum eſt, in ſummo Pont. Cardinale, & in perſona legaliſſima.*
52 *Iudicibus non eſt credendum, quantalibet præfulgeant dignitate.*

1 ALlegans, & dicens aliquid † id probare debet, idq; quod
diximus probatur per glo. in c. non eſt. de conſuet. lib. 6.
& in clem. vni. de reſtitut. in integ. tex. in l. actor. C. de proba.
& ibi Cyn. Bar. & Bal. & Fel. in c. cum dilectus, col. pen. de ac-
cuſ. & Hypp. Marſ. in l. 1. § ſi quis dicatur, n. 4. ff. de quæſt. vbi
per duas col. allegat gl. & Dd. hanc concluſionem probantes,
& tex. in d. §. ſi quis dicatur, optime probat, vt ibid. ipſe Mar.
inquit, & pluribus hanc concluſionem comprobat Cachera.
in deciſ. Pedemont. 79. n. 41. & deciſ. 171. n. 11. & ſeq. n. 5.
2 Primo infertur ex hac concluſione, † vt allegans conſuetu-
dinem eidem ſit probanda, iuxta ſūmam Accurſ. in l. 1. in ver.
probatis, & 2. C. quæ ſit long. conſuet. & ibi Bald. in 1. notab.
& q. 27. Pariſ. in conſi. 31. nu. 13. vol. 1. & in conſi. 10. num. 14.
vol. 4. Florian. in l. is cui, ff. quemadmod. ſer. amit. Bart. in l. de
quibus ad fi. in 1. lectura, ff. de leg. & Gra. in conſi. 113. nu. 11.
3 vol. 1. † etiam ſi eſſet epiſcopus allegans huiuſmodi conſuetu
dinem, ſecundum gl. in d. c. non eſt, de conſuetud.
Secūdo infertur, vt allegans veneream coniunctionem, ei-
4 demmet incumbat onus probandi, † quod facere poteſt per
iuramentum. Ita Inno. in c. acceſſit, de ſponſ. & Bal. in Marg. in
ver. allegās, verſ. pen. & Card. Flor. in c. 1. de adulter. vbi Abb.
& Alex. conſ. 229. vol. 6. & Abb. d. c. 1 n. 5. dicit virginitatē præ
ſumi, & aſſerenti fuiſſe contaminatam incumbit probatio.
Limita, niſi publice mulierem in cõcubinatu haberet: quia
tunc poteſt eſſe nota, Abb. c. de illo, n. 2. de eo qui cog. conſan.
vxor. ſuæ. eo. l. ſi vicinis ſcientibus, C. de nupt. & vi tex. c. tua,
iuncta gl. in verb. non ex euidentia, de cohabit. cleric. & mul.
Limita etiam, niſi ſi vir aſſerens cognouiſſe vxorem, & v-
xor repugnet: quia fides eſt habenda viro, donec aliter probe
tur: vt Bermond. Choueron. tract. de connu. rub. de ſtupro, in
verſi. de quarta, num. 11.
5 Tertio infertur, vt allegans defectum † debeat probare, &
concludenter, ita Bal. in l. cum apud, C. de commun. ſer. man.
per l. miles, §. defuncto, ff. de adulter.
6 Quarto infertur, vt alleganti dolum, † munus incumbat il-
lum probandi: vt dicit Ioan. de Port. in l. ſi quis cum aliter, de
verb. obligatio. no. in l. quoties, §. qui dolum, ff. de probatio.
& per Bar. in l. ſi quis ex argentarijs, § penul. ff. de edend. gl.
in l. ſi quis fundum, § Imperator. ff. de loc. gl. in l. cum ita, §. fi.
ff. de leg. 2. l. quoties, §. qui dolo. ff. de prob. Fulg. n. 127. col. fi.
Spec. in rubr. de pignor. verſ. ſed quis probat. nu. 17. & Ioann.
Andr. in addit. ad Spec. §. reſtat. ver. quid iuris ſit. nu. 3. ſuper
verb. de albo. cor. in litera E. ver. ſubdit. de dolo, & contum.
& gl. c. 2. de renunciat. in 6. & l. palam, §. ſequitur, dolo mal. &
gl. ibi ſupra ver. ſi in ea. cum regulariter dolus non præſuma-
tur, vt voluit Cor. in conſ. 328. col. 1. vol. 4. & Silua. in conſ. 46.
n. 4. vol. 1. & leg. quoties, §. qui dolo. de procur. Coſm. in prag.
ſãctio. ſi vero, ſuper ver. ea vice, verb. ſed nolēs facere, de elect.
7 Quinto infertur; vt allegans errorem iuris † probare illum
debeat, nam ſcientia præſumitur, ſic docuit Bar. in l. ſed ſi l. §.
ſcire, ver. ad vnum tamen aduer. ff. de pet. hæred.
Licet ab hoc diſſentire videatur Caſſ. in conſi. 1. in 3. prin-
8 cipali quæſito, nu. 14. vbi dicit, † alleganti ſcientiam illā pro-
bare debere: vt etiam dicit Fel. in c. 2. col. 2. de except. & Soc.
ſen. in conſ. 229. nu. 2. vol. 2. & l. verius, de proba. Quæ per fa-
mam probatur, Bart. l. ſi cui. §. iiſdem, num. 2. de accuſa. & in l.
Celſus, nu. 4. de vſucap: & per coniecturas, iuxta c. afferte. de
præſumpt. & quomodo probetur, & quomodo articuletur (vt
aiunt noſtri) adeas Crau. conſi. 193. nu. 7. de qua ſcientia vi-
de aliqua ad id ſpectantia apud Bal. conſi. 37. vol. 2.
9 Sexto infertur: vt † allegans illegitimitatem alicuius illam
probare debeat, Bald. in addi. ad Spec. de prob ver. qui dicit,
& not. in c. ſi forte, de elect. in 6.
10 Septimo infertur, allegantem † impedimentum debere &
illud probare, l. qui commeatu. & ibi Bar. ff. de re milit. & per
Fel. in c. ſciſcitatus, de reſcript. & probare debet vſum ſe dili-
gentia, Bar. in l. 2 §. quod dicimus, ff. ſi quis caut. & in l. præſes,
C. de appel. Inn. & Fel. in c. tranſm. de præſcr. Crot. conſ. 31. n. 14.
11 Octauo infertur † allegantem litis pendentiam illam pro-
bare debere, voluit Pariſ. cõſ. 47. n. 41. vol. 4. per ibi adducta.
12 Nono infertur, vt allegantis matrimonium † ſint partes il-
lius pbādi. Ita Pariſ. cõſ 61. n. 1. cū ſeq. vbi plura dicit, vol. 4.
13 Decimo infertur, alleganti metum † opus eſt, vt probet, l.
ſi. in prin. & ibi Bar. ff. quod met. cau. Pariſ. conſil. 10. nu. 33. &
35. vol. 1. & in conſi 5. n. 168. vol. 4. & in conſi 90. nu. 20. eod.
vol. per ibi adducta, qui probatur arbitrio iudicis, conſide-
rata perſona, Coſma. in gl. pragm. ſanct. in c. licet, §. item nec
credit, ſup verb. preeib. de elect. Rip. lib. 2. reſpō. c. 19. in prin.
14 Vndecimo infertur alleganti mortem † vel vitam alicuius,
neceſſe eſt, vt probet illam, docuit Bart. in l. ſi quidem, q 1. C.
ſolut. matrim. intellige agendo, arg. l. ſpado. §. qui abſolutus,
de excuſat. tutor & ſic limitatur gl. * cõiter approbata in l. 2.
§ ſi dubitetur, quemad. teſtam. aper. quæ vult præſumi, quem
uiuere vſque ad 100 annos, procedit in reo excipiente, ſecus
in actore. Allegans tñ quem deceſſiſſe ſine filijs, neceſſario cõ-
uenit cum qualitate ſtatus hois ab initio, & contradicens de-
bet probare Bar. in l. ſi prius, in 4 oppoſ. 3. partis, poſt nu. 17.
de nou. oper. nuncia. Bal. l. ex perſona, C. de prob. & ſic intelli
gitur l. ex facto, §. ſi quis aut. ad Trebell. et gl. in l. quoties, la 2.
de reb. dub. & Soc. in l. qui duos, §. cū in bello. n. 4. de reb. dub.
Duodecimo infertur, ut allegans paupertatem alicuius il-
15 lam probare † debeat, gl. & Bart. in l. ſi uero, §. qu. pro rei. in
uerſic. quæro ergo cui. ff. qui ſatiſdar. cogant. Petr. de Suſ. in l.
pen. C. quando fiſc. uel priu. & Franc. Aret. in l. neceſſarijs, col.
pen. in prin. ff. de acq. hæredi. Quæ iudicis arbitrio probatur,
gl §. hinc nobis, ſuper uerb neceſſitas iuncto tex. ibi, aut q ui-
libet neceſſitas, ubi Bar. nu. 18 auth. de hæred. & falcid. & q[uo]
probetur Alex. l. ſi conſtante, nu. 13. ſoluto matrim.
16 Decimotertio infertur † ut allegans præpoſitum quem eſſe
alicui negotiationi probare debeat, l. 1. & ibi Bal. C. de inſtit.
17 Decimoquarto infertur, allegantem priuationem † illam
probare debere, Bald. in l. ex perſona, col. fi. in prin. uerſic. ſe-
quitur de præſumptionibus, C. de probatio.
18 Decimoquinto infertur, alleganti ſolutionem, † illam pro-
bādā eſſe, l. 1. C. de prob. & l. 1. C. de ſol. Pariſ. cõſ. 90. n. 19. vol.
1. & Rimin. ſen. conſ. 61. n. 3. vel confeſſio ſoluti per teſtes ro-
gatos non tranſeuntes, vel fortuitos, qñ contractus eſt in ſcri-
ptis, c. teſtes § de his. 3. quæſt 9. l. teſtiū. C. de teſt. & auth. ro-
gati. C. eo. Azo in ſumma de teſtibus, § ſin autem. dicit, forſan
duos ſufficere non rogatos Speculat. § 1. n. 91. verſ. & talis eſt
caſus. de teſt. Affli deciſ 13. n 25. vſque ad 28. dicit indirecte
poſſe probari per ſcripturam, & per teſtes, per ibi allegata.
19 Decimoſexto infertur, † allegantem ſolemnitatem, debere
illam probare, gl. in l 1. C. de vſur. & ibi D. text. in l. quæcunq;
ff. de Public. & notat Rimi ſen. in conſ. 209. n. 7. vol. 2. intrinſe-
ca tñ præſumitur. l. ſciendū, vbi gl. ſuper verb. ſolemnibus, de
verb. obliga. Io Lup. in repet. c. per veſtras. de donat. inter vir.
& vxor. n. 4. ſol. 175. & extrinſeca ex antiquitate præſumitur, tā
in iudicialibus, quam extra. Dd. d. l. ſciendū. & Grat. conſ. 317.
poſt n. 1. verſ. & iſta opinio videtur de iure verior, vol. 1. de
quib. ſolemnitatib. diximus ſupra concl. 4. n. 22. & cõcl. 5. n. 6.
20 Decimoſeptimo infertur † alleganti tempus, illud probare
conuenire, c. literas. de reſcript. Bald. in l. ſi minorem, verſ. itē
adde. C. de in integr. reſtit. & omnino per Cæpol. de ſeruitut.
ruſtic. prædior. c. de ſerui paſc.
21 Decimooctauo infertur, † vt allegans aliquē eſſe vſurariū,
id probare debeat. Bald. in addit. ad Specul. de appel. verſ.
nota quod priuilegium.
22 Decimonono infertur, † allegātis aliquam legem fori, pro
ſe munus eſt, ut probet illam eſſe obſeruatam, & uſitatam, ut
Petr. Duen in reg. 38.
23 Vigeſimo infertur, † neceſſe eſſe allegāti aliquem deceſſiſ-
ſe ab inteſtato id probare debere. Iaſ. in l. 1. is poteſt. n. 88. ff.
de acq. hæred. & idem in l. ſi emancipati. n. 1. C. de colla.
24 Vigeſimoprimo infertur, † ut allegans emācipationem id

[illegible]

Digitized by Google

illã ꝓbandã cogatur. Cag. in leg. ſi emãcipati, n.40. de collat.
Vigeſimoſecundo infertur, alleganti plures teſtes haberi
15 potuiſſe † incumbit onus probandi, vt per Corne. in l. fina. C.
de teſt. per Iaſ. in leg. Gallus. §. quod ſi is. ff. de liber. & poſt
hum. & per Rolan. à Valle in conſ. 26. nu. 5. vol. 1.
26 Vigeſimotertio infertur, † vt allegans ſubſtitutionẽ aliquẽ
comprehendere, probare debeat, vt dicit Abba. in conſ. 140.
vol. 1. Pariſ. in conſ. 4. n. 24. vol. 3. Socin. iun. in conſ. 102. n. 23.
vol. 1. cum alijs adductis per Cephal. in conſ. 114. nu. 5. vol. 1.
27 Vigeſimoquarto infertur † allegantem ſe procuratorem ali
cuius, compelli ad faciendam fidẽ de ſuo mandato, per Dd.
in l. 1. C. de procur. & per Rolandũ à Valle in cõſ. 48. n. 1. vol. 1.
Vigeſimoquinto infertur, alleganti aliquem eſſe notarium,
28 clericum, † vel ſibi poſſe ex operibus ſuis victũ comparare,
incumbit onus probandi, vt per Roland. à Valle in cõſ. 54.
n. 76. vol. 2. & per Craue. in conſ. 72. n. 2. & in conſ. 150. col. 1.
29 Vigeſimoſexto infertur † allegantem ciuilem poſſeſſionem,
impelli ad eam probandam, & quid requiratur ad eius pro-
bationem, tradit Cranet. in conſ. 5. n. 11.
30 Vigeſimoſeptimo infertur, † vt allegans aditionẽ hæredita
tis teneatur eam probare, ſecundũ Crauet. in cõſ. 23. n. 2. per
Bald. in conſ. 273. col. fin. lib. 1. & per Rom. in conſ. 224. col. 1.
31 Vigeſimooctauo infertur † vt allegans culpam debeat eam
probare, ſiue loquamur in committendo, ſiue omittendo, iux
ta ſententiam glo. & Dd. in l. quotiens. §. qui dolo. ff. de pro-
bat. Barto. in l. exceptio. ff. de exceptio. Bald. in c. 1. de feud.
cul. non amit. & Ioann. de Amicis in conſ. 65. n. 4.
32 Vigeſimonono infertur, † vt allegans poſthumum natũ ad
reſcindendum teſtamentum, id debeat probare, ſiue agat, ſi-
ue excipiat, ſecundum Capram in conſ. 106. n. 1.
33 Trigeſimo infertur, † alleganti excuſſum penſionis contra
poſſeſſorem, illum probandum eſſe. Bellame. deciſ. 471. incip.
teſtis cum fama. Ang. conſ. 270. incip. Bonifacius epiſcopus,
col. fi. late per Hierony. Gigan. in tract. de penſionib. q. 9. n. 9.
34 Trigeſimoprimo infertur, † allegantem qualitatẽ, pro qua
nulla eſt præſumptio, illum probare debere, ſiue iſte ſit actor.
ſiue reus, c. 1. in fi. de gra. ſucceſſion. late per Oldaric. Zaſ. in
tract. de feudis, part. 11. n. 29.
35 Trigeſimoſecundo infertur, † vt allegans titulũ ex diutur-
na præſtatione, neceſſario probare debeat præſtationes fuiſ-
ſe ex cauſa, ſeu ex titulo deductas, alias diuturna præſtatio
non probat, vt per Salicet. in l. ſi certis annis. in vlti. col. C. de
pac. in ver. quæro. & clarius ibi in vlt. q. ſequitur Crot. cõſ. 94.
nu. 8. ex adductis ibi per eum.
36 Trigeſimotertio infertur, † allegantis inquiſitionem factã
fuiſſe, officium ſit illam probare. Alex. in conſ. 91. n. 7. vol. 7.
37 Trigeſimoquarto infertur, † allegantis ſe legaliorẽ, munus
eſt id ꝓbare. Bar. in l. ſi actor. in 7. col. i fi. in verb. q̃ro actor. ff.
de ꝓcurat. per gl. in l. ſi vero. §. qui ꝓ rei, qui ſatiſdare cogãt.
38 Trigeſimoquinto infertur, † allegantẽ teſtes corruptos fal-
ſum depoſuiſſe debere probare vtrunq;, id eſt corruptelã, &
falſitatẽ, ſi ſe adſtrinxit, alias non, l. falſum. C. ſi ex fal. inſtrum.
vide Barto. in l. Fulcin. §. cum hoc, in 1. col. in verb. ex hoc di-
cebã. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. ea. & in l. diuus. in 1. col. in verſ.
q̃ro hic dicit. & ibi Dd. de re iudi. Bal. i l. 1. 6. q. C. de cõdi. ide.
39 Trigeſimoſexto infertur, † allegantis ſe exemptum, & ad
cautelam petentis abſolutionem, partes eſſe ante omnia pro-
bandi exemptionem.
40 Trigeſimoſeptimo infertur, † vt allegans tutores, & curato
res male geſſiſſe, debeat ꝓbare, l. ẽt & ibi Bar. C. ſi tut. vel. cur.
41 Trigeſimooctauo infertur † alleganti titulum ſingularem, il
lum probandum eſſe, etiam ſi ſit filius, cũ pro hærede vniuer-
ſali præſumatur. leg. ſiue poſſidetis. & ibi Bald. in tertio no-
tab. C. de probationib.
42 Trigeſimonono infertur, † vt allegans turpitudinem ſuã a-
gendo, nõ audiatur; ſed excipiendo etiã, Bal. in l. 1. 2. col. ver.
quæro hic vtrum. C. de cõdic. ob turp. cau. per l. mercalẽ. eod.
titul. & l. cum profitearis. de reuoc. donat. Iſtud ẽt procedit,
niſi allegat ad adiuuandũ aliũ, quia tũc poteſt, non autem ad
fundandã intentionẽ ſuã, ſi credimus Bald. & Bart. in l. 2. eod.
titul. & ibi Bald. in fi. vbi dicit, ad adiuuandũ ius dominij, vel
aliud ius reale, audiri allegantẽ turpitudinẽ ſuam, ſecundum
Bald. in l. 1. in fi. col. 1. verſ. quintus. l. vbi, in fin. ver. C. de fur.
vbi ſentit, allegare licere alicui turpitudinẽ propriã, vt ab ea
deſiſtat, nõ vt perſiſtat in illa, itẽ verũ, niſi aĩa in diſcrimẽ vo-
cet, q̃a licet eã allegare, hoc eſt denũciãdo. Inno. in c. tertio lo
co. in glo. in verb. proponebat, la 2. de pſump. & Bal. in Marg.
ver. allegãs. verſ. 1. & Io. Andr. in c. cõſanguinei. de re iud. De
hoc tñ vide Bart. & Alex. in l. iuſiurãdũ. §. ꝓcurator. in 5. col.
verſ. & ꝓ huius declaratione. vbi ponit magiſtralẽ diſtinctio
nẽ, & plenã, ff. de iureiuran. & in l. trãſact. C. de trãſact. & in l.
ſi ſeruus. §. 1. i fi. vbi ſimpliciter ſe remittit. ff. de leg. 1. & Bart.
in l. ſi creditorib. i verſ. modo hęc generaliter. C. de ſeruo pig.
dato ma. in ſpecul. de recu. §. effectus. verſ. ſed nũqd excõmu-
nicatio. Iſtis addas, vt nulli liceat allegare ꝓpriã turpitudinẽ
agẽdo, nec defendẽdo, ſecũdũ Bal. i Marg. verſ. allegãs, verſ.
fi. ꝓ notata i c. inter dilectos. de dona. Nec replicãdo, iuxta A-
lex. cõſ. 38. part. 4. ad finẽ. vbi dicit verũ cõtra eum, q agit de
damno vitãdo, l. viro. ff. ſolut. matrim. l. apud Celſum. §. Mar-
cellus. d do. exceptio. & p Felin. i c. ſciſcitatus. i verſ. nõ ſe, de
reſcri. & in cap. tertio loco, vbi plenius, & Do. Iaſ. May. in d. l.
iuſiurandũ. & Feli. in cap. lator de re iudi. per Franc. Are. duo
verba. in l. qui ſuperſtitis. in vlt. col. de acqui. hæredita. & in l.
tranſact. C. de trãſact. & in d. l. iuſiurandũ. in §. ꝓcurator. vbi
late, Iacob. Philip. Por. Imol. conſ. 16. nu. 62. Crauet. conſ. 105.
nu. 12. vol. 1. Ad ſaturitatem multa alia ad id ſpectantia te do
cebit Felin. in c. lator. col. 1. & 2. de re iudica. vbi ponit plures
caſus, in quibus auditur quis allegans turpitudinem ſuam.
Nec ita ſiccis pedibus, vt aiunt, pertranſire debemus has il
lationes, latius ſuo loco hæ explicabuntur.
34 Primo amplia cõcluſionẽ ꝓcedere, † ẽt ſi allegãs eſſet Epi-
ſcopus, q̃a nihilominus id ꝓbare debet, & gl. i cap. cũ nõ eſt,
in verſ. q̃ allegat. d cõſuetu. i 6. ꝑ c. ſi tãtũ. & cap. placuit. 7. q. 2.
44 Secundo amplia etiam ſi eſſet iudex, † & in ſua ſententia di
xiſſet, viſo libello, viſa litis conteſtatione, &c. nõ tamen ſuf-
ficit, niſi aliũde probetur, ita Barbat. in c. cum in iure. col. 13.
de offic. dele. & per alios, quos refert, & ſequitur Hippol. Mar
ſil. in leg. 1. §. ſi quis dicatur. n. 10. de quæſtio. Cephal. in conſ.
265. nu. 16. volum. 2. & Mantu. in conſil. 147. nu. 14. & in conſ.
38. nu. 3. & in conſ. 60. nu. 16. volum. 1.
45 Tertio amplia, ẽt ſi notarius dixiſſet in teſtamento † Titius
ſanus mente, &c. quia ex hoc ſolũ nõ probatur illa ſanitas mẽ
tis, vel etiã ſi dixiſſet, Titius ſanus corpore, & inſanus mente:
quia per hoc nõ vitiaretur teſtamentũ, nec ei crederetur, ſed
præſumeretur ita per errorem locutum fuiſſe, vt placuit Bald.
in leg. Imperator. col. 1. verſ. pone ergo. ff. de ſtat. homi. Iaſo.
in l. ſanum. col. 3. verſ. ſi autem notarius. C. qui teſt. facer. poſſ.
Cephal. in conſ. 62. n. 2. & in conſ. 72. n. 2. vol. 1. & in cõſ. 176.
n. 40. vol. 2. quicquid cõtra afferat Socin. ſen. in conſ. 289. n. 2.
46 vol. 2. † ſicuti ẽt ſi diceret ſignificaſſe mulieri de virtute renũ
ciationis alicuius legis, vel ſtatuti: vt perſæpe fit: nam niſi a-
liũde probetur certiorẽ feciſſe, nihil prodeſt, nec probat præ
47 ſentia, † ſi dixiſſet mulierẽ feciſſe cõtractum corã marito. ita
Hippol. Marſi. in d. §. ſi quis dicatur, de pri. habetur, n. 7. de ſe
cũdo n. 8. de 3. n. 9. & de notorio ꝓſequitur à n. 2. vſq; ad n. 17.
Quarto amplia. vt allegans duo teneatur vtrunque proba-
re, ca. licet, de probat. gl. & Dd. in l. diuus. de re iudi. Roman.
conſ. 110. n. 1. & 2. Weſemb. conſ. 6. n. 52. & 53.
48 Primo limita concluſionem præcipue nõ procedere, † ſi al-
legans haberet præſump pro ſe. l. ei incumbit, & ibi Bar. ff. de
ꝓbatio. & eſt gl in l. tutor. petitus. C. de peric. tutor. & Hipp.
Marſ. in d. l. 1. §. ſi quis dicatur. n. 25. ff. de quæſt. & gl. l. 2. d ꝓb.
in princ. ibi, hęc aũt fallit. & gl. §. nõ ſolũ, ſuper verb. vnius, In
ſtit. de legat. ibi. niſi præſumeret ius pro actore. & gl. l. actor.
C. de ꝓbat. ſuper verb. nõ aſtringit. & quãdo ꝑ rerũ naturam
nulla ſit probatio. d. l. actor. in fi. ibi, cum per rerum naturam.
49 Secundo limita † quotieſcunq; allegans eſſet in quaſi poſſeſ
ſione, quotũ allegat l. circa eũ, & ibi Bart. ff. eod. tit. de ꝓbat.
Amplia iſtam limitationem procedere, quamuis poſſeſſio
eſſet violẽta. l. vis eius, & ibi Bald. verſ. quæro hic. C. eod. tit.
50 Tertio limita, quotieſcunque allegaret rem notoriã; † quia
tunc non erit opus vt probet, iuxta gl. in clemen. appellãti. in
* verſ. alias, de appellationib. & ibi ſequũtur illam * cõmuniter
Dd. & Car. Imo. & Dom. in cap. cordi. in princ. 2. col. poſt Io.
Andr. de appellat. in 6. & idẽ not. Bald. in l. cũ fratrẽ, col. 3. C.
de his quib. ut indign. Alex. in cõſ. 226. col. 3. vol. 6. & in cõſ.
67. col. fi. vol. 7. Rol. à Valle in cõſ. 87. n. 23. vol. 1. & Cephal. in
cõſ. 75. n. 46. vol. 1. gl. i l. cives, ſup verb. ſi ſub iuſta, ibi, prima
enim probatione nõ indiget. C. de appel. An. in l. neceſſarijs.
nu. 5. de acquir. hæred.

Quarto

Digitized by Google

51 Quarto limita tribus alijs modis, † vt per Hippolytũ Marſ. in d. §. ſi quis dicatur. nempe in Pontif. Max, ibi n. 22. deinde in Cardinale, ibi num. 23. & poſtremo in perſona lagaliſſima, ibid. num. 24.

Licet in aliam ſententiã deſcendere videatur Mant. in cõſ.
52 60. n. 16. vol. 1. vbi inquit † iudicibus non eſſe credendũ quantalibet præfulgeant dignitate, arg. c. quoniam contra. de probat. c. cum à nobis. de teſtib. & l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præſid. Sed hæc hactenus: hæc enim omnia cõmodius & clarius ſumus explicaturi in ijs locis, in quibus ꝓpria ſedes eſt.

Communia Allodij.

CONCLVSIO LXXIX.

ARGVMENTVM.

Allodium quid ſit, & quibus modis probetur, & præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Allodialis dicitur res, quæ pertinet ad plenum, & directum dominium alicuius.*
2 *Allodium proprium dicitur, & liberum, & à nemine recognoſci.*
3 *Allodium eſt quædam proprietas, quæ non recognoſcitur niſi à ſolo Deo, & quos habeat effectus, ibid.*
4 *Quilibet in re propria eſt moderator, & arbiter.*
5 *Allodialis res quare magis præſumatur libera, quam feudalis, vel alicui ſubiecta. Omnis res ab initio erat libera, ibid.*
6 *Feudum ſeruitutem in ſe continet.*
7 *Allodialis præſumitur res conſiſtens in territorio Caſtri habiti in feudum à Vaſallo, niſi contrarium probetur.*
8 *Prædia in dubio præſumuntur feudalia, cum dubitatur de eorum latitudine, an emphyteutica ſint, vel feudalia.*
9 *Caſtrum vel oppidum liberum præſumitur, & allodiale.*
10 *Comes ſub dominio regis comitatum habens, iure proprio habere præſumitur.*
11 *Feudalis probatur res non allodialis, quoad recognitum de ea ſuperiori factum.*
12 *Recognitione non obſtante res præſumitur allodialis, etiam ſi ab Imperatore de ea facta fuerit inueſtitura.*
13 *Bona omnia præſumuntur feudalia, & non allodialia, quando quis fatendo ſe vaſallum, & inueſtitum de caſtro, requiſitus non vult oſtendere inueſtituram.*
14 *Allodialis non præſumitur eſſe res, quando aſſerens illam eſſe feudalem offert ſe ſtatim ad probandum.*
15 *Idem dicitur ſi viget fama publica, rem feudalem eſſe.*
16 *Fama publica transfert onus probandi in aduerſarium.*
17 *Maior pars rerum ſi eſt feudalis, alia etiam feudalis præſumuntur, & infra nu. 24. & contrarium per Nico. Bell. &c.*
18 *Feudalis præſumitur res, quando poſſidens aſſerit talem eſſe, & qui dicit allodialem probare debet.*
19 *Allodialis res non præſumitur ea, quæ in præteritum aliquid præſtitit Principi in ſignum ſubiectionis, vt loquuntur.*
20 *Præſumptio, quod bona allodialia ſint, ceſſat, quando ex verbis Principis narratur, ea fuiſſe conceſſa in feudum.*
Et quando etiam verba fuiſſent prolata ab alio, quam à Principe, vt nu. 21.
21 *Qualis qualis præſumptio operatur ſicut & fama. Et in antiquis pro plena probatione ſufficit.*
22 *Quo titulo prædeceſſor bona habuit, eodem præſumitur habere hæres, & ſucceſſor.*
23 *Bona quomodo feudalia præſumantur.*
24 *Bona ſita in territorio, de quo quis eſt inueſtitus, ſi pro maiori parte ibidem feudalia ſint, omnia feudalia præſumuntur, vt etiam ſupra nu. 17.*
25 *Prædia ſi diuerſa ſint, poſſidens vnum locum non habet præſumptionem in alio.*
26 *Bona annexa Caſtro infeudato ſi per alios poſſeſſa non fuerint, quam per dominos caſtri, feudalia eſſe præſumuntur.*
27 *Prædia ruſtica quando feudalia præſumantur.*
28 *Bona pro quibus vaſallus ſeruitutem præſtat, feudalia eſſe præſumuntur.*
29 *Præſumptiones ad dignoſcendum an bona feudalia ſint, an allodialia, traduntur per Natt. &c.*

1 ALlodialis res dicitur, quæ pertinet ad plenum † & directum dominium alicuius, vt reſpondet Paul. de Caſtr. in conſ. 161. & propterea allodium exponitur, id eſt proprium,
2 & dicitur liberum † & à nemine recognoſci, de quo loquitur gl. in l. at ſi quis, §. quis enim, ſuper verb. oportebit, de relig. & ſumpt. fun. & gl. l. ingenuum ſuper verb. libertinitatem, C. de ingenu. & manumiſ. vt per Caſſan. in conſi. Burgu. in tit. de ſucceſſion. §. 6. ver. & les enfans, num. 4. Vnde dicit Bald. in c. inter filiã, ſi de feud. fuer. contr. allodiũ eſſe quandã ꝓprieta-
3 tem † quæ nõ recognoſcatur, niſi à ſolo Deo, & ideo dr̃ allodialis, id eſt libera, & nemini ſubijcitur, ac in poteſtate vniuſcuiuſque eſt de illa diſponere, prout rerũ caſus poſtulaot, etiam abſque Principis iuſſu. cum ab eo non teneat, nec in hoc eum recognoſcat, vt dicit Caſſ. in conſue. ti. des iuſtices. §. 8. ver. le
4 ſigneur. n. 2. fol. mihi 81. † quia quilibet in re propria eſt moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mandat. etiam in abutendo, l. ſed ſi lege. §. conſuluit. ff. de petit. heredit. ibi, cum re ſua abuti putat, quẽ tex. dicit ſingularem ad hoc Iaſ. in l. more. in 3. col. ff. de iuriſdict. om. iud. & in l. ſi. C. qui teſt. facer. poſſ.

Hinc videmus, vt allodialis res magis præſumatur, & libe-
5 ra, quam feudalis, † vel alicui ſubiecta, ita fere * omnes Doctores affirmant, & ratio eſt, quia ab origine ſua omne prædium cenſetur liberum à qualibet ſeruitute, cum quæcunque res ab initio eſſet libera, text. in l. altius, C. de ſeruit. & §. fin.
6 inſtit. eod. & † feudum dicitur ſeruitutem in ſe continere, gl. eſt in l. ſi cuius, §. ſi vſusfructus, verſic. porrer, ff. de vſufruct. cuius rationis vi conſtituerunt Doctores concluſionem hanc, quam ſequuti ſunt Grat. in conſi. 3. num. 9. volum. 1. & in conſil 9. num. 152. eod. volum. vbi alios adducit, & Gozadin. in conſi. 50 num. 8. Dec. conſi. 424. num. 8. & prius in conſi. 413. num. 7. & in conſi. 498. num. 3. in conſi. 588. num. 12. in conſil. 269. num. 1. & ibidem alios affert, & Cur. iun. atteſtatur de * communi, in conſi. 108. num. 15. & in conſil. 140. num. 4 & in conſi. 184. num. 1. Alex. in conſi. 128. num. 1. volum. 1. Pariſ. in conſi. 20. nu. 1. vol. 1. Caſſ. in conſil. 66. nu. 3. & per alios, quos ponit Alciat. in tract. de præſumpt. in 3. præſumpt. reg. 2. & in conſil. 160. nu 16. & conſil. 172. nu. 4. Alber Brun. in conſi. 1. in prin. verſi. & magis clare, & diffuſe in conſil. 2. idem Nic. Bell. in conſi. 10. poſt nu. 3. qui dicit huiuſmodi concluſionem eſſe canonizatam (ſic * enim ipſe loquitur,) Bertran. in conſi. 183. nu. 7. vol. 6. & in conſ. 168. nu. 1. vol. 5. Pariſ. in conſi. 23. vol. 1. Ruin. in conſi. 155. nu. 1. & conſi. 156. nu. 1. vol. 1. in conſi. 154. nu. 4. vol. 4. Imol. in conſi. 112. n. 14. Rebuff. in tract. de congr. port. nu. 127. Ceph. in conſi. 4. nu. 30. vol. 1. Natt. in conſi. 460. nu. 3. vol. 2 & late Calc. in conſi. 50. nu. 2. Burſat. in conſil. 10. nu. 12. Corn. conſi. 165. nu. 30. vol. 2. Pariſ. conſil. 148. num. 25. vol. 1. Maria. conſi. 67. nu. 5. vol. 1. & Dec. conſil. 269. & conſil. 252. & Alba. in conſi. 16. nu 2. & late per Roland. à Vall. conſi. a. nu. 11. vol. 3. & per Iaſ. in l. ſi prius, n. 40. cum ſequen. de noui oper. nunciat. Aluar. in c. 1. de controu. inter maſc. & fœm. de benef. & Marc. Mant. conſ. 1. nu. 10. vol. 2.

7 Amplia concluſionem etiam procedere † quando res eſſet in territorio, & (vt aiunt) pertinentiis caſtri, quod habebat vaſallus in feudum, quia niſi aliter probetur, pręſumitur allodialis, ita voluit Hoſtien. in c. nimis, colum. 1. de iureiur. & ibi Abb. col. 1. & 2. placuit Caſſan. in conſuetud. fol. 320. col. 4. & ſeq. Iacob. de S. Georg. ſequutus eſt in tract. de feud. in verſic. dictique vaſalli promiſerunt, col. 3 & ſeq. Pariſ. ita reſpondit conſi. 16. num. 21. vol. 4. vbi dicit de * communi, & idem de * communi atteſtatur Bello. conſi. 10. nu. 11. verſic. nam primo, vbi alios adducit. Et fuiſſe iudicatum * per conſilium Neap. refert Afflict. deciſ. 267. & alio etiam tempore, vt refert Iul. Clar. in §. feudum q. 18. vbi etiam de * communi atteſtatur, & ad id conſulendus erit Hieron. de Mont. de fin. reg. c. 96.

8 Aliud ſenſit Iaſ. conſ. 225. vol. 2. vbi ait † ſi dubitetur de latitudine prædiorum numquid ſint feudalia, vel emphyteutica, in dubio præſumi feudalia, & eiuſdem qualitatis eorum, intra quorum fines reperiuntur.

9 Secũdo amplia, etiam ſi eſſet caſtrum, vel oppidum, † quia nihilominus pręſumitur liberum, & allodiale, ita tenet Albin. conſi. 16. nu. 1. per ibi adducta, etiam ſi aliquis comes comita-
10 tum haberet ſub dominio Regis, † quia præſumeretur habere iure proprio, Hoſtien. & Ioan. And. in c. fi. in vet. reſpondeo, de iudic. & in c. nimis, vbi etiam Anton. de Butr. de iureiur. & Alc. in tract. de præſumpt. 2. regul. præſump. 3. o. 2.

11 Tertio amplia, vt procedat, † etiam ſi de ea re (vt noſtrorũ hac loquendi formula vtar) recognouiſſet ſuperiorem, vt Imperatorem, quia licet quoad recognitum res non probaretur allodialis, ſed feudalis, vt per Afflict. conſi. 178. nu. 2. ex allega. ibi per eum, tamen contra tertium talis recognitio non no-
12 cet recognoſcenti † imo non obſtante ipſa recognitione res præſumitur allodialis, vt poſt Bal. conſ. 178. lib. 1. Socin. conſi. 276. lib. 2. Barb. conſi. 50. lib. 1. Corn. conſil. 24. lib. 4. conſuluit etiam Alc. conſ. 178. n. 2. vbi validius ac latius iſtud extendit, etiamſi de re eſſet facta inueſtitura ab Imperatore, quia non noceret, niſi reſpectu domini, non autem aliorum.

Primo limita, qñ quis confiteretur ſe eſſe vaſallũ, & habuiſſe inueſtituram caſtri, & quarũdam aliarum rerum, & requiſi-
13 tus nollet oſtendere inueſtituram, † quia tunc oĩa bona pręſumuntur feudalia, & non allodialia, ita voluit expreſſe Hoſt. in ſumma in tit. de feud. §. quib. mod. & facit, quod not. Alber. de Roſ. in l. Titius Sempr. ff. de act. empt. & ſequitur Iacob. de S. Georg. in inueſtit. feud. in verſ. dictiq; va. ſal. in col. 5. & alio,

etiam

etiam ponit Alc.in d.reg.2.præſumpt.3.n.4.& Iaſ.a 35. conſ.
135.n,2.in fin.vol.2.& refert Nicol.Bell.in conſ.10.nu.5.& 6.
& poſt.no.10.verſ.non obſtat modo,ponit,quando ceſſat hu
iuſmodi præſumptio.& Ruin.in conſ.108.nu.23.vol.2.

Secundo limita non procedere, quando aſſerens rem eſſe
14 feudalem† offert ſe ſtatim probare eſſe feudalem .quia tunc
non præſumitur allodialis,adeo vt poſſit in poſſeſſionem mit
ti,ita Alb.conſ.78.n.16.& Gozad.in conſ.50.o.20. qui refert
ita limitando ſentire Andr.de Iſern.in c.ſi de feud.fuer.con-
trouet.inter dom.& agnat.

15 Tertio limita non habere locum concluſio† quando pro aſ
ſerente rem feudalem vigeret fama publica, huiuſmodi eſſe,
ita conſuluit Alex.in conſ.15.in princ. vol.5.vbi multos alios
16 adducit,& Goxa.in d.cōſ.50.n.24.†quæ fama transfert onus
probandi in aduerſarium, ita ibidem Gozadin. & Natta io
conſ.460.nu 17.volum.2.

Quarto limita,quando conſtaret pleranq; partem rerũ eſſe
17 feudalem,† nam tunc etiam aliæ præſumuntur feudales, per
c.1.de controo.inter maſc.& fœm.& ibi ſentit Andr. de Iſer.
Aluar.& Iac.de Beluiſ.per c.1.§.cũ autem,ſi de inueſtitu.fue.
controu.& facit Bald.in c.1.§.cum autem,de controu.inueſti
tur.Curt.iun. late in tract.de feud.part.2.q.6.& Ruin.in cōſ.
108.nu.23.vol.2.& Natt.in conſil.460.num.6.vol.2.

In contrariam tamen ſententiam deſcendit Nic. Bell.in d.
conſ.10.nu.12.& 13.

18 Quinto limita,quando aſſerens rem feudalem† poſſideret,
quia tunc feudalis præſumitur,niſi qui dicit allodialē,immu-
nem,probat,ita Dec.reſpondit conſ.517.col.fi.& Bald.in c.1.
verſi.& quid ſi dubitatur, de vaſ.qui cont. conſtit. Lothar. &
idem Dec.conſ.146.col.5.Barb.cōſ.17.pręclare.col.21.& re-
fert,& ſequitur Nic.Bell.d.conſ.10.n.8.& vide eundem n.14.
& Alex.conſ.15.col.3.verſ.ſufficeret, etiam ſi apparet. col.5.
Amplia hanc limitationem, etiam ſi aſſerens allodialem poſ-
19 ſideret,† dum tamē alias aliquid pręſtitiſſet principi territo
rij,vnde aliquod ſubiectionis ſignum conſtare poſſet,nā tūc
non præſumitur allodialis.c.1.§.ſi vero,quid ſit inueſtitura.
Et refert ſequendo Ale.d.reg.2.pręſumpt.3.verſ.& licet talia
comes.Afflict.ſuper conſtitut.reg.fol.110.col.4.& Iſer.ibi.ſi-
ue ī lib.1.ſub rub.de offi.iuſtitiar.dūmodo ītelligas,vt plures
eſſēt actus,iux.not.in l.ſi certis annis,C.de pactis,& inqt Alc.

Sexto limita, quando ex verbis narratiuis Principis nūcia
20 retur,& narraretur,talia bona fuiſſe conceſſa io feudū† quia
tunc ceſſaret præſumptio concluſionis,ita voluit Alex.cōſ.15.
col.2.ver.ſufficienter,ēt ſi probaret.col.5.quē refert,ſequitur
Iaſ.i d.cōſ.135.ī fi.vol.2.et idē Iaſ.ī l.ſi prius.col.14.de op.no-
nūciat.& Goz.in cōſ.50.n.27.& Natt.in d.cōſ.460.n.7.vol.2.

Amplia huiuſmodi limitationem,etiam ſi verba eſſent pro
21 lata,& narrata ab alio,quam à Principe,† nam etiam hoc ca
ſu induceret cuiuſmodicunque præſumptionem,quæ præſum
ptio eandem vim haberet, ſicut & fama, adeo vt in antiquis
pro plena probatione ſufficeret,ita conſuluit Alexand.d.cōſ.
15.verſ.vbi autem eſſeot,vol.5.per ibi allegata.

Septimo limita,quando eſſent probatum,bona, de quibos
22 ageret,qui præceſſit habuiſſe in feudum:† nam tunc præſumi
tur eod.titulo in hæredem, & ſucceſſorem perueniſſe, & ſic
non allodialia.Bald.in l.ſi cuius.ff.de vſufruct.And.Sicu.cōſ.
18.col.15.vol.2.quos refert Alci.in d.reg.2.præſumpt.3.n.5.

Octano limita, quando bona non eſſent in publicas tabu-
las relata,vel regiſtrata,vt noſtri aiūt,nec pro eis onera ſolu-
23 ta:quia† tunc feudalia præſumūtur,ſi fides eſt habenda,Natt.
in conſ.260.nu.15.vol.2.Ratio eſt:quia vaſallus non tenetur
ad collectas, ne duplici onere grauet: vt tradit And.de Iſer.
in c 1.in verb.& plauſtrorum,quę ſint regal.Iaco.d.S. Georg.
in tract.de homag.col.pen.& huc pertinet optima Accurſ.do
ctrina in l honotem.titul.de mun.& honor.

24 Nono limita,† quando quis eſſet inueſtitus de territorio,
& bona ibidem ſita eſſent maiori ex parte feudalia,quia om-
nia feudalia præſumuntur: vt dicit Natt.in conſ.446.n.8.vol.
2.arg.c.1.in fin.de contro.inter maſc.& fœm.

Sublimita tñ hāc limitationē, quod aut eſt vnum iotegrū,
ſicut vnus māſus:& tūc procedit limitatio,arg.l.eū qui ædes.
ff.de vſucap.l. vxori de leg.3.cū alijs adductis per Natt. vbi
25 ſup.n.9.aut ſunt diuerſa prædia pluríb.in locis,† & tunc qui
poſſidet vnū locū,non propterea habet præſumptionē in alio
loco,quē nō poſſidet,arg.c.1.§.ex eadē lege.de leg. Corrad.

Decimo limita, quando nullo intermedio bona connexa
ſunt caſtro infeudato, præſertim ſi non fuerint poſſeſſa per a-
26 lios,quā per dominos caſtri,† quia feudalia eſſe prædia præ-
ſumūtur,ſecundum Natt.in d.conſ.446.n.1.arg.c.quanto, de
iudi.l.quæ de religioſis. ff.de rei vendi. & eorum,quæ notat
Imol.in l.3.in prin.ff.de acquir.poſſeſſ.

Vndecimo limita,vbi inueſtitus de Caſtro,& iuriſdictione
vna cum prædijs ſoluit ampliſſimam pecuniam,quæ probabi
liter non fuiſſet ſoluta, niſi itidem prædia ab inueſtiente re-
27 cepiſſet,quia tunc pręd ia ruſtica feudalia præſumuntur,iux-
ta ſententiam Natt.in conſ.460.nu.13.vol.2.

Duodecimo limita,vbi quis pro bonis ſeruitutem præſtat,
28 vt vaſallus, † quia feudalia præſumuntur eſſe bona, auctore
eodem Natt.in d.conſ.460.nu.5.cum alijs per eum allegatis.

29 Plures alias præſumptiones ad dignoſcendum, † an bona
ſint feudalia,an allodialia,tradit Natt.in d.conſ.460.n.22.

CONCLVSIO LXXX.

ARGVMENTVM.

An alloquutio ſummiſſa ad aures faciat indicium tractatus delicti commiſſi, & an probet illud.

SVMMARIA.

1 Alloquutio ſecreta ad aures facit indicium tractatus delicti commiſſi, & quando procedat, nu. 2 3 & 4
Si ſtatim fuerit commiſſum, vel paruo interuallo, & ibi vide contrarium.
2 Alloquutio ſecreta poteſt eſſe bona, & mala, in dubio tamen bona præſumitur, & numero 4.
3 His tribus concurrentibus, allocutio ſecreta, inimicitia capitalis occiſi, & homicidium illico ſequutum, oritur plena probatio, nedum indicium non tamen poteſt condemnari, vt ibid.
4 Alloquutio ad aures ſecreta nullis præcedentibus inimicitijs non facit præſumi, nec conſilium, nec mandatum.
Aliud eſt colloquium, aliud eſt conſilium.
5 Delictum ſequutum ex interuallo poſt alloquutionem ad aures non facit præſum contra alloquentem.

ALloquutio ſummiſſa ad aures facit indicium tractatus
1 facinoris clanculum patrati,ſi continuo † fuerit cōmiſ-
ſum,vel breui aote tempore.Bart.in l.ſi venter.§.eorum.ff.de
priuil.credit.Blanc.in l.fi.ff.de q.nu. 232. Carre.io pract.in l.
obſeruare iurabis,n.134 Nouell.in pract.ad defenſ.c.an indi
cia pro rei,& c.n.92.fol.mihi 65.Hipp.de Marſi.conſ.3.n.15.
Bald.in l.1.3.col C.de ſeru.fugi.& in l.multum.C.ſi.quis alte
ri,vel ſibi.col.2.& Marc.Mant.conſ.315.no.10.vol.1.

Hoc nō placuit Bal.cōſ.270.inci.in quæſtione D.Milani.in
1.col.n.1.vol.1.repetito in conſ.382.vol.5.vbi im pbat dictū
2 Bar.ī d.§.corū.de prioi.credit.ex plurib.† & pſertī cū illa ſub
miſſa alloquutio in utrāq;partē ſiue bonā ſiue malā poſſit ac-
cipi,& in dubio bona ſit habēda,ut ibi per eū, & p ea q̄ dicit
Iaſ.in l.1.nu.24.C.de ſer.fugi.& ſequit Hippol.de Marſ.conſ.
21.num.13.& ibi multa adducit,& pluribus id axioma Bart.
proſequutus eſt idē Marſ.in repet.l.fin.C.de probat 19. cart.
Amplia priorem opinionem procedere etiam ſi teſtes depo-
nerent neſcire, quid inter ſe loquuti fuiſſeot, ita Blanc. in
pract.crim.in prin.n.134.Bart.in d.§ eorum.

Secundo amplia,vt ſi concurrant hæc tria,nempe alloqu
tio ſecreta, inimicitia capitalis occiſi, & homicidium ſtatim
3 patratum,non ſolum† orietur indicium,verum plena proba-
tio,vt tradidit Iaſ.in l.1.C.de ſeru.fugi.& Fulgo.in d.l.ſi ven
tri.§.fina.ff.de priuileg.credit.ſequitur Blanc.in repetit.l.fin.
o.232.ff.de quæſtio.vbi tamen non dat, per hæc quem poſſe
condemnari,ex allegatis ibi per ipſum.

Primo limita,vt non procedat concluſio,quando nullę an-
4 te interceſſerāt inimicitiæ inter alloquentē,& occiſum,† quia
tunc ex ea alloquutione non præſumitur aliquod conſiliū, ſi-
ue mandatum,cum aliud ſit colloquium, & aliud conſiliū, &
colloquiū poſſet eſſe bonum,& malum,& in dubijs debemus
æquiorem partem ſequi,& accipere,iuribus vulgar.& hanc li
mitationē tenet Felin.in c.afferte.in fin.de præſumpt. Alexa.
conſ.69.circa mediū,vol.2.Carre.in d.l.obſeruare iurabis,in
pract.n.134.Nouell.vbi ſupra.n.93. Hippol.de Marſil.in l.1.
§.pterea.n.58.ff.de quæſt. Blanc.in d.l.fi.n.232.ff.de quæſt.

Secundo limita,quādo poſt huiuſmodi alloquutionem ad
aures poſt longū tpis ſpatiū, nō vero ſtatim ſequutū fuerit
delictum,† quia tūc non præſumitur contra alloquentem, vt
per Iaſ.in l.1.C.de ſer.fugi.ſub n.31.uer.mirabiliter limita,&

Iacob.

Iacob.Nouell.in tract.ad defenſ.tit.an indic.pro reo dan.ſint num.93. Mar.Anton.Blanc.in pract crim.nu.134.

CONCLVSIO LXXXI.

ARGVMENTVM.

Alluuio quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Quo pacto probetur alluuio & quomodo teſtes deponere debeant.*
2 *In materia alluuionis ponuntur multa per Nat.*
3 *Quomodo quod per alluuionem eſſe adiectum probetur.*

1 ALluuio quo probetur,† & quo teſtes deponere debeāt, docuit Bar.in tract.tibe.tit.de allu. verſ.per alluuionē, n.3.vbi voluit teſtes probare,ſi dixerint,ſe vidiſſe minutatim incremētum allatum, & alluuionem fuiſſe additam à flumine perexigue,vt ibi eſt videre.Cōtrarium ſenſit Bap.Aym in ſuo eleganti tract. de alluuione nuperrime typis tradito.lib.1.c. 4.n.2.vet.mihi tñ,in quo loco reiecta rōe Bart.& Bal.arbitratur teſtem reddere concludētiorem rōem, ſi interrogatus de cā ſcientię dixerit,ſe ſcire,qm vicinus eſt,& quotidie ſorte agri illius aucti culturæ vacabat,vñ potuit ſæpe ſæpius animaduertere, & videre paulatim augeri ſundum, admonet & item ibi, ne teſtis dicat, ſe cognouiſſe quantum quoquo momento tpis adijceretur:qm rerum natura non patitur,mométa tpum per corporeum ſenſum percipi,ex Iaſ.in conſi.126.in fi.lib.4. & eo caſu tanq̃ valde ſuſpectus nihil pbaret,vt per eundē Aymum,& ex allegatis ab eod.in loco præcitato.Quod comprobatur ex Corn.in conſ.191.n.10.lib.3.vbi hac in re nedū diffi-
2 cilem eſſe probationem,ſed ēt impoſſibilem cenſuit† & multa alia in materia alluuionis te docebit Natt.in conſ.286.n.2. vol.2.Alciat.in cōſ.223.n.9.& ſeq.Boer. in conſ.23.Curt.ſen. in conſ.56.& Bologn.in conſ.14.per totum. Quo aūt per allu-
3 uionem eſſe adiectum† probetur,& vtrū ille qui agro ſuo per alluuionem adiectū contendit neceſſe habeat probare,à quo prædio detractum ſit illud incrementum,& an paulatim,vide eundem Aymum d.c.4.vbi ex conſtit.Imp.Gordiani in l.1.C. de alluuio,refert vtrunq; coniunctim probandum eſſe , id eſt accreuiſſe paulatim,& ex cuius agro detractum ſit illud incrementum,cuius ſniæ fuiſſe gl.2.in c.ex tranſmiſſa.de præſcr.& Bald.in rub.de rer.diuiſ.nu.20.ibidem notat,cui tñ opinioni idem Aymus non ſe ſubſcribit, quinimo ex rationibus, & auctoritatibus per eum ibi adductis contrarium confirmat.

CONCLVSIO LXXXII.

ARGVMENTVM.

Alternatio quomodo præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Alternatio inter æqualia præſumitur,vel parum diſtantia.*
2 *Statuto ſi caueatur,quem puniri pœna pedis,vel alia,illud alia,intelligitur de ſimili.*
3 *Pœna pecuniaria non cenſetur de genere pœna.*
4 *Abſciſſio capitis multum diſtat à mutilatione pedis.*

1 ALternatio præſumitur inter æqualia † vel parum diſtantia, ſic cōſuluit ſubtiliſſimus, & excelſi ingenij Papinianus,quem ſic Imp.Iuſt.appellat,in l.1.§.3.vero,in proœ. ff.& in l.generaliter,§.cum aūt,C.de inſt.& ſubſt.in l.1.ff. de reb. dub.Reſpōdi,inquit Papin.quod videri cætera prædia legaro voluiſſe defunctū cedere,ſi ſundi Seiani pretiū à fundi Meuiani pretio nō magna pecunia diſtingueretur. Idē ſequutus eſt Bald.in leg.conuenticulam,col.3.de Epiſ.& Cler.Iaſ.in l.eadem,§.Cato.col.2.ff.de verb.obl.Gaſſ.in conſi.35.nu.101.& Grat.in conſi.13.num.34.volum.r.

2 Hinc infertur, † vt ſi legi municipali caueatur, vt quis puniatur pœna pedis,vel alia,illud alia, intelligendum ſit de ſi-
3 mili, non verò de pecuniaria , † quæ non cenſetur de genere
4 pœnæ,nec etiam ſit accipiendum de abſciſſione capitis,† quæ multum diſtat à mutilatione pedis, ſic tradidit Neuiz.in Silua.nuptia.in vol.tractatuum,nu.225.& vide Bar.in d.l.1.

CONCLVSIO LXXXIII.

ARGVMENTVM.

Altitudo quomodo probetur, per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Altitudo alicuius rei probatur per teſtes,& quomodo.*
2 *Teſtes ſi cauſam ſufficientem non reddant,altitudinem non probant.*

1 ALtitudo alicuius rei probatur per teſtes † deponentes illiuſmodi rem eſſe decem brachia,quia Seium illam metientem viderint,ſecus ſi deponerent,eſſe decem brachia,
2 quia eam inſpexerunt,† nam hoc caſu cum cauſam debilem & imperfectam reddant,huiuſmodi altitudinem non probant, vt per Bart.in tract.de teſt.num.47.

CONCLVSIO LXXXIV.

ARGVMENTVM.

Ambaſciatores quomodo probentur.

SVMMARIA.

1 *Ambaſciatores probari per literas ambaſiaria,& ſine illis eis non credi.*
2 *Literis ambaſiaria non eſt opus quando perſona eſt nobiliſſima , per excellens , & nota Principi.*

VIdi quandoque in controuerſiam aut diſceptationem vocari , an ambaſiatoribus (quos legatos Latini nominant) ſine literis ambaſiariæ, ſiue legationis ſit credendum
2 † in eamque ſniam itum,vt nulla ſit fides illis habenda,quinimo neceſſarium eſſe ad probationem ambaſiarię exhibere literas,tradidit Bar.in l.Palatinos,C.de col.ſun.lib.11.& refert ac ſequitur illum Bertach.in tract.de gabel.in 1.membro.par. 7.q.16.nu.35.& idē Bar.in l.ſi quis decurio.la.1.C.de decur. lib.10.& in l.quoties,C.de leg.eod.lib.10. & docuit Ioan de Pla.in l.Palatinos, C.de colla.fund.fiſc.lib.11. qui grati ſunt mittendi;ad quem vadunt,c.ad apoſtolica,in princ.de re iudicat.nu.9.vbi gl.ſuper verb.relabantur.

Limita non procedere quādo eſſet vir nobiliſſimus, & per
2 excellens,& notus Principi, † quia tūc nullis eſt opus literis vt eſt text.in c.nobiliſſimus,97.diſt.iuncta gl. quæ exemplum de Cardinale adducit,quod etiam ſenſit Rom.in l.ſciendum. nu.58.ff.de verb.obl.& Bart.in l.vnica,C.de ſuperind.lib.10.
* & ibi Alex.in add.atteſtatur de *communi & multos alleg. & gl.in ver.alio modo,in c.ſicut nobis,de ſent.excom.Innoc.in c.cum olim eſſemus,de priuil.vbi eſt optima gl.& idem Inn. in c.cum inte, de offic.deleg.Ant. de Butr.in c.qm contra,de probat.Ioan.de Plat.in l.Palatinos,C.de collat.fund.fiſc. lib. & nota tex.lib.11.Nos etiam docebimus infra in concluſione, Cardinalis,& in concluſione,legatus, nam etiam in leg.ſummi Pontific.ſecus eſt, vt per Card.97.d.c.nobiliſſimus.

CONCLVSIO LXXXV.

ARGVMENTVM.

Amicitia quomodo probetur per teſtes,& quomodo & quando præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Amicitiam probari per duos teſtes,& quid deponere debeant.*
2 *Amicus eſt alter ego.*
3 *Qualitas extrinſeca non præſumitur,niſi probetur.*
4 *Amicitia in genere præſumitur inter omnes.*
5 *Salutatio,& aſſidua conſuetudo præſumunt amicitiam.*
6 *Salutatio nedum amicitiam,ſed reconciliationem inimicitia præſumit.*
7 *Amicus præſumitur,qui ad aliquid agendum electus fuit.*
8 *Amicitia etiam hodie præſumitur inter olim amicos.*
9 *Amicitia maxima præſumitur propter hæreditatem, & legata hæredi relicta.*
10 *Idem velle,& idem nolle,debet intelligi in rebus licitis,& honeſtis.*
11 *Amicitia non eſt inter malos,ſed fraus,dolus,& conſpiratio.*
12 *Quod dictum eſt de teſtibus,procedit etiam ſi eſſent mulieres.*

1 AMicitiam probari † per duos teſtes auctor eſt Bald.in l. errore,col.1.in fi.verſ.item amicitia,C.de teſtam.& deponere debent, inter tales eſſe idem velle,& idē nolle, vt dicit Ang.in auth.de mon.§.cogitandū.Fel.in c. cū cām, col. circa fi.de teſt.Barb.in cōſ.3.n.27.vol.2.Io.de Amic.in cons.
2 148.n.11.vbi dicit,† ami cū eſſe alterum me, vt ēt reſpondit in conſ.85.n.14.& Nat.in conſ.298.4.vol.2.nā cū ſit qualitas
3 quæ foras emineat,non† præſumitur,niſi probetur,ita Hip.
4 Marſ.in conſ.24.n.14.lib.2. quod eſt verum ſingulariter,† vniuersè inter omnes præſumitur amicitia.l.ſi quis teſt.h. & ibi Bald.col.fi.verſ.not.quod ille,C.de teſtib.præſumetur ta-
5 men ex ſalutatione† & ex aſſidua conſuetudine,ita Mar.Ma. in conſ.173.n.6.vol.2.per ibi adducta,& Abb.in c.tepeſſitur,n.2.de accuſ.& Gramm.in con.42.num.12.& vot 34.n.6. & Ioan.de Amicis in conſ.41.& 85.num.17.

Amplia

by Google

Iacob.Nouell.in tract.ad defenſ.tit.an indic.pro reo dan.ſint num.93. Mar.Anton.Blanc.in pract crim.nu.134.

CONCLVSIO LXXXI.

ARGVMENTVM.

Alluuio quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Quo pacto probetur alluuio & quomodo teſtes deponere debeant.*
2 *In materia alluuionis ponuntur multa per Nat.*
3 *Quomodo quod per alluuionem eſſe adiectum probetur.*

1 ALluuio quõ probetur,† & quõ teſtes deponere debeãt,
docuit Bar.in tract.tibe.tit.de alluu.verſ.per alluuionẽ,
n.3.vbi voluit teſtes probare,ſi dixerint,ſe vidiſſe minutatim
incremẽtum allatum, & alluuionem ſuiſſe additam à flumine
perexigue,vt ibi eſt videre.Cõtrarium ſenſit Bap.Aym in ſuo
eleganti tract. de alluuione nuperrime typis tradito.lib.1.c.
4.n.2.vet.mihi tñ,in quo loco reiecta rõe Bart.& Bal.arbitra-
tur teſtem reddere concludẽtiorem rõem, ſi interrogatus de
cã ſcientię dixerit,ſe ſcire,qm vicinus eſt,& quotidie forte a-
gri illius aucti culturæ vacabat,vñ potuit ſæpe ſæpius animad
uertere, & videre paulatim augeri ſundum,admonet & item
ibi, ne teſtis dicat, ſe cognouiſſe quantum quoquo momento
tpis adijceretur:qm rerum natura non patitur,momẽta tpum
per corporeum ſenſum percipi,ex Iaſ.in conſi.126.in fi.lib.4.
& eo caſu tanq̃ valde ſuſpectus nihil ꝓbaret,vt per eundẽ Ay
mum,& ex allegatis ab eod.in loco præcitato.Quod compro
batur ex Corn.in conſ.191.n.10.lib.3.vbi hac in re nedũ diffi
2 cilem eſſe probationem,ſed ẽt impoſſibilem cenſuit† & mul-
ta alia in materia alluuionis te docebit Natt.in conſ.286.n.2.
vol.2.Alciat.in cõſ.223.n.9.& ſeq.Boer. in conſ.23.Curt.ſen.
in conſ.56.& Bologn.in conſ.14.per totum. Qño aũt per allu
3 uionem eſſe adiectum †probetur,& vtrũ ille qui agro ſuo per
alluuionem adiectũ contendit neceſſe habeat probare,à quo
prędio detractum ſit illud incrementum,& an paulatim,vide
eundem Aymum d.c.4.vbi ex conſtit.Imp.Gordiani in l.1.C.
de alluuio,refert vtrunq; coniunctim probandum eſſe, id eſt
accreuiſſe paulatim,& ex cuius agro detractum ſit illud incre
mentum,cuius ſñiæ ſuiſſe gl.2.in c.ex tranſmiſſa.de præſcr.&
Bald.in rub.de rer.diuiſ.nu.20.ibidem notat,cui tñ opinioni
idem Aymus non ſe ſubſcribit, quinimo ex rationibus, & au-
ctoritatibus per eum ibi adductis contrarium confirmat.

CONCLVSIO LXXXII.

ARGVMENTVM.

Alternatio quomodo præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Alternatio inter æqualia præſumitur,vel parum diſtantia.*
2 *Statuto ſi caueatur,quem puniri pœna pedis,vel alia,illud alia,intelligitur de ſimili.*
3 *Pœna pecuniaria non cenſetur de genere pœnæ.*
4 *Abſciſſio capitis multum diſtat à mutilatione pedis.*

1 ALternatio præſumitur inter æqualia † vel parum diſtan-
tia, ſic cõſuluit ſubtiliſſimus, & excelſi ingenij Papinia-
nus,quem ſic Imp.Iuſt.appellat,in l.1.§.3.vero,in proœ. ff.&
in l.generaliter,§.cum aũt,C.de inſt.& ſubſt.in l.1.ff. de reb.
dub.Reſpõdi,inquit Papin.quod videri cætera prædia legato
voluiſſe deſunctũ cedere,ſi fundi Seiani pretiũ à fundi Meuia
ni pretio nõ magna pecunia diſtingueretur. Idẽ ſequutus eſt
Bald.in leg.conuenticulam,col.3.de Epiſ.& Cler.Iaſ.in l.ea-
dem,§.Cato.col.1.ff.de verb.obl.Gaſſ.in conſi.35.nu.101.&
Grat.in conſi.13.num.34.volum.1.
2 Hinc infertur, † vt ſi legi municipali caueatur, vt quis pu-
niatur pœna pedis,vel alia,illud alia, intelligendum ſit de ſi-
3 mili, non verò de pecuniaria, † quæ non cenſetur de genere
4 pœnæ,nec etiam ſit accipiendum de ábſciſſione capitis,†quæ
multum diſtat à mutilatione pedis, ſic tradidit Neuiz.in Sil-
ua.nuptia.in vol.tractatuum,nu.225.& vide Bar.in d.l.1.

CONCLVSIO LXXXIII.

ARGVMENTVM.

Altitudo quomodo probetur, per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Altitudo alicuius rei probatur per teſtes,& quomodo.*
2 *Teſtes ſi cauſam ſufficientem non reddant,altitudinem non probant.*

1 ALtitudo alicuius rei probatur per teſtes † depone[illegible]
iſtiuſmodi rem eſſe decem brachia,quia Seium illam [illegible]
metientem viderint,ſecus ſi deponerent,eſſe decem brach[illegible]
2 quia eam inſpexerunt,† nam hoc caſu cum cauſam debil[illegible]
& imperfectam reddant,huiuſmodi altitudinem non pro[illegible]
vt per Bart.in tract.de teſt.num.47.

CONCLVSIO LXXXIV.

ARGVMENTVM.

Ambaſciatores quomodo probentur.

SVMMARIA.

1 *Ambaſciatores probari per literas ambaſiaria,& ſine illis eis non credi.*
2 *Literis ambaſiaria non eſt opus quando perſona eſt nobiliſſima, per excellens, & nota Principi.*

VIdi quandoque in controuerſiam aut diſceptationem
vocari, an ambaſiatoribus (quos legatos Latini nomi-
nant) ſine literis ambaſiariæ, ſine legationis ſit credendum
2 † in eamque ſñiam itum,vt nulla ſit fides illis habenda,quini-
mo neceſſarium eſſe ad probationem ambaſiarię exhibere li-
teras,tradidit Bar.in l.Palatinos,C.de col.fun.lib.11.& refert
ac ſequitur illum Bertach.in tract.de gabel.in 1.membro.par.
7.q.16.nu.35.& idẽ Bar.in l.ſi quis decurio.la.1.C.de decur.
lib.10.& in l.quoties,C.de leg.eod.lib.10. & docuit Ioan de
Pla.in l.Palatinos, C.de colla.fund.fiſc.lib.11. qui grati ſunt
mittendi;ad quem vadunt,c.ad apoſtolica,in princ.de re iu-
dicat.nu.9.vbi gl.ſuper verb.relabantur.
Limita non procedere quádo eſſet vir nobiliſſimus, & per
2 excellens,& notus Principi, † quia tũc nullis eſt opus literis
vt eſt text.in c.nobiliſſimus,97.diſt.iuncta gl. quæ exemplum
de Cardinale adducit,quod etiam ſenſit Rom.in l.ſciendum
nu.58.ff.de verb.obl.& Bart.in l.vnica,C.de ſuperind.lib.1[illegible]
* & ibi Alex.in add.atteſtatur de * communi & multos alleg. &
gl.in ver.alio modo,in c.ſicut nobis,de ſent.excom.Innoc.in
c.cum olim eſſemus,de priuil.vbi eſt optima gl.& idem Inn.
in c.cum iure, de offic.deleg.Ant. de Butr.in c.qm contra.[illegible]
probat.Ioan.de Plat.in l.Palatinos,C.de collat.fund.fiſc [illegible]
& nota tex.lib.11.Nos etiam docebimus infra in cõcluſione,
Cardinalis,& in concluſione,legatus, nam etiam in leg.ſum-
mi Pontific.ſecus eſt, vt per Card.97.d.c.nobiliſſimus.

CONCLVSIO LXXXV.

ARGVMENTVM.

Amicitia quomodo probetur per teſtes,& quomodo & quando præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Amicitiam probari per duos teſtes,& quid deponere debeant.*
2 *Amicus eſt alter ego.*
3 *Qualitas extrinſeca non præſumitur,niſi probetur.*
4 *Amicitia in genere præſumitur inter omnes.*
5 *Salutatio,& aſſidua conſuetudo præſumunt amicitiam.*
6 *Salutatio nedum amicitiam,ſed reconciliationem inimicitiæ præſumit.*
7 *Amicus præſumitur,qui ad aliquid agendum electus fuit.*
8 *Amicitia etiam hodie præſumitur inter olim amicos.*
9 *Amicitia maxima præſumitur propter hæreditatem, & legata hæredi relicta.*
10 *Idem velle,& idem nolle,debet intelligi in rebus licitis,& honeſtis.*
11 *Amicitia non eſt inter malos,ſed fraus,dolus,& conſpiratio.*
12 *Quod dictum eſt de teſtibus,procedit etiam ſi eſſent mulieres.*

1 AMicitiam probari † per duos teſtes auctor eſt Bald.in l.
errore,col.1.in fi.verſ.item amicitia,C.de teſtam.& de-
ponere debent, inter tales eſſe idem velle,& idẽ nolle, vt di-
cit Ang.in auth.de mon.§.cogitandũ.Fel.in c. cũ cãm, col [illegible]
circa fi.de teſt.Barb.in cõſ.3.n.27.vol.2.Io.de Amic.in co[illegible]
2 148.n.11.vbi dicit,†ami cũ eſſe alterum me, vt ẽt reſpon[illegible]
in conſ.85.n.14.& Nat.in conſ.298.4.vol.2.nã cũ ſit qual[illegible]
3 quæ fo: as emineat,non †præſumitur,niſi probetur,ita Hip[illegible]
4 Marſ.in conſ.24.n.14.lib.2. quod eſt verum ſingulariter.† [illegible]
vniuersè inter omnes præſumitur amicitia.l.ſi quis teſt.h. [illegible]
ibi Bald.col.fi.verſ.not.quod ille,C.de teſtib.pręſumere [illegible]
5 men ex ſalutatione† & ex aſſidua conſuetudine,ita Mar.M[illegible]
in conſ.173.n.6.vol.2.per ibi adducta,& Abb.in c.repel[illegible]
tur,n.2.de accuſ.& Gramm.in con.42.num.12.& vot 3[illegible]
& Ioan.de Amicis in conſ.41.& 85.num.17.

Amplia

Digitized by Google

Amplia quod dictum eſt de ſalutatione, vt non ſolum præ-
6 ſumatur amicitia, † verũ ẽt ſi præceſſerit inimicitia, præſuma-
tur reconciliatio, ita Marc. Mant conſ. 325. nu. 15. cũ ſeq. vol.
7 1. item † ſi quis electus fuiſſet ad aliquid agẽdum pro ipſo, vt
l. amiciſſimos, & ibi Bart. ff. de excuſ. tut. ſimiliter ſi olim erat
8 amicus, qa † hodie ẽt pſumit inter eos amicitia. l. cũ in ipſius.
C. fam. erciſ. Fel. in c. ſcribebã, n. 3. ver. itẽ in paſſion. de pſum.
9 Propter hæreditatẽ ẽt, & legata hæredi relicta, † quia tunc
maxima amicitia pſumitur, arugm. l. amiciſſimos, vbi Bart. &
clarius Bal. tit. de excuſ. tut. & not. Io. de Amicis ĩ cõſ. 4. n. 18.
Aduertendum tamen eſt, dum ſupra dicebamus, probari
10 amicitiam per teſtes deponentes † inter tales eſſe idem vel-
le, & idem nolle, debere intelligi in rebus licitis, & honeſtis,
11 quia inter malos non eſt amicitia, † ſed fraus, dolus, & con-
ſpiratio, vt inquit gloſ. poſt Tullium in l. latæ. §. amicos. ff. de
verb. ſign. & Bal. in leg. eos. C. de teſtib.
12 Amplia quod dictum eſt de teſtibus procedere † etiam ſi
eſſent mulieres, ita Bald. in conſ. 40. vol. 2.
Et quæ maxima cenſeatur amicitia, docet Fel. in cap. quo-
niã Abb. de offi. deleg. in qua probãda quomodo ſint articuli
formandi, monet Fran. Cur. trac. de teſt. n. 65. to. 13. fol. 62.

CONCLVSIO LXXXVI.

ARGVMENTVM.

Amicus in quibus caſibus pro amico teſtimonium dicendo probet, & in quibus reijciatur.

SVMMARIA.

1 *Amicus maxima amicitia coniunctus non admittitur ad teſtificandum pro amico.*
3 *Amicus non in totum repellitur, ſed de eius fide diminuitur, & ſemiplenam probationem facit.*
4 *Amicus deponens facit magnam fidem ſecundum Bar. Capol.*
5 *Amicitia debilitat dictum teſtis, & ſic penitus non diruit. Et ibi contrarium.*
6 *Amicus repellitur in totum, quando amicitia talis eſt, vt inter eos ſit vnum velle, & nolle.*
6 *Teſtis idoneus eſt pro amico, qui vtrique parti eſt æqualis amicus.*
7 *Teſtis idoneus eſt pro amico, qui vtrique parti eſt æqualis amicus.*
Paritas amicitiæ omnem remouet ſuſpicionem.
Amicitia leuis non impedit teſtificationem.
9 *Amicitiæ defectus ſuppletur, quando adſunt alij teſtes idem deponentes, quod deponit amicus.*
10 *Si ad probandum aliquid duo teſtes ſufficiunt, & producuntur tres amici, probant, quia ex numero ſuppletur.*
11 *Amicitia honeſta, iuſta, officij pietatiſque plena eſt virtus, & talis amicus eſt idoneus teſtis.*
12 *Amicus verus pro amico ſuo non vult, niſi quæ bona ſunt, & æqua, vnde præſumendum non eſt, ſe pro amico falſo depoſiturum, cum hoc non eſſet nec bonum, nec æquum, quod Pericles exemplo confirmatur.*
13 *Amicus quando repellatur à teſtimonio.*
14 *Qui pro amico mentitur, non amat amicum.*
15 *Omnis amicus non dicitur integer teſtis noſtra tempeſtate, cum à communiter contingentibus ſint amici (vt aiunt) ſocialei.*
16 *Cauſa amicitiæ conſiderari debent à iudice.*
17 *Amicus amicitia inhoneſta, & turpi non admittitur, vt amaſius pro amaſia & è contra.*
18 *Amaſij potius ſolent timere minas amaſiarum, quam probatiſſimorum virorum.*
19 *Amaſius pro amaſia fas atque nefas committeret.*
20 *Amor puellarum ſubuertit rectum iudicium.*
21 *Amicus teſtis admittitur, quando deponit ſuper facto, à quo amicus nec commodũ, nec incommodum eſt accepturus.*
22 *Amici teſtes probant, ſi in eorum admiſſione non ſuit oppoſitum à principio.*

AMicus non fictus ſi habet idem velle & nolle cum amico, & cenſetur alter idem, vt in ſuperiori oſtendimus conclusione, non ab re hic adnectitur.
1 Amicũ maxima amicitia coniunctũ † non admittendũ eſſe
ad teſtificandũ pro amico, ſic reſpondit Calliſtratus in l. 3. ff.
de teſtib. gl. in c. accuſatores. i1 1. 3. q. 5. gl. in §. cogitãdũ. ver.
teſtes. in auth. de monach. Fel. in c. quoties. de teſtib. not. in c.
accedẽs, vt lit. nõ cõteſt. Bar. ĩ l. admonẽdi, n. 37. ff. de iureiur.
2 & idẽ Alc. in leg. latæ culpę. ff. dᵉ verb. ſig. vbi ait, † amicitiã pr
ſus veritatem impedire, idẽ Afflict. in feudal. tit. quib. cauſis
feud. amit. in gl. 3. verſ. porro qui dominiũ, n. 20. & conſuluit
Marc. Ant. Natt. in cõſ. 95. n. 13. in 1. part. vbi pulchre de hoc,
& Campeg. in tract. de teſtib. reg. 21. Pariſi. in conſ. 83. nu. 41.
vol. 1. & in cõſ. 53. n. 13. vol. 4. Alex. in apoſtil. ad Bart. in d. l. 3.
in ver. cõſiderare, verſ. quid autẽ de amico, vbi dicit iſtã cõ-
* munẽ *opinionẽ, Rom. in cõſ. 420. 1. col. verſ. 1. Alex. in cõſ. 78.
col. 2. ver. nõ obſtat ẽt, vol. 1. & in cõſ. 90. col. 3. verſ. præterea
afferit. volum. 2. & in cõſ. 18. col.. verſ. itẽ nõ eſt integer. vol.
4. Afflict. deciſ. 304. n. 13. iterũ Alex. in cõſ. 122. col. 2. vol. 2. So
ci. iun. in cõſ. 12. n. 10. vol. 2. Ruin. in cõſ. 68. n. 8. vol. 1. & ple-
ne per Moncad. in addit. ad Crot. in tract. de teſtib. part. 4. n.
* 105. & 180. in ver. maxima, vbi ipſe Crot. atteſtatur * de com-
muni opinione, & Grat. in conſ. 75. nu. 11. vol. 1. & Io. Bapti-
ſta Ferret. in conſ. 51. num. 20. & quando repellatur à teſtimo
nio conſulas Alberic. de Roſar. tract. de teſti. part. 1. §. ſupe-
reſt. nu. 9. tomo 13. fol. 66. & nu. 2. fol. 65.
Primo limita & intellige; vt non omnino repellatur ami-
3 cus, ſed † diminuitur eius fides, gloſſ. in §. cogitandũ vero, ſu
per verb. teſtes. ibi licet tanquam amico aliquantulũ minor
fides habeatur, in auten. de monach. & facit ſemiplenã proba
4 tionẽ. Bart. vero Cæpol. † reſpondit amicũ deponentẽ magnã
facere fidẽ, conſ. 31. nu. 4. in conſ. criminal. ſecundũ Cyn. in l.
eos. C. de teſtib. Idem Andr. in addi. ad Spec. in tit. de teſt. in
princ. quos refert, & ſequitur, & hanc eſſe veritatẽ ait Matth.
Affl. in feud. in d. verſ. porro quid dominiũ. d. n. 10. vbi ait hãc
opinionẽ confirmari ab Alex. de Imol. in conſ. 78. incip. in cã
accuſationis, vol. 1. & ad hoc facit ẽt quod cõſuluit Bal. ĩ cõſ.
5 455. n. 2. vol. 4. vbi ait, amicitiã debilitare dictũ teſtis, † nõ ve
ro penitus diruere: idẽ ſẽtit ẽt Lanfra. de Oria. in tract. de te-
ſtib. n. 84. ver. idẽ ſecundũ Cyn. vbi adducit gl. ſingu. in d. §.
cogitandũ. in auth. de monach. & clare reſpõdit Vlpian. in l.
ſciendũ. ff. de vſuris. Quid. n. inquit I. C. ſi amicos adhibẽdos
debitor requirat, vel expediẽdis debitis, vel fideiuſſorib. ro-
gãdis, vel exceptio aliqua allegetur? Mora certe facta nõ vi-
detur. Idem placuit Iacob. de Butr. in l. parentes. verſ. idẽ in
amico. C. de teſtib. Et Flori. in d. l. 3. n. 2. ver. itẽ nota. ff. eo. tit.
Secus vero reſpondit Cranet. conſ. 281. n. 4. vbi voluit: vt
neque etiam faciat ſemiplenam probationem, per doctrin.
Bart. in l. admonendi. col. 9. verſ. venio ad tertiũ, ff. de iureiur.
Sublimita tamẽ ſecundũ Nell. à S. Gemi. in tract. de teſt. n.
6 5. † quando eſſet amicitia talis: vt inter eos eſſet vnũ velle, &
nolle: quia tunc penitus reijcitur, per l. etiam, C. de teſti. &
Guid. Pap. ſingulari 748. intimus amicus, Hippo. Marſ. ſingul.
385. dixi quoddam vulgare, verſ. & ideo teneas menti.
Secundo limita, quãdo vtrique parti eſſet æqualis amicus:
7 nam † tũc eſt teſtis idoneus pro altero amico, huiuſmodi enim
paritas amicitiæ omnẽ remouet ſuſpicionẽ. l. non ſolum. §. 1.
ff. de rit. nupt. & huc adhibere poteris, quæ nos annotauimus
in cõcluſione, Conſanguineus, & ſupra in concluſione affinis,
& tenet in terminis Alb. conſ. 56. n. 10. per Dd. Bart. in d. l. non
ſolum. §. 1. & in l. parentes. in fi. C. de teſtib.
Tertio; quia dictũ eſt de maxima amicitia, limita non pro-
8 cedere, quãdo eſſet leuis; † quia tũc non impediret teſtificari,
ita voluit Spec. in tit. de teſt. §. 1. circa prin. quẽ refert, & ſeq-
tur Afflict. in feud. d. verſ. porro q dominiũ, & idẽ ſentiunt ſu
pra allegati Dd. & pulchre Natt. cõſ. 95. nu. 13. & 14. vol. 1. &
Bal. conſ. 50. videndum eſt primo, vol. 2. & gl. in l. ſciendũ, ff.
de vſur. & in c. accuſatores. i1 1. 3. q. 5. & Nell. à S. Geminia. in
* ſuo tract. de teſtib. n. 5. & hanc eſſe communem * opinionẽ at-
teſtatur Alber. de Malet. eod. tract. ca. 2. n. 17. & Ioa. Crot. eod.
tract. in 4. part. n. 193. & Stephan. Aufre. eod. tract. nu. 9. tenet
Bald. conſ. 441. col. fin. verſ. non obſtat quod vnus, vol. 1,
Quarto limita, quando eſſent alij teſtes, qui deponerẽt idẽ
9 quod deponit amicus, † quia tũc defectio expletur amicitiæ,
Iac. But. in d. l. 3. in prin. & tex. ibi in §. ideoque. vet. ſicut non
ſemper. ibi alias numerus teſtiũ. & ibi gl. d. ver. numerus. ibi.
vt qđ deficit in fide ſuppleat numerus. Hippo. Mar. ſing. 477.
in teſt. & Alex. in conſ. 78. vol. 1. Matt. Afflict. in feud. in d. ver.
porro q dominiũ. & Gram. in cõſ. ciui. 107. in fi. faciũt nota. p
Bald. in cõſ. 10. n. 4. vol. 5. Imo ẽt ſi ad probandũ aliquid duo
10 teſtes ſufficerẽt, † & pducti eſſent tres amici, probarẽt: qa ex
numero ſupplet, videas hæc pulchre tradẽtẽ Iaſ. in auth. ſi ve
ro, n. 4. C. de iud. Alcia. in l. latæ culpæ. §. amicos. de verb. ſig.
Imo. in l. q teſtam. in prin. tit. de teſtam. & Caſſ. in cõſ. 37. n. 2.
quod limita in cã ardua ciuili, vel criminali, Hipp. d. ſing. 477.
Quinto limita, quando amicitia inter eos eſſet honeſta, iu-
11 ſta, officij pietatiſq; plena, † qa tũc talis amicus eſſet idoneus
teſtis, nã huiuſmodi amicitia eſt virtus, vt ait Matth. Afflict. in
d. ver. porro qui dominiũ, n. 20. allegans ad hoc Hoſt. & Ioa.
And. in c. quoties. de teſti. ait enim ibi, verus amicus non vult
pro amico ſuo niſi ea, q̃ bona ſũt & ęqua. Vnde Pericles amico
rogãti vt p ſe falſum diceret teſtimoniũ, cui adiũctũ erat inſ-
iurãdũ, hoc eſt periuriũ, reſpõdit ſe qdẽ amicũ eſſe, ſed vſq;
ad arã: ſentiens aliquo vſq; gratificãdũ amicis, ſed citra viola
12 tionẽ in religionis, † ideoq; nõ eſt præſumendũ, ſe pro amico
ſuo

ſno depoſiturum falſum, quia hoc non eſt bonum, neq; æquũ,
vt ait etiã Iaſ. in addi. ad Port. in Inſtit. de reſtam. vnde Alex.
13 in conſi. 4. vol. 6. ait † ad hoc vt amicus repellatur à teſtimo-
nio oportere, ✱ eo amore diligat amicum, vt odio habeat
14 aduerſarium, ſed talis non eſſet verus amicus, † quia qui pro
amico mentitur, non amat amicum: ſed Rip. in l. admonendi,
ff. de iureiur. n. 77. ait, noſtra tẽpeſtate omnem amicũ non di-
15 ci integrum teſtem † ex quo à communiter contingentibus
ſunt amici, vt inquit burſales, & alleg. Felin. in d. c. quoties, de
teſti. Alexand. conſi. 13. lib. 1. Dec. in conſi. 105. ait tamen hoc
16 relinqui arbitrio iudicis, † qui conſiderare debet cauſas ami
citiæ: vt etiam ſentit Fel. in c. 1. de teſt. & Alex. conſ. 78. vol. 1.
Sal. in l. eos, ver. quæritur, an amicus, C. de teſt. vbi & Bar. n. 1.
& l. teſtium, §. ideoque, ibi. tu magis, de teſt. & §. ſi vero tale,
ibi. veruntamen ſi hoc iudicis prudentia, in auth. de inſtrum.
caut. & ibi gl. in c. 3. loco, ſuper verb. teſtium, ibi. tunc conſi-
derabit iudex, de probatio. Bald. in l. ſcripturas in princ. C.
qui pot. in pign. hab. verſi. ſtatur ergo.

Amplia, vt licet ſingulares non probent, tamen iudex poſ-
ſit eis credere, ſi ſint nobiles, & ſi ſecundum verba probent,
poſſit non credere, dummodo cauſam exprimat. Hipp. Marſi.
ſing. 114. vulgatum & tritum.

17 Et verum eſt, quod dictum eſt de amicitia honeſta & † iu-
ſta, nam ſi eſſet inhoneſta, & turpis, talis amicus non admitte-
retur: vt amaſius pro amaſia, nec econtra, ita not. Bald. in c. 1.
nu. 3. verſi. quæro nunquid, de teſt. & ibi Fel. & Cyn. in l. 2. C.
18 de teſt. vbi ait amaſios, † qui nimis ardent, magis ſolere expa
ueſcere, & timere minas amaſiarum, quam probatiſſimorum
19 virorum, & certum eſt fore, vt † amaſius pro amaſia ſas, atq;
nefas committeret, iuxta text. in l. 2. §. & cum placuiſſet ff. de
20 orig. iur. per quem text. dicit ibi. Bald. amorem puellarum †
ſubuertere rectum iudicium, cui adhæret Bauer. in §. pater,
col. 14. Inſtit. de reſtam. & Abb. in c. quoties, nu. 5. de teſtib. &
C. ille Iulius Cæſar nobis exemplo eſſe poteſt. Nam, deuicto
iam Pompeio cum hoſtem in Aegyptum vſque perſequeretur
magno exercitu, eo etiam interfecto, venit ad Cleopatram,
omnium quę in Aegypto tunc temporis erant formoſiſſimam.
Quæ cum intellexit ſe plurimum à Cæſare, & turpiter etiam
amari, voluit, vt Cæſar eam contentionem, quam iam diu cũ
fratribus habuiſſet, dirimeret. Egit igitur ſuam cauſam primũ
per amicos, deinde vero ipſa (quandoquidem omnium erat
facundiſſima) apud Cæſarem ſola verba contra fratres fecit.
At cæſar captus amore Cleopatræ, cum indulgens affectibus
in ea cauſa pro Cleopatra ſtare cõtra fratres, iniuſtam ſenten-
tiam pronuncians deprehenderetur, Aegyptiorum facto tu-
multu periclitari de vita cœpit. Itaque aufugiens, veſtemque
exuens, pernatando flumen, vitæ conſuluit ſuæ, idem etiam in
P. Clodio aperte videre eſt, qui violatarum religionum, ac
manifeſti adulterij reus, aliquos ex iudicibus ſibi datis illu-
ſtrium fœminarum (apud quas conſuetudine, & muneribus,
& ſuarum interuentu precum potens erat) promiſſo concubi
tu, & præſtito, adulteriorum ſtuprorumque participes, & ob
hoc ſi propitios fecit, alios magnis pecunijs corrupit.

Sexto limita, quando teſtis amicus deponeret ſuper re, à
qua nec commodum conſequi, nec detrimentũ accipere poſ-
21 ſet amicus, vt † ſi deponeret ſuper re vendita, quãdo amicus
vendens nõ teneretur de euictione, vt ait Alb. in l. 3. ff. de teſt.
quem refert Alb. de Malet. in ſuo tract. de reſt. c. 2. nu. 18.

Septimo limita, ſi in admiſſione teſtium huiuſmodi non
22 fuiſſet † oppoſitum à principio, ita not. gl. & Dd. in l. ſi quis
teſtibus, C. de teſtib. & ita Sal. col. 6. amicorum vero teſtimo-
nio in quibus credendum ſit, tradit Petr. Rebuff. in tract. de
priuil. ſcholarium, 104. priuil. nu. 15. fol. 402.

CONCLVSIO LXXXVII.

ARGVMENTVM.

Amiſſio quomodo probetur, & quando ſtetur iuramento amiſſionem aſſerentis, & quando non.

SVMMARIA.

1 *Amiſſionem pecuniæ, vel alterius rei allegans debet probare, alias ei non creditur.*
2 *Amiſſionem aſſerens probare debet euenisse ſine aliqua ſua culpa, & ſi id non probat præſumitur, quod culpa talem amiſſionem præceſſit, & vt doloſus tenetur ad damna.*
3 *Amiſſio vel furtum præſumitur factum culpa eius, qui tenetur de cuſtodia.*
4 *Iuramento aſſerentis amiſſionem non ſtatur, & quare.*
5 *Iuramento amiſſionem allegantis quando ſtandum ſit.*
Quod iuramentum dicitur iuramentum purgationis.
6 *Onus probandi talem habere res amiſſas pertinet ad eum qui dicit.*
7 *Quando de amiſſione creditur iuramento partis, onus probandi ſpectat ad aduerſarium: & illud iuramentum cenſetur purgatio quædam.*
8 *Iuramentum eſt exoneratio ab onere probandi & non probatio.*
9 *Iuramento de amiſſione quomodo, & quo caſu credi poſſit.*
10 *Iuramento debitoris creditur, quando tractatur de leui præiudicio aduerſarij, contra quem iuratur.*
11 *Amiſſio quando deducitur cauſa defenſionis, tunc probari ad eum pertineſſe.*

AMiſſionẽ pecuniæ, vel alterius rei allegantem debere pro
1 bare, † alioqui ei non credi, tradidere Bar. Alex & alij in
l. ſi quis ex argẽtarijs, §. an vero, ff. de eden. quos ſequitur Bar.
conſ. 156. n. 2. & 3. vol. 4. & dicit Bal. conſ. 476. factum tale eſt,
col. 2. lib. 1. n. 5. ſub fi. Corn. conſ. 318. n. 5. lib. 4. ibi. cum tale, vi
* de in hac materia, vbi dicit hoc * communiter probari à Dd.
& eſt gl. in §. fi. Inſtit. quib. mod. re contra. oblig. Spec. in tit. dẽ
pign. §. 1. verſ. & notat. & verſi. ſeq. & ibi Io. Andre. & dñ pet
Iacob. Butriga. in l. ſi quis fundum, §. Imper. ff. locati, Aretin.
conſ. 83. n. 10. verſ. modo iſta, & nu. 11. verſ. præterea dato.

Amplia, vt non ſolum aſſerens teneatur probare amiſſionẽ,
2 ſed etiam ſit aſtrictus † ad probandum prædictam amiſſionẽ
euenisse ſine aliqua ſua culpa, ad hoc vt excuſetur à pœna: vt
habetur in gl. in d. §. fi. Inſtit. quib. mod. re contrah. oblig. vbi
ſcribentes hoc firmãt: ponit Bar. Alex. & Iaſ. in d. l. 1. ſi quis ex
argentarijs, §. an vero, ff. de eden. vbi adducuntur aliæ deci-
ſiones conuenientes. ſequitur Pariſ. conſ. 156. n. 5. Corn. conſi.
318. nu. 6. & ſi hoc non probetur, præſumptio eſt, culpam præ-
ceſſiſſe talem amiſſionem, quo in caſu qui culpatur tenetur ad
damna. l. ſi creditor. l. creditor. l. ſi nulla, C. de pignor action.
Corn. conſi. 108. videtur prima, in princ. in 1. vol. & conſi. 28.
vol. 3. Rom. conſi. 395. vt res clarior. col. fi. Pariſ. d. conſi. 156.
3 nu. 6. † Amiſſio enim vel furtum præſumitur factũ culpa eius,
qui tenetur de cuſtodia, vt habetur l. cum duob. §. damnæ. ff.
pro ſoc. & per Cæpoll. conſil. 18. ſtatutum Vincentiæ, col. 1.
Rom. conſi. 28. in hac conſultatione, lib. 3. nu. 3.

4 Secundo amplia, † vt ne etiam fides habeatur iuramento
ipſius aſſerentis amiſſionem, vt concludit Bart. in l. ſi quis ex
argentarijs, §. fin. ff. de eden. & ſuo tract. de teſtib. rubric. de
perempt. ſequitur Corn. d. conſi. 318. nu. 4.

Ratio eſt, ne ſequatur hoc abſurdum, nec vnicuique como-
datario, conductori, locatori, pignora habenti, & ſimilibus
habentibus res alienas, eſſet aperta via fraudandi creditores,
dicendo, ego amiſi caſu fortuito, & volo iurare, vt conſidera-
uit Corn. d. conſi. 318. nu. 5.

5 Intellige hanc ſecundã ampliationem procedere, † qñ ap-
paret res, de quibus agitur, perueniſſe ad aſſerentem amiſſio
nem, ſecus qñ non conſtat ad aliquem eas perueniſſe, & ipſe
dicat eas ſe non habere, tunc. n. ſtatur ipſius iuramento, l. præ-
tor. §. ſed ſi ſeruus, ff. de eden. l. cũ ita legatur, §. ſpecies, ff. de
l. 2. Cor. d. conſ. 318. n. 4. cum allegatis ibi per eu, & iſtud iura-
mentum dr̃ iuramentum purgationis, vt per Sal. d. l. ſi quis ex
argentarijs, §. fi. ff. de eden. Vñ ex hoc fit, vt tali caſu onus pro
6 bandi pertineat ad aduerſarium, † qui dicit, eum hr̃e res amiſ
ſas, vt dicit Fulg. in d. §. fi. & ſequitur Corn. loco ſupra citato.

Ex quorum dictis infertur, qñ de amiſſione creditur iura-
7 mento partis, † non cenſeri onus probandi ſpectare ad eum,
cuius iuramento ſtatur, ſed potius ſpectare ad aduerſarium,
& illud iuramentum non haberi pro probatione, ſed potius
pro purgatione quadam, text. in l. eum qui. in princ. ff. de iu-
8 reiur. vbi habetur † iuramentum eſſe exonerationem ab one-
re probandi, & non probationem, vt etiam not. glo. in l. cum
de indebito. in princ. ff. de probat. ſuper verb. legitimis.

Secundo intellige prædictam ampliationem ſecundam, vt
9 non procedat, qñ concurrunt illæ coniecturæ † vt credibili-
ter credi poſſit eius iuramento, vt ſi probaretur, ipſum aſſer-
uaſſe res in horreo, & de nocte fuiſſe fracta oſtia, vel aufugiſ-
ſe famulum, remq; fuiſſe, quæ facile poterat auferri, & aſpor-
tari à famulo. Iſto enim caſu credendum eſſet ipſius iuramen
to, vt declarat Cor. d. conſi. 318. n... verſ. & huiuſmodi conie-
cturis, loquuntur Dd. in d. l. ſi quis ex argẽtarijs, §. an & hęre.
vbi Bar. n. 3. & Card. Alb. conſi. 92. vol. 2. Dec. conſ. 130. col. fi.
10 Tertio ſublimita, vt non procedat † qñ agitur de leui præiu-
dicio aduerſarij, cõtra quẽ iuratur, nã tunc creditur iuramen-
to debitoris, Cor. in d. conſ. 318. n. 5. & facit l. theſaurus, & qđ

ibi

11 ibi habetur,ff.ad exhibend. Aduerte tñ † qñ amiſſo deducitur cauſa definitionis, vt quia dubitor uelit ſe liberare ab eo, ad quod tenebatur iure actionis, tunc probari ad eum perueniſſe, ut uoluit Bart. in l.ſi quis ex argentarijs, §.an & hæredi,
* nu.2.qui communiter * approbatur, ut dicit ibi Alexand.

CONCLVSIO LXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Amiſſio ſcripturarum quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Amiſſionem inſtrumenti, vel ſcripturæ probari per iuramentum.*
2 *Amiſſio apoſtolorum dimiſſoriorum conceſſorum appellanti probatur per iuramentũ.*
3 *Res amiſſa dicitur, quando facta diligenti inquiſitione non inuenitur.*
4 *Quando ſtetur iuramento de amiſſione ſcripturarum, & de earundem tenore.*
5 *Quando non admittatur iuramentum, & non probetur tenor ſcripturæ.*
6 *Amiſſio ſcripturæ per iuramentum probatur, ſi tractatur de modico præiudicio ſecus ſi de magno.*
7 *Amiſſio allegata à notario, qui cuſtodire tenebatur, non creditur, nec probatur per ſolum iuramentum*
8 *Notario non ſufficit diligens inquiſitio, & aliter quàm per iuramentum probare tenetur.*
9 *Notarij, mercatores, & ſimiles, qui ratione officij tenentur cuſtodire, nedum amiſſionem probare debent, ſed etiam per caſum fortuitum amiſiſſe.*
10 *Qui non tenetur cuſtodire, non tenentur probare, caſum fortuitum abſque ſua culpa, & probatio per culpam, & dolum incumbit aduerſarijs.*
11 *Culpa non probata abſoluitur ille, qui ratione officij nõ tenebatur cuſtodire.*
12 *Amiſſio per furtum, vel incendium exorta, culpa cuſtodientis præſumitur eueniſſe.*
13 *Cuſtodienti, & debenti incumbit onus probandi caſum ſine culpa.*
14 *In caſibus fortuitis clandeſtinis, vt in furto, probatio fit per coniecturas, & quomodo, & dicatur manifeſta probatio.*
15 *Amiſſio alicuius rei immiſſam nauem dicitur probata, probato naufragio.*
16 *In probanda amiſſione vltra iuramentum oportet, vt procedant aliæ coniecturæ.*
17 *Iuramento amiſſionis creditur deficiente alia probatione ſecus ſi aliæ poſſent haberi.*
18 *Amiſſio inſtrumenti, quod quis tenetur exhibere officio iudicis, non probatur per iuramentum ſed per legitimas probationes probari debet.*
19 *Viro integro, & iuſto adducenti veriſimilia creditur, ſed ſi ſit alienæ conditionis non creditur per ſolum iuramentum.*

1 AMiſſionem inſtrumenti, vel ſcripturæ † probari per iuramẽtũ obſeruauere gl.& cæteri Dd.in c.cũ olim, il 1. de priu.& Bar.in l.ſicut. & in l.emancipatione.C. de fid.inſt. & idẽ Bar.in l.ſi quis,§.an vero,col.penul.verſ. circa primũ, ff. de eden. Flor in lege aquilia ſideletũ.col.4. ff. ad l.aquil. text. gl.Bald.in fi.quæſtio.& Dd.poſt Cyn.in l.fi.C.de eden.Io.de
2 Sil in tract.de iureiur.par.2.q.1.n.6.& idẽ † in probãda amiſſione apoſtolorũ) vt appellãt) dimiſſoriorũ,q cõceduntur appellãti,poteſt probari per iuramentũ.ita Salyc.in l.præſes.C. de appel.& Hippolyt.de Marſ.in rubric.C.de ꝓbatio,n.147.
3 cũ alleg.& ratio eſt, † quia res dicitur amiſſa eo ipſo,quod facta diligenti inquiſitione nõ inuenitur, vt reſpõdit Paulus in l.3.§.Nerua.ff.de acquirend.poſſeſ.Felin.in c.ſi.de probat.& in c.ſicut.col.6.& verſ.quita declaratio.de iud.Aret.cõſ.119. Lan.in l.ſi qs ex argentarijs.§.tenet hæredi.ſub n.1 ff de edẽ.
Amplia & intellige,vt quãdo per teſtes quis probaſſet va
4 ſtationem, † depopulationem, furtum, incendium, ruinam, vel ſimilia, nedum ſtaretur eius iuramento de amiſſione ſcripturarum, verum etiam de tenore earundem. ita Aſflict. deciſ 13.nu.10.vbi allegat Paul.de Caſt. in l. ſicut iniquum C. de fid inſtr.& not.in l.ſi de poſſeſſione.C.de probat.& in l.ſi. C.eod.tit.de fid.inſtrũ,& in l.ſi quando.C. vnde vi, & tenet Alba.in conſ.24.num.12. cum ſeq.
Limita hanc ampliationem non habere locum quãdo quis vellet probare factum alienum nempe ſi filius dixiſſet,patrẽ
5 ſcripturam amiſiſſe, † & ad probãdum tenorem eiuſdem vellet præſtare iuramentum, quia hoc caſu non admittitur nec probatur tenor, ita Franciſ.Alberg.inter cõſi.Bald cõſ.401. in fin. verſic.addito, vol.3.& ipſe Bald.cõſil.482.in fin.vol.5. quos ſequitur Crauet.in conſ.157.in fin.nu.17.
Primo limita non procedere, niſi tractaretur de modico
6 præiudicio, † ſecus ſi de magno, vt per Iaſon poſt Barto. in l. huiuſmodi.§.ſi ita.nu.11.de lega.1.Felin.in c.ſicut.nu.18.de re iudic.& Alexan.in d. §.ſi ita. in fin.Hippolit.de Marſil.in rubric.C.de probat,n.126.cum alleg.& iterũ Felin. in c.ſi.in fi.de probat.Paul Caſtr.in l. veluti.§.hæc vox.n.2.ff.de eden.
Secundo limita no procedere, quando amiſſio allegaretur
7 à notario,qui tenebatur cuſtodire, † quia tũc ei nõ creditur, nec probatur per ſolum iuramẽtũ. Io. Andr.in addi.ad Spec. tit.de inſtrum.edit §.inſtrum.Fed.de Sen in conſ.101.& Alba.in conſ.113.n 8.in ſi.per Dd.Bart.in l.fin.C.de fid inſtr.& Alex.in l.præt.§.prætor ait,n.12.& Fel.in c.ſicut,n.18.verſic. quæ duo ponunt. de re iudic.& tali caſu nõ ſufficit etiam dili
8 gens inquiſitio, † quia nihilominus cogitur iſtiuſmodi probare aliter,quam per iuramentum, vt Bart.in l.ſi quis ex argentarijs.§.ſi.ff.de eden.& Bald.& Cyn.in l.ſi venditor.C.de pignorat.actio.& Felin.in cap. ſi.not.3. de probat. imo nedum
9 probare debent tales, qui ratione officij cuſtodire tenẽtur, † vt notarij,mercatores,& ſimiles amiſſionem, verum etiã fortuito amiſiſſe,l.ſi quis ex argentarijs.§.prætor.ff.de eden.ibi gloſſ.& Felin.in d.cap.ſi.de probat,quod ſecus eſt in illis,qui
10 non cogebantur cuſtodire, † quia etiam non compellitur probare caſum fortuitũ abſque ſua culpa, imo aduerſariorũ ſunt partes,vt probent per culpã, & dolum amiſſum fuiſſe,vt leg. dolum.C.de dolo.& leg. cum ita legatur.§.ſpecies.ff.de leg.
11 1. † qua culpa non probata abſoluẽdus eſt ille,qui ratione officij non tenebatur cuſtodire, vt gl.& Dd.in d.§.prætor.quod tamen non procedit in amiſſione per furtum, vel incendium
12 exorta, † quia in tali caſu præſumitur culpa cuſtodiẽtis id eueniſſe,vt leg.cũ duobus.§ damna.ff.pro ſoc.& ibi gl.in l.ſi vẽdita.ff.de peric.& commo. re. & ideo habenti & cuſtodienti
13 † incumberet onus probandi caſum ſine culpa, vt Bart. Paul. de Caſtr.& cæteri tradidere in d.§ prætor.& Alex. de Neuo inter conſ.criminal. conſ.92.n.6. aduerte tamen,amiſſionẽ in
14 caſibus fortuitis clandeſtinis,vt in furto, † probationem fieri per coniecturas,quæ dicitur manifeſta probatio,vt ſi probetur fores nocturno tempore fuiſſe fractas, vel famulum aufugiſſe,ita Bartol.Ang.Fulgoſ.Raph. & cæteri.in d.§.prætor.& Bart.in leg.ſi quando.in ſi.C.vnde vi.& in leg.1.ff.fur.aduer. naut. Speculat.in tit.de fur. & idem late in tit. de pignor. in princ.& facit quod notat Iaſon.d.§ prætor. & in conſ. 141. n.4.vol.4.quod ſi præterea probatum ſit,& rem aliquã fuiſſe
15 immiſſam in nauem. † & deinde probato naufragio, dicitur probata amiſſio illius rei,ita Crot.in conſ.122.num.34.
Tertio limita,& intellige non procedere ſimpliciter,nã vl
16 tra † iuramentum oportet,vt procedant aliæ coniecturæ, ſic ad verbum ſanxit Imper. Iuſtinianus in leg. teſtium.in ſi. C. de teſtib.& ita etiam dicunt Innoc. Ioan. Andr. & Abb.in c. cum olim de priui.
Quarto limita,& intellige, quãdo deficeret alia probatio,
17 quia † tunc creditur iuramento,ſecus ſi aliæ probationes poſſent haberi. ita Guid. Pap. quæſt. 244. & in ſingul. incipien. probatur amiſſio inſtrumenti,
Quinto limita, quando quis tenetur exhibere inſtrumen
18 tũ officio iudicis.quia tũc talis amiſſio † nõ probatur per iuramentũ, ſed debet probari per legitimas probationes,Bart. in leg.ſi qs ex argentarijs.§.penult.& ſi.ff.de eden.& Alex.in leg.huiuſmodi.§.ſi ita.ff.de leg.1.& Bal.in l.ſi.C.de.fid.inſtrũ.
Sexta limitatio,ſi ſit vir integer,& iuſtus,& adducat veriſi
19 milia, † vt quia domus ſit combuſta,ſecus ſi alienæ ſit cõditionis,quia tunc non creditur per ſolum iuramẽtum, ita Bald.in l.ſi.in ſi.C.de edend.Tiraquell.in l.ſi vnquam,in præfat. n.39. C.de reuocand.donat.Iaſ.in d.l.huiuſmodi,§.ſi ita nu.11.
Multa alia ad huius concl. materiam ſpectãtia in medium poſſent afferri,ſed dilucidius,& magis diſtĩcte ſuis locis hæc traduntur,præſertim in concl.inſtrumentum,ſcriptura,res,& in concluſione tenor & in concluſione,bona,lector ne grauere illas concl.adire.

CONCLVSIO LXXXIX.

ARGVMENTVM.

Nonnulli recenſentur modi, quibus amor inter amaſium, & amantem probatur.

SVMMARIA.

1 *Amor inter amaſiam & amantem quibus modis probetur.*
2 *Dicens aliquid eſſe factum amoris, vel libidinis cauſa probare debet.*
3 *Amans in alio corpore viuit, & amati faciem in animo ſuo ſculpit.*
4 *Amaſius pro amaſia non poteſt eſſe teſtis, & econtra.*
5 *De effectu amoris plura dicuntur per Crot. & Tiraquell.*
6 *Amor præſumitur inter patrem & filios maior, quam inter alios.*
7 *Amor in dubio non præſumitur in matre, quæ non diligit filium.*
8 *Pater plus præſumitur diligere [illegible], quam filium.*
9 *Amorem inter fratres præſume.*

AMor inter amaſium,& amantem probatur ex eo, † quod
1 abeat alterius domum frequenter, & inuiſat: vt Pariſ. conſil.

Digitized by Google

conſ.10.uol.2.n.33.& not.in c.3.loco.de præſumpt.ubi Dd.&
gl.& Bar.l.c.5.de adult. & ex alijs ſimilibus coniecturis, & ēt
per famam,nempe ſi rumor eſſet,Caiū Seiam deperire, quæ-
que ob ſingularem formam, atque uenuſtatem omnium in ſe
oculos & animos conuertere poſſet, ut inquit Franc. Hercul.
in tract.de caut.de non offend.c.17.nu.8.
2 Quod ſi aliquid eſſe factum amoris,& libidinis cā † dica-
tur,incumbit onus probandi ipſi,qui inhæreat in hoc,dū ne-
gat factum fuiſſe animo conuitiandi,ita Hercul.ubi ſupra,ſub
3 n.7.per doctri Ang in l.uerum,ff.de furt.uerum † quia amans
in alio corpore uiuit, & amati faciem in aīo ſuo inſculpit, ut
ex notatis per Tiraq.de legib.connub.l.13.n.46.& 47.Merito
4 amaſius non debet admitti in teſte pro amaſia, † neque con-
tra,ut uoluit Petr.de Moncad.in add.ad Crot.in tract.de teſt.
5 p.4.n.128. ubi plura dicit de † effectu amoris,& latius per Ti
raq.in tract.de legib.connubial.in l.2.nu.7.in l.7.nu.22.in l.9.
n.84.cum plurib.ſequentib.& in l.12.n.44.& in l.14.& in l.15.
quaſi per totum,& in l.16.nu.47. & Ioā.de Ligna.in tract.de
Amic.§.dubitari,& uide Bal.in c.in litteris,nu.3.de teſtib.
6 Amor tñ inter patrem, † & filios ſemper præſumitur, l.iſti
quidē, ff.quod met.cau.l.ſi pupillus,§.ſi pr̄,ff.de reb.eor.l.nec
ei,ff.de adop.§.fi.Inſti.de noxal.Alc.in trac.d̄ præſump.reg.1.
præſump.1.& maior quā inter alios,prout dicit Ceph.in cōſ.
164.n.21.uol.2.Ioan.de Amicis,in conſi.144.nu.5.Rimin ſen.
7 in conſ.261.n.39.uol.2.& Curt.ſen.in conſ.46.n.6. † & in du-
bio non præſumitur in matre,quæ non diligit filium,ut c.affer
te,de præſump.& Alc.in d.tract.reg.1.præſumpt.14.
Sed intellige,quia pater plus præſumitur diligere ciuitatē,
8 quam † filium,l.in albo.C.de decur.lib.10.Alc.d.tract.reg.1.
præſu.37.
9 Item amor præſumitur † inter fratres,c.literas,de præſump.
Alc.in tract.de præſump.reg.1.præſumpt.32.
Cætera habuiſti in concluſione, affectio, & alia addemus
in concluſione,dilectio.

CONCLVSIO XC.

ARGVMENTVM.

Quid præſumatur de ancilla ſuſcepta in vxorem à domino, & de reperta prægnante in domo domini,& an, & quando pro domino poſſit teſtificari.

SVMMARIA.

1 Ancilla ſuſcepta in vxorem à domino præſumitur ab eo efferri, & ſuperbe agere.
2 Ancilla non poteſt eſſe teſtis pro domino, & non caret ſuſpitione.
3 Ancilla eſt teſtis idonea,niſi opponatur,nec iudex poteſt eam repellere.
4 Ancilla examinata non facit indicium.
5 Ancilla poteſt teſtificari in his,quæ ſecreto fiunt in domo.
6 Ancillæ, & famuli admittuntur ad teſtimoniandum in his,quæ non poſſunt probari, niſi per domeſticos.
7 Id procedit quando ex natura actus,vt in probando adulterio,alij teſtes habiles nō poſſunt haberi,ſecus ſi teſtes idonei haberi poſſent.
8 Contractus matrimonij prohibetur clam contrahi.
9 Ad matrimonium probandum etiam ſi clam, & de nocte contractum ſit, non ſunt admittendi teſtes de domo,vel alias inhabiles.
10 Ancilla poteſt teſtificari eo tempore,quo deſierit eſſe ancilla ſiue famula.
11 Ancilla ſi reperta ſit prægnans in domo domini, non ſimpliciter eſt præſumendum contra dominum.

1 ANcilla quam dominus vxorē duxerit † præſumitur pro-
pter dominium efferri,& ſuperbe agere,auth.de nuptijs,
§.iucundum. Luc.de pen.in l.quemadmodum, C.de agric.&
cenſit.verſi.201.lib.10.ad idque referri poteſt antiquum pro
uerbium Palladæ,lib.1.Græcor.Epigram.
Μήποτε δουλεύουσα γυνὴ δέσποινα γένοιτο.
Quo ſignificatur,ancillam,aut ſi mauis;ſeruā noſtrā nō eſſe
in vxorē ducendā,quaſi & hæ plerunq; ſoleant eſſe erga mari
tos inſolentiores. Ad id reſpexit oīum ſapientiſſimus ille Sa-
lomon,qui Prou.30.veriſſime proditū reliquit:per tria moue
tur terra, & quartum non poteſt ſuſtinere; & quæ ſequuntur.
2 Hinc merito † non poteſt eſſe teſtis pro domino, arg.c.in
literis,de teſti.l.2.C.eo.ita Ioan.de Amic.in conſi.196.n.15.
& Pariſ.in conſi.87.nu.81.vol.3. per doctri.Bal.in l.etiam,C.
de teſtib.& facit,quod ait Marc.Man.in conſ.213.n.30.vol.1.
vbi inquit ancillam non carere ſuſpitione.
3 Intellige tñ concluſionem,ſi opponatur: † quia alioqui eſt
idonea, & iudex non pōt eam repellere, iuxta ſnīam Ang.in
auth.de teſt.in princ.col.1.& Alex.de Neuo.in conſil.6.nu.3.
4 Intellige ſecundo,eo vſque concluſionē procedere,vt † an-
cilla examinata nec faciat indiciū,ſi credimus Abb.in c. in li
teris.in 3.not.de teſtib.quē refert Io.Amic.in d.cōſ.196.n.15.
5 Primo limita in his,quæ ſecreto fiunt in domo,† quia tunc
poteſt teſtificari,eſt Accurſ.doctrina in leg.3.C.de adult.quē
ad hoc allegat Damhoud.in ſuo tract.de teſt.in fin.nu.10. eſt
etiā text.in l.conſenſu.C.de repud.bona gl.in c.cum dilecti,
verſ.& ſi tres.extra de electio. bonus textus in c.fi. de teſtib.
6 cogen.& notat Alex. de Neuo in conſ.4.n.15. vbi inquit † in
his,quæ non poſſunt probari,niſi per domeſticos,admitti fa-
mulos & ancillas ad teſtimonium,vt ēt dicunt Bald.& Sali.in
7 l.2.C.de teſtib.& ratio eſt:quia † tunc ex natura actus à cōmu
niter accedentibus alij teſtes habiles nō poſſunt haberi: vt in
probando adulteria;eſt caſus præcipuus, vt declarat Abb. in
d.c.in literis, ſecus eſt ſi ex natura actus poſſit haberi teſtes
8 idonei: vt eſt in cōtractu matrimonij,† quod ꝓhibetur clam
cōtrahi: vt in titulo de clād.deſpōſa qa licet caſu aliquo non
habeātur teſtes idonei: quia clā,& tēpore nocturno ſit cōtra-
9 ctū,† non propterea ſunt admittendi huiuſmodi teſtes fami
liares vel alias inhabiles.ſecundū Abb.io cōſ.54.n.14. & ſeq.
lib.1.Alex.in conſ.152.n.15.vol.5.Dec.in cōſ.310.col.2.verſ.
& in iſto caſu.& Ioann.de Amic.in conſil.196.nu.17.
Secundo limita, quando eo tempore deſierit eſſe in ſerui-
10 tute,ſiue famulatu:† quia tunc poterit teſtificari, ita ꝑ alios
ibid.allega.Crot.in conſ.131.nu.15.
11 Verum ſi reperta ſit repugnans in domo domini † non ſim
pliciter præſumendum contra dominum,Ita Alciat. in tract.
de præſum.reg.3.præſumpt.37.nu.5.per doctrin.Bald.in l.fi-
lium,ff.de his,qui ſunt ſui,vel alien tur.

CONCLVSIO XCI.

ARGVMENTVM.

Animal,vt bos,vel equus,an probetur eſſe alicuius per ſtigma impreſſum.

SVMMARIA.

1 Animalia,vt bos,& equus quomodo probentur eſſe alicuius.
2 Agens pro boue,vel equo,quem dicit eſſe ſuum licet non probet dominium, ſufficit tamen probare illos ſuo ſtigmate inuſtos eſſe.
3 Res videntur eſſe cuius ſigno ſignata ſunt.
4 Probatio per ſtigma ſufficit etiam quoad poſſeſſionem,& dominium animalium.
5 Rebus ſuis prohibetur quis ponere ſtigma alienum.
6 Dominus poteſt animal ſuum propria authoritate reducere.
7 Animal probatur ſuum eſſe,ſi probata fuerit impoſitio ſtigmatis in dicto animale.

ANimalia, vt bos,& equus probatur eſſe alicuius, probā-
1 do † inuſta eſſe ſtigmate, quo illius grex imprimitur. Ita
Luc.de Pen.in l.ſtigmata. C.de fabric.lib.11.col.2. verſ.& no
ta hic argumentū: vbi ait.licet agens pro boue,vel equo, quē
2 aſſerit eſſe ſuū,nō probet † dominiū eius bouis, vel equi,ſatis
eſſe tñ probare illū ſuo ſtigmate inuſtū eſſe, & id comproba:
per l.pen.§.pen.C.de aquędu.lib.11.& l.1.ff.de ſer.fugi.in fi.
& argu.c.diſplicet.23.q.4.& c.ab exordio.35.diſtin. & Bart.
3 in d.l.ſtigmata.Res.n.vident̄ eſſe,† cuius ſigno ſignatæ ſunt,
arg.l.quod ſi neque.§.fi.ff.de peric.& com.rei.vend.& vide-
tur hoc expreſſum in c.ſi iudex.de ſentent.excom.lib.6.& ad
idem facit.c.quod quidam.in fin.1.q.1.& c.quemadmodum.
23.q.7.& poſtea ſignatur,de cōſecra.diſtinct.4.& c.ſane pro-
fecto,24.q.2.& c.fi.de vot.& infra not.in concluſ.arma, & in
concluſ.domus,& Bald. l.1.n.1.C. quæ res ven.l.non poſſunt.
vbi dicit,mercatores magnę auctoritatis habere ſigna,& ſtig
mata: vt fabri,quib.vtūtur ī ſuis mercibus,& operibus, & no
tarij in ſuis inſtrumentis, & auth.dos data. C.de dona. ant.
nupt.vbi Bald.dicit,ballas(ſic eas vocant)mercatorum præ-
ſumi.quorum ſunt ſigna.
4 Amplia † vt huiuſmodi probatio per ſtigma ſufficeret etiā
quoad poſſeſſionem,& dominium dicti animalis: vt idē Luc.
de Penn.d.verſ.& nota hic argumētum,vbi alleg.leg.3. C.de
5 bon.vacan.& de hac cauſa † prohibetur quis rebus ſuis pone
re ſtigma alienum,alleg.l.1.C.de naui. non excuſ.lib.11. & ſi
quis appoſuerit,perdit rem,l.ſacrilegij.§.qui cum,ff.ad.l.Iul.
6 pec.cum alijs ibi alleg.& refert alios † Dd. ſentire dominum
poſſe ipſum animal propria auctoritate reducere.
Limita vſq; eo procedere ſi probata fuerit impoſitio ſtig-
7 matis in dicto animale,† ſecus ſi non fuerit probata:ita idem
Luc.de Penn.vbi ſupra, qui alleg.d.l.3.C. de bon.vacan. & l
quod ſi neque,§.fi.ff.de peric.& com.rei vend.& leg. diſtra-
heret.C.de reb.alien.non alien.cum ibi notar.

CON-

CONCLVSIO XCII.

ARGVMENTVM.

An animal venditum morboſum, vel putridum apparens, tale præſumatur fuiſſe tempore venditionis, & traditionis.

SVMMARIA.

1 *Animal, vt equus venditus intra triduum mortuus &c. præſumitur infirmum fuiſſe venditionis tempore, & locus erit ædilitio edicto.*
2 *Animal venditum ſi morboſum apparens illico poſt contractum, tale præſumitur fuiſſe tempore contractus.*
3 *Præſumptio prædicta ſufficiens eſt, ſi modicum tempus interueniat: ſecus ſi plures dies: quia tunc ſimplex eſt.*
4 *Medicorum dictis ſtandum eſt tanquam peritis in arte.*
5 *Animal non præſumitur corruptum fuiſſe tempore venditionis, quando venditor probat poſt traditionem comediſſe herbas venenatas.*
6 *Teſtes quomodo deponere debeant, & quibus ſtandum, vide remiſſiue.*
7 *Actio in hoc iudicio qualis erit.*
8 *Animal quomodo probatur morbo lethali laboraſſe tempore venditionis, & traditionis.*
9 *Qui non comedit, nec bibit, ſanus non eſt, imo mortuo ſimilis.*
10 *Mortis celeritas in animali præſumitur ex vulnere, vel vlcere.*
11 *Inteſtinorum putrefactio, viſibilis, & apparens indicat animal omnino periturum fore.*

1 ANimal vt equus venditus, ſi intra triduum mortuus fue-
tit, & reperiatur eius cor putridum & marcidum, † præ-
ſumitur tpe venditionis fuiſſe infirmum, vnde erit locus ædi-
litio ædicto. vt dicit Ang. in l. ſciẽdum de verb. obli. quẽ refert
& ſequitur Alc. in tract. de præſump. reg. 2. præſump. 27. n. 11.
& ita cõiter Dd. ſentiunt in l. ſi quis cum aliter, ff. de verb. obl.
vt ait Rip. in tract. de peſte, rub. de remed. ad cur. peſt. n. 141.
vbi pulchre de hoc Bal. in l. 1. col. pen. ver. itẽ faciunt ad mer-
catores, C. de ædil. act. & in l. 2. quæſt. 2. C. de reſcind. vend. &
idem Bal. & Flor. in l. paciſci, ff. de pact. Ioan. Andr. in add. ad
Spec. de empt. & vend. §. nunc videndum, verb. ſciendum, in
add. quiſquis emit bouem. Boer. in deciſ. 323. nu. 22. ubi quã
plures alios citat, & Riminal. conſi. 360. n. 11. vol. 2. ubi dicit,
2 † animal uenditum ſi poſt contractũ illico, uel paulo poſt ap-
pareat morboſum, præſumi fuiſſe morboſum tpe contractus,
ut etiam iudicatum fuiſſe Peruſiæ eſt atteſtatus Ioſeph. Ludo-
uic. in ſuis deciſion. deciſ. 118. quæ eſt fina. deciſ. 2. partis, quod
ſi intra triduum moriatur, periculo uenditoris moritur. Ioan.
Oldendorp. tract. de vſucap. §. bellum num. 3. & latius de hoc
Iaco. Nouell. reg. 226. ubi ponit ſeptem limitatio.
3 Limita, & intellige procedere, † ut dictum eſt, de modico
tpe, quia tunc erit ualida huiuſmodi præſumptio, ut per Iaſ.
in l. lecta. col. 13. ſub nu. 20. circa, med. uerſic. 1. eſt in ſpoliato.
ff. ſi cert. pet. ſecus ſi plures dies interceſſerint, nam tunc eſſet
4 ſimplex præſumptio, & niſi hoc medici aſſueuerarent † qui-
bus eſſet ſtandum tanquam peritis in arte, arg. l. ſemel, C. de
re milit. lib. 12. non ſufficeret huiuſmodi pręſumptio, & Alex.
in conſi. 148. uol. 2. & Riminal. ubi ſupra, nu. 13.
Secundo limita, quando uenditor probaret, infra triduum
5 poſt traditionem comediſſe herbas uenenatas, † quod etiam
iudicio relinquendum erit peritorum artis. Ang. in d. l. ſcien-
dum, de uerb. obl. & ibi oino Alex. & Abb. in c. iuſtum, de rerũ
6 permuta. Teſtes aũt qũo deponere debeant, † & quibus ma-
gis credendum, uidendus eſt omnino Alex. in conſi. 148. uol.
2. per tot. ubi uberrime examinat, & Bal. in conſil. 499. uol. 5.
7 Actio autem in hoc iudicio † erit redhibitoria, uel certe
quanti minoris, ut idem Bal. in alleg. conſi. 499.
8 Quod uero tpe uẽditionis, † & traditionis animal laborat
morbo lethali, probatur ex eo, quod nec comedit nec bibit,
9 nam qui hoc non facit; ſanus non eſt, imo mortuo ſimilis eſt,
in l. hac ff. de triticar. quam allegat Bald. in d. conſi. 499. uol. 5.
Probatur etiam, ut ſupra diximus, per mortis celeritatem,
10 quia † tunc præſumitur mortuum ex vulnere, uel vlcere, l. 1. C.
de emend. ſer. & Bal. in d. conſ. 499. vel quia inteſtina in putre
11 dinem reſoluta eſſe clare conſtet, † unde facile, & liquido pa-
teat animal omnino fore periturum, ut idem Bal. ubi ſupra d.
conſi. 499. per l. ædiles aiunt, ff. de ædil. edict.
Cætera ſcitu digna, huc ſubijcere noluimus, oportunius
hæc tradentur in concluſione, equus, mors, & morboſus.

CONCLVSIO XCIII.

ARGVMENTVM.

Mærere teſtatoris animam ob mulieris impudicam vitam, præſumitur.

SVMMARIA.

1 *Anima teſtatoris mortui propter impudicam vitam mulieris, cui legauit ſub conditione, ſi caſte vixerit, præſumitur triſtari.*
2 *Idem ſi mulier tranſeat ad ſecunda vota.*
3 *Filijs primi matrimonij ſit iniuria per tranſitum matris ad ſecunda vota.*

ANima teſtatoris mortui præſumitur mœrere ob mulieris
1 viuendi genus impudicum, aut impurum, † cui legauit
ſub conditione, ſi caſte vixerit, vt ex allegat. per Alb in conſi.
25. n. 12. & ita videtur ſentire Pariſ. in conſi. 95. num. 21. & 56.
vol. 2. Marſ. in conſi. 13. n. 8. gl. & Dd. præſertim Iaſ. in l. fideic.
C. de fideic. Ceph. in conſil. 59. nu. 6. vol. 1. & à Roll. à Valle in
2 conſ. 69. n. 34. vol. 1. imo † etiam per tranſitum ad ſecunda vo
ta. vt conſuluit Ruin. in conſ. 84. poſt n. 9. vol. 2. & Marian. Soc.
in conſi. 180. nu. 8. vol. 1. § nos igitur, & §. ſolutio, in auth. de
nupt. gl. & Dd. in l. 1. de ſecund. nupt. facit ca. fatendum, 13. q.
vlt. Alex. in l. mulier quæ. § cum proponetur, n. 9. ff. ad Trebel.
3 vbi etiam inquit † inferri iniuriam filijs primi matrimonij.

CONCLVSIO XCIV.

ARGVMENTVM.

Animus quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Animus directo probari non poteſt quia ſolus Deus eſt ſcrutator cordium.*
2 *Animi probatio eſt quaſi impoſſibilis.*
3 *Animus etiam per teſtes ſingulares probari poteſt.*
4 *Animum probari per coniecturas, præſumptiones, & ſimilitudines, de quibus in hac concluſione.*
5 *Animum probari per iuramentum, & quomodo.*
6 *Animi probatio per iuramentum tanti eſt momenti, vt nulla alia certior haberi poſſit.*
7 *Teſtes, qualis fuerit animus alterius, ſi prætulerint verba declaratoria, per ea teſtificari poſſunt.*
8 *Probationi prædicta contrarium probare volens non admittitur.*
9 *Doctores contrarium tenentes allegantur.*
10 *Quod permittitur actori, id debet permitti reo, cui tolleretur exceptio ſua, ſi non poſſit probari contrarium.*
11 *Statuto ſi caueatur, ſtari iuramento alicuius, venit nihilominus admittenda probatio in contrarium.*
12 *Statutum ſi diſponat, ſtari conſcientiæ alicuius, poteſt tamen probari contrarium dummodo cauſa ſit minus præiudicialis.*
13 *Nuncio, & executori iurato licet credatur in his, quæ ſpectant ad officium illius, poteſt tamen probari contrarium.*
14 *Animum probari per ſimplicem aſſertionem.*
15 *Poſſeſſio animo retinetur.*
16 *Animus cognoſcitur & probatur per verba.*
17 *Verba ſunt inuenta, vt animum dicentis exprimant, & declarent.*
18 *Quæ ſunt magis præiudicij licet conſiſtant in animo, probantur tamen per ſolum iuramentum.*
19 *Concluſionem procedere etiam in his, quæ ſunt magni præiudicij ſecundum Rom.*
20 *Dicto alicuius cum iuramento non ſtatur, quando contra ipſum extat aliqua præſumptio iuris.*
21 *Furi de furto conuicto ſe excuſanti, iuranti que credidiſſe, dominum rei conſenſiſſe, vt ipſam auferret, non creditur, & quare.*
22 *Nemo rem ſuam iactare præſumitur.*
23 *Dicenti ſe conſenſiſſe, vt furtum fieret de re, ſi fur non ſit affinis, vel amicus, præſumitur dicere ficte, animo ac tumultu, & cum habeat præſumptionem contra, eius aſſertio per iuramentum non probatur.*
24 *Citati ad domum iurare volentis ſe de citatione notitiam non habuiſſe, iuramento ei non ſtatur, & quare, & ibi contrarium.*
25 *Volenti probare ignorantiam conſtitutionis, edicti, aut ſtatuti nuper editi per propriam iuramentum, non creditur.*
26 *Nemo præſumitur ignorare, quæ omnes in ciuitate ſciunt.*
27 *Iuuenis ludens in tenebris cum virgine, per iuramentum non probabit non animo prauo, ſed bona fide ludere cum illa.*
28 *Homini bonæ famæ, & opinionis creditur per iuramentum, ſecus ſi ſit malæ, & homo leuis.*
29 *Statuto ſi caueatur, credi debere denunciatori, vel damnum paſſo cum iuramento, tamen non ſtabitur ſi infamis fuerit etiam ſola infamia facti.*
30 *Libro mercatoris infamis non eſt credendum.*
31 *Veneficij accuſatus ſi dixerit, ſe potionem non dediſſe animo necandi, & ſtatuto caueatur propterea non puniri, eius dicto etiam cum iuramento ſtandum non eſt.*
32 *Iuramento circa animum non creditur, quando alio modo poteſt probari.*
33 *Aſſerenti ſe arbitratum eſſe in illo tractu loco iure ſeruitutis, ſi nullus præfuit titulus, ei non creditur per iuramentum.*
34 *Allegant titulum reprobatum, & non bonum per iuramentum non eſt credendum.*

1 ANimus cum directo probari non poſſit, † cum ſolus Deus
ſit ſcrutator cordium, vt inquit Marc. Mant. in conſil. 24.
num. 4. volum. 1. per gloſ. in cap. de occidendis, 23. quæſt. 5. &
in clemen. exiui de paradiſo. de verb. ſignifi. & in l. 2. ff. de in-
terrogat. action. Barbat. conſil. 42. num. 14. per c. nouit. de iu-
dic. vol. 1. c. tua, in fi. de ſimon. cum concord. gl. in cle. vnic. de
relig. & vener. Sanct. Blanc. de indic. n. 57. tom. 15. Ioan. Lup.
in

2 in tract.de matri.& legit.p.2.n.6.& 10.vbi inquit,† eſſe quaſi
impoſſibilem probationem, vt plene Corn.cõſ.81.n.16.vol.1.
3 conſ.124.n.3.vol.3.& Homod.conſ.63.nn.3.vt ẽt † per teſtes
ſingulares probari poſſit,ſecundũ Cra.in conſ.2.n.33.& tener
Rot.deciſ.73.diuerſorum nondum typis tradit. qñ concurrit
publica vox,idcireo confogiendũ eſt ad coniecturas,præſum
4 ptiones† & ſimilitudines,vt idem Marc.Mant.vbi ſup.per ibi
adducta,& ſapientiſſime Monach.de atbitr.iud.caſ.361.nu.2.
Laur.Silu.in conſi.7.0.21.Soc.conſ.28.nu.14.vol.1.Mando.in
reg.cancel.reg.5.q.4.n.7.& Cor.conſ.48.in litera A.vol 3.ſed
quæ ſint coniectoræ & præſumptiones infra dicemus ſingulis
ſuis in locis. Generalem igitur conſtituimus concluſionem,
5 nempe † aimum probari per iuramentum illius,qui aſſerit id
habuiſſe in aïo,vel quod ſciuerit, vel ignorauerit,iuxta ſuiam
Mar.Soc.in conſ.123.n.19.vol.1.& in cõſ.28.n.19.vol.1.Guid.
Pap.q.614.& in conſ.223. vbi plene, n.13.verb.ſed qualiter.
Alc.de præſump.reg.3.præſump.16.Bel.in conſ.49.n.13.Bell.
deciſ.45.Rot.deciſ.43.in nou.ſi impetratum,& deciſ.79.nota
quod vbi,& deciſ.494.nota ſi imperretur,in antiq.Staphi.de
ſignatur.grat.& iuſt.tit.de commiſ.fol.mihi 172.verſ.ſolet tũ.
Hipp.Marſ.in rubr.C.de prob.n.122.Iaſ.in conſ.84.n.7.vol.1.
Rom.in l.gerit,n.5.ff.de acq.hæred.Neui.in conſ.5.n.38.Cra.
de antiq.tẽp.p.4.n.153.Rim.ſen.in conſ.216.n.22.vol.2.Abb.
in c.de his,n.6.de accuſ.vbi oẽs * ad hoc alleg.gl.in c.ſignifi-
caſti,de homic.vbi Fel.n.2.& gl,in §.aliæ Inſti.de act.vbi Iaſ.
Oldr.conſ.286.Ang.conſi.314.Anch.conſil.159.in fi.nu.44.&
conſi.174.nu.4.& 5.Rom.conſi.398.in fi.& in conſil.76.nu.5.
Grammat.vot.10.nu.28.Alexan.conſi.127.nu.15.lib.4.Hipp.
conſi.9.num.32.& conſi.96.nu.8.& Mar.Ant.Blanc.in pract.
crim.de re accuſ.incipien. datis defenſionibus,nu.65.& per
alios,quos enumerat Ioan.Nic.Arelat.in addit.ad Alciat. vbi
ſupra. Quintilian. Mando.ad reg. cancel.reg.5.q 4.num.2.&
Barbar.conſi.42.nu.14.vol.1.Ruin.conſi.1.nu.4. vol.5.

6 Primo amplia,† vt tanti ſit momenti huiuſmodi probatio,
vt nulla alia certior haberi poſſit,vt §.aliæ, Inſtit.de act.& l.ſi
cui.§.ijdem,ff.de accuſ.Bar.in l.inter oẽs,§.recte.ff. de furt.&
in l.2.§.ſi à pupil.ff.p emp.quos adducit Rot.in dec.42.i nou.
7 qđ verũ eſt, niſi aliqua verba declaratoria pceſſerint, † nã eo
caſu teſtes de aïo alicuius,qualis fuerit, teſtificari poterunt,
idque per verba declaratoria Bert.in verb.teſtes depo.n.175.

8 Secundo amplia, vt vſque eo concluſio procedat † vt non
admittatur contrarium probare volens, ita Domini Rot.de-
ciſ.79.in fi.in antiq.Dec.in c.interpoſita.§.1.de appell.& in c.
ſtatutum,§.aſſeſſorem de reſcrip.in 6.

9 Contrariam † tñ ſoiam ſunt ſequuti Fyl.in c.accedẽs,il 2.n.
14.vt lit.non cont.& in c.ſignificaſti,n.4.de homic.& Bar.in l.
2.§.ſi à pupil.ff.de vſuc.p empt.& in l.is qui põt,col.2.n.4.de
hom.& Bar.in l.2.§.ſi à pupil.ff.de vſuc.p empt.& in l.is põt,
col.4.đ acq.hæred.Bell.deciſ.45.excep.de nõ perhorreſcẽtię.
Iaſ.in §.ſed iſtę,col.25.verſ.3.ad noſtrã,de act.Tiraq.in tract.
de vtroq: retract.tit.đ terr.legnagier.§.4.gl.1.0.5.Capel.Tol.
q.236.item quidã Bolo.ubi dr̃,bis in fuiſſe deciſum,& conſti
10 tutũ in capella. Errõ eſt, † quia ſicuti permittitur actori, ita
debet permitti reo,alias ſi non poſſet probari cõntrariũ, tol-
leretur reo exceptio ſua,quod non eſt dicendum,c.paſtoralis
de re iud.ut latius diceretur in concluſione,perhorreſcentia.

Amplia poſteriorem iſtorũ opinionem vſque eo procede-
re,ut ẽt ſi l.municipali caueatur, ut credatur iuramento alicu
11 ius,† nihilominus ſit admittenda probatio in contrarium,ut
tradidit Ang.in l.qui reſtituere, ff.de rei nend. & alleg.glo.in
clem.1.de iure patro.& ex alleg.per Iaſ.in d.§.ſed iſtæ.n.95.
ubi notat id quod ait,d.gl.in clem.1.hoc eſt,ſi ſtatutum diſpo
12 nat,ut fides habeatur conſcientiæ alicuius,† tñ ſi cauſa ſit ni-
mis præiudicialis,iuxta gl.in c.ſtatutum,§.aſſeſſorem,uerſic.
relinquatur,de reſcript.in 6.& ad hæc facit Paul.Caſtr.in l.de
pupil.§.qui opus,ff.de nou.oper.nunciat.Bal.in c.ſi ſacerdos,
de offic.ordin.Io.de Anna.in conſ.34.incip.uiſis & diligẽter.

13 Infertur ex hac ſecũda opinione † ut ſi credatur nuncio &
executori iurato in his, quæ ſpectant ad eius officiũ,ut c.cum
parati.& ibi Dd.de app.& l.magis,§.illud,ff.đ reb.cor.poſſit
tñ probari contrariũ,ut gl.in c.propoſuiſti,in uer.nõ pbatur,
82.diſt.Imol.& Alex.in l.qui bona,§.qui bona,q damni, ff.de
dam infect.& ex multis allegatis per Tiraq.ubi ſup.n.6.Chri-
ſtoph.Porc.in §.item uerborũ.Inſti.de inutili.ſtipul. in princ.

14 Amplia concluſionem præcipuã procedere † ẽt in ſimplici
aſſertione,nempe cũ quis ſemel poſſedit, & nunc aſſerit poſſi-
15 dere. Aïus.n.huiuſmodi probatur per talẽ aſſertionẽ,† nã poſ
ſeſſio aïo retinetur,ita docuit Bar.in 2.lect.l.ſiue poſſidetis.n.
7.C.de pbat.per,d.§.aliæ.Inſtit.de act. & per l.ar ſi quis.§.ſi
16 interdũ,ff.de relig.& ſumpt.fun.& facit ẽt ad hoc illud vt † p
verba ẽt cognoſcat,& pbetur aïus,et eſt tex.iũcta gl.in verb.
põt,in l.qdã in ſuo,ff.de cõd.inſtit.& in l.de minore,§.tormẽ
ta.ff.de quæſt.& Bertrã.cõſ.324.n.5. vol.4.nam verba inuẽta
17 ſunt,† vt dicentis animum exprimant, & declarent vt inquit
Alc.lib.1.in prin.tract.de verb.ſig.& ante eũ Cicero ĩ topicis.

Primo limita concluſionem principalem procedere in his,
18 quæ ſunt parui præiudicij,ſecus ſi magni † quia tunc etiam ſi
conſiſtant in animo,non probantur tamen per ſolum iuramẽ-
tum,ita docuit Paul.de Lya.in clem.conſtitutione,de elect.&
Dom.de S.Geminia.in c.cos de temp.ord.in 6.Hippol.Marſi.
in ſing.655.incip.memoriæ.& Ioa.Nic.Arelat.in addit.ad Al-
ciat.de præſumpt.in d.reg.3.præſumpt.16.nu.6.

Contrarium tamen conſuluit Rom. in conſ.76.n.5. nempe
19 concluſionem procedere, † etiam ſi eſſemus in his, quæ ſunt
magni præiudicij.

Secundo limita, vt procedat concluſio, quando contra ip-
ſum aſſerentem iuramento non extat aliqua præſumptio iu-
20 ris,ſecus ſi extaret,† quia tunc non ſtatur eius dicto etiam cũ
iuramento, vt per Feli.in c.ſignificaſti.il 2.in 1.col.de homic.
& in c.inquiſitionis.§.quæſiuiſti.in penul.col.de accuſ.ſequi-
tur Hip.Marſ.in conſ.9.n.36.Crauet.de antiq.temp.part.4.n.
153.& Bar.in l.inter omnes.§ recte,de fur.n.3.vbi dicit,ſi fur
21 ſe purgare velit de furto commiſſo,† ita,qui habebat in ani-
mo,& credebat,dominum rei cõſenſiſſe, vt ipſam rem aufer-
ret,& iurat id credidiſſe, tamen non creditur illius iuramen-
to,quia habet præſumptionem cõtra ſe ipſum,vt imo crede-
22 ret Dominum nõ eſſe permiſſurum,† nemo enim præſumitur
iactare rẽ ſuam,l.qui vaſ.§.vetare.ff.de fur.cum ſim. & ipſum
Bar.refert Alc.in d.reg.3.præſump.16.n.2.q licet per quatuor
tationes oſtendat, huiuſmodi limitationẽ non eſſe veram, tñ
illam in fine tuetur,nempe procedere,quando præſumptio iu
ris contra iurantem eſſet magis efficax,& veriſimilis,quã illa
quæ ex teſtamento oritur,& pro iſta limitat.ſentit Imol.in ca.
2.de cõſti.col.9.Cardin.in clem.2.§.cæterũ. quæſt.7.de elect.
Rot.deciſ.444.incip.extra Rotã,ſiue item extra Rotã, in no.

Amplia huiuſmodi limitationem etiam procedere in eo,
23 qui vellet excuſare furem, † dicens ſe conſenſiſſe, vt furtum
facere de re ſua,quia ſi fur non erit affinis,vel amicus, præſu-
mitur illud dicere ficte, & animo iuuandi, nec probatur per
iuramentum huiuſmodi aſſertio,contra enim habet præſum-
ptionẽ,vt inquit Felin.in d.c.ſignificaſti,no.3. de homicid.&
uor.Innoc.in ca.2.col.9.de conſtit.& Card. in clem.ne Rom.
§ cæterũ,q.7.de elect.& Io. de Ana.in c.2. circa fi. de calum.

24 Primo infertur ex hac limitatione,† quod ſi quis fuerit cita
tus ad domum,ille autem citatus vellet iurare, notitiã nõ ha-
buiſſe de illa citatione,ipſius iuramento non ſtatur, quia ha-
bet præſumptionem contra ſe,nempe quia quilibet præſuma
tur ſcire, quod ſibi eſt denunciatum ad domum, vt gl.in l. ſi
tutor,verſ.oſtenderis,C.de peric.tuto.

Contrarium voluit Bald. in l.2.§ penul.in fi.ff.ſi quis caut.
quem reprehendit Iaſ.in §.ſed iſtæ.Inſtit. de act. & ibi etiam
Iaſ.à Bald.tamen ſtat Alciat.vbi ſupra,reprehendens Iaſon.

25 Secundo infertur,† vt ſi aliquis vellet probare ignorantiã
conſtitutionis,edicti,aut,ſtatuti nuper editi, p propriũ iura-
mentũ,nõ poſſet,nec ei creditur,ita Io. Andr.Innoc.& alij in
26 c.1.de cõſtit.& Iaſ.in d.§.ſed iſtæ n.92.† nemo.n.præſumitur
ignorare,quæ omnes in ciuitate ſciunt,vt Iaſ.in d.§.ſed iſtæ,
vbi ẽt ponit aliam illationem,nempe de iuuene ludente in te
27 nebris cum virgine,† qui non probabit per iuramentũ,non
animo prauo,ſed bona fide ludere cum illa,vt ibi per eum.

Tertio limita,vt procedat in eo,de quo homines bene ſen-
28 tiunt † ſecus ſi male audiat,homoque leuis ſit,qui ei non cre
ditur per iuramentum ſuum, vt pro hac limitatione Iaſ.in d.
§.ſed iſtæ.nu.96.teſtatur Bald.in l.falſus,col.3.C.de fur.& gl.
in c.ſignificaſti.il 2.verſ.ſi eſt ita de homic.& qđ voluit Ang.
29 in l.qui in iudicio.ff.de accuſ.vbi inquit,ſi ſtatuto † caueatur,
vt fides habeatur renunciatori, vel damnũ paſſo cum iuramẽ
to,tamen non ſtabitur,ſi ipſi fuerint infames etiam ſola infa-
mia facti,& quod notat Bal.in l.cunctos populos, C.de ſum.
Trin.col.4.vbi ait,ſtatutũ diſponẽs vt credat libro mercato

M ria,

30 ris, † intelligi, niſi mercator fuerit infamis: quia tūc non erit credendum illi libro, non obſtante etiam iuramento, & pro iſta limitatione ſentit Archid. in c. quia præſulatus, nume. 4. 1. q. 4. & ſequitur Fel. in d. c. ſignificaſti, nu. 2.

Quarto limita in criminalibus: vt ſi lege municipali ſit can
31 tum, ne quis puniatur de delicto, nempe de veneno † ſi non animo interficiendi potionem dederit: de hoc animo nō erit ſtandum dicto ipſius, etiam cum iuramento, Marc. Ant. Blanc. in pract. crim. in verb. datis defenſionibus, fol. 36. nu. 69. nam animus ꝓbatur præſumptione facti. l. is qui. §. diuus, ff. de tut. cura. l. 1. §. diuus, ff. de ſicar. cum neque criminalia dirimantur iuramento, arg. l. fi. C. de prob.

Contrarium voluit Hipp. Marſ. conſi. 96. licet forſan adducta per eum procedant in ciuilib.

Quinto limita, quādo alio modo poſſet probari, quam per
32 iuramentum, † ſecus ſi non poſſet probari, vt late Lap. alleg. 94. per tot. Bal. in diſputat. quæ incipit, ſtatuto cauetur, col. 9. Card. in clem. 1. in fin. de pœn. & ibi glo. verſic. commode, & Felin. in d. c. ſignificaſti, num. 4. aſſerens id procedere in foro conſcientiæ, & alleg. glo. in c. ſignificaſti, in verſi. credendum, & clem. 1. in verſi. non habita, de priuileg.

Sexto limita in eo, qui ſine fraude opinabatur, bonaque fide arbitrabatur, ſe in eo loco profectum fuiſſe iure ſeruitutis:
33 nam hoc caſu, † ſi nullus titulus præceſſit, ei non creditur per iuramētū, ita Bar. in l. 1. §. hoc interdicto, n. 9. ff. d' itin. act. priu. & Iaſ. in d. §. ſed iſta. Inſt. d' act. in gl. magna, ver. i primis ergo.

34 Quod idem procederet, † ſi allegaret titulū, tamen improbatum & irritum, quia nihilominus ei per iuramentum non eſſet credendum, ita Iaſ. in d. §. ſed iſtæ, nu. 23. Inſtit. de act.

CONCLVSIO XCV.

ARGVMENTVM.

Quomodo probetur animus.

SVMMARIA.

1 *Animus ex qualitate facti præſumitur, & probatur ita fuiſſe.*
2 *Animum meum ex operibus meis probo.*
3 *Animus talis præſumitur qualia facta ſunt.*
4 *Animus in animalibus brutis ex eorum factis præſumitur.*
5 *Animus hominis ex qualitate orationis indicatur.*
6 *Animus in ſequenti qualis fuerit probatur ex præcedentibus.*
7 *Animus qualis fuerit in præcedentibus probatur ex poſtea geſtis.*
8 *Animum in futuris præſumere difficile eſt.*

1 ANimus ex qualitate facti præſumitur, † & probatur ita fuiſſe, arg. l. qui alienum, §. actum, l. Paulus, ff. rem rat. hab. & not. Innoc. in c. bonæ, de poſtul. prælat. quem refert Ancha. in conſ. 240. n. 4. & Cra. in conſ. 105. n. 4. & facit l. duo fratres, ff. de acq. hæred & in l. reprehendenda, C. de inſtit. & ſubſtit.
2 Nam Iob ait: † aīum meum ex operib. meis probo. Ita refert Bal. in proœm. decret. in verſ. rex Pacificus, n. 14. & Gram. conſ. 13. nu. 2. & 3. per plura ibi adducta, Cor. in conſ. 6. in litera R. ibi facto enim, vol. 3. Neuiz. in conſ. 50. n. 52. & Ceph. in conſ.
3 75. n. 3. vol. 1. vbi dicit † talem præſumi animum, qualia facta ſunt, & Grammat. deciſ. 37. nu. 6. ca. dilecti filij, vbi glo. ſuper verb. tacto, de appellat. & l. fin. C. ſi maior fact. Vant. tract. de nulli. tit. quibus mod. ſum. null. reper. poſ. nu. 103 ad 105. Abb. c. ad hæc, nu. 3. de appell. per c. 1. de præſump. & l. nam ludus, ad l. aquil. Marc. Blanc. tract. de iudic. nu. 48. to. 15. fol. 156. & l. ſi tñ, §. ei qui. de ædil. ædict. l. de quibus, in fi. vbi Bal. de legib.

4 Primo amplia procedere ēt in aīalib. brutis, ex quorū † factis præſumitur aīus, rex. eſt in §. ceruus. Inſtit. de rer. diuiſ & dicunt Anch. & Cra. vbi ſupra, & ex qualitate actuum illorum manifeſtatur. Paris de Puteo tract. de re mil. §. cum inter. nu. 5.

5 Intellige ēt procedere concluſionē in ſermone hois, † quia itidem ex qualitate orationis animus hois iudicatur, iuxta ſnam Bald. in l. ſed reprobare, in princ. ff. de excuſ. tut. & Rol. à Valle in conſi. 61. nu. 9. vol. 2. & Thom. Gramma. d. deciſ. 37. nu. 6. Soc. iun. in conſil. de duel. licet, nu. 18. to. 16. fol. 145.

Quam ſniam optime cōfirmauit Socrat. Nam cū diues quidam filium adoleſcentulū ad Socratē miſiſſet, vt indolem eius inſpiceret, ac pædagogus diceret, pr̄ ad te ò Socrates miſit filium, vt eum videres; tum Socrates ad puerū: loquere igitur, inquit, adoleſcens, vt te videā: ſignificans, ingenium hois non tam in vultu relucere, quam in oratione, quod hoc ſit certiſſimum minimeque mendax animi ſpeculum. eſt enim, vt inquit ille: oratio vmbra animi, cui Diogenes aſſenſit. Dicere enim ſolebat, ſibi videri mirum, quod cum ollam, aut operculum non emerent homines, niſi pulſu ac tinnitu exploratum, in emendo homine ſolo aſpectu eſſent contenti, ſignificans hominem nulla ex re melius cognoſci, quam ex oratione.

6 Et pariter animus qualis fuerit in ſequenti, † probatur ex præcedentibus, l. ſi ſeruus plurium, §. fi. ff. de leg. 1. & facit Bal. in l. quamuis, C. de fideic. Soc. conſil. 57. col. 6. ad fi. verſi. præterea, vol. 1. quos refert Crauet. conſi. 220. nu. 11. Ruin. conſil. 10. vol. 5 & conſi. 112. nu. 3. vol. 2. & vide Matth. ab Afflic. conſtit. Neapol. de pœn. eius, qui com. rub. 11. nu. 7. & 8. Mandoſ. ad reg. cancellariæ, reg. 5. q. 4. nu. 8.

7 Itē contra, ex poſtea geſtis † probatur, qualis fuerit in præcedentibus, arg. §. pauonum. Inſtitutio. de rerum diuiſio. l. ſed Iul. §. proinde, ff ad Macedon. gl. in l. Fulcinius, ff. quib. ex cau. in poſſ. ea. & ibi Bart. gl. in l. apud Celſum, ff. de dol. except. & not. Gram. in conſi. 22. n. 11. deciſ. Pedem. 71. n. 33. & deciſ. 90. n. 19. Dec. in conſi. 421. Ceph. in conſ. 3. n. 28. vol. 1. Rol. à Val. in conſi. 77. nu 33. vol. 1. Rim. ſen. in conſi. 72. nu. 11. & in conſil. 361. nu 12. vol. 1. & Grat. in conſ. 83. num. 6. vol. 2. Crau. in conſi. 77. nu. 10. per plura, ibi allegata. Soc. ſen. in conſil. 126. nu. 6. vol. 2. Soc. iun. in conſi. 144. nu. 10. vol. 3.

8 In futuris autem eſt difficile † præſumere, vt dixit Bald. in proœm. decret. in verb. Rex Pacificus, num. 14. & ex præparatione mentis dignoſci animum mouit Barbat. in tract. de præſtan. Car. q. 12. num. 15.

CONCLVSIO XCVI.

ARGVMENTVM.

Animus compenſandi quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Animum compenſandi probari ex coniecturis.*
2 *Prædium donatum a patre filiabus præſumitur animo compenſandi cum ſupplemento legitimæ.*
3 *Prædium datum ſorori à fratre cenſetur animo compenſandi cum eius legitima.*
4 *Teſtator legans, quando iubet legatarium contentum eſſe ſuo legato, animo compenſandi legaſſe præſumitur.*
5 *Teſtator legans filiæ pro omni eo, quod petere pōt, relinquere videtur animo compēſandi cum dote per eam recepta.*
6 *Subſtituens legans aliquid cui debebat ex diſpoſitione ſtatuti, cenſetur animo compenſandi cum debito ſtatuto, vel lege introducto legare.*
7 *Pater neceſſario tenetur ſoluere legitimam filijs ſuis ex legis diſpoſitione, & legans, vel donans, ſecus cenſetur animo compenſandi.*
Soluendo quod quis ſe obligauit, non cenſetur animo compenſandi cū debito ſoluere.
9 *Compenſatio non fit in debito voluntario ex contractu, vel actu immediate voluntario.*
10 *Compenſatio fit in debito voluntario quando ex verbis teſtatoris apparet legaſſe animo compenſandi.*
11 *Maritus legans aliquid uxori ſuæ, non cenſetur animo compenſandi cum dote, niſi expreſſe dixerit ſe legare.*
12 *Voluntas teſtatoris in compenſatione quomodo intelligenda.*
13 *Verba, lego pretium rei dotalis, quam vendidi, vim habent compenſationis, etiam ſi eo nihil expreſſum ſit.*
14 *Compenſatio ſufficit quod ex verbis ei æquipollentibus fiat.*
15 *Animus compenſandi non præſumitur in ſimpliciter legante.*
16 *Animus compenſandi non præſumitur, quando debitum eſt quantitas, & legatum ſpecies cum oporteat vt ab vtraque parte ſit quantitas.*
17 *Debitum conſiſtit in quantitate, & legando ſpeciem videtur totum diuerſum.*
18 *In ſtatu non eſt opus diſparatione.*
19 *Verba, lego de bonis meis, non præſumunt animum compenſandi.*
20 *Bona dicuntur deducto ære alieno.*
21 *Legatum factum videtur poſt id, quod erat debitum.*
22 *Pater relinquens aliquid filia non videtur compenſandi animo, niſi exprimatur, vel ex coniecturis aliud appareat.*
23 *Compenſatio non cadit in creditore legante debitori.*
24 *De hac concluſione reliqua videnda ſunt in concluſione Compenſatio.*

1 ANimum compenſandi † probari ex coniecturis reſpōdit Crau. in conſi 149. nu. 3. & in conſi. 131. nu. 14. vbi ſi pater donauerit inter viuos filiabus prædium, præſumitur donatū
2 animo compenſandi † cum ſupplemento legitimæ, iuxta not. in auth. præterea, C. vnde vir & vxor, & idem ſequitur de fra-
3 tre dante prædium pro dote ſorori ſuæ, qui † cenſetur dare animo compenſandi cum eius legitima, l. vxorem, §. pater naturalis, ff. de leg. 3. Corn. conſ. 175. vol. 4. & Crauet. in d. conſi. 131. in fi. & adhoc facit, quod notat conſulendo Paul. Caſtre.
4 in conſ. 139. n. 2. vol. 2. vbi quando teſtator legans † iubet legatarium contentum eſſe ſuo legato, præſumitur legaſſe animo compenſandi, & huc etiam ſpectat, quod ait Abb. in conſ. 81. n. 2. vol. 1. vbi quando pater teſtator legat filiæ pro omni
5 eo, quod petere poteſt, † videtur relictum fuiſſe animo compenſandi cum dote per eam recepta, & Anch. conſ. 26. n. 5. in fi. vbi ſubſtitutus legās cui debebat aliquid ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti, propter aditionem hæreditatis, illud legatum
6 cenſetur factum animo compenſandi cum debito † à ſtatuti, vel legis diſpoſitione introducto, ſed contra hoc conſuluit Cor. conſ. 29. vol. 1. quòd reprehenditur per Crauet. ex multis

ratio-

rationibus per eum in dict.conſ.131.allegatis,& in ſimilibus
conſuluit Io.de Anan.conſ.3.qui eius dicta diſtinguit, Crau.
d.conſ.131.vide pro concl.Dec.in auth.præterea,col.7.C.vn
de vir & vxor.
7 Primo limita concluſionem procedere,† qñ quis teneretur
ſoluere neceſſario ex legis diſpoſitione, nēpe pater legitimā
filijs ſuis,quia hoc caſu ſi aliquid legat, vel donat,cēſetur ha-
buiſſe animum compēſandi,ſecus vero ſi deberetur aliqd, ad
quod ipſe ſponte,& voluntarie ſe obligauit, qa tunc ſoluēdo
8 non cenſetur † animo compenſandi cum tali debito feciſſe,
l.ſi cum dotem,§ ſi pater,ff.ſol.matr.iuncta l.creditorē, ff. de
leg.2.& per Dd.in auth.præterea,C.vnde vir & vx. & Anch.
conſ.26.nu.4.& l.Titia,§.q in vita,ff.de leg.2.& ibi Bar.Ang.
* Boer.in q.92.n.2.vbi atteſtatur hanc eſſe * cōem ſcrib. & idē
ſequitur Bal.& alij in l.ſi vxor.C.de bon.auctor.iud.poſſid.
* vbi oēs * in hanc ſnīam deueniunt in debito voluntario ex cō
9 tractu,vel ex actu proxime voluntario nullā fieri cōpenſatio-
nem.Idē Pau.Caſt.in conſ.35.col.2.verſ.quinto ad idē,vol.2.
Sublimita non procedere,qñ ex verbis teſtatoris apparet
10 legaſſe animo compenſandi,† licet fuerit debitor volūtarius
ex aliquo contractu,vt late per Ang.Bero.d.q.92.nu.7.
Secundo limita non ſibi vendicare locum, qñ maritus ali-
11 quid legaret vxori ſuæ, †quia hoc caſu nō cenſetur aīus com
penſandi cum dote ſua,niſi expreſſe reliquerit vel ſpeciatim
dixerit,ſe vxori legaſſe animo compenſandi cum dote, alio-
quin clarum eſt,teſtatorem voluiſſe mulierem vtrunq; habe-
re,vt hoc confirmat text.glo.& Bal.in l. Titia, §.in vita, ver-
ſiculo ratio eſt,& text.in l.creditorem,ff.de leg.2.vbi dicitur,
12 euidenter apparere,& conſtare debere,teſtatoris voluntatē
fuiſſe, vt cōpenſaretur,q cognoſcitur,qñ teſtator dixiſſet. le-
go rē pro dote,ſeu ex cauſa dotis,quā habuit, vel lego rē vxo
ri pro cōpenſatione dotis,ſeu aīo compenſandi, vt eſt text.&
ibi Bal.in l.vnica,§.primū,C.de re.vx.act.ſed Ale. in l. ſi cum
dotē,§.ſi pater.in fi.col.2.ff.ſol.matr.air,idē procedere, ſi di-
13 xiſſet †lego ptium rei dotalis,q̄ vendidi,ēt ſi de cōpenſatio-
ne facienda nihil expreſſerit,cui ſnīæ ſubſcribit Bar. in l.cum
pater,§.q dotalē,ff.de leg.2.non.n refert an maritus dixerit,
lego gratia cōpēſandi,an vero vſus fuerit alijs iſtiuſmodi ver
14 bis,ex quib.pateat,ſe voluiſſe cōpenſare,ſufficit ēt,† vt æqui-
pollentib.fiat,l.Gallus,§.& quid ſi tñ,ff.de lib.& poſth.& ſic
15 procedit,qñ ſimpliciter legaſſet,†quia tūc non pſumitur aīus
compenſandi Bar.in d.§.qui dotalem,& Bero.d.q.92.num.6.
Tertio limita non habere locum, qñ debitum eſſet quanti-
16 tas,legatum autem ſpecies,vel aliud:† quia tūc nō præſumi-
tur animus compenſandi, oportet.n. vt ab vtraque parte ſit
quantitas,vt aperte voluerunt Bar.Pau.de Caſt.in l. huiuſmo
di,§.cum pater,ff.de leg.1.& ita debere intelligi, l.ſi pater p
filia,ff.de collat.dot.vt ait Bero.d.q.92.nu.4.&Bal.in l.filia le
gatorum,C.de lega.Salic.in l.quoniam priorib. C.de inoffic.
teſt.& in l.ſi vxor,& l.Neſennius,ff.de neg.geſt.& eſt de men
17 te Corn.in conſil.292.in litera H,vol.1.dum dixit † legando
ſpeciem videri totum diuerſum à debito,q conſiſtit in quan-
titate,ſecus aūt eſſet,ſi expreſſe conſtaret animus compēſan
di,nā licet eſſet legatum quid diuerſum à debito, tñ eſſemus
18 in claris,nec eſſet opus diſputatione,vt idē Bero.d.q.92.n.11.
& Cor.d.conſ.292.litera H.& Io.de Imo. quem ſequitur Ale.
in d.l.ſi cum dotem,§.ſi pater,ſol.matr.& in d.l.cum pater,§.
pater filiæ,ff.de leg.2.Ro.in auth.præterea,C.vnde vir,& vx.
19 Quarto limita,qñ teſtator dixiſſet,lego de bonis meis,†nā
tunc non præſumitur animus compenſandi,ſed legatarius v-
trumque conſequi poteſt,ēt in caſu, quo cenſetur facta com-
20 penſatio,vt Bero.d.q.92.n.5.nam(vt ipſe inquit)† bona de-
ducto ære alieno dñr,l.ſubſignatū,§.bona,ff.de verb.ſig.ideo
21 legatum videtur factum poſt id,† quod debebatur, vt colli-
gitur ex his,quæ voluit Bar.& Alex.ſequitur in l.ſi cum dotē,
§.ſi pater.ff.ſol.matr.col.4.& idem Bero.vbi ſup.in fi.quæſt.
22 Quinto limita,quando pater aliquid relinquit filiæ, † quia
compenſandi animo non videtur reliquiſſe.niſi id in ipſo re-
licto exprimatur,vt aliud ex coniecturis appareat,ſecundum
Capram in conſ.164.num.16.
23 Sexto limita,quando creditor legat debitori, † quia tunc
compenſatio non cadit,imò ipſe debitor conſequitur relictū
ſibi factum,per tex.in l.creditorem,ff.de lega.2.& in l.credi-
tor.C.eo.& not.Capra in conſ.143.nu.9.
24 Reliqua † ſunt videnda in concluſ.compenſatio.

CONCLVSIO XCVII.

ARGVMENTVM.

Animus delinquendi quibus modis probetur, & præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Animus delinquendi præſumitur, & probatur, ſi quis arma defert.*
2 *Genus armorum auget præſumptionem animi delinquendi, vt ſi ſint haſta, archibuſu (quæ vocant) ſagitta, & ſimilia.*
3 *Animum delinquendi habuiſſe non præſumitur, qui percuſſit cum haſta, vel ſagittis ſine ferro, vel cum capſa archibuſi, vt noſtri dicunt.*
4 *Arma deferens, qui habet iuſtam cauſam deferendi ea, vt miles, vel qui ſtipendiatur, animo delinquendi ferre non præſumitur.*
5 *Animus delinquendi non præſumitur in deferente arma ob aliquam inimicitiam antiquam, vel conſueuerit ferre, & non delicta perpetrare.*
6 *Animum iniuriam inferendi probari ex verbis, & factis.*
7 *Animum conuiciandi interueniſſe requiritur, antequam agatur actione iniuriarum.*
8 *Vocans debitorem ſuum, qui non eſt, tenetur actione iniuriarum, ſi interuenit animus iniuriandi.*
9 *Actionem iniuriarum vitabit, probans ſe non animo iniuriandi, dixiſſe, vel feciſſe.*
10 *Animus non iniuriandi probatur per iuramentum aſſerentis.*
11 *Item per alias coniecturas, ſi aliter probari non poſſet.*
12 *Animum nocendi probari, ſi quis aliquid faciat, & ex eo facto nullam vtilitatem percipiat.*
13 *Oppidum nouum in re propria ædificans, nulla cauſa, vel vtilitate impellente, animo nocendi vicino, vel facta facere præſumitur.*
14 *Animus nocendi cognoſcitur ex circumſtantijs, & coniecturis.*
15 *Ad probationem iſtius concluſionis multa ponuntur per Crauet.*
16 *Vtilitas parua, & paruum commodum in eo, quod quis faciat, non tollunt animum nocendi.*
17 *Paruum, & nihil æquiparantur.*
18 *Vtilitas parua vel magna conſideratur à qualitate perſonæ, an diues, vel pauper.*
19 *Caſtrum propter bella dirutum ſi denuo per dominum reficiatur, nulla impellente cauſa, vel vtilitate, malo animo præſumitur reficere, & per magiſtratus cohiberi poteſt.*
20 *Animus occidendi præſumitur ex genere armorum, & ex modo percuſſionis.*
21 *Materia quando quis dicatur habuiſſe animum occidendi, late tractatur per Afflict.*
22 *In dubio interfeciſſe non ne quis alium animo occidendi, ſi alias aliquem interfeciſſe conſtet, præſumptio eſt, animo occidendi illum interfeciſſe.*
23 *Percuſſio cum theca tubi ferrei, vel haſta exarmata, vel pugionis capulo, & ſimilibus non præſumitur ſine animo occidendi.*
24 *Animus occidendi præſumitur ex qualitate loci percuſſionis.*
25 *Præſumptio orta ex qualitate armorum potentior eſt, & præualet illi, quæ oritur ex qualitate loci percuſſionis.*
26 *Animus occidendi non cenſetur, quando præceſſerint verba iocoſa, & riſus, licet poſtea ſequatur homicidium ex percuſſione.*
27 *Percutiens baculo nō præſumitur ex animo occidendi, ſecus ſi percutiat in capite, ibi.*
28 *Animum non occidendi probari per iuramentum homicidæ.*
29 *Animus non occidendi probatur, ſi quis percuſſit pugno, baculo, aliquove leui ligno.*
30 *Animus non occidendi probatur, ſi quis inconſultus, caſu & fortuito in rixantes inciderit.*
31 *Verberans famulum funiculo animum occidendi habuiſſe non præſumitur.*

ANimum delinquendi præſumi,& probari ex eo, quod qs
1 arma † deferat tradidit gl.fin.in tit.de pac.conſtā.& ibi
Bal.& Alex.in addit.ad Bal.in l.1.ff.ad l.Iul.de vi pub. nā ſim
pliciter non præſumitur,niſi probetur, cum ſit facti, vt dicit
Ceph.in conſ.76.n.18.vol.1.per tex.in l.bonæ fidei.ver.in cō
2 trarium.ff.de acq.rer.do.quæ præſumptio † augetur ex gene
re armorū,vt per Bal.in c.1.de præſum.Fel.in c. ſignificaſti, il
2.de hom.n.81.Bal.in l.ſed & ſi.§.magiſter,ff.ad l.Aqu.& idē
Bal.& Sal.ī l.1.C.de emen.ſer.Albe.& Mod.ī l.1.§.diuus,ff.ad
l.Cor.de ſic.vt ſi ſint arma haſtata,tubi ferrei,ſagittæ & ſimil.
3 Præterea ex modo percutiendi, † nam ſi percuſſerit nō cū
illis armis,ſed nēpe cum haſta,vel ſagittis exarmatis,vel the-
ca,ferrei tubi,non præſumitur animū habuiſſe delinquendi,
ſecus ſi cū illis armis,ut docuit Marſ.in l.1.§.diuus,ff.de ſic.
nu.24.& Dd.in l.eū qui.C.de ſic.& Noue.in ſuo tra.ad defen.
quæſt.an indic.pro re.dan.ſint,nu.72.& 73. & Gram.vot.23.
nu.10.& vide Carrer.in pract.§.homicidium,il 1.num.30. &
Nouel.in pract.fol.13.nu 15.& inf.in ver.animus occidendi.
Primo limita non procedere,qñ deferens arma habet iuſtā
4 cauſam deferendi ea,† vt quia ſit miles ſtipendiatus,vel ma-
giſtratuum iuſſu id armorum genus portet, ita docuit Blanc.
in l.ſi.nu.29.ver.armorum,ff.de qō.vel cum telo ſit,q veteres
5 inimicitias cū aliquo gerat,† vel quod arma portare, nulliq;
iniuriam inferre ſit ſolitus,ſic tradidit Roma.in l.1.§.hoc re-
ſcriptum,ff.ad Sylla.Alex.in Apoſt.ad Bar in l.ædiles, ff.de vi
publ.Bald.in l.nam,§.cognoſcit. in med.ff.de off.præfc.vigi;

& Nouel.in tra.ad deſen.tit.an indicia pro reo ſint dan. n.8.
6 Item animus conuiciandi probatur † ex verbis & factis, vt
per Bertrand.conſ.324.nu.5.vol.4.vbi allegat l. Labeo.§. idē
Tubero,ff.de ſupel.leg.l.ſcire,ff.de tut.& cur.ſed aduertendū
7 eſt,quod antequam agi poſſit actione iniuriarū,† requiritur,
vt interueniat animus iniuriā faciēdi,licet dictum, aut factū
ſit ex ſe iniurioſum,vt probatur in l.ſi non conuicij, C.de in-
iur.in prin.& ad hoc facit:quia licet quis teneatur actione in
8 iuriarum,cum vocet † quem debitorem ſuum,qui non eſt,re-
quiritur tamen,vt interueniat animus iniuriā inferendi, tex.
eſt in l.apud Labeonem,§ ſi quis non debitorem.ibi, iniuriæ
faciendæ cauſa,ff.de iniur.ſed ad euitandā actionem iniuria-
9 rum cogitur ꝓbare,† ſe nō cōuicij conſilio aliquid iniurioſū
dixiſſe,vel feciſſe,gl.& Dd.in d.l.ſi non conuicij,& Gui. Pap.
in conſ.223.Bertran.d.conſ 324.vol.4.nu.5.& Marant. in ſua
prac.in 6 par.ver.confeſſio.num.27. & vide Luc.de Pen.in l.
quemad.C.de agr.& cenſit.col.8.verſ.137.præſumitur li. 11.
& vide ad hoc Guid.Pap.conſ.74.nu.5.ver.nec obſtat, quod
dictus.Animus vero non conuiciandi probatur per iuramen
10 tum † aſſerentis,vt per Guid.Pap.in conſ.223.n.3.vbi addu
cit Inn.in c.querelam,ver.ſubtractū,q.pen.de ele.& per Siln.
in conſ.7.n.10.vol.1.Hucq; ſatis oportune adhibere poteris,
quod ſup.diximus in concl.animus per iuramentum.
11 Item per alias coniecturas,† aliter ꝓbari nō poſſet, gl.Cy.
& alij Dd.in d.l.ſi non conuicij,C.de iniur.& Gui.Pap.d.cōſ.
223.n.2.gl.Dd.in l.1.C.ad l.Cor.de ſic.& ex multis congeſtis
tenet Affl.in conſt.Neap.de pœn.eius,qui cōd.rub.11.n.17.
12 Animus vero nocendi probatur ex eo,† quod qs facit ali-
quid,& ex illo facto nullā percipit vtilitatem,vt Pau.Caſt.in
l.fluminum,§.fi.ff.de dam.infe.in l.altius,C.de ſeru. & Ro.in
conſ.52.nu.4.& 5.vbi dicit,cum quis nulla cauſa,uel vtilitate
impellente nouū oppidum,in re propria ædificare,& cōſtrue
13 re vellet,† præſumitur hoc facere animo nocendi vicino,vel
ſocio,vnde non poteſt illud cōſtruere,vt per ibi allegata per
cū,vltra q eſt tex.in l.opus nouū,ff.de ope.pub. Opus nouū,
iquit Macer.priuato ēt ſine principis auctoritate facere licet,
præterquam ſi ad æmulationē alterius ciuitatis pertineat,uel
materiam ſeditionis præbeat,vel circū theatrum vel amphi-
theatrum ſit & ibi Bar.in d.l.fluminum,§ fi.ibi,niſi animo no
cendi,gl.in l.per ꝓuincias,i uer.ſui dominij.C.de ædif.priu.
Bar.in l.1.ff.quod cuiuſq; vniuer.& in l.fi.C.de colleg.illicit.
nu.3.Innoc.in c.piſa,de reſt.ſpo.Ang.in l.cum eod.ff.de ſeru.
vrb.præd.Iaſ.in l.ex hoc iure,ff.de iuſt.& iur. nu. 8. Alex.in
14 conſ.174.n.5.vol 2.† vbi etiam dicit,animum dignoſci,ex ijs
reb.quæ rem circunſtant,& coniecturis, nempe ſi Caius mi-
natus ſit ſe id facere velle,vbi adducit notata per Cyn.Bal.&
Sal.in l.manifeſte,C.de ſeru.& Barto.in l.quominus,q.1.ff.de
flum.& per Bal.in l.ſi quis ex argentarijs,§.vitium,ff.de edē.
& in rub ff.de ter.diuil.& Iaſ.in conſ.32.nu 3.vol.1 & conſi.
150.uol.2.Ruin.in conſ.74.n.16.vol.1 & Crau.de antiq. tēp.
15 par.4.nu. 253. † ubi multa uidere poteris,quæ ad hanc con-
cluſionem probandam ſpectant.
16 Amplia etiam,ſi † aliqua vtilitas perciperetur,dum tamen
parua,uel aliquod paruum commodum ex iſtiuſmodi facto,
quia nihilominus procedit concluſio,paruum enim,† & nihil
æquiparantur,l.illud,§.minus,ff.de tribu.l.minus,ff.de verb.
ſig.Bar.& Dd.in auth.præterea,q.fi.C.unde vir & vx.& Bart.
...in conſ.30.num.3.vol...
Quæ autem dicatur parua,uel magna vtilitas,conſideratur
...as perſonæ,i.† an ſit diues,uel pauper,ut ait Crauе.de
...emp.par.4.uer.circa ꝓmiſſa,n.33.& 34.fol.229.cū ſeq.
...ndo amplia, quod dr de oppido procedere etiam in
...tio,quod iam erat conſtructum,& deinde propter bel-
...ut dirutum,† quia ſi denuo illud dominus velit reficere
...a impellente cauſa,uel utilitate, præſumitur malo animo
...c facere,& poteſt à magiſtratib.prohiberi : ut ex ſupradi-
ctis patet,& ex ijs,quæ tradit Alb.Brun.in tract.de ſtat. lir. C.
ver.Caſtrum,uerſ.ſecundo incip.ſtante ſtat.cum ſeq.
Hic proſequi fas eſt probationē animi deliberati occidēdi,
qui ex qualitate armorum præſumi ſolet,ut ſi qs enſe, pugio-
20 ne,& iſtius generis armis ad occidendū aptis,† vulnerat,uel
ēt ſi ſolo gladio infert vulnus in illa corporis parte,unde cer
ta mors facile ſperanda ſit:ut de Pub.Magio Chilone ſcripſit
Ser.Sulp.li.4.ep.fam.Cic.qui M.Marcellū pugione interfecit,
duo dans ei uulnera, unū in ſtomachū,alterum in caput ſcdm
aurē:ut uno conſenſu ſcriptū reliquere Dd.uarijs in locis, ut
l.1.§ D.Adrian.& ibi Bar.ff.ad l.Cor.de ſic. & in c. ſignifica-
ſti,cir.fi.de homi.& ibi per D.Cæpol.conſ.31.n.2.Boſſ.in tra.
crim.tit.de hom.nu.37.& in tit.de inquiſ.nu.110.Hipp.Marſ.
in d.l.1.§.D.Adrianus,n.13.cū ſeq.ff.ad l.Cor.de ſic.& in l.1.
n.32.cū ſeq.C.eo.tit.Meno.de arb.iud.lib.2.cent.4.caſu 361.
n.5.cū plurib.ſeq.Idē Marſ.conſ.67.n.37.& conſ.7.nu.44. cū
ſeq.Fel.in c.ſignificaſti,el 2.in 4.col.de hom.Aluaro. inter cō
ſil.crim.conſ.74.n.9.li.1.Gram.conſ.2.in prin.Nouel. in trac.
ad deſen.tit.an indicia pro reo ſint dan.n.71. armorū genus.
idē Gram.in conſ.49.ſub n 8.& latiſs.pręter alios Clar.in ſua
pract.crim §.homicidium,uerſ.ex propoſito,per totū,& Affl.
in cōſt.Reg in ti.de pœna eius,qui contra aliquē arma extra-
21 xit,li.1.n.7.ibi late materiam expendit,† & diſputat: qñ di-
catur habuiſſe animum occidendi,& quando præſumatur ani
mus interficiendi,Caccialup.tract.de debit.ſuſp.q.10.nu.7.
Vnde occidendi animum illum habuiſſe ſatis liquet,q uul-
nus Phæreo Iaſoni exitij eius cupidus intulit, etiam ſi ex illo
vulnere cōualuerit. Nam cum inter inſidias gladio eum per-
cuſſiſſet, vomicam,quæ à nullo medicorū ſanari potuerat, ita
rupit,vt hoīem peſtifero malo liberaret.Quod & cōtigit Pto
le.Philad.Regi Aegypti,cui cum hoſtis mortem ob illatum ei
in pectore vulnus inferre ſtuderet,ſalutē ab hoſte retulit, C.
vero Fimbriæ animum Scęuolā occidendi ſi quis non videat,
eum nihil videre arbitror.Is enim Fimbria egerat,vt Scæuo-
la in funere C.Marij iugularetur,quem poſtquam ex vulnere
recreatum comperit,accuſare ad populum inſtituit, interro-
gatus deinde quid de eo ſecus dicturus eſſet,cui pro ſanitate
morum ſatis digna laudatio reddi non poſſet:reſpondit ſe o-
biecturum illi,quod parcius corpore telum recepiſſet.
Amplia concluſionem procedere potiſſimum in eo,qui cō-
ſueuit delinquere,quia ſi dubitetur interfecerit nec ne Seius
22 Caium animo occidendi,† ſi conſtat,alias aliquē interfeciſſe,
præſumptio oritur,animo interficiendi illum occidiſſe, vt di-
xit Gand.in tract.malef.ſub rub.de homic.col.vlt.verſi. iſtud
autem,Marſ.in l.1.§.diuus Adrianus,nu.3.ff.de ſic. & Foller.
in ſua prac.crim.in 2.par.2.partis,§.recipiantur,nu.29.
Primo limita concluſionem non procedere in eo,qui ꝑcuſ-
ſerit,licet cum illis armis,non tñ eo modo, vt ex illa percuſ-
23 ſione poſſit occidi,† nempe ſi theca ferrei tubi ceciderit, vel
haſta exarmata,vel pugionis capulo,& id genꝰ alijs,quia tūc
non præſumitur in eo animus occidēdi,Marſ.in d.l.1.§.diuus
Adrianus,nu.13.ff.ad l.Corn.de ſic.per tex.in l.eū qui, C.eo.
ti.de ſic.Nouel.in tra.ad deſen.ti.an indi.ꝓ reo ſint dan.n.73.
Luc.de Pen.in l.quemadmodū,n.59.C.de agri.& cenſit.& ꝓ-
batur in d.c.ſignificaſti,il 2.de hom.vbi Fel.& Meno.de arbi.
iud.caſ.361.n.6.& Marſ.in conſ.7.n.45.per ibi adducta, & in
conſ.57.n.16.& 18.videtur ſentire Bero.q.10.n.6. cum ſeq.&
Aret.conſ.146.viſa conſultatione,per Mar.Ant.Blan.in pract.
crim.de deſenſ.reorum.incip.His ſic præmiſſis,nu.57.
Amplia iſtam limitationem procedere,etiam ſi iecerit illi
24 caput,nā quāuis ex iſtius generis ictu,† præſumatur animus
occidendi,vt pulchre examinat Marſ.in d.l.1.§.D.Adrian. n.
15.& noluit Signor.in conſ.1.nu.3.tñ præſumptio,quæ oritur
25 ex genere,armorum,† nēpe cū haſta,vel ſude, cum eſſet cum
telo,cum illoq; noluerit cædere,magis vrget, & iō præualet,
vt ex multis congeſtis liquet per ipſum Marſ.in d.§.diuus A-
drianus,n.24.cū plur.ſeq.& ita ſentit Boſſ.de ho.n.38. & 39.
Secundo limita,quando ante percuſſionē procederent uer
26 ba iocoſa,& riſus,nam † licet poſtea ſequatur homicidiū ex
percuſſione,in illo tamen non cenſetur animus occidendi,ita
Cæpol.conſ.crim.3.nu.4.vbi alias limitationes ponit pro iſta
concl quas per te videas,& Marc.Ant.Blan. in pract. crim.de
deſen.reor.incip.his ſic præmiſſis,nu.18.cum ſeq.
27 Tertio limita,ſi quis baculo percuſſerit, † quia animo occi
dendi id feciſſe nō præſumitur,vt inquit Bal.in procem.ff.col.
3.& Foller.in d.prac.crim.4.par.prin.§.pęnis debitis, nu.32.
Niſi caput percuſſiſſet, quia tunc ſecus eſt, iuxta ſententiam
Ang.in l.1.§.ſed ſi.ff.de ſic.quem refert,& ſequitur Fel.in c.ſi-
gnificaſti,ext.de hom.& Bar.in l.1.§.diuus.C.de emen.ſeruo.
& idem Ang.in ſuo tra.malef.in uer.ſciēter,& doloſe,uer.p e.
Verum hæc præſumptio non militaret in Hepolemo, patria
Tyrinthio,qui Lycinū fratrē Alcumenæ nothū, ac filium Ele-
ctrienis,venientē ex ſua patria in vrbē Tyrinthiā, ꝑ ſeditio-
nē oleæ rame iterfecit,Vola.li.10.Anthr.Nec ī Egnat.Metello
qui

Digitized by Google

qui vxorem, quod vinũ biberat fuſte necauit, auctor eſt Vale.
lib.9.c.3. Nec in illa muliere, quam idem Valer. refert li.8.c.1.
exemplo pen. quæ matrem fuſte interemit, quod ei duos libe
ros veneno ſuſtulerat.

18 Animus autem non occidendi, † probatur per iuramentũ
homicidæ, vt docuit gl. in l.1. ver. animo, C. ad leg. Cor. de ſic.
Rom. in l. in illa, col. pen. de ver. obl. Iaſ. in §. ſed iſtæ, Inſt de
act. nu.9. & in l. admonendi, nu.263. ff. de iureiur. faciunt ſup.
iam dicta in concluſione, animus probatur per iuſum, Cæp.
cõſ.2. col. fi. Caſſad. in cõſue. Burg. ri. de iuſtices, ru.1. n.9. f.14.

29 Probatur ſecundo ex eo, † quod pugno, baculo, aliquo ve
leui ligno ferierit, vt per ſcribentes in l.1. § diuus, ff. de ſicar.
Bal. in l. ſed ſi, §. magiſter, ff. ad leg. Aqu. Caſtr. conſ.277. incip.
in cauſa, nu.3. ver. itẽ ꝙ fecerunt, vol.2. Gram. vot 23. n.6. & 7.

30 Item tertio probatur, † ſi quis inconſultus, caſu & fortuito
in rixantes inciderit, ille non cogitato, nec de induſtria, præ-
ſumitur deliquiſſe, Crauet. conſ.309. incip. fiſcus, nu.6. Caſtr.
conſ.335. viſa, & ponderata, lib.2. Anch. conſ.206. in fi. Corn.
conſ.198. cir. med. li.2. vel alio modo imprudenter fuerit in-
terfectus, vt Helenus Priami filius, qui dum venaretur, neſcio
qua fortuna, Chaonẽ fratrem, à cuius noĩe Chaonia dicta eſt,
imprudens peremit. Seruius in 3. Aenei. & Atys filius Crœſi,
qui cũ Adraſto cuſtode ſuo ad venationẽ profectus, lancea, q̃
in aprum ab Adraſto contorta fuerat, trãſixus eſt, & Menaſip
pus Oenei filius dum in ſyluis aprum Calydonium venare-
tur à Tydeo fratre imprudenter occiſus eſt: atque Oedipus,
qui cum prẽ Laio ignoto apud Phocidem congreſſus, ipſum
neſcius interemit, & poſtremo Heſiodus poeta Aſcræus, q no
ctu iugulatus eſt ab Antipho, & Crimeno fratrib. non tamen
dedita opera, ſed per errorem, dum illi ſororis ſuæ interfe-
ctorem eſſe putarent.

31 Quarto, † ſi famulum funiculo verberauit: ex hoc enim e col
ligere eſt, illum non habuiſſe animum occidendi, Alex. conſil.
75. lib.3. Franc. Hercul. tract. de proban. neg. nu.166.

CONCLVSIO XCVIII.

ARGVMENTVM.

Animus deliberatus & præmeditatus in occidendo an, & quando, & quibus modis præſumatur & probetur.

SVMMARIA.

1 *Animus deliberatus in male agendo, & in occidendo ex dicendis in concluſione præſumitur.*
2 *Inimicus male de inimico cogitare ſemper præſumitur, eidemq; inſidias ſtruere, & nocere conſinuo.*
3 *Animus deliberatus, & præmeditatus præſumitur in inimico committente homicidium, & intellige, vt ibi.*
4 *Animus deliberatus occidendi non debet præſumi ex inimicitia, ſecundum Albam.*
5 *Animus deliberatus non præſumitur ex leui inimicitia, ſecus in capitali. Et ibi contrarium.*
6 *Animus præmeditatus, & deliberatus præſumitur ex minis de occidendo iactatis, antequam ſequatur homicidium.*
7 *Minæ de occidendo ſi ſoleant executioni mandari à proferente præſumunt animum deliberatum, alias non.*
8 *Effectus demonſtrat qualitatem perſonæ.*
9 *Minans ſi vilis homo, & timidus ſit, nec ſolitus minas exequi, contra ipſum non præſumitur.*
10 *Multi reperiuntur verba minatoria proferentes, qui nil aliud gerunt, quàm ſe horribiles oſtendere.*
11 *Loquacitas vero ſolita minas proferre, & nihil exequi, tollit præſumptionem minarum.*
12 *Colloquium præſumit animum deliberatum, & quomodo.*
13 *Locus, qui animum deliberatum præſumit.*
14 *Locus non arguit animum præmeditatum, ſi præceſſit rixa, vel iuſtus dolor, ſecus ſi non præceſſit.*
15 *Frequentatio loci, vbi delictum fuit commiſſum, arguit animum deliberatum.*
16 *Animus deliberatus præſumitur, ſi ante delictum ſe iactauerit in ſua manu eſſe, & verè conſtet à iactante fuiſſe occiſum. Et quando procedat ibi.*
17 *Animus deliberatus, & præmeditatus præſumitur, ſi ante delictum cõgregauit multos ſocios præcedente tractatu, & conſilio.*
18 *Animus deliberatus præſumitur, quando per inſidias occiſus, vel vulneratus fuerit, & ſi quis abſconditus in loco occiſus trãſeuntem eo tempore & inconſulto. Et quando vulnerat à tergo tacitè, & proditoriè dicatur commiſſum, ibi.*
19 *Animus præmeditatus præſumitur ex vulnerum multiplicitate, vel ſi graue vulnus illatum ſit.*
20 *Animus deliberatus præſumitur ex multiplicatis vulneribus, abſente omni rixa, & caſu fortuito.*
21 *Sed ſi caſu fortuito tranſeuntes ſeſe impellunt, & enſibus eductis, vnus pluribus vulneribus interimatur, & quæ debeant intermitti, ibi.*
22 *Animus deliberatus præſumitur, ſi tempore noctis fuerit factum homicidium ſi conſtaret de rixa.*
23 *Qui malè agit, lucem odit.*
24 *Animus deliberatus præſumitur, ſi incedit multis aſſociatus, & delictum ſequatur, vel præter morem armatus, niſi rixa, ira, & iuſtus dolor præceſſerint: ſecus ſi non longo tempore, quod eſt iudicis arbitrarium.*
25 *Animus præmeditati delicti præſumitur, ſi præter morem arma ſint congregata, vel inſolita emerit, incipiens ſe in ſcrimia exercere.*
26 *Animus deliberatus conſideratur ex aſportatione paulò ante bonorum, vel illorum diſtractione, niſi rixa præceſſeret.*
27 *In dubio videtur deliquiſſe præmeditatè, & eo animo alienaſſe, niſi aliquo dolore imminente deliquiſſe probauerit.*
28 *Rixa geminata facit animum deliberatum præſumi, niſi prima inopinata & ſecunda eadem die.*
29 *Animus præmeditatus ex confeſſione extraiudiciali ipſius delinquentis colligitur.*
30 *Animus deliberatus præſumitur, quando nulla cauſa, nulla ira, & nullo iuſto dolore præcedentibus vnus alterum occidit.*
31 *Frequentatio loci quando non præſumat animum deliberatum.*
32 *Animus deliberatus quot modis præſumatur, vide ibi remiſſiuè.*
33 *In Dominio Mediolanenſi quare vtile ſit homicidium eſſe commiſſum animo deliberato.*

MVlta ſuperiori concluſione de animi deliberati proba-
tione tradita ſunt. Verum cum plurima alia dicenda ſu-
perſint, hic annectenda operæ pretium duxi.

1 Animus igitur deliberatus, † vt hinc potiſſimum exordiar,
ex præcedentibus inimicitijs probatur, modo etiam conſtet
inimicum occidiſſe abſq; contentione, & ſine rixa, ſubito, vel
2 paulo ante, præſertim cum † inimicus ſemper præſumatur ma
le de inimico cogitare, eidemq; ſtruere inſidias, & ſemp inire
conſilium, quo pacto illi nocere poſſit, vt nor. conſuluit Marc.
Mantu. in conſ.325. nu.6. vol.1. per ibi adducta, & Blanc. in d.
l. fi. nu.89. ff. de quæſt. quare ſi conſtabit ab inimico patratum
3 homicidium, † præſumitur fuiſſe in eo, & animum delibera-
tum, & præmeditatum, per ſup. allegata.

Intellige hoc procedere in his, qui ipſo inimico familiariſ-
ſime vtuntur: nam ſi ab vno de illis familiaribus ſocij inimi-
cus ſit cæſus, nec cũ illo fuiſſe rixatos pareat præſumptio eſt,
illum conſulto, & cogitato fuiſſe occiſum, vt ſcriptum reliqt
Blanc. in d.l. fi. nu.163. & eum ſequutus eſt Menoch. de arbitr.
iud. lib.2. cent.4. caſ.361. nu.49.

Licet contrariam videatur ſequi ſententiam Alba. in conſi.
4 47. nu.12. vbi expreſſe dicit, † animum deliberatum occiden
di non debere præſumi ex inimicitijs, quæ intercedebant, vel
præſumebantur cum interfecto.

Limita, quando eſſet leuis inimicitias: nõ autem capitalis:
5 quia in † hoc caſu non præſumeretur talis animus delibera-
tus, ſi credimus Accur. gl. in l. licet, ff. de arb. & in §. in ſummæ.
Inſt. de iniur. & Bar. in l.3. §. fi. de adimen. leg. prout refert, &
ſequitur Mar. Mantu. in d. conſ.325. nu.8.

Totus ab Accur. ſententia diuerſus eſt Blanc. in d.l. fi. n.90.
verſ. intelligo prædicta. vbi ſiue capitalis interceſſerit inimi-
citia, priorem opinionem, ideſt præſumi animum delibera-
tum, veram eſſe cenſet.

Secundo præſumitur animus deliberatus, & præmeditatus
6 in eo, quia † antequam ſequutum ſit homicidiũ, minatus fuit
illum velle occidere, ita Boſſ. in tit. de homic. nu.63. & Mant.
d. conſ.325. nu.9. vol.1. Blanc. in l. fi. nu.179. vbi late, de quæſt.
Nouel. in pract. crim. in tract. ad defenſ. nu.50. Matth. ab Afl.
in conſt. Neapol. tit. de pœn. eius, qui cum eo, rub.11. nu.7. Ca
ſon. in tract. malef. tract.7. c.1. nu.10.

Hac etiam præſumptione Cicero fretus probare nitebatur
Clodium Miloni cogitato inſidias ſtruxiſſe, ſic enim in orat.
pro Milon. loquitur: Quinetiam Fauonio fortiſſimo viro quę-
renti ex eo, qua ſpe fureret Milone viuo reſpondit, triduo il-
lum, ad ſummum quatriduo periturum.

7 Limita, † vt iſtud procedat, quando ille qui minatus eſt, mi
nas huiuſmodi ſolitus ſit exequi, ꝙ ſi ſecus ſit, falſũ erit, quod
modo diximus: vt per Mar. Mant. d. conſ.325. nu.10. vol.1. per
tex. in l. Labeo, § idẽ Tubero, ff. de ſuppel. leg. & per Dd. in l.
metum, C. quod met. cau. Alber. in tract. de ſtat. q.74. in 3. par.
Bal. in conſ.75. in prin. vol.1. Soc. conſ.4. vol.3.

Sublimita non procedere, qñ delictum eſt iã patratum, &
conſtat hunc minantem occidiſſe illum, cui eſt minatus, quia
tunc nullum diſcrimen eſt conſtituendum, an minans cõſue-
8 uerit exequi minas, necne, † cum ꝙ ſecutum eſt, ſatis indicet
hominis illius genus, oſtendatq. quis fuerit ille, qui minas in-
tulit, vt per Blanc. in d.l. fi. n.181. ver. & ex hoc dico, ff. de q.
doctiſſimus Iaco. Menoc. de arb. iud. lib.2. cent.4. caſ.361. lib
nu.39.

nu.39.ſecus tamen ſi ignoretur quis homicidiũ patrarit, tũc
enim certe animaduertẽdũ erit,an ille,qui minatus eſt,ꝙ mi-
niratus ſit,perficere conſueuerit, nã ſi ſolet iſtiuſmodi minas
perſequi,tunc eſt præſumptio,& inditium contra ipſum mi-
nantem,vt ſentit Spe.in tit.de præſump.§.ſpecies in ver.ſed
pone,P.minatus eſt Iaſ.in l.1.C.de ſer.fug. Fel.in c.cũ opor-
teat,n.9.de accu.Bal.& Imol.in l.fi.col.pen.verſ.vlt. inducit,
ff.de hær.inſt.Mar.Ant.Blan.in l.fi.n.183.ff.de qõ. Menoc.de
arb.iud.d.caſu 361.ſub nu.39. Si vero is qui minatus eſt,† ſit
9 abiecti,& demiſſi animi,nec minas exequi ſolitus ſit, tũc nõ
præſumitur contra ipsũ,vt eſt tex.in l.ſi quis Imper.maled.&
* ita cõiter * teneri dixit Imol.in d.l.fi. vbi ſup. quem ſequitur
Blan,ſup.citato loco,ſub n.183.& Meno.vbi ſup. nu.39. in fi.
10 cum multi reperiantur,† qui vt ipſorum mos eſt, iactatione
verborum,& denunciatione periculi omnes terrent,minas ia
ctare,pericula intendere,formidines opponere vnicuiq; ſo-
lent,ſed cum facinus aliquod aggrediendũ eſt poſt principia
ſe continent,vt Terentianus ille Thraſo. Vnde ad remouendã
præſumptionem hmõi minarum erit remedium probare lo-
11 quacitatem viri,†iactantiam,& oſtentaſionẽ inanem,qui cõ
ſueuerat proijcere ampullas,&ſeſquipedalia uerba,vt inquit
Horatius,vt per Blanc d.l.fi.nu.183.in fi.ff. de quæſt. De hac
tamen materia latius agemus in concl.Minæ.

12 Tertio præſumitur animus deliberatus ex colloquio,† nam
ſi quis viſus fuerit alloqui aliquem,& ille poſtmodum homi-
cidij execrando crimine ſeſe aſtrinxerit, præſumitur animo
deliberato illud patraſſe,ex adductis per Mantu. conſil.325.
nu.10.ver.tertio colloquiũ,vol.1.ſed de hoc dictum eſt ſupra
in concluſione,Alloquutio.

Quarto præſumitur iſte animus deliberatus, & præmedita
13 tus ratione loci,† nempe quia ex inſidijs illũ præſtolabatur,
vt adoritetur eundem,vel ex deſerto & inſueto,vel ẽt ex inſi
gni loco,ut in prætorio,vel in templo,vt optime Cicero præ-
ſumpſit in illo P.Clodij ſeruo,qui cõprehenſus eſt in templo
Caſtoris,quem ille Clodius ad Cn. Pompeium interficiendũ
collocarat,cui extorta eſt cõfitenti ſica de manib.in orat. pro
Mil.quia non præſumitur ibidem acceſſiſſe,niſi cõſulto,& co
gitato perpetrandi huiuſmodi delictum.Mar.Ant.Blanc in l.
fi.nu.200.de quæſt.& Mant.d.conſ.325.nu.10.verſ.quarto.&
per eum ibi alleg.Boſſ.in tract.crim.tit.de homic.nu.63.

Limita hanc quartam præſumptionem non procedere, qñ
14 præceſſerit rixa,† vel iuſtus dolor,nam tunc locus nõ arguit
animum præmeditatum,ſecus ſi non præceſſiſſet,iuxta ſenten
tiam iuris peritiſſimi Menoc.in d.tract.de arb.caſ.301. n. 38.

Quinto præſumitur animus deliberatus, & præmeditatus
15 ex frequentatione loci,† vbi fuit commiſſum delictum, nam
huiuſmodi frequentatio oſtendit animum ad delinquendum
paratum,ita Fran.Caſ.in tract.malef.l.in præmiſſis,caſ.5.n.5.
& Blanc.in d.l.fi.n.72.ff.de quæſt.vbi plura adducit, & refert
Menoc.vbi ſup.d.caſ.361.nu.44.

Sexto probatur animus iſte deliberatus à iactatione ante
16 delictum commiſſum facta,† vt ſi quis ſe iactauerit,in ſua ma
nu eſſe,Caium è medio tollere, & exinde conſtat verè illum
à iactãte,fuiſſe occiſum,certe ex iactatione illa præſumendũ
erit animo ſedato & præmeditato homicidium patraſſe, vt
præcitati Dd.in locis iam ſæpius allegatis tradidere,quos ſe-
quitur Men.d.caſu 361.nu.50.in quo loco intelligit id tamen
non procedere,ſi iam conſtat præceſſiſſe rixã paulo ante deli
ctum commiſſum,vel in illo temporis puncto vt ibi per eum.

17 Septimo præſumptio iſtius animi deliberati conſiderari ſo
let ex aſſidua aſſectatorum copia,qui cum illo aſſidue erãt,&
conſilium inire conſpiciebantur, tunc.n. præſumitur facinus
animo deliberato patratum fuiſſe,ita Men.vbi ſup. nu.40. ex
traditis per Caſon.d.tract.de malef.tract.3.c.7.& per ea,quæ
dixit Blanc.in l.fi.nu.525.ff.de qõ.Clar.in tract.crim.in §.ho-
micidium,verſ.ſic ex propoſito,& ante eos ſcriptum reliquit
Alb.in tract.ſtatutorum.par.3.q.64.dixit ẽt Boſſ. in ſuo tract.
crim.tit.de homicid.num.63.

18 Octauo perpenditur animus deliberatus,†qñ quis per in-
ſidias occiſus,vel vulneratus fuerit,vt ſi quis alicubi delite-
ſcens,deinde repente,proſiliens ex tpe tranſeuntem imparа-
tum,quem declinare ipſe non poterat,occiderit,vt p Clar.in
d.§ homicid.verſ.inſidijs,vel etiam quando tacite adorien-
do à tergo vulnerat,tunc.n.proditorie & inſidioſe fuiſſe pa-
tratũ diffiteri neqt,vt tradidit Blanc.in d.l.fi.n.188.& n.234.
ff.de qõ.ſequitur Meno.vbi ſup.caſ.361.num.27.& ſeq. Quod
accidit Valer.Aureliano,qui eum poſt infinita fortia facta cõ
tra Perſas demum in Orientem proficiſceretur,in itinere,in-
ter Heracleam,& Bizãtium,notarij ſecretorum inſidijs à ſuis
interficitur,quod & multis alijs tum antea tum etiam noſtra
tempeſtate,quos longum eſſet enumerare,euenit. eundẽ igi-
tur Menoc.nuper à nobis relato loco adeas, qui præter alios
ſcriptum reliquit,quando & in quibus caſib.quis dicatur pa-
rare inſidias,adeo vt ex eis colligi poſſit homicidium animo
ſedato,& deliberato fuiſſe commiſſum.

19 Nono cõſideratur animus præmeditati delicti,†ſi quis plu
rima vulnera alicui inflixerit, vt ſatis apparet in Iulio Cæſare
Romanorum primo Imperatore,qui in Senatu viginti tribus
vulnerib.à Bruto & Caſſio confoſſus eſt, & in Ioanne Scoto,
quem Chriſtianæ Theologiæ diſciplina præſtantem(dum eru
diendis in Britannia pueris operam daret) facta cõſpiratio-
ne diſcipuli ſui graphijs occiderunt.vt Albe.d.trac ſtat. par.
3.q.74.& Boſſ.d.tract.crim.d.tit.de homic.n.64.& gl.in d.§.
ſi quis iratus,3.q.2.in gl.fi.quæ dicit,non præſumi ex iracun
dia,ſed deliberate factum,quod ſæpius,atque iterum factum
eſt.Et idem aliqui ex ſcribentibus dicunt, ſi illatum ſit graue
vulnus,vt Caſonus tract.malef.tract.4.verſ.modo.

Intellige tamen conſiderari animum certum, & præmedi-
20 tatum delicti ex multiplicibus vulnerib.† qñ abeſt omnis ri-
xa,& omnis caſus fortuitus,vt ex iam diu præcedente inimi
citia,& illius diſſimulatione præſtolatur,& aggreditur inimi
cum in via,tunc plurib.plagis inflictis apertiſſime oſtenditur
21 præmeditatus occidendi animus, † ſecus autẽ vbi fortuito,
duob.pertranſeuntib.ſeſe inuicem impellentib. ſtrictoq; fer-
ro alter plurib.illatis vulnerib.alterum interimit, tunc certe
ceſſat præmeditatus,ac ex propoſito animus occidendi. ita
Salic.Calder.& Anc.inconſuluerunt,vt relatum eſt, inter cõſ.
ipſius Anch.conſ.516.col.2.vt Marc.Ant.Blanc.in repet.l.fin.
n.196.& ſeq.de quæſt.quæ eſt relata in tract.ſub tit. de indic.
vt & Marſ.tradit ſingulari 227.in delict.ac ſequitur, & refert
Menoc.vbi ſup.caſu 361.rub.animus deliber.atque cogit.oc-
cid.n.33.vſque ad 35.d.trac.de arb.iud.d.li.2. cent.4. dicens
ita i ſu intelligere dicta Albe.ſup.d.q.64. vt vna ſimul ad p̃-
meditatũ aĩum probandũ,1.inimicitia p̃cedens, deinde ſub-
ſequẽtia vulnera grauia & ſæpius atq.iterũ illata interueniãt.

22 Decimo deprehenditur animus præmeditatus, † ſi tẽpore
nocturno patratum fuit homicidium,ita Alb.d.quæſ.64. ppe
fi.& Boſſ.d.tit.de homi.n.63.in fi.& Mantu. conſ.325.lib.2.&
Blanc.d.repet.l.fi.n.198.de qõ.& Caſon.vbi ſup.3.tra. malef.
c.10.ver.à tpe,vt refert Meno.vbi ſup.nu.36.vt in illo ſicario,
qui Baſſianum Landum Placentinũ,& Philoſophum,& Medi
cum clariſſimum,& publicum theoricæ profeſſorem in Pata-
uino Gymnaſio,noctu domũ ex vrbe reuerſum in ſuis ædib.
ſeptẽ vulnerib.clam impetitum interfecit. Et in Landerico,
qui Chilpericum noctu à venatione domũ redeuntem in ſal-
tu,quodam obtruncat.Et in Appio Claudio decemuiro, qui
non ſine collegarum conſenſu, ſcelerata proditione vſus, cũ
L.Siccium cum exercitu aduerſus Cruſtumerorum populum
legatũ miſiſſet,ordinauit,vt qui eũ in caſtra ſequebantur, cũ
eo per noctẽ ad explorandum caſtrorũ locũ profecti,ſe in ho
ſtiũ inſidias incidiſſe fingerent, atq; ita eũ occiderent. Et in
illo,qui Hermolaũ illum Barbarum vnum ex decemuiris au-
ctoritatis ſummæ virũ, dũ domũ rediret noctu ex Senatu,p̃fe-
ctũ vna cu ſeruo,q lumẽ p̃ferebat,extincto lumine interfecit.

Limita,vt procedat,niſi cõſtaret de aliqua rixa,alioq præ-
ſumptio eſt contra occidentem,& tp̃s nocturnum id ereden-
23 dum impellit,vt dedita opera occiderit,ratio eſt, † quia qui
male agit,odit lucẽ.c.cõſuluit,de off.dele.vbi Dec.n.8. & gl.
in l.fure,ad l.Cor.de ſic.& factũ tpe noctis habet non medio-
crẽ ſuſpicionẽ,l.fi.de effrac.& expi.vt dicit Men.vbi ſu.n.36.

Vndecimo præſumitur cogitato feciſſe, quando multis ſti-
24 pãtus aſſectatoribus per viam ſe conferat,†& ſequatur deli-
ctum,ita Caſ. d.tract.3.c.3.vel armatus præter morẽ,vt Blãc.
d.l.fi.nu.78.& Caſonus d.tract.c.8.

Limita,niſi paulo antequam ſit rixatus, ira & iuſtus dolor
præceſſerit,ſecus ſi iam longo tempore,quod arbitrarium eſt
iudici,vt docte docuit idem Menoc.vbi ſup.nu.41.& 43.

Duodecimo pręmeditati delicti animus præſumitur per ar
25 motum † apparatu ingeotẽ præter morẽ,vt Blan. d.l. fi.n.67.
de quæſt & Caſonus de tract.c.4.qui dicit,idẽ eſſe in emente

Digitized by Google

arma inſueta, & inſolita, & cœpit in ſcrimia (noſtrorum ſic eſt loquendo formula) ſe exercere, vt ſup. de rixa: ita Menoch. d. tract. de arbit. iud. d. lib. 5. cent. 4. nu. 45.

Decimotertio ſolet conſiderari etiam ad animum præme-
26 ditatum detegendum, † qñ quis paulo ante bona ſua exportauerit, ita Saly. in l. fi. col. 5. ver. nunc tranſeamus, C. de quæſt. & Blanc. d. l. fi. nu. 84. ff. eo. de quæſt. Vel ipſa bona diſtraxerit, vel alienauerit, ita ſingulariter Blan. d. l. fi. n. 86. poſt Bar. in l. poſt contractum, de don. ita Men. d. tract. vbi ſu. nu. 45. & 46.

Limita tamen, & intellige ſemper, an præceſſerit rixa, quia
27 non arguit animum deliberatum, vt ſupra diximus, † ſecus vero ſi non conſtat de rixa, vt in dubio videatur conſulto deliquiſſe, & ſic alienaſſe, vt eo animo deliberato, & præmeditato patraret delictum, niſi aliquo dolore ingenti deliquiſſe ꝓbauerit, ſecundum omnes in d. l. poſt contractum, vbi Bar. nu. 8. & Salic. in l. poſt hac, C. de bon. præſcri. & alios relatos per D. Menoc. vbi ſup. d. num. 46.

Decimoquarto conſideratur etiam ad præmeditatum ani-
28 mum, † rixa geminata, ita Blanc. d. l. fi. nu. 233. niſi prima fuiſſet inopinata, & ſecunda eadem die committatur, quia ereditur iracundia, & ſanguinis feruentis calore miſſa, vt Meno. d. tract. vbi ſup. nu. 53.

29 Decimoquinto indiciũ animi præmeditati † colligitur ex confeſſione extraiudiciali ipſius delinquẽtis, vt ſi poſt homicidium confeſſus fuerit, ſe animo præmeditato occidiſſe, & Blanc. d. l. fi. nu. 504. vbi late declarat, & refert Menoc. vbi ſup. num. 54.

30 Decimoſexto eſt & hic alius caſus conſiderandus, † qñ nulla cauſa, nulla ira, nullo iuſto dolore præcedẽti vnus alterum occidit. Et hoc caſu dr̃ vere, & proprie præmeditato animo patratũ fuiſſe ſcelus, vt in Tiberio Principe, qui Aſininũ Gallum inſignem oratorem nulla manifeſta de cauſa interfecit.

Limita, quod ſupradictum eſt in quinta præſump. animum deliberatum, & præmeditatum præſumi ex frequẽtatione lo-
31 ci, non procedere, † qñ talis erat ſolitus frequentare huiuſmodi loca, & ſæpiſſime illum ab ipſo occiſum in dictis locis obuiam ſibi factum fuiſſe conſtat, quia tunc non præſumitur animus præmeditatus, & deliberatus, ita Nouell. in tracta. ad defenſ. c. an indic. pro reo ſint dan. nu. 63 vbi ẽt ait quod ceſſare facit huiuſmodi præſumptionem, ſi ille pertranſiens non eſſet ſolitus homicidia committere per doctr. Bar. in l. ædiles. ff. de vi publ. & ſentit Blanc. per plura adducta, vbi ſup. nu. 6.

Intellige, vt iſtud tunc locum habeat, quando iam conſtat homicidium eſſe patratum ab ipſo locum frequentante, nulla præcedẽte rixa, vel multo ante tempore: vt ita intellexit Menoc. de arbitr. caſu 361. nu. 44.

Præterea hæc omnia, ſi cui libuerit plurima alia cognoſce-
32 re de animo deliberato, i. an præſumatur quando, & per quas coniecturas excludatur, & an præſumatur ex inimicitia, quæ præcedebat, & an ex genere vulneris, vel percuſſionis, in conſilium hic adhibeat Albam in conſ. 46. per totum, vbi late, & vberrime hæc examinat, plura etiã cumulat Clar. in ſua prac. crim. §. homicidium, verſ. ex propoſito. vbi inter cætera dicit
33 apprime † conducere in Dominio Mediolanenſi ſcire, quando homicidium dicatur commiſſum animo deliberato, cum in eo talium homicidiorum pœnæ remiſſio à principibus non ſoleat condonari.

CONCLVSIO XCIX.

ARGVMENTVM.

Animus multis in alijs rebus quando, & quibus modis probetur, & præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Animum donandi probari per ſcripturam priuatam, & non præſumi in eo, qui ſoluit vſuras.*
2 *Animum exportandi aliquid vetitum, vt frumentum, probari ex eo, quod quis inuenitur cum illis rebus vetitis tranſire per viam non rectam, & non conſuetam.*
3 *Animus latitationis cauſa fraudationis quomodo probetur.*
4 *Animum impudicum præſumi ex oculo impudico, & alijs, vt ibid.*
5 *Animum non redeundi in eo præſumi, qui fuerit abſens per decennium.*
6 *Animum mutandi domicilium in eo præſumi, qui cum ſuppellectili ab aliquo loco recedit.*
7 *Animum iudicis probari per teſtes.*
8 *Animum teſtatoris probari per teſtes ſingulares.*

Extant quamplurimi alij caſus, in quib. animus præſumitur, nec præſumitur, probaturque ex medijs vijs, vt contingentia facti poſtulat, de quib. hic nonnulla ſubnectere fructuoſum & ad rem pertinens erit. Primum igitur omnium.

1 Animum donandi † probari per ſcripturam priuatam, conſultus reſpondit Crauet. in conſ. 155. nu. 3. nec præſumi in eo, qui ſoluit vſuras, docuit Abb. in c. debitores, nu. 5. de iureiur. Hoc idem nos attingimus in conclu. Donatio. vbi cumulatius hęc tibi ſunt ſuppeditata, atque in concl. Alimenta, ſed quãdo mulier eſt egens, & inops, vt nulla ſit ſpes in ſolutione dotis confeſſatæ, Campeg. explicabit in tract. de dote, q. 55. nu. 6.

Item animus exportandi aliquid, vt frumentum extra ciui-
5 tatem inuito Principe. † probatur ex eo, quod quis inuenitur cum illis reb. quas exportare quis prohibetur, tranſuerſis tramitib. tranſgredi, inuſitatam viam indagare, tritam relinquere: ſic nos monuit Barto. in l. qui fiſcalis, C. de nauic. lib. 11. & Albe. Brun. in tract. de ſtat. litera D, ver. Deuetum, verſ. 16. incip. ſtatutum prohibet.

Hinc etiam animus probatur, quem latitaſſe cauſa frauda-
3 tionis, † ſi extra iudicium id aliquib. ſignificauerit, vel ex eo, quod cum aduerſarius ei dixiſſet, cras tibi libellum dabo, ipſe vero in conſpectum ſe non dederit, vel quia ſemel fuerit in iudicio, & deſiſtendo promiſit, ſed poſtea non apparuit, ita tradit Bar. in l. Fulcinius. § quid ſit aũt, ff. quib. ex cau. poſſ. ea.

4 Præterea animus impudicus præſumitur † ex oculo impudico, c. nec ſolo, 23. q. 5 & Luc. de Pe. in l. quemad. C. de agri. & cenſit. verſ. 207. lib. 11. atque ſi qua non verecundetur, nec erubeſcat animum gerere impurũ, voluit Tiraq. de legib. cõnub. l. 9. n. 155. adducens illud Hieremiæ c. 3. frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere, & l. in coniunctiond, C. de nupt. c. . . 3 q. 5. id ẽt potiſſimũ colligere eſt, ſi vino potuq. ſtudioſe ſe obruat, vt meminit idem Tiraq. de leg. cõnub. l. 9. nu. 208. ſiquidẽ vini vſus adeo mulierib. interdictus fuit, priſcis illis Romanorum temporib. vt vinum bibiſſe perinde eſſet, ac ſi in adulterio, aut graui crimine deprehenſæ, capitali iudicio plectendæ eſſent. Hinc memoriæ proditur Egnatium Metellũ, vxorẽ, quod uinum biberat, fuſte necaſſe, & Cn. Domitium, mulierem, quæ viſa eſt plus vini bibiſſe, quã valetudinis cauſa deceret, dote mulctaſſe. Et matrona magna natu, ꝙ claues cellæ vinariæ reſignaſſet, iedia mori coacta. Et ſane, vt inquit Valer. Max. li. 6. c. 3. quæcunq; fœmina vini vſum immoderate appetit, omnibus virtutib. ianuam claudit, & delictis aperit. Quinimò id ex eo eliciemus, ſi nunc hanc, nunc illam domum ingrediatur, Ang. in l. ſi qua illuſtris, C. ad Orfician. Tiraq. vbi ſup. l. 10. n. 34. nec ornatus idecorus ſuſpicione carebit, ſic Tiraq. vbi ſu. l. 3. poſt n. 12. ver. ſed & Iuuenalis. & 56. vide in cõcl. 65. n. 1. & cõſiliũ Per. de Barbobus, 96. n. 8. inter conſ. crim. & Egid. Boſſ. tra. crim. tit. de rapt. mulier. nu. 11. & quid ſit immunditia, quid luxuria, in c. in eo. 35. q. 4.

5 Sic etiam animus non redeundi præſumitur ex eo, † quod quis abſuerit per decennium, ita reſpondit Alex. in conſ. 91. nu. 6. vol. 7. per ibi adducta, faciunt notata in §. pauonũ, Inſt. de rerum diuiſ. vbi per exteriora animus probatur, de quo Bar. l. gerit, de acq. hær.

6 Pariter animus alio comigrandi præſumitur ex eo, † quod quia recedit ab aliquo loco cum ſuppellectili, ita not. Innoc. in c. de renunc. & per Bar. in l. domicilium, & prius in l. aſſumptio. §. iuriſprudentib. ff. ad munic. & facit Bal. in rubr. C. ſi à non compet. iud.

7 Verum animus Iudicis probatur per teſtes, ita not. ĩ marg. ad Bar. in d. l. Fulcinius, §. quid ſit aũt, ff. quib. cau. in po. ea. & pro hoc alleg. eundem Bar. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi, ff. de no. ope. nun. & gl. ĩ l. & præter, §. Marcellus, ſuper ver. approbatũ. ff. de iud. ibi Ang. & idẽ in l. cũ quẽ temere, ff. eo. de iud.

8 Itidem dicimus, aĩum teſtatoris † probari poſſe per teſtes ſingulares, ſi credimus Crau. in conſ. 72. n. 33. duo vero teſtes ſufficiunt ad probandam coniecturam in vlt. voluntate, & illius declarationem. ita ſcripſere Bal. & Sal. in l. quamuis, C. de impub. & al. ſubſt.

CONCLVSIO C.

ARGVMENTVM.

Annuli tranſmiſſio an probet matrimonium.

SVMMARIA.

1 *Annuli tranſmiſſio de maſculo in fœminam probat matrimonium, & quare.*

2 *Annu-*

2 *Annulus non facit præſumi matrimonium, ſed tantum ſponſalia.*
3 *Annuli ſubarratio præſumptionem inducit matrimonij.*

ANnull transmiſſionem à viro in fœminam probare matri-
1 monium ſatis cõſtat,† nam per iſtinſmodi actum demon
ſtratur inter eos contractum fuiſſe matrimonium mutuo coo-
ſenſu: vnde pro matrimonio præſumitur, niſi cõtrarium pro-
betur, arg. c. noſtrates, & c fœminæ, 30. q. 5. & not. gl. in cap. ſi
quis vxorem, 17. q. 2. alia gl. late in c. fi. vbi Dd. de ſponſal. alia
gl. in c. illud, extra de præſump. & notar Cæpol. in conſ. 4. n. 1.
& in conſ. 3. nu. 15. in ciuil. Boer. in conſ. 40. n. 29. Didac. epit.
2. partis, c. 4. nu. 3. & Franc. Aret. conſ. 13. nu. 4. Vnde Romani
in ſpoſalib. & ſolenni nuptiarum die digitum minimo proxi
mum annulo excolebant, & velut pignus amoris præcipuum
ducebant, vt is in ſummo honore foret, quo duce mutuus a-
mor vſque ad cordis ima penetraret, Alex. ab Alexand. lib. 2.
cap. 19.

2 Limites, & intelligas iſtud annulum non probare; ſiue non
facere præſumi matrimonium, ſed tantum ſponſalia, ita notat
Lap. alleg. 56. nu. 5. & ibi Mand. in addit. ad literam R.

Licet ab hac mente ſit alienus Nat. in conſ. 250. nu. 7. vol. 2.
3 vbi dicit,† ſubarrationem annuli præſumptionem inducere
matrimonij permotus auctoritate Sum. Pont. in context. cap.
tenot. in ver. ſubarraſſet, de re iud. & per Abb. in d. c. illud, ita
etiam tenet Mantu. in conſ. 62. nu. 29. vol. 1.

Non immorabor in præſentia plurib. in hac explicanda cõ
cluſione, cum affatim hæc tradiderimus in concluſione, ma-
trimoniũ, vbi huius rei ꝓpria ſedes eſt, lector illuc te reijcio,

CONCLVSIO CI.

ARGVMENTVM.

Annua præſtatio quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Annua præſtatio ſecundum Legiſtas, & Canoniſtas quomodo probetur.*
2 *Annua præſtatio præſcribi non poteſt.*
3 *Annuam præſtationem probare volens, quid agere debeat.*
4 *Probatio ſola ſpatij annorum ſine allegatione cauſæ non ſufficit.*
5 *Sententia abſolutoria ferri debet, ſi in annua præſtatione non fuit allegata cauſa idonea, & ſpecifica.*
6 *Solutio qualibet anno facta, probat annuam præſtationem.*
7 *Solutio primi, & extremi anni non præſumit ſolutionem integrorum decem annorum.*
8 *Solutio primi & vltimi anni præſumit ſolutionem medij temporis.*
9 *Allegatio cauſæ ſpecificæ non habet locum in tempore, cuius initij non extat memoria.*

1 ANnuam præſtationem † à iuris Cæſarei petitis probari
per præſcriptionem longi temporis, traditum eſt, ſemper
ſi oſtendatur per decem annos continue ſolutam fuiſſe, à iu-
ris vero Pontificij conſultis per quadraginta annos, prodi-
tum fuit, vt dicit Guid. Pap. in q. 407. & 408.

Quamuis in contrariam videatur ſententiam deſcendere
Guliel. de Bened. in repet. c. Raynutius, deciſ. 5. in §. & vxo-
2 rem nomine Adelaſiam, nu. 6. vbi expreſſe † aſſerit. præſtatio-
nem annuam præſcribi non poſſe, per tex in l. cum notiſſimi,
§. in his, C. de præſcrip. 30. vel 40. annorum. Verum vt ad con
cluſionem noſtram reuertamur,

Aduertendum eſt, illum qui velit probare huiuſmodi an-
3 nuam præſtationem ſibi debitam,† oportere, vt in libello al-
leget cauſam veram, & ſpecificã, cur ei debeatur, vt peto hãc
annuum cenſum, quem mihi debes ex tali contractu, vel ex
alio ex quo oritur obligatio, verumtamen illam cauſam non
tenetur probare, nam ſufficit, vt dictum eſt, allegare, & proba
re ſpatium decem, vel quadraginta annorũ, nã ſola probatio
4 ſpatij annorum † ſine allegatione cauſæ non ſufficeret, vt tra-
didere gl. & Arch. in c. ſeruitium, 18. q. 2. & glo. Hoſt. & Card.
Floren. & cæteri in c. peruenit, in 2. gl. de cenſib. vbi ẽt recen-
* tiores iuris Pontificij profeſſores concludunt, hanc eſſe * cõ-
munem opin. quam etiam tenent, & ſequuntur ius ciuile pro-
fitentes, in l. cũ de in rem verſo. ff. de vſur. & Dyn. in l. itib. C.
de agr. & cenſit. li. 11. Cyn. Pet. & Bal. in l. ſi certis annis, C. de
5 pactis, quod ſi non fuerit adducta cauſa idonea, & ſpecifica,
ſequi debet ſentẽtia abſolutoria, ita fuit deciſum in d. q. 408.
Guid. Pap. & ratio eſt ſecundum allegatos Dd. ne curſus lon-
gi temporis duo ſpecialia operaretur, & ſic contra l. 1. C. de
dot. promiſſ. cum ſimil.

6 Sed id obſerues,† vt ad probãdam dictam annuam præſta-
tionem, probanda ſit ſolutio quotannis facta, nec ſatis erit, ſi
7 probetur ſolutio primi, & extremi anni ad hoc,† vt probetur
vel præſumatur ſolutio ſingulorum decem annorum, vt in c.
accedentib. ibi, vnde continue. de priuileg. & ibi gl. & Tiraq.
in tract. de præſcrip. verſ. continuos, gl. 5. verſ. illud autem.

Contrariam tamen ſententiam ſequutus eſt Panor. in d. c.
accedentib. cui accedit Pau. Caſt. conſ. 51. vol. 2. vbi ait, ex ſo-
8 lutione primi & vltimi anni† præſumi ſolutionem medij tem
poris, quod quidem illud axioma confirmat: Probatis extre-
mitatibus media præſumuntur.

Limita illud, quod dictum eſt de allegatione cauſæ ſpecifi-
9 cæ, vt † non habeat locum, quando eſſet tempus, cuius initij
non extaret memoria, nam tunc ſine allegatione cauſæ obti-
neret, ita Io. Fab. in §. æque, Inſt. de act.

Sed hæc omnia vberius docebimus in illis concluſionibus
cenſus, Solutio, Penſio, & Canon.

CONCLVSIO CII.

ARGVMENTVM.

Quibus præſumptionibus antecedens prohibens poſſit præſumi, vel probari prohibitum etiam omne id per quod peruenitur ad illud.

SVMMARIA.

1 *Antecedens prohibens, præſumitur etiam prohibere omne id, per quod peruenitur ad illud.*
2 *Alienatio prohibita per ſtatutum, præſumit etiam prohibitam promiſſionem de alienando.*
3 *Concluſio procedit, quando eadem ratio eſt in prohibitione principalis, ſicut acceſſorij.*
4 *Matrimonium prohibetur inter magiſtratum, & ſubditum.*
5 *Sponſalia diſſolui poſſunt ſed non matrimonium.*
6 *Concluſio in materia, in qua non eſt facienda extenſio, non operatur, niſi in actu conſummato.*
7 *Concluſio tantum procedit, quando prohibitio eſt perſonalis impropria.*
8 *Tempus quadrimeſtre datum reis principalibus, datur etiam eorum fideiuſſoribus de iudicato ſoluendo.*
9 *Prohibito principali, præſumitur etiam prohibitum id, per quod ad illud peruenitur, vt nu. 1. & ibi ſitus.*
10 *Beneficium conceſſum ſocio eſt perſonale, & non tranſgreditur perſonam.*
11 *Beneficium reſtitutionis in integrum datum minori, licet tranſeat ad ſucceſſores, non competit fideiuſſoribus.*
12 *Priuilegium non ſoluendi vectigal datum fiſco, vel eccleſiæ, non competit emptoribus.*
13 *Matrimonium cum magiſtratu licet prohibitum ſit, non tamen videntur prohibita ſponſalia, per quæ ad ipſum peruenitur, cum cauſa prohibitionis non ſit perpetua.*
14 *Concluſio non procedit in contractibus, & quomodo.*
15 *Extenſio verborum contractus non fit vltra, quam eſt expreſſum.*
16 *Concluſio procedat ſi quod prohibetur directo tendat ad productionem ipſius, ſecus ſi incidenter.*

ANtecedens prohibentem, præſumi etiam prohibere om-
1 ne id,† per quod peruenitur ad illud, dicendum eſt, per
Vlpiani reſponſum in l. oratio, ff. de ſponſ. c. cum quid prohi-
betur, & ibi Dyn. de reg. iur. lib. 6. gl. in clem. 1. in ver. contra-
here, de conſan. & affin. eſt bonus tex. in c. conſtitutus, de con
ceſſ. præb. Saly. in l. 2. col. 2. verſ. ſecunda eſt, ff. de iuriſd. omn.
iud. & eſt tex. in c. ex tenore, de conceſ. præb. Dec. in cõſ 502.
nu. 3. ex duob. conſilijs, Ruy. conſ. 145. n. 5. circa primum. vbi
2 prohibita alienatione per ſtatutum,† præſumitur etiam pro-
hibita promiſſio de alienando, quia per promiſſionem perue
nitur ad venditionem, idem Dec. in l. 2. col. fi. nu. 37. ff. de iu-
riſd. om. iud. Bal. in l. fi. C. ad leg. Falc.

Quoad ſe conſequens trahit, l. qui procuratorem, & l. qui
indebitam, de cond. indeb.

3 Primo limita, vt concluſio tantum procedat,† qñ eſt eadem
ratio in prohibitione principalis ſicut acceſſorij, alias ſecus:
vt cauit Alex. in conſ. 194. nu. 14. lib. 2. alleg. l. quis officio. de
rit. nupt. & l. 1. C. ſi rector prouin. huic accedit Dec. in c. nam
concupiſcentiam, n. 4. de conſt. & in c. iurauit, col. 2. de prob.
Corn. in conſ. 147. col. fi. vol. 1. & fuit doctrina Pet. Cyn. Ray.
Bal. & Sal. in d. l. 1. C. ſi rector prouin. vt per Alex. d. conſ. 194.
4 vnde licet † prohibeatur matrimonium inter magiſtratum, &
ſubditum, tñ non prohibentur ſponſalia, propter rationis di-
uerſitatem: quia ſi permitteretur matrimonium inter magi-
ſtratum, & ſubditum, poſſet magiſtratus iure ſuo cũ muliere
ditiſſima contrahere, quod matrimonium non poſſet diſſolui
5 in ſponſalibus, † quæ ſi contracta ſint, diſſolui tñ poſſunt, vt
ex adductis per Cyn. in d. l. 1. ſub nu. 1. C. ſi rector prouin.

Secun-

Secundo limita, vt concluſio nō ꝓcedat in materia, in qua
6 ſit facienda extenſio, vt in pœnalib. † quia tunc non opera-
tur, niſi in actu conſummato, gl. in d. clem. 1. in ver. cōtrahere.
de conſan. & affi. Abb. in c. 1. nu. 3. & ibi Dec. de poſtul. præl.
Alex. in d. cōſ. 194. n. 15. Cor. conſ. 147. col. 3. verſ. nec videtur
obſtare, l. oratio. vol. 1. Iaſ. in l. 2. col. ff. de iuriſd. om. iud. & in
l. quo minus, in 9. no. ff. de flum. & in l. cum quidam, colum. 3.
de lib. & poſthum.

Tertio limita, vt concluſio tantum procedat, qñ prohibi-
7 tio eſt ꝑſonalis impropriè, † quæ rei adhæret, & datur potius
cauſæ, quam perſonæ: vt in terminis l. fi. §. fi. C. de vſur. rei iud.
in quo loco habetur, tp̄s quadrimeſtre, quod datur reis prin-
8 cipalib. condemnatis, † datur etiam eorum fideiuſſoribus de
iudicato ſoluendo, & hoc ſingulari priuilegio illius cauſæ fœ-
neratitiæ: vt per Cyn. in d. l. 1. ſub n. 1. verſ. ſi de iure ſpeciali.
C. ſi rector ꝓuin. & l. quoties, n. 97. verſ. ad cōtraria ſic rñdet,
C. de precib. Imper. offer. quo in caſu recte ꝓcedit, vt ꝓhibi-
9 to principali, † præſumatur ēt prohibitum id, per qđ ad illud
peruenitur, ſecus qñ prohibitio eſſet de iure ſpeciali, & reſpi-
ceret perſonā, vt in terminis l. verū, §. 1. ff. pro ſoc. vbi benefi-
cium, quod conceditur ſocio, ne poſſit condemnari, niſi qua-
tenus facere pōt, non extenditur ad fideiuſſorem, vel ad hære-
10 dem, † quia beneficium eſt perſonale, vt ibi, quod non tranſ-
greditur perſonam, l. priuilegia, ff. de reg. iur. & l. in omnibus
cauſis id obſeruatur, ff. eo. & c. priuileg. de reg. iur. lib. 6. & ibi
Dyn. Cyn. vbi ſup. & Bal. in l. 2. col. 1. & ſeq ff. de iur. om. iud.

Ex hoc nimirum illud exijt, vt beneficium reſtitutionis in
11 integrum, quod datur minori, † non competat fideiuſſoribus,
licet tranſeat ad eius ſucceſſores, vt per Dyn. d. c. priuilegiū,
nu. 2. Item priuilegium nō ſoluendi vectigal datum fiſco, vel
12 eccleſiæ. † non competit emptorib. vt dixit Dec. conſ. 48. &
in d. l. in omnib. cauſis, & nu. 2. ff. de reg. iur.

Quarto limita non procedere, qñ actus non eſſet perpe-
tuo probibitus, vt ff. de rit. nupt. l. ſi quis officium. vbi Paulus
reſpōdet, vt ſup. diximus, nam quamuis matrimonium ſit ꝓhi-
13 bitum, † non tñ videntur prohibita ſponſalia, per quæ perue-
nitur, ad matrimonium, quia cauſa prohibitionis matrimonij
ad certum tempus erat prohibita, i. durante magiſtratu, ſecus
ſi cauſa prohibitionis eſſet perpetua, quia tunc prohibito an-
tecedenti præſumeretur prohibitum ēt id, per quod perueni-
tur ad illud, vt ſup. in concl. per d. l. oratio. de ſponſ. & dixit
Dyn. in c. cum quid prohibetur, nu. 5. & ibi Io. And. num. 1. de
reg. iur. in 6. Dec. in l. 2. col. fi. ff. de iuriſd. om. iud. & in c. nam
concupiſcentiam. in 2. lect. col. 1. in fi. & ſeq. de conſt. & ante
eum tradidit Bal. in d. l. 1. col. 2. & ſeq. C. ſi rector prouin.

14 Quinto limita, vt non procedat in cōtractib. † vnde ſi ven-
do tibi vnum ex fundis meis, ad quem non poteris habere
acceſſum, niſi per alium ex fundis meis, nō videor tñ tibi ven-
dere cum illa commoditate ſeruitutis viæ, vel itineris per aliū
15 fundum meum, † ne fiat extenſio verborum ipſius cōtractus,
vltra quam eſt expreſſum, ita conſuluit Alex. in conſ. 194. con-
ſideratis verbis, in fi. verſ. confirmantur hæc lib. 2. alleg. l. ven-
dendo, ff. de contrah. empt. not. Bar. in l. 1. in fi. ff. de ſeru. leg.

16 Sexto limita, vt ſibi vendicet locum, † quando illud, quod
probibetur, directo tendit ad productionem illius, quod in-
hibetur, ſecus ſi per tranſennam, ita declarat Bar. in l. 2. cir. fi.
& ibi Iaſ. col. fi. ff. de iuriſd. om. iud.

CONCLVSIO CIII.

ARGVMENTVM.

Varijs in rebus quod tempus antiquum intelligatur, & quæ probationes ad id ſatis ſint.

SVMMARIA.

1 Antiquum intelligi poſt centum annos.
2 Antiquum quando dicatur, vide ibi remiſſiue.
3 Antiquum diuerſimode ponitur, & conijcitur per Menoc. & alios.
4 Vita communis hominum noſtro tempore breuior eſt, quam antiquitus tempore conſtitutionis, l. an vſusfructus.
5 Vita hominis ſpatium fuit centum annorum.
6 Fieri poteſt, vt homo viuat centum viginti annos.
7 Antiquum intelligi ſpatio centum annorum per magis communem opinionem.
8 Antiquum in inſtrumentis dicitur 90. annorum.
9 Titulus ex fundatione vt allegari poſſit, requiritur tempus centum annorum.
10 Tempus octuaginta annorum non ſufficit contra libertatem eccleſiæ.
11 In ſententijs inter abſentes tempus viginti annorum dicitur antiquum.
12 Probatio exacta, & plena non requiritur in factis antiquis, ſed leuiores ſufficiunt probationes, ſecus in nouis.
13 Probatio adminiculatiua, & præſumptiua ſufficit in antiquis.
14 Probatio qualis qualis ſufficit in antiquis, vbi etiam indicia, & probationes recipiuntur.
15 Antiquitas in multis caſibus inducit probationem ſine aliquo adminiculo, & quomodo.
16 In antiquis non eſt neceſſe probare poſſeſſionem.
17 Concluſio procedit etiam contra eum, qui eſt in quaſi poſſeſſione iuſta cum titulo, & bona fide, non perfecta tamen præſcriptione.
18 Probatio præſumptiua & coniecturalis ſufficit in antiquis.
19 Coniectura, & præſumptiones à iure approbatæ ſunt veræ, & plenæ probationes.
20 Coniectura ſi in iure expreſſa ſint probationem faciunt, non quando ex factis contingentia eueniunt.
21 Præſumptiones in facto conſiſtentes, ſi non conſiderantur à lege, relinquitur arbitrio iudicis, an ipſis credendum ſit.

ANtiquum (vt prius dicamus cuius ſpatio introducatur)
1 poſt centum annos aliqui voluerunt debere intelligi, ſic
intellexit Arch. in c. ſi plures, 16. q. 7. voluit Alex. in conſ. 58.
vol. 4. placuit Bart. Soc. conſ. 88. incip. In cā, verſ. præterea iſta
concl. vol. 1. & idem tradidere Alex. & alij in l. cū aliqs, C. de
* iur. delib. vbi atteſtatur de cōi. * reſpōdit Pau. Caſtr. cōſ. 139.
vol. 1. docuit Iaſ. in l. admonendi, n. 209. ff. de iureiur. Dec. hu-
ius meminit in c. dilecti, de app. conſuluit Curt. iun. conſ. 90.
Crau. cauit conſ. 141. nu. 3. vol. 1. ſequutus eſt Dec. conſ. 13. &
42. & 321. huic adhæſit Affl. dec. 267. iſta acceſſit Cæpol. conſ.
98. nu. 36. vol. 1. confirmauit Nat. conſ. 383. nu. 5. vol. 2. qui at-
* teſtantur de cōi, * & idem de communi Iaſ. in conſ. 81. nume-
ro 3. volumine primo, & in conſilio 148. Viſo proceſſu, nume-
* ro octauo, libro 4. ubi pluries repetit hanc eſſe communem *
opinionem, & ita ſemper tenuiſſe in legendo, à qua etiam
non fore recedendum in iudicando & conſulendo, Franciſc.
de Curte. in conſ. penul. incip. Circa prim. in quo quæri vr̄,
* ad fi. vbi etiam ipſe dicit hanc eſſe communem * opinionem
in iudicando ſequendam, ſenſit Ruin. conſ. 173. nu. 3. vol. 4. &
in conſil. 141. nu. 2. uol. 5. & alios probauit Pet. Duen. in con-
cluſio. 299. fall. 7. & alios adducit Crau. in trac. de antiq. tēp.
in prin. nu. 4. & alios refert etiam Menoc. ſapientiſſimus de ar-
bitr. iud. caſ. 3. lib. 2. n. 6. vbi congerit ſeptem opiniones Dd.
2 circa hoc, nempe quando dicatur antiquum. Nam alij in arbi-
trio iudicis poſuerunt, alij poſt curſum 30. annorum: vt Affl.
decif. 13, nu. 23 gl. c. 1. in prin. ſuper verb. ſi antiquitus, de his
qui feud. dar. poſſ. Guid. Pap. ſing. 387. §. antiquitas, alij poſt
3 quadraginta, † alij per ſeptuaginta, alij per nonaginta, vt ip-
ſe Menoc. ibi retulit, adducendo auctoritates Dd. Alia fuit ēt
opinio vltra relatas per Meno. nempe ſpatio 56. annorū poſſe
dici antiquum, quæ eſt Alex. in conſ. 90. nu. 12. & 13. vol. 6. qui
conſiderat communem vitam hominum noſtri temporis, quę
4 breuior eſt, quam antiquitus tempore conſtitutionis, l. an v-
ſusfructus, ff. de vſufruct. & l. fin. C. de ſacroſanc. eccl. ex quib.
5 habetur ſpatium vitæ hominis † fuiſſe cētum annorum, & eſt
tex. in §. ſi vero. 2. collatio. anth. de Monach. vbi apparet fieri
6 poſſe, vt † homo viuat centum viginti annos, & hanc opinio-
nem ſequendo refert Alba conſ. 83. nu. 10.

** Tamen magis recepta opinio, & magis ** communis eſt; vt
7 antiquum † intelligatur ſpatio centum annorum, vt ſup. cita-
ti atteſtantur, & Cacher. in deciſ. Pedemon. 173. nu. 8 Cepha.
qui infinitos allegat, in conſ. 250. nu. 18. uol. 2. Mantu. in conſi.
72. nu. 3. uol. 1. & Mil. in ſuo repertorio, in uerb. antiquum.

8 Verum Domini Rotæ in hanc ſententiā deſcenderunt, † in
inſtrumentis antiquum tempus dici 90. annorū, ut annotauit
Put. in una Bono. Montis Cerreti contra epiſcopum Feltren.
pro una de Graſſis coram Dom. Mohedano 19. Ianuar. 1545.
deciſ. 208. in fi. lib. 2. non autem tempus 85. annorum, ut per
eundem Put. in una Lucana Canonicatus, & præbend. coram
Mohedano, 2. Decembris, 1541. dec. 213. li. 1. Quinimò ut poſ-
9 ſit † allegari titulus ex fundatione, requiritur tempus centū
annorum, ſecundum eoſdem Dominos de Rot. ut dixit Put.
met. d. deciſ. 213. in quo loco ſcriptum habetur, alias Rotam
habuiſſe tempus 70. annorum pro tp̄e antiquiſſimo, ut in una
Bonon. Chulcrij, tamen in caſu d. dec. 213. in quo tractabatur
de probando iure patronatus, & ſic contra libertatem bene-
ficij, inquit fuiſſe per Dominos concluſum, tempus 85. anno.

non haberi pro immemorabili,& antiquiſſimo,ſed regri ſpa-
tium centum annorum,ex eo quod tp̃s ibi fuit deductum , &
probatum per ſcripturas,& veriſimile eſt,vt ſicut probauit il
lud tp̃s per ſcripturas,probaſſet etiam antiquius tẽpus , ſi re-
uera extaret , & verum cum non probauerit , credendum eſt
non extare aliud tempus.Vnde ſecus eſt,ſi eſſemus in proba-
tionib.per teſtes,quia tunc cum ſit deducendum tempus pue
rilis ætatis,ſicque minimum nouem annorum,teſtis qui depo
neret de tempore annorum 85. ſatis diceretur deponere de
tempore antiquiſſimo,ut per eundem Put.d.dec.213.& facit,
10 quod animaduertit Zaſ.deciſ.68. † vbi ait contra libertatem
eccleſiæ non ſatis eſſe tempus 80.annorum.
11 In ſententijs vero tempus 20.annorum inter abſentes † di
ci antiquum,ſequitur Boer.in dec.124.nu.18.
Ex approbata omnium noſtrorum ſententia habetur, in fa
ctis antiquis non requiri exactam,& plenam probationẽ , ut
12 in nouis & recentib.exigitur,†ſed leuiores probationes ſuffi
cere omnes conſentiunt,indiciaq;,& cõiecturæ paſſim admit
liberis,de bon.poſ.ſec.tab.c.olim,de cẽſib.l.pe.de p̃b c.cum
tuntur,vt eſt tex.in l.cenſus & monumẽta,ff.de prob. l.qui ex
cauſam,eod.tit.c.veniens,de teſtib.Crau.in tract. de antiqu.
temp.vlt.par.ic 1.par.prin.n.30.& ibi n.31. ex ſententia Cal
13 canei,& Iaſonis affirmatur † ſufficere adminiculatã (ut ipſe
loquitur) & præſumptiuam probationem , Soc.conſ.266.nu.
31.vol.2.Vital.tract.de clau.n.3.fol.259 Calcan.conſ.56.nu,
11.Pariſ.conſ.104.nu.42.& 43.uol.1.Corn.conſ.24.nu 1,vol.
4.& conſ.62.nu.1.vol.3.conſ.35.nu.6.vol.1.Affl.deciſ.13.nu,
64.Caſtr.conſ.164.in principali cauſa, quæ vertitur coram ma
iore,col.1.lib.2.Alex.conſ.187.num.2.lib.2. Anch. conſ 310.
conſ.fi.Soc.ſen.conſ.187 col.5.verſ.ſecunda ratio.li.2. quo in
14 loco reſpondet,† qualem qualem ſufficere probationem, &
vide Soc.conſ.205.col.2.verſ.quarto optime,lib.2. vbi etiam
cauit indicia & coniecturas recipi.
15 Primo amplia,vt huiuſmodi antiquitas in multis caſib.†ẽt
inducat probationem ſine aliquo adminiculo, vt de conſtitu
to,nihil efficere, niſi probetur conſtituentem rem tenere , &
poſſidere tempore conſtituti,Ang.& Alc. tradidere in l.quã-
16 uis,§.conductor,ff.de acq.poſſ.& tñ in antiquis† non eſt ne-
ceſſe probare poſſeſſionẽ,nã ex antiquo præſumitur,vt Bart.
Soc.conſ.178.col.5.vol.2.per quos adducit Crau. d.tract. de
antiq.temp.1.par.verſ.viſo de fama,nu.20.fol.97.& 98
17 Secundo amplia,vt procedat etiam contra eum,†qui eſſet
in quaſi poſſeſſione iuſta,cum titulo & bona fide , non perfe-
cta tamen præſcriptione,vt optime dixit Iac.Menoch ex ſen
tentia Crau.vbi ſup.in tra.de arb.iud.li.2.cen.2.caſ.115.n.4.
Tertio amplia,locum etiam habere in eo caſu , in quo lex
18 exigeret plenam,& perfectam probationem,†nam & adhuc
in his antiquis ſufficit iſta præſumptiua,& coniecturalis pro-
batio,vt voluit Aym.Crau.in tract.de antiq.temp.d.vlt. par.
nu.35.Dec.conſ.54.nu.3.& in rub.de probationib.nu.13.vbi
19 affirmat coniecturas † & præſumptiones à iure approbatas,
eſſe veras,& plenas probationes.idem placuit Bal.in l.1. nu.
18.C.de fideicom.quem ſequitur Tiraq.in l.ſi vnquam,in ver
bo donatione largitus,nu.159.C.de reuoc.don. & ſentit Affl.
dec.44.nu.15.& Iaſ.in l licet Imperator,in 3.nor.ff.de leg.1.
Contrarius fuit iſtis Soc.ſen.coſ.194.col.ft. verſ.confirma-
tur, lib 2.
20 Priorem opinionem intellige,vt maxime procedat,† ſi hæ
coniecturæ in iure expreſſæ ſint,& non quando ex facti con-
tingentia eueniunt,vt dixit Menoc.d.caſ.115.nu.7. Verum ſi
p̃ſumptiones huiuſmodi lex nõ conſiderauerit,nec conſidera
21 re potuerit,tamquam in facto conſiſtentes. † tunc erit in ar-
bitrio iudicis poſitum qui accurate perſcrutabitur,an conie-
cturæ huiuſmodi ſint,vt ad ita credendum adduci poſſit , ita
cenſuit Meno.loco ſupra citato,nu.9. & ſentit Corn.conſ.19.
col.fi.ver.non enim eſt ſtatutum,li.2.du reſpondit nil hac de
re ſtatute iure noſtro ſtatutũ,& ob id iudicis arbitrio relinqui.

CONCLVSIO CIV.

ARGVMENTVM.

Antiquum an & quando probetur per teſtes de auditu.

SVMMARIA.

1 *Antiquum probari per teſtes de auditu.*
2 *Teſtimonium de auditu ſufficit ad probandum antiquum.*
3 *Auditus vt probet antiquum,intelligitur de auditu alieno.*
4 *Antiquum eſt ſpatium centum annorum.*
5 *Teſtis deponens ab antiquo,& dicens de ipſo facto ſe recordari,non probat.*
6 *Probatio teſtium de auditu in antiquis non ſufficit , niſi concurrat fama, aut aliud adminiculum.*
7 *Teſtes etiam domeſtici deponentes de auditu auditus in antiquis admittuntur.*
8 *Teſtes domeſtici admittuntur in his,quæ domi fieri ſolent, vel quæ per alios ſciri nõ poſſunt,& cum aliter veritas haberi nequit.*
9 *Teſtis deponens ſe audiuiſſe ab vno tantum,probat;*
10 *Teſtis dicens audiuiſſe ab vno,non ſufficit.quia ſaltem à duobus deponere debet , alias non probat.*
11 *Teſtis non probat,ſi dicit audiuiſſe ab vno,& ab alijs,& vnum nominet , & alios non.*
12 *Teſtes deponentes audiuiſſe à diuerſis perſonis,& non ab eiſdem, licet ſingulares videantur,tamen probant.*
13 *Teſtes ad hoc vt probent,deponere debent,audiuiſſe ab eiſdem perſonis,& non à diuerſis.*
14 *Teſtes non deponentes audiuiſſe ab eiſdem perſonis,dicuntur ſingulares & non probant.*
15 *Teſtes deponentes de credulitate,probant.*
16 *Parentela vel conſanguinitas de ſui natura ſunt difficilis probationis.*
17 *Dominium antiquum non eſt difficilis probationis,& ad probandum non ſufficiũt teſtes de auditu,niſi concurrat fama,vel aliud adminiculum.*
18 *Teſtes de auditu ſufficiunt ad probationem conſuetudinis, cuius initij non eſt memoria.*
19 *Teſtes de auditu non ſufficiunt ad probationem parentelæ, quando de ea tractatur ad effectum ſuccedendi.*
20 *Teſtes de auditu,quando agitur de magno præiudicio,non ſufficiunt, niſi concurrat fama.*
21 *Teſtes de auditu non ſufficiunt ad probandum dominium vel poſſeſſionem.*
22 *Quæ requirantur in teſtibus de auditu,& quomodo deponere debeant, vide remiſſiue.*

RETulimus ſuperiori concluſione nonnulla ſcitu digna de
temporis antiquitate,in præſentia recte mihi feciſſe vi-
debor,ſi poſtquam de hac re verba facere cœpi, hæc etiã non
iniucunda ſubiecero.
1 Antiquum probari † per teſtes de auditu , habemus pluri-
bus in locis,præſertim ex tex.in c.licet ex quadam , de teſtib.
& ibi Abb.& l.ſi arbiter,ff.de prob.& in l.2.§.Labeo,ff.de aq.
plu.arcen.Alexand.conſil.187.num.16. volum.2.vbi expreſ-
2 ſim aſſerit ad probandum antiquum † ſufficere teſtimonium
de auditu,quod idem approbat Iaſ.in conſ.65. colum.3. ver-
ſiculo tertio principaliter,volum.3.& in conſil.128. nume.1.
volum.1.& plurimi alij vno conſenſu,vt Franc.Aretin.conſil.
37.num.2.& Iaſ.in conſil.166.nume.2. Hippol.in rubr. C.de
probationibus,num.195.Hoſtien.cap.quid per nouale, & in
cap.veniens,de verb.ſignificat.Caſſan.conſil.54. columna 5.
* Dec.conſil.321.nu.8.Cæpol.in conſi.ciuil.11.&* communem
dicit Aret.in cap.tam literis,& in dicto cap.licet ex quadam.
de teſtib.& Crauet.dicto tract.de antiqu.tempor.in 1.parte,
verſic.viſo de fama,nu.2.Alba.in conſ.6. num.7. per doctrin.
Anch.in conſ.310.incip.Tres domini,colum.2.Socin.iunior.
conſ.86.nu.15.volum.2.Campeg.in tract. de teſtib. reg.206.
fallent.4.Ioan.Crot.in eodem tract.de teſtib.9. par. nu.366.
quæ eſt pars addita à Moncad.ibidem.Id vero diligenter ani
3 maduertas,dum dicitur de auditu,quia intelligitur de audi-
4 tu alieno,nam antiquum,vt ſupra diximus, eſt † ſpatium cen
tum annorum.Vnde ſi quis vellet de aliquod antiquum per
auditum ſuum probare,oportet talem teſtẽ exeedere annos
decem ſupra centum,vt gloſſ.meminit in cap.cum nobis, ver
ſic.centum annorum,de præſcrip. quod fere αδύνατον eſſe di-
xit Crauer.vbi ſupra,num.14. quod procedit etiam ſi depo-
neret ſe memoriam illius rei habere,quod in ſuis aduerſarijs
5 id ſcripſerit:nam nihilo ſecius non probare,† dixit Bald.in l.
iubemus,n.7.C.de teſtam.
Contrariam tamen ſententiam ſunt ſequuti Corn.conſ.78.
col.3.vol.3.& Ruin.in conſ.34.num.11. volu.1. per plura ibi
adducta,ideſt non ſufficere huiuſmodi teſtes de auditu , ſed
concurrere famam debere,vt etiam tenet Ceph.in conſ. 250.
6 nume.19.vol.2. vbi dicit, in antiquis † ſolam teſtium proba-
tionem auditus non ſufficere,niſi concurrat aliud adminicu-
lum,iuxta ſententiam Hoſt.& Io And.in c.licet ex quadam ,
vbi etiam Abb.Imol.& Fel.ex.de teſtib.& Calcan.in conſ.9.
per totum.
Priorem igitur opinionem , quippe quæ iuris interpretib.
magis placeat, ſequendo.
Amplia procedere,etiam ſi teſtes eſſent domeſtici:†qa ni-
hilominus admittuntur deponentes de auditu auditus in an-
tiquis: vt ꝓdidit Bal.in c 1.§.vaſallus,ti.de ſi feu. fuerit con-

trouer.

troner.inter dom.& agnat.& Apoſtil.ad decıſ.Toloſa.4.verſ.
idem in factis antiquis.
Limita hanc ampliationem non procedere,niſi huiuſmodi
8 teſtes deponerent de his,† quæ domi fieri ſolent, vel de his,
quæ per alios ſciri non poſſunt, aut aliter veritas haberi ne-
quit. vt late ſcribit Crauet.in d. tractat.de antiqui, tempor.
dict.verſi.viſo de fama.num.13.cum ſeq.
Secundo amplia, etiam ſi teſtis deponeret, ſe audiuiſſe ab
9 vno tantum, † quia ſufficeret: vt reſpondit Franc. Aretin. in
* conſ.37.n.4.per gloſſ.in l.ſi arbiter.ff.de probat.* communi-
ter approbatam: vt atteſtatur Ioan. de Imol.in leg.2.§.idem
Labeo.ff.de aqua plu. arcen.
Aliens tamen ab hac opinione fuit Cephal.in d.conſ.280.
nu.22. vbi dicit,non ſufficere, ſi teſtis dixerit, ſe audiuiſſe ab
10 vno:†quia ſaltim à duobus debet deponere,alioqui non pro
bat,motus auctoritate Inno.in cap.veniẽs, & c.quid per no-
uale.de verbor.ſignif.& per Socin.in l.Gallus,§.ille caſus,ad
fi.ff.de libe.& poſthum.cum alijs per Ceph.adductis,nec ſuf-
11 ficeret,† ſi diceret,audiuiſſe ab vno, quem nominet, & ab a-
lijs pluribus,quod tamen ſuo nomine non compellat,ſi credi
mus Corn.in d.conſ.78.nu.7.& Natt.in conſ.170.nu.5.vol.1.
Tertio amplia,etiam ſi teſtes deponerent audiuiſſe à diuer
12 ſis perſonis,& non ab eiſdem,†quia licet videantur ſingula-
res,tamen probarent,iuxta ſententiam Corn. dict.conſil.78.
col.1.in fin.volu.3.
Receſſit tamen ab hac opinione Alex.in conſ.82.n.3.vol.1.
cum ibi allegat.& ſequitur Deci.conſ.321.& ſentit etiam So-
cin.conſ.194.num.9.verſic.ſed ad primum,volum.2.& Crau.
13 vbi ſupra,nu.12.vbi concludit, † ad hoc vt probent, debere
deponere ſe audiuiſſe ab eiſdem perſonis, & non diuerſis,
prout etiam reſpondit Cephal. in dict.conſ.250.n.24.vbi di-
cit, omnino debere teſtes deponere ſe intellexiſſe ab eiſdẽ,
14 † non à diuerſis perſonis, alioquin dicerentur ſingulares, &
non probarent.
Quarto amplia concluſionem,etiam ſi deponerent de cre-
15 dulitate:† nam tunc etiam probarent,per text.in cap. quo-
ties.in fi.de teſtib.ibi,accepiſſe à maioribus ſuis,& credere.
Speculat.in § 1.col.9.verſ.qui deponit de credulitate.tit.de
teſtib.& Barto.in l.2.§.item Labeo.ff.de aqua plu.arcen.Iaſ.
in conſ.65.vol.3.col.4.circa prin.& Abb.in cap.licet ex qua-
dam,de teſt.Crauet.in dict. tract.de antiqui.tempor.1. part.
verſ.viſo de fama.fol.95.in princ.& Ale.cõſ.187.fi.col.vol.1.
Contrarium tamen conſuluit Corn. dict. conſ.78. in litera
E.volu.3. & voluit Crauett.vbi ſupra.n.5. ſed de hoc agetur
infra in concluſione,parentela,& dictum eſt ſupra in conclu-
ſione,affinitas.
Primo limita in primis concluſionem: vt tantum procedat
16 in his, † quæ ex ſui natura ſunt difficilis probationis: vt eſt
probatio affinitatis, vel conſanguinitatis: vt nobis præſcri-
pſit,c.licet ex quadam,de teſtibus,& ſequitur Corn.conſ.78.
col.3. vol.3. ſecus ſi ageretur de probatione ex ſui natura nõ
17 difficili, vt de probatione dominij antiqui.†quia tunc teſtes
de auditu tantum non ſufficerẽt,niſi concurreret etiã proba-
tio famæ,vel aliud adminiculum, vt ait Crauet. vbi ſup nu.4.
fol.96.& licet Dec.in conſ.148.n.5. aſſerat, ad probationem
18 conſuetudinis,cuius initij non extat memoria,† ſolum ſuffi-
cere teſtes de auditu:non tamen aduerſatur huic limitationi,
nam in caſu Decij concurrit poſſeſſio de præſenti, vel obſer-
uantia huiuſmodi conſuetudinis, & ſic vltra teſtes de auditu
extat aliud adminiculum,nempe illa obſeruãtia de præſenti.
& ita intelligit Crauet. ſupra allegato loco,nu.3.cum ſeq.
Contrarium eſt expreſſum in dict.capit. licet ex quadam,
ibi, non vtrique ab vno.& ibi gloſſ.& ſequitur Innoc.in cap.
veniens,de teſtib.& in cap.quid per nouale. de verbor.ſigni
ficat.Curtius iunior in conſil.17.col.1. & Corn.conſ.78. col.
3.volu.3.conſ.146.colum.2.eod.volum.2.
Sublimita illud, quod dictum eſt de conſanguinitate, non
19 procedere,† quando agitur de eius probatione, vt poſſimus
adire, quia tunc non ſufficiunt teſtes de auditu, ſic loquutus
eſt Pau.Caſt.in conſ.56.nu.7.vol.1.
Secundo limita non procedere,quãdo ageretur de magno
20 præiudicio, † quia tunc non ſufficerent huiuſmodi teſtes de
auditu, niſi tñ ex iſto teſtimonio induceretur, & ſequeretur
probatio famæ,quia tunc licet tractaretur de magno præiudi
cio,ſufficerent,eo quod cũ illis teſtibus concurreret fama, vt
docuit Abb.Hoſtienſ.Ioa.Andr.in dict.cap.licet ex quadam,
& Crauet. vbi ſupra,nu.3.fol.95.
Contrarium ſenſit Franc.Aret.conſ.57.num.4.
Tertio limita,quando ageretur de probando dominio,vel
21 poſſeſſione,† quia tunc teſtes de auditu non ſatis ſunt, vt di-
cit Crauet.de antiq.temp.part.1.n.305.ad fi.& Cephal. dict.
conſ.250.num.20.
22 Quæ autem requirantur in huiuſmodi teſtibus,& †quomo
do debeant deponere,ad verbum tradita ſunt in dict.cap.li-
cet ex quadam,& animaduertit Gabriel in ſuis concluſionib.
de teſtibus,concl.3. & Cephal.in d.conſ.250. nu.22.cum ſeq.

CONCLVSIO CV.

ARGVMENTVM.

Nonnulli recenſentur modi, quibus antiquum poſſit probari.

SVMMARIA.

1 *Antiquum probari per famam.*
2 *Papa per famam poteſt probare ciuitates eſſe de dominio eccleſiæ, licet non probet a-lijs inſtrumentis.*
3 *Fama ſola non probat antiquum etiam graue præiudiciale.*
4 *Fama ſola non probat antiquum, ſi ſumus in notorijs factis antiquis. Contrarium, ibidem.*
5 *Antiquum probari per ſcripturam priuatam.*
6 *Antiquum per ſcripturam priuatam probatur tantum ſemiplene.*
7 *Scriptura publica plene probat.*
8 *Teſtes æquiualent inſtrumento.*
9 *Antiquum probari per libros antiquos, vel per hiſtorias.*
10 *Antiquum probari per literas ſcriptas, ſeu inſculptas in lapidibus.*
11 *Libri, vel hiſtoria probant, quando ipſis adhibita fuit fides ab antiquo.*

POſtea quam referre cœpimus probationes, quibus quod
eſt antiquum commode argumentis confirmari poteſt,per
gamus & alias hic recenſere,quo res cognitu ſit facilior,& re
ctius penſum noſtrum abſoluamus.
1 Antiquum igitur probari† per famam aſſirmarunt Innoce.
in c.veniens.de verb.ſignif.in 6.gl.in l. at qui natura.§.cũ me
abſente.ff.de negot.geſt.Bal.in leg.proprietatis.C.de proba
tionib.Alex.cum alleg.in conſ.4.nu.11.vol.2. & in conſ.187.
n.3.eod.vol.Hippolyt.de Marſ.in rubric. C. de probationib.
n.159.Iaſ.in conſ.65.col.2.in fi.vol.3.& per multa ibi alleg.&
in conſ.128.n.1.vol.1.Rom.conſ.109.incipien. In propoſita
quæſtione,& in l.2.§. idem Labeo.ff. de aqua plu. arcen. vbi
2 infert ex hoc, † Summum Pontific. per famam poſſe probare
ciuitates eſſe de dominio eccleſiæ, licet illud non probet a-
lijs inſtrumentis Quod videtur ẽt ſentire Crau.in dict.tract.
de antiq.temp.in 1.part.verſ.viſu in hac.1. part.in princ.vbi
3 ait, † ſolam famam probare antiquum etiam graue præiudi-
* ciale.Et hanc eſſe *communem locupletiſſimus eſt teſtis Dec.
in cap.1.colum.4.numer 46.de appellationib & à concluſio-
ne ſtat etiam Bald.in auth.quas actiones,col.fin. C.de ſacro-
ſanct.eccle.Ruin.conſi.13.nu.3.conſi.111.nu.2.conſ.151.n.2.
& 3.conſi.137.num.2.volu.4.& conſ.103.nu.16.volu.5.Grat.
conſ.95.num.15.volum.2.Pariſ.conſ.52.num.80.volu.3.conſ.
23.n.236.vol.1.Gozadin.conſ.8.n.47. Cæſ.Lamb.in tract.de
iur.patro.lib.2.part.2.artic.4.quæſtio.princ.10.nu.13. & 14.
fol.332.Afflict.deciſ.277.num.1.& Alexand.conſi.90.num.2.
& 10.volum.6.& quod plene probetur, auctor eſt Iaſ. in leg.
cum aliquis,num.5.C.de iur.deliber.& Deci.conſil.65. verſi.
confirmatur & 2.volum.3.
4 Primo limita,niſi eſſemus in notorijs factis antiquis,† quia
alioqui per ſolam famam non probaretur antiquum, vt per
plura adducta conſuluit Corn.in conſ.304.in litera G.verſic.
his tamen non obſtantib.vol.3. contra hanc limitationẽ ſen-
* tit Deci.& atteſtatur de * communi in cap.1.vol.4.de appel
& refert Crau.d.tract.in 1.part.verſ.viſo in hac.1.part.nu.3.
vbi declarat mentem Corn.
5 Quinimo antiquum probari †per priuatam ſcripturam do-
cet nos Ant.de But.in c.2.de fid.inſtru.quem refert, & ſequi-
tur Iaſ.in l.cum aliquis.n.6.C.de iur.delib.& Capic.deciſ.86.
n.4.Socin.conſ.180.col.5.in fin. verſ.multum etiam operatur
antiquitas.volu.2. Dec.in c.cum cauſam, verſ.2.limitatur de
probat.Iaſ.in conſ.65.col.5.verſ.tertio confirmatur. vol.3.&
in conſ.166.colu.3.verſ.ad prædium accedat.volum.4.
6 Intelligas tñ † antiquum probari per ſcripturam priuatam
ſemiplene tantũ,non autẽ plene, vt ex relatis per Crauet.tract.
de antiq.

de antiquit.temp.1.part.verſ.viſo de verbis.n.2. & Marſil.in ſing.436.late dixi,& latius explicabitur infra in cõcluſione,
7 ſcriptura priuata.& in concluſione Apocha.†ſecus vero ſi eſſet publica,quia plene probatet,& vſq; eo vt in antiquis maior ſit adhibenda fides probationibus, quæ fiunt per ſcripturam,
8 ram,quam illis, quæ fiunt per teſtes,licet regulariter † teſtes pares ſint inſtrumento, cum in antiquis teſtes præſumantur obliuioſi, quod non contingit in ſcriptura, iuxta late notata per Neuiza.in conſ.25.nu.16.& conſ.160.n.14.
9 Ex quo fit, antiquum probari ẽt per libros antiquos, † vel per hiſtor.vt inq; Guid.Pap.in cõſ.88.n.2.cũ ibi alleg. Alba.in conſ.64.n.27.& Hieron.de Monte in tract. fi.reg.c.20.n.8.
10 Amplia,vt etiam antiquũ probetur per literas ſcriptas †ſeu inciſas in lapidibus,gl.in c.cum cauſam,in verb.per libros,&
* ibi omnes*ſcribentes,de probat.& gl.in c. ſiue.il 2.24.quæſt.2 Pau.Caſt.in l.ſi ſepulchrum.C.de relig.& ſumpt. funer.n.6.ſpecul.in tit.de probat.verſ.videndũ reſtat.n.12.verſ.uouo per libros.Alba.cõſ.54.n.27.& ex multis allegatis per Hipp.Marſ.in rubric.C.de probat.n.191.& facit Bald.in conſ.310.incip.An patronatus,volu.5.& ſequitur Deci.conſ.135.circa princip & Purpur.in l.1.n.155.ff.ſi cert.pet.Calc.cõſ.90.col.2.n.8.Bar.in l.1.in princ n.3.ff.de bon.poſſeſ.ſecũdũ tabulas.
11 Limita concluſionem, vt tantum procedat, †quando ab antiquo talibus libris,vel hiſtorijs adhibita fuerit fides,ſecus ſi non fuerit adhibita,ita Peli,in c,inter dilectos,colu.8.& in c.cum cauſam, vbi etiam Abb.de probat.& Bart,in l.1.ff.ſi cert.pet.& idem Hierony.de Monte,vbi ſupra.

CONCLVSIO CVI.

ARGVMENTVM.

Antiquum quomodo probetur per verba enunciatiua, ſiue narratiua.

SVMMARIA.

1 *Antiquum probari per verba enunciatiua, ſiue narratiua.*
2 *Antiquum probant verba enunciata, & narrata etiam propter aliud in priuilegio, vel reſcripto Principis*
3 *Antiquum probant etiam verba enunciata in aliquo inſtrumento priuato.*
4 *Verba in inſtrumento venditionis poſita, ſi aſſeraat bona eſſe in tali diœceſi, vel territorio etiam propter aliud enunciata probant in antiquis bona eſſe in eadem diœceſi, vel territorio.*
5 *Verba enunciatiua in antiquis probant, etiam quod tempore aſſertionis, vel enunciationis tale enunciatum non eſſet geſtum, vel geri non potuiſſet.*
6 *Verba enunciatiua non probant antiquum nec plene, nec ſemiplene, nec præſumptionem inducunt, ſi ſint obſcura, dubia, vel incerta, aut in genere.*
7 *Probatio per verba enunciatiua non valet contra tertium ſiue in præiudiciũ tertij.*
8 *Verba enunciatiua, in antiquo probant etiam inter alias perſonas, quam contrahentes.*
9 *Verba enunciatiua, ſi tractatur de magno præiudicio, ſemiplene probãt, & ſi de paruo, plene. Et quod probant antiquum in vtroque caſu, ibid. vide.*
10 *Verba enunciatiua plene probant antiquum etiam contra tertium, quando in pluribus ſcripturis illud enunciatur.*
11 *Probatio filiationis difficilis.*
12 *Verba enunciatiua tunc probant plene, quando concurrit longa poſſeſſio, quæ conuenit cum illis verbis enunciatiuis.*

PErgamus in inſtituto noſtro recenſendi probationes antiqui,è quibus illa prior ſeſe nobis offert.
1 Antiquum enim probari per verba enunciatiua,†ſiue narratiua,tradiderunt Anton.de Butr.& Abb. in c.cum dilectus, de ſucceſſ.ab inteſt.Iaſ.in conſ.56.n.1. vol.3. & in conſ.128.n.1.vol.1.Alex.conſ.90.n.15.vol.6.conſ.74.volu.3.Pariſ.cõſ.10 ʒ.n.47,vol.1.Dd.in l.cũ aliquis,C.de iur.deliberand. Alb.in conſ.83.nu.3.& 6.Dec,in conſ.146.vol.5.nu.14.
2 Amplia etſi eſſent enunciata, & narrata propter aliud † in priuilegio, vel reſcripto Principis, ita reſpondit Iaſ.in conſil.65.n.1.vol.3. vbi ad id teſtatur Anton.de But.in d.c.cum dilectus,de ſucceſſ.ab inteſt.& Alex,in conſ.6.vol.6. & idẽ Alex.conſ.15.n.3.vol.3.& Bertr.in conſ.99,col.2.n.2.vol.6. & Dec.conſ.152.col.penul.nu.1.Crauet.eod.tract.in princ.nu.8.
Secundo amplia,ẽt ſi huiuſmodi verba eſſent enunciata in
3 †aliquo inſtrumento priuato, vt voluit Iaſ.d.conſ.65.volu.3.n.1.verſ.confirmatur,vbi ait, ſi in tali inſtrumento de aliquo fiat mentio de confinijs, vel de diœceſi, ſiue territorio, tunc per ea probari ſupradicta.& id auctoritate comprobat Bald.Saly.Albe.de Roſ.& cæterorum in l.cum aliquis, de iur.deliber.quibus accedit Fraociſ.Aretin.in conſ.42.nu.2.incipien.Viſo conſi.vbi rationes adducit, & Bertran.in conſ.99. nu.2.
4 volum.6.& Alexand.conſ.12.nu.8.vol.4.vbi ait: †vt ſi in huiuſmodi inſtrumento, vt venditionis aſſeratur, vel enuncietur,dicta bona eſſe in tali diœceſi,vel territorio: tũc per hæc verba etiam propter aliud enunciata probari in antiquis talia bona eſſe in huiuſmodi diœceſi,vel territorio,& Iaſ.in cõſ.23.col.2.circa medium,vol.3. & Dec.in conſ.149.n.14.idem ſentit de confinijs,& dicetur latius in concluſ.confines.
Tertio amplia,etiam ſi tempore aſſertionis,vel enunciatio
5 nis, † tale enunciatum non eſſet geſtum,uel geri non potuiſſet: quia nihilominus probarent illa uerba, iuxta ſententiam Paul.Caſt.in conſ.202.nu.4.uolu.1.incip.in cauſa confinium, pro quo adducit Spec.in tit. de inſt.edit §.oſtenſo, ſed quid ſi poſt publicationem,n.27.& Crauet.de anti.temp.in princ.uerſicul.ampliatur,fol.30.
Contrarium ſentit Lanfranc. de Orian.in tract. de probat.in fi.& Paul.Caſtr.conſ.139.uol.1.incip.Pro declaratione,qđ fortaſſis fallit in antiquis: ut uidetur ſentire Crauet. ubi ſup.
Primo limita,quando uerba huiuſmodi eſſent obſcura,du-
6 bia,uel incerta,aut in uniuerſum prolata,†quia tunc non probaretur antiquũ,neque plene,neque ſemiplene,nec præſumptionem induceret.Ita conſuluit Oldrad. conſ.262. colum.2.n.4.incip.In quæſtione,quæ imponitur,ad hoc teſtatur Compoſtell.in c.cum dilectus,de elect.huic confine eſt,quod animaduertit Paul.Caſt.in cõſ.139.incip.Pro declaratione eius, de quo quæritur,lib.1.& Crauet.vbi ſup.in 1.part.n.27.
Secundo limita non procedere contra tertium,ſiue in præ-
7 iudicium tertij:† nam tunc nõ ualet huiuſmodi probatio per uerba narratiua: ut uoluit Crauet.ſupradicto loco,in uerſ.ampliatur,n.4.uol.30.ubi alleg.Paul.Caſt.in cõſ.139.col.2.incip.Pro declaratione,n.4.uol.1.& Alex.conſ.50.col.2. in fi. uol.1.
Contrarium uidetur ſentire Iaſ.in conſ.65.n.1.uerſ.confir-
8 matur,uol.3.ubi expreſſe inquit, † in antiquo probare etiam inter alias perſonas,quam contrahentes,& ſic contra tertiũ,uoluit & idem Bal.in l.pen.col.2.uerſ.item quod dicit glo.C.de iur.delib.& refert Cott.memor.in uerſ.antiquitas.& facit Bertran.in conſ.167.uol.3.in 2.par.nu.12. cum ibi alleg.
Hos inter ſe conciliat Cra.ubi ſup.nu.8.nam aut agitur de magno præiudicio, & tunc probatur ſemiplene, aut de paruo,& tunc plene,per rationes & iura ibi allegata.
Contra quam diſtinctionem ſentit Barb. in conſ.6.nu. 17.volu.2.vbi per multa ibi adducta concludit, non eſſe conſtituendum huiuſmodi diſcrimen,an agatur de magno, vel paruo præiudicio,& tenet,in vtroque caſu probari illud antiquũ per verba narratiua.
Sublimitatur hæc ſecunda limitatio per eundem Barbat.in
10 d.conſ.6.n.17.†quando in pluribus ſcripturis illud enunciaretur, nam tunc plene probaretur antiquum etiam contra tertium,quod etiam placuit Crauet.in d.verſ.ampliatur, nu.14.vbi plura adducit.
Secundo limitatur, quando ageretur de probatione diffi-
11 cili,nempe † filiationis, nam tunc probaretur etiam contra tertium, vt idem Crauet.vbi ſup.nu.12.
Tertio limitatur,quando concurreret longa poſſeſſio, quæ
12 conueniret cum illis verbis enunciatiuis; † probaretur enim tunc plene,ita cauit Alex.conſ.229.col.5.verſ.non obſtat etiã vol.6.quem refert, & ſequitur Crauet.vbi ſup.n.20.Ad id præterea adhibeas noſtram concluſionem,verba enunciatiua.

CONCLVSIO CVII.

ARGVMENTVM.

Antiquum per coniecturas, indicia, & præſumptiones, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Antiquum probari per coniecturas, indicia & præſumptiones.*
2 *In caſu regali, id eſt, in antiquo coniectura, & præſumptiones ſufficiunt pro plena probatione.*
3 *Probatio coniecturalis admittitur contra poſſidentem poſſeſſione iuſta cum titulo, & bona fide.*
4 *Probatio coniecturalis, & præſumptiua non habet obſtare iuſte poſſidenti.*
5 *Ius ex præſcriptione acquiſitum extinguit ius antiquum.*
6 *Probatio per coniecturas non admittitur in cauſa criminali.*
7 *Probatio de antiquo per præſumptionem non procedit in probandis ſubſtantialibus inſtrumentorum correctis.*

Ad

1 AD idem referẽdum eſt, quod & in præſentia dicturi ſu-
mus, nam antiquum probari per coniecturas, † indicia,
& præſumptiones, tum Cęſareo, tum etiam Pontificio iure re-
ceptum eſt, ciuili, vt l. cenſus, & monumenta, ff. de proba. & l.
qui ex literis, ff. de bon. poſſ. ſecundum tab. canonico, vt in c.
cum cauſam, de prob. c. cum olim, de cenſ. iuris huius vtriuſq;
conſultiſſimi conſulẽdo probauere, Barb. conſ. 41. nu. 2. vol. 1.
Ale. cõſ. 90. col. 2. n. 8. vol. 6. Iaſ. cõſ. 128. n. 1. vo. 1. Anc. cõſ. 310.
nu. 2. incip. Tres domini magnifici, & conſ. fi. nu. 7. Alb. conſi.
83. nu. 8. per ipſos alleg. quos ſequitur Crau. tract. de antiqu.
temp. in prin. verſ. viſo de fama, nu. 31. fol. 99. & per congeſta
per Par. in conſ. 104. nu. 41. cum ſeq. vol. 1.
Primo amplia, etiamſi lex, vel ſtatutum requireret plenam
2 probationem, † nam in cauſa regali, ideſt, in antiquo ſufficeret
coniecturæ, & præſumptiones pro plena probatione, ita vno
ore aſſenſere Pau. Caſt. cõſ. 281. in cauſa iſta quinq;, col. 2. ver.
nec obſtat, ſi dicatur, & conſ. 282. col. 3. poſt med. verſ. & ſi di
catur, vol. 1. Dec. in rub. de prob ext. col. 17. verſ. 2. concl. & in
cõſ. 54. col. fi. verſ. nã ſolet, & late p Cra. in d. tra. vbi ſup. n. 36.
cũ ſeq. & noſtra tẽpeſtate nulli ſecundus eruditione, & legũ
peritia Iac. Men. de arb. iud. caſ. 115. li. 2. cen. 2. n. 5. Tiraq. in l.
ſi vnq̃. vet. donat. largitus, n. 159. C. de reuo. do. q alios refert.
Amplia ſecundo, vt etiam locum habeat contra eum q eſſet
ĩo poſſeſſione iuſta cum titulo, & bona fide, non tñ perfecta
3 præſcriptione; † nam & iſto caſu aduerſus talem poſſidentem
adhibetur hęc coniecturalis probatio, vt cenſuit Crau. de an-
tiq. temp. vlt. par. n. 33. in quo loco declarat, Soc. ſen. in conſi.
294. col. fi. verſ. confirmatur, lib. 2. ſentientem ibid. hanc cõie-
cturalem probationem non ſufficere contra iuſte poſſidentẽ,
quod negat Crau. loco ſup. citato, ea præcipue ratione, quod
adhuc præſumptio iuſtæ poſſeſſionis, non dicitur perfecta, ſi
non eſt perfecta præſcriptio, & cũ iſta opinione videtur tran
ſire Menoc. d. caſu 115. nu. 4.
Primo limita non procedere, quãdo liquet de iuſta poſſeſ-
ſione illius, contra quem agitur, nam tunc debet per alia me-
4 dia plene probari, † iſta enim probatio eſt coniecturalis, &
præſumptiua, quæ non debet obſtare iuſte poſſidenti, ita Inn.
& * cõiter Dd. in c. cum cauſam, de prob. prout refert Soc. in
conſ. 194. nu. 9. ver. confirmatur iſta concl. vol. 2. & iſta limita-
tio procedit, ſi reus præſcripſerit contra actorem, quia tunc
5 huiuſmodi probatio nullius eſt ponderis, † quia præſens ius
ex præſcriptione acquiſitum extinguit ius antiquum actoris,
ſecus ſi nondum fuerit præſcriptum, ita vt ſupra per eundem
Cranet. d. tract. de antiq. temp. d. verſ. viſo de fama, nu. 33. &
ſequitur Menoc. de arbir. iud. d. caſ. 115. lib. 2.
6 Secundo limita in cauſa criminali, † quia tunc non admitti-
tur huiuſmodi probatio per coniecturas, ita Pau. Caſt. in con
282. col. 3. verſ. & ſi dicatur, vol. 1. quem ſequitur Crau. vbi ſu
pra, num. 37.
Tertio limita non procedere in probandis ſubſtantialibus
7 aliquib. inſtrumentorum corroſis, nempe ſi corroſa, vel deleta
eſſet indictio, nam tali caſu in inſtrumento etiam antiquo nõ
præſumitur fuiſſe appoſita indictio, licet conſtet de annis, ex
quibus colligi poſſit, quæ indictio curreret, ſecundum Corn.
conſ. 93. vol. 4. per tex. in c. inter dilectos, de fid. inſtr.
Contrarium voluit Bal. in l. vnum ex familia, §. ſi cõmiſſa,
ff. de leg. 2. quem tuetur Crau. vbi ſup. à reprehenſione Corn.
& illum ſequitur per rationes, & iura ibi adducta.
Et à nobis dicetur infra in concluſione coniectura.

CONCLVSIO CVIII.

ARGVMENTVM.

Quo pacto antiquitas præſumat, & probet ſolemnitatem interceſſiſſe in omnibus actibus.

SVMMARIA.

1 *Antiquitas inducit præſumptionem, vt omnia in quolibet actu cenſeantur ſolemniter interueniſſe.*
2 *Antiquitas præſumit interueniſſe ſolemnitatem extrinſecam formalem, ſed nõ ſubſtantialem, vel materialem.*
3 *Præſumptio de ſolemnitate propter antiquitatem ceſſat, quando apparet ex facie inſtrumenti, ipſam ſolemnitatem non interueniſſe.*
4 *Solemnitas in inſtrumento præſumitur interueniſſe propter antiquitatem.*
5 *Ex curſu longi temporis tollitur omnis defectus, qui poſſet allegari in alienatione rei eccleſiaſticæ.*

ANtiquitati quantopere ſit à clariſſimis viris tributum il-
lud ſatis indicio eſſe poteſt, etenim antiquitatẽ proxime
accedere ad Deos tradidit Cicero de legib. & idẽ li. de orat.
Habet autem vt in ætatib. auctoritatem ſenectus, ſic in exem-
plis antiquitas, & li. de Amic. idem ſcripſit, Magnum eſſe vim
vetuſtatis, vnde nõ immerito Cælius Calcagnius in li. de imi
tatione, ſcriptum reliquit, antiquitatem in ſcriptis gratiã con
ciliare. Quocirca à noſtris recte traditum eſt antiquitatẽ in-
1 ducere præſumptionem, † vt omnia in quolibet actu cenſean
tur ſolemniter interueniſſe, ſecundum Dec. in conſ. 199. nu. 5.
& in conſ. 375. nu. 3. per ibi adducta. Et idem confirmat Soc.
ſen. in cõſ. 16. vol. 1. verſ. octauo probatur, & Fran. Curt. in cõſ.
76. vol. 2. verſ. ſed præmiſſis, refert Par. in cõſ. 104. n. 45. vol. 1.
Affl. in deciſ. 305. nu. 13. & in dec. 251. num. 6. in fi. & vide per
duas columnas Hyppol. Marſ. in ſingu. 323. Roland. à Valle in
conſ. 99. nu. 24. vol. 2. Mantua in conſ. 38. n. 34. vol. 1. Cotta in
ſuis memorabilib. in verb. antiquitas, & Marti. Laud in conſi.
45. n. 5. & ſeq. Marzar. conſ. 15. col. 3. verſ. eſto & nõ conceſſo,
quod conſenſus R. Epiſcopi requiratur, vbi quam plures idẽ
ſentiẽtes adducit, Alex. conſ. 79. vol. 1. & in cõſ. 45. in fi. vol. 3.
& cõſ. 113. col. fi. vol. 1. Dec. cõſ. 222 n. 6. Cur. ſe. cõſ. 277. co. 2.
2 Primo limita procedere tantum, † quoad præſumptionem
ſolemnitatis extrinſecæ formalis, vt quia in actu interuenire
debet conſenſus, vel auctoritas alicuius, vel ſubhaſtatio, vel
quid ſimile, ſecus quoad ſolemnitatem ſubſtantialem, vel ma
terialem, vt conſuluit Natt. conſ. 167. nu. 24. par. 1.
Secundo limita, quando ex ipſo inſtrumẽto conſtat ſolem-
3 nitatem non interueniſſe, † quia tunc ceſſat illa præſumptio,
ita Marc. Ant. Nat. d. conſ. 162. n. 29. & ante dixit Pau. de Caſt.
in conſ. 48. incip. in cauſa, quæ vertitur inter Reuer. col. 5. ſe-
cundum antiquam impreſſionem, & ſecundum recentem im-
preſſionem in conſ. 81. col. 3. vol. 2. Alex. in conſ. 1. col. penul.
vol. 4. Dec. in conſ. 13. col. 1. & in conſ. 627. in fi. Soc. in conſ. 2.
col. 2. vol. 3. Iaſ. conſ. 140. col. pen. vol. 4. dec. Neap. 107. nu. 5.
Curt. iun. in conſ. 130. col. 2. Gozad. in conſ. 72. clo. 1. Ruin. cõ
ſil. 28. col. fi. uol. 4. Gram. conſ. ciuil. 77. col. 2. & Iaſ. in l. 1. col.
5. C. qui admitti.
Contrarium huic limitationi ſentit expreſſe Fel. in c. ſicut
enim 33. vet. & vlt. declarat de re iud. ibi. q licet ex oſtẽſione
4 inſtrumenti pateat illã ſolemnitatẽ non interueniſſe, † tamen
pp antiquitatẽ vult, vt ſolemnitas præſumatur, teſtatur Petr.
de Anc. in conſ. 136. ex cõſilijs, in quo loco ſcriptum reliquit,
5 ex curſu longi tpis tolli omnẽ defectum, † qui poſſit allegari
in alienatione rei eccleſiaſticę, quamuis ex inſpectione in-
ſtrumenti conſtaret de non ſolemnitate. Idẽ tenet Dec. in con
ſil. 409. nu. 12. Soc. iun. conſ. 56. nu. 4. lib. 2. Ceph. conſ. 238. nu.
18. uol. 2. conſultiſſimus Iac. Meno. conſ. 1. nu. 203. li. 1. Feder.
de Sen. conſ. 49. & Rol. à Valle conſ. 2. nu. 118. & ſeq.
Cætera explicabuntur ſuis proprijs locis, nempe in conclu
ſio. ſolemnitas, cõſenſus, authoritas, titulus, decretũ, & hmõi.

CONCLVSIO CIX.

ARGVMENTVM.

An & quomodo fidem faciat apocha.

SVMMARIA.

1 *Apocha ſiue apodiſia quomodo probet.*
2 *Apocha plene probat.*
3 *Apocha probat etiam contra hæredes, vel ſingulares ſucceſſores.*
4 *Apocha non probat contra tertium.*
5 *Apocha requiruntur ſubſcriptiones trium teſtium.*
6 *Verba, quæ probant apocham, ſi proferantur à parte aduerſa.*
7 *Apocha probat etiam ſine ſolemnitatibus requiſitis.*
8 *Apocha non probat, & indiget alia probatione, quando debitor confitens manu ſua ſcriptam, dicit contenta in ea non eſſe vera.*
9 *Scriptura recognita mouet contra ſcribentem probationem validam contentorum.*
10 *Inſtrumentum ſolemne productum præualet apocha confeſſatæ.*
11 *Apocha probat contra inſtrumentum, ſi adſunt tres teſtes incorrupti, & integri aſſerentes ſe vidiſſe ipſam apocham, antequam conficerent publicum inſtrumentum.*

APocha, ſiue apodiſia (quã Cicero ſyngrapham nomina-
1 ret) † an probet, hac diſtinctione cognoſci põt: nam aut
debitor confitetur ſua manu ſcriptam, aut negat, & contẽta in
2 ea. Primo caſu erit concluſio, † apochã plene probare, iuxta

ſententiam Lanfran.de Orian.in c.qm contra,de prob. in tra.
de fid.inſtr.verſ.quæro vlterius,nu.54.Barto.in l.admonendi,
n.26.ff.de iureiur.per l.Publia.in fi.ff.depoſ.& ibi.Rip.n.101.
Iaſ.in l.admonendi,nu.88.& ibi Rom.n.62. vbi alleg. §.ſi qs
igitur.in ver.ex eo quia profeſſus non eſt,& ibi gl.in §.ſi ta-
men quiſquam,in ver.negationem,& in ver.ſufficiẽs,in auth.
de inſtrum.caut.& fid.Barto.in auth.& ſi contractus,C.de fid.
inſtr.Abb.in c.2.ext.co.ti.& Alex.conſ.82.in prin.in cauſa,&
lit.& in conſ.83.in prin.vol.4.circa primum dubium,& in cō
ſil.42.in cauſa,& lite,nu.16. & Dec.in d.c.2.de fid.inſtr.n.6.
dicit hanc concluſionem eſſe claram,aliam diſtinctionem po
nit Bal.conſ.380.lib.5.quàm per te potes videre.

3 Primo amplia procedere etiam contra † hæredes vel ſingu
lares ſucceſſores,contra quos etiam probant, ita voluit Crau.
in tract.de antiq.temp.in 1.par.verſ.viſo de verbis enuncia-
tiuis,nu.2.& nu.15.& per d.l.Publia.in ff.depoſ. & per l.ge-
neraliter,C.de non nu.pec.& per alios ibi adductos.

Contrarium ſentit Abb.in c.2.de fid.inſt.quem refert Dec.
ibidem,nu.6.vbi adducit Petr.Anch.in conſ.28.in prin.ratio-
nes adductæ Bertran.conſ.219.nu.2.vol.3.& conſ.219.nu.17.
4 vol.2.& alios † qui in aliam ſententiam deſcendunt, nō pro-
bare contra tertium,nam eſſet in poteſtate debitoris præiu-
5 dicare tertio, & ideo requiruntur † ſubſcriptiones trium te-
ſtium,per l.ſcripturas,vbi Bar.C.qui pot.in pign. hab.

Secundo amplia procedere etiam contra partẽ aduerſam,
6 nẽpe ſi † perſona illius ſcribẽtis fuerit approbata ab ipſa par
te aduerſa etiam in genere,ſi dixerit,ſemper habuiſſe illũ ve-
racem in omnibus eius dictis,& ſcriptis quia tunc talis apo-
cha probaret contra talia dicentem ſaltem ſemiplene,ſi credi
mus Crau.de antiq.temp.1.par.verſ. viſo de verb. enunciat.
num.17.ibi per adducta.

7 Tertio amplia † etiam ſi eſſet ſine ſolemnibus requiſitis,
quia tunc ſi ille,contra quem producitur, cōfiteretur eſſe ſua
manuſcriptam,probaret,ita Fel.in c.2.nu.11.verſ.quinto, de
fid.inſtrum.

8 Primo limita concluſionem non procedere,† quando debi
tor faſſus eſt,apocham manu propria eſſe ſcriptam,ſed cōten
ta in ea non eſſe vera, quia tunc non probaret, & indigeret
alia probatione,nempe ſuper contentis. Ita docuit Salic.in l.
ſuper chirographarijs,C.ſi cer.pet.& Rip.d.l.admonendi,nu
me.102.ff.de iureiur.vbi allegat Rom.conſ.404.incip.pro di
ſcutienda,in 1.dubio.

Contrarium voluit Bald.in conſ.198. ad intelligentiam,in
9 prin.vol.1.dicens † ex tali ſcriptura recognita oriri cōtra ſcri
bentem probationem validam contentorum in illa apodiſia,
per l.generaliter,C.de nō nu.pec.& per alias ibid. adductas.

10 Secundo limita † quando contra huiuſmodi apocham con
feſſatam produceretur inſtrumentum ſolemne,quia tunc plu-
rimum polleret inſtrumentum,quod placuit Fel. in c.2.n. 11.
in fi.per d.l.ſcripturas,C.qui por.in pig.hab.

Primo ſublimita,niſi tres teſtes incorrupti,& integri reco-
11 gnoſcerent apocham, † qui aſſererent ſe vidiſſe ipſam apo-
cham,antequam conficeretur publicum inſtrumentum,ita re-
ſpondit Bal.in conſ.198.col.2.verſic.& ex hoc pono, vol.1.&
conſ.466.vol.5.verſ.ex hoc pono.

CONCLVSIO CX.

ARGVMENTVM.

*Si debitor neget apocham, quomodo fieri poſſit, vt plene proba-
re valeat.*

SVMMARIA.

1 *Apocha negata à debitore quomodo plene probet.*
2 *Apocha quando facit tantum ſemiplenam probationem.*
3 *Probationem plenam faciunt duo teſtes deponentes,apocham fuiſſe ſcriptam à debi-
tore.*
4 *Teſtes deponentes de contentis in apocha,duo ſufficiunt,& quod viderint apocham
confici, tres eſſe debent.*
5 *Teſtes deponentes de viſu præualent alijs.*
6 *Arbitrio iudicis ponitur,cui teſtium magis fides ſit adhibenda.*
7 *Apocha propria manu ſcripta etiam non ſubſcripta cum teſtibus deponentibus ſe eã
vidiſſe probata erit.*
8 *Subſcriptio illius,qui iam ſcripſit,ſuperuacanea eſt.*
9 *Teſtes apocham probant etiam non ſubſcripti, dummodo interfuerint ſubſcriptioni
debitoris.*
10 *Teſtes de apocha quomodo deponere habeant.*
11 *Cognitio litteræ,vel manus alicuius quomodo habeatur.*
12 *Teſtes de apocha non probant deficiente vna ex ſolemnitatibus requiſitis in eorum
depoſitione.*
13 *Teſtes deponentes vidiſſe, & audiuiſſe partes committentes tertio ſcriptionem apo-
cha & ipſum ſcripſiſſe partibus,& teſtibus præſentibus,plene probant.*
14 *Duo teſtes ſufficiunt ad probandam apocham ſcriptam per tertium.*
15 *Apocha non ſubſcripta à partibus,vel à teſtibus,non probat.*
16 *Teſtes deponentes de præſentia,& de veritate præualent.*
17 *Arbitrio iudicis relinquitur,an magis teſtibus, quam comparationi litterarum ſit
credendum.*
18 *Apocha priuata vt plenam fidem faciunt,quid requiratur.*
19 *Comparatio litterarum concurrere debet ad probandum apocham.*
20 *Comparatio litterarum fallax.*
21 *Apocha non habet plenam fidem ex ſola litterarum comparatione.*
22 *Teſtes ſi ſunt fœminæ non probant apocham,& ibi contrarium.*

DE illius generis apocha egimus, quam debitor ſua manu
ſcriptam fatetur, videamus nunc de illa,quam idem de-
1 bitor negat.Etenim ſi apocha negata à debitore † ſit ab ipſo
ſubſcripta,& à teſtibus,qui deponant fuiſſe præſentes,quãdo
fuit ſcripta à debitore,plene probat,ita docuit Bar. ĩ l.admo
nendi,nu.26.ff.de iureiur.Ant.de But.in c.2.de fid.inſtr.Lan-
fran.de Oria.in tract.de fid.inſtr.nu.54.Imol.in d.c.2.col.3.
verſ.ſed aduerte,& in l.nuda,col.ſi.verſ.item adde,ff.de don.
& Salic.quem refert Alex.in d.l.admonendi,n.31.de iureiur.
& Iaſ.ibidem nu.88.& vide omnino Dec.in d.c.2.nu.2.

In contrariam tamen videtur deſcendere ſententiam Ro-
2 lan.à Valle in conſ.26.n.13.vol.1.vbi dicit,† apocham manu
debitoris ſcriptam, vel ſubſcriptam,& in iudicio negatam,te-
ſtium ſubſcriptione munitam,ſed adiutam depoſitione trium
teſtium deponentium illam fuiſſe ſcriptam, vel ſubſcriptam
manu debitoris,facere tantum ſemiplenam probationem,au
thoritatibus per eum allegatis.

Primo amplia,etiam ſi duo tãtum ex teſtib.ſubſcriptis de-
3 ponerent talem apocham fuiſſe ſcriptam à debitore, † quia
tunc etiam erit probatio plena,& ſufficiens,ſecũdum Cyn. &
Iac.de Are.in l.comparationis,C.de fid.inſtr. prout refert,&
ſequitur Alex.conſ.81.nu.3.vol.2. vbi alios adducit, & vltra
illos eſt Dec.in c.2.nu.8.de fid.inſtru.Paul.Caſtr.in conſ.134.
in cauſa ſer.Ludouici li.1.Calcan.conſ.29.col.ſi.Bertran. con
ſil.409.num.2.vol.6.

Contrarium ſenſerunt Soc.in conſ.274.col.7.vol.2.& Aret.
conſ.64.nu.3.vt refert Menoc.de arbit.iud.caſ.114.nu.3. li.2.
priori opinioni accedit,Fel.autem in d.c.2.nu.3.verſic.tertia
4 declaratio,de fid.inſtr.inquit,† ſi teſtes deponant de conten
tis in apocha,duo ſufficere, ſi autem aſſerant ſe vidiſſe apo-
cham confici,tres eſſe debere.

Amplia iſtam ampliationem procedere,etiam ſi alij teſtes
per compationem literarum contrariũ deponerent,nempe
5 huiuſmodi literam non eſſe manu talis,† quia in tali caſu plus
poſſent teſtes deponentes de aſpectu, ita dicunt Dd. in §.ſi
vero tale.in auth.de inſtr.cau.& fid.& refert Alex.d.conſ.81.
in cauſa,& lite,nu.3.verſ.& pro iſta opin.vol.2.

6 Veruntamen id relinquitur arbitrio iudicis,† cui maior ſit
fides adhibenda,ſecundum Menoc.in d.tract.de arb.iudic.d.
caſ.114.num.17.

7 Secundo amplia etiam ſi apocha non eſſet ſubſcripta,† dũ
tamen ſit ſcripta propria manu,& teſtes deponant, vt ſupra,
quia tunc probata erit, vt voluit ſapientiſſimus Menoc. de ar-
bit.iud.lib.2.caſ.114.n.5.ex quo videtur ſuperuacaneam eſſe.
8 ſubſcriptionem illius,† qui iam ſcripſit,vide ibi per eum.

Tertio amplia,quamuis teſtes non eſſent ſubſcripti,ſed in-
terfuiſſent ſubſcriptioni debitoris,quando debitor ſuſcripſit
9 dictam apocham,nam † tunc probat.Ita tradidit Lanfranc.in
dicto tract.de fide inſtrum.num.54.& Alex.in l. admonendi,
num.31.verſic.Dic circa primum,ff.de iureiur.Roma.ibidem
num.60.Alexan.conſ.181.num.3.volum.2.& Iaſ.in d.l.admo
nendi,nu.88.Rom.in l.nuda,col.ſi.verſic.vltimo inquantum,
ff.de don.Fel.in c.2.num.14.verſ.ſeptimo limita, de fid.inſtr.
& Alexan.conſil.139.num.6.verſic.fortius, vol.6. & teſtes in
10 hoc caſu debent deponere † ſe vidiſſe illam ſcribi, & ſubſcri
bi manu eius,per quem aſſeritur ſcriptam fuiſſe, ſeque fuiſſe
præſentes,quando eam ſcribebat,alioqui nihil probarent, vt
gl.magna in auth.& ſi contractus,C.de fid.inſtru.& ibi Anto.
Butrig.& Bart.in l.nuda ratio.ff.de dona.& in l.ſcripturas,C.
qui pot.in pig.habeant,Bal.in auth.ſed nouo iur.C.ſi cer.pet.
* Bertran.conſ.184.vol.4.nu.3.vbi atteſtatur hanc eſſe * coem
opi-

Digitized by Google

opinionem. Alex. in conſ. 185. volu. 4. n. 4. & d. conſ. 181. nu. 3.
vol. 2. quibus in locis ait, non ſatis eſſe, ſi teſtes ſolū deponāt
11 ſe cognouiſſe, † & cognoſcere literam dicti aſſerentis eſſe ſuā
ex eo quia ſæpe viderunt illum ſcribentem, & illam apocham
eſſe ſcriptam, & ſubſcriptā manu illius, ſed oportet, vt deponant,
ſe præſentes fuiſſe tpe, quo ſcribebat dictam apocham,
illamq; eſſe, q̃ ſcribi viderunt; ita reſponderunt conſulentes
in locis, vt Soc. iun. conſ. 57. n. 18. vol 2. Ruin. conſ. 61. n. 3. cōſ.
64. n. 15. vol. 4. quod etiam ſequitur Bertrand. conſ. 409. nu. 2.
vol. 6. & conſ. 32. n. 9. vol. 2. qui dicit, etiam oportere, vt teſtes
deponant, quo tempore d. apocha ſcripta fuerit, & ſubdit e-
12 tiam deficiente † vna ex ſupraſcriptis ſolemnitatibus in depo
ſitione eorum, non probare, adeas eundem plene, & pulchre
tradentem ibidem modum deponendi in hoc caſu.

Amplia huiuſmodi tertiā ampliationem procedere etiamſi
teſtes deponerent, ſe vidiſſe & audiuiſſe partes tertio cōmit-
13 tere, & mandare, † vt huiuſmodi apochā ſcriberet, & ſcripſiſ-
ſe ipſis partibus, & teſtibus præſentibus; idque memoria te-
nere, & recognoſcere ipſam apocham, nam etiam in tali caſu
eſſet probata plene cum deponant per ſenſum congruentem
tali actui, vt inquit Iaſ. in d. l. admonendi, nu. 88. verſi. ſed iſta
14 reſponſio. † & in hoc caſu duos teſtes ſufficere voluit Alex.
in d. l. admonendi, nu. 31. verſi. dic circa primam. Intellige ta-
15 men, ſi ſubſcripta ſit à partibus, vel à teſtibus † alioqui non
probaret, ita ſenſit diſtinguendo Rom. in d. l. admonēdi, n. 55.
verb. aduertēdum, quod vero nulla reperiatur ſubſcriptio te-
ſtium in hoc caſu, tenere vr̃ Rip. in d. l. admonendi, nu. 106.

Secundo amplia, etiam ſi contra huiuſmodi teſtes eſſet cō-
paratio literarum, ex qua argueretur, illum ſcripturæ characte-
16 rem non eſſe illius nominati per teſtes, † quia ēt in hoc caſu
præualent teſtes de præſentia, & de veritate deponentes, ita
Alex. in d. l. admonēdi, n. 31. verſ. dic circa primā, ff. de iureiu.
17 Hic vero caſus relinquitur arbitrio iudicis, † an magis te-
ſtibus, quam comparationi ſit credendum, nam pōt eſſe tanta
vis literarum comparationis, vel teſtium, vt vtroq; caſu quæ-
libet probatio per ſe poſſit eſſe efficax, & plena, ita Fulg. in d.
l. admonendi, n. 26. & ibidem Bar. n. 26. verſ. duo tamen poſſe.

Contra principalem ampliationem tenet Rol. à Val. in con
18 ſi. 26. n. 1. vol. 1. vbi dicit † ad hoc, vt apocha priuata plenam
fidem faciat, requiri, vt ſcripta ſit manu debitoris, & ſubſcri-
pta manu trium teſtium, qui teſtes viuant, & deponant de ve-
ritate ipſius apochæ, per tex. in l. ſcripturas, cum auth. ibi poſi
ta, vbi Bar. & Dd. C. qui pot. in pig. hab. in §. ſi quis vult caute
deponere, auth. de fid. inſtrum. quod etiā ſequitur Iaſ. in conſ.
129. col. 1. vol. 2. Alex. ſibimet contrarius in conſ. 80. nu. 5. vol.
4. & idem videtur ſentire in conſi. 112. nu. 7. vol. 2. & in conſi.
188. in fi. vol. 6. & melius probat Soc. ſen. in conſi. 274. num. 6.
vol. 2. vbi dicit, ab hac opinione non eſſe recedendum in iudi
cando, & Corn. in conſil. 88. col. 1. in fi. verſi. & licet videatur,
vol. 3. & in conſi. 159. col. fi. verſic. tamen idem, vol. 1. Aret. in
19 conſ. 64. & in conſ. 169. col. pen. vol. e. verſ. ſed dato, † qui te-
nent, non ſufficere, niſi concurrat ēt comparatio literarum.

Ratio eſt, quia comparatio literarum eſt admodum fallax,
20 & † characteris ſimilitudo facile poteſt effingi, adeo enim
homines ſunt procliues, & propenſi ad falſitates, ut peruerſo
ſtudio aliorum manus, & ſcripturas effingant. Idcirco ex ſola
21 literarum comparatione † apocha non poteſt plenam fidem
facere, ut dixit Abb. in c. ſcripta. de fid. inſtrum. & Afflict. tra-
dit in deciſ. 182. in fi. in quo loco ait, fuiſſe iudicatum in ſacro
conſilio Neapolitano, quem ſequutus eſt Dec. in conſil. 615.
col. 2. & conſuluit Pariſ. conſi. 1 [illegible]. nu. 32. col. 6. uol. 3. & in con-
ſil. 27. col. 6. nu. 52. uol. 2. & in conſil. 55. nu. 12. uol. 4. & appro-
batur in uiridario concluſionum iuridicarum, concl. 62. Intel-
lige, ut iſtud procedat, quoad plenā probationem, ſecus quo
ad ſemiplenam, quia ē tunc per ſolam comparationem litera-
rum approbata apocha ſemiplene probat ut decidit Bar. in l.
admonendi, col. 5. verſ. circa primam, ff. de iureiur. reſpondit
Paul. Caſtr. in conſi. 88. col. 1. & 2. vol. 2. & in conſil. 313. col. 2.
eod. vol. conſuluit ēt Alex. conſil. 58. col. 1. vol. 7. & hanc eſſe
* communem * Dd. ſententiam teſtatur Rol. à Val. d. conſil. 26.
num. 12. vol. 1. vbi concordantes citat, & ibi multa habentur,
quæ ad apochæ robur & vires confirmandas pertinent.
22 Primo limita principaliter concluſionem † non procedere,
ſi teſtes eſſent fœminæ, iuxta Bald. in l. ſcripturas, per illum
text. in verb. trium virorum.

Contrarium tamē ſequutus eſt Fel. in c. quoniam, de teſtib.
nu. 4. & in cap. 2. nu. 4. de fid. inſtrum. vbi refert Bal. ita tenen-
tem, quem ipſe reprobat. & idem voluit Iaſ. in d. l. admonen-
di, nu. 114. verſi. 3. intelligitur.

CONCLVSIO CXI.

ARGVMENTVM.

De apocha, quæ nullo teſtium fulta adiumento eſt, an & quo tempore probet.

SVMMARIA.

1 *Apocha nullo ſuffulta adminiculo teſtium nihil probat, nec videtur vllum robur habere.*
2 *Apocha huiuſmodi non facit ſemiplenam probationem, ſed ibi contrarium.*
3 *Apocha huiuſmodi non habet præſumptionem iuris pro ſe. Contrarium. an 4.*
4 *Præſumptio eſt, quem facile non conſcribere falſam ſcripturam.*
5 *Intelligentia ſecundæ ampliationis concluſionis.*
6 *Apocha prædicta etiam impreſſo ſigillo negantis non probat, ſecus ſi ſigillo publico.*
7 *Princeps non poteſt decernere, niſi ex magna cauſa, vt apocha nullo ſuffulta adminiculo teſtium probet.*
8 *Apocha ſine adminiculo teſtium, ſi eſt antiqua, & factum antiquum ſemiplenam probationem inducit.*
9 *Apocha reperta in publico Archiuio etiam ſine ſubſcriptione, vel teſtibus, plene probat, & etiam ſi ei ſolemnitatibus requiſitis.*
10 *Archiuium dat robur ſcripturæ non authenticæ.*
11 *Apocha facta mariti, & in ea ſcripta ſint res parafernales ipſius vxoris, probat.*
12 *Apochæ credendum eſt, quando viget conſuetudo, vt eis credatur.*
13 *Apocha etiam ſi in alieno loco agatur, habet eandem vim.*
14 *Apocha reperta penes debitorem etiam ſine ſolemnitatibus, probat contra creditorem.*
15 *Reſtitutio apochæ facta per creditorem debitori arguit liberationem.*
16 *Liberatio bene probatur, ſi debitor probet, apocham habuiſſe ab ipſo creditore.*
17 *Apochæ ſtandum eſt, quando partium conuentione pactum ſit, vt etiam ſine ſolemnitatibus credatur. Contrarium.*
18 *Suſpicio falſitatis non cadit, quando agitur de ſcriptura iam facta.*
19 *Scriptura in marmoribus, & lapidibus, ſi ſit antiqua, & ex conuentione partium probat.*
20 *Apocha non ſolemnizata probat, ſi is, contra quem producitur, confitetur propria eius manu ſcriptam eſſe.*
21 *Apocha vxoris probat debitorem ſoluiſſe etiam contra pupillum.*
22 *Apocha bene probat contra ſcribentem ipſam.*
23 *Apochæ cenſetur approbata approbatione ſe facta in genere.*

Reliquum eſt nunc, quod ad hanc materiam pertinet poſt-
quam de eo genere apochæ inſpeximus, quæ ſubſidio ali
quo fulta ſit, vt de ea, quæ caret adiumento, videamus.
1 Apocha igitur ſuffulta adminiculo teſtium † nihil probat, ar
gumen. l. in[ſtrumenta] domeſtica. l. exemplo. l. rationes. C. de
probationib. l. unda. ff. de donat. l. 2. & l. final. C. de conue-
niend. fiſci. debit. lib. 10. c. 2. ibi. non videtur alicuius firmita-
tis robur habere, de fid. inſtrument. vbi Dec. nu. 4. & Hyppo-
lyt. Marſi. in ſingulari 439. incipien. late ſatis dixi, in princip.
Afflict. in deciſ. 8. numer. 6. in fin. & refert Petr. Foller. in prax.
de cenſi. in verſ. quæ quidem executio. n. 61. Grat. in conſ. 66.
nu. 22. volum. 1. Rol. à Valle in conſ. 26. nu. 1. volum. 1. & Ioa.
de Amicis, in conſi. 101. num. 24.
2 Primo amplia, † vt nec faciat ſemiplenam probationem,
ita Bart. in d. l. admonendi, numer. 26. verb. apodiſia. ff. de iu-
reiur. & Fulgoſ. ibid. nu. 17. & Iaſo. num. 90. & Dec. in 2. c. n. 4.
de fid. inſtrument.

Sibi ipſi contrarius ab hoc diſſenſit idem Bartol. in l. ſcri-
pturas. in fine. C. qui pot. in pig. hab. id eſt, vt faciat ſemiple-
nam probationem.

Tamen Iaſon, in d. l. admonendi, n. 89. & ibi Alex. nu. 32. &
33. tenent, Bar. melius ſenſiſſe in d. l. admonendi, dum voluit,
non facere ſemiplenam probationem.
3 Secundo amplia, vt huiuſmodi apocha † nec habeat præ-
ſumptionem iuris pro ſe, iuxta ſententiam Bart. in l. 1. colum.
2. C. de iur. calum. & Dec. in d. c. 2. nume. 4. de fid. inſtrument.
quem refert & ſequitur Riminal. in l. 1. num. 29. ff. quod quiſ-
que iuris, & Iaſon, in l. poſt diuiſionem, circa princip. C. de
iuris, & fact. ignor.

Ab hac tamen opinione videtur diſſentire idem Bart. in l.
admonendi, ff. de iureiuran. Imol. Abb. & Fel. in c. 2. de fid. in-
ſtrum. & Roland à Valle in conſ. 26. nu. 14. ibi inquiunt, face-
4 re aliqualem præſumptionem ea ratione † quia quis ita fa-
cile non conſcribat falſam ſcripturam, ſecundum Alexan-
drum in conſ. 239. vol. 4. verſi. vbi autem ſcriptura. vol. 6. Iaſ.

* in conſ.129.col.2.in fin,vbi atteſtatur de*communi,& Ruin.
in conſ.79.colu.2.volu.4.
Ideo intellige ſupradictam ampliationem procedere quo-
ad præſumptionem,quæ transfert onus probandi in aduerſa-
rium,de hac enim intelligunt Dd.non autem de aliquali prę-
ſumptione,vt etiam dicit Cranet. de antiquit. tempor.par.1.
viſo de verbis enunciatiuis,n.7.vbi late reſpõdet Soc.in cõſ.
5 68.vol.4.† tenentẽ huiuſmodi apocham habere præſumptio-
nem iuris pro ſe & ſequitur Rip.in d l.admonendi, nu.98.
6 Tertio amplia, etiam ſi ſit impreſſa ſigillo negantis, † quia
tunc nec etiam probat.vt Iaſ.in d.l.admonendi,nu.91.per ibi
adducta.Secus ſi ſigillo publico,vt voluit Bal.i rub. C.de fid.
inſtrum.col.penult.verſ.ſecundum ſupplementum eſt, & per
alios quos adducit vbi ſupra Iaſ.
7 Quarto amplia,vt vſq; eo procedat,† vt nec Princeps poſ-
ſit ſtatuere niſi ex magna cauſa,vt huiuſmodi apocha probet
plene Rip.in d.l.admouendi,n.96. per c.1.de fid. inſtrumen.
Primo limita non procedere concluſionem principalem,
8 quando apocha eſſet antiqua,& factum antiquam, † nam tũc
ſemiplenã probationem induceret,ita inſigniter limitat Hip-
polyt.Marſil.in ſingul.436.Iaſ.in d.l.admouendi, nu.90.Tira-
quel.in tract.de præſcript.verſ.per 10.ann.gl.4 verſ.21.cũ ibi
adductis.Iaſ.in conſ.45.ſub n.1.verſ.tertio confirmatur.volu.
3.per doctrin..Anto.de Butr.in d.c.2. col.4. verſ.tertius caſus
eſt,de fid.inſtrumen.& idem refert per eadem verba ipſe Iaſ.
in conſ.166.ſub n.2.verſ.ad prædicta accedat.vol.4.& in l.cũ
aliquis.n.6.de iur.deliber. Felin.in d.c.7.nu.10. verſic.tertio
limita,& Ioan.de Amicis in conſ.101.nu.30.
Secundo limita concluſionem principalem nõ procedere,
quando huiuſmodi apocha eſſet reperta in publico archiuio,
9 nam † tunc etiam ſine ſubſcriptione, vel teſtibus plene proba-
ret,arg.auth.ad hæc,in fi.vbi Bart.& Dd.C.de fid.inſtrumen.
& notat Bal.in rubr.eod.tit.& in l.ſi vnus,circa med.C.de te-
ſtam.Alex.in conſ.138.vol.1. Caſtr.in auth. ſi quis in aliquo.
C.de eden.Iaſ.in d.l.admonendi.n.97.cum ibi adductis Fel.
in c.2.de fid.inſtrumen.n.9.Abb.in d.c.2.n.6.Roman.in conſ.
318.per de.authen.ad hęc,C.de fid.inſtrumen. vbi gl.& Bart.
& idem Iiar.in authen.& ſi contractus,nu.1.eo.& in 2.lectur.
col.1.verſ.ex quo ſequitur, vbi dicit verum, etiam ſi in ea in-
dictio,anni domini,& alia ſolemnia deſint,vt etiam dicit In-
nocẽt.in c.1.de procur.per tex.in c.ad audientiã. de reſcrip.
10 Rom.in conſ.165.† nam Archiuium dat robur ſcripturæ non
authenticæ per ſupradicta,& inquit Caſſan.in conſ.15. nu.2.
verſ.conſtat igitur.Bertrand.in conſ.172.col.4.verſ.& fuerũt
extracti.vol.2.in nou.& Corn.in conſ.171.nu.10.verſ.& ideo
videtur,vol.1.Alex.in conſ.245.in fin. verſ. prætera vltra di-
ctum librum.vol.6.Grat.in conſ.122.Gemінia.in conſ.82.col.
2.verſ.ſed opponitur.Boer.in deciſ.105.n.11.ampliatione,&
limitationes ad hanc fallentiã ponemus in concluſione,liber,
nam nonnulli ex allegat.Dd. loquuntur ſpeciatim de libris,
ideo videto dictam concluſionem, Liber.
11 Tertio limita, quando apocha eſſet mariti,† & in ea eſſent
ſcriptæ res parafernales ipſius vxoris,per l.ſi ego.§. dotis,C
de iur.dot.quod placuit Bald.in l.2.col.fi.C.ne vxor pro ma-
rito,& refert Iaſ.in d.l.admonendi.nu.94.& Baſti.Sap.in ad-
dit.ad Abb in c.2.in verb.quintum.
Quarto limita, quando extaret conſuetudo vt crederetur
12 huiuſmodi apochis, † quia tunc ipſis eſſet habenda fides, c.
cum dilectus,de cõſu.l.1.C.de emanc.lib.ſi credimus Ant.de
Butr.in d.c.2.col.3.& ibidem Imol.col.9.& tenet Innoc.in c.
cũ P.tabellio.de fid.inſtrum.& voluit Io.Andr.in additio.ad
Specul.in tit.de edit.inſtr.§.nunc dicendum.verſ.priuatorũ.
Amplia huiuſmodi limitationẽ procedere,etiam ſi in alie-
13 no loco agatur, † & apocha producatur, quia tunc habebit
eandem vim, ita eximie obſeruat Ant. de But.in d.c.2. & re-
fert Iaſ.in d.l.admonendi.num.95.& Baſti.Sap.in additio, ad
Abb.in d.c.2.in ver.Quintum:Octauus caſus.& Rom.in add.
ad Bartol.in d.l.admonendi,in verb.Apodiſſa.
Quinto limita,quando huiuſmodi apocha reperitur penes
14 debitorem,† quia tunc licet non habeat ſolemnitates requiſi
tas,tamen probat contra creditorem, nempe debitum eſſe ſo
lutum, vel remiſſum,ſicuti ſenſit Sal.cet.in d.l.admonendi ff.
de iureiur.vbi alleg.gl. ſingularẽ in l.inter artulas. C.de cõ-
uen.fiſ.debit.lib.10.& facit tex.in l.creditorem, & ibi Bal.C.
15 de re pigu.† vbi habetur reſtitutionem apochæ factam debi-
tori per creditorem indicate & præ ſe ferre liberationem.
Sublimita hanc limitationem,niſi debitor probaret huiuſ-
16 modi apocham habuiſſe ab ipſo creditore, † nam tunc bene
probaretur liberatio, ſecus ſi ſimpliciter apocha eſſet penes
debitorem,ita egregie docuit Rom.in d.l.admonendi, n.65.
per ibi adducta,& refert Fel.in c.2.nu.8.de fide inſtrum.
Sexto limita,quando partium conuentione eſſet credendũ
17 apochæ etiam ſine ſolemnitatibus,†quia eo caſu eſſe ſtandũ,
& valeret pactum.Ant.de Butr.in d.c.2.de fid.inſtrument.al-
leg.Bartol.poſt Cyn.in l.fi.ff.de præt.ſtipul.& Bart.in l.Theo-
pompus, ff.de dot. præleg.& vide Socin.in l.1.§.fi.nu.5.cum
ſeq.ff.de verb.oblig.
Contrarium tamen voluit Innoc.in c.cum P. tabellio,eod.
tit.de fid.inſtrum.prout etiam refert Rom.in d.l.admonendi,
n.56.& illum ſequitur Bald.in d.c.cum P.& in l.Imperator.ff.
de ſtat.homi.& in l.de quibus,ff.de legib.& Roma.in conſil.
205.incip.in puncto propoſito breuiter, in princ.& videtur
cum iſtis tranſire etiam Rip.in d.l.admonendi,nu.67.
Vltra adducta per Felin.in d.c.2.n.13.cum ſeq.de fid.inſtru
18 men.qui à noſtra limitatione ſtat,dic †cum agitur de ſcriptu
ra iam facta, tunc procedat prior opinio, quia tunc nulla eſt
ſuſpicio falſitatis,ſecus in alio caſu,ita Dec.in d.c.2.n.10. de
fid.inſtrum.& Alex.in l.1.§.fi.n.3.ff.de verb.oblig.& pro hoc
facit Bart.in l.1.in princ.n.3.ff.de bono.poſſ.ſecund.tabul.v-
19 bi ait †ex cõuentione partium ſcripturam in muris,& lapidi-
bus probare, dummodo ſit antiqua, & id probat auctoritate
contex.& gl.in l.monumentorum, C.de reli.& de hoc dixi-
mus ſup.in cõcluſione,antiquũ probatur per literas ſculptas.
Septimo limita, quando ille, contra quem producitur hu-
iuſmodi apocha non ſolemnizata (vt noſtrorum verbo vtar)
20 confiteretur manu ipſius eſſe ſcriptam, quia tunc probaret,
arg.l.Publia,§.fi ff.depoſit.l.cum de indebito.§.fi.ff.de prob.
& notat Fel.in d.c.2.nu.11 verſi.5.limita.de fid.inſtrum.Bal.
in conſi.466.in princip.vol.5.Caſtr.in conſi.312. in 2.dubio.
lib.2.& ſupra eſt concluſio conſtituta.
21 Octauo limita non procedere in apocha tutoris † quæ pro
bat debitorem ſoluiſſe etiam contra pupillum, arg.l.Lucius,
§.tutelæ,ff.de adminiſtratio.tutor.l.creditorem,vbi Bal.C.de
remi.pign.& ita tenet Barb.in conſi.54.col.6.verſi.ſi vero di-
cta confeſſio.per ibi adducta,& refert Tiraq.in tract.de vtro-
que retract.§.1.gl.18.nu.93.& Raphael Cuman. in conſi.24.
teſtator filio.col.2.& in conſi.31.col.2. in fi.3.dubitationis.
Nono limita non procedere contra ſcribentem ipſam apo-
22 cham,† quia tunc recte probat,arg.l.Publia. §.fi.ff.depoſit.l.
generaliter, C.de non numer.pecun.& notat Lap.alleg.77.n.
4.per l.iubemus,& l.exẽplo.C.de proba.Cel.Hug.in apoſt.ad
Rebuff.in l.1.n.4.C.de nau.nõ excuſ.li.11.Bal.in conſ.275.col.
2.li.3.Gem.in conſ.9.& Crau.de antiquit.temp.par.1.nu.97.
23 Decimo limita non procedere, quando ille, † qui negat a-
pocham eſſe alicuius, vel contenta in ea non eſſe vera, faſſus
ſit,ſcribentem fuiſſe virum fide dignum,ſentit Soc.conſi.113.
num.4.& 5.vol.4.& illum refert Crauet.de antiquit. tempor.
verſic.viſo de verbis enunciatiuis, num.17. cum alijs ibi ad-
ductis,& vide infra concluſio,Epiſtola.

CONCLVSIO CXII.

ARGVMENTVM.

Pluribus modis aliquem eſſe apoſtatam poſſe probari.

SVMMARIA.

1 *Apoſtatam aliquem eſſe probatur, ſi habitum monachalem defert coopertum habitu ſeculari, vel clericali.*
2 *Habitum coopertum portans habetur, ac ſi non deferret.*
3 *Habitus religionis quare deferri debet deſuper omnes veſtes.*
4 *Portans habitum coopertum, & velatum eſt apoſtata, & excommunicatus.*
5 *Quod latet, dicitur non exiſtere, ſiue non eſſe.*
6 *Ex delatione habitus coperti multi monachi hodie excommunicati ſunt, & apoſtata.*
7 *Apoſtata quare dicantur offendere [illegible], & legem.*
8 *Veſtes [illegible], & profeſſorum diſpar eſt, vt vnus ab alio cognoſcatur. Et ſit diſpar veſtis, Iudæi, & Chriſtiani*
9 *Quod non apparet, eſſe non videtur.*
10 *Apoſtata dicitur, qui portat habitum ſeparatum ſuperiorem à capucio.*
11 *Monachus [illegible] apoſtata ſi ad negotia ſecularia ſe conuertit.*
12 *Apoſtata large modo dicitur etiam, qui contra Dei præcepta operatur.*

13 Apo-

13 *Apoſtata non dicitur, qui ex aliqua iuſta cauſa, vt timore, vel ſimili habitum cooperit.*
14 *Apoſtata non dicitur tranſiens ad minorem ordinem, etiam iniuſſu ſuperioris, & quare.*
15 *Apoſtata large, eſt tranſiens ad minorem ordinem.*
16 *Apoſtatam, & excommunicatum eſſe, qui tranſit ad alium ordinem, nullo iure cautum reperitur, ex permiſſione iuris.*
17 *Apoſtata non admittitur in teſtem ad probandum apoſtaſiam.*
18 *Apoſtata quare periurus, & ei non creditur, & ipſe iure excommunicatus.*
19 *Supplicationes apoſtatarum Imperatori, vel Regi porrecta non admittuntur.*
20 *Apoſtata dicitur, quando recedit à fide.*
21 *Apoſtata eſt, qui non obtemperat præceptis ſuperiorum vel ſacris canonibus.*
22 *Apoſtata dicitur propter irregularitatem.*
23 *Apoſtata cenſetur, quando recedit ab habitu, non portando tonſuram vel coronam, vel habitum clericalem.*
24 *Apoſtata dicitur, & excommunicatus recedens à ſtatu aſſumpto, religionis habitū dimittendo cum aſſumptione ſecularis vitæ.*
25 *Apoſtatæ renitentes ad religionem, ſi nolunt redire, debent excommunicari.*
26 *Differentia inter apoſtatam, & hæreticum tres.*
27 *Apoſtata eſt, qui omnino à fide Chriſti deſciſcit.*
28 *Hæretico pœnitenti, & renuncianti hæreſis iudices parcere debent, ſeu apoſtantibus pœnitentibus non quo ad pœnam temporalem.*
29 *Contra hæreticos mortuos proceditur, vt damnatur eius memoria.*
30 *Contra apoſtatam mortuum ſolum intra quinque annos procedi poteſt.*
31 *Monachus an & quibus modis per dimiſſionem habitus apoſtata cenſeatur.*
32 *Monachi in quibuſcumque locis exiſtant, ſiue etiam in lecto quieſcant, ſemper debent habitum Monachalis vitæ, & quo pacto debeat id accipi.*

1 APoſtatam aliquem probatur ex eo† quod monachus qui
monachali veſtitu indutus incedere ſoleat, virilem to-
gam vel etiam clericalem induat, ſic conſtituit Ioan. Andr. in
regul. certū, de regul. iur. lib. 6. in mercu. & eſt gl. in clem. quo-
niam, in verb. extrinſeci, de vita, & honeſt. cleric. dixit. Ioan.
Imo. in d. clemen. quoniam. n. 31. & ibi Boni. de Viral. in verb.
dignitatem. nu. 9. cum enim monachalem virili veſtitu obdu-
2 ctum induat† habetur, ac ſi non deſerret, & non ſecus ac ſi di-
mitteret, Franc. in c. 2. n. 2. ne clerici, vel monach. li. 6. nā iſtud
3 veſtiendi genus debet deſerri deſuper omnes veſtes† per qđ
oſtendatur ſtatus religionis illius, quia habitus eſt ſignū ſta-
tus, ſed non illum præſefert niſi palam & aperte induatur, vt
per eundē Io. de Imo. ex alleg. ibi per eum. Et dixit late Frāc.
de Plat. in tract. de excōmunica. §. 9. de relig. qui temere habi
tū ſuæ religionis dimitteret. n. 2. & ſeq. inquiens, ita fuiſſe ſao
citum Bononiæ, alleg. Landul. Paul. de Leaz. & Franc. de Ma-
4 tones, omnes tenētes † induentem habitum coopertum & ve
latū, eſſe apoſtatam, & excommunicatum. Idem ſentit Beat.
5 Ant. in tract. excommu. c. 53. n. 3. & ſeq. & quod latet† dicitur
non exiſtere, ſiue nō eſſe. l. in lege. ff. de contrah. emptio. & a-
lijs adductis per Anchara. in d. clem. quoniam, n. 7. hinc fit, vt
ex huiuſmodi veſtitus genere multi monachi hodie ſint excō
6 municati, † & apoſtatæ, ſecundū ſupra citatos Dd. in d. clem.
quoniam. & Io. An. in c. Deus qui. de vita, & honeſt. clericorū.
* *De cōmuni atteſtatur Calca. in conſ. 123. n. 1. vbi dicit iſtiuſ-
7 modi† apoſtatas dici fraudem facere menti, & legi. quoniam
ratio (vt dictū eſt) cur religioſis veſtem non dimittat, vel ha-
bitum, eſt, vt cognoſcatur religioſus à nō religioſo, vnde diſ-
ſimile eſſe ſolet induendi genus nouitiorum & profeſſorum
8 † vt cognoſcatur vnus ab alio. argu. c. fin. de relig. dom. ſic di-
ſpar veſtis Iudæi, & Chriſtiani, arg. cap. nōnulli. de iudæis, ſed
ſimulans habitum iſtud diſcrimē aufert, ſicuti per dimiſſum:
9 quoniam religioſus à non religioſo cognoſci nō poteſt, † qđ
enim non apparet eſſe non videtur, ergo, &c.
Amplia, vt procedat, etiam ſi ferat habitum ſeparatum ſu-
periorem à capucio, (res enim nouæ, nouam uerborum expli
10 cationem deſiderant) quia & tunc dicitur apoſtata, ut per
Paul. in clem. ne in agro. §. rurſus, de ſtatu reg. refert Brixien.
ſuo repert. in uerb. apoſtata. uerſ. 27. Philip. Franc. in d. cap. 2.
nu. 2. ne clerici uel monachi, lib. 6.
11 Secundo amplia, ut etiā procedat, † ſi monachus mundana
negotia gerat, quia & tunc probatur ipſum eſſe apoſtatam, ut
notatur in c. ex literis, de uita & honeſta. clerico.
12 Tertio amplia, ut etiam procedat ſaltim largiter in eo† qui
à Dei præceptis deſciſcit, ut dicitur in Eccle. 10. initium ſu-
perbiæ hominis eſt apoſtatare à Deo, quoniam ab eo, receſſit
cor illius. cum alijs adductis per Afflict. ubi ſupra, num. 18.
E quorū numero fuit Aquila Pōticus, qui 12. anno Hādria-
ni claruit, uanitatibus aſtrologicis deditus, à quibus ne Chri-
ſtianus quidē factus abſtinuit. Ab eccleſia itaq; proſcriptus,
proſelytus factus eſt, & circunciſus. Hebraicæ linguæ operam
dedit, & poſt 72. interpretes Biblia in Græcam linguam tradu
xit, id maxime ſtudens, ut omnia Prophetarum de Chriſto te
ſtimonia deprauaret. Atque Vlphilas, qui poſt Theophilum
Gothorum epiſcopus Orthodoxus, magnam eorum partem
conuertit. Poſtea tamen cum Gothi ab Hunnis expulſi, ad Va-
lentem Imp. pro ſedibus impetrandis legationem miſiſſent,
Vlphilas cum cæteris miſſus Conſtantinopolim, illic Arianis
communicauit, & poſtea ad ſuos reuerſus, totam eam gētem
Ariana labe infecit. Fuit & Porphyrius ſophiſta, qui cum à
Chriſtianis quibuſdam Cæſareæ Paleſtinæ vapulaſſet, atra bi-
le percitus Chriſtianiſmum abiurauit, & eorum odio, qui pla
gis illum affecerant, contra ſacras ſcripturas blaſphemias ef-
fundere cœpit. Infinita eſt propemodum iſtorum hominum
colluuies, ſed hæc ſatis ſint, modus enim omnib. in rebus eſt
optimus, vt dicere ſolebat ille Philoſophus.
Primo igitur limita, vt nō procedat, niſi qñ religioſus teme
13 rarie obducat, vel dimittat habitū, ſecus† aūt ſi ex aliqua iu-
ſta cā, vt timore, & ſimil. quia tunc nō dicitur apoſtata, c. 2. &
ibi gl. in verb. temere, ne clerici vel monach. Beat. Ant. in tra-
cta. de excom. c. 53. n. 3. & ſeq. idē Frāc. de Platea in d. trac. de
excom. d. §. 9. n. 3. in quo loco ex mēte Tētilini aſſerit, q̄ ſit cā
probabilis deferendi habitum rectum relinqui arbitrio boni
viri, tñ ſicut non dicitur quis aſſumpſiſſe habitum qui ſtatim
eſt dimiſſurus, ſic non dicitur amiſiſſe habitum quem iuſta de
cā dimiſit, & ſtatim eſt recepturus, vt Alex. III. Pōt. Max. qui
mutato habitu fugiens, manus Federici ſubterfugit, vt & in
Euſebio Samoſateno Epiſcopo Orthodoxo, q à Valente Imp.
Ariano in Thraciā relegatus, aſſū pto militari habitu circumijt
Syriā, Phœniciā, & Paleſtinā, Eccleſias confirmans, & Epiſco-
pos conſtituens tandem ſub Gratiano Samaſatam redijt.
14 Secundo limita, vt non procedat, nec dicatur apoſtata † ſi
tranſeat ad minorem ordinem, & id iniuſſu ſuperioris, vt per
Innoc. in c. intelleximus, de ætat. & qualit. nu. 2. in fi. & rō eſt,
quia etſi tranſeat ad minorem religionem, tamen nulla in te
repugnant ijs, quæ ſunt de ſubſtantia ordinis, cum ſemper ali
cui ſit pariturus, vt ibidem tradidit Innoc. & in c. ex parte, de
temp. ordi. & Abb. in c. Ioann. n. 8. de regular. & vide per Ar-
chid. c. fi. 50. diſt. & eſt deciſ. 16. Capell. Tolo. & ibi Aufrer.
Intellige hanc limitationem, vt & ſi non ſit vetus apoſtata,
15 quoad pœnas, c. 2. ne cleri. vel Monach. lib. 6. tamen large a-
poſtata eſt, vt ibi notatur, & ita dicit Abb. in c. Ioannes, de re-
gul. prope fin. quem ſequitur Aufrer. ad d. deciſ. 16. nec refert
vt in prima & ſecunda religione vitæ genus obſeruet, quia li-
cet non ſit præuaricator in ſubſtantialibus regulæ, tamen præ
uaricator quoad obediētiam ſui Abbatis, cui parere cogitur,
c. ſicut. de iureiur. & Abb in d. c. Ioannes in fin.
Contrariam tamen videtur ſequi ſententiam Calcan. in d.
conſil. 123. in princip. vbi dicit, nullo iure cautum reperiri
16 † tranſeuntem ad alium ordinem ex permiſſione iuris, ſi ha-
bitum illum ordinis aſſumpſerit, eſſe apoſtatam, nec excom-
municatum, nam iſte caſus non eſt ex numero illorum, quos
recenſet gl. in c. ex parte, de temp. ord. nec in c. 1. de apoſta.
Illud obſeruatione dignum nunquam omittam, ad proban
17 dum apoſtaſiam non adhiberi † teſtem apoſtatam. vt docuit
Campe. in ſuo tract. de teſt. reg. 42. teſtatur Ant. de Butr. in ſuo
repert. in d. verb. teſtis, 24. col. & eſt text. in c. Beat. 3. q. 4. in fi.
quinimo neq; ad probandum quiduis aliud: tū quia apoſtata
eſt periurus, nā regulares aſtricti ſunt iuramento ad obedien-
18 tiā, & religionem, & † dñr periuri, quia ſine iuſſu receſſerūt,
& propterea eis no creditur tanq̄ manifeſte periuris, tum qa
apoſtata eſt ipſo iure excom. c. 2. ne cler. vel monac. li. 6. & di
xit Monticell. in ſuo tract. de teſt. in ver. apoſtata, & Afflict. in
19 conſtit. Reg. li. 1. de apoſtat. n. 4. & ſeq. vbi ēt dicit † ſupplica-
tiones apoſtatarū Imperatori, vel Regi porrectas nō admitti.
Veruntamen vt iſtius materiæ concl. clarius eluceat & per-
20 cipiatur, ſciendum eſt, † apoſtatam vno ex iſtis tribus modis
nuncupari. Primo qñ recedit à fide, 2. q. 7. c. non pōt. Secundo
21 qñ † præceptis ſuperiorum ſponte nolit parere, vel ſacris ca-
nonibus non obtemperet, 3. q. 4. c. alicui, & c. ſi quis, de maio.
22 & obed. Tertium dř apoſtata † propter irregularitatem in
quam incidit altero de duobus modis. Primo, qñ recedit ab
23 habitu non portando tonſuram, vel coronam † vel habitum
clericalem, 20. q. 3. c. 1. 2. & 3. c. 1. & 3. de apoſtat. & negotia
humana adminiſtrando, ca. ex literis, de vita, & honeſt. cleri-
cor. & c. perpendimus, de ſent. excomm. vel qñ recedit à ſtatu
24 aſſumpto religionis † dimittendo habitum & virilem veſtem
ind..., quo caſu apoſtata dř excommunicatus, c. vt periculum,

ne cler.uel Monach.in 6.quibus caſibus debent tales apoſtatę
reuocari ad religionem, & ſi uoluerint redire, rectius egerint,
25 quod ſi noluerint, † debent excommunicari. Et de iſtis trib.
modis apoſtaſiæ, ideſt fidei, inobediētiæ, & irregularitatis, la-
te diſſerit Afflic.in conſtit.reg.li.1.de apoſtatantib. per totū.
26 Secundo loco non eſt ignorandum, tres eſſe † differentias
27 inter apoſtatam, & hæreticum. Prima, quia apoſtata eſt, † qui
omnino à Chriſtiana religione deſciſcit, adeo vt ex Chriſtia-
no efficiatur Iudæus, arg.l.1.C.eo.tit. hæreticus, qui in aliquo
fidei artic. errat. Secundum diſcrimen eſt, quia hæretico pœni
28 tenti, & renuncianti hæreſes iudices debent parcere, † ſed a-
poſtatantibus pęnitentibus non parcitur, vt in l 2.& l hi qui.
C.de apoſt. ideſt, quoad pœnam temporalem, ſed quoad Deū
cor contritum & humiliatum Deus non deſpiciet, ut dicit gl.
in d.l.hi qui. Tertia differentia eſt, quia contra hæreticos mor
29 tuos pōt procedi † vt damnetur eius memoria ēt rōe bonorū,
ut notatur in l.quiſquis, C.ad l.Iul.maie. & habetur in l.Mani-
chæos, C.de hæret. vſq; ad annos 50. ut concludit Alber. in l.1.
30 C. de apoſtat. † ſed contra apoſtatam mortuum ſolum infra
quinque annos pōt procedi, poſt uero taliū memoria accuſari
non pōt, ſic loquutus eſt Afflic. vbi ſupra in rubr.tit.de apoſt.
Tertio limita non procedere, ſi Monachus dimittit habitū
in lectulo, vel eius cella, vel dum balneū intrat in occulto, &
31 ſimilibus, † quia non per hoc cenſetur apoſtata, ſed tunc qn̄ ſe
dat conſpectui hoium ſine habitu, uel cum habitu uirili, uel
clerici ſecularis ſine iuſta cā, ut per Domin.de Sancto Gemi.
in c.periculoſa, ne cleric.uel monach.lib.6.& tenet Franci.de
Plat.in d.tract.de excommu.excommu.2.§.9.n.4.& B.Anton.
in d.tract.excomm.c.53.n.4.& 5.in quo loco admonet, quod
c.Heli.20.q.1.& c.ſanctimonialis, 23 diſt.ubi vr̄ adnotatum,
quibuſcunq; in locis Monachos exiſtentes, ſiue in lecto quie-
32 ſcentes † ſemper, & conſtāter debere habitu Monachali vti,
non ita ſeuere intelligenda eſſe, ne fieri poſſit intermiſſio na-
turalis, prout prima facie videntur uerba innuere. Idē firmat
Franc.de Plat.in d.tract.de excomm.excomm.2.d.§.9.n.4.

CONCLVSIO CXIII.

ARGVMENTVM.

An & quando fides habeatur apoſtilla adiectæ inſtrumento, & quomodo probet.

SVMMARIA.

1 Apoſtilla vt probet, quid notarius dicere debeat in ſubſcriptione ſua.
2 Apoſtilla reperta in qualibet parte inſtrumenti, ſtante mentione per notarium facta de ea in ſubſcriptione probat.
3 Apoſtillata pluribus in locis debent ſigillatim nominari in ſubſcriptione.
4 Prolatum generaliter pro ſpeciali habetur.
5 Apoſtilla ſi inuenitur appoſita in margine poſt confectum inſtrumentum, & ſubſcriptionem ipſius, ei non creditur, nec notario aſſerenti eam feciſſe.
6 Apoſtilla probat, ſi eodem tempore, quo conficitur inſtrumentum & ſubſcriptio, notarius de ea mentionem faciat, ſecus ſi poſt, & ex interuallo.
7 Quid cenſeatur de apoſtillis additis in margine teſtamento.
8 Apoſtilla pertinens ad factum notarij tantummodo probat, licet de ea nulla mentio fiat in ſubſcriptione.
9 Vis apoſtillæ poſitæ in margine conſideranda.
10 Dicto notarij non ſtatur, ſi tractatur de eius commodo.
11 Inſtrumentum ſemel aſſumptum in formam publicam, & aſſignatum parti ex eo, quod ibi ſcriptum ſit in margine, factum, & aſſignatum, non poteſt reaſſumi mortuis omnibus.
12 Atteſtatio de apoſtilla in ſubſcriptione notarij non eſt neceſſaria, quando nulla eſt dubitatio quin ſit manus eiuſdem notarij, contra an. 18.
13 Atteſtatio non requiritur ad alium finem, niſi vt ſciatur, an ipſemet notarius fecerit apoſtillam.
14 Atteſtatio requiritur, vt cognoſcatur, apoſtillam factam non poſt inſtrumentum confectum.
15 Apoſtilla ſi confecta ſit eodem tempore, conſtat ex diuerſitate literarum, vel atramenti, ſiue alia coniectura.
16 Apoſtilla etiam ſcripta manu perſonæ incognitæ probat, ſi eſt ſubſcripta manu ipſius notarij.
17 Subſcribens ſe ſcripturæ factæ per alium, ita ſibi præiudicat, ſicut ſi ipſe totam ſcripſiſſet.
18 Apoſtilla etiam facta manu ipſius notarij ſi in ſubſcriptione de ea non eſt facta mentio, non probat.
19 Solutio intelligentia Paul. de Caſtr. in conſ. 131. verſ. nec nocet.
20 Apoſtilla ſi in controuerſia ſit, cuius manu ſit facta, ſi notarius non atteſtatur in fine, non probat.
21 Apoſtilla ſcripta alieno atramento in ſuſpicionem falſitatis prolabitur, præſertim concurrentibus aliis, quæ inducunt talem præſumptionem, alias non dubitabilis.

1 APoſtillā probare, † ſi notarius in eius ſubſcriptione atte-
ſtatur, & mētionē faciat eam ſcripſiſſe, vt ita dicat, quod
ſuperius additum, vel apoſtillatum eſt in tali linea, fuit apo-
ſtillatum nō errore, aut dolo, ſed per me notarium, ita docuit
magnus ille magiſter Bar.in l.ſi vnus, in fi.C.de teſt.& ibi Ale.
n.8.Iaſ.n.9.verſ. ego paucis concludo. Duran.in tract.de art.
teſta.tit.de mut.teſta.caut.6.& hæc practica colligitur ex l.1.
& ibi Bar.ff.de his, quæ in teſta.delēt.& ibi ēt Bal.& facit tex.
in l.diuus, la 1.§.item ſenatus, ff.de falſ.& Canon.in c.ex lite-
ris, de fid.inſtru.Abb.conſ.10.o.2.verſ.nō obſtant verba.lib.1.
Primo amplia ꝓcedere, ſiue apoſtilla reperiatur ī margine
2 inſtrumēti, vel in corpore, aut in principio, ſiue in fine † nam
ēt tunc, ſi illa adſit mentio in ſubſcriptione per notariū facta
probat. Ita Iaſ.in d.l.ſi vnus, n.9.vbi ꝓ hoc alleg.Ioa.Andr, in
add.ad Spec, in tit.de Inſtr.edi.§.oſtenſo.in verb.dixit Rolā-
dinus, & vr̄ ſentire Curt.iun.conſ.145.n.17.per ibi adducta.
Primo limita nō procedere, qn̄ plurib. in locis eſſet apoſtil
3 latū, † nā tunc non ſatis eſt ſi dicatur, quod ſuperius eſt apo-
ſtillatū, &c. ſed debet ſigillatim recenſere oīa loca, per d.l.di-
uus, §.ita ſenatus: ff.ad l. Cor.de falſ. cum ibi no.per. Bart.&
Abb.in c.cū venerabilis, in fi.de relig.dom. ſecus ſi vno tm̄ lo-
4 co eſſet apoſtilla, † nā tunc in vniuerſum prolatū pro ſingulari
haberetur: vt inqt Duran.de art.teſtan.tit.de mot.teſt.caut.6.
Secundo limitatur, quando poſt confectum inſtrumentum,
& ſubſcriptionem ipſius appoſita inuenitur in margine ali-
5 qua apoſtilla, † cui tunc non creditur nec notario aſſerenti
eam, vt monuit Bal.in d.l.ſi vnus, quē ſequitur ibi Paul. Caſt.
& Ang.in conſ.279.& Alex.in conſ.59.col.penul.n.5.vol.2.&
6 ſic ſupraſcripta concluſio procedit, † quando eodem tempo-
re, quo conficitur inſtrumentū, & in eadem ſubſcriptione no-
tarius de ea mentionem faciat, ſecus, vt diximus, poſt ſubſcri
ptionem, & ex interuallo, & ita ſentit Corn.in conſ.60. col.2.
vol.4.Soc.in conſ.227.n.8.vol.2.& Afflict.in conſtit. Reg.lib.
1.de fer.& ſalar.n.37.vbi dicit, ita in vſu forenſi obſeruatum
7 fuiſſe, † ſi teſtamentum reperiatur ſcriptum in protocollo no-
tarij, & in margine ſunt additę nōnullæ apoſtillæ continentes
ſpectantia ad teſtamētum, & in fine teſtamenti nulla facta ſit
mentio de illis apoſtillis, illud teſtamentum debere accipi
ſine illis apoſtillis, quia illæ apoſtillæ non dicuntur habere
diem, & alia ſolemnia, prout etiam infra dicetur.
Sublimitatur ita ſecunda limitatio, non procedere, quādo
apoſtilla huiuſmodi non pertineret ad negotium cōtrahentiū
8 ſed † notarij tantummodo, & vt ratum eſſet inſtrumentū, nam
tunc fides haberetur verbis, & notarij, & probaret, licet nullā
mētionem fecerit in ſubſcriptione, ita Bar.in l.in fraudem, §.
ſicut ff.de teſta.milit. quem ſequitur Iaſ.in d.l.ſi vnus, nu.9.C.
de teſt. ita ēt ſentire videtur Afflict.in conſti.Reg. vbi ſup. de
fer.& ſalar.n.72.vbi tamen dicit, vidiſſe antiquos regios con
9 ſiliarios ſic dirimiſſe hāc quæſtionem, † vt cōſideretur vis il-
lius apoſtillæ in margine poſitæ, vt ſi ſcriptum fuerit, factum,
& aſſignatū, & ſit quæſtio ſuper ſalario, qa notarius, vel eius
hæres dicit factū, & aſſignatū, & ideo petit ſalariū: pars vero
10 negat, habuiſſe, & non credit dicto notarij † qa agitur de eius
cōmodo, vt in l.omn, cū ſimilib.C.de teſta. ſi vero agatur de
eo, qđ intereſt notario, tūc illa verba probāt, quod fuit factū,
& aſſignatū, quia notarius atteſtatur factū propriū, & hoc, qn̄
non agitur de reaſſumendo (ſic à noſtris dicitur) illud inſtru-
mentu iterum, ſed frangeretur, vt iterū aſſumatur ex protocol-
lo in formā publicam quia ſemel fuit aſſumptū in eandē for-
11 mā, & aſſignatum parti, † tunc ex hoc ſolo, quod ibi ſcriptum
eſt in margine, factū, & aſſignatū, non poteſt reaſſumi omnib.
ex hac vita migratis, vt falſitatis ſuſpicio declinari, poſſit, nā
ſine nullo negotio potuiſſet notarius promiſſis in fraudē im-
pelli, vt poneret rogitum in contractu, & teſtes mortuos, &
poſt hæc in margine ſcriberet, factum, & aſſignatum, ea de
cauſa, vt poſſet poſtea reaſſumi in formam publicam.
Tertio limitatur, vt non ſit neceſſaria dicta atteſtatio de il-
12 la apoſtilla in ſubſcriptione notarij, † quando nulla dubita-
tio eſſe poteſt, quin ſit manu eiuſdem notarij conſcripta vt
declarat Pul. de Caſt.conſ.131.incipien.dubium facit, verſi.
nec nocet, quod notarius, vol.2.& idem ſentit Corn.conſ.60.
verſ.nec obſtat quod in margine, lib.4.Bal.in l.noſtram, nu.2.
C.de teſtam.Alex.conſ.59.n.5.& 147.n.11.lib.2.cū ibi alleg.
Crauet.conſ.88.nu.4.vbi huius rei reddit rationem (ſecundū
eum) firmiſſimam, quæ nunquam labefactari poterit, idcir-
13 co † enim illa atteſtatio requiritur, vt clare conſtare poſſit, an
idem notarius illam conſcripſerit, alius ve: verū cum idē cla-
rium ſit, ſupernacanea huiuſmodi videtur atteſtatio, arg.l.1.
in fin.ff.de act.amp. ſed quamuis hæc ratio in ſe vera ſit, tamē
mihi

nihil ad nos in præſentia pertinet,alia etenim de cauſa requi
ritur mentio dictæ apoſtillæ in ſubſcriptione, non vt cogno-
14 ſcatur cuius manu ſubſcripta, † ſed vt intelligatur non poſt
inſtrumentum confectum, & ex interuallo abſentibus parti-
bus,idque falſo feciſſe notarium,per Bal.Alex.Caſtren.& Iaſ.
& cæteros in d.l.ſi vnus,C.de teſtam.
15 Tueri tamen poſſumus Crauettæ rationem†quando ex di-
ſcrimine literarum,vel atramenti ſine alia coniectura cõſtat,
non ex interuallo, ſed eodem tempore confectam fuiſſe apo-
ſtillam,vt per Bal.in l.noſtram.C.de teſtam.nu.2.
16 Amplia dictã limitationem,vt procedat†etiam ſi apoſtilla
ſit ſcripta manu hominis ignoti,tamen ſubſcripta ſit manu ip
ſius notarij,quia tunc etiam probat vt concludit Petr.de An-
cha.conſ.242.incipien. prius de iuribus probatio,& ſequitur
Alex.conſ.14.n.18 lib.6.& conſ.129.n.4.lib.1.quia ex ſubſcri
ptione præcipue eſt ſumenda fides,vt ibi.Et propterea qui ſe
17 ſubſcribit ſcripturæ factæ per aliũ,† ita ſibi præiudicat, ſicut
ſi ipſe totam ſcripſiſſet,ex allegat.per Ale conſ.147.n.4.lib.2.
Contra hanc tertiam limitationem ſenſit Felin.in c.ex lite-
ris,ſub n.9.verſ.quinta declaratio,de fide inſtrumen. vbi vo-
luit per ibi allegata,quando etiam conſtaret, apoſtillam fuiſ-
18 ſe manu ipſius notarij conſcriptam, † nihilominus ſi in ſub-
ſcriptione non fuerit de ea facta mentio, non probare ex eo,
quia non habet requiſita,nempe diem,conſulem,&c. & teſta
tur.ad hoc Paul. Caſtren. in d. conſ.131. dubium facit,quod
fuit alleg.in limit.per nos pro parte affirmatiua.
19 Sed recte intuenti † facilis erit ſolutio.nam Paul. Caſt.in d.
conſ.131.verſ. nec nocet.inquit: non nocere illo caſu, quod
notarius non meminerit illius apoſtillæ in ſubſcriptione,cum
conſtaret manu ipſius notarij fuiſſe exaratam, ſed quia fuit
obliterata,conſtabat cuius manu fuiſſet illa deleta, conſuluit
tale inſtrumentum debere releuari, ac ſi huiuſmodi abolitio
non eſſet facta.Non autem loquitur de apoſtilla,vnde vide-
tur concludere contra mentem Felin.apoſtilam probare ſine
mentione in ſubſcriptione,quando conſtat manu ipſius nota
rij fuiſſe factam.
A Felin.tamen ſtat Ruin.in conſ.68 nu.3.& nu.5.vol.4.vbi
inquit, etiam ſi conſtaret de manu ipſius notarij, non facere
20 fidem,†niſi in ſubſcriptione facta fuerit mentio,& ibi etiam
ſi eſſet incertum,cuius manu fuerit facta apoſtilla,ſi notarius
non atteſtatur in fine,non probat,& ſic contra ampliationem
ſupra poſitam ad hanc tertiam limitationem. Et idem tenet
Ruin.in conſi.215.num.16.volu.1.
Quarto limita,vt non ꝓcedat concluſio,ſi ipſa apoſtilla eſt
21 ſcripta alieno atramento,†tunc enim in falſitatis crimen pro
labitur,per ſupra dicta,& per Cur.iun. conſ.52.in fi. & Ruin.
cõſ.68.n.5.vol.4. Quod maxime procedit,ſi concurrant alia,
quæ inducant huiuſmodi præſumptionẽ,alioqui res erit con-
trouerſa, vt Aymon Crauer.d.conſ.88.n.7. & tradit Soci. ſen.
conſ.94.ſub n.8.verſ.circa tertium dico,lib.1.vbi aſſerit eſſe
leuiſſimam præſumptionem.

CONCLVSIO CXIV.

ARGVMENTVM.

Quæ probare compellatur appellans, & quo pacto ſit probanda appellatio.

SVMMARIA.

1 *Appellans probare tenetur ſe iuſte appellaſſe.*
2 *Iuſte appellans quis intelligatur.*
3 *Appellans elapſis decem diebus omni remedio priuatur.*
4 *Appellatio quid ſit.*
5 *Iuramentum non ſufficit ad probandum appellationem congruo tempore interpoſitam.*
6 *Appellationem interpoſitam probans, probare etiam debet intra decem dies appellaſſe.*
7 *Appellans duo probare debet,& quæ.*
8 *Dicens ſolemnitatem extrinſecam illam probare debet.*
9 *Appellans tria & quatuor etiam probare tenetur,& quæ.*
10 *Decem narrantur,quæ debet ſeruare appellans.*
11 *Appellatio præſumitur interpoſita intra decem dies, ſi pars appellata fatetur appellationem petendo cauſam ſuper ea expedire.*
Et ibi contrarium.
12 *Abſenti non eſt neceſſe,vt probet ſe appellaſſe intra decem dies.*
13 *Appellatio à ſententia nulla debet debito tempore interponi,niſi nullitas de per ſe ſit deducta abſque appellatione,quia tunc probatio nullitatis ſufficit.*
14 *Appellans nedum probare debet diem,quando appellauit,ſed etiam horam.*
15 *Appellatio non eſt recipienda à iudice ad quem, nec ei cenſetur deuoluta iuriſdictio niſi probetur,rite fuiſſe appellationem interpoſitam.*
16 *Appellationem probari per teſtes.*
17 *Appellatio non probari per vnum teſtem,Et ibi contra.*

APpellantem†ſe iuſte appellaſſe,cogi ad probandum,ſan-
1 citum reliquere Impp.Diocl.& Maxim.in l.hi,qui ad ciui
lia,in fi.C.de appellat.Cum igitur, inquiunt Impp.ad munus
vocatus appellaueris,apud præſidẽ prouinciæ iuſte te appel-
laſſe oſtẽde.vbi Bar.in 3.notabil.n.3. & in l.1.in princi. verſ.
dic ergo.ff.ſi tutor.vel curato appell.Bal.in d.l.hi qui ad ciui-
lia.1.notabil.n.1.& poſt n.3 verſ. & prædicta ſunt vera, & in
c.ex parte Adæ.n.18.col.4.verſ.vlterius nota.in eod.verb.de
teſtibus,Spec.titu.de appellat.§.de officio,in fi.verſ.itẽ quæ-
ritur,ſi conſtat per teſtes,tradit Cyn.in d.l. hi qui in 3.notab.
poſt n.3.verſ.4.opponitur,ubi ẽt Io.Fab. verſ.oſtende, C.de
appella.idem Cyn.in l.per hanc,nu.4.verſ.4.opponitur.C.de
temp.repar appella.Rot.deciſion.quinquageſima nona.alias
316.ſi poſſeſſor beneficij,in nouis,tit.de appellat.gl.in c.in ꝑ-
ſentia,ſuper verb.ſtandum,ibi,ſe iuſte appellaſſe,& ibi Abb.
col.6.poſt.n.15.verſ.dic ſi dubitatur, de renunciat.trãſit Mil.
in repertor. in verb.appellans non ſolũ debet probare ſe ap-
pellaſſe,& docuit Guid.Pap.in tractat.de appella.verſ.10.cõ-
cluſio.n.8.ibi.1.quæro,& in deciſ.436.cum materia,poſt n.8.
verſ.ſic diſtingue,cenſuit Iaſ.in l.pro tribunali.colu.7.nu.34.
verſ.confirmatur,ff.de re iudic. conſuluit Loffred. conſ.20.in
cauſa mota per Magnificũ Antoniũ Vulcanum,n.13.verſ.tum
quia ei qui appellat meminit Tiraquell.de retract.Lignagier.
§.1.& obſeruauit pract. Papienſ.in forma de appella.à diffini
tiua,in gl.in verb.& in quantũ.verſ.proinde quæritur, & hãc
eſſe ſniam cõmuni calculo receptã eſt nouiſſime teſtatus An-
ton.Gabr.in ſuis concluſionib lib.2.tit.de appell.concl.5.n.1.
2 Iuſte aũt appellaſſe intelligitur is †qui rite,& idoneo,aptoq;
tpe interpoſuit appellationem, id eſt antequam decem dies
elabantur,poſtquam de ſnia certior factus ſit,nam elapſis de-
3 cem diebus † oi remedio appellans priuatur,iuxta glo.ſniam
ſingul.vbi ẽt Abb.in c.ad reprimendum,in verb.ſuſpendatur,
de offic.ordina.Ceph.in conſi.163.nu.1.vol.2.& in conſil.82.
nu.54.vol.1.Guid.Pap.q.436.nu.8.Soc.ſen.in conſ.24.nu.20.
vol.1.Paul.Caſtr.& Bart.in d.l.hi qui ad ciuilia. nu.4. Dec in
conſil.295.nu.3.& Capella.Toloſ.deciſ.341.verſi. concluſum
4 fuit,nam † appellatio eſt intentio appellantis cui innititur,
vt oſtendat iniquam ſententiam, & idcirco eſſe retractan-
dam,ita Vant.late de nullit.proceſſ.tit.à quo,& quibus mod.
nu 21.per plura allegat.& Bart.in l.1.ff.ſi tut. vel curat.appel.
& Sigiſm.Loffred.in conſi.20.nu.13.per plura adducta.
5 Amplia,vt ad probandum huiuſmodi appellationem †con
gruo tempore, nempe intra decem dies interpoſitam fuiſſe,
non ſufficiat iuramentum,ita docuit Felin. in c.quo ad conſul
tationem,n.27.verſi.6.concluſio.de appell.per deciſ.Rot.74.
incipien.ſciendum eſt,quod ſi procedatur,de appell. in anti-
quis,alias 822.ſed contrarium infra.
Secundo amplia,vt non ſatis ſit,ſi probetur appellationem
6 interpoſitam, † niſi etiam probetur intra decem dies appel-
laſſe,vt in c.Rom.verſ.ſi vero,& ibi Ioan.Andr.de appel.in 6.
Fel.in c.ad conſultationem,nu.25.de ſent. & re iud.& Tiraq.
de vtroque retract.tit.de retract.lign.§.1.gl.16.nu.8.& Rot.
deciſ.190.incip.quo ad reuocationem attentatorũ,in nou.quã
etiam refert Fel.vbi ſupra,nu.30.de appell. & Vant.de nullit.
proceſſ.tit.à quo,& quibus mod.&c.n.2.fol.56. & deciſ.125.
ſufficit acceptanti, in nou.Philip.Franc. in c.non ſolum, in 1.
7 notab.de appell.li.6.Neceſſe igitur eſt,vt †duo probet appel
lãs,primo appellaſſe,deinde infra decẽ dies appellaſſe,non.n.
ex hoc cõſequitur,ſi dicatur,hic appellauit,ergo intra decen-
8 dium appellauit,quia qui dicit ſolemnitatem extrinſecã,† il-
lam probare debet,vt l.quæcunque,ff.de publicia. ſecundum
Compoſtel.in c.cum dilectus,de elect.& annotauit Apoſtilla.
9 ad d.deciſ.190.in nonis.Quinimo appellans † tria probare te
netur.Primo ſe appellaſſe.Deinde ex cã iuſta.Poſtremo infra
decem dies,ſi credimus Ioan.Andr.in d.c.Rom.Item & quar
to loco debet probare, quod infra tempora ſit proſequutus,
arg.c.cum ſuper.de re iud.His vero nõ contentus Spec.in tit.
de appell §.quater. verſi.item cautus,& ſeq. verſ.decem ſunt,
verſ.item appellans,& verſ item ſi debet ſoluere, decem enu
10 merat,quæ appellanti ſeruanda ſunt.† Primo,vt cauſam gra-
uaminis inſerat,ſiue illati,ſiue comminati.Secũdo ſe intra de-
cem dies appellaſſe.Tertio,vt ſit vera cã grauaminis.Quarto,
curet,

Digitized by Google

ceret, vt iudex pronunciet ſuper exceptione oppoſita, velit admittere nec ne. Quinto, vt appellet coram iudice, vel appellationem iudici ſignificet. Sexto, vt aduerſarium de appellatione certiorem faciat. Septimo, vt in ſcriptis appellet. Octauo, vt appellans inſtructus accedat, vel mittat procuratorem inſtructum ad totam cauſam. Nono, vt enitatur cauſam appellationis finiri intra annum. Decimo, vt in appellatione nomen aduerſarij exprimatur.

Primo limita huiuſmodi ampliationem non procedere, quã
31 † pars appellata confiteretur, ipſam appellationem, nempe ſi peteret cauſam ſuper appellatione expediri, quia tunc præſumeretur pro appellatione, ipſam eſſe interpoſitam intra decem dies. Ita Bellamet. deciſ. 684. incip. quamquam.

Contrariam tamen ſententiam ſequuti ſunt Dd. Rot. in allegata deciſ. 190. vel 30. de appellat. & refert Felin. in d. cap. quoad conſultationem, num. 25. prope fi.

Secundo limita huiuſmodi ampliationem, vt nõ procedat,
32 quando ſententia eſt lata contra abſentem, † quia illi abſenti non eſt neceſſe, vt probet ſe appellaſſe intra decem dies, ex eo, quia præſumitur, quod appellauerit infra illud tempus decem dierum à die ſcientiæ, quia non præſumitur ſcientia, iuxta ſententiam gl. & Dd. in c. conſultationi. de appell. lib. 6. Io. Bapt. Ferre. in conſi. 98. nu. 5. Bellamer. in deciſ. 349. incipien. ſicut præſumitur. Crot. in conſil. 7. nu. 14. & tenuerunt Dd. de Rot. vt per Chaſſan. deciſ. 31. & Pereg. deciſ. 100. lib. 2. quæ nondum typis ſunt traditæ, ac Veral. deciſ. 2. lib 2.

Tertio amplia concluſionem procedere etiam in appella-
33 tione à ſententia nulla, quia licet de nullitate ſententiæ conſtet † ſi tamen non probat appellationem legitime, & idoneo tempore interpoſitam, non obtinebit, niſi nullitas ex ſe eſſet deducta abſque appellatione, quia tunc ſufficeret probatio nullitatis, ita voluerunt Abb. & Ioan. Andr. in c. dilecto. per illum text. de appell. & refert ibidem Dec. nu. 2. & refert etiã Vant. de nullit. proceſſ. vbi ſupra.

34 Quarto amplia, vt nedum debeat probare diem † quando decimo die appellauit, ſed etiam horam, ita voluit Fel. in d. c. quoad conſultationem, nu. 26. de re iudic. Aret. in l. 2. §. dies, ff. quando appell. ſit & Paul. Caſtr. in auth. hodie, C de appel. & Aret. in c. ſignificaſti, in 5. notab. de teſtib.

35 Quinto amplia vſque eo procedere, † vt niſi probetur, appellationem rite fuiſſe interpoſitam, non ſit recipienda à iudice, ad quem appellatur, ita Dec. in c. eccl. nu. 2. notab. 2. de appell. Imo non cenſetur deuoluta iuriſdictio ad ipſum iudicem, ad quem, vt per Peruſ. in d. c. cum in eccl. not. fi. & refert Gigas in addit. ad eundem Dec. vbi ſupra in litera A.

Sexto amplia vt concluſio procedat etiam in illo, qui appelat pro ſuo intereſſe, vt admittatur in cauſa, nam & ipſe tenetur probare legitime intra tempus appellaſſe, vt ſcriptum reliquit Zuccard. in repetit. l. fi. n. 297. verſ. ex quibus deprehenditur error. C. de edict. Diui Adria. tollendo. intellige tamen iſtud, vt huic tertio ſufficiat probare ſaltim ſemiplene, vt per Bart. in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus, in princ. de re iudic. quem ſequutus eſt Zuccard. in iam allat. l. fin. d. nu. 297. & ſeq.

Septimo amplia, vt maxime locum ſibi vendicet. cõcluſio, ſi appellans nititur impugnare ſententiam ex capite iniuſtitiæ, quia tunc ei incumbit onus probandi iniuſtitiam, vt dixit Bart. in d. l. hi qui ad ciuilia post n. 4. verſ. quandoque quæritur. C. de appellat. & videtur ſentire Inn. in c. 1. poſt. n. 2. verſ. ratio diuerſitatis, & verſ. ſed eſt vis, de ijs quæ fi. à maior. par. c. voluit Bal. in c. in præſentia, nu. 3.5. not. intellige vt id demũ ſibi locum adſcribi poſſit, quando vtraque pars ipſam appellationem proſequitur, & negat appellans latam fuiſſe ſententiam ipſo citato; vel alias per alium modum abnegatiuũ, tunc ipſe appellans per acta probare tenetur, ſecus ſi ageretur de probatione, quæ fit directo per teſtes, vel inſtrumenta, quia tunc ille probare debet in cauſa appellat. qui habebat probare in prima inſtantia, vt docuit Bart. d. l. hi qui ad ciuilia. poſt d. n. 4. verſ. quandoque vtraque pars, & n. 5. verſ. ſi vero. C. de appellat. & in l. 1. verſ. aut vtraq; pars proſequitur. ff. ſi tutor. vel cura. appell. Bal. in d. c. ex parte Adæ. n. 5. ibi, not. qđ excipiẽs, de teſtibus. Cyn. in d. l. hi qui ad ciuilia, poſt n. 4. verſ. 4. opponitur, & ibi Io. Fab. verſ. in negotio principali. C. de appella. Capel. Toloſan. d. deciſ. 341. item condemnatus, verſic. quædã eſt probatio. & ibi Aufre. verſ. nec etiam præſumitur. * inquiens hanc eſſe communem* ſententiam de mẽte Siculi in ca. quoniam contra, de probat. Guid. Pap. deciſ. 436. num. 8.

Octauo amplia, vt concluſio locum habeat etiam in appellante ab interlocutoria, quia & ipſum appellationem ſuam iuſtificare debere cauit I.C. in l. ait prætor. §. præſumitur, ff. de min. & Sum. Pontif. in clem. appellanti, de appellat. Bal. in d. c. ex parte Adæ. n. 18. verſ. vlterius nota. & n. 20. verſi. 4. quod talis appellans, de teſtib. Cyn. in d. l. per hanc, col. fi. poſt n. 5. vt quærimus cui incumbat onus probandi ſñiam ſic latam.

Nono amplia concluſionem, vt procedat etiam quando iudex arctauerit dilationem, & fuerit appellatum, quia ipſe appellans debet probare, iudicem non potuiſſe talem dilationẽ coarctare, nec ſubfuiſſe cauſam arbitrandi, vt Iaſ. d. l. pro tribunali, poſt nu. 33. verſi. quis autem, ff. de re iud.

Intellige hoc procedere, quando dilationes eſſent arbitrariæ, ſecus ſi à iure determinatæ, quia tunc appellato incumbit onus probandi ſubſuiſſe cauſam abbreuiandi, vt Iaſ. d. l. qui pro tribunali, col. 7. poſt d. nu. 33. d. verſic. quis autem debeat probare.

36 Si quis vero roget me, quo pacto † appellatio poſſit probari, ex ſententia Innoc. reſpondebo, per teſtes, in c. ſicut nobis, de re iudic. & ibi alij Dd. quos ſequitur Bal in l. fi. nu. 18. C. eod. tit. & Mil. in ſuo repertorio, in verb. probatio. verſic. probari poteſt ſententia, & appellatio.

37 Amplia † vt poſſit etiam per vnum teſtem probari, ita Rot. deciſ. 409. fuit dubitatum, in nou. vide contra Bellam. deciſ. 67. in fi. deciſ. 339.

CONCLVSIO CXV.

ARGVMENTVM.

Nonnulla alia recenſentur, quæ ei, qui appellat, probanda ſunt.

SVMMARIA.

1 *Appellans ſententiam iniuſtam probare debet in cauſa appellationis.*
2 *Appellans debet potius loqui alternatiue, quam coniunctiue.*
3 *Sententia iniuſta quæ dicatur, & quæ iniqua.*
4 *Libellus concipi debet caute, dicendo ſententiam iniquam ſiue iniuſtam, quod Bononiæ ſeruatur.*
5 *Appellanti quando incumbat onus probandi, & producendi copiam actorum.*
6 *Appellatur probatio eo ipſo quod nil in contrarium conſtat & ibi contrarium.*
7 *Appellãti quando incumbat onus probandi, & producendi omnia acta, & totum proceſſum.*
8 *Appellanti incumbit onus probandi in arbitrarijs.*
9 *Probatio directa quæ dicatur.*
10 *In cauſa appellationis ſi agatur de probatione directa, probare debet is, cui in prima inſtantia incumbebat onus probandi.*
11 *Appellatione interpoſita omnia remanent in eodem ſtatu.*
12 *Appellatus probare debet, ſi appellans habet intentionem ſuam fundatam in iure communi, & econtra.*
13 *Quando neutra pars habet intentionem fundatam de iure communi. vide remiſſiue.*

PRoſequamur & cætera cenſere, quæ appellanti ad probandum neceſſaria ſunt.

Appellans itaque inter cætera debet probare in cauſa ap-
1 pellationis † ſententiam iniuſtã, nam qui appellat, dicit iniquam, vel iniuſtam ſñiam, ideoque probare debet, l. ei qui dicit. ff. de probat. ei incũbit, inquit Paulus, probatio qui dicit, non qui negat, & debet detegere ẽt iniquitatẽ, vel iniuſtitiã ſentẽtię, l. hi, qui ad ciuilia, C. de appellat. & ſequitur Vant. in tract. de nullit. proceſſ. tit. à quo & quibus mod. n. 21. verſi. & poſtmodũ eandẽ appellationẽ, & eſt tex. in §. illud in authẽ. de appell. & in l. ampliorẽ. C. eod. tit. de appella. notat Ale. in cõſ. 101. n. 3. verſ. quarta. vol. 2. & Dec. in c. cũ in eccleſ. n. 2. de appellat. & eſt alius tex. ĩ l. 1. ff. ſi tut. vel cur. appell. & ibi Bar. in princ. Guid. Pap. deciſ. 20. vbi diſtinguit Spec. in tit. de ſenten. §. fi. n. 17. verſ. ſed nunquid appellans, & ea ratione ſupra dictum fuit, appellantem debere probare ſiue dicere ſñiam
2 iniquam, vel iniuſtam, † quia appellãs debet potius loqui alternatiue, quam coniunctiue, nam non debet dicere ſñiam iniquam, & iniuſtam, quoniam poſſet ſibi eſſe contrarius, iniuſta
3 enim ſententia dicitur † quando iudex contra rigorem iuris iudicat, ſed iniqua, quã contra æquitatem, iniqua vero, & iniuſta, quã contra vtrumque. ſecundum glo. ord. Inſti. de iniur. in verb. iniuſtitia, nam ſi ſententia eſſet ſolum contra æquitatẽ, male diceretur iniuſta, & iniqua, & econtra, ſecundũ Cæpol.
4 in rubric. de teſta. col. 21. vbi dicit, † libellum concipi debere

caute

ſtute, id eſt, dico ſententiam iniquam, ſiue iniuſtam, & ita di-
cit ſeruari Bononiæ.

Primo amplia, etiam ſi vtraque pars proſequeretur appel-
lationem, & appellans diceret de iniuſtitia, vel de nullitate,
nempe quia ipſo non citato, vel non præcedente cauſæ cogni
tione, & iſtis ſimilibus condemnatus fuit: † quia tunc appel-
lanti incumbit onus probandi, & producendi copiam acto-
rum, ad oſtendendum quicquid ipſe dixerit, ita docuit Bar. in
l. 1. ff. ſi tut. vel curat. appel. in l. hi, qui ad ciuilia. C. de appell.
Capel. Toloſan. deciſ. 341. verſ. aut vtraque pars, & Guid. Pap.
quæſtio. 436. n. 8. verſ. quandoque vtraq; pars, & videtur ſen-
tire Papien. in for. appell. in verb. & in quantum, poſt num. 6.

6 Secundo amplia, imo etiam probat † eo ipſo, quod quid
contrarium non conſtat, ita tenet glo. fi. in l. hi, qui ad ciuilia,
in fin. C. de appell.

Contrarium tamen ſenſit Bart. reprobando huiuſmodi gl.
in l. 1. ff. ſi tutor, vel curat. appella.

Primo limitatur concluſio non procedere, quando appel-
latus vult appellationem ex aduerſo interpoſitam proſequi,
& declarari optime fuiſſe iudicatum, & male appellatum:
7 † quia tunc ei incumbit onus probandi, & producendi omnia
acta, & totum proceſſum: nec ſufficit producere partem illo-
rum actuum, & proceſſus, qui pro ipſo facit. ita voluit Vant.
de nullit. proceſſ. in verb. à quo vel quibus modis, nu. 21. ver-
ſic. ſi autem appellatus, vbi late, & atteſtatur de ſtylo, & ob-
ſeruantia Curiæ Romanæ.

Sublimita hanc limitationem nõ procedere in arbitrarijs,
8 in † his enim onus probandi incumbit ipſi appellãti, ita Abb.
in c. quoad conſultationem, nu. 18. de re iudic. & colligitur ex
notatis per Innoc. in c. ad petitionem, & ibi Dd. de accuſ. ad
quem ſe remittit Bar. in l. 2. ff. de re iud. vt refert Apoſtill. ad ip
ſum Bar. in d. l. hi, qui ad ciuilia, C. de appel. in verſ. debet pro
bare, in fi. & ſentit Papien. in prac. tit. de for. appel. in verb. &
quantum, poſt nu. 6. ibi, aut fuit appellatũ ab interlocutoria.

9 Secundo limita concluſionem non procedere, † quando a-
gitur de probatione directa, nempe de illa, quæ fit per teſtes,
vel per inſtrumenta: nam tunc in huiuſmodi cauſa appellatio
10 nis debet probare, cui in prima inſtantia † erat onus iniun-
ctum probandi, ſiue ſit appellans, ſiue appellatus: ita conclu-
dit Bar. in d. l. hi, qui ad ciuilia, per illum tex. C. de appel. & in
d. l. 1. ff. ſi tut. vel cur. appel. Guid. Pap. q. 436. poſt nu. 8. & Ca-
11 pell. Toloſa. deciſ. 341. verſi. quædam eſt probatio. † nam ap-
pellatione interpoſita omnia remanent in eodem ſtatu, vt in-
quit Bar. & Guid. Pap. vbi ſupra, & videtur ſentire Papienſ. in
d. tit. de for. appell. in verſi. & in quantum, & Abb. in c. quoad
conſultationem, nu. 18. de ſent. & re iudicat.

Tertio limita, vt non procedat concluſio, quando appellãs
12 habet intentionem ſuam fundatam in iure communi, † quia
tunc appellatus debet probare, propter præſumptionem iu-
ris, quæ transfert onus probandi in aduerſarium: ſecus in præ
ſumptione iudicis, quæ non transfert onus probandi, niſi in
ætate, l. de ætate, & ibi gl. ff. de minor. ita Bal. in addi. ad Spec.
tit. de appell. in 2. additio. incip. confeſſus in tormentis, mihi
col. 10. verſ. quæritur, quis debeat probare, ſi vero intẽtio ap-
pellati ſit fundata de iure communi: tunc appellatus debet
probare, l. hi qui ad ciuilia, & l. ciues, C. de appel. & dicit Bal.
13 vbi ſup. vbi etiam habes, † qñ neutra pars habet intentionem
fundatam de iure communi, quem per te poteris videre.

CONCLVSIO CXVI.

ARGVMENTVM.

*Appellans an, & quando probare debeat impedimentum proſe-
quendi appellationem, & quomodo probetur.*

SVMMARIA.

*1 Appellans impeditus proſequi appellationem, probare debet impedimentum, quare
non eſt proſequutus intra legitima tempora.*
2 Species impedimenti proſequendi appellationem ſunt ſex, quas vide remiſſiue.
3 Appellans quæ probare debeat vltra impedimentum.
*4 Appellans non faciens quantum in ſe eſt ad remouendum impedimentum proſequen
di non excuſatur. contrarium, ibid.*
*5 Appellans impeditus non tenetur probare impedimentum, quando notorium eſt,
omnem diligentiam fuiſſe irritam, & vanam.*
*6 Appellans impeditus ſi adeundo iudicem potuiſſet impedimentum remouere, & per
negligentiam illud omiſit, ſibi eſt aſcribendum maxime ſi facile impedimentum re-
mouere poſſet.*
*7 Appellans vltra impedimentum probare etiam debet proteſtationem factam, in
qua ipſum deducat, & proteſtetur per ſe non ſtare.*
*8 Ioan. de Imol. ſemel obtinuit in vna cauſa appellationis, in qua appellans impedi-
tus, non fuerat de impedimento proteſtatus.*
*9 Deciſ. Pedemont. abunde tractat materiam, quando proteſtatio de impedimento ap-
pellandi neceſſaria ſit, nec ne.*
10 In terris maritimis eſt conſuetudo, vt fiat proteſtatio de impedimento appellandi.
*11 Proteſtatio non eſt neceſſaria, ſi alio modo poteſt conſtare de impedimento appellan-
di, & potius eſt de conſilio quam de neceſſitate.*
*12 Proteſtatio de impedimento appellandi quando ſit neceſſaria, & quando non, vide
ibi per totum.*
*13 Impedimentum proſequendi appellationem probari poteſt per proprium iuramẽtum,
Contrarium, ibid.*
*14 Impedimento proſequendi appellationem non defertur iuramentum in ſupplemen-
tum etiam ſi impedimentum probatum ſit per vnum teſtem.*
15 Impedimentum quando & quomodo poſſit probari per iuramentum.
*16 Impedimentum ſi eſt difficilis probationis, probatur per iuramentum, etiam quan-
do tractatur de magno præiudicio.*
17 Iuramentum non eſt deferendum ſemel periuro, nec ei credendum.
*18 Leuatus onere ſatiſdandi propter cautionem iuratoriam, ſi ſemel fuerit periurus,
nunquam poſtea leuabitur illo onere per dictam cautionem.*
*19 Iuramentum pro probatione impedimenti non defertur, quando agitur de magno
præiudicio tertij.*
20 Iuramentum non defertur illi qui ſemel iurauit ſuper eodem facto.
21 Contrarium iuramenti probari poteſt.

RECenſuimus nuper probationes, quæ ab appellante, cui
ad appellationem proſequendam nihil eſt impedimen-
to, ſunt afferendæ, videamus nũc quid ab eo ſit probandum,
qui impeditus eſt quo minus appellationem proſequatur.

1 Appellanti impedito proſequi appellationem, † probandũ
eſt impedimentũ, cur non ſit proſequutus intra legitima tpa,
tex. eſt in c. ex rõe, & ibi ſcriben. de appell. & in l. fi. §. illud, C.
de temp. appel. & in l. qui commeatus, ff. de re milit. & ibi Bar.
& tenet Alex. in conſ. 82. n. 10 vol. 3. & conſ. 79. nu. 2. vol. 7. &
Dec. conſil. 677. verſic. ſed breuiter. quos ẽt refert, & ſequitur
Hercul. de probã. negat. poſt n. 25. verſi. 3. infertur, & verſ. 36.
Soc. iun in conſ. 76. nu. 80. cum ſeq. lib. 1. & late per Crauet. in
in conſi. 240. per totum, & in conſi. 270. verſi. circa ſecundum
dubium, per totum, Pariſ. conſi. 108. n. 11. vol. 4. cuius quidem
2 impedimenti † ſex ſunt ſpecies, quas late proſequitur Abb. &
Imol. in d. c. ex ratione, nu. 3. & ſeq. poſt Inn. ac alios, quos al-
legant, prout etiam dicit Cach. in deciſ. Pedemont. 12. nu. 11.

Primo amplia, vt nedum debeat probare impedimentum
huiuſmodi, ſed etiam diligentiam, & conatum ad illud tollen
3 dum. adeo † ſi illud non obſtitiſſet, proſequutus fuiſſet intra
tempora appellationem, per tex. in c. in præſentia, de probat.
& in l. qui commeatus, & ibi Bart. ff. de re milit. Alex. in conſil.
49. n. 5. vol. 2. Philip. Franc. in c. cupientes, §. quod ſi per vigin
ti. in princip. de elect. in 6. Fel. in c. ex tranſmiſſa. nu. 2. de præ-
ſcrip. Dec. in conſ. 454. nu. 6. & in conſ. 552. nu. 6. & in d. ca. ex
ratione. nu. 19. de appell. vbi examinat, & diſtinguit articulũ,
& ibi verſ. ſed tamen, atteſtatur de communi opinione, & Iaſ.
in l. properandũ, §. pen. nu. 4 verſ. 6. adde. C. de iudic. & Balb.
in tract. de præſcrip. in 2. p. 6. o. princ. nu. 6. verſ. ex quo infer-
tur, & Alex. in l. 2. §. quod diximus, nu. 6. ff. ſi quis caut. Crau.
in conſi. 151. nu. 22. vbi multis in locis alleg. Corn. & ex con-
geſtis per Vant. in tract. de nullit. proceſſ. tit. ex defectu iuris
ord. nu. 166. verſi. & erit. Pariſ. in conſ. 34 nu. 19. lib. 1. & vide
4 Afflict. deciſ. 50. & Boer. deciſ. 40. Ratio eſt, † quia non faciens
quantum in ſe eſt ad remouendum impedimentum, non pur-
gatur, quia videtur, & præſumitur ipſum affectare, prout ele-
ganter inquit Iacob. de Aren. & Bal. in l. quibus diebus, ff. de
cond. & demõ. arg. l. fi. C. ne ſanc. bapt. cum alijs adductis per
Io. de Amicis, in conſil. 6. num. 22.

In contrariam tamen deſcendit ſententiam Fulgo. in d. l. 2.
§. quod diximus. n. 2. verſ. ego autem, & ibi Paul. Caſtren. per
l. fi. poſt prin. ff. quis ord. in bon. poſſ. ſeruet. vt refert, reijcit,
& improbat Alex. in d. §. quod diximus.

Hos inter ſe concilies, vt diſtinxit Dec. in d. c. ex ratione,
col. pen. verſ. pro reſolutione. de cuius diſtinctione agemus
in concluſione, impedimentum.

5 Limita primam opinionem, vt non procedat † quando om-
nibus apertiſſimum eſſet, omnem diligentiam fuiſſe irritam,
& inané, vt per Dd. in c. ex tranſmiſſa. de præſcr. & Nic. Boer.
deciſ. 40. n. 7. & ſequitur Contard. in l. diffamari. in limitatio-
nib. nu. 117. C. de ingen. & manumiſſ.

Secũdo limita, vt procedat quoad impeditus potuiſſet ad-
6 eundo iudicem auferre impedimentum † & per incuriam
neglexit illud remouere, tunc illi eſt aſcribendum, vt plene
per Feli. in c. ex tranſmiſſa. col. 1. de præſcrip. Contard. qui a-
lios

Digitized by Google

lios citat in d.l.diffamari.in limit.n.119.intellige illud proce
dere,dummodo impedimentum facile amoueri poſſet,vt vi-
tia præfatos ſentit Deci. in cap. in nomine Domini, in 5. no-
tab.de teſtibus.Socin.iun.in conſ.76.nu.81.lib.1.Gomez. ſu-
per regul.cancell.de triennali poſſeſſ.quæſtion.71.
Secundo amplia,vt nedum debeat probare impedimentũ,
7 ſed † & proteſtationem factam,vel coram iudice,vel notario,
in qua deducere debet tale impedimentum, & proteſtari per
ſe non ſtare,ita voluit Alex.in conſilio 104. n.5.& 6.volum.2.
& in conſilio 114. n.3.& 4.vol.5.& eſt gl.in cap.cnpientes. §.
quod ſi per viginti.in verb. propoſita.& ibi Ioa. de Imol.vbi
9 refert ſemel obtinuiſſe in vna cauſa appellationis, † in qua ap
pellans non fuerat proteſtatus de eius impedimento, quem
refert Alex.ſupra allegato conſ.164. & 114.& Iaſo.in l.11 §.
quod diximus,n.7.ff.ſi quis caut.& eſt glo.in c.fin. de appell.
notat etiam Cacheran. deciſion. Pedemontan.12.num.7. vbi
abunde tractat materiam,quando proteſtatio † neceſſaria ſit,
necne.& Soc.iun.in conſ.104.nu.26.volum.3.
Contrarius tamen huic opinioni fuit Bart.in d.l.2.§. quod
diximus,nam vbi tantummodo dicit, in terris maritimis con
10 ſueuiſſe,vt talis proteſtatio fiat, † nec infert, propterea eſſe
neceſſariam,quod optime animaduertit Iaſo.ibidem no.7.&
prius expendit Franc.de Aret.in conſ.162.incipien.verũ eſt,
& idem Alex.ibidem n.7.vbi voluit, quod ſi alio modo, quã
11 per proteſtationem poſſet conſtare de impedimẽto † non eſ-
ſe neceſſariam huiuſmodi proteſtationem, & ab iſta opinio-
ne ſtat Abb in c.plerumque,de reſcript. & in c.ex tranſmiſſa,
de præſcript.& Pau.Caſtr.conſ.21.incip.in cauſa detentionis,
col.6.& tradit etiam Alex.in l.qui in aliena.§.1.col.3.ff.de ac-
quir.hæredit.quod quidem magis ad conſilium,quam ad ne-
ceſſitatem ſpectat, vt monuit Bar.in l.2.§.dies,ff.qñ appell.ſit.
col 7.verſ.itẽ fallunt, & nouiſſime tenuerunt Domini de Rot.
vt refert Veral.deciſ.126.lib.1.nondũ typis traditæ,vbi volue
runt,ſatis eſſe, ſi conſtat de impedimento ẽt ſine proteſtatio-
ne,& ita alias tenuiſſe eandem Rot.in vna Hiſpalen. Schola-
ſtriæ de menſe Octobris 1533.refert & ſequitur Ludouic.Go-
mez.in ſuis cõmentar.ad regul. cancell.regul. de annali poſ-
ſeſſore.quæſt.76.n.2.in quo loco affirmat, quod pendente in
auditorio Rotæ articul.pſenti in cauſa proxime relata, eo ad
longum diſcuſſo negotio, tandẽ Dd.voluiſſe non eſſe neceſſa
riam proteſtationẽ,& ſufficere aliunde probare impedimen-
tum, & hãc opinionem ſequuti fuere Dd. prædicti tamquam
æquitati magis proximã:quia Rotæ ſufficit conſtare de impe
dimento legitimo abſq; alia proteſtatione,quę proteſtatio id
circo inducta fuit: vt cõſtaret per iudicẽ extitiſſe,quo minus
appellãs proſequeretur cauſam; qui quidem effectus optime
haberi poteſt per legitimas probationes,ſicut & per ipsã pro-
teſtationẽ,ideo potius videtur id bene eſſe pro faciliori pba
tione,q̃ neceſſaria,vt per eundẽ Gomez.loco ſupra citato in
fine.allegat.tradita per Dec.in l.in omnib.cauſis, la 2.n.10.ff.
de regul.iur.& facit, quia vbi habetur finis ad quẽ inducta eſt
proteſtatio,ſine ipſo ſeruato,& cõſequuto, nõ curatur de ea,
arg.Clem.cãm,de elect.vbi licet pro forma in caſu illius tex.
requiratur intimatio:tñ vbi pars haberet notitiã negotij: q̃a
ad illũ finem introducta fuit intimatio,ſufficit:vt ibi dicitur,
& facit tex.in l.ſi mater.de inſtit.& ſubſtit.vbi in his,quæ re-
quiruntur pro forma,non refert,quid ex æquipollentib. fiat.
Sic inter ſe has opiniones cõciliare poteris:nã aut impedi
12 mentum eſt facto iudicis,& tũc procedit prima opinio: † q̃a
tunc debet appellatus ꝓteſtari,aut facto ipſius appellãtis:&
tũc non eſt neceſſaria ꝓteſtatio:ita voluit Afflict.deciſ.50.n.
10.Cõrard.q̃ allegat idẽ ſentiẽtes in l. diffamari.in limitat.n.
119.C.de ingen.& manu.& voluerũt Imol.in c.fi.de appel.&
Peruſ.in c.ex ratione,col.6.verſ.ſed dubitatur, eo.tit.quos ẽt
ſequitur Dec.in d.cap.fi.n.6.verſ.& quod dictũ eſt,aut ẽt im-
pedimentũ prouenit à caſu fortuito:& tũc ẽt non eſt neceſſa
ria proteſtatio.Pariſ.conſ.32.n.20.lib.1.Boer.deciſ.40. Iaſ.&
Ale.in l.de pupillo.§.ſi q̃s ipſi prætori.ff. de noui.operis nun-
ciat. ita Imol.in d.c.fi.& Card.Alex.quos refert Rip.in tract.
de peſt.in 2. par.2.partis principalis,dub.6.verſ. ſed Io.de I-
mol.in ſeq.qui conſtituit ibi regulã, proteſtatione no eſſe ne
ceſſariam,ſiue impedimentũ proueniat facto iudicis, ſiue fa-
cto appellantis,aut caſu fortuito,per ibi adducta,quæ regula
eo magis procedit,qñ impedimentũ eſt clarum, nam tunc nõ
erit neceſſaria proteſtatio,ita intelligit Afflict. d.deciſio.50,
nu.5.& ita conſuluiſſe Paul.Caſtren.conſi.286. incipien. viſis
his,quæ ſuperius,& videtur ſentire Alex.in d.l.2.§.quod dixi
mus,& refert idẽ Rip.vbi ſupra,& ibi ẽt ponit tres limitatio-
nes ad ipſius regulam,quas per te vide, & tenuit Boer. dicta
deciſione 40.n.7.Verum contra Afflict.in deciſione quinqua-
geſima,& alios eiuſdem ſnīæ tenet Cæſar Vrſillus in addit ad
d.deciſ.in quo loco reprehendit eundem Afflictum & retor-
quet ab eo allegata contra ipſum & præcipue Alex.in d.l.pro
perandum,§.ſin autem,vbi totum contrariũ dixit,ibique Vr-
ſillus atteſtatur communẽ * opinionem eſſe,quod requiratur
proteſtatio,& ad hoc quamplura ibidem congeſſit,& de * cõ-
muni ẽt cõſtat ex his quæ tradit Tiraquell.in tract.de retract.
lignagier.§.9.gl.3.& vltim.n.9. cum ſeq.& vide latius Deciũ
in conſ.357. in cauſa Dominæ Mariæ,vbi nõnullas tradit limi
tationes,in quibus non requiritur proteſtatio, & maxime qñ
notorie apparet ex actis de impedimento, & per Crauet. in
conſ.131.neminem exiſtimare,nu.22.& in conſ.179.in cauſa
appellationis,n.9.& conſ.182. videtur qood iudiciũ iudicis:
n.15.in quibus locis ſcriptum reliquit, quo pacto etiam ꝓba-
ri debeat impedimentũ,& inter alia adnotat ibi probari de-
bere ab eo, qui ſe fundat in impedimento, de quo etiam per
Corn.in conſ.109.1.aſpectu,litera A.vol.2.vbi ait,multa de-
bere facere impeditum,ne pęnam incurrat,quæ etiam ponit
Dec.in conſi.454.iuridicam eſſe arbitror.nu 6. & latius infra
ſuo loco in couclusione,impedimentum,dicemus.
13 Intellige quoad cõcluſionem, † vt poſſit probare huiuſmo-
di impedimẽtum per proprium iuramentũ,iuxta ſnīam Spec.
in tit.de appell.§.nunc breuiter,n.6.verſi.quid ſi ergo,& de-
clarat Caſſan.in conſuetud.Burgund.rubr.4.§.20.ſol.189.n.1.
cum ſeq.verſi.de hoc impedim.Iaſ.in d.l.properandum,§.ſin
aũt vterque.1.col.C.de iudic.vbi plene de intelligentia gl.c.
cupiẽtes,§.quod ſi per viginti,in verb.propoſitum,& Feder.
de Scu.in conſ.114.incip.ſuper puncto,verſ.& quod ad pro-
bandum,refert Spec.Abb.& * omnes ſcribentes ibi in cap.ex
rõe,nu.11.de appell.& idem voluit gl.in c.cum olim. de pri-
uileg.& in l.fi.C.de fid inſtrum & facit tex.in c.ſtatutum,§.1.
verſ.iuramẽ.de reſcript.in 6.& c.q̃a pp de elect & c.1.22.q.1.
& Oldrad.conſil.60.incip.eſt tempus, col.fi.verſic. qualiter,
Guid.Pap.in tractat.de appellat.nu.61.q.99.& deciſ.205.per
totum. Rot.deciſ.155. id eſt addit.2.incipien. ſed pone. in fi.
in nou.& deciſ.858.dominus Papa,col.pen.& deciſ.303.no-
ta quod vbi aliquis dicit ſe impeditum,in antiquis,Guid.Pa-
pa deciſ.436.num.27.addit ad qu.Capell.Toloſan.q.44.item
fuit quæſitum, ſi appellandi, in fi. ſequitur Felin. in cap.per-
ſonas,col.2.in fi.de appellat.
Contrarium tamen ſenſere Philip.Franc.in c.cupientes, §.
quod ſi per viginti,nu.7.de electiõ.& Abb. in d.c.ex ratio-
ne,nu.11.cum ſeq Pariſ.conſi.108.nu.11.vol.4. Alex.in l.2.§.
quod diximus, & uidetur text. apertiſſimus in l.fi.§.illud, C.
de temp.appell.ibi,euidentiſſ.probationibus.
Amplia iſtam ſecundam opinionem uſque eo procedere,
14 ut † etiam ſi huiuſmodi impedimẽtum fuiſſet probatum per
unum teſtem,non deferatur iuramentum, in ſupplementum:
ita inquit Gigas in addit.ad Dec.in d.c.ex ratione, nu.6.uerſ.
perſonæ,de appel.& refert ita tenuiſſe Iaſ.in l.admonendi,in
repetit.nu.10.uerſ.2.infertur,ff.de iureiur.idem uoluit Guid.
de Suzar.in auth.ei qui.in fi.C.de temp.appell.
Concilies inter ſe huiuſmodi opiniones, & dicas, quod ſi
15 impedimentum non poſſit probari per teſtes, † quia difficili-
mum ſit,poterit probari per iuramentum,dummodo non aga
tur de magno præiudicio, & homo ſit integer, & frugi. per
l.theſaurus, ff.ad exhibend.& l.fi.C.de fid.inſtrument.& ſen-
tit Abb.in d.cap.ex ratione, nume.11. uerſic. ſed aduerte. &
Philip.Franc.in d.c.cupientes,§.quod ſi per uiginti, nume.7.
Iaſ.in d.§. quod diximus, num.2. uerſic. ſi uero impedimen-
tum, ſecus ſi eſſet facilis probatio per teſtes: ut idem Iaſ. ubi
ſupra, & dixit expreſſe Rot.deciſ.155. ſi arctus terminus, in
ultim.addit.uerſi.ſed dubitatur,in nou.& deciſ.858. Domin.
Pap.col.pen.uerſi.ſed cum procurator.in antiq.
16 Amplia iſtam re conciliationem,ut procedat † etiam,quan
do agitur de magno præiudicio,ſi impedimentum ſit difficі-
lis probationis, ut Bal.reſpondit in conſilio 308.lib.4.Signo.
de Homod. conſilio 19.column.3. Boer.qui alios citat. deci-
ſione 294.num.16.
Dum igitur ſequimur priorem opinionem tamquam com-
munem

Digitized by Google

munem * ex allegatis,& vt atteſtatur Gigas in addit.ad Dec. in d.c.ex ratione,de appel.nu.16.verſ.perſonæ, in fi.

Primo limita non procedere in eo,qui ſemel fuit perinrus,
17 quia † ei non erit credendum,nec deferendum iuramentum, ita limitat idem Gigas vbi ſup.per tex.ſing.in c.paruuli,22.q. 5.& tenet Alex.poſt Rom.in d.l.2.§.quod diximus,n.4.& Iaſ. ibid.nu.3.& faciunt norata per Boer.dec.394.nu.19.cũ alleg. ibi per eum,& facit notab.dict.Bal.in auth.ei qui iurar,C.de bon.auct.iud.poſſ.quo in loco ſcriptum teliquit, quod ſi quis
18 fuerit leuatus onere ſatiſdandi propter cautionem inratoriã, ſi ſemel fuerit periurus,nunquam poſtea leuaturum onere ſatiſdandi per cautionem inratoriam,quod & commẽdat Contard.in terminis iſtius limita.nu.123.Quinimò tequiritur ſecundum eundem Contard.ibid.vt ſit vir honeſtus,nec ſuſpectus,conueniatq; allegatum impedimentum ex qualitate facti,vt per Hipp.in l.1.nu.35.ff.de quæſt.Soc.iun. conſ.29. nu. 14.lib.1.Boer.d.dec.394.nu.16.

19 Limita,vt locnm non habeat, † quando agitur de magno præiudicio tertij,vt ſi tractaret de priuatione iuris alterius, quia tunc non defertur iuramentum per probatione impedimenti,vt conſuluit Card.Par.conſ.108.nu. 11.lib.4. Gomez. Reg.Cancel.de trien.poſſeſſ.q.57.

Sublimita hanc limitationem, niſi impedimentum difficile poſſet probari,Bald.conſ.308.lib.4.Signot.de Homod.conſi. 19.col.3.Abb.in conſ.64.Io.And.in addit ad Spec.tit. de appel.§.nunc breuiter,ver.quid ergo,Bar.in extrauag.ad reprimendum,verb.ſummarie,ver. quomodo cognoſcemus,Boer. qui alios citat deciſ.394.ſub nu.16. & ſequitur Coutard. in l. diffamari,in limit.nu.121.in fi.

20 Secundo limita non procedere in eo † qui ſemel iurauit ſuper eodem facto, quia amplius ei non defertur iuramentum, ſacramentalis enim probatio nõ niſi ſemel admittitur,ita monuere Alex.Iaſ.& quos ipſi alleg.vbi ſup.i d.§.quod diximus. ibiq; Bal.& Ang.& eſt tex.in l.fi.ff.de bon.auth.iud.poſſ.Pau. de Caſt.& Ang.in l.veluti,§.fi.ff.de eden.Marc. Ant. Bauer.in tract.de virt.iuram.nu.65.& ſequitur Contar. vbi ſup.n.137.

21 Tertio limita,& intelligas,vt † poſſit etiam probari cõtrarium,ita decuit Tiraq.de vtroque retract.§.4.gl.1.num.7. per doctr.Inn.in c.quia propter,col.pen.de elec. Iaſ.in §.ſed iſte, nu.14.Inſtit.de act.Contard.loco ſupracitato,nu.127.plurib in præſentia non explicabimus,cum ſuis in locis hæc declaraturi ſumus in concluſione,impedimentum, vbi late.

CONCLVSIO CXVII.

ARGVMENTVM.

Appellatio an & quando deſerta præſumatur, & appellationis renunciatio, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Appellatio deſerta non præſumitur,& quare in dubio iudex pronunciare debeat pro non derelictione.*
2 *Validitati fauendum ratione dubitationis,& pro ea interpretatio capienda aduerſus nullitatem.*
3 *In pronunciando ſuper derelictione non perit ius alicuius partis,ſed remanet incolume.*
4 *Appellans in dubio non præſumitur appellationem ſuam deſerere,nec ei renunciare.*
5 *Caſus ex quibus deſertio appellationis probatur,deſcribuntur.*
6 *Appellationis cauſa deſerta dicitur,ſi tranſacto anno non eſt in ea proceſſum.*
7 *Appellationis cauſa quando non dicatur deſerta per lapſum anni.*
8 *Appellans habet biennium ad proſequendum appellationem, ſi aliquid facit infra annum.*
9 *Appellatio deſerta eſt poſt lapſum primi anni,ſi nullum obſtet impedimentum.contrarium.nu.10.*
10 *Sententia non confirmatur,niſi poſt lapſum bienny.*
11 *Impedimenta in dubium reuocant,an appellatio ſit deſerta.*
12 *Argumentum à poſſibili per aliud poſſibile tollitur.*
13 *Appellatio melius eſt, vt non cenſeatur deſerta, ſicut in dubio deſerta non præſumitur.*
14 *Appellatio deſerta dicitur lapſo termino dato ad ſe præſentandum coram iudice ad quem.*
15 *Appellatio deſerta eſt ſecundum conſtitutionem Regni, ſi intra quinquaginta dies non præſentatur proceſſus.*
16 *Appellatio deſerta non dicitur,ſi appellãs ſe præſentat coram conſilio Principis, licet id non agat coram iudice appellationis in termino ei aſſignato.*
17 *Appellatio cenſetur deſerta,quando appellans monitus à iudice certa die, & hora, non comparet in eodem tempore ad recipiendum apoſtolos.*
18 *Appellans licet non inueniat iudicem,nec poſſit apoſtolos habere, tamen omnem debet adhibere diligentiam.*
19 *Secunda appellatio non obſtat,quin appellatio deſerta dicatur,quando appellans nõ comparet die præfixa ad recipiendum apoſtolos.*
20 *Appellatio non cenſetur deſerta propter prorogationem termini, licet in eo appellans non compareat.*
21 *Terminus ad proſequendum appellationem licet ſit annus, tamen per iudicem ab ipſo detrahi aliquid poteſt.*
22 *Appellatio deſerta remanet, ſi intra terminum præfixum à iudice non proſequitur.*
23 *Quartus caſus deſertionis appellationis, de quo in concluſione, tripliciter limitatur.*
24 *Appellatio non habetur deſerta, quando appellans arripit iter ad iudicem ad quẽ.*
25 *Arreptio itineris ad iudicem quando non ſufficiat.*
26 *Appellatio deſerta cenſetur,quando appellans apoſtolos non petyt.*
27 *Appellatio deſerta redditur,ſi per appellantem ſtat,quo minus omnia litis certamina compleantur,& cauſa ad finem perducatur.*
28 *Renunciatio appellationis,quomodo probetur.*
29 *Renunciatio appellationis non probatur,ſi appellans proteſtatur executionem ſententiæ non petiiſſe animo renunciandi.*
30 *Renunciatio appellationis inducitur per actum contrarium appellationi.*
31 *Renunciatio appellationis non inducitur,ſi id,quod facit appellans proteſtationi contrarium,non acceptatur à parte.*
32 *Renunciatio appellationis generaliter probatur per aditionem ad iudicem à quo.*
33 *Appellans non renunciat appellationi,quãdo agit coram iudice à quo ad impugnandum geſta per eundem.*

1 APpellationem deſertam non præſumi † imò in dubio iudicem debere pronunciare pro non derelictione, docte pronunciauit Pau.de Caſt.in l.1.per illum tex. ff.ſi quis caut. quem omnes * ſequuntur, vt ibi Alex.num.21.quorum auctoritati ſubſcripſit Iaſ.num.17.& in auth.ad hæc, nume.3.C.de iud.ex eodem fonte manat,quod voluit Caſſad. deciſ.4. in fi. de appellat.& deciſ.9.num.10.eod tit.vbi atteſtatur ſuo tempore ſemper * Rot.in hanc deſcendiſſe ſententiam,cui aſtipulatur Vant.de nullit.proceſſ.tit.quib.mod.ſenten. null. repar. nu.128.Hieron.Gigas idem ſcripſit in tract.de penſ.q.95.nu. 2.nec alio reſpexit,quod conſuluit Pariſ.conſ.124.in fi.vol.1. eiuſdem notæ eſt quod tradidit Cephal.in conſ.77. num. 25. vol.1.ad hæc facit,quod dicit Rim.ſen.in conſ.90.n.17.uol.1. conſimilem vim habet illud Grat.in conſ.163.nu.12.vol.2.& hanc opinionem confirmat Ioan.Bapt.Ferret.in conſ.98.n.6. huc vergit plurib.in locis Dec. conſ.87.nu.7. & conſ.445.nu. 45.& conſ.677.nu.1.nec minus adiuuat,quod reſpondit Soc. iun.conſ.3.nu.49. vol.2. cui conuenit doctrina Felin. in c. ſignificauerunt,num.1.de teſt.nam ratione dubitationis eſt fauendum validitati,& pro ea aduerſus nullitatem capiẽda in-
2 terpretatio,l.ſi pars,ff.de inoff.teſt.l.inter.in fi.l.quoties,ff.de reb.dub.& per alia quæ congerit Vant.de nullit.proceſſ.in t. rubr.num.24.item quia in pronunciando † non perit ius ali-
3 cuius † partis,ſed remanet incolume,ita Pariſ. conſil.115. in princ.vol.1.& Marant.in ſua pract.in tit.de appel. num. 397. q.8 & Fab.dec.Rot.59.in fi.lib.2.nondum typis traditæ,præ-
4 terea † quia appellans in dubio non præſumitur ſuam appellationem deſerere,eique renunciare,vt Rot.dec.63.circa fin. de appel.in nouis,alias 476.

5 Permulti autem ſunt caſus,† ex quibus derelictio appellationis probatur,quorum nonnullos hic ſubiungere non grauabimur.

Primus eſt,quando ex inſpectione actorum apparet intra
6 annum non eſſe proceſſum in cauſa appellationis,† nam tunc tranſacto anno dicitur cauſa deſerta,per textum,in authen.ei qui appellat.C.de temp.appell.in cap. perſonas, & in c.cum ſit Romana,de appel.& voluit Bal.in l.ſi contra. in verſic. ſed qualiter probatur,& ibi Guid.de Suzar.C.de app.nec diſſenſit ab hoc Maran.in ſua pract.tit.de app.in q.3.prin.verſi.ſequitur modo videre,nu.217. vbi late examinat iſtum articulum,& Alex.de Neuo cauit in conſ.6.nu.17.

7 Limita tamen non procedere,† quando in illo primo anno per appellantem cauſa fuiſſet commiſſa,& citata pars, & inhibitum,quia etiam tranſacto anno cauſa huiuſmodi non dr̃ deſerta,ſecundum Dominos de Rota,vt per Anchar. dec.11. nondum typis traditæ, & videtur ſentire alio in loco Rot. ut refert Pelegr.deciſione prima,lib.2.vbi inquit appellantem,
8 ſi † aliquid faciat infra annum, habere biennium ad proſequendum appellationem,nec dici appellationem deſertam, Cachetan.tamen in deciſione Pedemon.28.num.1.ſeq. vbi late inſiſtit ſuper veritate iſtius limitationis, tenet, appellatio-
9 nem eſſe deſertam lapſo primo anno, † ſi nihil impedimento fuerit:quoniam alius annus non datur niſi propter impedimentum,vt per Capel.Tholoſ. in q. 244. Contrarium tamen dicit ſentire Bar.in auth.ei qui,in fi.C.de temp.appellat. vbi dicit,

10 dicit,† lapſo primo anno ſententiam non confirmari, niſi elapſo biennio, quem ſequitur Bal. in l. eos, col. 2. verſ. ſcias tamē.
11 C. de appel. dicens rationē eſſe, quia impedimenta ante biennium obſtare potuerunt, quæ cum in facto conſiſtant, in dubio eſt, an appellatio ſit deſerta. Secundo, quia licet argumen
12 tum à poſſibili † per aliud poſſibile tollatur, attamen in dubio interpretatio fit in meliorem partem, ſed melior pars eſt:
13 vt appellatio non cenſeatur deſerta: vt in dubio † deſerta nō præſumitur, ergo præſumptio huiuſmodi ſumenda eſt: vt obſiſtere potuerint impedimenta in primo anno. Dicit tamen Cacher. communem **magis eſſe priorem opinionem: & omnia contraria refellit,

Secundus caſus, quando præterijt terminus circūſcriptus
14 ad ſe ſiſtendum coram iudice, ad quem: † quia iſto tranſacto dicitur deſerta appellatio per c. perſonas, & c. ſæpe, de appel, & per l. a. §. fi. C. de temp. app. & not. Bal. & Dd. in l. ſi præſes, verſ. pone iudex à quo. C. de app. & Mat. Matheſ. ſing. 21. īcip. not. practicam, ver. 3. & ſecundum conſtitutionē Regni, ſi in-
15 tra quinquaginta dies non præſentauit proceſſum,† perinde eſt, ac ſi appellatum non fuiſſet, & ſic deſerta: vt inquit Afflic. dec. 175. in prin. & in conſt. Reg lib. 2. de app. nu. 20. & refert etiam Maran. in ſua pract. tit, de app. poſt nu. 217. verſ. Regni eſt aditum.

Limita tamen iſtum caſum non procedere, ſi appellans dediſſet ſe in conſpectum conſilio, quod Principis perſonam re-
16 fert, & fuerit proteſtatus: † quia tunc appellatio non dicetur deſerta, licet in termino ſibi aſſignato coram iudice appellationis ſui copiam non fecerit, iuxta ſententiam Bar & aliorū in d. l. ſi præſes, C. de app. & Rim. ſen. in conſ. 364. n. 11. vol. 2.

Tertius caſus eſt, quando index à quo monet appellantem ad certam diem, & horam ad recipiendum apoſtolos, appel-
17 lans autem illa hora non comparet, licet ante, vel poſt, † nam tunc cenſetur & habetur appellatio pro deſerta, arg. clem. 2. §. verum, de app. vbi Card. quē tex. recitat pro ſingulari Mat. Matheſ. ſing. 21. incip. not. practicam, idem etiam tenet Boer. in conſ. 43. nu. 3. & Soc. iun. vbi late in conſ. 31. nu. 1. vol. 1.

Amplia etiam ſi iudex tali hora ſtatuta non profectus fuiſ-
18 ſet ad locum, † quia ſi veniſſet appellans non potuiſſet apoſtolos habere, tamen debet omnem adhibere diligentiam, illam enim conſiderat lex, non ipſius iudicis, ita refert pro mirabili Maran. in ſua pract. in tit. de app. q. 8. princ. nu. 409. verſic. ſextus caſus,

Secundo amplia, etiam ſi appellaſſet die latæ ſententiæ, & iudex eadem die detuliſſet appellationi, & præſcripſit terminum ad recipiendum apoſtolos, & poſtea etiam intra decem
19 dies iterum appellaſſet, quia † ſi non venerit illa die iam ſtatuta, appellatio dicetur deſerta, nec obſtabit ſecunda appellatio, ita ampliat apoſt. ad alleg. ſing. Matheſ. refert Fel. in d. c. pſonas, n. 1. verſ. ampl. & Rot. dec. 23. de app. nu. 8. in antiquor.

Limita nō procedere, quando iudex prorogauit terminū,
20 & † in illo termino appellans ſui copiam nō fecit, quia ex eo non cenſetur deſerta appellatio, ſufficit enim petijſſe bis in primo termino, ita fuit deciſ. per Dom. de Rot. dec. 57. de appel. in no. alias 460. nu. 2. ſi auditor appellanti.

Quartus caſus, quando iudex ſtatuit terminum ad proſe-
21 quendum appellationem,† quod facere potuit, nam licet de iure habeat annum, tñ poteſt ab illo tempore detrahi per iudicem à quo, c. perſonas, & c. cum ſit Romana, & ſim. de app.
22 ideoq; ſi intra illum terminum præfixum à iudice † non proſequitur, appellatio deſerta cenſetur, ita per plura Mar. in ſua pract. tit. de app. q. 8. prin. nu. 401. & in q. 2. prin. verſic. 21. limita & iſtum quartum caſum tamen limitat ipſe Marant. tri-
23 pliciter † nempe. Primo non procedere in perſona, quæ poteſt petere reſtitutionem in integrum.

Secundo, quando non ex illius negligentia, ſed iudicis, vel à ſecretis, ſiue auditoris facto.

Tertio in beneficialibus, in quibus etiam ſi iudex ſtatuiſſet terminum, tamen illo tranſacto non dicitur deſerta appellatio, ſed neceſſe eſt, vt etiam elabatur terminus iuris, vt ibi per eum.

24 Limita tum, & quarto,† vt ſufficiat, vt arripiat iter ad iudicem ad quem etiam alio non facto, ita loquitur Abb. in c. cum cauſa. per illum tex. de re iud. & Spec. §. nunc breuiter, verſic. quid ſi pars, de app. & refert Fel. in c. perſonas, poſt nu. 1. ver. circa terminū. & tenuit Rot. dec. 20. de appe. in antiquior. In-
25 tellige tamen † vbi non eſſet præſcripta certa dies ad ſe ſiſtendum apoſtolico conſpectui, quia tunc non ſufficeret arreptio itineris, vt per ipſam dec. 20.

26 Quintus caſus eſt, † quando appellans apoſtolos non petijt, quia tunc cenſetur appellatio deſerta: vt in l. eos, §. apoſtolos, C. de appel. vbi Bar. Inn. in c. 1. eo. tit: & Gram. in conſ. 109. num. 15. in ciuil.

27 Tādem appellatio deſerta exiſtimatur, ſi † per appellantē ſteterit, quominus omnia litis certamina ad exitum perducantur, & cauſa optatum finem cōſequatur, ſecūdum Cacher. in dec. Pedemon. 12. nu. 5.

Alios recenſet caſus Marant. vbi ſupra, qui vnicuique ſunt obuij.

28 Renunciatio vero appellationis probatur,† ſi appellans petijt ſententiam, à qua appellauit, executioni mandari coram iudice à quo, vt in l. à ſolutionem, C. de re iud. & in c. ſolicitudinem. in fi. ext. de app. & no. Bar. in conſ. 150. nu. 2. & Roma. in conſ. 9. per totum.

29 Limita tamen non procedere, † ſi appellans fuerit proteſtatus, ſe illam executionem nō poſtulaſſe animo renūciandi appellationi, vt reſpondet Bar. in d. conſ. 180. per text. in d. c. ſolicitudinem, in fi.

30 Secundo fit renūciatio appellationis, † ſi appellās aliquid moliatur, quod aduerſetur appellationi, & qui ibi jpſi cōtrarius ſit, vt not Dd. in c. cum veniſſent, de eo, qui mitt. in poſſ. & Rim. ſen. conſ. 364. nu. 1. vol. 2.

Limita tamen nō procedere, ſi id, quod facit appellans cō-
31 trariū proteſtationi,† nō acceptetur à parte præſente, vt not. Ant. in c. gratum, de off. deleg. vel ei pars aduerſa non repugnaret, vt not. Ang. in l. nihil, §. filius, ff. de inoff. teſt. & Butr. in c. quæſt. de app.

Et vt vno verbo me expediam, in vniuerſum probatur re-
32 nunciatio appellationis,† per aditionem ad iudicem à quo, ſecundum Aneh. in conſ. 6. nu. 3.

Limita tamen, vt non procedat, quotieſcunq; appellans ageret coram iudice à quo ad impugnandum geſta per eundē
33 iudicem, quod docuit gl. or in c. ſi à iudice, in verb. teneris, de app. in 6. & Gozad. in conſ. 18. nu. 9.

CONCLVSIO CXVIII.

ARGVMENTVM.

An & quomodo non probata in cauſa principali, probari poſſint in cauſa appellationis.

SVMMARIA.

1 *Non probata in cauſa principali, probari poſſunt in cauſa appellationis.*
2 *Lex per hanc, C. de temp. appel. vocatur per Cyn. lilium inter ſpinas.*
3 *Mandatum non probatum plenum in prima cauſa, poteſt probari in cauſa appellationis.*
4 *Idem dicitur de alijs non probatis in principali cauſa, quæ probari poſſunt in cauſa appellationis.*
5 *Appellatus in cauſa appellationis probare poteſt, quod in principali non probauit.*
6 *Appellatus vti poteſt nouis probationibus.*
7 *Non probata coram arbitro, probari poſſunt coram iudice, ad quem confugitur ratione laeſionis.*
8 *Recurſus ad iudicem ad quem habet vim appellationis.*
9 *Dolus arbitratoris non probatur ex nouis actis.*
10 *Probationes ſi non fiunt facto arbitratoris occurrente, de nouo fieri poſſunt ad probandum eius dolum.*
11 *Exceptio dolus tota quomodo poſſit opponi.*
12 *Probatio poteſt fieri poſt terminum ſi per iudicem in termino non admiſſa iniuſte.*
13 *Probatio omiſſa doloſe coram arbitratore, non probabis de nouo coram iudice recurſus. Et ibi ſecus.*
14 *Probationes in cauſa nullitatis, & appellationis ſi de nouo oriantur, poſſunt, & debent recipi, non obſtante ſtatuto, vel iure communi prohibente.*
15 *Non probatum probari, & non deductum deduci poteſt, etiam ſi tantum dictum ſit de nullitate ſententiæ.*
16 *Poſitiones factæ in prima cauſa poſt litem conteſtatam mutari poſſunt in cauſa appellationis.*
17 *Verbum dubium in cauſa principali prolatum, in cauſa appellationis declarari poteſt.*
18 *Teſtes producti in principali cauſa, in cauſa appellationis publicari poſſunt.*
19 *Poſitio & confeſſio erronea reuocari poteſt in cauſa appellationis.*
20 *Exceptio falſi tuerne in prima cauſa excluſa, in cauſa appellationis iterum opponi poteſt.*
21 *Non probata probari, & non oppoſita opponi poſſunt in cauſa appellationis.*
22 *Bona fides, & titulus in cauſa appellationis allegari & produci poſſunt.*
23 *Poſſeſſio aduerſarij in cauſa appellationis probari poteſt.*

28 Ha-

24 *Hæres opponens ex perſona defuncti auditur in cauſa appellationis.*
25 *Procurator non productus in principali producet in cauſa appellationis.*
26 *Recommendatio in cauſa appellationis fieri poteſt.*
27 *Exceptio peremptoria ignoranter omiſſa in principali, in cauſa appellationis opponi poteſt.*
28 *Exceptio dilatoria non poteſt opponi in cauſa appellationis.*
29 *Appellans vel appellatus in cauſa appellationis producit, etiam ſi à lege ſtatutus ſit terminus ad probandum.*
30 *Interlocutoria ſatisfaciens ex actis primo factis, non ex nouiter deducendis.*
31 *Appellatio ab interlocutoria reſpicit retro deductum deductis iudicis, ſed à diffinitiua in ſupremum ſuum oculos habet.*
32 *Appellatio ab interlocutoria quare odioſa, & à diffinitiua magis fauorabilis.*
33 *Sententia diffinitiua delegati quare odioſa dicatur.*
34 *Sententia interlocutoria non derogat ordinariæ iuriſdictioni, & magis fauorabilis, quam diffinitiua.*
35 *Sententia interlocutoria dicitur quilibet iuſſus iudicis.*
36 *Sententia diffinitiua ordinem iudiciarium requirit.*
37 *In cauſis matrimonialibus, & alijs fauorabilibus proceditur non ſeruato ordine iudiciario.*
38 *Sententia diffinitiua ſcripturam requiri pro forma.*
39 *Appellando ab interlocutoria requiritur, quod ſit illatũ grauamen, & a diffinitiua nullo etiam exiſtente grauamine appellari poteſt.*
40 *Interlocutoria vbi, & quando poteſt probari, & iuſtificari ex actis nouis in cauſa appellationis.*
41 *Abſens de nouo probare poteſt, etiam ſi interlocutoria ſit lata contra eum.*
42 *Idem etiam ſi interlocutoria habet vim diffinitiuæ.*
43 *In appellatione ab interlocutoria probari poſſunt non deducta in prima inſtantia, ſi nouiter allegata, & probata ſuperuenerunt.*
44 *Appellans non probabit in cauſa appellationis, ſi in principali doloſe noluit probare, vt expenſis partem aduerſam fruſtra fatigaret. Contrarium ibi.*
45 *Exceptiones dilatoriæ in cauſa principali omiſſæ, in cauſis appellationum opponi non poſſunt.*
46 *Appellatio quem ſtatum reſtituat.*
47 *Exceptiones dilatoriæ non oppoſitæ in principali cauſa quando poſſint opponi in cauſa appellationis.*
48 *In terminum a lege præfixo, ſi in prima inſtantia non ſunt oppoſitæ exceptiones dilatoriæ, & declinatoriæ in cauſa appellationis opponi non poterunt.*
49 *Terminus hominis ſuccedit loco termini legalis.*
50 *Nouum & diuerſum ab eo quod continetur in articulis deductis, probari non poteſt in cauſa appellationis.*
51 *Quæ tamen tam deducta in principali cauſa deduci poſſunt, non alia noua non deducta prius.*
52 *Probationes nouæ quando recipi non debeant.*
53 *Timor ſubornationis teſtium non ſolum in cauſis clericorum, ſed etiam laicorum contingere poteſt. Vide ibi contrarium.*
54 *Appellans in cauſa appellationis quando alios teſtes poſſit producere ſuper articulis publicatis.*
55 *Appellans probare de nouo non poterit in cauſa appellationis, ſi in prima inſtantia diſtulit, vt aduerſarium magis fatigaret.*
56 *Negligenti iura non ſubueniunt.*
57 *Concluſio non procedit, ſi iudex inquirat ſententiam ſuam non poſſe iuſtificari in cauſa appellationis.*

1 IN cauſa appellationis poſſe probari, & deduci,† quod non
ſuit probatum in cauſa principali ſanxit Imp. Iuſtinianus
2 in l.per hanc, C.de temp.app.& ibi Cyn.qui †illam legem vo
car lilium inter ſpinas, ibiq; Bar.in l.eos qui, §.ſi quid autem.
C.de app.& in l.eum qui, ff.de temp. appel. notatur in c.fra-
ternitatis, de teſtib.l.ſcio, ff.de app. Iaſ.in l.ita demum, col.3.
& ſeq.C.de proem.ſequitur Rebuff.in tract.de reſcriptis, art.
3.gl.4.verſ.regula ergo fingenda eſt, tomo 2. & dixit ante eũ
Fel.in c.cum Ioannes, per illum tex.de fide inſtrum. num.17.
vbi ponit regulam, & late examinat hanc cõcluſionem, tenet
Rot.in dec.1.vt lit.pend.alias 13.in additio. num.2. in nou.
Corn.conſ.241.in litera H, vol.4.& in conſ.73.in fi. in lite.O.
3 vol.2.& Soc.iun.conſ.131.nu.21.vol.3.† propterea ſi in pri-
ma cauſa non fuerit probatum plenum mandatum, poterit
probari in cauſa appellationis, l.Tirianus, ff.quod cum eo. ſic
dicendum erit de alijs non probatis in cauſa principali, quia
4 poterunt probari in cauſa appellationis,† vt eſt diſpenſatio
in prima inſtantia nõ probata, quæ in cauſa appellationis po
terit probari, vt per Rebuff. vbi ſup.nu.3.in quo loco enume-
rat alios caſus, & quamplures alij non cenſentur per Firman.
in reper.in verb.appel.nu.164.quos poteris videre, & nõnul
los ponit Fel.in d.c.cum Ioannes, nu.17.
Primo amplia concluſionem, vt procedat etiam in appella
5 to, nam &† ipſe poterit in cauſa appellationis probare, quod
in cauſa principali non probauit, tex.eſt in d.l.per hanc, C.de
temp.appell.ibi tam appellatori, quam parti aduerſæ, & pro-
batur in l.ampliorem, in prin. C.de appel.Spec.in tit. de app.
6 §.1.verſ.ſed pone, vbi dicit, †appellatum poſſe vti nouis ꝓ-
bationib.ſequitur Rebuff. vbi ſup.nu.4. ibiq; adducit in eã-
dem ſententiam deſcendentes Rot.dec.365.ſi à diffinitiua.in
nou.Anto.Imol.& Abb.in c.cum Ioannes, & ibi Fel.numero
38.de fide inſtrum.in quo loco idem Felin.reſtringit amplia-
tionem hanc tribus modis, vt ibi per eum.
Secundo amplia concluſionem procedere etiam coram iu
7 dice,† ad quem cõcurritur ratione læſionis illatæ ab arbitris,
nam & coram eo poſſunt probari nõ probata coram arbitro,
iuxta l.ſocietatem, § arbitrorum, ff.pro ſocio. Ita conſuluit Fe
deric.de Sen.in conſ.285 incip.Petr.Rector Eccleſię, per to-
tum, Fel.in d.c.cum Ioannes, nu.22.allegat inter alios D.Ant.
in cap.Quintauallis, verſic.venio ad ſextum, de iureiurand.
8 Ratio eſt, † quia recurſus huiuſmodi habet vim eiuſdem ap-
pellationis: vt reſpondit Feder.dicto conſilio 285.numero 2.
vide M.Anton.Blanc. in tracta.de compromiſſ. quæſtio.10.in
fine, & iſtud amplectitur Rebuff.in tract.de reſcrip. cap.3.gl.
4.num.8.
Hanc ampliationem reſtringe primo, vt non procedat, ſi
9 ageretur de probando dolo arbitratoris, † quia tunc nõ pro-
babitur ex nouis actis, iuxta ſententiam Bar in l.ſocietatẽ, §.
arbitrorum, ff.pro ſoc.& D.Ant.& Imol.in d.c.Quintauallis,
quos ſequitur Fel.in d.c.cum Ioannes, nu.13.
Intellige tamen hanc reſtrictionem, vt non procedat, ſi fa-
10 cto arbitratoris occurriſſet,† ne fierẽt probationes, eo enim
caſu illæ denuo poterunt fieri ad probandum eius dolum, ſe-
11 cundum Ant.de Imo.in d.c.Quintauallis. pro quo facit,† etiã
exceptionem dilatoriam poſſe opponi poſt litem conteſtatã,
quando facto iudicis, vel partis fuit quis impeditus oppone-
re ante, vt dicit gl.in c.ex conqueſtione, de reſtit.ſpol. itidem
probatio non admiſſa iniuſte per iudicem in termino poteſt
12 fieri † poſt terminum, vt not.Anto.in c. tam literis, per illum
tex.de teſtib.quæ quidem multa ſunt obſeruatione digna, vt
per Fel.in d.c cum Ioannes, nu.23.in fi.
Secundo reſtringe dictam ampliationem, vt non procedat,
ſi pars ſcienter, & doloſe omiſiſſet producere probationem
13 coram arbitratore,† quia tunc non producet, neq; probabit
denuo coram iudice recurſus, vt docuit Bar.in d.§.arbitrorũ.
D.Ant.d.c.Quintauallis, ſecus ſi per iniuriam, vel ſimplicita-
tem omiſiſſet, vt poſt alios dicit Fel.in d.c.cum Ioannes, nu.
24.& huic reſtrictioni adde quod infra dicetur in 2.limit.
Tertio amplia procedere, etiam ſi extaret ſtatutum, vel a-
liter ius commune, quod prohiberet recipi probationes in
14 cauſa nullitatis, vel appellationis, † quia illo non obſtante
poſſunt, & debent recipi, ſi recenter oriantur, vt per Rebuff.
in loco proxime citato, nu.7.vbi allegat argum.l.ſi fullo.ff.de
condict.ſine cau.facit, c.paſtoralis, de excepc.& dicit Bart.in
l.inuitus, vlt.commu.C.de procur.
Quarto amplia, vt concluſio procedat, etiam ſi non ſit ap-
15 pellatum,† ſed ſit tantum dictum de nullitate ſententiæ, quia
& tunc poterit non probatum probari, & non deductum de-
duci, quod placuit Bal.in d.l.1.in antepe.col.C. quando pro-
uocare non eſt neceſſe, quem refert & ſequitur Fel. in c. cum
Ioannes, nu.25.de fid.inſtr Rebuff.in ar 3.gl.4.nu.6. de reſcr.
16 Quinto amplia primo cõcluſionem vſque eo † procedere,
vt in cauſa appellationis poſitiones mutari poſſint factæ in
prima cauſa poſt litem conteſtatam, ſi credimus Bal.in addit.
ad Spec.in tit.de app.ver.poſitiones factæ.
17 Sexto amplia vſque eo procedat, † vt verbum quod in ſe
dubitationem contineat prolatum in cauſa principali poſſit
declarari in cauſa appellationis, vt probauit idem Bald. in l.
Pomponius, §.plures, ff.de rei vend.
18 Septimo amplia vſque eo procedere,† vt poſſint teſtes ꝓ-
ducti in cauſa principali publicari in cauſa appellationis, vt
auctor fuit Bal.in tit.de pace conſtan.§.in cauſis, col.2. & in
l.prolatam, in fi.de ſent.
19 Octauo amplia vſque eo procedere,† vt poſſit poſitio, &
confeſſio erronea reuocari in cauſa appellationis, ſecundum
Spec.de app §.pen. verſ.ſed nunquid.
20 Nono amplia vſque eo procedere,† vt exceptio falſi tuto-
ris excluſa in prima cauſa poſſit iterum opponi in cauſa ap-
pellationis, ad quam cautio non extẽditur, iuxta Bal.in addi.
ad Spec.de tutor. verſ.conſuluit Dyn.
21 Decimo amplia:† vt non ſolum poſſint probari non proba
ta, ſed etiam opponi in oppoſita, vt voluit Spe.de procur.§.1.
verſ.ſed quod ſi procurator.
22 Vndecimo amplia,† vt bona fides, & titulus allegari, & ꝓ-
duci poſſint in cauſa appellationis, ſicuti retulit Bald.in d.l.
per hanc, C.de temp.app.col.6
23 Duodecimo amplia,† vt poſſeſſio aduerſarij poſſit ꝓbari in

cauſa appellationis,iuxta ſententiam Bal.io d.l.per haoc,co-
lum.7.verſ.pone actor probauit.
24 Decimotertio amplia,† vt audiatur hæres in cauſa appel-
lationis opponens ex perſona defuncti quemadmodum pro-
tulit Bal.in d.l.7.verſ.pone deceſſit.
25 Decimoquarto amplia,†quod procurator producet in cau
ſa appellationis non producta in cauſa principali,quæ fuit o-
pinio Cyn.Bald.& Dd.in d.l.per hanc,col.vlt.
26 Decimoquinto amplia,† vti cauſa appellationis poſſit fie-
ti reconuentio, ſi fides eſt habenda Dd. poſt Cyn.in auth. &
quoniam,C.de ſent.
Decimoſexto amplia, vt exceptio peremptoria ignotáter
27 omiſſa in cauſa principali † poſſit opponi in cauſa appella-
tionis,vt tradidit Butr.& Abbas in c.inter monaſterium, col.
6.de re iud.ſecus tamen eſt in dilatoria omiſſa in cauſa prin-
28 cipali † quia non poteſt opponi in cauſa appellationis, arg.
l.ita demum,C.de procur.
Decimoſeptimo amplia, quod appellans, vel appellatus
29 producit in cauſa appellationis,etiamſi in cauſa †principali
ſi ſtatutus terminus à lege,vel iudice ad probãdom, vel pro-
ducendum,vt ſcripſit Inno.in d.c.cum veniſſent, de teſtam.
& io c.cum dilectus,de fid.inſtr.
Primo limita,vt concluſio non procedat, quando appella-
30 tio eſſet interpoſita ab interlocutoria, † quia iſto in caſu in-
terlocutoria ipſa debet purgari ex actis primo factis, & non
ex nouiter deducendis,clem.appellanti,de app.l.2.ff.eo. Fel.
in d.c.cum Ioan.no.26.de fide inſtr.Rebuff. vbi ſup. num.10.
concludit Io.de Anan.cõſ.56.in cauſ.col.1.tenet Bar.in l.eius
qui.ff.de app.& in l.ait prætor,nu.4.ff de minor.& in l.eos q.
§.ſi quid autẽ,C.de appel.Matth.de Affl.dec.79.nu.3.Roma.
ſing.278.& ſing.399.Capic.dec.5.ou.14.Meno.de arbit. iud.
lib.1.q.72.ou.5.& Rot.dec.1.vt lit.peoden.alias 13.in addit.
31 n.2.in oou.ratio eſt,† quia appellatio ab interlocutoria poſt
ſe reſpicit deducens dedecus iudicis,vt in c. vt debitus, de
appell.ſed appellatio à diffinitiua ſpectat ad ſupremum finẽ,
& propterea Bal.in l.eos,§.ſi quid autem ad fin.C. de appel.
quem ſequitur & refert Fely.vbi ſup.dicit appellationem ab
32 interlocutoria aliquando eſſe tolerabilem, ſed ramen odio-
ſam,quia derogat iuriſdictioni ordinarij,ſed appellationem
à diffinitiua eſſe magis fauorabilem, ideo magis adiuuandũ
per quaſcunq; probationes,vt ſenſere Bal.Fel & Rebuff.locis
ſupra citatis,iſtud poſtremum,quod diximus de odio,& fauo
33 re,non vr̃ falſitate carere. † quia etiam ſententia diffinitiua
delegati dicitur odioſa, qa detrahit iuriſdictioni ordinariꝫ,
vt confirmauit gl.in c.1.in verb.proceſſus,de expenſ.in 6. &
tameo poteſt purgari ex nouis probationib. Preterea illud ẽt
à veritate alienum eſſe vr̃,ſententiam interlocutoriam dero-
34 gare ordinariæ iuriſdictioni, † imò videretur magis eſſe fa-
uorabilem ſententiam interlocutoriam, quam definitiuam,
35 quia ſententia interlocutoria † fertur nullo iuris ordine ſer-
uato:quia quilibet iuſſus iudicis dicitur ſententia interlocu-
totia,l.quod iuſſit, ff.de re iud. ſecus in ſententia diffinitiua,
36 quæ † requirit ordinem iudiciarium,l.prolatam, C.de ſent.
hinc igitur fit,vt interlocutoria in hoc ſit fauorabilis,ſicut cã
37 matrimonialis,& aliæ cauſæ fauorabiles,in † quib. procedit
non ſeruato ordine iudiciario pp maximum fauorem, clem.
38 diſpendioſa.de iud. item ſententia definitiua † requirit ſcri-
pturam pro forma,l.ſi.C.de ſent.ſecus in interlocutoria,glo.
in l.s.ff.de accuſ.quocirca diſpicere nequeo,cur odioſa ſit in-
terlocutoria.Similiter dum fuit dictũ pro ratione iſtius limi-
tationis,appellationem ab interlocutoria poſt ſe reſpicere &
39 diffinitiuam ſpectare ad ſupremũ finem,i. †in interlocutoria
requiri,quod ſit illatum grauamen à quo appellatur, ſecus in
diffinitiua,à qua poteſt appellari nullo etiam exiſtẽte graua-
mine,vt declarat Bart.in l.ait prætor,§.permittitur, ff.de mi-
nor.ex hac inquam ratione nihil effici videtur, quia eſt eadẽ
cum dicto,nam ex hoc,quod in appellatione ab interlocuto-
ria requiritur expreſſio grauaminis,ex hoc ſequitur non poſ-
ſe iuſtificari,niſi illud grauamen,quod fuit deductum,ſecun-
dum Bar.in l.eius qui,col.pen.verſ.quarto quæro, de appell.
quæ ratio ceſſat in diffinitiua.Sed ratio,quę eſt eadem cum di
cto nihil valet,vt docuit Accur.in l.ſi.de off.procur.Cæſar.in
ea igitur ſum opinione,in hac te ſatis firmam, & validam ra-
tionem afferre arduum eſſe.
Primo ſublimita,& intellige hanc limitationẽ procedere,
niſi grauamen illarum ab interlocutoria diſcutiatur cum ap-
40 pellatione à diffinitiua,† quia & tunc poterit probari, & iu
ſtificari in cauſa appellationis ipſa interlocutoria ex actis no
uis,vt monuit Bal.in l.generaliter,§.1.per illum tex.io penul.
col.C.de reb.cred.& ſequitur Fel.vbi ſup.Intellige tamẽ hoc
procedere io terris Imperij,ſed ſecus eſt in terris Eccleſiæ,in
quib.obſeruatur,quod ſupra eſt dictum per d.clem. appellan
ti,& declarat Bal.in d.§.1.in pen.col.quem ſequitur Fel.loco
proxime citato.
Secundo ſublimita,vt non procedat, quando interlocuto-
ria eſſet lata contra abſentem,l.ait prætor, vbi Bart.ff.de app.
41 recipien.tunc enim poterit denuo probare, cum noo debeat
ſibi aſcribi,cur non illam allegauerit, ex quo tunc temporis
præſens non erat,Reboff.vbi ſupra,num.vndecimo, & idem
42 erit † quando illa interlocutoria habebit vim definitiuæ,vel
non poſſit definitiua reparari,ſiue aliquid recenter ortum ſit.
c.inſiouante,de off.delegat.Aufrer.ad deciſ.Tholoſ. io prima
parte,rubr.an appellans aliqua de oouo produceos,in princ.
& ſequitur Rebuff.in d.glo.4.numero 11. Cardin. io d. clem.
appellanti.quæſt.9.num.9.Roman.ſingu.278.tenet Bald.in l.
minoribus,nu.8.C.de his,quib.vt indign.Corn.conſ.87. in li
tera E,vol.3.
Tertio ſublimita non procedere, quando nouiter illa alle-
43 ganda,& probanda inciderunt,†quia tunc etiam in appella-
tione ab interlocutoria poterit illa probare, licet non eſſent
deducta in prima inſtantia, vt eſt de mente Cyni & Baldi in
l.inuitus,C.de procur.ſequitur Rom.in ſing.278 incip. clem.
appellanti,& ſequitur idem Bald.in d.l.per hanc,ou.29.C.de
temp.appell.
Secundo limita concluſionem non procedere,quando ap-
44 pellans potuiſſet probare in cauſa principali,† & tameo do-
loſe omiſit,vt partem aduerſam fruſtra fatigaret io expenſis
gl & Dd.in c.ad audientiam,il 2.de reſcrip.vbi Anto.Abb.in
c.except.de except.Fel.in d c.cum Ioan.nu.27.de fid. inſtru.
ſequitur Rebuff.in d.tract.de reſcrip.ar.3.gl.4.nu.9. & tenuit
Soc.in tract.fallen.reg.323.producit.
Contrarium tamen ſenſit Imol.in d.c.ad audientiam,& in
c.Quintauallis,de iureiur.quem oon reprobat Fel.vbi ſupra,
nu.28.ratio ſecundem eos eſt,quia tex.in d.l.per hanc, C. de
temp.appel.cui innititur concluſio noſtra, loquitur ſimplici-
ter,nec reperitur declarata,vel immurara per alia iura. Vnde
nec nos declarare,vel immutare debemus, vulgara l. præſes
prouinciæ,ff.de off. præſid. poterit tamen opponens impẽſa-
rum mulcta illi irrogari,iuxta c.exceptionẽ,de except. quod
verius putat Fel.in d.c.cum Ioannes, nu.28.& ita etiam ſer-
uari confirmat Rebuff.d.glo.4.ou.9.quia vix poſſet probari,
partem dolo omiſiſſe.
Tertio limita, vt concluſio non procedat in exceptionib.
45 dilatorijs,quæ in cauſa principali fuerint omiſſæ, nõ poſſunt
exinde in cauſis appellationum oppooi, per text.io l.ita de-
mum,C.de procur.qui tex.alibi non iouenitur,ſecundũ Bald.
ibi.& dicit Fel.in d.c.cum Ioan.nu.29.verſ.3.limita,ſequitur
46 Rebuff.d.gl.4.art.3.nu.13.ratio eſt,†quia appellatio non re-
ſtituit priſtinum ſtatum,in quo erat cauſa ante litem conteſta
tam,ſed eum tantum,in quo erat poſtea,vt per Bald.io d.l.ita
demum,& ſequitur Fel.& Rebuff.vbi ſop.Ang.Aret in §. ap-
pellantur,col.24.ver.addas,quod liceat,Inſt.de except.
Sublimita hãc limitationem non habere locum in termino
47 præfixo ab homine,† ideſt, à iudice ſtatuente termioum ad
opponendas dilatorias,nam ſi pars illas non oppoſuit io cau
ſa principali,poterit proponere in cauſa appellationis,vt per
Ant.io c.paſtoralis,de excep.per d.l.per hanc,C.de temp. ap
pel.ſecus tamen eſt in termino præfixo à rege,quia tunc exce
ptiones dilatorias,& declinatorias, quas nõ oppoſui ĩ prima
48 inſtantia,† non potero etiam opponere in cauſa appellatio-
nis,vt dicit Rom.ſing.ſuo 145.incip.vltimo dico,vbi de hoc
plurimum geſtit,aſſerens nunquam hoc fuiſſe auditum,& eſſe
memorabile dictum Guiliel. cui aſſentitur Ang.in rub.de ex-
cep.col.25.in ver.5.q̃ro.in inſtit.ſequitur Rebu. d.gl.4.nu.14.
Contra primum membrum iſtius ſublimitationis ſtat Abb.
io d.c.paſtoralis,in vlt.col.& illum ſequitur Fel.io d.c.cõ Io.
49 ſub nu.29.ea ratione,†quod terminus hominis ſuccedit loco
termini legalis: ſique id dederimus iſtum non eſſe excluſum
vt termini præfixi à iudice,erit tñ excluſos ſaltem propter li
tis conteſtat.factã in cauſa principali,per d.l.ita demũ,C.de
procur.

procur.allegata vero per D.Ant.loquuntur de exceptionibus petemptorijs,vt animaduertit Fel.vbi ſup.

Quarto limita,vt concluſio non procedat,ſi velim aliquid
50 omnino nouum, & diuerſum probare in cauſa appellationis ab eo,quod continebatur in articulis iam deductis : tũc enim iſtud erit prohibitum,niſi fauore publico,per l.ſi mater . §.fi. cum l.ſeq.de except.rei iud.l.eos,C.de app.Pet. de Bellaper. in qõ.ſua 120.incip.de temporib.& in q.248.incip.interdum
51 quæritur,† & ſic illa , quę pertinent ad iam deducta in cauſa principali,poſſunt deduci,non autem alia noua prius nõ deducta,vt dicit Abb.in c.ſi iudicauerant,de except. quẽ refert & ſequitur Felin.ibi in 4.col.ibi,propter hoc maxima lætitia exultat,& dicit huius gratia dari ſingularem declarationem ad l.per hanc.& ad c.cum Ioãnes,de fid. inſtr. hoc etiam pro ſingulari refert,& ſequitur Hippol.de Marſ.ſingu.240. incip. regula legis,& dicit Fel.in c.prudentiam,col.1.de off. deleg. quem ſequitur Rebuff.in d.tract.de reſcrip.ar.3.gl.4. nu.14.

Quinto limitatur concluſio principalis non procedere,qñ nouæ probationes eſſent ſuper eiſdem articulis iam publica-
52 tis,vel directo contrarijs,† quia tunc ne quis ſubornetur,nõ debent recipi,ideſt cautũ in clem.2.de teſti & Bar.in d.l. per hanc.C.de temp.app.& idẽ Bar.& Dd. in auth. qui ſemel,C. de prob.Abb.& Fel.in c.fraternitatis,de teſtib.Rot.dec.671. nota,quod ſi in aliqua,in antiq.& io dec.1. ille qui obtinuit , de teſtib.in antiquior.

Amplia iſtam limitationem non ſolum habere locum de iure Pontificio,ſed etiam Cæſareo,vt conſuluit Guid.Pap.conſ. 35.& latiſſime Mar.Soc.in c.fraternitatis,col.25.& ſeq.de teſtib.& ibi Aretin.& Lanfran.in c.quoniam contra, col.11.de
53 prob.in §.teſtium depoſitio.Boer.ſing.27.in verb.teſtis.†nã illa ratio,ne quis ex teſtib.ſubornetur , in vniuerſum prolata eſt,& poteſt contingere non ſolum in cauſis clericorum , ſed etiam laicorum,ita Guid.Pap.in alleg.conſ.35.

Ab hac tamen ſententia receſſerunt Azo Cyn. Bar. Bald.& Sal.in auth.qui ſemel,C de prob.per glo.ibi,quem tamen reprobat Guid.Pap.vbi ſup.dicens nondum fuiſſe compilatam dictam clementinam tempore Accurſij,nec illã vidiſſe,quod
* vero hæc poſterior opinio ſit * communis , atteſtatur Alex.in l.iubemus,n.16.C.de iud.& Guid.Pap. ſibi cõtrarius in ſing. 109.& Bar.in l.per hanc,nu.5.verſ.alij dicunt,C.de tẽp. app.

Primo ſublimita huiuſmodi limitationem nõ procedere,
54 quando teſtes non fuiſſent rite examinati,quia tunc etiam in appellationis cauſa denuo alios teſtes appellans poterit ꝓducere ſuper eiſdem articulis licet publicatis, ita cõſuluit Alex. conſ.213.nu.17.vol.2.& no.gl.in d.clem.fi.de teſt & teſtatur
* de communi * io l.qui per ſalutem,num.2.ff.de iureiur.tenuit Rot.dec.163.non obſtante,in nou.& 391. ſi ad inſtantiam,in nou.& in dec.140.nota qualiter,in antiq.& dec.437.fuit dubitatum,in fi.in nou.Afſl.dec.33.n.4.ex qua poſſunt colligi alię ſublimitationes,ſicuti etiam in deciſ.216.& Guid. Pap q.72. Bertran.conſ.37.vol.2.

Cætera commodius explicabuntur in concluſione , teſtes poſt dicta teſtificata.vbi ipſius materiæ propria ſedes eſt.

Sexto limita concluſionem principalem non procedere ,
55 quando † appellans potuit in prima inſtantia producere , & probare omnia,ſed tamen diſtulit:vt magis fatigaret aduerſarium,& tunc non poterit in iſta cauſa appellationis probare
56 de nouo,nam † negligenti iura non ſubueniunt,l.pupillus, in fi.ff.de his,quæ in fraud.cred.pro limitat.tenuit Bal. in d.l. per hanc,C.de temp.app.Soc.in reg.323.fall.1.eſt gl.in c.inter monaſterium,de re iud.Barb.conſ.35.col.1.in fi.lib.3. Iaſ. in rep.l.admonendi,nu.57.de iureiur.& Neuiz.conſ.19.n.16. qui alios retulit,& tenentes contrarium in hac fallentia .

Septimo limita concluſionem principalem nõ procedere,
57 ſi † iudex inquirat, quoniam ſententiam ſuam non poteſt teſtificare in cauſa appellationis, vt inquit Bal. in d.l. per hanc, col.8.verſ.quæro nunquid inquiſitor.

CONCLVSIO CXIX.

Argumentum.

Appellationis dilatio quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Clauſula ſi & in quantum, quid operetur in delatione appellationis.*
2 *Iudex appellationem admittendo cum clauſula, ſi & in quantum non videtur appellationi detuliſſe.*
3 *Iudex admittendo appellationem interpoſitam à diffinitiua ex cauſa probabili cum clauſula , ſi & in quantum , quare dicatur ei detuliſſe , & illam admiſiſſe.*
4 *Appellatio ab interlocutoria vel diffinitiua,quæ tranſiuit in iudicatum , eſt irrationabilis, & ex admiſſione cum clauſula , ſi & quantum , non intelligitur admiſſa.*
5 *Appellationi delatum fuiſſe non probatur ex eo,quod dicatur in actis , iudicem benigne appellationem recepiſſe.Contrarium,nu.6.*
6 *Iudex dicens,recipio appellationem appellationi deferre cenſetur .*
7 *Verba recipio appellationem,prolata poſt habitam ſcripturam,ad ipſam appellationem referuntur,non ad ſcripturam.*
8 *Iudicis à quo,proprium eſt appellationem recipere, & recipere idem eſt , quod deferre.*

Appellationis delationem non probari ex eo,quod iudex detulit adiecta clauſula, ſi & in quantum de iure tenea-
1 tur,& non aliter,† optime fuit traditum,efficit enim clauſula huiuſmodi,vt ſi appellatio iterponatur iuſta de cauſa , iudex dicatur ei detuliſſe,quod ſi vera & certa ratione careat , non intelligitur admiſſa,vt conſultus reſpondit Rom.in cõſ. 501. quem ſequitur Felin.in cap.cum contingat,num.12. ff. de off. deleg.& nec eruditiſſimus omiſit Iacob.Menoch.in tracta.de recuper.poſſeſſ.ad nonum remedium,n.331.idem confirmauit Natt conſ.566.circa fi.lib.3.probauit Soc.iun.in conſ. 16. num.15.& conſ.28.num.14 lib.1.idem pollet quod cauit Rolan.à Valle conſ.77.nu.18.lib.1.cui quadrat Alciat. reſp.403. num.3.certiſſimi enim,& clariſſimi iuris eſt,in qualibet cauſa
2 iudicem † admittendo appellationem cum dicta clauſula,nõ videri appellationi detuliſſe,vt nos docuit Phil.Fran.in cap. cum appellationib §.ſi vero,num.11.de appel.lib.6. Soc.conſil.47.nu.61.lib.4.late per Rot.Bon.dec.1.Maran.in ſuo Specio 6.par.nu.162.car.90.

Intellige prædicta non procedere,quando verſamur in appellatione à definitiua , & appellatio interponitur ex cauſa
3 probabili,tunc † enim iudex admittendo cum clauſula , ſi & in quantum de iure,dicitur ei detuliſſe,& illam admiſiſſe,tũc enim iſtiuſmodi conditio ſuſpenſa,& incerta non pendet,ſed continet in ſe veritatem:etenim quamuis iudex dicat,ſi & in quantum,&c.compellitur tamen rationi cõſentaneam admittere,& talis conditio per dictam clauſulam , ſi & in quantũ , ex tali caſu reſoluitur & ad id,quod præſens eſt,refertur, nec actam tenet ſuſpenſum , ſecus ſi appellatio ſit ab interloquutoria,vel à definitiua,quæ tranſitum fecit in rem iudicatam ,
4 probabiliq; † ratione careat,vt ex inſpectione ipſius ſententiæ apparere poterit,quia tunc ex admiſſione cum clauſula,ſi & in quantum,&c.non intelligitur admiſſa, ſi poſtea apparebit id non eſſe permittendum: vt in deciſ.Bonon.n.1.& alleg. ibi per eum,& per Contardum ad l.vnicam,C.ſi de moment. poſſ.fuer.appel.in limit 13.17.18.in quo loco,& num. 19. & ſeq.declarat, & exornat hanc concluſionem plurib. per eum ibi adductis,quæ ibi videri poſſunt.

5 Amplia concluſionem,† vt nec etiam probetur fuiſſe delatum appellationi ex eo,quod in actis dicatur , iudicem benigne recepiſſe appellationem,quæ fuit ſententia Spec.in titu. de app.§.nunc dicamus,in fi.vbi tamen refert Clem. IV. ſententiæ contrarium.

Contrarium cenſuit Abb.in c.oblitæ,nu.3.de app. per c.ſæpe,eo.tit.& ibi ſequitur Dec.n.2.Phil.Fran.poſt Imol.in c.ſę-
6 pe,nu.4.de app.quo in loco notat,† iudicem,ſi dicat,recipio appellationẽ,cenſeri deferre appellationi,& propterea Specul.& Abb.vbi ſupra,admonent, vt iudex ſit cautus in reſpondendo.

7 Intellige tamen hanc opinionem procedere,† quando illa verba proferuntur,poſtquam recepta fuerit ſcriptura appellationis , tunc enim talia verba non poſſunt reſpicere ipſam ſcripturam,vel vocem appellantis, ſed eſt neceſſe illa verba referre ad ipſam appellationem,vt per Contard.in l.vnic.C. ſi de momen.poſſ.limit.13.nu.43.

Quod omni controuerſia vacare videtur, quia recipiendo videtur detuliſſe,per capitulo ſæpe, & capitulo interpoſita ,
8 de appellat.vbi patet,† proprium iudicis à quo eſſe appellationem recipere,& recipere idem eſſe quod deferre , & iſto modo poteſt intelligi illa ſententia Clementis IV. ſecundum Gemin.in capitulo primo,§.in quibus,in fine,de appellatio. libro 6.

CONCLVSIO CXX.

ARGVMENTVM.

Appellatio an & quomodo intra decem dies interpoſita præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Appellatio intra decem dies interpoſita præſumitur.*
2 *Appellationis tempus ab initio vtile eſt, & non currit ignoranti.*
3 *Ignorantia in dubio præſumitur.*
4 *Citandus per edictum appellare poteſt, niſi de ipſius ſcientia, & contemptu expreſſe conſtet.*
5 *Abſens contra quem lata eſt ſententia, poteſt appellare poſt decem dies à tempore ſcientiæ.*
6 *Ignorantiæ præſumptio ceſſat, ſi ſententia lata eſt contra præſentem, vel abſenti intimata fuit.*
7 *Intelligentia Rot dec. 316 & Phil. Fran in c bon fidei.*
8 *Continuatio temporis, & dierum per copulam denotatur vt in nomine, & citra.*
9 *Quæ differentia ſit dicendo, citra, vel & citra, & quid importet copula hæc, nu 10.*
10 *Appellaſſe præſumitur quis infra decem dies, appellando à grauamine, de quo dicat notitiam habuiſſe à decem diebus citra, ſecus ſi ponat copulam, & citra.*
11 *Appellatum præſumitur infra decem dies, ſi dicatur, quem appellaſſe à grauamine decem diebus citra.*

APpellationem præſumi interpoſitam inter decem dies,
1 adeo † clarum eſt, vt probatione non indigeat. Hinc fit, vt rata ſit appellatio eius, qui dicit appellaſſe à grauamine, de quo dicit ſe habuiſſe notitiam citra decem dies, ſecũdum ſummarium Rot. dec. 316. alias 39. de appel. ſi poſſeſſor, in nouis, Phil. Fran. in c. bonæ, col. 8. q. 8. de app. in 6. tenuit Bellam. dec. 349. ſicut præſumitur, & dec. 684. quamquam, de appe. in
2 fi. † Ratio eſt, quia tempus appellationis ab initio eſt vtile, & non currit ignoranti, gl. in c. concertationi, in verb. ſi ſcierit, de app. in 6. & † in dubio præſumitur ignorantia, reg. præſu-
3 mitur, de reg. iur. in 6. & l. verius, ff. de proba. cuius opinionis fuit etiam Præpoſ. in d. c. bonæ, col. 6. verſ. 6. requiritur, de appel. Fran. in d. c. concertationis, in fi. de app. allegans, hoc etiã velle Rot. deciſ. 364. alias 16. tit. de dol. & contu. cum iura clamitent, in nou. in fi. quo in loco fuit conſtitutum, hoc modo
4 citandum per edictum poſſe appellare, niſi expreſſe conſtet de ipſius ſcientia, & contemptu, vnde in hanc deſcendit ſententiam, in dubio præſumi ignorantiam, cui adhæret Rom. in l. ſciendum, nu. 10. de verb. obliga. His quoque conneuit Rot. deciſ. 125. ſufficit acceptanti, in nouis.

Intellige, vt iſtud maxime procedat, quando ſententia fit
5 lata contra abſentem, † qui poteſt appellare poſt decem dies à tempore ſcientiæ, nam hoc caſu cum præſumatur ignorãtia, præſumitur etiam appellaſſe intra decem dies à tẽpore ſcientiæ, vt in terminis declarat Bellam. d. dec. 349. ſicut præſumitur. Hinc fit, vt fortaſſe aliter videretur dicendum, ſi ſententia
6 fuerit lata contra præſentem, † vel quando abſenti fuiſſet intimata (vt forenſi verbo vtar) quia tunc ceſſat ratio ignorantiæ præſumptæ, vt ait Bellam. dec. 684. quamquã, in fi. de app.

Contrarium concluſioni videtur ſentire Fel. in c. quo ad cõſultationem, col. 14. verſ. tertia cõcl. de re iud. in quo loco re-
7 prehẽdit Phil. Fran. in d. c. bonæ, & ſummariũ d. dec. 316. † inquiens Rotam hoc ibi non dixiſſe, ſed id ſenſiſſe, vt ſi in actis dicatur Titius appellauit à grauamine ſibi noto citra decem dies, non intelligatur appellaſſe intra decem dies, ſed poſt, & nulliter, & hoc ex ſummo iure, ſecus autẽ de æquitate. Quocirca ſi eius mentem ſequamur Rot. ibi innuit, inſpectis regulis iuris cõis contrarium fore dicendum contra id, quod verum arbitratus eſt Phil. Fran. vbi ſup. verum ſi diceretur in actis, inquit Fel. Titius appellauit à grauamine à decem dieb. & ci-
8 tra, † quia per copulam oſtenditur continuatio temporis, & dierum, tunc exiſtimandum eſſe appellationem infra decem dies, & Fel. ſequitur Balb. in rep. l. Celſus, nu. 147. ff. de vſucap.
9 vbi diſcrimen conſtituit, † an dicatur, appellauit à decẽ dieb. citra, & à decẽ dieb. & citra, Quia copula &, innuit cõtinuationem tpis, & dierum, & admonet hanc concluſionem maxima obſeruatione dignã, quod quotidiana ſit in vſu forenſi, & vltra prædictos eandem concluſionem ſequitur Lanfranc. de Otian. in c. quoniam contra, col. 24. circa med. nu.... verſic. ſuper iſta continuatione, de probationib. & idem Fel. in c. licet cauſam, col. 5. nu. 8. eod. tit.

Verum vt id, quod ſentio, libere dicam, Franchi cõtra Fel. ſententia propius ad veritatem accedere videtur, & à me ſtat Nicol Mil. in reper. in verb. appellans non ſolum, qui omnino labefactat & proſternit iſtud dictum Fel. vbi voluit, præſumi aliquem appellaſſe infra 10. dies, qñ appellauit à grauamine,
10 de quo dicit habuiſſe notitiam à 10. dieb. & citra, ſecus ſi interponeret copulam dicendo, 10. dieb. & citra, teſtem laudat Rom. conſ. 306. licet iſtud in meo codice non inuenerim. Eſt tamen vera opinio Mil. quia vbi dicitur, quod appellauit à decem diebus citra, ſufficit, ſi non ignorauerit vna die ex decem diebus; ſecus ſi diceretur à decem diebus, & citra, quia tunc copula oſtendit continuationem temporis, & dierum, vnde poteſt declarari, illum vltra decem dies appellaſſe. Id
11 igitur firmum ac ſtabile manet, vt dicamus † præſumi inſ. 10. dies appellatum, quando diceretur quod quis appellauit à grauamine decem diebus citra.

CONCLVSIO CXXI.

ARGVMENTVM.

Approbatio ſententiæ, aut ſcriptura quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Approbatio ſententiæ, aut ſcripturæ probatur, ſi pars dixerit, quod ſemper habuit ſcribentem pro perſona veridica.*
2 *Aduerſarij dicto ſtandum erit, ſi eius dictum & perſona approbata fuit.*
3 *Approbatio perſonæ nihil facit quoad approbationem dicti aut facti.*
4 *Approbando perſonam iudicis, non intelligitur approbare eius dicta.*
5 *Approbata perſona teſtis & non dicti ſaltem facit ſemiplenam probationem.*
6 *Approbatia ſcriptura non probatur ex ſola taciturnitate.*
7 *Excommunicationem incurſam poſt appellationem non cenſetur quis approbare patientia, aut taciturnitate.*
8 *Approbatio inducitur ex facto aliquo, & non ex facto.*
9 *Quando quid concorditer fieri debet, ex ſolo ſilentio non dicitur concordia fieri, ſed requiritur voluntate declarato*
10 *Scriptura priuata quomodo ex taciturnitate cenſeatur approbata.*
11 *Inſtrumentum ſciens recipiens, in quo conſtituitur procurator, tacite ad officium illud ſe obligat, nec illud amplius recuſare poteſt.*
12 *Sponſalia ab initio nulla ob conſanguinitatis impedimentum, ſi poſt diſpenſationem Papa contrahentes ea taceant, nec reaccent illa approbata cenſentur.*
13 *Non contradicere, & approbare paria ſunt.*

APprobationem ſententiæ, aut ſcripturæ, vel cuiuſlibet alte-
1 rius actus probari ex eo, non eſt ignorãdum † quod pars dixiſſet, ſe ſemper habuiſſe ſcribentem hominem veracem, & integerrimum in omnibus eius dictis, & ſcripturis, tunc enim iſtiuſmodi ſcripturam probare contra partem, licet in ſpecie non approbauerit ſcripturam, reſpondit Alexan. conſil. 113. num. 4. lib. 4. fretis auctoritate Scæuolæ in l. Theopompus, ff. de dot. prælegat. cui aſſentitur Aymon. Crauet. in ſuo tracta. de antiqu. temp. 1. par. verſic. viſo de verbis, nu. 17. & nimirum
2 hoc quam verum ſit hinc facile conijcere poſſumus, † nam ſi hominem, ſuique aduerſarij pronunciatum probauerit, ei quia ita probat, & dicto, & eiuſdem aduerſarij relationi fides eſt habenda, quod ſcite conſuluit Alex. d. conſ. 113. nu. 5. & ante eum dixit Spec. in tit. de teſt. § reſtat. verſic. hoc tamen fallit, Iaſ. profitendo ſequitur in l. admonendi, nu. 200. ff. de iureiu.

Limita, vt non procedat, quando approbatio generatim, non autem ſigillatim concepta ſit, vt ſi dictũ fuerit, ſcribentẽ eſſe virum honeſtum, & probatum, & nihil de facto, aut ſcriptura, de qua quæſtio eſt in vniuerſum, vel particulatim, quia
3 tunc † approbatio hominis nihil facit quoad approbationem dicti, aut facti, arg. l. ſi quis teſtib. C. de teſtib. c. ſi quis teſtib. 4. q. 3. c. præterea, & ibi notata de teſtib. ſentit Alexan. in d. conſ. 113. nu. 4. in fi. & Crauet. vbi ſupra, num. 18. huc ſpectat, quod habetur in c. ſuper quæſtionem, de off. deleg. vbi quis
4 iudicem probauerit † non intelligitur approbare eius dicta, vt etiam dixit Gem. in conſ. 15. colum. fi. in princ. idem etiam notat Rim. ſen. in conſ. 300. nu. 103. vol. 2. per textum in d. l. ſi quis teſtib. cum ibi notatis.

Intellige hanc limitationem procedere tantum quoad plenam probationem, non autem ſemiplenã, quia ex tali approbatione ſaltẽ ſemiplene probabitur, vt ex his, quæ ſcribit Bal. in l. in bonæ fidei, colum. pen. ver. ſed dubitatur de vno, C. de
5 reb. cred. vbi † & ſi approbetur tantum perſona teſtis, & non dictum, tamen eius teſtimonium probare ſemiplene aſſeritur, & eũ ſequit Iaſ. in d. l. admonendi, n. 200. ff. de iureiu. vbi eſſe ſing-

ſingularem limitationem cõfirmat cum Bal. etiam tranſit ſimpliciter Sal. in d. l. bonæ fidei, in 12. col. ver. circa præfata quæro de caſu quotidie occurrenti, probanir Crau. d. trac. de antiq. temp. in 1. par. ver. viſis, de verbis, nu. 18.

Secundo limita, vt non procedat, ſi quis tacendo non contradixerit ſcripturæ, quam ſæpius præ manib. habuit, quia ex
6 ſola taciturnitate non probatur approbatio, vt per Inn. in c. olim, el 3. in fi. de reſt. ſpol. vbi ex patientia, aut taciturnitate non cenſetur quis approbare excommunicationem, in quam
7 quis incidit poſt appellationẽ, † nec renunciare appellationi, quod ſequitur Abb. in c. gratũ, de off. deleg. & dixit Dec. cõſ. 98. ad fi. & Bal. meminit in l. ei qui, ver. quæro nunquid ſi dñs, C. ſi ex ſalſ. inſtr. nec prætermiſit Alex. conſ. 101. col. 3. verſ. & hoc clarius ſenſit Bal. lib. 6. ea ratione approbationem induci
8 ex facto aliquo, & † non ex non facto, vt reſpondit Soc. conſ. 104. col. 7. poſt med. lib. 4. vt eſt taciturnitas, quæ nihil eſt, vt per Bal. vbi ſup. & conſ. 321. verba cõpromiſſi. lib. 5. vbi ait ex
9 ſolo ſilentio nõ dici cõcordia fieri, quã omnium ſenſa in illa re cougruere debent, ſed requiri declarationem voluntatis.

Contra vero ſcripturam priuatam ex tali taciturnitate, &
10 non cõtradictione eius, qui eam præ manib. ſæpe habuit † & cenſeri approbatam, conſuluit Pau. de Caſt. conſ. 314. ſub n. a. in ſi. incip. omiſſo primo & ſecundo, li. 2. ſequitur Iaſ. in l. quæ dotis, n. 90. ſolut. matr. pro quo adducit optimum context. in clem. 1. de procurator. vbi ſi quis receperit ſciẽter inſtrumen
11 tum, in quo conſtituitur procurator, † vt tacite ſe obligare ad illud officium, nec poteſt amplius illud recuſare, & ad id cor roborandum pertinet id, quod conſuluit Cald. in conſ. 1. in fi. de ſpon. vbi quando ſponſalia ab initio ſunt nulla ob impedimentum coniunctionis ſanguinis, ſi poſt diſpenſationem Pontificis Max. contrahentes taceant, † nec reuocẽt ſponſalia, cen
12 ſentur † illa approbare, & cum iſta opinione tranſit etiam Crau. d. ſuo tract. de antiq. temp d. §. viſo, de verb. n. 22. par. 1. & in par. 2. in prin. nu. 19. tenuit Abb. conſ. 18. ſub nu. 7. verſic. tertio dixi, lib. 2. idem Crau. conſ. 54. nu. 4. vol. 1. & ratio iſtius
13 contrarij eſt, † nam non contradicere, & approbare, paria ſunt, ſi credimus Bartol. in l. ne in arbitris, ad ſi. verſ. veuio ad verſiculum finalem, C. de arbitr.

CONCLVSIO CXXII.

ARGVMENTVM.

Aquæ bonitas quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Aquæ bonitas ex aſpectu incolarum probatur, & quomodo.*
2 *Effectus cuiuſdam generis aquæ in Italia, & fontis in Inſula Chio.*
3 *Aquæ bonitas probatur, ſi in vas æneum, vel Corinthium ſparſa maculam non fecerit, & per alia, vt ibi.*
4 *Aquæ bonitas cognoſcitur, ſi fuerit limpida, & placida, & alias habeat qualitates, vt ibi.*
5 *Bonitatem, & ſalubritatem aquæ cognouiſſe maiores inſpiciendo iecinora pecorum.*

1 AQuæ bonitas probatur ex aſpectu incolarum, † ſi ſint corpore robuſti, colore nitidi, non gibboſi, non ſtrumoſi, nõ vitiati cruribus, non lippis oculis, & non fatui, tradidit Rip. in ſuo tract. de peſt. par. a. nu. 13. fol. mihi 38. vbi narrat in Italia
2 extare quoddã genus aquæ, † q q biberint eos effici turgidis gutturib. & in inſula Chio fonte eſſe quendã, ex quo qui biberint fieri inſipientes, vnde deſcriptũ eſt in eo epigramma, iucundam eſſe potionem fontis, ſed bibentes ſaxeos futuros.
3 Secundo probatur, ſi in vas æneum, | vel Corinthium ſparſa maculã non fecerit, neq; in fundo vaſis arena limus ve inueniatur, ſi legumina cũ ea aqua coniecta, & ad ignẽ poſita celeriter percocta fuerint, ſic dixit idem Rip. vbi ſup. nu. 15.

Similiter cognoſcitur bonitas aquæ, ſi fuerit limpida, & perlucida, † & quocunq; profluxerit locum ab omni inquinamine reliquerit, neq; muſcum, neq; iuncos produxerit: vt ibidẽ
4 loquitur Rip. nu. 13. dicit: maiores, vt cognoſcerent bonitatẽ,
5 & ſalubritatem aquæ, inſpexiſſe iecinora pecorum, † quę his locis paſcebantur, & pluries experti ſunt, quod ſi liuida, vel vitioſa reperiebantur, ex aqua, & pabulo malignis id venire arbitrabantur. Et ideo illuc commigrabant, verentes aquam illam humanis corporib. peſtilentem futuram: vt ibi per cũ. idem ad literam recenſet Caſſan. in ſuo tracta. catalog. gloriæ mundi, par. 12. 18. conſideratione: vbi multa alia mirabilia de aquis recenſet, quæ nimis longum eſſet referre.

CONCLVSIO CXXIII.

ARGVMENTVM.

Aqua an, & quibus modis probetur eſſe propria alicuius.

SVMMARIA.

1 *Aquam propriam eſſe alicuius probatur ex eo, quod naſcatur in ſuo prædio.*
2 *Aqua poſtquam ingreſſa eſt fundum alicuius eius propria effecta fuit, & de ea facere poteſt, quicquid vulit, & diuertere, quo ei placuerit.*
3 *Aquam continere poteſt ille, in cuius fundum ingreſſa eſt, ob vtilitatem ſuam: nec ei prohiberi poteſt ab habentibus prædia inferiora.*
4 *Aquam ducere de flumine publico, vel priuato ſi liceat alicui, ei competit ius prohibendi quoſcunque aliquod opus facientes per quod impediatur aquam ducere more ſolito.*
5 *Habens ædificium in flumine publico, & ex eo aquam ducens ad prædia irriganda non poteſt alius eum impedire, vel quid facere, per quod ei tale commodum auferatur.*
6 *Aquam retinere ſuperiori non licet, quo minus ad inferiorem fluat.*
7 *Licitum non eſſe alicui in ſuo ædificare, nec aliquid facere, quod vſum alterius incommodet.*
8 *Aqua quando eſt priuata, neque alteri ius quæſitum, non poteſt impediri, quin ad inferiora prædia labatur.*
9 *Aqua licet naſcatur ex prædio alicuius, tamen efficitur publica, poſtquam ad publicum locum peruenit.*
10 *Aquæ principium in aquarum ducta non inſpicitur, ſed alueus, & meatus, vnde pertranſit.*
11 *Aqua fluens ad locum publicum, publica efficitur.*
12 *Dominus prædij, à quo aqua originem trahit, illam ad libitum poteſt diuertere.*
13 *Partes ſunt aquam ire ſuper terram & ſubtus terram.*
14 *Aqua etiam ſi per mille annos elapſa fuerit ad inferiora prædia, tamen pro libito Dominus loci originis aquæ poteſt diuerti quocunque ipſe voluerit.*
15 *Aquæ naturalis defluxus ex fonte ſuperiori non inducit præſcriptionem, vel conſuetudinem.*
16 *A re inanimata nihil nobis acquiri poteſt.*
17 *Aqua defluens ad inferiora prædia opere manu facto, ſciente, & patiente domino aquæ præſcriptionem inducit, nec poteſt exinde inuito domino fundi inferioris aliunde diuerti.*
18 *Factum hominis, vt ſeruitutis acquiſitionem inducat, quale debet eſſe.*
19 *Aqua flumen magnum faciens non poteſt à domino fundi duci, quo ſibi placuerit, ſecus ſi flumen paruum faciat.*
20 *Aqua occupata præſumitur ab habente prædia ſuperiora.*
21 *Aquam occupans facere non præſumitur animo iniuriandi, vel damnificandi prædia inferiora habentes, ſed principaliter propter commodum ſuum particulare.*
22 *Aquæductus præſumitur conceſſus ſine præiudicio, vel ſcientia alterius.*

1 AQuam eſſe propriam alicuius probatur ex eo, † quod naſcatur in ſuo prædio, per tex. in l Proculus, ff. de dam. īſe. & refert Pariſ. conſ. 129. n. 3. vol. 4. & plura adducit in cõſ. 112. in priu. vol. 4. l. in concedẽdo, & in l. ſeq. in fi. ff. de aq. plu. arc. l. aqua, & l. præſes, C. de ſer. & aqua. l. ſolũ, §. meũ, ff. de rei vẽd. Cæpol. de ſer. ruſt. pd. in tit. de aquæd. n. 37. ver. ſed eſt dubiũ.

Amplia, vt procedat ẽt ſi non in eius proprio fundo oriatſ, ſed in ſuperiorib. & poſtea ingrediatur ꝑpria prædia ipſius:
2 nam † poſtquam ingreſſa eſt, eius propria effecta fuit, adeo vt ea vti puſſit, ſicuti ſibi libuerit, & auocare quo ei placuerit, prout dicit Boer. in dec. 352. nu. 5. Pariſ. in d. conſ. 112. num. 2. vbi allegat l. 1. §. illud Labeo, ff. de aqua quot. & Bar. in l. quo-
3 minus, in 12. q. ff. de flum. vbi aperte ſentit † illũ, in cuius ſundum ingreſſa ſit aqua, poſſe illam continere ob ſuã vtilitatẽ, nec poſſe prohiberi ab illis, qui habẽt prædia inferiora, ibiq; Alex. in addit. Iaſ. ibid. nu. 88. & 91. Rip. n. 83. & 95. Bald. in l. item la pilli, n. 4. de rerum diuiſ. & in l. aquã, & ibi Curt. C. de ſer. & aq. Idem Bal. conſ. 72. li. 1. ad euidẽtiam, dixit Dec. cõſ. 244. n. 3. & conſ. 373. Alex. in conſ. 108. nu. 2. uol. 2. Cæpol. de ſeru. ruſt. præd. c. 4. Iaſ. in conſ. 150. li. 1. Soc. in d. l. quominus, nu. 83. & Calcan. in conſ. 32. n 5. & in conſ. 56. n. 1. & Curt. ſen. in conſ. 33. n. 2. eſt tex. in l. 1. §. illud Labeo, ff. de aq. quot. glo. in l. cum eſſent, §. 1. ff. de ſer. ruſt. prædior. Vber. Lãpug. inter conſilia Calcan. in conſ. 53. verſ. præterea reperio. & ibi Chriſtoph. de Caſtel. in ſubſcript. plene Caſtr. conſ. 54. inter dicta conſil. Calcan. Ruin. conſ. 96. nu. 6. lib. 4. Pariſ. conſ. 129. lib. 4. nouiſſime Menoc. in tract. retinen. poſſ. remed. 6. 11. nu. 86. &
* ſeq. & idem Pariſ. qui* communem ait in d. conſ. 112. & conſ. 114. num. 19. & 20.

Ab hac tamen ſententia vř recedere idem Calca. in d. conſil. 56. à nu. 4. vſq; ad nu. 8. vt vbicunq; licitum ſit alicui aquã
4 ducere de flumine ſiue publico, ſiue priuato † ei cõpetat ius prohibẽdi quoſcunq; facientes aliquod opus per quod impediatur aquã ducere more ſolito per interdictũ vti poſſidetis, & ꝑ alia interdicta, vel iuris remedia ſibi cõperentia. Et propterea

pterea dicit ſentire Bar.in d.l.quo minus, in 2.q. vt cum quis
habet ædificium in flumine publico,& ex eo liceat ducere a-
5 quam ad prædia irriganda, †alium non poſſe eum impedire,
vel aliquid aliud facere,per quod ei tale commodum auſera
tur,idem clarius ſequitur ibi in 8.q. vbi expreſſe notat cõtra
6 conſuetudinem,non licere ſuperiori aquã retinere, † quo mi
nus fluat ad inferiorem: prout conſueuerat etiam poſtquam
aqua ingreſſa fuerit prædia ipſius ſuperioris, arg.textus, qui
hoc expreſſe probat in l.1.in prin.C.de alluuio.hoc idem cõ-
probat cõis concluſio,nõ licere alicui in ſuo ædificare,vel ali
7 quid facere †ne vſui alterius incommodum feratur,de qua in
l.ſicut,§.Ariſto.ff.ſi ſer.vend.& in l.ſi fundum, §.qui vaſ.ff.de
dam.inf. Iaſ.etiam aperte repugnat in d.l.quo minus , nu.96.
per ea,quæ dicit circa 2.q.Bar.

* Cõmunis,*:& receptiſſima eſt prior opinio ex ſuperius al-
legatis,& errorem Iaſ.aduertit,damnatque Boſ.in tit.de reg.
poſt nu.41.ver.an hoc idem.Poſſet tamen defendi,vt proce-
dat,quando aqua non ſit priuata,neque alteri ius quęſitũ,ſed
8 publicũ:quia tunc †non poteſt impedire quin labatur ad in-
feriora prædia:ſecus ſi eſſet priuata,& ius alteri quæſitum: vt
concludit Calca.vbi ſup.nu.13.per tex.in l.hoc iur.§.ductus
aquæ,ff.de aqua quotid.& æſtiu.

9 Limita, & dicas, vt licet naſcatur ex prædio alicuius , † tñ
poſtquam ad publicum locum peruenit,ſit publica, & tũc po
terit detineri,& occupari tamquam publica: nam non inſpi-
10 citur in aquarum ductu principium aquę,†ſed aluei,& mea-
tus,vnde manat: prout dicit Pariſ.in d.conſil.129.nu.5. vol.4.
per doctr.Bald.in c.1.§.ſi quis de manſo.col.5. de controu.in-
ueſt.& per alia ibidem adducta.

11 Eſt tamen hic obſeruandum , † vt etſi verum ſit aquam de-
fluentem ad locum publicum effici publicam, & vti talẽ poſ-
ſe occupari : non tamen interdici domino prædij, vel loci, à
quo aqua originem trahit,poſſe illam deriuare quocunq; ma
12 luerit,etiam †ſi idcirco noceret habentibus prædia inferiora
tex.eſt in l.fluminum,§.fi.& in l.Proculus,ff.de dam.inf. & in
l.ex meo.ff.de aq.pluu.arc.ſiue aqua per venas ſubterraneas:
ſiue ſupra terram dilabatur: vt per Bal.in l.item lapilli.nu.4.
13 ibi,†& paria ſunt ire ſuper terram,& ſubtus terrã, ff.de rer.
diuiſ.& ſequitur Cæpol.in tit.de aquæ ductu.ſub nu.41. verſ.
tracta tamen,& ver. quæ iura licet loquantur de aqua ſubter
ranea,de ſeruit.ruſt.prædio.

Amplia hanc obſeruationem,vt procedat,etiã ſi aqua ela-
14 pſa fuiſſet per mille annos ad inferiora prædia: † quia & eo
caſu poteſt,prout libuerit domino loci originis aquæ deriua
re quocunque voluerit,vt decidit Cæpol.d.tit.de aquæduct.
nu.40.& 41.Fran.Balb.in trac.de præſcrip.in 2.p 4.p.prin.q.
4.nu.3.vbi ait nihil referre, etiam ſi per mille annos ex natu-
rali facultate fluxerint aquæ in prędium inferius.Iaſ.in l.quo
15 minus.q.28.nu.170.& ſeq.ff.de flumi.dicens,†ſolum natura-
lẽ aquæ lapſum ex fonte ſuperiori non inducere præſcriptio-
nem,vel conſuetudinem,cum ſit res animæ expers,per quam
16 † nihil nobis acquiri poteſt,idem Pariſ.conſ.112.nu.1. lib.1.
& in nu.29.30.31.& 32.in fi.Crau.de antiq.temp.4.p.ſect.vl.
nu.39.Rol.à Val.in conſ.53.nu.26.lib.2.

Intellige hanc ampliationẽ: vt procedat,ſi naturali curſu
17 defluxerit ad inferiora prædia,ſecus ſi facto hominis,†& o-
pere manu facto id euenerit, ſciente, & patiente dño aquæ ,
quia eo principio aqua per ſe fluens pręſcriptionem induce
ret,& nõ poſſet exinde inuito domino fundi inferioris alium
de illã diuertere,iux.tex.in l.cui fundũ. ff.quemad.ſer.amit.
& tradit Bal.in tit.de cõtrou.inueſt.§.ſi quis de mãſo, nu.14.
in vſib.feu.Cæpol.in tit.de aquæduc.nu.40.& 41.Vber.Lãpu.
inter conſ.Calc.conſ.53.Pariſ.d.conſ.112.nu.30.31.& 32.in fi.
* lib.1.vbi*de cõi air,& nu.39.poſt Bar.& Inno.declarat,quale
18 debeat eſſe hoc factum hominis:† vt ſeruitutis acquiſitionẽ
inducat,nempe vt vtens quandoque prohibuerit ſuperiorẽ,
in cuius fundo oriuntur aquę,ne aquas diuerteret,& illi pro-
hibitioni acquieuerit,vel quod inferior ingrederetur fundũ
ſuperiorem, & aquam cepiſſet , vel riuum purgaſſet domino
ſciente,& patiente,vt ibi latius per eum.

Secundo limita concluſionẽ in aqua excreſcente in flumẽ
19 magnum,quia licet in alterius fundo oriatur,†illa tamen do
minus d.fundi vti & ducere non poteſt,quo ſibi placuerit,ſe
cus ſi paruum flumen faciat,iuxta ſententiam Calc.in d.con-
ſil.56.nu.12.per tex.in l.1.§.fluminum quædã,ff.de fluminib.

Nec illud animaduerſione dignum omiſerim, aquam præ-
20 ſumi occupatam†ab habente prædia ſuperiora,ita dixit Pa-
riſ.in conſ.112.nu.3.lib.1.Bar.in d.l.quo minus in 3.q.prin.de
fluminib.vbi etiam Iaſ.q.12.vbi plura alleg.

21 Non tamen hoc præſumitur factum animo iniuriam, † vel
damnum inferendi ijs,qui habent prædia inferiora,ſed præ-
cipue propter ſe,& ſuum commodum: vt per eundem Pariſ.
in d.conſ.112.nu.11.& ibi allegat quamplura.

Sicut etiam aquæductus præſumitur conceſſus ſine præiu-
22 dicio,†vel iniuria alterius,prout tradidit Bar.in d.l.quomi-
nus,in prin.in l.oppoſit.de fluminib.& ibi Iaſ.in 4.notab.nu.
10.& idem Iaſ.in l.fi.ff.de conſt.Prin.nu.19.Bal.in tit.de pace
Conſtan.in verbo,detrimentum,§.aduerſus.

CONCLVSIO CXXIIII.

ARGVMENTVM.

Dirimitur illa concluſio,an arbiter poſſit eſſe teſtis in cauſis , in quibus fuit arbiter.

SVMMARIA.

1 Arbiter in cauſis,in quibus fuit arbiter,non poteſt eſſe teſtis , & quare.
2 Iudex duplici officio,ſ.iudicandi,& teſtificandi fungi non debet & num.
3 Cauſam appellationis non cognoſcit ab eo,qui primam ſententiam tulit.
4 Arbiter quomodo lædere partem teſtificando.Et ibi contrarium.
5 Arbitro non credendum de actis coram ſe ſuitis.Quod intellige,vt ibi.
6 Arbiter non poteſt eſſe teſtis ,etiam ſi ſuiſt plures iudices.
7 Arbiter vices iudicis,& teſtis ſuſtinere non poteſt,vt ſupra nu.2.
8 Arbiter vnus eorum,qui iudicarant,teſtificando ſe defendere velle videtur.
9 Arbitrum teſtificari non poſſe,etiam ſi ſententia dicatur nulla ex defectu ſolemnitatis. Quod intellige,vt ibi.
10 Arbiter non admittitur ad teſtificandum lite pendente
11 Arbiter teſtis eſſe non poteſt , etiam quod agatur de iuſtificatione ſolius ſententiæ latæ.
12 Arbiter ſuper his quæ acta ſunt coram eo,teſtis eſſe poteſt, dummodo deponens amplius non ſit iudex ſuper eadem cauſa.
13 Arbiter poteſt teſtificari,quantum ad proceſſum,& quo,ſecus quantum ad iuſtitiã.
14 Arbiter ſi non deuenit ad laudum,quia compromiſſum,vel inſtantia expirauerit poteſt teſtificari.Quod intellige,vt ibi.
15 Arbiter in his tantum,quæ pertinent ad litis ordinationem teſtificari poteſt,non autem in his,quæ reſpiciunt terminum,& litis deciſionem.
16 Arbitro non creditur plus,quam vni teſti.
17 Arbitri ſi plures ſint,plene probabunt.
18 Arbiter teſtificari poteſt,quando examinatur,non vt plene probet,ſed vt alium iudicem inſtruat.
19 Inſtructio arbitri inducit præſumptionem non probationem.
20 Duo,quæ requiruntur ad hoc,vt inſtructio arbitri probet.
21 Iudici primo quando eſt adhibenda fides.
22 Arbiter poteſt eſſe teſtis,quando producitur,non vt teſtificetur viua voce,ſed ad ſolemnizandum inſtrumentum.Quod intellige,vt ibi.
23 Arbiter teſtificatur quando ambæ partes conſentiunt, vt his iudex arbitrarius teſtimonium ferat.
24 Arbiter teſtificari poteſt ſuper his,quæ obſcure dixit in ſententia,vel laudo ad declarandum,& aſſerendum congruentem intelligentiam.
25 Arbitri interrogati reddere debent optimam rationem ſuæ declarationis.
26 Declaratio nullum ius adfert,ſed tantum ambiguum aperit.
27 Arbitrator etiam laudum ſuum declarare poteſt.
28 Arbiter teſtificari poteſt, quando ſolum agitur de interpretatione , & declaratione obſcuritatis,ſecus vbi verba ſunt clara,vt ibi.
29 Declaratio ſi eſt circa ſubſtantiam,non declaratio,ſed noua diſpoſitio dicitur
30 Summus Pontifex,qui de nouo beneficia conferre poteſt, poteſt etiam declarare conceſſionem iam factam.
31 Princeps declarat verba inueſtituræ.
32 Pars eſt citanda in declaratione verſante circa ſubſtantialia.
33 Declaratio circa ſubſtantialia non leue affert detrimentum.
34 Citatione partis in declaratione ſententiæ quando non ſit opus.Vide contrarium.Et concilia,vt ibi.
35 Arbiter productus ab vtraque parte declarare poteſt ſententiam , vel laudum ſuum .
36 Arbiter teſtis adhibetur , ſi ex eius teſtimonio nullum partibus adfertur præiudicium .
37 Difficile eſt dare caſum vbi teſtimonium arbitri noceat,vel proſit partibus.
38 Arbiter deponens contra ſe non admittitur.
39 Arbiter probabilem errorem allegans admittitur,ſed ſi propriam turpitudinem,quæ illum crimmoſum reddat,non poteſt teſtificari.
40 Arbiter admittitur,quando ex eo,ſuper quo producitur, laus, vel dedecus non imminet .
41 Arbiter ad teſtificandum admittitur in ſubſidium ſuper his , quæ aliàs cognita eſſe non poſſunt .
42 Exemplum adducitur text quare arbitro in ſubſidium credatur . Quod vide per totum .
43 Arbitri teſtificantis fides erit in arbitria iudicis.
44 Intelligentia Fel.in c.cum à nobis ,quam amplia,limita,& diſtingue,vt ibi vſque ad num.
45 Dictum Doctoris intellige ſecundum legem quam allegat.

46 Arbi-

46 Arbiter probat tamquam vnus teſtis in caſibus, in quibus teſtificari poteſt.
47 Iuramentum ſuppletiuum non dari, niſi habenti integrum teſtem, & omni exceptione maiorem.
48 Teſtes domeſtici in ſubſidium admittuntur ad probandum illa, quæ in locis ſecretis ſiunt.
49 Aſſertioni, & teſtimonio arbitrorum ſtari propter longitudinem temporis.

ARBITRVM. tam in cauſa principali, quam appellatio-
1 nis in cauſa, in qua eſt, vel fuit arbiter † teſtem eſſe non
poſſe, multorum clariſſimorum tum profitentium, tum etiam
conſulentium virorum auctoritate fuit comprobatũ, id enim
traditum fuit ab Inno. in c. 2. de arb. & in c. cum à nobis, iun-
cta, gl. de teſt. vbi etiam late Fel. nu. 5. qui ponit regulam cum
multis limitationibus, idem reſpondit Alex. in cõſ. 70. nu. 11.
lib. 3. hoc docuit Bart. in l. ne in arbitris, nu. 6. C. de arbit. id ẽt
habemus à Stephan. Aufre. in ſuo tract. de teſtib. nu. mihi 11.
vbi etiam ipſe ponit regulam cum 9. limit. in eandem ſenten-
tiam deſcendit Rui. in conſ. 153. nu. 12. lib. 1. cui accedit Nell.
de S. Geminia. in tract. de teſt. nu. 3. ſequutus eſt Ang. in cõſ.
28. huic ſubſcripſit Rim. Sen. in conſ. 432. nu. 14. vol. 3. nec ab
iſtorũ opinione receſſit Grat. in conſ. 20. nu. 11. vol. 2. nec præ
terijt Fulg. in conſ. 142. nu. 1. huius meminit Cuman. in conſil.
138. nu. 3. & ne vt aiunt noſtri, per mendicata ſuffragia eamus,
eſt tex. apertus in c. ſtatutũ, 2. q. 6. & hoc ab eo deſcendit pro
pter nimiam affectionem, quam cenſetur habere ad cauſam,
vt dixit Iac. Nouell. in 2. tomo reg. Petr. Duen. in reg. 216. nu.
2 64. etiam ea ratione † quod iudex nõ debet fungi duplici of-
ficio iudicandi, & teſtificandi. Præterea, quia de ſua priuata
conſcientia nõ iudicat, l. illicitas, § veritas, ff. de off. præſid. vt
per Dd. in d. l. ne in arbitris, quibus cõuenit tex. in l. eos, C. de
appel. vbi cauſa appellationis ob veriſimilẽ ſuſpicionem affe
3 ctionis nõ recognoſcitur ab eo, † qui primã ſententiam tulit.
Fuerũt ẽt aliæ rationes adductæ per Alb. de Malet. in ſuo trac.
de teſt. c. 4. nu. 28. quas ſine vllo negocio ex te videre poteris.

Illud inſuper addere poteris, iſtud iccirco fieri, ne daretur
arbitro facultas lædendi partem aſſerendo ſe habuiſſe & vi-
4 diſſe probationes, quas non vidiſſet, † quia & verba poſſunt
eam vim habere, vt probationes coram eo fiendæ poſſunt per
teſtes probari, quod alias non poſſet, vt per Rui. conſ. 68. ſub
nu. 14. ver. nam videmus, lib. 1. quæ quidem concluſio docte,
vt omnia, affatim diſcuſſa fuerunt à Menoch. de arb. iud. li. 1.
q. 73. & infra in concluſione, iudex, nos videbimus, conſulas
ad hæc Blan. de compromiſ. q. 8. nu. 25.

Cõtrariũ vr̃ ſequi Bar. in auth. niſi breuiores, C. de ſent. ex
breui. recit. cum alijs adductis per Cuma. in conſ. 138. nu. 8.

5 Amplia, vt vſq; eo procedat, † vt nec etiam ei credatur de
actis coram illo factis, vt in l. ne in arb. §. ſin autem, C. de arbi.
& ibi Bar. ſequitur, & Franc. Aret. in conſ. 68. nu. 5.

Intellige tamen procedere hanc ampliationem quando ar
biter atteſtatur de actis coram ſe, & ex eius geſtione poſſet
ſibi adſcribi laus, vel dedecus, prout dicit Riminal. Sen. in d.
conſ. 432. nu. 15. vol. 3. cum alijs per eum adductis, & dicetur
infra in 9. limitatione.

6 Secundo amplia, vt procedat, † ẽt ſi eſſent plures iudices,
vt per Fel. in c. cũ à nobis, n. 6. de teſti. poſt Bal. in d. l. ne in ar
bitris, nu. 4. C. de arb. quos refert & ſequitur Menoch. de arb.
iud. lib. 11. q. 73. nu. 9. dixit Aufrer. d. ſuo tract. de teſt. nu. 11.
Bal. in c. quoniam contra, col. 14. verſ. re aliqua, de probat. cu-
7 ius ratio illa videtur, † quod vices duorũ ſuſtinere non poſ-
ſit, id eſt, iudicis, & teſtis vt ſupra, & l. ſi plures in fi. vbi gl. de
8 pact. & l. ſi conſul. ff. de adop. altera illa vr̃ ratio, † quia agitur
de proprio commodo, cum vnus eorum, qui iudicarunt ſe de
fendere velle videatur, vt per Menoch. d. q. 73. nu. 9.

Tertio amplia, vt procedat, etiã ſi ſententia diceretur nul-
9 la quod † ſi in illa aliquod ſolenne requiſitum deſideraretur,
ſecundum Fel. in d. c. cum à nobis, num. 5. verſ. item procedit
concluſio. & ante eum dixit ibi Ant. de Butr. & refert Auſter.
in ſuo tract. de teſtib. vbi ſupra in verb. procederet etiam.

Intellige iſtud procedere, quando hæc eſſet ſolemnitas,
cuius obſeruatio ad iudicem ipſum pertineret, & cuius ne-
gligentiæ, ac imperitiæ adſcribendum eſſet, vbi non fuiſſet
obſeruata, vt declarat Menoch. d. q. 73. nu. 8.

10 Quarto amplia, vt etiam procedat, † ſi lite pendente vel-
let teſtificari, quia nec tum admitteretur, ne duplici officio
fungatur, vt per DD. in d. c. cum à nobis, & per Bald. in l. ne
in arbitris, C. de arbitr. Stephan. Aufrer. in dict. tractat. de
teſti. num. 11. Alberic. de Malet. eodem tract. de teſtib. cap. 4.
num. 36.

11 Quinto amplia procedere, † etiam ſi ageretur de iuſtifica-
tione ſolius ſententiæ latæ, vt idem tradidit Menoch. d. q. 73.
nu. 7. Fulgoſ. conſ. 142. Cardinalis Alb. in l. ſi ſocietatem, §. ar-
bitrorum, nu. 17. ff. pro ſocio.

Primo limita, & intelligas, vt poſſit eſſe teſtis ſuper his, quæ
12 acta ſunt corã eo, † dum modo dũ deponit, amplius nõ ſit iu-
dex ſuper illa cauſa, ſed fuerit, vt ex allegat. per Nepo. de Mñ.
in ſuo trac. de teſt. nu. 144. & reddit rationẽ, quia nõ prohibe
tur, ergo &c. l. 1. ff. de teſt. l. ne in arbitris, §. ſin aũt in ſcriptu-
ra, C. de arb. & l. ab ea tõne, §. fin. ff. de teſt. l. ſi. cũ gl. ff. eodem.

Intellige procedere, etiã ſi à laudo, vel ſentẽtia prolata ab
13 ipſo fuerit appellatũ, & ſit quæſtio per appellationẽ interpo
ſitam à ſuo laudo, nam tunc quantum ad proceſſum iſtius cau
ſæ poterit teſtificari, c. cum dilecti, de accuſatio. licet ſecus ſit
quantum ad iuſtitiam, nam hoc caſu non poterit teſtimonium
dicere, c. ſtatutum, 2. q. 6. & Alb. de Malet. in d. ſuo tract. de te-
ſtib. c. 4. nu. 27. & ſeq. quem potes videre, quia ibi late diſpu-
tat, & declarat hanc intelligentiam.

Secundo limita, vt non procedat, quando arbiter nondum
14 deueniſſet ad laudum, † quia forte expirauerit compromiſ-
ſum, vel perierit inſtantia, nam hoc caſu poterit teſtificari, ſi-
cut alius, vt ex alleg. per Fel. in d. c. cũ à nobis, de teſt. & per
Bald. in d. l. ne in arbitris, C. de arbit.

Intellige tamen hanc limitationem, vt arbiter poſſit eſſe te
ſtis ſi non pronunciauit, ſed expirauit compromiſſum per la-
15 pſum temporis, ſi lis ſit coram alio, † & in his tantum, quæ
pertinent ad litis ordinationem, non autem in his, quæ reſpi-
ciunt terminum, & litis deciſionem, quia tunc ei non credi-
tur, iuxta ſententiam Iacobi Butr. in d. l. ne in arbitris, & Ri-
minal. Sen. in d. conſ. 432. nu. 16. & ſeq.

16 Intellige ſecundo hanc limitationem, † vt maior fides ar-
bitro non haberetur, quam vni teſti, per text in c. licet ex qua
dam, de arb. per Fel. in c. ob carmen, §. 1. eod. tit. quem ſequi-
tur Aufrer. in d. tract. de teſt. num. 11. Quod etiam intellige, ſi
17 † vnus tantum ſit arbiter, ſed ſi ſint plures, probabunt plene,
vt per gl. in d. c. cum à nobis, de teſt. & per Alberic. de Malet.
in d. tract. de teſtib. c. 4. nu. 34. in fine.

Tertio limita, vt non procedat quando ille arbiter exami-
naretur, non vt plene probaret, ſed vt alium iudicem ad id in
18 ſtrueret, † vt melius examinatam ſententiam ferret, ſecundũ
gl. fi. & ibi Archidia. & Domin. in c. de conſilijs, 18. diſtinct. &
idem gl. in c. ſtatutum, in ver. cognitor. 2. q. 6. Idem Anton. &
Imol. in c. olim, de præſcript. vbi aiunt, iſtiuſmodi inſtructio-
19 nem inducere præſumptionem, † non probationem, ſic etiã
declarauit Bart. in l. ſi ſocietatem, § arbitrorũ, nu. 19. ver. quæ
to quando examinatur, ff. pro ſocio. Steph. Aufter. de teſt. ſub
nu. 11. verſ. fallit ſecundo. Soc. fall. reg. 199. incip. iudex de a-
ctis, 1. ſall. Io. de Anan. conſ. 17. nu. 13. Iaſ. in conſ. 10. nu. 5. &
conſ. 12. lib. 1. Rim. Sen. in conſ. 432. nu. 14. vol. 3. vbi dicit, iu-
dicem vti inſtructorem poſſe atteſtari de geſtis coram ſe.

20 Intellige, quod ad hoc vt iſtud procedat, † duo requiri. Pri
mum, vt agatur de facto declarando, deinde, vt fuerint plures
iudices, vt ſentire videtur Bart. in d. §. arbitrorum, & declarat
Menoch. de arb. iud. q. 63. nu. 10. & ſeq. allegat quã plura, quæ
21 per te potes videre, vbi hoc etiam reſtringit, † quando factũ
redditur adeo obſcurum, vt aliunde declarari non poſſit, nec
res magnum detrimentum eſſet allatura, quo caſu admittit
iudici primo fore adhibendum fidem, præterea nihil, vt ibi
num. 13.

Quarto limita, quando produceretur non vt teſtificaretur
22 viua voce, † ſed ad ſolennizandum (vt noſtrorũ verbo vtar)
inſtrumentum de geſtis coram eo, vt ex allega. per Stephan.
Aufter. in d. tract. de teſtib. nu. 11. ver. fallit 3.

Intellige non procedere, quando ad actum, in quo arbiter
eſt deſcriptus, vt teſtis requireretur maior numerus teſtium
præter auctoritatem iudicis, vel arbitri, nã tũ in illo numero
non poteſt arbiter cenſeri, ita intellexit Fel. in c. licet ex qua-
dam, & c. cum à nobis, de teſtib. & ſequitur Aufrer. vbi ſupra.

Quinto limita non procedere, quãdo ambæ partes conſen
23 tiret, † vt hic iudex arbitrarius teſtimoniũ ferret, vt per Ant.
& Imo. in c. nõ ſine, de arb. per tex. in c. dilectorum, de teſtib.
cogẽ. faciũt notat. in l. Theopõpus, ff. de dot. præleg. & alia al
leg. per Aufre. in d. tractat. de teſtib. ſub d. nu. 11. ver. fallit 4.
dixit

dixit Fel.in d.c.cum à nobis,nu.9.de teſtib.Soc.tract.ſallent.
reg.199.fallen s.ſequitur Menoch.d.q.73.nu.58.
Sexto limita non procedere,qñ producitur ad declarandũ,
24 † & afferendum cõgruentem intelligentiam ijs,quæ obſcu-
re dixit in ſententia,vel lando ſuo,nam tunc ſuper hoc teſtifi-
cari poteſt,ſi credimus Bal.in d.c.cum à nobis,de teſtib.& in
l.ne in arbitris,C.de arbitris,& ibi Bart.nu.6.Fel.in d.c. cũ à
25 nobis,nu.10.Inn.in d.c.nõ ſine,de arb.vbi dicit,†interroga-
tos debere reddere optimam rationem ſuæ declarationis , vt
cõſuluit Barb.conſ.5.col.5.in fi.lib.s.& abſolute tenuit Boet.
decif.172.nu.23.& 54.& pet Alb.de Malet.d.tract. de teſti.c.
4.nu.31.& ſeq.& ſecundum Aufre.vbi ſupra,his illud conne-
nit,quod huiuſmodi declaratiõẽ nullus alius facete poteſt ,
cũ conſiſtat in animo, & in ſimili allegat Ang.in l.ex facto, in
26 princ.ff.de vulg.Quod permittitur,† quia declaratio nullum
ius adſert,ſed tantum ambiguum aperit,l.hęredes palam,§.ſi
quis poſt. ff.de teſt. vbi Bart.& late Dec. in l.edita,nu.48.49.
C.de eden.& huc ſpectant plura adducta pet Fel. in c. quali-
ter,& quando, il 1.nu.24. de accuſ.& nonnulla alia congeſta
per Menoch.d.q.37.nu.17.& ſeq.
Amplia iſtam limitationem procedere etiam in arbitrato-
27 re,qui † itidem ſicuti arbiter laudum ſuum poteſt declarare,
iuxta ſententiam Alcia.io conſ.418.nu.1. & s. ſecundum im-
preſſion.Lugdun.
Intellige,vt prædicta limitatio procedat,qñ ſolũ agitur de
interpretatione,& declaratione obſcuritatis,ſecus vbi verba
28 eſſent clara & ageretur de noua interpretatione,† quia tunc
nõ diceretur declaratio,ſed noua diſpoſitio,quo caſu arbiter
nõ admittitur,vt declarat Dec.i l.edita,n.40.C.de edẽ.et an-
te eũ dixit Pau.de Caſt.in l.hęredes palam,§.ſi quid poſt.col.
2.ff.de teſta.& multis proſequitur Menoch.d.q.73.nu.23.
29 Secundo intellige, vt tunc procedat, † quando huiuſmodi
declaratio verſatur tm̃ circa circumſtantias actus, & nõ circa
ſubſtantiã,quia ſi verſetur circa ſubſtantialia,non declaratio,
ſed noua diſpoſitio nuncupatur, vt per Iaſ.cõſ.56. col. penul.
verſ.3.reſpondetur,vol.3. & tunc non ſpectat ad arbitrium ,
30 ſed tantum ad eum , † qui actum recens facere poſſit : vt in
Summo Pontifice,qui cum beneficia recẽter conferre poſſit,
poteſt & declarare conceſſionẽ iam factã, vt per Dec. io d.l.
31 edita,nu.49.in fi.C.de eden.& in Principe,†qui declarat ver
ba inueſtiture, vt dicit Menoch.in d.q.73.nu.57.teſtatur Soc.
iun.conſ.95.nu.25.lib.3.Pariſ.conſ.50.in fi.lib.4.Tiraq.in l. ſi
32 vnquam,in verb.libertis,C.de reuoc.donat.nu.15.†& in ta-
li declaratione verſante circa ſubſtantialia pars eſt citanda ,
vt per Inn.in c.olim,de verb.ſign.ſequitur Ruin.conſ.38.nu.
33 10.vol.1.& dicit Dec.conſ.533.in fine,ea ratione†quod hu-
iuſmodi declaratio circa ſubſtantialia non leue poſſit afferre
detrimentum.
Cõtrarium in hoc videtur ſentire Lauren.Calc.cõſ.16. nu.
43.vbi qñ iudici eſt declaranda ſententia iam lata ſecundum
34 acta,†non eſt opus amplius citatione partis,comprobat per
cõtext.in l.vnum ex familia,in princ.& in §.1.ff.de leg.2. quo
io loco Calca. vt reconcilietur cum alijs ſentientibus contra-
tiam opinionem,poſſumus dicere,ibi loqui de ſimplici decla
ratione,& non de reſpiciente ad ſubſtantialia ſententiæ.
35 Tertio intellige hanc ſextã limitationem procedere, † quã-
do talis arbiter produceretur ab vtraq; parte , alias ſecus, vt
declarat Aufre.in d.ſuo trac.de teſt.nu.11.verſ.fallit 5.Ex mẽ
te Fel.io d.c.cum à nobis, & in c.licet ex quadam , de teſtib.
Septimo limita , vt concluſio non procedat, quando ex teſti-
36 monio ipſius arbitri † nullum partibus affertur pręiudiciũ ,
quia tunc teſtis adhibetur, vt voluit Archid.in c.de conc.18.
diſt.ſequitur Aufre.vbi ſupra nu.11.in ver.fallit 6.Inn.in d.c.
37 s.de arb.ſentit Menoch.d.q.73.nu.14.15.†;vbi tamen aſſerit
difficile eſſe dare caſum vbi teſtimonium hoc vel noceat,vel
proſit vni,vel alteri partium.
Octano limita nõ procedere,quando deponeret contra ſe,
38 quia†tunc non adhiberetur,quod fuit traditum à Cald.An-
to.Imo.& Sicul.in d.c.cum à nobis,de teſt.& in d.c.non ſine,
de arbitris,quos refert,& ſequitur Aufre.vbi ſupra d. nu. 11.
verſ.fallit 7.tenet Soc in d.l.reg.199.3.fall.
Intellige ſecundum eundem Sicu.in d.c.cũ à nobis,vt pro
39 cedat, † quando afferret probabilem errorem, alioqui,ſi ſuã
ipſius turpitudinem adduceret , quæ illum crimínoſum red-
deret,non permitteretur,vt poſſet teſtificari,vt refert Aufret.
d.verſ.fallit 7.tenet Fel.d.c. cum à nobis,nu.11. de teſtib. &
declarat Menoch.d.q.73.nu.15.
40 Nono limita, vt non procedat,†quãdo ex eo, ſuper quo ar
biter producitur,non oritur laus, vel probrũ ex aliquo geſto,
vel omiſſo,quia hoc caſu admittitur,ſecundũ Ana.in d.c.cum
à nobis,nu.12.de teſtib.Soc.d.reg.199.fall.4.Aufre. d.nu.11.
verſ.fallit 8.& Menoch.d.q.73.nu.30.
41 Decimo limita nõ procedere,† quãdo admitteretur in ſub-
ſidium,hoc eſt,ſuper his,quę alijs cognita eſſe non poſſunt, vt
per Ant.& alios in c.cum à nobis,& eſt tex.cum gl.in c.cũ di-
lectus,in verb.& ſi tres,in fi.de elect. vbi textus inquit, credi
trib.deſtinatis à Capitulo Mutinenſi ad eligendum epm̃ illũ,
quem maior,vel melior pars canonicorũ eiuſdem ſecreto no-
42 minauerint,† & propterea ſi illi tres conſtituti teſtificati fue
rint ſe diligenter perquiſiuiſſe à ſingulis canonicis,clã an no
minauerint Archidiaconum eiuſdem eccleſiæ Epiſcopũ , fidẽ
adhiberi dicentib. ſe Archidiaconũ prædictum Epiſcopum
elegiſſe,tamquam ſecreto nominatum à ſingulis Canonicis .
Et ideo dicit gl.in verſ.probatio.iuncto tex. ibi. contrarium
probari nõ poſſe,eius,quod dixerũt illi tres deſignati : ideſt,
Canonicus non nominaſſe dictum Archidiaconum epiſcopũ,
cum dictum ipſorum receptum ſigillatim, & ſecreto ſit ſingu
late,quia non poſſet dicere quilibet Canonicorũ directe niſi
de ſe ſecus ſi examinatio Canonicorũ facta foret publice per
illos tres deputatos,quia tunc poſſet fieri probatio cõtraria.
Vnde ex his ſequitur arbitro in ſubſidium credi , per dictum
textum in c.cum dilectus,& ſequitur Fel.in d.c. cum à nobis,
col.5.poſt nu.15.verſ.fallit.9.& aſſentitur Menoc. d.q.73.nu.
31.vbi ex aliquib.comprobat dictum.
Intellige,vt non tamen iſto caſu arbiter futurus ſit integer
43 teſtis,† ſed eius fides arbitrio iudicis reliquetur, ſecundum
Steph.Aufr.in d.ſuo tract.de teſtib.ſub d.nu.11. verſ. fallit 9.
& dixit Fel.in d.c.cum à nobis,ſub nu.15.ver.fallit 9.
Cuius tamen dictum non eſt ita ſimpliciter intelligendũ ,
prout ſi primo intueatur,innuere videtur,ſed cum aliqua di-
ſtinctione,quia ſi diligenter inſpiciatur , colligitur clare, ibi
44 Fel.conſtituere capita,† ideſt,qñ arbiter deponit ſuper his ,
ſuper quib.alij teſtes potentia interuenire potuerunt,licet a-
ctu non interuenerint.Nam tunc Fely. vult arbitrum non eſſe
integrum teſtẽ,ſed eius fidem eſſe in arbitrio iudicis poſitã ,
quod quidem recte percipitur ex verbis Fel.ibi,& iſta fallen
tia habet pulchrum in ſe,qua negari non poteſt,quin parti im
putetur.cur acta,quæ cõiter ſolẽt fieri præſentib.multis aſtan
tib.non probentur per teſtes.Vnde vides, talis culpa non at-
tenditur,hæc Fel.ibi.Vnde intuenti patebit, illũ aperte loqui
in hoc primo capite de his,quæ potuerunt probari per alios
teſtes,quam per arbitros,licet actu probata non fuerint,& in
his vult Fel.arbitrorum teſtimonium integrum non eſſe .
Secundum caput ponit Fel.ibi,quãdo ſumus in facto quod
non põt probari,niſi per eos teſtes,qui producũtur,& ſic per
arbitrũ,ex quo factum præfatum corã ipſo arbitro,ſecreto fa
ctũ eſt,& hoc elicitur ex illis verbis Fel.i.ſuper his, quæ alijs
nõ poſſunt eſſe nota.Et tũc intelligẽdũ Fel. velle arbitrũ eſſe
integrũ teſtẽ,& hoc maxime dũ adducit textũ in d.c. cũ dile
ctus,de ele.& ibi gl.in verb.tres,quẽ ſup.induximus,demon-
ſtrare ne dũ illos tres deputatos eſſe integros teſtes,ſed adeo
integros eſſe vt contrariũ probari non poſſit , & hoc idẽ vult
Fel.ibi in d.c.cũ à nobis,verſ.fallit 9.ſub n.12.in illis verbis,
aut dr̃ q̃ in c.cũ dilectus.loquitur proprie de actib.qui ſua na
tura probari non poſſunt,niſi p̃ eos,q̃ producunt,& ideo ex-
tenſio iſtorũ quo ad hunc caſũ eſt bene notanda,hæc Fel.ibi.
Quapp̃ Fel.ipſe vr̃ velle,vt extenſio depoſitionis, c.cum dile
ctus loquentis in actu,qui ꝓbari nõ poſſit,niſi p̃ eos,qui ꝓdu
cuntur,extẽdatur ẽt ad eũ actũ,qui per alios,quã per eos,qui
producuntur,probari potuit,licet non probetur.Et ſic primo
caſu non negat arbitrũ eſſe teſtem integrũ, quia ſi id dicere-
tur,loqueretur cõtra tex.d.c.cũ dilectus,& ibi gl. quos ad eã
45 rem adducit,& ita debet intelligi,† cum dictũ Dd.intelliga-
tur ſecundum legem,quam allegat.vulgara doctr.Bar. in l.nõ
ſolũ,§.ſi liberationis verba,ff.de lib.leg. & hoc caſu vult Fel.
arbitrũ eſſe teſtẽ integrũ , quod clarius probatur ex doctrina
ipſius Fel.poſt Card.in cõſ.144.dũ dicit,in caſib.in quib.po-
46 teſt arbiter teſtificari, probare tanquã vnũ teſtẽ,† & partem,
pro qua latum eſt laudum,& examinatur arbiter,poſſe in ſup
plementũ probationis iurare,iuxta l.admonẽdi, ff.de iureiu.
&

Digitized by Google

& licet iſtud dictum videatur recens, tamē tutum eſſe ipſum
ſequi, ſi ergo datur iuramentum ſuppletiuum habēti arbitrū
47 teſtem, ſequitur, vt arbiter ſit integer teſtis, † quia nō datur
iuramentum ſuppletiuum, niſi in integro teſte, ſicq; ſit omni
exceptione maior is, cui defertur iuramētum ſuppletiuū, iux
ta ſcribentes in d. l. admonēdi, Fel. ergo in d. doctrina intelli-
gendus eſt, ne ſibi repugnet, arbitrum, quando deponit ſuper
his, ſuper quib. teſtes potuerūt adeſſe vltra arbitrum, nō eſſe
integrum teſtem, ſed eius fidem arbitrio iudicis relinqui. Ve-
rum quando deponit ſuper his, quæ probari nō potuerūt, niſi
per arbitrum, tunc teſtimonium eſſe integrū, & illud habenti
eſſe deferendum iuramentum in ſupplemētum probationis,
& ita etiam intelligendus Steph. Auſt. ſup. alleg. & omnes alij
in propoſito articulo loquentes per ſupradicta.

48 Quod confirmatur ex eo, † quod in ſubſidium ad proban-
dum illa, quæ in locis ſecretis fiunt, admittuntur etiam teſtes
domeſtici, vt ſancitum reliquere Imp. Theo. & Valen. in l. con
ſenſu, §. ſin autem aliter, C. de repud. Crau. de antiqu. temp. 2.
par. 1. par. prin. nu. 13. & 14. vbi late, & Bar. in l. quoties, nu. 2.
C. de naufrag. lib. 10.

Vndecimo limita concluſionem principalem nō procede-
49 re in antiquis, † quia propter longitudinem temporis aſſer-
tioni, & teſtimonio arbitrorum ſtatur, vt reſpondit Soc. ſen.
in conſ. 66. n. 3. vol. 4. ſuperſunt, & aliæ iſtius concluſionis de-
clarationes, verum cum per Capel. Thol. in deciſ. 142. iunctis
addit. enucleatę traditę sūt, lector illuc te reliciendū putaui.

CONCLVSIO CXXV.

ARGVMENTVM.

Quid cenſendum ſit de illo qui tanquam arbiter, & arbitrator pronunciat, cui potiſſimum id ſit aſcribendum.

SVMMARIA.

1 *Arbiter pronunciando tamquam arbiter, & arbitrator, tamquam arbitrator pronunciaſſe præſumitur, contrarium, nu. 2.*
2 *Arbiter, & arbitrator, ſi pronunciauerit ſimpliciter, nec colligi ex proceſſu poſſit, qua poteſtate vti voluerit, in dubio præſumitur, quod proceſſerit vt arbiter.*
3 *Arbiter quibus modis videatur elegiſſe viam arbitri in procedendo, & iudicando.*
4 *Arbiter ſi arbitri viam elegit, non poteſt ad arbitratoris viam redire.*
5 *Eligens vnam cenſetur, & præſumitur renunciaſſe alteri.*

ARbitrum pronunciando tamquam arbiter, & arbitrator,
1 præſumi pronunciaſſe tamquam arbitratorem, traditum
fuit à Bal. in l. nō codicillum, C. de teſta. quem refert Crem. in
ſingu. 147. commiſſa quæſtione.

Contrarium ſequutus eſt Vant. in ſuo trac. de nullit. ſent. ex
def. iuriſd. ord. nu. 173. vbi dicit, quod ſi arbiter, & arbitrator
ſimpliciter pronunciauerint, & ex proceſſu, vel ſententia col-
ligi non poſſit mens iudicantis, qua poteſtate vti voluerit, in
2 dubio † præſumi proceſſiſſe vt arbitrū, cum hæc ſit mitior, &
æquior interpretatio, cum tollatur reductio ad arbitrium bo-
ni viri, & ita dicit * communiter tenere Dd. ſecundum Fel. in
c. cum ex officij, col. 11. verſ. ſunt duæ opiniones, de præſcrip.
cum alijs per eum adductis.

3 Limita igitur ſupradictam concluſionem procedere, † quū
ex actis aliud apparere, nempe ſi in procedēdo ſeruaſſet ſub-
ſtantialia, & formalia iudicij, vt ſi producendum libellum cu
raſſet, & litem conteſtari, & huiuſmodi, nam tunc videtur ele
giſſe viam arbitri, & tanquam arbitrum iudicaſſe, docuit Bar.
4 in l. ſocietatem, §. arbitrorum, ff. pro ſocio. † nam poſtquam il
lam viam elegit, non poteſt ad viam arbitratoris redire, vt
conſtituit Spec. ti. de arbitr. §. differt. verſ. quid compromiſſū.
5 quia eligendo † vnam, cenſetur & præſumitur renunciaſſe al-
teri, vt voluit Inn. in c. cum ex officij, verſ. item ex hoc loco,
de præſcr. & vide ibid. Fel. nu. 23. & 32. quod vltimum dictū
quando procedat, conſulendus erit Gabr. concl. 4. ti. de actio.

CONCLVSIO CXXVI.

ARGVMENTVM.

Arbitramentum quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Arbitramentum probari per teſtes.*
2 *Teſtes deponentes tantummodo de contractu, & præparatione arbitramenti non probant.*
3 *Multa dicuntur, quæ non fiunt, & multa tractantur, quæ non perficiuntur.*
4 *Arbitramentum per teſtes probatur, niſi ſtatutum diſponat contrarium, vt in ciuitate Mediolani.*
5 *Arbitrator in dubio quis præſumitur potius, quam arbiter.*

1 ARbitramentum poſſe † probari per teſtes Ang. docuit fre
tus auctoritate Imp. Alex. in l. cum te. in fi. C. de tranſa. &
reſpondit Dec. in conſ. 11. num. 1.

Sed illud in materia noſtra obſerues, vt ſi teſtes deponerēt
2 tantummodo de tractatu, & præparatione arbitramenti, non
probarent, quoniam multa dicuntur, quæ non fiunt, vt notat
3 Bal. in l. cum allegas, col. 3. C. de vſu. & multa tractantur, † quę
non perficiuntur, prout dicit Bald. in l. multum intereſt, col. 2.
C. ſi quis alter. vel ſibi. cum alijs adductis per Dec. vbi ſup.

Intellige ſupradictam concluſionem procedere, niſi ſtatu-
4 tum contrarium diſponat, † prout in ciuitate Mediolani, vt
atteſtatur Dec. vbi ſup. nu. 2. per quod cauetur, non poſſe pro-
bari per teſtes ſententiatum.

Nec illud animaduerſione dignum in hac re prætermittā,
5 vt arbitrator quis in dubio præſumatur potius † quam arbi-
ter iuxta ſententiam Bart. in l. ſi ſeruus plurium, & in l. fi. ff. de
legat. 1. Nat. in conſ. 7. in fi. in 1. par. vbi allegat Bal. in l. nō co-
dicillum, C. de teſt. Imol. & Aret. in l. nemo poteſt, ff. de leg. 1.
idem etiā no. Ant. & Imol. in c. Quintauallis, de iureiur. Bapt.
de S. Blaſio, in tract. de arbitr. verſ. quarto quæro, quem refert
Gozad. in conſ. 100. num. 3.

CONCLVSIO CXXVII.

ARGVMENTVM.

Arbor per quot pedes præſumatur emittere radices.

SVMMARIA.

1 *Arbor vſque ad quindecim pedes præſumitur agere radices.*
2 *Arbor per vigintiquinq; pedes extendit radices ſecundum Bar. & Rip.*

1 ARborem præſumi † radices emittere ad quindecim pe-
des, ſciuit Imp. Conſtantinus in l. 1. C. de aquæduct. li. 11.
vbi Bar. quod tamen vſque ad vigintiquinq; pedes profert,
ſed fortaſſe corrupte, quia textus de quindecim tantum me-
minit, & ita etiam not. ibidem Butrig. Bartoli etiam ſenten-
2 tiam confirmat Rip. in ſuo tract. de peſt. de præſeru. remed. q.
1. n. 25. vbi de vigintiquinq; pedib. tradit. allegando tex. d. l. 1.

CONCLVSIO CXXVIII.

ARGVMENTVM.

Si quis cum telo ſit, cenſeaturne bene, an male animatum eſſe.

SVMMARIA.

1 *Arma mali animi præſumptionem inducunt.*
2 *Domini tenentur de iure prohibere ſubditis delationem armorum, ideo male & iniuſte ruſtici de eis conqueruntur.*
3 *Latus cultro ſi quis cinxerit, præſumitur habere animum rixandi, vide nu. 6. niſi adeſſet iuſta cauſa deferendo, quia eſſet miles, vel ob id ſtipendium acciperet.*
4 *Miles portando arma dicitur portare ſua propria inſignia, quod intelligitur in veris militibus, qui ſunt in expeditione belli.*
5 *Qui dicuntur habere iuſtam cauſam portandi arma, vide remiſſiue.*
6 *Portans arma ligata non dicitur habere malum animum, vel ferēs ſuperioris iuſſu, ſeu permiſſu.*
7 *Venia, vel permiſſio ſuperioris tollit omnem malam ſuſpicionem, ſecus ſi non conſtaret, quia ſuſpicio augeretur.*
8 *Laſus portans arma non præſumitur animum gerere maleuolum, ſed propter iuſtum timorem, ne iterum lædatur.*
9 *In ſolito portare arma, nec delicta cum eis perpetrare ceſſat præſumptio mali animi, vide in concluſ.*
Animus, quando quis animum maleuolum habere cenſeatur, & vide hic remiſſiue.

1 ARma indicio eſſe poſſunt, † quem male animatum eſſe et
ga alium, iuxta gloſſ. in c. 1. §. ſi quis ruſticus, de pace te-
nen. in vſibus feud. & notat Alexand. in l. prima, ff. ad l. Iul. de
vi publ. in addit. ad Bartol. & in conſilio 103. columna 3. ante
medium, verſic. pro eo facit, volumine 1. Iaſon. in §. ex malefi
cijs, columna 13. num. 81. Inſtit. de act. Crauet. in conſil. 314.
2 num. 3. † vbi dicit iniuſte, & male conqueri ſubditos de do-
minis prohibentib. ne quis cum telo ſit, ad quod agendū ius
eos

Digitized by Google

eos impellit,id animaduertit etiam Cæpol.in conſ.ciuil.2.nu
me.6.& alios congerit Guid.Pap.in conſ.75.ſub nu.5. verſic.
ideo alibi dicit Bal.& Thom.de Pip.in ſuo tracta.de crim.de
fam.nu.68.Bertran.in conſ.316.n.7.vol.2.Fran.Curt.in repe.
l.licet inter priuatos,n.4.C.de pactis,& Rim.ſen.in conſ.15.
8 nu.10.vol.1.vbi dicit,† illum,qui cultro latus cinxerit,præ-
ſumi habere animum rixandi,per tex.in l.licet, C.de pact.cũ
alijs per eum adductis.

Primo limita,quando haberet iuſtam cauſam illa portãdi,
nempe quia eſſet miles,vel ob id ſtipendium acciperet,vt eſt
tex.in l.iubemus,la 1.C.de præpoſi.ſacr.cub.lib.12.& dicir.

4 Et ratio eſt,quia miles portando arma, † dicitur portare
ſua propria inſignia,ſecundum Bal.in c.1.nu.50. quid ſit in-
ueſt.in vſib.feud.

Intellige tamen in veris militibus, qui ſunt in expedi-
tione belli,vel fuerunt veri milites,iuxta Tiraq.in trac.de no
bilitat.c.20 nu.68.& 72.

5 Cæteros vero,qui dicuntur habere iuſtam cauſam portãdi
arma,recẽſet P.Duen.ĩ reg.vtriuſq; iuris,ĩ reg. arma portare.

6 Tertio limita,ſi quis portaret arma ligata, † nam nõ dice-
retur malum animum gerere,per tex.in c.1.§.ſi quis, de pace
tenen.in vſib.feud.vbi And.de Iſer.

Tertio limita non procedere,quando iuſſu,vel permiſſu ſu
7 perioris illa deferret,quia tunc tollitur omnis mala ſuſpicio,
vt idem Nouel.vbi ſup.ſecus ſi de tali permiſſione, & venia
non conſtaret,quia tunc augeretur ſuſpicio, vt inquit Bertra.
d.conſil.16.

Quarto limita quãdo alias ille,qui defert arma, læſus fuiſ-
8 ſet,ſicque † propter iuſtum timorem, ne iterum ſibi iniuria
inferatur,illa arma defert,quo caſu non præſumitur animus
maleuolus,ſed vt ſeipsũ tueatur,ita limitat,& intelligit Mar-
ſil.conſ.21.nu.27.vſque ad 31.

Quinto limita,quando quis conſueuit eſſe cum telo,illoq;
9 abuti non eſt ſuæ conſuetudinis, nam † tunc ceſſat illa præ-
ſumptio ſecundum Nouel.in d.tract.ad defen.eod.tit. an in-
dicia danda ſint reo,nu.68. verum quando quis præſumatur
animum iniquum gerere,diximus ſup.in concluſ.animus.

Si quis vero requirat alia quæ ad hanc explicandam cõclu
ſionem pertinent,præſertim vt cognoſci poſſit, quando quis
dicatur portare arma,ut iniuriam inferat,adeat Aff.ſup.con
ſtit.Reg.lib.1.in tit.de illicita portatione armorum.p totum.

CONCLVSIO CXXIX.

ARGVMENTVM.

Quo pacto probanda ſit arrarum traditio in ſponſalibus.

SVMMARIA.

1 *Arrarum traditio in ſponſalibus probatur per confeſſionem recipientis, niſi per coniecturas probetur contrarium.*
2 *Arrarum traditio debet probari per teſtes,vel inſtrumentum, in quo Notarius præſente atteſtentur factam numerationem. De quibus arris,vide ibi remiſſiue.*
3 *Conciliet opiniones,vt ibi remiſſiue.*

ARrarum in ſponſalibus traditionem probari per confeſ-
1 ſionem recipientis,† niſi per aliquas coniecturas cõtra-
tium probetur fuit ſententia Bar.in l.Titia,in prin.ff.de verb.
obl.& conſuluit Steph.Bonacur.in conſ.9.inter conſ.matrim.
nu.9.& Agab.Matth.in conſ.6.nu.21.inter conſilia matrimo-
nialia,& Franc.Manſue. inter eadem conſilia matrimonialia,
in conſ.7.nu.14.cum ſeq.id vnum notat Bal.in l.Deo nobis,in
prin.2.col.verſ.5.not.hic,C.de epiſ.& cler.contra Barto. in l.
fi.C.de ſent.& in l.2.col.2.verſ.nouo quæritur,C. quando lic.
ab emptio.diſced,

Contrarium videtur voluiſſe idem Bal.in l.fi.C. de epiſ. &
5 cler.vbi ait,id probari debere per teſtes, † vel per inſtrumen
tũ,in quo notarius atteſtatur de numeratione facta ipſo præ-
ſente,& adhibeas eundem Bal.in l.fi.de ſponſal.cui aſſentitur
Fulg.per d.l.fi.de ſponſ.& in d.l.Deo nobis,nu.3.C.de epiſc.
& cler.vbi reſ,cit & improbat opinionem illorum, qui aliter
teſ.ſere,que; atteſtati ſunt de generali conſuetudine,nam,vt
ipſe,inquit,aliter vidit ſeruari Papiæ,& ſubdit ita teneri per
Canoniſtas in c.Gemma.de ſponſa.nos vero op ... unius hæc
tradenius in concl.confeſſio.de iſtis tamen arris vberius diſ-
ferentem conſulas Didac.epit.2.partis,c.3.nu.6.cum ſeq.

3 Concilies hos,& † intelligas,vt per D.Agab.Matth.d.con
ſil.6.nu.20.cum plurib.ſeqq.& per Steph.de Bonacur.d.con-
ſil.9.nu.8.cum ſeq.& vide Paul.de Caſt.in d.l.fi.nu.6.

CONCLVSIO CXXX.

ARGVMENTVM.

An cenſeantur admiſſi articuli,ſi ſuper his ſint teſtes recepti.

SVMMARIA.

1 *Articuli præſumuntur admiſſi ſi ſuper eis ſunt recepti teſtes.*
Admiſſio articulorum non eſt de ſubſtantia iudiciarij ordinis.
Iudex recipiendo teſtes cenſetur articulos admittere.
2 *Teſtes ſi recipiantur ſeruatis omnibus terminis,articuli cenſentur admiſſi.*
3 *Paria ſunt aliquid facto fieri,vel verbis.*
4 *Articuli quando producuntur pars debet citari.*
5 *Articulorum admiſſio eſt interloquutoria.*
6 *Teſtes faciunt quale quale indicium recepti parte non citata.*
7 *In articulorum admiſſione non eſt neceſſe ferre ſententiam interloquutoriam ſi articuli ipſi ſunt pertinentes. Et quando articuli cenſeantur pertinentes, vide ibi remiſſiue.*

1 ARticulus præſumi admiſſos,& † proinde probare,ſi ſuper
eis ſint recepti teſtes,conſtituere DD.Rot.deciſ.105.va-
let receptio.& deciſ.392. ſi auditor. in nouis. vbi in hanc de-
ſcendere ſententiam, admiſſionem articulorum non eſſe de
ſubſtantia ordinis iudiciarij,quia iudex recipiẽdo teſtes cen
ſetur tacite admittere articulos,ideo non eſt neceſſe proferre
ſententiam interloquutoriam ſuper admiſſione articulorum,
dummodo ſint articuli pertinentes, conuenit cum iſta deci-
ſione,deciſ.446.ſi auditor admittat articulos,in antiq.quo in
loco deciſum fuit,vt ſi ſeruatis omnibus terminis teſtes reci-
2 piantur,† articulos cenſeri admiſſos, & cum hoc ſimpliciter
tranſit Mil.in repert.in verb. teſtium etiam non affuturorum
receptio.aſſentitur etiam Philip.Franc.in c.præſentium,§.te-
ſtes,nu.4 de teſtib.lib.6.vbi ſimpliciter allegat pro concord.
præalleg.dec.392.ſi auditor.cui adhæret Mil in d.ſuo reper.
in verb.iudex recipien.teſtes,alleg.gl.in c.cum contingat, in
verb.nihilominus,de off.deleg.ſequitur Crauet.conſ.179.nu
mero 12.& eſt dec.595.ſi aliquæ exceptiones,& dec.516.va-
3 let receptio,in antiq.& ratio eſt,† qa paria ſunt, aliquid fieri
facto, vel verbis vulgata l.Paulus reſpondit, ff.rem ra.hab. &
dixit Crauet.d.conſ.179.nu.12.

4 Verumtamen quando producuntur articuli,† partem debe
re citari,monuit Alber.de Malet.in tracta.de teſtib.c.7.nu.6.
per dec.Rot.90.quę potius eſt 93.iudex admittẽdo,in nouis.
illumq; ſequitur Camp.de teſtib.reg.165.

Verum in hoc animaduertẽdum eſt,Rotam,ſi recte intuea-
tur,hoc nõ ſentire,ſed loqui de admiſſione,qui terminus dif-
fert à termino productionis, vt infra,& ita etiam videtur lo-
5 qui Alber.dum poſtea inquit,† huiuſmodi admiſſionem arti-
culorum eſſe interlocutoriam, videtur ibi Alber. perturbare
terminum productionis & admiſſionis.Idem facit Fel.in c.a.
nu.32.de teſtib.vbi quærit,an in productione articulorum ſit
neceſſaria citatio,& per Dd.ibi concludit affirmate, ſubdẽs,
quia admiſſio eſt interlocutoria,quædam,& nihilominus plu
rimũ inter ſe diſtant productio & admiſſio,vt etiam animad
uertit Abb.in c.in nomine Domini,nu.16.de teſtib.& conclu
dit,citationem fore neceſſariam in productione articulorũ,
ſecus in admiſſione,de hoc vero quod ſecũdo loco diximus,
infra agetur,& ab hac parte ſtat etiam Luc.de Pet.de iud.for.
Capitol.c.5.ſub nu.6.ver.remanet,& vide Camp.d. reg.165.
vbi ponit ſex limitationes, quæ tamen non conueniunt, niſi
prima,& tertia,ideſt,iſtud dictum non procedere, quãdo eſt
facta generalis citatio,& quod ſi pars non ſit citata,nihilomi
6 nus teſtes facere qualecunq; indicium,quod comprobat per
doctrinam Bar.in l.hæreditaria,C.de crim.expil.hæredit.quã
tamen non inueni in Codice meo.

Quod autem nuper à nobis eſt traditũ,in admiſſione arti-
culorum non eſſe neceſſe,vt feratur ſnia interloquutoria,ſi ar
7 ticuli † ipſi ſunt pertinentes, dicendum eſt, ad id qñ articuli
cenſeantur pertinentes,inter alios addendũ eſſe Bertran.con
ſil.198.in prin.vol.3.& in conſ.142.nu.8.vol.1.Pariſ.cõſ.122.
nu.1.vol.1.& conſ.67.nu.12.vol.4.& conſ.60.num.7.vol.3.&
conſ.31.nu.54.vſq; ad 60.vol.4.Corn.conſ.18.litera I,vol.3.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO CXXXI.

ARGVMENTVM.

An pars vocanda ſit, quando articuli admittuntur.

SVMMARIA.

1 *Articuli quando admittuntur, debet pars citari.*
2 *Articulorum admiſſio eſt ſententia interlocutoria, quæ eſt præiudicialis.*
3 *Articuli poſſunt eſſe pertinentes, & non pertinentes, & ibi vide contrarium.*
4 *Citatio generalis quando præceſſit, non requiritur alia citatio in interlocutoria admiſſionis articulorum.*
5 *Iudex quando citauit partem ad dicendum contra articulos, & contradixit, ſi illos admittat, valet admiſſio abſque alia citatione.*
Appellari poteſt ab admiſſione articulorum, vt ibi.
6 *Citatio non requiritur ad videndum articulos admitti, vide ibi contrarium.*
7 *Citatio generalis ad totam cauſam & ſingulos actus non requirit vlteriorem citationem partis.*
8 *Iudex quando ſimpliciter procedit ad vlteriora, non requiritur citatio partis ſecus ſi admittendo articulos pronunciat ſuper eis.*

1 ARticuli quando admittuntur, † debere partem citari, ſen
tit Rot. d. deciſ. 93. iudex admittendo, in no. quam deci-
ſionem ad hoc expedit Phil. Fran. in c. 1. præſentium, §. teſtes,
nu. 4. de teſtib. in 6. teſtatur etiam Rot. dec. 10. fuit dubitatũ,
in no. ſequitur Mil. in reper. in verb. citatus ad videndum ad-
mitti, Soc. in tract. de citat. art. 7. in 7. ampl. tenet Fel. & Dec.
in c. 2. vnus, nu. 32. & alter, nu. 69. de teſtib. & tradit Aret. con
ſil. 75. diligenter, & mature, col. 5. vbi hanc reddit rationem,
2 † quia iſta admiſſio articulorum ſit ſententia interlocutoria,
quæ eſt præiudicialis, & propterea partẽ eſſe citandam, quod
ſequitur Dec. d. c. 2. n. 69. & ſeq. Alb. de Malet. de teſti. c. 7. n. 6.
cum ſeq. idem Fel. in c. ſuborta, limitat. 6. de re iud. Grauat. in
addit. ad Veſtr. lib. 5. c. 1. nu. 5. vbi adducit Dec. d. c. 2. nu. 69.
de teſtib. atteſtantem de * cõi, licet ibi Dec. dicat tantummo-
do in ſententia interlocutoria præiudiciali requiri citationẽ,
& de hoc eſt cõis * opinio, quod tamen dictum poteſt referri
ad concluſionem noſtram, huiuſmodi enim interlocutoria vi
3 detur præiudicialis, † cum articuli poſſint eſſe pertinentes,
& impertinentes, & idem voluit Veſtr. in ſua pract. d. lib. 5. c.
15. num. 3. & ibid. Cranet. qui alios citat.

Contrarium voluit Abb. d. c. 2. nu. 16. de teſtib. & eum ſe-
quitur Marian. Soc. in tract. de cit. art. 7. in verſ. 23. in fi. & Ni-
cell. in concord. gl. concord. 53. in tot. fall.

Verum prior opinio eſt * communis, & verior, vt conſtat
ex adductis per Veſtr. vbi ſup. c. 15. nu. 3. & dixit Luc. de Pet.
de iud. for. Capitoli. c. 5. nu. 6. Fel. in d. c. 2. n. 22. vbi in primis
damnat opinionem Abb. reſpondendo eius rationib.

4 Limita nõ procedere, † ſi præceſſiſſet citatio generalis ad
totam cauſam, quia tunc non requiritur alia citatio in iſta in-
terloquutoria, vt per Fel. in d. c. 2. nu. 32. verſ. limita tamen ex
mente D. Ant. & Imol. ibi.

Secundo limita, vt non procedat, quãdo iudex citauit par
5 tem ad obijciendum articulis, & oppoſuerit, † quia tunc ſi iu
dex admittat articulos, valet admiſſio, nec requiritur amplius
citatio, licet ab huiuſmodi admiſſione poſſit appellari tam-
quam iniqua, & ſuarum exceptionum repulſiua, c. ex parte, de
appel. & ſenſit Rot. d. deciſ. 93. iudex admittendo. in nou. &
dec. 392. ſi auditor admittat, in nou. & dec. 443. ſi auditor. in
antiquis. ſequitur Phil. Fran. in d. c. præſentium, §. teſtes, col. 2.
6 ver. quæritur, de teſtib. in 6. Mil. in reper. in verb. † citatio non
requiritur ad videndum articulos admitti. ſequitur Abb. in d.
c. 2. ſub nu. 16. de teſtib. dicens, vbi pars fuit citata ad viden-
dum articulos producendos, non eſſe neceſſe in admiſſione
citare partem, & iſtam opin. Abb. probat Mar. Soc. in d. tract.
de citat. art. 7. verſ. 23. caſus eſt in art. admiſſione.

Contrarium videntur tenere Ant. Imo. Are. Dec. qui de * cõ
muni atteſtatur, in d. c. 2. nu. 69. & 70.

7 Intellige, vt prior opinio procedat, † quando præceſſit cita
tio generalis ad totam cauſam, & ſingulos actus, quia tunc ci
tationes, quæ fiunt per audientiam, vel alijs modis, potius
ſunt & fiunt quadam vrbanitate, quam neceſſitate, quo caſu
non requiritur citatio partis, vt voluit Rot. deciſ. 320. licet in
cauſis beneficialib. in no. & dec. 114. maior pars dominorum,
in nou. & dec. 135. appellans in cauſa beneficiali, & dec. 345.
licet impetrans, in nou. & dec. 402. in no. Abb. in c. conſueuit.
num. 7. & ibi Fel. nu. 7. de off. deleg.

8 Secundo intellige, vt poſſit procedere, † quãdo iudex ſim
pliciter procedit ad vlteriora, quia tunc non requiritur cita-
tio: ſecus ſi admittendo articulos pronunciat ſuper illis, quia
tunc requiritur citatio, vt colligitur ex dictis Dec. d. c. 2. n. 71.
de teſtib.

CONCLVSIO CXXXII.

ARGVMENTVM.

Articuli impertinentes an ſint admittendi.

SVMMARIA.

1 *Articuli impertinentes non ſunt admittendi, ſi de facto admittantur, pars appellare debet.*
2 *Articuli impertinentes etiam cum clauſula, ſaluo iure impertinentium, non ſunt admittendi, quando omnino ſunt impertinentes.*
3 *Statutum etiam ſi extaret, quod omnes probationes eſſent admittendæ, ſaluo iure impertinentium, non tamen admittuntur impertinentes, nec articulis huiuſmodi eſt reſpondendum.*
4 *Articuli in dubio admittuntur cum clauſula, ſaluo iure impertinentium.*
5 *Rota ſolet admittere articulos, quando eſt dubium an ſint admittendi, vel non, & eſt ſtylus, illis pertinentibus vel non reſpondere.*
6 *Articulorum admiſſio cum clauſula, ſaluo iure impertinentium, operatur admiſſionem non eſſe in conſideratione, vbi articuli impertinentes reperiantur, & quando ſic dicantur, vide ibi remiſſiue.*

1 ARticulos impertinentes † non eſſe admittẽdos, colligitur
ex Vlpiani reſponſo in l. ſi dno patroni, §. item Iul. ff. de
iureiur. ibi Barto. & ex contex. in l. ad probationem, la 1. vbi
Bar. in 2. no. C. de prob. & ex l. ſi defenſor. §. qui interrogatus.
ff. de interrog. actio. & eſt gl. in c. cum contingat, gl. 2. in verb.
nihilominus, de off. deleg. & ibi Bal. & Rot. dec. 373. nota in
articulis, in antiq. Albe. de Malet. in ſuo tra. de teſti. c. 7. n. 97.
quod ſi de facto admitterentur, pars debet appellare, vt tra-
didit Luc. de Pet. de for. iud. Capitol. c. 5. nu. 6. verſ hic aduer
tendum, & Pariſ. conſ. 97. nu. 131. vol. 1. & Fulg in l. neque na
tales, nu. 2. C. de prob.

Primo amplia ẽt ſi inſtaretur, vt admitterentur cum clauſu
la, ſaluo iure impertinentiũ, quia etiam cum hmõi clauſula,
2 cum ſint impertinentes, non ſunt admittendi, iuxta ſnĩam gl.
Bal. & Dd. in c. cũ cõtingat, in gl. 3. de off. deleg. Iaſ. in l. ſi dno
patroni, §. idem Iul. col. fi. ff. de iureiur. Cran. in conſ. 23. nu. 4.
& Pariſ. in conſ. 97. nu. 13. vol. 1. per doctr. Bar. in l. ille, a quo,
§. ſi de teſtamento, ff. ad Treb. & per alios ibid. & late proſe-
quitur Ant. Grau. in addit. ad Veſtr. lib. 5. c. 14. de poſitionib.
artic. & compul. num. 26. Gram. deciſ. 45. Dec. conſ. 161. Guid.
Pap. q. 347. Affl. dec. 33.

Intellige tamen iſtam ampliationem, quando articuli ſunt
omnino impertinentes: prout dicit Grau. vbi ſup. Guid. Pap.
Affl. & Grau. vbi ſup. Dec. in c. in nomine Domini, num. 35. de
teſtib. Ang. in l. ſpeciali. de rei vendic.

Secundo amplia, ẽt ſi lege municipali eſſet cautum: vt om
nes probationes eſſent admittẽdæ, ſaluo iure impertinentiũ,
3 & non admittendorum, † nam etiam tunc non admittũtur im
pertinentes. Ita voluit Imol. quem ſequuntur recentiores in
l. 4. §. prætor ait. per illũ tex. ff. de dã. infec. & Iaſ. in l. ſi dno pa
troni, §. idẽ Iulianus, col. 4. ff. de iureiur. & refert Gram. dec.
45. nu. 8. & Pariſ. conſ. 67. n. 41. vol. 4. & in conſ. 97. n. 136. vol. 1.

Tertio amplia, vt nec etiam ſit reſpondendum huiuſmodi
articulis. Ita Pariſ. reſpondit conſ. 67. n. 15. vol. 4. per dec. Rot.
394. ſi ſuſpenſo, quæ licet illud dicat, tamen ab illo recedit, &
contrarium tenet ibi, his rationib. non obſtantib.

Primo limita, quando quæſtio eſſet, an deberẽt admitti, nã
4 tunc † admittuntur, eſt dec. Rotæ 641. DD. de Rot. in antiqu.
& accedit Hoſt. & Imol. in c. per tuas, de teſtib. & Caſtr. in l. 1.
ff. ſi quis cautio. & ſequitur Grauat. ad Veſtr. lib. 8. c. 14. num.
27. & idem Veſtr. ſua pract. c. 15. lib. 5. num. 7. & ſeq. Alber. de
Malet. ſuo tract. de teſtib. c. 7. nu. 100. cum ſeq. Franc. Mar. dec.
Delph. 565. num. 2. par. 1.

Intellige tñ, vt cum admittuntur, debeat fieri cum clauſula,
ſaluo iure impertinentium, ita docet Bal. conſ. 143. n. 5. vol. 2.
per l. prætor, §. ſi cõtrouerſia, ff. de dam. infe. vt voluit ẽt Veſt.
licet Bal. non alleget, in d. ſua pract. lib. 5. c. 14. nu. 6. & Afflict.
dec. 33. & Pariſ. conſ. 67. nu. 39 vol. 4. & voluit etiam Gram. d.
dec. 45. nu. 5. & Dec. conſ. 142. n. 1. per plura ibi adducta, licet
affirmet in relatione Cardinalis in c. cũ cõtingat, de off. dele.
iſtiuſmodi cautelam Romę annotari, quam ẽt cautelam fallen
tiam appellat Grauat. ad Veſtr. vbi ſup. nu. 26. & ſibi non pla
5 cet, tamen Rota ſupra allega. deciſ. 645. inquit, † conſuluiſſe
Domi-

Dominos admittere articulos partium, qñ in dubio verſatur,
an debeant admitti, nec ne, vt facit etiam alia dec.641. in an-
tiq. vbi habetur hunc eſſe ſtylum Sacri Palatij, vt ſemper re-
ſponderi debeat per partes poſitionib. pertinentib. & imper
tinentib. & ſubdit idem procedere in articulis, & vrbe in fo-
ro Capitolino, nam per ſtatutum eſt ſancitum, vt omnino ar-
ticuli cenſeantur admiſſi ſine decreto iudicis, diſputatione
pertinentium, & impertinentium in fine cauſæ reſeruata, &
* in c.49. lib.3. & de communi * etiam atteſtatur Mil. in ſuo re-
pert. in verb. articuli, in penul. & de ſtylo etiã atteſtatur Man
doſ. in tract. commiſſionum, forma 19. in verb. in materijs ad-
miſſibilis. Et ratio, cur, quando articuli admittuntur, debeãt
admitti cum clauſula, ſaluo iure impertinentium, ideſt, quia
dein dicta clauſula efficit, ne attendatur admiſſio, vbi articu-
6 li † Impertinentes reperiantur, ſi credimus Bart. in d.l. ſi duo
patroni, §. idem Iulianus, ff. de iureiur. Bal. in l. fin. in fi. C. qui
* legi. perſo. & Crau. vbi ſup. Io. And. Imol. Butr. & Fel. & * com
muniter omnes in c. cum contingat, de off. deleg. Bar. Alexan.
Iaſ. & alij in l. ſi duo patroni, §. item Iulianus, ff. de iureiur. &
poſt Mandoſ. ſup alleg. tenet Fran. Mar. dec. Delph. 565. nu. 1.
& ſeq. & dec. 567. in fi. par. 1.

Quando vero articuli dicantur impertinentes, obſeruat
Crau. in conſ. 5. nu. 18.

CONCLVSIO CXXXIII.

ARGVMENTVM.

Articuli in cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter intentata, an poſt lapſum terminum etiam re integra admittantur.

SVMMARIA.

1 Articuli poſt lapſum terminum in cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter intentata, non admittuntur etiam re integra.
2 Dilationum materia eſt amputanda.
3 Aſſignatio termini ſuum effectum operari debet, vt non poſſit prorogari contra naturam ſuam.
Impetrans poſt menſem etiam re integra, non poteſt acceptare.
4 Poſt terminum quis admittitur ad producendum teſtes, vel inſtrumẽta re integra, ſi ius aduerſarij non ſit factum deterius.
Purgatio moræ admittitur, quandocunque aduerſarij non eſt factum deterius.
5 Articulus de iure dantis poſt terminum etiam debet admitti.
6 Articulus de iure dantis dicitur, quando cauſa, vnde ius competit deſcendit à iure agendi, vel excipiendi.
7 Articuli ſi admittuntur poſt lapſum terminum, fit parti præiudicium.
8 Ius parti non quæritur per lapſum termini, quod à iudicis voluntate dependet.
9 Pars poteſt acceptare re integra poſt menſem.
10 Aequitas Palatij non curat de præiudicio, vt lis bene expediatur, ne pereat ius partis.
11 Articulos poſt terminum admitti de ſtylo Palatij.
12 Damna, & expenſa, quæ ſunt in iudicialibus non ſunt in conſideratione, vt impediatur mora purgatio.
13 Si quis intra biduum tenetur articulos offerre, & exceptiones, poterit ex cauſa etiam poſt biduum, intra tamen terminum datum ad probandum eos offerre.
14 Articuli dati poſt terminum poſſunt declarari, licet non poſſint dari.

ARticulos poſt lapſum terminum in cauſa ciuili vel cauſa
1 criminali ciuiliter intentata, † non admitti etiam re in-
tegra aperte confirmat Archid. in c. iudicantem, 30. q. 5. Rot.
dec. 30. fuit dubitatum. in nouis, quæ in hoc ſequitur opinio-
nem Spec. in tit. de dilat. §. videndũ, ver. ſed quid ſit actus, vo
luit Bar. in l. mãcipiorũ, ff. de opt. leg. idem ſequuti ſunt Io. de
Lig. Ant. Bal. Abb. & Imol. in c. cum dilectus, de fid. inſtr. quib.
aſſentiuntur Inno. Bened. Cap. Aret. & Fel. in c. licet cauſam,
* ſub nu. 18. de proba. dicens * iſtam opinionem eſſe veriorem
in puncto iuris (vt ipſe loquitur) & ſequendam ex rationib.
& iurib. ibi per eũ adductis, Accur. tradit in l. ſi ca, C. qui ac-
cuſ. non poſ. & ibi Guid. de Suz. dicit ſe ꝓ iſta parte obtinuiſ-
ſe, vt ibi refert Salic. & Fel. in d.c. licet cauſam, nu. 18. in prin.
Card. in clem. conſtitutionem, §. cæterũ, in 6. q. de elect. Oldr.
conſ. 167. ante omnia cõſiderandũ, quas auctoritates ſequen
do alleg. dec. 30. accumulauit Fel. in d.c. licet cauſam, nu. 18.
de prob. Idem Fel. in c. paſtoralis, n. 2. de excep. vbi dicit, iſtã
* eſſe * cõem opin. Idem aſſerit Geor. Natt. in repet. Clem. ſæ-
pe, §. & quia, col. 17. nu. 18. de verb. ſign. meminit Iaſ. in l. fin.
col. 8. n. 39. ff. de ferijs, ſequitur Mil. in reper. in verb. termino
ad articulandum. dato. videtur alia, dec. Rot. in antiqu. 485.
cauſ. criminali. dicens tamen ab vtraq; parte ſcribentiũ opi-
niones æque inter ſe pugnare, ſeq; in contrariam opinionem
ſententiam tuliſſe, cui adhæret Bellam. dec. 745. col. 4. verſ. &
ad prædictum c. paſtoralis, vbi tamen diſtinguit, & Dec. conſ.
74. termini, & Rot. dec. 648. nota quod ſi ĩ aliqua, & dec. 607.
dic, quod ſtylus. in antiquis. vbi contra loquitur de articulis *
obiectiuis.

2 Ratio huiuſce opinionis illa videtur, † quod materia illa-
tionum eſt amputanda, ne lites trahantur in longum, l. 1. in fi.
C. de dilationib. c. ſignificauerunt, c. vltra tertiam, de teſtib.

Quod etiam procedit, ſi res eſſet integra, & ius actoris nõ
eſſet factum deterius: quia tamen aſſignatio termini debet o-
3 perari ſuũ effectum: † vt non poſſit prorogari contra naturã
ſuam, & hinc eſt, vt impetrans poſt menſem etiam re integra
nõ poſſit acceptare; vt placuit Rot. in antiq. dec. 192. ĩpetrãs.

Contrarium in hoc tenet gl. ordinaria in clem. ſæpe. in ver.
4 non obſtat. de verb. ſign. §. & quia. volens, † vt quis poſt ter-
minum admittatur ad producendum teſtes, vel inſtrumenta
re integra, ſi ius aduerſarij non ſit factũ deterius, & illa opi-
* nio eſt * communiter approbata ſecundum Card. ibi, dixit
Bellamer. dec. 399. an in actione iniuriarum, & deciſ. 745. con
cluſio quod articuli, col. 3. verſi. hoc probo. Tertio facit, quia
vbi res eſt integra, & ius aduerſarij non ſit deterius interce-
dente diſpoſitione iuris, perinde eſt, ac ſi terminus nõ fuiſſet
lapſus, l. mancipiorum, ff. de opt. leg. c. ſi tibi abſenti, de ꝓben.
in 6. Hinc eſt, vt admittatĩ purgatio moræ ex æquitate, qñ ius
aduerſarij non factũ deterius, l. & ſi poſt tres, ff. ſi quis caut. &
ita ẽt reſpondit Nat. in repet. clem. ſæpe, §. & quia, col. 18. de
ver. ſig. facit ẽt, quod reſpondit Bellam. in præalleg. dec. quod
cum iſte poſt terminũ velit probare, ſe cõuitijs fuiſſe laceſſi-
5 tum, huic † dici articulũ de iure dantis, ideo poſt terminum
debet admitti. clẽ. cõſtitut. de elect. & Rot. dec. 27. in fi. in no.

Quod aũt ſit de iure dantis in actione iniuriarum probat
6 Bellam. ibi, quia, † vt articulus ſit de iure dantis, reſpicitur, an
cauſa, vnde ius cõpetit, deſcendat à iure agendi, an excipien
di: ſed cauſa iſta, vt fama mea conſeruetur illæſa, & ne mihi
iniuria inferatur, eſt illa, ꝑp quã intentatur actio iniuriarum,
ideo nõ obſtante lapſu termini dẽt audiri, & iſtud vltra Bella.
in actione iniuriarũ: quod articulus ſit de iure dantis, cõſide
rat Rot. dec. 36. fuit dubitatum, an in actione iniuriarũ, in no.

Huic tñ rationi nititur occurrendo reſpondere Rot d. dec.
7 30. fuit dubitatum, in no. vbi collector ait, † ſemper ſi articu-
li admittantur poſt lapſum terminũ, inferri parti præiudiciũ
ꝑp remiſſionem ad partes, quæ poſſet forſan decerni, quæ nõ
decerneretur, ſi iſti articuli non admitterentur, & forſan iſta
remiſſio ad partes fieret in partib. longinquis, & haberet lon
gum tractum. Secundo, quia ſi articuli non admittuntur, reus
reportabit ſniam pro ſe cum condemnatione expenſarũ par-
tis aduerſæ: ideo non debet ext terminũ producere articulos
in ꝑiudiciũ aduerſarij, cui ius quęſitũ, c. mutare, de reg. iur. in
6. & hac rõne conſiſtit meo iudicio totius controuerſiæ baſis.

Cui rationi tñ obijcit Bellam. d. dec. 745. concl. col. pen. per
8 lapſum † termini non eſſe quæſitum aliquod ius parti, quia vi
detur quæri ius parti oriens tamen à iudicis volũtate vel gra
tia, & per conſequens quæritur ſub conditione, niſi iudex di-
xerit contrarium, ſic in l. ſtipulatione de iur. dot. ſed licet lata
fuerit pro ſententia, tamen melius eſt, vt fiat contraria inſtan
tia, quia ſic non ſequitur appellatio, nec aliæ expẽſæ de nouo
fiendę. Eãdem opinionem videtur ſequi Rot. dec. 328. habẽs
gratiam in non. volens lapſo tempore re integra poſt menſem
9 partem † poſſe acceptare, l. mancipiorum, ff. de opt. leg. facit,
quod notat Rot. dec. 69. actor non veniente, in no. quæ vult,
vt ſi actor non comparuerit præfinito tempore, ſed poſt, poſ-
ſit de nouo ad illum actum procedi ad alios, ſequitur Mil. in
reper. verſ. citat ad certum terminum, quando res eſt integra.

Hanc tamen opinionem ſequere, quoad effectũ, vt lis bene
10 expediatur, ne pereat ius partis, † æquitatẽ palatij de iſto ꝑ-
iudicio non laborare: iſtud vult Rot. dec. 20. in anno. in no. di
cẽs: vt licet termini ſint ſeruati ĩ partib. corã iudice, vel corã
Auditore Cameræ, ſi cauſa cõmittatur in Rota, iterum oẽs ter
minos repeti, nec de hoc præiudicio laboratur. Idẽ not. Bella.
dec. 74. termini inſtantiæ, & huc pertinet, quod not. Rot. dec.
11 101. oẽs Dñi. volens, † vt articuli poſt terminũ admittantur
de ſtylo Palatij, & tñ inſpecto præiudicio repetitionis termi
norũ, cõſiderato, vt ſup. nõ dẽret fieri admiſſio poſt terminũ.

Idẽ iſtud præiudiciũ, quod conſiderat Rota in iudicialib.
non

non videtur eſſe in conſideratione: nam damna, & expenſæ,
12 quæ fiunt in iudicialibus non attenduntur, † vt impediatur
moræ purgatio, ſed ſolum conſideratur, an ſit factum ius dete
rius ratione ſubſtantiæ actionis: vt conſiderauit Bar. in l. ſi in-
ſulam, in 1. oppoſ. 1. part. ff. de verbor. oblig. & ibi ſequuntur
* *communiter Dd. ſed in caſu noſtro, licet ſit lapſus terminus,
durat actio in ſubſtantia. Ideo non debet impediri repetitio
termini.

Intellige ſupradictam cõcluſionem procedere in admiſſio
13 ne articulorum, non in præſentatione, † nam ſi quis teneatur
intra biduum offerre articulos, & exceptiones, poterit ſubſi-
ſtente cauſa etiam poſt biduum intra tamẽ terminum datum
ad probandum, eos offerre, vt ſi duo inter ſe colloquuti ſint
aduocati, & dixerint ſufficere, ſi articuli offerantur in termi-
no probatorio, iſta dicitur iuſta cauſa, ſi illi non ſatis recte cõ
ſuluere, vt dicit Bar. in l. in bonorum, ff. de bon. poſſ. rit. gene-
rali, & Alex. in conſ. 183. in fi. vol. 2. cum alijs adductis per Af
flict. in conſtitutione Reg. li. 2. in tit. de proceſſu iudicis, n. 17.

Limita ſupradictam concluſionem non procedere in de-
claratione articulorum iam admiſſorum, quia licet articuli
14 poſt terminum non poſſint dari, † dati tamen poſſunt poſt ter
minum declarari, ſecundum Fel. in c. qualiter & quãdo, verſ.
fallit 1. de accuſ. & Bald. in l. 1. §. huius ſtudij, ff. de iuſt. & iur.
cum alijs adductis per Boer. in deciſ. 172. nu. 23.

CONCLVSIO CXXXIV.

ARGVMENTVM.

Articuli an admittantur poſt publicatas atteſtationes.

SVMMARIA.

1 *Articuli poſt publicatas atteſtationes non admittuntur, & ſi admittantur cum clauſula ſalvo iure, non valet admiſſio.*
2 *Admiſſio articulorum valet aduerſario patiente, probatumque producenti iuuabit.*
3 *Articuli ijdem cum primis admittendi ſunt propter teſtes nouiter repertos.*
Teſtes noui admittuntur ad reprobationem aliorum.
4 *Inſtrumenta nouiter reperta, & teſtes poſt concluſum in cauſa admittuntur, vide ibi contrarium.*
5 *Subornatio teſtium poſt publicationem atteſtationum timetur.*

1 ARticulos poſt publicatas atteſtationes † non admitti re-
ſpondit Bertrand. conſ. 107. nu. 8. vol. 3. per clem. teſtib. de
teſtib. & c. fraternitatis, eo. tit. & per id quod notant Dd. in l.
per hanc, C. de tempor. appell.

Amplia, vt fuerint admiſſi, dum tamen cum clauſula, ſaluo
iure impertinentium, nihil valet huiuſmodi admiſſio, cum ſit
conditionalis, & conditio deficiat, cum non ſint admittendi,
ita Bertran. d. conſ. 107. & 272. nu. 6. eod. vol. 3.

2 Limita non procedere, † quando ſimpliciter ſint admiſſi nõ
reclamante, ſed patiente aduerſario, nam tunc valebit admiſ-
ſio, probatumque ipſi producenti iuuabit, ſic idem cauit Ber
tran. d. conſ. 272. nu. 6. vol. 3.

Secũdo limita nõ procedere, ſi teſtes recẽs fuerint reperti
prout dicit Io. Bap. Ferret. in cõſ. 194. n. 1. vbi inquit, capitula
3 eadem cum primis poſt diſdicita teſtificata † admittenda eſſe
pp teſtes nouiter repertos, & ita dicit expreſſe tenere Ant. in
c. ſi. col. pen. in 6. q. de iureiu. duab. rationibus, quoniam noui
teſtes admittũtur, vt reijciãtur alij teſtes, arg. auth. qui ſemel,
C. de prob. & c. licet cãm, eo. tit. & quia iſta eſt noua inſtãtia,
ergo nouæ probationes, & noui teſtes admittendi, per regulã
de qua in l. per hanc, C. de temp. app. hanc eandem opinionẽ
dicit ſentire Iaſ in l. admonẽdi, in repet. nu. 31 r. ff de iureiur.
duabus rationibus, prima eſt, quia ſi teſtes ſunt nouiter reper
ti, nihil põt parti imputari, & ſic timor falſitatis, & ſuborna-
tionis ceſſat, qui præſumitur didicitis teſtificatis, arg. cle. de
teſtib. & c. fraternitatis, eod. tit. ſecundum adducit Barr. in d.
auth. qui ſemel, col. 3. vbi dicit, quod poſt concluſionẽ in cã,
4 ſicut admittuntur inſtrumenta nouiter reperta, † ita etiam te
ſtes nouiter reperti, & hoc quia parti non poteſt aſcribi ne-
gligentia, vt quoniam teſtes non fuerunt producti propter
iuſtam ignorantiam, vel aliquod iuſtum impedimentum.

Contrarium tamen de iure verius exiſtimat idem Io. Bapt.
Ferret. vbi ſupra, in quam ſententiam deſcendere ẽt ait illos,
qui prę cęteris inter ſcribẽtes maiori auctoritate pollẽt, inter
quos vnus eſt Bart. qui omniũ eſt inſtar, in d. l. admonẽdi, caſ.
ſi. qui mouetur ratione, & lege. l. per textum in d. cle. 2. in d. c.
fraternitatis, & in d. auth qui ſemel. ratione, nam ſi ante latã
ſententiam publicatis atteſtationibus voluiſſet actor, vel reus
teſtes nouos producere eodem capitulo, vel directo contra-
rio, non fuiſſet admiſſus propter timorem ſubornationis, &
5 falſitatis, eo magis non debet admitti poſt ſententiam, † ti-
metur enim ſubornatio poſt publicationem atteſtationum,
quoniam poſt eam vidit pars, in quo ſui teſtes defecerint, vn
de poterit ſubornare alios, & ſupplere, item poſt publicatio-
nem facilius inducitur pars tamquam prouocata ad ſubornã
dum teſtes, quam ante publicationem, videns quod non pro
bauerit, quod ſperabat, vel quod pars aduerſa melius proba-
uit, quæ ratio prohibitiua communis recta via militat in te-
ſtibus de nouo repertis, quoniam iſti de nouo venientes ſunt
illi, qui corrupti præſumuntur, & ſeducti.

CONCLVSIO CXXXV.

ARGVMENTVM.

Artificem quem non eſſe, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Artificem non eſſe, probatur eo ipſo, quod conſtat per decennium non exercuiſſe artem ſuam.*
Lex obliuionem præſumit tempore decem annorum, ibi.
2 *Artifex quis dicatur.*
3 *Artificem eſſe quem probatur per teſtes videntes talem dictam artem exercentem.*
4 *Operari in aliqua arte aliud eſt, & aliud artem illam exercere.*
5 *Artifex per viginti annos præſumitur lucratus ex illo exercitio quantum expendit pro arte addiſcenda.*
6 *Artifex bona præſumitur acquiſiuiſſe de ſua arte, non de communi patrimonio.*

1 ARtificem aliquem non eſſe probatur eo ipſo, † qđ conſtat
per decennium non exercuiſſe artem ſuam, vt voluit Bar.
in trac. de teſtib. in verbis mercatorẽ, nu. 64. ibi, ſed ſi de arti-
ficijs, tãto. n. tempore obliuionem lex præſumit, vt ſtatuit de
2 poſſeſſ. perdẽda. Hinc eſt, vt artifex proprie dicatur ille, † qui
de pręſentia per ſe artem exercet, & non qui per aliũ: nec qui
in præteritum exercuit, vt notat. in l ſi. ff. de excuſat. tut. & ibi
Bart. in vtraq; lectura. Dicit ẽt Bertha. de Gabell. in 2. p. verſ.
16. nu. 34. & Bar. Cæpol. in l. eum qui vectigal. de vectigal.

Limita tamen, vt etiam ille artifex dicatur, qui incipit artẽ
exercere, ſed deſijt, propter morbum, licet aliam artẽ minus
laborioſam exerceat poſt, vt in l. ex agentib. C. de prin. agen.
in reb. lib. 12. & Roman. in ſing. incip. priuilegium cõceſſum.

Contra vero artificem quem eſſe probatur per teſtes depo
3 nentes, † qui viderunt talẽ exercere dictam artẽ, vel melius ſi
deponant, ſe vidiſſe eum aliquod opus facere, quod certũ ſit
abſq; illius artis peritia fieri nõ poſſe, ſecus vero ſi depoſuerint,
quod inſpexerint eum operantẽ in illa arte, quia tũc non pro
4 bat, † nã ſi quis præparat corium, vel quid aliud iſtiuſmodi ar
tificij, talis dicitur operari in illa arte, & tñ ipſe non eſt arti-
fex, ita ait Bar. in trac. de teſtib. in verb. cerdonẽ, n. 61. vbi ẽt
habetur, ad probandũ talẽ eſſe in arte peritũ, & ſatis inſtru-
ctũ, probari debere per eos, qui ſunt in eadẽ arte periti, vt di
cetur infra in concluſione, mercator Artifici. n. credẽdum eſt
in arte ſua, & ſuæ artis vnumquemq; & actorem, & diſputato
rẽ optimũ eſſe tradidit Val. Max. lib. 8 c. 12. vnde Q. Scæuola
quotieſcunq; de iure prædiatorio conſulebatur, ad Furiũ, &
Caſelliũ, qui huic ſcientiæ dediti erant, cõſultores reijciebat
vt elegãter ſcripſit Cicero in ora. pro L. Cornel. Balb. Platonis
quoq; eruditiſſimũ pectus hæc cogitatio attigit, q. cõditores
ſacræ artis de modo & forma eius ſecũ conferre ſermonẽ co-
naros, ad Euclidem Geometram ire iuſſit, ſcientiæ eius cedẽs
imo profeſſioni, ſic retulit idem Val. eod. in lib. & c. Quinimo
cum Philon Athenis armamentariũ illud inſigne mille capax,
nauium fabricatus eſſet, ita facunde rationẽ inſtitutionis ſuæ
in theatro reddidiſſe conſtat, vt Athenienſis ille populus non
minorẽ laudẽ eloquentiæ eius, quam arti tribuerit, vt auctor
eſt Plin. lib. 7. c. 37. & Cice. lib. de orat. 1. & Val. eo. in loco Mi-
rifice et ille artifex, qui in opere ſuo moneri ſe à ſutore de cre
pida, & anſulis paſſus, de crure ẽt diſputare incipientem, ſu-
pra plantam aſcendere vetuit, idem Plin. li. 35. c. 10. de Apel-
le, & idem Valer. nuper à nobis relato loco lib. 8. cap. 12.

Quod ſi probatū fuerit,hinc recte fiet, vt ſi artifex per 25.
5 annos in illa arte ſeſe exercuerit,†præſumitur lucratum fuiſſe
ex illo artificio,quantum expendit pro diſcenda arte, quam
didicit ſecundum tex.in l.quod ſi artificem,vbi Fulg.nu.1.ff.
de rei vend.& facit gl.in l.ſi quis argentum,de donat.

Si vero peritus ſit artifex non præſumitur acquiſiuiſſe de
6 communi patrimonio,†ſed ex ſua arte,vt conſuluit Alexand.
conſ.30.n.10.vol.2.per Bal.in l.ſi patruus,col.2. C.commun.
vtriuſ.iud.

CONCLVSIO CXXXVI.

ARGVMENTVM.

Aſcendentes an præſumantur velle relinquere hæreditatem deſcendentibus.

SVMMARIA.

1 *Aſcendentes præſumuntur velle relinquere hæreditatem deſcendentibus.*
2 *Hæreditas aſcendentium naturali ratione deſcendentibus eſt debita.*
3 *Aſcendentes, aut deſcendentes pro ſe, nec contra ſe ferunt teſtimonium, propter nimiam affectionem.*
4 *Aſcendentes, & deſcendentes in infinitum non poſſunt inter ſe ferre teſtimonium.*
5 *Mater de ætate filij poteſt teſtificari, & quomodo procedat, ibid.*
6 *Aſcendentes, & deſcendentes non recipiuntur in criminalibus, niſi agatur de impediendo matrimonio ratione conſanguinitatis, vel affinitatis.*

1 AScendentes præſumi†velle relinquere hæreditatem de-
ſcendentibus,obſeruauit Alcia.de præſump.reg.1.præ-
ſum.8.per l.cum ratio.ff.de bon.damna.& Riminaldus ſenior
in conſ.181.nu.8.vol.1.

2 Ratio eſt, †nam hæreditas aſcendentium naturali ratione
deſcendentibus debita eſt,iuxta notata per Nat. in conſ.201.
nu.9.vol.1.

Vnde propter nimiam affectionem aſcendentes, & deſcen
3 dentes pro ſe , vel contra ſe, † non ferunt teſtimonium vt eſt
tex.in l.parentes,C.de teſtib.

Amplia vltimum dictum procedere vſque in infinitum, id
4 eſt, vt†aſcendentes,& deſcendentes vſque in infinitum teſti-
monium inter ſe ferre non poſſint,prout dicit Bar.in ſuo tra-
ctat.ad reprob.teſti.nu.57.

Limita iſtud non habere locum, ſi agatur de ætate filio-
5 rum,quia†mater teſtis eſſe poterit,arg.c.tranſmiſſæ cap. per
tuas,ext.qui fil.ſint legit.& l.matrem,C.de probat.

Veruntamen iſtud verum eſt,vt tunc mater nō vt teſtis ſit,
proprie recipiatur, ſed vt ex eius reſpōſione iudex melius in
ueſtiget veritatem,quæ fuit ſententia Bart.vbi ſupra eo.num.

6 Secundo limita nō procedere†in criminalibus,arg.c.item
teſtis,10.q.5.l.teſtis,ff.de teſtib.& notat Bal.in l.parentes C.
eod.cum alijs adductis per Natt.in conſ.359.nu.2. vol.2.

Tertio limita, quādo agitur de impedimento matrimonij
ratione conſanguinitatis,& affinitatis, arg.c.quoties ext. de
teſtib.c.tenor.ext.de ſent.& re ind.c.vlt.ext.qui.matr.accuſ.
poſſ.c.1.c.3.& c.cæterum,30.q.7.& Bart.vbi ſupra,nu.8.

Quarto limita concluſionem nō habere locum in leuibus ,
vt per Zaſium lib.4.reſp.c.11.& refert Alſa.in ſuis collecta,in
l.485.Quæ omnia explicabuntur infra in concluſione, paren-
tes,& in concluſione,filius,

CONCLVSIO CXXXVII.

ARGVMENTVM.

Aſſaſsinium,vt noſtri loquuntur,quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Aſſaſſinium probatur argumentis, & ſemiplenis probationibus.*
2 *Teſtes examinati parte non citata abſente, & lite non conteſtata, ſufficiunt ad probandum aſſaſſinium.*
3 *Statutum quando contentatur ſolum argumentis, & non exigit plenam probationem, teſtes poſſunt recipi parte non citata, vide ibi contrarium.*
4 *Teſtis, de auditu auditus licet in alijs criminibus non probet, tamen contra aſſaſſinum facit indicium ad torturam, quia facit qualem qualem præſumptionem, ſeu coniecturam, & transfert onus probandi in aduerſarium.*
5 *In crimine aſſaſſinij proceditur omiſſo iuris ordine, ſi de eius qualitate conſtat, ſecus ſi dubitetur,*

ASſaſsinium (vt hoc vtar noſtrorum verbo) propter eius
1 immanitatem,& diritatem criminis,†probari per argu-
menta probabilia,& ſemiplenas probationes,contex.habe-
mus in d.c.1.de homic. lib.6.circa fi.ibi, poſtq̄ probabilibus
cōſtiterit argumentis,& dixit Hipp.Marſ.in l.vni.C.de rapt.
virg.nu.127.teſtatur Bart.in l.non ſolū,§.ſi mandato.ff.de in-
iur.idem Mar.in prac.§.examinād͂a,n.24.Carrer.in praxi, d.
§.circa nu.17.& Fel.in c.afferte,nu.9.in 3. limit. de præſump.

2 Primo amplia,vt hoc caſu ſufficiant teſtes examinati,†etiā
parte non citata,abſente,& lite non conteſtata: vt notat Phi-
lip.Fran.in d.c.1.ex illo tex.nu.5.de hom.lib.6.vbi infert ad
ſtatutum,quod requirit ſolum argumenta, & non exigit ple-
3 nam probationē,† illo caſu poſſe recipi teſtes ſine citatione
partis.Eandem ampliationem ante Fran.approbauit Domi.
de Sancto Gemin.in d.c.1.§.fi.col.pen.Carrer.ſua prac.§. cir
ca,n.18.qui alios citat.Dec.in c.in nomine Domini,quod eſt
c.2.de teſtib.nu.54.limit.7.

Contrarium voluit Fel.in c.2.nu.11.in 5. limit. de teſtib. &
ante eum ibi Aret.& Gram.conſ.1.poſt decif.de foro iud.nu.
64.vbi animaduertit,Hoſtienſ.à quo originem traxit dictum
hoc,non aſſeueranter id confirmare, ſed loqui per verbum ,
forſan:dum hæc ad verbum dicit, quod forſan propter peri-
culum valebunt teſtes recepti parte non citata. Idem Gram.
vol.11.nu.16.

Secū do amplia, vt licet teſtis de auditu auditus in alijs cri
minibus non probet: vt habetur in c.teſtis,4.q.9.& in l.teſtē,
4 C. de teſtibus cum ſimilibus , † tamen talis teſtis facit indi-
cium ad torturam contra aſſaſſinum : ſiue mauis prædonem ,
ſecundum Marſ.in prax.§.examinanda,nu.28.cum ſeq.ea ra-
tione , quia tale dictum teſtis de auditu auditus facit cuiuſ-
modicunque præſumptionem, ſeu coniecturam, ut ſingulari-
ter dixit Archid.in c. hoc videtur,22.q.5. quem refert, & ſe-
quitur Rom.in repet.l.ſi vero,§.de viro.col.fi.ff.ſol.mat. Ale.
in conſ.77.incipien.in cauſa accuſationis de crimine falſi, 2.
vol.Cur.Sen.conſ.76.nu.4.Curt.Iun.de teſt.concl.31.Ro.ſin.
345.teſtimonium de auditu,& Mar.ſing.371.teſtis de auditu,
& decif.557.iuris,vbi dicunt,etiam transferre onus proban-
di in aduerſarium . Vnde ſi tale dictum facit coniecturam, &
qualemcunque probationem , & contra prædatores ſufficiat
probatio per probabilia argumenta, vt per d.c.1. de homic.
in 6.ex hoc fit,vt quæcunque ſatis ſit præſumptio, quæ maio-
rem vim habet,quam argumentum, vt colligi poteſt ex dictis
à Bal.in l.ea quidem,colum.2.C.de accuſ.& in terminis dixit
5 Marſ.d.§.examinanda nu.29.Item quia in tali crimine†inqui
ritur omiſſo iuris ordine, vt traditum eſt per eundem Marſ.d.
§.examinanda,nu.23.& in l.vnius,§.cogniturum,nu.65.ff.de
quæſt.teſtem laudans Bart.in l.non ſolum,§.ſi mandato,ff. de
iniur.Gram.vot.8.nu.5.& voto 9.nu.17.

Intellige hanc ampliationem,vt ita demum procedat,quo
tieſcunq; conſtet de huiuſmodi qualitate aſſaſſinij,ſecus autē
ſi dubitaretur, an quis commiſiſſet aſſaſſinium, necne, vt per
Gram.vot.11.nu.4.et 5.Cap.decif.113.nu.7.& 8.vbi hanc eſ-
* ſe communem *opinionem affirmat, licet aliter fuerit pronun
ciatum per Sacrum Conſilium, vt ibi ipſe inquit.

CONCLVSIO CXXXVIII.

ARGVMENTVM.

An quis probetur aſſaſsinus, vel prædo, qui nummis captus pecuniam acceperit, vt patraret homicidium, & alijs modis, qui enumerantur in concluſione.

SVMMARIA.

1 *Aſſaſſinus quis probatur, ſi præmio, vel pecunia promiſſis, etiam incertis, ſuſceptione mandati, pretio tamen impulſus, vel vt alicui morem gerat, homicidium, patrat & num.2.*
2 *Qui puniatur de aſſaſſinio, & ſi non ſequatur effectus, etiam ſi ſolus conatus interueniat, vide ampliationem, etiam ſi mandatum reuocat, & contrarium, num 5*
3 *Pœna mortis non ſolet de iure irrogari, & vide canones qui de ea mentionem faciunt, exponitur de morte excommunicationis.*
4 *Papa non ſolet diſpenſare circa totum Chriſtianum populum, quia diſtincta ſunt iuriſdictiones.*

Digitized by Google

5 *Conatus in crimine aſſaſſinij ſi effectus non fuerit ſequutus, non eſt puniendus pœna vltimi ſupplicij, ſed mitiori pœna.*
6 *Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus, niſi fecerit quantum in ſe fuerit, vt delinqueret, ſed non potuit: tunc dicitur aſſaſſinus, & affectus punitur, & nu. 8.*
7 *Clericus volens facere homicidium, & non facit: quia non potuit efficitur irregularis.*
8 *Conatus in enormiſſimis punitur, licet non ſequatur effectus, vide ibi contrarium de conſuetudine totius Italiæ.*
9 *Conatus effectu non ſubſecuto, quando puniatur pro effectu conſummato, & quando non, vide remiſſiue.*
10 *Aſſaſſinus dicitur etiam quis, ſi pro pecunia promittat vulnerare & nu. 11. & quomodo intelligatur, ibid.*
11 *Aſſaſſinus dicitur, qui ſcindit animam à corpore ad alterius mandatum.*
12 *Delictum atrocius eſt, quod fit, vel fieri mandatur per pecuniam.*
13 *Aſſaſſinium, vel mandatum probare ſimpliciter non ſufficit, niſi probetur, quod ſit occiſus Chriſtianus.*
14 *Chriſtianus in dubio occiſus præſumitur, niſi circumciſus reperiretur, vel etiam circumciſus, contrarium probaretur.*
15 *Filius occidens de mandato patris non dicitur aſſaſſinium commiſiſſe.*
16 *Aſſaſſinium vt dicatur, debet per ſententiam probari, & ibi contrarium.*

ASſaſſinus vel ſi quis rectius loqui voluerit prædo, probatur ſi conſtar illum recepiſſe præmium, vel pecuniam † ad
1 maleficium committendum, c. 1. & 2. de homic. in 6. Bart. in l. Cicero ff. de pœnis, & in l. nō ſolum, §. ſi mandato, ff. de iniur. Alex. in conſ. 166. n. 1. vol. 7. Corn. cōſ. 249. n. 2. verſ. his tñ, vol. 1. Grām. vot. 9. n. 1. Rim. Sen. in conſ. 55. nu. 14. vol. 2. Boſſ. ſua pract. cri. tit. de mād. ad homic. nu. 14. Pariſ. cōſ. 166. nu. 2. vol. 4. Grā. conſ. 1. nu. 59. de foro iud. Anch. Imo. & Prob. in c. 1. de homic. in 6. Marſ. in praxi criminali, §. examinanda, nu. 21. &
* de *communi atteſtatur Viu. trac. comm. op. in verb. Aſſaſſini. Didac. Couarru. var. reſol. lib. 2. c. 20. nu. 9. & Afflict. in conſti. Regn. lib. 2. de bannitis, & for. iud. nu. 9.

Qualis fuit M. Liuius Durſus, qui Maguſſam Mauritaniæ Principem ob regis ſimultatem profugum, accepta pecunia à Bocho prodidit, quem ille elephanto obiecit. Sueto. de Vir. illuſtribus & L. Septimius, qui cū C. Gracchi familiaris fuiſſet, caput eius abſcindere, & per vrbem pilo fixū ferre ſuſtinuit: quia Opimius conſul auro id ſe repenſurum edixerat. Val. l. 9. c. 4. Fl. etiam Fimbria, quia legatus in Aſiam profectus, per ſimultatem demiſſus corrupto exercitu, ducem interficiendum curauit. Volat. liber. 16 Anthrop.

Contrarium tamen videtur Alci. in conſ. 11. nu. 3. vbi negat eſſe verum quem ex eo ſolo dici aſſaſſinum, qui delinquit per pretium: quia etiam milites hoc modo eſſent aſſaſſini, ſed qui ſuſcipit mandatum occidendi hominem pretio conuento.

Primo amplia concluſionē procedere ēt per promiſſionem vt ſi probaretur alicui fuiſſe promiſſum aliqđ ad hoc, vt maleficiū patraret: vt fuit vnus ex militibus Rizardi Camini Principis, quem magnis promiſſis Altinerij atq; Reinbaldi, quod eius vxori atque filiæ vim attuliſſet, idem miles occidit, quia ēt tunc dicitur aſſaſſinus, vt cōſuluit Cur. Sen. conſ. 20. ſub nu. 43. verſ. omitto poſtremo, & vide Ang. Aret. idem tenentem conſ. 14. incip. cum quæſt. præmiſſa, & Aret. conſ. 176. ſicut Io. dicit Apocalypſi, nu. 17. vt dicit Grā. d. vot. 9. ex allegatis ibi
2 per eum, vbi etiam voluit, † vt & ſi non ſequatur effectus, tñ puniatur tamquā de aſſaſſinio, per ibi plura adducta, & alios adducit Carrer. in ſua pract. tit. de homic. §. circa, nu. 4 & pro iſta ampliatione faciūt notata per Bal. conſ. 98. nu. 1. vol. 1. qđ eſt duplicatum conſ. 383. vol. 5. & de vide eundem conſ. 256. vol. 2. & cōſ. 351. eo. vol. 2. cōſ. 432. vol. 5. & Iodo. Damhoud. in ſua praxi. criminali c. 83. de aſſaſſin. nu. 1. & 2. cū ſeq. Prob. in c. 1. de homic. in 6. Rol. à Valle conſ. 24. 1. vol. Iul. Clar. in praxi criminali, in §. aſſaſſinium. Grat. reſp. 52. nu. 2. Rimin. in conſ. 59. in 1. & conſ. 561. vol 3. Didac. Gouarru. d. c. 20. lib. 2. var. reſol. & Aret. d. conſ. 163. ſicut Io. dicit in Apocalypſi, nu. 16. circa fin. ver. tertio allegant.

Amplia hanc ampliationem, vt procedat, etiā ſi ſit promiſſum quid incertum, vt eſt direptio domus, vt per Gab. de criminal. concl. 1. n. 3. alleg. Aret. cōſ. 164. col. 2. & ſeq. qđ incipit, ſicut Ioannes dicit in Apocalypſi, & eſt conſ. 163. nu. 16. in fi.

Secundo principaliter amplia concluſionem, vt procedat, etiam ſi committit homicidium ea mente, vt alteri morem gerat, quia & tunc dicitur aſſaſſinus, ſi credimus Gramm. vot. 9. col. 1. poſt Io. And. in c. pen. de cler. non reſi.

Contrarium colligitur ex animaduerſis à Bal. in conſ. 387. in fi. vol. 5. quem refert, & ſequitur Gabr. d. concluſ. 1. num. 1.

Tertio amplia, vt ēt locum habeat, ſi interuenerit ſolus conatus, licet effectus nō fuerit conſequutus, vt eſt tex. in d. c. 1. de homic. in 6. ibi quamquam mors inde ſequuta non fuerit. Ang. Are. conſ. 14. in q. præmiſſa, col.... in fin. Corn. conſ. 249. verſ. his tamen, ſua nu. 2. vol. 1. quem vide. Hipp. de Marſ. in l. vnius, §. cognituram, ff. de quæſt. Bolog. conſ. 8. col. 2. ſequitur alios adducit Gab. d. concl. 1. de crim. nu. 8. vbi num. 9. dicit
** hanc magis eſſe communem **opinionem.

Vt fuit Caianus Auarorum Rex, qui pecunia corruptus à Leone Impe. Iuſtinianum Imp. prodidiſſet, niſi Imper. admonitus ad Therbellem Bulgarorum regem confugiſſet.

In contrariū deſcendere ſententiā Cor. conſ. 202. n. 3. & 4. vol. 1. vbi rñdet ad d. c. 1. de homic. in 6. nec arbitratur diſpoſitionem illius tex. ita facile eſſe trahendam ad pęnam ampu
3 tationis capitis, † præſertim cum non ſoleat de iure cano. pœna mortis interrogari, & vbi canones faciunt mentionem de morte, intelliguntur & declarantur de morte excommunicationis per c. venerabilem, prope fi. qui. fil. ſint legit. quod ſuadetur per illa verba, à toto Chriſtiano populo diffidatus, poſita in d. c. 1. ſub fi. per quæ non debet intelligi pęna mortis tēporalis, cum ſummus Pontif. non ſoleat diſponere circa totū
4 Chriſtianum populum, † cum diſtinctę ſint iuriſdictiones, per ea quæ habētur in c. ſolitæ de maior. & obed. & in d. c. per venerabilem, faciūt tradita per Didac. Couarru. var reſol. lib. 2. c. 20. nu. 10. verſ. primum vere cenſeo. Idem ſequutus eſt Grā. deciſ. 74. nu. 15. vbi inquit, ita millies fuiſſe iudicatum per magnam Curiam Vicariæ, & plene ſcripſit in ſuis votis voto 20. & 8. quib. in locis aliqñ prædicti delinquentes fuerunt damnati ad perpetuos triremes, aliquando pœna pecuniaria mulctati, & vide Petr. Anch. in d. c. 1. col. pen. verſ. primo caſu, &
5 qui ipſe quoque in hanc deſcendit mentem, † conatum in crimine aſſaſſinij, ſi non fuerit ſequutus effectus, non eſſe puniendum pœna vltimi ſupplicij, ſed mitiori pœna.

** Prima tamen opinio, vt dixi, eſt magis **communis, vt atteſtatur per Gabr. tit. de crimi. conclu. 1. nu. 9. vbi allegat concordata, quæ vide.

Amplia primam opinionem, vt procedat, etiam ſi mandās re integra pœniteat, & reuocet mandatum, per gl. in d. c. 1. in verb. mandauerit, quam ſequuntur ibi Io. And. col. fi. & Dom. col. pen. & fi. Ioan. Mona. col. 2. de homicid. in 6.

Contrarium in hoc ſenſit Ang. in l. item apud Labeonem, §. ſi curauerit, ff. de iniur. & famoſ. libel. & Hippol. de Marſil. conſil. 105. nu. 22.

Cōcilies vt hæc ſecunda opinio procedat, qñ delictum ad exitum non perduxit, quia noluit pœnitentia ductus, tunc. n. vera eſt propoſitio, † nō puniri affectū, niſi ſequatur effectus. Prima vero opinio procedere poteſt quando iſte, qui habuit animum delinquendi, fecit, quantum in ſe fuerit, nihilq; intactum reliquerit, quominus delinqueret, ſed ad delinquendū non potuit procedere, iſto. n. caſu dicitur aſſaſſinus, & punitur, affectus etiam non ſequuto effectu, ita diſtinguit conciliando opiniones Hippolyt. de Marſ. in l. is qui cum telo. nu. 82. C. ad l. Cornel. de ſicar. in quo loco corrigit ſentent. quam alias tenuit in l. qui falſam, ff. de fal. vbi approbauit gl. in d. c. 1. §. fin. de homic. in 6. ideſt mandātem patrari homicidium, & ſic per aſſaſſinamentum debere puniri pœna aſſaſſinij, etiā ſi re integra reuocauit mandatum, quod eſt falſum ſecundum eum ibidem. Et pro iſta diſtinctione facit gl. fi. in c. periculo-
7 ſe, de pœn. diſt. 1. quæ dicit, † quod ſi clericus voluit committere homicidium, quod tamen non patrarit, quia non potuit, nihilominus eſſe irregularem, & facit ſimilem diſtinctionem Bar. in l. qui falſam, ff. de fal. Cacher. vero in deciſ. Pedem. 19. nu. 2. tenet indiſtincte quod in atrociſſimis delictis conatus
8 puniatur, † licet non ſequatur effectus, in primis ſi deuentum fuerit ad actum facto proximum, quo caſu dicit perinde puniendum eſſe, ac ſi delictum eſſet perfectum. In contrariū tñ adducit conſuetudinem generalem totius Italię. qua conatus non punitur vera pęna delicti niſi ſequatur effectus, de qua p Fel. in trac. de conatu, & per Marſ. in l. is qui cum telo, C. ad l. Corn. de ſicar. cum alijs adductis per Cachet. Verū ſi quis eſt qui in puncto iuris cupiat videre, qñ conatus effectu non ſub-
9 ſecuto puniatur pro effectu perfecto, † & qñ non, adeat Silua. in conſ. 43. per totum, vol. 1. Nat. conſulat in conſ. 174. nu. 14. vol. 1. late Tiraq. differētē adhibeat in tra. de pęn. caſ. 37. n. 6. Ceph. videat in cōſ. 57. per totū, vol. 1. vbi ſub nu. 49. loquitur in terminis aſſaſſinij, & cōcludit conatū puniri. Alci. inſpiciat in conſ. 456. nu. 2. & ſeq. nec omittat Soc. Iun. in cōſ. 105. n. 34.

& ſeq.vol.3.iſtis adijciat Ruin.in conſil.145.num.15.vol.5.&
adiungat Grat.in conſ.136.nu.26.vol.1. his addat Bologn.in
conſ.8.nu.5.neque linquat Iaſ.in conſ.111.vol.1. & in conſil.
367.vol.4.ad Ang.contendat in conſ.14.nu.4.Rim.Sen.conſi
deret in conſ.24.vol.2.& in conſ.281.num.10.Mantu.legat in
conſ.30.nu.1.& in conſ.41.nu.12.vol.1.& Afflict. euoluat. in
conſtit.Regni,& in tit.de adult.c.1.nu.13.

Quarto amplia,vt procedat,etiã ſi quis pecunia pellectus
10 promittat vulnerare, † quia & tunc dicitur aſſaſſinus ex not.
per Alex.conſ.166.circa fi.vol.7.dum alternatiue loquitur de
mandato de occidendo,vel de vulnerando.

Cuius Alex. pronunciatum falſum arbitratus eſt Ant. Gab.
d.concl.1.de crim.nu.30.motus authoritate Archid. in d.c.1.
11 col.1.de homi.in 6.vbi voluit,vt aſſaſſinus dicatur is,†qui ſe
iungit animam a corpore alterius iuſſu, & qui nummis capta
tus hominem occidit,non vero qui vulnerauit. idẽ ſequutus
eſt ibi Io.And.& Dom,vnus col.1.in fi alter col.2.in prin ad-
mittit tamen idem Gabr.loco ſupracitato,in hoc caſu vulne-
rantem grauius debere puniri,cum id quod fit, aut fieri man
12 datur per pecuniam † atrocius delictum exiſtimetur, ad tra
dita per Dd.in l.Cicero.ff.de pœn,

Contra hoc videtur facere, quod conſuluit Cor.conſ.249.
ſub nu 2.vol.1.vbi voluit, quod ſi quis per pecuniam vulne-
rauit aliquem , ita dici poſſe eius vitæ non ſecus inſidiatum
fuiſſe,ac ſi occidiſſet.

Sed fortaſſe id procedit in caſu illo,in quo mandatarius ac
ceperat pecuniã pro homicidio committendo, licet inciden
ter,& præter eius voluntatem vulnerauerit tantummodo.

Primo limita , quod non ſufficiat probare mandatum , vel
13 aſſaſſinium ſimpliciter,†imo nec etiam per confeſſionem,ni-
ſi probetur, quod ſit occiſus Chriſtianus,ita notat Carrer.in
ſua praxi crimin.d.§.circa,nu.16.per doctr.Io.And, in d.c.1.
de homic.in 6.qui refert,ſe alias defendiſſe quendam accuſa
tum de aſſaſſinio,& cum non fuerit probatum mortuum fuiſ-
ſe Chriſtianum abſolutum fuiſſe,à penis d.c.1 & idem refert
Bertrand.conſil.140.num.5.vol 2.conſil.30.nu.3.vol.1.Boſſ.
ſua praxi crim.de mandaut.ad homic.nu.22. Corn.conſ.202.
col fi.vol.1.dicit copioſe Viu.d.tract.commun.opin.in uerb.
* aſſaſſini,ubi teſtatur hanc eſſe *communem opinionem,& cõ
ſuetudine receptam, adeo ut pauci ſcribentes admodum re-
fragentur,teſtatur Aret.in conſil.156.col 2. niſi uelit adduce
re Aretinum,d.conſil.163 ſicut Io.dicit ſupraallegato nu.17.
ubi loquitur de c. pro humani in 6. an diſponat ſolum ratio-
ne certi generis hominum,qui dicuntur aſſaſſini,& ſunt alie-
ni a Chriſtiana religione,an contra omnes, qui accepta pecu
nia,uel promiſſis hominem ſpondent occidere Idem de com
muni atteſtantes ultra alios allegatos congeſſit Gab.d.concl.
1.nu.6.de crim.tenuit Couar,uar.reſol.c.20.lib.2.nu.9.qui &
* de*communi atteſtatur.

Intellige tamen,quod ſi eſſemos in dubio ſuper iſta quali-
14 tate an †occiſus ſit Chriſtianus necne,præſumi Chriſtianum
fuiſſe,ita Carrer.d.ſua prax.crim.tit.de homic.§.circa,ſub n.
15.uer.etiam per Matthe.in conſtit.

Crederem hoc non debere procedere in his , qui circum-
ciſi reperirentur,ut ſunt Hebræi,& alij infideles, quia ex hoc
ſatis dicitur præſumi illos non eſſe Chriſtianos , cui præſum-
ptioni ſtandum eſt,niſi contrarium probetur.

15 Secundo limita non procedere in filio , † nam licet pater
mandauerit, ut talem occideret, tamen non dicitur commi-
ſiſſe aſſaſſinium,cum id uideatur feciſſe reuerentia, & obſer-
uantia paterna,ita conſuluit Bald.conſil.246.numero primo,
uolum.2.

16 Tertio limita,ut requiratur,ut huiuſmodi aſſaſſinium † di-
catur probatum per ſententiam,Boſſ.in ſua prax.tit.de man-
da ad homicid.num.21.Alexan.conſil.166.colum.fin.num.5.
* uolum.7. qui dicit hanc eſſe * communem opinionem. Ca-
pic.deciſio.112.num.2.Philipp.Franc.d.c.1.col.3.de homic.
* in 6.qui etiam dicit * communem, & ibi Prob.in addi.ad Mo
nach. in fi.

Contra uidetur ſentire Curt.Sen.conſil.20. nume.44. An-
gel.in tractat.de malef. in uerb.Sempronium mandatore , in
princi.ſentit etiam Ioan.Monach.in d.cap.1.in fin. de homi-
cid lib.6.

CONCLVSIO CXXXIX.

ARGVMENTVM.

An ſum.Pont.aſſertio probet adeo,vt ei nihil obijci poſſit.

SVMMARIA.

1 *Aſſertio Papæ atteſtantis de ſuo facto proprio probat adeo, vt in contrarium probatio non admittatur,& nu 2.6 8 18.& 19.*
2 *Papæ intentio ſibi ſoli,& Deo tantũ eſt nota,qui ſolus eſt intentionis perſcrutator.*
3 *Papa in cauſa eccleſiæ poteſt eſſe teſtis,& de eadem iudicare.*
4 *Papæ ſtatur dicenti quem eſſe ſuum Capellanum,ſeu cubicularium,& familiarem,& nu.5.quomodo procedat,nu.9.in quibus caſibus,nu.12.& 13.*
5 *Papa creditur narranti aliquem renuntiaſſe beneficio per procuratorem creditur, quod fuerit procurator,etiam ſi non conſtat de mandato, & ſi aſſerit aliquem eſſe procuratorem,ibi vide contrarium.*
6 *Papa creditur teſtificanti etiam de eo quod vidit ante Pontificatum, dũ erat Cardinalis,vel in minoribus,& voluntate ſui prædeceſſoris in quacũque diſpoſitione pura,vel conditionali,dummodo de facto ſuo atteſtatur ibi, & nu 20. ſuper eo quod ſit iuris vel facti itaiter,vt non admittatur probatio in contrarium,& num.9 & quando poſſit,vide nu 18 & 19.*
7 *Papæ mag.s creditur quam notario,& quam multis notarijs.*
8 *Papæ ſtatur aſſerenti de facto ſuo.& alterius,& ibi quomodo procedat, & vide contrarium nu 9 etiam contra laicum nu.12 & quomodo procedat,nu 13.& quando,nu.14.*
9 *Papa non debet argui de mendacio.*
10 *Dicta in Papa procedunt etiam in Imperatore,vel rege, non recognoſcente ſuperiorẽ, & quolibet alio Principe ſuperiorem de facto non recognoſcente, etiam in aſſertione,nu 11 & ibi contrarium,& limitationes & concorda,nu.12.*
11 *Delphinus habet iura principis ſupremi,vide remiſſiue , & Dux Mediolani iura Imperij.*
12 *Principibus inferioribus creditur,& tamen probatio admittitur in contrarium.*
13 *Papæ aſſertioni ſtatur in beneficialibus,& ſpiritualibus, in quibus habet latiſſimã poteſtatem ſecundo profecto quando contra non ſubditum ſecus quando contra ſubditum,& ibi quomodo procedat.*
14 *Papæ atteſtanti non creditur,quando agitur de alterius graui præiudicio.*
15 *Papæ aſſertioni non ſtatur de d. licto alicuius,niſi aſſerat conſtare ſibi de notorio, & inexculpabili Et in beneficialibus omnium Papa ſtatur nu.16.*
16 *Imperatori dicto ſtatur,aſſerenti de notorio delicto , & inexculpabili conſtare prout Papa.*
17 *Aſſertioni Principis ſtatur circa benemerita , etiam in præiudicium tertij , etiam quando de benemeritis non compareat , niſi ex ſimplici narratione in ſpecie illa narrantis.*
18 *Probatio contra Papæ aſſertionem , licet non directè poſſit fieri , poteſt tamen indirectè .*
19 *Atteſtationi Papæ ſuper iuris diſpoſitione non admittitur probatio in contrarium, nec directè, vel indirectè, vel diſponeret omnino eius diſpoſitioni ſtari, & ibi vide rationem .*
20 *Papæ aſſertioni tanquam ſibi a parte narratum non ſtatur,& ibi vide rationem,ſecus ſi eſſet de facto ipſius Papæ,vel principis,quia eſſet ſtandum.*
21 *Aſſertioni Papæ de facto alieno non coram ſe geſto fundantis ſuper tali facto ſuam intentionem ſtatur , vt onus contrarium probandi in eum transferatur , qui vellet contrarium probare.*
22 *Papæ in narratis de facto alieno creditur,donec cõtrarium probetur,& ibi vide contrarium.Et quando procedat,nu 21.*
23 *Papæ in literis ſuis aſſerenti aliquem eſſe procuratorem ſtatur.*
24 *Verba priuilegij numerantis aliquod locũ inter loca ſubiecta non probant ſubiectionẽ.*
25 *Dicta de Papa habent locum in Imperatore & Rege,reliqua vide verbo,Papa.*

ASſertionẽ Summi Pontif.atteſtantis de facto ſuo proprio
1 probare,adeo vt plenam faciat fidem,†& probationem
pleniſſimam vſq; eo,vt nec probatio in contrarium admitta-
tur,iure cautum eſt in clem.1.de proba & ibi gl.in ver.feciſſe
* nar annis,& ibi Anch.col.1.& Imo.col.4.vbi ẽt alij*oẽs,Fel.
in c.cũ à nobis,de teſt.col.1.Hipp.in l 1.§.ſi quis dicetur, col.
pen.ff.de quæſt.gl pragm.ſanct.fol.180.Ang.in cõſ.274.nu.2.
& ratio eſt,ſecundum eum,quoniam eius voluntas ſibi ſoli,&
2 Deo tm̃ nota eſt,†qui ſolus eſt mẽtis hominum perſcrutator,
arg.l.2.ff.de interrog.acti.cle.exiui de parad.verſ.fi.& §.alię.
Inſt.de acti.Quæ concluſio ẽt procedit,ſi teſtificetur quidpiã
3 in cauſa Eccleſiæ,nam in illa cauſa & teſtis eſſe poteſt,† & de
eadẽ iudicare,tradidit But.in c.cũ veniſſent,n.10.de iud.Io.
Crot.in trac.de teſtib.§.ſexta,pars,n.217.ex quo fit, qđ ſi Põ
tifex Max.aſſerat aliquẽ eſſe ſuum Capellanum,ſeu Cubicula
4 riũ†ſtatur ſuæ aſſertioni, vt rñdit Gem.conſ.59.in princ.Aen.
de Falco.in trac.reſer fol.16.idem ſi dicat aliquẽ familiarem
ſuum.Sarnen.ſuper reg.de impet.obit.fami.Card.q.13.Idẽ ſi
5 narret aliquẽ renuntiaſſe beneficia per procuratorem,† nam
creditur,fuiſſe procuratorem, etiam ſi non conſtet de manda
to.Boer.deciſ.281.col.fin.quod etiam locum habet, ſi aſſerat
aliquem eſſe procuratorem.Ruin.in conſ.148 nu.7.vol.4.

Contrarium tamen videtur aſſerere Rot.deciſ. 197.inci-
pien.nota quod vbi Papa,in antiq.

Amplia primo concluſionem ſecundum priorem ſententiã
procede-

procedere nõ ſolum qñ aſſerit quidpiam ſuper eo, quod geſ-
ſit tempore ſui pontificatus, ſed † etiam ſi deponat ſuper eo,
quod vidit ante ſui Pontificatus adeptionem, veluti q vidit,
dum erat Cardinalis, vel in minoribus conſtitutus, ita volunt
duæ gl. hoc eſt, in c.1. in ver. ſtatuit, de renun. in 6. & alia in c.
ad apoſtolicæ, in verb. promiſiſſent, de re iud. lib. cod. Do. Io.
Crot. d. tract. d. nu 217. c. querelam, de elec. clem. 1. verſ. intel
leximus, de reliq. & vener. Sanc. Aret. in c. cum à nobis, de te-
ſtib. col. 6 Præpoſ. c. fi. col. 2 qui matr. accuſ. poſ. Iaſ. in repet. l.
admonẽdi, col. 2 de iureiur. Fel. in c pueris, in fi. de ſent. excõ.
Rom. in ſing. 172. Inde fit vt credatur Papæ: etiã ſi atteſtetur
de voluntate ſui prædeceſſoris, Roman. in conſ 350. Card. in
clẽ. 1. & ibi Imol. col. 6. de ꝓb. Ale. conſ. 112. col. 1. vol. 7. Rot.
dec. 197. i antiq. Iaſ. i cõſ. 65. col. 3. vol. 2. Rui. cõſ. 38. co. 4. vo. 1.
& cõſ. 188. col. fi. & cõſ. 215. col. fi li. 1. & cõſ. 108. col. 8. vol. 2.

Quæ ampliatio procedit in quacunq; Papæ diſpoſitione,
ſiue ſit pura, ſiue ſit conditionalis, ſiue ſit modalis, dummodo;
Papa atteſtetur de facto ſuo, d. clem. 1. & ibi tenet Pau. de E-
leazar. & Imol. col 2.

7 Secundo amplia hanc concluſionem, † vt magis credatur Pa
pæ quam notario, Andr. de Iſer. in c. 1. col. pen. verſ. ſed nun-
quid ſtabitur. in tit. qui ſucceſſ. tene. Imò maior erit adhiben-
da aſſertioni Pontificis, quam multis notarijs, vt dicit Ruin.
conſ. 103. col. 6. vol. 5.

8 Tertio amplia idem eſſe, ſi de facto ſuo, & alterius, † prout
in renũciatione beneficij, & ita tenuit Lap. in d. clem. 1. dicẽs
eſſe de mente Cald. & ſequitur Imol. col. pen vbi etiam Boni-
fac. col 2. Feder. de Sen. in conſ. 117. Staphil. de literis gratiæ,
& iuſtitiæ, fol. 155. & declara, vt per eum, quod etiam intelli-
ge, etiam ſi atteſtetur de facto alterius coram ſe facto, vt per
Aret. in c. cum à nobis, col. 3. de teſtib. & ibi Fel. col. 1. Aret. in
conſ. 23. col. 3. Soc. in conſ. 266. col. 12. vol. 3.

Hanc tamen ampliationem intellige procedere, quãdo Pa
pa quid aſſerit ſuper eo, quod ſit iuris, ſiue facti, nam ita ſta-
tur ipſius aſſertioni, vt nõ admittatur probatio in contrariũ,
ſic cauit Anch. conſ. 288. incip. vltra alia ſolemnia, Soc. conſil.
187. col. 8. vol. 3. ſecus vero quando eſt narratio, prout voluit
Ruin. in conſ. 41. col. 1. & in conſ. 103. col. 3. vol. 5.

Contrarium huic vltimæ adiectioni prędictæ ſenſit Lap. in
d. clem. 1. ex mente Cald. & ſequitur ibi Imol. col. pen. ego au
9 tem crediderim priorem opinionem eſſe veriorem, † ne Pa-
pa de mendacio arguatur: vel dici poteſt pro reconciliatio-
ne, Papæ atteſtationem probare, & inducere præſumptionem
adeo vt transferatur onus probandi in eum, qui contrarium
aſſerere vellet, & ita procedat prima opinio, non autẽ quod
probet plenarie ita vt non poſſit contrarium probari, & ita
procedat ſecunda opinio Alex. conſ. 13. col. 2. vol. 5.

Quarto amplia eandem concluſionem procedere in Impe
10 ratore, † vel in rege non recognoſcente ſuperiorem, vt con-
ſultus reſpondit Caſtr. conſ. 339. col. 2. vol. 1. Card. conſ. 128.
col. 1. Alex. conſ. 11. col. 4. vol. 7. Soc. iun. conſ. 65. vol. 4. & in
conſ. 66. col. 2. cõſ. 76. col. 18. vol. 1. Item in quolibet alio Prin
cipe, qui de facto non cognoſcit ſuperiorem, vt cauit Ale. cõſ.
15. col 2. vol. 1. Signor. conſ. 185. col. 5. Bertr. conſ. 109. col. 1.
vol. 3. Ruin. qui loquitur in Duce Ferrariæ, conſ. 21. col. 2. vol.
1. & in conſ. 31. col. 6. & conſ. 175. col. 2. & 3. vol. 1. quod vero
11 Delphinus † habeat iura Principis ſupremi, & in eo locũ ha-
beat, ſancitũ eſt in clem. 1. de prob. voluit Bertr. conſ. 42. col. 1.
& ſeq. vol. in antiq. & quod Dux Mediolani habeat ius Impe
rij in ſtatu ſuo, tradidit Ruin. cõſ. 83. col. 1. & ſeq. vol. 3. & hãc
ampliationem intelligo, vt etiam procedat in aſſertione ip-
ſius Principis circa contractum à ſe factum, Ruin. conſ. 215.
col. 3. vol. 1. Mandoſ. in add. ad alleg. D. Lap. in 2. col.

Contrariũ, concluſionẽ iſtã non habere locum niſi in Papa,
voluit Gem. conſ. 96. col. 4. Pau. de Caſt conſ. 46. col. fin. vol. 2.
Fel. in c. cũ à nobis, col. 2. de teſtib. Iaſ. in conſ. 72. col. fi. vol. 1.
Dec. in cõſ. 528 col. 2. & in col. 357. Fran. Curt. in cõſ. 61. co. 5.

Limita primam opinionem in Principib. recognoſcentib.
ſuperiorem, vt per Card. conſ. 28. col. 1. Fel. in d. c. cum à no-
bis, col. 1. de teſt. Soc. in conſ. 4. col. 3. & in conſ. 77. vol. 3. Rui.
in conſ. 98. col. 4. vol. 4. & col. 8. vbi dicit, quod concluſio nõ
habet locum in inferioribus à ſupremo Principe.

Contrarium, iſtã diſpoſitionem procedere in omni Princi-
pe ẽt recognoſcente ſuperiorem, ſequutus eſt Crau. de antiq.
12 tẽp. in par. 1. n. 41. ea tñ conditione addita, † vt licet inferio-
rib. credatur Principib. tamen ita creditur ijs: vt in contra-
rium admittatur probatio. Bar. docuit in l. ambitioſa, col. pen.
ff. de decr. ab ord. fac. Soc. in conſ. 87. col. 9. vol. 3.

Conciliando ergo has Dd. opiniones, dic q aut quærimus
de his, quæ geſta ſunt coram Papa, vel Principe, & tunc hæc
non admittunt probationem in cõtrarium, ſecus autẽ quoad
inferiores: quia tunc recipiunt contrariam probationẽ. Aut
quærimus de his, quæ non ſunt geſta coram Papa, & tũc pro-
culdubio contrariam probationem recipiunt. Iſta diſtinctio
expreſſe ſumitur ex verbis Ruin. in conſ. 227. nu. 6. vol. 1.

Quinto amplia, vt ſtetur aſſertioni Papæ etiam contra laſ-
cum ſibi ſubditum, dicit Ruin. conſ. 103. col. 5. & ſeq. vol. 5.

13 Limita primo, † ſupradictam concluſionem principalem
procedere in beneficialib ſeu in alijs ſpiritualib. in quib. Pa-
pa habet latiſſimam poteſtatem, c. 2. de præben. in 6. ſecus in
prophanis, vt dicit Abb. in c. cum à nobis, d. tit. de teſt. col. 2.
Rom. in l. ſciendum, col. 22. verſ. præterea aduertendum, ff. de
ver. obl. Dec. conſ. 447. col. pen. Iaſ. conſ. 72. col. fi. vol. 1. Gem.
conſ. 53. poſt nu. 14. verſ. vel tertio poteſt dici.

Præſens tamen hæc limitatio ita intelligenda eſt vt nõ cre-
datur ipſius Papæ aſſertioni etiam in prophanis, vt ſupradi-
ctum eſt, ſed cum hac diſtinctione notanda eſt procedere, qñ
Papa atteſtatur ſuper prophanis, contra non ſubditum, eo ca-
ſu non ſtatur ipſius aſſertioni, vt tenet Abb. in c. ad audientiã,
de præſcr. Caſtr. in d. cõſ. 46 col. fi. vol. 2. Fel. in d. c. ad audien
tiã, col. 3 Caccial. in tra. de penſio. 24. q. Pariſ. conſ. 15. col. fin.
vol. 4 Rui. conſ. 116. col. 1. vol. 5. Verum qñ atteſtatur Papa ſu
per prophanis contra ſubditum ſibi, ſtatur ipſius aſſertioni,
vt diximus ſuperius in 5. ampl. Aret. d. c. cum à nobis, col. 2.

14 Secundo limita, quia Papæ atteſtanti non creditur, † qñ a-
geretur de alterius graui præiudicio, monuit Pau. de Caſt. d.
conſ. 46. col. fi. vol. 2. Anch conſ 308. col. fi. Goza. cõſ. 5. col. 4.
Dec. in c. quæ in eccleſiarũ, col. 12. de cõſt. & in conſ. 357. col.
3. & conſ. 576. in fi. & in conſ. 606. Gram. dec. 65. nu. 9. & ſequ.
& dec. 103. nu. 227. & dec. 105. nu. 2. Curt. conſ. 142. col. 4. Pa-
riſ. conſ. 15. col. fi. & conſ. 67 col. 3. vol. 4. Crau. conſ. 48. & cõſ.
171. colum. 3. Idem in trac. de antiq. tẽp. fol. 27. nu. 44. in 1. p.
Rui. in conſ. 175. col. 2. & col. 4. vol. 1. Staphi. de literis gratię,
15 & iuſtitiæ, fol. 155. & ꝓpea, † ſi Papa vellet aliquem fendo, vel
bonis ſuis ſpoliare, atteſtando ſibi delicto conſtare, non ſta-
retur eius aſſertioni, Dec. conſ. 544. col. 2. & conſ. 445. col. an-
tepen. Aret. conſ. 165. col. 3. Iaſ. conſ. 86. col. 5. vol. 3. & cõſ. 34.
col. 6. vol. 1. cõ. 7. col. 7. vo. 1. cõſ. 147. col. 3. vol. 1. Rebu. i coco.
fol. 241. Niſi aſſerat ſibi conſtare de notorio crimine, & deli-
cto, quod nullo modo purgari poſſit, tunc. n. ſtatur aſſertioni
Pontificis: ita in terminis decidit Gram. dec. 65. nu. 58. & ſeq.
Inno. in c. tua, in fi. de cohab. cler. & mulier. Abb. in c. cũ olim,
16 verſ. ad hoc, de re iud. quod † etiã in dicto Imperatoris pro-
cedit, Gram. d. loco, & Inno. loco citato.

In beneficialib. tñ omnino Papæ aſſertioni ſtatur, Anc. cõſi.
293. col. 3. & ſeq. Ruin. conſ. 41. nu. 12. vol. 1. & ita procedit, q
notat. Fel in c. cum à nobis. col. 2. verſ. quarto nota de teſtib.

Sublimita hanc limitationem, vt quamuis non credatur aſ-
ſertioni Papæ, vel Imperatoris in pręiudicium tertij: vt eſt di
17 ctum, ſtatur tñ aſſertioni Principis circa benemerita etiã in
pręiudicium tertij, ẽt qñ non conſtaret de benemeritis, niſi ex
ſimplici narratione Principis aſſerentis in ſpecie benemeri-
tis, Iaſ. conſ. 227. col. 7. verſ. 8. facit, & ſeq. vol. 2.

Tertio limita concluſionem principalem, vbi dictum eſt,
atteſtationẽ Papæ pleniſſimã facere probationẽ, nec directo
18 poſſe cõtrariũ probari, vt poſſit aliquid probari indirecte,
quod debilitet vires atteſtationis, & gratię deſuper fundatę:
vt bene not. gl. in d. clem. 1. verb. feciſſe probamus, circ. med.
de prob. Gem. conſ. 33. col. 2. Fel. in d. c. cũ à nobis, col. 3. & in
c. quãto, in fi. de ꝑſum. Par. conſ. 15. in fi. vol. 4. q tñ intelligen-
dum eſt procedere, vt admittatur indirecto ꝓbatio circa ea,
quæ ſunt facti, non aũt circa ea, quæ ſunt iuris. Si enim Papa
19 qd ſuper diſpoſitione iuris atteſtetur, † nihil in contrariũ ad-
duci pñt nec directe, ita declarat Imol. in d. clem. 1. col. 4. de
ꝓb. Quã limitationem & procedere docet Gram. dec. 65. nu.
60. qn Papa diſponeret, vt omnino ſuæ ſtaretur aſſertioni, tũc
. n. ei omnino fides haberetur, nec reciperetur contraria pro-
batio, Abb. in c. cũ olim, ver. ad hoc, de re iud. Et ratio eſt, qa
ſi ſtandum ſit Papæ diſpoſitioni, qñ mandat, vt alicui creda-
tur, eo magis ſibi credendũ eſt, & hoc ſaltem donec ſibi pro-

Digitized by Google

betur contrarium,ita conſuluit Soc.cōſ.266. ibi, ſed tamē ad
præmiſſa reſpondetur,vol.6.& hinc eſt,quod Io.Fab. dixit in
l.ex verbis.C.de don.inter vir.& vx. quod hodie videtur,qđ
ſi Princeps,vel Papa recitat & fundat ſuam intentionem ſup
eo,quod recitat,ſtabitur ei, & ideo ſi id confirmat, quaſi rite
factum tenendum eſt,teſtatur d.cle.1.de prob.Gramm.d.de-
ciſ.65.nu.63.& 64.& eum ibi late vide,& in deciſ.103. num.
127.cum multis ſeqq.

Quarto limita non procedere ſupradictam concluſionem,
quando Papa quid attestetur tamquam ſibi a parte narratum
20 tunc† enim non ſtatur eius aſſertioni.Sed imperranti incũbit
onus probandi narrata in reſcripto eſſe vera ſi ab aduerſario
negentur.Abb.in c.2.de reſcr.& in c.fi.de præſum & Aret.in
c.cum a nobis,de teſtib.& in ſuo conſ.165.& rō eſt,quia con
ſtat hoc in caſu ſe ad reuelationē alterius edoctũ fuiſſe , nec
hoc dicere ex certa ſcientia,& motu proprio.Ita Grām.in ter
minis,in deciſ.64.nu.14.per multos ibidē loci per eum addu
ctos,& in deciſ.65.a nu.9.vſq; ad nu.14.Ant.de But.in d.cle.
1.col.pen.ver.hæc vera,de prob.& ibi Boniſ.& Imo.q tenet,
quod in facto alterius nullo modo creditur Papæ,niſi probe-
tur,quia de illo non eſt informatus.tenet ēt Io.And.in reg.nō
licet,de reg.iu.& tenent cōiter Dd.in c.in literis, de fid.inſtr.
Alex.conſ.112.vol.7.Ripa,in 6.reſp.col.4.li.2.Rui.cōſ 41.col.
4.vol.1.conſ.13.col.3.vol.4.conſ.103.col.1.vol.3.vbi decla-
rat.vol.5.Bellam.deciſ.158.Monachus.Rota in nouis dec.111
licet motus,& deciſ.250.Papa in nouis,late hoc proſequitur
Io.Lup.in trac.de libert.eccl.q.1.nu.2.4.& 5.vbi in fi.nu 4.te
ſtatur hanc eſſe cōem*ſententiam omnium DD.in d.cle.1.de
prob.Si tñ id qđ narratur,eſſet de facto ipſius Papę vel Princi
pis illud atteſtantis narratiue, ſtandum eſſet huiuſmodi aſſer
tioni.Alexan.in d.conſ.112.vol.7.procedit.n.limitatio in ijs,
quæ ſunt de facto alieno,non autem in facto proprio.

Amplia , vt hæc opinio locum etiam ſibi vindicet ēt ſi eſ-
ſent in facto antiquo,vt DD.in d.cle.1.de prob. Io.And.in c.
ſi Papa,de priuileg.li.6.& ibi Dñi.in 2.not.vbi inter alia no-
tat,quod verba narratiua Pontificis nō prolata principaliter
propter ſe,ſed incidenter appoſita in aliqua diſpoſitione,nō
inducant diſpoſitionem narratorum etiam ſi a poteſtate nar-
tantis pendeat narrata concedere.Ratio eſt;quia natura nar
ratorum eſt,vt probentur,& non vt probent, ſecundũ Io.Mo
nach.in d.c.ſi Papa,de priuil.li.6. tenet Lup.d.trac.de libert.
eccl.q.1.nu.4.cum ſeq.

Verum licet aſſertioni Papæ de facto alieno non coram ſe
21 geſto,fundanti tamen ſuper tali facto intentionem ſuam† ſim
pliciter non ſtatur,nihilominus facit talem præſumptionem ,
vt onus probandi contrarium transferatur in eum qui cōtra-
rium probare vellet.quo non probato ſtatur eius aſſertioni ,
gl.in d.cle.1.de prob.ī verb.feciſſe narramus. Card.& Anch.
ibid.Bella.deciſ.290.& quod gl.& deciſ.611.licet capella.Itē.
in deciſ.253.ſi.Papa.Rot.in antiq.deciſ.197. Nota qđ ibi &c.
Dom.in c.ſi Papa,col.pen.de priuil.in 6.Soc.in conſ 266.col.
12.vol.3.Car.conſ.128.col.1.& ſeq. de teſti. & in c.ad aures ,
col.7.de reſcr.pulchre Lap.in ſuis alleg.alleg.7.nu.1.vbi ait ,
22 in narratis Papæ de facto alieno credi,† donec probetur con
trarium,& ſub nu.7.ver.in alio aũt,& alleg.121.nu.5.ver.Itē
differentia eſt.Rom.conſ.180.ſi admittimus,poſt nu.3.ver.3.
quia verba Papæ,Calder.conſ 2.ver.ſi.late Mād.in ſuis addi.
ad alleg.D.Lap.Old.cōſ.258.Mil.in repert.ſuo,in verb.verba
narratiua Papæ.Tiraq.de retra.ſol.127.nu.49.Staphil.de lite
ris.gra.& iuſt.fol.90.Et qñ ſtetur eius aſſertioni,vel nō,Aret.
conſ.163.ſicut Io.dicit in Apocalypſi,poſt nu 2.ver.iſta con-
cluſio probatur,& ſeq.poſt nu.3.& poſt nu.4.verſ.ſed his vi-
detur poſſe.Iaſ.conſ.86.nu.7.lib.3.& in conſ.100.nu.3.

Contrarium,quod immo talis Papę atteſtatio de facto alie
no,etiam ſi Papa ei innitatur,non faciat probationem etiam
talem,quæ transferat onus probandi contrarium in aduerſa-
rium,ſentit Io.And.in reg.non licet de reg.iu.in Mercurialib.
Bur.Imo.Boniſ.in d.cle.1.de prob.qui atteſtatur,Rom.Curiā
ita ſeruare.*Do.in c.ſi Papa,§.fi.de priu.in 6.Old.in cōſ.258.
Aret.conſ.23.Cur.qui atteſtatur iſtam eſſe*communem ſentē
tiam,in conſ.20.col.5.Iaſ.in conſ.34.col.6.nu.9.vol.1. Gram.
deciſ.103.nu.229.230.& ſeq.

Sunt & alij,qui conſuluerunt ſtādum eſſe omnino tali aſſer
tioni Papæ etiam de facto alieno non corā ſe facto : vt ſentic
gl.in verb.feciſſe,dum exemplum adducit de mortuo,Ant.de
23 But.in c.fi.de ſucceſ.ab inteſt.Soc.in conſ.87.col.8.vol.3.† &
proptetea ſtatur Papę aſſertioni aſſerenti in literis ſuis aliquē
eſſe procuratorem Titij,Fel.in c eum in iure,col fi.de off.de-
leg.Sed vt priorem opinionem ſequamur,Limita illā nō pro-
cedere,ſi Papa nō inhæreret talibus verbis aſſertiuis, ſed nar
ratiuis facti alieni: vt in cle.ſi ſummus,de ſent excom.c.ſi Pa-
pa,de priu.in 6.Rot.deciſ.197.in antiq.Nota,quod vbi Papa.

Ex hoc illud exijt,vt verba priuilegij numerantis aliquem
24 locum inter loca ſubiecta,† non probent ſubiectionē . Inn.in
c.inter dilectos,de fid.inſtr.Rom.conſ.180.Reliqua autē quæ
ad hanc materiā ſpectant,fuſius infra declarabuntur in verb.
Papa,vbi propria eſt huius materiæ ſedes. Et de hac materia
vide Mand.in addit.ad alleg. D.Lap.alleg.7.incip.diſceptat.
Grā.deciſ 64.& 65.Itē D.Gab.in ſuis concl.tit.de pb.cōcl.2.
25 Quæ hactenus de Papæ aſſertione dicta ſunt,† locum etiam
ſibi vendicāt in aſſertione Imperatoris,& Regis,mutatis mu
tandis,peculiaria tamen quæque ſuis locis videbuntur.

CONCLVSIO CXL.

ARGVMENTVM.

An aſſertioni Cardinalis Legati aſſerentis ſibi aliquid eſſe commiſſum a Papa, vel a Principe, plena fides adhibeatur, licet non oſtendat literas ſui mandati.

SVMMARIA.

1 Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum,plena fides adhibeatur,licet non oſtendat literas ſui mandati,& ibi,vide rationem,& vide ibi contrarium,& quando procedat,nu.9 & 10.

2 Cardinali legato etiam in ijs,quæ iure ordinario legationis competunt,nō creditur.

3 Cardinali creditur in ijs , quæ veniunt iure ordinario legationis non oſtenſis literis .

4 Vicario creditur in ijs quæ veniunt ex generali commiſſione.

5 Cardinali legato creditur in omnibus quæ veniunt in generali commiſſione, vt ea, quæ competunt,quia legatus eſt,& in his ei creditur.

6 Legitimatio per Cardinalem tanquam legatum de latere aſſerentem ſpeciales commiſſiones habere,facta valet,non oſtenſis literis commiſſionis, ratione præſumptionis veritatis & aſſertionis tanto viri vide temperamentum nu.10.

7 Aſſertioni ſimplici Cardinalis non ſtatur in præiudicium alterius. ſecus in legatione manualis prouinciæ,& eius acceſſoria,vt facultas legitimandi,abſoluendi,de ſtinandi,& ſimilia.& circa ea,ad quæ dicit ſe eſſe miſſum

8 Cardinali creditur legato etiam in ijs quæ de conſuetudine ſunt ſolita legato concedi & in his quæ geſta ſunt coram eo tanquam coram legato,ibi.& ei credatur tanquam coram delegato .

9 Cardinali aſſerenti ſibi aliquid demandatum viua vocis oraculo creditur, ſi quod factum illud aſſertum per Cardinalem conſtatat factum Papa

10 Cardinali legato non creditur niſi literas ſuæ commiſſionis oſtendat.quando tractatur de magno eorum præiudicio & ibi in quibus etiam procedat

Idem in quantumuis nobili,cui non creditur niſi literis oſtenſis, quando agitur de præiudicio tertij

11 Commiſſio in caſu,quo eſſet probanda,poteſt probari per teſtes probantes de communi reputatione.

12 Cardinali non creditur aſſerenti habere commiſſionem de illis,quæ tranſcendunt naturam legationis,videlicet quæ ſunt reſeruata ſpecialiter Papæ,niſi illa exercuiſſet & in quaſi poſſeſſione illa exercendi eſſet .

13 Summo Pœnitentiario non creditur aſſerenti habere commiſſionem a Papa viua vocis oraculo in præiudicium tertij.

14 Cardinali aſſerenti ſe delegatum, vel ſibi cauſam viua vocis oraculo commiſſam , non creditur,vide ibi contrarium.

15 Cardinalis dicto non ſtatur aſſerentis aliquem ſuum familiarem ad hoc , vt poſſit de eius beneficijs diſponere.

16 Cardinali maxime credendum de commiſſione ſibi a Papa facta, quando Papa eſt præſens.

Idem in Principum mandatis procedit,de quibus facile poteſt haberi copia,quando Princeps eſt in eadem Ciuitate.

17 Cardinalis legati aſſertioni ſtatur ex conſuetudine Romanæ Curiæ indiſtincte,dūmodo conſuetudo probetur.

Alia vide in concluſione Cardinalis.

1 Aſſerenti Cardinali ſibi aliqui eſſe cōmiſſum à Principe, ſiue Romano Pontifice,plena fides adhibetur,† licet literas ſui mandati non oſtenderit,quod multis in locis a ſcribentib.eſt traditum,& in primis in c.nobiliſſimus,vbi gl.97.diſt.
gl.in c.ſicut,de ſent.exc.gl.in c.cũ olim,1.in verb.ſine reprehenſione,vbi etiam Inno.in ver.aſſertiones,de priuil.Abb.in
c.quod ſuper his,de fid.inſtr.& ibi Imol.& Fel.col.2. verſ.1.
Spec.in tit.de teſtib.in §.reſtat.verſ.59 Bal.in l.iuſiurandi.C.
de teſtibus. Spec.tit. de legat.§.ſupereſt,verſic.quid ſi ergo.
Paul.Caſtren.& Salicet.in l.1.C.de mand.Princip. Lap.in ſua
allegat.15.num.ſecundo,Rot.deciſ.176.nota quod legatus in
antiq.

Digitized by Google

antiq.in terminis hoc decidens, Cald.conſ.2.tit.de off.deleg.
* & iſtud* communi ſcribentium ſententia eſſe receptũ, vt cre-
datur Cardinali in his, quæ veniũt iure ordinario legationis,
ſcriptum reliquit Io.And.poſt Arch.in c.1.de off lega.in 6. &
ibidem Domi.col.pen.dicẽs in exactione procurationis, quę
fit in prouin.ſuæ legationis, non poſſe compelli Cardinalem,
vt oſtendat literas, quia hoc venit iure legationis, & ideo ei
creditur & ſequitur Philip.Fran.in d.c.1.de off.leg.in 6. col.
pen.Gondiſal.in tract.de leg.in 6.q.1.par.col.4.Gemin.in c.
vt circa.§.edicto, poſt nu.5.verſ.fallit in Card.de elect.lib.6.
Fel.c.cũ in iure, nu.12.de off.deleg.late Iaſ.in repetit.l.admo
nendi, nu.189.ff de iu.iu latiſſime And.Barb.de Card.legat à
latere, in 1.q. pluribus examinatam hanc materiam videas
apud Gemin.in c.eos, qui, §.fi.ante fi.verſ.nota bene, qđ licet
credatur, de ſent.excõ.lib.6.Ro.conſ.59.ad diſcutiendũ, poſt
n.6.verſ.primo quia, Hoſt.in ſum.de recnſ.iud.deleg.§.fi.ver.
item legato Cardinali, Soc.Iun.in conſil.79.nu.56.volum 3.

Ratio huius concluſionis eſt: quia cum non ſoleant Cardi-
nales exire ſine tali facultate, vel dignitate. Ideo facile dignũ
eſt fide, ipſos habere talem facultatem, vt ait Abb.in c.quod
ſuper his, & Fel.col.7.de fid.inſtrum.

Contrarium ſequutus eſt Barb.in tract.de præſtan.Card.in
* 1.q.2.par. vbi per multa iura nititur euertere * communem
hanc opinionem, ſentiens etiam in his, quæ cõpetunt iure or-
2 dinario legationis† non credi Cardinali legato, & idẽ voluit
Barb.in repet.l.ſciendum, col.62. & 63.ff de verb.oblig. Tu
** tamen ne recedas à priori opinione, quæ eſt ** communior.

Amplia primo hanc concluſionem nõ ſolum procedere in
Cardinali, ſed etiam eandem locum habere in quacũque alia
perſona nobili, ſummæque auctoritatis, ſic docuit Io.Crot.in
ſuo trac.de teſti.§ ſexta ſe offert, ſub n.210.idq; per d.c. nobi
liſſimus, & per l 1 C.de mãd.princ. & per auctoritates ſupra
allegatas, Rom.in conſ.59.in 4.dubio, ad diſcutiendum, nu 6.
Abb.in cõſ.17.in fi.vol 2 & in c.cum olim, circa fi. de priuil.
Fel.in c.quod ſuper his, ſub nu 8.de fid.inſtr.& in c.ad eminẽ
tiam, in princ.de ſen.excõ.Tiraq.in tract.de nobili.c 20.nu.
39.Angel.in conſ.182.mandatum Principis, qui tamen ſuper
hoc diſtinguit.Io.Plat.in l.prohibitum, C.de iur.fiſ.lib.10.&
Io.And.in c ad Apoſtolicæ, in verb.duo poni iura, de re iudi.
in 6.Specul.in tit.de leg.§ ſupereſt, verſ.quod tamen dicunt,
& in §.excipiendo, ver.item excipitur. Abb.in c.cum olim,
circa fi.de priuil Innoc.in c.cum inrepertitus, io princ.de off.
deleg.Hipp.in l.1.§ ſi quis dicatur, col.pen.de quæſtio.

3 Hinc colligi poteſt, vt in eis, † quæ veniunt iure ordinario
legationis, ſibi credatur nullis oſtenſis literis, veluti in procu
ratione exigenda in prouincia ſuæ legationis: vt monuit Io.
And.poſt Anch.in c.1 de off.leg.in 6.Philip.Fran.in d.c.1.co-
lumna...Hoſt.in c.procuratores, de cenſib.& ſentit Rot.in ſi-
mili dec.47.in no. valent acta, quæ vult: vt ſine literis creda-
4 tur Vicario † in his, quæ veniunt ex generali commiſſione.

Sub amplia hanc doctrinam de procuratione exigenda, vt
non ſolum procedat, ſi exegerit procurationem in Prouincia
ſuæ legationis: ſed etiam extra eã, eo enim caſu etiam ei cre-
ditur non oſtenſis literis. Hoſt. ita declarat, Dom.in c.1.col.
pen.de off.leg.in 6.& Fran.loco ſupra proxime citato.

Secundo principaliter amplia: vt etiã ei credatur in omni-
5 bus his, quæ veniunt in generali cõmiſſione, † vt ſunt ea, quæ
cõpetunt legato, quia legatus eſt, in his .n. creditur aſſertioni
ipſius legati, ſi ergo creditur ei, quod ſit legatus, ergo etiam
quoad oĩa alia, quæ ex eo manant, arg.c.nobiliſſimus, nonage
ſima ſeptima diſtin.& notat Gemin.in conſ.62.col.2.Imol. &
Fel.in d.c.quod ſuper his, col.2.de fid.inſtr.Hoſt.in c. procu-
ratores, de cenſib Io.And.in c 1.de off.leg.Bal.in l.ſi qua per
calumniam, circa finẽ, C.de epiſ & cler. Dec.in l. vnica, C.de
mand.Princip.& Sali.in l.exemplo, in fi.C.de proba. vbi Bal.
in fin.ait, quod ſi Cardinalis tamquã legatus de latere aſſerat
ſe habere certas peculiares commiſſiones: vt ad legitimandũ,
6 vel ad reſtituẽdum famæ, † ſi legitimet abſq; eo, quod literas
commiſſionis oſtendat, legitimationẽ valere ratione præſum
præ ve..ta..s, & aſſertionis tanti viri, quamuis n.in his, quæ
7 reſpiciunt alterius præiudicium, vt infra dicetur, † Cardina-
lis ſimplici aſſertioni non ſtetur, Bal.tamen in c.iurauit, extr.
de proba.per glo.in c.cum à nobis, extr.de teſtib.dicit ſecus
eſſe in legatione, quæ nemini eſt præiudicialis, & conſequen-
ter nec eius acceſſoria: prout eſt facultas legitimãdi, clerica-
tus, doctoratus, & ſimilia: & ita etiam notat Marſ.in l.1.§ idẽ
Cornel.nu.7.tit.de queſt.Iaſ.in l.reſcripta, nu.5 C.de precib.
Imp.offer.& in l.huiuſmodi, §.legatum, ff.de leg.1.

Quæ ampliatio etiam procedit in his, quæ exponit ei, ad
quem dicit ſe eſſe miſſum, nam & illis per ſe fides adhibetur,
ſi credimus gl.in c.ad Apoſtolicæ, in verb.proponi, de ſen. &
re iudi.in 6.Aret.in c.cum à nobis, col.4.de teſtib. Fel.in cap.
quod ſuper his, col 2.de fid.inſtr.

8 Tertio amplia, quod etiã credatur ei in ijs, † quæ de more
ſolita ſunt cõcedi Legato à latere, etſi nõ veniant in generali
commiſſione, vt notat Abb in c.ad eminentiam, de ſen. excõ.
& ibi Fel.Idem Panormit.in c.quod ſuper his, de fid.inſtrum.

Quarto amplia, vt etiam concluſio procedat in ijs, quæ ge-
ſta ſunt coram eo tamquam coram legato.Bal.in d.l.ſi qua per
calumniam, C.de epiſc.& cler Specul.in d.tit.de leg.§.ſequi-
tur, circa finem, & in tit.de teſti.§ 1.col.3. verſ. ſed quod di-
xi, refert, & ſequitur Ant.de Butr.in c.quoniam cõtra, col 28.
de proba.Roman.in l.ſciendum, col.26.ff.de verb.obl.& eo-
dem modo fides habetur ei de his, quæ facta ſunt coram eo,
tamquam coram delegato.Brun.in tract.88.col.4. Staphil. de
literis gratiæ & iuſtitiæ, fol.159.

Quinto amplia cõcluſionem vſq; eo procedere, vt nedum
creditur Cardinali aſſerenti ſibi aliquid demandatũ fuiſſe vi
9 uæ vocis oraculo, † verum etiam vt factum illud aſſertum per
Cardinalem, cenſeatur factum ipſius Pont. Max. vt intelligit
Lap alleg.32 an frater minor.nu.4.quem ita ponderauit Mã-
doſ.in vna Cantienſi confidentiæ inter Aghilletam, & Treiã,
vertente coram Illuſtriſ. & Reueren. Flauio Vrſino tunc Ca-
meræ Apoſtolicæ auditore digniſ. nunc vero Cardinale am-
pliſſimo, officioſiſſimoq; in omnes pro neceſſarijs ad eum ac-
cedentes. Et idem tenet Fel.in c.ex parte, il 1.ante num.17.de
reſcri. vt refert Maudoſ.in addi. ad d alleg. Lap. 32. in verb.
viuæ vocis oraculo, circa medium, & multos cumulat Burſat.
in conſil.20.nu.24.cum ſeqq.

Primo limita ſupradictam concluſionem non procedere,
10 quando ageretur de magno tertij pręiudicio: † tunc.n ei non
creditur, niſi literas ſuæ cõmiſſionis oſtenderit, id aperte iure
cautũ eſt in c.cum à nobis, de teſti.& textu.in c. licet ex qua-
dam, verb.etiã ſi præſidali refulgeat dignitate, eo.tit.tex.in l.
iuſiur.C.de teſti.ibi.etiam ſi præclaræ curiæ honore, ex gl. in
c.ſicut nobis, in verb.alio modo, de ſent.excõ.& ibi Modern.
& præcipue Abb Dec.in c.cauſam quæ, in fi de off.deleg. Iaſ.
in l admonendi, col.76.ff.de iureiu.Abb.cõſ.94.vol 2. dub.2.
Alex.conſ.112.vol.7.Curt.in conſ.71.col.5.& Soc.Iun.in con
ſil.1.nu.77.vol.1. vbi dicit hanc limitationem maxime proce
dere in his, quæ ipſe Cardinalis ex ſuo officio, & ex proprio
arbitrio non poſſet diſponere, niſi cum cauſæ cognitione,
iuxta doctrinam Bald. poſt Guliel. de Cun. in d.l. ſi qua per
calumniam, col.fi.verſ.quærit hic Guliel.C.de epiſc.& cleric.
quam refert, & ſequitur Alex.in conſ.206.nu.4.vol.2.Gozad.
in conſ.41.nu.15.& Crau. qui alios plures allegat in cõſ.104.

Sub amplia hanc limitationem etiam procedere in viro no
bili, quantumuis illuſtri, quia ei non creditur, niſi oſtenſis lite
ris, quando agitur de pręiudicio tertij, ita declarat Abb.in d.
c.cum olim, 1.de priuil.circa fi.Fel.in d.c.quod ſuper his, col.
2.de fid.inſtr.& in c.ad eminentiam, de ſent.excomm.allegat
nota.per Bart.in l.Palatinos, C.de coll.fun.fiſ.lib.10.idem te-
net Alcia.de præſump.3.reg.in 2. præſumpt.nu.3. eo enim in
11 caſu neceſſe eſt probare commiſsionem, † quæ etiam probari
poterit per teſtes probantes ita communi conſenſu exiſtima-
ri.Bellamer.deciſio.402.inter priuatos.

Secundo limita, vt non credatur Cardinali aſſerẽri ſe habe
re commiſsionem de illis, quæ tranſcendunt naturam iuriſdi-
12 ctionis, & legationis ſuæ, † id eſt corũ, quæ ſunt reſeruata pe-
culiariter ſummo Põtific.Gem.conſ.62.col.2.Bal.Imol.& Fel.
in c.qđ ſuper his, col.2.de fid inſtr.Butr.in c.cũ in iure, col.6.
de off.deleg.& in c.ad eminẽtiam, de ſen excom.Abb.in c.qđ
ad tranſlationem, de off.deleg.Anchar.in clem.1.col.2.de pro
batio.Corn.in conſ.155.in fi.vol.1.Pariſ.in conſ.2.col.1.vol.1.
Aene.de Falco.in trac.reſeruat.fol.60.Capel.Toloſ.463.dec.
& Rot.deciſ.33.alias 714.nunquid non creditur, in antiquis.

Quidam tamen cẽſent hanc limitationem non procedere,
qñ legatus ſępius hęc peculiaria exercuiſſet, & ſic eſſet i qua-
ſi poſſeſſione exercẽdi talia reſeruata, ſic oſtendit Fel. c.cũ in
iurepetitus, col.4.de off.deleg.Bal.in l.exẽplo, in fi.C. de ꝑb.

Cal.

Cald.in conſ.2.in titu.de off.delega.Dec.in l.vnica, C.mand. Princip.num.9.

Vt tamen hæc Doctorum opinio procedat, addẽda eſt hęc temneratio,nimirum quando illud,de quo dicit ſe habere cõmiſſionem,non tenderet in præiudicium tertij, vt quia diceret ſe habere poteſtatem diſpenſandi cum illegitime natis, vt poſſint promoueri ad ordines, & dignitates eccleſiaſticas: ita ſublimitat prædictam limitationem Ang.in l.quæcunq;.§. fi.ff.de publ.& in conſ.292.D.Io.Cror.in trac.de teſtib.§ ſex ta ſe offert,ſub nu.210.ver.tertia ſit concl.Abb.in c.ſicut,poſt gl.1.de ſent.excom.& in d.c.quod ſup his,de fi.inſt. & vtrobiq; Fel & idem Fel.in c.ad eminentiam,de ſent.excõ.Corn. in cõſ.155.in fi.vol 1.Iaſ.conſ.72.col.pe.& in conſ.140 vol.1. & propterea non creditur ſummo Pœnitentiario aſſerenti ſe
13 habuiſſe † commiſſonem viuæ vocis oraculo à Papa, vt reſpondit Gozad.conſ.71.col.pen.

Contrarium tamen ſenſerunt Anch.in clem.literis,de ꝓb. Aret.in c.cũ nobis,ext.de teſt.Rui.conſ.90.col.3.& pen. vo.1.

Tertio limita, vt non credatur Cardinali aſſerenti ſe dele-
14 gatum.† ſeu cauſam ſibi commiſſam viuæ vocis oraculo, vt docuit Inno.in c.cum olim,1.in gl.fi.de priuileg.Butr.Imo.& Fel.in d.c.quod ſuper his,col.2.in fi.& ſequ.Abb.in c præterea,col.2.de dilat.idem ſentit Abb.in d.c.cum olim,dum allegat tex.in c.cum in iure.vbi Fel.col.3.

Contrarium,vt immo Cardinali atteſtanti ſe delegatum in aliqua cauſa credatur,ſequutus eſt Hoſt.in ſum.tit de off.delega.ſub rubr.Salic.in l.iuſiurandi, C. de teſtib.& in l.1.C.de mand prin.Alex.conſ.92.col.3 vol.6 Rom conſ.59 in 4 dub. Abb.in conſ.27 in cauſa Orientali,in fi.volum 2 Ruin. conſil. 90.colum.3.volum.1.Gram.in conſ.ciuili 24.num.9.vbi alios adducit.

Quarto limita,vt nõ credatur dicto Cardin. aſſerentis ali-
15 quem † familiarem ſuum ea de cauſa,vt de ipſius beneficijs poſſit diſponere, Sarnen.in reg. de impet r. per obitum fam. Card.q.13.

Et pro concluſione in hac materia animaduertas,vt maxime credendum ſit Cardinali aſſerenti de commiſſione ſibi fa
16 cta à Papa,† quando Papa eſt præſens,qui facile adiri poſſit, quia tunc non eſt præſumendum ipſum mentiri, Imol.in d.c. quod ſuper his,& ibi Fel.col.3.de fid.inſtr.Iaſ.in repet.l.admonendi,col.81.ff.de iureiu.& in conſ.145.col.2.vol.4.Alex. in c.nobiliſſimus,Gram.conſ.54.& in cõſ.24.col.3.Pariſ. cõſ. 11.col.fi.& conſ.132 col pen.vol.4.

Quod etiam procedit in mandatis Principum,de quib.facile copia haberi poteſt,quando princeps eſt in eadem ciuitate,Specul.in tit.de probat.§. videndum, verſ.auditorib.quẽ ſequitur Rom.in l.ſciendum,ff.de verb.oblig.Bal.in l.aliquando,q.4.ff.de off.præſid.Gram.deciſ.36.num. 27. reliqua tradentur in concluſione,Cardinalis,& concluſione, legatus de latere.

Obſeruatione etiam in hac materia dignum non omittam,
17 vt ex conſuetudine Romanæ Curiæ receptum ſit,† vt fides habeatur aſſertioni Cardinalis legati indiſtincte,gl.clem. in ver. reſeruante narramus,de probat.Io.And.in c.conſtitutus,col. fi.de appel.Alex.conſ.106.col.3.vol.2.quod intellige, dummodo illa cõſuetudo probaretur.Aret.in c.cum à nobis, col. 3.verſ.de certe.

Alia quædam de atteſtatione Cardinalis in concluſione, Cardinalis,infra dicemus.

CONCLVSIO CXLI.

ARGVMENTVM.

De aſſertione Principis an ei ſit credendum.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertioni Principis non adhibenda fides, quando alteri eſt nocitura.*

ASſertioni Principis,ſi res alteri detrimentum allatura ſit,
1 non † eſt fides adhibenda,iuxta ſentẽtiam Fel in c. cum à nobis,col.2.de teſtib.quod etiam placuit Alex.in conſ.112. vol.7.nu.1.& in eandem deſcendit ſentẽtiam Soc.in cõſ.127. vol.3.& cum iſtis ſenſit Corn.in cõſ.199.col.7.in fi.vol.2.hoc aſſertione approbauit Anc.cõſ.399.col.fi.horũ menti acceſſit Dec.in conſ.124.in conſ.220.in conſ.357.& in cõſ.576. aſſenſit Curt.iun.in conſ.144.col.4.& in conſ.170.col.7. eidem opinioni ſubſcripſit Crau.conſ.135.nu.42.conſ.171.nume.11. vol.1.album calculum addit Angel. in conſ. 368. ab his ſtetit Rom.in conſ.369.col.8.& poſtremo ſequutus eſt Ruin.in conſil.3.num.1.9.& 14.vol.5.Huc adhibeas ea, quæ tradita ſunt in concluſione,Princeps.

CONCLVSIO CXLII.

ARGVMENTVM.

De aſſertione iudicis, an probet factum partium.

SVMMARIA.

1 *Aſſertio iudicis non probat factum partium.*
2 *Aſſertio eius de fama eſt leuis præiudicij, cui creditur ad inquiſitionem formandum.*
3 *Aſſertio iudicis, quod crimen ſit notorium, eſt magni præiudicij reo. Et quando iudicis aſſertioni credatur, vide ibi verſ. fine.*

1 ASſertionem iudicis † factum partium non probare multi tum ex profitentibus,tum etiam ex conſulentib. memoriæ tradidere,præſertim Craner.conſ.255.nu 3.Gozadin. conſ.11.nu.20.Iaſ.in l admonendi,nu.15.ff.de iureiur.Anch. conſ 277.conſ.436.Aret.conſ.170.Crau.cõſ.54. nu.13. vol.1.
2 licet aſſertio eius de fama ſit leuis præiudicij,cui creditur ad formandam inquiſitionem.ſed aſſertio iudicis, quod crimen
3 ſit notorium, † eſt magni præiudicij reo, ita reſpondit Aret. conſ.163.poſt nu.5.verb.non obſtat,quod conſ.incipit. ſicut Ioan.dicit in Apocalypſi, & ibi, quando eius aſſertioni credatur.

Videnda eſt concluſio, index, vbi eſt proprie huius loci materia.

CONCLVSIO CXLIII.

ARGVMENTVM.

Aſſertio notarij an probet.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertio notarij non probat, nec eius dicto ſtandum.*

1 ASſertionem notarij † non probare, nec eius dicto fidem eſſe adhibendam, conſultum fuit à Soc.iun conſ.148. volum.2.Pariſ.conſ.98.nu.9.vol.1.cætera, quæ ad hanc concluſionem ſpectant, explicabuntur in concluſione, notarius.

CONCLVSIO CXLIV.

ARGVMENTVM.

Aſſertioni vulnerati contra inculpatum an ſtandum ſit.

SVMMARIA.

1 *Aſſertioni vulnerati contra culpatum eſt ſtandũ, maxime in vltimo vitæ ſpiritu, id ſemper affirmanti, quia præſumitur non mentiri. Vide ibi. & nu 3. & nu.4. & ibi q am excuſet concordiam vide nu.4 & quando procedat, nu 6.*
2 *Argumentum à communiter accidentibus validum eſt.*
3 *Non omnis qui moritur eſt S. Ioannes Euangeliſta.*
4 *Confeſſio facta in mortis articulo valet, quia non eſt veriſimile, quem mentiri.*
5 *Quis dicens contra veriſimile non audiendus.*
6 *Aſſerenti quod in articulo mortis cum iuramento creditur, & ibi quomodo procedat, & num.7.*
7 *Aſſertioni conſtituti in mortis articulo creditur, ne veritas pereat, ne delicta remaneant impunita.*
Aſſertio conſtituti in mortis articulo facit fidem contra inculpatum ſaltem ad torturam, & quando ibi num.8. Contrarium vide nu 10. & 11.
8 *Morientibus ſæpe contingit eſſe à mente, & intellectu alienis*
9 *Oppreſſum mortis timore ſimilis eſt mortuo.*
10 *Nullus in cauſa propria eſt teſtis idoneus.*
Inimicitia grauis præſumitur ex atroci iniuria.
11 *Teſti inimico non creditur.*

ASſertioni vulnerati eſſe credendum contra eum, cuius cul
1 pæ tribuitur, decidit † Gram.dec.42.nu.6.8.9.& ſeq.deciſ.56.nu.12.docuit Nouel.in pract.fol.29.nu.12. Marſ. cauit conſ.5.nu.14 conſ.20.nu.14.

Quod

Digitized by Google

Quod maxime procedit, quando vulneratus agit animã, &
idem ſemper affirmauerit, quia tunc tenendum eſt in tali ſta-
tu non mentiri, ne dicamus ipſum immemorem eſſe ſalutis
æternæ cum nos quotidie experiẽtia rerum magiſtra doceat,
conſtitutos in articulo mortis cõiter laborare ad ſalutem, &
quamplures facinoroſos, ac improbos in extremo vitæ ſpiri-
2 tu ſigna pœnitentiæ præbere. Vnde † & validum eſt argumen
tũ à cõiter accidẽtib l. certi condict. §. ſi nũmos, ff. ſi cer. pet.
Contrarium tñ, aſſertionem vulnerati non probare cõtra
eum, qui culpatus eſt, docuit Ang. in l. mater, C. de calum. Ni-
col. de Neap. in l. 1. § ſi quis moriens, ff. ad Syll. Alex. in conſi.
24. n. 4. vbi aſſerit iſtiuſmodi aſſertionem eſſe vilem præſum-
ptionem, & ſolũ ſufficere ad excuſandũ à calumnia, & teme-
ritate hæredis dicti vulnerati, qui propter dictam aſſertionẽ
motus eſt ad accuſandum illum, cuius culpæ datũ eſt à dicto
vulnerato moriente, vol. 3. & facit, quod dicit Bal. in titu. de
3 pace conſtan. verſ. vaſalli, vbi † inquit, quod non omnis, qui
moritur eſt S. Ioannes Euãgeliſta & ſequitur Bertr. conſ. 162.
lib 2. & in conſ. 132. lib. 2. & Grat. in conſ. 57. nu. 30. vol. 2.
Cõcilies has inter ſe opiniones hoc pacto, vt prior opinio
procedat concurrentib. alijs adminiculis, poſterior vero, qñ
adeſt ſola aſſertio vulnerati, vt ſenſit Paris de Put. in ſuo tra-
cta. ſind. in verb. tortura, lo vlt. in c. officialis, poſuit & tenet
Gram. d. dec. 42. n. 7. & ſeq. vltra quod ipſemet Bal. in conſ. 25.
caſus ſuper quo, in 2. col. lib. 1. tenuit contrarium, & expreſſe
4 affirmat, confeſſionẽ factam in mortis articulo valere, † quia
non eſt præſumendum, talem confitentem mentiri, quod pro-
fecto ad veritatem propius accedit, quam illud, quod dicit
idem Bal. in d. verſ. vaſalli, cum frequentius cõtingere ſoleat,
vt bona pars migrantium ex hac vita mori prius non conten
dant, quam facinorum pœnituerint, & hanc opinionẽ ſequi-
tur Marſ. conſ. 5. nu. 14. & 15. lib. 1. & conſ. 109. nu. 33. lib. 2. &
Anc. conſ. 151. viſa facti narratione, vbi dicit, vt ſi qs aſſereret
quem cõſtitutum in mortis articulo mentiri, diceret nõ veriſi
5 mile, † cui ſi quis repugnet, audiri non debet. Tenet idẽ Mar
ſil. in pract. §. diligenter, n. 118. & 119. cum ſeq. vbi in vtranq;
partem qõnem diſputat, & tandem ex validis rationib. trãſijt
in hac eadem opin. aſſerens, ſibi videri opinionem hanc fore
magis æquam, & rationi, ac iuri naturali magis conſentaneã,
non obſtantib. in contrarium allegatis, & adductis, quib. om-
nib. ibidem ipſe ſub nu. 121. ſatis diffuſe reſpondet.
Primo limita, vt concluſio procedat, dummodo talis aſſe-
6 rens in articulo mortis † illud dicat cum iuramento, ſecundũ
Rom. in l. ſi quis in graui, §. ſi quis moriens, ff. ad Syllan. quem
refert, & ſequitur Marſ. in d. §. diligenter, nu. 118. in fi.
Secundo limita, vt ꝓcedat, ſi talis aſſerens in articulo mor
tis ſit ſuæ mentis cõpos, & illud, quod aſſerit, non poſſit pro-
7 bari per alios teſtes, † nam tunc ne veritas pereat, & ne deli-
cta maneant impunita, talis aſſertio conſtituti in mortis arti-
culo facit fidem ſaltem ad torturam cõtra eum, qui culpatur,
ita diſtinguendo concludit Marſil. d. §. diligenter, ſub nu. 123.
quod comprobat pluribus rationibus, exemplis, & auctorita
8 tibus, quæ omnia per te poteris videre, ſecus verò, † ſi talis
conſtitutus in articulo mortis mente, & intelligentia motus,
vt ſæpe morientib. contingit, iuxta tex. in l. hac conſultiſſima,
§. at cum humana fragilitas, C. qui teſta. facer. poſſ. quia tunc
non procedit concluſio, ſed locum habet alia opinio, vt dictũ
9 talis nullam probationem, nec indicium faciat, † nam mortis
timore oppreſſus ſimilis eſt mortuo, vt dicit text. in l. iube-
mus, poſt prin. C. de teſt. & voluit Caſt. conſ. 366. viſo puncto,
& ideo dixit Bal. in l. extraneum, in prin. C. de hær. inſtit. con-
ſtitutum in mortis articulo non poſſe adire hæreditatem.
Contrariũ tamen indiſtincte tenet Natta in conſ. 354. nu. 1.
& 2. vol. 2. vbi expreſſe dicit, aſſertionẽ vulnerati nõ facere in
10 dicium ad torturã, † quia nullus in cauſa propria fit idoneus
teſtis, arg. l. nullus, ff. de teſtib. & l. oib. C. eo. & quia dicẽdo ſe
à tali vulneratum, oſtendit ſe eius inimicum capitalem, nã ex
iniuria atroci præſumitur inimicitia grauis, iuxta ſententiam
11 Bart. in l. 3. §. ſi. ff. de adi. lega. † & inimico teſti non creditur,
per tex. in l. 1. §. præterea, vbi gl. & Bar. ff. de q. & videtur etiã
de hoc eſſe text. in l. ſi quis in graui. §. moriens, ff. ad Sillania.
vbi non creditur domino morienti in eo. quod aſſerit ſe per-
cuſſum ab eius ſeruo. & ibi licet Ang. videat velle, vt hæc cul-
patio vulnerati faciat probabile indicium ad torturam: tñ cõ
trarium ſequitur idemmet Ang. in l. mater, C. de calumnia. di-
cens per gl. ibi, iſtiuſmodi aſſertionem non facere indicium
ad torturam. ſed liberare tantummodo hæredem à calumnia,
ne temere videatur accuſare, & hanc opinionem probat etiã
Alex. in conſ. 14. ponderatis narratis in themate, col. 1. vol. 3.
& Iaſ. in l. 1. in fi. C. com. de leg.

CONCLVSIO CXLV.

ARGVMENTVM.

Aſſeſſoris teſtimonio an ſtetur in cauſa in qua fuit aſſeſſor.

SVMMARIA.

1 *Aſſeſſoris teſtimonio non ſtatur in cauſa, in qua fuit aſſeſſor.*
2 *Aſſeſſor non poteſt eſſe aduocatus in cauſa, in qua fuit aſſeſſor.*
3 *Aſſeſſoris ſententia non valet lata ſuper cauſa, in qua fuit aſſeſſor.*

1 ASſeſſoris teſtimonio nulla fides habetur in cauſa, † in qua
aſſeſſor fuit, c. ſtatuendum, 2. q. 6. & ibi gl. in verb. vel co
gnitor. Capel. Toloſa. deciſ. 143. & latiſſime additio. per c. cũ
dilecti, de electio. & c. 2. de arbit. & ibi Inno. c. quemadmodũ
contra falſam, de proba. & c. in noſtra, de procurat. in fi. plene
per Specul. in tit. de teſtib. §. 1. verſ. item opponitur. Cyn. in l.
ne in arbitris, circa fi. ff. de arbit. & ibi pleniſſime.
2 Primo amplia hanc concluſionem procedere vſque eo † vt
nec aduocatus eſſe poſſit in ea cauſa, in qua aſſeſſor fuit, vt tra
didit Specul. de aduoc. §. 1. verſ item quod fuit aſſeſſor.
3 Secũdo amplia, vt nec ſentẽtia † aſſeſſoris valeat lata ſuper
cauſa, in qua aſſeſſor fuit, idem docuit Spec. de aſſeſſ. §. ſi. Ad
eas ea, quæ ſupra in concluſione, aduocatus, diximus, nam
illa, quę de aduocatu, & arbitratore dicta ſunt, militant etiam
in aſſeſſore.

CONCLVSIO CXLVI.

ARGVMENTVM.

Attentata reuocari petens, an ſufficiat ei probare ſe poſſediſſe tempore litis mota, & lite pendente fuiſſe ſpoliatum, licet de titulo non probet.

SVMMARIA.

1 *Attentata reuocari petens ſufficit ei probari ſe poſſediſſe tempore litis mota, & lite pẽdente ſpoliatum, licet non probat de titulo, nec colores poſſeſſionem propter priuilegium attentatorum.*
2 *In attentatis ſufficit probare ſolam detentationem.*
Attentatorum via eſt leuis in procedendo, & probando: quia non requiritur probatio tituli.
3 *In attentatis valet receptio teſtium etiam ſuper articulis non admiſſis.*
In attentatis ſufficit præſump ta probatio ad primum extremum probandum, & ibi vide rationem, & ampliationem etiam in beneficialibus.
Vbi non teneat per totum colorare, colorans ex infecto titulo non eſt audiendus, quia peius eſt infectus, quam nullum oſtendere.
4 *Attentatorum remedium eſt priuilegiatum in hoc, quia in eo non requiritur probatio tituli, ſecus in interdicto recuperanda.*
In attentatis ſufficit probare ſimpliciter ſtatum & poſſeſſionem, in qua quis erat tempore appellationis interpoſita, & nunc poſſeſſionem reperiri penes iſtum tertium.
5 *Attentatorum remedium eſt priuilegiatum quantum ad ordinem iudiciarium, ſed non ad hoc, vt quis poſſit procedere in materia beneficiali ſine probatione tituli.*
Petens reuocationem attentatorum debet probare, quod eſt ſua intentionis fundamentum, videlicet per appellatum eſſe appellatione pendente innouatum.
Qua probatio debet eſſe concludens, licet non teneat attentata reuocari poſſe, facta fide legitima de appellatione, & attentatione.
Opinio Vtriuſq; reprobata, & ibi quid teneat Palatium.
Et ibi vide remiſſiue differentias, ampliationes, reſtrictiones, & declarationes, & etiam ibi conſiderationem auctoris.
6 *Attentata reuocari petens non auditur, quando conſtat notorie de non iure ſuo, niſi titulum colorет, intellige vt ibi Et nu. 13.*
Quando apparet de non iure petentis attentatorum reuocationem, non auditur, ibi. & nu. 7.
7 *Iudex repellit petentem attentata reuocari, vbi conſtat de non iure petentis, nec eſt in delicto auctoritas, tunc non differt remedium attentatorum, & poſſeſſorium. Contrarium ibi.*
Attentata non reuocantur, quando conſtat in actis de bono iure attentantis, ibidem.
Et ſic in beneficialibus practicatur ibi. Contrarium ibidem.
8 *Reus & poſſeſſor de cuius iure non conſtat, poteſt dare obiectus contra actorem, & ſi fuerit in poſſeſſione beneficij.*

Prima

Prima opinio vbi non conſtet de iure, non auditur, procedit in actore agente, ſecus in reo poſſeſſore ſe defendente, ibi.

Tractans de poſſeſſione acquirenda, vel recuperanda, non auditur, vbi eius non interest, & conſtet de non ſuo iure, ſecus de retinenda, quia non reijcitur, licet de non eius iure conſtet, ibi & rationem vide ibi, & in quibus procedat ibi, & nu. 9 Niſi eius poſſeſſionem adeptus fuiſſet lite pendente, ibi.

8 *In beneficialibus non datur vitioſus ingreſſus, & nu. 10.*

Notorius defectus agentis non impedit reſtitutionem in prophanis, ibi Et quomodo procedat, ibi vide ampliationes, & limitationes remiſſiue, & nu. 10 Et quando poſſeſſio tam in profanis, quam in beneficialibus ſequeſtretur, ibi remiſſiue.

Attentatorum reuocatio non retardatur, quando cauſa requirit diſcuſſionem vel altiorem indaginem, vel ſit ante concluſum in cauſa.

10 *Conſtare de non iure petentis non poteſt dici ante concluſionem cauſæ, niſi reſul. et ex confeſſione ipſius paſſi attentata, ſicut ex probationibus aduerſarij extrinſecis.*

11 *Notorius defectus iuris agentis obſtat in beneficialibus, non in profanis.*

12 *Titulus in profanis non eſt colorandus, ſecus in beneficialibus*

Rota quando ſoleat reuocare attentata, & ſequeſtrare poſſeſſionem, & cognoſcere de bono iure tam in beneficialibus, quam in profanis.

13 *Fructus dicantur res profana, licet ſint beneficij.*

14 *Petens ſe reſtitui in profanis quando teneatur colorare bonam fidem, vel informare aliqualiter de aliquibus probabilibus præſumptionibus. Et quando procedat*

15 *Notorius defectus per commentum oppoſitus non impedit reſtitutionem, quæ de opponente eſſet in eodem crimine.*

Pluralitas beneficiorum impedit reſtitutionem.

16 *Spoliatus violenter non reſtituitur, ſi ipſe antea ſuum ſpoliatorem violenter ſpoliauerit.*

17 *Notorium facti permanentis de non iure petentis impedit reſtitutionem, ſecus facti tranſeuntis, quia recipit probationem, & quando procedat, vide nu. 18.*

18 *Adulterium eſt factum, quod tranſit.*

19 *Notorietas ſup. omnium ex poſſeſſione propter ſententiam latam non impedit reſtitutionem, ſi probetur, vt ibi.*

20 *Ius acquiritur ſpoliato per actum ſpoliationis, quod non aufert notorietas ſup.veniens.*

Reuocatio executionis per viam attentati, quando non fiat, & quando duret attentatum, & fiat executio illorum reuocationes.

21 *Exceptio notoria adulterij ſuperueniens poſt ſpoliationē facit, vt mulier ſpoliata non debeat ante reſtitui.*

Notorietas quando reſtitutionem impediat.

22 *Notorius defectus proprietatis de proprietate tertij, non impedit reſtitutionem, ſi agens probauerit attentatum lite pendente, & ibi vide rationem, & quando agenti obſtet.*

23 *Attentata per procuratorem non reuocantur, niſi probetur, attentatum lite pendente, & procuratorem habere mandatum ſpeciale rationem vide nu. 24 & 25.*

Delictum procuratoris non nocet domino, ibi & nu. 24.

Dominus præſumitur dediſſe mandatum ad licita, ibi & nu. 24.

24 *Poteſtas mandans familiaribus ſuis, quod recipiat poſſeſſionem, non intelligitur mandare, vt ſpoliet, & vide ibi rationem.*

25 *Dominus non incurrit pœnam, c. cum quis, de præbend. in 6. propter factum procuratoris.*

Mandatum non cenſetur datum ad illicita, & ampliationes ibi remiſſiue, & id in ſummo commiſſariis, & hoc Rotam ſeruare niſi oſtenderetur mandatum ſpeciale & quando dicatur mandatum ſufficiens, & ſpeciale, ibi remiſſiue.

26 *Attentatorum per procuratorem commiſſorum reuocatio poteſt peti, ſi dominus expreſſe, vel tacite geſta ratificauit, probando, vt ibi.*

Dominus ſibi præiudicat ratificando, ibi & vide ampliationes, & limitationes remiſſiue, & modos probandi ſcientiam, & quando Dominus poteſt de attentatis conueniri ex facto procuratoris.

27 *Attentatorum reuocatio poteſt peti, quando dominus ſciuit attentata per procuratorem, & non prohibuit abſque probatione mandati.*

28 *Dominus ſibi præiudicat, quando ſcit tranſgreſſionem procuratoris in mandatis, quia videtur tacite geſta per eum ratificare. Et idem ſi domino placeat.*

29 *Dominus tenetur, vbi verisimiliter præſumitur ratificatio eius quod geſſit procurator ſuus & debet mandare, quod deſiſtat, niſi procurator ſit in longinquis.*

Domini ſcientia quando inducatur ad effectum reuocandi attentata, & quando illis modis non probetur, an in dubio illa præſumatur, vide ibi remiſſiue.

ATtentata petens reuocari ſufficit probare ſe poſſediſſe tempore litis inchoatæ, & lite pendeote ſuiſſe ſpolia-
1 tum licet † aliter nou probetur de titulo, nec ſignis poſſeſſio coloretur, & hoc eſt priuilegium beneficio attentatorum peculiariter irrogatum, ita tenet Rot. deciſi. 14 fuit dubitatum, in nouis. allegat Innocen. in cap. dilecti, de maiorit. & obed. & ita proſequitur inter recentiores Robertus Lancellotus, Peruſinus in ſuo ampliſſimo tractatu de attentatis, in 3 part. cap. 26. uerb. alij uero duo, nume. 3. titn. de probat. attentatorum, allegans concordantes eſt etiam deciſio. 89. in antiq. ubi poſt appellationem, quo in loco ſcriptum habetur, quod ubi poſt appellationem, uel dum lis pendet aliquid dicitur attentatum, & tamquam attentatum debere reuocari, ſufficiat probare attentatum, licet aliter non probetur poſſeſſio: Et hoc ibi dicit Rota procedere, niſi ille, contra quem petuntur attentata reuocari de iure communi, aut ex cauſa uerisimili, præſumatur poſſidere, quia tunc noo reuocantur attentata, oiſi ille, qui petit reuocari, & contra quem eſt attentatum, probaret, ſe uere poſſediſſe tempore attentatorum, ut uoluit Innocen. in cap. bone, de appellat. quem etiam allegat Rot. d. deciſio. 14. quæ deciſio ideo dicit ibi, quod quis probet ſe poſſediſſe tempore motæ litis, ea ratione quia aduerſarius forſan ex aliqua cauſa præſumebatur poſſidere, alioqui non eſſet neceſſario probanda poſſeſſio, ſecundum Rot. d. deciſio. 89. & ex recentioribus proſequitur idem Lancell. d. tract. de attent. d. 3. parte, cap. 6. uerſ. quam clauſulam limita, oum. 34. d. tit. de probat. attent. plura allegans: Probat etiam concluſionem Rot. deciſio 56. in antiquis, ubi aliquem tenet beoeficium, & deciſio. 384 ſi conſtito de non iure, in antiqu. di-
2 cens, † in hoc priuilegium in attentatis alicui irrogari, quod ſufficiat probare ſolam detentationem, & ita idem aſſeruit Lancello. d. tract. & tit. num. 29. uerb. unde circa hoc primum extremum, & in 3. parte, c. 24. tit. de reo, & except. contra atteot. competen. quæſt. 6. oum. 11. ver. quod detentio, quam ſupra in facto, & 2. parte, c. 4. tit. de attentatis lit. pend. limit. 1. num. 35. facit etiam deciſ. 446. col. 2. in nouis dicens, viam attentatorum eſſe lenem in procedendo, & in probando, quia non requiritur probatio tituli, vt etiam tenet Bellam. deciſi. 49. agens poſſeſſorio, & Innoc. d. c. dilect. de maiori. & obed.
3 & Ioan. Monachus in c. cupientes, de elect. in 6. & † valet receptio teſtium etiam ſuper articulis non admiſſis, Rota deci. 10. alias 105. valet teſtium receptio, de teſti. in no. ſufficitque præſompta probatio ad primum extremum probandum, vt dicit dictus Lancell tract. in tit. de probar atten. d. 3. par. d. c. 26. num. 82 ad 89. referens ita dictum in Rota, vt in recoll. Putei, dec. 1. præſumptiua, de reſtit. ſpoliat. ratio eſt, cur non requiritur titulus, quia magis æſtimatur contemptus ſuperioris & integritas ſtatus cauſæ, quam ius agentis, vt lite pendente, per totum, & Bellam. ibi, vbi ita in Palatio obſeruari affirmat & idem ſequitur deciſ. 101. ſi conſtat de nō iure, dicens quod in hoc ſanetur remedio attentatorum, quia proceditur ſummarie, & non oportet probare poſſeſſionem cum titulo, ſed ſufficit ſola detentatio, quia adeſt contemptus, ex quo attentando offendit iudicem, & partem, ad not. in c. cordi. de app. in 6. & Franc. in c. bonæ, num. 14. & 38. de appel. Natta conſil. 568. quidam fratres, num. 4 lib. 3. & dictus Peruſin. 3. parte, c. 24. tit. de reo, & except. con. attentata competen. q. 21. nu. 1. & d. 3. parte, c. 30. tit. de priuileg. attentatorum, ver. prima vt in attentatis, num. 12. per deciſio. a alias 14. fuit dubitatum, num. 3. de reſtit. ſpoliat. in no. & per alia, vt ibi, & latius proſequitur multus allegans ibi in ver. ſecundum priuilegium, a ou. 70. ad 74. vbi ampliat etiam in beneficialibus limit. quod vbi non tenetur colorare petitorium, illud ex infecto tit colorans, non eſt audiendus, cum peius ſit infectum quam nullum oſtendere, per dec. Egid. 393. ſi petens, vt ibi. verb. eadem limit. poſt nu. 76. & de iſta ſummarietate vide eundem Peruſ. d 3. p. c 26. tit. de proceſſu in cauſa attentatorum, poſt nu. 7. ad 32. iſtud etiam tenet idem Bellamer. dec. 553. concl. quod licet petens. vbi affirmat, in hac concluſione omnes dominos vnanimes conſenſiſſe nemine diſcrepante & idem decidit in deciſ. 288. item quod poſſeſſor. & ita etiam in vſu forenſi ſolere obſeruari atteſtatur Aufre. in addit. ad dec. 15. Capel. Toloſ. item fuit quæſitum, an intentati. iſtud etiam ſequitur Biſignet. tit. de reſtit. ſpol. dec. 1. & Fel. in c. dilecti, col. fi. de maio
* rit & obed. vbi atteſtatur hāc eſſe * cōem opinioōem, teſtatur Oldr. hoc tenentem conſ. 199. in prin. & Card. coof. 10. Iaco. exeq. voluit. Franc. in c. ad decimas, col. 4. poſt Dom ibid. de reſt. ſpol. io 5. limitat. placuit & Dec. poſt Abb. & Fran. n. 14.
4 in c. bonæ, col pen. de app. diceotes † in hoc eſſe pinguius remedium attentatorum, quia in eo non requiritur probatio tituli, ſecus io interdicto recuperandæ. Idem Dec. poſt Abb. in
* c. ex parte, in vlt. col. de reſcr. vbi approbari * cōiter dictū Innoc. in c. dilecti, cui præcipue innititur hæc opinio, affirmat, vt ēt ibi probat Fel. ſequitur Caſſad. dec. 3. de reſt. ſpol. Māfr. in ſuo tra. de attentatis, concl. 41. & 43. cui accedit Io. Mona. in c. cupientes, §. quod ſi per viginti, nu. 136. 146. de elect. in 6. Gemin. conſ. 94. io cauſa Hiſpal. in fi. Nicol. Mil. in repert. in verb. poſſeſſorio recuperandæ agens, lo 3. ver. ſecus ſi incidē tor, & in ver. attentata lite pend. lo 4. Imo. in clem. 1. col. fi. de cau. poſſeſſ. & propr. Soc. in l. rem, quæ nobis, in 7. q. princ. de acq. poſſ. Nicel. in tra. de concord. glo. in gl. 6. nu. 112. vbi atte
* ſtatur * cōem ſententiam eſſe io materia atteotati, ſatis eſſe ſi probetur ſimplex ſtatus, & poſſeſſio, in qua quis erat tēpore appellationis interpoſitæ, & nunc poſſeſſionē reperiri penes iſtum tertium, vt ēt rñdet Dec. conſ. 103. in can. poſſ. in princ. & in conſ. 200. in cauſa propoſito paucis, col. 2. Ben. Capra in c. in literis, de reſt. ſpol. & eſt gl. io cle. fi. vt lit. pend. Marſ. ſingul.

Digitized by Google

gal.199.in iure expreſſum eſt.Hercul.in tra.ſuo de attentatis
c.15.nu.1.& ſeq.Benintē.dec.Bono.76.nu.1. & proſequitur di
ctus Lancell.eod.tra. de atten.d.3.p.c.26.nu.29.& ſeq.tit.de
prob.attentatorum,& dicit in d.3.p.c.24.tit.de reo & excep.
cont.attent.comp.q.8.ver.quarto quia,nu.7.non requiri nec
poſſeſsionis,nec tituli probationem in attentatis,ſed ſuffice-
re detentationem,& ſtatum.in quo quis erat tempore atten-
tati probare,d.ver.nu.8.& in q.9.d.ti.ver.in attentatorū aūt
reuocatione,nu.11.& ita obtentum aſſerit in vna Rom.Archi
presbyteratus S Priſcę coram Oradino anno 1560.& fatetur
deciſ.in recollec.Creſc.158.tertius,ſub rub.de reſt.ſpol.in fi.

In contrariam deſcendit ſententiam Bellam.dec.294.id au
5 tem quod dicitur,inquiens,†remedium attentati eſſe priuile
giatum quantum ad ordinem iudiciarium ſed non quantū ad
hoc,vt quis poſsit procedere in materia beneficiali ſine pro-
batione tituli,& idem Bellam.tradit dec.286.in mater.attēt.
nec ab hac opinione receſsit Abb.in c.in literis,ver.item ad-
uerte ad vnam,nu.26.de reſt.ſpol. & eam conſulēdo ſequitur
Oldr.conſ.1.in cauſa Eboracen.nu.16.ver.nec obſtat,ſi dice-
retur.dicens non reperiri iure cautum reuocationem attenta
torum eſſe magis priuilegiatam, quam interdictum vnde vi.

Conciliare poteris hoc pacto,vt illæ dec.294 & 286.Bella
me.loquantur ſecundum opinionem Domini Viuarij, quæ ta
men ab omnibus alijs videntur reprobatæ,vt dicit idem Bel-
lam.dec.49.agens poſſeſſorio,vbi præcipue affirmat, Palatiū
priori opinioni adhærere,vt in dec.14.in nouis, licet viderit
dubitaſſe Dominum Viuarium: & ad id, quod obijcit Oldra.
poteſt dici,illud dictum non eſſe verum:cū ipſemet Oldr.om
nino aliter ſentiat in conſ.199. pro fundamento, & probatur
ex plurib.differentijs traditis per Rot.d.dec.14.in nouis.re-
medium attentatorum eſſe magis priuilegiatū. Et hanc opi-
nionem Oldr.prælleg.conſ.1.tamquam contra *communem
opinionem reprehendit Dec.in c.ex parte,el 2.col.3.in fi.nu.
22.de reſcr.& conſ.200.in caſu propoſito,ſub nu.2.& eādem
opin.contra Oldr.ſentit idem Dec.conſ.103.in cauſa,num.1.
Alex.conſ.99.nu.9.li.5.Affli.dec.98.nu.4.& hanc partem plu
rib.defendit dictus Lancell.Peruſ.& ita eſſe recolle.Achil.de
Graſſ.dec.24.attentatorum cauſa,ſub rub.de attentatis, vt d.
eius tra.3.p.c.30.ver.1.vt hoc remedium,a nu.6.ad 11.ti.de
priuil.attētatorum, & vndecim differentias explicat ibi a d.
nu.1.ad 29. vbi etiam habes multas ampliationes, & plures
reſtrictiones,ſeu declarationes,ponens 29.ipſorum attentato
rum priuilegia,vbi ad num.79.verb.quæ ampliatio limi. non
procedere in beneficialib. quando conſtaret de non iure pe-
tentis,tūc compelli ad docendū de ſuo intereſſe,& colorare.

Vidi tamen alias in quibuſdam allegationib.D.Io.Baptiſtę
Senenſis,Aduocati conſiſtoralis in quadam Baionenicanoni-
catus coram tunc Reuer. P.Iacobatio Sacri Palatij auditore,
& inde Cardinale ampliſsimo,dici,deciſionem 14.ſupra alle
gatam in nouis,cui innititur concluſio noſtra, loqui & proce
dere,vbi inſtatur pro ipſa poſſeſsione,tunc enim agendo re-
medio attentatorum,non debere titulum colorari,ſecus quā
do peteretur ipſum beneficium ſecundum eum: & ita proce-
dunt illæ duæ deciſiones Bellameræ contrariæ huic noſtræ
concluſioni.

Verumtamen hæc reſponſio mihi penitus non ſatisfacit,di
ſpicere.n.nequeo, quomodo in reuocatione attentatorum
poſsit conſiderari, quod agatur de adiudicatione ipſius be-
neficij,cum per remedium attentatorum ſolum quis exoptet
incolumis,& illæſus ſeruari,& in eodem ſtatu in quo eſſet ma
nuteneri.

Intellige tū,ēt ſi ſit ſummarium & priuilegiatum iudicium
attentatorum, illud proſequens debet ad illorum reuocatio-
nem obtinendam probare eius eſſe intentionis fundamentū
.i.eſſe appellatum,& innouatum pendente appellatione, vt p
Fran.in c.ad audientiam,in fi.de appel.& proſequitur dictus
Lancell.Peruſ.d.tra.3.p.c.24.tit.de reo,& excep.contra attē.
comp.q.14.nu.20.& in d.3.p.c.26.tit.de prob.attentatorum,
nu.4.Quæ probatio debet eſſe concludens,vt idem Peruſi.d.
tract.d.3.p.c.26.de prob.attentatorum,nu.1.licet dicat, Ro-
tam*communiter tenere facta fide legitima de appellatione,
& attentatione proxime attentata reuocari poſſe, vt dec.28.
alias 756.ſciendum eſt,de app.in antiq.quando vero fit reuo
catio attentatorum,inſtante parte,citata parte, & cum cauſæ
cognitione eſt facienda,vt tradidit Spec.d.§.nouiſsime, ver.
ſed quæro vnum,nu.20.de app.& d.3.p.d.c.26.tit de proceſ-
ſu in cauſa attentatorum,verb.quamuis autem.poſt num 32.

Limita,vt concluſio non procedat,qn̄ petens attentata re-
6 uocare conſtaret notorie de non iure ipſius petentis, † quia
tunc deberet colorare titulum,alioqui non auditur.iuxta ſen
tentiam Inn.in c.conſtitutus,de fil.presb.& Rot.d.dec.14.in
nouis,ver.ſed ſi conſtaret clare,& ita d.modernus Peruſin.d.
tra.3.p.c.24.tit.de reo,& excep.cont.atten comp.q 1.ver.ſe-
cundo vt actor,nu.79.nam ex quo clare liquet de non iure il
lius,apparet etiā,quod ſua non intereſt,& propterea non eſt
audiendus,c.ſuper his,de accuſ.Idem ſenſit Rot.deciſ.55.ad
inſtantiam illius,in nouis,& dec.411.ſi lite pend.col.2. verſ.
& per hoc videtur,in nouis,& dec.505.ad inſtātiam illius, in
antiquis,& dec.348. ſi conſtat de non iure,in antiq.dicens,
vbi conſtat de non iure petentis reſtitutionē, vel reuocatio-
nem attentatorum in præiudicium litis pendentiæ,iſtā repel-
li,& ſequitur d.modernus Peruſ.d.tra.c.22.ti.de actore, & qs
poſsit reuocationem attentatorum petere,nu.3.& 45.ver.qđ
7 ideo is,& ver.2.limita,vt non procedat in eo,†ne iudex petē
rem auctorizet(vt ſic loquar)in delicto:& in hoc caſu nō eſt
differentia inter remedium attentatorum,& remedium poſ-
ſeſſorium,ſecundum Rot.ibid.licet in alijs ſecus, prout dicit
Grat.in conſ.13.nu.13.vol.2.Idē ēt tenet Biſignet.dec.1.in ti.
de reſt ſpol.& idem dicit Bellam.dec.101.ſi conſtat de nō iu
re,& in deciſ.356.ille de cuius non iure,vbi dicit*oēs in hoc
conſentire,& idem Bellam.tradit deci.553.concl.quod licet,
vbi pariter atteſtatur *oēs in hoc vna mente congruere, pla-
cuit Rot.dec.89.vbi poſt appellationem,in antiq. & deciſ.7.
vbi agitur poſſeſſorio,& dec.46.vbi aliquis dicit,& dec.423.
ſed pone retento themate,& dec.625. vbi agitur iudicio poſ
ſeſſorio,oēs in antiquis,& dec.393.ſi A.conferatur in nouis,
Biſignet.dec.1.ti.de conc.præb.facit deci.382.fuit dubitatū,
in nouis,& dec.69.in cauſa app.in antiq.& in hanc opinionē
deſcendit Fel.in c.ad petitionem,col.3.in 4.decl.nu.6.de ac-
cu.vbi dicit hoc ſentire Ant.poſt Inn.in c.bonæ,de app.n.16.
ver.tu dic.& ſequitur Imo.in cle.1.in vlt.col.de cauſ.poſſ.&
propr.Mil.in reper.in verb.poſſ.recup.& in verb.attentata li.
pend.ſequitur Phil.Fran.in c.ad decimas,col.4.in 5.lim.in 6.
poſt Domin.ibi But.in d.c.bonæ,col.antepen.nu.16.d.ver.tu
dic,de app.vt etiam ſentit Card.Alex.in c.1.col.10.3.q.1. di-
cens,ita obſeruari in beneficialibus,& attētatis, ſequitur Cō
ſent.in c.cum Eccleſiaſticæ,col.3. de excep. & Alex.conſ.99.
ius proceſſ.col.2.lib.5.Et ſimiliter quando conſtat in actis de
bono iure attentantis,attentata non reuocantur, d.tra.p.3.c.
24.q.31.tit.de reo,& excep.contra attentata comp.nu.8.tam
in profanis,quam in beneficialibus.

Ab hac mente videtur recedere dec.Rot.160.reus,& poſ-
8 ſeſſor,in nouis,dum voluit †reum,& poſſeſſorem,de cuius iu
re non conſtet,poſſe dare obiectus contra actorem,& ſe tue-
ri in poſſeſſione beneficij,& idem voluit Rot.deciſio.419.an
reus,& poſſeſſor,in antiq.

Conciliare poteris iuxta ſententiam Biſign.dec 2.de exc.
dicens,priorem opinionem,vt vbi non conſtet de iure nō au
diatur,procedere in actore agente, ſecus in poſſeſſore ſe de-
fendente:quia etiam ſi conſtet de non iure poteſt ſe defende
re,nam tractans de poſſeſſione acquirenda, vel recuperāda,
non auditur,vbi eius non intereſt,& conſtat de non ſuo iure:
ſed certans de poſſeſſione retinenda non eſt eijciendus, licet
conſtet de non iure,niſi per illum, cuius intereſt: ſecundum
Inn.in c.cum noſtris,de conc.præb.& ita in terminis declarat
Fel.in c.olim,col.pen.ver.limita tertio,de reſcri. Et rō eſt,qa
intereſt rei,& poſſeſſoris,vt remaneat in poſſeſſione,& dādo
obiectus facit apparere de non iure actoris,qđ ſufficit quan-
tum ad id,vt abſoluatur,vt per Biſign.d.dec.7. de exc. qui ad
hoc allegat Compoſtellan.in c.mandatum de reſcr.& faciunt
ſupra allegatæ dec.160.in nouis,& 419.in antiq.de exc.alias
7.dec.& ſequitur d.Moder.Peruſ.d.tract.2.p.c.4.tit.de atten.
lit.pend.declar.4.ver.2.vt procedat,nu.47.

Intellige tamen hoc non procedere,quando reus poſſeſſio
nem adeptus fuiſſet lite pendente,vt dictus Modernus Peruſ.
citato loco,de atten.lit.pend.decl.4.nu.48.& ſeq.per Rotam
deciſ.5.alias 433.nunquid reo,vt lit.pend.& dec.1.nunquid
reo,eo.tit.Biſignet.& Ro.conſ.499.in præmiſſa conſultatione
num.7.

Intellige hanc limitationem,vt procedat in beneficialibus
pecu-

9 peculiari ratione,†ne detur vitioſus ingreſſus:ſecus eſt in ꝓ-
fanis,quia licet eſſet notorius defectus agentis, tamen nō im
pediretur reſtitutio,vt docuit Phil.Fran.in c.non ſolum, §.1.
in 4.notab.de app.in 6.vbi ad hoc ponderat deci.130. ſi poſt
inhibitionem,in nouis, quæ videtur facere contra ſupra alle-
gatam deciſ.14.in nouis,& concordat,quod d.dec.14.proce-
dit in beneficialibus,ſecus eſt in prophanis.idē ſequitur Frā.
in c.bonæ,in 7.differ.de appe.vbi aſſerit defectum notorium
non impedire reſtitutionē,per tex.in c.ſi conſtiterit,de accu.
10 vbi † in reuocatione attentatorum pēdente appellatione nō
debet obſtare notorius defectus iuris agentis,vt etiā placuit
Præpoſi.in d.c.bonę,& ibi Im.& Pet.de Peruſ.quod(vt dixi)
procedit in profanis,non autem in beneficialibus, in quibus
non datur vitioſus ingreſſus,ſi credimus Gemin.poſt Lap.in
c.ad decimas,col.3.de reſt.ſpol.in 6. quod proſequitur D.Lā
cell.d.tra 3.p.c.24.de reo,& excep.cont.atten.comp.q.1.ver.
regula,quod petenti reuocationem,nu.21.& comprobat qua
tuor rationibus,& duobus ſimilibus,vſq; ad nu.31. q̄ conclu
* ſionem dicit cōiorem *eſſe Mandoſ.in tract.commiſſ. 14.for-
mul.commiſſionis atten.in verb.cauſam,& cauſas, col.8.verſ.
quoad ſeptimum priuilegium,vbi ponit quatuor ampliatio-
nes,& totidem limitationes.Et cum iſta declaratione Lap.&
Gemin.quod ſolum in beneficialibus in materia attentatorū,
11 † notorius defectus obſtet,non autem in profanis,trāſit Ale.
conſ.99.viſis proceſſ col.2.in 5.vol.& ita declarando proſe-
quitur etiam Mil.in reperto.in verb.poſſeſſorio recuperandæ
agens,dicens, notorium defectum obſtare reuocationi atten
tatorum in beneficialibus,non autem in profanis, vt ēt dicit
Fran.in d.c.bonę,ibi,quod hoc ſolum procedat in beneficia-
lib.propter tex.in c.ſi conſtiterit,de accuſ.Iſti opinioni acceſ
ſit ēt Oldr.in d.conſ.1.in cauſa Eboracen.nu.10.verſ.priuile-
gium reſtitutori,quod pro ſingulari arbitratur Marſ.ſing.11.
incip.regula vulgata,& eſt deciſ.Rot.7.vbi agitur poſſeſſorio
in antiq.& facit dec.46.vbi aliq.dicit ſe ſpoliat. i antiq. & eſt
12 alia dec.625.vbi agit iudicio poſſeſſorio pariter in antiq.†&
ideo in cauſa prophana non eſt titulus colorād..s,licet ſit ſe-
cus in beneficialib.Rot.dec 679.no.q̄d in cauſa ſpir.in antiq.
ſcd̄m eūdem D Pet. & iſtud fuit d.Bal. qui ita diſtinguit inter
cauſas beneficiales,& profanas,in l.ordinarij,in vl col. C.de
rei vend.& Lanfran.in repet.rub.de cau poſſ.& propr.col.5.
Card.Alex.in c.1.col.2.3.q 1. poſt Gemin.& Pet.de Anch. in
d.c.ad decimas,& ēt animaduertit Pan.de Caſt conſ.243.ad
confirmationem,in fi.vol.1.& quod iſta exceptio notorij nō
* iuris obſtet in beneficialib.dicit veriorem,& *cōem d.Lācel.
in d.tra.de atten.in 3.p.c.24.tit.de reo,& excep.contra attē.
compet.d.q.1.nu.9.13.18.21.& 22.& ſecus eſſe in prophanis,
* ibi.nu.10.& nu.51.& ſeq. vbi refert,dicentes hanc * cōem,&
nu.54.vbi ad nu.53. dicit Rotam adueniente caſu, ſolitā eſſe
reuocare attentata,& poſſeſſionem ſequeſtrare, & cognoſce-
re de bono iure in negotio principali,tam in beneficialibus ,
quam in profanis.Et ex hoc poteſt colligi,quod quando agi-
tur poſſeſſorio,vt reſtituantur fructus beneficij,non ſit neceſ-
13 ſe colorare titulum.Ratio eſt,quia vbi agitur de fructib.†fru
ctus dicuntur res profanæ , licet ſint beneficij, vt per Rotam
deciſ.554.vtrum ſpoliat.in antiq.

Limita tamen hanc intelligentiam non procedere,quando
aliquis diu non tenuiſſet poſſeſſionem, nec fuiſſet pro Domi-
no publice habitus:quia tunc nō dico ad colorandam poſſeſ-
14 ſionem ex titulo,ſed potius ad colorandam bonam fidem†ēt
in profanis deberet petens reſtitui aliquo modo edocere ali-
quibus probabilibus præſumptionibus ſuam bonam fidē. Ita
ſingulariter concludit Bellam.deci.17.ſecundum eundem D.
Pet.in fi.per notata per Inno.in c.a. de reſtit.in integ.in verb.
per Monachos,in fi.& facit c.tenor.de re iud.& c.veniens,de
regul.qui dicunt de noua poſſeſſione, in cuius præiudiciū po
teſt aliquid innouari,& quod conſuluit Bero.cōſ.110.an a ſen
tentia,in fi.nu.39.li.3.loquens de tenuta data dementi,& ſu-
per ea lis mota fuerit .

Secundo limita prædictam intelligentiam: vt nō procedat
in caſu,in quo ius commune faceret cōtra poſſeſſorem : vt in
caſu l.2.§.permittit,ff.de interdict.& i c.ad decimas, de reſt.
ſpol.in 6.ſecundum Bellam.d.dec.17.circa fi.ver.2.ſecundum
aliquos,& Aff.dec.352.quidam Curbiceruix,poſt nu.4.verſ.
item ſi agenti,ac in execrabili contra extrau.Io.XXII.c.exe-
crabilis,de præb.per Rot.dec.15.alias 371.nota quod vbi ali
quis, de reſtit.ſpol.in antiq.vt in moder.Put.dec.11.excepti.
rub.de reſt.ſpol.& Capel.Toloſ.dec.464.d.tract.Peruſ.3.p.c.
13.de actore,verb.ſecundo limita,nu.45.& ſeq.

15 Secundo intellige & ſublimita primam limitationē,†vt no
torietas(ſic noſtri loquuntur)defectus oppoſita per conuen-
tum impediat reſtitutionē, non procedat, quando opponens
eſſet in eodē crimine, vt quia opponeret pluralitatem benefi
ciorum,quæ impedit reſtitutionē,vt per Rot.dec.371.itē no.
quod vbi aliquis,in antiq.nā ſi ipſe opponēs(vt dixi)eſſet in
eodē crimine,quia ēt ipſe haberet plura beneficia.non poſſet
opponere hanc exceptionē defectus ēt notoriam, iuxta ſentē
tiam Conſen.per illum tex.in c.cum eccleſiaſticæ,col.3.de ex
cep.facit,quod dicit D.Lancel.d.tract.de attē.3.p.c.24.tit.de
reo & excep contra atten.comp.ver.qua concluſione,nu.15.
q.16. vbi nō impedit reuocationē oppoſitio partis contra pe
tentē de attentatis prius per ipſum petentē, & huc pertinet,
quod dicit Ant.de Matthæis in repet.d.§.nihil cōe,in 15.fall.
l.naturaliter,de acq.poſ.nu.49.ver.t.c.per Rotā dec.16. alias
16 393.ſi A.cōferatur,in ſi.de reſt.ſpol.in nou.†niſi ſpoliatus ꝑ
vi itidē eius ſpoliatorē antea ſpoliauerit,ver.ibi.ꝙ tñ limito.

Tertio ſublimita prædictam limitationē,vt quādo notorie
conſtet de non iure agentis,non ſufficiat probare attentatum
ea ratione,vt reſtituatur, procedit qñ eſt notorium facti per-
17 manētis,† quia tunc ſufficit allegare illud notorium,& impe
ditur reſtitutio,vt docuit Ale.in l.ſi vero.§ qui pro rei quali-
tate,n.6.ff.qui ſat.cog.ita loquitur c.ad decimas,de reſt.ſpol.
ſecus vbi eſſet notoriū facti tranſeuntis,quia talis notorietas
ex quo exigit probationē,non impedit, quin agens reſtituat
ad poſſeſſionem,ſi per eum probetur attētatum,quod placuit
Ruin.in repe.l.naturaliter.§.nihil cōe,in 1.lect.ff.de acq poſſ.
& iſtam diſtinctionem tradit ēt Card.Ale.in c.1.col.4. 3.q.1.
dicens,quod vbi eſt notorium facti tranſeuntis, ex quo exigi
tur probatio,c.ſicut,de re iu.& defenſio ex parte rei,tunc nō
impeditur reſtitutio,ſecus vbi eſt notorium facti permanen-
tis,vt vbi per eum ad quæ vide etiam d.Lancel.d.trac.3.p.c.
24.q.10.nu.6.& ſeq.tit.de reo & excep.contra atten.comp.

Contra hanc differentiam notorij facti tranſeuntis,& per-
manentis tēnet Phil.Fran.in c.ad decimas,ſub nu.11.de reſti.
ſpol.in 6.per tex.in c.ſignificaſti,de diuor.vbi admittitur ex
18 ceptio notoria adulterij, & †tamen adulterium eſt factum ,
quod tranſiuit. i.t dato,quod aliqua probatio ſummaria, vel
extraiudicialis requiratur ad probationem notorij , illa ad-
mittitur,ſecundum Inno.ibi.

Quarto ſublimita procedere dictam limitationem,qō no-
torietas non iuris agentis ſubeſt tempore ſpoliationis, tamq̄
ſpoliatus non habeat aliquam excuſationem, prout loquitur
19 c.ad decimas,de reſtit.ſpol.& c.ſignificaſti,de diuort.;ſecus
vbi notorietas ſuperuenit ex poſt facto propter ſententiam
latam, quia in tali caſu huiuſmodi notorietas non debet im-
pedire reſtitutionem,ſi fuerit probatum per agentem atten-
tatum lite pendente,& poſſediſſe tempore ſpoliationis.

Ratio eſt , quia cum per actum ſpoliationis iam ſit quæſitū
20 ius ipſi ſpoliato,†nō debet illa notorietas,quę poſtea ſuper-
uenit tollere ius quæſitum parti, vt per Card.Zabar. in cle.1.
16.q.nu.22.de cauſa poſſ.& propr.& dixit Bal.Nouel.in l.na-
turaliter,§.nihil commune,ff.de acqu.poſſ.vbi in fine illius §.
declarat hanc materiam,& faciunt dicta per eum in tract. de
dote,in vlt.p.q.23.nu.69 & 70. vbi non ſit reuocatio execu-
tionis per viam attentati interim factæ cauſa appellationis
commiſſa, ſi ſubinde contra dotem in ſecunda inſtantia pro-
nunciatum ſit,tunc incipit conſtare de non iure,& reuocatur
via iniuſtitiæ,& quod dicit Fran.in c.non ſolum,nu.10.ver.in
ea.gl.in fi.de app.in 6.quando duret attentatum,& fiat reuo-
catio illorum reuocationis.

Sed tamen Iaſ.in d.§.nihil cōe,nu.45.in 1.lectu.refellit hoc
21 dictum,per tex.in d.c.ſignificaſti,de diuo. †vbi exceptio no
toria adulterij vxoris ſuperueniens poſt ſpoliationem facit,
vt mulier ſpoliata non debeat ante reſtitui, vt illud etiam op
pugnat Lanfr.in repetit.rub.de cau.poſſ.& propr.per c.acce-
pta,de reſt.ſpol.vbi defectus notorietatis impedit reſtitutio-
nē,quia ibi apparuit de abiuratione poſt ſpoliationem, quæ
impedit reſtitutionem.

Quinto ſublimita,vt non procedat, quando notorius defe
22 ctus proprietatis eſſet de proprietate tertij †quia illa nō im
pedit reſtitutionē,ſi per agentē fuit probatū attentatum lite
pen-

pendente, vt ſupra, quia notorietas defectus proprietatis ob-
ſtat agenti poſſeſſorio recuperādæ, ſi docet de ſua proprieta-
te, non autem proprietate tertij, vt late declarat Fel. in c. ad
petitionem, col. 3. in 2. declaratione. de accuſ. & Lancel. d. tit.
de reo & except. contra attentata compet. q. 10. d. 3. parte, d.
c. 24. verſ. 2. limitari poteſt, nu. 18. Bart. in l. 2. C. de except. &
Pariſienſ. conſ. 47. lib. 4. & Ancha. conſ. 97. verſ. præterea, & in
recol. Putei deciſ. 11. poſſeſſio. rub. de cā poſſeſſio. & propriet.

In primis limita, concluſionem non procedere, vbi quis di-
23 ceret fuiſſe attētatum per alium, vt per procuratorem: † quia
tunc non ſufficeret probare ſpolium lite pendēte, ſed neceſſe
eſſet probare etiam procuratorem habuiſſe ad hoc peculiare
mandatū, alioqui ſuccumberet actor, quia delictum procura-
toris non nocet domino, nec præſumitur dn̄m dediſſe manda
tum niſi ad ea, quę licent. iuxta not. in c. 1. vt lit. non cōteſt. ita
dicit Rot. deciſ. 81. quoad reuocationem, in nouis Et ſequitur
Bellamer. deciſ. 551. ſi procurator datus, & Rot. deciſ. 438. fuit
dubitatum pone, quod A. Bellamer. deciſ. 695. ſactum, ſeu con
feſſio. idem placuit Thomæ Faſtoli cau. 1. dub. 3. cōuenit cum
iſtis Paris de Put in ſuo trac. de ſyndicatu, car. 48. col. 1. dicēs
24 † quod ſi Præſes mandauit familiari ſuo: vt recipiat poſſeſſio
nē: non intelligitur mandaſſe, vt ſpoliet, quia non ſufficit mā-
datum ad recipiendum, vt dicatur ſpoliaſſe. Trāſit Fel. in c. 1.
ſub nu. 8. verſ. dixit etiam Rota, vt licet non conteſt. Lap. alle-
gat. 127. Anaſtaſius Canonicus. nu. 5. & Ro. cōſ. 60. n. 2. & cōſ.
74. nu. 1. Fulg. conſ. 219. ſuper eo. nu. 2. Imol. conſ. 76. viſis, &
conſideratis, & conſ. 84. viſa locatione, in vltimo verſ. Alex.
conſ. 139. nu. 3. lib. 4. Io. Bapt. Ferret. conſ. 22. vacante, ad fin.
Domio. in c. eum qui. §. inſuper, nu. 10. verſ. circa ſecundam,
25 de præbend. in 6. qui dicit, nullum † incidere in pœnam illius
capituli propter factum procuratoris: quia non cenſetur ei
datum mandatum quoad illicita, & cum iſta limitatione tran
ſit Mil. in repert. in verſ. procuratoris mandatum quęcun. geſ-
ſer. & Soc. conſ. 302. videbatur primo aſpectu, lib. 2. Manfred.
in trac. de attent. concl. 15. eod. trac. c. 15. nu. 6. & proſequitur
idem Peruſ. in 1. par. c. 1. tit. de attentatis à parte, nu. 6. verſ.
nihilominus, niſi procurator ad hoc, & ampliat, ibi n. 16. verſ.
primo, vt procedat, etiam ſi dominus de aliqua culpa redar-
guatur, vt ſi ipſum non admonuerit, amplians etiam idem in
ſyndico Communitatis; vt ibi nu. 26. per Mil. in verb. attenta
ta lite penden. per procuratorem, & Lap. in cap. eum qui. de
præben. in 6. & per alia vt ibi, dicens ſic Rotam ſeruaſſe eue-
niente caſu, per tradita per Bart. & alios in l. in illa ſtipula-
tione, l. a 2. de verb. oblig. vt etiam in recollect. deci. Gambar.
2. incipien. fuit dubitatum,

Primo ſublimita hanc limitationem, vt non procedat, quā-
do oſtenderetur mandatum procuratoris peculiariter ad
hoc, quia tunc poſſunt attentata reuocari, iuxta ſententiam
Firma. in repert. in verb. lite pendent. & dicit Rot. d. deci. 81.
quoad reuocationem, in nouis, Philip. Francus, in c. eum qui,
§. inſuper, nu. 3. in fi. de præbend. vt ibi, vbi ſupra, dictus Lan-
cellot. Peruſ. nu. 32. verſ. 1. vt non procedat, declarans, etiam
quando dicatur ſpeciale, & ſufficiens mandatum habere, &
in caſu ibi Dominos de Rota inclinaſſe pro ſufficienti: vt ibi
proſequitur nu. 34. & ſeq.

Secundo ſublimita, vt non procedat, quando dominus ex
poſt facto expreſſe, vel tacite rata habuiſſet iſta geſta, & at-
26 tentata per ſuum procuratorem, † quia hoc caſu poſſet peti
reuocatio talium attentatorum probando attentata lite pen-
dente: nam tunc dominus ratum habendo ſibi præiudicat, ſe-
cundum Lap. in præallegat. allegat. 127. Oldr. in conſ. 199. Fe-
lin. qui multa cumulat in c. 1. ſub nu. 18. verſ. tertio declar. vt
lit. non conteſt. Philip. Franc. in d. c. eum qui. §. inſuper, nu. 3.
verſ. & procederet prædicta, de præben. & Paris de Put. in
ſuo tract. de ſyndicatu, fol. mihi 48. col. 1. vt dictus Lancellot.
proſequitur vbi ſupra verſ. ſecundo principaliter, num. 47. &
ſeq. per notata in c. mulieres, de ſent. excomm. & Egid. deciſ.
551. ſi procurator. vt ibi proſequitur per 5. ampliationes, &
tres limitationes, narrans in quibus cauſis hoc obtentum fue
rit in Rota, exemplificans 5. modos probandi ſcientiam hu-
iuſmodi: vbi habes quando ex facto ipſius procuratoris do-
minus poſſit de attentatis conueniri.

27 Tertio ſublimita non procedere, † quando dominus ſciuit
procuratorem ſuum commiſiſſe attentata prædicta, & nō pro
hibuit, quia tunc talis ſcientia nocet domino, adeo vt hoc ca-
ſu poſſet peti reuocari iſta attentata abſque alia probatione
mandati propter prædictam ſcientiam. Domini. c. non du-
bium, de ſent. excom. in 6. & dixit Gemin. in d. c. eum qui. §. in
ſuper, prope finem de pręben. in 6. & plura ad hoc allegat Fe-
lin. in præalleg. c. 1. nu. 8. verſ. 3. declaratio. vt lit. non conte-
ſta. & pro hoc facit, quod notat deciſ. 428. ſi habens, in nouis,
28 quæ vult † quod vbi procurator tranſgreditur mandatum, &
dominus hoc ſcit, ſibi præiudicet: quia videtur tacite omnia
per eum geſta rata habere. Et idem eſt, quando procurator ta
lia attentaret domino præſente, vt ex allegatis per Fel. vbi ſu
pra, verſ. 4. declaratio. & hoc etiam voluit Bellamer. dec. 577.
etiamſi exeq. & deciſ. 511. concl. quod non valet, & dec. 551.
29 ſi procurator datus, dicens, † quod vbi probabiliter pręſume
retur ratificatio domini ipſe teneretur. In ſimili notat Rota
deciſ. 278. ſi Vicarius, in nouis. Et facit deciſ. 428. ſi habens, in
prin. in nouis. Et hoc caſu non ſufficit verbo reuocare attenta
ta, ſed de facto ipſe dominus debet mandare procuratori: vt
deſiſtat, vt per Bellamer. d. deciſ. 551. & Felin. in c. Petrus vol.
2. verſ. fallit 4. de homicid. quod eſt intelligendum, ſi procu-
rator longo locorum interuallo non ſit diſiunctus, adeo vt do
minus mittendo procuratorem maximum damnum accipe-
ret, vt per Bellamer. d. deciſ. 551. & Do. Lancell. d. tract. de at-
tentatis, d. tit. de attentatis à parte, d. c. 1. 1. part. nu. 54. & 60
vbi habes, quando inducatur ſcientia ad effectum huiuſmo-
di, & quando illis modis non probetur, an in dubio illa præ-
ſumatur, proſequitur ibi nu. 88. verſ. quod ſi ſcientia Domini.

CONCLVSIO CXLVII.

ARGVMENTVM.

Attentata quomodo probentur per remiſſionem ad partes, & an attentatum probetur per inſtrumentum.

SVMMARIA.

1 *Attentata non probantur per remiſſionem ad partes, quia debent probari in curia.*
2 *Remiſſoria non datur ad partes ſuper attentatis, vt probentur attentata poſt litis pendentiam, ſed ſolum datur terminus ad probandum in curia de ſtylo palatij, & nu. 3 etiam ſi per teſtes conſtaret de fumo ibi, & vide rationem.*
3 *Remiſſoria datur reo ad ſe excuſandum non attentaſſe, niſi euidenter conſtaret de attentatis. & reo ad repulſam examinare*
Reus in omnibus magis priuilegiatur quam actor, & quando, & quibus caſibus detur, ubi remiſſione, & quando reo denegetur, & quare, & quando non negatur.
4 *Actor quando incontinenti eſt paratus probare attentata, potius recipiuntur probationes actoris, quæ ſunt in promptu, quam rei, quæ abſunt.*
Vna coniectura aliam debiliorem tollit.
5 *Attentatum an per inſtrumentum probetur, & an plene, vel ſemiplene.*
6 *Attentatorum materia eſt ſummaria.*
7 *Probatio ſemiplena ſufficit in materia attentatorum.*
8 *Iuramentum in ſupplementum poteſt deferri ad probationem attentatorum.*

ATtentata non probantur per remiſſionem ad partes quia
1 † debent probari in Curia, ut tradidere DD. Rot. de-
ciſ. 220. nota quod ſeruat. in antiq. & deciſ. 57. in addit. at-
2 tent. lit. penden. in no. ubi † remiſſoria non datur ad partes
ſuper attentatis, ut probent, quod ſint attentata poſt litis
pendentiam, ſed datur ſolum terminus ad probandum in Cu
ria, & Rot. deciſ. 99. ubi poſt. & deciſ. 775. item eſt ſciendum,
in antiquis, inquiens, quod eſt ſtylo ſacri palatij non conce-
ditur remiſſoria ad partes ad probandum attentata poſt li-
tis pendentiam, ſed hoc ſolum conceditur ad probandum in
Curia, & non extra. Idem ſequutus eſt Caſſad. deciſ. fin. de
dilat. meminit Veſtr. in ſua praxi Curiæ Romanæ, lib. 6. c. ult.
de remiſſione ad partes, nu. 2. & Hercula. in ſuo trac. de atten-
tatis, c. 16. nu. 1. & Rot. deciſ. 10. alias 89. nota quod ubi, de
appell. in antiq. & deciſ. 4. alias 57. attenta. in fi. ut lit. penden.
in nouis, & proſequitur Lancell. Peruſ. d. tract. tit. de probat.
attentata. 3. parte c. 26. uerſ. circa tertiam inſpectionem, num.
108. & ſeq. ubi ampliat, etiam ſi per teſtes conſtaret de fumo
attentatorum, ut ibi nu. 112. ratio eſt, ne detur materia calum
niandi, & lites prorogandi, ut in d. deciſ. 220. in antiq. & Her-
cul. ubi ſupra.
3 Primo limita, ut procedat, † qn̄ ab actore peteretur remiſſo
ria ad probandum attentata, ſecus quando peteretur à reo ac
cuſato de attentatis, qui uellet ad ſui excuſationē probare nō

Digitized by Google

attentaſſe, quia tunc etiam reo dabitur remiſſoria, vt decidit Caſſad. deciſ. 4. de dilat. vbi ita tempore ſuo pluries fuiſſe obſeruatũ atteſtatur, & eum ſequitur Veſt. ſupra citato loco, de remiſſione ad partes, nu. 2. & Hercula. de attentatis, d. c. 16. n. 8. & Manfred. concluſ. 78. & 79. & Afflict. deciſ. 351. & in hoc magis fauetur reo, quam actori, vt idem Mãfred. d. concl. 79. & dictus Lãcellot. citato loco, nu. 113. amplians et ſi reus vellet ad repulſam examinare, ibi nu. 114. & ſeq. vel peteretur ad probandum attentata per ipſum appellãtem cõmmiſſa rõne ipſius odij. vt ibi. nu. 125. vbi plures dat limitationes, hoc eſt, qñ teſtes eſſent in remotiſſimis regionibus, vt non facile propter magnos ſumptus poſſent in curiam adduci, vel alia iuſta impedimenta, vt Fel. in c. cũ cãm, nu. 27. & 31. de teſt. & alios, vt ibi nu. 126. vel vereretur irreparabile damnũ ex denegatione, vel conſtaret oẽm calumniam abeſſe, vel ad attẽtata liquidanda, & vide ibi quatuor limitationes ad concluſionem.

Intellige hanc limitationem non procedere, quando clare conſtaret de innouatis, & attentatis lite pẽdente, vt quia per actorem iam pridem attentatum eſſet probatum, & reus peteret terminum ad repulſam, vt potius differretur finis cauſæ, quam vt ſe defenderet, quia in tali caſu etiã reo denegaretur remiſſoria ad probãdum contrariũ, vt per Caſſad. d. deciſ. 4. de dila. & Veſt. in d. c. ſi. de remiſſ. ad partes, nu. 2. & eſt deciſ. Afflict. 351. nu. 6. & 7. & Herculan. d. c. 16. nu. 8. in fi. & ſequitur dictus modernus d. 3. parte, c. 26. tit. de proba. attẽtatorũ, poſt nu. 115. ver. qua retenta illa limitanda videtur, & nu. 116. ea ratione qđ iſtiuſmodi exceptiones videntur calumniã ſecum adferre, c. licet cauſam, de probat. gl. in qui. caſ. aud. teſt. commi. in conſtitutionibus Regni, vbi And. de Iſern. in priu. Fel. in c. 1. de app. & ſequitur Veſtr. ubi ſupra, nu. 2. uer. quãobrem, in quo loco intelligit iſtud procedere, niſi forte exceptiones, quæ ad repulſam teſtium dantur, litem perirent, ueluti ſi teſtes ex aduerſo producti dicerẽtur corrupti, ut falſum deponerẽt, & ſimil. d. c. licet cãm, de prob. quia hoc caſu nõ denegaret remiſſoria, ut uoluit idẽ Veſt. ſupracitato loco, uel ad probãdũ uiolationẽ ſequeſtri. ut per Caſſad. dec. 5. dubitatum fuit, de ſequeſt. poſſ. & fruc. & proſequitur dictus Lãcel. d. tit. de proba. attentatorũ, uerſ. 2. uř poſſe limitari, n. 119.

Secundo intellige præfatam limitationem, ut non proce-
4 dat, quando † actor eſt paratus illico probare attentata, quia tali caſu potius ſunt recipiendæ probationes actoris, quæ ſunt in promptu, quam probationes rei, quæ abeſſent, tradidit Veſt. d. cap. fin. de remiſſio. ad partes, nu. 2. vbi paulo inferius admonet procuratorem actoris, vt ſit cautus, vt confeſtim, quantum poteſt, aliquam ſpolij probationem faciat, ad excludendam dilationem, ſeu remiſſoriam, & econtra etiam procurator rei diligenter inuigilet, vt alijs probationibus, & contrarijs coniecturis animum iudicis ad concedendam remiſſionem propenſiorem faciat, vna enim coniectura aliam debiliorem ſummouet, l. diuus, ff. de in integ. reſtit. l. non ſolum, §. de vno, ff. de rit. nup. & ex ſimilibus præſumptionibus ſolent iudices moueri ad concedendam, vel denegandam remiſſoriam, l. teſtium, §. ideoque, & §. ſeq. ff. de reſt. c. in præſentia. de renun. c. conſtitutus, in fin. de fideiuſſ. Caſſad. deciſ. 11. de dilationib. & ita proſequitur dictus Lancell. vbi ſupra, nu. 117. & ſeq. d. tit. de probatione attentatorum.

5 Attentatum autem † an probetur per inſtrumentum, conſulendus erit Tho. Fall. cap. 1. dub. 3. & dubio 41. & quæ alleg. ad l. qui vniuerſas, §. qui per colonum, ff. de acquir. poſſeſſ. & an plene, vel ſemiplene ſufficiat probare in materia huiuſmodi attentatorum. adeundus erit Ro. in cap. 1. num. 39. de appell. dicendum tamen videretur, quod ſatis eſſent leuiores
6 probationes † quia cum materia attentatorum ſit ſummaria, vt per Rotam deciſ. 74. not. ſi attent. in antiq. requiruntur in ea probationes leuiores per ea, quæ notat Bartol. in extrauag. ad reprimendum, in verb. ſummarie, & dicit Hercul. d. tract. de attent. cap. 15. num. 41. niſi dicamus illam eſſe ſummariam quoad ordinem procedendi, & non quoad probationes, vt dicit Bellam. deciſ. 254. id autem quod dicitur, & deciſ. 286. in materia attentatæ, & Abb. in cap. in literis, verſic. item aduerte ad vnam, nu. 26. de reſtitut. ſpoliat. quod ante cenſuit Oldrad. conſil. 1. in cauſa Eboracen. nu. 16. verſic. nec obſtat, ſi diceretur, quod tamen eſt falſum, vt demonſtrauimus ſupra in ſuperiori concluſione, attentata petens, vbi verſic. contrarium tenuit, & verſic. concorda, reconciliamus opiniones, & ibi vide. Nec tamen dicuntur probari ex ceſſione de illis in actis facta per condemnatum ad illa purganda, niſi vere in facto extarent, nec etiam ex ſententia in rem iudicatam tranſacta, ſi tanquam notorie iniuſta reuocaretur in dubium, vt dictus Lancell. refert fuiſſe dictum in Rot. d. 3. parte c. 26. num. 104. & ſeq. d. tract. de attentatis, d. tit. de probat. attentatorum.

7 Deueniendum eſt igitur ad id, vt † in materia attentatorum ſufficiat ſemiplena probatio, vt expreſſe docuit Dec. in c. dilecti, num. 35. de appellat. & eſt deciſ. Rot. 234. ſi rector cum qua conuenit Bellamer. deciſ. 98. ſententia lata, & deciſ. 99. in reſtitutorio, & 455. Monaſterium. Rot. deciſ. 49. agens poſſeſſorio, & deciſ. 308. ſi quis petat, in antiquis, & deciſ. 327. ſi contra, verſic. & hoc verum, niſi allegaret, in antiq. & deciſ. 116. nota quod vbi epiſcopus, in antiquis, & tradidit Abb. in c. 1. nu. 7. de appella. & ibi Dd. Gemin. conſ. 16. col. fin. Præpoſit. in c. porro, col. 4. 16. fallen. de diuor. Vnde eo caſu dici poteſt, vt ſi probarem talem attentaſſe circa multa, & non ap-
8 paruerit, † vt iuramentum forſitan deferri poſſit, iuxta notata in l. admouendi, ff. de iureiur. & ſentit Herculan. d. ſuo trac. de attentat. c. 15. nu. 41. in fine.

CONCLVSIO CXLVIII.

ARGVMENTVM.

Attentata quo pacto probentur.

SVMMARIA.

1 *Attentatum probatur ex eo, quod quis facit aliquid prohibitum medio tempore appellatione pendente ab eo relocutoria, vel diffinitiua.*
2 *Ius ſuum quis proſequens faciens quod ſolitus erat, non dicitur attentare.*
3 *Nullus tenetur nec debet dimittere ſuum ius, vel deſiſtere à proſequutione ſuã iuris, vel poſſeſſionis ſua propter aliquam contradictionem, vel appellationem.*
4 *Attentare dicitur, qui aliquid noui facit poſt litem inceptam, & appellatione pendente.*
5 *Attentati deſcriptio quæ ſit, lis quid ſit, quotuplex ſit attentatum, quot genera in eis conſiderentur & quando lis pendere dicatur, quid ſit appellatio, & quando dicatur pendere, & finire, vide remiſſiue.*
6 *Quod licitum ante litem, & appellationem erat facienti, lite introductis illicitum efficitur.*
Emphyteutam expellere quibuſdam caſibus domino licet, ibi remiſſiue.
Via quam elegit quis ſibi pateat.
7 *Petens aduerſario iuramentum deferri, non poteſt reſcindere ſententiam ex nouis probationibus.*
Pactum de recedendo infra tempus, vel quandocunque à contractu, niſi ſit tale quod factum, intelligitur, niſi fecerit quid, per quod videatur ab illa facultate recedere.
8 *Dominus lite pendente non poteſt ædificium demoliri, & cementa alia transferre.*
Prohibitum lite pendente in magno, nec in minimo quicquam licet innouare.
9 *Natura orationis negatiua eſt, quod nullo tempore vera ſit.*
Negatiua vniuerſaliter indefinite concepta omnes caſus non comprehendit.
Dictio, omnis, vniuerſaliter affirmatiua, collectiua omnes caſus complectitur, & nihil excludit.
10 *Actus appellatione pendente, etiam ad ſedanda ſcandala factus, tamquam attentatus eſt reuocandus.*
11 *Iudex poteſt ad tollendas rixas quid facere, quod alias non liceret.*
12 *Appellatione pendente etiam ab actu, vel ſententia nulla, nihil poteſt innouari.*
13 *Appellatione generali etiam contra incertam perſonam pendente, quid factum ut attentatum reuocatur.*
Etiam ſi appellatio à tertio pro ſuo intereſſe, nedum per ipſos litigantes eſſet interpoſita non poteſt illa pendente quicquam innouari, ac nedum in vera, & adinaliter emiſſa appellatione, verum & in tacita, & præſumpta.
14 *Medio tempore diſputationis an appellatio admittenda ſit, vel ne, prout poſt eius admiſſionem nihil poteſt innouari.*
Appellatione quaſi aperte non admittenda pendente, prout illa non admiſſa nihil eſt innouandum, alias vt attentatum reuocatur.
15 *Appellatione à iudices contentioſa, vel voluntaria iuriſdictionis ſententia lata interpoſita pendente nihil attentandum, alias reuocatur.*
16 *Appellatione, ſeu proteſtatione coram honeſtis viris interpoſita pendente, nihil attentandum, alias reuocatur.*
Appellatio regulariter coram iudicibus à quo, vel ad quem eſt interponenda.
17 *Attentandum non eſt appellatione pendente non ſolum reſpectu appellationis, ſed etiam eius, qui adhæſit, alias vt attentatum reuocabitur.*
Idem pendente illius proſecutione, prout & ſi deſerta fuerit.
18 *Attentatorum iure ſibi quæſito per deſertionem renunciaſſe quis non præſumitur.*
Renunciantem appellationi agi ad reuocationem attentatorum permittitur.
19 *Iudici à quo eſt appellatum poſt appellationem interpoſitam exequi volenti poteſt impune reſiſti.*
20 *Iudex non dicitur attentare, ſi poſt appellationem interpoſitam tempore dilationis fecerit fructus ſequeſtrari.*

21 De-

21 *Debitor effectus ſuſpectus de fuga etiam lite pendente poteſt capi.*
22 *Iudex a quo eſt appellatum in cauſa matrimoniali ſubiiciendo partibus, ne interim lite pendente alteri nubant, non dicitur attentare.*
Idem eſt in marito qui eſt in poſſeſſione, vel quaſi matrimonij, quod de iure non valebat, cui pendente lite poteſt inhiberi, ne eam vxorem teneat.
23 *Iudex an attentat ſtatuendo terminum appellanti ad recipiendū apoſtolos, vel proſequendum, vel ad docendum de proſecutione appellationis, vide ibi rationem.*
24 *Attentare non dicitur poſſeſſor aliquem actum faciens per viam continuationis poſt interpellationem interpoſitam, Etiam ſi per modum refectionis continuus.*
25 *Inhibitus reficiens non attentat.*
26 *Poſſeſſor non vtens poſſeſſione poſt appellationem interpoſitam eo modo, quo ante, attentat.*
27 *Continuatio poſſeſſionis in eo procedit, penes quem ante motam litem poſſeſſionē conſtaret fuiſſe vere, vel præſumptiue.*
28 *Appellatione ab interlocutoria pendente a non inhibitionem poteſt procedi, & quando procedat.*
29 *Appellatio ab interlocutoria eximit appellatam a iuriſdictione iudicis a quo.*
30 *Iudex deferens appellationi ab eius interlocutoria interpoſita non poteſt ad vlteriora procedere.*
Iudex per delationem appellationi coram eo interpoſita abdicat a ſe omnem iuriſdictionem in illa.
31 *Appellatione manifeſte cauali, iniuſta, & friuola interpoſita pendente quid facit non dicitur attentare.*
32 *Appellatione in omnibus caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita pendente, geſta non reuocantur tamquam attentata.*
33 *Executio poteſt fieri appellatione pendente in omnibus caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita.*
34 *Ampliationes, limitationes, & declarationes in materia ſupradictæ concluſionis vide ibi etiam.*

1 ATtētatum probari ex eo,† quod quis facit aliquid, quod
prohibeatur medio tempore appellatione pendente ab
interlocutoria, vel a diffinitiua, cautum fuit in c.non ſolum,
de app in 6.& a ſcribentibus edoctum in l.app. C.de app.&
dixit Manfr.in ſuo tract.de attent.p.7.nu.2. Vnde fit, vt cum
quis ius ſuum proſequitur, & id agat, quod facere ſolitus erat
2 non † dicitur innouare, nec attētare, quia id omne, quod agit,
pertinet ad tuitionem, & conſeruationem iuris ſui ante acqui
ſiti, c.2.vt lit.pend. Nullus.n.tenetur, vel debet dimittere ius
ſuum, vel deſiſtere a proſequutione, & continuatione ſui iu-
3 ris, vel † poſſeſſionis ſuæ propter aliquam contradictionē, vel
appellationem, vt eſt deciſ.Rot.321.ſi appellatus, circa med.
& dec.344.nu.1.& 2.in nouis.Pariſ.conſ.39.lib.1.Abb.c.1.per
illum tex.in 3.notab.vt lit.pend.Card.Zabar.in cle.2 in opp.
2.vt lite pend.Manfred.de atten.concl.6.& Aug.Bero.q.120.
4 Attentat † igitur qui aliquid facit poſt litem inceptam, & ap-
pellatione pendente.
Verum vt ea, quæ hic tradituri dilucidius percipi queant,
videnda erunt, quæ præmiſit d.Laucell.Peruſ.d.tra. in præfa-
tione 1.partis, vbi nu.6.& 14.habes attentati huiuſmodi de-
ſcriptionem, & nu.18.quid ſit lis, & num.35.verb.tertio præ-
5 mittendum, † quotuplex ſit attentatum, ac quot genera in eiſ-
dem conſideranda ſint, quę ibi pluribus differuntur, & quan-
do lis pendere dicatur, habes per eum in 2.p.c.4.tit.de attē-
tatis lit.pend.quidquid appellatio ſit, & quando dicatur pen
dere, & finire, ibi.& d.2.p.c.12.tit.de attentatis, app.pend.in
eius præfatione, vbi videre potes.
Amplia concluſionem, etiam ſi quid lite, vel appellatione
pendente ſit, quod alias citra litem, & appellationem pendē-
6 tem licitum facienti extitiſſet † cum his introductis attenta-
tumque & minus licitum efficitur, vtpote domino in iudicio
emphyteutam ad ipſius è poſſeſſione in expulſionem coram
iudice cōuenienti, cui alias propria auctoritate ipſum expel
lere in quibus caſibus licuerat, Iaſ.in l.2.5.n.117.C.de iu.em
phy.& 105.ver.& tenendo hanc partem, & alios ibi citatos,
non permittitur vlterius lite pendente hoc effici, cum viā ſi-
bi hanc electam patuiſſe debeat, l.ſi.C.de Codicill.l.commo-
diſſime, C.de pact.inter emptor.& vend. Spec.§.ſequitur de
quibuſdam, ver.quid ſi compromiſſum eſt, nu.9.ti.de arbit.&
l.ſed & ſi, de re iud.& l.1.vi bon.rapt.l.interdum, §.qui furē,
de fur.Spec.§.nūc vero aliqua, ver.item cum eis duplex, poſt
nu.68.de inſtr.edit.& in §.ſequitur videre legaliter, ver.notā
dum, nu.7.& ſeq.de act.ſeu petit.Oldr.conſ.302.hic ſunt bre
ues, nu.12.& Iaſ.d.l.2.nu.114.& Hippoly.Marſ.ſing.213.vbi
7 ampliat, † ſi quis petijt deferri iuramentum aduerſario, non
poteſt ſententiam ex nouis probationibus reſcindere, ac ſi
erat facultas à contractu infra tempus, vel quandocunque re
cedere, niſi ſit factum tale quid, intelligitur, niſi fecerit quid,
per quod videatur ab illa facultate recedere. Capic.dec.119.
nu.9.Afflict.deciſ.372.ſuit lata ſententia in magna curia, ver.
replicat, D.Io.poſt n.2.Dec.con.116.ver.3.non obſtat, per D.
Lancellot.Peruſin.d.tract.2.par.c.4.tit.de attentatis lite pen
den.in præfat.nu.420.& ibi proſequitur, & alij adducti per
d.Peruſin.citato loco, ampliat.1.nu.3.& ſeq.ver.quam tamen
appellationem, de cuius ampliationis limitat. vide ibid. nu.
3.per tres limitationes ibi poſitas.
8 Aliud exemplum poteſt aſſerri, † vt dominus lite penden-
te non poſſit ædificium demoliri, cæmentaque alio transfer-
re, vt reſpondit Bero.conſ.118.cum Alfonſus, nu.4 lib.3. etſi
alias citra litis pendentiam id licuerit, l.cætera, §. item quæ-
rit, de legat.1.& l.2.C.de ædiſ.priu.quod & per alia 5.exem-
pla proſequitur d.Peruſin.d.1.limitatione.
Secundo amplia concluſionem prædictam, vt cum lite pen
dēte in magno quid prohibitum ſit innouari, vt & ibidem in
minimo nequaquam liceat, exiſtente rub.lit.pend.nihil inno
uari, generaliter negatiua.Soc.Sen.conſ.21.verb.& pro præ-
9 dicta, vol.1.quod quidem illud adiuuat, † quia natura oratio-
nis negantis eſt, vt nullo tempore vera ſit, Bar.l.meum autē,
§.volenti.n.2.quod met.cau.& dicta per Tiraq.in l.bones, §.
hoc ſermone, 7.lim.nu.4.de verb.ſign.cum indefinite conce-
pta in vniuerſum negatiua omnes caſus comprehendat: vt è
cōtra dicimus de dictione, omnis, generaliter affirmatiua col
lectiua, Bar.conſ.51.Santucia fecit teſtamentum, n.3.Ro.ſing.
27.ſi emptor promittit, & in conſ.44.ex ſupra narrato.num.6.
Tho.Gram.dec.4.nu.1.& 2.& alia vide in d.2.p.c.42.in præ-
fat.dicti tract.Peruſ.de attentatis, tit.de attentatis app.Pen-
den.nu.7.ver.regula principalis.
10 Ita vt & actus appellatione pendente † etiam ad ſedanda
ſcandala factus tanquam attentatus reuocandus ſit, veluti in
ſequeſtratione poſſeſſionis, vt decidit Afſl.dec.98.pulchrum
eſt dubium, per totum, & Lap.alleg.78.vacauerat, nu.10.licet
11 alias ad homines placandos, † & tollendas rixas licitum hoc
ſit iudici, l.congruit, de off.præſid.& l.ſi eius, §.ſi inter duos,
de vſufr.Ang.in tra de ſequeſt.verſ.ſequitur nonus caſus, nu.
11.& Iac.de Arena d.tra.nu.22.
Tertio amplia concluſionem prædictam in l.nouari, in ap-
pellatione non ſolum ab actu, & ſententia valida, ſed etiam à
12 ſententia, † vel actu nullo interpoſita, cum & ab actu nullo nō
ſit abſurdum appellari, vt cauit Ale.conſ.130.ponderatis, cir
ca ſi.vol.3.& in l.2.C.de bon.poſſ.cont.tab. Dd.in l.ſi expreſ
ſim, de app.& per Fran.in c.dilect.q.7.de app.
Quarto amplia, etiam ſi contra incertam perſonam, & ge-
13 neralis eſſet appellatio, † cum & hoc caſu attentata reuocen-
tur, ſic docuit Fran.in c.bonæ, nu.42.de app.& Rota deci.23.
alias 407.ſi expectans, nu.2.de præb.in nouis: etiam vt proce
dat non ſolum quando per ipſos litigantes, ſed etiam per ter
tiū pro ſuo intereſſe interpoſita foret, vt Pariſ.conſ.107.quæ-
ritur, nu.123.& ſeq.lib.3.& in conſil.209.de pluribus, nu.26.
lib.1.
Ac vt nedum in vera, & actualiter emiſſa appellatione, ve
rum, & in tacita, & præſumpta, ad c.meminimus, & c.dilecti,
il 2.de app.
Quinto amplia, vt etiam ſibi locum vendicet non ſolum in
14 factis, & commiſſis poſt emiſſam appellationem, † ſed etiam
medio tempore diſputationis, ſuper appellatione admitten-
da, vel ne perpetratis. Ita vt etiam quando quaſi aperte illi
non eſſe deferendum conſtaret, illam non admiſerit hic caſus
eſt, ipſa appellatione per eum non admiſſa nihil debeat in nō
recepta appellatione innouare, vt Franc.in c.conſtitutus, nu.
18.& ſeq.de appel.& Bar.& Bald.per eum relati. Vt non ſo-
lum a ſententia per iudicem iuriſdictionis contentioſæ, ſed
etiam circa quæ voluntariæ iuriſdictionis lata, interpoſita
15 appellatione facta procedat, vt Alex.l.1.nota.1.num.2. C.de
bon.poſſ.ſecun.tab.vbi Bal.nu.20.& Guid.Pap.tract.de app.
quæſt.94.
Sexto amplia prædictam concluſionem & in appellatione
16 ſeu † proteſtatione, coram honeſtis viris nedum coram iudi-
cibus a quo, vel ad quem interpoſita, vel emiſſa, licet regula-
riter interponenda coram iudice a quo appellatio ſit, c.vt de
bitus, de app.& c.alias, §.biduum, 2.q.6.gl.in c.ſuggeſtum, de
app.& in c.appellatio.eo.tit.in 6.& cle.1.de app.vbi Imo. in
17 prin.non ſolum gratia eius, qui appellauit, † ſed etiam ratio-
ne illi interpoſitæ per alium adhærētis, vt Bal.l.qui a latroni-
bus, §.1.de teſta.& in l.1.C.ſi a non comp.iud. Manfr.li.2.pra
cticar.concluſ.ſuper attentatis, concl.114.Fel.c.ſuper eo, nu.
3.de off.deleg.

Quod nedum procedit in ipſa appellationis proſequutio-
18 ne,ſed etiam ſi deſerta extiterit,†cum nec per derelictionẽ,
iuri attentatorum renuntiaſſe ſibi quæſito præſumitur Mil. in
verb.appellationem deſerens,fol.10.& ſi appellationi renun
tiatum extitiſſet,cum & renuntianti ad attentatorum reuoca
tionem agere permittatur, vt Franc.in c.ad audientiam. in fi.
& in d.c.bonæ,nu.39.ver.6.concluſio,de app.& deciſ.Toloſ.
193.ver.3.fallit,& ibi in addi.Boer.dec.256.n 2.& notat Mil.
d.verb.appellationẽ deſerens, adeo vt ſi iudex a quo poſt ap
19 pellationem interpoſitam ſententiam†exequi vellet,illi poſ
ſet impune quis reſiſtere,vt no.Inno.Abb & Fel.in c.ſi qũ,de
off.deleg.& Guid.Pap.d.tra.de app.q.120.ver.quid autem ſi
non obſtante,& Maran.tra.de ord.iud.diſp.1.nu.38.

Primo limita non procedere concluſionem,ſi poſt appella
tionem interpoſitam timeatur de fructuum dilapidatione,&
20 iudex curet eos ſequeſtrandos,†quia tali caſu non dicitur at
tentare,vt per Spec.in tit.de app.§.nouiſſime, & dicit Veſtr.
in ſua praxi Curiæ Romanæ li.8.de atten.nu.3. ſequitur Her-
cul.in ſuo tract.de atten.c.5.n.7. Maran.in Spec.6.p.in 2.actu
prin.de app.nu.193.& c.fi.de ſeq.poſſ.& fruct.& Auſr.in ad-
dit.ad dec.Toloſ.477.& Bar.l.Imperatores,de app.& Specu.
in §.nouiſſime,in prin.de app.Dec.in l.ab executore,C.quo-
rum app.non recipia.Soc.reg.459.ſequeſtratio.in 1.limi.Cor
ſet.in ſuis ſingular.in verb.appellatio,la 2.incip.regula eſt,li
mita.1.ibi.limita hanc regulam.

Secundo limita, vt non procedat in debitore, in quo fugæ
21 ſuſpicio ſubſit, † qui etiam lite pendente poteſt capi, vt per
Mar.Ant.Bauet.in tra.de mora,in 3.p.§.condeſcendo,nu.13.
& dixit Rip.in c.1.nu.88.ver.6.amplia.de iud allegat Ang.in
l.nemo carcerem,in fi C.de exact.trib.tenet Veſt.ſupracitato
loco lib.8.c.4.de atten.nu.3.& ſequitur Hercul.d.tra.de attẽ.
c 5.nu.8.Alex.conſ.106.col.fi.vol.3.Maran.in ſuo ſpecu.6.p.a
actu principali,verb.de app.nu.176.& decidit Phil. in c.cum
teneamur,col 4.de appel.& ar.gl.in l.dies feſtos,ſuper verb.
fideiuſſionis,C.de ferijs,Iaſ.in l.ſi ab arbitro,verſi.quid ſi lite
pendente,nu.6.ibi,contrarium eſt verum,qui ſatiſdar.cog.&
Dd.per eum ibi citati.

Amplia ſecundam limitationem prędictam, vt debitor,qui
ne fugam arripiat,dubitatur,lite pendente poſſit capi, etiam
propria auctoritate ſine aliqua iudicis commiſſione,l air præ
tor,§.ſi debitorem,& ibi Dd.& Iaſ.in l.1.ver.quarto facit,nu.
20.ibi,item ſi lite pendente,de iuriſd.omn.iud.

Tertio limita concluſionem non procedere in cauſa matri-
22 moniali,†in qua ſi eſt lata ſententia, & iudex a quo eſt appel
latum inhibeat partibus, ne interim appellatione pendẽte al
teri nuberent,non dicitur attentare,glo.eſt in c.2.io verb.di-
ſtrictius,de matr.contract.cont.interd.eccl.& dicit Veſtr.vbi
ſup nu.4.& Hercul.n.17.Idẽ eſt in marito,qui poſſeſſione,ſeu
quaſi matrimonij eſſet,quod de iure non valebat, nã & pen-
dente lite poteſt ipſi prohiberi,ne cum vxore remagat, text.
eſt ſing.ſecundum But.ibi nu.5.in c.laudabilem. vt lite pend.
& Ro.ſing.406.lit.pend.licet tex.io d.c.2. & in c.cum in Apo
ſtolica,de ſponſ.& in c.tenor.de re iu imponat pęnam taliter
contrahenti,non tamen eſt pœna attenta,cuius inter alias eſt
nullitas,& reuocatio actus, & c.ad audientiam, & c.dilecti,
de app.quoad primum,quoad ſecundum de reuocatione, A-
lex.conſ.89.diligenter,ver.eſt verum,nu.9.vol.1.& Lap.alle
gar.2.nu.10.ſed eſt pœna extra ordinem impoſita, vt ibi.Vn-
de ratione attentati actus eſt licitus.

Quarto limita non procedere in his,quæ tendunt ad faci-
23 liorem exitum cauſæ ipſius appellationis,†vt ſi pendente ip
ſa appellatione iudex ſtatuerit terminum appellanti ad reci-
piendum apoſtolos: vel ad proſequendum appellationẽ, ſiue
ad docendum de proſecutione,iuxta notata in c.perſonas,&
in c.cum ſit Romana,de app.quia in iſtis,cum non pẽdeat iu-
riſdictio iudicis a quo,c.cum teneamur, vbi Abb.Im.& Dec.
de app.in prin.& ibi Fran.in 2.notab.& c.2. & gl.ibi in verb.
diſtrictius,de mat.cõtr.con.interdict.eccl. & ibi Abb.vlt.no.
& c.vni,& ibi Abb.nu.2.de ſponſ.duorum,non dicitur iudex
a quo innouare,& attentare, ſed potius ſe cõformare eum p̃-
ſcripta iuris cõis regulæ: vt appellatione interpoſita nil inno-
uetur: ac faciliorem exitum præſtare,ſecundum Veſt.ſupra ci
tato loco,nu.3.quem ſequitur Hercul.illo tra.de attẽ.c.5.n.5.
& dicit Maran.d.ſuo Spec p.6.2.actu principali,nu.205.Rot.
dec.50.alias 356.ſi appelletur,de appell.in nouis.

Quamplures alias limitationes n.22.habes notatas per eũ-
dem Maran.eodem loco,a nu.174.vſque ad num.206.& vide
Herculan.in d.trac.de attentatis,c.5.qui & ipſe quoque con-
geſſit quamplures caſus,in quibus, & ſi aliquid lite pendente
fiat,non tamen dicitur attentaſſe, & per dictum Lancelj Peru
ſin.d.tra.de atten.& innouatis,lite & appellatione pendente
in 2.p.c.12.ti.de atten.app.pen.lim.4.vbi ponit tres amplia-
tiones,& duas limitationes,& declarationem ibi.dummodo
de cauſa appellationis non cognoſcat: vt ibi in fine,caſus au-
tem congeſtos per Hercul.prædictum in eius tract.de attenta
tis, d.c.5. ibi potes videre, quia ſigillatim omnes hic referre
ſuperuacaneum eſſe duximus.

Quinto limita ſupradictam concluſionem, vt nõ procedat,
24 quando † quis poſſeſſor continuando eius poſſeſſionem ali-
quem actum faceret per modum continuationis,quia tũc at-
tentatum non dicitur: vt eſt gl.magna ſuper verb.reducendũ
ver.ſi autem,in c.non ſolum,de app.in 6.ibi,quis vtitur poſ-
ſeſſione,eo.mo.& gl in cle.fi.ſuper verb.Ianuarijs, vt lit.pẽd.
ibi.antiqua vero poſſeſſione,& Rota deciſio.10.alias 89.nota
quod vbi poſt.de app.in antiq.& 43.alias 321.ſi appellatus,
de app.in nouis,& 44.alias 344.licet in cauſa,eo.ti.in nouis,
& gl.in l.Imp.§.ſi magiſtratum,ſuper verb.ab aduer. de app.

Quod locum habet, etiam ſi continuatio hæc per modũ re
25 fectionis eſſet,†quia etiam inhibitus,reficiens non innouat.
Alc.conſ.100.Alciati cauſa,in fi.num.8.vol.5.

26 Sexto limita,ſi non vteretur ea poſſeſſione eo modo † quo
prius ante litem: vt d.gl.d.c.non ſolum,ver.dici tamen,& ibi
* omnes in quam*communiter ſcribentes conſentire dicit Be-
ro.conſ.118.cum Alphonſus,nu.7.8.& 24.lib.3 & Ale.ad Bar.
in l.1.in verb.litigioſa,de litigioſ. vbi alios allegat, & c.cum
teneamur,de app.vbi Fran.1.notab.& alij, vt ibi.

Sublimita ſextam limitationem prædictam, vt continuatio
27 in eo procedat, † penes quem ante motam litem poſſeſſionẽ
fuiſſe cõſtaret vere, vel præſumptiue, vt Rota dec. 10.alias 89
nota quod vbi.de app.in antiquis,Natta conſ.206.approbo,
nu.10.& ſeq.lib.3.& per ea quæ Fran.notat in c.ſignificante,
ver.ſed quando conſtaret,de app.

Septimo limita ſupradictam concluſionem non habere lo-
28 cum regulariter†in appellatione ab interlocutoria ſentẽtia,
cum poſſit in ea procedi,donec inhibeatur, d.c. non ſolum,
de app.in 6.Guid.Pap.deciſ.436.ver.ſecundo quæro,nu.9.li-
29 cet ipſa ab interlocutoria appellatio†eximat appellantem a
iuriſdictione iudicis a quo,d.c.ad audientiam,& c.dilectus,
de app.c.per tuas,de ſent.exc.& c.licet,eo.ti.in 6.Crau.con-
ſil.103.viſis,nu.6.lib.1.

Quod intellige,& ſublimita, niſi iudex dictæ appellationi
30 † a ſua interloquutoria interpoſitæ detuliſſet,tunc nõ poteſt
ad vlteriora procedere,eum a ſe omnem iuriſdictionem pro-
pter delationem huiuſmodi abdicaſſe cenſeatur c.cum appel
lationib.de app.in 6.Io.And.in c.cum ceſſante,& alij ibi per
Fran.relati verb.5 limita.nu.14.de app.

Octauo limita concluſionem ſupradictam non procedere,
31 quando†appellatio eſſet manifeſte inualida,iniuſta, & friuo
la,d.c.cum appellationib friuolis,de appel.in 6.Spec §.nunc
dicamus,verb.item appellatione pẽdente,nu.8.de app.Abb.
c.conſuluit,il 3.de app.& Fran.d.c.vt debitus,nu.47.de app.
32 Et ſimiliter in his caſibus,†in quibus eſt appellatio prohi-
bita poſt per appellantem geſta non reuocantur tanquam at
tentata,d.c.non ſolum,vbi gl.in verb.caſibus.& Spec.d.§.no
uiſſime,poſt principium verb.quartua caſus,de appella.Et in
33 quibus caſibus appellatio eſt prohibita,†in his omnibus il-
la pendente poteſt fieri executio, vt Iaſ.conſil.187. circa pri-
mum,lib.2.Barbat.conſ.10.mihi videtur, verb.præterea ſi di
catur lib.1.& Guid.Pap.conſ.219.male,nu.2.
34 De quibus omnibus†plenius potes videre in d.tract.de at
tentatis,ſuis titulis diſtinctis,vltra adducta per Maran.ſupra
citato loco a num.174.vſque ad 206.& Herculan.d.tra.etiam
de attentatis,c.5.vbi habes ampliationes,limitationes, & de
clarationes in vnum peculiare volumen congeſtas,vltra om-
nes alios,quos hucuſque viderim,ad quem,ſi tibi contigerit
confugere poteris, ne, quod fieri nolumus, huc omnia tran-
ſcribere videamur.

CONCLVSIO CXLIX.

ARGVMENTVM.

Atteſtationibus in iudicio receptis legitime publicatis an, & quando, quibusve modis ſtandum ſit.

SVMMARIA.

1 *Atteſtationibus in iudicio receptis quibus, quibuſque modis ſtandum ſit.*
2 *Atteſtationibus in iudicio receptis, vt ſupra ſtandum eſt, etiam ſi variaretur inſtantia de iudice ad arbitrum.*
3 *Atteſtationes facta in vno iudicio ad æternam rei memoriam etiam non publicata, fidem faciunt in alio iudicio.*
4 *Diſtinguitur, an concluſio locum habeat, quando mutatur inſtantia de arbitro vel arbitratore ad iudicem.*
Et diſtinctio quando procedat, ibi.
5 *Atteſtationes non recepta publica auctoritate iudici fidem non faciunt, etiam ſi teſtes mortui ſint.*
6 *Pactioni ſtandum eſt, ſi partes aliquid conuenerint.*
7 *Atteſtationes coram arbitro defuncto facta probant etiam coram alio.*
8 *Atteſtationes fidē faciunt, etiam ſi in quarta, quinta, ſexta, & vlteriori dilatione producta ſint.*
9 *Atteſtationes non probant, ſi teſtes dediciti ſint, & cōtradictum, & appellatū fuerit.*
10 *Teſtium receptio poſt concluſionem in cauſa valet, ſi contradictum non fuerit.*
11 *Atteſtationes in alia inſtantia probant, etiam ſi reus abſolutus eſſet ab obſeruatione iudicij.*
12 *Atteſtationes potius ſunt acta litis, quam iudicij.*
13 *Acta iudicij probant, etiam quando quis abſoluitur ab inſtantia iudicij, & ibi quomodo id intelligendum ſit.*
14 *Atteſtationes ſuper nullitate proceſſus, vel inſtrumenti probant, quo ad omnes.*
15 *Atteſtationes coram executore Papali, vel alterius domini probant etiam coram quocunque iudice.*
16 *Atteſtationes facta contra debitorem nocent creditori ſuper pignore omni caſu, quo noceret poſtea.*
17 *Atteſtationes in ciuilibus facta in criminalibus probāt etiam inter alias perſonas, & in alio iudicio.*
18 *Atteſtationes non publicata in cauſa principali probant in cauſa appellationis.*
19 *Atteſtationes etiam ſi amplam fidem faciant in vna cauſa, non tamen ijs vti quis poteſt in alia.*
20 *Atteſtationes teſtium parte non vocata examinatorum non probant. Idem de declarationibus factis parte non citata, ibi.*
21 *Atteſtationes non publicata quando non faciant fidem in aliquo iudicio etiam inter eaſdem perſonas.*
22 *Atteſtationes non publicata non probant in alia inſtantia, etiam ſi publicantur à iudice alterius inſtantia.*
23 *Teſtes ſi mortui ſint, vel diu abſentes, fidem faciunt. Et quando non faciant, vide ibidem in intelligentia.*
24 *Atteſtationes à iudice examinante non publicata, quando in alia inſtantia poſſunt per alium iudicem publicari.*
25 *Atteſtationes niſi depoſita fuerint intra terminum à iudice ſtatutum nihil probāt.*
26 *Atteſtationes ſumpta in iudicio ſummario fidem non faciunt plenario, ſi in eo agatur ad alium finem.*

1 ATteſtationibus † in iudicio receptis legitime publicatis in alia quacunque inſtantia, & coram quocunque iudice inter eaſdem perſonas, & ad eundem effectum, fidē eſſe adhibēdam, & illas probare, tradidit D. Maria. Soc. in ſuo trac. de teſtib. nu. 115. & pro hac doctrina vide quæ docuit Nic. de Matta. & poſt eum Bald. in l. fi. C. de teſtib. vbi hanc præſentē firmat concluſionem Dd. in l. geſta. C. de re iud. & eſt doctrina • *communis iuxta ſententiam Soc. dicto loco, & de his diximus ſupra in concluſione, acta, ad quam potes confugere.

2 Amplia primo, † prædictam concluſionem locum habere etiam ſi immutaretur inſtantia de iudice ad arbitrum, eo. n. in caſu Bald. in l. fi. verſ. quæro hic quid econtra, in 2. col. & ibi • Dd. *omnes C. de teſtib. concludunt, tales atteſtationes receptas in vero iudicio fidem etiam facere coram arbitro, argumento ducto à loco à maiore ad id quod eſt minus, nam ſi fidem faciunt coram ſuperiore iudice, eo magis & coram inferiori, & coram arbitro.

Secundo amplia, vt etiam procedat in atteſtationibus fa- 3 ctis in † vno iudicio ad æternam rei memoriam etiam non publicatis, quia & ipſæ fidem faciunt in alio iudicio, vt habemus in c. cum I. & A. col. 5. de probat. ſequitur Sebaſtian. Sapia. in repetit. l. de ætate, nu. 18. ff. de minorib.

An autem concluſio ſuperior locum etiam habeat, quando 4 mutatur inſtātia de arbitro, vel arbitratore ad iudicem, † diſtinguēdum eſt hoc modo, nam aut teſtes ſunt mortui, et fidē faciunt eorum atteſtationes coram iudice, c. præſentata. & ibi gl. in verb. acta, de teſtib. aut vero teſtes viuunt, & illius oppoſitio eſt, contra quē teſtes ſunt producti, an tales atteſtationes publicatas coram arbitro velit nunc recipere coram iudice, an vero, vt denuo producantur, & hæc eſt diſtinctio, quæ colligitur ex l. fi. C. de teſt. & d. c. præſentata. eo. & eā aperte tradit gl. in verb. acta, & ſequitū Inn. in c. quintauallis, de iureiur. & in c. cum in tua, gl. ibi. in verb. præferantur, de teſtib. Bal. in l. fi. C. de teſtib. in 1. col. & Bart. ibi. & in l. a. nu. 12. C. de edendo, & Ferra. in for. oppo. cont. teſt. poſt public. in gl. ſuntque publicatis tam teſtibus alias recepti. nu. 3. verſ. vt tamen præmiſſorum, & nu. 12. verſ. proinde, vbi habes quid in ciuili, & quid in criminali, cum Specul. §. videndum teſtat nu. 50. verſ. hoc quoque ſcias, de probat.

Et hæc diſtinctio procedit, quando mutatur inſtantia de arbitro ad iudicem. Si vero mutetur de arbitratore ad iudicem, tum hac in re hanc conſtituas concluſionem.

5 Quod cum tales nō ſint receptæ publica auctoritate, † nec ad eius ſimilitudinē, non faciant fidē iudici, ēt ſi teſtes eſſent mortui, & ideo ſine diſcrimine nō obſtante publicatione poſſunt teſtes nouiter recipi coram iudice, & ita conclud. Nico. Matta. & Bal. in d. l. fi. & D. Maria. Soc. in ſuo trac. de teſtib. ſub n. 135. ſub finē. Inn. in c. quintaualis, nu. 3. verſ. itē corā hmōi, de iureiur. & in c. cum Ro. poſt nu.... verſ. præferuntur, de teſtib. Fer. in for. opp. contra teſtes, poſt publ. in gl. ſuntq; publicatis iā teſtib. poſt d. n. 15 ver. aut fuerūt recepti corā arbitr.

Limitat tamen Bal. d. l. fin. col. 1. verſ. quæro quid de teſtib. hanc diſtinctionem, niſi ex pacto partes aliud conueniſſent,
6 † tunc. n. pactioni ſtandum eſſet, iuxta l. legem, C. de pact. & eſt doctrina notabilis Lanfran. de Oria. in ſuo trac. de teſtib. nu. 39. vbi eos vide. Inn. in c. Quintauallis, de iureiu. & c. cum in tua, & ibi gl. ſua in verb. præferatur de teſtib. contrarium tamen dicit Bart. in d. l. fin. in 2. notab.

7 Sub amplia vſq; eo prædictā concluſionē procedere † vt ēt atteſtationes coram arbitro defuncto factæ ēt probent coram alio, notat. ī d. l. fi. & ibi Dd. Bal. poſt Bart. in d. l. fi. col. 1. in ver. te noco ergo in dubiū, C. de teſtib. But. in c. pſentata de teſtib.

8 Tertio principaliter amplia, † vt atteſtationes valeant, & faciant fidem, etiam ſi in quarta, quinta, ſexta, & vlteriori dilatione productæ ſint, ita in terminis concludit Capel. Tholoſ. in ſua q. 200. alias 199. ſi productio. Inn. in c. in cauſis, circa prin. de teſtib. & ibi Abb. in fi.

Limita hanc ampliationem non procedere, ſi teſtes ſint di- 9 diciti, & fuerit contradictum & appellatum, † quia tunc non probant atteſtationes, per Inn. & Sicu. in d. c. in cauſis. Aufr. ad d. q. Capel. Tholoſ. 200. ſi productio. ſecus ſi pars aduerſa non contradixerit, eo enim caſu videtur receſſum ab illo termino excluſiuo, ſicut in ſimili, & fortiori caſu dicimus, valere
10 teſtium receptionem factam poſt concluſionem in cauſa, † ſi non fuerit contradictum Rot. deciſ. 5. ſi poſt concluſionem, in nou. Iaſ. in l. patre furioſo, nu. 51. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. & Rot. deciſ. 468. nota ſi poſt concluſionem, in antiq.

Quarto amplia: vt atteſtationes probent in alia inſtantia,
11 † etiam ſi reus eſſet abſolutus ab obſeruatione iudicij. Inno. in c. cauſam, in gl. in verb. iudicibus, ſub nu. 1. de teſtib. ex eo
12 præcipue, quod atteſtationes potius ſunt acta litis, † quam iudicij, reſpicientiaq; in factum. Et propterea non videtur obſtare l. properandum, C de iudic. vbi dicitur, quod quando quis abſoluitur ab inſtantia iudicij: tunc acta ipſius iudicij
13 proſunt: † quia id eſt intelligendum de his, quæ ſunt tantum acta iudicij, & quæ ex ipſo iudicio oriuntur, & pendent: vt citationes, ſatiſdationes, & iſtiuſmodi, quæ vere proſunt, arg. l. pen. ff. iud. ſolu. in quorum numero non ſunt atteſtationes, & confeſſiones, vt per eundem Inn. loco ſupra citato.

Limitatur tamen hæc ampliatio, vt procedat, ſi atteſtationes fuerint publicatæ, quia alias proſunt teſtes cum inſtātia, ſecundum Bal. in l. properandum, §. & ſi quidem, in vlt. col. in verb. tertio quæro C. de iud. & Bart. in l. 1. in verb. nota hanc gl. nu. 2. ff. quæ in fraud. credit. Alex. in l. cum lite, ff. ſol. matr.

14 Quinto amplia, † vt atteſtationes ſuper nullitate proceſſus, vel inſtrumenti probent quoad omnes, ſicut ſententia cōtra tertium prodeſt omnib. Alex. in l. 2. ff. iudicat. ſolu. Io. de Imol. in l. ſæpe, col. 7. ff. de re iudic.

15 Sexto amplia, † vt atteſtationes corā executore Papali, vel alterius domini probent etiam coram quocunq; iudice. Bal. in l. fi. in 1. col. in fi. in verſ quæro quid de teſt. C. de teſt. maxime ſi ſit clauſula, ſi tibi conſtiterit, vel ſi tibi probatum fuerit, ſecundum Bald. ibidem.

Digitized by Google

Quod nedum procedit in ipſa appellationis proſequutio-
18 ne,ſed etiam ſi deſerta extiterit,†cum nec per derelictioně,
iuri attentatorum renuntiaſſe ſibi quæſito præſumitur Mil. in
verb.appellationem deſerens,fol.10.& ſi appellationi renun
tiatum extitiſſet,cum & renuntianti ad attentatorum reuoca
tionem agere permittatur, vt Franc.in c.ad audientiam in fi.
& in d.c.bonæ,nu.39.ver.6.concluſio,de app.& deciſ.Toloſ.
193.ver.3.fallit,& ibi in addi.Boer.dec.256.n 5.& notat Mil.
d.verb.appellationě deſerens, adeo vt ſi iudex a quo poſt ap
19 pellationem interpoſitam ſententiam†exequi vellet,illi poſ
ſet impune quis reſiſtere,vt no.Inno.Abb & Fel.in c.ſi qñ,de
off.deleg.& Guid.Pap.d.tra.de app.q.120.ver.quid autem ſi
non obſtante,& Maran.tra.de ord.iud.diſp.1.nu.38.

Primo limita non procedere concluſionem,ſi poſt appella
tionem interpoſitam timeatur de fructuum dilapidatione,&
20 iudex curet eos ſequeſtrandos,†quia tali caſu non dicitur at
tentare,vt per Spec.in tit.de app.§.nouiſſime, & dicit Veſt.
in ſua praxi Curiæ Romanæ li.8.de atten.nu.3.ſequitur Her-
cul.in ſuo tract.de atten.c.5.n.7. Maran.in Spec.6.p.in s.actu
prin.de app.nu.193.& c.fi.de ſeq.poſſ.& fruct.& Aufr.in ad-
dit.ad dec.Toloſ.477.& Bar.l.Imperatores,de app.& Specu.
in §.nouiſſime,in prin.de app.Dec.in l.ab executore,C.quo-
rum app.non recipia.Soc.reg.459.ſequeſtratio.in 1.limi.Cor
ſet.in ſuis ſingular.in verb.appellatio,la 1.incip.regula eſt,li
mita.1.ibi.limita hanc regulam.

Secundo limita, vt non procedat in debitore, in quo fugæ
21 ſuſpicio ſubſit, †qui etiam lite pendente poteſt capi, vt per
Mar.Ant.Bauer.in tra.de mora,in 3.p.§.condeſcendo,nu.13.
& dixit Rip.in c.1.nu.88.ver.6.amplia.de iud allegat Ang.in
l.nemo carcerem,in fi C.de exact.trib.tenet Veſt.ſupracitato
loco lib.8.c.4.de atten.nu.3.& ſequitur Hercul.d.tra.de attě.
c.5.nu.8.Alex.conſ.106.col.fi.vol.3.Maran.in ſuo ſpecu.6.p.a
actu principali,verb.de app.nu.176.& decidit Phil. in c.cum
teneamur,col 4.de appel.& ar.gl.in l.dies feſtos,ſuper verb.
fideiuſſionis,C.de ferijs,Iaſ.in l.ſi ab arbitro,verſi.quid ſi lite
pendente,nu.6.ibi,contrarium eſt verum,qui ſatiſdar.cog.&
Dd.per eum ibi citati.

Amplia ſecundam limitationem prędictam,vt debitor,qui
ne fugam arripiat,dubitatur,lite pendente poſſit capi, etiam
propria auctoritate ſine aliqua iudicis commiſſione,l ait præ
tor,§.ſi debitorem,& ibi Dd.& Iaſ.in l.1.ver.quarto facit,nu.
20.ibi,item ſi lite pendente,de iuriſd.omn.iud.

Tertio limita concluſionem non procedere in cauſa matri-
22 moniali,†in qua ſi eſt lata ſententia, & iudex a quo eſt appel
latum inhibeat partibus, ne interim appellatione penděte al
teri nuberent,non dicitur attentare,glo.eſt in c.2.in verb.di-
ſtrictius,de matr.contract.cont.interd.eccl.& dicit Veſtr.vbi
ſup nu.4 & Hercul.n.17.Idě eſt in marito,qui poſſeſſione,ſeu
quaſi matrimonij eſſet,quod de iure non valebat, nă & pen-
dente lite poteſt ipſi prohiberi,ne cum vxore remagat, text.
eſt ſing.ſecundum But.ibi nu.5.in c.laudabilem. vt lite pend.
& Ro.ſing.406.lit.pend.licet tex.in d.c.s.& in c.cum in Apo
ſtolica,de ſponſ.& in c.tenor.de re in imponat pęnam taliter
contrahenti,non tamen eſt pœna attenta,cuius inter alias eſt
nullitas,& reuocatio actus, & c.ad audientiam, & c.dilecti,
de app.quoad primum,quoad ſecundum de reuocatione, A-
lex.conſ.89.diligenter,ver.eſt verum,nu.9.vol.1.& Lap.alle
gar.2.nu.10.ſed eſt pœna extra ordinem impoſita,vt ibi.Vn-
de ratione attentati actus eſt licitus.

Quarto limita non procedere in his,quæ tendunt ad faci-
23 liorem exitum cauſæ ipſius appellationis,†vt ſi pendente ip
ſa appellatione iudex ſtatuerit terminum appellanti ad reci-
piendum apoſtolos: vel ad proſequendum appellationě, ſiue
ad docendum de proſecutione,iuxta notata in c.perſonas,&
in c.cum ſit Romana,de app.quia in iſtis,cum non pědeat iu-
riſdictio iudicis a quo,c.cum teneamur, vbi Abb.Im.& Dec.
de app.in prin.& ibi Fran.in s.notab.& c.2. & gl.ibi in verb.
diſtrictius,de mat.contr.con.interdict.eccl.& ibi Abb.vlt.no.
& c.dua,& ibi Abb.nu.2.de ſponſ.duorum,non dicitur iudex
a quo innouare,& attentare, ſed potius ſe cŏformare cum p̃-
ſcripta iuris cŏis regula: vt appellatione interpoſita nil inno-
uetur: ac faciliorem exitum præſtare.ſecundum Veſt.ſupra ci
tato loco,nu.3.quem ſequitur Hercul.illo tra.de attě.c.5.n.5.
& dicit Maran.d.ſuo Spec p.6.s.actu principali,nu.205.Rot.
dec.50.alias 356.ſi appelletur,de appell.in nouis.

Quamplures alias limitationes n.5 5.habes notatas per eũ-
dem Maran.eodem loco,a nu.174.vſque ad num.206.& vide
Herculan.in d.trac.de attentatis,c.5.qui & ipſe quoque con-
geſſit quamplures caſus,in quibus, & ſi aliquid lite pendente
fiat,non tamen dicitur attentaſſe, & per dictum Lancelſ Peru
ſin.d.tra.de atten.& innouatis,lite & appellatione pendente
in s.p.c.15.ti.de atten.app.pen.lim.4.vbi ponit tres amplia-
tiones,& duas limitationes,& declarationem ibi.dummodo
de cauſa appellationis non cognoſcat: vt ibi in fine,caſus au-
tem congeſtos per Hercul.prædictum in eius tract.de attenta
tis, d.c.5. ibi potes videre, quia ſigillatim omnes hic referre
ſuperuacaneum eſſe duximus.

Quinto limita ſupradictam concluſionem,vt nŏ procedat,
24 quando † quis poſſeſſor continuando eius poſſeſſionem ali-
quem actum faceret per modum continuationis,quia tũc at-
tentatum non dicitur: vt eſt gl.magna ſuper verb.reducendũ
ver.ſi autem,in c.non ſolum,de app.in 6.ibi,quis vtitur poſ-
ſeſſione,co.mo.& gl in cle.fi.ſuper verb.Ianuarijs,vt lit.pěd.
ibi.antiqua vero poſſeſſione,& Rota deciſio.10.alias 89.nota
quod vbi poſt.de app.in antiq & 43.alias 321.ſi appellatus,
de app.in nouis,& 44.alias 344.licet in cauſa,eo.ti.in nouis,
& gl.in l.Imp.§.ſi magiſtratum,ſuper verb.ab aduer. de app.

Quod locum habet, etiam ſi continuatio hæc per modũ re
25 fectionis eſſet,†quia etiam inhibitus,reficiens non innouat.
Alc.conſ.100.Alciati cauſa,in fi.num.8.vol.5.

26 Sexto limita,ſi non vteretur ea poſſeſſione eo modo † quo
prius ante litem: vt d.gl.d.c.non ſolum,ver.dici tamen,& ibi
omnes in quam communiter ſcribentes conſentire dicit Be-
ro.conſ.118.cum Alphonſus,nu.7.8.& 54.lib.3 & Alc.ad Bar.
in l.1.in verb.litigioſa,de litigioſ. vbi alios allegat, & c.cum
teneamur,de app.vbi Fran.1.notab.& alij,vt ibi.

Sublimita ſextam limitationem prædictam,vt continuatio
27 in eo procedat, † penes quem ante motam litem poſſeſſioně
fuiſſe cŏſtaret vere, vel præſumptiue,vt Rota dec.10.alias 89
nota quod vbi.de app.in antiquis,Natta conſ.506.approbo,
nu.10.& ſeq.lib.3.& per ea quæ Fran.notat in c.ſignificante,
ver.ſed quando conſtaret,de app.

Septimo limita ſupradictam concluſionem non habere lo-
28 cum regulariter†in appellatione ab interlocutoria ſentětia,
cum poſſit in ea procedi,donec inhibeatur, d.c. non ſolum,
de app.in 6.Guid.Pap.deciſ.436.ver.ſecundo quæro,nu.9.li-
29 cet ipſa ab interlocutoria appellatio†eximat appellantem a
iuriſdictione iudicis a quo,d.c.ad audientiam,& c.dilectus,
de app.c.per tuas,de ſent.exc.& c.licet,eo.ti.in 6.Crau.con-
ſil.103.viſis,nu.6.lib.1.

Quod intellige,& ſublimita, niſi iudex dictæ appellationi
30 † a ſua interloquutoria interpoſitæ detuliſſet,tunc nŏ poteſt
ad vlteriora procedere,cum a ſe omnem iuriſdictionem pro-
pter delationem huiuſmodi abdicaſſe cenſeatur c.cum appel
lationib.de app.in 6.Io.And.in c.cum ceſſante,& alij ibi per
Fran.relati verb.5 limita.nu.14.de app.

Octano limita concluſionem ſupradictam non procedere,
31 quando†appellatio eſſet manifeſte inualida,iniuſta, & friuo
la,d.c.cum appellationib friuolis,de appel.in 6.Spec §.nunc
dicamus,verb.item appellatione pědente,nu.8.de app.Abb.
c.conſuluit,il 3.de app.& Fran.d.c.vt debitus,nu.47.de app.
32 Et ſimiliter in his caſibus,† in quibus eſt appellatio prohi-
bita poſt per appellantem geſta non reuocantur tanquam at
tentata,d.c.non ſolum,vbi gl.in verb.caſibus.& Spec.d.§.no
uiſſime,poſt principium verb.quartus caſus,de appella.Et in
33 quibus caſibus appellatio eſt prohibita,†in his omnibus il-
la pendente poteſt fieri executio,vt Iaſ.conſil.187. circa pri-
mum,lib.2.Barbat.conſ.10.mihi videtur, verb.prærerea ſi di
catur lib.1.& Guid.Pap.conſ.219.male,nu.2.
34 De quibus omnibus† plenius potes videre in d.tract.de at
tentatis,ſuis titulis diſtinctis,vltra adducta per Maran.ſupra
citato loco a num.174.vſque ad 206.& Herculan.d.tra.etiam
de attentatis,c.5.vbi habes ampliationes,limitationes, & de
clarationes in vnum peculiare volumen congeſtas,vltra om-
nes alios,quos huculque viderim,ad quem,ſi tibi contigerit
confugere poteris, ne, quod fieri nolumus, huc omnia tran-
ſcribere videamur.

CON-

CONCLVSIO CXLIX.

ARGVMENTVM.

Atteſtationibus in iudicio receptis legitime publicatis an, & quando, quibusve modis ſtandum ſit.

SVMMARIA.

Atteſtationibus in iudicio receptis quibus, quibuſque modis ſtandum ſit.

1 *Atteſtationibus in iudicio receptis, vt ſupra ſtandum eſt, etiam ſi variaretur inſtantia de iudice ad arbitrum.*

2 *Atteſtationes factæ in vno iudicio ad æternam rei memoriam etiam non publicatæ, fidem faciunt in alio iudicio.*

3 *Diſtinguitur, an concluſio locum habeat, quando mutatur inſtantia de arbitro vel arbitratore ad iudicem.*

4 *Et diſtinctio quando procedat, ibi.*

5 *Atteſtationes non receptæ publica auctoritate iudici fidem non faciunt, etiam ſi teſtes mortui ſint.*

6 *Pacto ſtandum eſt ſi partes aliquid conuenerint.*

7 *Atteſtationes coram arbitro defuncto factæ probant etiam coram alio.*

8 *Atteſtationes fidē faciunt, etiam ſi in quarta, quinta, ſexta, & vlteriori dilatione productæ ſint.*

9 *Atteſtationes non probant, ſi teſtes didicati ſint, & cōtradictum, & appellatū fuerit.*

10 *Teſtium receptio poſt concluſionem in cauſa valet, ſi contradictum non fuerit.*

11 *Atteſtationes in alia inſtantia probant, etiam ſi reus abſolutus eſſet ab obſeruatione iudicij.*

12 *Atteſtationes potius ſunt acta litis, quam iudicij.*

13 *Acta iudicij probant, etiam quando quis abſoluitur ab inſtantia iudicij, & ibi quomodo id intelligendum ſit.*

14 *Atteſtationes ſuper nullitate proceſſus, vel inſtrumenti probant, quo ad omnes.*

15 *Atteſtationes coram executore Papali, vel alterius domini probant etiam coram quocunque iudice.*

16 *Atteſtationes factæ contra debitorem nocent creditori ſuper pignore omni caſu, quo noceret ſententia.*

17 *Atteſtationes in ciuilibus factæ in criminalibus probāt etiam inter alias perſonas, & in alio iudicio.*

18 *Atteſtationes non publicatæ in cauſa principali probant in cauſa appellationis.*

19 *Atteſtationes etiam ſi amplam fidem faciant in vna cauſa, non tamen ijs vti quis poteſt in alia.*

20 *Atteſtationes teſtium parte non vocata examinatorum non probant. Idem de declarationibus factis parte non citata, ibi.*

21 *Atteſtationes non publicatæ quando non faciant fidem in aliquo iudicio etiam inter eaſdem perſonas.*

22 *Atteſtationes non publicatæ non probant in alia inſtantia, etiam ſi publicantur à iudice alterius inſtantiæ.*

23 *Teſtes ſi mortui ſint, vel diu abſentes, fidem faciunt. Et quando non faciant, vide ibidem in intelligentia.*

24 *Atteſtationes à iudice examinante non publicatæ, quando in alia inſtantia poſſunt per alium iudicem publicari.*

25 *Atteſtationes niſi depoſitæ fuerint intra terminum à iudice ſtatutum nihil probāt.*

26 *Atteſtationes ſumptæ in iudicio ſummario fidem non faciunt plenariè, ſi in eo agatur ad alium finem.*

1 ATteſtationibus † in iudicio receptis legitime publicatis
in alia quacunque inſtantia, & coram quocunque iudice
inter eaſdem perſonas, & ad eundem effectum, fidē eſſe adhibēdam,
& illas probare, tradidit D. Maria. Soc. in ſuo trac. de
teſtib. nu. 115. & pro hac doctrina vide quæ docuit Nic. de Matta.
& poſt eum Bald. in l. fi. C. de teſtib. vbi hanc præſentē firmat
concluſionem Dd. in l. geſta. C. de re iud. & eſt doctrina
* *communis iuxta ſententiam Soc. dicto loco, & de his diximus
ſupra in concluſione, acta, ad quam potes confugere.
2 Amplia primo, † prædictam concluſionem locum habere
etiam ſi immutaretur inſtantia de iudice ad arbitrum, eo. n.
in caſu Bald. in l. fi. verſ. quæro hic quid econtra, in 2. col. & ibi
* Dd. *omnes C. de teſtib. concludunt, tales atteſtationes receptas
in vero iudicio fidem etiam facere coram arbitro, argumento
ducto à loco à maiore ad id quod eſt minus, nam ſi fidem
faciunt coram ſuperiore iudice, eo magis & coram inferiori,
& coram arbitro.
Secundo amplia, vt etiam procedat in atteſtationibus factis
3 in † vno iudicio ad æternam rei memoriam etiam non publicatis,
quia & ipſæ fidem faciunt in alio iudicio, vt habemus
in c. cum I. & A. col. 2. de probat. ſequitur Sebaſtian. Sapia.
in repetit. l. de ætate, nu. 18. ff. de minorib.
An autem concluſio ſuperior locum etiam habeat, quando
4 mutatur inſtātia de arbitro, vel arbitratore ad iudicem, † diſtinguēdum
eſt hoc modo, nam aut teſtes ſunt mortui, et fidē
faciunt eorum atteſtationes coram iudice; c. præſentata. & ibi
gl. in verb. acta, de teſtib. aut vero teſtes viuunt, & illius optio
eſt, contra quē teſtes ſunt producti, an tales atteſtationes
publicatas coram arbitro velit nunc recipere coram iudice
an vero, vt denuo producantur, & hæc eſt diſtinctio, quæ colligitur
ex l. fi. C. de teſt. & d. c. præſentata. eo. & eā aperte tradit
gl. in verb. acta, & ſequit Inn. in c. quintauallis, de iureiur.
& in c. cum in tua, gl. ibi. in verb. præferantur, de teſtib. Bal. in
l. fi. C. de teſtib. in 1. col. & Bart. ibi. & in l. 2. nu. 12. C. de edendo,
& Ferra. in for. oppo. cont. teſt. poſt public. in gl. ſuntque
publicatis tam teſtibus alias recepti. nu. 3. verſ. vt tamen præmiſſorum,
& nu. 12. verſ. proinde, vbi habes quid in ciuili, &
quid in criminali, cum Specul. §. videndum reſtat nu. 20. verſ.
hoc quoque ſcias, de probat.
Et hæc diſtinctio procedit, quando mutatur inſtantia de arbitro
ad iudicem. Si vero mutetur de arbitratore ad iudicem,
tum hac in te hanc conſtituas concluſionem.
5 Quod cum tales nō ſint receptæ publica auctoritate, † nec
ad eius ſimilitudinē, non faciant fidē iudici, et ſi teſtes eſſent
mortui, & ideo ſine diſcrimine nō obſtante publicatione poſſunt
teſtes nouiter recipi coram iudice, & ita conclud. Nico.
Matta. & Bal. in d. l. fi. & D. Maria. Soc. in ſuo trac. de teſtib. ſub
n. 132. ſub finē. Inn. in c. quintaualis, nu. 3. verſ. itē corā hmōi,
de iureiur. & in c. cum Ro. poſt nū.... verſ. præferuntur, de teſtib.
Fer. in for opp. contra teſtes, poſt publ. in gl. ſuntq; publicatis
iā teſtib. poſt d. n. 12 ver. aut fuerūt recepti corā arbitr.
Limitat tamen Bal. d. l. fin. col. 1. verſ. quæro quid de teſtib.
hanc diſtinctionem, niſi ex pacto partes aliud conueniſſent,
6 † tunc. n. pactioni ſtandum eſſet, iuxta l. legem, C. de pact. &
eſt doctrina notabilis Lanfran. de Oria. in ſuo trac. de teſtib.
nu. 39. vbi eos vide. Inn. in c. Quintauallis, de iureiu. & c. cum
in tua, & ibi gl. ſua in verb. præferatur de teſtib. contrarium
tamen dicit Bart. in d. l. fin. in 2. notab.
7 Sub amplia vſq; eo prędictā concluſionē procedere † vt ēt
atteſtationes coram arbitro defuncto factę ēt probent coram
alio, notat. ī d. l. fi. & ibi Dd. Bal. poſt Bart. in d. l. fi. col. 1. in ver.
renoco ergo in dubiū, C. de teſtib. But. in c. pſentata de teſtib.
8 Tertio principaliter amplia, † vt atteſtationes valeant, &
faciant fidem, etiam ſi in quarta, quinta, ſexta, & vlteriori dilatione
productæ ſint, ita in terminis concludit Capel. Tholoſ.
in ſua q. 200. alias 199. ſi productio. Inn. in c. in cauſis, circa
prin. de teſtib. & ibi Abb. in fi.
Limita hanc ampliationem non procedere, ſi teſtes ſint di-
9 diciti, & fuerit contradictum & appellatum, † quia tunc non
probant atteſtationes, per Ino. & Sicu. in d. c. in cauſis. Aufr.
ad d. q. Capel. Tholoſ. 200. ſi productio. ſecus ſi pars aduerſa
non contradixerit, eo enim caſu videtur receſſum ab illo termino
excluſiuo, ſicut in ſimili, & fortiori caſu dicimus, valere
10 teſtium receptionem factam poſt concluſionem in cauſa, † ſi
non fuerit contradictum Rot. deciſ. 5. ſi poſt concluſionem, in
nou. Iaſ. in l. patre furioſo, nu. 21. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie.
iur. & Rot. deciſ. 468. nota ſi poſt concluſionem, in antiq.
Quarto amplia: vt atteſtationes probent in alia inſtantia,
11 † etiam ſi reus eſſet abſolutus ab obſeruatione iudicij. Inno.
in c. cauſam, in gl. in verb. iudicibus, ſub nu. 1. de teſtib. ex eo
12 præcipue, quod atteſtationes potius ſunt acta litis, † quam iudicij,
reſpicientiaq; in factum. Et propterea non videtur obſtare
l. properandum, C de iudic. vbi dicitur, quod quando
quis abſoluitur ab inſtantia iudicij: tunc acta ipſius iudicij
13 proſunt. † quia id eſt intelligendum de his, quæ ſunt tantum
acta iudicij, & quæ ex ipſo iudicio oriuntur, & pendent: vt citationes,
ſatiſdationes, & huiuſmodi, quæ vere proſunt, arg. l.
pen. ff. iud. ſolu. in quorum numero non ſunt atteſtationes, &
confeſſiones, vt per eundem Inn. loco ſupra citato.
Limitatur tamen hæc ampliatio, vt procedat, ſi atteſtationes
fuerint publicatæ, quia alias proſunt teſtes cum inſtātia,
ſecundum Bal. in l. properandum, §. & ſi quidem, in vlt. col. in
verb. tertio quæro C. de iud. & Bart. in l. 1. in verb. nota hanc
gl. nu. 2. ff. quæ in fraud. credit. Alex. in l. cum lite, ff. ſol. matr.
14 Quinto amplia, † vt atteſtationes ſuper nullitate proceſſus,
vel inſtrumenti probent quoad omnes, ſicut ſententia cōtra
tertium prodeſt omnib. Alex. in l. 2. ff. iudicat. ſolu. Io. de
Imol. in l. ſæpe, col. 7. ff. de re iudic.
15 Sexto amplia, † vt atteſtationes corā executore Papali, vel
alterius domini probent etiam coram quocunq; iudice. Bal.
in l. fi. in 1. col. in fi. in verſ quæro quid de teſt. C. de teſt. maxime
ſi ſit clauſula, ſi tibi conſtiterit, vel ſi tibi probatum fuerit,
ſecundum Bald. ibidem.

16 Septimo amplia,† vt atteſtationes factæ contra debitorem
obſint creditori ſuper pignore omni caſu,quo noceret ſenten
tia Bart.in l.ſi ſuperatus,in fi.ff.de pig.& in l.ſæpe,in 1.q.ff.de
re iud.l.ſi mater,§.fi.ff.de exec.rei iud.Ale.in d.l.ſæpe,n.125.
idem Ale.in l.2.col.4.verſ.2.concl.C.de eden.& in cõſ.61.vi-
ſo proceſſu,n.9.li.2.& in conſ.135.põderatis in fi.& cõſ.280.
viſo ſummario,n.16.vol.2.& fuit primariũ dictũ Inn.in c.cũ
cauſam,in pen.col.in gl.in verſ.præſumptionem,de teſtibus,
quod pro notabili dixit,& ſequitur Ro.conſ.311.in caſu pro
poſitæ conſultationis,num.5.Matthæ.ab Afflict.deciſ.396.in
cauſa Comitis,col.3.verſ.in contrarium dicitur,nu.3.Dec.in
conſ.fi.in cauſa,nu.5.& Curt.Iun.in conſ.72.Magnifici,col.1.
verſ.ſic etiam contingit.Iaſ.in l.ſed & ſi poſſeſſori,§.fi.in 2.no
ta.ff.de iure iu.& Dec.in c.cauſam quæ,ante fin.de teſtib.

17 Octauo amplia,† vt queadmodũ atteſtationes faciunt fidẽ
in ciuilibus,ſic etiam probẽt in criminalib.ẽt in alio iudicio,
& inter alias perſonas,c.teſtimonium,de teſtib.And.Barb.in
ſuo trac.de teſtib.§.ſequitur quarta pars, niſi ageretur de ma
gno præiudicio, vt ibi per eum ſub nu.1.facit, quod notatur
in c.per inquiſitionẽ,de elect.& c.inter dilectos, de fid.inſtr.

18 Nono amplia,† vt atteſtationes non publicatæ in cauſa
principali probent in cauſa appellationis.Sali.Alex.in l.a.C.
de eden.Alex.in l.a.iud.ſol.

Limita primo concluſionem non procedere, nam quãtum-
19 uis atteſtationes faciant amplam fidem in vna cauſa,†tamen
poteſt quis ijs vti in alia,l.ſpadonem,§.qui abſolutus, & ibi
Nicol.de Neap.in lecto.Bart.ff.de excuſ.tut. vide Bart.in l.2.
§.1.in pen.col.in fi.verſ.quæro quid ſi ille,ff.vi bono.raptor.

20 Limita ſecundo,† atteſtationes teſtium examinatorum par
te non citata non probare,c.præſentata,de teſtib.l.non diſtin
guemus,§.de off.ff.de arb.ſecundum Bal.de pace Conſt.Frãc.
Marc.in deciſ.Delphina,q.803.nu.5.

Sub amplia hanc limitationem etiam procedere in decla-
rationibus,quæ factæ fuerunt parte non citata,& ſic fidem nõ
faciunt,c.2.de teſt.l.iuſiurandi,& l.ſi quando, C.de teſtib.

21 Tertio limita,† vt atteſtationes non publicatæ non faciant
fidem in aliquo iudicio etiam inter eaſdem perſonas, prout
* dicit Fel.in c.cauſam quæ,nu.13.de teſtib.qui de* communi at
teſtatur,& etiam ſi iudex,coram quo producuntur, ſit ſecun-
* dę inſtantiæ, ſecundum Alex.qui pariter atteſtatur de * com-
muni,in conſ.82.nu.20.vol.3.

Amplia iſtam limitationem habere locum,etiam ſi dictę at
teſtationes eſſent tranſlatæ in aliqua monumẽta ad perpetuã
rei memoriam, vt in l.geſta.C.de ind.& not.l.3.ff.quæ in frau.
credi.d.Nell.à Gem.in trac.de teſtib.nu.81.& per ea,quæ ibi
22 notabiliter adducit,& qđ atteſtationes non publicatæ † non
probent in alia inſtantia,tradit Purp.in l.is apud quẽ,n.96.C.
de eden.Fel.qui declarat materiam in c.licet cãm,col.3.verſ.
fallit 2.de prob.Quod ampliatur,etiam ſi publicentur à iudi
ce alterius inſtantię, vt per Bart.in d.l.geſta.quẽ ſequitur Ale.
in d.l.is apud quem.concludẽs,hoc caſu iterũ teſtes eſſe exa-
minandos,& ibi cũ eo tranſit Purp.d.n.96.præſertim ſi iſte iu
dex alterius inſtantię ſit penitus diuerſus à primo,quia tunc,
vt ipſe dicit,res clara videtur,& idem forte erit dicendum,ſi
23 publicentur à ſucceſſore primi iudicis,qui examinauit,† ſi tñ
teſtes ſint viui,& præſentes,alioqui ſi reperirẽtur mortui vel
eſſent viui,ſed diu abſentes,fidẽ facerent, vt concludit Purp.
loco ſupracitato,n.97.& Alex.ibi ante eum,& in cõſ.82.viſo
proceſſu,li.3.Intellige hoc tñ procedere, niſi ei,qui examinã
dos curauit,poſſit aſcribi negligentia, quia tunc non obſtãte
morte vel diutina abſentia fidẽ nõ facerẽt.Bal.in c.cõſuluit,
circa fi.de off.deleg.& ſequitur Purp.vbi ſupra num.97.in fi.

Sublimita hanc tertiam limitationem, vt non procedat,qñ
dicta teſtium eſſent ſubſcripta nedum per notariũ,qui ea ſub-
ſcripſit,& recepit, ſed & per iudicem, & commiſſarium, qui
24 examinauit, † quia tunc etiam nõ publicatis atteſtationibus
à iudice examinante, vel qui examen commiſit, poterunt in
alia inſtantia per alium iudicẽ publicari,ſi credimus Aquenſi
in d.l.is apud quem.C.de eden.quod tñ non approbat Purp.
ibidem,nu.99.ex pluribus rationibus,quas per te videas.

25 Quarto limita,† atteſtationes nihil probare, niſi depoſitæ
fuerint intra terminum ſtatutum à iudice:quia ſi poſt illud tẽ
pus producantur,nullius ſunt fidei, vt docuit Bart.in l.2.in fi.
ff.de app.quẽ ſequitur Bald.in l.2.in 13.q.C.de epiſc.audiẽt.
& in l.ſi ea.C.qui accuſa.non poſſ.cui adhæret Aret.in c.licet
cauſam,de proba.in 7.col.pro quo facit tex.in d.c.licet cau-
ſam,in verb.nullatenus.& in c.paſtoralis,de except.& gl.in
auth.ſi qua mulier,C.ad Velleian. & accedit Io.Crot.in ſuo
tract.de teſt.§.aggredior,nu.270.

Quinto limita, vt non procedat concluſio in atteſtationi-
26 bus ſumptis in iudicio ſummario,† quia fidem nõ faciunt in
plenario,maxime ſi in eo agatur ad alium finem,c.veniens,el
2.de teſtib.& quod ibi per Dd.& per gl.Inn.& Dd.in c.cum
dilectus,de ord.cog.& per Bertrand.conſ.1.nu.133.lib.1.

Sexto limita,cõcluſionẽ in atteſtationibus in ſcriptis iudi-
ci miſſis per teſtẽ,quæ non probant.Abb.in c.de teſtib.nu.10.
verſ.vlt.hic quęritur quid ſi teſtis ſcripſit teſtimoniũ,& tradi
dit ſcripturã iudici,de teſt.& c.à nobis, §.ad hoc ibi, nullius
momẽti,& Abb.n.1.& 3.gl.1.qui mat.accuſ.poſſ.& ibi gl.ſup
verb.pręſumptionẽ,& c.teſtes,in prin.3.q.9.Ro.cõſ.204.pro
diſcutiẽda,col.2.n.6.verſ.qm vt dictũ teſtis.Spec § nunc tra-
ctandum,qualiter,poſt nu.17.verſ.quid de muto,ibi.argu.tñ
contra.tit.de teſt.Alex.l.qui bona,§.ſi alieno,col.6.verſ.pro
hoc facit,poſt nu.21.de dã.infect.Tiber.Decia.cõſ.51.& pri-
ma fronte ſic diſcurrenti,nu.1.per rationes ibi vſq; ad nu.4.
& ibi n.5.verſ.in ſcriptis miſſa,vol.2.Ro.in l.admonẽdi, poſt
n.57.verſ.aut in vim teſtimonij,qm vt dictũ teſtis,de iure iu.

Amplia dictam limitationem etiam ſi prius in iudicio iu-
raſſet Bal.l.in bonæfidei,verſ.ſequitur videre,C.de reb.cred.
& in l.iuſiur C.de teſt.verſ.ſed hic quæro.Tiber.Decia.d.con
ſil.51.nu.6.verſ.quod talis teſtis.

Contra ſupradictam limitationem tenet Bart.in l.Theopõ
pus,de dot.præleg.nu.12.verſ.quæro,an teſtis,quem ſequitur
Alex.in l.legata inutiliter,nu.7.verſ.item inducitur iſte text.
ibi,veriorem puto opinionem Bart.de leg.1.Spec.d.§.nunc
tractãdum,verſ.quid de muto,nu.17.tit.de teſte.Lanfran.de
Oria.in c.quoniam contra.& ibi Apoſtil.in verſ.ſcriptũ,nu.5.
de prob.& in verb.teſtis,quos Bart & Alex.refert & ſequitur
Tiber.Decia.d.cõſ.51.nu.96.verſ.quia rñdetur,vol.2.col.24.

Amplia hanc contrariam opinionem, vt poſſit etiã per pro
curatorem vel nuntium deponere.Bart.in l.qui bona,§.ſi a ie
no,col.2.nu.15.verſ.quod aduerſarius non vult,de dã.infec.
Rom.ſing.8.verum iuramentum teſtis,& ibi addit Abb.c.li-
cet ex quadam,poſt nu.6.verſ.ſed credo,de teſti.quod non li
bere affirmat,tamen dicit, vbi à iure requiritur proprium iu-
ramentum, vel per ſtatutum, non ſufficit per procuratorem
etiam peculiariter deputatum.

Intellige,& declara ſupradictam contrariam opinionẽ, &
eius ampliationem procedere in ciuilibus,& vbi talis eſt cõ-
ſuetudo,gl.in d.c.teſtis,3.q.9.ſuper verb.ſed præſentes Bart.
d.l.qui bona,§ ſi alieno.col.2.nu.16.verſ.prędicta puto,& n.
17.verſ.idem dico in teſtib.de dã.infect.Ro.d.conſ.204.n.4.
verſ.concludens pretiũ,& poſt n.7.verſ.hæc aũt vera ſunt,niſ
ſi aliter diſponat patriæ conſuetudo,prout eſt cõſuetudo,Ve
netijs, vt teſtatur Nic.Frãc.in add.ad Abb.in d.c.de teſtib.in
verb.an teſtis poſſit deponere,et reſpicit cõſuetudinẽ patrię,
dicit Ro.d.l.admonẽdi,n.59.verſ.& ex prædictis, de iure iu.

Intellige etiam ſupradictam limitationẽ,& eius ampliatio-
nem procedere, qñ iudex vellet in ſpecie ipſe videre qualita
tẽ,& vultum teſtis, & in ſcriptis redigere dictũ eius, vt quia
fortaſſe teſtes ſunt ſuſpecti,& viles, vt per tenẽtes cõtra Bart.
per eorum rationes,& ſentit Bart.in d.l.Theopõpus,& alij ſu
pra allegati,& Decia.d.conſ.51.col.25.nu.101.verſ.4.dico, vt
iudex poſſit cognoſcere quo vultu,& trepidatione teſtis de-
ponat, vt ibi etiam in contrarijs dicitur, & idem Bart.in d.l.
Theopompus,poſt nu.12.verſ.ſi tamẽ iudex,de dote præleg.
& Alex.d.l.legata inutiliter,poſt nu.7.verſ.niſi iudex aduer-
tit,de leg.1.in d.l.qui bona,§.ſi alieno.col.6.verſ.pro hoc fa-
cit,de dã.infect.& refert Abb.d.c.à nobis,poſt n.3.verſ.licet
fateatur,qui mat.accuſ.poſſ.& in d.c.de teſtib.poſt n.10.ver.
licet iudex poſſit cõpellere,de teſtib.vel qñ pars opponeret,
& contradiceret dictæ teſtificationi,ut Abb.d.c.de teſt.in fi.
Tiber.Decia.d.conſ.51.poſt nu.96.uerſ.2.reſpõdetur,col.24.

Quod tamen locum ſibi uendicat in criminalibus,ut d.gl.
c.teſtes,ſuper d.uerb.ſed præſentes,3.q.9.& Bart.d.l.qui bo-
na.§.ſi alieno.nu.16.uerſ.prædicta puto,de dam.infect.& ſẽ
tit Alex.in d.l.legata inutiliter,poſt nu.7.uerſ.niſi iudex,alle
gat.l.de minore,§.tormenta,de quæſt.& Bart.d.l.Theopom-
pus,nu.12.uerſ.ſi tamen iudex,de dot.præleg.& Ro.d.l.qui
bona,§.ſi alieno,nu.10.uerſ.1.caſu poteſt iudex indiſtincte.

Primo

Digitized by Google

Primo ſublimita dictā limitationē non procedere in muto qui in ſcriptis pōt teſtificari. Spec.d.§.nunc tractandū qualiter, ver.qđ de muto.nu.17.ti.de teſte.& Abb.d.c.teſtib. poſt nu.10.ver.ſecus in muto.de teſt.& in alia facit ſaltē præſumptionē, vt & gl.d.c.a nobis, qui mat.accu.poſ. Ad q̄ vide no.ī l.à Diuo Pio, de re iu.Bal.in d.l.ſi bonæ fidei, C.de reb.cred.& l.iuſiurandi, C.de teſti. Lanfr.d.c.qm̄ contra, & eius ibi datas limitationes.de prob.& Ant.in c.licet ex quadam, de teſtib.

Secundo ſublimita, etiā quando periti in arte deponerent vt Bar.in l.1.in fi & l.vel per literas, ff.ſi menſ.fal.mo.dix. Decia.refert, & ſequitur col 25.poſt nu.107.ver.3.reſpondetur, & allegat Fel.in c.de teſti. Quod & in dies obſeruatur, & generalis eſt conſuetudo, vt periti in arte tranſmittant iudicib. eorum relationes in literis etiam clanſis.

Tertio ſublimita, niſi partes ex conſenſu ducerent dictū teſtem ſcribentem ad iudicem, vt ea quę ſcripſit, voce aperiret, eo in caſu plenam fidem faceret, vt Ro.d.l.admonendi, poſt nu.57.ver.bene tamen confiteor, de iureiu.

Ac poſſet procedere in iudice ordinario forſan, qui tenet̄ procedere ſecundū iuris ſolemnitates, l.3.de teſt.niſi eſſemus in notorijs, in quib.credit teſtib.ēt non iuratis, c.tua nos, vbi gl.ſuper verb.teſtimonio, de cohab.cler.& muli.& Ro.in l.admonendi, de iu.iu.poſt nu.99.ver.primus, qō deponūt ſuper eo qđ eſt notoriū, & ibi vide quatuor caſus, vbi teſtis pōt corā iudice ſine iuro deponere ſuper eo qđ eſt notoriū, ſecus in arbitro, vt Tibe.Decia.d.cōſ.51.poſt n.101.ver.5.vt tollatur.

Reliqua huc ſpectātia videas infra in verb.teſtis, & adeas Fel.in c.cauſam, & ibi late Aret.de teſt.

CONCLVSIO CL.

ARGVMENTVM.

Cum auari omnes præſumantur, declaratur in quibus id potiſſimum locum habeat.

SVMMARIA.

1 *Auarus quilibet præſumitur.*
2 *Clericorum genus præſumitur auariſſimum.*
3 *Mulierum genus auariſſimum præſumitur.*

1 AVarum † quēlibet præſumi facile colligi poteſt ex reſponſo Pauli in l.cum de indebito, ff.de prob.& l.quæ dotis, ff.ſol.mat.l.2.C.quod met.cauſ qui magis dolet pro amiſſis, q̄ prō non acquiſitis, Tib.Dec.conſ.4.ſufficere poterant, col.17. nu.55.loquens dicere Greg.lib.15.mor. Naturam auari eſſe, vt magis doleat ex amiſſione iam partorum, quam acquirendorum, ſemper auarum dolor fatigat, vt cum ſollicito timore cuſtodiat, quod tam anxie concupiuit, & graui labore meminit acquiſitum, gratius intuetur aurum, quam ſolem, c.ſicut hi 47.diſt.vbi bonus tex.de auaro loquens, & ibi gl.1.

Cuius naturam optime Valer.Max.explicauit, lib.9.c.4.dū inquit, protrahatur etiam auaritia, latentiū indagatrix lucrorum, manifeſte prædæ auidiſſima vorago, nec habendi fructu felix, & cupiditate quærendi miſerrima. Vnde non immerito traditum eſt a Diogene, Auaritiam ipſam eſſe arcem omnium malorum. Et Marcus Cato apud Aul.Gell.lib.2.c.2.auaritiam omnia peccata habere exiſtimat, & Ariſtoteles lib.2. Politic. c.9.tradit omnia peccata voluntaria ab auaritia, & ambitione procedere.

2 Amplia concluſionē procedere maximę in clericis, † quorum genus præſumitur auariſſimum, vt dicit gl.in c.ſi plurib. in verb.maioris, de præb.lib.6.& in c.nonnulli, de cler.nō reſid.Io.And.in c.peruenit, de cenſib.quem refert Crau.in conſil.11.nu.16.iuxta illud.

Vna ſacerdotis manus accipit, altera condit;
Tertia ſi fuerit, tum dare promptus erit.

Vnde vulgo dici ſolet, clericos communiter habere in armis ſuis quinque, ideſt

T·ì, tira, tieni, toſto, è tutto.

Sed forte & etiam laici nedum clerici talia arma ſeruot, vnde poſtea venit illud, vt male parta, male dilabantur, quod.n. nequiter partum eſt, diu ſtare non poteſt, c.eijciens, §.ſubſtantia talium.88.diſt.de quibus poſſunt dici verſus.

Congeries lapidum varijs conſtructa rapinis
Corruit, ac alter raptor habebit eam.
Sic vos non vobis has collegiſti ædes,
Sic vos non vobis has collegiſtis opes.

3 Amplia ſecundo, † concluſionem potiſſimum procedere in mulierib.quarum pariter genus præſumitur auariſſimum, arg. l.ſed & ſi.vbi gl.ff.ad Velleia.l.ſi ſtipulata, in fi. ff, de iu.do.& no.Soc.Sen.in conſ.214.nu.10.vol.2.glo.in l.quæ dotis, ſolu. mat.Rom.l.de quæſtione, nu.35.C.de pact.

Tertio amplia procedere potiſſime in medico, vt Tiraqu. trac.de nobilit.c.31.ti.an ars med.nobil.deroget. & nu.437. ver.his prætermitto, vltra alia ibi narrata, videlicet adulteriū veneficiū, auaritia, & arrogantia, vt ibi plurib.in eos inuehit.

Quarto amplia, vt procedat ēt in iudicib.quib. pcipue adſcribitur auaritia, vt dicit Neuiz.in ſylua nup.lib.5.verb.iudicandū, fol.mihi 229.col.2.ex mente Ariſt.car.18.problema.4 Hinc pictores pingunt quinq;, videlicet, Papā, iudicē, militē, agricolā, & fœminā, & ſubſcribunt Papæ qđ orat pro illis quatuor, militi, qđ defendit illos quatuor, agricolæ, qđ alit illos quatuor, mulieri, qđ decipit illos quatuor, iudici aūt qđ furat̄ illis quatuor.eſt.n.auaritia omniū malorū mr̄, §.cogitatio in auth.vt iudices ſine quoq; ſuffragio. Hipp.ſing.190.iudices.

CONCLVSIO CLI.

ARGVMENTVM.

Auditus quid probet.

SVMMARIA.

1 *Auditu quid poſſit probari vide ibi remiſſiue*
2 *Verus actus hominis vbi probandus eſt, non ſufficit probatio per auditum.*
3 *Antiqua poſſunt probari per auditum.*

1 AVditu quid poſſit probari † adhibēdus erit Tiraq.de preſcr.in fi.in verb.ne crediderit, §.2.& adeundus omnino Fran.Are.in conſ.37.nu.1.2.3.& 4.Dd.in l.pen.ff.de pb. & cōſulendus Io.Ana.in ſuo tra.de teſt.Bal.in l.in ſumma, §.idē Labeo, ff.de aq.plu.arc.Dd.in c.teſtes, 3.q.9.Spec.in ti.de teſte, in prin.ver.qđ ergo, & diſtinctionē Io.And.in c.3.ext.de teſt.

2 Et in vniuerſum id in præſentia ſcias, † qđ vbi verus hoīs actus eſt probādus, probatio per auditū non ſufficiat, ſi credimus Iac.de Are.& Cyo.in l.teſtiū, C.de teſt.Inn.in c.cū cām, ext de teſt.cum alijs adductis per Cur.Sen.in conſ.82.nu.10.

3 Limita † nō procedere in antiquis, & in his, q̄ hoīum memoriā excedūt, quia talia auditu pbari poſſunt: prout dicit Mātu.in conſ.4.nu.32.vol.1.& Rm.Sen.in conſil.93.nu.3.vol.1.

CONCLVSIO CLII.

ARGVMENTVM.

Augmentum dotis de bonis cuius præſumatur eſſe.

SVMMARIA.

1 *Augmentum dotis præſumitur eſſe de bonis viri, niſi in inſtrumento exprimatur, vnde illa pecunia prouenerit.*
2 *Augmentum dotis non præſumitur eſſe de bonis viri, quando mulier haberet agnatos ditiſſimos.*

1 AVgmentum dotis pręſumitur eſſe de bonis viri niſi exprimatur in inſtrō, † vnde pecunia illa prouenerit colligi poteſt ex reſponſo Pomponij in l. Q.Mutius, ff.de don.inter vir. & vxo.Q.Mutius, inquit I.C.cum in controuerſiam venit, vnde ad mulierem quid peruenerit, & verius & honeſtius eſt, qđ non demonſtrat, vnde habeat, exiſtimat a viro, aut qui in poteſtate eius eſſet, ad eam perueniſſe. C.eo.ti.& no.Spec.ti.de do.reſt.§.nūc de dote, n.11.ver.& ſic nota.& §.formatis, ver. quid ſi vir diu.nu.29.Vide omnino Soc.Sen.in conſ.65.n.6.vol.1 Apoſtil.ad Bar.in l.qui iu.ff de acq.poſſ. & ibi Dd.Ale.in cōſ. 24.in prin.vol.1.& in conſ.40.n.16.vol.3. Alc.in tra.præſu.in 3.reg.26.præſu.vbi latiſſime Rip.in l.fœminæ, n.39.& ſeq. C. de ſec.nup.Neuiz.in ſyl.nupt.in 4.lib.nu.20. cum plurib.ſeq. Pariſ.in conſ.80.nu.12.vol.1.& Dec.in conſ.237.nu.9.

Limita

Limità concluſionem non procedere, quando mulier habe ret agnatos ditiſſimos, & in eam liberales, iuxta ſententiam Soc. Iun. poſt Ale. in conſ. 139. n. 12. vol. 2. & quod augmẽtum dotis differat a donatione propter nuptias, ad id erit adeundus Nat. conſ. 253. quædam domina Anna, nu. 7. vol. 2.

CONCLVSIO CLIII.

ARGVMENTVM.

Authoris alicuius rei atteſtationi an ſtetur.

SVMMARIA.

1 *Authoris atteſtationi alicuius rei vadelicet ſcripturæ, vel inſtrumenti ſtatur, & facit fidem.*
2 *Author præſumitur bene inſtructus de veritate eius rei, cuius eſt author.*

1 AVthoris alicuius rei atteſtationi,† veluti ſcripturæ inſtrumenti, &c. credi & fidem facere, pluribus non eſt confirmandum, cum ex ſe pateat, cuius rei ratio eſt quia ipſe author præſumitur plene inſtructus de cognitione, & veritate eius 2 rei. cuius† author eſt, arg. l. ſi quis ex argẽtarijs, §. fi. ff. de edē. l. ſi quis decurio. in fi. C. de fal. & notat Bar. in d. l. ſi quis ex argentarijs, §. cogenrur, & Lap. in alleg. 77. num. 5.

CONCLVSIO CLIIII.

ARGVMENTVM.

Authoritas ſuperioris quomodo interueniſſe præſumitur.

SVMMARIA.

1 *Authoritas ſuperioris requiſita præſumitur interueniſſe ex temporis diuturnitate.*
2 *Authoritas ex diuturnitate temporis præſumitur interueniſſe, concurrente ſcientia, & patientia illius cuius authoritas requirebatur. Reliqua vide in verbo, decretum & in verbo, ſol nnitas.*

1 AVthoritatem ſuperioris† requiſitam præſumi interueniſſe ex diuturnitate temporis, nos docuere iuris Pontificij profeſſores in c. illud, de præſum. & recentiores in c. requiſiti, de teſta. Iaſ. in l. ſciendum, nu. 17. ff. de verb. oblig. & idem in l. qui in aliena, nu. 36. ff. de acq. hær. & idem in l. 1. nu. 11. & ibi Dd. C. qui admi. nu. 77. & ſeq. & ad hoc faciunt notata per Iaſ. in d. l. qui in aliena, nu. 35. vſque ad nu. 40. Soc. conſ. 76. n. 25. vol. 2. Caſſan. conſ. 17. nu. 11. Crot. conſ. 26. nu. 14. Bertran. conſ. 17. nu... lib. 1. Alex. in conſ. 79. in ſecundo, vol. 1. Gozad. in conſ. 11. nu. 15. & Rol. a Valle in conſ. 99. nu. 26. vol. 2. Aſſli. deciſ. 107. Soc. Iun. in conſ. 56. nu. 25. vol. 2. vbi adiungit concluſionem ad multa ſingularia.

Quæ tamen authoritas non præſumitur ex lapſu decem vel viginti annorum, ſicut reſpondit Io. Crotus, conſ. 26. dudum domina Iulia, nu. 14. per Bal. in l. 2. C. de leg. hæred.

2 Verum intelligas concluſionem procedere,† quando vltra diuturnitatem temporum accedit, & concurrit ſcientia & patientia eius cuius requirebatur conſenſus, ſic conſuluit Alex. conſ. 9. n. 8. li. 4. ita tradidit Crau. de antiq. tẽp. 3. p. §. 1. nu. 18.

CONCLVSIO CLV.

ARGVMENTVM.

Authoritates quando & quomodo probent.

SVMMARIA.

1 *Authoritates quando probent, vide remiſſiue.*
2 *Conditio hominum eſt varia, quorum authoritas propter diuerſas proprietates fidem facit, vel non.*

1 AVthoritate† quando probent, conſulendus erit Bar. in l. 1. * ff. li cer. pet. & ibi omnes* communiter ſcribentes, & maxime Parpa. qui multas ampliationes, & limitationes ibidem congerit, & Calcan. in conſ. 11. nu. 3.

2 Et cum† varia, & multiplex ſit hominum conditio, quorum authoritas partim propter vitæ ſanctitatem, & morum probitatem, partim propter egregiam literarum. qua alijs præcellunt ſcientiam, fidem facit, qualis eſt authoritas ſanctorum, ſacrorum Pontificum decreta, ſanctiones, & reſcripta Imperatorum, &c. id genus alia. Ideo de ijs hic ſigillatim ſcribere ſuperſedebimus, vnamquamq; infra ſuo loco dicturi vberius.

CONCLVSIO CLVI.

ARGVMENTVM.

Auus an in dubio præſumatur dotare neptem contemplatione filij, vel ipſius neptis, vel ipſiuſmet.

SVMMARIA.

1 *Auus in dubio præſumitur dotare neptem propter filium.*
2 *Auus regulariter præſumitur dotare neptem contemplatione ipſiuſmet neptis.*
3 *Dos data ab auo nepti, ipſi filio in legitimam imputatur, & ibi contrarium.*
4 *Dos ſi data fuerit nepti ab auo contemplatione filij, ipſi filio in legitima computatur.*
5 *Dos data ab auo nepti non imputatur in legitima, quando liquide, vel per vehementia indicia conſtat datam fuiſſe contemplatione ipſius neptis, & non filij.*
6 *Filia dotata a patruo habente bona communia cum fratre, cenſetur dotata de bonis communibus pro parte bonorum patris ipſius filiæ.*
7 *Neptis in dubio dotata præſumitur contemplatione filij & ad eius exonerationem.*
8 *Communis ſententia eſt, auum in dubio præſumi neptem dotare filij contemplatione contrarium, nu. 9.*
9 *Adminiſtrum dicitur, quod habet nepos ab auo quo ad ipſum patrem, & datũ præſumitur contemplatione nepotis, & non filij.*
10 *Auus neptem dotare præſumitur, vt filium ab onere huiuſmodi releuet.*
11 *Datem dotatæ nepti computari filio in legitimam, in quibus caſibus procedat.*
12 *Aui obligatio in dotando ſecundaria eſt, patris vero principalis.*
13 *Datum nepti ab auo quando dicatur profectitium, vel non.*
14 *Dotem reſiduam nepti ab auo eſſe profectitiam, quomodo locum habeat.*
15 *Neptem in dubio non præſumi dotatam ab auo contemplatione filij, quando pater eſſet pauper.*
16 *Auus in dubio videtur dotare neptem contemplatione ſuimet, non filij.*
17 *Dos quando videatur data nepti contemplatione ipſius neptis.*
18 *Auus ſi diues eſt & filius pauper, habet onus dotandi, & filius non tenetur ſibi in legitimam computare.*
19 *Pater ſi inops eſt, & mater diues ſit, mater dotare tenetur.*
20 *Auus de proprio patrimonio dotem dare videtur.*
21 *Auus nepti dotem dare tenetur ſiue filius diues ſit, ſiue pauper.*
22 *Neptis quomodo in dubio teneatur, vel non ſibi computare dotem in legitimam.*
23 *Legatum factum filiabus filij naſcituris, factum præſumitur contemplatione filij, contrarium nu. 26.*
24 *Affectio non habetur ad ignotos.*
25 *Legatum factum a patre, vel ab auo filiabus, vel neptibus naſcituris, dicitur potius filio eſſe relictum.*
26 *Propinquus legans propinquo, ratione propinquitatis legare videtur.*
27 *Auus præſumitur inſtituere nepotem, vel neptem, ſi filium exhæredauerit.*
28 *Auus ſi dotem dederit ſimpliciter, dotaſſe præſumitur de bonis ipſius, vel filij.*
29 *Auus ſi in conſtitutione dotis iuſſerit neptem tacitam, & contentam eſſe, dotaſſe præſumitur contemplatione filij, etiam quod pater eſſet diues.*
30 *Auus ſi adminiſtrator eſt bonorum filij, dotare neptem cenſetur filij contemplatione. Item eſt in patre, vt ibid.*
31 *Auus dotans neptem quando cenſeatur dotare neptis contemplatione.*

1 AVum præſumi in dubio dotare neptem† propter filium cauit Celſus in l. dotem dedit. de collat. bon. vbi etiam Bar. nu. 2. verſ. aut eſt dubium. Occurrit æquitas rei inquit I.C. vt quod pater meus propter me filiæ meæ nomine de. dit, perinde ſit ac ſi ipſe dederim, quippe officium aui circa neptem ex officio patris erga filiũ pendet, quia pater filiæ, ideo auus pp filium nepti dotẽ dare debet, habemus etiam a Pomponio in l. quintus, §. fi. de an. leg. & docuit Ale. in l. quartam. poſt n. 17 ver. ſed ſi dotauit contemplatione filij ad l. Falc. Bar. cõſ. 130. primo arguitur, poſt nu. 1. ver. in contrarium videtur, qđ con filium allegatur, pater dedit dotem, gl. l. auus, de in. do. ſuper verb. habuiſſet. Dec. conſ. 81. in caſu propoſito agã. col. 3. poſt nu. 5. ver. ſecus ſi contemplatione filij, quem allegat, & ſequitur Crau. conſ. 219. licet datum nepoti ab auo nu. 2. ver. ſed ex præmiſſis, in quo loco teſtatur hanc eſſe *communem opinionem, in 2. p. Rui. conſ. 30. circa primum. poſt num. 9. ver. & ad confirmationem. ibi, aut fauore filij, vol. 2. Bertr. conſ. 73. viſo caſu mihi exhibito, col. 3. num. 20. ver. tum & quia vol. 2. Pau. de Montepico in repet. d. l. in quartam, col. 78. nu. 240. verſic. quæſiuit Ang. Io. Crot. in repet. l. 1. col. 20. nu. 81. & ſeq. notabis tamen quod iſta, ſol. mat. & in conſ. 1. num. 20. ver. ad hoc enim reſpondeo.

Contra ſupradictam concluſionem, imo contemplatione ipſius neptis præſumi auum dotem dediſſe, conſuluit Alexã. conſ. 199. num. 7. vol. 2. teſtatur Accur. in l. qui in aliena, §. interdum,

terdum, ſuper verb. facit hæredem, de acq. hær. glo. & Dd. in l.
quæſitum, in prin. ſuper verb. ſeruo. de leg. 1. Ale. d. l. in quar-
tam, col 14. poſt nu. 27. ver. ſed in contrarium facit id qđ not.
ad l. Falc. Crau. d. conſ. 219. in prin. vbi conſtituit regulã con-
2 tra. i. vt † regulariter præſumatur datum ab auo contẽplatione
ipſius nepris, & ibi in verb. non omitto, refert Cor. in conſ. 34
* vol. 4. dicentes hanc eſſe *communem opinionem, licet alibi.
idẽ Corn. in conſ. 200. col. fi. vol. 3. non auſus fuerit hanc quę-
ſtionem dirimere. in hanc eandem ſententiam deſcendit Rui.
d. conſ. 30. ver. & ad confirmationem, col. 3. poſt d. n. 9. Bertr.
d. conſ. 73. poſt n. 21. ver. tũ & quia eſto quod in dubio, vol. 2.
Ro. d. l. qui in aliena. § interdum, n. 9. verſ. & quia relictũ filio
in dubio, de acq. hær. Rui. conſ. 72. habita ſuper his, poſt nu. 4.
ver. imo legatum hoc dici debet aduentitiũ, d. vol. 2. & faciũt
dicta per eundẽ Rui. conſ. 8. caſus, de quo quæritur. n. 3. d. vol.
2. Soc. Iun. conſ. 77. iam quinque, vel ſex, nu. 2. ver. tñ vr̄ poſſe
rñderi, vol. 2. & n. 4. ver. vel & tertio, per l. nec adiecit. ꝑ ſoc.

Si priorem opinionem retinere voluerimus, inferre poteri
3 mus: † vt dos data ab auo nepti ipſi filio in legitimam impute
tur, l. quoniam nouella, & l. omnimodo, C. de inoff. teſt. l. pro-
fectitia, in prin. de iu. do. Cyn. in l. ſcimus, n. 5. C. de inoff. teſt.
l. ſed ſi plures. §. in arrogato, de vul. & pup. Ale. in d. l. in quar-
tã, poſt d. n. 27. ver. & tunc debet, ad l. Falc. Bar. conſ. 130. n. 2.
ver. ſuper eo vero. quod per D. Miguatiam. Rip. in d. l. in quar
tam, nu. 206. ver. an autem nepris, Alex. conſ. 30. col. 2. ver. ſed
iuxta hoc, vol. 4. & cõſ. 154. col. 2. ver. & bene facit, vol. 7 Bal.
in auth. ex teſtamento, n. 13. C. de coll. bon. d. l. auus, vbi gl. ſu
per ver. habuiſſet, de iu. do. Dec. d. cõſ. 81. d. ver. ſed in dubio,
Alc. tra. de præſu. reg. 1. præſu. 17. n. 4. ver. qđ eſt, nunquid Dd.
* * cõiter in d. l. in quartam, Rui. d. conſ. 30. poſt n. 10. ver. dicẽs
eo caſu. d. vol. 2 Bertr. d. cõſ. 73. d. col. 3. n. 22. ver. quod etiam
ſi eſſemus in caſu, Picus in d. repet. d. l. in quartam, 75. poſt nu.
231. ver. præterea & hoc aduerte. ibi, pater de iure communi.

Contra ſupradictam illationem, quod non computetur in
legitimam, tenet Dec. d. conſ. 81. poſt d. nu. 5. d. ver. vbi conclu
dit, & iura ſupra in contrarium allegata, & d. l. auus, & ibi gl.
ſuper verb. habuiſſet, de iu. do. Picos d. repet. l. in quartam, nu.
241. Illuſtriſſ. Card. Alban. in ſuis perlucidis ad Bar. lucubrat.
in d. l. dedit dotem, de collat. bon.

4 Concilies hoc pacto, vt prior opinio † & eius illatio proce
dat, quando conſtat, auum dotem dediſſe nepti contẽplatio-
ne ipſius filij, vel ſaltem dubitatur, quo caſu, ſ. in dubio idem
eſt, ac ſi contemplatione filij dotaſſet, tunc. n. computatur dos
data ab auo in legitima, vt tradidit Accurſ. in d. l. dedit dotẽ,
ſuper verb. idem, in prin. de coll. bon. & d. gl in d. l. auus, ſuper
ver. habuiſſet, in prin. de iu. do. Alc. conſ. 21. viſo teſtamento,
vol. 4. & expreſſe idem Ale. in l. in quartam, nu. 27. verſ. quærit
ẽt Ang. hic, ibi. ſed ſi dotari, ff. ad l. Falc. & Bar. d. l. dedit, nu. 2.
ver. quandoque auus Dec. d. conſ. 81. poſt n. 5. col. 3. ver. & iſta
bene procedunt, Soc. conſ. 33. circa præſentem conſultationẽ
col. 6. poſt nu. 16. ver. quoniam ad hoc reſpondetur, vol. 3. per
Bart. & alios in d. c. quæſitum, nu. 4. ff. de leg. 1. Ruin. d. conſ. 30.
verſ. aut fauore filij. Bertrand. d. conſ. 73. poſt num. 21. verſ. tñ
non procederet Picus d. repet. l. in quartã, col. 79. poſt n. 241.
verſ. aut auus dotauit neptem contemplatione filij expreſſe.

Poſterior vero contraria opinio dotem datã nepti ab auo,
non debere imputari in legitimam procedit, qñ conſtat liqui
5 do vel per vehementia iudicia, † auum nepti dotem dediſſe
contẽplatione ipſius nepris, & non filij: vt Ale. d. l. in quartã,
d. col. 13. nu 27. verſ. quærit ẽt Ang. hic de mente dicti Angeli
ibi, & ſic dicit intelligere d. l. auus, de iur. dot. Bart. d. l. dedit
poſt nu. 2. ver. aut dedit contẽplatione nepris, de coll. bon. &
gl. ibi ſuper d. verb. idẽ in 2. rñſo, ibi pp nepotẽ, gl. in l. qui in
aliena. §. interdũ, ſuper verb. fecit hęredẽ, de acq. hęr. vbi Dd.
Alex. d. cõſ. 30. n. 5. vol. 4. & cõſ. 117. n. 5. vol. 6. Cyn. d. l. ſcimꝰ,
d. n. 5. q. 5. C. de inof. teſt. gl. in d. l. auus, ſup verb. habuiſſet, de
iu. dot Bar. in d. l. qſitũ, in prin. de leg 1. & ita tenet Dec. d. cõ.
81. poſt d. n. 5. verſ. & iſta cõcl. & verſ. vbi cõcludit, Rui. d. cõſ.
30. poſt n. 9. verſ. & ad cõfirmationẽ, uol. 2. Bertrã. d. cõſ. 73. 3.
col. poſt n. 22. verſ. Ang. in d. l. in quartã. Bart. in auth. ex teſta-
mento, in fi. poſt n. 4. verſ. in contrariũ vr̄, C. de ſec. nup. Picus
d. repetit. l. in quartam, col. 79. nu. 241. ad l. falcid. & per not.
per Soc. Iun. d. conſ. 77. num. 4. verſ. vel & tertio, d. volum. 2.

Amplia concluſionem etiã locum habere in dote data filiæ
fratris à patruo, vt pote ſi pater habens bona communia cum
6 fratre dotauit filiam fratris de bonis communibus, † cenſetur
pro parte bonorum fratris ipſius dotaſſe filiam, & per conſe-
quens oĩa, quæ dicta ſunt de auo, & nepte, hoc quoq; in caſu
procedere, ita in terminis conſuluit Alex. conſ. 179. nu. 3. li. 5.
arg. d. l. dotem dedit. Paul. de Caſtr. conſ. 96. incipien. ſi dicta
Cornelia, col. 1. verſ. de altera vero, vol. 2. & ratio eſt: quia fra
ter dotans magis credibiliter efficiebatur fratri ſuo tamquam
propinquiori, quam filiæ ipſius fratris, quæ erat remotior in
gradu, l. fi. C. de verb. ſign. l. cum ita §. in fideicommiſſo, ff. de
leg. 2. per notata in l. Gallus, §. 1. ff. de lib. & poſtb. Ripa in l. in
quartam, nu. 206. ff. ad l. falc. Rui. conſ. 148. col. pen. verſ. vel ſe
cundo, vol. 2. Soc. Iun. conſ. 77. col. 1. verſ. & 1. iſta cõcl. vol. 2.

Ampliaq; idem eſſe, ſi auus dotem dederit nepti ex filia A-
lex. conſ 117. nu. 8. verſ. nec dicatur, vol. 6. & conſ. 115. vol. 7.

Limita dictam poſteriorem opinionem non procedere in
7 dubio: † quia tunc neptis dotata præſumitur contemplatione
filij, & ad eius exonerationem, ita reſpondit Dec. d. conſ. 81.
poſt nu. 5. verſ. & iſta bene procedunt, Bart. in d. l. dedit dotẽ,
poſt nu. 2. ver. aut eſt dubium, de coll. bon. & in iſtis terminis
dicit Dec. loqui d. l. dedit dotem, & per l. quintus, §. fi. de ann.
leg. Bart. d. conſ. 130. primo arguitur, poſt nu. 2. verſ. in contra
rium videtur Ripa l. 1. col. 14. nu. 75. & ſeq. verſ. quod ſi auus
ſit adminiſtrator, ff. ſol. mat. Bart. l. fi. poſt gl. ibi. ſuper verb. in
telligi, in verſ. quæro quid in auo, nu. 2. C. de dot. promi. Cra.
d. conſ. 219. licet datum nepoti, circa princip. verſ. igitur dos
præſumitur, & verſ. tamen illud, & verſ. ſed ex præmiſſis, d. 2.
par. Alex. & Ripa in d. l. in quartam, poſt nu. 27. nu. 206. reſpe-
ctiue ſupra alleg. ad l. falc. Soc. conſ. 33. circa præſentem con-
ſultationem, col. 6. nu. 16. verſ. ibi concludit, vol. 3. Rui. d. con
ſil. 30. col. 3. poſt nu. 11. verſ. & tamen iſta dos dicatur relicta,
vol. 2. & verſ. vel melius, & conſ. 148. videtur prima facie, poſt
num. 7. verſ. vel ſecundo, & melius, & conſ. 138. præſuppoſito
pro vero. poſt nu. 11. verſ. cum quo tranſit etiam, vol. 2. Ber-
trand. conſ. 73. viſo caſu mihi exhibito, col. 2. nu. 21. ver. præ-
ſens caſus modicam dubitationem, & poſt nu. 22. verſ. & idẽ
vbi ſumus in dubio, & verſ. cum igitur, ibi, vel ſaltem non ap-
pareant, vol. 2. Caſt. conſ. 96. ſi dicta Cornelia, poſt nu. 2. verſ.
nam de dimidia non eſt dubium, vol. 2. loquens de patruo do
tante, qui præſumitur dotando neptem ex fratre, voluiſſe fra-
tri donare propinquiori. Alex. d. conſ. 117. col. 2. nu. 5. verſ. &
bene facit, vol. 6. Alciat. d. tract. de præſumpr. reg. 1. præſump.
17. nu. 3. Picus d. repet. l. in quartam, col. 79. poſt nu 241. verſ.
* aut ſumus in dubio, ad l. falcid. vbi dicit eſſe *communem ſen
8 tentiam † in dubio auum præſumi neptem dotare filij con-
templatione, & ibi nu. 244.

Contra ſupradictam limitationem tenet Iaſ. in d. l. qui in
aliena. §. interdum. nu. 27. verſ. quia in dubio, de acq. hær. di-
cens, vt in dubio etiam ſi filius non ſit exhæredatus, tamen
9 † illud quod habet nepos ab auo dicatur aduentitium, quo-
ad ipſum patrem, & ita datum præſumi contemplatione ne-
* potis, & non filij, vt dicit ſentire gl. & Dd. *communiter, in d.
l. quæſitum, in princ. de leg. 1. quam gloſſ. dicitur ab omnibus
* communiter *approbari, & in d. num. 27. allegat ad hoc alias
* quotas, & dicit hanc eſſe veram & * communem opinionem.
Vnde non eſt profectitia.

Secundo limita dictam ſecundam opinionem, vt non pro-
cedat, quando pater eſſe diues, vt Dd. ſupra alleg. quia tunc
eſt munus paternum non aui, filiam dotare, ſic tradidit Ioan.
Crotus d. repet l. 1. ſol. matr. 20. col. 83. verſ. iſta concluſio. fal
lit, vbi Alex. nu. 19. Iaſ. nu. 27. verſ. limita tamen communem
ſententiam, per ibi allegata per eum, vbi dicit hanc eſſe cla-
* ram, *& indubitatam concluſionem, & alij Dd. ibi, & hoc idẽ
ſentit Ruin. d. conſ. 138. in fin. verſ. ſed in caſu noſtro, cum fi-
lius teneatur dotare filiam, d. vol. 2.

Et ita auus dotando neptem videtur facere contemplatio-
10 ne filij, † vt ipſum filium onere huiuſmodi leuet, vt docuit Pi
cus, d. repet. l. in quartam, col. 79. nu. 282. verſ. conſidera ta-
men, ad l. falcid. & hoc ſequitur Rui. d. conſ. 138. in fi. verſ. ſed
in caſu noſtro. Picus. n. dicit d. nu. 242. quod vbi dicitur, do-
tem datam nepti computari filio in legitimam, procedere in
11 caſibus, in quibus filius tenebatur dotare filiam, vt quando
eſt diues pater, quia auus hoc caſu dicitur facere filij cõtem-
platione, ex quo ipſe filius tenetur dotare, Ripa d. l. 1. poſt nu.
74. verſ. ex quo infertur ſol. mat. col. 14. vbi dicit, patris obli-
12 gationem eſſe principalem in dotando, † aui ſecundariam,
quæ

Digitized by Google

quæ non compellit vbi principalis eſt ſoluendo, per auth. præ
ſente, C. de fideiuſſor. & ita dicit tenere Bal. in auth. res quæ.
C. communia, de leg. & dicit hanc eſſe communem opinionẽ.
Primo ſublimita prædicta procedere, quando auus dando
dotem nepti, vel aliquid aliud faceret, ad quod tenebatur, ex
13 perſona filij, † quia tunc datum hoc modo dicitur profecti-
tium, & contẽplatione filij, quoad ipſum patrem, ſecus ſi non
tenetur ex perſona patris, & aliquid nepotibus daret, tunc nõ
cẽſetur profectitium quoad ipſum patrem, vt Picus, d. repet.
l. in quartam, nu. 45. ad l. falc. de mente Alexan. in conſ. 138. in
princ. vol. 5. & hoc caſu poteſt procedere contraria opinio re
lata ſupra per Iaſ. in d. l. qui in aliena. §. interdum. num 27. de
acq. hær. vt ipſemet Iaſ. declarat ibi nu. 29. & dicit Ruï. d. con-
ſil. 72. num 5. quod eo caſu, quo dicitur dotem relictam nepti
ab auo eſſe profectitiam &c. hoc non habere locum quoad
14 omnem effectum iuris, † ſed ad hoc vt neptis imputet ſibi il-
lam in legitimam de bonis ſui patris, non autem, vt illam pa-
ter teneatur conferre, vel minus in diuiſione accipiat facien-
da cum fratribus, vt ibi d. nu. 5. & ſeq.
Secũdo ſublimita prædicta, vt in dubio præſumatur neptis
dotata ab auo contemplatione filij, & ad eius exonerationẽ,
15 non procedere, nec locum ſibi vendicare, † quñ pater eſſet pau
per, vt Dec. rñdit d. conſ. 81. poſt nu 5. verſ. & hoc ſane intelli
ge, col. 3. & Conſultus eſt Crau. d. conſ. 219. verſ. imitãtur Dd.
Soc. d. conſ. 33. poſt nu. 16. verſ. auus. n. teneatur, tradit Bart. in
l. non quemadmodum, nu. 2. verſ. quærit Iacob. de lib. agnoſ.
Alex. d. l. 1. col. 5. nu. 19 verſ. iuxta hoc quærunt, ibi. & quod di
xi in auo paterno, ſol. mat. vbi Ro. col. 3. poſt nu. 13. verſ. quod
pẽto verum, per dicta Bald. in auth. res quæ, C. communia de
leg. Spec. idem ſentit in §. ſequitur, nu. 11. verſ. quid ſi vnus ex
fratribus, de ind. Alex. d. l. in quartam, col. 14. poſt nu. 27. verſ.
auus. n. tenetur, ad l. falc. Alcia. d. tract. de præſumpt. regul. 1.
præſump. 17. poſt nu. 3. verſ & ſupradicta præſumptio, & poſt
num. 4. verſ. tu conſidera pro eadem parte. Picus d. repet. l. in
quartam, col. 79. poſt num. 242. verſ. ſed vbi filius fuiſſet pau-
16 per. vbi dicit in † dubio videri auum contemplatione ſuimet
dotare neptem non filij.
17 Nec tunc imputaretur patri neptis, † quia tũc uideretur da
ta dos contemplatione ipſius neptis, vt dicit Dec. d. conſ. 81.
poſt nu. 5. per Bal. in l. fi. col. pen. verſ. ſed pone, quod vnus, C.
de dot. promiſſ. & Picus d. repet. l. in quartam poſt, n. 242. ver.
ſed vbi filius fuiſſet pauper. & nu. ſeq. 246. & 249. ad l. falc. di
18 cit, vbi eſſet auus diues & filius pauper, † tunc onus dotandi
eſſe aui, & filium non cogi computare ſibi in legitimã, tñ tunc
dos onus aui putetur, & tamquam æs alienum aui deducat.
Ratio eſt, quia tunc auus tenetur neptem dotare, iuxta ſen-
tentiam Bart. d. l. dedit dotem nu. 1. verſ. item dicitur hic, de
colla. bon. l. nihil. de in rem verſo. Aret. conſ. 17. cõſideratis di
ligentiſſime, col. 1c nu. 13. verſ. venio igitur ad quartum. Bal.
in d. auth. res quæ. C. communia de leg. in lec. noua. Ro in d. l.
1. col. 3. nu. 13. verſ. an autem auus tenetur dotare neptẽ, ſol.
mat. vbi Soc. col. 7. nu. 46. verſ. circa quæ ẽt dubitatur, vbi di-
* cit, Dd. oẽs * cõiter ibi idem ſentire, & eſt caſus, in l. profecti-
tia, §. ſi filius, il 2. de iur. dot. ſecundum Are. d. conſ. 17. & Soc.
vbi ſupra, & ibi Ripa, col. 14. nu. 74. verſ. an auus, vbi teſtatur
* de * communi opinione, Crau. d. conſ. 219. verſ. ſed ex præmiſ
* ſis apparet, nu. 2. etiam atteſtans de communi * opinione. Soc.
d. conſil. 33. poſt nu. 16 verſ. auus. n. tenetur dotare neptem pp
filium Picus in d. repet. l. in quartam poſt nu. 242. verſ. ſed vbi
filius, & n ſeq. & n 246 & 249. ad l. falc. Io. Coraſius in repet.
l. qui liberos, col. 14. nu. 105. verſ. quod autem dicimus, & ibi
alleg. per eum, de rit. nupt. Camillus Viſitarinus in repet. l. 1.
col. 29. poſt nu. 120. verſ. iſtud intelligebat, ſol mat. Iaſ. d. l qui
in aliena § quæſitum nu. 29. verſ. vnde ſecundo modo, de ac-
quir. hæred. Nat. conſ. 326. Sebaſtianus Lauora. legando, nu. 5.
per l. profectitia, §. ſi paterſamilias, de iur. dot. & l. iſto. de in
rem verſo, Soc. d. l. 1. nu. 47. & ſeq. ſolut. matrim. & ibi Io. Cro-
tus, col. 20. nu. 80. verſ. quærit etiam Bart. & col. 21. poſt n. 83.
verſ. Soc. hic tentat contrarium. Ioan. Campe. tract. de dote,
quæſt in verb. an auus. Alexand. in l. ã filia, nu. 10. ad Trebell.
Bald. Nouel. de dot. priuileg. 16. nu. 3. Iaſ. in d. l. 1. nu. 26. verſ.
iuxta prædicta quærit Barto. ſolut. matrim. vbi dicit hanc eſſe
* * communiorem opinionem, pro qua adducit plures; vt ibi
per eum, poſt d. nu. 26. verſ. pro communi opinione, quam ibi
19 limitat, niſi pater ſit diues, vel pater ſit inops † mater vero
diues: quia tunc mater tenetur, vt ibi per eum, & in l. auus ne-
ptis nu. 1. de pact. Rom. l. quæ neptis, nu. 1. de acquir. hæred.
Illuſtriſſimus Cardinalis Alban. in ſuis doctiſſimis lucubra. ad
Bartolum, in d. l. dedit dotem, nu. 1. de collat. bono. vbi Barto-
lus nu. 1. & 4.
20 Vnde auus † de proprio patrimonio dediſſe dotem vide-
tur, licet dixerit de patrimonio filij Ful. in l. ſi pater dotem,
num. 2. de dot. promiſſ.
Obſerues tamẽ aſſerere Picum in d. repet. l. in quartam, ad
21 leg. falcid. nu. 244. Dd. indiſtincte tenere, in dubio † auum da-
re nepti dotem contemplatione filij, intelligi, ſiue filius ſit di
* ues, ſiue ſit pauper. Ideo concludit ex mente * omnium, vt di-
cit ipſe, vt in dubio neptis teneatur ſibi computare in legiti-
mam, niſi expreſſe, vel tacite appareat, auum dotaſſe ipſam
22 † ipſiuſmet neptis contemplatione, & ad intelligentiam d. l.
dedit dotem, reijcit ſe ad Alex. in conſil 8. viſis ſubtiliſſimis
quæſtionibus, vol. 3.
Et quoniam ſupra, ſi meminiſtis, diximus, cuius contempla
tione auus videatur dotem dediſſe nepti, poſſe deprehendi
per vehementia indicia, in medium afferamus aliquas conie-
cturas, vnde id colligi poſſit.
Quarum prima erit illa, quæ dicitur de legato dotis, quan-
23 do eſſet factum filiabus filij naſcituris, † & ſic incognitis: tũc
contemplatione filij præſumitur factum, vt dicit Dec. d. con-
ſil. 81. poſt d. nu. 5. verſ. ad iſtud dubium: vbi præcipue Ruin.
d. conſ. 138 poſt nu. 11. verſ. & tanto magis in caſu noſtro, vol.
2. per Bart. d. conſ. 13. primo arguitur, verſ. & hoc eſt veriſſi-
mum & dicit Ruin. d. conſ. 138. verſ. & tanto magis, hoc pro-
* bari * communiter per gl. & Dd. in l. qui filiabus, in princip.
de leg. 1. quando neptis non erat nata tempore teſtamenti
aui, & per dicta Soc. in conſ. 77. poſt nu. 5. verſ. & licet etiam
poſtea non habuerit Natt. d. conſ. 363 Sebaſtianus, poſt nu. 5.
verſ. & hoc dicendum omnino videtur, vol. 2. vbi dicit non
poſſe allegari teſtatorem motum fuiſſe beneuolentia neptiũ
24 ad eis legandum, † quoniam cum nondum natæ eſſent, ipſas
notas non poterat habere, arg. l. cum aliquis, C. de iur. delibe.
& l. qui filiabus, ff. de leg. 1. ſed cõtemplatione filij illud vide-
tur factum, vnde magis patri eidemque filio, quam nepti di-
citur eſſe relictum, per textum, in l. filio, ff. de cond. & demon
25 ſtra. † & ita in auo legante dotem neptibus naſcituris tradit
Ang. in conſ. 78. incip. ad iſtud dubium. Et tenet Alex. conſil.
88. col. 2. verſ. non obſtat, vol. 4.
Contrarium tamen confirmat. Nat. d. conſ. 363. nu. 10. poſt
adducta ſuperius. in quo loco concludit, quod licet non poſ-
ſit dici auum permoueri propter merita filiarum, quas filius
non habet: tamen poteſt dici permotum fuiſſe ad relinquen-
dum propter coniunctionem ſanguinis, quæ intercedit inter
26 auum, & neptes: † nam vbi propinquus legat propinquo, vi-
detur ratione propinquitatis legaſſe, argum. l. tutor potius, §.
quæ tutoribus, ff. de excuſ. tut. l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ibi, le-
gatarij charitas, & neceſſitudo, ff. de leg. 1. & l. Aurelius, §. Ti
tius teſtamento. ibi, propter naturalem affectum, ff. de libet le
ga. & per l. cum aliquis, C. de iur. deliber. & d. l. qui filiabus.
27 Niſi filium exhæredauerit, † tunc non præſumitur nepotẽ in-
ſtituere contemplatione filij, ſed ipſius nepotis, vel neptis, vt
Ro. in d. l. qui in aliena. §. interdum, poſt nu. 8. verſ. & iſtarum
gl. ratio eſt, de acq. hær. vbi Iaſ. nu 25.
28 Secondo loco ſi data eſſet dos ſimpliciter, † præſumitur do-
taſſe de bonis ipſius, vel filij, Alciat. d. tract. de præſump. reg.
1. d. præſumpt. 17. nu. 3. Ripa d. l. 1. ſol. matr. nu. 76. verſ. io fer-
tur tertio, col. 24. & non de bonis neptis.
29 Præterea quando auus in conſtitutione dotis † iuſſiſſet ne-
ptem eſſe tacitam, & contentam, præſumi tunc contemplatio
ne filij dotatam, tradidit Rip. d. l. in quartam nu. 205. verſ. in-
tellige tamen hanc fallentiam, etiam ſi pater eſſet diues, per
l. ſi adulta. C. de hæred. actio. & ſcriptum reliquit Picus in d.
repet. l. in quartam, ad leg ſalc. poſt numerum. 249. verſ. iſtas
concluſiones, per eandem l. ſi adulta:
30 Ad hæc † quando auus eſſet adminiſtrator bonorum filij,
præſumendũ erit dotaſſe cõtẽplatione filij, iuxta tradita per
Rip. d. l. 1. 14. col. 0. 75. ſol. mat. per l. Neſennius, ff. de neg. geſt.
ſcripſit Fulgo. d. l. ſi pater dotem, poſt nu. 2. verſ. ad fi. dic hoc,
C. de dot. præmiſſ. & idem eſt in patre adminiſtratore bono-
rum filiæ ſecundum Ripam d. l. 1. col. 16. num. 90. verſic. limi-
tatur, niſi pater eſſet adminiſtrator bonorum filiæ, licet in hoc
dicat

Digitized by Google

* dicat*communiter contrarium teneri ibi.per l.fina.de petit.
hæred.quam communem limitat, quando pater poterat, vel
tenebatur.

Rurſus vero coniectura eſt, quod neptis contemplatione
31 auus dederit dotem,† quando filium inſtituiſſet,& dotem ab
eo nepti legaſſet, tunc in dubio neptis eſt patris creditrix.
Rui.conſ.72.habita ſuper his,poſt nu.3.ver.ſed quando auus
inſtituit,& nu.4.& per ibi adducta per eum d.vol.2.& ſic di-
ci non poteſt,auum dotem nepti reliquiſſe filij contemplatio
ne,vt ibi proſequitur Ruin. vſque ad nu.8.vbi dicit idem eſ-
ſe, quando non eſſet nubilis tempore legati, & ſic nec auus,
nec pater compelleretur ad notandum, & ſic dicitur aduen-
titium.

CONCLVSIO CLVII.

ARGVMENTVM.

Auis reperta penes tertium an præſumatur auolaſſe.

SVMMARIA.

1 *Auis nutrita per aliquod ſpatium temporis,& quodammodo facta manſueta, penes tertium reperta præſumitur auolaſſe.*
2 *Naturalis cauſa potius præſumitur,& attenditur, quam extrinſeca, & accidentalis.*
Delictum non præſumi niſi probetur.ibi.
3 *Signum facit præſumere rem eſſe in dominio alicuius.*
4 *Signa naturalia non inducunt præſumptionem,quod res ſit in dominio alicuius.*
5 *Intellectus l.ſtigmata,C.de fabric.lib.12.ibi.*
6 *Auis auolans fit occupantis,non obſtante ſigno.*
Quis non poteſt facere,quin legis diſpoſitio,quatenus concernit alterius fauorem,ſortiatur effectum,ibi.
7 *Quod dictum eſt de aue habet locum in quolibet genere volucrum, quæ ſit naturæ feræ.*
8 *Actor volens ſibi eſſe conſultum,duo debet copulatiue probare,quod autem enutriuerit,ſecundo quod auis habuerit conſuetudinem auolandi,& reuolandi.*

AVi ſi quis per aliquod ſpatium temporis cibaria dederit,
adeo quidem, vt quodāmodo facta ſit cicur,& penes ter
1 tium reperta, † præſumitur,quod auolauerit,& ad tertiū de-
uolauerit,probat hoc textus ſubtiliter in l.naturalem,in prin.
ff.de acq.rer.do.Caſſan.de conſuet.Burg.tit.des foreſt paſtu-
ragh.&c.§.1.fol.366.nu.4.2.col.qui concluſionem prædictā,
probat ex illa lege,per illa verba,cum dicit, quod ſi auis effu
gerit oculos noſtros intelligitur,i.præſumitur recuperaſſe na
2 turalem libertatem,& ſic euolaſſe, † naturalis.n.cauſa potius
præſumitur,& attenditur,quam extrinſeca,& accidentalis,vt
plene notatur in l.quæ habebat,ff.de teſtamētar.tute.nec huc
cadit vlla ſuſpicio.quod ille,penes quem eſt reperta auis, eā
a tali,a quo euolata eſt,abſtulerit, cum non ſit præſumendum
delictum,niſi probetur arg.l.merito,ff.pro ſocio.

Quæ incluſæ manſuetæ poſſidentur,ſecus columbę,& aues
euolantes a noſtris ædificijs,vel alueis, quæ poſſideri non di-
cuntur a nobis, niſi conſuetudinem eundi, & redeundi ha-
beant.Alex.l.3.§.Nerua,num.3.verſic.ex quo refertur,de ac-
quir.poſſ.

Amplia primo concluſionem procedere,etiam ſi teſtes de-
ponant, quod auis ſit illius, qui eam contendit ſuam eſſe eo,
quod deponant, quod eam cognoſcant, quia careat vngui in
3 vno pede,vel aliud ſimile habeat ſignum, † quod ſignum in-
dicio eſſe poteſt rem eſſe in dominio alicuius l.ſtigmata, C.
de fabric.lib.12.

Non inquam teſtes eo caſo probant,nam licet dicta auis eſ
ſet ſignata naturaliter,vt quia careat vngi in vno pede nemo
enim eſt,qui neſciat,iſta ſigna eſſe naturalia, & non facta per
primum occupatorem,Caſſan.loco ſupracitato,nu.6.Hinc fit,
4 vt ſigna † naturalia non inducāt præſumptionem, quod res ſit
in dominio alicuius, nam etiam ſi nunquam auis fuiſſet in do
minio alicuius,nihilominus tamen ineſſent ſigna naturalia &
non probat hoc eſſe,quod ab hoc contingit abeſſe,l.non hoc,
C.vnde legit.& ibi tex.cap.in præſentia.& ibi canoniſtæ,ext.
de prob.ſequitur itaque,vt huiuſmodi teſtes non probent,cū
5 de ſigno naturali loquantur,& † quod l.ſtigmata,non ſit intel
ligenda in ſigno naturali,ſed in accidentali impoſito per ho-
minem,docet Caſſan.d.loco ſupra citato,& Bald.in auth.dos
data,C.de don.ante nup.

Secundo amplia concluſionem locum etiam ſibi vendica-
re etiam ſi auis habeat aliquod ſignum peculiare,quod teſtes
deponerent ſe cognoſcere, affirmantes illud ſignum aui eſſe
6 impoſitum per primum occupantem,† quia nihilominus illo
non obſtante ſigno ſi auis auolaret,fieret occupantis: Caſſan.
dicto loco,quia non poteſt quis facere, quin diſpoſitio legis,
quatenus reſpicit fauorem alterius,ſortiatur effectum, l.ne-
mo poteſt, ff.de lega.1.l.ius publicum,de pac facit l.ſi quis in
conſcribendo, a contrario ſenſu, & ibi Dd. C.de pact. ſed in
hac noſtra concluſione lex ſimpliciter diſponit, vt auis, quæ
euolauit efficiatur occupantis,quo caſu priſtinam libertatem
auis nanciſcatur, vt Caſſa.d.loco.

7 Et quę hic de aue dicta ſunt† eadem locum habent in quo-
uis genere volucrum,quarum fera eſt natura. & de hac re vi-
de late Caſſa.d.loco ſupra citato tit.des foreſt paſturagh.&c.
§.1.nu.1.2.3.4.fol.367.col.2. qui hypotheſim examinat nuui
ter in foro allatam,& a ſe defenſam eo modo,quo ſupra dixi
mus,quo in caſu ſi actor velit ſibi conſultum, debet duo con-
8 iunctim probare. Primo,quod auem enutriuerit, † ſecundo,
quod habuerit auis conſuetudinem auolandi,& redeundi, vt
docet Caſſan.d.loco ſupracitato.

Vnde Syluia illa apud Virgilium lib.7.iuſtam conquerendi
cauſam habuit,cui ceruus a Troiano Iulo,qui abire,& redire
ſolebat, vulneratus fuit.cuius caſum,quoniam optime ad rem
noſtram pertinet,non pigebit adſcribere.

Ceruus erat forma præſtanti,& cornibus ingens,
Tyrrhidæ pueri quem matris ab vbere raptum,
Nutribant,Tyrrhuſque pater, cui regia parent
Armenta,& late cuſtodia credita campi.
Aſſuetum imperijs ſoror omni Syluia cura
Mollibus intexens ornabat cornua ſertis.
Pectebatque ferum;puroque in fonte lauabat.
Ille manum patiens,menſaque aſſuetus herili,
Errabat ſyluis,rurſuſque ad limina nota,
Ipſe domum ſera quamuis ſe nocte ferebat.
Hunc procul errantem rabidæ venantis Iuli
Commouere canes:fluuio cum forte ſecundo
Deflueret,ripaque æſtus viridante leuaret:
Ipſe etiam eximiæ laudis ſuccenſus amore
Aſcanius,curuo direxit ſpicula cornu;
Nec dextræ erranti Deus abfuit,actaque multo
Perque vterum ſonitu,perque ilia venit arundo.
Saucius at quadrupes nota intra tecta refugit.
Succeſſitque gemens ſtabulis,queſtuque cruentus.
Atque imploranti ſimilis,tectum omne replebat.
Syluia prima ſoror palmis percuſſa lacertos
Auxilium vocat,& duros conclamat agreſtes.

Et quæ ſequuntur.

CONCLVSIO CLVIII

ARGVMENTVM.

Auxiliator criminoſi an poſſit eſſe teſtis.

SVMMARIA.

1 *Auxiliator criminoſi non poteſt eſſe teſtis ad probationem, ſed ad præſumptionem in crimine ſimoniæ.*
2 *Bannum,quod indicanti malefactorem detur pretium,non habet locum,ſi ſocius reuelauit.*
3 *Auxiliator,vel ſocius criminis non facit indicium,niſi in tortura deponat,niſi concurrant alia coniectura vt veriſimile ſit non mentiri, vel ſi aliter veritas haberi non poteſt,nu.6.*
4 *In crimine adulterij ex dicto ſocij poteſt procedi ad torturam in defectu alterius probationis propter difficultatem probationis.*
5 *Dictum ſocij facit ſemiplenam probationem iuncta rei infamia Contra infames leuiores probationes ſufficiunt,& indicia leuiora.*
Teſtis vnus idoneus cum ſocio criminis facit plenam probationem, ibi.
6 *Auxiliator in crimine læſæ Maieſtatis admittitur.*

1 AVxiliatorem criminoſi teſtem eſſe † non poſſe ad proba-
tionem,tradidit gl.in c.2.de reſt.Grat.in conſ.59.nu.16.
vol.1.& Affl.ſuper conſt.Reg.lib.1.de homic.clandeſt. vbi di
2 cit vſque eo concluſionem eſſe veram,† vt ſi per ſtatutum vel
bannium caueatur,vt præmio ſit afficiendus, qui criminis reū
indicarit,non habeat locum illud præmium,ſi ſocius oſtende
rit ſociū,arg.l.3.circa fi.ff.de cond.ob turp.cau.& notat Ang.
in l.1.§.ſi ex ſtipulatione ff.ad Silla.& tandem pro iſta cōclu-
ſione

Digitized by Google

ſione videas Boer.qui latiſſime loquitur in dec.319.ver.totū, & Ceph.in conſ.75.nu.44.vol.1.ad præſumptionē tamen ſic, vt ea.gl.quæ gl.non procedit niſi in crimine ſimoniæ,licet cō trarium ſentiat Alex.de Neuo in conſ.64.num.5.per textum vbi dicit eſſe caſum,in c.1.de teſt. in nullis alijs criminib.indicium,ſiue præſumptionem facit,vt c.1.de confeſſ. ibi,ciuili cenſemus &c.D.Nell.a S.Gemin.tract.de teſt.nu.16.late Inn, in c.qualiter,2.de accuſ.

3 Amplia concluſionem vſque eo procedere, † vt nec etiam faciat indiciū,nec aliquid efficiat,niſi depoſuerit in tortura, ſi credimus,Grat.in conſ.98.nu.11.& in conſ.136.nu.3.vol.1. & in conſ.57.nu.29.vol.2.Affl.tamen ſuper conſt Regu.lib.1. de homic.clandeſt.nu.49.dicit facere aliqualem præſumptionem,vt poſſit contra eum inquiri,Rol.vero a Valle,in cōſ.73. nu.70.vol.1.dicit,non facere probabile indicium ad torturā niſi alia concurrant,& ſub nu.25.dicit,quod ad hoc,vt credatur conſcio criminis etiam in caſibus exceptis vltra alia adminicula,& coniecturas requiritur, vel quod ex numero teſtium, vel ex eorum qualitate, vel perſona eorū contra quos deponitur, veroſimile ſit,eos non mentiri, iuxta ſententiam Aret.in c.cum P.Manconella,col.7.de accuſ.Alex.in conſ.89. col.3.in fi.& Marſ.in conſ 24.nu.15.

4 Limita primo † concluſionem non procedere in crimine adulterij propter difficultatem probationis,quia tūc ex dicto ſocij criminis poteſt procedi ad torturā, ſi deficiat alia probatio,arg.l conſenſu,C.de repud.cum alijs notatis per Affli. vbi ſupra.

5 Limita ſecūdo,vt ſaltim † faciat ſemiplenam probationem iuncta infamia rei,quoniam contra infamem ſufficiunt leuiores probationes,& leuiora iudicia,vt reſpondit Crau. in cōſ. 178.n.3.vbi teſtatur Calca.in conſ.110.col.1.in fi.qui inſuper addit quod ſi cum ſocio criminis concurrat vnus alius teſtis idoneus,fiat plena probatio.

Limita tertio concluſionem non procedere in crimine leſę
6 Maieſtatis, † quia tunc auxiliator admittitur ſecundum Spec. in tit.de accuſ.§.1.ver.item repellitur,quem ſequitur Marſil. in l.de minore,in prin.nu.3.de quæſt.& in conſ.1.nu.32.& in conſ.109.nu.11.cum alijs adductis per Rol.a Valle in conſil. 66.num.5.vol.2.

Limita quarto,concluſionem non procedere, quando aliter veritas haberi non poteſt,prout dicit Marſ.in conſ.61. in fi.& in conſ.189.nu.10.& Ceph.in conſ.75.nu.45.vol.7.

Ille vero ſocius criminis præſumitur, qui cū poſſit, delicto non it obuiam,Abb.d.c.ſicut dignum,nu.5.de homicid.

CONCLVSIO CLIX.

ARGVMENTVM.

Auxilium delinquenti quomodo quis præſtare præſumitur, & probari poſſit.

SVMMARIA.

1 *Auxilium quis delinquenti præſtare præſumitur eo ipſo quod aſſiſtit cum delinquente armatus prope,etiam ſi remotus,nu.5 & 6.*
2 *Auxilium præſtare dicitur armatus aſſiſtens delinquenti,etiam ſi arma non tractauit,& nu 7 & 8 intellige vt nu.9.*
3 *Cinctus armis licet etiam ad ea manum non apponens, dicitur cum armis iuſ ire,etiam ſi arma ſua deponat,nu 4 & 5.*
4 *Qui ſe armis induit dolo ea præſumitur tegere.*
5 *Armatus contra aliquem incedens licet arma deponat, dicitur, quod facit ſauere tum armis.*
6 *Iadens ſi redditur audacior & laſus timidior,dicitur aſſiſtens auxilium præſtare.*
7 *Clericus aſtans bello iniuſto,nihil faciens,ſed tum præſentia accendit pugnantes,homicidio ſequentia ſortitur irregularitatem.*
8 *Auxilium,& opem præſtare facto proximum dicitur aſtans delicto armatus, etiam ſi diſtans ſit vt delictum fieret,dummodo in tempore aſtaret armatus.*
9 *Iraſcens ad maleficium armatis non in animo propoſito ſe committendi, non dicitur præſtare auxilium.*
10 *Armatus in dubio adfuiſſe præſumitur.*
Nullus præſumitur malis committere,ſed iudex ex circumſtantiis arbitrabitur.
11 *Armatus qui ... maleficio fauerat,non dicitur auxilium præſtare.*
12 *Velantes ... delinquunt maleficia.*
Auxilium præſtitum non dicitur,niſi probetur quis aſſociaſſe delinquentem ad maleficium ... auxiliator,niſi in dolo fuerit ibid.
13 *Nemo in criminalibus ex præſumptionibus damnatur, & in dubio fortuna interfuiſſe præſumitur.*
14 *Qui videns ... ſi incertus ſit aſtantem armatum ... animo aſſiſtendi non dicitur auxiliari.*
Armatus ex coniecturis probatur,ibi.
15 *Si incertum ſit principale,vitiat acceſſorium.*
16 *Armatus aſtans auxilium præſtitiſſe præſumitur.*
17 *Opem præſtaſſe non præſumitur condemnatus in contumaciam,vel ex confeſſione,niſi conſtaret per ſententiam.*
18 *Auxilium,& opem præſtans tenetur,et punitur eadem pœna,qua principalis,quando procedat nu 22 23 & 24*
19 *Auxilium præſtans per actum proximum facto facienti aſſiſtens punitur eadē pœna ſi per actum remotum,cenſetur.*
20 *Qualitas in principali agente exaggerans factum cenſetur adeſſe etiam in præſtante auxilium.*
21 *Auxilium præſtans ignorans qualitatem ... non cenſetur illi adeſſe, ſuper non delicto & ibi,quando excuſetur,& procedat.*
22 *Auxilium vt poſſit puniri, eſt neceſſe, vt ſit actus nefario proximum, niſi reus eſſet condemnatus,per ſententiam.*
23 *Auxilium propriè dediſſe non dicitur, aſſiſtere malefactori poſt delictum in auxilium.*
Præſumptio tamen contra eum oritur de occulto auxilio, & tenetur probare contrarium.
24 *Arma ignoranter præſtans dicenti ... non dicitur opem præſtare.*
25 *Lex ſi aliter puniat principalem,quam opem præſtantem non procedunt prædicta. & quando eadem,vel alia pœna puniatur præſtans auxilium, & delinquens, vide ibi diſtinctionem*
26 *Diſtinctionem D Clar.in q 90.quibus modis poſſit præſtari auxilium delinquenti, vide ibi per totum.*

1 AVxilium † delinquenti quis præſumitur,& probatur præſtare,eo ipſo quod quis aſſiſtat cū alio armatus,vt innuit tex.in c.ſicut dignum,ext.de homic.ver.illi autem, glo.in l.ſi cet,ver.iam cuncti,C.de pac.Bal.in l.data opera,in 2.col.ver. item notandum,C.qui accuſ.non poſſ. & Bal.in l.ob hæc verba,ff.de his qui notant infa.n.5.& primus omnium dixit Inn. in c.continentia.de cler.percuſ.quod ſequuntur communiter * vbique tum Cæſarei,tum etiam Pontificij iuris profeſſores, vt dicit Alex.in conſ.138.nu.4.lib.6.quem refert,& ſequitur Clar.in pract.crim.lib.5.§.fi.q 90.ver.quęro nūquid ille,Bar. in l.ſi in rixa,pen.col.ver.poteſt punire,ff.de ſica.in l. qui ſeruo,§.fi.ff.de fur.l.1.§.ſed in eo,ff.ad Syllan.Ale.in l.quis opē, de fur.Bal.in l.non ideo,col.3.C.de accuſa.in l.raptores,in 2. col.in verb.omnino adde,C.de epiſ.& cler. & vide eum omnino in l.non eo minus,in vlt.col.verſ.item quæro, C.de accuſa.Guid.Pap.tract.de præſump.num.29.& deciſ.437. inter cæteras,Rom.conſ.97.incipien.ex pręmiſſa ſtatuti particula, Barto.in l.non ſolum,§.ſi mandato,in vlt.col.ff.de iniur.item in l.furt.§.ope.ad finem,verſ.quæro, vtrum ille,ff.de furt. Salic.in l.1.ver.ideo ante omnia,ff.de ſer.fug. Felin.in c.ſicut dignum,nu.1.2.vſque ad 7.ext.de homic.Io.de Ana.in c.ſi perfodiens,2.de homic.& in c.ita quorundam,de Iudæ,Zaba.in cle.1.col.4.in 10.q.de pœn.

Quæ quidem concluſio adeo in ſe vera eſt, vt neceſſe non ſit, aliud quid vlterius probare, nam quod armatus aſtiterit cum eo,ita tradit Bal.in d.l.ob hæc verba,nu.5.ver.adde. vlt. ff.de his,qui not.inſ.item in l.data opera,2.col. ver.itē notandum eſt,C.qui accu.non poſſ.Inn.in c.continentia,de cle.percuſſ.latiſſime Fel.c.ſicut dignum,nu.5.de homic.& Anch.conſil.216.in 1.col. Et ratio eſt,quia præſumitur aſtare,ad hoc vt ille ſecurius,& commodius committat ſcelus,Bal.d.l.ob hæc verba,nu.5.

Intellige tamen concluſionem, quando aſtat prope armatus committentem delictum,ſecus ſi ſtet longe, & remotus, vt voluit Nat.in conſ.458.n.2.vol.2.Inn.in c.continentia,de cle.percuſ.& de prope armato.dicit Bar.in l.ſi in rixa,poſt n. 4.ver.tamen aduerte,de ſicar.& in l.qui ſeruo, §.fi.poſt nu.2. ver.ſed de iure,de fur.& in l.1.§.ſed in eo.nu.2. ad Sylla. Bal. in margarita,in verb.auxilium præſumitur, Ro.conſ.117.lex præmiſſa,ver.aiūt moderni,Ang.de malef.in ver. D.Andreas armatus,Dec.in c.1.col.6.nu.14.ver.& nota,quod ille etiam uidetur præſtare opem,de off.deleg.Hipp.Marſ.in pra.crim. in §.cenſuit,nu.56.& poſt nu.61.ver.& adde etiam his,ſequitur Nat.conſ.458.ſub nu.2.lib.2.Rom.l.cum aliter,§.ſed meo poſt numerum primum,uer.ſecundo, niſi præſens ſteterit armatus ad Silla.

Amplia concluſionem procedere,etiamſi talis armatus aſſi
2 ſtens arma nullo modo tractarit:nam talis † dicitur ipſo iure pręſtare auxiliū:ut no.in gl.de facto,in l.2.§.& ſi qs,ff.vi bon. rapt.& l.3.§.armis deiectū,ff.de ui,& vi arma:Capra reg.80. nu 60.& ſingulariter uoluit Inn.in c.continentia,de cler.percuſ.quē refert,& ſequitur Fel.in c.ſicut dignū,n.1. & Bal. in l. ad hæc uerba,n.5.ff.de his,qui not.inſ.gl.in l.licet, C.de pac. in ver.pergentes,quæ incipit,iam armati.Bart.in l.3.§. armis

deijci

deiſci.ff.de vi & vi ar. † qui dicit, illũ qui armis latus habeat
cinctum, ẽt ſi illa non ſtrinxerit, tñ dici vim cum armis intuliſ
ſe, vt auctor fuit Ludouicus Roman.ſingul.568.quod incipit,
ioſultus factus cum armis, vbi hoc in ſpecie tenet Maria.Soc.
qui dicit ita ſe obtinuiſſe in facto, *in c.qualiter, & quando ſe
cundo, art.60.de accuſ.ſequitur Ang.Aret.dicens ſe in* facto
Nurſiæ, habuiſſe, in §.ex maleficijs, col.5. verſ.rem dixi in li-
bello.& ibi Iaſ.nu.70.Inſt.de actio.idem Ang.in tract.malef.
in verb.dictus Andreas armatus, nu.1.Hipp. de Marſil. in ſua
pract.crim.§.& pro complemento.Gram.conſ.43.col.1.nu.3.
pulchre Alex.conſi.98.nu.3.vol.3.Bal.in l.ob hęc verba.ff.de
his, qui not.infam.& in c.1 de beneſ.fra.& in l.1. §.toliſſe. ff.
ad Sillan.in l.raptores.C.de epiſ.& cler. & in l.data opera.co
lum.pen.C.qui accuſ.non poſſ.& ratio eſt ſecundum eundem
Bald.in l.1.col.2.C.de ſeru.ſugit.nam qui cũ delinquente ſtat
armatus, licet arma non tractet, tñ præſumitur ex propoſito
4 ad hoc eum aſſociaſſe, † nam ille qui ſe armis induit, pręſumi
tur de rixa, & bello cogitare, prout dicit idem Bald. in l. non
ideo minus.col.fin.verſi.pone quod ſtetit armatus. C.de acc.

Et quod auxilium pręſtare dicatur quis, ſtando armatus ẽt
2 longe, ſupra diximus, videas Marſi.in d.pract.crim.§.cẽſuit.
nu.56.& poſt nu.61.verſ.& adde etiã his, Carrer. in ſua prac.
crim.in §.4.homicidium aũt.nu.9.verſic.ſi fuerit aſtans male
ficio armatus. Marſ.in d.l.ſi in rixa.de ſicar. poſt nu.45. verſi.
alio modo ẽt dicitur præſtare opem ipſi maleficio aſſiſtendo
armatus, allegatur ad hoc Alex.in l is qui opem.de fur. ſuper
quo tit.non video Alex.aliquid ſcripſiſſe. Bal. conſ.492.dici-
tur, quod cum fecerunt, in princ.vol.1.Cæp.conſ.34.ſi vnquã
Magnifice domine, col.6.verſ.circa 2.dubiũ.& col.7.in prin.
verſ.nam quando duo ſimul.Caſt. in l.raptores.C de epiſc.&
cler.n.6.verſ.adde quod dicit Inn.Paul.de Girlaud. de pęnis
omniſari.coit.q.10.poſt nu 3.ver.ex quo infertur.qđ ſi Caius
armatus, & poſt nu.14.verſic.& qñ diximus ſupra.& Marſil.
conſ.42.poſt nu.10.verſ.cum ambo, & conſ.39.no. 48. verſic.
quod oẽs, dicti inquiſiti.& conſ.43.nu.44.verſ.ẽt ſi arma non
extraxiſſent, & conſi 67.nu.45.verſ.quod licet ille, qui arma-
tus.Corſet.in ſuis ſing.in verb auxilium.& qũo, & quando aſ
ſiſteos intelligatur auxilium præſtare delinquenti, eſt arbitra
riũ iudici.vt ex more ſuo doctiſſime tradidit Iac. Men. tract.
de arbit.iud.caſ.350. in verſ. opem qñ armatos aſſiſtens talis
dicatur, nu.2.lib.2 centur.4.vt auxiliator cenſeatur, requiri-
tur, quod ad illud delictum committendum fuerit expreſſe,
ac deliberate condemnatus, vt dicit Tho. Gramm. deciſ. 25.
nu.3.& Pariſ.d.cooſi.164.00.13.d.vol.4.& quando doloſe, &
ſcienter ſic armatus aſſiſtit, ſecus ſi caſu, & fortuitu, vt ibi Grã
mat.nu.4.& ſequitur, & refert Iac.Men.dict. caſ. 350. num.3.
dict.lib.2.centur.4.Pariſ.dict.conſi.164.no.11.

Secundo amplia, concluſiooem procedere, etiam ſi is aſſi-
ſtens arma ſua depoſuerit.Dec.& Cagno.in l.quo tutela.§.in
factum.ff.de reg.iur.Alex.d.cooſi.98.nu.3.vol.3. glo.in l.3.§.
qui armati. quam Ang. ibi dicit multum notandam ad hoc,
5 † vt ille, qui inuehit contra aliquem licet arma deponat, ta-
men illud quod facit, dicitur armis facere. Nic. Pig.in addit.
ad ſiogular.Roman.ſingular.586.Boſſ.in tract.crimin.titul.de
homic.ou.22.

Tertio amplia, vt procedat cooclusio, ẽt ſi ſteterit armatus
procul, vt dicit Bal.io l.non ideo minus is.vlt.col.C.de accoſ.
Franc.Caſon.tract.de indici.homic.in verb.à modo quo quę
ritur.nu.4.dummodo poterit auxiliari delinquẽti, vt ibi per
eũ, per Bal.in l.1.C.de ſer.fugit.& Blanc.trac.de indicijs, ſup
verb.aſſociatio, nu.6.poſt homic.aſſiſteotia.nu.236.Bald.in l.
ad hæc verba.verſ.adde vltimo.nu.5.ff.de his, qui notant.inf.

Verum hæc ampliatio cũ hac moderatiooe eſt intelligeoda
6 procedere, † dummodo offendens fiat audacior, & læſus timi
dior.Bal.d.l.nõ ideo mious.nu.30.C.de acc. & d.l.ad hęc ver
ba.nu.5.Fel.in c.ſicut dignum.ou.6.de homic.Pariſ.d.cõſ.164.
nu.15.Franc.Caſou.tract.crimin.de indicijs homic.in verb. à
modo quo quæritur, nu. 7.tract.4.& Blan.tract.de indicijs.ver
ſic.aſſiſtentia.nu.236.& poſt on.237.verſ.hoc intellige.Natta.
d.conſ.452. in cã inquiſitionis.num.2.& ſeq.& ita ſeruari per
cõſi.Neap. teſtatur Gram.voto 21.& idẽ in vſu obſeruare Se-
nat.Mediol.refert Iul.Cla.in pract.crim.lib.5.§.fi.q.90.verſic.
7 quæro, numquid ille.Inn.in c.petit.de homic.qui dicit † quod
ſi clericus aſtans bello iniuſto & nihil faciat, ſed pręſentia ſua
accendat pugnantes, homicidia ſequentia faciãt illum talem
irregularem.Abb.in c.ſignificaſti.tit.de homic.Spec. in tit.de
leg.§.iuxta, verſic.quid ſi aliquis.quia tum demum dicitur aſ
ſiſtens præſtaſſe auxilium.Bal.in l.non ideo.in col.pen. nu.30.
C.de accuſ.qui dicit illam eſſe veram theoricam, arg.l.cũ do-
minus.ff.ad Sill.& l.1.§.quæ onerandæ.ff quar.rer.act. nõ dat.
8 Quarto amplia vſque eo concluſionẽ procedere, † vt talis
armatus aſſiſtens dicatur auxiliũ, & opem ferre facto proxi-
mum, vt inſigniter no.Bal.in d.l.ob hæc verba. nu.5.ff.de his q
notant.inf.qui citat Inn.in d.c. continentia. de cler.percuſſo.
& ſequitur & refert Natta.d.cooſil.458.poſt nu.2.verſic.tamẽ
Bald.ibi.vol 2.

Quinto amplia concluſionem procedere, ẽt ſi quis deter-
ruiſſet, ne maleficium fieret, dum tamen tpe maleficij armatus
aſtiterit, vt per Fel.poſt Spec.quem adducit in c. ſicut dignũ.
col.3.de homicid.& per Natt.io conſi.458.nu.3.vol.2.

Limita primo concloſionem ſupra dictam cum ſuis amplia
9 tionibus non procedere, † quando illa præſentia nõ ſit ex ani
mo propoſito ſeſe immiſcendi facto, ſed fortuito eo loci vene
rit armatus; vt affatim reſpondit Anch.conſi.216.verſic.teſtat
reſpondere.Bal.in d.l.ob hæc verba.nu.5.verſ.adde vltimo, ff.
de his, qui notant.infam.Fel.in c.ſicut dignom.nu.6.verſic &
omnia iſta limita.de homic.Pariſ.d.conſ.164.nu.11.verſic. ſeu
per errorem, vel caſualiter.d.vol.4 & nu.12.Io.de Amicis cõ-
ſil.53.ſuper inquiſitione formata per capitaneũ ciuitatis Ser-
nię, col.2.in prin.verſ.per quę verba, & Rimio.conſ.13.& per
Clar.pract.crim.lib.5.§.fio.q.9.verſ.quæro nũquid, circa finẽ.

Illud vero in hac re obſeruatione dignũ non eſt prætereun
10 dum, in dubio † ſemper quẽ caſu præſumi adfuiſſe potius, quã
ex induſtria.ſic tradidit Fel.d.c.ſicut dignom.ou.6 Bal. in l.1.
in lectura antiqua.ff.de ſerno corrup. & in c.1. de beneſ.frat.
Inn.in c.continentiã.de cler.percuſſo. quia nullus malum præ
ſumitur velle cõmittere, donec probetur, arg.l.Quintus Mu-
tius.ff de don.inter vir.& vxor Pariſ.d.conſ.164.nu.12.& 14.
16.& 17.vol.4.Boſſ tract.crim.tit.de homic.qu.25.Natta.d.cõ
ſil.458.poſt nu.2.verſic.& licet in dubio. vol. 2. concludit ta-
men Bal.vt iudex debeat hoc arbitrari ex circumſtantijs, arg.
l.1.ſi quis in villa ff.ad Sillan.& hęc nota.quia pulchra.

Secundo limita non procedere, quando aſſiſtens non aſtat,
11 vt maleficio faueat, † nam ſi fortuna poſtea committatur deli
ctum, non dicitur auxiliator: & tunc iſta pręſentia probata, nõ
videtur probatum auxilium delinquenti dediſſe.d.l. cum ali-
ter.§.ſed in eo.vbi Rom.n.1.ad Sillan. exemplũ põt afferri de
eo, qui accurrit cũ batillo ad dirimendam rixã, in qua deinde
ſequutum eſt homicidium.pro quo conſuluit Mant.conſi.281.
lib.1.& non eſſet aliquo modo puniendus, vt per Cla.d.q.90.
§.fi.d.verſ.quæro nunquid.in fi.l.prætor.§.homines ff.vi bon.
rapt.Aug.Arim.in addit.ad Ang.de maleſi.in verb.dictus An
12 dreas.nu.4.ratio eſt, † quia voluntas, & propoſitũ diſtinguit
maleficium, ita reſpondit Bal.in addit.ad l.1.ff.de ſer corrup.
nam niſi quis probetur aſſociaſſe delinquentem ad maleficiũ
perpetrandum, auxilium pręſtitum non dicetur, qm non tene
tur auxiliator, niſi fuerit in dolo, vt docuit Bar.in l.ſæpe. in ñ.
ff.de verb.ſign.Rom in l.1.§.ſed in eo.ff.ad Sillan. Pau.de Ca
ſtro conſ.90.quod incipit, in cauſa incarceratorum, &c.in ca-
13 pitis.n.iudicio † nemo ex præſumptione debet damnari.l.ab
ſentem.ff.de pœnis, & in dubio ſemper præſumendũ eſt, quẽ
caſu interueniſſe, vt per Nat.in d.conſi.458.nu.2. vol.2.

Tertio limita concluſionem non procedere, quando is, qui
14 vulnus intulit, ſit incertus, † etiam ſi aſtans armatus venerit a-
nimo aſſiſtendi, & ille animus ex coniecturis probetur, ita ca
nit Alex.conſ.15.nu.10.lib.1.
15 Ratio, quia ſi incertum ſit principale † vitiat acceſſorium.
vt conſuluit Anch.conſi.96.ad fin.Bart. & Salicet.in l.ſi is qui
rem.§.ſi tu Titium.ff.de fur.item in l.ſi in rixa. & ibi Alber. &
in l.item Mela.§.1.ff.ad l.Aquil.

Qoarto limita concluſionem non procedere, niſi delictum
16 fuerit perpetratum, † nam tum demum præſumitur armatus
aſtans aoxilium præſtitiſſe.l.ſæpe ita.de verb. ſignif. in fi.Dy.
in l.ſi diuortij.ff.ret.amotar.

Quioto limita concluſionẽ non procedere, niſi conſtet per
17 ſententiam de præſtatione operis, † quia noo ſufficeret, quod
principalis eſſet condemnatus forte propter cootumaciã, vel
confeſſionem.Bar.in l.is qui rem.§.ſi tu Titiũ.in fioe.ff. de fur.
Anch.conſ.217.Nos Bartholomæus.in ſi.Maria. in c. qualiter.
2.q.11.art.4.de probat.

R Ex

Digitized by Google

Ex iſtis igitur omnibus, quæ à nobis hucuſq. tradita fuere, pro appendice & corrollario dici pōt, † præſtantē opē, & auxilium teneri, & puniri eadē pœna, qua principalis, quā conclusionem tradit Bar. in l. is qui opem. ff. de furt. l. nihil intereſt. ff. de adult. Cæp. in conſ. 34. Soc. conſ. 188. col. 3. verſic. ſed iterū. & col. 4. verſic. confirmatur iſta cōcluſio. Ang. de maleſ. in verb. d. maleficio ſemper. nu. 10. §. ope. Inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſ. gl. in verb. deſenſam. in clem. 1. de pœn. pleniſſime Salic. in l. 1. C. de rapt. vir. Ang. in l. 1. C. de Nili. agge. non rumpen. & hanc eſſe * cōem opinionem dicit Corn. in conſil. 8. in lit. A. libr. 3. quem refert Dec. in c. 1. nu. 12 vbi pariter de * communi teſtatur, de offic. deleg Cran. conſ. 220. poſt no. 12. verſi. ſed arguitur. Bologn. in conſil. 5. col. fin. verſic. 2. de hoc Bal in l. 1. C. de Nili. agger. non rumpen. cum alijs multis adductis per Natt. in conſil. 458 nu. 9. vol. 2.

18

In contrariam tamen deſcendit ſententiam Dyn. in l. nihil intereſt. ff ad l. Corn. de ſic. id eſt præſtantem auxilium homicidio media tantum pœna affici debere.

Verum conciliandi ſunt hoc pacto iuxta ſententiam Bal in
19 l. vnica. C. de crim. pec vbi dicit † opem ferentem per actum proximum facto, vt quia aſtitit facienti, in eum animaduerti eadem pœna, ſin autem ferat opem per actum remotum, tunc mitius puniri, prout etiam dicit Natt. in conſ. 151. nu. 5. vol. 1. & D. Clar. in ſua pract. crimin. in § fin. q. 90. vbi atteſtatur * de communi & æquiori opinione, nam proculdubio minor eſt culpa auxiliantis, quam principalis, & hinc conſequitur, vt etiam mitius videatur puniendus, & de communi ēt reſtatur Soc. in conſil. 188. lib 2 prout refert Couarr. in clem. ſi furioſus. fol. mihi 591. nu. 5. in fin.

20 Primo amplia hanc illationē procedere vſque eo, † vt qualitas in principali agente maius faciens factū, cenſeatur adeſſe etiam in præſtante auxilium, vnde opem præſtans patricidæ, ita grauiter punitur, ſicut ipſe committens, vt auctor fuit Bar. in d. l. is qui opem. ff. de furt. & in l. vtrum. ff de patric. Felin. in c. ſicut dignum. nu 1. de homic. Salic. in l. 1. de rapt. virg. verſic. quæro ſi propter qualitatem inhærentem. & hanc eſſe opinionem communem dicit pact. Conrad. fol. 330. nu. 6. relata à Iul. Clar. d q. 90. §. fin. circa princip qui diſtinguit inter auxilium præſtitum ante delictum, vt in ipſo delicto, ſiue poſt delictum perfectum, quem ibi potes videre.

21 Limita hanc ampliationem non procedere, † quando dans opem ignorant hanc qualitatem exaggerantem, ſecundū Ange. in l. 1. verſ. conſocios, & conſortes. C. de Nili. agge. non rūpen. qui ita dicit ſe obtinuiſſe in facto, Io. de Ana. in c. ſicut dignum de homic. l. is qui opem. ff. de furt. Cla. d. q. 90. vbi ſup.

Sed obſerues hanc limitationem procedere, quādo opem dans ignorat qualitatem amplificātem ſuper non delicto, nā tum ignorantia qualitatis exaggerantis excuſat, non autem quando quis ignorat delictum, ſed non qualitatem augētem factum glo ordin. in d. c. ſicut dignum. & gl. in c. fi. de homic. in 6. glo. in c. merito. 15. q. 1. vbi non excuſatur dans operā rei illicitæ.

Secundo amplia illationem prædictam procedere, etiam ſi qualitas aggrauans delictum, nō adfuerit tempore, quo quis auxilium aggreſſus ſit, ſed tempore maleficij. vnde ſi volenti occidere priuatum, attulerim ſponte ſcienter arma, & ille interim conſtituatur in dignitate, poterō conueniri etiā quoad illam qualitatem Bart. d. l. qui opem. qui allegat gloſſ. in l. 1. §. perſuadere. ff. de ſeru. corrupt.

22 Primo limita ſupradictam illationem nō procedere, † niſi quis præſtiterit opem delicto proximam, tex. opt. in c. felicis. in verſic. ſimplici fauore. & ibi gl. de pœn. in 6. Salic. in d. l. 1. vltim. col. de rapt. virgin. Bal. in l. iudices. C. ad l. Iul. peculac. Bar. in l. qui ſeruo. ff. de fur. & in l. ſi in rixa. ad fin. ff. de ſic.

Secundo limita non procedere, niſi reus principalis eſſet condemnatus per ſententiam. Bart. in l. is qui rem. ff. de fur. in §. fin. ver. ſi tu Titium. Baldus conſ. 120. aſſeſſoris delicto. Anchar. conſi. 512. Bartholomæus in fine.

23 Tertio limita, † niſi poſt delictum commiſſum aliquis aſſiſteret male merito, vt ferret auxilium, quia non dicitur proprie dediſſe opem delicto. Bart. in l. non ſolum. §. iuramento. ff. de iniur. itē ī l. ſi quis in graui. §. quiſq. ff. ad Sill. l. in furti. §. ope. ff. de furt. itē in l. raptores, & ibi Bal. C. de epiſ. & cler. & eſt * communis opinio, vt dicit Clar. d. §. fin. q. 90. verſic. aut vero. & hanc eſſe ſententiam frequentiori calculo receptam, dicit Plac. li. 1. delict. c. 16. num. 15.

Animaduertendum tamen hic eſt, contra huiuſmodi aſtantem oriri præſumptionem auxilij occulti, adeo vt is debeat probare contrarium, Bal. in l. non ideo minus. in penul. col. C. de accuſ. & refert & ſequitur Natt. conſ. 548. n. 5. in fi. d. vol 2,

24 Quarto limita † niſi quis ignorāter præſtitiſſet opem, quia dicenti ſe velle ire rus, cōmodaſſet equū, & arma, & occidiſſet hominem Bal. in l. quicunque. in pen. col. verſi. not. 6. C. de ſer. fug. per l. antiquos, C. de fur. Fel. in c. ſi quis epiſc. de hær.

25 Quinto limita † niſi lex expreſſe aliter puniret principalē, quā præſtantem opem, prout in caſu l. 1. de rap. virg. & l. 1. C. de Nili agger. non rump. Card. in cle. 1. in 11. q. de pœn. & eleganter Per. de Anch. in reg. acceſſoriū in 7. opi. de reg. iu. in 6.

Sexto limita, niſi operatio auxilij ſimplex fuiſſet ex qua delictum, ſiue tractatus non ſit auctus, nam tunc eadem pœna nō punitur, ſi fides eſt habenda Iaſoni in conſ. 137. nu. 3. & ſeqq. vol. 1. Gramma. in conſ. 45. nu. 41. Cæp. in conſil. 37. num. 9. & Cachc. in deciſ. Pedem. 79. nu. vlt.

Quapropter vt ea omnia, quæ in medium attulimus, dilucidius explicentur, cum iſta quæſtio ſit admodum ardua, vidēdus erit D. Cla. in d. q. 90. qui poſtquam retulit cōem eſſe opinionem, indiſtincte auxiliatorem eadem pœna puniri, qua principalis delinquens, poſtquam etiam retulit communem pariter eſſe opinionem mitiori pœna puniendum eſſe auxiliatorē, allegando pro vtraq; parte Dd. non num. paucos, & ita
26 quæſtionē eſſe valde † & dubiam & controuerſam, ſic diſtinguit, præſuppoſuendo tripliciter poſſe præſtari auxiliū delinquenti, primo ante delictū, ſecūdo in ipſo delicto, tertio poſt delictum conſummatum. Deinde ſic diſtinguit, aut delictum commiſſum eſt præuio tractatu, vel deliberatione, accedente conſenſu, vel ſaltem ſcientia ipſius auxiliatoris, & tunc indiſtincte dicit tenēdum eſſe, auxiliatorem eſſe eadē pœna, qua principalis puniendum, & hoc quocunq; tpe auxiliū præſtiterit, ſiue ante delictū, ſiue in delicto, ſiue poſt, teſtādo Bar. in l. in furti. §. ope. paulo ante fi. ff. de furt. vbi dicit, ſpē datā auxilij ad euadendum, dici auxiliū ad maleficiū cōmittendum. Aut non præceſſit aliquis tractat. vel deliberatio, & tunc ſi auxiliator præbuit cauſam delicto, punitur eadem pœna, iuxta ſniam Grat. in conſ. 53. n. 3. vol. 5. ſi vero non præbuit cauſam, tūc punitur mitiori pœna, præſertim ſi præſtitit auxilium poſt commiſſum delictum, nam tunc non dr̄ vere auxiliatus, vt dicit Bar. in l. 3 §. quiſq. ff. ad Syllan. Aut eſt dubium, nunquid præceſſerit tractatus, ſiue deliberatio ſaltim ratione auxiliatoris, & tunc auxiliator eſt in primis torquendus ſuper ipſa deliberatione, aut tractatu, aut ſcientia delicti, ſcd'm Mant. in cōſ. 67. vol. 1. & vbi id fateatur, debet adhuc pro ipſo auxilio puniri pœna extraordinaria, maxima. n. vrget ſuſpicio contra eū, qui præſtitit auxiliū delinquenti, ēt poſt commiſſum delictū, ſe fuiſſe participem & conſciū ipſius delicti cōmittendi.

CONCLVSIO CLX.

ARGVMENTVM.

Balla an præſumatur illius mercatoris, cuius eſt ſignum in ea.

SVMMARIA.

1 *Balla præſumitur illius mercatoris, cuius eſt ſignum in ea.*
2 *Trabs præſumitur eius, qui illam ſignauit, & nu. 6.*
3 *Emptor illa ſic. ans videntur ſibi tradita.*
4 *Res in regione viui empta per ſolam ſignaturam non transfertur dominium.*

B.

5 *Animal illius præſumitur cuius ſigno ſignatum eſt, de quo vide ſupra in concluſione, Animalia.*
6 *Idem eſt in arboribus vendītis, quæ ſignantur.*
7 *Niſi prædicta ſignauerit quis ſigno alieno, & fecerit expreſſam mentionem, quod erat alienum.*

1 BAllam (noſtrorū hæc vox eſt) mercatoris præſumi illius eſſe, † cuius ſignū in ea ſit ſcriptum, tradidit Bal. in authent. dos data, in 1. colum, verſic. not. ex ſignaculo. C. de donat. ante nup. Dec. in c. cum cauſam. nume. 6. de probat. Boer. deciſ. 105. nu. 9. & 10. And. Barb. in rep. rub. de
fid. in-

Digitized by Google

fid.inſtru.col.42.in fi.verſ.vnum tenē menti.vbi vide, & Ioā.
de Ana.in c.fi.col.3.in princ.verſ.adde ēt Bald.Iacob.de San
cto Georg.in l.pacta nouiſſima.in vltimis.ver.C.de pactis.Af
flic.in conſtitu. Regni Siciliæ,quæ incipit,priuilegia,& iuſti-
tia,in 2.lib.2.notab.& Caſſan.in conſuet.Burg.tit.de iuſtices.
§.8.verb.le ſigne.nu.2.fol.mihi 80.arg.l.ſtigmata. C.de fabri
cen.lib.11.Bald.in l.2.nu.1.C.quæ res vend. non poſſ.

2 Primo amplia etiā in trabe,†quia præſumitur illius, à quo
fuerit impreſſa,text.eſt.in l. quod ſi neque.in fin. ff. de peric.
& commo.rei vend.iuncta glo.in verb.ſignificaſſet.Videri au
tē trabes traditas,inquit Paulus,quas emptor ſignaſſet.Bald.
in rub.C.eo.verſic.ſi vendidi.Iaſ.in l.quoties.nu. 18.limit.6.
3 C.de rei vendic.nam ſi emptor illas trabes ſignat,† videntur
ſibi traditæ.d.l.quod ſi neque.& Iaſ.in d.l. quoties.

Limita iſtam ampliationē nō procedere in dolio vini em-
4 pto,in quo† per ſolū ſignum non transfertur dominium,tex.
in l.1.§.ſi dolium.ff.de peric.& commo.rei vendit.Si dolium
ſignatum ab emptore,inquit Vlpian. Trebatius ait,traditum
id videri.Labeo contra,quod & verum eſt,magis.n.ſubmitte
retur,ſignari ſolere,quam vt traditū videatur,Iaſ.in d.l.quo-
ties.Bal.rub.C.co.ti.Rom.ſing.285.tu ſcis,quod traditionib.
Boer.deciſ.105.nu.10.& Iaſ.in l.traditionib.nu.8.C.de pact.
& ratio eſt , quia in vino , & ſimilibus alia præſumptio ſumi
poteſt,quam animus tradendi,exempli gratia,ne in dolio ali
quid immittatur,d.§.ſi dolium,& Bal.vbi ſupra. Mod.Ant.in
tract.de merca.2.parte,num. 90.declarando,vt per eum poſt
Bal.vbi ſupra,& Salic.in l.fin.C.eo.tit.

Secūdo amplia etiam in animali procedere,quia illud prę
5 ſumitur illius,†cuius ſigno ſignatum eſt,vt nos docuit Bat.in
l.ſtigmata.C.de fabr.li.11.& Zoanet.in ſumma,in rub.11.qu.
vlt.& Alex.in l.diuerſis.ff.de relig.Bal.in rubr.C. de peric.&
commod.rei vend.verſic.ſed in arboribus.Quod & antiqui-
tus in ſeruis fieri ſolebat,etenim illi Samij bello capti,qui Sa
meæ nauis ſigno erat deformati,vel illi ſerui,qui literis erant
inuſti,quos literatos vocabant, Athenienſium eſſe pręſume-
bantur,vt meminit Alex.ab Alexand.lib.1.c.18. Rurſus vero
illi Athenienſes à Samijs capti,quos ſeruorum loco habebāt,
qui noctuæ figura erant notati,Samiorū eſſe cenſebantur,idē
ibidem.Syracuſani vero,vt diſcrimen ingenuę,& ſeruilis per
ſonæ notaretur,ſeruis equi characterem inuſſerunt. idem ibi
dem,& Plutarchus ēt.Quod etiam noſtra tempeſtate Neapo
li,Siciliæ,& in alijs regionibus ſolet obſeruari,vt cuius ſigno
ſerui inuſti ſunt, eorum eſſe præſumantur,& ad ipſos dedu-
cantur.Ad iſtam ampliationem adhibenda erunt, quæ tradi-
dimus ſupra in concluſione,animalia,vbi ampliatur , & limi-
tatur,& videnda etiam erit concluſio ſignum.

6 Tertio amplia† etiam idem præſumi in arboribus vendi-
tis,quæ ſignantur,ſic meminit Boer.d.deciſ.105. nu.9. alleg.
tex.in l.quod ſi neque.ff.de peric.rei ven.

Primo limita concluſionem , qn̄ quis ſignauit aliquid cum
7 alieno ſigno,† & aperte protulerit,eſſe alienum,cuius rei au
ctor fuit Bar.in l.ad teſtium.de teſtam.Spec.de probationib.
§.videndum.verſic.& nota.& Philip.in c.ſignificauit. de ap-
pell.Io.And.ſing.in c.2.de fid.inſtr.Alex.conſ.87.nu.9.libr.7.

CONCLVSIO CLXI.

ARGVMENTVM.

Bancherius communis ſiue manis nummularius,vel argenta rius an præſumatur quæſiuiſſe bona, quæ habet ex pecunij publicis ,an ex officio ſuo.

SVMMARIA.

1 *Bancherius communis non præſumitur quæſiuiſſe bona quæ habet de pecunijs communibus,ſed officio ſuo,vnde contrarium ,ibidem.*
2 *Prima opinio procedit,quando quis gerit officium priuatum,alia opinio quando gerit publicum.*
3 *Præſumptio,quæſiuiſſe pecunijs publicis bancherium communis , ceſſat reddita ratione.*

BAncherium cōem (quem politius nummularium, vel argē
tarium dixeris) non præſumi quæſiuiſſe bona, quę habet
1 ex pecunijs † publicis,ſed ex officio ſuo dicendum eſt , per
ea,quæ animaduertit Bart.in l.ſpadonem.§.eſt aūt. ff. de ex-
cuſat.tut.per l.ſi defunctus.C.de arbit.tut.& per eundē Bart.
in l.facultas.ad fi.C.de iur.fiſ.lib.10.per d.l. ſi defunctus. & p
l.3.§ multa.ff.eo.tit.de excuſ.tut. Gulielm.de Cun.& Petr.in
auth.licentiam.C.de epiſc.& cler.

Contrarium videtur velle gloſ.fin.in d.l.facultas.ibi. quaſi
omnia,quæ habet,præſumatur fiſci.quam not.Bal.in d.l.ſi de
functus.& non eſſe alibi,inquit idem Bal.in l.de cum omnē ,
in princ.de bon.quæ lib.

Cōciliatur hoc pacto,vt prior opinio procedat in illo,qui
gerit officiū priuatū,prout loquitur text.in d.l.ſi defunctus.
2 ſecus†eſt,qn̄ officium eſt publicum, quia tunc procedit opi-
nio gloſſæ,vt inquit Bal.in d.auth.licentiam.col.7.verſ.iuxta
prædicta.& Alex.in additionib.ad Bar.in d.l.facultas.

Limita tn̄ opinionem gloſſæ procedere,quo adusque red-
3 diderit rationem de adminiſtratione.†quia ſi bene illam red
det,ceſſabit illa præſump.ita inquit Bal.in d.auth.licentiā.d.
verſic.iuxta prædicta ex mente Gul.de Cun.& Pet.in d.auth.
licentiam.& idem Bal.in d.l.ſi defunctus.C.de arbit. tut.

CONCLVSIO CLXII.

ARGVMENTVM.

Bannitum quem eſſe quomodo probetur,& quando poſſit iure occidi.

SVMMARIA.

1 *Bannitum quem eſſe probatur per libros, in quibus deſcribuntur banniti .*
2 *Bannitus deſcriptus in libro bannitorum poteſt impune occidi ſtante ſtatuto .*
3 *Bannitus ſi impune poteſt occidi , multo magis in priuatis carceribus detineri , & torqueri poteſt.*
4 *Bannitum cancellatum de libro occidens quis ignoranter excuſatur.*
5 *Etiam ſi ſit cancellatus immerito,occidens excuſatur.*
6 *Bannitus cancellatus de banno præſumitur indebite cancellatus,quando cauſa non apparet,propter quam fuerit cancellatus.*
7 *Bannitus deſcriptus in libro bannitorum,quem magiſtratus impune in ciuitate eſſe ferat,cui permiſſa ſit facultas banniendi,& ſaluum conductum faciendi, nō poteſt occidi,quia habetur pro non bannito, & illum lædens punitur,ac ſi non bannitum læſiſſet.*
8 *Patientia,& tolerantia ſuperioris,vel principis inducit conſenſum Principis volentis ipſum pro non bannito haberi.*
9 *Bannitum occidens proditorie non gaudet priuilegio ſtatuti permittentis occidi .*
10 *Bannitum probatur quem eſſe per ſcripturam in archiuio publico communis,etiam non publicam repertam.*
11 *Scripturæ in archiuio communis probant inter eaſdem perſonas,inter quas ſunt ſeruatæ , niſi locus extra territorium archiuij eſſet confœderatus cum loco dicti archiuij.*
12 *Sumptum ex regiſtro probat bannitum,etiam ſi regiſtrum fuerit conſumptum , vel combuſtum,& talis bannitus virtute illius ſumpti poterit impune occidi,dummodo ſumptum ſit cum ſolemnitatibus requiſitis.*
13 *Bannitus etiam ſi ſoluerit condemnationem , vel pœnam , & non ſit cancellatus de banno,præſumitur etiam bannitus quia donec deſcriptus eſt , ſemper ineſt ſibi iſta appellatio banniti,& ſi durat illud nomen appellationis, durat etiam nominis effectus.*
14 *Bannitus cancellatus de banno quando non apparet cauſa,in dubio præſumitur indebite cancellatus.*
15 *Banna probantur per ſcripturam etiam cancellatam, dummodo reperiatur in archiuio communis.*
16 *Bannitum quem eſſe non præſumitur,niſi probatum.*
17 *Bannum,quod alicui datur ob contumaciam,facit indicium ad torturam , ſi rite , & formatis formandis fuerit bannitus.*
18 *Bannitum occidens tempore ſalui conductus præſumitur non habuiſſe notitiam dicti ſalui conductus,nec puniendus.*
19 *Ignorantia in dubio præſumitur.*
20 *Notorium tollit præſumptionem ignorantiæ.*
21 *Cautela bannitorum qui à banno liberati vt curent ſe de libro bannitorum cancellari.*
22 *Bannitus debet cancellari de omnibus libris bannitorum , quando eſt conſuetudo vt in diuerſis libris ſcribantur,alias poſſet occidi.*
23 *Bannitus ſi iuſte fuerit cancellatus de banno, non poteſt impune occidi alias ſecus.*
24 *Statutum dictans , quod banniti debeant rebanniri per quoſdam ſapientes , licet bannum non ſit cancellatum,non poſſunt impune occidi.*
25 *Cancellatio banni ſufficit facta verbo.*
26 *Capitula pacis ſi contineant vt banniti rebanniantur , ſufficit ſine alia cancellatione.*
27 *Bannitum occidens ſciens ſoluiſſe pœnam banni , vel de proximo rebanniendum vel rebannitum verbo à ſuperiore,punitur,etiam non cancellatus, ac ſi cancellatus fuiſſet.*
28 *Scientia bannitum occidentis,gratiam ſibi eſſe factam banni,quomodo probetur,vide ibi remiſſiue.*
29 *Rebannitus etiam ſi re ipſa non ſit cancellatus de banno, ſi per ſolemne inſtrumentum in archiuio publico apparet veniam ſolutam pœnam in banno contentam,non dicitur, nec ſpiritualiter,nec ſubſtantialiter amplius bannitus.*

 30 *Ban-*

30 *Bannitum occidens non venit puniendus, niſi iuxta bannum ſit facta mentio ſolutionis dicti banni, cum veriſimiliter potuiſſet occidens ignorare.*
31 *Bannitus a ſuperiore toleratus licet ſit in banno, & in libro bannitorum deſcriptus non poteſt impune occidi*
32 *Bannitorum non cancellatorum, & cancellationis materiam vide ibi remiſſiue.*
33 *Banna præſidum terrarum potius ad terrorem præſumuntur, quam ad valorem facta.*
34 *Bannitus poteſt ferre teſtimonium de iure ciuili extra locũ in quo exulat, quia bannum non irrogat infamiam.*

BAnnitum (is eſt, qui a Cicerone pluribus in locis dicitur,
1 cui ſit interdictum aqua & igni) quem eſſe †probatur per
libros, in quibus deſcribuntur banniti, ita profitendo docuit
Ale. in l. decem ſtipularores, n. 37. ff. de ver. obli. & ibid. Iaſ. n.
18. & idem Ale. in l. 1. nu. 11. ff. de nou. ope. nunc. Salic. & Bald.
in l. moueor, C. ſi ſeru. exporta. vend.
2 Adeo vt †poſſit talis deſcriptus in libro baonitorum impu
ne occidi, ita tradidit docendo Hipp. Marſ. in l. 1. ff. ad l. Cor.
de ſica. nu. 9. Alex. conſulendo in conſ. 65. nu. 1. lib. 3.
Intellige ſi ſuper hoc extet ſtatutum, Bart. Bal. Iaſ. Dec. in l.
vt vim, ff. de iuſt. & iu.
3 Ex quo infertur, †vt qoemadmodum bannitus impune oc
cidi, eo magis & in priuato carcere detineri, & rorqueri poſ-
ſet, vt inſigniter dicit Bal. in l. iubemus, nu. 5. C. de priu. carce-
rib. inhib. l. neminem, nu. 4. & 5. C. de exhibendis & tranſmit
ten. reis.
Amplia ſupetius dictum, etiam ſi bannitus eſſet deletus ex
4 libro, dummodo occidens ignoret, †quia tunc excuſatur, Iaſ.
in l. ſi ſe non obtulit, §. cōdemnatum, nu. 37. ff. de re iu. per do
ctr. Ang. Imo. & aliorum in l. filio quem pater, per illum tex. in
prin. ff. de lib. & poſth. & refert Ang. qđ ita conſuluerunt Iac.
de Belu. & Iac. But. in q. Baldarij, & Iac. Clarij de Florentia, &
idem refert Ang. in l. ſi duo, ff. de acq. hær. Ludo. Rom. in l. 2. in
prin. ff. ſi cer. pet.
Secundo amplia illud dictum, ſi ſit abſterſus tamen imme-
5 rito, quia †occidens excuſatur ac ſi occidiſſet non deletũ, ita
egregie dixit Bal. in c. 1. in prin. in tit. hic finitur lex, dein inci.
conſu. reg. & in l. ſcrimiarios, C. de teſt. mil. & Io. And. in c. ve
niens, de accuſ. in nouel. Hipp. Marſ. in d. l. 1. ff. ad l. Cor. de ſi-
car. nu. 71. Nel. in tra. ban. in 1. p. 3. tẽp. in 3. q. voloit Bar. Cęp.
conſ. 7. quidam fuit Paduæ condemnatus, & ad hoc obſerues
6 † bannitum deletum a banno præſumi immerito ademptum,
quando non apparet cauſa, propter quã fuerit ſublatus, Marſ.
vbi ſup. nu. 72. & Nell. in d. tra. de bann. in 3. p. 3. temp. nu. 75.
Bal. in c. cum ſuper. col. fi. de re iu. & in l. ſi non ſortem, §. adeo
ff. de condict. indeb. & in l. ſi præſes, C. quom. & quan. iudex,
in fine,
Limita hanc ampliationem non procedere ſi ipſe bannitus
tolcraretur, vt impune eſſet in ciuitate, a ſuperiore, qui habet
7 poteſtatem bannieodi & fidem dare publicam, †nam hoc ca-
ſu propter patientiã, & tolerantiam ipſius ſuperioris, licet ſit
deſcriptus in libro bannirorum, vt in ſublimitatione, tñ habe
rur pro uoo bannito, l. 1. §. ſcientia, ff. de tributo. l. 1. §. magi-
ſtrum, ff. de exerc. actio. vt Sali. in l. nullus, C. de Iudæis, quem
ſequitur Ioan. de Ana. in c. ſicut Iudæi, col. 4. de Iudæis, & ibi
Fel. io pen. col. Ale. conſ. 1. col. vlr. vol. 2. Hipp. de Mar. ſing. 77.
quod incipit, patientia. nu. 2. & in ſua prac. §. aggredior, n. 28.
vbi dicit, quod ſi quis hoc caſu lęſerit bannitum, debere puni
ri, ac ſi læſiſſet non bannitum, vt per ſupra allegatos Dd. quos
ſequitur Marſ. in conſ. cri. conſ. 9. nu. 25. & conſ. 46. n. 31. Marſ.
in l. 1. nu. 10. ff. ad l. Cor. de ſica. & in l. fi. nu. 13. ff. de iuriſd. om.
iudic.
8 Ratio eſt, †quia talis patientia, & tolerantia ſuperioris vel
Principis inducit conſenſum dicti Principis volentis ipſum
haberi pro non bannito, Marſ. d. ſing. 77. nu. 1. late Dec. conſi.
327. incip. viſo caſu, in vlt. col. Iaſ. in l. omnes populi, nu. 47. ff.
de iuſt. & iur.
Secundo limita non procedere ſi quis bannitũ occidat pro
9 ditorie, †nam tunc occidens nó gaudet priuilegio ſtatuti, ita
ſcripſit Barto. in l. genero, ff. de his, qui notant. infam. & in l. ſi
quis in graue, §. vtrum, ff. ad Sillan. Bar. & Ang. in l. nulla, C. de
delat. lib. 10. Aret. in l. cum ſeruus, ff. de ver. obl. Cæpol. conſil.
34. ſi inquam, 3. col. ver. præterea.
Primo amplia principalem concluſionem procedere etiam
in ſcriptura non publica, reperta in archiuio publico commu
10 nis, quia † illa probat bannitum, Bal. ſing. in rub. C. de fid. in-
ſtrum. in fine, nam huiuſmodi libri, vel inſtrumenta reperti in
tali loco faciunt fidem, etiam ſi non habeant requiſira, vt diẽ,
& conſulem, vt auth. ad hæc, C. de fid. inſtru. & Alex. in auth.
ſi quis in aliquo, C. de eden. ver. 6. fallit. Rom. conſi. 165. liber
regiſtr. & conſ. 260. in propoſito, nu. 3. conſ. 319. in cauſa, Dec.
conſ. 146. & pro tenui. nu. 10. in d. auth. ſi quis in aliquo. n. 23.
C. de eden. in c. cum cauſam, nu. 7. de proba. late per Aymon.
Crau. in tract. de antiq. temp. p. 1. limit. 4. Marſ. ſuper rubr. C.
de prob. nu. 293. conſ. 20. digneris quæſo, n. 57. & ſeq. conſ. 43.
Spiritus Sanctus, nu. 13.
11 Intellige inter eaſdẽ perſonas procedere, † inter quas ſunt
ſcripturæ ſeruatæ, niſi locus extra territoriũ Archiuij eſſet cõ
fęderatus cũ loco dicti Archiuij, ita loquutus eſt ſingulariter
Bal. in rub. C. de fi. inſtr. vbi ſup. & de materia huiuſmodi ſcri-
pturæ vide in concluſiooe. Scriptura: per totum.
12 Secundo amplia in ſumpto, †quia illud probat bannitum,
adeo, vt etiam ſi regiſtrum fuerit conſumptum, vel combuſtũ
talis bannitus poterit vi illius ſumpti impune occidi, dummo
do ſumptum ſit cum ſolemnitatib. requiſitis, ita Nell. in tract.
de ban. p. 2. nu. 9.
Tertio amplia concluſionẽ, etiamſi bannitus ſoluerit con-
13 demnationem, ſeu pœnam, & non ſit deletus a banno, † quia
tunc præſumitur etiam bannitus, quia quamdiu bannitorũ al
bo eſt deſcriptus, tandiu banniti nomen illi cõpeter, quod ſi
durat illud nomen appellatiuum, ſtabilis etiam permanet no
minis effectus, ita reſpoodit Alex. in conſ. 114. n. 5. in fi. vol. 1.
Bal. ita docuit in l. Labeo. in § 1. in fi. ff. de pact. vbi id cautio-
nis genus ſuggerit, vt facta ſolutione curet eam abolendam a
libris bannitorum, & l. tutelas, C. de cap. dimin. idem Ale. cõſ.
160. viſis narratis, vol. 7. Iaſ. in l. ſi creditor. in 1. col. C. de fidei
com. Alberi. de Roſa, in tra ſtatuto. in vlt. p. in q. 33.
Iſtis addendum illud arbitror, in dubio quem pręſumi im
14 merito & iniuſte deletum eſſe a banno, † quãdo non apparet
cauſa, cur fuerit abſterſus, Bal. in c. cũ ſuper, in 6. col. de re iu.
& in l. ſi non ſortem, §. adeo, ff. de cond. indeb. & in l. ſi præſes,
C. quo. & quan. iud. Hipp. de Marſ. in l. 1. C. de ſicar. Abb. in cõ
ſil. 7. tria circa primum, lib. 3. Nell. in ſuo tract. bann. in 3. p. 2.
temp. in q. 77. inci. ſed circa idem, Bal. in conſ. 28. inci. conion
gamus, lib. 6. quem omnino vide Bal. in ſuo reper. in B. verſic.
bannum cum cancellatur.
15 Præterea nec illud omiſerim, etiam probari bãna †per ſcri
pturam etiam deletam Bald. in l. moueor, C. ſi ſer. expor. & in
addit. ad Spec. tit. de ſent. ver. banna. Bal. in l. emancipatione,
C. de fid. inſtr. Bar. in l. acta, ff. de re iu.
Intellige tamen hanc concluſionem procedere, dummodo
reperiatur in archiuio commuois, Bal. ſing. in rub. C. de fi. in-
ſtru. in fi.
Verumtamen in dubio bannitum quem eſſe non præſumi-
16 tur, †niſi probetur: vt reſpondit Bolog. conſ. 27. nu. 1.
Succurrit & illud hoc loco opportune dicendum, bannum
17 quod alicui dator ob contumaciam †facere iudicium ad tor-
turam, Gram. conſ. 11. nu. 21. & conſ. 32. nu. 8.
Sed hoc proculdubio intelligendum eſt procedere, ſi erat
bannitus rite, & ſeruatis ſeruandis, idem conſ. 37. n. 5. Brun. in
tract. indicio. nu. 5. q. 2. partis, nu. 7. Hipp. ſing. 117. & in l. 3. n.
3. ff. de quæſt. vide Blan. declarantem in l. fi. de q. nu. 293. Grã-
mat. dec. 34. n. 50. Paris de Put. in ſyndic. in verb. tortura, ver.
ſequitur quæſtio. nu. 5.
Ex ijs, quæ diximus, elici poteſt, bannitum occidentem tẽ-
pore, quo habebat ſaluum conductum vel manis fidem publi
18 cã, præſumi †non habuiſſe notitiam dicti ſalui conductus, vn
de puniri non debet, ac ſi occiſus vere non habuiſſet ſaluum
conductum: ita conſuluit Pau. de Caſt. conſ. 199. nu. 2. incip. li
cet iſta, vol. 1.
19 Ratio, quia in dubio †præſumitur ignorantia, l. verius, ff. de
prob. reg. præſumitur, de reg. in. in 6. Dec. conſ. 327. n. 6. vbi al
legat Alber. in 4. p. ſtat. q. 38. in fi. & alij, vt ibi. Nec habet ne-
ceſſe probare, ſe ſciuiſſe ipſum bannitum, Bart. l. inter omnes,
§. recte, nu. 4. de fur.
Primo limita concluſionẽ non procedere, quando apertiſſi
20 mum eſſet omnibus de ſaluo conductu, †nam tunc tolluntur
pręſumptiones ignorantię, gl. ſingularis in l. 1. ff. de recep. arb.
quam gl. reputat ſingularem Ale. in l. ſi tutor, C. de peri. tut. in
apoſtil. ad Bar. ibi.
Vt igitur rem in pauca conferam, & vt bannitis conſulam,
21 adijciendũ eſt: †vt diligenter obſerueot banniti, cum primũ
in

in patriam reuocati fuerint, ſe delendos curent à libris banni
torum, quam cautionē ponit Baldus in l. Labeo. §. 1. ff. de pac.
Iaſ. in l. ſi creditori. in 1. col. C. de fideicommiſſ. Albericus de
Roſat. in tract. ſuo ſtatutorum, in vult. part. in q. 33. incip. tran
ſeundo ad ſecundam quæſtionem.

* Quam concluſionem, & * communem opinionem in fauo-
rem, & cautionem bannitorum adductam amplia duob. mo
dis.

Primo, vt non ſolum talis bannitus debeat adimi ab vno li
32 bro bannitorum, † ſed ēt ex omnibus bannitorum libris, qñ
iſtiuſmodi eſt cōſuetudo: vt in diuerſis libris ſcribātur, vt fit
Bononiæ, nā alias poterit occidi, ac ſi nō fuiſſet abſterſis, ita
inſignitè dixit Ang. in l. fi. per illū text. ff. de his, q̄ in teſt. de-
lent. & ibi Raph. Cuma. Ang. in l. noſtram C. de teſta. & hanc
doctrinam latius firmat Alexander conſ. 280. attenta diſpoſi
tione ſtatuto 1. & 2 col. & conſ. 301. viſis dubitationib. vol 4.

33 Secundo amplia ſupradicta, & dicas, † vt tali bānitus, ſi fue
rit cancellatus, non poſſit occidi impune, hoc eſt verū, ſi iure
optimo, & legitimo: ſecus ſi immerito fuerit cācellatus, quia
iniuriam inferens bannito iniuſte cancellato de banno non
punitur, perinde ac ſi occidiſſet bannitum non cancellatum,
dixit Bal. in c. 1. in princ. in tit. hic finitur lex Corra. & incip.
conſuetudo Regni, & Bald. in conſ. 208. coniungamus, 2. col.
vol. 6. Idem voluit ipſe Bal. in l. ſcrimiarios. C. de teſta. milit.
Ioannes Andr. in c. veniēs. de accuſat. Nel. in tract bannitorū,
in 1. part. 3. temporis, in 4. q. Cæpol. conſ. 7. quidā fuit Paduę.

Dum vero ſupra dicebamus, bannitū non cācellatū à ban-
no poſſe ipune lędi, ſicut antea poterat, limita aliquot modis

Primo limita, qñ lege municipali caueretur aliquo in loco,
vt banniti debeant à banno eximi à quibuſdam ſapientibus,
24 nam † hoc caſu licet bannum non ſit cancellatum, tamen tales
banniti non poterunt impune occidi, quoniam tūc bannum
propter tale ſtatutum redditur nullum, ita notabiliter dicit
Bal. in l. ſi creditoris. nu. 1. C. de fideic. quem ſequitur Pau. de
Caſt. d. loco dicens quod ſi deliberatum ſit, vt banniti à bāno
eximerentur, tunc ēt antequā à banno inducerētur, non poſ-
ſe ex forma ſtatuti impune lædi, idē tenet Alex. cōſi. 114. pon
deratis his nu. 2. & per totum lib. 1. vbi ad id comprobandū
teſtatur Io. And. in additionib. ad Spec. tit. de accuſ. in 3. par-
te, §. ſequitur. verſi. quartum membrum. Iaſ. in l. ſi creditoris.
C. d. tit. pro quibus ēt faciunt dicta per Ang. in ſuo tracta. de
25 malef. in verb. qui iudex. in 1. verſic. ante fin. † vbi dicit ſatis
eſſe lituram verbis tantummodo expreſſam, ad quod addu-
cit Bart. in l. emptor. § Lucius. in fin. ff. de pact.

Secundo limita non procedere, quando in capitibus pa-
26 cis actum ſit, vt banniti in integrum reſtituerentur, † & eorū
condemnationes, & banna inducerentur tunc. n. non requi-
ritur, vt de facto deleantur ex libris, ſed ſatis eſt, ſi declaren-
tur haberi pro deletis. Bar. in d. l. emptor. §. Lucius. Idē firmat
expreſſius, Ang. & Imo. in l. 1. in fi. ff de his, quæ in teſtam. del.
Bal. & Caſtr. in l. huiuſmodi. in § cum ea. ff. de leg. 1. Caſt. cōſi.
33. incip. viſo dicto inſtrumento: & in l. ſi non ſortem. § adeo.
ff. de cond. indeb.

Tertio limita in eo, qui ſciebat factum fuiſſe gratiā, vel ſol-
27 uiſſe pęnam banni, † vel illum eſſe in patriam reſtituendū de
proximo ex aliqua cauſa, vel deniq; illum eſſe à bāno libera
tum verbo à ſuperiore, nā talibus caſibus, propter talem ſciē
tiam, punitur occidens bannitum, non cancellatum, ac ſi eſſet
cancellatus Dominic. Nel. in ſuo tract. Bannitor. in 1. parte 3.
temp. in 2. q. Bal. in l. 2. in 3. col. ff. ſi quis in ius vocat. &c. & in
l. quid ſit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædilit. edict. Ioā.
Andreas in regul. quod quis mandato. ff. de regul. iur. in 6. in
Mercur. Bald. in l. huiuſmodi. §. ſi ita. ff. de leg. 1.

Ad illud, quod dictū eſt de eo, qui ſciebat bannito factam
fuiſſe gratiam banni, vel ſoluiſſe, vel debere de proximo exi-
28 mi à banno, † ſi quæras, ex quibus præſumatur talis ſcientia,
adeundus erit Ang. id late examinans in l. Titius. in §. Lucius
Titius. ff. de lib. & poſth.

Quarto limita, quando rebannitus is qui à banno fuit libe
ratus, & ſi reipſa non ſit à banno deletus, tamē per ſolemne in
ſtrumētum repoſitū in archiuio publico appareret ab eo fuiſ
ſe reipſa ſolutam tātam pecuniam, pro qua erat in banno po
29 ſitus, † ea enim ſoluta nō pręſumitur amplius in bāno, ſed ab
eo eximitur, quia tūc nō dicitur amplius figuraliter (vt his no
ſtrorum loquendi formulis vtar) nec ſubſtātialiter bannitus,
huius ampliationis actor fuit Iaſ. in l. creditoris. C. de fideic.
qui allegat ēt Bal. hoc voluiſſet, & Cum. in d. l. huiuſmodi. §. ſi
ita. de leg. 1.

Limitat tamen hanc ampliationem Imol. in dicta l. ſi credi
toris, vt procedat, ſi iuxta bannum facta ſit mērio de ſolutio-
30 ne, alio qui ſtat adhuc, vt occidens non ſit puniendus, † cum
iam tum etiam poſſit probabiliter ignorare, quam tamē limi-
tationem improbat ibi Iaſon & Hippol. Marſilius in ſua re-
pet. rubr. C. de probat. in col. 55 57. & 58.

Quinto limita non procedere in bannito, quē ferat magi-
31 ſtratus, vel princeps, † nā tali bannito nō poterit impune in-
iuria inferi, licet ſit deſcriptus in banno, & in libro bannito-
rum. Iaſ. dicto loco ſupra citato, & dixit Sal. in l. nullus. C. de
iud. Hipp. de Marſ. ſingul. 77. incip. patientia. Ioan. de Anan.
in c. ſicut. in 5. col. de iud. dicens hoc eſſe dictum ſingulare, &
ſe vidiſſe ſeruare Bononiæ. Io. de Are. ſingul. 10. num. 1.

32 Hæc qui ad ſaturitatem voluerit inueſtigare, adeat † Bal. in
l. ex morte. C. ad l. Aquil. Bal. in l. quid ſi fugitiuus. § apud La
beonem. ff. de ædilit. edict. & in l. 1. in 2. col. C. ſi à non cōpet.
iud. vbi de banniti non cancellati, vt aiunt noſtri, atque can-
cellationis materia plurima congerit. Nel. ēt in ſuo tract. ban
nitorum, in 3. par. 2. temp. q. 74. incip. in ciuitate ordinatum
fuit. Hipp. de Marſil. in ſua pract. crim. in §. aggredior, nu. 30.
& ſeq & in l. 1. in princ. ff. de ſicar. in 9. col.

Quamuis hæc præter materiam probationum videantur
adiecta, nihilominus tamen cum materia bannitoria ſit quo-
tidiana, & omnino ſcitu neceſſaria, non ab re duxi hāc paulo
altius repetere.

33 Nec illud interea omittendū, † banna per pręſides terrarū
præſumi potius ad terrorem quam ad valorē facta ita loqu-
tus eſt Bal. in add. ad Spec. de ſenten. colū. 17. verſ. banna. his
quoque conuenit, bannitū teſtimoniū ferre poſſe de iure ciui
34 li † ea ratione, quia bannum non irrogat infamiā, vt tradi-
dit Bal. in c. ſuper eo prima de teſtib. & in l. in exercēdis. pe. col.
verſ. ſed quęro nunquid C. de fid. inſtr. Fel. in c. poſtulaſti. nu.
5. de for. comp. gl. in l. ex ea. ff. de poſt. Ab. in c. paſtor. §. verū.
in pen. col. de appell. Bar. in l. ictus fuſtiū. ff. de his qui not. inf.

Quæ concluſio ita intelligenda eſt, procedere, vt tantū te-
ſtis eſſe poſſit extra locum, ex quo exulat, arg. eorum, quæ di-
cit Bal. in l. 1. nu. 20. C. de hær. inſtit.

CONCLVSIO CLXIII.

ARGVMENTVM.

Baptizatum quem eſſe, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Baptizatum quem eſſe ſufficit probare per vnum teſtem.*
2 *Baptiſmus poteſt fieri cum vno teſte, & cum quo, vide nu. 4.*
3 *Baptiſmus probatur per libros antiquos eccleſiæ, in quibus baptizati notantur.*
4 *Infidelis teſtificanti non eſt ſtandum*
5 *Teſtis vnius dicto ſtatur in præiudicium tertij, ſecus vbi non de præiudicio alicuius.*
6 *Baptizatus non præſumitur niſi probetur*
7 *Baptizatus an quis ſit, ſi dubitatur, debet baptizari, vt ibi*

1 Baptizatum quem eſſe † ſatis eſſe, ſi probetur per vnum te
ſtē, docuit gl in c. cum itaque. c. paruulos. c. placuit. de cō
ſecr. diſt. 4. quā gl. dicit ſingularem Brixien. in ſuō dictionar.
in verb. baptiſmus. gl. in fin. c. licet vniuerſis de teſtib. gl. in c.
nuper. in verb numerus. de teſti. & ibi no. Bal. & in c. quāto. &
ibi Dom. 2. q. 5. Spec. in tit. de teſtib. §. teſt in 4. & 16. fall. Iaſ.
in l. reſcripta. nu. 7. C. de pcib. Imp. off. Anto. But. in c veniēs.
il 1. col. 1. in fi. de teſtib. Gerar. ſingu. 49. nu. 2. Matt. ab Affl. in
conſt. Neap. de apoſt. lib. 1. rub. 3. num. 12. Nepos de Mont. in
tract. de teſtib. n. 68. Fel in c. veniens. il 1. col. 7. in fi. & in d. c.
licet vniuerſis. in fi. eo. ti. de teſti. vbi Bal. Iaſ. in repet. l. admo
nendi. col. 8. ff. de iureiu. & in conſ. 77. vol. 3. & in cōſ. 120. col.
1. vol. 4. Crot. in tract. de teſtib. par. 6. nu. 10. Iaſ. in l. reſcri. col.
2 2. C. de precib. Imp. offer. rō eſt, quia † baptiſmus cū vno teſte
fieri poteſt, ſic habemus à gl. in c. placuit. de conſecr. diſt. 4.

Primo amplia, vt etiam pbetur per libros antiquos eccle-
3 ſiæ, † in quibus notantur baptizari, compatres, & ſimilia, ita
Fel. in c. cum cauſam. de probat. nu. 2.

Limita, & intellige procedere in teſte Chriſtiano & fideli,
4 ſecus † ſi à noſtra religione alienus teſtificaretur, quia ei non

eſſet credendum, vt per gl. in c. itaque. verb. qui teſtimonio. de conſecrat. diſt. 4. & gl. in c. nos. ead. diſt.

Limita, niſi agatur de præiudicio tertij, vt hæredis grauati,
5 ti, vt de Titio ſub conditione, ſi baptizabitur, † tunc n. vnus teſtis non ſufficit, vt traditum ſuit à gloſ. in d.c. placuit, de cõſecr. diſt. 4. ſecus eſt, vbi non agitur de præiudicio alicuius, vt in concluſione, & per adducta per Fel. in d.c. veniens. il 1. nu. 18. verſ. 2. in quantum dicit Spec.

Nec in dubio baptizatus quis præſumitur, niſi probetur. c. paruulos. cum ſeq. de conſec. diſt. 4. Alc. in trac. de præſũ. reg. 2. præſump. 4. nu. 1. Matt. ab Affl. in conſtit. Neap. incip. ſi ban næ clãdeſtina. lib. 1. nu. 68. Lucas de Pen. in l. vnica, C. de q. li.
6 12. verſ. 23 † Ideoque ſi probabiliter dubitatur, an ſit baptizatus, debet iterum baptizari ſecundum notmam traditam in c. 2. vbi Abb. & alij de Bapt. & vtitur Curia Romana ſub his verbis inconceptis videlicet: ſi tu es baptizatus, ego non rebaptizo: ſi tu non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, Filij, & Spiritus Sancti, amen.

CONCLVSIO CLXIV.

ARGVMENTVM.

Barrataria magiſtratus quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Barrataria probatur ex eo quod magiſtratus recipiunt aliquid à priuato, vt faciãt non facienda, vel omittant facienda.*
2 *Magiſtratus vltra illorum ſalariũ nihil debent recipere, nec officio durãte, nec poſt.*
3 *Iudicium iuſtum, vel iniuſtum nemini vendere licet.*
4 *Magiſtratus accipiens pecuniam à fœneratore gratis, ſi poſtea tulerit ſententiam pro illo etiam iuſtam, tunc dicitur committere barratariam.*
5 *Barrataria præſumitur contra mutuantes iudici pecuniam.*
6 *Iudices debent eſſe contenti ſtipendio ſuo publico & priuatis miniſtrare iuſtitiam.*
7 *Barrataria conſiſtit in corruptione iudicis, non habita ratione an magis iuſtitiã, quam iniuſtitiam adminiſtrauerit.*
8 *Barratariam magiſtratum commiſiſſe dicitur, etiam ſi illam aggreſſus ſit, nec perfecerit, vt ſi accepit pecuniam, & nondum tulit ſententiam.*
9 *Crimen barratariæ æquiparatur crimini læſæ maieſtatis.*
Crimen ſimoniæ æquiparatur crimini læſæ maieſtatis ibid.
10 *Res ſacra per ſimoniam venditur, ſic per barratariam venduntur leges, quæ dicuntur ſacratiſſimæ.*
11 *Barratariam non committit magiſtratus recipiens à ſubditis ad ſemetipſum, & familiam ſuam ſuſtentandam, quam ſuſtentare non poteſt propter tenue ſalarium.*
12 *Magiſtratus non committit barratariam, quando ab amico ſuo donatiuo gratia amicitiæ recipit.*
13 *In crimine ſimoniæ attenditur qualitas perſonæ dantis, & recipientis, quantitas, modus, & tempus donationis.*
Non omnia, non ab omnibus accipienda ſunt munera. ibi.
14 *Barratariam non committit iudex recipiens pecuniam poſt ſententiam, nec punitur de barrataria non probato aliquo pacto.*
15 *Donatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ non ex accipientis petitione proceſſit.*
16 *Barratariam non committit iudex, quando nollet adminiſtrare iuſtitiam ſine pecunia, quæ ſibi debetur de ſuo debito ſalario, & quæ data ſit publice coram teſtibus, & notario.*

BArrataria (quæ elegantius reputandæ poſſet dici) probatur ex eo, quod magiſtratus recipiunt aliquid à priuato,
1 vt faciant non facienda, † vel omittent ea, quæ ſunt facienda, ſic loquutus eſt Accurſius in l. 1. ff. ad l. Iul. repet. & l. ead. §. fi. l. lex Iulia. eod. tit. Amode. de Caſtel. in tract. de ſyndicatu, in uetb. item in eo, quod dictus Poteſtas. nu. 163. Boſſ. in tract. cri. tit. de offi. corrup. nu. 1. cum ſeq.

Vnde iure optimo illud Alcamonis memorandum dictum ſolet circumferri, quem, cum quidã interrogaſſet, quamobrẽ munera à Meſſenis oblata ita recuſaſſet, quoniam ſi recepiſſem, inquit, cum legibus pacem habere non poteram, meminit Plutarchus.

Nil enim penitus, exceptis ſalarijs, tam in adminiſtratione
2 poſiti, † quam poſt depoſitum officium pro aliquo præſtito beneficio, tempore adminiſtrationis, quam gratuito meruerint, accipere debent, vt ſciuere Impp. Theod. & Valent. in l. fin. C. ad l. Iul. repetundar.

3 Iudicium enim iuſtum, † vel iniuſtum nemini vẽdere licet, vt inquit ſummus Pontif. in c. non licet. 1. q. 3. itẽ c. lex Iulia, 14. q. 5. c. cum non ab homine, de vita, & honeſt. cler. & ad id conſulendi erunt Bal. & Ange. in l. generaliter. ff. de cal. in authen. ſed nouo iure. C. de pœn. iud. qui mal. iudic.

Primo amplia dictam concluſionem habere locum, etiã ſi magiſtratus accepetit pecuniam à fœneratore gratis, & pro-
4 pterea ſententiam pro illo tulerit: etiam iuſtam, † quia tunc dicitur committere barratariam, vt loquutus eſt Bal. in l. venales, nu. 5. C. qñ prouoc. non eſt neceſſe. l. quinẽt, ff. de calumn. ibi, idemque ſi pecunia intẽdatur data, &c. & l. gñalem. d. tit. ibi. ſi aut quid cõpendij ſentit pp hoc, ſiue ab aduerſario, ſiue ab alio, ſiue ante iudicium, ſiue poſt l. 1. § quod aũt. cod. titu. pro quo eſt tex. in l. quiſquis. ibi. quaſi emptor legũ. C. ſi cert.
5 pet. vbi Bal. dicit, † contra mutuantes pecuniã iudici pſumi barratariã: quẽ ſequitur Amod. in d. ſuo tract. de ſynd. n. 166.

Et ratio eſt, quia iudices debent eſſe contenti ſtipẽdio ſuo
6 publico: † & priuatis gratis miniſtrare iuſtitiam, vt reſpõdit Venuleius in l. hæredem. §. l. Iul. ff. ad l. Iul. repetũdar. & Boſſ. in d. ſuo tract. crim. tit. de offic. corrupt. nu. 1. cũ ſeq. Bal. in cõ ſil. 21. vol. 5 vbi dicit, barratariam conſiſtere in corruptione
7 iudicis, & ſic non habita ratione † an magis iuſtitiam, quam iniuſtitiã adminiſtrauerit. Pau. de Caſt. conſ. 152. incip. videndum ex primo poſito. vide et Anch. conſi. 252. col. 3. & omnino Boſſ. d. ſuo tract. vbi ex mente Caſt. in d. conſi. 152. diſtinguit, & ponit tres caſus in iſta mareria, qñ magiſtratui datur pecunia vt ferat ſententiam iuſtam, & quando vt feratur iniuſta, & quando ſi detur ſimpliciter, in quibus omnibus caſibus
* in eam ſententiam * communi conſenſu receptam deſcẽdit, committi barratariam.

Secundo amplia procedere cõcluſionem, etſi magiſtratus
8 non perfecerit barratariam, † ſed ſolum illam aggreſſus ſit: vt quia accepit pecuniam, & nondum tulit ſententiam, ut dicit Bald. in d. auth. ſed nouo iure. C. de pœn. iudic qui mal. iud. l. generaliter. §. 1. ff. de calum. ſicut in ſimili dicimus eſſe in crimine graſſationis. l. 1. ff. quod quiſque int.

Verum id diligenter obſerues, id eſſe peculiare & ſingula-
9 re in huiuſmodi crimine barratariæ, quia † æquiparatur crimini læſæ maieſtatis, vt dicit gloſ. in d. auth. ſed nouo iure. vt etiam æquatur crimini ſimoniæ, vt in c. licet. a. de ſimo. rõ eſt,
10 quia ſicut per ſimoniam venditur res ſacra, † ſic per barratariam venduntur leges, quæ dicuntur ſacratiſſimæ, ſic dictę ſuerunt ab Impp. Valẽt. & Matt. in l. leges ſacratiſſimę. C. de leg.

Limita primo prędicta non procedere, quãdo magiſtratus aliquid recipiunt à ſubditis, vt ſemetipſos, ſuamque familiã ſuſtentare poſſint, quam aliter alere nõ poſſunt propter penu
11 riam rerum, & tenuitatem ſalarij, † tunc enim magiſtratibus licitum eſt aliquid dare, & eos recipere, vt in auth. ſcriptum exemplat. in fin. & ibi not. in l. plebiſcitum. de offic. prœſid. & not. in l. ſi aliquam. §. fin. de offic. proconſ. & prout conſtituit Franciſ. de Aret. in cauſa ſyndici cuiuſdam Franciſci de Farolinis Florentiæ, vt refert Amod. d. ſuo tract. de ſyndic. verſ. ſiue. §. an ſi tempote. nn. 3. vbi vltra alia allegata dicit etiam ita teneri per Canon. in c. ſtatutum. de reſcr. in 6.

12 Secundo limita concluſionem non procedere, † qñ officialis recipit aliquid ab aliquo amico ſuo, etſi ei donetur gratia amicitiæ, quia tunc nõ cõmittit Barratariam, vt animaduertit Accurſ. in l. 1. C. de cõd. ob turp. cauſ. & text. in c. ſi qu. de ſim.
13 vbi dr̃, † in crimine ſimoniæ attendi genus perſonæ dãtis, & recipientis, & qñtitatem muneris, & tẽpus donationis, & in ſumma debere notari, quid, quale, quantũ: & non oĩa & non ſemper, & non ab oĩbus accipiẽda eſſe munera, l. ſolet. de off. proconſ. nã valde inhumanũ eſt, inquit Vlpia. à nemine accipere, ſed paſſim viliſſimũ, omnia auariſſimum. Ex quibus I.C. verbis vnicuiq; cõſtate liquido põt, non rectè Principes illos ſuis magiſtratibus conſulere, atq; adeo præcipere, ne quãlibet vel minimã rem accipiant à quouis hominũ genere. Huc commode adhibere poteris, q tradita ſunt à nobis. iſ. in cõcl. ſim.

Tertio limita non procedere, qñ iudex recipit pecuniam
14 poſt ſñiam, † quia ſi de aliquo pacto nõ probetur, nõ poterit puniri de barrataria, vt docuit Fel. in c. tna nos. in fi. verſ. 3. limita. de ſim. & Anc. in conſ. 271. nn. 5. quẽ teſert, & ſequit ibi Fel. Rõ eſt, nã cũ præſumitur datum loco remunerationis, &
15 impẽſi obſequij, cũ dicat canon, † donationẽ nullã culpæ maculã igerere, q nõ ex accipiẽtis petitione pceſſit. c. ſi eſm. q. 2.

Quarto limita, qñ iudex nollet adminiſtrare iuſtitiam, niſi perciperet pecunias, quæ ſibi debentur ſecundũ debitum ſui
16 ſalarij, † & qđ daræ ſint publice, & corã teſtibus, & notario, ita vult ſingulariter Arch. 11. q. 3. c. qui teſte, & Bal. in c. ſi. de appel. & ita fuiſſe alias in ciuitate Mediolani, quodã iudice

pre-

prolatum,refert hoc in reg.barrataria, vbi limitat hoc eo modo idem Fel.in d.c.tua nos.

CONCLVSIO CLXV.

ARGVMENTVM.

Barratariam iudicis ad probandum,an ſufficiant coniecturæ, & præſumptiones.

SVMMARIA.

1 *Barratariæ crimen ad probandum ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones.*
2 *Barrataria eſt de delictis,quæ ſunt difficilis probationis, in quo admittuntur probationes,quæ alias non admitterentur.*
3 *Mediator admittitur ad probandum barratariã,ſicut dicitur in ſimonia,& quando procedit,ibi.*
4 *Probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores.*
5 *Teſtes ad probandum barratariam inducti non debent eſſe ſuſpecti.*
6 *Teſtis contra officialem ſuper barrataria non poteſt eſſe, qui libellum vel petitionem dedit contra officialem,qui eſt ſuſpectus.*

1 Barratariæ crimen ad probandum ſufficere † coniecturas
& præſumptiones,elicere poſſumus ex l.dolum cum mate
ria,C.de dolo.& id tradidit Aegid.Boſſ.in ſuo tract.crim. tit.
de offic.corrup.nu.14.& docuit Amod.d.trac.de ſynd.n.168.
2 Et ratio eſt,quia cum ſit de illis delictis,quæ† ſunt difficilis
probationis,vt dicit & oſtendit Bar.in l.ea mente,col.fi.ff. de
furt.hinc fit,vt admittantur probationes,quæ alioqui non ad
mitterentur,vt ſupra in probatione adulterij diximus.
3 Vnde ex hoc conſequitur, vt † ad probandum tale deli-
ctum admittatur ille, qui fuit ſequeſter, ſicut dicitur in ſimo-
nia, vt cap.1.de teſtib. in 6. Sed plenius de hoc vide Paris de
Put.in tract.de ſyndic.in verb.teſtis.
Limita tamen iſtud habere locum, quando agitur ciuiliter
pro intereſſe,& dãno paſſo,ſecus ſi agatur criminaliter ad pę
4 nam tripli,vel exilij,quia†tunc probationes eſſe debent eui-
dentes,& luce meridiana clariores,cum pro eis multũ pręſu-
matur.Bal.in l.obſeruare,§.proficiſci,11.q.ff.de off.procõſ.&
leg.l.fi.C.de probat.c.per tuas,c.ad aures, de ſimon.& c.non
licet,11.q.3.& tex.in auth.vt lit.iu.§. & hæc quidem, vbi di-
cit,requiri probationes idoneas.Idem ſequutus eſt Amod.de
Caſtel.in ſuo tract.ſyndicat.nu.168.& Boſſ.d.tit.de offic.cor-
rupt.nu.14.
5 Ad hæc addas,vt†teſtes, qui ad probandum hoc delictum
producũtur,non debeãt eſſe ſuſpecti, ſed idonei, vt in c.licet
Heli.& c.per tuas,de ſimo.& notat gl.in c.tertio loco, de ꝓb.
6 Vnde qui dedit libellum† vel petitionem contra magiſtra-
tus,non põt eſſe teſtis,quia eſt ſuſpectus, vt in c.meminimus,
& c.cum P.de teſtib.& dixit Amod.d.ſuo trac.ſynd. nu. 168.

CONCLVSIO CLXVI.

ARGVMENTVM.

Barrataria quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Barrataria probatur per ſolam fugam officialis cum iuramento habentis intereſſe.*
Fuga officialis facit contra eum indicium ad torturam.
2 *Iudex per ſolum iuramentum accuſatoris conuincitur de barrataria.*
3 *Barrataria poteſt probari etiam per familiares iudicis, tam actiue,quam paſſiue.*
In iſtis delictis admittuntur in teſtes illi de domo, aut capitulo.
4 *Barrataria crimen eſt tantæ abominationis,vt pari paſſu cum crimine læſæ maieſtatis exiſtimetur.*
Et in hoc crimine delictum patris etiam filio nocet,ibi.
5 *Sententia lata per barratariam eſt ipſo iure nulla,& vide nu 8 & 9*
6 *Dans pecuniam iudici non cauſa corrumpendi ſed iuris & quietis cauſa ſibi conſeruandi,poteſt ab ipſo repetere.*
7 *Sententia arbitri ratione pecuniæ lata,non eſt ipſo iure nulla.*
8 *Sententia non erit nulla,ſi pecunia data ſit poſt ſententiam,nec iudex poterit puniri de barrataria.*
9 *Sententia ſuſtinetur lata a tribus iudicibus,vno tantum pecunia corrupto.*

1 Barrataria per ſolam fugam magiſtratus,vel†(vt noſtri di
cunt)officialis cum iuramento habentis intereſſe commo
de probari poterit, vt in auth.decollat.§.ſuper hoc,& per il-
lam fugam in ſuſpicionem adeo incidit magiſtratus, vt ſi po-
ſtea captus fuerit, poſſit torqueri, vt no.in l.admonendi, ff.de
iureiu.& in l.bonæ fidei,C.eod.tit.& dicit Amod. vbi ſupra.
2 Primo amplia,vt etiam ſine fuga† cõuincatur iudex per ſo
lum iuramentum accuſatoris.Ita docuit Hippol.Marſ.in l. le-
ge Cornelia,nu.3.ff.ad leg.Cornel.de ſicar. & gl.& Angel. in
auth.ind.fine quo ſuff.in §.oportet primo, pro quo facit inſi-
gne dictum Baldi in c.1.col.2.ſi de inueſtit.inter dom.& va-
ſall.lis oriatur,quem refert & ſequitur Fel. in c.licet cauſam,
col.5.de proba.& idem Hippol.ſing.112.incip.in ore duorũ.
3 Secundo amplia,vt etiam probari poſſit per familiares iu
dicis,tam actiue,quam paſſiue,iuxta ſententiam Bal. in l. ob-
ſeruare,§.proficiſci,ff.de offic.proconſ.in 8.q.& in fin.quia in
iſtis delictis admittuntur teſtes illi de domo, aut Capitulo, l.
conſenſu, C.de repud.c. veniens de teſtib.c. etſi Chriſtus, de
iureiur.in fin.ita Fran.Maran.q.648 gl.1.
4 Quod † quidem barrataria, ſiue mauis repetundarum cri-
men adeo eſt deteſtabile & execrandum, vt cum ſcelere læſæ
maieſtatis ęquet, vt dictũ fuit ſupra. Adeo vt in hoc crimine
delictum patris & noceat filio, vt notat gl.in auth nouo iure,
C.de pœn.iudic.qui mal.iudic.quod eſt memorię tenendum,
ſecundum Bald.ibi.Petr.de Rauen.ſing.156.delictum patris.
Ex quibus omnibus ſuperius adductis pro concluſione,in-
5 fertur,ſententiam†latam per barratariam,eſſe ipſo iure nullã,
l.venales,& ibi Dd.C.quando prouoc.non eſt neceſſe,c.qua-
tuor modis,§.venales,11.q.3.glo.ordinaria,Fel.in c.tua nos,
nu.5.de ſimon.
6 Inde fit,vt† dans pecuniam nõ cauſa corrũpendi, ſed iuris
& quietis cã ſibi cõſeruãdi, poſſit ipſam à iudice repetere,gl.
in c.non ſane,14.q.2.& pulchre no.Arch.in c.quæ recte,11.q 3.
Limita primo, hanc concluſionem non procedere in ſen-
7 tentia arbitri, quæ † ratione pecuniæ lata non eſt ipſo iure
nulla,l.3.C.de arbit.Imol.in c.1.in 10.col.de conſtit.
Secundo limita,niſi eſſet data pecunia poſt latã ſententiã:
8 quia†ſi aliquo pacto non probetur,non erit nulla,nec poterit
iudex puniri de barrataria. Ita eleganter conſuluit Anchar.
conſ.271.incip.titulus criminum, vt etiam diximus ſupra.
Tertio limita,niſi eſſent tres iudices,quorum vnus tantum
9 eſſet corruptus,nam†tunc ſentẽtia ſuſtinetur.Ita tradidit Io.
And.ſingulariter in addit.ad Spec.de ſent.probat.§.iuxta, in
princ.in addit.quæ incipit,quid ſi ex duobus. Nam quamuis
vnus receperit pecuniam,& cauſa ſit connexa, non tamen
ideo dicetur iudicem corruptum.
Plurima alia huc adhiberi poſſent: verum cum enucleate
hæc tradita ſint à iuris interpretibus, huic oneri ſuperſeden-
dum duxi.Adeundus igitur erit Baldus,Sal.& Dd.in l.vena
les,& Archidiac.& Dom.in d.§.venales,Angel.in l.prætor,§.
incarceratus,ff.de iud.Dom in c.1.de reg.iur.in 6.

CONCLVSIO CLXVII.

ARGVMENTVM.

Baſilica cuius præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Baſilica præſumitur illius Epiſcopi,in cuius diœceſi ſita eſt.*
2 *Baſilica in dubio quando non apparet in cuius diœceſi ſit conſtructa, illius præſumitur Epiſcopi,qui probat ſe exercuiſſe in illo loco aliquod ius epiſcopale,licet non probet de exercitio,& quomodo procedat,nu 4.*
3 *Præſumptio tenuis ſufficit ex quo non conſtat de iure alterius.*
4 *Onus probandi,quod baſilica ſit in eius diœceſi,incumbit Epiſcopo.*
5 *Baſilicam probans Epiſcopus eſſe in ſua diœceſi,non obtinebit quoad temporalia, ſed quoad ſpiritualia.*

1 Baſilicam præſumi illius Epiſcopi,in†cuius diœceſi ſita ſit,
vt in c.oẽs baſilicæ,16.q.7.c.conſtitutus,de relig.dom.Ad
hoc faciunt notata per Abb.in c.ſi diligenti,2.notab. de præ-
ſcript.Soc. conſ.127.col.2. in fin.& ſeq.Caſſan. in conſuetud.
18.col.7.in fin.Soc.conſ.86.col.2.in fin.3.concl.lib.1.Oldrad.
conſ.176.in fin.dec.Neapol.267.in antiq.Abb.in c.nimis,col.
1.de iureiur.Guid.Pap.ſingul.661.Boet.in ſing.in verb. præ-
ſumptio.verſ.18.Affict.ſuper conſtit.fol.172.col.4.fol.269.
col.3.& fol.170.col.1.Petr.de Anch in d.c.nimis,& ibi Imol.
Curt.iun.in conſ.158.in fin.col.4.& videas, quæ dicuntur in
concluſione,caſtrum,& in concluſione, poſſeſſio.
2 Et in dubio,quando†non apparet,in cuius diœceſi ſit con
ſtructa, præſumitur illius Epiſcopi, qui probat, ſe exercuiſſe
in illo loco aliquod ius epiſcopale,licet non probet de exer-
3 citio omnium iurium epiſcopalium, quaſi † ſufficiat tenuis
præſumptio, ex quo non conſtat de iure alterius. Ita reſpon-
dit Abb.in conſ.53.nu.3.vol.1.per c.1.de relig. do. vbi idem
Abb.nu.2.& 3.

Et

Digitized by Google

4 Et quod ſit in diœceſi, † onus probandi incumbit Epiſco-
po, vt idem tradidit Abb. in c. cum olim, de cenſ. nu. 2.
Primo limita, concluſionem nõ procedere in tẽporalibus,
quia etiamſi Epiſcopus probaret baſilicam ſiue Eccleſiam in
eius diœceſi eſſe ſitam, nihilominus non obtinebit, quoad tẽ-
5 poralia, ſecus † quoad ſpiritualia. Ita ſancitum eſt in c. cum ve
nerabilis, & ibi Abb. nu. 1. de relig. dom. Huic etiam loco con
ueniunt, quæ à nobis explicata ſunt in concluſione, Eccleſia.

CONCLVSIO CLXVIII.

ARGVMENTVM.

Bellum an iniuſtum probetur ex eo, quod iuſtum non probatur.

SVMMARIA.

1 *Bellum iniuſtum probatur eo ipſo, quod non probatur iuſtum.*
Bellum in dubio iniuſtum præſumitur, niſi iuſtum probetur.
2 *Bellum aſſerenti iuſtum onus probandi incumbit.*
Bellum ex quibus iuſtum probetur. Vide ibi remiſſiue.
3 *Bona capta in bello illicito ſunt reſtituenda, ſi iuſtum fuerit, occupanti conceduntur.*
4 *Bellum dicitur iniuſtum etiam initum pacto, vel conſenſu partium, ſine auctoritate legis vel ſuperioris, ſine quorum auctoritate non poteſt iuſtificari.*
5 *Bellum a Papa, vel Imperatore indictum, iuſtum præſumitur.*
Bellum iuſtum quibus modis dicatur, vide ibi remiſſiue.
6 *Bellum præceſſiſſe præſumitur per inſtrumentum pacis.*

1 Bellum probari iniuſtum † eo ipſo, quod non probatur iu-
ſtum, ſcriptum fuit ab Hoſt. in c. ſicut, de iureiur. & ibi ab
alijs cano. nam in dubio præſumitur iniuſtum, niſi probetur
iuſtum, l. 1. C. vt armorum vſus. & c. l. 1. C. de glad. lib. 10. Fran
ciſ. de Aret. conſ. 14. nu. 7 maxime non accedente auctoritate
Imperatoris. Ita conſultiſſimus Menoch. conſ. 1. n. 246. & Dec.
conſ. 691. nu. 3. & 4. & quod præſumatur iniuſtum, tenet Boſſ.
in tit. de captura, nu. 59. & 60.
2 Et propterea aſſerenti, illud eſſe iuſtũ, incumbit † onus pro
bandi, vt l. 2. ff. de probat & idem reſpondit Barb. conſ. 38. n.
2. cum ſeq. & ex quibus probetur iuſtum, videndus erit Inno.
in c. olim, de reſtit. ſpol & ibi Card. d. q. 31. & c. ſcire, & c. om
nium 23. q. 7. & per Hoſt. in ſumma, de tregu. & pace, §. quid
ſit iuſtum, & Bart. in l. ex hoc iure, verſ. quæro quæ ſint bella li
cita, ff. de iuſ. & iu. & ibi Ale. & in l. hoſtes, verſ. hoc præmiſſo
videamus, ff. de capt. & poſtlim. reuer. Io. Lup. in trac. de bel-
lo, §. ſi ſumus in caſu, nu. 6. & Aoch. conſ. 140. nu. 3. Corſet. in
trac de poteſt. reg. in vlt. part. q. 85. nu. 19 20. 27. 35. & latius
per Io. Lup. in d. trac. de bello, in princ. & in §. ideo omnia,
cum ſeq. & Guid. Pap. q. 191. nu. 3.
3 Et hæc ſuperius adducta proſunt ad hoc, ut † ſi bellũ fuerit
illicitum, & iniuſtũ, bona in eo capta ſint reſtituẽda: ſin vero
iuſtũ, occupãtis efficiãtur. Ita habemus a gl. in d. c. ſicut. & ibi
cano. & in l. hoſtes, ff. de capt. & poſtlim. reu. & in l. hoſtes de
uerb. ſign. Aret. d. conſ. 14. Barb. d. conſ. 38.
4 Amplia primo, ut etiam bellum dicatur iniuſtum, † quãois
pacto & conſenſu partium ſit initum, ſine authoritate tamen
legis uel ſuperioris, ſine quorum authoritate iuſtum eſſe non
poteſt, ſi credimus Bal. in auth. item nulla communitas, ſub n.
2. C. de epiſc. & cler. teſtatur Io. And. in c. pro humani. de ho-
mic. in 6. quem refert & ſequitur Franc. Aret. conſ. 14. num. 7.
5 Limita concluſionem non procedere, quãdo † bellum indicitur
ab Imperatore, uel à ſummo Pontifice: nã tunc præſumitur iu
ſtum. Ita conſuluit Dec. conſ. 691. nu. 4. Aret. rñdit d. conſ. 14. &
docuit Fran. Mar. q. 457. nu. 41. 1. p. ubi ponit, ex quib. modis
dicitur iuſtũ bellum: & tradidit Abb. in c. ſicut, de iu. iu. n. 13.
6 His etiam addi poteſt, vt † bellũ præſumatur præceſſiſſe per
inſtrumentũ pacis Ale. in l. 1. de no. oper. nũ. n. 9. Iaſ. in l. decẽ
ſtipul. de uerb. oblig. Bar. in l. legata inutiliter, ff. de adim. leg.

CONCLVSIO CLXIX.

ARGVMENTVM.

De benedictione facta ab aliquo auctoritatem habente, quid ſit præſumendum.

SVMMARIA.

1 *Benedictio facta ab aliquo auctoritatem habente præſumitur facta ab eo tanquam à ſacerdote.*
2 *Benedictio ſimplex dicitur fieri, quando fit cum ſigno crucis, ſine vlla ſolemnitate, quæ ſolis ſacerdotibus competit, ibi.*
3 *Benedictio cum ſolemnitate formali, utpote verbis, Adiutorium noſtrum, &c. non præſumitur facta, tanquã à ſimpliciter ſacerdote, ſed tanquã à Prælato & Epiſcopo.*
Benedictio cum ſolemnitate regulariter Epiſcopis competit, ibid.
4 *Benedictio, quæ in aliquibus locis dari conſueuit præſumitur eſſe de ſolemnitate, & non de ſubſtantia actus.*
5 *Benedictio quæ datur nubentibus, ſolet dari aut ante valuas Eccleſiæ, aut ante ſummum altare.*
Benedictio quæ datur nubentibus, præſumitur eſſe de ſolemnitate matrimonij, non de ſubſtantia.

Benedictionem factam ab aliquo auctoritatem habente,
1 præſumi factam ab eo, tanquam † ſacerdote, reſpondit Ol-
drad. conſ. 256. nu. 1.
Intellige concluſionem procedere in benedictione ſimpli-
2 ci, quæ dicitur fieri, cum fit ſigno crucis, ſine vlla ſolennitate,
nam hæc ſola competit ſacerdotibus, c. miſſas, de conſecr. di-
ſtin. 1. c. denique, 21. diſtinct.
Secus autem eſſet, ſi benediceret ſolenniter, certa quadã ſo
lennitate peculiari, vt verbis ſimilibus, Adiutoriũ noſtrũ, &c.
3 Sit nomen Dñi, &c. Nam † eo caſu non præſumeretur facta be
nedictio, tanquam à ſimplice ſacerdote, ſed tanquã à Prælato
& Epiſcopo, quia illis tantummodo ea regulariter competit.
Zabar. in cle. 2. § ſtatuimus, in 2. col. de ſtat. monach. c. miniſtra
re, 26. q. 6. Io. And. in add ad Spec. tit. de elec. ver. cõſequẽter.
Et benedictio, quæ in aliquibus locis dari conſueuit, præſu
4 mitur eſſe de ſolennitate, & † non de ſubſtantia actus. Ita do-
cuit Abb. in c conſultationi, nu. 2. de ſponſalib. & matrim.
Vt benedictio, quæ datur nubentibus, ſolet dari aut ante
5 valuas Eccleſiæ, † aut ante ſummum altare, de qua vide c. vir
autem, extr. de ſecun. nupt. quę benedictio pręſumitur eſſe de
ſolemnitate matrimonij, non de ſubſtantia.

CONCLVSIO CLXX.

ARGVMENTVM.

Si quis, dum vitam degeret poſſidebat beneficium an illud vſque ad vltimum vitæ ſpiritum poſſediſſe præſumatur, & quomodo id probetur.

SVMMARIA.

1 *Beneficium poſſidens in vita, præſumitur vſque ad mortem poſſediſſe.*
2 *Petenti reſtitutionem per interdictum, unde vi, ſufficit probare, quod eam poſſedit ab[s]que quod probet poſſediſſe tempore ſpoliationis.*
3 *Voluntatis mutatio non præſumitur.*
Qui rem ſemel poſſedit, adhuc eam poſſidere præſumitur, ibi.
4 *Libellus procedit, quando eum re dico fundum ad me pertinere, & conſueuiſſe, licet non dicam de præſenti, quia præſumptione concludit.*
5 *Dominio probato de præterito, etiam ex confeſſione aduerſarij, infertur dominium de præſenti, & nu. 12.*
6 *Poſſidens tempore ſententiæ præſumitur etiam poſſediſſe ante, alias debet probare, ante non poſſediſſe.*
7 *Poſſediſſe quem probare poſſidere præſumitur.*
Amplia, vt in ciuile, & naturali procedat, vt inf. nu. 16 & diſtingue, vt infra, nu. 18. & 19.
8 *Excommunicatum quem ante electionem probato, tempore electionis etiam excommunicatum eſſe præſumitur.*
Excommunicatus ſemel, ſemper excommunicatus præſumitur.
Contraria ibidem vide, & nu. 9 & ſeq diſt.
9 *Diuitem, vel pauperem quem fuiſſe probato, non præſumitur in futurum talis.*
Diminutio, vel augmentum facultatum facile obuenit.
10 *Vixiſſe quem, probare non ſufficit, niſi probetur nunc viuere.*
Mors de facili contingit, ibi.
11 *Bartoli reprehenſio.*
12 *Præſumptio dominij de præſenti infertur ex confeſſione aduerſarij fatentis, ſe quondam fuiſſe ſubiectum.*
13 *Dominium non ita de facili perditur, ſicut poſſeſſio.*
14 *Credendum mihi magis de animo meo, quam alij.*
15 *Beneficium ſemel habens, illud adhuc retinere præſumitur, quicquid ſit in profanis.*
Quod non poteſt amitti ſine auctoritate ſuperioris, ibi.
16 *Auctoritas ſuperioris non præſumitur, niſi probetur.*
17 *Beneficium qui poſſedit, ſi non viuit, præſumitur vſque ad tempus mortis poſſediſſe.*
Hæredes non poſſunt declarare animum defuncti, ibi.
18 *Poſſideas beneficium medio tempore, non præſumitur euiſdem continuatio, vſque ad mortem.*
19 *Poſſeſſio vbi per alium apprehenditur, continuatio illius impeditur.*
20 *Poſſeſſio continuatur certo, & limitato temporis, requirit extrema, videlicet initium, & finem illius temporis.*
21 *Ex poſſeſſione de præſenti non præſumitur in præteritum.*
22 *Obliuio præſumitur vltra decem annos.*
23 *Obliuio inducitur, vbi longum tempus tranſiuit.*
24 *Præſumptio iuris allegari debet.*
25 *Poſſeſſione ſemel probata, præſumitur ſemper poſſidere.*

26 Pro-

Digitized by Google

16 Probato ſemel aliquem poſſidere in mobili, non præſumitur, quod ille poſſideat ex poſt.
17 Probata poſſeſſione de præterito præſumitur in præſens, quando allegatur continuatio poſſeſſionis, a l. cum nodum poſſeſſores. Et hoc quando non procedit ibi.

1 BEneficium, quod quis in vita poſſedit, præſumi† illud vſq;
ad mortem poſſediſſe, niſi probetur contrarium, decidit
Rota dec. 124. ſi probetur, in nouis, idem voluit Bellam. deci.
135. ſi epiſcopus, & ſequuti ſunt Hoſtien. & Abb. in c. cum ad
ſedē, col. 6. ver. ex his infertur, de reſti. ſpol. & iure clariſſime
id ſancitum eſt, in c. olim, el 3. eo. tit. de reſt. ſpol. ibi, dū dicit,
2 vel etiam prius habuiſſet. Ex quo clare colligitur, petenti †re
ſtitutionem per interdictum, vnde vi, ei ſufficere, ſi probetur,
ſe iam poſſediſſe, licet non probet, ipſum poſſediſſe tempore
ſpoliationis. Ratio eſt, quia non præſumitur mutatio volunta
tis: & quia qui ſemel † poſſedit tē, adhuc eā præſumitur poſ-
3 ſidere, l. 3. §. in amittenda, & §. quod ſi ſeruus, ff. de acq. poſſ.
& l. eum qui, ff. de procur. & dixit Rot. alleg. dec. 124. idē te-
net Cyn. in l. ſiue poſſidetis, C. de probat. & facit quod voluit
4 Rot dec. 325. ſi in libello, in non. dum tenet, libellum †proce-
dere, quando in eo dico, fundum ad me pertinere, & conſue-
uiſſe pertinere, licet non dicam pertinere in præſentia, quia
præſumptiue cōcludit, ad me pertinere in pręſentia. Et ideo
non eſt neceſſe allegare dominium de pręſenti, & pro hoc ēt
facit tex. in c. præterea, il 2. de tranſact. & ibi notat Abb. & a-
5 lij, vbi † probato dominio de præterito, etiam ex confeſſione
aduerſarij, infertur dominium de præſenti, Fel. in c. ſcribebā,
vlt. col. de præſumpt. rñdit Soc. conſ. 89. in cauſa agitata inter
Iac. col. fi. vol 1. Ale. conſ. 95. viſis narratis, in fi. vol. 4. id com-
probat etiam Rot. dec. 478. ſuppoſito quod P. in fi. quæ dicit,
6 quod †ex quo A. poſſidebat tempore ſententiæ, præſumi etiā
ante poſſediſſe; vnde, quod non poſſederit ante, debet proba
ri. Et idem voluit Bellam. dec. 709. ſuppoſito quod P. ſequitur
Mil. in repert. in ver. poſſeſſio ſemel habita, Bar. Bal. Salic. in l.
non ignorat, C. de exhib. Ale. poſt Archi. Io. And. c. Pontifices
col. 2. 7. q. 1. Ro. conſ. 329. præſens conſultatio. in fi. dicēs, vbi
7 †probatur, aliquē poſſediſſe, præſumi poſſidere, teſtatur Rot.
dec. 427. ſecundum ordinem ſuum dec. nouarum, & antiqua-
rum ſimul, quæ eſt deciſ. 124. in nou. ſupra allegata, conſuluit
Cor. conſ. 280. laborioſa plurimum, n. 7. vol. 4. vbi atteſtatur,
* hanc eſſe *communem opinionem, prout & idē dicit Imo. in
d. c. cum ad ſedem, de reſt. ſpol. cui aſſentitur Fran. Balb. in re
pet. l. Celſus, in 4. p. n. 6. ff. de vſucap. vbi quamplures auctori
tates allegat, facit etiam Rota dec. 238. in antiq. nota. gl. vbi,
cum probatur, aliquem excommunicatum ante electionem,
8 præſumi †tempore electionis ēt eſſe excommunicatum, per
ea, quæ obſeruauit Cyn. in l. ſiue poſſidetis, C. de prob. quia il
la probatio iuris præſumptione adiuuatur, ex quo ſemel ex-
communicatus, ſemper præſumitur excommunicatus, Dec. in
l. non hoc, col. 2. C. de legit. & idem Dec. in c. poſt ceſſionem,
nu. 54. & 55. de prob. & hoc tradit Ale. conſ. 88. qm̄ oē datum
col. pen. in 2. vol. & conſ. 133. viſo proceſſu, col. 2. in 1. vol. di-
cens, iſtud procedere, etiam ſi quis dicat, ſe non poſſediſſe tē
pore ſpoliationis, quia præſumitur, ſe poſſediſſe tempore ſpo
liationis, ex quo probatur, quod ſemel poſſedit, vt idem Ale.
conſ. 33. ponderatis verbis, in fi. vol. 3. Aret. conſ. 66. n. 9. & cō
ſil. 68. nu 6. Boer. dec. 239. nu. 6. & Alci. late in ſuo tra. de præ-
ſum. reg. 1. præſum. 21. nu. 5.

In contrariam deſcendit ſententiam gl. in c. cum ad ſedē,
in verb. diutius poſſediſſet, de reſt. ſpol. & gl. in c. cū eccleſia,
in verb. vlt. de cau. poſſ. & propr. & facit, quod voluit Bar. in
l. certum, §. 1. de conſ. vbi ſi dico petendo, rem fuiſſe meā, vi
deor innuere, in præſentia non eſſe meam. Sic videtur ēt di-
cendum, vt facta probatione, me ſemel poſſediſſe in præteri
to, videat negaſſe, me in præſentia poſſidere. Et hanc ſenten-
tiam confirmat idem Bar. in l. In confirmando, ff. de confir. tut.
9 vbi dicit, quod †licet ſit probatum, quem fuiſſe diuitem, vel
pauperem, non præſumitur in futurum talis, quia diminutio,
vel accretio facultatum facile obuenit, l. ſpadonē, §. qui abſo-
10 lutus, de excuſ. tut. & ibi Bar. ſicut in ſimili dicitur, †non ſatis
eſſe, ſi probetur, quem vixiſſe, niſi probetur ēt nunc ſupereſſe,
quia mors facile contingit, vt notat Bar. in l. ſi quidē, C. ſolu.
mat. ſequitur Ale. conſ. 27. conſideratis his, in fi. vol. 7.

Veruntamen vt id, quod ſentio. in hac re proferam, priorē
opinionem propius ad veritatem accedere, etiam ex Abbatis
ſententia, arbitror, in c. cum ad ſedem, nu. 15. de reſt. ſpol. vbi
reprobat gl. in d. c. cum ad ſedē, d. verb. diutius, & diſtinguen
do conciliat opiniones, & nu. 16. & 17 refellit ea, q̄ obijciun-
tur, & confirmat hāc opinionem, cui opinioni non obſtat, qđ
ſupra fuit adductum ex mente Bar. in l. certum, §. 1. ff. de con
11 feſſ. quia in hoc †omnino non bene ſenſit Bar. vt illum repre-
hendendo dicit Ant. But. in c. 2. col. 5. in fi. ſub nu. 10. de libell.
obla. allegans Spec. in tit. de actio. & peti. §. ſequitur, Imo. d.
c. 2. nu. 5. ver. ſed an ſufficiat.

Et pro hac opinione eſt tex. & ibi tenet Inn. & Abb. in c. p̄-
12 terea, el 2. de tranſact. vbi †ex confeſſione aduerſarij fatentis,
ſe quōdam fuiſſe ſubiectum, infertur præſumptio dominij de
præſenti. Et ita etiam ſentit Fel. in c. ſcribebam, vlt. col. de prę
ſum. pōderans tex. pro hac opinione, in c. venerabilis, in prin.
de excep. & idē Fel. in c. cum ordine, col. pen. de reſcr. vbi in-
ter alia dicit, quod dictum Bar. in d. l. certum, reprobant Ant.
de But. & Imo. in d. c. præterea, de tranſact. Hanc opinionem
contra Bar. ſequitur etiam Mil. in repert. in verb. libellum, ſuf
ficit concludere præſumptiue, & etiam contra Bar. ſtat Sado-
let. in d. l. certum, § ſed ſi fundum, col. 3. ff. de confeſſ. reſtatur
Ang in l. ſiue poſſidetis, C. de prob. Et prædictis non videtur
obſtare, quod voluit gl. in d. c. cum ad ſedem, in verb diutius,
dum adducendo rationem differentiæ, quare probato domi
nio de præterito, præſumitur de præſenti, & non ita in poſſeſ-
13 ſione. quia (inquit) dominium †non ita facile amittitur, ſicut
poſſeſſio: nā hæc ratio non concludit id, ad quod adducitur:
non. n. ſequitur, facilius perditur; ergo ſi poſſedi, non præſu-
mor poſſidere, vt reſpondit Abb. in d. c. cum ad ſedem, nu. 15.
de reſt. ſpol. in quo loco dicit, hanc opinionem ſequi Hoſti. q
adhærendo opinioni Placentini, & Hugonis dicit, quāuis poſ
ſeſſio facilius amittatur, quam dominium, eū tamen, qui pro-
bat, ſemel ſe poſſediſſe, adhuc præſumi poſſidere, niſi cōtra-
rium probetur, vt d. l. 3. § in amittenda. & ſeq. & §. quod ſi ſer
uus, de acq. poſſeſ. huc enim reſpexit Paulus I. C. dum ibi ita
rñdit: nam conſtat poſſidere nos, donec aut noſtra voluntate
diſceſſerimus, aut vi deiecti fuerimus: ergo qui hæc dicit, hæc
14 probet, l. eum qui. ff. de proba. nam ſi dico, me†nunquam ha-
buiſſe animum amittendi poſſeſſionem, magis credēdum eſt
mihi, quam alijs, ex quo de animo meo quæritur, vt in c. ſigni
ficaſti, de homic. & de materia poſſeſſionis continuata, vide
latiſſime Tiraq. in trac præſcript. gl. 5. in verb. continue, vt per
notata infra ſuo loco, in concluſione, poſſeſſio continuata.
15 Verum quicquid ſit in profanis, ſecus †tamen eſt in benefi-
cialibus, quia in eis ſi probetur quem ſemel habuiſſe benefi-
cium, præſumitur illud adhuc retinere, ex quo illud nō poteſt
amitti, niſi cū authoritate ſuperioris, c. admonet, c. in dubijs,
16 de renunciat. Et hæc authoritas †ſuperioris non pręſumitur,
niſi probetur, c. cum iure. de of. deleg. Vnde firmum remanet,
vt qui probet in vita poſſediſſe beneficium, illud etiam tem-
pore mortis præſumatur retinuiſſe, niſi contrarium probetur,
vt per hanc rationem dixit Graſſus Mediolanenſis in præal-
leg. c. cum ad ſedem, col. 28. de reſtitut. ſpoliat.

Amplia primo hanc concluſionem procedere non ſolum
in ciuili poſſeſſione, quæ in ſolo animo conſiſtit, verum etiam
ratione naturalis. Ita ſenſit Card. Alexandrinus contra Archi-
diac. in præalleg. c. Pontifices, col. 2. 7. q. 1.

Amplia ſecundo, vt procedat non ſolum in ipſo poſſeſſore,
ſed etiam in ſucceſſore ſingulari, vel vniuerſali, quia pōt ſuc-
ceſſor vniuerſalis vel ſingularis adducere, fuiſſe continuatam
poſſeſſionem ab eo, à quo eām habuit. Ita docuit Bal. in l. Pom
ponius, §. fi. de acq. poſſ. n. 4. & ibi Claud. Seiſel. qui dicit eſſe
* * communem, & hoc ſcripſit Abb. in c. cū ad ſedem, n. 16. verſ.
17 ex his infertur, de reſt. ſpol. vbi dicit, quod †ſi non viuat ille,
qui poſſedit, præſumitur vſque ad tempus mortis poſſediſſe,
ſiue hæredes eius hoc aſſerant, ſiue negēt, quia ipſi non poſ-
ſunt declarare animum defuncti. Et hanc ponit Balb. in repe-
tit. l. Celſus, col. 44. de vſucap. ſequitur Petr. Graſſus Mediola-
nenſ. in repet. d. c. cū ad ſedē, col. 26. quod dicit eſſe de mente
Rotæ deciſ. 124. ſi probetur aliquem, de probat. in nou. tenet
Alex. conſ. 33. ponderatis verbis vltim. in fi. vol. 3. & Bal. conſ.
20. ſuper pūcto quæritur, nu. 6. verſ. item multo fortius, vol. 5.

Limita primo, vt non procedat, quando cōſtaret, aliquem
18 fuiſſe in poſſeſſione beneficij medio tempore, quia †tunc nō
præſumitur continuatio poſſeſſionis vſq; ad tempus mortis,
niſi probetur de poſteriori poſſeſſione. Ita tradidit Claud. de
Seiſel. in l. Pōponius, §. fi. de acq. poſſ. cōprobat id per pronū-
ciatū Bart. in l. fi. col. vlt. verſ. ſi vero probat titulū, C. de edict.
diui

Digitized by Google

diui Adria.toll.& hoc vult Dyn.in reg.ſine poſſeſſione.col.2.
verſ.ſed dicas.de reg.iur.in 6.qui vult,quod vbi per aliũ poſ
19 ſeſſio apprehenditur, impediatur † continuatio poſſeſſionis,
& ſequitur Fran.Balb.in repet.d.l. Celſus in 4.parte principa
li.nu.6.verſ.quod dictum limita procedere.ff.de vſucap.

Secundo limita, vt procedat, qñ ille, qui allegat poſſeſſio-
nem de præterito,eſt in poſſeſſione de præſenti, ſecus ſi non
poſſidet nunc,quia tũc allegatio poſſeſſionis de pręterito nõ
ſufficit ad probandum poſſeſſionem continuatã ex eo, quod
20 poſſeſſio † continuata certi & limitati tẽporis requirit extre
ma,hoc eſt,initium & finem illius temporis. Ita pulchre Mat
theſ.in notab.121.aliàs 116.incip.nota mirabilẽ doctrinã. &
ſequitur Alex.in apoſtill.ad Bat.in d.l.Celſus.ſuper verb.alio
modo.col.pen.de vſuc.& conſ.89.excellentiſſimi. in col.fin.
vol.5 Balb.in d.l.Celſus.vbi ſupra nu.7.vbi ponit hãc decla-
rationem,quam dicit ẽt eſſe de mente Bar.ibi.& pulchre de-
clarat Tiraq.in tract.de præſcr.gl.5.verb.continuelz.ver. ſed
parum abfuit.& hoc ẽt ſentit Rot.deciſ.478.ſuppoſito,quod
P.in fin.in nou.de quo ego aliquantulum dubito,quia ex poſ
21 ſeſſione de præſenti † non præſumitur in præteritũ,iuxta ſen-
tentiam Baldi in l ex perſona. C. de prob. niſi concurrat ali-
qua ratio,vel præſumptio,per quam poſſit conijci,ſe in præ-
teritum poſſediſſe,ſi credimus Sal.in d.l. ex perſona.& decla
rat Soc.conſi.89.in cauſa agitata inter Iac.in vlt.col.in 1.vol.

Tertio limita,vt procedat in poſſeſſione decem annorum,
22 non vltra,quia † extra illos præſumitur obliuio,vt à Bart.tra-
ditum fuit in l.1.C.de ſer.fugit.& ſentit ibi gl.ſuper verb.prę
ſcriptionem.in fi.& ibi Bal.ex qua obliuione amittitur poſſeſ
ſio,gl.l.furtum.§.fundi quoque,de vſuc.ſuper verb.longo tẽ-
pore.vbi Bart.nu.2.& late Tiraq.de præſcr.gl.5.in verb.con-
tinuelz.in verſic.ſed certe parum abfuit. & ita limitat Milius
in repertorio.in verbo,poſſeſſio ſemel habita.& Matheſil. d.
ſingul.116.nota mirabilem doctrinam. & ſequitur Balb.in re
pet.d.l.Celſus.col.45.de vſucap.vbi adducit Aret.hoc ſentiẽ
tem in l.Pompon.§.fin.circa medium.verſic.tu autem. de ac
quir.poſſ.& Alex.in apoſtill.ad Bart.d.l.Celſus.& Curt.cõſil.
24.ſuper eo,quod quæritur.col.1.circa fin. & hoc etiã tradit
Card.Alex.poſt Arch.in d.c.pontifices.in fi.7.q.1.dicẽs, vbi
longum tempus præterijt,non procedere, quod dictum eſt,
23 quia † tunc inducitur obliuio,ex qua iactura fit poſſeſſionis,
licet dicat, hoc tempus non eſſe decem annorũ, ſed arbitrio
iudicis,iuxta Spec.tit.de pęo.§.1.& Archid. & Laut.ibidem.
* Et ita eſt verior * opinio ſecundum Iaſonem multa congeten
tem in d l.1.col.fin.C.de ſeruis fugitiuis.nu.45.

De qua cõmuni limitatione ego animi pendeo:quia illud,
qđ per obliuionem perdatur poſſeſſio, procedit in ſola ciui
li,non autem in naturali,quod placuit Alex.poſt Archid.d.c.
Pontificẽs.7.q.1.& non præſumitur obliuio ratione naturalis,
quæ pręſumitur continuata,vt Matheſil.de ea dubitat d.ſing.
116.not.mirabilem.Ideo intellige,vt hæc tertia limitatio lo-
cum ſibi vendicet,quando non conſtat de naturali poſſeſſio
ne,vt declarat Tiraq.loco proxime citato,fructus auctorita-
te Matheſil.d.ſingul.216.cum alijs ibi per eum adductis.

Et intellige concluſionem,vt procedat,quãdo quis aſſerit,
aliquem continuo poſſidere:alioqui ſi diceret,illum ſimplici
24 ter poſſidere,non obtineret,quia † iſta eſt præſumptio iuris,
q̃ debet allegari,l.ſi adulteriũ cũ inceſtu.§. ijdem Pollioni.de
adulterijs.Ita limitat Bal.in d.l.ſiue poſſidetis. C. de probat.
verſ.quo qui in poſſeſſione.& ita declarat Aret. in l. Pomp.§.
fi.circa mediũ.de acq.poſſ.& ſequitur Balb.in prædicta repe
tit.l.Celſus.col.46.verſic.4.limita. de vſuc. & iſtã declaratio-
nẽ ponit Firmian.in d.verb.poſſeſſio continuatur.& ibi ſic li
mitat d. deciſ.Rotæ 104.& illã allegat Iac.But.in l.licet.C.de
acqu.poſſ. de qua limitatione dubito, quia Rota ibi loquitur
25 indiſtincte,qđ † probata ſemel poſſeſſione,præſumitur ſemp
* poſſidere.Et ita illam deciſionem intelligunt * oẽs Dd.in lo-
cis præcitatis.non aũt illa deciſio dicit,quod iſte diceret,illũ
cõtinuo poſſidere,& ſic dicit d.l.Celſus.nu.21.& dicit forma
ri,qđ poſſedit annis 20.citra,& per dictum tẽpus,vt ibi n.25.

Quarto limita, iſtam concluſionem procedere in reb. im-
mobilibus, quia in illis, ex quo eſt vilis & abiecta poſſeſſio,
nõ retinetur poſſeſſio aio,niſi quatenus ſit in præſentia: ideo
26 probata † ſemel poſſeſſione rei mobilis,non pręſumitur, qđ
ille poſſideat ex poſt.Ita tenet Spec.§.1.verſic.quid ſi ago.de
empt.& vend.Aret.cõſi.119.procedendo.& ſeqr̃ Claud.&
Balb.in prædicta repetit.l.Celſus.col.46.& iſtam opinionem
In rebus immobilibus ſequitur Firmian.d.repet.d. verb.poſ-
ſeſſio continuatur.alleg.Bal.in conſil...ſciendũ eſt ad euiden
tiam quis contrarium teneat.Abb.in d. c. cum ad ſedem.col.
5.nu.15.& 16.de reſtit.ſpol.poſt Ant.de But.quos impugnat
Claud.& Balb.in dictis locis.

Vltimo limita,qñ allegatur continuatiò poſſeſſionis ad cõ
27 modum poſſeſſoris:nam † tunc probata poſſeſſione de præ-
terito,præſumitur in præſens,ſed non procedit,qñ aliquis ad
mei cõmodum hoc aſſerat,me ſemel poſſediſſe,& ego hoc ne
go,quia tunc non præſumitur continuatio ad commodũ ſuũ.
Et ita tradidere Accurſ.& Bar.in d.l.ſiue poſſidetis.C.de pro
bat.& ibi Bal.& Abb.d.c.cũ ad ſedẽ.col.5.n.5.de reſt.ſpol. &
ſeqr̃ Balb.d.l.Celſus.col.46.in 5.limit. de vſuc. quæ nunq̃ ẽ
memoria elabi ſinas ꝑ declaratione d.dec.Rot.124.ſupra all.

Poſtremo limita, vt cõcluſio locum habeat in eo,qui ſe fun
dat in poſſeſſione propria,ſecus ſi ſe fundaret in poſſeſſione
aliena,vt eſt,qñ datur de poſſeſſione tertij:nam cũ poſſeſſio
tertij poſſit pluribus modis extingui,non debet præſumi,qđ
duret. Ita limitando declarat Alciat.de præſump. reg.2.præ-
ſumpt.21.nu.9.verſ.limitatur 4.ſequendo Anch.in conſ.297.
col.6.& iuxta hanc ſententiam dixerunt Domini de Rota in
vna Taurinen.coram Puteo,ſeptimo Maij,1543.vt annotauit
idem Put.deciſ.ſua 19.lib.2.in quo loco declarat deciſionem
124.ſi probetur.in nou.ſupra cit.volens illam intelligi debere
poſt mortem illius tertij,prout ſic intelligit Abb.in c.cum ad
ſedem.col.6.nu.16.verſ.ex hoc inſertur.ff.de reſt.ſpol.

CONCLVSIO CLXXI.

ARGVMENTVM.

An beneficij vacatio,vt adiudicatio fiat, ſufficiat probari per publicam vocem & famam.

SVMMARIA.

1 *Beneficij vacationem ad effectum adiudicationis faciendæ, non ſufficit probare per publicam vocem & famam,& quid,quando in modum præambuli, & quando procedat,num.5.& 6.*

Fama non facit plenam nec ſemiplenam probationem,niſi alijs adminiculis adiuuetur,ibid.& num 6.quando procedat.

2 *Communis opinio non probat plene titulum in beneficialibus, maxime aduerſario ſe opponente.*

3 *Probatio vbi requiritur ad veritatem effectus,non ſufficit probatio communis exiſtimationis.*

Probatio plena requiritur ad adiudicationem beneficij, nec ſufficiunt verba narratiua,ibid.

4 *Quando agitur de probatione directa,non in modum præambuli,non ſufficit probatio per communem ſenſum*

5 *Regula cancellariæ de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, habet locum quando petitur beneficium adiudicari,non in abſolutoria.*

Et ita intelligitur alia regula, non fieri conſeſſionem cauſarum literis non abſolutis,in adiudicatoria, non in abſolutoria.

6 *Probatio ad præiudicium aduerſarij debet plene probari exiſtente aduerſario, ſecus alias non exiſtente.*

7 *Probatio poſſeſſionis ſufficit per communem opinionem & famam.*

8 *Probatio per famam & auditum in antiquis ſufficit etiam ad effectum adiudicationis Reliqua vide in concluſione,dominium per famam.*

1 BEneficij vacationem,vt ſibi adiudicetur illud,† non ſuffi-
cit probare per publicam vocẽ & famam,quia fama non
facit plenã,nec ſemiplenam probationẽ,niſi alijs adminicu-
lis adiuuetur,iuxta notata in c.veniẽs.il 1.de teſtib.& tenuit
Rot.dec.236.ad effectũ.in no.& deciſ. 330. ſi vẽdico à te ca-
ſtrũ.in nou.Bellam.dec.740.ſi à te vendico caſtrũ.col.pen.&
idẽ in deciſ.564.concluſio quod gratia facta. vbi traditũ eſt,
2 † cõem hoĩum opinionẽ non probare plene titulũ in benefi-
cialibus,pręſertim aduerſario ſe opponente.Iſtud etiã ſequit
idem Bellam.deciſ.612.actor admiſ.vbi pariter cõcludit,pro
bationem cõis opinionis & famæ non releuare actorem,quo
ad adiudicationem ſibi faciendam, quia vbi requiritur pro-
3 batio ad veritatem effectus,non † ſufficit probatio cõis exiſti
mationis,vt ẽt notat idem Bellamer.deciſ. 98. ſententia lata.
& deciſ.ſeq.& deciſ.455.monaſterium.& dec.342. ad effectũ
obtinend.vbi vult,pro adiudicatione beneficij debere fieri
plenã probationẽ,& nõ ſufficere verba narratiua.Hoc ẽt ſen-
tit Rot.in dec.257.ſi quis dicat.& dec.4.poſſ.benefi. in verſ.
fateor.in no.rñdit Bellam.cõſ.41.ſuppoſito qđ eccleſia.col.3.
4 quia † ex quo agitur de probatione directe, nõ in modũ præ-
ambuli, non ſufficit probatio per cõem ſenſum & famam, &
iſtam

Digitized by Google

illam differentiã confirmat id, quod ſum dicturus. Nã regula cancellariæ 25. ne adiudicetur iuxta ſupplicationẽ, ſed ſecun
5 dum formam literarum, procedit † in adiudicatione, & nõ in abſolutione. Ita fuit concluſum per D. de Rot de anno 1521. menſe Maij in vna Rhedonen. parochialis ſancti Elerij, corã D. Triuultio, in 1. inſtantia, & D. Breuio in ſcda, vt refert Caſſad. deciſ. 2. tit. de ſent. & re iud. incip. obtentũ eſt in palatio. & eſt alia regula cancellariæ 29. qua cauetur, cauſæ cõmiſſionẽ non fieri, niſi literis abſolutis, nam procedit in adiudicatoria, & non in abſolutoria, vt per Caſſad. ſup. regul. cancell. deciſione 2 idem voluit, & hãc concluſionem approbat Pauin. in tract. de poteſtate capituli ſede vacan. in vltimo prẹludio. col. pen. & ſequitur Firman. in repetitione, in verſ. beneficiũ. col. 2.

Primo limita, vt concluſio procedat, quoties aduerſarius ſe opponit, alioqui nemine ſe opponente, forte probatio cõmunis opinionis & famæ ſufficeret ad adiudicationem fiendam, ita per verb. forte limitat Bella. deciſ. 563. aliàs 564. con
6 cluſ. quod gratia. quod verum videtur, quia † cum debeat fieri probatio ad præiudicium aduerſarij, debet plene probari, ſi adeſt aduerſarius, vt dicit Bellam. in præallegata deciſ. 712. actor admiſ. ſecus ſi non extat aduerſarius.

Secundo limita, vt non procedat concluſio, quoad effectũ
7 poſſeſſionis, quia † ſufficit probatio per cõem exiſtimationẽ & famam Bellam. deciſ. 594. licet poſſeſſio. & Rot. deciſ. 123. ſufficit probare. in nou. & deciſ. 499. valent acta. in antiq. & deciſ. 47. valent acta. in nou. tenet Lap. allegatione 89. in Dei nomine, amen. ſub nu. 8. verſic. venio ad ſecundum. in fin. qui dicit ſufficere communem ſenſum.

Tertio concluſionem non procedere, quando ſumus in an
8 tiquis, quia † in his ẽt, quoad effectum adiudicandi ſufficit probatio per famam & auditum, quod placuit Bal. qui loquitur in dominio, in l. proprietatis. C. de prob. & ſequitur Dec. conſil. 42 Diuin. implor. patroc. col. 7. quod quidem latius à nobis explicabitur infra, concluſ. dominium per famam.

CONCLVSIO CLXXII.

ARGVMENTVM.

Beneficium ex primaria inſtitutione, ſecularène, an regulare præſumatur.

SVMMARIA.

1 Beneficium ex primaria inſtitutione præſumitur ſeculare, niſi regulare probetur.
Impetrans beneficium tanquam ſeculare ſufficit probare, quod per decem annos tuntum per ſeculares fuerit adminiſtratum ibid. quando procedat, & nu. 13. & 14.
2 Beneficia omnia de iure communi ſunt ſecularia, & nume 16. Vide contrarium ibi & nu 3.
3 Conſuetudo licet ſit ſecundum ius commune, requirit tempus quadraginta annorum & num 4
4 Conſuetudo vbi eſt ſecundum ius, ſufficit tempus decem annorum, ſecus contra, quia tunc quadraginta, & niſi lex requirat conſuetudinem legitimè præſcriptã, declara vt num. 15.
5 Præſcriptioni vel ſecundum ius, vel præter, non ſufficiunt decem anni, quando agitur de præiudicio ordinis, vel Eccleſia, vel perſonarum eccleſiaſticarum.
6 Conſuetudo, quæ non eſt contra ius, detrahens in totum vel in partem iuri eccleſiæ vel perſonarum eccleſiaſticarum, requirit ſpatium quadraginta annorum.
7 Beneficium debet probari vere obtentum per aliquem ſecularem, vt onus in regulares contrarium probandi transferatur, & quando procedat nu. 19.
Semper pro poſſeſſore præſumitur. ibid.
8 Beneficij vltimum ſtatum probare ſufficit, & ille attenditur, & ſecundum illum iudicandum, quando procedat, num. 9 & 12 & 19.
9 Papa exprimente ſimpliciter in literis prouideri de beneficio, non adiecto conſueto per ſeculares regi, ſufficit impetranti vltimum ſtatum probare, aliàs ſecus.
10 Conſuetum intelligitur per præſcriptionem quadraginta annorum, & quando verificatur, num. 13.
11 Appellatione conſuetudinis intelligitur de præſcripta, & denotatur dominium & proprietas.
12 Habens literas exprimentes prouideri de beneficio aſſignari clericis ſecularibus conſueto, ſufficit probare, quod vltimus ſtatus fuerit ſecularis, licet non probetur quadragenarius, nec decennarius, & quando procedat, num. 19.
Status poſſeſſorij beneficij, qui tunc eſt, attenditur.
Verbum conſuetum, refertur ſolum ad vſum.
13 Impetratio ſuſtinetur ratione ſolius vſus.
Canonici, ſi dicatur, conſueuerunt eligere, ſufficit probare, aliquando elegiſſe.
14 Præſcriptio quadragenaria non tollitur, niſi per aliam præſcriptionem quadragenariam.
15 Conſuetudo vbi eſt indu cta & completa, licet requiratur alia contraria completa, ad tollendam primam quando reducitur res ad ius commune ſufficit tempus decem annorum.
16 Res de facili reuertitur ad ſui priorem naturam.
17 Capellæ fundatæ in monaſterio, præſumuntur regulares, niſi probetur ſolitas per ſeculares teneri.
Cautela impetrantium capellanias, vel alia beneficia in monaſterijs ſita ibi. & nume. 18.
18 Statuta regularium non ligant ſeculares, niſi quatenus diſponunt, quod capellani ſic ſeruiant capellanijs in eorum monaſterijs ſitis.
19 Beneficium impetrans, ſi ei obijcitur fuiſſe regulare ante, vel poſt ſecularitatem, cogitur probare ſtatum medium, quod fuerit ſeculare per quadraginta annos.

1 BEneficium regulariter præſumi ſeculare ex primaria inſtitutione, niſi † probetur regulare, ab omnibus eſt receptũ, quia poſtquam diuus Petrus fuit ſecularis, præſumitur, ita beneficia fundata fuiſſe ſequendo illũ primũ patronũ, & ideo ſi clericus ſecularis impetret beneficium tanquã ſeculare, vel clericis ſecularibus aſſignari cõſuetũ, ſufficit probare, per decem annos fuiſſe adminiſtratum per ſeculares, quia (vt dixi)
2 de iure cõi † omnia beneficia ſunt ſecularia. Ita voluit Rot. deciſ. 52. fuit dubitatum, nunquid impetrãs. in nou. & deciſ. 487. nota quod impetranti. in antiq Philip. Prob. in addit ad Ioan. Monach. in c. ſuper eo. nu. 17. de prẹb. lib. 6 Philip. Frãc. in c. cum de beneficio. col. 3. de prẹb. in 6. Fel in c. noſtra. in 4. corollario. verſ. 4. nota de reſcr. Mil. in repert. in verb. beneficium. q. 23. & quod ſufficiat, probare tempus decem annorũ,
* dicit Bellencin. qui atteſtatur de * cõi in tract. de ſubſi. charitatiu. q. 82. & tenet Felyn. in c. ſtatuimus. de maiorit. & obed.

Contraria in his terminis eſt deciſ. Rot. 46. quæritur quãti tpis. col. 4 nu. 5. in nou. vbi Rot. tenet contra Io. And. in c. fi.
3 de conſuet. in 6. dicens, quod † licet conſuetudo ſit ſecundum ius cõe, requiritur tempus quadraginta annorũ, per text. in c. cum de beneficio. iuncta gl. in verb. legitima. de præb. in 6.

Conciliari poterunt hoc pacto, vt d. deciſ. 460. male loquatur per ſupradicta, vel dicas & melius, ibi Rot. loqui, qñ agitur de præiudicio eccleſiæ ſuæ, vt declarat Bellencin. in pręal leg. tract. de ſubſid. carit. q. 82. vel tertio dicas, concluſionem
4 iſtam procedere, vbi eſt conſuetudo ſcdm ius, ſecus † ſi eſſet conſuetudo contra ius, quia tunc non ſufficit tps decem annorum, ſed requiritur tempus quadraginta annorum, ſed in d. deciſion. 460. ita declarat & limitat Mil. in repert. in verb. conſuetudo rationab. Nec obſtat tex. in d. c. cum de beneficio. cui innititur d. deciſio. 460. quia illud ibi eſt, eo quod requiritur præſcriptio legitime completa, quo caſu, quando lex ita requirit, licet conſuetudo non ſit contra ius cõe, ſed ſecundum ius commune, tamen requiritur præſcriptio quadraginta annorum, iuxta ſententiam glo. in præalleg. c. fi. de conſuet. in 6. & ibi Io. And. in nouell. & ita intelligitur etiam glo. in d. c. cũ de beneficio. vt declarat Alex. in c. mos eſt. col. 2. diſt. 1. & ſequitur Cur. in c. fin. de conſuet. col 34.

Sed contra hãc diſtinctionem multum facit illud, quod di
5 citur, vt † cum præſcriptio ſit ſecundũ ius, vel præter, ſufficiãt decem anni, nõ procedere, vbi agitur de præiudicio ordinis, aut Eccleſiæ, vel ipſarum perſonarum eccleſiaſticarũ, vt per Fel in cap. ſtatuimus. verſ. limita primo. de maior. & obed. & Rot. d. dec. 460. col. 4. & late declarat Curt. in d. c. fi. col. 41. de conſuet. Vnde cũ hic agatur de pręiudicio ordinis Regulariũ in præſumendo beneficium ſeculare, nõ vr̃ ſufficere probationem decem annorum, id eſt, tale beneficiũ fuiſſe adminiſtratum decem annis per ſeculares. Ita ſenſit Mil. in repert. in verſic. præſcriptio contra ius. vbi impugnat deciſ. 32. in not. quæ eſt contraria d. deciſ. 460. dicens, quod conſuetudo, quæ non
6 eſt cõtra ius, ſi † tñ detrahat in totũ, vel in parte iuri Eccleſiæ, vel eccleſiaſticæ perſonæ, requiritur ſpacium quadraginta annorũ, vt in terminis dixit Rot. in pręallegata deciſi. 460. col. 4. in fin. quia re ipſa diffiteri non poteſt, quin ſit contra perſonas eccleſiaſticas, ſi præſumatur, illud beneficium eſſe regulare, vel ſeculare. Et licet huic difficultati conetur reſpondere Rot. poſt Aegid. in d. deciſ. 32. fuit dubitatum, nunquid impetrans. in nouis. inquiens, hic non agi de præiudicio ſtatus ipſius beneficij, ſed ſolum de vſu & ſtatu illius vſus, tñ non vr̃ omnino tollere dubitationem, & ſatisfacere, quia non poteſt recuſari, quin alterando vſum & ſtatum forte nõ probatum, non ſequatur etiam alteratio in præiudicium ordinis Regularium, & propterea Rot. in præalleg. deciſ. 460. col. 4. in fi. impugnat

Digitized by Google

pugnat hanc ſolutionem, quæ fuit Io.And. quia quod applice
tur ſtatus vni Eccleſiæ, hoc ad rem non facit, cum ſatis ſit, vt
detrahatur Eccleſiæ, vel perſonis. Quocirca vt ſtare poſſit il-
7 la decis.32. in no. neſcio quid dici poſſit, niſi † vere probãdum
eſſe aliquem ſecularem obtinuiſſe illud beneficium, quo caſu
propter probationem poſſeſſionis transfertur onus proban-
di ad regulares, cum ſemper præſumatur pro poſſeſſore. §. cõ
modum. Inſtit. de interdict.

Primo amplia, vt etiam ſufficiat probare vltimum ſtatũ be
neficij, illum ſcilicet, per cuius mortem vacauit beneficium,
8 fuiſſe ſecularem, quia † attenditur vltimus ſtatus beneficij. &
ſecundum illum debet iudicari, vt traditum fuit à Bald. in l. ſi
mater. per illum text. C. ne de ſtat. defunct. l. Meia. § licet ſi
alimenta. ff. de aliment. & cibar. legat, voluit Rot. d. decis. 35.
ſequendo opinionem Aegid. Dominic. & Philip. Franc. in d.
c. cum de beneficio. col. 3. de præb. in 6. ſequitur Mil. in reper
tor. in verb. beneficium ſi eſt impetrat. & Fel. in c. ante. col.
pen. de reſcrip. & in c. in noſtra. in 4. corrollario. verſ. 4. not.
eod. tit. non eſt neceſſe probare, decem annis fuiſſe retentum
à ſeculari clerico, ſed ſufficit probare vltimum ſtatum, quia in
impetratione agitur ſolum de ſtatu ipſius rei, adeo vt proba
to illo ſtatu, valeat impetratio, ſic vt aduerſario dicenti tali
beneficium regulare incumbat onus probandi, ratione poſ-
ſeſſionis, & ſequitur Calder. in tit. de præben. conſi. 28. in im-
petrans beneficium.

Intellige & declara ampliationem prædictam procedere
9 quando † ſummus Pontifex non expreſſit in literis de bene-
ficio, quod adminiſtrari cõſueuerat a clericis ſecularibus, ſed
ſimpliciter ſcripſit pro clerico, nõ adiecto, quod adminiſtra-
ri conſueuerat, quia tunc ſufficit impetranti, probare vltimũ
ſtatum ſecularẽ, per ſupradicta: ſecus vero eſt, ſi Papa expreſ-
ſerit in literis, vt cõferatur beneficium, quod ſolebat regi per
clericos ſeculares: nam tunc non ſufficit probare vltimum ſta-
tum, ſed requiritur quadragenaria præſcriptio, quia vbi dici
10 tur conſueuiſſe clericis ſecularibus aſſignari, non † poteſt in
telligi conſuetum, niſi per præſcriptionem quadraginta anno
rum, iuxta ſententiam Gemin. in d. c. cum de beneficio. ſub nu.
8. & ibi Philipp. Franc. ſub nu. 5. de pręb. lib. 6. teſtantur Arch.
& Lap. in præalleg. c. cum de beneficio. vbi ẽt iſtud tenet Ioã.
And. & ſequitur ibidem Franc. nu. 9. verſ. ſi vero mãdetur pro
uidere. & tenet Calder. in præalleg. conſi. 28. ſub tit. de præb.
quia verbõ, conſueto, intelligitur de præſcripto, vt per Frãc.
11 in d. verſic. ſi vero mandetur. & † appellatione conſuetudinis
intelligitur de præſcripta, c. Cumana. de elect. vbi Abb. & reli
qui, & ſic tunc ſignificatur dominium, & proprietas, itaq; non
ſufficit ſola poſſeſſio, vt dicit Frãc. vbi ſupra, qui allegat Lap.
in d. c. cum de beneficio. in glo. in verb. legitimè.

Contra tamen hanc declarationem ſtat in terminis dec. 35.
fuit dubitatum, nunquid, verſ. D. vero Aegid. in no. in quo lo-
12 co Dñi tenuerunt, quod † etſi in literis fuerit expreſſum proui
deri de beneficio conſueto aſſignari clericis ſecularibus, tamẽ
ſufficere probare, vltimum ſtatum fuiſſe ſecularem, licet non
probetur, illum ſtatum nedum non fuiſſe quadragenarium, ve
rum nec etiam per decennium obſeruatum: quia tãtummodo
inſpici debet ſtatus poſſeſſionis, qui tunc eſt, per c. ſi iudex.
de ſent. exc. lib. 6. & c. querela. de elect. ita verbum, conſueto,
referatur ad ſolum vſum, per l. 3. C. de epiſ. audien.

Huic repugnantiæ non facile videtur poſſe reſponderi, &
in praxi forſan difficile eſſet obtinere contra tot Patres, pp
maximam eorum authoritatem, qui impugnant, & expreſſe re
prebenduot d. deciſ. 32. tñ crederem, dictam deciſionẽ poſſe
defendi, quia licet in impetratione dicatur, beneficium cõſue
tum, tamen verbum, cõſuetum, poteſt referri ad ſolum vſum,
vt dicit ibidem Rot. per d. l. 3. C. de epiſc. audien. ideo debet
13 valere impetratio † quæ ſuſtinetur ratione ſolius poſſeſſionis,
& non obſtat, quod verbum conſuetum requirat præſcriptio
nem legitimam, quæ etiam ſecundum materiam ſubiectam ve
rificatur in conſuetudine non præſcripta, vt ſi dicatur, canoni
cos conſueuiſſe eligere, ſufficit probare, aliquando canonicos
elegiſſe, c. querelam. de elect. notat Ant. de Butr. & Abb. in d.
c. Cumana. eod. tit. & ſequitur Cort. in c. fin. col. 34.

Primo limita concluſionẽ, vt non procedat, quando per re
gulares ex aduerſo fuiſſet probatum, tale beneficiũ fuiſſe per
40. annos gubernatum per regulares: tunc enim, cum obſtet
prima præſcriptio quadraginta annorum, non ſufficit impe-
tranti probari per decem annos fuiſſe tale beneficium reten-
14 tum per ſeculares: nam † præſcriptio prima quadragenaria
non tollitur, niſi per aliam præſcriptionem quadragenariã in
contrarium, vt per Rot. d. deciſ. 35. in nou. allegat. c. accedenti
bus. de exceſſ. præl. & Rot. deciſ. 487. impetranti. in antiq. ſe-
quitur Rebuff. in praxi beneficiali. 1. par. tit. quotuplex ſit be-
neficium, nu. 5. Ideo in hoc caſu requiritur pręſcriptio quadra
ginta annorum, c. ad decimas. de reſtit. ſpol. in 6. & c. Cuman.
de elect. & ſequitur Dñic. & Franc. in præalleg. c. cũ de bene-
ficio. col. 2. de præben. in 6. circa fin. Mil. in repert. in verb. be-
neficia omnia. Fely. in præallegato ſæpius c. in noſtra. in 4. co-
rollario.

Hanc limitationem omnino veram eſſe non arbitror ex eo
maxime, quod licet ſit probatum, per quadraginta annos tale
beneficium fuiſſe gubernatum per regulares, non tamen vide
tur, hoc caſu eſſe neceſſe probare aliam cõtrariam pręſcriptio
nem quadraginta annorum, imo ſufficeret impetrãti etiam in
iſto caſu probare, per decem annos tale beneficium fuiſſe gu
15 bernatum per ſeculares: quia † vbi conſuetudo eſt inducta, &
completa, licet requiratur contraria conſuetudo completa ad
tollendam primam, vt dicit Rot. d. deciſ. 35. in nou. & glo. in l.
nemo. §. temporalis. ff. de reg. iur. Fel. in c. cum acceſſiſſent. col.
14. verſ. 7. limita. & ibi Dec. col. pen. de conſtit. Tamen qñ con
ſuetudo contra aliam cõſuetudinem reducit nos ad terminos
iuris communis, ſufficit tempus annorum decem ad tollen-
dam contrariam conſuetudinem, contra ius quadragenarium.
16 Res † n. facile reuertitur ad ſuam priſtinam naturã, l. ſi vnus.
§. pact. verſ quod in ſpecie. ff. de pactis. Iſta eſt ſingularis do-
ctrina Abb. in c. fi. de conſuet. quam ibi ſequitur Curt. col. 65.
& Fel. in præallegato c. cum acceſſiſſent. in verſ. 7. limita. & in
terminis prædictæ deciſ. 35. reperi idem tenere Gome. in tra-
cta. de gratijs expectati nu. 106.

Modo in terminis noſtris, licet probetur per regulare illud
beneficium adminiſtratũ fuiſſe ab eis per quadraginta annos
& ſic probata ſit præſcriptio contra ius, qui tamẽ clericus ſe-
cularis impetrãs, probando, quod fuerit rectum per clericos
ſeculares ſpacio decẽ annorum, reducit rẽ ad terminos iuris
communis, quia de iure communi omnia beneficia ſunt ſecu
laria; ideo ſufficere probare præſcriptionẽ decem annorum.

Cogita tamen, an poſſet dici, quod cum prima conſuetudo
vel præſcriptio ſit completa, ideo præſcriptio illa vel conſue-
tudo facit ius; ergo contraria conſuetudo venit contra ius,
ideo requiritur tempus quadraginta annorum.

Secũdo limita, vt concluſio nõ procedat, ſi capellæ fuerint
17 fundatæ in monaſterio, ſiue eccleſia regulariũ, quia † tunc illæ
præſumũtur regulares, niſi probaretur, p ſeculares teneri eſſe
ſolitas, vt dicit Rebuff. in ſua praxi beneficiali, 1 par. tit. quo-
tuplex ſit beneficiũ. nu. 6. per c. cũ de beneficio. de pręb. in 6.
Vnde qñ quis illas capellanias, ſiue alia beneficia impetrat,
debet in bulla adijcere clauſulã, nõ obſtantib. monaſterij ſta
18 tutis q̃uis ea ſtatuta † nõ ligent ſeculares, quatenus reſpiciũt
regulã, ſed regulares tantum, tñ quatenus diſponũt, quod ca
pellani ſic ſeruire illis capellanijs debeant, ſeculares ligantur
illis ſtatutis. Vnde eis derogandum eſt, & hoc eſt tutius, quic
quid in contrariũ dicatur, vt admonet idẽ Rebuff. vbi ſup. n. 7

Tertio limita concluſionem non procedere, qñ ex aduerſo
daretur obiectio, dicendo tale beneficium fuiſſe regulare an-
tè vel poſt ſecularitatem: nam tunc licet non fuerit regulare
per quadraginta annos, tñ ex quo aliqñ fuerit regulare, cogi-
tur impetrans ad probandum ſtatum medium, id eſt, benefi-
ciũ fuiſſe ſeculare per quadraginta annos, per tex. in d. c. cum
de beneficio de præb. in 6. ibi, etiamſi ante vel poſt religioſi
qñcunque miniſtrauerint in eod. nam intelligitur, qñque mini-
ſtrauerint, adeo vt poſſeſſio regularium fuerit cũ bona fide,
& colorata, licet tpe impetrationis non fuerit colorata, ut te-
net Lap. in d. c. cum de beneficio. & ibi ſequitur Philip. Franc.

CONCLVSIO CLXXIII.

ARGVMENTVM.

Beneficij collatio ad quem ſpectet, & quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Beneficij collationem pertinere ad Epiſcopum, vel alium, probatur per famam audi- tam, conſueuiſſe conferri tale beneficium per talem, & quando procedat, nu. 7.*

2 *Agenti ex cauſa permutationis ſufficit probare compermutantem fuiſſe habitum & reputatum pro tali.*
3 *Opinio præualet veritati in collatione beneficij.*
4 *Impetranti ſufficit, quod Epiſcopus ſit in quaſi poſſeſſione conferendi beneficium impetratum.*
5 *Quaſi poſſeſſio in collatione vel præſentatione beneficij quid operetur.*
6 *Præſentatio facta ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione, quomodo valeat.*
7 *Prouiſus ab habente poſſeſſionem conferendi præfertur ei, cui ille, ad quem de iure pertinet, contulit, non tamen eſt in poſſeſſione.*
8 *Quaſi poſſeſſio ex vnico tantum actu præſentationis acquiritur.*
9 *Quaſi poſſeſſio probatur ſecuta inſtitutione per præſentationem.*
10 *Collatio beneficij poteſt probari per inſtrumentū admiſſionis illius, ad quem ſpectabat, ac etiam per teſtes.*

BEneficij collationē pertinere ad Epm, vel alium, probaŕ
1 per famā, quæ percrebuerit, ſolere † conferri tale bñficiū
per talem, vt decidit Rot. deciſ. 123. ſufficit probare. in nouis.
ſequitur Mil. in repert. in verb. probatio, quod beneficiū pertineat.
idē confirmat Rot. deciſ. 47. valent acta. in nou. vbi hr:
quod ſi negetur facultas Epi, ſufficit ꝓbare cōem opinionē,
idem Rot. deciſ 449. valent acta. in antiq. & deciſ. 4. poſſeſſor
beneficij. in nouis. ſequitur Lap. alle. 89. in Dei nomine, amē.
ſub nu. 8. verſ. venio ad ſecundū. in fi. cui accedit Lamberti. de
iure patron. art. 14. ante nu. 5. q. 2. p. 1. lib. 2. & art. 1. q. 3. par. 1.
li. 2. nu. 7. verſ. & allud ſimile ad validitatē. coll. & adhæret Sta
phil. ſuper ſignatura. verſ. eſt alius. fo. 69. iuxta primā impreſſionem
Conſimile eſt, quod voluerunt Dd. in ca. conſultationib.
& in c. ex literis. de iure patr. Soci. cōſ. 33. ex his. poſt nu.
20. Dec. in c. 1. col. 4. verſ. tertius caſus eſt. de appel. vbi cōcludit,
per famam probari, collationē beneficij pertinere ad aliquem:
illud ēt facit Rot. deciſ. 109. agenti & petenti. in nouis.
2 dicens, agenti ex † cauſa permutationis ſufficere probare, illum,
cū quo permutabat, fuiſſe habitum & exiſtimatū pro tali.
Bellame. deciſ. 389. ſi in impet. bñficij. idē notat deciſ. 375.
3 de poſito de cōi reputatione. Rō eſt, quia † in collatione huiuſmodi
præualet opinio veritati, vt per Rot. deciſ. 557. qdā.
in antiq. quinimo ſatis eſt impetrāti ad collationē Epi, vt Eps
4 † ſit in quaſi poſſeſſione conferendi beneficiū impetratū, quæ
quaſi poſſeſsio in collatione vel præſentatione beneficij: qñ
valeat, attenditur & inſpicitur: & propterea facit, vt electus,
ſiue præſentatus ab illo, qui eſt in quaſi poſseſsione, præferat
5 † omnibus alijs, per c. conſultationib. de iure patr. & c. querelam.
de elec. & not. Oldra. rñdit in conſ. 312. Federic. conſulēdo
ſenſit in conſ. 294. conſuluit Abb. in conſ. 54. & Calder. in
conſ. 23. in tit. de præben. & in conſ. vlt. de iu. patr. & tradidit
Rot. deciſ. 14. incip. vtrum ſicut præſentatus. in tit. de iure patron.
in antiq. facit tex. in c. cum Eccleſia Sutrina. vbi Abb. de
cauſ. poſ. & propr. & adeo iſtud eſt verum, vt ſcilicet pñtatio
6 facta ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſsione, valeat, vt † præualeat
præſentationi factæ à proprietario iuris patronatus. Ita Ant.
de But. & Abb. in d. c. cōſultationib. poſt Innoc. quem referūt
in pluribus locis. Et ideo voluit not. Cat. in conſ. 69. inc. quo
ad primā. quod ſi alij re ipſa patroni ſint, alii in quaſi poſſeſſione
iuris patronatus, nō ſit opus in gratia facere mentionē
de veris patronis, quia illis nō præiudicat, & nō ipſi, ſed qui
ſunt in quaſi poſſeſsione, debeant præſentare, per Inn. in d. c.
cū Eccleſia. Vnde ſi eius aduerſarius vellet probare, imo proprietatem
collationis reuera pertinere ad collationem illius,
qui eum prouidit, non eſſet admittendus: quia probatum nō
releuaret, cum in talibus (vt dixi) magis conſideretur poſſeſ-
7 ſio † & ꝓuiſus ab habente poſſeſsionē cōferendi, præferatur
ei, cui ille, ad quē de iure pertinet, nō tamen eſt in poſſeſsione,
contuliſſet, vt per Rot. deciſ. 557. quidā impetrauit. in antiquis.
Abb. in c. cum olim. in 3. not. nu. 4. Dec. d. conſ. 134. viſo
puncto, & pro tenui. nu. 1. in prin. Dyn. regul. 1. verſ. ſeptimo
quæritur, quid ſi credebatur. & eſt deciſ. 575. vtrum ſicut. in
8 antiquis. Præterea obſerues, iſtā † quaſi poſſeſsionem ex vnico
tantum actu præſentationis acquiri. Ita reſpondit Dec. in
d. conſ. 134. nu. 1. teſtatur Oldr. conſ. 312. incip. thema qōnis.
circa finē. verſ. & dato ſine præiudicio. vbi adducit con tex. in
c. cum Eccleſia Sutrina. de cau. poſ. & propr. & per illum tex.
idem voluit Feder. conſ. 234. ſuper primo & ſecundo dubio.
9 Abb. conſ. 14. inci. videtur primo. lib. 1. dicens, ſequuta † inſtitutione,
per præſentationem probari quaſi poſſeſsionem, &
huic adſtipulatur c. conſultationib. de iure patr. & c. querelā.
de elec. & quod notat Inn. in c. 2. de in integ. reſti. & hoc idē
ſequutus eſt Calder. in conſ. 12. tit. de iure patron.

Quin etiam iſtis aſcribas, vt collatio beneficij poſſit probari
per inſtrumentum admiſſionis illius, ad quem ſpectabat, ac
10 † etiam per teſtes, & per auditum, vt deciſum reliquit Rot. d.
deciſ. 123. in nouis. & deciſ. 780. collatio alicui facta, in antiquis.
& ad hoc reſpicit Bellamer. deciſ. 246. licet obſeruet. circa
prin. de probatione vero per teſtes cautū eſt in c. ſolicite.
& ibi Bal. in fi. de reſti. ſpol. Rot. deciſ. 39. in titu. de probat. in
antiq. Ripa in rub. de conſtit. nu. 32. vbi dicit, collationem beneficij
factam bene merito abſque diſpenſatione teſtibus probari
poſſe, quem ſequitur & refert Gig. in conſi. 118. interrogaſti
me num. 6.

CONCLVSIO CLXXIV.

ARGVMENTVM.

Beneficij collatio ſiue renunciatio probari an poſsit per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Beneficij collatio vel renunciatio probari poteſt per teſtes, & num. 8. & 9. vbi locum habent.*
2 *Collationem habens ab ordinario præfertur collatione Papæ.*
3 *Teſtes & inſtrumenta eandem vim habent.*
4 *Scriptura non requiritur ad probandam collationem beneficij.*
5 *Collatio beneficij poteſt per collatorem probari, dummodo producatur, vt teſtis. Vide ibi contrarium.*
6 *Inueſtitor feudi admittitur in cauſa feudi ad informationem tantum.*
7 *Quæ fides adhibenda ſit teſtimonio, ſecundum perſonarum qualitatem arbitrarium eſt.*
8 *Beneficij collatio ſimplicis probatur teſtibus ſecus dignitatum, quæ non probatur, niſi per ſacras apices.*
9 *Beneficij magni collatio non poteſt probari per teſtes ſecus ſi ſit modicum.*
10 *Agens poſſeſſorio, debet probare collationem beneficij ſibi factam ab habente poteſtatem.*
Auctoritas beneficium conferendi probatur fama & reputatione, & alijs adminiculis, vt ſi collator ſit in quaſi poſſeſſione conferendi.

1 BEneficij collationem † ſiue renunciationē probari poſſe
per teſtes, prodidit Bal. in ca. 2. ext de reſtit. ſpol. nume. 3.
quem ſequitur Dec. in l. nihil tam naturale, num. 2. ff. de regulis
iuris. & in l. cum poſtea. in fi. C. de pact. Iaſ. docuit in rubr.
ff. de acquir. poſſ. nume. 17. & ita deciderunt Domini de Rota
deciſ. 780. in antiq. & idem Iaſ. in l. 1. C. de bo. poſſ. cont. tab.
& Gig. in tract. penſio. quæſt. 45. num 4. & Lambertin. de iure
patron. art. 2. q. princi. 3 partis. Nec illud animaduerſione di-
2 gnum ē memoria elabi ſinas, † habentem collationem ab ordinario,
præferri collationi Pontificis Maximi, ſi appareat de
eius (quam vocant) prioritate, quam probare debet, vt reſpōdit
Barthol. Socin. conſ. 67. nu. 5. volu. 3 vbi etiam diſputatur,
quid decidendum ſit, quando ſumus in dubio de prioritate,
& quando poſterior poſſidet, & quam vim habeat clauſula,
motu proprio, quoad materiam prioritatis vel poſterioritatis.
Et in deciſ. prædicta Dominorum Rotæ 780. in antiq. dicitur,
poſſe etiam probari collationem ſiue renunciationem
3 beneficij per inſtrumenta, cum † teſtes & inſtrumenta eandem
vim habeant, ca. cum Ioannes Eremita. de fide inſtrum.
& ca. poſt ceſsionem. de probat. & de huiuſmodi probatione
per inſtrumenta & per teſtes diximus etiam ſupra, in proxima
præcedenti concluſione, ad finem.
4 Primo amplia, vt nec etiam requiratur ſcriptura † ad illam
probandam, Iaſ. ita docendo ſcripſit in d. rubr. ff. de acq. poſſ.
nu. 17. & in l. cum proponas filios. nume. 4. C. de pact. dicens,
ſe de facto interrogatum fuiſſe. & ad hoc teſtatur Bal. in d. ca.
2. de reſtit. ſpoliat.
Secundo amplia, vt etiam poſſit probari per collatorem,
5 dummodo producatur † vt teſtis, ita Roman. in ſing. 733. incip.
quidam dicit ſibi. per gloſ. ſing. in cap. 1. §. ſi duo. de pac.
tenen. & eius viol. in vſib. feud. & gl. in c. 1. de cler. viol. pact.
Ioan. Crot. in tract. de teſtib. par. 4. nu. 93.
Contrariū videtur ſentire Steph. Aufrer. in tract. de teſt. in
ver. collator. vbi adducit ſimile dictū Bald. in c. 2. de pa. te. in
6 ſe. §. ſi duo. d. li. feud. vbi inquit, inueſtitorem † feudi non admitti
in cauſa feudi ad probationem, ſed ad informationem,
(vt nominant) & aliquale iudicium, & concludit ibidem Stephan.
tunc collatorem eſſe admittendum, quando nullum ex
eo teſtimonio ſentiat commodum, & iuxta genus perſona-
7 rum vnum eſſe ſtatuendum. quænam † fides ſit adhibenda tali
teſtimonio: per textum in capitulo & ſi quæſtiones. de ſimon.
& notatur in capitulo cum parati. de appell. & de hoc
videas

Digitized by Google

videas in concluſ.collator.& Petr.Rebuff.in pract.benef.in 1.
part.tit.reg.ad coll.bou.nu.25.verſi.ſed an Epiſcopus.
Primo limita concluſionem, vt tantũ procedat in benefi-
8 cijs ſimplicibus,ſecus vero in dignitatibus,quę†non proban
tur,niſi per ſacros apices,l.probatorias.C.de diuerſ.offic. li.
11.& ita limitat Bal.in d.c.2.extr.de reſt.ſpol.quem ſequitur
remiſsiue Iaſ.in d rub.ff.de acquir.poſſeſſ.nu.17.
Secũdo limita nõ procedere,ſi beneficium ſit opimum, ſe-
9 cus† vero ſi tenue ſit,põt quippe tunc probari per teſtes.Bal.
in rub.de reſcript.extr.nu 2.& vide infra in concluſ.collatio.
Vnde beneficij collationem ſibi factam ab habente aucto-
10 ritatem probare debet,qui†vult intẽtare poſſeſſorium. Rot.
decis.65.in antiq.quam refert & ſequitur Ioan.Baptiſt. Ferr.
conſi.92.nu.4 lib.1.
[illegible] quidẽ probatur per famam & exiſtimationẽ, & alia
[illegible], vt quia collator erat in quaſi poſſeſsione confe-
[illegible] decis.3.alias 123.tit.de probat.in nnu.pro hoc
[illegible] c.cum Eccleſia Vulterana . de elect.& in c. nono.diſt.
[illegible] c.ſi quis Epiſcopus.1 quęſt.3.& c.cum ex iniuncto . de
hęret.Dec.in c.1.nu.14.de appell.& in c.veniens. num.24.de
except.Petr.Duen.reg.299.limit.12.

CONCLVSIO CLXXV.

ARGVMENTVM.

Beneficiatus an teneatur probare de iuſto titulo beneficium renunciantis.

SVMMARIA.

1 *Beneficij collatio facta alicui de beneficio renunciantis non infringitur ex eo, quod non probatur, renunciantem legitimè titulum habuiſſe.*
2 *Beneficium renunciantem fuiſſe tentum & reputatum pro rectore illius, probare ſufficit.*
3 *Beneficium renuncians, ſi per triennium pacificè poſſederit, tenetur probare iuſtum titulum. Reliqua vide in concluſione, titulus.*

BEneficij collationẽ factã alicui de beneficio renunciãtis,
1 nõ infringi ex eo,quod†non probetur,renunciantẽ legi-
time titulũ habuiſſe,profitendo reſcripſit Imol.in c.illud. de
pręſumpt.c.innotuit.de eo qui furt.ordin.ſuſcip.quẽ refert &
ſequit Rom.in conſ.465 .ſufficit.n.tñ probare,ipsũ fuiſſe exi
2 ſtimatum & habitum pro†rectore illius Eccleſiæ, vt ibi not.
Rom.& Bellamer.decis.545.inchoãte,nõ obſtãtibus cõcluſio
nibus.Lap.allegat.89.in Dei nomine,amẽ.verſ.venio ad ſecũ
dũ.& Bellamer.decis.112.ſubrogatus.& idẽ in decis.116.Caſ
ſad.decis.2.de cauſ.poſſeſſ.& ꝓpriet.n.4.Boer.decis.42.n.30.
Intellige,ſi renũcians poſſederit per trienniũ pacifice, qa
3 tunc†non tenetur probare iuſtũ titulum,& ita intelligendam
eſſe Rot.decis.120.agenti.in nou.inquit Mandoſ.in addit. ad
Roman.in d.conſ.465.& ante eũ tenuit Philipp.Franc.in c.ſu
ſceptum.nu.11.de reſcript.li.6.& Dom.Lap.allegat.89. vult,
requiri longiſſimã poſſeſsionẽ ad hoc, vt quis non teneatur
probare iuſtum titulum ſui prædeceſſoris,debet intelligi etiã
in triennali poſſeſſione.Ita ſeruaſſe,& ſeruare palatiũ,inquit
Caſſad.d.decis.2.ſuo tempore.ibi.nu.6.& per Achil.in decis.
nõ impreſſis.decis.1.titulus anteceſſoris. ſub rubr.de tit. Sed
de hac re commodius , & opportunius in cõcluſione,titulus.

CONCLVSIO CLXXVI.

ARGVMENTVM.

De beneficij collatione clandeſtina,an ſimulata præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Beneficij collatio clandeſtina præſumitur ſimulata & nu 2.*
2 *Contra prouiſum clandeſtinè poteſt excipi de crimine vel infamia ad differendam poſſeſsionem.*
3 *Contractus clandeſtinè factus, fraudulentus & ſimulatus præſumitur.*
4 *Præſumptio, quod collatio clandeſtina ſimulata præſumatur, tollitur, ſi probetur, aliqua legitima cauſa collationem occultè factam fuiſſe.*
5 *Præſumptio in incertis ſ[illegible] locum habet.*
6 *Collatio beneficij palam facta, idoneitatem perſonæ præſumit, & contrarium aſſerẽs probare debet.*
7 *Beneficij collatio clandeſtina dicitur nulla. Et ibi vide contrarium.*
8 *Collatio beneficij clandeſtina, & contractus clam factus, licet ſimulata præſumantur, non tamen nulla ſunt. Et de beneficij collatione vide in concluſione, collatio.*

1 BEneficij collationem clandeſtinam † præſumi ſimulatam
ſancitum eſt in c.vt noſtrum.vt eccl.benef. & c.vt noſtrũ.
de appel.& ibi Abb.col.fin.ex hoc exijt , vt dicere ſolitus ſit
Abb.i c.cum olim.de cã poſ.& propr.nu.17. cõtra clãdeſtine
prouiſum poſſe excipi de crimine vel infamia ad differẽdam
2 poſſeſſionem,quia † eſt præſumptio contra talem collationẽ,
quem ſequitur Per.à Biax.in trac. direct.d.c.46.par.3. num.2.
Bart.Cæpoll.in trac.de ſimul contr.20.præſumpt.nu.67.Huic
optime rñdet, quod ad hanc rem tradunt de cõtractu clãde-
3 ſtine facto,eũ præſumi fraudulentũ †& ſimulatũ,ſcriptũ reli-
quere Dd.in l.ab Anaſtaſio.C.mãd.& in l.poſt contractũ. vbi
præcipue Bart. verſ.quartus caſus.ff.de donat.tex.in clem.ex
grandi.de vſur.l.data.C.de donat.quod idẽ cõprobat tex.cũ
glo.in c.cõſuluit.de off.dele.vbi hr̃, illum,qui male agit,odio
proſequi lucẽ,vt ſcripſit Inn.in c.1.de fi.inſtr. tot.titu. ext.de
4 cland.deſpõſat.& prædicta ſunt vera,niſi†probaretur,aliqua
legitima cauſa talem collationẽ occulte factam fuiſſe , ex qua
cauſa tolleretur talis præſumptio contra collationem: nã præ
5 ſumptio habet tantum locum in his,† quæ ſunt incerta,nõ au
rem in his,quæ ſunt clara,l.continuus. §.cum ita.de ver.obli.
ſicut econtra,collatio facta palam,inducit præſumptionẽ pro
6 habilitate perſonæ : & aſſerenti contrarium, incumbit†onus
probandi,ita Abb.in d.c.vt noſtrum.nu.8.verſ.nor.7.
7 Primo amplia vſque eo,vt † imo dicatur nulla,ita not.Inn.
& Dd.in d.c.vt noſtrum.& in addit.ad Abb.in d.c.cum olim.
pen.col.verſ.2.fallit.& Archid.in c.ſi tibi abſenti.de præben.
In contrariã deſcendit ſniam Bal.in ſua Margar.in ver.col-
latio.ideſt,imo valere,& de hoc videas Abb.in d.c.vt noſtrũ.
vt eccle.benef.nu.18. nã licet contra illã præſumatur , nõ per
hoc dicitur nulla,vt ex ſupra allegatis . In ſimili de contractu
8 clam facto,qui†tamen licet præſumatur ſimulatus, non tamẽ
eſt nullus,vt de hoc latè Cæpol.in trac.de ſimul.cõtrac.in 20.
præſump.& infra ſuſius diximus in cõcluſ. Cõtractus ſimula-
tus.& de beneficij collatione adeas cõcluſionẽ, Collatio,inf.

CONCLVSIO CLXXVII.

ARGVMENTVM.

An, qui beneficium impetrat, & iuris patronatus eſſe laicorum aſſerat, illud probare debeat.

SVMMARIA.

1 *Beneficium impetrans, & aſſerens eſſe iuris patronatus laicorum, debet illud probare. Quod intellige, vt ibi diſtinguitur.*
2 *Prouiſio beneficij de iure patronatus laicorum quando valeat.*
3 *Beneficium præſumitur patronatus magis, quam liberum, & ibi vide contrarium.*
4 *Ius patronatus acquiritur per conſtructionem Eccleſiæ.*
5 *Eccleſia præſumitur habere patronum.*
6 *Eccleſia licet præſumatur habere conſtructorem, non tamen præſumitur patronata.*
7 *Ius patronatum prætendens ex præſumptione, quod Eccleſia conſtructa ſit alicuius, docere debet, ſe eſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi, quæ quaſi poſſeſſio non præſumitur.*
8 *Qualibet res præſumitur libera.*

BEneficium impetrans,& aſſerens eſſe iuris patronatus lai-
1 corum,debet illud probare,†idq́ue aut ex capite pręſcri
ptionis,aut conſuetudinis , aut fundationis, aut donationis,
aut cõſtructionis,ita decidit Caſſad. decis.7.i prin.de iur.pat.
Iſtud tñ ſic eſt accipiẽdum,vt idẽ Caſſad. intellexit ibidẽ.
Nam aut dr̃ in imperratione beneficij,quod (vt aſſeris) de iu
re patronatus laicorum exiſtit , & tunc impetranti incumbit
onus probandi,cum verba,vt aſſeris,referãtur ad impetran-
tem,& ſit cauſa intentionis ſuæ. Aut dicitur,quod beneficiũ,
(vt aſſeritur) de iure patronatus laicorũ exiſtit , & tũc impu-
gnanti incũbit probare.Aut dr̃,quod beneficium (vt aſſeris)
de iure patronatus laicorum vel clericorum exiſtit , & tunc
etiamſi ſit laicorum,onus probandi incumbit impugnãti lite-
ras,ꝓuiſionis, hæc vberius explicata videas ab ipſo in d. de-
2 cis.7.vbi ẽt decidit prouiſionem † beneficij de iure patrona-
tus laicorum ex ſundatione, dotatione, vel cõſtructione exi-
ſtentis tunc valere, quando fuerit expreſſe tali iuri patronus
derogatum à ſanctiſſimo Patre , vel patroni conſenſerunt in
prouiſum de tali beneficio,per tex.in ca.decernimus.16.q.7.
3 Et quod præſumat̃ patronatũ magis, quã † liberum, refert
Lamb.in trac.de iu.patro.4.art.2.q.princ.1.par. 1.lib.nu.14.
& Abb.

Digitized by Google

& Abb.in c.querelam.in 3.not.in 2.& 3.col.de elec.quem ibi
adducit Lambert.& idẽ Abb.in cõſ.106.inci.caſus.vol.2.vbi
dicit vt cũ Eccleſia ex ſe naſci non poſſit, dicendũ ſit, illã ab
aliquo conſtructã: & ideo de alicuius iure patronatu eſſe,cũ
4 per †conſtructionẽ eccleſiæ acquiratur ius patronatus.Card.
Flor.in c.nobis.q.8.de iure patron.vbi etiam Ioã.And.& la-
te per Roc.de Cur.in tract.de iure patr.in verſ.conſtruxit.&
idem Abb.in conſ.454.inci.caſu cõtingente.circa med.vol.1.
5 dicit,Eccleſiam † præſumi habere patronum.

Contrarium videtur ſentire dictus Roc.de Cur.in d.tract.
de iure patr. in ver.cõſtruxit. nu.29. quia licet pſumat Eccle-
ſia habere conſtructorẽ, cum ex ſeipſa naſci nequeat: tamen
6 non †præſumitur patronata,nec recte colligere poſſumus,prę
ſumitur habere conſtructorem:ergo præſumit patronata.Ac-
cedit & huc,quod voluit Abb.ſemetipſum fortaſſe in alijs lo-
cis ſupra citatis cõtrarijs declarantẽ,in conſ.76.vol.2.vbi in-
quit,quod licet eccleſia pręſumat ab aliquo conſtructa,& ic-
circo eſſe ex alicuius iuris patronatus, tñ iſtud ius patrona-
7 tus non ex ſola tali præſumptione probabitur,ſed † oportet,
vt prætendens ex tali præſumptione ius patronatũ doceat,ſe
eſſe in quaſi poſſeſsione præſentãdi,aliàs ſecus,& talis quaſi
poſſeſsio non præſumitur,vt idem Abb. per illum tex.in cap.
olim.3.de reſtit.ſpol.in 3.not. quæ etiã opinio probatur per
8 concluſionẽ generalem,quæ ſic ſe habet,vt† quælibet res prę-
ſumatur libera,l.altius.& ibi gl. alleg.concor. ff.de ſer.& aq.

CONCLVSIO CLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Beneficij permutatio vel reſignatio, an & quando probetur facta in fraudem.

SVMMARIA.

1 *Beneficij permutatio ſiue reſignatio præſumitur facta in fraudem patroni, ad quem ſpectabat præſentare, vel collationem facere.*
2 *Beneficij patronus poteſt agere contra permutationem, & eam annullare infra ſex menſes à die notitiæ permutationis.*
3 *Permutatio facta ſpretis patronis, non dicitur nulla ſed annullanda. ibid.*
4 *Beneficij permutatio fraudulenta probatur ex diſparitate beneficiorum permutatorum. Et quibus coniecturis probetur, ibid.*
5 *Beneficium eſſe tenue cui onus probandi incumbat.*
6 *Beneficij permutatio fraudulenta probatur ex coniunctione ſanguinis perſonarum compermutantium.*
7 *Beneficij permutatio probatur fraudulenta, quando permutans ſemper poſſedit beneficium.*

1 BEneficij permutationẽ ſiue reſignationem † preſumi fa-
ctam in frandem patroni dicti beneficij,ad quẽ ſpectabat
pſentare, vel collationẽ facere ex eo,quod facta fuerit ab æ-
groto,ſciuit ſummus Põt.in c.2.de renunc.in 6.Alexã. docuit
in l.filiæ meæ.ff.ſolu.matr.Aymo Craue.rñdit conſ.88.nu.18.
& idem Crau.conſ.82.nu.3.vbi pro hoc adducit idẽ ſentien-
tem Oldr.conſ.324.inci.factum tale eſt.col.2.poſt med.& cõ-
ſuluere Bal.conſ.312.in fi.lib.1.& Anchar.conſ.430.inci.fuiſ-
ſet expedic.& huiuſmodi permutatio nulla dicitur, vt Crau.
eod.conſil.82.nu.5.Bertrand.conſil.467. vol.4. nu.5. atteſta-
* tur,* cõmunem eſſe opinionem,patronos † poſſe agere con-
2 tra permutationem de contemptu corum, & eam irritã face-
re,& hoc intra ſex menſes à tempore notitiæ permutationis.
Feder.in trac.permut.q 31.per id,quod not. Inn.c.2.de con-
ceſ.præben.addit.ad deciſ.Guid.Pap.deciſ.374.Fely.& Abb.
in c.quia veriſimile.de præſump. Bertran.conſi.311.in 1.par.
vol.2.Calcan.conſ.25.nu.24.Pariſ.conſil.130. vol.4. Gigas in
tract.de penſio.in reſponſ.19.nu.9.& Cagnol. in repet.l.2.C.
de reſcin.vend.nu.56.& 57.

Intellige tamen,vt ex quo permutatio ſit facta, ſpretis pa-
3 tronis,non † dicitur nulla,ſed annullãda, ſic loquutus eſt Fe-
deric.in d.tract.de permut.q.30.& Paul.in clem.vnica. de re-
rum permut.

Secundo probatur doloſa ex diſparitate beneficiorũ per-
4 mutatorum, † ideſt, ſi pingue cum exiguo & tenui beneficio
pmutauerit.Anch.cõſ.88. vol.1. verſ.1.ex diſparitate.& col.2.
verſ.præterea.& Tiraq.in l.ſi vnquã.C.de reuo.don.in verb.
donatione largitus.n.122.vbi alle. vltra hoc Io.And.in c.1.in
prin.de rerũ permut.li.6.& Aymo Craue.d.conſ.82. nu.4.vbi
ait, hanc ſolam coniecturam ſufficere ad probandam frau-
dẽ,& ad nihilum redigẽdam permutationem, vt Do.de Rot
deciſ.361.incip.nota præſumit.in antiq. Verũ Dom. de Rot.
in deciſ.129.nota quod non vitiatur,in antiq vt ipſemet Cra
uet.d.nu.5.ait,aſſerunt,iſtã ſolã coniecturam nõ ſufficere,ſed
cum alijs iunctam multum prodeſſe, vt declarat Federic.de
Sen.in tracta.permutatio.quæſt.vlt.& ita Pariſ.d. conſi.130.
nu.3.& Abb.in d.c. quia veriſimile. de pręſumpt.idem ſentit
Rebuff in ſua praxi benefic.tit.de permutat.verſic.18.nu. 42.
& vide Rot.deciſ.Biſignet.5.de rerũ permutat. & Dd.in c.cũ
venerabilem.& in c.cum vniuerſorum. de rer. permutat. qui
tenent,pinguia pro minimis beneficijs licite permutari poſ-
ſe,de cuius tamen veritate diximus infra, in concluſ.permu-
tatio beneficij,& ibi vide.Et cui incumbat onus probãdi,be-
5 neficiũ † eſſe tenue, vide text.in §.ſin autem fortuita. in auth.
de æqualit.dot.& Ang.conſ.270.Bonifacius. col. vlt. Calder.
conſ.10.tit.de probat.Cardin.in c.fin.extr.de præſumpt.col.
2.& videas infra,in concluſ.beneficium tenue. & Capr.reg.
88.de permutation.benefic.nu.149.

Tertio probatur fraudulenta rõne cõiunctionis ſanguinis
6 perſonarum,vt ſi permutauerit cum nepote:nam † rõne con-
iunctionis præſumitur fraus, vt reſcripſit Imp. Conſtantinus
ad Seuerum in l.lata.C.de donat.Bar.in l.poſt cõtractũ. ff. de
donat.& in terminis permutationis beneficij eſt Rot. deciſ.
361.nota præſumitur.in antiq.& ſequitur Crauet.cõſ.82.nu.
5.& Ioan.de Sel.in tract.de benefic.par.1.q.18.nu.2.

7 Quatro probatur fraudulenta,quando † permutans ſemper
poſſidet beneficium ſuum.Ita Pariſ.conſi.130. nu.6.lib.2.per
text.in l.ſicut.§.ſuperuacuũ.ff.quib.mod.pignor.vel hypoth.
ſol.l.& qui ſub his §.igitur.C.de remiſſ.pign.Bar.in l.poſt cõ
tractum.in 6.coniectura.ff.de don.quam cõiecturam magni-
facit Innoc.in ca.1.de cleric.non reſiden.

CONCLVSIO CLXXIX.

ARGVMENTVM.

Beneficij vnio quomodo præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Beneficij vnio præſumitur ex temporis diuturnitate, cuius initij non extat memoria.*
2 *Præſumptio vnionis beneficij non inducitur ex diuturnitate temporis.*
3 *Solennitates vnionis beneficij præſumuntur ex diuturnitate temporis.*
4 *Præſumptio vnionis beneficij procedit etiam per tempus quadraginta annorum.*

BEneficij vnionem pręſumi ex tanti temporis diuturnita-
1 te,cuius † initij memoria non extet,elegantiſſime, vt oĩa,
ſcripſit Tiraq.in tract.de præſcript.verb.per decẽ annos.fol.
74.& 47.verſ.20.& 21.Crau.in tract.de antiquit.tẽp.fol.128.
nu.48.& eundẽ in conſi.158.Petr.de Anchar.in conſi.162. in
fin.Oldr.qui loquitur in tempore,vt idem inquit,immemora
bili,conſi.296.Iaſ.in l.qui in aliena.col.6.ff.de acquir.hęred.
Rot.deciſ.205.in antiquis.Sed hoc clarius fuit explicatum in
concluſ.vnio præſumitur.& in concluſ. vnio beneficij pbat.

2 Contrarium vero,ideſt,ex † diuturnitate temporis non in-
duci præſumptionem vnionis, voluit Alex. conſil.101. circa
princip.uol.6.Bal.in d.c.ex parte.de teſtib.

Primo amplia priorem opinionem, vt nedum præſumatur
3 vnio,ſed † etiam ſolennitates vnionis.Ita Felyn.in cõſ.20.nu.
21.Lofred.conſ.40.col.9.Boer.deciſ.345.Roman.conſil.275.
in princ.deciſ.Neapol.358.col.2.in antiquis.Mant.in cõſ.83.

Secũdo amplia, vt etiã procedat talis vnionis præſumptio
4 per † tempus quadraginta annorum.Sic me docuit Cardin.in
clem.1.in 20.quæſt.de ſupplen.pręla.negligen.Boer.d.deciſ.
345.per tex.iuncta gloſ.in c.cum de beneficio. de præben.in
6.Sed hęc vberius enucleata ſunt in concluſ.vnio pręſumitur.
& in concluſ.vnio beneficij probatur.lector illuc te reijcio.

CONCLVSIO CLXXX.

ARGVMENTVM.

Beneficium habens, quid probare cogatur.

SVMMARIA.

1 *Beneficium habens, probare tenetur, quod canonice in eo fuerit inſtitutus.*
2 *Beneficium tenendum non eſt ſine inſtitutione canonica.*

3 *Regula: quod quis non tenetur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis, habet locum in beneficialibus.*
4 *Poſſeſſio ſola in beneficialibus non ſufficit, niſi adſit canonica inſtitutio.*
5 *Beneficium obtinens, ſi iubetur titulum probare, appellare non poterit à correctione non appellatur. ibid.*
6 *Titulum iuſtum non habens, beneficium tenet cum peccato, & animas parochianorum decipit.*
7 *Inquiſitio tituli generaliter etiam fieri poteſt ex officio iudicis.*
8 *Poſſeſſionem adipiſci tentans, probare debet iuſtum titulum.*
9 *Spoliatus in poſſeſſione recuperanda iuſtificare tenetur ſuæ poſſeſſionis titulum.*
10 *Beneficiatus non eſt dominus beneficij, ſed adminiſtrator ac procurator.*
Procurator ante omnia mandatum producere tenetur. ibi.
11 *Beneficiatus tenetur titulum oſtendere, alias ſine eo intruſus dicitur.*
Nullus præſumitur à ſeipſo habere nec titulum, nec poſſeſſionem beneficij. Vide ibi contraria non habere locum, quando longo tempore poſſedit.
12 *Longa poſſeſſio habet vim tituli.*
Spoliator excipiens de titulo ſpoliati agentis, non oſtendens proprium titulum, nec ſpoliatus ſuum probare debet, ibid. Et vide ibidem declarationem, quando procedat.
13 *Viſitatores veriſimiliter non ſunt paſſi beneficia poſſideri ſine titulo.*
Beneficij poſſeſſor nullo tempore ius acquirit, quoad ſuperiorem, quin titulum beneficij oſtendere teneatur, ibi, & declara vt ibi.
14 *Beneficij poſſeſſori ſufficit oſtendere titulum coloratum ex prima facie verum apparentem, nec exigitur exacta illius probatio.*
15 *Titulus beneficij diſcoloratus habetur pro non titulo, nec iuſtificat poſſeſſionem, & titulum, & poſſeſſionem annullat.*
16 *Cardinales titulum ſuum iuſtificare tenentur.*
17 *Titulus coloratur per confeſſionem aduerſarij, & dicto vnius teſtis, & intellige, vt ibid.*
18 *Agens ſiue acquirendæ ſiue recuperandæ poſſeſſionis remedio, ſemper tenetur docere titulum ipſius beneficij.*
19 *A petitione facta à ſuperiore de legitimitate tituli, quare non detur appellatio.*
20 *Inquiſitio tituli fieri poteſt ad libitum à iudice & à ſuperiore.*
21 *Poſſeſſorium intentans, ſi de recenti eſt beneficium conſequutus, iuſtum titulũ Epiſcopo oſtendere debet.*
22 *Titulus in facto antiquo ne oſtendatur, tribus rationibus excuſari poterit.*
23 *Probationes ſæpe pereunt ex longinquitate temporis.*
24 *Titulus quando & quibus de cauſis probari poterit per iuramentum.*
25 *Superior ſi onus probandi defectum tituli in ſe aſſumere voluit, probare poterit.*
26 *Epiſcopus non ſolum, ſed etiam beneficij patronus, vel alius intereſſe habens, inſtare poteſt, vt de iuſto titulo ſibi doceatur.*
27 *Intentans remedium retinendæ non tenetur probare titulum ſui beneficij, etiam quod ſit iniuſta poſſeſſio, & contra l. dummodo poſſideat titulo colorato, ſed probare de antiquiori poſſeſſione, etiam quod aduerſarius habeat iuniorem cum titulo acquiſito poſt illam antiquam poſſeſſionem.*
28 *Poſſeſſio in beneficialibus debet iuſtificari ex titulo ſaltem colorato, & quando procedat, ibi.*
29 *Probatio per iuramentum poſſidentis admittitur propter antiquitatem facti, niſi ius commune eſſet contra poſſidentem, & quando procedat, ibi.*
30 *Quæ conſideranda ſint in caſu probationis tituli.*
31 *Titulus attenditur, quando actor & reus ſunt in pari probatione poſſeſſionis.*
Reliqua de titulo videnda erunt in concluſione, titulus, vbi iuſtius cadit materia.

BEneficium habenti, cui opponitur irritam fuiſſe inſtitu-
1 tionem, incumbit † onus probandi, canonicæ & legitime
ſibi fuiſſe collatum, vt optime tradidit gl. fin. in c. ex inſinua-
tione. vbi etiam tex. de procur. idem voluit Hoſt. quẽ refert
& declarando ſequitur Abb. in c. licet Heli. de ſimon. nu. 22.
Bal. in l. inciuile. in 1. oppoſ. C. de furt. verſ. item ſi tenet. & in
l. cogi. C. de pet. hæred. & l. 2. verſ. porro. C. quõ & qñ iudex.
& Ang. ſin. in l. qui in aliena. §. ſed & ſi non adierit. ff. de acq.
hæred. Gemin. in c. ordinarij. de offic. ordinarij. & in c. 1. de
reg. iur. in 6. & ratio eſt, quia beneficium non eſt tenendum
2 † ſine inſtitutione canonica, c. vnico. vt eccleſia. benef. & in
c. beneficium. de reg. iur. in 6. & in Pedemon. dec. 54. nu. 4. &
3 licet regulariter quis non teneať docere titulum † ſuæ poſſeſ
ſionis, vt in l. cogi. C. de pet. here. tñ in beneficialibus hoc lo-
cũ non hẽt, vt in c. ordinarij. de offic. ordinarij. li. 6. & ita te-
net Abb. in c. licet Heli. de ſimon. n. 22. quẽ ſequitur Iac. de S.
Georg. in l. quodã quaſi. nu. 6. ff. de prob. tum quia ſola poſſeſ
4 ſio in beneficialibus non ſufficit, niſi † adſit canonica inſtitu-
tio, vt in c. frequentibus. de inſtit. quinimo debet hr̃e literas
ſuæ inſtitutionis, vt in c. legum. 29. diſt. & in hoc caſu, ſ. qñ be
neficium obtinens iubetur titulum probare, non poterit ap-
5 pellare, ſicut † non appellatur à correctione, c. ad noſtrã. &
c. reprehenſibilis. de appell. cũ correctionis ſimile ſit præce-
ptũ de tituli legitimitate (vt aiunt) docẽda: nã ſi non hẽt iu-
6 ſtum titulum, obtinet beneficium cum peccato, & † decipit
aĩas parochianorũ, vt traditum eſt. in c. dudum, el 2. de elect.
in 6 Item quia iſta inquiſitio tituli poteſt fieri ẽt generaliter
7 † ex officio iudicis, arg. c. graue. de præben. & c. 3. de inſtitu.
Amplia, vt etiam procedat in cauſa poſſeſſionis adipiſcen
8 dæ, in qua oportebit, vt tentans tale poſſeſſorium † probet iu
ſtum titulum. Ita reſpondit Ioan. Baptiſt. Ferret. in conſi. 93.
nu. 4. lib. 1. & ex ſupra allegatis, per cap. beneficium. de regul.
iur. in 6. & cap. vnico, vt eccleſiaſt. benefic. & deciſion. Pede-
mont 54. nu. 4.
Amplia, vt etiam procedat in cauſa poſſeſſionis recuperan
9 dæ, in qua ſpoliatus † tenetur purgare titulũ ſuæ poſſeſſionis.
Ita ait Rot. deciſ. 65. in antiq. Pariſ. conſ. 12. nu. 2. vol. 4. vbi cõ
* munẽ * dicit, per Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. col.
2. verſi. 8. fallit. nu. 25. ff. de acquir. poſſeſ. faciunt adducta per
* Abbatem in cap. in literis. nu. 11. & 12. & de * cõi teſtatur etiã
Stephan. Aufrer. in addition. ad Capell. Toloſ. deciſi. 15. inci-
pien. item fuit quæſitum. Idem voluit Innocent. in cap. in lite
ris. de reſtitut. ſpoliat. & in cap. ex parte. eod. titul. & in cap.
conſtitutus. de fil. presbyter. Archidiac. in capit. eum qui. de
eo, qui mitt. in poſſeſ. li. 6. Bellamer. deciſ. 17. & deciſ. 49. agẽs.
clement. vnica. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. D. de Rot. deciſ.
1. & 2. titul. de reſtitut. ſpoliat. in nou. & in antiq. eod. tit. de-
ciſ. 20. Caſtrenſ. conſi. 254. ad confirmationem eorum. col. 2.
verſi. ſuper tertio artic. lib. 1. in antiq. Guid. Pap. in quæſ. 85. &
ſingul. 231. Dec. in l. vlt. nu. 19. in fin. C. de edict. diui Adriani
tollen. Capic. deciſ. 6. nu. 23. Ferret. cõſi. 28. nu. 9. Ioã. de Selu.
tract. de benefic. 2. part. quæſ. 25. Quintilian. Mandoſ. in regul.
cancell. Iulij tertij. in reg. 1. de reſeruat. quæſt. 3. Cranett. cõſi.
10 322. col. 2. verſi. 2. conſidero. qui ea rõne vtitur, quia † benefi-
ciatus non dr̃ beneficij dñs, ſed eſt adminiſtratoris loco, dr̃q;
procurator: vt ergo ante omnia conſuenit procurator mãda
tum producere, l. ſi quis inficiatus. ff. depoſi. ſic beneficiatus
11 iſte titulum oſtendere debet, alioqui † ſi ſine titulo ſit, intru-
ſum nominant, c. 1. de eo, qui mitt. in poſſeſſ. aliam reddit rõ-
nem Bellamer. d. deciſ. 49. quia nullus præſumitur habere titu
lum, nec poſſeſſionem à ſeipſo, vt ibi per eum, & hanc aſſerit
* * communem opinionem, nulli doctrina ſecundus Iacobus
Menoch. de recuperanda poſſeſſione. 15. reme. nu. 458. & 459.
* Contra hanc * cõem opinionẽ relatã, facit tex. in cap. in lite
ris. de reſtitut. ſpoliat. & cap. ſuſceptus. & cap. cũ ſup. de cauſ.
poſſeſſ. & propriet. & cap. ex inſinuatione. de procurat. & cõ
* tra ſupradictam opinionẽ * cõiter tenere Dd. teſtatur Abb. in
d. ca. in literis. num. 12. verſi. ego declarando materiam. & in
verſi. 4. opinio. eodẽ loco. & pro iſta ſecũda opinione conſu-
luit Geminian. cõſi. 75. col. 3. & cõſi. 148. Innoc. & Butr. in d.
cap. in literis. & in ca. cum ad ſedẽ. de reſtitut. ſpoliat. refert
Soc. in l. rẽ, quæ nobis. nu. 57. ff. de acquir. poſſeſſ. Franciſc. de
Marchis quæſt. 179. in fin. inquit, nõ eſſe neceſſariã tituli pro-
12 bationẽ, cum lõgo tẽpore poſſidet: nam longa † poſſeſſio vim
tituli habet, Ripa in l. naturaliter. §. nihil cõmune. de acquir.
poſſeſſ. qñ ſpoliator ipſe excipiens de titulo ſpoliati agẽtis,
non oſtendit proprium titulum: nam tunc nec ſpoliatus ipſe
ſuum probare debet: ex quo. n. is conuentus ius non habet,
vt extraneus dicitur, nec ſua videtur intereſſe, ſic ſenſit Ioan.
de Selu. tract. de benefic. 2. part. quæſt. 25. nu. 6. ſed in hac va-
rietate atque repugnantia opinionũ, videas omnino Abb. in
d. ca. in literis. nu. 12. cum pluribus ſeqq. quibus in locis decla
rat, & enumerat has opiniones.
Primo intellige & declara prædictam ampliationẽ primo
in lite non procedere, qñ conſtat, ante litem pacifice poſſediſ
ſe vltra triennium, vel ſucceſſiue poſſeſſori pacifico vltra triẽ
nium, ſic declarat poſt alios Caſſador. in ſuis deciſionibus, ti
tul. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. deciſi. 2. & Menochius, vbi ſu
pra, nu. 461. quia, inquit Caſſador. vbi ſup. non eſt veriſimile,
13 quod viſitatores † paſſi eſſent, eum ſine titulo poſſidere, qđ
Menochius d. nu. 461. intelligit quoad ſpoliatorem: quo. n. ad
ſuperiorem, nullo tempore ius acquiret poſſeſſor beneficij, vt
titulum non oſtendat. Innoc. in cap. cum contingat. col. 7. de
præſcript. Tiraq. tract. de præſcript. §. 1. gloſ. 4. verſic. ſed huic
ſententiæ.
Secundo declara, & intellige non procedere, quando agi-
tur via attentatorum, vt Menoch. d. nu. 462. & remedio vlt. in
d. tract. nu. 32.
Tertio intellige, & declara, vt ſufficiat oſtendere titulũ co
14 loratũ, & † q prima facie verus appareat, nec. n. licet poſtmo-
dũ ſpoliatori quidq̃ obijcere in illũ, ſic Caſtr. dicto cõſ. 254.
d. verſ. ſuper 3. artic. ſic declarans tex. ca. in literis, de reſtitut.
ſpoliat. Caſſador. in tit. de reſtit. ſpol. deciſ. 1. ĩ fin. ſent. & de-
clarat ſufficere poſſeſſionẽ purgare: nõ ergo exigiť exacta ti
tuli ꝓbatio, ſed ſufficit, vt titulus coloratus ſit. Ita Bellamer.
deciſion. 49. 50. & deciſion. 99. & 455. Bertrand. cõſ. 2. nu. 18.
1. part.

15 1.par.li.3.& conſ.135.num.6.qua ratione fit, vt † ſi titulus eſ-
ſet, vt loquuntur, diſcoloratus, & pro non titulo habetetur,
non eſſet poſſeſſio iuſtificata, vt ſi de intruſione appareret: ná
ſolet intruſio titulum & poſſeſsionem irritam facere. Ripa d.
l.naturaliter.§.nihil commune.nu.71. & late Menoc.vbi ſup.
nume.464.

Quarto declara, & intellige nõ procedere in Illuſtriſsimis
16 & Reuerendiſs.Cardinalibus, qui † ſuum titulum purgare te-
nentur, cũ ſuas eccleſias in titulum Cardinalatus teneant. Ita
Dec.conſ.157.col.1. poſt Pet.Peruſ. & in ſpecie notauit Aut.
Mathe.Roma.l.naturaliter. §.nihil cõe. nu.48.in fi.qui ibidẽ
17 nu.52.docuit, titulũ † colorari per confeſsionem aduerſarij.
Caſſad.deciſ.1.item ex vnius teſtimonio. Bellamer.deciſ.52.
98.& 577.& Menoch.vbi ſup.nu.47.

Declara & intellige non procedere, quando de leui detri-
mento agitur. Ita Ancha.c.ad decimas.de reſti.ſpol.in 6. ſunt
tamen, qui ibi diſſentiant, vt Franc. & Gomeſ. vt eos refert
Mathe.Roma.d.§.nihil commune.nu.56. verſ.neq; titulum.

Declara modo poſteriorẽ opinionem contrariam ad am-
pliationem, vt ſcilicet illa non habeat locum, quoad ſuperio-
18 rem: ná ſemper agens, † ſiue acquirẽdæ, ſiue recuperãdę poſ-
ſeſsionis remedio, tenetur illũ docere titulũ ipſius beneficij.
Ita cõcludit Abb.de mẽte Hoſtiẽ.in d.c.licet Heli. n.22.de ſi-
mon.vbi & illud inſuper addidit, à tali petitione facta à ſupe
19 riore de legitimitate tituli † nõ dari appellationẽ, ea quippe
rõne, quia agitur de corrigendo facto caſu, quo non eſſet rite
factũ, & quia ẽt talis inquiſitio tituli poteſt fieri ex voluntate
20 iudicis, vel ipſius ſuperioris, † per ea, quæ habentur in c.gra-
ue.de pbẽ.& c.3.de inſtit.idẽ uoluit Bal.ĩ l.inciuile.in 1.opp.
C.de furt.verſ.itẽ ſi tenet.& in l.cogi. C.de peti.hære. & l.2.
verſ.porro.C.quõ & qñ iud.Ang.in l.qui in aliena. §.ſed & ſi
non adierit. ff.de acquir.hæred. Gemin.in cap.ordinarij. de
off.ordin.& cap.1.de reg.iur.in 6.

Sed hanc declarationẽ intellige, vt tunc procedat, quando
21 factũ eſſet recens, vt † ſi poſſeſſoriũ intentans eſſet recens il-
lud beneficiũ conſecutus, quia tunc debet (vt dicitur) oſten-
dere iuſtum titulum Epo, & tenetur, vt in ſupradicta declara-
tione, ſecus ſi factum eſſet antiquum, quia tunc non obſtabit,
22 nec agenti nocebit, etiãſi † non doceat titulum. Primo, quia
aſcribẽdum eſt Epiſcopo, qui diu tacuit, arg.c.1.de frigi. De-
inde, qa vr tacẽdo conſenſiſſe, arg.c.ex ore.de his quæ fi.à ma
ior.par.capit. Poſtremo, quia probationes non pñt facile ha-
23 beri, cũ ſæpe pereant ex longinquitate tẽporis, ſed † ſi ſupe-
rior titulũ requirẽs nunq̃ conſenſu tacite vel expreſse, vt qa
recenter adeptus eſt epatũ, vel diu ſtetit in captiuitate, tunc
24 † poterit titulus probari per iurm̃, qđ ſufficit, arg. ſunt ea, quæ
habẽtur in l.ſi arbiter.ff.de pbat.& not.in c.illud. de pſump.

25 Quod tamẽ intellige, niſi † ſuperior voluerit in ſe aſsumere
onus probandi defectum tituli, quo caſu poterit, argum.quæ
ſunt in c.dilecto.de præben. Et quod dictum eſt in Superiore
& Epiſcopo, idem intellige habere locum in patrono benefi-
26 cij, vel alio cuius præcipue intereſt, qui † poteſt inſtare, vt ip-
ſe doceatur de iuſto titulo. Ita & hoc pacto hæc omnia decla
rat & ſequitur Abb.ex mente Hoſtienſ.in d.c.licet Heli.n.22.
vſque in fi.& Feder.conſ.98.

Primo limita non procedere, qñ intentatũ eſt remediũ re-
tinendæ poſſeſsionis, quia tunc nõ tenetur probare titulũ be
27 neficij, cũ † debeat reſeruari ĩ iudicio petitorio, vt cauit Nat.
conſ.411.nu.5.& 7.li.2.Anto.de But.in ca.in literis. de reſtit.
ſpol.quẽ ibi refert & ſequitur Abb.col.8.nu.27.Bart.in l.natu
raliter.§.nihil cõe.ff.de acquir.poſs.Guid.Pap.conſ.292.poſt
Ang.in c.quadrupli.in col.fi.Inſti.de act.Abb.in c.cum veniſ-
ſent.col.antepen.in t.lect.de inſtitu.quo in loco teneti com-
* muniter * à Dd.affirmat. Et ita tenere in d.ca.cũ veniſsent.in-
quit Henric.Boic.poſt Bern.Inn.& Hoſtien.colum.pen.verſi.
ſed ſecundum hoc.vbi adducit rõnem iſtius concluſionis. Idẽ
Ferret.conſ.7.nu.3.lib.1.vbi ẽt tenet id procedere, licet poſ-
ſeſsio ſit iniuſta, & contra l priuatiuam iuris, dummodo poſ-
* ſideat titulo colorato, & dicit hanc * cõem ibi. nume.4.in fi.
* & * cõem etiam aſserit in conſ.1.num.11.eod.lib. ſed ſufficit
probare de antiquiore poſſeſsione, etiamſi aduerſarius hẽac
recentiorem poſſeſsionẽ, cum titulo acquiſito poſt illã anti-
quiorẽ poſſeſsionẽ, arg.l.ſi fundũ.ff.de fun.dota. ſequitur ibi
Dec.late in c.licet cãm.de pba.col.8.verſ.3.in interdicto cõſ.
56.colum.2.in fi.conſ.162.nu.2.conſ.303.num.8. Didac.Co-
uar.practicar.quæſ.c.17.verſi.12.iſtud tamen non habet locũ
28 in beneficialibus.in † quibus oportet iuſtificare poſſeſſionẽ
ex titulo ſaltem colorato. Ita reſpondit Oldrad.conſ.7. nu.6.
& 10.But.in d.ca.in literis.col.8.Caſſan.deciſio.3.nu.5.de re
ſtitut.ſpoliat.Pariſ.conſi.12.nu.7.vol.4.Alex. conſ.45.num.8.
volum.3.

Secundo limita non procedere, quando quis longo tẽpore
poſſedit beneficium, quia tunc ſi allegatur alius titulus, & nõ
poſſeſſio ſola pro titulo, tunc pręſumitur canonicus titulus, &
29 nemo compelletur oſtendere titulum ſui beneficij, & † ꝓpter
antiquitatem facti admitteretur probatio per iuramẽtũ poſ-
ſidentis, vt in l.ſi arbiter.ff.de probat. & notatur in c.1.de p̃-
ſumpt.& Ita Lambert.de iure patr.2.art.1.q.prin.3.par.2.lib.
& nu.3.& Felyn.conſi.12.alias 2.& Abb.in c.licet Heli.de ſi-
mon.in fin.& illud dictum de probatione iuramentali limita
tur non procedere, qñ ius cõe eſſet contra poſſidentem, vt qñ
quis poſſideret duo beneficia, quæ ſimul ſtare nõ poſſint, qa
tunc non ſufficeret illa probatio ſacramentalis, arg.c.ordina-
rij.de offic.ordin.li.6.& c.contra priorem.100.diſt.& ita Lã-
bert.ſupra citato loco.& Abb.in eodemmet citato loco dicit,
30 in † hoc caſu debere conſiderari longinquitatem temporis,
& genus beneficiati anteceſſoris, & etiam illius, qui anteceſ-
ſit, qui, vt illa duo beneficia, quæ vna ſtare non poterant, ſue-
rit perpeſſus, & ſecundum hæc eſt decidenda quæſtio.

Limita etiã non procedere, quãdo actor & reus ſunt in pa
31 ri probatione poſſeſsionis, quia † tunc attenditur titulus, vt ꝑ
Ioan.Bapt.Ferr.d.conſ.7.nu.3.& 4.lib.1.alleg.Abb. in c.licet
cauſam.in 10.notab.col.4.in prin.& ibidem Fel.col.8.idẽ Fer
* ret.conſi.1.nu.13.vbi * communem dicit eod.lib.

Sed hæc vlterius de titulo proſequi nobis nõ eſt in animo,
cũ magis opportune in concluſione, titulus, vbi materię pro-
pria ſedes eſt, hæc ſimus explicaturi.

CONCLVSIO CLXXXI.

ARGVMENTVM.

An qui beneficium velit conſequi, ab illo dandus & probandus ſit certus aliquis modus vacandi.

SVMMARIA.

1 *Beneficium impetrans debet dare, & probare aliquem certum modum vacandi.*
2 *Clauſula in ſupplicatione appoſita, & quouis alio modo vacans, quam vim habeat.*
3 *In commiſſione ſi plura narrentur, quorum aliqua falſa, aliqua vera ſint, ſi eiuſdẽ effectus ex veris ſequi poteſt, valet commiſſio.*
4 *Modus quilibet vacandi, quare intelligatur de modo euenienti in perſonã, de qua in ſupplicatione & non in alia, de qua non fuerit facta mentio.*
5 *Clauſula, quouis alio modo vacans, comprehendit etiam vacationem in alia perſona interuenientem, quam in expreſſa, & indiſtincte omnes modos vacandi.*
6 *Communis opinio auditorum Sacri Palatij circa prædictam clauſulam, quouis alio modo vacans, refertur per Ioan.Cald.vt ibid.*

1 BEneficium impetrans, vt † illud conſequi poſsit, præſcribẽ-
dus & probandus ab illo eſt aliquis modus certus vacan-
di, ſic me docuit Caſſa.ſuper reg.canc.deciſ.15.nu.2. quod ſi
pluribus modis vacare aſſeueret, ſufficiet vnum modum pro-
bare. Rot.deciſ.14.alias 83.de reſcri.nu.1 in nouis.c. cum iã-
dudum.de præben.& de appel.c.ſignificauit. de exceſſ.plat.
c.graue.de prob.c.licet.de reſcript.c.2.& Bellam.deciſ. 734.
& facit Rot.deciſ.7.de reſcript ĩ nou.& deciſ.3.eo.tit.ĩ antiq.

Quod intellige habere etiam locum, quando impetrãs ex-
preſsit modum, veluti per conſtitutionem, execrabilis, quem
2 deinde non probauit, ſed † quia in ſupplicatione fuit appoſi-
ta clauſula, & quouis alio mõ vacans, ſi probabit aliã modũ,
per quem beneficium vacaſſe inferri poſsit, ſufficit nihilomi-
nus ad illud beneficiũ adipiſcendũ, vt in d.deciſ.83.nec alio
reſpicit, quod in ſimili habetur in deciſ.68.eod.tit.vbi dicit,
quod ſi in commiſsione plura narrentur, quorum aliqua ſunt
3 falſa, aliqua vera, ſi † veris poterit ſequi effectus cõmiſsionis,
valebit commiſsio, vt etiam notatur in c.ex parte.& c.inter
cæteras, & cap.olim.de reſcri.& in ſimili faciunt in d.c.licet.
de probat.& c.exhibita.in vlt.gloſſ de iudic.

Nec ſine declaratione prętereundum eſt, quod nuper dixi
mus de modo quouis vacandi: intelligendum.n. de mõ eue-
4 nienti in perſonam, de qua in ſupplicatione, ſecus ſi † in alia
perſona, de qua nõ fuerit facta mentio in ſupplicatione, quia

clauſula, quouis alio mō, in literis apoſtolicis appoſita, ptinet ad alium modū ex dicta perſona prouenientē. Ita hr̄ in deciſ. 1. alias 29. de reſcript. incip. ſi mandetur. in nouis non aūt oēs alias perſonas, per quas vacare poſſet tale beneficiū, vt in dictis iuribus. & deciſ. 143. in nou. incip. habere gratiā. & in antiquis deciſ. 483. incip. nota quod clauſula. & ita ſeruandū, & ſemper ſeruatū fuiſſe aſſerit d. dec. 29. & de hoc vide Fel. in c. in noſtra. de reſcript. in 5. & 9. corrollar. Caſſ. deciſ. 5. de præb.

Contrarium, ideſt, clauſulam, quouis alio modo vacātem,
5 comprehendere † etiam vacationem interuenientem in alia perſona, quam in expreſſa, & indiſtincte omnes modos vacandi, voluit Rot. deciſ. 613. in antiq. per c. ſuſceptum. de reſcript. li. 6. & Ioan. Cald. in quadam quæſtione, quam diſputauit Bononiæ, incip. Papa contulit. in qua omnes rationes, quę
6 * repugnare videntur, refellit, & † ita *communiter auditores ſacri Palatij ſentire tradit in d. deciſ. 613.

CONCLVSIO CLXXXII.

ARGVMENTVM.

Beneficium impetrans, quod vacans ſit per contractum matrimonij, quæ probare teneatur.

SVMMARIA.

1 *Beneficium vacans per matrimonium contractum, illud impetrans probare tenetur matrimonium per verba de præſenti contractum fuiſſe.*
2 *Matrimonium contrahens exercet actum omnino contrarium clericatui, & videtur renunciaſſe beneficio, & illud habere pro derelicto.*
3 *Beneficium ipſo iure vacat, quando contractum eſt matrimonium per verba de præſenti, etiam non ſequuta copula.*
4 *Beneficium etiam amittitur per contractum matrimonij verbis de præſenti, etſi ſponſa incognita monaſterium ingrediatur.*
5 *Beneficium clerici iam promoti ad ſacros ordines per contractum matrimonij ipſo iure non vacat ſed requiritur ſententia priuationis.*
6 *Impetrans præbendam primo vacaturam, & contrahens matrimonium ſi uxor moriatur, & deinde vacet præbenda, non poteſt tunc eam acceptare.*
7 *Beneficium impetrans ſi ſolum probet ſponſalia contracta, probatio non ſufficit, & vti dubia interpretatur contra impetrantem.*
8 *Impetratio beneficij non valet, ſi matrimonium non eſt completum.*

BEneficium vacans per contractum matrimonij, impetrās illud cogi probare matrimonium per verba de præſenti
1 contractū, nec † ſatis eſſe oſtendere, actum fuiſſe de contrahēdo, vel ſponſalia contracta, fuit determinatū per DD. de Rot. deciſ. 21. alias 480. de probat. ī antiq. ſi impetretur beneficiū. arg. c. 1. de cler. coniugat. & ibi Ioan. And. & firmat Rot. deciſ. 103. vbi clericus. in antiq. dicens, pro iſta opinione fuiſſe terminatū in Rot. licet Io. And. videat̄ notare cōtrariū in c. Ioānes. de cleric. coniugat. idē Rot. ſentire vr̄ deciſ. 571. vtrum ſi beneficiatus. in antiq. & Biſignet. titul. de ſponſal. deciſ. 1. licet hoc nō decidant, ſed ſeſe remittāt ad notata per Ioan. And. ī nouell. in c. 2. de cler. coniugat. qui hoc tenet. Iſtud ēt diremit Capel. Toloſa. quæſt. 239. ſi clericus habens beneficia. & ibi Aufrer. in addit. notat gl. Io. And. in c. beneficia. de regul. iur. in 6. vbi per ſponſalia beneficium non vacat, & vide Innoc. in c. tuæ. de apoſtat. vbi pulchre ſcribit de hac materia.

2 Ratio concluſionis eſt, quia † talis contrahens matrimoniū exercuit actū omnino clericatui cōtrarium, quo fit, videatur renunciaſſe beneficio, & illud habere pro derelicto. arg. c. ex tranſmiſſa. de renunciat. c. cum renunciatione. 32. quæſt. 1. & dicit Cappell. Toloſ. deciſ. 239.

Amplia, vt concluſio procedat, etiamſi matrimonium ſit contractū per verba de præſenti, nulla coniunctione ſequuta,
3 & † quia tunc vacat beneficiū ipſo iure, vt tenet gloſ. Io. And.
* Abb. Imol. & Bened. Capr. qui dicit eſſe* cōmunem opinionē in c. 1. de cler. coniug. & ibi pleniſſime per Collecta. & Spec. in tit. de cleric. coniug. in fin. tenet Dominic. & Philip. Franc. in c. 1. in fin. pr inc. eod. tit. in 6. ſequitur Pauin. in tract. de poteſt. cap. ſede vacante. prælud. 7. col. 3. Gemin. d. c. 1. cleric. cō iug. lib. 6. Capell. Toloſa. d. deciſ. 239. in addit.

4 Secundo amplia concluſionem, vt vſque eo procedat, vt † ſi poſt contractū matrimonij per verba de præſenti vxor ingrediatur religionē, antequam eſſet cognita, vacat tamen beneficiū, nec poſſit recuperari, ſi credimus Abb. in c. 1. de cler. coniug. & ſequitur Dominic. & Philip. Franc. in c. 1. in fin. de cler. coniug. & additio ad d. q. Capell. Toloſ. q. 239.

Primo limita concluſionem, vt procedat in clerico cōſtituto in ordinibus minoribus, quia tunc ipſo iure vacat beneficiū, ſecus in clerico iam promoto ad ſacros ordines, tūc enim
5 non † ipſo iure vacat beneficium, ſed requiritur ſententia priuationis, vt ſenſit Ioan. And. in d. c. Ioannes. de cle. coniug. & ibi tenet Ant. Imol. & Florian. & hāc opinionem dicit tutiorem, & in vſu ſeruādam Bened. Capr. in alleg. c. 1. de cle. coniug. licet ibi Abb. diſſentiat. Eandem opinionē ſequitur Dec. conſil. 166. Aegid. Philip. nu. 2. & ſeq.

Contrariā huic limitationi ſentētiam ſequutus eſt Barthol. Brixien. in qō. Dominicali 10. incip. quidam clericus. imo cōcludit ibid. in q. 9. quod ſi quis impetrauerit præbendam primo vacaturā, & cōtraxerit matrimonium, & mortua ſit vxor,
6 deinde vacauerit præbenda, vt † nō poſſit tunc eā acceptare. Eandem opin. ſequendo Brixiē. tenet Aufrer. ad d. qō. 239. & Clauaſ. in ſumma nūcupata Angelica. in ver. clericus. c. 15. §. 1. ratio eſt, quia quantum in eo fuit, cōtraxit matrimoniū. Rot. deciſ. 103. not. quod vbi clericus. in antiq. & ad hoc adde Gigan. in trac. penſion. q. 54. in fi. & vide Staph. de literis gra. & iuſt. fol. 72. & 44. vbi videtur reprobare hoc dictum.

* * Prima tamen opinio eſt * * communior, & hæc poſterior reprehenditur à Nicolao Antonio Grauatio in addit. ad prędictum conſ. Dec. 166. lit. A.

Ex hac cōcluſione illud obſeruatione dignū elicimus, vt ſi fuerit contractū matrimonium de præſenti, & ſic dato, quod
7 quis ſit priuatus ipſo iure beneficio, ſi † tn̄ impetrans beneficium per contractum matrimonij probat, ſolum ſpōſalia contracta, iſta probatio non ſufficiat, vt ſupra. Ideo cum ſit dubia, interpretatur contra impetrantem, c. in præſentia. de probat.

Et opinionē hanc ſequitur Pet. de Anch. in conſi. 20. quidā volens. quod ſi quis impetrat beneficium, dicendo illud vacare per contractū matrimonij, & ſint ſolum contracta ſponſalia, non valet talis impetratio in odium impetrantis, cum
8 matrimonium † debeat eſſe perfectum & abſolutum.

CONCLVSIO CLXXXIII.

ARGVMENTVM.

Beneficij vacatio per aſſecutionem alterius, quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Beneficium vacare per aſſecutionem alterius, ſufficit impetranti probare aſſecutionem poſſeſſionis pacificam alterius beneficij.*
2 *Fama publica de per ſe non facit nec plenam, nec ſemiplenam probationem.*
3 *Pacificam aſſecutionem alicuius beneficij quando & quomodo quis conſequatur.*
4 *Impetrans beneficium vacatum per aſſecutionem alterius, à deciſ. Rot. in antiq. 72. de reſcrip. aſtringitur in ſupplicatione porrecta Papæ facere mentionem de annali poſſeſſione ſecundi beneficij.*
5 *Mentio poſſeſſionis beneficij in ſupplicatione non eſt neceſſaria, ſi per annum non poſſedit.*
6 *Poſſeſſio annalis beneficij attenditur in curia, & non bimeſtris.*
7 *Poſſeſſio Eccleſiæ non dicitur pacifica, ſi intra annum ſuper fructibus mota fuerit controuerſia.*
8 *Beneficij violenti aſſecutio, vitioſaque poſſeſſio facit vacare priora beneficia.*
9 *Beneficio acquiſito per ſimoniam, vacat primum beneficium.*
10 *Beneficij ſecundi iuſta vel iniuſta receptio, inducit vacationem primi.*
11 *Beneficia priora vacant, nec retinere poſſunt, licet ſecunda collatio ſit iniuſta, vel facta ab eo, qui auctoritatem non habebat conferendi.*
12 *Cap. de multa de præben. non habet locum, niſi poſſeſſio ſecundi beneficij ſit pacifica de facto & de iure.*
13 *Epiſcopus non dicitur negligens in conferendo beneficium, quando illud non vacat de iure & de facto.*
14 *Beneficij primi vacatio non inducitur per aſſecutionem ſecundi ſine iuſſu ſuperioris.*
15 *Beneficium primum vacare dicitur per ſolam tranſlationem ad aliud, etiam non aſſecuta poſſeſſione ſecundi beneficij.*
16 *Sententia lata per vacationem tranſlati quare non valeat.*
17 *Conſenſus præſtitus tranſlationi facit vacare primum beneficium.*
18 *In cauſa Epiſcopi Florentini conſultum fuit, quod epiſcopatus non vacabat per promotionem Epiſcopi in Cardinalem, niſi à tempore quo dictus Epiſcopus tali aſſumptioni conſenſit.*
19 *Eccleſia Epiſcopi vacare non dicitur per promotionem eiuſdem ad Cardinalatum, vſquequo idem Epiſcopus Cardinalatui non conſentiat.*
20 *Ad vacationem prioris Eccleſiæ Epiſcopi tranſlati nihil aliud requiritur, quam illius conſenſus.*
21 *Conſenſus tranſlationi ad aliam eccleſiam etiam tacitus & præſumptiuus, eandem vim habet, ac expreſſus.*
22 *Vacatio primi beneficij quomodo introducatur, etiam non attento conſenſu tranſlati.*
23 *Conſenſus præſtitus à tranſlato quomodo probari poſſit per epiſtolam.*
24 *Conſenſus dicitur interueniſſe, ſi appareat voluntas ratificans tranſlationem.*
25 *Hæres ſi ſcribit, ſe hæredem eſſe, facit conſtare de illius conſenſu circa illam hæreditatem.*

26 *Litera, & ſubſcriptio dicuntur vox ſcribentis, & conſenſus, vti confeſſio facta pœ te præſente, ſi peruenerint ad manus eius, ad quem diriguntur.*
27 *Litera non ſolum demonſtrant conſenſum ſcribentis ſed etiam illum obligans.*
28 *Scribenti non licet repugnare confeſſioni ſuæ ſcriptæ diluendo probantis voluntatem ipſius, & conſenſum.*
29 *Tranſlationem probari per aſſecutionem poſſeſſionis ſecundi beneficij.*
30 *Tranſlatus non dicitur eſſe in poſſeſſionis ſecundi beneficij, ſi in ea non perſeueret ad minimum duos menſes.*
31 *Beneficia priora non vacant, ſi tranſlatus aſſecutus non eſt pacificam poſſeſſionem ſecundi beneficij.*
32 *Paria ſunt, non poſſidere, & poſſidere, ſed non pacifice.*
33 *Epiſcopatus, & dignitates per ſimplicem tranſlationem epiſcopi vacare dicuntur etiam ſine adeptione poſſeſſionis ſecundi epiſcopatus, præſuppoſito tamen ſemper tranſlati conſenſu.*
34 *Beneficia minora vacare dicuntur, non per ſimplicem aſſecutionem ſecundi beneficij, ſed per adeptam poſſeſſionem eiuſdem.*
35 *Beneficia priora vacare dicuntur per ſimplicem tranſlationem, etiam quando de tali tranſlationem nondum confecta fuerunt bulla*
36 *Gratia Papæ perficiſcitur viua vocis oraculo, adeo ut non euaneſcat morte concedentis, etiam non confectis bullis.*
37 *Beneficium impetrans quomodo dicatur poſſidere pacifice ad effectum vacationis primi, contrarium, nu. 40.*
38 *Adeptio poſſeſſionis ſecundi beneficij pacifica, id eſt de facto, ſufficit ad inducendum vacationibus primi.*
39 *Beneficium primum vacat per impetrationem ſecundi etiam litigioſi.*
41 *Poſſeſſio pacifica quæ dicatur.*
42 *Quis non dicitur pacificam poſſeſſionem habuiſſe, qui in ea non ſtetit.*
43 *Agens petitorio, & poſſeſſorio adipiſcendæ ad effectum, ne pars aduerſa petitorium ſuſpendat, ad ſuſpenſionem impediendam ſufficit ſolam factam gratiam producere.*
44 *Per gratiam probatur reſeruatio, & manuum ſummi Pontif. appoſitio, quæ impedimus ſuſpenſionem petitorij.*
45 *Beneficiū qui conſequitur, habens exercitium curæ animarum, ſi cum poſſeſſione ipſius exercitij non habeat adminiſtrationem bonorum eccleſiaſticorum, vel maioris partis, non dicitur pacifice poſſidere beneficium.*
46 *Intellectus tex. in c. licet canon de elect. in 6.*
47 *Beneficium ſecundum conſequens ad effectum inducendi vacationem primi quid probare debeat.*
48 *Poſſeſſio annalis requiritur, vt quis dicatur pacifice poſſediſſe beneficium.*
49 *Poſſeſſio pacifica dicitur etiam, quando quis percipit omnes fructus, vel maiorem partem.*
50 *Poſſeſſio non deſinit eſſe pacifica, quando per aliquem non ſteterit quo minus aſſequuta ſit. Quod intellige, ut ibi.*

BEneficium vacans per aſſecutionem alterius impetranti
1 † ſufficit probare pacificam aſſecutionem alterius benefi-
cij, ita deciſum reliquere DD. Rot. deciſ. 3. aliàs 61. de conceſſio. præbē. in nou. & deciſ. 15. aliàs 365. in antiquis. de probat. & Innocen. in cap. conſtitutus. de appellat. & Fely. in ca. accedens. colum. 2. de præſcript. alleg. glo. in clemen. fi. in ver. proprium. de cenſi. quam tamen aſſecutionem non ſufficit ꝓbare per vocem, & famam publicam duntaxat, nam fama ex
2 ſe non facit plenam, nec ſemiplenam probationem † ſine alijs adminiculis, vt legitur, & notatur in cap. 1. de appell. & cap. veniens. il 2. & c. præterea. de teſt. ita Rot. deciſ. 16. aliàs 236. de præben. in nou. incip ad effectum. pacificam autem aſſecu
3 tionem quis dicitur conſecutus fuiſſe alicuius beneficij, † quū ſecundum aliquos quis poſſederit beneficium pacifice per duos menſes, ita Lap. in cap. commiſſa. de electio. lib. 6. ſuper gloſ. quæ incipit aliquandiu, & Caſſan. in deciſ. 9. Rota in antiquia, de cauſ. poſſeſ. & propriet. num. 2. Gemin. conſil. 78. incipien. in nomine Domini. Ioan. And. in cap. ex parte Abbatiſſæ. de priuileg. & Rot. in antiq. deciſ. 206. nota ſecundū aliquos, & ſecundum alios per annum, vt Felyn. in capit. in noſtra. 36 corolla. verſ. 3. not. de reſcrip. vbi adducit deciſ. Rot. in antiqu. 72. incipien. Dic, quod ordinatio Papalis, de reſcri.
4 † quæ aſtringit impetrantem beneficium, quod dicebatur vacare per aſſecutionem alterius, vt in ſupplicatione porrecta Papæ faciat mētionem de annali poſſeſſione beneficij ſecundi, in qua probabit illum qui fuerit aſſecutus ſecundum beneficium, fuiſſe, vt gratia valeat, & ſic ille priuetur, primo beneficio, & adducit etiam regulam cancellariæ, quæ eſt 32. incipiē. item voluit Dominus noſter, vbi dicitur, vt ille, qui impetrat beneficium, tunc per annum immediatè præcedentem pacificum poſſeſſum debeat facere mentionem de poſſeſſione illius, & quot annis poſſederit, alias impetratio eſt nulla,
5 vnde innuere videtur, vt ſi non poſſederit per annum, † non ſit neceſſaria mentio poſſeſſionis, qui idem Felyn. reprobat prætallegatam deciſion. 206. & inquit ita ſeruari in curia, vt
6 attendatur annalis poſſeſſio † non autem bimeſtris, idem voluit de anno Boniſac. Vital. in clement. ſi plures. columna penultima, de præben. vbi inquit quod ſi quis habeat poſſeſſionem eccleſiæ, & ſibi moueatur quæſtio ſuper pluribus infra
7 annum † non dici pacificam poſſeſſionem, ſecus ſi poſt annum fiat controuerſia. l. ſi poſt perfectam. C. de euict. ſecundum vero Gondiſal. in tract. de legato, in 14. q. 1. partis, col. 31. remittit arbitrio iudicis, ex quo non reperitur à iure determinatum.

Primo amplia, ēt ſi de facto, & violenter eſſet aſſecutus, quia probando hanc aſſecutionē, obtinebit impetrator pri-
8 mum beneficium † nam uitioſa ēt poſſeſſio facit vacare beneficia. c. cū qui. de præb. lib 6. Inn. in c. conſtitutus. de appel. & Gul. in c. licet. de præb. in 6. & Rot. in d. dec. 3. & 15. & in antiq. dec. 274. incip. vbi Papa reſeruat. Feli. cum pluribus ibi ꝑ eū in c. accedentes. col. 2. de ꝑſcri. alleg. gl. in clem. fi. in verb. propriū. de cenſ. & dec. Rot. in antiq. 360. incip. ſufficit impetranti. vbi alleg. Guil. hoc tenentem in c. licet. de præb. lib.
9 6. idem voluit Io. de Ana. in c. 2. col. 2. de ſimo. dicens † acquiſito beneficio per ſimoniā vacare 1. bñficium, idē voluit Mil. in reper. in verb. beneficium 1. & Philip. Franc. in d. c cū qui. in gl. 2. dicens, iniuſtam receptionem ſecundi beneficii indu
10 cere vacationem primi, † ſicut induceret iuſta receptio, nec melioris cōditionis ſit iniuſtus occupañ, quā iuſtus, vt dicit tex. in d. c. eum qui. hanc eādē ſnīam ſequitur Firma. in rept. in ver. beneficium. & Feli. in c. ad aures, in fi. de ſimo. dicens,
11 vacare priora beneficia, quæ non poſſint retineri, † licet ſecunda collatio ſit iniuſta facta ab eo, qui auctoritatē, nec poteſtatem habebat conferendi, eandem ſnīam cōfirmat Mari. in repet. c. de multa. col. 44. verſ. 11. declara. de pręben. dicēs. diſpoſitionem illius tex. procedere etiam ſi acceptatio ſecūdi curati ſit facta inepte & illegitime, & illam ſequitur Feli. in cap. ex tenore, colum. 7. in verb. cæterum. de reſer. Gemin. conſ. 101. & conſ. 140. Bellamer. dec. 116. ſi petens confirmationem.

Contra hanc ampliationem ſtare vř in terminis dec. Bella
12 mer. 397. incip. non eſt locus, c. de multa. vbi concludit, c. de multa. de pręb. non habere locum, niſi poſſeſſio ſecūdi beneficij ſit pacifica, nedum de facto, ſed & de iure, ſcd̄m gl. in c. cōmiſſa, de elect. in 6. per c. dudū. de præb. in 6. in fi. & aſſerit in hoc reijci dictum Inn. in c. conſtitutus. de appel. cuius ſententiam confirmare videř Rot. deci. 263. in nou. vbi dicitur,
13 † epiſcopum non dici negligētem in conferendo beneficiū, quando illud non vacat, & de facto, & ad hæc ſpectat Rot. dec. 460. vbi dicitur per aſſecutionem ſecundi beneficij non
14 induci vocationem prim, † ſine iuſſu ſuperioris.

Secundo amplia concluſionē, vt etiam ſufficiat impetranti probare, tranſlationem tantum de uno ad aliud beneficium, per quā ſolam tranſlationem dicitur vacare primum, ēt non
15 aſſecuta poſſeſſione ſecundi beneficij † vſque eo, vt impetratio de 1. beneficio facta rata ſit, ita Egid. Cremonen. in c. qđ: ob gratiā. de reg. iur. in 6. Hoſt. in ſumma de tranſlatione epi. §. quæ ſit cauſa. c. 2. §. ſicut ergo de trāſlatione epiſc. c. bonæ. el 2. in fi. de poſtul. prælat. c. gratū. & c. in cauſis, de elect. nec alio reſpicit, quod conſuluit ſpeciatim Cald. conſ. 10. de ſent.
16 & re ind. vbi dicit ſnīam latam per uicariū tranſlati non valere, quia ab eo dicitur abdicata poteſtas, vbi ēt ait, iſtud habere locum, quamuis idem vicarius eſſet ignarus tranſlationis, per c. qui cunctis §. adducebatur. de conceſſio. præb. li. 6. pro iſta ampliatione facit etiam tex. in c. in apibus. §. ecce. verſ. 2. tranſlatus. 2. q. 1. c. inter corporalia. de tranſlat. epiſc. gl. in c. finali. 21. quæſt. 1. gl. in c. paſtoralis. 7. qō. 1. c. dilectiſſimi. 8. q. 2. e. relatum. de præb. li. 6. Hoſtien. in d. c. fi. in sūma de poſtul. prælat. vbi Io. And. Paul. Leaz. Ant. de Butr.
17 Intellige tamen ſupradicta, tunc habere locum, † quando abſuit tranſlati conſenſus præſtitus tranſlationi, tunc enim ſine controuerſia omnes in eam deſcendunt ſententiam, talem noſtram ampliationem veram eſſe, & procedere, licet nonnulli uoluerint, vt etiam non attento conſenſu tranſlati
** vacet primum beneficium, ſed * * cōmunior opinio eſt pro prima parte, de qua Cardinal. Zabarel. in clem. 1. num. 20. in fin. vt lit. pend. Calder. conſ. 1. de tranſlat. prælat. Dec. in c. in cunctis. §. cum uero. num. 3. de elect. Abb. in conſil. 101. nu. 2. lib. 2. referens in cauſa epiſcopi Florentini, quem Papa pro-
18 mouerat in Cardinalem, † plures Doctores conſuluiſſe, tunc non vacaſſe Epiſcopatum niſi à tempore, quo dictus Epiſcopus, tali aſſumptioni conſenſit, idem voluerunt Ioannes Andreas, & Egid. Cremonen. in ca. quod ob gratiam. de regul. iuris in 6. vbi etiam Ioannes Monac. conſuluerunt idem Caldar. & duo alij, qui ipſius conſilio ſe ſubſcripſerunt in con-

in cōſ.1.ſub tit.de poſtul.prælat.dū quærebat,an eṗs promo
tus ad Cardinalatum, dicens ſe nolle illum acceptare licite
contradicere poſſet Eṗo, cui fuerat prouiſum de epiſcopatu
promoti ad Cardinalatum, & an valuerint interim geſta per
ipſum Epiſcopū promotum ad Cardinalem, & concludit va
19 lere, † quia talis promotio ad Cardinalatū intelligitur ipſo
volēte, vnde ſi nolit,& quouſque nō cōſentiat acceptare Car
dinalatū eccleſia illius non vacat,& conſequenter vti non va
cans,niſi eo cōsētiente,ab eo regi,& adminiſtrari dēt,& po
teſt,& prouiſio de ea facta recipiebat tacitam conditionē,
* ſi conſentiret Cardinalatū,idem voluit Abb.in d.c.ſi.col.pe-
nul.& ſeq.de poſtul.prælat.vbi nihil aliud requiri ait ad va-
20 cationē prioris eccleſiæ epiſcopi tranſlati, † q̄ illius conſen-
ſum,vbi idē ſentit Barb.in quo loco teſtatur pro cōſilio Cal.
ſupra allegato conſuluiſſe Dd. Bonon. & Flor. & idem ſenſit
expreſſe Rom.d.conſ.145.in 1.articulo,maxime ante nu. 16.
& nu.17.Io.Franc.Paui.olim Rot.auditor in tract.de offic.&
poteſt.c.ſede vacante,in 6.& vltimo pręlud.nu.98.& quæ di
ximus,vera ſunt, ēt ſi expreſſus non præcedat talis conſen-
21 ſus,† ſed tantummodo tacitus,& pręſumptiuus,veluti cū ta
lis tranſlatus ſubmittit ſe in oibus voluntati transferētis, &
beneficium illud,ad quod tranſlatus fuit,eſt illud optabile:
nam idem efficitur,ac ſi expreſſe conſenſiſſet,ita ait Io.And.
in d.c.quod ob gratiam.& Innoc.in c.in Geneſi.de elec.,quē
alios ſeq.refert Claud.in l.quæ dotis,col.5.verſ.2.in quantū.
ff.ſol.matr.& in ſimili ēt tradit Rom.cōſ.140. n.6.vbi rationi
bus etiam nonnullis hoc comprobat.Nec illud obliuiſcaris,
22 vacationem primi beneficij introduci etiam non attento cō
ſenſu tranſlati,quando Pontificem Max.voluiſſe illum tranſ-
ferre etiam inuitum, veluti quando transfert aliquem intui-
tu eccleſiarum,vt quia illi eccleſiæ magis expedire videtur,
ita dicit Io.Monac.in c.generali.de elect.li.6.Io. Andr. in c.
quod ob gratiam.de reg.iur.in 6.& ita diſtinguit Abb. in ca.
ſi.de poſtul.prælat.& ſeq.omnes.

Nec ſilentio prætereūdū eſt, iſtiuſmodi conſenſum præſti
23 tum à tranſlato poſſe probari per epiſtolam.† in qua ſcripſit
ſe fuiſſe tranſlatū ad ſecundū beneficiū, & ſubſcripſit ſe tali
epiſtolæ ſub noie dignitatis illius ſecundi beneficij, vt eue-
nit,qn̄ aliquis eṗs tranſlatus ad aliam eccleſiam id per litte-
ras ſignificat capitulo primæ eccleſię,& illis literis ſe ſubſcri
bit noie epiſcopi ſecundæ eccleſiæ,nā talis dr̄ conſenſiſſe, &
probabiliter,ac legitime,vt eſt cauſis,Inſtit. de obli. quæ ex
conſenſ. naſc.l. ex conſenſu.ff.de action.& oblig.& talis con
ſenſus dr̄ approbationis,ita inquit Bero.in c.quæ in eccleſia
rum.nu.26.& 57.de conſtit.ſatis eſt enim, vt dicatur conſen
24 ſum interueniſſe,vt appareat uoluntas ratificans ipſius trāſ
lationē,vt ī ſimili dicitur de hærede,qui appellat, ſeu ſcribit
25 ſe hęredem talis,& de eius appellatione,& ſcriptura† cōſtat
de conſenſu illius circa illam hæreditatem,ita per hoc exem
plum planum facit Bar.in l.gerit.col.3.verſ.circa ſecundum,
& verſ.circa tertium,ff.de acquir.hær.& ratio eſt, quia talis
ſubſcriptio,& tales literæ dicuntur vox ipſius ſcribentis, &
26 ſēper loquunt,& † cenſent veluti confeſſio facta parte prę-
ſente,quoties peruenerunt ad manus eius,cui directæ ſunt,
quique eis vtitur,vt eſt bonus tex. in l.ſi procurato.ibi,velu-
ti pręſentis procuratoris.ff. de procur. & p nos late allegata
in concl.de confeſſione abſente parte,in 14.limit.vbi ēt dixi
27 mus non ſolum demonſtrare conſenſum ſcribētis † ſed ēt il-
lum obligare,per l.Publia.ff.depoſ.Caſtr.in l.vnica.col.ſi.C.
de confeſs.Soci.reg.89.verſ.11.fallit.Hieron.Gab.in conſ.9.
n.19.& 20.li.1.Rui.conſ.121.n.11.vol.4.Alex.conſ.181.nu.2.
* vol.7.& * cōiter ſcribentes in c.2.de fid. inſtr. & in l.admo-
nendi.ff.de iureiur.& alibi paſſim,vt cumular Pariſ.conſ.19.
28 nu.105.& ſeq.lib.2.† quia non licet ſcribenti repugnare ſuæ
confeſſioni ſcriptæ, dilucide ſignificanti, & probanti ipſius
conſenſum,& uolūtatem,vt ait Iuſtinian.in l.generaliter. C.
de non.num.pec.alio errore per eum non probato, vt tradit
Salic.in l.non epiſtolis.C.de prob.& Cyn.in l. non nudis.C.
eo.& per nos late in cōcluſione de confeſſione præsēte parte.

Contra hāc ampliationē quatenus diximus ſatis eſſe pro-
29 bare tranſlationem,† ēt ſine aſſecutione poſſeſſionis ſecūdi
beneficij,ſtat.dec.61.incipi.ſufficit impetranti. in nou. & eſt
tex.in c.cū in cunctis.§.cū vero.vbi Abb.& Dec.n 5.de elec.
iuncto c.licet eṗs.de pręben.li.6.Rom.conſ.145.n.17.gl.in c.
ſi qui epiſcopi.92.diſt.& in c.ne per cuiuslibet.16.q.1.ca.ſi
quis iam tranſlatus.21.q.2.c.de multa.in verb.petita.de præ
ben.in c.commiſſa.§.1.in verb.pacificam. de elect. in 6. in
c.ſi tibi conceſſio. in verb.vacare.de præb.in 6.Archid. in c.
s.n.26.& 27.& ibi late Præpoſit.Mediolanen .col.8,verſi.in
ea gl.ibi,pro poſſeſſione.23.diſt.idem Archi. & Præpo. in d.
c.ſi qui epi.92.diſt.& plene in d.c.cōmiſſa.§.1.de elect.Rot.
deci.3.alias 62.in nou.de præb.Rom.conſ.341.nu.17.& 335.
nu.1.Abb.in c.de multa.col.4.de pręb.& conſ.105.in prin.li.
2.Oldr.conſ.14.num.4.Francus in c.licet epiſco. in 1.not.de
præben.in 6.Franciſ.Marcus dec.1120.in fi.ſecundum Gemi.
30 in conſ.78.incip.in nomine Dñi,† talis tranſlatus non dicet
fuiſſe in poſſeſſione ſecundi beneficij, ſi non perſeuerauerit
minimum duos menſes.idem voluit additio ad dictam Rot.
dec.66.quod prius ēt ſenſit Lapus in d.c.contra illa.ſup glo.
aliquandiu.de elect.li. 6. quæ opinio multoties fuit ī̄n Rota
obſeruata,vt atteſtatur ſupradicta additio ad deci.61.adde
præterea id,quod uoluit Prob.in c.poſt electionem. in verb.
confirmatione,iuncta gl.ſuper eodem verb.de cōceſſio.prę-
31 bē.dum dicit † quod interim,hoc eſt,dum tranſlatus aſſecu
tus non fuerit poſſeſſionem ſecundi beneficij,priora benefi-
cia non vacant.& quod hic dicitur de poſſeſſione, intelligē
dū eſt de pacifica, cum alioquin paria eſſent,non poſſidere,
32 † & poſſidere ſed non pacifice,vt ex not.in d.c. cōmiſſa.de
elect.li.6.& d.c.licet eṗs.de præb.eo.lib.vbi Philipp. Præcus
in 1.notab.& Gomeſius in reg.de trienna.q.53.num.2.

Verum hę inter ſe opiniones concilientur, altera quarum
negat,vt prima beneficia vacēt per tranſlationē ad ſecunda,
neceſſariam eſſe adeptionem poſſeſſionis ſecundi beneficij,
altera aiendo contrarium ſentit, hoc eſt, neceſſario requiri
dictam aſſecutionem poſſeſſionis poteris dicere, vt

Prior opinio locum obtineat in beneficijs,& dignitatibus
33 maioribus,vt in epiſcopatu,† qui ēt ſine adeptione poſſeſ-
ſionis ſecundi epiſcopatus per ſimplicem tranſlationem ſu-
pradictam vacare dicitur,vt probant iura ad dictam priorē
opinionem confirmandam adducta,declarant que exempla
per Dd.illam ſequentes recitata,dum tamen ſemper conſen
ſus tranſlati præcedat,vt ſupra dictum eſt.

34 Poſterior opinio procedit in beneficijs minoribus,† de q-
bus nō per ſimplicē aſſecutionē ſecundi beneficij, ſed adiun
cta ēt poſſeſſionis aſſecutione dicitur habere locum vacātia,
& de illis facta impetratio,ita loquuntur iura ſupra allegata
pro dicta ſecunda opinione,& ſecundum hanc intelligentiā
* interpretantur * cōiter Dd.vt ibi eſt videre,& præcipue. gl.
in d.c.in apibus.in verb.deſin.& in c.ſi.21.quæſt.1.

Quod vero diximus per ſimplicē tranſlationē vacare be-
35 neficia priora, intelligendū † eſt,vt ēt habeat locum, qn̄ de
tali tranſlatione nondum confectæ fuerint bullæ, ſed tantum
per ſimplicem voluntatem ſanctiſsimi Patris verbis declara
tam de tali actu coſtat,vt probatur in c.inter corporalia. de
tranſlat.epiſc.& c.ſeq.eo.tit.& per ea quæ dicit Bal. in l hu-
manū.in ſi.C.de legi.& l.cū apud.C.de com.ſer.mā.& Cald.
in c.qſquis.Gom.de non iud.iux.for ſup.in qō.16.qui volūt,
ex hoc verbo placet à ſanctiſſimo Patre in ſignatura,fiat gra-
36 tia,intelligi ipſo factam fuiſſe gratiam,† cuius rei rō eſt, q̄a
ſolo viuæ vocis oraculo perficitur gratia ſummi Pontif.adeo
vt non euaneſcat morte concedentis,ēt(vt dixi) non confe-
ctis bullis,ita Achid.Ioan.Andr.& Gemin.in d.c.fin.

Tertio amplia cōcluſionē,vt ēt ſibi locum vendicet, ſi im-
petrans primū beneficium probauerit aduerſariū, adeptum
fuiſſe poſſeſſionem ſecundi naturaliter tantum,nam licet po
39 ſtea fuerit ſibi mota lis de iure ſuper beneficio, dr̄ tamē poſ
ſidere pacifice ad effectum uacationis primi beneficij, ſecun
dum Iuno.in c.conſtitutus.de appel.& dicit Rot.dec.36.vbi
aliquis eſt in poſſeſſione,in antiquis,per tex.in l.ſciēdū.§. ſi
fundū.ff.q ſatisdar.cogā.& tenet Archi.Io.And.Philip.Frāc.
in c.licet eṗatus.de præbē.in 6.volentes,ad inducendā vaca
tionē primi beneficij per ſecundū(vt aiunt) incompatibile,
38 ſufficere† adeptione poſſeſſionis ſecūdi pacifice id eſt, de fa
cto,per c.cū q.de p̄ben.in 6.idē uoluit Bonifacius de Vitalin.
in clem.gratia de reſcr.dum aſſirmauit,ſufficere ab initio pā-
cifice poſſediſſe,licet poſtea lis moueat, & cū hac opinione
trāſit ēt Cald.in conſ.5.tit.de præben.Mil.in repert.in verſi.
poſſeſsio.quādo dicatur pacifica.Voluit etiam Io.And.poſt
Innoc.& Hoſtiē.& ſequitur Ant.& Imola,& approbat Bene-
39 dict.Capra.c.de multa,in 3.carta,de pręb.tenentes† per im-

petra-

petrationem ſecundi beneficij etiam litigioſi vacare primũ,
quia tunc dicitur pacifica poſſeſſio, ex proxime citatis.

Contrarium, vt imo requiratur pacifica poſſeſſio de facto,
40 & de iure ad hoc,† vt primũ beneficium per aſſecutionẽ alte
rius vacet, ſenſere gl. & Anchar. & Dominic. in c. cõmiſſa. de
elec. in 6. Alex. conſ. 170. viſo teſtamento Bartholomæi. vol. 5.
Cardi. in d. clem. gratia q. 14. de reſcr. Bellamer. deciſ. 597. nõ
eſt locus c. de multa. ſequitur Abb. in d. c. de multa. col. 5. p gl.
in d. c. cõmiſſa, & per d. clem. gratia. & ibi not. Pau. de Leaza.
41 vbi tradit dici pacificam poſſeſſionẽ, † qñ quis poſſidet ſine
controuerſia de iure, vel de facto, de qua opin. Pauli facit mẽ
tionem Rota deciſ. 61 ſufficit impetranti, in nouis. & cũ ipſo
Paulo tranſit Card. in d. clem. gratia. q. 13. de reſcr. & ibi etiã
ſequitur Barbat. & pro hac opinione eſt caſus in c. 1. de cõfir.
vtili, vel inutili. & ibi notat Dec. in 2. nota poſt Abbat volẽs,
illum nõ dici pacifice poſſidere, cui mouetur qõ, tenet Gemi-
nianus cõſ. 78. in nomine Dñi. col 3. per tex. in d. c. 1. de cõfir.
vtili, vel inutili, addẽs, vt ẽt ſi laicus magiſtratus illi eſſet in-
feſtus, non diceretur habere pacificam poſſeſſionem, ſequitur
ẽt cõmentator regul. cancellarię, regu. 32. vbi dicit, pacificam
poſſeſsionẽ intelligi, qñ de iure, & de facto beneficium quis
poſſidet, ita vt non fuerit ſibi mota lis, & idẽ voluit in regul.
33. cui acceſſit ẽt Caſſad. deciſ. noua, tit de cau. poſſ. & propr.
incip. Rota in antiq. in quo loco atteſtatur, deciſionẽ 3. aliàs
36. de cauſa poſſ. & propr. in antiq. quæ huic opinioni omni-
no aduerſatur, nũquam ſuo tempore fuiſſe obſeruatam, quin-
imo potius contrarium, & ibi rñdet ad § ſi fundum. ſupra al-
legatum, & late examinat opinionem dictæ deciſionis, idem
voluit in deciſ. 6. ſuper reg. cancell. voluerunt Domini. vbi in
nume. 15. atteſtatur pariter non obſeruati d. deciſ. 3. de cauſa
poſſ. & propr. in antiq.

Subamplia hanc opinionem, vt procedat etiam ſi poſſeſſio
ſit ſequeſtrata tantum, quia tunc non dicitur pacifice poſſide
re, ex quo non percipit fructus, iuxta ſententiam Ioã. And. in
c. examinata. de iudic.

Primo limita concluſionẽ, niſi momento habuerit illam pa
42 cifice, ſed illico mouetur ſibi qõ de iure, vel de facto, † quia
non dicitur fuiſſe in poſſeſſione, qui non ſtetit in ea, ad hoc p-
tinet tex. gl. in ver. pacifica. in c. cõmiſſa. de ele. in 6. in cle. gra
tia. de reſcri. ibi Paul. no. Abb. in c. de multa, in 7. col. de pb. &
faciunt, quæ ſupra dicta ſunt de pacifica poſſeſsione.

Secundo limita non procedere, qñ quis agit petitorio, &
43 poſſeſſorio adipiſcendæ, † & pars aduerſa vult ſuſpẽdere pe
titoriũ, quia tunc vt impediatur dicta ſuſpẽſio, ſufficit haben
ti gratiã de huiuſmodi beneficio producere ſolã factam gra-
tiam, licet non probet plene huiuſmodi vacationẽ vel aſſecu-
tionẽ, ita tradidit Rot. deci. 15. aliàs 235. de pręb. in nouis. in-
cip. habenti gratiã. & vidit rationem, quia ſatis cõſtat per di-
44 ctam gratiam de reſeruatione, † & manus Papæ appoſitione,
quæ petitorij ſuſpenſionem impediunt, per not. per Innoc. in
c. conſtitutus. de fil. presbyt & de reſtit. ſpol. c. in literis. in fi.
& de diuor. c. ſignificaſti.

Tertio limita, vt nõ procedat concluſio, qñ quis conſequit
beneficium cui cura animarũ demandata ſit, & de hac re ha-
beat poſſeſsionẽ, non tamen adminiſtrationẽ bonorum eccle
ſiaſticorum, vel maioris ipſorum partis nã licet habeat poſ-
45 ſeſsionẽ curæ animarũ, † non p hoc dicitur pacifice poſside-
re beneficium, ſi cũ exercitio curæ animarũ non habeat etiã
adminiſtrationem omnium bonorum eccleſiæ, vel ſaltẽ maio
ris partis, & per hoc non ſufficiat impetranti, probare cõſe-
quutionẽ ſecundi beneficij ſub hac forma ad effectũ vacatio-
nis primi, niſi ẽt probet conſequutionẽ bonorum prædicto-
rum, ſine quibus, vt iam diximus, non poteſt dici quis habere
pacificã poſſeſsionem ſecũdi beneficij, vt dixit Bellame. de-
ciſ. 153. Papa diſpẽſando, & voluit Ioã. And. & ſequitur Imo-
la, & Benedictus Capra in c. de multæ, 3. carta de præb. & ad-
hæret Caſſad. d. deciſ. 9. Rotæ in antiq. de cã poſſ. & propriet.
ſub nu. 2. in quo loco rñdit ad tex. in c. licet canon. de elec in
6. qui vr̃ velle, ſatis eſſe, habere pacificã poſſeſsionẽ, & exer-
46 citium curæ, licet non habeatur maior pars bonorum, † nam
textus ille, cũ ſit pœnalis, imponens pœnam priuationis, de-
bet ſtricte intelligi, & ita, vt tãtũ procedat, vt curet ſe promo
ueri ad ordines ſacros legitimo tẽpore ſub pęna priuationis,
ſecus quoad aſſequutionẽ ſecundi beneficij, vt quis ipſo iure
amittat primũ, in quo præter pacificam poſſeſsionẽ exercitij
curę requiritur etiam poſsẽſsio omnium fructuum, vel ſaltem
maioris partis. c. ſi tibi conceſſo. de præbẽ. in 6. & ante dixit
Bellamer. d. deciſ. 153. & ratio eſt, ne clerici mendicare cogan
tur, quod primum beneficiũ ſimile non vacet, ſed ne pereant
animæ, promoueri tenentur, vt dicit glo. in d. ca. ſi tibi cõceſ-
ſo. vbi hoc eſſe peculiare affirmat, vt etiam refert Caſſad. d.
deciſ. 9. ſub nu. 2.

47 Quarto limita, & intellige concluſionẽ, † vt conſequẽti ſe-
cundum beneficium ad effectum inducendi vacationem pri-
mi, probandum ſit ſecundum poſſediſſe ſaltem duos menſes,
alioqui non diceretur illud pacifice poſſediſſe, vt voluit Cõ-
poſtellan. in c. commiſſa. de elect. in 6. cuius opinionem ſequi
tur Caſſador. in præallegata deciſ. 9. d. num. 2. de cauſ. poſſ. &
propriet. & Gemin. conſil. 78 in nomine Domini. Ioan. Andr.
in cap. ex parte Abbatiſſæ. de priuileg. Rota deciſ. 61. aliàs 3.
48 de pręben. ſufficit impetranti, in additione. in nouis. † Quin-
imo annalis poſſeſsio videt requiri, vt pacifice dicatur poſ-
ſediſſe, per ea, quæ tradit Felynus in capit. in noſtra. in 36. co-
rollar. verſ. tertio nota, de reſcrip. vbi cõcludit per deciſ. Rot.
783. dic, quod ordinatio Papę. in antiquis, & per regulam cã-
cellariæ 32. item voluit Dominus noſter, conſiderari poſſeſ-
ſionem pacificam per annum, vnde ſi ſit poſſeſsio pacifica mi
noris temporis, non conſideratur, vt etiam ſupra ad princi-
pium concluſionis verba fecimus.

49 Præterea ſecundum aliquos pacifica poſseſsio dr̃, † quan-
do quis percipit omnes fructus, vel ſaltem maiorem partem,
vt nos docuit gloſ. in d. cap. commiſsa. in verb. pacifica. de e-
lect. in 6. ideo ſi quis percipit funeralia, vel ſalaria capellano-
rum, vel aliquid minutum, non dicitur habuiſse pacificã poſ-
ſeſsionem, vt declarat Gemin. conſ. 78. in nomine Domini. in
vltima colum.

50 Illud vnum poſtremo te velim admonitum, † vt ſi ſit ſtete-
rit per aliquem, quominus aſsequeretur poſseſsionem pacifi
cam, non per hoc deſinere eſse pacificã poſseſsionem, quin-
imo pro tali habenda eſt ſi credimus Paulo de Leaza. in cle-
men. gratia. de reſcrip.

Ideo debet probari, hunc non omiſiſse peragere quicquid
in ſe fuit, etiam confugiendo ad ſuperiores, nam qui aliquid
facere poteſt, recurſum, vt loquuntur noſtri, habere videtur.
cap. lin. de electio. & ita declarat Gemin. in d. conſil. 78. in no
mine Domini, colum. penult. & ibi declarat hoc intelligendũ
eſse, quando confugit ad ordinarium eccleſiaſticum, ad quẽ
de iure debebat confugere, licet nõ profugerit ad dominum
temporalem, ad quem de iure non competebat concurrere.

Intellige, vt hoc procedat in eo, qui habet titulum canoni-
cum & legitimum, ſecus in habente titulum reprobatũ, quia
tunc inducitur vacatio per ſolam aſsecutionem poſseſsionis
de facto, nec conſideratur, ſe tunc potuiſse aſsequi: quia ſuf-
ficit ficta poſseſsio, l. in rem. §. 3. ff. de rei vendic. & declarat
Bonifacius Vitali. qui etiam reddit rationem differentiæ. in
clem. ſi plures. col. 3. in fi. de præben.

CONCLVSIO CLXXXIV.

ARGVMENTVM.

*De benemeritis, an & quomodo probentur per verba enun-
ciatiua.*

SVMMARIA.

1 *Benemerita probari per verba enunciatiua. Contrarium, num. 2.*
2 *Aſſertio ſimplex donatoris non ſufficit ad probationem meritorum.*
3 *Quando in donatione fit mentio meritorũ ſi de eis non appareat, nõ valet, et quare.*
4 *Verba enunciatiua probare benemerita, ſi inter perſonas non prohibitas donare fa-
cta eſt donatio.*
5 *De probatione meritorum vide remiſſiuè per Tiraquel.*
6 *Benemerita niſi probentur aliter, quam per aſſertionem donantis, donatio non va-
let ſi facta eſt inter perſonas prohibitas.*
7 *Donatio propter merita facta concubinæ valet, ſi merita, & ſeruitia probari poſſunt.*
8 *Verba narratiua inſtrumenti, donauit pro ſeruitijs, meritis & obſequijs, non ſuffi-
ciunt ad probandam donationem, ſi emanarunt inter perſonas prohibitas.*
9 *Verba enunciata in genere, vt dono pro benemeritis acceptis, ſi actum ſit inter perſo-
nas non prohibitas donare, probant benemerita. Contrarium nu. 10.*
10 *Benemerita non probari per verba enunciatiua in genere prolata, ſed quando in
ſpecie beneficia, & benemerita relata ſunt.*
11 *Benemerita probantur per verba enunciata, dummodo expreſſa, & ſpecificata ſint,
quando probata ſunt in actu inter perſonas prohibitas illum facere.*
12 *Specificatio requiritur ad probandum benemerita condigna & correſpondentia do-
nationi.*

13 Be-

13 *Benemerita probari per verba in genere enunciata inter perſonas prohib,tas,dummodo in illis interuenerit iuramentum.*
14 *Donatio facta filio per patrem cum iuramento,in qua ſpeciem,& qualitatem meritorum in indiuiduo exprimit,valet, & donantis hæredes illi ſtare tenentur.*
15 *Expreſſio meritorum ſi in genere facta eſt, benemerita probantur, ſicut & in ſpecie.*
16 *Iuramentum probat merita etiam in prohibito donare.*
17 *Iuramentum quo nam modo intelligatur probare merita inter perſonas prohibitas donare.*
18 *Iuramentum cum ſit de iure diuino, vel naturali, patria poteſtas non conſideratur, vbi illud interuenit.*
19 *Iuramentum firmat donationem inter patrem & filium.*
20 *Donatio iuramento non conualidatur, vbi concurrunt defectus,ſcilicet rei & perſonæ, niſi iuramentum non ſit duplicatum.*
21 *Benemerita iuramento iuſtificata, non ſunt aliter iuſtificanda.*
22 *Aſſertio benemeritorum etiam iurata,non probat merita,& quare.*
23 *Aſſertio beneficiorum & benemeritorum probat benemerita.*
24 *Iuramentum inducit plenam probationem meritorum.*
25 *Donatio concubinæ donantis clerici, etſi regulariter durante concubinatu non valeat, tamen locum habet,quādo ob merita facta ſit,& ipſa benemerita probantur ſacramento dantis.*
26 *Benemeritis probatis donatarius non aſtringitur aliam probationem eorum facere.*
27 *Iuramentum non ſufficit ad probationes benemeritorum, vel ad validitatem contractus,ſi coniectura & præſumptiones concurrant, quæ contractum ſimulatum reddant.*
28 *Iuramentum cenſetur eiuſdem qualitatis cuius eſt contractus.*
29 *Impoſitio alicuius clauſula inſolita cum iuramento fraudem præſumit.*
30 *Iuramentum nihil releuat, quando agitur de tertij præiudicio.*
31 *Benemerita probantur etiam quoad præiudicium tertij, ſi aſſertione Principis ſpecificata & iurata fuerint. Contrarium num 33.*
32 *Benemerita ſi ſpecificata,& expreſſa ſint, probant etiam quoad præiudicium tertij,etiam ſi iuramentum non interuenerit,& non à Principe pronunciata fuerint, ſed à quolibet alio.*
33 *Aſſertioni Principis non ſtatur etiam vbi merita ſint ſpecificata.*
34 *Aſſertioni Principis,iudicis,aut alij habentis iuriſdictionem de publico ſtatur,licet illam faciant in actu,in quo libere non poſſunt diſponere.*
35 *Benemerita ſi notoria ſint, probantur per verba enunciata in actu inter perſonas prohibitas,vel non,& in genere,vel in ſpecie.*
36 *Aſſertioni de benemeritis ſtandum eſt, quando de his ſint præſumptiones & coniectura.*
37 *Benemerita probari per coniecturas etiam veriſimiles.*
38 *Aſſertioni patrum de benemeritis ſtatur, quando de modico præiudicio tractatur.*

1 BEnemerita probari per verba enunciata,† vt donantis in
donatione prolata,dixit Bal. in l.illud in 4.quæſtione.C.
de ſacroſan.eccl.& in l.ſi donatione.vbi etiam Cyn.in 1.col.
verſ.quærit gl.C.de collat.& in auth.vnde ſi parens.in 1.notab.C.de inoff.teſtam.
Contrarium videtur ſentire Ceph.in conſ.94.nu.18.vol.1.
vbi clare loquitur,ad probationē meritorum donatoris ſim-
2 plicem † aſſertionem non ſufficere, vt etiam dicit Oldradus
conſ.5.Soc.in conſ.295.vol.2.Ruin.in conſ.173.nu.12.,vol.1.
Parit.in conſ.73.nu.62.cum pluribus ſeq. Rol.à Valle in con
ſil.18 nu.49.vol.1.& Neuiz.in conſ.8.nu.16.vbi etiam dicit,
3 vt cum in donatione fiat mētio meritorum,† ſi de eis non ap
pareat,irrita ſit,quia per talem clauſulam apparet,non velle
donare,ſed remunerare,ergo ille actus non valebit tanquam
donatio,vnde tradit ſe illam clauſulam, meritorum à pluribus donationibus iccirco amouendam curaſſe,ſupradictę ēt
concluſioni adhæret Silu.in conſ.4.nu.3.vol.1.Cur.ſen.in cō
ſil.67.per totum.Capra in conſ.81.nu.9.Grat.in conſ.61. nu.
58.vol.1.& in conſ.63.nu 24.vol.2.
4 Ideo ſi intellige concluſionem procedere,† ſi inter perſonas non prohibitas donare facta fuerit huiuſmodi donatio,
& dummodo in ea talia verba fuerint aſſerta.Bar. in l.ſi forte.ff.de caſtr.pecul.Caſtren.in l.Aquilius.ff.de donat.& in l.
per diuerſas.C.mand.gl.& Dd.præſertim Bar.in l.ſi donatione.C.de coll.& in l.optimam.C.de contrah.& commit.ſtip.
& notat Mantu.in conſ.51.n.6.vol.1.& Neuiz.in conſ.8.n.16.
* Et hanc eſſe * communem opinionem atteſtatur Soci.ſen.
5 conſil.295.num.7.volum.2.† Verum de probatione benemeritorum videas plene per Tiraq.in l.ſi vnquam.C.de reuoc.
dona.in verb.donatione largitus,nu.7.cum alijs.vſque ad....
quem omnino vide, nam alioqui vbi donatio facta ſit inter
perſonas prohibitas propter merita,non ualet,niſi beneme-
6 rita probentur aliter,† quam per aſſertionē donantis,vt per
* Dd.* communiter in d.l.ſi donatione.& voluit Alex.in conſ.
43.col.2.vol.4.Dec.in conſ.20.vol.2.Iaſ.in conſ.154.per totum,vol.2.&Anch.in conſ.242.vbi dicit,quod licet donatio
7 propter merita facta concubinæ valeat, † tamen id intelligē
dum eſt,ſi merita,& ſeruitia probari poſſunt, alias ſecus, &
vſque eo dicit hoc eſſe verū, vt non ſufficerent verba narratiua inſtrī donationis, vt ſi diceret, ſe donaſſe pro ſeruitijs,
meritis,& obſequijs,quia illa verba non ſufficerent ad prædi
8 cta probanda,† poſtquam prolata ſunt inter perſonas prohibitas,talibus enim verbis fides non adhibetur, ſed adiecta
præſumūtur in fraudem legum,argument.l.cum quis. §.pen.
ff.de leg.3.cum alijs multis adductis per Roland. à Valle in
conſil.98.num.53.vol.1.
Primo amplia,vt procedat,ſi talia verba in genere fuerint
7 enūciata,vtpote dono pro bene meritis accepistí†,nam hoc
caſu,ſi actum fuerit inter perſonas non prohibitas facere do
nationem,huiuſmodi verba enunciatiua probant benemeri
ta,ita conſuluit Dec.conſ.20.per totum,ita Iaſ.conſ 154.nu.
4.vol.2.qui quidē conſulentes aiunt,ita intelligi debere d.l.
ſi forte,hoc eſt, qñ in genere inter perſonas non prohibitas
hmōi verba enunciata ſunt, benemerita probantur,& ita intelligit Paulus Caſtr.in d.l.Aquilius.vbi in genere loquitur,
Alex.in d.l.ſi donatione.Feli.in c.ſicut col.12. de re iudic.&
Neuiz.in d.conſ.8.nu.16.vol.1.
Sed contrarium huic opinioni conſuluit Bartholom.Soci.
10 in conſ.295.vol.2.nu.7.& 8.† vt non probentur per verba
enunciatiua in genere prolata, ſed qñ ſpeciatim & nominatim beneficia,& benemerita relata ſunt,& idem ſequit Bald.
in l.illud.C.de ſacroſan.eccl.in 4.q.& in l.fi.de exercito.act.
& Oldr.in conſ.5.incip.Titius dedit.nu.1. & idem conſuluit
Iaſ.ſibimet contrarius in conſ.227.n.8.& 9.& 10. fundamen
to,ſed Ripa in l.ſi vnquam.C.de reuocan.donat.q.16.nu.37.
approbat opinionem & conſ.Dec. in d.conſ.20. ex rationib.
per eundem Dec.ibidem adductis, quas ſequitur idem Rip.
in d.l.ſi vnquam.C.de reuocan. don. & ibi refellit,quæ huic
opinioni repugnare videntur,& late Iaſ.in conſ. 154. vbi ex
rationibus per eum ibi allegatis & adductis, ponit falcē ad
radices huius dubiæ quæſtionis, & ad hoc faciunt in hac ſecunda ampliatione notata.
Secundo amplia,ſi hmōi verba enunciata, & prolata fue-
11 rint in actu inter perſonas prohibitas illum facere,†dūmodo ipſa benemerita expreſſa,& ſignificata fuerint, qa tunc p
talia uerba bñmerita probātur,vt placuit Bal.in d.l. ſi donationi.& idem Bal.in lectura antiqua in l.fi.ff.de exercito.act.
vbi limitat glo.in d.l.ſi donatione,procedere,qñ merita non
fuerunt ſpeciatim enumerata in actu inter perſonas prohibitas illum actū facere, vt ibi loquit gl. ſed eſt ibi in vniuerſū
facta mentio meritorum, ſecus ergo, ſi ſpeciatim,& pro hac
legat.d.l.Aquilius.cūgl.in verb.meram.& idem videtur ſentire Paul.Caſtr.conſ.105.Dñs Hubertus,& expreſſe idem voluit Iaſ.in d.conſ.154.nu.4.vol.2.vbi ait,ita intelligi dictum
Bart.in d.l.ſi forte.aliorum idem dicētiū,id eſt, vt procedat,
qñ generatim inter perſonas prohibitas benemerita enūciata fuerunt, ſecus ſi particulatim,& clare cōnumerata fuerint
12 vt tunc,ēt ſi inter perſonas prohibitas,probent,† illud vero
obſerues,huiuſmodi peculiarem mentionem requiri ad probandum,benemerita paria eſſe,& reſpondere donationi, vt
docuit Rip.in d.l.ſi vnquam.d.q.6.C.de reuoc.donat.
Tertio amplia,vt procedat,etiam ſi huiuſmodi merita fuerint vna comprehenſione in actu inter perſonas prohibitas
enunciata,vt in donatione facta inter virum,& vxorem,& fi
13 lium,& patrem† quia tunc per talia verba,dummodo in illo actu interuenerit iurām,benemerita probantur,ita Ripa.in
d.l.ſi vnquam.d.q.16.& in conſ.9.col.fi.li.3.Grat.in conſi.7.
nu.33.vol,2.Corn.conſ.104.circa prin.li.2.& in add.ad Alex.
in tract.de præſump.reg.1.præſump.16.nu.2.Bal.in d.l. ſi do-
14 natione,vbi inquit †donationem factam filio per patrem cū
iuramento,& in qua pater particularim ſpeciē & genus meritorum exprimit,valet,& hæredes donantis tenentur illi fidem habere,& Bal.ſequuntur Iaſ.ibi,& recentiores in repe.
d.rubr.de donat.inter vir.& vxor.§. quinquageſimo,nu.29.
15 & licet Bal.vt dictum eſt,loquatur, † quando eſt facta præcipua mentio meritorum,id etiam dicendum eſt, quando ſolum facta eſt expreſſio meritorum in vniuerſum,vt dicit Rolan.à Val.in conſ.98.nu.52.volum.1.quod vero iuramentum
16 probet merita † etiam in prohibito donare,reſpondet Alexand.in conſil.8.ad fin.volum.2.Angel.in l.penul. §.mulier.
ff.ſolut.matrimon.Iaſon in repet.l.frater à fratre.ff.de cond.
indebit.colum.penult.in fin.Ioann.Lup.in rubric. de donat.
inter vir.& vxor.cum alijs multis adductis per Neuiz.in con
ſil.8. nu.17.
Ad id tamē,quod diximus,animaduertas,merita probari
iura-

Digitized by Google

17 iuramento inter perſonas prohibitas,† vt ioter patrẽ,& filiũ
ſimpliciter iſtud vnum non ſit intelligendum , ſed ſalnbriter
& incorrupte. nam ſi iuramentum apponatur ſuper beneme
ritis,donatio ipſa facta inter patrem,& filium, ob benemeri
ta tali iuramento non confirmatur,ſecus ſi iuramentum fue-
rit in primis appoſitum ſuper ipſa donatione , & ita intelli-
gendos eſſe Dd.dicit Grat.in conſi.63.nu.26.vol.2.
Huius axiomatis ratio eſt, quia iuſm hoc caſu ita efficit,vt
18 ipſa donatio cenſeatur , † ac ſi facta fuiſſet inter perſonas
nõ prohibitas donare,quia cum iuſm ſit de iure diuino, vel
naturali,patria poteſtas non conſideratur, vbi illud interue-
* nit,vt l.item in poteſtate.ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur. Ve
19 runtñ quod cõis ſit Dd.opinio,† iuſm probare donationem
inter patrem,& filium,tradit Rip.vbi ſupra,nu.35. & Ceph.
in conſ.61.n.21.vol.1.vbi tñ ſub nu.6. limitat hanc commu-
nem concluſionem non procedere,vbi concurrant duo defe
ctus,id eſt rei,& perſonæ,quod donatio excedat limites à in
re pręſcriptos,ſicque facta inter perſonas prohibitas,nã tũc
20 ſtante tali duplici defectu,† donatio iuſo non corroborat ,
niſi forte,vt inquit Dec.in conſ.237.n.3. verſ.nec dicatur.iu
ramentum in tali donatione eſſet duplicatum,& geminatũ ,
& dicit Ceph.in d.conſ.61.n.12.ſupra dictam cõem conclu-
ſionem maxime procedere in donatione remuneratoria in-
21 ter patrem,& filium,† in qua ſi benemerita ſint cum iuramẽ-
to demonſtrata,illa neceſſario non eſſe aliter declaranda,vt
* etiam de * communi atteſtatur Bal.in l.ſi donatione.Cod.de
colla.cum alijs adductis per Ceph.vbi ſupra,num.14.
Secus vero ſi non interceſſerit iuſm , ut idem Ripa ſentit
nu.35.ponderãdo dictũ Bar.in l.cũ quis decedẽs. §. Titia.ff.
22 de leg.3.vbi tenet,† aſſertionem benemeritorum etiã iuratã
non probare merita.quia ibi præſupponit, iuſm non robora
re donationem inter virum & vxorem,quod præſuppoſitum
* cum hodie ſit falſum,quia * cõis eſt opinio,ipſum confirma-
re,vt idem Bar.in l.1.ff.de don.inter vir.& vxo.Abb.& cano-
23 niſt.in c.cum contingat.extr.de iureiu.† ergo fit,vt aſſertio
beneficiorum,& benemeritorũ probet benemerita,& in ter-
minis idem decidit Tho.Gram.dec.73.n.10.vbi expreſſe ait
24 † iuſm inducere plenam probationem meritorum quod ẽt
placuit Bar.Cæpol.de ſimul.contract.in 7.pręſump.idem Ca
pic.in dec.102.vbi affert exemplum de donatione concubi-
næ donaotis clerici,quæ licet regulariter ad huc durante cõ-
25 cubinatu non valeat,quia † inter perſonas prohibitas,tñ lo-
cum haberet,quando ob merita facta fuiſſet,& ipſa beneme
rita probentur per iuſm dantis, vel aliunde,quam per aſſer-
tionẽ donantis,& per hoc teſtatur Rom.conſ.43.qui loqui-
26 tur in donatione militis, ut ſupra de clerico, & ſic probatis
benemeritis donaturus non ſtringitur aliam probationẽ eo-
rum facere,vt Pariſ.conſ.73.nu.11.Donatio iſta,vol.1.
Primo limita,hanc ampliationẽ non procedere,ſi alię con
27 iecturæ,& præſũptiones coocurrerent,† quæ redderent con
tractum ſimulatum,quia hoc caſu nihil quo ad benemeritorũ
probationes vel ad firmitatem contractus tale iuſm ſuffice-
ret,vt gl.notab.in l.emptione.C.plus val.quod agitur,& c.ibi
28 Dd.& Zabar.in c.ad noſtram.in 2.qõ.extr.de empt.† nam iu-
ramentum hoc caſu cenſeretur eiuſdem qualitatis , cuius eſt
contractus.l.ſi.C.de non num.pecu.& quod iuramentum ta-
li caſu nihil proficiat,eſt conſi.Barb.29.nu.4.vol.3.
Sub limita,ut tantum procedat,ſi ſimpliciter iuratum eſſet
(vt non contrauenięndo) ſecus ſi expreſſe fuerit iuratum,om
nia & ſingula in iuramento contenta,vera eſſe,quia tunc al-
legando ſimulationem non repugnaret iuramento,vel niſi iu
ramentum ex interiori interueniſſet, quia tunc non obſtan-
tibus pręſumptionibus probarentur benemerita,ſicque con
firmaretur contractus,ut Bart.Cæpol.de ſimulat. contract. 2.
præſumpt.on.46.cum ibi allegatis.
29 Sed io hoc diligẽter obſerues,† ne imponatur aliqua clau
ſula inſolita,exempli gratia, apponatur illum expreſſe iuraſ
ſe,illa benemerita fuiſſe pręſtita ſibi à tali,quia hoc caſu prę
ſumitur fraus,arg.l.cum.alleg.C.de vſur.& ita ait Barb.conſ.
29.nu.15.volum.3.
Secundo limitatur tertia ampliatio, & oĩa alia ſupra nota
30 ta,qñ agitur de pręiudicio tertij,quia ſi hoc caſu iuſm nihil
releuat,ut c.quamuis.de pact.in 6.licet.extr.de iur.eod. lib.
Alex.conſ.55.col.2.vol.1.cũ ibi allegat. Ergo multo minus,
agitur de tertij præiudicio locum habere debẽt ſupradicta,
cum in eis præſupponatur non interueniſſe iuramentum . Et
ſicut tunc probantur benemerita quo ad ipſum iurantem, vt
patet per ſupra allegata iura,quæ negant, quando agitur de
tertij præiudicio,ergo concedere videntur, quando tantum
de præiudicio iurantis agitur,arg.cap.nonne bene dicimus,
ext.de præſumptio.l.cũ prætor.ff. de iudic. & ita dicitur per
addit.in marg.ad Gui.Pap.in deciſ.95.in fin.
31 Sublimita,† ſi aſſertioni Principis ipſa benemerita ſpecia
tim enumerata & iurata fuerint , quia tunc benemerita pro-
bantur ẽt quoad præiudiciũ tertij,nam pp ſingularitatẽ per-
ſonę creditur eis de cauſa,licet actum facere non poſſint ſine
illa cauſa,vt ſentit Alex.in conſ.24.uol.4.Grat.in conſ.61.nu.
58.vol.1.ita conſuluit Iaſ.in cõſ.227.col.7.verſ.9.vol.2.& in
conſ.101.n.3.vol.3. vbi ſentit etiam ſi generaliter enunciata
fuerint,cum ibi allegatis, ex quibus ẽt ibidem ſentire vide-
32 tur † probare in præiudicium tertii,etiam ſi non interuene-
rit iuſm,& non à Principe pronunciata fuerint, ſed à quoli-
bet alio,dũmodo benemerita ita nominatim dicta & expreſ
ſa ſint , quia tunc probant etiam quoad præiudicium tertii .
De Principe tñ contrarium vř ſentire Ceph.in conſil.168.
33 nu.42.vol.2.vbi dicit non eſſe verum † quod vbi merita ſint
ſigillatim nominata,de illis credi aſſertioni Principis,per A-
lex.& Dec.ĩ d.l.ſi don.C.de col.quia fraus facile fieri poſſet.
Tertio limita,quæ ſupra dixi,id eſt,quando enunciata fue
rint in actu inter perſonas prohibitas illũ facere, vt non pro
cedant,quando huiuſmodi enunciatio fieret à Principe , vel
iudicibus,an ab alijs habentibus iuriſdictionem de publico
34 † quia tunc licet faciant illam aſſertionem in actu in quo li-
bere non poſſunt diſponere , tamen ſtatur eorum aſſertioni
& confeſſioni.Iaſ in d.conſ 227.col.3.verſ. 10. vbi corrobo-
tat hoc dictum multis exemplis,ut ibi per eum,& idem con-
ſuluit idem Iaſ.conſ.101.nu.3.vol.4.vbi pro hoc allegat Bar.
in l.ambitioſa,ff.de decr.ab ordi.faci.col. vlt.& ſequitur Bal.
in c.paſtoralis.in princ.de offi.deleg.& hoc procedit etiam,
vbi agitur de præiudicio tertij,vt idẽ in d.conſ.227.col.7.&
idẽ tenet ex multis alleg. Dec.in d.l.ſi donat.n.30.C.de coll.
35 Quarto limita , ſi talia benemerita eſſent notoria , † quia
hoc caſu licet eſſent enũciata in actu inter perſonas prohibi
tas, vel nõ,& in genere,vel in ſpecie probantur p talia verba
Iaſ.d.conſi.227.col.7.Hippol.Marſil.ſingul.610.non ſtatur.
Quarto limita,non ut procedat concluſio, quando eſſent
36 præſumptiones,† & coniecturę de aſſertis benemeritis,quia
quoad eorum probationem ſtandum eſt tali aſſertioni,vt no
tat Salic.in l.ſi mater.C.de contrah.emp.Alex.cõſ.18.li.3. &
37 ſequitur Dec.in d.l.ſi donatione,n.31.† nã hoc in caſu bene-
merita abſque alia probatione probãtur per tales coniectu-
ras,ut in ſimili Bald.in l.iubemus.C.de ſacroſanct. eccleſi.&
ex multis allegatis per Alciat. in addit. in ſuo tract. de præ-
ſumpt.reg.1.præſump.16.nu.1.
Ampliatur etiam hæc limitatio , vt ſi actus inter perſonas
prohibitas factus ſit, quia tunc ſi adſint veriſimiles coniectu
ræ,ſufficiunt ad probationem benemeritorium,ita inquit Al
ciat.de præſumpt.d.præſump.16. vbi pro allegat ultra Salic.
in d.l.ſi mater.& Alex.in d.conſ.18.etiam Dec.conſ. 202.col.
pen.& Ang.conſ.341.pater emit Hippol.Marſil.ſing.610.nõ
ſtatur aſſertioni Bal.in conſ.66.inter uirum.l b.t.& in l. ſi vo
luntate.C.de dot.promiſ.& hoc notabiliter dicit Dec.in d.l.
ſi donatione,col.4.C.de collat.
38 Sexto limita concluſionem,vt non procedat,† quando de
modico præiudicio agitur,quia tunc aſſertioni partium de
benemeritis ſtatur , etiam in materia, in qua non poteſt di-
ſponere,ita Dec.in d.l.ſi donatione.n.31. vbi pro hoc addu-
cit Abb.in c.ſi de prob.& ibi idem.Dec.

CONCLVSIO CLXXXV.

ARGVMENTVM.

Benemerita quomodo probentur.

SVMMARIA.

1 *Probatio coniecturalis , & præſumptiua probat benemerita .*
2 *Aſſertionis mariti dicentis ſe ex pecunia vxoris emiſſe creditur , ſi coniectura vel præſumptio concurrat, mulierem aliunde, quam ex bonis mariti pecunias illas habuiſſe.*
3 *Aſſertioni mariti dicentis dotem fuiſſe numeratam ſtatur, quando aliqua præſumptio,& coniectura concurrit.*
4 *Veriſimile non eſt,maritum vxorem diu indotatam habere voluiſſe.*
5 *Coniectura legum non expreſſa,sed deſinita iudicis arbitrio relinquuntur.*

B F:

1 BEnemerita vt probentur ſufficit coniecturalis, † vel præ-
ſumptiua probatio ſit loquutus eſt Iaſ.in conſ.154.col.4.
verſ.5.pro iſta,parte,& clarius in conſ.184.col.pen.verſi. de
præmiſſis.lib.2.& magis clare Alciat.tract. de præſump.reg.
1.pręſump.16.n.3.& reſponſ.584.verſ.5.hnic cõfert cõſ.Bal.
66.inter vir.& vxor.lib.1.Bal.ſequutus fuit Tiraq.in l. ſi vn-
quam.in verb.donatione.nu.101.Salic.in l.mater.C.de con-
2 trah.empt.qui dicit,†vt etſi credendũ non ſit aſſertioni ma-
riti dicentis ſe ex pecunia vxoris emiſſe, credi tñ,qñ aliqua
coniectura,vel pręſumptio concurrit,mulierem aliunde,quã
ex bonis mariti pecunias illás habere potuiſſe. Idem voluit
Soci.ſen.conſ.65.verſ.20.probatur.col.5.late Crau.de antiq.
tempor.in 3.partic.1.par.ptin.num.70.71.Bal.in l.vnica.nu.
3 7.C.de priuil.dot.cum docuit, † vt etſi non ſtetur aſſertioni
mariti dotem fuiſſe numeratam,credi tamen,quando aliqua
præſumptio & coniectura concurrit, vt quando maritus iam
4 eam diu domi aluiſſet,quia veriſimile non eſt, illam † tãdiu
indotatam habere voluiſſe Gram.deciſ.103.nu.6.Neuiz.cõ-
ſil.57.nu.3.in fin.Rol.à Valle conſ.85.nu.43.lib.1. Verum ta-
5 men quia hæ coniecturę legum non ſunt expreſſę † nec defi-
nitæ iudicis arbitrio relinquuntur. Tiraq.dict.loco ſupra ci-
tato in verb.donatione,num.102.in fin.& ſentit Alc. d.præ-
ſumpt.16.num.3.& reſponſ.184.nu.3.dum citat l.etiam. §.1.
ibi æſtimare debebit iudex.ff.de manumiſ.vindic.

CONCLVSIO CLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Probandum eſſe, benemerita remunerationi eſſe paria,& reſpondere rei donatæ,& quo pacto id procedat.

SVMMARIA.

1 *Benemerita probari debent condigna eſſe remunerationi, & reſponderi rei donatæ.*
2 *Donatio facta propter benemerita non valet, ſi ad numerum & æqualitatem benemeritorum factum non ſit.*
3 *Præſtans inſigne officium remunerationem meretur.*
4 *Benemeritus dicendus eſt is,qui aliquod rarum præſtitit ſeruitium.*
5 *Benemerita filij non eſſe æſtimanda, ſi ſint obſequialia, ſecus ſi artificialia, & ex abundanti charitate procedentia.*
6 *Impius,inhumanus,reprehenſibilis eſt frater,qui fratrem ſecum habitantem ac infirmitate periclitantem deſerit.*
7 *Frater alimentans fratrem, vel eius familiam facere cenſetur intuitu pietatis & naturalis obſequij.*
8 *Quæſtio de æquiualentia, & paritate benemeritorum, & donationis per Dd opiniones hac concluſione diſcutitur.*
9 *Benemerita ea æqualia dicuntur remunerationi, quando omnino,& per omnia ſunt æqualia*
10 *Benemerita æquiualentia dicuntur, quando non ſunt infra dimidium ipſius rei donatæ*
11 *Conſideratio caritatis benemeritorum cum remuneratione relinqui debet iudicis arbitrio.*
12 *Merita multa incidere poſſunt,quibus honeſtum ſit,liberalitatem cum decreto præſtare.*
13 *Quæ conſiderare debeat iudex ſuper qualitate donationis,& benemeritorum.*
14 *Fraus facile præſumitur in caſibus,in quibus donatio prohibita eſt.*
15 *Diligentia ad cognoſcendum an valida ſit donatio, vel ne,non adhibetur in caſibus,in quibus libere donari poteſt.*
16 *Qualitas perſonæ donantis inſpicienda eſt,ſolent enim nobiles pro beneficijs,& obſequijs præſtitis multum ampliorem referre gratiam.*
17 *Donatio non excedens quod ſolebat, & debebat facere donans ex more diuitum, & nobilium non dicitur excedere merita.*
18 *Benemerita vt condigna remunerationi cenſeantur,per iudicem arbitrari debent.*

BEnemerita probari debent eſſe paria remunerationi, &
1 † reſpondere rei donatæ,ita me docuere plurimi tũ pro-
fitendo,tum conſulendo,inter quos primas fert ille Bar mẽs
legum,in l.ſi quis pro eo.§.1.in fi.ff.de fideiuſ.& in l.frater à
fratre.col.vlt.ff.de cond.indeb.tradidit Dec.in l.ſi donatio-
ne.nu.16.C.de coll.idẽ in l.petens.nu.17.C.de pact.late pro
ſequutus eſt Tiraq.in d.l.ſi vnquam.in verb.donatione num.
80.vbi etiã idem edocuere Ang.& Bal.Salic.& alij in l.illud.
C.de ſacroſanct.eccl.Ruin.reſpondit in conſil.60.nu.16.lib.
3.Caſſan.cauit.in conſi.7.nu.11.Barba.conſuluit in conſ.29.
nu.12.vol.3.Salicet.meminit in d.l.ſi donatione. & in l.filiæ.
C.famil.erciſcun.egregie conſuluit Alexand.in conſil.55.nu.
2 2.3.& 4.lib.1.vbi ait,†donationem factam propter beneme-
rita non valere, ſi non ſit facta ad numerum, & æqualitatem
benemeritorum,vt etiam dicit Cephal.in conſil.94.num.16.
vol.1.Mantu.in conſi.51.nu.7.volum.1.Natt.in conſi.188.nu.
2.vol.1.Roland.à Valle in conſi.18. nu.71.vol.2.Brun. in cõſ.
12.nu.17.Iaſ.in conſi.116.col.1.

3 Limita primo,hanc concluſionem nõ procedere,†niſi quis
præſtitiſſet aliquod inſigne officium,per quod talẽ remunera
tionem mereretur, vt pulchre conſuluit Alex.conſ.55.nume.
3.lib.1.

4 Ratio eſt,qa is proprie dicẽdus eſſe benemeritus,†qui ali-
quod rarum præſtiterit ſeruitium,vt dixit glo.in c.ſi quos.11.
quæſt.2.in verb.benemeritos,& per ibidem adducta.

Secundo limita prædictã concluſionem locum non habere
in filijs,qui cum ratione naturali omne genus obſequij parẽti
bus debeãt,rõne naturæ & generationis ab eis productæ,ſeq
5 tur,†vt benemerita filij nõ ſint æſtimanda, an ſint obſeqalia,
ſed neceſſe eſt, vt ſint artificialia, & ex abundanti charitate
procedentia,vt pulchre Salic.in l.filiæ.C.fam.erciſc. quem ſe
quitur Barba.dict.cõſ.29.nu.2.vt ẽt in fratribus dicit Cepha.
in d.conſi.94.nu.16.recenſendo exemplum de fratre ægrotan
6 te,nam † inquit,quod impius fuiſſe frater, & inhumanus,ac
reprehendendus,ſi fratrem ſecum habitantem, ac ægrotatio-
ne periclitãtem deſeruiſſet,cui talia obſequia debita officio,
ac pietati fraternæ pręſtare tenebatur,& hinc dicit eſſe,quod
7 †ſi frater alat fratrem,vel eius familiam,cẽſetur id facere in-
tuitu pietatis & naturalis obſequij,iuxta ſententiam Bal.in l.
certũ.col.fin.verſ.vlterius quæri poteſt.C.fami. erciſ. & ideo
alimenta repetere non poteſt, vt per Dec.in conſi.628.nu.6.
per textum in l.Neſennius,de neg.geſt.idẽ etiam dicit Natt.
in dict conſi.188.nu.3.

Verum cum huc inciderit quæſtio(vt aiunt) de æquiualen
8 tia † & paritate benemeritorum,& donationis,non ab re in
præſentia duxi,ſi aliquas Dd.opiniones de valore meritorũ,
quando ea dicantur paria remunerationi, in medium attu-
lero.

Prima itaq; eſt opinio Bar.in l. ſi quis pro eo.§.1.in fi.ff.de
fideiuſſorib. dicẽtis, tunc benemerita eſse æqualia remunera
9 tioni,qñ † omnino & per omnia ſunt æqualia,quem ſequitur
Dec.in l.ſi donatione.nu 16.C.de collat.idem in l.petens.nu.
17.C.de pact.Ruin.conſ.60.n.16. Verũ iure nõ probatur hęc
opinio,quia aliqui repetiũtur viri animo tã generoſo, & gra-
ro,vt exiſtiment collatum ſibi eo tempore beneficium ingen-
ti ſumma penſari non poſse, quod alius quis uili, & abiecto
animo nulla,aut minima dignũ remuneratione arbitrabitur.

Secunda fuit ſententia Bal.in auth.ex teſtamento ,nu.1.in
10 fin.C.de collat.†benemerita tunc appellari æquiualentia,qñ
non ſunt intra dimidiũ ipſius rei donatæ, iuxta l.2.C.de re-
ſcind.vẽditio.Tiraquel.in d.l.ſi vnquam.in verb. donatione.
nu.81.& 82.& 83.qui plures refert.C.de reuoc.donat.

* Tertia eſt,quam Iaſ.in cõſ.154.n.5.vol.2.teſtatur eſſe *cõ-
11 munem†hanc conſiderationem paritaris, & ęſtimationis be
nemeritorum,cũ remuneratione debere relinqui iudicis arbi
trio.ita cenſuit Soc.ſen.in conſi.295. col.3.verſi. circa ſecun-
dum.lib.2.Curt.iun. in conſi.126.nu.1.uerſi.ſed circa hoc. &
Purpura.in l.cum quid nu.131.ff.ſi cert.petat. & Natta in d.
cõſ.188.nu.3.vbi teſtatur Bal.in d.l.ſi donatione circa princ.
quẽ ſequũtur recẽtiores ibi,quorum ſentẽtiã probari opinor
ex Paul.reſponſo.in l.etiam.§.1.ff. de manumiſſ. vendic.ibi,
12 †quia multa merita incidere poſsunt,quibus honeſtum ſit,li-
beralitatem cum decreto præſtare , quæ æſtimare debebit is,
apud quem de ea re agitur,quæ & mihi probabilior videtur.

Prudens autem Iudex hoc in caſu conſiderabit oẽs quali-
13 tates,†& donationis(quas appellant)circumſtantias , itẽ &
benemeritorum,an ſubſit fraus,cum pater donat filio,vel ma
ritus vxori,rõne eius,quod donat vltra beneficij collati æſti-
mationem nã cum ſimus in caſibus,in quibus donatio prohi
14 bita eſt,fraus facile præſumetur,†ſi rei pretium excedat pro
dimidia æſtimationem benemeritorum. ita procedit doctri-
na Bal.in d.auth.ex teſtamento.vt eam ſic intellexit Tiraq.in
d.l.ſi vnquam in verb.donatione.n.83.verſi.hic autem in no
ſtro caſu.C.de reuoc.donation.& ante eum Purpurat.in l.cũ
quid.nu.131.ff.ſi cert.pet.

15 In cæteris vero caſibus,†in quibus libere donari poteſt,nõ
adhibeť hæc diligentia ad cognoſcẽdũ,an valida ſit donatio,
an minus,ſolum.n.hoc caſu Iudex benemerita,& rei pretium
poterit conſiderare ad iudicandum , an puta , an ob cauſam
ſit donatio,atque ita perſonæ donantis qualitas inſpicienda

ctir,

16 erit, † an diues, an nobilis is ſit, cũ ſoleant nobiles multã ampliorẽ referre pro beneficijs, & obſequijs præſtitis gratiã. c. 1. de donat. nã etſi tũc donatio excedat merita, modo nõ excedat, quod in ea re ſolebat, & debebat facere donans ex more 17 diuitum, & nobilium, † non dr̃ excedere merita, vt eleganter admodũ reſpondit Corn. conſ. 144. col. 2. li. 2. quem ſecutus eſt Tiraq. d. l. ſi vnquam. in verb. donatione. nu. 84. & idẽ Tiraquel. tract. de nobilitate. c. vlt. nu. 50.

Vt igitur rẽ in pauca conferam, ex illis colligi poterit, be-18 nemerita, vt paria remunerationi cenſeantur, † debere per iudicem cenſeri, vt à nobis ſupra relatum fuit.

CONCLVSIO CLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Benemerita eſſe probanda, vt præſumantur.

SVMMARIA.

1 *Benemerita non præſumuntur, niſi plene probentur. Contrarium ibidem vide.*
2 *Benemeritus quilibet præſumitur, niſi probetur demeritus.*
3 *Benemeritus quis dicatur loquendo in genere.*
4 *Donatarius dicitur valde benemeritus, cum liberat donatorem à morte, detegendo conſilium mortis.*

1 BEnemerita non præſumi, † niſi plene probentur, habuimus ab Accur. & cæteris Dd. in leg. ſi donatione. C. de colla. Cæpol. de ſimul. contract. præſumpt. 7 nu. 45. leg. ſi forte ff. de caſtren. pecul.

In contrariam tamen deſcendit ſententiam Bal. in l. illud. C. de ſacroſ. eccle. in 4. q. nu. 8. & per l. nec adiecit. ff. pro ſoc.

Quam quidẽ opinionem illud ſatis confirmat, Benemeritũ 2 quemlibet præſumi, † niſi probetur demeritus, vt dicit Crot. in l. re coniuncti. in fi. ff. de legat. 3. quod tamen dictum Crau. in tract. de antiquit. tempor. in 1. parte, in verb. propoſitũ noſtrum, nu. 75. fol. 28. omnino reprobat. Intellige tamẽ hoc pro-3 cedere in vniuerſum loquendo, † vt quis dicatur benemeritus, arg. l. ſeruos. ff. de manumiſſ. teſt. nam hoc modo quilibet præſumitur citius dignus, quam indignus, arg. c. dudũ. de præſumpt. gl. in c. ſi quos. in ver. benemeritos. 12. q. 2. & Bald. in l. iubemus. nu. 5. C. de ſacroſanct. eccleſ. l. Aquilius Regulus. de donat. l. ſi præter. d. tit. & ſecundum eum eſt optima lex in l. lege. ff. de manum. vindic. quam omnino monet videri.

4 Illud vero quod eſt inſigne, non omittam, donatariũ † dici valde benemeritũ, cum liberat donatorem à morte, vt ſi de nece eius, conſilium quod erat initum, indicaſſet, vt eſt tex. in c. ſi quis Papam. 79. diſt. gl. in c. ſi quis. 12. q. 2. & Ioan. de Amicis in conſi. 31. nu. 11.

Sed quoniam de hac concluſione, & probatione meritorũ ſatis ſuperque dictum fuit in concluſione, quomodo benemerita probentur, & quando poſſint præſumi, nec ne, ideo ad eã te reijcio.

CONCLVSIO CLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Beneplacitum ratione dignitatis, aut perſonæ conceſſum quando morte concedentis expiret.

SVMMARIA.

1 *Beneplacitum ratione dignitatis non autem perſonæ conceſſum præſumitur. & quomodo.*
2 *Dignitas ſi non moritur, non poteſt, nec dicitur finire beneplacitum per mortem obtinentis dignitatem.*
3 *Dignitas conſideranda eſt, non autem perſona in conceſſione facta ad beneplacitum Papæ.*
4 *In conceſſione ſi exprimatur, ad beneplacitum noſtrum, & ſuperiorum noſtrorum, vt ſedis Apoſtolicæ, nullo pacto, nec morte concedentis, nec abſolutione eius officij præſumitur reuocatum beneplacitum.*
5 *Beneplacitum, ſi in eo publicus fauor, vel Reipublicæ vtilitas cenſetur, ratione dignitatis conceſſum præſumitur.*
6 *Beneplacitum morte concedentis reuocari non cenſetur, ſed neceſſe eſt reuocari per ſucceſſores.*
7 *In fauorabilibus, quæ certum finem non habent, perpetua creduntur.*
8 *Iudex ſi dicat, pono te ad confinia, donec te reuocauero, non per hoc eiuſdem Iudicis morte cenſetur beneplacitum reuocatum.*
9 *Voluntas licet morte finiatur, non tamen inducit reuocationem, quæ contrariam voluntatem expoſtulat.*
10 *Aliud eſt voluntatem ceſſare, & aliud voluntatem reuocare.*
11 *Verba, donec reuocauero, interpretanda ſunt ſicut in vltima voluntate, id eſt, benigniori interpretatione.*
12 *Bartholi authoritas maximi eſt ponderis, nec temere ab eo recedendum.*
13 *Beneplacitum concedens ſi nullam habet poteſtatem ſimilia concedendi, ſed tamen pro ſe tali gerit, & habetur ab omnibus, non præſumitur eius beneplacitum reuocatum morte, vel finito officio concedentis.*
14 *Communis error facit ius.*
15 *Qui ſe gerit tanquam legatus, & non eſt, geſta per eum nihilominus valent.*
16 *Habitus & reputatus in dignitate, vt pro legato, ſi non habuerit titulum legitimũ, geſta per eum non tenent.*
17 *Geſta per habitum in dignitate valere poſſunt quoad ea, quæ veniunt ex generali facultate ordinaria, ſecus quoad ea, quæ non competunt, niſi ex ſpeciali commiſſione.*
18 *Quem reputari communi opinione habilem habilitate generali non ſufficit, ſed requiritur, vt exiſtimetur habilis habilitate ſpeciali.*
19 *Officium geſtum ſi non eſt cum auctoritate publica collatum, ei non ſuffragatur communis opinio & exiſtimatio.*
20 *Magiſtratus ſi creatus non fuit ſolennibus requiſitis, geſta per eum vti habitum & exiſtimatum pro tali ſunt nulla, & nullius momenti.*
21 *Delegatio facta ſub forma beneplaciti, donec reuocanda fuerit, non cenſetur morte reuocata, neque beneplacitum extinctum, quod limita vt ibi.*
22 *Precarium, quando ad beneplacitum conceditur, non cenſetur morte concedentis reuocatum.*
23 *Hæres res precario conceſſa, niſi recuperationem reuocat à poſſidente, cenſetur vti eo patientia, & animo, quo vſus eſt ille primus.*
24 *Precarium tantum dicitur durare, quantum durat voluntas concedentis.*
25 *Reuocatio voluntatis non inducitur per mortem, ſed ceſſatio.*
26 *Beneplacitum quando & quomodo morte finiatur, & extinguatur.*
27 *Mandatum morte finitur, quia mandantis voluntas deficit.*
28 *Superioris præceptum illius morte finitur.*
29 *Beneplacitum Principis eius morte finitur.*
30 *Beneplacitum magiſtratus ceſſat eius officio finito.*
31 *Reuocatio non inducitur, licet per mortem, vel finitum officium ceſſet voluntas.*

BEneplacitum ratione dignitatis non autem perſonæ con-1 ceſſum, † vt ſi dictũ fuiſſet, quod Iudici placuerit, præſumi non tantũ durare quoad vixerit Iudex, ſed etiã donec reuocetur per ſucceſſores, auctor fuit Bar. in l. cẽteſimis. §. ſi ita ſtipulatus. nu. 9. ff. de verb. oblig. & ibi Iaſ. nu. 13. itẽ idẽ probauit Bar. in l. more. n. 7. de iuriſdict. omnium iud. hoc habemus à Dec. in cap. ex literis. in fin. de conſtit. Ruin. cõſulendo reſpondit in conſ. 104. nu. 2. lib. 5. qui plures refert, illorum ſententiæ ſubſcripſit Didac. lib 3. variar. reſolut. c. 15. nu. 2.

2 Nec id ſine ratione traditum eſt, etenim † ſi dignitas, cui tale beneplacitum commiſſum eſt, non moritur, non poteſt, nec dicitur finire tale beneplacitum morte tunc dignitatem illã obtinentis, & ideo opus eſt noua derogatione ad hoc, vt beneplacitum dicatur finitum, ita idem docuit Bart. in d. l. centeſimis. nu. 9. verſic. ſi vero retulit ſe ad dignitatem, & id comprobat auctoritate l. Cũ l. annua. §. 1. de ann. leg. & l. proponebatur. de iud. & cap. gratioſe. de reſcript. lib. 6. & ibi Bald. Philip. Franc. ſub nu. 7. verſic. quod tamen limitat. Capic. deciſ. 136. ſub num. 3. & per Rot. deciſ. 36. de reſcript. in antiq. facit Calder. & Imol. in cap. literis. de reſcript. relati à Capic. 3 in d. deciſio. 136 nu. 7. vbi volunt † in conceſſione facta ad beneplacitum Papæ conſiderandam eſſe dignitatem, non autẽ perſonam, quod maxime procedit, vbi verba ſunt concepta in tertiam perſonam, vt ſi dictum ſit, donec Papæ placuerit, vt per Franc. & Bald. relatos in d. deciſio. 136. Iſtud etiam eo magis procedit, quando in conceſſione exprimitur vtrũque, ſcilicet ad beneplacitum noſtrum, & ſuperiorum noſtrorum, 4 vt ſedis Apoſtolicæ, † quia tunc nullo pacto, nec morte concedentis, nec quod illud officium fuerit perfectum, præſumitur reuocatum beneplacitum, ita Geminia. in dict. cap. ſi gratioſe. ſub num. 14. & ibi Franc. colum. fin. de reſcript. lib. 6. Et ad hanc tem optime accommodat quæſtionem, vt quãdo iudex conſtituit aliquem ad regenda cõfinia, his verbis vtens, id eſt, pono Sempronium ad confinia, donec voluero, vel donec reuocauero, vel donec huic poteſtati placuerit, an morte talis iudicis dicantur finita confinia, & in hoc diſtinguit, vt ibi eſt videre.

Primo amplia concluſionem, & id cõuincitur ex parte con-5 cedentis beneplacitũ, vt eo magis procedat, † quo in beneplacito publicus fauor, vel Reipublicæ vtilitas verſetur, quia cẽ ſi decedat concedens, non tenetur ideo reuocatum beneplacitũ, vt in eo notabili caſu propoſito à D. Bal. in l. meminiſſe. prope fin. verſ. 4. ff. de offic. proconſ. dum quærit de Principe, qui concedit ordinariã iuriſdictionem ad ſuũ beneplacitum, tunc inquit Bald. illud beneplacitũ morte concedentis non 6 cenſeri reuocatũ, † ſed neceſſe eſſe vt reuocetur per ſucceſſores,

res,ex tex.§.ſuper hoc.anth.de quæſt. Paris Put.in ſuo tract.
ſyndicatus.§.an officialis,verſ.ſi Princeps.Philip.Franc.in c.ſi
delegatus,de offic.deleg.in 9.Capic.deciſ.116.& 126.Vant.
trac.nullitat.tit.de nullitate ſenten.ex defect.iuriſdict.deleg.
nu.104.qui fauoris publici publicæq; vtilitatis rōnē attulit.
7 Accedat hoc,†quod in fauorabilibus,quæ certum finem nō
habent,perpetua creduntur.l.iuriſperitos.in princ.ff. de ex-
cuſat.tut.quam ſic declarat Decius in dict.ca.ex literis . in fi.
de conſtitut.l.ſufficit.ff.de cond.in deb.& late Tiraq.in tract.
conuent.§.2.gloſſ.1.nu.39.

Secundo amplia concluſionē procedere,etiam ſi benepla-
citum ſit conceſſum verbis amplioribus,& contrariam volun
8 tatē quaſi ſignificantibus,†veluti,ſi dixerit iudex: Pono te ad
confinia,donec te reuocauero,nec hoc in caſu cenſetur mor-
te iudicis beneplacitum reuocatum.

* Et hanc concluſionem ait Iaſ.eſſe * cōmunem opinionem
in d.l.centeſimis.§.ſi ita ſtipulatus.nu.14.& ibi Alex. nu.11.
** Et hanc**receptiorem ſententiam reſpondit Soc.Sen.conſ.
78.ſuper prædicta.col.1.verſi.5.& vlt.lib.3.huic etiam ſentē-
tiæ accedit Dec.in l.3.in fi.de reg.iur.idem in c.ex literis. de
conſtitut.& conſil.108.nu.4.

9 Et rō eſt,†quia quamuis voluntas morte finiatur , vt l.4.ff.
locat.non tñ inducitur reuocatio , vt l.mandatum. C.man.&
Inſti.eod.tit §.item ſi adhuc.quæ contrariā voluntatē expo-
ſtulat.c.ſi delegatus.de offi.deleg.in 6.pulchre Ruin. conſil.
115.nu.5.7.li.1.qui clare reſpondit,aliud eſſe voluntatē ceſſa
10 re,†aliud vero voluntatē reuocare, vt euenit in beneplacito
conceſſo rōne dignitatis,nam vt illud intelligatur reuocatū,
& finitum,non ſufficit mors dignitatem illam obtinentis,niſi
aliter & dignitas quoque moriatur,vel finiatur,cum tali iudi
ci,vel dignitatem obtinenti conceſſum fuerit tale beneplaci
tum,non vt ſibi,ſed vt præſupponimus tanquam dignitatem
illam adminiſtranti,& ratione ipſius dignitatis,ergo ſiue mo
riatur,ſiue viuat ille iudex,nihil ei tribuendum eſt , circa ea,
quæ reſpiciunt naturam,& proprietatem dignitatis, non au-
tem officium illam gerentis.

Contrarium tñ huic opinioni voluit Bart.in d.§.ſi ita ſtipu
11 latus.nu.10.ea ratione ductus,†quia iſta verba,donec reuo-
cauero,ſunt in hoc caſu interpretanda,ſicut in vltima volun
tate,id eſt,pono te ad confinia,donec vixero , niſi ante reuo-
cē,benigniori inquiēs interpretationi inſeruiens,& nonnul-
lis alijs per eū ibidē adductis. Cui opinioni conſentire viſus
eſt Gozad.conſ.22.nu.3.& nu.11.Verum quamuis maximi ſit
12 ponderis Bartoli authoritas†nec temere ab ea recedēdum,
hoc in caſu tutius crediderim communi opinioni adhæren-
dum,cum ea ratione valida,vti hoc noſtro caſu,munita ſit.

Tertio amplia,vt concluſio procedat, etſi concedēs bene-
placitū huiuſmodi nullam haberet poteſtatem ſimilia conce-
13 dendi re ipſa,†ſed tñ pro tali ſe gerebat, & pro tali habebať
& tenebatur ab omnibus, ita vt qui conſequutus eſt benepla
citum,bona fide vſus ſit conceſſione,nam & tunc non præſu-
mitur beneplacitum tale reuocatum morte, vel finito officio
concedentis,& propterea ſi ille,qui adeptus eſt conceſsionē
aliquid contra ius, vel cōſtitutiones locales permiſſu eiuſdē
14 conceſsionis patrauit,excuſatione dignus eſt,† quia cōis er-
ror facit ius.l.Barbarius ff.de offic.præt.& in terminis de eo,
qui ſe gerit tāquam legatus,qui tñ non eſt,quod geſta per eū
15 nihilominus† valeant,tenet Hoſtien.in ſumma de offic.legat.
§.quid pertinet.verſ.quid ergo.& in Spec.tit.de legato.§.ſu-
pereſt videre.verſ.quid ſi quis ſe pro legato.nu.18.

Intellige hanc tertiam ampliationem procedere,qñ talis,
qui exiſtimabatur,& hēbatur pro tali,habuerit titulum legi-
16 timum,alioqui cōis error non facit ius,† nec geſta per eū ra-
ta ſunt,vt dicetur infra in concluſione error,vbi oportunius
hæc explicabuntur.Et voluit Spec.in titul.de inſtrum. editio
ne.§.reſtat.verſ.quid ſi is.nu.32.Bal.in l.2.col.pen.C.de ſent.
* Alex.qui dicit*communem in l.1.col.5.num.12.de teſtam.&
iſtud procedit,etiam ſi haberet titulum ab illo, qui non habe
ret facultatem dandi talem titulum,quia & tunc non ſufficere-
ret,vt per Bal.in d.l.Barbarius.col.8.in 1.lect. verſ. prædicta,
• de offic.præt.& Specul.vbi ſup.

Secundo intellige prædictam ampliationē tertiam,vt pro-
17 cedere poſsit quoad ea, †q̃ veniunt ex generali facultate or
dinaria,ſecus quoad ea,quæ non poſſunt cōpetere,niſi ex pe
culiari,& præcipua commiſsione, vt reſponſum fuit à Corn.
conſ.247.col.1.vol.1.& traditum ab Abb.in c.cū in iure peri
tus.col.2.de off.deleg.

Tertio intellige,vt non ſufficiat quem haberi cōmuni opi-
18 nione habilem habilitate generali,†ſed requiritur, vt habea
tur habilis habilitate ſpeciali,de qua agitur,vt per Alex. cōſ.
80.col.1.vol.2.

Quarto intellige,vt procedat ampliatio, quando officium
geſtum erat cum auctoritate publica collatū,ſecus ſi priuata,
19 quia†tunc non ſuffragatur cōis opinio,& exiſtimatio, vt præ
ſupponit Hoſtien.in ſumma de off.legat.§. quid pertinet. &
Spec.d.tit.de legato.dic.§.ſupereſt videre,nu.18. vel quādo
delegatus fuit creatus,& delegatus ab habente facultatē de-
legandi,vt declarat Bal.in l.2.C.de ſenten.Alex.in conſ. 138.
in 1.vol.ſequitur Cardin.Alban.in lucubrat.ad Bar.in l.barba
rius.ff.de offi.prætor.nu.2.

Quinto intellige prædictā tertiam ampliationem, vt pro-
20 cedat,†qñ magiſtratus fuerit creatus ſolennibus requiſitis,
& iuxta normam,quæ ſolet exigi.Bar.in terminis in l. actua-
rios.C.de nu.& actuar.nu.2.lib.11.Alex.in conſi.138.oppor-
tune conſideratis.ſub num.7.& ſeq.lib.1.in quibus locis ſcri-
ptum habetur,alias geſta per talem habitum & exiſtimatum
eſſe nulla,& nullius momenti.

Quarto amplia concluſionē etiam procedere,cum probať
delegationem factam ſub hac forma,ad beneplacitum, & do
21 nec reuocandam duxerit,†nam hoc quoque in caſu benepla-
citum non cenſetur morte delegantis extinctum, neque reuo
cata delegatio.c.ſi delegatus . de off.dele.in 6.Et hoc omnes
* * communiter Dd.aſſirmant in l.more.vbi Bar nu.7.Alex.nu.
12.Iaſ.nu.15.Dec.nu.19.ff.de iuriſd.omn.iud.

Limita tamē hanc ampliationem , vt tantummodo proce-
dat re nō integra,quo caſu verum eſt iſtiuſmodi delegationē
morte delegantis non expirare, nec illius beneplacitū cēſeri
reuocatum,& finitum,vt iura ſupra allegata loquuntur. ſecus
vero erit,ſi res integra adhuc erit,quia tūc delegatio expira
re dicetur,nec legatus poterit à die mortis mandātis,ſiue de-
legantis procedere in cauſa,ita intelligendam eſſe ſecundum
* communem*Dd.ſententiam percipitur apertiſsime ex iuri-
bus in dict.cap.delegatis.& in cap.relatum,& ca.licet . extr.
de offic.deleg.

22 Quintō amplia concluſionem etiā locum habere , † quan-
do precariū ad beneplacitum conceditur,nam eo in caſu be-
neplacitum non cenſetur morte concedentis reuocatum, ſed
tranſit ad hæredes eius,vt ab eis precario habere quoque vi
deať ille,cui erat conceſſum à defuncto,æque ac à defuncto,
• ſic reſpondit Vlpian.in l.1.in prin.ff.de preca.& in l.quæſitū.
§.1.Celſus.in l.cum precario.§.1.ff.d.tit.idē tradidere glo.&
Dd.in l.vlt.d.tit.Dec.monuit in l.more.ff.de iuriſ.omn.iud.&
in l.contractus.nu.13.de reg.iur.c.ſi.vbi Dd.de precar.& fa-
cit l.Lucius.& ibi Paul.Caſtr.ff.de donat.& idē voluit Paul.in
l.Aquilius Regulus,circa med.eod.ti.dū conciliat eā l.cū d.l.
Lucius,poſt gloſ.in ead.l.Aquilius Bart.docuit in d.l. cēteſi-
mis.nu.10.verſ.& iō hic inſurgit dubiū.ff.de verb. oblig.vbi
quoq; Alex.col.5.verſ.ſi āt dixiſſet.& ibid.Iaſ.col.5.verſ.a.q̃-
rit Bar.Imol.cōſi.26.incip.in caſu pmiſſo.viſis & cōſideratis.
meminit Didac.Couarr.lib.3.var.reſolut.cap.15.nume.1.2.
23 Nā†niſi hæres rei precario poſſeſſę recuperationē reuocet
à poſſidente rem precario, cenſetur vti ea patientia , & ani-
mo,qua vſus eſt ille primus,qua nō reuocata, precario is do-
minus conſentire dr̃.Et hinc eſt,quod gloſſ. in l. quæſitum.§.
1.verb.ab hærede.ff.de precar.ſentit hanc eſſe nouam hęredis
volūtatē,quaſi ex ſua patiētia precariū cōſirmetur,quæ gloſſ.
vr̃ etiam contrarium ſentire ad illud, quod dictū eſt , preca-
rium non finiri morte concedentis ea rōne,quia(inquit) per
24 mortē defuncti deſinit velle,& voluntas deficit, † ſed preca-
rium tm̃ dr̃ durare , q̃tū durat voluntas concedentis, d.l.1.in
princ.& l.quæſitum.§.1.& l.cum precario.§.1. ff.eo.tit.ergo,
cū morte finiatur voluntas,& velle , precarium quoque finiri
diceť.facit tex.in l.4.ff.loc.vbi expreſſe dr̃, quod locatio pre
carijve rogatio morte concedentis tollitur,ſed poteris conci
liare oſtendendo dictos Dd.in varijs terminis loqui,ac loq-
tur Accur.illi n.de reuocatione loquuntur,iſti vero de ceſſa-
tione,& aliud eſt voluntatē ceſſare,& aliud volūtatē reuoca-
re,ita Ruin.conſ.4.nu.5.& 7.lib.1.Alex.in d.l.cēteſimis.§. ſi
25 ita ſtipulatus.in fin ff.de verb.oblig.nā hū verū eſt,† p mor-
tē nō induci reuocationem voluntatis , vt præfati Dd.volue-
runt,

Digitized by Google

runt, verum tamen quoque eſt per mortem induci ceſſationem voluntatis, vt inquit gl. & loquitur d.tex.in l.4.ff.loca.

Primo limita concluſionem non procedere, ſed beneplaci-
26 tum morte eius, à cuius voluntate pendebat, extingui, † qñ quis vtitur verbis ſimplicibus, & contrariam voluntatem nõ indicantibus, verbi gratia, ſi iudex dicat, donec beneplacitũ fuerit: donec voluero, hoc enim caſu bñplacitum morte illius finitur. d.l.4.ff.loc. Bart. & Iaſ. in l.cẽteſimis. §.ſi ita ſtipulatus fuero. Bal. nu.9. Iaſ. n.12. de verb. obli. Et rõ eſt, quia iſta verba præſeferunt, & reſpiciũt tantummodo voluntatẽ ac beneplacitum concedentis, & voluntas morte finitur, vt ſup. alleg. ergo & beneplacitum per talia verba merito finiri dicetur.

27 Recte igitur dicimus, † mandatum morte finiri, quia mandantis voluntas deficit. l.mandatũ. C.manda. Itẽ declarandi, & eligendi arbitrium morte finitur. Iaſ.conſ.148.penult.col.
28 verſ.a. † ſic ſuperioris præceptum illius morte finitur. Dec. in rubr. C.de man. princ. & ſic de alij ſimilib.

Secundo limita concluſionẽ non procedere in ſuſpenſione
29 banni ad beneplacitum Principis. † nam Principis beneplacitum eius morte finitur, vt reſpondit Ang.conſ.217.col.9. quẽ refert, & ſequitur Dec.conſ.108.nu.2. Cuius ẽt meminit Gozad.conſ.22.num.10. qui & alia plura congeſſit, quibus oſtendit, beneplacitum Principis eius morte finiri, quod late probat Marſil.rubr.C.de probat.nu.270. Soc.iun. conſ.63.nu.12. lib.2. idem facit Didac.Couar.li.3.variar.reſol ca.15.num.1. & 3.verſ.ſecundus caſus. Caſtrenſ.conſ.438.in 1.dub. Tiraqu. de legib.connub.in glo.4.nu.18.cap.ſi gratioſe.de reſcr.in 6
30 Gui.Pap.ſing.394. vt etiam † beneplacitũ magiſtratus ceſſat, eius officio finito. arg.l.4.locat.c.ſi gratioſe.de reſcrip.in 6. & notat Grat.in conſ.92.nu.1.vol.2. niſi ſit tale beneplacitũ, qđ reuocationem requirat, quia licet per mortem, vel finitũ offi-
31 cium ceſſet voluntas, non † tamen inducitur reuocatio, iuxta ſententiam Alexã.in l.centeſimis §.ſi ita ſtipulatus. in fi.ff. de verb.obli. & eundem Grat.in d.conſ.92. num.28.

Sed huic ſecundæ limitationi videt̃ repugnare illud, quod dictum eſt ſup. in prima ampliatione, in qua concluſum fuit, per mortem Principis non reuocari beneplacitum cõceſſum circa ordinariam iuriſdictionem obtinendam, ſed oportere per ſucceſſores huic expreſſe, & præcipue derogari, iuribus ibi adductis.

Concilies tamen, prout conciliauimus ſupra gl. in l.quæſitum. §.1.in verb.hærede.ff.de precar. & text.in l.4.ff.loca.ad quintam ampliationem, hoc eſt, vt præfata prima ampliatio loquatur in reuocatione voluntatis, quæ per mortem non inducitur, vt iura in dicta quinta ampliatione adducta loquuntur. Iſta autem ſecũda limitatio loquatur in ceſſatione voluntatis, quæ per mortem bene inducitur, vt inquit d.gloſ. & l.4. & ſic aliud eſſe, vt diximus voluntatem ceſſare, & aliud voluntatem reuocare, per iura in d.concor.adducta.

CONCLVSIO CLXXXIX.

ARGVMENTVM.

De berroarij teſtimonio in iudicio quam fidem faciat.

SVMMARIA.

1 *Berroarij teſtimonium in iudicio nullam fidem facit.*
2 *Berroarij quare dicantur viliſſimæ perſonæ.*
3 *Berroarij teſtimonio non creditur etiam in his, quæ eius officio coniuncta ſunt.*
4 *Notario ſcribenti in actis aliquid ſibi commiſſum non creditur.*
5 *Berroario non creditur etiam in pendentibus, & ſequentibus ex illius officio. Contrarium ibi.*
6 *Berroario creditur, ſi cum eius dicto concurrat alia præſumptio, vel ſi dictum ſuum ſit roboratum dicto alterius fide digni.*
7 *Berroarij dicto pleno creditur in his, quæ ad illius officium pertinent.*
8 *Berroario, vel nuncio referenti ſe aliquem citaſſe, creditur, donec eius dictum reprobatum fuerit per contrarias probationes.*
9 *Berroarij relationi creditur præſtito iuramento.*
10 *Nuncij dicto ſi contradicant acta ſcripta per Notarium, ſtatur actis ſcriptis.*
11 *Iudicis arbitrio ſtatur, an magis credendum ſit nuntio aſſerenti ſe citaſſe, vel citato dicenti ſe non citatum, vel non ita citatum.*
12 *Berroario, vel nuntio creditur in his, quæ explicite refert.*
13 *Berroario conſtituto à iudice ad perquirendum delinquentes per vrbem, referenti ſe aliquem delinquentem inueniſſe, creditur ſi delictum ſit ex minoribus.*
14 *Berroario, & nuntio creditur de excuſſione bonorum creditoris, hoc eſt, quando dicunt non reperiſſe bona in quibus ſententiam exequi potuerint, vel non inueniſſe in domo ſupellectilia.*
15 *Berroario & nuntio creditur, bona, in quibus exequuta eſt ſententia, eſſe illius, contra cuius bona exequenda erat.*
16 *Berroarij teſtimonio pro Præſide in ſuo ſyndicatu ſtatur.*
17 *Berroarij teſtimonio non ſtatur, quando eſt viliſſima perſona.*
18 *Berroarij teſtimonium contra Præſidem ſuum in ſyndicatu validum eſt.*
19 *Berroarij ſi partim pro Poteſtate depoſuerint, partim contra, creditur eorum dicto in totum.*
20 *Berroarij teſtimonio fides per Præſidem adhibetur, niſi ſit vilis perſona, & de vilitate eius vita ſit ſuſpectus.*
21 *Berroarij pro Præſide teſtificantur, ſi vevera ab eo receſſerint, ſecus ſi receſſuri.*
22 *Berroarij à teſtimonio dicendo reijciuntur.*
23 *Berroario quare fides ſit adhibenda cum de ſua exequutione tractat.*
24 *Berroarijs multum de fide diminuitur, propter eorum ſtatus viliſſimam conditionem.*
25 *Berroarij vti qui dicuntur familiares Poteſtatis gaudent priuilegijs, quibus Præſes.*
26 *Berroario exequenti ſententiam iudicis de facto reſiſti poteſt, ſi modum excedat in capiendo bona.*
27 *Berroarius, quod ſibi à ſtatuto prohibitum eſt, ne accipiat pro exequutione ſententiæ, illud accipere non poteſt etiam à ſponte dantibus.*

1 BErroarij teſtimonium in iudicio † nullam fidem facere tradidit Bald.in l.etiam, ſub nu.4.verſ.ſed reuoco.C.de teſtibus. & ibi Salyc. Ioan.And.in addit.ad Spec.in tit.de citatio. §.1.ver.ſed nunquid. & in tit.de cõtuma.§.1.in addi.magna, & idem in c.cum parati.de appel.vbi Ant.But. & Imol. & ibi Bal. & Iaſ.in l.age cum Geminiano, nu.11. C.de tranſa.Imol. in clem.ſi ante.col.14.de do. & cõtu. facit gl.in c.venerabilibus.§.ſecus.in ver.in iud.de ſen.excõ.in 6. Ang.in l.ſciendũ. ff.de reſtam.Lanfr.de Oria.in c.quoniam contra falſam. §.teſtium depoſitiones, num.115.verſ.quid de berroario. de probat. D.Steph.Aufrer.trac.ſuo de teſtib.num.12.

2 Ratio eſt, † quia illi dicuntur viliſſimæ perſonę, qui miſſiones, & executiones in tenutam faciunt, quales sũt berroarij, ita loquutus eſt Bal.in l.fi.in 8.q.in fi.C.de edic.di.Adr.tollẽ. nu.47.l.fin.ff.de iud.

Amplia primo, vt procedat nedũ in ſeparatis ab eius offi-
3 cio, verumetiam in his, quæ illi ſunt coniuncta, † & quæ antecedunt, vt in mandato citandi aliquẽ, de quo ſibi non credit̃, niſi aliter conſtet, vt Bald.in trac.de probat. in tit. de cita. & dilat.q.10. Bar.in l.1.§.cura.ff.de off.præfc.vrb. Feli.in c.quo-
* niam contra.nu.13.in fi.de probat.vbi dicit hanc * cõmunem Are.in ca.1.col.2.de iud. Sebaſt.Sapia.in l.fi.n.17. C.de edic. diui Adr.tol.gl. & Dd.in l.ſicut proponis.la 2.quõ & qñ iud. Alex.in d.l.1.§.cura. Fel.in ca.1.col.6.verſ.4.concluſ.de iudi. Ioã.And.in addit.ad Spec.in titu.de cit.§.1.ver.ſed nunquid creditur. Ioã.de Imol.in l.ex conſenſu.§.eum qui.ff.de appel. idẽ Imol. & Ant.de But.in c.cũ parati.poſt glo.ibi de appell. Feli.in c.quoniam contra.de probationib. & in c.1.ver.quar-
* ta concluſ.de iudi.vbi hanc dicit eſſe * communem. Franc.de
* Aret.qui & ipſe hanc dicit * cõem conſ.34.relatus per apoſt. ad Angel.de malef.in §.iudex commiſit, ver. & bene not. Lud. & Alexã.in l.ſciendum.ff.de verb obl. Bald.in l.his ſolis.C.de
4 reuoc.dona. † ſicut nec creditur Notario in actis ſcribẽti aliquid ſibi commiſſum. Afflict.in deciſ.317.per totũ. Gui.Pap. in q.126. Alex.in conſ.213.li.2. & conſ.212.lib.6. & conſ.104. lib.5. licet contrarium tenuerint aliqui, quos refert Iaſ.in §. quadrupli. Inſti.de act. tamen Bal.in fi. C.de exhib.reis. dicit opinionem priorem eſſe de iure veriorem.

Secundo amplia, vt procedat ẽt in ijs, quæ pẽdent, ſequun-
5 turque † ex illius officio, vt ſi dicat ſe citaſſe Titiũ, qui rñdit, nolle comparere, non enim creditur, illum ita rñdiſſe. Bald.in addit.ad Spec.in tit.de ſententia.in ver.citatio debet eſſe legitima. Ioã.And.in addit.ad Spec. in titu.de citatio. verſ.ſed nunquid. & in tit.de cõtuma.§.1. But. & Imo.in clem ſi ante. de do. & contu. gl.in c.venerabilibus.§.ſecus.de ſentẽ.excõ. li.6. faciunt dicta Bal.in l.diuus.in 1.lect.in 1.col. & ibi Ang.de in integ.reſtit. Imol.in clem.1.de dolo & cõtu. & in d.c.venerabilibus. Pau.de Caſt.in cõſ.145.lib.2. Corn.conſ.79.li.3. Iaſ. in l.properandum.§.eo quidem.C.de iud. Ant.de But.in c.cũ parati.de appel. Iaſ.in l.age cum Geminiano. C.de tranſa. Tiraquell.in tractat.de retract. conſanguin.in verb.lignag. §.8. glo.9.nu.14.

In contrariam tamẽ ſententiam iuere gl. & Bar. in l.ex conſenſu.§.fi.ff.de appel. & in l.fi.ff.de reſtit.in inte. Bart.in l.tres denunciationes.C.quõ & quan iud. Inn.in c.ad petitionem. de accuſ. Dec in ca.cum parati.nu.12.de appel. Ioã.de Imol. in l.ſi finita.§.Iulianus.ff.de dam.infec. Floria.in d.clemen.ſi ante, in 8.quæſtione.

Hãc repugnantiã conciliant Philip.Frãc.& Abb. Panorm,
in d.c.cum parati,& ibid.Abb. Sicul. vt prima concluſio ne-
gans procedat, vbi non concurrit alia præſumptio vltra di-
6 ctum berroarij,†vel nũtij,ſed ſi concurrat aliqua alia præſũ-
ptio, vt quia citatus non cõparuit in termino, illi creditur,
idem ẽt ſi dictum ſuum ſit roboratum dicto alterius fide di-
gni, ita Mattheſi.in auth.niſi nu.10.C.de ſent.ex breu.recitã.
Et eadẽ deciſio ſeruatur,ſi quid aliud referat, vt ſe fuiſſe ver
beratũ,vel prohibitum exequi ſibi demandata,quia ſibi non
creditur , niſi aliter probet dictum ſuum,ad quod faciũt oẽs
ſupraſcriptę auctoritates,quibus adde Bar.& Dd.in l.diuus.
ff.de cuſto.& exhib.reo.in l.ea quidẽ.C.de accuſa. vbi pſer-
tim Salyc.videas. Hunc caſum nihil in ſe dubitationis cõti-
nere ſẽtit Boſſ.in ſua prax.crim.in tit.de nũci n.12.hãcq;cõ-
cluſionẽ ſequitur Tiraq.de retrac.cõſãgu.§ 8.in gl.9.nu.19.

Primo limita hanc concluſionem,vt non procedat in his,
7 quæ ad illius officium pertinent, † de quibus plene creditur
illius dicto.c.cum parati.c.prudẽtiam.vbi gl.de app.l.appa-
ritores.C.de exacto.li.10.c.ſi forte.65.diſt.c.1.de reſt. cog.
per quæ iura ita tenet Spec.in ti.de citatione.§.ſequitur.nu.
6.ver & videtur.& ibi late Io.Andr.leg.ſi quis decurio.C.de
fal.Bar.in leg.ſi librarius.ff.de reg.iur.

Hinc merito colligitur,vt ſi berroarius,vel nuntius referat
8 ſe Titium citaſſe † credatur illius dicto , donec reprobatum
fuerit per contrarias probationes, ita tradidere Spec. & Io.
And.vbi Bal.in l.vt perfectius.C.de anu.excep.Card.i clem.
1.in 9.quæſt.de iud.Bar.in extrau.ad reprim.in ver. nuntium.
Bar.in l.1.§.fi.ff de offic.pręfect.vrb.Feli.in c quoniã contra.
in 8.col.de probat.& in c.ad petitionem.in 9.col.de accuſa.
Paris de Put.in trac.ſynd.in ver.nuntius.Corn.in conſ. 79.in
litera B.in 3.vol.Iaſ.in l.nec is.nu.10.de acquir.hæred.

9 Declaratur hæc limitatio,vt non pcedat ſimpliciter,† ſed
præſtito iuramento ante illius dictum atque relationẽ,vt per
citatos Dd.in d.limit.qui loquuntur hac conditione, quibus
addo Ang.in §.hi qui cauſas.auth.de iud.& in §.ſi quis autẽ.
de eccleſ.tit.Io.de Arnono in ſuo ſing.20.vbi tamen cum gl.
dicti c.cum parati,ſentit, ſatis eſſe illum ſemel iuraſſe in aſ-
ſumptione ſui officij de omnibus legaliter faciendis , & ad-
miniſtrandis.

Declaratur ſecundo præfata limitatio,vt procedat,ſi nun-
tius conuenit cum actis ſcriptis per Notarium , alio qui re-
pugnet, verbi gratia,Notarius ſcripſit,nũtium retuliſſe, ſe ci
10 taſſe Titium ad domus,& poſtea nuntius dicit,ſe citaſſe(vt
inquiũt)perſonaliter, de hoc fides habetur actis ſcriptis per
Notarium,Cy.& Bal.in l.ſi quis decurio.C. de fal.Io Ano.in
addit,ad Spec.in ti.de inſtr.editio.§.teſtat.verſ. ſed ſi vnus.
Io.de Imol.& alij Dd.in c.ad audientiam.de præſc.Ang.in l.
1.ff.quemad.teſtam aperiant.Abb.Fel.Dec.& Maria Soci.in
d.c.cum parati de appel.Ang.in inſtit.de act. §.quadrupli.

Declaratur tertio,vt procedat,quatenus non habet citatũ
11 contradicentem,† ſed ſi ille,quem dicit citatum, ſe nõ cita-
tum,vel non ita citatum aſſerat,tunc ſtatur arbitrio iudicis ,
cui magis credat,conſiderata vtriuſque natura,atque gene-
re præiudicij,vt docuit Io.And.in addi.ad Spec.in tit.de ci-
tatione.§.ſequitur.verſ.ſed nunquid credit Salyc.in l.abſen-
tem.in 5.qo.de accuſa.& in l.tres denũciationes.verſ.ſed an
credatur nuntio.C quõ & qñ.iud.Maria.Soc.in rub.de dilat.
* art.16.vbi multos allegat,& dicit hanc * communem Io. An-
dr.& Abb.Panorm.poſt alios.in d.c.cum parati.

12 Declarat quarto,vt procedat in his,†quę explicite refert,
ſecus ſi implicite aliqd habuiſſe dicat , vt ſi retulit ſe citaſſe
Titium domi habitationis ſolitæ,& deindicat implicite,ſe il
lum prius perſonaliter perquiſiuiſſe,vt fuit neceſſe,non.n.il-
li de hoc poſtremo fides eſt habenda,vt nos præmonuit Bar.
in l.§.ptor.ait. ver.ſed quid debet nuntius.ff. de dam.infect.
Ant.de But.i c.cãm.col.pẽ.de dol.& cõt.late Ale.i cõſ.2.cõſi-
deratis his,li.3.Abb.in cõſ.84.li.2.Rom.i cõſ.414. i re pſẽti.

Infertur ſecũdo,vt ſi berroarius ſit cõſtitutus à iudice , vt
13 perquirat delinquentes per vrbẽ,tunc credi illius dicto,† ſi
referat inueniſſe aliquem delinquentem,ſi tamen delictũ ſit
ex minoribus,vt quia inuenerit aliquẽ cum armis, vel luden
tes alea.Bart.l.diuus la 2,de cuſt.& exhib.reor.Bal. in l. ma-
gis.§.illud.ff.de reb.eor.q ſub tut.Egyd.Boſ.in ſua pra.crim.
in tit.quando de crim.cogno.tanquam noto.Aret. in conſil.
antepenul.col.2.

Infertur tertio,vt berrorario, & nuntio credatur de execu-
14 ſione bonorum debitoris id eſt.† ſe non inueniſſe bona , in
quibus ſententiã exequi potuerint,vel non reperiſſe in illiu
domo ſupellectilia.Bar.in l.à diuo Pio.§.in venditione.verſ
ſed quæro qualiter.ff.de re iud.& Alex.it l nu.12.vbi multos
idem ſentientes adducit.ff.de verb.obli.Ang. in auth. hoc i
debitor.in 2.& 3.col.C.de pign.Bal.in l.1. C.quãd.ſiſ.vel pri
ua.Barthol.Cæpol.in l.rem amiſiſſe.ff.de verb.ſign.

Infertur quarto,vt berroratio , & nuntio fides habeatur ,
15 bona in quibus exequutus eſt ſententiam,eſſe illius,† cõtra
cuius bona exequenda erat,ſic voluere gl.Bald. & Dd. in l.1.
C.de priuil.fiſ.Salyc.in l.1.C.ne vx. pro marit. probatur hæc
concluſio in l.1.§ cura.ff.de off præfec.vrb.Dd.in d.c. cũ pa
rati,de appel.Bar.in extrau.ad reprimendũ,in verſ.per nũtiũ
Io.do.de Imo.in l.à diuo Pio.§ ſic.quique C.de re iud.Cyn.
in l.ea quidem.C de accuſ Bar.& Bal.in l.fi.C.de exhib. reis.
Bal.in l.2.C quando fiſ.vel priua.Alex.in d.l.à diuo Pio. §.ſi
ſuper rebus.idẽ tenet Pau.de Caſtr.in conſ.273. viſis,& con
ſideratis.niſi appareat contradictor,qui contrarium probet.

16 Secundo limita concluſionem non procedere, quãdo te-
ſtimonium fert contra Præſidem in illius ſyndicatu,quia tñc
eius teſtimonio ſtatur,quia contra domeſticum poſſunt pro-
duci,ita dixit Bal.d.l.etiam. nu. 4. & per authoritates ſupra
allegatas Ang.in l.ſciendum.de vſur.

17 Secundo tamen hanc limitationẽ,non procedere,† quan-
do berroarius eſſet adeo perſona vilis , vt eſſet ſuſpectus ex
vilitate vitæ,quia tunc ipſius teſtimonium nullius eſt ponde-
ris,ita Bal.loco ſupra citato,arg.l.aut affinitate.ff.de procur.
argum l.cui eorum.§ affinitatis.ff.de poſtul.

Tertio limita, quando pro Præſide ſuo in ſyndicatu teſti-
18 monium ferret,† nam tunc eius teſtimonium etiam eſſet va-
lidum,cum deſierit eſſe domeſticus, & familiaris illius Pote
ſtatis Bal.in d.l.etiam nu.4.verſ.ſed quid ẽ contra. Ang.in l.
ſciendũ.ff.de vſur.Alex.in l.4.de teſtib.Lanfr. in c. quoniam
contra. verſ.quid de berroario.de probat.

Sed obſeruandum eſt, vſque eo hanc limitationem proce-
19 dere,vt † ſi partim pro poteſtate depoſuerit, partim cõtra ,
credatur omnino eius dicto,vt notabiliter dixit Bald.in d.l.
etiam idque ea ratione potiſſimum,ne fides diuidatur.

Intellige tñ primo ſupraſcriptam tertiam limitationẽ cũ
20 illa declaratione , de qua in ſecunda , † vt fides teſtimonio
berroarij per poteſtatem adhibeatur,niſi eſſet adeo vilis per
ſona,vt de vilitate vitæ eſſet ſuſpectus, per iura ſupra alleg.

Intellige modo ambas ſupraſcriptas limitationes, berroa
rium poſſe ferre teſtimonium pro Poteſtate ſuo, procedere ,
21 † dummodo penitus reuera à Poteſtate receſſerit,ſecus ve-
ro ſi ſit receſſurus ab ipſo, quia eo caſu ad huc durat familia
ritas,l.1.C.ſi rector.proui. & l.1. C. ſi quacunque prædi. po.
22 Bal.dicto loco citato,†& ideo à teſtimonio ferẽdo reijciun
tur,vt regula generali cautum eſt. l.2.C.de teſtib.

Quarto limita concluſionem non procedere , quando de
23 ſua executione tractata deponit , † nam eo in caſu ipſi ber-
roario fide eſt adhibenda.Ratio eſt,quia cum propter vilita
tem ſtatus à teſtimonio dicendo reijciatur, vt ſupra dictum
eſt,ſequitur,vbi viliſſima tractat,ei fidem eſſe adhibendam,
ita Bal.in l.edicto.nu.47.C.de edict.diui Adr.tollen.

Verum enimuero animaduertẽdum eſt pro declaratione
limitationum,in quibus dictũ eſt,credi Berrorario ijs in ca-
ſibus,in quibus teſtimonium ferunt,non eſſe teſtes fidei ple-
24 niſſimæ,†cum eis multum de fide detrahatur propter eorum
ſtatus viliſſimam conditionem,auth.de teſtib.verſ.ſãcimus,
in prin.& §.ſi cum ignoti.& arg.tex.in l.fi.§.ſin autem.C.de
iur.deliber.& §.oportet.de fid.iuſtrum.collat.8.

Concluſioni noſtræ & iſtud,quod ſequit optime cõgruit ,
25 nam berroarij ,tanquam † qui dicuntur familiares Poteſta-
tis,vt per Bal.in l.etiam.nu.5.C.de reſt.gaudent priuilegijs ,
quib.Poteſtas.Bal.in l.obſeruare.§.proficiſci.in 8.q.in ſin.ff.
off.procon.& leg.ſicut cæterorum familiares,argu.l.1. C. de
epiſc.& cler.& l.ſi vnus.§.1.de iudi.

Nec illud alienũ eſt:etenim berroario exequẽti ſñiam iu-
26 dicis,ſi modum excedat in capiendo bona:†põt de facto re
ſiſti,vt docuit Bar. p illum tex.in l.pen.C.de exac.& exequ.
li.12.refert,& ſequitur Hipp.Marſil.in l.fi.n.46.ff.de iuriſdi.
om.iud.faciũt dicta Bart.in l.vt vini.ff.de iuſt.& iur.Ale.in l.
1.§.itẽ ſi qs.ff.ne qs eũ Pau.de Caſt.i cõſ.192.Ro.il.2.i 10.col.
ff. de re

Digitized by Google

ff.de re iud. Florent. in l.quemadmodum. §.Magiſtratus.ff.ad l.Aquil. Amanel. de cla.aquis, in 23.ſing. vbi ponderat ad tres text. l. defenſionis. & l.prohibitum.C.de iure fiſ.& authen. vt non lic.§.ſin autem ciuili.

Poſtremo loco addendũ eſt, berroariũ ſi ſtatuto prohibeãt
27 certum quid accipere pro exequutione ſententiæ, †nõ poſſe illud accipere ẽt à ſponte dãtibus, l.vni. C.de ſalgamo.hoſpi. non præſtã.li.12.l.fin.§.1.C.de re milit.& in l.1.in fi.C.de rap. vir.& in l.ſpem.C.quæ res pig.obli.poſ.per quæ iura ita tenet Marſ.in l.vnius.§.ſuus.nu.2.ff.de quæſt.& in l.vni.nu.238.C. de rap.virg.& in lege l Cornelia.§.conſtitutũ.nu.2.ff.ad leg. Corn.de ſicar. vbi multos in idem conſentientes affert, vltra quos optime deſeruit dictum Boer.in deciſ.134.num.10.

CONCLVSIO CXC.

ARGVMENTVM.

Beſtiarum legato relicto, an cenſeantur legata eſſe animalia domeſtica, & manſueta.

SVMMARIA.

1 *Beſtiarũ legato relicto, non cenſentur legata eſſe animalia domeſtica, & manſueta.*
2 *Beſtiæ appellatione non veniunt, niſi animalia feræ naturæ, vt vrſi, leones, &c.*
3 *Animalia domeſtica ſi vocantur beſtiæ communi vſu loquendi regionis, tali ſignificatui ſtandum eſt.*
4 *Verba debent accipi ſecundũ vſũ loquendi regionis, licet lex aliter ea interpretetur.*
5 *Statutum puniens dimittentes beſtias ſine cuſtode, procedit etiam in dimittente ſine cuſtode pecudes.*
6 *Beſtiæ ſimplici appellatione venit fera, & manſueta.*
7 *Cicero beſtias vocat omne animal rationis expers.*

1 BEſtiarum legato relicto †non cenſentur legata eſſe animalia domeſtica, & manſueta. l.1.§ beſtias ff.de poſtul.& ibi late Ang.& Bar. Alex. in addi. ad Bar. in d.l.1.§.remouet. qui al legat. l.anniculus. in prin ff.de ver ſig & Silua. in conſ 72.nu. 5.vol.2.adde ad id tex.in l.1.in ver.in beſtijs.ff ſi quadr pau. feciſ. di.& tex.in l 2 in ver. vt igitur. ff.ad l.Aquil.

Cuius rei ratio eſt, quia ſtricta vocis ſignificatione beſtiæ
2 non veniunt, †niſi animalia feræ naturæ, vt vrſi, & leones &c. Beſtias enim, inquit Vlp.in d l 1 § beſtias ff de poſtul accipere debemus ex feritate magis, quam ex animalis genere. D. Matth. de Mattheſ ſing 95.& ibi dociſsime additio, quæ incipit, Nota vnum mirabile.

3 Primo limita concluſionẽ nõ procedere †qñ cõi vſu loquẽdi regionis aĩalia domeſtica vocarent beſtiæ, qa tali ſignificatui ſtandũ eſt, nã in ſtatutis ẽt exorbitantib.& correctorijs iuris cõis verba debẽt accipi ſecundũ vſum loquendi regio-
4 nis, †nõ obſtante, legẽ aliter tale verbũ interpretari, arg. l cũ de lanionis § aſinã molendinariã ff.de fun inſtr. & inſtr.leg. l.Labeo. ff. de ſupelle leg Feli. in prooem.decr. n.3.cũ ſeq. vbi late de hac cõcluſione, & Tiraq. de retrac. lignag. § 2 in prin. nu.5.cũ ſeq & Euerar. in loco ab opinione vulgi. col pe. ver. & tertius caſus ita ẽt not Nat i cõſ 347. n 2 vol 2. qui alleg. Matth. in ſing. 96 inci. nota vnũ notabile, referentẽ fabulã cu inſdã Aduocati allegãtis rubr C. de aſinis & beſtijs nõ hñdis.
5 li.12.& Albe. de Roſa in d.§ beſtias.& tandẽ cõcludit, † ſtatutũ puniẽs dimittẽntes beſtias ſine cuſtode, ꝓcedere ẽr in dimittẽte ſine cuſtode pecudes. Idẽ ẽr dicit ſentire Soci. in l.3. §.Nerua filius.ff.de acq.poſ. põderantẽ ibi text. in verb. feras
6 beſtias, nã ex quo adijcit hãc qualitatẽ feras †innuit, ſimplici appellatione beſtiæ, venire verã, & mãſuetã, & ita ſeqtur hoc Iaſ.in d.§.Neruę, n.10. licet poſtea ſe remittat ad alleg. p Bar.
7 in d.§ beſtias, ita ẽt ſentit S Iuan. in d.cõſ.72.n.7.† vbi dicit, Ciceronẽ beſtias vocare oẽ animal rõnis expers, vt de Natu. Deor. cũ dixit: beſtię aquatiles, vt crocodili, fluuiatileſq; teſtudines. & de amic. Hoc apparet in beſtijs, volucribus, agreſtibus, natantibus, ſuibus, cicuribus, feris. & in Tuſcul. quæſt. Aliæ beſtiæ natantes ſunt, aliæ volucres, ſerpentes quędã, quędam gradientes, & multis alijs in locis.

CONCLVSIO CXCI.

ARGVMENTVM.

Bibliæ auctoritas, atque fides ſummarie narratur.

SVMMARIA.

1 *Bibliæ auctoritas quanta ſit energiæ, ac fidei.*
2 *Bibliæ ſcriptura ab ore omnipotentis Dei, ter optimi maximi excepta eſt, populo electo data.*
3 *A Biblia diſcedere ſcelus nefarium, ac morte piandum.*
4 *Biblia ſuper omnia fidem ter pleniſſimam facit.*
5 *Bibliæ litterulam, vel iota addere, vel diminuere non licet ſub æternæ damnationis pœna.*
6 *Bibliæ auctoritas allegari poteſt ad cauſarum deciſionem.*
7 *Dicta prophetarum, & ſanctorum ad deciſionem cauſarum allegari poſſunt.*
8 *Lex Moſaica allegari poteſt, & probat in deciſione cauſarum.*
Quod declara, vt ibid.
9 *Auctoritas legis condendæ cui data ſit à Deo Optimo Maximo.*
10 *Bibliæ auctoritates, & ſanctorum Patrum ſi contrariantur dictis Papæ, vel Cæſaris interpretantis legẽ, vel ſacram ſcripturam præualent auctoritati Papæ, et Cæſaris.*
11 *Dicta ſanctorum Patrum ſi fundata ſunt auctoritate noui teſtamenti, vel veteris, præualent etiam Conſtitutioni Papali.*

1 BIbliæ auctoritas † quantæ ſit energiæ, ac fidei, facile ille dijudicabit, qui Chriſtianam religionem vel ſummis labijs deguſtauerit. Nam cum Bibliæ ſcriptura ab antiquis ſanctis Patribus, ab ore Omnipotentis Dei ter Optimi Maximi
2 † ad eruditionem, ac recte iuſteque viuendi normam populo electo excepta ſit, ac poſteritati relicta, vt ſecundum eam omnia ſua geſta, & actiones moderarentur, à qua cum vel latum
3 † vnguem diſcedere ſit ſcelus nefandum, ac morte piandum,
4 nullus dubitet, quin ſuper omnia fidem † ter pleniſſimam faciat, præcipue cum eidem ne minimam quidem litterulã, vel
5 iota addere, vel diminuere † ſub pœna æternæ damnationis liceat. Ioan. in Apocal. c. vlt. c. certificari. ext. de ſepult. Abb. in c.1.nu.4.ext.de off.deleg.

6 Et quod allegari poſsit ad cauſarum deciſionem † probat tex.in capit.cum cauſam. & ibi Abb. in quinto notab. de electio. 25. diſtinctio. capit. primo, & cap.fin.& cap.cum Apoſtolica, & ibi Abb. de his, quæ fiunt à præla. not. Innocent. in cap. cum venerabilis. de exceptio. capit. ſunt nonnulli. in ver. tantorum Patrum, 16.q.1.& in ca. ſancta Romana. 15. diſt. debet enim vſque ad vnum iota ſeruari, eſt gloſ. in c.ſi oli. vndecima diſtinctione.

Amplia primo, vt procedat etiam in cauſa ciuilibus, text. eſt, & ibi gloſ. in authen. vt iud. ſine quo. ſuffrag. § cognitio. in ver. colloquiorum, quam gloſſ. notat ad hoc Bald. in authẽ. ad hæc. C.de vſur. glo. in l.ſi cum venderet. §.fin.ff.de pigno. actio. in l. cuſtodiam. ff. de pericul. & commod. rei vendi. gloſſ. in l.illud.ff.de offic. præſid. Baldus in rubrica. C.de fide inſtrument.

7 Secundo amplia, vt procedat etiam in dictis †Prophetarũ, glo. in §.his igitur. Inſti. de iuſti.& iu.& in auth. vt iudices ſi. quo. ſuffr. col.2. in ver. illicitas, & in ca.& ſi Iudæos. de Iud.& ibi Ioã. And.& Hoſt. facit l.ſolent. circa fi. ff.de off. proconſ.& lega.& in l.ſi chorus.ff.de leg.3.& c.ne tales, de conſe.diſt.5. & in c.quemadmodum. de iureiur.

Tertio ampliatur, vt procedat in dictis ſanctorum Patrum, tex.in c.licet, 10.diſt. in ca. ſunt quidem. 30.q.1. & in ca. magnæ. de vo. facit glo. in l.illud.ff.de off. præſid.

8 Quarto ampliatur, vt procedat etiã in lege Moſaica, † quæ & ipſa poteſt allegari, & probat in deciſione cauſarũ. Corn. in conſil.65. ver. item ſuper prima prouincia, & in conſi. 180. lib.2. Salycet. in ſuo conſil. quod incipit, Mathaſias Hebræus per leg. in ſynagoga. C.de Iudæ.& l.Iudæos. C.eod. Barbat. in conſil.15.lib.2. Ioan Campeg. in tract. de dot. in vlt. qõ. Anto. de Roſe. in arbore conſanguinitatis, in vlt. quæſt. verſ. ſed nũc occurrit dubium. Alex.& Iaſ. in l.1.ff.ſi cert.pet. Florianus in l.maximum vitium. C.de lib.præt.

Hæc vero ampliatio declaranda eſt, vt procedat duob. concurrentibus. Primum, vt quæſtio ſit inter Iudæos, quia ſi inter Iudæum, & Chriſtianũ, ſeruantur iura Romanorum, l.Iudæi. C.de Iudæis. Secundum, quod lex Moſaica loquatur ſpecifice in illo caſu: lex vero Romanorum nihil loquatur de hoc caſu, vel ſi diſponit, hæc diſponit in genere: Moſaica vero ſpecifice, ita tenent omnes præcitati d. ampliat.4. in dictis locis, & Felin. in c.Iudæi in ver. extr. gloſ. de Iudæ.

Limitatur modo principalis cõcluſio, vt procedat in quæſtionibus per leges, vel Canones nõ deciſis, ſecus in his, qua-
9 rum deciſionem habemus in iure Cæſareo, vel Põtificio, †auctoritas enim legis condendæ non illis, ſed iſtis data eſt à Deo Opt. Max. c.tranſlato. de conſtit. glo. in ſumma. 20. diſtin. & ibi tex. in c.1 & ſeq. facit clem.1.§.ſi de ſum Trin. & d. Archid & Dom. in c.Auguſti. 26. diſt. Abb. in c.1. de off. iudi. de leg. & ibi Fel. & in cap. ne innitaris. de conſtit.

Reſtringitur hæc limitatio, vt non procedat in duob. caſib.

10 Prior eſt,† qn̄ dictæ auctoritates Bibliæ, & ſanctorum Patrum aduerſantur dictis Pontificis Max. vel Cæſaris non legē condentis, ſed interprerantis legem, vel ſacram ſcripturā, nā auctoritas ſummi Pont. & Cæſaris cedit. Innocē. iiij. in ca. per as de ſimo. Abb. in c. capellanus. de fer. Hoſt. in cap. ſolet. de ſent. excō. in 6. & ibi Io. And. Arch. & Domi. in ſumma 20. diſ. poſt gl. ibi. Areh. & Dom. in ca. Auguſtinus. 26. diſt. niſi tñ interpretatio eſſet de neceſſarijs ad ſalutē, vt de fide, & ſacramentis, quia in illis ſtatur interpretationi ſummi Pont. qui ſi errarā ſolo cōcilio corrigit. c. nulli fas. 19. diſ. c. ſi Papa. 40. diſ. fa. in cle. 1. §. fi. de ſū. tri. ſentit Abb. in c. ne innitaris. de cōſti.

11 Poſterior caſus eſt,† ſi dicta ſanctorū Patrum eſſent innixa auctoritati noui Teſtamēti, vel veteris, tunc. n. præualent etiā conſtitutioni Pōtificiæ. glo. in c. de libellis. in ver. illorum. 20. diſtin. tex & ibi glo. in cap. ſi. 36. q. 2. Abb. in cap. qualiter, & quando il 2. de accuſ. Ioan. de Imo. in ca. eum contiugat. in 7. not. de iureiur. And. Tiraquel. in tract. de iur. primogen. q. 40. * Dec. in l. 1 ff. ſi cert. pet. & * omnes Dd. in ca. 1. de off. deleg. & in cap. ne innitaris. de conſtit. Iaſ. in §. quędam, nu. 67. Inſtit. de actio. Roman. in ſing. ſuo 685.

CONCLVSIO CXCII.

ARGVMENTVM.

Bibliotheca legate an iudicandum ſit cum libris venire armarium.

SVMMARIA.

1 *Bibliotheca legato non iudicandum eſt, venire armarium, ſed tantum libros, ſed in hoc attenditur prius qualitas & legantis, & legatarij.*
2 *Scholaris legans alteri ſcholari bibliothecam, ex tali legato veniunt etiam libri.*
3 *Stationarius legans alteri bibliothecam cenſetur ſentire magis de armario, quam de libris.*

1 Bibliothecæ legato non iudicandum eſſe, venire armariū,† ſed tantum libros, doctrina fuit inſignis Bart. in l. cū pater. §. menſæ. in fi. de lega. 2. & text. in l. librorum §. ſed etſi Bibliotheca. & §. libris. & ibi Bar. de leg. 3.

Sed io hoc tamen erit ſtatuendū inſpecta prius qualitate, & legantis, & legatarij, niſi aliter ex verbis legantis de eius

2 mente appareret,† nā ſi ſcholaris ſit qui legat alteri ſcholari, ex tali legato venirent etiam libri, ita ait Bart. in d. §. ſed etſi bibliotheca. per tex. in l. quod tñ Caſſius. in fi. ff. eo. tit. & l. plenū. §. equitij. de vſu & habi. l. ſed etſi ſuſceperit. §. 1. ff. de iud.

3 Si vero ſtationarius ſit, qui legat alteri,† tunc cēſetur ſentire magis de armario, quam de libris, ita ſentit idem Bar. in d. loco, per tex. in l. cū filiofam. ff. eo. tit. de leg. 3. primum tñ eſſet aduertendum, qūo fuiſſet concepta carta legati, vt animaduertit idem Bartol. ibidem, & tandem eſſet attendendus cōis vſus loquendi illius regionis, vt in ſimili diximus in limitatione ad concluſionem, beſtiæ, per iura ibi allegata.

CONCLVSIO CXCIII.

ARGVMENTVM.

Blanditiæ Principum inſtantiſſimæ, an metum inducere dicantur.

SVMMARIA.

1 *Blanditiæ Principum inſtantiſſimæ metum inducere dicuntur, & de illis conſtito, & probato metus probatus dicitur.*
2 *Blanditiæ Principum minis æquiparantur.*
3 *Blanditiæ quando metum inducant, & quando non, vide remiſſiuè.*
4 *Blanditiæ, & rogamina iuſtum metum inducunt ſi agantur à tyranno ſolito ſæuire in eos, qui ſuis precibus non obtemperant.*
5 *Blanditiæ prælati, & ſuperioris, qui in ſuos ſubditos ſolet ſæuire precibus, & votis non obedientes, metum inducunt.*
6 *Princeps vel prælatus in dubio male tractare ſuos ſubditos non præſumitur.*
7 *Metus non præſumitur ob reuerentiam, niſi concludenter probentur præceſſiſſe verbera, & minæ.*
8 *Blanditiæ Principis ſimpliciter, abſque quod præceſſerint minæ, vel quod conſueuerit tyrannice ſæuire in eos qui precibus ſuis blandis non obtemperant, metum non inducunt. Idem dicitur de iuſſu ſuperioris. ab d.*
9 *Blanditiæ, preces ac perſuaſiones Principis ſi ſunt importunæ, licet non faciant præſumi metum, niſi præceſſerint minæ, tamen factum actum nullum.*

1 Blanditias Principum vehemētiſſimas metū inducere,† & de illis conſtito, & probato, metum probatum dici, ſciuere Imp. Grat. Valē. & Theo. & ab Accu. explicatum fuit in l. 1. C. ſi rect. prouin. idem tradidit gl. in l. 1. in prin. in ver. quemadmodum. & ibi Paul. ff. quod iuſſu. c. cū inter R. de elec. & ibi late Imo. Bal. in c. quæſitū. & ibi Feli. nu. 2. ext. de off. & poteſ. ind. dele. Imol. in c. petitio. in princ. ext. de iureiur. gloſ. in l. 1. verſ. quædā. ff. quod iuſ. Bal. in c. vnico. §. iniuria. de pace iur. firm. in verb. feudo. Alex. in cōſ. 124. lib. 1. Corſet. in ſuis ſing.

2 in verb. metus. Et ratio eſt,† nam blanditiæ Principum minis æquiparantur, arg. gl. in l. 1. C. ſi rect. prouin. & no. Feli. in c. 1. de off. deleg. vbi etiam declarat, quando blanditiæ inducant

3 metum,† & quando non. Etenim, vt inquit ille:

Eſt rogare Ducum ſpecies violenta iubendi.

Hinc Zeno cū ab Antigono p lrās obnixe fuiſſet rogatus, vt ad illū proficiſceretur, rñdens dixit, ſe id facturū, qđ iuberet Antigonus, niſi ætas obſiſteret, cum tñ non iuſſiſſet Antigonus, ſed oraſſet, vt tradidit Diogen. Laert. Id etiam comprobat Tacitus li. 14. cum dicit de Nerone loquens: *Merces ab eo, qui iubere poteſt, vim neceſſitatis affert.* Eodem pertinet illud Auſonij ad Theodoſium Auguſtum in quadam epiſt. ad Paulum:

Scribere me Auguſtus iubet, & mea carmina poſcit:
Pene rogans, blando iuſſ latet imperio.

Primo amplia multo magis concluſionem procedere in tyranno, qui ſolitus eſt ſæuire in eos, qui ſuis precibus non obtemperant, nam tunc blanditiæ inducunt iuſtum metum

4 in patente,† bona glo. in l. prima. ff. quod iuſſ. tenet Bartol. in ſuo tractatu de tyranni. Abb. in capit. Abbas. numero quarto, extra de ijs quæ vi metus &c. Felin. in d. cap. quia quæſitum, num. 2. de offi. deleg.

Vnde Plato dicere ſolebat in epiſtola quā ſcripſit ad Dionis propinquos. Preces tyrannorū neceſſitati eſſe permixtas. quod eo vſurpauit Cicero lib. epiſt. ad Attic. 9. cuius initium tuas. Minus quoque eſt in eam ſententiam elegantiſſimus:

Rogando cogit, qui rogat potentior.

Secūdo amplia idem procedere in omni prælato, & ſupe-

5 riore,† qui ſolet ſæuire in ſuos ſubditos precibus ſu is, & votis non obedientes, vt intelligenda eſt gl. in l. 1. §. quæ onerāda. ff. quar. rer. act. non datur. Abb. in d. c. Abbas. n. 4. ſub fi.

Limita primo nō procedere in dubio, quia nō pręſumitur

6 Princeps, vel prælatos † male accipere ſibi ſubditos, ita placuit Io. Andr. in c. inſinuāte. q. cler. vel vou. & ibi Abb. i fi. Fel. dict. c. quia quæſitum. num. 2. ſub fin. quia in illis nec præſu-

7 mit metus ob reuerētiā,† niſi concludenter probent pręceſſiſſe verbera, & minæ, ſicut nec in patre & marito. Inno. in c. cauſam matrimonij. de off. deleg. quē ſequit Zab. Abb. Sicul. Anch. & Fel. Bar. in l. 1. § quæ onerandæ. & ibi Bolog. in prin. l. ff. quar. rer. act. Bar. Bal. Ang. Alex. Frāc. de Aret. in l. interpoſitas. C. de trāſ. Bal. in l. fi. ff. de cond. ob turp. cau. Bar. in l. metū. & ibi Iaſ. de Aurelia. C. qđ met. cau. Cy. & Bal. in l. 1. C. de bon. mat. Ang. Io. de Im. Alex. in l. ſi cum dotē. §. eo aūt tpe. ff. ſol. matr. Abb. Sicul. in c. cū cōtingat. in prin. not. de iureiur. & in c. nonne. de præſump. Domin. in c. q̄uis pacta, p illū tex. & ibi Geor. Natta verſ. 2. not. de pactis. li. 6. Inn. & Abb. Sicu. in c. accedens. de conuer. cōiug. Io. Fab. Bar. Bal. Ang. Pau. de Caſtr. Frāc. de Are. In l. ad inuidiā. C. de his, q̄ vi, me. cau. Ang. Aret. & Iaſ. i §. quadrupli. inſti. de act. Bal. ī cōſ. 223. nu. 3. li. 2.

8 Hinc euenit,† vt neceſſe ſit probare vltra blanditias qualitates ſupra ſcriptas, id eſt, vt præceſſerint minę, vel quod ſoleat tyrānice ſæuire in eos, qui precibus ſuis blandis nō obtemperant, vt reſpondit Alex. conſ. 16. li. 3. nu. 4. And. Barb. in c. 1. de off. deleg. Inn. in c. peti. de iureiu. Ioan. Andr. in c. inſinuant, qui cler. vel vou. vbi Abb. in fi. huc ſpectat, quia idē dicitur de iuſſu ſuperioris, etenim illo probato non dicit probatus metus, niſi ſupraſcriptæ qualitates probentur. Alex. in conſ. 6. li. 3. Petr. de Anch. cōſ. 290. alias 300. viſa ſupraſcripta facti narratione. Ang. in cōſ. 215. thema tale proponitur. Domi. in conſ. 15. in 1. dubio. Natta conſ. 589. nu. 11. & cōſ. 616. nu. 4. Bar. in l. metū. C. quod me. cau. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. col. 2. ver. 5. quæro. ff. de oper. nou. nun. Abb. poſt alios in c. ſi. de appell. Rol. à Valle. conſ. 27. lib. 3.

Reſtringit primo hæc limitatio, vt non procedat, ſi blan-

9 ditię, preces, ac pſuaſiones ſint importunæ,† qa tales licet in cauſa non ſint, vt præſumat metus, niſi vt ſupra, tñ actū reddūt nullum, qui per eas factus probatur. c. petitio. & ibi Inn. in princ.

Digitized by Google

in princ.de iureiu.quem ſequitur.Gui. Pap.ſing. 463. Afflict. in deciſ.Neap.deciſ.69.nu.5. vbi multos allegat, & plures ad id alleg.Aym.Crau.in conſi.10.nu.17.quos ſequitur.

CONCLVSIO CXCIV.

ARGVMENTVM.

Blaſphemia quam graue ſit ſcelus oſtenditur, atque quomodo probetur quis blaſphemus, & an idem teſtis eſſe poſsit.

SVMMARIA.

1 *Blaſphemus conſuetus is dicitur, qui ſæpius, quam bis, vel ter blaſphemauit.*
2 *Blaſphemandi conſuetudo non probatur per teſtem deponentem de vno actu, & alium de alio, quia ſinguli actus probari debent per duos teſtes.*
3 *Blaſphemus quis non dicitur per verba, quæ in communi vſu loquendi iniurioſa ſunt potius, quam maledicentia.*
4 *Perufini per laſciuiam, & ebrietatem blaſphemant & puniendi ſunt, ſed mitius.*
5 *Blaſphemare eſt, dicere al diſpetto di Dio.*
6 *Blaſphemia reputatur in dominio Mediol. & inter atroces dicere, al diſpetto di Dio.*
7 *Conſuetudo Prouinciæ non tollit, quod blaſphemans in totum impunitus euadat.*
8 *Senatus Mediol. iubet reijci capitula, in quibus imputati de blaſphemia conſuetudinem probare volunt.*
9 *Blaſphemans ex conſuetudine loci non eſt puniendus.*
10 *Conſuetudo quamuis iniqua, & irrationabilis tamen excuſat à pœna temporali.*
11 *Conſuetudo facit, quod illud, quod ſecundum leges eſt delictum, non ſit delictum puniblie temporaliter.*
12 *Luſor ſemper præſumitur blaſphemare, & blaſphemus eſſe.*
13 *Blaſphemator teſtis eſſe non poteſt.*
14 *Grauiſſimum ſcelus diuinam offendere maieſtatem.*
15 *Blaſphemator nec etiam eſt admittendus ad probandum contra perſonas teſtium.*
16 *Blaſphemator admittitur ad probandum contra perſonas teſtium in dominio Mediolanenſi, & etiam in ſupremis curijs Franciæ.*
17 *Imputatus de blaſphemia ſemper admittitur ad probandum contra teſtes quicquid vult, prout in alijs criminibus.*

BLaſphemia quam graue ſit ſcelus, nullus vnquã ſatis verbis aſſequi queat. Etenim ſi eo grauius crimen illud cenſetur, quo perſona grauior læditur, ſi tanto atrocius flagitiũ illud vindicari ſolet, quanto dignitate præſtantiori iniuria fit, quod ſceleris genus, quibus exquiſitis pęnis blaſphemiam coercendam cenſebimus, quo ſupplicio blaſphemos dignos iudicabimus, qui nefariũ linguæ virus in diuinam maieſtatẽ euomunt? qui Deo Opt. Maxi. maledicere ſtudent? Qui eum Deo beneficẽtiſſimo ob tot in ipſos collata beneficia gratias agere deberent, diuinum numen execrationibus proſcindere conantur. Et ſane qui diuinæ prouidentiæ maledicit, pluribus ſuccumbat criminibus neceſſe eſt. Dei enim contemptor & ingratus efficitur, hinc contentiones, hinc iurgia, hinc cædes, hinc diuinarum, & humanarum legum deſpicientia. Præterea, vt inquit Propheta, Abyſſus abyſſum inuocat. Huius deteſtãdi flagitij quam ſit atrocitas varia, & acerbiſſima mortis genera blaſphemis diuinitus illata exẽplo nobis eſſe poſſunt. Iuliani enim Imp. theſaurarius, cum in gratiam Imp. à fide defeciſſet, ſanguine ex toto corpore os emiſſo (conſpicatus enim vaſa in templo, en qualibus vaſis, dixit, miniſtratur Mariæ filio?) miſerrime perijt. Olympius Epiſcopus Arrianus, Charthagine in Elyanenſium balneo lauans, cum Trinitatem publice blaſphemaret, tribus ictus fulminibus conſumptus eſt. Antonius quidam Picens, iactando plurima in Chriſtum, & virginem eius matrem, vermiculis acerbiſſimo morbi genere abſumptus, animam expuit. Eunomius, Theodoſiopolis in Armenia Epiſcopus fuit. Cum autem duce Gororanæ Perſæ eam ciuitatem obſiderent, quidam regulus ad mœnia accedens, ne templis quidem ſe parſurum dixit, & multa alia verba impia ſparſit. Tunc Epiſcop. tormentum in eum dirigi iuſſit, in Dei, quoniam blaſphemarat, nomine, quo ita regulus comminutus fuit, vt Perſæ præ terrore obſidionem ſoluerint. Filius mulieris Iſraelitidis præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blaſphemaſſet. Leuit.24. Ob blaſphemiam ſeruorum Sennacherib Regis Aſſyriorum Angelus Domini 185. millia hominum de exercitu eius percuſſit. 4. Reg.19. ob blaſphemiam Holofernes per fęminæ manum victus fuit. Iudith 12. ob blaſphemiam Hieremiæ populus gladio & fame conſumptus eſt. Hierm.44. ob blaſphemiam Antiochus inſanabili & inuiſibili plaga percuſſus eſt. 1. Macab.9. ob blaſphemiam Nicanor cum armis ſuis ruit. 2. Macha.15. Præclare quidem Alphonſus Aragonum, & Siciliæ Rex potentiſſimus dicere ſolebat, propterea Deum tãtopere in iſtos ſæuire, quod dum homines decipiunt, interponant Deum ipſum tanquam ſceleris mediatorem. Ideoque vt plurimum viuentes adhuc plecti in oculis hominũ, quos Dei nomine feſelliſſent, vt intelligant mortales, à talibus mõſtris cauendum eſſe, quod Deum ipſum non tantum poſt mortem, ſed etiam in ipſa vita haberent indubitatum vltorem. Poſſem hic plurima alia, tum noſtrorum, tum etiam exterarum nationum iſtiuſmodi exempla afferre, ſed hæc in præſentia ſatis, ad blaſphemorum impetum reprimendum, dicta ſint. Nos propius ad inſtitutum noſtrum, quomodo blaſphemus quis probari poſſit, accedamus.

Blaſphemus igitur quis non probabitur, quod bis, vel ter
1 diuinæ maieſtatis numen execratus ſit, † ſed neceſſe eſt probare, illum ſæpius blaſphemaſſe, ita conſuluit Alex. conſil. 77. n.8. lib.1. Cyn. in l.2. C. de reb. crẽd. l.3. C. de epiſcop. audien. & ibi Dd. D. Marc. de Mant ſingul.606. nu.3. Alex. in l. capitalium. §. famoſos. ff. de pœn. Fab. Monteolo. in ſua pract. criminal. part.4. nu.739. Ioan. de Sel. tract. de iuramento, parte vlt. q. vlt. nu.9. Menoch. de arbit. iudi. caſ.275. nu.31. quem late vide hanc materiam examinantem.

2 Nec ſatis erit, quod obſernatione dignum eſt, † ad probãdũ hãc conſuetudinem, vnum teſtem deponere de vno actu, alium de alio, ſed ſinguli actus probari debent per duos te-
* ſtes, ita dixit Alexã. qui de communi * teſtatur in conſil. 72. li. 1. quaſi per totum.

Primo amplies, & intelligas cõcluſionẽ procedere, vt multo minus is dicatur execrator, qui ſæpius in verba prorũpit,
3 quæ licet de ſui natura ſapiant blaſphemiam, † tñ in cõi vſu loquendi loci, Ciuitatis, vel prouinciæ, potius ſunt iniurioſa, quam maledicẽtia, ut ſi quis dicat: Al diſpetto di Dio. l. quotiens. §. ſi quis nomen. ff. de hær. inſt. Bal. con. quod inci. an dicatur maledicere. Fel. in proœm. decretal. in 3. col. in fi. Ioã. de Arno. ſingul.4. non intendo. Angel. in l. his verbis §.1. de hæred. inſtitu. Petr. Gerard. de Petr. ſing.83. nu.3. Iaſ. in l.3. §. iurari. nu.11. cum ſequent. ff. de iureiur. & Dominus Clar. in d. §. blaſphemia. ver. excuſari poteſt. vbi etiam alleg. Bal. in l. accu-
4 ſationem, nu.11. C. qui accuſari non poſſ. dicentẽ † in illis, qui execrantur per laſciniã, & ebrietatẽ, vt conſueuere Peruſini, non adeo immane ſcelus, puniendi tñ ſunt, ſed mitius, & idẽ de conſuetudine voluit Pet. Gerard. in ſingul.83. nume.2. de mente Papienſium, Ioan. de Arnono in ſingul.4. nu.2.

Illud vero animaduerſione dignũ nõ omiſerint, dũ nuperrime dicebamus, ſi dicat, al diſpetto di Dio. nõ eſſe blaſphe-
5 mare, † cõtrariũ iudicaſſe curiã Burdegalen. vt per Boer. deciſio.301. vbi in princip. dicit, hãc opinionẽ eſſe veriorem, tã ſecundum Theologos, quam ſecundum Canoniſtas, & Legiſtas. Idẽ etiã iudicauit conſil. Neapolita. vt atteſtatur Grammat in deciſio.50. & ſuper conſtitu. Regni. fol.114. col.3. quẽ refert Dida. in repetit. c. quãuis de pact. & dicit Dñs Clar. in
6 ſua pract. criminal. §. blaſphemia. verſi. ſed nunquid dicat. † in dñio Mediolanẽſi nõ ſolũ haberi loco blaſphemiæ, ſed etiam connumerari inter atroces. & in verſ. vlt. dicit, conſuetudinẽ
7 † prouincię nõ efficere, vt ſic blaſphemãs oĩno impunitatẽ cõſequatur, imo in eodẽ dñio Mediolanenſi ſenatũ iubere reij-
8 ci capitula, in quibus rei blaſphemiæ † velint huiuſmodi conſuetudinem probare, huc pertinet Imol. in l. his verb. §.1. de hæred. inſt. qui reprehendit Alex. contrarium ſentientem.

Contrarium tamen eius, quod ſupra dictum eſt, ſcilicet cõ-
9 ſuetudinem non excuſare † ſenſit Bal. d. conſi. & Angel. in loco ſupra citato, qui voluerunt, ex conſuetudine loci blaſphemãtes non eſſe puniendos, ſecundum canonis decretum. cap.2. de maled.

Huius ratio eſt, quia conſuetudo quamuis praua, & iniqua
10 ſit, omniq́; careat æquitate † tamẽ liberat à pœna temporali, gl. nota. & ibi Abb. in c. cum venerabilis, de conſuetud. q̃uis non vindicet à pęna diuina, gloſ. in ca. denique 4. diſt. Rom. conſ.464. incipien. videtur 1. fronte. Rom. ſing.19. in princ.
11 quod vero conſuetudo facit, vt illud † quod ſecundum leges eſt delictum, non ſit delictum pęna dignum temporaliter, tradidit Rom. in d. ſin.19. & in ſin.384. & ibi in addi. allegantur concordantes ad ſaturitatem.

Limita concluſionem locũ non habere in luſore, quia ille
12 ſemp præſumitur blaſphemare, † & eſſe blaſphemus, ita ſingulariter decidit idem Petr. Gerard. de Petr. d. ſing.83. nu.2.

Quæ

Digitized by Google

Quæ quidē omnia diligenter obſeruanda ſunt, etenim inſeruient ad reprobandū teſtes,quia blaſphemator non poteſt
13 eſſe teſtis in iudicio.†Rip.in leg.admonēdi.nu.180.verſ.idē blaſphemator.ff.de iureiur.Felin.in c.2.in fi.de except. quos refert,& ſequitur Iacob.Nouell.in regul.216.nu.23. grauiſſi-
14 mum.n.ſcelus eſt offendere † diuinam maieſtatem , vt dicit Grām.in conſil.12.nu.29.& 30.Dec.in conſil.143.col.9. Alexander in conſ.152.col.4.incipien.viſo proceſſu.vol.5.Lāfr. de Orian.in repetit.cap.qm̄ cōtra.in verſi.teſtiū.41. col.ext. de pbat.& quod teſtis eſſe nō poſſit,pbat ēt argum ca.teſti-
* moniū.vbi Abb.* oēs in cap.ex parte,& in cap.ſuper eo.de teſtib.ca.teſtes. 2.q.7.ca.& ſi teſtes.4.q.3.& leg. nō poteſt.vbi Dd.ff.de iur.Ioan.de Amicis.in cōſi.78.n.7.Alex.de Neuo. in conſi.2.nu.10.Rolan.à Valle.in conſi.63.num.25. volum.2.
15 Quod quidem vſque eo procedit , vt nec etiam† ſit admittendus ad probandū contra perſonas teſtium,prout dicit Paris de Put.in ſuo tract.de ſyndica.fol.210.poſt n.13. Illnd quidem verum eſt,Dñm Clarum in d.§.blaſphemia, verſic.repe-
16 rio etiam,aſſerere, † ſupradictam deciſionem Paridis in dominio Mediolanenſi non obſeruari, vt etiam non ſeruatur in ſupremis curijs Franciæ , teſte Boer.in d.deciſio. 301.in fine.
17 & ideo ſemper admittitur reus blaſphemiæ†ad probandum contra teſtes,quicquid velit,vt in alijs criminibus.

CONCLVSIO CXCV.

ARGVMENTVM.

Blaſphemator quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Blaſphematorem quem eſſe per vicinum probatur.*
2 *Blaſphemare quis dicatur.*
3 *Blaſphemare dicitur maledicens Deo vel alicui Sancto.*
Omne conuitium contumelia, vel maledictum prolatum in Deum, vel Sanctos eſt blaſphemia ibi.
4 *Blaſphemiæ pœna locum non habet in eo, qui aliquod malum imprecatur alteri.*
5 *Blaſphemare dicitur, qui turpia & ſcelerata verba in Deum vel Sanctos profert, vel cum contemptu de illis loquitur.*
6 *Blaſphemare an dicatur, qui iurat per corpus, capillos Dei, vel ſimilia, vide remiſſiue.*
7 *Blaſphemare dicitur maledicens irrationalibus, in quantum ſunt creatura Dei.*
8 *Blaſphemare non eſt dicere ſe ei appontaſſe la noſtra donn, me lo renderai.*
9 *Peccatum eſt non reſtituere rem quam quis reſtituere tenetur.*
10 *Blaſphemare dicitur is, qui aliquid potentiæ diuinæ detrahit.*
11 *Blaſphemare dicitur, qui attribuit Deo aliquid, quod ſibi non conuenit.*

BLaſphematorem quem eſſe,ſi teſtis deponat & rationem
1 reddat, † quia ſum vicinus,hunc probare,tradidit Purpurat.in l.1.ſf.ſi cert.pet.nu.108. blaſphemare autem is dicit in
2 Deū vel Sāctos,ſi aliquid detrahat potentiæ,†vel alteri qualitati,quæ eis conuenit,iuxta ſentētiā Beat.Thomę.2.2.q. 34. artic.2.& in 4.ſenten.diſt.22.art.1.idē dī quis blaſphemare
3 quoties maledicit Deo,†vel alicui Sancto,nam omne conuitiū,contumelia,vel maledictum prolatum in Deum , vel Sanctos eſt blaſphemia,vt dicit Bar.in l.item apud Labeonem.§.
* conuitium.ff.de iniur.& de*cōi atteſtatur Auguſt.ad Ang.de Maleſi.in verb. verba iniurioſa.nu.13.quem refert Pract. Conradi,fol 409.nu.25.& Didac.in repetit.cap.quamuis.n. 8.de pact.Afflict.ſub conſtitut.Regni.lib.3.in rubr. de blaſphemātibus Deū,& Virginē.multa exēpla recenſet Dīs Clar.in ſua pract.criminal.§.blaſphemia.in princ.vbi ēt dicit,quod licet Bar.ſenſerit etiam in homines poſſe dici blaſphemiā , tamen hoc non admittere communem,vſum loquendi, vt dicit Boſſ.
4 in tit.de inquiſitione,poſt nu.131.†& ideo in eo, qui aliquod malū imprecatur alteri,non haberet locum pęna blaſphemię. Præterea & alibi dī blaſphemare,qui turpia,& ſcelerata ver-
5 ba in Deum,vel Sanctos profert, † vel eū contemptu de illis loquitur,gloſſ.25.diſt.in cap.qualis.Bal.& Angel.in leg.1.C. ſi quis Impe.maledi.Ang.& Imol.in leg.ſuis verbis.§.1.ff.de hæred.inſtitu.Bar.in leg.apud Labeonem.§.ſed qn̄ adijcit.ff. de iniur.Bal.in l.ignorantia.C.de crimin.ſtellio.Angel.de ma
6 leſic.in verb.iniurioſa verba. An vero† qui iurat per corpus, capillos Dei,vel ſimilia,dicatur blaſphemare Bari.in auth. vt non luxurien.contra naturam,ait per text. ibid. & aliū text. in cap.ſi quis per capillum.22.q.1.qui tex.id probant.
7 Quinimo dicitur quis blaſphemare,ſi maledicat†rōne carentibus,quatenus à Deo creata ſunt:nam eſt peccatum blaſphemiæ,ſecus ſi malediceret ſecundum ſe cōſideratis,prout dicit Sanct.Thom.2.2.quæſt.76.quem refert Caſſan. in conſi. 1.nu.54.
8 An vero is dicatur blaſphemare,ſi ita dixerit,†ſe ei appontaſſe la noſtra donna,me lo renderai,vide Corn.cōſ.181. incipien.licet.vol.1.vbi negat,qū ſcilicet talis reſtis teneretur re-
9 ſtituere rē illā ipſi blaſphemanti,†nam non reſtituere ablatū eſt peccatum.in cap.peccatum.de reg.iur. in 6.vnde non eſt dicendū,beatā Virginē Mariam contra huiuſmodi reſtitutionē velle ſe opponere,quia ſe opponēdo opponeret ſe Dei iuſtitiæ,& ſic ipſi Deo,qui eſt iuſtitia,& etiam propterea peccaret,vnde peccando non eſſet beata,ſequitur, vt huiuſmodī euirentur,illum ita dicendo non blaſphemare, quia nihil de-
10 trahit potentiæ Diuæ Virginis,†cum is dicatur blaſphemare, qui aliquid potētiæ diuinæ detrahit,vel alteri qualitati Deo, vel Sanctis ſuis inhærenti,vt Corne.d.conſi.180.
11 Poſtremo etiā is dicitur blaſphemare, † qui attribuit Deo aliquid,quod ſibi non cōuenit,vt conſuluit Bartholom.Soc. in conſi.102.lib.1.

CONCLVSIO CXCVI.

ARGVMENTVM.

Quid præſumendum ſit de binubo, cui ſint liberi prioris matrimonij.

SVMMARIA.

1 *Binubus male tractare præſumitur liberos primi matrimonij, quod exēplo probatur.*
2 *Binuba non ſolum male tractare præſumitur liberos priuignos, ſed etiam bona, & vitam filiorum dare ſecundo marito.*
3 *Nuceria nouerca Firmum priuignum gladio dormientem adoritur.*

1 BInubum præſumi liberos primi mr̄imonij male†accipere colligere poſſumus ex leg.nō eſt.n.ff.de inof.teſtam. Non eſt.n.inquit Maximus I.C.conſentiendū parentibus,qui iniuriam aduerſus liberos ſuos teſtō inducunt,quod plerūque faciunt,maligne circa ſanguinē ſuū inferentes iudiciū,nouercalibus delinimentis,inſtigationibusve corrupti , quod quidē in Altilia Variola Romana cōtigit,quæ ab octogenario patre vndecimo die,poſtquam is nouercam ſuper induxerat, exhæredata fuit. Verum cētumuirali iudicio in paternis bonis reſtituta eſt:reſciſſo teſtamento,quod libidinoſus ſenex feciſſe putabatur, nouæ vxoris illecebris à recto ſenſu ab alienatus. Fulg.lib.7.c.7.
2 Primo amplia concluſionē etiam in binuba , † quæ præſumitur nō ſolū liberos priuignos male tractare, ſed etiā bona, & vitam filiorum addicere ſecundo marito . l.lex quæ.§.lex enim.C.de adminiſtrat.tutor.Luc.de Penn.in leg. queadmodum.C.de agricol.& cenſi.lib.11.nu.145.& nu.146.
Vt fere ſolet eſſe omne nouercarum genus in miſeros pri-
3 uignos.Vnā † tantummodo Nuceriam vxorem Nebij in præſentia referā,quæ cum Firmū priuignum maligno proſequetetur odio,filios ſuos ad inferendam ei mortem incendebat. Quod cum illi facere per pietatē abnuerent, dormientē gladio adorta eſt,auctor Doſitheus apud Plutarchum.Sed in his recenſendis nunc non immorabot,hæc qui eognoſcere voluerit,adeat hiſtoricos vbique de hac re tradentes.

CONCLVSIO CXCVII.

ARGVMENTVM.

Bona conſumpta fuiſſe quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona conſumpta, & corrupta fuiſſe ſine culpa ſua probant tutores, & alij habentes de eis reddere rationem, ſi probant, quod communi vſu, conſuetudine ipſo tanto tēpore corrumpi ſoleant, & quod eo tempore poſſint eſſe corrupta, vel conſumpta.*
2 *Bona conſumpta eſſe probatur per librum rationum, & iuramentum.*
3 *Bona eſſe conſumpta iudex ex officio arbitrari poteſt.*
4 *Bonorum conſumptio, & corruptio per tales quales probationes arbitrio boni viri, & per coniecturas probari poteſt.*

BOna,quæ vſu conſumuntur, & corrumpuntur conſumpta fuiſſe ſine culpa ſua probāt tutores,& alij qui de eis rōnē
1 redditurī ſunt,†ſi probant communi vſu,& conſuetudine talia bona intra definitum aliquod tempus corrumpi ſolere,& illa

Digitized by Google

illa ex rempore potuiſſe corrumpi, vel conſumi, vt doctæ con
ſuluit Alex.conſ.45.nu.3.vol.1.Bar.in l. quod ad præſens.C.
de murileg.li.11.qui allegat l.fi.C.de alim.pupil.præſtan.re-
petit.Ant Corſet.in ſing.ſuo 183.in ver.mors.

Amplia conſuetudinẽ procedere, vt etiam cõſumpta pro-
2 bari poſſint per libros rationum,† & iuramentũ ſuum, ſecun
dum notata in l.diuus.ff.ſi quis plus quam per leg. ſal. & c.l.
fi.§.in computatione.C.de iur.delib.l ſi quis pro redemptio
ne.C.de dona.Bar.in l.1.§ officio.ff.de tutel. & rationib.di-
ſtrahen.Bal.in rub.C.de fid.inſtr.nu.18.col. . . & in l.in re-
ſtituen.C.de petit.hæred.& in l.1.col.vlt.C.de eden.

3 Secundo amplia ex mente Bar.† vt etiam hoc iudex ex ſuo
officio arbitrari poſſit, bona eſſe conſumpta. Bar. in l.qui ſub
conditione.ff.de cond.& demonſtr.& in leg.non ignorat.C.
de fruct.& lit.expenſ.pulchre Federicus de Senis, conſ.119.
nulli dubium. Accedant huc notata per Bar.in l.cum ſeruus.
de verb.oblig.Alex.conſ.45.nu.3.ſub fi vol.1.

Amplia tertio, vt ſit quartus modus probandi talem con-
ſumptionem, & corruptionem per tales quales probationes
4 arbitrio boni viri,† & per coniecturas Bal.in l.4.C de prob.
gl.& Dd.in l.fin.§ in computatione.C.de iur delib. per quæ
hoc dicit Ant.Corſet.in ſing.ſuo 183.in ver mors.in fi.

CONCLVSIO CXCVIII.

ARGVMENTVM.

In bonis ſibi hypothecatis quid creditori ſit probandum.

SVMMARIA.

1 Bona ſibi hypothecata fuiſſe in bonis debitoris, ſi creditor dixerit, hoc probare tenetur.
2 Bona ſibi hypothecata fuiſſe in bonis debitoris creditor probare tenetur, quo ad neceſſitatem deducendi dominium, ſed non probandi, & quare.
3 Dominium debitoris probatur per poſſeſſionem illius.
4 Creditor agens ad rem ſpecialiter hypothecatam probare debet dominium directo.

1 BOna ſibi hypothecata fuiſſe in bonis debitoris ſi dixerit
creditor,† hoc probare compellitur, ſiue qui agit ad illa
bona actione hypothecaria, ſiue contra ipſum debitorem, ſi-
ue contra tertium poſſidentem habentem cauſam à debito-
re ſiue lucratiuam, ſiue onerosam, ſiue etiam contra tertium
non habẽtem cauſam ab illo, ita tenuit Bar.in l.rem alienam.
ff.de pignor.act.quẽ ſequitur Ang.Aret.Inſt.de actio.§ item
ſeruiana.in glo.1.iuxta fin.vbi dicit vſu ſeruari, & ibi. nu.8a.
per tres colum.ita cõcludit præter in uno caſu, in quo diſtin-
guit, diſtinctionem tamen & ſuam, & nouam dicit, opi.Bart.
ſequitur Roffred.indiſtincte loquens in tract.ordi.iud.in 1.
parte, in tit.de act.hypoth.in 4.requi.Alex.in conſi.115.per
totum.li.6.late Neguſan.in tract.de pign.in 3.memb. 8. par.
num.6.cum plur.ſeqq.apud quos Dd. videndæ ſunt reſpon-
ſiones ad rationes Salyc.& Cyn.in l.cum res.C.ſi res alie.pi
gn.da.ſuc.qui aliter ſenſerunt.

Limitatur præfata concluſio, vt procedat quoad neceſſi-
2 tatem deducendi dominium,† ſed non probandi, non.n.idẽ
eſt in omnibus præfatis caſibus probandi modus, ſi.n. agat
creditor contra ipſum debitorem, debet deducere dominiũ
ipſius debitoris, ſi hypotheca eſt ſpecialis tẽpore quo con-
tracta eſt, ſi vero generalis, vt tunc, uel poſt illud tẽpus, quo
illam habuit, ſicut etiam ſi ageret contra tertium, ſed modus
probandi dominium in hoc differt, quia ſi agit contra ipſum
3 debitorem, ex † quo probatum eſt dominium, quod proba-
uit poſſeſſionem illius, cum non poſſit referre quæſtionẽ do-
minij, ſi uero agit contra tertium, oportet probare per titulũ
& poſſeſſionẽ, vel aliter directe, ita ſentiunt Bartolus, & om-
nes præcitati Dd. vbi ſupra & Alex.in conſ.137. num. 4.li.2.
* hanc * conſuetudinem ſeruari, & magis communem eſſe cir-
ca eam Dd.ſententiam apparet ex deductis per Affli. in dec.
46.nu.1.& 5.& in deciſ.383.per totam, licet dicat in Regno,
& conſilio aliter ſeruari.

Verum dum dicebamus, contra debitorem probari do-
minium ſola probata poſſeſſione illius, declarandum eſt, vt
4 procedat, quando † creditor agit ad rem ſpeciatim hypo-
thecatam, ſecus ſi debitor generaliter tantum hypothecauit
omnia bona, quia ſi tunc agitur ad certam rem, oportet pro-
bare dominium directo quia poteſt referre quæſtionem do-
minij, ita Salycetus in d.leg.res aliena.C.ſi res alien.pignor.
obligat. ſit quem refert, illius opinionem comprobans. Ia-
on. in d.§.item ſeruiana.nu.89.verſi. præfata limitatur mul-
ſtum ſingulariter.Inſt.de actio.

CONCLVSIO CXCIX.

ARGVMENTVM.

Bona hæreditaria in bonis teſtatoris quomodo fuiſſe probetur.

SVMMARIA.

1 Bona hæreditaria in bonis teſtatoris fuiſſe dupliciter, probatur.
2 Bona hæreditaria in bonis teſtatoris fuiſſe probatur, ſi omnia deſcribantur in libello & inuentario hæredis, & deinde probetur illa per defunctum poſſeſſa fuiſſe.
3 Nuntius ſi referat ſe inueniſſe hæredem in poſſeſſione talium bonorum, præſumitur illa bona poſſeſſa fuiſſe tempore mortis per defunctum, & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.
4 In petitione hæreditatis ſufficit probare teſtatoris poſſeſſionem, ſeu etiam detentionem.
5 Dominium teſtatoris debet directo probare, qui ſuper eo ſe fundat.
6 Dominium non præſumitur ex titulo, & poſſeſſione defuncti.
7 Dominium probari debet reſtrictum etiam ad tempus mortis defuncti.
8 Dominium probatum dicitur probandum titulum aptum ad tranſlationẽ eius, & diutinam poſſeſſionem defuncti.
9 Poſſeſſionem probare ſufficit in iudicio rei vendicationis contra violentum poſſeſſorem.
10 Ius oritur ex longiſſima poſſeſſione defuncti.
11 Poſſeſſio excedens memoriam hominum habet vim tituli, & priuilegij etiam à Principe.
12 Dominium vtile acquiritur per poſſeſſionem triginta, vel quadraginta annorum, & directum per poſſeſſionem immemorabilis temporis.
13 Titulus habitus à priuato non ſufficit ad probationem dominij, ſed ſi habitus eſt à Principe ex certa ſcientia ſufficit, quia non tenetur quis docere de iure Principis.
14 Dominium in beneficialibus probatur, probata poſſeſſione auctoris tituli, & quod ipſe fuerit vltimus, & immediatus poſſeſſor.
15 Dominium ad probandum, non ſufficit probare titulum defuncti, quem defunctus habuit ab alio, ſed probari etiam debet dominium illius, à quo defunctus titulum habuit.
16 Dominium probare onus graue eſt.
17 Dominium probari poteſt per proclamationes, & bannimenta, & quomodo.
18 Dominium probatur per famam publicam ſi ſumus in antiquis.
19 Dominium probatur per coniecturas & veriſimiles præſumptiones.
20 Dominium probatur per librum extimi communis
21 Bonorum identitas probari debet in probando dominio, vt ſcilicet bona quæ petit, ſint illa quæ poſſidebantur per defunctum tempore mortis ſuæ.
22 Bonorum identitas probari debet ſaltem per conuenientiam duorum confinium antiquorum cum nouis, etiam ſi res mutet qualitatem, puta quia exculta efficiatur nemoroſa
23 Bonorum identitatem probare ſufficit per conuenientiam duorum confinium nouorum cum antiquis ex quatuor antiquis, ſed ſi conſiſt, quo ad alia duo contermina alio fundo tunc non ſufficit, quia res in dubio deducta eſt.

1 BOna hæreditaria fuiſſe in bonis teſtatoris dupliciter† p-
bari poſſe, teſtis eſt Cur.Iun.in fin.C.de edict. diui Adr.
tollen.nu. 78.

Primo, vt omnia bona deſcribantur in libello, & inuenta-
2 rio hæredis, & poſtea probetur illa bona fuiſſe poſſeſſa per
defunctum, ita docet pract Papien.in forma libelli, quomo-
do petitur hæreditas ex teſtam.in ver.poſſidebat.

Secundo mõ pbari põt, id eſt, omiſſa ſpecificatione oĩum
bonorũ, vt ſcilicet permittat nũtio, vt illa bona pergrat, iux.
gl.in l.1.in prin.ff.de eden allegata p D.Cur.iun.in d.l fi.vbi
ad hoc affert Sal.in d.leg.fi.& Paul.de Caſtr. ibidẽ, vbi ait, ſi
nũcius retulit ſe inueniſſe hæredẽ in poſſeſſione taliũ bono-
3 rũ † præſumi, illa bona poſſeſſa fuiſſe tẽpore mortis per de-
functum, & aſſerenti contrarium onus probandi incumbit.

Limitantur præfata, vt ſufficiant, quãdo hæres conuenitur
ab alio quis actione, vel ſi alium cõueniat petitione hæredi-
4 tatis † in qua ſufficit probare teſtatoris poſſeſſionem, quini-
mo detentionẽ.leg.& non tantum.in prin.ff.de peti.hæred.
per quẽ tex.reſpondit ita Pau.de Caſtro in conſ.138.in cau-
ſa quæ vertitur coram locum tenente patriæ fori Iulij. nu. 1.
lib.2.ſed agat rei vendicatione, cum petitio hęreditatis non
detur contra titulo poſſidentẽ.l.hęreditatem. C.in qui.cauſ.
5 ceſſ.long.temp.pręſcr.† tunc quia innititur dominio teſtato-
ris & debet illud probare, vt conſultum fuit à Pau.in d.cõſi.
138.vſque co, ut directe probare oporteat de iure ciuili, vel
gentium acquiſitum l.in rem la 1.ff.dẽ rei vẽd. nec ſufficeret
6 alegare titulum, & probare poſſeſſionem defuncti, quia† ex
hoc non præſumit̃ dominiũ.l.cum res.C.de prob.l.ſed ſi ſur.
ff.cõmo.& ibi no.Ant.de But.& Dd.oẽs poſt Cy.&Bar.Abb.
Siculus

Digitized by Google

Siculus in c.cum ſedem.de reſtitut.ſpolia. Imo.in c. illud.de
præſumptio.Corn.in conſi.19.in littera R.& ſequ.lib.2.Paul.
de Caſt.in conſi.297.certe ſi dictus magiſter Iacobus.lib.2.
& in conſi.406.ſatisfaciendo ſingulis.lib.1.Bar.in conſi. qui-
dam Maſſiolus,vbi allegat Innoc.in ca.cum cauſam de teſtib.
idem Bar.in ſua diſputat.incipien.mulier habens amplũ pa-
trimonium.verſ.circa tertium.Soc.in conſi 39.nu.2.& in cóſ.
112.nu.2.& ſeq.lib.4.Bal.in l.nihil.C.pro hæred. Natt.conſil.
292.nu.6.& conſi.296.nu.5.

Ampliatur principalis limitatio,vt vſque eo ſit neceſſe ꝓ-
7 bare dominium,† vt imo debeat probari reſtrictũ ad tempus
mortis defuncti,ita declarat Bald.in l.1. in princip. & in l.&
quemadmodum.§.1.ff.de pign.& in l.2.in fi. de adulter.& in
l.& in perſona.vbi Salicetus.C.de probatio.Alex.in conſ.16.
lib.5.Corn.in conſi.112.lib.4.Soc.conſ.56.lib.4.Alex. conſi.4.
lib.2.& in conſ.235.lib.7.Ang.in conſi.229.

Declarãda hæc limitatio eſt, vt non procedat, ſi allegaret
8 titulũ aptũ ad translationem dominij, † & diutinam poſſeſ-
ſionẽ defuncti,vtrumque probando, quia ex hac poſſeſſione
dr̃ probatum dominium,ita not.Bart.& Bald.in d.l.cũ res.C.
* de probatio.quos ſequũtur* omnes ibi.Sed tamẽ animaduer-
tas, vt iſta diuturnitas non debeat eſſe neceſſario decem an-
norum,ſed arbitrio iudicis,ita dicit Bal.ibi.in 2.col.

Declaratur ſecundo loco etiam limitatio,vt non procedat
9 contra violentũ poſſeſſorem,† contra quem etiam in iudicio
rei vendicationis ſufficit probare poſſeſſionem.l. ſi quis em-
ptionis.§.ſed hæc.C.de præſcrip 30.vel 40.annor. Bart.in d.
l.cum res.& in leg.pen.C.eod.de proba.& ibi Bal. & Soc.in
d.conſi.112.nu.22.lib.4.

Tertio loco explicatur,vt non ſibi locum vendicet, ſi pro-
10 baret longiſſimam poſſeſſionem defuncti,† quia ex tali poſ-
ſeſſione ius oritur.l.ſi quis emptionis.§.1.C.de præſcrip. 30.
vel 40.annor.Bal.in l.non ignorat.ver.de iur.rerũ. C.qui ac-
cuſ.non poſſ.& eo magis,ſi probet poſſeſſionẽ excedentẽ me
11 moriam hominum,† quę habet vim tituli.Alex.in conſi.24.li.
5.vbi ad id allegat text.in ca.ſerui.18.q.vlt.& l.2.§. idem La-
beo ait.ff.de aqu.quo.& æſt.& cap.contra morem. 2.diſt. idẽ
conſuluit Oldradus in conſi.172.Dec.in conſi.496. poſt Bal.
in ca.1.quæ ſint regal.in vſib.feudor.vbi illud inſuper addit,
iſtiuſmodi poſſeſſionẽ habere vim priuilegij,& tituli à princi
pe,Bald.in conſi.252. & hæc eſt differentia inter poſſeſſionẽ
40.vel 30.annorum,& non memorabilis temporis, quia per
12 illam acquiritur non directum,ſed vtile dominium,† per iſtã
autem directũ,ita Felin.in rubr.de præſcript.in 3.fallen. Bal.
& Alex.& poſt eos recentiores in l.traditionibus.C.de pact.
Dec.in cóſ.85.col.2.& in conſ.496.ita vt probatio nõ admit-
tatur contra dictam præſcriptionem temporis non memora-
bilis,Felin.poſt Butr.quem refert in ca.cum nobis. col.3.ver.
ſcias etiam,de præſcript.Alex.in conſi.13.col.3.

Declaratur quarto,quod dictũ eſt ſufficere ad probationẽ
dominij,& quod bona fuerint in bonis,allegare titulũ, vt ꝓ-
13 cedat ſi allegetur titulus habitus à priuato,† ſecus ſi à Prin-
cipe,qui titulum dederit ex certa ſcientia,non.n.tenetur do-
cere de iure Principis,vt tradidit Angel.in d.l.officium.ff.de
rei vendi.Soc.in d.conſi.89.verſic.primo.Iacob.de S.Georg.
in d.l.traditionibus. C.de pac.Alex.in conſ.3.ver.facit,quod
no.lib.6.Barba.in conſi.5.nu.9.lib.2.& conſ.8.nu.17.li.1. Iaſ.
in conſi.27.nu.1.cum ſeq.lib.1.Pertus Beluga.in ſpecu. Prin-
cip.in ti.de iuriſdictio.& mero impe.nu 7.Io.Fabri.Inſtit.de
actio.§.omnium.ver.nunc videamus.

Declaratur quinto,vt procedat in profanis,ſecus in benefi
14 cialibus,in quibus dr̃ probatum dominium, † ſi probet poſ-
ſeſſio auctoris tituli tui,vt ſi habes beneficium ex titulo ſim-
plicis renunciationis,vel permutationis,non cogeris ꝓba-
re, renunciantem eſſe dominum,ſed probato,ipſum fuiſſe vl
timum,& proximũ poſſeſſorem,habes quod tota mẽte petij-
ſti,ſic decidit Rot.deciſi.109.alias 4.de re. permuta.in nou.
Bellamer.deciſio.545.incipien.non obſtantibus.Lap.allegat.
89.in Dei nomine.ver.venio ad ſecundum caput. Domin.in
cap.ſuſceptum.de reſcript.in 6.Bellamer.deciſi.112.

Verũ ad id animum aduertas,vt ad probandum dominiũ,
15 bonaq; fuiſſe in bonis,† per ſupradicta nõ ſufficere probare
titulum defuncti, quem defunctus habuit ab alio,niſi etiam
probetur dominium illius, à quo titulũ habuit, vt voluit Ac-
curſ.in d.l.cum res.C.de proba.Paul.in cóſ.134.iſte Martinus
ex deductis. lib.5.& in l.ſi quis ſeruo. vbi Iacob. de Sancto
Georgio.ff.de furt.& Alex.in conſil.4 verſ.ſecundo videtur,
li.2.& conſi.180.eodem lib.conſi.71.li.1.conſi.11.col.1.lib.4.
Cyn.Bar.Bal.Paul.& Alex.in l.ſi ſic.§.1.ff.de leg.1.

16 Sed qm̃† graue eſt onus probandi dominium,poteris illud
probare,ſi iuſſu iudicis proclamandum,vel exilia promulgã-
da curabis,quod ſi deprehendatur aliquis,qui aſſeneret talia
bona fuiſſe ſui dominij,vel alterius,antequam poſſiderentur
per N.defunctum,cuius ipſe eſt hæres, debeat illud duxiſſe,
& probaſſe intra illũ terminum, quem iudex aſſignare volue
17 rit,in quo† termino ſi aliquis non compareat,ex hoc dr̃ ſatis
probatum dominium defuncti,cum.n.non conſtet, cuius fue
rit ante defuncti poſſeſſionem,dicendum eſt, fuiſſe vacãtem
& vti talẽ concedi huic, qui illa poſſedit tãquam qui primus
occupauerit.per l.1.in princ.vbi Soc.in 3.not.ver.circa ſecun
dũ poſt Part.& Franc.de Are.ff.de acq.poſſeſſ. ſequitur Alex.
in conſ.4.lib.2.nu.10.Franc.de Are.in conſ.15.uer.ex his vſ.
quamuis ipſi Aret. & Alex. in d.leg.tem quæ nobis.ff.de ac-
qui.poſ.impugnent Bart.hanc practicã tradẽtem in d.l.1.quẽ
ſaluat ibi Soc.in d.3.not.& Iaſ.in verſ.2.principaliter. & in §.
omnium.nu.71.& Iaco.de S.Georgio in rubr.ff.de rei vendi.

Alter, & ſecundus modus probandi dominium eſt per fa-
18 mã publicã† ſi ſumus in antiquis,vt conſultus reſpõdit Alex.
in conſ.4.nu. 10.lib.2.& in conſ.116.perſpectis & conſidera
tis,lib.5.& in conſ.101.ſuper 1.dubio.lib.7.Aretin.in cóſ.37.
qui loquuntur in terminis fideicommiſſi antiqui, & Alex.in
conſ.139.nu.8.& ſeq.lib.6.Aretin.in cóſ.102. Cephal.in cóſ.
137.nu.14.lib.1.Dec.in conſ.42.nu.3.& in conſ.146.nu.17.&
conſ.428.per totum.vbi videas.

19 Tertius probandi modus eſt† per cõiecturas,& veriſimiles
præſumptiones,de quo late traditum eſt à Maria Soc. iunior.
in conſ.135.nu.14.& ſeq.lib.2.vbi multas congerit coniectu-
ras ad id ſufficientes.

20 Quartus probandi modus eſt† per librũ æſtimi cõis, vt re-
ſponſum fuit à Rom.in conſ.175.& ab Alba. in conſ.4.nu.8.

Limitatur ſecũdo principalis cõcluſio,vt procedat,ſi pro-
bata ſit(vt ita loquar)identitas bonorũ,vt bona,quæ nũc pe-
21 tis ſint illa,† quæ poſſidebãtur per defunctum tempore mor-
tis illius, ſic docuit Bar.in l.demonſtratio falſa.ff.de condit.
& demonſt.Io.And.in c.auditis.de præſcript. quem ſequitur
Alex.in cóſ.118.& 119.lib.1.Dec.in conſ.91.& in cóſ.129. &
conſ.156.quæ debet probari ſaltem vt duo confines antiqui
22 † cũ nouis conueniant,vt placuit Bar.in d.l.demonſtratio fal
ſa.& alias poſt eum ibi ſcribentes Alex.in conſi.73.col.2. lib.
3.& conſi.38.lib.5.conſi.50.nu.13.& conſ.183.lib.6.Soc. in
conſ.54.nu.2.lib.4.& conſi.89.col.5.verſi.ſed circa.lib.1. vbi
dicit identitatem probari per dicta duo confinia conuenien
tia,etiam ſi res mutet qualitatem,vt quia exculta efficiat̃ ne-
moroſa,eidem accedit Bal.in l,ex perſona.C.de probat. Cor
ne.in conſ 165.lib.3.Crau.in conſi.112.nu.3.& in conſi. 199.
Pariſ.in conſi.50.nu.21.lib.3.& conſi.67.lib.2.Ruin.cóſi. 50.
nu.12.lib.1.& in conſ.143.lib.eod.& in conſ.115. nu.10.li.5.
* & hanc dicit* communem Socin.in l.in teſtamento. la 1.ff.de
cond.& demonſt.& in l.ſi quis in fundi vocabulo.in princip.
col.2.verſi.2.concluſ.ff.de leg.1. Quod verum eſt,nedũ ſi res,
quæ petitur, deſcribatur in inſtr̃o antiquo cum duobus tãtũ
confinibus,verum etiã ſi cum quatuor, quorum duo tantum
nunc conueniant cum nouis,ſi credimus Paul.Caſtr.in l.ſi in
nomine.C.de teſtam.ver.ſed qualiter conſtare dicetur,ſequit̃
Ruin.in d.conſ.115.nu.10.lib.5.Rimin.in d.l.in nomine, cui
adhæret Pariſ.in conſ.58.nu.25.li.3.& Ruin.in conſ.50.n.12.
li.1.Alex.in d.l.ſi in nomine.col.1.qui limitat pulchre vltimũ
dictum,vt.ſ.ſufficiat probare duo noua confinia cõuenire cũ
duobus ex quatuor antiquis,ſi non conſtet, alia duo conue-
23 nire alio fundo,† ſed ſi alia duo conueniant alio fundo, tunc
non ſatis eſt,quia res in dubio deducta eſt, vt etiam docuit
Spec.in tit.de loca.§.nunc aliqua.verſ.58.Barto.in l. emptor
fundi.ff.pro empto.Oldrad.in conſ.164.Alex in conſ.35.nu.
5.lib.7.in conſi.57.nu.1.& 2.eodem libro,vbi ſingulariter de
hac materia.Abb.Sicul.in conſi.6.ver.venio ad quintum.lib.
2.Bald.in ca.1.in principio,verſic.pone dicit Comes, de feu.
guardiæ,& in conſ.75.Dominus Thomas,verſi.ad euidẽtiam
præmittendum lib.3.Angel.in leg.officium. ante finem.ff.de
rei vend.Fald.in conſi.106.cum ſeq.lib.3.Matthe.de Afflict.
deciſ.40.nu.3.& 4.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO CC.

ARGVMENTVM.

Affirmanti bona ex bonis patris ad filium perueniſſe onus incumbere probandi.

SVMMARIVM.

1 *Bona ad filium perueniſſe ex bonis patris ſi quis dixerit, probare debet & oſtende-
re illa fuiſſe hæreditatis talis N. patris illius.*

BOna ſi quis dixerit ad filium perueniſſe ad bonis patris
1 debet hoc probare,† & oſtendere illa bona fuiſſe hęredi-
tatis talis N.patris illius.Ita in terminis decidit Bal.in auth.
ex teſtamento.verſ.decimum capitulum.C.de coll.& Bal. in
l.cum oportet.in prin.C.de bonis.quæ liber.Alex.conſ.104.
vbi late hoc conſuluit nu 1.vol.4.qui illum allegat.

CONCLVSIO CCI.

ARGVMENTVM.

Bona in contractibus deducta, quæ intelligantur.

SVMMARIA.

1 *Bona in contractibus, deducta ſi ſint de ijs ſolū debet intelligi quæ ſuperſunt, dedu-
cto omni ære alieno.*
2 *Bona regulariter, & in dubio intelliguntur ære alieno deducto.*

1 BOna in contractibus ſi deducta ſint.†non per hoc proba-
tur ea omnia omnino eſſe obligata, vel debita, ſed de ijs
ſolum debet intelligi quæ ſuperſunt, deducto omni ære alie-
2 no,quia regulariter,& in dubio bona intelligunť † ære alie-
no deducto.l.mulier bona ff.de iur.dot.l.ſubſignatum.§.bo-
na.& l.bonorū.ff.de verb.ſignif.Alex.in conſ.222. nu.3.li.6.
Cuman.in conſ.30.nu.5.Capra.in conſ.29.nu.8.in conſ.143.
nu.12.& in conſ.164.nu.7.Pariſ.in cōſ.95.nu.11.vol.2.Rol.à
Valle.in conſ.8.nu.11.vol.2.

CONCLVSIO CCII.

ARGVMENTVM.

Bona prælati defuncti an quæſita præſumantur de bonis eccleſiæ, vel de bonis paternis.

SVMMARIA.

1 *Bona prælati defuncti quæſita fuiſſe de bonis eccleſiæ, ſi quis dixerit, ei incumbit
onus probandi.*
2 *Bona prælati defuncti ſemper præſumuntur quæſita de bonis eccleſiæ, ſi aliunde non
conſtiterit, quod epiſcopus bona habuerit.*
3 *Hæredes prælati ſi reperiuntur in poſſeſſione bonorum per eum acquiſitorum eccle-
ſiæ incumbit probare illa fuiſſe quæſita de bonis eccleſiæ, & econtra, ſi eccleſia eſt
in poſſeſſione, hæredibus prælati incumbit onus probandi, illa fuiſſe acquiſita de
bonis proprijs prælati.*
4 *Bona prælati defuncti, ſi dubitatur, ex cuius bonis quæſita ſint, in dubio pro eccle-
ſia præſumitur.*
5 *Acquiſita per prælatum cenſentur in dubio acquiſita intuitu, & nomine eccleſiæ.*
6 *Clericus poſt clericatum in dubio præſumitur acquiſiuiſſe intuitu beneficiorum, &
eccleſiæ*
7 *Promiſſio facta prælato cenſetur in dubio facta intuitu eccleſiæ.*
8 *Diſpoſitio loquens in dote habet locum etiam in dote promiſſa.*
9 *Declaratio voluntatis defuncti ad hæredē ſpectat, quia eſt eiuſdem poteſtatis cum
defuncto, & perſona hæredis eadem habetur cum perſona defuncti.*
10 *Poteſtas declarandi voluntatem defuncti non tranſit ad eius hæredes.*
11 *Facultas declarandi voluntatem prælati defuncti tranſit ad ſucceſſorem, cum hoc
concernat voluntatem dignitatis, quæ nunquam moritur.*

BOna prælati defuncti, ſi quis dixerit de bonis eccleſiæ
1 quęſita fuiſſe,& alius dicat,de bonis paternis†onus pro-
bandi incumbit ei,qui dicit de eccleſiaſticis, ſi tamē conſtat
ipſum prælatum ante ordinationem bona propria habuiſſe ,
vel conſtat aliunde aliqua habuiſſe,vt c.ſint manifeſte.& ibi
Archid.& gl.12.q.1.& c.quicunque.ead.cau.q.4. Aret. con-
ſil.31.num.1.& 6.
2 Verum ſi non conſtiterit,aliunde bona habuiſſe †prælatū,
ſemper pro eccleſia præſumitur,pulchre Bald.in auth. licen-
tiam.num.3.verſ.reuoco in dubium.C.de epiſc.& cler.Barb.
in conſi.69.col.antepen.verſic.&1.ex eo vol.3.cum alijs ad-
ductis per Boer.in deciſio.81.nu.6.& per Roland.à Valle in
conſ.90.nu.11.vol 2.vbi etiam aliter diſtinguit, ſecundū gl.
ſingular.in c.nulli.12.qō.5.nempe, ſi hæredes prælati ſint in
3 poſſeſſione bonorum acquiſitorum per prælatum , † incum-
bere eccleſiæ probare illa fuiſſe quæſita de bonis eccleſiæ,&
econtra , ſi eccleſia ſit in poſſeſſione,hæredibus prælati pro-
bandum eſſe , illa fuiſſe acquiſita de bonis proprijs prælati ,
teſtando gloſſ.in c.ſint manifeſte.12.q.1.& Rui.in conſ.96.
nu.6.vol.5.& c.1.12.q.5.in fin.ibi,nec ei ſine cognitione &c.
qui eſt not.ſecundum Bertran.in tract.de epiſcopo,in 4 par-
te.in tit. de poteſtate epiſcopi in temporalibus circa res ec-
cleſiæ num.6.
Quod vero dicitur , ſi non conſtet de bonis prælati , tunc
præſumi,de bonis eccleſiæ acquiſiuiſſe.
4 Amplia primo , ut etiam procedat, ſi dubitetur,† quia in
dubio pro eccleſia præſumitur Io.And.c.3.de pecul. clerico.
Rom.conſ.159.ſup.eod.nu.4.& ſeq.
Secūdo amplia,vſque eo hoc dictum procedere, vt etiam
5 ea,quæ per prælatum acquiruntur,† cenſeantur in dubio ac-
quiſita intuitu,& nomine eccleſiæ,ita traditum eſt à Bald. in
d.auth.licentiam.nu.3.Bar.in l. cum ipſe verſ. quærit lex no-
ſtra.C.de contrah.empt.vbi dicit , res acquiſitas per præla-
tum,cenſeri acquiſitas intuitu eccleſiæ.
Tertio amplia,cōcluſionē procedere,vt etiam procedat,
in clerico acquirente bona,nam in dubio clericus poſt cleri-
6 catum præſumitur acquiſiuiſſe, † intuitu beneficiorum , &
eccleſiæ,vt eſt tex.cum gl.in c.1.extr.de pecul cler.gl.in c.a.
extr.de don.int.vir.& vxo.gl.in c ſint manifeſte,12.q.1.gl.&
Dd.in auth.licentiam.C.de epiſc. & cler.& in corpore vnde
ſumitur,videlicet in authē. de eccleſia tit.§.interdicimus.in
fin.colla.9.Panor.in c.relatum.2.nu.11.extr.de teſtam.& ibi
gl.& Dd.& Cæpol.in conſ.51.nu.3.in ciuil.
Quarto amplia,idem procedere in promiſſione facta prę-
7 lato , †nam promiſſio facta prælato cenſetur in dubio facta
intuitu eccleſiæ,Lap.in alleg.113.nu.2.Ioā.Andr.c.3. de pe-
cul.cleric.& ibi Dd.recentiores,& antiqui , quos videas, &
8 pro hac ampliatione facit concluſio,† vt diſpoſitio loquens
in dote habeat locum etiam in dote promiſſa, in qua multos
videas concordantes alleg.in addi.ad Lap.d.alleg.113.
Verum circa hanc vltimam ampliationem non lenis , nec
contemnenda dubitatio poteſt oriri.Nam ſi prælatus deceſ-
ſerit non declarata volūtate,an nomine eccleſiæ, an proprio
& de bonis patrimonijs acquiſiuerit,ad quos tranſibit facul
tas declarandi ad hæredes defuncti prælati , an vero ad ſuc-
ceſſorem in prælatura,& beneficio ? Pro vtraque parte pu-
9 gnant auctoritates , & in primis † quod ad hæredes ſpectet
declaratio,videtur text.in l.hæredem.ff.de reg.iur. vbi dici-
tur , hæredem eſſe eiuſdem poteſtatis cum defuncto , idem
ſanxit Imp.in auth,de iureiur.à mor.præſt.in princ.vbi per-
ſona hæredis eadem habetur cū perſona defuncti.Soci.conſ.
293.præſens.nu.1.verſi.vnde dicatur.li. 2.Iaſ.& Iac.de San-
cto Georgio in l.ſi deceſſerit,& ibi Bart u.1.ff.qui ſatiſd.co-
10 gant. & † quod vero poteſtas declarandi non tranſeat ad
hæredes defuncti,voluerunt Bar.in l.inter ſtipulantem.§.1.
num.3.& Alex.nu.8 ff.de verb.oblig.
In hac tamen controuerſia dicendum crediderim,faculta
tem declarandi tranſire ad ſucceſſorem Prælatum , cum hoc
11 reſpiciat voluntatem dignitatis,† quæ nunquam moritur.c.
ſi gratioſe.de off.deleg.lib.6 c.quoniam Abb.12.q.2. Dyn.in
reg.delictum,nu.16.verſi.item quæri poteſt,an ſucceſſor prę
lati.Bar.in l.bonorum,nu.5.ff.rem rat.haber.Caſſad.deciſ.4.
incipien.mentalis reſeruatio col.4.circa medium,ſub tit. de
reſeruat.late vide allegat.Lap.114.& ibi addit.

CONCLVSIO CCIII.

ARGVMENTVM.

Bona per prælatum poſſeſſa, an in dubio præſumantur eſſe de menſa eccleſiæ, & quibus modis id probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona eccleſiæ per Prælatum poſſeſſa, in dubio præſumuntur eſſe de menſa eccleſiæ, &
ipſi incorporata, niſi contrarium probetur*
2 *Bona illa præſumuntur eccleſiæ, quorum dominium vtile & directum ad ipſam
ſpectat.*
3 *Bona quæ conſueuere dari in feudum, vel emphyteuſim, quare non dicantur de
menſa eccleſiæ.*
4 *Bona conſueta dari in feudum ſi detur caſus caducitatis, & reuerſionis ad eccle-
ſiam, poſſunt iterum infeudari, tanquam ſi non ſint de menſa.*
5 *Bona feudalia reuerſa ad eccleſiam, ſi iterenter coniungantur menſæ tanquam bo-
na de menſa, non poſſunt dari in feudum, ſiat in emphyteuſim.*
6 *Bona præſumuntur de menſa eccleſiæ, quorum proprietas & vtilitas fuit longiſſimo
tempore penes eccleſiam.*

7 *Bona*

7 *Bona de nouo data, conceſſa, & donata eccleſiæ quare dicantur eſſe de menſa eiuſdem.*

8 *Bona illa dicuntur de menſa eccleſiæ, quæ alias in feudum, vel emphyteuſim data fuerunt, ſi aliqua de cauſa ad eccleſiam reuerſa Prælatus ſignificauerit, ipſa eſſe de menſa eccleſiæ.*

9 *Declaratio voluntatis Prælati, vt bona ſolita infeudari, vel in emphyteuſim dari reuerſa ad eccleſiam, ſint de menſa eccleſiæ, nõ ſufficit quoad eos, qui ob curſum temporis immerito ab emphyteuſi ſunt excluſi, & poſſunt petere de nouo inueſtiri, quia requiritur, vt per annum poſſederit vltra talem requiſitionem.*

10 *Feuda noua, vel de nouo aperta non dicuntur poſt anni curriculum.*

Nouæ nuptiæ dicuntur infra annum, ibid.

11 *Bona infeudata, & emphyteutica reuerſa, per magiſtratus ad id electos notata in libro aliarum poſſeſſionum, & rerum menſæ, dicuntur eſſe menſæ incorporata, & eidem applicata.*

12 *Vnuſquiſque præſumitur eſſe talis, quales ſunt illi, quibus eſt connumeratus, vel inter quos eſt deſcriptus.*

13 *Bona reuerſa ad eccleſiam, & poſſeſſa per quadraginta annos de iure canonico, & per triginta de iure ciuili, ſunt omnino de menſa.*

14 *Prælatus poſſidendo per decem annos, videtur in dubio declaraſſe bona incorporata, & acquiſita menſæ eccleſiæ.*

15 *Poſſeſſio decennalis inducit animum præſumptum acquirendi ius, & dominium de nouo, & eo magis in retinendo acquiſitum.*

16 *Bona vt dicantur de menſa eccleſiæ, ſufficit, vt poſſeſſa ſint per ſolum anni curriculum.*

17 *Tempus, quod requiritur, vt bona dicantur de menſa eccleſiæ, cum non ſit à iure expreſſum debet iudicis arbitrio terminari.*

18 *Bona non efficiuntur de menſa eccleſiæ, quando conſtat de aliqua cauſa, qua Prælatus diſtulit ea dare in emphyteuſim, vel feudum.*

19 *Bona durare dicuntur conſueta infeudari, & emphyteuticari, ſi Prælatus diſtulit ea concedere aliquo legitimo impedimento diſtentus, vel quia volebat inuenire feudatarium, & emphyteutam, qui faceret conditionem eccleſiæ meliorem.*

20 *Bona quæ dicantur eſſe de menſa eccleſiæ, vide etiam remiſſiuè.*

BOna eccleſiæ per Prælatum poſſeſſa in dubio præſumi eſſe 1 de menſa eccleſiæ, & ipſi inhærere, † niſi contrariũ probetur, vnanimes tradidere Inn. & Hoſt. & Card. Floren. in ca. 1. de cleric. qui inueſ. fecit, cuius rei gratia adeas ea quæ docuit Bald. in d. cap. 1. cap. vt ſuper & ibi Hoſtienſ. de reb. eccl. non alienan. Cephal. in conſ. 126. nu. 6. vol. 2.

Verum cum de hac materia multas Dd. ſtatuant concluſiones, operæ pretium duxi rem altius repetere, & per quaſdam poſitiones dilucidare.

Præſumuntur igitur, vt hinc exordiar, primo de menſa ec-2 cleſiæ illa bona, † quorum dñium vtile, & directũ ſpectat ad ipſam iuxta ſententiam gl. in cle. 1. in verb. ad menſam, de ex-* ceſſib. præl. quam * cõiter ſequũtur Dd. in cap. vt ſuper. de rebus eccleſ. non alien. & Abb in ca. 2. in 2. notab. de feud. Martinus Laudẽ in c. 1. qui feu. dar. poſ. Vnde bona, quæ conſueuere dari in feudum, vel emphyteuſim, non dicuntur de menſa 3 eccleſiæ, † cum eorum vtile dominium dicatur tranſlatum in recipientem, vt de feudis habetur per Raynaldum in repet. cap. imperialem. de prohib. feu. alienat. per Federicum. dum conatur tradere definitionem feudi, cui videtur aſſentire Iulius Clar. in §. feudum. q. 4. & idem tenet Afflic. in prælu. feud. nu. 69. Et ſi datur caſus caducitatis, & reuerſionis ad eccleſiã, 4 † poſſunt nouiter infeudari tanquam ſi non ſint de menſa, per cap 2. de feud. & c. 1. in prin. qui feu. dare poſſunt.

Intelligas tamẽ iſtud procedere, ſi dicta bona reuerſa illico darentur in feudum, vel emphyteuſim, ante applicationẽ eorundem eccleſiæ, ſecus ſi prius adiungerentur, & denuo con-5 iungerentur menſæ: † quia tunc tanquam bona de menſa non poſſent dari in feudũ, ſiue in emphyteuſim, obſtat enim contex. in d. c. vt ſuper. de quo ſtatim, in fi.

Secundo illa bona præſumuntur eſſe de mẽſa eccleſiæ, quo-6 rum bonorum † proprietas, & vtilitas fuit longiſſimo tẽpore penes eccleſiam, ſic habemus ab Abb. in d. ca. vt ſuper. & ibi Dd. per ca. videntes. 12. q. 1. vbi talia bona deſeruiunt menſæ neceſſitatibus, & vtilitatibus eccleſiæ.

Tertio, bona quæ recens data, cõceſſa, & donata ſunt eccle-7 ſiæ, vel ſimili modo acquiſita, † dñr eſſe de menſa eccleſiæ, qa videntur data, vt ſint de vtilitate, & in bonis ipſius eccleſiæ, & ob id de menſa, per Innoc. & Abb. dicto loco ſupra citato.

Quarto ea dñr bona de menſa eccleſiæ, quæ alias in feudũ, vel emphyteuſim data fuerunt, ſed aliqua cauſa ad eccleſiam 8 reuerſa, Prælatus aperte ſignificauerit † bona illa eſſe de mẽſa eccleſiæ. Card. Zabar. in c. 2. q. 13. de ſeu. Abb. in d. c. vt ſuper, nu. 10. & in verſ. & dicendum eſt, de reb. eccleſ. non alie. Bart. in d. l. ſi vacantia. nume. 9. verſ. vel ſi Abbas. C. de bonis vacã. lib. 10. Anchar. in conſil. 156. propter tria. col. 2. verſi. præterea videtur. Barbat. in d. cap. vt ſuper. colum. 2. verſ. ſi vero loquimur. Claudius de Seyſello in Specul. feudor. pag. 251. verſic. tamen concludendo, & prudentiſſimus Iacob. Menochius in conſil. 79. num. 10.

Verum tamen id declarando, vt procedat tãtum in ſui præiudicium, vt ſcilicet non poſſit ipſe infeudare, vel in emphy-9 teuſim dare, † ſed quoad alios, vt eos, qui ab emphyteuſi ob curſum temporis immerito ſunt excluſi, & poſſunt petere, vt iterum reinueſtiantur, iuxta tradita per Bart. in l. 1. § permittitur. ff. de aq. quoti. & æſti. Tiraq. de retrac. conſan. in proœm. nu. 41 non ſufficiat talis declaratio, ſed requiritur, vt per annum poſſederit vltra talem declarationem, ita D. Claud. vbi ſupra pag. 252. verſ. & illud. Cardin. in ca. 1. epiſcop. vel Abb. Menoch. in d. conſ. 79. nu. 12. & per Archi. in ca. 1. 35. quæſt. 8. Bart. in l. ſi vacantia. C. de bo. vac. lib. 10. vbi Ioan. de Plat. referunt ſcribentes d. c. vt ſuper, Floria. in c. 2. de feu. & ibi Abb. qui mouetur primo hac ratione, quia ſolum noua feuda Prælatus infeudat, quæ nondum ſunt de menſa eccleſiæ facta, id 10 eſt quæ recẽter ſunt aperta c. 2. de feud. ſed noua feuda, † vel de nouo aperta non dicuntur poſt anni curriculũ, vt in d. c. 1. 35. quæſt. 8. vbi nouæ nuptiæ dicuntur infra annum, non poſtea. l. interdum. §. quorum. ff. de publica. eſt tex. in c. vt ſuper, allegatus ſupra, vbi ait Innoc. vt ſi Archiepiſcopus retinuerit per annum iſta bona penes eccleſiam, videatur illa menſæ applicaſſe.

Quinto bona infeudata, & emphyteuticata reuerſa p prælatum, vel magiſtratus, ad id conſtitutos notata in libro aliarũ 11 poſſeſſionũ & rerum menſæ, † dicuntur mẽſæ inhærere, & eidem applicata, Bart. & Angel. in l. ſi vacantia. & in l. ſi quãdo. C. de bon. vacan. li. 10. per illos tex. vbi res vacantes dicũtur fiſco incorporatæ per deſcriptionem factam in libro illarum rerum, quæ ſunt de menſa, & D. Archi. dicit in c. contra morẽ. ca. homo librum. c. Iſidorus. 15. diſtin. c. ſi Romanorum. 19. diſ. quem præſumi eſſe talem, quales ſunt illi, quibus eſt cõnume-12 ratus, † vel inter quos eſt deſcriptus, ſentit Ioã de Pla. in d. l. ſi vacantia. nu. 3. Zabarel. in cap. 2. q. 13. de feu. & in d. c. vt ſuper, col. 2. verſ. & ideo diſtingue. de reb. eccleſ. non alien. Anchar. in conſil. 156. col 2. verſ. Præterea videtur, Præpoſ. in c. 1. epiſcop. vel Abb. Claud. de Seyſel. in d. Specul. feud. pag. 251. verſ. tamen concludo. Curt. iun. in tracta. feu par. 2. q. 5. princ. in fi. Menoch. in d. conſ. 79. nu. 14 Paris de Puteo in tra. de feu. reintegratione, ſub rubr. res ſolita concedi quando dicatur nu. 7. Rimin. ſenior in conſ. 340. nu. 14. lib. 2.

13 Sexto, bona, quæ reuerſa ad eccleſiã, † & poſſeſſa de iure canonico per xl. annos, & per triginta de iure ciuili, ſunt omnino de menſa, & minus non ſufficit ad id, ſic edocuit Ioã. de Imol. d. c. vt ſuper. Iſer. in ca. 1. col. 2. verſ. itẽ bona titulata, de his, qui feu. da. poſ. Martin. Laudẽ. in c. 1. in princ. col. 1. in fi. epiſc. vel Abb. Ang. in l. ſi vacantia. col. 6. C. de bo. vac. lib. 10. quorũ opinioni aduerſat Barba. in d. c. vt ſup. col. 3. ver. & iõ mihi. de reb. eccl. nõ ali. vbi ſequitur hãc ſñiam, in dubio Prælatũ poſſidendo per decẽ annos videri declaraſſe aium ſuum 14 bona fuiſſe incorporata, † & acquiſita mẽſæ eccleſiæ, nec ſufficere breuius tẽpus, arg. l ſi filius. C. de pet. hære. l. qui in aliena. §. 1. ff. de acq. hære. eſt tex. in l. pen. C. cõi diuid. l. cum poſt. de iur. dot. vbi decẽnalis poſſeſſio inducit animum præſum-15 ptum acquirendi ius, & dominiũ de nouo, † eo magis igitur debet valere decennalis poſſeſſio in retinendo acquiſitum.

Tertia illorum fuit opinio, qui dixerũt, ad id ſufficere ſolũ 16 anni curſum ẽt abſque alio adminiculo † inter quos fuerunt Archid. 35. q. 8. Floria. in c. 2. de feud. & ibi Card. Zabar. q. 12. & idẽ Card. in cõſ. 34. col. 1. verſ. itẽ & alio reſpec. Abb. in ca. vt ſuper. n. 10. de reb. eccle. non alie. Barba. in conſ. 17. col. 6. in fi. li. 4. Gui. Pap. deciſ. 150. Dec. in authẽ. qui rem. C. de ſacroſ. eccleſ. Iul. Clar. in li. 4. ſeu. §. feud. q. 13. verſ. ſed nunquid.

17 Quarta, & verior opi. fuit, ſentiẽtiũ, † vt cum iſtud tempus non ſit à iure expreſſum, debeat iudicis arbitrio terminari, quam opinionem finaliter tenuit Cardin. in d. ca. 2. q. 12. in fi. de feu. Claud. de Seyſello in Spec. feu. pag 255. verſ. hæc coniectura. Rimin. ſen. in conſ. 141. nu. 15. li. 2.

Declarat hæc cõcluſio, vt procedat, qñ non conſtet de aliqua cauſa, quare Prælatus diſtulerit dare in emphyteuſim, vel feudũ: nam ſi aliqua cauſa conſtaret, nõ efficerentur bona de mẽſa eccleſiæ, ſed durarent cõſueta infeudari, vel emphyteuticari: puta qa ita diſtulit aliquo legitimo impedimẽto diſtẽtus: ita in ſpecie Anchar. in conſil. 156. col. 2. verſ. itẽ & ſi vera eſſet. Zaſ. in epit. feud. par. 5. nu. 150. Clau. de Seyſel. in d. Spec. feud.

Digitized by Google

ſcud.pag.255.verſ.prędicta tamen,quos refert Menoch.in d.
19 conſ.79.vbi aliam affert bonam cauſam, † ſcilicet ſi penes ſe
retinuit:quia volebat inuenire feudatarium, vel emphyteută
qui faceret conditionem eccleſiæ meliorem,quam vellent facere illi, qui hucuſque comparuerũt, & ibi etiam affert auctoritates iſtiuſmodi opiniones.

Hæc ſummatim dicta ſint pro declaratione huius quæſtio-
20 nis,quæ nam bona eſſe dicantur de menſa eccleſiæ, † ſi quis
vltra requirat,adeat iuris Pontificij interpretes in d.c vt ſuper.& per Redoan.in ſuo tract.de reb.eccleſ. non alien. q.2. §.facit.ſua finem, nu 22.& in ſeq.

CONCLVSIO CCIIII.

ARGVMENTVM.

Bona quem non habere,quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 Bona quem non habere probatur per librum æſtimi.
2 Probatio quod quis bona non habeat fieri debet per nuncios,& exploratores miſſos à iudice ad inueſtigandum.
3 Bona quem non habere probatur per librum æſtimi,& bona fuiſſe in bonis alicuius probatur per eundem librum æſtimi.

BOna quem non habere probari per librum æſtimi, profi-
1 tendo voluere Bar &† Alex.in l decem ſtipulatus, nu.16.
cum ſeq de ver.obli.Sed Bal.Ange.Fulg. & Imo.ibidem contrarium ſentiunt,id eſt, non ſufficere probationem per librũ
2 æſtimi,ſed oportere, vt probatio fiat per nuncios,†& exploratores miſſos à iudice ad inueſtigandum,per l. magis puto, §.ne paſſim.C.de reb cor. & pro hac opinione Alexã in l.decem ſtipulat.adducit duas rationes, nu.17. quæ meo iudicio ſatis arrident. Tu adeas eundem pro conciliatione harũ opinionum:quia ibi diſtinguendo conciliat. Et ſicuti quem non
3 habere bona probatur per librum æſtimi, † ita bona fuiſſe in bonis alicuius probatur per eundem librum æſtimi,vt reſpondit Roman.in conſ.165.& Abbas in conſ.6.num.8.

CONCLVSIO CCV.

ARGVMENTVM.

Si quis aſſerat bona ad hæreditatis debita ſoluenda non ſufficere,quomodo illi probandum ſit.

SVMMARIA.

1 Bona non ſufficere ad ſoluenda debita hæreditatis,probatur per inuentarium ab hærede exhibitum,aſſerente non eſſe,nec reperiri alia bona in hæreditate,& transfert onus probandi in aduerſarium.
2 Probatio per inuentarium, bona non ſufficere ad ſoluenda debita hæreditatis, nõ concludit neceſſario,prout concludere debet.
Fundans ſe in negatiua illam debet ſufficienter probare.ibi.
3 Aſſertio ſola etiam cum iuramento non eſt probatio,neque probationis ſpecies.
4 Neganti bona non ſufficere ad debita,obſtat iuris præſumptio,quia quilibet præſumitur ſoluendo.
5 Aſſerenti æſtimationem beneficij non excedere ſummam expreſſam in impetratione, incumbit onus probandi,& aſſerens redditus alicuius eſſe diminutos,debet legitime probare.
6 Negatiuam allegans illam probare debet.
7 Præſumptio iuris transfert regulariter onus probandi negatiuam in aduerſarium.
8 Hæres præſumitur deſcripſiſſe omnia bona in inuentario alioqui præſumitur deliquiſſe quod non eſt dicendum.
9 Negatiua probatur per ſcripturam, & dicitur contrꝰlata ſcriptura,quæ per ſcripturam probatur.
10 Negatiua ſi non probaretur per inſpectionem inuentarij, fruſtra eſſet hæredi conceſſum beneficium inuentarij.
11 Negatiua quare probetur per aſſertionem hæredis.
12 Quæ conſiſtunt in animo,& facto aſſerentis probantur per aſſertionem ipſius iuratam.
13 Aſſerenti ſe non habere pecuniam creditur,quia hoc conſiſtit in facto proprio.
14 Probationi per inuentarium,bona non ſufficere ad ſoluenda debita hæreditatis,ſtatur etiam,quando agatur de magno præiudicio tertij.
15 Bona non ſufficere ad ſoluenda hæreditatis debita ſatis eſt probare per ſemiplenam probationem,dummodo agatur de modico præiudicio.
16 Creditores, & legatarij probar poſſunt ſubſtantiam defuncti eſſe maiorem, quam in inuentario per hæredem ſit deſcripta,& talis probatio poterit ſumi de domo hæredis.
17 Aſſerenti bona non ſufficere incumbit onus probandi,ſi fama, vel opinio communis repugnet.
18 Res,quæ probatur perueniſſe ad aliquem,præſumitur penes illum exiſtere,niſi probetur deperdita,vel diſtracta,& non ſufficit aſſerere rem apud ipſum non extare.
19 Hæredi aſſerenti bona non ſufficere,creditur, quando tantummodo agitur de præiudicio,non autem quando agitur de æſtimatione bonorum.
20 Præſumptio pro inuentario per hæredem confecto eſt tanta,vt transferat onus probandi in aduerſarium.
21 Hæres fundatam habet intentionem ex inuentarij ſcriptura.
22 Quando aliquis ſuſtinet partes rei,ſeu ſufficit dicere, bona non ſufficere,& nihil aliud tenetur docere.
23 Hæres,ſi ex inſpectione inuentarij oſtendit tantum eſſe in bonis probat.
24 Bona fuiſſe in bonis eius,qui fecit fideicommiſſum, quomodo probetur, vide remiſſiue.
25 Bona illata,& inuecta ab inquilino in domum,ex quibus præſumantur fuiſſe inuecta,vt ibi perpetuo remaneant,& ſic vt cenſeantur tacite obligata,& hypothecata pro penſione domus,vide remiſſiue.

BOna non ſufficere ad ſoluẽda debita hæreditatis probare
per inuentariũ ab hærede exhibitum, aſſerente, non eſſe,
1 nec †reperiri alia bona in hæreditate,& trãſferre onus ꝓbandi in aduerſariũ,habuimus ab Impe. Iuſtiniano in l.fi. § licentia.C.de iur.deli.& à Bar.in rub.ff.de no.ope.nun. l.conficiuntur.§.codicilli.ff.de iu.codicil.in l.1.§.ſi vſusfructus.circa fin. ff.ad le.Fale.vna tradidere Bal.& Salic.in d.l.cũ de lege. ff.de proba.Imo.in l.cũ ex eã.ff.de iud meminit Caſtrẽ.in l.maritũ ff.ſol.mat.docuere Bal.Ang.Io.de Imol.in d.l.fi.§.licentia.rñdere Aret.In cõſ.119.circa fi.& Caſtrẽ.cõſ.21 F. col.pe. vol.1. cauit Roman.conſ.276.in fi.non omiſit Ioã.Crot.in l.ſi cõſtãte,col.13.& ſeq.ff.ſol.mat.nec præterijt Alex.cõſ.41.in fi.vol. 3.& in conſ.71.in fi.vol.4.idẽ Alex.in conſ.230.col.3.volu.6. cui accedit Gui.Pap.q.134.idem ſenſit Iaſ.in §.itẽ ſi quis.col. 35.Inſtit.de act iſtis adhæſit Gozad.conſ.94.col.7. eandẽ ſententiam ſequutus eſt Caſſan.in conſuet.fol.mihi 251.col 1.cõſultus rñdit Aym.in conſ.80.col.3. voluit hoc idem Anto.de But.in c.fi.de proba & in c.contingit.de fi.inſtr. placuit Soci. conſ.104.in fi.vol.3.nec ab hoc receſſit Curt.iun. in conſ.150. col.4.gl.in l.cum de lege.ff.de proba.præcipit ẽt Bar.in l.ſi cõſtante.ff.ſol.mat.& in l.decẽ.ff de verb.obli.& late Iaſ videas in d.l.ſi conſtante,qui plurimos allegat, conueniunt enim iſtis Alexã.conſ.102.col.1.vol.3.& ſcriptum reliquit Soc.cõſ 129.
* tota difficultas,col.pe.li.4.Rui.in conſ.187.vbi * cõiter dicit, vol 1.& in conſ.116,vol.2 Guid Pap q 42 idem Ruin con-
* ſilio 144. * vbi de communi etiam atteſtatur,volum 1. prout
* * communem dicit in conſ.109.vol.3.

Contrarium ſenſere Iac.Bu in l actor.C de proba.Imol.& Roman & Alex in l cum de lege col 12 ff.eo Paul.de Ca in l. Mæuia § ſi ff eo Cuma Aret & Alex.in d l decem col 3 ff.de verb.obli.Corn.in l.fi.§ licentia vbi ẽt Alex & Iaſ. C.de iure deli Areti in l in illa col pen ff de verb obli Lancell Deci in d l.ſi conſtante col.1.& ibi Claud col 5 & inẽ Claud in l decem ff de ver obl Marian.Suc in conſ 26 col.3 volu 2 Imol. Roman Aret Pau de Ca & Alex quos refert Iaſ. in l ſi cõſtan
2 te.col 51.Ratio eſt,† quia hmõi probatio nõ concludit ex neceſſitate,prout debet concludere l non hoc.C.vnde legi l.ne quæ natales.C.de proba c in pñtia ext co tit.& ſentit Calca. conſ.9.verſ 8 voluit Frã Curt in conſ 150 ſcripſit Crau cõſ. 2.& Ruin ſibi contrarius in conſ 154 vol 3 cõprobatur porro,quia qui negatiuæ innititur debet illã optime probare l.in illa.& ibi Bart ff.de verb obli ſola aũt aſſertio,non eſſe plura
3 bona,etiam cum iur°,non eſt probatio,† neque probationis ſpecies.l eum qui.ff de iureiur in prin.Bal in ca 1.,§ conuenticula de pac iur.firmã.in vſib feu alioqui ſi ſola aſſertio probaret,eſſet in manu aſſerẽtis proferre,quod vellet, quod non eſt concedendum l.maritus § fin. ff ad l.Faleid

Confirmatur ſecundo,quia contra negãtem bona non ſuf-
4 ficere ad debita,obſtat iuris præſumptio,†quia quilibet præſumitur ſoluendo,iuxta ſententiam gl in c.bonæ,il 1.in verb. naturam in fi de elect & probatur in l ſi creditores. ff de priuil creditor.

Accedat tertio concluſio D Alexan in l ſi defunctus C.arbit.tut.Panor.& Feli in c ſi.de præſum & Feli. in c ad aures.
5 de reſcri.vbi concludunt, † aſſerenti æſtimationem beneficii non excedere ſummam expreſſam in impetratione incumbere onus probandi.

Præterea aſſerens redditus alicuius eſſe diminutos, debet legitime probare §.quia vero iã legem.ibi. & probetur a parte fortuita diminutio,auth.de æqual dot.

6 Ad hæc † quod allegans negatiuam debeat illam probare, vt infra loco ſuo dicetur.

Quibus oibus argumentis in contrariũ adductis non obſtãtibus,ſententiã Iaſ.in d.l.ſi conſtante ff.ſol.mat.& Bart in l. decem,de ver.obl.aſſerentem,concluſ [illegible]

Digitized by Google

ccedere per l.fi.§.licentia.C.de iur.delib. amplectendá duco.
Nec id róne careat,ná hoc caſu pro aſſeréte cócurrit iuris
7 pſumptio,vt tradidit Alex.in rubr.de nou,ope,nunciat,† ſed
præſumptio iuris tráſfert regulariter onus probádi negatiuá
in aduerſarium.l.cum pater.§.rogo.ff. de leg.2.l.fin.C.de re-
uoc.donat.
Præſumptio enim eſt pro hærede,illum omnia bona deſcri
8 pſiſſe in inuentario, † cætero qui præſumeretur deliquiſſe
quod non eſt dicendum.l.merito.ff.pro ſoc.
Iſtis addatur,quod negatiua probatur per ſcripturá, quia
hic actus,de quo agitur,ſolet authétice deſcribi, vñ dicetur
9 negatiua coarctata ſcriptura,†quæ per ſcripturá probatur,vt
eſt tex.& ibi recentiores in l.Titiæ textores.ff. de leg.1.l.fin.
C.de reb.credit.Bar.conſ.39.Corn.conſ.191.& Soc,in d.conſ.
129.Nam ſi negatiua non probaretur per inſpectioné inuen-
10 tarij,† fruſtra eſſet hæredi conceſſum beneficium inuentarij,
quia alioqui non poſſet probare hanc negatiuam, hoc eſt in
hæreditate non eſſe alia bona, quia huiuſmodi negatiua eſt
vaga,quæque non poſſit probari.l.actor.C.de probar.
11 Secunda ratio eſt,†quod negatiua probatur per aſſertioné
hæredis,q̃a actus iſte negans conſiſtit in facto proprio ipſius
negátis, qui non negat plura bona eſſe in hæreditate, ſed per
inuentariú negat plura reperiſſe in hæreditate,hæc auté, quæ
12 conſiſtút in animo & facto aſſerétis,probantur† per aſſertio-
né ipſius iuratam,ſi credimus gloſ.in §.ſed iſtæ.Inſtitut de a-
ctio.& in c,ſignificaſti.vbi Felinus de homicid.hinc dicebat
Bald.in conſi.318.incip.practica ſic ſe habet,lib.1.credi aſſe-
13 renti ſe non habere pecuniá,†quia hoc conſiſtit in facto pro-
prio,huic optime adhiberi poterit,quod decidit Caſtren.in
l.quicunque.C de ſeru.fugitiu.& in l.ſeruos.C.de teſtib.
** Et hanc dicit Ripa eſſe** cóiorem opinioné in l.ſi conſtan
te.nu.18.ff.ſolut.matrim.Ruin.cóſ.39.col.3.vol.1.& cóſ.187.
* col.2.eod.vol.vbi aſſerit hanc eſſe opinionem * communem.
14 Primo amplia concluſionem procedere† etiam quádo aga
tur de magno præiudicio tertij,eſt tex.in l.fi. §.licétia.C.de
* iure deliberan.& de*communi atteſtatur Rip.in d.l.ſi conſtá
te.nu.18.ff.ſolut.matrim.
Secundo amplia,vt etiam ſufficiat probare per ſemiplená
15 probationé,† dummodo agatur de modico præiudicio, vt
* gl,in d.l.cum de lege.ff.de probat.Bar.*& omnes in d.l.ſic có
ſtante.ſolut.matrim.
Quibus omnibus non obſtantibus creditores, & legatarij
probare poſſunt maiorem eſſe ſubſtantiam,quam in inuenta-
16 rio per hæredem ſit deſcripta, †quæ quidem probatio pote-
rit ſumi de domo hæredis,vt docuit Alex.in l.ſcimus.§.licen
* tia.C.de iur.deliber.nu.1.& hæc eſt communis*opinio,ex al-
legatis per Herculan.de proband.negat.nu,256.& Alex.in d.
l.ſi conſtante.nu.7.8.& 9.ff.ſolut,matrim.
Primo limita concluſionem,niſi fama, vel opinio cómunis
17 obſtaret,†nam túc onus probandi incumberet ipſi aſſerenti
bona non ſufficere, vt colligitur ex dictis Barto.in l.is poteſt,
col.pen.ff.de acquir.hæred.
Et ex hac limitatione infertur, vt ſi probaretur ré perueniſ-
18 ſe ad aliqué,quia præſumit penes illú exiſtere, † niſi probet
deperdita, vel diſtracta,nó ſufficit aſſerere ré apud ipſú non
extare,ſic voluit Bar.in l.ſi quis ex argentarijs.§.an vero hæ-
redi.ff.de edendo.Iaſ.in conſ.34.col.4.vol.1.vbi dicit,iſtá có
cluſioné nó pcedere,qñ præſumptio eſt cótra illú, qui neget.
Secundo limita, vt concluſio procedat tantummodo, quá-
19 do agitur de probando pretio rerum,†non autem quádo agi
tur de probanda quantitate bonorú, vt reſpondit Iaſ. ex mé-
te aliquorum in conſ.34.nu.6.vol.1.licet ipſe eam impugnet,
quem adeas.
Tertio limita quando dicitur res nó extare ex cauſa deſen
ſionis, vt per Ruin.conſi.46.col.2.& in conſi.81.in fi.vol.5.
Si vero aliam opinionem, quæ concluſioni aduerſatur, ſe-
qui velimus;
Primo limitanda eſt, illá non procedere confecto inuenta
20 rio per hæredé,†quia tanta eſt præſumptio pro inuétario per
hæredem cóſecto, vt transferat onus probandi in aduerſariú,
& ita procedit gl.in d.l,cum de leg.ff.de prob.& ita etiam i-
telligendi ſunt omnia dicta Dd.qui dicunt hæredé fundatam
21 intentioné†ex inuentarij ſcriptura, vt dicit Paul.de Ca.cóſi.
212.col.pen.vol.1.& ita declarat Alex.in l.ſi conſtante. col.
32.& ibi Iaſ.col.21.Corne.in l.fi.§.licétia.vbi etiam Iaſ.C. de
iur,deliber.Rui,conſi.49.col.1.& ſeq.& cóſ.82.col.fin.vol.5.
Idé eſt, ſi alia præſumptio concurreret pro negante, ita decla
rat Felyn.in c.ad aures.col.4.de reſcript.Claud.in d.l.ſi con-
ſtante.col.5.ff.ſolut.matrim.& in l.decé.ff.de verb.oblig.Ro-
fre.in conſi.32.col 7.Marian.Iun.conſi.26.col.2.vol.2.Alciat.
de præſum.in 3.reg.in 2 præſu.
Secundo limita non procedere, quando aliquis ſuſtineret
22 partes rei, q̃a túc ſatis eſt dicere, †bona nó ſufficere, nec aliud
tenet docere, ſecus ſi actor, ita Paul.de Caſtr.declarat.gloſ.in
d.l.cú de leg.in l.Mæuia.§.fi.ff.ſolut.matrim.& idé dicit Imo.
& Rub.ff.de nou.oper.nunciat.& hoc vr fuiſſe de méte Bart.ĩ
l.3.in l.ſi vero.§.q.p rei qualitate.ff.q ſatiſdar.cogát. Marian.
Soc.Iun.ĩ cóſ.26.col.3.vol.2.Alciat.de pſum.in 3.reg.2.pſum.
23 Tertio limita, † quando hæres ex inſpectione inuentarij
oſtendit tantum eſſe in bonis, vt cauit Lofred. in conſ.32.nu.
10.& Iaſ.in conſi.34.col.4.vol.1.
24 Quomodo vero probetur, bona fuiſſe in bonis eius, † qui
fecit fideicommiſſum, adhibendus erit Alba in conſi.6.in 4.
quæſito, incipien.ſatis de hoc dictum ſup.
Bona auté illata, & inuecta in domum ab inquilino, ex qui-
bus præſumantur eſſe inuecta, vt vbi perpetuo remaneant, &
25 ſic vt cenſeantur tacite obligata, &† hypothecata pro péſio-
ne domus, conſulendus erit conſultiſſimus iuris vtriuſque Ia-
cob Menoch de arbit.iudic.lib.2.cent.5.caſ.441. & in tra.de
adipiſ.poſſ.remed 3.quæſt.17.& q.161.

CONCLVSIO CCVI.

ARGVMENTVM.

Non probari, nec præſumi bona futura comprehendi in obliga tione, & diſpoſitione loquente ſimpliciter de bonis.

SVMMARIA.

1 *Bona futura non probantur, nec præſumuntur comprehendi in obligatione, & diſpoſitione loquente ſimpliciter de bonis.*
2 *Bonorum appellatione nunquam veniunt bona futura, quando de graui præiudicio agitur.*
3 *Diſpoſitio in pœnalibus non debet extendi ad bona futura.*

BOna futurá non probari, nec præſumi cóprehendi in obli
gatione, & diſpoſitione loquente ſimpliciter de bonis,
1 † niſi id expreſſe dicatur, ſed ſolum præſentia, conſultum fuit
ab Alba in conſi.4.nu.2.quod idem obſeruant Dd.in l.ſtipula
tio hoc modo ff de de verb.oblig & Alba.in conſi.4.nu.2.
Amplia concluſioné potiſſimú procedere, qñ de graui præ
2 iudicio agatur, quia tunc appellatione bonorú nunquá † ve-
niunt bona futura, arg.l.fin.C.quę res pig.oblig.poſſ.& notat
Bal.in conſi.170.magnifica, & illuſtris vol.1.Dec.in cóſ.502.
col.3.circa med.Bar.& Dd.in l.ſi ſtipulatus.§.cú ſtipulamur.
ff.de verb.oblig.cú alijs adductis p Crau.in conſi.139.nu.7.
Amplia ſecundo concluſioné maxime procedere in pęnali-
3 bus, †nam in pęnalibus non debet extendi diſpoſitio ad futu
ra bona, prout dicit Dec.in conſi.445.nu.65. cum ſeq. & Ri-
min.ſen.in conſi.136. nu.12.vol.1.

CONCLVSIO CCVII.

ARGVMENTVM.

Bona ſubiecta eſſe quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona ſubiecta eſſe probatur ex eo, quod deſcripta reperiuntur in regiſtro, vel æſtimo.*
2 *Prædia cenſentur ex oneribus affecta per regiſtrationem.*
3 *Regiſtratio non tantú præiudicat regiſtranti, ſed etiam omnib. cáuſam ab eo habentib.*
4 *Regiſtrum non ſolum præiudicat regiſtranti, verum etiam ſola patientia actus regi-
ſtrationis.*
5 *Exemptus à collectis ſi patitur bona ſua deſcribi in æſtimo, ſibi præiudicat, niſi intra
decem dies appellet.*

BOna ſubiecta eſſe, probari ex eo, qđ deſcripta reperiátur
1 in regiſtro, †vel æſtimo, adeo perſpicuú eſt, vt probatione
non indigeat, ná per regiſtrationé cenſentur prædia eſſe one
2 ribus affecta, & pro eis hypothecata †iuxta ſententiá Bal. in l.
1.§ quod ſi nemo.col.2.verſi.ſuper ſecúdo, qđ cuiuſ.vniuer.
& in tit.de pace.Cóſtan.verſi.nos Romanorú. col.4. Alex.in
cóſ.145.col,fi.vol.2.Iacob.de ſácto Georgio.in l.inter debito
ré.ff.de pact.Dec.in cóſ.285.col.2 in fin.Brun.in cóſ.49.circa
finé.Rub.in cóſ.9.n.11.Cacher.in deciſ.91.n.4.Alb.in cóſ.34.
nu.11.Alba.in cóſ.34.n.11.& Rol.à Valle.in cóſ.32.n.1.vol.1.
Quæ

Digitized by Google

Quæ quidẽ regiſtratio non tantum præiudicat regiſtranti,
3 ſed † etiã omnibus cauſam ab eo habentibus, vt reſpõdit Bru. in conſ.94.& in conſi.103.col 2.in fin.& Pariſ.in conſ.25.nu. 77.vol.1. Quinimo, quod maius eſt, non ſolũ regiſtrum regi-
4 ſtranti, † verũ etiam ſola patientia actus regiſtrationis præiu-
5 dicat. Ideo † ſi quis ab oneribus ciuitatis immunis patiat̃ bona ſua deſcribi in æſtimo, ſibi præiudicat, niſi intra decẽ dies appellet, prout dicit Angel in leg 1 §.ſi quis tutor.ff quan.appella.ſit quod dictum pro ſingulari refert Alex.in conſ.101. col pen verſ.tertio principaliter. vol.1.& in conſ.136.col.3. vol 2.Dec.in conſi 638.col.2 Bal.in tract. præſcript.in 4 partis principalis, quęſ.30.col 3 Corſet.in ſingular.269 & Crau. in conſi.293 col 12 circa finem, verſ nono conſidero.

CONCLVSIO CCVIII.

ARGVMENTVM.

Bona defuncti eſſe vacantia quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona defuncti eſſe vacantia probatur, quando vocatis proximioribus primi gradus, qui illi ſuccedere debent ab inteſtato, nullus comparet in termino aſſignato.*
2 *Bona defuncti quando ſunt vacantia, iſ debent nominatim vocari, quos contingit prima cauſa ſucceſſionis.*
3 *Terminus ſtatuendus ijs, quos contingit prima cauſa ſucceſſionis ad deliberandum, velint adire, nec ne, debet eſſe minimum centum dierum, & ſi nullus comparebit, ſatis dicetur conſtare bona eſſe vacantia.*
4 *Tutor dabitur bonis per ſecundum decretum, quando ex primo nullus comparuerit ad ſucceſſionem.*

BOna defuncti eſſe vacantia ex eo probari, quod vocatis proximioribus deſuncti primi gradus, qui illũ ſuccedere
1 debent ab inteſtato, † nullus ſtatuto tẽpore ſui copiã faciat, nos docuit Accur.in l.ſcimus.ff ad Trebell.Bar.in l.ſi bona.C. de bon.author.iudic.poſſid.& Afflict.ſub conſtitut.Regn.lib. 1.in titu.de offic.ſecr.nu.10.per l.1.de ſucceſſ.edict.l.ſi diu.ff.
2 quib.ex cauſ.in poſſeſſ.eat. Verũ † illud obſerues, nominatim eos eſſe compellendos, ad quos prima cauſa ſucceſſionis ſpectat, vt in l.1.ff.de ventr.inſpicien. quibus vocatis debet ſtatui terminus ad deliberandum, velit adire, nec ne, terminus
3 † erit minimum centũ dierum.l.1.& l.2.ff.de iure deliberand. ſi nullus apparebit, ſatis probatum dicetur bona eſſe vacãtia, vt dict.gloſſ.in l.ſancimus.

Limita hanc doctrinam, vt procedat quantum ad miſſionẽ
4 ex primo decre.o, † quo autẽ ad ſecundum decretũ dabitur tutor bonis l.1.de curat.bon.dand.l.fin.de priuileg.credi. & not.gloſ.in l.ab hoſtibus. in princ. ff.ex quib.cauſ.ma.Matheſ.in l.ſi bona, C.de bon.author.iudic.poſſid.

CONCLVSIO CCIX.

ARGVMENTVM.

Bona omnia an allodialia, & libera eſſe præſumantur, & quomodo id probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona omnia præſumuntur allodialia, & libera eſſe, niſi probetur contrarium.*
2 *Bona eſſe feudalia, vel allodialia, an dignoſcantur ex ſola confeſſione, vel aſſertione.*
3 *Bona eſſe allodialia aſſerens, de iure communi habet intentionem fundatam pro ſe.*
4 *Feudum eſt quædam ſeruitus.*
5 *Quæſtio ſi inciderit inter filiam defuncti, & agnatos de feudo aſſerentes eſſe feudalia bona, & filia negante, filiæ dicto ſtatur aſſerentis eſſe allodialia, & per conſequens mittenda eſt in poſſeſſionem.*
6 *Feudalis res in dubio non præſumitur, ſed libera.*
7 *Feudalis res præſumitur, ſi de ea concurrat fama, & ſimus in antiquis.*
8 *Licet in dubio res cenſeatur libera, & allodialis, tamen quando fama in contrariũ concurrit, & ſumus in antiquis, & de facto alterius agitur, illa fama facit plenam probationem.*
9 *Bona feudalia eſſe probatur, ſi Princeps in reſcripto, vel aliqua alia ſcriptura, & inſtrumento per verba enunciatiua narrat eadem feudalia eſſe.*
10 *Princeps in inueſtitura narrans bona feudalia eſſe, conſtituit plene edoctus.*
11 *Verba ex certa ſcientia, & animo deliberato appoſita in decreto Principis operantur præſumptionem informatiuam.*
12 *Verba narratiua, in quibus Princeps non fundat intentionem ſuam, faciunt qualẽ qualem præſumptionem idem operantur, quod fama, & in antiquis ſufficerent pro plena probatione.*
13 *Geſta a Principe in ſuis terris, qui de facto ſuperiorem non cognoſcit, iudicantur ac ſi à ſummo Principe, ſeu Imperatore geſta eſſent.*
14 *Eccleſia concedens iuriſdictiones, vel penſiones præſumitur in dubio concedere in feudum.*
15 *Quando dubitatur de latitudine prædiorũ feudaliũ, præſumitur omnia eſſe feudalia, & eaſdem qualitates, & conditiones, vbi nulla apparens nota diuerſitatis.*
16 *Feudalis res præſumitur, quando eam poſſidens in præteritum præſtitit aliquid Principi territorij in ſignum ſubiectionis.*
17 *Bona præſumuntur eſſe feudalia, ſi poſſideantur ab eo, qui præſtiterit ſeruitium perſonale.*

1 BOna omnia præſumi allodialia, & libera eſſe, † niſi probetur contrarium, à nobis ſupra traditum eſt, in cõcluſione, allodialis, & vltra ibi adducta ſequitur Pau.Caſtren.cõſ.180. nu.1.vol.1.& Bertran.conſ 183.nu.7.vol.6.& idẽ in cõſ.163. nũ.1.vol.5.& Par ſ.conſ.20.nu.1.& idẽ in conſi.203.n.9.eod. volu.Dec.conſ.413.nu.7 & conſ.468.nu.6. & an ex ſola con-
2 ſeſſione, vel aſſertione bona eſſe feudalia † vel allodialia dignoſcantur, multi tum profitendo, tum conſulendo docuere, in primis Curt.iun.conſ.145.nu.4.vol.2. Ruin.conſ.155.156. nu.1.vol.1.& conſ.154.num.4.vol.4. Imol.conſ.112.num.14. Com.conſ.165.nu.30.vol.2.Grat.conſ.9.nu.152.vol.1. Alcia. reg.2.de præſump.præſump.3.nu.1.& num.2. Pariſ.conſ.148. nu.25.vol.1.Maria.conſ.67.num.5. tit.1. late Dec.conſil.169. Caſſan.in conſuet.in tit de ſucceſſion.§.6.in ver.& les enfans de ſes freuſ.nu.5.fol.251.ſentit Abb.in c.veniens.in 2.& 3.notab.de accuſ.Gozad.in conſ.7.col.1.num.4.& in conſ.47.col. pen.& conſ.50.col.1.nu.8.Caſtren.conſ.179.nu.1. cum ſequ. Pariſ conſ 20.nu.1 Ioan.Andr.& Dd.in cap.nimis. de iureiu. & habetur in ca.1.& ibi gl.1.Caſtren.conſ.163.incip. in cauſa, & Alexan.conſ.129.ponderatis.in prin.1.vol.,& conſil.15. viſis in princ.in 5.vol.l.actus.C.de ſeru.& aq.

3 Ratio eſt, † quia is, qui aſſerit bona eſſe allodialia, de iure cõi habet intentionem fundatã pro ſe, quia omnia bona prę-ſumuntur allodialia, & hoc ex regula, quæ ſeſe habet, oẽs res præſumi liberas, niſi probetur ſeruitus impoſita, quia ab initio, & ab origine omnia ſunt libera, vt ſciuit Impe.Iuſtin.§.fi. Inſti.de ſeruit.Bal.in c.cum omnes, col.11.de conſti. rem aũt
4 eſſe † feudalem, vel emphyteuticam, eſt quædam ſeruitus, vt not.per gl.& Dd.in l.ſi cuius.ff.de vſufruc.in prin.Bal in c.1. col.vlt.de controuer.inueſt.& in cap.ſignificauit.Ioã.And.& alij.in c.fi.de iureiur.Imo.in clem.1.de iureiur.

Hinc iure optimo colligi põt, vt ſi quæſtio inciderit inter
5 filiam defuncti, & agnatos, † vel dñm de feudo, quia aſſerant agnati, vel dñs bona eſſe feudalia, filia vero neget, filiæ dicto fides ſit adhibenda aſſerentis eſſe allodialia, & ieccirco mittẽda eſt in poſſeſſionem, nam ipſa habet fundatam intentionẽ,
6 cum in dubio res non præſumatur feudalis, † ſed libera, caſus eſt deciſus, ca.1.§.inter filiam.ſi de feu.fuer.controu.int.dom.
* & vaſal & ibi Dd.* omnes hanc deciſionem ornant, & maxime Bal.Præpoſ.Alexan.& huic cõuenit.l.cum res. C.de prob. pulchre Gozad.conſ.7.nu.4.Dec.conſ.32. col.fi. & conſ.269. col.1.& conſ.413.nu.7.& conſ.468.nu.6.Alex.conſil.15.nu.1. vol.5.& conſ.129.nu.1.li.1.conſ.15.nu.19.

Primo limita concluſionẽ non procedere, quando pro eo,
7 quod res ſit feudalis, cõcurrat fama, † & ſimus in antiquis. ita declarat Alex.conſ.55.nu.16.li.5.per tex. in c.ſi quis. per 30. tit.ſi de feu.fuer controu inter dom.& agn.And.Tiraq.in cõſuet.Picto.tit.de retrac.§.32.num.9.cum ſeq. Iaſ.in l ſi prius. col.14.verſ.ſecundo limita.ff.de ope.no.nunc.Caſſan.in conſuetu.Burgun.fol.114.col.3 Gozad.conſ.50.vol.4.

Cuius rei ratio eſt, quia licet maxime in dubio res cenſeat̃
8 libera, & allodialis, † tamen fama repugnet, & ſimus in antiquis, & de facto alterius agatur, tunc illa fama facit plenam probationẽ, ſic obſeruauit Inn & alij in c.veniens.& in ca.q̃d per nouale.de verb.ſign.Spec.in tit.de probat.§.1.verſ.& nota quod præſcriptus, &c.Inno.in c.cum cauſam.de iura.calu. Cyn.in l.ſiquidem.C.ſolu.ma:r.Bal.Ang.& Sali. in l.proprie-
* tatis. C.de probat. ita * cõiter notant Dd. in l. atqui natura. §.cum me abſente.ff.de neg.geſt.Bald.in auth. quas actio.C. de ſacroſanc.eccleſ.& quando fama probet, infra dicetur in verbo, fama.

Secundo limita, niſi in reſcripto, vel alia aliqua ſcriptura,
9 & inſtrũo † per verba enunciatiua Princeps narraret dicta bona eſſe feudalia, ex hoc enim probatur, eſſe feudalia, vt dicit idem Alex.in eo.conſ.15.n.1.& 2.& per tex.in clem.1.de ꝓba.

Declares præfatam limitationem, vt procedat dũmodo in talib.narratiuis verbis Princeps fundet intentionem ſuam, vt quia illa ſic narrata cõferant ad id quod primo & ꝓcipue diſponebatur per principem in dicto reſcripto, vel inſtrũo. 2

V 2 habe-

habetur in d.clem.1.ſecundum Laudonum ibi, quem refert, & ſequitur Ioan de Imol.

10 Ratio eſt,†quia cẽſetur Princeps eo caſu plene edoctus de eo, quod narrat,& aſſerit, argu, de clemen.1.& per ea quę notat Io.And.in c.nonnulli.de reſcr.Card.Flor.in 9.q.qui alleg extrau.Clem.ſexti,qni incipit,prouide attendentes.

Hane vim habent illa verba,ex certa ſcientia,& animo de-
11 liberato, apponi conſueta in decreto Principis,† q̃ efficiunt præſumptionẽ informationis.l.ſed etſi quis.§.fi.& ibi no.Bar. & alij.ff.ſi quis caut.& Bar.in l.ſi dari.ff.de vet.obl.& in l.fin. § itẽ quæſiit.ff.de cond.indeb.Bal.in l.matet. C.de rei vẽdic. & in rub.C.de cõfeſſion.& in l.1.eo.tit.& in l.2.in 7.q.fi. C.de reſcin.vend.Ioan.ab Imol.in l.à Titio. ff.de verb.oblig.

Quod ſi eſſent verba narratiua facti ab alio, quam ab ipſo Principe,vel à prædeceſſore ſuo prolata,nec conſtaret,Principem plene,& perfecte de ipſis edoctum fuiſſe,tunc oẽs com-
*12 muniter * affirmant,† talia narratiua,in quibus Princeps nõ fundat intentionem ſuam,facere tantum qualemcunque præſumptionem eandem vim habentem,quam habet fama,adeo vt in antiquis tãtum ſufficeret pro plena probatione,per oonotata per gl.& Dd.in c.ſi Papa,in verb.probata.de priuil.in 6. & in c cum olim.de ceoſ.& plene notat Ant. de But.in c.fi.de ſucceſ.ab inteſ.& notant Dd.in d.clem.1.& Ioan.And. in reg. non licet.in Mercurial.

Secundo declara ſupra dictam limitationem, quod vt procedat,neceſſe ſit,vt Princeps,qui tale quid aſſerit, iſtiuſmodi ſit,qui ſaltem (vt cũ noſtris loquar) de facto ſuperiorẽ non co-
13 gnoſcat,†qm̃ geſta à talibus in ſuis terris iudicantur, ac ſi à ſummo Priocipe,ſeu Imperator geſta eſſent, vt per Bar.in l.regula.ff.de pę.& in l.3.ĩ prin.ff.de min.& in l.hoſtes.ff.de capt. & poſtli,reuer.in l.quidã conſulebaot,in fio. ff.de re iudi.d.l. infamem.in fi.ff.de pub.iud.ca.per venerabilẽ. ext.qui fi.ſint legit.facit c.ſuper quiboſdam.§.præterea. de verb.ſig.& not. Bart.io l.1.§.de qua re.ff.de poſtul.Ioã.And.in addi.ad Spec, tit.de inſtrum.edit.§.porro.in addit.inci.Hæc ſubſcriptio.

Tertio limita concluſionem non procedere,qñ eccleſia cõ-
14 cedit alicui iuriſdictiones, vel penſiones, † quia præſumitur in dubio concedere nõ libera,ſed in emphyteuſim,vel in feudum,ita docuit Bal.in c.ad euidentiam.in vlt.col. de præſcri. refert.& ſequitur Iaſ.in l.ſi prius.col.14.de oper.no.nun. late Curt.iun.conſ.158.nu.1.Ruin.conſ.22.ſub nu.7.col.4.

15 Quarto limita non procedere,qñ dubitarur†de latitudioe prædiorum feudalium,oam tunc præſumitur,tota eſſe feudalia,& omnia eſſe eiuſdem qualitatis,& conditionis,vbi nulla apparent veſtigia diuerſitatis, vt declarat Iaſ.in conſ.235.in fi.vol.2.facit tex.in c.1 in fi.& ibi gl.de controuer.inter maſ. & fœ.de beneſ.& ibi Aluarot.col.2.Zaſ.conſ.11.vol.1.

Quinto limita concluſionem non procedere,quando poſſi-
16 dens rem,† in præteritũ præſtitiſſet aliquid Principi territorij,in qoo booa à ſe poſſeſſa ſita ſunt, in ſignum ſubiectionis, quia tunc res præſumitur feudalis, ſic loquutus eſt, & declarauit Afflic.ſuper conſti.Reg.fol.110.col.4. poſt And.de Iſer. in lib.1.ſub rubr.de offic.iuſtitiar.

Sexto limita niſi quis præſtiterit ſeruitiũ perſonale Princi-
17 pi.† nã tunc bona à tali poſſeſſa præſumuntur eſſe feudalia. ita decidit Grãmat,deciſ.77.n.1.& ſeq.refert,& ſequit̃ Cy.in auth.ingreſſi.verſ.circa p̃miſſa adhuc quæro.C.de ſacroſ.ecc.

CONCLVSIO CCX.

ARGVMENTVM.

Bona inuecta, & illata in fundum conductum quomodo probentur domino fundi obligata pro penſione, & quo pacto id procedat.

SVMMARIA.

1 Bona inuecta & illata in fundum conductum ex eo, quod in fundum inuecta, & illata fuerunt, probantur domino fundi obligata pro penſione.

2 Bona omnia illata in fundum conductum cenſentur tacite obligata domino pro penſione, non obſtante expreſſa obligatione in alijs rebus, & etiam in aliquibus ex ipſis illatis.

Idem dicitur de illatis, & inuectis in molendinum ibid.

3 Molendinum an ſit prædium ruſticum vel vrbanum vide remiſſiue.

4 Bona inuecta, & illata in naui, vt vehantur, obligata ſunt pro fœnore nauis.

5 Bona illata & inuecta etiam in porticum domus, & illi cohærentem, cenſentur obligata domino pro penſione.

6 Merces illata & inuecta in domum, vel apothecam, ad id conductam, pro penſione obligata ſunt domino.

Horreum & magazinum, idem ſunt, ibid.

7 Merces non probantur obligata pro penſione, cum ſunt illata in domum conductam. Quod declara, vt ibi.

8 Bona illata & inuecta in fundum emphyteuticum, pro penſione domino obligata ſunt.

9 Bona illata in domo conducta, vt ibi eſſent, quæ conductor poſtea aſportauerit, cenſentur obligata domino pro penſione.

10 Bona inuecta in domo conducta, domino obligata ſunt nedum pro penſione, verum etiam ſi deteriora facta ſint.

11 Bona in domum illata nedum à conductore primo, verum etiam à ſubconductore, obligata cenſentur primo locatori domino fundi.

12 Bona coloni partiarij illata in fundum conductum ſunt obligata domino pro penſione.

13 Actio ex obligatione datur etiam contra tertium poſſeſſorem.

14 Bona inuecta & illata, nedum in fundum vrbanum, verum etiam in ruſticum conductum, pro penſione obligata ſunt.

15 Res, quarum dominus eſt conductor, & res aliena, quas colonus poſſidebat mala fide, & inuehit in fundum conductum inſcio domino rerum, an cenſeantur domino obligata pro penſione, diſtingue, vt ibid.

16 Pecunia, quam quiſ habet in arca, vt impendat in quotidianas neceſſitates, non cenſetur obligata domino pro penſione domus.

17 Pecunia, quam aliquis in arca reconditam habet, ex qua nec obolum amouerat, ſed tenet loco peculij, & ſupellectilis, cenſetur obligata domino pro penſione domus conducta.

18 Veſtes quotidianæ, cum non veniant in expreſſa hypotheca, nec in tacita venire debent. Idem dicitur de lecto, & de omnibus his, quæ non veniunt in expreſſa generali obligatione, vt de ſcholarium libris, & de militum armis. Quod tamen limita, & reſtringe, vt ibid.

19 Inſtrumenta, & chirographa creditorum pro penſione domus non cenſentur obligata domino.

20 Res in fundum illata, & inuecta, vt ibi perpetuo maneant, pro penſione obligata ſunt domino, & quænam ſint inuecta, & illa in animo, vt ibidem permaneant vſque ad finem conductionis, ſtatur arbitrio iudicis.

BOna inuecta,& illata in fundum condoctum ex eo probari domino fundi obligata pro penſione†quod in fundum
1 inuecta,& illata fueruot,ſanxit Impe.Iuſtin.Inſtit.de action. §.item Seruian.verſ.1.& 2.& l.io prædijs.ff.in quib. cauſ.pignor.& hypoth.contrah.l.ſi nõ inuecta.l.certi iuris.C.eo.tit.

Ampliatur primo,vt procedat,ẽt ſi dñs pro dicta pẽſioοe ſibi proſpexerit de obligatione in alijs rebus,ẽt ſi in aliqbus
2 tantum ex ipſis inuectis,& illatis: † nam etiam omnes illatæ ceoſentur obligatæ tacite, non obſtante dicta expreſſa obligatione, vt ſeoſit Bal.in l.certi iuris.n.13. C.loca.quẽ referũt, & ſequuntur Ioan.Fab.Aret. & Iaſ. in d.§.itẽ Seruiana. Neguſ.io tract.de pignor.& hypoth.in 4.memb.2.partis.n.138.

Amplia ſecundo,vt procedat etiam in illatis,& inuectis in molendinũ,vt tradidit Bar.in d.l.certi iuris.quẽ ſequitur Ne-
3 guſan.vbi ſup.no.144 & quia dubitari conſueuit,an† molẽdinum ſit prædium ruſticum, vel vrbaoum, de hoc late ſcribit Tiraq.in tract.de retract.conſanguin.§ 1.gloſ.7.nu.92.

Amplia tertio, vt procedat ẽt in inuectis,& illatis io naui,
4 vt vehãtur,quæ obligata ſunt†pro fęnore nauis Bal.in d l.certi iuris.C.in quib.caſib.taci cõtraha.obliga.Tiraq.in trac.de retract.conſangui.§.1 gloſ.7.n.89.Neguſan.vbi ſup nu.140.

Amplia quarto,vt procedat nedum in inuectis,& illatis in
5 domũ,verum etiam in illatis † & inuectis in porticum ipſius domus,& illi cohæreotẽ, argumen.text.in l. eo iure.§ 1.ff.in quib.cauſ.pign.tacit contrah.Neguſan.vbi ſup.nu.139.Bal.in d l.certi iuris.facit: quia legata domo venit & porticus illi coniũctus.l.cætera.§ hoc Senatus.vbi Bart.& Iaſ.ff. de leg.2.

Amplia quinto,in mercibus illatis, & inuectis in domum,
6 vel apothecam† ad id conductam,ſic docet Bar.in l ſi conſtãte.in princ.in 3.quæſt.3.part.princ.ff.ſoluto matrim.& Bal.in l.vbi adhuc.in 8.col.C.de iure dot.per l cum tabernã in princip.ff.de pignor.quem dicit multum ſingularem, hanc ſententiam approbat Conna.in li 4.iuris ciuilis,ca.16.nu.8.Gozad. Inſtit.de actio.in §.item Seruiana.nu.23 & Zaſ.in num 20.ad quod plurimum confert l.3.ff in quib.cauſ.pign.tacit.contraha.præſuppoſito quod horteum,& area erant loci in quibus merces,& negociationes exercebãtur, l.quoties.ff.de pecul. l.cum in plures.§.locator horrei.ff.loca.l.ſed etſi.ff.de inſtito. actio.& Alciat.in l.non ſolum.§.morte.nu.58.ff.de oper.noui nunciat.aſſerit horteum,& magazinum idem eſſe.

Verũ qm̃ nonnulli in contrariã ſenientiã deſcenderũt,mer-
7 ces noo probari obligaras†cum ſunt illatæ,vt Bal.ſibi contrarius i d.l.certi iuris.C.in quib.cauſſis pign.taci.cõtrah. Alex. in d.l.ſi conſtãte.nu.35.ff.ſolut.matrim.& ibi Crot.in 2.lect. n.36.Soc.in tract.fallent.regu.592.fallent.2.Neguſ.in trac.de pigno.in 4.memb.2.parr.nu.153. ita poſſet contractus tolli.

Declara

Digitized by Google

Declara præfatam ampliationem, vt procedat in ſuo caſu,
quando fundus, & domus ad id conducta fuit, ſecus ſi cōdu-
xit ad habitationem propriam, licet poſtea intulerit merces,
quæ forte alibi conſueuerat collocare, quæ quidem proce-
dunt in primis per d.l.cum tabernam.
8 Amplia ſexto, vt procedat etiā in rebus illatis † & inuectis
in fundum emphyteuticum, vt per Baldū in d.l.certi iuris.nu
me.8.C.loca.quē ſequitur Ang.Aret.Inſtit.de act.in §.itē Ser
uiana.nu.1.ad quod pertinet, quia in iure noſtro talis contra-
ctus q̄nque appellatur emphyteuticus. §.adeo Inſtit.de loca.
Amplia ſeptimo, vt procedat etiam dato, ſi conductor bo-
9 na illata, vt ibi eſſent, † poſtea aſportauerit. Bal.i l certi iuris.
C.loca.Ang.Aret.in §.item Seruiana.num.1.Inſtit.de action.
Neguſ.in tract. de pign.in 2.memb.4.par.no.142.
Amplia octauo, vt procedat vſque eo, vt nedum pro pen-
10 ſione, verum ēt ſi deteriora facta ſint, † obligata ſint, per l 2.
ff.in quib.cau.pig.taci.contraha.per quem tex.ita dixit Bart.
in l.ſolutam.§.ſolutum.ff.de pign.actio Neguſ.ſequitur in d.
tracta.in 2.memb.4.par.num.129.Balduinus in comment.de
pigno.ca.6.col.3.verſ.ſed obſtandum eſt.Conna.li.4.cōmen-
tar.iur.ca.16.nu.7.
Ampliatur nono, vt procedat nedum in bonis illatis à con
11 ductore primo, verum ēt à ſubconductore, † quæ ēt obligata
cenſentur primo locatori dn̄o fundi, vt tradidit Bar.in l.ſolu-
tum.§.ſolutū.ff.de pign.act. & in l.ſed etſi lege. §.ſi colonus.
ff.loca.Roman.in ſing.191. Neguſ.in trac. de pig.in 4.memb.
2.p.n.135.Baldui.i cōm.de pig.c.6.col.2. verſ.ſed & cū olim.
12 Ampliatur decimo, vt ꝓcedat ēt † in bonis coloni partiarij,
ita ſentiūt vno conſenſu Roffr.& Cy.in d.l.certi iuris: & poſt
eos Bal.nu.6.C.loca.& gl.in §.itē Seruiana.in verſ.quis Inſti.
* de actio.vbi Ang.Aret.n.13.& Gomeſ. n.9. qui atteſtatur de *
cōi, & ibidē Zaſ.nu.14.Florian.in l.2.nu.3.ff.loca.Alexand.in
conſ.32.nu.3.li.1.Socin.in trac.reg.regu.192.limit.vlt. Barba.
in rubr.ext.de loc.etiam ſi dictus colonus aliqua certa ſpecie
promiſſa colat.Bal.in d.l.certi.nu.6.Roman.in ſuo ſingu.233.
vbi multa iura ad id ſubtiliter ponderata adducit.
Amplia vndecimo, vt procedat, ēt ſi res huiuſmodi poſtea
13 ſint alienatæ, † quia ēt contra tertiū poſſeſſorem datur actio
ex dicta obligatione, l.1.in prin.ff.de Sal.interdicto. qui loq-
tur i partu ancillæ obligatæ, qui caſus in vtranq; partē diſpu
tari poteſt. Et in primis quod ad dicta bona detur actio con-
tra tertium, voluere gl.cæteriq; Dd.in d.l.1.& in l.1.C.eo.titu.
Neguſ.in d.trac.memb.4.2.par.nu.133. Balduinus in §.inter-
dictum.Inſtit.de interdic.& in comment. de pign.c.14.col.2.
Frāc.Sarment.in cōment.de redd.eccleſiæ, par.3. ca.2.nu.19.
Amplia duodecimo, vt procedat nedum in inuectis, & il-
14 latis in fundum vrbanum, † verum ēt in fundum ruſticū con-
* ductū, pro hac ſententia eſt * cōis opin.Dd.in §.item Seruia-
na.Inſtit.de actio.vbi gloſ.& Ang.nu.12. & Iaſ.nu.54.Gomeſ.
nu.13.Zaſius num. 16.Ioan.Bapt.Aſinius.in l.at ſiquis.§.ſi co-
lonus, nume.18.ff.de relig.& ſump.fun.qui alios antiquiores
allegant.
Limitatur primo hæc cōcluſio ita ampliata, vt procedat in
rebus, quarum dn̄s eſt conductor, ſecus ſi ſint res alienæ, quas
colonus poſſidebat mala fide, & inuehit in fundum cōductū
15 inſcio dn̄o rerum, † ſed ſi bona fide poſſideret, adhuc eſſent
* obligatæ, & de * cōi teſtatur Iaſ.in d.§.item Seruiana.nu.53.
Inſtit.de act.quod dictū dicit eſſe originale gl.in l.item quia.
in prin.in verſ.iuncta.ff.de pact.quam approbat Ang.Aret.in
d.§.itē Seruiana.Bal.in d.l.certi iuris.C.loca.nu.10.& ibi Sa-
lice.in 2.q.& Affli.deciſ.184.Aſinius in l.at ſi qs. § ſi colonus
in fi.ff.de reli.& ſump.fun.ſi vero poſſideat mala fide, & inue
hantur ſciēte, & patiēte dn̄o rerū illarū, pugnant vtrinq; au-
ctoritates. Inter quas primas ſibi vēdicat Accur.auctoritas in
* d.l.certi iuris.C.loca.qui ſentit eſſe obligatas, quem ſequitur
Bar.in l.quæ dotis.in vlt.col.ff.ſol.mat.vbi Alex. Bal.in l.ſi ſi-
ne.C.ad Velleia.in 2.col.verſ.quarto q̄ro. Alex.in l. Lucius.ff.
ſolu.matr.Salyc.in l.inuitus.C.de procur.alij ſenſere, nullam
contrahi tacitā obligationē ſuper illis rebus ex quibus fuere
Cy.Ia.de Aret.Bal.& Salic.in d.l.certi iuris.C.loca.& Alex.in
* l.itē quia.in prin.ff.de pac.vbi Bal.& hanc dicit * cōem Iaſ.in
d.§.itē Seruiana.nu.54.Inſti.de act.& ibi Gomeſ.nu.24.Negu
ſan.in trac.de pign.in 2.memb.4.par.nu.152.niſi tn̄ dn̄s pate-
retur res ſuas inuehi in fundum conductum, vt locator ma-
gis alliceretur ad locandum, quia videbat conductorē opti-
mam habere ſupellectilem, & inſtrumenta, vel ni aliter dolo
perferret, vt per Dd.in locis mox citatis.
Limitatur ſecundo, vt procedat in reb. mobilibus, & ſupel
16 lectilibus, † ſecus in pecunia, quam quis habet in arca, vt im-
pendat in quotidianas neceſſitates, quæ non cenſetur obliga
ta Gomeſ.Inſtit.de actio.§.item Seruiana.nu.50.& Zaſius, nu
me.22.Crot.in l.ſi conſtante.in 1.lectu.in nu.96. & in repeti.
nu.140.ff.ſol.matrim.
Declaratur hæc limitatio, vt non procedat in pecunia, quā
17 aliquis † in arca reconditam habet, ex qua nec obolū amoue
ret, ſed habet loco immobilium, & peculij, ac ſupellectilis, ita
tradit Barba.in c.nulli.col.vlt.de reb.eccl.non alie. Gomeſ.in
§.item Seruiana.nu.51.& Zaſ.num.22.
Limitatur tertio, vt nō procedat in veſtimētis quotidianis,
18 quæ cū nō veniant in expreſſa hypotheca, † nec in tacita ve-
nire debēt, vt per Bal.in d.l.certi iuris.nu.9. C.loca.Neguſ.in
d.trac.de pign.in 4.mēb.5.par.n.151. Ioā.Faber in d.§. item
Seruiana.nu.2.& Ang.nu.1.in fi.vbi Zaſius nu.25. verſ.quinto
inferas. vbi ex multitudine rōnis idem dicit tenendum in le-
cto, & omnib.his, quę non veniunt in expreſſa generali obli-
gatione, quem ſequitur Afflic.d.deciſ.184. vt in ſcholarib. li-
bri, & in militibus arma, & ibi idem tenet ante eum Angel.
Quæ limitatio dēt reſtringi, vt ꝓcedat, qn̄ adſunt alia bo-
na mobilia illata, & inuecta, quæ poſſunt obligari, nā alioqui
& illa obligarentur, quia tūc ceſſat priuilegiū, ne illa illiuſmo
di obligentur, priuilegium inquam, l.obligatione gn̄ali.cum l.
ſeq.ff.de pig.quæ iura ita declarat Petraſancta in ſuo ſing.35.
dictū eſt, quē in ſimili ſequit Zaſ.in d.§.itē Seru.nu.22.ad fin.
Limitatur quarto, vt non procedat in inſtr̄is, & chirogra-
19 phis creditorū, † quę nō cenſentur obligata, nec nomina de-
* bitorum, ita tenet Iaſ. qui teſtatur de * communi, in d.§.item
Seruiana, nu.49.vbi alios allegat, quibus adde Neguſ.de pig.
in 4.memb.2.par.nu.53.verſ.octauo limita.
20 Limitatur quinto & vltimo, vt † procedat, ſi res in fundum
illatę, & inuectę ſint, vt ibi perpetuo maneāt, alias ſecus, l.de-
bitor.ff.de pign.l.in prædijs.§.1. illud aūt perpetuo declarāt
Dd id eſt, per totum tēpus conductionis, vt per Iaſ. in d.§.itē
* Seruiana.nu.35.vbi teſtatur de * cōi, & idem ſentiētes in me-
dium adducit, ſubiungens ſtari arbitrio iudicis, quænā inue-
cta, & illata ſint eo animo, vt ibi permanerent vſque ad finem
conductionis, quem ſequitur nūquam ſatis laudatus ille Me-
noch.de arbit.iudi.in centur.5.caſu 441.vbi alleg.Neguſan.in
tract.de pig.in 2.memb.2.par.num.128.

CONCLVSIO CCXI.

ARGVMENTVM.

Bona mulieris an dotalia, vel paraphernalia eſſe præſumantur.

SVMMARIA.

1 *Bona mulieris præſumuntur eſſe paraphernalia, ſi ſuper illis non apparet de dotis conſtitutione.*
2 *Mulier habet patrimonium triplicis generis.*
3 *Dos eſt mariti.*
4 *Maritus cenſetur procurator vxoris in bonis paraphernalibus eiuſdem.*
Vbi nulla eſt conſtituta, ibi paraphernalia eſſe non poſſunt, ibi.
5 *Maritus non eſt procurator in bonis penes vxorem retentis, nec ipſi traditis.*
6 *Maritus in bonis paraphernalibus vxoris intelligitur habere tacitam admini-ſtrationem.*
7 *Mulier ſi contradicat, non poſſunt eius bona paraphernalia à viro adminiſtrari.*
8 *Qualitas viri, & eius conditio, & facultates attendenda ſunt, vt præſumatur bona vxoris non eſſe omnia paraphernalia.*
9 *Bona vxoris, quæ per maritum adminiſtrantur tanquam maritum, dotalia præſumuntur.*

BOna mulieris non ex eo probantur in dotē data, quod ma
1 rito ſint tradita, & illa adminiſtrat, ſed † p̄ſumuntur eſſe
paraphernalia, ſi non apparet de dotis conſtitutione ſup illis
bonis, ſi fides eſt hn̄da cōſulenti Alex.in cōſ.144.per totū, quē
latē differentē videas Bal. in conſ.69. Factum tale eſt.nu.11.
vol.5.& Cephal in conſ.122.nu.17.vol.1.& in conſ.157.n.1.
vol.2.Dec.cōſ.521.nu.8.verſ.venio ad ſecundū. qui loquitur
in fortioribus, ſcilicet quando mulier tradidit bona per hæc
verba, ad habendū, gaudendum, & vſufructuādum ſupra do-
tem Alexan.in conſ.142.lib 7.Paul.de Caſtr.in conſ.60 lib.2.
& i auth.præterea.C.vn̄ vir & vx.ibi Dec.Flor.in ſua diſpu.in
Corn.in cōſ.227.lib.4.Rom.in cōſ.314.Dec.conſ.521.Iaſ.in

ſi conſtante.ff.ſolut.matrim.Hippol.Marſil.in ſingul.ſuo 638.
Bal.in conſ.68.lib.2.alias eſt conſilium.102.lib.4.Bart.in diſput.ſua quæ incipit, Mulier amplum hñs patrimonium Bald.
in auth.res quæ.verſi.ſed nunquid.C.commun.de leg.Ang.in
l.1.ff.ſolut.matrim.quod eſt verum,etiam ſi mulier nullã dederit dotem viro,ita conſuluit Alex.in d.conſi.144.lib.5.

Vt autẽ termini (vt cum noſtris loquar) & vocabula artis iu
2 ridicæ rudioribus nota fiant,ſciendũ eſt, † mulierem habere
patrimoniũ triplicis generis,vt ait Bal.in cõſ.ſuo incip Sciendum,quod mulier.Alex.in conſ.42.li.1.nu 2.& in conſ.32.li.
2.Afflict.in deciſ.44.Iaſ.in conſi.197.li.3.Deci.in conſi.521.

3 Primo habet dotẽ † quæ eſt mariti,arg.l.doce ancillã.C.de
rei vendic.l.in rebus.C.de iure dot. cum alijs adductis per
Dec.in conſi.521.nu.1.

Secũdo habet bona,quæ à noſtris vocantur paraphernalia
4 quæ ab vxore marito extra dotem tradũtur, † in quibus maritus procurator vxoris cenſet,arg.l.fin.C.de pact.cõuen.adeo
vt vbi nulla dos eſt cõſtituta,ibi paraphernalia eſſe non poſſint,vt reſpondit Alex.in conſil.144.circa primum. col.4.poſt
med.volu.5.

5 Tertio habet bona penes ſe retẽta,nec marito tradita, † in
quibus maritus nõ eſt procurator,arg.l.maritus.C.de procurat.& in iſtis bonis vir nullã habet adminiſtrationem,vnde ſi
agit,cauet de rato pro muliere,arg.d.l.maritus.Sed pro para
6 phernalibus non cauet,qa in illis intelligitur † habere tacitã
adminiſtrationem,arg.d.l.fin.C.de pact.conuen.& ibi glo.Et
dicit Bal.maritum cogi reddere rationem,quatenus conuertiſſet in vſus proprios, quia debuit conuertere in vſum communem,vt in d.l.fi.& in l.ſtipulata.§.1.ff.de donat. inter vir.
& vxor.& notat late Alex.in d cõſ.144.lib.5.per totũ. Ceph.
in conſ.122.in princ.vol.1.& Natt.in conſ.75.vol.1.vbi tñ ſub
7 nu.3.dicit, † ſi mulier repugnet.nõ poſſe bona paraphernalia
à viro adminiſtrari,arg.l.hac lege.& ibi Bal.C.de pac.cõueu.

8 Limita concluſionem non procedere,qñ † ex qualitate perſonarũ aliud præſumendum eſſet,vt cum qualitas viri,& eius
conditio,& facultates ita merebantur,l.quæro,l.ſine generalis.ff.de iure dot.ſecũdũ Bar.in l.ſi conſtante.in 4.q.3.partis.
ff.ſol.matr.Bal.in l.fi.C.de ſent.q̃ ſine cert.quãt,& in l.ſi ante.
ff.ſol.matr.& Bal.cõſ.69.n.2. vol.5.Alex.d.cõſ.144.n.1.vol.5.

Limita ſecundo concluſionẽ non procedere in bonis vxo-
9 ris,quæ per maritum adminiſtrantur tãquam maritus, † quia
talia bona dotalia præſumuntur,arg.l.quamuis.ff.de iure dot.
l.pen.in princ.& l.fi.ff.ſolut.matri.& notat Bar.in l.ſeruus dotalis.in fi.ff.eod.& Siluan.in conſi.95.nu.1.vol.2.

CONCLVSIO CCXII.

ARGVMENTVM.

Vidua adminiſtrans pupilli bona,an ea,quæ penes ipſam fuere inuenta,ex bonis pupilli quæſita præſumantur.

SVMMARIA.

1 *Bona penes viduam reperta habentem adminiſtrationem pupillarem,præſumantur ex bonis pupilli eſſe quæſita.*
2 *Coniecturæ,& præſumptiones legibus expreſſæ tantæ ſunt energiæ,vt omnino dicantur liquidiſſimæ probationes.*
3 *Vidua ſe acquiſiuiſſe aſſerens, ſed non ex bonis,& pecunia adminiſtrationis curæ pupillaris,hoc probare tenetur.*
4 *Vidua ſi habuit bona propria, vnde potuerit acquiſitionem facere, & pupillus ſit inops,non præſumitur,quod acquiſiuerit ex bonis,& pecunia adminiſtrationis curæ pupillaris.*
5 *Mulier an ſemper præſumatur acquiſiuiſſe bona intuitu mariti,vide remiſſiue.*

BOna penes viduam reperta habentem adminiſtrationem
1 pupillarẽ, † præſumi ex bonis pupilli eſſe quæſita,& intuitu dictæ adminiſtrationis,reſpõdit Pariſ. cõſ.80.n.12.li.1.q
* hanc aſſerit* cõem eſſe opinionẽ.Ang.conſ.121.nu.2.per totũ.
quod cõſiliũ Angeli tanquam ſingulare refert,& ſequitur Præpoſitus in c.ſignificauit.in fi.extr.de dona. int. virũ & vxorẽ.Curt.ſen.conſ.24.nu.2.Alex.conſ.82.nu.14.Perſpectis.lib.
2 Franc.Aretin.conſi.32.per totum.quem vide.

Et iſta concluſio inniti vr̃ l.quintus.ff.de donat. inter virũ
& vxorem.& l.etiã.C.eod.de donat.inter virum & vxorem.
& iſtud ſenſit Bal.in l.cũ oportet & ibi Sali.in prin.de bo.quę
libet.& Albetic.de Roſat.in d.l.etiam.C.de donat.inter virũ
& vxorem.Barbat.in c.1.de pecul.Ioan.Crot.in repetit.l.ſi 2
ter à fratre.char.9.col.2.q.32.ff.de cond.inde. confirmant et
recentiores adducẽtes alias deciſiones in tract.Silu.nuptial.
folio 68.col.1.verſi.2. Primo amplia, qui hoc modo ampliat
diſpoſitionem d.l.quintus.& d.l.etiam.C de donat.

Et ratio eſt,ne contra eam habeatur ſiniſtra ſuſpicio, & vt
à delicto liberetur,vt reſpondit Ang.conſi.141.nu.2.

Hæ vero cõiecturæ & præſumptiones tantæ ſunt energiæ,
2 eo † quod legibus ſunt expreſſæ in d.l.quintus.& d.l.etiam. vt
omnino dicantur liquidiſſimæ ꝓbationes,l. ſi quis locuples.
in fin.ff de manumiſſ.teſta.l.licet Imperator. de legat.1.cum
alijs allegatis per Angel.& Alex.in l.1.C.de teſtam. milit. &c.
& per Dec.in rubric.extr.de probat.nu.24.vſque eo,vt onus
probandi in aduerſarium transferant præciſe.

3 Vñ inferẽ, † vt vidua,quæ ſe acquiſiuiſſe, ſed non ex bonis,
& pecunia adminiſtrationis curę pupillaris aſſeuerer,hoc ꝓbare compellatur.Pariſ.conſ.80.nu.13.li.1.Herculan.de proban.negat.fol.23.nu.26.verſi.vigeſimoſeprimo infertur. &c.

Quod vero ſum dicturus,obſeruatione dignum eſt,uã con
4 cluſio procedit,dũmodo non occurrat cauſa, † cur aliunde talẽ acquiſitionem facere potuerit, quod habebat propria bona,& pupillus erat inops, vt non potuerit aliquid ſupereſſe
* ex illius redditibus deductis impenſis,ita Dd.* omnes dictis
locis ſupracitatis,& præcipue Ang.in d.conſi.141.

An autem in dubio ſemper mulier præſumatur acquiſiuiſ-
5 ſe bona, † intuitu mariti,dicetur fuſius infra in concluſione,
Mulier,& in concluſione,Vxor.

CONCLVSIO CCXIII.

ARGVMENTVM.

Bona reperta in domo viri,an præſumantur eſſe viri,an vxoris,& quo pacto vxor ſua eſſe probare poterit.

SVMMARIA.

1 *Bona reperta in domo viri præſumũtur viri eſſe propter præeminentiam,& mulier aſſerens ſua eſſe,probare debet.*
2 *Bona ſua eſſe probare poterit mulier per ſcripturam priuatam viri.*
3 *Bona reperta in domo viri, cum non poſſit clare probari,an illius,an mulieris ſint ſufficit probatio per coniecturas,& præſumptiones.*
4 *Mulieris ſunt veſtes,& alia,quæ eidem conueniunt,vt pectines,belleta,& ſimilia; & contrarium dicens,probare debet.*
5 *Bona paraphernalia vxoris,eiuſdem ſunt,alio non probato.*

BOna reperta in domo viri præſumuntur eſſe viri ꝓp quandam emphaſim.Hinc fit, vt cum mulier ſua bona eſſe aſſe
1 rat, † debeat hoc probare,alioqui non admittetur,ita ſingulariter decidit Matth.Mattheſ.in l.1.C.de priuileg.fiſc.nu.3.

2 Primo probare hoc in caſu poterit mulier, † illiuſmodi bona eſſe ſua per ſcripturam priuatam viri,arg.l.ſi ego.§. dotis.
ff.de iur.dot.Ange.Imol.Roman.in l.qui iura familiaritatis.
ff.de acquir.poſſ.

3 Præterea cum non poſſit id clare probari, † ſufficit probatio
per coniecturas,& ꝓſumptiones,arg.l.conſenſu.C.de repud.
Bart.Soc.conſ.128.nu.3.vol.1.

Primo limita concluſionem non procedere,qñ ex qualitate rerum oritur præſumptio pro muliere,alio non probato,vt
4 † in veſtibus muliebribus,& in alijs,quæ conueniũt mulieri,
vt eſt ipſius mundus,pectines,vnguenta,fuci, & huiuſmodi,
his.n.in caſibus,qui repugnare voluerit,nõ eſſe mulieris,hoc
probare debet,argum.l.hoc legatum.ff.de legat.3.

Secundo limita concluſionem non procedere iñ bonis pa
5 raphernalibus vxoris, † quia in eis eſt fundata intentio mulieris,alio non probato,nam ex eo,quod ſunt in ipſius vſu, præſumuntur eſſe ſua,l.quidam. ff.de cond.inſtit.l.1.ff.famil.erciſ.& dictum eſt ſupra,late in ver.Bona mulieris.

CONCLVSIO CCXIIII.

ARGVMENTVM.

Bona reperta penes vxorem,an in dubio acquiſita præſumantur ex bonis mariti.

SVMMARIA.

1 *Bona reperta penes vxorem, in dubio præſumuntur acquiſita ex bonis mariti, vt euitetur ſuſpicio turpis quæſtus.*

2 *Vxor acquirens nomine proprio, tenetur reſtituere pretium marito, aut eius hæredibus.*
3 *Præſumptio iuris tolli non poteſt, niſi probetur contrarium.*
4 *Confeſſio mariti in inſtrumento acquiſitionis facta, quando dicit, acquiſita eſſe de bonis vxoris, non tollit præſumptionem, vt non fiat ex bonis ipſius, & ſimulata, & ficta præſumitur, & à lege ſuſpicioſa cenſetur.*
5 *Vxoris eſſe res probatur per ſcripturam priuatam mariti, in qua ipſe id confitetur.*
6 *Vxor in inſtrumento acquiſitionis dicens, ſe acquirere de pecunia propria, marito conſentiente, ſeu patiente, facit ceſſare præſumptionem, quod acquiſita ſint ex bonis mariti.*
7 *Confeſſio fauore dotis nec iuramento aſſertorio præiudicat marito.*
8 *Mulier ſi ſit hæres amplæ hæreditatis paternæ, vel aliunde bona habeat, quod emit nomine proprio, cenſetur emiſſe de bonis patris.*
9 *Vxor ſi ante contractum matrimonium habuit pecunias, & illas marito contracto iam matrimonio non aſſignauerit, quod emit, acquirere non præſumitur ex bonis viri.*
10 *Intellectus l. quintus. ff. de dona. int. vir. & vxor.*
11 *Mulier aliquam artem habens, vt obſtetrix ſiue manu medeatur, vel textrix, quod acquirit ſibi acquirit, quaſi ex propria induſtria partum, & ceſſare facit omnem ſuſpicionem turpis lucri.*
12 *Mulier obſequialia ſeruitia debet præſtare marito, non autem induſtrialia.*
13 *Vxor habens paraphernalia, quando maritus non eſt induſtrius, nec à diuitijs ſit inſtructus, quod ipſa acquirit, ex bonis mariti acquirere non præſumitur.*
14 *Bona acquiſita dicuntur de pecunijs mulieris, ſi maritus confiteatur, vel proteſtetur ita eſſe iurans proteſtationi ſtare, non contrauenire.*
15 *Filius, quod acquirit, acquirere præſumitur ex pecunia paterna, niſi pater aliter confeſſus, & iuratus fuit.*
Argumentum valet de vno ad alium ibi.
16 *Confeſſio dotis receptæ ſapit probatam donationem.*
17 *Maritus ſoluto matrimonio ſi agat contra vxorem, non debet in libello concludere, vt reſtituat bona, ſed pretium ſeu pecuniam per ipſam in dictis bonis impenſam.*

BOna reperta penes vxorem, in dubio præſumuntur acqui
1 ſita ex bonis mariti, † idq; ea rõne fit, vt euitetur ſuſpicio
turpis quæſtus, vt in l. quintus. ff. de don. inter vir. & vx. & ibi
Dd. & maxime Salic. & in l. ẽt. §. fi. C. eod. idem ẽt notat Crau.
in conſ. 81. n. 4. vbi etiam dicit, idcirco vxorem acquirentem
2 nomine proprio cogi reſtituere pretiũ marito, † aut eius hæ-
redibus, vt traditum fuit à Barto. in l. vxor marito. C. de don.
inter vir. & vxor. quem refert & ſequitur Bal. in conſ. 358. in-
cip. Super eo quod quæritur. col. 11. li. 3. Conſulas noſtrã con-
cluſionem ſupra relatam, bona penes viduã, atque concluſio-
nem. Acquiſita per mulierem. & Pariſ. in conſ. 62. n. 9. cũ alijs
ſupra in dictis concluſionibus, allegatis, vol. 1. vbi dr̃ notabi-
3 liter, † huiuſmodi præſumptionẽ, cum ſit iuris, tolli non poſſe,
niſi per ipſam mulierem probetur contrarium, vt ẽt dicit Bar.
in ſimili. io l. ſi quis ex argentarijs. §. præter. ff. de eden.
Primo amplia concluſionem, vt procedat, licet maritus di-
cat in inſtrumento acquiſitionis fuiſſe acquiſita de bonis ip-
4 ſius vxoris, † nam tunc per huiuſmodi confeſſionem mariti
non tollitur talis præſumptio, cum facta ſit conſtante matri-
monio, & in fauorem mulieris, ſicque ſimulata, & ficta præſu-
mitur, & à lege ſuſpicioſa cenſetur, etiamſi nulla alia contra
mulierem concurrat iuris præſumptio, prout dicit Pariſ. in d.
conſi. 62. nu. 5. vol. 1. & cum ibi allegar. & latius de hac infra
dicetur in concluſione, Confeſſio mariti.
Scias tamen contrarium ſentire Crau. in conſi. 61. nu. 7. vbi
5 dicit, † per priuatam ſcripturam mariti, io qua confitetur, res
eſſe vxoris, id vnum probari poſſe, tũcque non habere locum
contextum in d. l. quintus. ſecundũ Ang. Imo. & Rom. in l. qui
iure familiaritatis. ff. de acq. poſſ. & Salic. in l. cum propria. C.
ſi quis alteri, vel ſibi. vbi quando vxor in inſtrumento acqui-
6 ſitionis dicit, † ſe acquirere de pecunia propria, marito con-
ſentiente, ſeu patiente ceſſat præſumptio d. l. quintus.
Prior opinio confirmat ex eo, quod nec fauore dotis con-
feſſio præiudicat marito, l. 2. C. de dot. can. non numera. quod
7 vſque eo verum eſt, vt nec iuramento aſſertorio † confeſſio
præiudicet. Cyn. in l. 1. C. de ſacroſanct. eccl. Rom. in conſ. 44.
Soc. in l. 1. col. 19. verſ. ſecunda concluſio. ff. de iureiur. & cõſ.
61. col. 3. verſ. non obſtat. li. 1. & conſ. 65. col. 7. verſ. ſed tamẽ,
eodem lib. Ruin. conſ. 135. nu. 9. li. 1. & conſ. 54. lib. 5. & conſ.
145. li. 1. gl. in l. 3. C. plus uale. quod agi. vbi Bal. Gozad. in cõſ.
69. nu. 11. Iaſ. in l. 1. ff. de iureiur. & in §. item ſi in fraudẽ. col.
2. verſ. vltimo præmit. Neuiz. in conſ. 53. Did. li. 2. var. reſolut.
c. 7. nu. 4. Imol. in c. cum contingat. de iureiur. Soci. in l. 1. col.
pen. verſ. ſed à promiſſo fundamento. ff. ſol. matrim.
Primo limita concluſionem, ſi aliunde potuit mulier dicta
8 bona acquirere, † vt ſi eſſet hæres amplæ hæreditatis pater-
næ, prout dicunt Dd. ſupra allegati in dictis cõcluſionibus ſu-
perioribus, & Barth. Soc. in conſ. 249. nu. 33. vol. 5. cum ibi al-
legatis. Eo enim in caſu, licet aliquid emiſſet nomine pprio,
cenſetur emiſſe de bonis patris, vt ibidem ſcripſit Socin. vel
aliunde bona haberet, vt tradit gl. in c. manifeſte. 15. quæſ. 1.
Bal. in conſ. 67. lib. 5. & Crau. in d. conſ. 61. num. 7.
9 Secundo limita, † ſi conſtaret, vxorem ante contractum ma
trimonium habuiſſe pecunias, nec illas contracto iam matri-
monio aſſignaſſe, vt voluit Bal. in l. fi. C. de pign. num. 3. & in l.
ſi vxor. nu. 4. C. de cõd. inſer. & videas quæ ſupra ſunt adducta
in concluſione, Acquiſita per mulierem, in 1. limit. & Alex. in
conſ. 42. incip. In cauſa. nu. 2.
Nam diſpoſitio d. l. quintus. ſolum habet locum in bonis,
10 quæ obuenerunt † vxori poſt contractum matrimonium, ſe-
cus ſi ante ipſum matrimonium, prout dicit Bal. in l. vxorem.
C. de cond. inſer. & in l. inſuper hypothecis. C. de pign. & Cra
uet. in d. conſ. 61. nu. 7.
Tertio limita concluſionem, quãdo vxor haberet aliquam
artem, vt quod eſſet, aut obſtetrix, vel manu mederetur, ſiue
11 textrix, † cuius exercitij cauſa pecunias aliquas coegiſſet, nã
tunc omnis ſuſpicio turpis lucri ceſſaret, & idcirco ſibi hoc
acquireret, quaſi ex propria induſtria partum, Iacob. Nouell.
in ſuis regul. regula 96. Nec vllum vim facit, ſi dicatur, vxorẽ
viro debere laborare, cum hoc non ſit verum ſimpliciter, nã
12 obſequialia ſeruitia debet præſtare marito, † non aũt indu-
ſtrialia, vt obſeruat Capra conſ. 72. nu. 15. Bal. in l. 1. C. de leg.
& in l. in vxorem. C. de condit. inſer. reliqua vide ſupra in di-
cta concluſione, Acquiſita in 4. ampliatione. & de hac mate-
ria plene vide D. Gabriel. in ſuis concl. tit. de præſumpt. concl.
15. quem videas & Angel. in conſil. 141. per totum. qui plene
hanc materiam tractat. Idem Arct. conſ. 31. vberius hanc ma-
teriam diſcutiens.
13 Quarto limita, † vt tunc ẽt non habeat locum diſpoſitio d.
l. quintus, quando maritus non eſt induſtrius, nec ab opibus
eſt inſtructus, præſertim ſi vxor habeat paraphernalia, prout
dicit Bal. in conſ. 70. col. 5. circa med. lib. 1. Corn. in conſ. 329.
col. 5. circa fi. vol. 1. & Crau. in d. conſ. 61. nu. 7.
Quinto limitatur, vt non procedat, ſi maritus confiteatur,
14 vel † proteſtetur, illa bona fuiſſe acquiſita de pecunijs ipſius
mulieris, iurans hoc verum eſſe, & huic proteſtationi ſtare,
nec contrauenire, quod iuramẽtum erit (vt noſtrorum verbis
vtar) aſſertorium, & nõ promiſſoriũ, vt in eadẽ ferre quæſtio-
ne dicitur de patre, qui ita confeſſus, & iuratus fuit in filium,
15 † quia cætero qui præſumitur acquirere ex pecunia paterna.
Ruin. in conſ. 96. lib. 5. & argumentum valet de vno ad alium,
vt per Segur. in l. 1. §. ſi vir. ff. de acquir. poſſeſſ. ſicut ẽt dicitur
16 in cõfeſſione dotis receptæ, † quæ alias ſapit reprobatam do-
nationem, vt tradidit Inno. in c. cum contingat. num. 10. in 3.
q. de iureiur. Iaſ. in conſ. 184. li. 2. Pet. & Cy. in l. i. C. de ſacro-
ſan. eccl. & Soc. iterum in conſ. 66. nu. 26. li. i. Corſe. in trac. iu-
ramenti. priuil. 25. Arct. in conſ. 74. col 3. Soci. in conſ. 61. nu.
4. li. 1. Ruin. in conſ. 69. col. fi. li. 3. Curt. iun. conſ. 95. col. 2. verſ.
quartam ſeinit concluſionẽ, lib. 3. Barb. in conſ. 59. li. 2. Crau.
in conſ. 81. col. 1. Alc. in d. c. cum contingat. nu. 107. Bal. Nouel.
tract. dot. part. 10. col. 5. Lup. in repetit. rubr. de don. inter vir.
& vxor. fol. 50. col. 1. Homod. in conſ. 106. col. fi. Ant. Perruc.
in repet. l. 1. ff. de iureiur. col. 6. nu. 26. Ruin. in conſil. 132. nu.
11. lib. 4. Corn. in conſ. 70. nu. 7. & conſ. 71. lib. 3.
Verum ne erres in formando libellum, ſi forte maritus ſo-
luto matrimonio agat contra vxorem, aduerte, quia non de-
17 bes in libello concludere, † vt reſtituat bona, ſed pretium, &
ſic pecuniam per mulierem in dictis bonis impẽſam, l. & ſi de
tuo. & ibi Bar. not. C. de don. inter vir. & vxor. l. 1. & ibi Bald.
C. ſi quis alteri. Bart. in l. 3. C. de fid. inſtr. & iur. haſt. fiſc. li. 10.
Bal. in conſ. 67. lib. 4. Signor. de Homod. conſ. 122. Alc. in trac.
de præſump. par. 3. præſump. 26. num. 14. Ripa in l. fœminæ. in
princ. nu. 53. de ſecund. nupt. Bar. & Io de Plat. in l. etſi inſtru-
menta. C. de fid. inſtr. Crot. in l. frater à fratre. num. 120. ff. de
cond. indeb. Pariſ. in conſ. 86. nu. 9. li. 1. Rip. in reſpõſ 4. par. 3.

CONCLVSIO CCXV.

ARGVMENTVM.

Bona vxoris quomodo præſumantur data viro in dotem.

SVMMARIA.

1 *Bona vxoris præſumuntur data viro in dotẽ, ſi vxor dixit eidẽ tibi bona mea.*

2 *Mulier*

Digitized by Google

2 *Mulier nubens dote non conſtituta viro, in dubio omnia bona ſua in dotem ipſi viro dediſſe cenſetur, quando viro congruit matrimonium.*

3 *Mulier, quando priori viro bona ſua in dotem dederat, & ſimpliciter ſecundo viro tradidit, tunc dos ipſa repetita videtur, ſi ex priore matrimonio non extant liberi.*

4 *Bona à muliere viro tradita præſumuntur eſſe paraphernalia, ſi appareat de quantitate in dote data, alias ſecus.*

5 *Bona vxoris tunc præſumuntur dotalia, quando per maritum adminiſtrata fuit tanquam maritum.*

BOna vxoris præſumi data viro in dotem, ſi vxor dixit ei,
1 do tibi † bona mea, affatim proſequitur Rol. à Val. in qō.
72. ſtatut. de lucran. dot. Cur. Iu. in conſ. 154. num. 4. & gl. in l.
mulier bona. ff. de iur. dot. quæ inſuper addit, vt mulier nubēs
viro dote non conſtituta, in dubio omnia bona ſua in dotem
2 ipſi viro dediſſe cenſeatur, † qñ viro congruit matrimonium,
cuius tñ gl. doctrina, vt Dec. refert. in auth. præterea. nu. 6. C.
* vnde vir & vxor. * communiter reijcitur, & improbatur à Bar
rol. in ſua diſputa. incipien. Mulier habens amplum patrimonium, tanquam contra legem concludens, vt vno caſu tantū
omnia bona ſua in doté viro dediſſe cenſeatur, ſcilicet, quan-
3 do priori viro in dotem dederat, † & ſimpliciter ſecundo viro tradidit, quia tunc dos ipſa repetita videtur, ſi ex priore
matrimonio non extant liberi, alioqui ſecus eſt, prout etiam
dicit Soci. iun. in conſ. 29. nu. 16. & ſeq. vol. 1.

Aliter diſtinguit Ceph. in conſ. 157. nu. 1. vol. 2. vbi quærit,
4 an bona viro tradita præſumantur dotalia, † an paraphernalia, & concludit ea eſſe paraphernalia, ſi appareat de quātita
te in dote data, alioquin aliter dicendum eſt, ſecūdum Bal. in
l. vlt. verſ. ſed nūquid præſumitur, C. de ſent. quæ ſi. cer. quāti.

Aliam præſumptionem adducit Silu. in conſi 95. nu. 1. vol.
5 2. vbi dicit, † bona vxoris tunc præſumi dotalia, ſi per maritum adminiſtrata fuerint tanquam maritum.

CONCLVSIO CCXVI.

ARGVMENTVM.

Bona officialis Principis an acquiſita eſſe præſumantur de bonis ipſius Principis.

SVMMARIA.

1 *Bona officialis Principis non præſumuntur acquiſita de bonis ipſius Principis, ſed id liquido probari debet.*

Contrarium ſub nu. 2.

2 *Bona in dubio præſumuntur empta de pecunia propria.*

BOna officialis, vel rectius magiſtratus principis, nō præſu
1 mi acquiſita fuiſſe de bonis ipſius Principis, † ſed id liqui
de probandum eſſe placuit Bal. in authen. licentiam. nu. 4. C.
de epiſco. & cler. Apoſtil. ad Bal. in l. quiſquis. C. ſi cer. pet. &
not. Bertran. late in conſ. 151. nu. 6. volu. 6.

2 Ratio eſt, nam † in dubio bona præſumuntur empta de pecunia propria, arg. l. & magis. ff. de ſolut. & not. Rol. à Valle in
conſ 90. nu. 7. vol. 2. & Rimin. ſen. in conſ. 130. nu. 2. vol. 1.

Contrarium tamen huic concluſioni ſentire videtur glo. in
l. defenſionis facultas. C. de iur. fiſ. lib. 10.

CONCLVSIO CCXVII.

ARGVMENTVM.

Quid cenſendum ſit, ſi bona ſint intra fines Regni, Prouinciæ, ciuitatis, vel caſtri ſita, an idcirco illius eſſe dicendum ſit, cuius eſt regnum, & cætera loca, & quo pacto id probandum ſit.

SVMMARIA.

1 *Bona intra fines Regni, Prouinciæ, Ciuitatis, vel Caſtri ſita cenſentur eſſe illius cuius eſt Regnum, Prouincia, Ciuitas, vel Caſtrum.*

2 *Iuriſdictio domini poſſidentis ineſt toto territorio, ſicut ineſt nebula ſuper tota palude. Contrarium, nu. 3.*

4 *Caſtra ex conſuetudine hodie dicuntur habere diſtincta territoria etiam quoad iuriſdictionem.*

5 *Bona omnia quæ ſunt intra fines comprehendi præſumuntur in venditione, niſi nominatim fuerint exempta.*

6 *Venditio non dicitur eſſe facta ad certam menſuram, ſi vendo tibi tale prædium pro mille, & dico eſſe tot iugerum.*

7 *Idem dicitur de locatione facta ſub eadem verborum formula, nu. 7.*

8 *Legato venit quidquid eſt intra confines rei legatæ, dummodo res finibus circumſcripta ſit tota in dominio teſtatoris.*

9 *Bona ſita intra confinia Caſtri, cenſentur eſſe eius, cuius eſt ipſum Caſtrum etiam quo ad proprietatem.*

10 *Bona ſita intra confinia Caſtri, non cenſentur eſſe domini quo ad proprietatem.*

11 *Princeps non habet fundatam intentionem, vt res intra fines ſuos aliquibus conceſſa ſint feudales.*

12 *Quidquid eſt intra fines prædiorum, præſumitur eſſe dominorum prædiorum, ſi fines eorum ſunt priuatarum perſonarum.*

13 *Loca incluſa in finibus Caſtri, Regni, Ciuitatis, vel Prouinciæ, non præſumuntur eſſe domini.*

14 *Bona ſita in aliquo loco, ſi dubitetur, cuius ſint territorij, præſumuntur eſſe illius, cui ſunt magis propinqua.*

15 *Bona in dubio non dicuntur de pertinentijs caſtri, licet ſint iuxta illud, ſed agens debet probare eſſe pertinentia.*

16 *Res quæ ſunt intra fines Caſtri, Prouinciæ, vel Regni, ſi per aliquem poſſeſſa non ſunt, & ignoretur, cuius ſint, præſumuntur eſſe illius, cuius eſt Prouincia, vel Regnum.*

17 *Bona immobilia ſi quæ ſint, quæ non reperiantur à priuatis occupata, præſumuntur eſſe illius vniuerſitatis, vel domini, in cuius territorio reperiuntur.*

18 *Bona, quæ ſunt in territorio alicuius, aut ſunt domini vniuerſitatis, aut priuatarū perſonarum.*

19 *Quando pro re exiſtente intra fines domino præſtatur aliquod annuum, præſumitur ratione dominij præſtitum.*

20 *Bona ſi ad concedentem ſpectant, ſiue priuatum, ſiue Principem omnia quæ ſunt incluſa intra fines veniunt in conceſſione.*

21 *Dominus fundatam habet intentionem ſuam etiam quoad vnum, vel duos, vel tres exceptos, quando omnes homines qui commorantur intra fines Ciuitatis, Caſtri, vel Regni aliquid ſoluerunt pro rebus per eos poſſeſſis in recognitione dominij.*

22 *Rem in feudum habens, quidquid eſt intra fines illius rei, cenſetur iure feudi habere, niſi aliud probetur.*

BOna intra fines Regni, Prouinciæ, Ciuitatis, vel Caſtri ſi-
1 ta, cenſentur eſſe illius, † cuius eſt Regnum, Prouincia, Ciuitas, vel Caſtrū, vſq; eo vt dñs Regni, Prouinciæ, Ciuitatis,
vel Caſtri habeat intētionem fundatam, arg. l. ę de ſacra. ff. de
contrah. emp. quod etiā plerique ſcribentiū vno ore tradidere, vt Bal. in rub. C. eo. tit. q. 22. & poſt Caſt. Soc. in l. 1. in prin.
nu. 27. in fi. ff. de acq. poſ. Dec. in conſ. 517. n. 9. & in conſ. 528.
n. 2. Calca. in cōſ. 100 n. 15. ver. & qđ fortius eſt. Rui. in conſi.
26. col. 3. vol. 1. in conſ. 40. col. 9. eo. lib. in conſ. 53. num. 4. & in
conſ. 92. col. 5. li. 4. Brun. in conſ. 24. col. 2. Gozad. in conſil. 50.
col. fi. Soc. iun. in conſ. 65. nu. 68. & in conſ. 68. nu. 6. vol. 1. Ioā.
Fab. in l. 1. col. 2. C. de ſum. Tri. & fi. cath. Iaſ. in l. rē quæ nobis.
col. 7. in fi. verſ. crederem. ff. de acq. poſs. vbi ait hanc ſentētiā
vſu, & cōſuetudine eſſe receptā. Gui. Pap. ſing. 661. in fi. Spec.
in tit. de iuriſd. om. iud. arg. c. quo iure. 8. diſt. c. 1. 23. q. 7. ca. ſi
diligenti. ext. de præſcr. Boer. in ſing. in verb. præſump. nu. 18.
Caſſan. conſ. 18. nu. 22. item Bal. in l. imperium. ff. de iuriſ. om.
2 iud. cuius ibidem hæc verba ſunt, † iuriſdictionē dñi poſſidētis illud ineſſe toto territorio, ſicut ineſt nebula ſuper tota
palude, quem refert, & ſequitur Pariſ. conſ. 16. num. 22. col. 4.
Ang. in l. ſi fines. C. de euic. Aret. in conſ. 63. ad fi. Abb. in cap. ſi
diligenti. in 2. not. ext. de præſc. & in c. nimis, col. 1. & ſeq. de
iureiur. Soci. conſ. 80. col. 2. verſ. 3. concl. & conſ. 126. col. 2. in
fi. Oldr. conſ. 186. in fi. deciſ. Neap. 267. in antiq. And. de Iſer.
in conſti. Regni, inci. Ab officialibus noſtris. & Anchar. ibid.
& ibi etiam Imol. Iac. de S. Georgio, in tract. feud. in verb. denique vaſalli promiſerunt, col. 3. & ſeq. Curt. iun. in conſ. 41.
nu. 9. in conſ. 141. colum. fin. in conſ. 158. nu. 24. & in conſ. 184.
num. 8. & Felin. in d. c. ſi diligenti.

3 Contrariū † etiā quoad iuriſdictionē non præſumpto dño,
voluit Gui. Pap. conſ. 213. ſentit And. de Iſer. in c. 1. in fi. qualiter vaſallus iurare debeat fidelitatem, in vſib. feu. Hēri. Boic.
in c. ſi diligenti, col. 1. in fi. & ſequ. vbi notabiliter dicit, hanc
præſumptionem quoad ſolus Imperatores, non quoad alios
inferiores locum habere. Card. in cap. nimis. de iureiur. Pariſ.
conſ. 16. nu. 23. verſ. nam hodie. vbi ait, † ex conſuetudine ho-
4 die Caſtra, &c. dici habere diſtincta territoria, ēt quoad iuriſdictionem, ſecūdum Bar. in l. piam. ff. de dam. infec.

Primo amplia concluſionē procedere, vbi cōfinia appoſita ſunt rei venditæ, nam in huiuſmodi venditione omnia bona quæ ſunt intra ipſos comprehendi in venditione præſu-
5 muntur, niſi † nominatim fuerint exempta. l. æ de ſacra. §. 1.
ff. de contrahend. emptio. l. ſi fines, & ibi Angelus C. de euiction. late Decius in conſ. 241. num. 1. incip. Prima facie. Obſerues etiam vſq; eo hanc ampliationem procedere, vt eiuſdem ſit iuris in venditione bonorum facta cum ſuis confinibus, cui adiecta fuit certa menſura, nam eo caſu venditio non
reſtringitur ad illum numerum adiectum, ſed extenditur ad
omnia bona intra confinia poſita tanquam certum corpus, &
* hanc eſſe aſſerit * communem opinionem, Decius d. cōſ. 347.
num. 1. Oldra. conſil. 197. in conceſſione. in fi. notat Bart. in l.
Iulianus.

6 Iulianus.§.ſi Titio.ff.de act.empt.vbi ait, ſi vendam tibi tale
prædiũ pro mille,& aſſeuerem eſſe tot iugerum, non dici eſſe
eo caſu factam venditionem ad certam menſuram Alex.conſ.
7.in prin.incipien.Videtur fortaſſe.li.3.Corn.conſ.59.licet vi
deatur.li.4.Soc.in conſ.32.placet cõcluſio.li.4.& cõſ.vlt.li.3.
7 Secundo amplia idem procedere † In locatione facta ſub
ea verborum formula, qua diximus venditionem initam, vt
tradidit Caſtren.in l.ſi venditor.ff.de act.emp. & per Dd.ſu-
pra immediate citatos.
Tertio amplia idẽ procedere in legato,in quo venit,quic-
8 quid eſt intra confines rei legatę,†dummodo res finibus cir-
cumſcripta ſit tota in dominio teſtatoris, vt reſpondit Crau.
conſ 105.nu.1.ſub fin.Oldr.conſ.197.nu.3.Alex.conſ.54. lib.
4.Alex conſ.95.col.pen.ad fin.
Quarto amplia concluſionẽ vſque eo procedere, vt huiuſ-
modi bona ſita intra confinia caſtri,&c. cenſeantẽ eſſe eius,cu
9 ius eſt ipſum caſtrum,† ẽt quoad proprietatẽ, ſecundũ quoſ-
dam,Bal.In rub.C.de contrah.empt.in 10.qõ. quem referr,&
ſequitur Caſſan.cõſ.18.n.22.Hoſt.in c.ſi diligenti.vol.1.verſ.
itẽ argumentum.de præſcriptio. Soc.in l.1.col.4.in fi.ff.de ac-
quir.poſſ.& conſ.15.vol.3.col.2.Gozad.conſ.80.nu.28.Ruin.
conſ.26.nu.7.lib.1.Caſtren.in l.1. & ibi Dd. recẽtiores de ac-
quir.poſſeſ.Pariſ.cõſ.27.col.2.& col.22.vol.1.Idem ſentit Io.
Faber.in l.cunctos populos.col.2.C.de ſum.Trin.Soci.conſil.
166.col.2.verſ.tertia concluſio.Albet.Brun.in conſ. 34.col.2.
10 Contrarium huic ampliationi,†id eſt,non cenſeri eſſe dñm
quoad proprietatem,ſenſerunt Abb.in c.ſi diligenti.in 2.no-
tab.de præſcr.Oldr.conſ.177.in fi.Corn. conſ.248.in fi.vol.2.
Aret.in l.1.ff.de acquir.poſſ.deciſ.Neap.267.Andr.de Iſer.in
c.1.§.inſuper filius.n.17.de feud.alien.Feder.in conſti. Regn.
incip.ſi dubitatio.n.3.Henr.Boich.in d.c.ſi diligenti.col.1.&
ſeq.Caſſan.in conſuetud.fol.320.col.3.& ſeq.Barbat.conſ.66.
col.2.vol.3.Afflict.ſuper conſtit.fol.172.col.4.Paul.de Caſtr.
in conſ.179.col.2.vol.1.ſentit Aret.in conſ.15.in 2.col.verſ.ex
his etiam inferendum.Soci.expreſſe.in conſ.127.col.3. verſi.
aliquando & tertio.Cur.iun.conſ.158.col.4.in fi.Prob.in ad-
dit.ad Io.Monaeb.fol.42.col.3.
11 Inde fit,† vt nec Princeps habeat fundatam intentionẽ vt
res intra fines ſuos aliquibus conceſſæ ſint feudales , vel eſſe
præſumantur Abb.in d.c.nimis,col.1.de iureiuran.col.1.& 2.
Hoſt.in c.fin.in 1.col.Iac.de S.Georg.in trac.feud.in ver.de-
nique vaſalli promiſerunt.col.3.& ſeq.
12 Conciliando aũt has contrarias opiniones dicas, † aut lo-
quimur in finibus prædiorum, quæ ſunt priuatarum perſona-
rum,& tunc procedit quarta ampliatio ſupra allegata , vt ni-
mirum eo caſu præſumatur eſſe dominorũ prædiorum, quid-
quid eſt intra fines prædiorum.
Aut loquimur de finibus Caſtri regni,Ciuitatis vel Prouin
13 ciæ , & eo in caſu non præſumitur pro domino quoad loca ,
incluſa in finibus.Ita hoc declarat Soci.conſ.127.col.2.in fi.&
ſeq.Caſſan.in conſuetud.fol.320.col.3.
Quinto amplia,vt etiam bona ſita in aliquo loco,ſi dubite
14 tur,cuius ſint territorij, † præſumantur eſſe illius , cui magis
propinqua ſint,vt dicit Ang.in l.ſanæ inſulæ.ff.de iniur. & la-
te Ruin.in conſ.33.nu.4. vol.4.
In contrariam tamen videtur deſcendere ſententiã Ceph.
in conſ.230.nu.13.vol.2.vbi inquit , in dubio bona non dici
15 de pertinentijs caſtri,licet ſint iuxta illud,†ſed agentem de-
bere probare eſſe pertinentia,vt loquutus eſt,& ſentit Oldr.
in conſ.164.Bar.in l.ſi fir.§.1.in fi.ff.de leg.1.Alex.in conſ.43.
in prin.vol.1.clarius in conſ.55.nu.19.vol.4.Aret.in conſ.pen.
col.1.uerſ.primum probatur,& omnes in l.3.§.incertam, & in
l.locus.ff.de acq.poſſeſſ.
Sequendo igitur poſteriorem opinionem , quæ magis eſt
communis.
16 Primo limitanda eſt,eã procedere,†niſi res,quæ ſunt intra
fines caſtri,Prouinciæ, & Regni non eſſent per aliquem poſ-
ſeſſæ,& ignoraretẽ,cuius eſſent,quia tunc pręſumuntur eſſe il-
lius,cuius eſt Prouincia,Regnum, &c.ita notabiliter decidit
Pau.de Caſtr.in l.1.in prin.& ibi Modet.ff.de acquir.poſſ.di-
cẽt ſi aliqua ſint bona immobilia,quæ non reperiant a priua
17 tis occupata,præſumi eſſe illius vniuerſitatis,† vel dominij,
in cuius territorio reperiuntur,cuius cõcluſionis ſubtilẽ red-
dit rõnem D.Barth.Soci.in d.l 1.tuendo dictum Paul. Caſtr.
quia cũ olim fuerint termini appoſitis, & per dictam appoſi-
tionẽ fuerint dominia diſtincta,fuerint ẽt bona ex hoc occu-
pata,quę cũ non appareant fuiſſe prius à priuatis apprehen-
ſa,fuerunt acquiſita dño illius vniuerſitatis,per d.l.1.de acqu.
poſſ.& per gl.in l.hoc iure.ff.de iuſt.& iur. tũ quia bona quæ
ſunt in territorio alicuius,aut dñi ſunt vniuerſitatis, aut pri-
18 uatarum † perſonarũ,c.1.§.item ſi quis,& ibi Bal.quib.mod.
feud.amit.& in c.cum Bertholdus,extr.de iud.ſi ergo non ap
parent eſſe priuatorum, præſumuntur eſſe domini , cuius eſt
territorium,ſumpta præſumptione à prima dominiorum di-
ſtinctione.Caro.Rui.conſ.26.nu.7.vol.1.Cur.iun.conſ.158.nu.
22. quem omnino videas , & præcipue eo caſu procedit do-
ctrina,quando nõ ſolum qui habet iuriſdictionem , ſed etiam
eſt dominus agrorum, qui ſunt in territorio.Curt.d.cõſ.158.
nu.25.& ſeq.Ruin conſ.74.nu.4.lib.2.
Contrarius tamen huic opinioni fuit Aret. in leg. rem quę
nobis,col.2.& l.1.in 2.not.ff.de acquir.poſſeſſ.
19 Secundo limita,quãdo pro re,quæ ſit intra fines,† dño præ
ſtatur aliquod annuum, nam eo caſu præſumitur ratione do-
minij præſtitũ,vt reſpondit Aym.Crau.conſ.15.nu.1.ita Spec.
in tit.de loc.§.nunc aliqua.quæſt.86.
Illud quidem verum eſt,vt ſi bona ad concedentem ſpecta
20 rent,ſiue priuatum,ſiue Principem,†omnia quæ ſunt incluſa
intra fines,deſcenderent in conceſſionem,ita Alex.conſ. 107.
nu.2.Rui.conſ.74.nu.1.& 2.Oldr.conſ.187.Pariſ.conſ.4.col.1.
vol.4.Rui conſ.108.nu.23.& 24.quem omnino vide lib.2.
Tertio limita,niſi omnes homines, qui commorantur intra
fines ciuitatis, caſtri, vel rẽgni(vno , vel duobus, vel tribus
exceptis)aliquid ſoluerent pro rebus per eos poſſeſſis in re-
21 cognitione dominij, quia ẽt quoad illos vnum, vel duos,vel
tres dominus habet fundatam intentionem,ita dicit Caſſ. in
conſuet.fol.220.col.4.& ſeq.qui etiã voluit in conſ.vt ſi con-
ſtiterit aliquem habere rem in feudum, quidquid ſit intra fi-
22 nes illius rei cenſeatur iure feudi habere,† niſi aliud probe-
tur.Iaſ.in conſ.235.in fi.vol.2.

CONCLVSIO CCXVIII.

ARGVMENTVM.

Bona communia fuiſſe,quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona communia fuiſſe probatur per inſtrumentum diuiſionis, quia alias non fuiſ-
ſent diuiſa.*
Contrarium.num 2.

1 BOna fuiſſe communia probari † per inſtrm diuiſionis po-
terit,nam alioqui non fuiſſent diuiſa,arg.l.1.vbi gl.ff.fam.
erciſ.l.2.vbi Bar.& Bal.C.commu.diui.cum alijs adductis per
Rub.in conſ.154.nu.5.& per Bar.Soci.in conſ.46.nu.1. vol.3.
2 Contrarium tamen , † videtur colligi ex l.prædia. cum ibi
not.ff.de acqu.poſſ.Spec.in tit.de empt.& vend.§.ſciendum.
verſ.ſi vero non res.& Bal.in l.indicia.C.de rei vendic.

CONCLVSIO CCXIX.

ARGVMENTVM.

*Si quis aſſerat bona non adeſſe mobilia,vt immobilia alienen-
tur,id probare debet.*

SVMMARIA.

1 *Bona mobilia aſſerens non adeſſe ad hoc , vt deueniatur ad alienationem immobi-
lium,hoc probare debet.*
2 *Res immobilis vendi non poteſt , quando æs alienum tolli poteſt ex venditione re-
rum mobilium.*
3 *Interlocutoria iudicis prius requiritur,per quam declaretur non extare mobilia ad
hoc,vt alienatio rerum immobilium fieri poſſit.*

1 BOna mobilia ſi quis nõ adeſſe dixerit,ad hoc,†vt ad alie-
nationem bonorum immobilium deſcendatur,hoc proba
re debere reſpondit Pariſ.in conſ.99.nu.4.5.6.vol.1.& Herc.
de proband.negat.nu.26.verſ.16.infertur.fol.23.col.2.
2 Ratio eſt, quia vendi non poteſt res immobilis,†quãdo æs
alienum tolli poteſt ex vẽditione rerum mobilium,arg.l.ma-
giſ puto.§.non paſſim.& §.in primis.ff.de reb.eor.iure igitur
ac merito non adeſſe bona mobilia prius probari debet , &
clarum eſſe iudici per diſcuſſionem bonorum,quod adeo ve-
rũ eſt,vt notabiliter Ang.dixerit in auth.de eccl.rer. immob.
3 alie.colla.5.† interlocutoriam iudicis præcedere debere,per
quam declaretur nõ extare mobilia, alioquin irrita erit alie-
natio rerum immobilium,vt concludit Pariſ.vbi ſupra nu.6.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO CCXX.

ARGVMENTVM.

Bona fuiſſe alicuius, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona alicuius fuiſſe probari poteſt ſi ſumus in antiquis per publicam vocem, & famam.*
2 *Bona fuiſſe in bonis alicuius, quomodo probetur, vide remiſſiue.*

1 BOna alicuius fuiſſe probari poſſe, ſi ſumus in anriquis per
publicam vocem, & famam, conſultus reſpondit Franciſc.
Aret. conſ. 37. n. 1. & in conſ. 102. & multis ſeqq. quem omninn
videas, & ita dixit Hoſt. in c. quid per nouale. de verb. ſignifi.
gl. ordi. in c. 1. de præſump. li 6. Ant. de Butr. & recentiores in
c. veniens. 1. de teſtib. Bal. in l 3. C. de prob. & in l. côuéticula.
C. de epiſ. & cler. vbi teſtať Bar. hoc ſentientē, & optime cnn-
gruir tex. in l. ſi arbirer. ff. de proba. gl. in l. atqui natura. §. cum
me abſente. ff. de neg. geſt. Alex. in cõſ. 139. nu. 8. & 9. vol. 6. &
2 Ceph. in conſ. 137. num. 14. vol. 1. † quomodo vero probetur,
fuiſſe bona alicnius, adeas ſupra concluſionem, Bona fuiſſe in
bonis defuncti, vbi hanc materiam latius proſequuti ſumus.

CONCLVSIO CCXXI.

ARGVMENTVM.

Bona eſſe acquiſita è re Patris, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona eſſe acquiſita in ſubſtantia Patris, quomodo probatur, vide remiſſiue.*
2 *Bona empta per filium cenſentur acquiſita de bonis paternis, ſi tempore emptionis filius habitabat cum patre, nec eſſet adeo induſtrius, vt induſtria ſua aliquid lucrari potuiſſet.*

1 BOna eſſe acquiſita è re Patris, † quomodo probetur conſu
lendus erir Accurſ. in l. cũ oportet. C. de bon. q̃ lib. in ver.
ex eius ſubſtantia, & notat Rol. à Val. in conſ. 90. nu. 8. vol. 2.
2 vbi dicit, † bona empta per filiũ tunc cenſeri acquiſita ex bo-
nis patcrnis, ſi tēpore emptionis filius habitabat cũ patre, &
iſtiuſmodi eſſet, nec adeo induſtrius, vt indnſtria ſua aliqd lu
crari potniſſet, per gl. Bar. & alios in d. l. cũ oportet. per Alex.
in conſ. 15. col. pen. vol. 13. & in conſ. 31. col. 2. vol. 4. per Abb.
in conſ. 36. col. 1. vol. 2. per Soci. in conſ. 161. in prin. & in cõſ.
61. col. 1. vol. 4. & Corn. in conſ. 174. col. 2. vol. 1. in conſ. 182.
col. 2. cod. vol. & in conſ. 154. vol 2.

CONCLVSIO CCXXII.

ARGVMENTVM.

Bonus quomodo quilibet præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Bonus quilibet præſumitur, niſi euidenter de contrario conſtet.*
2 *Bonus quilibet eſt naturaliter ſecundum præſumptionem naturæ.*
3 *Bonus præſumitur, qui à bona patria oriundus eſt, vel natus à bonis parentibus.*
4 *Electus ad Eccleſiam, ſi probetur eſſe venatorem, fit interpretatio, vt id animi gratia faciat, vel ſi probetur natura ad iram & indignationem eſſe procliuem, id accipitur ex iuſta cauſa hoc facere.*
5 *Bonitatis præſumptio valere non debet ad ius alienum perimendum, aut minuendum.*
6 *Bono viro credendum eſt, vbi non agitur de præiudicio alterius.*
7 *Bonus cum ſuo damno, non præſumitur bonus.*
8 *Bonus quilibet eſſe debet, etiam ſi de bono opere lapidaretur.*
9 *Bonus quis non præſumitur, quando agitur de violatione animæ.*
10 *Præſumitur in dubio magis, quod quis commiſerit delictum, quam non.*
11 *Bonitas non præſumitur, neque integritas, quando agitur de aliquo promouendo ad beneficium eccleſiaſticum, cum quilibet homo naſcatur filius iræ, & ſeruus ad malum, & ideo rogari debet de vita bona, & adhiberi aliqualis inſtructio.*
12 *Bonus, quis non præſumitur, quando ex actibus præcedentis vitæ ſuæ oritur aliqua coniectura doli, & prauitatis, niſi poſſet probare, virtutibus vacaſſe, appoſito ſpatio triennij.*
13 *Bonus quis non præſumitur in his, quæ ſonant in factum, & ad quæ quis tenetur vigore contractus.*
14 *Bonus licet quis præſumatur, non tamen præſumitur optimus, & ſi ſtatuto caueatur, vt ad probationem alicuius negotij teſtes debeant eſſe optimæ, ſeu optimæ opinionis, illa qualitas declarari, & probari debet.*
15 *Bonus licet quis præſumatur, non tamen ſi ſtatutum requireret teſtem omni exceptione maiorem.*
16 *Bonus quilibet non ſolum præſumitur, ſed etiam præſumitur bonæ exiſtimationis, & famæ.*
17 *Bonus ſæcularibus quilibet non præſumitur.*
18 *Qui alicuius delicti labe fuit imbutus, et fama, & opinionis integra non eſt præſumendus.*
19 *Bonus non eſt ille præſumendus, qui rei illicitæ operam dedit.*
20 *Qui ſemel fuit malus, ſemper malus præſumitur in eodem genere mali, vel ſimili.*
21 *Inquiſitus de furto, ſi habet contra ſe teſtes deponentes, confeſſum ſe commiſiſſe homicidia, incendia, vel ſacrilegia, non per hoc poterit torqueri, quia requiritur, vt probatio ſit in eodem genere mali.*
22 *Præſumptio prioris malitiæ ceſſat, ſi quis poſt delictum honeſte triennio vixerit.*
23 *Quis talis præſumitur, qualis olim fuit, vide ibi remiſſiue.*

1 BOnum quemlibet præſumi, † niſi dilucide aliter conſtet,
ſancitum eſt in c. dudum. & in c. fi. extr. de præſump. & in
c. 1. in ver. exiſtimare, extr. de ſcrut. & in l. cum pater. §. rogo.
ff. de leg. 2. in l. merito. ff. pro ſoc. l. quotiens. §. qui dolo. ff. de
prob. l. omnimodo. C. de inoffi. teſtam. Crau. in conſ. 60. nu. 7.
Grat. in conſ. 41. nu. 14. vol. 2. per text. in l. cum pater. §. rogo.
ff. de leg. 2. & in conſ. 46. num. 20. eod. vol. Purpurat. in l. 1. ff. ſi
2 cert. pctat. nu. 18. iſta vero eſt præſumptio naturæ, † quia na-
turaliter quilibet eſt bonus, vt dicir gl. in l. ſi. ff. quod met. cau.
Ang. in l. ſciendum. in fi. ff. de verb. obl. ſequitur Alc. in tracta.
ſuo de præſump. in 3. reg. præſump. 2. nu. 1. & reg. 5. præſump.
8. nu. 1. Socin. in conſ. 15. incip. omniporens Deus adſit, col. 1.
lib. 1. Hyppol. de Marſil. in l. 1. nu. 67. C. de ſicar. Dec. in l. mili-
tes. nu. 23. C. de mil. teſtam. Mar. Soci. in conſ. 83. nu. 3. vol 2. &
in conſ. 89. nu. 3. eod. vol. Bertrand. in conſ. 126. nu. 10. vol. 7.
c. mandata. extr. de pręſump. Caſt an. in conſuet. tit. de droict.
& appar. &c. §. 5. nu. 55. ful. 146. Gramm. in conſ. 30. num. 9. &
adeo hoc eſt verum quod inquir glo. in c. ne quis arbitretur.
27. q. 2. vt verba in alienum ſenſum torqueantur, vt quis dica-
tur bonus, quam ſequitur Marſi. in conſ. 2. nu. 9. & Rol. à Val.
in conſ. 96. nu. 10. vol. 2.

Primo amplia concluſionē potiſſimum procedere, ſi ille ſit
3 bona natus patria, † vel ex bonis parētib. ortus, vnde verſus:

Sæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri,
Qualis erat mater, filia talis erit.

argum. leg. quod ſi nolit. §. quia mancipia. vbi gloſ. & Dd. ff.
de ædilit. edict. & notat Ioann. de Amicis in conſi. 86. nu. 13.
& in conſi. 134 nu. 10.

Verũtamen quod ad illud de patre diximus, longe ſecus
ſenſit Demoſthenes, qui dicere ſolebat, à viris egregijs, perin
de quaſi fato quodã id accidat, improbos proficiſci filios. In
quam ſententiam iſtud eſt etiam Euripidis in Heraclidis:

Vnum forſan inter plurimos inueneris, qui patre non ſit ne
quior. Illud quoque Homericæ Mineruæ, Telemachum allo-
quentis lib. 2. Odyſſ.

Pauci enim filij ſimiles patri ſunt;
Plures peiores, pauci autem patre meliores.

Propterea Aelius Spartianus in vita Seueri Imperat. Con-
ſtat (inquit Diocletianum alloquens) Auguſte, neminē prope
magnorum virorũ optimum, & vtilem filium reliquiſſe. Qui
quidem Spartianus ibidem multis comprobat exēplis. & eſt
apud Valer. Max. lib. 3. ca. 5. tit. de his, qui à præclaris parenti
bus degenerarunt.

Secundo amplia, vt procedat concluſio, etiã ſi probeť ta-
4 lē, qui electus fuit ad regendam eccleſiam, eſſe † venatorem,
nã hoc accipitur, vt animi cauſa id faciat, vel ſi probetur ad
iram & indignationē natura eſſe procliuem, interpretatio fit
iuſta de cauſa hoc feciſſe, vt habemus ab Innoc. c. dudum. 2.
nu. 2. de electio. Felin. in c. fin. col. 3. de præſump. Huius vero
ampliationis meminit Soc. in reg. 39.

Primo limita concluſionem non procedere, qñ agiť de præ
iudicio tertij, nam ad ius alienum perimēdũ, aut minuendũ,
5 † valere præſumptio bonitatis non debet, vt ſcire tradidit Fe
lin. in c. fin. extr. de præſumpt. Abb. in c. cum in iure. de offic.
deleg. in princ. & gloſſ. in c. ſi quis. 50. diſt. & gloſſ. in c. ſtatu-
tum. in verb. ab aliquo. de reſcript. in 6. & Alciat. d. tract. de
præſumpt. reg 3. præſumpt. 2. nu. 2. vbi ait, ita limitari Accur.
6 doctrinam in l Titio fundus. ff. de cõdit. & demõſtr. † placuit
.n. ibi Accurſ. vt credatur bono viro, nã iſtud nõ procedere,
vbi ageretur de præiudicio alterius, ita reſpõdit Dec. in cõſ.
445. nu. 61. idē Pet. Benint. in deciſ. 67. nu. 19. Si quis vero eſt,
qui multorũ prudentum auctoritates ad hanc rem congeſtas
videre ſtudeat. adeat Crauet. in ſuo conſi. pro genero, nu 63.

7 Secundo limitatur, vbi quis pręſumeretur bonus cũ † illius
detrimēto, tunc enim nõ præſumitur bonus, id voluere iuris
inter-

Digitized by Google

interpretũ coryphæi, Accurſ. & Bar. in l. qui iuraſſe. §. ſi pater
ff. de iureiur. Felin. in d. c. ſi de præſumpt. Abb. in c. cũ in iure.
de offi. deleg. Dec. in c. ad hæc. col. 2. de appell. Grat. in d. cõſ.
46. n. 22. vol. 2. nã q̃ inuẽta ſũt, vt proſint, nõ debẽt nocere, vt
colligere eſt ex reſpõſo Vlpiani l. legata inutiliter. ff. de leg. 1.
At hæc limitatio nõ placet Alciat. in d. reg. 3. p̃ſumpt. 2. nu.
8 4. Nã inquit quilibet debet eſſe bonus, †etiãſi de bono opere
lapidaret. c. qualiter, & qñ. 2. ext. de accuſat. nota. i c. clericis.
extr. de vit. & honeſt. clericor. & rõnẽ reddit Alciat. in dict. lo
co dicẽs, præſumptionẽ prædictã non eſſe inductam ſimplici
ter in fauorem alicuius, ſed dimanat generaliter ex natura.
9 Tertio limita, quando agitur vtilitas animæ, †quia tũc non
præſumitur bonus, vt gloſ. in ca. 1. de reſcrip. & ibi Felin. An-
char. in conſ. 179. incip. prima facie. nu. 7. & Felin. in ca. cum
in iure. extra de offic. deleg. nu. 2.
Cuius rei ratio eſt, quia in dubio præſumitur magis quis,
10 quod commiſerit delictum, † quam contra, vt Ancharanus
conſuluit d. conſ. 179. nu. 5. Alciat. d. præſumpt. 5. nu 5.
Quarto limita, qñ agĩ de aliquo promouẽdo ad beneficiũ
eccleſiaſticũ, quia tũc cũ quilibet homo naſcatur filius iræ, &
ſeruus ad malũ, integritas non p̃ſumitur, neque bonitas. Hinc
fit, vt ab eo accurate ſit inquirendũ de vitæ integritate, & ali-
11 qua ex parte id docẽdũ ſit, †ſecundum Card in clemen. 1. in
2. notab. de cõceſſio. preben. & ſequitur Felin. in d. c. cũ ĩ iure.
nu. 3. extr. de offic. deleg. & hanc limitationem notauit Petr.
Duen. in regul. 75. in 1. limitat. & Alciatus d. regu. 3. præſump.
2. nu. 6. vbi dicit, hãc non eſſe limitationẽ ad cõcluſionẽ, quia
hoc caſu etiam præſumitur bonus, licet lex non ſit contenta
hac ſola præſumptione, ſed quid vlterius requirit, vt ſupra.
Sublimitatur hęc limitatio in iam promoto, vt per ſupra al
legatos Dd. & præter eos Arcbidiac. in c actor. 6. q 1 & Dec.
in c. 2. extr. de electio. nu. 7.
Quinto limitatur, qñ ex illius ante actæ vitæ actionibus ori
12 tur aliqua cõiectura doli, † & prauitatis, vt monuit Bal. in l. 1.
ante finẽ. C. ſi quis omiſſ. cau. teſta. § ſancimus. auth. de teſtib.
& l. de minore. §. pen. ff. de q. & id confirmat regul ſemel ma-
lus. de regul. iur. in 6. Alciat in ead præſumpt. 2. nu. 7.
Sub limita hanc limitationẽ, niſi poſſet probari, illum ho-
neſtis actionibus vacaſſe trium annorũ interpoſito interual-
lo, vt auth. de monachis. §. ſancimus, & Salic. in l. minorẽ. in 2.
col. verſ. ſtat ergo concl. C. de in integ. reſtit. Bar. in l. Caſſius.
ff. de ſenat. & cano. in c. inſinuatũ. extr. de ſimo. Ludou. Rom.
in conſi. 225. col. 2. Iaſ in l. ſi prius colum. pen ff de oper. nou.
nunc. Imo. in c. cum deputati. de iudic.
13 Sexto limita concluſionem non procedere † in his, quæ ſo-
nant in factum, & ad quæ quis tenetur vigore cõtractus. arg.
l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. & notat Grat. in dict. conſ.
46. nu. 21. vol. 2.
Septimo limita, vt licet quis præſumatur bonus, non tñ p̃-
ſumatur optimus, vñ ſi ſtatuto caueatur, vt ad probationẽ ali
14 cuius negotij teſtes debeãt eſſe optimi, † ſeu optimæ condi-
tionis, debet illa qualitas declarari, & probari, prout dicit An
ge. in l. 2. § in diem. ff. quemadmod. teſtam. aper & Ange. de
Arer. in §. item verborum. Inſtit. de inutil. ſtipul. Alex in conſ.
8. vol. 1. Soc. in conſi. 274. Dec. in conſi. 351. col. pen. Alciat. lo-
* co ſupracitato. vbi dicit hanc eſſe* communem opinionem.
Petr. Duen. in regu. 75. in 4. limitat. Hippolyt. de Marſi. in ſing.
187. & Cæpol. in conſi. 57. nu. 8. in crimina.
15 Amplia prædictam limitationẽ, † etiam ſi ſtatutum require
ret teſtẽ omni exceptione maiorem, nam licet quis pręſuma-
tur bonus, non tamen in tali caſu præſumeretur omni exce-
ptione maior, ita voluit Decius conſi. 27. col. 4.
Sublimites id, ſi ſtatutũ diceret, vt eſſet bonæ exiſtimatio-
nis, nam licet eſſet bonus, contingere tñ poteſt, vt à ciuibus
ſcelere contaminatus habeatur, tum vero neceſſe non eſt, vt
16 illud probetur, † quia quilibet nõ ſolũ præſumitur bonus, ſed
etiam præſumitur bonæ exiſtimationis, & famæ, vt cauit Cal
liſtratus in l. pen. §. 1. ff. de var. & extr. cognit. & Vlpian. l. quã-
uæ. §. fin. ff. de publica.
Octauo limitatur concluſio non habere locũ quoad facul-
17 tates, † quia nõ quilibet pręſumitur bonus facultatibus, vt tra
* didit glo. *cõiter approbata in l. ſi vero. §. qui pro rei qualita
te in verb. dubitetur. ff. qui ſatiſdar. cogant. & ibi Iaſ. nu. 15. &
hanc limitationem ponit Petr. Duen. in reg. 75. in 2. limitat.
Nono limitatur, quando contra cũ eſſet aliqua infamia, vel
18 præſumptio, † quia is famæ, & opinionis integræ nõ eſt pręſu
mendus, qui alicuius delicti labe ſit cõtaminatus, vt inſigni-
ter dicit Lucas de Pẽ. in l. hac lege. C. de prox. ſac. ſcri. li. 12. in
prin. & in l. 5. C. de bo. vac. li. 10. quẽ refert Affli. ſub cõſt. Reg.
lib. 1. in rubr. de ſer. & ſalar. nu. 65. prout ẽt ille non eſt bonus
19 præſumendus, † qui rei illicitæ operã dedit. iuxta ea, quæ ob-
ſeruauit Accurſ. in l. 1. C. de ſicar. & Bar. in l. Aurelius. §. idem
quæſijt. de lib. leg. atque Alexand. in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter.
col. 3. ff de verb. obli. & Marſ. in d. l. 1. de ſicar. & Grat. in con-
ſil. 93. nu. 17. vol. 1. Duen. in d. regul. 65. nu. 3. in 3. limit. & per
notata per Bernar. Diaz. in reg. 140.
Decimo limita concluſionẽ non procedere, qñ quis ſemel
20 fuerit malus, † nã ille ſemper præſumitur malus in eodẽ gñe
mali, vel ſimili, arg. c. ſemel malus. de reg. iu. in 6. l. non oẽs. §.
à barbaris. ff. de re milit. Marſ. in prac. §. diligenter. n. 100. Al-
ciat. in trac. præſum. reg. 2. præſump. 7. nu. 2. 1. limit. Cephal. in
conſ. 82. nu 34. vol. 1. Nat. in conſ. 365. nu. 8. in conſ. 420. n. 40.
& in conſ. 422. nu. 21. vol. 2. & in conſ. 42. nu. 5. vol. 1. Cacher.
in deciſ. Pedemon. 88. nu. 27. Ioã. de Amicis in conſ. 116. nu. 7.
Rimin. ſen. in conſ. 391. nu. 22. vol. 2. Alex. in conſ. 5. volum. 1.
21 vbi dicit † reum furti, cui teſtes obijciant, illum homicidam,
incendiarium, vel ſacrilegum eſſe, iccirco q̃õnibus non poſſẽ
ſubijci, quia requiritur, vt probatio ſit in eodem genere mali,
alioqui nulla eſt, vt placuit Bart. in l. ſi cui. §. iiſdẽ. ff. de accuſ.
in l. Caſſius. ff. de ſenat. in l. de pupillo §. ſi quis ipſi prætori. q.
7. ff. de oper. no. nun. Bal. in l. fi. in fi. C. de his, qui pet. met. iud
non appel. vide late Fel. in c. fi. de præſumpt.
Sublimita tñ hanc limitationẽ non procedere, ſi poſt deli-
22 ctum honeſte triẽnio vixerit, † quia ex hoc ceſſat prioris ne-
quitiæ pręſumptio, prout dicit Ang. in auth. de monachis. ibi
triennalis tẽporis teſtimoniũ, & hanc ſublimitationẽ eſſe in
primis notandũ dicit Guliel. de Bened. in repet. c. Raynutius.
in §. qui cũ alia matr. contr. nu. 274. Salic. in l ſi minorẽ. C. de in
integ. reſti. min. idẽ Salic. & Alexã. in l. ſi fideiuſſor. § ſi ſatiſda-
tũ. ff. qui ſatiſ. cog. Dec. in conſ. 163. col. 8. in prin. verſ. quarto
nõ deponit. Imol. in c. cũ deputati. de iud. Iaſ in l. ſi prius. co-
lum. 15. in princ. ff. de oper. nou. nunciat. & Curt. iun. in l. 1. nu
me. 36. C. de prohib. ſeq. pecun.
23 An autẽ quis talis præſumatur, † qualis olim fuit, adhibendi
erunt in conſiliũ prudentes oẽs, in l. cum quidã, l. pater. §. ro-
go. de leg. 2. & infra ſuis locis cõmodius dicetur, & vide late
differentem Feli. in ſuo repert. in litera bonus quis præſumiẽ.
Vberius vero hãc concluſionẽ explicantẽ adeas illuſtriſſi-
mum Cardinalẽ Albanũ in addit. ad Bart. in l. merito. ff. p̃ ſoc.
vbi prædictam concluſionem ampliat duodecim modis.

CONCLVSIO CCXXIII.

ARGVMENTVM.

***Maiorne fides teſtibus habenda ſit, bonum eſſe quem, an ma-
lum aſſerentibus.***

SVMMARIA.

1 *Bonum, quem eſſe, teſtes ſi aſſerant, ipſis magis creditur, quam deponentibus malum.*
2 *Bonum quem eſſe deponens, ſi reddit rationem ſcientiæ, quia eſt vicinus, probat.*
3 *Bonum non præſumitur de malo, nec econtra malum de bono.*
4 *Bonum omne factum recte præſumitur.*
5 *Malum omne factum, praue ſemper præſumitur actum, niſi ratione perſonæ contraria omnino oriatur præſumptio.*
6 *Bonus non præſumitur, quem pater minus idoneum iudicauit.*

1 BOnum quem eſſe teſtibus deponentib. magis † credi, quã
malum aſſerentibus, conſuluit Anchar. conſ. 253. ſub nu. 3.
verſ. in iſta veritate dico. ar. c. fi. de præſum. & no in c. ſi forte.
de elec. li. 6. & huius doctrinæ auctor fuit Inn. in c. veniẽs. de
præſum. vbi ait, vbi teſtes ſunt contrarij, nos debere ſequi il-
los, pro quib. facit præſumptio iuris. Tiraq. etiam meminit in
trac. de p̃ſum. §. 1. ver. bonę fidei. gl. 2. ſ. 8. verſ. ſed qd in dubio.
2 Qd ſi reddat rõnẽ ſciæ, † dicẽs, quia eſt vicinus, p̃bat, vt no
tant Bar. & Alex. in l. 1. ff. ſi cert. pet. & ibi Purpur. num. 42.
3 Prout bonum non præſumitur de malo, † nec econtra malũ
de bono, vt animaduertit Spec. in tit. de præſum. §. ſpecies. nu
me. 10. circa fi. cap. nonnulli. in fi. 46. diſt. vide late Iacobũ de
Beluiſ. in l. omnimodo. C. de inof. teſtam.
4 Sicut etiam omne bonum † factum recte præſumitur, argum.
ca. 4. in præſentia. ext. de renun. & c. fi. ext. de præſum. c. abſit.
9. q. 3. l. 1. C. de commit. & contrah. ſtipul.

Amplia

Digitized by Google

Amplia item concluſionem procedere in malo, quia omne
5 malum factũ,† praue ſemper præſumitur actum c.1. extr. de præſũp. l.nã luſus.ff.ad leg.Aquil.c.ſi quis nõ iratus.15.q.1.& c.1.ca cauſa,q.6.quæ concluſio omnino vera eſt, niſi ratione perſonæ contraria omnino oriatur præſumptio,d.c.cauſa.15.q.5.c.non omnes.Spec.in tit.de præſump.§.ſpecies. num.10.

6 Rurſus vero bonus non præſumitur, † quem pater minus idoneum indicauit,arg.l.penul.in fi.ff.de curat. furio.nam & alias talis vr̃ eſſe infamis infamia facti, vt l. ea quæ. C. de his qui not.infam.Luc.de Penn.in l.vnica.C.de quæſtor.lib.1s.

CONCLVSIO CCXXIIII.

ARGVMENTVM.

De bona fide an in dubio præſumatur, niſi probetur mala, & quomodo id procedat.

SVMMARIA.

1 *Bona fides in dubio præſumitur, niſi probetur de mala.*
2 *Actor, qui proponit emiſſe rem bona fide, non tenetur illam probare, ſed aduerſarius, qui bonam fidem negat.*
3 *Bona fides in dubio præſumitur, etiam ſi is, qui poſſidet, nullum titulum poſſidendi habeat.*
Contrarium, num 12
4 *Bonam fidem quod quis habeat, & non habeat titulum, ſimul ſtare poteſt.*
5 *Bona fides non præſumitur in dubio, ſi alius poſſeſſor antiquior appareret.*
6 *Mala fides nocet.*
7 *Dominia rerum propter publicam vtilitatem non ſiunt omni tempore indiſtincta, ſiue incerta.*
8 *Locupletari non decet cum alterius iniuria, & damno.*
9 *Bona, vel mala fides in materia, ſtandum eſt potius iuri canonico, quam ciuili.*
10 *Intellectus ad Bar in l. vlt. C. vnde vi.*
11 *Vera mala fides nunquam tollitur, neque purgatur per aliquem temporis lapſum, & longiſſimum, & memoriam hominum excedentem.*
12 *Bona fides non præſumitur, niſi adſit titulus.*
13 *Quod ſuum non eſt, debet quis ſcire eſſe alienum.*
14 *A communi opinione, quæ bene probetur in iure, nunquam recedendum eſt.*
15 *Sciens rem occupatam ſuam non eſſe pro certa ſcire debet, ad alios eam rem pertinere.*
16 *Credens rem ſuam eſſe, & illam poſſidens eſt in bona fide, licet non habeat titulum vt quia intellexerit fuiſſe maiorum ſuorum, ſeu anteceſſoris ſui, vel alio modo ad eum ſpectare.*
17 *Bona fides oriri poteſt ex iniuſtis, & temerarijs cauſis.*
18 *Bona fides eo magis præſumitur, quo agitur de damno euitando.*
19 *Bona fides in dubio præſumitur, dummodo allegetur.*
20 *Bonam fidem allegare omittens omnino ſuccumbit.*
21 *Præſcriptio præſumpta omnino allegari debet.*
22 *Bonæ fidei allegationem ſufficit præſumi tacite ex deductis.*
23 *Bona fides ad hoc, vt præſumatur, ſufficit allegare difficultatem probationis.*
24 *Bona fides probare ſufficit, vt ſtat, poſtquam concluſum eſt in cauſa.*
25 *Bona fides ſemper præſumitur, & allegari non debet in præſcriptione, cuius memoria vſurpari non poſſit.*
26 *Bona fides quando requiritur per ſtatutum, tunc non præſumitur, ſed opus eſt, vt probetur per quædam ſimilia.*
27 *Bonam fidem arguit poſſeſſio longi temporis.*
28 *Coniectura ſi appareant, ex quibus arguatur de bona fide, ad probationem bonæ fidei ſufficiunt abſq; alia probatione, etiam quando ſtatutum bonã fidem requirit.*
29 *Bona fides non præſumitur in præſcriptione ſeruitutum, niſi aliqua iuſta cauſa oſtendatur credulitatis.*

1 BOnam fidem in dubio præſumi, † niſi probetur de mala, reſpondit Vlpian in l.merito.ff.pro ſoc.& ſane plerunque credendum eſt, inquit.I.C.eum qui partis dominus eſt, iure potius ſuo vti,quam ſurti conſiliũ inire. Idem docuit Accurſ, in l.ſu et.in verb.probatur.C de præſc.long temp.l.penul.C. de euict.gl.in c.fi.de præſump.Bal.in d.l.ſuper.col. 3 verſ. illud autẽ.& ibi Ang.gl.in c.fi.ver.bona fide,& in c.ſi diligenti.in bona fides.de præſcr. Calcan.in conſ.99.col.5.in fi. Inn. in c.nihil.col.2.ver.nam creditoribus hæreditarijs. de elect. Alex.in conſ.200.col.2.verſ.præterea in dubio.vol 2.Inno.in c.ſi diligenti circa princip.ver.bona fides,& in c.vigilanti.in prin.ver.& dicitur.de præſcr.Ant.de But.in d.c.ſi diligẽti.col. 2. verſ.quæroqũo probetur.Bar.in l.quemadmodũ.col.1.in fi. nu.3.ver.nota ex hoc.C.de agricol.& cenſit.§.2.Inſtit.de vſu cap.Archid.in c.1.in verſ.bona fidei.de præſcr.in 6.Barbat.in conſ.41.col.10.verſ.ad hoc poteſt reſpõderi.Ceph.conſ.130 nu.11.vol.1.& in conſ.s 53.nu.47.vol.s.Neuiz.in conſ 37.nu. 54.Alex de Nouo.in conſ.28.nu.2.Ferdin.Vaſq.illuſt. contro
* verſ.li 2.c.79.nu.15.vbi de * cõi atteſtatur Boer. in deciſ. 42. nu.35.Alc.reg.5.præſumpt.5.late Didac. Couarr. de ſponſ. 2. part.c.3.§.1.nu.4.& in reg.poſſeſſor.s.part.tit.6.§. 8.nu.2.de
* reg.iur.eruditiſſimus Menoch.de recuper.poſſeſſione remed. 8.n.64.Anchar.in cõſ.142.n.6.& iſta eſt * cõis opinio, vt per Claud.in c.Celſus.nu.77.ff.de vſucap.Corn.in conſ. 137.col. 1.in prin.verſ.ſufficit enim.vol.2.Dec.in l non hoc.num.5.C. vnde legit.& ibi Iaſ.col.fi.ver.facit q̃d licet.Abb.in c. grauis. col.3.verſ.ſi vero non cõſtat.de reſtit.ſpol.Alc.tit.de præſũp. in 3.reg.in 5.pſũp.facit Rota in dec.24.fuit dubitatũ ĩ nouis.

a
2 Hinc fit,† vt actor,qui proponit emiſſe rem bona fide,non teneatur illam probare, ſed aduerſarius qui negat bonam fidem,vt tradidit Roffred.in ſuo tract.de libel.in 1.parte, in tu br.de actio.publ.nu.6.

Amplia conclusionem procedere,etiam ſi is,qui poſſideat,
3 nullum † titulum poſſidendi habeat,vt notat Bar.in l.Celſus nu.17.ff.de vſucap.iuxta ſententiã Accurſ.in l.ſi quis emptionis.in ver.tenuerit.iuncto tex.C.de præſcr.30. vel 40.annor. gl.in §.1.Inſtit.de vſucap. ver.quæ bona.gl.in c.ſanctorum.in ver.ſacræ & ibi Panor.de præſcr.Alex.in conſ.201.col.2. li.2. Corn.cõſ.130.li.1.Cur.Iun.conſ.72.& Soc.in conſ.38.in cauſa dominorum.li.3.Dec.conſ.376.nu.6.& in conſ. 309.nu.3. cum multis alijs allatis à Tiraq.in tract.de præſump.§.1.verſ. bona fide.glo.2.ſol.8.

Vnde recte dicere conſueuerat Bar.in eo nuper à nobis ad-
4 ducto loco,† ſi ſimul poteſt ſtare,vt quis non habeat titulum, & habeat bonam fidem,ſecũdum gl.in l.ſi quis emptionis. in verb.tenuerit.iuncto tex.C. de præſcr. 30.vel 40.annor.ergo ita debemus præſumere,cũ iſtiuſmodi præſumptio ſit humanior.Alc.in tract.de præſumpt. præſump.5.reg.3.nu.2.

5 Limita primo hanc ampliationem non procedere,† ſi alius poſſeſſor antiquior appareret,p l.ſi.C.vñ vi Bar.ĩ d.l. Celſus. n.17.ff.de præſcr.Alc loco ſupra citato, põderãdo in ijs,quæ antecedũt loquutũ fuiſſe.Iaſ.de præſcrip.temporis,cuius initij non extabat memoria in contrarium,& tñ in d. col.penul.
6 vult,† vt noceat mala fides, eandẽ opinionem ſequitur Alex. in conſ.13.col.4.in fi Crauet.conſi.146.nu.12.& alijs ſeqq.

Ratio conciliandi has contrarias opinones in eo ſita eſt,vt prior opinio procedat de iure ciuili,q̃d ius cõſiderauit rigorem ex cõſtitutionibus hominum ſuadentibus aliquas publi-
7 cas vtilitates,quæ eſt primo, † ne dominia rerum eſſent omni tempore indiſtincta,ſiue incerta l.1.ff de vſucap. Deinde vt finis litibus facilius imponatur.l fi.ff pro ſoc. ius vero Pontificium conſiderauit naturalem æquitatem diuinæ diſpoſitio-
8 ni conuenientem,† qua cauetur, ne cum alterius iniuria, & damno locupletemur.l.iure naturæ.ff.reg.iur.Dyn. in c.malæ fidei poſſeſſor.nu.2,de reg.iur.in 6.

9 Verum in hac materia ſtandum eſt potius iuri † canonico, quã ciuili,vt hr̃ in d.reg.poſſeſſor malæ fidei.de reg.iur. li.6. tradit Rom.in conſ.s 75.ante fi.verſ.& prædicta ſunt ſeruãda, li.s.in conſ.51.col.2.in fi.li.5 Dec.conſ. 144.col. 3.circa med. verſ.præterea iſte.Iſta vero reſpõſio penitus ea,quę obijciuntur,non videtur auferre,non.n.Bar,dicit in d.l.vlt.C.vnde vi.
10 poſt † triginta annos poſſe quem præſcribere cũ mala fide, nã ſi hoc ſentiret,perperam ſentiret, inſpecta diſpoſitione iuris canonici,cui(vt dictũ eſt)ſtandũ eſt, ſed inquit Bartolus, præſumptionem malæ fidei præcedentem tolli per curſũ triginta annorũ. Vult ergo Bart.ſecus eſſe in mala fide vera, non præſumpta,quia vera mala fides nunquã tollitur,neq; purga-
11 tur per aliquẽ temporis lapſum,& longiſſimum, † & memoriam hominum excedentem,vt cum ex inſtrumento,vel teſtibus apparet,ſcienter aliquem emiſſe rem alienam,ita doctiſſime, & eleganter conſulendo ſenſit Aret.in d.conſ.153.incipit cõſultatio.addi.ad Bar.in l.fi.C.vnde vi.Ay.Cran.in conſ. 146.& in trac.de antiq.temp.in 4.par.ſectio.materia iſta.nu. 20.ſol.159.in his,qui ſunt paruæ impreſſionis.

Secundo limita,niſi ius tali poſſeſſioni contradiceret.ca. 1. de præſcr.lib.6.

Contrarij huic primæ ampliationi fuere Inn.in c.per tuas,
12 & ibi Bal.de teſt.† volentes, vt immo non præſumatur bona fides,niſi adſit titulus,quod idem placuit Imol. in repeti.l.fi. in 5.col.de præſcr,& dicit Feli.in c.ſi diligenti.de præſcr.hãc
13 opinionẽ iure poſſe defendi per tex.in l.fi.C.vnde vi,† quia omnes ſcire debent, quod ſuum non eſt, hoc ad alios modis omnibus pertinere,vt inquit Imper.Iuſt.ibidem.

Verum his non obſtantibus nunq̃ à cõi opinione eſſe rece-
14 dendum,conſulerem,vtpote,† quæ bene probetur in iure in l.ſi qs emptionis.C.de pſcr.30.vel.40.ann.& ĩ c.1.de pſcr.ĩ 6.

Nec

Digitized by Google

Nec vllam vim facit ratio per diſſentientes adducta, quia
d.l.ſi.loquitur in eo, qui ſcit rem occupatam ſuã non eſſe pro
15 certo, nam tunc debet ſcire, † ad alios eam rem pertinere.

Ampliatio vero ſupra notata eſt intelligẽda in eo, qui rem
eſſe ſuam ignoret, immo credat eſſe ſuam & in bona fide licet
16 non habeat aliquem titulum, vt quia aliquis ei dixerit, † fuiſ-
ſe maiorum ſuorum ſeu anteceſſoris ſui, vel alio modo ad
eum ſpectaſſe.

17 Quod autẽ fides poſſit oriri ex iniuſtis, † & temerarijs cau
ſis, ſequuntur Alex.& recentiores.Bar.in d.l.Celſus.Bal.in l.
1.& glo.ibi, C.vbi cau.ſtat.Alex.conſ.125.in 3 col.lib.4.And.
Sicul.conſ.17.in pen.col.li.2.Fely.in c.cum cõtingat.in 3.col.
de reſcr.& in d c.ſi diligenti.in 2.col. Iaſ.in l.ſi id quod.in 8.
notab.ff de iuriſd.om.iud.

Amplia ſecundo concluſionẽ principalẽ potiſſimum habe
18 re locum, quando agitur de damno euitando, † quia tunc eo
magis bona fides præſumitur, prout dicit Bal. poſt Inn.in ca.
per tuas.col.1.ext.de teſtib.multa tradit Alcia.in trac.de præ
ſump.reg.3.præſump 5.& Ceph.in conſ.130.nu.11. vol.1.

Primo limita ſupradictam concluſionẽ principalem proce
19 dere, † dummodo allegetur, motus auctoritate I.C.ĩ l.ſi adul-
terium cum inceſtu.§.idem Pollioni.ff.de adul.Bal.in d.l.ſup.
C.de præſcr.Alex.in cõſ.57.n.5.vol.7.& in conſ.177.num.12.
vol.6.Crau.in conſ.258.nu.32.Calca.in conſ.28.inci illud af-
feram.nu.18.Ang.in l.eum qui.§.Publiciana. ff.de public. vbi
inquit, ſis tñ cautus in allegando bonam fidem, alias ſuccum-
bes.glo.in c.ſi quis per triginta.in tit.ſi de feu fue.controuer.

20 Quæ limitatio vſq; eo procedit, † vt omittẽs talem allegatio
nem oĩno ſuccumbat, iuxta ſniam Bart. in l.cum quid.col.vlt.
vbi ẽt Bal.ff.ſi cer.pet.per tex.in l.ſi adulteriũ.§.idẽ Pollioni.
ff.de adult.Ant.But.in c.ſi cautio.ext.de fi.inſtr. Fran.Aret.in
l.qui in aliena §.1.ff.de aeq.hæred. Ange.in § ſed iſtæ.col.11.
Inſtit.de act.Cępol.in trac.ſeruit.vrb.præd.c.2.col.2. vbi di-
cit ſe vidiſſe in hoc plures errare Iaſ.in l.non hoc, col.ſi.C.vn
de cog.Ioã Bapt.Ferr.in conſ.61.nu.13.Rom.in conſ.77 inci.
Reuerende pater, & ex multis aliis adductis per Tiraqnel. in
trac.de præſcr.in ver.bona fide.fo.9.§.1 glo.2.& ibid.fol.12.
vbi reprehendit Barba.in cõſ 41.n.8. vol.1. & in aliis multis
conſilijs per eum ibi allega.in quibus Barbat.contrarium ſe-
quitur.

Amplia iſtam negligentiam maxime procedere in præſcri-
21 ptione præſumpta, † quia omnino allegari debet prout dicit
Afflic.ſuper conſtit.Reg.fol.mihi 120.poſt nu.31.

Nec omittemus illud obſeruatione dignũ, ſatis eſſe allega
tionem bonæ fidei præſumi tacite ex deductis, vt ſi quis alle-
22 rat ſe fundum poſſediſſe tanquam ſuũ, † vel pro ſuo quia hoc
caſu dicetur allegatam fuiſſe bonam fidem, vt voluit Alexan.
in conſ.201.li.2 & ſequitur Dec.in conſ 267.

23. Quinimo ſufficit allegare difficultatẽ probationis, † ad hoc
vt præſumatur bona fides, ita reſpondit Roman.in d.conſ.77.
poſt principium.

Adeo, vt nec requiritur, vt talis probatio fiat in initio cau-
24 ſæ, ſed ſufficit ſi fiat, † poſtquam concluſum fit in cauſa, q̃ fuit
ſententia Panormitani, in c.dudum.il 1.col.2. de elec. Alex.in
l.1.col.1.C.vt quæ deſ.aduoc.part.& Dec.in conſ.266.

Sublimita tamen ſupradictam limitationem non procede-
25 re in præſcriptione, cuius memoria vſurpari non poſſit, † nã
tunc bona fides ſemper præſumitur, & allegari non debet, vt
per tex.in c.1.de præſcri.in 6.& ibi Dd.& per Afflic.in deciſ.
239.in fi.cum multis alijs adductis per Rol. à Valle. in conſi-
lio 3.nu.95.vol.1.

Secundo limita ſi ſtatutum requirat bonam fidẽ, quia tunc
26 non præſumitur, ſed opus erit, vt probetur per quędam ſimi
lia, ita Calcan.in conſ.58.incip.illud afferam in mediũ.quem
ſequitur Tiraq.in d ſuo trac.de præſcr. d.verſ. bona fide.§.&
glo.fol.9.& Ceph.in conſ.227.nu.58.vol 2.

Sublimita prædictam limitationẽ, vt non procedat, ſi appa
27 reant aliquæ coniecturæ, † ex quib. bona fides colligi poſſit,
vt poſſeſſio longi tẽporis, vel ſimilia, nã tunc huiuſmodi con-
28 iecturæ ſufficiunt abſque alia probatione, † etiã quando ſtatu
tum requirat bonam fidem, ita reijcit dictum Barbat. Aymo
Crau.in ſuo trac.de antiq.tempo.1.par.verb.quæritur etiam
nu.40.& 41.Bar.& Dd.in l.Celſus.C.de vſucap.hanc vero ma
teriam late Tiraqn.proſequutus eſt tit.de præſcri.glo.2.verſ.
ſed quod in dubio.cum ali.verſ.ſeq.

Tertio limita in præſcriptione ſeruitutum, nam in tali præ-
29 ſcriptione bona fides non præſumitur, † niſi aliqua iuſta cauſa
oſtendatur credulitatis, vt obſeruat gl.in l.1.§ hoc interdicto.
C.de iti.actuque pri.Cyn.in l.1.& 2.C.de ſeruit.& aqua.Cal-
can.in conſ.53.nu.1.

CONCLVSIO CCXXV.

ARGVMENTVM.

Bona fides quomodo præſumatur ex diuturnitate temporis triginta, vel quadraginta annorum.

SVMMARIA.

1 *Bona fides præſumitur ex diuturnitate temporis triginta, vel quadraginta annorum, & ſic ex præſcriptione.*
2 *Præſumptio malæ fidei videtur purgari ex curſu triginta annorum.*
3 *Mala fides allegari non poteſt poſt lapſum longiſſimi temporis.*
4 *Mala fides præcedens non tollit præſumptionem bonæ fidei acquiſitam per ſpatium triginta, vel quadraginta annorum.*
5 *Mala fides nocet in præſcriptione.*
6 *Mala fidei poſſeſſor de iure canonico non præſcribit in æternum.*
Poteſtas ſuprema non eſt præſcriptibilis. nu. 7.
7 *Poteſtas Imperatoris non præſcribitur, niſi per tempus antiquiſſimum, cuius initij memoria non extat in contrarium.*
8 *Græci non potuerunt præſcribere contra ſuperioritatem Romanæ eccleſiæ cuiuſcunque temporis propter malam fidem.*
9 *Mala fides opponi poteſt vſque ad triginta annos, & millia millium.*
10 *Intellectus ad Bar in l.ſi C.vnde vi.*
11 *Mala fides præſumpta allegari non poteſt poſt triginta annos.*
12 *Bona fides præſumitur apud omnes perſonas præſcribentes eandem rem ſucceſſiue, extra primam illam perſonam, quæ incepit præſcribere.*
13 *Bona fides inducitur etiam ex actu nullo ſtante temporis poſſeſſione.*
14 *Bona fides præſumitur etiam ex præſcriptione decem annorum.*
15 *Malæ fidei præſumptio ſi ſit fortior præualet præſumptioni bonæ fidei, non obſtante curſu temporis.*
Vna præſumptio tollit aliam, & fortior tollit debiliorem. ibi.
16 *Præſumptio, quod conſanguinei, familiares, & vicini præſumantur ſcire facta coniunctis, præfertur illi præſumptioni, quod per ſpatium triginta, & quadraginta annorum præſumatur bona fides.*
17 *Mala fides, quæ inducitur ex ſtatuto non tollitur ſpatio tanti temporis.*
18 *Error iuris etiam ſi proſit in præſcriptione longi temporis non tamen prodeſt, quando ille titulus eſt reprobatus à iure per ſtatutum.*
19 *Bona fidei præſumptio non inducitur, licet malæ fidei præſumptio ceſſat tanti temporis ſpatio.*
20 *Bona fides præſumitur ex curſu triginta annorum, vbi agitur de modico tertij præiudicio.*
21 *Bona fides licet præſumatur ex curſu triginta, & quadraginta annorum, admittitur tamen contra eandem præſumptam probatio in contrarium.*
22 *Lex licet conferat vim tituli antiquitati temporis, ceſſat tamen eius proviſio, quando apparet de expreſſa prauitione hominis, vt ſi contrarium appareat per inſtrumenta producta per aduerſarium.*
23 *Lex quomodo præbeat efficacitatem tituli antiquitati, & lapſus temporis.*
24 *Bona fides ceſſat, quando apparet de titulo reprobato, & mala fides apertiſſime arguitur, quæ præſcriptionem in æternum impedit.*
25 *Probatio contra præſumptionem iuris admittitur per indirectum.*
26 *Probare per indirectum facit, antiquitatem tanti temporis vim tituli non habere.*

BOnam fidem præſumi ex diuturnitate temporis triginta,
1 vel quadraginta annorũ, † ſicque ex præſcriptione, mul-
ti tum docuere tum conſuluere, vt Inn.& alij in c.2.de reſti.in
integ.Abb.& alij in c.ſi diligenter.de præſcript.Dd.in l. Cel-
ſus.ff.de vſucap.Alex.in conſi.71.nu.1.li.1.& in conſ.203. nu.
12.vol 6.& in conſ.4 nu.3. vol.7. Aymo Crau. in ſuo tract.de
antiq.temp.in 4.parte, verb.materia iſta, nu.21. & multis ſeq.
Rimin.ſen.in conſ.288.nu.19.& in conſ.246.num.25. vol.2.in
conſ.93.nu.47.& ſeq.vol.1.

2 Ratio eſt, † quia ex curſu triginta annorum videtur purga-
ri præſumptio malæ fidei prout dicit Bart.in l.ſi in fi. C.vnde
vi.Dec in conſ.267.col.3.poſt med.& in conſ.272.col.5.circa
medium.Iaſ.in §.ſed iſtæ.col.19.nu.100 Inſtit.de act.& in cõ-
ſil.57.colum.fi.in fi.in conſ.72.col.2.poſt med.li.1 n.& in con-
ſil.209.col 2.circa finem.li.2.Curt.iun.in conſil.52.col.4.Pau-
lus de.Caſtr.in conſil.169.viſo quodam proceſſu. col.2. lib.1.
3 vbi ait † poſt lapſum longiſſimi temporis malam fidem alle-
gari non poſſe, ſimiliter Corn.in conſi. 96.colum.fi. lib.4.vo-
luit bonam fidem ſimpliciter prẹſumi ex lapſu longiſſimi tem-
poris. Cæpol.in tractat.de ſeruit.vrba.prædior. c.20. num.2.
& 3.

4 Amplia vſque eo concluſionem procedere, † vt nec mala fi-
des præcedens tollat præſumptionem bonæ fidei per ſpatium
triginta, vel quadraginta annorũ acquiſitã, hincque cõſequa-

Digitized by Google

tur, vt nec huiuſmodi præſcriptioni obſtet, vt tradit Dec.in l.
traditionib.col.3.cir.med.nu.1.& ſeq.C de pact.& conſ.496.
col.2.cir.med.& conſ.638.col.1.in fi.allegat Salic.in l.2.col.fi.
C de ſeruit.idem ſentit Io.Zenob.de Vbal. inter conſ.Bald.in
conſ.370.verba reſcripti, circa finem, verſ.non obſtant ea, quę
dicuntur lib.3.& nouiſsime Boer.deciſ.39.nu.7.vbi hoc ſim-
pliciter dictum refert.
5 In contrarium vero † vt immo noceat mala fides in tali pręſcriptione, deſcendit ſniam gl.io c.1 in gl.pen.in verſ. niſi.de
præſcr.li.6.& ibi Fran.col.fi.quam gl.refert, & ſequitur deciſ.
Neapol.dec.368.col.4.verſ.& idem uoluit Ang de Aret.in §.
6 furtiuæ.circa princ Inſti.de vſucapio. † vbi de iure canonico
poſſeſſor malæ fidei non præſcribit in æternum, idem placuit
Abb.in c.fi.in 1.norab.de conſti.vbi requirit bonam fidem, vt
quis præſcribat contra ſupremā poteſtatem Imperatoris, & tñ
tali poteſtati non præſcribitur, niſi per tempus antiquiſsimū,
7 † cuius initij memoria non eſſet in contrarium, vt habetur in
l.imperium ff.de iuriſd.om. iud. Immo plerique volunt talem
poteſtatem ſupremā non poſſe præſcribi, idem vult Domi.in
c.ſact.ſanct.22 diſt.quę refert, & ſequitur Fel.in c cum nobis,
8 col.1.de præſcri auferens † Græcos non potuiſſe præſcribere
contra ſuperioritatem Romanæ eccleſię cuiuſcunque tempo-
ris propter malam fidem, eandem opinionem ſequitur Bertr.
in 3.parte ſui repertorij, in verb. præſcriptio qūo cauſat verſ,
fi.Orland.de Curt inter conſilia Calca.in conſ.6.col.pen.circa
9 med. vbi ait † malā fidem opponi poſſe vſque ad triginta an-
nos, & millia milliū, idē ſenſit Barth.de Vulpis inter conſ.Cal
can.in cōſ.58 col.2.ante med.Iaſ.in cōſ.24.col.pen.ante med.
li.3.latiſsime conſuluit Aymo Crau.conſ.147. per totum, vbi,
eo modo, quo dictum eſt, explicat Bart.in d.l.fi.C.vnde vi. &
10 quod dictum Bar.non † procedat, vbi vere conſtaret de mala
fide aliter, quam per præſumptionem, tenet Aret.in conſ.153.
cōſultatio. Additio ad Bat.in d.l.fi.C.vnde vi. Quod ſi omnes
Dd.cum Bart.opinione ſentientes accurate, & optime inſpi-
ciantur, videbimus illos loqui in mala fide pręſumpta, & hinc
11 eſt, quod Paul.Caſtr.in conſ.169.col 2. † voluit, malam fidem
allegari nō poſſe poſt triginta annos, debeat intelligi de ma-
la fide præſumpta, nō vera Crau.de antiq.temp.parte 4.§ ma-
teria.num.21.ex his igitur adductis firma manet ſtabilis con-
cluſio noſtra ſupraſcripta.
12 Secundo amplia concluſionem procedere, † vt præſumatur
bona fides apud oēs perſonas præſcribentes eandem rē ſuc-
ceſsiue, excepta prima illa perſona, quæ incepit præſcribere,
vt tradit Gemin.in c.1.col.2.de præſcr.lib.6.Peruſin.in col.3.
nu 8.& prac.Pap.in forma libel.in gl.ſeruitus.col.6.nu.23.la-
te Iacob.Mandell conſ.64.nu.55.& 56.quem vide.
13 Tertio amplia cōcluſionem procedere vſque eo, † vt ſtante
tanti temporis poſseſsione etiam ex actu nullo inducatur bo-
na fides, ſic conſuluit Rui.conſ.31.nu.25.verſ.pręterea quam-
uis.vol 1.& conſ.69.col.fi.ver.& quamuis.eod.vol.
14 Quarto amplia cōcluſionem locum etiam habere † in præ-
ſcriptione decem annorum, vt reſpondit Dec.conſ.266. nu.5.
& Dec.conſ.267.nu.5 & 4.& conſ.232.num.9.Alex.conſ.142.
conſideratis diligenter.li.1.& conſ.24.ponderatis his.li.5. &
conſ.69.d.lib.5.
Primo limita concluſionem non procedere, ſi præſumptio
malæ fidei eſset fortior, quia tūc non obſtante dicto curſu tē-
poris præſumptio malæ fidei fortior præualeret, nā vna præ-
15 ſūptio tollit aliā, & † fortior tollit debiliorem.l.pen.ff. de te
ſtit. in integ.Fel.in c.vigilanti.in fi.ext.de præſūp.Bal. in cōſ.
249.ante ſi.ver.ſcias, quod mala fides vol.3.Boet. in dec.211.
nu.18.par.1.Crau.d.tract.de antiq.temp par.4.§.materia.nu.
21.Corn.conſ.136.col.fi.uerſ.& per hoc uol.2.Aret. conſ.102.
col 1.ueluti ſi præſcribens erat coniunctus, uicinus, uel familia
ris, prout decidit Alex.in conſ.46.col.3.uol.6.& rationem eſ-
16 ſe dicit Grat.in conſ.125.nu.4.uol.1.qm iſta præſumptio, † ut
coniunctus familiaris, & uicinus pręſumatur ſcire facta cōiun
cti, præfertur illi præſumptioni, ut per ſpatiū triginta, & qua-
draginta annorum, præſumatur bona fides, cum (ut dictū eſt)
una præſumptio tollat aliam.
Secundo limita concluſionē, niſi mala fides induceretur ex
17 ſtatuto, † nam eo caſu non tolleretur ſpatio tanti temporis l.
quemadmod.C.de agric.& cenſit.c. qui contra iura de reſcr.
Bar.in l.ſed ſi lege.§ ſcire.de petit hęr.late Ruin.conſ.41.nu.
18 28.& 31.vol.1.Alex conſ.73.vol.2.† vbi ait, † et ſi error iuris
proſit in præſcriptione longi temporis, hoc non procedere,
quando ille titulus eſt reprobatus à iure per ſtatutum.
Tertio limita concluſionē, quia licet ex tanti temporis ſpa-
19 tio ceſſet præſumptio malæ fidei, non † tamen inducitur præ-
ſumptio bonæ fidei, vt docet Bar.in d.l ſi lege § ſcire, de pet.
hær.& ita tenuit D.Abb.in c.de quarta.de præſcr.& gl.in c.1.
de his quæ ſi à Præl.ſine conſenſu Capit.& in c apoſtolicæ.de
don.& in c cura de iure patr.Pau de Caſt.in conſ.74.incipiē.
quia fruſtra diſputatur, circa fi.verſ.2 ratio, & Ruin.conſ.41.
nu 30 & ſeq.Alex.conſ.124 nu 15 vol.2.
Quarto limita, vt quamuis præſumatur bona fides ex curſu
20 triginta annorum, † hoc tamen eſt intelligendum, vbi agitur
de modico tertij præiudicio, iuxta ſententiam Ant de Butr.in
c cum eccleſia.col vlt extr.de cauſa poſſeſsio.& propriet. qui
ſic intelligit notata per Inn in c 2.de teſtit.in integ.& nouiſ-
ſime Rui.d.conſ.41 nu.22 lib.1.
Verum, vt prædicta concluſ. clarius eluceſcat, nonnulla ſunt
21 obſeruanda. Primum, † quod licet præſumatur bona fides ex
curſu triginta, &c. vt ſupra dictum eſt, contra tamen huiuſmo-
di bonam fidem præſumptam probatio contraria pōt admit-
ti, quæ varijs modis fieri poteſt, per confeſsionem partis, au-
thē.ſed iam neceſſe.C.de don ante nupt.l.fi.ff. quod met.can.
22 Secundo loco, nam licet lex vim & robur titulo antiquitatē
tanti temporis, attulerit, hoc tamen eſt verum, quando ceſſat
prouiſio humana, ſed quando liquido cōſtat de expreſſa cau-
tione hominis, vt ſi contrariū appareat per inſtrumenta pro-
ducta ab aduerſario, ceſſat legis prouiſio, vt refert Crau.dicto
loco ſupra citato, nu.13.
Tertio, nam lex confirmat, & probat quidem titulum anti-
23 quitatis illius tēporis, & † lapſum eiuſdem, atq; præſcriptionē
tam antiquam, modo tamen cętera omnia ad præſcriptionem
apta, & habilia præcedāt, vt præſcribens ſit capax iuris, quod
præſcribitur, vt ſit in bona fide, vel præſūpta, quia quoties de
aliquo diſputatur, omnia habilia aliunde putantur.l. qui teſta
menta, in prin.ff de teſta c.1.de ætate, & qualitate.
24 Verum † quādo apparet de titulo vitioſo, & reprobato, ceſ
ſat bona fides, & mala fides apertiſsime arguitur, quæ præſcri
ptionem in æternum impedit, vt dictum eſt ſupra per regu-
lam, poſſeſſor.de reg iur.
Quarto contra præſumptionem iuris, qualis ex hac da qua
25 in præcedēti concluſione agitur, † admittitur probatio in cō
* trariū per indirectum, vt vtar verbis gl ſingular.& * commu-
niter approbatæ in clem.1.de proba.quam gloſ. inſignem &
ſingularem refert, & ſequitur. Soci.in conſi.262. col.2. in fin.
verſ.qm ad hoc videbatur poſſe reſponderi.li.2.& conſi.191.
col 2.in fin.verſic.contraria ratio ceſſat.lib.2.modo licet di-
recto non admittatur quis ad probandum antiquitatem tanti
26 temporis vim tituli non habere, † admittetur tamen per indi
rectū, dicendo: Non recuſo, nec diſſimulo, quin antiquitas tan
ti temporis vim tituli non habeat, ſed aſſero illum titulū hic
non nocere, quia præſcribens fuit in mala fide, ad probandū
adduco titulum hunc expreſſum, per quem apparet contra-
ctum fuiſſe contra expreſſam iuris prohibitionem, & contra
ius quodammod naturale, &c.
Huiuſmodi enim probationes, & id genus aliæ admittūtur
in contrarium, vt habemus à Crau.in d.tract.loco ſupra cita-
to, nu.14.

CONCLVSIO CCXXVI.

ARGVMENTVM.

Bonam fidem ex coniecturis præſumi & probari.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides præſumitur, & probatur ex coniecturis, vt ex poſſeſſione longi temporis.*

1 BOnā fidē pręſumi, & probari ex coniecturis, † vt ex poſ-
ſeſſione lōgi tēporis, colligimus ex Pauli reſpōſo in l.1.§.
ſi ſeruus ff.de acquir.poſſeſſ.quē refert, & ſequit Alex.in cōſ.
vltim.vol.1.notant Bat.& Dd.in l.Celſus.ff.de vſucap.Pariſ ī
cōſ.112.nu.52.vol.1.Alb a.io conſi.28.nu.3. Crau. de antiqt.
temp.part.1.§.quæritur ēt.nu.40.& 41.Bal. in conſ.20. nu 4.
& 5.vol 5.Dec.in conſ.266.in conſ.ſeq.& in conſ 275.Aretin.
in conſi.130 Rolan. à Valle in conſi.3.nu.94.vol.1. Soc Iun.
in conſi.144.nu.48.vol.1.Afflict.deciſ.369.nu.8.

CON-

CONCLVSIO CCXXVII.

ARGVMENTVM.

Bona fides an probetur per iuramentum.

SVMMARIA.

1 *Bona fides probatur per iuramentum aſſerentis ſe aliquid feciſſe, cum ea, quæ conſiſtunt in conſcientia & animo tantum per iuramentum probantur.*
2 *Bonam fidem allegans etiam cum iuramento non creditur, ſi nullus præcedat titulus, vel ſi allegatus reprobatus.*
3 *Bona fides aſſerta non probatur cum iuramento, quando præſumptio iuris eſt contra aſſerentem ipſam.*
4 *Præſumptio iuris eſt, patrem familias ſcire ea, quæ in domo fiunt.*
5 *Bonam fidem ſi iurare vellet adoleſcens ludens cum virgine in tenebris, ei non creditur, & quare.*
6 *Bonam fidem allegans etiam cum iuramento non creditur, ſi contrarium probatur, quod probari poſſit.*
7 *Bonam fidem iurans ſi ſit homo nequam, nec fide dignus & male audiret, ei non creditur, etiam iuranti.*

BOna fides præterea probatur per iuramẽtum aſſerentis ſe
1 aliquid feciſſe, †nam ea, quæ in mente, & animo ſita ſunt,
tantum per iuramentum probantur: vt late dixi ſup. in cõcluſione, animi probatio, & quod bona fides per iuſm probetur tradidit glo. notab. in c. ſignificaſti. ext. de homici. & in l. atqui natur §. ſi cum me abſente. verſ. committat. ff. de nego. geſt. Iaſ. in §. ſed iſtæ. nu. 29. Inſtit. de act. & ibidem Iaſ. nu. 22. vbi ponit infraſcriptas limitationes.

Primo limita concluſioné nõ procedere, ſi nullus præcedat titulus, bonam fidem allegantí, etiam cum iuſo non creditur,
2 †exempli gratia, ſi quis interrogatus cur hanc rem poſſideat ipſe reſpõderet, ſe neſcire titulum, ſed bonam fidem habere, ipſi fides non habebitur, vt docuit Bart. in l. 1. § hoc interdictum. ff. de iti. actuque priu. & idem ſi adducerer titulũ reprobatum, & non bonum, Zaſ. in d. §. ſed iſtæ, nu. 23 Inſtit. de act.
3 Secundo limita, vt non procedat, †ſi præſumptio iuris eſſet contra aſſerentem bonam fidé, quia tunc iuſo nõ probaretur bona fides aſſerta, vt voluit Barto. in l. inter oés. § recte. ff. de furt. vtpote ſi nota fuerit facta citatio domi ſuæ & ille vellet iurare ſe ignoraſſe, & ſic bonam fidem, ſibi nõ crederetur, nã
4 præſumptio † iuris eſt, patremſamilias ſcire ea, quæ in domo fiunt, vt l. ſi tutor. C. de peric. tut. vel ſi adoleſcens luderet cũ virgine in tenebris, vellet iurare boná fidem, ei non crederetur,
5 †quia præſumptio eſt contra eũ, nam á iuuene, & cupido non creditur reddita virgo, vt Zaſ. d. loco ſupra citato, nu. 23.
6 Tertio limitatur non procedere, ſi contrarium † probetur, quod probari poſſit, vt traditum fuit á Bartol. in l. 2. ff pro empt. Inn. & cæteri in ca. quia propter. §. illud. de elec. & per not. per Zaſ. in d. §. ſed iſtæ.

Quarto limita concluſionem, vt non procedat, ſi iurans bonam fidem eſſet homo nequam, nec fide dignus, maleque au-
7 diret, †nã tunc ei non crederetur etiam iuranti, vt voluit Bal. in l. ſunus. in 3. oppoſit. C. de furt. glo. in d. c. ſignificaſti extra de homic. idem Bal. in l. 1. col. 1. verſ. quintum exemplum. C. de ſum. Trin. & ſi. cathol. & Ang. in l. quæ iudicio. ff. de accuſa. quos ſequitur Zaſ. in d. §. ſed iſtæ, num. 24.

CONCLVSIO CCXXVIII.

ARGVMENTVM.

Bona fides quo pacto præſumatur ex titulo.

SVMMARIA.

1 *Bona fides præſumitur ex titulo.*
2 *Bona fides ipſo iure præſumitur probata ſtante aliquo titulo.*
3 *Bona fides ſtatim præſumitur oſtenſo titulo.*
4 *Bona fides præſumitur etiam in titulo iniuſto, & ex temerarijs rationibus acquiſito.*
5 *Bona fides quomodo inducatur.*
Poſſeſſio prædeceſſoris præbet iuſtum titulum, & errorem ibi.
6 *Bona fides præſumitur etiam ſine titulo, dummodo præceſſerit ſpatium longi temporis, vt triginta annorum.*
7 *Simul ſtat, vt quis non habeat titulum, & tamen ſit in bona fide.*
8 *Bona fide ad hoc, vt præſumatur oportet, vt quis iuſtum titulum habeat, & quod longo tempore fuerit in poſſeſſione.*
9 *Tempus longum ad bonam fidem præſumendum arbitrio boni viri ſeu iudicis relinquendum eſt.*
10 *Mala fides etiam poſt triginta annos poteſt allegari, ſi poſſidenti reſiſtit ius commune.*
11 *Bona fides præſumitur in præſcriptione longiſſimi temporis, etiam ſi poſſeſſio ſit contra ius.*
12 *Bona fides præſumitur etiam ſine titulo, quando agitur poſſeſſorio.*
13 *Bonam fidem ſine titulo non præſumi, opponere quis non poteſt, niſi dominus, vel antiquior poſſeſſor. Contrarium ibi.*

1 BOnam fidẽ præſumi ex titulo† colligere eſt ex Imp. Diocl. & Maxim. reſcripto in l. pé. C. de euic. & ex Vlpi. reſponſo in l. Celſus. vbi plene Bar. col. pen. ff. vſucap. & ex c. ſi diligen. extr. de præſcrip. & c. 1. eod. tit. in 6. Cyn & Dd. idem voluere in l. ſuper longi de præſcr long. temp. reſpondit Alex in conſ. 234. nu. 15. li. 2. & in conſ. 94. nu. 10. d. li. 2. & in conſ. 24. nu. 16. vol. 7. & in conſ. 134. nu 2. vol. 7. Alben. conſuluit. in conſil. 84.
2 nu. 3. & in conſ. 64 nu. 62. vbi inquit † ipſo iure bonam fidem præſumi probatam, ſtãte aliquo titulo, quod idem ſenſit Dec. in conſ. 266. col. fi. num. 5 Natt. in conſ. 456. nu. 16. vol. 2. & in conſ. 16. nu. 9. in conſ. 38. nu. 4. & in conſ. 230. nu. 2 vol. 1. Mant.
3 in conſ. 297. nu. 2. vol. 1. vbi dicit, † bonam fidem ſtatim præſumi oſtenſo titulo, vt dixit Soc. iun. in conſ. 50. nu. 29. vol. 4. & in conſ. 47. nu. 3. vol. 2.

Amplia cõcluſionem vſque eo procedere, vt etiam habeat
4 locum in titulo inualido, † & ex temerarijs rationibus acquiſito, quod inſigniter dicit Bal. in l. 1. i fi. C. vbi cauſa ſtatus, &c. quem refert, & ſequitur Albenſ. in d. conſ. 64. nu. 63 idem Bal. in l. precibus. col. 6. C. de impub. & in l. fi. nu. 45. C. de exeq. li. 10. Dec. in conſ. 272. col. pen. nu. 9. Abbas in conſ. 55. in cauſa, quæ ad præſens. in fi. li. 2. Nat. in conſ. 72. nu 7. vol. 1. Cacher. in deciſ. Pedemon. 160. nu. 6. Cur. iun. in conſ. 168. nu. 35. Mantu. in conſ. 297. nu. 10. vol. 1. Alex. in conſ. 75. viſis ponderatis, li. 4. & Bar. in l. 1. circa fi. C. de ſeruit. & in l. 1. §. hoc interdicto ff. de itin. act. priu. & in l. Celſus. verſ. dic ergo. ff. de vſuca. & Ri-
5 min. ſen. in conſ. 282 nu. 30. vol. 2. vbi dicit † etiam bonam fidem induci ex eo, quod maiores mei, vel auus, vel proauus dixerunt ſe emiſſe, vel titulum habuiſſe, ex hoc enim manat iuſtus error ad præſcribendum, preterquam quod etiam poſſeſſio præceſſoris præbet iuſtum titulum, & errorem, vt in cap. tura de iure patron.

Secundo amplia, vt etiã bona fides præſumatur ſine titulo,
6 dũmodo præceſſerit ſpatium longi temporis, † vt triginta annorum, prout dicit Bart. in l. fi. in fi. verſ. item illa allegatio. C. vnde vi. Bal. in l. pen C. quib. non obſta. long. temp. præſcr. Cy. in l. ſuper longi. & ibi Ang. col. 3. verſ. tu autẽ dicas. C. de præſcr. long. temp. Alex. in diſputatio. ſua incip. Sigiſmundus. col. 31. Archid. in c. 1. verſ. bona fides. de præſcr. in 6. Innoc. in c. 2. col. 3. verſ. item nota, quod licet. de in integ. reſtitut. Abb. in c. ſi diligenti. col 3. de præſcr. Aret. conſ. 105. col. pen. ſub nu. 7. verſ. illud etiã non lateat incip. in cauſa, & quæſtione, & conſil. 153. incipit, cõſultatio propoſita. in fi. col. fi. verſ. non obſtat ſi dicat aliquis Nicell. concord. 154. Imol. in l. Celſus. col. 3. in prin. verſ. & pro prædictis. Rui. conſ. 44. nu. 17. & conſ. 115. nu. 6 & in conſ. 118. nu. 4. vol. 4. Dec. conſ. 267. n. 5. Pariſ. conſ 266
7 nu. 88. vol. 3. ſtat enim ſimul † vt quis non habeat titulum, & tamen ſit in bona fide, ſecundum Bart. in l. Celſus. ff. de vſuca. per gl. in l. ſi quis emptionis, in ver. tenuerit. C. de præſcri. 30. vel 40. annor quam ſequitur Alc. in tract. de præſumpt. reg. 3. præſump 5. nu. 21.

Huic tñ ſententiæ aduerſari videtur Bomb. in conſil. 29. vbi
8 dicit, ad hoc vt præſumatur bona fides neceſſe eſſe, † vt quis iuſtũ titulum habeat, & quod longo tempore fuerit in poſſeſſione, & ita videtur innuere, ſine titulo non dari boná fidem, licet præceſſerit ſpatium lõgi temporis, per multas auctorita-
9 tes per eum allegatas, vbi etiam aſſerit † prædictum longum tempus arbitrio boni viri, ſeu iudicis relinquendum eſſe.

Intellige ſecundam ampliationem, vt non procedat, ſi poſſidenti reſiſtit ius cõe, quia, tunc etiam poſt triginta annos po-
10 teſt † allegari mala fides, docuit Bar. in l. quéadmodum. col. 1. in fi verſ. nota ex hoc. C. de agric. & cenſ. lib. 11. Arch. in c. 1. in prin. de præſcr. Inn. in c. 2. nu. 6. verſ. item nota. quod licet de in integ. reſt. & ibi. Io. Andr. nu 6. Abb in c. bonæ 2. nu. 21. de poſtul prælat. Imo. in d. c 2. col. fi. verſ. item aduerte. Domini de Rot. dec. 268. incip. collatio, i nouis. alias 7. de iure patr.

Limitanda eſt hæc intelligentia ad proximã ampliationem,
11 non procedere in præſcriptione longiſſimi tẽporis, †quia tũc præſumitur bona fides, ẽt ſi poſſeſſio ſit contra ius, vt reſpondit Abb. cõſ. 102. n. 1. verſ. & primo circa articulum q reſtatur,

Innoc.in ca.2.de in integ. reſtitu.huc ſpectat, quod obſeruat
Bart.in l.quæritur.C.vnde vi.& videtur probari in c.cum ec-
cleſia Sutrina,de cauſa poſſeſſio.& proprieta.Alex.conſ.110.
nu.6.lib.1.per l.3.§.ſi ſeruus.de acquir. poſſeſſ.quod ſequitur
Ruin.conſi.118.nu.2.ſub verſ.nec obſtat vol.4

Tertio amplia cōcluſionē tū maxime procedere qñ agitur
12 poſſeſſorio,quia tunc præſumitur bona fides†etiā ſine titulo,
vt traditū fuit à Dom.c.1.col.2.ver.ſed pone.de præſcr. in 6.
Inno.in c.2.vol.3.verſ.ſed ſi agit̃ & ibi Io.And.ver.& q̃uis.&
Card.nu.6.& Imol.col.fi.ver.item aduerte. de reſtit. in integ.

Quarto amplia prædictā concluſionē,vſque eo procedere,
vt exceptio in contrariū,ideſt,bonā fidē ſine titulo non præ-
13 ſumi,nō poſſit opponi,†niſi per Dñm,vel antiquiorē poſſeſ-
ſorē,ita Bar.in l.fin.col.3.ver.ſed cōtra prædicta oppono. C.
vnde vi.& in l.Celſus col.4.ver.ſed contra hoc '& ibi Bal.nu.
85.& in l.Celſus,col.4.ff.de vſuca.Alex.in cōſ.200.col.2. ver.
præterea in dubio.vol.2.Abb.in c.ſi diligēti.col.3.verſ.exami
nemus nunc,de præſcr.& ibi Ant.de Butr.col.2.verſ. quomo-
do.Bal.in l.1.col.3.verſ.aut loquimur reſpectu . C.vnde vi.&
in l.ſuper longi,verſ.nunc habemus . de præſcrip. Pract.Pa-
pien.in reſpon.rei conuen.& oppo.except. præſcrip.nu. 16.
Ruin.conſ.129.col.fin.vol.4.

Ab hoc diſſenſit Imo.in ca.fin.col.4.verſic.ſed aduerte,de
præſcri.Fel.in c.ſi diligenti.col.2. verſ.ſi tu diceres, & col.3.
verſ.& dixit Bar.eod.tit.Imol.in l.Celſus.col.2.ver. itē adde.
& ibi Claud.col 7.ver.item obiecit Bar.de vſucap.Alex.cōſ.
192.col.1.verſ.non obſtat,vol.2.Ang.Aret.in §. ſi quis à non
domino.nu.4.Inſtit.de rer.diuiſio.

CONCLVSIO CCXXIX.

ARGVMENTVM.

Bonam fidem præſumi ex titulo renunciationis & diuiſionis.

SVMMARIA.

1 *Bona fides præſumitur ex titulo renunciationis.*
2 *Bona fides ex titulo diuiſionis præſumitur,qui efficax eſt ad inducendum præſcriptionem.*

1 BOna fides inſuper p̄ſumitur ex titulo renūciationis,† vt
reſpōdit Dec.in conſi.65.vol.4.ſub fi. Ratio eſt, quia bo-
na fides ex titulo vero,vel falſo præſumitur, vt ſupra dictū eſt,
& notat Barto.in d.l.Celſus,ver.dic ergo.ff.ve vſuca.ſequitur
Abb.in conſi.55.in cauſa,quæ ad præſens,in fin.& in conſ.22.
incip.quidam Ioan.lib.2.Alex.in conſi.75.incip. viſis ponde
ratis.col.pen.lib 4.Bal.in l.2.circa fin.C.de ſeru.& in conſil.
200.incip.viſo,& diſcuſſo.col.1.vol.2.& vide ea, quæ ſupra
diximus in concluſione præcedenti.

2 Præterea præſumitur etiā ex titulo diuiſionis,†qui titulus
efficax eſt ad inducēdā præſcriptionem, prout dicit late Dec.
in conſi.266.num.5.facit tex.in §.1.Inſtit.de vſucap.l.ſi quis
emptionis,in princip.C.de præſcrip.30. vel 40.ann. in l.præ
ſcriptio. C. quib.non obſtet long. temp. præſcript. & ſcribit
Alex.in conſi.24.ponderatis his, lib.5. allegat notata in l.cū
ſolus.ff.de vſucapio.& in l.1.C.communia vtriuſ.iudic.

CONCLVSIO CCXXX.

ARGVMENTVM.

Bona fides in quaſi poſſeſſione iuris patronatus quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona fides in quaſi poſſeſſione iurispatronatus probari poteſt per hiſtorias,& quo.*
2 *Ius patronatus probatur per litteras inciſas in marmore,vel lapidibus templi.*
3 *Bona fides probatur per famam, & ipſa præſtat iuſtum titulum ad præſcribendū.*
4 *Bona fides præſumitur ex auctoritate Principis.*
5 *Bona fides cauſatur ex dicto,& verbis ſuperioris.*

BOnam fidem in quaſi poſſeſſione iuris patronatus probari
1 poſſe p hiſtorias narrātes eos,q† te anteceſſerūt, funda-
mēta feciſſe illi eccleſiæ,dixit Purpur.in l.1.nu.154.ff. ſi cert.
per.& idē tradidere recētiores oēs Auinionēſes in c.cum ec
cleſia Sutrina.extr.de cauſ.poſſeſſio. & propriet.col.21. verſ.
2 tertia cōiectura,qđ quidē illa rō cōfirmat†q a ius patronatus
probatur per litteras inciſas in marmore, vel lapidibus tem-
pli,ſecundum Baldum conſ.310.lib.5.de quo,literis infra di-
cetur in concluſione,ius patronatus.

3 Ad hæc probatur etiam bona fides per famam†quæ quidē
fama præſtat iuſtum titulum ad præſcribendum, prout dicit
Bart.in d.l.Celſus.ff.de vſuca.in l.2 §.hoc interdicto. ff.de iti.
actuque pri.cum ſimil.& Alciat.in conſ.403.nu.5.

4 Prout præſumitur ēt † ex auctoritate Principis, ita docuit
Matt.de Affli.in feudal.in ti. quæ ſint Regalia per Imp.Fede.
n.127.vbi reſtē laudat Bal.in l.1.C.de fur. & quod.idē obſer-
uat Feli.in conſ.24.n.2.vbi dicit,bonā fidem dimanare ex di-
5 cto,†& verbis ſuperioris,teſtando Bartol.in d.l.Celſus.ff.de
vſucap.& gl.in l.Titio fundus.ff.de condi.& demonſt.

CONCLVSIO CCXXXI.

ARGVMENTVM.

Bona fides quomodo in dubio præſumatur in poſſidenti, & ex poſſeſſione.

SVMMARIA.

1 *Bona fides in dubio præſumitur in poſſidente,& ex poſſeſſione, niſi probetur contrarium præcipue ſi habet titulum verū, vel putatiuum etiam ex errore iniuſto.*
2 *Bona fides in dubio præſumitur in poſſidente, etiam ſi poſſeſſor ſit ſine titulo,dummodo ius non contradicat.*
3 *Titulus putatiuus etiam ex errore iniuſto procedit quo ad acquiſitionem fructuū, non autem quoad vſucapionem.*
4 *Error in titulo debet eſſe probabilis,alias vſucapio non procedit.*
5 *Intellectus gl.in l.1.C.vbi cauſ.ſtat.& l.igitur paragraph.poteſt ff.de libe.cau.*

BOna fides in dubio præſumitur in poſſidēte, & ex poſſeſ-
1 ſione,niſi† probetur contrarium, vt argumēto eſſe poteſt
Venulei reſponſum in l pen.ff.de euic.gl.in ca.ſi diligenti. &
ibi Dd.de præſcri.Abb.in c.ſanctorum. eo.tit.gl.in c.cum ec-
cleſia.ext.de cau.poſſ.& propr.Alex.conſ.200.col.1.2.vol.&
conſ.35.col.pen.vol.4.Fran.Curt.conſ.82.col.2.

Iſtud autem intelligēdum eſt,ſi habeat titulum verum, vel
putatiuum,etiam ex errore iniuſto.l.igitur.§.pōt.ff.de libera
cau.& l.ſicut.§.1.ff.de vſuca.& ita tenet Bar.in l.Celſus. ff.de
* vſucap.d.tit.& eſt * cōis opi.ſicut atteſtatur Alciat. tracta.de.
præſump.3.reg.præſump.5.num.1.vbi eam ſequitur, & ad ea
reſpondet, quæ contrarium ſentientes obijciunt, & inſignis
Doct.D.Ioannes Fran.Bal.in d.l.Celſus.col.33.verſ.2.cōclu-
ſio.& Barba.in conſ.4.incip.illud afferam in medium.volu.1.
& Soc.iun.in conſ.76.nu.60.vol.1.

2 Amplia concluſionem,vt etiā procedat,† ſi poſſeſſor ſit ſi-
ne titulo,dūmodo ius non contradicat,prout dicit Bald.in l.
* Celſus,de vſucap.par.3.verſ.tertia concluſ.vbi atteſtatur de *
cōi,Couarr.in reg.poſſeſſor.de reg.iu.tit.6.§.6.nu.2. par...&
Cur.ſen.in conſ.71.nu.5.vbi alleg.gl.in l.ſi quis emptionis ti-
tulo.in ver.tenuerint,C.de præſcr.30.ann.Ang.in l.ſuper lon
gi.C.de præſcri.lon.temp.Bal.in repet.l.1.col.4.C.vnde vi.

3 Limita,quod ſupra dixi,†ſufficere titulum putatiuū etiam
ex errore iniuſto, vt vſque eo procedat quoad acquiſitionē
fructuum: non aūt quoad vſucapionem, ita me docuit Imol.
in l.fi.C.vnde vi. & hanc opinionē arbitratur veriorē Alciat.
4 loco ſup.cit.nu.5.pro quo adducit tex.in l.fi.C.pro ſuo,† qui
requirit,vt error in titulo ſit probabilis, alioqui vſucapio nō
procedit,& hoc eſt de mente glo.in l.1.C.vbi cauſ.ſtat.quæ ſi
diligenter inſpiciatur,probat contra Bart. dum requirit glo.
quaſi poſſeſſionem 30.annorum,quādo ſeruus ex iniuſta cau
ſis crederet ſe liberum eſſe,& tamen ſi præſumeretur bona fi-
des, ſatis eſſet quaſi poſſeſſio viginti annorum. l.2.C.de lon.
temp.præſcri.quæ pro liber.

5 Nec obſt.l.igitur.§.poteſt.ff.de libe.cau.quia†ibi nō pro-
batur poſſeſſionem inductam ex tali errore iniuſto ſatis eſſe
ad vſucapionem, ſed ſimpliciter talis vtitur cōmodo poſſeſ-
ſoris,quantum ſit ad inſtruēdum iudicium, vt ibi habetur,&
ratio eſt: quia quoad illud commodum ſatis eſt, ne ſit in ma-
la fide,licet non habeat bonam: inter hæc enim eſt dare me-
dium,vt dicit Bar.in l.ſed ſi lege.§.ſcire.ff.de peti.hære.Paul.
de Caſt.conſ.289.in vlt.col.Alciat.in d.tra. de præſum.reg.3.
præſump.5.num.5.

CON-

CONCLVSIO CCXXXII.

ARGVMENTVM.

Bonam fidem an per depoſitionem vnius teſtis probari, & cur.

SVMMARIA.

1 *Bona fides probatur per depoſitionem vnius teſtis.*
2 *Bona fides per indicia probari poteſt.*

1 BOnam fidem per depoſitionẽ vnius teſtis † probari cõſuluit Iaco. Mandell. conſ. 28. nu. 3. Alex. conſi. 54. nu. 9. vol. 6. gloſ. & Dd. in l. ſi quis. C. ad leg. Iul. maieſt. in l. maritus. ff. de quæſt. & plene Bar. in l. 2 §. itẽ Cornelio. ff. de quæſt. & in l. admonẽdi. poſt gloſ. ff. de iureiur. & Alex. cõſ. 187. n. 8. vol. 2. Bal. in l. Celſus. ff. de vſucapion. Angel. in l ſi quis. de præſcript. 30. anno. & Ioan. de Imol. in repet. c. fin. in 2. char. de præſcript.

2 Ratio eſt, † quia cum bona fides per indicia probari poſſit. l. pen. vbi Bal. C. de euict. & Bar. in l. Celſus. col. 4. num. 18. merito etiam per vnum teſtem probatur, prout etiam dicit Abb. in conſi. 102. col. 1.

CONCLVSIO CCXXXIII.

ARGVMENTVM.

Quomodo quis probetur bonæ conditionis.

SVMMARIA.

1 *Bonæ conditionis quem eſſe, ſi teſtis deponat, & reddat rationem, quia ſum vicinus probat.*
2 *Bonæ conditionis quem eſſe probat etiam teſtis deponens ſuper diuitijs, vel paupertate, vel fama ſi eſt vicinus.*
3 *Ratio ſcientiæ teſtis, quia ſum vicinus, non ſufficit, vbi agitur de probatione eorum, quæ in genere ſciri non poſſunt.*
4 *Teſtes regulariter debent ex neceſſitate concludere.*

1 BOnæ conditionis quem eſſe ſi teſtis deponat & reddat rationem: quia ſum † vicinus, hunc probare, docuere Bar. & Alex. in l. 1. ff. ſi certum pet. & ibi Purpur. nu. 92. verſi. ex qua. Alex. in conſi. 50. col. pen. nu. 19. Fel. in c. litteris. col. 1. de præſumpt. Bar. in l. de ætate. ff. de minor. & in l. ſi eui. §. iiſdem. de accuſ. Bal. in authen. quas actiones. in fin. C. de ſacroſ. ecc.

2 Amplia concluſionem procedere, etiam ſi teſtis deponat ſuper diuitijs, vel paupertate, † ſiue fama; nam in ijs, quæ in vniuerſum ſciri poſſunt, qualia ſunt prædicta, ſufficit prædicta ratio atteſtationis, vt habemus à Bal. in l. ſi §. 1. col. 6. C. de iur. delib. Rom. conſi. 245. vltim. dubio, Purpurat. in d. l. 1. nu. 93. & 94. ff. ſi cert. pet. Alex. d. conſi. 50. nu. 18 & per alios ſupra allegatos, quos quidem refert Alex.

3 Limita concluſionem non procedere, vbi ageretur de probatione aliorũ, quo generaliter ſciri non poſſunt, † vel in quibus non ſufficeret probatio præſumptiua, tunc ratio ſcientiæ teſtis, quia ſum vicinus, nõ ſatis eſſet, iuxta ſententiam Alex. in d. conſi. 50. nu. 17. Bar. in l. conuenticulam. C. de epiſ. & cler. & idem in l. 1. ff. de ſer. fugit. Bal. in l. teſtium. C. de teſtib.

4 Nec id ratione caret, nam † teſtes regulariter debent neceſſario concludere. l. non hoc. C. vnde cogn. c. in præſentia. ext. de probatio.

CONCLVSIO CCXXXIV.

ARGVMENTVM.

Bonitas, & bona qualitas alicuius quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Bonitas, & bona qualitas alicuius probatur, ſi teſtes deponens ſuper illis dicat, ſcio talem illius eſſe qualitatis, quia expertus ſum.*
2 *Teſtibus deponentibus de bonitate magis ſemper creditur quam aliter de[...]ſerentibus.*
3 *Teſtes deponentes de bonitate debent alijs præferri, & quare.*
4 *Teſtes deponentes de bona fama alicuius præferuntur teſtibus de mala aſſerentibus.*
5 *Præſumptio naturalis concurrit cum probatione bonæ famæ.*
6 *Teſtes duo clerici ſi teſtificantur contra me, & duo laici pro me creditur laicis deponentibus me non deliquiſſe, licet clerici ſint digniores.*
7 *Teſtimonium virorum dignius eſt teſtimonio fœminarum.*
Teſtimonium mulierum quo caſu præfertur teſtimonio virorum. ibid.
8 *Præſumptio bonitatis procedit etiam quando adſunt coniecturæ ſceleris alicuius, & mala fama.*
9 *Bonitas eſt propagata ex origine, & habitudine naturæ, ſed malitia non, & ideo magis pro eo præſumendum.*
10 *Vulneratus ſi culpat aliquem à quo dicat ſe vulneratum fuiſſe, talis culpatio culpato non nocet, & ſi à culpatione liberatur, prodeſt culpæ liberatio.*
11 *Bonitatem ſeu bonam famam pro ſuæ intentionis fundamento alligans, illam probare tenetur.*

1 BOnitatem, & bonam qualitatem alicuius probari ex eo, ſi teſtis deponens ſuper illis † dicat, ſcio talem illius eſſe qualitatis, quia expertus ſum, voluit Ang. auth. de monac. § 1. verſ. & hoc ad quæſtionem. & § cogitandum. verſ. nota. ex conuerſatione bona, nu. 8.

2 Præſertim cũ in dubio magis ſemper creditur teſtibus deponẽtibus de bonitate, † quam aliter de aſſerentib. iuxta ſententiam Feli. in c. fi. col. 3 de præſum. Crau. conſ. 6. nu. 63 vbi hanc reddit noſtræ concluſionis rõnem: quia teſtes deponentes de bonitate debẽt alijs præferri, eo qđ deponant ea, quæ 3 magis naturæ cõueniant, † & eidẽ magis amica, & cõſentanea ſint, prout ẽt dicit Bal. in c. in noſtra in prin. de teſt. Inn. in ca. cum P. col. fi. de accuſ. idẽ Crau. in conſ. 8. nu. 7 vbi eadẽ oĩno verba repetit & allegat in conſ. 20 nu. 6 in conſil. 145 nu. 15. & in cõſ. 151 nu. 20. Inn. & Dd. in c. auditis de præſump. in c. eccleſia Vulterana. de elec. Abb. i c. cũ P. col. fi. de accuſ. Corn. in cõſ. 219. col. fi. li. 1. in cõſ. 176 cir. fi. & in cõſ. 261 col. 9. li. 4.

4 Ex ijs illud exijt, vt † teſtes deponentes de bona fama alicuius præferantur teſtib. de mala aſſerẽtibus, ſi credimus Bal. in conſ. 166 inci. proponitur, quod ex quodã inſtro in fi. li. 2. & in cõſ. 77. col. 2 li. 3. pulchrius in conſ. 348 n. 4. quæritur, an per ſolã diffamationem col. 1. poſt med. li. 5. Card. in cap. tua. ext. de ſponſ. quem refert, & ſequitur Curt. in tract. de teſtib. cõclu. 48 inci. magis creditur Gozad. in cõſ. 13 n. 28 Anchar. in conſ. 253 in qõne presbyteri circa fi. Cor. in cõſ. 209 col. fi. li. 1 in cõſ. 176 circa fi. li. 4 pulchre Aymo Crau. in conſ. 6. nu. 63 & ſeq. Marſ. in conſ. 18. n. 4 & in conſil. 44. nu. 20 & ratio 5 eſt, † quia cum tali probatione congruit præſumptio naturalis, prout dicit Rolã à Valle in conſ. 61. nu. 363. nu. 36 vol. 2. & gloſ. in fortioribus terminis. in c. cleric. 71 diſt. vbi dicit, ſi duo teſtes clerici teſtificantur cõtra me, & duo laici pro me, 6 fidem haberi laicis deponentib. me non deliquiſſe, † licet clerici dignitate antecellant laicos, quam glo. ſequitur Abb. in c. ex literis in pen. not. de probat. in c. ad noſtrã eod. tit. Marſil. in conſ. 2. n. 19 in conſ. 41 nu. 42 & in conſ. 65 nu. 45. vbi etiã 7 ipſe inquit, quod † licet teſtimoniũ virorum, quod eſt dignius illo fœminarũ, præferatur teſtimonio mulierum, tamen hoc locum non habet, ſi teſtimonium fœminarũ tenderet in fauorẽ rei, & illud virorum in fauorem actoris quia hoc caſu, præfertur teſtimonium mulierum, vt etiam reſpondit Grauun. in conſil. 45. num. 40.

8 Amplia concluſionẽ ſupra fortuito deductam, † id eſt, præferri præſumptionẽ bonitatis, etiã qñ vrgeant coniecturæ ſceleris alicuius, & malæ famæ, vt tunc præſumatur etiam pro bonitate, & non pro facinore, vt inſigniter dicit Bal. in d. conſil. 398. nu. 4. vbi hanc reddit rationẽ, dicens, quod bonitas ꝓpagata eſt ex origine, & procliuitate naturæ, nequaquã aũt ſcelus, 9 † hinc fit, vt magis ſit pro illa, ẽt qñ adſint cauſæ nequitię, quã pro hac præſumendũ, arg. l. fi. § ſin aũt aliquis. ibi, quia potiora. C. de edic. diui Adri. toll. & idem Bald. in c. in noſtra. de teſtib. Inn. in c. cum P. col. fi. de accuſ. Crauet. conſ. 6 nu. 63.

Quibus tñ det optime, quod ſingulariter voluit idẽ Bal. in l. 1. circa fi. C. coia de lega. vbi ſi vulneratus culpã vulneris in aliquẽ conferat, à quo aſſeueret ſe vulneratum fuiſſe, hæc cul-10 patio illi, cuius culpæ tribuit † non nocet, & tñ ſi ab illa culpatione liberet eũ, proderit ei culpæ liberatio, cuius axioma pro ſingulari refert, & ſequitur Iaſ. ibi circa fi. & idem Iaſ. in l. de die in prin. col. fi. ff. qui ſatiſd. cog. Alexan. conſ. 24 col. 4. lib. 2. & conſ. 124 col. 2. vol. 6. nu. 11. Crau. conſ. 6 nu. 64.

Limita tñ prædictam concluſionem non procedere, ſi bonitatem, aut bonam famam pro ſuæ intentionis fundamento 11 quis alleget, † quia tunc illa ei neceſſario probanda eſt, prout de * communi atteſtatur Dec. in c. 1. nu. 20. de probat. Fel. in c. cum in iu. e de off. deleg. & in c. 1. nu. 11 de præſum. Afflic. lib. 1. c. conſtit. rub. 17. nu. 25. Hippolyt. ſingul. 487 & in rub. nu. 44. C. de probat.

Digitized by Google

CONCLVSIO CCXXXV.

ARGVMENTVM.

Bonam famam deponentibus, an magis credatur, quam de mala atteſtantibus, etiam ſi illi ſint pauciores numero.

SVMMARIA.

1 *Bonam famam teſtibus deponentibus magis creditur, etiam ſi illi pauciores ſint numero, quam illis, qui de mala atteſtantur.*
2 *Nemo delinquere præſumitur.*
3 *Teſtes duo ſuper infamia deponentes præferuntur alijs contrarium aſſerentibus.*
4 *Quando ſunt duæ famæ contrariæ, vna alteram abſorbet & attenditur poſterior.*
5 *Famæ duæ contrariæ ſi concurrant eodem tempore, illa potior eſt, quæ habet originem ab honeſtioribus, credibilioribus & quæ melioribus probatur indicijs.*
6 *Famæ duæ ſi concurrant, illa præferenda eſt, quæ fundatur in iudicio meliori.*
Quando in eodem loco ſunt contrariæ opiniones, credi debet opinioni rationabili, ibid.

BOnam famam alicuius teſtibus deponentibus magis cre-
1 di, etiam ſi illi magis exiguo ſint numero, †quam illis, qui
de mala fama atteſtantur, conſultus reſpondit Bal in cõſ.166.
incipien. proponitur, quod ex quodam inſtrumento, in fin.
vol 2.& in conſi. 77.col.2.vol.3.Corn.in conſi 261.col.9.vol.
4.Anchar.in conſi.189.nu.7 per textum in c. cum in tua. vbi
etiam Cardinal.de ſponſal.refert, & ſequitur Innoc.in c.qua-
liter, & quando.de accuſat.circa med.& notat idem Innoc in
tit. de præſcript.Abb.in cap.cum oporteat. in fin.de accuſar.
nu.10.Felin.in c.cum contingat.col.2 de reſcript.Soc.in conſ.
54.col.2.vol.3.Crauet.in conſi 276.nu.12.Hyppolyt. in l. de
minore.§ plurimum col.17.de quæſtion.Alex. in conſil. 150.
col.5.vol.5.Venafr.in conſi.7.Mantua.in conſi.67.col.1.
2 Et ratio iſtius cõcluſionis eſt, †quia nemo præſumitur de-
linquere, arg.l.merito.ff.pro ſoc.& notat Natta in conſi.362.
nu.51.vol.2.
Ab hac ſententia receſſit Roman.in conſ.167.nu.10.vbi ait,
3 duos teſtes ſuper infamia deponentes †præferri alijs contra-
rium aſſerentibus etiam mille, idem etiam ſentit Archi.in c.
omnibus.2.q.4.Salyc in l.ea quidem.in vlt.charta, in 1.colu.
quæſt.11.C.de accuſa.
Notatione dignum illud circa concluſionẽ noſtram perpe-
4 tuo menti teneas, vt cum ſint duæ famæ contrariæ, †vna alte-
ram abſorbeat, attendatur poſterior, ita Feli docuit in c.cum
oportet col.1.verſi.& adde ext.de accuſationib Alex.conſi.
24.nu.20.& 21.lib.2 verſi.nec obſtat.
Quod ſi eodem tempore concurrant duæ famæ contrariæ,
5 illa †eſt potior, quæ habet originem ab honeſtioribus, & fide
dignioribus viris, quæque validioribus indicijs probatur, vt
voluit Feli.in d.c.cum oporteat, col.9.ſub nu.6.Alex.d.conſ.
24.nu.19.Bal.in c.1.§ fi.in fi qui feud.dat.poſſunt.vbi dicit,
6 quod ſi concurrant duæ famæ, illa præferenda eſt, †quæ iudi
cio meliori innitat, iſtis addas Imol.Bar.poſt Bal in l.ſi poſt.
in vltim.col ff.de acquir.hæred.vbi dicit, ſi in eodem loco eſ-
ſent contrariæ opiniones, vt tunc debeat credi opinioni ra-
tioni magis congruenti, ſic Archidiac.in c.omnibus.in 2.vol.
2.quæſt10.5.

CONCLVSIO CCXXXVI.

ARGVMENTVM.

Bona fama quomodo per teſtes probetur.

SVMMARIA.

1 *Bona fama per teſtes etiam ſingulares probatur.*
2 *Mala fama ſaltim per duos teſtes probari debet.*
3 *Bona fama probari poteſt per iuramentum propinquorum.*
4 *Fama qualiter probatur, vnde remiſſiue.*

1 BOnam famam porro probari †per teſtes ſingulares reſpõ-
ſum fuit ab Alex.in conſi.51 verſi nec eſt curandum. nu.
5.refert, & ſequitur Bar in l.de minore.§.plurimum in verſi.
ſed quid ſi teſtes.de quæſt & idẽ Bar.in l.de minore § tormẽ
ta.d.tit.Corn.in conſ.34.col.pen vol 2 Franc Curt. in conſi.
64.col.3.Felin.in c.cum oporteat.nu.6 de accuſat Innoc.in c.
qualiter, & qñ de accuſat Spec.in tit de accuſat.& inquiſit §
nunc tractemus verſ.ſuper probatione.Bal in l 1 C de teſtib.
per notata in l crimen § fin. ff de teſtib. Hippolytus Marſi in
l.de minore.§ plurimum quoque nu 40 cum multis ſeqq ff.
de quæſtion & Crauet in conſi 63.nu 33.
Limita hãc concluſionẽ non procedere in mala fama quia
2 illa† ſaltem per duos teſtes probari debet, vt cauit Rolan à
Vall in conſi 7 nu 51.vol.1.
Quinimo iſtis adiungere poteris, bonam famam probari
3 poſſe, non ſolum per teſtes, ſed etiam† per iuramentũ propin
quorum, vt placuit Fel in c cum oporteat ſub nu 6.de accu-
ſat, per c cum in tua in 6 notab de ſponſali quem vide.
4 Et vt rem in pauca cõferam, quomodo †probetur fama ha-
bes ab Anchar in repet c canonum in 43 chart. verſic.ſubij-
cio ſimilem quæſtionem, de conſtit & ab Alex cõſ.24. col.5.
verſi non obſtat lib 2 & conſ 5 col 2 verſi nõ obſtat ad hoc.
& conſi.77 col 1 in fin 1 vol ab eodem Alexan in conſi 51 in
col 2 nu 5 verſi nec eſt curandum vol 1 latiſſime hæc traden
tem conſulas Hippoly Marſil in l de minore § plurimũ quo-
que ff de quæſtion.Salic in l ea quidem d titu C Bart.adeas.
in l 3 ff.de teſtib adhibeas Anton de But.in cap.veniens. de
teſtib videas Bal.in c.ſuborta, vltra medium. de re iudi. inſpi
cias Alex conſ incip ſuper primo, in 6 col. in fi.li 2. nec omit
tas Ioan.de Ana in conſi ſuo 1 circa vlt col quæras ab Alex.
in d l.de minore § plurimũ quoque de queſtio, à Fel. ſciſcite
ris in c. veniens de teſtib. roges Abb.in c cum oporteat.num.
10 de accuſat & poſtremo hęc te docebit Ang.i cõſ 309.n 2.
Huius concluſionis argumentũ vberius à nobis infra ſuis
locis explicabitur, hic igitur vlterius non progrediemur, ne
bis idem repetatur, lector illuc te reijcio.

CONCLVSIO CCXXXVII.

ARGVMENTVM.

Bonorum poſſeſsionem ſecundum tabulas præſumi & probari ob temporis antiquitatem petitam.

SVMMARIA.

1 *Bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas præſumitur ob temporis antiquitatem petita infra annum.*
2 *Bonorum poſſeſſionem agnouiſſe debito tempore probare debet qui eam allegat.*
3 *Bonorum identitas quomodo probetur, vnde remiſſiue.*

1 BOnorum poſſeſsio ſecundum tabulas præſumitur †ob
temporis antiquitatem petita intra annum, ab Imp. Con-
ſtantino colligere eſt in l.fin C.qui admit propter antiq tẽp.
gloſſ & Dd in l 1.in ver ratam C eod titu Paul de Caſtr.in
conſ 365 incip ne ſub ęquiuoco col 2 circa medium. verſic.
dicet aliquis lib 1 Corn in conſ 94.col fin lib 2 nu.15.& 16.
Crau de antiq.temp pat.3 verb.vidimus in genere.nu.42.
Bonorũ vero poſſeſsionem agnouiſſe debito tempore pro-
2 bare debet, qui eã allegat, †vt § fin Inſtit de bon.poſſ Barb.
* Dec Curt.Iun & cæteri magis *communiter in rub.C.qui ad-
mit.& Cephal.in conſi 82.nu.55 vol 1.
3 Bonorũ autem identitas quo probetur† videndus erit Ri-
min.Sen in conſi.254.nu.11.cum ſeq vbi dicit per coniectu-
ras probari poſſe, prout etiam tradit Cephal in cõſ.223.num.
53.vol.2.Bart in l.demonſtratio falſa ff de condi.& demõſtr.
in l forma.de cenſib. in l ſi in rem ff.de rei vendicat.& Abb.
poſt Ioan Andr.in c auditis, de pręſumpt ad hanc concluſio
nem multa adhibere poteris à nobis tradita ſupra in conclu
ſione, Bona fuiſſe in bonis defuncti.

CONCLVSIO CCXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Non probari bonorum poſſeſsionem coram Prætore legitime agnitam fuiſſe per patientiam longi temporis.

SVMMARIA.

1 *Bonorum poſſeſſionem coram Prætore legitime agnitam fuiſſe, non probatur per patientiam longi temporis.*
2 *Patrimonium non poteſt adaptari Prætori.*

3 *Dona-*

Digitized by Google

3 *Donatio non præſumitur ex poſſeſſione longi temporis pacifica,& ſine vlla contradictione.*
4 *Patientia nec authoritas prætoris nihil habet commune cum poſſeſſione.*
5 *Bonorum poſſeſſionem filij pater præſumitur ratificaſſe, ſi paſſus eſt ipſum per decennium poſſidere.*

BOnorum poſſeſſionem corā Prætore legitime agnitā fuiſſe
1 † non probari per patientiā longi temporis,docuit Bal.in l.ſi eins.nu.3.C.de legit.hæred. &c & hane reddit rationem
2 Bal.d.loco,quia patienria † nō pōt adaptari Prætori,qđ idem volnit Ang.in conſ. 94.nu.5.verſ.ex teſtamentis. vbi affirmat prędictā conelusionē per l.fi.C.qui admit.ad bonor.poſſeſ.& p Bal in rub.d.tit.& gl.Inſti.de hær.qualit.& differ.in ver.ad legitimam Raph.in d.l fi.C.eo.tit. & Alex.in d.rubr.C.eo.tit.

Primo amplia cōcluſionē etiam locum habere in donatio-
3 ne,† quia ex poſſeſſione longi temporis pacifica, & ſine vlla contradictione facta non præſumitur inſinuatio facta dona-
4 tionis. Ratio eſt,quia nihil habet commune patientia, † nec authoritas Prætoris cum poſſeſſione.Bal.in d.l.ſi eius.n.3.Feli.in c.ſicut de re iud.

Limita enncluſionē non procedere in bonnrum poſſeſſione filij,quem pater eſt paſſus per decēniū poſſidere,qui filius
5 agnouit bonorū poſſeſſionem coram iudice,† eo quod pater præſumitur dictam bonorū poſſeſſionem filij ratam habuiſſe, ita notatur in l.1.ff qui admit.ad bon.poſſ. qđ dictū Bal.tanquam ſingulare menti tenendū docet in d.l.ſi eius.nu.4.C.de leg.hæred.eſt contex.in l.qui in alien.§.1. ff.de acquir.hær.& declarat Camil.Plautius in l.1.verſ.ſi ratam.n.16.C. q admit.

Contrariam buic limitationi ſequuti ſunt ſniam multi in d.l.1.verſ.ſi ratam.C.qui admit.præſertim Iac.Baldui.Bal.Iaco.Nig.nu.11.Zuccar.nu.85.& Dec.num.80.qui nititur has inter ſe conciliare opiniones,nu.81.quorum ſententia multis innititur rationibus.Primo loco,certum eſt,ratihabitionem intra id tempus fieri debere,quo actus ipſe geri poteſt.l.bonorū.ff.rem ra.hab.l.vlt.ff.quis ord.in bon.poſſ.ſeru.elapſo igit̄ tempore fruſtra fit ratihabitio,d.l.vlt.§.quęri.ff.quis ord.in bon.poſſ.ſerue.& fruſtra præſumitur.

Præterea & illud vim facit, nam lapſo anno pater filio expreſſe iubere non potuiſſet, vt petat, quia omnino eſt excluſus,d.l.vlt.ff.quis ordo. ergo nec tacite l.cum quid.ff. ſi cert.pet.quocirca qui poſt illud tempus tacuit, non videtur ideo tacuiſſe,vt conſenſum præſtet,ſed quaſi excluſus tacuit. Abb.in c.peruenit.nu.8.de empt.& vend.Zuccar.d.l.1.nu.85.

Poſtremo & id maxime vrget,tranſacto enim tēpore ius petendæ bonorum poſſeſſionis ad aliū pertinere incipit, primo excluſo.d.l.vlt.ff.quis ord.in bon.poſſ.ſerue.l.1. §. quibus.ff.de ſucceſ.edict.igitur in alterius præiudicium ratihabitio induci non poteſt,gl & Bar.in l.ſi indebitum.§.fi.ff.rē rat.hab.

Verum diligeuter intuenti patebit, iſtam limitationem no-
* ſtram,quam ab omnibus * communi conſenſu recipi teſtatur nunquam ſatis laudatus idem doctiſſimus Camil.Plautius pręceptor meus,in d.l.1.verſ.ſi ratam.nu.25.C. qui admit.nō labefactare,ſed potius reſtringere.

Sequendo igitur hanc limitationē noſtram Primo ſublimitanda erit,vt non procedat,qñ de magno alterius præiudicio agitur,cæterum inter patrem & filium tantum vigebit pręſūptio,ita intelligit l.ſi filius.C.de petit.hæred.Iaſ.in d.l.1.col.5.limit.4.Alex.conſ.1.li.4.Balb.de præſcr.pat.3.partis princ.q.10.nu.10.recentiores oēs in d.l.1.ita Bart.in l.cū de in rem verſo.ff.de vſur.n.7.quāuis ab hoc diſſentiat idē Camil.Plaut.in d.l.1.ver.ſi ratam,n.26.C.qui admit.Secundo loco ſublimitatur habere locum,qñ filius poſſidere cępit, antequam tempus,quo adiri poteſt,labatur,& præſcriptionem impleuit,eo lapſo ſecus eſt,& ita procedit d.l.ſi filius.C.de petit.hær.& l.qui in alien.§.ſed ſi nō adierit.de acq.hær. & ſic durāte tempore ad adeūdū poſſedit per longum tempus, hoc tñ in bon.poſſ.locum habere non poteſt, quæ intra annum agnoſcenda eſt. Ideo hoc caſu ſaltem oportet,vt cœperit poſſidere, antequam tempus agnoſcendi bo.poſs. præſtitutum lapſum ſit,vt poſseſſio initium validum habeat.Sal. Corn.Rimi.& Dec.nu.80.in d.l.1.lapſo tempore non proderit,quia filius iam excluſus eſt.l.vlt.§.quæri.ff.quis ord.in bo. poſs.ſerue.ideo fruſtra rata habetur,d.l.vlt.§.quæri.ius enim ſemel amiſſum amplius non reparatur.l.vlt.C de cond.inſer.Tertio ſublimitatur non procedere,ſi conſtat lapſo anno proximiorē agnouiſse,quaſi ad ſe deuolutam;tunc in præiudicium iſtius non præſumitur, ratihabitio,nec agnitio filij ex tēpore,per ea, quæ tradit Bar.in d.l.cū de in rē verſa.ff.de vſur.ſublimitatur quarto, vt procedat,dummodo cum diuturnitate temporis poſseſſio continua non interpolata concurrat,ita procedit d.l. ſi filius. C.de petit.hęr.& d.l.quę in alieno.§.ſed ſi non adierit.ff.de acquir.hær.alioquin ſolum tempus hoc non efficit, quia non eſt modus tollendæ,nec inducēdæ obligationis.l.obligationum.§.placet.ff.de actionib.& oblig.

Vltimo loco limitatur, dummodo conſtet petitionem filij fuiſse factam coram iudice, alioqui ſecus eſt, quia patientia & diuturnitas nihil habent cōmune cum licentia iudicis Fel.in c.ſicut,de re iud.Bal.in l.4.C.de legit.hæred.

CONCLVSIO CCXXXIX.

ARGVMENTVM.

Bouem periſſe quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Bouem periſſe diuino iudicio probatur per corij præſentationem, & per duos teſtes fide dignos,omni exceptione maiores.*
2 *Bouem mortuum eſſe quis probare debeat,an dominus,quod culpa ruſtici, an ruſticus,quod caſu fortuito,vide remiſſiue,& diſtingue,vt ibi.*
3 *Caſus,qui regulariter non ſolent contingere abſque culpa qui ſint.*
4 *Caſus regulariter contingentes abſque culpa qui ſint.*

BOnem perijſse diuino iudicio quo pacto probetur,adeas late tradentem id Alex.conſ.158.per totum,lib.2.vbi ait,
1 Bouem perijſse diuino iudicio probari,† per corij præſentationē,& per duos teſtes fide dignos, qui ſint omni exceptione maiores,qui nec ſint familiares,coniuncti, vel domeſtici, quem omnino vide d.conſi.nu.1.

Quod ſi cognoſcere aueas, quis mortuo boue probare de-
2 beat,an dñs,quod culpa ruſtici,† an ruſticus,quod caſus fortuito,conſulas Silu.in conſ.29.nu.2.vol.1. vbi dicit,adhuc litem ſub iudice eſſe,diſtinguit tñ ipſe hoc pacto.Quod interdum quis conuenitur,& vult ſe excuſare per caſum,qui regulariter non ſolet contingere abſque culpa,prout eſt furtum,
3 vel incendiū, vel captiuorū † aut animaliū fuga,quæ aliquis ſuſceperat cuſtodienda,& ſimilia,& tunc dicit omnes conuenire,& cognucre illum,qui vult ſe excuſare,non abſolui probata amiſſione,ſeu interitu, niſi probet ēt ſine culpa ſua rem illam perijſse,aut non inueniri, nam amiſsio prædicta orta à furto,vel incendio,aut fuga,infert præſūptione iuris culpam contra eum,apud quem res eſt amiſsa, igitur ſi nō doceat de non culpa ſuccumbit,cum præſumatur amiſſio doloſa. Interdum quis conuenit ad rem,& vult ſe purgare allegando amiſſionē illius rei pp caſum, qui regulariter contingere ſolet abſ-
4 que culpa eius,† vt eſt incurſus hoſtium,& latronum, vel inundationes aquarū,& in his ſufficit cōuento probare caſum, quod ſi aduerſarius adducat culpā,ipſam debet probare, cū præſumptio ſit,perijſse ſine culpa,& iſte eſt caſus mortis incidentis in captiuum, vel in beſtias cōmiſsas cuſtodiæ alicuius & in his vt etiam carceri prępoſitus,vel cuſtos animaliū,ſi dictum per eos ſit captiuum mortuū in cuſtodia, vel animalia mortua,& exhibeatur cadauer illius carcerati, vel coriū animalis mortui,ſufficit ad abſolutionem ſibi.vt excuſetur, cum tamen videas. Reliqua huc ſpectantia dicta in concluſione, animal,& fuſius dicentur in concluſione, Equus.

CONCLVSIO CCXL.

ARGVMENTVM.

Breuitas termini in iudici quid probet, & quid in alijs breuitas actus.

SVMMARIA.

1 *Breuitas termini iudicis iniquitatem arguit & probat.*
2 *Breuitas temporis in termino iudicis inſ... non potuiſſe interuenire debitam cauſæ cognitionem,& reddit actum nullum.*
3 *Breuitate temporis rationes non recte redditæ cenſentur.*
4 *Breuitas actus facit præſumi conſilium datum alicui,vt faciat, quod illico fecit.*

1 BReuitatem termini iudicis iniquitatem arguere, † & probare ſanxit ſūmus Pōtif.in c.ad petitionem,ext.de accuſ. Inno-

Innoc.& Dd.docuere in d.c.1.de dilatio.Aymo Crau. reſpondit conſ.103.nu.10.idem in conſ.132.n.17. per l.meminerint. C.vnde vi.l.fi.C.ſi per vim.vel alio modo.

Amplia primo concluſionem,vt ẽt propter temporis breuitatem appareat, nõ potuiſſe adhiberi debitã cauſę cognitio-
2 nẽ † hinc fit,vt actus reddatur nullus l.ex ſtipulatione , cũ ibi notat per Bart.C.de ſent.c.cum ex his,de in integ.reſtit.& idẽ Bar.in l.prolatam in fi.C.eod.tit.Spec.in tit.de ſent. prolat.§. quo.ver.idem oppono quod iudex,& not.Ant.de But.in c.iurgantium,de re iud.& c.veſtra.de cohabit.cler.& mulier.& c. poſt electionem de conceſſio.præben.& dicit expreſſe Bald. poſt Cy.in procemio Digeſtorum,in §.itaque,in fin.late Alex. conſ.218.nu.9.lib.2.& idem Alex.in l.magis puto,§.fundi,de reb.eorum.Iaſ.in l.nec quidquam.§.vbi decretum.ff. de offic. proconſ.Petr.Anchar.conſ.25.Pariſ.conſ.125.nu.22.vol.1.
3 Secundo amplia,vt etiam propter breuitatē temporis† rationes non rectē redditę cenſeantur,ſic canit Card.Pariſ.conſil.96.nu.6.vol.1.

Quinimo breuitas actus facit pręſumi conſilium datum ali-
4 cui,†vt faciat,quod illico fecit,veluti, ſi Titius remotis arbitris Seium ſit alloquutus,& ignoretur,quod ei dixerit, & ſtatim Seius aliquem occidat,profecto ex breuitate temporis,et tali colloquio præſumitur,Titium Seio cõſuluiſſe,vt illum interficeret,argum.l.ſi ventri.§.ſi.ff. de priuil. credit.& Bart.& Ang.ibi Bal.in l.1.C.de ſeru.fugi.& Bal.in l.multum,C.ſi quis alteri vel ſibi.Alex.conſ.96.nu.5.li.2. vbi affert exemplum ſimile, quem omnino vide.

CONCLVSIO CCXLI.

ARGVMENTVM.

Breuitas temporis quomodo faciat præſumi dolum & fraudem.

SVMMARIA.

1 *Breuitas temporis facit præſumi dolum,& fraudem.*
2 *Breuitatis temporis cauſa nulla redduntur ſententia lata præcipiti feſtinatione.*
3 *Sententia ferri debet cum cauſa cognitione.*
4 *Breuitas temporis arguit non fuiſſe adhibitam cauſæ cognitionem.*
5 *Breuitate temporis fit nulla ſententia interlocutoria lata præcipiti feſtinatione.*
6 *Breuitate temporis nulli fiunt proceſſus , quando præſumitur cognitionem aliquam ſaltem legitimam non potuiſſe adhiberi.*
7 *Breuitas temporis acta vitiat etiam in arbitrarijs.*
8 *Tempore indigemus in omnibus actis,vt aliquid maturius agamus.*
9 *Breuitate temporis etiam Principis ſententia vitiatur.*
10 *Veritas lenta eſt,& omnia cunctatur,iniquitas omnia præcipitat In Labyrinthum erroris incidit, qui prius iudicat,quam intelligat.ibi.*
11 *Breuitas temporis non vitiat ſententiam , nec facit præſumi dolum , vel fraudem, quando iudex potuit illa temporis breuitate eſſe inſtructus.*
12 *Breuitas temporis non vitiat ſententiam in cauſa criminali,quando iudex condemnando reum ad mortem eſt inſtructus de veritate facti.*
13 *Breuitas temporis ſententia non nocet quando mora damnum afferret.*
14 *Breuitas temporis non vitiat ſententiam interloquutoriam quæ nullius,aut modici eſt præiudicij.*
15 *Breuitatis commendationes vide remiſſiue.*

1 BReuitas temporis in cauſa eſt,vt præſumatur dolus frauſve,id eſt,iudicem doloſe verſatum eſſe†adeo feſtinanter procedendo,vt in l.ſi ventri §.in bonis.ff.de priui cred.& in l.filiæ meæ.ff.ſol.mat.& in c.officij.ext.de ele.& not. Anchat. in conſ.285.incip .tria principaliter,colum 2. Mantu in conſil.309.nu.1.vol.1.Paul.de Caſt.in conſ.174 col.2. in fi.lib.1. Crauet.conſ.153.nu.1.& 2.
2 Primo amplia concluſionem vſque eo procedere†vt etiam nullæ reddantur ſententiæ latę pręcipiti feſtinatione ob tẽporis breuitatem.l.a.& l.ſi.C.de ſent.ex breui.recit l.prolatam, vbi Bart.C.de ſenten.l.4.dc accuſat.l.meminerint.C.vnde vi. l.ſi.C.ſi per vim,vel alio modo.c.eccleſia S.Mariæ.de conſti.
3 c.nos in quemquam.2 q.1.Ratio eſt, † quia ſentẽtia ferri debet cum cauſæ cognitione,vt dicit Crau.in d.conſ.153.nu.2.
4 Et breuitas temporis arguit † non fuiſſe adhibitã cauſæ cognitionem,prout dicit Natt.in conſ.214.nu.16.vol.1. Bart.in l.ex ſtipulatione.C.de ſent.& interloc.om.iudi.Butr.in c. eccleſia S.Mariæ,de conſti.cum multis alijs adductis per Iaſonem in conſ.21.nu.5.vol.1.
5 Primo amplia prædictam ampliationem procedere†etiam in ſententia interloquutoria.l.ã procedente.C.de dilat.Bart. in l.nec quidquam,§.vbi decretum,ff.de offi proconſ. & in l. quod iuſſis.col.pen.ff.de re iud.Alex.conſ.33. col.fin.libro 1. Calcan.conſ.115.col.1.in fi. Crauet.d.conſ.153.nu.2.

Secundo amplia concluſionem procedere vſque eo,vt etiã
6 nulli fiant proceſſus propter temporis breuitatem, † nã tunc præſumitur cognitionem aliquam ſaltem legitimam non potuiſſe adhiberi,arg.ca.cum ex literis,ext.de in integ.reſtitu. Spec.in tit.de ſenten.prolat.§.quo modo. verſ.item oppono,quod iudex.Ant.in c.iurgantium.de re iud.& in c.veſtra. de cohab.cler.& mul.Bart.in l.prolatum, in fi. C.de ſenten.& Cy.& Bal.in proœ.Digeſtorum.in antepe.col.
7 Tertio amplia etiam idem procedere in arbitrarijs, † quia etiam in his breuitas temporis acta vitiat: vt reſpondit Anchar.conſ.36.viſa quadam petitione,col.2.nu.3.
8 Ratio eſt,quia in omnibus actis tempore indigemus†vt aliquid maturius agamus,ſic dixit Anchara. d.loco per l.cum hi.§.ſi prætor.ff de tranſac.c.poſſent,de in integ.reſtit.Crau. d conſil.153.nu 2.
9 Quarto amplia,vt ẽt Principis ſententia in vitio ſit†ex tẽporis breuitate,c.cum ex literis,de reſti.in integ. Dec.conſil. 544.col.2.cir.med.Crau.d.conſ.153.Veritas enim tarda eſt,&
10 oĩa cunctatur, iniquitas autem†omnia præcipitat,c.inter hircum.de pœn.diſt.3 Et in labyrinthũ erroris incidit,qui prius iudicat,quam intelligat, vt legitur in ca.ſciendum,29.diſt.

Limita hanc concluſionem ita ampliatam non procedere, quando iudex potuit illa temporis breuitate eſſe inſtructus,
11 quia tunc breuitas temporis non vitiat ſententiam,† nec facit præſumi dolum,vel fraudem,c.iurgaotium, in verb.celeri ſententia,cum ibi notat.ext.de re iudic. Alex conſi.213.nu.3. vol.7.Bal.cõſ.204.longum thema.col.2.lib.3.ibi, quod index ſtatim poteſt procedere ad ſententiam.Crau.conſi.179.nu.1. Imol.in clem.paſtoralis.in 3.col.de re iud. c.cum Bertoldus, de re iudi.melius in c.iurgantium,eod.tit.

Amplia hanc limitationem ẽt locum habere in cauſa crimi-
12 nali peragendo reum, † qñ eſt inſtructus de veritate facti,ita Bal.conſuluit in terminis in conſ.204.lõgum thema. col.2. ad fi.lib.3.vbi aſſerit, iudicem illico poſſe ſententiã proferre in cauſa,in qua de vitæ diſcrimine agitur,vt tãdem morti adiudicetur reus,quando de tota facti ſerie eſt edoctus, vt ſi reus ſit faſſus crimen,quem refert,& ſequitur Crau. d.cõſ.169.n.1.

Secundo amplia prædictam limitationem etiam procede-
13 re,quando†mora damnum afferret,nam tunc breuitas temporis ſententiæ non nocet,ita in terminis Crau. conſoluit d.conſil 169.nu 1.& Bal.d.conſ.204.col.1.

Quod idem etiam procedere in ſententia interloquutoriæ
14 velim obſerues,†q̃ nullius,aut modici eſt præiudicij, l.quanto magis,ff.de ineiur.Crau.d.conſ.169.nu.1.

Veruntamen ſi alia multa de breuitate intelligere tibi ſit
15 cordi†videas Afflic.ſup.conſtitut.Regni.lib.2.in rub.de cauſis in iudicio cito decidendis.

CONCLVSIO CCXLII.

ARGVMENTVM.

Bullæ falſitas quando arguatur.

SVMMARIA.

1 *Bullæ falſitas an ex eo arguatur,quod contra ſignaturam expedita ſit.*
2 *Bullæ falſitas non arguitur, quando agitur de ætate.*

1 BVllæ(quod diploma Cicero vocaret) falſitas ex eo arguitur,†quod contra ſiguaturam expedita ſit. Rebuff.in ſua praxi benef.io formul.de diſpenſat.ratione ætat.in prin.n.12.

Limita hanc concluſionem non procedere, quando agitur de ætate,verbi gratia,ſi quis in ſupplicatione dicat,ſe eſſe annorum 23. & autequam expediatur, bullæ eſt annorum 25. poteſt omitti defectus ætatis, nec poterit opponere pars aduerſa male expeditas , qoia non ſecundum ſupplicationem,
2 †nam hoc erat introductum in fauorem impetrantis,vt ætatẽ exprimeret, cui fauori pars , cum ſit legitimæ ætatis , poteſt renunciare,c.ſi diligenti,de foro compet.Rebuf.d.loco ſupra citato d.num.11.

CON-

CONCLVSIO CCXLIII.

ARGVMENTVM.

Bulla imperfecta an fides ſit adhibenda.

SVMMARIA.

1 *Bulla imperfecta nulla fides eſt adhibenda.*
2 *Bulla imperfecta proprie bulla vocari non poteſt.*
Teſtamentum illud proprie non dicitur, quod iure perfectum non eſt ibi.
3 *Expeditio nulla & nec efficax perinde eſt, ac ſi non ſit in rerum natura.*
4 *Iudex non accipit iuriſdictionem, niſi literis expeditis.*

1 BVllæ imperfectæ nullam fidem adhibendam eſſe † Rebuff.
auctor eſt in ſua praxi beneficio.ti.quæ contra bull. appo.
poſſ.nu.21.Nã imperfecta bulla proprie bulla vocari non po-
2 teſt, ſicut teſtamentum illud proprie non dicitur,† quod iure
perfectum non eſt, licet minus proprie teſtamenta ea quoque
vocemus, quæ falſa ſunt, iniuſta, aut irrita, vel rupta.l.2.§.1.ff.
quemadmod.teſtam.aperiant.l.Polla, in fin.C. de his quib. vt
indign.l.fi.ff.quemadmo.teſtam.aperian. Alex.conſ.215.viſis
probationibus.in prin.vol.2.nu.1.vbi ait expreſſe bullam im-
perfectam, bullę nomine non eſſe dignam, citat l.Polla.in fi.C.
de his, vt indign.§.nenul.Inſti.quemadmod. teſtam aperian.
3 Tum quia expeditio nulla, & nec efficax †perinde eſt, ac ſi
non ſit in rerum natura.c.inter.de translatio.epiſc.& tradunt
recentiores in auth.ſed nouo iure.C.de ſerui.fugi.
4 Accedat, quod iudex non accipitur iuriſdictionem† niſi li-
teris expeditis, vt eſt deciſi.17.tit.de conceſſ.prębend.in no-
uis, late Gomeſ.in regul.Cancella.reg. de non iudicand. iuxt.
form.ſup.quæſt.10.nu.2.quem vide.

CONCLVSIO CCXLIIII.

ARGVMENTVM.

Bullam ſuam producens actor poſt terminum ad articulandum, ſi non conſtet de die abſolutionis, an in dubio præſumatur, ante terminum fuiſſe perfectam.

SVMMARIA.

1 *Bullam ſuam ſi producat actor poſt terminum ad articulandum, & non appareat de die expeditionis, in dubio præſumitur ... ſit ante terminum expedita.*
2 *Bullis menſem eſſe appoſitum ſufficit & quomodo.*
3 *Actus in dubio debet præſumi expeditus legitimo tempore ad effugiendum contumaciam.*
4 *Actus ille præſumitur factus prius, qui fieri debuit, vt valeat, quando duo actus reperiuntur facti eodem tempore.*
5 *Poſſeſſori beneficij triennalis poſſeſſio ſufficit pro titulo colorato acquirendo.*
6 *Adminiculum quodlibet ſufficit ad tuendam poſſeſſionem alicuius.*

1 BVllam ſuã † ſi actor producat poſt terminum ad articulan-
dum (vt cũ noſtris loquar) nec conſtet de die expeditio-
nis, in dubio pręſumi, ante terminum fuiſſe expeditum, idq; vt
euitetẽ nullitas, late Gomeſ. proſequutus eſt in reg.Cancel.tit.
de vtriuſque ſignatur, cõpen.nu.54.Cald.conſ.2.de pecul.cle.
2 & addit Gom.d.loco, Rotam voluiſſe †ſatis eſſe in bullis mẽ-
ſem eſſe appoſitum per ſcribam, vt in vna Gebenẽ beneficio-
rum de menſe Martio 1520.ſtatuit Rota, nã in dicta cauſa ter-
minus ad articulandum fuerat ſeruatus de menſe Decembris,
& actor produxit bullas ſuas poſt terminum ad articulãdum,
ſed bullæ tergo erat appoſita per ſcriptorem illa ſyllaba De.
quæ ſignificat menſe Decembri. non tamen apparebat de die
expeditionis, voluerunt Domini per hoc actorem excuſari.
Nam licet illa appoſitio menſis neceſſario non concludat ex-
3 peditionẽ fuiſſe factam ante terminum ad articulandum,† ni-
hilominus, vt euitetur cõtumacia, debet præſumi actus in du-
bio abſolutus legitimo tempore, iuxta notata per Bar. in l.nõ
ſolum.§.ſed & reprobari.de oper nou.nunt.
Nam qñ duo actus reperiuntur facti eodem tempore, in du
4 bio ille actus præſumitẽ factus prius,† qui fieri debuit, vt actus
valeat, ſic reſpõdit Alex.conſ.114.in cauſa, & lite.n.7.in 4.vol.
per l.merito, ff.pro ſocio.Bal.in l eum teſtamento.§. hæc ver-
ba.ad fin.ff.de hær.inſti.quod dicit memoria dignum Alex.in
l.diuortio in 4.col.ff ſol.matr.& idẽ Alex. pro ſingulari illud
dictũ adducit in l.3.C.de codicil & in conſ.81.lecto, & diſcuſ
ſo, in 4 col.li.3.& Iaſ.in l. hac conſultiſſima.ĩ 1.& 2.col.C.q te
ſta.facer poſ.Fel.in c.paſto.col.4 de reſcr Dec.cõſ 10.col. 11.
Bulla aũt penſionis abſoluta pro illo, qui reſignauerat eidẽ
5 poſſeſſori beneficium, quod poſſidet,† ſufficit poſſeſſori trien
nalis poſſeſſio pro titulo colorato acquirendo, ita in terminis
eſt deciſio Rotæ in nouis in tit de reſtit.ſpol deciſ 17 incip.
item fuit dubitatum, & deciſ 19.eo.tit & facit deciſ.245.in-
cip.nota quod vbi.in antiq.& deciſ Bellam 183 aſſertinni.
6 Huius rei ratio eſt,†quia ad tuendam poſſeſſionem alicuius
quodlibet adminiculum ſufficit, ſic docuit Gomeſ.in reg.Can
cell.reg.de triennal.poſſeſſore.q.39.nu 2.

CONCLVSIO CCXLV.

ARGVMENTVM.

Bullæ deperditæ tenor quomodo probari debeat.

SVMMARIA.

1 *Bullæ deperditæ tenor per teſtes expertos, practicos & literatos probari poteſt.*
2 *Teſtibus deponentibus, bullam deperditam, plena fides adhibenda erit, probatis ſiniſtris caſibus puta excidij vrbis, vel incendij.*

BVllæ cuius iactura facta ſit, tenor per teſtes, qui vſum, &
conſuetudinẽ calleant, & literarum periti ſint, probari po
1 teſt,†qui bullã, bullarumq; regiſtrum, ſupplicationẽ, ſupplica
tionumque regiſtrũ amiſſa eſſe deponant, vt tempore excidij
vrbis, vel pp incendium, ſeu alios iſtis ſimiles ſiniſtros caſus,
2 quib.†probatis bona fides adhibenda erit talibus atteſtatio-
nibus, prout adhiberetẽ authẽticæ ſcripturæ amiſſæ.l ſicut ini-
quũ, & ibi gl.Bar.& alij C.de fid.inſtr.l.teſtiũ.in fi.C.de teſti-
bus.c.cũ olim.il 1.cũ gl.magn.in prin.& in fi.C.de priuil Bar.
in auth.ſi qs in aliquo.col 2.n.6.C.de edẽ.Bal. in l.1.ff.ſi cert.
pet.col pen.verſ.ſi eñ.Card.in proęm.clem. verſ.hæc ſane, in
5.q.Rot.dec 332.licet Romana.poſt prin.in nou.Abb.in c Al-
beric.col.2.& ibi Fel.de teſti.& idẽ Abb.ĩ c.ſicut col.1.& Fel.
ibid.n.2.verſ.vbi ſcriptura eſt de ſubſtãtia.de re iud.Alex.cõſ.
190.viſo teſtõ.n.9.& ſeq.vol.2.per Mat.de Affl dec.302.verſ.
aliud dubium.n.3.vſque ad fi.Feli. ſuper rubr.de conſtit.col.
pen.ante nu.7 verſ.tertius caſus eſt, & ibi Rip.col.pen.nu.53.
verſ.itẽ iſtud intelligo, niſi agatẽ de probãdo tenore gręſ ſemel
ſcriptæ, ſed caſu amiſſæ.Dec.in conſ.82.viſo proceſſu. colu.2.
& conſ.215.in cauſæ vertente.nu.1.late Mandoſ. in reg.Can-
cel.reg.26.de non iud.iuxta mod.ſupplic.q.6. per totum. Bal.
in l.ſicut iniquum C de fid.inſtr.Ang.in l.2. §.diuus in fi.ff.de
iur.fiſc.Bal.& Sal.in l.1.C.de fid.inſtr.Pau.de Caſt.in l.noſtrã.
col.vlt.C.de teſtam.Affl.deciſ 274.quem vide.

CONCLVSIO CCXLVI.

ARGVMENTVM.

Bulla tranſumptum ex regiſtro an plenam vbique ſicut bulla originalis fidem faciat.

SVMMARIA.

1 *Bulla ſumptum ex regiſtro bullarum tranſumptũ plenam vbique ſicut & ipſa bulla originalis fidem facit.*
2 *Bulla tranſumptum de regiſtro ſupplicationum Papæ fidem non facit.*
3 *Tranſumptum ſupplicationis vti & ipſa ſupplicatio fidem facit, quando tantummodo agitur de fide ipſius ſupplicationis.*
4 *Bulla tranſumptum nullam fidem facit, quando agitur extra Romanam Curiam ſecus quando agitur in Romana Curia, vbi facile confugere poſſumus ad Regiſtrum, vel Papam.*

BVllæ ſumptũ ex regiſtro bullarũ tranſumptum, (vt noſtri
1 vocant) plenam vbique† ſicut & ipſam bullã originalem
fidẽ facere deciſum reliquere Dd.Rot. deciſ 28.de ꝓbatio.
alias 621.in antiquis.incip.nota ſumptũ &c.& deciſ 681.no
ta qđ ſump.in antiq.& deciſ.10.de fi.inſtr.alias 689.ſic quod
trãſumptũ i antiq.Ant.de But.cõſ.2.viſis literis.nu.3.verſ.his
no obſtat.Belenci.de charit.ſubſid.q.113. Sarn.ĩ c.ſtatutũ.n.
69.verſ.ſufficeret tñ, de reſcr.ll.6.& vide Lãfr.de Oria ĩ c quõ
contra.de ꝓbat ĩ ver.inſtru.ꝓductiones, n.11 Ale. ĩ auth.ſi qs
ĩ aliquo.C.de eden.n.9.verſ.7.fallit.idẽ Ale.in cõſ.138.oppor
tune cõſideratis.n 5.verſ.nõ obſtat, qđ credatur.vol.1.vbi li-
mitat Felin.deci in d.auth.ſi quis in aliquo.n.23.ver o.falli
Limita primo, concluſionem non procedere in trãſumpto
2 ex regiſtro ſupplicationum ſummi Pont.† quoniã hoc fidem
non facit, ita notatur in d.deciſ.28.de proba.alias 621.& 10.
de fi.inſtr.alias 689 in antiq.Rom.conſ.336.circa propoſitũ.
nu.5.ver.cæterum non ſufficit.Bellam.deciſ.283.ſumptum.
Sublimita hanc limitationem non procedere, quando tan-
3 tũmodo agitur de fide ipſius ſupplicationis,†& eiuſdẽ clau-
ſulis appoſitis, non aũt, vt ſecundum eam iudicetur, nã tunc
tranſumptum ſupplicationis vti & ipſa ſupplicatio fidem fa-
cit, ſic docuit Belen.tract.de charit.ſubſid.q.113.in fi.& tradi
dit Mandoſ.d.loco ſup.citato.nu.2.
Secundo limita concluſionem ſupradictam nõ procedere,
quando

Digitized by Google

4 quando†agitur extra Romanam curiam,nam tunc nullã tranſumptum bullæ fidem facit,ſecus vero,qñ ageretur in Romana curia.Et ratio differentiæ eſt,quia in curia Rom.facile cõfugere poſſumus ad regiſtrum,vel ſummum Pontif.ſi de viribus ſumpti dubiteretur,& ad huiuſmodi regiſtrũ in dies videmus homines confugere,ſic animaduertit Mandoſ.in reg.Cãcellariæ,regul.de non iud.iux.for ſupplicatio.ſed expe.Spec.in rit.de probat.§.videndum reſtat.nu,3.ver.quod de auditorib.Palatij.Reliqua huc ſpectantia vide infra in cõcluſio.Gratiæ tranſumptum, & in concluſione,Supplicatio,

CONCLVSIO CCXLVII.

ARGVMENTVM.

Bulletinum quod fit pro peſte,vel aliqua alia cauſa,an probet.

SVMMARIA.

1 *Bulletinum factum pro peſte,vel alia cauſa non probat,nec ei fides danda eſt,ſi ſigillum in eo poſitum non ſit bene impreſſum.*
2 *Priuilegium habens ſigillum,quod non bene appareat non facit fidem.*

1 BVlletinũ quod fit pro peſte, vel aliqua alia cã nõ probat,†nec vlla ei fides dãda eſt,ſi ſigillũ in eo poſitũ non ſit bene impreſſum,prout dicit Ripa in tract.de peſt in ver.de remed.ad cõſeru.vbert.n.286 p tex.i c.iter dilectos.de fid.iſtr.

2 Quod idem eſt in priuilegio habente ſigillum,quod nõ bene appareat,†vt nullam faciat fidem,ſic dicit Crau.in conſi.46.nu 6.per text.in c.inter dilectos, de fid.inſtrum.in c.cum cauſam.de probat.in l cum aliquis.C.de iur deliber.

CONCLVSIO CCXLVIII.

ARGVMENTVM.

Bulletinum an probet aliquem non eſſe de peſte ſuſpectum,& quomodo.

SVMMARIA.

1 *Bulletinum probat aliquem non eſſe de peſte ſuſpectum,ſi habet omnia requiſita.*
2 *Bulletinum ſecum ferens, licet habeat præſumptionem pro ſe quod a peſte liber ſit,nemini tamen conſulitur,vt illum recipiat.*
3 *Peſtis eſt genus morbi venenorum omnium peſtiferrimum,medullis,& intimis hominum viſceribus inhærens, qui hominem ſubito ſuo veneno contaminatum proſternat.*

1 BVlletinum(ſchedulam vocat Cicero)probat aliquem non eſſe de peſte ſuſpectum,†ſi habet omnia requiſita notata,vt vtar verbis Rip.in ſuo tract.de peſte.part.2.nu. mihi 491.cum plurib.ſeq.ſed de hac vide infra in concluſione,Sanitas,& in concluſione,Infirmitas.

Quamuis tamen vt plurimum ille habeat præſumptionem pro ſe,à peſte liberum eſſe,qui bulletinum ſecũ affert, vt dictũ eſt,nemini tamen auctor eſſem,vt venientem à loco peſte

2 infecto,†vel de hac ſuſpecto(qui ſibi cõſultum tuto ab huiuſmodi peſtifera contagione velit) ſecum recipiat. Quoties.n.proh dolor,in almo illo Mediolano celeberrimo emporio,cũ inibi peſtis mirũ in modum graſſaretur anno Dom. 1576.& 1577.quumque idem officio Vicarij apud Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Carolum Borromæum tituli S.Praxedis S.Rom.eccleſiæ Cardinalem vigilantiſſimũ fungeremur, viſum eſt, vt cum illinc quidam proficiſcentes acceptis litteris dimiſſorijs à præfecto ſanitatis,qui illos ab omni ſuſpicione peſtis liberos aſſereret,Laudam peruenifſent,illico mortui ſubſiderent,quod idem ſpectaculum funebre,& al ijs in locis non ſemel contigit,vt in Burgo Abbatis graſſi.

3 Neque mirandum eſt:quippe cum hoc genus morbi venenorum omnium pernicioſiſſimum† medullis,& intimis hominum viſceribus inhærens hominem ſubito ſuo veneno contaminatum proſternat. Quandoq; poſt 40 dies,aut eo amplius,vbi integre illum infecerit,puncto tẽporis occidit,in illud vſque tẽpus ſano homine exterius apparẽte corpore tenus,vixque fieri põt, vt quis certo credat ſe tutum ab hac cõtagione exitioſa,cũ bulletinum viatoris cognouerit,quum vt ipſi vidimus,ille,qui Præpoſitus erat ſanitatis officio,qui omnibus ſanitatem promittebat,infectus peſte ſubito corruerit,interim dum bulletina ſanitatis obſignaret. Verũ non hęc eo dicimus vt hominum animos à viatoribus huiuſcemodi bulletinos circumferentibus abducamus,immo ad oẽ genus ſubſidij, & charitatis eis præſtandum quam maxime adhortamur, cum maxima tñ,qua fieri põt ſui cura, & vitæ tuitione,cum illius generis morbus ſemper conſuetudine hominũ improuida acquiratur,quam alio quouis mõ, vti Mediolani vidimus dicto anno. Quapp ſuaderem relinquendum eſſe eorum iudicio qui viatores cum bulletinis ſuſpiciant, vtrum admittendi eſſent,necne,habita ſemper rõne perſonarum qualitatis, & conditionis. Vidimus etenim hoc genus morbi ſemper contemptæ conditionis homines ſqualidos adoriri potius, quam præclaros,& mediocris fortunæ homines,vt experientia docuit.

CONCLVSIO CCL.

ARGVMENTVM.

Bulſum equum eſſe an magis credatur teſtibus affirmantibus quàm negantibus.

SVMMARIVM.

1 *Bulſum eſſe equum magis creditur teſtibus affirmantibus quam negantibus.*

1 BVlſum equum eſſe teſtibus affirmantibus magis†creditur quẽ negantibus reſpondit Alex.conſi.148 nu.4. incipien.excellentiſſime.lib.2.quem vide Bal.in auth.omnes peregrini,nu.8.C.communia de ſucceſſ.& latius dicetur infra in verbo,Equus,& dictum eſt ſupra in verbo,Animal,vbi vide.

C

CONCLVSIO CCXLIX.

ARGVMENTVM.

Caducitas an probetur ex non ſolutione canonis.

SVMMARIA.

1 *Caducitas probatur ex non ſolutione canonis.*
2 *Emphyteuta cadit à iure quod habet in re ſibi tunc ſſa in emphyteuſim,ſi ceſſauerit à ſolutione per triennium integrum in re priuata,& per biennium in re eccleſia*
3 *Caducitas inducitur,& emphyteuta efficitur periurus per ceſſationem vnius anni à ſolutione canonis,ſi contractus à partibus iuratus fuerit.*
4 *Iurans ſoluere canonem ſi propter paupertatem non ſoluit in primo anno,nõ cadit,*
5 *Caducitas probata dicitur etiã in emphyteuſim magni valoris,pro qua minima pẽſio ſoluitur ſi per triennium ceſſauerit emphyteuta ſoluere illud minimum.*
6 *Recognitio directi domini potius conſideratur in conſtituenda penſione,quæ ſoluitur ab emphyteuta quam emolumentum ipſius emeuentis.*
7 *Caducitas inducitur ex ſummo iure,ſi emphyteuta ceſſat à ſolutione per iuſtũ tempus,etiam ſi ignoret rem eſſe emphyteuticam.*
8 *Caducitas non inducitur,ſi ceſſans ſoluit magnam penſionem.*
9 *Emphyteuta ſoluens magnam penſionem potius debet conductor,quam emphyteuta appellari.*
10 *Caducitas non probatur ex non ſolutione,ſi ceſſans ſoluere canonem domino eſt creditor ipſius domini & paratus ſit cum eo compenſare.*
11 *Emphyteuta ceſſans ſoluere triennio non cadit,vbi dominus eſt debitor, & ipſe ſit paratus cum eo compenſare.*
12 *Caducitas inducta non erit,etſi conſtaret de non ſolutione, quando inter partes conuentum fuerit,ne ob non ſolutionem cadat emphyteuta.*
13 *Res emphyteutica caduca dici non poteſt,antequam dominus directus declarauerit voluntatem ſuam fore,rem habere pro caduca ob non ſolutionem.*
14 *Sententia declaratoria requiritur ad rem emphyteuticam caducam dicendam.*
15 *Emphyteuta ſi percepit tantum vnicum fructum,non ſoluens canonem per biennium in priuato,& per triennium in eccleſia,non cadit à iure ſuo.*

1 CAducitatem à iure proprio,quod quis habet in re ſibi in emphyteſim conceſſa†probari ex nõ ſolutione canonis*omnes aſſeruere in l.2.C.de iur.emphyt. per illum textum qui hoc aperte probat,& ad idem pertinet cõtex.in c.potuit.de locato.in quibus locis ordinarie tractatur hæc materia,& per Iaſ.poſt Bald.nu.9.in d.l.2.in 7 notab.n.5.& Bal in l.lex vectigali.ff.de pigno.Bar.etiã in d.l.2.in principio.verb.dicit gloſ.C.de iur.emphyt.& in auth.qui rem.n.2.C.de ſacroſanct.eccleſ.& in §.ſi vero qs.n.1.in auth.de alien,& emphyteut.& in l.locorum.n.5.C.de omni agr.deſerr. lib.10 Bart.in tract.differ.inter ius canon.& ciuil.nu.101.Bald.in conſi.271.conſilio 518,volum.5.& in conſi. 280. volum.2. & in con-

in conſ.27.nu.1.vol.3.& in c.t.verſ.quæro nunquid,nu.10.de
alien.feud.vt dixit Plot.iſta tñ corrupte allegans, referens a-
lios in conſ.48.n.6.& 7.& Tiraq.de retrac.in gl.9.§.1.n.159.
fo.167.tradit Natta conſ.3.n.3.vol.1.& conſ.274.n.14.vol.2.
Iaſ.in l.poſthumo.nu.24.C.de bo.poſ.cont.tab. Marſ.ſin.446.
magna pfecto,& longa.n.2.ver.nã licet. Mattheſ.ſing.50.0.1.
in addit.Ant.Corſet.ſing.in ver.emphyteuſi.il 2.num.1.

Intellige,vt hoc locũ ſibi vẽdicet,ſi emphyteuta ceſſauerit
à ſolutione per triennium integrum in re priuati † & per bien
2 nium in re eccleſiæ, non autem per ſimplicem ceſſationem
vnius anni,vt expreſſe diſponunt iura prædicta.

Quæ tamen intelligenda ſunt,vbi in cõtractu emphyteuti-
co non fuerit appoſitum iurm̃,ſed ſi contractus ipſe à partib.
iuratus fuerit,tunc per ceſſationẽ huius anni à ceſſatione ca-
3 nonis emphyteuta efficiẽ periurus † & illico caducitas indu-
citur,vt profitẽdo ſcriptũ reliquit Bal.in c.querelã.de iureiu.
à qua opinione nõ receſſit Guliel.de Bened. in repet.In cap.
Raynu.in ver.teſtm̃.il 3.nu.27.& rñdit Goza. in conſ.57.poſt
nu.19.verſ.non obſtãt allegata.quam opinionem * cõem eſſe
teſtatur,& Iul.vbi ſup. cui tamen ſentẽtiæ aduerſari viderur
Iul.Clar.in §.emphyteuſis,q.8. vbi tenet cõtrariam ſententiã
æquiorem eſſe.Cogita tñ,quia pro Bal.cõtra Clar.cõſulit Nat
ta in conſ.426.n.21.& defendit Iaſ.in l.1.C.de iu.emphyteu.
n.47.verſ.nono quæro.vbi dicitur mirabile dictũ Bald.& non
habere contradicentem,& idem cauit Natt.in conſ.479.n.11,
& Corſet.in ſing.in verb.emphyt.il 1.num.1.Marſil ſing.216.
emphy.priuat.nu.1 .Marſ.ſing.50.nota magnum,nu.1.

Limita ſecundam intelligentiam quod iurans ſoluere ſi nõ
4 ſoluit in 1.anno cadat non † ſubſiſtere, ſi iurans ſoluere pro-
pter paupertatem non ſoluit,vt Ioan.de Arno.ſing.85.qua in
præcedenti.nu.1.

Primo amplia, vt concluſio procedat ẽt in emphyt.magni
valoris,pro qua minima penſio ſoluitur, nã ſi p trienniũ ceſ-
ſauerit emphyteuta ſoluere illud minimum, cadit tamen à in
5 re ſuo † & ex hoc dr̃ probata caducitas,vt vna mente *omnes
id cenſere ſcribentes aſſeuerauit Apoſtilla ad gl. in auth. qui
rem in ver.repelli põt.C.de ſacroſ.eccle.& qđ *oẽs tenuerunt
hanc opin.dixit Bal.in d.auth.qui rem nu.5.& de hac *cõi ẽt
eſt atteſtatus Dec.ibidem nu.3.ſubdens ita ſeruari de conſue
tudine,idem dixit Ripa in reper.l.fi.nu.130.C.de reno.dona.
& accedit Afflic.deciſ.80.nu.7.in fi.& ab hac opin. in practi-
ca * non eſſe recedẽdum monuit Iul.Clar. in §.emphyteuſis,
q.10.verſ.ſed pone.circa fi.motus ea ratione, quod in conſti-
tuenda penſione quæ ſoluitur ab emphyteuta,potius cõſide-
6 ratur recognitio directi dominij,† quam emolumentũ ipſius
concedentis, & ideo hoc in caſu eadem militat ratio in par-
ua penſione quæ in magna.

Secundo amplia,vt concluſio vera ſit,etiam ſi emphyteuta
ignorat rem eſſe emphyteuticã,quia,& in hoc caſu,ſi ceſſat à
7 ſolutione per debitũ tempus,† inducitur caducitas de rigore
iuris,licet de æquitate detur reſtitutio in integrũ ex ca.pro-
babilis ignorantiæ,vt cauit glo.in d.l.2.in ver.legẽ. C.de iur.
emph.quã noſtri *vna mente cõprobant, vt ait Dec.in conſil.
58.in fi.& * omnes in hanc deſcendere ſñiam ſcripſit Saly.in
d.leg.2.n.25.& hanc eſſe *cõem ſententiã Dd.eſt etiam teſta
tus Imol.in c.potuit,nu 56.de loca.rñdit Corn.conſ.165.in li
tera Q & R li.2.late Iaſ.in d.l 2.nu.184.hoc in practica * nõ
pati difficultatem aſſeuerauit Iul.Clar.in §.emphyteuſis,q.8.
verſ.proſequendo materiam,conſulas ibi eum, quia tibi ſup-
peditabit alia ad hanc concluſionem ſpectantia.

Primo limita hãc concluſionem,vt non inducaẽ caducitas,
8 ſi † ceſſans ſoluere ſoluit magnam penſionem,l.1.ff.locati. nã,
ratio,qua non ſoluens cadit à iure, & perdit melioramenta
eſt,quia ſoluit quid modicũ annuatim, quæ rõ oĩno ceſſat in
emphyteuta ſoluente magnã penſionẽ, qui potius debet con
9 ductor † quã emphyteuta appellari, ita aduertit Io.Ant.Rub.
in l.Gallus.col.pen.nu.207.verſ.infertur 2.ff.de lib.& poſth.
& Tiraq.d.trac.§.4.glo.6.nu.26.ſol.723.

Secundo limita concluſionem, vt non procedat,qñ ceſſans
ſoluere canonem domino,erat creditor ipſius domini,& pa-
ratus ſit cum eo compenſare, tunc enim ex non ſolutione nõ
10 probaẽ † caducitas per ea,q̃ not.Albet.de Roſa. in l.cũ aliter.
ff.de compenſ.& in l.2.C.de iu.emph.& ibi Iaſ.q.19.qui dñt,
quod vbi dominus eſt debitor,quod emphyt.ceſſans ſoluere
11 triennio non cadit † ſi ſit paratus cõpenſare, hoc idem tradit
Cur.ſen.in conſ.71.3.quæſito. vt reſpondit Gozad.in cõl.69.
Patiſ.etiam cauit in conſ.108.col.antepe.in fi.verſ.ad 2.oppo
ſitionem.vol.1.& ſequitur Rol.à Valle conſ.87.nu.26.li.1.qđ
& late proſequitur congerendo quamplures hoc idem tenen
tes Tiraq.in trac.de retrac in 1.par.§.3.in ver.à payer perſol-
uen.gl.3.nu.4.aſſeuerans ibi neminẽ hactenus legiſſe qui cõ-
trarium tenuerit.Quod procedit,etiam ſi compenſatio nõ ſit
appoſita infra biennium,vt per eundem Gozad. d.conſil.69.
& ita * obſeruari in palatijs protulit Cur.iun.d.conſ.71.in 3.
quæſito,in fi.& ita * communiter teneri affirmat Salyc.in d.l.
2.in finalib.verbis.

Tertio limita non procedere, quando inter partes conuen
12 tum fuerit,quod ob non ſolutionem nõ cadat emphy.† quia
eo in caſu,etſi conſtaret de non ſolutione, non ex hoc caduci
tas inducta erit,ita colligitur ex tex.d.l.2.in prin.ibi eaſdem,
& in omnibus aliis cap.iuncta gloſ.ſuper ver.capitulis,C.de
iur.emph.& glo.ibi.ſuper ver.repellere.verſ.ſed quid ſi fece
rit pactum.& tradit Iaſ in l.1.nu.11.& in d.l.2.nu.1. C.eod.

Quarto limita,vt locum concluſio habeat tunc demũ,quã-
do dominus directus declarauerit voluntatem ſuam fore, rẽ
13 habere pro caduca ob non ſolutionem,† ante autem hãc de-
clarationem res emph.caduca dici non poteſt,ita cautum re-
liquit Imp.Iuſtinianus in d.l 2.C.de iur emphyt.ibi,volenti,
& ibi,ſi dominus voluerit,&c. & obſeruauit Iaſ.ibidem n.6.
5.not.& nu.10.vbi *omnes aſſentire dicit,voluit gl.in l.2.ff.ſi
ager vect.vel emph.ſuper verb.ita tamen, vbi Bart.prodidit
etiã,idem Iaſ.in l.poſthumo.ver.pro iſta opinione. C.de bo.
poſſ.contra tab.& concludendo late tradidit Cran.conſ.212.
14 in caſu propoſito,nu.1.cũ plurib.ſeq.vbi etiã aſſerit † in hoc
requiri ſententiam declaratoriam ex Dec. referente alios in
conſ.185.col.4.poſt med. verſ.ſed breuiter ad iſta,& ex alijs
allatis ibi per ipſum. Et quæ hic deſunt alibi forte in cõcluſio
ne,emphyteuta commodius dicemus,& quod non cadat,ni-
ſi domino volente,voluit Alex.conſ.113.n.3.ver.2.fortificaẽ.
vol.4.& Bar.d.l.2.nu.2.ver.venio.& Bal.in d.l.2.nume.3.ver.
quod emphy.non cadat à iure.C.de iur.emphy.in 1.addit.

Quinto limita concluſionem, vt non ſoluens canonem per
trienniũ in priuato, & per biennium in eccleſia cadat à iure
15 ſuo † non habere locum,quando ipſe emphyteuta perceperit
tãtum vnicum fructum, vt proditum reliquit Marſil.ſing.409.
tu ſcis regulam.Iaſ.l.2.nu.44.not.C.de iur.emphyt.

CONCLVSIO CCLI.

ARGVMENTVM.

Caducitas quomodo probari poſſit remiſſa.

SVMMARIA.

1 *Caducitas probatur remiſſa per receptionem penſionis poſtea decurſæ.*
2 *Caducitas intelligitur remiſſa, ſi dominus poſtquam res ad eũ erat reuerſa per ceſſationem ſolutionis canonis receperit ſolutionem penſionis pro tempore decurſo.*
3 *Simul ſtare non poſſunt, vt recipiatur penſio à domino pro tempore decurſo, & poſſit habere locum pœna, quæ dicitur commiſſa per lapſum temporis locationis.*
4 *Per ſecundam interpellationem intelligitur interpellantẽ recedere ab effectu primæ.*
5 *Si quis recipit penſionem pro tempore decurſo poſt pœnã caducitatis, intelligitur moram & pœnam remiſiſſe.*
6 *Caducitas remiſſa cenſetur per receptionẽ penſionis poſtea decurſæ, etiamſi dominus penſionem recepiſſet cum proteſtatione, vt ſibi integrum remaneret ius expellendi.*
7 *Proteſtatio contraria facto non iuuat.*
8 *Caducitas procul dubio non probatur fuiſſe remiſſa ſi dominus in receptione canonis proteſtatus ſit, ſe circa non remittere voluntatem, vel ſibi deducẽdo reſeruauerit ius ipſius caducitatis.*
9 *Proteſtatio prodeſt, quando dominus recipit penſionem tantummodo temporis præteriti, id eſt, elapſi, antequam caducitatem declararet.*
10 *Caducitas cenſetur remiſſa, ſi dominus recipiat penſionem etiam pro tempore elapſo poſt ortam caducitatem, licet proteſtetur ſe illam recipere ſaluo iure caducitatis.*
11 *Simul ſtare non poſſunt, vt quis eodem tempore habeatur pro emphyteuta, & pro non emphyteuta.*
12 *Solus Prælatus eccleſiæ collegiatæ, vel eius generalis procurator recipiens penſionem ſine capitulo non præiudicat eccleſiæ.*
13 *Caducitatis pœna ipſo iure incurritur per contrauentionẽ iuramenti, vbi in inſtrumento emphyteutico iuramentum adeſſet.*
14 *Facilius impeditur, pœna ne committatur, quam commiſſa tollatur.*
15 *Iuramentũ ita operatur ſuos effectus in contractibus emphyteuticis, ſicut et in aliis.*
16 *Emphyteuta priuati vbi obligauit ſe ad ſolutionem cum iuramento, ſtatim ob ceſſationem expelli poteſt, & efficitur periurus.*
17 *Iuramentum appoſitum in contractu excludit pœnitentiam, impedit purgationem moræ, & auget obligationem intenſiuè.*

Cadu-

1 CAducitas probatur remiſſa per receptionem† penſionis
poſtea decurſæ, vt animaduerſum fuit à gl. Bar. & cæte-
ris Dd. in l 2. C de iur. emphyteut & in c. potuit de locat. vbi
volunt, vt ſi dñs, poſtquã res ad eum erat reuerſa per ceſſatio
nem ſolutionis canonis, recepetit ſolutionem penſionis pro
2 futuro tempore, hoc eſt pro tempore decurſo† poſt pęnã ca-
ducitatis cõmiſſam, illam intelligi remiſſam, moti auctorita-
te Hermogeniani I C. in l. poſt diem. ff. de leg. commiſſo. &
Imp. Alex. in l. cõmiſſoriæ, C. de pact. int empt. & vendit ſen-
ſit Hiero. Gabr, conſ 88. incip. anno 1431. nu. 15. & reſpondit
* Ruin. in conſ. 110. nu. 4. lib. 1. *vbi communem dicit.
Rõ eſt, quia ſimul ſtate non poſſunt, vt recipiatur penſio à
3 dño pro tempore decurſo poſt finitã locationem† & vt poſſit
habere locum pęna, quæ dr̃ cõmiſſa per lapſum temporis ip-
ſius locationis, & hæc rõ cõfirmatur in l. Aemilius. ff de min.
verſi. dicebam, iuncta gl. in ver. reſtitui, vbi dr̃, p ſecũdam in-
terpellationem intelligi interpellantem recedere ab effectu
4 primæ, † & remittere morã pręcedentis appellationis, quem-
admodũ ergo creditor interpellando rurſus debitorem poſt
moram iam commiſſam, vr̃ illã remiſiſſe, d. l. Aemilius cum gl.
quam Bar. plurimum cõmendat, eadem rõne recipiendo quis
5 penſionem pro tempore decurſo † poſt pęnam caducitatis
intelligitur moram & pœnam remiſiſſe, ita reſpondit Ruin.
conſi. 110. nu. 4. lib. 1. Cagnol. poſt citatos in auth. qui rem. nu.
37. C. de ſacroſ. eccleſ.
Amplia concluſionem, vt vſque eo procedat, etiam ſi dñs
6 penſionem recepiſſet† cum proteſtatione, vt ſibi integrum re
maneret ius expellendi, ſi credimus Cyn & Salyc in d. l. 2. C.
de iur. emph Card. Anto. de But. & Imol in c. potuit. extr. de
locat Rui. d. conſ. 110. nu 4. lib. . ver. & iſtud eſt etiam, aſſeue
* 7 rans ibi hanc *eſſe communem ſcribentium ſententiã, † quia
huiuſcemodi ꝓteſtatio, cum ſit contraria facto non iuuant c.
* cum M. de conſtit. quod ab * omnibus communiter eſſe rece-
ptum tradit Ruin d loco ſup. citato.
Huic opinioni repugnat gl. 3. in c. potuit de loca in quo lo
co hr̃, quod ſi dñs in receptione canonis ꝓteſtatus ſit, iccirco
nõ remittere caducitatem, vel ſibi dilucide reſeruauerit ius
8 ipſius caducitatis, † tũc proculdublo nõ probar̃, caducitatem
fuiſſe remiſsã, hac n clara declarõne contra firma manẽte ad
hanc probationem cõfugere nõ poſſumus, ſic teſtatus eſt Iaſ.
in l ſi poſt morã. poſt nu. 4. verſ. cõfirma per illud. ff. de eo, qđ
* cer. loc. vbi in hac ſententia cõia*rum Cæſarei, tum etiã Põti
ficij profeſſorum ſtudia eſſe aſſeruit, & refert etiã Alber. in l.
* 2. C de iur. emph dicentem ita *cõem eſſe ſcribentium ſenten
* tiã, & ita cõſentientem omnium in hac *opinione volũtatem
eſſe teſtatur Corn in conſ. 40. in litera Q lib. 4 quam opinio-
nem ante eos ſequutus eſt Bart. in d. l. 2. nu. 8. in fin.
Verũ, vt hæ inter ſe repugnantes ſententiæ cõcilientur, di-
9 cendum eſt, vr̃ illud procedat† qñ dñs recipit penſionem tã-
tummodo temporis præteriti, ideſt elapſi, antequam caduci-
tatem declararet, tunc profecto prodeſt iſtiuſmodi proteſta-
tio, nihil. n. impedit, quominus ſibi pro præterito dominus cõ
ſulat, dum ſibi debitam penſionem recipit, & ſibi ſartum re-
ctum ius etiam futurum conſeruet caducitatem incurſam.
Cæterũ aliter ſentiendum eſſet, ſi recipiat penſionem etiã
10 pro tempore futuro. i. elapſo poſt ortã caducitatem, † nã iſto
caſu licet proteſtetur, ſe illã recipere ſaluo iure caducitatis,
cenſetur rñ non obſtante proteſtatione, vel reſeruatione, ca-
* ducitatem ipsã rèmiſiſſe, ſic *vno ore ſcripſiſſe Dd. (qcquid di
xerit Bar in d. l. 2. nu 8 in ſin.) dicit Gigas de penſio. q 73 in
* fin. Hanc etiã *cõi ſcribentiũ calculo opinionem eſſe receptã
teſtat Rui. cõſ. 110 nu. 4. li. 1. & conſ. 151. nu. 12. eod. vol. ſimul
. n. ſtare nõ poſſe vr̃, vt recipiatur penſio pro tempore poſt ca
ducitatem elapſo, & qđ ſaluum ſit ius caducitatis, & ſic vtqs
11 eodem tempore habeatur pro emphyt. † & pro non emphyt.
vñ cum huiuſmodi proteſtatio ſiue reſeruatio ſit contraria fa
cto, nullius eſt momenti, vt animaduertit Iul. Clar. in d. §. em-
phyteuſis. li. 4. queſ. 10. in quo loco, aſſeuerauit tẽporibus ſuis
reuocatã fuiſſe ſententiã cuiuſdam Do oris, qui cõtrarium
iudicauerat, qui innitebatur auctoritati Bar. in d l. 2. dum nõ
* animaduertit *communi ſcribentium conſenſu reiectã fuiſſe
Bar. ſententiam, vt ibidem animaduertit Iul. Clar.
Limita primo, cõcluſionem procedere in emphyt. priuati,
eccleſiæ nõ collegiatæ, ſecus ſi eccleſia ſit collegiata, tunc. n.
12 ſolus plætus, † vel eius generalis procurator recipiens penſio-
nem ſine capit. non præiudicat eccleſiæ. gloſſ pen c. potuit. §.
* locati. Fulgo. conſ. 2. col. 2 & hanc eſſe* communem Dd. ſentẽ
tiam teſtatur Iaſ. d. l. 2. n. 163. C. de iur. emphyt. Cur. in ſuo tra
ctat. de feud. in 2. par. prin. q. 36. Clar. poſt Dd. quos refert d.
§ emphyteuſis. q. 10. nu. 3 verſ. ſed nunquid.
13 Secũdo limita, vt concluſio vera nõ ſit, † vbi in inſtrumen-
to emphyteutico adeſſet iuramentũ, quo caſu pęna caducita
tis ipſo iure incurritur per cõtrauentionem iuramenti, ex di
ſpoſitione l. ſi quis maior. C. de trãſact. eo. n. caſu ꝑ receptio-
nẽ canonis penſionis decurſæ non vr̃ remiſſa pęna caducita-
tis, ex quo iam erat cõmiſſa, ſecus ſi pęna eſſet committenda,
14 quia facilius impeditur ne cõmittatur, † quam commiſſa tol-
latur, ꝑ l. patre furioſo. ff. qui ſunt ſui, vel alien. iur. vt hoc ſen-
tire daclarauit Natta conſ. 335. nu. 3. & licet ipſe eodem loco
nu. 4. voluerit, dñm recipiendo penſionem, nõ cenſere remit-
tere caducitatem, ex eo, quod caducitas non incurritur ipſo
iure, ſed dño volente, tñ id intelligi debere, ſi ipſe contractus
15 emphyteuticus nõ fuerit iuramento firmatus, alias ſecus, † cũ
iuramentum ita operatur ſuos effectus in his cõtractibus em
phyteuticis, ſicut & in alijs, pro quo facit, qđ licet emphyt.
priuari, non ſoluendo canonem, expelli nequeat, niſi lapſu
triennij, d. l. 2. C. de iur. emphyt. hoc tamen non procedit, vbi
16 obligaſſet ſe ad ſolutionem cum iuramento, † qui ſtatim ob
ceſſationem expelli poteſt, & efficitur periurus, vt ſupra iam
diximus, & idem Natta monuit in conſ. 426 nu. 21. vbi & nu.
23. illud addit, quod iuramentum appoſitum in cõtractu ex-
17 cludit pęnitentiam, & impedit† purgationem moræ, per ea,
quę tradit Bart. in l. ſi inſulam. quæſt. 5. ff. de verb. oblig. ac au
get obligationem intenſiue, licet non extenſiue.

CONCLVSIO CCLII.

ARGVMENTVM.

Calculi error qua ratione probetur.

SVMMARIA.

1 *Calculi error quibus argumentis probari poſſit.*
2 *Error probatur, quando in tractatu de celebranda contractu aliquid expreſſum fuit quod poſtea fuit omiſſum, vel aliter fuit ſcriptum, quam tractatum.*
3 *Error calculi probatur ex confeſſione.*
4 *Error ex eo probatur, quod oſtenditur, rem aliter ſe ſe habere.*
5 *Calculi error non probatur per eos, qui à partibus, vel iudice non ſunt electi.*
6 *Calculatio erroris ſi facta ſit ab eo, cuius nulla ſunt partes, nullum ſortitur effectum.*
7 *Calculationibus eorum, qui à partibus electi fuerunt, fides habenda eſt.*
8 *Calculatorum decretum ſententia appellatur, & eidem parendum eſt.*
9 *Calculorum ratio eſt reddenda arbitrio boni viri.*
10 *Calculus quando ſub ſpecie erroris non poſſit vlterius retractari.*
11 *Calculationibus fides habenda eſt, quando accedit abſolutio, & liberatio generalis per verba pregnantia, quæ omnia videntur amplecti.*
12 *Calculatoribus etiam à iudice, & partibus confirmatis, quando & quo caſu non ſtatur.*
13 *Calculatio per electos facta contra veritatem eſt retractanda reuocanda, & denuo repetenda officio iudicis.*
Calculatio fallax non debet excuſari dolo de errore. ibi.
14 *Calculatio ab electis facta non ſortitur effectum, quando aduerſus eam petitur reſtitutio.*
15 *Calculatio doloſa & computatio per deputatos facta nulla eſt.*
16 *Calculatorum dolus & fraus quando præſumatur.*
Veritas rei præferenda eſt, & attendi debet, reiecta calculatorum collatione doloſa, & nulla. ibi.
17 *Stipulatio de non contraueniendo dicitur fallax, & ratio ratione calculi fraudulenti, qui debet retractari ſemel, vel pluries.*
18 *Pactum de non contraueniendo calculis conſiderandum eſt quoad effectum liberationis, quæ vallata ſtipulatione ſeu iuramento tanquam facta per fraudem, & errorem dolose nulla eſt.*
19 *Stipulatio de non contraueniendo calculis illico appoſita non nocet, cum eodem errore, quo facta fuit calculatio cenſeantur & ipſa eſſe appoſita, & ſic vtrumque retractandum ſit.*
20 *Pro calculatoribus in dubio præſumendum eſt.*
21 *Calculatores denuo vrgendi nõ ſunt ad repetendum calculum, ſemel rationibus redditis atque ſubductis.*
22 *Calculi rationes ſpecie ſolius erroris iterum reddendæ non ſunt.*
23 *Calculator quando ſubductis rationibus aſſequutus eſt liberationem iureiurando confirmatam, non tenetur repetere calculum.*
24 *Calculi rationes ſi non fuerint demonſtratæ dolo, vel fraude redditæ, calculator non tenetur eas repetere.*
25 *Calculi rationes iterum reddendæ ſunt cum dolo, vel fraude redditæ fuerunt.*
26 *Calculi error doloſus detegendus eſt claris, & perſpicuis rationibus, probationibuſque.*
27 *Præſumptio vbi pro aliquo ſubeſt, non admittitur probatio contra eam, niſi præcedente cauſa cognitione.*
28 *Calculatores ad hoc, vt rationes repetere habeant, non ſufficiet probare dolum præſumptum, ſed opus erit dolum & fraudem verum probare.*

Cal-

1 CAlculi error quo pacto argumentis oſtendi † atque pro-
bari poſſit, ſi quis à me rogat, huic ex Pariſij ſnia reſpon
debo, optime probari poſſe, cum ea admiſſa fuere, quæ nullo
pacto erant admittenda, ea quę ſunt omiſſa, quę neceſſario ad
id erant admittenda, vt idẽ reſpondit in conſ. 89. incip. ratio-
nes, & cõputa ſocietatis, nu. 27. verſ. & de errore, & alijs addu
ctis, & paulo infra nu. 35 lib. 1. locupletiſſimum teſtem laudat
Bar. in l. 1. ver. aut quis vult retractare, poſt nu. 7. C. de iur. fiſc.
lib. 10. cuius Bart. auctoritatem referendo ſequitur etiam Iac.
Rebuff. in d. l. 2. poſt nu. 2. ver. ſi autem vult tractare calculatio
nem ratione, quorſum etiam ſpectant, quæ animaduertit Nic.
2 Boer. in ſing. in verb. probatio, nu. 2. vbi dicit † probari erro-
rem, quando in tractatu de celebrando contractu aliquid fuit
expreſſum, quod poſtea fuit omiſſum, vel aliter fuit expreſ-
ſum, ſeu ſcriptum, quam tractarum, vt ibi per eum.

Verũtñ hic error calculi facile patebit, & probari poterit,
3 ſi rationes, atque calculatio denuo ſubducetur, † etenim ex
reuiſione calculi probatĩ error, quod aſſeruere iuris interpre-
tes in l. vnica. C. de erro. calc. & in d. l. 2. C. de iur. fiſc. li. 10. vbi
illud colligere poteris, qñ noceat, vel non, & quouſq; poſſit re-
uideri, vel non, ita rñdit idem Pariſ. in d. conſ. 89. d. nu. 35. &
nu. 37. & in conſ. 131. nu. 27. & ſeq. li. 1. quod & illud cõfirmat,
4 nam error ex eo probatur, † quod oſtenditur rem aliter ſe ha-
bere, l. poſt diuiſionem. C. de iur. & fact. ignor. quod & tradit
Soc. in conſ. 25. nu. 3. li. 4. qui idem ſentientes adducit, & eun-
dem ſequutus eſt Pariſ. in d. conſ. 89. nu. 37. & d. conſ. 131. nu.
28. vol. 1. idem teſtatus eſt Emanuel Soarez in theſaur. recept.
ſentent. ſeu commun. opin. in verb. error in calculis. fol. mihi
279. vbi ex multorum ſententia id confirmat.

5 At ſi dixero, † calculi errorẽ nõ probari per eos, qui à par-
tibus, vel à iudice nõ ſunt electi, me nõ falſa dicere, teſtis erit
Bar. in d. l. 2. C. de iur. fiſc. li. 10. dũ dicit, ſi facta ſit ab eo, cuius
6 nullæ ſunt partes, † nullũ ſortiri effectum, per tot. titu. ſi à non
cõpet. ind. quod ſecus eſſet, ſi quis ad hoc eſſet cõſtitutus à le-
ge, vel à iudice, aut ab ambabus partibus ſimul, vt idem tradi-
dit Bar. in d. l. 2. C. de iur. fiſ. li. 10. atque conſultus rñdit Ruin.
conſ. 71. nu. 3. li. 4. & Corn. in conſ. 43. circa hãc litteta G. verſ.
facit quia, vol. 1. atque Pariſ. d. conſ. 89. nu. 4. & 5. par. 1. etenim
7 calculationibus eorum, † qui à voluntate partium electi fue-
rũt, fidem habendãm eſſe, auctor eſt mihi Bart. & alij in l. ſi cui
libertas. ff. de cond. & demonſt. & in d. l. 2. C. de iur. fiſc. li. 10.
& ibi Io. de Platea qõ. 3. Corn. conſ. 43. circa hanc, col. 4. verſ.
facit quia, vol. 1. ſub nu. 1. habetur in l. 1. C. de vſufruct. leg. &
per Dd. in l. vnica. C. de error. calc. & per Bar. in l. 2. §. 2. ff. de
adminiſt. rer. ad ciuit. pertin. Pariſ. conſ 89. nu. 5. vol. 1.

8 Rationẽ præter auctoritates ſi quæris † dicto calculatorum
fidẽ, eſſe habendam, ea eſt, nam cum eorum decretum ſenten-
tia appelletur, eidem parẽdum eſt, ſic ſancitum eſt in contex.
d. l. 2. & notat ibi ẽt Imo. & Pau. de Caſt. ibid. dum dicit, iſtiuſ-
modi calculatores habere iuriſdictionem, per illum tex. acce-
9 dat huc, quod † ratio calculorũ ſit reddenda arbitrio boni vi-
ri, vt obſeruat Bal. in l. volũtatis, nu. 2. C. de fideic. per l. Thais
ancillam, §. ſororem, de fideicom. liberta. l. qui filium. in fin. ff.
de manumiſſ. teſtam. Corn. conſ. 43. nu. 1. ſub fin. lib. 1.

Quæ concluſio tunc maxime procedit, quando poſt calcu-
lationem perfectã, & rationes vtrinque redditas, partes ipſæ
deuenerunt ad pactum, & ſtipulationem, expreſſe volentes
10 obtemperandum eſſe prædictis, † quo fit, vt ſpecie erroris nõ
poſſit vlterius calculus, & ſubductio retractari, arg. l. emptor,
§. Lucius, ff. de pact. & l. ſi quidem. C. de tranſact. & per Bar. in
d. l. 2. C. de iure fiſc. lib. 10. & per Modernos & maxime Iaſon.
in l. vnica, C. de errore calc. nu. 6. Soc. conſ. 190. incip. Memini.
col. 3. verſ. ex quibus patet, vol. 2.

Eoque magis tum procedit prędicta concluſio, quando ac-
11 cedit ſolutio, & liberatio generalis † per verba prægnantia
facta quæ omnia videntur amplecti, vt traditur à gl & Dd. in
d. l. emptor, § Lucius, Bald. in l. ſub prætextu ſpecierum. C. de
tranſact. Imo. poſt alios in c. 1. ext. de tranſac. Bar. in l. Aurelio,
§. Caius. ff. de liberat. leg. & per Soc. in d. conſ. 190. col. 4. verſ.
tertio quia, vol. 2. late Pariſ. cõſ. 89. nu. 1. 2. 3. & multis ſeq. li. 1.

Iſtud vero, quod relationi calculatorum à partibus electo-
12 rum ſtandum ſit, limita primo non procedere, † qñ calculatio
facta eſt contra claram veritatem, admittẽdo ea, quæ non de-
berent, admitti conſtituendo eum creditorem, qui reuera de-
bitor eſſet, & ſimilia agendo, nã tali caſu non ſtatur calculato-
ribus ẽt à iudice & partibus cõfirmatis, ita dicit Bar. in d. l. 2.
13 verſ. aut qui reuocat, col. fin. dum vult † officio iudicis talem
calculationem per illos electos factã eſſe retractandam & re-
uocandam, & denuo repetendam, ſequitur Io. de Plat. in d. l.
2. q. 3. volens talem fallaciam calculationem non debere exe-
qui docto de errore. l. 1. C. de appel. Pariſ. in d. conſ. 89. nu. 35.
14 Secundo limita non ſortiri effectum, † quando aduerſus ta-
lem calculationem petitur reſtitutio l. ſeruo inuito, § cũ præ-
* tor. ff. ad Trebell. vbi etiam Dd. notant * communiter, Io. de
Plat. d. l. 2. q. 3. Pariſ. d. conſ. 89. nu. 35. in fin. lib. 1.

Tertio limita, quando ipſi calculatores ſunt ab altera par-
tium decepti, vel ab alijs, vel exigue in fraudem, & doloſe ex-
hibẽtes rationes, nec ſignificãdo lucra, pecunias, & bona, &c.
15 † nam talis doloſa calculatio, & computatio per ipſos ad id
conſtitutos facta nulla eſt, cum in omni actu, & diſpoſitione
dolus dicatur exceptus, l. creditor, § Lucius ff. mand. vbi Ale-
xan. in apoſt poſt Bart. concord. adducit, eſt enim omnis do-
lus contra ius diuinum, Afflict. decil. 403. nu. 11.

16 Dolus autem & fraus calculatorum † præſumitur, quando
diligenter proſpectis, & perquiſitis libris accepti, & expenſi,
nullam eorũ mentionẽ in calculo edendo faciunt, l. verius. ff.
de prob. l. fi. ff. pro ſuo, & ita veritas rei præferẽda eſt, quæ at-
rendi debet reiecta, calculatorũ collatione doloſa, & per con-
ſequẽs nulla, c. fraternitatis, extr. de frig. & malefi. c. 2. de pur-
gat. can. Anch. conſ. 327. Pariſ. conſ. 89. nu 38. & nu. 55. cũ ſeq.

Nec me monet, quod ſupra diximus, concluſionem proce-
dere maxime, quando interceſſerit pactum, vel ſtipulatio de
17 non contraueniẽdo, † nam hoc caſu pactum, & ſtipulatio di-
citur fallax, & ratione calculi fraudulenti, irrita, quæ non ſunt
impedimẽto, quo minus calculus debeat retractari ſemel, vel
* ſæpius, l. vnica, C. de erro. cal. vbi omnes id ſentiunt * cõiter
Dd. vt ait Pariſ. d. conſ. 89. num. 38. & maxime Iaſ. col. fi. Corn.
conſ. 62. col 2. verſ. his non obſtantibus. lib. 4 Nam huiuſmodi
pactum, vel ſtipulatio conſideranda venit quo ad effectum li-
berationis, quæ vallata pacto, ſtipulatione, ſeu iuramẽto nul-
18 la eſt † tanquã facta per fraudem, & exorta doloſe, & ita re-
ſpondit Soc. cõſ. 92. col. pen. & vlt. nu. 19. li. 2. & Iaſ. in d. l. vni-
ca, C. de erro. cal. in 2. notab. dum ait, ſtipulationẽ, & pactum
illico appoſitum hic non nocere, nam eodem errore, quo fa-
19 cta fuit calculatio, † cenſentur etiam iſta eſſe appoſita, & ſic
vtrũque retractabitur, l. doli mali, § diuerſum. ff. de noua. Bar.
& alij in l. ſi quis cum aliter. ff. de verb. obl. Dec. conſ 60. nu. 3.
Quod ſi nulla iſtiuſmodi librorum accepti, & impenſi inquiſi-
20 tio ante facta ſit, † in dubio pro calculatoribus præſumẽdum
eſſe, conſulendo ſenſit Dyn. cõſ. 31. incipien. Tholomæus. Bal.
in l. ſi. C. de contrah. emp. c. niſi eſſent, de præbend. & ibi Car-
* din. expreſſe ſcribentes * omnes poſt Inn. in c. in præſentia. de
probat. Dd. in l. ſciendum, ff. de verb. oblig. Soc. conſ. 90. viſis,
in fi. vol. 4. Pariſ. conſ. 89. num. 8. lib. 1.

Quod quidem pronunciatum procedere vſq; eo dicẽdum
21 eſt, † vt ſemel rõnibus redditis, atq; ſubductis denuo vrgen-
di non ſint ad repetendũ calculum, l. ſemel. C. de apoch. li. 10.
ita affirmant Io. Monach. Archid. Io. And. & cæteri in c. vnico.
de cler. agro. li. 6. quos ſequutus eſt Soc. ſen. conſ. 92. nu. 1 li. 4.
Quod eo magis procedit, qñ vna calculatione facta interue-
22 nit abſolutio, & pactum de non contraueniendo, † nã adhuc
ſpecie ſolius erroris rationes reddendæ non erunt, vt docuit
Bar. in l. 2. C. de iur. fiſc. quem ſequutus eſt Soci. ſen. d. conſ. 92.
nu. 4. & Rui. conſ. 16. in fi. li. 5. vel quando calculator ductis ra-
23 tionibus aſſequutus eſt † liberationẽ iureiurando confirma-
tam, iuxta notabilẽ gl. in l. 3. §. 1. in ver. liberatione, ff. de con-
tra. & vtil. action. tutel. quam in hanc ſententiam adduxit Ca-
ſtren. conſ. 346. nu. 1. aduertẽdum eſt, li. 1. Quæ quidẽ gl. idem
ait procedere iuramento à minore præſtito, auth. ſacramenta
puberum. C. ſi aduer. vendit. quam ſingularem pro hoc dicto
dixit Tiraq. de legibus connubial. poſt leges, gl. 3. nu. 7.
24 Limitandũ porro iſtud eſt, locũ ſibi non vendicare, † dum-
modo redditæ rationes nõ fuerint demõſtratæ dolo vel frau-
de redditæ, ita tradidere Dd. in d. l. 1. C. de erro. calc. Caſtr. d.
conſ. 346. col. 2. Anch. conſ. 330. quos ſequuti ſunt Iaſ. cõſ. 219.
nu. 2. li. 2. & conſ. 14. col. 3. li 3. Soc. ſen. conſ. 159. col 3. & con-
25 ſil. 190. col. 3. lib. 2. qui fuſiſſime ſcribit. † Nam eo caſu calcu-
latæ, & redditæ rationes iterum reddendæ erunt, ita conſuluit
Neuiz. conſ. 94. in fi. Rol. à Valle conſ. 49. nu. 61. lib. 1.
Hæc tamen in re obſeruandum erit, hunc errorem, doloſum

Digitized by Google

26 eſſe claris,& quàm perſpicuis rationibus,† & probationibus
detegendum,ita in hac hypotheſi reſpondit Dec.conſ.94.nu.
4.verſ.non obſtat.Idem in l.1.nu.8.in fin.C.de erro.cal.Crau.
conſ.189.num. 3. namque vbi pro aliquo ſubeſt præſumptio,
27 non admittitur probatio contra illam præſumptionem,† niſi
præcedente cauſę cognitio,& requiritur,quod teſtes ſint tan-
tæ fidei,vt non ſit præſumptio, quod debeant iurare falſum ,
* Alex.conſ.99.in fin.vol.3. & Dd.* communiter. in locis præ-
citatis .

Nec ſufficit probare dolum præſumptum, ſed opus erit do-
28 lum † & fraudem veram probare,ita ſenſit Socin.ſen.d.con-
ſil.92.& Rol.à Val.d.cõſ.49. nu.22.& 23. Menoc.de arbit.iud.
caſ.209.in fi.centur.3.quem vide.

CONCLVSIO CCLIII.

ARGVMENTVM.

Calumnia quomodo, præſumatur atque probetur.

SVMMARIA.

1 *Calumniam probari ex non probatione accuſationis.*
2 *De calumnia ſine alijs indicijs poteſt puniri accuſans,ſi defecerit in probatione.*
3 *Calumniari præſumitur,qui non ſufficiens mandatum dederit procuratori.*
4 *Calumnia probatur ex eo,quod facta propoſita non probantur,nec ad rem faciunt.*
5 *Ponens,quæ non ſeruiunt deciſioni proceſſus,calumnioſe præſumitur facere.*
6 *Calumniari dicitur,qui non probat,quod opponit etiam excipiendo.*
7 *Reus in excipiendo eſt actor, & ſicut actor ſuam intentionem,ita reus ſuam exceptionem probare debet.*
8 *Calumnia probatur ex eo, quod id, de quo quis accuſatus fuit , non probatum eſt, etiam ſi accuſator eſſet bono genere natus , & accuſatus obſcuris parentibus ortus .*
9 *Calumniatur is,qui moratur,& differt litem,vel fruſtratur,& fruſtra vexat aliquem .*
10 *Calumniatores nũcupantur,qui per fraudem,moram & fruſtrationem litibus alios vexant,ſiue in ciuilibus,ſiue in criminalibus.*
Ad calumniam repellendam inuentum eſt iuramentum calumniæ. ibi.
11 *Calumniator non præſumitur,qui ſuccumbit,ſi ſemiplene probauit.*
12 *Calumnioſe litigare non dicitur,qui ſuam intentionem ſemiplene probat .*
13 *Calumniator præſumitur, qui ſuccumbit , etiam ſi ſemiplene probauit in illis caſibus,in quibus non poteſt deferri iuramentum ſuppletorium in defectum probationis.*
14 *Semiplena probatio non excuſatur à calumnia,quia pro non probatione habetur.*
15 *Cauſa ſemiplenæ probationis non liberant calumniatorem à refectione impenſarum .*
16 *Accuſator non probans querelam excuſatur à pœna per ſemiplenam probationem .*
17 *Accuſator calumnioſus poteſt conueniri actione iniuriarum .*
18 *Calumniari qui conſueuit ſemper calumniari præſumitur.*
19 *Semiplena probatio , quæ elidebat præſumptionem calumniæ , à contraria præſumptione tollitur.*
20 *Calumniator præſumitur accuſator non obſtante ſemiplena probatione,ſi reus ad ſui defenſionem aliquid probauit.*
21 *Accuſator non præſumitur calumniator, cum conſtat à teſtibus deceptum fuiſſe.*
22 *Accuſator non præſumitur calumnioſe agere , quando probauit audiuiſſe à perſonis fide dignis accuſatum patraſſe delictum,de quo in querela.*
23 *Accuſator excuſatur à præſumpta calumnia , licet in probatione deficiat, ſi accuſat aliquem de eo delicto,de quo iam erat infamia notatus.*
24 *Accuſans non præſumitur calumniator,nec de calumnia tenetur, etſi accuſationem non probauerit,quando accuſauit aliquem de delicto atroci, nefando,& inſigni.*
25 *Accuſatores tenentur de calumnia non probando delictum , ſi accuſans exercentes publicè officium.*
26 *Delictum illorum,qui publice in itinere viatores adoriantur dicitur atrociſſimum, & qui accuſant aliquem de eo,non probantes tenentur actione iniuriarum.*
27 *Accuſatores , qui defecerunt in probationibus non excuſantur ab actione iniuriarum.*
Quæ delicta atrocia dicantur, vide ibi remiſſiue .
28 *Mulier propter morbum excuſatur,ſi non probauerit accuſationem.*
29 *Mulier vbi non probauerit delictum publicum,quod propoſuit,tenetur eadem pœna, quo veniſſ puniendus accuſatus.*
30 *Mulier punienda eſt extra ordinem arbitrio iudicis , & poteſt actione iniuriarum conueniri,& in illis tenetur ad omne damnum,& intereſſe accuſati,quando accuſationem non probauit.*
31 *Meretrix propter infamiam eius perſonæ tenetur ad pœnas non probanda accuſationem propoſitam in iudicio.*
32 *Mulier honeſta , & probata vita , & fama propter fragilitatem ſexus excuſatur ſi non probat accuſationis intentatam.*
33 *Intellectus Alex conſ. 1 c.lib. c.*
34 *Accuſantes ex neceſſitate officij,vel propter ingentem dolorem,etſi deficiant in probatione,excuſantur à calumnia.*
35 *Accuſans,ſi is ſit,qui tenetur denuntiare maleficia commiſſa, vel in ciuitate , vel in comitatu,excuſatur à calumnia.*
36 *Præſumptio calumniæ , quæ vrget contra non probantem deducta & propoſita, non eſt præſumptio iuris,& de iure,& contra probari poteſt.*
37 *Accuſator facile poteſt à præſumptione calumniæ liberari , ſi probauit publicam vocem eſſe accuſatum deliquiſſe,vel id intellexerit à viris fide dignis .*
38 *Fama excuſat à calumnia,ſicut excuſat à dolo.*
39 *Accuſantes,ſi illi ſint , quibus licet accuſare ex ſola ſuſpicione , digni ſunt excuſatione per famam, quæ præceſſit ſi non probant, quia fama inducit ſuſpicionem , ſecus,vt ibi .*
40 *Fama excuſat à calumnia,quando ſumus in calumnia præſumpta,& non in vera.*
41 *Qui habuit iuſtam cauſam accuſandi , & litigandi , & oſtendit errorem iuſtum excuſatur à calumnia .*
42 *Calumnia quibus in caſibus non præſumatur,vide remiſſiue .*

CAlumniam probari vel præſumi ex eo , quod id , de quo
1 quis accuſatus fuit † non probatum fuit, auctor eſt gl.in
athletas,§ calumniator.ff.de his,qui no.infam. ſuper verb.ex
vtraque.Bart.in l.1.colum.2.nume.6.verſ.vlterius probando.
ff.ad Senatuſconſ.Turpil.Bal.in l.1.num.7.C.de aduoc.diuer.
iudic.& auth generali.C.de epi.& cler.nu.1. & in l.criminis.
not.2.C.qui accuſ.non poſſ.idem docuit Fely. in c.1. nu.4.&
ca 2.nu.1.per illum tex.de calum.& idem voluit Aym.Craue.
conſ.262.nu.7. vbi allegat l. qui non probaſſe. C.de calum.&
notat.in l.1.ff.ad Turpillia. Soci.conſ.118.col.4.lib 1.& hanc
* eſſe *communem Dd.ſententiam fidem facit Abb.cap.calum
niam.nu.2.ext.de pœnis Clar.poſt citatos in ſua pract.crimi.
§ fi.q.62.nu.6.ver.dixi ſupra.Abb.ca cum dilectus,nu.5.in fi.
ext.de calum.& ibi Feli.nu.4.dicens,quod gloſ. in l.athletas.
§.calumniator.in verſ.ex vtraque.ff.de his,qui no.infa.Idem
probat,eſt ad hoc melior de iure reputata.

2 In iſtiuſmodi vero accuſantem † deficientem in probatio-
ne poteſt ſine alijs indicijs de calumnia animaduerti , ita te-
net glo.2.in verb.calumniari. & ibi Abb.in d.c.cum dilectus.
de calum.& cum alijs allegatis per Beuintend.deciſ.46.

Quinimmo calumniari præſumitur is ex eo , quod nõ ſuffi-
3 ciens mandatũ† procuratori dederit,l.ſed ſi vnius.§.procura
torem.ff.de iniur.c.cũ dilecti.de reſti.ſpol.vbi contex.eſt inſi
gnis iuxta Bal.ſententiam, quem ſequitur ibidem Bal nu.7.

Prout calumniam probari ex eo,quod facta propoſita non
4 probantur,†nec ad rem faciunt,tradit Rebuf.in tra.de reſcr.
art.3.gl.3.in fi.to.2.ex eo enim,quod facta noua non ſeruiunt
deciſioni proceſſus,præſumitur,quod ponens calumnioſe fe-
5 cerit, † & propterea debere puniri,niſi ex aliqua cauſa veniet
excuſandus,ſcriptum reliquit Rebuff.d.tracta.de reſcri.art.3.
gl.5 adhibens eundem in gloſſ.4.d.art.3.& ibi videre potes,
quæ dicantur facta noua.

Primo amplia concluſionẽ procedere ẽt,qñ quis non pro-
6 bat,quod opponit † etiam excipiendo, nam & eo caſu etiam
quis calumniari dicitur,ſi conſulenti etedimus Natræ in con
ſil 31.nu.8.li.1.eſt contex.in l.1.C.de aduo.diuer.iud.& in c.
qui non probauerit.2.q.3.c.cũ dilectus.ext.de calũ.c.ſtatutũ.
6 de elec.li.6.& ibi notat.Reus enim excipiendo eſt actor,† vn
de ſicut actor ſuam intentionem , ita reus ſuam exceptionem
probare debet.l.in exceptionib.l.quinquaginta. ff.de proba.
Bal.l.fruſtra. C.eo.tit.de prob.tradit Iodoc. in ſuo Enchirid.
ſimilium iuris,verb.excipere ſine probatione.

Secundo amplia cõcluſionem,vt locum habeat,etiam ſi ac-
8 cuſator eſſet bono genere natus, † & accuſatus obſcuris eſſet
parentibus ortus,ita cauit Iaſ.conſ.144.in fi.li.2. huc referas,
quæ dicta ſunt ſuperius in concluſione , Actore nõ probante,
in 1.ampliat.Frane.Aret.conſ.114. in præſenti conſultatione.
in fi.Soc.trac.de fallen.reg.181.expenſarum,fallen.3.

Tertio amplia,vt concluſio etiam vera ſit,quando quis mo
9 ratur,& differt litem†vel fruſtratur, & fruſtra vexat aliquem
quia ex hoc aperte probatur talẽ calumniari , ita reſcripſere
iuriſconſulti in l.ſi calũnietur.ff.de verb.ſign. & in l.ſed & ad
eos.ff.ex qui.cau.ma.vt hoc annotauit Rebuf.in tra. de reſcr.
art.3.gl.3.ver.pour articuler calumnieuſemẽt. Ideo calũnia-
10 tores nuncupant per fraudem,moram & fruſtrationẽ† litibus
alios vexant,ſiue in ciuilibus,ſiue in criminalibus,ad quã ca-
lumniã repellendam eſt inuentũ iuramentũ calumniæ,tot.tit.
de iureiur.propter calum.dãdo,& in tit.de iura.calum.li.6.

Limita primo non procedere , qñ is qui ſuccũbit ſemiple-
11 ne probauit,tunc.n.non præſumitur calumniator,†neque im
penſarum mulcta ei eſt irroganda,ita Spec.in tit.de calum.in
fi.quem ſequutus eſt Feli.in c.2.in 3.notab.de calum. Iaſ.in l.
properandũ.§.ſinaũt alterutra.nu.8.verſ.4.cõclu. C.de iudi.
& ibi Alex.nu.13. quia tunc litigare calumnioſe non dicitur,
12 qui † ſuam intentionẽ ſemiplene probauit,vt voluit Anchar.
conſ.248.col.penult. nu.7. quia ille hoc pacto probans ſemi-
plene iuuatur primordio veritatis,& ideo non põt de calum
nia & temeritate redargui , neque impenſis mulctari poterit,
vt l.

Digitized by Google

vt l.cum pater.§.hæres.ff.de leg.2.Anchar.d.conſ.248.num.7.
Hippolyt.de Marſ.in l.patre vel marito 9 nu.36.ff.de quæſtio.
Sublimita prædictam limitationẽ non habere locũ in illis
caſibus,in quibus non poteſt deferri iuram ſuppletoriũ in de-
13 fectum probationis,† quia aſcribendum videtur ipſi mouen
ti litem,cum præcauere debuerit,illam ſemiplenam probatio
nem poſſe prodeſſe,vt inquit Soci.tract.fallen.reg.181.incip.
expenſarum fallen.2.teſtatur Imol. & Bal.in authẽ.generali-
ter.C.de epiſ.& cle ſentit Alex.in l.properandum. §.ſi autẽ.
nu.17.de iudic.dum docuit, ſemiplenam probationẽ non ex-
14 cuſare,† quoniam pro non probatione habetur, & illum ta-
men ſequutus eſt doctiſſimus,& iuriſperitiſſimus Menoch.de
arbitr.iudi lib.2.caſ.321.centur.4.nu.7. & multis ſequ.quem
adhibere poteris.
Reſtringe ſublimitationem prædictam ſecũdum Menoch.
in d.caſu 321.nu.9.procedere tantummodo quoad impenſa-
15 rum refectionem,† à qua hæ cauſæ ſemiplenæ probationis nõ
liberant calumniatorem,vt conſultum fuit ab Abb.conſil.78.
in fi.lib.1.cui adhæſit Boſſ.in ſuo trac.crim. tit.de accuſ.n.28.
vbi tamen declarat iſtud intelligi debere,niſi magna & pluſ-
quam iuſta eſſet cauſa.
16 Quo autem ad pœnam, ſiue ſupplicium ſimile in caſu † in
quo ſuccumbit,teneretur accuſator non probans querelã, di
cendum eſt,per ſemiplenam probationem excuſari, & ad eã
non teneri,vt per eundem Menoch.vbi ſup.nu.33.
Poterit tamen nihilominus accuſator calumnioſus cõueni
17 ri† actione iniuriarum,ita reſpondit Alex.conſ.11.nu.4.li.2.
quod etiam multis probare nititur Soc.ſen.conſ.118. col.vlt.
lib.1.Anchar.conſ.325.
Secundo ſublimita prædictam limitationẽ non procedere
in eo,qui calumniari conſueuit. Spec.tit.de accuſatore,n.22.
18 verſ.itẽ quod ſemel.alleg.l.2.ff.ad Turpill. † quia tunc ſemel
malus ſemper præſumitur malus,c.ſemel malus. de reg.iur.in
6.& ſequitur non excuſari hoc caſu,quia illa ſemiplena ꝓba-
19 tio, quæ elidebat illã præſumptionem calumniæ † à cõtraria
præſumptione tollitur,ita declarat Bur. & Fel.in c.2. de calũ.
& eos eſt ſequutus Menoch.d.caſu 321.nu.17.
Tertio ſublimita,vt nõ procedat, qñ ipſe reus ad ſui defen
ſionem aliquid probauit, quia nihilominus non obſtante ſe-
20 miplena illa probatione † præſumitur calumniator, cũ dicta
eius ſemiplena probatio per probationẽ contrariam fiat.....
ita Feli.in d.c.2.in 3.notab.de calum.Menoc. d.caſ.321.n.18.
Secundo limita principaliter concluſionẽ non procedere
in illo,qui habebat teſtes ſe iactãtes extra iudiciũ, quod de-
ponerent in fauorẽ illius, qui poſtea in iudiciũ producti di-
xerunt nihil ſcire, vel deponunt oĩno diuerſum, quia ex iſta
21 iuſta cauſa†accuſator non præſumitur calũniator,cum cõſtet
ab ipſis teſtib.illum deceptum fuiſſe, tum enim proculdubio
liberandus eſt,vt tradidere Ioã.And.in c.1. in fi.de elec.in 6.
Abb.in c.2.nu.5.& ibi Feli.in 3.notab. de calum.Bal.in l.non
ignorauit.C.de fruc.& lit.expen. Alex.in d.l.properandũ.§.
ſin aũt alter.n.18.& ibi Iaſ.poſt nu.19.verſ.ſexta conclu.C.de
iud.Menoch.in d.caſu 177.nu.11.& caſ.321.nu.19.Iulius Cla-
rus li.5.ſenten.iuris.§.fi.q.62.verſ.ſed pone,nu.8.vbi teſtatur
* de * communi poſt Abb.& Conra.quos allegat.
Tertio limita,vt non procedat concluſio, quod accuſator
probauit ſe audiuiſſe à perſonis fide dignis,accuſatũ patraſſe
22 delictum,de quo in querela,† quia tũc non præſumit calũnio
ſe agere,ſed tunc excuſatur à calumnia,ita Bart.in l.athletas.
§.calumniator,nu.3 ff.de his,qui not.infa.& in l.1.nu.7.verſ.
eſt & alius.ff.de hære.inſti.qui ſentit eſſe fide dignos amicos,
& conſanguineos in l.1.in prin.ff.ad Turpill.Iaſ.cõſ.144.li.2.
in fi.Abb.in d.c.2.nu.6.& ibi Feli.in 3.notab.de calũ. Menoc.
** d.caſ.321.nu.21. vbi atteſtatur hanc eſſe magis ** cõmunem
opinionem,quidquid dixerit Cyn.in l.1. C.de aduo.diu.iud.
allegat Soci.ſen.conſ.118.col.pen.ver.nec obſtat.lib.1. à qua
opinione ipſe Soci.non recedit.
Quarto limita non habere locum in eo, qui accuſat aliquẽ
de eo delicto,de quo iã erat infamia notatus,propter enim il
23 lam præcedentẽ turpitudinis notã † excuſatur accuſator ab
hac præſumpta calũnia,& calũniator non præſumitur licet in
probatione deficiat,ita Bar.in d.l.athletas,§.calũniator.n.3.
ver.puto aũt.ff.de his,qui not.infa.Abb.conſ.78.n.1.verſ.ſed
non ſtãdo in verbis li.1.Corſe.ſingul.in verb.pœna,inci.licet
iuſta.in fi.idẽ Abb.in d.c.2.nu.5.& ibi Feli.nu.2.de calũ.Bart.
in l.2.C.ſi ſeru.vel li.lib.10.vbi admonet eſſe menti tenendũ,
facit c.1.circa fi.de elec.li.6.ſecundum Abb.in ca.cũ contin-
gat.de reſcr.nu.4.vbi refert illud dictũ Bart. & ita millies ob-
tentum fuiſſe tradit Bar.in l.cum quidam.§.quod dicitur,nu.
2.ff.de acq.hęred.quem ſequuntur relati per Clar.in ſua prac.
crimi.§.fi.q.72.poſt nu.8.verſ.& dicit Bart.
Quinto limita,vt non habeat locum,qñ accuſatio facta eſt
24 de delicto atroci,nefando,& inſigni,†tunc.n.etſi non probe
tur accuſatio,tñ accuſans non præſumitur calũniator, nec de
calumnia tenetur,ſed ꝓꝑ atrocitatem delicti excuſatur, quod
à multis comprobatum fuit,vt ab Abb.in d.c.2. num.5. & ibi
Feli.nu.6 Soci.conſ.118.nu.11.lib.1. qui tradunt exemplũ in
delicto falſæ monetæ,ex l.pen.C.de falſ.mon. gl.in d.l.athle-
tas.§.calũniator.ff.de ijs,qui not.infa Socin. tñ d.conſ. 118.
declarat iſtud debere intelligi in accuſantib.illos, qui occul-
te in locis priuatis,& ſecretis huiuſmodi delictum patrarunt,
25 †ſecus ſi accuſant exercentes publice officium ſignãdi æs, &
publico munere ſibi de mandato,quia tunc non probãdo de-
lictum,accuſatores tenentur de calumnia, vt ibi per eum.
Secundo ibidẽ nu.12.declarat limitationem prędictã pro-
cedere tñ quoad excuſationẽ calumniæ, vt per allegat.gl.in
d.§.calũniator.non aũt, quoad actionem iniuriarum in eos,
26 qui † publice in itinere viatores adoriuntur, quod delictum
dr̃ atrociſſimum,vt patet ex Caliſtrati rñſo in l.capitalium.§.
famoſos.ff.de pęn.& tamen accuſatores,qui defecerũt in pro
27 bationib.non excuſantur † ab actione iniuriarum.
Quæ autem delicta atrocia dicantur, conſulas Menoch.de
arbit.iud.caſ.289.
Sexto limita,vt non procedat in muliere,quæ propter mor
28 bum ſexus excuſatur,†etſi non probauerit accuſationẽ. Me-
noch.d.caſ 321.nu.32.per tex.in l.1.§.accuſatorem.ver.at qñ
Papinianus.& ver.merito. ff.ad Senatuſcõ.Turpil. & ex Har-
me.iop.lib.1.tit.de mulier.verſ.mulier,quæ ab accuſatore.
Contrariũ prædictæ limitationi aperte reſpondit Alex.cõ-
29 ſil.11.nu 4.li.1.ver.ſuper ſecundo dubio.†vbi ꝓ delicto pu-
blico,quod propoſuit mulier, & non probauerit,teneri eam
ſcribit eadem pęna,qua venit puniẽdus accuſatus,motus au-
ctoritate Imp.in l.fin. C.de calum.& in l.fi. C.de accuſat. pro
alijs vero caſib. puniendam eſſe extra ordinem arbitrio iudi
30 cis,ac etiam poſſe actione iniuriarum conueniri,†& vi illius
actionis teneri ad omne damnum, & intereſſe dicti accuſati
ex iuribus per eum ibi,d.conſ.11.allegatis.
Verum pro conciliatione harũ opinionum diuerſarũ dici
poſſet,vt opinio Alex. fortaſſe procedat i publica meretrice,
vt in caſu ſibi ꝓpoſito, d.cõſ.11.vbi ꝓꝑ infamiam illius perſo
næ,contra quam omnis mala,& ſiniſtra præſumptio vr̃ poſſe
31 induci †reſpondit,teneri ad prædictas pœnas,non proban-
do accuſationẽ propoſitã in iudicio. Altera vero opinio pro-
cedat in muliere honeſta, & probatæ vitæ, & famæ, quæ ꝓꝑ
32 fragilitatẽ ſexus excuſatur † ſi non probet accuſationem in-
tentatã,quippe quod in illã omnis generis improbitatis ca-
dat ſuſpicio,quia ſemel malus ſemper malus præſumẽdus,ca.
ſemel malus.de reg.iur.in 6.in hanc vero perturbationũ mu-
liebrium,& imprudentiæ cadat præſumptio, quæ excuſatio-
nem meretur,vt in ſuperiori limitatione dictum eſt.
33 Vel ſecundo dici poſſet†Alex.d.cõſi.11.loqui in muliere,
quæ erat in vera calumnia,ſupponit enim in caſu ſuo conſti-
tiſſe de accuſati innocentia,tum ex qõne eius,tũ vero ex plu
rium teſtium atteſtationibus,limitatio vero loquitur de mu-
liere,quæ erat in præſumpta calumnia, nempe quia non pro-
bauit delictum.Vnde non videtur poſſe fieri argumentum ex
illo ad caſum propoſitum, cum non ſit par vtriuſque calũniæ
ratio,vt per Clar.d.§.fi.q.67. poſt num.4. verſ.pro reſolutio-
ne huius articuli.
Septimo limita,concluſionẽ non procedere in ijs,qui accu
34 ſant,vel ex neceſſitate officij,†vt in tutore, vel ꝓꝑ ingentem
dolorem,vt in patre,vel matre accuſantibus aliquẽ de morte
filij,& ecõtra,vel vxor de morte viri,& rurſus,l.mater.l.calũ-
niantes.C.de calũ.tradit Pau.Girlã.ſuo trac.cauſ.cri.tit.de ca
lumniator.§.quæro.nu.3.cũ ſeq.Clar.d.q.62.nu.6. in fi.& per
Dec.d.c.2.ext.de calũ.item quod dr̃ de ijs,qui accuſant ratio
ne officij, poteſt exemplum afferri in caſu quotidiano, nẽpe
35 in eo,qui tenetur † denunciare maleficia commiſſa, vel in ci
uitate,vel in comitatu,vt per Girlan.vbi ſupra nu.7.
Octauo limita,vt licet contra non probantem deducta, &

Digitized by Google

propoſita vrgeat calumniæ præſumptio, nõ tñ iſta eſt præſum-
36 ptio iuris, & de iure, † quin contra probari poſſit, ita colligit
Bar. ex Marcelli reſponſo in l. 1. ff. ad Turpillia. poſt nu. 6. & eſt
gloſ. in l. 1. ſuper verb. tranſactionis. in fi. C. de plus petit. & ibi
Bal. poſt nu. 5. verſ. non obſtat hęc lex. & ait Bar. in l. non igno-
rat. in 1. oppoſi. C. de fruct. & lit. expenſ. Bal. etiam dixit in au
then. generaliter. num. 13. verſ. 2. quæritur, verum. C. de epiſ. &
cler. Spec. in §. nunc. de expenſ. poſt nu. 10. verſ. quid eſt talis,
& verſ. nam eo ipſo. tit. de expenſ. & poſt nu. 8. verſ. hoc vult.
ibi, vnde lata ſentẽtia abſolutoria, & in §. ſequitur. nu. 24. ver.
in ſumma nota. tit. de accuſat.

Quod ſi probauerit publicã vocem eſſe, & ſamam, accuſa-
37 tum deliquiſſe, † vel id intellexit à viris fide dignis, ſatis erit,
vt poſsit à calumniæ præſumptione liberari, ſic aſſeuerauit
Bar. in d. l. 1. ſub nu. 6. verſ. poteſt enim eſſe, ff. ad Senatuſconſ.
Turpilian. & dixit in l. athletas. ff. de fal. & hoc ipſe verum ar-
bitratus eſt in d. l. 1. & dixit Bal. in l. qui non probaſſe, nu. 4. C.
de calumniatorib.

38 Fama † enim excuſat à calumnia, ſicut excuſat à dolo, vt l.
miles, §. mulier, & ibi not. ff. de adulr. & Bald. vbi ſupra.

Intellige tñ iſtud vt verum ſit tantum in illis perſonis, qui-
bus licet accuſare ex ſola ſuſpicione, tunc enim iſtæ perſonæ
39 excuſatione dignæ ſunt † per ſamam, quę pręceſſit, quia fama
inducit ſuſpicionem, vt l. iuſtiſsimos, de off. rect. prouin. ſecus
vero eſt in illis perſonis, quibus nõ eſt permiſſum accuſare ex
ſola ſuſpicione, nam tunc licet fama adſit, non tamen hæ per-
ſonæ excuſantur, vt aperte declarauit Bal. in d. l. qui non pro-
baſſe. nu. 4. C. de calumnia.

Secundo intellige, vt tũc fama excuſet, qñ ſumus in calum-
40 nia præſumpta, † ſecus eſt, quando ſumus in vera calumnia,
tunc enim apertiſsimi iuris eſt, nedum ſamam, ſed nec etiam
aliã probationẽ excuſare, vt tradidit Bal. in d. l. qui nõ probaſ
ſe. ver. vbi ãt dixi, & adducit l. ſi. C. eo. de calum. ſex alias limi
tationes ſubminiſtrabit tibi Fęl. in c. a. de calum. cõſulas eum.

Vltimo limita, ſi alia pręſumptio nõ obſtet, videlicet, quod
41 habuerit † iuſtam cauſam accuſandi, & litigandi, vt quod o-
ſtenderit error iuſtũ, & in l. miles. §. mulier. ff. ad l. Iul. de adul
ter. & ibi vide Dd. Nam cum dicta præſumptio calumniæ non
ſit iuris neque de iure, admittitur probatio in contrarium, ita
ait Bar. in l. 1. ff. ad Turpilian.

42 Et in quibus caſibus † non præſumatur calumnia, conſulas
gl. ſingularẽ in l. athletas. §. calumniator, verſ. ex vtraque par-
te, ff. de infam. & ibi Barto. in 1. col. verſ. quæ autem ſunt. Abb.
Fel, & alios, c. 2. extra de calumnia.

CONCLVSIO CCLIIII.

ARGVMENTVM.

Campſor eiuſque libri quod probationis genus faciant.

SVMMARIA.

1 *Campſor deponens pro alio ſemiplenam probationem facit.*
2 *Campſoris ſemiplena probatio perficitur ex libris illius productis pro tertio, qui ſimpliciter ſemiplene probant.*
3 *Duæ ſemiplenæ probationes poſſunt iungi ſimul, & facere plenam probationem.*
4 *Probatio dicitur facta efficax, ſi vnus teſtis probet veritatem, & alius probet famam.*
5 *Probationes quæ ab vno, & eodem teſte originem habent, an faciant plenam probationem.*
6 *Campſor, qui publice artem factitet, & qui artem bona fide exercere iurauerit cum eius libris plenam probationem facit.*
7 *Campſoris liber ſi contineat data, & accepta ſemiplenam probationem facit.*
8 *Campſoris publice artem exercentis liber regulariter ſemiplene probat pro tertijs, & contra tertium.*
9 *Campſoris liber ſemiplene probat in ſpectantibus ad artem illius, non autem in alijs actibus.*
10 *Mercatorum libri, quando ipſi etiam ex conſuetudine non iurant artem ſuam ſine fraude exercere, nec plene probant nec vllam fidem faciunt.*
11 *Liber ſi ſit plurium mercatorum plenam fidem facit.*
12 *Liber conſcriptus ex neceſſitate officij publice iniunctis plenam fidem facit.*
13 *Libris gabellariorum, vel quæſtorum publicorum credendum eſt, non ſecus ac inſtrumento publico manu notarij publici conſcripto.*
14 *Liber qui ignoretur cuius ſit nullam fidem facit.*
15 *Aduerſus libros mercatorum, ſeu campſorum poteſt contrarium probari, etiam ſi teſtator diſpoſuerit, vt de re quapiam ſtetur libris rationum.*
16 *Conſuetudo vt libris campſorum fides adhibeatur probari debet.*

1 CAmpſorem deponẽtẽ pro alio facere † ſemiplenã proba-
* tionẽ, aſſeruere * omnes in l. admonẽdi. ff. de iureiur. vbi
præcipue Bar. poſt nu. 28. Caſtr. poſt nu. 44. Fulg. nu. 28. Rom.
nu. 67. col. 12. verſ. item inquantum. Alex. poſt nu. 32. colu. 10.
* verſ. circa finem vero, dicens cum Bar. * ibi omnes tranſire ex-
cepto Rom. Iaſ. nu. 76. & in repetit. eiuſdem legis poſt nu. 112.
ver. ſi autem nõ erat. Firma. in d. tract. de gabel. 4. par. poſt nu.
6. verſ. contra tertium autem liber mercatoris probat ſemiple-
ne, & reſpondit Ruin. conſ. 81. nu. 7. lib. 5.

2 Quæ ſemiplena probatio † perficitur ex libris illius produ
ctis, qui ſimpliciter ſemiplene ꝓbãt, ꝓducti pro tertio, iuxta
ſñiam Bar. & alior. in l. quædam. §. nũmularios. de eden. Bal. &
Alex. in l. 1. C. de eden. & per alios repetẽtes, in l. admonendi,
* vbi Iaſ. nu. 405. col. 55. teſtatur de * cõi, & Fel. in c. 2. poſt nu.
32. extr. de fid. inſtr. quæ duæ ſemiplenæ probationes poterũt
3 iungi ſimul † & facere plenam probationem, ſecundum Bart.
& alios, in d. l. quædã. §. nũmularios. Ruin. d. conſ. 81. nu. 8. li. 5.

Huc illud pertinet, nam ſi vnus teſtis probet veritatem ipſe
idem, & alius teſtis probet ſamam, cõiunctis iſtis probationi-
4 bus, † facta dicitur efficax probatio, doctrina eſt Bal. in l. Gal-
lus. §. illæ caſus. nu. 1. in fi. ff. de lib. & poſthu. quod vti ſingula-
re, ac mirabile, in vſuque notandum ſcribit ibi Alex. poſt nu.
14. vbi tamen ipſe hoc non putat verũ, rationibus ibi per eum
adductis, ſed recentiores, veluti Iaſ. Soc. & alij Baldi deciſio-
nem tuentur ibi, & in d. l. admonendi. ff. de iureiur.

Aduerte tamen, quia hoc, quod proxime diximus, duos ni-
hilominus habet teſtes, ſed cõcluſio ſupra relata in effectu lo-
5 quitur de probationibus, quæ ab vno, & eodem originẽ † ha-
bent ex quo emergit, vt vnus teſtis faciat plenã probationem
contra l. iuſiuran. C. de teſtib. quod eſſe abſurdum, probat Iaſ.
d. §. ille caſus, & ibi Soc. poſt nu. 4. verſ. pręterea reſpõdeo, vbi
allegat glo. communiter approbatam. in c. licet ex quadam, in
verſ. ab vno, extra de teſti. ex quibus cõcluſio, quæ in fine prę-
cedentis traditur valde periculoſa apparet.

Veruntamen intelligas hanc concluſionem locum ſibi ven-
6 dicare in cãpſore † qui publice artẽ ſactitet, quique artẽ bo-
na fide exercere iurauerit, quod profecto in eo verum non eſ
ſet qui priuatim arti cãpſoris operam daret, vt tradidit Alex.
in d. l. admonendi, nu. 34. & 35. per arg. notat. in l. quædam. §.
nummularios. ff. de eden. quo in loco aſſeuerat cũ Bartolo Bal
dum conuenire in rubr. C. de fid. inſtr. ver. ſequitur videre de
ſcripturis mercatorum, etiã explicat dictum Bart. eſſe verum,
7 quando liber ille contineret data † & accepta, & dicit ad hoc
facere tex. in l. rationes. iuncta l. ſi quis ex argẽtarijs. §. cogen-
tur. ff. de edendo. quod idẽ voluit Iaſ. d. l. admonendi. poſt nu.
8. verſ. quinto limita, atque idem Iaſ. in repetit. eiuſdem l. poſt
nu. 115. verſ. & quod liber rationum, & poſt nu. 120. verſ. tu ta
men ad hoc, & ſequitur Firman. in d. tract. de gabel. in 4. par.
nu. 5. verſ. quæro ſucceſsiue quid de libris mercatorum.

Quæ quidem commodius explicata fuere ſupra in conclu-
ſione, Apocha, & opportunius examinabuntur in concluſio-
ne, Liber mercatorum, illuc igitur te reijcio, & ad concluſio-
nem, Gabellariorum liber.

Nec id mirum eſt, ſi campſor deponens ſemiplene probet,
8 cum & eius campſoris librum publice artem exercentis † re-
gulariter ſemiplene probare pro tertio, & cõtra tertiũ docue
* rit Bar. in l. admonendi, nu. 28. cum quo trãſire magis * cõiter
Dd. teſtãtur Iaſ. in repetit. d. l. admonẽdi, poſt nu. 281. col. 47.
verſ. tertio caſu. Abb. etiam meminit in conſ. 81. videtur quo-
minus, col. 1. verſ. quod autẽ filia ſciuerit, vol. 1. tradit Bertac.
in ſuo tract. de gabel. in 4. part. num. 2. cum ſeq.

Quod quidẽ limitandum eſt, tantum procedere in ſpectan
9 tibus ad artẽ cãpſoris † ſecus in alijs actib. ab arte alienis, vt
ſi ſit mercator pannorũ, in libro autem ſit ſcriptum de aliquo
depoſito, vel mutuo, eo enim caſu nullã probationem facit, vt
ſenſere Iaſ. & Cur. in d. l. admonendi, nu. 40. quem refert & ſe-
quitur Purpur. in d. l. admonendi, nu. 210. reſpondit Roma. d.
conſ. 204. pro diſcutienda, nu. 3. arg. optimo in l. idem ait. §. eo
modo. ff. naut. caupo. ſtabul. & in conſ. 205. in puncto propoſi-
to, poſt nu. 3. citat Io. And. hoc eleganter terminantẽ in addit.
ad Spec. tit. de inſtr. edit. §. nunc dicendum. Arer. conſ. 33. con
ſultatio, poſt princ. Iaſ. & Dec. in l. age cum Geminiano. nu. 4.
C. de tranſact. Iaſ. poſt Ludou. & Alex. in d. l. admonendi. in 1.
lectura, poſt nu. 81. verſ. ſecũdo limita, Dec. c. 1. nu. 30. verſ. ſe-
cundo talis conſuetudo, de prob. & idem Dec. in conſ. 40. viſo
tenore, nu. 3. Hippol. ſing. 560. habemus, nu. 1. Fel. in c. cæterũ,
poſt nu. 8. verſ. 4. per id quod conſuluit de iud. & in c. poſt ceſ
ſionem, nu. 4. de prob. & in c. a. poſt num. 26. de fid. inſtrum.

Secun-

Digitized by Google

10 Secundo loco limitare poteris,†quando mercatores etiam
ex conſuetudine non iurarent artem ſuam ſine fraude exerce
re,non enim tunc probant,nec plene, nec vllam fidẽ faciunt,
vt elicere eſt ex his,quæ adduxit Cur.in d.l.admonendi.d.nu
me.40.& ſenſit ibi Rom.ſub nu.56.

Tertio præterea ſic limitabis, iſtud locũ ſibi non vendica-
11 re,qñ liber ſit plurium mercatorum,† nam tunc fidem plenã
facere ſcripſit Iaſ.in l.ſi quis ex argentarijs §.cogentur.nu.3.
ff.de eden.Bal protulit in c.quoniam contra falſam, in 13.col.
de proba.& ſi ſcriptura vnius facit ſemiplenam probationẽ,
eo magis igitur ſcriptura duorum faciet plenam,ſiue vterq;
ſcripſerit,ſiue vnus,& alter ſubſcripſerit,vel obſignauerit, vt
traditum eſt à Iaſone loco citato.

Ad hæc quarto limites id procedere in ijs, qui aliquam ar-
tem publicam abſq; officio exercent,illorum namq; ſcriptura
12 ſemiplene tantum probat†verũ ſi liber ſit conſcriptus ex ne-
ceſſitate officij publice iniuncti,tunc plenã fidem facit,vt tra
dit Bart.d.l.nuda ratio,nu.7.in fi.ff.de don. quod poteſt exẽ-
plo declarari in libris gabellatiorum, vel quæſtorũ publico-
13 rum,quibus eſſet plene credendum,non ſecus†ac ſi eſſet in-
ſtrumentum publicum manu Notarij publici conſcriptum,vt
meminit Bal.l.s.C.de conue.fiſci deb.li.10.Alex.& Soci.ſen-
ſere,quos refert Rip d.l.admonendi, nu.130. vbi propterea
* tuetur Bart.ne ſibi ipſi contrarius arguatur,cum quo *commu
niter ſentire Dd fidem facit Iaſ.d.l.admonendi,col.47.vt re-
tulimus ſupra in prima huius concluſionis limitatione .

Inſuper iſtud quinto limitabis,vt procedant præfata,qñ li
ber apparet ſcriptus ab eo,cuius eſſe dicitur, & partes confi-
14 tentur, † nam ſi ignoretur,cuius ſit,nullam tunc fidem facit,
ſed eſt confugiendum ad comparationem literarum,quę iſto
caſu plenam fidem facerent,vt monuit Bar. in d.l.admonẽdi,
d.nu.59.& d.l nuda ratio,nu.9.Corn.conſi.19. litera l.vol.2.
* & hoc ſequi communiter * Dd.probat idem Iaſ.d l.admonen
di,& poſt num.115.verſ.ſubdit vlt.Bart.in repet.vbi dicit,cũ
* hac Bart.doctrina magis* communiter Dd.tranſire,ac tuetur
ibi Ripa nu.130.in fi.& 131.

Poſtremo,& ſexto loco limitandum erit,vt aduerſus libros
15 huiuſmodi † poſſit contrarium probari, etiã ſi teſtator diſpo
ſuerit,quod de re quapiam ſtetur libris rationum,, & ideo ſit
illis credendum,vt ſcriptum reliquit Tiraq.in trac.de retrac,
§.4.glo.1.nu.9.authorem laudat Abb.in conſ.51.videtur pri-
mo ſtandum,lib.1.& Alex.conſuluit in conſ.68.incip. quam-
quam ſuper vacatione,in fi.lib.5.

Ea vero quæ diximus,ſic declarare tibi licebit, vt quando
libri campſorum, & ſimilium perſonarum accipiũt robur pro
16 bationis à conſuetudine,† non à iure communi, illos produ
centes in ius probent talem conſuetudinem , quod conſuetũ
ſit ipſis fides adhiberi,vt confirmauit Firmian. in d.tracta.de
gabell.in 4.par.num.4.

CONCLVSIO CCLV.

ARGVMENTVM.

Cancellatio inſtrumenti , an & quomodo probet inſtrumentum cancellatum.

SVMMARIA.

1 *Cancellatio inſtrumenti ſiue teſtibus facta etiam manu eiuſdem notarij in margine ipſius non probat inſtrumentum cancellatum.*

2 *Cancellatio ſiue interlineatura diei appoſita in inſtrumento ſuſpicionem falſitatis inducit .*

3 *Cancellatio appoſita in inſtrumento,ſi nulla interuenit auctoritas iudicis in ea,inducit ſuſpicionem falſitatis .*

4 *Cãcellatio ſententia immerito præſumitur facta,ſi non conſtet cauſa cancellationis.*

5 *Cauſa cancellationis in banno cancellato ſubijci debet,ac perſona,cuius auctoritate id ſit .*

6 *Cancellatio actorum habet vim ſententiæ , ſi iudex cancellationis cauſam aperte declarat .*

CAncellatio inſtrumẽti ſiue teſtibus facta etiã manu eiuſ-
dem notarij in margine ipſius inſtrumenti appoſita nõ
1 probat inſtrumentum cancellatum,†ẽt ſi dicat,ſic deletũ par
tibus conſentientibus,petente altera parte inde inſtrumentũ
ſumi,vt docuit Ioan.And.ad Spec.in §.oſtenſo.ver.illud quo-
que prætereũdum non eſt,ſuper verb.verior eſt,tit de inſtru.
edition.& hoc idem placuit Caſtrẽ.in d.l.ſi vnus,num.5.ver.
quod ergo ſi notarius.C.de teſtam.Alexan.in d.l.ſi vnus.reij-
ciens ſe ad dicta Ioan.And.in d.§.oſtenſo . poſt nu.5.in fi.cuĩ
adhæret ipſe Alex.in d.l.ſi vnus.poſt num.8. verſ.ſed ſi eſſent
extrauagantia.d.D.Ioan.And.vbi ſup.cuius opinionem pro-
pius ad veritatem accedere aſſerit.

Illud vero ſic extendas,cãcellationem, ſiue interlineaturã
vt appellant diei appoſitam in inſtrõ,non ſolum non proba-
2 re,ſed potius ſuſpicionem falſitatis inducere,†vt animaduer
tit Bar.in l.1.§.fi.de bo.poſ.ſecundum tab & in l.ſi vnus, vbi
plene Dd.C.de teſtamẽ.vberrime iuris Pontificij profeſſores
in c.ex literis,ext.de fi.inſtru.conſultus reſpondit Alex.conſ.
14.nu.3.& 4.vol.6.l.fi.ff.de eden.c.inter dilectos,de fi.inſtru.
ibi cum dicit,quædam literæ in eo erant &c.docuit Specul.in
tit.de reſeri.§.1. igitur. verſ.item excipitur contra reſcriptũ.
quod eſt cancellatum,tradidit Innoc.in c.1.d.titu de fi.inſtr.
pleniſſime per Socin.conſil.567. viſis publico inſtrum. col.6.
verſ.quoniam ad prædicta. vol.2.

3 Potiſſimum vero prędicta cõcluſio procedit†cum nulla in-
terueniit auctoritas iudicis in litera prędicta iuxta ea,quę ob
ſeruat Bart.in l.Imperator.ff.de ſtat.hom.& in l.ſi libratius.ff.
de reg.iu.Fel.d c.ex literis,nu.6.ext de fi.inſtr. vbi poſt cita-
* tos ait,ſic de* facto ſeruari,late Pariſ.cõſ.28.n.10.cũ ſeq.li.5.

Quod & illud nobis exemplo eſſe poteſt, nam cancellatio
4 ſententiæ immerito præſumitur facta†dum non conſtet cauſa
cancellationis,quod fuit pronunciatum Bal.in ca.ſuper.n.18.
verſ.quod ſi conſtat ſententiam latã,de re iudi.& in l.ſi nõ ſor
tem.§.adeo.ff.de condi.indeb. poſt nu.1.ver.& nota,quod in
cancellatione banni, vbi aſſeuerauit in banno cancellato ne-
5 ceſſe eſſe,vt cauſæ cancellationis ac †perſona cuius auctorita
te id fiat,ſubijciatur,hoc idem illud confirmat,quod ipſemet
ſcripſit in l.ſi præſes.in fi. C quõ & qñ iud. actorum cancella-
tionem vim habere ſententiæ,modo tamen iudex cãcellatio-
6 nis cauſam†aperte declaret,quib.eſt finitimum axioma Abb.
in conſ.7.tria circa primum dubium,poſt nu.3.col.5.verſ.nec
cancellatura debiti facta in lib.cleric.vol.2. Nell.in tra.bãni.
in 3.par.ſecũdi temporis.q.74.nu.75. verſ.ſed circa idẽ, qui-
bus concinit Marſ.ſing.340 caute agant banniti,nume.4.ver.
ſuas,quod quis præſumitur indebite,& iniuſte cancellatus.

CONCLVSIO CCLVI.

ARGVMENTVM.

De cancellatione inſtrumenti, vel teſtamenti quid ſit præſumendum.

SVMMARIA.

1 *Cancellatio inſtrumenti , vel teſtamenti præſumitur in dubio facta voluntate teſtatoris,& ſic teſtamentum nihil valet .*

2 *Cancellatio proprie dicitur,quæ facta fuit cum calamo oblique per folium in morem crucis .*

3 *Differentia quæ eſt inter verbum circumducere,inducere,& cancellare , eſt in modo,non in effectu .*

4 *Cancellatio ſi ſit in loco ſuſpecto,& ſubſtantiale teſtamenti, adeo eſt efficax, vt illud inſtrumentum nullam faciat probationem.*

5 *Inſtrumentum præſumitur falſum ſi deprehenditur varietas , cum primo eſſet ſcriptum vnum,& poſtea illud raſum,& aliud ſcriptum.*

6 *Cancellatio inconſulto & propter incuriam præſumitur inducta fuiſſe fauore libertatis,quando teſtamentum continet legatum libertatis .*

7 *Cancellatio præſumitur propter incuriam inducta , quando legatum eſt factum ad pias cauſas .*

8 *Cãcellatio pſumitur facta volũtate teſtatoris ſi penes ipſũ reperitur inſtrumentum.*

9 *Cancellatio præſumitur ab eo inducta,penes quem inſtrumentum reperitur .*

10 *Cãcellatio exiſtimatur facta creditoris volũtate, ſi inſtrumentũ æs alienũ continet.*

11 *Cancellatio ſi tendat ad fauorem tertia perſonæ,inſtrumentum non præſumitur cancellatum voluntate teſtatoris .*

CAncellationem inſtrumenti, vel teſtamẽti præſumi in du
1 bio factam voluntate teſtatoris,† & ſic teſtamentum ni-
hil valere locupletiſſimi mihi teſtes ſunt Bart.Alex.ã.& Iaſ.in
l.ſi vnus,C.de teſtam.tradit Lanfran. in c.quoniam contra. in
ver.inſtrumentorum productiones,nu.49.in fi.de probat.Pa-
riſ.reſpondit in conſ.58.nu.45.li.2. Rubeus Alexandrinus in
conſ.95.nu.4.& animaduertit Achil.Perſonal. in trac.de adi-
piſc.poſſeſ.nu.136.& præſumi velle diſcedere inteſtatum,au
ctor eſt Bal.in l.noſtram,C.de teſtam.nu.1.quod idem conſu-
lendo ſenſit Alex.conſ.14.vol.6.nu.5.& 3.& nume.9. & idem
Alex.conſ.104.vol.7.nu.6.quem vide, Pau.de Caſt.conſ.131.
dubium facit,vol.2 & Albenſ.in conſ.34.par.2.

2 Et vt voces quoque declarentur,ſciendũ eſt,†cancellatio-
nem proprie dici,quando facta fuit cum calamo oblique per.
folium in morem crucis inductã,ita voluit Accurſ. in l. ſi quis
libertatem,in ver.inducatur,ff.de pet.hæred.vbi ponit diffe-
rentiam inter verbum circumducere, inducere, & cãcellare,
ad idem glo.in l.inductum.C.de ſolut. & de verb.cancellare,
tradit Alex.d.conſ.14.nu.9.vol.6.Bart.in l.cancellauerat.n.3.
3 ff.de ijs,quæ in teſtam.del. † Iſta tamen differentia eſt in mo-
do,non in effectu.Bart.in d.l.ſi quis libertatem,num.6.

Amplia ſi ſit cancellatio etiam in parte illius teſtamenti,
ſed in loco ſuſpecto,& ſubſtantiali,quia hmõi cãcellatio ad-
4 eo eſt efficax, vt illud inſtrumentũ†nullam faciat probationẽ
nec plenam,nec ſemiplenã,niſi illud cãcellatum per id,quod
in eodem inſtr̃o continetur non deletum, cõſtet id eſſe verũ,
& eadem manu ſcriptũ,vt Bal.in d.l.ſi vnus.n.4.C.de teſtam.
probat id per c.cum venerabilis, ext.de reli.domib. arg.l.cũ
pater.§.cum imperfecta.ff.de lega.1.cęteroqui ſecus eſt, nam
5 †præſumitur falſum ex eo,quod deprehendit̃ varietas,cũ pri
mo eſſet ſcriptum vnũ,& poſtea illud raſum, & aliud ſcriptũ,
arg.l.ſcripturæ.ff.de fi.inſtr.& l.q falſa,ff.de teſti. & ita tradit
Alex.conſ.14.nu.10.& 11.li.6.& conſ.104.nu.3. vol.7.

Limita primo concluſionem non procedere,quando teſta-
mentum cõtineret legatum libertatis, quia fauore libertatis,
6 præſumitur inconſulto † & propter incuriam inductam ſuiſ-
ſe lituram.l.proxime.in princ.ff.de his,quæ in teſta. delentur.
& Iaſ.in d.l.ſi auus.nu.7.Bart.d.l.proxime . §.1.& Alex.d.l.ſi
vnus.poſt nu.7.

Amplia prædictã limitationem etiam locum habere,qñ le-
7 gatũ†eſſet factum ad pias cauſas,vt idem voluit Bart.in d.l.ſi
vnus,quem ſequuntur ibid.Ang.& recentiores, & idem Bart.
Bal.& Imol.in d.l.proxime.§.1.ff.de his,q̃ in teſta.delen. idẽ
voluit & ſequit̃ Iaſ in d.l.ſi vnus,nu.8.Lud Ro. in repe.auth.
ſimiliter.in 1.ſpãli piæ cauſæ.C.ad le.fal.& Nic.Euerar. i ſuis
locis legalib.i loco à libert.ad piã cãm. ver.quarto iſtud facit.

Secundo limita,vt procedat, quando inſtr̃m reperitur pe-
8 nes ipſum teſtatorem,†tunc certe præſumitur eius voluntate
ſactam lituram,ſecus ſi penes tertium reperiatur, quod placuit
Bald.Fulg.& Paul.de Caſt.in l 1.ff.de his,quæ in teſta.delẽ. &
* hæc eſt * cõis opin. Dd.in d.l.ſi vnus.ſicuti ibi atteſtatur Iaſ.
9 nu.9.& ratio eſt,quia cancellatio præſumitur ab eo †inducta
penes quem reperitur inſtrumentum,l.maiorem. & ibi Cyn.
Bal.& Salyc.& alij.ff.de falſ.quos refert & ſequitur Iaſ. in l. ſi
vnus.nu.9.C.de teſtam.

Quod poſtremum limite circumſcribendum eſt,nõ habere
locum in inſtrumento,quod æs alienum contineat, quia can-
10 cellatio in eo facta†exiſtimatur creditoris voluntate,ſiue re-
periatur penes eum,ſiue penes tertiũ , moti auctoritate I. C.
in l.chirographum.ff.de probat.& I.C.in l.ſi fullo.§.qui tabu
las.ff.de ſurt.& ibi per Bar.& alios,& in l.Labeo.ff.de pact.&
** & ita magis ** cõmuniter ſentire Dd.fidem facit Alexã.in d.
l.ſi vnus poſt nu.7.

Iſtius ſecundæ limitationis,quod primo loco diximus , ſic
eſt ſublimitandum,vt procedat,quando ipſa cancellatio ten-
11 dit ad fauorem ipſius tertiæ perſonæ†nõ enim tunc præſumi-
tur deletum voluntate teſtatoris,ſecus vero ſi nullum fauorẽ
conſequeretur ex illa litura ille tertius poſſeſſor , eo namque
caſu procedit etiã pręſumptio in teſtatore,ita profitendo ex-
plicauit Alex d.l.ſi vnus,num.7. ad materiam vero cancella-
tionis late tradentem conſulas Corn.conſil.118.num.1.lib.4.
Dd.in cap.ex literis.de fide inſtrum.in c.inter dilectos, & in
cap.fin.de crim.fal.& in ca.cum olim.el a.de priuil. glo.Spec.
& alios relatos per Alexan.d.l.ſi vnus.poſt num.6.verſ. & de
hac materia.C.de teſta.

CONCLVSIO CCLVII.

ARGVMENTVM.

Cancellariæ regulæ quomodo probent.

SVMMARIA.

1 *Cancellariæ regulæ probant tanquam conſtitutiones locales.*
2 *Cancellariæ regulæ non ligant in vniuerſum omnes.*
3 *Cancellariæ regulæ ſtatuta quædã ſunt ſiue conſtitutiones quæ ad certum locũ pertinent.*
4 *Lex an ſit vniuerſalis,an ſingularis cognoſcitur ex loco.*
5 *Cancellariæ regulæ conſtituunt ius,quod ſingulos, & non vniuerſos attingit.*
6 *Natura legis generalis ea eſt,vt ſit perpetua,& ſtabilis,ſed cancellariæ regulæ vna cum authore ſuo deficiunt.*
7 *Cancellariæ regulæ conditæ tantum fuere,vt inſtruerentur cancellaria, & eius magiſtratus in literis expediendis.*
8 *Lex cõis,eo quod vbique publicatur,omnes ligat, & non poteſt allegari ignorantia.*
9 *Cancellariæ regulæ in curia tantum publicantur , & ibidem tantummodo obſeruantur.*
10 *Sententia lata contra legem cõem etiam non deductam , nec in iudicio allegatã eſt ipſo iure nulla ſed ſententia lata contra regulam cancellariæ valet,& tenet.*
11 *Lex,vt vniuerſe liget,oportet,vt à Principe dilucide mandetur omnino obſeruari.*
12 *Cancellariæ regulæ probare non poſſunt,tanquam ius commune, ſed locale.*
13 *Cancellariæ regulæ non ligant niſi prius gratiæ præcipuæ impetrentur, vt allegari, & produci poſſint.*
14 *Statuta particularia quamprimum ſunt publicata,& in vnum volumen redacta, ligant ſuos ſubditos.*
15 *Cancellariæ regulæ certis finibus circumſcripta ſunt , vt niſi prius impetrentur, non poſſint allegari.*
16 *Cancellariæ regulæ conſtituunt ius generale etiam extra curiam.*

CAncellarię regulas probare tanquam conſtitutiones lo-
1 cales non autem tanquam † cõſtitutiones generales con
ſuluit Anchar.conſ.297.nu.1.& 2.incip.efficacibus. Iaſ.in l.1.
nu.29 ff.ſi cert.pet.Barth.de Bellen.in cap.ex parte . col.3.de
ſeud.Card.Zabarel.conſ.99.in fi.Dec.in c.1.nu.1.in 2.lec.ex-
2 tra,de conſti.& hinc fit,vt † non ligent in vniuerſum omnes,
vt traditum fuit à Gomeſ.in prœm.regu.cancel. q.2.num.2.
permultis rationib. adductus.Etenim hæ regulæ ſtatuta quæ-
3 dam ſunt,ſiue quædam conſtitutiones, † quæ ad certum locũ
pertinent,vt patet ex earum titulo, vocant enim regulæ can
cellariæ,cuius quidem denominationis cauſa fit eius loci gra
tia tantum,dicũtur enim regulæ reſpicientes ea,quæ in dicto
loco tractantur,& quemadmodum ex ſigno cognoſcitur,qua
le quidque ſit Dd.in §.teſtes.Iuſti.de teſtam.Bal.in l.compu-
4 tationes.col.fi.C.de fid inſtrum. ita lex an ſit vniuerſalis †an
ſingularis cognoſcitur ex loco , ea enim quæ rebus accidunt,
plurimum conferunt , vt intelligatur quale quidque ſit,l.non
omnes.§.à barbaris.ff.de re milit.Bal.in l.fi.C.de exec.rei iu-
dic. cum ergo dictio adiecta cancellariæ præ ſe ferat certum
locum,dicendum erit,regulas prædictas cõſtituere ius,quod
5 ſingulos † non quod vniuerſos attingat , qualitas enim adie-
cta diſpoſitioni ita eam afficit ſecundum qualitatis adiectæ
naturam,vt eſt tex.in terminis § ſed ius quidem ciuile. Inſtit.
de iu.nat.gen.& ciuil.c.ſtatutum,de elec.lib.6.& quando lex
ad certum locum pertinet,illos, qui ſunt extra locum, nõ li-
gat,c.1.& c.2.de conſtit.lib.6.l.fi.ff.de iuriſd. om.iud.

6 Secundo ſubiungit idem Gomeſ.rationem † quia ea eſt na-
tura legis vniuerſalis, vt ſit perpetua & ſtabilis , l.edita. ver.
perpetui edicti.C.de eden.Mil.in ſuo repert. in verb.lex.§ 2.
Archid.in c.donatum.1.q.7. ſed hæ vna cum authore ſuo defi
ciunt, vt patet in prœ verſ.ſuo tempore duraturę . Anchar.
d.conſ.297.num.2.Quinimmo hæ regulæ tantum cõditæ fue-
7 re,vt inſtruerentur cãcellaria & † eius magiſtratus in literis ex-
pediendis,vt patet ex regulis Ioan.XXII.& Benedicti,quod
cum ita ſit, non debet actus agentis operari quidpiam pręter
ius propoſitum,cap.ſi ſacerdos,de off.ordin.& vulgata l.non
omnis.ff.ſi cert.pet.

Tertia Gomeſ.ratio ea eſt,nã lex cõis, eo quod vbique pu-
8 blicetur,omnes ligat , vnde non † poteſt tunc allegari igno-
rantia,vt patet in authen.c. vt factæ nouæ conſtitutiones, per
totum.c.1.de poſtul.præla.c.nouit.de ſent.excõ. Bar.in l.om-
nes populi.....ff.de iuſt.& iur.cum ſim.ſed cum regulæ cancel
9 lariæ tantum in curia publicentur,ſequitur tantummodo † eas
ibidem obſeruari,idque ne ſequatur abſurdum,quod nimirũ
illi obligarentur illis regulis , apud quos non eſſent publica-
tæ.c.2.de conſtit. & c...eod.tit.li.6.

Quarto loco illud adducit , quia videmus ſententiã latam
contra legem cõem etiam non deductam, nec in iudicio alle-
10 gatam † eſſe ipſo iure nullam,l.cum prolatis , ff de re iudi.ca.
cum rite.ext.eod.tit. tamen ſententia contra regulã cãcella-
riæ lata valet,& tenet Feli.i c.1.de re iud. & ita ſeruat Rota.

Quinto illud confirmat , nam adde , vt lex vniuerſe liget,
11 oportet Principem dilucide † hoc mandare , vt lex obſer-
uetur omnino,vt fuit animaduerſum in l.neque Dorotheum,
C.de decurio.li.10 huc ſpectat contex. in c.1.de conſtit.

Hæ,& iſtis ſimiles Gomeſij rõnes in mediũ afferri poſſent
12 ad probandum regulas cancellariæ non probare † tanquã ius
commune,ſed locale,vt dictum eſt, quæ ſuſius proſequentem
dictum

dictum Gomeſ.in dict.q.a.conſulas,quas cauſa breuitatis hic omiſimus.

•Er quod antem dictum eſt in concluſione regulas probare tanquam ius locale,&c.

Primo limita hoc ex mente Gomeſ.dicto loco ſupra citato,
13 vinculũ vt plurimũ non ligare † niſi prius gratia præcipua,&
certa quadã formula,& ceremonia impetreutur, vtallegari,
& produci poſſent prædictæ regulæ. Gomeſ.dicto loco nu.4.

Ex quo videtur inferri poſſe vinculum ſingulare, & præcipuũ dictarũ adeo debile eſſe, nec ſtatutis ſingularibus comparari poſſit.Nam ſtatuta particularia quam primum ſunt publi-
14 cata † & in vnũ volumen redacta ligant ſuos ſubditos, vt tradunt * omnes in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iur.c.1.de cõſtit.
li.6.quod ſic nõ procedit in regulis cãcellariæ,quæ adeo cancellatæ ſunt,& certis finibus circũſcriptæ,vt licet regulę publi
15 centur,& in vnum volumen redigantur † non tñ per hoc vinculum aliquod inijciunt,nec poſſunt allegari, niſi prius impetrentur,vt dictum eſt ſupra, ſed hæc late tradentem adhibeas
Gomeſ.d.loco.nu.4.cũ ſeq.vbi poſt relatos concludit * cõem
eſſe opinionem, & iſtas regulas conſtituere ius generale etiã
16 extra curiam † arbitratur tamen fœdere diſtinctionis poſſe conciliari opiniones, vt ibi per eum. in fin. & videas infra in concluſione, regula cancellariæ, & de hac materia late gl. ad regul.cancella.26.incipient.item attendens.

CONCLVSIO CCLVIII.

ARGVMENTVM.

Canonis præſtatio quid probet.

SVMMARIA.

1 *Canonicis præſtatio probat ſubiectionem.*
2 *Canon ſi longo tempore ſolutus eſt pro aliquo fundo, probat fundum eſſe emphyteuticum.*
3 *Quod tempus ſufficiat in ſubiectione perſonali,vel in iure reali propter canonis præſtationem.*
4 *Canonem qui ſoluit triennio præſumitur etiam retro ſoluiſſe.*

1 CAnonis præſtationem † probare ſubiectionem habemus
a Mar.ab Affl.in feudal.tit.de controuerſ. inter maſcu.&
fœmin.nu.22.faciunt tradita per Bar.l.litibus.nu.2.C de agr.
& cenſit li.11.vbi dicit,quod ſi canon longo tempore ſolutus
2 ſit pro aliquo fundo † probari fundum eſſe emphyteuticum,
hoc voluit idem Bar.in l.cum de in rem verſo.ff.de vſur. Abb.
c.quod translationem,poſt nu.4.de off.leg.idem Abb.c.peruenit.per totum,ext.de cenſib.& conſ.74.in prin.1.par.Fel.poſt citar.c.cũ M.Ferrarien.de conſtit.idem Fel.c.cum Bertold.nu.
28.de ſent.& re iud.Iaſ.l.2.num.192.C.de iur.emphyt.& Dd.
* communiter in l.ſi certis annis. C.de pact.

Et iſta præſtatio,ſi agatur de ſubiectione perſonali, videli-
3 cet iure vaſallagij, ſiue homagij(vt cum noſtris loquar) † requiri tempus triginta annorum,ſed ſi agatur de iure reali, videlicet,quia quis poſſedit rem vti feudalem,& canonem pręſtitit,ſufficit decennium vt ex traditis per Clar.§. feudum.q.
19.vbi in vtroque dicto teſtatur hanc eſſe Dd.* receptam ſententiam, & de * communi quoque teſtatur Viuius inter communes opiniones.§.emphyt.ver.ſoluens alicui.

Quod ſi quis canonem ſe ſoluiſſe triennio probauerit præ-
4 ſumitur † etiam retro ſoluiſſe, ita conſuluendo cauit Barthol.
Soc.145.nu.4.vol.1.& pro hoc faciunt notata per Petr.Duen.
in reg.incip.apocha.

Ad id vero late à nobis tradita cõſulas in cõcluſione,Solutio,& in concluſione emphyteuſis annuã ſolutioné, in 1. ampliatio.ad hoc ſolet adduci.l.quicunque,C. de apoch.pub.li.
10.& ſenſere gl.& * communiter Dd.in l.2.C.de iur.emphyt.
probat Viuius inter communes opiniones,§.emphyt.in prin.

Ad hanc concluſionem vide vndecim ampliationes,& tres limitationes,quas refert Gabr.tit. de præſumptionib.conclu.
11.per totum.

CONCLVSIO CCLIX.

ARGVMENTVM.

Canonicus quomodo quis probetur,& præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Canonicum quem eſſe probatur per ſcripturam.*
2 *Scriptura requiritur ad probandum titulum beneficij, qui propter ordines conceditur.*
3 *Canonicum quem eſſe poteſt probari per teſtes.*
4 *Quo caſu probatio canonici poſſit per vnum teſtem fieri.*
5 *Canonicum legitime fuiſſe inſtitutum probatur,oſtendendo diu in eccleſia pro canonico manſiſſe,concurrente ſaltem fama vicinia.*
6 *Canonicus præſumitur legitime inſtitutus ex antiquitate temporis.*
7 *Canonicum quem eſſe probatur ex diuturnitate temporis,etiam abſque aliqua probatione tituli,vt inſtitutionis, vel confirmationis, ſiue in poſſeſſorio, ſiue in petitorio.*
8 *Matrimonium probatur per diutinam cohabitationem decem annorum, accedentibus alijs adminiculis.*
9 *Tempus adeo inducit præſumptionem tituli,vt quis nihil aliud cogatur oſtendere.*
10 *Titulus non præſumitur in beneficijs eccleſiaſticis ex temporis diuturnitate.*
11 *Poſſeſſor beneficij quocunque tempore illud poſſederit, ſemper cogitur ad oſtendendum titulum,ſi ordinarius illud petat.*
12 *Beneficia non poſſunt præſcribi,cum nullus in ijs iuuatur temporis diuturnitate.*
13 *Periculoſum eſt iudicare de ſententijs maiorum inter ſe diſſidentibus.*
14 *Poſſeſſio ſi antiqua eſt,præſumitur pro titulo,quem poſſidens non cogitur oſtendere.*
15 *Decennio poſſediſſe debet, qui vexatur à prælato ſuper titulo, & triennio qui ab alio.*
16 *Canonicus eſſe non præſumitur,etiam qui nominatur à Pontifice Max.*
17 *Papa ſi nominet quem ſub titulo dignitatis per huiuſmodi nominationem non præſumitur ipſum approbare in illa dignitate.*

1 CAnonicum quem eſſe,vt probetur,† requiri de iure ciuili ſcripturam,ſcriptũ reliquere Pet.& Cyn.in l.ſi qua per
calumniam,C.de epiſ.& cler.nam aiunt, ſicuti requiritur ſcriptura de iure ciuili ad probãdum ordines clericatus,vt nota-
2 tur infra in concluſione, Clericatus per teſtes † ea debet requiri ad probandum titulum beneficij, qui propter ordines
conceditur, c.cum ſecũdum,de præben. ſed de iure canonico
3 poteſt † probari per teſtes,vt reſpondit Alex.conſ.107.nu.7.
volu.7.quem videas,qui plurima adducit, & conſulas dictam concluſionem,Clericatus, in prima limitatione, & Rebuff. in ſua pract.bene.f.in forma litteratum cenſuræ,nu.23.cum ſeqq.
vbi aliam affert diſtinctionem,nempe, quia aut ex hoc alteri infertur magnum præiudicium,veluti ſi litigarem ſuper beneficio,& tunc,vel per ſcripturam,vel etiam per duos teſtes debet fieri probatio clericatus, quando probaretur amiſſio ſcripturæ, vel quando non eſt facta ſcriptura ratione impedimenti,aut non infertur magnum præiudicium, vt in clerico peregrinante,& tunc,& per inſtrumentum,& per teſtes fiet proba-
4 tio,vt per eũ.† Quinimo iſto caſu probatio poterit per vnum
teſtem fieri.Bal.& Fel.c.licet vniuerſis,in fi.extr.de teſtib.Rebuff.vbi ſupra,nu.24.Port.lib.2. commu.opin.concl.5.faciunt
tradita per Crauet.conſ.182.nu.15.

Præterea ſi quis aliquem canonicum legitime fuiſſe inſtitu-
5 tum probare velit, id commode facere poterit † ſi diu in eccleſia pro canonico manſiſſe,concurrente ſaltẽ fama viciniæ,
oſtenderit, vt conſuluit Alexand.conſil. 79.num. 14 volum.1.
qui rationem ſubiũgens,ait, propter temporis diuturnitatem
præſumi legitime fuiſſe inſtitutum, & omnia ſolemnia requiſi-
6 ta † in inſtitutione præceſſiſſe,quod ſine controuerſia probatur per l. quam Bartol. & * omnes Dd. arbitrantur in hac re ſingularem,& inſignem,in l.ſi filius. C.de pet. hæredit. & ibi
Bal.& idem Bal.in l.qui in aliena.§.ſed & ſi non adierit in 1.
notab.ff.de acq.hæred.

7 Illud ampliabis,vt verum ſit † etiam abſque aliqua probatione tituli,vt inſtitutionis,vel confirmationis, ſiue in poſſeſſorio,ſiue in petitorio,quod late proſequitur Tiraqu.in tract.
de præſcriptio.in verb.decem annorum.ver.ſexto eiuſdem farinæ,qui comprobat id per c.illud.de præſumpt. vbi per diutinam decem annorum cohabitationem ait probari matrimo-
8 nium † accedentibus alijs adminiculis,quẽ contex.Aur.Card.
Floren.Imol. Panorm. & Felin. trahunt ad matrimonium ſpirituale,id eſt,vt ad probationem tituli inſtitutionis, vel confirmationis ſufficiat longo tempore quem poſſediſſe beneficium,& habitum fuiſſe pro poſſeſſore,hęc Tiraq.d.loco ſupra
citato.

Vnde tempus,vt illi aſſerunt inducit præſumptionem tituli
9 adeo † vt quis nihil aliud cogatur oſtendere,quod idem ſpeciatim ſenſit Hoſt.in c.licet.in verb.officij,vna cum Pan.ibid.
col.pen.& Fel.col.4.nu.10.ver.3.cõcl.de ſimo.& Pau.de Caſt.
in cõſ.202.in cauſa confiniũ.ver.breuiter ſi bene lib.1. Dec.in
cõſ.36.exẽplũ inſtrumenti.col.3.ver.quinto nõ interuenit, &
in

Digitized by Google

in conſ. 118. viſo inſtrumento, & in conſ. 135. ad iuſtificationem Ioan. Corſe. in ſing. ſuo, in verb. titulus. Reſpōdit Fed. de Sen. in conſi. 61. vacante quodam prioratu, poſt nu. 2. ver. contra hæc opponit epiſcopus. & cōſ. 234. incip. principio ſuper 1. puncto, poſt n. 3. ver. præterea quicquid facit Papa. & decidit Afflict. deciſ. 268. nu. 10. & meminit Caſſad. in reg. cancel. deciſ. 8. & probauit Rub. Alex. in cōſ. 13. n. 7. atq; reſpōdit Riminal. in conſ. 319. n. 31. vol. 2. atq; Ferre. in cōſ. 218. n. t. conſuluitq; Gabriel. in conſ. 190. n. 7. idem ſenſit Ant. Gabriel. in concluſ. li. 1. tit. de præſumptio. cōcluſ. 1. nu. 17. vbi & contrariū ſentientes adducit, ſed præter hos Tiraquell. in d. loco de præſcrip. verb. decem annor. ver. ſexto einſdē farinæ, ad nauſeam fere plurimos adducit, nos vero oportunius hæc tradentus in concluſ. titulus, vbi iſtius rei propria ſedes eſt, & nonnulla attigimus in concluſione, beneficium, ad quę te reijcio.

Huic ſententiæ prædictę de acquiſitione tituli, veluti ex diametro repugnat (vt aiūt) qđ ſcribit Bal. in c. ex parte, i princ.
10 de teſtib. vbi per illū tex. animaduertit† ex tēporis diuturnitate nō præſumi titulū in bñficijs eccleſiaſticis, quod idē voluit Bal. in l. male agit, C. de præſcript. 30. annor. & in l. nō mutatur. C. de lib. cauſ. dū dicit, cōem errorē, de quo in l. Barbarius. ff. de offic. prætor. operari tm̄ in tēporalibus nō autem in ſpiritualibus, vt obſeruat Innoc. in c. nihil, de electio. & reſpōdit Soc. in conſ. 270. num. 2. vol. 2. atque conſuluit Bombin. in conſ. 29. & tradidit Angel. in l. ſi maior. n. 2. C. cōmun. diuidū. & idē Bal. in c. cōtingit, col. 7. ver. quæro nūquid titulus eccle
11 ſiæ, de dolo & contumac. vbi in hāc deſcēdit ſniam† poſſeſſorem beneficij quocūque tempore illud poſſederit, ſemper cōpelli ad oſtendendum titulum, ſi ordinarius illud perat, & idē conſi. 209. caſus talis eſt, vbi dicit, nullū in beneficijs inuari te
12 poris diuturnitate, † quia non poſſunt præſcribi, per d. ca. ex parte, & Soc. qui elegantiſſimum Baldi dictū exiſtimat in d. l. non mutatur, in conſ. 59. viſo elegantiſſimo, colum. 2. ver. circa quartam dubitationem, lib. 1. & Iaſon in l. ſi certis annis, col. 3. facit quod notatur. C. de pact.

Qua in re diligens lector facile poterit obſeruare Bald. vt alias ſępe, ſibi fuiſſe cōtrariū, cū aliter ſenſerit in l. q in aliena ff. de acq. hær. & in l. ſi filius, C. de peti. hæred. & in l. ſiue poſſidetis, C. de probat. & aliter in allegatis ſupra anctoritatib*.

Verum vtra complectenda ſit opinio, aliorum eſto iudiciū;
13 præcipue† cum periculoſum ſit iudicare de ſementis maiorū inter ſe diſſidentibus, vt ait Franciſ. Aret. conſ. 155. ſtatum in ingreſſu, & tradidit Tiraquell. de præſcript. verb. decē annorum. §. 1. gloſ. 4. verſi. in qua re Bal. vt vides.

Quapropter mihi ipſe ſatis in præſentia feciſſe videbor, ſi aliorum opiniones, & ſententias retulero, vt cuiuſcunque optio ſit, illam opinionem, quæ magis ſibi æqua, & ratione fulta videbitur, ſequi.

* Communis nihilominus videtur opinio † vt ſi poſſeſſio
14 antiqua ſit, præſumatur pro titulo, ideo non cogitur poſſidēs oſtendere, vt per Felin. d. cap. licet Heli, nume. 20. verſi. tertia concln.

Sed quæro in propoſita quæſtione, quod dicatur longū tēpus? Reſpon. quod ſi quis vexatur à prælato requiritur decē-
15 nium, ſi vero ab eo, qui non ſit prælatus, † ſufficit triennium ad defenſionem poſſidentis, iuxta regulā cancellariæ de triēnali poſſeſſore ita Fel. d. c. licet Hel. nu. 11.

Verumtñ ad id conſulas concluſionem noſtram, titulus, vbi vberius hæc explicata fuere, atque nonnulla animaduerſa ſupra in concluſione, Benef. quam, ſi placuerit, videbis.

16 Cum igitur iſtis rationibus quis probetur canonicus† non tñ ſi Pontifex Maximus quempiam canonicum nominet, iccirco canonicum eſſe præſumetur: licet n. ſummus Pontifex quem ſub titulo cuiuſlibet dignitatis, etiam ex certa ſcientia, verbo, conſtitutione, vel literis nominet, honoret, vel quouis alio modo accipiat, non tñ per huiuſmodi nominationem in
17 illa dignitate; ipſum nominatū approbare præſumitur, nec quicquam ei noui iuris tribuere, vt ſancitum eſt in clem. fin. §. ſimiliter quoque iuncta gl. ſuper verb. approbare, de ſentent. excōmu. vt tradidit Ioā. de Silua in tract. de bñfic. qſt. 10. par. 3. n. 16. verſi. pro ſolutione præſentis qōnis. hoc idem aſſerit diſting uēdo, Bonicōtius filius Io. And. in tract. paruulo de priuileg. cleric. n. 14. & latius hęc proſequutus eſt Io. And. i reg. non licet actori. de reg. iur. in 6. vbi ex profeſſo examinat qōnem, & ſub nu 5. in hāc deſcendit ſniam, nominationem illā ſaltem facere præſumptionem, vt impediatur iuriſdictio iudicis ſecularis pro remiſſione clerici capti.

Ad hæc illud etiam in controuerſia verſatur, an canonicus, qui ſe reſediſſe aſſerit, an capitulum, quod id ab illo factū negat, atque an ille, qui canonicū nō rite ingreſſum, an ipſe, qui affirmat, illud probare debeat, ad quod conſulendus erit Fel. in c. ex literis. n. 2. de probatio. & Paul. de Leaza. in diſputat. capitulum petijt.

CONCLVSIO CCLX.

ARGVMENTVM.

Canonicus an teſtis eſſe poſsit.

SVMMARIA.

1 *Canonicus regularis non poteſt in iudicio teſtimonium perhibere.*
2 *Teſtamentum, in quo monachus abſque ſui ſuperioris licentia eſt teſtis, poteſt impugnari.*
3 *Monachus pro mortuo habetur mundo.*
4 *Monachus ſi mortuus præſumatur, ad intelligi debet quoad matrimonium.*
5 *Monachi, vel conuerſi cuiuſuis religionis teſtes eſſe non poſſunt iniuſſu illius, cui ſubſunt.*
6 *Canonici admittuntur in teſtes, quando agitur de cauſis propriæ eccleſiæ.*
7 *Canonicus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſui canonicatus.*
8 *Canonici teſtimonio minor, vel maior fides eſt adhibenda, prout eius ad cauſam ſtudium patitur.*
9 *Canonicus teſtificari poteſt pro collegio, & capitulo.*
10 *Canonicus teſtis etiam eſſe poteſt in cauſa ſuæ præbendæ.*
11 *Canonicus regularis in teſtamento ad pias cauſas teſtis eſſe poteſt.*
12 *Canonicus religioſus, & quilibet alius clericus iniuſſu ſui Prælati teſtimonium dicere non debet in cauſa priuatorum.*
13 *Depoſitio canonici religioſi ſine authoritate ſui Prælati coram iudice ſeculari vel alio valet, ſi ſponte depoſuit.*

1 CAnonicum regularem †nō poſſe teſtimonium in iudicio perhibere, tradidit Spec. tit. de teſtam. verſi. item excipitur, quod eſt monachus. cui aſſentitur Angel. in auth. de monach. §. cogitādū. & Inſtit. de teſtam. §. teſtes. & ibi not. & gl. in §. 1. Inſtit. de iur. perſona. in verb. aut ſerui, verſi. itē de monacho. idē Spec. d. tit. de teſte, verſic. qđ de monacho, & verſ. itē quod eſt clericus. idē ſequutus eſt Dom. Nellus à Sācto Geminiano tract. de teſtamēt. n. 22. eidē ſentētiæ ſubſcripſit Anton. de Butrio in c. cū nūtius, de teſtam. quod placuit Cāpeg. ſuo tract. de teſtib. reg. 91. c. monachi. vbi gl. fin. 16. quæſt. 1. c. 2. de poſtul. c. nō magno, ne cleric. nel monach. l. 3. § in bello. iūcta gloſ. ſuper verb. ceſſerit. ff. de re milit. c. quid ergo, 11. quæſt. 3. & ibi gloſſ. fin. Stephan. Aufrer. in tract. de reprobat. teſti. n. 13. verſi. canonicus regularis nō pōt. Ioan. Fab. in §. teſtes. nu. 3. Inſtit. de teſta. quo in loco inquit, teſtamētum poſſe
2 impugnari† in quo monachus abſq; ſui ſuperioris licentia eſt teſtis. gloſ. in auth. de teſtib. i §. ſi vero dicat ſeruilis ſup verb. ita ſit. circa fin. verſi. itē quid de monacho. c. ſup prudentia. in fin. 14. quæſt. 2. rōnē aſſert gl. in d. auth. tit. dē teſtib. §. ſi vero dicatur. in verb. ita ſit, circa finē, verſic. itē quid de monacho.
3 volens eā eſſe, quod† monachus pro mortuo habetur mūdo.

Diuerſū ab hac re vī voluiſſe Accurſ. in auth. ſi teſtis productus dicatur, ſuper verb. impleatur C. de teſtib. pl. 1. ff. de teſtib. & idē Accur. tradit in §. cogitādum. ſuper verb. teſtes in auth. de monach. quo i loco illud accurate obſeruat, quod etſi
4 monachus mortuus pręſumatur, † id tū intelligi debet quoad matrimonium, vt in §. ſi antē, eod. tit. de monach. in auth.

Concordes hos efficere poteris, vt prior ſentētia locū ſibi vendicet de iure canonico, vt ibi allegata, & per totum titulum, ne cleric. vel monach. quod animaduertit apoſtil. ad d. gloſſ. in verb. teſtis. §. cogitādum. poſterior vero, vt procedat de iure ciuili, vt cauetur in d. gloſſa, & ibi apoſtil.

5 Amplia concluſionem, etiā locum habere in quolibet alio monacho, vel conuerſo, aut alterius cuiuſuis religionis† qm̄ teſtes eſſe non poſſunt iniuſſu illius, cui ſubſunt, arg. d. c. monachi. 26. quæſt. 1. c. 2. de poſtul. c. nō magno. ne cler. vel. monac. Stephan. Aufrer. tract. ſuo de reproba. teſti. nu. 22. & ver. canonicus regularis non poteſt. nn. 13. conſulas late docentē Campeg. tract. de teſtib. reg. 91. cum aliquot ſeqq.

6 Primo limita concluſionem, vt vera non ſit, qñ agit de cauſis propriæ eccleſiæ† in quibus canonici admittūtur in teſtes, vt ſancitum eſt in auth. ingreſſi. C. de ſacroſanct. eccleſ. & ibi gl. 14. quæſt. 2. per totum, & ibi gl. Ang. in auth. de monach. §. cogitandum. Antonius de Butr. in ſuo repertorio in d. teſtis, in col. 28. allegat notabiliter auth. ſi dicatur. C. de teſt. in gloſ. Campeg. dict. tract. reg. 93.

Secun-

7 Secundo limita, vt canonicus poſſit eſſe teſtis† in cauſa ſui concanonici, teſtis eſt ad id gl & ibi Sicul.& Fel.nu.4. verſi. no quod canonicus.c.cum R.de off. deleg.ſuper verb.eũ ſint eius ſocij.Srepha.Aufre.d.tract.de teſt. poſt n.13.verſ. adde quod canonicus.D.Nell.à Sancto Gemi.d.tract.de teſtib. nu. 22.cum allegatis ibi p et eum.

Verumtamen minor, vel maior fides eis eſt adhibẽda pro-
8 ut illorum †ad cauſam ſtudium patietur, uam eorum vox eſt ſuneſta, quam reprimi potius, quam audiri oporret.c.placuit. 2.quæſt.7.l.Deo nobis.C.de epiſc. & Cler.Crot. in ſuo tract. de teſtib.numero 75.& Aufre.vbi ſupra poſt dictum numerum 13.

Tertio limita, vt poſſit teſtificari canonicus pro Collegio,
9 & Capitulo. † c.& inſuper.& ibi Imo.numero tertio de teſtibus cuius rei ita videtur eſſe ratio, quia ipſi reddunt teſtimonium vt ſinguli, non vt vniuerſitas, vt tradit Innocen.d.loco,& videas ea, quæ à nobis dicta fuere ſupra in concluſione, Abbas. Quod tamen eſt intelligendum, dummodo ipſe non agitet in cauſa, vt ſupra dixi in dict.concluſi.Abbas, & conſulas infra concluſionem, Clericus, & concluſionem, Monachus.

10 Quarto limita, vt etiam canonicus teſtis eſſe poſſit in† cauſa ſuæ præbendæ, vt dictum eſt ſupra in concluſione Abbas,& dicetur infra in concluſione Clericus, tradit Bald.ratione canonici regularis, in additio.ad Spec in d.tit.de teſt.verſ. Monachus.

Quinto fallit concluſio, etenim canonicus regularis in te-
11 ſtamento ad pias cauſas† teſtis eſſe poteſt, ita docuit Bal. in l. 1.penul.col.C.de ſacroſ.eccle.& in repet. comprobat id per auth.de monach.Campeg.in ſuo tract.de teſtib.reg.94.in 4.limit.quod corroborat argumento à minori ad maius, nam ibi aſſerit, Monachum poſſe eſſe teſtem ad pias cauſas, ergo multi magis canonicum, cum in illo non ſit tanta religionis, & voti aſtrictio.

12 Sexto declara, quia licet canonicus religioſus,† & quilibet alius clericus teſtimonium dicere non debeat in cauſis priuatorum,& vbi aliter veritas haberi non poſſit, id ſine licentia ſui Prælati fieri non debeat c.quanquam.14.quæſtio.ſecunda. Nihilominus ſi ſponte deponit ſine auctoritate ſui Prælati co
13 ram iudice ſeculari, vel alio iudice non ſuo† valet eius depoſitio.Abb. in c.cum nuncius.numero 3.& 4.extra de teſtibus, & ibi Felin.numero 3.gloſſ.Abb. & alij. in cap.1.in gloſſ.fin. de iura.calum.Roland.à Valle conſil. 24.numero 77.cum ſeq. lib.1.

CONCLVSIO CCLXI.

ARGVMENTVM.

Canonizatio quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Canonizationis probatio difficilis.*
2 *In canonizatione quæ requiruntur.*
3 *Canonizandus quis non eſt ob ſanctitatem ſolum.*
4 *Peccatum eſt dare eleemoſynam propter inanem gloriam.*
5 *Bonitas vitæ in quibus conſideratur.*
6 *Superbis Deus reſiſtit, ſed humilibus dat gratiam.*
7 *Quæ requiruntur ad probandum vitam laudabilem confeſſoris canonizandi.*
8 *Ad canonizandum aliquem non ſufficit ipſum fuiſſe eximie doctum, vel prudentẽ, vel præter omnes in omni ſcientiarum genere peritiſſimum.*
9 *In martyribus canonizandis quæritur tantum de miraculis, & de cauſa propter quam paſſi ſunt*
10 *Sanctitas vitæ ſufficit ad meritum animæ canonizandi.*
11 *Cauſa, propter quam quis patitur, vt canonizetur, debet eſſe à Sancta Romana eccleſia approbata, & confirmata.*
12 *Permulti hæretici crudeliſſimum genus mortis perpeti non dubitarunt potius quam à peruerſa ſua hæretica opinione diſcedere.*
13 *Sententia mortis omnium terribilium maxime horribilis, horrifica, & formidabilis.*
14 *Multi catenis circumuincti dum cremarentur, canere non ceſſabant, donec mors eorum abrumperet.*
15 *Georgius Cella Nauarrienſis ciuis Bononiæ hæreſeos conuictus, ſpreto tormenti terrore, & ſpatio ad ſalutem recuperandam obiit ante in hæreſi permanens, carmina ſemper decantans, donec vnaquæque pars corporis ſui combuſta fuit.*
16 *Anglici circunſtantium hæretici impium facinus, qui etiam viuus igne torreri, quam à nefaria hæreſi deſiſtere, maluit.*
17 *Georgius Serniæ, quæ Myſiæ pars eſt Princeps, dixit ſe malle regno priuatum laqueo vitam finire, quam à paterno auitum ſuorum religione diſcedere.*
18 *Viri animo fortiores eſſe ſolent.*
19 *Puerulæ, ac mulieres permultæ non minus ad mortem conſtanti animo ſe prepararunt, quam ſi ad nuptias, vel ad ſaltus profectæ fuiſſent.*
20 *Separatio extrema corporis & animæ quam ſit contraria naturæ, exemplo Domini noſtri Ieſu Chriſti oſtenditur.*
21 *Duarum mulierum Bohemarum conſtantia in ſcelerata diſciplina inſiſtente.*
22 *Margarita Tridentina fratris Dulcini hæreſiarchæ concubina crudeliter comburi maluit, quam ſcelus, quod profitebatur deſerere.*
23 *Corpora damnatorum apta adultioni.*
24 *Miracula probari debent ad ſanctum canonizandum.*
25 *Miraculum ex Deo ſit cum vita bonitate eius, per quem ipſe id operatur.*
26 *Miracula aliquando fiunt per malos, arte quadam magica, & diabolica.*
27 *Miraculis ſtatim non eſt credendum, eo quod aliquando etiam fiunt à ſceleratis hominibus.*
28 *Apollonij Tyanei magicæ operationes quæ miracula appellabantur.*
29 *Arphaxat, & Zoroes magi, pro Dijs ſe venditarunt in Nuddaner urbe Aethiopiæ facti miraculis clari.*
30 *Miranda facere, donum eſt Spiritus ſancti.*
31 *Ioannes & Mambre Ægyptij magi coram Pharaone quæ miracula fecerint.*
32 *Pythoniſſa quædam ad vitam reuocauit Samuelem precibus Saulis Regis.*
33 *Miracula magorum non miracula ſunt, ſed præſtigia proprie dicuntur.*
34 *Miraculum accidit præter rerum naturam.*
35 *Theſpeſion Gymnoſophiſtarum in Aethiopia Dux magicis artibus effecit, vt arbor Vlmus Appolonium ſalutaret.*
36 *Miraculum ex hominum merito contingere debet non vi verborum.*
37 *Miraculum debet eſſe apertum, non autem latens.*
38 *Miraculum ad corroborationem fidei eſſe debet.*
39 *Teſtes ſuper miraculis diligentiſſime ſunt examinandi, & ſigillatim inducendi.*
40 *Miraculorum frequentia probari debet à pluribus teſtibus, quam duobus.*
41 *Teſtes examinari non debent ſimul, ſed quilibet ſeparatim, & ſeorſum, vnuſque poſt alium.*
42 *Teſtibus ſuper miraculis debet adhiberi diligens inquiſitio ſingularum circumſtantiarum.*
43 *Miracula ad canonizandum aliquem non ſolum probari debent in vita facta, ſed etiam poſt mortem.*
44 *Vincentij Ferrarienſis ordinis Prædicatorum mors, & canonizatio, & Bernardinus Senenſis ordinis S.Franciſci canonizatio quo tempore ſecuta ſint.*
45 *Bernardinus Senenſis, & Vincentius Ferrarienſis ſeptem annis ante mortem miraculis claruerunt.*
46 *Miracula plura requiruntur ad canonizandum aliquem.*
47 *Margarita Belgica Louanij oriunda, ob eiuſdem caſtitatis conſtantiam crudeliter occiſa, in flumenque rapidiſſimum proiecta, contra rapidiſſimos fluctus viſa fuit mirabili ſplendore natare.*
48 *Virguncula Parmenſis miracula quædam, licet admiranda, non tamen ad canonizationem ſufficientia.*
49 *Miracula vnum vnicum ad canonizationem non ſufficit, ſed plura deſiderantur, & in vita, & poſt mortem in perſona canonizandi diuina gratia facta.*
50 *Canonizare ſanctos poteſt ſolus ſummus Pontifex.*
51 *Pontifex Maxim. Dei Optim Maxim perſonam & vices gerit in terris.*
52 *Deus, & Pontifex Maximus vnum, & idem tribunal faciunt.*
53 *Summus Pontifex eſt ſupremus Dei Vicarius, atque mentitur, qui aliter ſentit.*
Pontifex Maximus eſt ſuper omnes, & ſuper omnia in ſpiritualibus, ibidem.
54 *Summus Pontifex vti Vicarius Chriſti, qui canonizat ſanctos in eccleſia triumphante ſic canonizat ſanctos in eccleſia militante.*
55 *Canonizatio ſanctorum iure, ac merito ad ſummum Pontificem pertinet.*
56 *Epiſcopus non poteſt ſanctos in ſua diœceſi canonizare.*
In canonizatione non requiritur conſenſus Cardinalium. ibid.
57 *Pontifex in canonizatione errare non poteſt, ſicut nec in cæteris, quæ reſpiciunt fidẽ eccleſiæ.*
58 *Quæ in canonizatione obſeruanda ſint.*
59 *Miracula hodie Deus rare operatur.*
Miracula ſunt veriora ſigna ſanctitatis alicuius ibid
60 *Miracula interdum etiam fiunt ab improbis hominibus.*
61 *Circa miracula maius periculum verſatur.*
62 *Miraculorum operatio frequens creſcere debet, fama de operibus percrebreſcere, & in cordibus Chriſtianorum opinio ſanctitatis, antequam quis canonizetur.*
63 *Pontifex Romanus quæ facere debeat, quando continuis ſupplicationibus fama, & miraculorum continuatione eidem inſtatur pro canonizatione alicuius, vide vſque ad finem concluſionis.*
64 *Summus Pontifex compellitur ad requirendum conſilium epiſcoporum, vbi de fide agitur.*
65 *Qui non ſunt ſcripti in matricula, ſunt tanquam priuati.*
66 *Militibus ſcriptis in matricula ſolum danda ſunt priuilegia militaria.*
Mercator non deſcriptus in matricula, non gaudet priuilegio mercatorum. ibid.
67 *Qui non reperitur ſcriptus inter alios de vniuerſitate, non præſumitur eſſe de vniuerſitate.*
68 *Canonizare, nec adſcribi aliquis poteſt ad ordinem, & dignitatem Apoſtolorum.*

1 QVam difficilis,& arduæ probationis ſit, vt quis in canonizatorum numerum referri dignus cenſeatur † facile id ille dijudicabit, qui varia hominũ,& ſtudia,& appetitus, quibus aguntur, inſpexerit. Tanto enim canonizationis eſt probatio difficilior, quanto canonizatorum veneratio magis colenda eſt,& obſeruanda. Multi quippe viſi ſunt,& in dies (Dij melius faxint) videmus quamplurimos, qui nomini perpetuo ſtudentes, ſe & quotidianis vigilijs, & abſtinentia continua conficiunt, vitæ ſuæ neceſſaria ſubducentes, diſciplinis, ac ſupplicijs aſperrimis ſe quaſi mactant,& quanis denique vitæ duritia; in dies magis afflictantur acerbiſſimè: quorum tamen meritum apud Deum ter Opt Max.exiguum eſt, aut omnino nullũ. Idq; ea ratione potiſſimũ, quod ipſe,

Digitized by Google

ipſo,cum ſit ſcrutator (ſecundum Prophet.) cordium,renum,
omnia in iſtiuſmodi præter animi integritatem, & ſinceritatem reperiat. Inanis enim gloriæ appetitus ſæpe hominem
tranſuerſum agit, & ad huiuſmodi vitæ accerbitatem, & vt
quiduis etiam patiatur,compellit,quam, vt ſinceri, & boni
quid ſupponat, tantum ſiquidem eſt relinquendi quidpiam
poſteritati, quod de ſe dicatur,poſtquam è viuis exceſſerit,
deſiderium.

In hac ergo difficilis probationis materia ex multis pauca
idque qua poteſt fieri breuitate perſtringam.

Duo in primis,vt quis canonizetur,probanda eſſe cenſeo,
2 vitæ præteritæ ſanctitas,& integritas, † Deniquc eius perſonæ,ſiue vitam,ſiue mortem miracula illuſtraſſe.Nec in hoc ſola ſanctitas vitæ,quoad actum canonixandi,ſufficit,quoniam
facile contingere poteſt,vt ficta,vel ſimulata ſit,vt ſupra diximus,nec rectum reſpiciat finem, ſed potius appetitu inanis
gloriæ bonum ſe ſimulabat, vt diceretur bonus, licet reuera
nō eſſet,vt ſunt hypocritæ,vt ſanctiſſime ſcripſit D.Matthęus
7 c.Incedunt induti de pellibus ouium,intus autem ſunt lupi
rapaces.Vnde huiuſmodi vita non eſt meritoria,imo demeritoria,& contra tales exclamat Paulus dicens: Vide quantum
bonum eſt charitas,ſi ita martyrium ferimus,vt noſtras velimus reliquias ab hominibus liberari, & ſi opinionem vulgi
ſectantes,ſanguinem intrepidi fuderimus,& ſubſtantiam noſtram vſque ad medietatem propriam dederimus, huic operi non tam præmium,quam pœna debetur,& perfidiæ magis
tormenta ſunt, quam corona victoriæ. cuius opinioni pa-
3 trocinatur, eandem ſententiam tenens, † ſcilicet, quod ob
ſanctitatem ſolam quis non ſit canonizandus, frater Auguſtinus de Ancona in ſumma de poteſtat.eccleſ.quæſt.15.dub.2.
de quo tranſumptiue in c.vide 1.quæſtio.1.ideo dicit ibi gl.
4 dare eleemoſynam propter inanem gloriam† peccatum eſſe,
argu.c.militare.23.quæſtio.1.Vnde dicitur in Euangelio Matthæi 6.cum facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te. &
eodem loco in fine: Neſciat ſiniſtra quod faciat dextera. Et
hæc bonitas vitæ conſideratur,in multis laboribus, in mori-
5 bus caſtis,† in ſtrenuis actibus.c.miramur.verſi.nec poteſt de
eius moribus 61.diſtinct.& hoc oportet præſenti teſtificatione prædicari,& bonæ famæ præconijs non taceri, c.quatuor.
2.quæſtio.a.ſ.cur enim homines fama bonos cæteri obſeruant
in vita, & venerantur, rurſus vero qui fama mali habentur,
ſpernunt,& abhorrent.Vnde ſi ſummus Pontifex illum canonizaret,qui fama bonus non haberetur, nedum non venerarentur illum fideles quod deberent,ſed irriderent, vt inquit
D.Frater Auguſtinus in ſum.de poteſta.eccl.quæſt.15.in 3.dubio.Maxime etiam quæri debet de ſimplicitate, & humilita-
6 te,quia ſuperbis Deus reſiſtit,humilibus† autem dat gratiam.
Iacob.4.

Item debet inquiri,an in vita perſecutiones paſſus fuerit,
c.omnis.qui.7.q.1.& an paſſus ex charitate, c.fin.incip. ibi
aduuat.d.7.q.1.& d.c.vide quantum bonum.Iſta probantur,
per Dd.in c.1.de reli.& vener.ſanct.per Io.And.& alios Dd.
in c.vnico.eod.tit.in 6.

Ad probandum vero vitam laudabilem canonizandi io cō-
7 feſſoribus adduci poteſt, † quod dicitur de epiſcopo confirmando,ſecundum Hoſtien.in ſumma de elect.§.qui eligitur.
verſic.canon non tamen antiquus.cuius hęc verba ſunt: debet eſſe natura prudens,docilis,moribus temperatus,vita caſtus,ſobrius,ſuis negotijs ſemper cauens, humilis, miſericors,litteratus,affabilis,in lege Domini inſtructus, in ſcripturarum ſenſibus acutus, in dogmatibus eccleſiaſticis exercitatus,& ante omnia fidei documenta ſimplicibus aſſerens,ſcilicet Patrem & Filium,& Spiritum ſanctum,&c.c. qui epiſcopus.23.diſtinct.cap.fin.50.diſtinct. Non tamen ſufficeret ad
8 canonizandum aliquem,† ſi fuerit eximie doctus, vel prudēs,
vel præter omnes in omni ſcientiarum genere peritiſſimus,
dicuntur enim tales non in vniuerſum in ſe boni, quales oporteret eos eſſe, qui debent generaliter omnibus prodeſſe,
cuiuſmodi ſunt ſancti,ſed ſunt in ſe præcipue boni illo bono
intellectus,& ſimilium,ita dixit frater Auguſtinus de Ancona,in ſumma de poteſt.eccleſ.quęſt.15.dubio 1.vbi etiam dubio quinto ſentit,nec ob donum prophetiæ debere quem ca-
9 nonizari.In martyribus enim non fit tanta examinatio, † ſed
quæritur tantum de miraculis,& cauſa,propter quā paſſi ſunt
argum.c.cathechumenum.& c.baptiſmi vicem.de conſecra.
diſtin.4.ſecundum Hoſt.in ſumma de reli.& vener. ſanctorū,
10 ver.& hæc intelligas.ſufficit tamē iſta ſanctitas vitæ † ad meritum animæ canonixandi,ſecundum ſanctum Auguſt.in c. teneamus.1.q.1.

Nec fruſtra additur cauſa,propter quam paſſi ſunt. Non.n.
eſt reſpiciendum ad ſupplicij genus,vel tormentorum aſperitatem,niſi cauſa, propter quam quis patitur à Sancta Roma-
11 na eccleſia approbata, † & confirmata ſit. Quot enim hiſce
noſtris infeliciſſimus, ac deplorandis temporibus vidimus,
qui blanditijs,falſiſque hęreticorum doctrinis in fraudē pellecti,& ſeducti;laqueiſque diabolicis irretiti,quoduis etiam
crudeliſſimum genus mortis perpeti non dubitarunt, quam
12 vel latum quidem vnguem † à peruerſa ſua hæretica ſcabie diſcedere. Non paucos equidem vidi in medijs ignibus carmina,hymnoſque, non Deo creatori ſuo,ſed diabolo,cui ſemper decepti ſeruierant,modulaſſe,ac alacri fronte,lætoque a-
13 nimo geſtientes,ſententiam mortis,† quæ omnium terribiliū
maxime horribilis,horrifica,& formidabilis eſt (vt ait Plato)
ſuſtinuiſſe,qui cum iam igne ferventiſſimo,catenis circūuincti cremarentur,canere non ceſſarunt,donec catenis iam ca-
14 dentibus medij ſcinderentur,† ac mors ipſa vocem abrumperet.Qualis fuit Georgius Cella Nouarienſis ciuis, qui cū Bononiæ hæreſeos cōuictus eſſet, eumque nec promiſſa,nec minæ à propoſito deducerent, vt viuus combureretur,damnatus fuit. Itaque in ſumma pyra ſine laqueo vllo conſtitutus,
veſte ſeuo delibuta amictus eſt,vt tormenti aucto terrore facilius à ſuo propoſito reuocaretur. Verum cum in ſententia
perſtaret,vt ad pęnitentiam quoque regreſſus relinqueretur,
in vna pyra prius coniectus ignis, ita eam ſenſim ſuccēdebat
vt adhuc ſpatij permultum Georgio ad ſalutem retinendam,
ſi eum pęniteret,daretur. Cæterum quo periculum magis au-
15 gebatur,eo obſtinatius in hæreſi permanēs,† & carmina decantans,paulatim,donec vlla pars ſuperfuit, combuſtus eſt,
Ful.lib.3.c.3.Egnat.lib.3.c.3.

Pertinaciſſimus etiam fuit in malo propoſito ętate noſtra,
dum iſta in manibus haberemus nondum typis impreſſa, quidam Anglicus hæreticus, qui Romæ in Baſilica diui Petri dū
publice ſacerdos mane ſacra de more peragit, audacter, &
imprudenter ſacrum calicem è ſacerdotis manibus abripuit,
in mediumque templum vbi frequentiſſime,vt rei diuinæ intereſſent,conuenerant homines,proiecit. Quod cū,vt Chriſtianam religionem probro afficeret, ſe auſum fuiſſe, aſſereret, ſeque pro falſa religione ſua omnia tormentorum gene-
16 ra perpeſſurum confirmaret:in media† pyra ſudi alligatus,
cum nūquam à duobus ſocietatis Ieſu integerrimis patribus
Anglicis,à nefaria ſuperſtitione, quam profitebatur,abduci,
& ad ſanctiſsimam Chriſtianam religionem reuocari poſſet,
abſciſſa prius impia manu,qua deteſtandum ſcelus aggreſſus
erat,viuus exuri,& torreri maluit.

Quin etiā Georgius Sęruiæ, quæ Meſiæ pars eſt, Princeps,
ac dñs,cum Græcorū errorē ſequeretur, in catholica fide hortatus à Ioan.Capiſtrano celeberrimo Minorum fratrū cōcio-
17 natore,vt ad Romanæ eccleſiæ dogma veniret,dixit † ſe malle regno priuatū laqueo vitam finire,quam à paterna,auorūque ſuorū religione diſcedere.Fulg.li.6.c.4. Neque hoc ſpe-
18 ctaculū in viris ſolum,† qui animo fortiores eſſe ſolent, ſed,
proh dolor,in iuuenculis,ac mulieribus tenuioris,& imbecillioris naturæ quoties editum eſt? Hæ etenim non minus ſe ad
mortem generoſo,conſtantique animo præparabant,quam ſi
19 ad † nuptias vel ad ſaltus prodirent. Cū tamen,quam naturæ
illa extrema corporis,& animę ſeparatio ſit contraria, ſatis
Domini noſtri Ieſu Chriſti exemplo docemur, qui cum iam
mortis hora à Deo Patre ab ęterno decreta immineret,ſudo-
20 re ſanguinis aqua mixta,† vt diuinæ hiſtoriæ teſtantur,manauit,& tū hęc omnia,vt maiori,tum probro,tum etiam animæ
feliciſsimę diſpendio afficiantur,ſupplicia ſuſtinent.

Legimus enim in Bohemia, poſt Venciſlai Regis mortem,
Gallū quendam,natione Picardum nouæ hæreſis ſcelus in eā
intuliſſe.Is Adami nomine inter ſectatores vſurpato,cū adoptiuū ſe Dei filium appellaret,atque redigere gentem ad primos hominū ritus vellet,inſtituit,vt nudi degerent,ac promiſcuus ſęminarū vſus eſſet.Cuius turpitudinis magnitudinem
abominatus Ioannes Ziſca, qui eo tempore magna ex parte
Bohemorum genti imperabat,Gentem hanc, quæ Limericij
amnis inſulā incolebat,adortus, occidione deleuit, ſuperſtitibus

Digitized by Google

tibus tantū fęminis duab. qđ eas grauidas eſſe inuenerit. Hæ
autē, cum neq; poſt partum diſcedere à ſceleratæ diſciplinæ
inſtituto vellent, & propterea ſupplicio ſuccenſis ignibus ro
go iniectæ afficerentur, carmina modulātes nunquam, donec
eas vità defecit, canere deſiuerunt. Egnat. li. 3. c. 3. Fulgoſ. lib.
3. c. 3. Parem quoque obſtinationi coniunctam Nouariæ patiē
tiam oſtendit Tridentina mulier Margarita nomine, fratris
Dulcini hæreſiarchæ coniunx, cuius hæreſis haud multū ab-
horrebat ab ea, de qua nuper dictum eſt, in eam ſectam, cum
22 ingentem traxiſſet numerum, comburi maluit † quam ſcelus,
quod profitebatur, deſerere, id quod Bonifacij Octaui Ponti
ficatu actum fuit. idem ibid.

Vult quippe Deus interdū huiuſcemodi homines obdura-
tos, ac hęretici prauitatis laqueis irretitos & hoc in ſeculo
torqueri, grauiora tamen animæ reſeruās in futuro ſupplicio,
poſtquam corpora eorum aptiora erunt combuſtioni, dicen-
23 te ſcriptura, † & erunt corpora damnatorum apta aduſtioni.
Vt econtrario legimus multis ſanctorum Patrum, & hoc in ſe
culo proſpera illis contigiſſe omnia, & tamen poſt hanc vitā
frui illa æterna beatitudine, & felicitate nunquam intermori
tura, ſed ad reliqua pergamus.

Secundo, vt dictum eſt ſuperius, ad ſanctum canonizādum
24 debent probari miracula, hoc eſt, † vt Deus eius ſiue, mortē
ſiue vitam nonnullis miraculis illuſtrauerit. Caſſan. Catalogo
gloriæ mundi, 3. par cap. pen. verſ. 2. D. Troyl. Maluit. tract. de
canonizat. ſancto §. aggredior. in princi. eſt tex. Diui Augu-
ſtini regiſtratus in c. teneamus. 1. q. 1. & ibi Dd. Ad probatio-
nem vero miraculi quatuor in primis probantur.

25 Primo, † vt ex Deo fiat cum vitæ bonitate eius, per quem
Deus id operatur. Troyl. dicto loco ſup. citato, nu. 6. alioquin
ſimplex miraculum non ſufficeret, quā miracula aliqñ fiunt p
26 malos arte quadam magica † & diabolica. d. c. teneamus. 1. q.
1. c. nec mirum. in 2. col. 26. q. 5. Vnde dicit glo. in verb. mira-
culi. in c. cum ex iniuncto. de hæret. ſtatim non eſſe credendū
27 miraculis, † eo quod aliqñ etiam fiunt, vt dictum eſt, à ſceleſta
tis hominibus, vt late proſequitur Troyl. loco ſupra citato. Vt
fuit Appollonius Tyanæus, qui plurima prædixit futura, quę
ita (vt prædixit) euenerunt, qui cæcos, claudos, atque ab im-
mūdis ſpiritus vexatos qbuſdā præſtigijs ſanauit. Hic Ephe-
ſum vrbē graui peſte laborantē liberauit. Hic cum in Palatio
publico cuſtodiretur, apud Domitianum accuſatus, ab eius
cōſpectu euanuit atque Puteolis eo die inuentus eſt, quo co-
28 mitem ꝑmiſerat, atque vt illic ſe expectaret, mandarat. † Hic
ēt imperāte Nerone, cū in Tiglini manu libellus eſſet, in quo
eius accuſatio continebatur prodigioſe effecit, vt apertus li-
ber nulla in parte ſcriptus inueniretur. Fulg. li. 8. c. 2. Philoſtra
tus in vita Appolon relat. li. 13. ca. 4. Huiuſmodi fuerunt Ar-
29 phaxat & Zoroes magi, qui ſe pro Dijs venditarūt, † i Nadda-
ner vrbe Aethiopiæ, fictis miraculis clari. Infinita huiuſmodi
ſuperſtitioſorū hominū multitudo, qui ſimulatis quibuſdā mi
raculis miſeras hominū mētes decipiūt. Ex hoc igitur cōſeq-
tur, vt neceſſe ſit, vt illi p quos Deus miracula operat̄ impetra
uerint à Deo, quæ mādat. c. ſi quis præpoſtera, 50. diſt. & hoc
30 caſu procedit illud, quod dr̄ † facere miraculū donū eſſe Spi
ritus ſancti, vt c. quærendū. de pęnit. diſ. 2. & ibi notatur, alio-
qui nō eſt miraculū, vt in diuinis monumentis ſcriptis eſt cō-
ſecratū de Ioāne, & Mābre Aegyptijs Magis, qui coram Pha-
raone, diuinū numen, quo Moyſes vtebatur, prodigiorū ma-
31 gnitudine auſi laceſſere † vt virgę, quas habebant, ſerpentes
viderētur, atq; vt aqua cruētaretur, naſcerenturq; ranæ, fece-
rūt. Exo c. 7. de quib. late in c. nec mirū. 26 q. 1. Et vti legit̄ de
32 Pythoniſſa quædā, † quę ad vitā reuocauit Samuelē precibus
Saulis Regis, de quo agitur 1. Regū, 28. quæ quidē ficta fuit
vitæ reſtitutio, & non vera, qualis illa vera fuit Lazari, quæ
33 prædicta omnia, † & his ſimilia non miracula ſunt, ſed præſti
gia proprie dicuntur, c. reuera. & ibi Arch. de cōſecra. diſt. 2.

Secundo requiritur, vt pręter rerū naturā id accidat, ſicut
dictum eſt de virga Moyſis mutata in ſerpentem, reliquorum
34 magorū virgas, † etiā in ſerpentes cōmutatas deuorante, de
qua habetur Exod. 7. 8. 14. 16. 17. & c. reuera de cōſecra. diſ.
2. & c. cū ex iniuncto. de hæret. ſimile eſt de Aſina loquēte ad
Balaā, de qua legit̄ Ioſue c. 3. & 4. & Deuter. 8. c. late Troyl. di
cto loco ſupra allegato, n. 40. Illud vero qđ legit̄ de Theſphe-
tione magicis artibus effectum eſt. Hic etenim Theſphetion
35 Gymnoſophiſtarū in Aethiopia Dux † præcepit arbori vlmo,
vt Apollonium ſalutaret. Illa ſalutauit, diſtincta quidē voce,
ſed fęminea, auctor eſt Philoſtrat. in Apollon. vita, et Volater.
lib. 13. c. 4. Anthrop.

36 Tertio requiritur, ne vi verborum, † ſed ex hominum meri
to illud contingat. Nam panis, & vinum poteſtate, & virtute
verborum tranſubſtantiatur in corpus, & ſanguinem Domi-
37 ni. c. cum Matthe. ext. de celebra miſſ. ſed requiritur, † vt mi-
raculum ſit apertum, non autem latens, & credibile, vt eſt Eu
chariſtia. Troyl dicto loco nu. 41.

Quarto requiritur, vt miraculū ſit ad corroborationem fi-
38 dei. † Herba enim miniſtrio, & induſtria hominis tranſit in
vitrum, ſed nihil hoc ad corroboratione fidei. Ideo ad cano-
nizationē alicuius, niſi hæc quatuor concurrerent in miracu-
li probatione, non prodeſſet, quia non eſſet miraculū, ſed po
tius miraculoſum, vt dicit Ioan. And. in c. vnico. de reliq. & ve
neratio. ſanctor. in verb. ſedis circa fin. & Hoſtien. in ſumma
de reliq. & vene. ſanctor. verſi. item quærendum eſt de mira-
culis. Archidiac. d. c. teneamus. 1. qō. 1. Hoſtienſ. Ioan. And. &
alij in c. venerabili. de teſtib. ext. & ibi Bal. Troyl. dicto loco
ſupra alleg. nu. 42. cum ſeq. Caſſan. catalog. glor. mundi. 3. par
tis. c. penu. & de his quatuor requiſitis in miraculo vide ſin-
gula. gloſ. in c. vnico. in verb. ſedis Apoſtolicæ. ſub ſing. lib. 6.

Super huiuſcemodi miraculis, quæ (vt dictū eſt) omnimo-
39 de ad canonizationē alicuius requiruntur, † teſtes diligētiſ-
ſime ſunt examinandi, & ſigillatim inducendi, vt cautū eſt in
c. venerabili. de teſtib. late D. Goſr. in ſua ſumm. de reliqu. &
veneratio. ſanctor. Henric. Ferrand. in Apoſtilla. Guid. Pap. q.
84. c. miramur. circa fin. 61. diſ. Bar. tract. de teſtib. §. qualitas.
nu. 56. cū ſeq. Franc. Curt. in tract. de teſtib. concluſ. 37. nu. 80.
ibi. Nec ſufficit aliquē deponere de vno miraculo, & alterum
de altero, teſtatur Abb. conſ. 42. incip. ex multis agitatis. ex la
te traditis à Troyl. dicto loco citato, nu. 60. vbi ex auctorita-
te in d. c. ne mirum. 26. quæſt. 5. Vincent. in d. c. venerabili. de
40 teſtib. aſſerit, requiri † vt frequentia miraculorum probetur à
pluribus teſtibus, quam duobus & idem miraculum per eoſ-
dem teſtes, idque factum eſſe de tali die per inuocationē ta-
lis ſancti oſtendendum eſt. Nec ſufficit probare vnū miracu-
lum eſſe factum per duos teſtes, & aliud per alios duos, &c.
Nam tales dicuntur diuerſa probare, nec inter ipſos in eodē
actu conuenit Troyl. dicto loco citato, vt inſtitutio. de duob.
reis. §. 1. & c. ex quadā. extra de teſtib. Nec ēt debent teſtes ſi-
41 mul examinari, † ſed quilibet ſeparatim, & ſeorſum, & vnus
poſt aliū cæteroqui irritū eſſet teſtimonium, vt ait inſigniter
Ioā. And. in d. c. venerabili. verb. ſigillarim. quē refert & ſequi
tur D. Troyl. loco ſup. cit. nu. 54. debetq; fieri diligens inqui-
42 ſitio ſingularū † circūſtātiarū, de quibus in c. cauſam, de teſti-
bus qđ comprobat Bart. in d. ſuo tract. de teſtib. qualitas ſine
ſubſtātia. nu. 56. Nec prætcrea ſatis eſt, ſi probentur miracula
ante mortem in vita facta, ſed neceſſe eſt etiam miracula
43 poſt mortē canonizandi † argumētis planū facere, ita Troyl.
in dicto loco ſupra allegaro, nu. 73. Hoſtienſ. in ſumm de re-
liq. & vener. ſanct. Io. And. in c. vnico. de reliq. & vener. ſan. li.
6. & ita late gloſ. in verb. ſedis. circa fin. quæ in terminis hoc
ſpeciatim tradit, qđ idē colligi pōt ex 84. q. Guido Pap. dum
44 tractat de canonizatione ſanctorū, † Vincentij Ferrarien. or-
dinis Prædicatorū q mortuus eſt anno à Natiuitate Dom. mil
leſimo quadringēteſimo decimoquinto, & canonizatus anno
1455. Romę ſummo Pōtifice Calixto Tertio, & Bernardini Se
nen. ordinis ſancti Frāciſci, q canonizatus fuit anno Iubileo
45 1450. à Pōtifice Maxim. Nicolao Quinto, † quos aſſerit ſeptē
annis ante mortē claruiſſe miraculis. Nec inſup vnicū miracu
lū ad canonizandū aliquem ſufficit, quod aut ante mortē aut
46 poſt mortē permittente gratia diuina cōtingit, † ſed & plura
requirunt̄ miracula, & ſimul ea, de quibus agitur in gl. ſingul.
in d. c. vnico. in fin. de reliq. & venerat. ſancto. i 6. Audiuimus
ēt aliquot hiſce noſtris tēporibus, in quorū mortē mire Chri
ſtus operatus eſt, inter quos vel illa adoleſcentula Margarita
nomine natione Belgica, celeberrimo Louanio oriūda prin-
cipē locum obtinet, quæ ardentiſſimo ſemper zelo caſtitatem
cū foueret, vt mens ipſa ſoli Deo tanquā ſpōſo ſuo per amo-
rem copularetur, & vt melius cogitaret ea, quæ Dei ſunt, vt-
que corpore ſancta eſſet, ſicuti erat ſpiritu, quod virginibus
cōuenire ait D. Paul. 1. ad Corinth. 7. ab omniū conſuetudine
ſe abſtinuit, quæ cum ita vitam caſte degeret, inuidus tantæ
caſtitati aduerſarius Diabolus, quamplurimos in eius fędum
amo-

Digitized by Google

amorem,qui illius animum ad libidinẽ occulta carnis titilla
tione illicerent,excitauit,quo factum eſt , vt illi ęſtro amoris
perciti cũ animum libidinoſum explere facto non poſſent,vi
47 illam†noctu oppreſſam,atq; crudeliter occiſam,in flumẽ ra
pidiſſimũ,quod Diliam vocant,proiecerint. Cuius corpus ca
ſtũ indignum ſane tali ſepultura contra rapidiſſimos fluctus
cõtrarijs vndis mirabili ſplendore natauit,qui tantus erat,vt
totã ciuitatem mirifice quaſi Sole quodam meridiano illumi
naret,ac omnes in ſummã admirationem raperet , nihilomi-
nus canonizata non eſt.Plura nãq;,vt dictum eſt ſupra ad ca-
nonizationẽ requiruntur,hæc ſiquidem,& id genus alia meo
quidẽ iudicio contingere poſſe videntur,& iſtiuſmodi impio
rum tantæ effrenatæ libidinis diuina Maieſtas inultum ſcelus
nõ patitur,ſed debitas ſuis facinorib.pęnas luent,quod quo-
ties contigerit permiſſu diuino,facile ille nouerit, qui ſacros
libros,vel à primo(quod aiunt)limine ſalrauerit.

Cui non diſſimile eſt illud,qđ de Virguncula illa Parmenſi
memoriæ traditum eſt,quę cum inceſtuoſum patrui ſui cõcu-
bitum conſtantiſſimo animo recuſaret,ab eodem truculenter
48 cæſa occubuit, † è cuius caſtiſſimo corpore poſtquã à crude-
liſſimo illo ſicario humo iniecta contectum eſt,geminæ faces
noctu ſplendidiſſimæ viſæ ſunt,adeo quidẽ ardentes,vt oẽs il
lius loci incolas miru in modũ in admirationem ſui trahe-
rent,quæ nec fulgere deſtiterũt,donec à Reuerendiſſimo Par
menſi Ep̃o corpus illud, vt par erat,honorificentiſſime huma
tũ eſt,ex cuius ore puriſſima lilia ſuccreſcere viſa fuere.Hęc,
& ſexcẽta alia in mediũ afferre poſſem,ſi fuſius hæc repetere
noſtri eſſet inſtituti,huiuſcemodi tñ miracula licet admirãda
ſint,ad canonizationem tñ non ſufficiunt,vt ex bulla illa Leo
nis ſummi Pontificis Decimi,quę in canonizatione ſancti Frã
ciſci de Paula ordinis fratrum minorum inſtitutoris , anno à
Natiuitate Dñi milleſimo quingenteſimo decimonono ipſis
Cal.Maij promulgata fuit,ſatis dilucide conſtat, quam refert
Lauren.Surius in ſuis hiſtor.2. parte,in vita D.Sãcti Franciſci
de Paula,q̃ vide copioſe.Ex qua colligi vr̃ vnicũ miraculum
49 † ad canonizationem non ſufficere , ſed deſiderari plura , &
ante,& poſt mortem in eius perſona diuina gratia facta,qui-
bus etiã accedere debent ea, quæ ſuperius in primo requiſi-
to poſita ſunt.Reliquũ eſt,vt paucis oſtendaẽ quis canoniza-
re poſſit,& quę formula in eadẽ obſeruari debeat.Et ad prius
quod attinet,breuiter dicendũ eſt , ſolum ſummum Pontificẽ
50 canonizare†poſſe ſanctos,& iſta eſt opinio Panor.& Imol.in
c.fin.de ferijs p tex.in c.1.in fin. de reliq.& venerat. ſancto.
Vbi clare cauetur,ne quis ſine p̃cipua ſummi Põtificis aucto-
ritate canonizare poſſit.Idẽ ſequutus eſt Imo.in c.venerabi-
li.de teſtib.extra.Hoſtien.in ſumma eod.tit.de reliq. & vene-
rat.ſancto.Ant.Floren.in 3.parte ſuæ ſummæ.tit.22.c.5.§.5.&
pro hac opinione Ioan.And.in c.vnico.in verb.ſedis .de re-
liq.& venerat.ſanct.in 6.vbi adducit quinq; rõnes poſt dictã
gl.quæ ibi videri poſſunt , late D.Troyl. in d.trac.de canoni-
zat.ſancto.§.ſequitur.nu.6.quibus accedat,qđ Põtifex Maxi-
51 mus†Dei Optimi Maximi p̃ſonã,& vices gerit in terris,vt ſan
citũ eſt in c.4.de tranſlat.Epi.in c.vt noſtrũ.vt eccleſ. beneſ.
ſine diminut.cõferant.c.fundamenta , §.docet.de elect.in 6.
clem.1.§.1.de Magiſt.Spec.tit.de lega.§.nũc eſt ſciẽdũ. verſ.
89.& glo.in verb qđ Deo.in c.ſerpẽs.de pęn.diſt.1. Et idem
ſentit Th.in tract.ſuo cont. Græco.errores. q. 71.quoad teſtẽ
laudat Chryſoſtomũ,in primis vero diſt.85.dicit Hoſtienſ.in
52 c.quãto de tranſla.Epiſc.Deũ,†& Pontificẽ Maximũ vnũ,&
idẽ tribunal facere,& tradit Bal.in l.Barbarius Philippus.ff.
de offic.prætor. ſummũ Pontificẽ eſſe ſupremũ Dei vicarium
53 † eũq; mentiri,qui aliter ſentit,quinimo in poſtremis verbis
aſſerit,Põtificẽ Maximũ eſſe ſuper omnes,& ſuper oĩa in ſpi-
ritualibus.Et cũ ſit Vicarius ſupremus, Dei,& ſit in locũ eius
in hoc terrarũ orbe ſuffectus,tanq̃ ſapiat naturã eius, qui ca-
nonizat ſanctos,in eccleſia triumphante,ſic canonizabit ſan-
54 * ctos † in eccleſia militante,& iſta eſt * cõis opinio,vt dicit
Imo.in d.c.fin.ext.de fer.Et ita ẽt ſentit Ioan. de Turre Cre-
ma.in c.1.de conſecr diſ.3.vbi dicit canoniaationẽ ſanctorũ
55 iure,ac merito ,ad ſummũ Pontificẽ triplici rõne,quas ibi vi
deas,pertinere,late proſequitur Caſſa.catalo.glor.mũd.par.
3.47.conſideratio.idẽ voluit Auguſtinus de Ancon.in ſumma
de poteſta.eccl.q.14.in 1.dubio,vbi reſpon.cõtrarijs argu.&
56 in 2.dubio ibi tenet in tñ ſummo Põtifici hoc ſpectare, † vt
nec epus poſſit ſanctos in ſuo dięceſi canonizare.Nec in hoc
requiritur cõſenſus Cardinaliũ, vt docuit glo.in verb. contin
geret.in d.c.fundamẽta.in §.decet.de electio.in 6.cui ẽt ad-
hæret Io.And.& Domin.in c.ſi ſup eod.de hæret.li.6. Sali. in
rub.C.de legib. allegãs Archidiac.in c q̃ ad p̃petuũ. & in ca.
ſunt quidã 25.qõ.5.& in c.quãuis.de offic.ordin. in 6. & fra-
ter Auguſtinus de Anco.in ſumma de pot.eccleſ. qõ.14.in 2.
dubio. Reliqua cõſulas apud Caſſan.dict.loco ſup.cit. & vſq;
eo tenenda eſt hæc concluſio,vt etiã aſſeuerandũ ſit,ſummum
57 Pontificem†in hoc errare non poſſe,ſicut nec in cęteris,quæ
reſpiciunt fidem eccleſiæ,prædlleg.frater Auguſtinus de Anc.
in d.ſua ſumma de poteſta.eccleſ.d.quæſt.14.in 4.dubio.

Supeſt vt de forma canonizationis dicamus,videamuſque
q̃ obſeruent.Hæc vero,q̃ ſequũtur,plerũque obſeruari ſolent.

Primo igitur expectandum eſt,donec aliqui probatæ vitæ,
honeſtiſque moribus viri rem ſummo Pontifici ſignificent,vt
58 Diuum in ſanctorum numero referat,†idque non ſemel , ſed
diuturnis precibus poſtulent,efflagitent,inſtent,vrgeant , qđ
idẽ de conceſſione & petitione pallij vſurpari ſolere,obſerua
tũ eſt in c.quidã cedendi.extra de renuncia.c.cum petitã.de
electio.Nõ.n.ſtatim p̃moueri ad p̃ficiẽdam iſtiuſmodi inqui-
ſitionem Romanus Põtifex , ſed potius expectare conſueuit,
quamdiu pulſetur,& an fama de hac re percrebuerit , & vtrũ
miracula in dies magis augeant,& continuentur, antequam
inquiſitionem cõmittat, & id quidem iure ac merito præſer-
59 tim p̃p tria.Primo†quia miracula hodie Deus raro operatur,
vt dicit ſanctus Auguſtin.in libro de vera religio.quæ miracu
la ſunt veriora ſigna ſanctitas alicuius. Deinde,quod miracu
60 la interdum etiam fiunt† ab improbis hominibus, vt dictum
eſt ſupra per c.teneamus.c.nec mirũ.26.quæſ.5.glo.c.cum ex
iniuncto.ext.de hæret.Bal.in c. venerabili.de teſtib.extra. Vñ
cauẽdũ eſt,ne populus decipiatur,vt in c.fin.extr.de reliq.&
61 venera ſanctor.Poſtremo,q̃a circa maiora†maius periculum
verſatur,iõ cautius eſt agendũ,& diuturna tarditate,& conſi
derata maturitate c.quieſcamus.40.diſt.c.miramur.61. diſ.c.
nuper.7.quęſt.2.c. vbi periculum.in princip. de elect. in 6.&
in l.1.§.ſed & ſi quis.ff.de Carbon.edict.Tertio vt differẽdo,
& procraſtinando creſcat frequens operatio miraculorum,
62 † & fama de operibus illius percrebeſcat in cordibuſq; Chri
ſtianorum opinio ſanctitatis,& firmetur atque roboretur,ad
id conſulas fratrẽ Auguſtinum de Ancona in ſumma de pote-
ſtate eccleſiæ,quæſt.16.dubio.2 licet non ita late deducat.

Secundum requiſitum eſt, vt ſi ſupplicationibus continuis
vrgeant,& fama,& miraculorum cõtinuatio in dies magis vi
63 res accipiat,ſoleat Romanus Põtifex † hoc referre ad fratres
& ad aliquos ep̃os Patriæ illius,q dr̃ ſanctus,vel ad alios bo-
næ frugi,integerrimæq; vitæ viros in conſultationẽ propone
re,vt diligẽter inquirant de fama,de pietate,ſanctitate,& re-
ligionis cultu populi,& de miraculis,& alijs,quæ ſunt eidem
nũciata in vniuerſum,& non ſpeciatim & quoad famam , &
nõ quoad veritatẽ,& litteris mãdẽt,quæ euenerint , & an eis
videatur,vt ſuper veritate eorũdem ſit inquiſitio cõmittẽda,

Tertium eſt,vt ſi tales reſcribant talia,per quæ videatur re
quiſitionem veritatis eſſe cõmittendam,requirat iterum ſum
mus Pontifex fratrum cõſilia,& diffiniat, vtrum ſit inquiſitio
committenda,necne .

Quartum,quod ſi inquiſitio,ei committẽda videaẽ,denuo
reſcribat eiſdẽ,vel alijs,vt iterum veritatẽ requirant , primo
de fama,deinde de vita,poſtremo de miraculis exacte,diligẽ
ter,fideliter,& prudẽter,ſecũdũ articulos & interrogationes,
q̃ ſub bulla ſua trãſmittit,de quo notaẽ in c.venerabili.de te-
ſtib.ext.& q̃ inuenerint , remittãt ſub ſigillis p̃prijs incluſũ.

Quintum,vt remiſſa inquiſitione committatur examinatio
in curia aliquibus capellanis,vel alijs probatis,& conſultiſſi-
mis viris,qui etiam componant rubricas.

Sextũ,vt rubricæ ita compoſitæ exacta diligentia examinẽ
tur à Pontifice maximo,& eius fratribus,& requirat ſummus
Pontifex conſilia eorundem,an ſcilicet videantur probata ta
lia propter quæ ſit canonizatio non immerito facienda.

Septimum,quod ſi Pontifici Maximo videbitur eſſe faciẽ-
dam, hoc diffinit ſecreto inter fratres,& ad id pertinet quod
per ſimilitudinẽ dr̃ de ſubſtantia & forma electionis,vt obſer
uant Dd.in c.quia p̃pter.de electio.& ibi gl.in verb. maior.

Octauũ,& in vnũ conuocatis Ep̃is,qui ſunt præſentes in cu
ria,narret publice in cõſiſtorio ea,quæ acta ſũt,& probata,ſe
creta definitione iã facta ſuppreſſa,& requirat cõſiliũ Præla-
torum,

Digitized by Google

torũ,huc ſpectat gl.in verb.conſi.in c.Anaſtaſius.19. diſt. vbi
64 aſſerit†ſummum Pontificem compelli ad requirendum con-
ſilium Epiſcoporum,vbi de fide agitur,quam gloſſam ſequũ-
tur ibi Domin.& Cardinal.idem etiam confirmat,quod dicit
Paoor.io c.ſignificaſti.de elect.

Nooũ,ſtatuitur certa dies,vt omnes cõueniant ad aliquod
templũ,in quo accendentur cerei multi,templiq; parietes in
ſpleodido apparatu aulęis obtenduntur, omniaque argento,
veſte,omnia apparatu,ornatuque videantur, illucque conue
niant ſummus Pontifex proceſſum recitans.& probata,popu
lum obſecrationibus roget, vt ad Deum preces ſundat ipſũ-
que imploret,ne eos labi in hac re patiatur.

Decimum,vt flexis genibus pia,& religioſa fiat oratio, &
canteiur hymnus,Veni ſancte Spiritus,vel alius,ſiue antipho
na,quę tunc congruat.

Vndecimũ,vt ſurgat ſummus Pontifex ab oratione, & defi
niat illum,de quo agitur,ſanctum eſſe, & ſanctorum catalo-
go aſcribendum, ad hoc confirmandum doctrina eſt Accurſ.
inſignis in l.eos in verb.qui.C. de officio mag.milit.qui ait
65 † eos,qui non ſunt ſcripti in matricula eſſe tanquam priua-
tos.Ideo dicit Angelus io auth.de mand.princip.§.penul.in-
cip.ſiquidem.poſt gloſſ.ibi in d.verb.collat.tertia,ſolum mi-
66 litibus ſcriptis in matricula†danda eſſe priuilegia militaria.
Vnde tradidit Bal.in l.diximus in fin.ff.de excuſation. tutor.
mercatorem non deſcriptum in matricula non gaudere priui
legio mercatorum,hoc idem adiuuat capitu.ſi Romanorum.
decimanona diſtinctione,vbi probatur,eum,qui non repe-ri-
67 tur ſcriptus inter alios de vniuerſitate† non præſumi eſſe de
voiuerſitate.

Duodecimũ,& vltimum requiſitum eſt, vt pręcinatur, Te
Deũ laudamus,& celebret ſummus Pontifex rem diuinã ſolẽ
niter in hooorem illius Sancti,quod idem fit,peracta epiſco-
pi lectione,ſecuodũ Speculatorem tit.de electie.§.1.ver.con
ſeqoenter.c.de hymnis,de conſecratione diſt.1.de his vide
late D.Troyl.d.ſoo tract.de canonizat.§.reſtat quartum. &
Caſſan.catalog.glor.mund.cap vltimo. & frater Auguſtinus
de Ancon. in ſumma de poteſt eccleſ.quæſt.16. in 2. dubio,
quos vide.Illud etiam ſciendum eſt,ad ordinem,& dignita-
68 tem Apoſtolicam,†non poſſe aliquem adſcribi, nec canoni-
zari,vt per d.fratrem Augu.vbi ſup.in quarto dubio.

Et hic eſt vſus,qui in praxi ſolet obſeruari,& quãuis nonni
hil ab inſtituto recedere videamur,nihilominus in gratiã ſtu
dioſorum lectorum praxim actus ſolennizationis canoniza-
tionis paucis aſcribere volumus.

CONCLVSIO CCLXII.

ARGVMENTVM.

Cantus quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Teſtis dicens ſe vidiſſe aliquem bene cantare,nihil probat.*
2 *Cantus & ſonus ſub auditionem cadunt,& aſpectu percipi non poſſunt.*
3 *Vndecim,quę oculorum ſenſu percipiuntur.*
4 *Oculorum ſenſus ad cæteros omnes eſt quaſi generalis, illique ſub iſto comprehen-dantur.*
5 *Oculorum ſenſus communis eſt vnicuique ſenſui.*
6 *Nomine viſus corporis ſenſus intelligitur.*
7 *Teſtis dicens ſe Titium vidiſſe promittere optime probat.*
8 *Teſtis deponẽs per hęc verba,vidi tale vinum eſſe dulce,& talem rem duram, vel mollem,quę alio ſenſu percipiuntur,recte probat.*
9 *Senſus viſus adaptatur ad omnem ſenſum.*
10 *Veritas magis oculata fide,quam per aures animis hominum infigitur.*

1 TEſtem dicentem†ſe vidiſſe aliquem bene cãtare,nihil ꝓ-
bare,auctor fuit Bal.in c.cum cauſam.de teſtib.n.53.can
2 tus etenim,& ſonus aſpectu ꝑcipi oon poſſunt,†ſed ſub audi
tionem caduot,nam quæ oculorũ ſenſu percipiuntur, vnde-
3 cim tantummodo ſunt ex mẽte Philiſophi,† pulchritudo,lux,
tenebræ,color,corpus,figura,remotio,propinquitas, motus,
& quies.Et cum oullum horum ſub auditionem cadat,ſequi-
tur,vt male deponat,ſic Bald.d.loco.

Tuom tameo lector hac in re eſto iudicium. Etenim vt ali-
ter ſentiam,illud ſuadere videtur, nam oculorum ſenſum ad
4 cæteros omnes eſſe quaſi generalem ſenſum,† illoſq; ſub iſto
comprehendi,aoctor eſt idem Bal.in additio.ad Spec.tit. de
teſte,col.2.verſic.viſus eſt quaſi. per Cyn. in l.teſtium.& in l.
oomen.C.de teſtib. id etiam ſentit Bart.in §.hinc. nobis.col.
3.verſ.ſed non obſtat,quod dicit hic,io auth.de hæred. & Fal
cid.quod integre arbitratus eſt Guido Pap. in ſingul. 462.§.
5 ſenſus viſus.ad hæc † vnicuique ſenſui eſſe communem ocu-
lorum ſenſum tradidit Aloiſ.de Albert.io ſingu.156.ſenſus vi
6 ſus,vnde nomine viſus†corporis ſenſus intelligi confirmauit
Spec.in §.1.nu.53 verſ.quoniam nomine viſus,titul.de teſte.
Hinc recte colligebat Bar.io tract.de teſt.verſi.teſtis dixit.n.
7 16.teſtem dicentem,ſe Titium promittere vidiſſe,†hunc opti
me probare,quod idem proſequitur Bar.in d.tract.de teſt.in
verb.vinum num.34.eadem permotus ratione, quia oculo-
rum ſenſus ad omnes alios corporis ſenſus ſpectat, vt ibi per
eum,quotidie enim,inquit Bar.in d.trac.de teſtib.verſ.teſtis
8 dixit num.16.dicimus,vidi tale vinum eſſe dulce,†& vidi ta
lem rem eſſe duram,vel mollẽ & ſimilia, cum alio ſenſu per-
cipiantur,quem ſequitur Guid.Pap.in dict.ſingul.642 vbi id
9 pro eximio,& ſingulari tradit,ſenſum viſus,†adaptari ad om
nem ſenſum,ideo teſtem dicentem,quia vidi,in vtroque ſen-
ſu probare,motus auctoritate gloſ.in cap.teſtes.ſub verb.quę
nouerunt,& viderunt 3.q.9.& Areti.in l.quod meo.§.ſi vet-
ditorem.ff.de acqui.poſſ.quam glo. adducit etiam idem Alo-
uiſ.de Albert.in d.ſing.156.

Quod fortaſſe ea ratione corroborari poteſt, nã, vt inquit
10 Imperator in §.fi.Inſti.de grad.cognat.† magis veritas ocu-
lata fide, quam per aures animis hominum infigitur, quam ra
tionem probauit Ioan.And.in additio. ad Spec.in rubr.inci.
Tancredus poſuit.tit.de execu.ſent.circa fin.

CONCLVSIO CCLXIII.

ARGVMENTVM.

Capellania honoris quomodo per teſtes probari poſſit.

SVMMARIA.

1 *Capellania honoris,ſeu protonotariatus quare non probetur per teſtes.*
2 *Capellania honoris non probatur per teſtes,etiamſi per ipſos probaretur poſſeſſio.*
3 *Poſſeſſio nihil operatur in his,quæ conceduntur ex ſolius Principis priuilegio.*
4 *Capella ſummi Pontificis de iure ſcripturam non requirit.*
5 *Teſtes deponentes de poſſeſſione, eo quod viderant aliquem inſignibus,& ornamentis capellania honoris induturn fidem faciunt.*
6 *Signum oſtendit ſignatum ſicut ſtigmata militem,habitus monachum,& clericũ, purpura regem,ſtola ſacerdotem,toga aduocatum,bracas rauiterum.*
7 *Tales quæ præſumuntur quales in habitu reperitus.*
8 *Priuilegia ſummi Pontificis viua vocis oraculo conceſſa ſolent in publicas tabulas referri,& in matriculam ie legi.*
9 *Capellania honoris non probatur per teſtes,etiã ſi deponerent, ſe non opinari, ed ſcire capellanum honoris eſſe talem quia adſiſterent in curia, dum ille creatus fuit.*
10 *Teſtimoniũ bonum eſt,quod de acta,quod antiis terne, vel [illegible]*
11 *Capellania honoris non probatur per verba narratiua ſummi Pontificis.*
12 *Narratiua ſummi Pontificis non probat, quando [illegible] proprio.*
13 *Familiaritas probari debet,etiam ſi ſummus Põtifex aſſerat in literis ſuis [illegible] militarem Cardinalis.*
14 *Ad probandum quem fuiſſe Papæ capellanum,ſufficit producere gratiam, in qua id narretur.*
15 *Capellanatus probatur,quando in gratia narratur,illum per cuius obitum vacauit beneficium fuiſſe capellanum ſummi Pontificis.*
16 *Confeſſio facta in epiſtola tranſmiſſa probat contra ſcribentem,& non pro ſcribente.*
17 *Allegans ſe gratiam peculiariter a Pont.Max ſub certa verborũ formula obtinuiſſe,debet illam producere,cum nihil faciat,probando narrata per teſtes.*
18 *Communis opinio inducit præſumptionem,quæ transfert onus probandi in aduerſarium,ſi poſſeſſor petit abſolutionem,non autem adiudicationem.*
19 *Capellania honoris probatur per teſtes,ſi adducatur probabilis cauſa impedimenti quod de dicta inſcriptione fidem facere non poteſt.*
20 *Capellania ſatis probatur per ſupplicationem aduerſary, in qua impetrat beneficiũ morte Titij,quem narrat fuiſſe capellanum.*
21 *Verbis narratiuis ſummi Pontificis etiam de facto alieno creditur quoad aliquod præparatorium.*
22 *Narratiua Papæ creditur quoad effectum obtinendi ad iudicationem vel etiã quoad effectum obtinendi commiſſionem.*
23 *Narratiua,& aſſertioni Papæ ſtatur etiam de facto alieno in his,quæ ſunt parui præiudicij.*

CApellaniam honoris ſeu protonotariatum ſiue audito-
1 riatum Rotæ,†non probari per teſtes,pluribus oon eſt à

nobis confirmandum, etenim cum de ea cōiter ſcriptura con
fici ſoleat, quę facile poteſt haberi, hinc fit, vt probatio per te
ſtes videatur captioſa, ſic decidendo ſenſit Aegid. Bellamer.
deciſ. 432. inci. Capellania. & deciſ. 433 Poſſeſſio. & deciſio.
610 Licet. & deciſ. 615. & 613. & ſequitur Caſſan. de cōſuetu.
Burgund. tit. des inſtices, & droict. §. 6. nume. 13. ver. aduerte
ad id. folio 70.

2 Amplia prædictam concluſionem procedere, † ēt ſi per te-
ſtes probaretur poſſeſſio, qui dicerent ſe vidiſſe illum indu-
tum cappa, & rocchetto, ita diremit Bellamer d deciſio 433.
quia in his, quæ conceduntur ex ſolius Principis priuilegio,
3 † nihil operatur dicta poſſeſſio, ſic tradidit Bellamer. d. deciſ.
433. deciſ. 611. cum deciſ. 612. actor.

Verum, vt aliter ſentiam. illud ſuadere videtur, nā ſummi
4 Pontificis capella † de iure ſcripturam non requirit, qm̄ Pon-
fex Maximus, qui capellanos creat intercedētę bulla eos nō
creat, ſed illos recipiendos curat à Camerario, & in numerū
aliorum redigendos, qui cappa, rocchetto, & bireto eos or-
nat, vt ait Bellame. deciſ. 611. in prin. & Aene. de Falco in rra.
5 reſeruat. 3. principali q. n. 16. quod cum ita ſit, videtur † teſtes
de poſſeſſione deponentes, eo quod viderint illū inſignibus,
& ornamentis capellaniæ honoris indutū eſſe, quæ niſi prędi
ctis capellanis concedi ſolent, fidem facere, inſpecta p̄cipue
rōne ſupradicta, cum (vt ait Bal. in c. cūm nu. 2. ext. de proba.)
ſignum oſtēdat ſignatū, ſicut ſtigmata militem, l. ſtigmata. C.
6 de fabricēſ. † habitus monachū, & clericum, c. ſi iudex. de ſen.
excō. li. 6. chlamys militem, purpura Regem, ſtola ſacerdotē,
toga aduocatum, bricus ruſticum, cuculla monachum, vt legi-
tur, & noratur in l. 1. C. null. licer. in fren. equeſtrib. lib. 11. ex
7 quibus infertur, † quod talis quis præſumitur, qualis in habi-
tu reperitur, c. in audientia. de ſent. excomm.

Contrarium tamen deciſum eſt, idque propter præſumptā
calumniam, vt voluit Bellam. d. deciſ. 611. in fi.

Accedat huc, quod ſummi Pontificis priuilegia viuę vocis
oraculo cōceſſa ſoleant in publicas tabulas referri, ac ſub cer
8 ta forma † in matriculā redigi, cuius exemplum facile haberi
pōt, cum in archiuio ad perpetuam rei memoriā cuſtodian-
tur & hinc eſt, qd̄ teſtes in poſſeſſione habitus nihil probent,
cum poſſeſſio in his, quæ conceduntur ex ſolius Principis vel
ſummi Pōtificis priuilegio nihil operetur, adeo, vt abſurdum
ſit, illum allegare, ita cauit Bellamer. in d. deciſ. 611. in princ.
item deciſ. 746. licet obſeruet. cuius etiā meminere. Io. And.
& Archid. in proœ. lib. 6.

9 Subamplia vſq; eo prædictā ampliationem procedere † ēt
ſi teſtes deponerent, ſe non opinari, ſed ſcire talem eſſe capel
lanum honoris, quia adfuerint in curia, dum ille creatus fuit
capellanus, ſi credimus Bellame. deciſ 613. Nec huic rei refra
gatur, quod Bart. in ſuo trac. de teſt. docuit, hoc teſtimonium
10 eſſe bonum, quod de actu, † quod oculis cerni, vel aurib. hau
riri diſſerit, cum hoc dictum Bart. locum habeat, qū probabi-
liter actus non potuit fieri, quin præſens hoc viderit, vel au-
dierit, facile enim contingere potuit, teſtes in templo fuiſſe,
nec quid in ſummi Pontificis capella fiat, cernere potuerint,
ſic placitum eſt Bellame. d. loco, deciſ. 613. in fi.

Secundo amplia prædictā concluſionem, vt nec etiā huiuſ-
11 modi capellania honoris probetur † per verba narratiua ſum
mi Pontificis, exempli gratia, Si Pōtifex Maximus præbendā
vacantem cōferat tanquam reſeruatā morte capellani hono-
ris, talia verba narratiua ſummi Pontificis non probant, quod
ſit capellanus ille, cuius morte vacat talis præbenda, niſi alias
probetur, ſic ſtatuere Dn̄i de Rota deciſ. 197. Nota quod vbi
in antiquis argu. Clem. ſi ſumus. de ſent. excom. c. 1. ſi Papa. de
priuil. li. 6. cuius ratio eſt, nam hoc caſu innititur ſummus Pō-
12 tifex facto alieno, non autē proprio, † & ideo narratiua eius
non probat, vt d. deciſ. 196. Nota quod vbi. in antiq. & Bella-
mer. deciſ. 253. ſi Papa narrans, & deciſ. 145. licet verba. & de-
ciſ. 125. ſi appellatus, deciſ. 158. Monachus. Rot. deci. 697. dic
quod ſi aliqua, & 272. nota qualiter, in antiq. Bonif. de Vitelli.
in Clem. 1. col. 3. de prob. nu. 39. vbi in terminis tenet, quod ſi
Papa confert aliquod beneficiū tanquā reſeruatū per obitum
talis capellani, non ſtatur eius aſſertioni, quia iſtud de capel-
lano non eſt de facto proprio, cū potuit eſſe, qd̄ prædeceſſor
non fecerit eū capellanū, vide glo. primā. in Cle. 1. de pręb. &
ibi Archid. Nic. Boer. deciſ. 348. quæritur poſt num. 7. & Alex.
in conſ. 112. Viſa copia. nu. 6. vol. 7. Corn. etiam conſ. 139. Pro
deciſione, poſt n. 34. li. 1. ſequitur Panin. in extrauag. ad onus.
13 col. 6. dicens, non ſatis eſſe, † ſi ſummus Pontifex aſſerat quē
familiarem Cardinalis in literis ſuis, ſed debet probari illa fa
miliaritas, ſic aſſeuerauit Lap. alleg 67. inci. Clem. ſi ſummus,
nu 5. & ſeq. quam alleg. citat Pariſ. in conſ. 136. Stante. poſt nu
me. 31. vol. 4. idem proſequitur Tiraq. de vtroque retrac. par.
prims, gl. 14. §. 1. n. 49. ſecus autem eſſet, vbi de facto proprio
quid aſſereret, vel ſuper hac narratiua fundaret intentionem
ſuam Lap. d. alleg. 67. nu. 5. Verum de hac materia latius dice-
tur infra in concluſione, Papa, & dictum eſt ſupra in concluſ.
Aſſertio, vel Atteſtatio Papæ.

Diuerſum ab hac ſecūda ampliatione videtur voluiſſe Bel
lamer. in deciſ. 596. A. contra B. in qua expreſſe habetur, quod
ſi quis contra aliquem velit probare talem fuiſſe Papæ Capel
14 lanum, † ſufficit producere gratiam, in qua narretur, talē eun-
dem fuiſſe capellanum.

Hanc contentionem hunc in modum ſedare poterimus, vt
prædicta deciſ. 596. Bellame procedat, qn̄ narratiua Papę pro
ducitur contra impetrantem gratiā, in qua narratur illum, per
cuius obitum vacauit beneficium, fuiſſe Capellanum Summi
15 Pontificis, eo enim caſu † probatur capellanatus. Ratio ſup-
petit, quia talis narratiua inducit confeſſionem partis impe-
trantis, & icciteo in eius præiudiciū probat, vt ex d. deciſio.
596. colligitur, & per ea quæ animaduertit Io. And. in c. cū in
poſitionib. de iureiur. li. 6. ſecus vero qn̄ ipſe impetrans vel-
let pro ſe vti gratia prædicta, & ex narratiua hmōi ſimplici
inducere capellanatum contra aduerſariū, quia tunc non ſuf-
ficeret, neque probaret ſuā volūtatem, vt voluit Rot. d. deciſ.
16 197. & aliis ſup. adnotatis, nec id mirū videri debet, † cum &
alias confeſſio in epiſtola tranſmiſſa facta probet contra ſcri-
bentem, & non pro ſcribente, vt habuimus à Bart. in l. nuda.
nu. 10. de donat. & à Bart. deciſ 582. nu. 6.

Tertio amplia concluſionem ēt locum habere in peculiari
gratia à Summo Pont. viuæ vocis oraculo conceſſa, nam alle-
gans quis ſe gratiā peculiariter à Pontifice Maximo ſub certa
17 verborū formula obtinuiſſe, † & de narratis dās articulos, pe
tens eos admitti ad probandū per teſtes, nihil facit, niſi pro-
ducit gratiā, dūmodo eam de regiſtro poſſit faciliter habere,
Bellam. d. deciſ. 611. in fi. ſed de hoc vide in concluſ. Gratia.

Limita primo concluſionē non procedere, ſi poſſeſſor pete
18 ret abſolutionem, † non aūt adiudicationem, tunc enim cōis
opinio inducit præſumptionem, quæ transfert onus probādi
in aduerſarium, ita cenſuit Bellam. deciſ. 615. ſub fi. l. ſiue poſ-
ſidetis. C. de prob. & ſcriptis mādauit Cy. ī l. actor. C. de p̄ba.

Secundo limita, niſi adducatur probabilis cauſa impedi-
19 menti, † quod de dicta inſcriptione fidem facere non poteſt,
ſic monuit Bellam. d. deciſ. 611.

Tertio limita concluſionē, nam licet per teſtes capellania
honoris, vt ſupra dictum eſt, non probetur, tamen per ſuppli-
20 cationem aduerſarij, † in qua impetrat beneficiū morte Titij,
quem narrat fuiſſe Capellanum, capellania ſatis probatur, iu-
xta ſententiam Bellam. deciſ. 596. & ſupra dictum eſt in con-
trario ſecundæ ampliationis.

Quarto limita, vt nō procedat quoad aliqd̄ præparatoriū,
21 quia tunc creditur verbis narratiuis Sūmi Pontificis, † etiam
de facto alieno, vt in ſimilib. terminis dixit Bellam. deci. 242.
ad effectum obtinenti, in quo loco hr̄, vt etſi quoad effectum
obtinendi adiudicationem non ſufficiat probare aliquē col-
lectorem, vel ſubcollectorem per literas Pōtificis Maximi nar
rantes eum ſubcollectorem, tn̄ hoc ſufficit quātum ad effectū
obtinendi commiſſionem, qua cōmittitur Auditori ne obſtan
te petitione petitorij, ſi repetiat fuiſſe ſubcollectorem, proce
22 datur ſuper vtroque, † quia quantū ad illum effectum credit
narratiuæ Papæ, & ita dicit procedere opinionem Pauli, &
glo. in clem. 1. de proba. ad cuius ſententiæ comprobationem
vltra eum pertinet, quia hic videtur agi de quodā pauco prę
iudicio, & in his, quæ ſunt parui præiudicij, aſſertioni & nar
23 ratiuæ Papæ ſtatur † etiam de facto alieno, ſecundum Abb. in
c. cum oporteat. col. 4. de prob. & ibi Feli. col. 3. in 4. notab. &
infra dicetur in concluſ. Papæ aſſertio.

CONCLVSIO CCLXIIII.

ARGVMENTVM.

Caprarius quid probare debeat.

SVMMARIA.

1 *Caprarius debet probare, capras ſine dolo ſuo abactas fuiſſe.*
2 *Caprarium fuiſſe in culpa lex præſumit, ſi capræ abactæ fuerint.*
3 *Culpam, vel dolum alterius allegans, probare debet, alioqui ſuccumbit.*
4 *Culpa purgatur, eo quod non probatur contrarium.*
5 *Caprario ſufficit probare caſum, quo probato excuſatur à pœna.*
6 *Caprario obligato ad ſpeciem ſufficit tantũ probare interitum, vt excuſetur à pœna.*
7 *Caprarius licet portet pelles animalium, & ex eis conſtet de interitu, non tamen excuſatur à pœna, niſi probet caſum mortalitatis, vel alium caſum fortuitum.*

1 CAprarium debere probare capras ſine dolo ſuo † abactas fuiſſe, reſpondit Iulianus in l.ſi quis fundum.§. Imperator.ff.locat. Si capras latrones (inquit Iureconſultus) citra tuam fraudem abegiſſe probari poteſt, iudicio legati caſum præſtare non cogeris. idem dixit Accurſ. in l.cum ita.§. final. in verb. hæredis.ff.de legat.2. vbi gloſſ. ſuper verb. nec dolo. Bal. in d.l.ſi quis.§.ſi colonus, & ea eſt ratio, ut dicit ibi Bart.
2 & Bal. † quia lex præſumitur caprarium fuiſſe in culpa ab eis, quæ vt plurimum euenire ſolent, ſecus autem in alijs caſibus,
3 quia qui culpam, vel dolum alterius allegat, † debet probare alioqui ſuccũbit, de qua re locus eſt ordinarius in l.creditor. C.de pignor.actio. & in l.ſi quis ex argentarijs.§.penul ff.de edend. & in terminis reſpondit Laurent. Syluan. in conſil.46. Vide celeberrime.n.8.verſi.vel & ſecundo. Vnde idẽ ibidem colligit ſecus eſſe in cuſtode aſini, qui de interitu eius nõ tenetur, nec in eo præſumitur culpa niſi probetur rationibus, & iuribus ibi adductis. & purgatur culpa, eo quod nõ proba-
4 tur † cõtrarium, ita docuit Bal. in dict.l.ſi quis fundum, in princip. de mente Ricar. Gulielm. & tetigimus de caprario in concluſione, appellans tenetur probare.
5 Intellige ſufficere caprario probare caſũ, quo probato † excuſatur à pœna licet non probet abfuiſſe dolum eius, nã poſtquã eſt probatus caſus, qui dicit dolum commiſſum à caprario ipſe hoc atteſtans probare debet, vt tradidit Bal. in d.l.cũ ita §.ſpecies nominatim. verſi. in ea gl ff.de leg.2.
6 Quinimo in obligato ad ſpeciem ſufficiet tantum probare interitũ, † licet non probet per teſtes caſum fortuitum, vnde ſatis erit, ſi talis probet, rem ſui ſe peremptam, vt quia teſtes dixerint, quod viderint animal mortuum per aggreſſuram latronum, vel per alium caſum fortuitum, vt idem ſenſit Bal. in eo modo à nobis allato loco.
7 Non tñ (vt iam diximus) ſic erit in caprario portante pelles animalium, † quia licet ex eis conſtet de interitu, tamen, niſi etiã probet caſum mortalitatis, vel alium caſum fortuitũ, non excuſatur, hoc rõne priuati officij, quo tenetur ad cuſtodiã, ſicut & hac eadem ratione non excuſantur cuſtodes carceris, & ſimiles publico munere fungentes, in quo tenẽtur ad cuſtodiam, vt late id tradidimus in concluſione, Carceratus, & ſentit Bal. in eodem loco, in fine. & ponderat Laurent. Syluan. in d.conſi.46.poſt nu.8.ibi, minus etiam obſtat, & in concluſione, Caſus hæc proſequemur.

CONCLVSIO CCLXV.

ARGVMENTVM.

Carceratus aufugiens fractis carceribus, an pro confitente reo habeatur.

SVMMARIA.

1 *Carceratus carceribus detentus fractis vinculis aufugiens, habetur pro confitente.*
2 *Carceratus à carceribus aufugiens in cauſa eſt, vt verum illud crimen cenſeatur, pro quo detinebatur.*
3 *Carcerato aufugienti poteſt pronunciari ſententia ac vere fuiſſet in iudicio cõfeſſus.*
4 *Carcerati, qui aufugerunt, ſi capiantur, poſſunt ſtatim puniri, tanquam ſi confeſſi eſſent crimen, propter quod erant in carcere.*
5 *Carceratus aufugiens pro confitente reo habetur, etiamſi in carcerem non eſſet coniectus, ſed ſolum vinculis coerceretur.*
6 *Ariſtomenes Meſſenius captus à Lacedæmonijs in vincula coniectus, ad ignem ſe accliuans, & combuſtis vinculis ſolutus cuſtodes occidit.*
7 *Hegeſiſtratus Elæus ferratis ſoleis vinctus dimidium pedem præcidit, & exemptus compedibus, ſubruto muro, periculum effugit, deceptis cuſtoditoribus.*
8 *Carcerati aufugientes pro confitentibus habebantur, etiam ſi ſub ſola cuſtodia fuerint, vel domum ſuis dicentis, ſeu palatium pro carcere aſſignatum habuerint.*
9 *Carceratus etiam is dicitur, qui in palatio eſt conſtitutus propter iudicis præceptũ.*
10 *Carcere effugiſſe dicitur etiam, qui præceptum habuerit non exeundi domum, vel ciuitatem, & exierit.*
11 *Arreſtatus in ciuitate, vel palatio pro crimine, habetur pro confeſſo, ſi recedat, ſeu aufugiat.*
12 *Contractus celebrati ab arreſtato reſcinduntur, ac ſi in ipſo carcere celebrati fuiſſent.*
13 *Carcerem aufugiens, ſi tam tribat, & interim fuit captus, perinde eſt ac ſi perfecte aufugiſſet.*
14 *Carcerati conſpirantes de erumpendo, & aufugiendo carcere, re adhuc integra ſed patefacta habetur pro confeſſis & conuictis, vel in arctiores carceres detruduntur.*
15 *Carcerati ſi carcerem eruperunt, & aufugerunt, nec tantum habentur pro confeſſis & conuictis, pro delicto, ſed indifferenter puniuntur pœna capitis.*
16 *Qui vi carceris fores frangendo, effecit, vt carcerati effugerant is eadem pœna puniendus eſt, qua puniendi erant qui aufugerunt.*
17 *Inſtigator, fautor, & conſultor, qui ſuaſit carcerato, vt aufugeret, punitur eadem pœna qua punitur qui aufugit.*
18 *Qui carcerem effregit, vt aliqui ex debitoribus aufugerent, tenetur loco illorum debitorum.*
19 *Qui debitori de fuga auctor fuit, non liberatur etiamſi debitor capiatur, & in carcerem coniiciatur, ſed cogitur ad perſoluendum pro eo tantum ac aliorum.*
20 *Carceratus aufugiens forſitan aperta ianua, & ſine vlla effractione, non habetur pro conuicto ſed iudicis arbitrio puniendus eſt.*
21 *Carcerem qui aufugit, & deinde reuerſus eſt, non poteſt vt effractor puniri.*
22 *Arreſtati in palatio, vel in ciuitate recedentes, & ſtatim redeuntes, non incidunt in pœnam.*
23 *Ibi quis eſſe dicitur, vbi habet animum reuertendi.*
24 *Carceratus aufugiens puniendus eſt mitiori pœna.*
25 *Aufugientes à carceribus, ſtrictius, & arctius aſſeruari debent.*
26 *Carceratus iniuſte & indebite in carcerem coniectus fores carceris, & parietis vi effringere impune poteſt.*
27 *Captus iniuſte in foro conſcientiæ carceres euadere poteſt.*
28 *Licitum eſt iniquis Principibus, & iniuſtis iudicibus reſiſtere, cum aliter mortem quis euadere non poteſt.*
29 *Mulier effugiens à carceribus cauſa euitandæ libidinis, punienda non eſt, ſed eſt excuſata.*
30 *Carceratus etiam dicitur, qui tenetur in aliqua ciuitate ſub cautione.*

1 CArceratus carceribus detentus aufugiens fractis vinculis † vel carcere, pro confitente reo habetur, arg.l.nudos & ibi gloſſ. in ver. puniendi ſunt.ff.de cuſtod.reorum & plene ſcribit Ioan.And.ad Spec.titu.de præſumpt §.ſpecies.verſic. violenta. quia cauſa eſt, vt verum crimen illud cenſeatur,
2 † pro quo detinebatur, d.l.in eos.ff.de cuſtod.& exhib. reor. Thom. Grammat.conſi.57.d.numer.3.ſub.fin.Boer.deciſ.215. nu.5.9.10 11.15.20.21.& paſſim per totam deciſionem, quẽ
* vide, & hanc eſſe *communem opinionem teſtatur Boer.dict. deciſion.215.nume.9.Rip.l.admonendi.num.170.ff.de iureiurand. Viuius inter communes opiniones, §.fugiens à carcere. Clar.poſt citatos, §.final.quæſt.21.nu.25.verſic.tertio autem modo.
3 Amplia primo vſque eo concluſionẽ procedere, † vt aufugienti poſſit pronunciari ſententia etiã abſenti, ac ſi vere fuiſſet in iudicio confeſſus, ita ſentit gloſ.& Bar. in d.l.in eos. & eſt textus in terminis, in l.ſi apparitor.C.de cohortalib.li.12. Gramm.d.conſ.75.num.3.ſub.fi.Boer.d.deciſ.215.nu.9.& Viuius d.§.fugiens à carcere.nu.2.
4 Secundo amplia, vt ſi denuo capiantur, poſſint ſtatim puniri tanquam † confeſſi eſſent crimen, propter quod compacti ſunt in carcerem, quamuis innocentes ex eo crimine inueniãtur, ſic Calliſtratus in l.in eos.ff.de cuſtod reorum.Boer.dic. deciſi.215.num.9.quem text.faciunt ibi ſingularem Bartol.&
* *communiter Dd.& Ioann.Andr.in addit.ad Speculat. tit.de præſumpt.§.2.in verb.ſuper.l.vnica.idem conſuluit Oldrad. conſilio 65.Hic agitur de duobus.colum.prima.& Ioann.de Ana.conſilio primo colum.vlt.in princip.verſicul.ſed omnia iura allegata.& Cæpol.conſilio 20.columna prima ante fin. verſicul.item ex quo fugit.& Guil.de Ludo.in ſingul.ſuo.fol. 1.columna ſecũda, in fin.incip.Lex eſt, quod ſi carceratus. ad idem text.in l.1.ff.de effract.carcer.& ibi gloſſ. in verb.capite.& in l.ſi quis aliquid.§.miles.& l.1.ff.de pœn.& in l.milites agrum.§.eius fugam.verſi.eum tamen qui carcere.ff.de re milit.auth.vt nulli iudicum §.ſi quis vero accuſatus de adul. collat.9.Ludou.Bolog.in ſuis interpretationibus, in l.lege. Cornelia.ff.ad Syllan.& in l.admonendi.ff.de iureiur.Ang.de malef.in verb.fama publica.ver.ſed ſi qs fuerit poſitus in carcere.Hippoly.in ſua pra.crimin.§.diligenter.n.46.& eſt melior tex.q in toto ſit iuris corpore, in ca.nullus.de pſump.vbi Zabar.Imo.& Abb.Sicul.Frãc.Brunus in tract.de indicijs, & tortura.qõ.3.princip.fol.2.col.4.ante mediũ, verſic.quæ etiã limitat tertio.Guid Pap.ſing.n.206 qua pœna puniat q exierit de carcere.Boſſ.titul.de effracto.carcer.ad fin.vbi allega

d.l.in eos.ff.de cuſtod.reorum. ex quo videtur probari iſta
communis opinio,ibi , & quamuis innocentes ex eo crimine
inueniantur,&c.

Contrariũ huic ſententiæ ſenſerunt Iacob. de Beluiſ.in au-
then.de exhibeodis reis.§.ſi vero etiam.Barto,Bal.& Angel.
Fulgoſ.in d.l.lege Cornelia.ff.ad Syllani.cum alijs plurimis al
legatis per Boer.dict.deciſione.213.num.10.qui contrarium
quoque tenuerunt, quibus & ipſe Boerius reſpondit , quem
videas.

5 Tertio amplia concluſionẽ,vt procedat† etiam,ſi hic effu-
giens in carcerem oon eſſet coniectus, ſed ſolũ vinculis, aut
cõpedibus coerceretur,ita probat Calliſtrat.in l.ſuccurritur.
ff.ex quibus cauſ.maior.dum inquit,nihil intereſt, compedi-
bus an parietibus quis detineatur,ita tradit Iacobus Menoc.
de arbitr.iud.caſ.301.li.2.num.6 Quod feciſſe Ariſtomenem
6 Meſſeniũ memoriæ proditum eſt,†qui captus à Lacedæmo-
nijs,& in vincula coniectus,ad ignẽ ſe acclinauit,atque cõbu
ſtis vinculis ſolutus cuſtodes occidit, clã inde Spartã ingreſ-
ſus eorũ ſcura Chalciæci tẽplo affigens inſcripſir,Ariſtome-
nes illęſus à Lacedęmonijs euaſit. Hoc patrato Meſſanam re
uerſus eſt.Poliæn li.2.Hegeſiſtratus vero Elæus captus à La-
7 cedæmonijs,† in vincola coniectus tem fecit vniuerſæ poſte
ritati commẽdabilem.Nam cum ferratis ſolcis vinctus eſſet,
dimidium,pedem pręcidit,vt ſe compedibus illis eximeret,
demum ſubruto muro periculum effugit,deceptis excubito-
ribus.Herod.in Calliope.Hi igitur iu vinculis & cõpedibus
coniecti auſugientes pro reis con ntentibus habebuntur.

Quarto amplia cõcluſionẽ locum habere in eo,qui eſt ſub
8 ſola cuſtodia,†vel qui habent domum ius dicentis,vel pala-
tium eidem pro carcere aſſignatum eſt,ita docuit poſt alios
Curt.ſen.in l.admonendi. no.165.de iureiur. Gramm conſil.
57.nu.4.quæ allegat.arg.l.in eos.ff.de cuſtod.reor. Et ſi.n.ſub
cuſtodia poſitus,quoad alia proprie carceratus nõ dicat̃,ni-
hilominus ob iudicis præceptum etiam is dr̃ carceratus, qui
9 in†palatio eſt cõſtitutus,ita tradidit Iaſ.in repet.l.admonen
di.nu.163.Grammat.d.conſi.57.nu.4.quia palatium, vel do-
mus iudicis dicitur haberi loco carceris,dum quis in eo deti
netur iuſſu magiſtratus,vt voluit Grammta.dict.luco cit ſup.
per text.& ibi ſcribentes in l.1.ff.de cuſtod.reor.Menoch. di
cto loco ſupra citato.Viuius inter communes opiniones d.§.
fugiens à carcere.nu.5.

10 Quinto amplia prædicta,vt locum habeant in caſu,†qñ ar-
reſtum eſt (vt loquutur)alicoi factum,ſeu præceptũ, ne exeat
domum,vel ciuitatem,is.o.carcerem effugiſſe dicetur, ſi exi-
uerit,ita reſpondit Oldr.conſi.65.Boer.d.deciſ.215.nu.21.&
ſeq.Thom.Gramm.conſ.57.no.5.Ioan.And.in addit.ad Spec.
in tit.de præſumptio.§.ſpecies.verſ.violenra.dũ dixit etiã ar
11 reſtatũ in ciuitate , † vel palatio pro crimine baberi pro cõ-
feſſo,ſi recedat,ſeu aufugiat,ſic decidit Guido Pap. quæſtio.
253.incipieu.Si quis diremit.ita arrẽſtatũ dici proprie carce
ratũ etiã quoad alia,vtpote, qnod celebrati ab eo cõtractus
12 reſcindantur,† ac ſi io ipſo carcere celebrati fuiſſent , quod
eſt notandum maxime in regionibus tramontanis, vbi iudi-
ces huiuſmodi præcipiunt arreſta.

Sexto amplia concluſionẽ,vt procedat etiam io eo, ꝗ effre
13 git carcerem,& iam exibat,& interim fuit captus,† perinde
.n.eſt,ac ſi perfecte aufugiſſet, qđ placuit Boer.d.deciſ.215.
nu.12.quem refert,& ſequitur Menoch.de arbirrar.iudic.ca-
ſu.301.nu.11.ſecundõ Iacobum de Beluiſ. in tract. criminũ,
tit.de quæſt.fol.89.col.1.pro quo allegat.l.quid ſit ſugitiuus.
§.idem Celſus.ff.de ædilit.edicto.

Quinimo couclusio vr̃ procedere in carceratis conſpiranti
bus de crũpendo,& aufugiẽdo carcerẽ,re adhuc integra nec
14 abſoluta,†ſed patefacta,tunc.n.habentur pro confeſſis,& cõ-
uictis,vel in arctiores carceres detruduntur, & ita procedit
tex.dict.l.in eos.cui innititur hæc concluſio.At vbi res opra-
tũ finem conſequuta eſt,tunc non habentur tm̃ pro confeſſis,
& coouictis pro delictis,de quibus arguuntur,ſed indifferen
15 ter†puniũtur pęna capitis,iuxta.l.1.ff.de effracto. & l.ſi quis
aliq̃.§.miles.ff.de pęn.& l.milites.§.eius , qui.ff. de re milit.
prout ita poſt lõgũ ſtudiũ tenet Alber.d.l.io eos.quẽ refert &
ſeqtur Boſſ.tit.de carcer.n.5.& tit.de effract.carcerum, nu.1.

Septimo amplia,vt prædicta concluſio locũ habeat etiã in
eo ſolo,qui vi carceris fores frangendo efficit,vt carcerati ef-
fugiant,ij.n.eadem pœna puniendi ſunt, qua puniendi erant
16 qui†aufugerũt,quod probatur in l.1.C.de ijs,qui latro.Bar.
in l.ſed eximeudi. §.item ſi quis.in fin.ff. ne quis eum qui in
ius vocat.Angel.in l.1.§.item.ſi quis.in fin.ff. dict. titu. Vbi
fortius affirmarunt,non eſſe habendam rationem,an is aufu-
gieos fuerit iuſte, vel iniuſte in carcerem coniectus,idem re-
ſpondit Alex.conſi.35.nu.4.in fin.lib.2.

Quam ampliationem Menoch.d.caſu.301.nu.16.intelligit
hoc modo,vt nimirum effractor puniatur ea pęna,qoa puniẽ-
dus erat is fugiens non ioſpecto fine,ſed ſola accuſatione, &
imputatione conſiderata,quem dicto loco cõſulas latius, qui
id factum eſſe ait ea ratione , vt comprimeretur horum effra-
ctorum audacia.

Octauo amplia, vt concluſio locum ſibi vendicet in inſtiga
17 tore,fautore,& conſultore,†qui ſuaſit carcerato , vt aufuge-
ret,ex d.l.1.C.de his,qui latr.Butr.& cæteri in ca.1.de offic.
deleg.& Alex.d.conſi.35.n.4.lib.2.Boer.d.deciſio.215.nu.3.
& 4 & 16.& vide multa per eum ibi allegata.

Nono amplia, vt procedat etiã in eo,qui effregit carcerẽ,
18 vt aliqui ex debitoribus fugerent,is enim effractor†teoetur
loco illorum debitorum,vt ſanxit Imperator Cõſtantious in
l.quoties.C.de exact.tributor.li.10.Bar.tract.de carcer.num.
18.Nec vlterius quæritur,illi carcarati eſſent vere debitores,
oecne. Ne.n.huic effractori datur facultas, ſi probare vellec
carceratos illos vere non fuiſſe debitores , ita ſigniter obſer-
uauit Angel.io l.ſed eximendi.§.item ſi quis.in fio.ff.ne quis
eum Cæpoll.conſ.14.col.3.in fin.& Marſi.in praxi criminali,
§.attingam.nu.48. Ioao.de Anao.conſ.55.in fin.Iaſ. conſi.27.
nu.1.lib.3.

Quin etiam amplius addit Boer.quæſt.217.nu.12.poſt mul
19 tos,vt etiam ſi is debitor, qui fugit,denuo capiatur , † & in
carceres conijciatur,per hoc non liberari,qui illius fugæ cau
ſa fuit,aut ei de fuga auctor fuit , ſed cogi ad perſoluendum
pro eo totum æs alienum Dd.in l.quoties C. de exactor.tri-
but.li.10.& præcipue Salic.qui ad hoc illam legem allegat,in
l.bonæ fidei.col.5.verſi.tene tñ menti.C.de rebus credit. & ĩ
l.admonendi.col.5.verſ.tene tamẽ cordi.& ibi eum ſequitor
Ludou. Roma.& Iaſ.fol.26.col.4.Boer.d.loco citato ſup.quẽ
refert & ſequitur Menoch.d.caſ.301.nu.23.

Primo limita,concluſionem non procedere in eo,qui car-
cerẽ aufugit,forſitan aperta ianua,& ſic ſine vlla effractione,
20 nã is non habetur pro conuicto,†ſed iudicis arbitrio eſt pu-
niendus,ita ſcribunt Ang.in l.verũ.de furt.Alberi.in l.ſuccur-
ritur.ff.ex quibus cauſ.maior.quos ſunt ſequuti Boer. deciſi.
215.nu.13.15. & 21.Didac.Couarru.li.1.variarũ reſolut.cap.
2.nu.11.in fin.qui allegat Guliel. Cuue. Iacob.Butr. & Alber.
in l.ſuccutritur.ff.ex q̃bus cauſ.maior.l.1.ff.de effracto.Raph.
Comenſ.conſi.105.Feli.in cap.nullus nu.4.de præſum.Marſil.
in prax.crim.§.attingam.nu.37.& nu.45.vbi affirmat talẽ ita
fugientem non teneri pro cõfeſſo,quod Meooch.d.caſu 301.
nu.3.ait eſſe menti tenendum.

Secũdo limita cõcluſionẽ nõ procedere in eo,qui aufugit,
21 †& deiode reuerſus eſt,is.n.nõ põt vt effractor puniri , ita p
multi tradidere,vt Bal.in l.1.C.de ſeru.fugit.Marſil.in l.q fal-
ſam.nu.41.ad l.Cornel.de falſ.in l.is qui cũ telo.n.54.ff.ad l.
Cornel.de ſicar.& in rubr.ff.de fideiuſſor.n.441.Cur.Sen. ĩ l.
admonẽdi.n.159.& ibi etiã Rip.n.169.de iureiur.Alex. ĩ ad-
ditione.ad Bar.in d.l.eos ff.de effract.qđ dicit eſſe mẽti teuẽ
22 dũ pro retẽtis†ſeu arreſtatis ĩ Palatio,vel ciuitate recedẽtib⁹
& ſtatim redeũtibus,illos nõ incidere in pęnã.ſed nulla aucto
ritate id probat verũ pro hoc adde bonũ textũ in l.diuortiũ.
in fin.ff. de diuor.ibi,ſi breui reuerſa eſt vxor,nõ diuertiſſe vi
dẽtur.Canoniſt.in c.vulgaris.§.diuortiũ.de pęnit. diſt.1. & l.
nihil intereſt.ff.de captiu.& poſtlimin.reuerſ.dũ ita reſpõdit
Florẽtinus.Nec.n.ſatis eſt corpore domũ quẽ redijſſe, ſi men
23 te alienus eſt,quem Bart.commendat ad id,†vt qs ibi eſſe di
catur,vbi habet aoimũ reuertendi, vt etiã conſuluit Coru.cõ
ſil.244.2.volu.Boer.deciſ.215.nu.17. qui multa accumulat in
vtranque partẽ,vbi nu.18.ad fin.teſtatur , quod ſupra relatũ
* eſt,cõius teneri,teſtatur quoque de * cõi Clar.in pract.crim.
§.ſi.q.21.verſ.tertio autem modo,in fi.nu.28.

Verumtamen animaduertendum eſt,eum ſic aufugiẽtem,
24 mitiori †pœna punieodũ eſſe,per tex.ſingulatẽ in l.ſi adulte
rium cũ inceſtu.§ Imperatores.ff.de adult.& hanc limitatio-
nem refert Boer.d.deciſio.215.nume.19.ſe vidiſſe obſeruari
in curia propter audaciam, & temeritatem cuſtodiarum re-
pri-

Digitized by Google

primendam argum.l.ſi quis aliud.§.qui abortionis.ff.de pœn.
25 illud inſuper addit idem Boer. interdũ vidiſſe obſeruari † huiuſmodi exeuntes ſtrictius, & arctius in carcere aſſeruari, & ita dicit eſſe faciendum Iacob.Beluiſ.in trac.de malef.titu.de quæſt.fol. 8.9.colum.3.verſ.quæritur.quem refert, & ſequitur Boer.d.deciſ.215.nu.19. & ſeq.

Tertio limita, concluſionem non procedere in iniuſte, &
26 indebite in carcerem coniecto, † is enim, & vi fores carceris, vel parietes effringere impune põt, ita tradidit Paris de Put. in ſuo trac.ſyndica.in §.carcerẽ. quem eſt ſequutus Ripa in l. admonendi,nu 171.de iureiu. Menoch.de arbitr.d.caſu 301.
* nu.14.& eſſe * communem Dd.theoricam dicit Rolan.à Val. conſil.47.vol.1.quem refert.Clar.in pract.crimin.§.fin.q.21. numero 26.

27 Amplia hanc limitationem, vt etiam iniuſte captus † in foro conſcientiæ carceres euadere poſſit, etiamſi inde cuſtodi detrimentum aliquod contingat, immo ſi mortem aliter euadere nequeat, cuſtodes carcerum tute interficere poterit, ita late multorum auctoritatibus confirmat Didac.Couarr.lib.1. variatum reſolut.ca.2.num.11.& 12. Licitum eſt enim iniquis
28 principibus, & iniuſtis iudicibus reſiſtere, † cum aliter mortem quis euadere non poteſt. Archidiac in cap.cum homo. 23.q.5.Alexand.in l.1.§.item ſi quis.ff.ne quis eum, qui in ius vocat. Dyn.in regula.quod quis.de regu.iur.in 6.notantur in l.prohibitum.& in l.defenſionis.facultas.C.de iure fiſ.tit.10. late Caſſan.in conſuetud.Burgun.rubric.1.§.7. verſic.notanter.nume.3.Hippolyt.de Marſil.in l.1. num.28 ff.de quæſtio. Grammat.conſil.51.num.6.& nu.7. late Boer.in d.deciſ.215. num.32.& Angel.de malef.verb.præſente dicto caſ.& ibi late Auguſt.in d.additio.adde Neuiz.conſi.61.nu.37. Menoch.dicto caſu 301.nu.15.

Quarto limita, concluſionem non habere locum in muli-
29 re aufugiente de carceribus † cauſa euitandæ libidinis, talis enim non eſt punibilis, ſed mulier eſt excuſata, ita Bal.in l.1. nu.11.C.de ædil.act. & inter communes opiniones refert Viuius, §.fugiens à carcere.in fi.

Ex quibus omnibus ſupradictis ampliationibus facile colligere quis poterit, quando quis dicatur captus, & ſuper his concluſiones certas ſibi conſtituere poterit, & hanc materiã late docentem conſulas Boer.deciſion.215. quia latiſſime ipſam examinat.

30 Quibus omnibus adde etiam, eum dici carceratum, † qui tenetur in aliqua ciuitate ſub cautione, ſic decidit Grammat. deciſ.14 nu.3.& 4.Iaſ. in l.ſi pecuniam. §.ſi accepit.n.fi.ff.de condi.cau.dat.cauſ.Angel.in l. qui in carcerem.ff.quod met. cauſ.Adde Capic.deciſ.153. vbi contrarium ſequitur, niſi habeat talis cuſtodias, & quæ dicta ſunt ſupra in hac eadẽ concluſione, in quinta ampliatione, vide quæ diximus in concluſione, Fuga carcerati.& vnamquamque concluſionem & limitationem ipſarum adinuicem alijs huiuſce præſentium annectas, quas libuit duplicare vt dilucidius in vtroque ipſarum verbo habeas claras reſolutiones.

CONCLVSIO CCLXVI.

ARGVMENTVM.

Carceratum mortuum præſumi culpa cuſtodis à vita migraſſe.

SVMMARIA.

1 *Carceratus mortuus inuentus, præſumitur mortuus culpa cuſtodis, niſi aliud probetur.*
2 *Qui ad cuſtodiam tenetur, vel publici, vel priuati officij ratione, non ſufficit ei probare interitum, niſi & caſum fortuitum probet.*
3 *Quomodo ſuccurratur cuſtodi carcerum, ſi aliquis ex carceratis in carcere moriatur.*
4 *Mulier carcerata ſi grauida inueniatur, culpa cuſtodis præſumitur.*
5 *Mortuus in carcere, dicitur mortuus in cruciatu, & ſic non culpa cuſtodis.*
6 *Carcer eſt ſpecies torturæ.*
7 *Omnes ferè confitentes tempore confeſſionis in carceribus detinentur.*
8 *Carcer torturæ ſpecies dicitur quando quis in illo ponitur, vt non comedat, donec confiteatur, vel ſit datus pro pœna.*
9 *Carcer durus, & arctus æquiparatur quæſtioni, quando alimenta denegantur carcerato, vel quando in hyeme iubet illum nudum permanere, donec confiteatur.*
10 *Carceratus, ſi è carceribus fugeret, præſumitur culpa cuſtodis aufugiſſe.*
11 *Ferrum, venenum, & ſimilia, non præſumuntur poſſe in carcerem inferri, niſi culpa, & negligentia cuſtodis.*
12 *Anaxagoræ, Codri, & Diodori fuga è carceribus.*
13 *Carceratus ſi ſibi ipſi necem intulerit ſponte, præſumitur cuſtodis culpa id accidiſſe.*
14 *Nitiæ Athenienſis, & Demoſthenis mors ſibi ipſi in carceribus illata aſcribitur culpæ cuſtodis.*
15 *Cleomenes & alij ſub cuſtodia traditi mutuis in carcere vulneribus ſe necauere, & in carta cuſtodes ſeipſos occidiſſe præſumuntur.*
16 *Cuſtos carcerum non tenetur de fuga carcerati fugientis cum altero ex cuſtodibus.*
17 *Carceratus non tenetur de morte carcerati, quando iuſſu dominorum vel magiſtratuum in carcere occiſi ſunt.*
18 *In carcere plurimi occiſi connumerantur.*
19 *Cuſtos non tenetur de fuga carcerati, quando cuſtodiuerit ea ratione, qua ſolent cuſtodia cuſtodiri in illo loco.*

CArceratus inuentus mortuus præſumitur mortuus culpa
1 cuſtodis, † & eius, qui carceribus præfectus eſt, niſi aliud probetur, vt docuit Accur.nonnullis in locis, in primis in l cũ ita legati,§ ſpecie,ſuper verb nec dolo, in fi.ibi, aut nunquid. & diligentia quoque exigẽda eſt ab hærede, quod verius eſt, iuncta glo.ibi, ſuper verb.diligentia, verſ. ſed hic dixi teneri. ff.de leg.1.l.fi.§.ergo ſi caſu cuſtodia.iũcta gl.ſuper verb probãdum eſt verſ. ſed eſt ſpeciale.ff.de cuſtod & exhib.re quas gl ſequitur Paris de Put in tract ſynd.in verb. mandauit Rex Poteſtati.nu.15 verſ ſi carceratus reperiatur & in verb.au poteſtas,nu.5.dum allegat gl.in d § ſpecies.Alc.in tract.de præſump.præſump.15.nu.4.reg.3.verſ.fallit etiam per d.l.fi.C de cuſt.reor.Caraldi.de Boncompag.in tract.de ſyndic. nu 182. verſ.adde quod cuſtos carcerum tenetur probare.Boer.deci. 216.ad ſecundum venio,& breuiter quod ſic, nu 1. Marſ.in l. qui falſam.n 117.verſ quod ſi reperiatur carceratus mortuus, ff.de falſ.& in cõſ.52 Miſericordia Domini,col.19.verſ. quod ſi reperitur carceratus.n.236 & Bal.in d §.ſpecies,dicit, obligatum ad ſpeciem probantem interitũ liberari,& ſi non probet caſum fortuitum, quod non procederet tamen in eo, qui ad cuſtodiam tenetur, vel publici, vel priuati officij ratione,
2 quia non ſufficit ei probari interitum, niſi & caſum fortuitum probet, & ita eſſe in carceris cuſtode, argentario, & caprario, pelles animalium ad domum domini afferẽte, & refert, & ſequitur Boer.hoc dictum Bal in d deci 216.nu.2.Ang in tract. malef.in verbis fama publica, in 5 carta, verſ.primo ſciendum eſt quod carcer regulariter.ibi, ſecundo quæro, carceratus reperitur mortuus, refert & ſequitur Marſ.in pract.crim in § attingam,nu 51.verſ.ſcias etiam, quod mortuus, & videtur ſentire Iul.Clar.in ſua pract.crim q.46.li.5.§. fin.verſ.ſed in hoc
3 propoſito.dum docet, quomodo ſuccuratur † cuſtodi carcerum, ſi aliquis ex carceratis in carcere moriatur. Iac. de Belu. in d.pract.iudic.nu.129 verſ. ſed nunquid ſi reperiatur mortuus, & Boer.d.deci.216.in fi.ibi, tenebit probare.Tho.Gram. vot.29.nu 15.verſ.dummodo ipſe probet.Marſ.in pract.crim. § diligenter.nu.93.verſic. ipſe cuſtos debet probare, prout ſi
4 mulier carcerata impręgnata inueniatur, † culpa cuſtodis præſumitur, dicit Boer.dict.deciſi.216. col.3. poſt num.3. verſ. & hoc verum.

Verum prædictæ concluſioni videtur obſtare illud, nam
5 mortuus in carcere dicitur mortuus in cruciatu. † ſic non culpa cuſtodis, ita Bal.in l.fi.num.6.verſicul. in contrarium videtur.C.qui non poſſ.ad liber.perue.per leg.1.C.de cuſto.reor. ſequitur, & refert Marſil conſ.29 Solamen omnium.num. 35. verſic.quod mortuus, & conſ.125.Aeternæ lucis.nu.18. verſi. quod mortuus

6 Cuius ratio eſt, † quia carcer eſt ſpecies torturæ, vt dicit Bal.in l.ſi clericus.poſt nu.6. verſ.canoniſtæ dicunt, quod ſit. C.de epiſc.audient.refert & ſequitur Marſ.in d.conſ.29.num. 34.& d.conſ.125.nu.17.verſ.immo carcer dicitur. Fran.Caſon. in tract.crim.c.9.tit.de captur.& carcer.nu.8. verſ. ratio quia carcer eſt.fol.426.& tit.de tormentis,c.12.nu.8 fol.417.Frãc. Hercul.tract.de caut.de non offend.c.35.n.5.per l. item apud Labeonem.§.quæſtionis.ff. de iniur.quã tamen rationem non vr̃ approbare Iul.Clar.in ſua pract.crim.li.1.§.fi.q.64 ver. ſed
7 an forte, vbi inquit, † omnes fere confitentes tempore confeſſionis in carceribus detineri, quæ ſi dicerentur metu extortæ, deſtruerentur fere omnes criminales proceſſus.

Nã tunc forſan poteſt dici torturæ ſpecies, qñ ponitur quis
8 in carceribus, vt nõ comedat, † donec confiteatur, vt dicit gl. d.§.quæſtionis.d.l itẽ apud Labeonẽ, ſup verb.dicũt.ff. de iniur.vel fuerit carcer datus pro pœna, vt dicit Carald.de Bõcõpag.in d.trac.de ſynd.n.103.verſ.ad quod dr̃ carcer mala manſio.& ſic intelligere Ang.in d.l.itẽ apud Labeonẽ d.§. q̃onis ſecus ſi ſolum ad cuſtodiã ibi ponatur, & ſic intelligi poteſt

ſupradicta contraria opinio,& ſic etiã declarat Iac.de Beluiſ.
9 in pract.iudicial.nu.5.ver.iuxta hoc quæritur. vbi dicit,† durum & arctũ carcerem æquiparari quæſtioni,quando alimenta denegantur,donec confiteatur carceratus, vel in hyeme iubet illum nudum permanere,donec confiteatur, per d. l.item apud Labeonem.d.§.quæſtionis.

Amplia concluſionem etiam procedere, quãdo carceratus
10 è carceribus fugeret,†præſumit culpa ipſius cuſtodis aufugiſſe.Franc.Aret.conſ.38.Conſultiſſime Domine,in princ.& per totum,vbi etiam dicit,ferrum,venenum,& ſimilia non præſu-
11 mi poſſe in carcerem inferri,†niſi culpa,& negligentia cuſtodis.Boer.d.dec.216.col.fi verſ.& niſi de hoc appareat.Iaſ.cõſil 27.Cuſtodes carcerum.verſ.qñ incarceratus aufugit.vol.3. per Bar.in l.ſi quis ex argentar.§.pen.ff.de edendo.& per dictas gl.in d.concl.allegatas.Paris de Put.d.tract.ſynd.in verb. an poteſtas.n.4.Alc.d.tract.præſump.poſt n.4.d. præſump.15. verſ.& eodem modo ſi carceratus,d.reg.3.,per l.carceri. ff.de cuſtod.& exhibit.reor.Franc.Cremen,ſing.100.erant duo cuſtodes.verſ.quilibet dicere,& Boer.d.dec.216.poſt nu.3.verſic.tum etiam contra ipſum cuſtodem præſumitur,quando fertum,&c.Thom.Gramm.d.voto 29.nu.16.

12 Vnde merito debuiſſet cuſtos illæ ſuſtinere culpam † fugæ Anaxagoræ, Codri,& Diodori,qui cum Epheſiorũ tyrannum Hegeſiam cõpedibus vinctum interfeciſſẽt, per vimque rapti in arcem Scardiniorũ miſſi,& ſeipſos liberauerunt , accerſita Philurina,cuius auxilio vſi vincula diſsipatũt & ſeruilib.veſtimẽtis induti per noctem quaſi ſerui è carcere egreſsi, ſune,& veſtimentis ſecundum longitudinem diſſectis , ea connexuerunt,ſeſeque de mœnibus demiſerunt,Diodorus ſubito decidens ex alto,claudusque factus in eo loco remanſit,captuſque factus poſtea & ipſe ſe liberauit. Polyen.li 2 numquam.n.funes in carcerem potuiſſent ferri ſi cuſtos vincios euntes , & redeuntes explor aſſet optime.

13 Sub amplia ẽt locũ ſibi vẽdicare,†ſi carceratus ſibi ipſi necem intulerit ſpõte,præſumitur.n.cuſtodis culpa id accidiſſe, ſic reſpõdit Herennius Modeſtin.in d.l vlt.ff.de cuſt.& exhib. reor.ſed ſi ſe cuſtodia,inquit I.C.ſe interfecerit, vel præcipitauerit,militis culpę aſcribitur,id eſt,caſtigabitur.Cuſtos igitur Niciæ Athenienſis,& Demoſthenis fortiſsimorum Ducũ,mortis ipſorum culpam ſuſtinebit, qui cũ infeliciter aduerſus Sy-
14 racuſanos pugnaſſent,† captiui ducti,& in carcerem cõiecti, ſibi ipſis mortem conſciuerunt,vt eſt apud Plutarchum,ſic ẽt ille cuſtos pęna dignus fuit. Nam Cleomenes ad Ptolomæum Regem (ab Antigono victus) fugiens à Nicagora quodã apud Regem ſuſpectus factus,cuſtodię cum quibuſdam alijs traditus eſt , qui tamen ſe omnes mutuis inflicti in carcere vulneribus,ne cauere,idem Plutarch.in curia enim cuſtodis ſeipſos
15 † occidiſſe præſumuntur,qui antequam in cuſtodias illi conijcerentur, debuiſſent ab illo cuſtode excuti accurate , ferrumne alicubi occultatum haberẽt, vel venenum in carcerem ab aliquo illatum ſit,quod ſi ita factum ſit,culpa,& negligentia cuſtodi aſcribitur,inſigniter admonuit Aret.conſ.38.nu.1. & 2.& eſt contextus inſignis in l carceri.in fi.ff.de cuſt.reor. quod & tradidit Boſſ. poſt citatos ab eo in ſuo tract. crimin. tit.de carcer.nu.2.& 8.

16 Limita primo ampliationem non obtinere vim , † quando carceratus cum vno ex cuſtodibus carcerũ aufugiſſet,vt d.l fi. §.nam cũ cuſtodia.ff.de cuſtod.& exhib.reor.Cremen.d.ſing. 100.verſ.ſed tu dicas contrarium.Rom.ſing.30.ſi dicat ſtatutum & conſ.365.vt res clarior.poſt num.4. verſ.ſecundum ad idem textus ſing Marſil.in repet.rubr. de fideiuſſor.q. 17.poſt nu.143.ver.& teneas menti,quod nedum.& nu. 163 ver. vbi eſt text.Boer.dec.217. quoad tertiam quæſtionem,& videtur dicendum.col.3.nu.7.verſ.2.limitatur.per l.fi.verſ.incertum. ff.de cuſtod.reor.

17 Quod idem locũ haberet,qñ iuſſu dñorum,vel magiſtratuũ carcerati in carcere occiſi fuiſſent,vt in D. Ioan. Baptiſta qui iuſſu Herodis Regis in carcerem cõiectus ibidem decollatus eſt.Matth.14.& Marc.6.& Ariſtobolus, atque Alexander Herodis primi Iudæorum Regis filij , qui à parente propter fal-
18 ſam ſuſpitionem in carcere ſunt necati Fulg.li.5.c.6.† vt Theramenes, & Socrates Philoſophi Athenienſes , qui in carcere veneno,& cicuta iuſſu magiſtratuũ ſunt extincti.Cicer.in Tuſculan.quæſt.quod in multis alijs videre eſt, qui iuſſu Regum, Imperatorũ,vel Præſidũ in carcere occiſi ſunt, qualis fuit Eumenes Capadociæ,atque Paphagloniæ Rex,Ariſtonius,C.Marius.Q.Cępio,Syphax Rex Numidarum,D.Agatha,Romanus martyr. & alij plurimi . Tunc igitur cuſtos non debet culpam ſuſtinere,cum dominorum iuſſu id factum ſit.

Secundo limita dictã ampliationem non habere locum qñ
19 †cuſtos cuſtodiuerit ea rõne,qua ſolẽt cuſtodię cuſtodiri ibidẽ,vt animaduertit Boer.d.dec.217.quoad tertiã quęſtionem & uidetur dicendum.col.2.nu.5.verſ.quam limitat primo, & ante eum reſpondit Bal.conſ.32.nu.2.in fi.vol.3.

CONCLVSIO CCLXVII.

ARGVMENTVM.

Carceratus an teſtis eſſe poſsit.

SVMMARIA.

1 *Carceratus ſi pro teſte adhibetur, nihil contra reum probare poteſt & quare.*
2 *Homicidium commiſſum à nobili Cremonenſi in vinculis detento, non potuit probari ab alijs, qui in carceribus detinebantur.*
3 *Captiui licet plene non probent, tamen indicium faciunt ad torturam.*
4 *Coniectus in carcerem ob crimen, quod infamiæ notam eius vitæ inureret, non poteſt eſſe teſtis.*
5 *Teſtes carcerati indicio ſaltem ſunt, vt quis poſſit torqueri.*
6 *Teſtis quem epiſcopus incluſit in cuſtodias pro iuriſdictione ſua poteſt admitti pro ipſo epiſcopo.*
7 *Teſtis ab epiſcopo in cuſtodiam datus etiam contra ipſum epiſcopum poteſt teſtimonium ferre.*
8 *Carceratus de crimine non ſuſpectus ſed ob aliam cauſam detruſus in carcerem poteſt eſſe teſtis.*
9 *Carceratus teſtis poterit adhiberi in teſtamento ad pias cauſas etiam ſi ſit contruſus in carcerem pro maleficio.*

CArceratus ſi teſtis adhibebitur , hunc nihil contra reum
1 †probare poſſe,eſt cantũ in c ſi teſtes omnes. §. lege Iul. de vi cauetur,& ibi gl.ſu per verb.in vinculis.4.q.2.& 3.& in tex.l.3.§.lege Iulia.ff.de teſtibus.& ibi gl.quæ dicit, iſtos,qui in cuſtodia incluſi sũt,repelli,vel quod nota turpitudinis alicuius illorum vitæ iniuſta ſit licet non ſint infames , vel quia præſumuntur,quod falſum teſtimonium pro aliquo dicerent , qui promitteret eis,ſe eos à vinculis liberaturum. Huic conſentaneum eſt illud Speculatoris in titu.de teſtibus.§.1.verſi. item quia carceratus,contra quem,&c.& Alber.in d.§.lege Iulia.refert Azonem, dum publice è ſugeſto profiteretur, dixiſſe,ſe quendam honeſto loco tutum Cremonenſem , protexiſſe,qui furore percitus,dum in vinculis detineretur,famulum
2 ſuum trucidauit,eo quod ab alijs, † qui in carceribus detinebantur,homicidium contra illum nobilem non potuerit probari,nec propterea in illum animaduerti,in cuius ſententiam cæteros prudentes deſcendiſſe dixit, cuius Azon. ſententiæ adſtipulatur context.in d.§.lege Iulia. ſecundum Alberic. de Malet.in trac.de teſtibus.cap.2.num.48.vbi num 49. duas affert cautiones contra hanc ſententiam Azon. videlicet 1. vt magiſtratus duos ad ſummum tres è carceribus eximat , qui poſtea deponant de tali homicidio : poſterior eſt illa cautio ,
3 vt homicidium iudex ad quæſtionem poſtulet,quia† licet illi captiui plene non probent,tamen , vt ille torqueatur, indicio ſunt vt fuit animaduerſum a Barto in d.l.de minore.§. tormenta. in l.quæritur. ff. de quæſtion. & ex illis per Malet. ibi adducta.

Intellige concluſionẽ, vt tunc procedat, quando carceratus
4 in carcerem fuiſſet coniectus ob crimen, † quod infamiæ notã eius vitæ inureret, vt habemus à gl.in d. c. ſi teſtes in dict. verb. in vinculis.Spec.§. ver.item quod accuſatus, nu. 90. ſequitur,& refert Steph.Aufre.in tract de reprob.teſt.n.15.ver. carceratus,ſeu detentus.

Secundo limita,quia dicti teſtes ſaltẽ indicio eſſe poſſunt,
5 vt † quis poſsit torqueri,ſic profitendo ſcripſit Alber.in d.l.4. §.lege Iulia ff.de teſtib.& Campeg.d.loco ſupra citato.

Tertio limita non vendicare ſibi locũ in teſte, quem epiſcopus incluſit in cuſtodias , nam is pro iuriſdictione ſua poteſt
6 admitti † in fauorem ipſius epiſcopi,quia non prohibetur lege,pręſertim in cauſa ciuili,ita notat Alber.Mal.& Ant.de Butr in c.cum oporteat.nu.9.de accuſ.

Amplia hanc limitationem, vt & ab epiſcopo in cuſtodiam
7 datus,etiam contra ipſum epiſcopum † põſsit teſtimoniũ ferre,quę fuit ſententia Io.And.ad Spec.ſup.rub.tit.de teſte.ver. tertio quærebatur,quãuis hoc nõ iure eſſe cantũ afferat,tñ de fide teſtis,iccirco detrahi,motus auctoritate Imp.in §.ſi vero
odioſus.

odioſus.in auth.de teſtib:cui acceſſit Oldrad.conſ.145. quæritur, ſi teſtis.nu.2.ver.item quæritur, vtrum aliqui.

Quarto limita, vt nō procedat in carcerato, qui à criminis
8 ſuſpicione abeſt, † vt quia propter illud non ſit contruſus in carcerem, ſed ob aliam cauſam, tunc enim ipſe poterit eſſe teſtis, & examinari, ſecus ſi eſſet de crimine ſuſpectus, ita ſcriptum reliquit Campeg. d.regu.130.

Quinto limita, quia incarceratus teſtis poterit adhiberi in
9 teſtamento ad pias cauſas, etiam ſi ſit† contruſus in carcerem pro maleficio, ſic protulit Bal.in repet.l.habeat. nu.42.C. de ſacroſanct.eccleſ.l.nouiſſime.§.1.ff.quod fal.tut.au.quem ſequutus eſt D.Monticel. in verb.carceratus, ſuo tract.de teſt. quorū ſententiæ adhæſit Campeg.d.reg.130.quos vide.

CONCLVSIO CCLXVIII.

ARGVMENTVM.

Cardinalis quod probationis genus faciat.

SVMMARIA.

1 *Cardinalis legati de latere atteſtatio plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe legatum.*
2 *Commiſſio facta præſumitur Cardinali in his, quæ veniunt in forma generali legationis.*
3 *Nulli creditur ſine literis, niſi ſit Cardinalis.*
4 *Vicario creditur ſine literis in his, quæ veniunt ex generali commiſſione.*
5 *Cardinali legato facile fides habetur, cum extra curiam exire non ſoleat ſine tali dignitate, & facultate.*
6 *Legato non creditur etiam in his, quæ competunt iure ordinario legationis.*
7 *Legatus de latere poteſt exigere procurationem in prouincia ſuæ legationis, & etiam extra, & ei creditur ſine literis, cum veniat iure ordinario ex officio legationis.*
8 *Legatus, ſiue datus, ſiue miſſus non exigit procurationes in ſua prouincia, niſi hoc habeat in commiſſione.*
9 *Cardinali legato de latere fides habenda eſt in his, quæ coram ſignificat.*
10 *Cardinali legato creditur in his quæ geſta ſunt coram eo tanquam coram legato.*
11 *Legato à latere creditur etiam in his, quæ de conſuetudine ipſi ſolita ſunt concedi, licet non veniant in generali commiſſione.*
12 *Aſſertioni legati indiſtincte fides habetur ex conſuetudine in Romana curia recepta.*
13 *Cardinalibus ordinarie creditur in ſibi commiſſis à Papa, non autem in alijs.*
14 *Cardinali aſſerenti ſe habere mandatum ſuper his, quæ non ſolent venire in generali commiſſione, ſi ea exerceat non oſtenſis literis, ei creditur, dummodo ſæpius tales actus exercuerit.*
15 *Cardinali aſſerenti ſe habere commiſſionem in his, in quibus requiritur facultas particulariter conceſſa, non creditur.*
16 *Quicunque à legato recipit, quod ad eum iure legationis non pertineat, ſub manu publica tenorem literæ, per quam talis poteſtas ipſi legato eſt commiſſa ſpecialiter, haberet curet.*
17 *Cardinali credendum non eſt in reſeruatis ſummo Pontifici.*
18 *Cardinali non creditur in alterius præiudicium in ijs, quæ requirunt ſpecialem commiſſionem.*
19 *Cardinali creditur in requirentibus ſpecialem commiſſionem ſi eadem ſpecialia exercuerit.*
20 *Cardinali aſſerenti ſe delegatum, vel cauſam ſibi commiſſam viuæ vocis oraculo nulla fides habetur.*
21 *Cardinali non creditur in his, quæ tertij præiudicium concernunt.*
22 *Summo pœnitentiario aſſerenti ſe habuiſſe commiſſionem viuæ vocis oraculo non creditur.*
23 *Cardinalis dicto aſſerentis aliquem eſſe ſuum familiarem, vt de ipſius beneficijs poſſit diſponere, nulla fides habetur.*
24 *Cardinali aſſerenti de commiſſione ſibi facta à Pontifice maximo, tunc maxime credendum eſt, quando ille ſummus Pontifex eſt præſens, ad quē facile quiſque poteſt confugere.*
25 *Gratia Papæ, vel Principis non probatur, niſi per ſcripturam.*
26 *Magiſtratui creditur etiam cum maximo præiudicio tertij, quando Princeps, vel ſuperior eſſet in illo loco præſens.*

CArdinalis legati de latere atteſtationem plenam proba-
1 tionem† facere dummodo ſe aſſerat legatum, habemus à gl.& tex.in c.nobiliſsimus 97 diſt.gl.in c.cum olim.1.in verb. ſine reprehenſione, de priuil.gloſ.in c.ad Apoſtolicæ.in verb. proponi.de re iud.li.6.quod idem placuit Abb.in c.quod ſuper his.de fid.inſtru.& ibi Imol.& Fel.col.2.ver.1.concluſio. idem Fel.in c.cum in iure.col.pen.nu.12.de offi.deleg.dicens
2 †præſumi commiſsionē factam Cardinali in his, quæ veniunt in forma generali legationis, etiā ſi aliter non appareat, quia raro, vel nūquam exeunt Cardinales extra curiam ſine literis legationis, & quia de ſtylo curiæ eſt, vt nulli credatur ſine li-
3 teris † niſi ſit Cardinalis, & hoc gratia eorum, quæ veniūt ex generali officio delegationis.iſtud etiā tenet Gondiſ.in tract. de lega.i 6.q.1.partis, col.4.ſenſit Rot.in deciſ.47. valēt acta.
4 in nouis, dū voluit, vt ſine literis credatur Vicario in his †quæ veniunt ex generali cōmiſsione, id voluit Lap.alle.15.incip. idem eſt dicere, nu.2.& alleg 32 n.1.iuncto nu.4.quem ſequitur Alex.in conſ 106.perſpectis his, nu.19.col.7.verſ.& de cōmiſsione facta circa prædicta, vol 2.vbi adducit Cald.Corne. ac Lap in d.alleg.32.multi alij tum profitendo, tum conſulendo docuere, vt Spec tit de lega.§.ſupereſt.verſ. quid ſit ergo. Lud.Rom.conſ.59.ad diſcutiēdū, poſt nu.6.verſ.1 quia Hoſt. in ſum.de recu.iud.deleg §.ſi. verſ.item legato Cardinalis & ibi in apoſtil.in ver legato |Cald cōſ.1.an valeat, de off dele. Abb.i c.ꝓ trāslationē.ad fi.ext.eo.Rot.dec.176.alias 2.de off. deleg.Nota qđ legatus in antiq Gemin in c vt circa.§ edicto poſt nu 5.verſ fallit in Cardin de elect.li 6.ſequitur Fel in c. quod ſuper his nu.8.in 1.concl.de fid.inſtr.apoſtil.vlt.ad Iaſ. in l.1 § ſi ff ſi ex nox.cauſ.Gemi.in c.eos qui.§ ſi ante finem. verſ nota bene, quod licet credatur.de ſent. excom.li.6. Ang. in conſ.182.mandatum Principis Rom.in l.ſciēdum.nu.58.& ſeq.qui adducit alleg.Lap.15.ff de verb.obli. latiſsime Iaſ.in repeti.l.admonēdi, n.189.ff.de iureiur.latiſsime ēt Barb. trac. de Card.leg.à latere, qui plurimos citat Ant.de But.in c ex literis.de in integ.reſti.col.14.Corn.conſ.155.in fi.vol.1.verſi. quod autem non credatur.Pariſ.conſ.82.nu.46.li.1.Corn.cōſ. 248.incip.uidetur prima facie dicendū eſt ad fi.uol 3 Alciat. tract.de præſumpt.reg 1.præſum 48.nu.3 And.Sicul.in tract. de præſtant Cardi.in 1.quæſt.2.partis, in 2 membro.

5 Concluſionis noſtræ illa poteſt afferri ratio, nam cum† non ſoleant Cardinales extra curiam exire ſine tali facultate, vel dignitate, nulli mirum videri debet, ſi facile eis fides habeatur, illos hanc habere facultatem. Huius rationis auctor eſt non minus dignitate, quam doctrina clarus Abb.in c.quod ſuper his.& ibi Fel.de fid.inſtrum.vt iam ſupra attigimus.

Diuerſum ab hac ſententia ſenſit Barba.in tractat de præſtant.Cardin.1.q.2.partis, quo in loco per multa iura nititur euertere communem hanc ſententiam, tenens quod etiam in
6 his, quæ competunt iure ordinario legationis † non credatur legato.& idem eſt arbitratus in repet l. ſciendum. col 62. & 63.ff.de verb.oblig.

Primo loco ampliare poteris, vt etiam procedat concluſio in procuratione, quę venit iure ordinario ex officio legatio-
7 nis, etenim tunc creditur legato de latere† exigente procurationem ipſam, adeo vt non cogatur literas oſtendere, quod quidem intelligendum eſt in prouincia ſuæ legationis, & etiā extra prouinciam, quia poteſt exigere, & ei creditur ſine literis, ita poſt Hoſtienſ.declarat Domini.à Sancto Gemin. in c. 1.col.pen.de offic.lega.& ibi ſequitur Philip. Franc.col.2.& in hac re diſcrimen eſt inter legatum de latere, & alios lega-
8 tos, † quia alius legatus, ſiue natus ſiue miſſus, non exigit procurationes in ſua prouincia, niſi hoc habeat in commiſſione,
* iuxta ſententiam * omnium Dd.in dict.capit.de offic.lega.

Præterea ſecundo loco concluſionē extendere ſic poteris,
9 vt etiā ei fides habenda ſit in his† quæ illi coram ſignificat, ad quem ſe fuiſſe miſſum aſſerit, ita tradidit Fel.in c.quod ſuper his col.2.nu.8.in fin.de fid.inſtrum.

Tertio amplia, vt etiā credatur Cardinali legato in his, quæ
10 geſta ſunt corā eo, tanquam† corā legato, vt ſi fabricatus fuiſſet proceſſus coram Cardinale, tunc n. fides adhibetur de actitatis coram ipſo, ad id teſtis eſt Bald.in l.ſi qua per calumniam poſt, nu.5.ver addo tamen C de epiſcop.& cler.Fel.in c.ſicut.de ſentent.excomm.ver.limita iſtam gloſſ. vbi addit vnum, tunc fidem haberi dicto Cardinalis, ſi iureiurādo confirmatum fuerit Bellam.deciſ.183.

11 Quarto amplia, vt etiā credatur legato à latere in his† quæ de conſuetudine ſolita ſunt concedi ipſi legato de latere, licet non veniant in generali commiſſione, vt obſeruauit Abb. in c.ad eminentiam.num.2.extr.de ſent.excommu.& ibi Fel. Abb.in c.quod etiam ſuper his.de fid.inſtrum.

Quinto amplia, vt ex conſuetudine in Romana curia rece-
12 pta fides habeatur† aſſertioni legati indiſtincte, ſic inquit gl. in clemen.1.in verb.reſeruaſſe.de probat.in fin. teſtatur ad id c.ſuper his.de fid.inſtrum.ex mente Ioan.And.ibi, & Abbatis.ita conſultus reſpondit Alex conſi.106.num.13.li.2.& quod de conſuetudine dixi, intelligas de ea, quæ approbaretur, ſic intellexit Aret.in c.cum à nobis col.3.verſi.ſed certe. de teſtibus.

Sublimita hanc prædictam ampliationem, vt locū tantum
13 habeat in Cardinalibus, † quibus ordinariè credit in ſibi cō-

miſſis

miſſis à Papa,non autē in alijs,ſic confirmauit Bella.in conſi.
16.vbi dicit,ita vidiſſe iudicari in curia per tres ſentētias defi
nitiuas,teſtem laudat Soc.conſi.99.nu.3.vol.3.

Sexto amplia,quod ſi Cardinalis aſſerat ſe habere manda-
tum ſuper ijs,quæ non ſolent venire in generali commiſſione,
14 & ea exerceat,non oſtenſis literis mādati,†ei credatur,dum-
modo ſæpius tales actus exercuerit, præſumitur.n.habuiſſe
mandatum,& valebunt actus rōne communis erroris, & præ
ſumptæ volūtatis,vt voluit Steph.Aufrer.in addit.ad Capel.
Toloſ.q.464.n.2.nec abhorruit à mēte Bal. in l.exēplo.in fin.
C.de probat.notat.c.ex literis. de reſtitut.ſpoliat. Bal. in l.ſi
qua per calumniā.C.de epiſ.& cler.cui adhæſit Ludou.Rom.
in l.ſciendum.ff.de verb.oblig.

Primo limita concluſionē non procedere in Cardinale aſſe
15 rente ſe habere commiſſionem in his, †in quibus requiritur
facultas peculiariter conceſſa, quæ non veniunt in generali
commiſſione,conſentiens eſt Bal.Imol.& Felin.in hac re vo-
lunras in c.quod ſuper his.col.2.de fid.inſtru. & alio in loco
ſcriptū reliquit Bal.in l.ſi qua per calūniā, circa fi.C.de epiſc.
& cler.id præterea vnanimes plurimi ſcripſere prudētes,præ
ſertim Domin.in c.1.col.fi.ſſie offic.leg.in 6.Spec.in titu.de le-
ga.§.ſupereſt videre,n.16.verſ.quidam tū.quo in luco cōſulit
16 propterea,vt quicūque à legato recepit†quod ad eū iure le-
gationis non pertineat,ſiue fuerit diſpenſatio,vel aliud, ha-
2 beat ſub manu publica tenorē literæ, per quā talis poteſtas
ipſi legato eſt cōmiſſa ſpeciatim,arg.eorum,quæ habentur in
c.cum ex iniuncto.§. quod ſi forte.de hæret. Abb.in c.qđ ad
translationē.poſt nu.10.in fin.de offic.deleg.& in c.ad eminē
tiā,de ſent.excomm.& Abb.in conſ.94.in 2.dubio.vol.2.Pau.
de Caſt.in l.1.C.de mand.Princip.& ibi Dec.col.2.n.18. vbi
17 †in reſeruatis ſummo Pontifici non eſſet credendum Cardi-
nali,late Corn.conſ.155.in fi.vol.1.Pariſ.conſ.2.col.1.num.9.
vol.2.late Capel.Toloſ.q.463.item fuit quæſitum.nu.1.vbi in
18 his,quæ requirūt ſpecialem commiſſionem† non creditur in
alterius præiudicium,gloſſ.ſingul.in c.ſicut.de ſenten.excom
mun.vbi Abba.poſt gloſ.

Sublimita hanc limitationem prædictā, qñ legatus identi-
19 dem huiuſmodi ſpecialia exercuiſſet† tūc.n.ei crederetur, ſi
nos credimus Fel.in cap.cū in iure peritus,col.4.de offic.de-
leg.hoc idē probauit Bald.in l.exemplo.in fin.C. de probat.
cui conſulendo album calculum addidit Cald. in conſi.2.tit.
de offic.leg & hinc eſt,vt ſcripſerit Dec.in l.vnica.C.de mād.
Prin.ſupradicta non procedere,quando legatus eſſet in quaſi
poſſeſſione exercendi reſeruata.

Secundo limita,vt nulla fides habeatur Cardinali aſſerenti
20 ſe delegatū†ſeu cauſam ſibi commiſſam viuæ vocis oraculo,
ſic à iuris Pontificij Principibus traditū eſt, vt ab Inno. in c.
cum olim.1. de priuileg.Ant.de Butr.Imol.& Fel.in d.c quod
ſuper his.col 2.in fin.& ſeq.Abb. in c.præterea. col.2.de di-
lat.Capel.Toloſ.q.464.nu.1.in princip.

Tertio limita,vt non credatur Cardinali in his,q̄ tertij præ
21 iudiciū†concernūt,ſic fuit conſtitutum in Capel. Toloſ.d.q.
464.& ibi apoſtil.qđ quidem multi tū profitendo, tum ēt cō
ſulendo docuere, vt Pariſ.conſ.136.col.3 nu.31.vol.4. Aymo
Crau.conſi.104.col.1.nu.5.Abb.in c.ſicut.de ſenten.excom-
mun.& ibi gloſſ.quā gloſ.pro notabili ad hoc refert, & ſequi
tur Dec.in c cauſam quæ.ad fin.de offic deleg.tradit Iaſ.in l.
cū filiusfam Stichum.in princip.col.pen.ad fin.verſ.qa etiam
Cardinali.ff.de verb.oblig.& latius in repetit. l.admonendi.
nu.189.verſ.adde etiam,quod dict.Cardinal.ff.de iureiuran.
Abb.in conſ.94.in 2.dubio.huc ſpectat, quod cōſuluit Alex.
* conſ.112.li 7 nu.2.vbi * cōi mente ab omnibus eſſe probatū
tradit,& conſulendo ſenſit Cur.Inn.conſ.61.col 5.num.13.in
fi.Corn.cōſi.155.in fin vol 1.Bar.in l.dinus.ff.de cuſtod.reor.
Dec.conſi.463.in cauſa quæ nomine cameræ. nu.10.verſi. &
alicui etiam Cardinali.

22 Ex hoc illud exijt, vt nō credatur ſummo Pœnitētiario† aſ-
ſerēti ſe habuiſſe cōmiſſionē viuæ vocis oraculo à ſummo Pō
tifice,ita deciſum fuit in Capel.Toloſan.d.q.464.cuius ſentē
tiæ ſubſcripſit Gozad.conſi.41.col.pen.nu.5.ſecus vero ī his,
quæ principaliter non inferunt præiudiciū, vt notat Angelus
in conſ.182.& in l.quæcūque.§.fin.ff de public.Dec.in l.2.col.
pen.C.de mand.Princip Diuerſam ſentētiā vidētur tenuiſſe
DD.de Rot.in vna Romana inter canonicos,& bñficiatos Sā
cti Petri coram Contareno anno 1540.menſis Octobris, vt
annotauit Put.deciſ.3.li.1.circa 1,de probat. quo in loco ſcri
ptum reliquit, quod Cardinali aſſerenti aliquid in præſentia
Papæ credendum ſit,etiam vbi ageretur de præiudicio tertij,
citat Innoc.& Felin.in c.ſuper his.de fi.inſtru. & alios, quos
videre poteris,

Quarto limita concluſionem, vt nulla fides adhibeatur di-
23 cto Cardinalis † aſſerentis aliquem eſſe ſuum familiarem,ea
de cauſa, vt de ipſius beneficijs poſſit diſponere ita tenuit
Sarnen.in reg.de impetrat.per obitum Card.q.13.

Quod vero pertinet ad cōcluſionē, obſerues tum maxime
credēdum eſſe Cardinali aſſerenti de commiſſione ſibi facta
à Pontifice Max.quando ſummus ille Pontifex eſt præſens ad
24 † quem facile confugere quiſq; poteſt,quia tunc non eſt præ
ſumendum ipſum mētiri,ſic permultis placuit, vt Imol.in d.
c.quod ſuper his.& ibi Feli.col.3.de fi.inſtrum.late profiten-
do,& conſulendo tradit Iaſ.in repet.l.admonendi.nu.189.de
iureiur.& in conſ.145.col.2.vol.4.& in conſ.104.col.1. & ſeq.
vol.1.Barbat.in tract.de præſtan.Card.in 2.par. in 1.qō.facit
Grammat.conſ.54.nu.1.Pariſ.conſ.11.nu.17.col.fi. & cōſ.132.
nu.20.col.pen.vol.4.

Quorum conſenſus Dec.non deterruit,quin id ipſum aper
tiſſime reprobarit in l.1.col.2.de manda.Princip.nu.6. confir
mat id auctoritate Bart.in l.prohibitum. C.de iure fiſ.lib.10.

Cuius ſententiæ maiorem in modum concinit illud,nā gra
25 tia Papæ,vel Principis†non probatur, niſi per ſcripturam,vt
aſſerit Bellamer.deciſ.746.licet obſeruet.& cū multis per nos
allegatis in ſuperiori cōcluſione,cū ageremus, qūo probare-
tur capellania bonoris,& in cōcluſione,gratia,infra diſcutiē-
da.l.vnica.C.de mand.Princi.Bar.in l.vnica. C.de ſuperindi.
lib.10.hoc tamen locum non habet,qñ Princeps in eadē ciui-
tate moratur,tum enim ſine vllo negotio mandati exemplum
habere poſſumus,vt voluit Specul.tit.de probat.§.videndū.
verſ.auditoribus.quem refert,& ſequitur Roman. in l. ſcien-
dum.ff.de verb.oblig.Iaſ.in conſ.145.col.fin. vol.4.& in l.ex
quacunque.col.1.in fi.ff.ſi quis in ius voc.non ier. Bal.in l.ali
quando,q.4 ff.de off.præſid.Grāmat.conſ.54.nu.17. & Gram
mat.deciſ.36.nu.26.& 27.

Vbi ampliat hanc doctrinam vſque eo procedere,vt etiam
magiſtratui crederetur,etiam cum maximo præiudicio tertij
26 quando † Princeps, vel ſuperior eſſet in illo loco præſens,
quem vide d.deciſ.36.nu.26.& 27.& conſ.54. nu.17.

De materia autem legati à latere agemus plenius in cōclu
ſione, legatus, vbi propria eſt huius argumenti ſedes.

Huc quamplurima poſſem in medium afferre, quibus con-
cluſionem, cum ampliare,tum etiam limitare mihi eſſet inte-
grum.Verum Anto.Gabriel. me hoc onere leuauit, hæc enim
doctiſſime proſequutus eſt in tit.de probat.concl.3.quæ om-
nia huc tranſcribere ſuperuacaneum duxi,te igitur lector il-
luc reijcio.

CONCLVSIO CCLXIX.

ARGVMENTVM.

Cardinali in quibus, & quomodo credatur.

SVMMARIA.

1 *Cardinali in his creditur, quæ aguntur coram eo in cauſa ſibi commiſſa.*
2 *Cardinalibus duob. iuratis teſtibus maior adhibetur fides, quam ſeptuaginta alijs.*
3 *Cardinalis aſſertioni non ſtatur, quando aſſerit quid vt teſtis.*
4 *Cardinali non creditur in iudicio deponenti ſine iuramento præmiſſo.*
5 *Cuicunque viro bono quantacunque ſit vita integritate non creditur ſine iuramento.*
6 *Cardinalis aſſertiones, ſeu cuiuſuis viri boni, licet plenā probationem non faciant, inducunt tamen quandam præſumptionem.*
7 *Cardinali creditur, cum alium habet conteſtem.*
8 *Cardinalis aſſertioni in iudicio etiam ſine iuramento fides adhibetur, dummodo nihil contra obijciatur.*
9 *Inſtrumento notarij imperialis ſtandum eſt, ſi contra illud non opponitur.*

1 CArdinali fidē adhiberi in his,quæ agunt̄ corā eo in†cau
ſa ſibi cōmiſſa,decidit Bellam.deciſ.183.aſſertioni. DD.
de Rot.deciſ.714.aliàs 34.nota quod non creditur, in antiq.
de ꝓba.& in deciſ.96.alias 5.nota qđ reſeruationū,ī fi.eo.tit.
de proba.c.cū dilectus,de accuſ.& ibi gl.in ver.hodie aūt,gl.
in c.ſicut nobis.in verb.alio mō de ſent.exco.& eſt cōtextus
in c.

in c.cum olim.cum ibi notat.de priuil.& videas ea,quę in ſu-
periori cõcluſione dicta ſunt in ampliationibus,cui alludit il-
2 lud Bal.dictũ in l.iuſiurandũ.C.de teſtib.†quod duobus Car-
dinalibus iuratis maior adhibetur fides, quam ſeptuaginta
alijs teſtibus,vt retulit Fel.in c.ſicut,nu.4.de ſent. excommu.

Limita primo concluſionem non procedere,quando Cardi
3 nalis quid aſſerat vt teſtis , nam tunc † eius aſſertioni non ſta-
tur,ſic traditum eſt à Bellam.dec.628.Cardinalis,& dec.629.
nulli etiam,vbi ait,nulli credi, etiam ſi eſſet Romanæ eccleſiæ
Cardinalis.l.iuſiurandi.C.de teſtib. c. tuis. c. nuper. cum ibi
notatis.c.etſi Chriſtus.extr.eod.tit.

Secundo limita,concluſionem vſque eo non procedere, vt
4 nec etiam † credatur Cardinali in iudicio deponenti ſine iu-
ramento præmiſſo,vt placuit Ioanni Crot.tract.de teſtib.par.
7.nu.1. arg l.iuſiurandi.C.de teſtib.c.cum olim.verb.quæren
dũ.de priuil.c.tuis,extr.de teſt.Panor.in d.c.cũ olim,nu.5.qui
5 hãc doctrinã extendit etiã in quocunque viro bono † quanta
maxima ſit vitæ integritate , vel quantumcunque bene audiat
etiam in fauorem eccleſiæ,vt voluit Abbat.in dicto loco,& c.
nuper.extra de teſtib.

Primo ſublimita hanc limitationem,quod quamuis depoſi
tiones Cardinalis,ſeu cuiuſuis viri boni probationem plenam
6 non faciant,tamen inducunt aſſertiones prędictorum† quan-
dam præſumptionem,ſic docuit idem Abb.d.loco, nu.6.& ita
intelligit Abb.ibi Innoc.in d.c. cum olim. cum dicit, aſſertio-
nibus Cardinalium credendum eſſe , intelligi debere quo ad
quandam præſumptionẽ inducendam, non autem quod ple-
nam fidem faciant,hoc probat per dictum cap. cum olim.vbi
ſummus Pontifex ponderat dicta teſtium,vltra depoſitionem
Cardinalium,quibus ſuffragatur,quod in hanc rem fuit obſer
uatum in c.cum à nobis.de teſtib & c.quod ſuper.de fid.inſtr.
quem vide.

7 Secũdo ſublimita † niſi alium habeat conteſtem,nam tunc
creditur Cardinali,vt ait Bellam.dec.628.

Tertio ſublimita, vt fides habeatur Cardinalis aſſertioni in
8 iudicio,etiam ſine iuramento, dummodo † nihil contra obij-
ciatur,iuxta ſententiam eiuſdem Bellam.in deci. 540.ſi pars.
vbi in ſimili , ſi non opponitur contra inſtrumentum notarij
9 Imperialis† ſtandum eſt ei,adeo vt nec iudex debeat require
re probationẽ notariatus,litterarum, & ſigni, poſtquam pars
non opponit.

CONCLVSIO CCLXX.

ARGVMENTVM.

Caſtrum vt probetur alicuius vrbis eſſe territorij , & cum ſit intermedium duarum ciuitatum,cuius præſumatur & an illud poſsidens prædiorum adiacentium poſſeſsionem habere cenſeatur .

SVMMARIA.

1 *Caſtrũ eo ipſo probatur eſſe territorij alicuius ciuitatis, quod ſubijt onera illius , vel ibi perſoluiſſe collectas.*
2 *Caſtrum duabus ciuitatibus interiacens in dubio præſumitur eſſe iuriſdictionis illius,cui eſt magis propinquum .*
3 *Caſtrum, vel villa intelligitur in dubio eſſe de iuriſdictione magis adiacentium,niſi aliud oſtendatur .*
4 *Vicinitas,& aptitudo ſunt dominij argumenta.*
5 *Ad Principem ſolum ſpectat de finibus tractare & non ad alium.*
6 *Vicinitas,vel longinquitas quare non efficiat,vt præſumatur locũ eſſe magis vnius, quam alterius.*
7 *Caſtri poſſeſsionem habens non cenſetur etiam poſſeſsionẽ habere prædiorum,ſeu aliarum rerum à caſtro pendentium.*
8 *Caſtri, qui poſſeſsionem habet,prædiorum adiacentium non cenſetur poſſeſsionem habere, quando ſunt res ſeparatæ.*
9 *Poſſeſsio iuris canonicalis,vel præbendalis,non extenditur niſi ad apprehenſa,& poſſeſſa.*
10 *Poſſeſsionem vnius fundi nomine præbendæ,vel decimæ accipiens , acquirit poſſeſsionem generalem in iuribus,non autem in corporalibus.*
11 *Caſtri poſſeſsione apprehenſa acquiritur omnis iuriſdictio etiam in cohærentibus ad caſtrum.*
12 *Qui per partem itineris it,totum ius vſurpare videtur.*
13 *Poſſeſsione apprehenſa vnius rei,cenſetur acquiſita poſſeſsio aliarum rerum,cum agitur de acquiſitione iuris vniuerſalis.*
14 *Acquiſitio partis,quæ ab ipſo toto diuelli nequit,ratione indiuidua rei extenditur ad totum.*

Caſtrum probari eſſe territorij alicuius ciuitatis eo ipſo,
1 quod probetur,illud ſubijſſe onera illius ciuitatis † vel ibi
perſoluiſſe collectas, traditum fuit à Caſſan.de conſuet.Bur-
gundiæ,tit.des iuſtices,& droict.§.1.verſ.multa alia.num.10.
11.& ſeq.fo.23.col.2. quod etiam ſenſit Bal.in l.data.in 16 col.
C.qui accuſ.non poſ.verſ.ſuper iſta cadit teſtimonium.idem
Bal.in l.3 .C.de natural.liber.eundem Bald.refert, & ſequitur
Alex.conſ.43.incip.de celerrima expeditione requiſitis in fi.
nu.3 .in 1.vol.ita etiam tenet Feli.in c.cum Bertol. in pen.col.
ext.de re iud.per tex.in § ſi quis ex qualibet. auth quib.mo.
nat.effic.ſui.collat.7.& huc reſpexit Bart.in conſil.43.Viſa in-
quiſitione facta contra Franciſcum Vecennium de Aſſiſio . in
fi.vbi inquit,quem dici eſſe de tali porta,vbi vocatur ad mu-
nera,& eſſe de Aſſiſio,& ibi vocari ad munera.

Præterea ex propinquitate illud optime probare poterit,
2 etenim caſtrum,quod duabus ciuitatibus interiaceat† in du-
bio præſumi eſſe iuriſdõnis illius,cui magis eſt propinquum,
docuit Hieron.de Monte in trac. de finib.regend ca.83.n.2.
quod etiam probauit Marr.Lau.in trac.de Caſtellania.in 7.q.
arg.l.adeo.§.inſula.ff.de acq.rerum do.§.inſula. Inſti de rerũ
diuiſ.& habetur per Parid.de Put.tit.de feu.reinteg. in ca.an
ſi Dominus Baroniæ,nu.4.pag.107.

Iſtis cõſentanea ſunt,quæ memoriæ mandauit Alex.in apo
ſtil.ad Bart.in l.ſi conuenerit.§.ſi nuda.nu.3.in addit quæ in-
cipit Guliel.de Cun.ff.de pig act.vbi habetur, vt cum diſpu-
3 tetur de iuriſdictione,ſeu confinibus caſtri,vel villæ †intelli-
gantur in dubio eſſe de iuriſdictione magis adiacentium,niſi
aliud oſtendatur,prout etiã voluit Bal in c.cum olim.de præ-
ſcription.nu.1.per tex.in d.c.olim.verb.adiacentibus.

4 Cuius ratio eſt,quia vicinitas†& aptitudo ſunt dominij ar
gumenta,vt ſcriptum reliquit Bal.in ca.cauſam.col.3.verſ.itẽ
dicit Innoc.de probat.& idem tradidit Hieron.de Monte d.
loco nu.3.vel ſecundum Cal.conſ.90.incip.quia iſta quæſtio.
nu.16. quando caſtrum locatum eſt in cõfinijs duorum terri-
toriorum,& dubitetur,cuius ſit, confugiendum erit ad Prin-
5 cipem,†quia ad eum ſolum ſpectat de finibus tractare, & non
ad alium,ita cenſit Alber. de Roſate in l. ex quacunque . ff.ſi
quis ius dic.non obtemp.

Contraria tamẽ in hac re fuit mente Brun.in conſ.109.n.8.
dicens,vicinitatẽ,vel longinquitatem non efficere, vt pręſu-
6 matur,locum eſſe magis vnius †quam alterius, quia cõſtat ali
quas ciuitates longa, & latiora habere territoria , & aliquas
parua & anguſta, aliquas vero nulla per ea,quę animaduerſa
fuere ĩ c.fęlicis.§.ciuitas.de pęnis. li.6. prior tñ ſnĩa propius
ad veritatem accedit, ad id tamen cõſulas ſupradictam con-
cluſionem noſtram , bona intra fines , cum concluſione ſe-
quenti .

Iſtis igitur rationibus adductus, ſi quis caſtrũ alicuius eſſe
territorij probauerit,nõ continuo probatũ erit, vt cum caſtri
poſſeſſionem habuerit , prædiorum adiacentium poſſeſſionẽ
7 habere cenſeatur,cum caſtri poſſeſſionem habentem† nõ cen
ſere etiam habere poſſeſſionem prædiorum, ſeu aliarum rerũ
à caſtro pendentium,conſuluit Iacob.Mandel. conſ.78.num.
12.& 13.ſenſit Bart.in l.3.in fi.principij, verſ.alias ſi ille non
traderet &c.ff.de acq.poſſ.prout clare tradit Inn.ad quẽ Bar.
ſe remittit in c.dilectus,colum.1.in fi.de capell.monach.& in
c.dilecto.in fi.de off Archidiac. per reſpõſum Celſi in l.quod
meo.§.fi.ff.de acq.poſ.atque reſpondit Alexã. in conſ.43.de
celerrima expeditione,nu.1.vol.1. quod & late conſultus re-
ſpondit Burſat.conſ.46.num.26. quo in loco citat Dec.Pariſ.
Craue.Ruin.Cur.iun.Brun.& quamplures alios ab eo ibi con
* geſtos,vbi etiam * communem dicit .

8 Intellige illud poſtremũ tum maxime procedere †quando
ſunt res ſeparatæ,vt tradidere gl.in d.l.3.in prin. in ver. quẽ-
libet,in fi.Alex.ibi nu.22.And.de Iſer.in c.1. in eadem col. in
tit.quid ſit inueſti.per l.qui abſentem.in fi.ff.de acqu.poſ.per
l.1.§ veteres.ff.d.ti.Rot.deciſ.a 77.ex quib.in nouis,verſ.ſed
quantũ.vbi dicitur,poſſeſſionẽ iuris canonicalis,vel præben-
9 dalis,non extendi ad alia†niſi ad apprehenſa, & poſſeſſa,qa
vt inquit Paul.in l.1.§.1.ff.de acqu.poſſ.in rebus ſeparatis, &
corporalibus, ſeu diuiſibilibus tantum acquiritur , quantum
apprehenditur,iuxta ſententiam Dyn.in c.1. de reg.iur. in 6.
Bald.qui ſequitur dictum Dyn.in l.a.colũ.2. verſ.ſuper tertio
puncto.C.de ſeru.& aq dicens eum, qui accipiat poſſeſſionẽ
10 vnius fundi nomine præbendæ , vel decimæ † acquirere poſ-
ſeſſio-

Digitized by Google

ſeſſionem generalem in iuribus, non autẽ in corporalibus, in
quibus corpora in ſpecie conſiſtunt, & vltra ſuos limites non
extenduntur, l. fi. C. de præſcr. long. temporis. cuius pronuntia
tum profitendo ſequutus eſt Anchar. in c. 1. in 2. q. de reg. iur.
in 6. Mil. in ſuo repert. verſ. poſſeſſio rei, & late tradentẽ con-
ſulas Anch. in reg. ſine poſſeſsione, col. 19. de reg. iur.

Illud vltimo loco dictũ ſic velim limites, vt non habeat lo-
11 cum quoad iuriſdictionẽ, † nam apprehenſa poſſeſſione caſtri
ab eo, qui habebat iuriſdictionem, quam is voluit in me trãſ-
ferre, acquiro omnem iuriſdictionem, etiam in cohærentibus
ad caſtrum, vt docuit Alex. in d. l. 3. nu. 22. ſub fi. ff. de acquir.
poſſeſ. per l. ſi ſtillicidij. §. fi. ff. quemadmod. ſeruit. amittat. vbi
12 cauit Paul. eum † qui per partem itineris it, totum ius vſurpa-
re videri, hoc idẽ multis alijs placuit. Bar. in d. l. 3. ff. de acqui.
poſſ. Ang. in l. 1. § ſi quis hoc interdictum, cum §. ſeq. ff. de iti.
actuque priua. & vide late Alex. dicto loco ſupra alleg. nu. 23.
cum aliquot ſeq ſed hæc tradentem latius conſules Oldr. cõſ.
121. per tot. & conſ. 11. Ludou. Rom conſ. 444. nu. 3. & 5. Fran.
Aret. conſ. 119. Bal. conſ. 482. lib. 4. & conſ. 71. lib. 1.

Secundo limita ſecus eſſe in corporalibus, vt ſeruitutibus,
vel iuribus vniuerſalibus, ſic profitendo ſcripſit Prępo ſ. in c.
1. col. pen. quid ſit inueſtitura. vbi cõcludit, quod cum agatur
de acquiſitione iuris vniuerſalis, apprehẽſa poſſeſsione vnius
13 rei † cenſetur acquiſita poſſeſſio aliarum rerum, confirmat id
per ea, quæ obſeruauit Inn. in c. in literis. de reſtit. ſpol Iaſ. in
l. 3. in prin. ff. de acquir poſſeſ. & ibi Alex. dicto loco, nu. 23. ad
Bar. quoque per l. quoties. ff. de ſeruitut.

Accedat huc, quod vbi præſcribitur, vel acquirit pars, quæ
14 ab ipſo toto diuelli nequit, tunc præſcriptio † vel acquiſitio
partis extẽditur ad totum ratione indiuiduæ rei, per id, quod
notat Inn. in c. cum in tua. de decim. & per eundem in c. dile-
ctus. de capell monacho ita notat Corſet. in c. bonæ. 2. in apo-
ſtil. ad Abb. ſuper tertio notab. de poſtul. præl. arg l. ſi ſtillici-
dij § fi. cum l. ſeq. ff. quemadmod. ſeruit. amitta. Fel. in c. audi-
tis. col. 2. in 4. declaratione, de præſcr. Mil. in repert. in ver. poſ
ſeſsio rei corporalis, quę allegat c. fi. col. 48. verſ. reſtat vltimo
videre extr. de cauſa poſſeſs. & propriet.

Verum ſuſius de hac re dicetur in concluſione præbenda,
& in concluſione, poſſeſsio, infra, quæ tibi lector, ſi opus erit
videnda erunt.

CONCLVSIO CCLXXI.

ARGVMENTVM.

Caſum fortuitum quis probare cogatur.

SVMMARIA.

1. *Caſum fortuitum allegans, illum probare debet.*
2. *Caſum fortuitum tam actor agens, quam reus excipiens probare debet.*
3. *Caſus plerunque contingere ſolet, culpa eius, qui ad cuſtodiam tenetur.*
4. *Caſus eſt quid facti.*
5. *Caſum fortuitum probare debet, vbicunque quis tenetur ad cuſtodiam ratione officij ſiue publici, ſiue priuati.*
6. *Caſum fortuitũ allegans, non ſolum illum probare debet, ſed ſe omni culpa caruiſſe.*
7. *Caſum allegans, de culpa tenetur, non probato, quod culpa caruerit.*
8. *Caſus qui ſine culpa præcedente euenire non conſueuerunt.*
9. *In caſibus, qui regulariter ſine culpa euenire ſolent, probata amiſſione, caſus præſumitur, niſi culpa probetur.*
10. *Caſus fortuiti quandoq; facto naturæ, quandoq. facto hominis dicuntur contingere.*
11. *Conductori pecudum aſſerenti eas ſibi fuiſſe abactas, credendum non eſt, niſi probauerit caſum furti.*
12. *Aſſerenti amiſiſſe pecuniam, & ex hoc non potuiſſe impertire ſocijs, credendum non eſt, niſi probet caſum fortuitum.*
13. *Caſus fortuitus per iuramentum probatur, concurrente qualitate perſonæ arbitrio iudicis.*
14. *Caſus ſuperueniens, vt quis citatus comparere intra terminum ſibi affixum non poſſit, probatur per iuramentum.*
15. *Caſus ſuperuenientis, vt citatus comparere non potuerit, relinquitur arbitrio iudicis.*
16. *Caſus fortuitus non poteſt ſolo iuramento probari, quando quis vult ſe excuſare propter ipſum, cui ratione contractus tenebatur.*
17. *Caſus per iuramentum probare poteſt, qui non tenetur ex contractu.*
18. *Actor allegans caſum pro fundamento ſuæ intentionis, aliter, quam per iuramentum illum probare debet.*

1 CAſum fortuitũ allegãtẽ † debere illum probare, teſtis eſt
Pariſ. in conſ. 156. nu. 2. & 3. vol. 4. Bar. Alex. Bal. & alij in
l. ſi quis ex argentarijs. §. an vero ff. de edẽdo. vbi dixit Bar. tã
2 in actore agente, q̃ in reo excipiẽte id procedere, † cũ vtriuſ-
que intentionis fundamentum ſit, cui accedit Franc. Aret. in
conſ. 83. poſt nu. 11. verſ. preterea dato, quod in principio lo-
cationis. & idem reſpondit Alex. in conſ. 58. circa primũ quæ-
ſitũ, nu. 6. vol. 1. Alber. in l. ſi credito. n. 2 C. de pact. & habetur
§. ſi. Inſt. quib. mod. re contrah. obli. reſpondit Bal. cõſ. 476. fa-
ctũ tale eſt. col. 2. nu. 2. li. 1. & ſentit Ang. in l. eum qui. § ſi rem.
ff. commod. Bar. & alij in l. ſi creditor. C. de pign. act. Cor. cõſ.
108. nu. 1. li. 1. & conſ. 318. eo. vol. Rom. cõſ. 395. vt res clarior
per totũ. Dec in cõſ. 552. nu. 7. Goz. in conſ. 63. n. 2. Soc. in cõſ.
24. nu. 4. li 1. Anch. conſ. 316. nu. 4. Bar. conſ. 38. nu. 4. volum. 3.
3 Nec id ratione caret † nã plerunque caſus eius culpa con-
tingere ſolet, qui ad cuſtodiam, tenetur, ſic Vlp. in l. cum duo-
bus. §. damna quæ. ff. pro ſoc. §. præterea. Inſti. quibus mod. re
contrah. oblig. Bar. Cæpol. conſ. 18 ſtatutum Vincentiæ, col. 1.
latiſſime Corn. conſ. 28. nu. 4. incip. in hac conſultatione, l. 3. §.
4 effracturæ. ff. de off. præfec. vig. Itẽ quia caſus † eſt quid facti, &
facta non præſumuntur, niſi probentur vulgata. l. in bello. § fa
ctæ. ff. de captiuis, & poſtlimin. reuerſ.

Primo amplia concluſionem procedere, vbicũque quis te-
5 netur ad cuſtodiam ratione officij ſiue publici, † ſiue priuati,
vt reſpondit Natta conſ. 79 nu. 2. vol. 1.

Secũdo amplia, vt non ſolum debeat probare caſum fortui
6 tũ, qui illũ allegat, ſed amplius et probare cogatur † omni cul
pa caruiſſe, ita me docuere Bar. Alex. & Iaſ. in l. ſi quis ex argẽ
tarijs. § an vero. ff. de edend. Pariſ. d. conſ. 156. nu. 5. vol. 4. quo
non probato præſumptio eſt culpã pręceſsiſſe talẽ caſum, quo
7 caſu tenetur caſum allegãs † de culpa l. ſi creditor. l. creditor.
l. ſi nulla C. de pig. act. l. cum duob. §. de damna. ff. pro ſocio. l.
ſi vendita. l. lectos. ff. de peric. & comm. rei vend. canoniſtæ in
c. extr. de commod. & habetur in §. quod ſi fuerit, Inſti. de em-
ptio. & venditio. Bar. in l. ſi vt certo. §. ſed interdum. ff. comm.
Corn. conſ. 108. in prin. vol. 1.

8 Limita, vt procedant præſata in his caſibus † qui ſine culpa
præcedente facile euenire non conſueuerũt, vt in furto, incen
dio, fuga ſeruorum, vel aliorum, qui debuerũt cuſtodiri, ſecus
in ijs, qui ſine culpa regulariter euenire ſolẽt, vt vis hoſtium,
impetus aquarũ, & ſimilia, in quibus probata amiſsione, præ-
9 ſumitur caſus † niſi culpa probetur. Bar d. l. ſi quis ex argenta
rijs. §. an vero hæredi. num 4. cum quo Angelum, Fulg. Abb &
alios ſimpliciter tranſite fidẽ facit ibi Iaſ. col. fi. & inter com-
munes opiniones refert Franc. Turza. concl. 185. nu. 23. in fin.
cum ſeq. Vnde poſſe in materia colligi aliquorum iurium de-
clarationẽ dicebat Bello §. item is cui. nu. 11. Inſti. quib. mod.
re con. ob. Salic. in l. ſi creditor. nu. 2. C. de pig. act & in l. quæ
10 fortuitis. C. eo. tit. vbi, nu. 6. ait † quod iſti caſus fortuiti dupli
citer dicuntur contingere, quandoque facto naturæ, quando-
que facto hominis, vt per eum.

Ex hac concluſione inferas, quod ſi cõductor pecudum aſ-
11 ſeruerit, eas ſibi fuiſſe ab actas, ei credẽdum nõ ſit † niſi pro-
bauerit caſum furti, ita rñdit Alex conſ. 118. vol. 1. & conſultus
eſt Bertr. cõſ. 98. n. 4. vol. 3. Quod intelligere debes, ſi deponat
de identitate pecudũ, vt tradit Bar. in l. ſanatus. ff. de accuſat.

Secundo infertur, vt aſſerenti amiſiſſe pecuniam, & ex hoc
12 non potuiſſe impertire ſocijs, nõ ſit credendum † niſi probet
caſum fortuitũ, vt docuit Soci. conſ. 24. nu. 40. vol. 1. & ſcripſit
Bald. in l. ſi creditor. C. de pign. action.

Ille igitur, qui caſum fortuitũ allegauerit, illud probare de-
bebit, ſed inueniendę ſunt rõnes, quibus id poſsit probari. ca-
13 ſum ideo fortuitum probari per iuramentum † concurrente
qualitate perſonæ arbitrio iudicis voluere Bar. Alex. & Iaſ. &
* ſimul omnes * ſcribentes in l. non exigimus. §. quod diximus.
ff. ſi quis cautio. vbi dicitur de caſu ſuperueniente, vt quis ci-
tatus comparere intra terminum ſibi affixum non poſsit, talis
14 enim caſus † probatur, per iuramentum. idem Bar. ſcripſit in
l. ſcire. §. ſufficit. ff. de excuſ. tut. tradit Alẽx. in l. 2. §. quod dixi-
mus. ff. ſi quis caut. & eſt conſultus conſ. 55. vol. 2. ſcripſere Dd.
in l. ſi quis fundũ. §. Imper. ff. locati, voluit Bal. in l. teſtẽ. C. de
teſtib. & in l. ſicut. C. de fid. inſtr. ꝓdidit Abb. in c. 2. de depoſ.
& conſuluit Alex. in cõſ. 58. circa primum quæſitum, nu. 6. vol.
1. idem Bart. in d. §. quod diximus. ff ſi quis cautio. late Corn.
conſ. 318. nu. 3. & 4. lib. 4. qui plurimos ibi cumulat Rom. conſ.
295. incip. vt res clarior. Archid. c. 1. poſt nu. 1. de dolo, & cõtu.
15 in 6. vbi dicit † id arbitrio iudicis relinquendum, conſidera-
ta qualitate perſonæ, & honeſtate, & modo impedimenti, fa-
ma, & alijs addminiculis, & inſpecta difficultate probationũ.
Marſi. l. de minore. §. plurimum quoque, nu. 67. ff. de qõ. Alex.
* vbi teſtatur de * communi, d. §. quod diximus, num. 1. & 2.

Lim-

Digitized by Google

16 Limitabis iſtud poſtremũ noo procedere † qñ quis vult ſe
rxcuſare propter caſum fortuitum, cui rõnẽ contractus inniti
tenebatur, nam tunc non poteſt hoc ſolo iuro probari, ſed tã-
tum prædicta concluſio habet locum, quando quis nõ teneba
17 tur ex contractu, nam † tunc ſufficit iuramentum, vt auctor eſt
Bart. in l ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excuſ. tut. qui allegat gl.
in l. fi. C. de fid. inſtrum. Specu. ponit iſtam quæſtionem tit. de
appel § nunc breuiter. ver. quod ergo. vbi in hanc deſcendit
ſententiã inſpecta qualitate perſonę procedere concluſionẽ,
cui adhæſit Cuman. in l. a §. quod diximus. ff. ſi quis cau. quod
Bart. d. loco ſupracitato dicit menti eſſe tenendum.

Id vero, quod diximus, eum qui non tenetur ex cõtractu,
poſſe caſum per iuramentũ probare, intelligẽdũ eſt procede-
re in reo, qui ſolum iudicis officio tenebatur, ſecus in actore,
18 qui allegans caſum pro fundamento ſuæ intentionis † aliter
quam per iuramentum illam probare debet, ſic ſcripſit Sali.
l. fi. nu. 6. C. de fi. inſtru. & ante eum docuit Bart. in d. l. ſi quis
ex argentarijs. §. an vero hæredi, nu. 1. & ſeq. vbi manifeſtiſ-
ſimis probationibus cogi probare rem amiſiſſe, ait per tex. io
l. ſi creditor. C. de pign. act.

CONCLVSIO CCLXXII.

ARGVMENTVM.

Caſus naufragij, furti, & ſimilium debent probari, & quo pacto.

SVMMARIA.

1 *Caſus fortuiti, naufragij, rapinæ, & ſimiles non præſumuntur, niſi probentur.*
2 *Caſus naufragij probandus eſt ab eo, qui illud propoſuit, & per teſtes commode probari poteſt.*
3 *Caſus manifeſti perfectam requirunt probationem.*
4 *Teſtes de caſu in loco, vbi incidit, examinari debent, & eorum depoſitiones faciunt poſtea fidem coram iudice legitimo.*
5 *Examinatio teſtium contra rapientem ex naufragio fieri poteſt in loco naufragij, & probat.*
6 *Caſum, vbi quis patitur, ibidem curare debet examinandos teſtes, qui poſtea fidem faciunt coram iudice ſuo.*
7 *Teſtes in loco non apto examinari poſſunt, vbicunque neceſſitas imminet propter periculum mortis, vel abſentia in loco longinquo.*
8 *Teſtes de caſu poſſunt etiã examinari ſup. articulis à iudice repulſis, & reprobatis.*
9 *In examinatione teſtium ſuper caſu non eſt neceſſe citare partem, quæ forte loci longinquitate diſiuncta eſt.*
10 *Caſum probare ſatis eſt ex naturali iuſtitia non attenta ſolemnitate ciuili.*
11 *Caſum naufragij probare intẽdẽs, probare dẽt intra annũ, quia poſt nõ eſt audiẽdus. Mercator rationem reddere debet omni anno, ibi.*
12 *Mercatores ſi aſſerant ſe damnum ſuſtinuiſſe furti, vel naufragij, aut ſimilium debent facere de hoc fidem intra annum.*
13 *Omnes exceptiones ſunt perpetuæ, etiam ſi actio ſit annalis.*
14 *Susceptor ſpecierum publicarum tenetur de earum amiſſione, niſi intra annum caſum probauerit.*
15 *Familiares, & domeſtici in ſubſidium admittuntur probatione caſus fortuiti per teſtes facienda.*
16 *Domeſtici teſtes recipiuntur, vbicunque veritas aliter haberi non poteſt.*
17 *Caſus furti probari poteſt per coniecturas, præſumptiones, & veriſimilitudines, quæ alias non eſſent valida ad plenam probationem.*
18 *Caſus clandeſtini, & occulti per coniecturas probantur.*
19 *Caſus furti, vel pignoris ſubrepti quomodo probetur.*
20 *Clamor, ſeu vociferatio nocturna contra latrones, vbi aliud veſtigium nõ apparet, non probat furtum.*
21 *Caſus furti ſi probandus eſt, hoc permitti debet iudicis arbitrio.*
22 *Furtum qua ratione probetur, vide remiſſiue.*

CAſum fortuitum, naufragij, rapinæ, & ſimilia non præſu-
1 mi † niſi probentur, docuit Abb. in c. ſi vero, t. num. 8. de
ſent. excom. Dec. conſ. 552. nu. 7. per text. in l. ſi creditor. C. de
pig. actio. Bal. conſ. 476. nu. 6. vol. 1. & duo debet probare, ſci-
licet caſum emergentem, & ſine ſua culpa illum accidiſſe, vt
monuit Bal. in d. l. ſi creditor. C. de pign. act. & vide quæ in ſu
periori concluſione ſunt adducta.

Cum igitur non præſumatur naufragiũ, ab eo erit proban-
2 dũ, qui illud propoſuerit † quod per teſtes commode poterit
probari, vt tradidit Bar. in l. a. C. de naufr. li. 11. nu. 7. vbi teſta
tur. Cy. ĩ l. ſi creditor. C. de pig. act. ſic ſẽſit Capel. Tolo. q. 448.
n. 2. ita docẽdo voluit Alex. de Imol. in l. a. §. qđ diximus. ff. ſi
qs caut. & cõſulẽdo ſequutus eſt Alex. cõſ. 54. li. 2. in eandem
deſcẽdit ſniam Spec. tit. de pign. io prin. verſ. ſed qualiter. Cũ
3 enim iſte ſit de caſib. manifeſtis † nimirum ſi perfectam requi
rit probationem, Bar. l. ſi quis ex argentarijs. §. an vero hære-
di. nu. 3. ff. de edendo, & non ſufficit perfunctoria, & imperfe-
cta probatio Natt. conſ 79. poſt nu. 2. lib 1.

Amplia cõcluſionẽ, vt in probatione huiuſmodi caſus, vel
cuiuſcunque vt incendij, furti, rapinæ, & ſimilium, vbi caſum
quis patitur, ibi debent examinari teſtes de caſu in loco, vbi
4 † incidit quæ teſtium depoſitiones poſtea faciunt fidem corã
iudice legitimo, ita Bar. in d. l. a. C. de naufr. li. 11. Cap. Tol. d.
q. 448. nu. 2. ſequitur Ant. Corſet. ſing 48 incip. in loco vbi ali-
quis in verb. teſtis. nu. 1. vbi dicit hanc eſſe practicam, quam
* ẽt * mirabilem nuncupauit Bar. d. l. a. nu. 2. & ad hoc erunt te-
ſtes idonei nautæ & miniſtri nauis, vt reſpondit Socin. ſen. in
conſ, 17. oipotens Deus ſupradictæ cauſæ. nu. 5. in prin. vol. 1.

5 Secũdo amplia idẽ procedere, ſi quis vellet probare † con-
tra rapientem ex naufragio, quia huiuſmodi examinatio fieri
poteſt in loco naufragij, & probat. ſic dixit Angel in l. 2. C. de
naufr. li. 11. in addit. ad Bar. ibidem, nu. 6. cuius ſententiæ ac-
ceſſit Paul. de Caſtr. in l. ſi creditor. C. de pignor. actio.

Tertio amplia, vt in loco, vbi patitur quis aliquem caſum,
6 curet ibidem examinandos † teſtes, qui poſtea fidem facient
coram iudice ſuo, ita conſuluit Crauet. conſ. 2. nu. 7. vol. 1. hoc
idem Alex. ad addit. Bar. ad d. l. 2. C. de tit. qund inſigne, & ſin
gulare arbitratus eſt Ant. Corſet. in ſuo ſing. 371. in verb. teſtis.
18. incip. in loco vbi quis patitur.

Sed obſeruandũ eſt, hanc ampliationem ſemper eſſe veram
vbicunque neceſsitas imminet, vt teſtes examinentur à parte
propter periculũ mortis, vel abſentię in loco longinquo, quo-
7 niam etiam eo caſu † poterunt teſtes in loco non apto exa-
minari, ſecundum Dominos de Rota concluſ. 120. in antiquis.
& hoc ſequitur Lud. in l. ſi vero. § de viro. ff. ſolut. matr. in fal-
leu. 54. additio. ad Lanſr. de Oria. in c. quoniam contra, §. con-
feſsiones, nu. 2. verſ. quia forenſes, extra de probatio.

Quarto amplia, vt nõ ſolũ teſtes poſsint examinari, ſi peri-
culum, vel mortis, vel abſẽtiæ, vt dictũ eſt, immineat, ſed etiã
8 poterunt teſtes examinari, † ſuper articulis à iudice repulſis,
& reprobatis, ſic diremere Dñi Rot. deciſ. 90. iudex appella-
tionis. in nou. Lud. Rom. in d. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolut. matr.
quod pronuntiatum maxima obſeruatione dignũ cenſet, qui-
nimo aſſerit, ſe ita conſuluiſſe apud Vincentiam, cui aſſeuritur
Alex. in addit. ad Bar. in d. l. a. C. de naufrag. lib. 10. nu. 3. & 4.

9 Quinto amplia cõcluſionẽ vſque eo procedere, vt in † exa-
minatione teſtiũ non ſit neceſſe citare partem, quæ forte loci
longinquitate diſiũcta eſt, vt aſſeuerauit Bar. in l. a. & ibi Alex.
tit. de naufr. C. li. 10. in annotatis ad Bar. q dicunt hoc eſſe mi-
rabile dictũ, & ſic intelligenda eſſet. l. ſcire oportet. § ſufficit,
vbi dicit ſatis eſſe probare caſum ex naturali iuſtitia, hoc eſt,
ſecundum ius gentium, in quo in ore duorum, vel trium ſtat
10 omne verbũ nõ attenta ſolennitate ciuili obſeruauit Hipp. de
Marſ. in ſing. 24. & fuit deciſum in Capel. Tol. vt ex eius deciſ.
447. item fuit quæſitum, quidam Sempronius. vbi etiam apo-
ſtilla late, ſic ẽt tradit ante Gul. in l. a. §. quod dicimus. ff. ſi qs
cautio. ita quoque cauit Bar. in l. contumacia. ff. de re iudic. &
idem Bar. & Imol. ſcripſere in l. quæſitum. ff. eod. Ant. de Butr.
ẽt docuit io c. quærelã. de procurat. per glo. in c. quenquam, 4.
q. 3. & Azo. in ſumm. de dilatio. Bald. in l. 1. ff. eod. tit. de prob.
Archid. & Io. Andr. in c. 1. de dol. & cõtum. in 6. Bal. & Cyo. in
l. ſi cum gl. in verb. ſanctũ. C. de fid. inſtr. per Io. And. in addit.
ad Specul. in tit. de appel. §. nunc breuiter. verſ. quid ergo An-
to. de Butr. in c. ex rõne. de appell. per Ang. in l. fi. ff. de ferijs.
Bar. in l. ſi quis ex argentarijs. §. pen. ff. de edend. Bart. in l. qui
accuſare. C. eod. tit. Ant. Corſet. ſing. 18 in verb. teſtis, late vi-
deas Alex. hæc proſequentem in l. ait Prætor. §. ſi debitorem:
in fi. ff. de his, quæ in fraud. creditor. Feli. c. a. nu. 10. verſ. quar-
to fallit. extra de teſtibus. Gabriel. poſt citatos titul. de cita-
tionibus, concluſio. 1. num. 352. verſ. 18. limita. vbi etiam am-
pliat hæc procedere in quolibet alio caſu occurrenti in re-
motis partibus.

11 Limita concluſionẽ non procedere † niſi intra annum pro-
bauerit de cauſa naufragij, vt ſupra, ſecus ſi poſt annum, nam
tũ non erit audiendus, & hoc illud confirmat, quod mercator
debet reddere rõnem omni anno. l. neminem. C. de ſuſcept. &
archa. li. 10. & ibi Bar. nu. 1. Vnde intra annũ debet facere fidẽ
& hæc reſtrictio eſt mirabilis, vt atteſtatur idẽ Bar. in d. l 2. C.
de naufr. nu. 5. pro his, q ſuas pecunias mercatoribus erogant,
vt inter ſe cõmunicent lucrũ, & damnum. Nam hi mercatores
ſi aſ-

Digitized by Google

ſi aſſeruerint ſe damnum ſuſtinuiſſe furti,vel naufragij,aut ſi-
12 milium † debent facere de hoc fidem intra annũ,alioqui non
audientur,ſed licet hoc videatur innuere text. in d.l. 2. C. de
naufrag.& ſequatur idem Capel.Toloſ.q.447.item fuit quęſi-
tum,quidam Sempronius,vbi cum apoſtilla ibi late traditum
eſt.tamen Angel.in eadem l.2.non probat hoc Barto.axioma,
reddens rationes, quia ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod
actio de naufragio eſſet perpetua, & exceptio eſſet tempora-
13 lis,quod eſt falſum contra omnes iuris regulas † nam omnes
exceptiones ſunt perpetuæ,etiam ſi actio ſit annalis. l. pen.ff.
de do.excep.& idem ſequitur Steph.Aufrer. in addit. ad Ca-
pel.Toloſ.d.q.448.& Ioan.de Plat.& Iacob.Rebuff.dicunt il-
lam l.procedere in caſu præcipuo, & ſingulari, fauore fiſci in
14 ſuſceptore ſpecierum publicarum,vt videlicet † teneatur de
earum amiſſione,niſi intra annum caſum probauerit,ſecus au-
tem eſſe in priuato,quia defenſiones(vt dictum eſt)ſunt per-
petuæ.

Illud vero animaduertas in probatione caſus fortuiti per
teſtes facienda in caſu,quo dictum eſt ſupra, admitti familia-
15 res & domeſticos † in ſubſidiũ,ita voluit Io. de Plat. in præ-
allegata l.2.C.de naufrag.& in l.3.C.d.tit.li.10.late Aufrer.in
additio.ad quęſtio.Capel.Toloſ.q.448.nu.2.ſub fi.Gabriel.ti.
de teſtib.concluſ.9.nu.87.verſ. primo infertur. vbi poſt cita-
16 tos tradit, vt vbicunque veritas aliter haberi non poſſit † te-
ſtes domeſtici recipiantur, & iſtud pro regula habetur in c.
veniens.el 2.in fi.& ibi gl.extr.de teſtib. & alibi ſæpe, vt per
eundem Gabr.eo.tit.de teſtib.concl.7.

Caſus etiam furti, cum inter caſus fortuitos connumeretur
probatione indiget, qui quidẽ poterit probari per coniectu-
17 ras,ſeu prӕſumptiones,† & per veriſimilitudines etiam tales,
quæ alias non eſſent validæ ad plenam probationem, conſul-
tus reſpõdit Alex. conſ.53.li.2. per totum,ita notat Bar.quem
alij ſequuntur in l.ſi quis ex argentarijs.§.an vero hæredi. ff.
de edendo,vbi inquit ſufficere probare per coniecturas caſus
18 clandeſtinos † & occultos,puta furtum, vt probando fractas
fuiſſe fores,famulum fugam arripuiſſe, & id genus alia, arg l.
l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re mil. & obſeruat Cyn. in l. ſi
creditor.in fi. ff.de pignor.actio.Feder.de Sen.conſ.119.nulli
dubium eſt,allegar c. Michael. de filijs presbyt. & in c. tertio
loco.de probat.l.ſi vicinis. C.de nupr.c.veniens.2. de teſtib.

Attendẽdum tamen eſt illud, quod dicit Bart.ſufficere fugã
famuli,qui caſus videtur,vt notat Bar.in d.l.ſi quis ex argen-
tarijs.§.antepen.& idem Bar.in l.ſi quando.ad fi.C. vnde vi.
& Specul.in tit.de furt.verſic.pen. vbi quærit Speculator, de
eo,cui res aliqua pro pignore ſit tradita,& illa fuerit ſibi ſub-
repta. Reſpondit ibi,quod . . . probando,tali nocte irrupiſſe
19 latrones in oſtium ſuum † & illud fregiſſe, ſic Io.Andr.tit.de
loca.vel probabit ſe vociferatum fuiſſe, vel ingentem clamo-
rem edidiſſe noctu, & quando latrones irruerunt in domum,
ſeque ſurrexiſſe, & dixiſſe tale pignus ſibi fuiſſe ſurreptum.
clamor tamẽ, ſeu vociferatio nocturna,dà alli ladri,vbi aliud
20 veſtigium non appareret † non probaret furtum, alias enim
multæ fraudes poſſent fingi.Speculat.titul.de pigno.in prin-
cip.quod vti ſingulare dictum refert Iaſon. d. l. ſi quis ex ar-
gentarijs.§.prætor ait.col.pen.ff.de edendo.Boſſ. tit. de furt.
in princip.poſt nu.2.

* Veruntamen * communis Dd. fuit traditio, vt ſi proban-
dus ſit caſus, vel ablatio, hoc debere permitti iudicis arbitrio
21 † qui inſpecta facilitate probationis,vel difficultate, & con-
ſiderata perſonæ qualitate, interdum exiget plenam proba-
tionem,aliquando non,vt traditũ fuit ab Ang.in l.ſi.ff.de fur.
Bal.& Salic.in l.1. C.de dilatio.in l.quæſitũ.ff.de re iudi.Alex.
conſi.53. num.3.lib.2.

Aduertendum tamen eſt,Bart.& Dd.præcitatos non loqui
de indicijs contra furem, ſed de probando ipſo furto, veluti
quia vult quis ſe tueri per amiſſionem rei,vt per Boſſ. titul.de
furt.in prin.n.2. vbi ſubdit cõſtare debere de rebus,licet non
requiratur probatio quantitatis explicitæ, quæ per iuramen-
tum probari poterit, vt per eum.

22 Verum † qua ratione probetur furtum conſulas Speculat.
tit.de pignor.in princ.verſ.ſed qualiter. Pariſ. conſ.156.nu.2.
& 3.vol.4.Bal.conſ.476.factum tale,num.5.lib.1. Corn. conſ.
318.nu.4. lib. 4. & fuſius à nobis explicabitur in concluſione
Furtum,infra.

CONCLVSIO CCLXXIII.

ARGVMENTVM.

Cataſtrum licet regulariter non probet, bona tamen in illo deſcripta illius dicuntur,cuius eſt cataſtrum.

SVMMARIA.

1 *Cataſtrum, ſiue liber æſtimi regulariter non probat.*
2 *Aeſtimum non probat nec dominium,nec poſſeſſionem.*
3 *Aeſtimum probat,quando agitur inter perſonas in illo comprehenſas.*
4 *Cataſtrum quando producitur vna cum ſolutione cenſus & collectarum quid probet.*
5 *Cenſus,& collecta deſignant ſubiectionem,& probant caſtrum, vel villam eſſe territorij illius,cui ſoluuntur.*
6 *Cataſtrum vbi per ſe ſine ſolutione producitur, non probat.*
7 *Cataſtro ſi res deſcripta reperiatur tanquam alicuius, non per hoc tendit in illius præiudicium,qui non conſentit.*
8 *Cataſtrum in argumento eſt, vt bona in illo deſcripta illius ſint, cuius cataſtrum eſt.*
9 *Cataſtrum hominis priuati non plene probat.*
10 *Cataſtrum plene probat contra eum,qui eſt dominus rerum in ipſo deſcriptarum.*
11 *Cataſtrum inuentum penes illuſtres perſonas plene probat.*
12 *Cataſtrum plene probat,ſi inter ſcripturas publicas collocatum ſit, & ei præſit publicus magiſtratus.*
13 *Cataſtri, ſiue libri æſtimi cum aſſeruentur in archiuio publico, dicuntur ſcriptura publica.*
14 *Cataſtri,ſiue æſtimi libri dicuntur authentici.*
15 *Cataſtrum,quando habitum eſt pro publico,vel authentico probat.*
Authoritas antiquitatis magna eſt, & vim legis obtinet.ibi.
16 *Vetuſtas ſemper pro lege habetur.*
17 *Cataſtrum probat, quando agitur inter perſonas eiuſdem territorij, ſecus ſi contra alios.*
18 *Cataſtrum probat contra tertium,dummodo adfuerit ſcriptura cataſtri.*
19 *Cataſtrum inducit præſumptionem in gratiam eius, cui ſunt bona deſcripta.*

1 CAtaſtrum, † ſiue librum æſtimi regulariter non probare
optimi fere quique ſcribentes docuere, vt Fel.in ca.cum
cauſam.nu.2.de probat.Aymo Craue.tract.de antiq.temp.§.
quarto limitatur,nu.71.par.1.ſol.mihi 96.Hiero.de Monte in
* tra.de finib.reg.c.64.per totũ.Pariſ.cõſ.104. n.169.qui dicit*
cõi prudentum ſententia fuiſſe receptum,vt æſtimum nõ pro
2 bet nec dominium † nec poſſeſſionem,vt l.ſi pater.vbi plene
ſcribentes.C.de rei vend.& per Bald.in l.quidam in ſuo.ff.de
condi.inſtit Alex.conſ.10.col.2.verſ.non probantur. in 4.lib.
& per Bal.in l.ſolemnibus.C.de rei vendic.Soci.conſ.6. licet.
col.3.num.81.lib.4.Dec.conſ.150.perfecto, plene per Corn.
conſil.304.per totum,lib.1.

Sic vero eſt accipienda cõcluſio,vt procedat qñ agitur cõ-
3 tra tertium,nam eo caſu nihil probat æſtimũ † ſecus vero quã-
do agitur inter perſonas in illo æſtimo comprehenſas, vt re-
ſpondere Pariſ.conſ.104.nu.fin. & Alex.d.conſ.10. nu.6.li.4.
& tradidit Hieron.de Monte,d.c.64.nu.6.& 7.

Limita concluſionẽ non procedere, quando cataſtrũ pro-
ducitur vna cũ ſolutione cenſus, & collectarum, tunc etenim
4 probat locum,vel illã ſoluentẽ cenſum,vel collectas eſſe † de
dominatu loci illius,cui ſoluũtur,quod placuit Hiero.d.c.64.
nu.4.ſecundum Alex.in conſ.35.viſo proceſſu,nu.4.vol.4.per
§.ſi quis igitur ex qualibet,in auth.quib.mo.nat.effic.legit.&
ibi per gl.in verſ.perſoluatur.& per Bal.in l.3.C.de nat.liber.
vbi illius contex.auctoritate motus obſeruat, per cenſus, &
5 collectas deſignari ſubiectionẽ † & per eam probari Caſtrũ,
vel villam eſſe territorij illius,cui ſoluuntur & per l 3.verſic.
ſub quo vicus,vel poſſeſſio cenſeatur.C.de iure emphyt.

Secus vero eſſet,vbi cataſtrũ per ſe ſine ſolutione produce
6 retur † non enim probaret,ſecundum Fel. in ca.cum cauſam.
num.2.& paſſim per totum.de probat. vbi dicit, ſi res deſcri-
pta reperiatur in cataſtro tanquam alicuius, per hoc non ten
7 dere in illius præiudicium † qui non conſentit,quod idem vo
luit Aymo Crauet.de antiq.temp.§.quarto limita. nume.71.
Alex.conſ.62.in cauſa,& lite.num.16.vol.7. & conſil.77.viſo
proceſſu.nu.21.vol.6.Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra
falſam.verſ.teſtium.nu.165.de probat.

Quod quidem Cataſtrũ,licet(vt diximus)regulariter non
probet,attamẽ non leue, nec mediocre probationis ſignũ,&
8 argumentũ eſt,bona in illo deſcripta † illius eſſe cuius eſt ca-
taſtrũ,licet non plene probet,vt late proſequitur Mandel.Al-
bens.

Digitized by Google

benſ.conſ.34.nũ.11,& 12.Hieron. de Mõte d.tract. de fin.regun.c.64.nu.8.Alex.conſ.92.viſo proceſſu. nu.5.vol.2.Socin. conſil.89.num.11.vol.1.Pariſ.conſ.53. primo dicendum. nu. 21. vol.1.

Sed velim animaduertas, iſtud verum eſſe, quando agitur
9 de æſtimo † vel cataſtro hominis priuati, quia eo caſu nõ plene probat, ſic conſulit Barbat.conſ.6.num.10.lib 2. huc adhibeas ea, quæ ſuperius dicta ſunt.

In primis iſtud nuper à nobis dictum limitabis, vt plene
10 probet cataſtrum contra eum, qui eſt † dominus rerũ in cataſtro deſcriptarum, ita Barbat.in d.cõſ.6.nu.10.Bart.in l.rura.C.de omni agro deſer.lib.11. cenſualibus. C.de donat.& Cyn.in l.ſolemnibus.C.de rei vendi.gl.in cap.ſi Papa.de priuileg.in 6.

Secundo loco limitabis iſtud poſtremum, etenim cataſtrũ,
11 vel librum æſtimi inuentum penes egregias † & illuſtres perſonas, quales ſunt Marchiones, plene ꝓbare, auctor fuit Barbat.conſ.6.nu.9.li.2.Hieron. de Monte d.trac. de fin.ca.64.in fi.Bar.in l.rura.C.de omni agro deſer.li.11.vbi dicit, quoſdã ex fratribus inſcribenda curaſſe nomina aliorum fratrũ in cataſtro, per huiuſmodi cataſtrum ipſis fratribus ſcriptis acquiſitum fuiſſe dominium, ſicut illis, quos tenor inſtrumẽti deſignat, comprobat id per l.cenſualis.C.de donat.

12 Tertiæ limitationi dabitur locus, illũ plene probare † ſi inter ſcripturas publicas collocatus ſit, & ei præſit Magiſtratus publicus, & conſueuerit ei fides haberi, vt reſpondit Barbat. conſ.6.nu.10.11.Alex conſ.92.nu.6.lib.2.

13 Huius ratio eſt, quia † cum aſſeruẽtur in archiuio publico, habentur, & dicuntur ſcripturæ publicæ, auth.ad hæc C.de fi.inſtr.& ibi Bar.glo.& Dd.in ca.cum.cauſam.de probat.quod
14 vero iſtiuſmodi libri æſtimi, ſiue cataſtr † dicantur authentici, dicit Ioan.Andr. in addit.mag. verſ.quantum ſupplementum.& Bal.in rubr.de fi.inſtr.in penul col.& l.exemplo.C.de probat.& idem Alex.conſ.12.nu.1.vol.4.l.in fraudem.§.quotiens.ff.de iur.fiſc.

Quarto præterea loco limitare poteris, quando tale cata-
15 ſtrum diu habitum ſit pro publico, † vel authentico, ſic Barbat.d.conſ.7 nume.13. cum allegatis ibi per eum. Ratio eſt, quia auctoritas eſt magna antiquitatis, cum vim legis obtineat.l.2.ff.de aq plu arcen.

In ſumma inquit Paul.I.C.tria ſunt, per quæ inferior locus
16 ſuperiori ſeruit.lex, natura loci, vetuſtas † quæ ſemper pro lege habetur, minuendarum ſcilicet litium cauſa, idem conſtituit Imper.in l.teſtamenta.C.de teſtam.l.ſancimus.eo.tit.ca.cum dilectus.de fi.inſtrum.

Illud vero obſeruatione dignum nõ prætеribo, omnes has limitationes locum habere, & procedere, quando agitur in-
17 ter perſonas eiuſdẽ territorij, vt ait Barba.conſ.6.nu.10. † ſecus vero ſi agatur contra illos, qui non ſunt in illius dominatu, arg l.regula.§ pen ff.de iur.& fac.ignor.

Poſtremo limitabis, vt etiam probet contra tertium, dũmo
18 do adfuerit † ſcripturę cataſtri.l.ſolemnibus.& ibi Dd.Alex. in l pretia rerum.col.3.ff.ad l.Falc. quem refert Marian.Soci. conſ.61.nu.2.vol.3.Dec.in c.cum cauſam.col.2.in prin.ſuper glo.1.de probat.late Dd.in l.decem.ff.de verb.oblig.

Nec illud tibi è memoria elabatur, etenim licet cataſtrum non probet ordinarie, tamen inducit prȩſumptionem in gra-
19 tiam eius † cui ſunt bona deſcripta.Marian.Socin.conſil.61. num.3.vbi teſtem laudat Bart.in d.l.decem. Paul.de Caſtro, in d.l.ſolȩmnibus. & Bart.in l.rura. C. de omni agr.deſer.lib. 11.Corne.in conſil.333.num.3.& conſ.172.videtur.volu.1.& fuſius hæc agentur infra in concluſione, Confines per æſtimum, & in concluſione, Liber.

CONCLVSIO CCLXXIV.

ARGVMENTVM.

Cauſam iniquam quomodo quis fouere dicatur.

SVMMARIA.

1 *Cauſam iniquam fouere præſumitur, qui omnes aduocatos pro ſe conduxit, & nullum pro aduerſa parte reliquit.*
2 *Cauſam iniquam fouere is dicitur, qui à lite ceſſat.*
3 *Qui iudicem refugit, apparet de iuſtitia diffidere, & impenſarum mulcta ipſi irroganda eſt.*

CAuſam iniquam fouere, qui omnes Aduocatos pro ſe con
1 duxit † & nullum pro aduerſa parte reliquerit, ſanxit Imperator Gratianus in l.prouidendum.C.de poſtulã.ſi quis autem ex litigatoribus, inquit Imperator, detectus fuerit, ſeparatim tractaſſe cum plurimis, & aduerſario ſuo tali fraude ſubtraxiſſe defenſionis copiam, oſtẽdet proculdubio iniquã à ſe litem foueri, & auctoritatem iudiciariam à ſe deluſam experietur cui ſententiæ accedit Lucas de Penna in l.quemadmodum.C.de agr.& cenſ.lib.11.verſ.114.

2 Amplia, vt & is dicatur iniquam cauſam fouere † qui à lite ceſſat, argum.cap.per tuas.in fin.de ſimon.& ibi gl.ſuper ver. ceſſit.& cap.bonæ il 2 § quid ſi cõtradicentibus, ibi, vos contingeret, &c.iuncta ibi gloſ.ſuper verb.diffidere.de poſtulat. prȩlat.c.nullus.in prin.ibi, qui ita iudicium, &c.& ibi, confitetur enim, & ibi gl.1.ibi, qui enim iudicium refugit. de præſumpt.quod etiam decidit Afflict.deciſ.13.vertitur dubium. num.22.verſ.præſumitur enim.

3 Vnde, qui iudicem refugit, apparet † de iuſtitia diffidere, vt tradidit Ioan.de Deo, tit.de aduocat.ca.9.num.4.verſ.qui iudicem, lib.1.cauil.per cap.Chriſtianis. 11.quæſt.1. & ſuſpicio contra eum in cauſa eſt, vt ipſi impenſarum mulcta irrogetur, vt inquit Bald.in authen.generaliter.poſt num.8.,verſ. quandoque ſententia. & poſt nu.9. verſ. ex præiudictis autem. C.de epiſc.& cler.

CONCLVSIO CCLXXV.

ARGVMENTVM.

Cauſa in reſcripto Principis an præſumatur, & quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Cauſa præſumitur in reſcripto Principis, licet non exprimatur.*
2 *Cauſa præſumitur quando Princeps diſpenſat circa ea, quæ ſunt iuris poſitiui.*
3 *Cauſa non præſumitur, quando Princeps quidpiam diſponit contra ius gentium.*
4 *Cauſa in principe non præſumitur in his, ſuper quibus libere diſponere non poteſt, niſi illa exprimatur.*
5 *Cauſa in principe præſumitur etiam cum actum facere non potuit.*
6 *Ad cauſam ſtatam placitam principi ſufficit quæcunque occaſio.*
7 *Cauſa præſumitur in principe reſcribente etiam dum aufert alicui dominium ſuum.*
8 *Cauſa in principe reſcribente, & auferente dominium quæſitum priuato de iure gentium non præſumitur.*
9 *Aſſertioni principis de cauſa, qua aufert alicui dominium non ſtatur.*
10 *Præſumptio, quod cauſa præſumatur in principe, talis eſt, vt nihil contra illam poſſit obijci.*
11 *Cauſa in diſpenſatione non præſumitur iuſta quando reſcriptum, & diſpenſatio tributa non extitit motu proprio.*
12 *Præſumptione certa & de iure contrarium probari non poteſt.*
13 *Cauſa tantum præſumitur in principe ratione ſubiectorum.*
14 *Cauſa præſumitur iuſta, licet perſona non ſit ſubiecta principi, ſi res, cuius dominium aufertur, eſt in territorio, & iuriſdictione principis auferentis.*
15 *Iuriſdictionem non poteſt quis exercere in non ſubditos.*
16 *Cauſa in principe præſumitur, quando ex conceſſione principis facta poſſit aliqua cauſa iuſta conijci.*
17 *Præſumendum non eſt aliquid placere principi, quod videatur à iuſto, & à vero abhorrere.*
18 *Cauſam præſumitur, quando princeps per ſuum reſcriptum diſponit, & derogat iuri gentium.*
19 *Princeps dicitur animal rationale, & ligatus dictamine rationis naturalis.*
20 *Cauſa non præſumitur, quando princeps ſine partis citatione procedit ad gratiam, quæ alteri præiudicium creare poteſt.*
21 *Cauſa non præſumitur quando princeps ſine cauſæ cognitione reſcribit.*
22 *Cauſa legitima non præſumitur in principe, quando ex eius reſcripto immineret aliquod ſcandalum, ſ a pideto Chriſtianorum, vel graue peccatum.*
23 *Cauſa non præſumitur, ſed apertiſſima requiritur in diſpoſitione ſummi Pontificis, propter quam vniuerſus eccleſiæ ſtatus turbatur.*
24 *Cauſa, ob quam alicui licitum eſt à regula iuris recedere, debet ab illo allegari, & exprimi.*
25 *Cauſa non præſumitur in principe, quando reſcriptum diſpoſitum fuerit, efflagitante parte.*
26 *Cauſa non præſumitur, quando princeps diſponeret contra ius quæſitũ ex contractu.*
27 *Princeps non poteſt ſuo vaſallo tollere feudum ſine cauſæ cognitione.*
28 *Feudi natura eſt, vt non auferatur, niſi cum cauſæ cognitione.*
29 *Princeps careret omni commercio, ſi ei pluries contractum non eſſet in manu eius.*
30 *Pontificis ſola voluntas, vt plurimum habetur pro cauſa.*
31 *Cauſa non præſumitur in inferiore à principe ſupremo in diſpenſatione alteri præiudiciali.*
32 *Cauſa non præſumitur, quando princeps vtitur clauſula de plenitudine poteſtatis.*

33 Cauſa non præſumitur in principe reſcribente contra diſpoſitionem teſtatoris.
34 Cauſa non præſumitur, quando à principe declarata erróea eſt.
35 Cauſa non præſumitur, quando epiſcopus diſponeret contra id, quod ſit iuris diuini, vel naturalis.

CAuſam præſumi in reſcripto Principis cõceſſo motu pro-
1 prio † licet ipſa non exprimatur, cauit Rom.cõſ.436. in-
cipiẽ.quod indultum.colu.pen.nu.19.verſ.& ſi dicatur, quod
in principe, cuius ſniam cęteri probauere. Soc.in cõſ.273.col,
pen.nu.11.verſ.& ſi dicatur.lib.2.Iaſ.in l.ſi teſtamentum, poſt
nu.5.verſ.vlt.limita dummodo. C.de teſtam.Crau.in tract.de
antiquit.temp.in 1.parte, verſ.ſeu.§.non omitto circa pręmiſ
ſa.nu.23.verſ.limitatur tunc præmiſſa concluſio, tranſit Soci.
* ſen.in conſ.266.poſt nu.55.vbi * cõem dicit.vol.2.à verſ.2.in
princ.& conſ.6.nu.34.& nu.57.verſ.non obſtant allegata.Go-
zad.conſ.5.poſt nu.19.col.pen.verſ.quod Papa, & nu.24.poſt
med.col.Rebuff.ſuper concord.in tit.de for. maud.apoſt.pag.
186.verſ.vltimus effectus eſt.quod ẽt late proſequitur Marſil,
in l.de vnoquoque, num.14.ff.de re iud.& in ſing.ſuo incip.in
Principe.& idem tradidit Thom. Gramm.conſ.ciuili 100.nu.
17.& Capicius dixit in deciſ.51.in fin.Soci.in conſ.10.nu.13.
vol.4.Abb.in c.olim.num.17.de ſent.& de re iud.& in c.cum
veniſſent.nu.8.de iud.
2 Intellige concluſionem, vt procedat † quando Princeps di-
ſpenſat circa ea, quæ ſunt iuris diſpoſitiui, ita obſeruauit Dec.
in c.quæ in eccleſiarũ, col.13.nu.132.verſ.ſupereſt tertiũ mem
brum, de conſtit.Iaſ.in d.l.ſi teſtamentũ.in fi.1.notab.C.de re
ſta.conſiderando in præcedentibus dixiſſe non præſumi iuſtá
cauſam in principe, niſi de his, quæ ſunt iuris poſitiui. Craue.
de antiqui.ſupra allegato.§.non omitto.nu.24.
3 Secus vero † quando princeps quidpiam diſponeret cõtra
ius gentium, vt monuit Iaſ.in l.quo minus.in 3.notabili.ff. de
flumin.& in l.ſi teſtamẽtum.in 3.notabili. C.de teſtam.vbi in
his, quæ ſunt de iure gentium, & ſuper quibus. Princeps libere
4 diſponere non poteſt, non præſumi cauſam in Principe † niſi
illa exprimatur, inquit Crau.d.tract.de antiq.temp §.circa 1.
partem.1.partis.nu.24.& 25.late Decius in d.c. quæ in eccle-
ſiarum.nu 132.& ſeq.de conſtit.
Primo amplia prædictam concluſionem ex aliquorum ſen-
5 tentia procedere, vt præſumatur cauſa in principe † etiá cum
actũ facere non potuit, vt cautum reliquit Iaſ.in conſ.227.col.
11.circa med.verſ.in tali autem principe.li.2.quod idẽ tenet
Iaſ.in cõſ.236.col.2.verſ.cõfirmantur pręſata, li.2.quo in loco
inter alia admonet, quod vani capitis eſſet exiſtimare, prin-
cipẽ nõ poſſe præcipere ſine cognitione, vel expreſsione cau-
6 ſæ, iuxta ſententiá Inno.in c.ad aures, de tẽp.ordin.& † quod
ad iuſtificandum placitum principis ſufficit quæcũque occa-
ſio, ex traditis per Bal.in c.eccleſia S.Mariæ.col.pen.vt lit.non
conteſt.Rom.in conſ.369.in 5.dubio, num.27.Alex.conſ.103.
col.3.verſ.ſexto quia.lib.6.nu.11.vbi tamen Alex.hoc dictum
reſtringit in principe nõ recognoſcente ſuperiorem, & cauit
Abb.in conſ.84.col.fi.nu.7.li.1.ſequendo Cyn.in l.fi.C.ſi con-
tra ius, vel vtil.publ.Idem voluit Soc.in conſ.266.col.19.poſt
nu.55.verſ.aliquando & ſecundo lib.2.in cõſ.4.col.4.in princ.
nu.13.verſ.vnde ex quo.& conſ.120.col.7.nu.9.verſ.nam ad-
uertendum eſt.li.3. Verum contra hanc doctrinam multa op-
ponit Crauet.dicto loco ſupra proxime citatu.quem vide.
Secundo amplia concluſionem, vt cauſa etiam præſumatur
7 in principe reſcribente, † dum aufert alicui dominium ſuũ, ſic
docẽdo ſenſit Cyn.in l.reſcripta.poſt nu.8. circa fi.C.de prę-
cib.Imper.offe.quod cæteri poſtea confirmauere.Ant.de But.
in c.quæ in eccleſiarũ.col pen.in verſ.aut eſt dubium, & in c.
quia plerique.de immun.eccl.Imo.in d.c.quę in eccleſiarum.
col.4.in fi.verſ.ſi aũt eſt dubiũ.Bal.in l.reſcripta.col.fin. verſ.
tertio q̃rũt Dd.poſt nu.10.C.de precib.Imp.offe.in c.cũ olim.
nu.17.de ſent.& re iud.idem Abb.in c.cũ veniſſent.poſt nu.8.
verſ.ex hoc infero.de iudi.Alex.in cõſ.136.col.2.in prin. poſt
nu.1.vol.1.& in cõſ.94.col.4.nu.8.vol.1.Curt.ſen. in conſ.72.
col.9.in fi.Fulg.in conſ.143.col.2.in fi.verſ.ſed hic iuſta.Guid.
Pap.cõſ.31.incip.viſo ad plenũ proceſſu.in fi.verſ.& in dubio
in principe iuſta cauſa p̃ſumit.Capic.dec.51.in fi.nu.13.Fel.in
c.qualiter, & q̃ñ.1.col.23.nu 36.verſ.7.fallit, de accuſ. Luc.de
Pen.in l.fi.nu.93.C.de loc.pręd.ciuil.vel fiſc.li.11. Bertr.in cõ
ſi.140.nu.5.verſ.p̃terea eſt aliud.vol.3.Soc.iun.in cõſ.56.n.15.
verſ.& licet alias rem alterius.vol.1.Iaſ.in conſ.236. col. 2.in
princ.verſ.confirmantur prædicta.vol.2.& in conſ.38.colum.
fin poſt nu.4.verſ.fortius ergo in caſu pręſenti, vol.3.Nicel.in
cõcord.gl.ſub nu.474.verſ.moderatur tñ. Ruin.conſ.91.col.1.
vol 1.nu.4.5.& conſ.95.poſt nu.4.verſ.& ſic.prędicti præſup-
ponunt.col.3.& in cõſ.153.nu.13.verſ.nam iuſta cauſa.vol.1.
& in conſ.79.col.3.num.9. verſ. & licet in principe. vol. 3. &
* * communiter Dd.Canoniſtæ in c.quæ in eccleſiarum.de con-
* ſtit.& hæc eſt * communiter opinio.
Contrariam huic ſentẽtiam, imo cauſam in principe reſcri-
8 bente † & auſerente dominiũ quæſitum priuato de iure gen-
tium nõ præſumi, quã plurimi ex noſtris ſequuti ſunt.vt Abb.
in c.quæ in eccleſiarum.verſ.hoc dictum videtur ſatis durum.
de conſtit.& ibidem Dec.nu.17.idem Dec.in c. cum inter.nu.
13.de exceptio.ſcripſit etiam Iaſ.In l.ſi teſtamentum.C.de te-
ſta.traditque Fel.in d.c.quę in eccleſiarũ.verſ.ex quibus red-
ditur dubia.nu.7.decidit Affl.deciſ.166.nu.8.conſuluit Dec.
in conſ.600.nu.15.cum pluribus ſeq.& idem reſpondit Pariſ.
in conſ.2.nu.48 & in conſ.101.nu.72.vol.1.Crau.in conſ.135.
nu.41.& ante eum cauit Bal.in conſ.426.in fi.vol.1.
9 Quod quidem locum ſibi vendicat † etiam ſi princeps aſ-
ſereret de cauſa, nam tunc non ſtaretur illi aſſertioni, ita deci-
dit Capic.in deciſ.166.nu.7.
Tertio amplia, vt ſit talis hæc præſumptio, vt nihil cõtra il-
10 lam † poſſit obijci, vt cenſuit Abb.in d.c. quæ in eccleſiarum.
poſt nu.14.verſ.quando dubitatur.de conſtitu.quod etiam in
eodem loco Felin.placuit, nu.60.verſ.& adeo procedit, vbi in
eandem ſententiam deſcendentes adducit, quod idem etiam
ſcripſit & idem cauit Gozad.in cõſ.5.nu.27.verſ.& tertio di-
co, quod & tradidit Socin.ſen.in conſ.4.ſuper quæſtio.nu.13.
verſ.vnde ex quo.vol.3.ſic etiam Alex.in conſ.2.nu. 20. verſ.
eſt modo videndum.vol.1. vbi profitentium hac in re ſenſum
* * omnium congruere reſpondit.& Abb.in cõſ.3.col.pen.poſt
nu.12.verſ.condeſcendo igitur.Ant.de Butr.in d.c.quæ in ec-
cleſiarum.col.pen.verſ.aut eſt dubium.& ibi Imol.col.4. in fi.
verſ.ſi autem eſſet dubium.Gram.dec.65.nu.30.motus aucto-
ritate Cyn.in l.reſcripta.C.de precib.Impe.offer.& in l.fi.C.ſi
contra ius, vel vtilit.publi.
In contrariam deſcendit ſententiam Crau.in conſ. 135.nu.
42.vbi aduerſam huic partem tuetur, cui contrariæ opinioni
adhæret Dec.in d.c.quæ in eccleſiarum. poſt nu.129.verſ. ſed
conſiderandum eſt, de conſtit.
11 Primo limita concluſionẽ non procedere, † quando reſcri-
ptum, & diſpenſatio tributa non exiuit motu proprio, ſed ab
inuerecunda petentium inhiatione, quia tunc cauſa iuſta non
præſumitur in diſpẽſatione, ſic colligere eſt ex l.1. vbi Bar.C.
de peti.bono.ſubla.li.10.reſpondit Dec.in conſ.576. circa fi.
nu.12.Curt.iun.in conſ.170.col.6.circa medium.nu.25.& 40.
12 vbi etiam addit, quod † hæc præſumptio eſt iuris, & de iure,
ita quod contrarium probari non poſſit.meminit etiam Crau.
conſ.135.nu.44.& ſeq.late tradit idem Dec.in d. c. quæ in ec-
cleſiarum.nu.135.ver.& hoc intelligitur, vbi declarat, quan-
do hoc locum habeat, hoc idem tuetur Feli.in d.c. quæ in ec-
cleſiarum.nu.65.verſ.limita quinto.
13 Secũdo limita, vt cauſa tantũ præſumatur in principe † ra-
tione ſubiectorum, nõ autem aliorum gratia, qui in illius non
ſunt dominatu, vt auctor eſt Fel.in c.quæ in eccleſiarũ.nu. 60.
61.62.& 63.verſ.limita tertio.vbi plures adducit Dd.auctori-
tates, & ibi Abb.num.15.verſ. item limito. vt præſumatur pro
principe reſpectu ſubditorum tantum, non autem reſpectu
aliorum, & ibi in apoſtil.ad commentaria.Abb.in verb.reſpe-
* ctu ſubditorum allegãtur, ext.de conſti.* communem opinio-
nem eſſe hanc dicit Vaſquius Menchacenſis in li.1.controuer-
ſiar.illuſtr.c.2. num. 2. vt refert Laurentius Kirchouius in ſuis
communibus opin.conclu.28.in verb.cauſa iuſta.nu.2. Dec.in
d.c.quæ in eccleſiarum, nu.95.ver.tertia concluſio, vbi tamen
14 iſtud reſtringit non habere locum † ſi res, cuius dñium aufer-
tur, eſſet in territorio, & iuriſdictione principis auferẽtis, quia
tunc præſumeretur cauſa iuſta, licet perſona non eſſet ſubdita
ipſi principi, vt ex allatis ibi per ipſum.Inn.in c. inquiſitioni.
de ſent.excom.clem.paſtoralis.de re iud.Ruin.conſ.91. nu.5.
vol.1.Pau.de Caſtr.in conſ.317.incip. viſo, & examinato pun
cto.ſub nu.14.verſ.ſed princeps.in antiq.Aret.c p venerabilẽ.
ext.q fil.ſint legit.quia cũ hoc ſit ſpecies quædá iuriſdictionis
15 † non põt quis eam exercere in nõ ſubdito, vt dixit Aret. di-
cto loco ſupra citato, & huc pertinet, quod vult Imol.in clem.
1.vt lite pend.& idẽ cõſulẽdo ſenſit Rui.d.cõſ.91.nu.5.vol.1.

Tertio

Tertio limita, qñ ex conceſſione principis facta poſſit ali-
16 qua cã iuſta † conijci, alias ſecus eſt. Id voluit Imol. in c.uam
coocupiſcentiam.dc conſtitut.col.2. verſ. extra gloſ. tangit, &
ibi ẽt Anton.de Butr.col.2.verſ.examinemus hæc tria. Socin.
Sen.io conſ.273.n.11.verſ. & ſi dicatur.vol.2.cõſ.120.n.9.vol.
3.Curt.Sen.conſi.120.col.4.& conſi.50.col.72.verſi. ſecunda
concl.Curt.Iun.conſi.170.nu.52.& 23.Iaſ.cõſ.233.col.fi.vol.
2.Ripa in 19.reſponſ.col.6.vol.2.Gozad.conſ.5.col.5.nu. 19.
Pariſ.conſi.82.nu.54.vol.1.Felin.in c.quæ in eccleſiatum. nu.
61.verſic.tecipit tamen iſta concluſio. Ruin.conſi.21.col.3.
vol.5.

17 Tamen non eſt præſumendum † aliquid placere principi,
quod videatur à inſto, & à vero abhorrere, hinc eſt, vt clauſu
la de veritate ſemper ſuæ reſponſioni inſita ſit, vt Marc. Mãt.
ſingu.21.princeps ſolutus.nu.6.

Quarto limita, quando ipſe princeps per ſuum reſcriptum
18 diſpooit, & derogat iuri gentiom, † quia tuoc cauſa non præ-
ſumitur. Alciat.tract.de præſump.reg.3.præſumpt.8.nu.3. di-
cens hanc cõem * eſſe opinionẽ, ſecus vero, qõ alteri concedit
facnltatem, vt ſupra in intelligentia conclusionis dictum eſt,
& probat Marian.Iun.conſ.65.nu.4.vol.2.& Iaſ.in d.l.ſi teſta
19 mentum.C.de reſtsment.cui ſententiæ † proculdubio conue-
nit, quod princeps dicitur animal rationale, & prõptetea dĩ
citur ligatus dictamine rationis naturalis, vt inquit Bal.in l.2.
col.6.C.de ſetu.& aq.dicens, quod à tali ligamine nullus po-
teſt eum abſoluere.

Quinto limita, quando princeps procedit ad gratiam, quæ
20 alteri præiudicium creare poſſet † ſine partis citatione, ſicca
uit Soc.conſ.566.col.pen.poſt nu.55.verſ.amplius, & etiã di-
co.vol.2.& in cooſi.164.col.6.num.17.eod.vol.2.& conſi.62.
col.fiu.poſt nu.25.vol.4.cuius ſententiæ permulti ſubſcripſe-
re, vt Iaſ.conſi.233.col.fin.ſub num.3.verſi. Præterea quando,
vol.2.Cran.conſi.50.ou.5.Curt.Iun.conſi.170.nume.25.ver-
ſicul.cum igitur.& Curt.Sen.cooſi.20.col.4.verſic.tertio po-
teſt reſponderi. Abba.in capit.1.col.5.de cauſ. poſſeſſionis &
propriet.

Sexto limita idem eſſe, quando princeps ſine cauſæ cogni-
21 tione reſcribit † quæ fuit ſententia Ruin.conſ.80.num.22.vo-
lum.3.

Sed huic limitationi aduerſatur Abb.in c.olim.col.7.n.23.
ver.fateor tamen.de re ludi.& idem ſenſit Abb.in c.in cauſis.
in 2.notab.eod.tit.cui accedit Fel.in d c.quæ in eccleſiarum.
ou.6.verſ.6.limita.de conſtit.

Septimo limita, qñ ex reſcripto principis ſcandalum immi-
neret aliquod (vt Græco verbo vtar) ſeu ſeditio Chriſtiano-
22 rum † vel graue peccatum, quia tũc non præſumitur cauſa le-
gitima in priocipe, vt memioit Felin.in d.c.quæ in eccleſiatũ.
nu.64.verſ.4.limita, de cõſtitut.& Abb.ibidẽ, qui allegat In-
noc.io d.c.inquiſitioni.idem Abb.in c.ſi quando.extra de re-
ſctipt.& plene videas Dominum Abb.pro hac limitatione in
ſua diſputatione incipien.Eps, & quidam Rector.verſi.venio
23 ad tertiũ membrũ.vbi dicit † in diſpoſitione ſummi põtificis,
propter quam vniuerſus eccleſiæ ſtatus turbatur, requiri aper
tiſſimam cauſam, quæ tali iu caſu non præſumitur, ſic docuit
Innoc.in c.3.extra de conſuetud.& ibidẽ Abb.& cõprobatur
ex inſigni axiomate Innoc.in cap.pen.de dilatio. cum dixit,
24 † vbi alicui ex aliqua cauſa licitum eſſet à regula iuris rece-
dere, nõ ſufficere cauſam ſubeſſe, niſi illa per illum, cui hoc de
iure competit, allegetur & exprimatur, ſic etiam reſpõdit Ol-
dra.conſ 62.incip.circa hoc veniunt tria.& conſ.287.

Octauo limita, vt concluſio locum habeat, quando reſcri-
25 ptũ motu proprio diſpoſitũ † fuerit, ſecus ſi efflagitãte parte,
vt voluit Felin.d.c.quæ in eccleſiarũ.n.65.in cuius deſcẽdere
ſententiã permulti cũ cõſulentes, tũ profitẽtes.Soc.in cõſ.273.
col.pen.nu.11.verſ.nõ omitto.& in cõſ.164.col.4.nu.11.verſ.
amplius, & ſecũdo dico.vol.1.& in cõſ 62.col.fin.n.25.verſi.
& licet i principe.vol.4. Curt.Iun.cõſ.170.n.25.col.5.& Cur.
ſen.cõſ.20. col.4.verſ.tertio reſpõdeo. Deci.cõſ.576.ou.12.
Rom.cõſ.436.col.6.n.19.Iaſ.cõſ.105.col.pen.vol.1.Hippoly.
ſing.6.incip.in principe. Gozad.cõſ.41.nu.12.& in conſ.51.
ou.41.Rom.in l.ſi vero.§ de viro.in 24.fall.ff.ſolu.matr. Dec.
in l.3.in 1.col.in fi.ff.quod quiſque iur.Barba.conſi.13.col.6.
verſi.& ſi dicatur.vol.3.Ioan.Mooac.in c.ſi motu proprio.n.
10.& num.13.de præben.in 6.Rebuff.in concordan.in tit. de
form.man.Apoſtol.fol.186.verſic.vltimus effectus.Grammat.
deciſ.65.numero 30.& ſequenti.

Quorum omnium conſenſus Alex non deterruit, quin id-
ipſum iotrepide teprobarit in conſ.2.col.ſin. verſ. eſt mõ vi-
dendum.vol.1.qui vt ſuam corroborent ſentẽtiam, plurimas
adducit authoritates, ſd quas me reijcio, qoo in loco * cõmu-
nem teſtatur, & in conſi 87.colum.12.vol.2.vbi idem tenet, &
repetit eaſdem authoritates, Crau.in trac.dc antiq.temp.nu.
32.parte 1.

Nono limita, qõ princeps diſponẽs cõtra ius quæſitũ ex cõ
26 tractu, † quia tuoc cã nou præſumitur, ſic ſenſit Felin.in d.c.
quæ in eccleſiatũ nu 62.verſi.limita ſecũdo Abb.in conſil.3.
poſt nu.12.in pen.col.in 27.quæſt.ver.cõdeſcẽdo igitur. vol.
2.Bertrand.in conſ.15.nu.4.vol.1.verſ 2.reſpõdetur & in cõſ.
233.nu.3.vol.3 alioqui ſequeretur, vt poſſet facile irritũ face
re omnẽ contractũ cũ eo initum, quod eſt cõtra l.Cæſar.ff.de
publi & c.1 de probat.ſecũdũ Abb.dicẽtẽ in d. c.quæ in ec-
27 cleſiarũ.principẽ † nõ poſſe ſuo vaſallo ſine cauſę cognitione
tollere feudũ, quia in feudo eſt quidã contractus, ex quo vl-
tro, citroque naſcitur obligatio.c de forma.22.q.5. & in l.li-
ber homo.ff.de verb.obligat.& hæc inſita natura feudi eſt, vt
28 non auferatur † niſi cũ cauſæ cognitione.vt voluere Bal.in l.
qui ſe patris.C.vnde lib.gloſ.& Bald.in c.i.§ notandum. qui
feud.dar.poſſ.ca.vnico.de feud.ſine culpa oõ amit.& hinc di
cit Bal.in c.1.de natur.feud. Federicũ Primũ, qui Cõitatẽ Pa-
piæ curauit cõpromittere in certis caſtris, non poſſe reuocare
ſine culpa cõis Ludou.Rom.io conſ.353.quod iocipit, quęrit
29 primo, nu.24.verſ.& huius eſt rõ, dicens † ſi reſolutio contra-
ctus initi eſſet in manu principis, nullus inueniretur, qui cum
principe cõtraheret, & ſic careret oĩ cõmercio, qđ eſſet valde
graue.l.hi qui.C.de apoſtat.& ſic ſentir, ſolam voluntarẽ iſto
30 caſu non haberi pro cauſa in principe, quãuis vt plorimũ † ſo
la velutas principis habeatur pro cauſa, vt reſpõdit Gramm.
deciſ.65.ou.30.& cauit Bertrand in cõſ.15. incipien.ex the-
mate.nu.5.vol.1.in nou.& in conſ.360.incipien.beoemerite.
nu.6.vol.3.in aotiq ſcripſit etiã Alciat.in tract.præſump.reg.
3.præſump.8.nu.7.& bane eſſe * omuiũ conſenſo opinionẽ re
ceptam, teſtatur Aymo Crauet.in tract.de antiq.temp.part.1.
poſt ou.5.& ootat gl.io l.relegati.ff.de pęn.Rebuff.in ſua pra
xi beneficiorum, tit.de diſpenſat.ad plura beneficia. nu.54.

Decimo limita in inferiore à principe ſopremo, iu cuius di
31 ſpenſatione alteri pręiudiciali † cauſa non præſumitur, vt ca-
uit cõſulẽdo Gozad.cõſ.29 col.2.nu.2.quo in loco citat Cur.
in conſ.17.col.fin.& in cõſ.35.io fi.& alios in quã pluribus lo
cis, idẽ monuit Crau.de antiquita.tẽp.verſ.nõ omitto, nu.35.
Alex.conſ.203.col.2.poſt no.11.verſ. & inferior à Principe.
vol.6.& idem tradidit Alex.in conſ.44.in fin.nu.6. verſi.ſucc
obſtat.vol.1.Curt.ſeo.conſ.17. col.fin.& cõſi.65.col.7. Ruin.
conſ.79.col.3.ſub n.9.verſ.& licet in principe, vol.3.& cooſi.
96.col.peu.nu.11.d.lib.5.& cõſ.98.col.15.vol.4.Alciat.dc præ
ſump.præſumptio.8.nu.5.reg.3.

32 Vndecimo limita † quando princeps vtitur clauſulis dero-
gatorijs, & non alijs, vt dicit Nicell.in concord.gl.474.

Duodecimo limita, qoia non præſumitur cauſa in principe
33 reſcribente † contra diſpoſitionem teſtatoris: ſic Ruin. conſi.
80.nu.14.verſi.vnde veriſimile nõ eſt.vol.3.ita docuit Iaſ.in
l.ſi teſtament.in 1.notab.C de teſtam.

Decimotertio limita, quando cauſa à principe declarata
34 irrita † eſt, idem Rui.conſ.123.nu.23.& ſeq.lib.3.

Decimoquatto limita, quando epus diſponeret contra id,
35 quod ſit iuris diuioi † vel oaturalis, ſic docuit Rebuff.io prac.
beuefic.tit.de diſpeoſat.ad plura beneficia.num.53.& ſeq.&
* commuoiter Dd.in d.c.quæ in eccleſiarum de conſtit.

Sed hæc latius differentẽ adeas Cardinalẽ Alex.in c.per ve
oerabilẽ.§.quod autem.col.1.in 3.notab.& ſeq.extra, qui fil.
ſint legi.vbi ponit, quando cauſa præſumatur in principe, &
quando oon, & Alciat.relatiuè in tract.de præſump. præſum.
8.nu.9.ver.& propterea dicunt Dd.& addit.regul 3.

CONCLVSIO CCLXXVI.

ARGVMENTVM.

Cauſa cognitio quomodo probetur, & in decreto iudicis præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Cauſa cognitio ex quo non probatur.*
2 *Cauſa, & ſolemnitas requiſita quando fuit ſpeciatim enunciata in decretis, probat cauſæ cognitionem.*
3 *Cauſæ cognitio præſumitur in decreto iudicis, & transfert onus probandi in aduerſarium.*
4 *Cauſæ cognitio eo magis præſumitur, quando in inſtrumento dictum eſt, prædicta facta eſſe à iudice cum cauſæ cognitione.*
5 *Cauſæ cognitio præſumitur, ſi apponatur clauſula prædicta æquipollens, veluti omni meliori modo.*

1 CAuſæ cognitio non probatur ex eo, quod Notarios † in inſtrumento dixit, Decretum fuiſſe interpoſitum cum cauſæ cognitione, nam in hoc non eſt fides habenda aſſertioni Notarij, quod pluribus confirmat Petr. Beniuten. in deciſ. Bononienſi 2. nu. 4. cum ſeq.

Intelligendũ eſt illud ſecus eſſe, qñ cauſa, & ſolẽnitas reqſi
2 ta † fuerit ſpeciatim enunciata in decretis, ſic tradidit Accur, in l. 1. ſuper verb. oĩ ordine. circa fi. C. de fi. inſtr. li. 4. Bal. in l. ex his verbis. poſt nu. 3. verſ. idẽ oppo. qđ verbis enũciatiuis. C. de teſta. mili. & in l. 1. in fin. C. de reb. credi. Ioã. Faber. in §. fin. poſt n. 4. verſ. ſed vř, quod extrinſeca, Inſt. de fideiuſſor.

Verumtamen ad iſtiuſmodi conſulas concluſionem, Decretum, & concluſionem, Verba enunciatiua, & infra, Cauſæ cognitio præſumitur. vbi hæc latius ſumus proſequuti.

Cauſæ nãque cognitionem præſumi in decreto iudicis pro
3 quo † ſemper eſt præſumendum, multi tum conſuluere, tum ẽt profitendo ſenſere, è quorum numero eſt Iacob. Mandel. Albenſ. conſ. 4. nu. 55. arg. l. in cauſæ. § cauſa cognita. ff. de minorib. Alex. conſ. 80. nu. 5. 6. & 8. vol. 5. adeo, vt transferat onus probandi in aduerſarium, vt inquit Spec. in tit. de emptio. & vend. §. nunc dicendum reſtat. verſi. breuiter ſcias, per id, qđ hř in cap. in præſentia, de renuntia. l. ſciẽdum. de verb. oblig. idque propter auctoritatem decreti iudicis. Bal. in l. quæcunque. §. fina. ff. de publicia. & in l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſactio. & in l. non aliter. ff. de arbitr. & in l. quæcunque. C. de bon. q̃ libet. & in l. fi. C. de præd. min. c. 1. in tit. qui feud. dar. poſſ. Io. de Imol. in l. ſi quis cũ aliter. ad fin. ff. de verb. oblig. Paul. de Caſt. in l. iuſte poſſidet. ff. de acqn. poſſ. bñ facit l. a. C. de offi. ciui. iud. & l. 1. C. de p̃d. curial. li. 10. & hř in c. accepimus. de æta. & quali. & Bald. dicit in d. l. fin. C. de præd. min.

Illud vero præterfluere ne ſinas, concluſionẽ procedere eo
4 magis, quando in inſtrumento diceretur, † prædicta facta eſſe à iudice cum cauſæ cognitione, licet non exponantur ſingularia, vt dicit inſigniter Paul. de Caſtr. in d. l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact.

5 Amplia idem eſſe, ſi apponatur clauſola, † quæ cum prædicta idem valeat, veluti omni meliori modo, vt cõſuluit Alex. d. conſi. 80. cum nu. 6. & conſi. 125. nu. 5. lib. 1.

CONCLVSIO CCLXXVII.

ARGVMENTVM.

Cauſa legitima in alienatione rei eccleſiaſticæ, an probari debeat, & quomodo.

SVMMARIA.

1 *Cauſa legitima in alienatione rei eccleſiaſticæ probari debet.*
2 *Cauſæ, propter quas fieri poſſunt alienationes rerum eccleſiaſticarum, quot ſint.*
3 *Cauſa neceſſitatis eccleſia alienare poteſt, vt pro ſolutione æris alieni.*
4 *Cauſa vtilitatis eccleſia alienare poteſt.*
5 *Cauſa pietatis pro redimendis captiuis eccleſia alienare poteſt.*
6 *Acacius Amydenus epiſcopus conuocato eccleſiaſtico collegio, vaſa & donaria eccleſiæ precioſiſſima vendere curauit, vt eo pretio miſeros captiuos redimeret.*
7 *Eccleſia alienare poteſt pro pauperum alimentis.*
8 *Gregorius Pontifex Maximus dum Abbas eſſet, omnes monaſterij res pauperibus erogauit.*
9 *Gregorij Pontificis Maximi in elargiendo eleemoſynam cuidam naufragium paſſo frequenter petenti, ſe ſigne pietatis, & benignitatis exemplum.*
10 *Baſilius Magnus epiſcopus Cæſarienſis frumentum ex facultatibus ſuis venditis in fame vehementi comparauit, vt pauperes omnes etiam Iudæorum aleret.*
11 *Paulinus Nolanæ vrbis epiſcopus pro redimendis captiuis, poſtquam cuncta cõſumpſit ſe ipſum in eleemoſynam tradidit.*
12 *Cauſa incommodationis, vel minoris vtilitatis eccleſia alienare poteſt, vt quando res alienanda ipſi eſt maiori detrimento, quam vtilitati.*

1 CAoſam legitimam in alienatione rei eccleſiaſticæ † deberi probari, reſpõdit Barth. Soci. in conſ. 29. n. 8. vol. 1. vbi ait, legitimam cauſam eſſe, videlicet neceſſitatem eccleſię, vel apertiſſimam vtilitatem, vt in c. ſi quis presbyterũ. de reb. eccleſ. nõ alienã. & per Cano. in c. 1. de reb. eccleſ. nõ alienã. 16.

2 Cauſæ vero † propter quas fieri poſſunt alienationes rerũ eccleſiaſticarũ regulariter ſunt quatuor, videlicet: Neceſſitatis, vt ſi æs alienũ aliquod eccleſiæ vrgeat, & alienare opus ſit
3 vt † æs alienũ diſſoluant, ita ſancitũ eſt ab Imperat. Iuſtinia. in auth. hoc iũs. C. de ſacroſan. eccleſ. & à ſummo Pontifice in c. ſicut. 12. q. 2. & quandoque eius appellatione venit omnis cauſa c. non habent. ibidem. & ibi Præpoſit. hac nominatione exprimit. Bella. in c. ſed notandum. 12. q. 2. vbi dicit nomine neceſſitatis intelligi omnem iuſtam cauſam alienandi.

4 Secunda cauſa eſt † vtilitatis, vt ſtatuit Pontifex Maximus in c. ſine except. 12 q. 2. c. tua. extra, de his, quæ fiũt à Prelato.

5 Tertia eſt cauſa pietatis † pro redimẽdis captiuis, ita ſciuit Imperator Iuſtinianus, l. ſancimus. C. de ſacroſan. eccleſ. Qđ excẽplo ſatis memorabili confirmandũ eſt, nã Theodoſio Iuniore contra Perſas ſuſcepto bello regionẽ Azazenã vaſtãre, capti erant à Roman. circiter ſeptem Perſarum millia, quos cũ Regi Perſarum reddere nollẽt Romani, fame cęperũt peri
6 clitari ibi tũ Acacius Amydenus epiſcopus † conuocato eccleſiaſtico collegio omnes eo duxit, vt vaſa, & donaria eccleſiæ pretioſiſſima venderẽt, & eo pretio miſeros captiuos redimerẽt Eos ergo cibo refectos, & viatico inſuper donatos, ad regem remiſit. Qui tanta Acacij pietate motus à Theodoſio impetrauit, vt Acacium coram videre, eiuſque colloquio frui poſſet. Socrat. lib. 7. c. 21.

7 Aut pro † pauperũ alimentis, per tex. in c. aurũ habet. 15. q. 2. Vnde D. Gregorium Pontificẽ Maximum, dum adhuc Abba
8 tis officio fungeretur, oẽs monaſterij res † pauperibus erogaſſe legimus, vt ſibi victum ſuppeditare poſſent. Ad eundem veniſſe quendã, atque eleemoſynam popoſciſſe memorię proditum eſt, quod ſe naufragiũ feciſſe diceret, & cum ſero nummos ab eo accepiſſet, mox reuerſum, totidẽ pari facilitate (tãta erat largitoris benignitas) impetraſſe. Perẽdie rurſũ acceſſiſſe lamentantẽ, minimum quod præ ijs, quæ mari amiſerat,
9 ſibi fuiſſe emendicatũ † proinde ad opem eius implorandam iterũ, atque iterum neceſſe ſe habere confugere. Tunc murmurante multũ diſpenſatore, ac dicẽte, Iam aliud, nihil quod dari poſſit, præter argenteam laguncułam in monaſterio reſtare, continuo eam ipſam à Gregorio tradi iuſſum.

Hinc Baſilius Magnus epiſcopus Cæſarienſis in fame vehe
10 menti facultates ſuas vendidit, † frumentum comparauit ex quo pauperes omnes, etiam Iudæorum liberos aluit.

Poterũt igitur diuinæ benignitatis optimi diſpẽſatores ſacerdotes, cũ iſtiuſmodi neceſſitates vrgebũt, eccleſiaſtica bona, quæ in illos vſus illis elargita ſunt, alienare, etiam ſi oportuerit ſeipſos offerre. Quod Paulinũ Nolanæ vrbis epiſcopũ
11 feciſſe legimus, † qui depopulata Campania Vandalorũ excurſionibus, cũ in redimendis captiuis cuncta conſumpſiſſet, ſeipſum quoque in eleemoſynam tradidit.

Quarta eſt cauſa incommodationis aut minoris vtilitatis, quia res, quæ eſt alienanda, eccleſiæ maiori eſt detrimento,
12 quam vtilitati, c. non liceat Papæ. c. ſine exceptione. c. terrulas. 12. q. 2. & enumerantur per glo. in c. in ſententia. d. 12. q. 2. per Bal. in conſi. 374 factum tale eſt.

Quæ ſingula ad ſatietatẽ te docebit Redoan. de reb. eccleſ. non alienan. rubr. de cauſ. propter quas fiunt alienationes, cũ ſeq. & vide late ſupra in concluſione, Alienatio rei eccleſiæ.

CONCLVSIO CCLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Cæcitas quomodo poſsit probari, & an quondam cæcus, nunc cæcus præſumatur, & nunquid teſtificari poſsit.

SVMMARIA.

1 *Cæcitas probari debet per teſtes, & quomodo.*
2 *Cæcus proprie quis dicatur.*
3 *Statutum puniens eum, qui aliquem excæcauerit, non comprehendit illum, qui affectum alicuius debituerit*
4 *Cæcus olim, nunc non præſumitur cæcus.*
5 *Cæci permulti, qui Dei beneficio conſpectum receperunt, enumerantur.*
6 *Cæcum aliquem fuiſſe tali die, ſi teſtis afferat, non ex hoc efficitur, vt etiam poſtea tempore quo aliquem contractum celebrauerit, cæcum fuiſſe præſumatur.*

7 Cæ-

Digitized by Google

7 *Cæcus teſtis eſſe non poteſt.*
8 *Teſtis deponere debet per quinque ſenſus corporis.*
9 *Cæcus in his poteſt teſtificari, quæ vidit, antequam oculis caperetur.*
10 *Cæcus teſtificari poteſt ſuper verbis formalibus prolatis à contrahentibus, modo ipſorum contrahentium voces notas habeat.*
11 *Cæcus an in vocibus decipi poſſit, ſicut aliquis in viſu, & in tactu.*
12 *Cæcus an decipi poſſit circa vocem, relinquitur arbitrio iudicis.*
13 *Cæcus in confectione inuentarij teſtis eſſe non poteſt.*
14 *Cæcus teſtis eſſe non poteſt in teſtamentis.*
15 *Cæcus teſtis admittitur in his, quæ principaliter requirunt auditum, & in alijs ſenſibus, præterquam in viſu.*
16 *Cæci teſtimonium valet, quando aſſerit ſe noſſe vocem perſonæ, de qua teſtificatur.*
17 *Cæci teſtimonium in prohibendo matrimonium, & adulterio probando admittitur.*
18 *Cæcus non facit plenam, nec ſufficientem probationem.*
19 *Cæcum teſtem eſſe non prohibetur in iure.*

CAecitas probari debet per teſtes ita deponentes, videli-
1 cet † ſe vidiſſe illiuſmodi habere oculos à capite auul-
ſos, & oĩno clauſos, ſi aũt talis habebat oculos non clauſos, ſed
quædã obſtacula, vel membranulas, quæ omnino illi videndi
facultatẽ auferrent, debent teſtes dicere, ſe vidiſſe talem ſem-
per ire cum duce, ſi vero qñq; à nullo comitatus proficiſcere-
tur, illũ ſæpius muro caput illidere, & ire per loca inculta, nec
alicui peruia, per quæ, ſi vidiſſet, nunquam fuiſſet profectus,
hęc eſt doctrina Bar. in l.2.ff.de bon.poſſ.furi.infant.dclat.nu.
6.& ait Ang.in §.cæcus aũt.Inſtit.quib.non eſt permiſſ.facere
teſtam.Rolandin.Bonon.in tract.ſuo vlt.volunt.in rubr.25.3.
par.de form.teſta.à cæco,nu.5.Iaſ. in l.furioſus.C.qui teſtam.
2 fac.poſ.nu.4. Hinc ait Natta conſ.210.n.1.† illum proprie cæ
cum nõ eſſe, niſi qui careat acie vtrinſq; oculi, nã talis proprie
cæcus nũcupatur, l.1.C.qui morb.li.10.Aliud vero, ſi hẽret pu
pillam obſcuratam, quia eo caſu non diceretur cęcus.Natta d.
conſ.210.Bal.Ang.& Paul.de Caſtr.in l.binas ædes. per illum
tex.ff de ſeruit vrban.prædio.

Ex quibus infertur ad quæſtionem ſtatuti punientis eũ, qui
3 aliquem excæcauerit † vt non comprehendatur is, qui aſpe-
ctum alicui debilitauerit, per Bal.Aug.& Pau.de Caſt. loco ſu
pra citato.Natt.d.conſ.210.quem vide num.1.

Ille vero non recte cæcitatem probabit, quod quõdam cę-
4 cũ fuiſſe quempiã probauerit.Etenim cæcus alias † nunc non
præſumitur cæcus, ſic me conſulendo docuit.Natta conſ.210.
nu.2.Bar.idem dicit in terminis in l.2.ff.de bon.poſſ.infan.fu-
rio.dela. Permulti enim cęci fuerunt, qui poſtea Dei beneficio
conſpectum receperunt, vt in Cedonio Chriſti diſcipulo, qui
cæcus natus eſt, ſed poſtea ab humani generis vindice Chri-
ſto aſpectum recepit, qualis ẽt fuit Lucilla virgo, filia Nemeſij
Tribuni, quæ fuit cæca primo, demum à Stephano Põtifice vi-
5 dendi facultate donata eſt, † & Nautulphus puer natura cæ-
cus, qui de lacte Ciliniæ matris D.Remigij iã nati oculos ſuos
liniens, illuminatus eſt, & in ſexcẽtis alijs videre eſt, qui cum
prius oculis eſſent capti, diuinę Maieſtatis benignitate oculis
fuere donati.Hos igitur, ſi quõdã oculis orbatos eſſe probabi
tur, non illico conſequetur, & in præſentia cęcos eſſe, quod &
vlterius confirmandum eſt, etenim ſi teſtis depoſuerit ſuper
6 cæcitate alicuius, aſſerens illum tali die fuiſſe cæcum, † nõ ex
hoc efficietur, vt etiam poſtea tempore, quo aliquem contra-
ctum celebrauerit, præſumatur cæcũ fuiſſe, ſic obſeruauit Bar.
in l.2.in fi.C.de bon.poſſ.quem refert & ſequitur Alex.conſil.
85.vol.2.repetitum ſub nu.147.nu.8.volu.7. quod idem clare
tradidit in l.pretia rerum.nu.3.ff.ad leg.falcid.

Iſtis igitur rationibus ſi quis alicuius cæcitatẽ probauerit,
7 ex hac cęcitatis probatione efficiet † vt teſtis eſſe nequeat, vt
permulti tradidere, & præcipue glo.in §. ſi vero abſunt ſuper
ver.& vidiſſe, in auth.de hæred.& falcid.Spec.de teſt.§.1. ver
ſic.ſed numquid cæcus.nu.56.Corn.conſ.18.nu.5.volu.2.item
conſ.200.num.9.d.lib.Campeg.de teſti.reg.118 Monticel. in
ſuo reper.in ver.cæcus.Steph.Aufr.tract.de teſti.nu.16.glo.in
c.teſtes.3.q.11.Io.Crot.in ſuo tract.de teſti.in 4.par.nu.186.
8 Cuius ratio eſt, † quia teſtis debet deponere per quinque
ſenſus corporis iuxta tex.in c.teſtes.& in c.nihilominus.3.q.
9.quem refert & ſequitur Io.Crot.loco ſupra allato.

Primo limitabis, illud locum ſibi non vendicare in bis, quę
9 vidit, antequã oculis caperetur, † in his etenim poteſt teſtifi-
cari, non poſt, vt tradidit Spec.de teſt.§.1.verſ.ſed nũquid cæ
cus.nu.56.atque Iaſ.in addit.ad Port.in §.poſſunt aũt.Iuſt.de
teſta.verſ.qñ inſpiciat, cui aſſentit Bar.in l.ad teſtiũ.§.1.nu.6.
ff.de teſta.Ang.in §.in autẽ aſuerit.in auth.de hæred.& falc.
gl.in c.ad Apoſtolicæ.de re iud.li.6.& in c.1.de tenun. eod.li.
Monticel.in ſuo reper.in ver.Cæcus, Campeg.tract. de teſtib.
reg.118.Alb.Mal.in ſuo trac.de teſt.in 1.par.in 69.col.Hoſt in
c.ex litteris, de teſtib.Nell.à S. Geminiano in ſuo tract. de te-
ſtib.nu.21.& nu.29.Feli.in c.præterea. in fi. verſ. & idem puto
dicendum.ſub nu.4.d.tit.de teſtib.Steph.Auſt.in ſuo tract. de
teſtibus.nu.16.qui plurimos adducit.

10 Secundo loco limitabis † vt poſſit teſtificari, ſuper verbis
(vt appellant) formalibus prolatis à contrahẽtibus, modo ta
men voces ipſorum contrahentiũ notas habeat, & ſibi cogni-
tas. Barb.in c.ſignificaſti.nu.6.Fel.in c.cum cauſam.nu.35.de
teſtib.verſ.6.nota.Hipp.in rubr.C de prob.nu.332.Specu.tit.
de teſte §.1.col.17.nu.56.ver.ſed nunquid cęcus.Bar.& alij in
l.2.§.idem Labeo.ſub nu.4.ff.de aqu.plu.arcend. quos ad hoc
refert & ſequitur Boer.io deciſ.226.nu.4.& ita voluit gl. in c.
teſtes.3.quæſt.9.

11 Nec obſtat † qđ cæcus in vocibus decipi poſſit, vt 27.q.1.c.
nec aliqua Nam & pariter viſu quis poteſt decipi.c.quo. ſimi
liter, & in tactu quis decipi poteſt, c.in tantum.33.q.5. Et qđ
ſupradicta limitatio procedat, voluit Accurſ. in auth. de hær.
& falci.§.ſi vero abſuit.ſuper ver.& vidiſſe. col.1.& ibi Ang.
de Peruſ. ſed tũ ad id, videlicet, an cæcus decipi poſſit circa
12 vocẽ † relinquetur arbitrio iudicis, cuius munus erit diligẽter
inueſtigare, & conſiderare, an habeat adeo notas voces con
trahẽtium, vt falli non poſſit, ita tenet Alberi.de Malet. in ſuo
tract.de teſt.c.5.nu.36.vide Cy.in l.teſtium C.de teſt.

13 Sublimita primo in cõfectione inuentarij, nã in hoc † cęcus
teſtis eſſe nõ poteſt, d.§.ſi vero abſint, auth.de hæred.& falci.
cuius fallentiæ auctor fuit Saly.in l.teſtium.C.de teſtib.quem
refert & ſequitur Steph.Aufr.in ſuo tract de teſtib.no.16.

14 Secundo ſublimita † in teſtamentis, vt cauit Imp.in d.l. ſi
non ſpeciali.C.de teſtam.Bar.in l.ad teſtium.§. conditionem.
ff.de teſt.Aufrer.vbi ſupra, d.nu.16.

Tertio limita, quia in his quę principaliter requirunt audi-
15 tũ, admittitur teſtis cæcus, † & idem in alijs ſenſibus, præter-
quã in viſu, ſic ſentit Accur.in auth.de hæred.& falc.§. ſi vero
abſunt.in verb.ſe vidiſſe.& Ang.ibi Io.Crot.de teſti.reg.118.

Quarto limita, qò aſſerit ſe de voce perſonam noſſe, de qua
16 teſtificatur, † quia tũc valet eius teſtimonium, dummodo huc
aſſerat, ſic ſcripſit Salyc.in l.teſtiũ.in 6.colu.C.de teſtibus.cui
accedit Crotus dicto loco ſupra citato, atque Spec.in §.1.ver
ſic.ſed nũquid cæcus.nu.56.Alberi.in tract.de teſt. in 1. parte
principali.tit.quando repel.teſtes ratione defect. perſonæ, in
fin.nu.19.verſ.vltra prædicta videndum.Io.Oldendorpius in
tract.de teſt.in tit.de perſonis teſtium.num.39.verſ. de cæcis.
Steph.Auſt.in tract.de reprob.teſt.nu.16.verſ.cæcus teſtis eſ-
ſe poteſt.vbi alleg.concord Nell.de S.Gemin.in tract.de teſti
bus.nu 29.ver.cæcus teſtificatur.

Quinto limita, cæci enim teſtimonium in matrimonio pro-
17 hibendo † & adulterio probãdo admittitur, ita ſcripſit Igne.
in l.1.§.hoc autem.nu.40.par.1.ff.ad Syllã.Monticel.in reper.
de teſtib.in verb.cæcus.

Quorundam tamen ſententia fuit in illis caſib.ſuperioribus
18 cæcum non facere plenam probationem † nec ſufficiẽtem, vt
animaduertit Ang.in l.ſi non ſpeciali.C.de teſt.quem ſequitur
Abb.Sicul.in c.cum cauſam.in 5.col.de teſti. etiam vbi habe-
ret notas voces contrahentium.

Contraria tamen huic ſententię propius ad veritatem acce
19 dere videtur, eo quod non prohibeatur in iure † cæcum eſſe
teſtem, vt traditum fuit à Spec.tit.de teſtam.§ 1.verſ.ſed nũ-
quid.cæcus.nu.56.ex context.in l.1.§.1.ff.de teſtib.quod qui-
dem, vel ea ratione pręcipue confirmatur, quia cęcus retinet
dignitatem vt colligere eſt ex Vlp.I.C.reſponſo in l.qui fure-
re.ff.de ſtat.homi.& ex eiuſdem Vlp.l.cęcus.ff. de iud.& me-
minit Spec.loco ſupra citato, & nu.37.

CONCLVSIO CCLXXIX.

ARGVMENTVM.

Cenſus an per annuam ſolutionem probetur.

SVMMARIA.

1 *Cenſus probatur per annuam ſolutionem quadraginta annorum.*
2 *Cenſus in rebus priuatorum probatur per ſolutionem triginta annorum.*

3 *Cenſus in ciuilibus probatur per ſolutionem decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes.*
4 *Cenſus elapſi temporis ſolutio probatur per ſolutionem trium annorum ſibi cohærentium.*
5 *Cenſus probatur per annuam ſolutionem etiam in eccleſia quoad res temporales.*
6 *Cenſus etiam in fiſco probatur per annuam ſolutionem.*
7 *Cenſus ſolutio in his, in quibus ius vetat, probari debet per tantum tempus, de quo memoria non extet in contrarium.*
8 *Cenſus ſolutio in rebus priuatorum etiam de iure Pontificio probatur per triginta annos.*
9 *Cenſum annuum fuiſſe ſolutum quadraginta annis probatur, ſi afferatur cauſa in ſpecie.*
10 *Cauſa propter quam ſoluitur cenſus, debet ſpecifice allegari.*
11 *Cenſus probari debet ſolutus ex cauſa allegata.*
12 *Cenſus ſolutio ſi tanti temporis ſit, de quo memoria non extet in contrarium per ſe ſufficit ad obtinendum, licet non allegetur cauſa idonea.*
13 *Cenſu probato formali, vt quem ſe poſſediſſe tanquam cenſuarium, & eo nomine cenſum præſtitiſſe, ſatis erit poſſeſſio quadraginta annorum ad præſcribendum contra eccleſiam.*
14 *Cenſus ſolutio vt probetur, requirit allegationem cauſæ ſpecificæ.*
15 *Cenſus probatur probata ſolutione duorum annorum, quādo agitur ad obtinendum in poſſeſſorio.*
16 *Præſtatio diuturna non obligat in futurum, quando quis ſemper ſoluit cum proteſtationibus, vel aliter, non animo ſe obligandi vere, vel præſumptiue.*
17 *Præſumptio emergens ex diuturna præſtatione facta non animo obligandi, non eſt iuris, nec de iure, & recipit probationem in contrarium.*
18 *Cauſa valida tituli, & obligationis annuæ præſtationis cenſus allegari & exprimi debet in libello.*
19 *Cenſus probatur per annuam ſolutionem quadraginta annorum, dummodo non probetur contrarium.*
20 *Præſtatio probari debet per 30. annos facta, quando agitur de mutatione ſtatus, vel ſubiectionis perſonæ.*
21 *Cenſus non probatur per vnam ſolutionem pro decem annis.*

CEnſum probari per annuam ſolutionem cenſus quadra-
1 ginta annorum factā de iure canonico, † traditum fuit à
Donin.de Sancto Gemin.in c.1.de præſcr.li.6.in quam ſeoten
* tiam * omnes iuris Pontificij profitentes vna niēre deſcende-
re, teſtis eſt idē locupletiſſimus, quem refert & ſequitur Guid.
Pap.in deciſ.407.& 408.vbi multos teſtatur idem ſentientes.
Inn.in c.de quarta.extr.de præſcr.vbi teat.& ibi gl.1.allegar.
c.quia.10.q.3.& contra morem.100.diſt.l.1.§ 1.ff. de aq.plu.
arcen.Hoſt.in c.peruenit.eatr.de cenſib.qui alleg.c.olim.ea-
tr.de cenſib.& Henric.Boich.in d.c.peruenit. d.tit. & ibi Za-
barel.Anto.de Butr.in d.c.peruenit, & idem teuuerunt Io.&
Bernar.Hiſpa.dicto loco, quos refert Henr.Boic.in d.c.perue
2 nit. Verum hæc concluſio procedit in rebus eccleſiæ, † ſed in
rebus priuatorum triginta anni ſufficiunt ad probandum ſolu
tionem cenſus, c.ſanctorum.& ibi gl. in verſ. ſincere.in fi.eat.
de præſcr.vt caurum eſt in c.poſſeſſiones.in gl.1.16.queſ.4.&
Panor.in c.de quarta, in 4.col.ſub nu.14.in verſ.ſed quantum
ad principalem articulum, eatr.de præſcr.Henr.Fetrād.in ad-
dit.ad deciſ.Gui.Pap.deciſ.407.

3 In iure vero ciuili ſufficiunt decē anni inter præſentes, † &
viginri inter abſentes, vt Hoſt.in ſua ſum.in tir. de conſuet.§.
obtentis, & idē in ſumma de præſcr.li.6.cum mulris alijs coa-
ceruatis à Guid.Pap.vbi ſupra.& Io.Fab. in inſti. §.æque.ſub
nu.16.verſ.item acquirirur ſeruitus.Inſti.de act.gl. & Dd.in l.
cum de in rem verſo.ff.de vſur.

Primo amplia, vt probetur ſolutio cenſus elapſi temporis, ſi
4 trium ſibi cohærentium annorum † cenſus ſolutos oſtenſum
fuerit, ſic ſanxit Imp.Martianus in l. quicunque, C. de apoch.
publi.li.10.Caſſan.de conſuetud.Borgun.rubr.11.des cenſes,
fol.359.col.2.in ver.& de cenſ.à luy non payer.Capel.Toloſ.
deciſ.235.Iam fuit quæſitū & ibi Aufr.quod velim intelligas,
qn̄ ſolutiones fuerunr factæ per ſe ſingulo anno, ſecus ſi ſemel
pro tribus, vt tradidit Iaſ.in l.2.poſt nu.135. verſ.limitate ta-
men.C.de iur.emphy.& obſeruauit Pet.de Rauen.in ſing.22.
incipien.qui oſtendir, & Cremē. in ſuo ſing.80.incipien.item
quæro, & idem retulit Iaſ.in l.ſi certis annis.poſt nu.4. verſic.
quatto notabiliter limita.C.de pactis.& Aufrer.in d.dec.235.
verſic.limita tamen hanc concluſionem, de qua re infra loco
oportuniori in concluſione, Solutio, dicemus.

5 Secundo amplia, vt procedar etiam in eccleſia, † quo ad res
temporales, ve loquotus eſt Salyc.in d.l.cum de in rem verſo.
ff.de vſur.& Iaſ.in d.l.ſi certis.poſt nu.14. ver.extende.C. de
pact.& refert Petr.Foller. in pract.ſua cenſuali, in verſ.huiuſ-
modi cenſualia. fol. 179. ver. & prædicta procedunt, poſt
num.91.

6 Tertio amplia, vt procedat † etiam in fiſco, vt auctor fuit
Iaſ.in d.l.ſi certis annis, poſt d.ou.14.verſ.& per hoc ego, quē
refert Petr.Foller.ibid.loco ſupra citato.

Primo limita opinionem Canoniſtarum, ſcilicet dum aſſe-
runt, quadraginta annos requiri, vt tātū procedat in his, quæ
7 ios commune nō prohiber, quia in his, † in quibus ius reſiſtit,
requiritur tantum tempus, de quo memoria non exter in con
trarium, ita docuit Hoſt.in c.peruenit, extra de cēſibus.ſequi-
tur Gui.Pap.in d.dec.407.ver.vbi dicit, quod ſeruitia, nu.2.&
Io.Fab.in d.§.æque.nu.19.verſ.canoniſtæ vero, Inſtit. de act.
c.1.de præſcr.in 6.in fin.

Secundo limita, vt tantū procedat in rebus eccleſiæ, in qui-
8 bus requiritur præſtatio quadraginta annorum, † ſed ſecus in
rebus priuatorum, quia etiam de iure Pontificio ſufficient tri-
ginta anni, c.ſanctorum, & ibi gl.in verb.ſenſere, de præſcr.16.
q.4.c.Poſſeſſiones eccleſiarum.Panor.in gl.1.c.de quarta.col.
4.nu.14.ver.ſed quantum ad principalem articulū, de præſcr.

Tertio limitat, vt procedat ſi afferatur cauſa in ſpecie, licet
9 poſtea non probetur, dūmodo probet † cenſum annuum ſibi
fuiſſe ſolutū quadraginta annis, vt ſenſere gl.Arch.in c.ſerui-
tiū.18.q.2.& gl.fi.in c.peruenir eatr. de cenſib. & ibi Hoſt.&
Card.Flor.in 3.& 4.q.refert & ſequitur Gui.Papæ in d.deciſ.
408.cum ibi allegatis, ex quibus omnibus concluditur, quod
ſi ſaltē nō allegetur cauſa ſpecifica, vt puta ex ſtipulatione, vt
Bar.in l.cum de in rem verſo.ff de vſur.pp quam debetur talis
10 cenſus nō † ſufficit ad obtinēdū, nec ſufficit ſimpliciter dice-
re, peto cenſum, quia illū mihi ſoluiſti quadraginta annis, ſed
(vt dixi) oportet dicere, peto cēſū, quia illum mihi debes ex
tali contractu, ipſū nominando, ad quē contractum probādo
poſſeſſionē induci 40.annorū, vt ea allegatis ſupra patet, quæ
* ſenteutia * cōi ius Cæſareum profitentium calculo recipitur,
cui iuris Pontificij recentiores profeſſores ſubſcripſere in c.
peruenir.extr.de cenſ.videlicet non ſatis eſſe probare tantum
* tempus, niſi fuerit allegata cauſa, ſic de * cōi atteſtatur Guid.
Pap.in d.deciſ.408.& idem atteſtatur Io And.in c.1. de præ-
ſcrip.& idem atteſtatur Bal.nu.14.& 19.& Ang.in reper. d.l.
ſi certis annis.C.de pact.& infra latius dicetur.

Primo ſublimita, vt licet non teneatur probare illā cauſam
11 huiuſmodi contractus, † tamen compellatur probare cenſum
ſolutū fuiſſe ex cauſa allegata, ne vſus temporis opererur duo
ſpecialia, contra l.1.C.de dot.promiſſ. Salyc.in l.ſi certis.col.
4.ver.quarto diai.C.de pact.& ibi Bal.col.3.& poſt nu.8.Bar.
in l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.nu.14.

Secundo ſublimitatur, ſi tanrum ſit tempus, de quo memo-
12 ria nō extet in contrariū, † quia tūc per ſe ſufficit ad obtinen
dū, licer nō allegeť cauſa idonea, ita prodidir Iaſ.in d.§ æque.
Inſtit. de actio.quem refert & ſequirur Gui.Pap.in dec. 408.

Quarto porro limitabis procedere, ſi probetur per actorē
formaliter ſe poſſediſſe tanquā cenſuarium, & eo nomine cen
ſum præſtitiſſe, eo enim caſu ſufficeret poſſeſſio 40. annorum
13 aduerſus eccleſiā, † ſecus ſi ſimpliciter poſſederit, & nō appa
rear illā reus formaliter poſſediſſe, quia non ex hoc inducere-
tur prubatio cenſus, vt rn̄dit Alex. qui loquirur in re feudali,
cōſ.79.circa primū.nu.4.li.1.& in conſ.166. viſo themate.nu.
4.vol.2.cōprobar id auctoritate tear.in c.ſi quis p triginta. in
verb.vt feudū.& ibi Bal.nu.6.ſi de feu.fue.contro.inter dom.
& agn.& c.ſi.quidā obligauerit.& ibi Bal. poſt nu.1.ver.aur
ru.poſt gl.ſup verb p triginta annos.tit.de feu.dat.in vic. leg.
commiſſ.poſſeſsio.n.debet eſſe formalis, id eſt, vt cēſualis &
vt poſſeſſor tanquā cenſuarius ſoluerit pēſionem, alioqui pa-
rū ei proderit, vt ea dictis iuribus elicere poſſumus, & præci-
pue ex Bal.d.c.ſi qs per triginta.nu.6.& Alex.d.cōſ.169.nu.4.

Quinto limita, ſi cenſus fieret in cauſam piam, vt ex allega
tis per Foller.in d.ſua pract.cenſual.in d.verb.cenſus, fol.179.
io 1.par.verſ.ſed tamen non procedit.

Quod vero diximus, ſententiam eſſe ius ciuile profitētium
ſatis eſſe tempus decem annorum.

Limita primo, vt dixi ſupra in limitatione Canoniſtarum.

Secundo limita, proot dixi in tertia limitatione principali,
ſed præter eos, quos ibi adduxi, adde in terminis ſecundū ius
ciuile glo.& Dd.in l.cum de in rem ver.ff.de vſur.gl.& Dy.&
Bar.in l.litib.ou.2.cum ſeq.C.de agric.& cenſi.li.11.Bar.in l.ſi
certis annis, nu.3.& 4.C.de pact.

14 Ex quibus omnibus concluditur, † requiri ad obtinendum
allegationē cauſæ ſpecificæ, licet cauſa allegata nō probetur.
Reliqua videas, vt ſupra dictū eſt in duabus ſublimitationib.

Sexto principaliter limita, qn̄ agitur ad obtinēdum in poſ-
15 ſeſſorio, quia tūc cenſus probať † probata ſolutione duorum
anno-

Digitized by Google

annorum,iuxta ſententiam Iacob.in tit. ſuper penſ.ſeu in tit. redditus libellus.verſ.itē credn,vbi dicit,in acquirēda quaſi poſſeſſione annuæ præſtationis duos annos ſufficere,licet aliter non conſtet de titulo, quem pro ſingulari refert Gui.Pap. in d.q.408.in fi.& idem refert Gulielm.de Bened.in c.Raynut. de teſtam.nu.438.vbi ait hoc eſſe notandū in materia l.ſi certis annis.C.de pact.& l.de in rem ver.ff.de vſu.& c.querelam de elect.quos omnes refert & ſequitur Pet.Foller.in ſua prac. cenſual.in d.verſ.cenſus.tit.huiuſmodi cenſualia,nu.88.verſ. probatur etiam cenſus,fol.177.

16 Septimo limita,ſi conſtet aliquem ſoluiſſe, non animo † ſe obligandi vere,vel præſumptiue,vt cōtingit in perſonis,quę ſemper ſoluunt cum proteſtationibus,vel aliter,quia eo caſu diuturna pręſtatio nō obligat ī futurū,ſi credimus Bal. in l. fi. nu.1.C ne de ſtatu. defun. quem ſequitur Alex. conſ.190.maturę geſtis.ad fi.nu.22.ver.non obſt.vol.2.& idē refert & ſequitur Pet.Foll.in d.ſua prac.cenſua.d.verſ.hmōi cenſualia poſt nu.91.verſ.1.cōcluſio eſt, qđ vbi interuenit diuturna pſtatio, fol.179.vbi ait illam præſcriptionē, quæ emergit ex illa diu-
17 turna præſtatione† non eſſe iuris,nec de iure,& ideo recipere probationem in contrarium,vel ſi ex aliquibus cōiecturis, & præſumptionibus apparere poterit præſtationem fuiſſe factam non animo obligandi,tunc nimirum per dictā pręſtationem non probatur cenſus,vt per Pet.Foller. vbi ſup.loco cit.

Octauo limita,vt procedat,ſi capituletur (vt cū noſtris loquar) & probatur per actorē,ſingulas præſtationes dicti lōgi
18 tpis factas fuiſſe ex cauſa, & titulo allegatis in libello, † in quo debet ſpeciatim allegari & exprimi cauſa valida tituli, & obligationis annuæ præſtationis dicti cenſus,vt voluit Alexan.conſ.124.1.col.ſub nu.1.vol.4.& Saly. in d.l.ſi certis annis.C.de pac.& clarius in d l.cū de in rem ver.ff.de vſur.cuius ſententiæ conſulendo accedit idē Alex.in conſ.108.circa fin. nu.15.ver.2.quia,vol.2.& conſ.75.col.3.circa fi.nu 41.vol.4. quos refert & ſequit̄ Foller.vbi ſup. & huc adhibeas ea, quæ dicta ſunt ſupra in tertia limitatione concluſionis.

19 Nono limita,† dūmodo nō probetur contrariū,vt profitendo ſenſere Cy.in d.l.ſi certis annis ſub n.11. Bal.& Pa.de Ca. in l.2.C.de do.promiſ.quos refert & ſequit̄ Foller.in d.pract. cenſual.d verſ.hmōi cenſualia. poſt n.91.in fi.verſ.3.limitat̄.

Decimo limita,vt nō procedat, qñ ageretur de mutatione
20 ſtatus,vel ſubiectionis perſonæ,† quia eo caſu licet interueniſſet præſtatio, non tamen ſufficeret longum tēpus,ſed requiruntur 30.anni,ita protulit Pet.Foller. in d.ſua prac.cenſual. verb.huiuſmodi cenſualia,nu.91.in 4.limita fo.179. cir.fin.

Vndecimo limita,vt procedat ita,& hunc in modū ſi præſtationes factæ per decēnium fuiſſent ſeparatæ,atque pręſta-
21 tio fuerit annua,† ſecus ſi fuerit vna ſolutio pro decem annis vel pluribus,iuxta ſniam Cy.in d.l.ſi certis annis.verſ.6.quęro.ſub nu.7.& idē Cy.& Bal.in d.l.2.C.de dot.promiſ.& Pariſ.conſ.13.ſub num.10.& 14.vol.4. Quos refert & ſequitur Pet.Foller.vbi ſup.nume.91.in fi.5.limit. Quæ omnia vberius explicata fuere ſuperius in concluſione, Annua præſtatio,ad quam te reijcio.

CONCLVSIO CCLXXX.

ARGVMENTVM.

Cenſus qua ratione probetur.

SVMMARIA.

1 *Cenſus probatur ex eo,quod venditor in venditione rei cenſualis dixerit,ſe vendere cum onere ſoluendi cenſum.*
2 *Cenſualis res quibus caſibus recte probetur, tam in praiudicium venditoris, quam quorumcumque ſucceſſorum.*
3 *Cenſualem rem eſſe non probatur per ſolam aſſertionem venditoris.*
4 *Emptor in bona fide conſtituitur ex ſimplici aſſertione venditoris aſſerentis rē venditam liberam eſſe.*
5 *Cenſus probatur per aſtimum,vel cataſtrum.*
6 *Cenſus emphyteuticus probatur per inſtrumenta vel ſcripturas.*
7 *Cenſus emphyteuticus probari poteſt per teſtes,etiam ſi ſint ſingulares deponentes de varijs ſolutionibus per legitimum tempus factis.*

CEnſum probari ex eo, quod in venditione rei cenſualis
1 venditor dixerit,ſe vendere † cum onere ſoluendi cenſum,à noſtris eſt paſſim receptū,tunc enim talis cōfeſſio probat cenſum,adeo vt nedum ipſe cōfitens,ſed ēt ſingularis ſucceſſor habēs cauſam ab eo teneatur domino, & obligetur, ſic reſpondit Aymo Craue conſ.217.nume.4. vbi alios citat. & proſequitur Caſſa.in conſuet.Burgun.rub.11.des cenſes.§.5. verſ.quid autem num.5.fol.355.cum alijs allatis ac idem per Petr.Foller.in ſua prac.cenſual. verb.huiuſmodi cenſualia,nume.98.in nouiſſime impreſſis.

Limita,vt hæc vera non ſint,niſi cōcurrant etiam alia,præ-
2 terquam dicta aſſertio venditoris,† vt ſi probetur,antea venditorē conſueuiſſe ſoluere, vel quia venditor alias diſpoſite recognouerat, & profeſſus fuerat rē illā cenſualem corā parte, cui debetur cenſus,vel Notario ſtipulante, & acceptante pro eo,nā iſtis caſib.recte probat̄ res cenſualis tā in præiudiciū venditoris,quam quorūcunq; ſucceſſorum,vt traditū fuit per Pet.Foller.in d.ſua prac.cenſua. vbi ſup.n.87.in verſ.cenſus,& ſcriptū reliquit Gui.Pap. q.272. vtrum dñi, per totum.

3 Quod ſi ſolum appareat ipſa aſſertio venditoris,† nō probatur rem eſſe cenſualem,ſic decidit idem Gui.Pap. in q.24. quiſpiam vendidit,reſtem laudat Spec. in tit. de emphyteut. §.nunc aliqua.verſ.74.nu.95. & pro hoc facit ſecundum eum l.fi.in fi.ff.de contrah.emp.

Veruntamen,ſi venditor aſſerat rem venditā eſſe liberā,ex
4 tali aſſertione ſimplici † emptor cōſtituitur in bona fide, vt aperte tradidit Gui.Pap.d.q.24. ſub fi. motus auctoritate Modeſt.in l.bonæ fidei emptor. ff.de ver.ſign. & Pauli in l.bonæ fidei poſſeſſor.de acqu.rerum domi.atque Vlpiani in l.ſi egn. §.item Vlpianus. ff.de publicia. vſque eo quidem,vt emptor à.....excuſetur,ſi non ſoluat canonem,vel deteriorem faciat, vel alienet,argu.l.1.§.dies.& §.ſi aduerſus. ff.quando appel. ſit,& l.ſi annus.de calum.Gui.Pap.d.quæſt.24.

Nec illud,quod magnopere ad noſtram concluſionem con
5 fert,præteribo,† cenſum probari per æſtimum, vel cataſtrum (vt noſtri loquuntur) ideſt,ſi in ipſo ęſtimo ille cuius noīe res eſt deſcripta,dicat & aſſerat,rem ſoluiſſe cēſum, vt Titio,nā per huiuſmodi cataſtrum probari cenſum docuit Pet.Foller. in ſua prac.cenſua.vbi ſup.nu.85.in d.verb.cenſus, verſ.quid enim ſi de cenſu.vbi ad hoc teſtatur Caſſan.d.rub.11.des cēſes.§.3.in conſue.Burgun.num.5.& Bened.in repet.c.Raynutius.de teſtam.num.444.vbi pluribus id explicat, conſulas ēt concluſionem noſtram Cataſtrum.

6 His finitimum eſt,quod ſcriptis prodidit Gui.Pap.† cenſū emphyteuticū probari per inſtrumenta,vel ſcripturas,in cōſil.118.poſt nu.4.verſ.nec poſſet, quo in loco pluribus id auctoritatibus confirmat,ad quem te reijcio.

Quod quidem ſic velim amplies, vt etiam per teſtes poſſit
7 cēſus emphyteuticus probari,† etiam ſi ſint ſingulares deponentes de varijs ſolutionibus factis per legitimum tempus, hoc eſt, quod vnus deponat de vno actu ſolutionis, alius de alio,vt conſultus reſpondit Caſſan.conſ.16. num.19. verſ.nec obſtare,cui accedit Gabriel.in ſuis conclu.li.1. tit.de teſtibus conclu.2.nu.47.verſ.13.quoad probandum cenſum, ſic ēt conſulendo ſenſit Caſtren.in conſ.51. incip. in caſu ſpectabilium virorum.in 2.col.ſecundum antiquam impreſſionem, num.4. verſ.nec obſtat,quod iſti teſtes.lib.2.

CONCLVSIO CCLXXXI.

ARGVMENTVM.

Cenſualis an in dubio præſumatur contractus, an emphyteuticus,& quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Cenſualis in dubio potius præſumitur contractus,quam emphyteuticus.*
2 *Cadere quis non poteſt à iure ſuo ex non ſolutione, quando non conſtat,an ipſe ſit emphyteuta,an cenſuarius.*
3 *Cenſualis intelligitur contractus,ſi recte probatur penſio ſoluta per 40.annos.*
4 *Cenſus magis præſumitur, quam emphyteuſis, etiam ſi quis per triginta annos ſoluiſſet eccleſia, vti de re emphyteutica.*
5 *Contractus emphyteuticus quid ſit.*
6 *Quod ſolutum eſt uniformiter quotannis,præſumitur potius ſolutum iure emphyteutico,vel colonia perpetua, quam iure cenſus, tam in conceſſione facta à priuato, quam in conceſſione facta ab eccleſia.*
7 *Cenſualis non præſumitur contractus, quando in prouincia, & loco celebrationis eiuſdem frequentantur contractus emphyteutici.*

Cenſua-

Digitized by Google

1 *Cenſualis potius præſumitur contractus quam emphyteuticus, ſi anceps eſt & nõ clarus, nec conſtet de origine eius.*

CEnſualis cõtractus in dubio potius præſumitur, quã em-
1 phyteuticus, † ſi appatet factam fuiſſe ſolutionem cenſus
nonnullis annis ante, vñ non ſoluens cenſum noncadit à iure
ſuo, ſic tradidit Alb. de Roſa. in l. 2. C. de iur. emphy. col. 8. ver.
quid de qõne à me quæſita. in quo loco ſcriptum reliquit, vt
ſi nõ cõſtet, ſit ne aliquis emphyteuta, an cenſuarius, ſiue quo
2 iure teneatur, † quod nunquam ex non ſolutione cadet à iure
ſuo, & ex hoc aſſerit alias ſe conſuluiſſe, quod cum in quodã
inſtrumento nõ cõſtabat an eſſet cenſus, vel emphyteuſis, nõ
poſſet dici Titium cecidiſſe à iure ſuo ob nõ ſolutioné, & ſen
ſere Domini Rotæ in vna Imolen. bonorum coram Gambera
die 12. Februarij 1523. vt annotauit Gãbera deciſ. 33. & teſta
tur Creſeen. deciſ. 33. lib. 2. Idé voluiſſe Ioan. Fab. in l. 1. C. de
iur. emphy. aſſerit Iaſ. qui eũ ſequitur in l. 2. ſub. d. n. 165. eod.
tit. q. 9. vbi quærit, quid ſi nõ appareat de aliquo cõtractu præ
cedenti, ſed recta probetur pẽſio ſoluta per quadraginta an-
nos, an præſumatur cõtractus emphyteuticus, an cenſualis. In
3 hãc ipſe deſcendit ſententiã, † intelligi cenſualé, qa in dubio,
quod minimũ eſt, ſequimur l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de
reg. iur. Idé Iaſ. referens dictũ Alber. in l. 2. C. d. tit. in auth. qui
ré C. de ſacroſ. eccl. Soc. conſi. 167. non inutilis, per totum. li.
2. Imol. in cap. ad audientiam. col. 2. de reb. eccle. nõ alienan.
Natta conſuluit in terminis in conſil. 3. pro habenda. nn. 2. &
3. vol. 1. & idé conſulendo docuit Burſa. in conſi. 26. num. 24.
4 † vbi magis cenſum, quam emphyteuſim præſumi, etiã quod
quis per triginta annos ſoluiſſet eccleſiæ vti de re emphyteu
tica, ſi de contractu non conſtat.

Eorum quæ diximus, ea videtur eſſe ratio, quia contractus
emphyteuticus præ ſe fert ſpecié quãdã ſeruitutis, quia alius
recognoſcitur in dominum, & eſt contractus valde grauis, eo
5 † quod pp non ſolutionem certo tempore factam res aufert,
vnde huiuſmodi contractus non cenſetur initus, niſi diluci-
diſſime de eo conſtet, ita Natta d. conſil. 3. lib. 1. clariſſime aũt
apparet. quando imponitur penſio ſoluenda pro recognitio-
ne dñij, vt obſeruauere Bar. & cæteri Dd. in l. 1. C. de iur. em-
phyt. ſed plura de his in cõcluſione, Cõtractus emphyteutic.

A cõcluſione noſtra penitus diſſenſit Iul. Clar. in §. emphy
teuſis. q. 1. verſic. ſed pone, vbi aſſerit Dd. ſentire, vt ſi vnifor-
6 miter fuerit quotannis quidpiã ſolutum, † præſumitur potius
ſolutũ iure emphyteutico, vel coloniæ perpetuæ, quã iure cé
ſus, hoc. n. eſt in minus concedentis præiudicium, hanc vero
* ſententiã * cõi omniũ ſcribentiũ conſenſu eſſe probatam te-
* ſtatur Bero. q. 14. num. 1. & vna mente * omnes id ſenſere ſcri-
bentes, docuit Burſa. in conſi. 56. nu. 8.

Quod quidé ampliat, vt etiam procedat, tam in conceſſio-
ne facta à priuato quã in conceſſione facta ab eccleſia, nã (vt
inquit) in eodem caſu militat eadem ratio, vt ibi per eum.

7 Primo limita, vt tantum procedat concluſio, † ſi in prouin-
cia & loco celebrati contractus frequententur contractus cé
ſuales, alioqui, ſi celebrentur contractus emphyteutici, tunc
non præſumitur cenſualis. Iaſ. auctor fuit in d. l. 2. ſub nu. 165.
verſi. quod ipſe limitat, quem refert, & corroborat quibuſdã
rationibus Petr. Follet. in d. ſua prac. cenſ. in d. verb. huiuſmo
di cenſualia, nu. 80. cum alijs, fol. 175. Bal. in cap. querelam. n.
31. de elect. & elect. poteſtat.

Secundo loco limita, vt locum habeat concluſio, qñ caſus
8 anceps eſt, ideſt, † an contractus ſit cenſualis, an emphyteuti-
cus, ſecus qñ clarus ſit, nec vllam in ſe dubitationem cõtineat
vt quia conſtet de origine contractus, ita id dirimere Domi-
ni Rotæ. declarãdo Albe. in loco ſuperius adducto in d. deciſ.
Gambaræ. 33. in cauſa Imolenſ.

CONCLVSIO CCLXXXII.

ARGVMENTVM.

Certam ſcientiam probandi cui incumbat onus, & quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Impetranti incumbit onus probandi aliquid eſſe factum ex certa ſcientia.*
2 *Aliquid factum eſſe ex certa ſcientia, pluribus modis probari poteſt.*
3 *Clauſula non obſtante & clauſula, ex certa ſcientia æquiparantur.*
4 *Decretum, vel reſcriptum habet vim clauſula certa ſcientia.*
5 *Certa ſcientia quid fieri dicitur, quando tenor rei confirmata exprimitur.*
6 *Certa ſcientia quid fieri probatur, quando expreſſe dicitur ex certa ſcientia confirmamus.*
7 *Certa ſcientia fieri dicitur, quod ex narratis comprehenditur, licet non exprimatur.*
8 *Confirmatio dicitur facta ex certa ſcientia ſi tenor rei confirmata inſeratur.*
9 *Certa ſcientia ſi quid factum eſſe dicitur attenditur voluntas Principis.*
10 *In voluntate Principis declaranda non eſt forma.*
11 *Teſtatoris voluntas ex coniecturis inſpicitur.*
12 *Certa ſcientia probatur, ſi Princeps in ſua diſpoſitione eam exprimat.*
13 *Certa ſcientia probatur, quando Princeps in ſua conceſſione apponit totum tenorem priuilegij cui derogare conſtituit.*
14 *Certa ſcientia probatur, quando aſſeritur, factum eſſe cum cauſa cognitione.*
15 *Certa ſcientia probatur per teſtes.*
16 *Certa ſcientia probatur, quando interuenit ſecunda iuſſio Principis.*
17 *Certa ſcientia probatur, quando in diſpoſitione eſt appoſita clauſula, non obſtante.*
18 *Certa ſcientia probatur ſi ex tenore conceſſionis de ea conſtet.*
19 *Princeps in confirmatione ſemper præſumitur confirmare ex certa ſcientia.*
20 *Certa ſcientia non præſumitur, niſi de ea certo conſtet.*

1 ONus probandi, aliquid eſſe factum ex certa ſciẽtia, † in
cumbere impetranti, docuit Abb. in c. porrecta. num. 5.
verſ. in dubio tamen. de confir. vtil. vel inut. quem refert & ſe
quitur Dec. in d. decretali, nu. 9.

Aliquid autem eſſe factum ex certa ſciẽtia pluribus modis
2 probari † poteſt. Quorum omnium primum eſt, ſi in literis ſit
facta mentio d. decretalis porrecta, vt optime ſcripſit Abb.
dicto loco ſupra citato, nu. 5. ver. qualiter autem conſtabit,
argum. c. 1. de exceſſi prælator. in 6. & hoc illud confirmat, nã
3 clauſula, non obſtante, & clauſula † ex certa ſcientia, æquipa-
rantur, iuxta ſententiam Dec. in d. c. porrecta. nu. 14. verſic. &
ad hoc facit. & Accurſ. apertiſſime id voluit in l. ratas. in verb.
conueniamini, in fin. C. de reſcin. vendit. & animaduertit Bal.
in l. idem Vlpianus. in princip. ff. de excuſa. tutor. & in cap. 1.
§. naturales. nume. 4. verſicul. ſed ego quæro, ſi de feud. fuer.
controuerſ. & conſulendo ſenſit Ioann. de Ana in conſi. 81. vi
ſo inſtrumento. col. fin. Paul. de Caſt. profitendo ſcripſit in l.
3. ſi is verſic. item quod ſubijcit, ſub num. 3. ff. quod quiſq; iur.
& recentiores tradidere in c. nonnulli. in prin. col. 15. verſic.
quarto fallit, de reſcrip. Alex. conſultus reſpondit conſili. 30.
ponderatis. col. 3. nu. 10. lib. 5. atque meminit Dec. dicto loco
ſup. cit.

Secundum probandi modum ſubiungam, quando ſecundo
4 manauit decretum † vel reſcriptum, quia tunc habet vim clau
ſulæ certæ ſcientiæ, ſic inquit Abb. dicto loco, ſub nu. 2. quod
quidem eſt eximium Bal. pronunciatum, in l. nec damnoſa. ſub
nu. 1. ver. ſed contra primum dictum. C. de precib. imperator.
offeren. hunc ſequitur Alex. in l. 3. in princip. ſub nu. 3. verſic.
quod primo limita. ff. quod quiſque iu. & recentiores in d. c.
nonnulli. col. 40. ver. fallit 6. & in c. ſi quando. col. pen. de re-
ſcript. Dec. in d. ca. porrecta. nu. 15. verſ. 2. quando ſecũda iuſ-
ſio emanauit. de confirma. vtil. vel inutil.

5 Addam & tertium, † nam dicitur fieri ex certa ſcientia,
quando tenor rei confirmatæ exprimitur, vt ſancitum eſt in
c. penul. extr. de cõfirmat. vtil. vel inutil. & dixit Dec. d. c. por
recta. ſupra citato poſt d. nu. 15. verſicu. tertio dicitur fieri ex
certa ſcientia.

6 Quarto dabitur locus, qñ expreſſe dr̃, † ex certa ſcientia cõ
firmamus, vt fuit animaduerſum à gl. in clem. & ſi principalis
in gl. fi. de reſcript. & gl. in c. clerici. de reſcrip. & in c. ſtatutũ.
in gl. 3. in verb. literarũ. de reſcript. in 6. nec id præterijt Abb.
in c. examinata. poſt nu. 5. ver. in gl. fi. de confirm. vtil. vel inu-
til. Roman. etiam idem conſuluit conſ. 327. iſtæ ſunt rationes
col. 3. nu. 7. verſi. quarta ratio. Alex. reſpondit in conſil. 59. vi
ſo inſtrumento. nu. 8. verſi. nec obſtat, quod adducebatur. lib.
1. iſtis ſubſcripſit contex. in clem. 1. de probatio.

7 Quintum ſubnectam † etenim ex certa ſcientia, etiam fieri
dicitur, ſi ex narratis comprehendatur, licet non exprima-
tur, ſic voluit gloſſ. inſignis in c. paſtoralis. §. præterea. in ver.
ex certa ſcientia extr. de offic. deleg. & in clemen. 1. in eod.
verb. ex certa ſcientia. de iudic. & obſeruat Abb. in c. ad hæc,
poſt nu. 7. verſ. ſed Innoc. de reſcript. & in c. cum inter, poſt
nu. 8. de except. & late tradidere recentiores ibi, & voluit idé
Imo. in l. quidam conſulebant. col. 4. ver. item aduerte. ff. de re
iud. & in clemen. 2. in fi. de reſcript. Franc. Curt. cauit in cõſ.
65. ſuper remiſſa. Alex. monuit in d. conſ. 59. d. nu. 8. li. 1. Aret.
profitendo ſcripſit in l. poteſt quis col. 3. de vulgar. & pupil.
Quod quidem confirmatur bipartita ratione.

Prio

Digitized by Google

8 Prior eſt,†quia videmus,quód ſi tenor rei confirmatę inſe-
ratur, dicitur confirmatio facta ex certa ſcientia ,ſic ſummus
Pont.ſcinit in c.pen.ext.de confir.vti.vel inut. atque protulit
Dec.d.c.porrecta ſupra allato nu.15.ex quo patet præciſe nó
requiri,vt exprimatur de certa ſcientia .

9 Poſterior ratio eſt, † nã in hoc ſolum voluntas Princpis at-
tenditur,vt ſupra dictũ eſt in concluſione cauſa , quæ omnia
huc referẽda eſſent,ad quæ lectorẽ reijcio , quibus adde Inn.
in c.cum eccleſiaſticæ.ſub nu.2.verſ.ſed dices,de excep & in
10 tali voluntate declarãda†non eſt forma præſcripta,ergo ſuf-
ficit quocunque modo illa voluntas colligatur , l.certum. ff.ſi
cert.pet.nota.in l.hac conſultiſſima.C.qui teſtam.facc.poſ.vt
11 etiam per quandã ſimilitudinẽ videre eſt in teſtatore,†cuius
volũtas etiam ex cõiecturis inſpicitur, l.licet Imperator. vbi
Bart.ſub nu.4.de leg.1.l.cum auus. de condi.& demonſtr..

Præterea certa ſcientia pluribus modis probatur. Primo ſi
12 Princeps†in ſua diſpoſitione eam exprimat,vt tradidit glo.
in c.ſtatutum.in verb.literarũ.de reſcri.in 6 Abb. Fel & Dec.
vna mente id meminere in c.cum inter.Abb.ſub nu.8 Feli.nu
me.1.Dec nu.15.de excep.Alex.in conſ.122. viſo puncto.nu.
23.li.4.Domi.voluit in c.1.col.6.de conſti.li.6. Afflic.decidit
ſuper conſtit.Neapol.in tit.de iur.ſu.cur.obſer.nume.4.Pariſ.
conſultus reſpondit in cõſ.3.col 5.nu.55.iuncto nu.57. vol 4.
& conſ.19 col.1.nu.13.& 14.vol.1.

13 Et ſecundum ſuggeram,†certa enim ſcientia probať, quan
do Princeps in ſua cõceſſione apponit totum tenorem priui-
legij,cui derogare conſtituit,iſta namq; conceſſio dicitur fa-
cta cum clauſula ex certa ſcientia , licet iſta clauſula in literis
non fuerit declarata,iuxta ſententiã gl.in c.paſtoralis.§ præ-
terea.verb.ex certa ſcientia. de off.deleg.& protulerit Areti.
in conſ.8.col.2.ſub nu.2.verſ.ſecũdo pro deciſione.cui adhę-
ſit Pariſ.in conſ.3.col.5.nu.48.vol.4.

Tertium probandi modum audias , nam eadem probatur
14 quando † aſſeritur factum eſſe cũ cauſæ cognitione vt me do
cuit glo.in c.1.in ver.de qõne,de confir.vtil.Afflic.ſuper con
ſtitut.d.tit.de iur.ſu.cur.obſer.num.5.

Quartum modum ſubijciam , probatur enim certa ſcientia
15 per†teſtes,vt id dirimere Dñi de Rot.in deciſ.332 licet Ro-
mana.nu.1.in nou.late decidit Bellam.deciſ.746. licet obſer-
uet,vbi cõcluditur,certã ſcientiã poſſe probari per teſtes , vt
ẽt idem ſequutus eſt Philip.Frãc.in c.ſi motu. col.1.ver.quid
aũt de clauſula.de præbẽ li.6.& in ca.1 poſtquam,ver.56.de
cenſib.eod.lib.6.tradit Mandoſ.in commen. in regu.cancell.
reg.16.q.6.nu.5.ſcripſit Iaſ.in l.ſi quis iniquum.in princ.n.5.
ff.quod quiſque iur.quod non præterijt Felin. in c.præterea.
col.pen.ver.tertio ſcias. de teſtib.cogen. & in c.inter priorẽ.
col.2.& ſeq.de excep.conſultus rñdit Alex. in conſ.2.alijs cõ
ſului.nu.2.lib.7.& cũ ijs tranſijt Lanfr.de Oria. in trac de in-
terlocutor.& appel.nu.9.Roman.ẽt ſentit in conſ.327.incip.
iſtæ ſunt rationes,num.8.Afflic.decidit deciſ.253. duo Regij
Conſiliarij,nu.8.& in tit.per quem fiat inueſtitura.nu.34.Iaſ.
docuit in l.ſi quis iniquũ.ſub nu.5.ff.quod quiſque iur.Oldra.
reſpondit conſ.329.poſt nu.1.verſ.& ſuper primo pũcto, &
conſ.330.num.6.col 2.verſ.ſuper articulis admittendis,& in
conſ.331.poſt nu.3.verſ.iura autem canonica,ibi, & diſpẽſa-
tio per teſtis.Fel.profitendo ſcripſit in c.præterea,nu.9.de te
ſtib.cogẽ.& in c.cum inter.poſt nu.4.verſ.& pulchre prę cęte
ris.vbi etiam Dec.de exceptio.Felinum ſequutus eſt Gom. in
c.ſtatutũ,nu.11.de reſcr.in 6.Staphil.hoc idẽ ꝓbauit, de lite-
ris gratiæ & iuſtitiæ,chat.84.ver.immo,volũt aliqui, quibus
conſulendo adhæſit Marian.Iun.conſ.65.nu.54.vol.1.

Receſſit ab hac ſententia glo.in c.ſtatutum,in verb.literas
de reſcr.in 6.& gl.in clem.& ſi principalis.in verb.obſeruari.
eod.tit.de reſcr.in 6.quas ſequitur Iaſ.in l.iuſtitia,col.fi.verſ.
quarto,& vltimo.ff.de iuſti.& iur.eidem repugnauit opinio-
ni Bal.in c.1.per quem fiat inueſtitura,Io.Andr.& alij in cap.
nonnulli.de reſcript.

** Verumtamen priorem ſententiam magis * * cõmuni ſcri-
* bentium calculo eſſe receptam,& glo.iam relatas eſſe * com-
muniter reprobatas,atteſtatur Nicol.Boer.in tract.de poteſt.
l. gat.ã latere,nu.78.

16 Quintus iſtis probãdi modus adſcribetur,†nã certa ſcien-
tia probatur , qñ interuenit ſecunda iuſſio Principis, quæ hẽt
vim clauſulæ ex certa ſcientia,vt præcepit Bal. in l.nec dãno-
ſa.ſub nu.1.ver.ſed cõtra primum dictũ. C.de precib.Imper.
Mil.repert.in verb.gratia non poteſt. dici, qui vltra Bal.aſſe
runt Ioan.And. & Anr.in c.porrecta. de confit.vtil.vel inuti
Aret.conſ.15.nu.7.verſ.quid multa.

Sextum adiungã,vt probetur illa , quando in diſpoſitione
17 eſſet † appoſita clauſula,non obſtãte,vt rñdit Alex.cõſ.219.
col.2.ſub nu.6.ver.item videtur ex certa ſciẽtia. vol.6. Felin.
in d.c.nonnulli,col.18.ſub nu 12.in fi.ibi.idem tenet Sali c.de
reſcri.& Franc.Aret.in conſ.58 poſt nu.6. verſ reſtat igit nr.

Septimus,& poſtremus certam probandi ſcientiã mo dus
18 ſupereſt.is eſt, † ſi ex tenore conceſſionis conſtaret de certa
ſcientia Principis,licet illa non fuerit expreſſa, vt fuit reſpon
ſum ab Aret.conſ.58.num.5.ibi,quia immo ſatis eſt, quod ex
ſeric commiſſionis aliter conſtat ex certa ſcientia . & clarius
id aſſeruit in cõſ.15.ſub n.5.ver.vnde dicit Spec. & ſub nu.9.
verſ confirmatur iſta concluſio,& conſuluit Bru.cõſ.1.col.10.

Verum tamen hæc declares, nam in dubio Princeps in con
19 firmatione † ſemper præſumitur confirmare ex certa ſciẽtia,
ſic placuit Alex conſ.1.ſub nu.35.verſ.præterea confirmatio.
vol.5.& cõſ.219.col.2.nu.5.vol.6.atq; docuit Aret. in l.quod
ſeruus.ff de acq.poſ.atq; aperte voluit Fran.Aret.in conſil.8.
ſub nu.3.in prin.& in verſ.ſed in confirmationib. & Dec.me-
minit in l.more.col.4.ſub nu.21 ff.de iuriſdi.om.iudi.& rñdit
Albenſ.in conſil 64.nu.40.licet huic pronunciato aduerſetur
Alex.ſibi ipſi contrarius in conſi.122.col.fi.ſub nu.22. & alijs
20 ſeq.lib.4.vbi † reſpondit,ſcientiam certam non præſumi,niſi
de ea certo conſtet,per notata ibi per eum .

CONCLVSIO CCLXXXIII.

ARGVMENTVM.

Certificatio cum non præſumatur,probanda eſt .

SVMMARIA.

1 *Certificatio non præſumitur, niſi probetur .*
2 *Certificatio non præſumitur,nec probatur,etiam ſi in inſtrumento diceretur, talem*
fuiſſe certificatum .
3 *Inſtrumentum non facit fidem de his quæ notarius dicit feciſſe .*
4 *Licet in inſtrumento aſſeratur , oblato libello , & lite conteſtata,non per hoc talia*
verba probant litem conteſtatam .

1 CErtificationem non præſumi,†niſi probetur,cum ſit ſolẽ-
nitas,quæ extrinſecus adueniat,colligere eſt ex Caij re-
ſponſo in l.quæcunque.§. fin.de publi.in rem actio.in hanc ẽt
ſententiam de iure optime reſpondit Federic.de Sen. in con-
ſil.199.quæritur,an domina Margarita , nu.2.atque profiten-
do,idem dilucide ſenſit in l.ſciendum.de verbo oblig.nume.
35.poſtremo iſtis adhæſit Firma.in reper.in verb.certus,ver-
ſicul.certificatio .

Illud axioma relatum ſic velim amplies locum ſibi vendi-
2 care †etiam ſi in inſtrumento diceretur,talem fuiſſe certifica-
tum,etenim adhuc nõ præſumitur,nec probatur certificatio.
Namque inſtrm ſolet tantum fidem facere de his , quæ inter
3 contrahentes geruntur.non autem de his † quæ ipſe notarius
dicit feciſſe,arg.l.omnibus. C.de teſtib. & traditũ fuit ab eo-
dem Federic.in d.conſi.199.nu.2. ad quod conferunt ẽt quæ
fuere obſeruata ab Inn.in c.quoniam. de probat.& ibi Hoſt.
in prin.ſuper verb.per ſententiam, quo in loco ijdem vnani-
4 mes ſcripſere iuris interpretes , vt licet † aſſeratur in inſtrõ,
oblato libello,& lite conteſtata,non per hoc talia verba pro-
bare litem conteſtatam . Quæ omnia opportunius,vbi iſtius
rei propria ſedes eſt,explicabuntur in concluſione, Scientia.

CONCLVSIO CCLXXXIV.

ARGVMENTVM.

Charta maculoſa ſuſpicioſa eſt,nec admodum probat .

SVMMARIA.

1 *Charta deturpata,& maculoſa reddit ſcripturam valde ſuſpectam.*
2 *Inſtrumentum non redditur ſuſpectum per raſuram chartæ,ſi raſura eſt in præfatio-*
ne,vel in parte non ſubſtantiali .
3 *Bulla falſa exiſtimatur,ſi charta in qua reperitur ſcripta,ſit ſordida, & perforata.*
4 *Inſtrumentum inſcriptũ in charta raſa,aut vili,& ſordida, nõ eſt de iure falſum.*

Char-

Digitized by Google

1 *Charta, in qua ſcriptus eſt aliquis actus, vt contractus, ſine teſtibus ſubſcriptis eidem, qui actui adfuerint, non probat.*

CHarta deturpata & maculoſa, in qua quod ſcribitur red-
1 dit † ſcripturam valde ſuſpectam, adeo quidem, vt mul-
tũ de eius fide & probatione derogetur, ſic tradidit Alex. in l.
ſi quis ex argent. §. ſi initiũ, nu. 1. & 2. ff. de eden. teſtatur Gul.
de Cun. in l. contractus. C. de fid. inſtr. qui hoc dictũ aſſerit ve
rũ, Ant. de Butr. in c. 1. de fid. inſtr. per l. fi. C. de edic. diu. Adr.
toll. Bal. ẽt cauit in l. contractus. nu. 10. de fid. inſtr. qui teſtem
laudat Accurſ. in §. & quod ſæpe. in auth. de trien. & ſemiſ. &
profiten. ſcripſit Sebaſt. Sapia. in repet. l. fi. C. de edic. di. Adri.
toll, nu. 73. verſ. 2. concluſio. vbi loquit de teſtõ, & arbitratur,
ex hac ſola raſura impediri poſſe miſſionem, quod tñ ſtatim li
mitandũ dixit, non ſortiri effectum, ſi raſura adfuerit in præ-
2 fatione, vel in parte non ſubſtantiali † quia tunc non reddit
* inſtr̃m ſuſpectum, nec impedit miſſionem, vbi * communi om
nium conſenſu fuiſſe probatum teſtatur, & quod charta macu
loſa falſi ſuſpicionem reddat, tradidit idem Sapia eodem lo-
co, nu. 74. & 75. quod & profitẽdo voluit Dec. d. l. fi. n. 37. verſ.
& præd. concluſio. C. de edic. diui Adr. toll. Hinc fit vt † in cu-
3 ria Romana ſi charta ſit ſordida aut perforata, in qua reperia
tur ſcripta bulla, exiſtimatur bulla falſa, ſic Bal. d. loco. nu. 10.

Aduertendum tñ eſt, nam etſi aliquo modo detrahatur de
fide inſtr̃i inſcripti in charta raſa, aut vili & ſordida, vt notat
pleniſſime Alex. in d. l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initium. ff. de
4 eden. & Spec. in tit. de inſtr. edit. §. 8. ver. per medium. † nõ tñ
eſt iſtiuſmodi inſtr. de iure falſum, vt id animaduerſũ fuit in l.
chartę. & ibi Bar. de bon. poſſ. ſecũd. tab. Ang. & Salyc. i l. quo-
niã indignum, ff. de teſtam. Alex. in d. l. ſi quis ex argentar. §. ſi
initium, nu. 2. de eden. idem ſcripſit Dec. in d. l. fi. nu. 37. verſi.
ſed hoc non videtur. C. de edict. diu Adria. tollen.

Huic quidem chartę derogatur, ſed illa, quę ſequitur omni-
no abrogatur. Etenim chartã, in qua ſcriptus ſit aliquis actus
5 vt † contractus ſine teſtibus ſubſcriptis eidẽ qui actui adfue-
rint, non probare reſpondit Guid. Pap. in cõſ. 152. nu. 1. id ve-
ro, quod dicimus, ea etiam confirmant, quæ ſupra à nobis ob-
ſeruata fuere in concluſione, apocha, & infra in concluſione,
ſcriptura priuata, animaduerſa ſunt atque tradituri ſumus in
concluſione, inſtrumentum, & in concluſione, raſura.

CONCLVSIO CCLXXXV.

ARGVMENTVM.

Chirographum quomodo omnino probet.

SVMMARIA.

1 *Chirographum tribus teſtibus ſubſcriptum facit plenam fidem.*
2 *Chirographum vbi tribus teſtibus ſubſcriptum eſt fidem facit nec indiget comparatione literarum.*
3 *Chirographo non ſufficit recognitio trium teſtium, niſi accedat & comparatio literarum.*
4 *Teſtes duo non ſufficiunt in recognitione chirographi, licet vnus illorum ſit notarius.*
5 *Teſtes ſubſcribentes ſe chirographo debent eſſe mares, & non fœmina.*
6 *Chirographi teſtes debent eſſe bonæ, & probatæ exiſtimationis, & hæc qualitas articulanda & probanda eſt.*
7 *Signum habet vim ſubſcriptionis.*
8 *Chirographum non probat, quando opponitur exceptio non numeratæ pecuniæ, & hoc ſublimita & intellige, vt ibi.*

CHirographum tribus teſtibus ſuſcriptum videtur facere
1 omnino plenam fidem † de quo tractatur, vt per ſcriben
tes in l. ſcripturas. cum authent. ſi quis vult. C. qui potio. in pi-
gn. & reſpondit Alben. conſ. 33. num. 3.

Et obſerues, vſque eo hãc concluſionem procedere, vt tali
2 caſu non ſit neceſſaria † cõparatio literarum, ſic reſpondendo
voluit Calcan. conſ. 29. nu. 16. ſub fi. verſic. ſed tunc poſſet op-
pon. Ant de Butr. docendo ſenſit in c. ſcriptura, num. 4. ext. de
fid. inſtr. Alex. in conſ. 182, nu. 3. lib. 2. & conſ. 118. lib. 4. num. 3.
Aret. conſ. 64. col. 1. in fine, verſ. amplius videtur. Bart. in auth.
& ſi contractus. C. de fid. inſtru. 10. de Imol. in l. nuda ratio. ff.
de donat. ſequitur Alexan. in l. admonendi, nu. 29. & ſeq. ff. de
iureiuran. & ibi Iaſ. num. 88. & ſeq. in repetit. & in lectu. num.
76. & ſeq.

In contrariũ, quod immo non ſufficiat recognitio trium te-
3 ſtium † niſi accedat & comparatio literarũ, deſcendit ſenten-
tiam Cur. & Caccialup. in d. l. admonendi, in 10. concl. & ſeq.
gl. in §. ſi qs. in verb. faciamus, auth. de inſtr. c. ante. & fide, &
Iac. de Belu. in § ſed ſi quis, auth. cod. Ang. in l. cõpararationes.
C. de fid. inſtr. Butr. Abb. & Fel. in c. 2. de fid. inſtr. Bal. in auth.
ſed nouo iure, col. 2. verſ. modo oppone. C. ſi cer. pet. Socin. in
conſ. 274. in cauſa Dominę, in 2. dubio. clare Bar. partes tuetur
Petr. Philip. Corn. in conſ. 48. in hac conſultatione, col. 2. lib. 3.
& conſ. 296. in præſenti conſultatione, in fi. Alex. in conſ. 123.
diſcuſſio. col. 3. nu. 5. li. 1. & conſ. 76. ponderatis, li. 3. hanc di-
** cit magis ** cõem Purp. in d. l. admonendi. nu. 169. & ſeq. vbi
tamen admittit priorem opinionem verã eſſe, ſi teſtes in re-
cognitione nedum dicant ſe fuiſſe præſentes, dum ſcriberetur
illud chirographum, & quod ſcripſerunt, ſed etiam dicant ve-
ra eſſe contenta in illa ſcriptura, vt etiam in illis terminis lo-
quitur Alex. in conſ. ſupra relatis.

Verum, vt recte percipiatur hæc concluſio, animaduerten-
dum eſt, eo vſque tres requiri teſtes, vt habemus in d. l. ſcriptu-
4 ras. C. d. tit. † vt nec duo ſufficiant, nec pauciores eſſe poſſint,
licet vnus illorum eſſet notarius, quod multi ſenſere, vt Fel. in
c. 2. col. 2. verb. 4. declara, ext. de fid. inſtr. nu. 5. Rom. conſ. 204.
incip. pro diſcutienda, nu. 2. & conſ. 205. incip. puncto propo-
ſito, nu. 1. & ſeq. huc ſpectant, quæ tradidit Soci ſen. in conſil.
274. in cauſa Dominæ Liuiæ, ſub nu. 6. & 8. vol. 2.

5 Secundo requiritur, vt teſtes ſint mares † non vero fœminę,
ita probat contex. in d. l. ſcripturas, in fin. verſ. virorum. & ibi
notat Bal. col. 2. in prin. verb. iſto ergo caſu, Dec. in c. qm̃. col.
fi. nu. 28. ver. 2. concluſio. de teſtib. & in c. 2. col. 2. nu. 11. verſ.
* & notandũ eſt, de fid. inſtr. vbi dicit iſtam eſſe * cõem opinio-
nem, Soci. d. cõſ. 274. col. 8. poſt nu. 9. verſ. poſtremo dico. vol.
2. Iaſ. in l. ſi quis id quod. col. 4. verſ. 10. limita. ff. de iuriſd. om.
iud. Aym. de antiq. tẽp. 1. parte, nu. 166. §. viſo de verbis enun-
ciatiuis, per totum. Purpur. in l. admonendi. nu. 164. verſ. tales
teſtes. de iureiuran.

6 Tertio requiritur, vt tales tres teſtes † ſint bonæ, & proba-
tæ exiſtimationis, quæ qualitas eſt omnino articulãda, & pro-
banda, vt reſpondit Soci. in conſil. 274. col. 2. verſic. poſtremo
duo. Purpurat. in l. admonendi, nu. 165. ver. & debent eſſe. Ay-
mo, de antiq. temp. 2. par. §. 2. quæro.

Quarto requiritur, vt ſcriptura illa, ſiue chirographũ ſub-
ſcriptũ ſit manu dictorum teſtium, aut ſaltem ſuis ſigillis fue-
7 rit obſignatũ, † quia ſignum habet vim ſubſcriptionis ita con
ſuluit Rom. d. conſ. 204. & 205. & 303. nu. 2. Hippo. de Marſ. in
repet. rubr. C. de prob. num. 300. vbi alios citat & in ſuo ſing.
436. incip. late ſatis dixi, reliqua vide infra in concluſ. Scri-
ptura priuata.

Concluſionem limitare poteris, vt habeat locum, quando
8 opponitur exceptio non numeratæ pecuniæ, † tunc enim chi-
rographum non probat, vt vberrime tradidit Bald. in c. Antigo-
nus. nu. 60. extra de pact. motus auctoritate Paul. in l. lecta. ff. ſi
cer. pet. & eiuſdem Paul. in l. ſi ita ſtipulatus. la 6. §. Chriſogo-
nus. ff. de verb. oblig.

Iſtud poſtremum ſublimitabis hunc in modum non proce-
dere, quando confitens in chirographo eſſet pupillus, eccle-
ſia, vel ciuitas, vt reſpondit Vlpia. in l. ciuitas. ff. ſi cer. petat. &
Imp. ſciuit in auth. hoc ius porrectum, C. de ſacroſan. eccl. Bal.
etiam tradidit in d. c. Antigonus, nu. 10. de pact.

Quæ tamen ſublimitatio, vt locum habeat, eſt intelligenda,
quando prædictæ perſonæ fuerint quid per chirographũ con-
feſſæ in contractu mutui, non autem ſic in alijs contractibus,
l. 1. C. ſi aduerſ. creditores. ibique à Cyn. ſcriptum fuit per c.
grauis. extra de depoſit. & per Inn. ibidem Bal. loco ſupra ci-
tato. dictæ enim perſonæ excipiuntur odio fœneratorum, vt
Bal. monuit vbi ſupra, & per eundem Bal. in l. ſi pupilli. in prin
cip. ff. de neg. geſt.

CONCLVSIO CCLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Chriſtianum quem eſſe quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Chriſtianum quem eſſe probatur per teſtes dicentes, ſe vidiſſe talem baptizari.*
2 *Qui in Chriſtianorum orê occiſus inuenitur, an dubio baptizatus præſumitur.*

Chri-

Digitized by Google

1 CHriſtianum quem eſſe probator per teſtes dicentes ſe †
vidiſſe talem baptizari, nec refert, ſi non deponant de
modo & verbis ſacraméti,quia omnibus nota ſunt:ſed ſi pro
baretur iſtiuſmodi baptizatum ritum Chriſtianorum diei ſer
uaſſe,in ſoro noſtro præſumũtur illa verba, modus,& omnes
ſolemnitates,quas ille actus requirit,interceſſiſſe, ſic magnus
ille magiſter docuit Bart.in tract.de teſtib.verſ.ſubſtantiæ,nu
me.59.verſ.ſi ergo quæratur,an aliquis ſit Chriſtianus.
2 Quinimo † ſi quis in Chriſtianorum oris occiſus inoenia-
tur,in dubio ſacro baptiſmatis ſonte lotum fuiſſe,teſtis eſt lo
cupletiſſimus Matth.Afflict.in conſtitu.Neapol.incip. damna
clandeſtina,nu.69.lib.1.

CONCLVSIO CCLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Chronicarum, & hiſtoriarum exemplum, an & quomodo fidem faciat.

SVMMARIA.

1 *Chronicarum, & hiſtoriarum exemplum fidem facit.*
2 *Chronicarum exemplum non ſolum ſi auctor ex ſua, ſed etiam ex aliorum ſententia loquatur fidem facit.*
3 *Chronicarum illi parti fides erit habenda, à qua plures ſcriptores ſtabunt.*
4 *Chronicarum auctoribus etiam paucioribus creditur, dummodo grauioris ſint authoritatis.*
5 *Chronicarum auctores ſi pares ſunt illis fides adhibebitur, qui validiores rationes in medium proferunt.*
6 *Hiſtoria in multis notorium inducunt.*
7 *Poetis, qui narrare ſolent veritatem, fides adhibetur.*
8 *Chronicarum auctoribus fides non habetur, quando à lege illi reijciuntur, quia plus poteſt lex.*
9 *Chronica quæ loquuntur per verba enunciatiua, non faciunt fidem.*
10 *Chronica probant, ſi longiſſimo tempore fuerunt approbata.*

1 CHronicarum & hiſtoriarum exemplum † fidem facere
tradidere Bar.& Alex in l.1.ff.ſi cert.per.per tex.in c.cũ
cauſam.de probat.probatur in l.1.ibi à quibuſdam ſcriptori-
bus traditum eſt.ff.de off.præfec.præt. & in l.1.ibi, Innius &
Trebatius & Feneſtella ſcribunt.ff de off.quæſtor.glo.in cle.1.
in verb.vrbano,de reliq & venerat.ſanct.& in clem.1.in ver.
Bononia,de magiſt.& in c.quamuis.21.diſt.Huc addas glo.in
verb.trapezitas,in c.in nomine Dñi. 23.diſt. Dd.in cap.ſunt
15.diſt.Arch.in proœm.6.Ludou.Rom.in conſ.524.incip. vos
eſtis lux mundi.De hiſtorijs eſt tex.in l 2. in § eodem tépo-
re.ff.de orig.iur.& in l.quæſtionibus. ff.ad leg.Iul.Maieſt.vbi
Saluſtij hiſtoria inſerri videtur,& in § 1.in fi. Inſti.de donat.
& de hiſtorijs eccleſiaſticis eſt tex.in c.fin. 9.diſt. & glo.in c.
veterum.in verb.Græci.eadem diſt.gl.in §.hæc autem tria,in
proœm.ſforum,in verb.regis in l.1.ff.de offi queſto.& in l.ſe-
ptimo menſe.ff.de ſtat.homi.Dec.conſ.135.Abb.in c.2.n.11.
de feud.& in c.cum cauſam,nu.1.de probation.Cæpol.in au-
then.ſed nouo iure,ou.22.C.de ſer.ſugit.& notabiliter Pariſ.
in conſ.1.ou.50.vol.1.Plat.in §.penul.notab.1.Inſti.de teſtam.
Iaſ.in l.1.nu.25.ff.ſi cer.pet.Bellam.deciſ.70.inci.adminicola,
vbi late de hac materia differentem conſulas.

Primo amplia primam concluſionem procedere,ſi author
2 huiuſmodi chronicarum ex aliorum,†non ſolum ex ſua ipſius
ſententia loquatur,vt ſcribit Socin.in l.1.ff.ſi cert.peta. & ibi
Purpurat.nu.156.affatim Felin.in ca.cum cauſam. col.1.nu.1.
ſub fi.ext.de probat.

Secundo amplia, & ſi chronicarum ſcriptores inter ſe diſ-
3 ſentiant † quia illi parti fides erit habenda, à qua plures ſcri-
ptores ſtabunt.l.prima, ff.de offic.quæſtur.capit.nouimus.ff.
de verborum ſignificatio.Purpuratus in dicta l.prima, nume.
156.ſub fin.

Subamplia hanc primam ampliationem, vt etiam paucio-
4 ribus credatur † dummodo grauioris illi ſint authoritatis,
per id quod dicit Angel.in l.ſi idem. § fin. ff. de iuriſdictio.
omnium iudic.& per text.l.ob carmen.§.fin.ff.de teſtibus.&
de vtroque Alexand,conſi.13.in fin.libro primo, numero 15.
5 quod ſi pares erunt,illis fides adhibebitur, † qui validiores
rationes in medium proferent,argument.§.item.pretium.In-
ſtitu.de emptio.& vendit.imo iſtiuſmodi abſolute præferun-
tur,ſic Purpurat.dicto loco ſupra citato,no.157.

Tertio amplia,vt tales hiſtoriæ in multis notoriũ inducant
6 vt † de regno Cæſaris & alijs, ita Bald. dicit in l.ea quidem,
col.4.in fi.C.de accuſat.

Quarto amplia in Poetis, qui narrare ſolent veritatem, vt
7 de † Lucano,eſt glo.in l.fi.ff.de rerum diui. §.ſanctæ verſ.de-
linquerunt,Inſtit.eo.ti.& generaliter hoc dicit Bal. in l.exem
plo.1.q.C.de probat.Purpur.d.loco ſup.citato,nu.158.Felin.
in capit.qualiter & quando, el ſecondo.in ſecundo notab.de
accuſat.

Primo limita, concluſionem non procedere, quádo à lege
8 illi reijciuntur,†quia tunc lex plus poteſt.l.1. §.ſed an fine.ff.
de contrah.emp.vbi de Homero & Virgilio.l.in tantum. §.fi.
vbi gloſ.cum l.ſequen. ff.de rerum diuiſ. Purpurat.dicto loco
ſupra cit.

Secundo limita vltra Purpurat.& Dd.in d.l.1. ff.ſi cer.pet.
vt non procedat concluſio, quando huiuſmodi chronicæ lo-
9 quuntur† per verba enunciatiua, vt tradit Feli.io d.c.ex par-
te,nu.46.ff.de reſcri.cum ibi allegatis per eum.

Tertio limita,vt chronicæ probent, ſi longiſſimo tempore
10 †fuerint approbatę,ita Fely.vbi ſupra in d.c.ex parte,n.146.
& in c.inter dilectos,de fi.inſtro.cum ibi allegatis. nu. 12.la-
te Bartol.in dicta l.prima. & ibi fuſius per Roman. ff.ſi cert.
petatur.

CONCLVSIO CCLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Cifra inuſitata, an & quo pacto probet.

1 *Cifra inuſitata non probat inſtrumentum.*
2 *Signum notariorum, quo ſignificare volunt nomen ſuum, niſi ſoleat apponi in inſtrumentis, nihil probat.*
3 *Cifra vſitata, vt ſi pro centum ponatur C. & id genus alia in inſtrumento, probat.*
4 *Signis, vel abbreuiaturis notarij in inſtrumentis appoſitis non ſtatur ſi non ſint in publica forma ſcripta.*
5 *Abbreuiatura notarij non facit fidem, ſi ibi non eſt ſignum tabellionis publici.*
6 *Inſtrumentum teſtamentarium ſignis ſubſcriptum non valet.*
7 *Teſtamentum militis licet ſit ſcriptum notis inuſitatis, tamen valet, & tenet, dummodo intelligatur.*
8 *Teſtamentum ad pias cauſas ſemper valet, ſiue ſcriptum ſit notis vſitatis, ſiue non vſitatis.*
9 *Libri iuris ciuilis debent ſcribi per congeriem literarum, non per ſigna.*

CIſtam quam Paulus I.C. notam vocat in l.ſed cũ patro-
no.§.ſi.ff.de bon.poſ.& Cicero Epiſt.205. inoſitatã non
1 probare † inſtrumétum,colligere eſt ex dicto loco Pauli mox
allato,& à Bar.in auth.quod ſine.per tot.C.de teſtam.late re-
ſpoodit Alexan conſ.153.nom.6.lib.2. cauit ante Spec.in tit.
de inſtru edit.in §.inſtrumeotum ergo,nu.26.verſ.ité. oppo-
nitur,quod inſtrumentum ſcriptum eſt per notas exemplum
2 affert Bart in notarijs,qui apponunt ſignum,†quo ſignificare
nomen ſuum volunt:huiuſmodi ſignum, niſi ſolear apponi in
inſtrumentis,nihil probat, ſecus vero ſi ciſta fuit vſitata, ve-
loti, vt pro centum ponator C. & id genus alia, nam tale ſi-
3 gnum in inſtrumento † probaret, vt per Bart.vbi ſupra l.quo-
ties,§ a ff de hæred.inſtit.

Primo amplia concluſioné procedere, vt nec ſtetur ſignis,
vel abbreuiaturis notarij in inſtrumentis appoſitis, ſi nõ ſint
4 io publica † forma ſcripta, ſic reſpondit Alexand.conſil.153.
nu.12.lib.2.arg.l.ſi quis ex argẽtarijs.§.ſi initium. ff.de eden.
& obſeruat Specul.in tit.de inſtru.edit. §.inſtromentum.ver.
item opponitur,quod res aliter fuit geſta, & §.oſtẽſum,verſ.
quid ſi abbreuiatura.Hinc dicere ſolebat Bald.in l.Lucius. in
prin.ff.de teſtam. milit. abbreuiaturam notarij non facere fi-
5 dem† ſi ibi nõ eſſet ſignum tabellionis publici,probat id per
§.oportet.authen.de fi.inſtru.& l.nemo.C.de aſſeſſor & l.de-
cenniũ.C.de aquæduc.li.11.cũ cõcor.ibi allegat.per eũ, & no
tat Bal.in rubr.C.de fi.inſtru.in 12.col. verſ.ſed tertio quæri-
tur,nunquid abbreuiatura. Canoniſt. in cap.cum P.tabellio.
de fi.inſtrum.

6 Secundo amplia, concluſioné etiam procedere † in inſtru-
mento teſtamentario ſignis ſubſcripto,non enim valet, vt in-
ſigniter obſeruatur in authen.quod ſine. in verbo non ſignis.
C.de teſtam.& ibi Bart.vbi tex.non vult ſignis, vel cifris ſub-
ſcribi teſtamentum ſed ſcriptura extenſa, vt ibi.

Primo

Digitized by Google

Primo limita primam ampliationẽ non procedere in teſtamento militis, qa licet ſit ſcriptũ non inuſitatis † tñ valet, & tenet, dũmodo intelligatur, ita Ange. in l. Titius. vbi id clare reſpondit Marcellus, ff. de teſtam. milit. gl. in l. ſed pro patrono, §. fin. de bono. poſſeſſ. apoſtil. ad Bar. in d. auth. quod ſine.

7

Secundo limita, ut locũ non vendicet in teſtamẽto ad pias

8 cauſas, qđ ſemper valet, ſiue ſit ſcriptum notis vſitatis, † ſiue non vſitatis, mõ poſſit quoquo modo conſtare de volũtate teſtatoris, ita docuit Roma. in repetit. auth. ſimiliter. 17. ſpeciali circa vltimas voluntates, nu. 67. C. ad l. falcid teſtem laudat Dyn. in l. Lucius. ff. de teſtam. milit. & cauit Barbat. in c. cum acceſſiſſent. col. 4. de conſtit. hoc idem tradidit Socyn. in trac. fallen. reg. 382. incip. priuilegia piæ cauſæ quæ ſint. 37. ſpeciali. & Nicol. in c. cũ tu, in fin. col. 1. notab. 1. d. titu. de cõſtit. qđ et proſequitur Tiraq. in tract. de priuileg. piæ cauſ. priuil. 12.

9 Tertio limita in libris iuris ciuilis † qui debẽt ſcribi per cõgeriẽ literarum non per ſigna, licet hodie non ſeruetur, vt in conſt. C. de emend. Iuſtin. C. & Bar. in d. auth. quod ſine, in fine. reliqua huc ſpectantia ſcripſimus in concluſi. Abbreuiatura, & in concluſ. Signum, conſulas illa loca.

CONCLVSIO CCLXXXIX.

ARGVMENTVM.

Cimiterium quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Cimiterium non probatur ex eo, quod quadam corpora in eo loco ſepulta reperiantur.*
2 *Locus tamen ei adiect. non habetur pro ſacro, licet in eo aliquis ſit ſepultus, neque gaudet priuilegio cimiterij.*
3 *In aſſignatione loci cimiterij requiritur epiſcopi conſenſus cum ſolemnitatibus requiſitis.*
4 *Locus in quem mortua corpora ſepulta reperiuntur, ſi diu habitus fuerit pro cimiterio, cimiterium præſumendus eſt, & ſimul benedictum fuiſſe.*

1 CImiterium non probari ex eo † quod quædam corpora in eo loco ſepulta reperiantur docuit gl. in clem. 1. in verb. cimiterijs, de ſepult. c. nemo. de conſecrat. diſt. 1. Niſi conſtiterit de benedictione, & epiſcopum illum locũ ad cimiterium conſtituiſſe, ad id late ſe fundat. Cardinalis Zabar. in d. cle 1. n. 10. & 11. & idem ſenſit Anch. nu. 4. in prin. & Boniſ. de Vital. ibidem, nu. 14. §. illud, in auth. de Monach. idque cũ ijs ſolemnitatibus requiſitis, de quibus in authen. de eccle. tit. §. ſi quis, collat. 9. Innoc. in c. abſoluendæ, nu. 2. ext. de ſepul.

Vnde infertur, vt ſi religioſi habentes modicum clauſtrum per epiſcopũ dedicatum longe ipſum ampliarint proferendo ad locũ, vbi prius erant domus priuatæ, nulla intercedente ſo-

2 lemnitate, & forte fortuna euenerit † vt in loco recẽter addito aliquis ſit ſepultus, non obſtante quendã ibi ſepultũ fuiſſe, ille locus tamẽ cimiterio adiectus nõ habebitur pro ſacro, vt decidit Zabarel. late loco ſup. cit. neque gaudebit priuilegio cimiterij, vt ibi per eũ, & per Inn. in d. c. abſoluẽdæ. nu. 2. extra de ſepul. idẽ voluit Petr. de Anch. in d. cle. de ſepul. ver.

3 contrariũ tenet ipſe. Quia (vt dictũ eſt) requiritur epi † cõſenſus in aſſignatione loci cũ ſolẽnitatibus requiſitis, quã quæſtionem vberrime proſequitur Zabarel. d. loco, argumentis in contrarium ibidem per eum adductis fuſe reſpondens.

Limita concluſionem non procedere, quando locus ille in quẽ mortua corpora ſepulta reperiũtur, diu fuit habitus pro cimiterio, nam eo caſu præſumẽdum eſſe videtur, iſtiuſmodi

4 locum fuiſſe ad ſepulturam attributum, † & ſimul benedictũ fuiſſe, quocirca habebitur pro cimiterio, etiã ſi re vera benedictũ non fuit, ſic voluit Zabarel. d. loco ſupra allato, num. 10. argum. eorum quæ allegãtur per Innocen. in ca. veniens. poſt nu. 4. extra de vet. ſig. Ant. de Butr. in ca. quid per nouale. ſub nu. 16. d. tit. & arg. eorum quæ dicta ſunt ſupra in cõcluſi. Abbas in 1. intelligentia.

CONCLVSIO CCXC.

ARGVMENTVM.

Citatio an præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Citatio non præſumitur, niſi probetur.*
2 *Citatio eſt ſolemnitas, quæ extrinſecus aduenit, & vt plurimum non præſumitur.*
3 *Pro citatione in dubio præſumitur.*
4 *Citatio cum ſit facti non præſumitur, niſi probetur.*
5 *Citatus præſumitur ille, qui licet longe abeſſet, in iudicio reperitur.*
6 *Qui tempore ſententiæ præſens fuit, ac ſe defendere potuit, pro citato habetur, & ſententia valet.*
7 *Citatio probatur ex ſententia antiqua, vbi aſſeritur de citatione lata etiam in abſentem.*
8 *Citatio in ſententia antiqua præſumitur interueniſſe, licet in ea nulla ſit facta mentio de citatione.*
9 *Citatio præſumitur interueniente diuturnitate, & lapſu temporis, licet de ea non appareat.*
10 *Citatio partis non præſumitur ex diuturnitate temporis.*
11 *Citatio non præſumitur ex lapſu temporis.*
12 *Citatio ſemper præſumitur ex diuturnitate temporis,*
Quod intellige, & declarat remiſſiue, vt nu. 13.

1 CItationem non præſumi † niſi probetur ſancitum eſt in c. quod ſicut, & ibi glo. in verſ. vocatos, de elect. gloſ. i c. bonæ. il 1. eod. tit. & ibi Panor. in c. Albericus. de teſtib. c. ſacro. de ſen. excom. vbi ſcribentes in cap. quoniam contra de probatio. aperte tradit Bal. in cap. vnico § ad hoc per illum text. in ver. nõt. quod qui dicit, ſub nu. 9. titu. de pac. iur. firmand.

2 Nam eſt ſolennitas † quæ extrinſecus aduenit, quæ vt plurimũ non præſumitur. l. quæcunque. §. fin. ff. de publicia. in rẽ actio. l. ſciendũ. ff. de ver. obl. & in terminis obſeruauit Bal. in l. geſta. col pen. nu. 16. C. de re iudi. & Abbas in c. tenor. col. 3. nu. 16. ver extra gl. de ſent. & re iud. & Pan. cõſ. 84. n. 2. li. 2. Alex. cõſi. 106. li. 5. & Vantius in tract. nullit. titu. de nullita. ex defectu citatio. n. 12 Alciat. de præſump. præſump. 9. nu. 19. reg. 3. de materia citationis tractat in l. de vnoquoque ff. de re ind. verũ Felin. in cap. tenor. nu 2. ext. de ſen. & re ind. ver. nihilominus opinio contraria. vr ſentire contrariã opinionẽ propius ad veritatem videri accedere, & pro hoc affert Ioan. de Imo. in c. in præſentia. de renunc. & in c. cũ in iure. de offic. delega. hanc eandẽ ſententiã cõfirmat Angel. in l. de vnoquoq;

3 ff. de re ind. vbi in terminis aſſerit † in dubio præſumi pro citatione, idque cõprobat auctoritate contex. in c. bonæ. de elect. qui tex. proprie loquitur de citatione, ſed ex allegatis per eũdem Fel. in d. c. bonæ quæ pro contraria opin. faciunt, iudicio

** meo videtur ** communior, vt nõ præſumatur citatio, niſi pro

4 betur, † quia cum ſit facti, non præſumitur, niſi probetur, vt protulit Alciat. d. præſump. 9. nu. 19. reg. 3.

Limita concluſionem non procedere, quãdo quis licet lon

5 ge abeſſet, tũ in iudicio reperiretur, † quia tunc præſumitur fuiſſe citatũ, ita declarat Archidiac. in c. propoſuiſti. 82. diſt. quã pro notabili ſequitur Abb in d. c. bonæ. de elec. col. pen. & pro hac limitatione, cui adſtipulat deciſ. Dom. Rotæ. 271. alias 11. de dolo & contum. ſi de manda. in nou. & ſequitur Vantius ſupra eo tract. & eod. tit. nu. 16.

Limita 2. nam licet citatus non præſumatur, tñ ſi appareat

6 tẽpore ſententiæ præſentem fuiſſe † ac ſe defendere potuiſſe, hr̃ pro citato, & hoc caſu ſententia valeret, ſic ſenſere Barto. Bal & Ang. in l. 1. ff. de in ius vocan. moti auctoritate contex. in l. de vnoquoq; ibi, præſentibus omnibus C. de re iudic. vbi Alex. nu. 4. & in rub. C. de in ius voc. nu. 8. vbi dicit verã hanc videri concluſionem indiſtincte, & ex alijs multis pro hoc accumulatis à Vantio in eod. tract. & tit. nu. 17. & in tit. qui, mo. ſentent. nul. deſen poſſ. nu. 115. & hæc eſt vera & commu

* nis * opinio, vt atteſtatur Bald. in addit. ad Spec. tit. de reo. in verb qui habebat ius reuocandi, & idẽ tradidit Bal. in l. ſi accuſatoribus. col. 2. ver. fuit ibi præſens, nu. 14. C. de accuſat. & refert & ſeqtur Vantius, vt ſupra nu. 18 quod & ante placuit Lanfran. de Orian. in c. quoniam contra. in ver. citationes, nu. 8. Dec. conſ. 449. nu. 8. Soc. regu. 378. in verb. præſens in iud.

7 Tertio limita, vt citatio probetur † ex ſentẽtia antiqua, vbi aſſeritur de citatione etiam lata in abſentem. Nam tunc licet dubitetur de citatione, tñ ex rõne latæ ſniæ præſumitur interueniſſe, ita cautũ reperitur in d. c. bonæ memoriæ. 1. de ele. & ibi tradidere Cõpoſt. & Inn Barb. et cõſultus reſpõdit in cõſ. 18. nu. 6. vol. 1. & prodidit Bal. in c. 1. col. 5. nu. 11. verſi. q̃ro ſi apparet, tit. de milit. vaſal. qui contu. cũ multis alijs allegat. & cõſuluit Alex. conſ. 105. incip. põderatis. col. 2. nu. 6. li. 5. & qđ nõ prætermiſit etiã Cyn. in auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. & C. de fi. inſtr. l. emãcipatione, & Bar. in l. admonẽdi. ff. de iureiurã. & ſic eſt arbitratus Bello. conſi. 49. vbi aperte cauit hanc

* eſſe * cõem opinionẽ, quem refert & ſequitur Lauten. Kirchonius in cõmunibus opi. ſuper ver. citatio præſumitur, tom. 1.

Am-

8 Amplia hanc limitationem vt vera ſit,† etiam ſi in ſentẽtia
nulla ſit facta mentio de citatione, quia & tunc citationem in
ea præſumi interueniſſe, tradit Iaſ. in l. ſi ſe obtulit. §. condem
natum, nu. 8. ff. de re iud. vbi teſtatur hanc ſententiam commu
ni calculo à noſtris fore receptam, vt de communi * eſt etiam
teſtatus Ioan. Baptiſta Villa. referendo Iaſ. proxime citatum.
lib. 3. communium opi. in verb. citatio.

Quarto limita, vt concluſio nõ procedat interueniente diu
9 turnitate & lapſo tẽporis,† quia tunc præſumi citationem, li-
cet de ea nõ appareat, voluit Floria. in l. 2. ff. de fid. inſtr. & ita
quam plures conſulti reſponderunt, vt Alex. conſi. 102. ſuper
1. dubio, col. 3. nu. 9. verb. tamen his non obſtantib. lib. 7. & la-
te probat Franc. Aret. conſi. 36. col. pen. & Corn. conſi. 304. tẽ
arduam. col. 2. lib. 3. & conſi. 144. ſuperioribus. lib. 4. Soc. conſ.
187. in controuerſia, verſi. & quia ſupra ſunt allegata, li. 2. tra-
dit Feli. in d. cap. Alber. col. 2. nu. 3. vſque in fin. & Philip. Dec.
conſ. 36. nu. 1. ver. non obſtat, quod in iſta. Iaſ. cauit. in auth. ſi
quis in aliquo, nu. 5. ver. nono fallit. C. de eden. & in l. 2. col. 3.
nu. 5. ver. nota tamen diligenter, C. de teſtam. Bal. etiã monuit
in l. emancip. C. de fid. inſtrum.

10 Contrariam tamen† quantum ad citationẽ partis, ſequutus
eſt ſententiam Bal. in d. auth. ſi quis in aliquo, nu. 21. verſi. ſed
hic quæritur, ad hæc reſpicit illud, quod voluerũt Card. & Pa
11 nor. in cap. Alberi. de teſtib. non præſumi citationẽ† ex lapſu
temporis. Nec minus adiuuat, quod eleganter conſuluit Pau.
Caſtr. conſi. 74. in facto iſto quatuor ſunt principaliter conſi-
deranda, col. 1. ver. 2. principaliter. lib. 1. atque Soci. conſi. 46.
eleganter & ſubtiliter. col. 9. verb. ſed duo videnda, li. 4. Verũ
12 ſemper præſumi citationẽ † ex diuturnitate tẽporis ſentiunt
Io. And. Ant. & Imol. in d. c. Alber. Ang. in l. ſciẽdũ. ff. de verb.
obl. late Tiraq. de præſcriptio. §. ver. dixi ans. gloſſ. 4. ver. 370.

Quod quidem intelligendum & declarandum eſt, prout re
13 miſſiue Purpur. intellexit† & declarauit in auth. ſi quis in ali-
quo. C. de eden. nu. 23.

CONCLVSIO CCXCI.

ARGVMENTVM.

Citatum quem fuiſſe quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Citatum quem fuiſſe, vel non, probatur per acta ipſius cauſæ.*
2 *Ab antiquitate receditur, ſi in ſcriptura, quæ producitur, apparet non interueniſſe ci tationem.*
3 *Citatus ad actum quis non dicitur, quando ille actus, ad quem citatur, ſit aliter in ſubſtantia, vel qualitate, quam fuerit dictum.*
4 *Actus, qui ſit alia hora, quam ea, qua quis citatus fuit, dicitur factus non citata parte. Limita vt nu. 5.*
Contrarium vide nu. 6.
7 *Citatio ex quo potuit interuenire, & nõ interuenerit, præſumitur, quod interuenerit.*
8 *Citatio probatur, ſi affixum ſit edictum in vicinis partibus, ita vt veriſimiliter potuerit ad aures citandi peruenire.*
9 *Citatio per edictum affixum in vicinis partibus, quando & in quibus caſibus permittatur, & valeat, vide remiſſiue.*
10 *Citati iuramento fides adhibenda eſt, an citatio peruenerit ad eius notitiam.*
11 *Citato iuranti non intellexiſſe de citatione credi debet.*
12 *Citatio probatur ex ſententia antiqua, vbi aſſeritur de citatione, etiam lata in abſentem.*
13 *Citatio non probatur per verba enunciatiua in aliquo actu poſita.*
14 *Solennitas, quæ non potuit adeſſe tempore actus non præſumitur interueniſſe per narrationem.*
15 *Citatio probatur ex verbis enunciatiuis, ſi in aliquo actu iudiciali enunciatur, quem citatum comparuiſſe die tali.*
16 *Citatio probatur ex comparitione illius, qui aſſeritur citatus.*
17 *Citatio probatur per duos teſtes, vel per inſtrumentum publicum.*
18 *Nuncio, & actis iudicum creditur, niſi in aduerſo valida afferantur probationes.*
19 *Citatio probatur per ſolum nuncium iurantem, ſed negans ſe citatum fuiſſe non conuincitur ab illo.*
20 *Arbitrarium eſt an credendum ſit nuncio ſimplici, quamuis iurato.*
21 *Citatio probatur per diuturnitatem temporis.*
22 *Citatio præſumitur, ſi lapſus tanti temporis interceſſerit, vt quaſi nulla fieri poſſit probatio.*
23 *Citatio non præſumitur ex lapſu temporis.*
24 *Citatio probatur per relationem nuncij dicentis, ſe talem citaſſe.*
25 *Nuncio magis creditur, ſi pars neget ſe fuiſſe citatam, niſi iudex ex aliqua coniectura in contrarium arbitretur.*
26 *In cauſa valde graui, nec nuncio, nec parti neganti ſe fuiſſe citatum creditur.*
27 *In captura non creditur nuncio, niſi conſtet, & appareat de commiſſione.*
28 *In citatione verbali quæ requirit cauſæ cognitionem non creditur nuncio, niſi appareat de commiſſione.*

1 Citatum quem fuiſſe vel nõ† probatur per acta ipſius cau-
ſæ, nam quod ibi non apparet, non dicitur factum, & ecõ
tra, l. fin. & ibi Dd. C. de reb. cred. tradidere Bart. & alij in l. 2.
C. de error aduo. Bal. in l abſentem, num. 3. C. de accuſat. per
auth. offeratur. C. de lit. conteſt. & Io. And. in additi. ad Spec.
tit. de ſentent. §. vt autem. col. 8 nu. 11. in verb. citationi, & p
Dec. conſi. 445. nu. 68. vbi extẽdi ẽt affirmat, ẽt ſi ſumus in an-
2 tiquis, volens ab iſta antiquitate recedatur † ſi in ſcriptura,
quæ producitur, appareat non interueniſſe citationẽ, teſtatur
Caſtr. in conſ. 49. in cauſa quæ vertitur, & Alex. in conſi. 1. ponderatis
his, lib. 4. ac Imol. in conſi. 102. in cauſa quæ vertitur,
idem Dec. in conſi. 583. nu. 6. ſequitur Vant. vt ſupra in eodem
tract. & tit. de nullitate ex defect. citatio. num. 15. cum alijs ab
eo ibi in medium allatis. & idem voluit Archi. 28. diſt. c. pro-
poſuiſti. nu. 3. cum ibi allegat.

Illud vero obſeruatione dignum nõ omittam, nam quãuis
3 (vt dictũ eſt) ex actis cauſæ conſtet, quem eſſe citatũ,† tamen
ſi actus ille, ad quẽ citatur quis, aliter ſit in ſubſtãtia, vel qua-
litate, quam fuit dictum, dicitur tamen ille ad illum actũ non
citatus, l. aut qui aliter. in princip. ff. quod vi aut clam & ibi
Barth. Soci. in conſi. 20. & omnino Abb. in conſ. 38. n. 1. ver. nõ
obſt. motiua, in 1. vol. Felin. in c. quia indicante, nu. 1. in prin-
4 cip. de præſcrip in c. conſuluit. nu. 3. de offic. deleg. vbi ait † ſi
citatus ſit aliquis ad certam horam, & actus fiat in alia hora,
dicitur factus non citata parte, & Fel in ca. 1. nu. 3. de iud. vbi
multa ſcitu digna in re propoſita cumulat Bar. in l. ſi vitem. §.
ſi is quæ infra. ff. quod vi aut clam, & ibi late Cardina. Alb. in
ſuis addit. & in l. aut qui aliter. d. tit. Imol. conſi. 67. vol. 3.

5 Limita tamen prædictam doctrinam† ſi pars ibi præſens re
periretur, vt per Feli. in d. c. 1. & in d. c. conſuluit, col. 1. & ſeq.
& in c. ad petitionem. de accuſat. in verſi. iſtis etiam, & vide
Abb. in d. c. conſuluit. vbi hæc latius declarat.

6 Contrarium † quando ſumus in antiquis, ſenſere Dd. Rotæ
in vna Parmen. Caſtri Colum pro Card. S. Floræ cõtra Comi-
tiſſam Caiacci die 23. Ianuar. 1545. corã Putheo, vt ipſe retulit
deciſ. 209. lib. 1. in quo loco reiecta opi. Dec. in d. conſ. 445. Et
Corn. cõſ. 44. col. 4. vol. 5. fuit dictũ, citationẽ in antiqs, & ma-
xime in antiqſſimis, put erat in Camillo, pſumi, ex nor. p Pur-
pu. in auth. ſi quis in aliquo. col. 3. ver. vltimo an talis citatio.
C. de eden. vbi multa ad hãc rẽ tradit, vt nõ obſtãte, quod nõ
7 cõſtat in actis de citatione, præſumi interueniſſe† quia ex quo
potuit interuenire, & nõ interuenit, pſumit, quod interuenit,
quia nõ ſemper & oĩ in caſu eſt de eſſentia, quod in tranſum-
pto ponatur citatio, nã illæ ſolẽnitates, quæ ſtant intrinſece
actus, ſi nõ apponãtur, ex ipſo probatur, ꝙ non interuenerit,
vt qñ producitur totus proceſſus, & non appareat de citatio-
ne, ſed qñ ſumus in ſolemnitate extrinſeca, quæ non ſoleat
ſemper cum actu ipſo apponi, quia aliunde probando actus
eſt varius tunc ex eo quod non ſit illa ſolemnitas in actu de-
ſcripta, ex hac non probatur, quod non interuenerit.

Secundo loco probatur, ſi affixũ ſit edictum in vicinis par-
8 tibus† ita tamen vt veriſimiliter potuerit ad aures citãdi per
uenire, vt decidit Bellam. deciſ. 188. vt citatus, motus auctori
tate contex. in c. ſi aduerſus. extr. de eo qui mit. in poſſ. & de
huiuſmodi citatione per edictũ late tradẽtẽ conſulas Sebaſt.
Vant. in tract. ſuo de nullit tit. de nullit. ex defec. citatio. nu.
9 120. vſque ad nu. 143. vbi late agit† quando & quibus in caſi-
bus permittatur talis citatio, & quando valeat.

Intellige tamen deciſionẽ Bellam. cum hoc experimento. ſ.
eius iuramento fidem eſſe adhibendam, an citatio peruenerit
10 † ad eius notitiam, vt cautum eſt in contex. ca. fina. extra qui
matrim. accuſ. poſſ. Bal. in l. 2. §. pen. in fin. ff. ſi quis cau. Alciat.
in tract. de præſumpt. in præſump. 16. in 3. reg. nu. 2. vbi repro
bat Iaſ. in §. ſed iſtæ. Inſt. de action. contrarium ſentientẽ, nec
tenetur probare ignorantiam, vt voluit Arch. 82. diſ. c. propo
11 ſuiſti. nu. 5. verſi. in eadem gloſ. † Quod vero debeat credi il-
lius iuramento qui dicitur citatus, hoc eſt non intellexiſſe de
citatione, dilucide docuit ille Bartolo. in l. ſcire oportet. §. ſuf
ficit. ff. de excuſatione tutorum.

Huic eſt proximus tertius citationis probãdæ modus. Pro-
12 batur etenim citatio ex ſentẽtia antiqua† vbi aſſeritur de ci-
tatione etiã lata ĩn abſentem. Nã tunc licet dubitetur de cita-
tione, tñ ratione ſententiæ præſumitur, interueniſſe, vt cap.

Digitized by Google

bonæ memoriæ,1.de elect.& ibi Inn. Barbat. reſpódit in cóſ.
18.nu.6.vol.1.& docuit Bald.in d.c.1.col.5.nu 11. verſ.quæ-
ro,ſi apparet d.tit.de milit.vaſal.qui contum.cum multis alle
gatis per Alex.conſ.105.incip.Ponderatis, col.2.nu.6.lib.5.
Quartum mihi Bald.ſuppeditauit, nam non probatur cita-
13 tio per verba enúciatiua†in aliquo actu poſita, vt idẽ voluit
in l.fi.C.de re iud.nu.16.& 17.& Inn.in c.qm cõtra.de prob.
& Abb.in c.Albericus.de teſtib.quod tñ intelligitur quando
d.verba ſunt de præterito,& in actu enunciata, in quo nó po
tuit interuenire citatio tempore dicti actus, & in eodẽ tépo-
ris puncto,vt ſi in publicis actis caueatur , Titium in exilium
fuiſſe miſſum,quia cũ citatus ſuit,non ſoluit,nã per hæc ver-
ba enunciatiua,non probatur citatum fuiſſe , vt dixit Bald.in
14 d.l. fin. nec id ratione caret † nam cum illa ſit ſolẽnitas,quæ
non potuit adeſſe tempore talis actus,mirandũ non eſt, ſi nó
præſumatur, talem citationem interueniſſe per talem narra-
tionem,vt auth.ſi quis in aliquo.cum ibi not.C.de edẽ. vt in
l.ſciendum.ff.de verb.obli. & licet in contrariam ſententiam
deſcendant Hoſt.Ioan.And.Ant.de But.& Imol. in d.c.Albe-
** ricus.tamen hæc eſt ** communior opinio.
Limita prædictam concluſionem,ſi in eo actu,in quo enun
ciatur,poteſt de ſui natura quis in eorum pũcto tẽporis cita-
15 ri,†vt in aliquo actu iudiciali enunciatur, quem eſſe citatũ,
comparuit die tali.Nã ex huiuſmodi verbis enunciatiuis op-
time probatur citatio, vt ſentiũt omnes ſupradicti Dd.& præ
cæteris,Bal.in d.l.fi.nume.26.verſ.ſi aũt poſſit cohærere,&c.
Archidiaconus quinti modi auctor ſuit , citationem enim
16 probari ex comparitione illius†qui aſſeritur citatus, idẽ aſ-
ſeruit in 82 diſt.c.propoſuiſti,nu.4. & ſequitur Bal.in l eadẽ
oratione,ff.de ſerijs,& in l.in ius. ff.de in ius vocan. num.2.
Abb.in ca.bonæ,el 1.col.7.de elect.meminit Lanfran.Balb,in
ſuis cõmunibus opin.conclu.504. citatus præſumitur.cent.6.
tom.5.commun.opin.
Præterea ſi dixero,probari citationem per duos teſtes.vel
17 inſtrũm publicum,†me non mentiri,teſtis mihi erit Nic.Boer.
in repet.l.conſentaneũ,C.qũo & qñ iud.nu.11.verſ.quinimo
dicit hic vnum no.dignum Bal.ſicut quodlibet aliud factũ,vt
tradidit Vincen.in c.quod ſicut.ext.de elec.ſed ibi Goffr.ait
ſufficere,ſic credatur nuncio & actis iudicum,niſi ex aduerſo
18 †validæ offerantur probationes,idem & ſentit Inn.in c.quo
niam contra.de probat.& idem ſequitur Archid.82.diſt.cap.
propoſuiſti,nu.3.& 4.vbi ad id adducitur c.cum à nobis.ext.
de teſtib.& l.magis.§ illud.ff.de reb.eor. authẽ.de eccleſiaſt.
tit.§.ſi autem pro redemptione,quod dixi de nuncio intelli-
ge,vt in ſeq.probatione,& ſup.in concluſione, Berroarius.
Septimus mihi citationẽ probandi modus erit prima facie
19 per†ſolum nunciũ intrantem tanquam tabellionẽ, ſi vero qs
negat ſe citatum fuiſſe , non ex hoc conuincitur ab illo nũcio
affirmante illum citatum fuiſſe,vt protulit Archid.diſt.82.ca.
propoſuiſti,nu.5.vbi ad id cõfirmandũ affert c.ſacro.in prin.
ext.de ſent.excõ.& ibi glo.in verb.probari poſſit,&c.ex lr̃is,
ext.de in inte.reſt.& l.fi.C.de decurio.li.12.& refert ita ſenti
re Hoſt.in c.qm contra de proba. & plene notatur per Specu.
in rubr.de accuſ.§.ſequitur videre,qualiter, ver.ſed nunqnid
crederetur ſoli nũcio,extra gl.& Dd.in c.venerabilib.de ſen.
excõ.li.6.Inn.& Ioã.And in c.nouit. de off.dele. Bal.in c.cum
dilecti.de dolo & contu.Card.in cle 2.in 7.q. vt lite pẽd.Ant.
de But.& Abb.in ca.1. de iudi.Bart.in l.præſes.ff.de off.præſi.
Bal.in l.ſciendũ.ff de verb.obli Ang.in l ſi vacantia. C.de bo.
vac.li.10.Fed.de Sen.in conſ.142.dño Ioan.Card.in conſ 10.
Iacobus exequutor,& idẽ Archid.in d.c.propoſuiſti. ait hoc
20 eſſe arbitrariũ † an credendũ ſit nuncio ſimplici quãuis iura
to,vt arg tex.c.vlt.extra,de iureiur. & ſequitur remiſſiue Bal.
in l.eadẽ oratione.ff.de fer.Menoch.de arbit.lib.2.cent.2.ca-
ſu 112.ſed de hac re inf.latius dicet, vbi de materia nũcij tra
ctabit in concl.Nũcius,& ſup.dictũ fuit in concl. Berroarius.
Octauum nobis ſubminiſtrauit Inn. voluit enim probari ci
21 rationem,†vel ſaltem præſumi per diuturnitatem temporis,
nam hoc caſu præſumitur omnia ſolemniter acta,vt idem vo-
luit in c.ſuper his,de accuſat.& idẽ Inn.& Dom.Ant.in ca.il-
lud.extra de præſcr.Ang.& recentiores in l.ſciendũ.ff.de ver
bor.obli.huc quoque ſpectant,quæ à nobis animaduerſa fue-
re ſupra in tertia probatione per ſententiam .
22 Limita prædictam concluſionẽ,vt procedat †ſi lapſus tan-
ti tẽporis intercefferit,vt quaſi nulla fieri poſſit ꝓbatio, pro-
fitendo docuere Ioã.And.Ant.de But.& Inn. in c.Albericus,
de teſtib.Angel.in d.l.ſciẽdum.ait, requiri tempus antiquiſ-
23 ſimum.Imol.Do.Card.& Abb.volunt,†ex lapſu temporis nõ
præſumi citationem, quod clare confirmat Pau.de Caſt.conſ.
3.in facto iſto quatuor ſunt videnda, & idem ſentit Angel.in
conſ.273.inci.ex facto prædicto duo eliciuntur dubia , quos
oẽs ſequitur & atteſtatur Barth.Soci.in conſ.46.nu.39.& 40.
vol.4.ſed Bal.in d.ca.Alberic.tenet in antiquis præſumi, licet
ſecus in recenti,quem videas .
Superpondij loco nonus & vltimus , probandi modus erit
24 † citationẽ probari per relationẽ nuncij dicẽtis, ſe talem ci-
taſſe,vt ex multis rõnibus & auctoritatib.adductis ꝑ Alciat.
in trac.præſump.3.præſump.14.quaſi per totum.& præcipue,
* nu.8.vbi ait ita cõſuetudine*approbari,& ita animaduertũt
Ioan.And.& Abb.in c.quoniã contra.de probat. & licet cõis
opinio refragetur,non credi nũcio, vt ex multis collectis ibi-
dem per Alciat.qui ita dicit nu.8.tamen ipſemet contrariũ
ſentit ex rationibus per eum ibi allegatis,& ad id cõſulas ſu-
pra concl.Berroarius.
25 Amplia,vt præfata cõcluſio procedat †etiãſi pars neget ſe
fuiſſe citatam,quia tunc magis creditur nuncio, niſi iudex ex
aliqua coniectura contrariũ arbitretur , & hæc eſt cõis opi-
nio,vt atteſtatur Alciat.in d.ſuo tract.d.præſump.14.nu.10.
Sublimita hanc prædictam ampliationem,vt nõ procedat,
26 ſi † eſſemus in cauſa valde graui,in criminalibus cauſis,quia
tunc neutri creditur prout in ſimili dicunt Dd. de teſte citan
do coram notario,in c.cum cauſam.in fi.extra de teſt.& idem
ſeq Alciat.in d.præſump.14.in fi.
Primo limita prædictam concluſionem principalem, vt nõ
27 procedat in citatione reali,†vt captura,quia tunc non credi-
tur nuncio,niſi conſtet,& appareat de commiſſione,vt tradi
tum fuit à Salic.in l.nullus.C.de exhib.re. & Bal.in l. conſen-
taneum.C.quo.& quan.iud.& idem Alcia. in d.præſump.14.
nu.8.& ibi in addit.
Secundo limita, vt tantum procedat in citatione verbali,
28 quæ non requirit cauſæ cognitionem, ſecus ſi requirat,†quia
nec in tali citatione verbali creditur nũcio, niſi appareat de
commiſſione,vt voluit Bal.in l.neminem. C.de exhibeu.reis.
& Nico.in addit.ad Alciat in dict.præſump.14. & idem ſen-
tit ibidem Alcia.in 2.confirmatione opinionis,ibi, nec requi
rit cauſæ cognitionem eſſe .

CONCLVSIO CCXCII.

ARGVMENTVM.

Citationis notitia quomodo probari poſsit.

SVMMARIA.

1 *Citationem ad notitiam citati perueniſſe quomodo probetur .*
2 *Citationis notitia probatur ſi conſtet citatum ſuper ea procuratorem conſuluiſſe, et poſtea ad talem caſum ipſum conſtituiſſe .*
3 *Citatus ad domum præſumitur de citatione notitiam habuiſſe.*
4 *Citatum notitiam citationis habuiſſe, qui dicit,probare debet .*
5 *Citatio per teſtes probari poteſt.*

1 Citationem ad notitiam citati perueniſſe probatur†ſi ille
certior fieret & inſtrui curauerit de actu contra talẽ fa-
ciendo,tunc probata huiuſmodi perquiſitione inſtituendi ha
betur pro legitime citato,vt videtur innuere tex.in clem.cau
ſam.in fi.& ibi tradunt Dd.poſt gl.de elect. & Feli. poſt alios
in c.cum contingat.nu.5.verſ.& pro iſta 1.limitatione,de re-
ſcri.hoc idem confirmat Marcelli reſponſum in l.1. §.item ex
edicto.ibi,neque in notitiam peruenit.ff.quæ ſent.ſin.appell.
reſcin.& excellẽtiſſimi vir ingenij Papinianus ille in l.ex con
ſenſu.§.fi.ibi,eum qui cognouit edictum.ff.de appella. & rñ-
dit Roman.conſil.410.inci.vt clarior reddatur. col.1.cum plu
rimis alijs adductis in propoſito per Boer. qui hoc idem ſen
ſit deciſio.235.col.penult.
Notitia autem huiuſmodi probabitur inter alios modos,ſi
cõſtabit citatũ, vel citandũ ſuper eadẽ citatione vel compre-
2 henſus in ea amicũ ſeu procuratorẽ conſuluiſſe,† vt docet gl.
in d.clem.cauſam.in verb.certa. aut ſi appareret poſt execu-
tionẽ huiuſmodi citationis eundẽ citatum ad talem cauſam
procuratorẽ conſtituiſſe, vt monuit Rot.deci.19. fuit dubita-
tum,

Digitized by Google

tum,& deciſ.271.& 402.ſi actor.c.ſi. in no.Bellam.concl.538. licet.& conſ.364.qui per ſe,& ſeq.Feli.in d.c. cum contingat. & Staphil,io literis gratiæ.fol.145.late Vant.de nullit.proceſ. tit.ſin.num.122.& ſeq.

Præterea hæc noritia conſtab:t,ſi ad domum ſuerit citatus,
3 præſumitur † enim habuiſſe notitiam de illa citatione,ſed tali quali (vt aiunt) præſumptione, & non icciico vt conſtituat eum reum contumacem,niſi forte factus eſſet certior ab amicis,vel domeſticis,ita docuit Bal.in c. quoniam frequenter.§. porro vt lit non conteſt.& idem ſenſit in c. ſi aduerſarius, ou. 7. verſ.quæro de duobus,tit.de eo qui mittit.in poſſeſſio.

Vnde ſi quis ex his,& id genus alijs me fuiſſe citarum aſſe-
4 rat ego † vero negem, illi affirmaoti incuobet onus probandi,vt tradidit Bal.in.c.1.§.ad hoc.col.7.nu.19.verſ.nota quod qui dicit,de pac.iuram.firmand.& gl.dilucide vna cum cæteris Dd.docuit in c.quod ſicut.in verb.vocatos,de elect.& Archid.in c.propoſuiſti.28.diſt.atque per ea quæ ibidem addu-
5 cit,† quę quidem citatio poterit probari per teſtes,ſi id decidenti credimus Matthæo Afflict in conſtir.Neapol. incip. de littetis citarorijs,lib.1. tubr.96.oum.7.

CONCLVSIO CCXCIII.

ARGVMENTVM.

Citatus quomodo impedimentum, vel caſum probare poſsit.

SVMMARIA.

1 *Citatus per iuramentum probare poteſt, ſe impeditum fuiſſe ad comparendum.*
2 *Citatus ſi impedimentum probare vult, neceſſe eſt, vt probet ſe aggreſſum fuiſſe, ſed adimplere non potuiſſe.*
3 *Citatus ad euitandam contumaciam, probare debet ſeparatum proficiſci, ſed impeditum fuiſſe.*

Citatus ſe fuiſſe impeditum ad compatẽdum ob aliquem
1 caſum aſſerens † ſi caſum huuc probare volet, per iuramentum id commode facere poterit,modo tamen iudex perſonæ genus diligenter inueſtiget arbitrio ſuo,vt ſcriptum re-
* liquere * omnes ſcribentes vno conſenſu,prę ſertim Bal.Alex. & Iaſ.in l. non exigimus.§. quod dicimus, ſi quis caut. quod etiam à nobis animaduerſum eſt in concluſione,caſus per iuramentum.

Intellige,non ſufficere citato impedimentum probare, ſed
2 neceſſe eſt,† vt probet, ſe aggreſſum fuiſſe adimplere, tamen non potuiſſe,ſic Boer.deciſ.40.nu.4.& 5. dicit hanc eſſe communem opinionem, vt refert Lau.Kirchbo.in ſuis communibus opin.in verb.citato non ſufficit,tom.1.

Declara iſtud,quod ſatis erit, ſi citatus probet tantúmodo ſeparatum proficiſci,ſed impeditum fuiſſe,licet nõ probet,ſe
3 cœpiſſe iter ad proficiſcẽdum,† quia ſufficit ad euitandã contumaciam,vt eleganter ſcriptũ reliquit Luc.de Pen.in l. quiſquis ſioe commeatu.C.de cõmear.li.12.col.1.in ſi. cum ibi ad hoc allatis ab eo, & cõmodius hæc tradita ſuor in concl. Appellans debet probare impedimentum,& in concluſ.Impedimentum.

CONCLVSIO CCXCIIII.

ARGVMENTVM.

Citatio an iudice mandante facta præſumatur, quando in dubio verſatur.

SVMMARIA.

1 *Citatio ſi in dubio verſetur à iudice mandante facta non præſumitur.*
2 *Nuncio aſſerenti in relatione ſe citaſſe iudicis mandato ac iuſſu nulla fides eſt habenda.*
3 *Commiſſio iudicis præceſſiſſe præſumitur ex relatione nuncij in actis facta.*
4 *Commiſſio iudicis in cauſis ciuilibus de conſuetudine præſumitur conſtito de relatione nuncij aſſerentis ſe iudicis mandato citaſſe.*
5 *Nuncij dicto ſtatur ratione publici muneris & pro eo præſumitur.*
6 *Citatio à iudice mandata non præſumitur, etiam ſi notarius in relatione nuntij retuliſſet iuſſu iudicis citationem factam fuiſſe.*
7 *Sententia lata quando tranſitum fecit in rem iudicatam, omnia rite acta præſumuntur, & iuſſum iudicis [illegible] præſumatur.*
8 *Co[illegible] non eſt, neque [illegible] præſumitur, etiam ſi conſtet de iuſſu iudicis in [illegible] apparent.*
9 *Citatio mandato iudicis [illegible] præſumitur, [illegible] eſt generaliter conſtitutus ad quoſcunque in ius vocandos.*
10 *Citatio iuſſu iudicis facta præſumitur, ſi facta eſt per nuncium, qui alias eſt bonæ conditionis, & famæ, ac de modico præiudicio tractatur.*
11 *Citatio inualida ex defectu commiſſionis iudicis conualidatur à comparatione citati, qui defectum commiſſionis non oppoſuerit.*
12 *Curia eccleſiaſtica non orerans, ſed in ſcriptis dicat.*
Commiſſio iudicis in citatione præſumitur, vbi eſt conſuetudo non ſcribendo huiuſmodi commiſſione citandi.

1 Citatio ſi † in dubio verſetur,nequaquam iudice mandante facta præſumitur,vt cauit Aret.in conſ 33.conſultatio præmiſſa,poſt nu.5.ver. quarto præmitto. quo in loco id vno
* * cõſenſu ab oĩbus fuiſſe comprobatũ meminit,vbi Butr. teſtatur id apertiſſime ſentientẽ in c 1 de iud.& docuit Bar.in l.1. §.cura carnis.n.2.ff.de off præf.vrb.idẽ cẽſuit Rom.in l.ſciendũ.nu.42.verſ.quinto quid ſi apparet, & num.ſeq.ff.de verb. obl.vbi idẽ Bar.n.10.verſ.quæro extra gl.iũcto nu.18.verſ.aut ex cõmiſſione iudicis, & eũdẽ teferendo ſequitur Alex. ibid. nu.45.& ſeq.quod ẽt Rom.conſulendo placoit in conſ.497 diligenter perſcrutatis,col.3.poſt nu.7.verſ.tertio opponitur,& num.ſeq.idẽ probanit Aret.in conſ.36.caſus talis eſt,in fin. & & in conſ.30.viſo rhemate, poſt nu.10. quam ſnĩam confirmanit Ang.in §.quadrupli.nu.25.Inſtit.de act.voluit ẽt Feli.in c. quoniam contra,col.7.poſt nu.13.ver.gl.in ver.citationis.de
* off.deleg.vbi oẽs * hoc probaſſe oemine diſſentiente teſtatur, vberius hoc proſequutus eſt Rip.in cap.1.nu.90. verſ.quarto
* quærit.Abb.col.43.de iudi. vbi conſentientem * omnium eſſe in hac opinione voluntatem auctor eſt,idem aſſeruit Afflic.in conſtit.Neap.incip.de literis citatorijs,lib.1.rub.96.nu.7.

2 Primo amplianda eſt concluſio † & ſi nuncius aſſeuerer, in relatione citaſſe iudicis mandbto, ac iuſſu, quia tunc ei nulla fides eſt adhibenda,iuxta ſnĩam Spec.in tit. de cit.§. ſequitur videte,nu.6.verſ.ſed nunquid creditur, vbi poſtquam in medium attulit ea,quæ repugnare videntur,& quaſdam recẽſuit diſtinctiones,in eam deſcendit ſentẽtiam, non credi nuncio,
* quod communi * ſenſu ab omnibus fuiſſe probatum teſtatur Fel.in c.quoniam contra.ſupra gl.in verb.citationis,col.8.no. 13.in fin de probat.& in c.1.ver.quarta concluſio,vbi itidem
* vna mente * omnes id ſentire aſſerit,nu.13.de iud.

3 Contraria in hac re fuere mẽte qua:: plurimi † ex relatione nuncij in actis facta pręſumi pręceſſiſſe iudicis commiſſionem,quod plurimi ſenſere à Iaſ.relati in §.quadrupli.ver.cir-
* ca.Inſti.de act. vbi conſentientem omnium * eſſe ſententiam in hac opinione tradit.

Sed idem ſentient hi inter ſe auctores diſſentientes,ſi dicemus, priorem opinionem habere locum de iure ſcripto, poſteriorem vero procedere ex communi vſu forenſi,ſic colligi-
4 mus ex Bal.doctrina in l ſi.ff.de exhib.reis. vbi aſſerit † in cauſis ciuilibus de conſuetudine obſeruari, quod conſtito de relatione nuncij aſſerentis ſe iudicis mandato citaſſe præſumi commiſſionem, quamuis de iure verius ſit, nuncio talia referenti credi non poſſe,de qua conſuetudine idem Bald.meminit in l.cum clerici.in ver.memoratus.C.de epiſ.& cleric. cui diſtinctioni ſeipſum ſubſcribit Sebaſt.Vant.io tract. de nullit. tit.de nullit.ex defect.citatio.nu.42.

Quod eo pacto eſt intelligendum, vt etſi nuncio fides non
5 adhibeatur,ratione tamẽ publici muneris † eius dicto ſtatur, & pro eo præſumitur,vt ſaltem id negãs cogatur iurare ſe non fuiſſe citatum,vt idem tradidit Spec.in d.tit.de cita.§. ſequitur videre,ver.ego dico,poſt nu.6.in ſi. vbi pluribus id auctoritatibus fulcit,ſed nos in conclu.Nuncius, vbi propria huius rei ſedes eſt,id explicauimus.

Secundo amplia,vt ẽt concluſ.vera ſit,etſi notarius in rela-
6 tione nuocij retuliſſet † cirationem factam fuiſſe iuſſu iudicis,nam & tunc oon præſumitur iodicem mandaſſe,vt docuit Aret.in d.conſ.33.nu.5.quem ſeq.Rip.in d.c.1.num.90.ver.1. amplia.de iud.& conſulas Hypp.de Mar.in l.de vno quoque, nu.18. vet.an autem,quando in actis conſtat.ff.de re iud.vbi ad vtranque partem citat ſcribentes,& ipſe ſibi complectitur ſententiam affirmatiuam,quod.ſ.præſumatur commiſſio iudicis,ſi in actis conſtat de relatione nuncij.

Sic tñ accipias hanc ampliationem,vt non vera ſit ſi cũ rela-
7 tione nuncij concurrat aliqua coniectura † vt ſi ſententia lata tranſitum fecerit in rem iudicatam,tunc certe omnia rite acta præſumuntur, vnde iudicis iuſſum præceſsiſſe ẽt præſumitur, ita Franc.Aret.ſnĩam in d.cóſ.33.ab Ang. Aret. diſcrepantem in tract.de maleſi.in verb.iudex commiſit,conciliando explicat Rip.in d.c.1,nu.90.verſic.pro concordia.de iud.

Digitized by Google

Tertio amplia concluſ.habere locum ẽt ſi conſtaret de iuſ-
ſu,vel mandato iudicis in vniuerſum nũcio facto,quod ꝑ no-
ta.appareret , neq; tunc in dubio præſumitur iudicis mãdatũ
8 neq; †rata eſt citatio,vt ſuit rñſum ab Areti. in d.cõſ.33.poſt
nu.6.verſ.nec obſtat,quod in actis conſtat,& ver.ſeq.nec po
teſt dici cui,& idemmet Rip.vr̃ aſſentiri in d.ca.1.poſt d.nu.
90.ver.amplia,& 2.& ante eum ſcripſit Abb. in d.c.quoniam
contra.poſt nu.10.ver.boc probo rõne , col.6.cir.fi.de prob.
Ab hac tamen ſententia diſceſſit Inn.in d.c.quoniã contra,
9 nu.3.verſ.citatio,in fi.de probat.cui placuit ſatis eſſe†ſi gene
ratim liqueat de iudicis iuſſu, vt ſi nuncius publicus eſſet ge-
neraliter conſtitutus,vt quoſcunque in ius vocaret.
Veruntamen vna cum Ange.Aret.ſentio priorem ſententiã
propius ad veritatem accedere, vt idem cenſuit in d.trac.ma
leſ.verb.in index commiſit,in verſ. & bene nota.
Limita primo conclu.ſibi locum non vendicare quãdo ap-
10 pareret†citationem factam fuiſſe per nunciũ,qui alias ſit bo
næ cõditionis & famæ ac de modico præiudicio tractaretur,
vt teſtatus eſt Abb.in d.c. poſt nu.33. ver.an autem ſi appa-
ret citationem factam , de iud. cui adhæret Rip. in iam ſæpe
allato c.1.poſt nu.90.verſ.limita primum.
Secundo loco limita concluſ.Ipſam tũc non attendi, quan-
do citatus cõparuiſſet,nec iudicis commiſſionis defectũ op-
11 poſuiſſet †tunc enim ea cõparitio ſponte facta conualidaret
citationem inualidã ex defectu cõmiſſionis iudicis. l.1. § ſed
ſi prætor.iuncta glo.ſuper verb.ſententia,c.fi.ibi, vel dici po
teſt,quod vocatio prima non tenuit, ff.de ferijs, cui accedit
Rip.motus auctoritate illius contex.in d.cap.1. poſt d.nu.90.
verſ.limita & tertio .
Limita tertio cõcluſ.ipſam cum ſuis ampliationib.minime
attendendam in curia ſeculari,quando quis citatur in ciuita
te de cõi ſtilo , vbi citatur in via publica viua voce , ſecus ſi
12 extra ciuitatem † & in curia eccleſiaſtica, quæ non oretenus,
ſed in ſcriptis citat,vt protulit Nico.Boer.in repet.l.conſenta
neum,nu.14.C.quomodo,& quan.iudex .
Quarto limita concluſionem, & ampliationes iam à nobis
adductas locũ non poſſe conſequi,quando in loco eſſet cõſue
tudo non ſcribendi huiuſmodi iudicis commiſſiones citandi
13 quia†tunc ipſa cõmiſſio præſumeretur,vt voluit Rip. in d.lo-
co ſuperius allato,ver.limita & ſecundo,vbi teſtẽ laudat In-
noc.in c.cum parati.de appel.& ibi illud inſuper addidit, ho
die commiſſionem hanc parum inſeruire,non enim conſueue
re huiuſmodi commiſſiones in actis regiſtrari, ſecũdum Ioã.
Andr.& Panor.in d.c.quoniam contra.de probat.Relatos ab
eodem Rip.vbi ſup.

CONCLVSIO CCXCV.

ARGVMENTVM.

Ciuis an præſumatur eſſe , qui in ciuitate reperitur.

SVMMARIA.

1 *Ciuis eſſe præſumitur,qui in ciuitate reperitur,niſi probetur alienigena.*
2 *Inſtrumentum decani,& capituli certa eccleſia valet,& ratum eſt, quia præſumi-
tur factum in eccleſia .*
3 *Contrahens ſi curat ſe ſcribendum Titium de Papia , deinde Papiæ repertus velit
declinare forum, quaſi non ſit Papienſis, cogitur id probare , licet non habitet Pa-
piæ, ſed alibi .*
4 *Ciuis præſumitur ea ſcire,quæ in ciuitate fiunt,de quibus eſt fama publica .*
5 *Ciuis nouus probabiliter præſumitur ignorare ea,quæ ſunt facta in ciuitate .*
6 *Vicinus præſumitur ſcire facta vicini, niſi recens ſit vicinus.*
7 *Ciuis abſens non præſumitur ſcire ea,quæ facta ſunt in ciuitate .*
8 *Ciuis abſens à ciuitate non ſolum coacte,ſed etiam ſponte non præſumitur ſcire,quæ
in illa facta ſunt .*
9 *Ciuis qui eſt in comitatu , vel in villa,præſumitur ignorare , quæ publice fiunt in
ciuitate .*
10 *Ciuis ægrotus graui morbo non præſumitur ſcire ea , quæ fiunt etiam publice in ci-
uitate .*
11 *Ciuis in dubio præſens in eo loco,in quo ciuis eſt,ex eo probatur,quod eſt ciuis, niſi
aliter ipſe probet .*
12 *Abſentia eſt facti,& facta non præſumuntur,niſi probentur .*
13 *Ciuis qui eſt vnius loci,& ibi habet domicilium,ibique frequentius habitat, præſu
mitur ibi eſſe præſens potius, quam alibi.*
14 *Ciuis vniuerſitatis vel ciuitatis ordinarie non probat , nec poteſt eſſe teſtis pro vni-
uerſitate in cauſa criminali .*
15 *Illi de vniuerſitate admittuntur contra extraneum in defectum aliorum , ſi vni-
uerſitas eſt magna .*
16 *Par affectionis cauſa tollit omnem ſuſpicionem .*
17 *Vniuerſitas ſi parua eſt, illi de ipſius corpore non admittuntur.*
18 *Ciuis pro ſua ciuitate adhibetur in teſtem,quando factum aliter probari non poteſt
per alios .*
19 *Ciues pro ciuitate ſunt teſtes idonei, quando non ſentiunt comodum in particulari.*

CIuis quis eſſe præſumitur in ea ciuitate , in qua reperit̃,
1 niſi†probetur alienigena,quia non præſumit̃ qs mutare
locũ,ſed incolere patriam ſuam , iuxta ſñiam Bart.in l.is põt.
5.col.verſ.aliquando ille qui dicit̃ hæres,ſub nu.17.ff.de acq.
hære.Alciat.in trac.præſump.reg.2.præſump.15.in princ.
Hinc admodũ inſigniter eliciebat Gui.Pap.in ſuo trac.præ
ſump.col.11.n.81.verſ.reperitur aliquid. vt ſi reperiat̃ inſtru
mentũ Decani & capituli certæ eccleſiæ,licet in eo nõ ſit de-
terminatus locus,iux.not.in l.gñaliter.C.de tab.li.10.ĩ l.opti-
2 mũ.C.de cõtrah.ſtipul.tñ valebit †& ratũ erit,quia ꝑſumitur
factũ in illa eccleſia,cũ canonici ibi ſoleãt reſidere, nec talis
locus præſumit̃ mutatus,id cõfirmat ꝑ ſimilitudinẽ l.ſi locus.
ff.de iud.& qđ obſeruat Bar.in l.ſi vt proponis. la 2.ver quæ-
ro an in citatione,ſub nu.1.C.quõ & quan.iud. circa hãc ma-
teriam conſulas l.2.§.deinde cum poſt aliquod. ff.de ori.iur.
Secũdo infertur inſigniter illud,quod voluit Bal.in l.fi.ſub
nu.11.in fi.ver.pone in inſtro continetur. C.ſi à nõ cõpe.iud.
vbi ait,ſi quis contrahens curet ſe ſcribendũ Titiũ de Papia,
3 deinde Papiæ repertus†velit declinare forũ.quaſi nõ ſit Pa-
pienſis,cogitur id probare,licet non habitet Papiæ,ſed alibi,
quia præſumptio eſt contra eũ,vt dicit in term. Feli.in c.cum
cauſam.nu.6.& per allegata ibi per eum,ext.de probat.Bart.
& alij in rubr.ff.ſol.matr.Alciat.in d.reg.2.præſump.15.
Cum igitur quis in ea vrbe probet̃ ciuis,in qua reperit̃,ex
4 hoc ſit,†vt præſumatur ea ſcire,quę in ciuitate fiunt,de quib.
eſt fama publica,l.regula.§.1.& l.nec ſupina ff.de iu.& fa.ig.
facit l.ſi eo tpe.C.de remiſ.pig.& l.ſi tutor.C.de peri.tut.&c.
cũ in tua.ext.qui matr.accu.poſſint.ꝑ quæ iura ita ſenſit Bar.
in l.is poteſt,nu.16.verſ.ſed ſi nõ eſſet vicinus. ff.de acq.hær.
quem ſequitur ibi Alex.nu 14.Iaſ.nu.63.verſ.tertio ſi erat ci-
uis.Abb.in d.c.cum in tua,nu.2.& reſpondit Lauden.in con-
ſil.38.nu.7.& conſuluit Riminal.in conſ.190.num.8.
Quod poſtremo loco diximus ſic eſt limitandũ,vt non pro
5 cedat in ciue nouo †quia iſte probabiliter præſumit̃ ignora-
re ea,quæ ſunt facta in ciuitate,quia cẽſetur tiro, arg.l.qui cũ
vno.§.fi.l.qui cõmeatus,§.fin.ff.de re milit.ſic tradit Ale.in l.
is põt,nu.14.ff.de acq.hær.ita voluit Bal. in l.data opa.col.6.
poſt nu.17 verſ.quæ de iure cõi.C.qui accuſ.non poſ. ſic pla-
cuit Purpur.in l.1.n.126.ff.ſi cer.pet.†vbi hoc dicit in ſimili de
6 vicino†qui præſumit̃ & ipſe ſcire facta vicini,niſi recẽs ſit vi
cinus.Iaſ.in d l.is põt,nu.71.de acq.hære.Cacheran.deciſ.Pe
dem.71.nu.42.Rom.in conſ.228.inci.ꝑ plena diſcuſ. ſub n.8.
ver.inde ipſe ẽt dixit,& idẽ in cõſ.491.in caſu propoſitæ con
ſultationis.nu.2.& in cõſ.251.clariſſ.dñ.nu.3. ver.ſolus enim
ciuis nouellus,& in ſuo ſing.74.nunquid ciui nouello, & con
ſultus reſpondit Cur.ſen.in cõſ.27.magnificus, nu.18.& proſi
tendo ſcripſit Iaſ.in l.1.in 2.lect.poſt nu.70. ver.item inquan-
tum Bar.C.de ſum.trin.& fi.catho.& protulit Cur.iun. in cõſ.
19.viſo ac diligenter conſiderato,poſt nu.5. & Marſ. in l.qui
ignorans,nu.23.& in l.qui falſam,nu.83.ff.de falſi.
7 Limita non procedere†qñ ciuis fuiſſet abſens quoniã tunc
non præſumitur ſcire ea , quæ facta ſunt in ciuitate, doctrina
eſt Bal.in l.plane.in verb.facilius.ff.de excuſ.tut. quã legit cũ
§.tutorũ.l.tutor.petitus.ꝑcedentis, cui aſſentitur Iaſ.in d.l.is
põt.nu.65.& 66.& ibi Bar.nu.16.ff.de acq.hęr.& adhæret iiſ-
dẽ Alex.in l.Titius.in §.Lucius. ff.de li.& poſth. poſt n.5.ver.
cautela ergo eſſet probare abſentiã.Marc.Mãt.ĩ ſimili de vici
no,l.1.in 1.lec.n.61.ff.ſi cer.pe.& ibi Purpu.n.122. probat tex.
in c.cũ in tua.& ibi Abb.in 2.notab.ext.qui matrim.acc.poſ.
8 Subampliãda eſt allata limitatio, vt procedat † non ſolũ ſi
coacte,verũ ẽt ſi ſpõte abfuiſſet ciuis,à ciuitate , vt colligere
eſt ex Vlpian.reſponſo in l.1.ff de decr ab ord.facien.Iaſ.in l.
is poteſt,nu.66.ff.de acq.hæred.Bald. in d.l.plane. in verſ.fa-
cilius,ff.de excuſ.tuto. quinimo ſuper illud addit Iaſ.in d.l.is
9 poteſt,nume.67.ciuem † qui ſit in comitatu, vel in villa, præ-
ſumi ignorare ea , quæ publice fiunt in ciuitate, refert Bald.
Angel.& Imol.poſt alios id ſentientes in l.Titius. §.1.ff.de li-
be.& poſthum.
Tertio limit.vt nõ procedat in ægroto graui morbo,nec e-
10 nim præſumitur ſcire ea†quæ fiunt ẽt publice in ciuitate,tex.
eſt in d.c.cũ in tua.ext.q matr.acc.poſ.& ibi no.Abb.ĩ 2.no.&
Iaſ.

Digitized by Google

Iaſ.nu.67.poſt Bar.nu.16.in d.l.is poteſt.ff.de acq.hæred.& in
d.c.cum in tua, limitatur id generaliter, ſi ex veriſimili & ne-
ceſſaria cauſa poteſt neſcire.

Illud prǽterea ex concluſione noſtra efficitur, vt ciuis in du
11 bio præſens † in eo loco, in quo ciuis eſt, ex eo probet, quod
eſt ciuis, niſi aliter ipſe probet, ita ſanxit Pontifex Max. in c.
cũ in tua, ext.qui matrim.accuſ.poſſ.Bal.in l.fi.§.neceſſitate.in
12 fi.q.vlt.nu.11.C.de bon.quę liber.& rõnem reddit, eo † quod
abſentia ſit facti, & facta non prǽſumantur, niſi probentur.l.in
bello.§.factæ.ff.de cap.& poſtlim.reuerſ.Alex.in l.is poteſt.&
ibi late Iaſ.nu.68.cum ſeq.ff.de acq.hær. ꝗ mouet̃ auctoritate
I.C.in l.cũ quędã ita.in fi.cum l.ſeq.ff.de leg.1.& Bar.in l.3.§.
1.circa fi.in pen.q6.ff.de acq.re.dom.idẽ docuit Ang.in d.l.is
poteſt.dicens doctrinã Bar.eſſe magis * * cõem, idque ex ar-
gumẽto à cõiter accidentibus, quod eſt validũ in iure.l.certi
condictio.§.quoniam.ff.ſi cert.pet.ſed communiter contingit
13 † vt qui ſit ciuis vnius loci, & ibi habeat domicilium, & fre-
quẽtius ibi habitet, præſumatur ibi eſſe præſens potius, quam
alibi, ſic Iaſ.in d l.is poteſt.nu.70.& 71.ff.de acquir. hæred.

Quo circa vbi probatum erit, quem eſſe ciuẽ, ex hac re ma
gnam ſibi cõparabit vtilitatẽ aduerſarius, nã ex hoc ſequetur
14 † vt ciuis vniuerſitatis, vel ciuitatis ordinarie nõ probet, nec
poſſit teſtis eſſe ꝓ vniuerſitate in cauſa criminali, ita tradidit
Bal.in rubr.ff.de rer.diuiſi.ſub nu.17.poſt verſ.q̃dã ſunt vniuer
ſitatis.Ant.de Butr.in c.cũ nũcius.extr.de teſtib.Iaſ. in l.ſed ſi
hac.§.qui manumittit, ꝗ alias legit cũ l.in ius.ſub §.patronũ.
nu.7.ff.de in ius voc.Io.Crot in tract.ſuo de teſtib.part. 3.nu.
219.& ſẽtit Petr.Ghirard.de Petraſancta in ſing.ſuo 24.incip.
vtrũ ciuis, & idẽ voluit Guid.Pap.ſing.958.incip. licet cauſa.

Ad id tamen vltimo loco traditũ animus diligenter eſt at-
tendendus, non enim ita ſimpliciter eſt illud intelligendũ, ſed
15 diſtinguendum eſt, an vniuerſitas ſit magna an parua, † priori
caſu admittuntur illi de vniuerſitate, cõtra extraneum in de-
fectum aliorum, ſi vero agatur inter ipſos de vniuerſitate, vel
16 ciuitate ſine vllo diſcrimine admittuntur, † quia par affectio-
nis cauſa tollit omnem ſuſpicionem.

Poſteriori vero caſu ſi vniuerſitas ſit adeo parua, vt illi de
ipſius corpore cadant ſub nomen domeſticorum, vel cohabi-
17 tantium, tunc † procedit prædicta doctrina, vt non admittan
tur, iſta diſtinctio probatur ex ijs, quæ animaduertit Spec. in
tit.de teſt §.1.verſ.ſed nunquid in caſu vniuerſitatis, vel ciui
tatis, nu.22. per ea quæ obſeruata fuere per Io. And.in d.cum
nuntius, & per Panor.& Fel.in c.inſuper.poſt nu.4. de teſt.vbi
late de hac re, & per Alber.Malet.in tract.de teſtib.in 9. fol.in
2.col.& per Franc.Cur.in tract.de teſt.in 3.concluſ.nu.11. per
totum, & per Hyppol.Marſ.in l.1.§.ſeruus mancipium. nu. 4.
ff.de quæſt.late Petr.de Monca.in addit.ad Io.Crot. in d.par.
3.ſub nu.166.in verb.quod non.de teſtib.

Poſteriori loco illud eſt declarandum, vt non ſibi locũ ven-
dicet, quando aliter factũ probari non poſsit per alios, quam
18 per ipſos ciues † nam tũc & ciuis pro ſua ciuitate, & quis de
vniuerſitate adhibetur in teſtem. Ita dilucide ſancitum reli-
quere Imp.Theodoſ.& Valenti.in l.conſenſu.circa med.C.de
repud.& contex.eſt c.& ſi Chriſtus.in fi.de iureiur.glo.in l.in
tantum.§.ideoque.ſuper.verb.reſcripſerunt.ff. de rer.diuiſio:
vbi Bart.verſ.quædam ſunt, quæ non poſſunt probari, niſi per
d.l.cõſenſu; ſic etiam intelligit Gui.Pap.ſing.257.incip. illi de
vniuerſitate, ac ita declarat Petr.Ghirard.d.ſingul.

Sed iſtud poſtremum ita demum locum habet, quã ex natu-
ra negotij habita & acta non potuerunt alij teſtes interueniſ-
ſe, vt de tractatis in collegio, ad quod cõſulas recentiores Pa-
pien.in l.cũctos populos.C.de ſum.trin.& fid.cath. & Petra-
ſancta ſing.24.vtrum, & Bar.de Capua ſing.4. ſed an vnus.

Id vero vltimũ axioma ſic accipias, vt procedat, quã illi de
vniuerſitate non ſentiunt cõmodũ in particulari, ſed publicæ,
& vtilitas præcipue ad ciuitatem ſpectat, tunc enim ipſi ſunt
teſtes idonei, ẽt ſi factũ per alios poſsit teſtes probari, ita tra-
dunt Bar.& cæteri Dd.in d.l.conſenſu.de repudijs.Secus autẽ
id eſſet, cũ ad ſingulos vtilitas, & emolumentum pertineret,
non.n.tunc ſunt idonei teſtes, vt ſentit Bar.in l.in tantũ.§. vni
uerſitatis, verſ.quædã ſunt, quæ poſſunt probari per alios.ff.de
rer.diui.& in l.ſed ſi hac.§.qui manumittit.ff.de in ius voc.Vn
de tradunt, ſi q̃ſtio ſit de paſcuis & nemorib.in quib.ſingulo-
rũ beſtiæ paſcant, & ſinguli ligna incidãt, teſtimoniũ ipſũ nõ
admittat, vt ſenſit Bar.in eodẽ nup allato loco, & ſequutus eſt

Marcell.Bonus in additio.ad Barth.de Capua ſingul.4. incip.
ſed an vnus, atque idem probauit Petr.Ghirard.de Petra ſan-
cta ſing.24.incip.vtrum ciuis.

CONCLVSIO CCXCVI.

ARGVMENTVM.

Quæ probentur eſſe ciuitatis.

SVMMARIA.

1 Ciuitatis ea præſumuntur eſſe, quæ intra fines eiuſdem reperiuntur.
2 Quæ intra fines ciuitatis reperiuntur, ſi ſunt ad vſum eiuſdem, præſumuntur omnino eſſe in bonis illius ciuitatis.
3 Ciuitatis præſumuntur eſſe non ſolum immobilia bona, ſed etiam mobilia, quæ intra fines eiuſdem exiſtunt.
4 Aſſerens aliqua bona, quæ fuerunt, & hodie non ſunt, eſſe ex pertinentijs ciuitatis probare debet.

1 Ciuitatis in dubio ea eſſe præſumuntur, † quęcunque intra
fines eiuſdem reperiuntur, vt voluit Caſtr.in l. 1.in prin.
ff.de aquir.poſſeſſ.& ibi Soci.in 4.col.nu.18.cum plurib.ſeqq.
Barth.Soci.conſ.166.in cauſa communitatis.a.col.Maria. Soc.
iun.conſ.68.nu.6.lib.1.

Quæ concluſio tum maxime procedit, quando illa, quæ re-
2 periuntur intra fines, ſunt ad vſum ciuitatis, † nam eo caſu prę-
ſumuntur eſſe omnino de bonis illius ciuitatis, vt reſponden-
do voluit Maria.iun.d.cõſ.68.nu.16.& tradidere Innoc.& alij
in c.cum ad ſedem.de reſti.ſpol.Bal.in conſ.445.qualiter pro-
bentur pertinentiæ.col.1.vol.5.

Amplia prædicta etiam procedere non ſolum in rebus im-
3 mobilibus, † ſed etiam in mobilibus bonis, vt cautum fuit ab
Innoc.in d.c.cum ad ſedem.nu.4.de reſtit.ſpol.Soci.in d.con-
ſil.68.nu.16.li.1.Bal.in c.1.col.5.de cap.qui cur.vendi.in vſib.
feud.in verſic.quædam ſe habent.Qui ergo dicit aliqua bona,
4 quæ fuerunt, & hodie non ſunt, eſſe ex eius pertinentijs † de-
bet illud probare, alias contra eum præſumitur, ita conſuluit
Socin.d.conſ.68.nu.16.& per not.per eum.

CONCLVSIO CCXCVII.

ARGVMENTVM.

Clam ſi quid factum ſit probat contra eum, qui id egit, & clam fieri quid dicatur.

SVMMARIA.

1 Clam quod factum eſt probat contra eum, qui id egit.
2 Error iuris non prodeſt minori, mulieri, vel ruſtico, vbi occulte quid agunt, licet tractent de damno vitando.
3 Clam quid fieri probatur ex eo, quod ſine ſolemnibus requiſitis factum reperitur.
4 Clandeſtinum matrimonium quare dicatur.
5 Clam fuiſſe contractum matrimonium dicitur, ſi omiſſæ fuerunt ſolemnitates bannorum.
6 Matrimonium publice dicitur, & non clam contractum, ſi conuocatis amicis, & conſanguineis, & nemine fores excluſo celebratum fuerit.
7 Matrimonium faciem eccleſiæ dicitur contractũ ſi in publico conuocatis vicinis contrahatur etiam ſine bannis.
8 Clam factum dicitur, quod fit omiſſis eis, quæ iuxta conſuetudinem requiruntur.
9 Clam factum dicitur, quod ſine iudice factum eſt, in quo iudicis præſentia requiritur.
10 Clam factum eſt, quod eſt factum, vt ad notitiam eius, cuius intereſt, peruenire non poſſit, quod intellige, vt ibi.
11 Clam factum dicitur, quod factum eſt parte non citata.
12 Quid in citatione partis exprimi debet.
13 Citatio citato debet denunciari, aut ſi abſens eſt amicis, vel procuratori, vel domi.
14 Clam dicitur fieri actus, qui fit, vel in ſubſtantia, vel in qualitate aliter, quam fuit denunciatum.
15 Clam dicitur factus actus, & parte non citata, qui fit alia hora, quam ea, quæ citatus eſt.
16 Clam non dicitur factus actus, in quo pars præſens reperitur.

1 Clam vel clandeſtine, quod fuit factum † probare contra
eũ, qui id agit cõſultus r̃ndit Crau.conſ.128.nu.11.com-
probat id per reſponſa Triphonini in l.fi.ff.de rit. nup. & in l.
non exiſtimo.ff.de admini.tuto.& per reſcriptum Imp.Seuer.
& Antonini in l.1.C.de interd.matr.& p c.conſuluit.§ ne vero
iudiciũ, de off.deleg.c.Anaſtaſius, iuncta gl.pen.in verb.occul
te 19.diſ.l.ita fidei.ff.de iur.fiſc.c.pnicioſa.circa prin.18.q.2.

Quorum auctoritate permotus prædictam concluſionem

Digitized by Google

amplio iuxta Rom. ſententiam in conſil.506.nu.4.verſ. & primo moueor,col.3.vt vſq; eo ſit vera,vt ēt error iuris nō proſit
2 minori,† mulieri,vel ruſtico,vbi occulte quid agant,licet tractent de damno vitando,quod refert Crau.d.conſ.129.nu.21.
3 Clam vero quid fieri probatur † eo quod ſine ſolēnibus requiſitis factū reperiť,ita docuit Bar.in l.fin.ff.de rit.nup.& in l.2.C.de his,quæ de publi.ratio.li.10.ad id contex.eſt in c.cū
* inhibitio.§ 1.de clandeſt. deſponſ. & ibi cōiter omnes * Dd. quos refert & ſeqť Soc.iun.in cōſ.87.nu.48 & ſeq li 2. qui lo-
4 quitur in matrimonio contracto † non præcedentibus denunciationibus in faciem eccleſiæ iux.formulam præſcriptā in d. c.cū inhibitio,quod propterea diciť clandeſtine contractum.

Illud ſic velim extendas,vt vendicet ſibi locum,etiamſi matrimonium eſſet contractū cōuocatis amicis & nemine ſerioſe excluſo,quia & tunc ſi fuerint omiſſæ ſolēnitates bannorum
5 † clam tamen fuiſſe contractum matrimonium dicitur,ſic vna mente tradidere Inno.Hoſt.Io.And.& Ant.de But.in c.ex tenore,qui filij ſint legit.& ſequitur Præpoſ in c.quod nobis.eo tit.& iuxt.hanc ſententiam reſpondit Ruin.in conſ.14.nu.10. li.3.& Cephal.in conſ.503.col.pen lib.4.

Contraria huic eſt cōis ſententia Theologorum & Canoniſtarū,quod imo ſemotis ſolemnitatibus,de quibus in d c.cum inhibitio.matrimoniū dicatur publice & non clam cōtractum
6 ſi † conuocatis amicis & conſanguineis,& nemine ſerioſe excluſo celebratū fuerit,ita apertiſſime aſſeruit Lup. in tract de marri.& legitimat in 2.par.princ.nu.14.& reſpondit Oldr. in conſ.256.Clemēs epiſcopus.nu.4.& ſeq.cui adhæſit Abb.in d.
* c.cū inhibitio.nu.9.& cōſuluit Cur.iun.qui ēt * de cōi atteſtatur in conſ.64.col.2.id etiam protulit Rol.à Val.in cōſ.93.nu. 25.& ſeq.vol.3.Rui.ſenſit in conſ.51.nu. 15.& ſeq.vol.1.& in cōſ.100.nu.2.in fi.vol.3.idem Lup.vbi ſupra.nu 18.vbi oſtendit in hanc ſententiam deſcēdiſſe Inno.in d.c.cum inhibitio. & in c.ex tenore.Et idem dixit Crot.in conſil.304.nu.7.& 8. li.3.Hoſt. etiam in contrarium citatus in hanc deſcendit ſententiā in ſumm.in tit.de clande.deſponſ.§ quot modis,quam plures ēt alios tenuiſſe eandem opinionem connumerat Lup. in loco ſupra allato,nu.10.idem voluit Spec in tit.de clandc. vbi indiſtincte tenet matrimoniū dici in faciem eccleſiæ con-
7 tractum † ſi in publico conuocatis vicinis contrahatur etiam ſine bannis Ceph.ēt ſibiipſi contrarius hanc cōplexus eſt ſententiam in conſ.82.nu.26.& ſeqn.& in conſ.216.nu.15. vol.2. Dec.qui idem ſentientes adducit in conſ.153.Iaſ.in conſ 156. vol.4. & hanc opinionem multis rationibus defendit Didac. Couar.in 4.decr.in 2.par.c 6.in princ.nu.10.vbi teſtatur hanc
* * opinionem eſſe moribus * * receptam.

8 Primo amplia, vt etiam clam eſſe factum probetur † in eo, quòd eſt factum omiſſis eis, quæ iuxta conſuetudinem requiruntur,vt voluit Bal.in d.l.2.nu.2.C.de his qui ex publ. ratio. mut.pec.accep.lib.10.

Secūdo amplia,vt etiam procedat, quando quid factum eſt
9 ſine iudice † quando in eo facto præſentia iudicis requirebatur,vt tradidit Bar.in d.l.2.nu.2.& Bal.in l.fi.C.de præd.curia. non alie.

Tertio amplia,locū habere concluſionem,qň ita quid factū
10 eſt † vt id ad notitiam eius,cuius intereſt,peruenire nō poterit,auctor eſt Bar.in d.l.2.C.eod.tit.vt in l. clā poſſidere.ff.de acq.poſſ.non l.intelligitur.§.tacita.vbi Bar.circa prin.ff.de iu. fiſc.Corſet.ſing.in verb. occulte, incip. quid dicatur fieri occulte.verſ.ſimiliter dicitur,Aret.in l.clam poſſidere.nu.5.ff.de acqu.poſſ.Bar.in l.2.poſt nu.1.verſ.clam enim diciť. C de his q ex pub.ratio.mut. pec.accep.li.10.Soc.conſ.86.n.53.vol.2.

Intellige hāc ampliationem procedere, ſi in rei veritate & nō ex opinione ad præfatū ſpectabat tale factū, ſiue negotiū ſcire,l.aut q aliter. §.ſi qs.& ibi Bar.nu.1. ff.quod vi,aut clam.

11 Quarto noto concluſionem locum habere, † quando quid factum eſt parte non citata, vt reſpondit Vlpia. in d. l. aut qui aliter.§.ſi quis te.ff.quod vi aut clam.Innoc. in c.cum olim.in gloſſ.in verſic.prædicto,ext.de re iud.

12 Nec ſufficit ſimpliciter partē citare, † ſed debebit & diē & horā in citatione apponere,& locū, in quo actus fieri debet, & quod opus facturus ſit,nō perfunctorie, aut obſcure qd dicere,aut denunciare, neque tā arctare debet citandū, vt intra diē occurrere ad prohibēdum non poſſit, ſic ad verbū loquutus eſt idem Vlp.in l.aut qui aliter,qui eſt aureus tex.ex mente Bar.ibi ff.quod vi aut clā.in §.ſi quis ſe denunciauerit.Quæ
13 omnia prædicta,licet ad amuſſim obſeruāda ſint,† debet omnino citatio ipſi citato denūciari,ſi tñ adſit,ſin minus,amicis, aut procuratori,aut ſaltem ad domū denuncianda eſt, d.l.aut qui aliter.§.ſi quis.ff.eod.tit.quod vi aut clam.Quibus omnibus in citatione obſeruatis, ſi nihil minus actus ille, ad quem
14 † quis citatus eſt,aliter fiat,vel in ſubſtantia,vel in eius qualitate,quam fuerit denunciatum,actus ille nihilominus dicetur factus clam,& non citata parte,conſulas ad id Abb.in conſil. 38.poſt nu.1.verſ.non obſtat aliud motiuum,in 1.lib.Fel.in c. quia iudicante.col.1.nu.1.de præſcr.& in c.conſuluit. nu.3.&
15 4.de off.deleg.vbi ait.ſi citatus ſit aliquis pro certa hora † & actus fiat alia hora,dici factū clam, & parte non citata,& omnino adhibeas eundem Fel.in c.1.nu.2.& 3. de iud.vbi multa ſcitu digna in re propoſita cumulauit Bart.in d.l. aut q aliter. §.ſi quis.ff.quod vi aut clam,& ibi late vberrimeq; ſe fundit Illuſtriſs.Card.Alba.in addit.ad eūdē Bar.Imo.in cōſ.97.col.3.

16 Limita tamen prædicta, ſi in illo actu † pars præſens reperiatur, vt ſcriptum fuit à Feli in d.c.1.nu.2.& 3.& in d.c.conſuluit.col.1.nu.2.& 3.& ſeq.& in c.ad petitionem. de accuſat. in verſ.iſtis etiam.& Abb.d.conſ.38.d.verſ.nō obſtat. & in d. c.conſuluit.nu.7.vbi declatat Card.Alba.in d.l. aut qui aliter. nu.1.ff.quod vi aut clam.

CONCLVSIO CCXCVIII.

ARGVMENTVM.

Clauium receptio quid probet.

SVMMARIA.

1 *Clauium receptio probat poſſeſſionem eius rei, cuius claues traditæ ſunt.*
2 *Clauibus traditis videtur tradi poſſeſſio eorum, quæ ſub clauibus ſunt.*
3 *Spoliato ſufficit probare poſſeſſionem per traditionem clauium.*
4 *Clauium traditio poſſeſſionem non arguit, niſi claues traditæ ſint apud illam rem, cuius ſunt.*
5 *Clauium traditione transfertur rei poſſeſſio, quando fit in rei præſentia.*
6 *Aſpectus idem efficit in rebus vicinis à nobis poſſidendis, quod poſſeſſio corporalis in rebus maximis.*
7 *Claues traditæ in loco propinquo rei poſſeſſionem arguunt.*
8 *Inſtrumento ſtandum eſt, niſi contra probetur.*
9 *Clauium traditione, ſi res eſt in præſentia vel in ciuitate, vel territorio, videtur poſſeſſio tradita, & ſi eſt in abſentia nequaquam.*
10 *Clauium traditione res immobilis tradita non præſumitur, niſi appareat de venditoris voluntate.*
11 *Duo non poſſunt rem inſolidum poſſidere.*
12 *Clauium traditione transfertur ſola cuſtodia rerum clauſarum.*

1 CLauium receptionem probare poſſeſsionē eius rei † cuius claues ſunt traditæ,reſpōdit ſubtiliſsimus ille Papin. in l.clauibus & ibi Bar.nu.1.ad quem multa addit Card Alb. in ſuis lucubrationibus,quem videre poteris.ff. de cōtrahen. emp.ab Vlpiano,etiam cautum fuit in l.Pomponius.§.ſi iuſſu. ff.de acq.poſſ.quod idem multi tum conſulendo, tum docendo ſenſere,vt Dec.in conſ.56.nu.2.Anchar.conſil.190 nu.3.ita etiam voluit Iaſ.in l.1.§.ſi iuſſerim.nu.16.verſ.vltimo nota.atque Hormānotius Detus in repet.d.l.1.nu.65.verſ.tertia concluſio.ff.de acquiren.poſſeſſ.Bertrand.conſil.30.num.12.in 1. parte,volum.1.& idem conſil.185.nu.6.vol.3. Bart.late in d.l.
2 clauibus ff.eodem tit.vbi ait, traditis clauibus † videri tradi poſſeſſionem eorum,quæ ſub clauibus ſunt,nam per claues,vt inquit Bald.in l.2. C.de verb.ſignif.intratur ad poſsidendum, quem refert & ſequitur Dec.d.conſ.56.nu.2. & late reſpondit Oldr.in conſ.209.in cauſa hoſpitalis.nu.3.& ſeq.decidit Rot. deciſ.717.alias 21. dic quod aliquis.de reſtit.ſpoliat.in antiq.
3 vbi ſpoliato ſufficit † quod probet poſſeſsionem per traditionem clauium,ſenſit Socin.ſen.in conſ. 131.in præſenti conſultatione.nu.8.lib.1.& ad idem text.in l.1.& ibi Bal.C.de crim. expilat.hæredi.

Primo limita cōcluſionem non procedere,niſi claues tradi-
4 tæ ſint † apud illā rē,cuius claues ſunt.d.l.clauibus,verſ.ſi claues apud bona traditæ ſūt.Bar.ita explicat d.l.clauibus,& in l.1.ff.de acq.poſſ.poſt nu.18.verſ.tñ in traditione clauium. dicens tū demū traditione clauium rei poſſeſsionem transferri
5 † qñ fit in rei præſentia quem refert & ſequ.Dec d.cōſ. 56. In cauſa appellationis.nu.2.quę ſnſa fuit gl.in l.1.in prin.in verb. qui primi.ff.de acq.poſſ.quæ non obſcure vult, poſſeſsionem tum demum transferri traditione clauium,cum contrahentes ſunt in conſpectu rei venditæ,quam quidem gl.ita intelligūt, & ſequuntur Bart.Raph.Commenſ.Roma. Socin.& Franciſc. Ripa,ac cæteri citati per Andr.Tiraq.in tract. de iur.conſtitu.

in 2.

in 2.part.3.ampliat.nu.3.verſ.ex quibus iur. Et hoc rōne vi-
ſus;vt reſpōdit Paulus in d.l.1.§.pen.verſ.& vina tradita vi-
deri,cū claues cellæ vinariæ emptori traditæ fuerint. per di-
ctionē,&,copulatiuā,quæ repetit qualitates præcedētes.Bar.
in l.fin.§.cui dulcia.ff.de vin.triti.& ole.lega.& l. quod meo.
§.ſi vēditorē.ff.de acqu.poſſeſ. Nā aſpectus non minus efficit
6 in rebus vicinis à nobis poſſidendis,quā † ſi pedē finibus intu
liſſemus,vt cauit Celſus in d.§ ſi venditorē.& Paulus in d.l.1.
§.ſi iuſſerim.ver.cū ea res i pręſentia ſit, videri mihi traditā.
Contrariā ſentētiam,quod imo neceſſe non ſit, claues eſſe
7 traditas in aſpectu † vel in pręſentia rei,ſed ſufficere eas eſſe
traditas in loco ꝓpinquo ipſius rei,adeo vt de proximo poſ-
ſit emptor ad eā accedere,ſequutus eſt Alex.in l.1.n.70.verſ.
habetis diligēter,ff.de acq.poſſeſ.vbi poſt Imol.ſibi cōtrariū
firmat,poſſeſſionē acquiri per traditionē rei, in abſentia rei
factę.cui opinioni aſſentitur Paul.de Caſt.in d.l.1.n.18. verſ.
alia opinio.quo in loco dicit,priorē opinionē eſſe truffam.
Verū opinionē Bart.contra Alex.tuetur Hormanot Det.in
d.l.1.nu.65.verſi.ſed teneas ſententiam Bar.quo in loco argu
mentis ab Alex.contra allatis reſpondet,rōnibusque & aucto
ritatibus Bart.ſententiam cōfirmat,ſed vltra Hormannt. Det.
ad Bartoli opinionem corroborandam non abs re fuerit hic
ſingularem doctrinam Spec.adijcere,quam idem refert in §.
3.nu.32.ſub titul.de empt.& vēd.vbi ſic quærit, quid ſi in in-
ſtrumento contineatur, vēdo, & trado tibi,&c. nūquid pręſu
matur traditionem ſactam eſſe? Affirmate videtur reſponden
8 dum,quia † ſtandum eſt inſtrumēto,niſi contra probetur. l.cū
precibus.C.de probat.l.ſi quis vuas.ff.de vſufruct. quidā ali-
ter ſentiūt,argum.l.prædia.ff.de acquir.poſſeſ.vbi inſtrumen
tum nihil probat.Quidam diſtinguūt,an res,de qua agitur in
vēditione,ſit in præſentia.ſ.in eadem ciuitate, vel territorio
9 eodem,an ſit in abſentia.i.in alia ciuitate,& † primo caſu vi-
deatur poſſeſſio tradita & acquiſita,in alio nequaquam, vt in
l.quod meo.§.plus.ff.de acquir.poſſeſ.argum.l.parui.ff.de cō
dict.ſin.cauſ.vel dic,aut res,quę venditur,eſt mobilis,& tunc
10 tradita præſumatur,aut † immobilis,& tunc neutiquā, niſi ap
pareat de venditoris voluntate,vt in præalleg.l.prædia. ſi er-
go ſcribatur in inſtrumēto,vendidit,& tradidit, intelligitur,
ſi res ſit in pręſentia,qui eſt modus quærēdi poſſeſſionem , vt
ibi Spec.Ad hæc præterea adijcias ea,quæ tradit Tiraquel.in
tract.de iur.cōſtit.2.par.in 3.ampliat.nu.2.& infra,atque ea,
quæ fuſius ſumus proſequuti in concluſ.Poſſeſſio.
Secundo limita non procedere,ſi alius eā rem,de qua cla-
11 ues traduntur,poſſideat:nā † dici nō poſſunt,rē inſolidū poſ-
ſidere,l.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculū.ff.commo.ita reſpon
dit Soc.in conſi.131.nu.8.vol.1.Rot.deciſ.168.quam nō in-
ueni,ſed recte facit d.deciſ.717.alias 21.de reſtit.ſpol. in an-
tiq.recenſuit Oldr.in conſ.209.in caſu hoſpitalis.nu.13.
Tertio loco concluſio limitāda eſt,vt tunc vera ſit, qū tra-
ditio clauiū pręceſſit titulū,vt venditionis,vel alterius,alias
12 † per traditionē clauiū transfertur ſola cuſtodia rerū clauſa
rū.Ita limitat Iaſ.in d.l.1.§.ſi iuſſerim.nu.19.de acqui.poſſeſ.
auctorem laudat Bar.in l.cum pater.§.pater pluribus.per illū
text.ff.de leg.2.& Petr.de Anch.in clem.1.§.ſane.de hæretic.

CONCLVSIO CCXCIX.

ARGVMENTVM.

*Clauſula inſolita quo pacto probetur , appoſita in aliquo in-
ſtrumento.*

SVMMARIA.

1 *Clauſulam inſolitam in aliquo inſtrumento fuiſſe appoſitam aſſerens probare debet.*
2 *Clauſula inſolita probatur appoſita in aliquo inſtrumento ex inſpectione multorum inſtrumentorum.*
3 *Clauſula conſueta in dubio præſumuntur appoſitæ in inſtrumento potius , quam inſolita.*
4 *Quia moris & conſuetudinis ſunt,in bonæ fidei iudicijs venire debent.*
5 *Clauſula in inſtrumento appoſita,non probantur inſolitæ,ſi conſtet de conſuetudine generali,vel præcipua ipſius Notarij,clauſulas huiuſmodi ſolere apponi.*
6 *Vbi ſtylus Notarij varius eſt,debet attendi vltimus, & vbi in loco plures ſunt conſuetudines,ſtatur ei,quæ minus damnoſa,& magis æquitati , ac rationi conſentanea eſt.*
7 *Contractus videntur geri ſecundum conſuetudinem loci , licet id non exprimatur.*
8 *Clauſula ſolita poni in certo loco. ſi transfertur contra ius , intelligitur inſerta ſuo loco.*
9 *Quod ſolet apponi in contractu,habetur pro appoſito,etiamſi non fuerit ſcriptum.*
10 *Notarius ſimpliciter rogatus,præſumitur rogatus cum clauſulis conſuetis.*
11 *Notarius in inſtrumento dotis apponere debet obligationem hypothecariam, etiamſi ſibi non fuerit dictum.*
12 *Subſtantialia inſtrumenti ſi non declarantur aperte,licet obſtata ſint , pro expreſſo non habentur.*
13 *Error Notarij circa ſubſtantialia teſtamenti ex dolo præſumitur.*
14 *Quæ raro fieri ſolent,& iure quodam extra ordinem inſolita præſumuntur.*
15 *Promiſſio de euictione non ligat venditorē, ſi iure quodā extra ordinem cenſeatur.*
16 *Notarius poteſt tantum apponere clauſulas conſuetas in inſtrumento ab eo recepto.*
17 *Clauſulæ conſuetæ licet habeantur pro appoſitis,iuramentum tamen,quod ſolet præſtari,ſi non eſt præſtitum,Notarius non debet apponere.*
18 *Clauſula vbi probatur inſolita,inducit ſuſpicionem ſimulationis actus.*

CLauſulam inſolitam fuiſſe appoſitam in aliquo inſtrumē
1 to,aſſerentem † id probare debere , ſancitū eſt in l.præ-
ſcriptione,cum gloſſ.C.ſi contra ius vel vtilit.public.hoc idē
voluit Dec.in c 1.col.13.nu.113. verſic.1.quia negari poteſt.
de probat.quod etiam ſequitur Ant.Rub.in l.non ſolū.§.mor
te.nu 84.verſ.vnum tamen nota,quod dicēti.ff.de nou. oper.
nunc.cui ſubſcripſit Galliaul.in l.Gallus.§.idem credendum.
nu.23.ff.de lib.& poſthum.
Quæ quidē probatio poterit haberi ex inſpectione multo-
2 rum † inſtrumentorum,vt ab eodem ſcriptum eſt Rubeo, loco
nuper à nobis allato,qui ad hoc teſtatur Bart.in l.de quib.in
5.quæſt.ff.de legib.in illa parte,dum allegat l.quod ſi nolit.§.
quia aſſidua.ff.de ædil.edict.ad hoc etiam conſulas Abb.in
conſ.53.vol.2. & idem videtur ſentire Alexā.in d.l.Gallus.§.
idem credendum,nu.6.verſ.item quia.ff.de lib.& poſthum.
Quod ſi de hac re dubitetur, in hac dubitatione præſumi-
3 tur clauſulas † conſuetas fuiſſe appoſitas in inſtrumento,vt de
hac re eſt Vlpiani reſponſum cuique obuium in d.l.quod ſi
nolit.§.quia aſſidua.ff.de ædil.edict.Ea enim,inquit Iuriſcon
4 ſultus,quę ſunt moris & conſuetudinis † in bonæ fidei iudicijs
debent venire;cui reſpondet Pauli reſponſum in l.fin.ff.de fi-
deiuſſor.qui text.eſt melior de mundo,vt ore Baldi loquar in
l.huiuſmodi.in princip.ff. de legat.1. ſic etiam tradidit Abb.
in c.cum M.nu.4.& ibi Felyn.num.6. de conſtit. idem voluit
Anton.de Rub.in l.non ſolum.§.morte.nu 21.ff.de nou.oper.
nunciat.cui opinioni aſſentitur Dec.in d.c.cum M.n.18. verſ.
5.nota. Lancelotus Galliaula in l.Gallus.§.idem credendum.
nu.14.& ſeq.& ibi Iaſ.col.1.nu.2.verſi.confirmatur.ff. de lib.
& poſthum.
5 Illud vero ſic eſt accipiendū,vt intelligatur verum eſſe, † ſi
conſtabit ſaltem de conſuetudine generali, vel præcipua ip-
ſius Notarij,clauſulas huiuſmodi ſolere apponi , vt declarat
Alex.in d.l.Gallus.§.idem credendum.num.4.ff.de liberis &
poſthumis.in quo loco aſſerit,vt, vbi ſtylus Notarij ſit va-
rius,debeat attendi vltimus,quod ſi non liqueat de conſuetu
dine ipſius Notarij,debeat accurate notari conſuetudo gene
6 ralis aliorum Notariorum , & vbi † contingat in loco plures
adeſſe conſuetudines,ſtatur ei,quæ magis æquitati atque ra-
tioni conſentanea ſit,quæque minus damnoſa ſit , vt & idem
Alex.explicat in l.2.vbi quoque recentiores ad fin.ff. ſolut.
matrim.quem ſequitur Rub.d.§.morte.l.non ſolum.nu. 84.ff.
de nou.oper.nunciat.& tradit etiam Iaſ.in d.l.Gallus.d.§.idē
credendum.col.5.nu.23.verſ.item adde,quod ſi Notarius, ff.
de lib.& poſthum.
Quonam vero pacto intelligendum ſit id,quod ſupra dixi
mus,clauſulas conſuetas haberi pro appoſitis,declarādū eſt,
vt primo procedat in contractibus,vt.ſ.videantur geri ſecun
7 dum conſuetudinem loci,licet † id non exprimatur in cōtra-
ctu,vt colligere eſt ex Vlpiani reſpōſo in d.l.quod ſi nolit.§.
quia aſſidua.ff.de ædil.edict.& obſeruauit Bar.in l.nemo eſt q
neſciat.ff.de duobus reis.quē refert Abb.in d.c.cū M. addu-
8 cēs c.cauſam.de reſcript.vbi † clauſula ſolita poni in certo lo
co,ſi trāſfertur contra ius,intelligitur inſerta ſuo loco , ſic ēt
Felyn.in d.ca.cum M.nu.6.& Abb.in d.c.cauſam. & in eandē
deſcēdere ſententiā Anton.& Imol.& Bal.in d.c.cum M.aſſe-
tentes,nullum eſſe contextum meliorem in iure pro eo,qđ illud,
9 quod ſolet apponi in contractu habeatur pro appoſito † etiā ſi
non fuerit ſcriptum,ſic etiam teſtatus eſt idem Rub.in d.l.nō
ſolum.d.§.morte.ff.de noui oper.nuncia.num,72.verſ.prima
ſit concluſio.Bar.in l.ſi pignore.in fin.ff.de pign.action. & in
l.final.ff.quæ in fraudem creditorum. Dec.in c.1.col.12. num.
112.uer.vbi inquit,quod in contractibus.de probat.

Deinde

Deinde intelligendū eſt, vt Notarius ſimpliciter rogatus,
10 præſumatur rogatus ex clauſulis conſuetis: ſic animaduertit
Bal.motus auctoritate context.in l.fin.in fin.ff.de fideiuſſ.atq;
Felyn.in d.c.cum M nu.6.& in c.ex literis.col.5. poſt nu. 12.
ver.quod Notarius ſimpliciter rogatus.de fid.inſtr. & verſi.
ſed tñ iſtud nō vr̄ neceſſario.& Abb.in d.c.cum M.nu.5.verb.
ibi,ſicut conſueuit.de conſtit.quod idē placuit Paul.Caſtrēſ.
in l.2.nu.3.ff.de iuriſdict.omn.iudic.Anton.Rub.in d.§. mor-
te.nu.79.verſ.ex præmiſſis inferūt præfati Dd.per text.in d.l.
fin.vbi gloſ.ſuper verb.ſimpliciter.C.de fideiuſſ.& idē n.82.
ver.retenta tñ.Iaſ.in l.Gallus.§.idē credēdū.col.3.n.12.verſi.
adde rōnē,quod per text.ff.de liber.& poſthum.per gloſ.in l.
4.§.in commiſſoria.ff.de leg.commiſſ.& alia, vt ibi Guid. de
Su.in l.in omnibus.ff.de arbit.& not.in l.ſi pigno.§.fin.ff. de
pign.& plene per Alex.in l.ſi finita.in princip.nu.2.ff.de dān.
infect.& Bar.in l.prius.§.1.ff.de aq plu.arc.

Hinc dicere cōſueuerat Bal.in l.1.nu.27.ver.ſed ponamus.
11 ff.ſolut.matr.Notariū † in inſtrumēto dotis debere apponere
obligationem hypothecariam etiamſi ſibi nō fuerit dictum,
cum id ſoleat apponi,per l.fin. in fin. C. de fideiuſſ. Multa &
quāplurima alia huiuſmodi videas apud Fel.in d.c.cū M. nu.
6.cū ſeq.& apud Iaſ.in l.vt liberis.nu.7.vſque ad nu.15.C.de
collat.& apud eundē in l.certi condictio.§.ſi nummos.à n.5.
vſque ad nu.30.ff.ſi cert.petat.& Gabr. in ſuis concluſionib.
lib.6.concluſ.3.de conſuet.in princip. qui ea in hac materia
congeſſere, quæ breuitatis cauſa prætereo.

Præterea declares, vt locum non habeat, vbi ea, quæ cōſue-
12 uere apponi, actus ſubſtantiam reſpiciūt: tūc † etenim, ſi ſub-
ſtantialia nō declarent̄ à parte, licet vſitata ſint, pro expreſſis
non habētur. Huc ſpectat, quod ſancitū eſt in l.teſtamētum.&
in l.iubemus.C.de teſtam.& in context.c.iuſte.de ſponſa. cū
alijs, q̄ cōgerit Fel.in c.cū M.col.3.de cōſtit.idē Felyn.in c.ex
literis.in verſi.ſeptima declaratio.de fid.inſtr.& Iaſ in l.vt li
beris.C.de collat.hāc limitationē cōfirmat id, quod obſerua
uit Bal.in l.generaliter in vltim.not.C.de nō nume.pecun.&
id quod ſcribit Felyn.in d.c.ex literis.in 2.col.in verſi.tertia
concluſ.de fi.inſtr.nā licet error Notarij nō p̄ſumatur ex dolo
prouenire, l.pen.C.de his, qui ſibi aſcrib.& vno cōſenſu aſ-
ſeruere ſcribētes poſt Bar.in l.quoties.§.1.de hæred.inſtit.tñ
13 † vbi Notarius errat circa ſubſtātialia teſti, iſtiuſmodi error
ex dolo p̄ſumat̄, vt eſt caſus i l.iubemus.§.ſi.ff. de hæred.iſtit.
Rub.in d.l nō ſolū.§.morte.n.85.verſ.id tñ.ff.de nou.op nūc.

Id inſuper declarari poterit, vt ſolum procedat in his, quæ
14 cōiter fieri ſolent de iure ordinario, ſecus † autem, ſi raro &
iure quodam extra ordinem, ſic memoriæ proditum reliquit
Felyn.in d.c.cum M.de cōſtit.locupletiſſimum teſtem laudat
Bar.in l.Seio.in §.medico.ff.de ann.leg.huc pertinet Iuriſcō
ſulti reſpōſum in l.fiſtulas, in §.ſi frumēta ff.de cōtrah. empt.
& doctrina Bart.vbi Alex.& recentiores in l.ſed etſi quis.§.
quæſitum.ff ſi quis caut. & reſpōdit Alexand.in conſilio.31.
colum.penul.vol.2.& in conſi. 107.incip. perſpectis verbis.
col.pe.lib.3, Quibus ſimile eſt illud axioma Angel.i cōſ.174.
incip.præmittendū. vbi ait, vt ſi venditor promiſerit de eui-
15 ctione, ſiue res de facto, ſiue de iure euincatur, iſta † promiſ-
ſio non liget ipſum venditorem, ſi iure quodam extra ordi-
nē res ipſa euincatur, cuius pronunciatum refert & ſequitur
Soc.in l.quidam relegatus.in 5.not.ff.de rebus dubijs, idem
Rub.in d.§.morte.nu.87.verſi ſecunda datur declaratio.

Huic ſubijcitur illa declaratio, vt illud procedat in his,
quæ ſolent fieri vno & eodem modo, ſecus ſi diuerſimode.Ita
limitat Alex.in cōſ.5.col.2.& 4.vol.5.teſtatur Bar in l.ſcien-
dum.in 4.oppoſ.ff.de verb.oblig.idem Rub.in §.morte. num.
89.verſi.tertia datur declaratio.

16 Poſtrema declaratio erit, vt poſſit tñ Notarius † apponere
clauſulas conſuetas in inſtrumento ab eo recepto, ſecus tamē
eſſet, vbi vellet apponere clauſulas conſuetas in nota alterius
defuncti, vt concludit Barba.in conſi.10.col.pen.ad hanc ta-
men declarationem conſulas Iaſ.in d.l.Gallus. in §.idem cre-
dendum.ff.de lib & poſthum.

Quinto loco vltra Rubeum limitare poteris id, quod dixi
17 mus, clauſulas conſuetas haberi pro appoſitis, † vt non proce
dat in iuramento: nam licet iuramentū ſoleat præſtari, tamen
ſi non ſit præſtitum, Notarius non debet apponere, ſingularis
hæc eſt doctrina Soc.in l.Gallus.§.idem credendum. col.3.ff.
de lib.& poſthu.quem refert & ſequitur Bellacōba in addit.
ad Iaſ.in l.vt liberis.ſub verſ item ex vlt.parte.C.de collat.

18 Scias tamē, quod vbi probatur clauſula inſolita, illam † in-
ducere ſuſpicionē ſimulationis actus, vt conſuluit Alb.in cōſ.
56.nu.23.& Dec.in conſ.399.nu.8 cauit gloſ.in l.1.C.de fid.
inſtrum.& iur.haſt.fiſcal.lib.10.Petraſancta ſing.77.clauſulæ
inſolitæ.nu.1 4.5.6.Aloiſ.de Alber.ſingul.143.clauſulæ inſoli-
tæ.Cæpol.in tract.de ſimul.contract.nu.48.& ſeq.Caſtrenſ.in
conſi.337.col.4.poſt nu.20.verſi.5.præſumitur.vol.1.Bald.in
c.quod veriſimile.nu.2.de præſumpt.& conſil.75.nu.2. vol.2.
& diximus in fin.in concluſ.Contractus ſimulatus ex clauſul.
inſolit.& in concluſione, Simulatio.

CONCLVSIO CCC.

ARGVMENTVM.

*Clauſula codicillaris, an præſumatur appoſita ex mente teſta-
toris.*

SVMMARIA.

1 *Clauſula codicillaris non præſumitur appoſita de voluntate teſtatoris, ſed ex ſtylo & capite Notariorum.*

2 *Clauſula codicillaris ex voluntate teſtatoris appoſita præſumitur, cum teſtamentū publice coram eo legatur.*

3 *Clauſula codicillaris non intelligitur ſcripta ex mente teſtatoris, quando eſt conſuetudo ſeu ſtylus illius Notarij, qui teſtamentum ſcripſit, apponere clauſulam codicillarem.*

4 *Clauſulam codicillarem appoſitam eſſe ex mente teſtatoris tunc præſumitur, quando eſt conſuetudo generalis Notariorum illam ſcribendi, quia videtur eſſe conſuetudo populi, & omnium teſtantium.*

5 *Clauſula codicillaris abſque dubio appoſita eſt de mente teſtatoris, quando teſtamē tum ſcriptum eſt manu ipſius.*

Clauſulā codicillarē nō præſumi appoſitā de volūtate te
1 ſtatoris, ſed † ex ſtylo & capite Notariorū, profitēdo ſcri
pſit Bar.in l.1.n.1 n.in fin.ff.de iur.codicill. & eū ſequutus eſt
Alex.in conſi.52.nu.27.vol.4.& reſpondit Barba.in conſ.43.
nu.31.& ſeq.col.8.vol.1.& in conſi.48.col.7.nu.11. & in cōſ.
58.col.7.nu.11.& ſeq.vol.1.& in conſi.16. circa princip.vol.
2 & in conſ 60.nu.8.& ſeq.vol.2.& id vna mente omnes ſen
ſere ſcribentes, teſtatus eſt Curt.iun.in conſi.t m.nu.11.quod
& placuit Calcan in conſi.27.nu.11.uerſi.& ad hoc adduco.
Idem reſpondit Bertrand.in conſi.170.ponitur in facto. nu.
6.vol.1.& in conſ.71.ex tenore.nu.7.vol.3. hoc etiam aſſeue-
rauit Soc.iun.in conſi.216.nu.21.vol.2.& decidit Gramma.in
deciſ.62,nu.21.in quo loco in hanc ſententiā omnium ſuiſſe
propenſam voluntatē diſſeruit. Id etiam protulit Soc.ſen.in
conſi.250.nu.8.vol.2.& in conſi.93.nu.27.vol.4.à quo non re
ceſſit Rub.Alex.in conſi.112 circa fin.verſ.& maxime.

Ab his totus eſt diuerſus Imol.in l.filio p̄terito.nu.21.in ſi.
2 ff.de iniuſt.irrit.fact.teſta.volens ibi † ex voluntate teſtatoris
clauſulā codicillarē præſumi appoſitā; cum teſtm̄ publice co-
ram eo legatur; cuius opinionē ſequutus eſt Alex. ſibi cōtrà-
rius in conſ.42.nu.7.vol.2.in conſi.1.nume.21.& ſeq.vol.5.in
cōſi.50.nu.8.vol.6.& in conſi.53.nu.11.vol.7.Idem ſenſit Bar
bat.in conſ.6.in fin.vol.2.& in c.quoad trāſlationē.nu.26.de
offic.deleg.& idē reſpōdit Ruin.in cōſi.25.n.24.vol.2. & ſcri
pſit Dec.in l.ſemper in ſtipulationib.poſt nu.11.verſi.ex præ
dictis infert.ff.de regul.iur.& in conſ.90.nu.20.vbi dicit, opi
nionem Bar.à cunctis ſcribentibus etiam reprobatam: & de
cōi cōtra Bar.atteſtatur ēt Grat.in conſi.21 .n.25.volum.2.
idē ſcriptum reliquit Gulielm.de Benedictis in repet.c. Ray
nut.in verb.in eodem teſtamento relinquens nu.48.de teſta.
& nouiſſime reſpondit Hier.Gabr.Eugub.conſ.113.nu. . vbi
communem ſcribentium eſſe ſententiam profitetur.

3 Hi † inter ſe diſſidentes auctores reconciliari poterunt, ſi
dicamus, ſententiam Bart.procedere, qn̄ eſſet cōſuetudo, ſeu
ſtylus illius tantum Notarij, qui ſcripſit teſtamentum, appo-
nere clauſulam codicillarem, quia tunc non intelligitur ſcri-
pta ex mēte ipſius teſtatoris; aliorum vero ſcribentiū contra
Bart. ſententia locum habere poteſt, quando extat gñalis con
ſuetudo Notariorum, vt ſcribāt clauſulam huiuſmodi codicil
larem: nam tunc, quia videtur etiam conſuetudo populi, &
4 omnium teſtantium, erit † præſumendum, teſtatorem mādaſ-
ſe, vt ea clauſulā apponeretur. Ita declarando ſcripſit Barbat.
in d c.quoad tranſlationem.nu.76.de offic.deleg.& in d.con
ſil.6.in fi.vol.3.

Declarābis tamen, vt ſñia Bartoli, & illorum, qui cum eo
ſentiunt, vera non ſit, quādo teſtamētum, in quo appoſita eſt
5 clauſula codicillaris, ſcriptū ſit manu ipſius teſtatoris, † quia
tunc

tunc clauſulam prædictam fuiſſe appoſitam de mente ipſius, dubium non videtur, vt conſulendo reſpondit Pariſ. in conſil. 60. nu. 57. vol. 2.

CONCLVSIO CCCI.

ARGVMENTVM.

Clauſula in contractibus appoſita, quo pacto probent.

SVMMARIA.

1 *Clauſulæ omnes in contractibus appoſitæ, præſumuntur appoſitæ, vt probent, & aliquid operentur.*
2 *Clauſula generalis excluſiua non probat excluſionē perſonarum priuilegiatarum.*
3 *Clauſula in principio ſeu præcedentibus poſita, nō probatur ex mente diſponentium in ſequentibus repetita.*
4 *Clauſula in præcedenti capitulo poſita, non cenſetur repetita in ſequenti, in his, quæ pertinent ad facti narrationem.*
5 *Clauſulam in principio poſitam referri ad ſequentia regula eſt.*

CLauſulas omnes in contractib. appoſitas, præſumi appo-
1 ſitas, vt † probent, & aliquid operentur, optime docuit Bald. in rub. C. de contrah. emp. 9. q. in c. ſi Papa. circa med. de priuil. nu. 6. l. ſi quando. ff. de leg. 1. Barbat. conſ. 18. clemētiſſimum Deum. col. 6 circa fi. ver. ideo idem Bal. vol. 4.
2 Clauſula generalis excluſiua† non probat excluſionē perſonarum priuilegiatarū, ita tradidit Card. in clem. 1. §. nonulli. de exceſ. præla. & docuit Bar. in l. decurionib. vbi Imp. Valēt. id ſciuit C. de ſilēt. li. 12. Decurionib. & ſilentiarijs, inquit Imper. etiāſi ad ſuperiorē gradū ſucceſſu meliore tranſcendunt, oīa priuilegia, quæ iam dudū Diuorum principū iudicio meruerunt, legis iſtius præceptione nouerint eſſe firmata, non præiudicatura quacunque generalitate pragmatica. & idem voluit Bar. in 1. col. pen. nu. 26. verſ. vnde quæritur. C. de ſur. & Bal. conſ. 67. ſuper hoc puncto.
Quemadmodum clauſula in principio ſeu præcedentibus
3 poſita, non†ideo probatur ex mente diſponentiū repetita in ſequētibus, niſi clare id dicatur, quod placuit Bar. in l. 1. ff. de pac. dotal. & idē Bar. in l. in actionib. ff. de his qui not. infa. dicit, clauſulā in præcedenti capitulo poſitā, non cenſeri repeti
4 tam in ſequēti in his, †quæ pertinent ad facti narrationē, ſecus quoad iuris diſpoſitionem, atq; idem Bart. poſt gloſ. in l. tranſigere. in vlt. col. in princ. nu. 20. verſ ex hac gl. C. de trāſac. limitat & declarat præcedentē concluſionem, dicens, in diſpoſitione legali dicta in præcedentib. nō cenſeri repetita in ſequentibus, cū regula alias ſit, vt clauſula in principio po
5 ſita, referatur †ad ſequētia, vt innoit Vlpiani tāſum in l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initiū. ff. de eden. & ſenſere Bart. & cæteri Dd. in l. talis ſcriptura. §. ſi. ff. de leg. 1. & in l. 1. per Bart. C. de libe. præt. Dd. poſt gl. in c. ſecūdo requiris. de appel. & Dd. in l. 3. §. filius. de lib. & poſth. plene per Spec. tit. de inſtru. edi. §. nunc aiit. on. 8. verſ. & nota quod. & in tit de diſput. & alleg. §. poſt hæc. verſ. vltimo, Pau. de Ca. conſ. 455. nu. 5. & Roman. conſ. 110. & cōſ. 19. notatur plene in apoſt. ad Guliel. de Cu. in l. ſi idem cum eodem. in prin. de iurii. om. iud. & ibi Bart. in glo. in verb. eorum ſententia.
Verum circa hāc clauſulā conſulas Bar. in l. prætor air. ff. vi bo. rap. & in l. ralis ſcriptura. ff. de leg. 1. & præcipue cōtextū ſiog. in c. Eccleſia veſtra. il 2. & Abb. nu. 5. ibi. ext. de elect. Et hæc hactenus de clauſulis, quod ſi ſingulatim clauſularū concluſiones hic perſequi vellem, rerum argumenta in infinitū (à quo quam qui maxime abhorremus) proferre id profecto eſſet. His paucis igitur in præſentia contenti ſimus. Nec deeruot, qui ad nauſeam vſq; hæc ſuppeditabunt. Adeat, qui volet, Ceſſum, Hugonem Cabilinenſem, qui tractatum clauſularum exactiſſime proſequutus eſt.

CONCLVSIO CCCII.

ARGVMENTVM.

Clericatus an probetur, eo quod quis incedit in habitu tonſurato.

SVMMARIA.

1 *Clericus nemo probatur ex eo, quod incedat in habitu & tonſura clericali.*
2 *Clericum ſe aſſerens, docere debet de titulo, vt obtinere poſſit beneficium, ac declinare iudicem ſecularem.*
3 *Clericatus ſufficienter per ſolum habitum probatur, quando ex huiuſmodi probatione non emergeret graue præiudicium.*
4 *Clericatus non probatur ex habitu & tonſura, quando agitur de commodo ipſius aſſerentis ſe clericum, ſecus vt ibid.*
5 *Clericus læſus probare debet ſe clericum, & docere de clericatu ad hoc, vt qui ipſum percuſſerit, in pœnam incidat, cap. ſi quis ſuadente.*
6 *Clericus & clericatus probatur ex ſola poſſeſſione habitus & clericalis tonſuræ.*
7 *Clericus ex poſſeſſione clericalis habitus debet à iudice haberi pro vero clerico.*
8 *Clericus præſumitur profanus, cum non induat ſacerdotis veſtes, neque tonſura inſignitus incedat.*
9 *Signum & ſignatum ſub eandem rationem cadunt.*
10 *Clericus ex poſſeſſione habitus præſumitur, quoad fori priuilegium, non tamen quoad beneficium obtinendum.*
11 *Clericum ſe eſſe probare debet impetrans beneficium, alioqui non obtinebit.*
12 *Clericus ſtante probatione præſumptiua emergente ex poſſeſſione habitus, nō debet probare, ſe clericum electum, ſed qui hoc negauerit, probare tenetur.*
13 *Quilibet noſcitur laicus, niſi clericum ſe probet.*
14 *Natura non trans artem: ſed diſponit ad artem.*
15 *Clericatum plene docere debet vltramontanus & tranſalpinus.*
16 *Clericus, qui eſt in poſſeſſione clericatus, ſi eſt poſſeſſor beneficij, clericus præſumitur*
17 *Exiſtens in poſſeſſione, poſſeſſionem probare debet, & tolerantiam antiqui temporis 30 annorum.*
18 *Clericus illegitimus vltra poſſeſſionem habitus clericalis, probare debet ſuum clericatum per literas, & non per communem exiſtimationem, & ſibi gratiam factam, vel legibus ſolutum fuiſſe.*
19 *Clericus licet illegitimus & non diſpenſatus quoad poſſeſſionem, ſeu quaſi beneficij, & clericatus manu tenendus eſt in ſtatu, in quo reperitur.*
20 *Clericus illegitimus ſi captus ſit pro criminali cauſa à foro ſeculari, remittendus eſt ad ſuum iudicem eccleſiaſticum.*
21 *Character ex collatione ordinum imprimitur etiam illegitimo, licet executio ipſius ſuſpendatur.*
22 *Clericatus de rigore iuris non præſumitur ex poſſeſſione habitus.*
23 *Præſumptio clericatus ex poſſeſſione non ſufficit ad adiudicandum beneficium, niſi verus titulus probetur.*
24 *Clericus ſi diu fuerit in poſſeſſione clericatus, de æquitate clericus præſumitur.*
25 *Pro poſſeſſore ſemper præſumitur, niſi contrarium probetur.*

1 CLericum neminem probari ex eo, quod incedat †in habitu & tonſura clericali, niſi probetur de titulo, tradidit Angel. quem ſequitur Alexan. in l. ſi prius. ff. de nou. ope. nunciat. nu. 38. Quocirca ſi quis dixerit ſe clericum, licet ſit in habitu & tonſura, non obtinebit beneficium, tanquam clericus,
2 nec declinare poterit iudicem ſecularem, † niſi doceat de titulo 1. clericatu. Ita cautum eſt in c. ſi iudex laicus. & ibi glo. in verb. clericali. de ſent. excommu. in 6. Alciat. voluit in tracta. de præſump. præſump. 4. num. 2. reg. 2. gloſ. docuit in cap. presbyteri. 68. diſtinct. Domin. de ſancto Geminiano meminit in c. ſi iudex. §. fin. de ſent. excom. in 6. decidit Boer. deciſ 171. nu. 12. cum ſeq. Tiraq. ſcripſit in tract. præſcri. verſ. per decem annos. gloſ. 4. §. 1. ver. 17. huc pertinet.
Primo loco limitabis, prædictam concluſionem non proce
3 dere, quando † ex huiuſmodi probatione non emergeret graue præiudicium, quia tunc ſufficeret probari clericatū per ſolum habitum. Sic Alciat. nos monuit d. tract. de præſump. d. regul. 2. præſump. 4. in fin. exempli gratia, cum ſumus in præparatorijs iudiciorum. Et hunc in modum accipiendum eſt cap. ſi iudex. de ſenten. excommun. in 6. & declarat Bald. in l. non ignorat. in 2. colum. num. 10. C. qui accuſar. non poſſ. nec hinc longe diſtat contex. in cap. ſi eos. de conſecra. diſtinct. 4. Quamobrem ſi ita accipies & intelliges opinionem Baldi in procem. Decret. in princ. num. 40. recte, vt mihi quidem videtur, intelliges.
Secundo loco limitare poteris concluſionem, vt locum ſibi
4 non vendicet, quando † agitur de commodo ipſius aſſerentis, ſe clericum, quia tunc non ſufficit præſens ſtatus, id eſt, habitus & tonſura, abſque probatione tituli, ſecus vero ſi agere tur de commodo aliorum, & id præſertim ſi verſatur publica vtilitas. Ita dixit Alex. in l. ſi prius. nu. 38. ff. de nou. oper. nunciat. & Angel. ibidem id etiam confirmare videtur, l. Barbarius. ff. de offic. prætor. & l. 1. C. de teſta. l. 2. C. de ſentēt. & hoc in primis, ſi agatur publica vtilitas, vt dictum eſt per Alexan. ibidem.
Sublimita, vt imo etiam proſit alijs, etiāſi non verſetur vtilitas publica, veluti ſi agatur de vitanda pœna, vt ſi qs percuſ-
5 ſerit clericū incedendo in habitu clericali, nam tunc licet nō verſetur vtilitas publica, tū†non ſufficit habitus, vt percutiēs in pœnā incidat c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. ſed opus eſt, vt clericus læſus probet ſe clericū, & doceat de clericatu, vt Alex. tradidit in d. l. ſi prius d. nume. 38. vbi ad id adducit Litem apud. §. ſi quis virginem. ff. de iniur. l. ſi ignotans. ff. loca. & idem

idem reſpondit Alex.in conſi.8.incip. videtur ſuper pruno, poſt nu.a.verſi.quidam enim intelligunt.lib.1.

4 Huic concluſioni contrariam plurimi ſunt ſequuti ſententiā,hoc eſt.clericum atque clericatum probari ex ſola poſſeſ
6 ſione habitus,& †clericalis tonſuræ, donec contrariū probetur,vt ſcriptum fuit à Petr.Anch.& Franc.in cap.ſi iudex.col. 3.de ſent.excommunicat.in 6.& in c.ſi ſorte.in verb.ſentētię. & ibi Philipp.Franc.de elect.lib.6. & idē voluit Ioan.Andr. quem ſequitur ibi Bald.in c.dudum.1.nu.5.de elect.ſic etiam obſeruauit Innoc.in c.ſuper his.circa fin.magnæ gloſſ.poſt n. 10.verſ.ſed quid dices,ſi excipiantur.de accuſat. & in c.innotuit.de eo qui furtiu.ord.ſuſc.latiſſime Tho.Gramm.deciſ. 81.nu.16.verſ.& tamen ſolum poſſeſſio.Innocentium ſequutus eſt Bal.in proęmio decret.verb.Gregorius.nu.23. vbi aſ-
7 ſerit,ex†huiuſmodi poſſeſſione clericalis habitus debere à iudice haberi pro vero clerico.Sic animaduertit idem Bald.in l.ſi qua per calumniā poſt nu.2.verſi.ſed tu dic.C.de epiſcop. & cleric.Arch.diac.in c.ſi quis ſuadente.17.q.4.atq; protulit idē Archidiac.in c.contra morē.100.diſt. Primus vero cū nō induat ſacerdotis veſtes,neque tonſura inſignitus incedat,
8 præſumitur non clericus,ſed†profanus,non quod habitus in cauſa ſit,vt quis ſit,vel fiat ſacerdos,ſed quod ſit nota quędā eorū,quæ id conſequuntur,vt tradidit Andreas Gail.in prac. obſeruat.obſeruat.118.nu.4.li.2.quod quidem eſt argumētū à ſolitis,& quæ rē comitantur,c.non eſt facile.11. diſt. Porro
9 ſignū & †ſignatum ſub eandem rationē cadunt,l.ſtigmata.C. de fabric.lib.11.Vnde vulgo ſolet illud iactari,cū pro eo haberi,qualis indutus incedat,c.in audientia.de ſentent. excōmun.Si igitur quis in habitu clericali non inueniatur, nō præſumetur clericus.His ea conueniunt, quæ dicta ſunt ſupra, in concluſ Capellania honoris.lector illuc te reijcio.

Primum omnium poſtremum enunciatum ſic limitabis, vt
10 tū procedat,quoad fori priuilegium,non† tamen quoad beneficium obtinendum,niſi per literas doceatur,vt ſæpius ſupra dictū eſt,& meminere Nicol.Boer.in d.ſua deciſion.171. nu 13.& Gramm.d.deciſ.81.d.nu.16. Nā impetrans benefi-
11 cij ,cogitur probare proculdubio, ſe † eſſe clericum alioqui non obtinebit, vt voluit Ioan.And.in d.c.ſi iudex laicus. de ſentent.excōicar.in 6. & ibidem Franc.cū multis alijs allatis per dictū Boerū in d.ſua deciſ.171.nu.12.& 13.& idē tenſit Cardinal Zabarell.in reperit.c. perpendimus.col.8 verſic.vt autē præmiſſorum plenā notitiā habeamus.de ſentent.excōmunicat. atque etiam profitendo ſcripſit Lucas de Penna in l.1.in 25.præſumptione.C.de quæſtn.li.12. per ea, quæ fuere obſeruata in cap.presbyteri.68.diſt.cui ſententiæ conſulenco ſubſcripſit Domin.de ſancto Geminian.in cōſ.91.in 1.qō. & ſcripſit Philipp.Dec.in conſi.125.col.2.in medio, nume.5. verſi.ſecus eſt in caſu noſtro.Barbar.protulit in capit.quoniā contra.col.12.nu.45.de probat.

In alia omnia ire videtur Innoc.in cap.ſuper his. poſt nu. 10.verſi.ſed quid dices ſi.de accuſat.aſſerens,ſi obijciatur cōtra electū,non eſſe clericū electū,ſtante dicta probatione,prę
12 ſumptiue emergēte ex tali poſſeſſione, † nō debere probare ſe clericū,poſtquam ei obiectum eſt,ſed negatiuam probare debere, qui obijcit, vt ſancitū eſt in c.1.& in cap. vt circa. de elect.lib.6.Philipp.Franc.poſt Io.And.aſſerit in d.cap.ſi ſorte. & Panormitan.in cap.ſio.poſt nu.7.verſic.in hac autē extrinſeca de præſumpt.

Prior tamē ſententia propius ad veritatē accedere videtur, idque ratione naturali permoti,nam quilibet naſcitur laicus,
13 niſi †clericum ſe probet,vt dicit Ioan.And. in regul. ſcienti. col.pen.poſt princip.de regul.iur. in Mercurial. ad id affert contex.in cap.ſeguin.2.q.1.& ipſum ſequitur Lucas de Pēna in l.quicunque. in 62.præſumpt. C.de apoch pub.lib.10.& Aufret.in repetit.clemēt.1.de offic.ordinar.col.1.n.5.& Bal. in d c.fin.col.2.nu.4.verſ.ſed quæro,nunquid præſumatur qs clericus de præſumpt.quia eſſe clericū,non ineſt à natura,ſicut nec eſſe cerdonē,vel exercitatum, aut in ſcientijs verſa-
14 tū.Natura† .n.non creat artē,ſed diſponit ad artē, vt colligere eſt ex Valentis reſpōſo in l.Stichus.ff.de legat.3. & ex c.ex ſtu. js.de præſumpt.& reſpōdit Alber.Bruo.10 conſ.38.col.3. verſi.n. obſtat,ſi dicatur,quod ipſe dominus donās eſſet clericus.idē tenet Bal.in l.Macedoniani.poſt n.2. C.ad Maced.

Quod vero ſuperiori loco traditū eſt, clericatum probari ex ſola poſſeſſione habitus,& clericalis tonſuræ, procedere quo ad fori priuilegium,ſic velim intelligas, vt hodie verum ſit ex ſacroſancti Tridentini Cōcilij decreto,modo alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruiat,& illi ſit aſcriptus; vel in Seminario clericorum,aut in aliqua ſchola,vel vniuerſitate,Epiſcopi iuſſu, quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos verſetur,vt ſancitum eſt in eodem Concilio Tridentino, ſeſſio.23.reformat.ſacram.ordin.c.6. & ita in praxi obſeruatur,prout nos multoties habuimus in facto.

Secundo limita iuxta ſententiam Ioan.Galli in arreſtis tęlati à Nicol.Boer.in d.deciſ.171.nu.13.ideſt, clericalis habitus poſſeſſionem ſufficere, vt procedat, quando eſt eiuſdem
15 prouinciæ,vt regnicola Italus,&c.ſecus† vero ſi eſſet vltramontanus & tranſalpinus,quia tunc de clericatu plene debeter doccre:& ita decidit in terminis Grammat.deciſ.81.poſt nu.16.quem videas.

Tertio limita,vt locum ſibi vendicet,ſi talis aſſertus cleri-
16 cus, q ſit in poſſeſſione clericatus, eſſet poſſeſſor† beneficij, aliter.n.dicendum eſſet,ſi non eſſet poſſeſſor, vt D.de Rot.in deciſ.312.alias 13.nota,quod clericus exiſtens.tit.de proba. in antiq.vbi teſtantur,Ioannē Mon. & Archidiac. ita ſentire in d.c.ſi laicus.& id diremit Bellamer.in deciſ.612.alias 611. actor admiſſus.verſi.ſed ſi eſſet reus.de probationib.& idem Domin.de ſancto Geminiano conſultus reſpondit in cōſi.91. & ſequitur Boer.d.decę.171.nu 13.qui omnes in hanc deſcendunt ſententiam,hunc, qui ſit in poſſeſſione, debere probare
17 poſſeſſionem † & tolerātiam antiqui temporis triginta annorum,ſi credimus Innoc.in cap.ſuper his. de accuſat. quos etiam ſequitur Grammat.d deciſ.81.nu.16.circa finem.

Quarto loco limitabis,nō procedere in clerico illegitimo, quia illegitimus, præterquam quod ſit in poſſeſſione habitus
18 clericalis & tonſuræ,debet† etiā probare,ſibi gratiā factam, vel legibus ſolutum fuiſſe,& ſuum clericatum probare per literas,& nō per communem exiſtimationem ſolum,vt dixere Domini de Rota in vna Hiſpalen.canonicatus, coram Dño Io.Paulo Tholomeo,vt ipſe teſtatus eſt in ſuis recollectis deciſionum,deciſ.25.incip.illegitimo nō ſufficit.de probation.

Illud tamen velim ſic intelligas,vt verum ſit, quoad iudicium proprietatis,ſcilicet validitatis,vel inualidatis clerica-
19 tus,& collationis beneficij,ſecus†vero quoad poſſeſſionem, ſeu quaſi beneficij & clericatus,qui tunc licet ſit illegitimus, & non diſpenſatus,tamen manu tenendus eſt in ſtatu,in quo reperitur,per context.in c.ſi laicus.de ſentent.excōmunicat. 106.vbi Anchar.in 3.notab & pie ac docte declarat D.Vincent.de Fran.regius conſiliarius in ſua deciſ.189.per tot.Vn-
20 de conſequitur,vt ſi quis illegitimus†ſit captus procriminali cauſa à foro ſeculari,ſit remittendus ad ſuum iudicem eccleſiaſticum,tum quia hæc ſit parui & leuis præiudicij, teſte Grammat.in deciſ 81.tum etiam,quia negari nō poteſt, quin ex collatione ordinum imprimatur character etiam illegiti-
21 mo,† licet executio ipſius ſuſpendatur,per text.in c.filij.56. diſt.vbi Domin.& Præpoſit.de quibus meminit, & eos ſequitur Diaz.in ſua pract.crim.in verb.illegitimi.in fin.ver.quod & proſequitur late D.Vincent.in d.deciſ.189.nu.4.& ſeq.

22 Quinto loco limitare poteris,vt ſibi locū nō vendicet† de rigore iuris,vt loquutus eſt Io.And.in c.in literis. de ſent.excommunicat.in 6.& voluere Domini Rot.deciſ.264. alias 8. nota,quod talis eſt opinio Rotæ.titul.de cauſ.poſſeſſ.& propriet.in antiquis. Etenim licet poſſeſſio clericatus ſine alia probatione tituli inducat præſumptionem, vt tradidit gloſſ. magna,c.ſuper his.de accuſat. tamen in beneficialibus talis
23 præſumptio non ſatis eſt †ad adiudicandum beneficium,niſi verus titulus probaretur,vt c.1.de re iud.lib.6.quod quidem obſeruauit Innoc.in cap.illud.nu.3.de præſumpt.vt per Rot. deciſ.8.de cauſ.poſſeſſ.& propriet.alias 264.in antiquis.

Veruntamen ſecus eſſet de æquitate, quia ſecundum eam
24 ſemper cōueuit obſeruari,†preſertim ſi aſſertus clericus diu fuerit in poſſeſsione clericatus,arg.l.3.ff. ad Macedon.l.Barbarius.ff.de offic.prætor.& d.deciſ.8.alias 264.

Sublimita,vt illud procedat etiam ex ſummo iure, ſaltem
25 ad tuendum clericum aſſertum in poſſeſſione,quia † ſemper præſumitur pro poſſeſſore,niſi contrarium probetur, vt animaduerſum fuit in cap.ex inſinuatione.de procurat. quibus haud dubie reſpondent ea,quæ obſeruauit Archidiac.in cap. 2.de confeſſ.lib.6.& refert Rota d.deciſ.8. de cauſ.poſſeſſ.& propriet.alias deciſ.264.in antiquis.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO CCCIII.

ARGVMENTVM.

Clericatus per quot teſtes probari poſſit.

SVMMARIA.

1 *Clericatus per duos teſtes, qui actui interfuerint, probari poteſt, ſi literæ amiſſæ ſint.*
2 *Probatio per duos teſtes legitima dicitur.*
3 *Clericatus per duos teſtes probari poteſt, quando non agitur de materia obiectiua, vel quando probare intendens non patitur defectum natalium.*
4 *Clericatus etiam per vnum teſtem probari poteſt, quando tractatur de nemini præiudicium afferendo.*
5 *Clericatus probatio per duos teſtes fieri debet, quando lis eſt in iudicio ſuper aliquo præiudicio.*
6 *Presbyter non poteſt ſe talem probare per literas.*
7 *Clericalis tonſura probatur per vnum teſtem.*
8 *Scriptura non eſt de ſubſtantia actus, nec regulariter alterius contractus.*
9 *Clericatus de iure ciuili non poteſt probari, niſi per ſcripturam.*
10 *Conſtitutio Imperatorum, vt clerici & monachi, qui ad almam vrbem proficiſcuntur, literis Epiſcopi, quorumlibet eorum muniti ſint, vt pro clericis & monachis habeantur.*
11 *Clericatus probatur per teſtes, maxime quando dicitur ſcripturam amiſſam eſſe.*

1 CLericatũ probari poſſe per duos teſtes, qui † actui inter-
fuerint, ſi literæ clericatus amiſſæ ſint, ſancitum eſt, in c.
2.& c.3. extr. de cler. pereg. Alex. conſuluit conſ.107.nu.7.vol.
7.& tradidit Bal.nu.4.verſi.iſta gl.in c.licet.1.de teſtib.& ibi
Fel.in fi.verbis.Gui.Pap.ſenſit in q.474.& Matt.de Affl.voluit
in conſtit.Neap.in li.1.rub.tertia conſtit.de Apoſt.nu.15.vbi
2 ait huiuſcemodi † probationẽ per duos teſtes dici legitimã:
idem præterea dicit gl.in auth.quib.mod.nat.leg.effic.§.quo-
niam.in verb.legitimis idem tenent Cy.& Alb.in l.ſi qua per
calumniam, & ibi Bal.C.de epiſ.& cler.

Amplia primo, vt probari poſſit ẽt per vnũ teſtẽ, vt ait Affl.
loco ſupra citato.& facit tex.in c.cum itaq;, de conſecr.diſ.4.
gl.fi.in c.licet vniuerſis.de teſt.gl.in c.nup.in ver. niſi iuratus.
de teſtib.& atteſtat Bal.in d c.licet vniuerſis.n.4.ext. de teſt.
tenuerunt Dom.de Rot.vt p Guidobo.dec.133.ibi, tñ id pro-
3 cedere ſcribit.qñ non agitur de materia obiectiua, vel † qñ is,
qui quærit probare clericatũ, nõ patitur defectum natalis. Pe-
traſancta.ſing.49.incip.nota regulã.nu.3.Iaſ.in repet.l. admo
nendi.nu.198.de iureiur.vbi illam reddit rationem, quia iſte
actus ex ſui natura principaliter nõ p̃iudicat, & in l.reſcr. nu.
7.C.de precib Imp.offer.Hypp.in l.1.§.idem Cornelio.nu.7.
ff.de q̃ſt.Fel.in c.licet vniuerſis.in fi.ver.de teſtib.Caſſ.in con
ſuet.Burg.ſol.72.col.1.Gui.Pap.d.dec.474.Iaſ.cõſ.150. iuridi
ca.in prin.vol.4. ſequitur Rebuſ.in tract.nomin.q.14.num.55.
4 Intellige illud tñ procedere, qñ † tractaretur, vt nemini prę-
iudicium afferatur, & extra iudicium, vt celebrare poſſet, vel
alia ſacra exercere, ſiue aliquod aliud ſimile non pręiudiciale
tertio probare per vnum teſtem, ſe eſſe clericũ. Secus vero in
iudicio, vt quando ſit lis ſuper aliquo beneficio, quia tunc ſal
5 tẽ per duos teſtes † probatio fieri debet, & per Rebuff.in tra-
ctat.de nomin d.q.14.nu.32.quod ſi fuerit presbyter, non po
tuit ſe talem probare, niſi per literas, quia ſemper ſolet de eo
6 fieri ſcriptura, niſi † probaretur impedimentũ, quare illa ſcri-
ptura tunc haberi non poſſit, vt per Mil.in reper.in verb.pro-
batio capellanatus, quem ſequitur Rebuff vbi ſupra.

Valeret tamen probatio, ſi inſtrumentum ordinum diceret,
Epiſcopum vltramontanũ, quem vocant portatilem, de licen
tia & mãdato Epiſcopi illi ordines cõtuliſſe, quia potuit tunc
in actu ordinum interueniſſe, maxime ſi ſigillatæ ſũt literę ſi-
gillo Epiſcopi.Card.in c.Alberic.de teſtib.Fel.in c. ſicut, col.
12.de re iud.ſequitur Rebuff.loco ſupra citato, vbi etiam ſcri-
bit, quod de anno 1414. d e 27. Martij fuit remiſſus quidam
Ambroſius Mabriſet.tanquã clericus ad Epiſcopum Pariſien-
ſem, licet non oſtendiſſet literas tonſuræ, ſed per informatio-
nem & teſtes de illa apparebat.

7 Sed tñ animaduertendum eſt, Dd. qui † vnum teſtem ſuffi-
cere aſſerũt, loqui de clericali tonſura, vt Bal.docuit in d.c.li-
cet vniuerſis.& Gherard.de Petraſancta.in ſing.49.& Boer.in
8 in dec.171.nu.24.cuius rei illa videtur ratio, quia † ſcriptura
non eſt de ſubſtãtia illius actus, prout nec regulariter alterius
contractus, verum ad hanc materiam Ripam conſulas in cap.
decernimus.nu.4.de iud.vbi id vberrime explicat, atque Fel.
in c.cum cauſam, de teſtib.

Limita, vt prædicta concluſio non procedat de iure ciuili,
9 quia † illo iure non poteſt probari clericatus, niſi per ſcriptu-
ram, ita conſtituere Imper.Teodoſ.& Valen.in l. ſi qua per ca
lumniam.C.de epiſc.& cler Prętereа, inquiunt Imp.iubemus.
vt omnes clerici, atq; monachi, qui de ſuis ciuitatibus ad hãc
almam vrbem eccleſiaſtici negotij, vel religionis cauſa, profi-
ciſcuntur, literis Epiſcopi, cui vnuſquiſque eorum iter facien-
10 tes, obſequitur, † muniti adueniant, ſcituri, quod ſi citra hanc
fiduciam acceſſerint, ſibimet imputabunt, quod non clerici,
vel monachi eſſe putabuntur.vbi Iac.de Butr.in c. legum.2.q.
1.tradit late Rebuff.in pract.ſua benefic.tit de forma.lite.tõſ.
nu.22.& 24.Gui Pap.q.582.incip. reperitur inſtrumentum pu
blicum.nu.2.verſ item cum aliquis dicit ſe fore clericũ. Caſſ.
de conſuet.Burg.tit.des iuſtices & droict.§ 6.vol.7.nu 12.Di
dac.Couar.pract.q.c.33.n. 3. & hoc ordinario iure procedit.
Ea autem, quę à nobis ſuperius allata ſunt, procedunt de iure
canonico, vt tradidere Petr.Bal.Cyn.& Salyc.in d.l.ſi qua per
calumniam.quo iure per teſtes clericatum probari, ſancitum
eſt in c.2.& c.3.de cler, peregr.atque ita decidit Nicol. Boet.
d.deciſ.171.nu.23 & 24.& reſpõdit Alex.in d.conſi.107.nu.
11 7.volu.7.tum maxime, † quando dicitur, ſcripturam amiſſam
eſſe, vt ſupra dictum eſt, ſic Rebuff in ſua pract.benefic. tit.de
literis tonſurę.nu.23.arg.l.teſtium.in fin ff.de teſtib.Huc ſpe-
ctant ea, quæ tradidit Iaſ.in repet.l.admonendi.nu.186. verſ.
vnus tamẽ caſus.de iureiur.Gui.Pap.in dec.474 incip. de ma
teria priuilegij clericalis.vbi adducit notatu digna in hac ma
teria, l.ſolemnibus.C.de fid.inſtr.id etiam voluit Did.Couar.
pract.quæſt.c.13.num.3. nam hoc caſu per teſtes probari po-
teſt, vt dictum eſt, per quoddam ſubſidium.

CONCLVSIO CCCIIII.

ARGVMENTVM.

Clericatus ex diuturna poſſeſſione an probetur.

SVMMARIA.

1 *Clericatus probatur ex diuturna poſſeſſione.*
2 *Teſtes producti in depoſitione antiquæ poſſeſſionis clericatus quid deponere debeant.*
3 *Clericum quem non eſſe aſſerens, probare debet.*
4 *Prælatus, vel alius, vbi fuit longo tempore in poſſeſſione, non poteſt admitti contra eum exceptio defectus tituli.*
5 *Tolerantia longi temporis probari debet in probando ordinem.*
6 *Clericatum auctoris ſui probabit, qui probauerit, ipſum fuiſſe per triennium pro clerico habitum.*
7 *Succeſſor non arctatur probare titulum anteceſſoris, neque diſpenſationem.*
8 *Clericatus probatur ex diuturna poſſeſſione ad hoc, vt quis in eius poſſeſſione manuteneatur.*
9 *Legitimus quis non præſumitur, quantum ad hoc, vt adiudicetur beneficium, niſi ſe legitimum probet.*
10 *Clericatus poſſeſſio ſi deducta eſt, leuat onere probandi.*
11 *Præſumptio ſemper debet allegari.*
12 *Pro clericatu ex tempore non præſumitur, quando non eſt probata, neque deducta poſſeſſio.*
13 *Clericatus non probatur ex diuturna poſſeſſione celebrandi Miſſas.*
14 *Literæ ſacerdotis non ſufficiunt in probatione ordinum, ſed aliæ literæ oſtendi debent.*
15 *Titulus non præſumitur ex lapſu temporis antiquiſſimi, quando producitur titulus expreſſus, qui ſit nullus, nec validus.*
16 *Qui vult conſequens, vult & antecedens.*
17 *Collatio ordinaria pendet à ſola voluntate ordinantis, niſi præcedãt requiſita iuris.*
18 *Præſumptio eſt pro ſuſceptione ordinum inferiorum ſi interceſſerit decennium.*
19 *Clericus quando eſt actor, vt ſibi adiudicetur beneficium, non ſufficit ei diuturna clericatus, poſſeſſio, ſed docere debet de clericatu per ſcripturam, aut teſtes in ſubſidium.*
20 *Clericatus omnino per ſcripturam, vel per teſtes probari debet, ſi clericus ad beneficium admitti velit. Sub amplia, vt ibid.*
21 *Clericatus defectum opponens, probare cogitur.*
22 *Nominatio ſummi Pontificis non eſt valida probatio pro clericatu, ſi vendicando beneficium quis aſſerit ſe clericum.*

1 CLericatus præterea probatur ex † diuturna poſſeſſione,
vt cum quis diu deſeruierit in beneficio tanquam pro-
motus, vt ſi Miſſas celebrauerit, vel Enãgelium decantauerit,
vt fuit obſeruatum in c.illud.de præſump.& cauit Pau.de Ca-
ſtr.in conſ.202.in cauſa confinium.nu.3.lib.1. & huic ſenten-
tię congruit, quod notat Dec.in d.conſ.135.nu.1.& conſ.152.
2 Ad id tamen animũ aduertas, ſi † teſtes producantur in de-
poſitione huius antiquæ poſſeſſionis nõ ſufficere, vt ſimplici-
ter deponãt, iſtiuſmodi ſacerdotẽ Miſſas celebraſſe, ſed requiri-
tur, vt deponãt de tẽporis diuturnitate, id eſt, diu Miſſas cele-
braſſe,

Digitized by Google

braſſe,vt conſultus reſpondit Aymo Crau.conſ.134.num.41.
cum aliquot ſeq.& coοſ.39.ou.5.& idem Crau.de antiq. tẽp.
in 3.par.verſ.vidimus in genere.fol.127.nu.30.& ſeq.
3 Præterea obſerues conditionẽ vſque eo procedere,vt † aſ-
ſerenti quẽ clericum non eſſe,iocumbat onus probandi illud,
quod dictũ eſt,firmo manente,diu ipſom in ſacerdotio deſer-
uiſſe.Ita iſtud diremere DD.de Rota io deciſ.4. alias 84.nota
vbi cootra aliquem excipitor.tit. de prob.in antiq. ſic ẽt Feli.
nu.19.& Innoc.in c.ſuper his.de accuſ.col.4.poſt nu.10.verſ.
ſed quid dices,ſi excipiatur,non eſt ſubdiaconus.& idem In-
noc.in princ.in c.innotuit.& ibi quoque Hoſt.Anchar. Panor.
nu.6.verſ.ex gl.extr.de eo qui ordin.fur.ſuſc. quorum ſenten-
tiæ ſubſcripſit Rom in l.in illa.no.3.& 4.la 1 ff. de verb.oblig.
com multis alijs collectis à Tiraq.in tract. præſcr. §.1. per de-
cem annos.gl.4.verſ.17.& ijdem DD.de Rot.in dec.264.alias
4.de cauſ.poſſeſ.& propriet.Nota,quod talis eſt opinio,in an
tiq.Panor.in c.fraternitati.de cler.non reſiden.nu.4.Anto. de
Butr.in c.inter quatuor.de cler.peregr.& in c.peruenit.de em
pt.& vendit.His quoque adſtipulatur, quod voluit Abb. in c.
4 nihil.col.fin.de elect.dicens, vt vbi † prælatus vel alius fuerit
loogo tempore in poſſeſſione, non poſſit admitti contra eum
exceptio defectus tituli,& ita debet intelligi Rot.in dec.331.
nota cum poſt.alias 6.de except. in antiqu. qui refert dictum
Compoſtel.in d.c.oihil. de elect.vt procedat ſcilicet,quando
prælatus fuit longo tempore in poſſeſſione, vt tunc noo ad-
mittatur contra eum exceptio defectus tituli. Idem admittit
Fel.in c.1.de lit.conteſt.& in c.illud.col.3.de præſump.Gemi.
5 conſ.91.pręmitto,quod poſſeſſori.dum voluit,in † probando
ordinem requirit,vt probetur tolerãtia longi temporis. Idem
Fel.in c.ſuper his.col.pen.de accuſ.poſt Inno.ibi.Dec.in con-
ſil.118.viſo inſtrumento.vol.2.late Iaſ. vbi multa cumulat in l.
ſciendum.col.8.in 4.limita.principali.C.qui admitti.& plura
etiam alleg.Fel.in c.Albericus.col.2.de teſtib.
Amplia ex mente DD.de Rota,vt ad probandũ clericatum
6 ſui auctoris,ſufficiat † probare,auctorem fuiſſe per triennium
pro clerico habitum,ſic diremere DD.Rotæ in deciſ.2. de fil.
presbyt.nu.7.8.in nou.incip.voluerunt DD.quod opinio.
7 Sub amplia,vt nec arctetur ſucceſſor † probare titulum an-
teceſſoris, neque diſpenſationem, ſi ageretur de ſubreptione
diſpenſationis factæ cum anteceſſore. Rot.d.deciſ.2. d. nu.8.
& Anchar.conſ.409.
Primo limita prædictam concluſionem,vt procedat, quan-
8 tũ ad id,vt † quis manu teneatur in poſſeſſione ſui clericatus,
non autem ad iudicandum clericatum,& ratione eius benefi-
cium poſſeſſum.Ita decidit Rora dec.4.de cauſ.poſſeſ.& pro-
priet.alias 264.in antiq.talis eſt opinio.dicens,talem præſum
ptionem nõ efficere,vt poſſit adiudicari titulus beneficij, vel
clericatus,niſi verus probetur titulus,moti auctoritate cõtex.
in c.1.de reg.iur.in 6.iſtud etiam ſenſit Rot.deciſ.343.alias 1.
in antiq.nota quod non præſumit.tit.de pręſump.dicens,non
9 † præſumi quem legitimum, quantum ad hoc, vt adiudicetur
beneficium,niſi probet,ſe legitimum,ſecus quantum ad illud,
vt quis manu teneatur in poſſeſſione, quia præſumitur legiti-
mus,niſi contrarium probetur.Et hoc etiam tradit Rot.deciſ.
40.alias 3.nota vbi reus eſt in poſſeſſione.tit.de prob.& dec.
312.alias 13. nota qđ clericus exiſtens.co.tit.de ꝓb. in antiq.
Secundo limita concluſionem,vt procedat,quando aliquis
eſt in poſſeſſione clericatus,& eſt deducta dicta poſſeſſio, qa
10 tunc † leuat onere probandi.Ita probat tex in c. ſi iudex lai-
cus.de ſent.excom.in 6.& probatur in §.commodum.Inſti de
11 interdict.& generale eſt axioma,vt † ſemp præſũptio debeat
allegari,quod habetur in clem.appellanti. de appell. & in l.ſi
adulterium cum inceſtu.§.idem Pollioni.& ibi Bart.nu.14. ff.
de adulter.ſecus quando non eſt probata neque deducta poſ-
12 ſeſſio clericatus, quia † tunc non procedit hæc deciſio, vt ex
tempore præſumatur pro clericatu.
Tertio limita tribus alijs modis,qoos habuiſti ſupra,in con
cluſ.Abb.in 2.intelligentia.cum aliquot ſeqq.quæ hic referre
nõ cenſui,ne bis idem repetatur,quod penitus eſt abſurdum.
Quarto limita, vt non procedat concluſio in ſuperioribus
ordinibus,pro quibus non præſumitur ex poſſeſsione, ſi non
13 conſtaret de ordinibus inferioribus,nam † etſi diu Miſſas ce-
lebraſſet,tñ ex hac diuturna poſſeſsione non probaretur cle-
ricatus,vt in terminis,ait Rebuf.de for.lite.tonſu.in pract.be-
nefic.nu.18. vbi inquit, non ſufficere oſtendere literas ſacer-
dotij,niſi ẽt literas ordinum oſtenderet,quia per ſaltum poſ-
14 ſet eſſe promotus,c.1.de cler.per ſalt.promot.alioquin † fru-
ſtra conficeretur ſcriptura de quolibet ordine,ſi per ipsã non
eſſet probandum,niſi eſſet iotegritas ordinantis, quod ſenſit
Panorm.in c.niſi de præbend.poſt.nu.3.verſ.vbi dicit,quod ſi
quis probet,ſe fuiſſe ordinatum,atque Fely.in c.ſuper his.nu.
19.verſ.ex quibus.de accoſ.& ſequutus eſt Pręposit.in c.ſolli-
citudo.42.diſt.col.2.Caſſ.tradidit in conſuet.Borg.tit.des in-
ſtices & droict.§.6.fol.70.nu.12.verſ.vide etiam.& per ſimili-
tudinem idem conſoluit Bellam.in conſ.10.col.10.in prin.vbi
15 ait,nõ † præſumi titulum ex lapſu temporis antiquiſsimi,cu-
ius initij memoria non exter in contrarium,qñ producitur ti-
tulus expreſſus, qui ſit nullus, nec validus, tunc enim ſtamus
expreſſo,vt reſpondit Aymo Crau.conſ.134.nu.44.& 45. vbi
late,& cautum reliquit Pau.de Caſt conſ.81.in cauſa quæ ver
titur.col.3.ad fi.nu.3.li.2.& conſultus reſpondit Dec conſ.13.
col.1.nu.2.& conſ.36.col.3.ad fin.nu 5.Curt.iun.reſponden-
do ſenſit in conſ.130.colu.2.ad fin.Abb. conſulendo voluit in
conſ.61.col.fi.nu.6.verſ.item antiquitas.li.1.quibus concinit,
quod animaduertit idem Crau.in tract.de antiqu.temp. in 3.
par.§. vidimus in genere.nu.28.fol.127.Nec obſtat,nec etiam
me mouet,ſi quis dicat,cum probatur de ordine maiori & ſa-
cerdotali,pręſumi debere,pręceſsiſſe ordines minores,per il-
16 lud axioma,quod circumferri ſolet,vt † qui velit conſequẽs,
velit & antecedens ad illud,l.ad leg. tum l. ad rem mobilem.
ff.de procur.etenim reſpõdetur,id procedere in his,quę pen-
dent à mera voluntate diſponentis,ſecus in alijs,vt in hoc ca-
17 ſu,nam ordinaria collatio pendet † à ſola voluntate ordinan
tis,niſi præcedant requiſita iuris: ergo,&c. vt tradidit Aym.
Crau.in d.conſ.234.nu.45.Pręterea,quod ex maioribus ordi-
nibus non praſumantur minores,conſuluit Bellamer. in conſ.
30.col.2.in fi.teſtatur Innoc.in c.1.de cler.peregr & hoc dilu-
cide docuit Bar.in l.illud.ff.de acquir.hęred.moti auctoritate
contex.in c.2.de cler.peregr.
Sublimita non procedere,ſi intercesſiſſet decennium, nam
18 tunc † eſt præſumptio pro ſuſceptione ordinum inferiorum,
ſic placuit Franc.Aret.in addit.ad Caſtr.in l.illud.ff.de acqui.
hæred.adducit ea,quæ obſeruata fuere in l.qui in aliena.ff.eod.
& à recentioribus in l.ſciendum.ff.de verb.oblig.
Quinto limita, vt concluſio ſolũ procedat in poſſeſſore be-
neficij,vt abſoluatur à petitione actoris,vel vt manu teneatur
in poſſeſsione, licet non doceat de clericatu per ſcripturam
19 aut teſtes, ſecus † quando huiuſmodi clericus eſt auctor, vt
ſibi adiudicetur beneficium, quia eo caſu non ſufficeret ſibi
hæc diuturna clericatus poſſeſsio, ſed neceſſe eſt,vt cõſtet de
clericatu per ſcripturam, aut per teſtes in ſubſidium, cætero
qui beneficium ſibi vt idoneo adiudicari non poteſt. Ita deci
ſum fuit à DD.Rotæ deciſ.17. de probat.alias 312.nota quod
clericus.& deciſ.1.de præſump.alias 34.in antiqu. nota quod
non præſumitur.quibus adhæſit Rebuff. in tract nomin.in 2.
& 23.quæſt.princ.pag.154.nu.13.quos omnes ad idem refert
& ſequitur Aymo Crau.in tract de antiq.temp.in 3.part.§.
vidimus in genere.num.33.
Quod autem dictum eſt in ſuperiori limitatione,neceſſe eſ
ſe omnino per ſcripturam, vel ſaltem per teſtes probare cle-
20 ricatum,ſi † ad beneficium admitti velit.
Primo ſub amplia,vt procedat,etiamſi ab alio tertio nõ op
ponatur, ſed de habilitate tantũ illius perquiratur ab executo
tore impetrationis beneficij obtentę in forma,ſi dignum,&c.
non enim præſumitur ſubeſſe hæc qualitas clericatus,cum ex-
trinſecus adueniat, quæ non præſumitur, vt ſæpius ſupra di-
ctum eſt,c.cum nobis,extr.de elect.Io.And.in Mercur. in reg.
nõ licet actori.de reg.iur.in 6. ſecus ſi à tertio opponatur de-
21 fectus clericatus,quia † ipſe cogitur probare,alioquin puni-
tur,vt in c.1.& c.vt circa.de elect.li.6.c. cum dilecti.in antiq.
Card.Zabar.in clem.vnica.q.4.de except.Io.de Imol & Fely.
in c.fi.nu.4.poſt Abb.ibi,nu.5.& 6.de pręſump.late Nic.Boer.
deciſ.171.nu.15.& 16.quem vide.
Secundo ſub amplia, vt procedat,etiam ſi ſummus Põtifex
22 illũ nominauerit clericum in tali collatione beneficij, † quia
huiuſmodi nominatio non eſt valida probatio pro clericatu,
ſi vendicando beneficium ſe clericum aſſerat. Ita voluere Io.
And.in Mercurial.in reg.non licet.& Petr.de Anch. & Franc.
in c.ſi iudex laicus.de ſent.excomm.in 6. & affatim traditum
eſt à Boer.in deciſ.171.num.12.

CON-

CONCLVSIO CCCV.

ARGVMENTVM.

Clericatus an per literas Epiſcopi, & alijs hic enumeratis modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Clericatus per literas Epiſcopi probatur.*
2 *Literæ Epiſcopi fidem faciunt probabilem & veram, ſi obſignatæ ſint ſigno authentico, & ad talia conſueto, vel manu ipſius ordinarij ſubſcripta, vel ornata teſtium.*
3 *Clericatus probatur per literas promotionis ad diaconatum.*
4 *Clericatus non probatur ex nominatione ſummi Pontificis, vel Epiſcopi in literis collationis beneficij.*
5 *Clericatus probatur etiam per indicia & argumenta.*
6 *Clericatus probatur ex confeſſione partis.*
7 *Confeſſio aduerſarij non probat titulum in beneficialibus, ſed bene, quoad obtinendũ in poſſeſſorio.*
8 *Probatio tituli leuior ſufficit in poſſeſſorio ſicut quando agitur in petitorio.*
9 *Confeſſio aduerſarij licet non probet plene in beneficialibus, ſufficit tamen ad imponendum ſilentium confitenti.*
10 *Confeſſio partis ſufficit ad coadiuuandum titulum.*
11 *Clericatus probatur per famam, concurrentibus aliquibus adminiculis.*
12 *Clericatus illegitime nati probatur per famam, concurrentibus alijs coniecturis.*
13 *Clericatus illegitimi non probatur ex ſola fama.*
14 *Præſumptio eſt contra illegitimum, & ad illam euitandam tenetur ipſe oſtendere literas ſuæ diſpenſationis.*
15 *Clericatus probatur per ſolam aſſertionem Cardinalis dicentis, quem eſſe clericum.*

1 CLericatum probari per literas Fpiſcopi atteſtantis † ſe cõ
tuliſſe ordines illi, qui clericum ſe aſſerit, late proſequi
tur Felin. in c. poſt ceſſionem. n. 3. & n. 15. verſ. fallit 7. de pro-
bat. Petr. de Belluc. in ſuo ſpeculo princ. Grãm. deciſ. 81. nu. 1.
Hoc tamen ſic intelligas procedere, dummodo obſignatæ
2 ſint ſigno authẽtico, & ad talia cõſueto ipſius ordinarij † vel
Epiſcopi, & ſubſcriptæ fuerint manu teſtium, ſic. n. faciunt fi-
dẽ probabilem & verã, iuxta ſententiam Felin. in d. c. poſt ceſ-
ſionem. nu. 3. de probat. Hæc tamen fuſius & vberius explica
buntur in concluſ. Literę Epiſcopi, infra.
3 Amplia concluſionẽ procedere, vt etiã † probetur clerica-
tus per literas promotionis ad diaconatum, quamuis in illis
dicatur, illũ ordinem nõ fuiſſe collatum à proprio Epiſcopo:
nã ꝑ huiuſmodi literas ad diaconatũ probatur clericatus, vt
traditũ eſt i addit. ad deciſ. Rot. 2. de filijs presby. i nou. n. 14.
Limita, vt non procedat, ſi Epus vel ſummus Pontifex in li
teris collationis beneficij nominet ipſum aſſertum clericum
4 ſimpliciter, quia † ex hac nominatione in huiuſmodi literis fa
cta nõ probat clericatus, vt voluit Petr. de Anch. in c. ſi iudex
laicus. de ſentent. excõicat. in 6. & ibi Pilipp. Franc. in §. non
ſic. & Ioan. And. in Mercurialib. in reg. nõ licet. in 6. cuius opi
nioni ſe reijcit Matth. Afflict. in cõſtitut. Neapol. cont Apoſta
tãtes. rub. 3. li. 1. nu. 12. verſ. & an per literas. qđ vero literę hu
iuſcemodi beneficij non probẽt clericatũ, ſequitur Alex. in l.
ſi prius. ff. de nou. oper. nũc. nu. 38. & Bal in l. ſi qua per calũ-
* niã. C. de epiſc. & cleric. quem ibi* communiter DD. ſequun-
tur, vt atteſtatur Thom. Grammat. d. deciſ. 8. nu. 4.
De his literis Epiſcopi, quando probent, & quando nõ, di-
cetur latius in ſuo loco, & conſulas Fel. & DD. hæc vſque ad
nauſeam tradentes in c. poſt ceſſionem. de probat.
5 Præterea non ſolum per Epiſcopi literas, ſed etiã per † indi
cia & argumenta probatur clericatus, vt cautum eſt in c. in-
ter quatuor. & ibi gloſ. in verb. per argumenta. de cler. pere-
grin. & ſequitur Nic. Boer. d. deciſ. 171. nu. 25.
6 His addas, clericatũ prrobari † ex confeſſione partis, vt cõ
ſuluit Aymo Crau. conſ. 93. nu. 4. quem late id examinantem
conſulas, & profitendo ſcripſit in c. 1. col. 2. de eo qui mitt. in
poſſeſſ. li. 6. & ibi Philip. Franc col. 4. Rot. deciſ. 433. in antiq.
incip. nota qđ tũ quid. tradit Milis in repert. in verb. probari
nõ põt titulus. & in verb. poſſeſſor recuperand. agẽs in benefi
7 cialib. dicẽs, quod † cõfeſſio aduerſarij non probat titulum in
beneficialibus, ſed bene quoad obtinendum in poſſeſſorio.
Limita, vt tñ concluſio procedat, qñ agitur de poſſeſſorio,
8 in † qua ſufficit leuior tituli ꝓbatio, ſecus aũt eſſet, qñ ageret
in petitorio iudicio, vt ſibi adiudicaretur beneficium. Ita de-
cidunt in terminis DD. Rotæ deciſ. 408. fuit dubitatũ vtrum
confeſſio. in nou. Crau. in loco ſupra cit. Bellamer. deciſ. 183.
aſſertioni Cardinal. & eſt deciſio Capel. Toloſ. quæſt. 423. itẽ
fuit quæſitum, vtrum in cauſis beneficialibus. tradit Felin. in
c. olim col. vlt. in prin. verſ. limita ſecũdo. poſt nu. 10. de reſcr.
Illud vero animaduerſione dignũ in hac re non prætere-
9 rim, vt etſi confeſſio partis † non probet plene, vt dictũ eſt in
beneficialibus, adeo vt non ſufficiat ad adiudicationem bene
ficij, ſufficit tamen ad imponendum ſilentiũ confitenti, ita ca
uere Dd. de Rot. deciſ. 245. nota, quod vbi poſitio. in antiqu.
10 depoſit. & confeſ. aliàs deciſ. 44. de teſti. in antiq. inſup † ſuffi-
cit talis confeſſio ad coadiuuandum titulũ, vt inſigniter dixit
glo. in c. pen. in verſ. ſi non appareat. de reſcr. li. 6. quam pro
ſingulari not Barbat. in c. tuæ. col. 10. vt lite non conteſt Feli.
in c. olim. col. pen & ſeq. nu. 9. & 10. de reſcri. Craue. d. conſil.
93. num. 4 & 6.
Illud inſuper ſubiungam, clericatũ probari per famã, con-
11 currentibus aliquibus adminiculis: ſic Papazo. in addit. ad
deciſionem DD. Rotæ. deciſ. 2. de fil. presbyt. num. 13. in nou.
aſſerens, ita fuiſſe obtentum per Dd. de Rot. in vna Leodienſ.
decanatus.
12 Quod ibi ampliatur ẽt procedere in † illegitime nato, con-
currentib. aliis coniecturis, vt tenuiſſe pariter dictos Dd af-
firmauit Peregr. in ſuis deciſ. deciſ. 26. li. 2. ſecus eſt, vbi cõcur
13 rat ſola fama, nã tunc ex ea nõ probat † clericatus illegitimi,
vt ijdẽ DD. dirimere die 23. Octobr. 1542. in vna Calacurgit.
denogron. Proponente Dño de Thanis, vt refert Put. deciſio.
163. lib. 1. vbi atteſtatur ita Rot. ſeruare per conſil. Gemin. 71.
idẽ eſt teſtatus Guidobo. deciſ. 133. & Chiſan. deciſ 26. ratio
14 eſt, quia † præſumptio eſt contra illegitimum, & propterea te-
netur oſtendere literas ſuæ diſpenſationis, vt per Biſignetum
deciſ. 2 de probat. & Papazo. vbi ſup.
Nec ſilentio præteribo, clericatum etiã probari per ſolã aſ-
15 ſertionem Cardinalis † dicentis, quem eſſe clericum: teſtis mi
hi eſt ad hoc Bald. in proœ. decret. in prin. nu. 23. teſtatur Ar-
chid. in c. nihilominus. 90. diſt. Cętera huc ſpectantia, comma
dius examinabuntur infra in concluſ. Ordinatus.

CONCLVSIO CCCVI.

ARGVMENTVM.

Clerico teſti quanta fides adhibeatur.

SVMMARIA.

1 *Clericus ratione presbyteratus eſſe magis idoneus teſtis, quam laicus.*
2 *Teſtimonium quatuor clericorum par eſt cum teſtimonio ſex laicorum.*
3 *Clericus dicitur quodammodo teſtis omni exceptione maior.*
4 *Clerico tanta fides habetur, vt non poſſit repelli à teſtimonio dicendo pro ſua eccleſia abſque iuſta cauſa.*
5 *Clerici non ſolum repellendi non ſunt à depoſitione teſtimonij, ſed omnino cogendi, tum pro ſua eccleſia, quam contra eam, deficientibus alijs probationibus.*
6 *Clericus non poteſt teſtificari contra laicum in cauſa criminali, in qua agitur pœna ſanguinis.*
7 *Clericus teſtificari poteſt in cauſa criminali, vbi pœna ſanguinis non agitur.*
8 *Quilibet de vniuerſitate recipitur pro teſte, ſi aliquis de vniuerſitate accuſet ſtatũ.*

CLericum ratione presbyteratus eſſe magis idoneum te-
1 ſtem, quam † laicum. voluit gl. in c. monachus. in verb. cõ
pendia. 77. diſt. vbi dicitur tantum par eſſe teſtimonium qua-
2 tuor clericorum, q̃ † ſex laicorum, quod idem conſulendo ſe-
quitur Soci. conſ. 28. col. 3. circa prin. Dec. tradidit in c. ex lite
ris. col. 2. nu. 24. de prob. quod vero teſti clerico magis creda-
tur, tñdit Alex. conſi. 43. col. 1. num. 5. vol. 7. quos oẽs refert &
ſequitur Crau. conſ. 169. nu. 3. Dec. conſ. 109. ante fi. nu. 4. verſ.
non obſtat, quod abſoluat. Caſtr. conſ. 143. viſo proceſſu, & at-
teſtationib. col. fi. nu. 3. ver. item adeſt 2. frater Bartholom. li. 2.
4 Amplia, vt etiam is dicatur quodammodo teſtis † omni ex-
ceptione maior ſic cauit Aymo d. cõſ. 169. n. 4. in fi. vet. Ant. de
Butr. ſenſit in c. 2. extr. de elect. & Franc. Cur. conſuluit concl.
10. de teſtib. & idem Butr. tradidit in c. cum nuncius. nu. 5. de
teſtib. Gui. Pap. decidit in quæſt. 65. nu. 1. Corn. id vidit in con
ſil. 135. nu. 7. vol. 2. Feli. idem docuit in d. c. cum nuncius. nu. 3.
cum gl. ibidem.
Cui quidem clerico tanta fides habetur, vt etiam non poſſit
4 repelli † à teſtimnuio dicendo pro ſua eccleſia abſque iuſta
cauſa, vt ſancitum eſt in c. cum nũcius. de. teſtib. cũ ſupra alle-
gatis anctoritatibus, c. 1. in fi. cum gl. ibi, itẽ ciuili iure, niſi in
cauſa eccleſiæ ſuæ, & c 2 §. põt ẽt. verſ. ſed ꝓ eccleſia, q̃ mater,
&c. 14. q. 2. & ibi gl. 1. verſ. ſed eccleſiæ tantũ. Spec. §. 1. ver. ſed
nũqd rector. n. 23. tit. de teſte. Dec. in tertio loco. n. 17. de ꝓb.

Cc Illud

Digitized by Google

Iſtud velim ſic amplies, vt non ſolum repellēdi nō ſint cle-
5 ricia depoſitione teſtimonij, ſed † omnino ſint cogendi, tam
pro eccleſia, quam contra eam, deficientibus alijs probationi
bus, ſic habuimus ab Inn. in d.c. cū nuncius. arg. c. quiſquis me
tu. 11. q. 3 & à Curt. in ſuo tract. de teſtib. concluſ. 49. nu. 97.
Poſtremo loco à nobis traditū limitabis non procedere in
6 cauſa criminali. nam † contra laicū in ea non poteſt teſtificari
clericus, quod placuit gl in c. teſtimonium. 11. q. 1. c. de cæte-
ro. ext de teſtib arg. contrariorum, quod eſt verum eſt in cau-
ſa, in qua ageretur de pęna ſanguinis, ita concludit Abb. in 1.
not. & cæteri ſcrib. in d.c. de cætero. & ita debet intelligit ex.
in d.c. teſtimonium, quē ſic intelligit gl. in c. 1. 51. diſt. in verb.
7 ad ſacerdotium. ſecus † aūt in cauſa criminali, vbi pœna ſan-
guinis non ageretur, c. quandoque. 14. q. 2. ſecundum Abb. in
d.c. de cætero. in 1. not. & But. in d.c. dilecto. de teſtib. cogen.
Verum iſtud ſublimitabis, niſi aliquis de vniuerſitate accu
8 ſaret pręlatum, † tunc enim quilibet de vniuerſitate recipitur
pro teſte, ita cautum eſt in 2. q. 7. c. lator. & meminit Innoc. in
d.c. cum nuncius. de teſtib.

CONCLVSIO CCCVII.

ARGVMENTVM.

Clientulus an poſſit eſſe teſtis pro ſuo patrono.

SVMMARIA.

1 *Clientulus non eſt idoneus teſtis pro patrono ſuo.*
2 *Clientulus repellendus eſt à teſtimonio propter affectionem, quæ regulariter repellit teſtem à teſtificando.*
3 *Teſtis non eſt omni exceptione maior, in quo eſt præſumpta affectio.*
4 *Clientulus teſtis eſſe poteſt finita clientela.*

1 CLientulum non eſſe idoneum teſtem † pro patrono ſuo,
tradidit Spec. in tit. de teſtib. in princ. nu. 13. verſ. quid ſi
olim fuit. quem refert & ſequitur Campeg. in ſuo tract. de te-
ſtib. reg. 19. eiuſdem ſentētiæ acceſſit Alber de Malet. tract. de
teſtib. nu. 39. qui ad id adducit. l. recipiendū. §. furta. ff. de pę-
nis. qui §. furta non probat, vt arbitror, concluſionem noſtrā,
quia loquitur de clientulo cōmorante in domo patroni, quod
in clientulis noſtri temporis verum eſſe non poteſt, qui vt plu
2 rimum non commorantur in domibus patronorum, ſed † ea
ratione illum potius à teſtimonio repellendum eſſe videtur,
propter affectionem, quæ regulariter repellit teſtem à teſtifi-
cando, vt tradidit Cāpeg. in tract. de teſtib. in reg. 312. per tex.
in l. fi. ff. de teſti. eodem ea pertinent, quę ſcripſit Curt. in trac.
3 teſtib. concl. 30. nu. 66. vbi dicit, teſtem † non eſſe omni exce-
ptione maiorem, in quo ſit præſumpta affectio.
Limita cōcluſionem, vt procedat tantum, quandiu quis eſt
4 cliens: nam † finita clientela, teſtis eſſe poteſt ſic voluit Spec.
d. loco ſupra allegato. nu. 13. ver. quid ſi olim fuit. arg. l. 3. § af
finitatis. ff. de poſtulat.

CONCLVSIO CCCVIII.

ARGVMENTVM.

Codicilli probatio quo pacto fiat.

SVMMARIA.

1 *Codicillus, quando agitur, quo pacto factus ſit, per duos teſtes probatur.*
2 *Legatum validum & obſcurum poteſt coram duobus teſtibus declarari.*
3 *Quod in teſtamento dictum fuit, & à Notario prætermiſſum, poteſt per teſtes probari, vt ſuum ſortiatur effectum.*
4 *Teſtes duo ſufficiunt in declaratione voluntatis teſtatoris.*
5 *Teſtes, qui admittuntur in teſtamenta, admittuntur etiam in codicillis.*
6 *Mulieris teſtimonium idoneum eſt in codicillis.*
7 *Legatarius licet in teſtamento admittatur, non tamen admittitur in codicillis.*

CODicillus vt probetur, licet ad ſolennitatem ipſius requi-
1 rantur quinque teſtes, l. fi. C. de codicil. tū † quando agi-
tur, quod hoc pacto vel illo ſit factus, ſufficiunt duo teſtes, vt
dicit Gui. Pap. conſ. 118. circa definitionem proceſſus. ſub nu.
6. verſ. & licet quo ad ſolemnitatem. teſtem ad id adducit gl.
& ibi Azo. & DD. in l. comparationes C. de fid. inſtr. in verb.
duobus l. hæredes palam. ff. de teſta. quę gloſſa loquitur idem
de teſtamento, reſpondit Alex. conſ. 54. nu. 3. li. 3. dicens, lega-
2 tum † validum & obſcurum poſſe coram duobus teſtibus de-
clarari per gloſ. ordinariam in l. hæredes palā. §. 1. ff. de teſta.
quam † communiter fore receptam à noſtris ibi teſtatur.
Idem etiam iuris illud eſt, quod fuit à teſtatore dictū,
3 & † à Notario pręteremiſſum, poſſe per teſtes probari, vt ſuum
ſortiatur effectum, vt dilucide tradit Paul. de Caſt. in conſ. 18.
nu 3 vol. 5. & ante eum cauit Rom. in conſ. 385. nu. 7. in fi. & ſi
4 agatur de declaratione voluntate ipſius teſtatoris, dum † pro-
fecto ſufficiunt teſtes, vt poſt allegatam gloſ. in d. l. palam. §. ſi
quid poſt factum teſtamentū. placuit Signor. in conſ. 188. nu.
19 cui aſſentit. Oldr. in conſ. 597 nu. 7. & obſeruauere Bart in
d. §. ſi quid poſt factum teſtamentum nu 4. & Caſtr. nu. 13. ſcri
bit Soci. ſen. in conſ. 92. nu. 10. vol. 5. & idem tradidit Soc. iun.
in conſ 189. nu. 30. vol. 5. & profitendo docuit Bar. in l. propo-
nebatur. nu. 3. ff. de leg. 2.
5 Huc accedat, in codicillis eoſdem teſtes admitti, qui † ad-
mittuntur in teſtamento, vt ſcripſit Crot. in ſuo trac. de teſtib.
part. 5 nu. 1 & 2 vbi hoc militat in muliere, quæ licet in teſta-
mento non ſit teſtis idonea, tamen in codicillis eſt idoneum
6 † eius teſtimonium, teſtatur gl. in l fi. C. de codicill.
Quod idem arbitratur etiā procedere in legatario, qui non
7 admittitur in codicillis, licet † in teſtamēto admittatur, ea ra-
tione, quia in codicillis totum negotium agitur inter teſtato-
rem & legatarium: eandem opinionem ſequitur Soci. in l. ſi qs
ita. in fi. ff. de reb. dub. & Bal. in l. ſi quæſtio ff. de teſtamen. ſed
Petrus de Moncad. in addit. ad Crot. vbi ſupra. contra ſenſit,
motus auctoritate Imper. Zenonis, qui id dilucide ſanxit in l.
dictantibus. C. de teſtam. inducendo, vt ibi per eum, tamen in
fin. ſuæ ſententiæ, propter auctoritatem illorum virorum non
firmat pedes, ſed ipſe quæſtionem relinquit cogitanti, prout
ego etiam aliorum iudicio relinquo.

CONCLVSIO CCCIX.

ARGVMENTVM.

Cogitatio quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Cogitatio mentis probatur per ſolam confeſſionem.*
2 *Cogitatio mentis aliter, quam per confeſſionem probari poteſt.*

COgitatio mentis, quo pacto probetur, ſi quis à me ſciſci-
1 tetur, † huic per ſolam confeſſionem poſſe probari, ex
Bal. ſententia reſpondebo, in l. ſi quis nō dicā. col. 1. verſ. iſtud
tamen fallit in hæreſi. de epiſ. & cler. & fuit animaduerſum in
l. 2. ff. de interrog. act.
2 Non † tamen ſola confeſſio probat cogitationem, verum ēt
aliquando colligi poteſt ex alijs ſignis, quam per confeſſio-
nem, vt in percelebri illa l triticum ff de verb. obl. vbi ſtipula-
tio alias per ſe inualida, eſt efficax ratione cogitationis, quæ
cognoſcitur ex certis illius cogitationis indicijs, late Zaſ. ibid.
& conſulas ea, quæ dixi in concluſione, Animus, vbi quam-
plures formauimus huius rei concluſiones.

CONCLVSIO CCCX.

ARGVMENTVM.

Cognatus an teſtimonium dicere poſſit.

SVMMARIA.

1 *Cognatus licet dicendus ſit perſona domeſtica, non tamen à teſtimonio dicendi repellendus eſt.*
2 *Cognatio ſpiritualis maior eſt, quam vinculum adoptionis.*
3 *Compater & patrinus prohibentur eſſe teſtes.*
4 *Quibus admittitur ad teſtimonium dicēdum, qui non reperitur expreſſe prohibitus.*

COgnatus licet quodammodo ſit dicendus perſona dome
1 ſtica, arg l. vnica. C. de emenda. propin. non † tū icirco
à teſtimonio dicēdo eſt reijciendus, quod placuit Spec. tit. de
teſtib. in prin. nu. 4. verſ. ſed nunquid agnati. quē refert Alber.
de Malet. tract. de teſtib. num. 4. quæ concluſio procedit tan-
tum in cognato carnali, quia ſi loqueremur de cognatione
2 ſpirituali, fortaſſe ſecus eſſet dicendum, nam maior eſt † co-
gnatio ſpiritualis, quam vinculum adoptionis, gl. eſt not. in c.
qui dormierit. 30. q. 2. & in c. Pictacium. 30. q. 3. & ad hoc con
ſulendus erit Cur. in tract. de teſti. in ſua concluſ. 30. Pręterea,
3 quod tam compater, quam † patrinus prohibeantur eſſe te-
ſtes, dixit Bal. in l. generaliter per illum tex. ff. de in ius voc. cu
ius ſentētiæ adhæſit Salic. in l. teſtis idonea. ff. de teſti. id quod
falſum eſt: nam compater & patrinus non repelluntur à te-
ſtimonio, quod illa ratio confirmat: nam edictum de teſtibus
4 eſt prohibitorium certarum perſonarum, quilibet † ergo ad-
mit-

mittitur, qui non repetitur expreſſe prohibitus, l. 1. cum gl. ff. de teſt. & gl. in l. quoniam. in gl. fi. C. de hæret. & Manich. idem ſenſit Bar. in conſ. 92. incip. in quæſtione vertẽte inter D. Simonem. nu. 8. Bal. & Salic. ſibi aduerſantes in l. parentes. C. de teſtib. Alex. in l. generaliter. nu. 5. ff. de in ius voc. & multis alijs allatis à Iaſ. in l. apertiſſimi. ſub nu. 8. vbi iſtud diligenter eſſe obſeruandum aſſerit. C. de iudicijs. & in l. generaliter. in 1. col. ff. de in ius vocan. Sed leniter attigiſſe ſit ſatis, cum latius hæc docuerimus in concluſionibus, Coniunctus & Conſanguineus, ad quas te reijcio.

CONCLVSIO CCCXI.

Argumentum.

Coitus impotentia quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Coitus impotentia probatur per confeſſionem viri in ſui præiudicium.*
2 *Coitus impotentia ad hoc, vt diſſoluat matrimonium, requiritur quod durauerit per triennium.*
3 *Statutum de lucranda dote, vxore mortua, non habet locum in eo, qui propter impotentiam coire non poteſt.*
4 *Coitus impotentia vbi probatur per alia ſigna, vrgentia, & manifeſta, non requirit triennalem cohabitationem ad matrimonij diſſolutionem.*
5 *In certis non eſt opus aliqua temporis coniectura.*
6 *Mulier ſi tempore contractus matrimonij aſſerat ſe virginem, & poſtea fateatur ab alio corruptam, non eſt audienda, vtpote, quæ alleget ſuam turpitudinem.*
7 *Matrimonium dirimi poterit, ſi per inſpectionem viri ſtatim patebit de eius impotentia.*

1 Coitus impotentiam probari per cõfeſſionem viri † in ſui præiudicium, clarius eſt, quam vt à me probetur. Quod feciſſe Antoninũ Caracallam ex morbo impotẽtem legimus: nam cum virginem Veſtalem Clodiam Lætam ſtupraſſe diceretur, & illa viua ſepelicda eſſet, clamauit, ipſum Antoninum ſcire, ſe virginem eſſe, quodque propter impotentiam virum ſe præſtare non potuerit, Xiphilinus in Antonino. Huiuſmodi vero impotentia nõ præſumitur pręceſſiſſe matrimonium, niſi conſtet, nunquam fuiſſe conſummatum, quia tunc præſumitur
2 pręceſſiſſe, ſed tamen obſerues, ad hoc † vt matrimonium diſſoluatur ob hanc coeundi impotentiã, requiri iſtiuſmodi impedimentũ duraſſe per triennium, vt de omnibus, quę dixi, teſtatur Iaſ. conſ. 58. per tot. & 59. ẽt per tot. vol. 1. vbi cõcludit, ſtatutum de lucranda dote, vxore mortua, non habere locum
3 in eo, qui propter impotentiã coire † nõ poteſt, licet vxorem traduxerit domũ, quamuis iura ſuper tali tempore inter ſe repugnare videantur, nã decretalis 1. quæ incipit, Accepiſti. de frig. & malef. tradit de ſeſquianno, l. in cauſis. C. de diuor. aſſerit de biẽnio, & in d. tit. de frig. eſt decretalis laudabilis, quæ loqtur de triennio, quod ẽt hr̃ in auth. de nupt. §. per occaſionem. collat. 4. quæ duo iura corrigunt alia iura, quę loquuntur de alio tempore, q̃ de triennio. Et ita ſenſit Roffr. in nono impedimento matrimonij poſt aliquas ſolutiones Dd. ſupra dicto tẽpore relatas. Ideo, quod dictũ eſt, de cohabitatione per triennium, intelligendum eſt, vbi frigiditas & impotentia per
4 alia ſigna vrgentia probari non põt, quod † ſi alia ſigna manifeſta appareant, non reqrit triennalis cohabitatio, ita ſcripſit Panor. in c. 1. ſub nu. 5. de frig. & malef. motus auctoritate ſummi Pontificis in d. c. laudabilẽ, verb. ſi frigiditas prius probari non poſsit. eo. tit. de frig. quæ abunde proſequit Brunel. in ſuo tract. de ſponſ. & matrim. 28. conclu. limit. 2. n. 17. vbi ait, propter frigiditatem, aut aliam impotentiam non requiri cohabitationem triennalem, quando impotentia eſt naturalis, ac omnibus nota, vt quia viro vel mulieri deſint membra genitalia, aut ſi habeat, ſint omnino inutilia, cuius rei illa poteſt eſſe
5 ratio, quia † in certis non eſt opus aliqua temporis coniectura, l. continuus. §. cum ita. de verb. obl. Notum eſt & illud vulgare, quia hodie cõſtat, hodie ſine vlla tẽporis dilatione agatur, l. ſi is à quo. ff. vt in poſſeſſ. legato. ſic ſentiunt Innoc. nu. 1. vbi nu. 2. dat tria argumenta ad frigiditatem probandam, de quibus dicemus in concl. frigiditas, & in concl. impotentia, & Io. Andr. Henr. Boich. in c. 1. de frigid. & malef.

Quinimo aſſerũt Dd. in d. c. 1. vt ſi tẽpore contractus matri-
6 monij † mulier aſſereret ſe virginem, ac poſtea fateatur, ſe ab alio fuiſſe corruptam, non eſſe audiendam, vtpote quæ alleget ſuam turpitudinem, arg. l. cum profitearis. C. de reuoc. donat.

Quo circa, ſi (vt dictũ eſt ſupra) ex alijs ſignis certis cõſtare poterit de impotentia, debet inſpici vir, ſi vero p eius inſpe-
7 ctionẽ ſtatim de vitio patebit, illico † poterit matrimonium dirimi, ſic voluit Brunel. d. loco. Hoſt. & Ioan. And. in d. c. 1. de frigid. & malef. Quod etiam locum ſibi vendicat, ſi mulier fuerit vidua, & cum alio concubuerit, vbi difficilior vitij probatio futura eſt, vt dixere Dd. in d. c. 1. & Brunel. d. limit. 2.

Quomodo autem probetur impotentia, infra ſuo loco examinabitur fuſius in concluſ. Impotentia.

CONCLVSIO CCCXII.

Argumentum.

Coitus quo pacto præſumatur atque probetur.

SVMMARIA.

1 *Coitus præſumitur, quando vna cubauerint vir & mulier, & in eodem thoro quis cum puella iacuerit.*
2 *Paria ſunt, quem iacuiſſe cum muliere, & cum ea coitionem feciſſe.*
3 *Coitus præſumitur etiam in conſanguineis, ſi vna cubauerint.*
4 *Coitus præſumitur in conſanguineis remotioris gradus, ſi viſi fuerint ſimul dormire.*
5 *Clandeſtina dormitio arguit contra ſimul dormientes.*
6 *Contra conſanguineos præſumitur, ſi ſimul non habitent, & ſimul occulte deprehendantur, quia clam inſolitum faciunt.*
7 *Coitus præſumptio tollitur in affinibus, & conſanguineis proximioris gradus.*
8 *In clerico qui intra ſepta domus ſuæ continet matrem, filias ſuſceptas ante clericatum, & ſorores, ſeu germanas, nihil ſæui criminis exiſtimari, fœdus naturale permittit.*
9 *Coitus non præſumitur in fratre cum ſorore, nec in conſanguineo cum conſanguinea.*
10 *Ratio generalis efficit, vt dictum extendatur ad caſum, ad quem alias non adaptantur verba etiam in materia ſtricta.*
11 *Lex extenditur ad omnes caſus, quibus adaptatur ratio legis.*
12 *Cubatio manifeſta ceſſare facit omnem malam & ſiniſtram ſuſpicionem.*
13 *Contrahens matrimonium à legibus prohibitum, præſumitur per errorem id facere.*
14 *Falſitas, & corruptio non præſumitur in teſte, cui palam elargita eſt pecunia, vt veritatem dicat.*
15 *Babyloniorum, Parthorum, Aegyptiorumque, ac aliorum dirum & deteſtabile inſtitutum erat coitum cum conſanguineis proximioribus.*
16 *Coitus non præſumitur in valetudinaria, & quæ ex affectu arguatur frigida eſſe natura.*
17 *Argumentum ab oppoſitis valet.*
18 *Coitus præſumptiones ex eiuſdem domicilij habitatione, & inſimul cubatione, non tantæ ſunt fidei, quin aliæ præſumptiones in contrarium admittantur.*
19 *Coitus ex coniecturis & præſumptionibus probari poteſt.*
20 *Coitus coniectura quæ ſint.*
21 *Coitus probatur, cum vir ad mulierem frequenter accedere conſueuit, & commoratus ſolus cum ſola, & nudus cum nuda.*
22 *Coitus, & copula carnalis directe non poteſt probari, etiamſi deprehenderetur in loco nudus cum nuda.*
23 *Coitus poteſt probari per iuramentum viri dicentis, ſe cum muliere concubuiſſe.*
24 *Mulieri iuranti, ſe à viro cognitam, fauore matrimonij fides habetur.*
25 *Mulieri licet contrarium probare, quando vir per iuramentum aſſerit, ſe cum ipſa concubuiſſe.*
26 *Coitus præſumitur, quando diu quis cum aliqua muliere habitauerit.*

1 Coitum præſumi, quod vna cubauerint vir & mulier, † & in eodem thoro quis cũ puella iacuerit, à nobis dicendum eſt, moti auctoritate tex. in c. literis. de præſump. & in c. præterea. de teſtib. atque in c. nec aliqua. 26. q. 1. vnde dicere poſſumus, veneream coniunctionem, & coitum probari ex eo, quod aliqui ſimul iacuerint in eodem loco, & hæc paria vi-
2 dentur, iacuiſſe quis cum muliere, & † cum ea coitionem fecit, vt tradidit Accurſ. in l. Caij Caſſij. ff. de fideicommiſ. lib. in gl. 1. quam gl. ad hoc ẽt affert Bal. in c. 1. col. 6. in §. vel ſi cum filia. quib. mod. feud. amit. Alex. conſ. 77. incip. in cauſa & lite inter Luciam vxorem. col. 1. nu. 2. verſ. accedit etiam id quod. vol. 7. & quod ſi vna cubauerint, probetur coitus, reſpondit Pau. Caſtrenſ. conſ. 45. licet per ſupraſcriptum. col. fin. poſt nu. 10. ver. tertio poſſet quis. lib. 1. vbi citat illud Ouidij.

A Iuuene & cupido credatur reddita virgo?

Alexand. & Dd. in l. 1. ff. ſi cert. pet. poſt nu. 19. ver. exemplum in probatione actus copulæ. Abb. in c. literis. vbi Feli. de præſump. & idem Fel. in c. præterea.

3 Amplia, concluſionẽ ẽt locum habere in † conſanguineis, quia cõtex. in d. c. literis. de præſump. loqt in conſanguineis, & tamen arguit inceſtum, licet in conſanguineis nihil ſæui criminis exiſtimari fœdus naturale permittat, vt cõſtituere Imp. Honor. & Theodoſ. in l. cum qui probabilẽ, C. de epiſc. & cler. & mulier. ſuper verb. canones. gl. 1. c. 1. de cohabit. cler. & mulier. ſup verb. canones. & gl. 1. in l. non aliter. ff. de vſu & habit.

Quæ ampliatio tum maxime locũ habet, quando † conſan-
guinei remotioris gradus viſi ſunt ſimul dormire, vt cõſuluit
Crauer conſ.321.ſub nu.1.in fi.idque occulte & clandeſtine,
5 lociſq; ſecretis,& ad hoc paratis,& commodis,et † qua clan-
deſtina dormitione arguit contra eos, vt colligere eſt ex Pau
li reſponſo in l.fi.ff.de rit.nup.& ex reſcripto Imperatoris Se-
ueri & Antonini in l.1.C.de interdi matri. Nã,qui male agit,
odit lucem,c.cõſuluit.de off.dele.c.Anaſtaſius.19.diſt.l.1.cir.
ca med. ff.de vent.inſpi.Bar.in trac.q.vẽtil.corã domino. col,
3 verſ.quid.auditis aduocatũ. Tum ẽt locũ hẽt prędicta am-
6 pliatio,quando † illi conſanguinei ſimul non habitarent, nam
hoc caſu,cum ſimul occulte deprehendantur,præſumit con-
tra eos,quia actum inſolitum faciunt, & ex actu inſolito præ
ſumitur dolus,vt docuere Accurſ.in gl.1. & Bal.ĩ l.ſi quis ſub
conditione.in fi.verſ.item allegatur hæc gl.ff.de condit.inſti.

7 Primo limita concluſionẽ non procedere in affinibus † &
cõſanguineis proximioris gradus, à quibus coitus pſumptio
tollitur,quod apertiſſime ſcinere Imperatores in l. cũ ꝗ pro-
babilẽ.C.de epiſ.& cler.& in l.ſi qui.C.de adult. ex quib.iu-
ribus probatur, ratione proximitatis & cõiunctionis ſangui
nis depelli,& probari oẽm ſuſpicionẽ coitus inceſtuoſi. Im-
peratores enim in l eum qui probabilem.loquuntur in cleri-
8 co,qui † intra ſepta domus ſuæ continet matrem,filias ſuſce-
ptas ante clericatum,& ſorores,ſeu germanas: in his enim,
inquiunt Imperatores, nihil ſæui criminis exiſtimari fœdus
naturale permittit,vt ſupra docuimus.

Subamplia, prædictam limitationem etiam locum habere
9 in omnibus caſibus,in quibus militat eadẽ ratio,vt † in fra-
tre cum ſorore,conſanguineo cum conſanguinea:ſic Crau.d.
conſ.321.nu.1.nam iura prædicta loquũtur in vniuerſum,nec
excipiunt cauſam,quod vna cubauerint, ergo generaliter vi-
detur intelligenda,l.de pretio.ff.de publ.l. actio ff.de calum.
l.regul.§.ſi quis. vbi Bar.in prin.& Bal.verſ.item ſi principiũ
legis.ff.de iuris & facti ignorant.l.cum pater.§.dulciſſimis.ff.
de leg.2.l.nomen debitoris.§.fi.ff.de leg.3.Bart.in l. pater fi-
liom.§.fundum.in fi.poſt nu.3.ff de leg.3.Bal.in l.volũtas.C.
de fideic.quinimo (quod maius eſt) ratiõ generalis efficit, vt
10 † effatum extendatur ad caſum,ad quẽ aliàs non adaptantur
verba,ẽt in materia ſtricta,vt tradidit gl.in clem.1.de elec.ſu
per verb homines.& cauit Corn.conſ.273.col.2. in fi.li.4.re-
ſponditq; Gemin.in conſ.39.col.1.vbi inquit, legem extendi
11 ad omnes cauſas,quibus † adaptatur ratio legis,licet lex ſtri-
ctius loquatur in parte diſpoſitiua, permotus auctoritate di-
ctæ gloſ.in d.clem.1.de elect.Curt.ſen. conſ.81. col.4.verſ.&
in propoſito noſtro.

Secundo ſubamplia, prædictã limitationem locũ habere,
etiamſi conſanguinei proximioris gradus viſi fuiſſent ſæpius
12 ſimul dormire,dũmodo palam id fecerint,quia † ex manife-
ſta cubatione ceſſare videtur omnis mala & ſiniſtra ſuſpicio,
vt cauit Triphonius in l.non exiſtimo.ff.de admi.tut.Crauet.
d.conſ.321.nu.2. Vnde ſi quis contrahat matrimoniũ à legib.
13 prohibitum, vt † quia inter coniunctos,palã præſumitur per
errorem id facere,vt ille reſpondit Papinia.in l.ſi adulterium
cum inceſtu.§.1.ff.de adult.Quod etiam per ſimilitudinẽ con
firmari poteſt:nã ſi elargiatur teſti pecunia palam, vt verita-
14 tem dicat,non † præſumitur in eo falſitas,neque corruptio,vt
voluit Bal in c.fi poſt num.11.verſ.iuxta prædicta. de appell.
& Dec.conſuluit in conſ.189.col.8.poſt nu.13.verſ.item dici-
tur.in verſ.inſuper accedat.

Verum hæc mala ſuſpicio nõ ceſſaret in Babylonijs,quorũ
inſtitutũ fuit,vt cũ parentib.filij,cum ſororibus frater coirẽt,
atque ex eis ſobolem gignerent. In qua ẽt ſententia Chryſip
pum fuiſſe,legimus apud Alexã.ab Alexã.lib.1.cap.24. & ita
Parthis quorum deteſtabile & dirum inſtitutũ fuit,ſed in re-
gio tantum ſtemmate,vt nõ niſi ex filio & matre genitus, re-
gnum capeſſeret.Fulgoſ.li.9.ca.1. & in Aegyptijs,qui ſororũ
15 amoribus coniugiiſq; implicari,atque † cũ his paſſim matri-
monia iuire ſolent.Alexã.ab Alexãd.in li.1.cap.24.Multi prę
terea inuenti ſunt,qui nullo habito diſcrimine (honor ſit au-
ribus) cũ matre,cum ſorore, cum nepte,cum vxoris ſorore,
& mulieres itidem cũ patre,cum fratre, cum patruo,cum ma
riti patre,& multis alijs,ſiue proximioribus, ſiue remotiori-
bus,clã & palã turpiter coirent,vt paſſim videre eſt apud hi-
ſtoricos:quæ ſi recenſere vellem, honor eſſet præfandus, nec
ſine magna l.oium & fęminatũ ignominia poſſent cõmemo-
rari. In iſtiuſmodi igitur perſonis hæ præſumptiones ſangui-
nis cõiunctionis,vel aliæ nullæ erunt:nec erit vlla dubitatio,
quin etiamſi cum ſanguine cõiunctiſſima cubauerit, nefando
inceſtu ſe contaminarit.

Secundo limita, concluſionem in primis non procedere in
16 valetudinario,& † qui ex aſpectu frigidæ eſſe naturæ arguiẽ,
vt idem reſpondit Crau.d.conſ.321.nu.3. ſub fin. Nam in eo
non militat ratio,nec ſuſpicio ab illo prouerbio deſumpta:

A iuuene & cupido credatur reddita virgo?

17 Valet enim argumentum † ab oppoſitis,quod omnino validũ
eſſe atteſtat in loco à cõtrariis & oppoſitis, Euerar.latiſſime
ĩ ſuis locis legalibus,tit.ſeu rub. locus à cõtrarijs aduer. pug.
ſeu oppoſit.fol.mihi 117. Contrariorũ.n.eadẽ eſt natura, &
diſciplina,l.1.ff.de his,qui ſunt ſui vel alien.iur.& ibi Angel.
Bal.& Alber.l.& ſi contra.in fi.ff.de vulg.& pup.tex.notab.in
l.pen.& ibi Bal.C.de ſolut.Nã ſicut in ludis venereis ſuſpicio
eſt contra iuuenẽ fortem & cupidum, ita à contrario præſũ-
ptio eſt pro homine imbecilli, valetudinario. & prouectæ iã
ætatis,argumento ducto à contrario ſenſu, quod fortiſſimum
eſt & longe vtiliſſimum,l.1.§.huius rei.ff de off.eius cui man.
eſt iuriſdi.l.qui teſtamento §.mulieri. ff de teſtamen. ca.cum
Apoſtol ca.in fi.de his quæ fiunt à Prælato,&c.cap.cum virũ.
de regular.D.Euerard.in ſuis locis legalibus, in loco à cõtra-
rio ſenſu.fol.mihi 496.

18 Tertio limita concluſionem:nam † quamuis idem domici-
lium incoluerint,& vna cubauerint, præſumatur coitus,vt ſu-
pra dictum eſt in concluſ. per iura ibidẽ allegata, non tamen
tantæ ſunt fidei huiuſcemodi præſumptiones, quin aliæ pſum
ptiones admittantur in contrariũ,vt conſultus rñdit Anchar.
in conſ 219.facit dubiũ. veluti ſi negetur coitus à viro & mu
liere,vel mulier ſtatim aufugerit,ita Crauc.d.conſ.321.nu.4.

19 Sunt & aliæ vrgentiſſimæ cauſæ,quibus † coitus facile poſ-
ſit probari,nam coitum ex præſumptionib.& cõiecturis poſ-
ſe probari,conſuluit Pariſ.conſ.160.nu.25.vol.4.& in cõſ.54.
nu.91.& ſeq.& cauit Lap.alleg.53.factum,ſuper quo.num 3.
idem Pariſ.conſ.57.nu.34.eod vol.4.

Coniecturæ autẽ hæ eſſe poſſunt, veluti ſi tempore noctur
20 no, & in locis ſecretis ſola morabaẽ,quam † cõplexam multi
tenebant,quos & illa oſculabatur, libenter ferens ſe impudi-
ce attrectari: hæ namq; & id genus aliæ coniecturæ & pſum-
ptiones iſtiuſmodi ſunt, vt ex ijs lex iudicet quampiam vere
fuiſſe cognitã,vt in c.literis.& c.tertio loco. de præſum. Coi-
tus quippe per coniectutas probatur, vt cum vir ad mulierẽ
21 † frequenter accedere conſueuit, cumque moratur ſolus cũ
ſola,& nudus cum nuda,atque per id genus alia,gloſ.in cap.
præterea.de teſtamen.& obſeruatur in l.Lucius.ff.de cond.&
demonſtrat.

22 Ratio huius rei illa eſſe vr̃,quod coitus & † copula carna-
lis non poteſt directe probari, etiamſi dephẽderetur in loco
nudus cum nuda,vt tradit Auge.de Gambellio in tra.de teſt.
gloſ.46.poſt nu.4.& docuit Bar.in l.2.§.ſi ſimul.n.3.ff.ad leg.
Iul.de adult.& Lap.d.alleg.53.nu.1.& ſeq.

23 Præterea poteſt probari per iuramentum viri dicẽtis, † ſe
cum muliere concubuiſſe,vt hr̃ in c.continebatur.in verb.vi-
ri ſtandũ eſt.& ibi gl.& Dd.de deſpon.impub.Quod idẽ ape
ruit Didac.Couarr.in epit.2.par.c.3.§.1.ſub nu 14. qđ quidẽ
locum habere tradit,vbi de matrimonio contracto cũ ea agi
tur,comprobat id per cap.continebatur. de deſpon.impube.
& ca.ſi quis acceperit.33.q.1.quinimo ait: Et mulieri iuran-
24 ti,ſe à viro cognitam,fauore † matrimonii fides habeatur, te-
ſtes ad id laudat Hoſtien.Ant.Abb.Præpoſ. & alios in ca.duo
pueri.de deſponſat.impub.& Henric.in d.cap. continebatur.
* quam ſententiam * cunctis placuiſſe,idem auctor eſt,cui ſub-
ſcripſit Emanuel Soarez in ſuis commu.opinionibus, in ver.
copula ſeu coitus probatur.

25 Sed tñ † licet mulieri contrariũ probare,vt in c.propoſuit.
de prob.tradidere gl.Panor.& cæteri Dd.& itidem gl.in c.1.
de frigi.& malef.& in c.quod autem.27.q.2. & in c.ſi qs acce
perit.32.q.1.& ex Theologis ſenſit hoc idem Ricar.in 4.ſen.
diſt.34. vberrime id proſequutus eſt Tiraq. de vtroq; retrac.
verb.admittitur ad probandum.§.4.gl.1.nu.3.fol mihi 130.

26 Coitus inſuper ex eo præſumitur,quod † diu quis cum ali-
qua muliere habitauerit,27.quęſt.1.cap.nec aliqua.& reſpõ-
dit Alexand.in conſil.150.incipiẽ. in cauſa & lite inter domi
nam Lucretiam, nume.8.lib.5. quæ quidem dicitur violenta

præ-

præſumptio, quæ vocatur iuris præſumptio, vt à Spec. titu. de
præſump. §. ſpecies. n. 3. Ex qua quidem viri cum muliere ha-
bitatione Antigonus filij ſui coitum animo præſenſit, nã cum
filium ſuum diuertiſſe audiſſet in eius domum, cui tres filiæ in
ſignes ſpecie eſſent: Audio, inquit, fili, anguſte habitare te,
pluribus dominis domum poſſidentibus: hoſpitiũ laxius ac-
cipe. iuſſoque commigrare edixit, ne quis minor quinquagin
ta annos natus hoſpitio matrisfamilias vteretur. Front. li. 4. c.
1. Verum hęc, & alia multa ſuſius ſumus proſequuti in conclu-
ſione, Adulterium, & in concluſione, Copula. illas igitur con-
cluſiones adire lector ne graue tibi videatur.

CONCLVSIO CCCXIII.

ARGVMENTVM.

Collatio valida quomodo & quibus rationibus probetur.

SVMMARIA.

1 Quæ probanda ſint ex parte teſtatoris, vt collatio valida probetur.
2 Collatio ſimoniaca eſt, & nulla, ſi collator conferat, vt parem gratiam pro beneficio alicui referat.
3 Epiſcopus canonice poteſt conferre beneficium alicui ſub conditione, vel aliud, quod obtinet, reſignet.
4 Collatio facta aliquo impulſu, nulla eſt.
Quæ metu geſta ſunt, nullum habent robur. ibi.
5 Collatio debet eſſe facta ſine aliqua diminutione.
6 Epiſcopus non poteſt alicui conferre beneficium, & ſibi, vel nepoti, vel famulo ſuo reſeruare penſionem, quia diminueretur beneficium.
7 Epiſcopo non licet conferre cuidam beneficium, & ſibi fructus addicere.
8 Collationi vt credatur, neceſſe eſt, vt facta ſit præſentibus teſtibus fide dignis.
9 Collatio beneficij perpetua eſſe debet, & facta, vt quis perpetuo illam poſſideat.
10 Actus legitimi non recipiunt diem, nec conditionem.
11 Collatio vt dicatur habilis, probari debet, vt is, cui confertur, ſit habilis & idoneus.
12 Collatio vt habilis dicatur, ætas legitima probanda eſt.
13 Quo ætatis ſuæ tempore quis initiandus & promouendus ſit ad ordines.
14 Aetatem probare debet, qui ei innititur, ſiue agendo, ſiue excipiendo.
15 Collatio vt dicatur habilis, probari debet ſcientia ſufficiens, & mediocris, quæ ſatis ſit ad adminiſtrandum illud beneficium, quod quis obtinet.
16 Collatio probari debet facta bonis moribus prædito.
17 Coniugatus non poteſt beneficium conſequi.
18 Illegitimi ſine ſummi Pontificis gratia beneficia obtinere nequeunt.
19 Collatio facta abſenti, antequam ipſe declarauerit voluntatem, nullius eſt momẽti.
20 Collatio vt valeat ex parte rei probari debet, quod beneficium ſit vacans.
21 Collatio probari poteſt per inſtrumenta, ſeu per teſtes in iudicio.
22 Collationem beneficij ad aliquem pertinere, probatur per famam & communem opinionem, atque per inſtrumentum.
23 Collationem alicui pertinere, ſatis eſt docere per literas, vel inſtrumentum, beneficium conſueuiſſe per talem conferri, & ad illum collationem & inſtitutionem ſolere pertinere.
24 Agenti ex cauſa permutationis ſatis eſt probare, compermutantem habitum & exiſtimatum fuiſſe pro tali.
25 Collationẽ fama probat, quando aliquis conſequitur beneficium ab aliquo ad quem de iure non ſpectat collatio, ſecus, vt ibi.
26 Fama ſatis eſt ad probandam collationem, vbi directe, non agitur ſuper pertinentia, vel ſuper collatione facta ab ordinario.

COllatio beneficij quo pacto probetur, ſuperius (ſi memi-
niſtis) tradidimus in concluſione, Beneficij collatio, ad
quam vos reijcio. Nũc vero valida collatio quomodo, & qui-
bus rationibus probetur, paucis aperiendum eſt.
1 Primũ igitur omnium, vt hinc exordiar, ex † parte collato-
tis debet probari, illum eſſe habilem, idoneum, & non excom
municatũ. Sic ſancitum eſt in c. paſtoralis. de cler. excom. De-
inde, vt pure conferat, id eſt, ſine pacto, conditione & modo,
alioquin ſi conferat, vt parem gratiã pro beneficio alicui refe
2 rat, vel ſi alia conditio interuenerit, † collatio ſimoniaca eſt,
& nulla c. quam pio. 1. q. 2. & c. cum pridem. & c. fi. de pact. c.
2. de elect. lib. 6. Canonice tamen poterit conferre Epiſcopus
3 beneficium alicui ſub conditione, ſi aliud, quod † obtinet, re-
ſignet, vt docet Hoſt. in c. ad audientiam. de reſcr. Io. Franc. in
tract. de poteſt. cap. ſede vacante. q. 1. par. 2. col. 4.
Tertio loco debet libere collatio probari facta, id eſt, ſine
4 aliquo impulſu, alioquin † eſſet nulla. Sic eſt conſtitutum in
c. 2. de ijs, quæ vi met. cauſ. fiunt. nam quæ metu geſta ſunt, nul
lũ habent robur, vt voluit I. C. in l. 1. ff. quod met. cauſ. idẽ eſt,
ſi per vim, c. ad aures, c. pe. ext. de ijs, quæ vi met. ve cau. fiunt.
Quartum probationis genus eſt, vt ſine aliqua diminutione
5 facta † ſit collatiõ, vt decreuit ſummus Pontifex cap. vnico. vt
eccleſ. benefic. ex hoc illud exijt. vt non queat Epiſcopus con-
ferre beneficium vni, & ſibi, vel nepoti, vel famulo reſeruare
6 penſionem, quia diminueretur beneficium, quod † fieri non
poteſt ab Epiſcopo, d. c. vnico. & c. extirpandæ. in fi. de præb.
Quinimo nec poteſt iura, quæ dignitati congruunt, conferen-
do illam ſibi adiudicare, c. cum veniſſent. de inſtitu. Calder. in
verb. conferens dignitatem. Quemadmodum nec Epiſcopo li
7 cet conferre cuidam beneficium, & † ſibi fructus addicere,
quod ſi hoc faciat ex pacto, vel conuentione, nefario ſimoniæ
ſcelere ſe aſtringit, d. c. vnico. in fi. c. ſi quis præbendas 1. q. 4.
Et quintum ſubijciam, nam neceſſe eſt, vt ſit facta collatio
8 præſentibus † teſtibus fide dignis, non domeſticis, alioqui illi
collationi non creditur, c. poſt ceſſionem. de probat.
Poſtremus ex parte collatoris probandi modus erit, colla-
9 tionem beneficij eſſe perpetuam, vt † quis perpetuo id poſſi-
deat, & non ad tempus, c. præcepta. 55. diſt. & c. ſatis peruer-
ſum. 55. diſt. Nam ſicut matrimonium ad tempus non contra-
hitur, eſt. n. viri, & mulieris coniũctio, indiuiduã vitæ conſue-
tudinem continens, vt definit Imperator in §. 1. inſtit. de patr.
poteſt. ſic nec ſacrum matrimonium, c. inter de translat. Epiſc.
10 quia † actus legitimi non recipiunt diem, nec conditionem,
per l. actus. ff. de reg. iuris. cap. 2. de elect. lib 6. & hæc ſunt, quæ
probari debẽt in collatione à parte collatoris, à parte autem
eius, cui confertur, vt collatio dicatur habilis.
11 Primo probari debet, vt is, cui confertur, ſit habilis † & ido
neus. c. gratie, de præben. idoneus autem dicitur ſecũdum iu-
rium interpretes, ſi præditus ſit ſcientia, moribus, & ætate, c.
cum in cunctis. de elect. c. licet canon. eo. tit. nu. 6.
12 Secundo loco probanda eſt legitima ætas, quæ † pro ordi-
num diuerſitate varia eſt, nam in tonſura requiruntur ſeptem
anni completi, ſic eſt conſtitutum in c. fin. de tempor. ordina.
libr. 6. in quatuor minoribus poſt ſeptem annos poteſt quis
initiari, vt docuit gloſſ. in ſumma diſtinct. 77. ad ordinem au-
13 tem ſubdiaconatus in 18. anno, ad † diaconatus ordinem in
vigeſimo, ad presbyteratum in 25. anno promoueri quis po-
teſt, vt ſancitum eſt in clement. fin. de ætat. & qualit. ad epiſ-
copatum in 30 anno completo, cap. cum in cunctis. de elect.
plene Panormitanus in cap. ſuper inordinata. de prębend. per
totum.
14 Aetatem autem probare debet, qui † ei innititur, ſiue agen
do, ſiue excipiendo, ideo, qui dicit, pronium non habere æ-
tatem legitimam, hoc probare debet, quod multis in locis à
plurimis fuit traditum, vt in l. cum de ætate. ff. de probat. l. de
ętate. ff. de minor. Bar. in l. in illa. ff. de verb. obligat. l. ſi maio-
rem, vbi Paul. & Iac. C. de integr. reſtitut. Domini de Rota de-
ciſ. 254. alias 2. nota quod vbi quis opponit. in antiquis. titul.
de except. & deciſ. Biſignet. 1. vtrum vnio. nu. 5. titul. de rebus
eccleſ. non alienan. Felyn. in c. dubium. de præſumpt. poſt nu.
10. nu. 31. & late Rebuff. in tract. de pacif. poſſeſſ. in 4. limitat.
nu 174. cum ſeq.
Tertio erit probatio, vt debeat probari ſcientia ſufficiens
15 & mediocris, quæ † ſatis ſit ad illud adminiſtrandum bene-
ficium, quod quis obtinet. Ita ſciuit Pontifex Maximus in c.
venerabilis. de præben. Panorm. in d. c. cum in cunctis.
Quarto præterea loco probãdum erit, factam eſſe collatio-
16 nem bonis prædito moribus: nam † ij maxime neceſſarij ſũt
beneficiato, l. ſcire. §. eos qui ff. de tut. & curat. dat. ab his. ne-
que enim facultates, inquit Modeſtinus Iureconſultus, ne-
que dignitas ita ſufficiens eſt ad fidem, vt bona electio, & be-
nigni mores. Sic etiam tradidit Rebuſ. in ſua praxi beneficio-
rum. tit. requiſita ad bonam collationem, &c. nu. 44.
17 Quinto erit probandum, vt † non ſit coniugatus ille, in
quem beneficium eſt collatum: nam coniugatus non poteſt be
neficium conſequi, vt cautum eſt in cap. 1. & per tot. titul. de
cleric. coniugat.
Sexto, vt ſit legitimus: nam illegitimi ſiue ſummi Pontificis
18 gratia † beneficium obtinere nequeunt, c. 1. & per tot. de fil.
presbyteror.
Septimo, vt ſi collatio facta ſit abſẽti, vt ipſe acceptet, alio-
qui collatio facta alteri, antequam iſte abſens declarauerit vo
19 luntatem, nullius † erit momenti, ſic ſciuit Pontifex Max. in c.
ſi tibi abſẽti de præb. in 6. Panor. & alij in c. accedens. d. titu.
Poſtremo loco ꝓbari debet, vt collatio valeat ex parte rei
20 quod † beneficium ſit vacans, non enim vacans conferri non
poteſt. c. 1. & per totum. extr. de conceſſ. præb. Sed hæc latius
proſequutus eſt Rebuff. in ſua praxi benefic. tit. requiſita. ad
bonam collationem. ad quem te reijcio.

Quod ſi de viribus collationis beneficij dubitetur, collatio
21 illa cõmode probari poterit per inſtr̃a, ſeu † per teſtes in iudi
cio, cum habeant eandem vim, vt ſancitũ eſt in c. cum Ioãnes
Eremita. de fi. inſtr. huc pertinet c. poſt ceſſionem. de prob. ſic
ẽt tradidere D. de Rota in deciſ. 38. aliàs 780. inci. Dic, quod
collatio alicui facta. in antiq. de proba. quam deciſionem pro
ſingulari notat Lambert. in ſuo tract. de iure patr. in 3. art. 11.
q. princ. 3. par. 2. lib. nu. 3. vbi alibi non inueniſſe ſimilem di-
ctum aſſeruit Alber. Bru. in tract. de diminut. & deteriorat. cõ
cluſ. 4. nu. 22. cauit Gig. de penſ. q. 45. nu. 4.

Quemadmodum ẽt collationem beneficij ad aliquẽ perti-
22 nere, probari per famam & cõem opinionem, atque per † in-
ſtrumentum admiſſionis illius, ad cuius collationem ſpectare
dr̃, dixerunt Dñi de Rota in deciſ. 123. aliàs 3. ſufficit proba-
re. de probat. in nouis. & obſeruauit Milius in ſuo repert. in
ver. probatio. qđ beneficium pertineat. idem ſancitum fuit in
deciſ. 47. aliàs 1. tit. de off. vicar. valẽt acta. in nou. vbi ſi negẽ
facultas Epo, ſufficit probare per cõem reputationẽ. Idem hr̃
in deciſ. 449. valẽt acta. in antiq. ſenſit Lap. alleg. 89. incip. in
Dei noĩe, amen. poſt nu. 8. ſub verſ. venio ad ſecũdũ caput. in
fi. per cõtex. in c. cũ olim. de cau. poſ. & propr. qđ & meminit
Lambert. de iu. patr. in 1. art. 3. q. prin. 1. par. 2. li. nu. 7. verſ. &
aliud ſimile ad validitatẽ collationis. idem confirmat Rot. in
deciſ. 4. aliàs 1. tit. de teſt. ſpol. poſſeſſor beneficij. in nouis. &
docuit Dec. in c. 1. nu. 39. verſ. tertius caſus. de appel. iſtud ẽt
diremit Rot. in deciſ. 257. aliàs 7. tit. de proba. ſi quis dicat. in
23 nou. vbi † ad probandũ alicui pertinere collationẽ, & eſſe ca
nonice inſtitutũ, ſatis eſt docere per literas, vel inſtr̃m, iſtiuſ-
modi beneficium conſueuiſſe per talẽ conferri, & ad illũ col-
lationẽ & inſtitutionem ſolere pertinere. Ita ẽt decidit Bella-
mer. in deciſ. 116. ſi petens confirmationem, & deciſ. 570. con
cluſio, quod licet. & ita fuiſſe deciſum per Dños de Rota in
vna Parmẽſi S. Chriſtinæ, de menſe Martij 1520. atteſtatus eſt
Caſſad. deciſ. 1. pertinentia collatio. de probat. Huc ſpectat,
qđ animaduertit Rot. in deciſ. 109. aliàs 4. tit. de rer. permut.
24 agenti & petẽti. in nou. aſſerẽs, agenti † ex cã pmutationis ſa-
tis eſſe probare cõpermutantem habitũ & exiſtimatum fuiſ-
ſe pro tali, iſtis conſentaneum eſt, quod tradidit Bellamer. in
deciſ. 389. ſi in impetratione beneficij. volẽs ibi ſufficere, pro
bare cõem exiſtimationem & famã, beneficium eſſe talis qua
litatis, & idẽ notat ĩ deciſ. 375. depoſitio de cõi reputatione.

Verũtamen hoc limitabis, famã probare collationem, qñ
25 aliquis conſequitur beneficium ab aliquo, ad † quem de iure
non ſpectat collatio, ſecus vbi aliquis eſſet prouiſus ab Epo,
ad quem iure pertinet collatio, & alius ab alio, vt à canonico
prætendente ratione præbendę ſuæ illud beneficium ſpectare
ad ſui collationes: nam tunc ſola fama non ſufficeret, niſi eſ-
ſet adiuncta alia ſpecies probationis: quod quidem traditũ
& deciſum fuit à Bellam. in deciſ. 570. concluſ. quod licet. aſ-
26 ſerens, famã † ſatis eſſe, vbi directe nõ agatur ſuper pertinen
tia, vel ſuper collatione facta ab ordinario: vnde ita fuiſſe cõ
ſtitutum in vna Parmen. Parochialis S. Chriſtinæ, auctor eſt
Caſſad. in d. deciſ. 1. pertinentia collationis, de probat.

CONCLVSIO CCCXIIII.

ARGVMENTVM.

Qua collatio prius facta cenſeatur, an illa ſummi Pontificis, an collatio ordinarij.

SVMMARIA.

1 *Collatio prius facta præſumitur à Pontifice Maximo, quam ab ordinario.*
2 *Collatio Epiſcopi præſumitur prius facta, quam illa vicarij ſui.*
3 *Collatio ordinarij prius eſſe facta præſumitur, ſi habet horam determinatam, qua in collatione Pontificis Maximi non ſit appoſita.*
4 *Collatio Papæ non præfertur collationi ordinarij, quando ab ordinario prouiſus reperitur in poſſeſſione.*
5 *Prouiſus à Papa, ſi habet eius prouiſionem motu proprio præfertur prouiſo ab ordinario, maxime ſi adſit etiam clauſula decreti irritantis.*

COllationem beneficij ſi vnus conſequatur à ſummo Pon
tifice, & alius ab ordinario iudice, ſi non conſtet, vtra al
1 teri præcedat, præſumit̃ † prius facta collatio Põtificis Maxi-
mi, & ille, qui eã habuit à ſummo Pont. præfertur. Ita cautum
eſt in c. ſi à ſede. de præben. in 6. Iaſ. tradidit in l. 1. nu. 6. ff. ſol.
matr. & ibidẽ late proſequitur Rip. n. 7. cũ aliquot ſeqq. Dec.
reſpondit in conſ. 169. nu. 4. & paſſim p tot. & tradit Soc. ſen.
in conſ. 67. eadem die prouidit. nu. 1. & ſeq. vol. 3. & ſequutus
eſt Ioan. de Sylua in ſuo tract. de benef. par. 3. q. 15. nu. 18.

Amplia hoc idem locum habere in collatione Epiſcopi, &
2 Vicarij ſui: nam † illa Epiſcopi præſumitur prius facta, vt do-
cuit Iaſ. in d. l. 1. nu. 6. ff ſol. matr. & ibidem Ripa nu. 7. verſ. ſe-
cundo aduerte. pulchre conſuluit Calder. conſ. ſuo 2. de off. vi
carij. incip. an collatio Epiſcopi. fuſius hæc ſcripſit Lambert.
de iure patr. 3. art 2. q. priu. 3. par. 2. lib. nu. 5.

Concluſionem limitabis hoc pacto, locũ ſibi non vendica
re, ſi in collatione ordinarij erat dies & hora determinata, &
in collatione Pontificis Maximi nõ erat appoſita hora: nã tũc
3 præſumitur, collationem † ordinarij prius eſſe factam, & illa
præfertur, vt Iaſ. ſenſit in d. l. 1. nu. 6. vbi ait, hanc eſſe veriorẽ
opin. & Dec. hoc idem ſequutus eſt in d. conſ. 169. n. 5. quam
ſuam veram probauit Fely. in c. paſtoralis. de reſcri. quod ẽt
Socin. conſulendo ſequutus eſt conſ. 67. d. nu. 2. lib. 3. & idem
docendo Soci. in l. 1 ff. ſolu. matr. nu. 11. & ſeq. & obſeruauere
Cy. & Bal. in l. de rebus. n. 2. de dona. ante nup. & animaduer-
tit Dec. in conſ. 689 viſo puncto. nu. 2. & conſ. 169. diligenter
pro tenui. nu. 6. & ſeq. l. cũ quid. nu. 1. & ſeq. vbi loquit̃ de Do
ctore ſeniori & iuniori, qui prius fuerit licentiatus, prout &
idem aſſerit Soci. in d. l. cum quid. nu. 19. & ſeq. ff. ſi cert. pet.
l. in ambiguis. ff. de reg. iur. nu. 3. 4. quibus opinio Ioã. de Plat.
conuenit in l. 1. C. de iur. fiſ. lib. 10.

4 Ad vnum tamen hic aduertas, collationem † Papę minime
ordinarij collationi præferri, qñ prouiſus ab ordinario etiã
citra horæ appoſitionem reperiretur in poſſeſſione, vt Socin.
in d. l. 1. col. 2. poſt nu. 13. verſ. nam lex. in d. c. ſi à ſede. ff. ſolut.
matr. & in d. conſ. 67. poſt nu. 3. verſ. confirmatur, & nu 4. ver.
quod ſi à ſede. vol. 3. & idem videtur ſentire Iaſ. in d. l. 1. nu. 7.
verſ. tertio limita regulam traditam per Bart. ff ſol. matrim. &
Dec. in d. conſ. 169. d. num. 6. & in d. conſ. 689. in prin. & in d. l.
in ambiguis. d. nu. 4. in fi. ff de reg. iur.

Sublimitare poteris prædictas limitationes, quicquam nõ
5 ſuffragari prouiſo ab ordinario, habẽte † prouiſo à Papa eius,
prouiſionem motu proprio, vt Soci. in d. conſ. 67. nu. 7. vſque
ad finem dicti conſilij: maxime ſi adſit etiam clauſula decre-
ti irritantis, vt ibi Soci. poſt d. nu. 7. vſque ad fi. dicti conſilij.

CONCLVSIO CCCXV.

ARGVMENTVM.

Collator an ſit idoneus teſtis pro illo, cui contulit beneficium.

SVMMARIA.

1 *Collator beneficij non videtur idoneus teſtis pro illo, cui fecit collationem.*
2 *Inueſtitor in cauſa feudi teſtis eſſe non poteſt.*
3 *Inſtrumentum collatoris ordinarij fidem facit.*
4 *Collator admittitur, vt aliquo pacto iudicem doceat, & ad aliquod indicium.*
5 *Collator poteſt aſſiſtere illi, cui contulit beneficium.*
6 *Collatio beneficij facta clam, præſumitur ſimulata, & non valet.*
7 *Collatio beneficij facta contra interloquutoriam, præſumitur ſubreptitia.*

1 COllator beneficij non vr̃ idoneus teſtis pro illo, cui † fe-
cit collationem: nam ſecutus eſſe præſumitur, vt quod
egit, valeat, præterea ſua videtur intereſſe, ca. inter cętera. de
præben. Bal in c. 1. de pace tenen. §. ſi duo. num. 2. verſ. quæro
ergo, nunquid inueſtitor. & poſt eum ibi Præpoſit. in li. feud.
2 vbi concludit Bal. inueſtitorem † in cauſa feudi teſtem eſſe nõ
poſſe, cui adhæret Ludou. Rom. ſing. 733. quidã, &c. quam ſen
tentiam etiam ſequutus eſt Steph. Aufrer. tracta. de teſtib. nu.
19 cui opinioni ſubſcripſit Ioan. Monticell. reperr. de teſtib.
verb. collator benef. & iſtorum ſententiæ album calculũ ad-
didit Crot. tract. de teſtib. nu. 183.

Primo limitare poteris cõcluſionem, nam quamuis colla-
3 tor beneficii teſtis, vt dictũ eſt, adduci non poſſit, poterit † tñ
collatoris ordinarij inſtrumẽtũ de collatione produci, quod
omnino fidem facit, arg. eorum, quæ vberrime à Dd. fuere ani
maduerſa, in c. poſt ceſſionem. de præben. ſic Domini de Rota
deciſ. 22. aliàs 1. tit. de probat. fuit dubitatum. in nouis. ita Lu
dou. Roman. d. ſingul. 733.

Deinde limitabis, vt licet non admittat̃ ſimpliciter pro te-
4 ſte, admittitur † tamen, vt aliquo pacto iudicem doceat, & ad
aliquod indiciũ, vt ſenſit Bal. in d. c. 1. de pace tenen. §. ſi duo.
in lib. feu. d. nu. 2. poſt gl. ibi. in verb. teſtimoniũ. circa fi. quos
refert & ſequitur Steph. Aufrer. d. ſuo trac. de teſti. nu. 19. Qđ
5 vero collator poſſit aſſiſtere illi, cui † contulit beneficium, do-
cent

Digitized by Google

cent Domini Rotæ deciſ.282.nota qualiter.in antiquis, alias 4.tit.de except.

Vnde eo minus teſtis eſſe porerit in collatione beneficij
6 facta eiā,nā præſumitur ſimulata,† & nō valet, vt ſcnit Pōtifex Maximus c.vt noſtrū.extr.vt eccleſ.bñfic.in verſic.Porro cū donatio,&c.quod quidē ſentit Barth.Cæpol.de ſimul.contract.præſumpt.20.nu 67.& facit tot.tit.extr.de clandeſt.deſponſ.e.cum de iniuncto.ext.de hæret.ad quam rem conſulas concluſionem noſtram.Beneficij collario,vbi id attigimus.

Sicut etiam collatio beneficij facta cōtra interloquutoriā,
7 præſumitur † ſubreptitia,nec valet, ſicut nec impetratio bñficij,vt tradidere Dñi,poſt gl.in c.cū olim.extr.de verb.ſignific.& Io.And.voluit in c.cum dilectus.extr.de iur.patron.

CONCLVSIO CCCXVI.

ARGVMENTVM.

Collectam quem ſoluiſſe quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Collectam aliquem ſoluiſſe probatur per teſtes,etiam vniuerſitatis.*
2 *Teſtes de vniuerſitate non ſunt idonei ad probandum aliquem ſoluiſſe collectam.*
3 *Collecta ſolutio indiſtincte probari non poteſt per teſtes.*
4 *Collectas quem ſoluiſſe,vel non ſoluiſſe probatur per librum exactoris.*
5 *Libris exactoris vt authoritate publica electi fides adhibetur.*
6 *Libris exactoris collectarum maior fides adhibetur,quam teſtibus.*
7 *Libri in archiuio publico repoſiti, qui habent cuſtodem publico ad id conſtitutum, magis fidem faciunt,quam teſtes*
8 *Collectas non eſſe ſolutas,qui dicit probare debet.*
9 *Collecta præſumuntur potius ſoluta contra voluntatem,quam ſponte.*

1 COllectam aliquem ſoluiſſe probatur per teſtes,†etiā vniuerſitatis,quia vtilitas præcipue pertinet ad vniuerſitatē,& cōitatē,licet deinceps vtilitas,& cōmodū ſingulos etiā attingat,ita cōſuluit Alex.cōſ.99.viſis proceſſibus cauſæ.col.4.verſ.nec obſtat,ſi diceretur.nu.15.& verſi.2.reſpondeo.nu.16.li.5 & conſ.68.vt viſo.col.4.verſ.non obſtat, quod hnies.nu.14.vol.2.& in conſ.136.in cā,& lite verten.nu.16.verſ.non obſtat,qđ noſtri teſtes.eod.vol.2 Dec.conſi.342.in cā partus ſuppoſiti,o.5.verſ.& videmus in teſtib.Curt.Iun.conſ.61.nu.
* 12.& hāc eſſe *cōem opinionem affirmat Io.de Amicis, conſ.8.n.34.verſ.ſed certū eſt.quos refert,& ſeqtur Nicol. Feſtas ī ſuo tract.de collect.part.3.ſub nu.24.verſ.quærūt octauo Dd.

Contraria tñ in hac re fuit mente Bald in c.tertio loco.de probat.nu.5.verſi.ſed pone.& in c.inſuper.no.3.verſi.2.nota.de teſtib.quem ibi ſequitur Felin.nu.2.verſ.fallit primo.lo-
2 quendo proprie in terminis collectæ,† aſſerens teſtes de vniuerſitate non eſſe idoneos tanquā in cauſa propria deponentes,quando agitur de impoſitione collectæ, in qua ſinguli de vniuerſitate ſentiant incommodum,ſi enim ciues non ſoluerent collectam,maior eſſet portio ruralium.

Contrarium etiā ſequutus eſt Bar.in l.1.in fin.C.de apoch.publ.lib.11.dicens, collectæ ſolutionem probari indiſtincte
3 non poſſe †per teſtes.idem voluit Archid.in c.in ſumma.12.q.2.iſtiuſmodi vero teſtes de vniuerſitate,teſtes non eſſe integros ſcripſit Alex.ſibi contrarius in conſ.43.viſis, & pōderatis. col.5.verſ.quia licet alias.nu.23.lib.4.& docuit Bart.in l.in tantum.§.vniuerſitatis.ff.de rer.diuiſ. item per alios relatos à Dec in c.inſuper.num.6.7.de teſtib.ſequitur idem referens Bar.d.loco,Hieron.de Monte tract.de finib.regeod.cap.64.nu.2.Iaſ.Bar.Dd.in l.decem.ff.de verb.oblig.

Prior tñ opinio propius ad veritatem accedit, & à pleriſque probatā,vt per Io.de Amic d.conſ.8.nu.34.verſi.ſed certum eſt.Verū ea omnia,quę diximus,intelligenda,& declarāda ſont,vt per Nicol.Feſtas.i ſuo d.tract.de æſtimo,& collect.part.3.nu.27.verſi.vnde non obſtat,cum plurib.alijs ſeqq.

An vero teſtes de vniuerſitate ſint idonei,latiſſime infra in concluſione,Teſtes de vniuerſitate,viſſeremus.

4 Secundo loco probari etiā poterit, † quem ſoluiſſe per librū exactoris.Nā nomina,& bona eorū,qui collectas ſoluere tenentur,in æſtimo deſcribi ſolent, quod ſi cōſtet per libros illius,eos non ſoluiſſe,vtique faciendū eſt,eſſe tales debitores, & negatiue probari tales non ſoluiſſe collectā,vt ſenſit Bal.in rub.C.de ſi.inſtr.col.ſi.n.43.ꝗ ad id affert auth.ad hæc.C.d.tit.l.cenſus.ff.de probat.l.Barbarius.ff.de offic.ꝑtor.pſona enim exactoris eſt auctoritate publica electa,& iō oīno ſe-
5 qui videtur,† vt illius libris fides adhibeatur,vt reſpōdit Alex.conſ.136.in cauſa, & lite.poſt nu.2. verſ.item etiā de ſolutione.li.2.cōprobat id per l.quædā.§.nummularios & ibi Bar.& Dd.ff.de eden. & eſt Marſelli rāſum id ad verbum probās in d.l.cenſus.cum gl ff.de proba.cenſus.& monumenta publica, inquit I.C.potiora teſtib.eſſe,ſenatus cenſuit, & idē cōſuluit Alex conſ.186.viſis ſubtiliſſimis dubitationib.col.2.poſt n.6.verſ.nec etiā obſt li.2.in quam ſñiam permulti quoq; deſcen-
6 dere,vt Cur.iun.cōſ.106.nu.5.vbi aſſerit † maiorē fidem illis adhiberi,quam teſtibus,& Dec.conſ.285.& pro tenui facultate mea,nu.2.& nu.3.qđ & probatum eſt ab Alex.conſi.43.de celerrima expeditione,in ſi.in 1.vol.Quod tamen eſt intelligendū,ſi cauſa ageretur inter ſubditos dicto cōi, cuius ſunt li-
7 bri,& modo ſint in archiuio publico repoſiti,† & habeāt cuſtodē publice ad id conſtitutū, & alia de quib per Canon.in c.cum cām.de proba.& in c.ad audientiā. de præſcri.ita limitat Salic.in l.exēplo.C.de proba.& Fel.in d.c.ad audientiam.

Si autem quis aſſerat, contra aliquē non debere audiri, qđ
8 non ſoluit collectas,incūbit ei onus probandi,† qui dicit collectas non eſſe ſolutas,vt auctor eſt Bar.in l.in illa.la 1.col.2.nu.7.verſ.& prędicta faciunt.ff.de ver obli.cui accedit Rom.ibidē nu.15.& tradidit Ant.de Bur.c.ſup his.col.10.de accuſ.Bal.voluit ī l.ſi à furioſo,col.2.in ſi. verſ.ſi vero dicit ſtatutū.ff.ſi cer.pet.ita cenſuit Ang.in l.1.col.7.C.de ſi.inſtru.li.10.& in repet.l.pen.§.docere.ff.ne quis eum,&c.idem probauit Alex.in d.l.in illa,col.pen.nu.10.verſ.item in quantum Bart.ff.de verb.oblig. Bald.alio in loco idem ſenſit in l.2. poſt nu.17.verſ.ſed contra hoc C.de iur.emphy.& ibi Angel.circa fin.& Iaſ.poſt nu.132.& 133.ver.in ea glo.ibi. & verſ.ſubtilis Petr.de Bellaper.Bartol.quoque idem repetijt in l.ſi quis conſortium. verſic.vnde ſi dico.C.de fabriceoſ. libro vndecimo. & ibi Angel.

Verum hæc omnia tibi ad nauſeam vſque ſuppeditabunt omnes in d.l.in illa illos igitur conſulas.

Sed à me ſciſcitabitur quiſpiam, an præſumātur ſolutæ collectæ ſponte,an contra voluntatem? paucis quærenti ſatisfa-
9 ciendo, † collectas præſumi potius ſolutas timore impulſos, quam quod ita deberent,aſſero,hinc fit,vt in eis præſumptio currere non videatur,ſic me docuit Innoc.in cap.ſi diligenti.poſt nume.3.ſub verſi.item nota, quod cum tantum per coniecturas.extra de præſumpt. cui adhæſit Lucas de Penna in l.quemadmodum.C.de agric.& cenſit.lib.11.verſ.154.& quando, & à quibus præſtari debeat, vide Aegid.Thomat.in ſuo tract.de collectis.

CONCLVSIO CCCXVII.

ARGVMENTVM.

Collectoris facultas, ſiue commiſsio, quo pacto probari debeat,& an ex eo,quod quis ſit collector, eius beneficia reſeruata dici poſsint.

SVMMARIA.

1 *Collectoris facultas,ſiue commiſſio debet probari per literas,& non per teſtes.*
2 *Vbi agitur de alterius præiudicio,vt de exigendis pecunijs,quæ dicuntur vita hominis,non creditur etiam legato de latere, nec alteri quantumcunque honeſtæ perſonæ.*
3 *Collectoris literæ cum illius ſigillo ſine manu notarij,& ſubſcriptione teſtium probant facultatem,& deputationem ſubcollectoris.*
4 *Subdelegationes probantur per ſola ſigilla delegantium.*
5 *Commiſſio,& ſubdelegatio probatur per literas ſolo ſigillo legati ſigillatas.*
6 *Collectoris facultas probatur per literas originales,non autem per earum tranſumptum.*
7 *Sumptum facultatis collectoris de regiſtris bullarum Papæ probat facultatem.*
8 *Sumpta poſtquam clauſa,& ſigillata ſunt producta coram Auditore cauſæ in curia,recognito ſigillo fidem faciunt.*
9 *Collectoris deputatio poteſt probari per teſtes,ſi aliquis deputatus eſt in collectorem in eccleſiis vrbis Romæ,in vrbe exiſtente Papa.*
10 *Auditor deputatus ab ordinario præſente non tenetur probare per literas ſuam iuriſdictionem.*
11 *Collectoris poteſtas poteſt per teſtes probari,quando literæ collectoriæ amiſſæ ſunt.*
12 *Bullæ amiſſione probata ſatis eſt probare tenorem per teſtes.*

13 *Literarum amiſſione probata non admittitur probatio per teſtes ſecundum ſtilum Palatij Apoſtolici.*
14 *Collectoris facultas probatur per litteras in actu delegationis, vel ſimplicis cognitionis.*
15 *Subcollectoria per teſtes probari poteſt.*
16 *Commiſſio ſubcollectoris, & eius poteſtas ac exercitium probari poteſt per teſtes, qui fuerint præſentes tempore commiſſionis ſibi factæ.*
17 *Collectoris, vel ſubcollectoris deputatio, ſi nec per literas, nec per teſtes conſtat nec etiam per communem hominum exiſtimationem, poteſt probari.*
18 *Geſta per legatum qui non erat, licet exiſtimaretur legatus, non valent.*
Inſtrumenta facta à notario, qui non erat, non valent, ibidem.
19 *Communis error nihil operatur, quando nullum reperitur fundamentum.*
20 *Geſta per ſubcollectorem tunc ſuſtinentur, & valent, quando ſuperior, ad quem ſpectat, veriſimiliter ſcit, & ſuſtinet.*
21 *Geſta per illum, qui exercuit officium tabellionatus ſciente, & patiente ſuperiore, qui habet poteſtatem creandi notarios, valent.*
22 *Quæ probanda ſint ab eo, qui beneficia collectorum vel ſeruata impetrauerit.*
23 *Reſeruatio beneficij ſubcollectoris inducitur, ſi conſtet de qualitate viciniatis.*
24 *Aſſerenti pluralitatem, ſeu multiplicitatem, incumbit onus probandi.*
25 *Collector non tenetur probare ſe acceptaſſe, & exercuiſſe officium collectoria. Contrarium, nu. 27.*
26 *Collectoria eſt officium, quod & honorem, & vtilitatem Reipublicæ affert & confertur in inuitum.*
28 *Papa ſi reſeruauit beneficia capellanorum commenſalium, reſeruatio eius ſtabit terminis ſuis, & ad beneficia commenſalium tantum reſtringetur.*

COllectoris facultatem, ſiue commiſſionem debere ptoba
1 ri per litteras, †non autem per teſtes, diremere Domini
de Rota in deciſ. 266. alias 10. dixerunt, & concluſerunt. de
offic. delegati. in nou. per context. in l. vnica. C. de mandat.
Princip. & in c. cum in iure. de offic. delegat. & tradidit Milis
in repertorio in verb Probatio, quod quis ſit collector. qund
quidem confirmat Felin. in c. in noſtra. col. 5. poſt nu. 7. in fin.
de reſcript. & idem ſcripſit Bartholom. Bellenc. in tractat. de
eharitat. ſubſid. quæſt. 110. nu. 1. ad quod adducit text. & ibi
Bart. in l. prohibitum. circa fin. ibi, cum literis noſtris cogno-
uerit. C. de iur. fiſc. lib. 12. & iuxta ſententiam Iacobi Simonet
tæ in tract. de reſeruat. benef. cap. 34. atque Innoc. in d. c. cum
in iure. in verſi. de mandato. nu. 4. de offic. delegat. Aeneas de
Falconibus. in tract. reſeruat. in 3. q princ. nume. 16. ibi, ſed ſi
quis vellet probare per teſtes. & atteſtatur Lambert. in tract.
iuriſpatronat. artic. 12. quæſt 3. par. 2 lib. 2. nu. 5. verſi. & adde
etiam nota. per Bellenci. Quos ſequitur Quintil Mandoſ. in
Commen. in regu. cancel. in reg. 4. de reſeruation. in 2. q. nu. 2.
verſi. breuiter ego diſtinguerem.
2 Et in vniuerſum hoc verum eſt, † vt vbi agitur de alterius
præiudicio, vt eſt in caſu noſtro, vbi tractatur de exigẽdis pe
cunijs quæ dicitur vita hominis, iuxta Bald. poſt gl. in l. 14. C.
de adu. diuerſ. iudic non credatur etiam legato de latere,
nec alicui, quantumcunque honeſtæ perſonæ ſint, ſecundum
Abbatem in c. cum olim. de priuileg. & eſt glo. inſignis, quam
approbat collector in c. ſicut. de ſentent. excommunicat. &
voluit Gondiſal. Villadiego. in ſuo tract. de legat. in 6. q. 1.
* par. col. 4 & hæc eſt *communis opinio, quam ſequitur, & tue
tur late Felin. in c. cum in iure. col. 2. poſt nu. 6. verſi. 2. limita.
de offic. deleg.
Quod vero diximus, collectoris facultatem debere proba
3 ri per literas, ſic eſt extendendũ, vt † etiam per literas colle-
ctoris cũ illius ſigillo, ſine manu Notarij, & ſubſcriptione te-
ſtium probetur facultas, ſiue deputatio ſubcollectoris, per ea
quæ tradidit Innoc. in c. quoniam contra. vltra medium, verſ.
alij dicunt, de probat. ibi ſcripſit, ſubdelegationes probari ꝑ
4 ſola ſigilla † delegantium, quem ſequitur Bellenci. in dict ſuo
tract. de charitati. ſubſid. q. 114. num. 1. & eſt deciſ. Rotæ 701.
alias 17. nota quod non creditur, de probat. in antiq. & deciſ.
574 alias 7. vtrum credatur, de offic. deleg. in antiquis. & de-
ciſ. 148. alias 10. voluerunt, & ordinauerunt, verſi. contra pri-
mam concluſionem, de probatio. in no. quibus in locis habe-
5 tur † commiſſionem, & ſubdelegationem probari per literas
ſolo ſigillo legati ſigillatas. Quod tamen ſic eſt accipiendum,
ſi ille ſubcollector literas acceperit, antequam officium exer
ceat, iuxta Bellencin. in d. q. 114. in fin. nu. 2. verſi. rum tamen
literas. per Bart. in conſ. 73. incip. vtrum procurator.
Præterea cũ tradiderimus, per literas collectoris facultatẽ
6 ꝓbari, ſic intelligere debemus de literis originalibus, † nõ ãt
per trãſumptũ, & exẽplaria ipſarum facultatum, ita cõcludit
Bellencin. in d. tract. de charit. ſubſid. q. 113. nu 1. adducit Ro-
ma. in cõſ. 336. circa propoſitã cõſultationẽ primo q̃ritur. nu.
5. verſ. cæterũ nec ſufficit. idẽ voluit Dec. in l vnica. n. 8. C. de
mãdat. princi. & decidit Boer. in deciſ. 181. vẽditio, ante nu.
9. Gomeſ. etiam in c. ſtatutum. poſt nu. 6. de reſcri. in 6. Andr.
Tiraq. de vtroque retrac. tit. 1. §. 2. gl. 1. nu. 10.
7 Quod tamen ſic eſt limitandum, vt non procedat † quando
exhiberetur ſumptũ facultatis collectoris de regiſtris bulla-
rum Papæ, quia tunc per tale ſumptũ probatur facultas iſt iuſ-
modi, ita limitat Bellenc. in d. q. 113. & ita ſeruat Romana Cu
ria ſecundũ Rot. deciſ. 621. aliàs 28. nota ſumptum, de proba.
in antiq. & deciſ. 681. nota. quod ſumptum in antiq. & deciſ.
689. ſic quod tranſumptum in antiq. & deciſ. 881. nota. quod
vbi gratia, in antiq. & ita dicit Bellenc. hodie ſeruare palatiũ
8 Apoſtolicum, † quia poſtquam talia ſumpta clauſa, & ſigillata
ſunt producta coram Auditore cauſæ in curia recognito ſigil
lo, tunc fidẽ faciunt, ſecus extra curiam, quia requiritur, quod
ſumptum producatur ſub bulla plumbea, aliàs ei non dare-
tur fides, nec ſufficeret ſigillum.
Primo loco concluſionem limitabis, vt nõ procedat, quan
9 do eſſet aliquis deputatus in collectorem † in eccleſiis vrbis
Romæ, in vrbe exiſtente Papa, tunc etiam talis deputatio il-
lius collectoris poterit probari per teſtes, ita docuit Bellenc.
in d. ſuo tract. de charit. ſubſid. q. 110. nu. 10. vbi adducit tra-
dita per Specul. in tit. de proba. § videndum. verſ. quid de au
ditorib. nu. 3. nam auditor deputatus ab ordinario præſente
10 non tenetur probare † per literas ſuam iuriſdictionẽ, ex quo
ordinarius, vel Pontifex Maximus eſt præſens, ad quem faci-
le quiſque confugere poteſt, idem placuit Roman. in l. ſcien-
dum. col. 12. nu. 50. verſ. aut ſit citatio. de verb. oblig. & idem
protulit Felin. in d. c. cum in iure. col. 2. nu. 6. verſ. prima limi-
tatio. & tenet etiam Archid. in c. nobiliſſimus. 96. diſtin. & ſe-
quitur Milis in verb. Probatio delegationis.
Secundo præterea eſt limitanda concluſio, vt locũ ſibi non
vendicet, qñ literæ collectoriæ eſſent amiſſæ, nã tunc talis po
11 teſtas collectoris poterit † per teſtes probari, ſicut ꝑ ſimilitu-
dinem dicit Inn. in c. cum olim. il 1. de priuil. quòd licet prãs
delegati veniat probãda per ſcripturas, hoc ramen nõ proce
dit, qñ ſcriptura eſſet deperdita, cuius Innoc. pronunciatum
ſequitur Rot. in deciſ. 459. aliàs 21. circa tertium dubium, ſub
nu. 7. verſ. vtrũ delegatio poſſit probari per teſtes. de conceſs.
preb. in nou. & cũ hoc tranſit Mil. in repert. in verb. Probatio
ſubdelegationis. ad quod citat Ant. in d. c. cũ in iure de offic.
dele. & decidit Bellam. in deciſ. 611. licet Capella, & Gõdiſal.
12 de Villadiego in trac. de legat. in 6. q. 1. par. col. 4. dicẽs † pro
bata amiſſione bullæ, ſatis eſſe probare tenorem per teſtes, ꝑ
l. teſtium. § fin. C. de teſtib. & non ſufficere teſtes deponere ſe
vidiſſe bullã, ſed debere deponere de tenore bullæ, iuxta ea,
quæ obſeruauit Bart. in auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. idẽ
diremit Bellam. in deciſ. 595. vbi ius actoris.
Ab hac ſnĩa diſceſſit gl. d. c. cum olim. de priuil. & cõcludit
Bellen. in d. ſuo trac. de charit. ſubſid. q. 110. nu. 9. verſ. cõclu-
13 do ergo, † vbi ita obſeruare palatium Apoſtolicũ atteſtat, nõ
admitti probationem per teſtes, ẽt probata amiſſione litera-
rum, ea ratione, quia ex regiſtris Papæ poteſt fieri probatio
de nouo expediendo bullas, à qua opinione gl. non omnino
recedit Spec. in tit. de probat. in §. videndum. circa prin.
Tertio inſuper limitabis concluſionem, vt tãtum procedat
14 in actu delegationis, † vel ſimplicis cognitionis, vt loquitur
Rot. in deciſ. 266. aliàs 10. dixerunt, & concluſerunt. de offic.
deleg. in nou. ſecus vbi foret mandatum alterius actus, vt pro
curatoris, quia poterit tunc per teſtes probari, iuxta ſenten-
tiam Ant. de But. in d. c. cum in iure. col. 5. de off. delega. quam
probat Barbat. in d. ca. cum in iure. col. 8. aſſerens mandatum
* procuratoris per teſtes poſſe probari, vbi auctor eſt *oẽs ſcri
bentes id tenere, in l. 1. C. de procur. idem voluit Bal. in l. fal-
ſus. C. de fur. & in l. fi. C. de re iudic. ſcripſit etiam Bellenci. in
d. tract. de charit. ſubſid. quæſt. 110. per contex. in cap. ex inſi-
nuatione. de procur.
15 Quarto loco tibi limitãda erit concluſio, vt nõ vera ſit † in
ſubcollectoria, q̃ cõmode per teſtes poterit probari, vt volue
re Dñi de Rota i d. deciſ. 266. aliàs 10. dixerũt, & cõcluſerũt.
de off. del. in nouis, poſt priu. verſ. tamẽ ſubcollectoris cõmiſ-
ſo. aſſerentes ibidẽ cõmiſſionẽ ſubcollectoris, & eius poteſta-
16 tẽ, ac exercitiũ poſſe probari per teſtes, † qui fuerũt præſen-
tes tpe cõmiſſionis ſibi factæ, idem cõcludit Mil. in ſuo reper.
in verb. Probatio, quod quis eſt ſubcollector. huic ſnĩę ſubſcri
pſit Bellenc. in d ſuo trac. de charit. ſubſid. q. 3 ſub nu. 1. & 2.
verſ. tamen contrariũ, citius opinioni adhæſit Mandoſ. in cõ-
ment.

ment.in regu.cancel.4.de reſeruatio.quæſt.2.poſt n.2. verſi.
in ſecundo,caſu concludo,& cauit Fel.in cap.in noſtra.col.5.
nu.5 in fin.de reſcrip.

Si vero de collectoris,ſiue ſubcollectoris diſputatione nec
17 per literas,nec per teſtes conſtabit,hinc fiet,vt nec etiã † per
cõem hominum exiſtimationem poterit illius deputatio ꝓ-
bari,vt tradidit Bellencin.in d.ſuo tract. de charit.ſubſid.q.
112.nu.3.verſic.ſed Innoc.vbi arbitratur hanc eſſe veriorem
* * opinionẽ,prout animaduertit.Anton.de Butr.in c. conſulta
tionibus.in 8.chart.verſi.2.principaliter.de iure patr. & in c.
cum dilecto.de reſcript.vbi ex hoc declarat.l.Barbarius.locũ
non habere in delegato,quando non appareret aliqua deputa
tio,vel auctoritas ſuperioris, hanc etiã ſniam in ſimili tenet
Gondiſal.in tract.de legat.in 6.q.1.par.col.fin.vbi concludit
18 † non valere geſta per legatũ,qui non erat,licet exiſtimaret
legatus cõi opinione,ex notatis per Innocentium in ca.nihil.
de electio.qui aſſerit,inſtrumẽta facta à notario, qui nõ erat,
non valere,quia adeſt defectus auctoritatis ſuperioris, nam
19 cõis error nihil operatur,quando † nullum repetitur funda-
mentum.l.actuarios.C.de numera.lib.12. quæ quidem Inno-
* centij opinio * communiter ab omnibus eſt recepta, licet in
vtranque partem articulus diſputari poſſit,vt latiſſime per Ia
ſonem.in d.l.Barbatius.verſi.limita nunc iſtã legem. & idem
aperte tenet Bal.in l.1.C.de teſtam.de qua te nos etiã in con
cluſione,Notarius,infra differemus.

Hoc poſtremo loco dictum limites velim, vt non procedat,
quotieſcũque gerit quis ſe pro collectore in Prouincia, i qua
eſſet Camerarius,vel ſummus Põtifex, aut alius habens hanc
facultarem deputãdi talem collectorem,vel qui ſubcollector
gereret ſe pro ſubcollectore in Prouincia, in qua eſſet colle-
20 ctor,nã † ex quo ſuperior,ad quẽ ſpectat, veriſimiliter ſcit,&
ſuſtinet,tũc geſta ꝑ ſubcollectorẽ ſuſtinent,& valent,vt in ſi-
mili concludit Gondiſal.in tract.de lega.in 6.q.1.part.in fin.
ꝑ l.Titianus.ff. quod cũ eo.& l.3.ff.ad Maced.qđ & aſſeuera-
uit Iaſ.in d.l.Barbarius.col.11.nu.52.verſ.facit,qđ dicit Ioã.
And.in reg.de offi.prætor.vbi in hanc ſniam deſcendit,quod
licet ſecundum cõem opinionem non valeant geſta per eum,
qui non eſt Notarius,tñ fallit,quando quis exercuiſſet officiũ
21 tabellionatus ſciente,† ac patiente ſuperiore,qui habet pote
ſtatem creandi notarios,per contex.in c.conſultationibus.de
iur.patron. teſtatur Anton.de Butr.in c.1.de fid.inſtr. ita limi
tantem,& idem docuit Salic.in l.1.C.de teſtamen.

Hoc igitur pacto probata collectoria,vel ſubcollectoria,in
dubiũ vocari ſolet,an ex eo ſolo,quod quis ſit collector,eius
beneficia reſeruata dici,& haberi poſſint,adeo vt comprehẽ-
ſa cenſeantur in reg.4.Cancellariæ de reſeruatione. Et quidẽ,
22 vt ſententiã aliquorum referam,† nonnulla probãda ſunt ab
eo,qui beneficia collectorum vti reſeruata impetrauerit,non
enim ſatis erit docere,collectorem fuiſſe deputatũ , niſi quo-
que probentur alia,quæ in ipſa regula tradita ſunt.

Illud enim in primis probandum erit, ſubcollectorem eſſe
vnicum, vt verba illius regulæ ibi,& vnicorum cõcepta ſunt,
23 nam ad hoc,vt inducatur reſeruatio,conſtare debet † de hac
qualitate vnicitatis,vt ore loquar Mandoſ.in comment.ad d.
regul.4.q.1.n.1.& cenſuit Rot.in deciſ.507.alias 11.licet iux
ta ordinationem tituli,de præbẽ.in no.quam declarat Bellen
ci.in tract.de ſubſidio charit. q.118.& Commentator regulæ
Cancell.ad dict.regulam 4.in fin.

Verũ,cui incumbat onus probandi,an impetranti vnicita-
tẽ,an vero oppugnanti reſeruationũ pluralitatem,in hoc to-
tus rei cardo vertitur. Et(vt verũ fatear)reſpondendum vide
24 tur † aſſerenti pluralitatem, ſeu multiplicitatem incumbere
onus probandi,ea rõne,quia vnicitas;& non pluralitas pręſu
mitur,vt colligere eſt ex contex.in l.omnium.cum gl.in verb.
* comprobatur.C.de teſt.cuius Accurſ.doctrinam * cõi calculo
Dd.eſſe receptam, teſtis eſt locupletiſſimus Quintilia. Man-
doſ.ad d.regul.4.nu.3.quo in loco aſſeuerat,ita fuiſſe obten-
tum,& obſeruatum per Dominos de Rot.in vna Callagurgi-
tan.Scholaſtriæ de Logreno coram Reueren.Patre D. Anton.
Aug.vltima Maij 1546.ea præſertim ratione, quod probata
deputatione collectoris, transferatur onus in partem aduer-
ſam,cum ſint præſumptiones de vnicitate.

25 Pręterea,an probandũ ſit collectorem acceptaſſe,& † exer-
cuiſſe officium collectoriæ,Dñi de Rota docuerunt me, mini
me illud probãdum eſſe,vt deciſum fuit in deciſ. 700.bene-
ficia collectorũ,in antiquis,& de hoc extat adhuc extrauagãs
Pauli II.quod incipit,Beneficia collectorũ,& eſt deciſ.207.a-
lias 11.licet iuxta, de præbend.in nou.& cum hac opinione
tranſit Mil.in reper in verb.beneficia collectorum,& in verb.
Gratia,per quã quis eſt exemptus,dicens, quod vbi quis eſt
exemptus,vel Capellanus,talis gratia operatur effectũ,etiãſi
non perueniat,vel antequã perueniet ad notitiã,idem tradit
Philip.Fran.in c.ſtatutũ.col.3.in princip.de præbend.in 6.cõ
firmauit Fel.in c.in noſtra.in 21.corollar in princ.& in c.cæ-
terũ.col.3.in fi.verſ.3.reſtitutio.de reſcr. idem etiã meminit
Cõmentator Regularũ Cãcellariæ Apoſtolicæ in 6.regu. tra-
dens,beneficia cubiculariorum,& officialium Papæ etiã cau-
ſa honoris eſſe reſeruata ante acceptationem officij.

Rõ huius rei illa poteſt eſſe,etenim cum collectoria ſit offi-
26 ciũ,quod & honorem,ac vtilitatem Reipublicæ afferat,† ſta-
tim ſortitur effectum ſuum, etiã antequam ſuam poteſtatem
videat,vel exerceat,adeo vt etiam conferatur in inuitum, vt
habetur in deciſ.207.alias 11.de pręben.in nouis.

27 Contrariam ſententiam ſequuti ſunt † poſteriores Domini
de Rota in vna Regien.pręhend. corã Domino de Thanis ꝓ
Thadæo Dugeno,contra Thadęum Caſalium die 30. Aprilis
1542.vt atteſtatus eſt Puteus in deciſ.ſua 319. incip licet Ro
ta lib.1.reiecta opinione Rotæ in deciſ.207.in nouis,& 700.
in antiquis.ac reiectis nonnullis alijs contrariũ aſſerentibus,
permoti ipſi verbis ipſius regulę ibi eorũ,quod pro tempore
officia exercuerint,&c.q́ verba repugnãt oĩno ſentẽtiæ con-
trariæ,& ad tuendas deciſiones 207.& 700.ſupra citatas,fuit
dictũ ab eiſdem Dñis,qđ in dictis deciſionibus non appare-
bat regulas Cãcellarię illius temporis habuiſſe illa verba,dũ
tñ eorũ officia exercuerint,quinimo ſubiungit ibi Puteus, D.
Mariſcanũ eius collegã teſtatũ fuiſſe ſecundũ hanc opinionẽ
fuiſſe etiã alias cauſa propoſita ita reſolutũ,propter repugnã
tiã verborum regulæ:idem reperio tenuiſſe Alexandrin.in c.
per principalem.in fin.1.q.1.qui aſſerit Rotã ita ſępius ſtatuiſ
ſe,beneficia.ſ.non cenſeri reſeruata,qñ Papa deputauit capel
lanum,vel officialem, niſi quãdo apparuit talem abſentem
acceptaſſe talem deputationem,idem etiam inuenio hoc cõ-
firmaſſe Th.Faſto.in dubio Rot.11.incip.quartũ dubium.nu.
28 3.in fin.vbi concludit,† quod ſi Papa reſeruauit beneficia ca-
pellanorum commenſalium, quod reſeruatio huiuſmodi ſta-
bit in terminis ſuis,& ad beneficia commenſalium tm̃ reſtrin
getur,& minime ſe extendat ad illos, qui cõmenſales nõ ſint,
ſic vr̃ dicendũ in caſu noſtro quod ex quo Papa reſeruauit be
neficia eorum collectorum,qui pro tempore officia exercue-
runt, non debet extendi regula ad illos, qui nunquam exer-
cuerint,alioqui eſſet implicare contradictionem.

CONCLVSIO CCCXVIII.

ARGVMENTVM.

Collegiatus an teſtis eſſe poſsit in cauſa collegij.

SVMMARIA.

1 *Collegiatus poteſt eſſe teſtis in cauſa collegij.*
2 *Collegiati pro collegiatis teſtificari non poſſunt, quando illi ex collegio alios teſtes exhibere poſſunt.*
3 *Collegiati teſtes eſſe nequeunt pro collegio, quando de collegij commodo agitur, quod ſigillatim ſpectat ad vtilitatem ſingulorum.*
4 *Collegiati teſtificari poſſunt pro collegio, quando ſe referunt ad aliquod inſtrumentum vniuerſitatis.*

1 Collegiatũ poſſe eſſe teſtem † in cauſa collegij cauit Bart.
in l.ſed ſi hac §.qui manumit.ff.de in ius voc.& idem tra
didit Bar.in l.in tantum.§.vniuerſitatis,ff.de rer.diuiſ.poſt n.
1.ver.quædam ſunt.probatur in ca.tertio loco,& ibi Fel.col.
2.extr.de proba.nu.3.

Primo limita concluſionem hanc in modũ non procedere,
2 cum illi ex collegio alios teſtes exhibere potuerunt † tunc.n.
collegiatis pro illis teſtari non eſt integrum, ita docuit Abb.
Sicul.in c.inſuper.nume.2.de teſtib. quem refert, & ſequitur
Barth.Soc.conſi.17.nu.5.vol.1.

Secundo limita nõ habere locũ,quãdo agitur de cõmodo
collegij,quod ſigillatim ſpectat ad vtilitatem ſingulorũ,nam
3 † hoc caſu teſtes adhiberi nequeunt,teſtis eſt mihi ad id Bar.
in d.l.in tm̃.§.vniuerſitatis.ff.de rer.diuiſ.Bal.in c.3,loco.n.3
ſub fi.vbi late hoc argumẽti genus examinat,ad quẽ te lecto-
rẽ reijcio,quorũ ſentẽtiã permulti tum profitendo,tũ conſu-
leudo

Digitized by Google

leudo probaſere, in primis adeſt Cæpol.in trac.de ſerui.ruſt.
præd.in rubr.de ſeruit.pecor.paſcē.nu.10.& 28. Bal.cōſ.168.
nu.1.verſ.quædā vero.li.2.& cōſ.391.n.12.vol.1.& in cōſ.10.
nu.5.vol.5.Rom.conſ.7.nu.4.& cōſ.508.pręſens cōſulratio.in
fi.& plene obſeruatur vna cum glo.in d.§.vniuerſitatis.l.ſi in
hac.§.qui manumittunt.ff.de in ius vocā.l.patentes.& ibi af-
fluenter per Cy.C.de teſtib.c.cū motuis, & ibi copioſe p Ca-
noniſt.ext.de reſtib.late Rip. in l.explicito. §.ſi aūt collegiū,
nu.2.ff.ad Trebel.Alex.in cōſ.68.vt viſo.n.14. verſ.nō obſtat,
quod hoies dictæ cōitatis, cum ſeq.vſque ad 17.nu. vol.2.vbi
multos cōcordantes cirat, & in cōſ.99.viſis proceſſibus,n.15.
vol.5.vſq; ad nu.20. & conferunt dicta per Bal. conſ.10.nu.2.
vol.3.Barbat.conſ.77.illud afferam.verſ.& licet iſta.vol.3.

Poteris hanc limitationē ſublimitare, nō ita de facili pro-
4 cedere, † qn̄ iſti teſtes ſe referrent ad aliqđ inſtr̄m dictæ vni-
uerſitatis ſuper præmiſſis, vt r̄ndit Bal.in d.conſ.10.d.nume.5.
vol.5.ac etiam quando in conſequentiam commodum ad eos
peruenturum eſſet, vt Alex.d.conſ.68.poſt num.15. verſ.eum
ergo.d.vol.2.& Burſat.in d.conſ.77.col.4. vet.ſexto facir.d.l.
omnibus.d.vol. 3. alia ad hunc propoſitum potes videre in
conclusione noſtra, Ciuis, & concluſione, Clericus.

CONCLVSIO CCCXIX.

ARGVMENTVM.

Collegium quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Collegium probatur ex communi ſigillo communi tractatu, arca communi, refecto-rio & dormitorio, ac ex fraternitate, & familia communi.*
2 *Collegium tres faciunt.*
3 *Collegium omne præſumitur illicitum, niſi probetur licitum.*
4 *Collegium & fraternitates, vt vocant, battentium, an dicantur loca pia, & colle-gia approbata.*
5 *Collegiatum quem non eſſe probatur, quando cohortales dicunt ipſum non eſſe ex eorum numero.*

COllegium ſi quis probare velit, id cōmode facere pote-
rit, ſi probabit oēs ex collegio cōi ſigillo vti, præterea
1 ei ex cōi tractatu id colligere licebit† inſuper quod poſſideāt
arcam cōem adhuc, quod habeant cōe refectorium, & dormi
torium, poſtremo ex cōi fraternitate, & familia recte poterit
animaduertere, quæ plurib.proſequitur Barbat.in cōſ.17.præ
clare, in prin.& nu.3.cum ſeq.verſ.quod ſigna, per quę cogno
ſcimus.vol.1.tradit ēt Rip.lib.2.reſponſ.c.10.de reſcri.verſic.
qūo ſcitur collegiata, vel non, ex vſu cognoſci, &c. idē aſſerit
Luc.de Pen.in l.leges.C.de curial. li.11. vbi remiſſiue docet,
quot hoies conſtituant collegium, vel cōgregationē, ad quod
conſ.las tex.in l.Neratius.ff.de verb.ſig.vbi Marcellus ex ſen
2 tentia Priſci † tres facere collegium reſpondit, & ibi gloſ.&
glo.in rub.ff.de colleg.illic.vbi Bart.& idem Bart.in l.fin.poſt
num 3.eo.tit.Chriſtoph.Port.in §.ſi grex. poſt nu.1.verſ.ad-
dit.tertium.Inſt.de lega.gl.ſi.in l.ſicut.in prin.ff.qđ cuiuſque
vni.nomine.& Barbat.d.cōſ.17.n.15.& 17.vet.modo ſi ſunt,
vol.1.& Inn.in c.1.de elec.in prin.vbi Bal.nu.3. & idē Bal.in
rubr.de elect.nu.2.idem Bal.in rubr.C.pro ſocio.poſt num.1.
verſ.ſed de eſſe iſtius.Rip.lib.2.reſponſ. c.10. de reſcri.nu.4.
& ſeq.Vnde ſcias formare articulos in illud probandum, cæ-
tera vide quæ diximus in concluſione, Eccleſia collegiata.

Qui igitur ita probabit, ſciat non iccirco collegiū illud ho
3 neſte poſſe dici conſtitutū, ſed† collegium omne præſumi illi-
citum, niſi probetur licitum, vt reſpōdit Martianus I.C.in l.1.
poſt princ.ff.de colleg.illic.& in l.3.§.in ſumma. eo.tit.cuius
reſponſum ſequutus eſt Luc.de Pen.in l.quemadmodū.C.de
agric.& cenſ.li.11.verſ.198. Cotta tamen in ſuis Memorialib.
verb.collegia, declarans locū illum Iuriſconſulti in d.l.1.non
ſemper arbitratur collegia illa ſodalitia eſſe inhoneſta & il-
4 licita, & ibi loquitur de collegijs †& fraternitatibus batten-
tium, vt eius verbo vtar, an talia dicantur loca pia, & an ſint
collegia approbata, quod ibi negat ex ſingulari decī. Bal.in
conſ.162 quidam Franciſ.in 4.dubio.lib.5.

Quod ſi probato collegio collegiatum quem non eſſe vel-
let probare, ex hoc probabit, quod curiales, vel cohortales,
5 quos vocant, †dicant, ipſum nō eſſe ex eorum numero, quod
ait Bat.eſſe obſeruatione dignum in l.nemini liceret. §.nō ali
ter.C.de aduo.diuer.ind.& in l.hoc iure.ff.de verb.obl.addu
cit, l.rura.C.de omni ag.deſer.& Bar.in l.1. C.de colleg.li.11.

CONCLVSIO CCCXX.

ARGVMENTVM.

Colonus an pro domino teſtis eſſe poſsit.

SVMMARIA.

1 *Colonus teſtis eſſe non poteſt pro domino.*
2 *Colonus aſcriptitius, & mercenarius, qui cum ſibi libuerit non poteſt recedere teſtis eſſe non poteſt pro domino.*
3 *Colonus partiarius, qui non eſt domeſticus, & non dicitur productus, è domo produ-centis, pro domino teſtis eſſe poteſt.*
4 *Coloni noſtri temporis ſunt idonei teſtes pro dominis, & contra dominos.*
5 *Colonis teſtibus quanta fides ſit adhibenda, à iudice inueſtigandum eſt.*
6 *Coloni teſtes ſine vllo diſcrimine probant, quando non agitur de eorum emolumen-to, & commodo.*
7 *Coloni teſtari poſſunt pro domino, eo ita iubente, nedum de proprietate, ſed etiam de poſſeſſione fundi, quando ſunt coloni, & laboratores in poſſeſſione, de qua agitur.*
8 *Colonus pro domino teſtis eſſe poteſt, quando de re minima tractatur.*
9 *Colonus partiarius ſi adhibebitur in teſtem, recte probabit pro domino ſuo, quando agitur de proprietate alicuius rei, non autem de fructibus.*
10 *Coloni ſi plures ſunt, probant pro domino.*

1 COlonū pro dn̄o teſtē eſſe† nō poſſe, colligere eſt ex gloſ.
in §.pater.in fin.in verb.in ea re, Inſtit.de teſtam. & cō-
ſuluit Bal.conſ.292.nu.8.col.3.verſ.quantum ad tertiū.Alber.
de Roſa.tradidit in l.etiā.C.de teſtib.Steph.de Auſr. monuit
in trac.de teſtib.nu.21.verſ.colonus.Spec.ſenſit d.tit.de teſt.
§.1.verſi.item excipitur.poſt nu.11.& nu.ſeq. Soc.reſpondit
conſ.135.nu.6.vol.2.& conſ.146.nu.11.& 12.vol.1.Campeg.
voluit in tract.de teſtib.regu.14.Cror.cenſuit eod.tract.par.
4.n.142.Medic.in ſuis regulis in reg.5.atque conſultus reſpō-
dit Alex.in conſ.32.viſo puncto, & dubiis, nu.2. & ſeq.vol.1.
& in conſ.116.nu.16.vol.4.

Primo limita, & intellige cōcluſionē procedere de colono
2 aſcriptitio, & mercenario† qui nō poteſt, cū ſibi libuerit, rece
dere, & ita vr̄ intelligenda glo.in c in literis.extr.de teſtib.ſu
per verb.de familia, verſ familiares appelant, q̄ gl. ſic expli-
cauit, & refert Soc.Iun.d.cōſ.135.n.6.ſub fin.nā eo mō omni-
no talis eſt repellendus, quia ſit de familia, quod idē atteſta-
tur Alex.in conſ.57.in cauſa, & lite inter Magnificū.n.14.vol.
7.aſſerens gl in d.c.in literis ſuper d.verb.de familia* cunctis
placuiſſe, dicēs omnino repelli eos, quibus poteſt imperari.
3 Secus āt eſt in colono partiario† qui nō eſt ita domeſticus,
& vere non dr̄ productus è domo producentis, ita ſcripſit
Soc.d.cōſ.135.ſupra allegato, in mediū affert.c.teſtes.4.q.3.
& ita intelligit gl.in d.§.pater.in fi.in verb.in ea re.qđ ēt ſen-
ſit Alex.in d.cōſ.57.n.16 de mēte Salic in l.qm̄ liberi.C.de te
ſtib.Iaſ.in addit.ad Port.in d.§.pater.i vlt.additio.nā ibi ait,
4 Colonos noſtri tēporis idoneos eſſe teſtes† & pro dn̄is, & cō
tra dn̄os, vbi inſuper illud addit, ita in vſu forēſi ſolere obſer
uari, ſequitur idē Steph.Aufre.in d.trac.de teſtib.n.21. dicēs
hoc de conſuetudine procedere, cū hoc tamen moderamine,
5 vt iudex ex arbitrio ſuo inueſtiget† quantū fidei ſit huiuſmo-
di teſtibus adhibendum, ſic Aufr.d.loco, cōprobat id per l.3.
verſi.ideoque.ff.de teſtib.Ioan.Faber.§.in teſtib.poſt num.1.
verſ.ſed filius pōr.Inſtit.de teſtam.qđ idē egregie diſtinguit
Soc.d.cōſ.235.nu.7.ſub fin.& dicit illā fuiſſe opinionē Hugo.
in ſum.3.q.5.& ita inſigniter refert, & ſequitur Abb.in d.c.in
literis.de teſti.nu.5.col.2.verſ ſed quęrit glo.&c.cui opinioni
ēt adhæret Dec.conſ.10.incip. in cauſa inquiſitionis.col.pen.
verſ.6.contra perſonam, nu.8 Fulgoſ.in conſ.173 in cauſa in-
quiſitionis.& idem conſuluit Alex.d.conſ.57.d.nu.16. lib.7.
6 Secundo limita non procedere, †quando de eorum emolu
mento, & cōmodo non agitur, quia tunc ſine vllo diſcrimine
probant, ita cauit Cur.Iun.conſ.168.nu.15.& idē ſenſit Bald.
in d.conſ.293.nu.8.vol.3.ibi, ex quo ſentiunt commodum ſe
cundario.Alex.voluit in conſ.78.col.2.vol.1.nu.2.

Tertio limita procedere, qn̄ ſunt coloni, & laboratores in
7 poſſeſſione, de quibus agitur† nā tunc poterunt illi teſtari pro
dn̄o, eo ita iubente, nedū de proprietate, ſed ēt de poſſeſſio-
ne fundi, ſic Salic.in terminis in l.liberi n.8.C.de teſtib.quē
refert & ſequitur Cur.Iun.d.conſ.168.nu.15.verſ.nō obſtat.&
teſtatur Soc.conſ.228.incipien.in cauſa Gabrielis.col.3.n.7.
verſ.nec obſtat quæ contra.vol.2.vbi dicit ſecundum hāc opi
nionem vidiſſe plurimos doctiſſimos iudices iudicare.

8 Quarto limita concluſionē non attendi† qn̄ tractaretur de
re minima, vel colonus eſſet pro re minima, vt de vno ſacculo
frumenti, vt Dec.inquit conſ.100. In cauſa inquiſitionis, col.
fin.

Digitized by Google

fin.nu.8.verſ.ſexto contra perſonam teſtis.cui acaedit Steph.
Aufret.de reprobat teſtium, in verb.Colonus,quod etiā refert,& ſequitur Tiraq.in tit.de iud.in reb.exig.ferē. verſ.88.
Quinto inſuper limitabis, non habere locum concluſionē
in colono partiario,qñ agitur de proprietate alicuius rei, nō
9 autem de fructibus † tunc enim ſi adhibebitur in teſtem, recte probabit pro domino ſuo, ita proditum eſt à Salicet.in l.
quoniam liberi.col fin.verſ.ex prædictis patet.C.de teſtib.&
reſpondit Cur.iun.in conſ.168.nu,15. verſ.non obſtat etiam,
idem tradidit Soc.iun.in conſ.135.nu.6.vol.2.
His aduerſatur Grat. in conſ.41, col,2. verſ.tertio dubitatur.volum.2.
Sexto limitare poteris,vt nō procedat,quando eſſent plu-
10 res coloni,† quia tunc propter numerū explent defectū coloniæ,& probabunt pro dño,vt conſultus reſpōdit Alex. in con
ſil.57.nu.13.& ſeq.vol.7.Socin.iun.in conſ.146.nu.14.vol.1.
quod & placuit Cur.iun.in conſ.168.col.4.verſ.præterea numerus maior. Sed ad hanc concluſionem conſulas Gabriel. in
ſuis concluſ.concluſ.10.n.57.cum plurib.ſeq.li,2. ti.de teſtib.

CONCLVSIO CCCXXI.

ARGVMENTVM.

Color quomodo probetur,

SVMMARIA.

1 Teſtis deponens de colore,ſi dixit,rem talis coloris eſſe. quia viderit,probat.
2 Album eſt ita clarum ex ſe, vt non indigeat alia demonſtratione.
3 Demonſtratæ rei quicquid adijcitur, fruſtra eſt.
Manifeſta non indigent probatione.ibi.

1 TEſtis deponens de colore probat,exempli gratia † ſi interrogatus,an res eſſet alba,an alterius coloris, & dicat,
albā eſſe,qa viderit,hunc ꝓbare docuit Bar.ī l.de ætate.n.11.
ff.de minorib.licet interrogatus,qd ſit albū,poſſit dicere,ne-
2 ſcio tibi demōſtrare,†qa eſt ita clarū ex ſe,vt nō idigeat alia
demōſtratione.Imo ait Bar.d.loco, ſic nō debere interrogari.id ꝓbat in l.1.§ fi.ff.de dot.prele.ī poſtremis verbis,ǵ opti
3 me ꝓdicta probāt. Nā † quicquid.inquit Vlp.l,C.demōſtratæ rei adijcit,ſatis demonſtratæ,fruſtra eſt,vbi ēt not.glo.manifeſta nō indigere probatione,ſuper d.verb.demonſtratę,&
Bar.in tra teſtimo.in verb.rē aliquā.poſt n.23.ver.ſi vlterius,

CONCLVSIO CCCXXII.

ARGVMENTVM.

Colluſio quomodo probetur,

SVMMARIA.

1 Colluſio eſt difficilis probationis,& propterea probatur ex coniecturis.
2 Colluſio in dubio non præſumitur,niſi probetur.
3 Colluſio probatur quando inter accuſatum,& accuſatorem ſit magnus vſus,& familiaritas.
4 Colluſio ſatis probatur ex familiaritate accuſatoris, & accuſati.
5 Leno præſumitur, qui ex adulterio ſuæ vxoris non iraſcitur.
6 Colluſio non præſumitur ex concordia,& amicitia in iudicio ciuili.
7 Colluſio probatur,ſi accuſatus,& accuſator poſt litem conteſtatam non compareant in termino ſtatuto per iudicem.
8 Colluſio probatur,ſi aliquis veras probationes abſcondit, vel diſſimulat, & falſas excuſationes admittit.
9 Colluſio probatur,ſi teſtes corrupti ſunt,vel iudices,vel examinatores facto, & opera actoris.

1 COlluſionem eo quod difficilis † ſit probationis, vt dixit
Abb.in c.de his nu.8.ext.de accuſat.& Afflic.in conſtit.
Neapol.inci.Sæpe contingit.li.2.nu.2.probari ex cōiecturis
ſenſit Io.And.in c.audiuimus.col.1.de colluſ. & hoc dilucide rñdit Vlpian.in l.quia aūt.§ non ſimpliciter.verſ.ſi tamen
nulla ſuſpicio collationis religionē Prætoris inſtruxerit. ff.ſi
quis omiſ.cau.teſtam.quem cōtextū dicit eſſe inſignē,& eximium ad materiam probandæ colluſionis Bal.in l,1.§.ſi.C.ſi
quis omiſ.cau.teſtam.quem refert, & ſequitur Hieron.Gigas
in trac.penſio.in q.42.nu.4.& in conſ.59.circa primum.nu.9.
& ampliſſimus Cæſar Cōtard.in repet.l.diffamari,in ampliat.
nu.163.q.ai alios adducit.C.de ingenu. & manumiſ.
2 In dubio tamen† colluſionem non præſumi,niſi probetur,
conſulto reſpondit Aemilian.in conſ.6.nu.13. & Nat.in con
ſil.537.num.30.verſ.ego in eandem.per rubr.ff.& C.atque in
decret.de colluſ.detegen.
3 Secundo loco† probatur colluſio ex eo, qd inter accuſatū,
& accuſatorem ſit magnus vſus,& familiaritas,qa ex accuſatione criminali oriūtur inimicitię capitales.l.1.& l. ſi inimici
tiæ.ff.de his,quib.vt indig.ſi ergo accuſatus nō laboret de ac
cuſatione,& familiariter vtat accuſatore, pſumitur colluſio,
qđ Panor.ait obſeruatione dignū eſſe in c.de ijs.nu.8.ext. de
accuſat.ad id adducit.c.repellātur.eod.tit.pulchre Bart.in l.
accuſatorum.§.prævaricatorem.nu. 4.ff. ad Turpilan.vbi ait
4 †ſatis probari colluſionē ex ſupradicta familiaritate accuſatoris,& accuſati,cōprobatid argumēto à ſimili,quod & recte
cōprobat Natt.in d.cōſ.537.oritur controuerſia.nu.31.verſi.
probari aūt.li.3.per tex.in ca.2.de colluſ.detegen.nā queadmodū præſumit leno † qui ex adulterio ſuę vxoris nō iraſcit.
5 l.mariti lenocinij.ff.de adult. ſic quo ꝗ qui accuſatione criminali nō obſtāte accuſatore valde familiariter vtitur, præſu
mitur colluſio.ita Bar.d.l.accuſatorū, quem ſequitur Rober.
Maran,in trac.de ord.iudic.16.parte. tit. de inqſitione.n.51.
Iſtud velim intelligas,locū ſibi vendicare in cauſa crimina
6 li,ſecus vero in ciuilibus,in quibus, † licita eſt concordia, &
amicitia:etenim ſi in iudicio ciuili cū aduerſario meo amicitiā conttahā,non præſumor colludere, vt tradidit Salic.in l.a.
C.de colluſ.dete.per l.ſi cōuenerit.ff.de te iud.& l.iudicem.
C.commu.diuid. quod etiam conſulendo ſequitur Natt.in
dić.conſ.537.nu.31.
Tertio præterea probatur colluſio,ſi accuſatus, & accuſa-
7 tor poſt litē conteſtatam†non cōpareant,nec in termino ſtatuto per iudicem,vt ſcripſit Matth.de Afflict.in cōſtit.Neap.
quæ incipit,ſæpe contingit.lib.2.num.2. quem refert Marāt.
vbi ſup in d.tit.de inquiſit.nu.51.
8 Prout probari etiā colluſio dicitur,†ſi aliquis veras probationes abſcondit,vel diſſimulat, & falſas excuſationes admittat,adiuuans cauſam aduerſam,& prodens ſuā ita Nat.d.cōſ.
137.poſt nu.31.verſ.probatur quoque colluſio,vbi etiā, addit,colluſionē probari,ſi corrupti teſtes fuiſſent, vel iudices
9 †vel examinatores facto, & opera actoris,vel rei,ex tex.in c.
fin.de colluſ.deteg.vbi alios idem ſentientes citat.

CONCLVSIO CCCXXIII.

ARGVMENTVM.

Comes an præſumatur habere Comitatum iure proprio, an tanquam feudalem,

SVMMARIA.

1 Comes ſub dominio Regis in dubio præſumitur habere comitatum iure proprio, & non tanquam feudalem.
2 Comes ſi ſeruitia Regi præſtiterit.præſumitur ea tanquam ſuo ſuperiori feciſſe, non tanquam domino feudi
3 Petitio inueſtituræ eſt naturæ feudi.
4 Comitem ſub dominio Regis habere Comitatum tanquam feudalem probatur, ſi ſumus in antiquis per famam.
5 Verba narratiua Principis probare,Comitem habere Comitatum feudalem.
6 Feudalia præſumuntur bona omnia,quando quis requiſitus à Domino,vt oſtendat pro quibus bonis præſtet homagium hoc non facit.
7 Bona,quæ antoceſſor habuit in feudum,præſumuntur eodem iure perueniſſe ad hæredem.
8 Eccleſia concedens iuriſdictiones,vel penſiones,cenſetur concedere in feudum.
9 Infeudatio potius præſumitur in rebus eccleſiaſticis,quam rebus laicorum.

1 COmitē ſub dominio Regis in dubio præſumi habere Co
mitatū iure proprio†nō āt tāq̃ feudalē, aſſueruere Hoſt.
& Io.And.in c fi.de iudic.& in c.nimis,& ibi Ant. de But.de
jureiu.& ita Cardi.Alex.in ꝑlud.feudor.n,56.Alex.pluribus ī
locis docuit,vt in cōſ.15.in princ.verſ.vnde licet vol.5.conſ.
126.n.1 verſ.nā ꝑmiſſo.vol.1.& ia cōſ,55.n.19.verſ.reſpōdeo
qđ ſolū,vol.4.& cōſ,87.n.6.verſ.& ad deciſionē iſtorū.vol.6.
quod ēt placuit Ruin.cōſ.155.in prin.vol.1.n.1. & num.a.&
ſcripſit,tū profitēdo tū ēr cōſulendo Iaſ.in l.ſi prius. col. 12.
poſt n,37.verſ.vnde teneo & n.38.& n.40.ff.de ope.nou.nūcia.& in cōſ.60.col.a.verſi.& tāto magis cū in dubio.& cōſi.
102.n.1.vol.1.atq; monuit Alber.Brun.cōſ.1.col.1.princip.
& in cōſ.467.poſt n.8.verſ.qbus tū nō obſtātibus.& cōſ.468.
n.6.verſ.qđ bona de qbus quærit & in cōſ.498.poſt n.a verſ.
vř habere fundatā intentionē,atque cōſ.588.poſt n.8.verſ.&
hoc clarū eſt in bonis allodialibus.conſi.89.in princ.verſ.circa primū fundata.& cōſi.425.n.7.verſ.& pro fundamēto.nec
præterijt Alciat.de præſumpt.reg.2.præſump.3.per totū.iſtis
adhæret Duen.in ſuis regulis,regu.107.atque Afflict. in de-
cif.

ciſ 267.num.4.verſi.in contrarium dicebat, quod d. territo-
riũ nõ præſumitur feudale, c.1.§.inter filiã.ſi de feud.defunct.
contro.ſit,in vſibus feudorũ,ibi Bal.n.2.verſi.prædia autem.

Sed hæc latius in noſtra concluſione, Allodialis, tradita
ſunt,ad quam te reijcio.

2 Amplia cõcluſionẽ † vt licet talis Comes ſeruitia Regi præ-
ſtiterit, præſumatur ea ſimpliciter,& tanquã ſuo ſuperiori fe-
ciſſe:non tãquã domino feudi,ad quod pertinet text.in l.nõ
dubito.verſ.hoc enim adijcitur.ff.de capti.& poſtlimi.reuer.
& contex.in clem.paſtoralis.col.pen.ver.eo mod de re iudi.

Primo limita & intellige,niſi feciſſet aliquos actus, q pro-
3 prie eſſent de natura feudi † prout eſt petitio inueſtituræ: vt
fuit conſtitutum ca.1.§.ſi vero.in vſib.feud. quid ſit inueſtit.
dummodo facti fuiſſent plures actus, iuxta nota.in l.ſi certis
annis.C.de pactis.

Ad hæc ſecũdo limitabis,quãdo fama eſſet,quod talia bo-
4 na ab illo comite poſſeſſa eſſent bona feudalia † & eſſemus in
antiquis,tũc etenim fama plene probat, vt hr̃ in c.veniẽs.1.
de teſtib.& in c.quid per nouale.extr.de verb.ſignif.& ita aſ-
ſeruit Alex.in d.cõſ.15.n.6.vol.5.vbi dicit idẽ eſſe,ſi proba-
5 retur † per verba enunciatiua Principis,iuxta clem.1.de pro-
bat.vt ibi per eum,& placuit Alc.in d.tract.de præſump. præ
ſump.3.nu.3.reg.2.

Quod vero fama in antiquis plene probet, explicabitur à
nobis infra in concluſione,Fama,& huc adhibeas Fel.in d.c.
veniens.de teſtibus,& late conſulentem conſulas Roman.in
conſ.414.& additio.ad Alc.d.nu.3.ſub litera A.

Tertio limitare tibi licebit, qñ conſtaret in genere, quod
aliquis haberet bona feudalia talis dñi, & requiſitus à Dño,
vt oſtenderet,pro quibus bonis præſtaret homagium, hoc
6 non faceret,† nã tũc oĩa bona præſumũtur feudalia,ita cõſul-
tus reſpõdit Bellon.in conſ.10.nu.6.vbi multos affert in me-
diũ,tradidit ẽt Spec.in tit.de locat.§.nunc aliqua, verſ.62.&
docuere vna mente Iaco.de Belui.Card. & Bal.in c.vaſallus.
ext.ſi de feud.fuer.cõtrouerſ.inter dom.& agn.Bal.inſup ĩ c.
1.§.inſup.de prohib.feud.alienat.idẽ proditũ reliquit Alber.
de Roſat.in l.ſi certis annis.C.de pact.& in l.plures apochis.
de fi.inſtr.Alber.& Fulg.ꝓdidere ĩ l.Titius.ff.de actio.empt.
nec ꝓterijt Iaſ.ĩ l.2.ĩ 13.q.C.de iur.emph.qđ intellige, & de-
clara,vt p Cardin.in d.c.vaſallus.& per Bal.cõſ.225.in 1.vol.

7 Quarto limitabis,quando probaretur † quod anteceſſor ha
buiſſet illa bona in feudũ, quia præſumuntur eodẽ iure per-
ueniſſe ad hæredem,iuxta ſententiam Bald.in l.ſi cuius. ff de
vſufruct.& And.Sicul.conſ.18.in 15.col.vol.2.& Andr.Alc.d.
præſump.3.nu.5.d.reg.2.

Quinto limites velim,qñ eccleſia concedit iuriſdictiones,
8 vel pẽſiones,† in dubio.n.cẽſetur cõcedere in feudum, vt eſt
cõtext.in c.ad audientiam.vbi Bal.extr. de præſcript. Alciat.
vbi ſup.nu.6.cuius rei illa reddi põt rõ,quia de natura rerum
eccleſiaſticarũ eſt,vt nõ alienentur,ſi facilius in feudum dari
poſſunt,vt ſancitũ eſt in c.1.qui feud.dar.poſſ.Vnde fit, vt po
9 tius præſumatur in his infeudatio,† quam in rebus laicorum,
annotauit Alciat. vbi ſup.qui hanc regulam cum ſuis limita-
tionibus ponit,& ad eas quæ tradidimus ſupra in concluſio-
ne,Bona feudalia,& concluſione,Allodialis.

CONCLVSIO CCCXXIV.

ARGVMENTVM.

Comiti Palatino an & quomodo credendum ſit aſſerenti ſe habere facultatem legitimandi.

SVMMARIA.

1 *Comiti Palatino aſſerenti ſe poteſtatem habere legitimandi non creditur, niſi id probet per eius priuilegium.*
2 *Facultas legitimandi eſt de reſeruatis Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis Papæ, ſiue Imperatoris.*
3 *Legitimatio eſt quædam reſtitutio primorum natalium.*
4 *Non præſumitur aliquem poteſtatem habere legitimandi, niſi priuilegium oſtendat.*
5 *Legato de latere non creditur in his, quæ non veniunt in generali commiſſione.*
6 *Comiti Palatino aſſerenti ſe habere poteſtatem legitimandi non creditur, etiam ſi vna cum aſſertione concurreret longitudo temporis.*
7 *Notario aſſerenti ſe vidiſſe, & legiſſe priuilegium Comitis Palatini, non creditur, niſi aliunde probetur.*
8 *Comes Palatinus vltra exhibitionem priuilegij probare debet, ſe eſſe illum, cui fuit conceſſa facultas, vel ab illo deſcendere, cui ante fuit conceſſum priuilegium legitimandi.*

Comiti Palatino aſſerenti ſe poteſtatẽ habere legitimãdi
1 non eſſe credendum † niſi id probet per eius priuilegiũ,
conſulendo reſpondit Dec in conſi.288. quæritur. col.3.in fi.
poſt nu.8.facit contex.in c.porro de priuil.& colligit ex So-
cin.ſen.in conſ.212.prima conſultatione. col.2.poſt nume.3.
verſ.ſed præmitto.vol.2.& in conſ.63. viſis teſtamento.col.1.
poſt nu.2.verſ.ex quo infero.vol.3. quod & affirmat Fran.de
Cur.in cõſ.16.clarus vir.col.3.in prin.& clare tradidit Pariſ.
in cõſ.2.legitimatio,de qua in ꝓſenti.n.8.& ſeq. verſ.& ideo,
& in conſ.3.iſta legitimatio.n.10.& ſeq.verſ.& iõ.& conſ.di-
cendũ primo aſpectu.n.6.verſ.& licet.li.2.& ſequutus eſt Io.
Crot.in conſ.422.difficultas præſentis caſus. num.3. verſ.non
enim ſufficit.lib.3.

2 Facultas nãque legitimandi † dr̃ de reſeruatis Principi in
ſignum ſupremę ptãtis Papę,ſiue Imperatoris,neque ab alijs
põt fieri:niſi ab eis,qb.Papa, vel Imperator cõmiſit, vt ſancitũ
eſt in §.ſi cum ibi no.in auth.qui fil.ſint legi.per c.per venera
bilẽ.qui fil.ſint leg.& obſeruauit Alex.in conſ.70. Magnificus
miles.n.1.verſ.& dato qđ facultas.li.6.atq; Pariſ. d.cõſ.2.nu.
3 7.li.2.legitimatio enim † eſt qdã reſtitutio primorũ natalium,
quæ impetranda,& obtinenda eſt ab iſtis. l.1. & l.quoties.ff.
de natal.reſti.& l.1.C.eo.ideo ꝓſumendum non eſt,aliquẽ fa
4 cultatẽ,& priuilegiũ habere legitimãdi,† niſi illud oſtendat,
vt videri poſſit eius tenor,à quo facultas legitimãdi pendet,
vt late p Dd.in d.c.p venerabilẽ.qui fil.ſint leg & tradit Dec.
d.conſ.288.poſt n.8.atq; Pariſ.d.cõſ.3.nu.10.& Soc.ſen.in d.
conſ.212.prima cõſultatione.col.2.verſ.ſecũdo ꝓmitto.vol.2.
& Crot.in d.conſ.422.n.2.verſ.& iõ li.3.quod ex eo cõfirma-
5 tur,† quod legato de latere nõ credatĩ his,q nõ veniũt in ge-
nerali cõmiſſione,vt poſt Bal.& Abb.& alios citatos per Dec.
docet idẽ Dec.in d.conſ.288.nu.9.& eſt deciſ.Tholoſ.464. &
nos ſuperius late,& vlterius diximus in concluſione,Cardi-
nali aſſerenti,& nonnulla etiã attingemus in cõcluſ.Legatus.
& Crot.aſſeruit d.conſ.422.nu.3.videmus enim lib.3.

6 Ampliãda primo loco eſt concluſio,vt locũ habeat † etiãſi
vna cũ aſſertione concurreret longitudo temporis:etenim ẽt
tunc ei non eſt credendũ habere ptãtem legitimandi, vt tra-
didit Pariſ.in d.conſ.2.n.10.ver.nec ſufficit longitu. & in con
ſil.3.nu.12.vol.2.quib. in locis id comprobat auctoritate Ale
xan.in conſ.1.col.fi.vol.7.& Soc.in conſ.29. viſo inſtrumẽto
vol.1.quæ tamen in meis codicibus non deprehendi,& Cra-
uet.vbi ſup.nu.4.verſ.neque hic ſumus.

Secũdo ampliare poteris,vt vera ſit concluſio,etiãſi Nota-
7 rius,qui rogatus eſt de legitimatione † aſſeuerauit ſe vidiſſe
& legiſſe priuilegiũ:nã adhuc illi nõ creditur,niſi aliũde pro
* betur,hanc facultatem ſibi competere, per ea, quæ* commu-
niter tradunt Dd.in auth. ſi quis in aliquo documento. C.de
eden.& dilucide voluit Pariſ.in d.conſ 2 nu.11. & d.conſ.3.
nu.13.& Crot.d.conſ.422.num.5. verſ.quinimmo nec plurib.
* vbi & ipſe atteſtatur de * communi,eod.lib.3.

Tertio ampliare tibi licebit, vltra exhibitionẽ priuilegij,
8 vt Comes Palatinus † etiã probare debeat,ſe eſſe illũ, cui fuit
conceſſa talis facultas, vel ab illo deſcendere, cui ante, fuit
conceſſum priuilegium legitimandi: ita auctor eſt Soc.ſen.in
conſ.246 eleganter,& ſubtiliter,poſt nu.1.verſ.circa primum
habeo.li.2.& ſcripſit Pariſ.in d.conſ.2.nu.12. & d.conſ.3. nu.
14.vbi idem ſentientes adducit, & reſpondit Crot. d.conſil.
422.poſt nu.5.verſ.accedat.eod.lib.3.

CONCLVSIO CCCXXV.

ARGVMENTVM.

Commiſſio,vt valeat, quæ probanda ſint.

SVMMARIA.

1 *Commiſſio,vt valeat,in qua narrata ſunt plura capitula, quorum aliqua vera,& aliqua falſa ſunt, ſufficit probare vnum quod verum ſit.*
2 *Ordinarius ſi conferat beneficium vacans,declarata duplici cauſa,eius collatio ſuſtinetur, ſi vna vera ſit.*
3 *In commiſſione cum plura capitula narrantur, quæ de iure minime neceſſaria ſunt, ipſa in disiunctiuam reſoluuntur.*
4 *Appellatio interpoſita ab admiſſione articulorum iuſtificatur ſi vnum verificatur, præterit, cum prætenduntur impertinentis, vel defectiua, ſiue obiectiua.*
5 *Reſcriptum Papæ ſi continet diuerſas gratias, per ſubreptionem in vna, non vitiatur in alia.*
6 *Impetrans beneficium, & narrans illud pluribus modis vacare, ſufficit vnum modum probare.*
7 *Sententia lata ex pluribus cauſis, ſi vna vera ſit, & alia falſa, ſuſtinetur.*

8 *Quando in reſcripto duæ cauſæ expreſſæ ſunt, ſi vna ex ſe potens eſt ad mouendum Principem, ſufficit illam probare.*

9 *Commiſſio valet, quando plura narrata ſunt, & aliqua ſunt vera, etiam ſi narrans iuraſſet omnia narrata ſe credere eſſe vera.*

10 *Quando vnum de copulatis venit qualificatiue ad aliud, tunc vtrunque probandum eſt.*

11 *Qui dicit, quem manifeſte deliquiſſe, videtur ſe qualitatem cum facto ad probandum adſtrinxiſſe.*

12 *Cum aliquid adijcitur per modum qualitatis, non debet vtrunque probari, ſi in articulis eſt appoſita clauſula, non ſe aſtringens ad vtrunque probandum.*

13 *Qualitas, & narrata quando ſunt de ſubſtantia actus vtrunque probari debet.*

14 *Dicens teſtes falſum dixiſſe corruptos, videtur ſe aſtringere ad vtrunque probandũ.*

15 *Ponens ſi omnia ad probandum ſe aſtrinxit, omnia probare debet.*

16 *Succumbens in qualitate probanda, ſuccubuit in toto.*

17 *Deducta ſi talia ſunt, ad quæ quis fuit à principio etiam diſtributiue ad probandũ vnum tantum admiſſus, vnum probare ſufficit.*

18 *Ponens duo copulatiue, vel disiunctiue, ſi vnum venit qualificatiue ad alterum, videtur ad vtrunque probandum ſe aſtrinxiſſe.*

19 *Reus licet ſe aſtringat ad duo copulatiue probandum, ſi vnum tamen probabit, ei ſufficiet.*

20 *Nemo poteſt ſe aſtringere ad duo copulatiue probanda, niſi quoad concernentiam eius intereſſe.*

21 *Duo ſi coniunctim narrantur, & vtrunque ſufficiat ad concluſionem, tunc vtrunque probandum eſt.*

22 *Vnum non ſufficit probare, quando in pœnam calumniæ ius repellit non probantem propoſita ab alijs propoſitis.*

23 *Quando vnum ex narratis falſum eſt, omnia falſa præſumuntur.*

24 *Falſa expreſſio ætatis vitiat gratiam, licet alia narrata vera ſint, & ſuper ætate Papa non ſe fundet.*

25 *Ignorantia tolerabilis non datur in id, quod in facto proprio narratur.*

IN Commiſſione ſi plura capitula ſint narrata copulatiue,
1 quorum aliqua vera, & aliqua ſint falſa † ſufficit probare vnum, quod verum ſit ad id vt commiſſio valeat: ita dixerunt Domini de Rot in dec.68.alias 7.licet capitula.de reſcr.in nouis.& dec 175.alias 7.nota quod licet plura capitula, tit.de reſcrip.in antiq.& decidit Bella.in dec.280. licet plura.d.tit. de reſcr.cui ſententiæ patrocinatur gl.1.& Dd.in c.2.in prin. & ver.ſed ſi alterum.& tex.ibi, eo cognito, & probat.de reſc. nec ab illa receſſit Lap.alleg 23.lim.decretal.in fi.& alleg. 54. quidam quorum.col.3.ver.de hoc patet, poſt nu.5.& ver.item non expedit.col.4.facit l.hoc enim.ff.de ſuſpec.tut.& huc ſpectat.quod conſultus reſpondit Gemin. in conſ.52.vacante ca
2 nonicatu, poſt nu.3.ver.in contrarium videtur, inquiens † ſi ordinarius beneficium vacans conferat, declarata duplici cauſa, ſi vera vna ſit, inſtitutionem ſuſtineri cum habet ordinarius in vtroque caſu poteſtatem, quod & Fel.comprobat in cap. licet cauſam.col.10.poſt nu.40.verſ.1.limita.de proba. & ibi Abb. col.11.poſt nu.30 verſ.gl.in verb.ſe adſtrinxit.

Cuius quidem illa poteſt afferri ratio: nam cum plura nar-
3 rẽtur, quæ de iure minime neceſſaria ſint capitula † ipſa in diſiunctiuam reſoluuntur: vt traditum fuit in c.cum iam dudum de præbend.& in c.ſignificante.& ibi notat Dec.in vlt.notab. nu.9.per illum tex.de appel.& ibi Ab.ſequitur nu.5.& in c.licet cauſam.col.12.poſt nu.31.ver.reddo rõnem.de prob.d.deciſ.68.& d.gl.1.cir.fin.d.c.2.de reſcr.& tenet Bellam.in deciſ. 735.ſeu 734.ſi impetrãs vnũ beneficiũ.ver. in cõtrarium fuit.

Verũ concluſioni adſtipulaẽ dec.Rot.360.alias 30.nota, qđ mãdatum directum, de reſcr.in antiq.nec ab hoc longe abeſt, quod notat Bellam.in dec.444. ſi ab admiſſione articulorũ ap
4 pello, de appel.vbi aſſeruit † iuſtificari appellationẽ interpoſitã ab admiſſione articulorũ, qa impertinẽtes, vel defectiui, ſiue obiectiui prætenduntur: ſi in vno verificari poterit, quod & tradidit Iaſ.in l.1 §.ſed & ſi mihi.n.15.ver.6.adde.ff.de verb. obl.tradẽs reſcriptũ Papæ cõtinẽs diuerſas gratias, ſubreptio
5 nẽ in vna † nõ vitiare reſcriptũ in alia: qđ auctoritate contextus fulcit in c.ſi eo tẽpore.de reſcr.in 6.& per c.exhibita.in fi. & ibi Ant.de But.de iud.qđ idẽ placuit, dũ rñdit Rom. in cõſ. 369.circa primũ.col.13 nu.37.ver. vñ ſuccedit, adducẽs Lap. alleg.24 idẽ voluit Bellam.dec.415.ſi impetraui. qđ & ſeqtur Fel.in ſupradicto c 2.col.10.ver.fallit tertio.n.23. de reſcr.ad id affert ea, q̃ obſeruant in dec.83.alias 14.ſi impetrãs aliquã eccleſiã, de reſcr.in nou.vbi cocludit, impetrãti bñficiũ & nar
6 ranti † illud pluribus modis vacare: vt per cõſtitutionẽ execrabilis, p c.de multa, & p rõ promotionẽ, ſufficit vnũ modũ probare, p d.c.2.de reſcr.cui quẽ deciſioni adhæret Ant. de But. in d.c.exhibita.de iud.hoc idẽ meminit Pauin.in tract. de poteſt.c.ſed.vac.in vlt.pludio, n.18.in fi.ver. quod ſufficit.Card. ẽt in clem.conſtitutũ, in prin.in 15.q.de elect.qđ & ſeqtur Mil. in ſuo repert.in verb.gratiã beneficii vacantis.il 1. his proximum eſt illud, quod animaduertit Cardi.in conſ.19. iudex de
7 iure iudicaturus.col.2.aſſerẽs † ſñiam latã ex pluribus cauſis, quarum vna ſit vera, alia falſa, ſuſtineri, vt per plura ibi per eũ allegata, & inqt Mil.in d.ſuo reper.in verb. reſcriptum nõ vitiatur, dũmõ ex verbis poſſit ſeq effectus & concluſio, ẽt ſi plura capitula narrent in reſcripto, quorũ aliquod falſum fuerit: ſic prẽterea Fel.in c.ſedes.col.2.ver.limita 5.ibi itẽ licet plura de reſcr.ad idẽ occurrit, qđ deciderũt Dñi de Rota in vna Tra
8 mer.pẽſionis corã Putheo, † quod licet duæ cauſæ eſsẽt expreſſæ; quia vna erat ex ſe potens ad mouendũ Principẽ, ſatis fuit illã probare, p dicta p Fran.in c.cũ ceſſante.in prin. de appel. vt in recollectis Puthei in 2.lib.dec.70.item fuit reſolutum.

9 Sic velim amplies concluſionẽ ẽt procedere † ſi narrans iuraſſet omnia narrata ſe credere eſſe vera, ſecũdũ gl.ſup verb. probare.in c.vt circa.de elect.in 6 in §.edicto ppetuo: vt Fel, refert & ſeqtur in d.c.licet cauſã.d.col.2.d.verſ.primo limita.

Primo loco limitabis pdicta nõ pcedere, qñ vnũ de copulatis
10 veniret qualificatiue ad aliud † tũc nẽpe eſt vtrunq; probãdũ: vt ſancitũ eſt in c.licet cãm.de prob.vbi Fel.col.20. ver. gl.in verb.aſtrinxit.nu 40.& ibi Abb.nu.33.ver.quapp. vbi Arct.& Im.& alij ibi relati à Fel.ita dicit cõcludere, & idẽ Fel.in d.c. 2.ver.reſtringiẽ quinq; modis.n.22.col.12.qđ pbat p c.ab eo. de elect.in 6.atq; ſeqtur Dec.ibi.col.6.verſ. ſexta concl.n.57. de reſcr.quod ẽt exẽplo planũ facit Fel.in d.c.licet cauſam.de
11 prob.n.40.verſ.gl.in verb.aſtrinxit: vt ſi dicat † quem manifeſte deliquiſſe, qa licet vnũ factum ſit, tñ rõne additæ qualitatis videtur ſe qualitatẽ cum facto ad probãdũ adſtrinxiſſe: quod etiam traditum fuit à Bart.in l.diuus.ff.de re iud.nu 3.4.& 5. & deciſum fuit in d.dec.Rot.68.alias 7.nu.2.de reſcr.in nou.

Sublimitanda tñ eſt hæc limitatio, vt cum aliquid adijcitur
12 p modũ qualitatis, debeat vtrunq; probari nõ procedere † qñ in articulis eſſet appoſita clauſula, videlicet, non ſe aſtringens ad vtrunq; probandũ, &c.vt videre eſt ex d.dec.Rot.68.alias 7.n.3.quia vi illius clauſulæ iuuat quis, vt non teneat ad vtrũ-
* que probãdum, vt voluere omnes * Dd.in d.c.licet cauſam.de proba.& Fel.in d.c.2 d.col 13.n.33.ver.ſextus caſus. de reſcr.

Ad hæc ſecundo limita concluſionem locum ſibi non vendi
13 care † quando illa qualitas, & narrata eſſent de ſubſtantia actus, vel defenſionis: etenim tunc vtrunque probari debet, ſic colligitur ex Vlp.reſponſo in l.habebat in prin.ff.de inſti.act. l.prætor.la 2.§.docere.ff.vi bon.rap. vbi ſcripſit Fel.in d.c.licet cauſam.col.21.nu.41.ver ſecundo limita.

Præterea tertio limitabis concluſionem non eſſe verã, quando in eadem oratione quis hoc poneret, videlicet dico, teſtes
14 falſum dixiſſe corruptos: † quia videtur tunc quis ſe aſtringere ad vtrunque probandum, vt Bart.docuit in d.l.diuus.d.nu. 4.per illum tex.& d.c.licet cauſam.vbi Fel.d.n.40.& Abb.poſt nu.33.ver.ſecundo caſu ſubdiſtinguo.de probat.

Illud enim adiectum in propoſitione, corruptos, qualificat totam orationem, vt dixit Bar.in d.l.diuus.d.nu.4.vt l.Fulc.§. 2.ff.quib.ex cau.in poſſeſ eat.atque voluit Fel.in d.c.licet cauſam.col.21.poſt n.41.verſ.& aduerte ſubtiliter. cum verſ.ſeq. & poſt num.42.verſ.modo aduerte, de probat.

15 Quarto inſuper limita ẽt pdictã concl.non procedere † niſi ponens oia ad probandũ ſe aſtrinxiſſet, vt traditum fuit in d. c.licet cauſam.de prob.& in d.l.habebat.in prin ff.de inſt.act. vt pṫulit Bar.in d.l.diuus.d.n.3.ff.de re iud.& Fel.in d c.licet cãm.d.col.20.poſt d.n.40.vbi Abb.col.11.poſt n.30.d.ver.gl. in verb.ſe aſtrinxit.de pb.& Rot.d.dec.68.alias 7.de reſcrip. poſt n.2.in fi.atq; Bar.in l.1.§.q̃litũ.ver.illud.ff.de aq.quotid.&
16 æſtiu.& tex.in c ab eo.de elec.in 6.vbi ſuccũbẽs † in qualitate probanda, ſuccubuit in toto: quod non eſſet, niſi ad vtrunque videretur ſe aſtrinxiſſe: vt Fel.vbi ſupra per allegata, vt ibi.

Subamplia præcedentem limitationem non procedere, ſi erũt talia in eadem ratione deducta, ad quæ quis fuiſſet à prin cipio etiam diſtributiue ad probandum vnum tantum admiſ-
17 ſus, quia † tunc vnum probare ſufficeret, vt Abb. tradit in d.c. licet cauſam.col 14.ver.ſecundo caſu.poſt nu.33.de probat.

Niſi ad vtrunque probandum ſe aſtrinxiſſet expreſſe, ſecus quis à principio etiam diſtributiue ad probandum deducta non fuiſſet admiſſus, tunc non ſufficeret alterius probatio: vt declarat Abb.in d.c.licet cauſam.d.col.14.poſt d. num.33.d. ver.ſecundo caſu ſubdiſtinguo.& nu.34.& ſeq. & Fel.in d.c. 2.col.15.ver.reſtringitur tertio.de reſcrip.

18 Et tunc videtur quis ſe aſtrinxiſſe † qñ poſuit duo copulatiue, vel diſiunctiue in eadem oratione, & vnũ veniret qualifi-

Digitized by Google

ficariue ad alterum;tunc enim videtur ad vtrunq; probandū
ſe aſtrinxiſſe in dubio, vt paulo ante diximus: ſic Bart.in d.l.
diuus.d.nu.4.quē ſequitur Abb.in d. c. licet eām. in d.col.11.
nu.31.ver.& Bar.in d.l.diuus.de prob.& Fel.ibi poſt d.n.40.

Intelligas tamen: vt id procedat tantum in actore;ſecus in
19 reo.qui licet ſe aſtringat ad vtrunq; probandum† tamen et ſi
vnum probabit,ſufficiet; vt placuit Abb.in d.c.2.nu.51. & ibi
Feli.nu.36.ver.nonum caſum in reo.de reſcr.& probauit Bal.
in l.fin.C.de edic.di.Adri.toll.col.11. verſ.quarto generaliter
conſideret,poſt nu.43.

Secundo loco intellige has duas præcedētes limitationes,
& ſublimitationem, ſi ſe aſtrinxerit ad probādum vtrunque,
procedere in cauſa priuati in ſui præiudicium, ſecus ſauore
20 publico concurrente: †quia non potuit ſe ad hoc aſtringere,
niſi quoad concernentiam eius intereſſe: vt protulit Fely.in
d.c.2.col.13.poſt nu.38.verſ.reſtringe ſecundo, ibi, excipi-
tur vnus caſus,d.tit.de reſcript.

Quinto limita concluſionem ſibi locum minime vēdicare,
quādo duo coniunctim narrarentur, quorum ex ſe neutrum
21 ſufficeret ad concluſionem†ſed ſi vtrunque ſufficeret;tunc v-
trunq; probandum erit,ſi fuit conſtitutum in c.olim.& in ca.
inter cęteras.de reſcr.& d.glo.1.in d.c.2. circa mediū. ver.ſi
coniunctim duo mandantur.& tex.ibi meo cognito.de reſcr.

Sexto limita concluſionem locum ſibi vendicare nō poſſe,
22 quando in pœnam calumniæ ius repellit†non probantē pro
poſita ab alijs propoſitis: vt declarat Fel.in d.c.2 col.16.verſ.
reſtringe 5.hanc tertiam fallentiam.de reſcrip.quia tunc non
ſufficit vnum probare.per c.ſi forte.de elec.in 6.& ibi decla-
rat glo.in verb.euidentem:quia quando vnum ex illis eſt fal
23 ſum†omnia falſa præſumuntur,iuxta ſententiam Bellame.in
deciſ.410.item ſi petat.in fi.de reſtit.in integ.

Poſtremo intellige prædicta procedere in reſcript.ad lites,
ſecus vero ſi ſimus in gratioſis;ita dixerūt Domini de Rot.in
vna Hiſpal.patrimonij portionis corā Thoma de Thanis, vt
hr̄ in recollectis Accorābo.deciſ.17.de reſcr. vbi ex hoc limi
24 tauerūt d.alleg.Lap.23. ibiq; voluerunt Domini præfati† fal
ſam expreſſionem ætatis vitiare gratiam,licet alia narrata ve
ra extiterint, & ſuper ætate Papa non ſe fundaſſet: vt refert
Mandoſ.in addit.ad d.alleg.Lap.23.in ver.narratur: quod ta
men intelligendum eſt ſolum in mendacio non doloſo, ſecus
autem,quādo præſumi deberet eſſe doloſum: vt ſi quid in fa-
25 cto proprio narraretur,† in quo tolerabilis ignorantia nō da-
tur, vt reſpondit magnus ille Papinianus in l.quāquam.ff.ad
Velleian.& ſciuit ſummus Pontifex. in c.ab excōicato.de re-
ſcri.& conſuluit Dec.conſ.464.viſo.in fi.nume.14. & aſſeruit
Mandoſ.in d.addit.ad d.alleg.Lap.23.

Et in his terminis videntur loqui Fel. in d.c. licet cauſam.
d.col.20.poſt d.n.40.verſ.vbi ſuccūbens in qualitate proban
da,& Abb.in d.col.11.in d.ver.gl.in ver.ſe aſtrinxit. de prob.

CONCLVSIO CCCXXVI.

ARGVMENTVM.

Commiſsio facta Vicario generali viua voce de conferendis beneficijs à legato,vel Epiſcopo, an probetur per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Commiſſio Epiſcopi,vel legati de conferendis beneficijs facta viua voce Vicario ſuo generali valet & probatur per teſtes.*
2 *Gratia ſubcollectoris Apoſtolici, qui deputatur à collectore, & ab inferiore,poteſt teſtibus probari.*
3 *Commiſſiones factæ per Papam, vel Imperatorem non poſſunt probari per teſtes, ſed per literas & ſcripturam.*
4 *Commiſſio facta ſuper diuerſis,& pluribus articulis à iure communi diſcrepantib. requirit ſcripturam.*

1 COmmiſſio Epiſcopi, vel legati Vicario ſuo generali viua
voce facta†de beneficijs cōferēdis valet,& probari pōt
per teſtes, ita dirimere Dñi de Rota in deciſ.307. aliàs 5.ſi
Eps dat,& cōcedit.tit.de off.Vicar.in nou.vbi late addit.nu.
8.& qđ obſeruauit Milis in repert.verſ.probatio gr̄æ Papalis.
Bellene etiā tradit in tra.de ſubſi.charitatiu q.3.allegat in ſi-
2 mili†quia gr̄a ſubcollectoris Apoſtol ci qui deputatur à col-
lectore,& ab inferiore poteſt teſtib.probari, ſecundum Rot.
d.deciſ.10.aliàs 226.dixerūt,& cōcluſerūt,in not.de off.del.

Primo limitabis concluſionem procedere, ſi agatur tātum
de probanda cōmiſſione facta ab inferioribus, vt in cōcluſio
ne:ſic monuit Bal.in l.1.C.de mād.prin. & idē in auth.ſi qua
per calumniā.col.2.C.de Epiſ.& cle.ſecus aūt eſt in cōmiſſio
3 ne facta per Papā, vel Imperatorem,† quia tales cōmiſſiones
probari non poſſunt per teſtes,ſed per literas,& ſcripturā: vt
ſancitū eſt in l.vnica.C.de mand.Prin.& ibi not.Bal.& eſt cō
tex.in c.cū in iure peritus.ſ.de off.deleg.Domini de Rot.ēt
d.deciſ.5.num.4.& d.deciſ.10.de offic.deleg. in nouis.

Secundo loco limitare poteris,vt vera ſit concluſio,ſi loq-
mur de cōmiſſione facta viuæ vocis oraculo ſuper vno articu
lo,vt ſupra: ſecus vero,ſi ſuper diuerſis,& plurib.articulis,ac
4 à iure cōi diſcrepantib.facta fuerit commiſſio: †quia tūc re-
quiritur ſcriptura: vt videre eſt in iam allata deciſ.5. circa fi.

Verum de hac materia ſuſius dicetur in cōcluſ.delegatio,
& in concl.gratia,inf.quæ propria eſt huius materiæ ſedes.

CONCLVSIO CCCXXVII.

ARGVMENTVM.

Commodatum an præſumatur factum rogatu, ad requiſitionem commodatarij.

SVMMARIA.

1 *Commodatum præſumitur factum rogatu commodatarij.*
2 *Commodatum,ſi perierit,commodatarius tenetur non ſolum de dolo,ſed etiā de culpa.*
3 *Commodatarius quando aliquid repetitur, cautio eſt, vt in libello dicatur,ſe commodaſſe ad requiſitionem ipſius commodatarij, & econuerſo commodatarius debeat facere articulos,quod ſponte res commodata ſibi fuerit oblata.*
4 *Commodatum qua cautione probari poterit, quando deficiant modi probandi per teſtes,vel inſtrumenta.*
5 *Acceptatio literarum,in quibus petatur reſtitutio certum commodatorum & taciturnitas inquiunt inducit probationem contra illum acceptantem de dictis centum,adeo vt ex hoc poſſit cogi ad ſoluendum illam quantitatem.*
6 *Literæ acceptatæ,& lectæ obligant legentem,& acceptantem ad contenta in eis, niſi ſtatim expreſſe contradicat.*
7 *Commodatæ res ſi pereant penes commodatarium, ipſe probare tenetur rem peremptam. ſed agens contra eum probare debet,quod eius dolo,vel graui culpa illa perempta ſit.*

1 COmmodatum præſumi factum rogatu † & ad requiſitio-
nem commodatarij, ſi aliud in contrarium non apparet,
docuit Bart.in l.vt certo.§.interdū,nu.3.& ibi Pau Caſt.n.5.
ff.cōmud.ex quo ſit,vt ſi commodatum perierit, cōmodata-
2 rius teneatur nedū de dolo, † ſed ēt de culpa, vt tradidit idē
Bart in d.§.interdū.nu.2. quod ſecus erit, ſi cōmodatum fiat
gratia dantis;tunc.n.cōmodatarius de ſolo dolo,& lata cul-
pa tenetur,vt per eundem Bart.proxime citatū num.1. & ibi
Caſtrē.nu.4.vbi pro cautione admonent, vt quādo repetitur
3 cōmodatum†dicatur in libello, ſe cōmodaſſe ad requiſitionē
ipſius commodatarij,quod probandū eſt, ſi velit, vt ſit con-
demnandus de leuiſſima culpa, & è conuerſo cōmodatarius
debet facere articulos quod ſponte res commodata fuit ſibi
oblata.Verūtamen ſi deficiant modi probandi per teſtes,vel
4 per inſtrā,tūc hac cautione poterit probari †cōmodatū fuiſſe
factum,ſi ad te literas ſcribā coram duobus,vel trib.teſtibus,
qui legant ea,quæ in literis continentur, quibus tibi ſignifi-
cem,& rogem: vt mihi reſtituas mea centum,quæ tibi cōmo-
daui,quo peracto ad te literas illas per nuncium vna cum di-
ctis tribus mittam,qui viderunt,& legerunt continentiā illa-
rum literarū;nam ſi legerit dictas literas,& non fuerit conti-
nuo proteſtatus, illum non eſſe mihi aliqua in re debitorem,
5 ſed tacuerit;tunc per iſtam acceptionem literarū,† & per ta-
citurnitatem inducitur probatio contra illum de dictis duca-
tis centum;adeo,vt ex hoc poſſim illum cogere ad ſoluēdum
dictam quantitatem,vt inſigniter docuit Bar.in l.ſi filius.la 2.
per illum text ff.ad Macedon.& in l.quoniam. §.1.ff.rem rat.
hab.& idem in l.ſi tabernam.§.idem quæſijt.ff.de pig. & in l.
2.§.idem per contrarium.ff.de liber.agnoſ. & in l.Publi.in fi.
ff.depoſi.& idem in l.Titius.in fi.ff.de conſtit.pecu. atq; Bal.
ibidem verſ.ſed quæro.Abb.in conſ.18.inci.in cauſa,& quæ-
ſtione.col 2.& in c.nō iuſſe col.3.de prob. cū multis alijs col
lectis per Hipp.de Marſil.in rub. C.de prob.n.246.atq; Alex.
in cōſ.78.viſo proceſſu.n.1.vol.1.& inſigne arbitratus eſt Ma
theſ.in ſing.22.nota mirabilē modū,rñdit ēt Goza.in cōſ.23.
6 prima,n.6.verſ.3.citatū eſt:quo i loco cauit †lr̄as acceptatas,
& lectas obligare legentē,& acceptantē ad cōtēta in eis,niſi
ſtatim expreſſe contradicat: idem Gozad.in conſ.92. ab Illu-
ſtriſſima

Digitized by Google

ſtriſſima domina Argentina,col.10.nu.49.verſ. octauo cõclu-
do,tradidit idem Marſ.in repet.rub.C. de prob.col.50 n.299.
& ſeq. Corn.quoque in conſ.319. circa primũ conſultationis.
col.4.n.5.verſ.ex quibus elicienda eſt concluſio.& pro cautio
ne hac tradidit Cæp.in cautel.9.Pone,quod filius,n.2. Præte-
rea Corſet.in ſing 381.in verb.taciturnitas,incip.in onerosis.
num.2.

Verum cõmodata res ſi pereat penes commodatarium te-
7 netur † ipſi probare rem nẽ reemptam, ſed agens contra eã re-
netur probare.quod eius dolo,vel graui culpa, de qua cõmo-
datarius tenetur,res illa perempta ſit;vt ſcripſit Io.And in ad
dit.ad Spec.tit.de cõmodato,verſ.nunc dicendũ.vbi adducit
l.cum ita.§.ſpecies.ff.de leg 2.& eſt tex.in l.ſi qs fundũ.§. im
perator,ff.locati,& voluit Abb.in c.2.extra de depoſit.& pro
tulit Imol.in c.1.de commod.& late Salic.in l. quæ fortuitis.
C.de pignor.actio.

CONCLVSIO CCCXXVIII.

ARGVMENTVM.

Communio quomodo ſit probanda, & ex quibus etiam præſumenda.

SVMMARIA.

1 *Communio regulariter non præſumitur.*
2 *Communio præſumitur diſcordiam,& diſſenſionem excitare.*
3 *Communio dicitur mater diſcordiæ.*
4 *Communio probari poteſt ex coniecturis, præſumptionibus,& actibus,qui non poſſunt fieri citra ius,& nomen ſocietatis.*
5 *Communio probatur contracta inter fratres,quando diu ſimul habitauerint,& omnia lucra communicauerint, nec ad inuicem rationem bonorum reddiderint.*
6 *Communio præſumitur inter fratres,niſi contra rium probetur.*
7 *Communio præſumitur inter fratres quo ad ſocietatem,& communionem fructuum & lucrorum, non autem omnium bonorum.*
8 *Communio præſumitur ex eo, quod quis habeat tigna immiſſa in muro ab aliquo poſſeſſo.*
9 *Murus,quando non apparet magis de iure vnius, quam alterius, & communiter poſſidentur,præſumitur eſſe communis,donec probetur contrarium.*
10 *Murus quando ex parte alicuius habet aliqua ſigna, vt feneſtra & alia, ex ſola immiſſione tigni alterius non præſumitur communis.*

1 COmmunionem regulariter † non præſumi colligi poteſt
ex his,quæ late tradidit Bar.poſt Oldr.in l.Titium,& Me-
nium.§.altero.poſt nu.4.ff.de adminiſtr.& ex his,quæ vberri-
me conſultus reſpondit Dec.in conſ.21.viſo puncto & diligẽ-
ter pro viribus examinatis nu.1.& 3.& conſ.68.pro reſolutio
ne.nu.3.& clare tradidit Io.Ceph.in conſ.250.menſibus ela-
pſis.nu.8.& colligitur ex Crau.conſ.26.de duobus vidẽdum
eſt.nu.1.& conſ.159.viſis,quæ in facto.nu.1. facit etiam Soci.
ſen.in conſ.160.in præſenti conſultatione.nu.12.verſ.ſed con-
tra præmiſſa.vol.2.& huc ſpectauit Rim.cum protulit.commu
nicare nolle,quem præſumi,in conſ.75.nu.7.vol.1.
2 Cuius axiomatis ea fortaſſis ratio eſſe poteſt: † quia commu
nio præſumitur diſcordiam, & diſſenſionem excitare, & pa-
rere,l.cũ pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.2.gl.in l. ſi vetuſtiſſima.
ſuper verb.ex communione.C.de iur.domi.impetr.& ibi tex.
in §.ſi autem minus.quod & dixit Spec.in §. ſequitur videre.
verſ.ſcias ergo.nu.1.de iud.atque glo.in c.1.ſuper verb.relig.
3 ne ſed.vac.† communio enim mater diſcordiæ dr̃, c.1.de pa-
roch.& multa incommoda afferre ſolet,l.ſi nõ ſortem.§. ſi cen
tum.ff.de cond.indeb.& Hormanot.Dec.in l.4 § Cato.n 154.
ver.ſecundo probatur.ff.de verb.obl.& ibi Mar.Soci.nu.218.
verſ.& tenendo iſtam opinionem, & ex alijs adductis p Luc.
de Penna in l.quemadmodum.C.de agr.& cẽſit.li.11.nu.129.
Ideo probanda cõio eſt, quod recte fieri poterit ex conie-
4 cturis,& pſũptionib.atq; actibus † qui non poſſunt fieri citra
ius,& nomen ſocietatis,vt tradidit Bart.in d.l.Titium. & Me-
uiũ.§.altero.ff.de admi.tut.& in l.ſi patruus.C.cõm.vtri. iud.
& reſpondit Dec.in conſ.21.viſo puncto.col.2. verſ.prædictis
tñ minime obſtantib.& tales præſumptiones, vel coniecturæ
qñque ſunt graues,qñque violentę,qñque leues,ſecundum va
rietatem caſuum,vt ſcriptum reliquit Anchar.in cõſ. 303. col.
1.quem ſequitur Dec.in conſ.68 pro reſolutione.nu.1.
Primo loco limitanda eſt concluſio, vt vera non ſit, qñ fra-
5 tres diu ſimul habitauerint, † & omnia lucra cõicauerint nec
ad inuicem rationem bonorum reddiderint,quia ex his acti-
bus præſumitur,& probatur inter ipſos cõtracta communio,
vt poſt Oldr.& Bartol.in d.l.Titium.& Meuium.§.altero.poſt
nu.4.verſ.prædicta iura ſunt.ff.de admin. tut. rñdit Dec. in d.
conſ.20.nu.1.q q̃plores adducit,& dixit Crau.in conſ.150 vi-
ſis his,quæ in facto.nu.1.qui & ipſe concordãtes citat,cui ſen
tentiæ aſtipulatur Io. Bapt.Ferre.in conſ 120. Et aduertat Re
6 ue.D.V.in fi.nu.6.verſ.nec obſtat,quod ibi aſſeruit † inter fra
tres præſumi communionem,niſi contrarium probetur per l.ſi
maior.C.fam.erc.& leg.non ideo.C.cõmuni diu.vbi gl.& Dd.
Intelligendam tñ arbitror limitationem procedere quoad
7 ſocietatem,& cõionem fructuum,& lucrorũ † non autem om-
nium bonorum,vt conſultus rñdit Crau.in conſi.26. de duob.
videndum,nu.1.& dixit Dec.in d.conſ.21.nu.6.verſ. & con-
cluditur.vbi ab vtroq; tum à Crau.tum etiam Dec. adducun-
tur concordantes.Plura his in medium afferre poſſem,ſed hęc
leuiter attigiſſe ſit ſatis: etenim copioſius iſtiuſmodi tradidi-
mus in concl.Acquiſita,& vberius,atq; affluentius ſumus pro
ſecuturi in concl Societas, vbi iſtius concluſionis argumen-
ti propria ſedes eſt, illas igitur lector adire ne graueris.
Sed interim illud prætermittere nolui,communionem prę-
8 ſumi ex eo † quod quis habeat tigna immiſſa in muro ab ali-
quo poſſeſſo,vt docuit Bar.in l.damni infecti. la 3.§. cum pa-
rietẽ.ff de dam.infect.quẽ ſeqt Cæpol.in tract.ruſt.præd.in c.
de pariete,& muro.nu. 13. & ſeq.verſ.ſecundo modo, vbi alia
multa ſigna refert,ex quibus communio inferri poteſt.
9 Illud ſic limitabis,vt procedat,qñ ambo ſunt, in poſſeſſio-
ne muri,nec conſtet,quis illum ædificauerit † & ſic qñ non ap
paret magis de iure vnius,quam alterius, tunc.n.præſumitur
murum cõiter poſſeſſum inter illos eſſe communem, donec
probetur contrarium, ſecus quando pro iure alterius partis
apparent aliqua ſigna,vt feneſtræ, & id genus alia:tunc enim
10 † ex ſola immiſſione tigni non præſumitur communis, ſed il-
lius,pro quo ſunt ſigna,vt rñdit Rui.conſ.55.nu.6. & 7. vol.4.

CONCLVSIO CCCXXIX.

ARGVMENTVM.

Communis vſus loquendi quo pacto probari poteſt.

SVMMARIA.

1 *Communis vſus loquendi eſt difficilis probationis.*
2 *Communem vſum loquendi qui allegat illum probare debet.*
3 *Communis loquendi vſus præfertur proprietati ſermonis.*
4 *Ad communem vſum loquendi recte probandum,quomodo ſit formandus articulus.*
5 *Communis vſus loquendi probatus dicitur à teſtibus deponentibus, quod ita cõſueuerit per decem annos ante.*
6 *Communis vſus loquendi non eſt in loco,ſi teſtes non concludunt de tempore decem annorum.*
7 *Tempus expreſſum in dicto teſtis intelligitur repetitum in ratione ſui dicti.*
8 *Quando aliqua diſpoſitio interpretatur ſecundum communem vſum loquendi intelligitur de illo communi vſu, qui erat tempore diſpoſitionis.*
9 *Communis vſus loquendi præualet propria verborum ſignificationi,quando probatur extitiſſe tempore conditi ſtatuti.*
10 *Teſtis deponens ſuper communi vſu loquendi,debet addere in dicto ſuo,quod ſciat, quia ſic audiuerit dici communiter.*
11 *Præſumptio iuris eſt, teſtem audiuiſſe, & ſcire illud, quod deponit, ſic communiter dici in ciuitate.*
12 *Teſtes,qui probare habent communem vſum loquendi,ſi factum ſit quotidianum,deponere debent ſe audiuiſſe à multis, & ſi non ſit, ſufficit audiuiſſe ab aliquibus.*
13 *Teſtes ſuper communi vſu loquendi atteſtari debent de communi illius generis hominum,cui conuenit actus,vel verba,de quo deponunt.*
14 *Articuli quo pacto formari poſſint,& teſtes quomodo ferre teſtimonium in probatione communis vſus loquendi.*
15 *Teſtis deponens ſuper vſu an debeat aliquas perſonas nominare.*

1 COmmunem vſum loquẽdi † eſſe difficilis probationis te-
ſtatur Ioan.de Ana.in c.1 col.7.de ſagit.& illum ſequitur
Roc.de Cur.in tract.de conſuet.nu.625.verſ. ſeptimo princi-
paliter.idem ſentit Raph.Cuman.in conſ.77.nu.5.& clare tra
didit Pau.Pic.in l.Titia,§.Titia cum nuberet,nu.21.ad fi.ff.de
leg.2.aſſerens ibi magnam eſſe difficultatem probare hunc cõ
munem vſum loquendi,idem monuit Feli in prooem.Gregor.
2 nu.22 ad fi.& ſeq.vnde fit † vt qui communem vſum loquen-
di alleget,illũ probare debeat vt rñdit Paul.de Caſtr. in conſ.
48.ſuppoſito quodã ſtatuto,nu.3.li.1.atque Fulg.in conſ.165.
circa med.col.4.& poſt alios Gabriel.Saray.in annot.ad ſing.
Mattheſil.ſing.74.nota quod ſtatutũ diſponens, nu.7.& quã-
3 uis difficile probari poſſit,magni tamẽ effectus eſt,† quia præ-
fertur proprietati ſermonis, vt ſancitum eſt in l. librorum. §.
quod tamen Caſſius.vbi gl.de leg.3.& Bar.in l.talis ſcriptura.
* in prin.de leg.1.& copioſe tradit * omnes ſcribentes in rub.

vt à me pluribus oſtendatur, nam aliter ſcribit homo in iuuen
tute, ac in ſenectute facit, ita dixit gl. in auth. de triē. & ſemiſ.
§. ſin autem. & ibi Ang. atque Franc Cur. in l. admonendi, nu.
110. verſ. ego aũt ſeqnor. ff. de iureiur. tum quia multi reperiun
2 tur, qui norũt ſcribere diuerſas literas † adeo vt vna alteri ſi-
milis tota ſit, vt reſpondit Paul. de Caſtro, conſ. 467. nu. 8. col.
3. vol. 1. & vt obſeruauit Graua. in addit. ad Veſt. in ſua praxi.
c. 1. li. 6. nu. 26. & 27. vt vix quilibet vafer dixiſſet, vt qui vnã
ipſarum, etiam alteram ſcripſiſſet, ſic protulit Hippol. de Mar-
ſil. in rubr. C. de prob. nu. 317. verſ. aduertas tamen, vbi atteſta
tur multos homines ita ſcribentes.

Quinimo ego quoque memini me vidiſſe quendam Bapti-
3 ſtam de Illico, ita ſcribentem † qui tam facile variorum homi-
num litterarum characteres referre, & effingere ſolebat, vt om
nino haberetur eadem ſcriptura, & eadem manus, & ita ſcri-
bendo multas falſitates patrauit, demum ad perpetuos carce
res fuit damnatus. ſed infra conſulas concluſionem, Inſtrumē-
tum falſum, & cõcluſionem, Falſitas, vbi videbis pulchriorem
probationem falſitatis ab eodem Baptiſta.

4 Quapropter iure, ac merito fit † vt comparatio literarũ ſim
plicitet probare non poſſit, ſed egeat alio adminiculo, vt tra-
didere gl. & Bart. in auth. & ſi contractus. C de fid. inſtr. nu. 4.
vt minimũ tribus ſit munita teſtibus, vt ſancitũ eſt ab Imp. Iu-
ſtin. in l. comparationes. C. de fid. inſtr. & vt ſint ſub ea ſcriptu
ra ſubſcripti, vt docuere Dd. in d. l. cõparationes, vbi Petr. de
Bella. nu. 4. & Ang. col. pen. & vlt. & cõſulendo ſcripſere Alex.
conſ. 76. Ponderatis his, de qbus in themate, n. 8. verſ. facit, qđ
eſt de mēte Bar. vol. 3. & cõſ. 80. viſo proceſſu cauſæ, n. 5. verſ.
præterea attento. vol. 4. Ruin. conſ. 61. caſus iſte modicum, nu.
4. verſ. & quæ ſola, vol. 4. atq; multi alij collecti ab Hypp. vbi
5 ſupra in d. rub. n. 315. † vel ſaltē teſtes deponunt ſe fuiſſe præ-
ſentes, qñ ſcripta fuit talis ſcriptura per ſcribentem, ſeque vi-
diſſe illũ ſcribere illas literas, & ſcripturam, de qua agitur, vt
aſſeruit gl. in d. auth. de trien. & ſemiſ. §. ſin autem. & ibi gloſ.
magna, & variis in locis protulit Alex. vt in conſ. 58. nu. 1. vol.
7. & conſ. 114. nu. 2. eod. vol 7. & in conſ. 76. incip ponderatis
his. in prin. nu. 3. & nu. 8. col. 2. vol. 3. quo in loco ſcribit, neceſ
ſe eſſe, vt teſtes dicant ſe vidiſſe illum ſcribere illas literas, qđ
& placuit Caſtr. d. conſ. 467. poſt dictum, nu. 8. ver. & ideo lex
ſtatuit, d. vol. 1. atque Affl. deciſ. 181. nu. 8. Bar. in l. ſcripturas,
nu. 3 C. qui por. in pign. hab. & Bertr. conſ. 140. locatio. nu. 1.
& 3. vol. 2. nec ſatis eſt, ſi dicerent ſe recognoſcere literas illas
ex illius eſſe ſcribēdi genere, quod alias viderint iſtiuſmodi
einſdē, eaſq; notas habere, ſic conſuluit Rui. in conſ. 69. in cau
ſa, & lite, nu. 2. verſ non aũt. vol. 4. refert ēt Marſil. vbi ſupra d.
nu. 318. Menoc. de arbitr. iudic. caſu 114 li. 2. centur. 2. nu. 22.
verſ. octauus eſt caſus, vbi plures concordantes allegat.

6 Nec illud obſeruatione dignũ prætcribo † nec teſtes ſolos
ſiue cõparatione litterarum plene probare, vt auctor eſt Bar.
in d. l. admonendi. ff. de iureiur. & ſenſit Alex. in d. conſ. 80. vi-
ſo proceſſu cauſæ. n. 4. verſ. item non probat. vol. 4. Bertr. d. cõſ.
140. nu. 2. d. vol. 3. vtrunque quippe neceſſarium eſt, vt idē ait
Bar. in l. nuda. ſub num. 5. verſic. ſi vero non habet. ff. de donat.
& in auth. at ſi cõtractus, ſub nu. 6. verſ. qñq; teſtes non teſtifi-
cant. C. de fid. inſtr. atq; Butr. & Abb. in c. 1. extr. de fid. inſtru.
Ang. ēt in l. comparationes. C. d. tit. & Bal. in auth ſed nouo iu
re. C. ſi cer. pet. Ruin. præterea cõſ. 69. in cauſa & lite, nu. 3. vol.
4. quem tamen vide nu. 9. vbi declarat, quando hoc procedat,
decidit etiam Matt. de Affl. d. deciſ. 181. & adeas Dec. in c. 2.
de fid. inſtr. nu. 13. & ſeq. Corn. conſ. 169. col. fi. li. 1 & conſ. 58.
lib. 3. Socin. in l. ſi ita ſcripſero. ff. de condit. & demonſtr. nu. 3.
vide late Purpur. in l. admonendi. ff. de iureiur. nu. 40. & 41. &
late proſequitur Lanfr. de Orian. in ſua pract. c. 9. de inſtrum.
editio. nu. 56. in additio. ſub. 55. num.

7 Primo loco limitabis † vt ſaltem cõparatio ſemiplene pro-
bet, iuxta ſententiã Accur. in l. admonendi. ff. de iureiur. & ibi
recentiores, atque Menoc. vbi ſupra, nu. 6. & n. 20. & gl. fi. verſ.
ſi autem actor ſemiplene. in l. bonæ fidei. C. eod. ti. idem ſentit
Ang. in §. ſi quis igitur, auth. de fid. inſtr. Soci. in d. l. ſi ita ſcri-
pſero. poſt nu. 3. ff. de cõ d. & dem. & Io. de Graſſ. in ſua arbore
iudic. in 5. prin. de probar. licet. nu. 1. atque Franc. Curt. in d. l.
admonendi. nu. 115. verſ præterea. ff. de iureiur. vbi dicit hanc
opinionem veram eſſe, * quod & placuit Barthol. Soci. in con
ſil. 1. nu. 2. vol. 3. idem conſulti reſpõdere Alex. in conſ 58 vol.
7. Ruin. in conſ. 71. col. pen. vol. 3. & in conſ. 47. vol. 4. late Fet-
ret. conſ 374. li. 2. Bero. in conſ. 87. vol. 3. qui communem * ſen-
tentiam ſcribentium eſſe atteſtatur. Natta. in conſi. 632. nu. 3.
& per tot. atque Rolã Valle in conſ. 27. nu. 12. & per tot. vol.
1. & omnibus iſtis ſe ſubſcripſit doctiſſimus Burſ. in conſ. 133.
nu. 21 li. 2. qui pariter * communem dicit, & nuperrime voluit
excellen. Octa. Volpell. conſ. 35. nu. 3. vol. 1.

In contrariam deſcendit ſententiam Accurſ. in l. 3. §. 1. ver.
8 ſpeciem. ff. de teſtib. vbi aſſerit † dictam comparationem face
re plenam probationem, & ita ſe vidiſſe, * communiter obſer
uari affirmat Albe. in d. l. comparationes. C. eod. tit.

Illud ſublimitabis locũ ſibi vendicare tantum in cõparatio
ne apochæ priuatæ perſonæ, quia hoc caſu ſolum ſemiplene
9 probat. vt per Menoc. vbi ſupra, nu. 20. & 23. ſecus vero † in li
bris mercatorum rationum, vt in epiſtola ſcripta abſenti: quia
in his plene probat, vt tradidit Bar. in l. nuda rõ. ff. de don nu.
7. atque Purpur. in d. l admonendi, nu. 168. conſultus reſpõdit
etiam Alex. in conſ. 58. nu. 1. & conſ. 114. nu. 4. li. 7. cauit Soci.
in l. ſi ita ſcripſero. col. fi. ff. de cond. & demonſtr Dec. cõſ. 219.
10 in fi. in quo loco tamen ſcriptum reliquit † in hoc multũ ope-
rari iudicis arbitrium, idem Dec. in c. 2. nu. 16. de fid. inſtr. qui
hanc * communem eſſe atteſtatur Cur. iun. conſ. 162. nu. 5. So-
cin. iun. conſ. 162. nu. 4. li. 2. Crau. in tract. de antiq. temp. 5. par
te primæ partis prin. nu. 65. & clarius. nu. 68. Feli. in c. 2. nu. 17.
de fid. inſtr. vbi * communem dicit, Rip. etiam in l. admonen-
di, nu. 132 & ibi Curt. nu. 141. ff. de iureiur. Burſat. in conſ. 39.
nu. 25. lib 1. & hoc non præterijt Nico. Boer. deciſ. 281. nu. 6. &
Gramm. deci. 14. nu. 16. hoc tamen addito moderamine, dum-
modo fuerint agnitæ vel confeſſatæ, vt colligere eſt ex Pauli
reſponſo in l Publia Meuia. §. fi. ff. depoſ. & decidit Boer. dicto
loco ſupra citato. d. nu. 6. & plene in ſuo conſ. 22. incip. appel-
lationis proceſſu. Quod ſi agnitæ non fuerint, aut non confeſ-
ſatæ. tunc ſi habet ſigillum illius, qui illam miſit, probat, vt ſan
citum eſt in l. qua per calumniam. C de epiſ. & cler. & Menoc.
vbi ſupra num. 21. ſi vero epiſtola negata non habeat ſigillum
11 † tunc per cõparationē dabit plena fides, & probabit contra
ſcribentē, qa habet vim confeſſionis extraiudicialis, vt decla-
rat Tyndar. in ſuo tract. de teſtib. li. 2. c. 8 nu. 5. & tradidit Lan
fr de Oria. in c. quoniam contra. tit. de fid. inſtr. nu. 58. verſ. ter
tio circa epiſtolam. & Gram. in d. dec 34. nu. 16. & reperijt Fr.
Cur in d l. admonendi. nu. 123. verſ. càpio ſecundum ſpeciem.
12 vbi aliã in medium affert rõnem differentiæ, † quia. ſ. epiſtola
mittitur abſenti, ideo non poteſt ille, cui tranſmittitur, adhi-
bere teſtes, qñ ſcribitur per quos poſſit probare, propterea fa
cilius ſtatur cumparationi, quam ſententiam ait ſequi Fulg.
Paul. de Caſtr. & Alex. in d. l. admonendi. & Io. de Imo. in c. 2.
de fid. inſtr. & Bar. & Imol. in l. ſi ita ſcripſero. de cond. & de-
monſtr. volentes præfati in epiſtola. l. comparationes. non eſſe
correctã, ſed tñ ſe extendere in apochis, & idem tenet Bar. in
d. l. admonendi. quem ibi omnes * recẽtiores ſequuntur. ff. de
iureiur. & opinio ſeruatur de ſtilo Curiarum Franciæ, vt atte-
ſtat Boer. d dec. 282. nu. 6. q. 124. incip Dña vita nunc functus.
& Menoc. d. caſu 114. d nu. 21. & num 24. & idem tenet Ang.
conſ. 370. creditor volens. & Bal. in conſ. 253. incip. literis re-
ſponſalib. vol. 4. Bar. in l. nuda ratio. ad fi. ff. de don. & ibi Abb.
& Ant. de Butr. in c. poſt ceſſionē. de prob. & Bal. in d. l. ſi qua
per calumniam, & in l. falſus & ad fi. C. de furt. Spec. in tit. de
citat. §. iam de citatione. verſ. literis Ludou. Rom in d. l admo
nendi. nu. 50. verſ. tertio principali caſu. & ibi Iaſ. in primo lo
co, qñ loquitur de apocha priuata. fol. 16. col. 3. verſ. de hoc au
tem vltimo, & ibi Purpur. nu. 214. & Bar. in l. contractus. col 2.
13 C. de fid. inſtr. † vbi ait. l. comparationes, eſſe coarctandã tan
tum in apocha, non aũt in alijs priuatis ſcripturis, vt in literis
mercatorum, & epiſtola, quam ſequitur Alex. conſ. 58. li. 7. Bar
thol. Soci. conſ 41. col. 1. li. 3. & Dec. conſ. 219 in fi. Cur. in cõſ.
118. col. pen. & 162. adde iſtis Pau. de Caſtr. in conſ. 87. & hæc
videtur eſſe verior, & magis * communis.

In contrarium tamen deſcendit ſententiam Hypp. de Marſ.
in d. rubr. num 289. cum ibi allegatis, & apertiſſime Ang. in l.
comparationes, col. pen. C. d. tit. Alex. conſ. 36. n. 8. & 9. vol. 3.
14 Affl. deciſ. 181. nu. 4. & pluribus ſeqq. † qui dicunt concluſio-
nem procedere in qualibet ſcripturarũ comparatione, vide-
licet tam apochæ, epiſtolæ, & ſimilium ſcripturarum. Contra-
rium etiam fuiſſe ſequutos teſtis eſt idem Franc. Curt in d l.
ad nonendi, num. 123. verſ. capio ſecundam ſpeciem, Bal in l.
fi. colum. . . in 5. quæſt. num. . . C. de edict. diu. Adr. tol. &

Digitized by Google

Iacob.Me noch.in tract.de arbitrat.iudic.li.2.cētur.2.caſ.114.
vbi format vndecim caſus,in quibus differit de cōparatione
apochæ non habētis,& habētis teſtes,ac libri rōnū,epiſtolæ,
& ſcripturæ publicæ,vbi videbis requiſita, ad quē pro alias
tui inſtructione te reijcimus,& ibi dicit ēt oia relinquit iudi
cis arbitrio,vt princ.dicti caſus 114.nu.1 per §. ſi vero tale
quid.in auth.de inſtrum.caut.& fid.& Bal.in d.l. cōparatio-
nes.nu.19.C.de fid.inſtrum.& Menoch.vbi ſup.poſt nu.6.in
fin.& ſeq.& nu.18.ac 19.in fin & ſeq.ac per totū dictū caſum
31 114.†iā in apocharum,quā epiſtolarum,& inſtrumentorum
publicorum,cōparatione facienda probatione cēſuit ſemper
iudicantis arbitrio relinquendum,idem cēſuit Iacob.Pet. de
Tolom.in repetit.l.admonendi.nu.66.ff.de iureiur.verſic.in
* ea.& Cato Sacc.qui teſtatur de*communi opinione in eadē
l.admonendi nu.44.verſi.pro eo facit,in fine.
32 Quomodo autē† & quibus in caſibus faciēda ſit literarum
cōparatio,conſulas Pet.de Bellaperti.in l.cōparationes.n.28.
verſi.ex quibus inſtrumentis.C.de fi.inſtr. ibi. ex quinq; in-
ſtrumētorū generibus poſſe fieri cōparationē ait, & ibi tra-
dit exēpla,atque docet,quæ requirantur ad hoc,vt fiat cōpa-
33 ratio,& ſecundū gl.in d.l.cōparationes.† præcipue requiri-
tur,vt deficiant aliæ omnes probationes,& propterea volen-
tes facere literarū cōparationē iurabūt,quod nō habent aliā
probationem,quodque nihil commiſerunt, propter quod ve
ritas potuerit occultari,in eodem ēt loco tradit comparatio
34 nē hanc faciendam eſſe ab illis† qui ſint in illa arte periti, vt
ſi in controuerſia verſetur,an inſtrumentū ſit confectum ma-
nu tua,necne,& ego producā aliud ſimile inſtrumentum,pe-
riti in arte,vt ſunt ſcriptores, iudicabunt, & adeas ad hæc
35 Bar.in d.l.comparationes.nu.1.vbi ēt dicit† duplicē requiri
ſcripturā in comparatione litterarum,& adeas eundem in §.
illud.in auth. de his qui ingredi.vbi nu 1.2.& 4.habetur, ex
quibus generibus literarum comparatio fieri poſſit.

CONCLVSIO CCCXXXI.

ARGVMENTVM.

Comparationis quomodo fiat.

SVMMARIA.

1 *Comparationis probatio fit per inſpectionem actorum.*
2 *Quæ ſpectant ad comparationem.*

COmparationis probationem ſi quis ſcire exoptet adeat
1 Paul.Caſtr.† qui per inſpectionem actorum probari aſſe
ruit in l.ſi per aliū quis.§.docere,nu.5.ff.ne quis eū qui in ius
vocat.& docuit Bal.in c.bonæ.nu.7.de elect.Porro comparés
præſumitur citatus ex ſententia Bal.vbi ſup.& ad hæc conſu-
las Spec.in tit.de comparatione,nu.2.& ſeq.& nu.5.& Card.
poſt gloſ.in clem.2.§.ſimiliter.2.q.de appell.qui ad compara
2 tionem† ſpectantia tibi ſuggeret.

CONCLVSIO CCCXXXII.

ARGVMENTVM.

Compater an pro compatre, & filio ſuo ſpirituali teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIA.

1 *Compater poteſt eſſe teſtis pro compatre.*
2 *Interdictum de teſtibus eſt prohibitorium cauſa certarum perſonarum tam ciuili, quam criminali, & cum compater in eo non comprehendatur, teſtis eſſe poteſt.*
3 *Compater dicitur teſtis omni exceptione maior.*
4 *Compater in cauſa, quæ ad matrimonium ſpectat, teſtis eſſe poteſt.*
5 *Compater poteſt etiam eſſe teſtis in criminali cauſa.*
6 *Argumentum ſumptum a ciuilibus ad criminalia potentiſſimum eſt, frequens & vtile.*
7 *Compater poteſt eſſe teſtis in ciuili, & in capitali iudicio.*
Contrarium ibi.
8 *Compater non poteſt eſſe teſtis pro filio à ſacro fonte leuato, & è contra.*
9 *Inter compatrem, & filium leuatum à ſacro fonte contrahitur quædam ſpiritualis cognatio, ex qua oritur affectio, quæ repellit eos à teſtimonio.*
10 *Patres ſpirituales in cauſa neceſſitatis debent alere filios ſuſceptos, & econtra.*
11 *Patres ſpirituales non poſſunt conueniri, niſi in quantum facere poſſunt, ſicut & patres naturales.*
12 *Compatres æquiparantur patribus naturalibus, & ideo non ſunt idonei teſtes pro filijs ſuis ſpiritualibus.*
13 *Cognatio ſpiritualis videtur ſolum operari quoad impediendum matrimonium, & quoad præſtandum reuerentiam & non quoad reliqua.*
14 *Qui leuauit aliquem de ſacro fonte eſt idoneus teſtis, & pro filio ſpirituali poteſt teſtificari.*
15 *Iudici arbitrarium eſt, an compater repellatur à teſtimonio.*
16 *Compater iudex poteſt recuſari pro ſuſpecto, licet talis cauſa non ſit in iure determinata.*

1 COmpatrem teſtem eſſe poſſe† pro compatre tradidi- Ro-
man.in l.quamuis.nu.5.ff.de in ius voc.& Alex.in l.gene
raliter.nu 5.vbi Iaſ.poſt nu.2.ff.eod.tit.de in ius voc.præter-
ea Bal.& Saly c.in l.parentes.nu.3.C.de teſtib.Alex.ēt cōſulē-
do voluit plurib.in locis,vt in cōſ.42.ante fi.verſ. nec obſtat,
quod omnes eorum teſtium.nu.18.lib.3.& in conſ 237. nu.18.
verſ.idem vr̄ ſentire.vol.6.& expreſſius conſuluit in cōſ.125.
poſt nu.3.verſ.& dato quod ſtatutum.vol.4.& Aufrer.in tra.
de teſtib.nu.76.ver.poteſt ſpiritualis.Steph.Bertran.in conſi.
300 nobilis,& honeſta,nu.6.vol 2.& cōſ.50.ex forma vol.3.
* vbi teſtatur * de cōi volu.3.Iaſ.inſuper apertiſſime ſcripſit in
l.apertiſſime.col.2.ver.tamen aduerte,nu.9. C de iud.& in §.
* pœnales.col.10.ver.per prædicta dixit Inſtit.de act.vbi hāc*
eſſe cōem opin Bart.dilucide id probauit in conſ.92.in q.ver
tente inter D.Simonē,col.3.verſ.nec obſtat quod ipſe ſit ſan-
ctolus,nu.8.Crau.conſ.169 nume.1 Corn.conſ.61.col.3.poſt
med.verſ.oſtenſo itaque nu.14 li 3.Rui.conſ.82.nu.19.poſtre
mo Bertran.in conſ.178 viſo proceſſu cauſæ. nu.14. poſt ver.
& primo non per depoſitionem.lib.2 & in conſ.300. nobilis
& honeſta mulier.poſt nu.6.ver.tum & quis, eod.lib.2.
2 Nec id ſine ratione fuit cōſtitutum.etenim † cū interdictū
de teſtibus ſit prohibitoriū cauſa certarum perſonarū tam in
ciuili,quam criminali,l.1.ff.de teſtib.oēs ergo illi,qui nō pro
hibentur,nec prohibiti reperiuntur,expreſſe admittūtur ad
teſtificandum,ſed compater non reperitur vllo iure prohibi-
tus,ſequitur igitur,vt teſtis eſſe poſſit, vt traditū fuit à Crau.
d.conſ.196.in prin.& à Ioanne Crot.in trac.de teſtib. n.101.
& ab alijs ſupra allegatis atque à Bertran.in d.conſ. 300.no-
bilis,& honeſta.poſt nu.6.ver.cuius dicti illa ſolet.vol 2.
3 Sed obſerues velim,eo vſq; concluſionē procedere,† vt ēt
compater dicatur teſtis oi exceptione maior, vt colligere eſt
ex Barth.Cæpol.conſ.ciuil.5.in qōne vertente.col 3.num.11.
verſ.nec ēt ex eo,qđ dicat,& à Corn.cōſ.61. col.3. poſt med.
nu.14.verſ.oſtenſo itaque.li.3.quos refert & ſeqūr Crauet.d.
cōſ.169.n.2.ex quo proculdubio ſeqtur, & cōpatrē in cauſa.
4 quæ ad matrimoniū ſpectet,teſtem† eſſe poſſe, in qua reqrun
tur teſtes omni exceptione maiores, eo qđ cauſa matrimonij
dicatur cauſa grauis,ſic Cæpol.d.conſil.5. nu.11. & Abb.in c.
ſi pro debilitate.in vlt.notab.nu.4.ff.de off deleg.& huc per-
tinet c.1.cum gl.de conſang.& affin.atque c.ſuper, qui matr.
accuſ.poſſ.Crau,etiam d.conſ.169.nu.2.
5 Amplianda concluſio eſt,† ēt locum habere in criminali cau
ſa,idq; argumento ſumpto à ciuilib.ad criminalia, quod ne-
6 dū eſt probabile,ſed ēt potentiſſimum, frequens † & vtile,&
colligere eſt ex Vlpiani reſponſo in l.abſentem. ff.de pœnis.
& ad id late ſe fundat Eucrar.in ſuis locis legalibus,loco à ci
7 uilibus ad criminalia, ſed cōpater pōt eſſe teſtis † in ciuili, vt
fuit reſponſum à Bart.in d.cōſ.92 inci.in qōne,quæ vertitur.
&c.& per alios ſupra adductos,ſit igitur,vt etiam in capitali
iudicio teſtis poſſit adhiberi.
Qđ qdē Crot.permouere nō potuit, qn cōtrariū ſentire in
trac.de teſtib.nu.10.& Cur.ſen.in tracta.de teſt.concluſ.30.
Sed velim limites concluſionē non eſſe verā in cōpatre,&
8 à filio ſacro fonte leuato† & econtra, quod menti eſſe tenen-
dum docet Franc Curt.in trac.de teſtib.d.concluſ.30. nu.63.
& Alex.conſ.143.nu.2.vol.6.Fulg.conſi.11.Bal.vt alias ſæpe,
nunc ēt ſibi contrarius,in d.l.generaliter. ff de in ius vocā.&
meminit Felin,in c.cum ſpeciali.nu.20.de appell.Bened.in c.
Raynutius.num.20.& 767.de teſtam.Port.in § in teſtib.poſt
nu.4.Inſti.de teſtam.Saly.in l.teſtis idoneus.ff.de proba.Iac.
Nouel.in reg.216.num.77.& patet ēt ex multis allegatis per
Tiraq.in trac.de pœn.tēper.aut remit cauſa 21.nu.7.8 & 9.&
à Rip.in l.admonendi.nu.181.ff.de iureiu.quod ea rōne con-
9 firmatur,† quia inter eos contrahitur quædam ſpiritualis co-
gnatio,vt ſtatutū eſt in c.1.& per totum.30.q.1. & de cogna.
ſpirit.ext,per totū.ex qua veriſimiliter oritur quędā ſuſpicio
ratione affectionis ortę,nā dicit tex.in d.c.1.30.q.3.ita dilige
re debet homo illū,qui ſuſcepit ipſum de ſacro fonte ſicut pa
trem,ergo illa de cauſa repellendi ſunt à teſtimonio,vt tradi
dit Ioan.Crot.d.loco vbi ſupra. Vnde merito conſequitur,vt
10 in † cauſa neceſſitatis huiuſmodi patres ſpirituales debeant
alere filios,& econtra,vt voluit Ioan.Fabr.in l.1.C.de alend.
liber.verſic.item quod de patrino.Philip.Fran. etiam in ca.1
de

Digitized by Google

de cog.ſpiri.qui aſſerit hoc eſſe animaduerſione dignũ,quod
& obſeruauit Nic.Peru.in tra.ſucceſ.ab inteſ.cat.3. in paruis.
verſ.7 & annorauit Barbat.in repet.cap.Raynntius.de teſt.ſi-
mul cũ alijs adductis à Tiraq.d.tra.de pęn.tēp. aut remit.cau
11 ſa 21.n.9.& ibid.num. 10. ait†huiuſmodi patres ſpũales non
poſſe côueniri,niſi in quantũ fieri poteſt,ſicut nec pr̄es natu-
rales,teſtat̄ Ioã.de Plat.& Ang.Aret.in §.ſunt præterea. verſ.
ſed ſi qs.Inſtit.de act.Barb.in l.cũ acutiſſimi.col.125.ver.ſacit
elegãs.C.de fideic.Quocirca cũ ęquiparentur patrib.natura-
12 libus,†merito ꝓ filijs ſuis hmôi ſpũalib.nõ ſunt idonei teſtes,
vel ſaltē multũ de eorum fide detrahitur, vt ait Fulg.cõſ.5.&
Alex.cõſ.237.proſpectis his.col.vlt.no.8.9.& li.6. & hoc ve-
riſſimum eſſe ait Tiraq.vbi ſup.ſecus aũt ſi deponant pro cõ-
patribus,& commatribus,&c.vt ſupra dictum eſt.

Hæc tñ ratio non arridet Iaco.Menoch.in trac. de arb.ind.
13 lib.2.cētur.1.caſ.100.poſt nu.1.verſ.2.fuit opinio.†cũ cogna-
tio iſta ſpũalis videatur ſolũ operari quoad impediendũ ma
trimoniũ,& quoad pręſtandum reuerentiam,ſecus quoad re-
liqua.etenim etiam illum,qui leuauit aliquem de ſacro ſonte
14 eſſe idoneum teſtem,† & pro filio ſpirituali poſſe reſti ficari,
conſuluit Ioan.Crot.in conſ.3. reperitur quoddam ſtatutum.
nu.20.poſt ver.ſecundæ obiectioni reſpondeo.lib.1.

Dec.tamen in c.cũ ſpeciali.nu.6.& 24.de appell. tenet eſ-
15 ſe iudicis arbitrium,† an à teſtimonio repellatur ipſe compa
ter,cui aſſentitur Iac.Menoch.d.caſu 100.nu 4.& patrocinan
tur ea,quæ animaduerſa fuere per Io.And. in c.Rom.§.quod
16 ſi obijciatur.de appel.in 6.vbi voluit,talem cauſam†non eſſe
in iure determinatam,ſed eſſe dubiam, verum conſulas Ioan.
And.& ibi Imol.in c.cum ſpeciali.de appel.

CONCLVSIO CCCXXXIII.

ARGVMENTVM.

Compenſatio an præſumatur, cum teſtator rem obligatam legat creditori ſuo.

SVMMARIA.

1 *Compenſatio non præſumitur, licet teſtator rem obligatam leget creditori ſuo.*
2 *Debitor ex contractu,vel quaſi ſeu ex diſpoſitione hominis,ſi donet, vel leget, donare, aut legare non præſumitur animo compenſandi.*
3 *Compenſatio non præſumitur cum debito voluntarie contracto.*
4 *Compenſatio quo pacto probetur, & ex quibus conjecturis.*
5 *Debitor teſtator ſi legatum creditori fecerit,in dubio præſumitur factum animo cõpenſandi,quando ipſum debitum erat neceſſarium. Sublimita vt nu 8.*
6 *Debitum dicitur neceſſarium,quando non habuit originem à debitore, ſed prouenit aliunde.*
7 *Compenſatio etiam cum debito neceſſario nunquam præſumitur,quando aliquid inter viuos donatur.*
9 *Diuerſa cauſa diuerſum parit effectum.*
10 *Compenſatio non cadit, ſi debitum ſit ſub conditione,vel in diem ab vna parte, & ex alia purum.*
11 *Quando quis non neceſſitatur ad ſoluendum,non habet locum illa regula, vt in neceſſitatibus nemo ſit liberalis.*
12 *Legatum factum fideicommiſſario per hæredem primi teſtatoris,cenſetur factum animo compenſandi in fideicommiſſum.*
13 *Teſtatorem rem obligatam creditori legaſſe animo compenſandi probari poteſt ex coniecturis.*
14 *Frater dotans ſororem dando eidem in dotem prædium, vel aliud ſimile,præſumitur dare animo compenſandi cum eius legitima.*

1 COmpenſationem non pręſumi, †licet teſtator rem obliga
tam leget creditori ſuo,cautum eſt à Paulo in l.credito-
rem.ff.de leg.2.Creditorem, inquit I.C.cui res pignoris iure
obligata à debitore legata eſſet, nõ probiberi pecuniã credi-
tã petere, ſi voluntas teſtatoris cõpenſare volẽtis euidenter
nõ oſtēderetur,quòd & veriſſimũ eſſe cenſuit Luc.de Pen. in
l.vnica.C.de quæſtor.nu.30.li.12. prout nõ præſumi debitorē
2 ex cõtractu,vel quaſi,ſeu ex diſpoſitione hoïs†ſi donet,vel le
get,donare,aut legare animo cõpenſandi,rñdit Alex.in con-
ſil.7.nu.16.verſ.teſtat,vt ſuper vltimo lib.6.vbi dicit hãc eſſe
* veram * deciſionē,& comprobat per contex.in l.1.§.ſciendũ.
C.de rei vxo.act.& in l.creditorē.de leg.2.idē mouuit in cõ-
ſil.12.viſo themate anteſcripto,nu.5.verſ.& primo lib.2.quē
ſequitur Crau.in conſ.86.magiſter Aymarus de Nantis, nu.1.
atque Bertr.in conſ.347.viſo inſtrumento vlt.nu.2.vol.2.
3 Sic dicimus†cõpenſationem nõ præſumi cũ debito volun-
tarie contracto,ex contextu l.creditorē.ff.de leg.2.& l.vnicę.
§.2.C.de rei vx.act.& per ea quæ clare tradidit Crau.in con-
ſil.149.Petrus Bilaeri.nu.5.& quo pacto probetur compenſa
4 tio,& ex † quibus coniecturis,conſulas Afflict.in deciſ.44.de
tribus.nu.17.& 28.

Limites & intelligas illud velim, vt nõ ꝓcedat, quando ip
ſum debitum erat neceſſarium,nam tunc ſi debitor teſtator le
5 gatum creditori fecerit,in dubio præſumitur† factum animo
cõpenſandi,vt ſanxit Imperator in auth.præterea.C.vnde vir
& vx.quod & probauere Bar.cæteri Dd.in l.ſi cũ dotē.§.ſi pa
* ter.ff.ſol.matrim.& hæc*eſt cõis opinio Dd. vt atteſtat Abb.
conſi.17.nu.6.quã & ſequitur Cran.in conſi.131.n.14.verſ.ad
vltimum,illamque ante eum amplexus eſt Anch.in cõſ 26.in
qõ.ſupradicta.col.5.in 2.dubio.& Paul.Caſtr.in conſ.35.vide
tur dicendum,quod vtrunque legatum. col.2.circa medium.
verſ.ſed ad hoc reſpondetur.li.2.& tradidit Soc.ſen.in conſi.
93.circa primum nu.19.uerſ.confirmatur & ſecundo li.1.

6 Debitum autem†dr̄ neceſſarium,quando non habuit origi
nem ab ipſo debitore,ſed prouenit aliũde, vt declarat Iaſ.in
d.auth.præterea col.7.nu.18.in vlt.notab.& Alba. vbi ſupra.

Contrarium ſentire videtur Corn.in conſ.297.vol.1.quem
citat Cran.d.conſi.131.nu.14.& quem reprobat,vt ibi.

Iſtud tamen ſublimita,vt verum nõ ſit,quando aliquid in-
ter viuos donatur,tunc enim nunqoam præſumitur compen
7 ſatio†etiam cum debito neceſſario,ita reſpondit Soc. Sen.in
d.conſ.93.poſt nu.51.verſ.confirmatur & tertio.vol.1.per cõ
tex.in l.etiam.§.ſi debita.verſ.ſed ſi non mortis.ff.de bon.quę
lib & in l.ſi vero.§.cæterum ff.eod.tit.

Secundo ſublimita,vt limitatio locũ tantum habeat, quan-
do eſt debita quãtitas,& relinquitur quantitas, & ſic debita
8 ſunt hinc inde cõpenſabilia,†ſecus ſi eſt quantitas debita,&
cõcedatur ſpecies,vel econtra,vel eſt debita ſpecies,concedi
tur quantitas,quia tunc non cõſideratur, an debitũ ſit neceſ-
ſarium,an voluntariũ, ſed nunquam intelligitur factum ani-
mo cõpēſandi,ita decidit idem Soc.in d.conſ.93.nu.23. eod.
vol.1.multis ibidē auctoritatibus permotus, quia vbi relin-
quitur ex cauſa expreſſã,& diuerſa à debito,vtrunque debe-
9 tur,& cõpēſatio nõ præſumitur,†diuerſa.n.rõ diuerſum parit
effectũ,l.ſcio.§.vxori ff.de annon.lega.& ſic concludit Alex.
in cõſ.7.viſo inſtrumēto donationis.col.fin n.18.li.6.permo-
tus auctoritate Bal.in l.filia legatorum.in 4.quæſ.C.de legat.

Ad hęc tertio ſublimitare poteris, vt ſolum limitatio vera
ſit,qñ extrema ab vtraq; parte ſunt cõpenſabilia, ſecus ſi in-
10 cõpenſabilia ſint,†vt ſi debitũ ſit ſub cõditione,vel in diē ab
vna parte,& ex alia purum,tunc.n.non cadit cõpēſatio, l.qđ
in diem.ff.de compenſ.nam ſi adhuc non euenit dies,vel con
ditio non ſuerit purificata,videtur ceſſare ratio,propter quã
præſumitur animus compēſandi cum debito neceſſario,quia
ex quo tunc non neceſſitatur homo ad ſoluendum,non habet
11 locum illa regula,†vt in neceſſitatibus nemo ſit liberalis,l.rē
legatam.ff.de adimen.legat.ſic proditum eſt à Bartho.Soc.in
d.conſ.93.poſt nu.23.verſ.prætetea illa materia.lib.1.

Secundo loco præcipue limita in legato facto fideicõmiſſa
12 rio per hæredē primi teſtatoris,quia illud†factũ cēſet animo
cõpenſandi in fideicõmiſſum,tradit in terminis Paul.de Caſt.
cõſ.35.incip.vr̄ dicendũ,quod vtrunque legatũ.vol.2.in antē
quis.col.5.poſt nu.1.per tex.in l.huiuſmodi.§.ſi Sēpronius.ff.
de legat.1.cui adhæret Alba.d.conſ.17.nu.7.Si igitur nõ præ-
ſumatur,teſtatorem rem obligatam creditori legantem id ani
13 mo cõpenſandi facere.†poterit id ex coniecturis probari,vt
docuit Cran.in cõſ.23.teſtator reliquit.nu.6.& in d.cõſ.131.
ad primum quæſitũ.n.17.cum multis ab eo ibidem adductis.

Tertio limitabis,vt locum non habeat in fratre dotante ſo
rorē,nam dando eidem in dotem prædium,vel quid aliud ſi-
14 mile,†præſumitur dediſſe animo compenſandi cum eius le-
gitima, l.vxorem.§. pater naturalis. ff.de leg.3.& conſuluit
Crau.in d.conſ.131.ad primum quęſitum in fin.nu.18.

CONCLVSIO CCCXXXIV.

ARGVMENTVM.

Compenſatio debiti non liquidi per quem probari debeat, & quo temporis ſpatio.

SVMMARIA.

1 *Compenſatio debiti non liquidi probari debet per eum, qui illam allegat.*
2 *Compenſare idem eſt quod ſoluere.*
3 *Ad probandum compenſationem debiti debent dari duo menſes.*

Con-

Digitized by Google

Contra-ium poſt nu.4.
4 *Debitor fiſci habet regulariter dilationem duorum menſium ad ſoluendum, & intra illos debet debitum liquidare.*
5 *Tempus ad probandum compenſationem eſt repoſitum in arbitrio iudicis.*
6 *Arbitrium iudicis ad dandum tempus probandi compenſationem, non debet excedere ſpatium duorum menſium.*
7 *Tempus idem dandum eſt ad probandum compenſationem, & liquidandum debitum, quod dari debet ad ſoluendum.*

COmpenſatio debiti non liquidi, quæ opponitur ad impe
diendum ſolutionem debiti liquidi, debet probare per
1 eũ, †qui illam allegat termino duorum menſium, ita docuit
Bar.in l.auſert.§.qui cõpenſationẽ.ff.de iu.fiſci. cuius opinio
* nẽ laudat, & late defendit vti verã, *& cõem Alex.in cõſ.94.
clariſſime Dñe, nu.1.& ſeq & in conſi.95.etſi vt puto.num.1.
cũ pluribus ſeq.lib.4.quod eſt repetitum in conſ.61.lib.3.Ne
niza.etiam in conſi.56.n.9. verſi.confirmo tertio, tuetur hanc
ſententiam, & ibi alios plures pro Bar.citat.

Ratio iſtius concluſionis ſecundum Bar.in d.§.qui cõpen-
2 ſationẽ, †illa vr̃, quia cum compenſare idem ſit, quod ſoluere,
l.amplius.ff rem ratã hab.& ad ſoluendũ datur tempus duo-
rũ menſiũ, l.in fraudẽ.§.in fiſcalibus.ff.de iure fiſc.ergo eodẽ
3 modo ad probandũ cõpenſationem debiti, †debent dari duo
menſes, quod optime probatur per d.§.qui cõpenſationẽ.iũ-
cta.l.in fraudẽ.§.in fiſcalibus. ff.eod.tit.de iur.fiſci. vbi debi
tor fiſci habet regulariter dilationem duorum menſiũ ad ſol-
uendũ, & quandoque trium, vnde tex.in d.§. qui compenſa-
tionem vult quod ſimiliter intra duos menſes datos ad ſoluẽ
4 dum debeat debitum† liquidare, & hanc inductionem com-
probat Alex.d.conſ.95.nu.2.lib.4.

Ab hac tñ ſententia Bar.declinauit Bal.in l.3.C de compẽ-
ſatio.vbi adducit l.ſi cum militi.§ pen.ff.de cõpenſatio.& cũ
eo contra Bar.videtur ſentire Alciat.reſponſo.291.nu.6.

* Opinio tamen Bar.eſt * communis, & ab omnibus recepta,
quã ẽt ſequuti ſunt Perr.de Anch.Ioan.de Imol.& Abb. in c.
bona fides.de depoſito.& idem tenet Io.Fab.Inſtit.de actio.
in §.in bonæ fidei.verſi.ſed quid ſi cõpẽſatio opponatur poſt
ſentẽtiã.& ad tex in d.l.ſi cũ militi.§.penult. reſpõdet Alex.
in d.conſ.94 poſt nu.1.lib.4.dicẽs loqui, qñ opponebatur cõ
pẽſatio de debito iã liquidato per aliã ſentẽtiã, quæ tranſiue
rat in iudicatũ Bar. vero loquitur de debito liquidando, quo
in caſu recte datur tẽpus ad probandum compenſationẽ, &
ita ſecũdũ eam l.illa nõ obſtat, nec merebatur à Bal.allegari.

5 Nonnulli tñ in aliam deſcenderũt ſniam, †quod.ſ.tẽpus ad
probandũ cõpenſationẽ eſſet repoſitũ in arbitriũ iudicis, vt
profitẽdo dixere gl.in l.vltima, in verb.indaginẽ.C.de cõpen
ſat.vbi Cyn.in 11.quæſ.Bal.in 2.oppoſit.& Salyc.col.2 7.op
poſi.atq; Aret.in §.in bonę fidei Inſtit.de actio. & ibi Iaſ.n.
81.Felin.ẽt in c.ſuborta.col.2.i fin.de re iudic.& cõſulẽdo re-
ſpõdit Soc.ſen.in cõſi.65.cõcluſio ſupra firmata.n.7. verſi.vt
nõ liquidi ad liquidũ.li.4.& Bertrãd.in cõſ.289.tria, ſi nõ fal
lor.n.7.verſ.tñ nõ obſtat, li.2.atq; Pariſ.in cõſ.121.primo ad-
uertẽdum eſt, nu.25.verſ.maxime cum arbitrio iudicis.lib.1.

6 Qđ tamen intelligi debet, †nõ arbitriũ illud non excedat
ſpatiu duorũ menſiũ, vt declarat Tiraq.de retract.lignag.§.
3.gl.3.n.11.verſ.ſed & illud.authorẽ laudat Bal.in auth.& cõ
ſequẽtet.col.2.verſ.extra quęro, nũquid liquidato.C.de ſent.

Alia fuit ſentẽtia, quod idẽ tẽpus dãdũ ſit ad probãdũ cõ
7 penſationẽ, & liquidandũ debitu, †quod dari debet ad ſoluẽ
dum, vnde ſi ſumus in caſu, in quo nullũ tẽpus eſt dãdum ad
ſoluẽdum, neque ad liquidandum dari debet.auctor eſt Bart.
in d.l.auſertur.§.qui compenſationem.in fi.ff.de iur.fiſ. & eũ
ſequitur Tiraq.d.tract de retract.§.3.nu.13.glo.3.nu.12.quo
in loco more ſuo idem ſentientes quamplures citat.

CONCLVSIO CCCXXXV.

ARGVMENTVM.

Complices delicti qui præſumantur.

SVMMARIA.

1 *Complices delicti ij præſumuntur, qui inuenti ſunt in loco delicti.*

1 COmplices delicti pſumunt ij, q inuẽti ſũt† i loco delicti,
& de iure torqueri debẽt, pſertim ſi appareãt aliqua in-
dicia, atq; cõiecturæ, vt reſpõdit Vlpian.in l 1.§.ſi qs in villa.
verſ.ſufficit ergo.ff.ad Syllania.& tradit Blãc in trac.de idic.
nu.305 conſulendo voluit Iacob. Mandel.in conſi.56.nu.305
Veruntamẽ cum de hoc argumenti genere latis ſup que di-
ctum ſit ſupra in concluſione, Auxiliator criminoſi, illuc le-
ctorem reijcio, ne bis idem repetamus.

CONCLVSIO CCCXXXVI.

ARGVMENTVM.

Compromiſſum ex quo præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Compromiſſum præſumitur ex laudo lato præſente, & non contradicente parte.*
2 *Compromiſſum præſumitur ex laudo antiquo.*
3 *Delegatio præſumitur ex ſententia antiqua, in quo tenor delegationis eſt inſertus.*
4 *Compromiſſum præſumitur etiam poſt decennium latum cum ſolennibus ſuis requiſitis.*
5 *Sententia lata ab aliquo, in quem fuerat compromiſſum, qui dixerit in edicendo, nos arbiter, & arbitrator, &c. in dubio præſumitur deciſa, vti ab arbitratore.*

1 COmpromiſſum præſumitur ex laudo lato †præſente & nõ
* contradicente, neq; repugnante parte, vt vnanimes *ſcri
ptum reliquere Ang.Imol.& Dd.in l.ſciẽdũ. Bal.& Moder.ff.
de verb.obli.Dyn conſ.13.Tholomeus Manentis, ac Socin.in
conſ.104.nu.3 & 4.vol.4 & Alex.conſ.84.ſuper conſultatio-
ne, nu.3.ver.ad hoc etiã li.5.Anchar.q.26.laudo lato.num.2.

Sed velim ſic concluſionẽ accipias, vt intelligatur in laudo
2 antiquo, †ex eo nãq; præſumi compromiſſũ dicendũ eſt, iux-
ta ea, quæ obſeruauit Inn.in c.Quintaualliſ, de iureiu.& in c.
bonæ.il 1.de elect.nu.8.ita dixit Bal.loco ſup.cit. & rñdit Ri-
min.in conſ.472.nu.15.in 3 vol. vt ẽt per quandã ſimilitudi-
3 nem delegatio præſumitur † ex ſententia antiqua, in qua te-
nor delegationis eſt inſertus, non vero ex ſententia recens la
ta, vt tradidere Inn.& cæteri Dd.in c.cũ in iure.ext.de offic.
dele.nu.5.& voluit Abb.in c.quoniam contra.de proba.n.19.
& ſeq ſed ſecus dicendum eſt in laudo, recenti facto, vt col-
ligere eſt ex ijs, quæ modo adduximus.

4 Qđ ampliabis, vt ẽt præſumatur poſt decẽniũ † latũ cum ſo
lenoib.ſuis requiſitis, iuxta ſniam Ioã.Crot.in conſ.114. viſo
& diſcuſſo puncto.nu.8.verſ.aduertendum etiam eſt.lib.1.

Verũ ſi dubitetur an ſi in aliquẽ ſit compromiſſum tanquã
in arbitrũ, & arbitratorem, iſq; iudicet dicendo, nos arbiter,
& arbitrator, &c.pſumatur pronũciaſſe tanq̃ arbiter, an tanq̃
arbitrator, multi multa ſenſere, ſed hæc ab omnibus eſt rece-
* pta * communi conſenſu ſnia, rem in † dubio præſumi deci-
5 ſam, vel ab arbitratore, ſic elegãter decidit Alciat.in trac.præ
* ſum.reg. 3.præſum.35.in fi.cui ẽt de * cõi ſententia atteſtãdo
accedit Emanuel Soarez in cõmu.opin.fol.mihi.262.in verb.
cõpromiſſum ſi vt in arbitrum, & Iuan.Baptiſta Villalob. ibi-
dem.li.30.fol mihi verb.compromiſſum in arbitrum.

CONCLVSIO CCCXXXVII.

ARGVMENTVM.

Conceſſio in emphyteuſim, vel feudum quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Conceſſio in emphyteuſim vel feudum probatur per diuturnam præſtationem cenſus, penſionis, aut ſeruitij.*
2 *Conceſſio in emphyteuſim, vel feudum, probatur per ſolutionem decem vel viginti annorum.*
3 *Conceſſio in emphyteuſim probatur, ſi appareat quem poſſediſſe tanquam, emphyteutam, vel vaſallum, & eo nomine præſtitiſſe cenſum, vel ſeruitium.*

COnceſſionem in emphyteuſim, vel feudum, probari per
1 diuturnuã præſtationem cenſus†penſionis, aut ſeruitij, vi
delicet 30.annorum contra laicũ, ſed contra eccleſiã 40.ann.
conſultus rñdit Alciat.conſ.169.no.4. vol.2. & fuit ſnia gl.in
l.2.in gl mag.in fin.C.de iure emphyt.& ibi Bal.nu.19.atque
ibi Ioã.Fab.Ang & Salyc.& Iaſ.col.57.n.165.ver.non quęro.
Bart.ẽt docuit in l compet.C.de præſcri.30.ann idem Bar. in
l.cũ de in rẽ ver.nu.2.& 12.& ibi Bal.& Salyc.ff de vſur.Bart.
in l.3.§.ex contrario.n.4.ff de acq.poſ.& faciũt quę ſunt ani-
maduerſa ab Alex.in col.79.n.4.& ſeq. le ſolennit.& cõſenſu
p lapſum ann.60.col.3.in fi.li.1.& per Pau.de Ca.col 213 viſo
puncto.col.2.poſt n.2.ver.tertio veniẽdo.et ſeq li.2.l.a.or.i c.
ad audientiã.col.5.nu.16.verſ.ſed quo et ſei oco in dubiũ, de
præſcri.et conſ.82.quanquã.col.2. verſ ex his concludo poſt
nu.7.li.2.Iaſ.in l.Icicucium.col.8.ver.octauo tamẽ facit.ff de
verb.

Digitized by Google

verb.oblig.Card Alexan.in c vaſallus.col.2 tit.ſi de feu.fuer.
controu.idq; placuit Soci cóſ.50.ſubtiliter,& copioſe.col.2.
ver.& licet prædicta inſtrumenta.nu.9.lib.4 & late proſequi
tur Tiraq.trac.de præſcri.in verb. x.ann.gl.4.ver.decimoſex-
to quod voluit alia glo.

Et quanquã plerique ex ſupradictis loquantur de triginta
vel quadraginta annis alij ſimpliciter de diuturna ſolutione,
ſiue de longo tpe,ſiue alia certi temporis præfinitione, multi
2 †tñ expreſſe tenent in hoc caſu ſufficere ſolutionẽ decem vel
xx.annorũ,videlicet Spec.tit.de feud.§ qm.ver.tertio quæri-
tur.nu.10.in fi.& iterũ.§.vltimo.verſ ſi autẽ velim.poſt nu.5.
licet ibi dicat,præſumi ex tpis diuturnitate præceſſiſſe ꝓmiſ-
ſionẽ,& Bal.in l.1.col 3.verſ.pone quidam ſoluit eccleſiæ.nu.
25.C.de fideicommiſ.& eſt contex.in l litibus.C.de agric.&
cenſ vbi Bar n.1 2 & 3.& ibidẽ Bal.in l.1.col.2.poſt n.3.in 4.
qõ.& iterũ col 3.verſ.& nota qđ ille.poſt n.24.ff.de rer.diuiſ.
& in l.ſi certis annis col.3.verſ.& iſta ſunt multũ. nu.9 C.de
pac.Ioã.Fab in § ſeruitus col pen.verſ.ſed an per curſu tẽpo
ris.nu.5.Inſti.de iure perſonar.vbi tñ dicit hoc ꝓcedere, cũ
titulus allegatur,iux.d.l.cũ de in tẽ ver. Ant.de But.in repet.
c.peruenit,in 11.charta,ſecundũ nos eſt dubiũ de duobus, &
iterum in 43.col.de cenſibus,vbi ad hoc alleg.tex.in ca.1.tit.
de conſuet.recti feud.ibi,aliquo tpe & glo.ſuper d.verbo ali-
quo.& in c.1.qũo olim poterat feudũ alien.in fi.Pau.de Cast.
loquens & in emphyteuſi eccleſiaſtica,in l.ſicuti §.ſed ſi q̃ri-
tur.verſ.& per prædicta pate',poſt nu.8 ff.ſi ſer.vẽd.Panor.
conſ.74 Ciues quidã Senenſes ſtatim poſt prin.li.1.Alexand.
conſ.113.viſo,& diligenter cõſiderato.col.vlt.nu.11.verſ & in
facto præſupponatur.li.4.& conſ.124. conſideratis his.col.2.
verſ.& attendo qđ dictus.nu.3.li.5.Deci in c.bonæ.col.6.ver.
contra ipſũ vero ſoluentẽ.de appell.nu 52.vbi refert ita cõſu
luiſſe,& ita conſuluit cõſ.285.& pro tenui.poſt nu.2. verſi &
primo conſiderandũ eſt.ru aũt hic omnino vide Bal. cõſ.116.
Colũbinus de dit.li.1.poſt nu.2. verſ præterea pſumptio. l.hĩ
pro ſcriptura.Iaſ.in l.2.C.de iu.emphyt. col 52.nu.155.verſi.
in eadem glo.in fi.teneris ex hac glo.& col.55.num.165.verſ.
nono quæro,quod ſi nõ appareat.& latius dicetur inf.in con-
cluſione,Emphyteuſis,& in concluſione, Feudum.

Limitatur, vt procedat, ſi appareat poſſediſſe tanquã em-
3 phyteuta †vel vaſallus,& eo noie præſtiterit cenſum vel ſerui
tiũ,vt Alex.d.cõſ.79.poſt nu.4.verſ.dicit enim ibi Bal. vol.1.
& in cõſ.169.nu.4.vol.2.verſ.tũ etiam quia.vbi allegat tex.in
ca.ſi quis per triginta,&c.in verb.vt feudũ.& ibi Bal tit.ſi de
feu.fuer.controu.int.dom.& agn.nu.6.in c.fi.& ibi Bald.poſt
gl.in tit.de feud.dat.in vic.legis commiſ.quod & placuit ei-
dem Alex.d.conſ.113.poſt nu.11.verſ.vñ in propoſito. vol.4.

CONCLVSIO CCCXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Conceſsio Principis an in dubio præſumatur realis, an perſo nalis.

SVMMARIA.

1 *Conceſsio Principis in dubio præſumitur realis, & non perſonalis etiam in materia iuriſdictionis.*
2 *Conceſsio in dubio realis eſt niſi ex qualitate perſonæ & rei præſumatur perſonalis.*
3 *Conceſsio præſumitur realis,quando continet beneficium Principis.*
4 *Conceſsio in dubio realis præſumitur, quando facta eſt ciuitati, vel alicui vniuerſitati.*
5 *Conceſsio facta à priuato, quæ refertur ad factum,præſumitur perſonalis.*
6 *Conceſsio ſi ad ius refertur indeterminate reſpectu fundi dominantis perſonalis præſumitur, ſi determinate, realis cenſetur.*

COnceſſio Principis in dubio præſumitur conceſſio realis
1 † & non perſonalis, etiam in materia iuriſdictionis, vt
monuit Barth.Cæpol.in trac.ſeruit.vrba.prædior.c.2.col.pe.
laudat auctorem Bart.in l.pater.ff.de ſeru.lega.& placuit Al-
benſ.conſ.64.num.72.

2 Intellige iſtud,vt verũ ſit,niſi ex qualitate perſonæ,† & ex
qualitate rei præſumeretur pſonalis cõceſſio,vt per Bar.in d.
l pater.nu.3 & nu.8.per illu tex.& ibi de filia,quæ vadat per
domos patris,ſecus præſumitur de extraneo, vt vadat per do
mos hæredis,cũ non eſſet conueniẽs, vt videret ſecreta eius,
vt ibi per Bart.per l.2.C.quando & quib.quar.pars.

Adhæc etiã dicemus præſumi conceſſionem realem quan-
3 do ipſa † cõceſſio continet bñficiũ Principis,vt Bar.d.l.pater.
nu.1.per l.fin.ff.de conſtit.princip.Spec. in §.nunc autẽ. nu.
6.verſ.ſi autem dubiũ.tit.de fid.inſtrum. prout & quando cõ
ceſſio contineret priuilegiũ, videlicet aliquid contra ius ſcri
4 ptum,quia tunc qñ concederetur ciuitati,†vel alicui vniuer
ſitati,in dubio realis præſumeretur,vt Bartol. in d.l.pater.ff.
de ſeruit.legat.per l.formã.§.quanquã.de cẽſi. ſecus ſi daret
certæ perſonæ ſimpliciter,quia tũc in dubio realis præſume-
retur,vt gloſ.in d.§ quanquã.ſentire vř ſuper verbo cũ perſo
nis,quã ibi ſequitur Barto in d.l.pater.nu.6.ſi vero conceſſio
5 fieret à priuato.†& referret ad factũ,videlicet,cõcedo tibi fa
cultatẽ eũdi,vel vt ire poſſis,tũc præſumit perſonalis, l.apud
Iulia nũ.§.ſi quis alicui.ff.de legat.1.§ ſed cũ factũ. Inſti t.de
ſtipulat.ſeruo.ſi vero ad ius referat cõceſſio indeterminate re
6 ſpectu fundi dominantis†ẽt pſonalis præſumitur,ſecus ſi de-
terminate,quia tũc realis pſumit,niſi ex qualitate perſonæ,&
rei aliud præſumeretur,vt Bart.d.l.pater. & ita Illuſtriſſimus
Cardinalis Albanus in l.Lucius.ff.de ſeruitut.ruſtico.prædio.

CONCLVSIO CCCXXXIX.

ARGVMENTVM.

Concluſio in cauſa an præſumatur in dubio facta infra tempus debitum.

SVMMARIA.

1 *Concluſio in cauſa in dubio facta præſumitur infra tempus debitum,ſcilicet dies ſexaginta vtiles.*
2 *Concluſum in cauſa non præſumitur,niſi in actis expreſſe vel tacite concluſum appareat.*
3 *Concluſio in cauſa præſumitur notum fuiſſe iudici.*
4 *Concluſio in cauſa præſumitur nota iudici ſi ipſemet ille fuit,qui concluſit.*
5 *Iudex admittendo poſt concluſum in cauſa iura,vel probationes,videtur concluſionem reuocare.*
6 *Concluſum in cauſa dicitur, quando eſt productionibus & allegationibus renunciatum.*
7 *Concluſio in cauſa quot modis fiat,vide remiſſiue.*

COncluſio in cauſa præſumitur in dubio facta infra tem-
1 pus debitum,† ſcilicet dies ſexaginta vtiles,vt conſulen
do tradit Pariſ.conſ 115.nu.1.vol.1.

Intellige tñ in cauſa concluſum non præſumi, niſi ex actis
2 expreſſe vel tacite † cõcluſum appareat,vt Iaſ.docuit in l.ad-
monẽdi.ff de iureiur.in 1.lectur.poſt nu.52.verſ.itẽ diligẽter
aduerte.per Bal.in c iureperitus.in 3.col.in fi.de offic.deleg.
3 Hinc eſt,quod iudici præſumitur notam fuiſſe † concluſio-
nem in cauſa.ſic docet Alex.in l.admonendi.ff.de iureiur nu.
19.verſ.& quod hic eſſet concluſum,dirimere Domini de Ro
ta deciſ.5.alias 1.ſi poſtconcluſionem,verſ & hoc intelligo,ſi
auditor ſciuit.tit.de teſtib.in nouis.Bal.in l perẽptorias.poſt
num.6.verſ.quia cum aſſignatio termini.C.ſenten.reſcin.non
poſſ.Felin.in c. cum dilectus.col.3. poſt nu.17.verſ. & iudex
ſciens.de fid.inſtrum.& Iaſ.in d.l.admonendi. col.10.poſt n.
49.verſ.quia immo iudex ſcit concluſum in cauſa.& in repet.
col 21.nu.50.verſ.quod autem hic eſſet concluſum in cauſa.
4 Intellige,vt iſtud verũ ſit †ſi ipſemet iudex eſt ille, qui cõ-
cluſit,ſic decidit Rot.d.deciſ 5.alias 1. tit. de teſti.d. verſ.&
hoc intelligo,ſi auditor ſciuit.in nouis.& tradidit Alex.in d.
l.admonẽdi.col.6.n.22.verſ.nã immo vř,qđ iudex.ff.de iure-
iur.argum.l.illud.in fin.& ibi gl.ſup verb.cũ ſciã.ff. de acqui.
hæred.docuitque Abb.in c.qm contra.nu.17.verſ.nota hanc
gloſſ dt probat.col.9.& Bar.in l.quod iuſſit.poſt nu.21.verſi.
item faciendo ſecundum teſtamentum.ff.de re iud.

Admonendũ tamen te velim, quod iudex admittẽdo poſt
5 concluſum in cauſa†iura vel probationes,videtur cõcluſionẽ
reuocare,vt dixere iã allati Dd.in ſupra citatis locis.& Rot.
d.deciſ.5.Alex.etiam.d.l.admonendi.d.nu.22. & Felin.in d.
6 c.cum dilectus de fid.inſtr.d.nu.17.&†dicitur concluſum,qñ
eſt productionibus & allegationibus renunciatum,vt vbi ſu-
pra,& Felin.in d.c.cum dilectus.num.22.& Ab.nu.8.Iaſon.in
d.l.admonendi nu.51.verſi.dicitur autem.& nu.66.verſi. vlti
mo.adde,in 2.lectur.& nu.50.verſi.qualiter autem intelliga-
tur concluſum in cauſa,in 1.lectur.
7 Et quot modis† fiat concluſio in cauſa, vide vbi Felin.à n.
27.vſque ad nu.30.d.titu.de fid.inſtrum.

CON-

CONCLVSIO CCCXL.

ARGVMENTVM.

Concubina an præſumatur acquiſiuiſſe ex bonis Amaſii, quicquid ſibi comparauit, & an pro ipſo teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIA.

1 *Concubina quicquid ſibi comparauit, acquiſiuiſſe præſumitur ex bonis Amaſii. Contrarium ſub nu. 2*
2 *Concubina & vxor comparantur.*
3 *Vxor quicquid acquiſiuit conſtante matrimonio acquiſiuiſſe præſumitur ex bonis mariti.*
4 *In concubina lex facilius præſumit turpem quæſtum.*
5 *Inter amaſium, & concubinam non eſt prohibita ſed conceſſa donatio.*
6 *Præſumptio hominis ſeu coniectura ita efficax eſſe poteſt arbitrio iudicis, vt ſufficiens indicium faciat ad torquendum.*
7 *Præſumptio legis transfert onus probandi in aduerſarios.*
8 *Concubina pro ſuo Amaſio teſtis eſſe non poteſt.*
9 *Sponſa, concubina, ac vxor eadem ſunt.*
10 *Concubina & vxor pares cenſentur fere omnibus in rebus, cum in affectione optime conueniant. & niſi in dignitate nihil intereſt.*
11 *Vxor a teſtimonio pro viro dicendo reijcitur.*
12 *Vxor quoad plurima in dominatu viri eſt. & veluti eius famula cenſetur.*
13 *Vir & vxor à teſtimonio repellantur ob maximum inter eos amorem, & quod vna idem domicilium incolant.*
14 *Concubina non dicitur amica.*
15 *Amor et inſania occæcat, & perdit homines infelices & perditos, vt ſunt concubinarij*
16 *Concubinarius publicus, nec contra alios teſtificari poteſt.*
17 *Qui vxorem habet, & concubinam retinet infamis eſt.*
18 *Concubinarius manifeſtus teſtis eſſe non poteſt.*
19 *Clericus concubinarius non ſolum à teſtimonio reijcitur, ſed nec ad dignitatem, gradus & honores promoueri poteſt*
20 *Concubinatus in clericis graue crimen eſt.*

1 CONcubinã præſumi acquiſiuiſſe ex bonis † Amaſij quicquid ſibi comparauerit, docuit Bal. in l 1. n. 3 iſtius contex. auctoritate pmotus, C. de natur. li. vbi hoc dilucide obſeruanit, & ſequit Fran. Cremẽſ in ſingulari ſuo 6. incip. cu ſcis. ver. addit tñ. vbi hãc Bal. deciſionẽ eſſe ſingularẽ aſſerit. & ſẽſit Barba. in tract. de preſtan. Cardin. 3. q. 1. par. 5. ſub n. 21. cu
2 ius rõ eſt, † qa vxor & cõcubina cõparantur: vt reſpõdit Paulus iureconſultus in l. Maſſurius. ff. de verb. & rer. ſignific.

Contrariã ſequutus eſt ſentẽtiã Alciat. in tract. de præſum. regu 3. præſump. 26 nu. 2. arguendo à rõne ceſſante. lex enim in acquiſitione iſtorum bonorum conſiderat turpẽ quæſtum,
3 qui vt euitari poſſit, admittit † vxorem quicquid acquiſiuerit cõſtãte matrimonio præſumi acquiſiuiſſe ex bonis mariti, vt de hac re latius diſſeruimus in cõcluſione, Acquiſita per mulierẽ, quæ tñ ceſſare vr̃ in concubina, cũ iſtiuſmodi perſona
4 lex facilius † præſumat turpẽ quæſitũ, vt conſiderat Alciat. loco nuper adducto, vbi pondetat contex. in l. quintus. ff. de donat. inter vir. & vxor. à quo deſumpta vr̃ iſta præſumptio, vbi Põponius Iureconſultus in primis requirit, vt ſit vxor, quod etiã ea ratione probatur, nam etſi bona huiuſmodi peruenisſent à cocubinatio, non ta men deberent illa reſtitui ita faci-
5 le, cũ † inter ipſos nedũ ſit prohibita, ſed imo conceſſa donatio, niſi ſit miles, vel doctor, vt ſanxit Imp Anton in l. 2. C. de dona. int. vir. & vx. & docuit Bar. in l. affectionis. ff de don. cui opinioni ſubſcripſit Alciat. d. præſum. 26. num. 3. & meminit Petr. de Petrutio in l. 1. nu. 48. ff. de iureiur.

Conciliari poterunt hæ inter ſe diſſentiẽtes ſcribentiũ ſen
6 tẽtiæ hoc pacto, vt prior vera ſit † in præſumptione hominis, ſeu coniectura, quæ arbitrio iudicis ita poſſet eſſe efficax, vt ſufficiens iudicium faceret ad torquendum, & in hanc ſentẽtiam ſequutus eſt Bal. in d l. . . C. de natural. lib. Poſterior ve-
7 ro debet intelligi de præſumptione legis, quæ trãsfert onus probandi in aduerſarium, ita declarat Alciat. loco iã allato, d. præſump. 26. ſub nu. 3.

Cũ igitur ob tantã affectionẽ, & mutuũ inter ſe ſtudiũ oĩa ex ſui Amaſij facultatibus concubinã acquiſiuiſſe præſumat,
8 hinc ẽt fit † vt pro ſuo amaſio teſtis eſſe concubina nequeat. ſic tradidit Bal. in l. ẽt in fi. C. de teſtib. cuius ſententiã probauit Ioã Crot. in tract. de teſtib. nu 122. & docuit Alb. de Mal. d. tract. titu. quando teſt repel. rat. domeſt. in 2. verſic. idẽ eſt dicendũ. Cãpe. ẽt in tract. de teſt. reg. 149. arbitratur eandem
9 eſſe † ſponſam, & concubinã, atque vxorem, & ſenſit Capell. Toloſ. deciſ. 3. ſub n. 2. in additio. verſ. ſed quid in concubina.

Huius rei illa põt afferri rõ paulo ante relata, qđ fere oĩbus in rebus vxor, & concubina pares, eſſe cenſentur: ſane enim,
10 † niſi in dignitate, nihil intereſt, cũ in affectione optime cõueniãt, vt reſpondit Vlp. in l. itẽ legato §. parui. ff. de legat. 3. & fuit obſeruatũ in l. ẽt C. de teſtib. atq; meminit Crot. vbi ſupra, & receſuit Alber. loco nuper allato. Quod autẽ vxor à te
11 ſtimonio pro viro dicẽdo reijciatur, † apertiſſime docuit Accur. in l. 2. C. de teſtib. quã ſequũtur ibidẽ Bal & Sal. quorum opinionẽ tãquã veriorẽ aſſerit Crot. vbi ſup. Etenim quãuis vxor quoad oĩa nõ ſit viro ſubiecta, attamen quoad plurima
12 in eius eſt dominatu, † & veluti eius famula cẽſetur, vt conſtitutũ eſt in c. ſatis. in c mulierem & in c. mulier. 33 q. 5. quod cunctis placuiſſe ſcribentibus teſtis eſt optimus Alb. vbi ſup. Huc præterea accedat, quod vir & vxor repellantur à teſtimo
13 nio, quod vna idem domicilium incolant, † ob maximũ inter eos amorem, vt teſtatur Alb. vbi ſupra, quæ omnia & in concubina militant.

Ex his igitur efficitur, vt veriſſimum ſit, concubinam à teſtimonio dicendi reijci.

Huic tamẽ opinioni repugnat Ang. in l. 2 §. ſi vir. ff. ad Sylla. & aliud ſenſere Dd. in l. parẽtes. & in l. ẽt. C. de teſtib. & illi ſentẽtiæ refragat Lãfr. i c. qm̃ cõtra. verſ. teſtes, de prob. quo-
14 rũ ſenſum illa rõ confirmat, † qđ cõcubina nõ dicatur amica; ſi ita reſpõdẽti credimus Paulo in l. Maſſurius. ff. de verb. ſign. Amica n. dr̃ honeſtis familiaritatis quæſita rõnibus, vt idem cauit Paulus in l. latæ culpæ ff. eod. de verb. ſignifi. quod an in concubina verum ſit, vnuſquiſque poteſt inſpicere. Verum à priori ſententia huic contraria, non eſſe recedendũ arbitror, quippe quæ propius ad veritatem accedat, & ea rõne corroboratur: nã amoris inſania occæcat, & perdit homines infeli-
15 ces † & perditos, cuiuſmodi ſunt concubinarij, ita dixit Bal. in c. in literis, nu 3. de teſtib. & ait Conſtantin. Imp. in l. 1. C. de natural lib. atque ſenſit Spec de teſte. §. 1. Accurſ. ẽt meminit inſigniter in tit Inſt. de iur. perſonar. quod placuit Nell à Sãcto Geminia. tract. de teſtib. nu 20 & cautũ eſt in c. cõſanguineorum. 3. q 4. Felin. quoque probauit in c teſtimoniũ. de teſtib. & ſequutus eſt Stephan. Aufr. tract. de teſtibus nu. 22.

16 Quinimo iſtud ampliãdum eſt: † vt cõcubinarius publicus nec cotra alios teſtificari poſſit: ita pulchre decidit Dãhoud. in ſuo tract. de teſtib. n. 19 & ex q̃ plurimis id colligere poſſumus: vt ex c. ex parte. & c. ſuper eo. de teſtib. atq; ex Marcelli reſpõſo i l. nõ põr. ff. de fur. c cõſanguineorũ 3. q. 4. c cõſtitui mus. 3 q. 5. qđ poſtremo extendẽdu eſt, vt p̃cipue tñ locũ ha-
17 beat, cũ quis vxorẽ habẽs, † cõcubinã retinet: eo nãque caſu infamis eſt: ſic inſigniter more ſuo obſeruauit Bal. in l. 1. in fi. ff. de his qui not. infam. quem conſulẽdo refert & ſequit Ruin. in conſ. 5. nu. 10 lib. 2 vbi multis argumẽtis id corroborat: ita ẽt tradidit Bal. in l. 1. C. de ſecun. nupt. Alex. docuit in d. l. 1. in fi ff de his, qui not. infam. ita præterea voluit Marticel. in ſuo
18 reper. de teſti. in verb. cõcubinarius. Ad hæc † qđ manifeſtus cõcubinarius teſt. s eſſe nequeat, tenet in terminis Abb. i cap. teſtimoniũ. de teſtib cui aſſentitas eſt Stepha. Aufre. in d. ſuo tract. de teſtib. nu. 22. & ſentit Fel. i d. c. teſtimoniũ. col. 3. n. 9.

19 Deinde illud amplies, vt clericus concubinarius † nã ſolũ à teſtimonio reijciat: vt traditũ eſt ab Abb. in d. c. teſtimoniũ. c nemo. 32. q. 3. & ibidẽ Fel. in d. c. teſtimoniũ ſub. n. 9. & c. infames. 6. q. 1. verũ ẽt, vt nec ad dignitatẽ gradus, & honores p̃moueri queat: ſic eſt ſancitũ in c. q̃ſitu. de tẽp. ordin. qa in il
20 lis cõcubinatus graue crimen eſt: vt patet ex tot. tit. extr. de cohab. cler & mul. & docuit Fel. in d. c. teſtimoniũ ſub n. 9. & ſtatutũ eſt in c. veſtra. d. tit. de cohabit. cleric & mulier. & poſtremo ſenſit Steph. Aufrer. in d. ſuo tract. de teſtib. vbi ſup.

CONCLVSIO CCCXLI.

ARGVMENTVM.

Concubinatus an præſumatur exiſtente diſparitate perſonarum, & quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Concubinatus præſumitur exiſtente diſparitate perſonarum.*
2 *Conuerſatio & conſuetudo non modici temporis præſumit concubinatum.*
3 *Concubinatus præſumitur per diuturnam cohabitationem.*
4 *Secus eſt, cum non appareat expreſſe de conſenſu concubinario.*
5 *Concubinatus & concubinarius conſenſus in dubio præſumitur, quando mulier eſt obſcuro loco nata.*
6 *Proteſtatio & deſtinatio animi facit concubinam.*

7 In

Digitized by Google

7 In concubinatu quando diuerſitas euidens eſt, & imparitas perſonarum omnibus nota, non eſt neceſſe probare aliquam proteſtationem, vel animi deſtinationem.
8 Conſenſus in concubinatum inſurgit ex præcedente diſparitate perſonarum.
9 Concubinatus præſumitur abſque vlla proteſtatione, quando intercedente perſonarũ diſparitate accedit liberum ipſius mulieris arbitrium à viro abeundi, & ſi velit ad eum redeundi.
10 Stuprum non dicitur commiſſum, quando apparet diuturna cohabitatio, diſparitas perſonarum & arbitrium, liberum mulieris.
11 Concubinatus probatur ex conſenſu concubinario.
12 Quæ vxor eſſe non poteſt, neque concubina eſt præſumenda.
13 Concubinatus non contrahitur cum virgine, & vidua, licet vxores eſſe poſſint.
14 Concubinatus non præſumitur, niſi ab initio fiat proteſtatio, quod velit eam habere in concubinam.
15 Concubinatus præſumitur per diuturnitatem temporis, per quam ſtuprum verum purgatur.
16 Concubinatus probatur, ſi vnica eſt concubina, & in domo retenta.
17 Coitus non eſt accuſabilis, quando quis tenet duas concubinas.
18 Concubinatus vt probetur, requiritur, quod mulier ſit retenta in domo in ſchemate concubinæ.
19 Ad concubinatum probandum de neceſſitate requiritur, quod proteſtatio tenendi mulierem in concubinam facta ſit à principio.
20 Concubinam habere non licet ſine proteſtatione, ſed oportet ipſam in vxorem habere, vel ſtupro tenere.
21 Concubinatus cenſetur, ſi mulier ducatur à viro in domum ſuam, & publice cum ipſa cohabitet.
22 Cohabitare dicuntur, qui ſimul vna viuunt, & commenſales ſunt.
23 Concubina, licet ſine inſtrumentis dotalibus, publice ducitur vt vxor, & ab vxore in alio, quam in dignitate non differt.
24 Concubina citra ſolemnitatem ducitur.
25 Concubinatus probatur circa perſonas impares, ſi vir ſit illuſtris, & magnus, et mulier inferioris conditionis.
26 Concubina mulier non cenſetur ſi non apparet, quod interuenit conſenſus concubinarius, & quando eſt honeſta, & libera.
27 Concubinatus vt probetur, probari debet, quod ſit mulier, cum qua nõ committatur ſtuprum.
Virgo nec vidua poteſt eſſe concubina, quia cum eis contrahitur ſtuprum. ibid.
28 Habens rem cum concubina alterius, quæ nomen honeſtæ mulieris non perdiderat, committit ſtuprum, & punitur
29 Delictum ſtupri Virginis, vel Viduæ ex continuata cohabitatione non purgatur, ſed augetur.

1 CONcubitatum præſumi exiſtente diſparitate†perſonarũ,
colligere eſt ex reſponſo Iuriſconſulti in l.donationes in
concubinam.ff.de donatio.& in l.libera.ff.de ritu nup. & re-
ſpondit Gram.voto 4.nu.2.quod præcipue verũ eſt, quando
2 conuerſatio,& conſuetudo†non modici temporis interceſſe
rit,ex ſententia eiuſdem Gram.in loco citato: vbi aſſeuerat,
matrimonij præſumptionem nullo modo cadere poſſe pro-
* pter ſolennitatem omiſſam:& ita atteſtatur * cõiter in regno
obſeruari.quod ante eum placuit Luc.de Pen.in l. ſi cohorta
lis.C.de cohorta.li.12.& aſſeruit Ludo.de Sardis in ſuo trac.
3 legi 1.charta.in 4.& 5.col.Adeo quidem†vt per diuturnã co
habitationem purgetur verum ſtuprum, & præſumatur cõcu
binatus: vt inquit gloſſ.in auth.quib. mod. natural. efficiatur.
4 §.eos.col.2. Vnde licet dici poſſet, † quod cũ nõ appareat
expreſſe de conſenſu concubinario,ſit res dubia,quo caſu re-
ſultat,quod non eſt concubinatus,ſed ſtuprũ.Tamen iſto ca-
ſu,quando mulier eſt obſcuro loco nata,in dubio præſumitur
5 concubinatus†& concubinarius conſenſus, per context.in l.
in concubinatu.ff.de concu.& Gram.vbi ſup.vt etiam refert
Ludo,de Sardis magiſtraliter loquens in tract.prædicto,in 1.
charta,pro quo facit l.1.ff.de concubin.& gl.in l.3 eod.tit.
Ampliare poteris concluſionem, eo vſque procedere: vt
6 quamuis regulariter proteſtatio † & deſtinatio animi faciat
concubinam,ſicut ſancitum eſt in l.pen.ff. de concub.hoc ta-
men in caſu,quando diuerſitas euidẽs, & imparitas perſona-
rum omnibus nota eſt,non eſt neceſſe probare aliquam prote
7 ſtationem†vel animi deſtinationem.d.l.donationes in concu
binam.ff.de donat.l.liberæ.ff.de rit.nupt.Nam ex præceden-
te illa diſparitate perſonarum inſurgit conſenſus in concubi
8 natum†ex iuris præſumptione, qui hoc in caſu dicitur mani
feſtus:vt Lud.de Sard.ſuo tract.de naturalib.lib.§ de concu-
binis.nu 4.inquit per contex.in l.manifeſtæ.ff.de iureiur. fa-
cit l.licet Imperator.ff.de legat.1.
Secundo loco ampliare poteris, tũ maxime procedere,qñ
9 intercedẽte pſonarũ diſparitate†accedit liberũ ipſius mulie
ris arbitriũ à viro abeundi,& ſi velit, ad eũ redeundi,ex tali
animo,qa ex reditu,vel ſaltẽ eius libero diſceſſu, ſi velit præ-
ſumit cõcubinatus abſq; vlla ꝓteſtatione,arg.l. poſtliminiũ.
ff.de cap.& poſtlim.reuerſ.in §.fi.& l.ſi captiuus.l. ſi qs inge-
10 nuã.l.nõ ius.§.ſi captus.ff.de re milit.l.pen.ff.de cõcu.†adeo
quidem, vt quando aliquod ſignorum prædictorũ appareat,
non ſit dicendum,commiſſum eſſe ſtuprum : ita Bal.in l.eam
quam.col.9.poſt nu.35.ver.& not.C.de fideicommiſ.
Ad probandum aũt concubinatũ requiri in primordio cõ-
11 ſenſum†concubinarium docuit Ludou.à Sard.in ſuo tract.de
natural.lib.ac ſucceſ.eorũ.§.de cõcubinis.nu.1. & in §.de co
pula carnali.nu.12.verſ.ſecundo caſu. vbi hoc ẽt extendit ad
conſenſum præſumptum, iuxta tamen diſtinctionẽ ab eo eo-
dem loco traditam,ad quam te reijcio.
Intelligas,& declares velim,vt hoc demũ procedat,ſi aga-
tur cũ muliere,quæ in vxorẽ duci poſſit,alias,ſi vxor eſſe non
12 poſſit,†neque concubina erit præſumenda: vt cauit Iuriſcon
ſultus in l.hac rõ.§.1.ff.de don.int.vir.& vx.quem contex.ſin
gularem dicit Ludo.à Sard.in d.§.de concubin.n.1.& eſt cõ-
textus in l.& ſi contra.C.de nup.vbi tenuit eam in vxorẽ.Ve-
rum quia non poterat eſſe vxor, quamuis poterat concubina
eſſe;non eſt vxor,neque concubina:vt habetur etiã in authẽ.
vt liceat matri,vel auiæ. §.ad hoc. & huc pertinet,quod fuit
obſeruatum in l.1.verſ.committit.ff.de concub.
Reſtringe hanc intelligentiã:vt locũ nõ habeat in virgine,
13 & vidua†quæ licet vxores eſſe poſsint; non tñ cõtrahitur cũ
eis concubinatus,ſed ſtuprum.iuxta tex.in l.ſtuprum.l.inter.
§.1.ff.de adult.& meminit Lud.loco proxime allato, n.2.vbi
animaduertit in hoc multos falli:quia credũt ſufficere, quod
14 ſit ſolutus cũ ſoluta:quod tñ à veritate alienum eſt,† niſi ab
initio fiat proteſtatio,quod velit eã habere in concubinã, vt
ſic ſtatutũ fuit in l.concubinatu.ff.de concub.vel niſi per lon
gum tempus cohabitauerunt inſimul: quia eo caſu ſtuprũ ve
15 tus per hanc diuturnitatẽ temporis dicitur purgatum† & præ
ſumitur concubinatus,vt obſeruauit gl.in §.eos. auth.quibus
mod.nat.effi.legit.& ita concludit Iacob.de Beluiſ. in quadã
ſua diſput.incip.regia conſtit. prout refert Ludo. de Sard.in
d.trac.de natural.liber.&c.§.de concubinis.nu.2.
16 Requiritur præterea,qđ ſit vnica cõcubina,†in domo retẽ-
ta,vt ſanxit Imper.Iuſtinianus in §.palam. in auth.quib.mo.
nat.effi.ſui,§.ſi vero effuſa.c.Chriſtiano.28.diſt.Nã ſicut vni-
ca debet eſſe vxor,ita & concubina.ca.is qui.34.diſ.& c.ſeq.
17 & voluit Azo in ſumma eo.tit.Gram.voto 4.nu 7.†& quãdo
quis tenet duas concubinas,vel plures,non eſt coitus iſte ac-
cuſabilis,vt per multa comprobat Boſs. in ſua praxi crimi.in
tit.de coitu dam.& pun.nu.34.
18 Requiritur tertio loco,quod ſit retenta in domo † in ſche-
mate concubin.l.ſi quid autẽ.de concub.quod eſt,ſi præcedat
proteſtatio,quæ faciat mulierem cõcubinã,vt l.pen.ff.de con
cub.& vt ea ſit mente,vt velit ipſam tenere in habitu,& ſche
mate concubinæ,vt in l.cõſideremus.in auth.de triẽ.& ſemiſ.
Atque hæc proteſtatio requirit neceſſario, vt facta ſit à prin-
19 cipio† nec ſufficeret,quod ex poſtfacto fieret, prout dicit gl.
in l.in cõcubinat.ff.de cõcub.& docuit Bart.in l.pacta nouiſ-
ſima.in 2.lect.C.de pact.cui adhærent Nic.de Neapol.& Al-
ber.in d.l.in concubinatu.& quamuis dicat lex,quod debeat
teneri in ſchemate,ideſt imagine,& habitu concubinæ, quaſi
hoc ſufficeret,tamen neceſſario debet fieri proteſtatio:quod
pro concubina teneatur, vt videre eſt ex d.l.in concubinatu.
ita concludit Io.Lup.de Palat.in repet.rubr. & c.per veſtras.
ext.de dona.inter vir.& vxor.verſi.idem dicendũ in clerico.
4.col.char.9. & idem placuit Sebaſt.in conſuet.Neapol. inci.
ſi quis,vel ſi qua,verſ.præterquam in 6.col. verſ. ſed quid in
20 matre naturali tantum et ibi ſubdit†quod alias ſine proteſta
tione,non licet habere concubinã,ſed oportet ipſam in vxo
rem habere,vel ſtupro teneri,vt d.l.in concubinatu.quos re-
fert,et ſequitur Gra.dicto loco vbi ſupra,nu.10.
Ad hæc quarto requiritur,vt ducatur à viro in domũ ſuam
21 et publice†cum ipſa cohabitet;vt cõſtitutum eſt in d.§.con-
ſideremus.in auth.de triẽ.& ſemiſ.in §.ſi quis autem.in auth.
quib.mod.nat.effic ſui.& tradidit glo.in l.penult.& ibi Dyn.
& Bart.ff.de concub.Intelligẽdo ſiue ad domum viri,ſiue mu
lieris,dummodo vna habitent.vt docuit gloſ.præallegata.&
Grammat.d.voto.num.11.atque glo.in l.nec eadem.§.ius oc-
22 cidendi.ff.de adulter.& hæc cohabitatio †iſtiuſmodi eſſe de-
bet,vt ſimul vna viuant,& ſic commenſales ſint: vt in l. Maſ-
ſurius.ff.de verb.ſignif.etenim alioqui non dicuntur cohabi
tare,l.ſi quis ita.ff.de conditio.& demonſtrat. & obſeruaue-
re Bart.& Bal.in l.1.C.de legib. cuius rei illa poteſt reddi ra-
tio cohabitationis: quia cum debeat inter hos eſſe indubita-
tus affectus: per hanc cohabitationem indubitatiſsimus reti-
23 netur,†concubina enim ſine inſtrumentis dotalibus publice
duci-

Digitized by Google

ducitur, vt vxor, & ab vxore in alia re, quam in dignitate, nõ
differt: vt dixit Iuriſconſultus in l. item legatum. §. parui. ff. de
24 leg. 3. & in ſolennitate, quia vxor cũ ſolennitate ducitur† cõ
cubina autem citra illam: vt animaduerterunt Archidiaco. &
Hugo. in d. c. is qui ducitur Vnde Agar, Gethura, quę concubi
næ fuerunt Abraam, etiam illius vxores dictæ ſunt vt ait Ang.
lib. de ciuitate Dei, ca. 34.
25 Quinto requiritur: vt ſint circa perſonas impares† videli-
cet, qđ vir ſit illuſtris, aut magnus, mulier vero inferioris con
ditionis, ita de his oĩbus requiſitis firmat, & cõcludit Luc. de
Pen. in d. l. ſi cohortalis. C. de cohort. li. 12. Quin etiã, quod am
plius eſt; ſi nõ apparet, quod interuenit conſenſus concubina
26 rius, ſed aliqs interuenit† eo caſu nõ eſt cõcubina, ſed erit ſtu
prũ, vt optime, & docte declarat Lud. præfa. in d. tract. de le-
git. in 1. charta. Quod tñ maxime dicit procedere, qñ mulier
eſt honeſta, & libera, & ita intelligitur cõtex. in l. ſi vxor. ff. de
adul. ver. ſed in ea, qui vr̃ contradicere illi l. in concubinatu.
27 Sexto etiam probare debet,† quod ſit mulier, cum qua nõ
cõmittatur ſtuprũ, vt cautum eſt in l. 1. §. 1. ff. de concub. Ideo
nec virgo, nec vidua põt eſſe concubina, quia cũ eis, cõtrahi-
tur ſtuprũ, vt dixit Iuriſcõſultus in l. ſtuprũ. ff. de adul. l. inter.
§. 1. eod. tit. & meminit Ioã. Baptiſt. de Sãcto Seuer. in l. ſi qua
illuſtris. C. ad ſenat. C. Orfic. in 10. col. vbi illud ſubiungit, qđ
habẽs rẽ cũ cõcubina alterius, quæ nomẽ honeſtę mulieris nõ
28 amiſerat† cõmittit ſtuprũ, & punitur, licet illa alias eſſet pſo-
na vilis, vt colligere eſt ex reſpõſo Iuriſcõſulti in l. inter libe-
ras. & l. ſi vxor. ff. de adulter. & ibi Dd. Quinimo addit am-
plius Grãmat. d. voto 4. n. 18. qđ poſtquã ſtuprata fuit virgo,
vel vidua, & ſic ab initio fuit delictũ, ex cõtinuata cohabita-
29 tione nõ purgat† ſed auget, vt ſancitũ eſt in cap. noſtrates in
fin. extr. de cõſanguin. & affini. & c. cum haberet. ext. de eo, q
duxit in vxorẽ q̃ per adulteriũ polluerat &c. Verũ ad hãc ma
teriã conſulas latius hæc tradentẽ Gram. vbi ſupra per totũ.

CONCLVSIO CCCXLII.

ARGVMENTVM.

Concubinatus an probetur per longam cohabitationem mu lieris, & viri.

SVMMARIA.

1 *Concubinatus probatur per longam cohabitationem mulieris, & viri cum copula*
2 *Matrimonium præſumitur per longam cohabitationem mulieris, & viri, & non concubinatus, ſi de matrimonio extat fama cum alio adminiculo, vt inſtrumento dotis.*
3 *Matrimonium præſumitur ex cohabitatione diutina viri, & mulieris quoad filios, & legitimationem prolis.*
4 *Lex in dubio, quantum fieri poteſt, fauet filiis: vt ſint legitimi.*
5 *In materia matrimonij non oportet multum ſubtilizare propter periculum illegitimitatis.*
6 *Ad legitimitatem prolis non exigitur de eſſentia ipſa veritas matrimonij, ſed ſufficit quaſi poſſeſſio, & opinio colorata maritalis.*
7 *Concubinatus præſumitur, quando perſonæ ſunt conditionis imparis, vt ſi vir ſit illuſtri ſanguine natus, & mulier fortuna vilioris.*
8 *Diſparitas conditionis in propoſito concubinatus præſumptionem arguit.*
9 *Matrimonium, & non concubinatus præſumitur ſi mulier, & vir pares ſint conditionis.*
10 *Concubinatus, & non matrimonium præſumitur, ſi inſtrumenta nuptialia non interuenerunt, & ſi agitur inter illuſtres, & maiores.*
11 *Concubinatus conſenſus præſumitur, ſi mulier honeſta non eſt.*
12 *Articuli quibus concubinatus probatur, quo pacto concipiendi ſint.*
13 *Articuli ad probandum filiationem, fraternitatem, vel vxorationem quomodo formari debeant.*

CONcubinatum probari per longam cohabitationem mu
1 lieris† & viri cum copula, niſi aliud probetur, collegere
Dd. per illum tex. in c. illud. de præſumptio. & in l. 1. ff. de con
cub. & reſpondit Alex. conſ. 150. in cauſa & lite inter dominã
Lucretiam. nu. 8. verſi. imo longæua cohabitatio. vol. 5.
Verum tñ ſi aliud probetur vt fama de matrimonio cũ alio
adminiculo, vt inſtrumento dotis, vel probatione tractatus
2 tanquam vxor ſua† non concubinatum, ſed matrimoniũ præ-
ſumi, docet Abb. in d. c. illud. & ibi gl. in verb. vxorem. idem
Abb. in ca. Eccleſia. extr. de cõſtit. quod & prius ſancitum eſt
in cap. aliter. 30. q. 5.
Primo limitare poteris concluſionem non ſortiri effectum
quoad filios, & legitimationem prolis, nam ex cohabita-
3 tione diutina viri† & mulieris præſumitur matrimonium, ita
noſtri tradidere plurib. in locis, vt Dec. in d. c. Eccleſia. n. 39.
Feli. in d. c. illud. in fi. Ioan. Lup. tra. de matrim. in 2. par. prin.
poſt nu. 12. verſ. tenet quod natus. &c. & idẽ Dec. conſulendo
rñdit conſ. 153. nu. 2. & notabiliter protulit Abb. poſt Alex. in
4 c. lator q. fil. ſint legit. in gl. pen. n. 6. lex etenim in dubio† quã-
tum fieri põt, fauet filijs, vt ſint legitimi, l. miles. §. deſin. ero.
ff. de adult. Bal. in l. filium. ff. de his. qui ſunt ſui iur. in l. ſi vici-
nis. C. de nup. Ang. in l. ſeptimo. ff. de ſtat. hom. cũ ſim. Alex. in
d. conſ. 157. circa primũ. in 2. dubio. li. 5. facit tex. iũt. l. in libe
ræ. ff. de ritu nup. accedit Pariſ. in conſ. 13. col. 3. vol. 2. & hoc
fuit pronunciatum primariũ Innoc. in capi. cum inhibitio. de
5 clandeſt. deſponſ. vbi voluit, quod in hac materia nõ† o por-
tet multũ ſubtilizare pp periculũ illegitimitatis, & ibi tenet
Zab. Ant. & alij relati per Ioã. Lup. d. tra. de matrim. in 2. par.
poſt nu. 18. ad legitimitatẽ. n. prolis nõ exigit de eſſentia ipſa
6 veritas matrimonij; ſed ſufficit quaſi poſſeſſio &† opinio colo
rata maritalis, q. color legitimationẽ prolis inducit, vt aſſeue
rauit Ant. de But. in ca. quod nobis. in 2. nota. qui fi. ſint legit.
ſequitur Lup. in d. ſuo tract. de matr. d. 2. par. princ. nume. 11.
& reſpondit Dec. in d. conſ. 153. col. 2.
7 Secundo limita procedere tantum† qñ perſonæ eſſent con
ditionis imparis, vt vir illuſtri natus ſanguine, mulier vero
conditionis, & fortunæ vilioris, vt iam late ſupra dictũ eſt in
concluſione, Concubina, vbi de imparitate perſonarũ agebatur,
diſparitas enim conditionis in hoc propoſito cõcubina-
8 tus præſumptionem† arguit, vt docuit Gramma. voto 4. n. 21.
& Ludo. à Sard. in trac. de natural. lib. §. de concubinis. nu. 1.
Secus autem ſi paris ſunt conditionis; quia tunc etiã ſi non
probetur præceſſiſſe dotalia inſtrumenta ſecũdum leges, prę-
9 ſumitur matrimonium,† & non concubinatus, ita tradit Luc.
de Pen. in l. cohortalis. C. de cohortal. lib. 12.
Et de hoc iure ciuili, licet ſecus ſit de iure Canonico, vt
per eundem Luc. de Pen vbi ſupra alleg. 30. q. 5. c. aliter. & ca.
is qui. 34. diſtinct.
Huic ſententiæ nõ ſe ſubſcripſit Lud. à Sard. d. trac. de nat.
10 lib. § de copu. carnali. nu. 10. volens ibidẽ† qđ ſi inſtrumenta
nuptialia non interuenerint, & ſi agatur inter illuſtres, & ma-
iores, præſumi tamen iure Cæſareo concubinatum, & nõ ma-
trimonium: nam ſi deſunt nuptialia inſtrumenta, lex fingit il-
lum nuptialem effectum non interueniſſe, per §. immemores.
in fi. auth. quib. mod. nat. effic. legit. & explicat Ludou. loco
citato. num. 11 & d. § de concubinis. ſub nu. 1.
Amplia, vt hoc etiam procedat, qũ dubitatur, an cõſenſus nu
11 ptialis interuenerit, vel ne, quia† & tũc cõcubinarius pſumit, ſi
mulier honeſta nõ eſt. Lud. à Sard. d. tra. de nat. lib. §. de copu
la carnali, ſub nu. 12. vbi tamen diſtinguit, & vide illum.
Articuli vero, quib. concubinatum probare volumus, quo
12 pacto† ſint concipiẽdi, docet nos Soci. ſen. in cõſ. 39. viſis, &
inſpectis, nu. 9. vol. 1. vbi ait ex ſua Angel. hunc in modũ de-
bere concipi; hoc eſt, illum iſtiuſmodi mulierẽ liberæ condi-
tionis domi ſuæ pro cõcubina, & cõcubinali habitu habuiſ-
ſe: eaque vſum fuiſſe, eamq; accepiſſe vt ſuam concubinã, vi-
cinis ſcientibus, videntibus, & audientibus, vbi inſuper illud
addit, eodem modo concipiendos eſſe articulos ad proban-
13 dam filiationem† fraternitatẽ vel vxorationẽ, ſic ibidẽ proſe
quitur Soc. ex mẽte Ang. in §. cõſideremus. colla. 3. in auth. de
triẽ. & ſemiſ. motus auctoritate Imperatoris Probi in l. ſi vici
nis C. de nup. & Imperaturẽ Seue. & Anto. in l. 1. C. quor. bon.
atque ſummi Põtificis in ca. Michael. de filijs presbyterorum.

CONCLVSIO CCCXLIII.

ARGVMENTVM.

Conditio an in dubio præſumatur, & cui incumbat onus illam probandi.

SVMMARIA.

1 *Conditio in dubio non præſumitur, ſed potius modus, quando verba non ſunt ſatis clara.*
2 *Aſſerens per ſe non ſtetiſſe, quo testatoris conditio impleretur, probare debet.*
3 *Excipienti etiam negatiue incumbit probatio.*
4 *Conditionem extitiſſe, qui aſſerit, probare tenetur.*
5 *Conditionem impletam, qui dixerit, ei incumbit onus probandi.*
6 *Facta non præſumuntur, niſi probentur.*

Et 7 Con..

Digitized by Google

7 *Conditionem præſumptionis legis impleri præſum prioe ſatis eſt.*
8 *Conditio fideicommiſſi, vt ſi deceſſerit ſine filijs in dubio præſumitur extitiſſe.*
9 *Intentio allegantis, quem deceſſiſſe ſine filijs, fundata eſt de iure communi eo ipſo quod probetur eum deceſſiſſe.*
10 *Negatiua venit probanda ab eo, qui in ea ſe fundat.*
11 *Defunctus præſumitur deceſſiſſe ſine liberis, niſi contrarium probetur.*

1 CONditionem in dubio non præſumi, ſed potius † modum
quando verba non ſunt ſatis clara, docuit Bart. in l. cum
mota. col. 1. poſt nu. 2. C. de tranſact. cui reſpondendo accedit
Albenſ. conſ. 4. nu. 34. quem tu ipſe conſulas.
Hinc fit, vt cum conditio in dubio non præſumatur, vt qui
aſſeruerit per ſe non ſtetiſſe, quin teſtatoris conditio implere
2 tur, probare † cogatur, ſi ita docenti credendum eſt. Bart. in l.
qui commeatus ff. de milit. teſt. cui adhęret profitendo Soc. in
l. Titius, la 2. ff. de cond. & demonſtr. atque probauit Hercul. in
ſuo tract. de prob. nega. nu. 26. verſ. 21. infertur. & hoc propter
3 regulam, qua cauetur, vt excipienti etiam negatiue † incum-
bat probatio, vt late proſequitur Innoc. in c. ſuper his. nu. 10.
ext. de recuſat. Alcia. de præſu. reg. 1. præſumpt. 49. poſt nu. 9.
verſ. & ex hoc infertur, conſtat ex abunde allatis per Iaſon. in
l. is poteſt. poſt num. 83. ff. de acquir. hæred.
4 Qui enim dicit conditionem extitiſſe, † illam probare cogi
tur. l. ex his. C quand. dies leg. ced. & obſeruauit Alc. in tract.
præſum. reg. 3. præſump. 3. nu. 2. cui accedit Franc. Mant. in tra
ctat. de coniect. vltim vol. li. 11. tit. 16. nu. 5. ibique ex reſponſo
eiuſdem Alci. in conſ. 68. nu. 15. li. 8. & conſ. 37. nu. 13. li. 9. tra-
dit, eum, qui agit, debere probare euentum conditionis, quia
5 eſt fundamentum ſuæ intentionis, qui dixerit † conditionem
impletam, ei incumbet onus probandi, vt colligere eſt ex con
tex. l eum qui noniſſimus. ff. ad Trebell. & conſultos reſpondit
Soc. iun. in conſ. 67 nu. 1. & ſeq. col. 4.
Illud poſtremũ ſic velim accipias, vt intelligatur de condi-
6 tionis implemẽto, quod in facto ſitũ eſt, † nam cum facta non
præſumantur, niſi probentur. l. obſeruatio. C. de non num. pec.
hinc fit, vt conditionẽ extitiſſe aſſerens, illam probare debeat
Verũ id aliter ſeſe haberet, in conditione præſũptionis legis:
7 nam tũc † conditionem impleri præſumptiue ſatis eſt, ſic aſſe-
ruit Franc. Mant. in d. tract. de coniect. vlt. vol. li. 11. tit. 16. nu.
6. & ſequ. quæ conditio ex curſu decem annorum præſumitur
extitiſſe, vt reſpondit Pau. de Caſtr. in conſ. 108. nu. 1. vol. 1.
Secundo loco intelligas, vt locum ſibi non vendicet in con
8 ditione fideicommiſſi, vt eſt illa, ſi deceſſerit ſine filijs quæ † in
dubio pręſumitur extitiſſe, vt colligere eſt ex rñſo Iuriſconſul
ti in l. ex facto. §. ſi quis aũt. in fi. ff ad Trebel. quem tex. Dd. di
cunt eſſe ſingularem, vt obſeruauit Bartol. & Ang. ibi. quod &
quamplures tam conſulendo quam profitendo aſſeruere, vt
Alex. in conſ. 20. viſo proceſſu, nu. 12. & in conſ. 39. viſo thema
te. nu. 2. li. 1. & in conſ. 179. viſis, ac ponderatis. nu. 10. verſ. re-
quiſitus. li. 7. Dec. in ẽt conſ. 652. viſo conſiliu. nu. 6. & 7. atque
Paul. de Caſt. in conſ. 387. pro hac declaratione. nu. 5. verſ. ex
prædictis. li. 1. Corn. in conſ. 197. nu. 3. verſ. confert. vol 4. do-
cuit Bart. in l. qui duos. §. cum bello. ff. de reb. dub. vbi ſubdit,
quod qui allegat aliquem deceſſiſſe cum liberis, eo ipſo quod
probatur, eum deceſſiſſe, fundata eſt de iure cõi intentio alle-
9 gantis † quod deceſſit ſine liberis, quod & tuetur Soc. ibi. nu.
4. & 5. & placuit Iaſ. in l. is poteſt. nu. 86. ff. de acqu. poſſeſſ. &
* hanc eſſe * communem ſcribentium ſententiam protulit, Dec.
in conſ. 578. viſo conſ. in prin. atque Boer. dec. 30. nu. 30. & Al
ciat. de præſump. reg. 1. præſump. 49. nu. 6. & 7. quo in loco aſ-
* ſenſerauit, hanc eſſe veriorem, & * communiorem opinionem,
& qua magis adhæret voluntati teſtatoris, & idem reſpondit
in conſ. 100. n. 1. li 9. & monuit Ang. Bero. in c. in præſentia. nu.
347. vſque ad nu. 351. de proba. & conſulendo tradidit Socin.
iun. in conſ. 64. nu. 3. vol. 4. & hanc partem validis rationibus
comprobat, & defendit Franc. Mant. in tract. de coniectur. vl-
timar. volunt. li. 11. tit. per totum, ad quem te reijcio.
Quorum omnium conſcius Alex. in l. ex facto. §. ſi qs antẽ.
poſt nu. 4. verſ. tamen puto. ff. ad Trebel. non deterruit, quin id
poſtremũ intrepide reprobarit, permotus regula quod nega-
10 tiua † venit probanda ab eo, qui in ea ſe fundat. l. in illa. ff. de
verb. obl. & dixit Abb. in c. bonę, de poſtul. prælat. Quam plu-
res etiam alij videntur tenuiſſe hanc ſententiam, vt ex coge-
ſtis per Nic. Arelat. in addit. ad Alciat. d. reg. 1. præſum. 49.
Prior tamen ſentẽtia verior & communior eſt, & omnium
* ſuffragijs prudẽtũ * ipſa eſt probata, ideo amplectenda. Quæ
& amplianda venit, etiam ſi defunctus alios habuerit liberos,
11 nam † & tunc præſumitur deceſſiſſe ſine eis, niſi contrarium
probetur, eo vſq; quod fideicõmiſſarius relevabitur ab illius
probationis onere, & transfertur in allegantem deceſſiſſe cũ
liberis; ſic conſultus reſpondit Pau. de Caſt in d. conſ. 282. pro
declaratione. nu. 5. lib. 1. & Rimin. ſen. in conſ. 127. nu. 25.

CONCLVSIO CCCXLIIII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta in iudicio quanta ſit efficacitatis.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta in iudicio tanta eſt efficacitatis, quod habet vim ſententiæ, & rei iudicatæ in ciuilibus & non expectat aliud niſi præceptum de ſoluendo.*
2 *Confeſſio ſuperat omne genus probationis, & infringit factas per teſtes, vel inſtrumenta Teſtium dicta, cum confeſſione producentis nunquam reducuntur ad concordiam ibi.*
3 *Confeſſio facta in iudicio ſi ſponte fiat, tollit præſumptionem iuris, & de iure, licet alia probatio non admittatur.*
Inuitus quis non poteſt compelli ad confitendum ibidem.
4 *Confeſſio in iudicio facta tanta eſt potentia quod & ſi fiat in proceſſu inualido, poteſt ex ea ferri ſententia non obſtante inepto proceſſu.*
5 *Confeſſio in ciuili nullo præcedente proceſſu, vel ante litem conteſtatam habetur pro condemnato, nec requiritur alia ſententia.*
6 *Confeſſus in criminali non habetur pro condemnato, ſed requiritur ſententia.*
7 *Confeſſio iudicialis quæ dicatur.*
8 *Confeſſio facta coram Notario non dicitur confeſſio iudicialis.*
9 *Confeſsio facta coram arbitratore dicitur extraiudicialis.*
10 *Confeſsio facta coram arbitro procedente iuris ordine ſeruato, dicitur iudicialis.*
11 *Arbitria redacta ſunt inſtar iudiciorum.*
12 *Confeſsio dubia ſemper interpretatur in fauorem confitentis.*
13 *Quando aliquid dicatur factum in iudicio vide remiſſiue.*

1 COnfeſſio facta in iudicio tantæ eſt efficacitatis, † vt ha-
beat vim ſententiæ, & rei iudicatæ in ciuilibus, adeo vt
non expectet aliud niſi præceptum de ſoluendo, ita reſcripſit
Imperator Antoninus A. Iuliano in l. vnica. C. de confeſſ. quin
etiam facere rem notoriam, cauit Corn. in conſ. 44. colu. 1. vo-
lum. 4. & conſ. 224. in eod. vol. Et ſuperat omne genus proba-
2 tionis, eo † vſque vt confeſſio infringat omnes probationes
factas per teſtes, vel inſtrumenta in fauorem confitentis con-
trarium, & nunquam reduci ad concordiam teſtium dicta cũ
confeſſione producentis, conſuluit Roman. conſ. 391. in fi. nu.
8 cuius axioma vt eximium ſequitur Robert. Maran. in tract.
de ordi. iudic. in 5. actu. 2. parte iudi. poſt nu. 21. Præterea hu-
3 iuſmodi confeſſio tollit præſumptionem iuris, & de iure † li-
cet alia probatio non admittatur, vt obſeruauere gloſ. Bartol.
Bal. & Dd. in authen. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup. &
& Corn. placuit in conſ. 39. colum. fi. in 4. volum. & conſ. 235.
volu. 5. Alexand. tradidit in l. non eſt veriſimile. ff. quod met.
cauſ. per confeſſionem tamẽ admittitur, vt ſcripſit Bal. in rub.
C. de probatio. colum. 2. verſ. ego aliter probo, poſt num. 5. &
ibi Paul. de Caſtr. qui hoc intelligit, quando confeſſio ſponte
fieret, non quod inuitus poſſit compelli quis ad confitendũ:
4 Porro tantæ eſt potentiæ † vt etiam ſi fiat in proceſſu inuali-
do, poſſit ex ea ferri ſententia; non obſtante inepto proceſſu
ſecundum Bar. in l. ſi confeſſus. ff. de cuſtod. Alex. conſ. 34. Vi-
ſo proceſſu, col. 2. nu. 2. verſ. non habet obſtare, vol. 3. & Bal. in
l. ictus fuſtiũ. ff. de his qui not. infam. Ad hæc, in ciuili confeſ-
5 ſus habetur pro condemnato † vnde non requiritur alia ſen-
tentia, vt ſanxit idẽ Imperator in d. l. 1. C. de confeſ. quod fal-
lit in confeſſione facta pręcedente proceſſu, qui tunc non ha
betur pro condemnato. ſed expectatur ſententia, ſed ſolũ pro
cedit, quando fuit facta nullo præcedente proceſſu, vt docuit
Dec. in c. at ſi clerici. de iudic. nu. 23. vbi ponit hanc fallentiã,
& ibidem ait procedere, ſi confiteatur ante litem conteſtatã,
6 num. 27. ſed in criminali eſt aliud, † quia requiritur ſententia,
& non habetur pro condemnato, ſi credimus Bart. in d. l. ſi cõ
feſſus. ff. de cuſtodia reorum. atque reſpondit Corn. conſilio
55. colum. 2. volum. 4. & conſilio 260, d. lib. 4. Hæc & id genus
alia tradidit Marant. in ſuo tract. de ordin. iudicior. in 6. part.
in verb. confeſſio, nu. 2. cum alijs, vbi late tractat hanc mate-
7 riam confeſſionis, & ibidem nu 30. ait † confeſſionem iudicia
lem dici illam, quæ fit coram iudice pro tribunali ſedente, in
* cauſis requirentibus plene cauſæ cognitionem, & hæc eſt * cõ-
8 munis opinio vt atteſtatur, quod ſi fieret corã † Notario non
diceretur confeſſio iudicialis, vt ex multis allegatis conſtat
ibi-

ibidem per eundem Marant. Illam vero, quæ facta eſt corã ar-
9 bitratore * communiter fuit receptũ, non eſſe iudicialẽ † ſed extraiudicialem, iuxta ſententiam Alex. conſil. 13. ex his quæ, col. 3. nu. 7. verſ. ſi ergo, & conſ. 96. col. 4. vol. 1. cum alijs allegatis per Marant. vbi ſupra, nu. 31. Quod ſecus eſt in confeſſione facta coram arbitro, qui proceſſit iuris ordine ſeruato ad in-
10 ſtar iudicis, † quia dicitur iudicialis, vt voluit In. de Imo. in c. præſentata, de teſtib. & meminit Bar. in l. 1. C. de confeſſ. & hæc eſt verior opinio, vt atteſtatur Marant. vbi ſupra, num. 31. nam
11 hodie arbitria ſunt redacta † ad inſtar iudiciorum, vt reſpondit Pau. in l. 1. & ibi Bar. ff. de arbitr. Illud inſuper velim obſer-
12 ues, iſtiuſmodi confeſſionem dubiam ſemper in fauorẽ † confitentis ſolere accipi, & intelligi, vt auctor fuit Dec. conſ. 278. non leuis, nu. 10. verſ. & pro fundamento, & in conſ. 493. viſo tenore. nu. 16. verſ. quia in dubio: & in conſ. 539. in inclita. nu. 2. ſed Marant. vt ſupradicto verſ. confeſſio. nu. 32. hoc non approbat, ex Spec. tit. de confeſſ. §. nunc videndum. verſ. quid de confeſſione quem late videas.

Poſtremo, quod attinet ad hanc concluſionem de confeſſione facta in iudicio, ſcias Bal. in l. 1. §. ſimilique modo. C. de lat.
13 liber. docere † quando aliquid dicatur factum in iudicio, & Abb. in c. at ſi clerici. nu. 6. de iudic. ad quos te reijcio.

CONCLVSIO CCCXLV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio ſine expreſſione cauſæ an valeat, & probet in præiudicium confitentis.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio ſine cauſa licet faciat aliquam præſumptionem, non tamen probat in præiudicium confitentis.*
2 *Confeſſio ſine expreſſione cauſæ non probat contra confitentem, nec in ciuilibus, nec in criminalibus. Vide ibi contrarium.*
3 *Confeſſionis ſine cauſa vt operetur contra confitentem, quid requiratur, vide ibi remiſſiue.*
4 *Confeſſio cum expreſſione cauſæ, ſed falſa contra confitentem non valet, nec probat.*
5 *Cauſam non eſſe expreſſam, & expreſſam eſſe, ſed falſo, paria ſunt, & pari paſſu procedunt, cauſam non adeſſe, & adeſſe, ſed falſam.*
6 *Confeſſio generalis non inducit obligationem.*
7 *Qui aliquid dicit generaliter, non dicit quicquam certi.*
Et confeſſio generalis ambigua dicitur, ibidem vbi etiam vide contrarium.
8 *Aliquid ſpecifice dici, & aliquid contineri virtualiter ſub verbis paria ſunt.*
9 *Cauſa in confeſſione expreſſa non apte, aut certitudinaliter, ac intelligibiliter habetur, ac ſi non eſſet appoſita.*
10 *Confeſſio ſine expreſſione cauſæ facta parte præſente, ſiue abſente, nõ valet, nec probat in confitentis præiudicium, etiam ſi fieret in iudicio, vel extra. contrarium. ibi.*
11 *Confeſſio ſine cauſa releuat ab onere probandi.*
12 *Confeſſio ſine cauſa facta parte præſente tenet, & probat, ſed contrarium aliqui affirmant in criminalibus.*
13 *Confeſſio facta parte præſente probat, quamuis pars præſens illam non acceptet expreſſe.*
14 *Quicquid ſine cauſa agitur, nihil regulariter operatur.*
Diſpenſatio facta a Papa ſine cauſa non valet, ibid.
15 *Quæ in litibus non concedenda, nec admittenda ſint ſine cauſa.*
16 *Confeſſio facta in iudicio valet etiam ſine cauſæ expreſſione.*
17 *Pactum nudum executionem habet paratam, ſi factum eſt in iudicio.*
18 *Confeſſio in iudicio facta executionem habet paratam, ſicut inſtrumentum guarentigiatum.*
Verbum, credo, in iudicio idem operatur, quod verbum præciſe affirmatiuum, contrarium ibi.
19 *Confeſſio facta in iudicio non nocet, niſi appoſita fuerit cauſa.*
20 *Confeſſio iudicialis probat, maxime ſi legitime facta fuerit. Et quæ confeſſio dicatur legitime facta, vide ibi remiſſiue.*
21 *Confeſſio in iudicio ſine cauſa facta incidenter non probat, nec nocet confitenti.*
22 *Reus ſi confeſſus fuerit delictum principaliter, & non incidenter, puniri poterit vera pœna delicti.*
23 *Si quis, vt minus pro æſtimo ſoluat, in annotatione bonorum ſuorum referat, & iuret, ſe etiam debere centum Sempronio, quæ vere non debet, vigore eiuſdem confeſſionis etiam iuratæ non poteſt à Sempronio cogi, vt ſibi illa centum ſoluat.*
24 *Teſtis ſi propoſitum crimen confiteatur in ſua depoſitione, & ſic aliud agens, non ex eo punitur.*
25 *Si ad hoc, vt non mutuem decem, quæ mihi petuntur mutuo, dicam me egere pecunia, & propterea accepiſſe triginta mutuo a Titio, per hanc confeſſionem non tamen poterit illo Titius me conuenire, cum non ſit facta principaliter de mutuo Titij, ſed incidenter, & ad alium finem.*
26 *Confeſſio facta ſine cauſa ſemiplenam probationem inducit, etiam ſi facta fuerit parte abſente. Contrarium. num. 28.*
27 *Confeſſio ſine cauſa transfert onus probandi contrarium in confitentem, & facit locum eſſe iuramento in ſupplementum probationis.*
28 *Confeſſio ſine cauſa facta parte abſente non probat nec etiam ſemiplene.*
29 *Confeſſio facta ſine cauſa plene probat, ſi alia cum adſunt verſimilia.*
30 *Confeſſio facta in vltima voluntate ab exiſtente in extremis, licet ſine cauſa fiat probat, & valet.*
31 *Confeſſio in vitæ diſcrimine ſincera, & vera eſſe præſumitur, nullaque humano affectu corrupta.*
32 *Confeſſio teſtatoris potius habet vim legati, quam probationis, & poteſt ad libitum ſuum reuocari.*
33 *Confeſſio teſtatoris tranſit in actum inter viuos, ſi is, cui vtilis eſt ſit præſens, & acceptet verbis expreſſis, & non poteſt reuocari.*
34 *Pars ſi eſt præſens, licet confeſſionem expreſſe non acceptet, præſumitur tamen illam acceptaſſe, quia tendit ad ſui fauorem.*
35 *Iuramentum facit valere confeſſionem eo meliori modo, quo poteſt, & ſupplet abſentiam partis.*
36 *Confeſſio abſque cauſa valet & plene probat, ſi ſuper ea poſitum eſt iuramentum nec reuocari poteſt, tanquam confeſſio deliberata.*
37 *Confeſſio iurata dicitur deliberato animo facta.*
Iuramentum facit, vt quis deliberate, & ex certa ſcientia ad actum acceſſiſſe dicatur.
38 *Iuramentum habet vim clauſulæ, quod actus valeat omni meliori modo.*
39 *Confeſſio in criminalibus ſi ſine cauſa facta ſit, quamuis iurata fuerit poterit tamen reuocari.*
40 *Confeſſio ſi tendit ad liberandum, & quietandum, probat etiam ſine cauſæ adiectione.*
41 *Caſus, in quibus ſtatim confitens obligatur. vide remiſſiue.*
42 *Vbi de liberatione agitur ſi quod ago, non valet, vt ago, valet, vt valere poteſt.*
43 *Confeſſio ſine cauſa ſi tendit ad obligandum aliquem, nihil operatur.*
44 *Confeſſio abſque cauſa facta ad liberandum, operatur liberationem, etiam ſi emanauit abſente parte, vide ibi contrarium.*
45 *Confeſſio ad liberandum, etiam ſi eſſet per verba mere enunciatiua probat ſine cauſæ adiectione.*
46 *Confeſſio tenet in fauorem Titij, quando dignoſci poteſt ex coniecturis confitentem voluiſſe donare centum eidem Titio.*
47 *Coniecturæ quæ ſint, ex quibus probetur animus donandi in confitente, vide remiſſiue.*
48 *Confeſſio realis etiam ſine cauſa adiectione probat, & valet, videlicet, quando quis poſſidens rem confitetur eſſe meam, ſua non præſumitur, donec non probatur contrarium.*
49 *Confeſſio realis facit præſumere, quod confitens rem eſſe meam habuerit illam pro derelicto, & dicitur talis confitens amittere poſſeſſionem.*
50 *Confeſſio realis facta extraiudicialiter non probat.*
51 *Confeſſio ſcripta habens aliquam cauſam ſaltem conſecutiualem probat.*
52 *Confeſſio geminata probat, licet ſine cauſa fiat.*
53 *Verbum geminatum longe plus operatur, quam ſimplex.*
54 *Mulier etiam ſi confeſſa ſit recepiſſe dotem, poteſt tamen opponere exceptionem de non numerata pecunia, ſed ſi eius confeſſio fuerit geminata exceptio ceſſat.*
55 *Confeſſio abſque cauſa, ſi facta fuerit in inſtrumento guarentigiato probat & tenet.*
56 *Executio inſtrumenti guarentigiati æquiparatur executioni rei iudicatæ.*
57 *Confeſſio facta in inſtrumento ſubſequente alias valebit, & operabitur ſi ex præcedentibus inſtrumentis appareat de cauſa prædicta, quia licet ſequens non haberet cauſam, tamen cauſa præcedens cenſetur in ſequenti repetita.*
58 *Stipulatio ſequens non expreſſa quantitate, in dubio intelligitur facta de quantitate, in qua præceſſerat contractus.*
59 *Confeſſio probat, & præiudicat confitenti, quando ponuntur hæc verba ſponte, & ex certa ſcientia, & quia ſibi fieri placuit, confitetur dare, vel debere centum.*
60 *Confeſſio, quæ deliberato animo fieri præſumitur, reuocari poſtea non poteſt.*
61 *Confeſſio facta Eccleſiæ, vel ciuitati etiam abſque cauſa probat, & præiudicat confitenti.*
62 *Confeſſio facta in ſcriptis etiam abſque cauſa obligat confitentem. Contrarium numero 64.*
63 *Confitens in ſcriptis præſumitur donare, & liberalitas pro cauſa ſufficit. Contrarium num. 64.*
64 *Confeſſio, nec viua vox, nec liber rationum, neque alia ſcriptura, vel inſtrumentum valet ſine cauſæ expreſſione.*
65 *Confeſſio in ſcriptis ſine cauſa facta tunc nocet confitenti, quando ipſe ſcit cauſam non ſat eſſe ad ſemetipſum obligandum, & nihilominus vult ſe obligare.*
66 *Confeſſio conditionalis valet abſque alia cauſa, quaſi loco cauſæ ſuccedat conditio etiam impropria, & hoc habetur declaratio facta Florentiæ, vt ibi.*
67 *Donatio præſumitur inter confitentem, & illum cui confitetur, ſi concurrat coniunctio perſonarum, & paucitas rei ſine cauſa promiſſæ.*
68 *Confeſſio, & promiſſio abſque cauſa intelligitur facta cauſa remunerandi quando præceſſerit aliqua liberalitas illius, cui ſit confeſſio.*
Agens in confeſſione abſque cauſa, licet à principio cauſa non dicatur ſubeſſe ſi tamen illam probet in facto, id ſufficit.

CONfeſſio ſine cauſa, veluti, quando quis confitetur ſe debere centum Titio, & non ſignificet, ex qua ſcauſa, veluti an ex cauſa mutui, an vero ex cauſa depoſiti, vel ex alia cauſa,
1 talis confeſſio † non valet, nec probat in præiudicium confitentis, ita ſancitum eſt in text. in c. ſi cautio, & ibi Dd. de fide inſtr. & l. cum de indebito. §. fi. ff. de proba. ſic etiam docuit gl. in l. 1. in verb. apud. ff. de interrog. act. & in l. inſtrumenta. C. de probat. & in l. generaliter C. de non numer. pecun. in verb. cauſæ, cuius ſententiam probauere Bart. in l. nuda. C. de dona, Salic. in l. 1. C. de edend. Specul. in tit. de confeſſ. in 2. parte, § nunc videndum, verſ. ſed quæ eſt ratio, nu. 6. in fin. Io. Andr. in addit. d. §. nunc videndum, in 2. colum. incipien. Roſr. Cyn. & Bal. in l. generaliter. C. de non num. pecu. Bar. in l. ſcripturas. ad fin. C. qui potior. in pignor. habent. Bal. in rubr. de fide inſtrum. col. 17. verſ. ſed quæro, ſi in libro, & in l. ſi. C. ſi cert. pet. & in rub. C. de confeſſis. quibus conſulendo adhæret Alexan. conſ. 3. incip. in cauſa, & lite, colum. 2. nu. 2. verſi. ex plu...bus.

volum.2.& conſ.4.colum.2.num.2.6.& 7.volum.1. incipien. circa primum.& conſ.13.incip.ex his,quæ in Themate.col.2. nume.2.3.verſ. vnde dicto,volum.1.& conſil.83. incipien,in cauſa,& lite,col.vlt.num.7.volum.1.& in l.à Titio,vbi inſigniter loquitur.ff.de verb.oblig.& in conſ.158. incip. circa primum,colum.1.volum 2.Bald.in additio.ad Spec.in tit.de inſtrumen.edit.colum.4.verſ.inſtrumentum habet,quem omnino videas:quia & ipſe multa ſcitu digna tradit. Roman.etiã reſpondit in conſil.292.incipien.pro habenda.in fi. & conſil. 373 incipien.in caſu propoſito.Bal.in addit.ad Specul.in tit. de appell.col.16.verſ.quæſtio. talis eſt. quod etiam obſeruauit Bart.in l.quicquid aſtringendæ. ff de verb.oblig. col.3.atque Specul.in d.tit.de inſtrumen.edit § oſtenſo, verſic.quid ſi abbreuiatura huc pertinet textus in l.2. §.circa. ff. de dol. mal.& met.excep.placuit præterea. Caccialup in repet.l.admonendi nume.68 ff de iureiuran. Lancillot. Galiaula.in repet.rubr.de verb.obligat.num.64 & ad id latiſſime ſe fundat Hippol.de Marſil.in l.1.§.præterea,num.93. vſque ad n.112. ff.de quæſt.& in rub.C.de probat.num. 77.cum ſeqq. quãplurimis, hanc eandem concluſionem veriſſimam dicit Hercula. in tract.de proban.negat.fol.57.nume.198.verſ.28.fallit. vbi ad hoc affert Alexand.in conſil.4.colum.1. volum.1. & latius in conſil.73.colum.1.eod. volum.1. hoc etiam voluit Iodoc. Damhoud.in ſua pract.ciuil.tit.de probatione facta per confeſſionem,num.9.& placuit Lanfran.de Orian.in tract.de confeſſion.num.4.facit tamen huiuſmodi confeſſio aliquam præſumptionem,vt eſt tex.ad hoc inſignis ſecundum intelligentiam gloſ.in l.inſtrumenta.C.de probat. & quod abſque cauſæ expreſſione non valeat,tenuit Illuſtriſſimus Cardinalis Albanus in ſuis lucubrat.ad Bart.in l.nuda ratio.ff.de donatio. quo in loco adducit Alexan.in conſ.13.poſt nume.3. volu.1. atteſtantem hanc eſſe * communem ſententiã, & in conſi.83. nume.7.incipien.in cauſa & lite lib.1.& ſcripſit idem Alexã. in conſ.37.num.7.incip.viſo d.inſtrumento,vol.3. Pet.Duen. in reg.118.vbi multa cumulat.de hac materia videas ea, quæ late traduntur per Imol.in l.à Titio.de verbor.obli. & quod no.in l.triticum,eo.tit.& inſtitu.§.in perſonam. de action.in quibus locis non tantum agitur de actu promiſſiuo ſine cauſa,& cõfeſſiuo:ſed etiam de actu traditiuo ſine cauſa, de quo in l.cum quid.ff.ſi certum pet.& no.in l.nuda ratio. ff.de don. & in d.l.cum de indeb & plene per Cyn.in d.l.generaliter,& per not.in l.quæ dotis.ſoluto matrim. Bart.& Bald. * in l.iuriſgentium.§ ſed cum nulla,de pac.& late per Specula. in tit. de confeſsis.§.nunc autem.verſi.ſi autẽ non ſit expreſſa cauſa,vide pleniſs.per Ioan.And.not.loquentem. & demũ hanc materiam limita generaliter, vt plene per Bald. in l.fin.C.ſi certum petat.& in l.ſi pacto quo pœnam.C.de pact.& in d. l.generaliter.& gloſ.12.quæſt.2.idem Bald.in rubr. C.de donat.ante nupt.

Primo amplia prædictam concluſionem, vt locum habeat
2 non ſolum in ciuilibus,†ſed etiam in criminalibus,in quibus non probat contra confitentẽ,ita notat & conſulendo reſpondit Ancharan.in conſil.23.incipien. viſa. qu.colum. & tradidit Hippol de Marſil.in l.1.§.prętetea.num.100.vſque ad numer.112. ff.de quæſtio. atque etiam in rubr.C.de probat.numer.77.& idem colligitur ex Rotę deciſ.tit.de confeſ.in nou. deciſ.1.& tradidere Compoſtellan.in cap.olim. de reſcrip.ſuper verb.confeſſus.& Felin.in d.cap.olim. nume.2. vbi affert gloſſ in cap.ſecundo.extr.de ſimonia hoc apertiſſime dicentem ſic etiam Speculat.in tit.de confeſ.§.nunc vidẽdum.verſicu.nunc dicendum.vbi id probat per tex. in capit.at ſi clerici.extr.de iudic.& ibidem in verſic.ſi autem non fuit cauſa expreſſa.

Contrariũ tamen huic ampliationi ſentit Bar.in l.admonẽdi.ff.de iureiu.& idẽ ſcripſere gl.& Dd.in c.fi.de ſucc.ab int. & Marc. Ant. Blanc.hanc dicit eſſe * communem opin. in ſuo
3 tract.de iudic.nu.205.quo in loco te docebit, † quidnam requiratur ad id, vt talis confeſſio operetur contra confitentẽ, in eandem ſententia fuit Tindar.in tracta.de probatio.vbi tractat de confeſsione,verſ.nunc de criminalium,in princip. hoc idem ſenſit Accurſ.in l.ictus fuſtium.ff.de his,qui not.infam.Bartol & alij ſcribentes in l.quoniam de infam. Abb.& communiter * Canoniſtæ in cap.at ſi clerici. de iudic.gloſ.& Bartol.in l.cap.ff.de adulter.Bald.& Ange.in l.1. C.de confeſ. Pariſ.conſ.153.num.26.volum.4. qui teſtatur Bart. ita tenentem etiam in l.quæro. ff.de ædilit.edi. Iaſ.in d.l.admonendi. poſt nu 158.& ſeq.verſ.quid in confeſsione extraiudiciali.ff. de iureiur.vbi plura cumu.Angel.in tract.malef.in verb.comparuerunt dicti inquiſiti.Paris de Put.in tracta. de ſyndic. in verb.tortura.Roman.conſ.8.num.1.& Bero.conſ.193. nu.13. cum ſeq.lib.3.vbi late Menoch de arbit.iudic.lib.2.caſu 331. centu.4.vbi adducit d.glo in d.l.5.cap.5.& Bald.& Ang. d.l. vnica,C.de confeſsio.idem Bald.in l.presbyteri,nu.12.C de epiſco.& cler.Marſil.in l.de minore,num.29. & num.32.ff.de quæſt.& in l.eos,num.21.ff.de falſ per tex.in ca.quam ſit graue.de exceſ.prælat.gloſ.in cap per inquiſitionem,de elect.& hanc opinionem *communem dicunt Alexan.& Soc.in l.Magiſtratus.vbi Dec de iuriſd.om.iud.

4 Secundo amplia,vt etiam locum habeat concluſio † noſtra qñ expreſſa fuerit cauſa, ſed falſa iuxta ſententiam Bal.in rub. C.de conſti.pecun.col.2.in prin.gl.verſ. deinde venio ad cauſam.& argum.ſunt ea,quæ dicit Abb.in c.quia circa. colum.1. verſ.ſed quæro,de conſan.& affi. & ita reſpondit Cardi. conſil.96.in prin.ſic etiam voluit Felin.in ca ad aures. verſ.quartus caſus.col.6.de præſcr.& in c.cum olim.dicit Abb de re iudic.col.4.quib. accedit Deci in c.ex parte.nu.5.& in c.ſedes. nu.11.de reſcri & in cõſ.33.col.fi.verſ.& clauſula motu proprio,& in conſ.407.verſ.& ideo clauſula,col.fi.Goza.conſ.5. nu.14.Ripa.c.2.nu.26.de reſcri.Rui.cõſ.215.nu.19.vol.1.Socin.iun.conſ.77.nu.98.nu.100.vol.1.Pariſ.conſ.4. nu.27.cum
5 plur.ſeq.vol.2.& ratio eſt;quia paria † ſunt cauſam nõ eſſe expreſſam,& expreſſam,ſed falſo,ita Alex.in cõſ.181.in c.lectis & põderatis,poſt nu 5.ver.& paria ſunt,vol.2. & per ea,quæ fuere obſeruata à Bart.in l quicquid aſtringendæ, de verbor. obli.col.3.& meminit Spec.in tit.de inſtr.editione. §.oſtẽſo, verſ.quid ſit abbreuiatura,p not.ĩ l.2. §.circa.de dol.except. Bal.in l generaliter.C.de non num.pecu.& hanc ampliationẽ confirmant ea,quæ dicit Tiraq.de retra.lign. §.1.gl.2.nu.11. vbi inquit,qđ pari paſſu ꝓcedũt,cãm nõ adeſſe,et adeſſe,ſed falſam; vt ſupra dictum eſt,& adducit gſo.in l.omnes per illũ tex.loquentem de falſa fide.C.de hæret.quam ſequitur Ioan. Platea in l.1.circa med.C.de veter.nu.pote. lib.11. & in caſu valde eleganter cauit Alex.conſ.104.inci. ſtatutũ loquẽs.col. 2.verſ.pro hoc.li.1.& de hoc reſponſum eſt inſigniter à Barb. conſ.43.incip.præclare ſcribitur.col.9.nu.16.lib.1 & placuit glo.in c.vero,diſt.45.& facit tex.in l.Paulus. ff.de verb.ſign. & in l.2.§.1.ff.quemad.teſtamẽ.aper. & ſcripſit Ioan.Ana.in c.quam graui col.vlt.ext.de falſ.& Georg.Nat. in repet.cap. quamuis.col.45.ſub nu.43.de pact.lib.6.Bal.in l.ſi non ſortẽ, §.1.poſt prin.de condi.indeb.& in c.licet.col.5.ext.de prob.

Tertio ampliare poteris, vt prædicta concluſio vera ſit, qñ cauſa,q̃ appoſita fuit,erit gñalis: quia tunc nõ obligat, velut ſi quis diceret, debeo cẽtum Sempronio ex cauſa emptionis
6 in genere;†quia huiuſmodi confeſſio non inducit obligationem,ita colligitur ex ijs;quæ animaduertit Accur.in l.fin.ſup verbo ſpecialiter.C.quod cũ eo, et huic optime cõuenit tex. in l.gñaliter.C.de non nu.pec.ibi ſpãliter etc. et in verb.dilucide.vbi Dd.põderando hoc aſſerunt;hoc adiuuat ẽt text. in l.filiusfamilias.ff.de dona.et ꝓ ampliatione faciũt etiam ea, quæ dicit Alex.in d.cõſ.181.inci.lectis,et põderatis, li.2.vbi aſſerit,paria eſſe,cãm non eſſe expreſsã,et expreſsã incertitu
7 dinatie,prout euenit in cauſa gñaliter prolata;†nã qui dicit aliquid gñaliter,non dicit quicquã certi: adducuntur notata ꝑ Bar.in d.l.quicquid aſtringẽdæ.ff.de ver.obl.col.3. et Spec. d.tit.de inſtr.edit.§.et verſ.eod.et ea q̃ fuere obſeruata. in l. 2.§.circa.ff.de doli excep.Bal ẽt in d l.gñaliter.q.4.C.de non nu.pecu.dicit,cãm debere eſſe cohærentẽ et parentẽ. Gñalis aũt cõfeſſio dr̃ ambigua,vt ex notatis patet per Bar.in l.quoties.la 2.ff.de verb.obli.hoc ẽt aſſeruit Marſil.in l.1. §.præterea.nu.93.ff.de quæſt.atq; Iodoc.Damhoudet.in ſua praxi ciuili,d.tit.de probatione facta ꝑ confeſsionẽ partis,nu 14.vbi alleg.c.in præſentia.ext.de proba. qui contex. perbelle facit ad rem,et l.ſi quis mihi bona.§.vetũ.ff.de acq.hære.et protulit Butt.in trac.de notorio,nu.30.art.2.

Contra hanc tertiã ampliationem faciũt ea, quę fuere obſeruata à Crot.in repet.§.ſi quis ita,l 1. ff.de vet.obl. n.1.vbi
8 ait†paria eſſe,aliquid ſpecifice dici, et contineri virtualiter ſub verbis.Idẽ ait Ange.in l.plurib. ff.eodẽ met titulo et huic ſuffragat̃ tex.in l.cũ quid.ff.ſi cer.pe.& ꝑ tex.in l.ſi quis mihi bona.§.ſed quid ſi mandauit.ff.de acquir.hæred.

Quar-

Digitized by Google

Quarto ampliabis, vt etiam locum habeat ante dicta cõclu-
ſio, qũ expreſſa fuerit cauſa, ſed nõ apte, aut certe, aut quæ in-
9 telligentia comprehendi † poſſit: quia tunc habetur ac ſi non
eſſet appoſita ita tradidit Hipp. de Marſ. in d. l. 1. § præterea.
ff. de qõ. nu. 93. cum per multis ibi allegatis, inter quos eſt Bal.
in l. generaliter. d. q. 4. C. de non num. pec. Iodoc. Damhoud. in
eiuſdem prædict. pract. ciuili. tit. 73. nu. 14. vbi allegat. c. in pręſentia. extra de proba. qui contex. optime facit ad rem noſtrã,
& huc pertinent tradita per Bar. in l. quicquid aſtringendæ de
verb. obl. & Spec. in tit. de inſtrumen. edit. §. oſtenſo. verſ. quid
abbreuiatura. & notat in l. a. §. circa. ff. de dnli excep. ita etiã
placuit Bart. in l. quoties. la a. ff. de verb. obl. & optime ad hoc
ſpectat tex. in l. de ętate. §. nihil. ff. de interrog. actio. atque notata in l. nulla. ff. de auctor. tut. & in l. quamuis. § ſi conuenerit.
vbi Barr. ff. ad Vellei. quod etiam plurimis alijs locis fuit animaduerſum, vt in l. non putauit. §. non quæuis. ff ne cõtra tab.
l. ſi aũt nullum, & ibi Bar. C. de legit. hære. l. 2. & ibi Salic. Fulg.
& alij. C. de ſucceſ. edic. l. fi. ff. de lib. & poſth. l. filius emancip.
ff. de collatio. dotis. gl. in l. 1. in prin. cum gl. magna, in verb. hactenus, & ibi Bal. ff. de nou. oper nunci. & faciunt apte ea, quæ
dicit Ioã. Crot. in repetit. § hoc autem edictum. l. 1. ff. de nou.
oper. nunc. 15. & tex. in l. 4. § condemnatum. ff. de re indic. hoc
idem cõfirmant adducta per Fel. in procem. decr. col. 2. & ã Io.
And. in addit. ad Spec. de inſtr. edit. d §. oſtenſo, & verſ. quid ſi
abbreuiatura. idem tradidere plurimi alij, vt Feli. in c. cum P.
tabellio. q. 6. extra de fid. inſtru. Bal. in l. 1. §. quod autem. ff. de
off. pręfect. vrbis Rom. in l. ſi vero. de viro 33. fallen. ſolut. matrimonio. Bal. in l. huiuſmodi. in princ. de lega. 1. vbi Alex. col.
fi. Idem Alex. conſ. 161. incip. ſuper 1. dubio, col. pen. lib. 5 facit l. 2. §. teſtamentum. ff. quemad. teſtam. aper. l. is cui. §. Flauius. ff. de ſolut. l. fideiuſſor. ff. de fideiuſ. l. 2. §. quod ait prætor.
ſi 2. qui ſatiſd. cog. c. relatum. de cler. non reſid. vbi gl. in c. veniens. in princ. de presbyt. non baptizato.
10 Secundo ampliabis, vt prędicta concluſio ſit vera, † ſiue facta fuerit confeſſio præſente parte, ſiue abſente, vt glo. docuit
in c. per teſtes in gl. magna 3. q. 9. & tradidere gl. & Dd. in l. cũ
de indebito. §. fi. ff. de probat. Petr. Duen. notar reg. 119. nu. 7.
Iodoc. Damboud. in ſua pract. ciuili tit. 73. nu. 9. Lanfr. de Or.
in tract. de confeſſio. nu. 4. vbi multa per illum, huc vergit contex. in l. fi. ff. de interrog. actio. l. certũ. §. ſi quis abſente, de cõfeſſ. idem reſpondit Caſtren. conſ. 81. conſ. 172. vbi dicit iſtud
etiam verum eſſe, quando huiuſmodi confeſſio fieret in indicio, nedum extra, ſic etiam ſcripſit Bart. in l. 1. col. vlt. in verſ.
oppono. d. l. certum. C. de confeſ. per d. §. ſi quis abſente. Ang.
in auth. de hæred & Falc. §. ſi vero expreſſim. in 4. col. in verſi.
ex hoc patet. Lanfr. in c. quoniam contra verſ. confeſ. de prob.
in Spec. de confeſ. §. ſequitur videre. verſ. 7. ſi fiat abſente parte. Abb. latc. in c. ex part. col. 7. verſ. 6. quæritur, de confeſ. cum
ibi per eum adduct. Alex. cõſ. 18. vol. 4. Fel. in c. ſi cautio. de fide inſtr. Spec. in tit. de confeſſ. §. nunc videndum, nu. 6. in fin.

Contra hanc ampliationem faciunt animaduerſa l. generaliter. vbi etiam Dd. C. de nõ num. pec. & illi ampliationi repugnauit Bal. in l. 1. nu. 4. C. ne ex delict. defunct. in l. quoniam. in
fi. ff. de his, qui nota. infa. l. Publia Mæuia. §. fi. ff. depoſiti. l. cum
de indebiti. §. fi. ff. de prob. contrarium enim ſenſere Io. Andr.
11 in rub. de prob. Soci. conſ. 228. nu. 9. vol. 2. vbi vult † talẽ confeſſionem leuare ab onere probandi in conſi. 20. col. pen. vol.
1. Crau. conſ. 267. nu. 1. parte 2. l. cum te. C. de tranſac. l. fi. C. de
fideicommiſ. c. per tuas. de prob. Imo. conſ. 137. col. 2. Alex. ſibimet contrarius conſ. 53. col. 1. in fi. verſ. & idem in effectu. li.
1. & in conſ. 36. in 2. dub li. 6. & conſ. 19. col. 1. vol. 4. Feli. in c.
capitulũ. n. 12. de reſcr. Ruber. Marant. in ſuo Spec. par. 6. actus
quintus. tit. de confeſſ. nu. 20. Alex. in l. 3. C. de repud. hęred. &
hanc cõem * opin. dicit idem Maranta in pręalleg. loco Bal. in
auth. quod obtinet C. de prob. quibus reſpondent notata per
Feli. d. c. ſi cautio. de fid. inſtr. ei etiam aduerſatur Abb. in c. at
ſi clerici. col. 5. extr. de ind, Dec. conſ. 146. col. 1. Alex. conſ. 20.
col. 1. vol. 1. & idem Dec. in loco citato nu. 3. dicit, in cauſa * ciuili cõem eſſe opinionem, & ab omnibus receptam vt confeſ-
12 ſio huiuſmodi † facta parte præſente teneat, & probet, licet
in criminalibus aliqui contrarium affirment, quod probat per
c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. d. c. ſi cautio. de fid. inſtr. c. fi. de confeſ.
c. per tuas. de prob. l. generaliter. C. de prob. & Alex. in l. 3. C.
de repud. hæred. dicit hoc eſſe verum, ſcilicet, confeſſionẽ hu-
13 iuſmodi factam parte præſente probare, † quamuis pars præſens illam non acceptet expreſſe, & hãc, vt ſupra dixi Marant.
d. loco citato dicit eſſe communem * opinionem, & ratio eſt,
nam cum confeſſio tendit in fauorem partis præſentis, præſumitur, quod ex eius parte fuerit acceptata, iuxta tradita in l.
qui patitur. ff. mandati, pro qua faciunt etiam, quæ tradit Bart.
& recentiores in l. quæ dotis. ff. ſolut. matrim.

Ex concluſione ſupra dicta illud in vniuerſũ colligi poteſt,
14 vt quidquid ſine cauſa agatur, † nihil regulariter operetur, vt
probatur per gl. in c. non eſt extra de voto. cui placuit diſputationem factam à ſummo Pontif. ſine cauſa non valere, vt etiã
hoc idem affirmat, Oldrad. conſ. 256. incipien. Clemens epiſcopus. circa med. quod probat per §. diſpenſationes. 1. q. vlt.
c. talia. c. exigunt. eadem quæſt. & cauſ. & in conſ. 325. incipiẽ.
Thema quæſtionis. in 1. col. ſic etiam tradidit Feli. in cap. poſtulaſti. col. 18. cit. fi. de reſcr. & egregium præ cæteris arbitratus eſt Hipp. de Marſi. in ſing. 230. incipien. antiqua. & in hanc
ſententiam reſpondit Caſtrenſ conſ. 119. in c. notandum eſt in
fi. 1. col. idem voluit Felin. in c. ad audientiam. il 2. in 4. colum.
verſ. ſed ſi non apparet. de reſcr. vnde concluditur de præcepto iudicis reſpiciente forum contentioſum ad aliquid dan-
15 dum, vel faciendum aduerſario ſine cauſa, † idem de petitione reſtitutionis in integrum, quæ ſine cauſa, concedi non deber, idem de petitione abſolutionis à iuramento, quæ non eſt
admittenda ſine cauſa, idem de proteſtatione facta ſine cauſa, idem de ceſſione facta alicui ſine cauſa, idem de interlocutoria, quæ non poteſt reuocari à iudice ſine cauſa, nec etiam
corrigi, idem in depoſitione vnius teſtis, quæ ſine cauſa nullius eſt ponderis, idem de libro mercatoris continente creditum ſine cauſa. Idem de præcepto ipſiuſmet Papæ, quod factum ſine cauſa non præiudicat illi non obtemperanti, quando eſſet damnoſum bonis temporalibus. Idem in conceſſione
dilatoriorum, quæ ſine cauſa factu non valet. Idem in citatione, in qua non apparet ſubeſſe cauſam citandi, nam poterit citatus impune illi non parere, nec impenſarum mulcta, ei poterit irrogari. Idem de nunciatione ſine cauſa facta. Idem de
banno, quod fertur contra aliquem, niſi in illo inſit cauſa ipſius banni. Idem de aſſertione ſuſpicionis fugæ alicuius ipſius
debitoris, cui non eſt ſtandum, niſi cauſam dicat, quamuis ſtatutum diſponeret, quod creditori putanti debitorem ſuum ſuſpectum de fuga familia concedatur, nam familia non eſt concedenda, niſi alleget, & probet cauſam ſuę opinionis, & ſic de
ſingulis, & hæc omnia probantur per adducta à Marſ. in d. l. 1.
§. videndum. & §. præterea. nu. 93. cum ſeqq. quamplurimis. ff.
de quæſt. & adeas Oldr. conſ. 30. incipien. factũ tale eſt. & Bal.
in l. quoties. la 1. in vlt. colum. C. de fideicommiſſ. ita etiam aſſeruere Dyn. & Cyn. in l. interlocutio. & in l. proclama. C. comminatio. vel epiſtolas. idem Oldrad. conſ. 180. incipien. Titius
veniens, in fin. vbi adducit l. minor magiſtratus. de minorib.
idem Marſil. d. l. 1. eo. §. præterea. num. 100 & Innoc. in c. cum
inter. de renuncia. gl in c. 4. de iureiur. Abb. in c. non eſt. extra
de voto. in c. propoſuit. de conceſſio. pręb. col. 2. circa fi. Bal. in
l fi. col. 8. verſ. oppoſito. C. de edic. diu. Adr. tol. vbi affert context. in l. 1. C. de decurio. li. 10. conſulas etiam notata per Bar.
in l. de pupillo § ſi quis ipſi prætori. q. 11. ff. de no. oper. nunc.
ſic placuit Bal. & Dd. in l. per diuerſas. C. mãdati. Marſ. in ſing.
45. Bal. in l. poſt ſententiam in fi. C. de ſent. Rom. in repet. rub.
de arbit. col. 10. in princ verſ. ſcias tamen. Io Andr. in addi. ad
Spec. in tit. de inſtru. edit. §. nunc dicendum. in addit. magna.
Ant. in c. 2. de fid. inſtru. & in c. ſi cautio. col. 8. eod. tit. Bal. in l.
vlt. C de fid. inſtr. col. 15. & Philipp. in d. cap. 2. num. 9. Innoc.
in c. inquiſitioni. de ſent. excom. idem Philip. in c. ira quorundam. de Iudęis. Abb. in c. conſtitutus. col. 3. poſt Hoſt. ibidem,
de relig. dom. Imo. in cap. quæ in eccleſiarum. de conſtit. & ibi
Philip. Dec. 14. col. idem Imo. in c. paſtoralis. de excep. Bar. in
l. 1. ad fi. C. de dilation. Bald. in l. præſcriptio. C. ſi cont. ius, vel
vtilitatem publicam. col. 15. Inn. in c. dilecti filii de excep. vbi
Philip. Dec. in fin. Salicet. in l. ſi fundum. C. de rei vend. Caſtr.
in cap. cum his. §. vlt. de tranſact. Bald. in addit. ad Specul. in
verb. damnum. de execut. ſent. Ang. in l. apertiſsimi. in 1. col.
in prin. C. de iud.

Limita modo prædictam noſtram concluſionem, vt paulo
infra tradimus.

Primo limita illã non habere locum in confeſsione facta in
16 iudicio, † quia illa valet, et ſine cauſæ expreſsione, ita tradidere Caſtr. & alij in l. 1. ff. de confeſſ. & adeas Io. Bap. de S...

Digitized by Google

tino in repe.l.admonendi.col.24. ff.de iureiu.Hipp.de Marſ.
in d.l.1.§.præterea.ff.de quæſt.n.97.& in reper.rub.C.de pro
ba.verſ.intellige prædictá concluſioné.Imo.late in c.ſi.de cõ
feſ.d.c.ſi cautio de ſi.inſtr.Cy.in l.gñaliter.3.q.vbi ẽt Bart.in
2.lec.in 1.col.verſ.circa primú. C.de nõ nu.pec. Bal.in l.ſicut
1.col.verſ.itẽ nota,quod cõfeſſus.C.de repud.hęre.Alex.con
ſil.18.4.par.& in l.á Titio.ff.de ver.obli. Corn conſ.1.viſis in
litera A.par.3.huc ẽt pertinẽt dicta Bal.in l.1.ff.á quib.appel
lare non licet.in prin.& Bat.in l.ſi.ff.de præto.ſtipu. & in d.ſ.
quis decedẽs.in prin.ff.de ver.obli.Bal.in reper. l.tale pactú.
§.qui prouocauit.col.7.ff de pac.Alex.& Rom.í l.1.§.1.ff.de
ver.obli.quos refert,& ſequitur Fel.in c.1.col.1. in ſi.extr.de
pac & adducit ẽt Caſt.in d.l.tale pactú.in §.qui prouocauit.
in prin.vbi vult,† qđ pactú nudum habeat executionẽ para-
17 tã,ſi factum fuerit in indicio, ad quod facit ẽt d.Angel.in l.ſi
vnus.§ pactus.col.3.ff.de pac.Aret.in §.ſinaũt.2.col.verſ.no-
ta ibi actis inſinuata,Inſti.de ſatiſd.vbi adduxit tex.gl.Cyn.
Bart.& alioꝝ in l.1.C.de ſatiſd. & hmõi cõfeſſio facta in iudi-
cio ẽt ſine cauſæ expreſſione inducit plenã probationẽ,vt eſt
cautú in d.l.1.ff.de cõfeſ.& l.vnica. C.eo.tit.de cõfeſ.& facit,
vt cõfitens veniat condẽnanduꝝ.l.proinde.la 2.in ſi.ff ad l.A-
quil.& rõ eſt,quia præſumit facta cõſulto,& ſpõte,& ideo ab
ea recedi non põt,ſi credimus Io.And.in c.Roma. §.ſi aũt.de
appel.& eſt gl.in l.1.in ſi.per illú tex.ff.de interrog.act.quam
gloſsã inſignem appellat Iaſ.in l.ſi ie apud acta.in 1.col.verſ.
adde tñ.C.de tranſa & ſexcẽti alij idẽ ſenſere,vt Alex.in rub.
ff.de verb.obli.2.col.verſ.in alijs.Feli.in ca.ſi cautio.in 3.col.
verſ.fallit 6.de ſi.inſtr.& patet ex multis collectia per Marſ.in
rub.C.de prob.n.94.Abb.in d.c.ſi cautio.nu 2.de ſi.inſtru. &
ibi Ant.de Bu.& Imo.Alex.in l.pacta.poſt prin.C.de pac.Fel.
in c.qm cõtra.7.col.ext.de proba.in c.1.ext.de pac. Barba.in
repe.rubr.de ſi.inſtr.3.car.col.3.Bal.in l.ſicut.C.de repu hęr.
Rom.cõſ.290.in caſu in ſi.gl.in c.i.ext.de cõfeſ.Cy.in l.gñali-
ter.C.de nõ nu.pec.Ant.d.c.ſi.col.7.de cõfeſ.Salic.in d.l.1.C.
de cõfeſ.Bal.in l.ſi.C.de ſi.inſtr.& in addit. ad Spec in tit.de
cõfeſ.in verb.cõfeſſio facta in iudicio gl.in c.pñtiú.de reſtib.
& Card.in c.examinara.de iud.Ioã.An in c.ſi. de iureiu.in 6.
Inn.í c.venerabilis.de excep.& í c.olim.de cẽſib.Bar.in poſt
legatú.ff.de his quib.vt indi.Bal.in d.l.1.C.de cõfeſ.col.pen.
vbi multa adducit ad hoc faciũt ea, quæ hñr in l.manumiſſio.
ff.de manumiſ.vin,.& in l.eũ pro quo.ff.de įjius voc. in l.ſi qs
vxori.§.ſi fugitiuũ.ff.de furt.dicta p Bald.in l.2.C.de inſtit.&
ſubſtit.ſub cõdõne factis.gl.in l.rura.C.de om.ag.deſer.li.10.
& tex.inſignis ſaue in l.cũ oſtẽdimus.§.fin.ff.de fideiuſ.& ar-
ctius hoc probãt dicta Bal.in d.l.eũ,pro quo.ff.de in ius voc.
18 vbi vult,†vt cõfeſſio facta í iudicio hẽat executionẽ paratã,
ſicut inſtrm guarentigiatũ,idem tenet Alex. in d.l.tale pactũ.
§.qui pronunciauit.ff.de pac.& idẽ Bal.in l.1.nu.21.C.de fal.
can.adiect.dicit,quod idem operatur in iudicio, verbũ,cre-
do,quod verbum præciſe affirmatiuum,& non dubitatinum:
cui etiam ſuffragatur,quod cauit Dec.in conſ.445. in caſu ad
me.nu.13.verſ.& quod dictum eſt.

Contrariã ad limitationẽ prædictam ſecutus eſt ſententiã
Ioan.And.in addit.ad Spec.in tit.de confeſ. §.nunc videndũ
in addit.incip.Roſredus.vbi ait confeſſionem factam in iudi
19 cio non nocere,† niſi appoſita fuerit canſa.

** Sed cõior ** opinio eſt,quod iudiciaria confeſſio probet:
vt ex ſupra allegatis apparet.Qñ autem aliquid dicatur factũ
in iudicio,cõſulas Bal.in l.ſimiliq; modo.C.de Lati.liber. in-
tellige tamen illud, quod de confeſſione dictũ elt, vt ſcilicet
facta in iudicio etiã ſine cauſæ expreſſione teneat,tũc proce-
20 dere†quando talis cõfeſſio fuerit legitime facta: ita ait Spc.
d.tit.de confeſ.§.nunc videndum.nu.1.Quæ autem confeſſio
dicatur legitime facta,apparet per totum §.ſequitur. eod.tit.
vbi late,& in c.3.ext.de confeſ.in ver.confeſſus.

Sublimita prædictã primam limitationẽ, vt tãtum vera ſit,
ſi huiuſmodi confeſſio ſine cauſa in iudicio facta fuerit prin-
21 cipaliter,†ſecus ſi incidẽter:quia tunc non probat,nec nocet
cõfitenti quoad plenã probationẽ,arg.ſunt ea,quæ dicit Bar.
in l.ſi cõfeſ.ff.de cuſtod.& exhib.reorũ.vbi ait, quod ad hoc,
vt reus cõfitens delictum poſſit puniri vera pœna delicti,re-
22 quiritur,†vt ſit confeſſus delictũ principaliter: ſecus ſi inci-
denter.& hoc pacto ſublimitat Marſ.in d.rub.de prob.nu.87.
cũ multis ibi ad hoc allegatis.idẽ voluit Imo.in c.ſi. col.pen.
de cõfeſ.Abb.in c.at ſi clerici,col.3.ext.de indic. idẽ Imo.in

c.examinata.in ſi.eo.tit.& facit tex.& ibi Abb. in c.1.in ff.de
excep.& in c.2.de ordi.cogn.c.ſi.de reſt.ſpol.in vlt.no.& idẽ
Abb.in conſ.25.inci.cano.vol.1.Ang.in ſua diſp.inci. Attẽſi
miles.colũ.2.& in alie.incip.duo nobiles Gallici. fol.3.atque
Ang.conſ.83.inci.viſis actibus prædictis.& Salic.in l.2.de cu
ſto.reor.& ad hoc optime pertinet inſigne dictũ Albe.de Ro
ſat.in 2.par.ſtat.q.148.vbi dicit, quod ſi lege municipali ca-
ueretur, vt oẽs pro æſtimo faciendo deberent afferre omnia
bona ſua,vt poſſent notari, & ẽt ſi haberent debita; neſciat
quis vero,vt minus pro æſtimo ſolueret,retulit bona ſua,& iu
23 rauit ſe debere centũ Sempronio,quæ vere non dẽat,†quod
talis virtute illius confeſſionis ẽt iuratæ non põt cogi á Sem-
pronio,vt ſibi illa centũ ſoluat,cui ſuffragatur, gl.in l.ſi filiũ.
C.de libe.can.& Ang.conſ.173.Barba. conſ.2.li.1.& cõſ.1.li.
2.Marſil.in l.1.col.autepe.verſ.& vltra prædicta. ff.de quæſt.
& in repet.rub.C.de proba.nu.103.verſ.limita tñ.& in repe.
l.ſi.vbi de hoc late.C.eod.tit.& ad hoc eſt ẽt gl.ſing. in ca.ex
24 pęnitẽrib.in ſi.diſt.50.vbi dř, † quod teſtis confitens crimen
propriũ in ſua depoſitione, & ſic aliud agens, non ex eo pu-
nitur,& adducit c.inquiſitionis. ext.de accuſat. & eſt alia gl.
in c.hæc quippe.3.qõ.6.quã ad hoc notat,& ſequit Bald. in l.
preſb.col.2.verſ.3.quæro.C.de epiſ.& cle & de hoc conſulas
omnino Dec.d.c.at ſi cleri.nu.19.& ſeq.& pro hoc eſt ẽt exi-
miũ dictum Salic.in d.l.1.col.8.C.de cõfeſ. vbi ait, qđ ſi quis
petat á me decem mutuo,& ego,vt ei non mutuẽ, dico non
habere,immo quia egebam pecunijs accepi triginta mutuo á
25 Titio,qui eſt hic:† quod nihilominus ille Titius non poterit
me cõuenire vigore talis cõfeſſionis:quia illa mihi nõ ꝑiudi-
cat,cũ nõ fuerit fcã principaliter de mutuo Titij, ſed inciden
ter,& ad aliũ finem, ne .ſ. viderer nolle mutuare illa decem.

Secundo limita prædictam concluſionẽ, vt quamuis cõfeſ-
26 ſio facta ſine cauſa non plene probet,†inducat tamen ſemi-
plenam probationem,vt auctor eſt Spec.in tit.de confeſ. d.§.
nunc vidẽdũ.verſ.vnde dicit.& perbelle, ac plene de hoc a-
git Rom.conſ.373.nu.6.vbi dicit, quod iſtud ẽt procẽdit, ſi
fuerit facta parte abſente,& teſtem laudat Bart.hoc dicẽtem
in l.admonendi.circa med.ff.de iureiur iſtud ẽt voluit Hipp.
de Marſil.in d.l.1.§.præterea.n.94.de quæſt.in rub.C.de pro-
ba.nu.78.& in ſing.249.in c.oblig.ſiue cauſa,per text.in l.in-
ſtrumenta.C.de probat.l.nuda.ff.de dona.& vltra ibi relatos
addas Abb.& Feli.in d.c.ſi cautio.de ſi.inſtr.vnus nu.2. alter
nu.10.& 12.& cui ẽt patrocinatur e.ſi.de ſucc.ab inteſ. Alex.
conſ.96.4.par.Iaſ.in reper.d.l.admonendi, col.58.Bal.in l.cũ
falſa.C.de iur.& fact.ign.ex quo mer Bald. obſerues mirabilẽ
27 effectum huiuſcemodi confeſſionis,†vt transferat onus pro-
bandi contrarium in confitentem,vt ibi per eum: & faciat ẽt
eſſe locum iuramento in ſupplementum probationis,vt tradi
dit Specul.in d.§.nunc videndum. verſ.ſed quæ eſt ratio. But.
& Imol.in d.c.ſi cautio.de ſi.inſtru.gl.& Dd.in c.ſi.de ſucceſ.
* ab inteſt.& * de cõi teſtatur Marc.Ant.Blanc.in ſuo tracta.de
iudi.num.205.ita Iacob.Per.de Prolo.in reper. d.l.admonen-
di.nu.109.Franc.Curt.in reper.d l.nume.292. vbi etiam Ro-
man.nu.74.colum.9.& in repeti.l.ſi filius, qui in poreſtate.ff.
de libe.& poſthu.nu.340.Socin.in reg.67.

Contra tamẽ dictum Bartol.& Rom.& aliorum, vt ſcilicet
confeſſio ſine cauſa facta etiam parte abſente ſemiplene pro-
28 bet,†ſtat Cato Saccus in reper.d.l.admonendi, nu.84.addu
cens Spec.in d.§.nunc videndũ.verſ.numquid ſemiplene. de
confeſ.& tex.cum gl.in d.l.inſtrumẽta.C.de prob. & l.certũ.
§.ſi quis abſente.ff.de confeſ. ſed de hoc vide quæ infra dicã
in concluſione de confeſsione facta abſente parte.

Intelligas modo hãc ſecundã limitationem procedere ve
riſimilibus alijs ceſſantibus:quia tunc eſt verũ,quod facit tã-
29 tum ſemiplenam probationem, † ſed ſi præter confeſſionem
adeſſent veriſimilia,plene probaret,ita ait Tindar. in ſuo tra.
de teſtib.c.6.in ſi. vbi teſtatur Bart.& Rom.

Tertio limitabis,vt locũ ſibi nõ vendicet,ſi huiuſmodi cõ-
feſsio facta fuerit in vltima voluntate ab eo, qui animã age-
30 ret:†quia licet ſine cauſa fiat,ꝓbat,& valet: ita Iodo.Dam-
houd.docuit in ſua prac.ciu.in c.173.n.10.vbi ait, talem con
feſsionẽ plene probare,ſiue ſpectet ad ſeſe obligãdũ, ſiue ad
exonerandũ conſcientiã:nã præſumitur talia confeſsio in vi-
31 tæ diſcrimine eſſe ſincera,& vera,† nulloque humano affectu
corrupta,vt ibi ex alleg.per eũ, vel ſaltẽ talis cõfeſsio indu-
cit legatũ,vt cautũ eſt in l.qui vxori.ff.de au.& ar.le.& tradi-
dit

Digitized by Google

dit Bar.in l.cũ qs decedẽs.§.codicillis.ff.de leg.3. reſpondit
Cuma.cõſ.37.inc.qdã legauit in ſi & Abb.ĩ d.c. ſi cautio.col.
3.ver.fallit 3.& ibi Fel.nu.9.dicit,vt procedat ẽt in nutu, vel
alio mõ facta cõfeſſione ab eo,q ageret animã: ſed aduertas,
qđ huiuſmodi confeſſionẽ à teſtatore poſſe, prout ſibi libue-
32 rit,reuocari† cum potius habeat vim legati,q̃ probationis,vt
colligitur ex l.4.ff.de adim.leg.& docuit Bar.in d.l.generali-
ter.C.de nõ num.pec.in fin.vbi teſtẽ adducit Petr.de Bellonĩ
ſu in auth.de iureiur.à morien.pſtit.in princip. reprehẽditq;
Petrũ cõtrariũ ſentiẽtẽ,qđ tñ itellige,niſi is,cui vtilius eſt cõ
33 feſſio,ſit præſens,& acceptet verbis expreſſis;quia† tunc hu-
iuſmodi confeſſio trãſit in actũ inter viuos, & fuit obſeruatũ
in l.hæredes palã.§.fin.ff.de teſta.& non põt reuocari.l.ſicut.
C.de act.& oblig & Cũ.conſ.61.incip.Petrus hæres.Soc cõſ.
294.incip.viſo teſtõ.& in cõſi.68. vel præſentia ſua tacuerit,
vel teſtator iuret ea,quæ cõfitetur vera eſſe,quia tũc talis con
feſſio reuocari nõ põt,vt tradidit Alex.i l 3.C.de repud.hæ.
Maran.in ſuo Spec.par.6.actus quintus.verſi.& producantur
* cõfeſſiones,tit.de confeſſ.vbi teſtatur de*cõi,ſic ẽt Bar.in d.l.
cum quis decedẽs.§.codicillis.Ant.d.c.ſi cautio,col.3.p glo.
fin.in l.1.circa fin.C.de falſ.cãu.adiec.& glo.in l 1.ff. de iter-
rog actio Barbat.in repet.rub. de fid.inſtr.Abb.in cap.fin.de
ſucceſſ.ab inteſt col.5.verſ.iõ conclude.Bald.in l.rõnes.C.de
prob.idẽ Bal.& Bar.in auth.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduerſus
vẽditio.in auth.qđ obtinet.C.de probat.Bal.conſi.14. incip.
Antonius.vol.2.& conſ.262.vol.3.Ruin.conſ.158.nu.16. vol.
2.Felin.in d.c.ſi cautio.n 228.ver.mõ.Pet.de Anch.& Imol.in
34 rub extra de teſtamen.& rõ eſt,† quia qñ pars eſt præſens,li
cet talẽ confeſſionẽ non acceptet expreſſe;tñ quia illa tendit
ad ſui fauorẽ,præſumitur illã acceptaſſe,per tex.in l.qui pati
tur.ff.mandati.& iuramentũ facit valere cõfeſſionẽ eo melio
ri mõ, quo põt.l.cum patet.§. filius matrem.ff.de leg.2. facit
cap qñ verſ.ſi vero.& ibi Abb.in 5.notab. extr. de reſcr. An-
gel.in l.ex verbis.C.de teſtam.milit.Bart.in l.ex hac ſcriptu-
35 ra.col.3.ff.de don.† & iuramẽtũ ſupplet abſentiam partis, vt
ſcripſit Bald.in rubr.C.res inter alios acta. Sed tamen in hac
limitatione poteris diſtinguere,vt per Spec.in tit. de cõfeſſ.
§.nunc videndũ.verſ.ſequitur videre.nu.10.vſque ad nu.13.
vbi & late,& clare per eum de hoc habetur,& per Ioann.Du
rant.in tract.de ar.teſt.titul.de legat.cautio.6.

Quarto limitare poteris,vt nõ vera ſit prædicta cõcluſio,ſi
36 ſuper† huiuſmodi confeſſione poſitum ſit iuramentum, quia
tunc abſq; cauſa valet,& plene probat, nec reuocari põt tã-
quã confeſſio deliberata,ſi ita reſpõdenti credendũ eſt Ruin.
conſ.10.nu.12.vol.3.& gloſſ.notab.in c.ex literis.de diuor q̃
gloſ.ſingularẽ dicit Roma.in ſing.ſuo 517.incip. volo cõmen
tare & in conſ.346.incip.in hac cã.col.2.Imol. poſt Ant.in c.
cũ olim.de reſcr.Abb.in c at ſi clerici.col.17.de iudic.in c.fi.
de confeſſ.col.3.& in c.afferte.de præſum.col.2.Alex.in rub.
C.de præſump.col.pen.Bal.in l.ſi quidem.in fin.C. de excep.
quẽ refert Cæp.in cautel.71.Felin.in c.nõnulli.col. 22.de re-
ſcrip.Ant.& Imol.in c.cũ cõtingat.circa princ.de iureiur.vbi
37 afferunt rõnẽ huius limitationis,† quia.ſ.talis cõfeſſio iurata
dr̃ deliberato animo facta,cum iurm̃ faciat, vt quis delibera-
te,& ex certa ſcientia ad actũ acceſſiſſe dicatur,iuxta ſentẽ-
tiã Archid.in c.q̃uis.de pact.in 6.Ant.de Butr.in c.ſi diligẽti.
de for.comp.Roma.& Alex.in rub.de verb.oblig.nu.15.& 16.
vbi præſertim Alex.dicit hanc eſſe rõnem, quia ex tali cõfeſ-
ſione oriatur actio.& in hac materia ita conſuluit Ruin. in d.
38 conſ.10.nu.12.vol.3.vbi ait ẽt,quod ad hoc facit,† quia iura
mentũ habet vim clauſulæ,quod actus valeat oĩ meliori mõ,
d.l.cum pater.§.filius matrem.ff.de leg.2.& Bat.in l.ſi qs pro
eo.verſ.finẽ.ff.de fideiuſſ.& Dd.in l.1.§.ſi quis ita.ff.de verb.
oblig.Thom.Gramm.conſ.40.nu.17.Ant.de Butr.in ca.fin.de
confeſſ col.fin.Alex.dict rub.de verb.oblig.

Quã tñ limitationẽ ſublimitabis,vt tñ habeat locũ in ciui
39 libus,ſecus in criminalibus,† in qbus q̃uis iurata ſit, poterit
tñ reuocari ſi ſine cã facta ſit,ita dicit gl.ſingularis.in l.pactũ
inter hæredẽ.ff.de pact.q̃ cõprobat Bal.in l. vnica.C. de con-
feſſ.col.15.Barbat.in c.cũ dilecti. de accuſ.in 5. col. & de ea
exultãt ſcribentes oẽs in d.l.pactum & idẽ Bal.in auth. iube-
mus.circa med.C.de iud.Roman.in cõſ.391.incip.vt ꝓpoſiti.
Ant.in d.c.fin.de cõfeſſ.Idẽ Roman. in l.ſi vero.in §. de viro.
ff.ſolut.matri.in 31.fallen.ſed in hac materia,quia longũ eſſet
omnia referre,videas plene per Imol.in d.c.cũ contingat. in
repet.extr.de iureiur.fol.31.Anton.in d.ca.cũ dilect. in pen.
col.de ſucceſſ.ab inteſt.Angel.in Auth.de iureiur. à morien.
præſtito,circa fin.Bal.ĩ d.l.rõnes.col.2.C.de ꝓbat.& in auth.
qđ obtinet.C.eod.tit.& in l.ſi creditores. C. de fideicom.in
rub.C.res inter alios acta.d.l.cũ qs decedẽs § codicillis. C.
de leg.3.& in d.l.cũ pater.§ filius matrẽ.ff.de leg.2 Roma.in
repet.rub.de arbit.col.6.Dñic.de S.Gemin.ĩ c.fin.de iureiur.
in 6.pen.col.Felin.in c.cũ dilecti.de accuſat.col. 16. Salic.d.
auth.iubemus.C.de iudic.per ſcribẽtes.d.l.pactũ inter hære
dẽ.Ang.in l.ſed & ſi quis.§.quæſitum. in princip. col. fin.ff ſi
quis caut.& in l.1.ff.de fur.Bal.in repet.d.l. tale pactum. § q
prouocauit.ff.de pact.col.12.Abb.in c.fin. de pact. col.1. idẽ
Ang.in l.ſi filio exhæredato.ff.de iniuſto teſtõ.Bal.in l.rapto-
res.C.de epiſ.& cler.& in l.fin.C.de fer.& in leg.ſi accuſatori
bus.ff.de accuſation.& in auth.habita.C.ne filius pro patre.
Roman.in l.alia.§.elegãter.ff.ſolut.matri.Bal.in c. cum nõ ab
homine.in fin.de iudic.Ioan.Anton.Ancharan.in c.cũ C. lai-
cus.de for.cõpet.Bal.in l.nã & poſtea.§.ſi minor. ff. de iure-
iur.& in l.fi.C.qui accuſ nõ poſſ.verſ.& præmitto, qđ omnis
defenſio.Bar.in l.Stichus.ff.de pecul.legat.& in l.quædã ſunt.
ff de pen.& in l.nõ tñ ff.de appell.Bal.in l.presbyteri.la 1.C.
de epiſc.& cler.Dd.in d.l.ſed & ſi quis.§ q̃ſitum.Bal.in l.1.C.
de pact.& in l.cũ reus.C.de pen.& in l.1.§.filius.ff.de regrẽ.
reis.Innoc.in ca.cũ olim.de offic.del.Ang.in l.1.C.de furtis.

Quinto limites velim,vt nõ procedat prædicta noſtra con
cluſio,ſi talis cõfeſſio ſine cã facta tendat ad liberandum, &
40 quietandum:† nã tunc probat ẽt ſine cauſæ adiectione,vt me
docuit Bart.in l.tale pactum.in princip.ff.de pact.Dd.in d.c.
ſi cautio.de fid.inſtr.& maxime Abbas col.3.verſ.fallit regu-
la & Felin.nu.7.verſ.fallit tertio.Hippolyt.de Marſil.in dict.
rubr.de probat.nu.105.vbi ad hoc teſtat Cardin.in ca.ſignifi
cauit.de teſtib.Cyn.in l.generaliter.C.de non numer.pecun.
* & de*cõi aſſeruit Alex.in l.creditori.C.de pact.nu 3.glo.idẽ
voluit in auth.niſi rogati.C.de teſtib.Caſtr.in l.tres fratres.ff.
de pact.Bald.cauit.in conſ.41.vol.3.Spec.in tit.de confeſſ.§.
41 nunc videndum.n.8.† vbi enumerat quoſdã caſus, in quibus
ſtatim cõferẽs obligatur.Bal.in leg.is qui hæres.ff.de acquir.
hæred.& conſ.14.vol.2.verſi.9.qua.lib.2.& conſ.446.incip.
quæritur,an creditor.col.1.li.4.& hoc procedit fauore libera
tionis,vt idẽ Bar.tradidit in prædicta.l.tale pactũ.in 3.oppo
ſit.ſuadente rõne.l Arianus.ff.de actio.obl.& l.fauorabilio-
42 res.ff.de reg.iur.nam vbi agitur de liberatione,ſi non† valet
quod ago,vt ago,valet,vt valere põt.l.ſi vnus.§.ſi acceptila-
tio.& ibi Bar.& alij,ff.de pact.l.& poſtremo.§.fin.ff. de trãſa
* ctio.omnes * præſertim recẽtiores in d.l. creditori tuo. C.de
pact.Signor.conſ.90.incip.Ambroſius.n.7.ſecus autem eſſet,
43 qñ talis confeſsio tenderet ad obligãdum aliquẽ,† quia tunc
nihil operatur,vt eſt animaduerſum. in d.c.ſi cautio.& in d.l.
inter cartulas.C.de conuen.fiſci debitoribus.lib.10.

Extendere tibi licebit mõ prædictã limitationẽ,vt ẽt locũ
habeat,qñ talis confeſsio ſine cã facta ad liberandum emana
44 rit,& prolata fuerit abſente parte,† nã tunc ẽt operatur libe
rationem, ſaltem in vim exceptionis doli, iuxta ſententiam
Bal.in l.1.ff.de interrog.actio.Alberic.de Roſ.in l.idẽ in duo-
bus.§.fin.ff.de pact.Soc.in reg.89.verſi.13.fallit.vbi ad hoc af
fert glo.in leg.non ſolum.§.ſi liberationis verba.ff.de liber.le
gat.tex.in l.2.C.de pact.Bal.in c.1.de eo,qui fin.fe.ag.& in l.
1.C.res inter alios acta.Guliel.de Cun.in leg. Pomponius.ff.
de negot.geſt.idem Bal.in leg.generaliter.in fin.in 12.qõ.C.
de non num.pecun.Card in ca fin.de confeſſ Feder. de Sen.
in conſ.228.Innoc.in cap.veniens.de renunc.Feder.vbi dicit
* iſtam*communem in conſi.268.Purpur.in l.poſtquã liti. col.
8.C.de pact.Bal.in conſ.392.in primis.vol.3.in cõſ.466.quę-
ritur.vol.4.vbi de communi teſtatur,& in conſi.10.col.1.vol.
5.Barba.in apoſtil.ad Bar.in d.l.non ſolum §.ſi liberationis.
ff.de liberat.legat.Guid.Pap.q.176.Ruin. cõſ.40.col.2. vol.4.

Cõtrarium huic extenſioni ſenſit Alberic.in l.generaliter.
col.pen.C.de non numer.pecun.Cran.conſ.120. col.2.vol.1.
Caſtren.in conſi.29.col.fin.vol 2.incipien.ad id,de quo quę-
ritur.Bertrand.in conſ.158.col.2.vol.1.gloſ.in l.idem in duo-
bus.§.fin.in verb.plerũque.ff.de pact.& in l.Pomponius. ſcri
bit.la 1.in verb.probauero.ff.de nego.geſt.Bat.in l.certum §.
ſi quis abſente.ff.de confeſſ.& in d.l.non ſolum.§.ſi liberatio
nis.Inno.in c.cum pridem.de pact.vbi Ant.de Butr.& Imo.
Abb.in ca fi.de confeſa.col.4.vbi Imol.col.5.& Ant.de Butr.
col.4.

Digitized by Google

col.4.& ſeq.Cyn.in l.generaliter.col.pe.C.de non nume.pec.
Caſtr.in l.idē in duob.§.fi.vbi dicit,Dd.in iſtā partē propen-
* dere,Cardin.in c.veniens.de renunc.vbi dicit iſtā * cōem,&
in conſ.174.col.2.vol.6.& in conſ.212.vol.6.col.pe.in conſil.
* 129.volu.4.col.2. in quibus omnib.teſtatur hanc eſſe * cōem
opinionem, Saly.in l.1.15.oppoſitione, C.de confeſ.& in l.ſi
actionem.in fi.C.de pac.& hanc opinionem dicit magis com-
** munem ** Gabriel.in tit.de confeſ.concl.1.nu.31.

Secundo extendas velim prædictam quintā limitationem,
45 vt etiam locum habeat,†quando huiuſmodi cōfeſſio ad libe
randum eſſet per verba mere enunciatiua, vt voluit Matſil.d.
rub.de proba.nu.105.& 107.& in d.§.præterea.de quæſt.nu.
96.& Cardin.in c.ſignificauit.de teſtib & de hoc teſtatur gl.
in d.l.tale pactū.in prin.ff.de pac.Feli.in d.c. ſignificauit.col.
2.verſ.nota tertio.& late in d.c.ſi cautio.col.10.verſ.ſecundo
fallit.Bart.in l.ex hac ſcriptura.ff.de dona.vbi etiam Alexan.
& alij ſcribentes.

Sexto limita principalem concluſionem,vt non habeat lo-
46 cum,†qn̄ ex coniecturis poſſet dignoſci,confitentē ſine cau-
ſa voluiſſe donare illa centū Titio,quia tūc talis confeſsio te-
net in fauorē ipſius Titij,ita dicit Feli. in d.c.ſi cautio.nu.5.
vbi adducit Bar.in l.cū quid.ff.ſi cert.pet.glo.in l.ſi egn.ff.ad
Velleia.& in l.ſi filij.C.de don int.vir.& vx.& in l.vxori §.fi.
ff.de leg.3.quod & pleriq; probauere,vt Abb.& Ioā.de Ana.
in c.& ſi qōnes.de ſimonia Bal in l.2.q.1. C.de iur.dot. & in
l.ēr.C.de fideicōmiſ.& in l.1.C.ad Velleia.Bar.in d.l.vxori.§.
fi.p illum tex.cū gl.Bal.in l.cū virum. C.de fideicōmiſ.& late
Abb.in c.venerabilis.de excep & in d.c.ſi cautio.quo in loco
47 Felin.enumerat,†quænam ſunt coniecturę,ex quib.probetur
animus donandi illius confitentis,quas per te videas.

Septimo limitatur prædicta principalis cōcluſio,vt nō pro
cedat in confeſsione reali,veluti qn̄ quis confitetur talem rē,
48 quam nunc poſsidet eſſe meā,†nam tunc ēt ſi non ſit adiecta
cauſa valet,& hmōi cōceſsio probat, atq; adeo, vt fundus,ſi-
ue res,quam ille dicit eſſe meā,non præſumatur illius,donec
non probetur contrariū,vt placuit Bar.in l.cū falſa. nu.8.C.de
iuris,& fac.ign.qui id cōprobat per contex. in l.Publia. in fi.
ff.depoſiti,& in l.generaliter.C.de non nu.pec. idem aſſeruit
Soci.in reg.93.verſ.primo fallit. vbi teſtē laudat Ant.de Bur.
& Ioā.de Imo.in c.fi.de confeſ. & in d.c.ſi cautio. Idē voluit
Andr.Sicul.conſ.37.li.3.col.3.huc pertinet tex.in l.cenſualis.
vbi Bal.C.de donat.Dec.in l.traditionib.nu.6. C.de pac.Rui.
conſ.128.nu.5.li.2.Alciat.rńſo 258.nu.8.& 9.& late Gui.Pap.
in ſuis quæſt.q.272.Bald.in l.nec ſi volens. C.de liberal.cau.
Abb.in d.c.ſi cautio.col.3.verſ.fallit ſecūdo.& ibi Feli.ī verſ.
49 fallit quarto.nu.8.vbi reddit rationem,quia † ſcilicet ex hac
confeſsionē præſumitur,quod ille habuerit rē illam pro dere
licto,vt ff.pro derelicto,per tot.& l.ſi quis vi.§.differencia.ff.
de acq.poſſeſ.hāc limitationem affert Ang.Aret.in §.1. Inſtit.
de literar.obligat.nu.5.& hāc ſequitur Pet.Duen.in reg.118.
in 3.limit.& Spec.dicit talem cōfitentē amittere poſſeſsionē,
in tit.de confeſ.§.nunc videndū.n.14. verſ.quid ſi confiteor.
vbi diſtingui t multipliciter,quem omnino vide,quia vr̄ mo-
do affirmare,& modo negare hanc limitationem.

Sublimita modo hanc ſeptimam limitationem,vt tantum-
50 modo procedat,in confeſsione facta in iudicio,† ſecus antē
in confeſsionē extraiudiciali.ita ſublimitat Ant.Corſet.in ſin
gul.ſuo 4.in verb. confeſſio. pro quo adducit animaduerſa à
Bart.in l.rura.C.de om.ag.deſer.li.11.& tex.in d.l. cum falſa.
C.de iur.& fac.ign.& l.cum oſtendimus.§.fi. ff.de fideiuſſ.tu-
tor.& l.eum pro quo,ff.de in ius voc. l. ſi quis vxori. §. ſi ſer
ſugit.ff.de furt.

Octauo limitabis in confeſsione ſcripta, quæ haberet ali-
51 quam cām ſaltē coniecturalē, † quia tunc probat, ita docuit
Abb.in d.ca.ſi cautio,col.3.verſ.ſecundo gloſſa quærit,& ibi
Felin.nu.13.hoc confirmat,quod dicit Ioan.And.ſuper Spec.
in rubrica,de depoſito.& Anto.in d.cap.ſi cautio. et ea, quæ
ibi dicit Felin.num.5.de donat.coniectu.quę idem operatur,
ac ſi eſſet, et appareret expreſſa donatio. et ad hoc adducit
Bartol.in l.cum quid,ff.ſi certum petat. et gloſſ. in l. ſi ego.ff.
ad Velleian.et in l.ſi filij,C.de donatio.inter vir.et vxor.et in
l.vxori,§.finali,ff.de legat.3.Abb.etiam ſenſit in ca.et ſi quæ-
ſtiones,de ſimon.vbi etiam Ioann.de Ana.Bal.in l.2.quæſt.1.
C.de iur.dot.& in l.1.C.ad Velleia. & idem Abb.late de hoc
in c.cum venerabilis.de excep.

Nono limitare poteris,vt non vera ſit prædicta principa-
52 lis cōcluſio,ſi huiuſmodi cōfeſsio geminata fuerit, † qa licet
ſine eā ſit,tn̄ probat,vt ſcripſit Felin.in c.ſi cautio.in verſ. fal
lit nono.nu.14. nam talis geminatio præſupponit delibera-
tionem,vt colligere eſt ex cap.ſi quis iuratus.2.q.3.in glo.in
verb.reiterata.& hoc cautum eſt in l.mulier.C.ad Velleia.at-
que reſpondit Ruin.in conſ.128.nu.13.vol.2.& ad hoc ſpe-
ctant obſeruata à Bart.in l.cum ſcimus. C.de agric.& cen ſit.
lib.11.& in l.baliſta.ff ad Trebel idem docuere Rom.in l.nu-
da ratio.ff.de donat.Decius conſi.181.Soc.conſ.15.col.8.vol.
1.& in conſ.65 col.fin.& in conſ.85.col.3.eodē volum.Iaſ.in
l.ſi certis annis.col.2.verſi.item per illam glo.C.de pact.Bal.
in l.1.C de ſerui.fugit.& l.in bonæ fidei.C.de iureiur.Abb.in
cap.fin.eod.tit.Imola.in d.c.ſi cautio.& pro quibus ſine du-
bio reſpondet,quod dicit Soc.d.conſ.15.col.8. vbi habetur,
53 †verbum geminatum longe magis operari, quam ſimplex,
per not.in c.1.de offic.deleg.& Bal.meminit in ca.1. de pac.
Conſtan.in verb.priuilegia,iſtis etiam optimeſuffragātur ea,
quæ dicit Ioan.And.in additio.ad Spec.in tit.de donat.inter
virum & vxor.vbi inquit,quod quamuis mulier, quæ confeſ-
ſa eſt,ſe habuiſſe,& recepiſſe dotē,poſſit exponere exceptio
54 nem de nō numerata dote,†tamen ſi fuerit geminata confeſ-
ſio,talis exceptio ceſſat,quod & placuit Caſtren. in l. Publia.
§.vltimo.ff.depoſiti.gloſ.in l.capite 5.ff.de adulter.Bal.in ru-
brica res inter ali.acta.& Abb.in d.c.ſi cautio.de fid.inſtrum.
vbi allegat notata per gloſſ.in dict.leg.cum ſcimus.& hac ſan
citum eſt in leg.contractibus.in §.de illo.C.de non numerata
pecunia.

Decimo limita,quando talis confeſſio ſine cauſa facta fue-
55 rit in inſtrumēto guarentigiato,† quo caſu probabit,& tene
bit,ſi in hac re fides eſt habenda Bald.in leg.ſicut in 1.col.C.
de repud.hæredit.vbi reddit rationem,quia.ſ.ideſt pręceptū
iudicis cartularij factū in confeſſum, quod vr̄ factum in iudi-
cio,contra quod non poteſt poſtea venire confitens, & ideo
56 inquit Bar.in l.cum vnus.ff.de bo.auth.iud.poſſ.in fi.†quod
executio huiuſmodi inſtrumenti æquiparatur executioni rei
iudicatæ,quem ſequitur Roma.conſ.76.& illuſtriſſimus Car-
dinalis Albanus in ſuis lucubrat.in d.l.cum vnus.idem voluit
Felin.in d.c.ſi cautio.verſiculo fallit decimo.nu.15.

Vndecimo limita,quando in inſtrumento, vel protocollo
notarii ex præcedētibus inſtrumētis appareret de cauſa ſub-
ſequentis inſtrumenti,nam licet ſequens non haberet cauſā,
57 tamen†quia cauſa præcedens cenſetur in ſequenti repetita,
huiuſmodi confeſſio in ſubſequenti inſtrumento facta vale-
bit,& operabitur,ita aperte ſenſit Ioā.And.in addit.ad Spec.
in tit.de depoſit.ſuper rubrica vbi probat per tex. in l.ſi quis
ex argentarijs.§.ſi initium.ff.de edend.& §.cæterum inſtitu-
tio.ad l.Aquil.& l.Titia.ff.de verb.obligationib.§.idē reſpon
dit,ſequitur Iacob.de Sancto Georgio in l.1.nu.27.ff. de in-
terrog.actio.huc etiam vergit gl.in l.triticū.ff.de verb.oblig.
58 vbi & tex.ipſe & Bar.& alij,vbi volunt, † ſtipulationem ſe-
quentem non expreſſa quantitate in dubio intelligi factā de
quantitate, in qua præceſſerat contractus, & idem obſeruat
ipſe Bar.in l.cum quid.ff.ſi certum petat.& Angel.in l.petēs.
C.de pactis.

Duodecimo limitabis,qn̄ ponerentur hęc verba,ſponte,&
ex certa ſcientia,& quia ſic ſibi fieri placuit,confitetur, dare,
59 vel debere centum,†nam iſta confeſſio probat,& præiudicat
confitenti,ita conſuluit inſigniter Alexander in conſ.83.n.6.
cum ſeq.in 1.vol.& argumento eſt text.in l. Campanus. ff.de
operis liber.& l.ſi mulier.C.ad Velleian.& aſſeruit Fel. in d.
c.ſi cautio.n.2.Caſtr.in l.hoc iure.de don.cuius rei illa eſt rō,
60 † quia præſumitur talis confeſsio deliberato animo facta,
quæ poſtea reuocari non poteſt,vt ex antedictis in quarta li-
mitatione apparet,& hanc limitationem ponit Petr.Duen.in
reg.118.in 2.limitatione.

Tertiodecimo limites velim,quando fuiſſet facta eccleſiæ,
61 vel†ciuitati,ita Tiraq.eleganter more ſuo tradidit de priuil.
piæ cauſ.priuil.109.atque Abb.in cap.ſi cautio.nu 2. de fide
inſtru.vbi Felin.num.2.qui adducit textum in cap.fin.de ſuc-
ceſſ.ab inteſtato.& not.per Rom.in repetit.auth.ſimiliter.C.
ad l.Falcid.& text.in c.ſunt qui opes.17.q.4.

Decimoquarto limitabis, vt non procedat in confeſsione
62 facta in ſcriptis,†quæ obligat confitentem,ita ſcripſit Petrus
de Bellapertica,in repetit.l.generaliter.C.de non numerat.
pecun.

pecun.& num. 13.vſque ad nu.15.cui adhæret gloſſ.l.2.§. cir-
ca.ff.de doli mal.exception.Ioann. de Blanc. in ſuo libro de
actio.& ſtip vbi late diſputat quæſtionem hanc, & huic ſen-
tentiæ accedit Bart.in d.l.2.§.circa.vbi hoc examinat,& tan-
dem aperte pro hac opinione concludit,dicens,talem confi-
63 tentem præſum. donare,† & liberalitatem ibi pro cauſa ſuffi-
cere,quod probat p context.in l.hoc iure.ff.de don.& l. ſi di
uortio.ff.de verb.oblig.& gloſ.in l.quod ſi maritus.§.1.ff. de
conſtit.pecun.

Contra hanc proximã limitationem ſtetit Roffred.in rubr.
certi condi.ex ſtip.pet dict.l.2.§.circa ff.de dol.mal.except.
& l.qui ſine cauſ.de cond.ſine cauſ.l.cum de indebito.§.fin.
ff.de probationibus l.nuda.ff.de donat.l.cum hi.§. in hac cau
ſa.ff.de tranſact. l.fin.C.de edic.diu.Adrian.tollen.l.1. C.de
apochis pub.& in hanc ſententiam reſpondit Alexander in
conſi.145.incip.in cauſa & lite,col.2.& in 1.& 2.vol. vbi ait,
64 † neque confeſsionem, neque viuam vocem, neque librum
rationum,neque aliam ſcripturam, vel inſtrumentum valere
ſine cauſæ expreſſione,& idem in conſi.13.vol.1.conſi.4. eo-
dem vol.& in leg.creditore.C.de pact.conſi 9. incipient. vi-
ſo themate.col.fina.vol.5.conſ.231.in lib.1.volum.2.quod &
probauit Iaſon in leg.ex hoc iure,col.12.ff.de iuſtitia & iure,
nu 56.& Bar.opinionem,quando dicit liberalitatem pro cau
* ſa in donatione ſufficere,*communiter reijci,dicit idem Iaſ.
in leg.quominus.col.25.q.27.de flumin.& Alex.in d.cõſi.30.
* vol.1.de*communi cõtra Bar.teſtatur Aretin.etiam in l.à Ti-
tio.col.pen.ff.de verb.obligat.

Sed idem ſentient hi inter ſe auctores diſſentientes,ſi dice
mus illud,quod dicit gloſ. in d.l.2.in §.circa ff. de doli mal.
exceptione,& in leg.generaliter.C. de non numerat.pecun.
65 quibus in locis ait, † tunc talem confeſsionem ſine cauſa in
ſcriptis factam nocere confitenti,ſi ipſe ſciuit cauſam nõ ſub
eſſe ad ſemetipſum obligandum, & voluerit nihilominus ſe
obligare,alias ſecus.

Decimoquinto limitabis in confeſsione cõditionali,quia
66 illa valet abſque alia cauſa, † quaſi conditio ſuccedat loco
cauſæ,ita eſt cautum in d.l.Titio.& in leg.cum ad præſens.&
ibi hoc notat Bar.ff.ſi cert.pet.& ibi probatur hoc eſſe verũ,
etiam ſi conditio eſſet impropria,veluti de præſenti, vel præ
terito,& per hoc refert Paul.de Caſtr.d.l. à Titio. vidiſſe de-
clarari Florentiæ, valere cautionem, videlicet promitto de-
cem,ſi Pontifex Maximus hoc anno morietur,& ſi non morie
tur, promittis centum,nam ſi morietur,poteſt agi ad decem,
ſi non morietur, ad centum, licet nulla iuſta cauſa videatur
ſubeſſe huiuſmodi ſtipulationi, quia tamen adeſt conditio,
fuit iudicatum ſecundum eum, quod valeret. Hanc eandem
limitationem approbat,& ſequitur Felin.in d.c.ſi cautio.nu.
16.verſ.fallit 11.

Decimoſexto limitare tibi licebit,concluſionem non pro-
cedere,niſi inter confitentem, & illum cui confitetur concur
67 reret cõiunctio perſonarum,† & paruitas rei ſine cauſa pro-
miſſæ,quia tunc præſumitur donatio, ita Iacob. Butrigar. &
Bal.tradidit in d.l.generaliter.& argum.eſt tex. in l.ſi ſeruus
communis.ff.de dona.inter vir.& vxor.quod ea confirmant,
quæ habentur à Felin.in d.c.ſi cautio.nu.4.verſ. fallit primo.
& Bar.in d.l.cum quid.ff.ſi cert.petat.

Decimoſeptimo limitare poteris, vt non habeat locum,
quando aliqua liberalitas illius, cui fit confeſsio, præceſsit,
68 quia tunc† promiſsio,& confeſsio huiuſmodi intelligitur fa
cta cauſa remunerãdi,vt dixit iuriſconſultus in l.ſi vero non
remunerandi.§.idem Papinianus.ff.mandati.& ait Bal.in ru-
brica, C.de confeſsis.atque Imol.in l.ſi fundum certo die.ff.
de verb oblig.& hanc ſententiam adiuuant, quæ habentur à
Felin.in d.c.ſi cautio.nu.17.verſ.fallit 12.

Decimooctauo limitabis,vt non vera ſit,quando agens ex
69 tali confeſsione ſine cauſa probabit in proceſſu cauſam,† nã
eo caſu licet à principio dicatur non ſubeſſe cauſam, nec ex-
preſſam fuiſſe,quia tamen illa probatur ex poſt facto,ſufficit,
ita dicit Bal.in l.generaliter.in 5.&7.q.quã refert,& ſequitur
Felin.d.ca.ſi cautio.nu.21.verſ.fallit vlt.

CONCLVSIO CCCXLVI.

ARGVMENTVM.

Confeſsio extraiudicialis parte præſente an, & quando plene probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio extraiudicialis parte præſente plene probat, & releuat ab alio onere probandi.*
2 *Confeſſio extraiudicialis facta in præſentia perſonarum plene probat, etiam quod pars non adfuerit præſens.*
3 *Pars præſens dicitur quando nuncius, vel negotiorum geſtor pro abſentia acceptat confeſſionem.*
4 *Negotiorum geſtor tenetur actiones cedere, & per eundem acquiritur domino ratum habente.*
5 *Confeſſio extraiudicialis ſi fiat parte præſente, plene probat tam in ciuilibus, quam in criminalibus.*
6 *Confeſſio extraiudicialis parte abſente in ciuilibus nihil probat, in criminalibus vero facit tantummodo indicium ad torturam, ſiue fiat præſente parte, ſiue abſente, vt ibi per totum.*
7 *Confitens in ciuilibus habetur pro condemnato.*
8 *Confeſſus in ciuilibus non appellat, ſed in criminalibus appellare poteſt.*
9 *Confeſſio extraiudicialis in ciuilibus facit ſemiplenam probationem, & in criminalibus ſolummodo indicium.*
10 *Confeſſio extraiudicialis facta parte abſente reſpiciẽs cauſam ciuilẽ transfert onus probandi contrarium in confitentem, & plene probat, quando agitur de declaratione actus ambigui ex confitentis ſola voluntate prouenientis.*
11 *Confeſſio extraiudicialis quando à parte non fuerit acceptata, non obligat confitentem.*
12 *Renunciatio non nocet renuncianti, quando non fuit acceptata per partem.*
13 *Acceptatio confeſsionis fieri debet à parte tempore, quo fit confeſſio, & non ex interuallo.*
Contrarium, nu. 14.
14 *Acceptatio partis non requiritur in confeſsione extraiudiciali.*
15 *Confeſſio ſi ſit in fauorem præſentis, acceptatio præſumitur ex parte eius.*
16 *Acceptatio partis præſentis in confeſsione extraiudiciali quãdo requiratur, & quãdo non, vide ibi diſtinctionem.*
17 *Confeſſio extraiudicialis per verba diſpoſitiua probatur, ſed non per verba enunciatiua.*
18 *Confeſſio iurata operatur etiam facta parte abſente.*
Contrarium, nu. 19.
19 *Confeſſio iurata in abſentia partis non valet.*
20 *Confeſſio facta calore iracundiæ non nocet, niſi detur perſeuerantia.*
21 *Homo intenſo calore promotus non eſt in plenitudine intellectus.*
Iratus à furioſo non diſtat, niſi in tempore ibid.
Delictum incipit, qui delinquentem ad iram prouocat. ibid.
22 *Confeſſio ex cauſa mutui non probat intra biennium, niſi aliter probetur vera numeratio.*
23 *Confeſſio extraiudicialis facta parte præſente, ſi tendit ad reſciſsionem iuramenti non inducit plenam probationem contra illud, niſi probetur per quinque teſtes rogatos.*
24 *Probatio admiſſa à iudice parte contradicente, & proteſtante non valet, etiam ſi pars non appellet.*
25 *Confeſſio facta cum cauſa non nocet, licet probetur.*
26 *Confeſſio cum cauſa ſemiplenam probationem facit.*
27 *Confeſſio extraiudicialis licet ſit ſine cauſa, probat plene liberationem.*
28 *Confeſſio Prælati dicentis aliquid, ex quo reſultet liberatio alicuius debitoris, præiudicat eccleſiæ, & tenet etiam facta ſine conſenſu capitali.*
29 *Confeſſio Prælati non præiudicat eccleſiæ, niſi aliter veritas probetur.*
Et ibi contrarium.
30 *Confeſſio ſi facta fuerit inter perſonas prohibitas, & ſuſpectas, non probat.*
Prælato dicenti ſe donare ſeruitoribus ob benemerita, & ſeruitia, non creditur, niſi aliter probetur, ibid.

1 CONfeſsionem extraiudicialem parte præſente †.plene
probare,colligere eſt ex Pauli reſponſo in leg.Publia Mæ
uia.§ fin.ff.depoſit. atque in leg.cum de indebito.§.fin.ff.de
probat.& ex Imp.Iuſtin.reſcripto in leg.generaliter.in fin.&
ibi Dd.C.de non num.pecun.ita etiam docuit Bald.in l.1.nu.
4.C.ne ex delict.defunct.& in leg.quoniam.nume.7. in fin.in
præſenti tex.ff.de his,qui not.infam atque Ioan.And.in rubr.
de probationibus quibus adhæret conſulendo Soc.conſ.228.
nu.9.vol.2.vbi vult,ipſam leuare onere probandi,& idem in
conſ.20.col.pen.in 1.vol.& hanc concluſionem ponit Duen.
in reg.119.ita etiam cauit Aymo Crau.conſ.267.nu.1.part.2.
& videre eſt ex reſcripto Imper.Alex.in leg. cum te.la 2.C.
de tranſact.atque ex Imper.Iuſtini.in leg.fin.C.de fideicom.
& ex Summo Pontif.in cap.per tuas.de probat.quod ſcriben
tes varijs in locis probauere,vt Imol. conſi.138.colũ.2. poſt
med.Alex.conſi.53.col.1.in fin.verſi.& idem in effectu.lib.1.
& in conſi.76.in 2.dubio,lib.6.& conſi.119.col.1. vol.4. vide
Felin.in cap.capitulum.de reſcript.nu.12.Robert. Marant. in
ſuo Speculo.part.6.act.5.titu.de confeſſ.nu.2. & ſeq. Iodoc.
Damhaudet.in ca.173.nu.5.prax.ciuil.Abb.in cap. ſi cautio.
de fi.inſtr.col.3.verſi.2.quærit gloſ.& hanc concluſionem in-
2 tellige tunc etiam procedere,† quãdo fuerit facta in præſen-
tia perſonarum,etiam ſi pars non adfuerit præſens.ita Felin.
in d.c.at ſi clerici.de ind.vbi multos adducit.

Verum vt melius hæc concluſio percipiatur,ſciendum eſt,
3 pſentem partem dici, † quando nuncius vel negotiorum ge-
ſtor

Digitized by Google

ſtor pro abſente acceptat confeſſionē, vt conſultus tradit Crauet conſ. 272. nu. 16. Ratio eſt, quia per negotiorum geſtorem
4 acquiritur dño ratum habenti, † cum negotiorū geſtor teneatur actiones cedere, l. huiuſmodi. in princ. ff. de leg. 1. Bart. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi ſtipulor. ff. de verb. oblig. ita in cōfeſſione facta coram negotiorum geſtore tradit Aretin. in conſ. 64. colum. 1. verſ. ſecundum pater.

Primo amplia, vt procedat tam in ciuilibus, quā in crimina
5 libus, † dūmodo talis confeſsio fiat parte præſente, vt placuit Deci. conſ. 146. nu. 3. Abb. in c. at ſi clerici, nu. 16. de iudi. verſi. primo caſu. vbi teſtatur Inn. idem volētē in c. inquiſitioni. de elect. idem aperte ſenſit Ant. de But. Imol. & ipſe Abb. in cap. olim ex literis. de reſcri. & iſtud verum eſſe, & de plano pro-
* cedere in ciuilibus per * cōem Dd. ſententiā dixit idem Dec. d. conſ. 146. licet in criminalib. aliqui cōtradicant, huc vergit etiam tex. in c. fi. de ſucceſ. ab intes. c. fi. de confeſ. ca. per tuas, de probat. l. generaliter. C. de nō nu. pec. & tradidit Ant. in d. c. at ſi clerici. Iaco. de Are. in l. qū. ff. de his, qui not. infa. ſecus
6 ſi parte abſente, † quia tunc in ciuilib. nihil probat, vt me docuit Vlpia. in l. certū. §. ſi quis abſente. ff. de confeſ. & Scæuola in l. vlt. & ibi gl. ff. de interr. act. atq; gl. in l. cū de indebi. §. vlt.
** ff. de proba. & hanc magis ** communem opin. dicit Hercul. in trac. de proban. negat. nu. 198. verſ. 46. fallit. in criminalib. autem facit tantummodo indicium ad torturam, vt Abb. ſcripſit in c. at ſi clerici. in prin. verſ. ad quem effectum. de iudi. d. c. olim. de reſcri. Ant. de But. in d. c. at ſi clerici. n. 14. vbi Imol.
* dicit hanc eſſe * communem opi. Idem voluit Rot. deciſ. 180. in tit. de confeſ. Feli. in c. ſi cautio. nu. 24. de fi. inſtr. verſ quarta declaratio. Bar. in l. fi. verſ. iſtę tamen præſumptiones. ff. de quæſt. & in verſ. ſed quæro vtrum. quorum ſententiæ adhęſit Corn. conſ. 232. inci. Conſtat. verſ. & ideo. vol. 3. & conſ. 186. incip. In cauſa. in litera H vol. 4. glo. & Bart. in l. capite quinto. ff. de adult. Rom. in conſ. 177. col. 2. Bald. in l. ictus fuſtiū. ff. de his, qui not. infam. & de hoc dicitur in concluſione, cōfeſſionis facta parte abſente, & confeſsionis in criminalib. io fi.

Contra tamen opinionem illam, quæ ſeſe habet, illiuſmodi confeſsionem factam parte præſente probare tam in ciuilib. quam in criminalibus, ſenſit Imol. in d. c. at ſi clerici. vbi teſta-
* tur * communem opinionem eſſe in contrarium quoad criminalia ſcilicet, in quibus, inquit, confeſsionem huiuſmodi non probare, ſed efficere tātummodo indicium ad torturā, ſiue fiat præſente parte, ſiue abſente, hocq; pacto inquit eſſe interpretanda, & intelligenda dicta Bar. & gl. in d. l. capite quinto. & hanc Imolæ opinionem ſequutus eſt Aretin. in d. c. at ſi clerici. Bar. in l. ſi confeſſus. de cuſto. reorum. Salic. in l. vnica. C. de confeſsis, col. 5. Inn. in c. cum cauſa. de teſtib. & Floria. in d. c. at ſi clerici. Bal. in l. quoniam. ff. de his qui not. infam. vbi ait, nihil referre, an parte præſente, vel abſente facta fuerit talis confeſsio, quia vtrobiq; facit indiciū ad torturā, iuxta Alex. in l. magiſtratibus. ff. de iuriſd. om. iud. atq; Ang. in d. l. 1. de cōfeſ. Felin. in c. olim. nu. 4. de reſcri. vbi reprehendit æquiparationem Abbatis in d. c. at ſi clerici. de confeſ. crimin. ad con-
7 feſ. ciuil. ex triplici cauſa. † Primo, quia in ciuilibus habetur pro condemnato confitens, l. vnica. C. de confeſ. ſed in criminalibus non ita Bart. in l. 1. ff. de confeſ. per l. proinde. ff. ad le. Aqui. Secundo, quia in ciuilibus confeſſus non appellat, s. q.
8 5. ca. quæcunque. † ſed in criminalibus bene pōt appellare, c. ſi ſpecialis. de appellationib. c. ei qui. §. ſunt etiam 2. q. 6. Tertio, in ciuilibus extraiudicialibus cōfeſsio facit plenā proba-
9 tionem, vt in præſenti concluſione viſum eſt, † in criminalib. autem ſecundum communem facit tantum indicium.

Præterea ei, quod dicebatur, quod quando talem confeſſionem factam parte abſente reſpicientem cauſam ciuilem nihil probare, repugnauit Tiraq. de retra. lignag. §. 1. glo. 14 nu. 55. vbi id probat per contex. in l. Publia. §. vlt. ff. depoſiti, & Cy. in l. generaliter. in 1. 2. & 3. quæſt. C. de non num. pec. Bal. in l. cum falſa. in 15. oppoſition. C. de iur. & fact. ignor. vbi di-
10 cit, vt † etiam transferat onus probandi contrarium in confitentem, & plene etiam tunc probet, quando agitur de declaratione actus ambigui ex confitentis ſola voluntate prouenientis. Idem voluit Abb. in cap. fin. de confeſsion. nu. 15. vbi Anto. de Butr.

11 Limita modo, vt prædicta cōcluſio non procedat, † qū talis confeſsio à parte non fuerit acceptata, quia tunc non obligat confitentem, ita aſſeruit Cyn. in l. vnica. in 6. quæſt. C. de confeſſ. & ibi Salyc. in 15. oppoſitione, & in leg. iubemus. C. de libera. cauſ. & in leg. generaliter. in 6. q. C. de non numer. pecun. vbi teſtatur ſępius ita conſuluiſſe. Idem voluit Bald. in authen. quod obtinet. C. de probat. quod etiam placuit Dec. conſ. 146. col. 1. Alex in conſ. 20. num. 1. vol. 4. & in conſ. 111. nu. 7. vol. 3. & in conſi. 174. nu. 2. vol. 6. conſ. 212. col. 6. in fin. vol. 6. & in conſ. 81. vol. 4. quem ſequitur Cardina. Alban. in lucubrat. ad Bar. in l. vni. ff. de offic. conſu. nu. 28. quæ quidem ſententia plurimos tum conſulentes, tum etiam profitentes habuit aſſeclas, vt Aret. conſ. 26. col. fin. Bald. in leg. ſuos. 2. nor. C. de repud. hæred. Flor. in l. fin. ff. de interrog. act. Curt. Sen.
* in conſ. 78. vbi dicit eſſe * communem. Curt. Iun. in conſi. 149.
* vbi etiam ipſe de * communi teſtatur. Socin. regul. 63. ampliat. 2. Vital. in tract. clauſu clauſula 54 Bertran. in conſ. 83. & 86. col. 2. vol. 2. & conſ. 216. col. 2. vol 3. Rebuff. in concord. folio 253. Curt. Sen, in conſ. 77. nu. 1 Hippolyt. in rubric. C. de probationibus nu. 126. vbi addicit Bal. in ſimili in cap. cū venniſſent. per illum text. in 3 colum. ex eo, qui mitt. in poſſ. rei ſer.
12 cau. vbi inquit, † renunciationem non nocere renuncianti, quando non fuit acceptata per partem, & ibidē ipſe Marſil. obſeruat talem acceptationem à parte debere fieri tempore,
13 quo fit confeſſio, † non autem ex interuallo, ad quod probandum affert gloſ. in leg. conſenſu. ff. de act. & oblig. & in l. 1. ff. de contrahen. emption. nec deſunt. ſexcenti huius ſententiæ aſſectatores, adeſt in primis, qui illam ſequitur Abb. in ca. dilectus. de ſponſ. Cyn. in l. vni. q. 6. C. de confeſſ. vbi etiā Salyc. in dict. oppoſitione 15. & idem in d. l. iubemus. & in d. l. generaliter. q. 6. vbi etiam dicit ſe pro hac parte ſæpius conſuluiſſe. Alex. conſ. 364. incip. In cauſa appellationis Flor. de Sancto Petro in l. fin. ff. de interrogat. act. Alexan. in conſ. 90. incipien. Fere in col. 1. vol. 1. Franciſ. de Curt in conſil. 77. incip. Super articulo. & idem Marſil. in leg. de vnoquoque. nu. 124. ff. de re iudic. & in ſing. 129. Ioan. de Imo. quem ſequitur ibi Felin. nu. 23. in dict. ca. ſi cautio. de fid. inſtr. Fel. in cap. capitulum. verſi. item crucis. nume. 12. de reſcript. Iacob. de Sancto Georg in l. procuratore. nu. 2 ff. de interrog. act. Caſſa. in conſuet. Burgun. in tit. de retract. rub. 10 §. 12. nu. 3. Iaſ. in l. poſtquam. nu. 2. C. de pact. & idem Iaſ. in l. error. nu. 3. C. de iuris
* & fact. ignoran. vbi dicit * communem Pariſi. conſ. 34. nu. 29. vol. 1. Curt. Iun. in l. 1. nume. 41. C. de pact. Alciat. in rubr. ff. de
* verb. oblig. nu. 3. vbi dicit * communem.

14 Adſunt etiam plurimi, qui contrariam opinionem, † quod non requiratur partis acceptatio, ſequuti ſunt, vt Anton. de Butrio, in cap. vltimo. nu. 12. de confeſſ. & ibi Abb. nume. 15. idē in cap. cum dilectus, nu. 5. de ſucceſſ. ab inteſt. & ibi And. Barb. nu. 4. Socin. conſ. 228. nu. 6. vbi dicit hanc eſſe veriorem, Dec. in cap. at ſi clerici. nu. 137. de iudic. & in l. poſtquam liti.
* col. 1. & 4. C. de pact. & ibi Clandeſt. col. 2. vbi teſtatur de * cōmuni. Ruin. conſ. 128. col. 4. vol. 2. Gual. caut. 6. de leg. Franc. in cap. fin. col. 3. de iureiur. in 6. Cotta. in memor. in verb. confeſſio. el 2. in medio Aret. conſ. 60. Alciat. ſibimet contrarius in tract. de præſumpt. in 3. regula, præſumpt. 21. nu. 6. vbi nu. 10.
* dicit, hanc eſſe * communem omnium pene canoniſtarum opinionem, & eſſe veriorem. Eandem opinionem probauit Ioā. Bapt. de S. Seuerino in repet. l. admonendi. ff. de iureiur. vbi dicit, hoc eſſe de mente omnium canoniſtarum, d. c. cum dilectus. Eandem etiam opinionem eſſe dicit veriorem de iure, & illam ſequitur ſibimet contrarius Alex. in l. 3. nu. 3. C. de re-
15 pud. hæred. Cuius ratio eſt, † quia cum confeſſio fiat in fauorem præſentis, præſumitur acceptatio ex parte eius, l. qui patitur. ff. mand. & per ea. quæ notant Bart. & Dd. præcipue Iaſ. nu. 70. in l. quę dotis. ff. ſolut. matrim. quam opinionem etiam tenet Andr. de Exea in lib. pactorum. nu. 4. vbi dicit, contrariam opinionem eſſe rigidam, & Ioan. Gualdens. in tractat. de art. teſtan. titu. 6. cautel. 6. nu 2.

Sed hanc prudentum litem poteris ſedare per diſtinctio-
16 nem Purpur. in l. poſtquam. col. 9. C. de pact. vbi inquit, † qd aut quæritur, an talis confeſſio ita præiudicet confitenti, vt non poſſit reuocare eam, & tunc requiritur partis præſentis acceptatio, & hoc pacto intelligendā eſſe primā opinionē cōcludit, ſi vero quæratur de acquiſitione iuris tantummodo, qđ cōpetit parti ex tali confeſsione, dicit, quod non requiritur acceptatio partis, ſed ſufficit, quod fuerit præſens, & ex hac diſtinctione ceſſat omnis dubitatio & repugnantia.

Secundo limitare poterit, vt concluſio vera ſit, quando cōfeſsio

17 feſsio fit per verba diſpoſitiua, † ſecus ſi per verba enuncia-
tiua, quia tūc non probat, ita hr̄ ex tex c fi. & ibi Abb. nu. 19.
& Dd. de ſucceſ. ab inteſt. vt per not. in l. optimā. C. de cōtrah.
& cōmit. ſtipul. & in l. ex his. C. de teſta. milit. & in l. nuda. ff.
de dona. & in c. ſi Papa. de priuil. li. 6. l. non nudis. & l. nō epi-
ſtolis C. de proba. & latius inſta dicemus concluſione, de cō-
feſs ione per verba enunciatiua, cui opinioni adhæret etiam
Matthæ. ab Afflic. in deciſ. Neapol. 105. nu. 3.

Quod tamen intellige verum, niſi eſſet cōfeſsio iurata, qa
18 tunc † operatur etiam facta parte abſente, ita tradidit Felin.
in c. ſi cautio. col. 5. 1. limit. de fi. inſtr. reſpondit Alex. cōſ. 85.
vol. 7. quod multis conſulentib. tum etiam profitentibus pla-
cuit, vt Oldra. conſ. 291. col. 1. in fi. Bal. in conſ. 344. vol. 4. Soc.
in reg. 63. fall. 8. Bar. poſt gl. in auth. ſacramenta puber. col. 2,
& 3. vbi ēt Bal. col. 4. C. ſi aduerſ. vend. Ant. de But. in c. fin. de
ſucceſ. ab inteſt col. pen. Corn conſ. 113. col. 3. vol. 1. Marſi. in
rubr. C. de probat. col. 22. & in l. penult. col. 16. de quæſt. & in
ſing. 202. Ruin. conſ. 101. col. fi. vol. 1. & conſi. 180. col. 2. vol. 1.
conſ. 73. col. fi. vol. 5. conſ. 41. col. 4. vol. 4. Corn. conſ. 323. col.
fin. volum. 1. Bald. in l. pactum quod dotali. C. de collat. qō. 9.
Anchatan. in cap. licet mulieri. colum. penult. de iureiur. in 6.
Imol. in cap. cum contingat. colum. 63. verſ. item vlterius. de
iureiur. Felin. in d. c. ſi cautio. num. 24. Matth. de Afflic. deciſ.
164. num. 4. Pan. in d. cap. fi num. 19. ſequitur Marant. d. act. 5.
par. 6. tit. de confeſsio. nu. 4.

19 Ab iſta intelligentia, † quod ſcilicet confeſsio iurata in ab-
ſentia partis non valeat, diſſenſit Iaſ. in authen. ſacramēta pu
* berum. col. 6. C. ſi aduerſ. vendi. vbi dicit, vltramontanos ita*
cōiter ſentire. idem voluit Geor. Nat. in ca. quamuis. de pact.
in 6. colum. 6 quod etiam placuit Salicet. in d auth. ſacramen
** ta puberum colū. 4. ſed magis ** communem priorem dicit
Gabr. in tit. de confeſ. concl. 1. nu. 43. de iureiur.

Tertio limitabis, niſi confeſsio eſſet facta calore iracūdiæ,
20 quia † non noceat, niſi detur perſeuerantia, ita ad verbum re-
ſpondit Paulus I. C. in l. quicquid calore. ff. de reg. iur. atque
repetijt idem Paulus in l. diuortiū, la 2. ff. de diuor. & ita fuit
conſtitutum in c. ſi quis iratus. 2. q. 3. & eſt gloſ. in c. ex literis.
in verb. admonita. & ibi Abb. de diuor. quam gl. ſequitur Phi-
lip. Dec. in d. l. quicquid calore. nu. 5. & ibi Hiero. Cagn. ff. de
regu. iur. quam ſententiam cæteri ſcribentes ſequuti ſunt, vt
Hippolyt. in l. 1. §. qōnuin. ff. de quæſt. idem Hippoly. in repe.
rubr. C. de probat. nu. 119. & ita per illam glo. ſenſit Feli. in ca.
ſicut alij. de iureiurā. vbi plene hanc materiam enucleauit, &
ibi Abb. idem Felin. in c. dilecti filij, nu. 15. cum ſeq. de excep.
& in cap. Matth. de ſimo. & in ca. cum te. num. 9. de ſent. & re
iudi. Iaſ. in l. ſi quis filium. C. de inoſ. teſt. Marc. Ant. Bauer. in
trac. de virtut. iura. nu. 144. idem Abb. in c. fi. nu. 11. de confeſſ.
idem Pan. & Dec. in ca. at ſi clerici. de iudi. idem Abb. in c. cū
venerabilis. poſt gl. 2. de excep. & in c. cum olim. 2. de priuil.
Ant. de But. in cap. olim. de reſcri. Roman. ſing. 514. & Maran.
loco ſupra citato, nu. 10. & nouiſsime Card. Alba. in ſuis lucu
brat. ad Bar. in l. item. ff. de offic. conſu. nu. 23. ver. illud etiam
ſcias. Ad hoc etiam pertinet effatum Bald. egregium in ca. 1.
21 §. ſi quis vero. in fi. de pact. iur. fir. vbi inquit, hominem † ma-
gno calore promotum non eſſe omnino ſuę mentis compotē,
& irarum à furioſo non diſtare, niſi in tempore, & ideo non
dicitur delictum incipere, ſi deliquit, ſed ille, qui eū ad iram
prouocauit, ita ait Ariſtotel. quem refert Bald. conſil. 143. in-
cipien. ſuper quæſtione, nume. 1. ver. item quod dicti fratres.
volum. 2.

Quarto limitare poteris in cōfeſsione ex cauſa mutui, qa
22 non probat intra biennium, † niſi aliter probaretur vera nu
meratio, vt per tot. tit. C. de non nu. pec. & per tot. Inſtitu. de
literar. obligat. & dixit Maran. d. par. 6. act. 5. titu. de confeſſ.
* num. 9. & hoc vbique * Dd. fatentur, vt in dictis titulis latiſ-
ſime eſt videre.

Quinto limita concluſionem non procedere, quando talis
confeſsio tenderet ad reſciſsionem inſtrumenti in ſcriptis ce
lebrati, & delictum reſpicientis, quia tunc talis confeſsio par
23 te præſente facta, † non inducit plenam probationem cōtra
illud inſtrumētum, niſi per quinque teſtes rogatos probetur,
iuxta apertiſsimum tex. in l. teſtium. C. de teſtam. auth. ibi po
* ſita. vbi Dd. * omnes. gl. in c. teſtes. in gl. mag. in fi. 3. q. 9. & ita
decidit Afflict. in d. deciſ. 105. nu. 4. & per Duen. reg. 119. in-
cip. Confeſsio, in 6. fallē. & iudex admittens aliquam proba-
25 tionem parte contradicente, & proteſtante, † talis probatio
non valet etiāſi non appellet, ita dicit colligi ex dictis Fel. in
c. cū contingat. col. 2. ver. & nota ad hoc de off. dele. Ill. Card.
Albanus in ſuis lucubr ad Bar. in d. l. teſtiū. vbi etiam ad hoc
adducit Anchar. cōſ. 350. & eundē Fel. in c. inter monaſteriū,
col. 14. & nouiſs. Ioſeph. Lud. deciſ. Per. deciſ. 82. nu. 11. lib. 2.

25 Sexto limitabis, qñ cōfeſsio fuit facta ſine cauſa, † vt ſi con
fiteor me debere ex cauſa mutui, alioqui nō nocet, licet ꝓbe-
tur, vt aſſeruit gl. in d. c. teſtes. in gl. mag. in fi. 3. q. 9. & cōſulas
ea, q̄ fuere addita ad Abb. in c. fi. col. 3. in 5. not. de ſucc. ab int.
atque ad idem reſpondit Alex. cōſ. 68. vol. 3. & cōſ. 36. vol. 5.
& cōſ. 50. & cauit Paulus in l. cū de indebito. § fi. ff. de proba.

Sublimita tamen, vt etſi talis confeſsio non probet quoad
26 plenam probationem, † faciat tñ ſemiplenam probationē, iu-
xta ſententiam Marantæ in d ſuo Specu. d. par. 6. act. 5 titu. de
confeſ nu. 6. auctoritate permotus Alex. in conſ. 4. col. penul.
1. vol. atque Spec. tit. de confeſ. § nunc videndum. col. 3. verſ.
ſed quæ eſt ratio cum alijs ibi per eum allegatis.

Hanc ſublimitationē videas in ſecunda limitatione ad con
cluſionem de confeſsione facta ſine cauſa, vbi late, & plura
cumulantur.

Secundo ſublimitabis, vt intelligatur hanc limitationē lo-
cum habere, qñ agitur de Inducendo obligationem, ſecus ſi
agatur de liberando aliquem, vt ſi Titius fateatur Sēproniū
nihil ſibi debere ex cauſa mutui, & hoc dicat præſente Sēpro
27 nio, † quia tunc confeſsio huiuſmodi licet ſit ſine cauſa, pro-
bat plene liberationem, vt reſpondit Papinianus in l. tale pa-
* ctum. ff. de pact. & ibi Iaſ. in princ & hanc opinionem * com-
muniter teneri à Dd. in l. tale pactum. teſtatur Maran. in loco
iam ſæpe citato, ſub num. 6.

Quam ſublimitationem amplia, vt etiam procedat in præ-
iudicium eccleſiæ, quod ſcilicet prælatus confiteretur aliqd,
28 ex quo reſultaret liberatio alicuius debitoris eccleſiæ, † nā
tunc talis confeſsio præiudicat eccleſiæ, & tenet, etiamſi facta
fuerit ſine conſenſu capituli, vt habetur ex allegatis per Ca-
ſtrenſ. conſ. 34. nu. 2. incip. Ego Paulus. volu. 1. quem refert, &
ſequitur Dec. cōſ 474. nu. 5. & vide, quæ infra dicemus in con
cluſione, de confeſsione Prælati.

Et de hac ſecunda limitatione vide in quarta limitatione
ad concluſionem, de confeſsione facta ſine cauſa, vbi late.

29 Septimo limita in cōfeſsione Prælati. † quia nō præiudicat
eccleſiæ, niſi aliter veritas probet, vt docuit gl. in c. dudū, de
elect. il 2. in verb. veritate, & gl. in c. præſentiū. de teſt. in 6. in
verb. conuentā. cuius ēt meminit Ctau. in trac. de antiq tēp.
in 1. par. verb. propoſitum noſtrū. nu. 68. verſ. ſimiliter in obli
gatione. adducit Anchar. conſ. 30. inci. Viſo diligenter. atque
Soci. conſ. 23. col. 3. vol. 4 atque reſpondit Rom. conſ. 389. vbi
* teſtatur de * cōi, nu. 1. quod & probauit Bal. conſ. 277. num. 1.
& 2. vol. 1. & tradidere glo. & Cano. in c. fi. de præſump. Soci.
conſ. 15. nu. 2. vol. 1. Menoch. de recupe. poſſeſ. reme. 9. n. 106.
- cum ſeq. ita etiam ſentit Abb. in c. fi. de præſcri. quod adiuuat
id, quod dicit Ioan. And. in addit. ad Specular. in rub. de reb.
eccleſ. non alienā. Afflict. in deciſ. Neapol. deciſ. 165. nu. 4. de
quo plene per Felin. in c. edoceri. de reſcri.

Contra hanc limitationē, qđ. ſ. confeſsio Prælati nō noceat
eccleſiæ, tenet apertiſsime Rota deciſ. in tit. de cōfeſ. deciſ. 3.
in nou. incip. Cōfeſsio prælati. vbi adducit pro ſe c. 1. vt li. nō
conteſ. c. 1. de confeſ. c. fi. de re iud. c. ſuborta. de depoſi. c. 1. &
c. 2. potuit. de loca. & conduc. c. cum dilectus. de capell. mo-
nach. & Bellame. deciſ. 696.

Octauo limitabis, qñ talis cōfeſsio fuerit inter pſonas pro-
30 hibitas, & ſuſpectas, † qa non probat, vnde non credit ꝑlato
dicenti ſe donare ſeruitorib. propter benemerita, & ſeruitia,
quæ ab eis recepit, niſi aliter probaretur, vt obſeruauit Ioan.
And. in addit. ad Spec. tit. de reb. eccle. non alien. & docuere
Bar. & Dd. in l. poſt cōtractū. ff. de don. ex quorū dictis multa
ad hanc limitationē ſpectātia colligere poteris, l. ꝑ diuerſas.
C. mā. & l. ſi donōne. C. de collat. & in l. 1. §. nec Caſtrēſ. ff. eo.

Illud vero, qđ dicit Io. And. in d. tit. de reb. eccl. non alie. in
ſpecie benemeritorū confirmat, qđ dicit Tiraq. in l. ſi vnquā.
C. de reuoc. don. nu. 103. vbi vult, quod niſi alijs adminiculis
talis confeſsio probet, non valeat. idē voluit Bal. conſ. 447. in
fi. lib. 5. & rñdit in hanc ſententiam Iaſ. conſ. 154. col. 5. verſi.
primo. pro iſta parte. lib. 2. atque tradidit Gui. Pap. in l. ſi vo-
lūtate. C. de collat. & in tra. præſum. col. 6. ver. ſi pater donet.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO CCCXLVII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta abſente parte an probet.

SVMMARIA.

1 Confeſſio facta abſente parte nihil probat.
Contrarium, nu. 2.
3 Confeſſio abſente parte facta in iudicio non nocet abſenti.
4 Confeſſio ad hoc vt valeat, pars adeſſe debet, & illam acceptare.
5 Renunciatio non nocet renunciãti, quando non fuit acceptata per partem.
Acceptari ſiue debet tempore, quo fit confeſſio, & non ex interuallo, ibid. & vide cõtraria, quæ ſequuntur, & concordantias.
6 Parti ſufficit, quod ſit præſens in his, quæ ad ſui fauorem ſpectant, & illa etiam ſi taceat, acceptare intelligitur.
7 Confeſſio quando fit ſiue in iudicio, ſiue extra circa illa, quæ ſolum declarant voluntatem confitentis, valet etiam abſente parte, & vide ibidem diſtinctiones vſque ad num. 8.
8 Confeſſio facta abſente parte in criminalibus non nocet confitenti, & ibi contrariũ.
9 Confeſſiones abſente parte, vt valeat, & operetur quid requiratur, vide remiſſiue.
10 Confeſſio circa matrimonium quomodo non præiudicet.
11 Matrimonium iudicari non debet ex nominatione vxoris in præſentia, & ex tractatu, etiam quod de eo concurreret fama, ſi aliud non probetur, & ibi contrarium.
12 Præſentia partis de æquitate canonica non requiritur in confeſſione.
13 Confeſſio abſente aduerſario valet, & tenet in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis.
14 Confeſſio ſi fiat iudici per viam voluntariæ iuriſdictionis tenet & probat, dummodo iudex, vel alia publica perſona recipiat illam nomine partis abſentis.
15 Confeſſio facta in iudicio abſente parte tenet, ſi pars eſſet citata, & eſſet in ſtatu, quo poſſet procedi contra abſentem, quia tunc habetur pro præſenti.
16 Confeſſio facta in libello, vel poſitionibus, vel exceptionibus, & in qualibet alia ſcriptura in iudicio producta, vt pars detur, tenet, & probat.
17 Confeſſio facta in ſupplicatione porrecta Principi probat ipſum confitentem.
18 Confeſſio facta in iudicio abſente parte, lite conteſtata tenet, ſed facta ante conteſtationem litis poteſt reuocare, mutari, & libellus corrigi.
19 Confeſſio in criminali abſente accuſatore probat quia iudex ſupplet, cum in publicis cauſis ſufficiat eius præſentia, ſecus ſi agatur de criminali ciuiliter.
20 Intellectus § ſi quis abſens l. certum ff. de confeſſ.
21 Confeſſio facta in vltima voluntate abſente parte, non probat, nec confitenti nocet, niſi ante mortem abſentis acceptetur à parte, vel ab eius nuntio, vel à notario publico, vel alia perſona.
22 Confeſſio etiamſi geminata fuerit, multiſque modis probetur per teſtes, abſente tamẽ parte, non probat.
Vide ibi contrarium.
23 Confeſſio geminata ſi fiat per verba enunciatiua probat, quia facit ceſſare iuris præſumptionem, nec præſumi poteſt erronea, ſed ex certa ſcientia, & probat etiã quoad ea, quæ non dependent à voluntate ſolius confitentis.
24 Confeſſio facta abſente parte probat ſaltem ſemiplene in fauorem abſentis.
Contrarium num. ſeq.
25 Confeſſio abſente parte facta non probat, nec ſemiplene, adminicula tamen alia veriſimilitudinis ratione loci, & temporis præſumptionem facit.
26 Confeſſio licet non probet abſente parte, transfert tamen onus probandi in partem contrarium.
27 Confeſſio ſi fiat ad liberandum abſente parte ſemipleno probat.
28 Confeſſio abſente parte etiam quod fiat calore iracundiæ probat quoad indicium, ſi reuocata non fuerit, quod indiſtincte permittitur.
29 Confeſſio facta abſente parte dummodo ad minus per duos teſtes probetur, ſemiplenam probationem facit, ſed ſi per vnum tantum, facit nec plenam, nec ſemiplenam probationem, nec etiam indicium.
30 Dictum vnius dictum nullius dicitur.
31 Confeſſio ſi directe tendit ad obligandũ aliquem confitentem, ſemiplene probat, ſed ſi principaliter ad probandum aliquid, ex tali approbatione abſenti acquiritur obligatio.
32 Declaratio voluntatis facta cum vno præiudicat quoad omnes.
33 Vigore confeſſionis, & approbationis inſtrumenti tanquam veri, omnes, quorum intereſt, licet abſentes, poterunt agere contra approbantem, & confitentem.
34 Confitens alias promiſiſſe centum pro dote filiæ ſuæ, plene probat ipſam promiſſionem.
35 Si in inſtrumento quis dixerit, mutuaſſe centum Fabio, quæ ego apud iudicem depoſueram, ex tali inſtrumento, & confeſſione me etiam abſente depoſitum probatur.
36 Confeſſio quomodo, & quando cognoſcatur facta ad aliquem obligandum principaliter, & ad aliquid probandum idem factum, & obligatum.
37 Confeſſio abſente parte ſi geminata fuerit, plene probat.
Vide contrarium ſub num. 43.
38 Confeſſio ſola vnica facta abſente parte inducit ſemiplenam probationem, & duæ confeſſiones duas ſemiplenas, quæ ſimul iuncta perficiunt plenam probationem.
39 Geminatio deliberationem præſupponit.
40 Confeſſio geminatus tantum operatur, quam iuratus.
41 Pactum geminatum potens eſt ad agendum.
42 Geminatio demonſtrat animum mentem ſe obligandi.
43 Confeſſio vt dicatur geminata requiritur, quod habeat interuallum, & talis habet vim, ac ſi in iudicio facta fuiſſet.
44 Confeſſio geminata ſi facta fuerit per verba enunciatiua, plene probat.
45 Reiteratio deliberationem præſupponit, & ideo à confeſſione geminata recedi non poteſt, nec reuocari prætextu erroris.
Contrarium vide num. 48.
46 Error non præſumitur in actu geminato.
47 Error ad minus probari debet non in genere, ſed cauſa erroris.
48 Confeſſio licet geminata ſit, prætextu tamen erroris ab ea recedi poteſt.
49 Confeſſio geminata etiam iurata, prætextu erroris reuocari poteſt, ſicut etiam illa, quæ facta eſt poſt terminum ſtatutum ad reſpondendum, licet non ita facile admitti debeat erroris allegatio.
50 Confeſſio geminata licet prætextu erroris reuocari poſſit, tamen in confitentem transfert onus probandi cauſam ſpecificam erroris.
51 Confeſſio vt dicatur geminata, non ſufficit, quod pluries vno, & eodem tempore aliquis fateatur, ſed per interuallum.
52 Confeſſio geminata facit ceſſare exceptionem rei non traditæ.
53 Confeſſus bis ex interuallo recepiſſe pecuniam, vel dotem, non amplius opponere poteſt exceptionem non numeratæ pecuniæ, vel dotis.
54 Confitens, ſi onus probandi non numeratum fuiſſe, in ſe aſſumere velit, confeſſio eius geminata non facit ceſſare probationem in ſe ſuſceptam.
55 Confeſſio geminata ſi probetur per teſtes ſingulares tantum, licet geminata fuerit parte præſente, nihil probat.
56 Teſtes ſingulares nullo pacto regulariter probant.
57 Confeſſio facta parte abſente de æquitate canonica facit plenam probationem. Vide ibi contrarium.
58 Aequitas canonica præſentiam partis in confeſſione non conſiderat, ſed ſolam mentẽ confitentis, & de æquitate canonica quis ſola conſenſu obligatur.
59 Aequitas canonica in confeſſione facta abſente parte ſeruatur non ſolum inter clericos, ſed etiam inter laicos eccleſiæ ſubiectos, etſi cauſa agitur in foro ciuili.
60 Confeſſio licet parte abſente facta ſit, ſi tendit ad deliberandum plene probat.
Contrarium num. ſeq.
61 Confeſſio liberatoria facta parte abſente, non probat.
62 Confeſſio facta abſente parte in liberatione iudiciali probat, quando iudex recipit pro abſente.
63 Confeſſio facta in renunciatione litis etiam parte abſente probat, dummodo renunciatum fuerit præſente iudice, vel alia publica perſona pro abſente acceptante.
64 Renunciatio litis licet operetur quod litem, & cauſam, non tamen per eam in ſpiritualibus cenſetur renunciatum iuri.
Beneficium non vacat per renunciationem litis, & cauſæ.
65 Beneficium vt vacet, neceſſe eſt quod fiat renunciatio in manibus illius, qui poteſt illum inſtituere.
66 Beneficium directe renunciari non poteſt in manibus non habentis poteſtatem, nec indirecte cedendo liti, & cauſæ.
67 Renuncians liti, & cauſæ in prophanis, cenſetur renunciare etiam iure.
68 Confeſſio abſente parte valet in renunciatione iuris realis, in qua non requiritur partis præſentia.
69 Confeſſio parte abſente ſi iurata ſit, probat propter vinculum iuramenti.
Contrarium nu. 74.
70 Iuramentum facit, vt quis deliberate, & ex certa ſcientia ad actum acceſſiſſe dicatur.
71 Actio de iure ciuili non oritur per iuramentum.
72 Quæſitio iuramenti eſt ſpecialis etiam in foro ciuili.
73 Obligatio per iuramentum acquiritur Deo, qui ſemper eſt præſens.
74 Confeſſio etiam iurata facta abſente parte, non probat.
75 Confeſſio cum iuramento abſente parte valet non ſolum, ſi dum confitetur, iurat, ſed etiam ſi confitetur ſe iuraſſe.
76 Confeſſio de præſtito iuramento, tantum operatur, quantum ipſa præſtatio.
77 Confeſſio facta per verba, in veritate ita fuit, probat, cum illa habeant quandam ſpeciem iuramenti.
78 Modi quidam iuramenti per verba.
79 Confeſſio etiam iurata ſi emanaret in fauorem incapacis, vel inter perſonas prohibitas, non probat.
80 Confeſſio emanans inter perſonas prohibitas, præſumitur fraudulenta.
81 Confeſſio ſi facta fuit in inſtrumento etiam abſente parte, probat contra confitentem.
82 Ratio data, & recepta facta inter aliquos, licet ſit facta in abſentia partis, inducit probationem quoad alios.
83 Confeſſio ſi facta ſit de his, quæ dependent ſolum ex voluntate confitentis, probat abſente parte.
84 Ratificans ex ratificatione obligatur.
85 Approbatio inſtrumenti tanquam veri prodeſt omnibus ius habentibus ex illo inſtrumento, qui poſſunt agere contra approbantem ex ſola approbatione vti obligati ex eodem inſtrumento, licet non fuerint præſentes huiuſmodi approbationi.
86 Approbatio teſtamenti facta à filio prætèrito prodeſt hæredi inſtituto etiam abſenti.
87 Actus approbationis dependet à ſola voluntate approbantis, & ideo non requiritur præſentia.
88 Declaratio voluntatis facta cum vno præiudicat quoad omnes.
89 Ratificatio facta parte abſente non probat, niſi tendat ad declarandam voluntatem ratificantis.
90 Partis præſentia requiritur, vbi agitur de obligando.
91 Partis præſentia ad nullum alium finem requiritur, niſi vt conſtet de illius conſenſu.
92 Confeſſio quando tendit ad declarationem dicti ſui probat parte abſente.
93 Confeſſio ſi facta fuit fauore piæ cauſæ probat, etiam parte abſente, quia Deus cenſetur illam pro pia cauſa acceptare.
Deus dicitur vbique præſens pro eccleſia ſua.
94 Stipulatio facta pro abſente, etiam verbis directis in ipſos abſentes, valet in pijs cauſis.
95 Confeſſio facta fauore dotis probat parte abſente, etiam per verba enunciatiua non geminata, ſed ſimplicia, & cauſa propter aliud.
96 Confeſſio facta in foro pœnitentiali in abſentia partium probat, nec reuocari poteſt.
97 Confeſſio facta in cauſa ſpirituali, vt puta matrimoniali abſente parte probat.
Contrarium, ibid.
98 Confeſſio in cauſa ſpirituali facta coram quocunque laico & ſacerdote in præſentia probat in criminalibus, in ciuilibus vero regulariter non probat.
99 Confeſſio abſente parte, quando ſit pro exoneratione conſcientiæ tenet & probat.

110 Con-

200 Confeſſio facta de depoſito apud ſe facto, probat abſente parte, ſicuti etiam, ſi quis confitetur habuiſſe aliquid ab aliquo cauſa pignoris.
201 Confeſſio omnis extraiudicialis reſpiciens ſalutem animæ plene probat.
202 Relictum factum pauperibus pro exoneranda conſcientia, quare reuocari non poſſit.
203 Confeſſio facta in teſtamento poteſt à teſtatore quandocunque reuocari.
204 Confeſſio facta in epiſtola plene probat, nam per eam, videtur quis alicui abſentem. Idem eſt in confeſſione facta in apocha & in facta per nuntium, ſed de confeſſione facta in epiſtola ſublimita, & reſtringe, vt ibi per totum.
205 Mandatum de contrahendo matrimonio etiam poſt concluſum matrimonium reuocari poterit, & matrimonium non valebit.
206 Confeſſio facta in epiſtola, ſi antequam præſumetur, ego morior, non probat, quoad hæredes meos, nec eis præiudicent.
207 Confeſſio realis habendo rem pro derelicta, in abſentia partis probat.
208 Renunciatio de iure reali, ſiue expreſſe, ſiue tacite facta fuerit, probat, & valet in fauorem abſentis.
209 Confitens rem ſuam, eſſe alterius, videtur velle rem in alium transferre, & non propterea perdit dominium.
210 Confeſſio & renunciatio in realibus, non nocet parte abſenti.
211 Confeſſio ſi ſit ſuper iure reali, vt ſuper dominio probat, & in dominijs antiquis plene probat, licet ſi extraiudicialis parte abſente.
212 Confeſſio quando acceptata eſt per aliquem nomine abſentis, & abſens eam ratam habet, plene probat.
213 Abſens poteſt ratum habere, quod eius nomine actum eſt.
214 Renunciatio iudicialis abſente prodeſt, quando à iudice recepta fuerit pro abſente. Intellige, vt ibi.
215 Acceptans pro abſente eſſe debet publica perſona.
216 Confeſſionis acceptationem, ſi ille, cuius nomine acceptatur, ratam habet, plene probat, etiamſi acceptans non haberet mandatum, & non eſſet tabellio.
217 Confeſſio ſi facta fuerit in apocha parte abſente, quandocumque illa apocha peruenit ad creditorem plene probat.
218 Confeſſio facta in libro rationum & mercatorum, plene probat parte abſente, dummodo liber confectus ſit parte mandante tacite, vel expreſſe.
219 Confeſſio criminalis facta abſente parte, facit ſaltem indicium ad torturam.
220 Confeſſio facta parte abſente extraiudicialiter, plene probat, quando agitur de declaratione actus cuiuſpiam dubij ab eo, qui confitetur facti.
221 Confeſſio facta præſente ſideiuſſore licet principali abſente plene probat.
222 Confeſſio facta coram negotiorum geſtore, etiamſi ſit priuata perſona, plene probat, ac ſi præſente parte facta fuiſſet.
223 Confeſſio facta coram nuntio plene probat.
Factum à nuntio, videtur proprie factum à domino.
224 Confeſſio ſi facta fuerit coram toto, vel maiori parte populi, & in ciuilibus & in criminalibus præſumptionem inducit, ex qua ſiquis poteſt condemnari, niſi purgatio fiat.
225 Confeſſiones extraiudiciales, abſente parte non probant, quoad tantum l[illegible] tertij.
226 Confeſſio facta abſente parte ſi erronea fuit, reuocari poteſt ante concluſionem in cauſa.
227 Concluſio in cauſa quid ſit.
228 Allegare poſt concluſum in cauſa idem eſt, vt allegare poſt ſententiam, aduerte, vt ibi.
229 Confeſſio facta à Principe, valet etiam abſente parte.

1 CONfeſſionem factam abſente parte † nihil probare, optime reſpondit Vlp. in l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de confeſſ. & conſuluit Scæuol. in l. vlt. & ibi gl. ff. de inter. act. & docet gl. in l. cum de indebito. §. vlt. ff. de proba. quorum ſententiam poſteriores Iureconſulti ſequuti ſunt, vt Bal. cõſ. 380. nu. 5. vol. 5. Rui. conſ. 199. nu. 13. vol. 2. gl. in c. ſi. ext. de confeſſ. & in l. vnic. C. d. tit. Hipp. Marſ. in rubr. C. de proba. nu. 89. Bar. in l. generaliter. col. 2. C. de non num. pecu. vbi tamen diſtingue, vt per eum Natt. conſ. 21. nu. 9. li. 1. idem voluit Abb. & glo. in c. ſi. de ſucceſ. ac inteſt. Afflict. in d. conſ. 12. nu. 2. & deciſ. 337. nu. 6. Bar. & DD. in l. admonendi. ff. de iureiur. Pariſ. conſ. 120. nu. 4. vol. 1. Marſ. in ſing. 229. Crau. in tract. de antiq. temp. par. 1 fol. 34. col. 3. nu. 45. & Felin. in c. ſi cautio. num. 25. ver. modo prædicta. de fid. inſtr. vbi limitationes multas, & plurimos idẽ
** ſentientes refert, & hanc eſſe magis ** communem opinionem atteſtatur Hercul. in tract. de proba negat. num. 198. verſ. 46. fallit. & rationem reddit Specul. titul. de confeſ. §. nunc videndum. ver. nunc dicendum Albenſ. etiam aſſeruit conſil. 95. nu. 11. & ad id late ſe fundit Ant. Gab. tit. de confeſ. lib. 1. concluſ. 1. quem tu ipſe conſulas.

Ab iſtorum tamen ſententia diſceſſere Tiraq. de retract. lignag. §. 1 gl. 14. nu. 55. vbi id probat p l. Publia. §. vlt. ff. depoſi. & Cyn. in l. generaliter. in 1. 2. & 3. q. C. de non num. pec. Bald.
2 in l. cum falſa in 1. oppo. C. de iur. fact. igno. vbi dicit, † quod transfert onus probandi contrarium in confitentem, & plene probat tunc, cum agitur de declinatoria actus ambigui, & ibi per eundem Tiraqu. & hanc opinionem adiuuant adducta in 1. limitatione principali ad hanc concluſionem, vt infra.

Primo ampliabis, quod diximus, confeſſionem factã abſen
3 te parte non probare, etiã procedere in iudicio, † in quo facta non nocet abſenti. p d. §. ſi quis abſente, vbi gl. in prin. & in l. 1. ff de confeſ. cui adhæret Bar. in d. §. ſi quis abſente. vbi aſſerit, ſe ſemper conſuluiſſe, vt procurator, ſeu pars curet apponẽda in actis illa verba, parte præſente, quod ẽt animaduertit gloſ. magna in d. c. ſi. de confeſ. vbi ẽt Feli. poſt eum, col. 4. Card in d. c. ſi cautio. de fi. inſtru. Bal. in l. 1. C. de lit. cont. Albe. de Roſ. in l. non ſolũ. §. ſi liberationis ff. de liberat. leg. & pro hac opinione facit, quod dicit, & ſtrictius Alexã. in cõſ. 20. vol. 4. vbi
4 vult, † vt non ſolum pars adſit, ſed ẽt illam acceptet ad hoc vt valeat, idem placuit Sal. in l. 1. C. de confeſ. in 15. oppoſ. & in l. iubemus. C. de liber. cauſ. ait Bal. in l. 3. C. de repud. hęred. & idem Sal. in l. generaliter. C. de non num. pec. in 6. q. vbi refert, ſe ita ſæpius conſuluiſſe, hoc idem confirmauere plurimi conſulentes, & profitentes, ex quorum numero adeſt Deci. conſ. 146. col. 1. Bal. in auth. quod obtinet. C. de probat. Alex. conſ. 3. nu. 7. vol. 3. & in conſ. 174. nu. 2. vol. 6. & in conſi. 212. col. 6. in fi. vol. 6. conſ. 81. vol. 4. Card. Alb. in lucubrat ad Bar. in l. vni. ff. de off. conſ. nu. 28. Curt. Sen. conſ. 77. nu. 1. Marſi. in rubr. C. de proba. nu. 126. vbi refert Bal. in ſimili in c. cum veniſſent. per illum tex in 3. colum. de eo, qui mitt. in poſ. rei ſer.
5 cau. vbi inquit † renunciationem non nocere renuncianti, quã non fuit acceptata per partem, & ibidem ipſe Marſil. obſeruat, vt talis acceptatio debeat fieri tempore quo fit cõfeſsio, non autem ex interuallo, quod pluribus ibidem comprobãt, & ab opin. Alexan. ſtat idem Marſil. in l. de vnoquoque. num. 124. ff. de re iud. Innoc. in d. c. ſi cautio. de fid. inſtrum. vbi Felin. num. 23. & idem Felin. in cap. capitulum S. Crucis. nu. 12. de reſcrip. Iaſ. in l. poſtquam. num. 2. C. de pact. & in l. error.
* num. 3. C. de iur. & fact. ignoran. vbi dicit, hanc eſſe * communem. Aretin. conſil. 26 colum. fin. Bal in l. ſuus. 2. not. C. de repud. hæred. Flor. in l. fin. ff. de interrog. act. Curt. ſen. conſil. 78.
* vbi ipſe quoque de communi * teſtatur. Curt. iun. conſil. 149.
* ubi etiam ipſe * communem dicit, Socin. regul 63. 2. ampliat. Vital. in tract. clauſul. clauſul. 54. Bertrand. conſi. 83. & 86. colum. 2. volum. 2. & conſ. 16. colum. 2. vol. 3 Pariſ. conſil. 34. nume 29. volum. 1. Alciat. in rubr. de verb. oblig nu. 3. vbi etiam
* ipſe aſſeruit de * communi.

Veruntamen principali dicto repugnat Pet. de Bellapert. in l. 1. C. de confeſ. nu. 18. vbi etiam Cyn. nu. 9. qui dicit hanc
* fuiſſe * communem opin. Vgolini in ſuis diſt. in tit. de confeſ. incip. ad eorum verboſam reclamationem. & idem Cy. in authen. generaliter. C. de epiſ. & cler.

Contra vero dictũ Alex. ipſemet ſibi contrarius ſentit Ale
6 xã. in l. 3. nu. 3. C. de repud. hæred. vbi dicit, † ſatis eſſe partẽ eſſe præſentẽ in his, quæ ad ſui fauorẽ ſpectant, nam illa etiãſi taceat, acceptare intelligitur, & hanc opin. ſequutus eſt Ant. de But. in c. vlt. nu. 12. de confeſ. & ibi Abb. nu. 15. & idẽ Abb. in c. cum dilectus, nu. 5. de ſucceſſ. ab inteſt. & ibi And. Barto.
* Soc. ſibi etiam diſſimilis in conſ. 228. nu. 6. vbi de * cõi tam ius Cæſareum, quam Pontificium profitentium pro hac opinione teſtatur, quod & attriſit Dec. in c. at ſi clerici. nu. 137. de iud. & in l. poſtquam liti. col. 1. & 4. C. de pact. & ibi Claud. vbi te
* ſtatur de * communi, col. 2. & reſpondit Aret. conſ. 60. atq; Alcia. ſibimet contrarius in tract. de præſump. in 3. reg. de præ-
* ſum. 21. nu. 6. vbi nu. 10 dicit hanc eſſe * communem, & veriorem. eandem opinionem confirmauit Ioan. Bap. de S. Seuerino, in repet. l. admonendi. ff. de iureiu Ruin. conſ. 128. col. 4. vol. 2. & Cotta memo. in verb. confeſſ. el 2. in medio.

Sed hi inter ſe diſsidentes auctores, quoad primum dictũ hoc pacto cõſentiẽt, ſi cõſules Ant. de Butr. in c. fin. de cõfeſſ. Io. And. in tit. d. confeſsion. §. ſequitur verũ ſup 2. Bal. & Sal. ĩ l. vni. C de cõfeſ. Bal. in auth. generaliter. in col. pe. C. de epi.
7 & cler. Abb. in d. c. ſi. nu. 15. vbi inquit, † quod quã cõfeſsio fuerit facta ſiue in iudicio, ſiue extra circa illa, quæ tantũmõ declarãt voluntatẽ ipſius confitentis, veluti, ſi quis diceret, ſe aluiſſe aliquem animo donandi, tunc valet confeſsio ẽt abſente parte, per l. Neſennius. ff. de neg. geſt. aut emanauit talis cõfeſsio circa illa, quæ pendent à volũtate duorũ, & tũc aut per modũ voluntariæ iuriſdictionis, & tũc talis nõ valet & tenet dũmõ à iudice, vel alia publica perſona fuerit acceptata pro parte abſente, per c. quamquã. de vſu. li. 6. & per no. in c. dudũ. de cõuer. coniu. & in auth. generaliter. C. de epiſ. & cler. ſi vero fuerit facta per viam contentioſę iuriſdictionis, & parte non citata, nõ valet, vt in d. §. ſi quis abſente. ſi vero pars fuerit citata, tũc valet in caſib. in quib. poteſt procedi cõtra abſentẽ, alias ſecus, per l. properandũ. § non autẽ reus. ff. de iud.

Quod vero pertinet ad reconciliationẽ ſecundi dicti, ſcribentiu diſſidiũ tollere poteris per Purpur. in l. poſtquã. col. 9. C. de pac. vbi in hęc verba loquitur, aut q̃ritur, an talis cõfeſ-

ſio emauata abſente parte ita valeat, vt noceat cōfitenti, vt re
uocari non poſſit, nec ille contra illā venire valeat, & tunc re-
quiritur partis præſentia, & acceptatio, & hoc pacto dicit in-
tel igendam eſſe priorem opinionem, aut quæritur de acqui-
ſitione iuris, quod competit parti ex tali conf. ſſione, & dicit,
quod non requiritur partis acceptatio, ſed ſufficit, quod fue-
rit præſens, & ita concludit procedere priorem opin.
Secundo loco amplies velim principalem cōcluſionem, vt
8 vera ſit etiam in criminalibus, † in quibus non nocet confiten
ti abſente parte, vt auctor eſt Abb. in c. de hoc de ſimo col. 1. &
decidit Rot. dec. 1. tit. de confeſſ. in nou docuit Compoſtel. in
c. olim. reſcri. ſuper verb. confeſſis. cauit Alex. conſ. 120. col. 8.
vol. 2. Feli. tradidit in c. olim. de reſcrip. nu. 2. vbi diſſerit late
de effectu extraiudicialis confeſſionis in criminalibus, & aſ-
fert pro hoc dicto gloſſ. in d. c. de hoc. de ſimo.
Sed in alia omnia diſceſſere gl. & Dd. in cap. fi. de ſucceſ. ab
inteſt. Marc. Ant. Blāc. in tract. de indicijs, nu. 205. vbi teſtatur
* de * communi, vbi etiam tradit † quidnam requiratur, vt talis
9 confeſſio valeat. & operetur. Idem dicit Tindarus in tract. de
proba. vbi tract. de confeſſ. ver. nunc. de criminalium. in prin.
gl. in l. ictus fuſtium. de his, qui not. infa. Bart. in l. admonendi.
* ff. de iureiur. Alex. & Soci. qui hanc * communem aſſeruere in
† l. magiſtratus. vbi Dec. de iuriſd. omn. iud. Abb. & * communi-
ter canoniſtæ in c. at ſi clerici. de iud & glo. & Bart. in l. capite
quinta. ff. de adult. Bald. & Ang. in l. 1. C. de confeſ. Pariſ. conſ.
153. nu. 26. volum. 4. qui teſtatur Bar. ita etiam ſentientem. in
l. quæro. ff. de ædil. edict. Iaſo. in d. l. admonendi. fol. 16. col. 2.
vbi multa per eum Paris. de Put. in tract. de ſynd. in verb. tor-
tura. Rom. conſ. 8. nu. 1. Bero. conſ. 197. nu 13. cum ſeq. volu. 3.
vbi late.
Tertio ampliabis, vt etiam procedat generalis concluſio in
10 confeſſione † circa matrimonium, vt ſi quis diceret, ſe contra-
xiſſe matrimonium cum Titia, & illam vxorem vocaret, quia
non præiudicat: ita cauit Soci. iun. conſ. 88. nu 27. & 28. & 29.
vbi teſtem laudat Alex. in conſ. 150. amplius etiam dicentem,
11 hoc eſt, vt ex nominatione vxoris in præſentia † & etiam ex
tractatu non debeat iudicari matrimonium, etiamſi de eo cō-
curreret fama, ſi aliud non probetur, vt per eum, & idem Ale-
xan. in conſ. 154. Viſo themate. lib. 5. & conſ. 152. Viſo proceſ-
ſu. eo. lib. idem ſentire videtur Gabr. in tit. de confeſ. conclu. 1.
nu. 19. vbi multos allegat.
Ab his totus eſt diuerſus Deci. in conſ. 88. nu. 1. & 2. vbi etiā
* de * communi atteſtatur, & adducit D. Ant de But. in c. ſi cau-
12 tio. de fid. inſt. & Card. ibidem, qui aſſerunt † de equitate ca-
nonica non requiri præſentiam partis in confeſſione, idē ibi-
dem voluit Imol. per gl. 3. in 1. q. 7. c. quoties. el 2. & not. Bald.
in c. innotuit. in tex. ibi, ſequuta confeſſione. de electi. vbi in-
13 quit, quod in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis valet † &
tenet confeſſio abſente aduerſario, & idem Bald. tradidit in l.
rationes. circa fin. C. de proba. in ver. aduerte ſi iſta confeſſio.
cum ſimilib. vt tradunt recentiores in d. c. ſi cautio.
Limita tamen primā ampliationem, niſi fiat confeſsio iudi-
14 ci per viam voluntariæ iuriſdictionis, † veluti ſi nulla mota
cauſa quis dicat iudici, ſe teneri Titio, per d. l. generaliter. vt
aſſeuerauit Fel. in d. c. ſi cautio. nu. 22. & hanc limitationē con
firmat Cyn. in l. 1 C. de confeſſ. nu. 7. & in d. l. generaliter. C. de
epiſ. & cler. nu. 7. & Petr. de Bellapert. in d. l. 1. C. de confeſ. nu.
18. vbi ad hoc allegat tex. in l. non quaſi. ff. rem pupil. ſaluā. &
l. 1. §. dirigere. ff. de magiſtr & ſuffragatur etiam huic. eidē li-
mitationi Ant. de Butt. & Abb. in c. fi. poſt nu. 15. de confeſ. vbi
ipſe Abb. dicit hoc eſſe verum dummodo iudex, vel alia pu-
blica perſona recipiat illam nomine partis abſentis, per cap.
quanquam. de vſuris. li 6. & per not. in c. dudū. de conuerſ. con
iugat. idem voluit Feli. in c. capitulum. col. 12. de reſcr. Imo. in
d. c. fi. col. 5. Ang. in l. 1. ff. de confeſſ. quibus reſpondendo ac-
cedit Io. de Anan. in conſ. 85. col. fi. & à multis alijs fuit tradi-
tum, vt à Sal. in d. l. generaliter. C. de non num. pec. col 5. & in
d. l. 1. C. de confeſſ. 15. oppoſit. deciſ. Toloſ. 349. vbi cum Apo-
ſtillis Albe. in d. l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de cōfeſ. ſed hæc
limitatio dependet ex ſuperiori declaratione, & concordan-
ria ad ampliationem, vt ibi eſt videre.
Secundo limita eandem primā ampliatiooem, niſi pars eſ-
15 ſet citata, † & eſſet caſus, quo poſſet procedi contra abſentē,
per l. properādū. §. 1. & 2. C. de iud. & tradidere Fel. in c. ſi cau
tio. de fid. inſtr. n. 23. & Soc. reg. 89. verſ. 2. fallit Bal. in l. poſtq̄
liti. col. pen. C. de pact. Pau. de Caſt. in l. certum, §. ſi quis abſen
te. ff. de confeſ. Imo. in c. fi. de confeſ. col. 5. Sal. in l. generaliter
col. 5. C. de num. pec & in l. vnica. 15. opp. C. de confeſ. vbi Al
ber. verſ. 5 quæritur. Io. Andr. in add. ad Spec. in tit. de confeſ.
§. nunc ſequitur. verſ. 7. & eſt ratio, quia tūc habetur pro præ-
ſente, ita inquit Soc. d. reg. 89. verſ. 2. fallit. vbi adducit Bart. in
d l. vnica. in fi. C. de confeſs.
16 Tertio limitabis prædictam ampliationem primam, † niſi
quis cōfiteretur in libello, vel poſitionibus, vel exceptionibus
ita ſciuere Imp. Diocletian. & Maximian. vna cum Accurſ. in l.
eum pretium. C. de lib. cauſ. concord. tex. in l. rura. C. de omn.
agr. deſert. li. 11. & tex. in l. 2. C. de inſtit. & ſubſtit. ſub condit.
Et hanc tertiam limitationem quam plurimi probauere, vt
Rom. in conſ. 91. Viſis ac percunctatis. in fi. & in cōſ. 13. Neſcio
qd in prin. Alex. conſ. 71. clariſſime dn̄e. nu. 4. ver. primo quia,
li. 3. Io. And. in d. §. ſequitur. ver. 7. Bart. in d. l. certum. §. ſi quis
abſente. ff. de confeſ. Abb. in d. c fi. col. 4. vbi Imo. col 5. Bart. in
l. 2. §. fi. ff. de iure fiſci. Purpur. in l. poſtquam liti. col. 9. poſt Bal,
in fi. C. de pact. Salyc. in d. l. vnica 15. oppoſ. in fi. C. de confeſ.
Dec. in l. cum te. la 2. C. de tranſact. vbi Iaſ. & Alex. idem Iaſ. in
l. 2. C. de inſtitu. ſub condi. col. 2. vbi ēt Dec. col. 2. Fel. in d. c. ſi
cautio. col. 9. in 9. limit. Ruin. conſ. 73. col. fi. nu. 8 volu. 5. Iaſ. in
d. §. ſi minus inſtit. de actio. col. 3. Quod idem erit in qualibet
alia ſcriptura in iudicio producta, vt parti detur, ita dicit, &
gn̄aliter inſert Imol. in l. nuda ratio. col. 1. ff. de don. Fel. in 9. li
mit. quod placuit Hypp. in ſing 202. Bal. in d. l 1. col. 1. de con-
feſ. Idem tex. in l. 2. C. de inſtit & ſubſtit. ſub cond. ibi, cum ex
ijs precib. quas in libello, vbi Bal. & Ang. & Mod. idē aſſeruit
Card. in c. examinata in 1. col. de iur. & colligere eſt ex reſcri-
pto Imp. Iuſti. in l. 1. C. de his, quæ pœn. nom. vbi Bart. & Dd. in
d. §. ſi qs abſēte Aret. Inſt. de act. col. 31. i fi. Pau. de Caſt. in d. l.
2. C. de conſt. & idē procedit in confeſſione facta in ſupplica-
tione porrecta Principi, ita dicit Gabr. in tit. de confeſ. concl.
1. nu. 13. vbi allegat Mart. Laud. in tract. de principi. concl. 87.
licet in hoc dicat, ſed bene pro hoc facit text. & ibi not. Bal. &
Sal. in l. cum precum. C. de lib. cauſ. & hoc traditum fuit à Iaſ.
in d. l. cum re. la 2. nu. 12. col 9. de tranſact. & idem Iaſ. in d. l. 2.
nu. 4. & Dec. ibid. nu. 6. & 7. C. de conſtit. & ſubſtit & à Dec. in
17 conſ. 534. col. 2. vbi late tradit pro hoc dicto, † vt ſcilicet con-
feſsio facta in ſupplicatione porrecta Principi probet contra
ipſum confitentem, ſed de hoc latius in concluſione de con-
feſsione facta in precibus infra. Hanc ēt limitationem intelli-
gas procedere de lite conteſtata, nam ante conteſtationem
18 litis poteſt talis confeſsio reuocari, mutari † & libellus corri
git, ita ait Soc. in reg. 89. in 1. fallent. vbi multa allegat ad hoc.
Quarto limita eandem ampliationem primam, niſi confite
19 retur in criminali abſente accuſatore, † quia iudex ſupplet, ſe
cūdū Bal. in l. ea quæ. in vlt. col. C. quomod. & qn̄. iud. & in d. l.
generaliter. C. de epiſ. & cler. Vnde dicit Bal. in d. auth. genera
20 liter. quod d. §. ſi quis abſente, loquitur de cōfeſsione, † cuius
receptio non pertinet ad officium iudicis, ſed partis. Idem
placuit Dec in l. cum te. circa fi. C. de tranſact. vbi dicit, in pu-
blicis cauſis ſufficere præſentiam iudicis. Feli. in d. cap. ſi cau-
tio. de fide inſtr. col. 5. Anton. de Butr. in c. ſi conſtiterit. in fin.
de accuſat. ſecus autem ſi ageretur de crimine ciuiliter, iuxta
ſententiam Abb. poſt D. Anto. in c. olim. ad fin. extr. de reſcri-
pt. Feli. vbi ſupra, nu. 23.
Quarto amplia principaliter concluſionem, vt habeat locū
etiā ſi confeſsio facta fuerit in vltima volūtate parte abſente,
21 quia † tunc non probat, nec confitenti nocet, niſi acceptata
fuerit à parte, vel ab eius nūcio, vel à notario publico, aut alia
perſona nomine abſentis, vt traditum fuit ab Ant. de Butr. &
Imol. in d. c. ſi cautio. atque à Bar. & Bal. in l. non ſolum. §. ſi li-
berationis. ff. de liberat. leg. & in l. cum quis decedens. §. codi-
cillis. ff. de leg. 3. & in l. Lucius. §. quiſquis. el 2. ff. de leg. 2. per
illum text; quibus accedit Abb. in c. fi. de ſucceſ. ab inteſtat. in
5. col. quos refert & ſequitur Feli. in d. c. ſi cautio. nu. 23. & 24.
Soc. in reg 89. in 3. amplia. & de hac ampliatione dicam infra
in concluſione, confeſsio in teſtamento facta.
Reſtringitur, vt notatūr infra in concluſione, confeſsio in
teſtamento facta, & per Fel. in d. c. ſi cautio. nu. 24.
22 Quinto amplia principaliter, etiam ſi fuerit geminata, † &
etiam ſi per mille teſtes de diuerſis confeſsionibus, etiāſi per
vnum teſtē de veritate, & aliū de confeſsione, vel pluribus de
confeſsione nō conteſtibus, itē per teſtē de veritate, & alium
de

Digitized by Google

de fama,vel per plures de fama, & confeſſione , vt reſponſum
fuit à Crau.conſ.267.per totum,li.2.quem omnino videas,nã
in eo loco iſtud & late, & ex profeſſo diſputat,& ibi nonnul-
la contraria etiam reperies,quæ hic non recenſentur,vt illum
omnino videre cogaris,nam perpulchre loquitur,& Pariſ.con
ſuluit in conſ.152.col.3.lib.4.& idem ſequitur Hercula.in tra-
ctat.de proban.negat.nu.198.verſ.15.fallit.

Contra tamen hanc ampliationem,dum loquitur de gemi-
natione,ſenſit Rom.in l.nuda.ff.de don.,cuius ſentẽtia multos
habuit aſſeclas,vt Caſtr.in l.Publia.§.fi.ff depoſ.Corn. conſil.
123.col.fin.volum.1.& in conſ.135.col.4.vol.1.Soci. conſ.15.
verſic.tertius tractatus.vol.1.Dec.conſ.163.colu.1.Curt. Iun.
conſ.168.col.2.Grammat.conſ.ciuil.79.col.2.Feli. in c. ſi cau-
tio.col.10.in 3.limit.de fid.inſtr.Soci.reg.89.in 3. fallent. vbi
adducit tex.in d.c.fi.de ſucceſ.ab inteſt.quod etiam animad-
uerſum fuit à Bar.in d.l.admonendi.col.12.verſ.his præmiſſis.
& in l.cum ſcimus.C.de agric.& cenſitor.li.11.Iaſ.in repet.d.
l.admonendi,col.65.& ſeq.& deciſum fuit in dec.Neap.164.
& deciſ.333.in antiquis.atque id non præterijt Felin. in d. c.
olim.col.5.de reſcr.conſuluit etiam Zaſi.in conſ.1.vol.1.& re
ſpondit Grat.conſ.2.col.2.vol.5.& cauit Ruin.conſ.128.num.
23 12.in fi.cum ſeq.vol.2.vbi dicit,† quod etiam eſt verũ,quan-
do talis geminata confeſſio fuiſſet facta per verba enunciati-
ua,& teſtem laudat Bar.in d.l.cum ſcimus.& Ang.in l.1. C.de
plus peti.c.per tuas.de arbitr.in repetitione. Imo dicit,quod
faciat ceſſare iuris præſumptionem, nec talis confeſſio præſu-
mi poſſit erronea, ſed ex certa ſcientia , & probat ideo etiam
quoad ea,quæ non pendent à voluntate ſolius confitentis, vt
ibi per eum,& de hac opinione vide Gabr.concluſ.3.titul.de
confeſſ.lib.1.

24 Primo limita principalem concluſionem, † vt ſaltem ſemi-
plene probet in fauorem abſentis,ita dicit gl.in l.capite quin
to.ff.de adult.atque conſulendo meminit Bar.cõſ.123.factum
ſic ſe habet,quod cæteri poſteriores probauere,tum profiten
do,tum ẽt conſulendo,vt Ant.in c.fi.de confeſ.& in c.fi.de iu-
reiur.Bal.in l.1.C.de furt.Caſtr.conſ.82.& 255.Rom. in l.1.ff.
ſolut.matr.Corn.conſ.261.col.1.vol.3.Cran.de antiqu. temp.
* par.1.argum.3.nu.30.qui dicit hanc eſſe * communem,& re-
* centiores omnes in l.admonendi. vbi hanc * communem ple-
niſſime declarant,& præcipue Iaſ.nu.158.verſ.circa ſecundũ.
vbi late hanc ſententiam probat,vt infra verſ.tenẽdo tamen ,
* de communi * teſtatur,à qua, inquit , non eſſe recedendum in
conſulendo,neque in iudicando,id etiam aſſeruit Bart.in d.l.
admonendi.col.16.ff.de iureiur.vbi hoc probat per c.cum di
lectus.de ſucceſſ.ab inteſt.ſequitur Lud.Rom.conſ.273. num.
6.in caſu propoſito.vbi pro hoc adducit l.quæro.§.fi.ff.de ædi
li.edict.& gl.in l.capite quinto.ff.de adult.Hypp. de Marſ. in
rubr.C.de proba.nu.89.cum ibi allegatis.Rui.in conſ.142.vi-
ſo prolixo.nu.9.vol.5.teſtatur ad idem Bal.in rubri.de fid.in-
ſtru col.3.& in l.mater.C.de rei vendic.Aug.Bero.conſi. 130.
* nu.40.& 41.li.2. Quorum opinio eſt *communis vt atteſtatur
* Purpur.in d.l.admonendi.nu.221.& de hac * communis aſſe-
uerauit etiam Crau. de antiq.temp.in 1.par.arg.tertio,nu.30.

Ab hac limitatione ſtat etiam Albericus. in d. §. ſi quis ab-
ſente Abb.in d.c.ſi cautio.col.4.vbi Imol.col.5.de fid. inſtru.
Rom.in conſ.373.in fin.Caſtr.conſ.109. viſa petitione. col.2.
vol.2.& in conſ.296.viſis actis & actitatis.col.2.vol.1. Corn.
conſ.288.col.4.vol.3.& in conſ.123.col.fin.vol.1. & in conſil.
215.col.2.vol.2.& in conſ.423.col.fi.vol.1. & in conſ.56.col.
2.volum.2.& in conſ.63.colum.1.in fin.volum.1. vbi dicit ita
* communiter teneri,Alexan.conſ.128.vol.2.colum.2. Socinus
** conſ.8.col.3. & hanc opinionem dicit magis * * communem
Gabr.in tit.de confeſ.concl.1.nu.53.& pro hac facit Affl. dec.
12.per totum.

25 Sed contrariam,† quod nec ſemiplene probet, ſequutus eſt
ſententiã Bal.in l.in bonæ fidei,col.3.verſ.modo quæro de vi-
ua voce.C.de reb.credit.& rñdet d.l.capite quinto.& l.quæro
.ſ.qd in caſu d.l. confeſſio erat adiuncta alij veriſimilitudini
ratione loci,& temporis,ita ẽt refert & ſequitur Fel. in d.c. ſi
cautio.nu.30.de fid.inſtr.verſ.fallit.5.& Alexand.conſ.45.co-
lum.fin.volum.3.& huic Bald.ſententiæ adhæret Felin. in d.l.
in bonæ fidei.col.9.verſ.ſextum exemplum. & idem Salyc. in
l.admonendi.vbi etiam.Rom.col.30.ff.de iureiur.& ibid.Iaſ.
colum.66.Rom.conſ.291.nu.9.dicit,iſtiuſmodi confeſſionem
facere præſumptionem,quod ſequitur Barto.conſi.39.colum.
3.volum.2. Verum quicquid contra afferri poſſit,prior tamen
26 opinio in hoc vera exiſtimatur, † quod ſaltem trãsferat onus
probandi in partem contrariam,vt decidit Affl.in cõſtit. reg.
i Sicl.1.conſtit.quæ incipit,in cauſæ depoſ.§. an ſi quis. col.3.
& in tit.de feud.dat.in vicem legis commiſſoriæ,nũ.292.& ad
idem diremit Caſſan.ſuper cõſuet.Burg.rub.10.§.12.n.4.quos
refert & ſequitur.Contar.contra Zenum in ſuo alleg.in 2.con-
feſſ.Et quod transferat onus in confitentem eleganter & do-
cte,vt aſſolet,ſcripſit Tiraq.de retract.lignag.§.1.gl.14.nu. 55.
quod comprobat per contex. in d l.Publia.§.fi.ff.depoſiti. &
Cyn.in l.generaliter.in 1.2.& 3 quæſt.C.de non num. pecun.
Bal.in l.cum falſa.in 15.oppoſitione.C. de iur.& fact.ignor.vt
illud apertiſſime tradidit.

27 Intelligas velim,prædictam limitationem,† etiam ſi confeſ
ſio fiat ad liberandum,ita gl.ord.docuit in d.l.non ſolum.§ ſi
liberationis verba.ff.de libe.legat.quam approbat Bal. in con
ſil 392.1.par.& conſ.466.4.par.& in conſ.10.par.5.in prin.1.
col.& illam etiam ſequitur Marant.in tract.de ordi.iud. in 6.
par.rubr.confeſſionis.nu.12.cum alijs.fol.122.

Sed in hoc obſeruandum erit Caſtr in conſ.79.vol.2. & Si-
gnor.in conſ.33.per totum & in conſ.96.poſt med.col 3.verſ.
nec aliquid,& Bar.in d.§.ſi liberationis, damnare illam gl. &
aſſerunt aduerſari gl.in l.idem in duobus.ff.de pact.

Ampliabis prædictam limitationem procedere,etiam ſi ca-
28 lore iracundiæ facta fuerit, † quia ſi reuocata non fuit(quod
indiſtincte permittitur)probat quoad iudicium, vt Dec.pla-
cuit in c.at ſi clerici.de iud.nu.125.verſ.3.limitatur ,

Primo ſublimitare poteris,dummodo talis cõfeſſio probe-
29 tur minimum per duos teſtes,† nam ſi probatur per vnum te-
ſtem,nullam facit probationem,nec plenam nec ſemiplenam,
nec etiam indicium,iuxta ſententiam Alex.in conſi.132. col.
pen.verſ.non obſtat etiam,vol.5.Marant.in tract.de ord.iud.
in 5.parte,6.diſtin.folio.121.rubr.confeſſio,Natt.conſ,18.nu.
13.col.1.Bero conſ.130.nu.40.lib.2.

Et vt hanc ſublimitationem corroboremus , hanc eandem
30 confirmat vulgatiſſima regula,quæ habet, † quod dictum v-
nius,dictũ nullius dicitur,de quo in c.licet.c.veniẽs,e.iuſiur.
de teſt.& c.admonet.32.q.2.& in c.in nomine dñi, de teſtib.

Secundo ſublimitatur,vt eo vſque vera ſit,ſi talis confeſſio
31 recta via tendat ad obligandum aliquem confitẽtem, † ſecus
ſi principaliter tendat ad approbandũ aliquid veluti ſi confi-
teatur alias promiſiſſe aliquid , ex qua approbatione abſenti
acquirit obligatio,vt tradidit Aymo Crau. in tract. de antiq.
tẽp.in 1.par.verſ.viſo de verbis enunciatiuis.n.45.fol.55. vbi
ad hoc adducit Ang.& Iaſ.in l.non ſolum.§. morte,ff.de noui
oper.nunci.Hercul.de proban.neg.n.198.fol.57.ibi,25. fallit,
vbi de hoc ſe reijcit ad Rip.in c.1.nu.54. de iud.idem placuit
etiã Bar.allato à Crau.vbi ſupra in l.is poteſt,col.4.verſ.nunc.
videamus.ff.de acqui.hær.& in l.fi.ff.de interrog. act. Bal.in l.
fi.C.de petit.hær.Ang.in l.ſicut,C.de repud.hæred.vbi dicũt,
32 declarationem voluntatis factam cũ vno præiudicare quoad
omnes,& idem ſequitur Dec.conſ.35.col.2.nu.5.verſ.& ſic pa
tet ex prædictis,& Hypp.de Marſ.in rubr.C. de proba.nu.95.
col.2.vbi exẽplis id planũ facit,videlicet, ſi quis confiteatur
inſtrm verum eſſe,& approbat illud tanquam verum:tunc vi-
33 gore † huius approbationis omnes,quorum intereſt,licet ab-
ſentes,poterunt agere contra approbantem, & confitentem ,
idem voluit Felin.in d.c.ſi cautio.nu.28.de fid.inſtru.vbi pro
hoc affert Ang.in auth.de hæredi.& falc.§.ſi vero expreſſim.
col.4.vbi quoq; Fel.refert Bar.in l.admonendi,col.8.ff.de iu-
reiur.Anton.de Butr.in c.fi.col.6.ex d.tit. de iur. qui ſentiunt
contrarium.Idem conſultum fuit à Cur.iun.in cõſ.168.nu.10.
vbi exemplo declarat in caſu qui ſibi contigit: videlicet,quæ-
dam mulier confeſſa fuit verum eſſe,ſe alias promiſiſſe centũ
34 pro dote filiæ ſuæ,† nam & hæc confeſſio plene probat ipſã
promiſſionẽ,& probat id p text.d.l.Publia.§.fi.ff.depoſi. & l.
cum de indebito.§.fi.ff.de prob.Cur.in l.triticum.ff. de verb.
obl.ita in terminis Fel.in c.M.Ferrar.col.18.de cõſtit.vbi mul-
ta allegat,& idem Fel.in d.c.ſi cautio.col.18.verſ.fallit 3.de fi-
de inſtr.vbi affert tex.in l.deſiderium.C.depoſiti.qui optime
35 facit ad propoſitum: in illo enim dicitur,† quod ſi factũ fuiſ-
ſet inſtrumentum inter te et Fabium,in quo tu dixiſſes mutuaſ
ſe eidem Fabio centum , quæ ego apud te depoſueram, quod
ex tali inſtrumento, et confeſſione me etiam abſente proba-
tur depoſitum inter te,et me, quem tex. dicit valde inſignem

Iaſ.in l.non ſolum.§.morte.col.5.ff.de no.ope.nun.& in eodẽ
36 loco idem Curt.explicat† quo cognoſcatur cõfeſſio facta ad
aliquem obligandum principaliter, & ad aliquid probandũ
iam factum & obligatum: vt ſcilicet tũc dicatur confeſſio ad
obligandum principaliter, quando verba confeſſionis ſunt o-
bligariua de præſenti, quando vero ſunt enunciatiua de præ
terito, dicitur confeſſio facta principaliter ad aliquid pro-
bandum, de quo etiam meminit Socin.conſ.2.pen.col.verſ.6.
prædicta, &c.idem probauit Tiraqu. in tracta.de vtroque re-
tract.nu.55.glo.14 §.1.

Secundo limitatur, vt locum ſibi non vendicet, qñ huiuſmo
37 di confeſſio fuerit geminata, †nam tunc plene probat: vt do-
cuit Bart.in l.cum ſcimus, C.de agri.& cenſ.li.11.per illũ tex.
refert & ſequitur Rui.conſ.128.n.13.vol.2. vbi ad hoc refert,
Pau.de Caſt.in l.Publia.§.fi.ff depoſ.& Roma.in l.nuda. ff de
donat & idem Rui.rñdit in conſ.16.nu.2.vol.3.cui etiã illud
38 ſuffragatur, †quod non ſola vnica cõfeſſio facta abſente par-
te inducit ſemiplenam probationẽ: vt ſup. dixi in prima limi
tatione, ergo duæ confeſſiones faciunt duas ſemiplenas pro-
bationes; quæ debent ſimul iungi ad perficiendam vnam ple
nam probationẽ: vt colligere eſt ex c.fi.de ſucceſ ab int.& p
* no.per Bartol.& * oẽs in d.l.admonendi. ff.de iureiur.cui ẽt
39 illud patrocinatur, †quod geminatio præſupponit delibera-
tionem; vt 2.q.3.c.ſi quis natus.& ibi gl.qui adducit l. ſi mu-
lier.C.ad Velle.præterea hoc illud cõfirmat, quod tantũ opa-
40 tur geminatus conſenſus, †quam iuratus, c cum contingat.&
ibi per Abb.de fi.inſtru.ſequitur Feli.in c.ſi cautio.nu.39.eo.
tit.vbi hoc cõprobat per authẽ.ſiue à me, ad Velleian. vbi in
alienatione fundi dotalis tantum operatur geminatus cõſen
ſus: alioqui ſolus non ſufficeret, quãtũ ſi eſſe iuratus, corrobo
ratur per gl.pen.in 3.reſolutione in c. ex reſcripto.de iureiu.
iuxta l.ſi mulier.C.ad Velleian.vbi ſicut ceſſat exceptio Vel-
leian.per iuſm, ita vbi eſt cõſenſus geminatus, idemq; gemi-
nata confeſſio probat, cui adhæret Goza.in conſ.79 nu.10.&
idem Pariſ.conſ.75.nu.5.vol.1.& in conſ.110.nu.6.eod.volu.
Hippol.de Marſ.in rub.C.de proba.nu.91. cum ibi alleg.Bar.
Soci.conſ.228.nu.6.verſ.non omitto.vol.2.& Cur.iun. in cõſ.
41 168.nu.8.vbi pro hoc adducit illud †quod dr̃ de pacto gemi
nato; ſcilicet, quod eſt potens ad agendum.l.1.§.debitũ.ff.de
conſtit.pec.ita ẽt tradidit Bal.in l.fi.per illum tex.C.ad l.Fal.
Iaſ.in l.iuriſgentium.§ ſed cum nulla.colu.3. ver.limita.ff.de
pac.& late Iaſ.in rubr.ff.de verb.obli.col.4. vbi huius reddit
42 rationem; †quia geminatio demonſtrat enixã mentem ſe ob-
ligandi, vt videre eſt ex d.l.ſi mulier.C.ad Velleia.addas iſtis
Marant.de ord.iudi.in 6.par.rub.confeſ.ſol.122.nu.15.vbi cũ
multis alleg.ponit hãc limitationẽ, veruntamen quo ad hoc,
43 vt confeſſio dicatur geminata, obſeruandum †requiri inter-
uallum, nec ſatis eſſet, quod ſæpius vno, & eodem tempore a-
liquis fateretur, vt ex allatis patet per Diaz.in reg.125.3.fall.
& Ro.n.conſ.290.nu.7 ait, quod talis confeſſio geminata ha-
bet vim, ac ſi in iudicio facta fuiſſet.

Huic tamen limitationi conſulendo aduerſatur Rui.in cõſ.
72.vol.4.per totũ, vbi palinodiam canendo de eo, quod con-
tradixit ante, ſtatuit hanc ſuam vltimam opinionem eſſe ve-
riorem; & ibi late conatur eam comprobare, & interpretari
dicta Dd.in contrariam partem pro ſua opinione.

Primo amplia prædictam limitationem, vt procedat etiam
44 ſi huiuſmodi †confeſſio geminata facta fuerit per verba enũ
ciatiua: quia tunc plene probat, ſi ita docenti credendum eſt
Bar.in d.l.cum ſcimus C.de agri.& cenſ.li.11. quod ẽt placuit
plurimis alijs, vt Ang.in l.1.C.de plus pet. Abb.in c.per tuas.
ext.de arbit.Ruin.d.conſ.128.n.13.vol.2.Barth.Soc. cõſ.228.
nu.6 verſ.reſultat ſecundo.vol.2.& Curt.iun. d.conſ.168. vbi
refert Corn.in conſ.67.col.3.in prin.vol.1.& conſ.81. col.6.
in prin.eod.vol. vbi in vniuerſum loquitur geminationẽ effi-
cere: vt verba enunciatiua probent, vbi alias non probarent,
& idem ſentit Feli.in d.ca.ſi cautio.nume.39.verſ.& propter
prædictam doctrinam.& idem tenet Ruin.d.conſ.128.nu.13.
eod.volum.2.

45 Secundo ampliabis, vt eouſque vera ſit, † vt ab ipſa confeſ-
ſione geminata recedi nõ poſſit, nec reuocari, ẽt prætextu er
roris: quia ipſa reiteratio præſupponit deliberationẽ, vt eſt
conſtitutũ in 2.q.3.c.ſi quis natus.& ibi gl.quæ affert l.ſi mu-
lier.C.ad Velleia.Idẽ voluit Rom.conſ.346.nu.10.& auth.vt
nulli iud.§.& hoc vero iubemus.atq; probauit Bart.i cũ ſci-
mus.C.de agri.& cenſ.li.11. cui accedit Feli. in d.c.ſi cautio.
de fi.inſtr.atque Bal.in conſ.de ſchiſmate. nu.15.verſ.Vrba-
nũ namque, poſito ante rub.C.ſi quis aliq.teſt.prohib.vbi in-
quit, cum q ui bis aliquid facit, non poſſe contra illud aliquid
opponere, & idẽ in l.nec dãnoſa. C.de precib.Imp.offer. di-
46 cit, †in actu geminato nõ præſumi errorẽ, ad idẽ multi conſu
luere & tradidere, vt Dec.in cõſ.185, inc.i cã, col.pe, Grat.cõ-
* ſil.13.contra quamplures, nu.43.& nu.68.li.1, & hanc * cõem
dicit Curt.ſen.conſ.55.ſuper proceſſu.nu.13, & facit glo.in c.
ex literis.de diuor ſequitur Archidiac.in c.fi.de iureiur, in 6.
Bal.in l.ſi idem.C, de excep.quibus adſtipulantur, quæ attulit
Ruin.in conſ.10.nu.12.vol.3. & idem probauit Barthol. Soci.
47 in conſ.228.nu.48.volu.2.vbi ait †ad minus probare debere
errorem non in genere ſed cauſam erroris, ſecundum Bald.in
l.error.C.de iur.& fac.igno.& in l.iuſiurandum, & ad pecu-
nias.de iureiur.& hanc ampliationem tenet Marſ.in l.1.§.qõ.
num.2.cum ſeq.ff.de quæſt.conſ.113.illumina quæſo. nu.6.&
pro hac adeſt in ſimili tex.in l.cordi nobis.verſ.nemini.C.de
emend.Iuſti.Cod.& Bal.ſcripſit in l.cum prec. C.de lib.cauſ.
& in l.1.C.de confeſ.col.12.& in l.nõ ſolum.in prin. de proc.
& Roman.cauit in conſ.346.nu.9.& ſeq.

48 Sed contrarium, ſcilicet, † quod imo licet geminata ſit con
feſſio, poſſit ab ea recedi prætexru erroris, voluit ſibi cõtra-
rius Rom.in conſ.391.nu.3.Rui.in d.conſ.10.n.18.ubi ad eã-
dem opin.corroborãdã adducit Ioã And.in d.c.fi.de iureiu.
in 6.Archid.& Ant.de But.in c.fi.de confeſ. Bal.in l.iuſiuran-
dum.ff.de iureiur.& in d.l.error.quia ſecundum Bal.ẽt delibe
rando quis poteſt falli: vt pro hac opin. Ruin. conſ.10.nu.19.
multa adducit, quæ videas, quę quidem contraria opi.placuit
ẽt Soci.in l.error.nu.29.& in ſeq.C de iur.& fac.ign.per tex.
in l.1.C.de erro.calc.vbi ampliat etiam in confeſſione iura-
49 ta, †quæ ipſa prætextu erroris reuocari poteſt, & ad hoc te-
ſtatur Bal.in d.l.error.col.pen.& in l de tutela.col.2. C.de in
integ.reſti.min.Ant.de But.in c.fi.col.13.de confeſ.Rom.in l.
ſi vero.§.de viro.ff.ſolu.matr.fallẽ.31.& in conſ.391.nu.4.Idẽ
Socin.ibidem ampliat etiam in confeſſione facta poſt termi
num ſtatutum ad reſpondendum, quę reuocari poteſt, permo
tus axiomate eiuſdem Bald.in d.l.error. quia ſcilicet etiam
deliberando quis poſſit falli & errare, vt l.de ætate.§.ex cau
ſa.ff.de interro.act.licet non ita facile admitti debeat erroris
allegatio ſecundum Bar.in d.l.error.col.pen.& hanc ſecundã
ampliationem approbauit Bal. in d.l. iuſiurandũ & ad pecu-
nias.ff.de iureiur.& Lud.Rom.in d.l.ſi vero.§.de viro. 31.fal-
len.ff.ſolu.matri. vbi dicit ſe ita de facto conſuluiſſe Floren-
* tiæ: vt etiam in d.conſ.391.& hanc opinionem dicit * commu
nem Mand.in addit.ad Roma.conſ.346.

Verum pro reconciliatione iſtorũ inter ſe diſſidentium au
50 ctorum dicerem, †quod licet reuocari poſſet: tñ transferatur
in confitentem onus probãdi cauſam ſpecificam aſſerti erro-
ris, iuxta pronunciatum Barth.Soci.in d.conſ.228.nume.4.&
permouetur per ea, quæ obſeruauit Bal.in d.l.error.& hoc di
co: quia opinio, quæ voluit, quod prætextu erroris reuocari
* poſſit, propius ad veritatẽ accedit; & eſt magis * cõis, vt patet
ex allegatis per Rui.d.conſ.10.nu.18.& 19. & ita dicit Mãd.
in addit.ad Roman.conſ.346.in lit.L.& aduertas velim, vt &
ſupra admonuimus, quod ad hoc, vt confeſſio dicatur gemi-
51 nata, requiritur interuallum, †& non ſufficeret, quod ſæpius
vno & eodem tempore aliquis fateretur: vt dixit Bal in proę.
C.col.fi.Iaſ.in l.cum pecuniam, ff.ſi cert.pet.nu.4.& Diaz.in
reg.125.limit.3.& omnes denique, & nouiſſime tradidit ele
ganter & docte ampliſſimus Cæſar.Contard.in repet.l.diffa-
mari.in limit.nu.75 C.de ingen.& manumiſ.

52 Tertio amplia, vt eo vſque locum habeat, † vt huiuſmodi
confeſſio geminata faciat ceſſare exceptionẽ rei nõ traditæ:
vt Craue.tradidit in conſ.272.nu.18.col.2.vbi hoc cõprobat
per l.cum fidẽ.C.de non nu.pec.cui ampliationi alludit id qđ
dicit Abb.in d.c.ſi cautio.de fi.inſtrum.in fi.vbi inquit, quod
ſi quis bis ex interuallo confiteretur, pecuniam vel dotẽ rece
53 piſſe: †nõ poſſet amplius opponere exceptionem non nume
ratæ pecuniæ, vel dotis, per ea, quæ animaduertit Bart. in d.l.
cũ ſcimus.C.de agr.& cẽſ.li.11.& ſniam Abb. ſequitur Marſ.
in l.1.§.qõni.num.3.ff.de quæſt.& idem voluit Iaſ.in l.qui pe
cuniam.num.4.ff.ſi cert.pet. qui teſtatur Accurſ.in l.cõtracti-
bus.§.ſed quoniam.verſ.penitus.in prin.gloſ.R.de non num.
pecu.quam gloſ.eximiam & ſingularem dicit Roma. in d.l ſi
ver-

Digitized by Google

vero.§.de viro.31.fal.ff.ſolut.matr idem voluerūt Bal.& Ang.
in d.l.in contractib.in d.§ ſed qm. & ante oēs hoc aſſeruit Io.
And.in Spec de don.iter vir.& vxor.in rub.in fi.& Fel. in d c.
54 ſi cautio,nu.39.de fid.inſtru.dicit procedere,† niſi confitens
velit in ſe aſſumere onus probādi non numeratum fuiſſe,quia
non facit ceſſare probationem in ſe ſuſceptam,ſed Craue.ſimpliciter
ait,quod faciat ceſſare,ſed æquior eſt opinio Fel. vbi
ſupta,quæ etiam fuit Abbatis in d.c.ſi cautio.in fin.
55 Sublimitabis vt non vera ſit, † ſi huiuſmodi confeſſio gemi
nata probetur tantum per teſtes ſingulares,quia tunc licet ge
minata fuiſſet parte p̄ſēte,nihil probat, vt cauit Ang. conſ.68,
nu.8.vol.3.refert & ſequitur Hercul.de proban.nega.nu.198.
56 20.fallit.& ratio huius ſublimitationis eſt,† quia ſingulares te
ſtes nullo pacto regulariter probant,ita colligitur ex tex.in c.
nihilominus vbi gl.3.q.9.& cautum eſt in c.tam literis.de teſtib.
vbi ēt gl.in ver.ſoli.atque reſpondit Anchar. conſ.276. &
eſt ſancitum.in c cum dilecti.de elect.& in c.licet cauſam. vbi
Abb.col.2.de proba.& probauere Marſ.in prac.crim.§ diligē
ter col.3.Alex.conſ.3.col.fi.vol.1.Felin.in c. licet ex quadam.
col.3.& ſeq.de teſtib.Corn.conſ.286.col.2.vol.3.& conſ 134.
in princ.vol.1.Pariſ.conſ.57.col.2.vol.1.Iaſ.in repet.l. admonendi.
col.94.ff.de iureiur.Grat.in conſ.2.col.fin.vol.2.

Quarto limitatur,vt nō procedat de æquitate canonica, qa
57 † parte abſente facit plenam probationem,vt glo.voluit in c.
qualiter.1.q.7.Cardi.& Imol.& recentiores in c. ſi cautio. de
fid.inſtr.vbi atteſtatur hanc eſſe * cōem opinionem , ſicut refert
Ruin.conſ.120.nu.2.vol.5.& idem de communi atteſtatur
& ſequitur ipſe Rui.conſ.141.nu.9.eod.vol.5. & idem aſſeuerauit.
in conſ.70.nu.5.vol 4.& quod hæc ſit communis opinio
idem ſcripſit Marian.Soci.conſ 32.nu.18.col.2.Idem etiā tradidere
quam plurimi,Gozad.conſ.79 nu.10.Tiraqu. in tract.
de priuileg.piæ cauſæ, in priuil. 116. vbi ad hoc affert Domi.
in c.teſtes §.de his.3.q.9.& Alex.qui dicit hoc eſſe ſingulare.
conſ.15.viſa ſcriptura.col.2.libr.7. & conſ.122.viſo proceſſu.
col.2.eod.vol.7.Hippol.de Marſ in rubr.C.de proba.num 92.
idem voluit Aret.conſ.60.col.1.& in conſ.64.col.1.Alex.conſil.
245.col.1.in fi.vol.6.Corn.conſ.113.col.2.nu 2.vol.1.Soci.
conſ.64.colum.fin.vol.3.Dec.conſ.163.col.1.qui atteſtatur de
* communi Iaſ.in l.idem in duobus. §.fi.ff. de pact.Alex.conſil.
90.col.2.vol.4.Curt.Iun. qui hanc dicit * communem conſil.
168.col.9.Ruin.conſ.104 col.fin.volum.3. conſil.33.col.6.
vol.4.Soc.iun.conſ.32.col.3.qui aſſerit hanc eſſe magis *com
munem,volum.2.Barb.conſ.40.colum.2. volum.3. Pariſ. conſil.
120.vol.1.& conſ.7.colum.2.vol.4.Grat conſ.58.colum.1.
vbi etiam ipſe de * cōmuni teſtatur, & in cōſ.2.col. 2.eo. vol.
2.Corn.conſ.288.col.4.& in conſ.215.col.2.vol.2.& in conſil.
233.in prin.vol.3.& in conſ.323.in fin.vol.1.in conſ.63.col.1.
in fi.vol.1.in conſ.135.colum.4.eod.vol.1.Socin.in regul.89.
verſ.10.fallit.

Sed conſuluit contrarium Rui.in conſ.120.nu.5.volu.5.vbi
ait,hanc eſſe * communem opinionem,pro qua affert gl.in d.
c.ſi cautio.& ibi Abb.nu.16.vbi per eum late, & Imol. qui tenent
contra Ant.de Butr.& hāc eſſe * communem opinionem
quoque atteſtatur Alex.in conſ.179.nu.7.in cauſa Angelorū,
vol.2.quem refert & ſequitur Aymo Crau.in conſil.281.nu.6.
& pro hac contraria opinione conſuluit pulchre Marc. Anto.
Natt.conſ.101.nu.14.& 15.in 3.par.vbi refellit ea,quibus alia
opinio innititur , & hanc magis communem eſſe opinionem
aſſeruit Hercul.in tract.de proban.nega.nu.198.verſ.46.fallit,
& idem voluit Caſtr.in conſ.155.col.1.in fi.vol.2.vbi dicit ca
noniſtas hoc pro indubitato tenere, ſentit hoc idem ſibimet
contrarius Corn.conſ.123.col.fin.vol.1.deciſ.Neapol.164.in
antiq.& Ruin.conſ.141.col.6.vol.5.

Sed arbitror veriorem &,* communiorem eſſe opinionem,
58 quod de iure canonico plene probet,† nam æquitas canonica
præſentiam no conſiderat,ſed ſolam mentem, vt ſancitum
eſt in c.iuramenti.22.q.5.& gl.c.quoties cordi.1.q.7.& de æquitate
canonica quis ſolo conſenſu obligatur,vt c.1.de pact.
& Fel.in d.c.ſi cautio.n.27.verſ.fallit.2. vbi ponit hanc limita
tionem,quam videtur tanquam magis * cōem ſequi , vt patet
per auctoritates ibidem adductas ab eo, & ex ſupra proxime
allegatis:nam ex his patet,Dd.repugnantiā quandam contrariam
opinionem ſequendo,ſentiētes ſibi repugnare,& ab illa
diſceſſiſſe: vt fecit Ruin.& Alex.quem d.conſ.179. apertiſſime
damnat Dec.in conſil. 163. num.2. vbi quoque ipſe atteſtatur
communem eſſe opinionem,quod plene probat,adde pro hac
opinione doctiſſimum Cnnard. contra tenentem in ſecunda
confeſſione,cum ibi allegat.

Amplia,vt non ſolum procedant ſupradicta,quando confitens,
& ille qui ex confeſſione p̄tendit intereſſe,eſſent clerici;
59 ſed etiam vera ſint,† quando ſolum agitur inter laicos: dummodo
Eccleſiæ ſint ſubiecti quoad temporalem iuriſdictionem
, quia tunc etiam in eos ſeruatur hæc æquitas canonica,
quæ(vt iam diximus) præſentiam partis non deſiderat,ſed ſo
lum mentem , quod habet locum etiamſi cauſa agatur in foro
ciuili,iuxta gl.in c.2.verſ.ciuilis,de arbit.in 6.& Feli in d.c ſi
cautio col.7.verſ.fallit.2. vbi multas auctoritates adducit atque
accumulat,& tandem hanc * communem eſſe teſtatur,&
idem voluit Cor.conſ.13.poſt prin.vol.1.& pro hac opinione
conſuluit Cur.iun.conſ.168.

Quinto limitatur, vt locum ſibi non vendicet, ſi tendat ad
60 liberandum,† quia tunc licet parte abſente facta fuerit,plene
probat,vt auctor eſt Accur.in l.non ſolum.§.ſi liberationis.ff.
de liberat.lega.Pariſ etiam in conſ.120.nu 6.vol.1.qui allegat
& ſequitur Feli.idem ſentientem in d.c.ſi cautio.de fid.inſtru.
num 32.vbi tradit eandem limitationem, quam ſequitur cum
multis collectis ab Hippol.de Marſ.in d.rub.C. de probat.nu
90.l eder.de ſen.conſ.268. vbi dicit iſtam * cōmunem opinionem.
Purpur.in l.poſtquam liti.col.8.C.de pact.Bal qui etiam
aſſerit * communem.conſ.466.vol.4.& in conſ.10.col.1. vol.5.
hanc etiam eſſe magis veram & magis * * communem ait Lan
cel.in d.l.poſtquam liti. ſequitur hanc partem Guid. Pap. de
ciſ 166.& conſuluit Caſtr.conſ.79.vol.2 cui accedit Maran. in
Spec.de ord.iudic.in 6.parte rub confeſſio.fol.122.& idem Fe
der.de ſen.in conſ.128.& Socin.reg.98.verſ.13.fallit.
61 Contrarium , † quod imo confeſſio liberatoria facta parte
abſente non probet,voluit Bar.in l.non ſolū.§. ſi liberationis.
ff de liber.leg.Claud.in l.poſtquā liti.col.3. vbi dicit hāc eſſe
communem,quod etiam placuit gl.in l.idem duobus.§. fin. in
verſ.plerunque.ff.de pact. quam gl.* communiter eſſe approbatam
dixit Rui.& illam ſequitur cōſ.120.nu.5.vol.5.idem aſ
ſeruit gl.in l.Pomponius ſcribit in verb. probauero.ff.de neg.
geſt.Alber.& Bart.in l.certum.§.ſi quis abſente.ff. de confeſs.
Paul.de Caſtr.in d.l idem duobus.& ibi Alex.qui dicit* communem.
cui adhæret Bertr. conſ.178 col.1.vol.1.Crau.cōſ.120.
nu.2.Alex.conſ 164.col.2 vol.6.& conſ.212.col. penult.lib.6.
& conſ.129.col 2.vol 4. in quibus conſilijs teſtatur hanc eſſe
communem opinionem , quam multi fuerunt ſequuti , vt Gabriel.
atteſtatur concluſ.1 nu.31.in titul.de confeſ.& ex multis
collectis conatur conciliare opiniones iſtas inter ſe pugnantes,
quē omnino videas,quia late & diſtincte hoc pertractat,
ſed in præſentia retenta hac poſteriori opinione tanquam ma
gis ** communis .
62 Primo limita eam non procedere † in liberatione iudiciali,
vt videre eſt ex d.l.poſtquam liti.C.de pact.vbi gl.& traditum
eſt per Anto.de Butr.c.reniſus,de renuncia. Quod tu intellige
verum,qn̄ iudex recipit pro abſente , vt declarat Bal.
in d.l.poſtquam.& tenet ibi Ang. & Alex.col.fi.Feli.in c. Capitulum.
de reſcrip.col.9.Alex. conſ.174.col.1.in fin. li.7. cum
quam pluribus adductis per Gabr.d concluſ.1. de confeſs.numero
32.

Secundo limitabis,vt iſta ſecunda opinio non ſit vera in re
63 nūciatione litis,quia † in hoc talis confeſſio in odium litis [illegible]
probat,etiam parte abſente,ita gl. placuit in verb. renunc[illegible]
liti.in d.l.poſt quam liti.C.de pac.vbi Bal.Salic.& Alex.& [illegible]
ciſum fuit à Rot.deciſ.366.ſi actor.in cauſa.in nou.& ſcrip[illegible]
re hoc idem Purpur.in d l.poſtquam.liti.in fi.col.7. Innocē [illegible]
c.cum ptidem.de pact.ſuper verb.reſignauit.Abb inc.ve[illegible]
nu.5.de renunciatio.

Et primo velim intelligas , dummodo fuerit renunciat[illegible]
præſente iudice , vel aliqua alia perſona publica pro abſ[illegible]
acceptante:ita declarat Bartol.in d.l.poſtquam liti.per l.c[illegible]
tum,§.ſi quis abſente.ff.de confeſs.& per l.fin.ff. de inter[illegible]
gat.actio.
64 Secundo intelliges hanc limitationem , † vt & ſi talis re
nunciatio operetur quoad litem, & cauſam : non tam[illegible]
ſpiritualibus cenſeatur renunciatum iure,& ideo per di[illegible]
renunciationem litis & cauſæ non vacat beneficium: qu[illegible]
vacet beneficium,eſt neceſſe , vt fiat renunciatio in ma[illegible]
65 illius , † qui poteſt illum inſtituere , iuxta ſententiam [illegible]

Digitized by Google

cen.in c.quod in dubijs,de renunci. & plene dictũ fuit p Rot.
dec 569.in nou.ſi aliquis præſentat,& late ẽt per d.deci.306.
66 quod vt ita ſentianius,illud ſuadet: † nã ſicut quis directo nõ
poteſt beneficium renunciare in manibus non habentis pote
ſtatem,ita nec indirecte cedendo liti,& cauſæ, ſecundũ Abb.
in c.cum pridem de pact.vbi allegat d.dec.306.in prophanis
67 autem,qui renunciat liti,& cauſæ,† cenſetur renunciare etiã
iuri: vt dicit in terminis dec.678.ſi aliquis in antiq.& ſequi-
tur auctor.additio.ad quæſt.Capel.Tolo.q.492.item fuit quæ-
ſitum,an agenti,& tenet Mil.in reper.in verb.beneficium non
vacat.& hoc etiam voluit Bart.in d.l.poſtquam liti.nu.8.in fi,
ſed quia hic nõ eſt locus renunciationis,me reijcio ad ea,quæ
de re hac Dd.omnes dicunt in d.l.poſtquam liti.& ad ea,quę
dicam infra in verb.Renunciatio liti facta.

Tertio limitabis,prędictam ſecundum opinionẽ non habe-
68 re locũ in renunciatione iuris realis, † in qua non requiritur
partis præſentia,& propterea valet confeſſio abſente parte in
tali caſu,vt docuit Bal.in l.nõ ſolũ,§.ſi liberationis. de libera.
leg.quod etiam probauere Abb.in c.fin.col.3.de confeſ. Aret.
conſ.36.col.fi.cum ſeq.Apoſtil.ad deciſ.Tholoſ.349.late Gab.
vbi ſupra,nu.34. in quo loco etiam nonnullas alias limitatio-
nes ponit, quas hic omnes transferre ſuperuacaneum eſſet,
ſed de his habes infra,in ver.Renunciatio iuri reali.

Sexto limitare poteris,vt non vera ſit,ſi iurata fuerit: quia
69 tunc † probat parte abſente pp vinculum iuramenti: vt ma-
gnus ille magiſter docuit Bar.in l.cquiũs decedens.§.codicil
lis.ff.de legat.3.& in l.ex hac ſcriptura.in vlt.col.ff. de donat.
quod obſeruauit Iaſ.in l.admonendi.poſt nu.158.circa fin.ver
ſic limita ſingulariter.ff.de iureiur.& Bald.in l.rationes.C. de
proba.& in l.ſi creditores.C.de fideicom.& idẽ Bal.cõſ. 344.
vol.4.Alex.conſ.85.vol.7.Corn.conſ.323.col fi vol.1.& conſ.
113.col.3.eod.vol.1.Affl.dec.164.& Ant.de Butr.in c.cũ con-
tingat.de iureiur.quos allegat ad idem Ruin.in conſ.41.nu.3.
vol.4.& idem tenet. in conſ.62.num.ſecundo.eod.vol.4. & in
70 conſ.10.num.12.vol.3. † nam iuramentum facit, vt quis deli-
berate,& ex certa ſcientia ad actũ acceſſiſſe dicatur,vt ait Ar-
chid.in c.quamuis. de pact. in 6. ſed aduertas hoc verum eſſe
71 de iure canonico. ſecus de iure ciuili, quia † ex eo per iura-
mentũ non oritur actio. vt Bar.monuit in l.ſi quis pro eo. cir-
ca.princ.ff.de fideiuſſor.& ita de iure ciuili loquitur, §.ſi quis
abſente, l.certum.ff.de confeſſ.& Imol.in d.c: cum contingat.
72 vbi tamen dicit, † quod cum quæſtio iuramenti ſit ſpecialis
etiam in foro ciuili,ſeruabitur hæc opinio canonica, ſcilicet,
quod etiam de iure procedat hæc limitatio,ſecundum gloſ.in
reg.poſſeſſor.de reg.iur.in 6.& idem tenet Feli. in d.c. ſi cau-
tio.nu. 5. vbi rationem hanc reddit quia obligatio per iurã-
73 mentum acquiritur Deo,† qui ſemper eſt præſens, c. debito-
res de iureiu.cui adhæret Hypp.de Marſ.in rubr.C.de proba.
nu.94.vbi teſtatur Pau.de Caſtr.in conſ. 251. primo videndũ.
circa prin.& idem eximium cenſuit Marſ.in ſing.502.& in pra
ctic.§.2.coll.9.Thom.Gram.conſ.40.num.18. qui refert ita ſin
gulariter ſententiam Rom.conſ.243. Io.Bapt. de S. Seuerino.
in repet.l.admonendi.7.chart.ff de iureiur.

74 In contrariam ſententiam,† quod confeſſio etiam iurata fa
cta abſente parte non probet deſcendit Ang.in auth. de iure-
iur.à morien.præſtit.in fi.& Salic.in auth ſacramenta pubertũ.
C.ſi aduerſ.vendi.col.4.& ibi Iaſ.col. 6. qui dicit etiam vltra-
* montaneos * communiter ita ſẽtire: & ita etiam tenet Georg.
Nart.in c.quamuis.col.6.de pact.in 6.

Prior tamen opinio eſt magis communis: vt atteſtatur Ant.
Gabriel.titul.de confeſ.concluſ.1.num.43.in quo tamen loco
declarat, quomodo ſit intelligenda, & quomodo procedat,
videas illum.

75 Amplia prædictam limitationem, vt vera ſit † non ſolum ſi
dum confitetur,iurat,ſed etiam ſi confiteretur ſe iuraſſe: vt eſt
caſus in d.§.codicillis.d.l.cum quis,ff.de lega.tertio,& ſentit
Salicet.in l.generaliter.in ſecund.quæſt.C. de non numer.pe-
cun.tantum enim operatur confeſſio de præſtito iuramento,
76 quantum † etiam ipſa præſtatio, vt probatur in l.ne in arbi-
tris & ibi not.Bal.C.de arbitr.& Bart.in l.ex hac ſcriptura. C.
de proba.& Felin.in dict. c.ſi cautio. de fid. inſtrum.num. vi-
geſimoquinto.

Secundo amplia: vt etiam locum habeat dicta limitatio,
quando quis non iurauerit,ſed tantum dixerit, quod in veri-
77 tate ita fuit,† quia cum hæc verba indocant quandam ſpeciẽ
iuramenti,probat talis confeſſio.ita Iaſ.tradit in §.perſonale,
dict l.idem in duobus.num.6. vbi dicit hoc voluiſſe Abb.poſt
Anton.de Butr.in dict.c.ſi cautio.in antepen.colum.de fid.in-
ſtrum.& Bald.in rubr.C.res inter alios acta.colum.fi. & idem
Bald.voluit in c.literas,in colum fin.de præſumpt.& idem Ia
ſon.in l.3.§.fin. in princip. ff. de iureiurand. vbi etiam dicit,
78 † quod idem eſt,ac ſi dicatur per modum iuramenti,vt Deus
mihi, vel Deus ſit mihi teſtis, vel aſſero per fidem meam, vel
ſic me Deus adiuuet,vel hoc eſt in periculo animę meæ,vel in
fidem meam res ita ſe habet, & ad hæc omnia adducit aucto-
ritates,quas tu ipſe videas.

Limitabis,vt procedat, niſi cõfeſſio etiam iurata emanaret
79 in fauorẽ incapacis,vel inter perſonas prohibitas,† quia tũc
non probat,vt Bal tradidit in d.c.rationes,C.de proba.in fin.
& Salicet.in d.l.generaliter,in 16 quæſt, & idem Salicet. in l.
hac edictali.in ſext.quæſt in fi.C.de ſecun.nup. & Feli.in d.c.
ſi cautio.d.nu.25.verſi.item quia iuramentum. & idem Iaſon
in l.ſi tibi decem.§.ſi pactus num.7.ff. de pact, & ratio poteſt
eſſe: quia ſecũ dum Ang.ibidem per tex.in l.qui teſtamentum.
80 ff.de proba. omnis † confeſſio emanans inter perſonas prohi
bitas pręſumitur fraudulenta,& de hoc eſt caſus in l.cum quis
decedens §.Titiæ.ff.de lega.3.

Tertio principaliter limita,vt nõ vera ſit,ſi huiuſmodi con-
81 feſſio facta fuerit in inſtrumento etiam abſente parte: † quia
tunc probat contra confitẽtem,vt ſancitum eſt in l deſiderũ.
C.depoſ.& ibi Bald.& etiam Salicet.Hippol.de Marſ.in rubr.
C.de proba.nu.115.cum ibi allegat.& idem ſenſit Salice.in l.
fi.in prin.C.arbitr.tut.& Ruiu.conſ.70.nu.2.vol.4.Caſtr.conſ.
82 84.incip.quod præfata ſententia vbi etiam vult,† quod ratio
dati & recepti facta inter aliquos, inducat probationem quo
ad alios;licet ſit facta in abſentia partis. Et hãc limitationem
ſequitur Iaſon in l.admonendi.in repet.col.65. ff. de iureiur.
Crem.ſing.105.

83 Octauo limita, † ſi huiuſmodi confeſſio facta fuerit, & con-
ſtiterit de his,quæ pendent ſolum ex volũtate ipſius confiten-
tis veluti ſub ratihabitione, vel ſuper aditione hæreditatis;
quia tunc probat abſente parte,etiã non acceptante, & abſen
ti prodeſt: quia (vt dixi) ſolum pendet à voluntate ratificãtis,
84 & † ex tali ratificatione ratificans obligatur, ita determinat
Ang.in §.ſi vero expreſſim.col 4. in auth. de hæred. & falcid.
vbi vult, approbationem inſtrumenti tanquam veri prodeſſe
omnibus ius habentibus,& prætendentibus ex illo inſtrumen
85 to,& quorum intereſt,† & poſſunt ex illa approbatione age-
re contra approbantem tamquam obligatũ ex tali inſtrumen-
to,licet non fuerint pręſentes huiuſmodi approbationi.Quod
etiam idem Ang. ibidem dicit habere locum in approbatio-
86 ne facta à filio pręterito teſtamenti,† quæ prodeſt hæredi in-
ſtituto ẽt abſenti,& eſt ratio: quia cum talis actus approbatio
87 nis pendeat à ſola voluntate approbantis, † non requiritur
partis pręſentia,ſecundum Bar.in l.Pomponius.colum.2.verſ.
item ex eo.ff.de neg.geſt.& in l.quo enim.ff.rẽ rat.hab.& hãc
Ang.ſententiam ſequitur Iaſ.in d.l.non ſolum.§.morte. col.5.
poſt med.ff.de nou.oper.nuncia & facit ad hoc Bar.in l.is po
teſt,col.4.verſ.nunc videamus.ff.de acq.hær.& in l.fi.ff. de in
terrog act.Bal.in l.fi.C.de pet.hære.& Ang.in l.ſicut, C.de re-
88 pud.hæred.dicit, † declarationem voluntatis factam cũ vno
præiudicare quoad omnes,quem ſequitur Dec.conſ.35.col.2.
verſ.& ſic patet.hoc idem voluit Alex.conſ.186. in fin. vol.5.
Abb.in c.Cumana.col.9.de elect.& Dec.in conſ.286.col.2. &
* conſ.297.col 2.atteſtatur hanc eſſe * communem opinionem,
& Crau.in tract.de antiq.temp.1.part num.47. ad hoc perti-
89 net Socin.in conſ.105.colum.1.lib.4.vbi ait, † ratificationem
factam parte abſente non probare, neque abſenti prodeſſe,
niſi quando tendit ad declarandum voluntatem ratificantis:
ſecus ſi ad obligãdum ei cuius in fauorem ſit ratificatio: quia
tunc requiritur partis præſentia,& idem Crau.ibidem nume-
ro 48.dicit dictum eiuſdem Soc.procedere,quando nullus a-
90 ctus præceſſiſſet coram eo,cui acquiri debet, † quia vbi agi-
tur de obligando,requiritur præſentia partis, ſeu vbi præceſ-
ſit contractus præſente eo, acquiri debet, vel eius legitimo
procuratore,& ſolum reſtat declaratio voluntatis alterius ab
ſentis, cuius nomine actus eſt factus, an velit obligari tunc
ſufficit talis declaratio volũtatis etiam parte abſente & ratio
eſt, quia ad nullum alium finem requiritur partis præſentia,
91 niſi vt † cõſtet de illius conſenſu,vt patet; quia ſufficit,ſi præ-

ſtetur

Digitized by Google

ſtetur conſenſus per nuncium, vel epiſtolam, vt reſpondit Iu-
lianus in l. conſenſu. ff. de act. & obli cum ergo de huiuſmodi
partis cōſenſu appatuerit, ſemelq; actui interuenerit, ad quē
retrotrahitur ratificatio, non eſt, quod vlterius illius præſen-
tia deſideretur, vt ibidem per eundem Craue. & quod huiuſ-
modi confeſsio ad approbandum probat, tradidit Felin. in d.
c. ſi cautio. nu. 29. de fi. inſtru. cum multis ibi ad hoc collectis.
Idem voluit Hippol. de Marſil. in rubr. C. de probat. nu. 109.
cum ibi per eum allegatis. Addo Bal. aſſerentem in conſ. 1. nu
92 me. 1. vol. 4. & conſil. 12. num 4. vol. 1. † confeſsionem, quādo
tendit ad declarationem dicti ſui, probare parte abſente: ſed
de hoc videas ſup. in 2. ſublimitatione 1. limitationis ad hanc
concluſionem, vbi late.

Nono limitabis, ſi facta fuerit fauore piæ cauſæ, nā probat
93 etiam ſi parte abſente facta fuerit, † quia Deus cenſetur illam
pro pia cauſa acceptare, cum ſecundum vulgatiſsimā doctri-
nam, dicatur vbique præſens pro Eccleſia ſua, vt Tiraq opti-
me recenſuit de priuil. piæ cauſæ, in priuileg. 116. atq; Bald. in
l. generaliter. in 10. q. & ibi Salic. in 13. q. C. de non num. pec.
& magis enucleate tradidit idē Bal. in auth. ſimiliter, in prin.
C. ad leg. Falci. & Ant. de But. in d. c. ſi cautio, & ibi Feli. col. 8.
verſ. fallit 2. vbi multa congerit de fi. inſtru. cui accedit reſpō-
dendo Corn. conſ. 215. col. 2. in fi. lib 2. & Ioan. de Ana. conſil.
85. col. fi. deciſ. Neap. 164. nu. 5. per not. in c. fi. de ſucceſ. ab in-
teſta. & Card. Flor. in c. iudicante, de teſtam. idem voluit Bar.
in l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. & deciſ. Neap. 337. in antiq. nu. 7. &
huc vergit, quod voluit Bald. in l. rationes. col. 2. C. de proba.
& idem Bal in l. 1. col. 1. verſ. quidam confeſſus. C. de falſ cau.
ex quib. & proximum eſt quod obſeruat Bal. in l illud. in 1. co
94 lum. C. de ſacroſ. eccl. vbi dicit, † in pijs cauſis valere ſtipula-
tionem factam pro abſente etiam verbis directis in ipſos ab-
ſentes.

Decimo limites velim ſi fauore dotis facta fuerit: quia tūc
probat etiā parte abſente, & ēt per verba enunciatiua nō ge
95 minata, † ſed ſimplicia, & emiſſa propter aliud: ita ait Curt.
iun. in conſ. 169. verſ præterea. nu. 14. vbi ad hoc teſtatur glo.
in l. 2. in gl. 1. C. de dot. promiſ. Bart. rñdit in conſ. 123. inci. fa
ctum ſe habes. quibus ſe ſubſcripſit Alex. tum profitendo, tū
ēt conſulendo. vt in l. 1. in 14. col. ff. ſol. matr. idem Alex. cōſ. 4.
col. 12. in fi. vol. 2. atq; Iaſ. in l. ex his, col. 1. C. de teſta. mil. Dec.
conſ. 35. col. 2. & in cōſ. 213. num. 9. & hoc ēt adiuuat l. 2. C. de
dot. promiſ. per quam Bart. conſuluit pro hac limitatione cō-
ſil. 123. Caſtren. præterea in conſ. 93. quid præfata ſententia,
Alexan. inſuper conſil. 99. col. 1. vol. 7. & in l. admonendi, col.
12. ff. de iureiurā. vbi Iaſ. in repet. col. 65 de hoc dubitat per
ea, quæ dicit Bal. in rubr. de dot. promiſ. & deciſ. Neap. 337.
Ruin. conſ. 34. nu. 5. vol. 4. & Caſtrenſ. conſ 84.

Vndecimo limitatur, vt nō procedat, ſi facta fuerit in foro
96 pęnitentiali, † quia tunc in abſentia partium probat, nec re-
uocari poteſt, & ad hoc adducit Bal. in l. rationes, col. 2. C. de
probat. tex. in c. quamquam, de vſur. & gl. in c. quoties, 1. q. 7.
& idem Bal. placuit in l. tale pactum, in princ. col. 2. verſ. 6. ff.
de pact. idem tenet ex ſupra allatis Feli. in d. c. ſi cautio, n. 27.
de fi. inſtrum. Alex. conſ. 180. col. 3. vol. 2. Feli. in c. olim, col. 4.
in fi. de reſcr. & Hippol. in ſing. 202.

97 Duodecimo limitatur, vt nō vera ſit, † ſi facta fuerit in cau
ſa ſpirituali, veluti in matrimoniali, quia abſente parte pro-
bat, iuxta ſentētiam Dec. in conſ. 163. nu. 2. vbi pro hoc idem
dicentem refert Bal. in c. innotuit. col. 2. de elect. & in l. ratio-
nes, in fin. C. de probat. & ibi Dec. in d. conſil. atteſtatur hanc
* eſſe " communem opinionem.

Sed contrarium ſequutus eſt Aymo Crau. in conſ. 281. n. 6.
verſ. ſimiliter non obſtat, vbi teſtē laudat Alex. in cōſ. 154. co-
lum. penul. li. 5. & idem Alex. voluit in conſ. 152. col. fi. & con-
ſil. 156. col. fi. eod. vol. 5. & conſil. 150. col. 4. & conſ. 153. col. 2.
vo. eod. & in hanc rem trādit Grat. conſ. 158. col. 1. vol. 2. Soc.
iun. conſ. 88. col. 3. vol. 2. nu. 28. qui omnes loquuntur in ſpe-
cie de cauſa matrimoniali, & Paul. de Caſt. conſ. 155. in cauſa
quæ vertitur coram D. Vicario, col. pen. li. 1. vbi in hāc deſcē-
dit ſententiā, huiuſmodi confeſsionē extraiudicialē in cauſa
matrimoniali nō probare: ſed verius eſſe arbitror, quod imo
probat: vt ex ſup. allegatis pro hac affirmatiua patet, pro qua
etiā facit ſequens extenſio ad hanc limitationē. Addo tamen
vltimo loco idē voluiſſe Hercula. de proban. negat. fol. 55. nu.
197. & num. 198. verſ. 46. fallit. De hoc repugnantia vide per
plura dicta in quarta limitatione, quæ eſt fere vna, & eadem
cum iſta, & ad ea, quæ ibi dixi, me reijcio: & in ſpecie de cau
ſa matrimoniali inſpicias tertiam ampliationem ad conclu-
ſionem iſtam, vt reperies itidem contraria.

98 Subamplia prædictam limitationem, † vt non ſolū habeat
locū, ſi facta fuerit coram quocunque laico, aut clerico, ſed ēt
ſi facta fuerit ſacerdoti in præſentia: qui tunc probat, quod
intellige in criminalibus: vt Rom. declarauit in l. ſi non ſpe-
ciali, nu. 15 C. de teſtam. auctoritate glo. in c. tua nos, de ſpō-
ſalib. nam in ciuilibus regulariter non probat, ita Bald ait in
l. archigerontes, C. de epiſcop. audien. & in d. l. ſi non ſpecia-
li. vbi etiam idem Roman. num. eod.

99 Decimo tertio limita, † quando fit pro exoneratione con-
ſcientiæ, quia tunc tenet & probat, vt Marian. Soc. Iun. conſul
tus reſpondit in conſ. 90. lib. 7. nu. 4. cum ibi alleg. quem re-
fert & ſequitur Hercula. in tract. de proban. negat. fol. 55. nu.
197. & dicetur infra in 15. limitatione, idem voluit Bald. in l.
generaliter. q. 10. C. de nō num. pec. quod cæteri probauere,
vt Corne. conſ. 211. col. 2. vol. 3. & conſ 215. colum 2. deciſio.
Neapolit. 164. Marſil. ſing. 202. Felin. c. olim, col. 4. de reſcript.
& in c. ſi cautio. in 2. limitatione de fid. inſtr. & in c. de hoc.
de ſimon. Maran. in ſuo tractat. de ordin. iud. 6. part. 8. articul.
100 rubr. confeſſ n. 16. fol. 122. vbi affert exemplum de eo, † qui
confeſſus fuit depoſitum apud ſe factum, & D. Cæſar Contar
dus, nunc Reuerendiſsimus Epiſcopus dixit idem de eo qui
confeſſus fuit habuiſſe aliquid ab aliquo cauſa pignoris, vt in
ſuis allegat. contra Zenum, in 2 confeſſ. vbi refert Abb. in c. 1.
col. pen. & ibi DD. ext. de depoſi. immo ibidē extēdit ad om
101 nē cōfeſsionē extraiudicialē reſpicientē ſalutē animæ, † quę
plene probat, & ad hoc adducit Bal. in l. 1. col. 4. ff. de fal. cau.
adiec. leg. & Fel. in d. c. de hoc, nu. 4. de ſimo. & rō pōt eſſe, qđ
huiuſmodi confeſsio habet vim debiti cōteſtati tamqnā par
te præſente fuiſſet acceptatū: vt tradidit Ang. in l. cū quis de-
102 cedēs, § codicillis, ff. de leg. 3. dicēs, † relictū factū pauperi-
bus pro exoneranda cōſciētia nō poſſe reuocari, quia habet
vim debiti cōfeſſati, tamq̃ fuerit parte præſente acceptatum,
qđ dictū pro ſingulari ſeqtur Barb. in repet. l. cum acutiſsimi,
charta pen. verſ. quid ſi teſtator. C. de fideic. Bal. in d. l. genera
liter, in 10. q. C. de non num. pec. id qđ maxime notādū eſt ad
103 limitationē eorū, quæ regulariter diximus † cōfeſsionē fa-
ctā in teſtamēto poſſe à teſtatore qñcunque reuocari, nec ta-
li caſu probare, per l Lucius. §. quorū vis, 2. ff. de leg. 2. l. Lu-
cius. §. Semproni. ff. de leg. 3. l. Aurelius. § vlt. ff. de liber. le. &
l. 3. in fin. cū l. ſeq. ff. de adimen. legat. vt videlicet id nō proce
dat in confeſsione facta ad exonerandum conſcientiam.

Verū ēt in hoc caſu contrariū dilucide docuit Bar. d. §. co
dicillis, Cyn. in d. l. generaliter, in 10. q C. de non num. pec. &
Bal ſibi cōtrarius in l. rōnes, in 2. q. C. de proba. & latiſsime p
Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ, priuileg. 117. p totū, & cū ibi per
eum allegat.

Decimoquarto limita, ſi talis cōfeſsio facta fuerit ī Epiſto
104 la: † quia tūc plene probat, per Pauli reſpōſum in l. Publia. ff.
depoſi. idē voluit Paul. de Caſt. in l. vni. C. de confeſſ. in vlt.
col. Soc. reg. 89. verſ. 11. fallit, nec deſunt multi ſcribētes hu
ius ſententiæ aſſertores, vt Ant. de Butr. in c. fin. de cōfeſſ. col.
5. Bald. in l. 1. ff. de interrog actio. in fin. & conſ. 380. vol. 5. in
princip. idē Ant. de Butr in c. cū pridem, in fin. de pact. Alex.
conſ. 90. vol. 4. mihi cōſ. 153. col. fin. vol. 1. Bar. in l. nuda ratio,
col. 2. ff. de donat. vbi Imol. & Caſtr. quod idē dic eſſe in con-
feſsione facta in apocha, vt infra limitatione 18. nā p Epiſto-
lam vr̄ quis alloqui abſentem, arg. l. Arriani, C. de hæret. dū-
modo præſentetur abſenti, ſecundum D. Anton. & Imol. in c.
ſi cautio, de fid. inſtr. & Anton. in ca. fi. col. 10. de confeſſ. & ibi
Abb. nu. 15. & Bar. in l. cum tabernas, §. idem quæſiit. ff de pi-
gnor. Bal. conſi. 12. col. 1. vol. 1. num. 3. vbi idem ait procedere
in confeſsione facta per nuntium.

Primo ſublimita niſi mittens reuocet Epiſtolam, vt Bal. in-
quit in l. vni. col. 2. de confeſſ.

Reſtringas velim vt locū nō habeat, ſi ex huiuſmodi reuo-
catione alteri reſultaret iniuria, vel illuſio iudicij, vt traditū
eſt à Bal. in d. l. vni. C. de cōfeſſ. l. ſi mādaſſet, ff mādati, vt facit
Inſtit. eo. §. recte, gl. in ca. ex parte decani. ſup vet. dicebāt in
med. de reſcript. & ſeqtur Fel. in d. c. ſi cautio. n. 31. fallit 6. nā
ibi ait, ſiue Epiſtola, ſiue nuncius reuocetur, poſtquam alteri
reſultaret iniuria, id eſt, poſtquā iam cōtractus eſſet perfectus
tunc

tunc actus nõ reſcinditur, ſi prius fuit ignorata reuocatio, vt
in dictis iuribus conſtat: & hæc intelligas, niſi in caſu, c.fi.de
105 procur.in 6.qui contex.loquitur, † quando alicui fuit man-
datum de contrahendo matrimonio, quo in caſu etiam poſt
concluſum matrimonium poterit reuocari mandatum, & ſic
matrimonium non valebit.

Secundo ſublimitabis, quando antequam Epiſtola tibi red
106 datur, ego morior, † quia hoc caſu hæc Epiſtola non probat
quoad hæredes meos, nec eis præiudicat, ita per multa allega
ta probat Marſil.in rubr.C.de probat.nu.267. vbi refert Inn.
ita ſingulariter ſentientem in ca cum dilectus, ext.de ſucceſ.
ab inteſt quod dictum refert ſingulare D.Ant.in c.fi in 5.col.
de confeſ Barb.in d.c.cum dilectus, & in c poſt ceſſionem, de
proba.& p multos relatos ab Hippoly.vbi ſup.quem videto.

107 Decimoquinto limita in confeſſione reali † habendo rem
pro derelicta in abſentia partis, vt colligere eſt ex l.1. & per
totum, ff.pro derelicto.& Imol.protulit in d.c ſi cautio. de fi.
inſtru.& ibi Feli.nu.33.reſtatur Inn.in ca.veniens. ext.de te-
nun.& Io.And.in c.cum pridem, ff.de pac.cum multis ibi col
lectis per Feli.& idem voluit Fel.conſ.40.vol.4.nu.4.

Amplia limitationem hanc, vt etiam habeat locum, quãdo
quis renunciauit iuri reali, et ſi non confeſſus fuerit expreſſe
108 ſe habere rem pro derelicta, † nã illa renuociatio probat, &
valet in fauorẽ abſentis, ſiue expreſſe, ſiue tacite facta fuerit:
ita tradidit gl.in d.l.poſtquã liti, C.de pact.cuius ſniæ ſe ſub-
ſcripſere Ant.de But.& ibi Imol.in d.c.cum pridem, de pact.
in fi.Bal.in l.& hæredi.§.nos aũt, col.1.ff.de pac.Iaco.Butrig.
& poſt eum ipſe Bald.in l.poſtquam liti, col.3 q 2.C.de pact.
* Alexan.conſ.99 col.1.& ſequ.vol.7.hanc * cõem dicit Gabr.
in ſuis concluſ.de confeſ.concluſ.1.nu.62. Idem voluit Bart.
in l.non ſolum, §.ſi liberationis, ff.de liberat.leg. Ant.de But.
& Abb.in d.c.fin.de confeſ.& idẽ Anton.in c veniens, col.3.
de renunc.Socin.in l.naturaliter, §.nihil cõe.ff.de acq.poſſeſ.
col.6.Aret.conſ.36.col.1.in fi.Alexand.in l.Labeo.col.1.in fi.
ff.de iureiur.nam ex huiuſmodi renunciatione fateri videtur
rem eſſe occupantis licet abſentis, quod ſecus tamen eſt, qñ
109 quis confitetur rem ſuam eſſe alterius, † quia ex huiuſmodi
confeſſione videtur potius velle rem illam in alium transfer-
re, quam pro derelicto poſſit dici illam habere, vnde fit, vt
tunc non amittat dominium, ſi non transferatur, l.ſciendum,
& l.conuentiones, ff ex quib.cau.ma. & eſt de mente Bart in
l.cum teſtamentum, alias in l.cum falſa.C.de iur.& fact.igno.
abſque enim traditione non transferetur dominium, l.tradi-
tionibus, C.de pactis.

110 Contrarium autẽ, quod confeſsio † & renunciatio etiam in
realibus non noceat parti abſenti conſuluit Bal.conſ.466.vo-
lum.4.& Abb.in l.generaliter, col.pen.in fi.C.de non nu.pec.
dicit, confeſſionem ſuper dominio parte abſente non præiu-
dicare: & tradidere Spec.in tit.de confeſ.§.nunc videndum,
verſ.quid ſi confiteor.Lanfran.in ca.quoniam contra.col.38.
de proba.Felin.in c.capitulum, col 9. verſ.2.limita.de reſcri.
& dicto Abb.aperte repugnauit Ruin.conſ.40. vol.4 num.4.
ſed de hoc habebis etiam in ſequenti limitatione.

Decimoſexto limitabis, vt non procedat, ſi huiuſmodi con
111 feſſio ſit ſuper iure reali, † veluti ſuper dominio; quia tunc
probat vt proditum eſt à Bart.in l.nõ ſolum, §.ſi liberationis,
ff.de liber.lega.& dilucidius D.Ant.de But.in c fi.de confeſſ.
quos refert & ſequitur Franc.Aret.in conſ.36.nu.2.vbi ait ita
limitari l.certum, §.ſi quis abſente.ff.de cõfeſ.& quod id ma-
xime procedit in dominijs antiquis, in quib.plene probat, li
cet ſit extraiudicialis parte abſente: vt ex allegatis ibi. nu.3.

Decimoſeptimo limitatur, non habere locum, qñ talis con
112 feſſio eſſet acceptata per aliquẽ nomine abſentis † & quan-
do ipſe abſens eã ratã habet: quia plene probat; ita aſſeuera-
uit Bart.in d.l.nõ ſolũ, §.ſi liberationis, ff.de lib.leg.hoc ẽt vo
luit Ant.de But.in d.cap.veniens, col.3. de renun.& probauit
Pau.de Caſt.in d.l.idem in duobus, §.fi.ff.de pac.atq; placuit
Dec.in l.poſtquã liti, col.4 C.de pac.nec id pterijt Rui. conſ.
101.vol 1.in fi.idẽ tradidere Anto.& ibi Imol. in d.c.fi.de cõ
feſ.& in d.c.cum pridẽ, nec ab hoc recedit.Salic.in l.vnica in
15.oppoſit.C.de cõfeſ.& in l.ſi actionẽ, C.de tranſa. qđ & ſen
ſit Bal.in l.1.C.de interro.act. quibus accedit Soc.in regu.89.
in verſ.15.fallit, vbi inquit, iſtud ẽt procedere, quando acce-
113 ptans nomine abſentis non haberet mandatum: † nam po-
teſt abſens ratum habere, cum eius nomine actum ſit, per to-
tum titulũ, ff.& C.de negot.geſt.& in c.ſi cautio, de fid.inſtr.
& auctoritate Bar.in l.cũ quis decedẽs, §.codicillis, in 1.col.
ff.de leg.3.idẽ voluit Aret.conſ.64 col.1.& conſ. 82.col.2. &
hanc partem fulcit quod voluit Bar.in d.l.poſtquam liti, vbi
Angel.& Alex.col.fi.Purpur col.8.Riminald.col.pen. Claud.
114 col.3.qui omnes dicunt, † renunciationem iudicialem pro-
deſſe abſenti, qñ à iudice fuerit recepta pro abſente: quod
etiam voluerunt plurimi tum conſulentes tum etiã profiten-
tes, ex quibus primas facile tenet, idem Bar.in d.l.non ſolũ.§.
ſi liberationis.ff.de lib.leg.vbi Alber.de Roſa.Bal.in c.dudũ.
el 2.col.4.in fin.de elect.Ange.in l.1.§.1.ff.à quibus appel. nõ
licet, & in §.idem iuris eſt, Inſtitut.de except.col.35. & idem
voluit Bal.in auth.in ſucceſſione, in fin.C.de leg.hęred.Aret.
in c.de cauſis, col.3.de teſt.Alex conſ.174.colũ.1.in fin. vol.7.
Cyn.in l.1.q.6.C.de confeſſ.Caſtr.in l.certum, §.ſi qui s ab-
ſente.ff.eod.tit.Salic.in l.iubemus, C.de lib.cauſ. Curt.Sen.in
conſ.78.Iaſ.in l.1.col.pen C.de pact.

Quam limitationem intelligere poteris, dummodo acce-
ptantis non interſit huiuſmodi confeſſionem acceptare: ita
declarat Fel.in d.c.ſi cautio.2.fallen.col.9.& idem dixit Soc.
in regul. præalleg.

Verumtamen iſtam ampliationem non probauit Abb.in c.
115 fin.col.4.de confeſſ.vbi requirit, † vt acceptans pro abſen-
te ſit publica perſona, idem ſentit Bald. in l.2.in fin.C. vt in
poſſ.leg.

Sed à limitatione ſtat Marant.de ord.iud.in 6.parte.in 5.
artic.rub.confeſſ.fol.112.nu.18.vbi ad hoc adducit gl.& Paul.
Caſt.in l.tale pact. in princip.ff.de pact.& gl.in l.huiuſmodi,
verſi.legatus.& ibi Dd.ff.de leg.1.

Subamplia vt etiam procedat, licet talis acceptãs nomine
116 abſentis non haberet mandatũ, † & etiamſi non ſit tabellio:
nã tunc plene probat, dummodo ille, cuius nomine accepta-
tur, huiuſmodi acceptationem ratã habeat, ita Imol.protulit,
quem ſequitur Feli.in c.ſi cautio.n.37. verſ.fallit 11.per tex.
& glo.in l.huiuſmodi, in prin.ff.de leg.1 & in §.alteri, Inſtit.
de inut.ſtipul.cui etiam ſe ſubſcripſit Hippolyt.de Marſ. rub.
C.de proba.nu.96.eum ibi alleg.

Decimuoctauo limitatur, vt locũ nõ habeat, ſi talis cõfeſ-
117 ſio facta fuerit in apocha parte abſente, † quia qñcunq; illa
apocha peruenerit ad creditorem, plene probat illa cõfeſsio
legitime probata, vt conſultũ fuit à Bal. in conf.380. vol.5.&
ait Maran.in trac.de ord.iud.in 6.par.5.ar.rub. cõfeſ.fol.122
nu.20 ſed ad hanc confeſſionẽ conſulas ea, quæ dicta fuerũt.
in confeſſione facta in Epiſtola, in 14.limitatione, quę omnia
videntur poſſe adaptari confeſſioni factæ in apocha.

Sublimitabis quatenus alias illa Apocha faceret fidem, vt
Hercula.prodidit in trac.de proban.negat.fol.57.nume.198.
verſ.30.fallit, vbi teſtatur Fel.in c.ſi cautio. ext.de fi.inſtrum.

Decimonono limitatur in cõfeſsione facta in libro rõnum,
118 & mercatorũ, † in quo cõtenta cõfeſſio probat plene abſen-
te parte, iuxta ſñiam Pau.de Caſt.in l.nuda.ff.de dona & Bal.
in l.vnica, in 3.col.C.de confeſ.& idẽ voluit Bal.in rubr.C.de
conſtit.pec.in vlt.col.& Pau.de Caſt.in l. Publia, ff.de poſ.ita
ẽt aſſeruere Dec.in c.2 col 5 de fi.inſtru. Purpur.in d.l.poſt-
quã liti, col.9.Alex.conſ.245.vol.2.Fel.in d.c.ſi cautio. col.8.
in 10.limit.gl.late in d.l.nuda, per tex.ĩ l.inter cartulas C.de
cõuen.fiſ.deb.li.11.Ant.de But.& Poſdoc.in d.c.ſi cautio, de
fide inſtrum.Bal.in l.ſi quis ex argen.§.ex hoc edic.ff.de edẽ.
idem Bal.col.1.in 3.col.C.de fal.cau.adiect. Marſil.ſing.459
Soc.reg.89.verſ.7.fallit.

Iſtud ſublimitabis, dummodo talis liber ſit cõfectus parte
mandãte tacite, vel expreſſe: vt ſunt cõiter libri mercatorũ,
de quibus de conſuetudine tacite mandatur, vt mercatores
ſcribant; ſed ſi eſſet liber confectus à mercatore pro ſui me-
moria, ſecus dicẽdũ eſſet, vt Imol.protulit, quem refert, & ſe-
quitur Feli.in d.c.ſi cautio.nu.36.de fide inſtru.& Alex.in d.
conſ.245.& Bal.in rub.de fide inſtru.col.9. verſ.interdũ dubi
tatur: hoc ẽt repetijt Imol.in d.l.nuda, col.1.ff.de dona & in
d.c.fi.col.5.& ſeq.de confeſ.Bald.in rub.de conſtit.pec.col.2.
ſed hanc materiam late explicantes cõſulas Dd.in d.l.ſi quis
ex argẽtarijs, §.ex hoc edicto, ff.de edendo, & pręcipue Iaſ.
in l.admonendi, nu.129.ff.de iureiur.in repet.

119 Vigeſimo limitare tibi licebit in cõfeſsione criminali, † q2
ſaltẽ facit indicium ad torturã, vt auctor eſt ille Bart.in l.ca.5.
ff.de adul.& Abb.in c at ſi cler.in prin.nu.7.ff.de re iud.licet
extra-

extraiudicialiter, & parte abſente facta fuerit Roman. conſil. 373. in caſu propter. nu. 6. & conſ. 7. viſis neceſſarijs, poſt nu. 1. verſ. 2. ex alia cauſa. & in conſ. 8. viſo facto in princip. & per Bal. in l. generaliter. C. de epiſcop. & cler. Felin. in d. c. ſi cautio. col. 5. Ant. de Butr. in c. ſi conſtiterit; in fin. de accuſatio. Dec in l. cum te. C. de tranſactio. & hanc eſſe *cõem opinionẽ atteſtatur Imol. in c. at ſi clerici, in princip, in 7. col. de re iudi. quam refert cum alijs Fel. in d. c. ſi cautio. de fid. inſtr. nu. 29. verſ. quarta declaratio, & cum ſequitur, & ita ait fore intelligẽdum Bar. in d. l. capite quinto. & hęc etiam eſt *cõis opinio teſte Iaſ. in repet. l. admonendi, num. 158, ff. de iureiur. ſed de hac limitatione vide quæ latiſſime dixi in prima ampliatione ad concluſion. De confeſſ. ſine cauſa, ad quæ me remitto.

Vigeſimoprimo limitabis, quando agitur de declaratione
120 actua, cuiuſpiam dubij ab eo facti, qui confitetur, † quia tũc plene probat parte abſente extraiudicialiter, vt docte ſcripſit Titaq. in tract. de vtroq; retract. tit. de retract. lignagier. verſ. cum æquipolleat. §. 1. gl. 14. fol. mihi 110. nu. 55. vbi ad hoc refert Bart. in l. cum quis decedens, §. codicillis, col. 2. verſi. prædicta vero. ff. de lega. 3. per textum in l. vxori, §. vltim vbi & idem Bar. ff. eod. tit. & l. ſi ania, C. de iure deliberand. ita ẽt doctiſſime ſenſit ampliſſimus Contardus contra Zenum in ſecunda confeſſione, vbi pro hoc præter allegatos ſupra adducit Afflict. titul. de feud. dato in vic leg. commiſſ. nu. 140. Caſſane. ſuper conſuetud. Burgund. rubr. 10. §. 102. nu. 4.

Vigeſimoſecundo limitabis, vt locum non habeat, ſi fieret
121 præſente fideiuſſore, licet principali abſente; † nam tũc plene probaret, ac ſi præſente parte facta fuerit, nam per talẽ cõfeſſionem paratur exceptio fideiuſſori, & per conſequens ipſi principali, argum. l. idem in duobus, ff. de pact. vt Bald. innuit in conſ. 41. incip. in primis videndum eſt, vol. 5. cui adhæret Felin. in d. c. ſi cautio, de fid. inſtr. nu. 8. verſ. 12. & refert & ſequitur Hippolyt. in rub. C. de proba. nu. 113. & Fel. in c. olim, de reſcript. col. 3. nu. 2. Soc. in reg. 89. verſ. 9. fallit. & Bal. reſpõdit conſi. 392. vol. 3. in 2. dubio.

Vigeſimotertio limitatur, vt nõ procedat, ſi facta fuerit co
122 rã negotiorum geſtore, † quia tunc plene probat, ac ſi præſente parte facta fuiſſet, quod ea ratione confirmari poteſt: quia per negotiorum geſtorem acquiritur domino ratum habenti; nam negotiorum geſtor tenetur actiones ei cedere, vt colligere eſt ex reſponſo Iuliani l. huiuſmodi, in princ. ff. de leg. 1. quod & probauit Bart. in l. ſtipulatio iſta, §. ſtipuler, ff. de verb. oblig. & ita ait de confeſſione coram negotiorũ geſtore, Aym. Crau. conſ. 292. nu. 16. vbi inquit idem procedere à fortiori in nuncio ad hoc expreſſe deſtinato, per multa ibi adducta, & ad primum dictum adducit Arct. conſ. 64. col. 1. verſ. 2. patet, vol. 1. & idem voluit Fel. in d. c. ſi cautio, de fid. inſtr. nu. 38. teſtatur Signorol. in conſ. incip. Titius, confeſſus eſt, & Sal. in l. vni. in 15. oppoſitione. C. de confeſſ. & Hippoly. de Marſil. in rub. C. de probat. n. 100. Fel. in c. olim, de reſcrip. nu. 2. col. 3. cum ibi allegatis.

Subamplia vt vera ſit, etiam ſi huiuſmodi negotiorũ geſtor acceptans pro abſente eſſet priuata perſona, ſecundum Sali. in d. l. vni. in 10. oppoſit. C. de confeſſ. & Fel. in d. ca. ſi cautio, d nu. 38. & Hippol. de Marſ. in d. rubr. C. de probat. nu. 114. & Fel. in c. olim, de reſcrip. col. 3. nu. 2.

Vigeſimoquarto limitabis, vt locũ non habeat, ſi huiuſmo
123 di confeſſio facta fuerit corã nuncio: † quia tũc plene ꝓbat; vt reſpondit D. Aymo Crau. d. conſ. 272. nu. 16. vbi dicit plura referendo iſtud procedere à fortiori; nam factũ à nuncio videtur proprie factum à Domino, vt tradidere Dec. in l. 2. col. fin. C. de edeu. & Bal. in conſ. 12. nu. 3. vol. 2.

Vigeſimoquinto limitare poteris, quando confeſſio fuiſ
124 ſet facta coram toto populo, vel pleraque parte, † qua nedum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus inducit præſumptionem, ex qua poteſt ſequi condemnatio, niſi purgatio fiat, ita me docuit Anton. de But. in c. noſtra, de cohab. cler. & mulier. col. 34. in prin. ita dicit tenere gloſ. in l. ictus fuſtiũ, verb. fuſtium, ff. de his, qui nõt. infam. & voluit Soc. reg. 89. verſ. 14. fallit. ſic etiam aſſerunt, idem Ant. in c. per inquiſitionem, col. 5. de elect. Feli. in c. olim. col. 3. de reſcrip. in 4. fallen. & in d. c. ſi cautio. col. 5.

Sublimitantur omnes ſupradictæ limitationes, vt nõ proce
125 dant † quoad præiudicium tertii, vt egregie protulit Hercul. in tract. de proban. negat. fol. 57. nu. 198. ver. 31. fallit. vbi anctoritate Alex. in conſ. 45. in fi. vol. 1. id comprobat.

126 Secũdo ſublimitatur, ſi erronea fuit, † quia reuocari poteſt ante concluſionem in cauſa, ſecus poſt, ita mihi teſtis eſt Roma, conſ. 346. nu. 7. vbi adducit Bal. in l. error, C. de iur. & fac. ignor, & dicit, nullum reperiri, qui contradicat illi, & refert etiã dictum Innoc. in c. paſtoralis, de cau. poſſ. & Ioã. And. de
127 reſtit. in integr. c. fin. in 6, in nouel. qui volunt, † concluſionẽ in cauſa eſſe terminũ deciſionis, & diſceptationis, ad hoc, vt poſt eum dicatur cognitum eſſe, & nõ debere amplius cognoſci, nec etiam quicquam iuris, vel facti allegari, & hoc confirmat etiam, quod dicit Bart. in l. ſi mater. §. eandem, in fi. ff. de excep. rei iudi. qui etiam affert ad hoc context. inſignem cum gloſ. in verb. condemnationem, in l. ſi rem ſuam, quam mihi.
128 §. fin ff. de euict. qui Bar. in d. l. ſi mater. §. eandem dicit, † qđ allegare poſt concluſum in cauſa, eſt perinde, ac ſi allegaretur poſt ſententiam, poſtquam non auditur allegatio, vt d. l. error, & c. fin. de confeſſ. & pro Bar. effato erroborando pertinet c. auditis, de procurat.

Ad id tñ velim diligenter obſerues, quod dixit Rom. adducens Innoc. & Ioan. And. vt non poſſit quicquam iuris allegari poſt concluſum in cauſa, locum habeat in illis quæ ſunt de iure partis, nõ autem iuris communi a, vt ipſe ſeipſum declarat in conſi. 176. nu. 9. quæ quidem ſublimitatio placuit Socin. reg. 90. 4. fallit, cum ibi allegatis.

Vigeſimoſexto limita, vt locũ ſibi non vendicet in confeſ
129 ſione facta à Principe, † quę parte etiã abſente valet, ita Bar. docuit in l. nuda ratio. ff. de donatio. cum alijs ibi allatis, & Imol. poſt alios aſſeruit in c. ſi cautio. de fid. inſtr. cui adhęret conſulendo Ruin. in conſ. 231. nu. 2. vol. 1.

CONCLVSIO CCCXLVIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in iudicio, an probet, & præiudicet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta in iudicio probat, & præiudicat.*
2 *Confitens in iudicio habuiſſe, & recepiſſe non poteſt opponere exceptionem de non numerata pecunia.*
3 *Qui paſſus eſt ſe ſcribi fideiuſſor apud acta, eſt obligatus, ac ſi per ſolemnem ſtipulationem promiſiſſet.*
Confeſſus non poteſt appellare ibi.
4 *Confeſſio clerici facta coram iudice ſeculari ſemiplene ſaltem probat, & facit indicium contra eum.*
5 *Confeſſio facta in iudicio calore iracundiæ, niſi reuocata fuerit, plene probat.*
6 *Perſeuerare quis dicitur in confeſſione, quando illam non reuocat.*
7 *Confeſſio facta in iudicio etiam ſine cauſa plene probat. Contrarium ibi.*
8 *Confeſſio ſine cauſa etiam in iudicio facta non nocet.*
Quando aliquid dicatur factum in iudicio, & iudicialiter, vide ibi remiſſiue.
9 *Confeſſio facta in iudicio ſummario, dummodo tendat ad eundem finem, & effectum probat etiam in plenario.*
10 *Aliæ probationes, quam per confeſſionem non faciunt fidem in iudicio plenario, cum factæ fuerint in ſummario. Contrarium ibid.*
11 *Confeſſio procuratoris facta in iudicio ſummario non probat in plenario.*
12 *Confeſſio proueniens ex perſona filij non nocet patri.*
13 *Confeſſio facta in iudicio ſummario primo, quando contra illam fuerit pronunciatũ, non nocet alicui in ſecundo.*
14 *Confeſſio facta coram arbitro procedente iuris ordine ſeruato probat, ac ſi coram iudice facta fuiſſet. Contrarium ibi.*
15 *Confeſſio facta coram arbitratore non valet vt iudicialis.*
16 *Confeſſio facta in cauſa ciuili probat etiam in criminali.*
17 *Confeſſiones vigore facta in iudicio dum criminaliter agitur, non poteſt iudex priuare clericum beneficio, ſed hoc facere poterit Epiſcopus, vel alius Prælatus.*
18 *Probationes in ciuili fidem faciunt, cum agitur criminaliter. Contrarium nu. ſeq.*
19 *Cõfeſſio facta in uno iudicio nõ facit fidẽ in alio, vbicunque variatur modus agẽdi.*
20 *Confeſſio Procuratoris facta in vna cauſa non probat, nec nocet domino in alia.*
21 *Confeſſio procuratoris in vno iudicio ad vnum finem non facit fidem in alio ad alium finem etiam inter eaſdem perſonas.*
Factum procuratoris non nocet domino, niſi in cauſa, qua datus eſt. ibi.
22 *Confeſſio facta in iudicio ſi vera ſit, probat contra hæredem confitentis, & ei nocet, ſicut etiam contra quemlibet ſingularem ſucceſſorem.*
23 *Confeſſio facta per verbum, credo; vt puta reſpondendo poſitioni confitentis plene probat, ac ſi de veritate reſpondiſſet.*
24 *Confeſſio facta iudice non ſedente pro tribunali non probat, cum non ſit facta in figura iudicij.*
25 *Iudex quando dicatur ſedere pro tribunali, vide remiſſiue.*
26 *Confeſſio facta iudice non ſedente pro tribunali licet non habeat vim plenæ probationis, tamen habet vim indicij ad torturam.*
27 *Confeſſio facta in iudicio, quando iudex non ſedet, ſed itinerat per locum iudicij, ſemiplene probat.*
28 *Confeſſio geminata, & facta in figura iudicij præiudicat.*

29 Con-

29 *Confeſſio facta non ſedente iudice non probat in ſecundo iudicio, nec nocet etiamſi ſit inter eaſdem perſonas, quando in primo iudicio contra eum fuerit pronunciatum.*
30 *Confeſſio ſi tacita eſt, non nocet in alio iudicio.*
31 *Lex ex taciturnitate alicuius confeſſionem præſumit.*
Confeſſio præſumpta ex taciturnitate in vno iudicio non nocebit in alio.
32 *Confeſſio ficta non probat nec nocet in alio iudicio.*
33 *Confeſſio ficta ſi reſultat ex morte, probat in alio iudicio.*
34 *Confeſſio ficta reſultans ex morte in tantum probat, quod facit transfire pœnam ad hæredes.*
35 *Confeſſio ficta in caſu læſæ Maieſtatis, in latronibus, & in crimine hæreſis facit tranſire pœnam ad hæredes.*
36 *Confeſſio implicata non nocet, nec probat in alio iudicio.*
37 *Confeſſio facta in iudicio ciuili ſummario coram iudice, & parte non probat pleno in iudicio criminali etiam inter eaſdem perſonas.*
38 *Confeſſio facta in cauſa ciuili etiam incidenter propter aliud, ad quid probet, & nocent in cauſa criminali.*
39 *Confeſſio etiam ſi in iudicio fiat cum cauſa abſente parte non probat, nec præiudicat Contrarium ſub nu. 40.*
40 *Aduocatus, vel procurator in actis, ſemper debet facere apponere parte præſente.*
41 *Confeſſio in iudicio facta, ſi à iudice tanquam publica perſona acceptata fuerit probat, & nocet.*
42 *Intellectus §. ſi quis abſente.*
43 *Confeſſio in iudicio acceptata ab alio nomine abſentis, etiam non habēte mandatū probat & nocet.*
44 *Confeſſio à iudice acceptata, etiam ſi non fiat in forma iudicij, probat, & habet executionem paratam contra hæredem confitentis.*
45 *Præſentia iudicis in confeſſione acceptanda nomine abſentis, non ſufficit, niſi pro tribunali ſedeat, & præſens ſit ad hoc, vt eam acceptet.*
46 *Confeſſio à iudice acceptata licet non habeat vim plenæ probationis, habet tamen vim iudicij ad torturam ſufficientis.*
47 *Confeſſio in iudicio facta parte abſente non probat, niſi pars eſſet citata, & eſſet caſus, quo poſſit procedi contra abſentem.*
48 *Confeſſio facta in libello, poſitionibus vel exceptionibus probat etiam parte abſente.*
49 *Confeſſio facta in libello, vel poſitionibus, nihil probat, ſi aduerſarius contradixit.*
50 *Confeſſio in criminali abſente accuſatore probat, & nocet, quia iudex cum ſit præſens ſupplet.*
51 *Confeſſio in iudicio facta de crimine ciuiliter parte abſente non probat.*
52 *Confeſſio facta in iudicio coram notario non probat, nec nocet, cum non ſit facta in figura iudicij.*
53 *Notarius confeſſionem recipere non poteſt, niſi præſente iudice, vel mandante.*
54 *Confeſſio facta in iudicio coram notario non nocet eo modo, quo noceret, ſi eſſet iudicialis, ſed vt extraiudicialis nocet, & facit indicium ad torturam.*
55 *Confeſſio ſi antequam per Notarium redacta ſit in ſcriptis, reuocata fuerit, etiam non probato de errore, nihil probat.*
56 *Confeſſio facta in iudicio à procuratore non probat.*

1 Confeſſionem factam in iudicio probare, † & præiudica
te ſancitum eſt in c.fin.& c.veſtra, & ibi gl.de cohabi.cle
ri.& muliet.& in c.cum olim, in fi.de verb.ſigni.& in c.fiu.de
reſtit.ſpol.quod idem ſexcentis in locis fuit conſtitutum, vt
in l.1.C.de cõfeſs.l.2.C.de cuſto & exhib.reorũ, l 1.§.diuus.
ff.de quæſt.& §.ſi quis vltro, vbi Dd.c.veniens, de teſt.c.1.de
accuſat.in 6.facit tex.in l.1.ff.de confeſſ.in l.proinde, §.notā-
dum, ff.ad leg.Aquil l.cum te.C.de tranſact.l.generaliter, C.
de non num.pecun.c.per tuas, de probat.c.cum Ioannes, de
fide inſtrum.c.1.de confeſſ.in 6. Nec defuerunt quamplurimi
ex ſcribentibus, qui tum profitendo, tum etiam conſulendo
hanc tandem ſententiam probauere, è quorum numero in pri
mis ſeſe nobis offert Inn.in c.quia plerique.col.1.de immun.
eccleſ.gl.not.in §.illud, auth de æqua.dot.& gl.in l. in cõtra-
ctibus, in verb.vno modo. C.de nõ nu.pec.iſtis patrocinatur,
quod dicit Ant.de Butr.in rub.de probat.in fi.Corn.cõſ.224.
vol.4.Iaſ.in d.l.cum te.3.notab.C.de tranſact.& in l.ſi cõuene
rit.in 7 colũ.ff.de iur.om.iud.oēs l.ſi ſine, ff.de interrog.act.
gl.in l.1.ff.eod.tit Alex.cõſ.13.vol.4.incip.ex his, q̃ in thema
te, in l.pacta, poſt princ.C.de pact.Fel.in c.qm̃ cõtra, col.7.de
prob.& in c.1.ĩ fi.de pact.Angel.ĩ l.ſi vnus, §.pactus, ff.de pac.
col.2.Abb.& Fel.in d c.ſi cautio.de fi.inſtr.vnus, n.2. alter n.
10.vbi ēt Ant.de Butt.& Imol.Barbat.in rub.de fid.inſtr. fol.
3 col.3.Bal.in l.ſicut, C.de repud.hæred Rom cõſ.290.incip.
ĩ caſu, ĩ fi.gl.in c.fi.de cõfeſ.Cyn.in l.generaliter, C.de nõ nu.
pecu.nec minus hoc adiuuant ea, quæ tradidit Salicet.in d.l.
2 vnica, C.de confeſ.vbi vult, † eum qui fuerit confeſſus in iudi
cio habuiſſe, & recepiſſe, non poſſe opponere exceptionē de
non num.pec.hoc idem voluit Bal.in addit.ad Spec.in tit.de
confeſ.in verb.confeſſio, glo.ēt docuit id in ca.præſentiũ.de
teſt.ſenſit Card.in c.examinata, de iud.aſſeruit Ioā.And.in c.
fi.de iureiur.in 6.Inn.protulit in c.cum venerabili. de excep.
& in c.olim, de cenſibus, nec id prætérijt Bat.in l.poſt legatũ,
ff.de his, quibus vt indig.huc ſpectant ea, quæ fuere animad-
uerſa in l manumiſſio, ff.de manumiſ.vind.& id aperte cauit
Vlpi.in l.cũ oſtendimus, §.fi.ff.de fideiuſ.tutot. qui ēt arctius
3 tem concludit, inquit enim, quod ille, † qui apud acta paſſus
eſt ſe ſcribi fideiuſſor, eſt perinde obligatus, ac ſi per ſolem-
nem ſtipulationem promiſiſſet; & denique regula eſt, qđ con
feſſus non poteſt appellare, ita inquit contex.in cap.cum ſpe-
ciali, §.porro, de appel.& c.quicunque.2.q.6.
Primo amplia vt procedat, etiam ſi clericus confeſſus fue-
4 rit coram iudice ſeculari; † quia tũc ſaltem ſemiplene probat,
& facit indicium contra eum, ita ſcripſit Dec.in cap.at ſi cle-
* rici, num.105.de iud.& nume.115. de * communi teſtatur, eo
quia ibidem ipſe Dec. hanc quæſtionem latiſſime tractat, &
adducit contrarium, illiſque omnibus reſpondet, & tandem
* hanc * communem quamplurimis rationibus affirmat, ad nu-
mer.105.vſque ad num.141.& in hoc non immorabor, ne il-
lum deſcribendo in maleuolorum voculas incidam, vide
tu ibi.
Secundo amplia, vt locum habeat, quando calore iracun-
5 diæ facta eſſet confeſſio in iudicio, † quia plene probat, niſi
reuocata fuerit, vt ſcripſit Dec. in d.cap. at ſi clerici, nu.125.
ext.de iud.cuius rei illa poteſt afferri ratio, nam nõ reuocan-
6 do illam videtur in eadem perſeuerare, † & illam approbare
velle, argum.tex.in l.quicquid calore, vbi Socin.& cæteri ſcri
bentes, ff.de regu.iur.& capit.ſi quis iratus, ſecunda quæſt.3.
l.ſi mulier, C.ad Velleian.l.diuortium, la ſeconda, ff.de diuor.
& tradidit gloſ.in c.ex literis, in verb.admonita, & ibi Abb.
de diuort.
Tertio amplia, etiam ſi huiuſmodi confeſſio ſit ſine cauſa,
7 quia † propter calorem iudicij plene probat, vt aſſeruit Hip-
polyt.de Marſil.in rubr.C.de probat. num.91. motus doctri-
na Accurſ.inſignis & ſingularis, in l.1. § fin. ff.de interro.act.
idem voluit Abb.& Felin.in d.cap.ſi cautio. de fide inſtrum.
vnus num.2.alter nume.10. vbi etiam Anto.de Butr.& Imol.
hanc ſententiam etiam approbauit Alexand.in conſil.13.co-
lum.4.incip.ex his, quæ in themate, & in l.pacta, poſt princi.
C.de pact.cui adhæret Felin.in ca.quoniam contra, colom.7.
de probat.& in cap.1.in ſi.de pact.&.probauit hoc Ange. in
l.ſi vnus, §.pactus, col.2.ff.de pact.
Contrarium ſentit Ioā.And.in addi.ad Spe.tit.de confeſſ.
8 §.nunc videndũ, in addi.inci.Roſre.vbi ait, † cõfeſſionē ſine
cauſa etiam in iudicio factam non nocere; ſed contraria ſen-
* tentia * cõis eſt, de qua per Marſil.in d.loco citato, vbi quam
plura accumulat, & vide ibi per eum, & ad hanc ampliatio-
nem faciunt notata ſupra in concluſione, cõfeſſio ſine cauſa,
in 5.limitatione, & ibidem reperies remiſſiue, quādo aliquid
dicatur factum in iudicio, & iudicialiter.
Quarto loco ampliare poteris, vt locum ſibi vendicet, etiā
9 ſi facta fuerit in iudicio ſummario, † quia probat ēt in plena-
rio, dummodo tendat ad eundem finem, & effectum in iudi-
cio plenario, ad quod tendebat in ſummario, vt tradidit Feli.
in cap.denique.de excep.num.6.teſtatur Inno.in c.2.de ord.
cognit.Dec.ſcriptum reliquit in c.at ſi clerici, nume.209. de
iud.& glo.& Dd.voluere in c.veniens, de teſtib.& Moder.in
cap.1.de excep.Alexā.comprobauit in l.2.C.de eden.colum.
penult.Abb.confirmauit in cap.2.num.12. de confeſſ.licet a-
10 liæ probationes, † quam per confeſſionem, non faciant fidem
in plenario, cum factæ fuerint in iudicio ſummario, ita obſer-
uauit Abb.in d.cap.2.eo.num.& huc pertinet ca.veniēs, el 2.
de teſt.l.penul.in glo.ff.de his, qui ſunt ſui, vel alie.iur. etiam
ſi in iudicio ſummario confeſſiones non fuerint plenarie re-
ceptæ, ſecundum Bal.Flor.Ang.in l.peu. & Abb. in c.at ſi cle-
rici, nu.17.de iud & ibi nu.6.
Contrariam tamen in hoc vltimo pronũciato ſequutus eſt
ſententiam Iac.Butr.in l.ab hoſtibus, §. ſi quid ſimpliciter, ff.
ex quib.cau.ma.Auro.de But.in d.cap.2.vlt.car.de ord.cogn.
& in c.fraternitatis, antepen.col. de teſt. quibus ſuffragantur
ea, quæ animaduertit Accurſ.in d.l.penul.hoc etiam ſequutus
eſt Rayn.in l.quo.C.de teſti.mili.huic etiam ſententiæ adhę-
ſit Imol.in c.cum literis.col.18.de reſtit.in integ. & Alex. la-
tiſsime in repet.l.ſæpe, in gl.1.circa 6.quæſitum, ff.de re iud.
11 Primo ſublimita, † vt non procedat in confeſſione procura
toris, ſic Antonius de Butr.in capit.per inquiſitionem, de ele
ction.ita Felin.in cap.cauſam quæ, de teſti. & Compoſtel. &
Ioan.Andr.in dict.cap.per inquiſitionem, & Specul.in tit.de
confeſſ.§.nunc videndum, verſ.ſed nunquid confeſſio, atque
Paul.de Liaz.in ca.1.de confeſ.in 6.Ant.de But.& Imol.tradi
dere in cap.1.vt lit.non conteſ.ita conſuluit Franc.Aret.con-
ſil.13.col.fin.
Secundo ſublimitate tibi licebit verā non eſſe in confeſſio-
ne ſa-

Digitized by Google

12 ne facta,† quæ prouenienſ ex perſona filij nõ nocet patri, vt
affert exemplum Barrol. in l. eius qui delatorem, in princi. ff.
de iure fiſ. licet Tho. non loquatur, an in iudicio, an extra.
Tertio ſublimitabis, vt non habeat locum, quãdo in primo
13 iudicio contra illam confeſſionem fuerit pronunciatũ,† quia
illa confeſſio facta in iudicio ſummario primo, non nocet ali
cui in iſto 2. ita inſigniter docuit glo. in auth. itẽ poſſeſſor, in
gloſ. fin. C. qui pot. in pign. hab. quam gl. illam declarando ſe
quitur Bar. in l. 1. §. ſed nec impuberis. ff. de inſt. teſt. & facit l.
Aurelius. §. fi. ff. de lib. leg. idẽ voluit Innoc. in c. mulier. de iu-
reiu. & placuit Bal. in auth. ſed nouo iure, in fin. de pęn. iud.
qui ma. ind. & in l. ſi quis in hoc genus, de epiſcop. & cle. idẽ
Bar. docuit in l 2. §. diuus, C. eod. tit. vbi eſt caſus ſingularis
de hoc, idẽ ſenſit Bal. in l. 2. vbi Alex. in 7. concluſ. nu. 16. & Al
cia. col. fin. poſt Dec. & alios de edend. quibus ſe ſubſcripſit
Aret. de malef. ſub nu. 34. verſ. quærit tamẽ. idem Alciat. in re
gul. 3. de præſumpt. 22. verſ. 6. Abb. etiam in c. at ſi clerici, nu.
28. de iud. cum ibi allegat.
Secundo ampliatur concluſio, vt procedat, ẽt ſi facta ſit co
rã arbitro, qui proceſſit ordine iuris ſeruato ad inſtar iudicis
14 nã† huiuſmodi cõfeſſio probat, ac ſi corã iudice facta ſuit, vt
tradidit Bar in l. 1. in fi. C. de cõfeſſ. qa hodie, vt ipſe ibidẽ di
cit, data eſt vis ſentẽtię arbitri, qñ eſt homologata, & ideo oĩ-
bus actis corã eo credit. l. cũ antea. C. de arbitr. ergo, & con-
feſſioni, qđ idẽ Bar. cõfirmauit in l. 1. ff. de arbitr. & hãc Bart.
opinionem veriorẽ dixit Marãt. in ſuo tract. de ord. iud. in 6.
par. art. 5. verb. cõfeſsiones, n. 31. & recẽtiores oẽs hoc affir-
mãt, vt teſtať Petr. de Bellapert. in d. l. vni. C. de cõfeſſ. n. 14. p
l. cũ antea. & l. de arbitris. C. de arbitr. & p l. pen. ad fi. C. eod.
qđ ẽt voluit Angel. in d. l. certũ, §. ſi quis abſente, ff. de cõfeſſ.
Contra tamẽ Bar. opinionem ſenſit Petr. de Bellapert. in d.
l. vni. C. de confeſſ. nu. 16. & Cyn. ibidem nu. 6. & conſulendo
Alex. conſi. 13. col. 2. lib. 1. atque decidendo Afflict. deciſ. 178.
nu. 10. docendo etiam Anto. in c. quintanallis, 14. iuuentio. &
profitendo Ioan. Andr. in c. præſentata, vbi etiam idẽ Anton.
de But. de teſtib.
* Sed quomodocunque ſit in arbitro * cõis tamen concluſio
15 eſt Dd.† qđ in arbitratore non valeat vt iudicialis, prout ſcri
pſit Marãta ſup. loco citato nu. 31. valebit tñ vt extraiudicia-
lis, vt d. deciſ. 178. nu. 10. & per ibi alleg. & Bar. in l. non fate-
tur, circa fin. ff. de confeſſ. cui adhęret Ioan. Bap Caccialup. in
l. admonendi. nu. 193. ff. de iureiur. cum ibi per eum alleg.
Et ab opinione Bart. ſtat Ioan. de Imol. in c. præſentata de
teſtib. vbi vult, talem confeſsionem valere vt iudicialem.
Sexto ampliabis, vt etiã vera ſit, ſi confeſsio facta fuerit in
16 cauſa ciuili, † quia probat etiam in cauſa criminali: vt memi-
nit Bal. in l. 2. C. de eden. & ibi Alex. nu. 26. quod probatur per
l. locum, §. ſi quis, verſi. delictum magis. ff. de tab. exhib. idem
voluerunt Ioan. And. & reliqui in c. per inquiſitionẽ, de elect.
hoc idẽ ſequitur Fel. in c. denique. ext. de except. nu. 6. & in
c. at ſi clerici, nu. 12. de iudic. idẽ voluit Abb. in c. at ſi clerici,
nu. 14. & n. 30. vbi late diſputat, de iudi. quod placuit & Inn.
in d. ca. per inquiſitionẽ, vbi ipſe Abb. colum. penult. & idem
Abb. in c. qualiter, il 2. de accuſa. in fi. vbi etiã Innoc. nu. 10. q
17 vult, † quod licet iudex nõ poſsit, dũ criminaliter agitur, pri-
uare clericũ, qui fuit confeſſus non in illo iudicio, beneficio;
tñ poterit hoc facere Epiſcopus, & illius prælatus, vigore il-
lius confeſsionis: quin etiam Bar. poſt Iacobum de Are. in l. 3.
§. ſi quis dolo. ff. de tabul. exhiben. dicit expreſſe probatio-
18 nes in ciuili facere fidẽ, † cum agitur criminaliter, per illum
tex. ibi, magis manifeſtatur, l. ſi quis fundum. idem voluerunt
Dd. in c. 2. de ord. cognit. Ant. Butr. in c. dilect. de capell. mon.
Sed iſtis non diſsimulanter fuit aduerſarius Barth. Soc. in
conſ. 8. nu. 6. vol. 1. teſtem laudat Ioan. And. in c. cum contin-
19 gat. de offic. deleg. vbi vult, † vt vbicunque varietur modus
agendi, confeſsio facta in iudicio non faciat in alio fidem, ad
quod conſulas Alex. in l 2. ff. de iudic. ſol.
Verũ in hac ſententiarum diſſenſione diſtinguere, & illas
conciliare poteris, vt docuit Bar. in l. prętor ait, §. hoc edicto,
* ff. vi bon. rapt. nam illius ſententia * communiter approbatur:
ita ſenſit Aret. in c. at ſi clerici, col. 2. de iudic.
Primo reſtringas, vt non procedat, ſi talis cõfeſſio eſſet pro-
20 curatoris, & nõ principalis, † quia nõ probat, nec nocet Dño
in alia cauſa: vt tradidere Compoſt. & Io. And. in d. c. p inqui-
ſitionẽ. idem cauit Spec. in tit. de cõfeſſ. §. nũc videndũ. verſ.
ſed nunquid confeſſio, & teſtatur Alex. in l. 2. C. de eden. Feli.
prodidit in c. cauſa quę. de teſtib. Paul. de Liaz. aſſeuerauit in
c. 1. de cõfeſ. in 6. Ant. de But. & Imo. probauere in c. 2. 1. vt lit.
non cõte. & plenius per dictum Ant. in d. c. per inquiſitionẽ,
& Fel. in c denique. ext. de excep. c. 6. atq; rñdit Fran. Aret. in
21 conſ. 13. cir. ſi verſ. præterea iſta, vbi ait, † confeſſionẽ procu-
ratoris factam in vno iudicio ad vnum finẽ non facere fidẽ in
alio iudicio ad alium finem, etiam inter eaſdem perſonas: nã
factum procuratoris non nocet domino, niſi in cauſa, qua da
tus eſt: vt colligere eſt ex c. cum olim. ext. de off. dele.
Septimo amplia principaliter concluſionẽ, vt huiuſmodi
22 confeſſio facta in iudicio, † dummodo vera ſit, & nõ facta, ita
probat etiam contra hæredem confitentis, & ei noceat, iuxta
ſententiam Bal. in l. 2. C. de eden nu. 23. & ad id cõſulas Rui.
conſ. 128. nu. 16. vol. 2. & Ioan. And. in addi ad Spec. in tit. de
reſt. §. nunc tractemus, in additio. magna. Aret conſ. 36. col. 2.
verſ. 2. dico, & non ſolum contra hæredem, ſed etiam contra
quemlibet ſingularem ſucceſſorem: vt ibidem ſcripſit Ioan.
And. in d. loco, & Aret. ibidem.
Octauo amplia procedere, etiam ſi facta fuerit per verbũ
23 credo, † veluti reſpondendo poſitioni confitentis per verbũ
credo: nam hoc caſu plene probat, ac ſi de veritate reſpõdiſ-
ſet ita ait Bal. in l. fin. C. arb. tut. ſed de hoc obſeruauimus ſup.
in præiudijs, tit. depoſitio & videas gl. & Paul. de Caſt. in au
then. generaliter. C. de epiſc. & cler.
Primo limita principalem cõcluſionẽ, ſi facta fuerit iudice
24 non ſedente pro tribunali; † quia tunc nõ procedit. cum non
ſit facta in figura iudicij, vt ſcripſere, gl. & Dd. in l. iubemus.
C. de lib. cau. Feli. placuit. in ca. denique, nu. 6. de excep. vide
de hoc Soc. in reg. 92. vbi ponit quatuor limitationes ad hanc
reſtrictionẽ, quas breuitatis cauſa omitto, & elegãter tradi-
dit Tiraq. de vtroq; retractu. ver. Hotiſe. & Crieſ. §. 36. glo. 2.
fol. 262. nu. 54. & 55. Abb. in c. at ſi clerici. num. 6. qui adducit
cõtex. in l. pen. ff. de iuſt. & iu. & tex. cũ gl. 11. q. 1. in §. qñ aũt.
& arg. eſt tex. ĩ l. interrogatũ, & ibi gl. Bal & Sali. C. de li. cau.
& gl. in l cũ ſcimus, in ver. cõfeſ. & ibi Bar. C. de agr. & cẽſ. li.
11. Alb. in l. non eſt oĩno, ff. de manumiſ. vindi. & in l. 1. col 3.
verſ. 2. q̃ro, C. de cõfeſ. & in l. certũ, §. ſi qs abſente. C. eo. col. 1.
vbi tñ diſtinguit Bal. in l. cũ mulier, col. 3. in fin. oppo. ff. ſolu.
mat. Rom. conſ. 8. viſo facto, verſ. ſecundũ Bar. cõſ. 57. pręcla-
re. col. 10. nu. 24 li. 2. hoc idẽ confirmat, quod ſcribit Bal. in au
then. ſi qua mulier. colum. 2. verſ. pone ergo, vbi ẽt Salic. C. ad
Velleian. & idem Abb. in d. c. at ſi clerici, nu. 17. cum ibi etiam
25 per eum alleg. & ibidem docet, † quãdo iudex dicatur ſede-
re pro tribunali, & pro hoc dicto facit gl. not. in c. pœnitenti-
bus diſtin. 50. & quod not. in c. fi. de confeſſ.
Primo intellige hanc limitationem, vt licet nõ habeat vim
26 plenæ probationis, vt l. iubemus, C. de libe. cau. & ibi gl. † tñ
habeat vim indicij ad torturã ſufficientẽ, Rom. ita reſpondit
* in conſ. 8. nu. 2. vbi atteſtatur hanc eſſe * cõem opinionẽ, &
ſenſere Dd. in d. l. iubemus. C. de liber. cau. & in l. cũ ſcimus.
C. de agric. & cenſ. li. 11. & idẽ voluit Iaſ. in l. magiſtratibus,
ff. de iuriſd. om. iud. & protulit Franc. Bru. in trac. de ind. par.
1. q. 3. nu. 17. Bal. in l. pen. C. de fideiuſſ. & in addi. ad Specula.
in tit. de confeſ. in verb. confeſſio iſta, ſed hanc primam reſtri
ctionem limita trib. modis, inſigniter per eundem Iaſ. in d. l.
magiſtratibus, nu. 5.
Secundo intellige hanc limitationẽ habere locum, quãdo
27 ageretur de plena probatione, † ſecus ſi de ſemiplena, quia
tunc ſufficit, etiam ſi iudex non ſedeat, ſed deambularet p lo-
cum iudicij, ita dicit ſatis inſigniter gloſ in c. noluit, in fin. ff.
de interrogat. act. & eam ſequitur Abb. in d. cap. at ſi clerici,
num. 6. in fi.
28 Tertio intelligas veram eſſe † niſi fuiſſet geminata, quia pręiudicat, etſi eſſet facta in figura iudicij, ita docuit Bat. in l. cũ
ſcimus, C. de agric. & cẽſ. in fi. li. 11. & conſuluit Soc. conſ. 15.
circa med. Feli. in c. ſi cautio. de fi. inſtru. verſ. fallit vltimo.
Quarto reſtringitur, vt nõ procedat, ſi in primo iudicio cõ
29 tra hanc confeſſionẽ fuerit pronunciatũ † quia tunc in alio iu
dicio illa cõfeſſio nõ probat, nec nocet, ẽt ſi ſit inter eaſdẽ p-
ſonas, vt placuit gl. not. in auth. itẽ poſſeſſor. in gl. fi. C. qui po
tio. in pig. & meminit Bat. in l. Papinianus. §. ſed nec. impube
tis, ff. de inof. teſtam. vbi declarat ſupradictã glo. & illã ſequi
tur Alex. in d. l. 2. C. de eden. nu. 27. cum ibi alleg. Innoc. tradi
dit in c. mulieri, de iureiurã. refert, & ſequitur Fel. in c. deniq;
ext.

ext.de excep.nu.6.idem voluit Bal.in auth. ſed nouo iure,in
fi.de pœn.iud.qui male iud.& in l. ſi quis in hoc genus, C.de
epiſc.& cler.& huc pertinet l.Aurelius ff.de lib.leg.

30 Quinto reſtringitur,ſi eſſet tacita cõfeſſio,† quia nõ nocet
in alio,vt docuit Imol.in clem.cõſtitutionẽ, de elec.refert &
ſequitur Feli.ĩ d.c.denique,de excep.& rõ huius effati ea po
teſt aſſerri,qa licet tacite, & expreſſe eadẽ ſit, vt paſſim ſolet
circũferri,per l.cũ quid,ff.ſi cer.pet. in fi. tñ iſtud non proce-
dit,quãdo iſtud tacitũ venitet ex ſola præſumptione legis,vt
Iaſ.monuit in d.l.cum quid,nu.6.prout eſt in caſu iſto, nã lex
31 eſt quæ † ex taciturnitate alicuius præſumit confeſſionẽ,vt in
c.nonne de præſum.& ideo confeſſio facta, ſeu præſumpta ex
taciturnitate in aliquo iudicio non nocebit in alio.

32 Sexto reſtringas,ſi eſſet ficta cõfeſſio,† quia in alio iudicio
non probat,nec nocet,ſi ita docẽti fides eſt habẽda Bal.in ca.
2.de ord.cogo.per l.2.§.1.ff.de iu.fiſ.ſequit Fel.in d.c.deniq;
num.6.vbi hoc intelligit, niſi iſta ficta confeſſio emergere ex
33 morte,vt quia reus ex conſciẽtia criminis ſe occidat, † quia
tunc ꝓbat in alio iudicio,ita ſcripſit Cy.in l.2.in fi.C.qui te-
ſtam.fac.poſ.vbi ſcribentes dicunt talem confeſſionẽ æquipa
rari veræ, & quod ficta confeſſio in alio iudicio non noceat,
nec probet,tenet Bart.in l.eius qui delatorẽ,in fi. ff.de iur.fiſ.
cui adhæret Bal.in l.2.vbi ẽt Alex.concl.7.n.16. Alciat.quoq;
col.fi.poſt Dec.& alios,C.de edẽ.& probauit Aret. de maleſ.
nu. 34.verſ.quæritur tamen.Idem Alciat.ſenſit in regu.3.præ-
ſump.22.verſ.6.tradidit Abb.in c.at ſi clerici, nu.28.de iudi.
cum ibi alleg.Alexan.ſcripſit in l.cum filius, ff.de verb.oblig.
vbi etiam Bart.& idem voluit Ang.in conſi.276. inci.puncta,
col.2.& in conſ 308.incip.factum tale eſt,col.pen. Cuma.re-
ſpondit in conſ.146.inci.Simon.col.pen.

Et quod dixi de confeſſione facta emergente,ex morte,am
34 plia,† vt eouſque probet,vt faciat trãſire pęnam ad hæredes,
vt Bal.aſſeruit in d.l.1.§.2.C.qui teſtam.fac.poſ. & idem in c.
vaſallus,ti.ſi de feu.fue.controu. quod etiã obſeruauit Imol.
in l.qui à latronibus , §.1.ff.de teſtam.& ſcitu dignũ cenſuit
Rom.ſing.305.& idem in conſ.305.iſtis ea patrocinãtur,quę
per omnes ſunt animaduerſa in l.2.C.de bo.cor.qui ſibi mor.
conſciuer.nec ab hoc receſſit Bald. in l.1.§ 1.ff.de calum.& in
l.1.C.ex delic.defun.neque præterijt Imol. in l.qui à latroni-
bus.ff.de teſtamen.

35 Amplia etiam,† vt ficta confeſsio faciat tranſire pęnam ad
hæredes ẽt in his tribus caſibus,videlicet primo, in caſo læſæ
maieſtatis criminis,vt ſancitum eſt in l.quiſquis , C.ad le.Iul.
Maieſt.ſecundo caſu in latronibus,vt tradidit glo. in l.1.ff.de
bon.cor.&c.tertio caſu in crimine hæreſis,ita cõſtitutũ eſt in
c.ſecundũ leges.de hæret.in 6.& ſenſit Bart.in l.2.§ ſi is.ff.de
bo.cor.& recenſuit Bal.in l.is apud quẽ, prope fi. C.de eden.

36 Septimo reſtringe † ſi eſſet implicita confeſsio, vt aſſeruit
Domi.in ca.1.ad fi. de teſtibus,in 6. quem refert & ſequitur
Feli.in d.c.denique,d.nu.6.idem dixit Dec.in ca.at ſi clerici,
nu.30.& ſeq.de iudi.vbi inquit, quod ſi quis oppoſuerit ac-
cuſatori,quod fuerit ſocius criminis, dicitur ſateri, & tamen
ex huiuſmodi confeſsione non punitur.

Octauo reſtringe non procedere,ſi fuit facta in iudicio ci-
37 uili ſummarie corã iudice,& coram parte,† quia tunc nõ ple
ne probat in iudicio criminali ẽt inter eaſdem perſonas,vt in
hanc ſententiam reſpondit Barthol. Soc.conſ.8.nu.6.volu.1.
vbi teſtem adducit Cy.in l.2. ff.ſi quis in ius voc. quod etiam
probauit Bart.in l qui Romæ,§.duo fratres.ff.de verb.oblig.
& in l.nam poſtea.§.ſi minor.ff.de iureiur.Inn.protulit in ca.
inquiſitionis,de accuſat.& tradidere Dd.in ca.2.de reſtit. in
integ.Ant.de But.ſcriptum reliquit.in c.cum dilectus . de or.
cogni.& idem Barthol.Soci.profitendo ſenſit in c. ſi clericus,
de foro compet

Et quod confeſsio facta in cauſa ciuili probet in cauſa cri-
38 minali,vt ſup.diximus in 6.ampliat. ad hãc cõcluſionẽ,† die
procedere ẽt ſi huiuſmodi cõfeſsio incidẽter facta fuerit pro
pter aliud in iudicio ciuili, quãuis.n.in criminali ex hac ſola
non condẽnetur,tamẽ ſaltem quoad hoc probat,& nocet,vi-
delicet ad iudicem inſtruendũ , vt poſsit ex hac confeſsione
formare proceſſum,& inquiſitionẽ,& eam probare per hanc
confeſsionẽ,ut proditum eſt à Bal.in l.mercalẽ,C.de cõdi.ob
tur.cau.& affert ad hoc l.nullus.C.de teſti. idẽ retulit Dec.in
c.at ſi clerici,n.21.ver.2.reſtringit,de iud.vbi teſtat Inn. in c.
ꝑ inqſitionẽ,de ele.& ibi Abb.col.pe.ver.ex quo no.ſingula-
riter,cum alijs per eũ adductis,idem voluit Fel.in c.at ſi cle-
rici.de iudic.Abbas late in c.cum ſuper.de confeſſ. vbi dicit
eſſe caſum de hoc .

Secundo limitabis,vt non procedat,ſi fieret cõfeſſio parte
39 abſente † quia tunc licet in iudicio fiat,& cum cauſa,tñ abſen
te parte non probat,nec præiudicat,vt reſpõdit Vlpianus in
l.certũ ,§ ſi quis abſente,ff.de cõfeſſ.& Bar.vbi ait, iõ procu-
40 ratorẽ † vel aduocatũ ſemper debere curare,vt apponatur in
actis parte præſente,& idẽ Card.voluit in c.ſi cautio, ext.de
fid.inſt.quos refert & ſequitur Fel.in d.c.ſi cautio , nu.22.cũ
ibi allegat.Ant.de But.& Abb.ſcripſere in c.fi.col.4 de con-
feſſ.Bal.tradidit in auth.generaliter.col.penul.C.de epiſc.&
cler.Soc.aſſeruit in reg.89.ver.amplia primo,cum ibi alleg.

Contrariã opinionẽ in limitatione , & ampliatione repe-
ries ad concluſ.De confeſſ.ſine cau.in 5.limitatione,vbi late
de hoc,& vide tu circa hoc Abb.in c.fin.nu. 15.qui optime di
ſtinguit,& Feli.in c.ſi cautio.de fid.inſtru.3. col.limitat qua-
tuor modis hanc limitationem,quem omnino inſpicias,& vi
deas etiam, quæ latiſſime cumulaui in concluſione confeſſio-
nis abſente parte extra iudicium factæ,in 1. limitatione , vbi
etiam reperies contrar & concordantias .

Primo ſublimitare poteris,niſi iudex tamquã publica per-
41 ſona acceptet dictã cõfeſsionem pro abſente † quia tũc pro-
bat,& nocet,vt reſponſum eſt à Ruin. in conſ.72.nu.3.vol.4.
Cyn.in auth.ſacramenta puber.C.ſi aduerſ.vend. & Bald. &
alios in l.poſtquam.C.de donat.idẽ voluit Abb.in d.c. fi.nu.
15.per text.in c.quãquã.de vſu.lib.6.& notatur in c.dudum.
de conuerſ.coniug.& in authẽ.generaliter, C.de epiſcop.&
cler.idem placuit Fel in.cum allegatis in c.capitulum S.de re
ſcript.nu.12.& Bal.in d.auth.generaliter.C.de epiſcop.& cle
42 ric.ait,† quod d.§.ſi quis abſente.loquitur de confeſsione cu
ius receptio non pertinet ad officium iudicis,ſed partis. idẽ
ſequitur Felin.in d.c.ſi cautio.n.23.verſ.4. extra de fid.inſtr.

Secundo ſublimites velim , niſi etiã ab alio,quam à iudice
43 fuerit acceptata talis confeſsio nomine abſentis,† etiãſi talis
acceptans non haberet mandatũ,ita dicit Soc.in reg.89.verſ.
15.fallit.vbi ad id adducit tot.tit.ff.& C.de negot.geſt.& c.
ſi cautio,ext.de fid.inſtr. gl.in d.l.huiuſmodi.in princ.ff.de le
gat.1.nec hinc longe abeſt,quod obſeruauit Bar.in l.cũ quis.
§.codicillis.de leg.3.col.1.& Abb.in d.c.fin.nu.15.

Subamplia prædictã primam ſublimitationem,vt eo vſque
44 procedat , † quod etiã habeat executionem paratam etiam
contra hæredẽ talis confitentis,ẽt ſi non fiat in forma iudicij,
vt proditũ eſt ab Hippoly.de Marſi.in rub.C.de probat. n.6.
Idẽ voluit Alex.in l.tale pactum,in §.qui ꝓuocauit.ff.de pac.
& Bal.fortius dicẽs in l.fin.C.de arbit.tut.vbi inquit , qđ idẽ
erit,ſi quis confeſſus fuerit per verb.credo , de quo videas ꝑ
gl.& Caſtrenſ.in auth.generaliter.C.de epiſc.& cler. quibus
accedit Philip.Franc.in c.cũ ſpeciali.col.antepen.ver.3.quę-
ritur.ext.de appell.qui Phil.in medium profert l.cũ,pro quo.
& ibi Bal.ff.de in ius voc.& ego dixi in prælud.tit.de poſitio.

45 Reſtringe dictam ſublimitationẽ,vt tantum procedat,† ſi
iudex erat præſens ad hoc,vt.ſ.dictã cõfeſsionẽ acceptaret,
& apparet,ꝙ erat huiuſmodi propoſiti, vt confeſsionem pro
abſente reciperet,alioqui nõ ſufficeret pſentia,niſi (vt dixi)
pro tribunali ſederet,vt in hanc rẽ cõſuluit Alex.conſil.174.
In cauſa & lite.num.2.vol.6.per l.fin.ff.de interrog.act.& ad
hoc locupletiſsimos teſtes laudat Bart.& Bal.in l.poſtquam
C.de pact.& Anto.in c.final.extr.de confeſſ.idẽ aſſeruit Abb.
in d.c.at ſi clerici.nu.6.de iud.vbi de hoc perbelle per eũ,&
meminit Bal.in l.1.§.ſimilique mõ.C.de Lat.liber.De hac re,
videlicet, qđ ea,quæ nõ ſunt facta in figura iudicij nõ probãt,
cõſulas late tradẽtẽ Tiraq.in ſuo tract.de vtroq; retract.fol.
586.nu.54.& 55.& de hoc videas,quę dixi ſupra in 2.ſublimi
tatione ſextæ ampliat.ad iſtam concluſionem; vbi late.

46 Intellige hanc reſtrictionẽ,† vt licet non habeat talis con-
feſsio vim plenę probationis, vt l.iubemus.& ibi gl.C.de li.
cau.attamen habet vim iudicij ad torturã ſufficientis, vt cau
* tum eſt à Rom.conſ.8.nu 2 vbi atteſtatur* cõmunem eſſe opi
nionem:& de hoc tradidimus ſup.in declarationibus ad ſex
tam ampliationem huiuſmodi concluſionis.vbi videas.

47 Tertio ſublimitat,† niſi pars eſſet citata,& eſſet caſus,quo
poſſet procedi cõtra abſẽtẽ,p l.properãdũ,§.1.& 2.C.de iud.
ita ſenſit Felin.in c.ſi cautio.de fi.inſtr.n.23.& Soc.regul. 89.
2.fallit.atque Bal.in l.poſtquam liti.col.pen.C.de pact.quod

idem

idem probauere multi alii, vt Paul. de Caſtr. in l.certum, §.ſi
quis abſente.ff.de cōfeſſ.Imol.in c.fin.de confeſſ.col.5.Salic.
in l.generaliter,col.5.C.de nō numera. pec.& i l.vnica,15.op
poſit.C.de confeſſ.vbi Alber.vet.4.quęritur.Ioan.And.in ad-
dit.ad Speculat.in tit.de confeſſ.§.nunc ſequitur,ver.7. & eſt
ratio,quia tunc habetur pro præſente, ita inquit Soci. d.reg.
89.ver.2.fallit.vbi allegat Bart.in d.l.vnic.in fin.C.de confeſſ.
Quarto ſublimitatur, ſi huiuſmodi confeſſio facta ſit in li-
48 bello, vel poſitionib. vel exceptionibus,nam tunc etiā ſi par
te abſente probat,per c. fi.de iureiur.in 6. idem voluit Ruin.
conſ.41.n.3.vol.4.teſtatur Anto. de Butr.Abb.in c.fi. de con-
feſſ. idē tenet Feli.ibi,d.c.ſi cautio.n.23.& in quo differat li-
bellus,articuli,& poſitiones,colligere poteris à Marāt.in tra
ctat.de ord.iud.in rubr. de poſitione,in 6.par.in 4. artic. &
circa hanc ſublimitationē vide, quæ latæ diximus in 3. limi-
tatione,cōcl.de cōfeſs.facta abſente par.vbi,& alia reperies.
Intellige, niſi aduerſarius contradixit dictæ confeſsioni
49 in libello, vel poſitionibus,† quia tunc nihil probat,vt Bart.
* & *communiter omnes tradidere in l.naturaliter. §.nihil cō-
mune.ff.de acq.poſſ.& conſulendo ſcripſit Pariſ.conſ.72. nu.
15 vol.3.atq;reſpondit Alex.conſ.283.col.2.lib.5.quē refert,
& ſequitur Herc.in tract.de proba.negat.nu.198.ſol.57.vet.
* 40. fallit, vbi atteſtatur de * communi ſcribentium conſenſu.
Quinto ſublimitatē,niſi cōfiteretur in criminali abſente ac-
50 cuſatore,†quia tamen probaret,& nocet,nam iudex ſupplet
cum ſit præſens,ſecundum Bal.in l.ea, quæ in vlt.col.C.quo-
modo,& quando iudex.& idem Bal.in l.generaliter.C.de nō
nu.pecu. De hac ſatis diximus in 20.limitatione, De confeſ-
ſione facta abſente parte,&in prima ampliatione,ad conclu-
ſionē,De cōfeſsione ſine cauſa,vbi latiſsimè,& ne ſæpius ea-
dē repetēdo lectorē faſtidio afficere videar,ad ea me reiicio.
51 Id reſtringas velim,niſi ageretur de crimine ciuiliter, † qa
parte abſente non probaret,vt ſcriptum reliquit Abb.poſt D.
Anto.in c.cum olim. nu.10.de reſcript.& ſequitur Fel. in c. ſi
cautio.n.23.de fid.inſtrum.
Tertio limita principaliter,vt non habeat locū ſi coram no
52 tario in iudicio facta fuerit,†quia nō probat,nec nocet,& ea
eſt ratio,quia nō eſt facta in figura iudicij,vt Bar. docuit in l.
cū ſcimus C.de agric.& cenſit lib.11.nec pōt dici huiuſmodi
confeſsio iudicialis,ita decisū fuit in deciſ.Neapol. 245 n.8.
& pro hac limitatione faciunt ea, quæ late diximus ſupra in
2.limitatione ad conclu.vbi etiā reperies ſallentias de hac li
mitatione,ſed vltra ibi allega.idē voluit Bartol. in d.l.cū ſci-
mus.C.de agric.& cenſit.lib.11.cū multis aliis allegatis p Ro
ber.Marāt.de ordin.iud.in 6.par.ar.5.n.30.rub. de cōfeſ.vbi
inter cætera teſtē laudat Affl.in deciſ.Neap.245.n.8.vbi dicit
53 † notariū non poſſe recipere confeſsionē,niſi pręſente iudi-
ce,vel mandante,& Marant.tradidit d.n.30.& attigi ſupra in
principio,quib.addas Bal.in l.iubemus,in gl.fi.C.de lib. cau.
Iaſ.in l. videamus.§.deferre,1.col.ff.de in lit.iurand.atq;Dec.
in c.at ſi clerici.n.116.de iud.& intelligas,vt non noceat talis
54 confeſsio eo modo,quo noceret,ſi eſſet iudicialis,†nam no-
cet tamen vt extraiudicialis,& facit inditium ad torturam,ſi
credimus Bald.in l.magiſtratibus,verſ.ſed tu dic.ff.de iuriſd.
om.iud.vbi Alex.plures alios referendo,& Bal. cauit. in cōſ.
* 6.tit.de confeſſ.& hāc * cōem dicit Dec. in d.c.at ſi clerici,
nu.15.& ſeq.
Quarto limitatur,ſi confitens eam reuocauit,antequam re-
55 dacta eſſet per notariū in ſcriptis,†quia tunc etiam non pro-
bato de errore,nihil probat,vt Alexā. conſulendo monuit in
conſ.34.n.1.vol.1.adducit gloſ.inſignem 31.quæſt.1.c. apud
miſericordię,atque gloſ.& Dd.in c.fin.verſ.iuſta cauſa,de iu-
reiur.lib.6.cum aliis per eum ibi allegatis.& vltimo loco idē
vult Herculan.de proban.negat n.198.fol.57.ibi 17. fallit. &
ad id conſulas Iaſ.in l. quidquid. aſtringendæ. ff. de verborū
obligat.n.9.vſque ad n.11.vbi,& late,& pulchre circa mate-
riam variationis,& mutationis dicti,vel confeſsionis,ſe fun-
dit,& à nobis explicabitur infra,De confeſsione iuramento,
&c.& hic videas omnino Bellamer.deciſ.691.conceſſio emiſ
ſa,vbi ſeptem ponit fallentias, quas breuitatis cauſa omitto.
56 Quinto limitabis,†quandiu fuerit facta à procuratore,ſed
ad limitationem hanc poteris inſpicere ea , quæ ſupra tradi-
dimus, quibus adiungas velim Spec.in §. poſtremo, de con-
feſſ.vbi in litera B.inuenies quibus caſibus non procedat,le-
ctor (ſi libuerit) illum videto.

CONCLVSIO CCCXLIX.

ARGVMENTVM.

Confeſsio de crimine facta parte præſente , an plene probet .

SVMMARIA.

1 *Confeſſio de crimine facta parte præſente plene probat.*
2 *Confeſſio de crimine facta parte præſente,vel abſente, vtrobique facit indicium ad torturam.*
3 *Confeſſus in ciuilibus habetur pro condemnato,ſed non in criminalibus.*
4 *Confeſſus non appellat in ciuilibus,ſed bene in criminalibus.*
5 *Confeſſio extraiudicialis in ciuilibus ſemiplenam probationem facit ſed in criminalibus non facit niſi indicium ad torturam.*
6 *Confeſſio facta coram Tabellione ſine iudice,vel coram iudice, & non in figura iudicij dicitur facta extra iudicium.*
7 *Confeſſio extraiudicialis parte præſente plene probat,& præiudicat,ſi agitur de crimine ciuiliter.*

1 CONfeſſionē de crimine factā,parte præſente,†plene pro
bare,conſultus reſpondit Deci.conſ.146.nu.3. & tradi
dit Abb.in c.at ſi clerici.nu.16.de iud.verſ.1.caſu. ea ratione
motus: quia idem ſeruatur in ciuili,per l.certum.§. ſi quis ab
ſente.ff.de confeſ.& teſtatur ad hoc Inno. idem ſentientem
in c.per inquiſitionem,de elect.
Sed quod tantum huiuſmodi confeſſio facit indiciū ad tor
turam aperte ſenſit Aret. in d. c.at ſi clerici.docuit Bart.in l.
capite.fam erciſc.& in l.ſi confeſſus.ff.de cuſtod.reor. cui ad
hæret aliter,in l.fin col.5.C.de confeſſ.idem voluit Innoc. in
c cum cauſa.de teſtib.quod etiam placuit Bal. in l. ictus fu-
ſtium.ff.de infam.nec diſſenſit Florian. in d.c. at ſi clerici. &
idem Bald.ſcripſit in l.quoniam partium.ff.de his.qui notan.
2 infam.vbi ait† nihil referre,an parte præſente,vel abſente fa
ctū ſit,quia vtrobiq; facit indiciū ad torturā,& idē meminit
Alex.Imol.in l.magiſtratib.ff.de iuriſ. om.iud. quid. accedit
Ang.in l.1.de conf,Fel.in c.olim,nu.4.de reſcr. vbi reprehen
dit æquiparationē Abb.de confeſſione criminali ad confeſſio
3 nē ex ciuilibus,ex triplici cauſa,†primo,quia in ciuilib.habe
tur pro condemnato, vt ſancitum eſt in l. vnic.C. de confeſſ.
ſed non ita in criminalibus,iuxta ſent.Bart.in l.1.ff.de confeſ.
per l.proinde.ff.ad l.Aquil 2. in ciuilibus confeſſus nō appel
5 lat,ita fuit cōſtitutū in 2.q.5.c.quæcunq.† ſed in criminalib.
bene appellat,ita decreuit Adri.Pont.Max.in c.ei qui §. ſunt
ēt,iuncta gl.2 q.6.& reſpondit African.in l. fideicomm.ff. de
cōfeſſ.tertio in ciuilib.extra iudicialis facit ſemiplenā proba
tionē,vt ſup.dixi,ſed in criminali nō facit.niſi indiciū ad tor
turam,vt ſup.tradidimus.Ad id vero aduertas eū extra iudi-
6 ciū dici confiteri, † licet fiat corā tabellione ſine iudice , vel
coram iudice,& non figura iudicij,vt docuit gloſ.ſingularis,
& menti tenenda.in l.iubemus.& ibi Bald.C.de liberal.cauſ.
& dixi ſup.in princ.in cōmunib.confeſſio.Sed de hac videas,
quæ late dicta ſunt in 1.ampliatione ad concluſionē,De con
feſſione facta præſente par,extr.iud.& in 20.limitat. ad con-
cluſionem,De cōfeſſione facta extra iudicium,abſente parte.
Limita hanc ſecundam ſententiā,vt non procedat,† ſi aga
7 tur de crimine ciuiliter, quia tūc huiuſmodi confeſſio extra
iudicialis parte præſente plene probat , & pręiudicat,vt vo-
luit Ab.declarando dictum Innoc.in c. quam ſit , de exceſſ.
prælat & in c.olim,nu.9.de reſcript.& aducit pro hoc tex.in
l.generaliter.C.de non nu.pecu.& in c.per tuas , de probat.
q̄ ēt confirmanit Salic.in d.l fi.col.5. C.de quæſt.& protulit
Fel.i d.c.olim.de reſc.n.4.& 5.& idē voluit Imol.d.c.at ſi cle
rici,de iudic.vbi reprobat Ant.de But.cōtra ſentētiā, ſ.quod
idem procedat,quando agitur criminaliter aut ciuiliter.

CONCLVSIO CCCL.

ARGVMENTVM.

Confeſsio de crimine extra iudicium facta parte abſente an probet necne,eo vsque,vt ex ea quis puniri poſſit.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio de crimine extra iudicium facta parte abſente,nihil probat, vt ex ea puniri quis poſſit.Contrarium in ſeq.*
2 *Confeſſio criminalis facta extra iudicium parte abſente,quando probat,vel non, & quando noceat.*
3 *Confeſſus pro parte abſente extra iudicium de crimine poteſt torturæ ſubijci .*
4 *Confeſſus extraiudicialiter,& deinde tortus,ſi in tortura denuo confiteatur,non requiritur alia perſeuerantia,ſed debet ex ea condemnari.*
5 *Confeſſio extraiudicialis non poteſt amplius reuocari,ſi poſtmodum facta fuit etiā in tortura.Quod intelligā,vt ibi.*

Digitized by Google

6 *Confeſſus extraiudicialiter, & conſtitutus in iudicio, ſi reuocat ipſam confeſſionem, etiam non docto de errore, ſufficit, quod dicat, ſe errasse in eo, dum confeſſus eſt delictum extraiudicialiter. Contrarium, ibi.*

7 *Confeſſionem erroneam allegans probare tenetur.*

8 *Confeſſio etiam non conſtito de errore reuocari poteſt, ſed incontinenti.*

9 *Confeſſio facta in instrumento principaliter, ſiue enunciatiue inter partes ſi reuocata fuerit, nihil operatur.*

10 *Confeſſio dicitur reuocata incontinenti, ſi reuocetur, antequam redacta fuerit in ſcriptis.*

11 *Reuocatio confeſſionis facta incontinenti, non prodeſt confitenti, ſi antequam reuocetur, fuiſſet acceptata à parte.*

12 *Clericus ex confeſſione extraiudiciali torqueri non poteſt, niſi eſſet infamatus.*

13 *Confeſſio ſi infamat confitentem de facto puniri poteſt.*

14 *Clericus etiam ſi mille indicia haberet contra, torqueri non poteſt ex confeſſione extraiudiciali, niſi ſit infamatus.*

15 *Confeſſio extraiudicialis ita probat, vt puniri poſſit, niſi agatur de crimine ciuiliter. Et intellige vt ibi.*

16 *Confeſſio extra iudicialis ſi eſt informis, incerta, & non qualificata, non ſufficit ad introducendum indicium ad torturam.*

17 *Confeſſio informis ſimpliciter facta non operatur.*

18 *Confeſſio extraiudicialis non veriſimilis non probat.*

19 *Allegans non veriſimile non debet audiri.*
Iudex non veriſimilibus non debet dare fidem.
Teſtibus deponentibus non veriſimilia non eſt credendum.

20 *Confeſſio extraiudicialis facta calore iracundiæ nihil operatur.*

21 *Homo intenſo calore permotus non eſt in plenitudine intellectus.*

22 *Calor iracundiæ hominis intellectum diminuit.*

23 *Confeſſio extraiudicialis ſuper crimine ſi facta eſt ſpecifice, & præſente parte, & in ea concurrant, & ſint appoſita omnia requiſita ad validitatem confeſſionis extraiudicialis in ciuilibus, nedum facit indicium ad torturam, ſed etiam quis ex ea puniri poteſt.*

24 *Confeſſio de crimine extraiudicialiter facta ſi geminata fuerit, ita probat, vt poſſit puniri, ac ſi in iudicio confeſſus eſſet.*

25 *Confeſſio extraiudicialis probat in pertinentibus ad iudicium eccleſiæ fauore animarum.*

26 *Confeſſio reſpiciens exonerationem conſcientiæ, etiam facta parte abſente, & extraiudicialiter plene probat.*

27 *Confeſſio extraiudicialis reſpiciens exonerationem conſcientiæ de æquitate canonica in foro pœnitentiali valet irreuocabiliter.*

28 *Confeſſio extraiudicialis, vt valeat in foro ſpirituali, vel pœnitentiali, non requiritur partis præſentia.*

29 *Confeſſio abſente parte valet in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis.*

30 *Confeſſio facta in teſtamento quomodo noceat confitenti, & probet.*

31 *Confeſſio facta in teſtamento pro exoneranda conſcientia habet vim legati ad pias cauſas.*

32 *Confeſſio extra iudicium facta coram aliqua publica perſona, quæ poſſit recipere probationes ad vtilitatem fiſci, plene probat, & confeſſus puniri poteſt.*
Et aduerte & amplia, vt ſub num. 34.

33 *Licet quis poſſit proſequi publicum ius agendo, non tamen per hoc habet poteſtatem recipiendi probationes. Contrarium ibi.*

34 *Quis non poteſt alteri ſtipulare, niſi ſit publica perſona, & tamen gerendo negotium abſentis, poteſt eius nomine acceptare illud, quod fuit factum, vel dictum in illius fauorem, & acceptatio habebit effectum illo ratificante.*

35 *Confeſſio de crimine ſi facta fuerit coram magna quantitate perſonarum tranſit in notorium.*

36 *Confeſſio extraiudicialis ſi tranſit in ſpecificum nomen delicti probat, & puniri poteſt.*

37 *Clericus confitens adulterium de adulterio non punitur, ſed de glorіatione, quæ ex illo reſultat.*

38 *Confeſſio extraiudicialis de crimine plene probat, ſi cum ea concurrant alia coniectura, & veriſimilia veritatis, & confeſſus poterit puniri.*

Confeſſio extraiudicialis de crimine ſemiplenam probationem facit.

CONfeſſionem de crimine extra iudicium factã parte ab-
1 ſente nihil probare,† vt ex ea puniri quis poſſit, docuit Abb. in c. de hoc, extr. de ſimon. col. 1. & decidit Rot. deciſ. 1. tit. de cõfeſſ. in nou. Cõpoſt. voluit in c. olim, de reſcrip. ſuper verb. cõfeſſus, & Fel. ſenſit in c. olim, de reſcrip. n. 2. vbi teſtat͂ gl. in d. c. 2. de hoc. extr. de ſimo. de hac vero confeſſione cri-
2 minali, qñ probet, vel non, † & qñ noceat, vide remiſſiue per Dec. in conſ 146. & adeas omnino Spec. tit. de confeſſ. §. nũc videndum, ver. nunc dicendum. & ad hãc conſulas ea, quæ à nobis adducta fuerunt in 1. ampliat. ad concl. De confeſ. facta par. pñte, & in 20. limi. ad concl. de cõfeſ. facta abſente parte extra iudicium. Effectus huius confeſſionis tradidit Paris de Put. in tract. ſyndicatus. col. 3. & Ang. Are. de malef. verbo, fama publica. ver. quæro an nun indicium, & in verb. nec non ad denunciationem, verſ. quæro an confeſſio.

In contrariam deſcendit ſententiã Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. gloſſ. & Dd. idem ſenſere in c. fin. de ſucceſſ. ab inſtat. & voluit Marc. Ant. Blanc. in tract. de indic. n. 105. vbi teſtatur de * communi, & videas ibi per eum quid requiratur. adeo vt talis confeſsio valeat. & operetur, & Tindar. in trac. de probat. vbi tractat de confeſſ. verſic. nunc; de criminal. in princ. glo. in l. ictus fuſtium, de his, qui not. infam. Alexan. & Soc. qui hanc * communẽ dicunt in l. magiſtratib. vbi Dd. de iuriſd. om. iud. Abb. & * cõmuniter canoniſt. in c. at ſi clerici. de iud. gl. & Bar. in l. capite 5. ff. de adult. Bal. & Ang. in l. 1. C. de confeſſ. Pariſ. conſil. 157. num. 26. volu. 4. qui adducit Bart. ità tenentem in l. quæro, ff. de ædil. edict. Iaſ. in d. l. admonendi. ſol. 16. colu. 2. vbi multa per eum Angel. de malef. in verb. comparuerunt dicti, Paris de Put. in tract. de ſyndica. in verb. tortura. Roman. conſi. octauo, numero 1. Bero. conſ. 193. num. 13. cum ſeq. vol. 3. vbi late.

3 Vel ſaltẽ intelligas, & ſublimites concluſionẽ,† vt talis confeſsionis vires eo vſque propagentur, vt talis confeſſus poſſit torturæ ſubijci, vt gloſ. inſignis tradidit, & ibi Bar. in l. capite quinto. ff. ad l. Iul. de adult. Bald. & Ang. in l. 1. C. de confeſſ. Fel. in d. c. de hoc, n. 2. Pariſ. conſ. 153. n. 26. vol. 4. qui teſtatur Bar. & vide per alios ſupra proxime allegatos.

Primo amplia retinendo opinionẽ, quod ſaltem poſsit tor-
4 turę ſubijci, vt etiam procedat quoad hoc,† vt ſcilicet ſi confeſſus ſit extraiudicialiter, & deinde tortus, & in tortura demum confiteatur, non requiratur alia perſeuerantia, ſed debeat ex ea condemnari, vt proditum eſt à Carrer. in ſua prac. crimin. in l. obſeruare. nu. 48. vbi ad hoc adducit Imol. in c. at ſi clerici, de iud. & gl. in d. l. cap. 5. Alex. poſt Bar. in d. l. cap. 5. Iaſ. in l. magiſtratib. ff. de iuriſd. om iud. n. 4. & vltra per eum allegatos. idem tenet Feli. in c. olim. de reſcrip. n. 8. verſ. fallit 8. & Soc. reſpondit conſ 218. incip. In cauſa Gabr. vol. 2. Bal. cauit. conſ. 122. vol. 1. licet alias teneatur perſeuerare in iudicio, alias non poteſt damnari, vt per gloſſ. traditum eſt in l. filium. & in l. iubemus, C. de liber. cau.

Secundo ampliabis, vt huiuſmodi cõfeſsio extraiudicialis
5 non poſsit amplius reuocari,† ſi poſtea confeſſus ſit in tortura, vt Carrer. ſcripſit cũ allegat. in d. pract. crim. n. 49. in l. obſeruare. quod tamen intelligas velim, quãdo ſunt indicia, vel adminicula huius confeſsionis extraiudicialis, quæ inducunt veritatẽ, & ſunt dubia, vt Bal. dixit in d. l. ad dictos, C. de epiſcop. audient, & de hoc conſulas Brun. in ſuo tracta. indic. 4. quæſt princip & Fel. in c. olim, de reſcript. n. 8. verſ. 8. fallit. & Iaſ. in d. l. magiſtratib. col. 2. in prin. ff. de iuriſd. omn. indic.

Primo limitare poteris, quando confeſſus extra iudiciũ du-
6 ctus, † & conſtitutus in iudicio reuocet ipſam confeſsionem extraiudicialem, etiamſi non doceat de errore, ſed ſufficiat, quod dicat erraſſe in eo, dum confeſſus eſt delictum extraiudicialiter, ita Bal. monuit in l. 1. C. de confeſſ. col. pen. cui adhęſit Iaſ. in d. l. magiſtratib. in 2. col. ff. de iuriſd. omn. iud. verſ. 2. principaliter limita. dicens iſtud pronunciatum inſigne in vſu forenſi animaduerſione eſſe dignum, cum per illud poſsit quis conſequi, ne amicus torqueatur. Huius etiam cautionis meminit Thom. Ferra. cautel. 27. & eandem dicit Ioann. Arn. cautel. 19. & vltimo loco. Marc. Ant. Blanc. in ſua pract. crimi. caut. 5. & in eadem pract. in verſ quarta pars principalis. nu. 64. & eandem cautelam tradidit Fel. in c. de hoc. extra, de ſimon. & ponit Diaz. in regul. 125. fallent. 1. t. ſublimit. Fel. in c. olim, de reſcript. col. 3. n. 2. adde Boer. deciſ 90. nu. 9. Petr. Gerar. ſingul. 67. & recentiores omnes in d. c. at ſi clerici. de iudic. contrarium tamen tenuit Dec. in d. c. at ſi clerici. nu. 122. de iud. declarat dictum Bald. cui innixa eſt iſta opinio.

Et quod dictum eſt, quod non debeat docere de errore *
* communis opinio videtur repugnare, ſcilicet quod de errore docere debeat, vt in hanc ſententiam reſpondit Barbar. conſ. 44. col. 3. vol. 2. quem refert Boer. in deciſ. 84. n. 4. uam confeſſio erronea non præſumitur, & illam allegans tenetur probare ſi credimus Bartolo in l. non fatetur, ff. de confeſſ. quem refert, & ſequitur Crauett. in tract. de antiqu. tempot. 1. part. in verb. propoſitum noſtrum principale, n. 56. verſ. ſecundo dico. & habetur in l. ſi poſt diuiſionem. & l. error. C. de iuris, & ſact. ignoran. & cauit Corn. conſ. 205. colu. fin. volu. 4. & quomodo cognoſcatur erronea, conſulas Bero. in conſ. 87. nu. 11. lib. 2. & conſ. 157. nu. 8. 9. & ſeq. lib. 3.

Intellige primo, vt. ſ. confeſſio ẽt non conſtante, de errore
8 reuocari poſſit,† ſi reuocata ſit confeſſio incontinẽti, ita dicit gl. in c. ſi. de iure. in 6. Iaſ. ẽt in l. quicquid aſtringendæ ĩ ſi. de verb. obl. vt Alex. rñdit in conſ. 34. n. 1. vol. 1. ita ẽt plurimi alij tũ docendo, tũ de iure rñdẽdo tradidere, vt gl. in c. reſcriptũ in prin. de elec. Abb. in eod. loc. col. 5. verſ. ĩ gl. 1. & in c. fi. col. pe & fi. de cõfeſ. & gl. in c. olim, in verb. reuocato, & in c. apud miſericordem. 32. qu. 1. Abb. in c. cum cauſam. de appell. colu. 2. & in cap. præterea. colum. 2. de teſta. gloſſ. in cap. vlt. de iureiuran. lib. 6. verb. iuxta. q̃ glo. ibi * cõiter Dd. ſequuntur Bal. ĩ rep. Padua. ad l. edita. fol. pen. verſ. ſępe accedit. C. de edẽ. & in l. 1. col. 5. ver. & not. C. de fur. & cõſ. 30. incipiẽ. Cõfeſsio. in princ.

Google

princ.li.4.quod repetitur conſ.47.eo.lib.Ang.in l.1.§. ſi quis,
de verb.oblig.Rom.in repet.l.ſi vero,§.de viro.31.fall. ff.ſol.
matr.& conſ.49.col.vlt.incip.Viſis themate, & quæſtione.col.
3.verſ.1.quia ſicut teſtes.Feli.in c.qualiter,il 1.col.15. verſ.a.
fallit,de accuſ.Iaſ.in l.error,col.2.C.de iur.& fact.ign.gl.in c.
prædicator,in verb.immo vero,16.q.1.Bal.in proœm.C.in §.
quibus,col.3.verſ.deinde not.& in l. non dubium.col.5.verſ.
ſed iuxta hoc quæro.C.de legi.Ang.in l.idē actorum,& in l.in
dex poſteaquam,ff.de re iud.Spec.in tit.de arbitr. & arbitra-
tor.§.ſi.verſ.licet autem.Mag.Padua.inter conſilia Petr.Anch.
conſ.208.incip.iudex,de re iud.col.4.Fel.in c. exceptionem,
col.8.verſ.fallit 10.de except.Dec.conſ.445.incip. in caſu ad
me tranſmiſſio,col.3.verſic.1.quod,facit tex.cum ibi not. per
Dd.in d.c præterea.de teſt.cogen.& gl.in §.quia vero multa,
in gl.magna,circa med.auth.de teſtib.deciſ.Rot.253.ſi teſtis,
in nouis.Alioqui nullius eſſet momenti talis reuocatio,vt per
Alex.d.conſ.34.num.1.vol.1.& idem in conſ.92.nu.26.vol.5.
& late per Abb.in d.c.ſin.extr.de confeſſ.col.penul.& vlt.
9 Amplia prædictam intelligentiam,vt procedat,† ſiue con-
feſſio fuerit facta in inſtrumento principaliter,ſiue enunciati-
one inter partes,quia ſi reuocata fuerit,nihil operatur,vt tradi
dit Fran.Hercul.de probañ,negat.fol.55.nu.197. vbi pro hoc
adducit notata in l.ex his,C.de teſtam.milit.& per Lanfrá.in
c.quoniam contra,de probat.nu.53.Dec.conſ.118.nu.4.
Verum obſerues circa prima,quod confeſſio dicetur in con
10 tinenti reuocari,† ſi fuerit reuocata,antequam redacta fuerit
in ſcriptis,ita dicit gl.in c.apud miſericordem. 32.q.1.per d.
c.olim,idem voluerunt Hoſt.Io.Andr.Ant.& Abb.in c.ex lite-
ris,de diuor.Bal.in l.1.col.5.verſ.& not.C.de furt.Ant. in d.c.
vlt.de confeſ.Alex.in d.l.1.§.1.ad ſi.ff.de verb.obl.vbi Barba.
col.3.& idem Alex.conſ.34.incipien.Viſo themate,col.1.li.1.
quod conſilium reperies conſ.87.li.5.& conſ.92. incip. Viſo,
& opportune,col.ſi.eod.vol.5.Rui.conſ.5.incip. Viſo proceſ-
ſu,col.7.li.4.gl.in rura.C.de om.agr.deſer.li.11.Barba.in l.ſti-
pulationum,col.5.ff.de verb.obll.& conſ.18. incip. Præclare,
verſ.13.poteſt ēt reſponderi,col.15 li.2.conſ.25.incip.præcla
re ſcripſit.col.1.eod.lib.conſ.42.col.2.eod.lib.& in repet. ru-
br.de fid.inſtru.col.14.verſ.2.annexorum.Ad id ēt velim ani-
maduertas,quod in ſupradictis locis non ſolū reperies de con-
feſſionis reuocatione facta à parte principaliter, ſed etiam fa
cta à procuratore, & ab aduocato,& præcipue in gloſ.in d.c.
ſcriptum eſt,in princ.de elect. inuenies etiam de reuocatione
reſponſionis factæ ad poſitiones vt inter alios voluit gl. in d.
c.ſi.in ver.iuxta,de iureiur.li.6. item de reuocatione ſentētiæ
diffinitiuæ gl.maxime.in d.c.prædicator,in verb.immo vero,
16.q.1.item de correctione teſtis depoſitionis,& præcipue in
d.c.præterea,de teſt.cogen.
Quod autem dictum eſt, reuocationē confeſsionis factam
11 in continenti prodeſse confitenti,intelligendum eſt,† niſi an-
tequam reuocaretur,fuiſſet acceptata à parte, quia tunc talis
reuocatio,cum incontinenti facta ſit,prodeſt,ita dicit Alexā.
conſ.92.nu.26.vol.5.Rom.in d.l.1.§. ſi quis ſimpliciter, & ibi
Fra.Aret.Barb.Alc.de verb.obl.& idem Rom.conſ.433.in fin.
Alex.& Iaſ.in l.quicquid aſtringendæ,in princ.vterque.col.ſi.
ff.de ver.obl.Alex.conſ.99.col.1.li. 1. quod reperitur conſilio
99.lib.3.& conſ.25.li.2.Hyppolyt.ſing.315. acceptatio.Corta
memor.incip.confeſſio poteſt, & multi voluerunt quod ſuffi-
ceret,præſentem eſſe partem ſine acceptatione,quam quæſtio
nem reperies in 1.limit.ad conclu.Confeſsionis ext.iud.fact.
parte præſente.
Secundo limitabis principalem concluſionem in clerico,vt
.ſ.ſi talis confeſsus eſset clericus, ex huiuſmodi confeſsione
12 extraiudiciali nō poſſit torqueri,† niſi eſſet infamatus, vt Abb.
antiquus tradidit in c.1.de locat.quem ſequitur Fel.in d.c.de
hoc,extr.de ſimo.vbi hoc refert Pau.de Eleaz.in c.grauis,ex-
tra,de deſponſ.Io.And.D.Ant.& Abb.in c.cum in contempla-
tione,de reg.iur.& idem placuit Feli.in c. cum oporteat, col.
pen.de accuſ.& in c.veniens,1.de teſtib.in 2.col. & idem Fel.
in c.olim,de reſcr.Idem ſeq. itur & laudat Iaſ.in d.l.magiſtra
tibus,col.2.ff.de iuriſd.om.iud.idem Hipp. de Marſil. in ſing.
55.incip.aduertas cum ibi allegatis,& idem Marſ.in l.penult.
col.ſi.ff.de q.& in l.edictū,col.3.eodem tit.tenet Bon.de Cur.
in tract.nobilitatis,fol.15.col.4. in fin. Videas etiam Diaz. in
reg 125.in 2.ſublimitatione 1.limitationis, vbi ponit & addu
cit loca,vbi Feli.& Abb.contra ſentiunt.

13 Verū ad id animum aduertas, vt ſi iſtiuſmodi † talis confeſ-
ſio infamat confitentem,de facto poſſit puniri, vt in add.ſcri-
ptum eſt ad Rot.dec.1.de confeſ.in non.& ex ſup.allegat.au-
ctoritatibus ſatis patet.
Extendere tibi licebit hanc limitationem, vt procedat,ēt ſi
14 contra clericum mille indicia eſsent,† quia tunc niſi ſit infa-
matus,ex tali confeſsione torqueri non poterit, vt ait Bonus
de Curt.d.tract.de nobilit.fol.15.col.4.in ſi.Cy.in l.milites,C.
de quæſt.Bar.in l.1.per illum textum,C.de aduoc.diuerſ.iud.
Fel.in c.quæ in eccleſ.col.25.ad ſi.de conſtit.Fulg. in conſ.21.
incip.In cauſa conſultationis.Abb.Paulus de Leaz.Anton. de
Butr.& omnes fere in c.1.de depoſ.Io.Andr.in c.cum in con-
templatione, de reg.iur.vbi Abb.Io.de Anan.in c.1.col. fin.de
cler.percuſſ.Alex.in addit.ad Bar.in d.l.milites,C. de qō.not.
per gl.in l.miles,in prin.ff.de re iud.& in l.1.§. eſt & aliud.in
verb.cœperit ff.ſi quis à par.fuerit manumiſ.Diax.in reg.125.
in 1.limitationes,& 3.ſublimitationes,& Fel.in c.at ſi clerici,
col.5.verſ.tamen ego teneo,nu.5.de iud.
Tertio limita principaliter,niſi de crimine ageretur ciuili-
15 ter, quia † talis confeſsio extraiudicialis non ita probat, vt
poſſit puniri,ita docuit Abb.in c olim,de reſcr.col. vlt. ſequit
Fel.in c.at ſi clerici,de iud.& refert Diaz. in d.reg. 125.In 1.
ſublimitatione,1.fallent.Fel.in c.olim,de reſcr.vol.5. & Dec.
in d.c.at ſi clerici,nu.123.verſ.prædicta concluſio.col.13.
Intelligas tamen,niſi eſsemus in caſu c.1.ext.de depoſi vbi
licet agatur de crimine ciuiliter, tamen torqueri poteſt, ita
Decius voluit in d.c.at ſi clerici.d.col.13. ver. prædicta con-
cluſio.nu.124.
Quarto limitabis, quando talis cōfeſſio extraiudicialis eſt
16 informis,& incerta,† & non qualificata,continens locū com
miſſi criminis,& tempus,quia tūc non ſufficit ad introducen-
dum indiciū ad torturā,ſecus ſi fuiſſet facta cum veriſimili cā
ratione tēporis,& loci,& hāc limitationem ponit Diaz. in d.
reg.125.in 4.ſublimitatione 1.limit.teſtatur gl & ibi Bal. in l.
admonēdi,ff.de iureiur.& Pariſ.de Put.in tract.de ſyndicatu
fol.95.in c.incip.quia cōmuniter dicitur,Bal.in l. quoniam.ff.
17 de infam. vbi vult, † quod confeſsio informis, videlicet quā
quis confitetur ſimpliciter commiſiſſe homicidiū, nō opera-
tur,& Inn.protulit in c.per inquiſitionem,de elec.& in c.quā
ſit graue,de exceſ.præl.Bal.in l.in bonæ ſidei,C.de iureiur.&
arg tex.in l.1.C.ſi quis Imp.maled.& in l.milites, de qō.not.
Bal.aſſeruit in l.1.de auct.tuto.atque gloſ.in l.capite quinto.
18 Quinto limita,† qñ illa cōfeſsio nō eſſet veriſimilis, vt col
ligitur ex illis,quæ obſeruauit Bal.in l.2.in ſi.C.de autho.pręſti.& idē Bal.in l.ſi quis in hoc genus,C.de epiſ.& cle.col.1.
Anchar.conſ.23.inci.Viſa inquiſitione, col.1. & huc pertinet
tex.in l.non eſt veriſimile,ff.quod met.cau.& in l.quia veri-
ſimile,de præſump.& tex.in l.ſi ita quis,verb.qđ nemo ſanus
diceret.ff.de euic.atque Anchar.rńdit in conſi.157.inci.Viſa
19 facti narratione col.1.in ſi.vbi inquit,† cū quis allegat nō ve
riſimile,non debere audiri.idē cauit in conſ.257.inci. Ex or-
dine contractuū.col.ſi. vbi dixit iudicē non veriſimilibus nō
debere adhibere ſidem, & placuit Inn.in c. auditis de reſcri.
vbi ait,teſtibus deponentib.non veriſimilia, non eſſe creden
dum,idem dixit Feli.in ca.licet cauſam. ver.notatur decimo,
de probat.Alex.autem dicit, tales teſtes eſſe ſuſpectos de fal
ſo,in conſ.438.inci.Circa primā.col.pe.& deciſum eſt in de-
ciſ.Rot.3.in antiq.de iureiu. Bar.in l.inter omnes. §.recte.ff.
de fur.Bal.i auth.cui relictū.C.de ind.vid.tol. & Paris vbi ſu.
Diaz.in reg.vbi ſup.& Pariſ.conſ.153.n.29.& 30.lib.4.
Sexto limitabis,niſi confeſsio facta ſit calore iracūdiæ, qa
20 nihil † operatur,ita dicit gl.in c.ex literis,de diuort.& in c.ſi
quis iratus.2.q.3.& huic ſuffragatur cōtex.in l.quicquid calo
re,ff.de reg.iur.cū ibi ēt not.Bal.aſſeruit in c.1.§.ſi quis vero,
21 de pace iuram.firman.vbi inquit,† hoīem feruenti iracundiæ
igne percitum,ſuæ mentis non eſſe compotem, cui adhærent
Abb.& Dec.in d.c.at ſi clerici.de iud.nu.18.col.13.Roma.in
ſing.508.inci.Volo cōmentare.& Oria.in c.qm cōtra, in ver.
confeſsio.nu.10. ext.de probat. cuius rei illa ratio pōt aſſer-
22 ri,quia, vt dicit Bal.vbi ſup.† calor iracundiæ homini mentē
diminuit,idem dixit Abb.in c.ſi.col.5.verſ.videas etiam aliā
gl.de confeſ.& in c.afferte col.2.de præſump. ſed hoc intelli-
gas,ſi reuocata fuerit,alioqui probat,& p̄iudicat quoad indi
cium ad torturam, vt Decius ait vbi ſup.cum allegatis.
Septimo limitabis, vt nō vera ſit, ſi i tali cōfeſsione extra-

Digitized by Google

23 iudiciali ſuper crimine concurrerent, † & in ea eſſent appoſi-
ta oia requiſita ad validitatem confeſſionis extraiudicialis in
ciuilibus, videlicet, vt qui confeſſus eſt ſpecifice, & præſente
parte cõfeſſionem emiſit, quia tunc nedum facit indicium ad
torturam, ſed etiam quis poteſt ex ea puniri, vt Fel. aſſeruit in
d.c. de hoc. extr. de ſimo. vbi refert Inno. idem ſingulariter te-
nentem in c. per inquiſitionem, de elec. col. 1. & Abb in c. olim
col. pen. de reſcr. vbi de hoc dicto Inn. exclamat. & idem Ab-
bas in c. at ſi clerici, in princ. 6. col. de iudi. vbi late, & arg. eſt
tex. in l. generaliter, C. de non num. pec. & c. per tuas, de prob.

Octauo limitatur, vt non locum ſibi vendicet, ſi huiuſmodi
confeſſio facta de crimine extraiudicialiter eſſet geminata,
24 quia tali † caſu ita probat, vt poſſit puniri, ac ſi in iudicio cõ-
feſſus eſſet, vt Fel. voluit in d. c. de hoc. de ſimo. vbi refert Bar.
in d. l. cum ſcimus. C. de agric. & cenſit. li. 11. & Rom. in l. nuda
ratio. ff. de don. & Paul. de Caſt. in l. Publ. in fi. ff. depoſi. & huc
ſpectant ea, quæ obſeruauimus ſupra in concl. Confeſſio ciui-
lis parte abſente extra iudi. limit. 3. ſed Bartolus & ſequentes
licet loquantur generaliter, tamen quia diuerſa eſt natura cõ-
feſſionis ciuilis & criminalis, vt ſupra in confeſſione crimin.
extra iudicium parte præſente, oſtendimus, non videtur illud,
quod docent Bar. & alij, poſſe extendi ad confeſſionem crimi-
nalem, per tex. in l. naturaliter, §. nihil commune. ff. de acquir.
poſſ. & ideo non videtur admodum tuta iſta limitatio.

25 Nono limitatur, † niſi eſſemus in pertinentibus ad iudiciũ
eccleſiæ fauore animarum, veluti ſi aliquis moriens confeſſus
ſit, ſe eſſe vſurarium, quia dato, quod confeſſio non ſit facta in
iudicio, probat tamen, & præiudicabit, ita inſigniter ſcripſit
Bald. in l. 1. nu. 3. C. de falſ. cauſ. adiect. legat. refert, & ſequitur
Fel. in d. c. de hoc, extra, de ſimon. & adeas Feli. in d. c. olim. de
reſcr. nam confeſſio reſpiciens exonerationem conſcientiæ, &
26 facta parte abſente, † & extraiudicialiter, plene probat, ita
Bal. ait in l. generaliter, q. 10. C. de non num. pec. & reſpondit
Corn. conſ. 211. col. 2. vol. 3. & conſ. 215. col. 2, vol. 2. quod mul
tis alijs artiſis, vt Marſ. in ſingul. 202. Areti. conſ. 64. verſ. venio
nunc ad ſecundum, deciſ. Neapol. 146. Soc. iun. conſ. 90. col. 2.
vol. 2. idem Bal. in l. 1. C. de falſ. cauſ. adiect. leg. & in auth. ſimi-
liter. C. ad leg. Falci. Io. Andr. & Ant. de Butr. in c. ſi cautio. de
fid. inſtru. tamen intellige ſupradicta procedere, ſi nominatim
enumerentur perſonæ, à quibus vſuras extorſit, vt Bal. de eis
in d. l. 1. col. 2. ibi, quidam confeſſus fuit. C. de falſ. cau. adiect.
leg. quem refert & ſequitur Feli. in d. c. olim, de reſcr. nu. 8. &
quod dictum eſt, intellige verum eſſe de æquitate canonica,
27 † quia talis confeſſio in foro pœnitẽtiali valet irreuocabili-
ter, ita firmat Salic. poſt Bal. in l. generaliter. C. de non num. pe
cun. col. 12. ibi, 13. quærit, per not. in c. quamquam, & in c. fi. de
ſepult. & per gl. in c. quoties, 1. q. 7. & ita aſſeuerauit Bal. in l.
28 rationes, ad finẽ. C. de prob. vbi dicit in foro ſpirituali, † vel
pœnitentiali non requiri partis præſentiam, vt valeat confeſ-
ſio, & idem tradidit Bal. in c. innotuit, col. 1. de elect. vbi vult,
29 in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis valere cõfeſſionẽ † ab-
ſente parte, vt etiam placuit Andr. Sicul. in ca. 3. de ſucceſſ. ab
inteſt. Bellenci. in d. c. ſi cautio. & Fel in d. c. olim, n. 8. vbi om-
nes refert ſequendo, ſecus autem eſt de iure ciuili, quia habet
vim probationis, ita dicit Bal. in l. ſi quis. §. ex hoc, ff. de eden.
* alleg. d. c. 2. de ſuc. ab inteſt. & hãc * cõem aſſeruit idem Fel. in
** d. c. olim, n. 8. ipſemet ſequitur, & *.* cõtrorem, & ab illa nõ re-
cedendum dicit Aret. d. conſ. 64. verſ. venio nunc ad ſecundũ.

30 Quod intellige verum, ſi fuerit facta in teſtamẽto, † in quo
operatur tantummodo legatum, non autem probationem ad-
uerſus confitentem, vt videre eſt ex iuribus ſupradictis, dum-
modo talis cõfeſſio fuerit, aut iurata, aut recepta à notario no
mine abſentis, aut facta præſente (ſecũdum vnam ſententiam,
ſecundum vero aliam) & acceptante, nam tunc nocet confiten
ti, ita limitat Fel. in d. c. olim, d. nu. 8. ſi vero fuerit facta cõfeſ-
ſio pro exoneranda conſcientia, non in teſtamento, ſed inter
viuos abſente parte probabit, etiam de iure ciuili talis confeſ
ſio, vt pro veriſſimo illud ponit D. Aret. d. conſ. 64. verſ. venio
31 nunc ad ſecundum, † vbi etiam dicit, legatum huiuſmodi, ſi-
ue confeſſionem factam in teſtamento pro exoneranda con-
ſcientia, habere vim legati ad pias cauſas, & ideo valere, etiã
ſi teſtamentum eſſet minus ſolenne, vt per alleg. ibi per eum.

Decimo limitabis, ſi coram aliqua publica perſona, quæ põ
teſt recipere probationes ad vtilitatem fiſci facta ſit talis con
32 feſſio extraiudicium, † quia hoc caſu plene probat, & confeſ-
ſus puniri poteſt, vt auctor eſt Bal. in l. 2. in ff. C. vt in poſſ. leg.
Abb. in c. fin. col. 5. de confeſſ. alleg. c. quamquam, de vſur. in 6.
Fel. in c. olim, de reſcri. nu. 2. col. 3. vbi ad hoc in terminis ad-
ducit Butr. in d. c. per inquiſitionem, de elect. lf. 6. col. 11. ver.
ideo ſi ſit coram duobus, vbi ait, ſecus eſſe, ſi ſit confeſſus co-
33 ram priuata perſona, † nam licet quis poſſet proſequi publicũ
ius agendo, non tñ de hoc habet poteſtatem recipiendi pro-
bationes, vt Fel. inquit. vbi ſup. quod probat per l. arbiter in-
tra certum. ff. de arbit. & idẽ tenet Fel. in c. at ſi clerici, col. 17.
verſ. fallit 5. referendo Sal. in l. qui. ff. de his, qui notan. infam.

Sed contra hoc axioma Butr. reſpondet, & tenet Dec. in c.
at ſi clerici, nu. 135. cum ſeq. de iud. vbi inquit, quod licet verũ
34 ſit, quod quis alteri ſtipulari non poſsit, † niſi ſit publica per-
ſona, vt l. ſtipulatio iſta. §. alteri, ff. de verb. oblig. c. quamquam,
de vſur. in 6. & ita loquuntur Dd. ſupra citati, tamen põt quis
gerendo negotium alterius abſentis, eius nomine acceptare
illud, quod fuit factum, vel dictum in fauorem ipſius abſentis
& acceptatio habebit effectum illo ratificante, per l. fin. C. ad
Macedon. & c. ratihabitionem, de regul. iur. in 6. & tex. in l. ſi
ego. ff. de neg. geſtor. & l. ſoluendo. ff. eod. tit. & not. Bart. in l. ſi
patruus. C. communia vtriuſ. iud. Ang. in l. certũ, §. ſed ſi quis
abſente. col. 1. verſ. ſi, de confeſſ. huc ſpectat quod not Spec. in
tit. de loc. §. nunc aliqua. verſ. 148. Alex. conſ. 129. Viſo proceſ
ſu. li. 2. & quod habetur in c. accedens, de præbend. & Salic. in
l. 1. col. pen. verſ. ſed an facta geſtori, C. de conſeſſ. vbi in propo
ſito noſtro hanc Decij opinionem ſequitur fuit

Sed aduertas opus eſſe, vt huiuſmodi perſonæ corã qui-
bus facta fuit cõfeſsio, dicant eam acceptare nomine fiſci, vel
reipublicæ, vt Fel. ſenſit in d. c. olim. ver. fallit quinto. nu. 8.

Amplia limitationem etiam, quando facta fuiſſet talis con-
feſſio coram ſyndico repræſentante totam ciuitatem, ita idem
Feli. ait in d. c. olim. vbi refert hoc modo ampliantem Salic. in
d. l. quoniam.

Vndecimo limitatur, vt non procedat ſi confeſſio de crimi
35 ne fuerit facta coram magna quantitate perſonarum, † quia
tali caſu tranſit in notoriũ, & ſic probat, vt Fel. docuit in c. olim.
de reſcr. nu. 6. teſtatur Anto. in c. veſtra, col. 43. de cohab. cler.
& mulier. & idem Butr. in d. cap. per inquiſitionem, col. 10. de
elect. & idem Fel. in c. at ſi clerici, col. 7. ver. fallit tertio. de iud.
Gabr. cum ibi alleg. in concluſ. 1. de confeſſ. verſ. 21. fallit. So
cin. reg. 89. verſ. 4. fallit cum ibi per eum allegatis.

Duodecimo limitatur, niſi huiuſmodi confeſſio tranſiret in
36 ſpecificum nomen delicti, veluti, † quia clericus diceret, ſe ha
buiſſe rem cum moniali, quia tũc probat & põt puniri, vt Ab.
pulchre ſcripſit in d. c. olim de reſcr. in 4. col. & ibi Feli. nu. 7.
verſ. 6. fallit 6. & Ab. in c. at ſi clerici, & in d. c. de hoc. de ſimo.
& ibi Feli. nu. 5. verſ. 6. limita. vbi ait, talem clericum ita con-
37 feſſum, non puniri de adulterio, ſed de gloriatione, † quæ oriẽ
ex illo adulterio, & de hoc eſt contex. in d. c. quam ſit, extr. de
excoſ. præl. & idem tenet Paris de Put. in tract. de ſyndic. fol.
95. in c. incip. quia cõiter, in 4. ſublimit. 1. fallen. & idem ponit
Franc. Curt. in repet. l. admonendi. col. 66. ff. de iureiur. verſ. 4.
limita. In hac tamen limitatione vide quæ dixit diſtinguendo
Abb. in d. c. at ſi clerici. nu. 16. & nu. 14. late, & pulchre.

Decimotertio limitatur, niſi cum confeſſione de crimine
38 concurrant aliæ coniecturæ, & veriſimilia veritatis, † quia tũc
plene probat, & confeſſus poterit puniri, vt Fel. voluit in d. c.
olim, de reſcr. nu. 8. verſ. fallit 8. vbi ad idem refert Tindar. in
ſuo tract. de teſtium veritate, fol. 11. c. 6. incip. dic Balde quæ-
ſo. & idem Iaſ. in d. l. magiſtratib. col. 2. nu. 9. ff. de iuriſd. omn.
iudi. nam confeſſio non veriſimilis nihil probat, nec præiudi-
cat. iuxta ſententiam Dec. in conſ. 586. nu. 10. ſequitur Hercul.
de proban. neg. fol. 56. nu. 98. & hæc ea adiuuant, quæ diximus
ſupra in ſecunda ampliatione concluſio, & in quarta limita-
tione ad eandem concluſionem.

39 Decimoquarto limitatur, † vt ſaltẽ talis confeſſio extraiu-
dicialis facit ſemiplenã probationem de crimine, vt Feli. ſcri-
pſit in d. c. olim. col. 6. verſ. fallit nono. vbi ſup. & ex rationib.
per eum ibi adductis, vt late Tindar. in ſupracitato loco, qui
ita dicit probari in l. quæro. §. ſi. ff. de edil. edict. & in d. l. capi-
te quinto, & optime in c. ſi. de ſucceſſ. ab inteſt. & in c. 1. de ap
pel. & ex not. per gl. & Bar. in d. l. admonendi. & Bar. in l. in bo-
næ fidei. C. ſi certum petat. Verum de hac late diſſeruimus in
concluſio. Confeſſionis facta parte abſente extra iudicium,
ad quam te reijciſſe, ſit ſatis.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO CCCLI.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta ad inquiſitionem formatam non præcedentibus legitimis indicijs, an probet, & præiudicet confitenti.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta ad inquiſitionem formatam, non præcedentibus legitimis indicijs nihil probat.*
2 *Confeſſio quare ſanet omne vitium proceſſus.*
3 *Confeſſio facta in iudicio criminali, probat in iudicio ciuili contra confitentem.*
4 *Probationes factæ in ciuili non probant, nec præiudicant in criminali. Contrarium, ibi.*
5 *Confeſſio facta ſponte facta poſt tempus conſtitutum ad inquiſitionem formandam non probat, nec præiudicat confitente, tanquam tempore inhabili facta.*
6 *Crimen abolitum eſt poſt præſumptionem, ita quod nulla actio eſſe poteſt.*
7 *Confeſſio in iudicio coram iudicibus facta non ſedentibus pro tribunali, ſed vti priuatis, licet non habeat vim plenæ probationis, tamen probat quoad indicium ſufficiens ad torturam.*

COnfeſſionem factam ad inquiſitionem formatam nō pre-
1 cedentibus legitimis indicijs, nihil probare, † nec præiu
dicare confitēti, etiamſi ſit ratificata, tradidit gl. not. in l. pen.
ff. de qō. quam ibi ſequitur Bar. & alij, quod etiam cæteri ſcri-
bentes ꝓbauere, vt Ang. in l. 1. C de confeſ. Gandi. in tract. ma
lef. ſub tub. de qō. tormēt. col. 6. ver. item pone Ancb. in clem.
1. de homic. Salic. in l. 2. C. de cuſt. reor. col. fi. facit tex. in l. 1. §.
illud. autem. ff. ad Syllan. vbi Bar. & idem voluit ibi Rom. Bar.
in l. fi. col. 1. ff. de qō. & in l. 1. ff. de teſt milit. pro quo etiam fa-
cit text. in l. 1. C. vbi cau. fiſ. & l. ſi quæramus. ff. de teſt Ang de
Aret. in tract. malef. io verb. fama publicā. Fel. in c. at ſi clerici,
in 6. limit. de iud. idem Aret. in d. tract. & verb. fol. 18. verſ. 12.
incip. Tu iudex. & Marian. Soc. coof. 37. nu. 36. vol. 2. quem re-
fert, & ſequitur Herc. in ſuo tract. de proban. negat. fol. 56. nu.
198. & ad idem allegat Pariſ. conſ. 161. in fi. li. 4. & reſpondet ad
2 id, quod dicitur, ſ. confeſſio † ſanat omne vitiū proceſſus, quia
id procedit, dummodo illud non ſit ex cauſa non extantium
legitimorum, indiciorū, & rńdet ad c. 1. de accuſ. in 6. vbi con
trarium, quia ibi ſponte confeſſus erat, nō per inquiſitionem
iudicis, aut per torturam, vt ibi, & ſi non præceſſiſſet diffama-
tio, tamen alia indicia ad inquiſitionem poterant extare.

Preterea cōfeſſionē factā in iudicio criminali prohare in iu
3 dicio ciuili † cōtra cōfitētē, docuit Bar. in l. 2. §. 1. n. 5. ff. vi bo.
apt. cui adhæret. Floria. in l. ſeruus. §. ſi dolo. col. fi. verſ. ecōtra
aūt, ff. ad l. Aqui. cui ſńiæ ſe ſubſcripſit Sal. in l. ſi quis ad ſe fun
dū, n. 25. C. ad l. Iul. de vi publ. nec ab hac opin. receſsit But. in
c. cām q. col. 3. & Abb. ibi, n. 6. de teſtib. cui conuenit Rui. cōſ.
4. nu. 5. vol. 4. ſed in hoc diſtinguas, vt per Bar. in d. l. 2. nu. 5.

Fallit è contrario, videlicet, vt probationes factæ in ciuili,
4 † noo probent, nec præiudicent in criminali, vt Soci. cauit in
conſ. 8. n. 6. vol. 1. & ratio differentiæ patet ex ſupra allegatis,
ita etiam gl. in c. ex pœnitentib. diſt. 50. atque Bar. in l. ſi cōfeſ-
ſus. ff. de cuſt. reor. & in l. magiſtratib. ff. de iur. om. iud. ſic Bal.
in l. quoties. C. de iud. et gl. in l. ſi qs ad ſe fūdū. C. ad Iul. de vi.

Contrarium ſenſit Inn. in c. per inquiſitionem de elect. per
l. generaliter. C. de non num. pecu. in fi. Verum vt hanc diſſen-
ſionem ſedare poſsis, videas diſtinctionem Bart. in d. l. 2. nu. 5.
vbi pulchre, et late et claræ loquitur.

Confeſsio etiam ſponte facta poſt tēpus cōſtitutum ad in-
5 quiſitionem formandam † non probat, nec præiudicat confi-
tenti tanquam tempore iohabili facta, vt dixit Bal. in c. fi. col.
pen. n. 12. ver. pone quod maleficium. de off. deleg. vbi de hoc
hypotheſim affert. et arg. eſt, quod habetur in l. confeſsionib.
de interrog. act. idem voluit Soc. conſ. 108. incip. ſuppoſito ſta
tuto, col. pen. et fi. Fr. de Aret. in c. cū P. col. 6. de accuſ. et cautū
eſt in eo text. l. ſi quis poſtquam. ff. de fid. inſt. et Bal. placuit in
l. quærelā. ante fi. C. de falſ. et huc pertinent dicta per Barb. in
c. cū contingat. col. 2. de reſcr. et per Fel. in c. affert. in 2. not. de
ꝓſump. et Marſ. latiſsime in ſua prac. crim. char. 23. poſt prin. et
6 poſt ꝓſūptionē abolitam eſt crimen, † adeo vt nulla actio eſſe
poſsit, vt l. ſi cū exceptione, in §. ſatis clemēter. ff. qđ met. cau.
et l. ſed et unius. §. ſi ante iudicē. ff. de iniur. et rńdit Hyyp. de
Marſ. cōſ. 87. n. 9. cū alijs, atq; Pariſ. cōſ. 269. n. 4. vol. 4. quos re-
fert et ſeqt Herc. ī tract. de prob. neg. fol. 56. n. 198. ver. 2. fallit.

Ad hæc confeſsio in iudicio coram iudicibus facta, non tñ
7 in forma iudicij, † ſed corā eis, noo pro tribunali ſedentib. ſed
tanquā corā priuatis, licet nō habeat vim plene probationis,
l. iubemus. et ibi gl. C. de lib. cau. tamen probat quoad indiciū
ſufficiens ad torturam, vt docuit Rom. in conſ. 81. Viſo facto
* propoſito, nu. 2. vbi teſtatur de hoc eſſe * communem opinio-
nem.

CONCLVSIO CCCLII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta coram iudice incompetenti an, & quomodo probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta coram iudice incompetenti in tantum probat, quod facit indicium ad torturam.*
2 *Iudex competens poteſt cogere confeſſum ad perſeuerandum in eius confeſſione corā iudice incompetenti facta, niſi doceat de errore, & de cauſa variandi.*
3 *Confeſſio coram iudice incompetenti facta non poteſt reuocari, maxime ſi conſtat de delicto commiſſe.*
4 *Reuocatio confeſſionis permittitur indiſtincte ſiue in iudicio, ſiue extra iudicium.*
5 *Confeſſio clerici facta coram iudice laico, & ſic incompetenti non probat penes iudicem eccleſiaſticum, vt ipſe torqueri poſſit.*
Clericus nunquam poteſt torqueri, niſi ſit de crimine infamatus, etiam ſi contra eū mille indicia eſſent.
6 *Confeſſio facta coram iudice incompetenti, ſine indicijs præcedentibus, nihil operatur.*
7 *Confeſſus coram iudice incompetenti, ſi confeſſionem reuocet coram competenti, nullum indicium facit.*

COnfeſſio facta corā iudice nō ſuo, eo vſq; probat vt† fa-
1 ciat indicium ad torturam, & non condemnationem vt
ſi extraiudicialiter facta fuiſſet ar. no. ī l. capite 5. ff. de adul.
ita tradidere Abb. & Fel. in c. at ſi clerici. ext. de iudic. Bald. in
l. homines. C. de appell & in l. 1. in vlt. colum. C. de confeſſ. &
* Ang. in l. magiſtratibus. ff. de iuriſd. om. iud. & hæc eſt * commu
nis opinio, vt atteſtatur Dec. in c. at ſi clerici. col. 12. verſ. alia
opinio. nu. 16. 22. cum ſeq. & de hac confeſſione late traden-
tem Felin. cōſulas inc. qualiter, & quando. §. licet autē. nu. 47.
vſq; ad 50. & nu. 9. vbi late remiſſiue, & vide allegatos p vni-
uerſos in cōib. iur. opin. in verb. confeſſio facta coram iudice.

Primo amplia, vt eo vſq; vera ſit, vt ēt iudex cōpetens po-
teſt cogere cōfeſſum ad perſeuerādū in huiuſmodi cōfeſſione
2 corā iudice incompetenti facta, † niſi doceat de errore, & de
* cauſa variandi, vt ſupra allegati Dd. & * cōiter omnes ſcripſe-
re in l. magiſtratib. ff. de iuriſd. om iud. de qua cōi opinione
atteſtatur ibi addit. Iaſ. fore deciſ. Rot. 104. & idem decidit
Boe. deciſ. 90. nu. 9. & deciſ. 89. nu. 4. & vltimo loco Fran. Viu.
in ſuis communib. opin. verb. confeſſio.

Secūdo ampliabis, vt talis confeſsio non poſſit ēt reuoca-
3 ri, & † præcipue ſi cōſtet de delicto per eū patrato, vt per l. 1.
§. itē illud. & l. neceſſarios. §. nō alias. ff. ad Sylla. vel præcedēti
bus indicijs, nā ſi in ea ꝑſeuerārer loquit, vt ſupra in 1. amplia
tione, qūo ergo poteſt illam reuocare? ita arguit Boer. ī d. de-
ciſ. 90. nu 9. licet ſimpliciter teneat verſ. ēt non cōſtito de de-
licto, vel indicijs, & de hoc cōſulas Dec. ī c. at ſi clerici. col. 3.
4 in princ. verſ. prędicta cōcluſio. n. 17. & 18. vbi ait, † qđ indi-
ſtincte ſiue in iudicio, ſiue extra indiciū permittit reuocatio.

Primo limita, vt locū ſibi nō vendicet in clerico, qui ſi con
feſſus ſit corā iudice laico, & ſic incompetenti, iſtiuſmodi cō
5 feſsio penes iudicē Eccleſiaſticum nō probat, † vt ipſe torque
ri poſsit, quia clericus nūquā poteſt torqueri, niſi ſit de crimi
ne infamatus, licet eſſent contra eū mille indicia, vt proditū
eſt Paul. de Eleaz. in c. 1. de depoſito. quē refert. & tenet Feli.
in c. at ſi clerici. col. 5. nu. 5. verſi. tñ ego fui. de iud. cū alijs ibi
per eum ad eadem collectis, & Angelus meminit in l. 1. C. de
confeſſ. & recentiores in l. magiſtratib. ff. de iuriſd. om. iud. &
Dec. in d. c. at ſi clerici. nu. 19. col. 13. verſ. 4. limitatur. Afflict.
in conſtit. Neap. incip. ſi damna. lib. 1. nu. 47.

6 Secundo limitatur, ſi † corā iudice incōpetenti facta fuerit
ſine iodicijs præcedentibus, quia nullū ſortitur robur, & eſſet
nulla vt decidit Boer. d. dec. 90. n. 10. vbi ad hoc teſtat Corn.
conſ. 20. in fi. vol. 3. & conſ. 134. in princ. vol. 4. & ad hoc ſpe-
ctant animaduerſa infra in concluſ. Cōfeſsio facta ꝑ torturā.

Tertio limitabis per Soc. in reg. 88. in 1. fallen.

Quarto limitare poteris, niſi reuocet confeſsionem coram
7 iudice competenti, † quia tūc nullum indiciū facit, vt Matth.
de Afflict. ſcripſit conſtitut. Neapolitan. incipient. damna clā-
deſtina, lib. 1. nu. 96.

CONCLVSIO CCCLIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta per torturam nullis præcedentibus indicijs an probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta per torturam nullis præcedentibus indicijs nihil probat, & eſt nulla nec ex ea poteſt quis damnari.*

2 *Confeſſio nullis præcedentibus indicijs facta ſtatim poſt tormenta, etiam in alio loco non probat, neque præiudicat confitenti, niſi interuenerit aliquod interuallum ad minus vnius diei, vel noctis.*

3 *Confeſſio per torturam facta ſine indicijs, etiam quod pluries ſit ratificata ſpontanee & iurata, & etiam quod poſt talem confeſſionem indicia ſequuta fuerint, nihil probat.*

4 *Confeſſio ſine indicijs facta per torturam, etiam quantumcunque in ea quis perſeuerauerit, non probat, quia à tormentis non eſt incipiendum.*

5 *Confeſſio ſponte facta etiam non præcedentibus indicijs valet, adeo quod ex ea confeſſione poteſt quis condemnari.*

6 *Depoſitiones teſtium abſque indicijs præcedentibus tormenta, nihil probant, nec valeant, nec faciunt indicium contra illum, contra quem deponunt.*

7 *Confeſſio extorta per tormenta non probat, nec nocet, etiam ſtantibus indicijs non tamen legitimis, vt ex proceſſu informatiuo, vt indicia eſſent leuia.*

8 *Confeſſio coacte facta in tormentis non probat, nec nocet etiam præcedentibus legitimis indicijs.*

9 *Confeſſione facta per tormenta ſtatur, ſi idem in ea perſeuerat, licet indicia ſint leuia, quæ non faciant præſumptionem.*

10 *Perſeuerare in confeſſione dicitur is, qui eam non reuocat nec appellat.*

11 *Confeſſus in tormentis ſi ducitur ante tribunal vt denuo ſponte confiteatur, eius confeſſio eſt perfecta, & valet.*

12 *Confeſſio incontinenti poſt tormenta facta non valet, quia adhuc præſumitur eſſe timor tormentorum.*

13 *Confeſſio poſt tormenta ante tribunal facta ad hoc vt valeat, debet habere interuallum vnius diei, ac noctis.*

14 *Confeſſio facta metu tormentorum propter minas iudicis nihil probat.*

15 *Confeſſio facta apud tormenta dicitur facta in tormentis.*

16 *Confitens ſi ſpoliatus eſt, & ligatus ad torturam, vel ductus ante eam, habetur, ac ſi per torturam confeſſus eſſet, & ſic non probat.*

17 *Confeſſio facta tantum in carcere ſine tormentis, vel ſine minis de torquendo nullis præcedentibus indicijs, nihil probat, nec præiudicat, ac ſi realiter per torturam eſſet extorta.*

Carcer dicitur ſpecies torturæ.

18 *Confeſſio vt dicatur facta metu tormentorum, ſufficit probare, quem fuiſſe in carcere detentum.*

19 *Confeſſus in tormentis, etiam quod præceſſerint legitima indicia ſi poſtea in confeſſione non perſeuerat, dicitur confeſſus metu tormentorum, & non probat, nec ei præiudicat ſaltem ad hoc, vt ex ea poſſit condemnari.*

20 *Confeſſus in tormentis, ſi in confeſſione non perſeuerat, etſi condemnari non poſſit, poteſt tamen iterum torqueri.*

21 *Confeſſus in tormentis non poteſt denuo poni ad torturam, niſi noua indicia ſuperueniant.*

22 *Confeſſio facta in tormentis probat, & valet abſque alia perſeuerantia, ſi tortura fuit leuis, & tortus robuſtus, ex quo cenſetur ſpontanea, & non per torturam extorta.*

23 *Modice tortus non poteſt dici tortus.*

24 *Confeſſus extraiudicialiter, & deinde tortus, ſi idem denuo confitetur, eius confeſſio probat & nocet ei abſque alia perſeuerantia.*

25 *Confeſſio per torturam extorta reuocari non poteſt, ſi præceſſit extraiudicialis, vel extent indicia non dubia, & talia, quæ inducant veritatem, quia tunc eadem confeſſio per torturam probat quoad condemnationem.*

26 *Condemnatio exequi non debet, ſi poſt confeſſionem perſeueratam, & ratificatam, & etiam poſt ſententiam appareat, & liqueat iudici aliquo modo de innocentia confitentis condemnati.*

27 *Confeſſio geminata per ſubſequentem ratificationem & iurata ſit, ſi tanquam erronea reuocata fuerit, dicto de errore, non probat, nec operatur, vt condemnatio, vel executio fieri poſſit.*

28 *Executio non impeditur propter reuocationem, aut appellationem, quando ex aliquo delicto veniunt confiſcanda bona.*

29 *Condemnatus de crimine quando poteſt appellare, vel non, vide remiſſiue.*

30 *Confeſſio abſque indicijs per torturam extorta à publicis latronibus, & derobatoribus, & diffamatis, vel alijs ſimilibus probat & eis nocet.*

31 *Confeſſio per torturam extorta ſi expreſſe perſeuerata fuit, abſque indicijs præcedentibus probat, & valet.*

32 *Confeſſio abſque indicijs expreſſe ratificata in repetita tortura non nocet.*

33 *Confeſſio in dubio præſumitur emanata ſponte, niſi probetur, metum eſſe illatum, vel minas atroces per iudicem.*

34 *Confeſſio ſponte facta abſque tormentis, vel tormentorum metu etiam nullis indicijs præcedentibus, vel non data indiciorum copia, probat, & ſufficit ſine ratificatione condemnandam confitentem.*

35 *Confeſſio quando dicatur ſponte facta, vide remiſſiue.*

36 *Confeſſio etiam metu torturæ extorta, dummodo ſit ratificata probat.*

37 *Confeſſus ſponte, ſi non eſt conuictus per teſtes, vel alio modo, non probat, nec ei præiudicat, niſi in confeſſione perſeuerauerit, & ante ratificationem, & perſeuerantiam, poteſt eam reuocare, & ab ea appellare.*

Et quando quis dicatur perſeuerare, vide ibi remiſſiue.

CONfeſſionem factam per torturam nullis præcedentibus
1 indicijs nihil probare, & eſſe nullam, † nec ex ea confeſ-
ſione poſſe damnari reſponſum eſt ab Hyppol. de Marſ. conſi.
29. nu 28. vbi teſt ē laudat gl. ſingularem iuncto tex. in l. pen. ff.
de q. & ibi per eum cū alijs allegatis, & idem voluit Alex. cōſ.
5. nu. 1. vol. 2. que in vltimo loco refert, & ſequitur Hercul. de
proban. neg. fol. 515. nu. 198. ver 5. fallit. & Gram. voto 6. nu. 8.
Mat. de Affl. in cōſt. Neap. incip. ſi damna clandeſtina, n. 43. &
de hoc vide Tiraq. in tract. de vtroq; retract. tit. de retract. cō-
uentionali. §. 1. in verb. in limine cōtractus. gl. 5. n. 21. in quo lo-
co extendit id procedere, ētſi cōfeſſio fiat ſtatim poſt tormen
2 ta, ēt in alio loco, qa † & tūc nō ꝓbat, neq; ꝑiudicat confitēti,
ſed reqritur, vt ſit aliquod interuallū, minimū vnius diei, vel
noctis vt conſtat ex quam pluribus congeſtis ibi per eum, &
quæ dicant indici a ſufficientia ad torturam hęc docentem vi-
deas Alex. in cōſ. 65. verſ. qđ aūt indicia, & cōſ. 77. ver. circa ſe
cūdū. vol. 1. & cōſ. 183. verſ. qđ āt indicia, vol. 2. & cōſ. 1. vol. 3.

Primo amplia, vt procedat, etiam ſi ſæpius ſponte rata fa-
3 cta ſit & † ēt iurata atque poſt talem confeſſionem indicia ſe-
quuta fuerint, vt voluit d. gl. l. pen. §. de quæſt. & ibi Marſ. quē
refert & ſequitur Carrer. in ſua pract. crim. in l. obſeruare, nu.
47. cum multis ad hoc ibi per eum collectis, & Tho. Gram. in
voto 12. nu. 10. cum alijs. & idem conſ. 45. nu. 36. Boer. in deci.
90. nu. 10. Affl. vbi ſupra in d. conſtit. ſi damna, nu. 45. idē Lan-
fr. de Oria. in ſua praxi, vel tract. de confeſſ. ſub nu. 17. teſtatur
Bar. in l. maritus. ff. de quæſt. & vide ad eundem Oria. additio.
Corſi. verſ. nec omitto. vbi ad idem adducit l. fi. C. de accuſat.
quem refert, & ſequitur Rom. ſing. 181. incip tu habes.

4 Secundo ampliabis, vt concluſio vera ſit, † ēt quantūcunq;
in ea pſeuerauerit, ita dixit Gui. à Suz. in tract. de indi. & tort.
nu. 70. motus auctoritates Imp Alex. in l. 2. & 3 & Gordi. in l.
4. C. ſi ex fal inſtr. & Pauli I. C. in l. maritus. & l. pen. ſecundum
noſtram lect. ff. de qō. & Martiani in l. diuus. verſ. ex qb. eo. tit.
& ratio eſt, qa à tormentis non eſt incipiendum, vt conſuluit
Vlpia. in l. 1. ff. de quęſt. & Paulus in l. maritus. & ſcriuit Imp. An
toninus in l. cū cognitionaliter, atq; Impp. Diocl. & Maxim. in
l. milites, C. eod. de qō. & ſi ſecus fiet, qcquid exinde ſequitur
ipſo iure non valet. l. non dubiū. C. de legib. & l. 1. C. de fid. in-
ſtr. & iur. haſtę fiſc. li. 10. & l. diuus. de in integ. reſtit. & l. nomi
nationes. C. de appel. & idem voluit Ludo. Bologn. in add. ad
Guid. in tract. de indi. & tortura. nu. 70. & Are. in tract. malef.
in 8. colu. verb. fama publica præcedente, in ver. aduertens tū.
5 vbi dicit, ſecus eſſe in confeſſione ſponte facta, † quia tunc ēt
non præcedentibus indiciis valet adeo, vt ex ea confeſſione
poſſit quis condemnari, ad quod probandum affert contex. in
c 1. de accuſa. li. 3. & dicit idem ſentire Pet. de Anch. in clem.
1. de homicid. & eſt menti tenendum ut idem Iac. de Bellon. in
tract. de pract. iudiciar. nu. 97. vbi adducit gl. l 2. C. de app. re-
ci. l. cum ſeruum, cum gl. de ſeru. fugit. & d. l. fi. de quæſt.

Tertio amplia, vt procedat ēt quoad depoſitiones teſtium
6 quæ † abſq; indicijs præcedentibus tormentorum nihil pro-
bant, nec valent, nec faciunt indicium contra illum, contra
quem deponunt, vt cauit Dec. conſ. 189. col. penul. quem refert
& ſequitur Gram. voto 6. nu. 10. vbi ad idem teſtatur Bart. in l.
1. §. idem Cornelio. ff. de quæſtio.

Quarto ampliabis, etiamſi adſint indicia, non tamen legiti
7 me, vtputa ex proceſſu informatiuo, † vel ſi indicia fuiſſēt le-
uia, quæ non facerent præſumptionē, quia non probat, nec no-
cet huiuſmodi confeſſio extorta, ut Car. tradidit in d. prac. cri
mio. in l. obſeruare. nu. 47. vbi hoc confirmat auctoritate Bart.
in l. 1. col. 4. C. de confeſſ.

8 Subamplia etiam præcedentibus legitimis indicijs, † quod
tamen talis confeſſio coacte facta in tormentis nō probat, nec
nocet, vt cauit Vlpia. in l. 1. §. diuus. § ſi quis. ff. de quæſt. quem
allegat Lanfr. de Oria. in ſua pract. tit. de confeſ. verſ. & quæ-
ro primo.

9 Reſtringas tamen, niſi perſeueret in ea cōfeſſione, † quia li
cet indicia eſſent leuia, quæ non facerent præſumptionem, tū
ſtabitur illi confeſſioni, reſpondit Gram. in conf. 45. nu. 44. cū
ibi allegat. & Lanfr. de Oria. vbi ſupra teſtem adducit Accurſ.
idem ſentientē in l. 2. C. de cuſtod. & ibidem vbi ſupra, Oria.
10 inquit, † eum dici perſeuerare in confeſſione, niſi eam reuo-
cet, vel appellet, et ideo inquit, vt cauti aſſeſſores, qū quis cō
feſſus eſt in tormētis, ducant eundem ante tribunal, ut denuo
11 ſponte confiteatur, † et tunc talis confeſſio eſt perfecta, et va
let, vt in l. 2. C. de cuſtod. reorū. ſed aduertere debent, ne ducāt
illico ante tribunal, poſtquam quis eſt cōfeſſus in tormentis,
12 talis enim confeſſio cōtinuo facta nō valet, † quia adhuc pſu-
mitur

mitur eſſe timor tormẽtorũ, vt in l.lecta.verſ.dicebã.ff.ſi cet.
per.ſed ad hoc vt talis confeſſio poſt tormenta ante tribunal
13 facta valeat, requiritur, vt ante confeſſionẽ † intercedat dies,
& vna nox poſt tormentum, ita doctiſſime dixit Iaco.Butrig.
in d.l.2.ff.de cuſt.reor.& ibi Ang.dicens Aſſeſſores, qui ſecus
faciunt perperam facere, & vide additio.ad Oria. vbi ſup.

Quinto amplia, vt locum habeat, ſi tñ iudex minatus ſit eũ
14 torquere, quia tunc licet re ipſa non eſſet tortus, † tamẽ ſi ex
tali metu confeſſus fuerit, hmõi cõfeſſio nihil probat, nec ope
ratur, ac ſi in tormentis reuera facta fuiſſet, vt dixit Hippol.de
Marſil.d.conſi.29.nu.29.ita Tho.Grãm.in roto 6. nu.13.nam
æquiparantur confeſſio metu tormentorũ, & cõfeſsio per tor
turam, iuxta ſententiã Bal.in l.interpoſitas.C.de tranſa.circa
fi.& ibi Moder.& Alex.in d.l.1.§.diuus.ff.de q.cũ alijs alleg.
per Hippol.in d.conſ.19.nu.29. idem placuit Gui. à Suzaria,
in trac.de indicijs, & tortura, nu.72.motus reſcripto Impe.in
l.2.C.quor.non recip.appel ibi aut formidine tormen. vbi ẽt
gl.& per tex.in l.item apud Labeonem.§.adijcitur.verſ.quę-
ſtioonem.ibi, vel leuis territio.& l. idem eſt. §. ſi armati. C.ad
le.Corn.de ſicar.l.1.§.diuus.ff eod.tit. l.3.ff.ex quib. cau.ma,
& l.metum.C.quod met.cau.idẽ docuit Bar.in l.1.§.diuus.ff.
de q.& in l.2.in 3.col.in fi.C.quod me.cau. atq; Bal. in l.vni-
ca colum.8.C.de confeſſ.& in l nouiſsima.ff.de exeu.rei. vbi
15 dicit, † confeſsionem factam apud tormenta, dici factam in
tormentis, per illum tex. quem dicit ad hoc ſingularem Abb.
in c.fi.col.5.ext.de cõfeſ. & in c.cum in contemplatione.ext.
de reg.iu.& reſpondit Alex.de Neuo.in conſ.47.2.vol.

Quod etiam velim ſubamplies, ſi tantum confitens fuerit
veſtibus exutus, & ligatus ad torturã, vel ductus ante eã, quia
16 tunc † habetur, ac ſi per torturam confeſſus eſſet, & ſic nõ pro
bat, nec ei prę iudicat, vt tradidit Ang.Aret.in ſuo tract.male-
fic.ver.fama publica.ver.poſtquam, cum ibi alleg. & Hippol.
de Marſ.in d.conſ.29.n.30.& 31.atque Tho.Gramm.in d.vo-
to 6.nu.14.cum ibi alleg.

Sexto ampliatur ſi cõfeſſus fuerit tantũ in carcere ſine tor-
17 mentis, vel ſine minis de torquendo, † quia huiuſmodi con-
feſsio nullis præcedentib.indicijs facta, nihil probat, nec p̃iu
dicat, ac ſi re ipſa per torturã eſſet extorta, oã carcer dr̃ ſpe-
cies torturæ, ſi credimus Bal.in l.ſi cleric.io 2.col.verſ.& 1.q̃-
ritur.C.de epiſ.aud.& idẽ Bal.in l.1.C.qui ad liber.puen.non
18 poſ.& Hipp.de Marſ.in d.cõſ.29 nu.33.vbi dicit, † ſatis eſſe
probare, quem fuiſſe in carcere detentum ad hoc, vt dicatur
confeſsio facta metu tormentorum, licet aliter non probetur
tormenta, ex allegat.ibi per eun.Marſil.

Septimo ampliare tibi licebit, vt ꝓcedat, ẽt ſi præceſſerint
legitima indicia, & confeſſus fuerit in tormẽtis, ſed poſtea in
19 huiuſmodi confeſsione non perſeuerauerit, † quia tunc dicit̃
confeſſus metu tormentorum, & non probat, nec ei præiudi-
cat, ſaltem quoad hoc, vt ex tali confeſsione poſsit condẽna-
* ri, & hæc eſt * cõis opinio, vt teſtator Boer.deciſ.163.nu.18.
* per l.2.ff.de cuſto.reor.& de * commoni atteſtatur etiã Frao.
Viui.in ſuis communib.opin.in verb.de confeſsio. & cõſulas
ea, quæ obſeruauit Laofr.Oria.in ſua prac.vel ſuo trac.de cõ-
feſsio.verſ.& quæro primo.vbi ait, quem dici perſeuerare in
ſua confeſsione, niſi eam reuocet, & appellet.

20 Limita tamen, vt ſi condemnari non poſsit, † tamen iterũ
torqueri queat, vt decidit Boer.in deciſ.163 nu.18.teſtem lau
dat Bal.in l.vnica.in 3.oppoſi.C.de confeſs.cum alijs, ibi per
um, & Viu.vbi ſupra, in ſuis communib. opinionibus aſſerit
* hanc eſſe * communem opinionem.

Velim tamẽ intelligas hoc dictum, niſi noua indicia ſuper-
21 ueniant, † quia alias non poteſt denuo poni ad torturam, &
* hęc eſt * communis opinio, vt teſtatur Matth.ab Afflic.in con
ſtitut.Neapol.incip.ſi damna, no.57.

Secundo reſtringe prædictã ſeptimam ampliationẽ vt pro
cedat, ẽt ſi tortura fuit leuis, & tortus fuiſſet robuſtus, nã tũc
22 † talis cõfeſsio probat, & valet abſq; alia perſeuerantia, cum
cenſeat̃ volũtaria cõfeſsio, & nõ per torturã extorta, ita Bart.
in l.1.§.diuus.ff.de qõ.& in §.ſi quis vltro.ead.l.Bal.i l.vnica.
C.de cõfeſ.verſ.viſo de repetitione.& Tho.Grãma.in voto 6.
nu.8.quos refert, & ſeqtur Carrer.in prac.crimi. l.obſeruare.
23 nu.48.& idẽ Grãma.conſ.40.nu.15. † nam modice tortus, nõ
poteſt dici tortus, vt ait Bal.in l.obſeruare.col.1. C.qñ prouo.
non eſt neceſ.cum alijs alleg.per d.Gramm.d.conſ.40.

Tertio limitabis, quando fuiſſet pręcedens cõfeſsio extra-
24 iudicialis, & deinde tortus denuo idem confiteatur, † quia
tunc talis confeſſio probat, & nocet ei abſque vlla perſeuerã
tia, vt ſcripſit Carrer.in d.ſua practi.crimin.l. obſeruare. nu.
48. vbi adducit ad hoc Imo.in c.at clerici.de iudi.Felin. in c.
olim.col.5.de reſcript.Paris de Put.in ſuo tractat. de ſyndic.
verb.tortura.verſ.quia communiter.Iaſo.in l.magiſtratib. de
iuriſd.omn.iud.Alex.poſt Bar.in l.capite quinto. ff.de adul-
ter.Marſi.ſingu.400.incip.ſponſalia de futuro.

Subamplia hanc reſtrictionem, vt ita habeat locum, quo ad
25 hoc, † vt talis cõfeſſio per torturã extorta reuocari non poſ-
ſit, ſi pręceſſit extraiudicialis confeſſio, vel extãt alia indicia,
& adminicula, dummodo ſint talia, quæ inducant veritatẽ, &
non ſint dubia, quia tunc huiuſmodi confeſsio per torturam
probat, quoad condemnationem, vt docuit Salic. in l.final.
C.de proba. & ibi Bald.cum alijs allegatis per Carrer.d.ſua
pract.crimi.in d.l.obſeruare.nu.49.

Primo ſublimitare potẽs tres prædictas limitationes ſepti
26 mæ ampliationes, vt non ſint veræ, † quando poſt confeſſio-
nem perſeueratam, & ratificatam, & etiam poſt ſentẽtiam ap
pareat, & liqueat iudici aliquo modo de innocentia confiten
tis condemnati, nam tunc non debet exequi cõdemnatio, vt
reſpõdit Vlpian.in l.1.§.ſi quis vltro.ff.de quæſ.Thom.Grãm,
in voto 7.nu.2.& per Marſi.in pract. crim.§. opportune. vbi
multa accumulat de innocentia, idem voluit Carre.in d.ſua
pract.l.obſeruare.nu.49.

Secundo ſublimitabis, ſi tãquam erronea reuocata fuerit,
27 quod poteſt fieri, † licet confeſſio fuerit geminata per ſubſe-
quentem ratificationem, & etiam iurata, & tunc docto de er
rore talis confeſsio non probat, nec operatur, vt condemna-
tio, vel exequutio fieri poſsit, vt late proſequitur Tho.Gram
mat.in d.voto.7.& in voto 10.& Carrer.vbi ſup.nu.50.

Intelligas velim præcedentẽ ſublimitationem, vt ꝓcedat,
28 quoad executionem corporalem, † ſecus autem quoad bona,
veluti quando ex aliquo delicto bona publice eſſent proſcri
benda, quia tunc non impeditur executio pp reuocationem,
aut appellationẽ, ſed de hoc me reijcio ad ea, quę fuere ob-
ſeruata latiſsime per Carre.in d.ſua pract.l obſeruare, nu.52.
29 cum alijs, vbi late, † quando condemnatus de crimine poſsit
appellare necne.

Primo limita concluſionem principalem, vt locum non ha-
beat in publicis latronibus, & dirobatoribus publicis, & diſ-
30 famatis, vel alijs ſimilibus delictis, † quia in his abſque indi-
cijs confeſsio ſua per torturam extorta probat, & eis nocet,
vt dixit Carrer in d.ſua pract.nu.47. cum ibi allegatis.

Secundo limita: vt procedat, ſi expreſſe, & non tacite in ea
31 perſtiterit: † quia tũc abſque indicijs præcedentibus probat,
& valet huiuſmodi cõfeſsio per torturam extorta, vt late tra
didit Thom.Gramm.in conſi.40.nu.77.vbi ad idem adducit
Parid.in d.tractat.de ſyndicatu, in verb.tortura, fol.4.in c.de
indicijs, & inquiſitionib. circa medium, idem voluit, & ſequi
tu Carrer.in d.ſua pract.criminal.in l.obſeruare, nu.47.verſ.
limita etiam.cum alijs ibidem per eum allegatis.

Sublimitabis, vt nõ vera ſit, ſi denuo tortus abſq; indicijs
32 expreſſe rata feciſſet in repetita tortura: † quia tunc non no-
cet talis confeſsio expreſſe hoc pacto rata facta: vt Carre. do
cuit vbi ſup.verſ.fallit dictum, teſtatur Bal.in l.1.de confeſſ.

Quod ſi dubitatur, vtrũ confeſsio emanata ſit coacta in du
33 bio præſumi emanatam ſponte † niſi probetur metum eſſe il-
latum, vel minas atroces per iudicem, vt placuit Lanfrao.de
Orian.in ſua praxi.c.9.de confeſſ.verſ.3.caſo, ſub no.18.vbi
ait, quod ita intelligit, quod notat Bald.in l.de pupillo. §. ſi
quis ipſi prætori.ff.de nou.oper.nun.

Tertio limitatur in cõfeſsione ſpõte facta abſque tormen-
tis, vel metu tormentorũ, & ẽt nullis indicijs præcedentibus,
vel non data indiciorũ copia, & ſic data nullitate proceſſus;
34 † quia hoc caſu probat, & ſufficit ſine aliqua ratificatione ad
condẽnandũ confitentẽ, vt cautum eſt in tex.& ibi not.in c.1.
de accuſat.li.6.ita Bal.inquit in additio.ad Spec.tit.de con-
feſ.col.1.& idẽ Bal.& Dd.tradidere in l.2.C.qđ me.cau. An-
gel.poſt gl.in l.1.C.de cõfeſ.Ancha.in clem.1.de homicid.&
idẽ Angel.in l.1 col.fin.ff.de cõfeſſ.& Gandi.in tract.malefic.
ſub rubr.de quæſt.& torment.verſi.quis ſit effectus qõnis.at-
* teſtatur hanc eſſe * cõmunẽ opinionem, idẽ refert Vio. in ſuis
communibus opinionibus, in verb.confeſsio facta ſponte. &
vltra eos ad Matthę. ab Afflict.in conſtitutione Neapolitan.
inci-

35 inciplen.damna clandeſtina,nu.55.†& quando dicatur ſpon te facta remiſſiue per D.Carter. in ſua prac.crimin. vbi ſupra * num.29.& idem de * communi aſſeuerat Dyn.in l.2.C.de cuſto.reor.quem refert,& ſequitur Gui.Pap.deciſ.339.

36 Extendas,vt procedat,† etiam ſi metu torturæ ſit extorta, dummodo ſponte ſit rata facta:vt Carrer. tradidit vbi ſupra numer.15.

Sublimitabis,vt locum non habeat,quando ille, qui ſponte confeſſus eſt, non eſt conuictus per teſtes , vel alio modo: 37 quia tunc †ſi nõ ſit cõuictus,non probat, nec ei præiudicat, niſi in eadem confeſſione perſeuerauerit .

Sed velim obſerues ante ratificationẽ , & perſeuerantiam poſſe eã reuocare,& ab ea appellare:vt ait Carter.ĩ d.ſua pra. cũ ibi ad hoc collectis in l.obſeruare.n.23. & quãdo dicatur quis pſeuerare,videas remiſsiue per D.Carrer. vbi ſup.n.16.

CONCLVSIO CCCLIIII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta in iudicio de occiſione hominis , qui non appares,nec reperitur occiſus , an probet hominem occiſum ab eo,qui confitetur,& an confitenti noceat .

SVMMARIA.

1 *Confitens in iudicio ſe occidiſſe hominem qui non apparet,nec reperitur occiſus, & in ſimilibus,talis confeſſio non probat hominem ab eo occiſum nec confitẽti nocet.*
2 *Confeſſio in iudicio facta ad hoc,vt præiudicet confitenti,debet probari de re confeſſa,idem dicitur de quolibet alio delicto,vt puta furto. Contrarium ibid.*
3 *Confeſſio facta in cauſa criminali non ſtatim præiudicat,nec inducit plenam probationem.*
Vide ibi contrarium per totum.
4 *Confeſſio aſſaſſini,& publicè diffamati ita probat,vt propter eam poſſit puniri,ſi verisimiliter talis appareat ob qualitatem loci,ſed ſi veriſimilitas non adeſſet , vel bona fama confitentis,non poterit ex tali confeſſione puniri,niſi corpora appareãt.*
5 *Confitens ſe occidiſſe hominẽ ſibi præiudicat,& eius confeſſio probat,ſi ſaltem per famam probatur hominem illum mortuum eſſe , licet non appareat corpus aſſerti occiſi .*
6 *Iudex iudicans,aut conſultor excuſatur,vt non teneatur ſyndicatu,ſi ex confeſſione rei abſque probatione,& apparentia delicti reus condemnatus fuit.*
7 *Confeſſio ſpontanee facta in dubio præſumitur continere metum.*
Præſumendum non eſt,quod quis contra ſe mentiatur, ibid.

CONſeſsio etiam ſponte facta in iudicio , quod occiderit vnum hominem , qui non appareat, nec reperitur occi-
1 ſus.& de † ſimilib.talis confeſsio nõ probat hoiem ab eo occiſum:nec tali caſu confitenti nocet;ita tradidit M.Ant. Blãc. in ſua pract.crim.in princ.nu.2.vbi ad idẽ affert Ang.in l.certum.in prin.ff.de confeſ.& idem in l.1.col.2.ff.eod.quod etiã placuit Hippol.de Marſ 2.rub.C de probat.num.103.vbi ait, quod ad hoc , vt huiuſmodi confeſsio præiudicet confitenti,
2 † debeat probari de re confeſſa,& idem de quolibet alio delicto,veluti furto,ita confeſſo . vt ſupra , & idem voluit cum multis allegatis Boer.in deciſio.164.nu 10.cum ſeq.

* Sed huic * cõem obſtare opinionem atteſtatur Gandin. in ſuo tract.malef.ſub rub.de quæſt.& tormen.verſ.quis ſit effectus quæſtionis,& vide Folle.in ſua pract.cri.in 1.par.3.par-
* tis.verſ.& ſi confitebunt nu.65.vbi late limitat hanc* commu nem opinionem:& adde Franc.Viu.in ſuis communib.opin.
* vbi in medium profert eos,qui ſequuntur hanc * communem opinionem,& inſpicias Grauet.conſ.48. num.7. Orian.in ſua pract.de confeſ.verſ.in ſecundo caſu.qui id probat per l.1.§. fin.ff.de cuſto.reor. .

3 Quibus addas, † vt confeſsio facta in cauſa criminali non ſtatim præiudicet,nec inducat plenã probationem : ita clare cautum eſt in l.2.C.de cuſtod.reor. & in l.1 . §.diuus.ibi, nec ſtat.hab.pro facinor.ff.de quæſt.& l.ſi quis vltro. & hãc opin. in puncto iuris veriorem dicit Ludo.Bologni.in addit. Guid, in tract,de indic.& tort.num,45.vbi aduerſatur ipſi Guidoni ponderando text.in contrarium adductos ad ſui fauorem,& pro ſe adducit text.in l.fin.iuncta glo.in verb.ſubducat.C.eo. vbi dicit,ante condemnationem debere ſeruari formam,d.l. 2.C.eod.tit.& ibi reſpondet ſingulis auctoritatibus adductis per D.Guid,

Huic opinioni aperte repugnauit Guid. à Suzaria in tract.
* de indic.& tortur.nu.44.vbi etiam hanc * communẽ eſſe opinionem teſtatur,& adducit tex.in l.de ijs.1.reſp.C.de cuſto. reor.& l.cum reis.C.de pęnis.& ita intelligendum dicit tex. in l.2.C.de cuſtod.& exhi reor.quem intellectum dicit veriorem,idem voluit Aret.in trac.malef.in verſ.fama publica pręcedente.in vlt.col.verſ.2.nota.idem tenet Iacob.de Beluiſ. in
* trac.de pract.iudiciar.nu.97.vbi etiam ipſe de * cõi teſtatur, & dicit iſtud etiam procedere, licet non perſeueret in cõfeſſione,per d.l.fi.1.reſp.C.de cuſto.reor.& d.l.cũ reis.de pęnis & ita intelligendũ dicit tex.in l.ſi confeſſus.ff.de cuſto.reor.

Primo limitatur prior opinio, vt non procedat, ſi cõfeſſus
4 eſſet aliquis†aſſaſsinus:quia tunc ſi veroſimiliter ob qualitatem loci,& talis erat publice diffamatus, tunc talis confeſsio ita probat,vt propter eam poſsit puniri,vt tradidit Ang. vbi ſupra d.l.1.& l.certum.ff.de confeſ.referens. Bald.in addit.ad Spec.in tit.de ſent.§.pen.in addit.mag. verſ. Titius fuit confoſſus.ſequitur Iaſ.in l.iuſiurandum.§.fi.col.7.in fi.ff.de iureiur.ſi vero non eſſet veriſimilitudo loci,vel bona fama confitentis,non poteſt ex tali confeſsione puniri,niſi corpora appareant,vt ſcripſit Marc.Ant.Blanc.vbi ſup.nu.2.& Hippoly. vbi ſupra d.rubr.num.103.

Secundo limitabis priorem opinionem,vt nõ vera ſit,ſi ſal
5 tem per famam probetur hominem illum mortuũ eſſe, † quia tunc licet non appareat corpus aſſerti occiſi, tamen talis confeſsio probat,& ei præiudicat,nec refert,an certo nomine ſit nominatus mortuus,an ſine nomine,vt per glo.proditũ eſt in ca.præſcripta.§.libellorum.2.q.8.& per Bal. in l.quoties. § ſi quis.ff.de hæred.inſti.& ita limitat Bal.in l.quoties.§ ſi quis. ff.de hæred.inſtit atque etiam limitat Bald.in addit.ad Spec. vbi ſupra,ſed de hoc videas per Marc Anton.Blanc. in d.ſua pract.crimin.in princ.num.3.& Hippol.vbi ſupra,& Diaz.in reg.124.in 2.limitatione,

Tertio limitatur præter alios,vt ſupra,ſi ex tali confeſsione rei abſque probatione & apparentia delicti reus condẽna
6 tus ſit,† excuſetur conſultor,aut iudex iudicans,vt nõ teneatur ſyndicatu,ita reſpondit Alexan.in conſ.19.incip.circa 1. & 3.dubium,lib.7.quẽ pro ſingulari laudat:& ſequitur Boer. in deciſ.164.nu.10.vbi pro hoc dicto multa adducit,quę ſtudioſus lector,videre poterit .

Quarto limitabis & intelliges,vt tamen in dubio confeſsio
7 vltro facta,† præſumatur continere metum: quia non eſt præ ſumendum,quod quis contra ſe mentiatur,arg.l.fin.C.arbitr. tut & l.generaliter.C.de non num.pec.quę ad hoc affert Lanfran.de Orian.in ſuo tracta.de confeſ. vel in ſua practi.C.de confeſ.verſ.in 2.caſu.& verſ.3.caſu .

CONCLVSIO CCCLV.

ARGVMENTVM.

Confeſsio in tortura facta,an probet,& præiudicet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio in tortura facta nihil probat,nec præiudicat , etiam ſi poſt tormenta ſtatim idem confiteatur in alio loco,quam in tortura .*
2 *Interualli, quod requiritur in confeſsione poſt tormenta debet eſſe ad minus vnius diei vel noctis .*
3 *Confeſsio facta in tormentis,licet non probet , tamen facit ſemiplenam probationem .*

1 COnfeſsio in tortura facta nihil probat,nec †præiudicat, etiam ſi ſtatim poſt tormenta idem confiteatur,etiam in alio loco,quã in tortura,ſed requiritur, quod ſit aliquod interuallum,quod interuallum debet eſſe minimum vnius diei,
2 vel † noctis,vt docuere Iacob.Butr. Ang.in l.2. C.de cuſto & exhi.reo.& reſpondit Alex.conſ.90.in fi.li.3. vbi & illud dicit de interuallo vnius diei,& noctis, & idem dicit Iaſ.in c.ſi ob turpem.col.vlt.ff.l.de condi.ob turp.cauſ. & multos alios ad idem alleg.Tiraq.in ſuo tracta.de vtroque retrac. fol.294. nu.21.& idem voluit Lanfr.de Oria.in ſua praxi , vel tract.de confeſ.verſ.& ideo ad hoc.

3 Limita,vt ſaltẽ talis confeſsio facta in tormentis,†licet nõ probet, tamen facit ſemiplenam probationem , ita inſigniter dicit Bal.in l.bonæfidei,C.de rebus cred.l.& gl.ſing. in l.2.C. de

de cuſtodia & exhibitione reorum. vide quoq; Lanfrancum de Oriano, loco ſupra citato.

CONCLVSIO CCCLVI.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta medio iuramento delato officio iudicis, an probet, & valeat.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta medio iuramento delato officio iudicis, probat & valet.*
2 *Confeſſio per iuramentum probat, & valet, etiam quod ſit facta publicatis atteſtationibus, in caſibus in quibus teſtes recipiuntur.*
3 *Confeſſio per iuramentum non probat, vbi actor nihil probaſſet.*
4 *Iuramentum ſubire non cogitur pars, ſi factum, ſuper quo ſit interroganda, eſt implicitum, ne efficiatur periura.*
5 *Nullus admittitur ad iurandum ea quæ non ſunt veriſimilia.*
6 *Qui iuramentum detulit, velit, nolit, ſciat, ignoretve cogitur iurare.*
7 *Ad probationem erroris ſubſtantialis teſtamenti ſeptem teſtes requiruntur, ſicut in ipſo teſtamento.*

CONfeſſio facta medio iuramento delato officio iudicis,
1 † probat, & valet, nam iudex poteſt ex officio compellere iuramento delato negare, vel confiteri, vt Hercula. ait de proban. negat. fol. 58. nu. 199. auctoritate Iac. Butri. in l. actor. C. de probat. quem refert, & ſequitur Ioan. Ligo. vt per Hercul. vbi ſupra.

Amplia ſecundum Hercula. vbi ſupra, etiã ſi huiuſmodi confeſsio per iuramentum eſſet facta, publicatis atteſtationibus,
2 dummodo in his caſibus, † in quibus teſtes recipiantur, vt late per Craue. reſponſum eſt in conſ. 297. per tot. & ait intelligi poſſe ca. 1. de confeſ. in 6.

3 Primo limita, concluſionem non habere locum, † vbi actor nihil probaſſet, iuxta ſententiam Pariſ. conſ. 153. nu. 3. & conſil. 56. nu. 3. & Herculan. vbi ſupra, n. 200. quod ſcitu dignum & eximium cenſuit Marſil. ſing. 83. in ore vulgi, & in l. de minore. §. tormenta, nu. 4. ff. de quæſtio.

Hanc limitationem intelliges, & limitabis prout dixi ſup. in concluſione, Actore non probante in 7. ampliatione.

Secundo limita: vt non procedat, vbi nõ factum negatiue,
4 ſuper quibus pars eſſet interroganda, eſſet implicitũ, † tunc enim pars, ne efficiatur periura, de hoc, iuramentũ ſubire nõ cogitur: vt aſſeruit Felin. in c. quoſdam. ext. de præſump. & in
5 ſimili videmus, non admitti quem ad iurandũ ea, † quæ non ſunt veriſimilia: vt Alexan. conſ. 71. col. fi. li. 3. & parti, cui nõ eſt factum bene notum, iuramentum non deferendum, facit l. Marcellus. ff. rem rat. l. videamus. ff. de in lit. iur. & ſcribit Alexan. conſ. 73. col. fi. li. 6. Crau. etiam in conſ. 203.

Sublimita, vt locum ſibi nõ vendicet, vbi deferẽti iuramen
6 tum referretur, † is enim, qui detulit, velit, nolit, ſciat, ignoretve, cogitur iurare, vt inquit Crane. d. conſ. 203. & cõſ. 287. col. fin. ſed contra dicendum videtur, quia militat eadẽ ratio periurij, niſi dicamus Craue. loqui ſecundũ terminos l. manifeſtæ. ff. de iureiur. ita Herculan. vbi ſup. nu. 201.

Tertio limita, vbicũque agitur de probando per iuramentum id quod eſt de ſolẽnitate actus ſubſtantialis, vt tradidit Herculan. vbi ſupra, num. 203. atq; Decius conſi. 105. nu. 3. vbi affert exemplum de probatione erroris ſubſtantialis teſta-
7 menti, ad † quem probandum dicit ſeptẽ teſtes requiri, ſicut in ipſo teſtamẽto, & ita inſigniter concludit Bart. in l. cũ proponeretur. de legat. 2. & cum alijs ibid. per Deci. adductis.

CONCLVSIO CCCVII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententia ob ordinem iuris non ſeruatum, an probet, & valeat.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententia ob ordinem iuris non ſeruatum, aut ob lapſam inſtantiam probat, & valet.*
2 *Iudex propter confeſſionem factam in actu nullo poteſt deuenire ad expeditionem cauſæ non obſtante nullitate proceſſus.*
3 *Confeſſus ſponte in ciuili cauſa, vel criminali à iudice condemnari poteſt, non obſtante nullitate proceſſus.*
4 *Confeſſio in actu nullo ſi ſit facta per torturam, vel metu tormentorum non probat, nec valent, licet ex interuallo perſeueret.*
5 *Confeſſio in actu nullo ſi ſit expreſſe facta probat.*
6 *Confeſſio ſi ſit erronea, vel contra prohibitionem legis licet expreſſa, & tacita, tamen in actu nullo non probat.*
7 *Producens teſtamentum in iudicio tacite videtur fateri illud validum, ſed ſi declaretur nullum, ex tacita confeſſione validitatis, non obſtabit, quominus poſſit agere ab inteſtato.*
8 *Confeſſio ſi ratione inhabilitatis confitentis ſit nulla, nihil probat.*
9 *Confeſſio facta in actu nullo dummodo iudex fuerit competens, plene probat, ſecus ſi fuit incompetens.*
10 *Confeſſio in actu nullo ſi facta fuit ſimpliciter, probat, ſecus ſi implicite.*
11 *Confeſſio implicita non probat crimen a confitente commiſſum, nec ei praiudicat.*
12 *Confeſſio ſi fiat in iudicio nullo incidenter, & per quandam conſequentiam, non probat, nec ex ea poteſt quis condemnari.*
13 *Confeſſio facta extraiudicialiter, concurrente proceſſu inualido, nihil probat.*
14 *Confeſſio in iudicio principaliter facta probat, licet iudicium aliqua de cauſa ſit nullum.*
15 *Confeſſio facta de crimine poſt tempus ſtatutum ad inquirendum non probat, nec ex ea confitens condemnari poteſt.*
16 *Confeſſio licet valeat, tamen non roborat quod inordinate actum eſt.*
17 *Reus confitens in iudicio nullo ob ineptitudinem libelli non concludentis, vel manifeſtam adimiſſam defenſionem continentis, non poteſt condemnari, ſiue confeſſio ſit vera, ſiue ſit falſa.*

CONfeſſio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententiæ etiam ab ordinem iuris non ſeruatum, aut ob la-
1 pſam † inſtantiam, vel alias iudicium ſit nullum: tamen huiuſmodi confeſsio probat, & valet; ita cautũ eſt in c. Piſanos, ext. de reſti. ſpol. & Inn. docuit in c. qualiter & quando. 2. col. pen. verſ. non negamus. de accuſ. & ibi Fel. §. licet autem. nu. 2. vbi allegat Bal. in l. a. in fi. C. de re iud. & latiſſime per Sebaſt. Vãt. in tract. de nullit. proceſſ. titul. quib. modis ſententia nulla repar. poteſt, nu. 126. vbi ad idem multos adducit, & reddit pulchras rationes, & probatur in c. 1. & 2. de accuſ. in 6. addo Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. ff. de verb. obl. n. 47. verſ. fallit, & pro hac concluſione faciunt notata per Dec. in cap. ſi clerici. nu. 17. extr. de iud. & lata additio & Bar. in l. ſi confeſſus. ff. de cuſtod. reor. & latiſsime per Tiraq. in tract. de vtroq; retract. fol. 13. nu. 5. cum alijs ſeqq. & in tract. de iure conſtit. 3. par. limit. 7. nu. 19. inf.

2 Amplia etiam, † ſi iudex propter talem confeſsionem poſſit abſoluere cauſã non obſtante nullitate proceſſus, vt Alex. voluit in conſ. 34. nu. 3. vol. 3. quod etiam placuit Inno. in d. c. qualiter, & quando 2. de accuſ. adducit etiam Bart. in l. ſi confeſsus. ff. de cuſtod. reor. cum ibi allegatis per Vant. vbi ſupra, & collectis per eundem.

Subampliabis hanc ampliationem, vt non ſolum habeat lo-
3 cum in ciuili cauſa, ſed etiam in criminali: † nam ſi quis ſponte confeſſus ſit data nullitate proceſſus: tamen condemnari poteſt, & hæc eſt * communis opinio, vt teſtatur Fran. Viu. in ſuis communibus opin. verb. confeſsio. & idem voluit Alexã. conſ. 127. nu. 2. vol. 2. cum ibi allegatis, in concluſione, Confeſſio, in ind crim. per tortur. in 3. limit.

Verum limitabis, niſi confeſsio eſſet facta per torturam, vel
4 metu tormentorum, † quia non probat, nec ualet, licet ex interuallo perſeueret, vt Feli. docuit in d. c. qualiter. & quando. §. licet autem. cum ibi allegatis, num. 103. verſic. 11. limita. de accuſat.

Primo principaliter limita concluſionem: vt tantum proce-
5 dat, † ſi huiuſmodi confeſsio fiat expreſſe, ſecus ſi tacite, vt Felin. tradidit dict. capit. qualiter, & quando. §. licet autem. numero ſeptimo, verſ. 5. limita de accuſat. vbi teſtem laudat Ioann. Andr. in cap. 2. De confeſſ. in 6. & Bald. in l. vnica. in penul. colum. C. de confeſſ.

Verum hæc limitatio non eſt ſimpliciter vera, prout præſupponit Feli. quia ſi ſit erronea confeſſio, vel contra prohibitio-
6 nem legis, licet ſit etiam expreſſa, & tacita, † tamen limitatur concluſio: vt ſi huiuſmodi cõfeſſio ſit in actu nullo, nõ probat, vt Bal. voluit in l. alia. col. 2. C. de his quib. vt indig. vbi dicit, quod ſi pars confiteatur teſtamentũ factũ, & ſic expreſſe confitetur, & illud producat in iudicio, & ſic tacite videtur fateri il-
7 lud validum, † ſi tamen declaretur nullum, non ex hac tacita ſua cõfeſſione validitatis, ei obſtabit, quominus poſſit agere ab inteſtato.

Digitized by Google

inteſtato,& de hoc eſt deciſ.Afflict.25.in fi.Alex.conſ.30.nu.
4.vol.7.& pro hoc faciunt notata per Vant in d.ſuo tract.de
nullitat.proceſſ.titul.quibus & intra quod tempus.nu. deci-
moquinto.

Secundo limita,niſi huiuſmodi confeſſio eſſet nulla rõne
8 inhabilitatis ipſius confitentis,† quia tunc nihil probat: vt
Vant.protulit in d.tract.de nullit.titu.quib.mod.ſent.nul. re-
pat.fol.133.nu.26.ver.quamuis igitur.id probat per l.clarũ.
C.de auctor.præſt.l ſi filius.a.ff.de interrog.actio cum alijs p
eũ ibi allegatis vltra quos adeſt Fel.in d.c qua iter,& quan-
do,§.licet autem.nu.10.verſi.9 limita.de accuſat.

Tertio limitatur,vt tantũ procedat, dummodo index fue-
9 rit competens.†quia tunc plene probat, ſed ſecus ſi incompe
tẽs,fuit,vt Iaſ.aſſeruit in l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.ff.
de verb.oblig.nu.47.verſ.2.ad idẽ facit.vbi adducit Innoc in
c.Piſanis.de reſtit.ſpoliat.in princip.& plenius docuit Bart.
in l.ſi confeſſus.ff.de cuſtod reor.& tradiderunt Imo & Paul.
Caſtr.& Alex.in d §.Chryſogonus addo Alex.in cõſ.13. col.
3.verſ.fortificat.lib.1.cum alijs allegat.per Vant in dict.trac.
vbi ſup.in d.verſi.quamuis igitur.vbi idem vult; & ita etiam
limitat Fel.in d.c.qualiter,& quando.d.§.licet autem.nu.9.
verſ.7.limita.

Quarto limitatur,vt locũ ſibi vendicet, ſi ſimpliciter quis
10 cõfeſſus fuerit,†ſecus ſi implicite,vt voluit gl.inſignis in c.1.
de reſtib.in 6.vbi affertur exẽplum de eo,qui cõtra reũ accu
ſatum de crimine ſimoniæ fuit productus teſtis,contra quem
reus opponẽdo dixit repellendum eſſe:quia is ſolus in crimi
ne fuit,nam ex hoc dicto licet videatur fateri ſe cõmiſiſſe cri
11 men †tamen non propterea hæc implicita cõfeſsio probat
crimẽ ab eo patratũ fuiſſe,nec ei præiudicat,ita limitat ibi
in dict.gloſ.Dom.quem refert,& ſequitur Fel in d.§.licet au
tem.num.3.verſ.ſed aduerte. Deci,in c.at ſi clerici.nu.30.de
iudi.

Quinto limitatur,niſi confeſsio fieret in iudicio nullo non
12 principaliter,ſed incidenter,†& per quãdã conſequentiam,
vt ſcripſit Bart.in l.ſi confeſſus.ff.de cuſtod.reor.cui adhæret
Dom.Ant.in d.c.Piſanis.de reſtitut.ſpoliat.cũ alijs ſupra alle
gatis p Fel.in c qualiter,& qñ.d.§.licet autem.nu.8.verſ.6.li-
mita.nam tunc ex tali confeſsione per quandam conſequen-
tiam non probat,nec ex ea poteſt quis condemnari.

13 Sexto limitare poteris,vt non vera ſit,† ſi confeſsio huiuſ-
modi facta fuerit extraiudicialiter,quia tũc cõcurrente pro-
ceſſu inualido,nihil probat,nec nocet,licet ſecus ſit in cõfeſ-
14 ſione in iudicio principaliter facta,quia probat,†licet iudi-
cium aliqua de cauſa ſit nullum,vt auctor eſt Bar.in d.l.ſi con
feſſus.ff.de cuſtod.reor.cum additionibus.

Septimo limitatur, vt locum non habeat,ſi confitens eſſet
tutus ex conſtitutione ſtatuti veluti poſt tale tẽpus nõ poſsit
15 inquiri de crimine,†quia ſi inquiritur(& ſic nulliter)& in ta
li inquiſitione poſt tempus ſtatutum confiteatur crimen,non
probat talis confeſsio,nec ex ea cõdemnari poteſt,ſic me do
cuit Marian.Soc in c.de his.in 9.col.ext.de accuſ. quẽ refert
& ſequitur Fel.vbi ſup.in d §.licet autem.nu.6 verſ.4.limita.

Octauo limitabis,vt non procedat, niſi iudicium eſſet nul
16 lum ratione præpoſterationis ordinis † quia licet confeſsio
valeat;tamẽ non roborat,quod inordinate actum eſt, vt pla-
cuit Bal.in l.vt debitum.nu.2.C.de hæredita.actiu.refert, &
ſequitur Fel.in d.§.licet autem.

Nono limitare tibi licebit,ſi iudicium erat nullum, quia li-
bellus eſt ineptus,vel non concludens,vel manifeſtã aduerſa
rij defenſionẽ continens,quia tunc reus confitens in tali iudi
17 cio,† non poteſt condemnari, ſiue confeſsio ſit vera,ſiue ſit
falſa,ita cõcludit Bal.in l.2 §.qđ ſi actor.circa fin.verſ. nota,
hic qđ ex cõtumacia.C.de iuram.cal.quẽ refert,& ſeqtur Fel.
in d.§.licet autẽ.n.12.verſ.decimo limita. vbi teſtẽ laudat Bal.
qui contrarium ſentit,& dicit in l.s.C.de rei vendic. vbi ait,
confeſſum non poſſe opponere de ineptitudine libelli.

CONCLVSIO CCCLVIII.

ARGVMENTVM.

*Confeſsio facta in contractu,vel inſtrumento nullo, vel inua-
lido an valeat,& probet.*

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta in contractu,vel inſtrumento nullo,vel inualido valet,& probat.
Inualiditas principalis contractus non vitiat confeſſionem in eo contentam,ibid.
Contrarium ſub nu.3.*
2 *Mulier ſi contraheret ſine conſenſu propinquorum, pro forma requiſito confeſſio ap-
poſita in illo contractu probaret contra eam.*
3 *Inſtrumentum defectiuum propter defectum ſolemnitatis nullum effectum probatio-
nis inducit.*
4 *Relatio ad inſtrumentum,in quo nihil continetur,nullum effectum producit,& ita
nec relatio facta ad inſtrumentum defectiuum.*
5 *Confeſſio relatiua ad aliquem contractum, vel inſtrumentum nullum ex defectu
ſolemnitatis,continens tamen in ſe veritatem probat, & valet.*
6 *Confeſſio relatiua ad inſtrumentum nullum, quia falſum ſit, & in ſe falſitatem
contineat,inefficax eſt.*
7 *Inſtrumentum eſt fundamentum confeſſionis, & ſublato fundamento cenſetur &
ſublata confeſſio*
8 *Confitens teſtamentum validum eſſe,quod in rei veritate eſt nullum,quoad ſui per
iudicium non probat, nec illud teſtamentum validat,cum ſit nullum.*

CONfeſsio facta in cõtractu,vel inſtrumento nullo vel in-
1 ualido †,valet,& probat;& ſic inualiditas principalis cõ-
tractus non vitiat confeſsionem in eo contentam, quod mul-
ta animaduerſione eſſe dignum ait Paul.de Caſtr.in l.ſi ita ſti
pulatus.§.Chryſogonus.nu.4.ff.de verb.oblig. & idem Alex.
Ange.& Imol.idem tenet Bar.in l.1.§.ſi quis ita. & in l.decẽ
in fin.ff.eo.& Angel.in l.1.C.de præſcript. 30. vel 40. annor.
vbi dicit eſſe diligenter obſeruandum:quia ſi mulier contra-
2 heret ſine cõſenſu propinquorum,pro forma requiſito; pro-
baret contra eam confeſsio appoſita in illo contractu, & re-
fert & ſequitur Ruin.conſ.53.nu.15.vol.2.Bar.in l.certi con-
dictio.§.ſi nummos.col.pen.verſ.de vno dubito.ff.ſi cert.pet.
& in l.1.§.ſi quis ita circa fin.ver.& idem dicerem.ff.de verb.
oblig.vbi communiter Dd.& Deci.in l.cum principalis.ver.
& hoc modo adaptari poteſt.ff.de regul.iur.Tiraq.in tracta.
de conſtitut.7.limit.nu.19.cum plurib.congeſtis per eum Ti-
raquel,in tract.de vtroq.retract.fol.14.nu.9.Alex. conſi. 184.
nu.2.vol.7.

Sed contra concluſionẽ iſtam videntur facere ea,quæ con
trarium ſentiens adducit,& cumulat Dec.in c.cũ venerabilis.
nu.14.cum ſeq.de exceptio.& dicit Roman.in conſ.294.nu.2.
dum vult.quod paria ſint,aliquid in aliquo inſtrumento non
cõtineri,& contineri,ſed id, quod continetur non poſſe per
eum cum effectu apparere,prout euenit,vt ipſe ibidẽ inquit.
3 in inſtremento defectiuo,†cum pp defectum, vt ſolẽnitatis,
nullus effectus probationis per eũ inducatur,& ad hoc addu
cit text.in l.1.§.hæc verba.ff.quod quiſque iur.& l.pen.§.do
cere.ff.ne quis eum qui.& c.relatum.ext.de cleric.no reſid.L.
4 duo ſunt Tit.ff.de teſt.tut.l.1.ff de cõtrah.emptio †& cũ rela
tio ad inſtrumentum,in quo nihil continetur, nullum effectũ
producat,Bal.in l.s.C.de error.aduoca.Fel.in c.ex parte.nu.
13.de reſcript.& non eſt, qui negat,ita erit idẽ ſtatuendũ de
relatione facta ad inſtrumentum defectiuum per ea,quę dicit
ipſe Rom.facit tex.in l.fin.de conſtitut.pec.vbi ſi inſtrumen-
tum eſt nullum ſunt,etiam nulla in ea contẽta, quem text.ad
hoc dicit ſing.Bal.in l.ſi abſentis. col.fi.C.ſi cert.pet.& Barb.
conſ.58.ſcripſit belliſsime,col.6.verſ.& ex iſtis videtur. li.1.
vbi dicit illum text.valde ſing.& conſ.43. præclare ſcribitur.
col.5,verſ.& ſi diceremus.lib.1.Socin.conſ.51,pręſtantiſsime
Doctor,col.2.verſ.confirmatur etiam.li.1.& hanc partem tan
quam veriorem ex prope infinitis comprobat Tiraq.de iur.
conſtitut.limit.7.nu 25.verſ.hucq; ſpectat,ibique diſtinctio-
nes & reſtrictiones huiuſce rei adnotat, idem tenet Prob.in
c.ſi tibi qui.nu.21.de reſcri.lib.6.

Ampliabis concluſionem,vt procedat,etiam ſi talis cõfeſ-
5 ſio non ſit inſerta in contractu,†ſed ẽt quando eſt relatiue ad
aliquem contractum,vel inſtrumentum, nullum ex defectu ſo
lennitatis,veluti ſi quis dixerit,confiteor,prout in inſt.ro con
tinetur,nam licet tale inſtrumentum ſit nullum ex defectu ſo
lennitatis,ſed tñ in ſe validum ſit, quia continet veritatẽ, ta-
men talis cõfeſsio ad illud relatiue probat,& valet,vt proba-
tur ex ſupra allatis,ſecus vero ſi tale inſtrumentũ ſit nullum,
6 quia†falſum ſit,& in ſe falſitatem contineret.quia tunc & cõ-
feſsio inefficax eſt,vt obſeruat Inn.in c.cu venerabilis. de ex
cept.& Bart.in l.poſt legatũ.ff de his quib.vt indig. & Bal.in
l.alia cũ quidem.ff.dict.titu.& ratio eſt;quia cum falſitate ra
7 tione vires ipſius inſtrumenti ſublatæ ſint,† quod ſcilicet in-
ſtru-

Digitized by Google

ſtrumentum eſt fundamentum confeſsionis, ideo ſublato tali fundamento, cenſetur & ſublata confeſsio; vt ſaucitum eſt in 2.qu.1.c.principatus.& c.cum Paulus.& ita voluit ex ſupra allegatis Rom.conſ.294.nu.1.& 2.incip.hæc confeſſ.licet ſibi ipſi in aliquibus contrarius videatur.

Limita concluſionem: vt non vera ſit quoad hoc, vt ſcilicet talis confeſsio validet id, quod confitetur, ſi eſt nullum, exempli gratia, quis confitetur teſtamentum validum eſſe, &
8 in rei veritate eſt nullum, † huiuſmodi confeſsio etiã quoad præiudicium confitentis non probat, nec validat illud teſtamentum, cum ſit nullum, quia ius ei reſiſtit, argum.l.nemo poteſt ff.de leg.1.l.ſi is cuius.ff.de interrog.actio.& ita ait Rui. conſil.3.n.11.lib.3.& gl.in l.pen.& glo.magna. C.de confeſſ. facit tex.in l.in confeſsionibus.ff.de interrog.actio.l.inde Neratius.§.fi.& ſeq.ff.ad l.Aquil.& vide late de hoc per Tiraq. de iure conſtit.par.3.lim.7.nu.26.vbi concordan.cumulat.

CONCLVSIO CCCLIX.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta in teſtamento an inducat probationem, vel tantum habeat vim legati.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta in teſtamento non inducit probationem ſed tantum habet vim legati.*
2 *Confeſſio in teſtamento facta cum habeat tantum vim legati, teſtator poteſt eam ad libitum ſuum reuocare.*
3 *Confeſſio facta in teſtamento ſemiplene probat, ſicut qualibet alia confeſſio extraiudicialiter facta.*
4 *Confeſſio in vitæ diſcrimine facta præſumitur eſſe ſincera, vera, nulloque humano affectu corrupta, & propterea probat, & confitenti præiudicat, ſiue ipſa ſpectet ad ſeſe obligandum, ſiue ad ſe ad liberandum, & exonerandum, niſi ante mortem reuocata fuerit.*
5 *Confeſſio facta ad commodum filiorum exiſtentium ſub patria poteſtate præſumitur facta in fraudem legis.*
6 *Confeſſio facta per maritum de dote recepta etiam iurata non præiudicat confitenti, & maritus illam poteſt reuocare.*
7 *Confeſſio in teſtamento facta non probat quoad minuendam legitimam filiorum.*
8 *Confeſſio facta in teſtamento, ſi iurata fuit, probat, & nocet confitenti.*
9 *Confeſſio in teſtamento facta iuramento corroborata ita probat, quod heres contra eam venire non poteſt, nec teſtator eandem reuocare poterit, etiam ſi facta eſſet, non præſente eo, cui ex confeſſione acquiratur commodum.*
10 *Iuramentum facit valere confeſſionem eo meliori modo, quo poteſt, & ſupplet abſentiam partis.*
11 *Confeſſio etiam ſi iurata non eſſet, ſed tantum diceret quis ſe iuraſſe, probat.*
12 *Confeſſio de præſtito iuramento tantum operatur, quantum ipſa præſtatio.*
13 *Confeſſio in teſtamento ſimpliciter facta, ſi ſpectat ad male ablata, probat, nec reuocari poteſt non obſtante, quod non ſit appoſitum iuramentum, nec parte abſente facta.*
14 *Male ablata reſtituenda ſunt illis, quibus ſubrepta fuerunt, etiam in damnum fiſci. & damnatus ad mortem ſi confitetur nonnulla male ablata, reddenda ſunt de bonis ipſius damnati, licet regulariter ad fiſcum omnia pertineant.*
15 *Confeſſioni damnati ad mortem non creditur in præiudicium fiſci poſt condemnationem.*
16 *Confeſſio in teſtamento facta probat tantum quoad nominatos in ipſo.*
17 *Iuramentum præſtitum inter aliquos non prodeſt alijs, etiam ſi ſint perſonæ multum coniunctæ.*
18 *Confeſſio in teſtamento facta etiam iurata non probat, nec valet quatenus tendat in præiudicium, & damnum creditorum, vel in diminutionem legitimæ filiorum.*
19 *Obligatio non oritur ex iuramento de iure ciuili, ſed tantum de iure canonico.*
20 *Confeſſio mutui recepti in teſtamento facta plene probat, nec contra ipſum poteſt opponi exceptio non numeratæ pecuniæ etiam intra biennium, & intellige vt ibi.*
21 *Confeſſio in teſtamento facta parte præſente plene probat, ac ſi inter viuos facta fuiſſet, nec reuocari poteſt.*
22 *Notarius pro abſentibus ſtipulari poteſt.*
23 *Taciturnitas in commodis eſt pro conſenſu.*
24 *Partis præſentia in acceptatione confeſſionis factæ in teſtamento, quando requiratur, & quando non, & quibus in caſibus.*
25 *Confeſſio in teſtamento facta ſi tendat ad exonerationem conſcientiæ, plene probat nec reuocari poteſt.*
Contrarium ſub num. 27.
26 *Relictum factum pauperibus pro exoneranda conſcientia reuocari non poteſt, quia habet vim debiti confeſſati.*
27 *Confeſſioni teſtatoris fauore animæ ſtare debet heres.*
28 *Confeſſio facta in vltima voluntate multo magis nocet confitenti, quam facta inter viuos.*
In vltima voluntate quis præſumitur magis deliberate loqui, & bonam conſcientiam habere, quia vicinus morti, & nemo præſumitur immemor ſalutis æternæ. ibi.
29 *Nemo præſumitur mori cum mendacio, & peccato.*
Heres debet exonerare animam defuncti ibi.
30 *Confeſſio facta in teſtamento ſi tendit ad exonerationem animæ, probat etiam quo ad præiudicium tertij.*
Contrarium ibi.
31 *Iudex in articulo mortis conſtitutus confitens ſe protuliſſe ſententiam in fauorem alicuius ob pecuniam receptum, non nocet victori.*
32 *Teſtis dicens in articulo mortis ſe falſum in tali cauſa dixiſſe, non nocet parti.*
33 *Confeſſio teſtamentalis facta in foro pœnitentiali probat.*
34 *Confeſſio in teſtamento facta ſi geminata fuerit etiam in fauorem abſentium probat.*
35 *Confeſſio vna vice inter viuos facta, & alia vice in teſtamento, in articulo mortis probat.*
36 *Confeſſio in teſtamento ſi facta fuerit cum his verbis videlicet ſub damnatione animæ meæ, plene probat.*

CONfeſsionem factam in teſtamento non inducere probo
1 tionem, † ſed tantum habere vim legati, docuit Bart.in l. eum quis decedens.§.codicillis.ff.de leg.3.cuius ſententiam plerique probauere ſcribentes, vt cõſulẽdo Ruin.conſ.120.n. 6.vol.5.Bal.in l.nõ ſolũ.§.ſi liberationis.ff.de libe.leg Fel. cũ multis allegatis in c.ſi cautio.nu.21.verſic.3.declaratio. de fi de inſtru.Alex.conſil.45.nu.4.volu.1, Hyppolyt. de Marſil. in rub.C.de probatio.nu.98.& vlt.loco Ioann.Duran.in tractat. ſuo de art.teſt.tit.de leg.cautio.6.qui teſtatur Cuman.in conſil.37.incipien.quidam legauit.in fi. vnde cum habeat tantũ
2 vim legati, † teſtator poteſt, prout ſibi libuerit, talem confeſſionem reuocare, vt cauit Vlpianus in leg 3.ff.de adimẽ. leg. in fin.cum ſimilibus, ita tradit Bal.in l.1.C.de furt.vbi inquit, quod ſemi plene probat, ſicut quælibet alia confeſſio extraiu
3 dicialiter † facta, quem ſequitur Socin.in l.quibus.diebus.§. qui dotale.ff.de condit.& demõſtrat.ſed Damhoudet. in ſua praxi.ciuil.c.centeſimo ſeptuageſimotertio, n 11.ait omnino probare, & cõfitẽti præiudicare, ſiue ipſa ſpectet ad ſeſe obli
4 gandũ, ſiue ad ſe liberandum, & exonerandum, † præſumitur enim talis cõfeſſio in vitæ diſcrimine facta ſincera, vera, nulloque humano affectu corrupta, quocirca intelligit in teſtamẽtario graui morbo laborãte, & niſi dicta cõfeſſio ante mortẽ reuocata fuerit, & de hoc conſulas Iaſ.in l.1.ff.de eo per quẽ fact.vbi voluit, cõfeſſionẽ in teſtamẽto factã nõ probare, quo
5 ad † minuendam legitimã filiorũ, niſi hoc verum eſſe probatur, quod ſequitur Card.Alban.in ſuis lucubrationib.ad Bartol.in l.vnic.ff.de offic.conſu.n.25.An vero, & qñ cõfeſsio facta in teſtamento probet, & præiudicet confitenti, & quid ſi ipſum teſtamentum poſtea reuocetur, adeundus erit Alex.in l.& ſi pepercerit.§.fi.ita teſtatoris.in fi.ff.d li.& poſth.& idẽ in cõſi.45.lib.1.& in cõſi.122.li.7.Ang.in cõſi.181. Soc.in cõſil.61.col.2.li.1.& in cõſi.294.li.1.& i cõſi.74.col.2.li.3. & in hoc vide q̃ diximus i 3.lim.ad cõcl.De cõfeſſione ſine cauſa.

Amplia, vt procedat concluſio, etiam ſi facta fuiſſet in præſentia filiorum, & eſſet iurata, quia cum ſit facta ad cõmodũ filiorum prædictorum exiſtentium ſub patria poteſtate, præ
6 ſumitur † facta in fraudem legis prohibẽtis donationẽ inter patrem & filium, l.2.C.de inoffic.donat. & in l. donationes quas parentes.Cod.de donat.inter vir.& vxor. ideo licet ſit iurata, non valet nec probat, vt per Ruin.in conſi 169.numero decimotertio.lib.2.vbi alleg.l codicillis.§. Titia.ff.de leg. 3.cum alijs congeſtis ibi per eum.

Secundo amplia, veram eſſe concluſionem, etiam ſi confeſſio ſit facta per maritum de dote recepta, & ſit iurata ac rece
7 pta à notario, † quia tunc non præiudicat confitenti, ſecundum Bart.in d.l.eum quis decedens.§.codicillis. ff. de leg.3. & ſequitur Ruin.in conſil.49.nume.9. libr.2. vnde ſecundum Bartol.vbi ſupra maritus poſſet illam reuocare, ſicut & quodliber legatum, & ſi illa non reuocat, confirmatur morte. Verum tamen eſt, quod talis confeſſio non probat debitum quantitatis, & quod poſt mortem non debetur tanquam debitum, ſed tanquam legatum, vel ex donatione, quæ fuit morte confirmata, & quæ eſt ad inſtar legatis l.cum hic ſtatus.§.1.cum ibi notatis.C.de donat.inter vir.& vxor.dicit Ruin.d.conf.49 nu.9.lib.2.

Intellige prædicta procedere, vt paulo infra in 2. limit.& ſuis ſublimitationibus diximus.

8 Primo limitabis, ſi talis cõfeſsio iurata fuit, † tũc enim probat, & nocet cõfitẽti, vt Bar.monuit in d.l cum quis decedẽs. §.codic.de leg.3.Abb.in c fi.de ſucc.ab inteſt.colu.5.verſi.iõ cõcludit.Bal.in l.rõnes.C.de prob.& idẽ Bal.à Bar.in auth.ſacram. puberũ.C.ſi aduerſ.vẽd.auth.quod obtinet.C. de proba.Bal.cõſi.14.incipẽ.Ant.volu.2.& cõſi.202.incipiẽ.adeo,li 3.ex

quibus

9 quibus patet adeo huiuſmodi confeſſionem probare,† vt hæ-
res non poſſit venire contra talem confeſsionem teſtatoris iu
ramento corroboratam,ſecundum Rui.conſ 228.nu.16.2.lib.
immo nec ipſe teſtator poterit poſtea talem ſuam confeſsionẽ
iuratam reuocare,etiam ſi confeſsio facta eſſet, non præſente
eo,cui ex confeſſione acquiritur commodum,vt patet ex alla-
tis à Fel.in d.c.ſi cautio.num.25.verſ.modo prædicto.extr.de
10 fid.inſtr.nam † iuramentum facit valere confeſsionem eo me
liori modo quo poteſt.l.cum pater.§.filijs matrem.ff.de leg.2.
c.quanto.verſ.ſi vero.& ibi Abb.in 5.notab.extr. de reſcri.cũ
gl.ſi.de iureiur.Ang.in l.ex his verbis.C.de teſta.milit. Bar.in
l.ex hac ſcriptura.in 3.col.ff.de donat.& iuramentum ſupplet
abſentiam partis,Bal.in rubr.C.res inter alios acta & videas,
quæ late diximus in 4.limit.ad conclusionem. De confeſsio-
ne ſine cauſa,& in 6.limitatione ad conclusionem.De confeſ-
ſione facta abſente parte.
11 Subamplia,vt procedat,† etiam ſi iurata non eſſet,ſed tan-
tum diceret ipſe ſe iuraſſe,per d.§.codicillis, ibi, patruo, ſiue
iurauit tantum,& per Salic.in l.generaliter.in 12.q.C.de non
num.pec.& aſſeruit Bar.in l.ex hac ſcriptura.col pen.ff.de do
na.Fel.in c.ſi cautio col.5.in 1.limit.de fid.inſtr.& etiam tan-
12 tum efficit confeſsio de præſtito iuramento, † quãrum etiam
ipſa præſtatio,vt probatur in l.ne in arbitris. & ibi Bal. C. de
arbi.& obſeruauit Bar.in d.l.ex hac ſcriptura.ff.de don.ita re-
fert,& ſequitur Feli.in d.c.ſi cautio nu.25.de fid.inſtr.& con-
ſulas ea,quæ diximus in 1. ampliatione ad ſextam limitatio-
nem,concluſ.De confeſsione abſente parte.
Secundo ampliabis, vt in ſecunda ampliatione ad 6. limit.
conclusionis,de confeſsione facta abſente parte, tradidimus.
Tertio ſubampliare poteris , vt licet nec iurata , nec parte
13 præſente facta ſit,† tamen ſi confeſsio ſit,quæ ſpectet ad ma-
le ablata,hoc caſu ſimpliciter facta probat, nec reuocari põt,
non obſtante quod appoſitum non ſit iuramentum, vel parte
abſente factum fuerit : nam talia male ablata ſunt reſtituenda
14 illis,quibus ſubrepta fuerunt,etiam in damnum fiſci : † prout
euenit in damnato ad mortem , quando confitetur nonnulla
male ablata,quæ ſunt reddenda de bonis ipſius damnati,licet
regulariter ad fiſcum omnia pertineant,cuius rei ea eſt ratio,
quia non debet fiſcus occupare bona aliorum,l.1.C.pœ.fiſ.li.
10.l.quod placuit.ff.de iur.fiſ.c.ex literis.vbi Inno.ext.de pi-
gn.& hęc ea optime adiuuant,quæ diximus in 11.limitatione
ad conclusionem. De confeſsio.facta abſente parte: quod in-
15 tellige,ſi talis confeſsio præceſſerit condemnationem,† nam
poſt confiſcationem non creditur confeſsioni ipſius damnati
in præiudicium fiſci,ita in terminis conſuluit Bald. conſ. 476.
vol.5.incip.teſtamenta.& relicta, per alleg. ibi per eum,ita et
ſcripſit Ang.in l.cum quis decedens.d.§.codicillis.ff.de leg.3.
& proditum eſt per Barbat.in c.Raynu.col.62.de teſta.& per
Bal.in conſ.476 vol.5.incip.& relicta.
Primo ſublimita prædictam limitationem, vt locum habeat
16 tantum,† quoad nominatus in dicto teſtamento , ſed non ad
innominatos,quia quo ad illos, qui in dicto teſtamento nomi
nati non ſunt, huiuſmodi confeſsio non probat , nec eis pro-
deſt,etiã quod iurata fuerit,nam iuramẽtum præſtitum inter
17 aliquos non prodeſt alijs,dato ẽt,† quod ſint perſonæ multũ
coniunctæ,vt tex.eſt in l.3.§.pen.ff.de iureiu.& facit tex.in l.
nam & poſtea.§.fi.& l.ſeq.& l.ſi poſſeſſori.§.fi.ff.eo.de iureiu.
ita ait Iaſ.in conſ.36.col.2.vol.3.qui licet loquatur in confeſ-
ſione facta in inſtrumento,tamen idem dicendum videtur in
confeſsione facta in teſtamento , cum de vno ad aliud valeat
argumentum,l.quæ,de lega.& l.ſeruum filij § cum qui chiro-
graphum.ff.de leg.1.& quod idem procedat in teſtamenti cõ-
feſsione,tenet Io.Duran.vbi ſupra,tit.de leg.cautel.6.
18 Secundo ſublimitatur,vt non procedat, † quatenus huiuſ-
modi confeſsio tenderet in pręiudicium,& damnum credito-
rum,vel in diminutionẽ legitimę filiorum,quia hoc caſu con-
feſsio ẽt iurata non probat,nec valet,per notata in l.qui teſta.
ff.de probar.cum alijs allatis à Barb.in c.Raynu.col.65.de te-
ſta.reſpondit Alex.conſ.57.viſo breui,vol.5.nu.2.& Duran.in
tract.de arte teſtan.tit.de leg.cautel.6.circa finem .
Tertio ſublimitatur;vt nõ vera ſit de iure ciuili,ex eo enim
19 † non oritur obligatio ex iuramento ; vt aſſeruit Bartol. in l.
ſi quis pro eo.circa prin.ff.de fideiuſſor.ſed tantum de iure ca
nonico,quo oritur obligatio,vt tradidit Felin.vbi ſup. d.c.ſi-
cautio.

Contrariam tamen ſententiam ſequutus eſt Guid.Pap.de
ciſ.190.nu.4.
Secundo limita principaliter in confeſſione mutui recepti,
quæ plene probat,nec contra ipſam poteſt opponi exceptio.
20 non numeratæ pecuniæ,† etiam intra biennium,iuxta ſenten
tiam Accurſ.& Bald.in l.1.C.de falſ.cau.adiect.leg.atq.Bald.
in tit.de pac. Conſtan.in verb.vaſalli , in final. & in l. fin. in
vlt.col.C.de non nu.pec.& Inſtit.de lit.oblig.in prin. & Sal.
& Cyn.voluere in l.in contractibus.in prin.C.eod.tit.& ratio
eſt:quia tunc in confitente non præſumitur adeſſe ſpes futu-
ræ numerationis;cum ſperet non indigere mutuo propter du
biam viæ ſpẽ,ſecundum prædictos,quos Felin. in c. ſi cautio.
nu.45.de fide inſtrum.dicit non habere contradictorem.
Intelligas tamen velim iſtam limitationem procedere tan
tummodo in illo,qui eſt conſtitutus in extremis : non autem
in quolibet ægrotante,vel vltima voluntate : ita illam decla-
rat,& dicit eſſe intelligendam Fel.in d.c.ſi cautio.eod.nu. 4.
Tertio limita conclusionem principaliter,ſi huiuſmodi cõ
21 feſſio in teſtamento facta fuerit parte præſente , † quo caſu
plene probat,ac ſi inter viuos facta fuiſſet , nec reuocari po-
teſt,ita tradidit Belniſius in auth.de iureiur.à mori. præſtito ,
in 10.qu.adducit ea,quæ notantur in l. hæredes palam. §. fin.
ff.de teſta.quem refert & ſequitur Alex.conſ.45.num. 5. vol.
1.cum alijs ibi ad idem collectis,idem voluit Bar.in d l.cum
quis.§.codicillis.ff.de leg.3.& Ioann.Durã.vbi ſupra,vbi ad
22 idem teſtatur Cuma.conſi.61,incipiẽ.Petrus,&c. † Notarius
enim pro abſentibus ſtipulari poteſt.l.3.vbi Bartol.ff.rem pu
pil.ſal.for.c.quanquam.de vſur.lib.6.& licet Salycet.in l.ge-
neraliter.C.de non num.pecu.& Iaſo.in l.error. C.de iur. &
fact.ignor.dicant,hoc caſu non ſufficere præſentiã, & taciturnitatem eius,qui ex tali confeſſione percepturus eſt commo
da;ſed requiri,vt ipſe verbis expreſſis talem confeſſionem ac
ceptet,tamen verior opinio, & * communior eſt,quod ſuffi-
23 ciat præſentia ſolum,licet expreſſe non acceptet , † nam in
commodis taciturnitas eſt pro conſenſu, vt voluit gloſſ. in l.
qui patitur.ff.mandati, vt clare etiam patet ex collectis per
Petr.Duen.in regul.119.in 1.limitat.& reſpondit Rui. conſil.
128.num.17.volum.2.& de hoc ſatis diximus in 1. limitatio-
ne ad conclusionem De confeſsione extraiudiciali facta par
te præſente;vbi etiam reperies concordantiam.
Subamplia vt ſupra in ſecunda extenſione primę limitatio-
nis explicauimus,vt per Io.Duran.d.caut.C.de lega.
Primo ſublimitabis,vt ſupra in ſecunda ſublimitatione pri
mæ limitationis fecimus,prout Alexand. fecit in conſil.47.
num.2.vol.5.
24 Secundo ſublimita,vt partis pręſentia requiratur, † ſi hu-
iuſmodi confeſsio inducatur ad ſpecialem , & particularem
effectum reſpectu certæ perſonæ:quia tunc,vt probet , & in-
ducat obligationẽ reſpectu illius certæ perſonæ,bene requi-
ritur præſentia,ſecus vero ſi huiuſmodi confeſsio inducitur
ad effectum generalem, qui ſe reflectit ſolum ſuper confiten-
te:quia tunc non requiritur alias præſentia: veluti quis confi
tetur in teſtamento multas vſuras feciſſe , & multa male ex-
torſiſſe:nam de hoc,vt ipſe dicatur inteſtatus diſceſsiſſe , &
inhabilis efficiatur teſtamento non requiritur aliqua præſen
tia partis ad hoc,vt talis cõfeſsio,operetur, quia ſine ea ple-
ne probat,cum canones,vbi confeſsio ſit ſuper vſuris,vel ma
le ablatis,non curent de pręſentia partis,ſed tantum de bo-
na fide & de ſubſtantia veritatis;vt ſancitum eſt in c. paro-
chianus.extr.de ſepul.& facit 1.q.6.c.quotiens cordis ocu-
lus.ita declarat Bald.in conſi.373.incip.qualiter accipiatur ,
num3.vol.1.& ſic de alijs ſimilibus.
Quarto limitare poteris, ſi talis confeſsio tendit ad exone
25 rationem conſcientiæ , † quia tunc plene probat,nec reuo-
cari poteſt;ita limitat Tiraquel.in tractat. priuileg. piæ cau-
ſæ, in priuileg. 117. hoc dictum confirmat Angel. in aliqui-
bus ſuis reportatis antiquis in l.cum quis decedens.§. codi-
cillis.ff.de leg 3.qui allegat ibi Tiraquel.dicens,relictum fa-
ctum pauperibus pro exoneranda conſcientia,non poſſe re-
26 uocari;† quia habet vim debiti confeſſati tanquã fuerit par
te præſente acceptatum,quod dictum pro ſingulari ſequitur
Barbar.in reperit.l cum acutiſsimi.charta penul.verſic. quid
ſi teſtator.C.de fideicom.ſed ante Ang.idem voluit Bal. in l.
generaliter.in 10.qu.C.de non n.pecu.Fel.in c.ſi cautio, nu.
27 24.verſicul.quintus caſus.de fide inſtru.vbi ait,† hæredẽ de
bere

bere parere dictæ confeſſionis teſtatoris fauore animæ, idem tenuit Catel. Cotta memot. incip. abſenti poteſt acquiri, & alibi memot. incip. apice iuris, & fuit opin. Petri de Bellapert. in d. l. generaliter, ſequutus eſt Cyn. ibi C. de non num. pecun. ea ratione motus, quiă confeſſio facta inter viuos nocet confi-
28 tenti, ergo multo magis † facta in vltima volũtate, quia præſumitur in vltima voluntate quem magis deliberate loqui, & bonam conſcientiam habere cum ſit vicinus morti, & nemo præſumatur immemor ſalutis æternæ, vt in l. fin. C. ad l. Iul. repetun. & Bald. in conſil. 476. volum. 5. incip. teſtamen. & reli-
29 cta. inquit † neminem præſumi moti cum mendacio, & peccato, per not. in §. fin. inſtitutio. de iniur. & ideo hæres debet exonerare animam defuncti, vt eſt inſtitutum in capit. parochianis. de ſepultu. & huc pertinent ea, quæ late diximus in 13. limitatione ad concluſionem De confeſſione facta abſente parte.

In contrariam tamen hoc caſu apertiſsime deſcendit ſententiam Barto. in d. §. codicillis. Cyn. in d. l. generaliter, in 10. quæſtion. C. de non numerat. pecun. & Bald. ſibi contrarius in l. ratione. 2. quæſtion. C. de probat. C. de probat. Iac. de Beluiſ. in authentic. de iureiurand. à morien. præſtito. Bald. in l. vltima, C. ſi à non compet. iud. & conſil. 262. ſuadeo hæredi. lib. 3. & Ang. ſibi etiam ipſe diſſimilis in l. 1. C. de falſ. cau. adiec. lega. atque Lanfr. de Oria. in repet. c. quoniam. tit. de confeſſio. nu. 46. & ſeq.

30 Subamplia prædictam quartam limitationem, † vt procedăt etiam quoad præiudicium tertij, vt late cauit Pariſ. conſ. 10. nu. 134. vol. 2. vbi late hanc materiam proſequitur.

Contrarium voluerunt Bar. in l. ſi quis in graui. §. ſi quis moriens. ff. ad Syllan. & Alex. ibi allegans alias concordantias, vt facit Iaſ. in l. 1. col 2. num. 15. & ſequ. ff. de eo, per quem fac. er. & Felin. in c. literas. nũ. 20. de præſumpt. cum alijs ibi per eum
31 allegat. ex quibus colligitur, † Iudicem in articulo mortis conſtitutum confitentem ſe protuliſſe ſententiam in fauorem alicuius ob pecuniam receptam nocere victori. in l. 1. §. ſi quis filium. ff. de carb. edicto. & in c. ſicut. de teſtib. & idem voluit
32 Bald. decidendum eſſe in teſte, qui † articulo mortis dixit, ſe falſum in tali cauſa dixiſſe: quia non nocet parti, vt in auth. ſi dicătur, colum. 2. C. de teſtib. & glo. & Ang. in l 2. C. de calum. dicunt, fidem non haberi dicto morientis, qui dicit talis me percuſsit, licet hæres illum accuſans propter hoc excuſetur à calumnia.

Quinto limitatur, vt non procedat in foro pœnitentiali,
33 quia † hoc caſu talis confeſsio probat, vt docuit Saly. in l. generaliter. C. de non num. pecun. Felin. in d. c. ſi cautio. num. 24. verſ. quartus modus, de fid. inſtru. quibus ea conueniunt, quæ diximus in 11. limitatione ad concluſionem De confeſſione facta abſente parte.

Sexto limita, ſi geminata fuerit, vt Ruin. conſultus reſpon-
34 dit in conſ. 128. num. 17. volum. 2. vbi ait, † quod etiam in fauorem abſentium probat, idem tenet Pariſ. dict. conſ. 10. num. 134. lib. 2 qui idem voluit, ſi in teſtamento geminata fuerit, ſed vna vice in actu inter viuos, & alias vice in teſtamento,
35 † in articulo mortis, ſed in hoc adeas, quæ latiſſime diximus in ſecunda limitatione ad concluſionem De confeſſione facta abſente parte, vbi reperies etiam ampliationes ad iſtam limitationem, & totam ferè materiam confeſſionis geminatæ.

Septimo limitabis, ſi huiuſmodi confeſſio facta fuerit cum
36 his verbis, hoc eſt ſub dãnatione animæ meæ confiteor, † quia tunc plene probat, vt Pariſ. ſcripſit. vbi ſupra vbi adducit inter cætera gl. magn. in fin. in l. 1. C. de falſ. cau. adiect. lega. & Felin. in cap. literas de præſumpt. num. 11. & idem Felin. tradidit poſt Imo. & Anton. in d. c. ſi cautio. num. 19. in 3. declaratione, de fid. inſtr. & per plura adducta per Marſi. in l. 1. §. præterea. col. 2. nu. 7. ff. de quæſt. & diffuſius in rubr. de proba. nu. 80. & in repet. de fideiuſſ. num. 42.

CONCLVSIO CCCLX.

ARGVMENTVM.

Confeſsio in inſtrumento an plene probat.

SVMMARIA.

1 *Confeſsio in inſtrumento plene probat, & nunquid, & quando poſsit per teſtes probari contrarium huius confeſsionis, vide remiſſiue.*
2 *Confeſsio in inſtrumento probat, licet facta ſit parte abſente.*
3 *Confeſsio in inſtrumento facta probat tantum quoad nominatos in eo.*
Inſtrumentum præſtitum inter alios non prodeſt alijs etiam quorum intereſt.
4 *Inſtrumentum non prodeſt non nominatis in eo.*
5 *Cauſa confeſsionis, & obligationis ſi in inſtrumẽto expreſſa non eſt, contractus in effectu erit nullus. Contrarium, ſub num ſeq.*
6 *Confeſsio, nec viua vox, nec liber rationum, nec alia ſcriptura, vel inſtrumentum valet ſine cauſa expreſsione.*
7 *Promiſsio, & ſolutio paria iudicantur.*
Nemo præſumitur indebitum ſoluere, nec indebite promiſiſſe, ibi.
8 *Aliquid certum ſi promittatur, agitur ex certo condictione, ſi incertum, ex ſtipulatis.*
9 *Confitens donare præſumitur, & liberalitas pro cauſa ſufficit.*
10 *Cauſa exprimenda in confeſsione debet eſſe legitima.*
11 *Confeſsio in inſtrumento facta, ſi tendit in præiudicium, & damnum creditorum, vel in diminutionem legitime filiorum, etiam iurata non probat, nec valet.*
12 *Confeſsio in inſtrumento facta ſi non eſt veriſimilis, non probat.*

1 Confeſsionem in inſtrumento plene † probare conſultus reſpondit Iaſ. in conf. 36. in prin. vol. 3. & ex allatis patet in confeſſione facta in inſtumento nullo Bar. & Bal. in l. generaliter. C. de non num. peç. & late proſequitur Lanfr. de Oria. in ſua praxi. c. 9. de inſtru. product. vbi tractatur, nunquid, & quando poteſt probari per teſtes contrarium dictę confeſſioni inſtrumento factæ.

Amplia concluſionem, vt etiam verificetur, quando talis
2 confeſsio eſſet facta parte abſente, † nam nihilominus probat, & plene pro abſente, ita ſciuere Impp. Diocletian. Maximian. in d. l. deſiderium. C. depoſit. de quo text. ibi exclamat Bald. & Paul. de Caſtr. in conſi. 84. incipien. quod præfata ſententia. ita ſentit Franciſc. de Crema. in not. ſuo 104. incip. apparet inſtrumentum, & huc pertinent ea, quæ diximus in ſeptima limitatione ad concluſionem De confeſsione facta abſente parte.

Primo limitabis, vt tantum procedat quoad illos, qui nomi
3 nati fuerunt in illo inſtrumento, † ſecus ad illos, qui nominati in illo inſtrumento non ſunt, quia tunc etiam ſi iurata ſit, non probat, nam iuramentum præſtitum inter alios non prodeſt alijs etiam quorum intereſt, etiam ſi eſsent perſonæ multum coniunctæ, vt aperte reſpondit Vlpian. in l. 3. §. penul. ff. de iureiur. & in l. nam poſtea, §. fin. & Paulus l. ſeq. & idem Vlpia. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. fin. eod tit. nam etiam, & non nomina-
4 tis in inſtrumento inſtrumentum non prodeſt, ad quod pertinet contex. in l. ad probationem. 1. C. de probat. & ibi Bal. vnde, ſicuti atteſtatur Iaſ. d. conſ. 36. col. 2. circa fin. vol. 3. Aduocati ſæpe dicerent, tu non es in inſtrumento deſcriptus, nec nominatus, inſtrumentum te non iuuat, ita colligitur è toto conſ. vbi ſupra.

Limitare etiam poteris, vt vera ſit, ſi in inſtrumento decla-
5 rata non fuerit cauſa confeſsionis, & obligationis, † alioqui contractus erit re ipſa nullus, quia obſtabit exceptio doli agẽti, ita dicit Roſr. in rubr. certi condic. ex ſtipulat. ita etiam reſpondit Vlpian. in l. 2. §. circa. ff. de dol. except. atque cauit Iulianus in l. qui ſine cauſa. & conſuluit Paulus in l. cum de indeb. §. fin. ff. de probat. & colligitur ex Pomponij reſponſo in l. nuda. ff. de donat. & ad hoc confirmandum Roffred. adducit text. in l. cum hi. §. in hac cauſa. ff. de tranſlat. l. fin. C. de edict. diu. Adria. toll. l. 1. C. de apoc. publi. cui conuenit, quod ipſe ſcripſit in rubr. ne vis fiat ei, qui ſatiſde. de oper. moli. ante fi. & Alex. conſ. incipiẽ. in caſu & lite. col. 1. in 1. & 2. vol. vbi ait,
6 neque viuam vocem, neque librum rationum, neque aliam ſcripturam, vel inſtrumentum valere ſine cauſæ expreſsione, & idem in conſ. 23. vol. 1. & conſ. 4. eod. vol. Iaſ. etiam in l. ex hoc iure. col. 12. ff. de iuſtit. & iure.

Contra tamen prædictam limitationem ſenſit Ioann. de Blan. in libell. vbi tract. de act. ex ſtipulat. ea ratione, † quia promiſsio & ſolutio paria iudicantur à lege, vt conſtituit Imperat. Iuſtin. in l. vlt. C. ad l. Falcid. & reſpondit Marcellus in l. ſi patronus. §. 1. ff. de dona. atque Paulus cauit in l. idem eſt de conſtitut. pecun. ſed nemo præſumitur indebitum ſoluere, vt conſultus reſpondit idem Paul. I. C. in l. cum de indebito ff. de probat. ergo & nemo præſumatur indebite promiſiſſe, & hoc etiã adducit, quia lex ſine diſtinctione dicit, quod ſi aliquid

8 certum promittatur, agitur † ex certi condictione, ſi incertũ, ex ſtipulatu vt patet ex tit. inſtitut. de verbor. obligat. in princip. & l. certum. ff. ſi certum petat. & l. ſtipulatione quadam. ff. de verbor. obligat. & l. vbi autem. eod. titul. ſed vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, l. vnic. circa fi. C. de caduc. tollen. cap 2. extr. de tranſact. l. de pretio. ff. de public. cum ſimilibus & per alias rationes, quas tu met videre poteris in dicto loco, idem voluit Petr. de Bellapertic. in repetitio. l. generaliter. C. de non numerat. pecun. à numero 12. vſque ad num. 15. quod etiam placuit gloſſ. in l. 2. §. circa. ff. de dol.
9 mal. & met. exceptione, vbi Bart. inquiens, † quod talis confitens præſumitur donare, & liberalitatem ibi pro cauſa ſufficere, adducens, text. in l. hoc iure. ff. de donat. & l. ſi diuortio. ff. de verb. obligat. & gloſſ. in l. ſi matribus. num 1. ff. de conſtitut. pecun.

Sed ad reconciliationem iſtarum duarum opinionum audeas, quæ diximus in 14. limitatione ad cõcluſionem de con-
10 feſsione facta ſine cauſa Et quod † dictum eſt de expreſſione cauſæ, intellige de cauſa legitima, & illo modo, quod diximus in ampliationibus ad dictam concluſionem, De confeſsione ſine cauſa.

Tertio limitatur, vt non procedat, ſi tendat in præiudicium, & damnum creditorum, vel in diminutionem legitimæ filio-
11 rum, quia hoc caſu etiam iurata † non probat, nec valet, vt fuit obſeruatum in l. qui teſtamentum. ff. de probat. & per Barbat. in capit. Raynutius colum. 3. de teſtament. & in hanc ſententiam reſpondit Alexand. in conſil. 75. num. 2. volum. 5. atque tradidit Duran. in tractat. de art. teſtan. tit. de lega. cautel. 6. circa fin.

Quarto limitabis vt vera non ſit concluſio, quando confeſ-
12 ſio facta in inſtrumento † non eſſet veriſimilis, vt proditum eſt à Bald. in l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſc. & cler. verſ. deinde no. ad idem conſuluit Ioann. de Anan. in conſil. 17. incip. viſa relatione, atque Imol. in conſ. 209. incipien. viſa inquiſitione. idem cauit Cuma. in conſ. 138. incipien. hoc maxime facit, quod tradit Signor. in conſil. 115. incip. in q. Petri, & conſi. 156. incip. in proceſſu. & quod animaduertit Bart. in l. 1. l. accuſa. ff. de accuſa. quod etiam à multis eſt comprobatum, vt ab Alex. in conſ. 19. incip. in cauſa inquiſitionis, li. 3. & ab Ant. de Butr. in c. fin. col. 5. verſ. requiritur etiam. de confeſſ. ab Anch. conſ. 94. incip. viſa inquiſitione, à Cæpol. cri. conſil. 32. incip. quidam ruſtici. à Marſ. in l. 1. in princi. & l. de minore. in princip. ff. de quæſt. & in rub. de proba. & in ſing. 329. & à Dec. in c. iurauit. de probat. & in l. cum te. C. de tranſact. nu. 4. & conſ. 596. num. 10.

CONCLVSIO CCCLXI.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta de recepto an probet vere, & plene receptionem, & numerationem.

SVMMARIA.

1 *Confitens recepiſſe pecuniam probat vere, & plene receptionem, & numerationem. Contrarium num 4.*
2 *Statutum loquens de abſolutione habet etiam locum in confeſſione ſolutionis.*
3 *Habens mandatum ad recipiendum præiudicat domino, & illum obligat etiam per confeſſionem de recepto.*
4 *Confeſſio de recepto non probat, nec illi ſtatur, ſed intellige, vt ſub num. 5.*
5 *Confeſſio Patris de recepto etiam iurata non præiudicat filio quoad legitimam niſi aliter conſtet de numeratione pecuniæ.*
6 *Confeſſio de recepto non operatur obligationem quoad tertium, ſed quoad contrahentes, qui ex tali confeſſione obligantur.*
7 *Confeſſio mandatarij non nocet domino.*
8 *Confitens debere centum, vel plus, vel minus, eius confeſſio probat, licet ſit incerta propter illam adiectionem.*
9 *Confeſſio de recepto probat non ſolum quoad ipſos confitentes, ſed etiam quoad alios acceſſorie conſequentes, aut ſuccedentes, vt fideiuſſores, mandatores, & creditores confitentium.*
10 *Confeſſio de recepto, ſi præceſſerit promiſſionem centum, & poſtea ſubſequuta fuit, bene plene probat numerationem.*
11 *Confeſſio de recepto probat in illis caſibus, in quibus nulla eſt fraudis ſuſpicio, aut per legis interdictum non prohibetur.*
12 *A lege prohibitum eſt, ne liceat Patri præiudicare filio in legitima.*
13 *Confeſſio mariti numeratæ dotis non probat, non ob aliud niſi ob fraudis ſuſpicionem, & interdictum legis.*
14 *Confeſſio de recepto non ita plene, & effectualiter probat, quominus confitens non poſſit exceptionem non numeratæ pecuniæ opponere, cui competit talis exceptio intra biennium.*
15 *In contractu mutui datur ſpatium biennij ad opponendam exceptionem non numeratæ pecuniæ ſed in alijs eſt triginta dierum.*
16 *Confitens de recepto ſi infra biennium negat dictum pecuniam ſibi ſolutam fuiſſe hanc negatiuam probare non tenetur, ſed aſſerenti, quod ſoluta fuit incumbit onus probandi.*
17 *Creditor ſi non probat numerationem, confeſſio receptionis intra biennium nihil operatur.*
18 *Confitens ſe recepiſſe centum à tali, etiam ſi dicat facio iſtam confeſſionem non ſpe futuræ numerationis: ſed quia vere habui dicta centum, non tamen eius confeſſio ita effectualiter & vere probat, quominus adhuc non competat confitenti exceptio non numeratæ pecuniæ*
19 *Confitens de recepto etiam ſi pactum expreſſum fecerit de non opponendo exceptione non numeratæ pecuniæ: nihilominus poterit opponere, & ſic eius confeſſio non vere probabit.*
20 *Qua facilitate quis inducitur, ad confitendum, eadem inducitur ad renunciandum.*
21 *Renunciatio exceptionis, non numeratæ pecuniæ ſi fiat in interuallo probat, & valet.*
22 *Renunciatio exceptionis non numeratæ pecuniæ ſi fiat incontinenti cum iuramento, tenet & probat, nec poteſt contra eam venire.*
23 *Confeſſio de recepto facta in inſtrumento guarentigiato plene, & vere non probat, quia confitenti competit exceptio non numeratæ pecuniæ, niſi ſtatutum ſpecialiter prohiberet dictam exceptionem poſſe opponi contra tale inſtrumentum.*
24 *Confeſſio infra biennium non probat plene, & effectualiter, cum poſſit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ, non obſtante ſtatuto, quod contra inſtrumentum publicum nulla exceptio opponatur.*
25 *Confitens ſe recepiſſe pecunias, etiam ſi dediſſet pignus, non tamen probat, quominus poſſit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*
26 *Confeſſio de recepto facta cum iuramento non ita plene, & effectualiter probat, quominus confeſſus non poſſit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*
27 *Iurans vero pecuniam numeratam recepiſſe, eius confeſſio plene probat. & tali confitenti non competit exceptio non numeratæ pecuniæ Reſtringe vt ibi.*
28 *Confeſſio recepti mutui ſi facta fuit in iudicio apud acta, non ita probat effectualiter, quin contra eam confitens venire non poſſit.*
29 *Debitor in iudicio fatetur quidquid poteſt, nec conſtanter: ſed tandem iuramento aſtrictus confitetur.*
30 *Quando quis dicatur confeſſus ſpe futuræ promiſſionis, non autem numerationis, idem non poterit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*
31 *Fideiuſſores, mandatarij, vel creditores confitentes de recepto mutuo non ita plene probant, quin etiam ipſi poſſint opponere dictam exceptionem non numeratæ pecuniæ.*
32 *Confeſſio de recepto mutuo non ſolum poſt biennium de æquitate canonica non probat effectualiter, ſed etiam perpetuo, quia ſemper exceptio non numeratæ pecuniæ de iure canonico poteſt opponi etiam vſque ad mille annos.*
33 *In deciſionibus attenditur locus contractus.*
34 *Confeſſus in teſtamento ſe recepiſſe pecunias mutuo probat, ita quod & ipſe, & ipſius hæres poteſt conueniri & non poterit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. quod intellige, ſi confitens exiſtat in extremis, vt ibid.*
35 *Non omnis infirmus etiam grauiter non dubitat de morte*
36 *Confeſſio de recepto mutuo in teſtamento facta, ſi tendit in præiudicium creditorum vel in detrimentum legitimæ filiorum non probat.*
37 *Confeſſio ſi geminata eſt ita probat, vt confitens opponere non poſſit de exceptione non numeratæ pecuniæ*
38 *Confitens ſi expreſſe renunciat exceptioni non numeratæ pecuniæ, & iurat plene probat & ſibi præiudicat.*
39 *Confeſſio debitoris probat, ſi poſt confeſſionẽ ex interuallo ipſe incipiat ſoluere aliquid ex debito confeſſato, nec poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*
40 *Confeſſio mercatorum, vel campſorum de recepto propter publicam fidem probat, & eis non competit exceptio non numeratæ pecuniæ.*
41 *Mercator, vel campſor, quando promiſit pro alio, non poteſt opponere, quod ſibi à tali pro quo promiſit, non fuit numerata pecunia.*
42 *Quando campſor promiſit ſoluere pro confitente bene poteſt opponi exceptio, quod pecunia non fuit numerata.*
43 *Confeſſio de recepto plene probat abſque exceptione, quando ex tenore inſtrumenti de actuali numeratione conſtat*
44 *Confeſſio depoſiti probat, & confitenti præiudicat.*
45 *Confeſſio de recepto non probat, nec præiudicat ſi probetur error, vel ſimulatio.*
46 *Confeſſus de recepto non poteſt vti tali receptione in alijs contractibus, ſed ſi vult probare non numeratam pecuniam ſemper auditur.*
47 *Confeſſio de recepto etiam in alijs cauſis, quam mutui, vel dotis, non probat quoad tertios, nec eis præiudicat.*
48 *Statutum, quod intra biennium non poſſit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ valet inter laicos ſecus in foro epiſcopali, & multo minus in foro conſcientiæ.*
49 *Confeſſus recepiſſe pecuniam probat, & non poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*
50 *Confeſſus plene probat, & præiudicat, quando vltra eam adeſt pactum de non petendo, nec poteſt confeſſus opponere exceptionem, aut agere ad numerationem, & ſolutionem debiti.*
51 *Promiſſio ſi præcedat confeſſionem, ſubſequens confeſſio de recepto probat, nec poteſt opponi exceptio de non numeratione, aut receptione pecuniæ*
52 *Confeſſio de recepto probat, & confitens non poteſt opponere de exceptione, quando vltra eam adeſt iuramentum his verbis prolatum, quod omnia contenta in inſtrumento ſunt vera.*
53 *Confeſſio ſi facta ſit per hæc verba, confiteor in veritate recepiſſe, probat numerationem.*

54 Con-

14 *Confeſſio procuratoris de recepto etiam quod habeat mandatum ad pecunias recipiendas, tamen non probat in præiudicium ſui principalis.*
15 *Tutor, curator, executor, aut quilibet alius adminiſtrator per eorum ſimplicem confeſſionem non faciunt fidem de recepto in præiudicium pupilli, minoris, hæredum, & aliorum, niſi de numeratione aliter appareat.*
16 *Confeſſio de recepto ſi tendit ad liberandam, & diſſoluendam obligationem bene probat, ſecus ſi tendit ad obligandum.*
17 *Confeſſio de recepto non probat plene contra inſtrumentum, quando talis pecunia, quam dixi me recepiſſe, mihi debebatur per vim inſtrumenti in ſcriptis, niſi adſint quinque teſtes, qui de tali mea confeſſione deponant.*

CONfeſſio de recepto, veluti, ſi quis confeſſus fuerit rece-
1 piſſe pecuniam, † probat vere, & plene talem receptio-
nem, & numerationem, ſic ſancitum fuit ab Impp. Dioclet. &
Maxim. in l. pecuniæ. & ibi Bal. C. de ſolu. cui conuenit reſpon
ſum Scæuolæ in l. quidam. de conſtit. pecu. atque in l. vlt. ff. de
inſtit. actio. & ad hoc ſpectat quod voluit Bar. conſ. 160. incip.
Titius promiſit. quo in loco cóncludit, ſatis eſſe fideiuſſori, aut
alteri, qui alium promiſit ſeruare indemnem, probare ſolutio-
nem à ſe factam per ſolum confeſſionem creditoris, ſine alia
probatione numerationis pecuniæ, vt poſſit agere aduerſus
debitorem, & Caſtr. dicit ita ex facto conſuluiſſe Franc. Pign.
in l. duob. §. 1. col. r & ibi quoque Alex. col. s. ff. de iureiur. cui
ſententiæ permulti ſe ipſi ſubſcripſere, vt idem Caſtr. cóſ. 64.
incip. quæritur, vtrum fideiuſſori, lib. 1. & Alex. conſ. 55. incip.
viſo inſtrumento contractus, col. 2. verſ. 2. oportet. li. 5. & cóſ.
123. incip. quoniam abunde. lib. 6. Cæpol. conſ. 12. incip. dubi-
tatur. vbi alios multos citat. Decius in l. s. §. vltimo, ff. ſi certũ
petat. & conſ. 493. incip. viſo tenore. col. 1. & Affl. dec. Neapol.
61. incip. iterum in cauſa Alexandri, num. 3. & deciſ. 94. incip.
ſunt duo ſocij, & deciſi. 150. incip. Rex Alphonſus. col penult.
2 † & ideo ſtatutum loquẽs de abſolutione habet etiam locum
in confeſſione ſolutionis, ſi credimus ita docenti Bal. in l. ſi nõ
ſortem. §. in debitum. colum. 5. ff. de condit. indeb. per text. in
l. ſi acceptilatum. § 1. ff. de acceptil. ſequitur Dec. in l. 2 §. vlt.
colum. 5. & 6. ff. ſi cert. pet. concludens habentem mandatum
3 ad recipiendum, præiudicare domino; † & illũ obligare etiam
per confeſſionem de recepto, vbi aſſerit iſtam opinionem de
iure videri veriorem, vt ibi per eum, cum alijs allegatis per
Tiraq. tract. de vtroque retract. ſol. 584. nu. 78. in verb. le pris
que la choſes. §. 1. gl. 18. Alexan. hoc voluit in conſ. 90. num. 8.
vol. 3. Alciat. ſequutus eſt in l. 2. §. vltim. C. de quadrien. præ-
ſcript. vbi tradit id reſidere arbitrio iudicis, qui ſubtiliter
perpendat veriſimile ne ſit, an numeratum, an innumeratum.
Contra concluſionem, id eſt, confeſsionem de recepto non
4 probare † nec illi eſſe fidem habendam, ſcripſere Iac. Butr. &
Ray. Forli. iuncta glo. in l. per diuerſas. in verb. ſolutionem C.
mand. vbi etiam Bald. col. 4. verſ. quæro tunc quinto. quæ opi-
nio multos habuit aſſeclas, vt in primis Ang. col. 1. & Caſtr. in
fin. idem voluit Iac. de Aret. in ſuo tract. de ceſſio. actio. & Iac.
Bellon. in §. aliud. in authent. de æqua. dot. Salic. in l. 2. verſ. ſed
vltra iſtos. C. ne lic. pot. vbi etiam reſpondet ad nonnulla,
quæ contra afferuntur, Bal. in l. Deo nobis. col. 2. verſ. 5. notan-
do. C. de epiſcop. & cleric. & in l. 1. colum. 2. verſic. in hac le-
ge. C. de ſponſ. Abb. in c. ſi. col. 3. verſ. 5. præſumitur. de ali. mut.
iud. cau. fac. Soci. in conſ. 90. incip. In cauſa magnifici. col. 4. li.
* 3. & hanc * communem, nec ab ea diſcedendum dicit Corn.
conſ. 530. incip. Videtur prima facie. li. 1. quam confirmat di-
ctũ Spec. & Io. Andr. in additio. illius, in tit. de confeſſ. §. nunc
videndum, verſ. ſed nunquid Patris confeſſio. vbi volunt, con-
5 feſsionem † Patris de recepto etiam iuratam non præiudica-
re filio quoad legitimã, niſi aliter conſtet de numeratione pe-
cuniæ. Milis in repert. in verb. ceſsio actionis præſumitur. cum
alijs congeſtis per Tiraq. loco proxime citato, nu. 79. & 80.
Hanc tamen contrariam opinionem ad concluſionem intel
lige procedere, quantum ad tertium non contrahentem, ve-
luti ſi fundus aliquis vendatur centum aureis, è quibus em-
ptor in ipſo contractu ſoluit quinquaginta, alios autem quin-
quaginta fatetur venditor ſe ante recepiſſe, nec tamen cóſtat
de receptione, ſiue enumeratione eorum, & tũc inſurgit alius,
qui prętendit potiorem cauſam in illa venditione, & ſic ſe de-
bere præferri emptori, & vult reſcindere contractum vendi-
tionis, & reddere pretium ipſi emptori, vt ſibi cedat ius, & rẽ
emptam, nam hoc caſu illa confeſsio de receptione illorum
quinquaginta, quæ vere ſoluta non fuerunt in illo contractu,
ſed tantum per venditorem confeſſus fuerat, non nocet illi
tertio, qui prætendit priorem cauſam in emptione ad id, vt
teneatur reddere potiori emptori centum, quæ venditor
confeſſus fuerat ſe recepiſſe, ſed tantum illa quinquaginta,
6 quæ vere ſoluit emptor primus, nam vt † dixi, confeſſio de re-
cepto non operatur obligationem, quoad tertium, ſecus vero
eſt, quoad contrahentes, qui ex tali confeſsione obligantur,
ita Barto. ait ſe plurica conſuluiſſe, & in eadem ſententia fuiſ-
ſe Franciſc. Piſa. ac alios multos Dd. in d. l. per diuerſas. col.
2. C. mand.
Contrarium modo ei, quod eſt dictum de habente manda-
7 tum ad recipiendum, † quod immo confeſsio mandatarij
non noceat domino, conſuluit apertiſsime Paul. de Caſtr. in
conſ. 186. In cauſa quæ vertitur Piſis. volu. 1. vbi teſtatur hanc
* opinionem probari * communiter à Dd. & quod in mandato
generali de recipiendo pecuniam non veniat, vt mandatarius
poſſit confiteri ſe recepiſſe, & ſi id confiteatur, confeſsio non
noceat, niſi aliter conſtet de numeratione per teſtes. vel per
inſtrumentum, in quo notarius atteſtetur de ipſa numeratio-
ne coram ipſo, idem Caſtrenſ. dixit in conſil. 337. Primo quæ-
ritur, colum. 2. num. 11. eod. volum. 1. quæ opinio eſt approba-
ta inter conſil. Fede. de Sen. in conſil. 52. Diſtingue tamen cir-
ca hoc, vt per eundem Caſtr. d. conſil. 186. In cauſa, quæ verti-
tur Piſis.
Primo amplia, etiamſi talis confeſsio eſſet incerta, vel[illegible] i,
8 quod † quis dixiſſet, confiteor tibi debere centum, vel plus,
vel minus, prout continetur in libro rationum tuarum, quia
tunc talis confeſsio probat, licet ſit incerta, propter illam ad-
iectionẽ plus, vel minus, quod eſt eximium & ſingulare pro-
nunciatum Ludou. Roman. in ſing. 541 confiteor. & per text.
egregium ſecundum Bar. in l. Publia §. fin. ff. depoſ. Bal. in rub.
C. eod. tit. quæſt. 6. & ita tradit conſulendo Alex in conſ 8. vi-
detur fortaſſe. nu. 11. verſic. præterea illa verba. lib. 4. atq; Iaſ.
qui alios refert in l. & ſi poſt tres. nu. 18. verſ. quid de dictio-
ne. ff. ſi quis cautionib.
Secundo ampliabis, vt non ſolum probet quoad ipſos con-
9 fitentes, ſed etiam quoad alios acceſſorie conſequentes, † aut
ſuccedentes, vt fideiuſſores, mandatores, & creditores confi-
tentium, nam vt ſupra dictum eſt in concluſione, videmus ſa-
tis eſſe fideiuſſori, aut alteri, qui alium ſeruare indemnem
promiſit probare ſolutionem per huiuſmodi ſolam confeſsio-
nem creditoris, ſine alia probatione numerationis, vt poſſit
agere aduerſus debitorem, vt dixi, ita voluiſſe Bartol. in con-
ſi. 160. incipien. Titius promiſit. & Pau. Caſtrenſ. in l. duobus.
§. 1. & ibi Alexan. ff. de iureiurand & idem in conſil. 64. Quæ-
ritur, vtrum fideiuſſori. lib. 1. & Alexand. placuit in conſil. 25.
colum. 2. verſic. 2. oportet. lib. 5. & conſil. 123. lib. 6. cum a[illegible]-
ret Capol. conſil. 12. Dec. conſ. 493. colum. prima cum alijs ad
idem per Tiraquell. allatis tractat. de retractat. gloſſ 18. num.
78. & ſequenti, & de hoc latiſsime à nobis fuit traditum
in concluſione De confeſsione creditoris, infra in princi-
pio.
Ab hac tamen ſententia diſceſsit idem Bar. in l. duobus. §. à
fideiuſſore. ff. de iureiur.
Sed hanc contentionem ſic auferes, & dices, ibi Barto. non
firmare pedes, quia vtitur verbis forte, & ideo non aduerſa-
tur ſupradicto loco conſil. 160. conſulas tamen ad hoc addi-
tionem ad dictum conſ. 160.
Tertio, amplies velim, etiamſi confeſsio fuerit facta ſine ex-
preſsione cauſæ, quia præſumitur cauſa, cum confiteatur ſibi
numeratum fuiſse, vt Bald. reſpondit conſil. 70. Punctus qui-
dam. lib. 5.
Primo limita, vt tunc tantum procedat, quando talem con-
10 feſsionem præceſſerit promiſsio de illis centum, † & poſtea
ſubſequuta fuerit talis confeſsio de recepto, quia tunc be-
ne huiuſmodi confeſsio plene probat numerationem, ita in-
telligit dictam concluſionem, Herculan. in tractat. de proban.
* nega. num. 33. vbi late Cyn. Bald. Salicet. Caſtrenſ. vnanimes
docuere in l. contractibus. §. final. C. de fide inſtrumentor. &
idem Caſtrenſ. in dict. § cum vir. Roman. in ſingul. 545. Cam-
peg. in tract. de dot. part. 1. quæſt. 52. colum 3. & vide Hercul.
vbi ſupra.
Secundo limita, vt tantum procedat in illis caſibus in qui-
11 bus nulla eſt fraudis ſuſpicio, † aut per legis interdictum
non prohibetur, ita concludit Tiraq. vbi ſupra tit de retract.
conſangui. gl. 18. nu. 78. cũ ibi alleg. vbi ait, ita intelligi, l. p di-
uerſas. & l. ab Anaſtaſio. C. manda. videlicet, quod ibi non ſtatur

Digitized by Google

huiuſmodi cōfeſsioni, quia ibi eſt præſumptio fraudis, & à le
ge prohibetur, vt ſentit Sali. & Pau. Caſtr. in d. l. per diuerſas.
& reſpōdit Raph. Cuma. in conſ. 68. in præſenti quæſt. vbi d i-
cit, id generaliter procedere in caſib. in quibus poteſt cadere
ſuſpicio fraudis, ſecus vero ſi nō concurrit huiuſmodi præſū
ptio, quia tūc concluſio procedit, vt ſi talis confeſsio patris
12 nō probat quoad præiudicium legitimę filij, id euenit, †quia
à lege prohibitum eſt, nec liceat patri præiudicare filio in le-
gitima, ſed hæc infra ſuo loco dicentur latius. idem ſi confeſ-
ſio mariri numeratæ dotis non probat, nō ob aliud fit, niſi ob
13 fraudis ſuſpicionem, & † in interdictū legis, vt tradidit Bal.
conſ. 251. Quod rei debendi colu. 2. lib. 2. & Tiraq. in l. ſi vn-
quam in verb. largitus. num. 101. C. de reuoc. donat. de quo in-
fra quoque ſuo loco diſſeram, & ſic de ſimilibus. Quocirca, vt
rem in pauca conferam, in hanc deueniendum eſt ſententiā,
& dicendum vna cum Tiraq. vbi ſupra de vtroq; retract. con-
ſang. §. 1. gloſ. 18. n. 79. & 80. cum aliquot ſequent. Dd. qui de
hac confeſſione loquuntur, vel expreſſe, vel tacite, declarare
concluſionem procedere, dūmodo nulla ſit fraudis ſuſpicio,
* & Corn. dicit hanc eſſe *communē opinionem cōſ. 230. li. 1.

Tertio limitatur, vt non ita plene, & effectualiter probet,
14 quominus † ipſe confitens non poſſit exceptionem non nu-
meratæ pecuniæ opponere, nam huiuſmodi confitenti infra
biennium talis exceptio competit, vt in l. qui pecuniam. ff.
ſi cert. pet. & per tot. tit. C. de non numer. pec. & maxime in l.
ſi ex cautione. & ibi gloſ. magna. quod etiam probauit Socin.
iun. in conſ. 57. nu. 8. pro reſolutione lib. 2.

Quod verum dictum eſt de ſpacio biennij ad objciendā
exceptionem non numeratæ pecuniæ, locum habet ſi contra-
15 ctus ſit mutui, † in quo bene datur ſpacium biennii ad exce-
ptionem non numeratæ pecuniæ opponendam. Verum in a-
lijs contractibus tempus ad opponendam dictam exceptio-
nem, vt transferatur onus probandi numerationem, eſt trigin
ta dierum, vt late fuit obſeruatum in l. in contractib. §. ſuper
cæteris. C. de non num. pecun. ita Matthæ. in Afflict. in cōſue.
Neap vt magiſter iuſtitiæ rub. 40. n. 5. lib. 1. vbi etiam tradit,
quid in confeſsione viri de receptione dotis.

Sed velim intelligas hanc limitationem cum ſequentibus,
16 vt ſi talis † confitens opponit, & negat infra biennium dictā
pecuniam ſibi ſolutam fuiſse, hanc negatiuam probare nō te-
neatur, ſed aſſerenti, quod ſoluta fuit, incumbit onus proban
di, vt late ſe fundit Hercul. in tract. de prob. neg. n. 27. fol. 25.
& ita dilucide voluit Matth. ab Afflict. in conſtitu. Neapolit.
li. c. 1. rubr 40. numer. 5. vbi ait, quod ſi creditor non probat
17 numerationem, † illa confeſſio receptionis intra biennium
nullius ſit ponderis, vt ſanxit Impe. Iuſtinian. in §. 1. Inſtit. tit.
de litera. obligat.

Primo extendas prædictam intelligentiam, etiam ſi in in-
ſtrumento confiteretur, ſe habuiſſe, & recepiſſe centum à ta-
18 li, † & quoque dicat, facio iſtam confeſsionem non ſpe futu-
ræ numerationis, ſed quia vere habui dicta centum, nam tūc
nec talis confeſsio effectualiter, & vere probat, quominus ad-
huc non cōperat confitenti talē exceptionem, vt aſſeuerauit
Iaſ. in l. qui pecunia. n. ff. ſi cert. pet. teſtatur Bal. in l. ſi ex cau-
tione. col. penul. C de non nu. pec. & ibi Bart. Ioan. de Imol.
in cap. ſi cautio. de fid. inſtrum. addo ibi Felin. num. 5. verſic.
amplia quinto. & Iaſ. per duas rationes vltra Barto. confirmat
hanc extenſionem, quas videas.

Secundo extendas, vt procedat, etiam ſi talis confeſſus re
nunciaret tali exceptioni, immo ſi pactum expreſſum faceret
de non opponendo exceptionem non numeratæ pecuniæ,
19 † quia nihilominus poterit opponere, & ſic talis cōfeſſio non
vere probaret, ita Iaſ. aſſeruit vbi ſupra in d. l. qui pecuniam.
* vbi atteſtatur, *omnes ita ſentire Dd. in l. ſi executione. & te-
ſtem laudat Bal. in l. contractibus in princ. in 3. quęſt. Cod. de
non num. pec. addo & Felin. in d. cap. ſi cautio. nume. 48. cum
ſeq. idem voluere Cyn. Bar. Bal. & Salicet. in l. ſi ex cautione.
C. de non nu. pec. & hanc opinionem de iure veriorem dicit
Felin. in d. loco citato, de mente Imol. ibid. & ratio huius li-
20 mitationis, eſt quia qua facilitate quis inducitur ad confiten
dum, eadem inducitur ad renunciandum, vt cauit Paul. in l.
doli. ver diuerſū. ff. de nouat. & deleg. vel quia videt remit-
ti dolus futurus, cōtra l. ſi vnus. §. illud. & §. ante oia. ff. de pac.

Primo intellige tamen hanc extenſionem, vt vera ſit, quan-
21 do renunciatio fit eodem tempore, † ſecus ſi in interuallo, qa
tunc huiuſmodi renunciatio valet. Vnde dicta confeſsio pro-
bat ſaltem quo ad hoc, vt grauet debitorem onere probandi
non numeratam pecuniam, ad quod alias non tenebatur, ſed
bene verum eſt, vt non tollat, quin poſſit infra biennium op-
ponere, vt per multa relata refert Felin. in d. cap. ſi cautio. nu
mer. 49.

Secūdo intelligas velim, niſi in renunciatione etiam facta
22 incontinenti interueniſſet iuramentum, † tunc enim tenet ta-
lis renunciatio, nec poterit contra talem renunciationē con-
trauenire, quia iurauit de eo, quod eſt in poteſtate ſua, quod-
que erat ſibi integrum facere, & non facere, & ſic ſe obligauit
per vim iuramenti illo beneficio exceptionis non vti, quod
ſecus eſſet, ſi iuraſſet recepiſſe pecuniam, quam vere non ac-
cepit, nam nihilominus poterit vti exceptione, quod iurat de
eo, cuius veritas non eſt in poteſtate ſua, ita protulit Feli. in
d. c. ſi cautio. nu. 50. cum ſeq. qui teſtatur Bar. in l. fi. C. de non
nu. pec. & alia plura ibi congerit Felin. quæ videto.

Tertio extendere poteris, etiamſi quis ita confeſſus fuiſſet
23 in inſtrumento guarentigiato, † quia tunc etiam dicta confeſ
ſio plene, & vere non probaret, nā & hoc caſu confitenti com
petere dicta exceptio, niſi ſtatutū pręcipue prohiberet, con-
tra tale inſtrumentum opponi exceptionem non numeratæ
pecuniæ, vt Bal. & Iaſ. ſcripſere in d. l. qui pecuniam. cum a-
lijs ibi collectis per Iaſ.

Quarto extendas velim, vt vera ſit, etiam ſi lege municipa
24 li cautum eſſet, † nec contra inſtrumentum publicum poſsit
opponi aliqua exceptio, niſi ſolutionis, vel ſimulationis, &
nulla alia, qui tamen poterit opponi dicta exceptio, & ſic ta-
lis confeſsio infra hoc biennium non probaret plene, & effe-
ctualiter, vt Iaſ. ait in d. l. qui pecuniam locupletiſsimos te
ſtes laudat legum coryphæos Bart. & Bald. in l. 3. C. depoſ. &
Bald. in l. pecunię. C. de ſolut.

25 Quinto extende, etiam, ſi talis, † qui confeſſus fuit recepiſ
ſe pecunias mutuas, dediſſet pignus, nihilominus enim non
probat, quominus poſsit dictam exceptionem opponere, vt
Iaſ. inquit in d. l. qui pecuniam. quod probat context. in l. 1. C.
de non nu. pecu.

Sexto extende, etiam ſi talis confeſsio facta fuiſſet cum iu-
26 ramento, quia non ita plene, & effectualiter † probat, quo-
minus talis confeſſus non poſsit opponere dictam exceptio-
nem, vt colligere eſt ex reſcripto Imp. Seueri, & Antonini in l.
1. & ibi Bart. & Dd. C. de non num. pecu. quam l. pro vnica ad
huc in iure affert Iaſon. in d. l. qui pecu. nu. 3. quod etiam il-
lud confirmat, quod iuramentum habet conditionem tacitā,
ſi mihi fidem ſeruaueris. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat.
ſed creditor non numerans, non ſeruat fidem debitori. l. ſi vo-
luntate. C. de dot. promiſſ. ita ait Bal. in l. fi. C. de non nume.
pec quem refert, & ſequitur Felin. in d. c. ſi cautio. de fide in-
ſtrument. num. 46. verſ. amplia primo. addo vltimo loco, cum
multis ad idem collectis per Franc. Hercul. de proban. neg. n.
28. vbi late.

Intellige dictam ſextam extenſionem, vt procedat, niſi in
27 tali confeſsione iuraſſet vere pecuniam numeratam, † quia
tunc huiuſmodi confeſsio plene probaret, & tali confitēti nō
competeret dicta exceptio, vt prodidit Salicet. poſt Bald. in
d. l. fi. circa fi. C. de non num. pec. quos refert, & ſequitur Feli.
vbi ſupra. in d. c. ſi cautio. nu. 46.

Reſtringas hanc intelligentiā, vt locum habeat, niſi petere-
tur abſolutio à iuramento, quia tunc confitenti quoq; compe
tit talis exceptio, non obſtante, quod eo modo, vt ſupra, iura
uerit, & ita reſtringit Dom. Anton. in cap. ſi. colum. 3. extra
de ſolutio. & ita dicit tenere Dyo. in reg. locupletari. nume.
& ita refert, & ſequitur Felin vbi ſupra.

Septimo extendere poteris vltra Iaſ. etiam ſi talis confeſ-
ſio recepti mutui facta fuiſſet in iudicio apud acta, quia tunc
28 non probat ita effectualiter, † quin contra eam confitens ve-
nire non poſsit, nam eadem eſt ratio, ac ſi extra iudicium fie-
ret, iuxta ſententiā Bal. Inſtit. de lit. obl. in vlt. col. & idē ait Bal.
in d. l in contractib. C. de non num. pec. & ibi Sali. in fi. princ.
ſicuti refert Fel. vbi ſupra. in d. c. ſi cautio. n. 4. verſ. amplia 1.

Reſtringas hoc, niſi talis confeſsio fieret in iudicio per viā
29 cōtentioſę iuriſdictionis, † nā in iudicio debitor oīa molitur
omnia tentat, ne confiteatur, ſed tandem iuramento aſtrictus
confitetur, quia tunc ceſſat dicta exceptio, & ſic ipſa cōfeſsio
plene, & effectualiter probat, ita inqt Fel. in d. c. ſi cau. d. n. 47.

Octauo-

Digitized by Google

Octauo extendo vltra Iaſ.et Fel.vt etiam habeat locum qñ
poſt huiuſmodi confeſſionem de recepto veluti centũ ex in-
teruallo, ſeu ſtatim ſecuta fuerit promiſſio ab aduerſario de
30 illis centum,† quia tunc ille dicitur fuiſſe confeſſus ſpe futurę
promiſsionis,non autem numerationis, vnde fit,talis confeſ-
ſus non poterit opponere exceptionem non nnmeratæ pecu-
niæ,namque(vt dixi)cum cenſeatut confeſſus fuiſſe ſpe illius
promiſsionis ſtatim ſequuturæ,et ſequuta deinde ſit dicta ꝓ-
miſsio,uidetur impleta cauſa confeſsionis,& ſic non erit,vn-
de poſsit opponere dictam exceptionem, ſed bene talis cõ-
feſsus poteſt agere etiam poſt biẽnium ſaltem ex illa vltima
promiſsione,Dd.tradidere in l.pennl.§ ſi vir.ff.ſoluto matri.
& maximè Caſtrenſ.n 2.atque conſnlendo placuit Alex. cõſ.
248.nu.1.& 5.vol.5.cum aliis multis collectis in vtranque ab
Hercul.in d.trac.de proban.negat.n.29.vbi atteſtatur hãc eſ-
** ſe magis ** communem opinionem,qnam intellige, vt etiam
procedat, ſi talis confeſſus vellet probare ſe nunquam dicta
centum vere recepiſſe, vel etiam idem confitetur aduerſa-
rius,quia nihilominus non poſſet opponere dictam exceptio
nem non numeratę pecunię,cum ſatis ſit,quod receperit pro-
miſsionem,quam voluit haberi loco ſolutionis,ita Paul.Caſt.
vbi ſupra in d.§.ſi vir.n.2.

Nono extende vltra ſupradicta, vt procedat,non ſolũ quo
ad tales confitentes,ſed etiam quoad alios ſucceſſores,conſe-
quentes,aut ſuccedendos, veluti fideiuſſores, mandatarios,
31 vel creditores, † quia talis etiam quoad ipſos non ita plene,
probat,quin etiam ipſi poſſint opponere dictam exceptionẽ
non numeratæ pecuniæ vt conſtituere Imp.Diocle.& Maxi I.
tam mandatori,C.de non nu.pecun.quæ loquitur de manda-
toribus,& fideiuſſoribus,vt ſciuit Imp.Iuſtinia.in l.ſi cui. C.
eod tit.quæ loquitur de creditoribus,& ĩ dictis legib.Fulgo.
& conſ.133.incipien.Proponitur.col.1.verſ. cæterũ, ſi lapſu.
& conſ.105 incip.Raynal. vbi idem tradit ad omnes,quorum
intereſt,ſicuti refert,& ſequitur Tiraq.vbi ſupra in d.ſuo tra-
ctat. de vtroque tetract. conſang. §.1.gloſſa. 18. num. 81. &
ſequenti.

Decimo extendas, vt de æquitate canonica non ſolum vſ-
que poſt biennium talis confeſsio effectualiter non probet,
32 ſed etiam perpetuò,† quia ſemper talis exceptio de iure ca-
nonico poteſt opponi etiã vſq; ad mille annos, vt ait Dyn.
in reg.locupletari.de regu.iur.in 6.ſequitur Ang.conſ.156.Vi
detur prima. vbi ait, extendi etiam in terris ſubiectis eccle-
ſiæ quoad temporalitatem, vt eius verbo vtar,& idem ſenſit
Bal.in l.ſi ex cautione.in 9.quæſt.& in d.l.in contractibus, C.
de nõ nu.pecu.cũ alijs collectis per Iaſ.in d.l.qui pecuniã. n.
7.et 8.& ad hoc cõſulas late ꝑ Fe.ĩ d.c.ſi cautio.n.57.cũ aliis.

Amplia hanc prædictam extenſionem habere locum etiã in
terris non ſubiectis eccleſiæ quoad deciſionem cauſę,ſi tamẽ
33 contractus fuerit celebratus in terris eccleſiæ, quia in deci-
* ſionibus attenditur locus contractus,vt de hoc,cnmmuniter
Dd.tradidere in l.cunctos populos.C.de ſumma Trinit.& fi-
de cathol.& præcipue Bar.nu.16.per text.in l.ſi fundus.de e-
uict.& Dyn.in l.contraxiſſe.ff.de act.& oblig.

Primo ſublimita prædictas extenſiones ſecundum Iaſ. vbi
ſupra,qñdo aliquis in teſtamẽto confitetur recepiſſe pecuniã
34 mutuo,† nam tunc huiuſmodi confeſſio probat adeo vt ipſe
confitens,vel ipſius hęres poterit conueniri,& nõ poterit op
ponere exceptionem non numeratę pecuniæ,quia lex præſu-
mit quod talis confitens magis præſumat de morte,quam de
numeratione,vt vno conſenſu tradidere gl.fi.& ibi Bal.Bart.
* & cęteri * omnes Dd.in l.1.C.de non nu.pecu.& ſupra dictũ
eſt in concluſione, De confeſsione facta in teſtamento.

Primo intelligas hanc ſublimitationem, vt locum ſibi vẽdi
cet in confeſsione in teſtamento facto per eum,qui ageret a-
nimam,nãque tunc bene procedit dicta ratio gl.in d.l.ſi quæ,
35 alias non videtur tuta,† nam non omnis æger etiam grauiter
dubitat de morte,& ideo optimè vſu venire poteſt, vt etiam
æger neceſsitate aſtrictus,faceret confeſsio.de mutuo ſpe il-
lud recipiendi,etiam tacendo,& ſatisfaciendo creditoribus,
ita aſſeruit Fel.in d.c.ſi cautio. nu.54.verſ. ſed conſidera.

Secundo intelligas velim,ut procedat,niſi tenderet in ꝓiu-
36 dicium creditorũ, † vel in detrimentũ legitimæ filiorũ,tunc
enim non probat,vt videre eſt per ea,quæ fuere animaduerſa
in l.qui teſtamentũ.ff.de probat.quod ẽt placuit Barba.in ca.
Raynuti.ext.de teſta.col.63.& Alex.cõſ.57.Viſo breui.vol.5.
atque dixi ſupra in concluſione,Confeſsio in teſtamento in 2.
ſublimitatione primæ limitationis.

Secundo ſublimitatur ſecundum Iaſo.vbi ſupra,quando ex
37 interuallo huiuſmodi confeſſio eſſet geminata,†nam tali caſu
iſtiuſmodi confeſsio ita probat, vt opponere nõ poſſit de ex-
ceptione non numeratæ pecuniæ, vt dixit Iaſ.in d.l.qui pecu-
niam. vbi ad idem teſtatur gl in d l.in contractibus.§.ſed qñ.
verſ.penitus.C.de non num pec.quam ſequitur Ludou. Rom.
in c.ſi vero.§.de viro.in 31.fallẽ.ff.ſol.matr.Bal. & Ang.in d.l.
* contractibus.§.ſed quando.Ioan.And.& * omnes in addit.ad
Specul.tit.de donat.inter vir.& vxor.in tub.ad fin.

Hoc tamen intellige de geminatione interueniente ex in-
teruallo,non autem illico,prout late diximus in 3.ampliatio-
ne ad ſecundam limitationem concluſionis, De confeſſione
facta abſente parte.

Verum tñ hæc ſublimitatio reijcitur à Feli.in d.c. ſi cautio.
nu.56.verſ.fallit quinto ex rationibus per eum ibi adductis,li
cet ibid.n.39.verſ.& propter doctrinam Bar.videatur ſentire
contrarium,cum ſublimitatione tamen, niſi cõfitens vellet in
ſe aſſumere onus probandi non numeratæ pecuniæ, vt dixi-
mus,in 3.ampl.ad 2.limitationẽ concluſionis,de confeſsione
facta abſente parte,& videas Rui.in conſ.73.vol.4.per totum.
38 Tertio ſublimitatur,† quando ipſe confeſſus aperte renuncia
ret dictæ exceptioni non numeratæ pecuniæ, & iuraret, tunc
nempe plene probat, & ſibi præiudicat, vt ſupra dictum eſt,
& Bal.ait in d.l.qui pecuniam.& Bart.in d.l.fi.C.de non num.
pec.& ibi cæteri Dd. quod tamen Iaſ.in d.l. qui pecuniam.ti-
met pro vero affirmare.

Quarto ſublimitatur,vt locum ſibi non vendicet, qñ ex in-
teruallo poſt confeſſionem debitor incideret ſoluere aliquid
39 ex debito confeſſato,† quia tunc eo vſq;dicta confeſsio pro-
bat vt ipſe non poſſit opponere dictam exceptionem non nu-
meratæ pecu.vt aſſeruere Bar.& Bal.Iaſ.in d.l.qui pecuniam.
& Fel.in d.c ſi cautio.nu.56 verſ.fallit ſexto.cum ibi alleg.

Quinto ſublimitatur, vt locum nõ habeat in mercatoribus,
vel cãpſoribus,etenim confeſsio illorum de recepto propter
40 publicam fidem,probat,†& eis non competit dicta exceptio
non numeratæ pecuniæ,vt Iaſ.ait in d.l.qui pecuniam.nu.6.ff.
ſi cer.pet.teſtem laudat gl.ſingularem,in verb.argentariorum.
§.fi.auth.de fideiuſſ.& Salic.in l.fruſtra C. de non num. pecu.
cum alijs ibi allegatis,& licet Iaſ.loquatur, quando campſor,
vel mercator promiſit pro alio, vt tunc ſcilicet non poſſit op-
41 ponere,†quod ſibi à tali,pro quo promiſſit,non fuit numera-
ta,& hoc ex mente Bald.in l.fruſtra.C.de non num.pecun.ta-
men eadem ratio videtur militare in caſu ſuprapoſito, vt ibi
Iaſ.dicto loco,idque ratione fidei publicæ.

Intellige hac ſublimitationem, vt non procedat,qñ campſor
45 promiſit ſoluere pro huiuſmodi confitente, † nam tunc bene
poteſt opponi exceptio,quod pecunia non fuit numerata illi,
pro quo promiſit,ita Salic.aſſeruit de mente gl.in d.l.fruſtra.
C.de non num.pec.motus auctoritate Imp.in l.tam mandato-
ri.C.eo.tit.refert Fel.in d c.ſi cautio.n.47.verſ. amplia tertio.

Sexto ſublimitatur vltra Iaſ.& Soc.quãdo ex tenore inſtru-
43 menti de actuali numeratione conſtaret, † quia tunc abſque
illa exceptione plene probaret dicta confeſſio, veluti, ſi quo-
que notarius aſſereret,idem, quod confeſſum fuit, ſi diceret,
quæ cẽtum habuit,& recepit in veritate in præſentia mei no-
tarij,& teſtium infraſcriptorum,etenim tunc huiuſmodi con-
feſſio probat,& hoc pacto confeſſus non poteſt opponere di-
ctam exceptionem non numeratæ pecuniæ, vt ait Bald. in d.l.
ex cautione.C.de non numer.pecun.Imol. & Anto. & Feli.in
d.cap.ſi cautio.num.52.verſi.modo dicta regul. quem videas
cum alijs numeris,vbi latiſsime tractat de hoc,& idem voluit
Oria.in c.quoniam contra.de proba.num.3 quem refert Her-
cul.de proban.negat.nu.198.verſic.30.fallit.ſed aduertas,ſa-
tis non eſſe,ſi notarius ſolum dicat,quæ habuit, & recepit, &
non aliud,vt tradidere Feli.& Bal.vbi ſupra qui hoc in termi-
nis tractant.

Septimo ſublimitatur vltra Iaſon.& Soci. ſi quis confitetur
hoc pacto,ex alijs cauſis,quam ex receptione mutui, vel do-
44 tis quia tunc in illis caſibus,† vt depoſiti,ipſa confeſsio pro-
bat,& confitenti præiudicat,vt colligere eſt ex l. Pub.§.fin.ff.
depoſ.& l.ge etaliter.C.de non num.pec & ita obſeruauit gl.
in d.l.ſi ex cautione.& in l.contractibus.C.eod.ſicut refert,&
ſequitur Felin.in d.cap.ſi cautium.num.54.verſic. fallit tertio

Digitized by Google

addo vltra ibi allegatos vlt.loco Franc.Herculan. in tract. de
proban.negat.nu.31.vbi ita ſublimitat,& ad idem refert Dec.
in l.2 §.creditum.col.pen.ff.ſi cert.peta.adde Alex.conſ.191.
num.3.vol.2.

Primo intelligere poteris,vt non procedat, ſi probetur er-
45 ror.vel ſimulatio, † quoniam tunc etiam in alijs cauſis talis
confeſsio non probat,nec præiudicat,vt inquit Fel. vbi ſupra
nu.54.& Bal.in d.l.in contractibus.§.1.q.2. quem ſequitur ibi
dem Salic.

Secundo intellige,vt locum non habeat,quoad transferen-
dũ onus probandi in creditorem,ſed tantum quoad excipiẽ-
46 dũ, † nam licet tali receptione confeſſus in alijs contractibus
vti non poſsit,ſi tamen vult probare non numeratam pecuniã
ſemper auditur,vt Bal.& Feli.vbi ſupra ſcripſere.

Tertio intelligas,vt procedat quantum ad confitentes, ſe-
cus quoad tertios,quia eis confeſsio etiam in alijs cauſis,quã
47 mutuo,vel dotis non probat,† nec eis præiudicat,vt diximus
ſupra in declaratione contrarij ad concluſionẽ de mente Bar.
in l.per diuerſas colu.2.C.mand.vt de depoſito Felin.vbi ſu-
pra.num.15.vbi ait ita intelligi d.l.Publia.& dict.l.in contra-
ctibus.vt ſupra.

Sed contra hanc tertiam intelligentiam videntur facere
ea, quæ diximus in ſecunda ampliatione ad concluſionem i-
ſtam, in qua probatum eſt iſtiuſmodi confeſsionem probare
etiam non ſolum quoad contrahentes tãtum, ſed etiam quo-
ad alios acceſſorie conſequentes,vt fideiuſſores,man datores
& ſimiles,vt ibidem.

Octauo ſublimitabis,vt verum ſit,ſi in loco lege municipa-
li caueatur,ne poſsit opponi dicta exceptio intra biennium,
48 quia tunc † cum tale ſtatutum valeat inter laicos, ita & talis
confeſsio quoad illos probat abſque dicta exceptione, licet
ſecus ſit in foro epiſco.& multo minus in foro conſcientiæ,vt
aſſeruit Bal.in d.l.ſi executione.quæſt fin.nu.18. per l.2. in fin.
C.de conſtit.pec.& Feli.in d.c.ſi cautio.nu.55. ad quod erunt
conſulenda,quæ obſeruata fuere ab eodem Bal.in l.in contra-
ctibus C.de non num.pecu.& in l.cum quis.C. de iur. & fact.
ignor.& Dd.in c.ſi.de ſolut.

Nono ſublimitatur,ſi quis confeſſus fuerit, ſe tunc recepiſ-
49 ſe pecuniam,† etenim tunc probat dicta confeſsio, & non po
teſt opponi dicta exceptio non numer.pec. ſi ita ſublimitanti
fides eſt habenda Hercul.in tract.de proban.negat.nu.30.vbi
ad hoc adducit gl.in l.generaliter.C.de non num.pec &Alex.
in conſ.161.col.2.lib.2.

Decimo ſublimitatur,vt non procedat, quando vltra talem
50 confeſsionem adeſset pactum de non petendo,† nam tali ca-
ſu ipſa confeſsio plene probat,& præiudicat,nec poterit talis
confeſſus opponere dictam exceptionem, aut agere ad nume
rationem,& ſolutionem debiti,vt Hercul.ſcripſit vbi ſupra nu
mero 32.vbi ad hoc teſtatur Alex.in conſ.144.col.2.lib.5.

Vndecimo ſublimitabis,quando promiſsio præceſsiſſet cõ-
feſsionem,nam tunc ſubſequens confeſsio de recepto probat,
51 nec † poteſt opponi exceptio de non numeratione, aut rece-
ptione pecuniæ,vt per Hercul. proditum eſt vbi ſupra nu.33.
vbi teſtes locupletiſsimos laudat ad hoc Cy.Bal.Salic.& Pau.
Caſtr.in l.in contractib.§.ſi.C.de fid.inſtr.atque Pau.de Caſt.
in d.l.pen.§.ſi vir.ff.ſol.matr.quod eximiũ ſcitu cenſuit Rom.
ſing.445.& Hercul.vbi ſupra ait, ita intelligere concluſionem
noſtram principalem ſuprapoſitam procedere,ſcilicet ſi con-
feſsionem præceſsit promiſsio, quia tunc confeſsio de rece-
pto probat,& ad hoc affert Alex.conſ.37.nu.2.conſ.90. col.2.
lib.3.cum alijs allegatis,vbi ſupra.

Duodecimo ſublimitatur, quando vltra confeſsionẽ de re-
52 cepto,adſit iuramentũ his verbis prolatum:iuro,† quod om-
nia contenta in inſtrumento ſint vera, quia tunc talis confeſ-
ſio probat,& confitens non poteſt opponere de exceptione,
vt Hercul.inquit vbi ſup.nu.34.vbi ad idem refert Iaſ.in l.pa-
tre furioſo.nu.17.ff.de his.qui ſunt ſui vel alie.iur.Bauer.trac.
de viribus iuram.ver.31.Soci.iun.in conſ.50.in fi.lib.1.

Decimotertio limita, ſi confeſsio fuit facta per hæc verba,
53 videlicet,confiteor in veritate recepiſſe, † tunc nempe pro-
bat numerationem, vt ex relatis conſtat à Purpurat. in l. mu-
tuum.§.creditum.num.92.ff. ſi cert.petat. quod etiam proba-
uit Bald.in c.ex inſinuatione. de procurat. atque confirmauit
Dec in c.quoniam contra falſam. 4. notab. de probat. & hoc
idem corroborant ea quæ late diximus in 2. ampliat. ad 6. li-
mitationem concluſionis de confeſsione facta abſente parte.

Quarto limita concluſionem principaliter, vt non proce-
dat ratione confeſsionis procuratoris, namque etiã ſi habeat
54 mandatum ad pecunias recipiendas, † tamen confeſsio ip-
ſius non probat in præiudicium ſui principalis, vt infra late
diſcutietur in concluſione.Confeſsio procuratoris, ſed tantũ
procedit gratia Domini principalis,qui per ſe recepiſſe con-
fitetur, vt docuit Barthol.Soci.in l.2.§.fin.ff.ſi cer.pet. & Dec.
reſpondit conſ.493.quos refert,& ſequitur Soci.iun.conſ.57.
* nu.7.vol.2.vbi nu.4.dicit hanc eſſe communem * opinionem,
& de communi etiam teſtatur Dec.d.conſil. 493. Viſo tenore.
col.2.& ad hæc conſulas quæ diximus in principio concluſio
nis,vbi etiam reperies contrariam opinionem.

Quod quidem effatum non ſolum procedit in procuratore.
55 ſed † etiam in tutore,curatore,executore,aut quolibet admi
niſtratore, qui per ſimplicem ſuam confeſsionem non faciunt
fidem de recepto in præiudicium pupilli, minoris, hæredum,
& aliorum,niſi de numeratione aliter appareat,ita ſupremi le
gum vertices vno conſenſu ſancitum reliquere varijs in locis.
vt Bar.Bald.Fulg Rom.Caſtr.Alex.Soci.& Iaſ.in l.2.§.vltimo,
ff.ſi certum petat.idem Bart.& Imol. in l. ſi debitorem. per il-
per illum textum.ff.de nouat.idem Bar.& Ang.in l.non abſtu-
lit.C.eodem tit.idem Bar.in l.à diuo Pio.§.ſed ſi emptor. vbi
Alexand.late colum.4.verſ.ſucceſsiue quærit.ff.de re iud.Bar.
in l.Lucius.ff.de adminiſtratio.tutor.& in l.alio.colum.ſi.ver-
ſic.quæro quid ſi inſtrumentum.ff.de aliment.legat. Bald. in l.
* omnes.§.1 C.de quadrienn. præſcript. & de * communi opi-
nione teſtatur Tiraq.de retract.conuentio.§.4.gl.6.nu.13.vbi
& num.12.per multa cumulat.

Quinto limitatur, ſi huiuſmodi confeſsio tendat ad libe-
56 randam,† & diſſoluendam obligationem,quia tunc bene pro
bat,ſecus ſi ſpectet ad obligandum, vt reſponſum fuit à Soci.
in d.conſ.57 num.9.vol.2. reſtatur Barbat.conſ.54.colum.6.
verſic.nec etiam obſtat.volum.4.& ad hoc pertinent ea, quæ
latiſſime dicta ſunt in 5.limitatione ad concluſionem,De con
feſsione facta abſẽte parte,& in ſtrictiore termino, in quinta
etiam limitatione ad concluſionem.De confeſsione facta ſine
cauſæ expreſsione.

Sexto limitabis, quando talis pecunia, quam dixi me recepiſſe
57 mihi deberetur per vim inſtrumenti in ſcriptis, † tunc enim
huiuſmodi,confeſsio non probat plene contra talẽ inſtrumen
tum,niſi adſint quinque teſtes, qui de tali mea cõfeſsione de-
ponant,vt colligere eſt ex l.teſtium.C.de teſtib.cum auth.ibi
poſita,vbi Dd.omnes,& huc ſpectant ea quæ diximus in 5.li-
mita.ad concluſionem,De confeſsione facta parte abſente.

CONCLVSIO CCCLXII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta à marito dicente ſe recepiſſe dotem à muliere, an probet dotem datam.

SVMMARIA.

1 Confeſſio facta à marito dicente ſe recepiſſe dotem à muliere, non probat dotem datam.
2 Confeſſio ſi facta ſit conſtante matrimonio, & vere non fuit promiſſa dos, non valet, ſed præſumitur fraudulenta, ſed ſi facta fuit ſoluto matrimonio, valet.
3 Mulier confitens dediſſe talia bona in dotem viro ſuo probat.
4 Confeſſio mariti de receptione dotis à muliere, etiam ſi eſſet iurata, non probat dotem recepiſſe, nec receptam fuiſſe.
5 Confeſſio mariti de dote recepta, & cautio dotis in criminalibus contra fiſcum non probant dotem datam eſſe, ſed oportet realiter conſtare vxorem tradidiſſe.
6 Confeſſio mariti de receptione dotis, etiam in teſtamento facta, non probat.
7 Confeſſio de dote recepta ſi facta eſt à marito ipſa vxore præſente, in tantum probat, & operatur, vt ſaltem præſumatur facta animo donandi, & habetur, ac ſi in actu inter viuos facta fuiſſet, nec reuocari poteſt.
8 Maritus confitens recepiſſe dotem, ſi renunciauit exceptioni non numeratæ pecuniæ, aut huic exceptioni tempus præſtitutum tranſactum eſt, est obligatus dotem reſtituere, & poterit contra eum agi ad dotis reſtitutionem.
9 Confeſſio mariti de receptione dotis probat etiam in præiudicium creditorum.
10 Exceptio non numeratæ pecuniæ de æquitate canonica etiam perpetuo, etiam ad mille annos opponi poteſt.
11 Confeſſio mariti de dote recepta, non ob aliud impeditur, vt non probet, niſi ob fraudis ſuſpicionem, & ceſſante dicta ſuſpicione permittitur, vt valeat, & probat.
12 Confeſſioni mariti de receptione dotis ſtatur, etiam aduerſus creditores.
13 Confeſſio mariti de dote recepta non præſumitur facta in fraudem creditorum futurorum, niſi de tali fraude conſtet ex aliquibus coniecturis & quibus, ibi vide.

14 Confeſ-

14 Confeſſio facta à marito dicente ſe recepiſſe dotem ſi adiuuatur aliquibus indicijs & coniecturis, ex quibus veriſimiliter coniecturari poſſit, quod vere dictam dotẽ receperit, probat.
15 Dos confeſſata à marito, concurrente coniectura, quod ab ipſo recepta fuerit, habet priuilegia vera dotis & ſic præfertur alijs creditoribus.
16 Confeſſio mariti de dote recepta, etiam quod tendat in præiudicium creditorum, probat.
17 Confeſſio ſi pro parte probetur vera, in totum vera præſumitur.
18 Libri ſiue publici ſiue priuati, continentes in ſe multas partitas, ſi in aliquibus probantur, vere præſumuntur, quod etiam in alijs probant.
19 Confeſſio mariti dicentis ſe recepiſſe aliquam ſummam modicam probat.
20 Capitula matrimonialia promiſſiuus dotis, ſi tranſtulerunt confeſſionem mariti de receptione, nullo tempore exceptio non numeratæ pecuniæ opponi poteſt.
21 Exceptio non numeratæ dotis, quomodo, & quo tempore opponi poteſt.

COnfeſſionem factam à mariro dicente ſe recepiſſe dotem
1 à muliere, † non probare dotem datam, locupletiſſimus
eſt teſtis Aceurſ. in l. aſſiduis. §. cum enim. ver. datæ. C. qui po
ti. in pig. hab. & ibi Bal. qui eam gl. dicit aureã, ante fi. vbi ẽt
Cy. Ray Forliui. & alij, nec defuere quãplurimi alij probatiſ
ſimi ſcribentes, qui candẽ ſententiam probauere, inter quos
primus ſeſe nobis offert multiſcius ille Bald. in l. diuerſis. eo.
tit. & in l. cũ aliqnis. col. 5. verſ. a. caſu. C. de iur. deli. & in l. 1.
colu. pen. verſ. itẽ in quæſt. vbi quoq; Ang. colu. fi. Imo. Caſtr.
& latiſsime Fran. de Are. colu. 5. ver. quærit hic Ang. & Alex.
col. 8. & ſeq. ff. ſolu. matr. idẽ Bal. in l. 1. col. 3. verſ. vnde quæri
tur. C. de priu. dot. & in l. ſi poſt hac. in pri. & ibi quoq; Alb.
poſt prin. & Ang. col. 1. C. de bon. dam. Soci. latiſsime in rubr.
ff. ſoluto mat. col. 10. verſ. poſtremo Dd. Bal. Nou. in tract. dot.
in 8. par. priu. 13. Corn. conſ. 183. incipiẽt. Licet diſcuſſa. col.
1. lib. 3. Alex. conſ. 153. incipien. Qm̃ abũde. col. 2. li. 6. Ro. cõſ.
445. incip. Conſultatio. in vlt. dub Abb. conſ. 73. incip. In qu.
col. 3. verſ. præterea & 2. li. 2. & idẽ Bal. cõſ. 352. incip. Quæri-
tur, an confeſ. in prin. volu. 3. vbi ait, ꝙ ſi confeſ. facta ſit cõſtã
2 te mart. & antea nõ fuerit promiſſa dos, † non valeat hæc cõ
feſsio, ſed præſumitur fraudulenta, vt ẽt reſpondit Bart. Soc.
conſ. 66. nu. 7. ſecus vero, ſi confeſsio facta fuerit ſoluto mat.
quia tũc valet licet prius nõ fuerit promiſſa. Bald. d. cõſ. 355,
volu. 3. Et primo caſu maritus, ſi vxor, vel hæres vxoris vellet
agere ad reſtitutionẽ dotis cõfeſſatæ, pót oponere exceptio
nẽ non numeratæ dotis, immo poterit agere contra vxorem,
vt dotẽ, quã ipſe cõfeſſus eſt, numeret, ſi nondũ erit perfectũ
tp̃s opponendi exceptionem non numeratæ dotis, vt ex alla
t is patet à Ro. conſ. 44. in princ. quem omnino videas, quia
diſtinguit, & conſ. 445. & Matt. ab Afflict. in conſt. Neapolita,
vt magiſter iuſtitiæ. rubr. 40. nu. 5. cum alijs li. 1. & conſulen-
dus erit Curt. inn. conſ. 168. quaſi per totum, vbi conſuluit in
3 caſu, † quando econtra mulier confeſſa fuit, dediſſe talia bo
na in dotem viro ſuo, an probet, & concludit ex multis iuri-
bus optime probarẽ, adeas ẽt Corn. conſ. 52. incip. Quotidia
nus. vol. 1. ſed intra quod tẽpus debeat opponere dictam ex
ceptionẽ, diſtinguendo te docebit Matth. ab Afflict. in conſt.
Neap. vt magiſt. iuſt. rub. 40. nu. 6. & 7. li. 1. & no. inf. in 6. lim.
Primo loco amplies velim, vt procedat, ẽtſi talis confeſsio
4 fuiſſet iurata, † etenim tali caſu non probat dotem recepiſſe,
nec receptam fuiſſe, vt me docuit Bar. in terminis, in l. Autel,
§. fi. de libera. leg. quod idem tradidere Pet. & Cyn. in l. 1. C.
de ſacroſan. eccle. atq; Ioan. And. in addit. ad Spec. in rub. de
donat. int. vir. & vxor. l. ex annuo. ff. d. tit. quod ẽt late proſe-
quitur Pariſ. conſ. 62. nu. 6. cum ſeq. lib. 1. Crauet. ẽt in conſ. 81.
nu. 3. quem videre poteris, quia rationes adducit, & Rom. in
d. conſ. 44 qui hoc in terminis decidit diſtinguendo.
Secundo amplia, vt locum habeat, etiamſi extet vltra dictã
5 confeſsionem cautio dotis, † quia præcipue in criminalibus
contra fiſcum dicta confeſsi, & cautio non probant dotẽ da-
tam eſſe, ſed oportet vt reuera conſtet vxorem traditam, vt
patet ex allatis à Matth. ab Affli. vt ſup. in d. conſtit. vt magi
ſter iuſtitiæ. num. 5.
Tertio amplia, etiam ſi in teſtamento huiuſmodi confeſsio
6 facta fuiſſet, † quia non probat, ita cauit Alex. conſ. 153. col.
* fin. volu. 2. vbi atteſtatur hanc eſſe * communem opinionem,
** quam etiam magis** communem dixit Aret. in conſ. 64. col,
pen. & in hanc ſententiam reſpondere Corn. conſi. 145. col. 3.
vol. 1. Soc. conſ. 294. col. 1. Barbat. conſ 54. col. 2. volu. 2 Bertra,
conſ. 211. col. 1. volu. 2. cum alijs ad idem collectis per Rol. à
Val. in quæſt. ſtat. de lucranda dote. q. 80. nu. 6. cum alijs.
Reſtringas prædictam ampliationem, vt non vera ſit, ſi talis
7 confeſſio facta fuerit ipſa vxore præſente, † quia tunc eo vſq;
probat, & operatur, vt ſaltem præſumatur facta animo donan
di, & habetur, ac ſi in actu inter viuos facta fuiſſet, nec reuo-
cari poteſt. ita conſulendo ſenſit Ale conſ. 45. nu. 5. vol. 1. vbi
* atteſtatur hanc eſſe * communem opinionem, & ita in termi-
nis conſuluit Bald. conſil. 381. nu. 1. vol. 5. & ad hoc conueniũt
a nobis animaduerſa ſup. in concluſione, Confeſsio in teſta-
mento in 2. limitatione. ita etiam canit Barth. Socin. conſ. 62.
num. 2. vol. 1. vbi ait. hoc caſu reuocari, ac ſi facta fuiſſet inter
viuos, & multos pro hoc refert.
Primo limitabis cõcluſionem, ſi renuntiatũ ſit exceptioni
non numeratæ pecuniæ, aut ſi huic exceptioni tempus præſti
8 tutum tranſactum ſit, † nam tali caſu confitens erit obligatus,
& poterit agi contra illum ad reſtitutionem, dotis, vt tradide
re Bart Alb. Sali. & cæteri Dd. in l. aſsiduis. C. q potior. in pig.
hab. & idẽ Bald. voluit in cõſ. 352. in fi. vol. 3. n. 3. & Raphael.
* Cuma. in conſ. 31. incip. Teſtator atteſtatur hanc eſſe * cõem
opinionem, ſicuti refert, & ſequitur Tiraquell cum multis ad
hoc relatis in d ſuo tract. de vtroq; retract. tit. de retract. lign.
ex. §. 1. glo. 16. fol. 129. nu. 88 & vltra illos, quos illos, quos ibi
9 allegat, addo Aymo. Crauet. conſ. 40. nu. 6. vbi ait, † ẽt hanc
confeſsionem elapſo dicto tempore probarẽ etiam in præiu
dicium creditorum, quod quidem placuit etiam Alex. in cõſ.
25. col. 2. verſ. pro hoc etiam allegat. lib. 2. quod eſt repetitum
in conſ. 90. li. 3. & idem Alex. conſ. 123. col. 1. circa fi. li. 6. Are.
* conſ. 82.. col. 2. quam opinionem dixit * cõem Alex. in conſ. 78.
* col. 3. verſ. tertio reſtringit. vbi late probat, & eãdẽ eſſe * cõem
opinionem atteſtatur Soci. conſ 85. col. 1. li. 3. ſequitur Goza
din. in d. conſi. 42. col. 3. Calder. in conſ. 3. in fi. tit. de donar. in
ter vir. & vxor. Curt. ſen. conſ. 70. col. 1. Verum de æquitate
10 canonica non ſolum biennium tranſire poteſt, immo perpe-
tuo etiã ad mille annos poteſt opponi dicta exceptio non nu
meratæ pecuniæ, vt ſcripſit Dyn. in reg locupletari. in fin. de
reg iur. atq; refert, & ſequitur Ro. cõſ. 45. n. 3. & diximus ſup.
in concluſione, Cõfeſsio de recepto. in 10. extẽſione 3. limita
tionis, intellige niſi ei renuntiatũ fuerit, vt ſupra deduximus.
Secundo limitatur, vt tantum procedat, ſi in fraudẽ credi-
torum, aut legitimæ filiorum, vel in fraudem quorumcunque
aliorum, ex qualitate perſonarũ, vel quãtitatis pecuniæ con-
feſſatæ, aut ex alijs qualitatibus, coniecturis, vel indicijs poſ
11 ſit colligi eſſe facta, † nã cum non ob aliud impediatur, vt ta-
lis confeſsio non probet. niſi ob fraudis ſuſpicionẽ, nuncupa
tim tradit Bald. conſ. 251. in princ. p. col. 2. lib. 3. & conſ. 352.
eodem vol. quem refert, & ſequitur Tiraquell. vbi ſupra fol,
287. n. 88 cũ permultis ibi per eum adductis, ideo ceſſante di
cta ſuſpicione frandis permittitur, vt valeat, & probet, vt ex
dictis allegatis per Tiraquel. vbi ſupra. & in tranct. ceſſante
cauſa. in pri. 1. par. n. 238. verb. ſuſpicionis & idẽ cõſtãter aſſe
uerauit Bal. cõſ. 352. Quærit, an confeſſio. li. 3. ſequitur Raph.
12 Comenſ. d. conſ. 31. † vbi dicit, parendũ eſſe huic confeſſioni
ẽt aduerſus creditores, niſi ex alijs qualitatibus poſſit eſſe ſu
ſpicio, idẽ voluit Tiraqu. tit. de vtroq; retract. vbi ſup. n. 89.
Amplia, & intellige hanc limitationem, vt locũ habeat ẽe
ſi huiuſmodi confeſsio redderet præiudicium creditoribus,
dũmodo ſint creditores poſt ipſam confeſsione, quo caſu nõ
13 præſumitur facta in fraudem creditorum futurorum, † niſi de
tali fraude cõſtet ex aliquibus coniecturis, iuxta ea, quæ ob
ſeruauere gl. Bar. & Dd. in auth. ſed iã neceſſe. C. de don. ante
nuptias. & in hoc caſu coniecturæ poſſunt eſſe, qũ breui tẽpo-
re poſt confeſsionem contrahitur debitum cum alijs credito
ribus, vel confeſsio fieret in ſumma magna, & nimium exceſ-
ſiua, vt in terminis tradit Alex. conſ. 86. li. 7. vbi dicit, aduer-
tere debere aduocatum fraudem allegãtis, vt deducat, & pro
bet. quod habita ratione ad futuros creditores ſaltẽ de proxi
mo creatos bona confitentis non ſufficiebãt, & quod ita ſcie
bat vere. vel præſumptiue, alioqui non videtur ſatis eſſe pro-
batum de fraude, & ſic licet ſit in præiudicium dictorũ credi
torum futurorum probat, & id, quod dicitur, quod in fraudẽ
creditorum non probat, procedit in creditoribus præteritis,
qui erant creditores ante illam confeſsionem, contra quos in
diſtincte non probat dicta confeſsio, ita cõſuluit Aymo Cra
uet. conſ. 44. nu. 1. & quaſi per totũ, & vltra ibi relatos videas
Corn. in conſ. 102. col. 2. ver. & licet ille text. & cõſ. 183. col. 2.
li. 5. voluit ẽt Bal. in c. quia veriſimile. col. 2. verſ. itẽ dos præſu
mit, ext. de præſum cũ alijs allatis ad idẽ p Tiraq. in d. tract.
de vtroq. retract. tit. de retract. conuen. fo. 323. n. 4. circa finẽ.
Ter-

Tertio limitatur, vt non vera ſit, ſi alis confeſſio adiunetur
1 aliquibus indicijs, vel cõiecturis, † ex quib. veriſimiliter coniectura poſſimus aſſequi, vere dictam dotem recepiſſe, vt Bal. affernit in l. vnica, C. de priuileg. dot. vbi ponit vnã coniectu ram, videlicet, quando vxor retenta fuit penes maritũ, & alimenta ei prętita ſint, tãquã dotatę ei prętita fuerint, quia nõ eſt veriſimile, vt tamdiù indotatam habere voluiſſet, & ei alimenta exibere. idem placuit Soc. conſ. 82. colu. 2. & conſ. 122. col. 4. poſt med. lib. 4. Dec. conſ. 538. col. 3. circa med. & licet idẽ conſulucrit Cra. conſ. 40. n. 4. tamen exẽplum coniecturę, Bal. ei non uidetur ſine dubitatione tranſire, vt refert in trac. ſuo de antiqui. tempor. in 1. par. in verb. propoſitum noſtrum n. 72. cuius ſententiæ fuit etiam Bal. Nouel. in tract. de dotis, in 10. par. col. 6. limi. 4. & Goza. in conſ. 28. col. 4. verſ. ſortius, & Soc. in l. 1. col. antepen. ver. ſecundum corollarium, ff. ſoluto matri. qui oẽs dictum etiam exemplum Baldi improbãt, & reijciunt, tamquam dubium, & Soc. in d. l. 1. ait, dictũ Bal. vbi ſupra, verum eſſe poſſe, quando fieret talis confeſſio ante cõtractũ matrimo. quod tamẽ nec approbat Cran. in d. ſuo tract. vbi ſupra, vbi ſe defendit, quod ita etiam ipſe conſuluerit d. conſ. 40. dicens, ſed id ſeciſſe, quia ibi in caſu ſuo concurrebant plures aliæ coniecturæ, licet leues ex quibus veritas cõfeſsionis de dote recepta plurimũ minueretur, quod vero ait ſi tantum illa coniectura Bal. fuiſſet, non ita conſuluiſſet, tamẽ reſpondit Raphael Cuman. conſ. 31. incipiẽ. Teſtator in teſtamento, in 1. dubio, quem refert, et ſequitur Tiraq. in l. ſi vnquã. C. de reuocan. donatio. i verb. donatione largitus. n. 101. verſ. quibus adde. quod ante illos conſuluit, quod ſi vir erat honeſtus, & dos veriſimilis, attenta conditione vtriuſq; & conſuetudine, & vxor iuraret, videatur ſufficere.

Primo extende hãc limitationem, vt procedat quoad hoc
15 videlicet, † quod talis dos confeſſata, & concurrente cõiectura, habeat priuilegia veræ dotis, & ſic præferatur alijs creditoribus, & alia illi competant, quæ ſunt de fauore dotis, vt ex multis collectis à Tiraq. colligere eſt in l. ſi vnquam. C. de reuoc. dona. verb. donatione largitus, nu. 101.

16 Secundo extende, vt vera ſit † etiam ſi tendat in præiudiciũ creditorum, vt Bal. tradidit in l. vnica. C. de priuile. dot. quem refert, & ſequitur Aymo. Crauet. in d. ſuo tract. de antiq. tempor. n. 71. ſol. 28. vbi ad idem affert Soc. conſ. 82. col. 2. & conſ. 22 vol 3 atque Dec. conſ. 536. col. 3. verſ. ſed reſpondetur.

Quarto limitabis, ſi talis confeſsio pro parte probetur ve-
17 ra, namq; † & in totum præſumitur vera, & ſic quoad reliquũ probat, vt Soc. conſuluit conſ. 82. col. 2. in prin. lib. 3. iuxta notata per gloſſ. & Dd. in l. 2. C. de non num. pecunia, argumẽt. ab oppoſitis, ita refert, & in ſimili conſuluit Aymo Crau. cõſ. 158. n. 6. & conſ. 198. nu. 6. vbi in hæc verba loquitur, quod ſi libri, ſiue publici, ſiue priuati contineãt in ſe multas partitas,
18 † ſi in aliquibus probent, vere præſumitur, quod etiam in alijs probent, & teſtatur Paulus Caſtren. conſi. 301. Ad bene examinandum dubia. col. 1. lib. 1. quod idem dictum perpulcbrè refert, & ſequitur Iaſ. in repet. l. admouendi. colu. 48. verſie. 5. principaliter limita. ff. de iureiur.

Quinto limita, vt non procedat, ſi confiteatur recepiſſe ali
19 quam ſummam modicam, † tunc enim probat talis confeſſio, nam ceſſat omnis ſuſpicio ob ſummæ modicitatem. l. cum hi. §. modus. ff. de tranſact. c. ſi quæſtionis. de ſimon. ita conſuluit Crauet. d. conſ 49. nu. 8.

Sexto limitatur, ſi priuſquam maritus confeſſus fuerit dictã receptionem, præceſſerunt capitu. matrimonialia promiſ-
2 ſionis dotis, † etenim tunc nullo tempore poteſt opponi exceptio non numeratæ pecuniæ. l. in contractib. §. ſuper cæteris ſecuritatibus. C. de non numer. pecun. & ibi Cynus, & videas ea, quæ diximus in vndecima ſublimitatione, ad extenſionem confeſſionis de recepto, qñ ſcilicet confeſſionẽ pręceſsit promiſsio, ſecus ſi non præceſſerint confeſsionẽ dicta capit. quia ſi matrimonium non durauit poſt confeſsionẽ vl-
2 tra biennium, † tunc debet opponi dicta exceptio intra annũ poſt mortem mariti à die mortis eius. vt cautum eſt in cõtex. in l. fin. & authen. quod locum. C. de dot. cau. non nume. ſi vero matrimonium à tempore factæ confeſſionis durauit vltra duos annos vſq; ad decennium dummodo tranſactum ipſum decennium non ſit, poteſt opponi dicta exceptio non numeratæ dotis intra tres menſes à die ſolutionis matrimonij, vt colligere eſt ex dicta authentica quod locum.

Septimam limitationem habes infra in concluſione, Dos per confeſſionem mariti.

CONCLVSIO CCCLXIII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio mariti dicentis ſe emiſſe rem de pecunia vxoris an, & quomodo probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio mariti dicentis, ſe emiſſe rem de pecunia vxoris ſuæ, ſi eſt veriſimilis, vt quia vxor aliunde habeat bona, probat etiam in præiudicium creditorum, maxime ſi aliquibus adminiculis iuuetur.*
2 *Confeſsio mariti de dote recepta non probat, quia præſumitur facta in fraudem.*
3 *Confeſsio facta à marito de dote recepta, ſi ſit vir honeſtus, & dos veriſimilis attenta conditione vtriuſque, & conſuetudine, videtur probare et maxime ſi vxor iurat.*
4 *Confeſsio viri, qui contraxit matrimoniũ cum aliqua muliere, & illam deſponſauit, probat tale matrimonium, ac ſi in faciem eccleſiæ contractum fuiſſet.*
5 *Filij nati ante confeſsionem matrimonij factam à viro dicuntur eſſe legitimi.*
6 *Confeſsioni coniugum de matrimonio non ſtatur in præiudicium alterius.*
7 *Confeſsio vxoris dicentis matrimoniũ fuiſſe conſummatum probat pro viro contra ipſam mulierem confitentem.*
Quod intellige vt ibi.
8 *Confeſsio coniugum non officit validitati, & conſiſtentiæ matrimonij, quando ſumus in claris, vel ſit lata ſententia ſuper eo, & tranſierit in rem iudicatam.*
9 *Confeſsio ab vxore facta conſtante matrimonio ad fauorem mariti iuncta cum aliquibus coniecturis probat, licet ſecus ſi de per ſe ſola, quia tunc non probat.*

Confeſsio mariti dicentis, ſe emiſſe rem de pecunia vxo-
1 ris ſuę, † ſi talis confeſſio ſit veriſimilis, vt quia vxor aliunde habeat bona, tunc talis confeſſio probat etiam in præiudicium creditorũ, vt auctor eſt Saly. in l. ſi mater. C. de contrahen. empti. cui adhęret Craue. de antiqui. tempor. par. 1. §. propoſitum, nu. 69. vbi in terminis ponit concluſionem hanc & reſpondit Alex. conſ. 18. n. 2. vol. 3. Dec. conſ. 463. & Tiraq. eleganter ſcripſit in l. ſi vnquam, C. de reuoca. donatio. verb. donatione largitus, n. 100. in quo loco iſtud procedere affirmat, ſi talis confeſſio aliquibus adminiculis iuuetur, cui cõcidit, quod conſuluit Raphael Cumanus, in conſ. 31. teſtator in
2 teſtamento, in 1. dubio, vbi voluit † quod etſi confeſsio de dote recepta ſacta à marito, non probet, quia præſumatur ſacta in fraudem, vt late infra concluſione, Donatio inter virum, et vxorem, tamen ſi maritus erat vir honeſtus, & dos veriſimilis
3 attenta conditione vtriuſque, & conſuetudine, † et vxor iuraret, videretur probare, vt ibi per eum, quem ſequitur Tiraqu. loco proximè citato.

Amplia, vt etiam confeſsio viri, qui contraxit matrimoniũ cum aliqua muliere, & illã deſponſauit, probet tale matrimo
4 nium ac † ſi in faciem eccleſiæ contractum fuiſſet, ita tradidit Abb. in c. 2. in 2. notabili. de clandeſtin. diſponſ. motus auctoritate illius contex. quo in loco etiam dicit, ex hoc Dd. velle filios ante talem publicationem, & confeſsionem matrimo-
5 nij natos, † nihilominus legitimos eſſe, quod dicit eſſe obſeruatione dignum, cui accedit Pariſ. conſ. 13. n. 15. vol. 2.

Intelligas tamen iſtud dictum, vt ſcilicet fides adhibeatur
6 confeſſioni coniugum de matrimonio contracto, † non procedere in præiudicium alterius, ita late, & abunde proſequitur Rom. ſing. 620. incip. tu audiſti, l. finali. C. de tranſact.

Quemadmodum etiam cõfeſſio vxoris dicentis, matrimonium fuiſſet conſummatum probat pro viro † contra ipſam
7 mulierem confitentem, vt voluit Bartol. Socin. conſil. 223. nu. 3. volu. 2. ad id teſtatur Hoſtien. in ca. ad audientiam, de ſponſalib. & in ca. veniẽs. de eo, qui cogno. conſang. vxor. & notat gloſſ in c. is ita 30. diſtinct. atque tradidere. Ant. & Abb. in c. duo pueri de diſpõſat. impub. & late Henric. Bohic. in c. continebatur. de deſponſ. impub.

Quod intelligas, vt verum ſit qñdo in dubio verſabatur ſuper legitimitate matrimonii, & mulier ipſa inſtabat ꝓ validitate matrimonii, nã tunc confeſsio mulieris, quæ pro matrimonio inſtabat, bene recipitur cõtra matrimonium: & idem dicendũ eſt ecõtra de confeſsione viri, ſecus ſi pro matrimonio conſeruãdo ſimus in claris, vt ſi lata ſup eo fuerit ſenten-
8 tia, tranſierit in rem iudicatã † quia confeſsio ipſorum cõiugum non officiet validitati, & conſiſtenti matrimonij, ut ꝑ late ad-

te adducta videre eſt per Romanum conſi.367.qui in terminis conſuluit,& de hoc latius infra in concluſione,Matrimonium,& concluſione,Filiatio,differemus.

Itidem confeſſio ab vxore facta conſtante matrimonio ad
9 fauorem mariti iuncta cum aliquibus coniecturis probat,†licet ſecus ſi de per ſe ſola,huia tunc non probat,ita Bald. qui
ſuper iſto caſu in terminis conſuluit in conſ.471.per totum,
lib.5.atq; docte ſcripſit Tiraq.in l.ſi vnquam C.de reuocan.
donat.verb.donatione largitus,num.102.cum ibi allegatis.

CONCLVSIO CCCLXIV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pecuniam ab aliquo, & ipſe dicat ſe debitorem an probet, & præiudicet legitimæ filiorum.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pecuniam ab aliquo, ſi ipſe dicat ſe debitorem non probat, nec præiudicat legitimæ filiorum.*
Filij in legitima dicuntur quaſi creditores ibi.
2 *Pater non poteſt priuare filium legitima quia iure naturæ ei debita.*
3 *A lege prohibetur, ne pater præiudicet filio in legitima.*
Confeſſioni fraudulentæ non ſtatur ibi.
4 *Parentum affectus in liberos longe omnium maximus, nec tamen tollit ſuſpicionem fraudis, quæ ex ſola confeſſione oritur.*
5 *Iuris præſumptio non eſt, patrem habere animum, & conſilium fraudandi liberos, eoſque exteris in legitima poſtponendi.*
6 *Confeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pecuniam ab aliquo, & eſſe debitorem, etiam ſi ſit iurata, non probat.*
7 *Non præſumitur quempiam iureiurandū ſubeundo eſſe ſalutis æternæ immemorem.*

CONfeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pecuniam ab ali-
1 quo,†& ipſe dicat ſe debitorem,non probat,nec præiudi
cat legitimæ filiorum,nam filij in legitima dicuntur quaſi cre
ditores,vt reſpōdit Vlpia.in l.Papinianus,alias Pomponius,
ff.de inoff.teſtam.adeo,vt pater non poſſit filium priuare ea-
2 dem,† vt pote quia iure naturæ debita, vt ſancitum eſt in c.
Raynutius,c.Raynaldus.ext.de teſt.item concluſionē Ioan.
Andr.& Specula in additio.titu.de confeſſ.§.nunc videndū,
verſ.ſed nunquid præſens,refert,& ſequitur Alex.conſ.18.in
fine,vol.4.& in conſ.45.in fine,volu.1. & vltimo loco idē vo
luit Hercul.tract.de prob.negat.n.198.verſ.38. fallit, & ante
eū late tenet Tiraq.in tract.de vtroq; retract.§.1.gloſſ.18.nu.
80.verſ.& hanc partem,vbi more ſuo multa congeſſit.
3 Cuius rei ratio eſt,†quia id prohibetur à lege, ne.ſ. pater
præiudicet filio in legitima,& ideo non ſtatur hmōi confeſ-
ſioni tamquam fraudulentę,ſicuti nec alias in caſibus prohi-
bitis,vt colligere eſt ex reſponſo Scęuolæ in l.qui teſtamētū,
ff.de proba.vt Tiraq.tradidit in d.tract.de vtroq; retract.tit.
de retract.conſang.§.1.d.gl.18.fol.129.nu.85.& in nu. 80.in
fi.vbi ait hoc valde animaduertendum eſſe,cum ex notatis
per eum in l.ſi vnquam.C.de reuocan.donat.appareat, lon-
4 ge omnium maximū eſſe parentum affectum in liberos,† nec
tā is affectus tollit ſuſpiciones fraudis,quæ ex ſola confeſſio
ne oritur.Vnde ipſemet Tiraq.vbi ſupra nu. 87.non adhęret
ſententiæ ſupradictæ Speculatoris & aſſeclarum,nam,vt ipſe
ait,quis vnquam crediderit patrem,niſi omnis naturę exper
5 tem,habere animum,& cōſiliū fraudandi liberos, † eoſq; ex
teris in legitima poſtponendi, contra omnem iuris præſum-
ptionem?l.cum auus.ff.de cond.& demō.& l.cum acutiſſimi.
C.de fideicommiſſ.niſi quātitas rei,& qualitas perſonæ huic
pręſumptioni adſtipularetur,nā tunc ſi concurrit aliqua præ
ſumptio fraudulenta,fatendum videtur,non ſtari debere ta-
li confeſſioni,ad quod pertinent ea, quæ nos obſeruauimus
ſupra in cōcluſione,Cōfeſſio mariti de recept.dot.2.limitat.
6 Ampliatur præterea,vt procedat etiā,† ſi talis cōfeſſio à
patre fuerit iurata,vt Spec.aſſeruit vbi ſupra,& aſſeclæ ſupra
alleg.inter quos & Bart.in l.cum quis decedens,§.codicillis,
col.1.verſ.præterea teſtator,& ibi quoq; Alb.circa med.ff.de
leg.3.& apertiſſimè Ant.in c.1.col.2. vbi ēt Abb. colu.fin.in
princ.de re iudi.& multos alios idē tenentes collegit Tiraq.
vbi ſup.tit.de retract.lignag.gl.18.nu.80.qui tā nu.87. id nō
approbat ſimpliciter, niſi, vt ēt ſupra dixit,concurrat aliqua
præſumptio vel cōiectura fraudis,legitimæ ex qualitate & quā
titate rei,& ex qualitate,perſonę,vt ſupra dixi,& præcipue ſi
interuenerit iuramentum, idem multo magis probaret tale
7 dictum Specul. † nam præſumitur quempiam iureiurandum
ſubeundo eſſe ſaltis æternæ immemorem,vt tradidere Impe.
Theo.& Valent.in l.fi. C.ad l.Iul.repetend. & in ſimili Alex.
ait d.conſ.18.nu.5.vol.3.

CONCLVSIO CCCLXV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta à patre confitente ſe habuiſſe pecuniam à filio ſuo tamquam ad eum pertinentem,an probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta à patre confitente ſe habuiſſe pecuniam à filio ſuo tamquam ad eum pertinentem,quare non probat.*
Donatio inter patrem,& filium prohibita ibi.
2 *Confeſſio inter perſonas prohibitas donare, vt ſuſpecta de fraude,non valet, nec probat.*
3 *Confeſſio patris dicentis habuiſſe pecuniam à filio ſuo tamquam ad eum pertinentē etiam iurata non probat.*
4 *Confeſſio omnibus caſibus,in quibus poteſt cadere ſuſpicio fraudis,nihil probat,nec operatur.*
5 *Confeſſio patris dicentis habuiſſe pecuniam à filio ſuo tamquam ad eum pertinentē probat,& ei ſtandum eſt, ſi veroſimiliter filius in aliquo exercitio edoctus potuerit ſua induſtria illam pecuniam comparare.*
6 *Idem dicitur de confeſſione facta à patre de receptione pecuniæ à filio ſpurio.*
7 *Confeſſio patris etiam extra iudicium filio præſente, & confeſſio filij facta patre præſente probat filiationem.*

CONfeſſio facta à patre confitente,ſe habuiſſe pecuniam à
1 filio ſuo, † tamquam ad eum pertinentem, non probat,
ſuſpicionis enim fraude laborat,& quod non ſit vera,ſed po-
tius præſumatur voluiſſe donare. Quo circa cum donatio in-
ter patrem,& filiū prohibita ſit,vt reſcripſere Imp.Valerian.
& Galie in l.2.C.de inoff.donat.& ſciuit Imp. Iuſtinia. in l.
donationes,quas parentes.C.de donat.int.vir.& vxor. ideo
talis confeſſio inter perſonas prohibitas donare, vt ſuſpecta
2 de fraude non valet,†nec probat,vt cauit Scęuola in §.Titia.
** ff.de leg.3. & hanc eſſe magis communem ** opinionem at-
teſtatur Alex.in conſ.18.nu.1.vol.3.cui conueniunt,quę not.
in d.l.per diuerſas & l.ab Anaſtaſio.C.man.& l.qui teſtamē-
tum.ff.de probat.& in d. l.cum quis decedens.§.Titia.ff. de
le.3.cum multis collectis per Tiraq.in repet.l. ſi vnquam , in
verb.donatione largitus,nu.77.C.de reuoc.donat.
Primo ampliabis,vt procedat, etiam ſi huiuſmodi confeſ-
3 ſio iurata ſit†cum nec etiam probet.Bartol. auctoritate in d.
l.cum quis decedens.§Titia,& in l.Aurelius.§.fin.ff. de liber.
lega atque tradidere Petr. & Cyn.in l.1.ad fin. C. de ſacroſ.
eccleſ.reſpondit etiam Alexan. d.conſ.18.n.1.vol. 3.
Secundo ampliare poteris , vt quod dictum eſt de confeſ-
ſione facta à patre filio, vt ſcilicet non valeat propter fraudis
ſuſpicionem,habeat etiam locum generaliter in omnibus ca-
4 ſibus,†in quibus poteſt cadere ſuſpicio fraudis,nam tunc ta-
lis confeſſio nihil probat,nec operatur,ita aiunt Sal.& Caſtr.
in d l.per diuerſas & Raph.Cum.conſ 68. col.3. quos refert,
& ſequitur Tiraq.de tract.lignag §.1.gloſſ.18.nu.85.
Porro limitabis, ſi talis confeſſio ſit veriſimilis,veluti ſi fi-
lij ita erant aliquo artificio edocti, vt ſatis veroſimiliter po-
5 tuiſſent ſua induſtria illam pecuniam comparare,§.nam tunc
probat talis confeſſio, & ei ſtandum eſt,vt Crauett.docuit in
tract.de antiq.tempor.in 1 parte.§.propoſitum noſtrum. fol.
27.nu.70.teſtatur Angel.in conſ.341.pater emit. in 1.dubio.
& Dec.conſ.96.colum.2.verſ.nec obſtat, quod talis cōfeſſio,
cum alijs per eum ad hoc allegatis,addo Iaſ in conſ.180.cir-
ca legitimationem,col.vlt.poſt princ. lib.2.Dec.in l. ſi dona-
tione.col.6.ver.vlterius adde duas,C.de collat.& vlti.locu Ti
raq.in l.ſi vnquam,C.de reuoc.donat.verb. donatione largi-
tus,nu.100.cum alijs ibi allegatis.
6 Extendas velim dictam limitationem,†vt procedat in cō-
feſſione facta à patre de receptione pecuniæ à filio ſpurio,
quia ſi eſt veriſimilis probat,vt Alex. conſultus reſpondit in
d.conſ.18.nu.2.vol.3.cuius dictum refert,& pro ſingulari ſe-
quitur Iaſ.in l.ſi is qui,col.vlt.ff.de vulg.& pupill.& idem af-
fert,& ſequitur Tiraq.vbi ſup. d.verb.donatione largitus. n.
100.circa finem.

Confeſſio patris etiam extra iudicium filio pręſente†& e-
cōtra cōfeſſio filij facta patre pñte probat filiationē,vt Pariſ.
conſ.10.n.45.vol.2.adducit ad idē Pau.de Caſ. conſ.175.ſup
1.col.3.ver.ſed ſi maritus.ſed de hoc cōſulas i concl.Filiatio.

CON-

CONCLVSIO CCCLXVI.

ARGVMENTVM.

Confeſſioni matris an credatur in præiudicium filij, ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum.

SVMMARIA.

1 *Confeſſioni matris non creditur in præiudicium filij, ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum.*
2 *Filius præſumitur natus ex marito etiam ſi conſtet de vxoris adulterio.*
3 *In his, quæ dependent ex animo alicuius, ſtatur dicto eius, ſed non quando contra eum eſt præſumptio iuris.*
4 *Veritas dilucida iſtius concluſionis, an ſcilicet confeſſioni matris credatur in præiudicium filij ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum, habetur remiſſiue ad duas concluſiones de filiatione.*

1 COnfeſsioni matris non creditur in præiudicium filij, ſi †
dicat illum eſſe ex adulterio natum, vt aperte reſpondit
Scæuola in l. Imperatores. in fi. ff. de probatio. vbi hoc apertiſ
ſime habetur, cui adhæret Rui. conſ. 81. nu. 17. vol. 3.
2 Ratio eſt, quia præſumitur natus ex marito† etiam ſi con-
ſtaret de vxoris adulterio, l. miles. §. defuncto. de adulter. &
ibi notat Bart. & ſicut dicitur, quod quamuis in his, quę pen
dent ab animo alicuius, ſtetur dicto eius, vt obſeruatū eſt in
3 §. aliæ. Inſti. de actio. tamen hoc fallit, † quando contra eum
eſt præſumptio iuris, ſecundum Innocen. & Ioan. And. in c. 2.
de conſtitu. & doct. in Bart. in l. inter omnes, §. recte. de furt.
& in l. 2. §. ſi a pupillo. ff. pro emptor. & plene fuit animad-
uerſum in c. ſignificaſti, de homicid. Verū plenius de hac ma
teria dicetur infra in concluſione, Filiatio per cohabitatio-
nē, prima ampliatione, & in concluſione, Filiatio per tracta-
4 tum, prima ampliatione † in quibus locis dilucida remanet
veritas iſtius concluſionis.

CONCLVSIO CCCLXVII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio prælati ſiue in iudicio, vel extra, aut in alio actu facta in præiudicium eccleſiæ an probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio prælati, ſiue in iudicio, vel extra, aut in alio actu facta in præiudicium eccleſiæ nihil probat. Contrarium ſub num. 2.*
2 *Confeſſioni ſtatur, cum præiudicat tantum confitenti, & non alteri.*
3 *Confeſſio Prælati præiudicat eccleſiæ in illis caſibus, in quibus eſt legitimus eccleſiæ adminiſtrator, in alijs vero non. Et in quibus caſibus dicatur legitimus adminiſtrator, vide ibi remiſſiue.*
4 *Confeſſio prælati quando habet præſumptionem iuris pro ſe, probat.*
Confeſſioni Prælati dicentis, quod eccleſia non ſit ſibi ſubiecta, ſtatur. ibi.
5 *Confeſſio Prælati facta cum capitulo ſimul probat, & eccleſiæ præiudicat.*
6 *Confeſſio Prælati habentis mandatum a capitulo probat, & præiudicat eccleſiæ.*
7 *Confeſſio Prælati ſi tendit ad liberandum aliquem, & conſiſtit in facto proprio, probat, & pro veritate habetur in præiudicium eccleſiæ abſque conſenſu capituli.*
8 *Confeſſio Prælati ſi tendit ad obligandum, & voluntarie fuit facta, non probat, nec nocet.*
9 *Confeſſio Prælati probat ſi non infert præiudicium in bonis immobilibus eccleſiæ.*
10 *Confeſſio ſolius Prælati probat in præiudicium eccleſiæ, ſi ipſa eccleſia, & ipſe Prælatus non habet capitulum.*
11 *Filius familias regularites abſque licentia patris in iudicio eſſe non poteſt, ſed patre non exiſtente, per ſe habilis eſt, vt iudicium experiatur.*
12 *Mulieres ex ſtatuto contrahere non poſſunt ſine conſenſu proximorum ſuorum, ſed ſtatuto non obſtante ipſæ contrahunt.*
13 *Confeſſio Prælati, vel Abbatis probat, ſi habet in ſe aliquam veriſimilitudinem vel cum ea concurrat aliqua coniectura.*
14 *Confeſſio Prælati confitentis pecuniam in eccleſiæ vtilitatem conuerſam fuiſſe probat, ſi concurrant cum ea aliqua coniectura.*
15 *Confeſſio Prælati probat, ſi agitur de iure acquirendo eccleſiæ.*
16 *Confeſſio Prælati ſi concernit dignitatem ipſius, reſpectu vita ſua probat, & nocet eccleſiæ.*
17 *Prælatus ſi confitetur, vt teſtis probat, & eccleſiæ præiudicat ſaltem ſemiplene.*
18 *Prælatus ſi confitetur in cauſa bonorum deſcriptorum à capitulo probat.*
19 *Confeſſio Prælati ſi læſerit eccleſiam, datur reſtitutio in integrum ſucceſſori, dicto prius de læſione.*
20 *Confeſſio Prælati habentis conſenſum in materia ardua etiam in bonis deſcriptis à capitulo, non probat, nec nocet.*
Prælatus in facto arduo non poteſt eſſe ſolus iudicio, nec confiteri. ibi.
21 *Confeſſio Prælati in non arduis procul dubio probat, & valet.*
22 *Confeſſio Prælati in cauſis, in quibus eſt legitimus adminiſtrator eccleſiæ ſua in agendo, quomodo probat, & præiudicat eccleſiæ.*
23 *Prælatus ſi confitetur, vt procurator conſtitutus ab eccleſia probat, & præiudicat.*
24 *Eccleſia ſi læſa eſt ex confeſſione Prælati, & capituli dabitur ei reſtitutio in integrū aduerſus confeſſionem.*

1 COnfeſsio Prælati, ſiue in iudicio, vel extra, † vt in alio a-
ctu facta in præiudicium eccleſiæ nihil probat, ſic me do
cuit Aymo Craue in tract. de antiq. tempor. in 1. parte. verb.
Propoſitum noſtrum. fol. 27. n. 68. teſtatur ad hoc Anchar. cōſ.
30. viſo diligenter, & Soci. conſ. 23. col. 3. vbi in pulchro caſu
idem cōſuluit, adde ad idem Romanum conſ. 489. vbi ait, ita
* communiter omnes ſenſere num. 1. ad id reſpondit Bal. conſ.
227. n. 1. & 2. vol. 1. gloſſ. & Dd. canoniſtæ vnanimes tradide-
re in c. fin. de præſcript. & meminit Bart. Soc. in conſ. 15. num.
1. vol. 1. ita etiam decidit Franc. Mar. deciſ. Delphin. t. 2 a 8. n.
2. 1. par. & ratio eſt, quia ſtatur confeſſioni, cum præiudicet tā-
2 tum confitenti, † & non alteri, vt ſancitum eſt varijs in locis,
vt in auth. de ęqualit. dot. §. quidem illud ſancimus, & in au-
then. quod obtinet, C. de probatio. & l. ſi quis poſthac, C. de
bon. proſcri. cum aliis allatis à Paulo Caſtrenſ. conſ. 337. pri-
mo quæritur, nu. 9. vol. 1. & conſulas ad hoc Bart. Socin. conſ.
15. incipien. viſis, n. 3. vol. 1. & late per Matthæ. ab Afflict. de-
ciſ. 168. num. 4. & videas ibi Dd. per eum relatos, quod etiam
placuit conſultiſsimo Iacob. Menoch. conſ. 50. n. 55. & in tra-
cta. de recuper. poſſeſſ. remed. 9. num. 106. cum ſeq.
In contrariam ſententiam decidendo deſcendere Domini
Rot. deciſ. 466. confeſsio Prælati, in nou. & Bellam. deciſ. 696.
confeſsio Prælati, conſulas ad hoc Philip. Franc. in c. non eſt,
3 de conſuet. lib. 6. diſtinguendo ſcilicet, † vt præiudicet in illis
caſibus, in quibus eſt legitimus adminiſtrator eccleſiæ Prœla-
tus, in alijs vero nequaquam, & in quibus caſibus dicatur le-
gitimus adminiſtrator, videas ibidem per te, & inſpicias ea,
quæ diximus in 7. limitatione ad concluſionem De confeſsio
ne facta præſente parte, & prædictam Rot. opinionē amplia,
vt etiam procedat, quando talis Prælati confeſsio fuiſſet fa-
cta ſine conſenſu capituli, vt ibi in dictis deciſion.
Primo limita, ſi talis confeſsio habeat præſumptionem iu-
4 ris pro ſe † quia tunc probat, vt Abb. aſſeruit in c. ſi diligenti,
in 4. notab. per illum text. de præſcript. vbi ait, fidem eſſe ad-
hibendam confeſsioni Prælati dicentis, eccleſiam non eſſe ſi-
bi ſubiectam, quia præſumptio iuris erat pro tali confeſsio-
ne, cum tota iuriſdictio, in qua erat dicta eccleſia pertineret
ad eccleſiam Beati Petri, & ita refert, & ſequitur Cran. vbi ſu-
pra, verb. Propoſitum noſtrum, n. 73. vbi reſpondet ad argum.
Crori contra Abb. ſentientis in l. re coniuncti. in fin. ff. de leg.
3. & dicentur infra in 6. limita.
Secundo limitatur, ſi talis confeſsio Prælati facta fuerit cū
5 capitulo ſimul, † tunc enim probat, & eccleſiæ præiudicat, vt
reſpondit Dec. conſ. 474. n. 5. vbi ad hoc refert notata per gl.
in l. certum. §. ſed an ipſos. in verſ. non ſufficere, ff. de confeſſ.
& idem voluit gl. in c. dudum, il 2. de elect. in verb. veritate,
& idem Dec. protulit in c. reprehenſibilis. ext. de appellat. n.
* 10. vbi atteſtatur de hoc eſſe * communem opinionem. idem
cauit Dec. conſil. 42. nu. 1. & idem Bald. cauit conſ. 127. vol. 1.
atque Caſtrenſ. conſ. 337. primo quæritur. nu. 20. vol. 1.
Extende, vt procedat etiam ſine capitulo, ſi Prælatus ha-
6 beat mandatum à capitulo, † nam tali caſu probat, & præiu
dicat eccleſiæ, vt deciſum fuit à Matthæ. ab Afflict. in d. deciſ.
245. n. 11. cum ibi allegatis, & ait Fel. in c. ſi. cum multis ibi al-
legatis n. 11. extr. de præſcript. licet, vt ſupra dixi, ſit de men
te DD. de Rot. vt etiam talis confeſsio præiudicet eccleſię, ſi
Prælatus confeſſus fuerit, & ageret ſine conſenſu capituli.
Tertio limitatur, ſi huiuſmodi confeſsio Prælati tendat ad
liberandū aliquem, & conſiſtat in facto proprio, veluti ſi cōfi
7 teatur ſibi ſolutum fuiſſe, per quod liberantur debitores, † nā
hoc caſu talis confeſsio in præiudicium eccleſiæ abſq; conſen
ſu cap. probat, & pro veritate habet, vt ex allegatis patet per
Caſtr. conſ. 34. n. 2. incip. ego Paulus, vol. 1. vbi tamē ait; ſecus
eſſe, ſi tendat ad obligandū, & voluntarie fuerit facta à Præla-
8 to, † quia tunc non probat, nec nocet eccleſ. & hoc caſu, habe
re locū notata in d. §. ſed an ipſos in gl. cū alijs allegatis, hoc
dictū Caſtr. refert, & ſequitur Dec. in conſ. 474. nu. 5. adde Fe
lin. in c. ſi. de præſcript. n. 10. vbi ad idem affert Dom. in c. Cō-
ſtantinopolitana. 22. diſt. vbi late Butr. & Imol. in c. 1. de de-
poſ. & ad hoc ſpectat, quod diximus in 2. ſublimitatione ad
ſextam limitationē concluſ. de confeſsione facta pñte parte.
9 Quarto limitatur † ſi ex tali confeſsione non inferatur præ
iudicium in bonis immobilibus eccleſiæ, quia tūc probat, vt
Dec.

Dec.placuit in d.conſ.474 vbi teſtatur idem dicentem Abb. in c.ſi.col.pen. extr. de pręſcript.

Quinto limitatur, ſi ipſa eccleſia, & ipſe Prælatus non ha-
10 beat capitulum, † etenim tunc confeſſio ſolius dicti Prælati probat in præiudiciũ eccleſiæ, vt ſcripſit Abb.in d.c.dilectus. de capell.monacho.quem refert, & ſequitur Dec.in d.conſil. 474.num.7. adde Rom. in terminis idem ſentientem in conſ. 56.viſa diſceptatione, vbi refert text.de hoc in cle.1.de reb.
11 eccleſ.non alienan.& adducit exemplum de filiofam.†qui licet regulariter abſque licentia patris in iudicio eſſe non poſſit, l.cum non ſolum §.neceſſitatem.C.de bon.quæ libet. attamen patre non exiſtente, per ſe habilis eſt, vt iudicium experiretur, vt cauit I.C.in l.ſi longius §.ſi filius.ff.ſi cert.petat. l.famulæ maritum, ff.de procurator.& ad idem per ſimilitudinem præterea adducit quod videmus, licet ſtatuto cauea-
12 tur, †vt mulieres contrahere non poſſint ſine conſenſu proximiorum ſuorum, illis tamen non extantibus ipſa ex ſe cõtrahet, vt Bart.docuit in l.ſi cum dotem, §.eo autem, ff.ſolu.matrimo.per illum text.cui accedit Bald. in l.tranſactione, C.de tranſaction.cum alijs adductis per Rom. vbi ſupra, vbi tamẽ ait, quod hoc caſu tutius eſſet, ſi iudex interponeret decretum ſuum.

13 Sexto limitatur, †ſi talis confeſſio Prælati, vel Abbatis haberet in ſe aliquam veriſimilitudinem, vel cum ea concurreret aliqua coniectura, vt dixit Crauet.in d.tract.de antiq. tẽpor.par.1.verſ.propoſitum noſtrum, fol.27.n.69.& idem voluit Tiraqu.in l.ſi vnquam. C. de reuoc.donat.in verb.donatione largitus, num.102.vbi ait, quod ſi Prælatus confiteatur
14 pecuniã eccleſiæ conuerſam fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ, † quod huiuſmodi confeſſio probat, ſi concurrant cum ea confeſſione aliquæ cõiecturę, vt quia monachi ante nihil habebant frumenti, & erant nudi, nunc autem conſtat, ipſos vixiſſe ex frumento, atq; etiam eſſe veſtitos, arg.l. vlt.C de alimen. pupill. præſtan.nam licet id aliunde procedere potuiſſet, tamen non pręſumitur, vt l ſi ventri.§ vlt.ff.de priuileg.creditor.cum alijs allegatis per Tiraq.vbi ſupra, & de hoc videas Feli. in c. fin.de præſumpt.n.11.atque Bart.Soc.conſ.15.n.2.vol.1.

Septimo limitabis, ſi agatur de iure acquirendo eccleſię, &
15 non acquiſito, † tali enim caſu probat, vt aſſeuerauit Domi. in d.c.Conſtantinopolitana 22.diſtinct.quam refert Felin.in d.c ſi.de præſcript nu.11.vbi ad idem adducit gloſ. in regu. iuris in 6.& in c.conſuetudo, § is autem, 16.quæſt.7.quod etiam animaduertit Innoc.in c.fraternitatem, de donation.

Octauo limitatur, ſi huiuſmodi confeſſio reſpiciat dignita-
16 tẽ ipſius Prælati, † ratione namque vitæ ſuæ probat, & nocet eccleſię, vt per Fel.proditum eſt, vbi ſupra in d.c.ſi. vbi affert capitulum cum veniſſent.& ibi Dd.de inſtitu.

Nono limitatur, ſi Prælatus confiteatur vt teſtis, quia pro-
17 bat, & † eccleſiæ præiudicat ſaltem ſemiplene, ſic me docuit gloſ.in c.dudum, il 2.de elect.& Felin.vbi ſupra in d.c.fin.

18 Decimo limitatur, ſi confiteatur in cauſa bonorũ † deſcriptorum à capitulo, vt Domin.tradidit in d.c.Conſtantinopolitana.& Felin.vbi ſupra.

Primo ſublimitabis, vt tali caſu detur reſtitutio in integrũ
19 ſucceſſori, † docto prius de læſione, iuxta ſententiam Domi. & Feli.vbi ſupra, per c.1.de reſtit.in integ.lib.6.

Secundo ſublimitare poteris, ſi ſolus Prælatus habens cõ-
20 uentum in materia ardua confiteretur: †talis nempe confeſſio etiam in bonis deſcriptis à cap.non probat, nec nocet, quia ſicuti Prælatus in facto arduo nõ põt eſſe ſolus in iudicio, ergo nec confiteri, vt Abb.ait d c.ſi de præſcript.&ibi Fel.d.nu. 11.& idem Abb.in c.edoceri.colu.4.de reſcript.ſecus vero in
21 non arduis, quia† hoc caſu proculdubio probat, & valet, vt decidit Egi.Bella. deciſ.696.verſ.ſed nihilominus.

Vndecimo limita in cauſis, in quibus Pręlatus eſt legitimus
22 adminiſtrator eccleſiæ ſuæ in agendo, † tunc enim confeſſio illius probat, & præiudicat eccleſiæ eo, quo probat modo, & præiudicat confeſſio adminiſtratoris alterius legitima, videlicet ſi ſit facta in iudicio, & per modum iuriſdictionis cõtentioſæ abſque colluſione, & fraude, ita diremit Egid. Bella. d deciſ.696.cum allegatis, & deciſ.466.in nouis.& ſupra in principio concluſionis in contrario dictum eſt.

Duodecimo limites velim, ſi talis Prælatus cõfiteaĩ, vt pro-
23 curator conſtitutus ab ipſa eccleſia, † quia probat, & præiudicat, per l.non ſolum.de procurat.& l.certum.§.ſed an ipſos ff.de confeſſ.cum aliis allatis à Roman.conſ.382.n.2.vbi atteſtatur, ita omnes ſcribentes nemine excluſo concludere, & ſupra dictum eſt in extenſione ad ſecundam limitationem huius noſtræ concluſionis.

24 Sublimitãtur omnes ſupradictæ concluſiones, & limitationes, †vt ſi ex tali confeſſione facta ẽt per Prælatum, & capitulum, eccleſia ſit læſa, danda ſit ei eccleſię reſtitutio in integrum aduerſus confeſſionem, vt Paul Caſt.optime & egregie cauit in conſ.34.vol.3.nu.3. incip. ego Paulus &c. puto iuris eſſe, cui adhæret Ang conſ.241.quia oẽ datũ optimũ. colu.4. quẽ refert, & ſequitur Fel.vbi ſupra, in d.c.ſi de pręſcr.nu.11.

CONCLVSIO CCCLXVIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in precibus an probet contra confitentem.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio facta in precibus probat contra confitentem.*
2 *Confeſſio in precibus facta, etiam ſi reſcriptum ſit reprobatum, & ſubreptitium, probat contra confitentem.*
3 *Confeſſio facta in precibus probat, etiam ſi contra reſcriptũ fuerit prolata ſententia.*
4 *Verba narratiua in libello probant contra libellantem poſt litem conteſtatam ſuper ipſo libello producto, & non ante.*
5 *Qui reſpondet confitendo libellum, videtur fateri omnia in libello contenta, & in omnibus ſibi præiudicat.*
6 *Confeſſio facta in libello poſt litem conteſtatam non poteſt reuocari.*
Litis conteſtatio habet vim quaſi contractus ibi
7 *Confeſſio in libello facta per verba diſpoſitiua non poteſt reuocari, niſi probato errore ſecus ſi ſint verba ſimpliciter narratiua, ſeu enunciatiua.*
8 *Confeſſioni rei in ſuis exceptionibus ſtatur in eius præiudicium.*
9 *Quilibet producens ſcripturas, cenſetur fateri omnia quæ in ipſis continentur.*
10 *Verba narratiua in ſcripturis poſita reuocari poſſunt.*
11 *Verba libelli enunciatiua ſi non plenam faciunt, tamen ſemiplenam probationem inducunt.*
12 *Confeſſio in precibus, vel in libello facta poteſt reuocari, quotieſcunque non fuerit à parte acceptata.*
13 *Confeſſio in libello facta reuocari poteſt, quando tractatur de damno vitando.*
14 *Confeſſio emanans in capitulis productis per partem in iudicio non afficit producentem, nec illi confeſſioni ſtatur in eius præiudicium.*
15 *Confeſſio in poſitionibus facta & iurata, ſed doctum fuerit de errore, reuocari poteſt.*
16 *Confeſſio facta in poſitionibus probat contra confitentem, & facta in articulis non præiudicat articulanti.*
17 *Confeſſio in libello, vel poſitionibus facta non afficit confitentem niſi eſt iuratum, vt ipſe incidat in periurium.*
18 *Narrans in precibus verba patris contraria, non videtur illa fateri.*
19 *Libellus ſi impugnatus eſt per aduerſarium, non poteſt amplius in eo ſe fundare.*
20 *Libellus ſi eſſet ſcriptus manu confitentis probaret, alias ſecus. Contrarium ibi.*
21 *Porrigens preces Principi cenſetur fateri omnia in ipſis contenta.*
22 *Producens libellum, vel ſupplicationem cum proteſtatione, quod de eo vult iuuari in parte, & partibus probat.*
23 *Confeſſio facta non debet extendi de vno caſu ad alium.*
24 *Confeſſio in precibus facta probat tantummodo illud quod eſt neceſſarium ad illum actum, & non vlterius.*
25 *Confeſſio facta in precibus etiam ſi probet contra confitentem, poteſt tamen prætextu erroris corrigi, & emendari.*
26 *Confeſſio etiam deliberata prætextu erroris poteſt reuocari.*

1 CONfeſſio facta in precibus† probat contra confitentem, ita colligitur ex reſcripto Impp. Dioclet.& Maxim. in l. eum precum.& ibi notat Bald. & Salicet.C.de lib.cau.confeſſioné factã in ſupplicatione Principi porrectã probare cõtra ipſum confitentem, & ita late tradit Dec.conſ.534.ſub nu.4. verſ.nam verba ſupplicantis, ad quod probandum affert l. 2. C.de inſtit.& ſubſtit.& idẽ obſeruat Oldr.in conſ.292.an negatio.Cuman.ẽt in conſ.73.ſine diſpoſitione, atq; Imo.conſ. 127.in caſu præmiſſo.circa fi.qui adhæret Abb.in c.examinata in 3.notab.in fin.de iudic.cum ſimilib. & Dec. in d.l.2.C. de inſtit.& ſubſtit.

2 Primo ampliabis, vt hęc concluſio procedat, † etiam ſi reſcriptum ſit reprobatum, vt tradidere Abb.& Felin.in c.examinata, col.2 nu.2.de iudi.& hoc probauit Imo in c.olim.de decim.atq; Imo.in c.cum venerabilis, de exceptio. Bart.etiã confirmauit in l.certum.§.ſi quis abſente.ff. de confeſſ.

Secundo ampliare poteris, ẽt ſi reſcriptũ ſit ſubreptitiũ, vt conſuluit Caſſ.conſ.46.nu.8.qui refert, & ſequitur Ioã.Andr. & Canoniſtas ita tenentes in c.cum in poſitionib.de iureiu. in 6.quem ſequitur Panor.in conſ.38.in 2.vol.incip in quæſt. quæ ad præſens vertitur, quib.adſtipulatur Fel.in c.capitulũ, in pen.col.ex. de reſcript.nec ab his receſſit Iaſ.in l.2.C.de inſtit.& ſubſtit.& in l.edita.col.3.C.de edẽ.& in §.ſi minus in 2.colu..Inſtit.de actio.

Contrarium voluit Aret.in l.1.§.ſi quis ſimpliciter. col.fi. ff.de verb.oblig.Philip.Franc.in c.ſi.col.fin.de iureiur. in 6.

Tertio

Tertio amplies velim,hoc habere locum,etiamſi contra il-
3 lud reſcriptum † fuiſſet prolata ſententia,iuxta ſententiã Io.
Andr.in c.cum in poſitionibus, de iureiur.in 6. ſub num.3.&
ibi Franc.col.9.quod idem eſt,ſi verba ſint enunciatiua, ſiue
narratina,ſi credimus Soc.conſ.41.col.pen.vol.1.Maria.Soci.
etiam tradidit in c.ſi.col.54.de libell.oblat. & deciſum fuit in
deciſ.Neapol.71.in non.

Quarto amplia,idem eſſe in libello,quia verba etiam narra
4 tiua † probãt cõtra libellantẽ, vt videre eſt ex reſcripto Imp.
Ant.in l.2.& ibi Bar.Alex.& Iaſ.C.de inſtit.& ſubſtitut.atque
Iaſ.in §.ſi minus.inſtit.de act.col.5.quod procedit, vt probet
etiam parte abſente,vt author eſt mihi Bar.in l.certũ.§.ſi quis
abſente.ff.de confeſ.quod aſſeruere Abb.& alij in c.fin. eo.tit.
Imo.in c.ſi cautio.col.3.de fid.inſtr. & de hoc videas, quæ la-
tiſsime diximus in 3. limitatione ad concluſ. De confeſſione
facta abſente parte,vbi hoc,ſed incidenter,pertractauimus.

Intellige tamẽ prædictam ampliationem, vt procedat poſt
litem conteſtatam ſuper illo libello producta, & non ante,ſic
conſulendo ſenſit Soc.in conſ.244.col.pen.Iaſ.profitendo ſcri
pſit in d.§.ſi minus.col.2.inſtit.de act. aſſeruit Dec. in l.edita.
col.5.de eden.reſpondendo voluit Soci.conſ.41.col.pen.vol.
1.& cauit Alex.conſi.71.col.1.vol.3.

5 Primo amplia prædictam iſtam ampliationem, † vt ille vi-
deatur fateri omnia cõtenta in libello,& in omnibus ſibi prę-
iudicet,qui reſpondet confitendo libellum,vt aſſeueranit Ma
ria.Soc.in c.1.col.35.in 10.quæſt.de lit.conteſt.

Secundo amplia iſtam ampliarionem,quia poſt litem con-
6 teſtatam confeſsio facta in libello † non poteſt reuocari, nam
litis conteſtatio habet vim quaſi contractus, prout voluit Vl-
pian.in l.3.§.idem ſcribit.ff.de pecul.& tradit Feli.in c.2.col.
10.de libell.oblat.& tenet Iaſ.in d.§.ſi minus,Inſtit. de actio.

Tertio ampliabis,etenim ſi verba appoſita in libello ſint di
7 ſpuſitina,†cõfeſsio nõ poſſet reuocari:niſi probato errore,ſe-
cus ſi eſsẽt verba ſimpliciter narrariua,ſeu enũciatiua,ſicuti v-
no ore aſſeruere gl.Bar.& alij i l.error ꝑ illũ tex.C.đ iur.&fac.
ignor.& tradit Fel.i d.c 2.col.10.de libel.obla.n.4 & ad hoc
contex.eſt vnicus habitus in l.qui familiæ.cum gl.ff.famil.erc.

Quarto amplia cõclnſionẽ principaliter,vt idem ſit in reo;
8 qui ſi aliquid fateatnr in ſnis exceptionibus,ſtatur illis in eius
præiudicium,vt percipere poſſumus ex reſcripto Imp.Arcad.
& Honor.in l.1.C.de his,qui potentio.nomi.& ibi notãt Bar.
& alij,& idẽ Bar.in l.2.§.ſi qs abſente.in fi.ff.de confeſ.Rom.
ẽt in conſ.59.in vlt.dubio,poſt nu.9.& in conſ.70.poſt nu.10.
& conſ.235.n.9.in 7.dubio.atque Barb.conſ.3.col.pen. vol.2.
Quod quidem poſtremum ſic eſt intelligẽdum, vt verum ſit,
ſi reus expreſſe fateatur in exceptionibus,tunc.n.dicta in eis
contra ipſum probant,ſecus ſi tacite,nam tunc non probant,
* quod * communiter à ſcribentibus eſſe receptum teſtatur Lã-
frãc.in exceptio.tract.col.2.verſ.iſtud quoque eſt notandum,
vbi id quoque per exempla declarat,atque Mandoſ.in addit.
ad d.conſ.Rom.70.in verb.exceptionibus,ſub lite.R.

9 Quinto amplia,† vt quilibet producens ſcripturas,cenſea-
tur fateri omnia,quæ in dicta ſcriptura continentur,vt fatetur
Gram.conſi.ciuil.89.col.1.& de hoc vide in 3. limitarione ad
concluſionem De confeſſionc abſente parte.

10 Primo limitabis,niſi illa verba eſſent nartatiua,† nam tunc
poſſunt reuocari,vt obſeruat Bar.in l.qui familiæ ff.fam.erciſ.
& in l.prædia.C.de præd.minor.quod etiam ſenſit Alexan. in
l.edita.C.de eden.

Declara iſtã limitationem, vt videatur procedere,niſi ver-
ba enunciatiua eſſent neceſſaria in actu, de quo agitur,vt de-
clarat Dec.in l.2.nu.8.C.de inſtit.& ſubſtit.

Secundo declares, nam & ſi verba libelli ſint ennnciatiua,
11 † ſi non faciunt plenam probationem,tamen ſemiplenã pro-
bationem inducunt, vt declarat doctiſſime Ruin.in conſ.141.
1. nu.3.vol.5. vbi late hoc dictum explicat,atque Rom.in ſing.
451.incip.nunquid per inſtrum.dotis,poſt num.2. Canoniſtæ
etiam in c.illud.de præſump.

12 Secundo limita principaliter, † vt talis confeſsio poſſit re-
uocari,quoties cunque non fuerit ab ipſa parte acceptata, vt
[illegible] Iaſ.in conſ 21.colu.2.verſic.2.reſpondetur,vol.3.&
[illegible] poſt Soc.in l.edita.nu 58.C.de eden.

[illegible] limitabis, vt confeſsio facta in libello poſsit reuo-
[illegible] ando † tractatur de damno euitando, vt aſſeruit Iaſ.
[illegible] conſ.21.num.2.vol.3.

Quarto limita,vt concluſio non procedat in confeſsione e-
manata in capitulis productis per partem in iudicio, quia il-
14 lis non ſtatur in præiudicium producentis,†nec confeſsio il-
la afficit ipſum producentem,ita placuit Alex.in conſil. 139.
col.3.vol.1.& conſ.80.col.pen.vol.5.cui adhæſit Gram.conſil.
ciuil.13.col.3.& conſ.141.col.penult.

Quarto limita,nam confeſsio facta in poſitionibus, ſi con-
15 feſsus docuerit de errore,†reuocari poteſt,vt mihi auctor eſt
Purp.in l.edita,nu.54.& 55.cum ſeq.C.de eden.& voluit Ma-
ria.c.fin.col.34.verſic.primo caſu,de libell.oblat.Iaſ.meminit
in conſ.21.col.2.verſic.5.reſpondetur,vol 3.& hoc procedit,
etiamſi illa confeſsio fuerit iurata, vt dicit Staphil.poſt alios
de literis gratiæ,& iuſtitiæ,fol.173.

Hoc ſublimites velim,quando eſſet error in facto proprio,
iuxta ſententiam Iaſ.in d conſi.21.col.2.verſ.præterea, vol.3.
16 Illud vero te velim † admonitum,diſcrimen eſſe inter con-
feſſionem factam in poſitionibus,& factam in articulis: nam
prior probat contra confitentem,vt cauit Alex.in conſil.118.
col.2.vol.2.& in conſ.71.col.1.& ſeq.vol.3.& docuit Fel.in c.
examinata,col.2.& ſeq.num.5.ext.de iudic.

Confeſsio autem facta in articulis non præiudicat articu-
lanti,vt dicit Alex in conſ.172.nu.14.vol.6.quod etiam ſenſit
Maria.in c.fraternitatis,col.2.de teſtib.

17 Sexto limita, vt iſta confeſsio † non afficiat cõfitentem ad
id,vt ipſe incidat in periurium,vt monuit Barb.in conſ.15.co-
lum.penult. volum.2.

Septimo limitare tibi licebit, quando quis narrat in preci-
18 bus verba partis contraria,tunc non videtur illa fateri, vt fa-
tetur Alex.in conſ.49.col.3.vol.7.& aſſeuerauit Deci.in c. iu-
rauit.in prin.de probat.cui acceſsit Claud.in l Gallus.§.*idem*
credendum,col.3.ff.de lib.& poſthum.nec receſsit Purpurat.
in l.edita,col.8.C.de eden.nu.58.

Octauo limita,quando verba fuiſsent prolata in eo libello,
19 qui fuiſset impugnatus per aduerſarium,† quia tunc non po
teſt amplius in eo ſe fundare,ſic proditum eſt à Socin.in con-
ſil 41.col.fin.vol.1.& à Maria.in c.ſi.col. 24. de libell. oblatio-
ne,ſicut diximus idem eſse in cõfeſsione facta in libello, quæ
non fuit acceptata à parte,quæ non poteſt reuocari,nec pars
poteſt ex illa ius prætendere, vt ſupra dictum eſt, & quando
pars negauit contenta in ſupplicatione, nam in ea non poteſt
amplius ſe fundare,nec adiuuare,vt admonuit Alex.conſ. 76.
colum.2.volum.6.

20 Nono limitabis, vt procedat concluſio, † quando libellus
eſſet ſcriptus manu ipſius confitentis,alias ſecus,vt dicit Bar.
in d.l.cum precum.C.de lib.cau.& in l.nuda ratio, nu.4.verſ.
& ideo puto.ff.de dona.

* Contraria tamen * communis obſtat ſententia, vt retulit
Imol.in c.ſi cautio.col.8.nu.17.verſ.nec placet,de fide inſtru.
& Maria.in c.fin.col.55.nu.65.verſic.3.caſu.de libell.oblat.&
* de * communi atteſtatur Ant.Gabriel.lib.1.commun.opin.tit.
de confeſs.num 30.

Intelligas hanc ſecũdam opinionem ita demum procede-
re,quoties ille,cuius nomine cõpilatæ ſunt preces, & per aliũ
21 ſubſcriptæ,illas porrexerit, † nam porrigendo dictas preces
Principi,cenſetur fateri omnia contenta in ipſis precibus, ita
declarat Imol.& Soci.locis ſupra allegatis,vel ſaltem conſta-
ret,quod mandato confitentis ſcriptæ fuiſsent preces, vt per
eoſdem ſcriptum eſt eiſdem locis,& per Bar. in l.certũ.§. ſed
an & ipſos.ff.de confeſ.cũ quo conuenit Soc ſen.conſ.55. præ-
ſtantiſſime Doctor.li.1.Neuiz.conſ.7. & nulli doctrina ſecun-
dus Iac.Menoch.conſ.80.alioqui facile poſset quis ſub nomi-
ne alieno porrigere preces,eo inſcio,& poſtea fundamentum
ſuper his facere quod eſset viam aperire fraudibus,quod vti-
que conſentiendum non eſt.

22 Decimo limita, † quando quis produxiſset libellum, vel
ſupplicationem cum proteſtatione,quod de eo volebat iuua-
ri in parte,& partibus, vt reſponſum fuit à Socin.conſ.36.col.
fin.volum.4.

23 Vndecimo limita,vt iſta non ſit vera, † ſed ficta cõfeſſio,vt
voluit Soc.in conſ.152.nu.7.verſ.5.col.5.vol.4.& Dec.placuit
in l.2.nu.8.C.de inſtit.& ſubſtitu.vbi dicit,vt propterea talis
confeſsio non debeat extendi de vno caſu ad alium.

Duodecimo limita, vt iſta confeſsio ita facta probet tantũ-
24 modo illud,† quod eſt neceſsariũ ad illum actum,& nõ vlte-
rius,ſi ita conſulenti credendũ eſt Crau.cõſ.109.nu.15.verſ a.
reſpon-

reſpōdeo. & Ant. de Butr. ī c. illud. col. 2. de præſūp. qđ dictū pro egregio refert, & ſeqtur Dec. in c. ꝑtuā. col. 5. ad fi. d. tit.

Decimotertio limitabis, vt & ſi confeſsio huiuſmodi pro-
21 bet contra confitentem: † poſsit tñ prætextu erroris corrigi, & emendari, vt docet Iaſ. in l. 2. nu. 5. C. de inſtit. & ſubſtit. & hoc confirmat, quod in terminis ſtrictioribus voluit Bald. in l. error. col. fi. verſ. tertij dicunt. C. de iur. & fact. ignor. in l. iuſiurandi, col. vlt. verſ. ſed pone, quod quis. ff. de iureiur. atque Spec. in tit. depoſitio. §. fin. nu. 8. verſ. item ſi ponens, q̃ & voluit Rom. conſ. 391. col. 1. & idem in l. ſi vero. §. de viro. in 31 fallen. num. 59. ff. ſolu. matrim. Iaſ. præterea aſſeruit in d. l. error, col. fi. verſ. 2. principaliter. C. de iur. & fact. ignor. & in l. 1. verſ. 3. ſubtilius, col. 2. C. de error. calcu. vbi dicit hanc
* eſſe * communem opinionem, † vt ſcilicet confeſsio ēt deliberata prætextu erroris poſsit reuocari, & hanc ſententiam
** tanquam æquiorem, & magis ** communem dicit amplectēdam Gabr. commu. concluſ. in tit. de confeſſ. concluſ. 5. in fin.

CONCLVSIO CCCLXIX.

ARGVMENTVM.

Confeſsio procuratoris, an regulariter probet contra dominum, & ei præiudicet.

SVMMARIA.

1 *Confeſsio Procuratoris regulariter probat contra dominum, & ei præiudicat, ſi dominus non oſtendat rem ſe aliter habere.*

2 *Dominus reuocare poteſt confeſsionem per procuratorem quouis tempore ante ſententiam factam, dummodo probet, quod errore facta fuit, & inde detrimentum ſequutum ſibi fuiſſe.*

3 *Procurator prætextu erroris reuocare poteſt confeſsionem per ipſum factam maxime in cauſis beneficialibus, & matrimonialibus.*

4 *Error in confeſsione probandus eſt, quando non in continenti, ſed ex interuallo reuocata fuit confeſsio.*

5 *Confeſsio Procuratoris, aduocati, & partis in continenti reuocari poteſt.*

6 *Confeſsio Procuratoris habentis mandatum generale ad recipiendam pecuniam cōfitentis ſe pecunias recepiſſe, non probat, nec nocet domino, niſi aliter conſtet de vera numeratione per teſtes, aut per inſtrumenta, aut per litteras cambij.*

7 *Aliud eſt pecuniam actualiter recipere, & aliud confiteri ſe recepiſſe.*

8 *Confeſsio Procuratoris habentis mandatum ad recipiendam pecuniam, & ad confitendum ſe recepiſſe, non probat, nec nocet domino.*

9 *Confeſsio Procuratoris in dubio præiudicat domino, niſi dominus probet contrariū.*

10 *Procurator Reipublicæ, ſi legitime confitetur habuiſſe, & recepiſſe pecuniam rerum venditarum, vel tributorum, probat contra ipſam Rempublicam.*

11 *Confeſsio Procuratoris Reipublicæ de receptione pecuniæ ex mutuo, non ſufficit ad obligandum ipſam Rempublicam, niſi etiam pateat, quod in eius vtilitatem mutuum eſt conuerſum.*

12 *Confeſsio Procuratoris probat contra dominum, quando conſtituens in inſtrumento iurauit ſe ratum & gratum habiturum, & obſeruaturum, quicquid per procuratorem factum, & geſtum fuerit.*

13 *Confeſsio facta per Procuratorem in criminalibus, etiam quod habeat ſpeciale mādatum ad confitendum, tamen nihil probat contra dominum, nec ei nocet.*

14 *Confeſsio Procuratoris qui ſponte cum aduerſario vadit ad iudicium, & confitetur, non probat nec nocet domino.*

15 *Confeſsio Procuratoris tantum probat contra dominum, quando fit ex neceſsitate, & non voluntate.*

16 *Confeſsio facta per Procuratorem procuratorio nomine, ſi appareat, quod aliter ſe habeat veritas, & res non ſit integra, probat contra ipſum, & nocet ei tanquam perſonæ propriæ.*

17 *Confeſsio Procuratoris non continens veritatem, vel rem non integram etiam in alio iudicio probat, & nocet contra ipſum.*

CONfeſsio Procuratoris regulariter probat contra Domi-
1 num, † & præiudicat ei, ſi Dominus non oſtendit rem ſe aliter habere, vt dicere poſſumus ex Vlpia. reſponſo in l. certum. §. ſed an ipſos. ff. de confeſ. ad quod probandū pertinet etiam gl. in c. 1. verſ. non negauit, de poſtulat. Prælat. atq; hoc idem corroborat tex. cum gl. in c. ſuborta. de re indic. & notat Imo. in c. in præſentia, col. 1. de renunciat. quem refert, & ſequitur Fel. in c. 1. vt lite non conteſt. col. 10. verſic. circa tertium, nu. 14. & vide late Oldra. conſ. 126. nu. 1. cum multis ſeq. idem voluit Spec. tit. de confeſſ. §. nunc videndum, verſi. ſed nūquid confeſsio procuratoris. & in §. poſtremò. verſi. ſi vero per procurator. & idem tit. de procurat. §. vt aūt, & fuit deciſum à Rota deciſ. 374. nota qđ vbi, in antiq. à Bella. deciſ. 164. confeſsio, & vide deciſ. 695. factum ſeu confeſsio. & deciſ. 374 nota qđ vbi, in antiquis, quod & tradidit Tiraq. in tract. de retract. §. 1. gl. 18 in verb. le priſq; la coſe &c. nu. 90.

2 Intellige † vt Dominus reuocari poſsit illā confeſsionem quouis tpe ante ſnīam, dummodo probet, per errorem fuiſſe factam, & inde detrimentum ſequutum ſibi fuiſſe, vt aſſeruit Damhouder. in ſua praxi. ciuil. c. 173. tit. de confeſſ. nu. 16. & ſeq quem videas, & huc pertinet Rot. deciſ. 506. nota quod poſitiones, in antiq. ꝑ not. in c. cū in poſitionibus. de iureiur.

3 in 6. & Rot. deciſio. 260. in nou. inquit, vt ēt † ipſe procurator poterit talē confeſsionem reuocare, & maxime in cauſis beneficialibus, & matrimonialibus; in quibus vertitur periculū aīę, quod tū dicit ibi procedere de ſtylo, & vſu palatij, ſecus autem forte de iure, per ea, quæ fuere obſeruata in c. fin. vbi Innoc. de confeſſ. in cauſis vero prophanis id ſenſerunt Domini de Rot. in d. deciſ. nunquid poſſet procurator reuocare, etiam quando articuli fuerunt dati per iuramentum.

Et quod dominus poſsit reuocare, tenuerūt decidēdo ijdē Domini de Rot. in deciſ. 60. in nou. & in hanc ſnīam reſpondit Dec. in conſ. 493. incip. viſo tenore, nu. 29. & Franc. in c. fi. col. pen. verſ. vlt. limita, de iureiur. in 6. Imo. in c. fi. verſ. circa
4 tertiū. de confeſſ. & † tunc probandum eſt de errore, quando non in continenti, ſed ex interuallo reuocata fuit, vt ait gl. in c. ſcriptum eſt, in prin. de elect. vbi Abb col. 5. verſ. in gl. 1. & idem Abb. in d. c. vlt. col. pen. & fi. de confeſſ. & quod dictum eſt de confeſsione procuratoris, illud idem ſtatuendū eſt de
5 confeſsione aduocati, & ipſius partis, quæ † & in continenti reuocari pōt: vt proditum fuit à gl. in c. olim. in verb. reuocato, de cenſib. & in c. apud miſericordem. 32. q. 1. & qđ probauit Abb. in c. cū cauſam. col. 2. de appell. & in c. ꝑtæterea, col. 2. de teſtib. cog. & in continēti ibidē gl. intelligit fieri, ſi fiat, antequam confeſsio eſſet redacta in ſcriptis, per d. c. olim, de cenſi. idem voluerunt Hoſtienſ. & Io. And. Ant. & Abb. qui id dicit ſing. in cap. ex literis, de diuort. Bal. in l. 1. col. 5. verſi. & nota, quod interdum. C. de furt. Alex. & Barb. qui illam gl. dicunt ſingularē in l. 1. §. 1 ille ad fi. hic. col. 3. ff. de verb. oblig. & Tiraq. de retract. cōuēt §. 1. gl. 5. n. 14. vbi ꝑ plura cumulat.

Primo limitabis in confeſsione procuratoris habentis mā-
6 datum generale ad recipiendā pecuniā, † quia tūc, ſi procurator recepiſſe ſe pecunias confiteretur, hæc confeſsio non probat, nec nocet domino: niſi aliter cōſtet de vera numeratione per teſtes, aut per inſtrumenta, aut per litteras cambij: vt à Caſtr. reſponſum fuit in conſ 186. nu. 3. vol. 2. vel per litteras dictū principalis, vt dixit Maria. Soc. cōſ. 77. nu. 4. vol. 2.
* vbi de * cōi atteſtatur, prout * cōmunem dicit Dec. in conſil.
* 493. viſo tenore, col. 2. ita ſancitū reliquere legum coryphæi Bar. Bal. Fulg. Rom. Alex. Caſtr. Soc. & Iaſ. in l. 1. §. vlt. ff. ſi cert. peta. cū alijs multis collectis per Tiraq. in tracta. de vtroque retract. tit. de retrac. conuentionali. verb. conſeignier. §. 4. gl.
* 6. nu. 11. & 12. & in nu. 13. dicit hanc eſſe * communē opinionem, quem vide, qui plurimos vſque ad ſatietatē allegat idē
* de * communi atteſtatur Caſt. conſ. 186. nu. 1. incip. in cauſa,
* quæ vertitur, vol. 2. & * communem aſſeruit Maria. Soc. conſi.
* 57. nu. 4. vol. 2. item * communem refert Iaſ. in d. l. 2. §. fin. ff. ſi cert. pet. idem ſequitur Fran. Aret. conſil. 4. num. 3. licet nonnulli ſint allegati per Tiraquel. vbi ſupra nu. 13. qui ſentiunt
7 contrarium, & ratio eſt pro eis, † quia aliud eſt pecuniam actualiter recipere, aliud vero confiteri ſe recepiſſe, l. 1. & l. fi. C. de dot. cau. nonnu. & l. ſi ex cautione. de non num. pec.

Extende, vt non procedat, etiam ſi habeat mandatum ad
8 recipiendum pecuniam, † & ad confitendum ſe recepiſſe, vt Paul. Caſtr. placuit in conſ. 437. nume. 11. vol. 1. incip. 1. quæritur, idem tenet Ant. de Butr. & recentiores in c. ſi cautio. de fide inſtrum. & idem dilucide docuit Bart. in d. l. 2. §. fin. ff. ſi cert. per. col. fin. per rationem ibi per eum allatam.

Et licet Bal. contraria ſequutus ſit ſnīam in d. l. 2. §. fi. dicēs, huiuſmodi confeſsionē procuratoris iſto caſu in dubio præ-
9 iudicare domino, † niſi dominus probet contrariū: hac potiſsimū rōne permotus, quia ſecundū ſnīam Bar. clauſula illa, ad confitendū, vel redderetur inanis & ſuperuacanea & opinioni Bal aſſentit Aret. conſ. 4. nu. 3. tū non videt recedēdum ab opinione Paul. Caſt. in d. conſ. 337. nu. 12. vbi aſſerit illā clauſulam, ad confitendū ſe recepiſſe, intelligi pecuniam receptam, alias eſſet donatio, vt l. 2. §. ſi mutuam. ff. ſi quid in fraud. patr. quæ non videt permiſſa, niſi exprimat. l. cōtra iuris. §. 1. ff. de pact. & vbi pōt eſſe alia coniectura, nō præſumit donatio: vt l. ſi id quod aurū. ff. de ſol. cui opinioni Bal. videt adhærere Fel. in c. 1. vt lit. non conteſt. verſ. 2. declaratio.

10 Primo ſublimitatur in procuratore Reipublicę: † nam ſi legitime confiteatur habuiſſe, & recepiſſe pecuniam rerum venditarū, vel tributorum, probat contra ipſam Rempubl. vt ait Lud. Rom. conſ. 352. nu. 4. ad quod probandum affert l. in contracti. §. ſed quoniam. C. de non nu. pecu. & l. omnes. §. ad hæc. C. de quadr. præſc. & in l. 2. C. de conuen. fiſ. li. 10.

Intelligere poteris dictam ſublimitationẽ, vt non vera ſit
quoad receptionem pecuniæ ex mutuo: hoc enim caſu talis
confeſsio non ſufficit ad obligandum ipſam rempublicam ex
11 mutuo: nam † non ſufficit probare procuratori nomine Rei-
publicæ mutuatum eſſe, niſi etiam pateat, in eius vtilitatem
mutuum eſſe conuerſum, vt Rom. ait d. conſ. 352. nu. 4 probat
id per l. ciuitas. ff. ſi cert. petat. & plene fuit animaduerſum in
auth. hoc ius canonizat. C de Sacroſan. Eccleſ. & in c. grauis,
ext.. de depoſi. c. hoc ius. 10. quæſtio. 2. & idem placuit Dec.
conſi. 146. col. 7.

Secundo ſublimitatur, ſi dominus conſtituens in inſtrumẽ
to procuratorij iurauit, ſe ratum, & gratum habiturũ, imple-
turum, & obſeruaturum quidquid per procuratorẽ factum,
12 & geſtum fuerit, † nam tunc talis confeſſio probat cõtra ip-
ſum dominum, quia videtur iuraſſe non ſolum de receptio-
ne, ſed etiam de promiſſione, & confeſſione dicti procurato-
ris: ita ait Paul. de Caſtr conſil. 409. incip. conſider. fuit, nu.
2. vol. 1. vbi late id proſequitur.

Secundo principaliter limitatur in criminalibus circa ma-
13 leficium, † quia hoc caſu confeſſio facta per procuratorẽ, ẽt
ſi habeat ſpeciale mandatum ad confitendum, tamen nihil
probat contra dominum, nec ei nocet, vt Ludo. Carrer. tradi-
dit in pract. ſua crimin. in l. obſeruare iurabis. num 31. & 32.
adducit ad id context. in l. certe. ff. de precar. Alexan. ſcripſit
poſt Bartol. in l. creditor. §. iuſtus. ff de appellat. & in l. cer-
tum. §. ſed an. ff. de confeſſ. cum ibi allegat. & idem notat.
Petr. Duen. in reg. 156. limit. 2.

Tertio limita, ſi procurator ſpõte cũ aduerſario eat ad iu-
14 dicium, & confiteatur, † nã talis confeſſio nõ probat, nec no-
cet domino, quia talis actus continet in ſe donationẽ, vt eſt
ſancitum in l. certũ, ff. de confeſ. & hoc prohibetur procura-
tori, vt per Fel. in d. c. 1. vt lite non conteſt. verſ. 1. declaratio.
num. 15. cum ibi allegat. nam tantum confeſsio procuratoris
15 probat contra dominum, quando † fit ex neceſsitate, & non
voluntarie, vt colligere eſt ex l. non ſolum. ff. de procur. & aſ-
ſeruit Purpur. in l. mutuum. §. creditũ, ff. ſi cert. petat. nu. 117.

Confeſsio ẽt facta per procuratorem procuratorio nomi-
ne, ſi appareat, quod aliter ſe habeat veritas, quã quod con-
16 tineatur in ipſa confeſsione, & res nõ ſit integra, † tunc pro-
bat contra ipſum, & nocet ei tanquã perſonæ propriæ, & ita
fuiſſe iudicatum aſſerit Matth. ab Afflict. deciſi. 148. nu. 4. per
l. cum quidam. C. de adminiſtrat. tutor. & l. aduerſus §. ſi tu-
tor. ff. de inoffi. teſtamen. l. cum officium ff. de rei vendicat. &
per gloſſ. in cap. cum inter canonicos. de electio. & monuit
Bal. in l. de tua. Cod. de rei vendic. ſecus vero quando res eſt
integra, vt Afflict. ait vbi ſupra nume 4. in fi. quod & placuit
Lud de Penn. in l. fi. in 3. col. vbi late C. de tabu. & videas ad
id late Purpur. in l. mutuum. l. creditum, nu 104. ff. ſi cert. pet.

Amplia hanc concluſionem procedere etiam in alio iudi-
17 cio, in † quo dicta confeſsio procuratoris nocet, vt tradide-
re Ioã. And. Abb. in c. per inquiſitionem, in pen. col. verſi. ſed
tu tene dictum Inno. de elect. & Philipp. Franc. in c. cum ſpe-
ciali. in pen. col. de appel. Panor. in c. 1. in 11. col. verſi. vnũ tñ
nota. vt lite non cõteſt. Imol. & Alex. in l. cũ lite ff. iudic. ſolu.

CONCLVSIO CCCLXX.

ARGVMENTVM.

Confeſsio tutoris, curatoris, executoris, adminiſtratoris &c. an faciat fidem de recepto in præiudicium pupilli.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio tutoris, curatoris, aut alterius executoris, adminiſtratoriſve &c. non facit fidem de recepto in præiudicium pupilli, minoris, hæredum, & aliorum niſi de numeratione aliter appareat.*
2 *Confeſſio tutoris in iudicio contentioſo nocet pupillo.*
3 *Confeſſio tutoris facta extra iudicium, & parte abſente non probat, nec nocet pupillo.*
4 *Confeſſio ſi facta ſit per tutorem, vel alios nominatos in inuentario publico, & ſolenniter confecto, & plene probat etiam facta extra iudicium, & parte abſente.*

1 CONfeſſio † tutoris, curatoris &c. aut alterius executoris
adminiſtratoriſve &c. non facit fidẽ de recepto in præ-
iudicium pupilli, minoris, hæredũ, & aliorũ, niſi de numera-
tione aliter appareat, vt eleganter ſcripſit Tiraq. de vtroque
retract. tit. de retract. conuen. §. 4. gl. 6. verb. conſignare, num.
12. idem etiam voluerunt Bar. Bal. Fulg. Rom. Caſtrenſ. Alex.
Soci. & Iaſ. in l. 2. §. vlt. ff. ſi cert. pet. atque Bart. & Imol. tradẽ
dere in l ſi debitorem, per illum text. ff. de noua. idem ẽt Bar.
& Ang. in l. non abſtulit. C. eod. tit. idem Bart. in l. à diuo Pio.
§. ſed ſi emptor. & ibi quoque ipſe Angel. diſtinguens, & late
Alex. col. 4. verſ. ſucceſſiue quærit. Petr. Belut. ff. de re iudic. &
Bar. in l. Lucius. ff. de adminiſtr. tutor. & in l. alio. col. vlt. verſ.
quæro quid ſi in inſtrumento. ff. de aliment. leg. idem placuit
Feder. de Sen. in conſil. 54. Titius fecit procuratorem, hoc ẽt
ſcripſit Bald. in l. omnes §. 1. C. de quadrien. præſcrip. & in l.
falſus, col. 2. verſ. tertij dicunt. C. de furt. & in c. ex inſinuatio
ne, col. 2. ext. de procurat. & idem conſ. 123. reſpublica. lib. 3.
& cõſ. 131. procur. eod. lib. 3. & conſ. 287. dicta mulier. col. ...
lib. 3. quod & cæteri plerique iuris interpretes tum docen-
do, tum ẽt conſulendo approbauere, vt Panor. in c. ſi cautio.
de fide inſtrum. & in c. cum olim. col. 2. verſ. ſed dubium eſt,
ext. de off. deleg. Anch. in c. generaliter, in prin. & ibi Domin.
§. vlt. in fi. de procur. lib. 6. idem Anch. in c. ſtatutum. §. ſiqui-
dem, col. vlt. de reſcrip. lib. 6. & cõſ. 57. quidam ex prædictis.
in fin. Imol. Fran. Are. in d. §. Chriſogonus de verb. obl. Rom.
in l. prædia. de acquir poſſ. & conſ. 352. quæritur primo in 1.
dubio. Paul. Caſt. conſ. 186. in cauſa, quæ vertitur, verſ itẽ po-
ne per confeſsionem, lib. 1. Rapha. Fulg. cõſ. 209. duobus, per
totum. Ioan. Plat. in l. vlt. C. de apoch. public. lib. 10. Marian.
Soc. conſ. 3. col. 2. verſ. 2. Alex. in l. iuſiurandum quod ex con-
uentione. §. vlt. col. 2. ff. de iureiuran. & conſ. 132. in cauſa, &
lite, col. 2. verſ. denique iſta ſcriptura, lib. 4. Fran. Aret. conſil.
4. ex facto proponitur. Barb. cõſ. 8. ſapienter, col. 18. lib. 2. Fel.
in c. cũ olim, col. 1. ext. de offi. deleg. Guid. Pap. ſing. 650. Dec.
conſ. 196. Dubia. col. pen. verſ nõ obſtat. & cõſ. 493. viſo teno-
re inſtrumenti, col. 2. verſ. & ideo quæ hẽt mandatũ, & *illam*
* eſſe * communem opinionẽ atteſtatur Tiraq. vbi ſupra, nu. 13.
2 Limites velim concluſionem † non procedere in iudicio
contentioſo, in quo confeſsio facta nocet, vt de confeſsione
tutoris tradit Rom. in conſ. 389. nu 3. per notat. in l. certum.
§. ſed an ipſos, ff. de confeſſ. l. 2. §. quod obſeruari. C. de iura-
ment. cal. & in l. 1. C. de confeſſ.

Secus vero ſi extra iudicium, & parte abſente, quia tunc
3 non probat † & ſic non nocet pupillo: vt conſuluit Ruin. cõ-
ſil. 70. nu. 2. vol. 4. & cauit I. C. in l certũ. §. ſi quis abſente, de
cõfeſſ. & notatur in l. admonẽdi. ff. de iureiur. & hoc apertiſ-
ſimè ſanxit Imp. Iuſtin. in l. fi. in prin. C. arbitri. tut. iũcta gl. 1.

Secundo limitare tibi licebit, concluſionem locum ſibi nõ
4 vendicare, † ſi confeſsio facta ſit per tutorem, vel alios, ſcili-
cet nominatos in inuentario publico, & ſolenniter confecto;
quia tunc plene probat: etiam facta extra iudicium, & par-
te abſente: vt Ruin. reſpondit in d. conſ. 70. nu. 2. ſub fi. & do-
cuit Sal. in l. fi. C. arbitr. rutel.

CONCLVSIO CCCLXXI.

ARGVMENTVM.

Confeſsio pupilli ſine tutoris authoritate an probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio pupilli ſine tutoris authoritate non probat, & eſt nulla. Pupillus quippe ipſo iure tutus eſt ab omni præiudicio ibidem.*
2 *Confeſſio minoris vigintiquinque annis valet, etiam quod facta ſit ſine authoritate curatoris.*
3 *Confeſſio minoris facta in criminalibus non valet, niſi in tormentis.*
4 *Confeſſio minoris non probat etiam in tortura, quando cauſæ ſunt grauiores, vt quando agitur de capitis pœna.*
5 *Confeſſio minoris iuramento etiam firmata nullius eſt momenti, nec præiudicat.*

CONfeſsionem pupilli ſine tutoris authoritate nõ proba-
1 re † & eſſe nullã, aperte cauit Vlpia. in l. certũ. §. in pu-
pillo. ff. de confeſſ. & conſtituit Imp. Iuſt. in l. clarũ. C. de au-
thor. præſtan. & voluit Rom. in conſ. 257. nu. 3. Pupillus quippe
ipſo iure tutus eſt ab omni præiudicio, vt ſcitũ eſt in c. par-
uuli. 22. q. 5. qđ ẽt placuit Spec. tit. de confeſ. §. ſequitur vide-
re, in prin. & idẽ de reſtit. in integ. §. 2. circa prin. docuit præ-
* terea Bar. in l. 2. in pen. col. verſ. oppono. C. de cõfeſ. Dd. * cõi-
ter tradidere in d. l. certum. §. in pupillo. ff. de confeſ. gl. hoc
aſſeruit in l. iuſiurãdũ qđ ex cõuentione. §. 1. verſ. obſtabit. ff.
de iure iu. cui accedit Panor. in c. ex parte. in 2. col. de cõfeſſ.
2 Confeſsio vero minoris vigintiquinque annis valet † ẽt ſi
facta ſit ſine authoritate curatoris, vt idẽ I. C. tradidit in d. l.
certũ. §. vlt ff. de cõfeſ. & idẽ in l. ſi ex cã iudicati. §. 2. ff. de mi-
no. cuius ſniam eſt ſequutus Spec. ti. de cõfeſ. §. ſeqtur i pri. &
in tit.

in tit. de reſtitutione in integ. §. 2. circa prin. Bar. etiam in l. 1. col. pen. C. de confeſſ. atque Dyn. conſ. 38. Datur tamen ei reſtitutio in integrum, vt dixit Spec. d. tit. de confeſ. verſ. fin. & per alios ſupra allegatos.

3 Limita concluſionem quantum ad minorem, † vt eius confeſſio non valeat facta in criminalibus, niſi in tormētis, vt ſancitum eſt in l. clarum. & ibi Cyn. Bald. in 2. notab. C. de autho. præſtan. & traditum eſt à Bald. in addit. ad Spec. tit. de confeſ. verſ. nota quod in criminali. cui adhæret Panor. in c. ex parte, in 3. col. verſ. ex hoc infertur. de confeſſ. & c. fin. d. tit.

4 Sublimita concluſionē non procedere, ſ. † vt confeſſio minoris non probet ēt in tortura, quando caſus ſunt grauiores, veluti, qñ agerētur de capitis pœna, vt reſpondit Marſil. conſ. 26. nu. 9. & hoc ait cautum eſſe etiam de iure communi, vt habetur per ſcribentes omnes in l. clarum. C. de author. præſtan. & voluit expreſſe Ang. de Aret. in tract. maleficiorum, in verb. e comparent dicti inquiſiti, verſ. nec nō ſis bene cautus. & idem Marſ. in conſ. 130. nu. 22. vbi eadem quaſi verbotenus repetit.

Subamplia, vt ēt confeſſio nullius ſit momenti, qñ iuramento eſſet firmata, v.g. ſi minor dicat, non torqueatis me domine iudex, quia omnia confiteor, & iuro me non venire contra;
5 † quoniā talis confeſſio cum iuramento facta non præiudicat, vt aſſeruit idē Hippol. d. conſ. 26. nu. 10. teſtatur Ang. d. loco. vbi ſupra, & ait idem voluiſſe Bal. in l. 5. in 15. col. verſ. ſed pone. C. de cōfeſ. & dicit Iaco. ita ſentire in auth. ſacramenta puberū. C. ſi adner. vendi. idē tenet Alber. de Roſat. in 4. par. ſtatut. qō. 82. vbi inquit, hoc voluiſſe Azon. in ſumma de author. præſtan. & idem placuit Bal. in c. 1. § item ſacramenta. de pact. iuramen. firman. in pen. col. verſ. modo quæro &c. idem ſenſere optimi quique iuris interpretes, vt Ang. in l. 1. C. de confeſ. Bart. in l. certum. §. in pupillo. ff. de confeſſ. coniuncta eius doctrina in l. inter omnes. in §. recte. ff. de furt. Raph. Fulg. in d. l. clarum, vbi refert Alber. de Roſat. dicens ſe hoc obtinuiſſe in facto. Alex. cōſ. 335. incip. in cauſa inquiſitionis. in 2. col. verſ. 2. vol. 3. Nell. in tract. Bannit. in 1. qō. in ſi. Paris de Put. in tract. ſuo ſyndica. in 101. char. in 3. col. verſ. an confeſſio adulti &c. & per Abb. in c. ex parte, in 3. col. verſ. ex his infertur, extr. de confeſ. & latiſſime Hipp. in l. 1. in prin. in 5. col. verſ. 8. requirit, & in l. de minore. in prin. in 10. col. verſ. vlterius, ff. de quæſtio.

CONCLVSIO CCCLXXII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio debitoris an probet contra alios creditores.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio debitoris in aliqua ſcriptura, vel alias facta de aliquo debito, quibuſdam aſſertis creditoribus non probat contra alios creditores, niſi aliter, quam per confeſſionem conſtat de debito.*
2 *Creditor poſterior, de cuius vera numeratione conſtat, præfertur priori.*

Confeſſio debitoris in aliqua ſcriptura, vel alias facta de
1 aliquo debito quibuſdā aſſertis creditoribus † non probat contra alios creditores, niſi aliter, quam per cōfeſſionem conſtet de debito, et elegāter fuit cautum à Bar. Soci. conſ. 78. nu. 2. vol. 4. motus auctoritate Bar. in l. poſt cōtractum, col. vlt. ff. de dona quem refert, & ſequitur Tiraq. de vtroq; retract. tit. de retract. conuen. §. 1. gl. 7. verb. præferentur, nu. 47. cui addit Cy. poſt Dy. in l. vbi adhuc. in 12. q. C. de iur. dot. immo creditor poſterior, de cuius vera numeratione conſtat, præfert prio
2 ri, † qui tm̄ habet confeſſionem debitoris, vt colligere eſt ex Pauli riſo in l. Titius. ff. quæ res pig. dar. poſ. quam l. ſic intelligunt gl. Bal. & Ang. in l. diuerſis. C. qui potior. in pig. habeant.

CONCLVSIO CCCLXXIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio creditoris dicentis ſibi ſatisfactum, & ſibi ſolutum, quidquid ei promiſit fideiuſſor pro debitore ſuo, an probet ſolutionem factam.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio creditoris dicentis ſibi ſatisfactum, & ſibi ſolutum, quidquid ei promiſit fideiuſſor pro debitore ſuo, probat ſolutionem factam ab ipſo fideiuſſore, & ad quid.*
2 *Confeſſio reuera de ſoluto eſt probatio veræ ſolutionis, vel releuatio à probatione veræ ſolutionis.*
3 *Fideiuſſor per confeſſionem factam eidem de recepto liberaturo, poteſt agere aduerſus debitorem principalem.*
4 *Confeſſio creditoris facta fideiuſſori prodeſt debitori contra creditorem agentem, vt poſſit eum repellere exceptione ſolutionis factæ à fideiuſſore, per quam debitor liberatur ope exceptionis.*
5 *Confeſſio facta fideiuſſori prodeſſe poteſt principali, quando intereſt fideiuſſoris, vt proſit debitori.*
6 *Iuri repugnans eſt, approbare aliquid quoad vnum, & quoad aliud illud dicere iniquum, & improbare.*
7 *Inſtrumentum confeſſionis ſine dubio prodeſt fideiuſſori contra creditorem, & probat veram ſolutionem, & prodeſt ei contra debitorem ad repetendum.*
8 *Inſtrumentum cum alio factum contra alium non præiudicat.*
9 *Confeſſio creditoris etiam facta in abſentia debitoris, cum ſit liberatiua, ſibi præiudicat. Contrarium ibi, quod limitatur duodecim modis.*
10 *In confeſſione liberatoria ineſt donatio.*
11 *Confeſſio creditoris, quando abſens debitor non eſt prorſus extraneus, & ratione taciti pacti præſumpti, & quando eſt facta in iudicio probat, & ſibi præiudicat.*
12 *Præſentia aduerſarij non requiritur in confeſſione emanata in libello ſupplicatorio.*
13 *In confeſſione facta pro cauſa pia, vel fauorabili, puta in dote, non requiritur partis præſentia.*
14 *Confeſſio creditoris probat, vbi ſit verbum pro certo, vel in veritate profiteor debitorem meum mihi non teneri.*
15 *Confeſſio creditoris ſi habeat iuramentum probat.*
16 *Confeſſio creditoris, ſi redacta eſt ad ſcripturam, puta in libro rationum probat.*
17 *Confeſſio creditoris, ſi recipiatur nomine debitoris abſentis, probat.*
18 *In actu dependente à ſola voluntate confitentis, vt in aditione hæreditatis, non requiritur partis præſentia.*
19 *Sententia quando facit ius quoad omnia, confeſſio etiam prodeſt omnibus.*
20 *Confeſſio emanata ſuper actione reali probat.*

Confeſſio creditoris dicentis ſibi ſatisfactum, & ſibi ſolutum fuiſſe, quidquid ei promiſit fideiuſſor pro debitore
1 ſuo, † probat ſolutionem factam ab ipſo fideiuſſore ad hoc, vt ipſe fideiuſſor poſſit agere aduerſus debitorem, pro quo fideiuſſit, ita Bar. conſulendo docuit in conſ. 165. incip. Titius promiſit, quod vberrime & docte proſequitur Tiraq. de vtroque retract. tit. de retract. conſangui. §. 1. gl. 18. nu. 84. & pro hoc faciunt, quæ diximus in ſecunda ampliatione ad concluſionem De confeſſione de recepto, in hac etiam ſententia manſit Caſtr. qui ita etiam dicit conſuluiſſe Franciſcum Tigri. in l. 1. duobus. §. 1. colum. 1. & ibi quoque Alex. col. 2. ff. de iureiu. & ipſe Alex. conſ. 25. viſo inſtrumento contractus, col. 2. verſ. 2. oportet. li. 2. & conſ. 123. quoniam abunde. lib. 6. quorum opinioni cæteri ſe ipſi ſubſcripſere, vt Cæpul. conſ. ciuil. 12. dubitatur, vbi alios multos citat. Philip. Dec. in d. l. 2. §. vlt. ſi cer. petat. & idem Dec. conſ. 493. viſo tenore, quaſi per totum. Mat. ab Afflict. deciſ. Neap. 91. iterum in cauſa Alex. nu. 3. rurſum dec. 94. ſunt duo ſocij, & dec. 150. Rex Alphonſus. col. pen. & Paul. de Caſtr. cōſ. 64. incip. quæritur vtrū fideiuſſori, per totum. Quod etiam præter ſcribentium auctoritates pluribus poteſt confir-
2 mari rationibus, quarum prima eſt, † quia confeſſio reuera de ſoluto eſt probatio veræ ſolutionis. l. Publia. ff. de poſ. in ſi. vel ſaltem eſt releuatio à probatione veræ ſolutionis, iuxta animaduerſa à Io. Andr. ſuper rubr. de confeſſ. ſi ergo probat veram ſolutionem, ſequitur, vt fideiuſſor ex tali cōfeſſione dicatſ ſatiſfeciſſe creditori de vera ſolutione, vnde conſequitur, vt liberet ab obligatione, qui erat aſtrictus ipſi creditori, & poſſit ex tali liberatione, quæ emergit in gratiam ēt debitoris, cū à creditore amplius ſibi moleſtia inferri non poſſit poſt ta-
3 lem ſuam cōfeſſionem de recepto, † poſſit inquam agere aduerſus ipſum debitorem principalem per talem cōfeſſionem factam à creditore fideiuſſori de recepto liberaturo, quam rationem adducit Caſtr. d. conſ. 64. nu. 1. ſub med.

Secunda ratio, quæ eſt ſimilis primæ, eſſe pōt, etenim dicta confeſſio creditoris prodeſt debitori contra creditorē agen-
4 tem, † vt poſſit eū repellere exceptione ſolutionis factæ à fideiuſſore, per quā debitor liberat ope exceptionis, iuxta plene notata in l. Papinianus. ff. mād. & in l. Stichum. §. ſi mādato. ff. de ſolut. immo ad probandū dictā ſolutionē poteſt induce-
5 re inſtrm dictæ confeſſionis, quod patet, † quia confeſſio facta fideiuſſori prodeſſe poteſt principali, qñ intereſt fideiuſſoris, vt proſit debitori, vt colligitur ex l. hæredes. §. fin. ibi, & in rem pacta. ff. de pact. confeſſio enim vim conuentionis habet. l. tale pactū. eo. ti. & intereſt fideiuſſoris, vt proſit debitori ad hoc, vt facilius poſſit ab eo repetere, ergo proderit ipſi fideiuſſori, alioq; debitor eſſet de præda ſollicitus, qa excluderet creditorē agentem virtute dictæ cōfeſſionis, vnde quoad creditorē approbaret dictam confeſſionem, & in ea ſe fundaret, &

quantum ad fideiuſſorem reprobaret, dicendo, dictam conten
tionem nō probare ſolutionem, ſic etiam ipſum excluderet,
quod non eſt dicēdū, vt tali modo vtrunque excludat cū prę-
6 da, & lucro, l. ſi minoris. ff. de adminiſtr. tut. † & iure repugnās
eſt approbare aliquid quoad vnū, & quoad aliud illud dicere
iniquū, & improbare, vt clarius docet tex. in l. ſi ita ſtipulatio
facta. in fi. ff. de oper. liberto. & in l. i cauſa. in prin. ff. de ꝓcur.
Tertia ratio eſt, quia prædictum inſtrumētum confeſsionis
7 ſine dubio prodeſt fideiuſſori cōtra creditorē, † & probat ve-
rā ſolutionem, vt d. l. Publia. in fi. ergo & prodeſt ei contra de-
bitorem ad repetendū, licet non ſit factum inter ipſum, & de-
bitorem, ſed inter ipſum, & creditorē, cæteroqui ſequeretur,
vt etiam ſi dictum inſtrumentum contineret veram ſolutio-
8 nem, non tamen probaret, † cum inſtrumentum cum alio fa-
ctum contra alium non præiudicet, vt obſeruat Cyn. in l. anti-
qua, in 3. quæſt. ff. ad Velleian. per l. fin. ff. de interrog. actio.
Conſequens eſt falſum, quia ſi contineret verā ſolutionem,
ſine dubio faceret fidem contra debitorem, licet nō eſſet cum
eo factum. vt in c. 2. de fideiuſſ. & ratio eſt, quia non ſunt om-
nino extraneæ perſonæ, ſed ad ſe inuicem contingunt in vno,
& eodem debito, iuxta notat. in l. idem in duobus. ff. de pact.
Cū ergo contineat verā ſolutionem, vel ſaltem veræ ſolutionis
probat onē, vt ſupra in concluſione dictum eſt, ſequitur con-
cluſionem omnino, & ſine vlla dubitatione locum habere, &
procedere, hoc tñ addito temperamento, dūmodo renuncia-
tū ſit ex parte creditoris exceptioni non numeratæ pecuniæ,
vel ſi tēpus opponendi prædictā exceptionem tranſiuit, alio-
qui confeſſio non haberet robur, vt colligit̃ ex l. in contractib.
C. de non num. pec. & tradidit Paul. de Caſtr. d. conſ. 64. ſub fi.
Primo amplia concluſionē, vt procedat, etiam ſi talis confeſ
9 ſio ſit facta in abſentia debitoris, † nam & tunc cum ſit libera-
tiua præiudicat ipſi creditori confitenti, vt per Bald. fuit con-
ſultum in conſ. 41. incip. minimis. li. 5. cui adhęſit Alex. in con-
ſil. 245. incip ponderatis, col. fi. lib. 6. & ſequitur Marſ. in l. fi. ff.
de iuriſd. omn. iud. nu. 16. cum pluribus per eum ibi allegatis,
quod ēt probauit gl. in l. non ſolum. §. ſi liberationis. ff de lib.
lega. & hanc opinionem ſequitur Guliel. de Cun. in l. Pompo-
nius. ff. de neg. geſt. idem aſſeuerauit Alber. in l. idem in duob.
§. 1. ff. de pact. & protulit Bal. in l. generaliter. C. de nō nu. pec.
Contrariā opinionem iſtius ampliationis tanquam veriorē
ſequutus eſt Martin. Lauden. in repet. l. iuriſgētium, ſub nu. 21.
ff. de pact. ibiq; adducit quamplura iura id probantia, cōpro-
bat ēt authoritate Bar. & Bal. ſibimet repugnantium, vnius in
d. §. ſi liberationis, & alter in l. & hæredi. §. nos aūt. ff. de pact.
adducit & itē nonnullas rōnes hoc corroborantes, quarū vna
10 illa † eſt, qđ in confeſſione liberatoria ineſt donatio. l. ſi qs in
obligatione. in gl. ff. de reg. iur. & donatio nō fit abſēti. l. abſē-
ci. ff. de don. & l. ne ignotās. C. eo. rñdet ēt authoritate Ang. i d.
l. idē duob. §. 1. ff. de pact. & tandē cōcludit pro hac opinione.
Limita primo hanc partem, & ſententiam Martini ſecundū
11 ipſū vbi ſupra, vt non procedat, † qñ talis abſens non eſt pror
ſus extraneus, vt videre eſt ex d. l. iuē in duob. §. 1. ff. de pact.
Secundo limites velim ratione taciti pacti præſumpti per
l. 2. C. de pact.
Tertio limitabis in confeſſione facta in iudicio ex l. poſt-
quam liti. C. eod.
Quarto limitare poteris non eſſe veram, quando talis eſt
12 actus, in † quo non requiritur præſentia aduerſarij, veluti in
cōfeſſione emanata in libello ſupplicatorio, vt habetur ex re-
ſcripto Impp. Diocl. & Maximia. in l. cum precum. C. de liber.
cau. & fuit doctrina Bald. in d. l. poſtquam liti.
13 Quinto limita in cauſa pia, vel fauorabili, † vt in dote, ſic
colligitur ex reſponſo Vlpian. in l. ſi ego. §. 1. ff. de iur. dot. &
obſeruauit Bald. in d. l. generaliter.
14 Sexto limitare tibi licebit, vbi ſit verbum pro certo, vel † in
veritate profiteor debitorem meum mihi non teneri, ſecun-
dum elegantem doctrinam Bal. in rubr. res inter alios acta.
15 Septimo limita, † quando adeſt iuramentum, vt ſancitum
eſt in 1. quæſt. 7. c. quoties cordis oculus.
Octauo limita, quando confeſsio eſt redacta ad ſcripturam,
16 veluti † in libro rationum, iuxta ſententiam Bar. in l. nuda ra-
tio. ff. de donat.
17 Nono limita non procedere, † qñ quis recipiet illam con-
feſsionem nomine abſentis. l. reſcriptum. §. fi. ff de pact. & huc
pertinet, quod animaduertit gl. in l. huiuſmodi. ff. de leg. 1.

Decimo limita, vt non procedat in actu pendēte à ſola vo-
18 luntate confitentis † vt in aditione hæreditatis. l. gerit, & ibi
Bar. ff. de acquir. hæred. & no. in d. l. Pomponius.
Vndecimo limita, quando ſentētia facit ius quoad omnia,
19 & in caſibus enumeratis in l. in vnum. ff. de ſtat. homin. † &
tunc confeſſio etiam prodeſt omnibus, ſecundum doctrinam
Anton. de Butr. in c. ex parte. de confeſſ.
20 Duodecimo limita in confeſſione emanata † ſuper actione
reali, ſecundum Imo. in c. veniens. de renunciat. & vt de præ-
fatis omnibus atteſtatur Martin. Lauden. d. l. iuriſgentium, nu.
22. ff. de pact.

CONCLVSIO CCCLXXIV.

ARGVMENTVM.

Confeſsio cedentis an probet contra ceſsionarium, & ei noceat.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio cedentis non probat contra ceſſionarium, nec ei nocet.*
2 *Iura prohibent eſſe in facultate cedentis confiteri & dolo, ac fraude tollere ius quæſitum ceſſionario.*
3 *Confeſſio cedentis non probat contra ceſſionarium, maxime quando ceſſio tendit ad commodum cedentis.*
4 *Confeſſio cedentis nunquam nocet ceſsionario eo caſu, quo ceſſionarius non haberet regreſſum contra cedentem.*
5 *Confeſſio cedentis quibus in caſibus noceat ceſſionario.*
6 *Confeſſio cedentis licet non noceat ceſsionario, tamen in præiudicium ipſius inducit effectualem probationem.*
7 *Confeſſio cedentis nocebit ceſsionario, ſi ceſſio fuerit facta non ſimpliciter, ſed ſub aliqua conditione.*

CONfeſsionem cedentis non probare contra ceſsionariū,
1 † nec ei nocere reſpondit Caſtr. conſ. 134. nu. 3. in cauſa
ſer Ludouici, lib. 1. quod probat per l. facta §. ſi hęres. cum ibi
plene notatis. ff ad Trebel. ad quod ſpectat l. patrem. §. fin. ff.
quem. ad. ſeruit. amittat. & in hanc ſententiam conſultus rñdit
* Philip. Corn. conſ. 139. nu. 4. li. 3. vbi aſſerit hanc eſſe * cōmu-
* nem opiniunem, prout ēt de * cōmuni dicit Imol. in d. l. facta.
§. ſi hæres, cui accedit Pariſ. conſ. 58. num. 8. 9. 12. & ſeq. vol. 1.
& in conſ. 19. nu. 59. li. 3. & de hoc conſulas Dyn. Rayn. Bart. in
l. ſeruus filij. §. 1. ff. de lega. 1. & Bar. poſt Dyn. in d. l. facta. §. ſi
hæres, col. 2. verſ. quæro vtrum confeſsio. & ibi Imol. & Paul.
Caſtr. ff. ad Trebel. & Bar. in l. ſi actor, col. 2. verſ. ad horū decla
rationē. ff. de ꝓcur. & in l. ab emptione, n. 1. ff. de pact. vbi Pau.
de Caſtr. Iaſ. nu. 7. & poſt Ang. ibi allegat concor. & rationes
idē Bar. in l. ſi partē. & ibi Floria, §. 1. ff quemad. ſeruit. amittat.
nec deſunt permulti ſcribentes huius ſententiæ aſſertores, vt
Spec. Io. And. & Bal. in additio. in fi. tit. de ceſsio. act. §. 1. col. 2.
verſ. ſed nunquid ſola. Cyn. & Salyc. in l. vlt. C. de procur. Ant.
de But. in c. quamuis, col. 2. ext. de re iud. Rapb. Cuma. cōſ. 79.
licet col. 1. verſ. nec obſtat. li. 1. Alex. cōſ. 46. circa prin. nu. 11 2.
li. 5. Corn. conſ. 139. verſ. nec obſtat. li. 3. Gozad. cōſ. 3. in cauſa
mibi tranſmiſſa, col. 2. nu. 8. verſ. nam ſi confeſsio. latiſsime Ti-
raq. de vtroq; retract. tit. de retract. Lign. §. 2. gl. 2. nu. 14 Herc.
de proban. negat. nu. 198. verſ. 41. fallit. Mar. ab Affl. deciſ. 163.
nu. 7. in fin. Alciat. in l. 1. §. ſed ſi mihi. nu. 41. ff. de verb. oblig.
Quod etiam ex ratione confirmatur, ne ſit in facultate ce-
2 dentis confiteri, † & dolo, ac fraude tollere ius quæſitum ceſ-
ſionario, quod iura prohibent, vt per Abb traditum eſt in c. 2.
de fide inſtru. col. 2. verſic. primo caſu, cum alijs ibi adductis
per Feli. nu. 12. verſ. item intellige, quos ſequitur Pariſ. d. conſ.
19. nu. 61. lib. 3.
Et intellige concluſionē in primis procedere, qñ ceſsio ten
3 dit ad commodū † cedētis, vt voluit Cor. d. conſ. 139. ſub nu.
4. li. 3. immo atteſtatur Alber. Galeo. in ſua Margarita, ſimpli-
citer tenēs, quod nūquā nocet ceſsionario ceſsio cedentis eo
4 caſu, quo ceſsionarius nō haberet regreſsū contra † cedētem
quod dictum ſequitur Dyn. in d. l. ſeruum filij §. 1. de lega. 1.
Limita concluſionem locum habere in tribus caſibus poſi-
tis in l. ſi delegatio C. de noua videlicet, ſi ceſsionarius item
litem conteſtatus eſſet: vel partem debiti accepiſſet, vel de-
5 nique denunciaſſet debitori, ne cedenti ſolueret: † his enim
caſibus cum ratum habere videatur omnem cedentis confeſ-
ſionem, ſequitur: vt illi, qualis illa ſit, noceat; cum ſibi præ-
cluſerit erga cedentem regreſſum, vt ait Corn. d. conſil. 139.
num. 4. atque Dyn. d. l. ſeruum filij. §. 1. de legat. 1.
Secundo limito concluſionem vt non vera ſit, quoad ipſum
6 confitentē: † nam licet eius cōfeſsio non noceat ceſsionario,
tamen

Digitized by Google

tamen in præiudicium ipſius cedentis inducit effectualẽ probationem, vt inquit Pariſ.d.conſ.58.num.8.li.1. vbi de mente aliorum doctorum habet hoc pro abſoluto.

Tertio limitabis locum ſibi non vendicare, ſi ceſsio fuerit
7 facta non ſimpliciter, ſed ſub aliqua conditione, † tunc enim eueniente conditione confeſsio cedentis nocebit ceſsionario, vt in terminis dixit Pariſ in d.conſ.58.nu.11.& 13.li.1. iuribus, & rationibus per eum ibi adductis.

CONCLVSIO CCCLXXV.

CONfeſsio furioſi non probat, nec ei præiudicat, vt obſeruanimus ſupra in verb.confeſsio, verſic. ex propoſito, & Specul.aſſeruit tit.de confeſsio.§.ſequitur.verſ.13. ſed in hac concluſione dic, vt notauimus in concluſione, furioſus, in qua reperies declarationes, & limitationes ad hæc dicta.

CONCLVSIO CCCLXXVI.

ARGVMENTVM.

Confeſsio Principis an probet contra ipſum & hæredes ſuos.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio Principis probat contra ipſum, & ſuos hæredes, etiam ſi facta abſente parte, maxime, quando agitur de præiudicio concedentis, & confitentis.*
2 *Confeſſio Principis dicitur reſultare ex narratis per Regem, ſicut & ex narratis in precibus.*
3 *Rex, vel Princeps videtur fundare opinionem, & intentionem ſuam ſuper narratis in ſua confeſſione.*
4 *Confeſſio Principis ſufficit parti, vt contra hæredem agat, ſi ex ea conſtet de aliquibus puta priuilegijs & conceſſionibus, niſi probetur, quod facta ſit per errorem.*
5 *Probatio in contrarium confeſsionis non debet admitti, quando confeſsio facta eſſet coram hærede.*
6 *Confeſſio Principis probat contra ipſum, & ſuos hæredes, etiam ſi talis ſit, quod in ſuis dominijs nõ recognoſcat ſuperiorẽ, vel qui ſaltẽ de facto habeatur pro ſupremo Prin.*
7 *Confeſsio Principis facit præſumptionem donationis per ipſum factæ, vel conceſſionis de re, quam confitetur, vt ſi dicat rem eſſe alterius in eius confeſſione tribuitur ius, & præſumitur illi conceſſiſſe, & donaſſe.*
8 *Princeps ſi nominat ciuitatem quæ non eſt, vel nominat aliquem ſub titulo dignitatis, quam non habet, cenſetur velle, quod tales fiant, & eis conferre ius.*
9 *Scientia Principis in conceſſione cenſetur ipſo iure probata ex ſola veriſimilitudine.*
10 *Scientia certa præſumitur in Principe, cum confitetur de negotio ad eum pertinente.*

1 CONfeſsionem Principis probare contra ipſum, & † ſuos hæredes, auctor eſt mihi conſulendo Ruin.in conſ.231.num.7.vol.1.argum.l.Publia.§.fi.ff.depoſ.l.generaliter.C.de nõ numer.pecu.l.vnica.C.de confeſſ.

Hoc velim amplies, vt etiã vera ſit, quamuis confeſsio facta eſſet abſente parte, vt docuit Bart.in l.nuda, de donat.& tradidit Imol.poſt alios in c.ſi cautio.ext. de fide inſtrum. & Ruin. vbi ſupra nu.7.

Verum animaduertendum eſt, concluſionem tunc maxime procedere, quando agitur de præiudicio cõcedentis, & confitentis, vt Ruin. placuit vbi ſupra.quamuis diſtinguendum eſſet, vt confeſſio Principis præiudicaret etiam alijs, an emanata fuerit ex certa ſcientia, necne: vt ſupra in concluſione, certa ſcientia.abundè dictum eſt.

Et hæc confeſsio Principis dicitur reſultare ex narratis per
2 Regem, † ſicut & alias reſultat ex narratis in precibus, l.cũ precum.C.de li.cauſ.& per Abb.traditum eſt in ca. examinata.de iudic.& præſertim quia Rex, vel Princeps videtur fundare opi
3 nionem, & intentionem ſuam † ſuper narratis, in ſua confeſsione, vt ſancitum eſt in c.ſi Papa.de priuileg.in 6.& per notat.in clem.2 de probat.& placuit Ruin.vbi ſupra.

Vnde fit; vt ſi ex confeſsione Principis conſtet de aliquibus
4 veluti priuilegijs, & conceſsionibus, † talis confeſsio ſufficiat parti, vt contra hæredem agat, vt inquit Ruin.vt ſupra, niſi probetur per hæredes, quod talis confeſsio Principis facta ſit per errorem, iuxta notata per Bart.in l.non fatetur de confeſſ.Ale. in l.ſi diuortio.ff.de.verb.oblig.

5 Si tamẽ confeſsio facta eſſet coram hærede, † non debet admitti probatio in contrarium, per ea, quæ obſeruauit gloſ.in d. clem.1.de probat.Rui.vbi ſupra.num.8.

Secundo amplia concluſionem, etiam locum habere in tali
6 Principe, qui in ſuis dominijs non recognoſcit ſuperiorẽ, † vel qui ſaltem de facto habetur pro ſupremo Principe, ſecundum Cardin.in conſ.128.incip.in quæſtione, quæ vertitur, & recentiores in c.cum à nobis, de teſti.& faciunt notata per Bar.in l. hoſtes.de capti.& poſt li.vbi ſupra, nu.8.

Huc ſpectat, quod confeſſio Principis facit præſumptionem donationis per ipſum factæ, vel confeſſionis de re, quam con-
7 fitetur, † vt ſi confiteatur talem rem eſſe alterius, nam ex huiuſmodi confeſſione tribuitur ius, & præſumitur illi conceſſiſſe, & donaſſe, vt conſtat ex allegatis per Albenſ.conſ 65.num.38. & reſpondit Socin.conſ.187.col.3.verſ.confirmantur præmiſſa in 2.vol.& probauit Aret.conſ.42.in princ.& idem atq; Soc. in d.conſ.86.in prin.in 1.vol.& id ſatis probat tex.in l.1.§. ſimiliq; modo.C.de latin.libert.tollen.& in §. fi.Inſtit. de adoptio. & ait Innoc.in cum ab eccleſiarum, colu.2.verſ. item hoc ipſo, de offic.ordin.Quod cum Princeps nominet ciuitatẽ, quæ
8 non ſit, † vel vocet aliquem ſub titulo dignitatis, quam non habeat, cenſeatur velle, vt tales fiant, & eis conferre ius, & ſequitur ibi Io.Andr.colu.3.verſi. Princeps autem. & clarius tradit Anchar.in c.ſtatutum.§.nec audiatur.colu.2.verſ.ſed quid dices. de reſcript. in 6. & quamuis Innoc. vbi ſupra requirat, vt Princeps confiteatur ex certa ſcientia, vel concedat quidpiã,
9 † talis tamen ſcientia cenſetur ipſo iure probata ex ſola veriſimilitudine, iuxta ſententiam Barr.in l.a.C.ſi ſeruus vel lib.ad decuri.lib.10.& dictum eſt ſupra in concluſione, Certa ſcien-
10 tia, quinimo † talis certa ſcientia præſumitur in Principe, cum confiteatur de negotio ad eũ pertinente, vt tradidit Ang.Are. in d.§.fin.Inſtit.de adoptio.in fin.& Iacob.Mandella. Albenſ. d.conſ.64.nu.3.cum ſeq.

CONCLVSIO CCCLXXVII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio coram ſacerdote in pœnitentia facta, an probet in iudicio.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio coram ſacerdote in pœnitentia factam non probat in iudicio.*
2 *Sacerdos confeſſionem reuelans incurrit pœnam c.omnis de pœnit.& remiſſione.*
3 *Teſtimonium eius, qui deponit de confeſſione coram ſacerdote facta, quam ipſe audiuit, non probat.*
4 *Confeſſio facta ſacerdoti in cauſa matrimoniali probat in iudicio.*
5 *Sacerdos cum ſciat ſibi confeſſum vt Deus, & nõ vt homo, eius dictum non poteſt probationem facere.*
6 *Reuelatio confeſſionis tam verbo, quam ſigno, vel quouis alio modo prorſus prohibita ſub pœna quaſi hæreſis.*
7 *Nulla extaret differentia inter forum conſcientiæ, & forum iudiciale, ſi permitteretur ſacerdoti: vt in cauſa matrimoniali valeret detegere confeſſionem, & eius dictum probaret.*
8 *Intellectus gloſſ in cap. tua nos. de deſponſ in verb. qualiter conſtituerit, quam vide per totum vſque ad num.9.*
9 *Licentia ſi data fuerit a confitente ſacerdoti, vt confeſſionem reuelet, & ſacerdos ſit fide dignus, dictum eius probat, & ei creditur.*
10 *Clericus, vel ſacerdos poteſt reuelare confeſſionem de conſenſu, & licentia expreſſa ſibi data à pœnitente, & confitente.*
11 *Confeſſionem quam finxit in pœnitentia ſacerdoti, & eidem per confeſſorem pœnitentiã impoſitam probatur per ſolum ſacerdotem.*
12 *Crimen occultum, occultam, & publicum publicam pœnitentiam requirit.*
13 *Confeſſione probata, & impoſitione pœnitentiæ per ſacerdotem, non oportet probare pœnitentiam peractam.*
14 *Confeſſionem reuelatam à ſacerdote probatur ex eo, quod ipſe eam audiuerit coram pluribus.*

1 COnfeſſio coram ſacerdote in pœnitentia facta † non probat in iudicio, quia, vt inquit Bald.in l.Archigerontes. C. de epiſcop.audien.cenſetur facta coram Deo, vt in capi. ſi ſa-
2 cerdos.ff.de offic.ordin.immo ſi ſacerdos eam enũciet, † incidit in pœnam.cap.omnis de pœnit. & remiſsionibus. ita Bald. in d.l.Archigerontes.C.de epiſcop.audien.quem refert, & ſequitur Felin.in cap.teſtimonium. col.13.num.35. de teſtibus. Addo Abb.in cap.fin.de ſucceſſ.ab inteſt.& in addit.ad pract. Papien.in prima forma act.verſ.compellatis. num.5.Iaſ.in l.1. §.huius ſtudij.ff.de iuſt. & iure, & ibi ſequitur Fortunius Garzias num.20.

Primo amplia concluſionem, vt eo, vſque procedat, vt & ſi teſtes, qui audierint illam confeſſionem confitentis corã ſacer
3 dote deponerent de ea in iudicio † teſtimonium eorum non probaret, vt confeſſio in pœnitentia facta præiudicet in aliquo confitenti, vt Ioan.And.tradidit in c.ſi.de temp.ordina.& Felin.in c.denique.de exceptio.nu.3. & teſtatur Tindar. in dialogo de teſtibus, fol.20.verſ.ſequitur alias pars.de teſtibus.

Primo limita, ſi huiuſmodi cōfeſſio facta fuiſſet in cauſa ma-
4 trimoniali, † tunc.n probaret in iudicio. vt me docuit gl. in c.
tua. de ſponſalib. quam ad hoc arbitratur Roma. ſingularem in
l. ſi non ſpeciali. C. de teſta. Iaſ. in l. patre furioſo. in 5. col. verſ.
quod confirmo. ff. de his qui ſunt, & in l. 1. §. huius ſtudij. ff. de
iuſtit. & iure.

Contrariū ſenſit Fortunius Garzias in d. l. 1. §. huius ſtudij.
nu. 21 de inſtit. & iur. ea ratione, quia cum ſacerdos ſciat ſibi
5 confeſſa vt Deus, & non vt homo, † eius dictū non pōt proba-
tionem facere, vt per hanc rationem voluit ēt Abb. in c. omnis
vtriuſq; ſexus. in vlt. notab. de pęnit. & huc pertinēt verba ip-
ſius contexr. in c. oīs ponderando verbum, omnino, verbum,
quouis modo, & verb. aliquatenus. per quæ omnis prorſus re-
uelatio (vt aiunt) prohibetur tam verbo, quàm ſigno, vel quo-
6 uis alio modo, † etiam ſub pęna quaſi hæreſis. Alioqui, ſi per-
mitteretur ſacerdoti, vt in cauſa matrimoniali commiſſa poſ-
ſet enunciare, & eius dictum probaret, nullum extaret diſcri-
7 men inter forum conſcientiæ, † & forum iudiciale, quia eo ip-
ſo, quod ſacerdoti confitetur per pœnitentem veritas, poterit
id patefacere, quod eſt contra diſpoſitionem ſacrorum cano-
num, & mentem omnium Dd in c. tua nos. de ſponſal.

Nec huic ſententiæ vr̄ repugnare gl. in d. c. tua nos. de ſpōſ.
in verb. qualiter conſtituerit, quæ contra ſenſit, nam ſi ea dili-
8 genter introſpiciatur, † non dicit, neq; intelligit, cōfeſsionem
factā in foro pęnitētiali poſſe adduci in foro iudiciali, ſed tm̄
in endē foro pęnitentiæ, vt non obſcure demonſtrant illa ver-
ba, hoc ei confeſsus fuit pœnitentiali iudicio, in quo cuilibet
eſt credendū, expone verbum, in quo, id eſt, in quo iudiciū pę
nitentiali, & non iudiciali, cū de hoc foro iudiciali nulla fue-
rit facta mētio, & ideo ad illud relatio fieri non pōt. Quinimo
in poſtremis verbis dilucide dixit gl. quod in iudicio pro tri-
bunali nulla fides haberetur ei in præiudiciū tertij, quod cla-
rius patet ex ratione, quā glo. ibi reddit, ibi, quia ſibi ſoli pōt
præiudicare, & quod nō eſt veriſimile, quod ſit immemor ſuæ
ſalutis, hæc.n non poſſunt accōmodari in foro iudiciali, quia
ſi confeſſio in illo caſu probat, nō præiudicat ſibi ſoli, ſed par-
ti aduerſæ, cum ex ea confeſsione iudicaretur deceptam eſſe
puellā, & matrimonium non eſſe, vt ex his dixit Garzias d. §.
huius ſtudij ſub nu 21. verſ. nec obſtat gl. de iuſti. & iur. in quo
loco ēt tradit ad dictū Inn. & Abb. in c. parochiano. de ſepult.
quod intelligit procedere in debitis, & delictis publicis, vt ēt
text. ille loquitur ſecundum Rom. & alios proxime citatos.

9 Secundo limita, † quotieſcūque ſacerdoti data fuiſſet à tali
confitente facultas, vt eam maniſeſtaret, & talis ſacerdos eſſet
fide dignus, quia tunc probaret, & crederet̄ dicto ſacerdotis.
Vn̄ hoc caſu dictū vnius teſtis plene probat, vt ex multis alla-
tis cōſtat ab Ant. Gabr. in cōcl. 1. de teſtib. n. 28. verſ. 7. limita.
lib. 1 in ſuis concl. in 5. concluſione. verſ. fallit qn̄ ſacerdos. &
tradidit Lap. alleg. 94. incip. quidam præsbyter. nu. 2. Fel. in c.
teſtimonium. nu 35. verſ. intellige, quod ſacerdos. de teſtib. &
idem in c. nemo in prin. verſ. uoro. iu verb. teſtimoniū, & ver.
intellige, quod poteſt. de ſimo. & in c. Matthęus poſt prin. ver.
& elegāter. Lap. eod. ti. de ſimo. & in c. 1. col. 2. circa med. verſ.
quia confeſſor. num. 3. de excep. vbi multa ad hoc in medium
profert, & fuit obſeruatum late per Franc. Viu. in ſuis commu.
* opin. verb. confeſsio ex. vbi atteſtatur hanc eſſe cōem * opi-
10 nionē, † nam clericus, vel ſacerdos poteſt apetire cōfeſsionē
conſenſu, & venia expreſſa ſibi data à pęnitente, & confiten-
* te, ſecundum * oēs in c. ſignificaſti. ex. de adulter. late Io. And.
proſequitur de renunciatione in 1. gl. & per ea quæ notant per
Mil repert. in verb. teſtis. verſ. teſtimonium ſacerdotis. & Feli.
in d. c. teſtimonium. nu. 34. de teſtib. cum ibi alleg.

Et de hac materia conſulas late tradentem Lapum d. alle-
gatione 94. vbi pertractat vberrime materiā reuelationis con
feſsionis per ſacerdotem factæ, num. 1. & 2 & Didac. Couar. in
epit. 4. lib. decretal. c. 8. §. 12. de pact. num. 9.

Vnum tamen hic te velim admonitū, vt per ſolum ſacerdo-
tem probetur aliquem fuiſſe ſacerdoti in pęnitentia confeſsū
11 & † eidem per confeſſorem fuiſse pęnitentiam impoſitam, vt
notat gl. iu c. tua nos, ext. de ſpōſ. & in c. ſignificaſti. ext. de ho-
mic & gl. adhęſit Alber. in l. vnica. C. de confeſ. atq; auctor ad-
ditio. ad pract. Papien. in forma actionis realis. in verb. cōpel-
latis. nu. 6. & idem voluit Fel. in d. c. teſtimonium. nu. 35. at ſa-
tiſfactionē, vel pœnitentiam ſactam fuiſſe probatur per illos,
12 qui viderunt, quod ſi crimen ſit occultū, † ſufficit ſi pœnitētia
ſit occulta, & rurſus ſi publicum delictum, debet eſſe publica.
Hoſt. tradidit in d. c. teſtimonium, quem refert & ſequitur Fe-
li. vbi ſupra nu. 35. vbi tamen nu. 36 ait, & concludit ex allega-
tis ibi per eum, vt probata confeſsione, & impoſitione pœni-
13 tentiæ per ſacerdotem, vt ſupra † non opus ſit probare pęni-
tentiam peractam eſſe vt ex allegatis ibi per eum, idem Feli.
monuit in c. denique. de except nu. 3.

Præterea illud ſuperpondij loco velim obſerues, quod con
14 feſsio facta † ſacerdoti fuerit reuelata per ipſum ſacerdotem,
probatur ex eo, quod ſacerdos eā audiuerit coram pluribus,
licet & in iudicium illam non depoſuerit, ita proditum eſt ab
Archid. de pœnit. diſt in. 6. c. ſacerdos. nu. 4. cum ibi allega. Fel.
etiam placuit in c. teſtimonium. ext. de teſtib. num. 35.

CONCLVSIO CCCLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio erronea an probet, & praeiudicet confitenti, etiam quod fuerit formiter acceptata, reiterata, & per ipſum iurata.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio erronea non probet, neque praeiudicat confitenti, etiam quod fuerit formiter probata, & acceptata, ſed reuocari poteſt.*
2 *Confeſſio erronea etiam quod ſaepius & pluries fuerit reiterata, & deliberata non probat.*
3 *Confeſſio erronea non probat. etiam quod fuerit iurata.*
4 *Confeſſio erronea, ſiue error ſit facti ſiue iuris non probat.*
5 *Confeſſionem fuiſſe errore factam, in dubio non praeſumitur, & illam allegans probare tenetur.*
6 *Confeſſio quomodo cognoſcatur erronea, vide remiſſiue.*

COnfeſsionem erroneam non probare, neque præiudicare
1 confitenti, † etiam ſi fuiſſet formiter probata, & accepta-
ta. conſtitutum reliquere Impp. Diocl. & Maxim. in l. error. C.
de iur. & fact. ignor. non enim fatetur, qui errat, vt inquit Vl-
pian. I. C. in l. non fatetur. ff. de confeſſ. quod tradidere Dd. in
c. ſi. ext. eod. tit. & docuit Bar. in l. capite quinto, ff. ad l. Iul. de
adulter. & ibi in additio. immo tali s confeſsio erronea reuo-
cari poteſt, iuxta ſententiam Iaſ. in l. 1. col 2. verſ. 3. ſubtilius.
* C. de error. calcul. teſtatur de * communi opinione, & habetur
in l. ſed ſi me putem. & ibi Dd. ff. de condit. indeb huic eidem
enunciato fauent etiam l. cum falſa. & l. ſi poſt diuiſionem. C.
de iur. & fact. ignor. & l. cum de indebito. ff. de proba. & Fran-
ciſc. Cur. conſ. 69. col. fin. verſ. quia videmus. nu. 8.

Primo amplia, etiam ſi ſæpius & idētidem fuiſset repetita,
2 & eſſet † deliberata, vt Hercul. dixit de proban. negat. nu. 108.
verſ. 16. fallit. idem placuit plurimis alijs, vt Dec. cōſ. 408. col.
fin Pariſ. conſ. 131. li. 7. nu. 35 Spec. in tit. de poſitio. §. ſi. nu. 8.
verſ. item ſi ponens. Rom conſ. 391. col. 1. & idem in l. ſi vero.
§. de viro fall. 31. nu. 59. ff. ſoluto matrimo. Franc. in c. 1. col. 2.
verſ. 3. limita. de accuſat. in 6. Iaſon in l. error. col. fin. verſic. 2.
principaliter. C. de iur. & facti ignorantia. & in d. l. 1 colum. 2.
* verſ. 3. ſubtilius. C. de errore calcu. vbi dicit hanc eſse * cōmu-
nem opinionem, & ibi Dec. col. 2. vbi ipſe quoque teſtatur de
* * communi, Ruin conſ. 10. col. pen. verſ. nec obſtat. vol. 3.

3 Secundo ampliabis, etiam ſi fuerit iurata; † non enim pro-
bat, vt videre eſt ex ijs, quæ retulit Dec. d. conſ. 408. per totū,
qui loquitur de confeſsione erronea iurata, & non iurata, &
videas Pariſ. d. conſ. 131. nu. 35. cum ſeq. & Hercul. vbi ſupra.

4 Tertio amplia, ſiue error ſit facti, ſiue iuris † cum nec etiam
probet, vt auctor eſt Pau. de Caſtro in l. ſi poſt diuiſionem. C.
de iur. & fact. ignor. l. non fatetur. ff. de confeſſ. quem refert &
ſequitur Dec. d. conſ. 408. nu. 5. & Paulus Caſtr. vbi ſupra ait,
ſaltem hoc procedere in confeſsione extraiudiciali, & adeat
ad idem in ſimili notata per Decium, vbi ſupra, num. 6. & ad
hæc, quæ dicta ſunt de confeſsione erronea adde, quæ dixi-
mus in 2. ſublimitatione ad 25. limitationem concluſionis De
confeſsione abſente parte.

5 Hic tn̄ † aduertas, vt in dubio non pręſumatur, confeſsionē
fuiſſe errore factam, quinimo illam erroneam allegans tene-
tur probare, vt aſſeruit Bar. in l. non fatetur. ff. de confeſ. quem
refert & ſequitur Crauet. in tract. de antiquit. temp. in 1. par-
te, verb. propoſitum noſtrum. nu. 56. & hr̄ in l. ſi poſt diuiſionē
& l. error. C. de iur. & fact. ignor. idem voluit Corn. conſi. 250.
colum.

Digitized by Google

5 enlum.fina.volum.4. † quomodo vero cognoſcatur erronea, conſulas Auguſtin.Bero,conſil.87.num.11.lib.2.& conſ.152. num.8.9.& ſeq.lib.3.

CONCLVSIO CCCLXXIX.

ARGVMENTVM.

Confeſsio an, & quando probetur per teſtes, etiam ſingulares.

SVMMARIA.

1 *Confeſsio probatur per teſtes ſaltem duos omni exceptione maiores, qui debent eſſe conteſtes, alias erit nullius effectus.*
2 *Confeſsio probata per duos teſtes non facit tamen niſi ſemiplenam probationem.*
3 *Confeſsio facta parte abſente probata per duos teſtes ſemiplenam, & parte præſente eoſdem plenam probationem facit.*
4 *In confeſsione non ſufficit dicere parte præſente; ſed etiam oportet, quod dicatur, & expreſſe acceptante.*
5 *Confeſsio probari etiam poteſt per teſtes ſingulares.*
6 *Teſtes duo ſi deponant de confeſsione facta in indiuiduo probant, ſed ſi diuerſimode, & ſint ſingulares, non probant, nec ſemiplene.*
7 *Confeſsio ita probata per ſingulares teſtes, vt quælibet per ſe ſola ſemiplene probet, nõ tamen coniunguntur ad effectum plenæ probationis; immo dicti teſtes tanquam ſingulares confeſsionem non probant.*
8 *Teſtes ſingulares deponentes de duabus confeſsionibus non iunguntur ad faciendam plenam probationem.*
9 *Teſtis deponens de veritate licet ſit ſingularis, tamen probat, & coniungitur ad plenam probationem faciendam.*
10 *Singularitas teſtis de veritate deponentis ad plenam probationem faciendam non eſt obſtatiua, ſed adminiculatiua.*
11 *Teſtes diuerſimode deponentes, licet ſint ſingulares de loco, & tempore, ſi tamen concordant in facto principali probant.*
12 *Teſtes ſingulares coniungi ad probandum confeſsionem abſentis.*
13 *Confeſsio abſente parte probata per duos teſtes, quæ inducit ſemiplenam probationem, coniungitur cum probatione famæ, quæ eſt ſpeciei diuerſæ, & à fortiori coniungi debet cum alia confeſsione eiuſdem ſpeciei.*
14 *Teſtes ſingulares coniunguntur, vt plene probent, quando tendunt ad eundem finem, licet per diuerſa media.*
15 *Teſtis deponens de veritate facti coniungitur cum altero deponente de confeſsione, vt plene probent.*
16 *Teſtis deponens de confeſsione abſente parte ſemiplene non probat.*
17 *Teſtes ſi deducuntur ad probandum debitum, licet deponant de diuerſis confeſsionibus, & circa confeſsionem ſint ſingulares, tamen probant debitum.*
18 *Confeſsio facta parte præſente probatur per vnum teſtem tantum, vt ſaltem faciat ſemiplenam probationem.*
19 *Teſtis deponens de confeſsione in abſentia partis non probat.*
20 *Confeſsio coram ſacerdote facta in foro pœnitentiæ per ſolum ſacerdotem probatur.*
21 *Confeſsioni principalis magis creditur, quam mille teſtibus contrarium aſſerentibus.*
22 *Teſtes ſi rogati non ſint, non probant.*

CONfeſsionem probari per teſtes ſaltem duos omni exce-
1 ptione maiores, plurimi tradidere, vt Alber.conſ.56.n. 28.gloſ.& Dd.in l.fi.C.famil.erciſcun.Bal.conſ.447.& cõſ.10. in quæſt.quæ vertitur,n.2.vol.5.& Pariſ.conſil.60.nume.45. volum.4. vbi ait, debere eſſe conteſtes, alioqui huiuſmodi confeſsio eſt nullius momenti, vt ex allegatis per eundem ibi,num.46.& tradidere Anton.de Butrio,& alij,qui eum ſequuntur,in cap.licet ex quadam.colum.penult.extra de teſtibus, & Cyn. in l.2. C. quæ ſit long. conſuet.& Paul Caſtrenſ. conſil.277.alias 143.viſo proceſſu.colum.2.poſt numer. 8.& conſil.378.alias 119.viſa petitione,column.2.poſt.nume. 5. volum.2.per Iaſo.in l.admonendi.numer. 256. de iureiuran.
2 † Et quamuis maxime ita probata foret confeſsio per duos teſtes, tamen non faceret,niſi ſemiplenam probationem, vt voluit Pariſ.vbi ſupra numer 46 ita tradit Bartol.in d. l. admonendi,column.13.verſicul.his præmiſsis.& ibi Iaſ.nume. 256.Quod intellige, ſi huiuſmodi confeſsio facta fuerit par
3 te abſente; † & quod abſente parte probari debeat per duos teſtes,ait Franciſ. capit.1.column.3.verſicul.& intellige. de appellatio.ſecus vero , ſi parte præſente , quia tunc probata per duos teſtes plene probat , vt colligere eſt ex l. Publia. §. fina.ff.depoſi & l.generaliter.Cod.de non numer. pecun. atque reſpondit Ruin.conſil.72.numer.4.volum.4 Herculan. etiam de proban.negat.nume.198.verſicul.decimoquinto fal-
4 lit.immo nec ſufficit dicere parte præſente, † ſed etiam opportet, quod dicatur, & expreſſe acceptante.vt Hippolyt. dixit in rubr.Cod.de probatio.numer.124.in fin.Specul.titu. de donat.inter virum,& vxo.§.per veſtras,column. 2.ſed ad hoc vide, quæ latiſſimè à nobis dicta fuerunt in prima ampliatione cum limitatione ſequenti ad concluſionem De cõfeſsione facta parte præſente, & per totam concluſionem De confeſsione abſente parte.

5 Amplia,vt probari poſsit† per teſtes ſingulares,ſecundum Pariſ.conſ.34.verſ.9.lib.1.ſed contrariam ſequutus eſt ſententiam, Aymo Crauet.conſ.33.col.8.nu.35. qui alios adducit. Hoc tamen poterit reconciliari per proximam primam ſublimitationem ad ſubſequentem limitationem.

Primo limita, dummodo duos teſtes deponant de cõfeſsione facta in indiuiduo;ſecus ſi vnus teſtis deponat de con-
6 feſsione facta vno die, & loco, & alius deponat de alia; † & ſic teſtes ſint ſingulares,quia tunc nõ probant,etiam ſemiplene,etiã ſi eſſent mille teſtes,& iungerentur,vt aſſeuerauit Alexan.conſ.36.col.2.& conſi.39.poſt nu.8.volu.5. idem voluit Ruin.conſ.72.n.5.vol.4.vbi (quod fortius eſt) ait,quod ſi talis confeſsio ita probata,videlicet per ſingulares teſtes,eſſet ita probata, vt qualibet confeſsio per ſe ſola ſemiplene pro-
7 baret,† quod tamen non coniugerent tales cõfeſsiones ad effectum plenę probationis, immo dicti teſtes tanquã ſingulares plene non probant dictã cõfeſsionem,nec coniunguntur. vt conſuluit Pariſ.conſ.60.n.45.vol 4.cũ ibi allegat. & in cõſ. 57.n.4.eod.vol.& tradidit Rober.Marant.in trac.de ord.iud. par.6.De confeſsione in 5.actu,n.14.& Cranet.conſ.267.n.1.

8 Illud præterea velim obſerues,† vt teſtes ſingulares deponentes de duabus confeſsionibus non iungantur ad faciendã plenam probationem, vt Hippolyt.de Marſi tradidit in l. de minore.§.plurimum n.9.cui accedit Aymo Crauett.de antiq. temp.par.4.§.ſectio.n.25.atq;Franc.Curt.trac.de teſtib.n.94

9 Sublimita,ſi vnus teſtis deponat de veritate,† quia tunc licet ſint ſingulares, tamen probant, & cõiunguntur ad plenam probationem faciendam,vt ait Pariſ.conſ.75.n.13.volu.1.vt in ſimili tradit Alex.& nouiſsimi ibi ſequuntur in l.Gallus,§. ille caſus.n 14.verſ.ſed pro iſtorum intelligentia. ff.de lib.& poſthum.& Pariſ.conſ.50.nu.42 d.vol.1. & ratio eſt,quia iſto
10 caſu † hæc ſingularitas nõ eſt obſtatiua, ſed adminiculatiua, quæ non obſtat, ſed debet adminiculari ad faciendã plenam probationem,vt ita loquutus eſt Pariſ.d conſ.42.n.43. cũ ibi adductis eod.vol.1.vltra quos adde Crauet.de antiq.temp.in 4.par.verſ.ſed enim,folio 189.& idem conſi.267,verſi.& qui coniunguntur.quem tamen conſiderabis.

Secundo limita, ſi huiuſmodi teſtes deponant de diuerſis confeſsionibus,dũmodo ex tali diuerſitate oriatur repugnã-
11 tia,aut facti diuerſitas, ſed idẽ ſemper emergat effectus,† qa tunc licet ſint ſingulares de loco,& tempore,tamen cũ conueniant in facto principali probant,vt patet ex multis relatis à Craue.d.conſ.167 col.1 verſ.præterea.n.6.& ita voluit Soci. conſ.99.n.15.vol.2.Paul.de Caſt.conſ.380.iudex.in fin.lib.1. & in conſ.199.viſa petitione,col.2.circa medium.& in conſ. 143.viſo proceſſu,col.fin.lib.2.quod etiã probauere permulti alij conſulentes,vt Ioan.de Anan.conſ.55.in 2.dub.Alex.in cõſ.53.col.2.circa med.ver.ergo ẽt pręſuppoſito.vol.1.Calc. in cõſ.9.col.5.poſt med.Dec.cõſ.650.col.2.poſt medium,vbi refert,& ſequitur illud conſ.Caſtr 380.Iudex,in fi.lib.1.idem
12 tenet Curt.iun.conſ.168.col.7.vbi Curtius voluit† coniungi teſtes ſingulares ad probandũ confeſsionem abſentis,ad idẽ adduco Aretin in conſi.65.in præſenti conſultatione, colu.2. poſt medium, in 2. dub. vbi confeſsio abſente parte probata per duos teſtes quę inducit ſemiplenam probationem cõiũ-
13 gitur cum probatione famæ, quæ eſt ſpeciei diuerſę † à fortiori cõiungi debet cum alia confeſsione eiuſdem ſpeciei, ea quæ habetur in l.admonendi.ff.de iureiuran.& dixit Crauet. dict.conſ.267.nu.5.

Et quod coniungantur teſtes ſingulares, vt plene probent,
14 quando † tendunt ad eundẽ finem, licet per diuerſa media,adduco Abb.& Dd.in c.fi.de ſucceſſ.ab inteſtato,vbi qñ vnus teſtis deponit de veritate facti,alter de cõfeſsione coniũgunt,
15 † vt plene probent,idem voluit Alex.in conſ.76.viſo libello n.4.& 5.in 2.dubio lib.6. quod dictum refert,& ſequitur Ripa in l.admonendi,col.38.nu.306.verſ.ex hac concluſione.ff. de iureiur.idem aſſeruit Ancha in conſi.276.viſo diligenter, colu.2.verſ.& ideo vnus teſtis.quod & placuit Corne.conſi. 13.lib.1.idem voluit nouiſsimè Gozad.in conſil.78.col.4.numer.11.poſt ver.non obſtat.vbi fortius voluit vnũ,ꝗ tamẽ puto falſũ,vt vnus teſtis deponẽs de confeſsione abſente parte
16 coniugatur cũ teſte de veritate facti,† cum vnus teſtis depo-

nens

aens de confeſſione abſente parte ſemiplene non probet, itē quod teſtis deponens de veritate facti, & alter de confeſſione coniungantur ad, plenam probationem, voluit Dec. in c, cum cauſam. colu. fi. de probat. & latius vſq; ad ſatietatem videas Aymo. d. conſi. 267. nu 5. & 6. Alex. conſi. 25. col. 2. lib. 2.

Tertio ſublimita, ſi principaliter teſtes non deducantur ad probandam confeſſionem, ſed veluti ad probandum debitū.
17 quia† tunc licet huiuſmodi teſtes deponant de diuerſis confeſſionibus, & circa confeſſionem ſint ſingulares, tamen probant debitum, vt reſpondit eleganter Paulus de Caſtr. conſi. 380. iudex, & miniſter. num. 7. & ſeq. volu. 1. quem refert & ſequitur Mar ia. Soc. iun conſi. 99 nu. 15. vol. 2. Curt. iun. conſi. 64 præſupponitur in facto. in 4. col. in prin. nu. 7. & idem Soc. in conſi. 90. lib. 2. vbi quaſi per totum vberrime hanc materiā tractat, & ita ſingulariter declarat Bart. in l actor. 3. colum. in prin. C. de probat Corn. etiam conſil. 34. volum. 1.

Secundo principaliter limita, ſi huiuſmodi confeſſio facta
18 fuerit parte præſente, quia tūc probetur per vnum teſtem tantum, vt ſaltem facit ſemiplenā probationē, vt cauit Ruin. conſi 72 nu. 4. vol. 4. vbi ad idē refert Paul. de Caſt. con. 280. incip. v o proceſ. & in con. 233. incipien. viſa petitione. ſed
19 ſecus eſt, ſi deponat de confeſſione in abſentia partis, † etenim tunc non probat, vt conſuluit Imo. conſi. 123. nu. 9. idē obſeruauit Paul. Caſtren. conſi 79. nu 1. vol. 2. hoc etiam placuit Alex conſi. 181. n. 1 u. lib. 7. nec ab hoc receſsit Corn. conſil. 345. num. 34. volu. 1 Pariſ. id ſenſit conſ. 54. nu. 22. vol. 4.

Tertio limitatur in probanda confeſſione coram ſacerdo-
20 te facta in foro pęnitentiæ, † hæc nempe confeſſio probatur per ſolum ſacardotem, vt dictum eſt ſupra in concluſione, Confeſſio ſacerdoti. &c. in 2. limit.

Quarto limitabis, vt magis credatur confeſſioni principa-
21 lis, quam† mille teſtibus contrarium aſſerentibus, vt docuit Inn. in c. cum contingat. de offi. deleg. Bart. & Dd. tradidere in l. 2. §. creditū. ff. ſi cert. peta. atq. Veuaſr. in conſi. 16. & conſil. 37. & conſi. 45. quos refert & ſequitur Ant. Gabriel. in ſuis concluſio. concluſ. 4. nu. 75. verſi. 24. inſertur. de teſtib. lib. 1.

22 Quinto limitare poteris, dummodo rogati ſint teſtes† alioqui non probant, vt prodidit Nell. in tract. de teſtib. nu. 347. & vide l. poſt mortē. ff. de adop. & conſules omnino gl. in c. teſtes. 3. q. 9 §. prim atque Specul. titu. de teſte. in prin. verſi. item quod non fuit rogatus.

CONCLVSIO CCCLXXX.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta in fauorem incapacis, an præſumatur facta in fraudem legis.

SVMMARIA.

1 *Confeſsio facta ad fauorem non capacis præſumitur facta in fraudem legis.*
2 *Confeſsioni mariti habentis filios ex priori matrimonio, & confitentis habuiſſe à ſecunda vxore mille, etiam cum iuramento, non ſtatur, quia præſumitur facta in fraudem.*
3 *Confeſsio mariti, de qua ſupra num 2 eius morte tamquam donatio non poteſt confirmari ſed applicari debet filijs prioris matrimonij.*

1 COnfeſsio facta in fauorem non capacis, †præſumitur facta in fraudem legis, vt obſeruauit glo. in l. eum quis decedens, §. Titia. ff. de leg. 3 & per not. ibi & per l. qui teſtamentum. ff. de teſta. Bart. decidit iſtam quæſtionem dicens, quod ſi maritus habens filios ex priori matrimonio confiteatur ha-
2 buiſſe à ſecunda vxore mille, †quamuis etiam iuret, nō ſtatur tali confeſsioni, quia præſumitur facta in fraudem, vt colligitur ex reſcripto Impp. Leonis & Anthemii in l. hac edictali. C. de ſecund. nup. non poteſt illa confeſsio tamquam dona-
3 tio morte mariti confirmari, †quia debet adiūgi filijs prioris matrimonij, vt ijdem Impp. ſciuere. clare in d. l. hac edictali. confirmatur ex animaduerſis à gl. in l. donatione. Cod. de collatio. idem apertiſsime decidit Ruin. conſi. 44. nu. 8. cum ſequen. lib. 5. & ad hæc adde, quæ diximus in concluſione De confeſsione patris de recepto à filio, & De confeſsione viri de recepta dote, & in octaua limitatione ad concluſionem De confeſsione facta præſente parte.

CONCLVSIO CCCLXXXI.

ARGVMENTVM.

Confeſsio facta per aduocatum lite conteſtata, & ſciente clientulo, an perinde valeat, ac ſi per ipſum clientulum fieret.

SVMMARIA.

1 *Confeſsio facta per aduocatum lite conteſtata, ſciente clientulo, & intelligente perinde eſt ac ſi per ipſum clientulum fieret, vnde illi præiudicat, niſi eam reuocet.*
2 *Confeſsio facta per aduocatum pro ipſum, vel per clientulum vſque ad triduum ſimpliciter etiam non docto de errore reuocari poteſt.*
3 *Confeſsio aduocati vſque ad ſententiam reuocari poterit, prius tamen probato errore.*
4 *Confeſsionem factam ab aduocato poterit clientulus eadem die, vel incontinenti reuocare per ſe, vel per procuratorem ſimpliciter nullo etiam docto errore.*

COnfeſsio facta per aduocatum, lite conteſtata, ſciente clientulo, & intelligente perinde eſt, †ac ſi per ipſū clien-
1 tulū fieret, ita ad verbum ſanxit Imp. Alex. in l. 1. C. de error. aduo. vnde clientulo præiudicat, niſi eam reuocet, ita conſtituit Innoc. III. Pont. Max. c. olim. extra de cenſib & ſciuit Honor. III. Summus Pontif. in c. cum cauſam. de appellat. & ibi Bald. quod & placuit Spec. titu. de confeſsio. §. poſtremo. nu. 1. & idem ſub tit. de aduoc. §. iam nunc videndum. verſic. ex præmiſsis. Reuocari autem poteſt illa confeſsio, vel ab aduo-
2 cato, vel à clientulo vſque†ad triduum ſimpliciter etiam non docto de errore, ita ſcripſere Imp. Diocl. & Maxi. in l fi. verb. contradixiſſe. C. de error. aduoc. & reſpondit Paul. Caſtrenſ. conſ. 31. per l. 1. Cod. eod. de error. aduoc. immo poterit etiā reuocari talis confeſsio ex ſententia, ſi credimus Specu. dict.
3 tit. de confeſsio. §. poſtremo. n. 1. vſque ad ſententiam† prius tamen probato errore, vt habetur in ca. fi. ext. de confeſſ. l. nō fatetur. ff de tit. l. voic. C. eo. l. inde Neratius §. fi ff. ad l. Aqui.

Ergo eadem die, vel continuo poterit clientulus vel per ſe,
4 vel per procuratorem dictam confeſsionem ſimpliciter† nullo etiam docto errore ab aduocato factam reuocare, & hanc * eſſe communem * opinionem atteſtatur Spec. vbi ſupra n. 1. & ſic intelligo cap. cum cauſam. extr. de offic. deleg. cap. cum olim. 1. in fin. ff. de teſtibus cog. ſed in hoc dic, vt ſupra in cōcluſione De confeſsione procuratoris.

CONCLVSIO CCCLXXXII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio per ſcripturam propriæ manus, an ita plene probet, vt in contrarium probari non poſsit.

SVMMARIA.

1 *Confeſsio per ſcripturam propriæ manus facta ita plene probat, vt in contrarium probari non poſsit, nec probato errore.*
2 *Confeſsio plene probat, quando quis confitetur in epiſtola, ſiue in apocha etiam abſente parte.*

COnfeſsio per ſcripturam propriæ manus facta ita plene
1 probat, †vt in contrarium probari non poſsit, vt conſtat ex allegatis à Matthæ. de Afflict. in conſtitution. Neapoli. lib. ſecundo, de cauſa depoſiti, rubrica 33. nu. 6. & ideo quando quis confitetur in epiſtola, ſiue in apocha etiam abſente par-
2 te obligatur, & † talis confeſsio plene probat, vt reſpondit Paulus in l. publia. §. Titius ſi. depoſi. quod & probauit Caſtrenſ. in l. vnica. colum. fina. C. de confeſſ. idem voluit Socin. regu. 89. verſic. vndecimo fallit. hoc etiam aſſeuerauit Antonius de Butrio in capi. fina. de confeſſ. colomn. 5. Bald. docuit in l. 1. ff. de interrogat. action. in fin. & conſil. 380. in princip. volum. 5. Antonius de Butr. tradidit in cap. cum pridem in fine. de pact. Alex. cauit in conſ. 90. vol. 4. mihi conſ. 153. colu. finali volum. primo, Bartol. ſcripſit in l. nuda ratio. columm. ſecunda. ff. de donat. Maran. ſenſit in tract. de ordine iudiciario, in 6 parte artic. 9. rubr. confeſſ. fol. 122. nu. 2.

Quod tamen intellige, declara, & limita, prout in 14. limitatione, & 18. ad concluſionē De confeſsione abſente parte.

CON-

CONCLVSIO CCCLXXXIII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio incidenter facta an probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſsio incidenter non probat.*
2 *Confeſsio de mutuo ſi facta non eſt principaliter ſuper ipſo mutuo, ſed incidenter non probat, nec præiudicat.*
3 *In crimine falſi quis puniri poteſt etiam ex confeſsione facta incidenter.*
4 *Confeſſus incidenter in crimine falſi puniri non poteſt in eodem iudicio, in quo incidenter fuit facta talis confeſsio, ſed in alio.*
5 *Reus etiam ſi confiteatur defectum ſui iuris in beneficio actore non probante, non poteſt tamen in eadem inſtantia priuari.*
6 *Confeſſus incidenter in iudicio ad aliud intentato, non poteſt in illo damnari.*

1 CONfeſsionem incidenter factam † non probare, auctor eſt
mihi locupletiſsimus Dec in c.at ſi clerici.n.19.20.21.ext.
de ind.& ibi Abb.id etiam proditum fuit à Bart.in l.ſi confeſ
ſus.ff.de cuſtod.& exibib.reor.idem cõprobauere cæteri po
ſteriores iuris interpretes, vt Abb.in c.1.colu.fi.de exceptio.
& idem Abb.in cap.fin.& ibi Ant.de But ext.de reſtitut.ſpo-
liat.Ang.in l.viro atque vxore.ff.ſolut.matrim.Salicet. in l.2.
* Cod.de cuſtod.& exhibit.reor.& ita omnes *communiter ca
noniſtæ in d.cap.ſi clerici.de iudic.Hippolyt.Marſil.in l.1.in
princ.colu.1.5.& in §.diuus Ant.in penult. colu.ff.de quæſt.
Andr.Sicul.conſil.2.colu 5.lib.1.& conſil.1.colu.2.libr.2.

Ex quo fit, vt ſi quis à me petat decẽ mutuo, & ego, vt me
excuſem, dixerim, non habeo, immo, quia egebam pecunijs,
accepi decem à Titio, qui quidem Titius præſens eſt, non ta-
men idem Titius poterit ex tali confeſsione contra me age-
2 re, † cum eam nõ fecerim principaliter ſuper ipſo mutuo Ti-
tij, ſed incidenter, ideo mihi non præiudicat, vt pulchre dixit
Salicet.in l.1.colu.4.Cod.de cõfeſſ.& pro ſingulari ſequitur
Marſil.in repetit.rubr.Cod.de probat.colu.2.& verſic.limita
tamen nu.104.& ſeq.hoc etiã voluit Tiraq.in titul. tes inter
alios acta.fol.mihi 13.in 1.limitat.in verbis finalibus verſi.
& id quidem vſq; & de hac confeſsione inſpicias per te, quæ
latiſsime dicta ſunt à Marſil.in repetit rub.Cod.de prob.à n.
103.vſque ad nu.106.vbi per pulchre & inſigniter loquutus
eſt, & idem in l.1.§.diuus Antonius.colu.pen.ff de quæſt.

Primo limita concluſionem non procedere in crimine fal
3 ſi, in quo quis puniri poteſt † etiam ex confeſsione facta inci
denter, vt protulit Dec.in d.c.at clerici.nu.20. atq; reſpõdit
Petrus Anchar.in conſi.173.nu.8.verſ.ex cuius dictis, & fuit
obſeruatũ in l.2.§.ſi publico.ff.de adulterijs.l.vbi C. de falſ.

Sublimita, vt puniri non poſsit in eodem iudicio, in quo in
4 cidenter fuit facta talis cõfeſsio, vt ait Dec.vbi ſupra n.21.†
quia non agebatur ad hoc principaliter, & ſententia debet
conformari libello, vt videre eſt ex c.licet Heli.de ſimo. & l.
vt fundus.ff communi diuidun.§.curare aũt.Inſtit. de actio.
ſed in alio iudicio bene poterit puniri, vt doctiſsime voluit
Inn.in c.per inquiſitionem.de electio.& ibi Abb.col.penult.
verſi.ex quo nota ſingulariter.& idẽ Abb.in c 2.colum.3.in 2.
lectura, de confeſſ.idem tradidit Bald.in l.merculem.in l.fi.
Cod.de condict.ob turp.cauſ.& in hanc ſententiam ſcripſe-
re Feli.in c.deniq; ſub nu.6.extr.de exceptio.verſi.ſic limita.
vbi ita docet intelligendum illum text.in d.c deniq.in verb.
confeſſ.Butr.in c.cauſam.vltima colu.verſi.itẽ hęc verba de
teſtibus.& ibi Abb.in 3.col.& in c.2.col.11.de ordin.cognit.
& cap.cum quis.de reſtit.ſpolia.& in diſputat. Titius cleri-
cus in.3.dubio.ad fin.verſi.ſed nunquid iudex.vbi eleganter
hanc materiam tractat.But.Imol.in d.c.deniq.per c.cum dile
cti.de accuſa.& quod in priori iudicio puniri non poſsit, ſe-
quitur Compoſt.in c.mandatum.de reſcript. relatum à Feli.
vbi ſupra, dicens, vt etiam ſi reus confiteatur defectum ſui iu-
5 ris in beneficio, actore non probante, † non poſsit tamen in
eadem inſtantia priuari, & ſequitur in titul.de actio.& petit.
§.ſuper actionibus.verſic.ſed quod ſi reus.hoc idem deciſum
fuit a Dom.de Rot.deciſ.quint.vt lit.pend.& item deciſ.7.de
except.in antiq.idem diremit Biſing in deciſ.1.d.titu. vt lit.
pend.& deciſ.18.de reſtitutio.ſpoliat.in antiq. & deciſ. 10.
eod.tit.in nou.& Archid.monuit in c.multi.1.colu.2.quęſt.1.
hoc etiam aſſeruere Imol.poſt.Butr.in c.vnico.6.colu.verſic.
quandoq; vero actore non probante, vt eccleſ.benef.Abb.in
c.eum ſuper.3.colu.verſi.extra gloſſ. de cauſ. poſſeſſ. & pro-
priet.& Abb.in cap.ex conqueſtione.colu.antepen. de reſti-
ſpoliat.quem videas, & dixit Dom.poſt Ioann.Andr in c.vni
co, prim.colu.de eo, qui mittit.in poſſeſſ.lib.6. & ait Bal. in l.
6 mercalem.Cod.de condic.ob turp.cau. confeſsio † inciden-
ter in iudicio ad aliud intentato, non poſſe in illo damnari,
de hac materia vero conſulas ad ſatietatem hanc examinan-
tem Felin.in dict.cap.denique.ſub nu.6.7.8.9.de excep.

CONCLVSIO CCCLXXXIIII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio falſa an probet & noceat.

SVMMARIA.

1 *Confeſsio falſa non probat, nec nocet.*
2 *Confeſsio in parte falſa quæ in totum præſumitur falſa, non probat.*
3 *Confeſsio falſa etiam ſi procederet de ſcientia vtriuſque partis, non probat.*
4 *Confeſsio in ſe vera, ſi falſam habet cauſam, nihil operatur.*
5 *Confeſsio non verſimilis non probat etiam ſi facta eſſet in inſtrumento.*
6 *Confeſsio repugnans facti euidentia non probat.*
7 *Dominium nuda voluntate partium ſine traditione non transfertur.*
8 *Fundus in futurum non præſumitur meus, donec probetur contrarium ſi dixero meum fundum eſſe tuum.*
9 *Confeſsio facta extra iudicium non præiudicat confitenti.*
10 *Dominium per ſimplicem confeſsionem transfertur in ciuitatem, & in eccleſiam.*
11 *Dominium transfertur in vltima voluntate ſine traditione.*

1 COnfeſsio falſa non probat † nec nocet, dummodo probe-
tur veritatem eſſe in contrarium, vt fuit animaduerſum
in l.cum falſa.C.de iur.& facti ignor.

Amplia primo, vt procedat etiam in confeſsione in parte
2 falſa, quæ in totum præſumitur falſa, † & ideo non probat, vt
conſulere Dec.conſi.536.n.10.& Soci.conſil.82.ſuper quæſt.
* lib.3.& conſi.126.n.68.d.lib.3.l.ſi quidem, & ibi glo.& Dd.*
communiter, C de except. & reſpondit Alex.conſil.87.in cã
Ludouici poſt princ.lib.1.& per Hippolyt.in conſi. 129.n.1.
3 Secundo amplia, etiam ſi de ſcientia vtriuſque partis † pro
cederet iſta confeſsio falſa, ita Bart.admonuit in d.l. cum fal
ſa.n.3.& eſt ratio, quia partes non poſſunt facere, vt illud,
quod eſt maternum, ſit parternum, vt ibi per eum.

Tertio amplia, vt etiam habeat locum, quando confeſsio eſ
4 ſet in ſe vera, ſed cauſa ipſius confeſsionis eſſet falſa, † quia
tunc quoque nullius eſt ponderis, vt aſſeuerauit Bal. in rub.
Cod.de conſtit.pecu.colu.2.1.glo.verſi.deinde venio ad cau
ſam meminit Dec.in c. ex parte.nu.5.& in c. ſedes nu.11.de
reſcript.& in conſil.33.colum.fin.verſi. & clauſula motu pro
prio.cum multis alijs per nos adductis in 2.ampliatione, ad
concluſionem De confeſsione ſine cauſa.

5 Quarto amplia, vt nec confeſsio non veriſimilis † probet,
ſi ita conſulentib.credendum eſt Dec.conſil.596. nu.10 atq;
Pariſ.conſi.153.colu.pen.vol.4.& Hercul. de proban.negat.
nu.198 verſ.46.fallit.Rom.etiam in conſ.420.nu.10.

Subamplia hanc ampliationẽ, et ſi facta eſſet in inſtrumen
to, quia nihilominus non probat, ſic profitendo ſcripſit Bald.
in l.ſi quis in hoc genus.verſ.deinde not.C.de epiſ.& cl.& cõ
ſulẽdo tradidere Ioã.de Ana.in cõſ.17.incip.viſa relat.Imol.
in cõſi.109.incipiẽ.viſa inquiſ.& vide ad hoc, q̃ late diximus
in tertia limit.ad concluſion.De confeſsione in inſtrumento

Quinto amplia concluſionem etiam veram eſſe in confeſ.
6 ſione repugnante facti euidentia, † quia & illa non probat,
vt ad id eſt teſtis Pariſ.conſi.89.colu.2.li.1.cui adhæret Her
culan. vbi ſupra nu.198.quarto fallit.nam & iſtæ proximæ fal
ſitati iudicantur.

Primo limita, vt tantum procedat concluſio quoad tranſ-
lationem dominij, quæ per talem confeſsionem induci non
7 poteſt, † cum ex nuda voluntate partium ſine traditione do
minium non transferatur, ita idem Bart.ſcriptum reliquit in
dict.l.cum falſa.nu.4.c.de iur. & fact.ignorant.per l.traditio
nib.Cod.de pact.& l.ſi ager.ff.de rei vendic ſecus autem erit
quoad probationem, circa quam talis confeſsio prodeſt, nã
ſi dixero, meum fundum eſſe tuum, talis fundus in futurum
8 non præſumitur meus, † donec probetur contrarium, argu-
men.l.Publia.in fin.ff.depoſit.& l.generaliter.de non numer.
pecun.& conſulas ea quæ diximus in 15.limitati. ad conclu-
ſionem De confeſs.abſente parte.

Sss 3 I-

Secundo limitabis, vt tantum locum habeat, quando talis
9 confeſſio fieret extra iudicium, quo caſu† non præiudicat cõ
fitenti, ſecus autem quando fieret in iudicio, & ſcienter, quia
tunc perinde eſt, ac ſi rei vendi. eſſet confitens condemnatus,
ita Bart. vbi ſupra, in d.l. cum falſa. poſt n.10. verſi. vlterius ſi
ſi iſta confeſſio. C. de iur. & fact. ignor. & dicit de hoc eſſe ca
ſum expreſſum, vt not. in l. certum. §. 1. ff. de confeſſ. & gl. in
d.l. cũ falſa. & idem Bar. in l. tuta. C. de omn. agr. deſer. lib. 11.
Et quod dictum eſt, quod ſcilicet per ſimplicem confeſſio
nem non transferatur dominium, limitandum eſt tribus mo-
10 dis, primum eſt, non procedere in ciuitate, †ſecundum in ec-
cleſia, in quam per ſimplicem confeſſionem transfertur do-
minium, ita idem Bald. vbi ſupra. per l. fi. C. de ſacroſ. eccleſ.
& tertio limita illud dictum, quando talis confeſſio fuiſſet
11 facta in vltima voluntate, † in qua transfertur dominium ſi-
ne traditione, vt per eundem Bart. nu. 9.

CONCLVSIO CCCLXXXV.

ARGVMENTVM.

Confeſsio relatiua an probet, niſi quatenus ſit in relato.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio relatiua non probat niſi quatenus eſt in relato.*
2 *Poſitio habetur pro non confeſſa, quia quis poſitionem confitendo reſpondit relatiue ad inſtrumentum, in quo ita non continetur.*

1 CONfeſſionem relatiuam non probare, † niſi quatenus eſt
in relato, me docuit Pariſ. conſi. 7. nu. 4. vol. 3. cui accedit
Herculan. tract. de proban. negat. nu. 198. verſi. 18. fallit. quẽ
omnino vide Bald. etiam ſcripſit per illum tex. in l. 2. colu. 1.
verſi. vlterius nota. C. de errore aduocati, vbi dicit, quod quã
do quis reſpondet confitendo poſitionem relatiue ad inſtru
2 mentum quod† ſi in inſtrumento illo non contineatur ita, vt
confitetur talis poſitiu habetur pro non confeſſa, quem refert
& ſequitur Roman. conſi. 294. Hæc confeſſio, Dec. etiam qui
plura ad id accumulat, conſi. 63. pro tenui. col. 3. nu. 6. idem
tradidit Alexand. in conſi. 3. in cauſa & lite. poſt princip. li. 2.
Iaſ. etiam in l. admonendi. in 1. lectur. nu. 36. ff. de iureiur. præ
terea Felin. in c. ex parte. il 1. nu. 13. de reſcript. & in c. cũ ve-
nerabilis. n. 24. verſi. vnde dicit Bal. de except. Dec. in l. certi
condictio. §. ſi nummos. nu. 12. ff ſi cert. pet. & idẽ varijs in lo
cis allatis à Mandoſ. in addit. ad d. conſil. Rom. 294. in verb.
notabiliter. ſub littera B.

CONCLVSIO CCCLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Confeſsio vnius an probet in præiudicium alterius.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio vnius non probat in præiudicium alterius.*
2 *Iura prohibent, ne ſit in facultate confitentis dicere, quod vult, & ius alteri quæſitum auferre.*
3 *Confitens etiam ſi ſit omni exceptione maior, non tamen probat in præiudicium alterius.*
4 *Vni teſti non eſt credendum, etiam ſi ſit Cardinalis.*
5 *Confeſſio vnius alterius probat, quando partes concordant ſtare confeſſioni, & dicto eiuſdem.*

1 COnfeſsio vnius probat† in præiudicium alterius, vt aſſe-
ruit Pariſ. conſi. 19. nu. 6. vol. 3. & habetur ex Scæuolæ re
ſponſo, in l. Seia. in prin. ff. ad Velleia. Pau. de Caſt. allatus à
Pariſ. in d. conſil. 19. li. 3. latiſsime proſequitur in conſi. 82. vi
ſis. col. 1. & conſi. 85. cõfeſsio præſens. & huc optime ſpectãt,
quæ habentur in l. tranſactione matris. C. de tranſact. & in l
poſt certi. Cod. de libe. cau. Hercul. vbi ſupra de proban. neg.
n. 198. verſi. ſeptim. fallit. nec immerito, quia alias eſſet in ma
nu confitentis dicere, quod vellet, & ſic ius alteri quæſitum
2 auferre, †quod omnino iura prohibet, vt tradidit Abb. in c. 2.
de fid. inſtrument. colu. 2. verſi. 1. caſu, cum alijs ibi adductis
per Felin. nu. 12. verſi. item intellige.
Amplia concluſionem, vt procedat, etiam ſi talis confitens
3 eſſet omni exceptione maior, † prout in ſimili tradit Gabr. com.
opin. in tit. de teſtibus concl. 1. in 2. ampliat. vbi aſſerit non eſ
4 ſe credendũ vni teſti, †etiam ſi ſit Cardinalis, & refert Feli.
in cap. ſuper his. col. 4. de fid. inſtru. & ad hoc etiam pertinet
contex. in cap. in nomine domini, de teſtib. & Iaſ. in l. ſi quan
do. num. 16 C. vnde vi & l. vbi. ff. de teſtib.
Sed limitabis quñ inter partes conuenit parere confeſsio-
5 ni, & dicto vnius alterius, †vt auctor eſt Bartol. in l. Thepom-
pus. ff. de dot. præleg. hoc. idẽ voluit Specula. in tit. de teſtib,
§. reſtat. verſic. hoc tamen fallit: quod & probauere Ant. de
But. in c. veniens. il 1. de teſtib. & ibi Felin. col. penult. ibi de
clarat. Rom. in l. 1. §. fi. ff de verb. oblig. Bald. in l. diſcretis. C.
de teſtamen. manumiſſ. Marſil. in l. ſi quis ne quæſtio. col. 32.
ff. de quæſt. Caſſan. conſi. 37 colu. 1. in fin. & in cõſuet. Burgũ.
conſi. 119. colu. 1. in fi. volu. 2. vbi amplia iſtam limitationem.

CONCLVSIO CCCLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio contra ius an probet, & an debeat eſſe certa loco, & tempore.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio contra ius non probat.*
2 *Confeſſio debet eſſe certa loco & tempore, aliàs non probat.*
3 *Confeſſio ſi certa ſit, cauſa vero incerta, non probat.*

1 COnfeſsio contra ius † non probat: ſi ita docenti fides eſt
habenda Bart. in l. ornamentorum. ff. de aur. & arg. quem
ſequitur Hercula. vbi ſupra, nu. 198. verſic. 13. cui. ſuffragatur
contex. in l. confeſsionib. & l. ſeq. de interrog. actio. & quod
communiter notatur in l. vnica. C. de confeſſ. in gloſ. ſuper.
verb. ſoluere, ibi, ſed quum ius & naturæ non reſpuit.
Et hic addas, quod confeſsio debeat eſſe certa loco & tẽ
2 pore, † alioqui non probat, vt reſponſum eſt à Pariſ. conſil.
135. nu. 31. & vide ſupra concluſionem, Confeſsio extra pet
teſtes, in ſecunda ſublimitatione.
Amplia vt etiam procedat, ſi confeſsio eſſet certa, cauſa ve
3 ro confeſsionis eſſet incerta. † quia nihilominus nõ probat,
vt ex allegatis patet, in 4. ampliat. ad concluſionem De con-
feſsio. ſine cauſa.

CONCLVSIO CCCLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio verbis enunciatiuis factionis facta an probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio verbis enunciatiuis, verbi gratia, vt aſſeritur, facta non probat.*
2 *Confeſſio facta verbis enunciatiuis etiam parte præſente non nocet confitenti.*
3 *Confeſſio verbis enunciatiuis emanata, quando agitur de fauore piæ cauſæ, probat.*
4 *verba enunciatiua probant, vbi agitur de fauore dotis.*

COnfeſsio verbis enunciatiuis, verbi gratia, vt aſſeritur,
1 facta † non probat, ita docuit Hercula. in tract. de prob.
negat. nu. 198. ibi. 43. fallit. & ad hoc videas, quæ late diximus
in 2. limi. ad concluſionem De confeſsione parte præſente.
2 Amplia, vt etiã procedat, ſi facta † fuerit parte præſente,
quia nihilominus non nocet confitenti, vt ex allegatis videre
eſt in d. 2. lim. ad concluſionẽ De confeſsione pręſente parte.
Limita primo vt non habeat locum, quando agitur de fa-
3 uore piæ cauſæ, †nam tunc confeſsio verbis enũciatiuis ema
nata probat, & diſponit nedum in vltima voluntate, ſed etiã
in contractu inter viuos, vt conſtat ex quampluribus allega-
tis per Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ, priuileg. 86.
4 Secundo limita, vbi agitur de fauore dotis, nam†etiam eo
in caſu verba enunciatiua probant, vt probatur per text. in l.
2. cum ibi nota. C. de dot. promiſſ. voluit Bar. conſil. 127. factũ
ſic habet, Titius. & Seius. cui adhęret Paul. de Caſt. in conſil.
92. quod præfata ſententia. col. 1. li. 2. Ro. ẽt relatu eximiũ cẽ
ſuit in ſing. 536. verb. enunciati. vbi & hoc ampliat poſt Bart.

CONCLVSIO CCCLXXXIX.

ARGVMENTVM.

Confeſsio offenſi negantis ſe ab aliquo offenſum fuiſſe in præiudicium ſi ſit, an probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio offenſi negantis ſe offenſum fuiſſe ab aliquo in præiudicium ſiſci non probat, & quare.*
2 *Confeſſio offenſi in præiudicium fiſci negantis ſe ab aliquo offenſum fuiſſe prodeſt ne ponatur ad torturam.*

CONfeſſio offenſi negãtis ſe offenſum fuiſſe ab aliquo in p̃-
1 iudicium fiſci † non probat, præſertim ſi concurrant aliqua adminicula, & indicia contra talem confeſsionem, vt doctum eſt à Bart. in l. interdum. § recte. ff. de furt. & conſultus reſpondit Alexan. in conſ. 24. n. 15. vol. 2. quem refert, & ſequitur. Herculan. in tract. de proban. negat. n. 198. ibi. 38. fallit, & hoc placuit Bald. in Marg. in verb. maleficium, atque Lan-
2 franc. de arbi. 3. par. 2. colu. † fidei prodeſt, nec poſsit torqueri, vt tradidit Bald. in l. 1. col. fin. in princ. verſ. item ſi teſtator, n. 32. C. cõmunia de leg. & in l. tranſigere, colu. 7. verſi. & per hoc inferrebat Iac. C. de tranſact.

CONCLVSIO CCCLXC.

ARGVMENTVM.

Confeſsio præcedente interrogatione facta an probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio præcedente interrogatione facta iuxta terminos, l. manifeſtæ. ff. de iureiuran. probat, & locum habet tam ex parte actoris, quam rei.*
2 *Confeſſio facta præcedente interrogatione probat, etiam ſi aliunde actor quicquam probaſſet.*

CONfeſſio præcedente Interrogatione facta iuxta termi-
1 nos, l. manifeſtæ. ff. de iureiur. † probat iuxta ſententiam Herculan. in tract. de proban. negat. nu. 204.

Amplia primo, vt habeat locum tam ex parte actoris, quã rei, vt Bar. Bal. Iaſ. & alij ſcripſere in d. l. manifeſtæ, quos omnes refert, & ſequitur Hercul. vbi ſupra.

Secundo amplia, vt locum ſibi vendicet, etiam ſi aliunde
2 † actor quicquam probaſſet, ſecundum Iaſ. & alios in d. l. manifeſtæ. & in l. admonendi. ff. de iureiur. & per recentiores in l. qui accuſare, C. de eden.

Tertio amplia etiam multis alijs modis, de quibus per ipſum Herculan. ibidem, quos etiam declara, & intellige, vt ibi per eum.

CONCLVSIO CCCLXCI.

ARGVMENTVM.

Confeſsio meritorum an ſimpliciter probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio meritorum ſimpliciter non probat, niſi aliquibus adminiculis adiuuetur.*
2 *Patri donanti filiofamilias non creditur, niſi ſint coniectura meritorum.*
3 *Confeſſio benemeritorum ſi ſit in inſtrumento guarentigiato ſimpliciter probat, tanquam res iudicata, etiam inter perſonas prohibitas.*
4 *Inſtrumenta guarentigiata habent vim ſententiæ, & rei iudicatæ.*

1 COnfeſsionem meritorum ſimpliciter non probare, † niſi aliquibus adminiculis adiuuetur, eleganter, & recte protulit Tiraq in l. ſi vnquam, C. de reuocan. donat. nu. 103. cum aliquot ſequ. & præceden. in verb. donatione largitus, & in hanc reſpondit ſententiam Bald. in conſi. 471. ſuper eo quod quæritur. an confeſſio, in fin. lib. 8. & per ea quæ ſcribit in authen. hoc ius porrectum. col. penul. verſi. quæro vtrum in dubio, nu. 8. C. de ſacroſ. eccleſ. atque conſuluit Iaſ. in conſ. 145. col. 5. verſ. 5. pro iſta parte. lib. 2. & Guido Papæ in l. ſi dona-
2 tione. C. de collatio. dicẽs † non credi patri donanti filiofamilias, niſi ſint coniecturæ meritorũ, & idem dicit in tract. præſump. col. 6. verſi. ſi pater donet. & de hoc diximus in confeſſione patris de recepto à filio, ſupra.

Limita concluſionem non procedere, nam ſi huiuſmodi aſſertio, vel confeſsio benemeritorum fieret in inſtrumẽto gua-
3 rentigiato † tunc ſimpliciter probaret, tanquam res indicata, etiam inter perſonas prohibitas, vt egregie dicit Bald. in l. 1. col. 3. verſ. idem dico ſi ſtatutum, C. de priuilegi. dot. arg. l. res iudicata. ff. de reg. iur. quia ſcilicet huiuſmodi inſtrumen-
4 ta habeat vim ſententiæ, & † rei iudicatę, vt ſcripſit Tiraq. in tract. l. ſi vnquam. C. de reuoc. donat. ver. donatione largitus, n. 103. & latiſſime vide Tiraq. in commentar. conſuetud. Pictauij, titu. 29. §. 1. & ſequitur illud Panor. conſ. 83. in quæſ. ad preſens, col. 4. lib. 2. & Soc. qui hoc dicit ſingulare conſ. 122. incip. circa primum. col. 5. verſ. quia confeſſiones, lib. 3. & hoc adiuuat, quod in ſimili tradit Bal. in l. vlt. colu. 2. verſ. & ideo conſuetudo. C. de ſponſalib. & in l. pecuniæ. circa med. verſi. item nota hic, C. de ſolut.

Verum an quod de inſtrumento guarentigiato dictum eſt, quod ſcilicet confeſſio tunc probat, omnino videndum cenſeo D. Tiraq. d. l. ſi vnquam. C. de reuoc. donat. d. verb. dona-
5 tione largitus, num. 104. vbi videtur aſſerere, & forte merito, † quod guarentigia non tollat pręſumptionẽ fraudis, & cum multis per eum ibidem allegatis.

CONCLVSIO CCCXCII.

ARGVMENTVM.

Confeſsio in beneficialibus, & ſpiritualibus ad fauorem alterius an probet.

SVMMARIA.

1 *Confeſſio in beneficialibus, & ſpiritualibus non probat ad fauorem alterius.*
2 *In matrimonio carnali non ſtatur aſſertioni coniugis ſuper impedimento.*
3 *Titulus actoris non probatur ex confeſſione aduerſarij, ſed oportet, quod conſtet de titulo per canonicam inſtitutionem.*
4 *Titulus actoris per iuramentum partis probari non poteſt.*
5 *Confeſſio in beneficialibus non probat titulum ad fauorem alterius, ſed bene probat in ſui præiudicium.*
6 *Iuramentum non probat literarum amiſſionem quoad adiudicationem tituli ſicut etiam non probat confeſſio.*
7 *Confeſſio aduerſarij non ſufficit quoad adiudicationem beneficij tribuendo titulum, ſed bene probat, & ſufficit quoad colorandam poſſeſſionem ex titulo.*
8 *Poſſeſſio ad finem reſtitutionis conſequenda in actum ſpoliantis ſatis iuſtificatur per confeſſionem aduerſarij confitentis titulum.*
9 *Confeſſio aduerſarij probat in fauorem alterius, quando quis vult titulum probare ex ſola confeſſione ſpoliantis.*
10 *Titulus licet probari non poſſit per confeſſionem aduerſarij, poteſt tamen iuſtificari, & adminiculari.*
11 *Confeſſio in beneficialibus non dat titulum aduerſario, ſed in præiudicium confitentis probat.*
12 *Verba narratiua gratia concurrente confeſſione aduerſarij, vel procuratoris eius ſuper narratiua in gratia probant, etiam quoad adiudicationem.*
13 *Litera narrantes de reſignatione facta in curia per procuratorem in fauorem talis probant, concurrente confeſſione aduerſarij.*
14 *Confeſſio ſpoliati confitentis in iudicio ſpoliantem habere bonũ ius probat pro ſpoliante, quoad hoc, vt impediat reſtitutionem.*
15 *Titulus bene coloratur, quando confeſſio tendit ad colorandũ ius aduerſarij ſpoliati.*
16 *Spoliatus agens, ſi confiteatur ſe iniuſte poſſediſſe, non propter hoc perdit priuilegium.*
17 *Confeſſio tituli aduerſarij ſi ſit in iudicio, vel in ſupplicatione Principi oblata ſufficit ad colorandum poſſeſſorium, ſed ſi ſit extra iudicium, non inducit notoriam.*
18 *Confeſſio emanata à ſpoliante ſicuti principali ſufficit ad colorandum poſſeſſionem ſpoliati.*
19 *Confeſſio aduerſarij nihil facit, quando eſſent factæ aliquæ probationes per quas conſtaret ex aſſecta de inſectione, & nullitate tituli.*

CONfeſsio in beneficialibus, & ſpiritualibus ad fauorẽ al-
1 terius † non probat, ſic deciſum fuit à Dominis de Rot. deciſio 408 fuit dubitatum, & quæſitum, & deciſ. 421. fuit dubitatum, vtrum confeſſio, in nou. & voluit hoc etiam Gemini. in c. duobus. n. 7. de reſcript. in 6. & in cap. vnico. nu. 6. vbi re-
2 fert ſimilem de matrimonio carnali, † in quo non ſtatur aſſertioni coniugis ſuper impedimento, vt eſt ſancitum in cap. ſuper eo. de eo, qui cogn. conſang. &c. & d. cap. vnico. d. n. 6. de eo. qui mittit. in poſſeſſ. nec ab hoc diſceſsit Ioan. Andr. in c. 2. ſuper verb. confeſsio. de confeſſ. n. 6. idem obſeruauit Feli. in c. olim. ſub n. 9. verſ. dicit etiam Dominicus, de reſcript. atque diremit id Boer. deciſ. 89. videtur quod potuit, n. 2. & 3. & latius deci. 293. & ibi plura cumulat, & Capel. Tholo. quęſ. 473. item fuit quæſitum, vtrum in cauſa beneficiali, dicens ti-
3 tulum † actoris non probari ex confeſsione aduerſarij, quia opus eſt, vt cõſtet, de titulo per canonicam inſtitutionem. tenet etiam Bellamer. deciſ. 183. aſſertioni Cardinalis, ſequitur Franc. in d. c. vnico. col. 4. dicens, quod ſicut per confeſſionẽ põt probari titulus, ita nec etiam † per iuramentum partis, & hoc idẽ voluit Fran. in c. 2. in 3. notab. de confeſſ. in 6. poſt Archidia. & Domi. ibidem, placuit quoq; Abb. in c. cũ contingit

colum. 5.

col.5. de dol.& contum. volens confeſſionē in beneficialibus
5 non probare titulum ad fauorem alterius,† ſed bene probare
in ſui præiudicium,iſtum ēt confirmat Bellamer.dec.578.ſpo-
liatus ad declarandum titulum,& Rot.deci.345 col.9.cui ac-
cedit Feli.in d c.olim.ſub num.9.verſ.ſimiliter dicit Rota,de
reſcrip.& idem Bellam.dec.58.iuramentum de quo loquitur,
6 afferens iuramētum † nō probare literarum amiſſionē quoad
adiudicationem tituli,ſicut ēt non probaret confeſſio,licet ſit
ſecus quoad effectum abſolutionis,idē voluit Rot.deci.433.
in antiq.placuit etiam Mil.in repert.in verb.probari non po-
teſt titulus, & in verb. poſſeſſorio recuperandæ agens in be-
neficialib.atque Imol.probanit in clem.1.col.10.de cauſa poſ
ſeſſio.& propriet Præpoſitus tradidit in e porto,col.4.6.fall.
prin.de diuor.hoc idem firmat Bal.Non.in repetit.§ nihil cō-
mune,l.naturaliter.ff.de acqu.poſſeſſ.32.fallen.in fin.

Primo limita,vt concluſio procedat in hoc,vt confeſſio ad-
uerſarij non ſufficiat quoad adiudicationē beneficij tribuen-
7 do titulum, † ſed bene probat, & ſufficit quoad colorandam
poſſeſſionem ex titulo,vt concludunt D.Rot.dec.408.& 421.
in nou.ſupra allegat.& deciſ.Capellæ Toloſ.473.& Abb.in c.
literis.col.12.verſ.ſed tenendo illam cōmunem,vbi tenet,per
8 confeſſionem aduerſarij confitentis titulum † ſatis verificari
poſſeſſionem ad finē reſtitutionis conſequendæ in odium ip-
ſius ſpoliantis,& in hoc ēt reſidet Franc.in c.decimas.col.3.
in prin,de reſtitu.ſpol.in 6.& in c.1.col.4 in fi.de eo qui mit-
tit.in poſſeſ.d.li.6 poſt Domi.ibi.idem aſſeruit Mil.in repert.
in verb.probari non poteſt titulus.inquiēs, in beneficialibus
titulum nō poſſe probari per confeſſionem aduerſarij quoad
effectus canonizationis, & adiudicationis, ſed bene quoad
effectum reſtitutionis beneficij, quo agens dicit ſe ſpoliatū ;
teſtatur Anton. de But.in c.fi.col.3.de cauſa poſſeſſio.& pro-
priet.idem Mil.ſenſit iſtud in eodē repertorio,in verb.Poſſeſ
ſorio recuperandæ agens in beneficialibus, in quo loco dicit
ita eſſe intelligendum dictum Io.And.in d.c.1.§.varij. in no-
uel.de eo.qui mittit in poſſeſſionem.lib.6. & cum hoc tranſit
Imol.in clem.1.col.16.de cauſa poſſeſſ.& propriet.& Præpoſ.
in d.c.porro,col.4.in 6.fallen.princ.de diuor.late Fel.ad id ſe
fundat in d.c.olim.nu.10.verſ.limita ſecundo,de reſcrip.

Secundo limita,vt vera ſit, qñ quis vellet titulum probare
9 ex ſola confeſſione ſpoliantis † at vbicunque probaſſet titu-
lum,ſed aduerſarij deinde quædam probationes redderēt il-
lum ambiguum,ſi aduerſarius confiteatur poſtea contra ſuaſ-
met probationes ēt pro titulo illius,vult Ab. quod bene pro-
bet talis aduerſarij confeſſio in fauorem alterius in c. contin
git.col.6.de dolo.& contum.dicēs vt licet non poſſit proba-
10 ri titulus per confeſſionē aduerſarij.† tñ iuſtificari,& admi-
niculari poſſit,iſtud tradit apertiſſime Domi.in d.c.1.col.2.
de eo qui mittit.in poſſeſ.li.6.& ibidem ſequitur Philip.Frāc.
col.4.in fi.verſ.2.limita prędict.iſtam limitationem & decla-
rationem ponit Feli.in c.olim,col.6.in 4.limitat.nu.10.de re-
ſcript.adducit gloſſ.notab.in c.penul.in verſic.ſi vero,de re-
ſcrip.li.6.quam ibi notat Dom.col.8.& iſtam limitationē tra-
dit etiam auctor addit.ad Capel.Toloſa.quæſt.473.

Tertio limita, vt licet confeſſio in beneficialibus non det
11 titulum aduerſario,† tñ in præiudicium confitentis probat,
vt cōſtet de non iure petentis reſtitutionem propter confeſ-
ſionem ſuam, & ſic vt impediatur reſtitutio, vt tradit Rota.
deciſi.16.ſi contra agentem in nou.col.2.& 5.deciſi.393.ſi A.
cōferatur col.1.& 2.in nou.notat Abb.in diſputatione incip.
Titius clericus,col.2.Alex.obſeruauit in l.naturaliter.§. nihil
commune.col.19,in 10.fallent.prin.ff.de acquir.poſſeſſ.& ibi
Bal Nouel.col.penult.32.fallent.&,tradit Abb.in d.c.contin-
git.col.6.de dolo.& contum.& deciſum fuit à Capel. Toloſa.
d.q.473.& placuit.Felin.in d.c.olim,num.10.verſic.limita.5.
de reſcript.refert Domin.hoc tenentem in d.c.1.nu.2.de eo
qui mittit.in poſſeſſ.li.6.

Quarto limita,vt concluſio non procedat,qñ vna cum con
feſſione partis aduerſæ concurrat etiam gratia obtenta de il-
12 lo beneficio,licet per verba narratiua,† nam tunc verba nar-
ratiua gratiæ,concurrente confeſſione aduerſarij, vel procu-
ratoris eius ſuper talibus narratis in gratia probant ēt quoad
adiudicationem,ita inſigniter concludit Bella.dec.268.item
narrata & dec.183.aſſertioni Cardinalis,& dec.320.in cauſa
Burdegalē.dicens, literas narrantes reſignationem factam in
13 Curia per N. procuratorem in fauorem talis,† probare, con-
currente confeſſione aduerſarij, & idem diremit Bellamer.
deciſ.684.quamquam.

Ampliа ſupradictas limitationes,vt ſicut confeſſio ſpolian
tis probet titulum in fauorem ſpoliati,quoad conſequendam
reſtitutionem, & ſicut confeſſio prædicta proſit ipſi ſpoliato
14 ad poſſeſſionem conſequendam, ita idem ſit † quoad ipſum
ſpoliantem,ſtante confeſſione ipſius ſpoliati,per quam cōfi-
tetur in iudicio ſpoliantem habere bonum ius, vel cōfiteatur
de non iure ſuo,nam tunc talis confeſſio probat pro ſpolian-
te quoad hoc,vt impediat reſtitutionē, quia apparet tunc de
notoria iniuſtitia petentis reſtitutionem propter eius confeſ-
ſionem,ideo tali caſu deberet denegari reſtitutio, ſecundum
Inn.in c conſtitutus de fil.presby.& prout concludit Bal.No
uell.in d.reperit.d.§ nihil cōe.in 15.fallen.& 32.de acq.poſſ.

Primo intellige prædictas limitationes, vt maxime proce-
dant qñ confeſſio tendit ad colorandū ius aduerſarij ſpolia-
15 ti,& per conſequens circa iniuſtitiam confitentis,†nam tunc
bene coloratus titulus,ſecus quando cōfeſſio eſſet ſolum cir-
ca ius ſuum, adeo vt deliberaret ius proprium, quia fortaſſe
fateretur ſe iniuſte tenere,non tñ coloraret ius aduerſarij,ve
luti fatendo de eius bono iure,etenim in iſto caſu non proce-
derent limitationes prædictæ,& idem dicendum eſſet econ-
tra, qñ ſcilicet ipſe ſpoliatus agens confiteretur ſe iniuſte poſ
16 ſediſſe.quia † propter hoc non perdit priuilegium poſſeſſo-
rij,cum in eo diſputatur, an ego poſſederim tempore ſpolia-
tionis, quia per talem confeſſionem non eſt fundatum ius
aduerſarij,quia poteſt negari l.fi.C.de rei vendica. & ita de-
clarat Bal Nouel.in d.§.nihil commune.col.23.in 11.fallen.

Secundo intellige prædictas limitationes locum habere,
quando confeſſio huiuſmodi fieret in iudicio,vel in ſupplica
tione Principi oblata,iuxta l.cum precum. C. de liber. cauſ.
17 † tunc enim confeſſio huiuſmodi ſufficit ad colorandum poſ
ſeſſorium,ſecus vbi confeſſio fieret extra iudicium,& per te-
ſtes probaret de tali confeſſione extraiudiciali, nam eo caſu
talis confeſſio non inducit notorium, per not.in c.veſtra,ex-
tr.de cohab.cle.& mulier.nec tunc ex ea produceretur iſte ef-
fectus colorationis, niſi ſpoliatus faceret in iudicio fieri pro-
bationes,antequam reuocaret cōfeſſionem,ita limitat ſupra-
dicta idem Nouel.in d.reperi.§.nihil commune,col.penul.li-
mitat.32.ff.de acquir.poſſeſſ.

Tertio intellige,vt prædictæ limitationes veræ ſint,qñ con
feſſio emanata fuit ab ipſo ſpoliante,& ſic ab ipſo principali,
18 quia tunc bene ſufficit ad colorandū poſſeſſionem, ſecus vbi
emanata fuerit confeſſio ab authore noſtro, & conſtat, quod
quis venit ex alio titulo,ſcilicet ex iure ceſſo,impugnādo ius
illius authoris,& deducendo ad nullitatem,quia tunc nō po-
teſt dici,quod fuerit cauſata cōfeſſio ex eo,quod quis impu-
gnauit,iuxt.regul.c.ex eod.extr.de reg.iur.in 6.& ibi Dy. &
ita vidi declaratū in quadam informatione iuris D.Melchio-
ris olim Romanæ Curię clariſſimi Aduocati Conſiſtorialis in
vna cauſa Tulonen.monaſteri. Sancti Leonis, quam habebat
coram D.Iacobo Symoneta ſuo tempore ſacræ Rotæ Audito-
re,& licet D.Io.Baptiſta Senen. ex aduerſo aduocatus etiam
celeberrimus obijceret,quod confeſſio authoris debet noce-
re,ſicut nocet authoris ſpolium,arg.l. Pomponius ff.de acq.
poſſ.quia ſuccedit cum ſua cauſa,ſuiſque vitijs n.ſæpe de re-
ſtitut.ſpolia.Tamen D.Melchior illud refellebat, dicebatque
quod illud poſſit procedere,vbi veniret ex illo titulo autho-
ris,ſecus vbi veniret ex alio titulo,impugnando ius illius au-
thoris, quia hoc caſu non poterit dici, quod ſuccedat in ea-
dem cauſa.

Quarto intellige ſupradictas limitationes nō procedere,qñ
ex probationib.factis per ipſum ſpoliatum pro colorando ti-
tulo eſſent factæ aliquæ probationes,per quas conſtaret ex a-
ſpectu de infectione, & nullitate tituli,†nā hoc caſu confeſ-
ſio aduerſarij nihil facit,quia peius eſt probare titulum infe-
ctum,q̃ aliquid non adducere,& in reuocatione attentatorū,
quæ reuocantur abſq; aliqua coloratione tituli, iuxta ſniam
Bellam.dec.393.ſi petēs,& 356.ille.& in nou.257.ſi qs dicat,
q̃ ēt placuit Præpoſito Alexandrino,c.1.n.2.ver.ſi q̃rit an iu-
dex 3.q.1.& ita in illa cauſa Tulon.conſiderabat D.Melchior.

Et hęc in materia cōfeſſionis dixiſſe ſufficiat,reliqua vero
diligens,& ſtudioſus obſeruator, quæ hac eadem in materia
deſunt ſua vigilātia ſuppleat,ſufficit quippe nobis viā aliqua
lem,quæ indicis quodāmodo loco in materiam confeſſionis
ſingulis

Digitized by Google

ſingulis fere in caſibus demonſtranda eſſet, ſtrauiſſe, ac indicaſſe.

CONCLVSIO CCCXCIII.

ARGVMENTVM.

Communia de confinibus.

SVMMARIA.

1 *Confinium probatio difficilis eſt.*
2 *Probationes minus perfectæ repertuntur in probatione confinium, ac terminorum antiquorum, & ſemiplena ſufficiunt, admittunturq́; præſumptiones, & coniectura.*
3 *Speciale eſt in finibus, quod fiat probatio per argumenta.*
4 *Verba enunciatiua emiſſa propter aliud probant in finibus*
5 *Confinia temporalia poſſe ſemiplene probari non eſt rationabile.*
6 *Confinia diœceſium per flumina, per riuos aquarum, & prabendarum diſtingui ſolent.*
7 *Probationes ſemipl.na circa confinia ſufficiunt, dummodo ſimus in antiquis ſine agatur de maiori, aut minori præiudicio.*
8 *Mutatio confinium in dubio non præſumitur, ſed vti olim fuere termini, ita & nunc eſſe præſumuntur.*
9 *Termini appoſiti ab homine mutabiles, appoſiti à natura vt flumina & montes æterni ſunt.*
10 *Confines quales hodie reperiuntur, tales olim fuiſſe præſumuntur.*
Et mutatio confinium non præſumitur, niſi probetur ibidem.
11 *Formam libellandi quando mutati ſunt fines, ac practicam iudicandi in confinium materia vide remiſſiue.*
12 *Probationes veriſimiles, & coniecturales ſufficiunt in probandis confinibus, quando non conſtat de iuſtitia poſſeſſionis illius, contra quam agitur, ſi aſi conſtet, tunc actor plene probare debet.*
13 *In materia confinium vtraque pars eſt actor, & vtraque reus.*
14 *Probatis duobus finibus probata dicitur intentio rei, etiam ſi alia demonſtrationes non concurrerent.*
In probandis finibus antiquis ſufficit ſemiplena probatio. ibid.
15 *Omnia contenta intra fines præſumuntur eſſe illius, cuius ſunt confines.*
16 *Pars tenetur alteri exhibere caſtrum nium facient pro limitatione territorij, vel prædij ſui, cum ſit commune inter eos.*
17 *Reus in cauſis fiſci tenetur edere fiſco inſtrumenta etiam ad eius intentionem fundandam.*
18 *Articuli in probatione confinium qualiter formari debeant & qua cautela muniri, vide remiſſiue.*

1 Confinium probatio quantopere ſit † difficilis, teſtis eſt
mihi Guid. Pap. q. 193. vbi pulchre in princip.
Quod & illud nobis indicio eſſe poteſt, cum in huiuſmodi
2 probatione confinium, ac terminorum antiquorum † recipiā
tur probationes minus perfectæ, quę alias non reciperentur,
nec ſufficerent. Dec. conſ. 42. nu. 10. Pariſ. etiam id tradidit in
conſ. 104. nu. 24. lib. 1. atque Iaſ. in l. ex his, col. 2. in prin. in 4.
limita. C. de teſtam. milit. idem ait Pariſ. cōſ. 107. nu. 7. & ſeq.
lib. 1. & decidit Afflict. deciſ. 23. capellani. & Dec. conſ. 109.
nu. 20. qoinimo etiā ſemiplenæ probationes ſufficiunt, vt inquit
Dec. d. cōſ. 42. nu. 10. & in c. cum cauſam. nu. 3. de probat.
ex notat. per Cardi. in clem. 2. in 4. oppoſit. de probat. & Fel.
in c. cum cauſam, verſ. extr. gloſ. nu. 12. de probat. & ibi plene
diſtinguendo inter confines diœceſis, & rerum temporaliū,
ac tradendo nonnullos caſus dilucidat materiam, admittuntur
enim præſumptiones, & cōiecturæ, vt ſanxit Honor. IIII.
in c. cum cauſam, in fi. verſ. famam, & quæcunqne alia adminicula,
extr. de probatio. notat. in l. in finalib. ff. fi. regundor.
& gl. docte tradidit in c. ſi Papa. de priuileg. in 6. in verb. pro
3 bata † dum inquit, ſpeciale eſſe in finibus, quod fiat probatio
per argumenta, & illam pro inſigni adducit Florian in
d. l. in finalibus. ad quod optime conuenit gl. eximia in c. cū
olim, in gl. 1. de cenſib. quæ dicit, verba enunciatiua emiſſa pp
4 aliud † probare in talibus finibus, quam gl. ſingularem dicit
Corn. in repet. l. admonendi in verb. abſolutis his, num. 16. de
iureiur. adde eandem gl. in c. ſi Papa. in verb probata de priuileg.
in 6. & Dec. in d. c. cum cauſam. nu. 2. idem voluit Barbat.
conſ. 9. nu. 3. vol. 2. & Soc. iun. conſ. 65. nu. 7. vol. 1. vbi de
communi atteſtatur, quod etiā voluit gl. in d. c. ſi Papa. quas
gl. refert Ant. de Butr. in c. cum dilectus, de ſucceſſ. ab inteſt.
idē voluit Card in clem. 1. in 3 oppoſitione de probat. quod
& conſulenti placuit Bart. Soc. conſil. 89. nu. 3. vol. 1. ſequitur
Abb. in c. ſuper eo, de paroch. Verum Fel. in d. c. cum cauſam,
de probat. num. 12. ait huiu modi dictum Cardinalis eſſe periculoſum,
& tantū procedere in cōfinibus diœceſis, ex quibus
non multū pręiudicij emergit, vt ibi per eundem, quod
& tradidit Ioan. Coraſ. in repet. in l. admonendi, in verb. abſolutis
his, nu. 15. ff. de iureiur. quæſtionē quippe finiū inter
prælatos, qui ſolum rerum habent adminiſtrationem, quippe
quique de ſola iuriſdictione certāt, canoniſtę modici exiſtimant
præiudicij, c. cū Apoſtolica. de his, quæ fi. à præl. & qn̄
parum, aut nihil intereſt, habeat hic, vel ille epiſcopus, vt per
Coraſ. in loco iam allato, & per Dec in d. c. cum cauſam, nu. 1.
de probat. & latius nu. 16. vbi tuendo cōmunem opinionem,
ꝙ ſcilicet quæſtio finiū dicatur modici, præiudicij diſtinguit
illam ſibi locum vendicare, qn̄ contentio eſt de ſola iuriſdictione,
vel inter prælatos, qui ſolā habeat adminiſtrationē,
ſecus vero qn̄ agitur de dominio per iura per eū allegata, &
ita videntur intelligenda alia infra dicēda, ſed ſecus eſſe, qū
5 agitur de confinibus temporalibus, † qui, vt poſſint ſemiplene
probari, non eſt rationi conſentaneum, imò ait contrariū
ſentire gl. in l. prædia. §. ſi Titio ff. de lega 3. & Innoc. in c cū
in iure, de offic. deleg. Verum And Barba. in conſ. 6. incipien.
mihi videtur dicendū, nu. 11. vol. 2. non approbat hanc differentiam,
quinimo ait de maiori præiudicio agi de proban-
6 dis finibus diœceſis, quā priuatarum perſonarum † nam huiuſmodi
confinia diœceſium ſolent diſtingui per flumina, per
riuos aquarum, & prębendam, vt fuit conſtitutū in c. ex literis.
de probat. & c. vigilanti de præſcrip. idem aſſeruit Goffr.
* in d. c. cum cauſam. de probatio. quem ibi * omnes ſequūtur,
vnde proculdubio apparet, quod agitur de maiori præiudicio,
quam cum caſtrum ſit vnius diœceſis, & nō alterius, quo-
7 circa in hac ipſa manet ſententia, vt † ſiue agatur de maiori
præiudicio, huiuſmodi probationes ſatis eſſe, dummodo ſimus
in antiquis, & quod in finibus non agatur de leui præiudicio,
ex quo de dominio tractatur. tenuit Dec in d. c. cum
cauſam. nu. 5 per tex. in l. 3. C. fi regundor & l. arbor. in prin.
ff. commun diuidun. & ibi voluit non eſſe verum, quod fines
diœceſis, indiſtincte probentur per verba enunciatiua, ſed
tunc demum quando ſimus in finibus antiquis, prout intelligit
gl in d. c. cum olim. de cenſibus. & voluit Anch. in clem.
2. de probat quem refert, & ſequitur Aretin. in conſ 42. viſo
conſil. & eſt gl. in l. prędijs. §. Titio. de legat 2. & ibi Barto &
nimirum, quia in finibus antiquis leuiores probationes admittuntur
per Dec. in d. c cum cauſam nu. 11. & de probat.
& notat Bald. in l. conuenticula, colum penult. verſ ex his infero.
C. de epiſcopis & clericis. traduntque alij allegati per
Decium loco proxime allato
Succurrit & illud obſeruatione dignū, vt te admoneā. in
dubio non præſumi mutationē confinium. imò vt olim fuere
8 termini, † ita ēt nunc eſſe præſumuntur, ita ſanxit excellentiſſimi
ille vir ingenij Papinia. in l. in finalibus, vbi Bal & Floria
ff. fi. regūdor quos ſequutus eſt Fel. in d. c. cū cām. de probat.
n. 12. & tradidit Bal. in d. c. cū cām. col. 2 verſ ibi melius,
nu 3 de probat. loquēte de veritate cōfiniū, aut veritas creat
ab homine, & ita pōt mutari, vt l. eos. ff. fi. regūdor. aut ab immutabili
natura, vel ſitu perpetuo, ſicut ſunt montes. & flu-
9 mina conuallium, † quia diſtinguunt territoria, & ſunt fines
æterni, & in his ſemel verum ſemper præſumitur verū, & idē
Bal. in conſ. 420. verba Principis, n. 1. lib. 1. quod dixit Accur.
in l. qui bona. § ſi quis ſtipulaturus ff de dam. infect. & dicit
Paul. de Caſt in l. ex hoc iure. col. 8. in 2. lectur. ff. de iuſtitia,
& iure, vt limites, qui ponuntur ad diſtinctionē regnorū, &
prouinciarum, vt montes, & flumina debeant eſſe notabiliores,
& Alex. conſ. 57. in cauſa, & lite, in fi lib. 7. ait. ꝙ qualis ho
10 die reperiuntur confines, tales † præſumuntur olim fuiſſe, qa
(vt dictum eſt ſupra) mutatio confinium non præſumit, niſi
probetur, idem Alex. aſſeruit in conſ. 75. conſideratis. eodem
vol. 7. & Natt. in conſ. 672 nu. 11. & vertente iam in. lib 4. atque
Curt. Sen conſ. 56. Calcan. etiam in conſil. 9. quaſi per totum,
& pręcipue, num. 6. & 7.
11 Forma autem libellandi. † quando mutati ſunt fines, vidēda
eſt apud Bart. in l demonſtratio falſa, ff. de condit. & demonſtr
& Fel. in d. c. cum cauſam, nu. 12. verſ. tertio ſcias, iudicandi
vero praxim in hac materia, te docebit Bald. in eodem
c. cum cauſam, de probatio.
Quod vero ſupra dicebamus in probādis confinibus ſatis
12 eſſe probationes veriſimiles, & cōiectorales, † ſic eſt intelligēdum,
vt procedat, qn̄ nō conſtat de iuſtitia poſſeſſionis illius,
contra quē agitur, ſed ſecus ſi cōſtet, quia tunc actor debet
plene probare, ita reſpōdit Bart. Soc. conſ. 194. n. 4. vol. 2.
Nec hinc diſcedā, donec te admonere, in hac materia vtrā
13 que partē eſſe actorē, † & vtranque reū, ſic cauit Iulian. I. C.
in l. iudicium, l. cōi diuidundo. ff. fini. regun. iudicium cōmuni
diuidundo, inquit I. C. familiæ erciſcundæ, finium regun-

Digitized by Google

dorum tale eſt, vt in eo ſinguli perſonæ duplex ius habeant, & agentis, & eius, quo cũ agitur, quod & probauit Laurent. Calcan. in d. conſ. 99. n. 1. vbi hac materia vbertime.

Illud vero ſedulo notabis probatis duobus finibus dici
14 probatam identitatem rei, † etiam ſi aliæ demonſtrationes non conuenirent, vt adnot eſt Bart. Soc. conſ. 89. nu. 1. vol. 1. & nu 2. ait, in probandis finibus antiquis ſufficere ſemiplenam probationem.

Præterea, & id menti omnino inhæreat, quod traditurus
15 ſum, id eſt, omnia côtenta intra fines præſumi eſſe illius, † cuius ſunt confines, teſtis eſt mihi ad hoc locupletiſſimus Pariſ. conſ. 27. n. 13. vol. 1. quod & ſenſit Soc. conſ. 86. in cauſa communitatis, col. 1. & 2. in 1. vol. vbi concludit, paſcua eſſe corũ, de quibus agitur, eo quia intra fines reperiantur, & aperte illud decidit Bal. in rubr. C. de contrahen. emption. n. 23. per l. æde ſacta. ff. de contrahen. empt. Paul. etiam de Caſtro, in l. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. dicit per illum tex. vt loca, quæ ſunt iuxta fines, præſumantur eſſe illius, cuius ſunt fines, quam concluſionem ibi tenet Soc col. 2 & 3. in 3. notabil. & idem Soc. conſ. 181. viſis capitulis, col. 2. verſ. circa ſecundam dubitationem. vol. 2. vbi pluribus medijs probat fundatam eſſe intẽtionem alicuius quoad res ſitas intra confines, vt dicantur eſſe illius, cuius ſunt confines, quod etiam tradidit Soc. ſen. conſil. 15. in cauſa, & quæſtione, col. 2. n. 2. vol. 3. quod & voluit Corn. cõſ. 247. viſo proceſſu, vol. 2. col 3. & 4. verſ. data autem. & melius col. fin. atque D. Nellus de Sancto Geminia. in tracta. de bannit. in 1. par. qu. 56. & facit text. in c. 1. de Cap. qui cur. ven. & late Bart. in l. rem quæ nobis, in fin. ff. de acquiren. poſſeſſ. & Alex. colum. 6.

16 Nec illud relatu eximium præteribo, partem teneri † alteri parti exhibere inſtrumẽtum faciens pro limitatione territorij, vel prędij ſui, cum ſit commune inter eos, vt traditum eſt à Spec. in tit. de inſtru. editio. §. vidẽdum reſtat, verſ. ex præmiſſis, hoc etiam deciſum reliquit Guid Pap. in d. q. 193. nu. 3. idem probauit Hieron. de Monte in tract. de finib. cap. 82.
17 nu. 4. quod maxime procedere intelligitur in cauſis fiſci, † in quibus ſecundum communem opinionem reus tenetur fiſco edere inſtrumenta, etiam ad eius intentionem fundandam, vt aſſeruit Dec. qui de communi atteſtatur. in l. is apud quem. nu. 4 & in l. fin. nu. 12. Cod. de eden. & hoc placuit Hieronym. de Monte, vbi ſupra, & alio loco, nu. 4. & ſeq. & ante cum dixit Paris de Put. § ſequitur modo, de finibus feudor.

18 Quo vero pacto articuli formari debeant † in probatione confinium, docet Hieron. de Monte in tract. de finib. regend. cap. 47. per totum, & n. 8. ait, aduocatos vti debere hac cautela, vt ſcilicet articulẽt, confines probari poſſe per famam, & per teſtes, ſed ſi agitur interdicto, vti poſſidetis, videas Bart. in l. ſi de eo, § fina. ff. de acquiren. poſſeſſio. quem ſequitur Alex. conſ. 88. quoniam omne datum, nu. 18. vol. 5. qui tibi dant aliam cautelam, quam refert Hiero. de Monte, vbi ſupra n. 8. quem ſemper videas in omni genere probationum confinium, vbi ſupra c. 47. cum alijs multis ſeq. & videas deciſio. 23. M. de Afflict. per totum, & Hippolyt. de Marſi. in l. de minore. § plurimum, nu. 70. ff. de quæſt.

CONCLVSIO CCCXCIV.

ARGVMENTVM.

Confines per inſtrumẽta directiua, & enũciatiua an probentur.

SVMMARIA.

1 *Confines probantur per inſtrumenta pro confinibus facta.*
2 *Inſtrumenta dummodo antiqua ſint, licet enunciatiue & aſſertiue mentionem de finibus faciant, & propter aliud acta ſint, confines tamen probant.*
Et quando plene. ibid.
3 *Inſtrumenta antiqua dicuntur, ſi hominum memoriam excedunt.*
4 *Tempus quadraginta annorum antiquum dicitur attenta breui vita hominum. Et an ita dicatur, relinquitur arbitrio iudicis. In antiquis ſatis ignorantiæ quidquid videtur. ibid.*
5 *Verba enunciatiua in inſtrumento appoſita probant in confinibus oppoſitis. Contrarium nu 7.*
6 *Probatio directa non requiritur in probatione confinium, ſed ſufficit probatio adminiculata per verſimilia adminicula, quæ inducuntur per verba enunciatiua.*
7 *Verba enunciatiua ſcripta in inſtrumentis inter alios confectis non probant confinia nec inducunt plenam probationem, ſed tantum vehementem præſumptionem. Contrarium vero ſupra, nu. 5. verius.*
8 *Verbis enunciatiuis propter diuturnitatem temporis ſtatur, etiam ſi illo verbo in inſtrumento relato enuncient actum, qui interuenire non potuit tempore confecti inſtrumenti.*
9 *Inſtrumenta plene probat in antiquis, licet ſint inter alios extraneos facta.*
10 *Verba enunciatiua non ſolum inter contrahentes, ſed etiam inter alios plene probant. Speciale eſt in finibus, vt probentur per argumenta. ibi.*
11 *Qualis qualis probatio ſufficit in antiquis.*
12 *Verba enunciatiua ſufficienter probant, ſi in pluribus inſtrumentis per eadem ſiat mentio confinium, ſecus ſi in vno tantum.*
13 *Communis opinio probatur per plura inſtrumenta & non ex vnius dicto.*
14 *Plura inſtrumenta ſi habent originem ab eiſdem perſonis, cenſentur vnum eſſe inſtrumentum, & non plura. & ſic non probant eorum verba enunciatiua.*
15 *Inſtrumenta ſi omnia inueniuntur confecta ab vno notario, qui ſemper eodem modo ſcripſit, circa confinia non probant.*
Et etiam ſi à diuerſo notario ſcripta ſint ſemper pro eadem perſona, vnum tantum inſtrumentum cenſetur.
16 *Teſtibus narrantibus de auditis habentibus originem ab vno non creditur, & ita nec pluribus inſtrumentis, quæ ab vno ſiunt notario.*
17 *Duo inſtrumenta inter tertias perſonas non ſufficiunt, quia per eadem non probatur fama, & communis opinio.*
18 *Inſtrumentum vnum tantum ſufficit in antiquis quo ad ipſos contrahentes.*
19 *Inſtrumentum vnum de antiquo etiam inter alias perſonas mentionem faciens de confinibus, an plene probat.*
20 *Inſtrumentum principaliter factum ſuper confinibus ſufficit in antiquis etiam in præiudicium tertij.*
21 *Verba enunciatiua vnius inſtrumenti ſufficiunt, quando agitur de modico præiudicio.*
22 *Inſtrumenta de recenti inter alios confecta, & enunciatiua non probant, licet ſint plura.*
23 *Verba enunciatiua in antiquis inſtrumentis ſcripta in fauorem narrantium, affirmantium, renunciantium, eorumve ſucceſſorum non probant, nec eorum aſſertioni eſt ſtandum, ad probandum dominium in facto antiquiſſimo ſiue vnum, ſiue plura inſtrumenta producta ſint.*
24 *Reus ſi appareat iuſtus poſſeſſor, tunc probationes præſumptiuæ & coniecturales ex verbis enunciatiuis in inſtrumentis narratis non admittuntur contra eum, donec eius poſſeſſionis iuſtitia conſtet.*
25 *Verba enunciatiua plurium inſtrumentorum non probant in materia pœnali, & odioſa.*
26 *Inſtrumenta plura antiqua in quibus aliquid enarretur, ſi varia ſint inter ſe, ſtandum eſt pluribus numero, vel melioribus.*
27 *Diſpoſitio variatur propter rerum varietatem, & ex rerum varietate præſumitur rerum diuerſitas, & varietas.*
28 *Inſtrumenta quando vni & alteri rei adaptari poſſunt, ratione incertitudinis, vel eorum varietatis dici poſſet nullam eis fidem adhibendam.*
29 *Inſtrumenta enunciatiua, quando agitur de magno præiudicio, non probant contra tertium. Contrarium nu. 30.*
30 *Inſtrumenta enunciatiua ſiue agatur de modico, ſiue de magno præiudicio, plene non probat.*
31 *Inſtrumenta enunciatiua, quando agitur de magno præiudicio contra tertium, non plene probant, ſed ſemiplene tantum.*

1 CONfines probantur per inſtrumenta † pro cõfinibus facta vt vno conſenſu tradidere Bal. Alber. de Roſat. Salicet. &
* cæteri omnes * in l. cum aliquis. C. de iur. delib. idẽ decidit Guid. Pap. queſt. 193. in princ. & voluit Dec. conſ. 42. n. 10. adducit Bald. in d. c. cum cauſam, de probat. atque cauit Natt. conſ. 672. n. 16. vertente iamdiu. lib 4. huc pertinet, l. optimã, C. de contrahen & commit. ſtipulat. in eadem ſententia manſere Barth. Soc. conſ. 194. n. 8. c. 1. vol. 2. & conſ. 166. in cauſa communitatis col. 1. verſ. confirmantur prædicta, vol. 1. 2. & in conſ. 266. in cauſa, quæ vertitur, nu. 12. eod. vol 2. Franc. Aret. conſ 42 per totum. Bald. in conſ. 286. nu. 1. vol. 2. refert ad id l. 2. C. fi. regund. & ibi gloſſ & l. 1. ff eod. tit. Pariſ. conſ. 27. nu 15 & 26. vol. 1. & conſ. 104. per totum. eod. volu. 1. vbi nu. 24
* de * communi atteſtatus eſt pract. Papien. in forma libelli actionis realis, in verb. cui cohæret ab vna n. 3. cum ibi multis allegatis, & ibi in additio. Conſ. 333 capio primum, volu. 1. per totum & pręcipue, nu 4. & Ruin. in conſ. 92. in hac cauſa. nu. 1. & ſeq. lib. 4. Soc. conſ. 89. vol. 1. Barba. conſ. 6. in princip. vol. 2. nu 1. verſ. etiam præmitto.

Primo ampliabis, cõcluſionem procedere, licet talia inſtru
2 menta, dũmodo antiqua ſint, non directiue, † ſed enunciatiue, & aſſertiue mẽtionem de finibus faciant, ita docuit Albẽſ. cõſ. 83. nu. 4. & placuit Guid. Pap. cõſi. 88. nu. 2. Soc. pręterea in conſ. 65. nu. 7. & conſ. 86 nu. 1. vol. 1. & conſ. 166. n. 1. vol. 2 verſ. ergo multo fortius, quib. adhęret Crauet. conſ. 54. quęrit nu. 11. & in tract. de antiq. tẽpo. in 1. par. in prin. nu. 2. & Nat. d. conſ. 672. nu. 16. & propter aliud acta ſint, veluti Dñus talis iuxta cõfines tales, quia tunc ẽt plene probat, vt Dd. ſupra relati ſcripſere in d. l. cum aliquis, & in hãc ſententiã permulti reſpõdere, & docuere, vt Dec. d. conſ. 42. & Iaſ. conſ. 34. n. 7. vol 1. & idẽ conſ. 166 nu. 2. vol. 4. cũ ibi allegatis. Barba. conſ. 6 nu. 2. vol. 2. & nu. 13. vbi reprobat diſtinctionẽ Bal. in d. c. cũ cãm, quæ habet, ꝙ quędã ſunt enunciatiua, & hæc ait, Bal. faciũt admi-

Digitized by Google

adminicula, ſed non plene probant ad intentionem fundan-
dam, ſed ſolum ad coadiuuandā, nam ipſe Barba.n.13.ait, id
non procedere, qñ inſtrumenta enūciatiua ſunt antiqua, quia
tunc plene probant, & dictū Bald. locum habet in recenti, &
idem tenet Calcan.conſ.90.n.4. & intellige, vt dixi, dummo-
3 do ſint antiqua, †id eſt hominū memoriā excedentia, vt Ber-
tran.rñdit in cōſ.346.n.5.vol 4. vel ſaltem elapſi ſint quadra-
ginta anni, vt Ruin.conſ.91.n.10.vol.4.& Soc.conſ.89.in cau
ſa agitata, vol.1.vbi ait, conſiderata breui vita hominum, tē-
pus quadraginta annorum dici antiquū, & maxime quia de-
ducenda illa ætas infantiæ, in qua ignoratur, quidquid vide-
4 tur, l.1.C.de falſ. mone.ſic etiam ait idē Ruin.in conſ. 92. vel
an dicatur id tempus antiquum, relinquitur arbitrio iudicis,
iuxta ſententiam Ioan.And.& Dom.Ant.in c.illud.de præſū-
pt.& Ant.de Butr.in c.quoniam contra.de probat.quam ſen-
tentiā probauit Alex.conſ.4.videtur inſpectis his.n.15.verſ.
& dum ſit mentio.vol.2.& Ruin.d.conſ.92.n.10.& Pariſ. cōſ.
204.n.26.vol.1.& prędictam ampliationem egregie inter cę-
teros confirmat Matth.ab Afflict.in deciſ.Neap. deciſio.183.
n.1.& 2.præcipue, & pariter in ſeqq.& præclare Tiraq tract.
de præſcript.§.1.gl.4.verb.dixans.ver.28.dicens in terminis,
5 †verba enunciatiua in inſtrumento appoſita probare in con-
finibus appoſitis, idque cenſere ſingulare, Alexa.& Iaſ.in d.l.
cum aliquis.C.de iur.delib.& Bal.conſ 386.thema proponi-
tur.col.1.& 2.Ant.de Butr.in c.cum olim.de cenſib. Ant.in c.
vltimo, de ſucceſ.ab inteſt.& in clem.1.de probario.&in cle.
ſi ſumus, de ſent.excōm.Panorm.conſ.54 caſus talis eſt, quidā
Iacobus, col.2.lib.1.& conſ.62.in controuerſia.col.6.verſi.in
contrariam partem.lib.2.Dom.in c.ſi Papa.in princ.col.3.de
priuileg.lib.6.Flor.in l.in finalibus, ff.de fi.regūdo.Pau.Caſtr.
conſ.102.in cauſa cōfinium.col. penul.in 2.lectura, lib.3.Mar
tin.Laudenſ.in c.1.col.4.tit.qui fend.dar.poſſ.Alex.conſ. 19.
in cauſa, & lite verte.per tot.lib.6.Maria.in c.cum cauſam, &
ibi Fel.col.5.qui hoc late declarat.de probat.Bart.in l.ſcien-
dum.col.19.ff.de verbor.oblig.Barba.conſ.6.ſapienter ſcribi
tur per totum lib.2.& conſ.18.pręclare ſcribitur col.17. eod.
lib.2.& conſ.64.illud in medium referam, col.6.lib.3 Soci.in
conſ.86.in cauſa communitatis, colu.1.lib.1.& Iaſ.in l.ex his
verbis, col.2.in 4.limitatione, C.de teſtam.mil.& in repeti.l.
admonendi.col.87 ff.de iureiur.Dec.conſ.13.an appellatio-
ne, col.2.verſ.nec videtur obſtare, & verſ.non obſtat, ſi dica-
tur, vbi reperies, quod tempus hoc caſu requiritur, & cōſ. 36.
exēplum inſtrumēti, col.4.verſ.tertio pro reſponſione.& cōſ.
42.in 4.dubio, in fi.& iterū in conſ.5.& conſ. 152. in cauſa e-
xemptionis, col.2.verſ.& prędicta maxime, & conſ.99. viſis,
& diligenter conſideratis, & conſ.428.viſo conſilio, col. 2. &
nouiſſime probauit Iacob.de Puteo, in ſua quadā allegatione
pro communitate Terræ Valen. contra communitatem S.Sal-
uatoris, n.25.poſita in fi.tract.Hiero.de Monte de finibus. &
ratio ſecundum Dd.maxime Gemin. in c.ſi Papa.de priuileg.
6 lib.6.†nu.8.illa eſt: quia in probatione confiniū non requiri-
tur directa probatio, ſed ſufficit probatio adminiculata per
veriſimilia adminicula, quæ adminicula inducuntur per hu-
iuſmodi verba enunciatiua, vt ſancitum eſt in contex. vna cū
gl.in c.cum cauſam.de probario.

* Et hanc eſſe * communem opinionem atteſtatur Hierony.
de Monte de finibus regend.c.54.nu.3.

Contrarium tamen ſenſit Bart.in l.cū aliquis.C.de iur.de-
7 liber.Caſtr.ibidem, & Abb.conſ.62.n.2.vol.2.dicentes †con-
finia per verba enūciatiua ſcripta in inſtrumentis inter alios
cōfectis non inducere plenam probationem, ſed tantū vehe-
mentem pręſumptionē.idem voluiſſe Accurſ.in l. prædijs. §.
Titio.ff.de leg.3.& in l.cum aliquis, C. de iur.deliber.ſcripſit
Coraſ. in repet. l. admonendi.in final.verbis.nu.92.ff. de iu-
reiura.per ꝙ tamen ipſe reſtringit non procedere, qñ inſtru-
menta ſint antiqua, ſecundū Bald.& alios in d.l.cum aliquis,
prout etiam pulchre declarat Bart.Soc.d.conſ.86. n.1.& ſeq.
* lib.1.verum cum in contrariam partem ſtet* cōis opinio, non
facile, niſi vrgentiſſimis rationib. ab ea recedendum cenſeo.

Subamplia pręedictam ampliationem adeo verā eſſe, vt ſci-
licet ſtetur verbis enunciatiuis propter diuturnitatem tem-
poris, vt procedat, ēt ſi illa verba in inſtrumento relata enū-
8 cient actum, †qui interuenire non poterit tpe confecti inſtru
menti, vt doctiſſime voluit Barba.d.conſ.6.lib.2.Barth. etiam
in auth.ſi quis in aliquo.C.de eden.& in l.ſciendum.ff.de ver-
bor.oblig. quod & eleganter more ſuo ſcripſit Tiraq de præ-
ſcript.decem annorum, §.1.gloſ.& verſ.vſque adeo, cuius ta-
men opinionem non approbat.

Secundo ſubamplies velim prædictam ampliationem: vt in
9 antiquis plene probent huiuſmodi inſtrumēta † licet ſint in-
ter alios extraneos facta, vt tradidere Dd.& pręcipue Bal.in
d.l. cum aliquis.C.de iur.delib.cui accedit Iaſ.conſ.166. nu.
2.vol.4.& conſ.65.col.2.lib.3.& idē in l.admonendi, col. 87.
ff.de iureiur.Barba.ēt docuit d.conſ.6.n.3.in fi.Alex.monuit
conſ.90.n.5.vol.6.Ruin.ſenſit conſ.92.n.1.vol.6.& Pariſ.cō-
firmauit d.conſ.104.n.26.vol.1.& licet gl.in d.l.cum aliquis.
& in l.prædijs.§.Titio.ff.de leg.3.& in d.l.optimam, dicant,
inter contrahentes tantum verba enūciatiua probare confi-
nes, & non inter alios, quod etiam tenet Bal.in d.conſ.386.n.
2.vol.2.vbi de cōi eſt teſtatus, tamē contrariū propius ad ve
10 ritatem accedit, ſcilicet, † etiam plene probare inter alios:
vt palam teſtatur gl. in c.ſi Papa. de priuileg.in 6.quæ ait, id
eſſe quoddam pręcipuū in finib. vt probentur per argumen-
ta, & hoc in primis procedit, quādo ſunt plura inſtrumēta, vel
ſunt antiqua, vt Barba. inquit in d.conſ.6.n.10.& Bald.vt a-
lias ſæpe, nunc ēt ſibi ipſe contrarius in d.l.cū aliquis. Vnde
ne inuicem ſibi repugnent, dicendum eſt opinionem dictarū
gloſſarum, & Bal.in conſ.286.locum habere, qñ ſumus in re-
centi, ſecus vero in antiquis, vt ſupra, & ita dictā glo. intelli-
git Iaſ.in d.conſ.65.n.1.col.2.vol.3.vbi ꝓ hac apte teſtē lau-
dat Spec.in tit.de locato.§ nunc aliqua.ver.62. & tenet Soc.
ſen.in conſ. 86.n.1.in cauſa cōitatis, vol.1. & dicitur infra in
6.ſublimitatione.His finitimū eſt dictū Cra.in ſuo trac. de an
tiq.temp.in 1.parte.verſ.ampliatur nunc, fol.30.n. 5. & 10.
& l.ſi duo.ff.de iureiurand. & in l.2. & ibi recentiores.C.de
eden.

11 Ergo in antiquis debet plene probare † quia in antiquis
ſufficit probatio qualis qualis, & ita præcipue decidit Corn.
in conſ.247.col.11.lib.2 Alex.etiam in conſ.15.col.2.lib.5.&
potiſſimum, vt dictum eſt, procedit concluſio, ſi plura ſint in-
ſtrumenta, vt in ſequenti ampliatione explicabitur.

Reſtringes, & limitabis prædictā ampliationem, vt tantum
12 vera ſit, ſi ſint plura inſtrumenta: † quia tunc ſatis commode
probant, ſecus ſi in vno inſtrumento fiat mentio confiniū per
verba enunciatiua. Et ratio eſt ſecūdū Bald. in d.l.cū aliquis,
* quia per plura inſtrumenta probatur* cōis opinio, quæ com
13 munis opinio ex vnius dicto nō probatur, † vt auctor eſt Bart.
in l admonendi. ff.de iureiur.& Bal.in d.l optimā.C.de con-
trahen, & commit.ſtipulat.& Bar.Soc.in conſ.194.n.19.vol.2.
Natta ēt in conſ.672.n.39.lib.4.vertēte iamdiu, & Soc.d.con-
ſil.86.n.2.lib.1.& per Bal.in d.conſ.286.n.1.ver.quinimo ſta
tur, lib.2.atq; Ruin.d.conſ.92.n.9.vol.4.vbi plane ait, requi-
ri plura inſtrumenta.ver.nam vnum inſtrumentū, &c.& idem
placuit Alex.conſ.12.n.8.vol. 4. & nec diſſimulanter aſſeruit
Barba. d.conſ.6.n.7.lib.1.cum ibi allegatis: & idem in addi-
tio.ad Bal.in d.l.cum aliquis, & clare idē ſenſit Crau.in d.ſuo
tract.de antiq.temp.in 1.par.verſ ampliatur, n. 7. & idem in
conſi. 286.n.1.vol.2.& pulchre per Fel.in d.c.cū cauſam, n.4.
verſi.iſtud fallit.de probatio. & Hieronym. de Monte vbi ſu-
pra cap.50.num.6.

Primo ſublimita prędictā ſublimitationē, ſi talia plura in-
14 ſtrumenta habeant originem ab eiſdem perſonis, †tunc nem
pe cenſentur vnum eſſe inſtrumentum, & non plura, & ſic nō
probabunt, ita ait Bar.Soc.in d.conſ.194.n.9. adducit argum.
text.c.licet.ex quadam.extr.de teſtib.& egregie prodidit Fe-
lin.in d.c.cum cauſam.de probat.n. 4 vbi affert exemplum, ſi
oīa inſtrumēta inueniantur confecta ab vno Notario, qui ſem
per ſcripſit actum in tali loco, & talibus confinibus, & iuriſ-
15 dictionis, †quia tunc non probant.item, quod magis eſt, ait,
quod ſi in inſtrumētis ab alio Notario cōfectis mediante ſem
per eadem perſona: vt ſi in dictis inſtrumentis dicatur, vt ſe-
cundum eius aſſertionem talis res eſſet in tali confinio: tunc
hoc non probabit, & ratione permouetur, quia vnum inſtru-
* mētum cenſentur, &* communis opinio non probatur per v-
nius aſſertionem: vt dictum eſt ſupra, & inquit Ruin.conſ.92.
nu.9.vol.4.& ait quoque: vt ſicut teſtibus antiquis de auditu
16 habentibus originem ab vno†non creditur, ita nec pluribus
inſtrumentis, quæ vno fiunt notario: ſic etiam aſſeruit Hiero.
de Monte vbi ſupra n 9.& 10.d.c.6.de finid.regend.

Secundo ſublimita, vt nō procedat, etiam ſi duo ſint i. ſtru

Digitized by Google

17 menta,nam inter tertias perſonas nó ſufficiunt † quia per il-
la duo non probatur fama,& communis opinio, vt Barth.So-
cin dixit in d.conſ.194.n.4.teſtatur Spec.in tit.de inſtrumen,
editio.§. reſtat, verſ.illud.& Innoc.in c.1.de fide inſtrum. &
idẽ Soc.in conſ 86.in cauſa commmunitatis,n.2.lib.1.vnde fir-
ma manẽte ratione Bal.in d.l.cum aliquis.allata ſupra in am-
pliatione, ſequitur, vt nec per duo inſtrumenta enunciatiua
inter alios probẽtur cõfinia, vt traditum eſt à Hierony.m.de
Monte vbi ſupra.nu.8.

Tertio limitabis,vt locum ſibi vendicet quoad ipſos cõtra
18 hentes.† etenim tunc etiam ſi non eſſent plura inſtrumenta,
ſed vnum tantum,ſufficeret in antiquis ,vt Alex. conſuluit in
conſ.90.nu.5.vol.6. quod comprobat per d. l. primam,& ibi
Paul.de Caſtr.& Barba.in conſ.6.ſapienter,nu.5.& ſeq.lib.2.
& hoc procedit etiam in præiudicium tertij , vt Corn. aſſe-
ruit conſ.171.col.fi.lib.1.n.3.verſ.& ideo videtur,vt in auth.
ad hæc.C.de fide inſtru.obſeruauit glo.in d c.cum cauſam.c.
peruenit,20.quæſ.1 .& colligere eſt ex §.illud,auth.de his qui
ingred.appella.ſequitur Crauet.d.tract.de antiq.temp. in 1.
parte.verſ.ampliatur.fol.30.nu.7.

Quod tamen intelligendum eſt, ſi vnum inſtrumentum eſ-
ſet principaliter factum ſuper confinib. ſed Iaſ.in conſ.65.in
19 2.col.vol.3.† ait, etiam vnum inſtrumentum de antiquo etiã
inter alias perſonas mentioné faciens de confinibus eos ple-
ne probare,vt ex multis conſtat ibi per eo collectis.

Quarto ſubſtringas,vt non procedat,ſi eſſet vnũ inſtrumẽ-
tum principaliter factum ſuper confinibus, nãq; illud ſufficit
20 in antiquis, † & in præiudicium tertij,vt voluit Corne.conſ.
171.col.fi.lib.1.Crauet.etiam placuit in tract.de antiq.temp.
in 1.parte,verb.ampliatur,folio 38 n.67.argu.l.theſaurus. ff.
ad exhiben.& probatur in c.cum olim.in gl.2.de cenſib. Dd.
protulere in l.cum aliquis.C.de iur.delibe.

Quinto ſublimitare poteris,quando agitur de modico prę
21 iudicio,tunc enim† ſufficiunt verba enunciatiua vnius inſtru
menti,vt ait Crau.vbi ſupra n.8.auctorem laudat Iaſ. in conſ.
65.n.1.vol.3.vbi ſimpliciter ait cõfines in antiquis plene pro-
bare per vnum inſtrumentum mentionem faciens de confini-
bus ẽt inter tertias perſonas. Verum quando agitur de ma-
gno,aut modico præiudicio, conſulas Barba.in conſ.6.n.11.
vol.2.vbi nullum conſtituit diſcrimen, quando ſumus in an-
tiquis,& hoc expreſſe tradit Socin. ſen. in conſ.266. in cauſa
quæ vertitur,num.11.lib.2.alleg. Bald.& Salic.in l.cũ aliquis.
C.de iur.delib & tradita in c.cum olim.vbi Anto.de Butr.&
Abb.de cenſibus.

Sexto ſublimitare tibi licebit,vt non procedat,ſi plura illa
22 inſtrumenta ſint de recenti,†quia cum ſint inter alios confe-
cta.& enunciatiua,illa non probant,licet ſint plura,ita intel-
ligitur gl.in d.l.cũ aliquis.& in d.l.optimã. & in d. l. prędijs.
§. ſitio.ff.de legat.3.ſcilicet,vt loquátur de recenti,& nó an-
tiquo,vt ſentit Iaſ.in d.conſ.65.col.2.vol.3.vbi ait,vt tantum
verum ſit in antiquis,quo caſu,imo ibi expreſſe dicit vnũ ſuf
ficere inſtrumentum,auctorita.Spec.in tit.de loca.§. nunc ali
qua.verſi.62.& expreſſe tradit Socin.d.conſ.86.n.1. in cauſa
cõmunitatis. lib. 1. in quo loco animaduertit, ita intelligen-
dum fore Ancha. in Clemen.literis,* de prob.& communi-
ter Legiſtæ in l cum aliquis.C.de iur.delib.

Septimo ſublimitabis,qñ in antiquis inſtrumentis fuiſſent
ſcripta verba enunciatiua in fauorem narrantium , ſeu affir-
23 mantium,vel renunciantium,eorumve ſucceſſorum†quoniã
tunc non probant,vt habetur à Beltran.in conſ.167.n.12.vol.
3.& dicit Natta d.conſ.672.n.41.lib.4.neque eorum aſſertio
ni,ſeu affirmationi eſt ſtandum,ad probandum dominium ẽt
in facto antiquiſſimo,ſi credendum eſt Hiero.de Monte,de fi-
nib.regend.c.60. nu.13.qui ita ait procedere,ſiue vnum,ſiue
plura inſtrumenta producta fuiſſent,iuxta ſententia Spec. in
d.tit.de locat.§.nunc aliqua. verſ.57.& 58.n.72.& 73.

Octauo ſublimitatur, quando reus videretur iuſtus poſſeſ-
24 ſor.nam † tunc iſte probationes præſumptiuæ , & coniectu-
rales ex verbis enunciatiuis in inſtrumentis narratis non ad-
mitterentur contra eũ , de cuius poſſeſ ionis iuſtitia conſta-
ret,vt traditur à Soc.in d.conſ.194.col.fi.quem ſequitur Ay-
mo Crauet.de antiq.temp.in 1. parte , §.viſo de fama,nu.32.
relati à Hiero.de Monte,vbi ſupra,nu.12.

Nono ſublimita,vt inſtrumenta enunciantia fines non pro-
bent,quando ſunt confecta,& habent originem à perſonis ſu
ſpectis,vt dicit Natt.in d.conſ.637.n.41.per text.in c.licet ex
quadam de teſtib.teſtatur Bart.in l.minore §.tormenta.ff.de
quæſ.& conſulit Soc.cõſ.194.ſubtiliter.& eleganter,col.fi.li.2.

Decimo ſublimitatur, qñ eſſemus in materia pœnali , &
25 odioſa , † quia tunc verba enunciatiua plurium inſtrumen-
torum non probarent,vt proditum eſt ab Aymo , vbi ſupra,
ampliatur nunc,n.53.quod & probauit Bal.in l.1.in fin.C.de
neceſſ.ſer.hæred.inſtituen.quem ſequitur Dec.in d.c. p tuas,
col.1.poſt medium,verſ.ſed replicari poteſt,& probat Iaſ. in
d.l.his verbis,col.3.& poſt med.C.de teſtamen.milit.quibus
accedit Hieron.de Monte,vbi ſupra n. 15.

Neque erit hic omittendum , quod ſi plura inſtrumenta
26 antiqua,in quibus aliquid narretur, eſſent varia inter ſe,†ſtã
dum eſſet pluribus numero,vel melioribus,vt in hanc ſenten
tiam traditum eſt à Crau.vbi ſupra in præallegato loco n.26.
& 4.per l 2.in verſ.ſed & ſi ſit,verſ.& ibi famæ crebrior.ff.de
offic.quęſt.& ab Aretin. doctum eſt in d.c.cum cauſam,nu.8.
9.& ibi per Felin.nu. 5.

Sed contrariam fortaſſe ſententiam tueri poſſumus,q plu-
27 ribus,vel melioribus inſtrumentis credendum non eſſet,† qa
ſicut propter rerum varietatem diſpoſitio variatur,vt incer-
ta. l. in teſtamento.ff de conditio.& demoſtratio. & ſicut ex
rerũ varietate præſumitur rerum diuerſitas,& varietas,ſecun
dum Parid.de Put.in c.ſi finibus.de finib.feudor.Hier.de Mõ
te,vbi ſupra,n.29.ſic etiam ſimili ratione in certitudinis, vel
varietatis inſtrumentorum poſſet dici, nullam eis fidem ad-
28 hibendam eſſe †& potiſſimum,quando inſtrumenta vni , &
alteri rei adaptari poſſent;per ea,quæ tradidit Auguſt.Arim.
in additio.ad Ang.in verb.Caium Sempronium,ver. tu autẽ,
nu.7 & Hieron.de Monte vbi ſupra.

Secundo limita principaliter ſecundã ampliationem,vt nõ
29 vera ſit,quando agitur de magno præiudicio,†quia tunc ta-
lia inſtrumenta enunciatiua plene non probant contra tertiũ.
etiam in antiquis,vt Abb.& recenciores ſcripſere in d.c.cum
cauſam.de probatio.& idem tenet Corne.conſ.22.col.3. lib.
3.idem voluit Abb.in c.cum olim.de cenſib.&,idẽ cauit Abb.
in conſ 54.col 2.verſ.3.probatur.lib.1.

Sed Barba.in d.conſ.6.nu.27.verſ.ad hoc.lib. 2. reprehen-
dit hoc Abb.enunciatum, ex rationibus, & auctoritatibus p
30 eum ibi allatis,& tandem concludit,quod ſiue agatur de mo
dico,ſiue de magno pręiudicio,tamen plene probare.

Sublimita prædictam limitationem,vt tantũ procedat †qñ
agitur de magno præiudicio contra tertium,etenim tunc ve-
rum eſt,vt non plene probent,ſed tantum ſemiplene , vt Ay-
mo Craue.aſſeruit in tract.de antiq.tempor.in 1.parte,verſ.
ampliatur,fol. 31. nu.10.vbi tamen ſentit,vel licet non plene
probent contra tertium,ſaltem ſemiplene probent.

CONCLVSIO CCCXCV.

ARGVMENTVM.

Confines an per teſtes probentur.

1 *Confines per teſtes probantur.*
2 *Teſtes in materia confinium, qui vicini ſunt , & circum ibi habitant , ſunt magis idonei,quam alij,& quanto ſunt ſimpliciores,& magis ruſtici, ſunt credibiliores, & præcipue ruſtici admittuntur, ſi ſenes ſunt, & antiqui.*
3 *Teſtibus in materia confinium non creditur, niſi interrogati rationem reddiderint facti corporeo ſenſu immediate perceptibilis.*
4 *Teſtes deponentes de auditu auditus ſuorum maiorum in materia confiniũ probãt.*
Teſtes,qui deponunt de credulitate,admittuntur in materia confinium.
5 *Probatio per auditum ſufficit in antiquis: cum probatio per uſum ſit impoſſibilis.*
6 *Teſtibus circa confinia non eſt credendum, ſi audiuerint dici ab vno, & eodem, & ſic originem habeant de vno tantum auctore.*
7 *Teſtes de auditu ſi non nominant, à quibus audiuerint,non probant.*
8 *Teſtes licet ſint de loco confinij produci poſſunt,& ſunt magis idonei,quam alij,dũmodo ſingulariter aliquod non ſentiant commodum,vel damnum.*
9 *Teſtes licet ſint de vniuerſitate, & dependẽt ſuper confinibus ſuæ vniuerſitatis, probant,dummodo particulare commodum ipſi non ſentiant , licet illud appetant in vniuerſo,ſed ſi ſingulariter cuiquam de vniuerſitate obueniat vtilitas,illi de vniuerſitate non admittuntur.*
10 *Teſtes de vniuerſitate procul dubio admittuntur,quando agitur ciuiliter,& plus , vel minus creditur eis ſecundum quantitatem aſſiſtentiæ, & familiaritatis, quæ inter eos eſt: ſed ſecus in criminalibus,quia non admittuntur.*
11 *Teſtes domeſtici,& familiares,quales ſunt illi de vniuerſitate inter ſe,in criminalibus repelluntur, ſed quando per alios probari non poteſt , in defectum probationis admittuntur.*
12 *Teſtes de vniuerſitate admittuntur in criminalibus, quando ipſa vniuerſitas,*

ita

ita parua eſt, quod illi de ipſius corpore cadant in nomen domeſticorum, vel cohabitantium.

13 *Paritas aſſertionis omnem ſuſpicionem excludit.*
14 *Teſtes vaſalli deponentes pro domino ſuo in materia confinium non repelluntur, dummodo non ſint grandi amicitia coniuncti, & alioquin viri probi.*
15 *Vaſallus virtuoſus deſtrueret vaſallagij aſſertionem propter veritatem, propter quam deſtruenda ſunt familiaria.*
16 *Subditi alicuius Regis, vel domini, quare teſtimonium pro Regibus ſuis perhibere poſſunt.*
17 *Subditi ratione dominij, vel patria poteſtate à teſtimonio perhibendo repellantur.*
Iudicis arbitrio relinquitur, an teſtes vaſalli admittendi ſint, ibi.
18 *Teſtis de vniuerſitate, cui in vniuerſo aliquid vtilitatis obuenit, non repellitur à ferendo teſtimonio in cauſa vniuerſitatis, ſed ei minus, quam alijs creditur.*
19 *Teſtes pro ſua communitate deponere poſſunt, ſi commodum, vel incommodum immediatum non ſentiunt.*
20 *Teſtes de vniuerſitate ſecundum communem opinionem in cauſa vniuerſitatis admittuntur ad teſtificandum, quando ex victoria nullum ſunt habituri commodum.*
21 *Illi de vniuerſitate pro eorum vniuerſitatibus deponere poſſunt, licet reportarent commodum in vniuerſo.*
22 *Teſtes de vniuerſitate in nemorum litibus admittuntur ad perhibendum teſtimonium, quando aliquid datiarijs ſoluunt pro lignis.*
23 *Homines de vniuerſitate erunt idonei teſtes, quando in cauſa vniuerſitatis eſt quæſtio de molendino, vel de alijs rebus, quarum vtilitas in commune peruenit.*
24 *Vnus de vniuerſitate non poteſt pro ea teſtificari, ſi illud pro quo teſtificatur ſingulorum commodum concernit.*
25 *Nemo de vniuerſitate dicitur deponere in cauſa propria, cum aliud ſit vniuerſitas, & aliud ſinguli de vniuerſitate.*
26 *Teſtes de vniuerſitate non ſentientes commodum, vel incommodum admittendi ſunt, ſed eis de fide diminuendum, & non faciunt plenam, & integram probationem, ſed præſumptionem, cum negari non poſſit, quin habeant aliquam affectionem erga ſuam communitatem, & ideo non ſunt omni exceptione maiores.*
27 *Teſtes habentes lites cum vniuerſitate, ratione affectionis non ſunt idonei.*
28 *In iudicando, & conſulendo à communi opinione non eſt recedendum.*
29 *Communis opinio in iudicando quotieſcunque reperitur falſa euidenter, vel probabilibus rationibus, & argumentis conuinci poteſt non eſt ſequenda.*
30 *Legi aut canoni potius ſtandum eſt, quam communi opinioni.*
A communi opinione non ſolum, verum etiam à lege iudex ex cauſa recedere poterit, ibi.
31 *Fines probari etiam poſſunt per teſtes ſingulares, quando agitur de iuriſdictione.*
32 *Teſtis ſi dicat, tale caſtrum habere merum imperium, quia vidit illius loci officialem feciſſe decapitare vnum in tali loco, & alius dicat eodem in loco vidiſſe dictum officialem ſuſpendere feciſſe vnum, ex eorum depoſitionibus reſultabit probatio.*
33 *Locus iuriſdictionis ratione exercitij præſumitur illius eſſe, qui iuriſdictionẽ exercet.*

1 CONfines † probantur per teſtes, ita ſancitum reliquit Honor. III. Pontif. Max. in c. cum cauſam. de proba. quod quidem ſummi Pontif. pronunciatum plerique eum conſulentes, tum etiam profitentes probauere, è quorum numero primus ſeſe nobis offert multi ſcius ille Bald. in conſ. 420. num. 1. vol. 1. Guid. Pap. in q. 193. nu. 2. cui ſententiæ videtur etiam fauere Paulus I.C. in l. in ſumma. §. item Labeo. ff. de aqua pluu. arcen. & ibi gloſſ. & Bart. Andr. Barbat. d. conſ. 6. num. 4. vol. 2. Bertrand. conſ. 307. in fin. num. 10. vol. 6. affert ad id, l. ſi arbitri, ff. de probatio. Innoc. in c. quid per nouale, & in c. veniens. extr. de verbor. ſignific. Pariſ. conſil. 104. nu. 21. & ſequ. Corn. conſ. 215. viſo, colum. 3. in fin. libr. 1. & conſ. 28. viſis, colum. 3. vol. 1. Socin. conſ. 89. col. 1. in cauſa agitata vol. 1. Verum ſcias
2 velim, teſtes in hac materia, qui vicini, & circum ibi † habitant eſſe magis idoneos, quam alios. ita colligere poſſumus ex Vlpia. reſpondit in l. 1. ff. de fluminib. imo quanto ſunt ſimpliciores, & magis ruſtici, ſunt credibiliores, quia non deponũt, niſi de poſſeſſione facti tanquam oculis ſuis ſemper aſtantes ſuper iſta loca, vt notatur l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoque. ff. de verbor. obligat. ſic loquutus eſt Bald. in conſ. 420. num. 1. & 6. volum. 1. & idem in conſi. 286. num. 1. volum. 2. vbi ait, præcipue admitti ruſticos, ſi ſint ſenes, & antiqui, & in eodem conſil. 286. Bald. ait, nu. 3. in huiuſmodi materia fidem non adhi-
3 beri teſtibus, † niſi interrogati reddiderint rationem facti, quod corporeis ſenſibus proxime poſſit percipi. l. 1. C. de vſur. & ita Innocen. in d. c. cum cauſam. de probatio. Vnde Bal. ibidem ait, quod ſi teſtes deponant veluti ſundum talis eſſe de tali territorio, & confinio, nihil probant, ſed ſemper eſt confugiendum ad eorum rationem, & cauſam redditam, vt ſupra, Bald. etiam conſulas in conſ. 445. num. 1. vol. 5. & conſi. 420. vol. 1. nu. 1. & conſ. 468. vol. 3. nu. 1. & 7. & Practi. Papi. in forma libelli actionis realis, nu. 3. verſ. cui cohæret.
4 Primo ampliabis, vt procedat etiamſi tales teſtes † depoſuerent de auditu auditus ſuorum maiorum, ut inſigniter ſancitum eſt à Celeſtin. III. Pontiſ. Maxim. in contex. c. licet ex quadam, ibi valere teſtimonium de auditu, de teſtibus, per quem context. ita ibi notat Ant. de Butr. in 1. notab. & in terminis confinium tradidit Alex. conſil. 187. in hac cauſa, & lite vertente, colum. fin. num. 16. libr. 2. & voluit Natta conſ. 672. vertente iam diu. nu. 14. lib. 4. & ibi addit, admitti etiam teſtes, qui deponant de credulitate, motus auctoritate ſummi Pontiſ. Eugenij III. in c. quotiens, ibi, accepiſſe à maioribus ſuis, & credere de teſtib. & late id proſequitur Hieronym. de Monte tract. de finib. c. 25. per totum, quinimo faciunt etiam plenam probationem, iuxta ſententiam Abb. in d. c. cum cauſam, in princ. de proba. & ibi per Dec. nu. 2. & Bart. ita docuit in tract. de teſtib. verſic. hanc eãdem, num. 28. quem ſequuti fuere Guid. Pap. d. quęſt. 193. & conſ. 88. & Hippolyt. de Marſil. qui multa adducit in rub. C. de probatio. num. 195. Capic. deciſi. 192. in cauſa terminata. Bald. in l. conuenticulam, C. de epiſc. & cleric. & Iaſ. in conſ. 166. num. 2. volum. 4. & Barthol. Socin. in conſ. 89. num. 2. Ruin. conſ. 92. num. 1. volu. 1. Aymo Crau. de antiq. tempor. in 1. parte, verſic. viſo de fama. fol. 95. nu. 1. & dixit Barbat. conſ. 6 ſapienter ſcribitur, nu. 9. & lib. 2. & reddit rationem, quia ita eſt veriſimile, per locum à communiter accidentibus.
Et cum probatio per ſenſum oculorum, in antiquis ſit im-
5 poſſibilis, † probatio per auditum ſufficit, ita voluit Corne. conſ. 33. capio. nu. 22. vol. 1. item conſ. 12. videtur prima, volu. 3. per ea, quę habentur in l. ſi. C. de ſacroſan. eccl. per c. licet ex quadam de teſtib. c. 1. & gl. in verb. memoria. de præſcr. in 6. & eandem opinionem comprobauit Paris de Pur. in c. quia in memoria, nu. 5. de finib feud. Soc. conſ. 89. num. ... vol. 1. Dec. conſ. 321 nu. 8. atq; Hieron. à Monte vbi ſupra, c. 51. n. 8.
Primo limita prædictam ampliationem, vt non vera ſit, ſi
6 audierint dici ab vno, & eodem, & † ſic originem habeant de vno tantum authore, etenim tunc eis non eſt credendum vt habetur in d. c. licet ex quadam, in glo. in verb. ab vno, de teſtib. & per Barb. in c. ex litteris, nu. 39 de probat. atque à Fel. in c. cum cauſam. nu. 4. de proba. verſ. illud fallit quibus adhęſit Hieron. de Monte, vbi ſupra num. 8.
Secundo limitabis, quando teſtes non nominarent, à qui-
7 bus audiuiſſent, † nam tunc non probarent, ita proditum eſt à Crau. vbi ſupra, verſ. viſo de fama, nu. 12. per ea, quæ fuere obſeruata in d. c. licet ex quadam. & ita reſpondit Corn. in conſ. 78. viſo proceſſu, col. 3. vol. 3. vbi vult, teſtes deponere debere, ſe audiuiſſe ab antiquioribus ſuis, vel maioribus, quod docet glo. in c. cum à nobis, in verſ. centum annorum, de præſcr. quod ſequitur Hieron. de Monte vbi ſupra, num. 9.
8 Secundo amplia, vt huiuſmodi teſtes poſſint produci, † licet locum cõfinij incolant, Guid. Pap. decidit in d. q. 193. nu. 2. imo iſtiuſmodi ſunt magis idonei, quam alij vt ait Vlp. in l. 1. §. 1. de flumi. & pract. Pap. in for. libel. act. real. ibi, qui cohęret ab vna, vt Bal. d. conſ. 420. nu. 1. vol. 1. & dixi ſupra in concluſione, & dicetur in ſequenti ampliatione.
Et intelliges concluſionẽ, dũmodo teſtes illi prædicti præcipue aliquod non ſentiunt commodum, vel damnum vt ait Guid. Pap. in d. q. 193. & dicetur infra in 3. ampliatione.
Tertio amplia, vt locum habeat, licet huiuſmodi teſtes, ſint de vniuerſitate, & deponant ſuper confinibus ſuæ vniuerſita-
9 tis, dummodo † præcipuum ipſi commodum non ſentiant, licet inferant commodum in vniuerſum, vt dicunt Cyn. & Dd. in l. parentes C. de teſtib. & in l. idonei. C. eo. & in l. conſenſu. C. de repud. & in l. in tantum. §. vniuerſitatis. ff. de rer. diuiſ. atque Speculat. tit. de reſtitut. § opponitur, verſic. ſequitur, in additio. Guid. Pap. etiam in d. quæſtio. 193. num. 2. circa fin.
* & hæc eſt communis * opinio, vt atteſtatur Bald. in conſ. 420. nu. 6. volum. 1. vt refert vltra ſupra allatos Cyn. in l. parentes. C. de teſtibus. & idem tenet Io. Andr. in c. cum nuncius, in gl. 1. extr. de teſtibus. vbi ait, quod ſecus eſt, ſi ſingulariter quiſquam de vniuerſitate perciperet vtilitatem, quia tunc illi de vniuerſitate non admittuntur, & idem placuit Ruin. in conſil. 92. num. 3. volum. 4. teſtatur Accur. in §. cogitandum. authent. de mona.
Limita prædictam ampliationẽ, vt locum ſibi vendicet tñ,
10 † qñ agitur ciuiliter, tunc enim proculdubio admittuntur teſtes de vniuerſitate, vt gl aſſeruit in c. cũ R. extr. de off. deleg. & colligere eſt ex c. accuſatores. 5. qō. 5. & tradidit Abb. in c. inſup de teſtib. nu. 4. vbi ita loquutus eſt, vt ẽr in ciuilibus credatur, ꝙ plus, vel minus eis ſit credendũ, ſecundũ quantitatẽ affectionis, & familiaritatis, quæ inter eos eſt, iuxta notata ꝑ gl. in c. literis, de teſtib. & d. c. accuſatores. ſed ſecus ĩ crimi-

Digitized by Google

nalibus, qa non admittũtur, vt Dd.ſcripſere in c.ſuper prudẽ-
tiã, 14.quęſ.5. & d.c.accuſatores, & c.numerus.de teſtibus. &
11 Abb.in c.inſuper.& ratio eſt,† qa in criminalib.repellunt do-
meſtici, & familiares, quales ſunt iſti de vniuerſitate inter ſe,
ꝙ corroborat c.repellantur.de accuſat. ſed Spec.in tit.de te-
ſtib.§.1.verſ.ſed nunqd in cauſa, temperat hoc dictum, videli
cet, vt ẽt in criminalibus procederet, quando alias per alios
probari nõ poſſet, quia tunc in defectum probationis admit-
terentur, quod etiam probauit Abb.in d.c.inſuper.nu.4.

Primo loco velim ſublimites prædictam limitationẽ, quod
12 de criminali dictũ eſt, vt ꝓcedat† qñ ipſa vniuerſitas ita par
ua eſt, vt illi de ipſius corpore cadãt in nomen domeſticorũ,
vel cohabitantium, vt inquit Ioan And.in d. c.cum nuncius,
de teſtib. vbi ait, ita loqui dicta capitula ſupra relata, id eſt,
d.c. ſuper prudentia.14.quæſ.2.d.c.repellãtur. de accuſatio.
& hoc dictũ Ioan.Andr. reprobat Abb.in d.c.inſuper.d.n. 4.

Secundo ſublimita, vt tantum locum habeat, qñ volunt te-
ſtificari contra extraneum, ſed ſecus ſi inter illos de vniuerſi-
13 tate, nã tunc in criminalibus admittuntur,† vt inquit Tripho
nius I.C. paris affectionis cauſa ſuſpicionẽ fraudis amouet, in
l.non ſolum.ff.de ritu nuptia.& Abb.in d.c.inſuper.n.4.& vi-
deas Hiero. de Monte, tract.de finib.regend.58. per totum.

Quarto amplia concluſionem, vt vera ſit etiam in teſtibus
vaſallis pro domino ſuo, etiam in hoc caſu deponentibus, vt
ait Bal.in d.conſ.480.n.7.vol.1.& vt ita ſentiat ea ratione ꝑ-
14 mouetur, quia† non repelluntur ex aliquo capite principa-
li, & particulari alicuius legis hoc dicẽtis, ſed ex generali ca
pite, quos omnes admittuntur, qui non prohibẽtur, quia edi-
ctum de teſtib. (vt dictum eſt ſupra) eſt prohibitorium, in 3.
ampliatione, & fuſius in concluſione Cõpater. & ita in termi
nis conſuluit Matth.ab Afflict.In deciſ.304. per totum, & pręe
cipue n.14.15. dummodo tamen non ſit maxima amicitia cõ-
15 iunctus, & alioquin ſit vir probus; † quia vaſallus probitatis
amans deſtrueret vaſallagij affectionem propter veritatem,
vt dicit Philoſophus 1.Ethicorum.ibi, propter veritatem de-
ſtruenda ſunt familiaria, &c. quod vſq; eo ait procedere Af-
flict. vbi ſupra, etiam ſi dominus habeat in eo merum, & mix
tum imperium, & ei iurauerit fidelitatem, dummodo tamen
non probetur, cum eo maxima deuictum eſſe neceſſitudine,
vel eſſe abiectam, & vilem perſonam. Refert, & ſequitur Hie-
ronym.de Monte, vbi ſupra c.58.n.3. Ad idẽ facit, quod vult
Alex.conſ 88.quoniam omne datum, verſ.item non obſtat. n.
16 16.vol.5 vbi dicit† ſubditos alicuius Regis, vel domini poſſe
teſtimoniũ perhibere pro ſuis Regibus, alias inquit, ſequere-
tur maximum abſurdum, & incõueniens, qa tales domini per-
ſæpe de iure ſuo probare non poſſent. Quocirca aduertendũ
eſt, ſubditos ratione iuriſdictionis non excludi, ſed ſubditos
17 ratione dominicæ, vel patriæ poteſtatis repelli, ſic ait Hiero.
de Monte vbi ſupra n.5. Dicit tamẽ Bal.d.conſ.480.n.7.ꝓ ſo-
lutione, an huiuſmodi teſtes ſint admittendi, relinquẽdũ eſſe
arbitrio iudicis; nã ſi huiuſmodi teſtes vaſalli ſint bonę vitę,
& famę, & veroſimilia deponũt, & ꝓcipue ſi coadiuuent di-
ctis aliorũ, qui non ſint vaſalli, creditur eorũ teſtimonijs, tã-
quam corroboratis per bonã vitã, & famã, & alios teſtes ex-
trinſecos, vt l.ſi quis ex argentarijs.ff.de eden.& ibi Docto-
res, ꝙ etiam approbat Afflict. vbi ſupra, nu.14.in d.deciſ.404.
& Paris de Put.in c.qui ſæpe, nu.1.& 2.de finib. feudor.

Verum quia de veritate ſupradictæ tertiæ ampliationis a-
lij alia ſenſere, & varię ſunt opiniones Dd. placuit eas ſic ſi-
gillatim recenſere.

Et in primis Abb.in c.inſuper, n.2.de teſtib.in eã deſcẽdit
ſententiã propter vtilitatem, q̃ ſecundario ſinguli de vniuer-
18 ſitate perciperent,† non omnino repelli à ferẽdo teſtimonio
in cauſa vniuerſitatis, ſed eis minus, q̃ alij credi, habita ſemp
rõne ad perſonarũ qualitatem, & lucri quãtitatem, arg.c.& ſi
quęſtiones.de ſimo.& deinde ſubdit ꝓdicta procedere, qñ ab
aduerſa parte alij teſtes in cõtrarium producerentur, ſed vbi
nõ eſſent, niſi teſtes de vniuerſitate pro vniuerſalib. ab vtraq;
examinati, ſatis eis plene credendũ putaret in aliorũ teſtium
defectũ, dummodo alias idonei fuerint, per tex.in c. ſup pru-
dentia.14.quęſ.2.& licet dictũ cap.loquatur in clericis, tamẽ
eius ratio cum ſit generalis, per l.in tãtum.§.1.ff. de re.diuiſ.
vendicat ſibi locum etiam in laicis vniuerſitatis ſingularis.

Alia fuit opinio Bal.in conſ.468.qnaliter, n.6.vol.3. videli
19 cet, ꝙ ſi teſtes non ſentiant commodũ,† vel incommodũ im-
mediatum, poſſint ꝓ ſua communitate deponere, & ſecundũ
* eum Dd.communiter ſentire videntur, & idem placuit Rom.
conſ.7.n.4.& Petr.de Girar in ſingul.53 incip. vtrum ciuis. v-
bi in fi. ita loquendo, diſtinguit, aut non litigatur principali-
ter de vtilitate ſpectãte ad ciues, & ſunt idonei.§.legatarijs
Inſtit.de teſtam. aut quęſtio eſt ſuper re principaliter ſpectã-
te ad commodum, & incommodum ciuium, & non ſunt ido-
nei teſtes.l.omnibus, C.de teſtib.

* Aliter opinatus eſt Fulgoſ.in conſ.174.vbi vult * commu-
20 nem opinionem eſſe,† vt teſtes de vniuerſitate in cauſa vni-
uerſitatis admittantur ad teſtificandum, quando ex victoria
nullum ſint habituri commodum: vt ſupra in d.tertia amplia
tione dictum eſt Idem voluit Corne.in conſi.333.nu.57.ſub-
dens, non congruere inſtare, an ſint ita integri, vt alij.

Alium huius rei ſenſum habuit Guido Pap.in quæſ.139.in
21 fin.dum† vult, illos de vniuerſitate poſſe pro eorum vniuerſi
tatibus deponere, licet reportarent commodum in vniuerſo,
per ex, quæ obſeruauere Cyn.& Dd.in l.parẽtes.C.de teſtib.

Ab iſtis etiam longe ſecus ſenſit Alex.in conſ.99.viſis pro-
ceſſibus, n.15.vol.5.quem ſequitur Ant.Capi.in deciſ.151.v-
22 niuerſitas, n.6.videlicet,† teſtes de vniuerſitate in nemorum
litibus admitti ad peribendum teſtimonium, quãdo aliquid
datiarijs ſoluunt pro lignis. & itidem Alex.in cõſ 68 & viſo,
n.16.vol.2.vult, vt quãdo in cauſa vniuerſitatis ſit quæſtio de
molendino, vel de alijs rebus, quarũ vtilitas in commune ſit
23 referenda† tunc illius homines eſſe idoneos teſtes, quæ opi-
nio placuit etiam Ioan.de Ami. Venefre.in conſ.8.n. 25. licet
in imponendis collectis commodũ ſentirent, quia minus gra
uarentur propter vtile, quod redderetur in communi.

Nec ſuperioribus conuenit opinio Lanfran. in c. quoniam
contra, in verſ.teſtium, n.121.de probat. voluit .n. vt ſi illud,
ſuper quo ſit lis, ſingulorum commodũ reſpiciat, veluti ſi di-
ſceptetur ſuper nemore, in quo quilibet põt accipere de li-
24 gnis pro vſu ſuo† tunc vnus de vniuerſitate non poſſit pro ea
teſtificari, & idẽ voluit Bertran.conſ.51.vol.2. Pariſ.etiã conſ.
37.n.98.& conſ.104 n.135.vol.1.atque Hippolyt. de Marſi.
* in § ſeruus municipiũ.n.2.de quęſ.dicit * oẽs Dd. tenere, il-
los de vniuerſitate poſſe teſtimonium perhibere in cauſa vni
25 uerſitatis, & hac ratione,† quia nemo de vniuerſitate dicitur
deponere in cauſa propria, cum aliud ſit vniuerſitas, & aliud
ſinguli de vniuerſitate, c.quia manumittũtur, 12.quęſ.2. & iſta
prius fuere deducta per Abb.in d.c.inſuper, n.2.& vbi ẽt plu-
res deſcribit fallentias, de quibus ſit mentio per Dec. ibi.

Verum Cæpolla de ſeruit.ruſtic.ꝓdior.in tit. de iure paſcẽ-
di, n.10.& 11. videtur iudicio meo melius cæteris ſenſiſſe: dũ
dicit, vniuerſitatis teſtes non ſentientes commodũ, vel incõ-
26 modũ eſſe admittendos,† ſed eis de fide diminuendum, nec
facere plenam, & integram probationem, ſed præſumptionẽ,
quia negari non poteſt, quin ipſi habeant aliquã affectionem
erga ſuã communitatem, cũ ſic habere conſueuerint, & ideo
ſic præſumendum erit, arg.l.certi condictio.ff.ſi cert.pet.& ꝑ
Dd.in l.1.C.de arbitr.& plura congerit Afflict.in deciſ. 400.
ideo nõ ſunt omni exceptione maiores, ex quo exceptio iſta
præſumpta opponi poterit, ad id eſt gl.inſignis in c.1.in verſ.
maiore.de conſang.& affinitat.in §.item verborũ. Inſtitu. de
27 inutil.ſtipu.& itidem rõne affectionis† teſtes habẽtes ſimiles
licet non ſunt idonei teſtes vt habetur per gl.in c.Rom.Cano
nicus.verſ.cum ſint eius ſocij de offic.dele.per notat.in c. ꝑ-
ſonas.de teſtib.& in c.cauſam.de iudic.hoc idẽ cõſuluit Imo.
in conſ.102.ꝑ Ludou.quod ẽt ſcitu dignũ arbitratus eſt Rom.
in ſing.355.volo probare, & cauit Grãmat.conſ.ciuil.52.n.1.
vbi ſubdit, nedũ ſemiplene probare; verũ etiam à teſtimonio
repelli: iſta tamen limitantur ſecundũ Feli.in c.perſonas, qñ
teſtis iuraret, ſe non conſequuturum commodum.

28 Et quamuis† in iudicando, & conſulendo non ſit receden-
dũ à cõi opinione, vt proditum eſt ab Alex.conſ.25.viſo pro-
ceſſu. num.2.& vol.6.& à Curt.Sen.in conſ.43.n.3. & in cõſ.
57.n.9.& 13.nihilominus non erit ſequenda cõis opinio iu-
29 dicando† quotieſcunq; reperiretur falſa dilucide, vel proba-
bilib.rationibus, & argumentis conuinci poſſet, vt bonus iu-
dex acutiſſime exiſtimabit, ſecundũ Abb.in c.tua nos. nu.9.
de vſur.& Barba.in conſ.28.ſcripſit belliſſime.n.2.vol.1. vel
qñ Canon, aut lex aliud diſponeret, quia tunc potius ſtandũ
30 eſſet legi, aut canoni,† quam communi opinioni iuxta ſenten
tiam Bero.in quæſt.116.n.2. & ex cauſa non ſolum à cõmuni
opinio-

Digitized by Google

opinione, verum etiam à lege iodex recedere poterit, per plura, quæ congerit Neuiza in ſylua nuptiali.in lib.5. & ideo non obſtãte eo, quod dictum eſt in 3.ampliatione ſupra, melius eſſet ſequi Cæpollæ ſententiam, non obſtante communi opinione in contrarium.

Quinto ampliabis, vt per teſtes ſingulares probari etiam
31 poſsiut fines, quando † ſcilicet agitur de iuriſdictione, vt aſſeuerauit Hieronym. de Monte tract. de finib. c.55.nu.1. videlicet ſi vnus dicat & deponat de vno actu iuriſdictionis, & alter de alio actu, vt docuit Bal. in l.fi.C.de teſtib. Vnde Lanfranc. de Orian. in cap. quoniam contra. in verſic. teſtium. nu.
32 30. de probat. voluit, quod † ſi vnus teſtis dicat, tale caſtrum habere merum imperium, & interogatus reſpondeat ſcire; quia vidit illius loci magiſtratum in iſtiuſmodi loco quempiam capite mulctandum curaſſe, & alius teſtis aſſerat, ſe vidiſſe in eo loco dictum magiſtratum ſuſpendere iuſsiſſe vnũ, ex eorum depoſitionibus emergat probatio, per Innocen in
33 c.qualiter.2. de accuſat. Quapropter † ratione exercitij iuriſdictionis iſte locus præſumitur illius eſſe, qui iuriſdictionem exercet, vt in hanc ſententiam reſpondit Abb. in conſil. 65.num.18.volum.2.& Brun. in conſil.34. num 6. Sed de hac re fuſius infra dicetur in concluſione, Iuriſdictio.

CONCLVSIO CCCXCVI.

ARGVMENTVM.

Confines an probentur per famam publicam & antiquã.

SVMMARIA.

1 *Confines probantur per famam publicam & antiquam.*
2 *Fama per duos teſtes probatur.*
3 *Dominium antiquiſſimum loci & iuriſdictionis per famam probatur.*
4 *Fines non probantur per famam de recenti.*
5 *Fama in antiquis plenam & concludentem probationem facit.*
6 *Fama ad hoc vt plenam faciat probationem, probari debet, quod ante litem inchoatam ſit orta.*

1 COnfines probari per famam publicam † & antiquam, ſanxit Honor. IIII. Pontif Max. in c. cum cauſam. de probat. ibi Fel. nu.1.& 9.& cæteri. Hoc idem aſſeruit Accurſ. in l. atqui natura. §. cum me abſente. ff. de negot. geſt. cui adhæſit Bal. in l. conoenticulam. C. de epiſcop. & cleric. quem ſequutus eſt Pariſ. conſ.4.nu.8.vol.4 teſtatur Cardin. in clement.1. in 3. oppoſitione. de probat. & multi alij ſcribentes in hanc ſententiam deſcendere, vt Socin. in conſ.89.col.1.vol.1. idem Bal. conſ.420. verba Principis. vol.1.& conſ.586. thema proponitur vol.2. Ang. in l. Titius. ff quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu. Natt. conſ.672. vertente iam diu. nu.15. lib.4. Guid Pap. d. quæſt 193. verſic 3. Hippolyt. de Marſil. in l. de minore. §. plurimum. nu.85. de quæſtio. Grat. in reſponſ.135. nu.11. vol.
* 1. cui concluſioni & ea patrocinantur, quæ tradidere* omnea in c. veniens. de teſtib Barbat. in conſ.6.nu.19. vol.2. Franc. Aretin. conſ.42.num.1. & nouiſſime Hieronym. de Monte. d. tract. de finib. reg. c.55.nu.10.& 11.& c.66.nu.1.

2 Fama autem, vt † quaſi prætereiens id in præſentia tradã, probatur per duos teſtes, vt obſeruauit gl. in c.ſi teſtes. §. itẽ ſæpe. in gl. fama. 4.q.3.& gloſ in l.3.§. eiuſdem. ff. de teſtib.& habetur in deciſ. Capel. Tholoſ.379. in addit. incip. idem tenet Siculus. Guid. Pap. d.q.193.nu.1. & Hieronym. de Monte vbi ſupra, num.2.c.66 Sed de hac re latius infra diſſeretur in concluſione, Fama, quæ proprius eſt locus huius materiæ.

Amplia concluſionem, vt non ſolum per famam probẽtur
3 fines, vt dixi, ſed † etiam probetur dominium antiquiſſimũ loci & iuriſdictionis, vt voluit Bertran. in cõſ.508. viſo ſummario.n.12.13.& 14.vol.2.& cõſ.82. viſo themate. nu.8.& 9. vol.3.& conſil.150. in cauſa. nu.9. vol.6 quem refert & ſequitur Hieronym. de Monte, vbi ſupra, d.c.66. num.10.

Limita concluſionẽ non procedere in fama de recenti, qa
4 fama † recens dr̃ conſentiens & cõfirmans, vt gl. ait in l. proprietatis dominiũ. C. de probat. ſed tñ, vt ſupra dictũ eſt, in antiqua, vt tradidere ſupra relati ſcribentes, quæ in huiuſmodi materia ſufficit, vt voluit Ang. in l. Titius. ff. quibus mod. pig. &c. vbi arbitratur, dictã gl. §. cum me abſente. l. atqui natura. ff. de negot. geſt. eſſe ſingularẽ, & vnicã in iure, vt refert Nicol. de Neapol. in l. quidã in ſuo. ff. de cond. inſtit. & quod et aſſeruit alio in loco Accurſ. in l. litib. C. de agric. & cenſit. lib.11.& ſancitũ eſt in contextu. in d.c. cũ cã. qui loquitur in fama antiqua, & reſpondit Barbat. d. conſi.6. num.56. vbi hoc
5 perſpicue docet Dec. præterea conſi 45.n 12. vbi † ait, in antiquis plenam & concludentem facere probationem.

Secundo loco limitabis, nã fama ad hoc, vt faciat plenam
6 probatiouẽ, dẽt probari, ante † litẽ inchoatam eſſe ortã, per ea, quæ tradidit Aymo Crauet cõſ.260. ad dubia. nu.7. vol.2. quẽ refert & ſequit Hieron. de Monte vbi ſupra, d.c 56. nu.7.

CONCLVSIO CCCXCVII.

ARGVMENTVM.

Confines an & quando probentur per præſumptiones, coniecturas, & indicia

SVMMARIA.

1 *Confines probantur per præſumptiones, indicia, & coniecturas, vbi ſunt difficiles probationes.*
2 *Probatio per argumenta admittitur in confinibus.*
3 *Probationes minus perfectæ, coniecturæ, ac argumenta, quæ in alijs non ſufficiunt, recipiuntur ad probandum confinia.*
4 *Præſumptiones plures ſimul iunctæ imò etiam duæ faciunt plenam probationem.*
5 *Quæ probari non poſſunt per veras probationes, in dubio probantur per præſumptiones coniecturas, vel indicia.*
6 *Probationes, quæ aliàs non adhiberentur, adhiberi poſſunt in probandis confinibus.*
7 *Quæ non probant ſingula, multa iuuant.*
8 *Probationes imperfectæ coniunguntur in his, quæ ſunt difficilis probationis.*
9 *Probatio confinium per coniecturas quando non ſatis ſit actori, & quo caſu ſint probanda plena.*
10 *Ius rei præſens extinguit ius actoris antiquum etiam præſcriptum.*
11 *Probationes per indicia & coniecturas in antiquis tunc ſufficiunt, quãdo reus nondum præſcripſit contra actorem, licet ſit iuſtus poſſeſſor cum titulo, & bona fide.*
12 *Probatio per præſumptiones, indicia, & coniecturas, in antiquis dicitur plena & legitima probatio.*

1 COnfines probari per præſumptiones, coniecturas, & indicia, vbi † eſſent difficiles probationes ꝑp longũ tẽporis interuallum, ſatis poſſumus cognoſcere ex ijs, quæ tradidit Bal. in auth. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ. num. 16. verſ. ego quæro. & in hanc deſcendit ſententiã Guid. Pap. in d.q.193. n.1. Bar. Soc. in conſ.166. in cauſa cõmunitatis. nu. 2. vol.3. teſtem laudat Io. And. in regul. nõ licet. in mercuria-
* lib. de regul. iur. in 6. ibique eſt atteſtatus, hanc eſſe* commu-
* nem opiuionem, prout etiam de* communi dicit in conſil. 86.nu.4.vol.1.& Dec. conſ.45.nu.10. verſ. aggredior. cõprobat ex his, quæ fuerunt animaduerſa in l. in finalibus. ff. fi. regundor.& glo. in c.ſi Papa. de priuileg. in 6. in verb. probata. quæ ait, hoc eſſe præcipuum & ſingulare in confinibus, id eſt,
2 vt † fiat probatio per argumenta, & ibi Gemin. num.8. idem Dec. in cõſ.109. pro tenui. nu.1. verſ. cõprobatur. & per Ang. in l. atqui natura. §. cum me abſente. de neg. geſt. & eſt bona gl. in d.c.ſi Papa. in verb. probata. de priuil. in 6. cõſuluit Natta cõſ.672. vertente iamdiu. nu.13. lib 4. & nu.16. verſ.6. probatur. & voluit Alex. conſ.15. nu.8. vol.4.& idem conſ.90. nu. 4. vol.6. Pariſ. conſil.57. num.14. volum.1. & in conſil.104. in præſenti cauſa. num.24. lib.1. vbi dixit, ad probandum confinia recipi probatioues minus perfectas, & coniecturas, quæ
3 ſatis eſſe poſſint, ac † argumenta, quæ in alijs non ſufficerẽt, ex traditis per Bal. in c.cũ cauſam. col.3. de probat. quos ſequtur Hieron. de Monte d. tract de fin. reg. cap.13. nume.1.2.3.

4 Quod vero plures præſumptiones ſimul iunctæ, imò † etiã duæ faciunt plenam probationem, voluit Aym. Cranet. in cõſil.158. viſis actis. num.11. vol.1. quod etiam placuit glo. in l. 2.§.1. ff. de accuſat. tutor. cui accedit Bal. in rub. C. de probat. & idem ſentit alibi Accurſ. in l.3.§. eiuſdem. ff de teſtib. l. inſtrumenta. C. de probat. quod etiam colligitur ex c. cum dilectus de ſucceſſ. ab inteſt. cui adhæret Roman. in conſ 7. no. 3. Calcan. in conſil.8. colum.5. circa med. eidem ſentẽtiæ ſubſcribit Bald. in conſ.549. ſuper libris. circa fi. lib.1. & vberius tradidit idem Crauet. in d. tract. de antiq. tempor. in 1. parte. verb. viſo de fama. nu.30. id enim ſemper præ oculis eſt habendum, vt ea, quæ non poſſint probari per veras probatio-
5 nes, † in dubio probentur per præſumptiones & cõiecturas, vel indicia, quod confirmauit gl. in c. tranſmiſſæ. qui fil. ſint legit.& præſertim id procedere, aſſerit Laurent. Calcan. in conſil.90. quia iſta quæſtio. num.14. quem refert & ſequitur Hieron. de Monte d. tract. de finib. c.54. num.6. Quinimo in
6 his probandis adhiberi probationes, † quæ aliàs non adhiberẽtur, ſcire docuit gl. in c.2. in verſic ſi cognouerit. de arbitr. quod etiam placuit Io. And. in cap. cum quid de reg. iur. in 6.& Hieron. de Monte, vbi ſupra, quales ſunt coniecturæ, indicia, ac argumenta etiam ſemiplena, per ea, quæ conſulãdo reſpondit Pariſ. in d. conſ.104. in præſenti cauſa. num.24. & 42.

& 42. Affiict. deciſ. 23. capellani. nume. 3. Bald. in conſil. 420.
verba principis. nu. 1. & ſeq. vol. 1. idque cauit Aret. in conſil.
42 nu. 3. duas probationum ſpecies coniungi poſſe in pro-
7 handis confinibus, vbi alioqui non cóiungerentur, quia † quæ
non probant ſingula, multa iuuant, vt habemus ab Herennij
reſponſo in l. 2. § . ff. de excuſat. tutor. & cap. cum dilectus.
de ſucceſſ. ab inteſt.

Veruntamen in his, quæ ſunt difficilis probationis, proba-
8 tiones imperfectas ſine vllo negotio coniungi, quáuis † alibi
in alio dicendi argumento id non deprehendatur, conſultiſ-
ſime traditum fuit à Pariſ. in cóſ. 57. nu. 17. & 36. vol. 1. & ſen-
ſit D. Anton. in cap. veniens 1. in fin. de teſtib. quem refert &
ſequitur Alex. in conſil. 42. animaduerſis. colum. fin. volum. 5.
cui adſtipulatur Deci. in d. c. cum cauſam, num. 12. & idẽ tra-
didit Lap. in allegat. 94. & cumulatius de hac differentem
adeas Hieronym. de Monte, vbi ſupra. d. c. 53. & 54.

Limitabis, vt tantum procedat quando non conſtat de iu-
ſta poſſeſſione illius, contra quem agitur, ſed qñ perſpicuum
9 eſt, eſſe iuſtum poſſeſſorem, tunc † non ſatis erit actori pro-
bare confinia per coniecturas, vt à nobis ſupra traditum eſt,
ſed plene oĩno illa ſunt probanda, vt conſuluit Bartol. Soc. in
conſ. 194. in 7 col. nu. 9. verſ. confirmatur iſta concluſio. vol.
* 5 & ad id teſtatur Innoc. & * communiter Dd. in d. c. cũ cau-
ſam. de probat. Sed haud ſcio, an recte Aymo Crauet. hác li-
mitationem Bar. Soc. improbauerit, dum ita diſtinguit in ſuo
tract. de antiq. tẽp. in 1. part. ver. viſo de fama. nu. 33. ſic enim
inquit, aut reus poſſidens præſcripſit rẽ, quã poſſidet, & tunc
10 fruſtra de probatione actoris tractatur, quia † præſens rei ex-
tinguit ius actoris antiquum ẽt præſcriptum, vt Cor. cóſ. 142.
col. 3. ad fin. lib. 3. aut reus nondum præſcripſit contra acto-
rem, & tunc licet ſit iuſtus poſſeſſor cum titulo, & bona fide,
11 ait Crauetta † tunc ſufficere probationes per indicia & cõ-
iecturas in antiquis. Nec illud vllam vim facit, actorem debe-
re plene probare ius ſuum, quia fatetur, ſed dicit, iſtiuſmodi
probationem per præſumptiones, & coniecturas, & indicia
12 in antiquis dici plenam & † legitimam probationem.

Verum enimuero hæc omnia, quæ à Crauetta in medium
allata fuere, antea à Felyno tradita ſunt in d. c. cum cauſam.
nu. 4. de probat. verſ. & amplia prędicta. vbi reijcit ex hac ra
* tione dictũ Innoc. & * cõiter Dd. ibidẽ, relati à Bar. Soc. in d.
conſ. 194 Crauetta vero ſuppreſſo Fel. nomine, illam diſtin-
ctionem ſibi ipſe aſcribit in d. ſuo tract.

CONCLVSIO CCCXCVIII.

ARGVMENTVM.

Confines an per libros antiquos probentur.

SVMMARIA.

1 *Confines probantur per libros antiquos.*
2 *Libri antiqui probant Eccleſiaſtica confinia, & non laicalia, ſecundum Felyn.*
3 *Temerarium eſt à communi, & magis recepta ſententia recedere.*
4 *Libris antiquis plena fides adhibetur, dũmodo ſub cuſtodia publica reperti fuerint.*
5 *Libris antiquis creditur, quatenus illis ab antiquis fuerit fides adhibita.*
6 *Libris hiſtoriarum & chronicis creditur, ſi illis à maioribus noſtris fides adhibita.*
7 *Libri antiqui licet ab antiquis fidem non habuerint, faciunt tamen fidem in his, quæ non ſunt præiudicialia in materia finium inter Eccleſias.*
8 *Libri antiqui ſi atteſtantur de auditu alieno, etiam quod ſimus in antiquis, non probant.*
9 *Libri antiqui, vt æſtimum, etiamſi reperti fuerint in archiuijs publicis, non probant res alicuius illius eſſe, ne præiudicium fiat ei, qui non conſenſit.*
10 *Literæ in ære vel lapide inciſæ voluntate vnius duntaxat, non nocent alteri.*
11 *Eccleſiam eſſe dominam rei emphyteuticæ, non probatur ſolum per plures inueſtituras de re emphyteutica.*
12 *Libri priuatorum non reperti ſub cuſtodia, non plene probant, licet eis in antiquis ſemiplena fides adhibeatur.*
13 *Librorum appellatione omnia volumina continentur, ſiue ex membranis, ſiue ex papyro ſint confecta.*

1 Confines præterea † per libros antiquos probantur, & id
iure cautum videtur, iuncta gl. in c. ad audientiam. &
ibi per ſcribentes de præſcript. & in c. cum cauſam. vbi gloſ.
Abb. Imol. & alij Dd. de probat. & traditur à Bal. in d. conſil.
266. & per Abb. in conſ. 65. nu. 15. in 2. vol. idẽ placuit Guid.
Pap. in quæſt. 114. in verſ. 5. hoc ẽt probauit Corn. conſil. 192.
videtur 1 nu. 6. vol. 4 ad idem reſpondit Caſſian. conſ. 15. nu.
2. & in hanc ſententiam conſuluit Hierony. Grat. in reſponſ.
132. volum. 4. nec ab hoc receſſit Ludo. Bolog. in conſil. 4. nu.
2 nec id reticuit Barbat. conſil. 6. num. 12. volum. 2.

Intelligit prædictam concluſionem Fel. in d. c. cauſam. nu.
2 12. vt tantum procedat inter eccleſiaſtica confinia, & † non
laicalia, quia, inquit Fel. ibi, libri antiqui non probant. Verũ
cum Felyni ſententiæ magis probata illa Dd. opinio refrage-
tur, nimirum ſi reijciatur & improbetur à Barbat. in d. ſuo cõ
ſil. 6. lib. 7. nu. 12. dicente, quod eandem rem limitat in con-
finibus villarum, caſtrorum, laicorum, &c. non eſt attenden-
3 da ratio allegata ibidem ſupra à Fel. cum † temerarium ſit à
communi & magis recepta ſententia recedere.

Primo amplia concluſionem procedere, etiamſi ageretur
de magno pręiudicio, quoniam libris antiquis plena fides
4 adhibetur, dummodo † ſub cuſtodia publica reperti fuerint.
Et ita in terminis conſuluit Corn. cõſ. 171. nu. 3. verſ. & ideo
videtur. volum. 1. vbi quamplurimos adducit, & præcipue
* Ioan. And. in d. c. cũ cauſam. & ibi Hoſtienſ. de probat. & * cõ-
muniter hoc ait teneri, quem refert & ſequitur Hieronym.
de Monte d. ſuo tract. de finib. cap. 62. num 3. Neque hoc caſu
erit neceſſarium, vt libri ſint authentici, quando reperiun-
tur ſub cuſtodia publica, vt reſpondit Corn. vbi ſupra, d. cõ-
ſil. 17. num 3. & Hieronym. de Monte d. num. 3. cap. 62.

Primo limita concluſionẽ tantum locum habere, niſi qua-
5 tenus † illis libris ab antiquis noſtris fuerit fides adhibita.
Sic docuit gl. in c. inter dilectos. in verſ. magis. de fide inſtru-
ment. & in c. venerabilem. in verſ. tranſtulit. de elect. auctori-
tate Bart. in l. 1. nu 15. ff. ſi cert. pet. & per Dec. poſt alios ibi-
dem. nu. 22. concinit & ſuperioribus, quod ſcribit Gozadi. in
conſ. 8. nu. 99. & Hieron. Grat. in reſponſ. 9. nu. 5. vol. 1. glo. &
Dd. in c. placuit. 19. diſtinct. & gl. & Dd. in c. in nomine Domi
ni. 13 diſtinct. cum alijs collectis per Fel. in d. c. cum cãm. in
princ. vbi apertiſſime loquitur de confinibus dicendo, quod
ſi talibus libris non habeatur fides ab antiquo, non probare.

Hinc illud optime põt colligi, vt hiſtoriarũ libris, & chro-
6 nicis, quibus † à maioribus noſtris fides fuit adhibita, creda-
tur, quod confirmari poterit per auctoritates proxime ſupra
allegatas, & ſequitur Hieronym. de Monte d. c. 62. num. 6.

Sublimita prędictam limitationem, vt huiuſmodi libri prę
dicti, quamuis eis fides ab antiquo habita non ſit, faciant ta-
7 men fidem in his, quæ † non ſunt præiudicialia, vti in mate-
ria finium inter Eccleſias, ait Corn. d. conſ. 171. ſub num. 3. d.
ver. & ideo. & ſancitum eſt in c. cum Apoſtolica. de his quæ
fiunt à prælat. quod etiam approbauit Hieron. de Monte vbi
ſupra num. 9. Imol. & Abb. in d. cap. cum cauſam.

Secundo limita, vt non vera ſit, ſi tales libri atteſtentur de
8 auditu alieno, nam † tũc temporis, etiamſi ſimus in antiquis,
non probant, licet ſecus ſit de teſte in antiquo. Ita limitat
Bal. in l. 1. ff. de offic. quæſtor. verum hæc limitatio diſplicuit
Fel. in d. c. cum cauſam. in princ.

Tertio limitabis ex mente Fel. & aliorum, vt libri, vt æſti-
mum, etiamſi reperti fuerint in archiuijs publicis, in quibus
9 continetur res alicuius illius eſſe viri, non † probant eſſe il-
lius, ne præiudicium fiat ei, qui non conſenſit, vt docuit Fel.
in c. cum cauſam. nu. 3. & ſenſit Bart. in l. tura. nu. 2. C. de om-
ni agr. deſert. lib. 11. Vnanimes tradidere Bald. Ang. & Imol.
in l. diem de verb. obliga. & Alex. conſ. 10. cum 2. ſeqq. lib. 4.
Hinc dixit Bart. in l. 1. in princ. ff. de bonor. poſſeſſ. ſecund. ta-
10 bul. literas † inciſas in ære, vel lapide voluntate vnius dun-
taxat, non nocere alteri. Et idem voluit eleganter Specul. in
tit. de locat. §. nunc aliqua. verſ. 57. in negotio quáuis anti-
quo continente enunciatiue ſimplicem aſſertionẽ illius, qui
nunc agit, pro illo nõ credi. Vnde infert Fel. vbi ſupra. nu. 3.
vt ſi appareant plures inueſtituræ de re emphyteutica, per
11 † hoc ſolum non probari, Eccleſiam eſſe dominam rei em-
phyteuticæ: quod multa obſeruatione dignum eſſe aſſerit.

Quarto limita, concluſionẽ nõ eſſe verã in libris priuato-
rum non repertis ſub cuſtodia, qui plene non probant, licet
12 eis in antiquis ſemiplena fides adhibeatur, dũ modo † ſint li-
bri bonorum virorum. Ita deciſum fuit in Capel. Toloſan. q.
397. & ibi latiſſime additio, quam omnino vide Hieron. etiã
de Monte d. ſuo tract. de fin. reg cap. 62. num. 9. qui refert So-
cin. conſil. 4. num. 16. vol. 2. Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur.

Poſtremo illud pro corollario erit animaduertendum, li-
13 brorum appellatione omnia volumina † contineri, ſiue ex
membranis, ſiue ex papyro ſint confecta, ſic cenſuit Bal. con-
ſil. 566. thema proponitur. volum. 1. cui adhæret Hieronym.
de Monte, vbi ſupra, d. c. 62. num. 2.

CON-

CONCLVSIO CCCXCIX.

ARGVMENTVM.

Confines an probentur per ſcripturam.

SVMMARIA.

1 *Confines probantur per ſcripturas, ſi illis adhibita ſit fides in antiquis.*
2 *Scripturis in archiuio publico repertis, fides adhibenda eſt.*
3 *Præſumitur plurimum pro ſcripturis, & factis antiquiſſimis.*
4 *Scriptura etiam non authentica, nec publice cuſtodita, quando agitur de modico, aut nullo præiudicio fidem faciunt præſertim quando factum eſt antiquiſſimum.*
5 *Scriptura in lapide inciſa vel in columna fidem faciunt.*
6 *Conſuetudo vbi eſt, vt aliqua ſigna, & ſcriptura fiant in terminis, illis fides adhibetur.*
7 *Scripturarum atteſtationibus ſtandum eſt, niſi contrarium probetur.*
8 *Auferentes, vel abradentes literas tractantes de confinibus puniuntur.*
9 *Præſumitur ita terminatum, ſicuti ſcriptum reperitur in lapidibus terminorum.*
10 *Scriptura publica dicuntur, quia in loco publico ſunt poſitæ.*
11 *Literæ in lapidibus ſculptæ, non faciunt plenam probationem.*
12 *Sepulchri, vel monumentorum ſcriptura non probant proprietatem ipſorum.*
13 *Scriptura in lapidibus non probant, ſed adminiculatur, vbi agitur de graui præiudicio.*
14 *Scripturæ exiſtenti in lapide, quo caſu plena fides adhibeatur.*

1 CONſines porro probantur etiam per ſcripturas,† ſi modo
ab antiquis noſtris illi ſcripturæ communiter ſit adhibi-
ta fides, vel ſaltē ſi reperiantur ibi in loco, vbi ſolum ſcriptu-
ræ authenticę ſolent recōdi, ita conſtitutum eſt ab Innoc. III.
Pontif. Max. in c. ad audientiam. de præſcr. quod idem confir-
mat. l. cenſus. cum gl. ff. de proba. & animaduertit Bar. in l. 1. ff.
ſi cert. petat. reſpondit Corn. in conſ. 333. capio. ſub nu. 7. vol.
2 1. vbi dicit, ſcripturis † in archiuio publico repertis, fidē ad-
hibendam eſſe, fretus auctoritate Imp. in authēt. ad hæc. C. de
fid. inſtr. & gl. in c. peruenit. in verſ. archiuis. 30. q. 1. & aſſeruit
Laurent. Calc. in conſ. 90. quia iſta quæſtio. quo in loco vult,
3 vt pro ſcripturis & factis antiquiſſimis † plurimum præſuma
tur, qui multa ad hoc congerit, & nu. 5. tradit, præſumendum
eſſe pro ſcripturis antiquis, & eis ſtandum non ſolum, quan-
do agitur de finibus terrarum ſingularum perſonarum, ſed
etiam, quando agitur de finibus publicis diœceſium, ciuita-
tum, caſtrorum, & villarum.
Primo amplia concluſionem locum ſibi vendicare etiā in
4 ſcripturis non authenticis, nec publice cuſtoditis, qñ† agitur
de modico, aut nullo præiudicio, veluti ſi dubitetur, an Eccle
ſia ſit conſecrata, an infans baptizatus, quia tunc fidē faciunt,
& præſertim, quando factum eſt antiquiſſimum, vt obſeruat
gl. in c. ſane. 2. in verſ. fictitijs. 24. q. 2. Innoc. in rub. de conſecr.
eccleſ. vel altar. argum. d. c. cum cauſam, & inquit Hieron de
Monte. d. ſuo tract. de finib. reg. c. 63. nu. 3. 4. & 5.
5 Secundo amplia, concluſionem procedere, etiamſi † huiuſ-
modi ſcripturæ inciſæ eſſent in lapide, vel in columna. Ita ha-
bemus à Rom. Pontif. in 24. q. 2. d. c. ſane. & colligitur ex l. 1.
& 2. ff. de albo ſcriben. & aſſeruit Guid. Pap. in d. q. 193 nu. 1.
& idē in conſ. 88. nu. 2. & Hyppol. de Marſ. in rub. C. de prob.
nu. 192. conſuluit etiam Alexand. conſil. 90. num. 22. volum. 6.
Barbat. etiam conſil. 6. num. 8. volum. 2. & Laurent. Calcan. in
conſil. 90. num. 8. vbi ait, id in primis habere locum, quando
6 ita tenet conſuetudo, vt aliqua ſigna † & ſcripturæ fiant in
terminis, & eis fides adhibeatur, & licet ſcripturis priuatis
regulariter non credatur, tamen huiuſmodi literis fides habe
tur, quod non proprie dicuntur ſcripturæ priuatæ, ſed quo-
dammodo publicæ, quia in loco publico expoſitæ ſint, qui-
bus conſuetudo fidem adhibet, & ideo quoad fidem eis ad-
hibendam, pro publicis habentur, vt meminit glo. in c. 1. gl. 1.
verſic. ſcripturam publicam. extr. de fide inſtru. & hinc eſt, vt
7 † earum atteſtationibus ſtandum ſit, niſi contrarium probe-
tur, arg. l. quadam. § nummularios. ff. de eden. nam ſi non pro-
barent huiuſmodi literæ tractantes de confinibus, in eos lex
non animaduerteret, qui illas auferrent, vel abraderent, ſicuti
8 puniunt, l. agratia. & per totū. ff. de term. moto. & de abraſio-
ne ſancitū eſt in contex. in l. 1. ff. de alb. ſcrib. & l. qui tabulā. ff.
ad l. Iul. pecul. & ita concludit Calc d. conſ. 90. nu. 8. Prac. Pa-
piē. in for. libel. act. real. verb. cui cohęret. nu. 3. in addi. Corn.
cōſ. 131. nu. 10. vol. 7. & in conſ. 333. capio. nu. 5. eodem vol. &
in conſ. 162. vr primo. nu. 6. vol. 3. & per Paul. de Caſtr. in l. ſi à
furioſo. inſt. C. de teſtam. Bal. in l. monumentorū. ff. de relig. &
ſump. funer. & per plura ibi per eum allegata, & hoc maxime,
9 quando ſunt ſcriptæ in lapidibus terminorum: nam† cum ita
ſcriptum reperitur, & ita terminatum eſſe præſumitur, l. Ti-
tio. §. penult. ff. de verbor. obligat. l. hac ſcriptura. ff. de dona.
10 & dicūtur ſcripturæ publicę, quia † in loco publico ſunt po-
ſitæ, vt obſeruauit Bart. Caſſa. in conſil. 15. Hierony. Grat. in
reſponſ. 122. nume. 3. volum. 2. & late nouiſſime proſequitur
Hieron. de Monte d. tract. de finib. cap. 65. per totum.
11 Contrarium tamē, quod literę in lapidibus ſcriptæ nō† fa-
ciant plenam probationem, videtur eſſe ſancitum in l. monu-
mentum. ff. de religioſ. & ſumpt. funer. vbi ſepulchri vel mo-
12 numentorū ſcripturæ † non probant proprietatē ipſorum: &
idem videtur ſentire Fel. in d. c. cum cauſam. num. 8. & 27. di-
cens Dd. communiter velle, quod tales ſcripturæ non pro-
bent, ſed adminiculētur, vbi agitur de graui præiudicio, pre-
13 ſuppoſito † etiam, quod eſſemus in facto antiquiſſimo, & ſe-
cundum eum in vno tantum caſu eis plena fides adhibere-
tur, quādo conſtaret, quod ſcriptura in lapide ab eo eſſet fa-
14 cta, vel illius auctoritate, qui poſſet † dare fidem ſcripturæ.
Contrarium tamen eſt verius, vt ſupra dictum eſt.

CONCLVSIO CCCC.

ARGVMENTVM.

Confines an probentur per lapides antiquos.

SVMMARIA.

1 *Confines probantur per lapides antiquos pro terminis apponi ſolitos.*
2 *Quomodo habeatur indiciū apertiſſimū diuiſionis territorij, vel bonorū ex lapide.*
3 *Lapidibus terminorum omnino credendum eſt.*
4 *Lapides pro confinibus poſiti, quomodo eſſe debeant, vt confinia probent.*
5 *Lapides poſiti ad confines in certam partem directo ſeſe mutuo inſpicere debent.*
6 *Ruſticis in rebus ſpectantibus ad confinia, & ſimilibus, credendū & ſtandum eſt.*
7 *Terminus quo pacto cognoſcatur, voluiſſe potius terminare cum vno territorio, quam cum alio.*

1 COnſines probari per lapides antiquos † pro terminis
apponi ſolitos, habemus ex I. C. in l. 1. §. qui in rationi-
bus. ff. de falſis. & l. qui tabulas. in princip. ff. de furt. & à gloſ.
in c. cum cauſam. de probat. hoc idem aſſeruere quampluri-
mi, vt Barbat. conſil. 6. ſapienter ſcribitur. nu. 13. lib. 2. Guid.
Pap. quæſt. 193. nu. 1 Bald. in conſ. 420. nu 1. & pract. Papien.
in form. libell. actio. real. verb. cui cohæreat ab vna. num. 3. &
ibi additio. Corn. conſil. 333. capio. nu. 12. vol. 1. per l. in fina-
libus. ff. fin. regund. & Corn. ibi nu. 7. ſubdit, quod quando ef-
2 foditur locus, in quo dicebatur eſſe terminus, ſi † ibi reperia
tur lapis cum lapidibus paruulis hinc inde ad cuſtodiam, qui
ſignent lapidem medium fuiſſe poſitum pro fine terminante
& deſignante, illud videri indicium apertiſſimum diuiſionis
territorij, vel bonorum, vt etiam dixit Paris de Put. in cap. 1.
nu. 20. & 21 de fin. feudor. & idem etiam tradidit in c. quan
do fiunt. num. 8. & 9. eod. tit. atque Hieron. de Monte, vbi ſu-
pra, d. ſuo tract. de fin. cap. 19. nu. 23.
3 Amplia & intellige, cōcluſionem vſque eo procedere, † vt
omnino lapidibus credendum ſit, licet partes, quæ litigant,
non poſuerint, & eos pro terminis non habeant, iuxta ſenten
tiam Corn. d. conſil. 333. capio. nu. 12. vol. 1. per l. finalibus. ff.
fin. regund. quem refert & ſequitur Hieron. de Monte, vbi ſu-
pra, d. cap. 19. num. 1.
Primo limita concluſionem procedere, dummodo lapides
pro confinibus poſiti, ſint immobiles, & terrę inhærentes in-
4 ſtar terminorum, vel † ſaltem, vt lapides mobiles alios habeāt
lapillos ibidem terræ adhæreſcentes, qui vocantur indices,
oſtendentes locum, quem ab alijs ſegregant & diſtinguunt,
vt traditū habemus à Parid. de Put. in c. 1. nu. 1. de finib. feu-
dor. & ibi. num. 20. quem refert & ſequitur Hieron. de Monte
d. tract. de finib. c. 17. nu. 3. & 4. & ait D. Paris de Put. ita ſole-
re in vſu forenſi obſeruari, atque de hac re confici inſtrumen
tum, quando per iudicem vel arbitrum affigūtur, per ea, quæ
habentur, vt ipſe refert in l. inter caſtella. ff. de recept. arbit.
5 Secundo limita, dummodo ita lapides poſiti ſint, vt † in
certam partem directo reſpiciant ſeſe mutuo, nō in obliquū,
vt docuit Bart. in tract. Tyberia. in 20. figur. quæ incipit, hæc
figura differt. quem ſequitur Paris de Put. in cap. 1. nu. 27. de
finibus feudor. qui ait, à ruſticis audiuiſſe ita obſeruari de-
6 bere, quibus† in iſtiuſmodi rebus credendum, & ſtādum eſt,
argum. l. ſi chorus. ff. de legat. 3. c. quia iudicante. de præſcrip.
& hæc

Digitized by Google

& hæc limitatio inſeruire poterit quæſtioni illi, quando terminus reperitur in confinibus plurium territoriorum, vel agrorum, quo pacto cognoſcatur voluiſſe potius terminare cũ vno territorio, quam cum alio, & ait Corn. conſil. 333. nu. 37. volum. 1. cognoſci † iſtud poſſe hoc modo, quando terminus reſpicit alium terminum directo, non è trãſuerſo, vel ſi quod ſummum eſt in termino ſiue guardia (vt alij appellant) reſpiciat terminum ab vno latere directe, tunc erit ſignum, eſſe finem territorij vel prædij; inter territoria & prædia, verſus quæ reſpicit, quod ſequitur Hierony. de Monte, vbi ſupra, d. tract. de fin. c. 18. nu. 1. qui ait, ſępius ſe ita in vſu & cõſuetudine ſeruaſſe iudicio Geometrarum, & agrimenſorum, qui in hanc ſententiam deſcendere.

CONCLVSIO CCCCI.

ARGVMENTVM.

Confines an probentur per priuilegia antiqua.

SVMMARIA.

1 *Confines probantur per priuilegia antiqua conceſſa ab eo, qui illa confinia poterat diſpenſare.*
2 *Bona particularia, quando continentur intra fines in antiquo priuilegio deſignatos, præſumuntur eſſe de finibus, & illius, cuius ſunt fines.*
3 *Princeps concedens caſtrum & territorium, videtur concedere quandam vniuerſitatem prædiorum intra fines poſitorum.*
4 *Priuilegia etiam enunciatiua & aſſertiua, dũmodo antiqua ſint probant confinia.*
5 *Verba enunciatiua inter priuilegia Papæ æquipollent formæ.*
6 *Priuilegium nullius eſt ponderis, niſi volens eo vti probet, tempore conceſſi priuilegij bona, de quibus agitur, pertinere ad ipſum concedentem.*
7 *Intendens vigore priuilegij, vti confinibus deſcriptis in priuilegio, tenetur probare de iure ſui auctoris.*
8 *Bona conceſſa non præſumuntur fuiſſe in dominio alicuius priuatæ perſonæ, ſed in dominio ipſius Principis, ſi tempore conceſſionis erant inculta & deſerta.*
9 *Principi aſſerenti in priuilegio bona ad ſe ſpectare, tanquam poſita intra confines ibi expreſſos, credendum eſt maxime ſi fuerit ſupremus Princeps, vt Pontifex vel Imperator.*
10 *Bona omnia, quæ intra fines regni ſunt, non præſumuntur eſſe vel fuiſſe Regis.*

CONfines etiam probari per priuilegia antiqua conceſſa
1 ab illo, qui † illa confinia poterat diſpenſare, plerique iuris interpretum tradidere, præſertim gl. in c. ſi Papa. de priuileg. in 6. Ruin. in conſ. 92. nu. 13. volum. 4. Anton. de Butr.
& omnes recẽtiores in c. fi. de ſucceſſ. ab inteſtat. & in iſtis terminis ita concludit Aret. in conſ. 42. in princ. Soc. in conſ. 116. in cauſa communitatis. pulchre & late Fel. in d. c. cũ cauſam. num. 5. de probat. Pariſ. in conſ. 27. nume. 12. volum. 1. vbi
2 dicit, quod † quando bona particularia continentur intra fines in antiquo priuilegio deſignatos, oritur probatio & pręſumptio, eſſe de finibus & illius, cuius ſunt fines. Et idem voluit Bald. in rubr. C. de contrahen. empt. verſ. 12. quæro. Dec. in conſil. 42. num 10. Oldrad. conſ. 112. nu. 8. vbi voluit, quod quando Princeps concedit caſtrum & territorium, videtur
3 † concedere quandam vniuerſitatem prædiorum intra fines poſitorum. Idem placuit Boſſ. in ſuo tract. crimin. tit. de princip. num. 237. & num. 243.

4 Amplia, vt procedat, etiamſi illa priuilegia ſint † enunciatiua & aſſertiua, dummodo antiqua ſint, vt tradidere DD. in d. cap. ſi Papa. de priuileg. in 6. & Fel. in d. c. cum cauſam.
5 d. nu. 5. vbi ait, talia enũciatiua inter priuilegia Papæ † ęquipollere formæ, teſtatur Ioan. Andr. in reg. non licet. ad fin. de reg. iur. in 6. Dominus Anton. in cap. fin. 12. colum. de ſucceſſ. ab inteſtat.

Intellige hanc concluſionem, vt volens vti priuilegio debeat probare tempore conceſſi priuilegij bona, de quibus
6 agitur, pertinere ad ipſum concedentem, alioquin † priuilegium ipſum nullius eſt ponderis, vt dixerunt Bartol. & Alber. in l. ſic. §. 1. in fin. nu. 2. ff. de legar. 1. Alexand. in conſ. 28. num. 7. volum. 1. poſt Oldrad. conſ. 164. viſo priuilegio incliti Regis. Roland. à Valle in conſil. 82. num. 12. volum. 2, Dec. in conſil. 302. poſt num. 11. Crauett. conſil. 295. nume. 7. & 8. Quod procedit, etiamſi Princeps conceſſiſſet aliquam rẽ ſin-
7 gularem, quæ hodie poſſidetur per tertium, quia † ille, qui intendit vigore priuilegij, vti confinibus deſcriptis in priuilegio, tenetur probare de iure ſui authoris, vt per Crauet, probatum eſt in conſ. 293. nu. 2. quia etiam res aliena poteſt vendi & donari, l. quę nondum. §. quod dicitur. ff. de pign. l. cum res C. quæ res pign. obl. poſſ.

Limita, vt hæc non procedant, ſi bona conceſſa tẽpore cõ-
8 ceſſionis erant inculta & deſerta: nã † tunc non opus eſt aliqua probatione ex quo nõ præſumãtur fuiſſe in dominio alicuius priuatę pſonę, ſed in dominio ipſius Princeps, vt dixit Paul. de Caſt. in l. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. & Nat. in cõſ. 501. 3.

Declara concluſionẽ, quod ſi in priuilegio Princeps aſſeruerit, bona, de quibus in ipſo, ad ſe ſpectare tanquam poſi-
9 ta intra confinia ibi expreſſa, ei † credendum erit, præcipue ſi fuerit ſupremus Princeps, vt ſummus Pontifex, vel Imperator, per clement. 1. de prob. & dixit Crauet. d. conſ. 293. nu. 2.

Limita tamen hoc, vt ſibi locum non vendicet, quãdo agitur de præiudicio tertij, vt declarando d. clem. 1. dixit Abb. ibidem in fin. & in c. cum à nobis. de teſtib. & ſequitur Curt. iun. in conſ. 142. num. 10. pro quo facit, quod non omnia bo-
10 na, quæ infra fines regni ſunt, præſumuntur † eſſe vel fuiſſe Regis, vt deciſum fuit ab Afflict. deciſ. 267. nu. 4. cum ſeq. Alexand. conſ 55. verſ. circa aliud dubium. nume. 19. lib. 4. Natta conſ. 313. Roland. à Valle conſ. 72. col. 1. & 2. lib. 2.

CONCLVSIO CCCCII.

ARGVMENTVM.

Confines an probentur per cuſtodiam locorum.

SVMMARIA.

1 *Confines probantur per cuſtodiam locorum.*
2 *Cuſtodia loci aperte demonſtrat poſſeſſionem cuſtoditi, & eſt euidens ſignum diuiſionis territoriorum.*
3 *Actus cuſtodiendi, ne damna inferantur, non denotat dominium ipſarum ſingularium rerum, ſed iuriſdictionis, & ſuperioritatis.*
4 *Fines prouinciæ ſeruantur per cuſtodes.*

1 CONfines inſuper probari poſſe per † cuſtodiam locorũ optime ab Imperatore Iuſtiniano elicere poſſumus in l. in nomine. §. ſancimus. verſic. in Sardinia. C. de offic. præfect. prætor. Afric. & tradidere Guid. Pap. in d. quæſt. 193. nu. 1. & Bald. conſ. 420. num. 1. vol. 1. vbi ait, huiuſmodi cuſtodes magis idoneos eſſe, quam alios. & videnda erunt notata ſupra in concluſione, Confines per teſtes. in 2. ampliat. & idem proditum fuit in pract. Papi in forma libell. actionis realis. verb. cui cohęret. nu. 3. vbi id comprobat per l. ſi ita. §. mulier villæ cuſtos. ff. de fund inſtructo, &c. Nam cuſtodia loci aperte demonſtrat poſſeſſionem cuſtoditi, & eiuſdem retenti, id-
2 que † euidens eſſe ſignum diuiſionis territoriorũ refert Dominus Luchinus de Curte in quibuſdam ſuis allegationibus de finibus, nu. 19. quæ adiunctæ ſunt tract. Domini Hierony. de Monte de finib. ad id probandum adducit l. quarundam. ff. de acquiren. poſſeſſ. Alexand. in conſil. 88. quoniam omne datum, colum. fin. verſi. prætereа. lib. 5. vbi dicit, actus cuſto-
3 diendi, ne damna inferantur † denotare dominium iuriſdictionis & ſuperioritatis, non autem dominium ipſarum ſingularium rerum. Et dicit Petrus de Vbal. de Paruſ. in trac. de duobus fratrib. 5. parte principali. quęſt. 28. qui ad hoc affert tex. in l. in nomine Domini. circa princ. ibi, qm̃ ita conuenit,
4 vt † per cuſtodes fines prouinciæ ſeruent. C. de offic. pręfect. prętor. Afri. & ſequitur Natta in conſi. 672. nu. 9. & ſeq. lib. 4.

CONCLVSIO CCCCIII.

ARGVMENTVM.

Confines an & quomodo probentur ex clauſuris, per exercitium iuriſdictionis, per vias regales, per redditus antiquos, per voluntatẽ patrisfamilias, per cõmunem opinionẽ, per ſententiam iudicum et arbitrorũ, per literas Epiſcopi, vel iudicis ordinarij, & loci euidentiam, & per refectionem aggerum.

SVMMARIA.

1 *Confines probantur per clauſuras.*
2 *Confines et antiqui probantur per exercitium iuriſdictionis.*
3 *Fines, & diſtrictus tam in terra, quam in mari, in cælo, & in aere probantur per exercitium iuriſdictionis.*
4 *Merum imperium conſiſtit in quatuor, ſicut ſunt quatuor elementa.*
5 *Confines declarantur per vias regales, per flumina, montes, valles, villas, & ſimilia, & dicuntur æterni: quia in æternum permanent.*
6 *Quod ſemel eſt verum in terminis, ſemper eſt verum.*
7 *Termini vbi olim fuere ibi etiam nunc eſſe præſumuntur.*
8 *Termini appoſiti ab homine, mutabiles ſunt, & poſiti à natura, vt flumina, & montes perpetui.*

9 Con-

Digitized by Google

9 Confines in antiquis probantur per redditus antiquis, & nauigia, & pedagia.
10 Confines probantur per voluntatem patrisfamilias declaratam in eius vita.
11 Confines per communem opinionem probari possunt.
12 Confines probantur per sententiam iudicum & arbitratorum, dummodo termini reperiantur ita posite prout in arbitramentis constituuntur.
13 Ratum habere verbis, vel facto, paria sunt.
14 Confinia probantur per literas Episcopi, vel cuiuslibet alterius iudicis ordinarij.
Litera iudicis circa ea, quæ sunt aliena ab officio suo, plene non probant, ibid.
15 Semiplena probatio est plena in materia probationis finium.
16 Confines probantur per loci euidentiam.
17 Confines probantur per refectionem aggerum.
18 Confines rei suæ vnusquisque scire præsumitur.
19 Confinibus antiquis standum est, nisi probentur noui.
20 Terminos mutare licitum si in proprijs agris.
21 Venditio vel concessio præsumitur facta secundum fines antiquos si venditor in venditione, vel concedens in concessione non certiorauerit emptorem de finibus mutatis.
22 Res immobilis, quæ alias fuit intra certos terminos hodie præsumitur ibi esse.
23 Finium memoria per terminos conseruatur.
24 Confines præsumuntur illius, qui primo occupauit.
25 Confines rerum spiritualium occupari non possunt, nisi auctoritate summi Pontificis.
26 Temporalia vacantia sine alterius iniuria & peccato occupari possunt.
Quod in nullius est bonis, hoc naturali ratione occupanti conceditur. ibid.
27 Iure naturali res præsumitur esse illius, qui eam possidet, nisi ab alio doceatur contrarium.
Spiritualia non possunt occupari, licet vacent, sed obtineri debent à Vicario Christi. ibi.

Confinium probationes ſuppetunt, & nobis aliæ multæ, quas breuiter hic enumerare, ne diutius in huius concluſionis probatione immoremur, non pigebit. Et vt hinc potiſſimum exordium ſumam, poterit quis ſuos probare confines
1 ex † clauſuris, quod probationis genus ſine dubio colligi po-
teſt à Iuſtiniano, in l. in nomine Domini §. ſancimus. verſ Sardinia. ibi, ſicuti ex clauſuris & Burgis oſtenditur. C. de offic. præfect. prætor. Afric.

Secundo loco præcedentibus accedit, vt confinium proba-
2 tio fieri poſſit in antiquis † per exercitium iuriſdictionis: ſic nos docent Bal. & Fel. in d. c. cum cauſam. de probat. in fin. allegant c. dilectos. de off. Archid. & cap. licet. de probat. Iaſ. in conſil. 166 num. 1. Franciſ Aret. conſil. 42. num. 2. & 3. Bald. in conſ. 420. verba Principis. vol 1. nu. 1. & ſeq. vbi id planum facit exactione talearũ, & ſimilibus, & cõſiderat ibidem, quod per hoc exercitiũ iuriſdictionis probantur fines, & diſtrictus
3 tam in terra, quam in † mari, imo in cœlo & aere, quia vſq; ad cœlum debet eſſe liberum poſſidentis, cap. vbi periculum. de elect. li. 6. & hoc modo tunc ſignificant dominium aeris, quia ſuſpenſi pendent in aere, & iſta eſt magna ſignificatio meri imperij, quod conſiſtit in quatuor, ſicut ſunt quatuor elementa
4 † in igne, vt qñ quis comburitur propter maleficium, in aqua, vt qñ quis ponitur in eculeo, & in aquam ſeu in flumen proijcitur, l. 1. C. de patrib. qui fil. occider. in terra, vt quando quis in terra proſternitur, & capite mulctatur, l 3. C. de epiſc. aud. cum ſimilib. & confines probari per exercitium iuriſdictionis, dixit etiam auctor pract. Papien. in for. libelli actio. realis verb cui cohæret. nu. 3. teſtatur Innoc. c. cum ad ſedem, nu. 4. de reſtitut. ſpoliat. & hoc adiuuat. c. ſuper quibuſdam. extr. de verbor. ſignific.

Tertio loco ſuperioribus conuenit, confines declarare per vias regales, quandoque per flumina, quandoque per mõtes,
5 valles, aut villas, & ſimilia, vt multi tum profitendo, tum conſulendo ſcripſere Bal. in d. conſ. 420. nu. 1. vol. 1. & idem conſ. 445. incip. qualiter proberur, vol. 5. Hieron. de Monte d. tract. de finib. c. 24. in prin. Barb. conſ. 6. nu. 11. vol. 2. & Bal. in conſ. 286. nu. 1. & 2. thema proponitur. vol. 2. qui quidem fines dicuntur æterni, quia in æternum permanent, vt tradidit Pet. de Vbald. in tract. de duobus fratribus. nu. 5. & 31. tom. 8 per l. in agris limitatis. ff. de acquir rer. domin. & l. item ſi fundi. § ſed
6 & ſi inſula ff. de vſufruct. & † in his terminis, quod ſemel eſt verum, ſemper eſt verum, vt ait Bal. in d c cum cauſam. & ibi ſequitur Feli. nu. 5. de probat allegat. l quæ bona. §. ſi ſtipulatus. ff. de dam. infect. & vbi olim fuere termini, ibi etiam nunc
7 † eſſe præſumuntur, per reſponſum excellentiſſimi ingenij Papiniani in l. in finalibus. vbi Bal. & Marian. ff. fin. regund. & Fel. in c. cum cauſam. de probat. & dicit ibi Bal. terminos appoſitos ab homine, eſſe mutabiles, terminos vero à natura po-
8 ſitos, vt flumina † & montes, eſſe perpetuos, cui ſubſcribit Alciat. de præſump. reg. 2. præſumpt. 13.

Quarto loco, nec illa probatio confinium eſt diſſimilis ſuperioribus, etiam in antiquis per redditus antiquos, & naui-
9 gia, & pedagię, & optime † oſtendi poterunt confines, ſi credimus Bal. & Felin. in d. c cũ cauſam. de proba. confirmant id per c dilectos. de offic. archid. & c. licet. de proba. Iaſ. conſil. 166. num. 2. vol. 4. Bal. conſ. 420. nu. 1. vol. 1. pract. Pap. vbi ſupra, in d. verb. cohæret ab vna. nu. 3. vbi adducit l. ſi quis ſuper. C. fin. regund. Alexand. in conſ. 166. nu. 2. in conſ. 226. nu. 2. vol. 2 Soci. in conſ. 187. nu. 15. vol. 2. nu. 3. l. vectigalia. C. de vectig. & commiſ. Bal. in c. 1. de pace tenen. & ſecundum Hippol. de Marſ. in rub. de proba. nu. 266. late Hieron. de Monte, vbi ſupra, c. 52. nu. 7. 8. 9. 10.

10 Quinto præcedentibus hæc probatio finitima eſt, † nã per voluntatem patrisfamilias declaratam in eius vita, confines indicari poterunt, vt in hanc ſentẽtiam videtur Iulianus deſcendere, in l. ſi ſeruus plurium. §. fi. ff de legat. 1. & Vlp. in l. ſi quis duas. §. ſi quis partem. ff. communia præd & Gui. Pap. in d. q. 193 atque Hieron. de Monte, tract. de finib. c. 52. nu. 15.

11 Sexto, ex eodem fonte manat, vt confines † per cõmunem opinionem probari poſſint, vt voluit Spec. tit. de probat §. 1. & in §. videndum reſtat. nu. 12. ibi, per communem opinionẽ. Gui. Pap. in d. q. 193. & Bal. conſ. 420. nu. 1. vol. 1. & conſ. 265. vol. 2. in princ. & conſ. 267. in princ. col. 2. Rui. conſ. 50. nu. 16. vol. 1. & pro hoc faciunt notata ſupra in probat. per famam. quod & probauit auctor pract. Pap. in for. libel. act real. verb. cui cohæret. nu 3. & Hierony. de Monte, vbi ſupra, c. 52. nu. 16. Barthol. Suci. in conſ. 86 nu. 2. & ſeq lib. 1.

12 Septimo accedit confines † per ſententiam iudicum & arbitrorum probari, reſpondet Bal. conſ. 420 nu. 1. vol. 1. cum ibi alleg pract Pap. in form. libel. actio. realis. Hiet. de Monte, vbi ſupra, d. c. 52. nu. 11. & 12.

Iſtud extendere poteris, vt procedat, etiamſi non cõſtet illum eſſe iudicem vel arbitrum, dummodo iſti termini reperiantur ita poſiti, prout in arbitramentis conſtituuntur, & ita permanſerint per longum tempus, nam cum tamdiu permittuntur illi termini, & tacetur, præſumitur illos ratum habuiſſe terminos, inter quos ſententia, vel laudum latum eſt:
13 nam † paria ſunt, ratum habere verbis, vel facto, l. Paulus reſpondit. ff. rem rat. hab. Bal. in l. non ignotas. col. 1. C. qui accuſar. non. poſſ. ita ampliat concluſionem Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 13. num. 3.

Octauo huc quoque pertinet, vt probentur confinia per literas Epiſcopi, vel cuiuslibet alterius iudicis ordinarij, etiã
14 ſi huiuſmodi literæ ſint, & † agant de his, quæ ad officium ſuum non ſpectant, nam licet tales literæ circa ea, quæ ſunt aliena ab officio ſuo, plene probent, vt infra diximus in concluſione, Epiſtola Epiſcopi, tamen ſemiplene probant, quæ
15 probatio eſt plena in materia † probationis finium, vt ſupra notatum eſt, & quod huiuſmodi literę probent in confinibus, tenet Dec. in c. poſt ceſsionem. nu. 14. de probat.

16 Nono illud attingendum eſt, confines probari † per loci euidentiam, iuxta ſententiam Damhouder. in ſua praxi ciuil. capit. 177. num. 4 & dicit Afflict. deciſio 23. poſt num. 6. verſic. fuit omnibus viſum, & dictum eſt fuſius infra in concluſ. Euidentia.

Poſtremo loco illud dicendum eſt confines probari † per refectionem aggerum, vt dixit Pariſ. conſ. 4. nu. 6. vol. 4.

Nec ab hac re alienum illud eſt, vnumquemque confines
18 rei ſuæ † ſcire præſumi, vt decidit Affl deciſ. 83. nu. 2.

Nec hinc longe abeſt, confinibus antiquis eſſe ſtandum, ni-
19 ſi probentur † noui, vt ait Bal. in l ſucceſſorium. in 1. notab. C. fin. regund. niſi in rerum conceſſione fuiſſent alij deſigna-
20 ti, quia in proprijs agris licitũ eſt † terminos mutare, & tunc fines antiqui non attenderentur, ſed illi, qui reperiuntur deſignati in contractu, vt habetur in l. 1. & ibi Bal. C. eod. quod & placuit Hieron. de Monte, vbi ſupra.

Intellige iſtud vſque eo procedere, vt ſi venditor in venditione, vel concedens in conceſsione non certiorem fecerit emptorem, & illum, in quem conceſſio facta fuit, de finibus
21 mutatis præſumitur † venditionem vel conceſſionem factam fuiſſe ſecundum fines antiquos, vt traditum eſt ab Albetic. in d. l. in finalib. & in l. eo. C. fin. reg.

Amplia tamen non ſolum procedere in terminis, ſed ẽt in alijs rebus immobilibus. nã res immobilis, quę alias fuit infra
20 certos terminos, hodie † præſumitur ibi eſſe, ſecundum quod voluit Barb. in c. ex literis. nu. 15. de probat. Paris de Put. in c. ſciendum de finib. feud. Hieto. de monte vbi ſupra, d. cap. 21. num. 5. & notandum denique, quod quemadmodum per

ſepul-

Digitized by Google

23 ſepulchrum hominum memoria retinetur, ita ſimiliter per terminos † finium memoria conſeruatur, vt obſeruat Ang.in § quædam actiones.nu.10.& ibi Iaſ.nu.38.Inſtit,de act.Hieron de Monte,vbi ſupra,nu.8.

Illud tñ, quod ad hanc confinium materiam pertinet, non
24 eſt omittendum,confines præſumi eſſe illius,qui † primo occupauit: ſic tradidere Inno.& Bal.in d.c.cum cauſam.de proba. Quod quidem maxime ſcitu,& memoria eſt dignum, ſecundum Bal.in l.rem quæ nobis.ff.de acquir.poſſeſſ.

Quod tamen limitandum venit in confinibus rerum ſpiri-
25 tualium,in † quibus non datur libertas occupandi rē vacantem,niſi auctoritate ſummi Pontificis,vt cauit Inn.quē ſequitur Fel.in d.c.cum cauſam.de proba. & ibidem Abb.nu.3.vbi reddit rationem diuerſitatis huius,quia temporalia vacantia
26 ſine alicuius iniuria & peccato occupari poſſunt,quia† quod in nullius eſt bonis,hoc naturali ratione occupanti conceditur,§.feræ itaq; inſtit.de rerum diuiſ.iure enim naturali præſumitur res eſſe illius,qui eam poſſidet,niſi ab alio doceatur
27 contrarium, † ſed ſpiritualia non poſſunt occupari, licet vacent,ſed debent obtineri à Vicario Chriſti,vel ab alio deputato ab eo,ſeu ab authoritate Canonis.

CONCLVSIO CCCCIV.

ARGVMENTVM.

Confirmatio an probet confirmatum.

SVMMARIA.

1 *Confirmatio non probat confirmatum.*
2 *Princeps,ſi in confirmatione apponit totum tenorem inſtrumenti contractus, tunc bene probat illum contractum donationis, alienationis & ſimilium.*
3 *Confirmatio Papæ vel Principis, ex antiquitate temporis præſumitur ſuper aliquo acta facta*
4 *Confirmatio præceſſiſſe præſumitur ab initio actus,ſi electus diu poſſederit.*
5 *Confirmatio præſumitur ex negligentia.*
6 *Confirmatum probatur ex confirmatione,quando res confirmata narratur ſpecifice, ſeu ex ſimpliciter.*
7 *Qualitates,& circumſtantiæ rei confirmatæ non probantur,licet per confirmationem explicite factum,confirmatum probetur.*
8 *Confirmatio ſi eſt ſimplex & pura,& res confirmata continet plura capita & qualitates,non ſe refert ad illam rem continentem qualitates, de quibus in confirmatione non fuit facta mentio.*
9 *Confirmatio teſtamenti probatur per quinque teſtes adhibitos ad confirmandam voluntatem inualidam,& teſtes duo ſufficiunt ad declarandam voluntatem validam ibi.*

Confirmationem non probare cõfirmatum, vt donationē
1 vel feudi alienationē,niſi † illud oſtendatur,docuit Specul.tit.de inſtrum.edit. §. nunc autem videndum reſtat. circa princ.nu.3.verſ.quid ſi conceſſum.comprobat id per context. in l.ſi quis in aliquo.C.de edendo.& per c.1.de fid.inſtr.&c.1.& c.cum delicta.de confirmat.vtil.vel inut. cum ſimilib. & eadem refert & ſequitur Mat.ab Affl.in feudal.tit.de prohibita feud.alien.q.24.nu.3.conſultus reſpondit clare Barth.Soci. conſi.158.in cauſa Vicariæ.nu.9.vol.2. cum ibi alleg.& tradit Ferret.in conſ.101.in cauſa prioratus.nu.12.lib.1.vbi aſſeue-
* rat,hanc eſſe * communem theoricam Dd.

Primo limitabis,iſtud non procedere, quando Princeps in huiuſmodi confirmatione totum tenorem inſtrumēti contra-
2 ctus appoſuit:tunc † certe probat illum contractum donationis, vel alienationis, & ſimilium, per ea, quæ obſeruantur in auth.ſi quis in aliquo documento.C.de edendo & Specu.tit. de inſtr.edit.d.§ nunc dicēdum.in prin & idem placuit Mat. ab Affl.in d.q.24.d.nu.30.vbi atteſtatur, ita ſemper ſe conſuluiſſe, ſi huiuſmodi confirmatio appoſita fuerit poſt contractum celebratum.

Secundo limita concluſionē in confirmatione ſummi Pon-
3 tificis,vel Principis,quia † illa præſumitur ex antiquitate tēporis ſuper aliquo actu facta,vt tradidit Aymo Crau.in tract. de antiq.temp.fol.mihi 156.nu.27.cum aliquot ſeqq.ita dicetur infra in concluſione,Conſenſus.Bal.in c.ex parte. nu.2.de teſtib.alleg.l.fi.C.de his,qui à non domin.manumit.

4 Tertio limita in diuturna poſſeſſione: etenim ſi electus diu poſſederit,præſumitur ab initio actus confirmationem præceſſiſſe,idq; ratione ſcientiæ & patientię confirmantis,vt meminit Bal.vbi ſupra.nu.2.& cauit Bertr.conſ.1 nu.34.vol.1.in 1.
5 parte.vnde dicere ſolebat Bal.vbi ſupra,ex † negligētia præſumi confirmationem,motus auctoritate Pontificis Max.in c. ex parte.de reſcrip.

Quarto limita,& intellige,vt locum non habeat, quādo res confirmata narratur ſpecifice in confirmatione, quia tunc ex
6 confirmatione † probatur confirmata,vt docuit Barth.Socin. d.conſ.258.nu.9 lib.2.teſtatur Imol.& Dd.in c.inter dilectos. de fid.inſtr.nu.5.in verb.alia.vbi Fel.ſequendo Inn.nu.7.verſic.& iuxta hac.confirmat hoc expreſſe.

Intellige hanc limitationem, vt licet per confirmationem
7 explicite factam probetur confirmatum,non † tamen probentur qualitates & circumſtantiæ eiuſdem rei confirmatæ. Ita conſultus declarauit Barthol.Socin.in allato conſil.258.num. 9.verſicul.tertio reſpondeo. nam ſi confirmatio ſit ſimplex & pura, & res confirmata contineat plura capita & qualitates,
8 datur intelligi,cōfirmationem hanc non ſe referre † ad illam rem continentem qualitates, de quibus in confirmatione non fuit facta mentio, vt probatur clare ex notatis per Iacob. Butr & modernos in l.1 C.de bonor.poſſeſſ.ſecundum tabul. vt refert Soci.loco proxime citato.

Confirmatio quidem aliquando ad aliquid probandū tendit, verum euenit, vt aliquando ipſa probatione indigeat, vt videre eſt in cōfirmatione teſtamenti,quæ probatur per quin
9 que teſtes,ſi † adhibiti fuerint ad confirmandam voluntatem inualidam,ſed quando adhibentur ad declarandam voluntatem validam,ſufficiunt duo: ſic ille me docuit Bart. in l.qui ex liberis.§.teſtamento.nu.2.l.fi.C.de cond.& demonſtra. & fuit obſeruatum ab eodem in l.hęredes palam.§.ſed ſi notam. ff.de teſti.& à Dyn.ibidem.

CONCLVSIO CCCCV.

ARGVMENTVM.

Coniecturam an probationem faciat, accedente iuramento.

SVMMARIA.

1 *Coniectura accedente iuramento, probationem facit.*
2 *Coniectura ſicut præſumptio,accipitur pro veritate, donec aliud appareat,& transfert onus probandi in aduerſarium.*
3 *Coniectura plene probant,quando agitur de geſtis in ſecreto,& obſcuris.*
4 *Coniecturæ ſufficiunt ad probandum,rem eſſe verſam in vtilitatem Eccleſiæ.*
5 *Quod probatur ex coniecturis per ſi ex alijs contrarijs coniecturis tolli.*
6 *Ab vna coniectura per aliam coniecturam recedi poteſt,licet non ſit omnino certa: & approbata à lege.*

1 Coniectura accedente iuramento† probationē facit.Ang. in authent.de inſtrum.cau.& fide.§. ſi quis igitur. in fin. collatio.6.Bal.in l.ſi fundum,ſub nu.3.verſ. tamen dico. C. de rei vendic.allegat Guil.in l.ſi duo patroni. in prin.ff. de iureiur.& facit,quod notatur in l.neque natales.C.de proba.gl.in l.2.C.de reſcind.vend.Ang.in l.ſumptus ff.de rei vendic.quē ſequitur Rom.in l.admonēdi.ff.de iureiur. & in l. generaliter. & in l.delata d.tit.Alex.in l Marcellus.ff.de rer.amotar.Con-
2 iectura † .n. ſicut præſumptio, accipitur pro veritate, donec aliud appareat,l.penult. ibi, veritati locum ſemper fore.ff.de proba.quem tex.profitetur Iaſ. ſe didiciſſe à quodam magno Aduocato Papienſi,vt ipſe tradidit in l.1.nu. 9. C. de teſtam. mi.& transferre onus probandi in aduerſarium, docuit Mantic.in ſuo tract.de coniectur.vlt.volunt.li.1.tit.2.num.2.

Amplia concluſionem tum maxime procedere, qñ agitur
3 de geſtis in ſecreto,& obſcuris, quia † in his plene probant. Gram.conſ 22.nu.15.& conſ.60.in prin.Hippol de Marſil. in ſua praxi crim.i.col.2.verſ.ſed circa hanc concluſionem. nu.7. plene per Bar.& modernos.in l.ſi quis ex argentarijs.ff. de eden.l.ſi qñ C.vnde vi.Bal.in l cum fratre.C.de ijs quib. vt indig.& tradit Franc.Mantic.in ſuo tract.de coniect.vlt. volun. li.10.tit.4.poſt nu.9.verſ.ex his ergo. motus auctoritate contex.in l.ſi vero.§ qui pro rei qualitate.ff qui ſatiſd.cogan.vbi pluribus etiam id auctoritatibus confirmat, & dictum eſt fuſius: in concluſione,Adulterium:in concluſione,Coitus; & in concluſione,Copula,& ſimilibus.

4 Secundo amplia ex mente Angeli, quod † ad probandum rem eſſe verſam in vtilitatem Eccleſiæ, ſufficiant coniecturæ, Ang.conſ.224.in themate.num.3. quem vide, quia mihi non ſatisfacit.

Intellige,vt quod probatur ex cōiecturis,poſſit ex alijs cō-
5 trarijs † cōiecturis tolli,iuxta l.nihil tā naturale.ff.de reg. iur.

& ite

Digitized by Google

& ita tam profitendo, quã conſulendo, quamplurimis in locis
tradidit Bal. vt in l. quidã. nu. 2. ff. de cond. & demonſtr. & in l.
licet Imperator. ff. de leg. 1. & in conſ. 138. nu. 5. in fi. vol. 2. &
in conſ. 379. nu. 3. vol. 4. reſpondit ẽt Soci. iun. in conſ. 128. nu.
33. & 34. vol. 1. tradidit, Tiraq. in l. ſi vnquam. in ver. donatio-
ne largitus. nu. 132. de reuoc. dona. Alc. conſuluit in conſ. 4. nu.
20. li. 4. ibique aſſerit, coniecturas aduerſus cõiecturas induci
debere, quod non præterijt Corn. conſ. 314. nu. 4. vol. 3. volẽs,
6 recedi ab vna coniectura, per aliam coniecturam, licet nõ ſit
omnino certa & approbata à lege, vbi concordes in hac ſen-
* tentia manere ſcribentes omnes aſſerit, reſpondit etiam Alex.
conſ. 28. nu. 6. vol. 2. & idem Cur. iun. conſ. 35. nu. 6. qui, nemi-
* ne repugnante, vniuerſos * hoc aſſeruiſſe dicit, & ſcripſit
Abb. in c. illud. nu. 12. in fin. de præſumpt.

CONCLVSIO CCCCVI.

ARGVMENTVM.

Coniectura vnaquaque, an probari debeat ſaltem per duos teſtes.

SVMMARIA.

1 *Coniectura vnaquaque probari debet ſaltem per duos teſtes.*
2 *Ad probandam coniecturam, quæ reſpicit declarationem voluntatis teſtatoris, duo teſtes ſufficiunt.*
3 *Ad probandam ſubſtantiam, ſeu voluntatem teſtatoris omiſſam per errorem Notarij, tot teſtes requiruntur, quot ſunt neceſſarij, ſi fieret directa probatio expreſſa diſpoſitionis.*
4 *Coniecturæ, quibus præſumptiue probatur diſpoſitio teſtatoris, probandæ ſunt per ſeptem teſtes, ſicut ipſum teſtamentum.*
5 *Ad probandum coniecturas requiruntur in teſtamento ſeptem teſtes, & in codicillis quinque ſi diſpoſitio teſtatoris ſit incerta.*
6 *Coniecturæ inter extraneos, debent probari per ſeptem teſtes, & in codicillis per quinque.*
7 *Teſtes ſingulares admittuntur ad probandam coniecturam voluntatem teſtatoris.*
8 *Coniecturæ vltimarum voluntatum probari poſſunt per aliam ſcripturam eiuſdem teſtatoris.*
9 *Scriptura priuata teſtatoris ſatis declarat eius voluntatem ita fuiſſe, dummodo conſtet, manu ipſius ſcriptam eſſe.*
10 *Diſpoſita in priori ſcriptura intelliguntur translata in poſteriorem, quoad expreſſa inueniuntur.*
11 *Coniectura quandoque non eget aliqua probatione.*
12 *Coniecturæ ſi extrinſecus colliguntur ex his, quæ non ſunt ſcripta in teſtamento, & agatur de noua diſpoſitione inducenda, per ſeptem teſtes probari debent.*
13 *Ad probandam coniecturam voluntatis duo teſtes ſatis ſunt, quando relictum eſt obſcurum, ſed tamen vtile, vel licet ſit vtile, tamen poſſit inutile fieri. Secus, vt ibi.*

CONiecturam vnãquanque probari debet ſaltem per duos
1 teſtes, † tradidere * omnes, præcipue Bal. in l. familiæ C.
famil. erciſ. & ſenſit gl. in auth. de teſta. imper. in prin. in verb.
derelinquam. & ibi Ang. nec ab hac ſententia diſceſſit Inn. in
c. ſicut il 1. de ſimo. idem ſcriptum reliquit Ang. in l fi. in prin.
ff. quod met. cauſ. Oldr. loquẽs in ambigua declaratione pro-
banda, aſſerit in conſ. 297. nu. 7. Alex. rñdit cõſ. 54. nu. 3. vol.
3. & in conſ. 29. nu. 21. vol. 7 ſcripſit ẽt Natta conſ. 363. nu. 16.
Gui. Pap. meminit in qõ. 528. incip. ſunt aliqua. vbi ita ſeruari
in iudicando in curia parlamenti aſſeuerauit, & idẽ dixit qõ.
504. fuit in hac curia. idẽ poſt gl. tradidit Bar. in l. hęredes pa-
lam. §. ſi quid poſt factum teſtamentũ. nu. 4. & ibi Caſtr. nu. 13.
ff. de teſtã. Bar. ẽt hoc voluit in l. 1. nu. 2. C. de codicil. cui pro-
fitẽdo acceſſere Bal. & Salic. in l. quamuis. vbi vnus, nu. 1. alter
nu. 4. C. de impub. & alijs ſubſtit. & probauit idem Salic. in l.
precibus. nu. 7. eo, tit. ſic præterea placuit Soc. ſen. in l. 1. n. 38.
verſ. 3. ff. de vulg. & pup. ſubſtit. hoc ẽt conſulẽdo confirmauit
Bal. in conſ. 440. nu. 2. nec abhorruit à mente Corn. in cõſ. 174.
* nu. 13. ſic de iure cauit Pariſ. in conſ. 13. nu. 14. vol. 3. qui * om-
nium conſenſu eſſe receptum teſtatur, & in conſ. 34. nu. 36. &
in conſ. 94. nu. 46. vol. 2. idq; poſtremo vidit Alex. in conſ. 54.
nu. 3. vol. 3. gloſ. auctoritate motus in d. l. hæredes palam. §. 1.
* quã, vt ipſe eſt teſtatus, * omnes ſequuntur. Idem obſeruauit
Gui. Pap. ſing. 658. incip. Coniectura in vltimis voluntatibus.

Nec ita ſiccis pedibus id eſt prætereundũ, etenim hęc, quæ
dicta ſunt, ita velim accipias, vt vera ſint, quando agitur de
2 probanda coniectura, quæ † reſpicit declarationem volunta-
tis teſtatoris, vel ſi in controuerſia verteretur, an factum eſſet
teſtamentum, tunc enim profecto ſufficiunt duo teſtes, ex iam
deductis.

Secus id eſſet, ſi ageretur de probanda ſubſtantia, ſeu vo-
luntate teſtatoris omiſſa per errorem Notarij: nam tunc tot
4 teſtes requiruntur, quot † ſunt neceſſarij, ſi fieret directa pro-
batio expreſſe diſpoſitionis, vt profitendo ſcripſit Aret. in d.
l. hæredes palam, col. 4. verſ. ad primum dictum adde. ff. de re-
ſta. vbi dilucide tradidit, coniecturas, quibus aliquando præ-
ſumptiue probatur diſpoſitio teſtatoris, probandas eſſe per
4 ſeptem teſtes, ſicut † ipſum teſtamentum, quod Accurſ. aucto-
ritate probat in l. cum proponebatur, in fi. ff de leg 2. cuius do
ctrinam ſingularem arbitratur Bal. in c. 1. §. fi. ſi de inueſtitu. lis
oria. inter dom. & vaſal. idem quoque tenet Pau. Caſtr. in d. l.
hæredes palã. §. 1. nu. 6. & Imol. in d. l. cum proponebatur. nu.
3. verſ. ſed aduerte. de leg. 2. tradidere Do. de Rot. in dec. 332.
aliàs 27. licet Rom. n. 2. de reſcr. in nou. & obſeruauit Bellam.
dec. 746. licet obſeruet. col. 2. & tranſit Mil. in repert. in verb.
probatio alicuius diſpoſitionis. tradit ẽt Fel. in c. edoceri. col.
5. poſt nu. 7 verſ. nõ obſtat pretiũ. de reſcr. cauit Rom. cõſ. 65.
* nu. 5 viſo themate. & hęc eſt * cõis opinio, vt eſt teſtatus Dec.
in conſ. 107. nu. 3 verſ. & pro fundamento. incip. pro tenui fa-
* cultate. & hanc eſſe * cõem Dd. ſniam, dicit ẽt Iaſ. in l. error in
fi C. de teſtam. idem reſpondit Dec. in cõſ. 315. nu. 7. & idem
ſcriptũ reliquit Bar. in d. l. cũ proponebatur. nu. 3. dũ animad-
5 uertit, vt † ſi diſpoſitio teſtatoris ſit incerta, tunc ad proban-
dũ coniecturas requirantur in teſtamento ſeptem teſtes, & in
codicillis quinque. Verũ ſi diſpoſitio certa appareat, & aſſera
tur erratũ fuiſſe in aliqua qualitate, ſeu quantitate, tunc per
pauciores teſtes error huiuſmodi detegi poſſit, vt ibi per eũ,
& Bal. etiam poſt prin. quo in loco ex ea gl. colligit, coniectu-
6 ras † inter extraneos debere probari per ſeptem teſtes, & in
codicillis per quinque, quod & ſequitur Imol. ibid. nu. 4.

Amplia concluſionem, vt etiam teſtes ſingulares admittan-
7 tur ad probandã coniecturam voluntatis teſtatoris, vt † con
ſulendo voluere Paul. Caſt. conſ. 395. nu. 1. verſ. quintus teſtis.
nu. 2. & Crau. conſ. 73 num. 33.

Amplia ſecundo loco, vt etiam coniecturæ vltimarum vo-
lũtatum probari poſſint per aliam ſcripturam: at ſi dubitetur
8 de volũtate teſtatoris, illa poſſit declarari & probari † ex alia
ſcriptura eiuſdem teſtatoris, vt profitendo ſcripſere Bar. in l.
alimenta in prin. nu. 3 de alim. lega. & Bal. in l. cũ pater. §. do-
nationis. de leg. 2 tradidit ẽt Alex. in conſ. 24. nu. 14. in fi. li. 6.
cuius rei ratio illa poteſt afferri, qa ſcriptura teſtatoris, licet
priuata, multum tñ auctoritate polleat, cũ ſatis declaret, eius
voluntatem ita fuiſſe: non enim dubium eſt, vt ſi teſtator vo-
luerit fidem adhiberi memoriali eius manu ſcripto, quoad
interpretationem ſuæ voluntatis, talis ſcriptura fidem faciat,
9 dummodo conſtet ex comparatione literarum, vel † alijs le-
gitimis coniecturis, hanc ſchedulam fuiſſe ſcriptã manu ipſius
teſtatoris, per l. ſi ita ſcripſero. & ibi Bald. & cæteri de cõd. &
demon. conſuluit Alex. in conſ. 76. nu. 5. & ſeq. vol. 3. & in cõſi.
57. nu 2 li. 6. & reſpondit Abb. in conſ. 4. nu. 1. vol. 2.

Iſtud ſic velim accipias, vt verum ſit, quando vna ſcriptura
expreſſe vel tacite ad aliam referatur, vel quando per vnam
ſcripturam alteri non derogetur, ſecus ſi per vltimam ſcriptu-
ram penitus à prima recedatur, vel cum prior abrogatur, in
10 aliam poſteriorem mutatur, quia † tũc diſpoſita in priori in-
telliguntur translata in poſteriorem, quoad expreſſa inueniun-
tur, ſed ea, quæ omiſſa fuere, non ſecus ſunt, ac ſi prætermiſſa
ſint, vt conſultus reſpondit Ruin. conſ. 93. nu. 13. vol. 2. & ante
eum ſenſit Bar. in l. Statius Florus. nu. 2. in princ. ff. de iur. fiſc.
quod & placuit Nat. in conſ. 484. nu. 3.

11 Tertio amplia, vt quãdoque etiam coniecturæ non † egeãt
aliqua probatione, vt ſi educantur ex ipſo teſtamento, & pro-
babiles ſint apud viros ſapientes, vt ſcriptum reliquit Manti.
d. tracta. de coniect. vlt. volunt. tit. 20. nu. 10. auctorem laudat
* Oldr. in conſ. 297. & Alex in conſ. 54. nu. 3. vol. 3. qui * commu
nem dicit, Corn. in conſ 174. nu. 13. vol. 2. ſecus ſi coniecturæ
extrinſecus colligerentur ex his, quę non ſunt ſcripta in teſta-
12 mento, quia tunc, quod † agatur de noua diſpoſitione indu-
cenda, ſeptem debent adhiberi teſtes, ex ſuperius late addu-
ctis, & per ipſum Manticam, loco ſuperius allato, vbi alios
idem ſentientes in medium profert.

Dum vero dicebamus, duos teſtes ſatis eſſe ad probãdam
coniecturam voluntatis, id ſane intelligendũ eſt, qñ relictum
13 eſt obſcurum, ſed tamen eſt vtile, † vel licet ſit vtile, tamen
propter probationis defectũ poſſit inutile fieri, ſecus vero, ſi
quod eſt relictũ, inutile omnino ſit, & per declarationẽ con-
firmandũ eſſet, ac vtile redderetur, quia eo caſu idem ſolenne

Digitized by Google

requiſitum eſſet adhibendum in declarando, quod in dando
requireretur, vt poſt Dyn. cauit Bar. in d.l. hæredes palam. §. ſi
quid poſt factum. nu. 4. ff. de teſtam. quem ſequitur ibi Paulus
Caſtr. num. 13. & ſenſit Bal in l. 1. in fi. C. de codicill. reſpondit
etiam Pariſ. conſ. 38 nu. 33. vol. 3. atque obſeruauit Fel. in c. e-
doceri. col. 6. poſt nu. 7. verſ. nõ obſtat præfatis. cir. fi. de teſcr.
cui adhęret Mil. in reper. in ver. ꝓbatio alicuius diſpoſitionis.

CONCLVSIO CCCCVII.

ARGVMENTVM.

Coniunctus an præſumatur ſcire facta ſui coniuncti.

SVMMARIA.

1 *Coniunctus præſumitur ſcire facta ſui coniuncti.*
2 *Coniunctus præſumitur notitiã habere vocis coniuncti ſui præſertim ſi vna habitent.*
3 *Coniunctus etiam minor ſcire præſumitur facta coniuncti.*
4 *Coniunctus præſumitur ſcire mores coniuncti, proceſſum naturæ, iura ſanguinis, & diuitias, ſed non factum, quod poteſt eſſe occultum.*
5 *Coniunctus non præſumitur habere notitiam de contractu facto per coniunctum.*
6 *Coniunctus non præſumitur ſcire factum coniuncti, quod habet tractum momentaneum.*
7 *Coniunctus præſumitur ſcire factum maxime publicum coniuncti ſui & actum frequentiſſimum ſolitum ab ipſo geri.*
8 *Coniunctus non præſumitur ſcientiam habere geſtorum coniuncti ſi eſt abſens.*
9 *Coniunctus ægrotus ſcientiam rerum coniuncti habere non præſumitur, ſi morbus eius grauis eſt.*

1 COniunctum ex vulgata concluſione præſumi † ſcire facta
ſui cõiuncti, ſubtiliſſimi ille vir ingenij Papinianus rñdie
in l. Octaui. ff. vnde cognat. & reſcripſere Imp. Diocl. & Maxi.
in l. de tutela. C de in integ. reſtit. minor. huc pertinet l. ſanci-
mus. C. de nup. & hf in c. quando. & in c. quoſdam. de præſũp.
tradidit præterea gl. in c. paratus. in verb. neſcire. 23. q. 1. q. &
placuit Grat. conſ. 76. nu. 6. vol. 1. & Alex. in conſ. 71. videretur
prima conſideratione. poſt nu. 1. verſ. 2. reſpondetur. lib. 1.
2 Hinc eſt, vt † coniunctus præſumatur notitiam habere vo-
cis coniuncti ſui, pręſertim ſi vna habitent, vt reſpondit Alex.
in conſ. 24. vol. 2. prout præſumitur ſcire mortem coniuncti, vt
dixit Bart. in l. qui duos. verſ. quæro, dixi, quod oportet ff. de
reb. dub. & conſuluit Alex. in conſ. 102 vol. 3. & in conſil. 141.
vol. 1. atque ſcripſit Purpur. in l. 1. ff ſi cert. petat.
Amplia, vt id etiam locũ habeat in coniuncto minore, quia
3 facta † coniuncti etiam pręſumitur ſcire, vt ſenſit Rui. in conſ.
122. nu. 18. verſ. nec obſtat. incip circa dubia, lib. 5.
Concluſionem limitare poteris, vt locum habeat præſũpta
ſcientia quoad mores, proceſſum naturæ, iura ſanguinis, & di-
4 uitias, non autem quoad factum, quod † poteſt eſſe occultum.
Ita docuit Bal. in l. quoniam ſororem. C. de iur. delib. & dixit
Dec. in l. 1. in fi. C. qui admitti. & pro ſingulari tradidit Trigo.
in ſing. ſuo 80. incip. tu habes dictum. nu. 3. & protulit Grat in
conſ. 76. vol. 1. atque cauit Dec. in conſ. 445. poſt nu. 35. & 71.
in fin. verſ. non obſtat. & profitendo ſcripſit Io. Annibal. in re-
petit. l. poſt contractum. nu. 115. ff. de dona. quo in loco aſſerit
textum in d. l. Octaui. & in d. l. de tutel. habere locum in iſtis,
quę explicite poſſunt conſiderari, ſecus in actu intrinſeco de-
pendente ab animo, qui percipi nõ poteſt, & hoc ſolum Deus
ſcit, capit. in ciuitate. extr. de vſur. idem tradit Hornanotus
Detus in repet. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 162. verſ 2.
concluſio. ff. de acquir. poſſ. & monuit Io. Coraſ. in repet. d. §.
nihil commune. nu. 135.
Ex hoc illud exijt, vt coniunctus non præſumatur habere
5 notitiam † de contractu facto per coniunctum, vt conſultus
reſpondit Dec. in d. conſ. 445. poſt nu. 7. verſ. 10. & vltimo. &
conſulendo ſentit Rui. in conſ. 121. poſt nu. 4. verſ. nec obſtat.
& meminit Grat. d. conſ. 76. nu. 48.
Ex illo etiam ſequitur, vt coniunctus non præſumatur ſcire
6 factum, quod † habeat tractum momentaneum, vt prodidit
Trigon. d. conſ. 80. incip. tu habes dictum. nu. 1. & 2. nec omiſit
Aug. in d. l. quoniam ſororem. C. de iur. deliber. atque ſcripſit
Cæp. in conſ. 47. poſt nu. 5. verſ. nec obſtat. quod nec à mente
abhorruit Feli. in c. ex literis. in 4. limit. de pręſumpt. & idem
ſcriptum reliquit Io. Coraſ. d. § nihil commune. d. nu. 135.
Quod poſtremum eſt ſublimitandum, vt non ſibi locũ ven-
7 dicet in facto maxime in publico, quo † cõiũcti ſcientia pre-
ſumitur, vt inſigniter protulit Bal. in d. c. quanto. de pręſump.
& idem dicendũ erit in actu frequentiſſimo ſolito geri à con-
iuncto, qui pręſumitur à coniuncto non ignorari, vt memo-
riæ prodidit Soci. in l. 1. ff. ſi cer. pet. vbi Arer. & Purpur.
Secundo pręcipuo loco concluſionẽ limitabis, vt non pro-
cedat, qñ coniunctus fuit abſens, tunc enim ſcientia geſtorum
8 coniuncti † non pręſumitur. Ita conſulendo reſpondit Rui. in
conſ 164 Dñs oſtendat. nu. 20. & ideo quamuis. vol. 5. motus
auctoritate Bar. in l. is poteſt. ff. de acqui. hær. & voluit Dec. in
conſ. 64. diligenter prouidit. col. 3 poſt num. 5. verſ. prędictis
tamen non obſtantibus, ibi, hoc verum intelligitur, quando
eſſet præſens, ſecus ſi abſens reperitetur, quia tunc non præſu
mitur ſcientia, tradidere etiam Imol. in l. Lucius. §. Titius. in
1 not. & ibi Alex. ff. de liber. & poſthu. Abb. cauit in c. cum in
tua. in 2. notab. qui matrim. accuſ. poſſ.
Tertio loco limitare poteris, vt concluſio non procedat in
9 coniuncto ęgroto, qui ſcientiam rerum † coniuncti habere
non pręſumitur, vt docuit dilucide Bart. in d. l. is poteſt. ff. de
acq. hęr. licet ibi Iaſ. ab hoc diſſenſerit, ſed cum Bar. ibi tranſit
Imol. & Rom. & reſpondit Alex. in cõſ. 82. verſ. hæc confirmo.
volum. 3. quorum ſententia intelligenda eſt, modo morbus ſit
grauis, & declarat Rom. in d. l. is poteſt. ff. de acquir. hęred.
Cætera, quæ huc ſpectant, aſſumes ex concluſionibus no-
ſtris, Conſanguineus, & Vicinus, & Scientia, vbi multa, quæ
hic deſunt, abunde tibi ſunt ſuppeditata.

CONCLVSIO CCCCVIII.

ARGVMENTVM.

Coniunctus pro coniuncto an teſtimonium ferre poſſit.

SVMMARIA.

1 *Coniunctus pro coniuncto teſtimonium ferre poteſt.*
2 *Coniuncto minus creditur quam alij teſti.*
3 *Coniuncti ſi ſunt probatæ vitæ, & ſummæ religionis, pro coniuncto teſtimonium ferre poſſunt.*
4 *Coniunctus etiamſi recuſatus fuerit à parte aduerſa, poſſe tamen teſtimonium perhibere pro coniuncto.*
5 *Conſanguinitas omnis repellit iudicem, & non reijcit teſtem.*
6 *Coniunctus pro coniuncto teſtimonium ferre poteſt, etiamſi agatur de crimine ciuiliter.*
7 *Coniuncti ſub eodem patre nati repelluntur in cauſa ciuili.*
8 *Coniunctus non eſt idoneus teſtis pro coniuncto, quando ſimul cohabitant.*
9 *Amicitia, dilectio, & affectio, quæ acquiritur ex cohabitatione, maximam inducit præſumptionem, quod coniunctus ſemper teſtificaretur pro coniuncto.*
10 *Iniuria facta vni de coniunctis, videtur facta alteri, imo omnibus.*
11 *Iniuria facta vni coniunctorum, cenſetur facta toti familiæ.*
12 *Coniunctus pro coniuncto non admittitur in cauſa criminali.*
13 *Coniunctus non admittitur vbi requiruntur teſtes omni exceptione maiores.*
14 *Coniunctus non eſt omni exceptione maior, & ei minor fides habetur.*
15 *Coniunctus vbi agitur ciuiliter in cauſa graui, & valde arctio præiudiciali, non eſt integer teſtis, nec facit ſemiplenam probationem.*
16 *Coniunctus teſtimonium pro coniuncto ferre poteſt, ſi ſit vir ſanctitate probatus.*
17 *Coniunctus factus teſtis inſtrumentarius, teſtis idoneus iudicatur.*
18 *Coniuncti ſi patiuntur ſcribi in inſtrumento pro teſtibus, intelliguntur per partes approbari.*
19 *Teſtis, qui non poteſt teſtificari viua voce, redditur teſtis idoneus in inſtrumento.*
20 *Permittens contra ſe produci teſtes, nihil proteſtando, vel excipiendo, intelligitur conſentire in his, quæ per eius conſenſum tolli poſſunt.*
21 *Coniunctus vtriuſq; partis poteſt eſſe teſtis, quia par cauſa affectionis tollit ſuſpicionem.*
22 *Teſtimonium coniuncti, fratris, & conſanguinei, & cuiuſcunque alterius, qui alias propter affectionem repelli poſſet, valet, niſi opponatur.*
23 *Cauti aduocati ſemper proteſtantur in principio productionis, exceptiones ſibi ſaluas eſſe in perſonas, & dicta teſtium.*
24 *Proteſtatio non eſt neceſſaria, quando producuntur teſtes contra abſentes, quia abſens non intelligitur conſentire, cum non habeat cauſam contradicendi.*
25 *Coniunctus ſi producitur in defenſionem coniuncti, etiam in cauſa criminali admittitur.*
26 *Teſtimonium coniuncti tenet, ſi prodeſt coniuncto, & nemini nocet.*
27 *Coniunctus poteſt inducere coniunctum pro ſe contra fiſcum, ad probandum, quod fecerit homicidium in ſui defenſionem.*
28 *Coniunctus teſtimonium ferre poteſt pro coniuncto, quando producitur in teſtem, & ipſe non ſe obtulit.*

1 COniunctũ pro coniuncto † teſtimonium ferre poſſe, ſenſe
re gl. & Dd. in c. inſinuãte. in ver. familiarẽ. de off. deleg.
* & ibi Imo. n. 14. vbi id * cõi oium cõſenſu teſtat eſſe receptũ,
& de hoc ſunt context. in c. 2. & c. accuſatores. 3. q. 5. monuit
Spec. titu. de teſt. §. 1. ver. ſed nunquid. vbi tamen addit, quod
2 minus credatur ei, q̃ † alij teſti, quod idem voluit Bar. in l. qui
teſtam. in prin. ff. de teſta. & recenſet Steph. Aufr. in ſuo tract.
de teſtib. nu. 25. placuit et Fel. in c. cũ oporteat. de accuſ. nu. 3.
& con-

Digitized by Google

& conſulendo reſpondit Bal.in conſ.50.col.1.verſ.Philippus. etiam.vol.2.tradit etiam Alex.in conſ.32.col.1.verſ.vnde dicit.vol 1.& in conſi.125.col.2.verſ.nec obſtat.vol.5.hoc idem reſpondendo probauit Fulg.in conſ.119.col.2.in fi.verſ. nam teſtes,& obſeruauit Cæpol.in cautel.217.in prin.

3 Quod præcipue locum habet in coniunctis,qui † ſint probatæ vitæ,& ſummę religionis,vt monuit Iaſ.in conſ.175.col. 5.ver.ſimiliter.vol.2.& tradidit Fel.in c.ſuper his.col. fi.verſ. facit gl.de accuſa.in c.cum oporteat.col.2.in fi.ver.adde prędictis.eod.tit.idem voluit Caſſan.conſ.36.nu.1.verſ.& teſtes ſunt.& conſ.37.nu.3.verſ.præterea cognatus.

Huic opinioni repugnat gl.in c.cum R.Canonicus, in gl 2. in verſ.ſed in teſte ſecus.de offic.deleg. cui adhæret Spec.tit. de teſt.§ 2.verſ.ſed nunquid agnati,& ſequitur Alber.in trac. de teſti.nu.13.& ſeq.verſ.dicto de fratre. vbi * omnes id ſenſiſſe ſcribentes aſſerit,& cum iſtis tranſit Soci.iun. in conſ.29. nu.13.vol.5.& reſpondit Gram.in conſ.ciuil.107.in fi. Quod ſi ſequi voluerimus priorem affirmantem opinionem.

Ampliare poterimus cōcluſionem, vt etiam procedere poſſit,ſi coniunctus prius recuſatus fuerit tanquam iudex à par-
4 te aduerſa, nam † & tunc recte perhibebit teſtimonium pro coniuncto,ſi credimus Spec.in tit.de teſte.§.1.verſ.quid ſi iudex fuit vt ſuſpectus,quem referendo ſequutus eſt Areti. in l. qui teſtamento §.quæcunque.col.3.verſ.4.adde. ff. de teſtib.

Huius rei ea cauſa eſt, quod minor cauſa repellit iudicem,
5 quam teſtem,omnis † enim conſanguinitas repellit iudicem, quæ non reijcit teſtem,vt cauit inſigniter gl in c.inſinuante.in verb.familiarem.circa med. de off.deleg quæ auctoritate con tex.permouetur in c.poſtremo.de appell.

6 Secundo loco amplia,vt vera ſit concluſio,etiamſi † agatur de crimine ciuiliter,iuxta ſententiam Io.Andr.in c.cum oporteat.in gl.2.de accuſ.quem ſequutus eſt ibi Abb.in col.2.in fi. & Fel.col.2.ver & iſta procedunt.placuit id etiam Imo. in c. cum oporteat.nu.10.ver.in gl 2.de accuſa.

Iſtis tñ non diſſimulanter fuit aduerſarius Lanfr. de Ori. in c.qm contra §.teſtiũ depoſitio.in verb.capio itaq; primā cauſam.poſt nu.73.ver.& idem eſt in cauſa iniuriarũ.extr.de ꝓb.

Primo limita,vt nō ꝓcedat,vbi eſsēt cōiūcti ſub eadē ptāte, vt ſi frater ꝓ fratre,q ambo ſub ptāte eſsēt paterna, vellēt te-
7 ſtimoniũ perhibere,nā † tūc in cauſa ciuili repellitur, vt docuit Accur.in l.parētes.in ver.nec volētes.C de teſta. & tenet Bal.in l.1.verſ.hoc operat.C.de epiſ & cler.cui adhæret Feli. vbi ſupra,d.n.3.quē ſequutus eſt Steph.Aufr.i d.tract.de teſt. nu.25.verſ 1.vbi ſunt,&c.& idem aſſerit Lanfr de Or.in c.qm cōtra. §.teſtiũ depoſitio. verb.quarto caſu fallit in teſtimonio filij militis.n.80.ver.ꝙ ſi fratres.de proba.ꝙ ēt ſcriptũ reliqt Iaſ.in repet.l.admonēdi.n.180. ver.nā licet frater.ff de iureiu.

Secũdo limita,vbi ſimul cohabitarent coniuncti,non enim
8 vnus † pro alio tunc teſtis eſſet idoneus,ſic obſeruauit gl.in c. conſanguinei.3.q 5.cui adhæret Domi.3 q.1.in ſumma.quod & probauit Fel.vbi ſupra.hunc ſequutus eſt Steph Aufr.d.loco.efficit enim cohabitatio,vt ex ea requiratur maior amicitia,dilectio,& affectio,quæ maximam inducit pręſumptionē,
9 vt † coniunctus ſemper teſtificaretur pro coniuncto. Ita ſatis venuſte tradidit Bal.in l.parentes.C.de teſtib.& ad id adducit ſingularē caſum in l.ſi vt allegas.C.de caſtr.pecul.lib.12.& idem voluit Bal in l.1.C.de epiſc.& cler & in tract.de duob. fratrib.& conſuluit Io.And.& Imol.conſ.13 alias 133.

Tertio limita,vt non procedat in cauſa iniuriarũ,quæ illatę
10 ſunt vni ex familia,quia iniuria facta vni de cōiũctis,† vr̃ facta alteri,vnde ſi teſtes admitterent,eſſent teſtes in cauſa propria,quod à iure eſt prohibitum per contex.in l.idonei.ff. de teſt.ita tradidit Lanfr.de Or.in d.c.quoniam cōtra.ver.teſtiũ depoſitio.d.verb.capio itaq;nu.74.ver.& eſt rō.& hoc voluit Cy.quē ſeqtur Ang.& Salic.in l.1.C.de rapt.virg.&Bar.i l.lex Cornelia,in terminis docuit.in ver.& ꝑ hoc dicimus.ff.de iniur.rñdit Dec.in conſ.133.col.2.verſ. conſiderādum eſt, & in cōſ.163.col.3.ver.quarto allegat.Pariſ.ēt cōſuluit in conſ.152. col.3 verſ.diſcurrēdo igitur.vol.4.Bal.ēt in allata l.2.C.de ra-
11 pt.virg.ait iniuriam † factā vni coniunctorum, cenſeri factā toti familiæ,eandem ſequutus eſt ſniam Bar. in l. cum ſcimus. C.de agr.& cenſ.li 11.In qua re conſulas,quæ obſeruat Bar.in l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.ff.de verb.obl. & quod ipſe animaduertit i l.3.§.ſi tutor.ff đ ſuſpect.tut.Fel.vbi ſup.d.n.3.

Quarto limita in cauſa criminali,in qua non admittitur co-
12 iunctus † pro coniũcto,Fel.in d.c.cum oporteat.nu.3.de accuſa.Bal.in l.fi.col.2.C.de prob.allegat gl.in l.lex Cornelia ff. de iniur.Abb.Sicul.in c.literas.col 3.de præſump.& cōſultus rñdit Marſ.conſ.31.col.2.in fi verſ.t.enim.nu.14.atque aſſerit Gram.in conſ.58.nu.6.verſ.præterea,& quarto. quod certiſſimum & veriſſimum eſt arbitratus Paul.Caſt.in l.fi.verſ.ſed in cauſa criminali.C.de probat.& idem tradidit Lanfr.de Oria. in d.c.quoniā contra.§ teſtium depoſitiones.ver.capio itaq; poſt nu.73.verſ.in cauſa autem criminali.

13 Quinto limita,id non habere locũ in his cauſis,in † quibus requirerentur teſtes omni exceptione maiores.Ita in hāc deſcendit ſniam Bal.in d.l.fi,col.2.C.de proba quem refert & ſequit Feli.in d.c.cũ oporteat.d.nu.3.& Steph.Aufr.d.tract. de teſti.nu.25. quod ea ratione fit,ꝙ coniunctus non eſt oĩ exce-
14 ptione maior,& † ei minor fides habetur,& rñdit Alex.conſ. 13.col.pen.verſ.item non eſt integer teſtis.vol 1.& in cōſ.122. col.2.verſ.nec obſtat,ꝙ iſte teſtis.vol.2.& in cōſ. 18 col.pen. verſ.itē nō eſt integer.vol.4.dixit ēt Mari.in cōſ.10.n.15.vol. 2.& cōſulēdo tradidit Dec.in cōſ.310.n.3.ver.& ad hoc facit.

Sexto fallit,vbi agitur etiam ciuiliter in cauſa graui,& val-
15 de tertio præiudiciali,quo † caſu non eſt integer teſtis,nec facit ſemiplenam probationem,licet faciat aliquod indicium. Ita notat expreſſe Bal.in l.parentes.poſt prin.C. de teſt.relatus à Fel.& Aufr.locis ſupra citatis.

Veruntamen ſublimitandæ ſunt à nobis allatę limitationes aliquot modis.Quarum illa primũ ſibi locum vendicat,vt illę
16 nō procedant,ſi coniunctus ſit vir ſanctitate probatus,vt † ſi eſſet religioſus magnæ obſeruantiæ.Ita voluit ſingulariter gl in 3.q.5.c.in ſumma.Imo.qui idem aſſeruit in c.cum R.de off. deleg.& in c.inſinuante.d.tit.Fel.in d.c.literas. de præſumpt. & c.cũ oporteat de accuſa.Io de Anan. in d.c.cum oporteat. tradit late Marſ.in pract § principium,poſt num.8.in fi. hanc quidem ſublimitationem multum ſingularem dixit Iaſ.in l.admonendi.nu.180.verſ.limita multum ſingulariter.ff.de iureiu.

Præterea ſublimitandum eſt,vt non procedant,ſi eſſet teſtis
17 inſtrumentarius,etenim † tūc teſtis idoneus iudicatur, iuxta ſententiam Bal.in allata l.parētes.C.de teſt cui addas Ant.de Butr.& alios in c.ex literis.de tranſact.atq; obſeruauit Barth. Cæp.in ſuis cautelis,caut.219.incip.licet regulariter.nu.2. & Corſe.ſingulari ſuo,in verb.teſtis.incip.licet pater. id ēt placuit Lanfr.de Or.in d.c.qm cōtra §.teſtiũ depoſitiones.verb. itē frater.nu.85.de proba.vbi rationem reddit, quia eo ipſo,
18 ꝙ † patiuntur eos coniunctos ſcribi in inſtrō,intelligūtur per partes approbari,& propterea bona cautio erit, vt, cũ inſtrā conficienda ſint,adhibeātur teſtes in illis coniũcti,& affines, quia rectius poterunt teſtificari,quam alij,vt profitendo ſcripſit idem Lanfr.loco ſuperiori à nobis allato,& Cæp.ibid.de teſte vero inſtrario,idē ſenſit Fel.in d.c.literas de pręſũp.nu. 3.& nu 25.& in d.c.cum oporteat.de accuſ.& Aufr.eſt doctrina notatione digna,vt teſtis,qui non poſſit teſtari viua voce,
19 † reddatur teſtis idoneus in inſtrō, in quo tñ neceſſe eſt, vt obſeruetur,an inhabilitas pendeat à poteſtate partiũ,necne, propter doctrinam inſignem & eximiam Bal.in l.ſi quis teſti. in vlt col.ver.dubitatur hic.C de teſtib.vbi protulit, permittentem contra ſe produci teſtes,nihil proteſtando, vel excipiendo,intelligi aſſentiri in his,quæ † per eius conſenſũ tolli poſſunt,vt in exceptione inimicitiæ,vel domeſticæ familiaritatis, ſecus in his, quæ non ſunt introducta fauore tacentis, ſed odio ipſius teſtis, vt in exceptione excommunicationis, vel banni,vt ibi per eum,refert Feli.vbi ſupra,d.nu.30.

Quin ēt tertio loco ſublimitabis,vt nō verum ſit,ſi teſtis ſit æque coniunctus vtrique parti, quia par cauſa affectionis tol-
21 lit † ſuſpicionem.Ita in terminis obſeruat Bar. in l. qui teſtamēto.ff.de teſtib.quē ſequitur Maria.in d.c. cum oporteat.ita referens ſe conſuluiſſe,motus auctoritate Bar.in l. non ſolum. ff de ritu nupt.idem voluit Spec.tit.de teſtib.§.1.verſ. quid ſi aduerſarius hoc idē placuit Bal.& Philip.Frāc.in c.poſtremo. de appell.& ibi Dec.col.2.verſ.in eadem gl.nu.7.& eſt * cōis opinio,ſi credimus Bal.in conſ.105.vol.5.& dicit conueniens Io.de Amic.conſ.219.col.1.nu.4. cui ſententiæ ſubſcribit Fel. vbi ſupra,d.nu.3.ver.3.limita.& ibi additio.& reſpōdit Alex. in conſ.156.col.5.nu.20.ver.quia reſpondeo primo, volum.5. Aret.etiam cauit in conſ.13.col.pen.verſ.quod autem.

Quarto ſublimitabis,niſi opponeretur, quia valet teſtimo-
22 niſi coniuncti fratris,& conſanguinei,& † cuiuſcũq; alterius

qui alias pp affe ctionē repelli poſſet. Ita eleganter decidit Bal.in l.ſi quis teſtib.in vlt.col. loquens in exceptionib. gratia partis inductis,ſecus dicit in inductis odio teſtis, vel excōmunicationis, vel bāni,l.tāetſi.ff.ad Macedon.ita aſſerit intelligendū eſſe c.pręſentiū & c.ex parte.de teſtib.& authē.ſi dicatur.C.eo.tit.refert & ſequitur Feli.vbi ſupra d.n.3.ver.4 limita.& conſultus reſpōdit Alex in cōſ.122.col.3. verſ.plus
23 dico.quinimo inſuper addit Bal vbi ſup. vt † cauti aduocati ſemper proteſtentur in principio productionis, exceptiones ſibi ſaluas eſſe in pſonas,& dicta teſtiū. Etenim per iſtiuſmodi proteſtationē reſeruatur ius opponendi,cū excludatur tacitus cōſenſus,arg.l.ſi filius ff.ad Macedon.quę procedunt in teſtib.productis cōtra pręſentes,ſed quando producūtur cō-
24 tra abſentes,non † eſt neceſſaria proteſtatio,quia abſens nō intelligitur aſſentiri,cū non habeat cauſam cōtradicendi, vt animaduertit Cyn.in auth.ſi dicatur.C.de teſtib.& hæc Feli. vbi ſup.d.ver.4.limita,referēs verba Bal.d.l.ſi quis.C.de teſt.

Quinto ſublimitare poteris, niſi coniunctus produceretur
25 pro † defenſione coniuncti ēt in cauſa criminali. Ita voluit valde inſigniter Bal.in adducta l.parentes in prin.C.de teſti. dicens,quod ſi dictū coniuncti,vt fratris,prodeſt coniuncto,
26 nemini nocet,vt cū purgat coniunctū de hæreſi,tenet † eius teſtimonium,per tex.quem dicit eſſe notatione dignum,in c. literas.extr.de præſump.Hinc illud colligit,vt coniūctus poſſit producere coniunctum pro ſe contra fiſcum,ad probandū,
27 ſe patraſſe homicidiū,vt ſeipſum tueretur, nec † per hoc dicatur nocere fiſco,qui tractat de pęnali,& odioſo lucro cum alterius iactura arg.eius,quod obſeruatur in l.ſi quis vxore. §.ſi ff.de fur.& ibi dicitur,non haberi rationem lucri,nec intereſſe,quod perciperetur cum alterius iniuria,vbi doctrina eſt ab Accur.quæ non eſt alibi,ſi credimus Bal.in d.l..parētes. cum quo cōuenit Salic.ibi.& Abb.in d.c.literas.nu.4 Fel.vbi ſupra. & Aufrer.d.nu.25.& conſulendo tradidit Dec.conſil. 459.nu.7.& cōſ.669.n.7.etiam Aym. Crau. conſ.2 col.4.verſ. tertio dico.& in conſ.119.col.fi.verſ & ſi dicatur,quod teſtis.

Sexto ſublimita,quando coniunctus producitur in teſtē,&
28 ipſe † non ſe obtulit, ſed eſt vocatus, vt ſcripſit Fel.vbi ſupra nu.3.ver.6.limit.ſic.in d.c.literas.nu.4.de pręſump.cuius etiā meminit Iac.Aegid.in ſuo tract.de teſtib col.14.ver.quæro à fratre tradidit Ant.de But.in c. ex literis.in 6.not.de in integ. reſtit.quem referendo ſequitur Aret.in d.l.qui teſtamento.§. quæcunque,col.3.ver.3.adde.ff.de teſta.& comprobauit Prępoſ Alex.in c.conſanguinei.col.1.ver.ſi tū ſe ſponte.3.q.5.

Quamplurima huc de coniunctorum teſtimonio congerere nobis eſſet facillimum, ſed duabus potiſſimum de cauſis huic labori ſuperſedere voluimus,primum,vt quod in huius operis noſtri initio ſumus polliciti,nos pauca de teſtibus attingere velle,exequeremur: deinde,quod ad id, alia plurima attigimus in concluſione,Conſanguineus, & in concluſione, Frater,illinc igitur lector aſſumes,quæ ad hunc locum pertinebunt.

CONCLVSIO CCCCIX.

ARGVMENTVM.

Conſanguinitatis probatio quam difficilis ſit.

SVMMARIA.

1 *Conſanguinitas difficile probatio.*
2 *Conſanguinitas per coniecturas,indicia,& præſumptiones probari poteſt.*
3 *Quæ ſub ſenſum non cadunt, per indicia probantur.*
4 *Conſanguinitatis probatio per præſumptiones,ſi eſt probatio legis tantum, valet,vt matrimonium dirimere poſſit.*

CONſanguinitas quanta probatione, eaque difficili, & ar-
1 dua probari poſſit,ex eo cuique patebit, quod † ſub ſen
2 ſum corporis cadere nequeat, quod * cuncti ſcribentes colligunt ex Pauli reſponſo in l.Lucius.ff.de cond.& demon. & in eandem deſcendere ſententiam plurimi ex noſtris, tum conſulendo,tū ēt profitendo,qui * vnanimes ſenſere,difficilis eſſe probationis,ex cōſulentibus adeſt Dec.in conſ.195.pro reſolutione.in prin.n.6.teſtatur Anch.in cōſ.52.pro clariori deciſ. inſuper Alex. hoc voluit in conſ.90.col.2.nu.8.vol.6. & ſenſit Aret.in conſ.33.ſequendo. poſt nu.1. verſ. venio igitur.atque ſcripſit Iac.Mandel nuncupatus Alb.in conſ 83.nu.nu. 7.& 8. quod cōfirmat eadē auctoritate Pauli in d.l.Lucius.de cond. & demon.ex profitētibus inter omnes princeps ſeſe nobis offert Bar.in tract.de teſtib.in verb.hanc eandem rem. nu.29.

Ea vero noſtri permoti cauſa,quod conſanguinitas difficile
2 probatu ſit,† per coniecturas,indicia,& præſumptiones probari poſſe,ſcriptum reliquere, ſic conſulendo docuit Alex. in d.conſ.90.col.2.vol.6.& ita protuli Soc. in conſ.89.col.2.vol. 1.idem animaduertit Dec.in conſ.595.nu.1.& obſeruauit Iaſ. in conſ.114.col.4.vol.1.& idem Alex. reſpondit in conſil. 4. nu.12.& in conſ.181.nu.4.vol.2.hos ſecutus eſt Soc. in cōſ. 106.col.2.vol.3.quod probauit Franciſ.Aret.in conſ.37. poſt nu.1.ver.venio igitur.atque aſſeruit Alb.in conſ.6.in fin.& in d.conſ.83.nu.6.& 8.id ea ratione fit,quod ea,quæ ſub ſenſum
3 non cadunt,vt † conſanguinitas,per indicia probantur,vt ex reſponſo I.C.in l.filium.ff.de his qui ſunt ſui,vel alieni iur.videre eſt,qui rei accedit Feder.de Sen.in conſ.119.vbi dubiū, & docuit Bart.in l.ſi quis ex argentarijs.§.fi.ff.de edend.& in l.de pupillo.§.ſi ipſi prætori.in 8.q.ff.de oper.nou.nunc.

Quæ quidem per præſumptiones probatio, ſi legis erit,
4 tantopere valebit,vt † etiam matrimonium contractum dirimere poterit.

CONCLVSIO CCCCX.

ARGVMENTVM.

Conſanguinitas quo pacto per teſtes probanda ſit,& per teſtes conſanguineos.

SVMMARIA.

1 *Conſanguinitas poteſt probari per teſtes,etiam de auditu,& credulitate.*
2 *Præcipuum eſt in probatione conſanguinitatis,admitti teſtes de auditu,& quod ea transferat onus probandi in aduerſarium.*
3 *Teſtes recipiendi ſuper affinitate,debent eſſe perſonæ graues,& deponere,ſe à ſuis maioribus audiuiſſe,illos,de quibus agitur,conſanguineos eſſe in tali gradu.*
4 *Teſtes deponentes ſuper conſanguinitate,non ſolum debent eſſe perſonæ graues,ſed deponere,audiuiſſe ea,quæ aſſerunt, ante litem motam.*
5 *Teſtes de auditu admittuntur,ſi deponant alibi in loco, qui longiſſime diſtaret, intellexiſſe conſanguinitatem etiam poſt litem motam.*
6 *Teſtis ſi deponat de auditu poſt litem motam,ibidem,vbi res agitur ſuſpectus eſt.*
7 *Teſtes ſuper conſanguinitate deponentes, etiam de auditu,ſi perſonæ graues ſint, valent ad impediendum matrimonium.*
8 *Conſanguinitatis probatio per teſtes de auditu,quando permittatur.*
9 *Quæ concurrere debeant,quando agitur de probatione conſanguinitatis gratia matrimonij dirimendi.*
10 *Teſtes de auditu auditus ſuper conſanguinitate ſufficiunt,quando non agitur de dirimendo matrimonio.*
11 *Conſanguinitas quo ad ſucceſſionem poteſt probari per teſtes de auditu auditus.*
Teſtes deponere debent de eo, quod vere ſciunt ibi.
12 *Teſtimonium de auditu auditus,cum agitur de matrimonio ſuper conſanguinitate, admittitur,& valet,ſi adſint illa duodecim,de quibus in context.c. licet.*
13 *Teſtes deponere debent de veritate.*
14 *Teſtes de auditu auditus admittuntur in caſu, qui ſuperadit memoriam hominum.*
15 *Teſtes de auditu auditus non admittuntur, quando memoria hominum exiſtere poſſit, & teſtes vere deponere poſſint.*
16 *Conſanguinitas non poteſt de iure Cæſareo,ſed de iure Pontificio probari per teſtes de auditu auditus.*
17 *Conſanguinitas vltra quartum gradum, non indiget tanta cautione in eius probatione.*
18 *Teſtes de auditu probant conſanguinitatem vltra quartum gradum,etiamſi agatur de ſucceſſione.*
19 *Ad probandam conſanguinitatem inter duos in certo gradu, neceſſe eſt duos teſtes adhibere.*
20 *Teſtes duo probare poſſunt conſanguinitatem à latere viri, & alij duo à latere mulieris.*
21 *Teſtes ſuper conſanguinitate probare debent diſtincte gradus,& incipere à communi parente,vel ab ijs,à quibus alij gradatim deſcenderunt.*
22 *Teſtes de conſanguinitate non probant, niſi efficacem cauſam & probabilem rationem dicti ſui proferant.*
23 *Iudex elicit conſanguinitatem ex gradibus,qui in facto conſiſtunt.*
24 *Teſtes ſi in vno gradu conueniant,conſanguinitatem probant.*
25 *Conſanguineum ſi ſimpliciter probare ſatis eſt,ſi omnes gradus ad ſucceſſionem admittuntur.*
26 *Qui probat ſe conſanguineum certo gradu præponendus eſt ijs,qui ſe ſimpliciter conſanguineos probant.*
27 *Teſtes ſuper conſanguinitate,quando videntur ſingulares,conſanguinitatē non probant.*
28 *Teſtes de auditu deponentes,deponere debent, ſe à pluribus audiuiſſe, & non ab vno tantum.*
29 *Teſtes ſuper conſanguinitate deponere debent de his,quæ audiuerint ante litē motā.*
30 *Teſtes ſi deponant de auditu poſt litem motam, non probant, nec vllam præſumptionem faciunt.*
31 *Teſtes deponentes de auditu poſt litem motam probant, ſi audiuerint diu alibi, quam vbi lis mota eſt.*

Digitized by Google

32 *Teſtes requirendi ſunt in probanda conſanguinitate.*
33 *Conſanguinitas probari poteſt per teſtes conſanguineos.*
34 *Teſtes domeſtici ſi concurrant cum extraneis, eis magis fides adhibenda eſt.*
35 *Conſanguinei ſuper conſanguinitate meliores ſunt cæteris teſtibus.*
36 *Teſtes conſanguinei probant etiamſi de probanda negatiue conſanguinitate agatur.*
37 *Teſtes ſi perſonæ authoritate graues, & duo ſint conſanguinitatem probant.*
38 *Teſtes conſanguinei non admittuntur ſi ex cauſa commodum aliquando perciperẽt.*
39 *Vir, & uxor licet dicant teſtimonium in cauſa propria, probant tamen conſanguinitatem.*
40 *Teſtes conſanguinei recipi non debent, ſi infames, vel ſerui, aut mala fama & opinione ſint.*
41 *Teſtes conſanguinei ſolum admittuntur in cauſa affinitatis ciuilis, vel conſanguinitatis, non autem in criminali.*

CONſanguinitatem per indicia probari diſſeruimus: videamus nunc, quo pacto eadem per teſtes probanda ſit, & vt
hinc initium ſumam, non ſolum per teſtes, ſed etiam per teſtes
1 de auditu † & credulitate conſanguinitatem poſſe probari,
multi ex noſtris tradidere, in primis Alex. conſ 82. col. 2. nu. 6.
vér. præterea dictus teſtis. vol. 1. & in conſ 51. nu. 7 eod. vol.
& in conſ. 181. nu. 7. vol. 7 atque tradidit Corn. in cõſ 78. col.
3. poſt med. li. 3. cui adhæſit Goza. in conſ 13. nu. 25 Alb. etiam
in conſ. 83. nu. 48 Dec. inſuper in conſ 277. viſo proceſſu. nu.
3 & tradidit Hieron. Zannet. de differ. vtriuſq; iur nu. 274. differ. 497. vbi aſſerit id verum eſſe de iure Pontif ſecus de iure
Cæſareo, & ante eum dixit Bart. in tract. de differ. vtriuſq; iur.
nu 39. & idem ſenſit Dec in conſ 595 poſt num. 8 quo in loco
2 aſſerit, præcipuum † eſſe, vt in probatione conſanguinitatis
admittantur teſtes de auditu, hancq; probationem transferre
onus probandi in aduerſarium.

Sic vero intelliges, vt teſtes recipiendi ſuper affinitate perſonæ ſint graues, deponẽtes ſe à ſuis maiorib. audiuiſſe iſtiuſ-
3 modi, de quibus agitur cõſanguineos † eſſe in tali gradu, alioqui non admittuntur ad teſtificandum de auditu, quod veriſſimum arbitratus eſt Lanfr. de Ori. in repet. c. qm̃ contra §. teſtium depoſitio. vet. ſubſequenter eſt videndum. num. 155 &
157. de proba. motus auctoritate contex. in c. licet ex quadã.
de teſtib. ver. ſtatuimus ne ſuper hoc recipiantur de cætero teſtes de auditu, niſi forte perſonæ graues extiterint, quibus ſit
fides merito adhibenda, &. voluit Dec. in conſ. 595 poſt num.
1. & poſt num. 8.

Nec vero tantummodo debent eſſe perſonæ graues, ſed ẽt
4 debent deponere ſe audiuiſſe ea, quæ aſſerunt † ante litem motam, quod ſi poſt litem motam deponerent, non ſolũ non probarent, ſed nec vllam fidem facerent, quia facile contingere
põt, vt quiſpiã id audiuerit ab alio, qui illud protulerit in fraudem, vel quod lis ipſi mota traxerit iſtã famam vt eſt eximiũ
& egregium axioma Lud. Rom. ſing. 353 incip. oi caſu. & confulendo clare docuit Dec. conſ. 82. viſo proceſſu agitato. nu. 1.
ver. hoc non habet locum. & idem Dec. in terminis conſanguinitatis, in d. conſ. 595. nu. 1. quod primarium fuit pronunciatõ
Archid. in c. 1. quod incip. conſanguineus. 35. q. 1. motus auctoritate context. in d. c. licet ex quadam. de teſt. ibi; & ante
litem motam. vbi etiam Abb. poſt alios, ita quoque inquit Aymo Crau. in tract. de antiq. tempo §. viſo de fama. nu. 6. & 7. 1.
par. fol. mihi 119.

Iſtud autem, quod diximus, debere teſtes deponere ante li-
5 tem motam, ſic † eſt accipiendum, vt verum ſit, ſi ibidem, vbi
res agitur, audierit: at ſi alibi in loco, qui longiſſime diſtaret,
ſic intellexerit, ẽt poſt litem motam teſtes de auditu admittuntur. Ita inſigniter tradidit idem Archi in eodem loco, vbi
ſupra. Longinquitas enim loci in cauſa eſt, vt omnis ſuſpicio
6 abeſſe videatur, quæ † quidem ſuſpicio adeſſe poteſt, quando teſtis de auditu poſt litem motam ibidem, vbi res agitur,
deponit, ad id vero conſulas Corn. in conſ. 78. per totum. li. 3.
& adeas Ant. de Butr. in c. quoties. nu. 1. de teſtib.

Amplianda eſt concluſio, vt etiam locum habeat, quoad im-
7 pediendum † matrimonium, iuxta ſententiam Anchar. in c. 1.
nu. 1. de conſanguin. & affinit.

Primo loco concluſionẽ hunc in modum limitare poteris,
vt vera ſit, modo tñ ea, quæ à ſummo Pontifice connumerata
ſunt in d. c. licet ex quadam, eaque ſolemnia requiſita concur-
8 rant, quæ circa depoſitionẽ teſtiũ deſiderãtur, etenim † tunc
conſanguinitatis probatio per teſtes de auditu permittit, alioqui ſecus, adeo, vt vno eorũ duodecim à Põt. Max. relat. deficiente, irrita ſit teſtium depoſitio, ſic dilucide teſtatus eſt Pau.
Caſtr. in conſ 56. in eiuſ. ſuper primo quæſito, col. 2. poſt med.
nu. 6. ver. ſed in caſu noſtro. li. 1. teſtes laudat locupletiſſimos
Hoſt. & Inn. in d. c. licet ex quadam cui reſpondendo adhæſit
Soci. in conſ. 47. incip. Dominus labia mea aperiet. nu. 16. li. 3.
iſtis etiam reſpondet doctrina Aym Crau. in tract. de antiqu.
temp. par. 1. §. viſo de fama. & proſequitur Io. Bapt Ferret. in
conſ 50. Dominus Antonius nu. 1.

Hæc vero limitatio primo loco ſublimitanda eſt, vt tantum
9 illa duodecim concurrere debeant, qñ † agitur de probatione
conſanguinitatis gratia matrimonij dirimendi, vt reſpondit
Franc. Aret conſ. 37. nu. 3 & ſequitur Dec. in d. conſ. 595. nu. 8.
ver. non obſtant alia. vbi teſtatur, idem voluiſſe Rav. de For.
in l. ſi arbiter ff. de proba. & idem ſenſit gl. in l. 2. § fi. in verb.
10 audierunt. de aq pluu arcen. quod quidem ſecus eſt, qñ † nõ
agitur de dirimẽdo matrimonio, ſed ea de cauſa, vt poſſit ſuccedi, tunc enim ſufficiunt teſtes de auditu auditus, nec tot requiſiti opus eſt, d. c. licet. verum ſatis eſt, vt ſint perſonæ graues, quibus fides adhiberi poſſit, & id præcipue, qñ in eo caſu
verſamur, in quo excedit hominum memoria in contrarium,
vt idem dixit Aret. d. conſ. 37 nu. 3. cum alijs ibi adductis.

In hac re rñ contrariam è diametro ſequutus eſt ſententiam
Pau. Caſt in d conſ 56. nu. 7. verſ. ſed qñ agitur. li. 1. vbi reſpon-
11 det, conſanguinitatem † quoad ſucceſſionem non poſſe probari per teſtes de auditu auditus, ea ratione permotus, quia
regula iuris communis eſt, vt teſtes deponere debeant de eo,
quod vere ſciant, vt l. teſtium. C. de teſtib. nec admittatur teſtimonium de auditu auditus, vt ibidem obſeruauit.

Sed poſtea euenit, vt contra hanc regulam & formam communem ſit ſtatutum, vt cum agatur de matrimonio ſuper con-
12 ſanguinitate, admitterẽt iſtiuſmodi teſtimoniũ, & † valeret,
vt ſãcitũ eſt in c. de parentela 35. q. 6. quod c. & eius diſpoſitio fuit limitata p illud c. licet ex quãdam. quod ad hoc, vt tale teſtimoniũ ratum ſit, requirantur illa duodecim, de quibus
ibi in contex. d. c. licet. & aliquo eorum deficiente non valet,
vt ibidem animaduertere Hoſt. & Io. And. verum qñ agitur de
ſucceſſione, ait Caſtr. d. conſ 64. d. nu. 7 ſe nunquam reperiſſe,
fuiſſe ſtatutum, vt conſanguinitas poſſit probari per teſtes de
13 auditu auditus: hinc igitur fiet, vt † ſtandum ſit cõi formæ &
regulæ, id eſt, vt teſtes debeant deponere de veritate, per d. l.
teſtium. Verũ has ſcribẽtiũ diſcordias ſedabimus hoc pacto,
ſi dicemus, opinionem Aret. Corn Alex & eorum aſſeclarum,
14 procedere in caſu, qui excedit memoriã hominũ, tunc † etenim teſtes de auditu admittuntur, vt ibi per eum, d. conſ 37.
nu a ſententia vero Caſtr. vera erit, qñ memoria hominũ exi-
15 ſtere poſſit, vt teſtes verè deponere poſſint, quia † tunc nõ admittuntur de auditu auditus, vt nos explicabimos infra in cõ-
cluſ Per famam. in 1. limit. ad hoc vero conſulas Aym. Crau. in
antiq. temp. 1. par. verb. viſo de fama. nu. 4. & ſeq. fol. 95.

Præterea concordes efficere poteris hoc pacto, vt opinio
Caſtr. locum habeat de iure Cæſareo, quo iure cautum nõ eſt,
conſanguinitatem probari poſſe per teſtes, aliorum vero con-
16 tra ſentientium opinio vera erit de iure Pontificio, quo † iure
ſancitum eſt, vt conſanguinitas probari queat per teſtes de
auditu auditus, vt hr̃ in c. de parentela. 35. q. 6. & in c. tua. de
conſang. & affi. & in d. c. licet ex quadam. de teſtib. ſic traditũ
fuit à Bar. in d. trac. de differ. vtr. iur. nu. 39 quem ſequutus eſt
Hieron. Zannet. in eod. tract de differ. vtr. iur. n. 274. diff. 197.

Secundo loco ſublimitare poteris, qñ agitur de probanda
17 conſanguinitate, vltra quartum gradum, tunc † enim non eſt
adhibenda tanta cautio, vt in d. c. licet. traditur, vel vbi de cõ-
ſanguinitate vltra quartũ gradũ probanda, de qua non loquitur d. c. licet, vt atteſtatur Fran. Aret. in d. ſuo cõſ. 37. nu. 3. ſed
18 ſolũ ſatis erit, ſi probabitur per teſtes de auditu, vt † ſupra in
concluſione diximus, etiamſi agatur de ſucceſſione, ſed tñ intelligẽdum eſt hic de gradu iuxta ius canonicum, in quo duæ
perſonæ conſtituunt vnum gradum, ſed ſecus erit iuxta ius ciuile, in quo quælibet perſona conſtituit gradum verum: ſi igitur iuxta ius ciuile graduum rationem ſubducemus, licet agatur de probatione vſque ad octauum gradum, tamen ſeruanda erunt omnia requiſita in d. c. licet. quia idem eſſet, ſicuti in
quarto gradu de iure canonico, vt ſupra monuimus, ad hæc
vero omnino Pau. Caſt. conſulas d. conſ. 56 nu. 4. & 5.

19 Illud præterea obſeruandum eſt, † vt ad probandam conſanguinitatem inter duos in certo gradu neceſſe ſit duos teſtes adhibere, ſic me docuit Barth Cæpol. conſ. 43. num 3.

Quod vero duo teſtes probare poſſint cõſanguinitatem à
20 latere viri, & † alij duo à latere mulieris, auctor eſt Io. Andr.

In nouel.cap.ſenes.col.3.circa fin.ver.in glo.1,de teſtib.& ibi
Bald.nu.3.

Concluſio vero ſecūdo præcipuo loco limitãda eſt, vt non
procedat, ſi tantūmodo teſtes ſimpliciter dicant, illos eſſe cō-
ſanguineos, ſed opuą eſt, vt probēt diſtinctè gradus, incipiētē-
21 que vt à cōi parente, vel germanis, vel fratribus, † à qbus alij
gradatim deſcenderunt, vt ait Abb. in c, tua nos, de conſangu.
& affin. per tex, in d.c, licet ex quadam, de teſtib. ibi, ſingulos
gradus clara cōputatione diſtinguant. ita reſpondit Anchar,
conſ.42.nu,7.quæ ſententia placuit et Dec.cōſ.321.nu,4.& 5.
& in conſ,156.num.6.cum ſeq. idem probauit Capra in conſ,
524.nu.2.cum ſeq. Tiraq. idem elegantiſſime ſcripſit in ſuo tra
cta.de vtroq; retract.tit,de retract.cōſangu.§.1.gl.16.nu.t.&
8.vbi huc apertiſſime ſenſit, atq; Corn.meminit in conſ.78.li.
3.& pulchrè per Nat.conſ.388.nu,3.li.2.ſtatutū Aquenſe, Qđ
ea ratione confirmari pōt; etenim conſanguinitas non cadit
ſub aliquē ſenſum corporis, vt ſupra attigimus Hinc fit, vt nō
22 probent, niſi † efficacem cauſam & rationem dicti ſui in me-
diū proferant, vt ſcripſit Dec,d.conſ.524.nu,2. Neceſſe igitur
eſt, vt probent gradus, q in facto conſiſtant, ex quibus poſtea
23 gradibus † iudex elicit conſanguinitatem, licet aperte teſtes
non aſſerant, illos eſſe conſanguineos, vt monuit Dec.d.conſ.
24 524.attamen ſatis erit, ſi teſtes in † vno gradu conuenient, vt
cōfirmauit Card.in d.c, licet ex quadã.& Dec.d.cōſ.321.n.4.

Id ſublimitare poteris, vt locum ſibi non vendicet, ſi omnes
gradus ad ſucceſsionem admittantur, ſatis eſt.n.tunc probare
25 ſe † ſimpliciter conſanguineum, licet non probetur diſtinctè
gradus, vt arbitratus eſt Anchar.conſ.52.pro deciſ.cuius ſen-
tētiæ ſubſcripſit Alex.cōſ.82.li.1.nec ab illo diſceſſit Dec.cōſ.
311.in cauſa quæ Alexãdriæ.& hoc ſētire declarauit Fulg.cōſ.
184.& ea, quæ obſeruant Dd.in l,is poteſt in fi.ff.de acquir.hæ
red.ita etiam protulit Alciat.de præſumpt.reg.1.præſump.28.
nu.7.quibus album calculum addit Tiraq.in tract. de vtroque
retract.de retract.conſangui.verb.le plus prochain. gl.1.n.9.

Prędictã limitationem ſic ampliabis, vt vſque eo procedat,
26 vt is, qui probaret, ſe eſſe conſanguineū certo gradu, ſit † prę-
ponēdus ijs, qui ſe ſimpliciter conſanguineos eſſe probant, vt
per ſimilitudinē procedit in quęſtione de tempore priori, vel
poſteriori, id eſt, quod certo tēpore probat, etiamſi aliter nō
probet de prioritate, tunc nempe præfertur ei, qui de incerto
tēpore ꝓbat, vt tradidere Cy & Bal.in l.de reb.C.de dona.an
te nup.Bal.in l.creditor 9.ff qui potior.in pign.habean.& vna
mēte ſenſere Soc.Iaſ.& Franc.Ripa in l.1.ff.ſol.matr.cōſuluit-
que Dec.conſ.169.col.vlt.& vt inſigne axioma retulit Marſil.
ſing.319.quod inſuper placuit Soci.cōſ 67.li.3.docuere pręe-
terea Feli.& Dec.in c.paſtoralis.col.3.de reſcr. & aſſeuerauit
Rebuf.in tract.de pacif.poſſeſſ.n.299.voluitq; Alc.in tract.de
præſump.reg.3.præſump.43.ante fi.cū alijs adductis à Tiraq.
vbi ſupra, in verb.proximior gl.nu.10.§.11.ad hæc Frãc.Cur.
profitendo ſcripſit in l.vlt.col.antepen.verſi.13. quærit. C.de
edict.diui Adria.tollen.Dec.reſpondit in conſi.169.cuius in-
ſcriptio incipit diſpenſatio facta.col.vlt. nec id reticuit Matt.
Pic.i tract.de mãdato Apoſtol.in 6.par.nu.1.& ſeq. poſtremo
idē obſeruauit Ripa in l.ſi debitor.col.3 n.8.& ſeq.ff.de pig.

Tertio limita principaliter, vt concluſio non habeat locū, ſi
ex teſtibus deponentibus de auditu maiorum ſuorū vnus ſit,
qui audierit id dici à quibuſdam maioribus ſuis, illos eſſe cō-
ſanguineos, & alius teſtis audierit dici ab alijs perſonis, illos
27 eſſe ſanguine coniūctos, nã † tunc vidētur ſingulares, ex quo
ſequitur, vt conſanguinitatem non probent, vt ſciuit ſummus
Pontifex, c.cum dilectus.de elect.& in c.licet cauſam.de ꝓba.
& colligere eſt ex Arcadij reſponſo in l.ob carmen.§.fi.de te-
ſtib.nã neceſſe eſt, quod audierint dici ab eiſdem perſonis, vt
monuit Alex.conſ.87.li.1.nu.3.& opus eſt, vt inter ſe conſen
tiant, vt rectę memoriæ tradidit Cæpol in d.conſ.156.nu.5.

Id ſublimites velim, non ſatis eſſe, ſi deponant omnes, ſe au
28 diuiſſe ab vno tantum, ſed neceſſe eſt, vt à pluribus tñ † audie
rint, vt in terminis huius materiæ tradit Fel in c.cum cauſam.
de proba.nu.4.verſ.item pro hoc dicit. & cum ibi allegatis.

Quarto limitare poteris, vt procedat, dummodo ante litē
[illegible] † deponãt, vt habemus in c.licet ex quadam. de teſtib.
[illegible] tiōne caret, nã cum per locū fama vagatur, facile pote-
[illegible] intelligi, qui in fraudē dicit, quinimo contingere po
[illegible] qs à ſanguine ſibi coniunctis curet narrandū, ab eiſq;
[illegible] piſſe iureiurãdo aſſeuerent, & id eſt vnū ex illis duo-
decim requiſitis in d.c.licet ex quadã, & huc erunt adhiben-
da, quæ obſeruauimus & adduximus ſupra in hac concluſio-
ne, ad id etiam conſulas Dec.conſ.82.nu.1.

Subampliabis prædictam limitationem hoc pacto, vt ſi de-
30 ponant poſt motam litem, non † ſolum non probent, vt ex
ſupra notatis, ſed nec vllam faciant præſumptionem, vt con-
ſuluit Dec in conſ.82.num.1.quem ſequitur Crau.in ſuo tract.
de antiq.temp.in 1.par.§.viſo de fama.num.6.

Sublimites tamen prædictam limitationem, vt non vera ſit,
31 ſi audierint diu alibi, quam † vbi lis mota eſt eo namq; caſu
etiam poſt litem motam probarent, vt teſtis eſt ad hoc Archi
diac.in c.conſanguineos.35.q.6.num.3.in fi. & dictum eſt ſu-
pra, vt ſuperius diximus.

Poſtrema concluſionis noſtrę obſeruatio erit, vt in proban-
32 da conſanguinitate † teſtes ſint cogendi, ſi credimus Io.And.
in nouel.in c.peruenit.de teſtib.& c.cæterum.col.1.circa fio.
ver.cæterum.de teſtib.ad quod conſulas Io.Campeg.in tract.
ſuo de teſtib.regul.205. vbi prędictam concluſionem limitat
modis ſeptem.

Et vt vlterius progrediamur, ampliemus concluſionē, con-
33 ſanguinitatē probari etiam poſſe † per teſtes conſanguineos,
quod quidem non ſine præcipua cauſa factitatū eſt, iſtiuſmo-
di nãq; teſtes ſunt aptiores, & magis idonei cæteri teſtibus,
quia coniunctionis ſanguinis gradus cenſentur magis noti
conſanguineis, vt cautū eſt in c.vř.qui matr.accuſ.poſſ,& huc
ſpectat c.cum in tua.de ſponſal.quod etiam voluit Ant.de Bu
tr,c.quoties.nu.9.de teſtib.& ibi Abb.& Fel.nu.2.vbi ait, non
ſolū ſi concurrant teſtes domeſtici, & conſanguinei cū extra-
34 neis, † videatur magis fides adhibenda domeſticis, qui tali
caſu admittūtur ad teſtimonium, l.conſenſu.C.de repud.l.ex
qua tutores.C.de adminiſt.tut.& notat Bar.in l. ſi quando.C.
vnde vi.ſed (quod fortius eſt) ait, vt cōſanguineis extantibus
35 alij admittendi non ſint. Præterea, quod † iſti meliores ſint cę
teris teſtib.tradidit Pariſ.cōſ.58.n.22. vol.4.& huic adſtipulat
l.Octaui.ff, vnde cog.& voluit Io.And.in tract. de arbor.con-
ſang.& affi.in apparat.4.lib.decr.in verb. Chriſti noīe.nu.92.

36 Primo id amplies, vt procedat, etiamſi † de probanda ne-
gatiuè conſanguinitate agatur, nam tunc iſtiuſmodi teſtes
probant, ſic cenſuit Bal.in c.cum in tua.col.1.de teſtib.

Secundo loco ampliabis, etiamſi non ſint conſanguinei, ſi
37 modo ſint duo, etenim † ſatis ſunt, dūmodo ſint perſonæ au-
ctoritate graues, & fide digni, vt colligere eſt ex d.c. licet. &
cauit Alban.conſ.83.num.18.

Verum primum id eſt limitandum, vt non habeat locum,
quando iſtiuſmodi teſtes conſanguinei, ex cauſa commodum
aliquod perciperent, eo namque caſu non admittuntur, quia
38 † viderentur teſtificari in cauſa propria, ob ſuum commodū,
vt obſeruat in l.omnibus.C.de teſtib. & ſimilib. & ita limitat
Benedict.Capra in conſ.156.nu.10.

Sublimitabis prædictam ampliationem, vt locum ſibi non
vendicet in viro & vxore, qui ſe confiteant conſanguineos, &
concurrat fama, ac iurent: nam licet dicant in cauſa propria,
39 tamen † probant conſanguinitatem, & dirimunt matrimoniū,
vt Archidiac.tradidit in c.ſi duo.35.q.6.num.2.& 3.

Secundo loco illud limites, vt non verum ſit, ſi tales conſan
40 guinei ſint infames, vel ſerui, aut † malæ famæ opinionis,
quia tunc excipi non debet eorum teſtimonium, vt Archidia.
placuit in c.conſanguineos.35.q.5.in princ.

Tertio & poſtremo limitabis, & intelliges procedere tantū
41 in cauſa affinitatis ciuilis, vel † conſanguinitatis, ſed ſecus eſt
in criminali, vt reſpondit Corn.conſ.172.num.18.vol.1.

CONCLVSIO CCCCXI.

ARGVMENTVM.

Conſanguinitas quomodo probetur per famam, per nominationem, & per inſtrumentum.

SVMMARIA.

1 *Fama plenam probationem facere ſolet, vbi à communiter accidentibus probatio difficilis eſt.*
2 *Fama ſufficere debet in probatione conſanguinitatis.*
3 *Fama non ſufficit ad probandam conſanguinitatem vetuſtè contractam, quæ non excedit memoriam hominum.*
4 *Coniunctio ſanguinis probatur ex fama, concurrente coniugum confeſſione.*
5 *Matrimonium dirimi poteſt, ſi coniuges confiteantur coniunctionem ſanguinis cum iuramento.*

6 Fama

6 Fama probat conſanguinitatem antiquã de qua non extat memoria hominum.
7 Quod tempus ſit antiquiſſimum, vt conſanguinitas optime probari poſſit per famam.
8 Hominis vita breuior temporibus noſtris, quam fuit olim.
9 Conſanguinitas probatur ex nominatione.
10 Nominatio fratris, vel conſanguinei non probat, quem eſſe ſanguine coniunctum.
11 Nullum ſimile eſt idem.
12 Probationes ¶ per nominationem in quibus reperiatur in iure proditum.
13 Nominatio filiationis poteſt patri multum præiudicare.
14 Facilius eſt nominare aliquem fratrem conſobrinum, aut conſanguineum, quam filium, qui non eſt.
15 Nominatio, & tractatus quempiam in quaſi poſſeſſione conſanguinitatis conſtituunt.
16 Conſanguinitatis quaſi poſſeſſio acquiritur ex probatione communis opinionis.
17 Nominatio probat conſanguinitatem etiam in deciſorijs, & etiamſi agatur, vt quis hæreditatem cernere poſſit.
18 Conſanguinitatis probatio inter patrem, & filium tantum probat in præiudicium ipſius patris.
19 Conſanguinitas probatur, & reprobatur per inſtrumentum, quando inſtrumentum eſt confectum inter ipſos litigantes.
20 Conſanguinitas per inſtrumentum probatur, etiam ſi loqueretur enunciatiue de ipſa conſanguinitate.
21 Epiſtola, & ſcriptura conducunt probationem conſanguinitatis.
22 Conſanguinitas probatur per verba enunciatiua in inſtrumento contenta, etiam in præiudicium tertij.
23 Conſanguinitas per inſtrumentum non probatur directe.
24 Notario aliquid atteſtanti non creditur, niſi in his, quæ interuenire, & explicari potuerunt tempore confecti inſtrumenti.
25 Conſanguinitas originem habet à natura, deſcendit ex genitalibus principijs, & non poteſt ex ſolo conſenſu contrahentium, nec accidentali ſermone induci.
26 Teſtes poſtquam teſtificauerunt ſuper conſanguinitate, poſſunt denuo produci ſuper eiſdem vel directe contrarijs articulis.
27 Practicum eſt in probatione conſanguinitatis ad impediendum, contrahendum, & conſeruandum matrimonium poſſe teſtes denuo produci ſuper eiſdem, vel contrarijs articulis.
28 Teſtes ſuper conſanguinitate iurare debent, & iuramenti genus à parte non poteſt remitti.
29 Teſtes etiam ſingulares ad probandam conſanguinitatem poſſunt denuo produci.

CONſanguinitatem probari per teſtes hucuſque diximus, videamus nunc quo pacto eadem per famam probetur, vbi igitur à communiter accidentibus probatio difficilis eſt,
2 fama † plenam ſolet probationem facere, vt in probatione filiationis tenuit Ant. de Butr. in c. veniens. 1. col. 2. in fin. de teſtib. & idem voluit Butr. in c. tranſmiſſæ. col. 3. qui fil. ſint legi. quod ſequitur conſulendo Alexã. in conſ. 66. viſo teſtamento Simonis. lib. 3. & Aret. reſpondit in conſ. 37. Verum probatio cõſanguinitatis eſt tam difficilis probationis, quam probatio filiationis, vt ſupra notaui in concluſione præcedenti de con-
3 ſanguinitate probanda, † hinc conſequitur, vt in probatione ipſius ſufficere debeat fama, ita ratiocinatur & ratiocinando ſentit Decius. conſ. 595. nu. 6.

Concluſionem noſtram ſic velim limites, vt non vera ſit, ſi agatur de probanda conſanguinitate, vel affinitate recenter contracta, quæ non excederet memoriam hominum, tunc nẽpe non ſufficeret publica vox, & fama, ſed vna cum ipſa deberet tractatus, & nominatio probari, vel alia adminicula vrgentia adhiberi, iuxta ea, quæ tradit Bar. in l. filiusfamilias ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. & in l. quod ſenatus ff. de lib. agnoſc. & recentiores in c. per tuas. de probatio. atque tradit Bal. in l. non ignorat. C. qui accuſa. non poſſunt.

4 Hoc vero poſtremum ſublimitabis † coniunctionem ſanguinis probari ex fama concurrente coniugum confeſſione, ita inſigniter docuit Archid. in c. ſi duo. 35. q. 5. nu. 2. & 3. quod præcipue verum eſt, ſi iuramentum ab ipſis fuerit præſtitum,
5 quo in caſu † matrimonium dirimi poteſt, vt tradidit idem Archid. d. c. ſi duo. quibus patrocinatur contex. in c. ſuper eo. de eo. qui cog. conſang. vxor.

Verũ concluſio procedit, quando agitur de probanda con-
6 ſanguinitate antiqua, † de qua non extat memoria hominum; cui ſententiæ conuenit Bal. in auth. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccl. in vltima quæſt. & hanc concluſionẽ dilucide confirmat Io. Andr. & Hoſt. in d. c. licet ex quadam. de teſtibus. hoc idem ſequitur Franciſ. Aret. in d. conſ. 37. nu. 1. verſ. venio igitur.

7 Si quis vero requirat à me, † quodnam ſit tempus antiquiſſimum in hoc noſtro caſu, vt conſanguinitas optime probari poſſit, huic ex Alex. ſententia conſultantis reſpondebo, tempus eſſe 56. annorum. in conſ. 90. in cauſa. & lite, in 6. volumi. quod ea ratione corroborat, quia non facile (inquit) poteſt ab hominibus ſuperſtitibus probari actus factus iam annis 56.
8 cum temporibus noſtris breuior ſit vita hominis, † quam fuerit olim, hunc eundẽ conſulendo ſequitur & refert Alba. conſ. ſuo 87. num. 9. 10. & idem per omnia conſuluit Iaſo. conſ. 114. obiecta, col. 4. 5. 6. vol. 1. quæ omnia abundantiſſime & affatim à nobis explicata fuere in concluſione, Filiatio per famam, & communem opinionem, illuc te lector reijcio, vbi, quod ad hanc materiam pertinet, ſitim extinguere poteris.

Per famam igitur probatur ſanguinis coniunctio, hanc eãdem conſanguinitatem probandi vim habet nominatio, etenim ij qui aſſerebant, ſeu nominabant ſe fratres, vel conſan-
9 guineos, ex † hac nominatione conſanguinitatem probari docuit Bar. in l. non nudis. C. de proba. quem ſequitur conſulendo Andr. Barba. in conſ. 14. nu. 33. vol. 3. ſed hæc Bar. ſententia Dec. non placuit in conſil. 524. num. 5. motus auctoritate Pauli in l. nemo. ff. de hæredib. inſtit. in quam ſententiam deſcendere ait Petrum Aneha. in conſ. 51. vbi aperte tradit, nominatio-
10 nem fratris, vel conſanguinei, † non probare affinem eſſe, vel ſanguine coniunctũ, quia, vt inquit idem I C. nominamus fratrem ex charitate, qui frater non eſt, d. l. nemo. ff. de hęred. inſtituen. illud præterea addit, nominationem fratris, vel aliquẽ loco fratris habere, videri potius ſignificare ſimilitudinem,
11 & nullum ſimile † eſt idem, vt colligere eſt ex l. quod Nerua. ff. depoſit. & Dec. ſequitur. Bened. Capra, in conſ. 156. nu. 8. vbi id comprobat per l. non epiſtolis. ff. de proba. & gl. in cap. per tuas. extr. de probat. & in c. illud. de præſumpt. quæ opinio ad veritatem propius accedere videtur, quam probat etiam Tiraq. de vtroque retract. tit. de retract. conſang. §. 1. gl. 16. verb. declarare conſanguinitatem, nu. 1. ſub fin. inquiens ibi huiuſ-
12 modi genus probationis per nominationem † non reperiri in iure proditum in alijs, quam in patre, & filio, viro, & vxore, non etiam inter alios, ac ne fratres quidem, auctorem citat Cyn. in l. non epiſtolis. C. de probat. nec id ratione caret. Ete-
13 nim nominatio filiationis † poteſt patri multum præiudicare, cum teneatur filios alere. l. 1. & per tot. tit. ff. de lib. agno. & filias dotare, l. vltim. C. de dot. promiſſ. & l. qui liberos. ff. de ritu. nupt. Præterea cogitur filios inſtituere, vel exhæredare, alioqui ipſius teſtamentum ruit. l. inter cætera. ff. de hęred. inſtit. quod quidem non eſt in alijs. Vnde veriſimile non eſt quempiam adeo facile, & leuiter alium nominare filium, qui
14 non ſit † quam fratrem, aut conſanguineum, cum maius ex illo, quam ex hoc ſit incommodum accepturus, arg. l. cum de indebito. ff. de probat. cum ſimilibus. & reſpondit Petr. Anchar. conſil. 52. nu. 7.

Illud tamen veriſſimum eſſe fateri cogimur, per nominatio-
15 nem, & tractatum quempiam † in quaſi poſſeſſione conſanguinitatis conſtitui, ita conſulendo ſenſit Alb. conſ. 83. nu. 21. hoc idem voluit Bartol. in l. 1. §. ad quæſtionem. ff. de quæſtio. & idem Bald. in l. non nudis. in 2. lectura, in fin. eodem titu. & placuit Feli. in d. cap. per tuas. col. fin. verſic. ſecundo, nota. de probatio.

Primo amplies hanc opinionem etiam veram eſſe, vt etiam
16 acquiratur quaſi poſſeſſio conſanguinitatis, † ex probatione communis opinionis, id eſt probando ab omnibus quem haberi pro tali, vt tradidit Alber. vbi ſupra, aſſeuerauitque Alexan. conſi. 51. viſo, & diſcuſſo, volum. 1. adeo vt talis quaſi poſſeſſio transferat onus probandi in contrarium, vt ait Bart. in l. quod ſenatuſconſultum. §. item per contrarium. ff. de liber. agnoſ. atque Iaſ. in l. neque profeſſio. col. 1. C. de teſtam. Felin. etiam in d. c. per tuas. nu. 13. & nu. 17. Gozad. quoque conſ. 12. num. 26. & Alexand. dict. conſ. 57. volumine ſecundo, Rube. Alex. conſilio 16.

Secundo loco velim amplies hanc opinionem poſteriorem
17 procedere etiam in deciſorijs, † etiam ſi ageretur, vt quis hæreditatem cernere poſſet, vt deducit Corn. conſ. 1. præſenti ar-
* dua. col. 10. nu. 25. 3. vol. aſſerens plurium * albo calculo id eſſe receptum, quod idem dicit, & ſequitur Dec. ſibi contrarius conſ. 54. col. pen. & late proſequitur Pariſ. conſil. 10. nu. 61. 64. 69. 73. vol. 2. & Alb. d. conſ. 83. d. nu. 22.

Primo loco limitabis, vt hæc probatio conſanguinitatis in-
18 ter patrem, & filium, † tantum probet in præiudicium ipſius patris ita nominantis, non etiam alterius, vt reſpondit Iaſ. in conſ. 196. ſpectabilis. col. 1. verſ. 2. & ad huc lib. 1. quem retulit Tiraq. d. tit. de retract. conſanguin. §. 1. gl. 16. nu. 3. verb. declarare conſanguinitatem, ad quod tamen eundem conſulas ibi ſub fin. d. num. 3. dubitat.

Conſentaneum eſt ſuperioribus, quod ſequitur: nam con-
19 ſanguinitatem probari, & reprobari † per inſtrumentum eſt

ſan-

Digitized by Google

ſancitum.in c.ſeries.de teſtib.vbi dicitur,quod ad probandũ aliquos eſſe fratres,ſeu fratrem,& ſororem exhibeatur inſtrumentum publicum,& ita declarat ibi Bald.nu.2.de teſtib cui conſulendo accedit Bar.Soci.in conſ.68.nu.7.in fi.vbi ex mente Bald.in d.c.ſeries.dixit,quod per inſtrumentum dotis non ſolum probatur promiſſio,dotis, ſed etiam affinitas.

In alia omnia iuit Fulg.in l.non epiſtolis.nu.2.verſ.ſed huiuſmodi epiſtola.C.de proba.& Fel.in cap.per tuas.num.12.verſ.3.no.de proba.& ſenſit Ferret.conſ.50.nu.5.& fuit prolatum in primis à gl.in c.ſeries,in verb.inſtrumẽtum.de teſtib.

Cui opinioni non aduerſantur tradita per Socin. in allato conſ.68.nu.7.in fin.quia illud eius dictum intelligendum eſt, quando inſtrumentum eſt confectum inter ipſos litigantes: vt declarat idem Bal.in d.c.ſeries.num 2. ſecus quoad extraneos,vt tradit Ferret.d.conſ.50.nu.5.

20 Primo ampliabis iſtud, † etiamſi iſtiuſmodi inſtrumentum loqueretur enunciatiue de ipſa conſanguinitate, & ſimus in antiquis,quia plene probat: vt reſpondit Albenſ.conſ.83.nu.10,& 11.

Et licet per epiſtolas, & ſcripturas non probetur conſan-
21 guinitas; tamen huiuſmodi epiſtolæ † coadiuuant probationem,vt dixit Fede.Schenk.in tract.de probat.nu.13.

Et quod etiam inſtrumentum conſanguinitatem probet,licet loquatur enunciatiue de ipſa,tradit Iaſ in l. prætor ait.& in l.ſi quis ex argentarijs.§.prætor.nu.20.21.cum multis ſeq.ff.de eden.& cauit Alex.conſ.242.li.5 & conſ.64.vol.1. Abba docuit in c.fi.de teſtib.cogen.late Cur.ſen.conſulendo proſequitur in conſ.76.Abb.& Feli id aſſeruere in c.tertio loco. de proba.Dec.reſpondendo ſenſit in conſ.652.& conſ.575.atque decidit Affl.deciſ.13.& paſſim obuium habetur.

22 Præterea amplies,& extendas, vt locum habeat † per verba enunciatiua in inſtr.contenta probari conſanguinitatem, etiam in præiudicium tertij, ſic me docuere Albe. vbi ſupra nu.15.& Alex.d.conſ.90.col.1.nu.5.

Quod diximus conſanguinitatẽ probari per inſtrumẽtum, ſic veluti accipias, vt non poſſit confici inſtrumentum de con-
23 ſanguinitate ſimpliciter,& ſic non per inſtrumentum † probatur directo, ſed bene ex ipſo inſtrumento enunciatiue loquente inducitur aliqua probatio cõſanguinitatis, vt aſſeruit d.gl.in d c.ſeries.in verb.inſtrumentum. & ibi Bal.nu.4.Feli, ibidem col.5.Dec.quoque aſſentitus eſt in conſ.321.col.2.nu.6.Albenſ.etiam conſenſit in d.conſ.83.nu.17.

24 Ratio eſt,† nam cum notario aliquid atteſtanti non credatur,niſi in his,quę potuerunt interuenire,& explicari tempore confecti inſtrumenti,ſecundũ Bar.in l.ſciendum.ff.de verb.ſign.& in auth.ſi quis in aliquo.C.de edendo. & conſuluit Alex.in conſ.98.li.1.merito non poteſt fieri inſtrumentum ad
25 probandum directè conſanguinitatem, † quia conſanguinitas formatur à natura, & procedit ex genitalibus principijs, nec poteſt oriri ex ſolo conſenſu contrahentium,nec acciden tali ſermone induci poteſt, ſecundum Bal. in l.non epiſtolis. col.1.in verſ.neceſſitudo.& ibi in 1.notab.obſeruat,quod per epiſtolam non efficitur ſoror,quia ſororitas formatur à natura nec poteſt oriri ex ſolo conſenſu.

Illud porro velim obſerues,quod ad hanc probationis cõſanguinitatis materiam attinet, teſtes productos ad probandam cõſanguinitatem,vt dirimatur,vel conſeruetur matrimo-
26 nium,poſtquam † teſtificauerunt,poſſe denuo produci ſuper eiſdem,vel directè contrarijs articulis,vt ſtatutum eſt in c.ſeries.& in c.ex tenore.atque in c.cum in tua.de teſtib. gl.in c.
* conſtituta.s.de teſtib.& ibi Abb. vbi ait, ita * communi omnium mente ab omnibus Dd.receptũ:idem Iaſ.voluit in conſ.15.vol.3.in princ.cum ibi allegat.

27 Quod quidẽ peculiare,& pręcipuum eſt † in tali probatione conſanguinitatis,impediẽdi,vel cõtrahendi & conſeruandi matrimoniũ,vt habemus à Iaſ.in d.conſ.15.& conſulas Bal.in c.cum in tua,nu.1. de teſtib. Nec illud animaduerſione di-
28 gnum prætribo,huiuſmodi teſtes debere iurare,†quod iuramenti genus,nec à parte poſſe ẽt iudicis authoritate interueniente remitti,tradit Spec.ti.de teſte.verb.ſeqt.de teſtib.n.6.

29 Quod poſtremũ ampliabis, etiamſi huiuſmodi teſtes † eſſent ſingulares,vt Goza.reſpondendo ſenſit in d. conſ.13.nu.33.cui acceſſit Alex.conſ 51.nu.7. vol.1. quod & probauit Abb.d.conſ.83.nu.18 & 19.vbi ait huiuſmodi teſtes poſſe iũgi,vt patet ex his,quæ pluribus idem ibidem adduxit.

CONCLVSIO CCCCXII.

ARGVMENTVM.

Conſanguineus an in cauſa ſui conſanguinei poſsit eſſe teſtis.

SVMMARIA.

1 *Conſanguineus in cauſa ſui conſanguinei non eſt integer teſtis.*
2 *Conſanguinei non ſunt teſtes integri & omni exceptione maiores.*
3 *Conſanguineis teſtibus non tanta fides adhibenda,ſicuti cæteris extraneis.*
4 *Conſanguineus non eſt integer teſtis,etiamſi de crimine agatur ciuiliter.*
5 *Conſanguineus excommunicatus teſtis eſſe non poteſt,cum mortuo comparetur.*
6 *Conſanguinei teſtes non excipiuntur in criminali cauſa.*
7 *Conſanguineus tunc eſt idoneus teſtis,quando inducitur ad ſimplicem defenſionem, & innocentiam purgandam eius conſanguinei.*
8 *Conſanguineus non admittitur ad probandum allegata,& excepta ſed tantummodo intrumbentia.*
9 *Conſanguineus admittitur ad probandum errorem conſitentis.*

CONſanguineus an in cauſa ſui conſanguinei teſtis productus poſſit eſſe teſtis, ſi quis à me ſcire exoptet, huic ex
1 plurimorũ ſententia reſpondebo,† conſanguineum teſtẽ non eſſe integrum,cuius ea ratio eſt,quod numquam nõ ſuſpicionis labe laborant, non mirum, ſi igitur à teſtimonio dicendo reijciuntur,vt ſancitum in c.conſanguinei.& c.accuſatores. 3.3.q.5.quam ſententiam plurimi tum cõſulendo,tum ẽt profitendo tradidere,in primis id aſſeruit Bart.in l.admonendi.col.5.verſ.ſi vero teſtis eſſet talis conditionis, propter quam fides eius vacillaret,nu.37 ff de iureiur.& ibi Ang.col.penul.verſ.& circa iſtũ articulum,& ibidem Alex.nu.43.col.12.verſ.in eadem gl.Iaſ.in d.l.admonendi ſub nu.70. cũ pluribus ſeq.de iureiur.Ant.de But.in c.fi.col.pen.verſ.aliæ opiniones ſũt,& ibi Abb.col.pen.verſ.ſi vero teſtis.de iureiur.Spec.in tit.de teſt.§.1.verſ ſed nunquid frater.in fi.ibi,in ciuili autem,num.10,Bal.in c.2, in fi.verb.verſ.ſimiliter,de probatio.ex conſulẽtibus adeſt Alex.in cõſ.13.ex his,quæ in themate,nu.16.verſ.itẽ non eſt integer teſtis.& in conſ 18. viſo proceſſu cauſę vertentis,nu.4.verſ.conſtat autẽ,& in conſ 32. viſo puncto,& dubijs,poſt nu.1.verſi. vnde dicit.& in conſ.333. viſo proceſſu cauſæ inter Marcum.nu.8.verſ.Barthol.Sancti,omnia ſub vol.1.& in cõſ.122. viſo proceſſu vtriuſq; cauſę,nu.4. verſ.nec obſtat.quod ille teſtis.vol.2. & dictum eſt ſupra in concluſ Affinis,& in concluſ.Coniunctus,quæ huc referenda ſunt. Iac.Nouel.in reg.216.nu.6.& vide latiſſime D.Io.Mar.Mõticel.in ſuo repertorio de teſtib.in verb.conſang.

In contrariam deſcendere ſententiam gl.in c.cum R.Canonicus,in gl.s.verſ.ſed in teſte ſecus,de offi.deleg. Alb. de Malet in tract.de teſtib.nu.13,& 14.verſ. dicto de fratre. vbi de
* * cõi ſcribentium ſententia teſtatur Bart.in l.lex Cornel ff.de iureiur.verſ.& propter hoc dicemus,nu.5.Bal.in conſ.50. videndum eſt primo,poſt nu.1.verſ.ſed his non obſtantib. vol.2.& idem Bal.in conſ.188.Conſobrinus,vel patruelis.in prin.vol.4.Dec.tradidit in c.poſtremo.nu.6.verſ.5.nota, de appel.atque Pau.de Caſtr.in l.fi.nu.2.in prin.C.de proba.atque cõſuluit Soc.iun.in conſ.29.nu.13.verſ.non obſtat.quod ſi ſimul habitent.vol.5.& Gram.in conſ ciuil.107.in fin.

Reconciliari poterunt hi inter ſe differentes ſcribẽtes hunc
2 in modum,vt prior ſententia procedat, † vt teſtes conſanguinei non ſint teſtes integri, & omni exceptione maiores,& vt ita tales non ſint recipiendi,poſterior vero,vt iſtiuſmodi cõſanguinei teſtes poſſint admitti cum diminutione tamẽ fidei,
3 id eſt, vt tanta fides eis non ſit adhibenda, † ſicut cæteris extraneis,in quam ſententiam cuncti ſcribentes ab vtraque parte ſupra relati,ſi recte inſpiciantur, deſcendunt.Alex.enim in d.conſ.13.dicit non eſſe integrum teſtem conſanguineum, & in conſ.32.ait,eius fidem debilitari,& in conſ.133.aſſerit,cõſanguineum teſtem non eſſe integrum.Iaſ.ẽt in d.l.admonendi.nu.470.& 180.declarat,quod licet conſanguineus pro conſanguineo teſtis eſſe poſſit,tamen non tantam fidem faciat,ſicut extraneus,& eius fides diminuitur, quod idem ex alijs ſuperius allatis colligi poteſt,idem voluit Dec.in conſ.130.nu.3.verſ.& ad hoc facit.Iaſ.etiã reſpondit in conſ.3.nu.40. verſ.præterea quod non fuit.vol.2. atque Fran. Aret. in conſil. 74.poſt nu.3.verſ.conſanguineus autem multo minus.

Ar-

Digitized by Google

Amplia tamen priorem ſententiam procedere, † etiam ſi
de crimine agatur ciuiliter, ita Abb. in c. cum oporteat. col. 1.
in fin. poſt num. 3. verſ. aut agitur de cauſa ciuiliter. & ibi Fel.
col. 2. verſ & iſta procedunt, poſt num. 2. ac Imo. ibidem num.
10. verſ. in gl. 2. de accuſat. atque conſultus reſpondit Alex. in
conſ. 212. viſis, & diſcuſſis ſcripturis, poſt num. 8. verſ. nec ob-
ſtat, ſi diceretur. lib. 2.

Primo loco concluſionem ita limitare poteris, vt nõ ſibi lo-
5 cum vendicet in conſanguineo excommunicato, † qui teſtis
eſſe non poteſt, cum mortuo comparetur, iuxta ſententiam
Inno. in c. grauem. de ſent. excommun. quod ſequitur Ruber.
Mar. in repeti. l. is poteſt. nu. 238. verſ. 3. limita. ff. de acqu. hær.
vbi rationem reddens ait, id contingere, quod nullus cum eo
participet, non intelligere poſſit quid agatur, nimirum ſic te-
ſtis eſſe nequeat.

Præterea ſic limitabis, hoc non procedere in criminali cau-
6 ſa, in † qua ſine vlla dubitatione teſtes conſanguinei non re-
cipiuntur, vt tradidere multi tum conſulendo, tum etiam do-
cendo, vt Paul. de Caſtr. in d. l. fin. verſ. ſed in cauſa criminali.
C. de proba atque reſpondit Hippolyt. in conſ 31. poſt num.
13. verſi. primo enim. & idem in conſ. 76. nu. 27. verſ. item alio
morbo laborat dictus teſtis. atq; in cõſ. 88. nu. 10. verſ. itẽ etiã
dictus teſtis eſt affinis. & in conſ. 113. nu. 25. verſ. attamen ex
abundanti, Grammat. conſ. 58. col. 1. in fin. nu. 6. verſ. præterea,
* per context. in l. parentes. C. de teſtib. vbi * communiter Dd.
ibidem notant gl. 2. in d. c. cum oporteat. de accuſ. & ibi Abb.
vol 1. nu 3. verſ. ſi vero agitur. & ibi Fel col. 2. poſt nu. 3. verſ.
fallit. 3. & ſeq. Bar. in l. qui teſtament. §. quæcunque. colum. fin.
verſ. ſed quæro quid in cautela. de teſta. Abb. in c. literas. col.
4. poſt num. 81. verſ. in ſecundo caſu. de præſump. conſulendo
reſpondit Alexand. in conſ. 5. incip. in cauſa inquiſitionis. nu.
8. li. 1. & conſ. 70. incip. viſo proceſſu, nu. 6. eod. lib. & in conſ.
212. incipien. viſis. & diſcuſſis ſcripturis. poſt num. 8. verſ. nec
obſtat, ſi diceretur, volum. 2. Dec. conſ. 133. col 2. num. 4. verſ.
2. dicta Domina Margarita. Pariſ. conſ 152. num. 10 verſ. hinc
eſt, quod conſanguinei, & affines. vol. 4 Aret. in l. qui teſtamẽ-
to. §. quæcunque nu. 6. verſ. ad ſecũdum membrum. ff. de teſta.
Spec. tit. de teſt. §. 1. verſ. ſed nunquid frater. verſ. nec etiam in
cauſa criminali. Bald. in l. parentes. col. 2. poſt nu. 1. ſub verſic.
item vaſalli feudo. C. de teſtib.

Sublimitanda erit limitatio hunc in modum, quando con-
7 ſanguineus † inducitur ad ſimplicem defenſionem, & inno-
centiam purgandam eius conſanguinei, quia tunc idoneus eſt
teſtis, vt ſancitum in c. in literis. de præſumpt. & ita dilucide
tradidere Bal. & Salicet. in d. l. parentes. C. de teſtib. idem re-
ſpondit Alex. in conſ. 5. in cauſa inquiſitionis. nu. 8. lib. 1. & in
conſ. 34. animaduerſis his. nu 39. vol. 2. & in d. conſ. 212. viſis,
& diſcuſsis. verſ. colligitur etiam. vol. 2 & in conſil. 119. col. 2.
li. 7 Dec. etiam in conſ. 459. viſo eleganti conſ. nu. 7. ver. & in
probando defenſionem. Marſ ſing. 508. Præterea Alc. in tract.
de præſump. reg. 1. præſump. 23.

Ad id tamen, quod poſtremo loco dixi, velim animum ad-
uertas, vt licet conſanguineus admittatur pro defenſione in
teſtem, non tamen admittatur ad probandum allegata, & ex-
8 cepta, † ſed tantummodo incumbentia, ita me cõſulendo do-
cuit Gram. in conſ. 12. nu. 19. & in conſ. 32. nu. 12. atque reſpon
dit Alex. in d. conſ. 5. in caſu inquiſitionis formatæ, nu. 8. verſ.
non obſtat etiam ſi diceretur. vol. 1. Fel. tradit in c. cum opor-
teat. poſt nu. 3. verſ. 5. limita de accuſa. Iaſ. ſcripſit in l. vt vim.
nu 5. verſ. item ad probandum. ff. de iuſti. & iur. conſultus etiã
reſpondit Dec. in d. conſ. 459 poſt nu. 7. verſ. & in probando.
Præterea nec admittuntur ſtante accuſatore, vt voluit Gram.
in conſ. 12. nu. 20. & in conſ. 32. no 13. docuitque Fel. in c. lite-
ras, nu. 15. de præſump. decidit etiam idem Gram. dec. 34. nu.
9 14. † Poſtremo admittitur ad probandum errorem confiten-
tis, vt ſcriptum reliquit Pariſ in tract. de ſyndic. verb. tortura.
verſ. ſequitur quæſtio nu. 13.

Conſtitueram hanc concluſionem noſtram fuſius, & vbe-
rius proſequi, tum ampliando, tum etiam limitando, verum
quoniam ſi meminiſtis hæc in concluſione, Coniunctus, & in
concluſione, Affinis, tradidimus, atque ab Antonio Gabriel.
in hanc rem vberrime explicatam concluſionem perſpexi
concluſione 13. lib. 1. de teſtib. ſuperuacaneum duxi huc om-
nia tranſcribere, illuc igitur lector te reijcio, vbi famem ex-
plere poteris.

CONCLVSIO CCCCXIII.

ARGVMENTVM.

Conſanguineus an præſumatur ſcire facta conſanguinei?

SVMMARIA.

1 *Conſanguineus præſumitur ſcire facta conſanguinei.*
2 *Conſanguineus, etiam ſi materia ſit pœnalis præſumitur ſcire facta conſanguinei.*
3 *Conſanguineus ſcire præſumitur tantummodo facta conſanguinei, quæ concernunt iura ſanguinis.*
4 *Conſanguineus ſi diu abſens fuit, non præſumitur ſcire facta conſanguineorum.*
5 *Conſanguineus abſens modica diſtantia præſumitur ſcire conſanguinei facta.*
6 *Conſanguineus nonus facta conſanguinei ſcire non præſumitur.*
7 *Conſanguineus vſque ad gradus iuris ciuilis ſcire præſumitur conſanguinei facta.*
8 *Sui hæredes non præſumuntur ſcire contenta in teſtamento Patris, vel conſanguineorum.*
9 *Conſanguineus habens cauſam ſucceſſiuam, & quæ facile poſſit à conſanguineis cognoſci, eorum facta ſcire præſumitur.*
10 *Conſanguineus ſcire non poteſt ea, quæ momento expediuntur.*
11 *Conſanguineus quomodo deponere habeat ſuper contractu celebrato à conſanguineo.*
12 *Probationis ſcientia dicitur dubia, quando ratio probationis eſt incerta.*
13 *Conſanguineus præſumitur ſcire, quæ aſpectu publico cernuntur, & non quæ occulte fieri ſolent*
14 *Conſanguinei deponentes ſuper factis conſanguinei faciunt probationem præſumptiuam non autem veram.*
15 *Minor pœna imponitur ei, qui conuincitur ex probatione præſumptiua.*
16 *Sententia lata præſumptione præſumptiua quandocunque ex contrarijs melioribus præſumptionibus poteſt retractari.*
17 *Conſanguineus æger præſumitur ignorare facta conſanguinei.*
18 *Aegritudo leuis habetur pro non ægritudine.*
19 *Conſanguineus infans, vel puer præſumitur ignorare conſanguineorum facta.*
20 *Conſanguineus furioſus conſanguinei facta ſcire non præſumitur.*
21 *Conſanguineus excommunicatus præſumitur ignorare conſanguinei facta.*

COnſanguineum præſumi ſcire facta conſanguinei, docuit
† nos Pet. à Duen. qui hanc concluſionem format regul.
1 125. incip. coniunctus. per contex. in l. octaui. ff. vnde cognat.
& per alia iura, quę, ab eo ibidem allata fuere, & vltra ibidem
ab eo adducta ſcribit Rober. Maranta, in repeti. l. is poteſt. nu.
232. verſ. 5. limita ff. de acquir. hæred. atque conſultus reſpon
dit Alex. in conſ. 71. incip. videretur prima conſideratione di
cendum, nu. 6. verſ. nec ad hoc obſtat. vol. 1. & in conſ. 138. vi-
ſo puncto, & dubijs, de quibus quæritur, nu 9. verſ. nec primo
dictis obſtat. li. 7. id etiam tradidit Fran. Aret. in conſ. 73. poſt
num. 15. verſ. eſt enim regula. atque Fulg. in l. 1. nu 20. ff. ſi cer.
pet. Rober. Maran. in l. is poteſt nu. 232. verſ. 5. limita, niſi ille.
Ludo. Roman. in d. l. is poteſt. nu. 6. verſ. item conſanguineus.
Alex. ibid. nu. 13. verſ. ex his habes. ff. de acqu. hær. & pluribus
in locis reſponſum fuit à Corn. vt conſ. 165. nu. 36. volum. 2. &
* conſ. 268. nu. 6. vol 3. eſt * communis opinio, vt Fel. aſſeuera-
uit in d. c. literis nu. 3. de pręſump. Barb. in conſ. 62. Paul. Apo-
ſtolus. col 8. in princ. vol. 4.

2 Primo loco ampliabis, concluſionem procedere, † etiamſi
materia ſit pęnalis: vt id cautum reliquere Imperatores Dio-
cle. & Maxi. in l. ſi filium. C. de liber. cau. iuxta ſententiam Bar.
in l dominus horreorum. in fi. prin. ff. locati. Spec. tit. de empr.
& vendit. §. nunc dicendum eſt. de reſcin. ven. num. 30. in fin.
Duen. vbi ſupra.

Primum omnium limitabis procedere tantummodo in his,
3 quæ † concernunt iura ſanguinis, & proceſſum naturæ, ita tra
didit Ang. de Peruſ. in l quoniam. C de iur. delib. atque voluit
Corn. conſ. 268. num 6 ſub fin. li. 3. & Iac. de S. Georgio in d. l.
quoniam. nu 2. Petr. Duen. vbi ſupra, nu. 2. Alex. etiam reſpon-
dit in d. conſ. 7. nu. 6. verſ. nec ad hoc obſtat. vol. 1. & idem A-
lex in l. Titius. §. Lucius. poſt nu. 5. verſ. limita etiam. ff. de lib.
& poſthum. & tradidit Robert Marant. in l. is poteſt. num. 252.
verſic. quod tamen reſtringe. ff. de acquir. hæred. Barb. in conſ.
62. incipien. Paulus Apoſtolus. col. 6. in princ. volum. 4. Dec.
etiam in conſ. 445. num. 35. vbi in additio. ſub litera A. alij plu
res citantur. & reſpondit Marius Anguiſo. in conſ. 69. nu. 9. &
poſt hos omnes vberrime ſcripſit excellens Iacob. Menoch.
qui plurimos idẽ ſentientes citat, in 15. reme. recuper. poſſeſſ.
nu. 42. & 44. quod & comprobatur per Iaſ. in l. 1. num. 20. ff. ſi
certum petat.

Secundo loco limitare poteris, dummodo conſanguineus
4 abſens diu fuiſſet, † quia tunc non præſumitur ſcire facta con-
ſanguineorum, ita tenet Bar. in l. is poteſt. nu. 16. verſ quãq; ille,
qui hęres dicitur. ff. de acquir. hær. quem ſequitur ibi Iaſ. num.
63. ſub verſ. 3. ſi erat ciuis. Alex. in l. Titius §. Lucius. poſt nu.
5. verſ. & iſta faciunt. ff. de lib. & poſth. Marc. Mantua, in l. 1. in
1. lectura, nu. 61. ff. ſi cer. pet. & ibi Purpur. nu. 122. huc ſpectat
textus

Digitized by Google

textus,in c.cum in tua.& ibi Abb.in 2.notab.qui matr.accuſa.
poſſ.& reperiit Rober.Maran.in l.is poteſt,nu.237.verſ.præ-
dicta vero quod conſanguineus.ff.de acquir.hæred.
5 Quod tñ iſtud de abſentia ſublimitat non procedere, † qñ
modicum diſtaret. ab illo loco, vbi commoratur conſangui-
neus: quia tunc ſcire præſumitur,& modica diſtantia non at-
tenditur per contex.in d.c.cum in tua.& l.præſens.ff. de pro-
cura.& in c.quoſdam,de præſumpt.ita ſcriptum fuit ab Alex.
in d.l.is poteſt.poſt nu.13.verſ.ex his habes.atque Lud.Rom.
in d.l.is poteſt.nu 6.verſ.hoc tamen dupliciter limita.
6 Tertio limitabis in conſanguineo,& affine nouo.arg.tex.in
l.qui cum vno.§.fi.ff.de re militar.arg.c.paratus,verſ.nec Pau
li 24.q.1.& voluit Purpur.in d.l.1.nu.126.Petr. Dueu. vbi ſu-
pra,num.3.
Quarto loco limitare tibi licebit duntaxat vſque ad gra-
dus iuris ciuilis,per tex.in d.l.octaui gradus.vt tradidit Nou.
in tract.de dote,in 11.parte,1.par ptin.in tract.de priuil.dot.
puratiua,In priuileg.1.nu.8.verſ. ſed circa ignorantiam iuris,
col.14.quem ſequitur Mat.Mantua in d.l.1.nu.63.
Quinto prӕterea limites velim,non habere locum in filijs,
vel conſanguineis q licet ſui hæredes dicãtur,in quos domi-
nium paternarũ rerũ continuatur.l.in ſuis.ff.de lib. & poſth.
7 tñ † non præſumuntur ſcire cõtenta in teſtamento patris,vel
conſanguineorum,vt in l.eius,qui in prouincia.in fi ff ſi cert.
pet.ita conſuluit in terminis Corn.conſ.268.ſub nu.6.li.3.vbi
teſtem adducit Bar.& Dd.in l.1.ff.ſi cert.pet.& idem Bar.in l.
ſed ſi plures.§.ad ſubſtitutos.ff.de volg.quem ſequitur Iacob.
de S.Georgio in d.l.quoniam in fin.C.de iur.deliber.
Sexto inſuper limitabis concluſionẽ tantum locum habere
8 in ijs,† quæ habent cauſã ſucceſſiuã, quæque facile poſſunt à
conſanguineis cognoſci,ſecus vero in his,quę habent cauſam
momentaneam,ſi credimus Salic.& Fulg.in l.1 ff.ſi cer.pe.at-
que Feli.in d.c literis,nu.5.de præſump.quid enim, aiunt illi
9 vbi ſupra,ſcire poteſt conſanguineus,† ſi ego in domo mea fe-
ci contractum,qui momento expeditur.Sic etiam Rober.Ma-
ran,in d.l.is poteſt.poſt nu.233. verſ. quod tamen limita pro-
cedere.ff.de acquir.hær.Vnde ſi conſanguineus velit teſtifica
ri,ſe non celebraſſe talem contractum, oportet, vt ipſe dicat,
11 me non potuiſſe celebrare talẽ cõtractũ,† quin ipſe ſciuiſſet,
vel vidiſſet, vt animaduerſum ab Acc rſ.inſigniter in l.1.in fi.
gl.mag.ff.de iti.actuq; priu.cui accedit Feli.vbi ſupra nu.5. &
huc ſpeciat,ꝙ dixit Abb.in c.cum cauſam.& in c.conſtitutus.
in vltim.notab.de teſtib.& idem Abb.in d.c.fi.de conſuetud.
Septimo limitare tibi licebit cõcluſionẽ ex notatis per Bal.
in l.de tutela C.de in integ.reſtit.in notab.vbi dicit,vt ſi cõſã
guineus deponat de ætate conſanguinei:non erit valida rõ,ſi
dixerit,ſcio,quia ſum cõſanguineus,quia non põt cadere ve-
12 ritas in eũ per ſenſum corporis. Cum ergo ratio probationis
ſit incerta ſcientia probationis dicitur dubia,ideo in ſubſtan-
tia,vel ratione non eſt probatio, vt cautum eſt in c.in præſen-
tia.dę proba.& traditũ fuit à Fel.vbi ſupra.nu.5.ſub fi. Hinc
dicere conſueuerat Bal.in d c.quanto,de præſump.cõſangui-
13 neum præſumi ſcire ea,quę aſpectu publico cernuntur,† non
aũt,quæ occulte fieri ſoleant,& animaduertit idem Bal. In l.1.
in fi.C.de colluſio.detegen.item Bal.& Ang.in l.Lucius teſta-
mento.§.1.ff.de liber.& poſth.& Feli.vbi ſupra.nu.4.5.6.7.
Octauo limitabis, ſeu declarabis, vt teſtes deponentes de
his,de quibus ſupra meminimus,faciant probationem pręſũ-
14 ptiuam,† non autem omnino veram , ſeu neceſſario conclu-
dẽtẽ,vt docuere Bar.& alij in locis ſupra citatis, & ante alios
Bal.in l.cum ancillam.& in l. .C.de ſeruis fugi.& Abb.in d.
c quoſdam.extra de pręſump.& Bal.in c.quanto.extr.d.tit.ex
quo oritur duplex effectus.
15 Prior eſt,† nã minor pęna imponitur ei,qui conuincitur ex
tali probatione,per ea,quæ notantur p Fel.in c.afferte.& c.li-
teris,nu.7.ſub fi.extr.de præſumpt.Poſterior eſt effectus ,quia
ſententia lata ea præſump.quandocũque ex contrarijs melio-
16 ribus præſump.† poteſt retractari,vt late proſequitur Iaſ. in
l.1.ff.ſi cer.pet.n.21.verſ.effectus,& vtilitas eſt magna. motus
auctoritate Imperatoris,l.qui adulteri C.de adult.& Fel.in c.
propoſuiſti.de proba.atq; Fel.in d c.literis.in fi.de præſump.
Nono prӕterea limitabis,niſi conſanguineus eſſet ægrotus,
17 etenim † pp ægritudinem præſumitur ignorare facta conſan-
guinei,ſic me docuit Bart.in d.l.is poteſt.num.17. ver.quia il-
lud,quod dicitur.& Maran.ibid.poſt nu.237.verſ.2.limita.ff.
de acquir.hær.& id eſt ſãcitum in d.c.cum in tua.qui matr.ĩn.
accuſ.poſſ quod quidem poſtremum ſic velim accipias,ſi eſ-
18 ſet magna ægritudo,† ſecus ſi leuis eſſet,quia habetur pro nõ
ægritudine,vt animaduerſum fuit in l.quæſitum.ff. de re iudi.
& in l.2.§.proinde.& in l.ob quæ vitia.§ fi.ff.de ędil.edict ſic
intellexiſſe Roſ.& Alex.in d.l.is poteſt.nu.13.verſ.ſed hoc in-
telligit,atque Rom.ibidem nu.7.ver.quod intellige. & ibidẽ
Marant.d.nu.237.verſ.2.limita.Barb.in conſil.17.incip.à Ioue
principium,verſ.& ſi quiſpiam dixerit.vol.3.
Decimo erit limitandi tibi locus , niſi conſanguineus eſſet
19 infans,vel puer † ratione namque ætatis præſumitur ignora-
re, vt ſcitum eſt in d.c.cum in tua.& ibi Abb.quod idem obſer
uauit gl.in c.præſumitur.de reg.iur.in 6.
20 Hinc colligitur,& fit, vt ſit idem in furioſo,† cum omni ca-
reat ſenſu,& infanti æquiparatur, vt colligere eſt ex reſponſo
I.C.in l.in negotijs.ff.de reg.iur.& Marant.ibid.nu.237.
Poſtremo loco limitãda eſt cõcluſio,niſi conſanguineus eſ-
21 ſet excommunicatus, † quia præſumitur ignorare,iuxta ſen-
tentiam Abb in d.c.cum in tua.col.1.cuius rei excommunica-
tus mortuo comparatur,iuxta Innoc.in c.grauem.de ſent.ex-
commun. prӕterea cum nullus cum eo participet,non poteſt
intelligere,quid agatur, vt traditum fuit à Marã.in d.l.is po-
teſt.nu.238.verſ 5.limita.ff.de acquir.hæred.

CONCLVSIO CCCCXIV.

ARGVMENTVM.

*An quando aliquid committitur conſcientiæ alicuius,eius di-
cto fides adhibeatur.*

SVMMARIA.

1 *Conſcientiæ alicuius quando aliquid committitur,eius dicto fides adhibetur.*
2 *Conſcientiæ alicuius quando aliquid committitur non refertur quæſtio,verum bene fecerit,dummodo iuret ſe ita in conſcientia ſua ſentire.*
3 *Iuramento iurantis non ſtatur,quando habet præſumptionem contra ſe.*
4 *Iuramento ſtatur in ijs, quæ pendent à conſcientia alicuius , quando aliter veritas haberi non poteſt.*
5 *Iuramento non ſtatur in præiudicium alterius , quando certa præſumptio extrinſeca non coniecturas animam.*
6 *Dicto ſimplici dicentis ſtatur in his,quæ conſiſtunt in ſola conſcientia.*
7 *Iudex ſuperior poteſt rẽ ſtare cõſcientia alicuius,ſi illud factũ eſt maximi præiudicij.*
8 *Iudex poteſt corrigere id,quod perperam factum eſt, ex ſola tantum appellatione.*
9 *Superior poteſt errata corrigere,vel reformare,quando agitur de graui præiudicio.*
10 *Qui poteſt facere id , quod conſcientia dictat , debet illud ſemper dirigere ſecundum ea,quæ ſunt diſpoſita iure ciuili.& iure canonico.*
11 *Conſcientia ſecreta non de ſinu iudicis,& de ſecretis pectoris ipſius debet proſcribi, ſed de vero,ac ſinu legis.*
12 *Conſcientia & intelligentia non habet, vbi figat pedem,ſed debet conformare ſe diſpoſitioni legali.*
13 *Conſcientia non debet eſſe iudicium rationis.*
14 *Iurantis ſacramento non ſtatur in his,quæ pertinent ad forum contentioſum,quando aliud in iure reperitur expreſſum.*
15 *Iuramento ſtatur de,& ſuper his,quæ ab animo pendent, etiam in foro contentioſo, quando alia non poſſunt haberi probationes.*
16 *Conſcientiæ & iuramento alicuius fides habetur,quando eſt vir fide dignus,& non tam eſt perſona ſuſpecta.*

1 Conſcientiæ alicuius qñ aliquid committitur,eius † dicto
fides adhibetur, vſque eo , vt in dubitationem reuocare
id non liceat, vt traditum fuit à gl.in c.ſtatutum.§.aſſeſſorem.
in ver.conſciẽtiæ,vel in ver.relinquatur.de reſcr.in 6.clem.1.
verb.oneramus,de iure patro.& vna mente aſſeruere D.Ant.
Cardi.Imo.& Abb in apoſtil.D.Petr.de Anch.in d.§. aſſeſſo-
rem.& in c.2.in §.fi.de iur.calum.li.6. id inſuper ſcripſit Imo.
in l.inter ſtipulantem §.Stichum.de ver.obli.& ibi.Ang.& vo
luit Bald.in l.1.poſt nu.3.verſ.ſed pone quod per ſtatutum. C.
de reb.credit.& iureiur.& l.2.poſt nu.11.verſ.item ſcias,quod
quædam.C.de ſent.ex breui.recitand.nec ab hac ſententia re-
ceſſit Io.de Ana.in c.ſignificaſti.circa fi.de homic.Barb.plene
in c.ne innitaris.de conſtit.& Bal.in l.nemo iudex.in fi.nu.5.
C.de ſent.& interlocut.omn.iudic.& in l.iuſtitia. verſ.quæro
de tali quæſtione.ff de iuſtit.& iure.
Primo loco amplianda eſt concluſio, vt cũ aliquid cõmitti-
2 tur conſcientiæ alicuius † non referatur quæſtio,verũ benefe-
cerit, vt conſultus reſpondit Corn.conſ.349.ſub nu.6. verſ. &
qñ aliqd.& voluit gl.in d.c.ſtatutũ.§.aſſeſſorẽ.verb.conſcien
tia.de reſcr.li.6.& ſcriptũ reliquit,Petr.de Peruſ.in ſuo tract.
de can.Parochia.in 6.par.princ.& in trac.4.de epiſc.c.9.verſ.
ſed

ſed quæritur de tali,& canit Ang.in conſ.271.primus pũctus,
in 2.col.& in cõſ.193.viſis,& inſpectis.col 6.& hinc eſt,quod
ab eo appellari non poſſit, vt cauit Corn.d.conſ.349.ſub nu.
6.& ſcripſit Ant.de Petrutia in repeti.l.1.poſt nu.366.verſ.di-
centes hoc fore notabile.ff.de iureiur.vbi aſſeruit,iſtud habe-
re locum,dummodo inter ſe,ita in conſcientia ſua ſentire,cõ-
probat id per l.Theopompus,ff de dot.præleg.& per l.hac e-
dictali.C.de ſecund.nup.& l.comparationes.C.de fid.inſtr.&
reſpondit Alexã.in conſ.218. viſis verbis dicti Granaldi, poſt
nu.8.verſ ad prædictorum confirmationem.li.2.

Sed iſtud poſtremum ſublimitandum, vt non procedat,qñ
3 iurans habere præſumptionem contra ſe † nam eo caſu non
ſtabitur iuraméto ſuo,quod taliter habebat in animu,ita ob-
ſeruauit Bart.in l.inter oés § recte.ff.de ſur & Io.Ana. in c.2.
de conſtit.& Paul.de Eleaz.in clem.conſtitutionem.de elect.
arg.l.ſi non conuinci.C.de iniur.& l.1.C.ad l.Cornel.de ſicar.
& ſequitur Alex.in l.1.§.per procuratorem.ff.de acquir.poſſ.
vt voluit Ant.de Petru.in d.l.367.verſ.2.tèperetis.de iureiur.
& ad hoc corroborandum pertinet deciſ.D. de Rota 444.ex-
tra Rotam,de ſent.excom.alias deciſ.19.de dolo, & contum.
in nou.atque Ludon.Rom.in conſ.481.incip.Præſentis dubi-
tationis articulus,poſt nu.11.verſ.non debet iudex.Alex.etiã
in conſ.71.videretur prima conſideratione,poſt nu 2. verſ. &
ideo,li. 1.& idem Alex.conſ.118.in cauſa,& lite, poſt nu.11.
verſ.4.dico,quod etiam li.2. præterea Socin.in tract.fall.reg.
99 conſcientia,in 3.fall.Dec.in conſ.160.in cauſa Monaſterij.
poſt nu.5.verſ.non obſtat,quod emphyteuta.

Præterea illud amplies,vt in ijs,quæ pendent à conſcientia
4 alicuius † ſtetur illius iuro, eo quod ſcientia aliter haberi nõ
poteſt,nec probari veritas,text.in c.ſi vero.il 2.& ibi Abbas
nu.4.verſ.3.nota.de ſent.excom.& Abb.in c.vidua,nu.5.verſ.
nota,quod non ſemper,de regularib.Roma.conſ.76.incip.in
cauſa nobilis viri Salomonis,poſt nu.4.& 5.verſ.1.ex his,quæ
conſiſtunt,& in conſ.320.Hæc iſtorũ quinque poſt nu.3. verſ.
& quia regula eſt,& in conſ 398.incip.vt clarior reſultet,nu.
5.verſ.quod autem iurm,& ſcripſit Accurſ.in l.1.verb.non oc-
cidendi animo.C.ad l.Cornel de ſicar. reſpondit etiam Soci.
in conſ.28 circa primum quæſitum,in fi.nu.13.& 14.li.1.Dec.
in conſ.256.in cauſa inquiſitionis,nu.9.verſ. quia depédenti-
bus.Rui.in cõſ.13.caſus,de quo quæritur,nu.4.verſ.& quam-
uis,vol.5.Alc.reg 3.præſump.16.nu.2 Gram.in conſ.ciuil.68.
quia intentio.nu.67.Iaſ.poſt alios in §.ſed iſtæ, nu.89. cũ ſeq.
& ibi quoque Gomeſ.in fin.Inſtit.de act.Oldr. in conſ.286.in
electionis negotio.poſt nu.4.poſt verſ.quantum ad quartum,
Bartb.Cępol.in conſ.24.viſa accuſatione producta,col 5.verſ.
ſed qualiter probari poterit,& Marſ.in repet.rubr.ſub n.135.
& 136.verſ.& facit,quod voluit.C.de proba.Bar.in l pro hę-
rede.nu.3.verſ.quædam ſunt.ff.de acquir.hæred.& facit text.
in c.nulli de elect.lib.6.in verbis finalibus.c. inquiſitionis,&
ibi additio ad Abb.de ſent.excomm.

5 Sublimitanda tibi erit prædicta ampliatio,†niſi certa prę-
ſumptio extrinſeca coniecturet animum,quia tunc non ſtatur
iuramento in præiudicium alterius,arg.text.in c.vidua.& ibi
Abb.in terminis.nu.5.Fel.in c.ſi diligenti.poſt num.5.de prę-
ſcrip.Aret.in c.præſentium.de teſtib.Dec.in c.paſtoralis.poſt
nu.19.verſ.& facit,quod no.Bal.de except.& ibi late per eũ,
Ant.de Butr.& Io.de Imol in c.1.de pręſũp.conſcientia enim
præcipue ex indicijs,& coniecturis probatur, vt monuit Hip.
Marſ.in rub.C.de proba.nu.135.verſ.& facit quod voluit,au-
ctorem laudat Bar.in ſuo tracta.ad reprimendum in verb.de-
nunciationem,circa med.

Tertio prærerea amplia ex mente Bart.in d.l.pro hærede,
in prin.ff.de acquir.hęred.vt in his,quæ conſiſtunt in ſola cõ-
6 ſcientia ſtetur † dicentis ſimplici dicto,& ad id conſulas Ac-
curſ.in §.aliæ.in glo.mag.inſtit.de act.verſ.dicit,& in l.at qui
natura.§.cum me.ff.de neg.geſt.& traditum fuit à Bal.in l.fal-
ſus.poſt nu.7.verſ.ſi autem ſimplici verbo.C.de fur.& memi-
nit Io.And.in c.2.de conſtit.Alex.conſ.7.videretur prima cõ-
ſideratione,nu.5.verſ.& ideo cum,lib.1.& conſulas addit. ad
Abb.in d.c.vidua.ſub litera E.extra de regulari.

Primo loco limitabis concluſionẽ,& ampliationes.Etenim
licet à dicto,vel à facto appellari nõ poſſit,vt dictũ eſt ſupra,
7 poterit † tñ iudex ſuperior, ſi illud factum ſit maximi præiu-
dicij,illius facto non ſtare,cuius conſcientiæ eſt relictũ,prout
placuit Corn.d.conſ.349.ſub num.6.verſ.& licet. idem clare
voluit Bal.in d.l.1.poſt nu.3.verſ.ſed pone,quod per ſtatutũ.
C.de reb.cred.quæ ita intelligit gl.in clem.1.de iure patr ita
ét ſcripſit conſulendo Petr.de Anch.conſ 348. primo,& ante
omnia,col.... Quinimo illud inſuper addit gloſ in d.clem.1.
8 iudicem poſſe corrigere id †quod perperam factum eſt:omiſ
ſa tamen appellatione,& ſequitur Corne.d.conſ. 349. vbi ſu-
pra,& Bal.in l.2.poſt nu.11.verſ.item ſcias.C.de ſent.ex bre-
ui.recitand.dicit,vt licet non poſſit appellari;tamen ſuperior
9 poſſit errata corrigere,vel reformare † quando agitur de gra
ui pręiudicio,ſecus autem ſi facta ſint modici præiudicij.Bal.
vbi ſupra,& Corn.d.conſ.349.d.nu.6.verſ quia appellans.

Poſteriori loco limitare poteris, nam licet ille, cuius con-
ſcientiæ quid relictũ eſt,poſſit facere ſecundum id,quod ſcié-
tia dictat,vt dictũ eſt ſupra,tñ debet illa ſemper dirigi ſecun-
10 dum ea, quæ ſunt diſpoſita iure ciuili † & iure canonico : ita
Corn.reſpondit conſ.137.nu.7.vol.2.& conſ.201.nu.17.&18.
vol.2.Bal.tradidit in l.1.col.4.poſt nu 11.verſ. item allegario
Inno.C.ſi plures vna ſentent.cõdem.fuer.vbi aſſerit ſecretam
conſcientiam de ſinu iudicis, & de ſecretis pectoris ipſius nõ
11 debere proficiſci,ſed de † vtero,ac ſinu legis:aperte ét idem
ſcripſit Bal.in cõſ.298.Hæc materia altioris eſt inquiſitionis.
poſt nu.7.verſ.& ſi in conſcientia noſtra,li.1.vbi ait,conſcien
tiam,& intelligẽtiam non habere,vb. figat pedem, ſed debe-
12 re conformare ſe conſcientiæ legis † vel diſpoſitioni legali,
cum leges ſint per ora Principum diuinitus promulgatæ.

13 Et hinc eſt,quod conſcientiæ non debet deeſſe † iudicium
rationis,vt ſancitum eſt in c.nõ ſolum.de regula.& cauſa.li.6.

Tertio loco limitabis concluſionem procedere,quando tra
ctatur de ijs,quæ ſpectant ad forum conſcientię,ſecus vero in
ijs,quæ pertinent ad forum contentioſum, nam tunc non ſta-
14 bitur ſacramento † iurantis de,& ſuper eo,quod ab eius pen
det animo;niſi aliud in iure reperiatur expreſſum, ad id eſt
gloſſ.inſignis in clem 1 in §.fi.ſuper verb. commode,de pęn.
quam adducit Alex.in l.1.§.per procuratorem,poſt nu 4.verſ.
nec obſtat,ſi dicatur.ff.de acquir.poſſeſ. quod quidem verum
15 eſſe crederem † quando aliæ poſſent haberi probationes:
alioqui dicerẽ dari iuramentum,& illi ſtandum fore de,& ſu
per ijs, quæ ab animo pendent etiam in foro contentioſo. ſic
Ant.de Petrut.in d l.1.poſt nu.367.verſ.2.temperetis.ff.de iu-
reiuran.

Quarto loco limitãda eſt concluſio, vt licet fides habeatur
iuramento,& conſcientiæ alicuius;tamen iſtud debet intelli-
16 gi,quando eſſet vir fide dignus,† ſecus ſi eſſet perſona ſuſpe-
cta,iuxta ſentẽtiam Bal.in l.falſus,in 3.col.poſt nu.7.verſ. ſed
quid ſi dominus.C.de furtis,huc pertinet doctrina Bal.eiuſ-
dem in auth.cui relictum,poſt nu.9.verſ attende hic,nunc ſuf
ficit,C.de indict. vidui.tollen.vt ſcripſit D.Ant. de Petrut. in
d.l.1.poſt nu.369.verſ.4. limitabis,de iureiur.

CONCLVSIO CCCCXV.

ARGVMENTVM.

Conſecratio eccleſia quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſecratio eccleſia non præſumitur,niſi probetur.*
Eccleſia non præſumitur conſecrata ibi.
2 *Conſecratam eccleſiam qui dixerit,illa probare debet.*
3 *Conſecratio eccleſia probatur ex literis in marmore ſcriptis.*
4 *Conſecratio eccleſia probari poteſt per vnum teſtem idoneum.*
5 *Teſtis vnus probat,cum agatur de nulli præiudicando,& aliquem iuuando.*
6 *Conſecratio eccleſia probatur per libros antiquos.*
7 *Conſecratio eccleſia probatur libris antiquis,ſi à maioribus noſtris illis adhibita ſit fides.*
8 *Libri antiqui ſi atteſtantur de aliquo auditu,non probant.*

1 CONſecrationem eccleſię† non pręſumi niſi probetur ſan-
citum eſt in diſtinct.1.c. ſolemnitatem. & docuit Alciat.
tract.de pręſump.reg.2.pręſump.4.nu.2.quinimo pręſumitur
non conſecrata,ſi credimus Lucę de Pen.in l.vnica.C.de quę-
ſtor.lib.12.verſ.24.

2 Cũ igitur non præſumatur conſecrata, probanda erit † ab
illo,qui conſecratã dixerit, quod cõmode fieri poterit ex lite
3 ris † in marmore ſcriptis,vt tradidit Inn.in rub. de conſecra.
eccl.in ptin.nu.1.quem ſequitur Dec.in conſ.135.nu.2. verſi.
modo

Digitized by Google

modo conſecratio probatur. tradit Cur. iun. in tract. feud. in 1. par. q. 1. n. 16 quo in loco affirmat, id maxime procedere, ſi nō tendat in alterius præiudicium, & voluit Io. And. in rubr. ext. de conſecr. eccl. atque Purpur. in l. r. nu. 155. ff. ſi cer. pet.

4 Præterea poterit probari † per vnū teſtem idoneum, vt tradítum fuit à Mat. ab Affl. in conſtit. Neap. de Apoſtat. li. 1. rub. 3. nu. 12. vbi reſtatur Iaſ. in l. precibus. C. de precib. Imp. offer. & conſtat ex multis ſimul congeſtis p Iac. Port. in cōcl. 34. lib. 1. aliter per Ant. Gabr. in ſuis conclus. li. 1. de teſtib. cōcl. 1. nu. 16. verſ. r. limita, & meminit Iaſ. in conſ. 77. redemptoris cru-
5 cifixi & c. placet ſupraſcripta, col. 2. in prin. ibi, ſicut in ſimili, vol. 3. ea ratione † quia cum agitur de nulli præiudicando, & alicui iuuando, teſtis vnus probat, vt in caſu noſtro, vt idem tradidit Iaſ. in conſ. 120. iuridicam arbitror. col. 1. in prin. ibi, ſicut in ſimili vltra eum, vol. 4. & ſingulare atque inſigne arbitratus eſt Gerard. de Petr. Sanct. in ſingu. 49. nota regulam, nu. 1. verſ. pro iſta regula.

6 Tertio loco probatur † per libros antiquos, vt ſcripſere Abb. & Felin. in c. cum cauſam. de proba. nu. 5. teſtem laudant Imo. in d. rub. de conſecr. eccl. vel altaris, & glo. in verb. ſcriptura. in c. ſolennitates, de conſecr. diſt. 1. huc ſpectat gl. in c. ſanc. 2. in verb. poſt mortem 24. q. 2.

7 Iſtud velim limites, vt habeat locum, quando huiuſmodi libris † a maioribus noſtris adhibita ſit fides, vt docuit Bart. in l. 1. ff. ſi cer. pet. & gl. in c. venerabilem. in verb. tranſtulit de elect. & ſcripſit Feli. cum alijs adductis. in d. c. cum cauſam, nu. 1. de probat. & fuſius de hac re tradidimus in concluſione, Confines.

8 Poſteriori loco illud limitabis, niſi tales libri atteſtarentur de aliquo auditu: † quia tunc non probant, vt optime voluit Bal. in l. 1. ff. de offic. quæſtor. ſed hæc limitatio non placet Fel. in d. c. cum cauſam. de proba. d. nu. 5.

Reliqua huc pertinentia annotauimus in concluſione, Eccleſia conſecrata, conſulas illum locum.

CONCLVSIO CCCCXVI.

ARGVMENTVM.

Conſenſus ſummi Pontificis & aliorum ex quibus probetur, & præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Conſenſus ſummi Pontificis præſumitur interueniſſe in teſtamento Cardinalis, ex antiquitate temporis.*
2 *Conſenſus ſummi Pontificis per diuturnitatem temporis præſumitur, ſi concurrit ſcientia, & patientia ipſius.*
3 *Conſenſus Pontificis Maximi non præſumitur interueniſſe etiam per longum tēpus, in illis caſibus, in quibus verisimiliter ipſe non habet familiaritatem cum eo, qui in actu ſuo aſſerit conſenſum interueniſſe.*
4 *Conſenſus Epiſcopi in fundatione eccleſiæ interueniſſe præſumitur ex diuturnitate temporis.*
5 *Conſenſus ſummi Pontificis non præſumitur in fundatione eccleſiæ præceſſiſſe.*
6 *Conſenſiſſe præſumitur epiſcopus in fundatione eccleſiæ, ſi probetur eius ſcientia, & patientia, & tolerantia longi temporis.*
7 *Epiſcopus ſcire præſumitur, quæ fiunt in ſua diœceſi, & eccleſia.*
8 *Conſenſus Principis probatur per antiquitatem.*
9 *Conſenſus Principis præſumitur interueniſſe ex longo curſu temporis.*
10 *Conſenſus probatur per ſcripturam, & non per teſtes.*
11 *Tenor ſcripturæ amiſſæ probari poteſt per teſtes.*
12 *Conſenſus regis a rege ſcriptus ſine ſigillo non probat.*
13 *Conſenſus ſenatus domini per eius ſubſcriptionem, vel per teſtes probatur.*
14 *Conſenſus Principis non probat alienationem, ſi ea de ea non conſtat.*
15 *Conſenſus Principis quomodo optime probet alienationem.*
16 *Conſenſus regius leuat eccleſiaſticum ab onere probandi.*
17 *Conſenſus capituli præſumitur in alienatione rerum eccleſiaſticarum.*
18 *Conſenſus capituli ſolemnitatis præſumitur ex longo tempore 60. annorum.*
19 *Conſenſus neceſſarius alienationi rei Eccleſiaſticæ non præſumitur ex diuturnitate temporis.*
20 *Conſenſus ſummi Pontificis præſumitur in alienatione rei eccleſiaſticæ ex curſu temporis.*
21 *Conſenſus capituli in alienatione rei eccleſiaſticæ præſumitur interueniſſe ex curſu 30. annorum.*

1 CONſenſum ſummi Pontificis ex antiquitate† tēporis præſumi interueniſſe, vt in teſtamento Cardinalis auctor eſt teſtis locupletiſſimus Crau. de antiq. temp. 3. par. nu. 31. vidimus in genere, reſtè ad id laudat A. et. in conſ. 30. in prin. ver. circa 1. dub. cōſuluit præterea Dec. in conſ. 174. poſt nu. 5. ver. & licet cēſus. atque Dec. in cōſ. 409. poſt nu. 2. ver. & idē in ſimili caſu, Iaſ. in l. ſciēdū. col. 7. verſ. contrariū. ff. de verb. obli. late Rip. in reſponſ. de reſcr. li. 2. c. 55. nu. 11. vbi atteſtatur de communi * ſcribentium ſententia. Alex. conſil. 101. poſt nu. 5. cū pluribus ſeq. verſ. denique poſito, vol. 7. Fel. in c. ſicuti, ſub nu. 33. verſ. & ex eo habes, de re iudi. Mantu. conſ. 83. viſo inſtrumento, & inde poſt nu. r. poſt verſ. per quæ iura, lib. 1.

Ab his rotus eſt diuerſus Rui. in conſ. 26. poſt num. 10. verſ. non poteſt ergo. lib. 1. ex ſententia Bar. in l. ſi publicanus. §. in omnibus. de publica.

2 Primo loco concluſionē ſic velim limites, vt locum habeat, id eſt † conſenſum ſummi Pontiſ. per diuturnitatem temporis præſumi, ſi concurrat ſcientia ipſius & patientia, hoc eſt, quod ſciuerit actum, de cuius conſenſu agitur, idque ſi talis actus inferioris ſit præiudicialis ipſi Pontif. Max. ſecus ſi non ſit præiudicialis ſummo Pontif. non. n. tunc refert, an interuenerit ſcientia, vt ſatis conſtat ex ijs, quæ ſcripſit Crau. vbi ſupra, nu. 29. & ita etiam declarat Rui. in conſ. 151. nu. 16. vol. 4. ex mente Alex. in conſ. 9. viſo themate ſupra ſcripto, poſt nu. 8. verſ. ſed non idem videtur. lib. 3. & de hoc habetur late per Fel. in d. c. ſicut, nu. 33 verſ. bene fateor, de re iud.

3 Secundo loco limitatur, vt non procedat in illis caſibus, in quibus verisimiliter ſummus Pōtiſ. non habet familiaritatem cū eo, qui in actu ſuo aſſerit cōſenſum interueniſſe, † vt quod Pōtifex Maximus præſtiterit conſenſum in fundatione eccleſiæ ſuper conditionibus appoſitis in fundatione, nā tunc talis conſenſus non præſumitur interueniſſe etiam per longum tēpus, vt aſſeruit gl in c. vobis. ſuper verb. de ſua iuriſdictione, de iure patr. quem refert & ad hoc ſequitur etiam Lambert. in ſuo tract. de iur. patro. in 9. princ. q. 1. parte, li. 1. nu. 107. vbi reddit rationem, quia in tali caſu conſenſus ſummi Pontificis non præſumitur interueniſſe, quia Pontifex Maximus non habet cum patrono continuam familiaritatem, & ad hoc comprobandum affert pronunciatum Alex. in conſil. 34. viſo themate, ad ſi, quem refert & ſequitur Feli. in c. ſicut, in 14. verſic. bene fateor, de re iud.

4 Superioribus optime cōuenit, quod traditurus ſum, etenim conſenſū epiſcopi in fundatione eccleſiæ † præſumi interueniſſe ex diuturnitate tēporis, ſi in ea publice ſint celebrata diuina, teſtis eſt mihi Imo. in c. officij, col. 13. de reſta atq; Rom. in l. ſciēdū. poſt nu. 40. verſ. 3. qd apparet. ff. de verb. obl. Iaſ. in l. ſciēdū. col. 6. & in l. ſi certis annis, poſt nu. 10. verſ. 5. facit, C. de pact. Dec. in l. 1. in 3. lect. poſt nu. 81. verſ. ex gl. & ſupradictis, C. q. admit. Iaſ. in l. q. in alien. n. 37. verſ. 2. contra Bal. ff. de acquir. hęred. Lud. Rom. in ſuo ſing. 77. patientia, ſeu tolerantia, nu. 4. verſ. & facit ſingulare verbum. Soc. ſen. in conſ. 1. viſis & diſcuſſis, nu 5. verſ. igitur præſumitur, vol. 3. Roch. de Curt. in ſuo tract. de iur. patr. nu. 19. in 7. q. Barb. in repet. rubr. de fid. inſtr. char. pen. col. 2. Alex. in cōſ. 101. ſup primo dubio. ſub nu. 5. poſt verſ. deniq; poſito, li. 7. Bru. i tract. de for. fol. 80. col. 2. Fel. in c. ſicut. poſt nu. 29. verſ. ſimile eſt illud, quod ſcribit Arch. de re iud. Barb. in c. requiſiuiſti, col. 25. de reſta. Feli. in c. illud. poſt nu 5. verſ. adde ēr, Arch. de præſump. Alex. cōſ. 219. ponderatis his, nu 14. verſ. accedit id q, vol. 6 & cōſ. 135. & qdē, viſo pūcto, n. 17. verſ. & per illud, vol. 4. Rui. cōſ. 41. nu. 4. verſ. 2. poteſtas, vol. 1. & in conſ. 108. col. 1. in prin. vol. 5.

5 Primo loco limitabis iſtud in conſenſu sūmi Pontificis, qui non præſumitur † in fundatione præceſſiſſe, ſed neceſſe eſt, vt oſtendatur talis cōſenſus, ſic optime ſcripſit gl. in c. nobis. de iur. patro. cuius rei ratio eſt, quia non præſumitur interueniſſe: cum ſummus Pontifex non habeat continuam cōuerſationem cum patrono, vt vtar verbis Lambert. in tract. de iur. patro in 9. queſt. prin. 1. par. li. 1 nu. 107. vbi atteſtatur ad hoc Alex. conſ. 36. viſo themate, quem refert Felin. in c. ſicut, col. 18. verſ. bene fateor, de re iudi.

6 Secundo præterea limitabis intelligendo locum ſibi vendicare, quando probatur eius epiſcopi ſcientia & patientia: quia tunc data ſcientia † ex tolerantia longi temporis præſumitur conſenſiſſe, ſed vbi ſcientia eius non probatur, non poteſt dici ex patientia præſumi conſenſiſſe, ita conſuluit Maria. Soci. iun. in cōſ. 56 nu. 24. vol. 5. teſtatur per ſimilitudinem de requiſito conſenſu ſummi Pontif. Alex. conſ. 9. viſo themate, vol. 3. cum alijs per eum ibi adductis.

7 Sed arbitror diuerſam eſſe rationem de conſenſu Pōtificis Max. & conſenſu epiſcopi, quia ſummus Pontif. non habet familiaritatem cum fundatore patrono, hinc eſt, vt non præſumatur ſcientia, quod † ſecus videtur eſſe in epiſcopo, q præſumitur ſcire, quæ fiunt in ſua diœceſi & Eccleſia, & ideo hæc ſecun-

ſecunda limitatio reſtringi poteſt quo ad ſummum Pontificem tantummodo.

Nec videtur à propoſito alienum, quod cauit Marſil. con-
8 ſenſum Principis probari † per taciturnitatem, vt patet ex pluribus adductis ab eodem Marſil. in conſ. crimin. 46. in præſenti cauſa Sebaſtiani Sciuoli, nu. 30. verſ. nam patientia.

Quinimo probari & præſumi interueniſſe conſenſum prin-
9 cipis † ex longo curſu temporis me docuit Abb. in conſ. 70. quia copioſe. nu. 5. poſt verſ. non etiam videtur obſtare.

10 Huc accedat etiam probari per ſcripturam † & nõ per teſtes, vt ex multis allatis teſtatur Matth. Afflict. ſuper 3. feudor. tit. de feud. alienat. num. 14. Bald. in c. 1. col. 2. poſt nu. 3. verſ. & accidit de facto. de feud. tit. per quos fiat inueſtit. Felin. in rubr. de conſtit. poſt nu. 5. cum pluribus ſeqq. & à nobis ſupra traditum eſt in concluſione, Capellania honoris.

Sed hoc eſt limitandum, ſi probetur, talem conſenſum fuiſ-
11 ſe in ſcriptis præſtitum, & ſcripta eſſe amiſſa, † quia tunc tenor poteſt probari per teſtes, per ea, quæ habentur in c. cum olim. de priuileg. & animaduertere Cyn. & Bald. in authen. ſi quis in aliquo documento. C. de edend. & Matthæ. ab Afflict. vbi ſupra d. nu. 14. & ad hoc faciunt, quæ obſeruata fuere infra in concluſione, Gratia.

Confine eſt iis, quæ tradidimus, illud, cõſenſum Regis ſub-
12 ſcriptum à Rege, † ſine ſigillo non probare, vt voluit Matth. ab Afflict. in feudali. tit. de prohib. feud. alienat. in 24. quæſt. num. 33. in fin. an vero poſſit probari per teſtes, conſulas eundem Afflict. in cap. 1. 3. notab. tit. per quos fiat inueſtit.

13 Quod velim limites non procedere † in conſenſu alterius inferioris Domini, nam in his per ſubſcriptionem eorum tantum, vel per teſtes probatur, ita decidit Matth. ab Afflict. vbi ſupra.

Conſentaneum eſt, & quod ſequitur, nam conſenſus Princi-
14 pis non probat alienationem, † ſi no conſtet de alienatione, vt placuit Matthæo ab Afflict. vbi ſupra in 24. q. nu. 30.

Illud limitare poteris, niſi Princeps in conſenſu totum te-
15 norem inſtrumenti contractus alienationis appoſuerit: † tũc enim optime probat alienationẽ, vt docebimus infra in concluſione, confirmatio, in prima limitatione.

Et eodem ferme pertinet, conſenſum regium leuare credi-
16 torem † ab onere probandi, ita ſenſit aperte Matth. ab Afflic. vbi ſupra, nu. 11. cum allegatis.

Succurrit & illud, quod in hanc ſententiam de conſenſu ſcripſit Anchar. in conſ. 136.

17 Conſenſum Capituli præſumi † in alienatione rerũ eccleſiaſticarum, cui reſpondendo adhæſit Alex. conſ. 79. circa primum, de quo quæritur, col. 3. vol. 1. vbi inquit, quod ſolemnitas conſenſus capituli & tractatus præſumitur ex longo tem-
18 pore † 60. annorum, prout in caſu ſuo agebatur in 2. dubio, poſt nu. 2. verſ. quoad ſecundum, & ſeq. & licet iſti loquantur in tempore 30. annorum, tamen in tempore decem annorum loquitur Alex. conſ. 45. col. fin. in fi. vol. 3. vbi præcipue ad hoc allegat Antonium de Butr. in c. ea noſcitur. de his quæ fiunt à Prælato, & hoc idem conſuluit Aret. in cõſ. 36. caſus talis eſt, præſupponitur in facto, poſt nu. 1. col. 2. hoc idem voluit Fel. in c. ſicut. poſt num. 27. verſ. & hinc etiam videmus de re iud. Corn. idem cõſulendo ſenſit in conſ. 348. col. pen. vol. 1. verſ. 7. & vltimo declarat Hiero. Grat. in conſ. 142. lib. 2. atque Soc. in conſ. 15. viſis prædictis publicis inſtrumentis, nu. 54. verſ. facit etiam, vol. 1. Gozad. conſ. 11. in hac cauſa, poſt num. 11. verſ. tertio ſolemnitas, Iaſ. in l. ſciendum, col. 6. verſ. 7. facit. ff. de verb. oblig. Dec. in conſ. 36. col. pen. ſub verſ. vlt. nõ obſtat, poſt nu. 8. à qua in iudicando minime recedẽdum eſt, vbi de communi * omnium ſcribentium ſententia teſtatur, poſt nu. 82. & ſeq. verſ. ad ſecundum vero dubium, Caſſa. conſ. 11. col. 27. idem Dec. conſ. 341. nu. 13. verſ. poſtremo ad corroborationem, & in conſ. 329. ſub nu. 5. poſt verſ. vltimo non obſtat. Ruin. conſ. 68. viſa & bene intellecta, nu. 4. vol. 1. & conſ. 63. videtur prima conſideratione dicendum, poſt nu. 6. verſ. nam vt ex inſtrumento. eod. vol. 1. & conſ. 86. videretur fortaſſis, poſt nu. 2. verſ. ſecundo quia, eod. vol. 1. Capic. in deciſ. Neapol. 16. num. 5. Aymo de antiq. tempor. parte 3. §. venio nunc, poſt num. 1. cum pluribus aliis ſeq. Boer. deciſ. 124. nu. 14. atque Grat. in conſ. 142. decreneram in præſenti cauſa, poſt num. 19. verſic. item ſolemnitas tractatus, lib. 2. & Soci. in tract. fallen. reg. 463. ſolemnitas, in 5. fallentia.

Quorum omnium conſenſus Alex. non deterruit, quin id ipſum intrepide reprobarit in conſ. 9. in fi. num. 6. vol. 3. eandem opinionem ſecutus eſt Corne. in conſ. 181. col. 5. & ſeq. volum. 2. diſſenſit etiam à ſuperiori ſententia Ferret. in conſil. 248. num. 18. lib. 3.

Sed in hac ſcribentium diſſenſione conſuluerim priorem opinionem, quippe quæ ſit magis communis, amplectendam eſſe: hacque ratione limitandam, vt ex diuturnitate tempo-
19 ris † non præſumatur Pontificis Maxim. conſenſus neceſſarius in alienatione rei eccleſiaſticæ, ita ſenſit Alex. in d. conſ. 9. nu. 8. lib. 3. per Felin. in cap. ſicut, col. 19. de re iudic. Rui. in conſ. 31. adeo plene & eleganter, nu. 6. in princ. & verſ. & minus etiam, vol. 1. veruntamen, quod etiam ſummi Pontif. con-
20 ſenſus præſumatur † in alienatione rei eccleſiaſticæ ex curſu temporis, decidit Capic. deciſ. 4. col. pen. num. 29. concluſionem noſtram ſic velim declares, vt licet ex diuturnitate temporis præſumatur conſenſum Capituli interueniſſe in alienatione rei eccleſiaſticæ: tamen cum agatur de graui præiudicio, non inducitur talis præſumptio ſpatio decem annorum,
21 † ſed curſus triginta annorum eſt neceſſarius, ſic conſuluit Ruinus in conſil. 86. videretur fortaſſis, poſt num. 5. verſic. nec obſtat, volum. 1. vbi pluribus auctoritatibus id comprobat, id etiam ſcripſit Socin. in tract. fallent. reg. 463. ſolemnitas, in 5. limit. & colligitur ex verbis Caſſa. in d. conſil. 11. poſt numer. 85. verſic. & ibi inter alia. & Camill. Plaut. in l. 1. verſic. ſi ratam, poſt num. 31. & ſeq. C. qui admitti. atque Felin. in cap. Albericus, col. fina. in fine. de teſtibus. & idem in cap. illud. poſt nu. 5. verſic. ſecundo eſt aduertendum. de præſumpt.

CONCLVSIO CCCCXVII.

ARGVMENTVM.

Conſenſus quibus ex rebus probetur & præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Conſenſus requiſitus ad validitatem actus probatur interueniſſe ex ſpatio longi temporis.*
2 *Tempus decem annorum longum eſt; vt ex eo præſumatur conſenſus.*
3 *Conſenſus præſumitur in actu, quem verſimiliter aliquis ex quo non exercuiſſet.*
4 *Conſenſum præſtitiſſe alienationi præſumitur dominus, ſi paſſus fuerit rem emphyteuticam per decem annos poſſideri.*
5 *Conſenſus per ſtatutum requiſitus in minore, vel muliere per lapſum decennij præſumitur interueniſſe.*
6 *Conſenſus non præſumitur per longum tempus, ſi de magno præiudicio agatur.*
7 *Conſenſus etiam, vbi agitur de magno præiudicio, probatur interueniſſe per tantum tempus cuius non extat memoria in contrarium.*
Contrarium, ibid.
8 *Conſenſiſſe quis non præſumitur ex antiquitate temporis quando conſenſus eſt contra ius commune.*
9 *Teſtamentum Cardinalis ex diuturnitate temporis præſumitur factum de conſenſu, & licentia Papæ.*
10 *Conſenſus præſumitur, quando cum diuturnitate temporis concurrit patientia illius, qui debuit conſentire.*
11 *Conſenſus Regis ſuper contractu rei feudalis non præſumitur ex tempore, vel alijs argumentis, ſed debet vere præceſſiſſe.*
12 *Conſenſus Regis ſuper contractu rei feudalis præſumitur interfuiſſe ex tempore, cuius initij memoria hominum non eſt in contrarium.*
13 *Conſenſus, quando ſumus in dubio, præſumitur interfuiſſe.*
14 *Conſenſus tutoris in contractu pupilli non præſumitur interueniſſe in damnum pupilli, nec in præiudicium minorum.*
Contrarium, ibidem.
15 *Conſenſus probatur per taciturnitatem.*
16 *Conſenſus non præſumitur interueniſſe ex taciturnitate, quando agitur de incommodo aſſerti conſentientis.*
17 *Conſentire præſumitur tacens in actu concupiſcibili, & honorabili, non autem in oneroſo & damnoſo.*
18 *Conſenſus ex taciturnitate non præſumitur, quando agitur de magno præiudicio.*
19 *Taciturnitas non habetur pro conſenſu quoad aliam obligandum.*
20 *Tacens habetur pro conſentiente in præiudicium alterius fauore reipublicæ, eccleſiæ, & pupilli.*
21 *Conſenſus probatur per oſculum.*
22 *Conſenſus probatur per actus ſimulatos.*
23 *Vltima voluntas quantumcunque imperfecta declarat teſtatoris voluntatem.*
24 *Teſtimonio impugnato vti licet ad effectum, vt oſtendatur contrarietas teſtium.*
25 *Conſenſus per epiſtolam probatur, & quomodo.*
26 *Animus donandi ratione coniunctionis ſanguinis facilius præſumitur in patre.*
27 *Conſenſus probatur per ſigillum.*
28 *Conſenſus non ſolum verbo, ſed etiam facto probatur.*
29 *Conſenſus inducitur ex tranſmiſſione munerum, acceptione, & nominatione.*

Digitized by Google

31 Conſenſus probatur per motum humerorum.
31 Humeros qui mouet ſine inclinatione capitis videtur magis dubitare, quàm aſſirmare.
32 Conſenſus probatur per percuſſionem palmarum.
33 Conſenſus muti ex percuſſione & tactu manuum probatur.
34 Conſenſus probatur quando quis annuit capite.
35 Conſenſus probatur ex ſola verborum interpretatione, & quomodo.

1 Conſenſum qui requiritur ad validitatem actus † probari interueniſſe ex ſpatio lōgi temporis, traditum fuit ab Ant. de Butr. in c. ea noſcitur, extra de his quæ fiunt à Prælat. & ſcripſere glo. & Do. in c. peruenit. de empt. & vendit. idem interrogatus reſpondit Aymo Crauet. conſ. 204. num. 9. poſt verſic. quarto poſito, atque conſuluit Barbat. conſ. 30. nu 18. verſ. præterea accedat, vol. 4 ſentit Alex in conſ. 111. col. pen. in fi. vol. 4. refert & ſequitur Iaſon in l. 1. ſub num. 105. C. qui admit Dec. in conſ. 183. col. pen. in fine. Ruin. in conſil. 63 videtur prima conſideratione. poſt nu. 6. verſic. ſecundo vltra prædicta, vol. 1. & in conſ 26, quamuis copioſe, nu. 3 verſ. ſecundo principaliter, eod. vol. 1. atque in conſil. 41. de duobus principaliter. poſt nu. 4, verſ. ſecundo poteſtas, eodem vol. 1. & in conſ 316. videndum eſt primo. nu 6. verſ. ſed dato, eod. vol. 1. atque conſuluit Pariſ. in conſ. 85. cum in facto, num. 13. poſt verſ. ſed cum dicto, volum. 4.

2 Quod tempus longum † vt ex eo præſumatur cōſenſus eſt decem annorum, vt docuere Butr. & Ioan. de Imo. in c. illud. de præſumpt. mori auctoritate Accur. in l. ſi filius, in verb. detinuit, verſ. & quod dicit longum, C. de petit. hæred. Lamber. in tract. de iur. patro. in lib. 1. 9. prin. quæſt. primæ partis, nu. 107. verſic. & dicitur longum tempus.

Quod quidem poſtremum in primis locum ſibi vendicat,
3 quando ſumus in actu, † quem veriſimiliter quis nō exercuiſſet abſque tali cōſenſu, quia tunc præſumitur, vt per Gozad. in conſ. 11. nu. 14. cum ex allegatis ab eodem. idem etiam voluit Hieronym. de Monte, in ſuo tractat. de finib. regen. c 105. nu. 13. cum aliis adductis à Tiraq. in tract. de præſcriptio. in verb. per decem annos. §. 1. glo. 4. verſ. tertio non hinc longe abeſt. vbi allegat Alex. conſ. 113 viſo & diligenter conſiderato. col. pen. verſ. 4. comprobatur, poſt num. 9. lib. 4. qui ait
4 eum, † qui rem emphyteoticam emit, & eā poſſedit per decem annos patiente domino, præſumi præſtitiſſe conſenſum huic alienationi, quem ſequitur Dec. conſil. 185. col vlt poſt nu. 14. verſ. nam ſi ille arbitratur ad hoc eximium & inſigne, cum aliis adductis per Tiraq. vbi ſupra.

Sed huic ſententiæ alacriter reclamat Iaſon in alienatione feudi, vt cōſ. 176. nu. 2. per totum, vol. 2. & plene diſcuſſerim, & contrarium fuit probatum in conſuetud. Pariſienſ. §. 7. numero 17 cum ſeq.

Primo loco ampliabis in conſenſu requiſito per ſtatutum,
5 † vt in minore, vel muliere, qui nō poſſunt ſe obligare ſine cōſenſu propinquorum, nam per lapſum decennij præſumitur interueniſſe talem conſenſum, vbi docuit Iaſon in l. ſi certis annis, num. 19. C. de pact.

Contrarium, quod non procedat contra pupillum, tenet Corne conſil. 98. colum fin. volum. 1. Alex. conſil. 94. col. 2. volum. 7. & idem eſt in præiudicium minorum, vt per Socinum conſil. 254. colum 2.

Primum omnium limitabis, vt tantum procedat, quando
6 agitur de paruo præiudicio ſecus ſi de magno, † quia hoc caſu per longum tempus nō præſumitur conſenſus, vt reſpondit Barthol. Socin. conſil. 61. nu 6. verſic. ſed in his, volum. 3. cum ibi allegatis, Iaſ. conſil. 176. in 2. dubio, verſic. 2. principaliter moueor, vol. 2. Crauet. conſil. 204. nu. 9. Bart. in diſputat. incipien. Mulier habens. in fin. & in l. 1. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. colum. 2. Fulg. in l. 1. colum. penult. C. qui admi. Imo. in cap. ſi diligenti. colum. pen. in fin. & ſeq. de præſcript. Balb. in tract. de præſcript. in 3. part. num. 47. Alexan. in conſil. 11. colum. fin. volum. 4. & in conſil. 179. colum. penult. volum. 6. Iaſ. in conſil. 176. colum. penult. volumine ſecundo. Curt. ſenior in conſil. 77. volum. 2. late Gabriel. in concluſ. titul. de præſumptio. concluſ. 1. num. 53. vbi quamplures concordantes congeſſit.

Sublimita, ſi eſt tantum tempus, cuius initij non extat me-
7 moria in contrarium, † quia tunc etiam, vbi agitur de magno præiudicio, probatur conſenſus per tantum tempus, ita Crauet. cum ibi alleg. in conſil. 104. nu. 10. Abbas in cap. peruenit. num. 10. verſi. ex quibus omnibus, & per glo. ibid. de emptione & venditione.

Contrarium videtur ſentire Iaſon in conſil. 176. vol. 2. vbi erat caſus 130. annorum, & tamen conſuluit, quod in alienatione feudi, eum ſit magni præiudicij, non præſumitur talis conſenſus in huiuſmodi alienatione per tale tempus interueniſſe, verſic. ſed præmiſſis non obſtantibus, num. 2.

Secundo loco limitare poteris, quando huiuſmodi conſen
8 ſus eſſet contra ius commune, † quia tunc ex antiquitate temporis non præſumitur talem conſenſiſſe, ita ſcripſit Abb. in c. licet Heli. in fin. poſt nu. 24. verſ. hoc dictum doct. de ſimo. Felin. ibid. col. 5. verſ. 4. limit. & idem Abb. in c. nihil. col. fina. de elect. poſt num. 11. verſ. pro hac facit glo. quæ ponderat iſtum non fuiſſe in poſſeſſione, & idem tanquā æquius, & verius refert, & ſequitur Aymo Crauet. in tracta. de antiquit. tempor. par. 3. §. 1. nu. 18. verſ. tertio limitatur, vt non procedat in ſolennitate, quę eſt contra ius commune. Verbi gratia, poſſedit quis longo tempore duo beneficia incomparabilia, vt eſt minor, vel aliter incapax ad beneficium, ſed aſſerit ſecū diſpenſatum eſſe, & diſpenſationem perdidiſſe, iſto enim caſu non ſuffragatur antiquitas temporis, vt & reſpondit Bellamera conſil. 10. poſt num. 43. verſic. & ſi dicas, quod conceſſio, & cum multis allegatis per Crauettam vbi ſupra d. num. 19. 20. & 21.

Contrariam ſecutus eſt ſententiam Aretin. conſ. 36 caſus talis eſt, præſumitur in fact. verſ. circa primum dubiū, vt con-
9 cludit, quod † ex diuturnitate temporis pręſumitur teſtamentum Cardinalis factum fuiſſe de conſenſu, & licentia Papæ, idem videtur tenere Cardinal. & moderni in c. requiſiuiſti, de teſtam & Ancharan. in conſ. 161. in quæſtione eccleſiæ. in fin. in quo loco loquitur de vnione, & in prædictis caſibus reſiſtebat ius commune.

10 Tertio limita † quando cū diuturnitate temporis concurrit patientia illius, qui debuit conſentire, vt ex allegatis per Iaſ. in d. conſ. 176. verſ ſecundo ad idem facit, vol. 2. nu. 2. & verſ. tertio principaliter moueor. Alexand. reſpondit in conſ. 94. repetitus in cauſa appellationis. poſt nu. 6. poſt verſic. nec obſtat, ſi diceretur, volum. 7. ex mente Bald. in l. 2. poſt nu. 3. verſ. ſed nunquid. vbi ad id adducit l. non hoc, C. vnde legit. C. de legit. hęred. & Bellamer. d. conſ. 10. poſt num. 33. verſic. tertio principaliter hoc probatur, & Ruin. in conſil. 105. Caſus iſte, de quo quęritur, poſt num. 11 verb. ſi ergo, volum. 1. & in conſ. 11. quam egregie poſt nu. 6. verſ. ſed iſtis non obſtantibus, volum. 2.

Quarto limita non procedere in conſenſu Regis ſuper cō-
11 tractu rei feudalis: † nam non præſumitur ex tempore, vel aliis argumentis ſiue præſumptionibus, ſed debuit vere præceſſiſſe, & ſpeciatim probari talis conſenſus, ita ait Matth. ab Afflict. in tit. ſi de inueſtit. fuerit controu. §. ſi autem controuerſia, nu. 43. vbi ait, hoc procedere per conſtitutionem Regni Neapolitani, cuius ſententiæ adhęret Andr. de Iſern. in c. 1. colum. 3. de prohib. feud. alienatio. per totum.

12 Id tamen eſt ſublimitandum ex tempore, cuius initij memoria hominum non eſt in contrarium: nam tunc talis conſenſus præſumitur interfuiſſe, vt conſtat ex allegatis ibi per Afflictum.

13 Quinto limita, † vt procedat, quando ſumus in dubio, ſecus in certo, vt Iaſ. in d. conſ. 176. vol. 2. verſ. 4 & vlt. moueor.

Sexto limita, vt non procedat in conſenſu tutoris in con-
14 tractu pupilli, in quo contractu † non præſumitur conſenſum interueniſſe in damnum pupilli, vt reſpondit Caius in l. quæcunque, §. interdum. in fine, de publ. in rem actio. & tradidere Accur. & Bart. in l. ſciendum. Accurſ. ſuper verſ. ſolemniter. verſ. ſecus ergo. Bart. poſt nu. 7. verſ. iuxta prædicta, ff. de verbor. obligat. Innoc. in cap. innotuit. poſt num. 4. de eis, qui furtiui ordines ſuſceperunt, & ita Abbas in conſ. 106. num. 4. caſus ſuper quo. volum. 2. not. Corn. in conſ 98. colum. fin. volum. 1. Alexan. in conſil. 94. repetitus in cauſa appellationis. colum. 2. poſt num. 4. & 5. volu. 7 & idem in præiudicium minorum, vt per Socin. in conſ. 254. incipient. viſa, & conſiderata contingentia facti, & 5. verſic. ſed contra præmiſſa, colum. 2. ſequitur Gabriel. in ſuis concluſ. tit. de præſumpt. concluſ. prima, num. 58.

Contrarium tam in donatione hęreditatis pupilli, quam in venditione rei ſuæ tenet Ang. ſub dubio tamen forſan in l. qui in alien. 1.

Digitized by Google

in aliena.ff.de acquir.hęr.& ibi Cuma.in addit.& Imo.etiam,
qui Imo.tantum in venditione tenet contrarium.

15 Conſenſum prætetea † probari per taciturnitatem, auctor
mihi Fel.in c.cum omnes.nu.14.verſ.ex his reſultat.de conſti.
Bar.in l.de ætate.§.qui tacuit.verſ.& ſic patet.ff.de interroga.
act.& Fel.in c.cauſam matrimonij poſt nu.4.verſ.ſecunda de-
claratio.de off.deleg.Andr.Barb.conſ.17.incip.à Ioue princi-
pium in prin.vol.3.& conſ.9.incip.illud in medium referam.
col.mihi 5.& 6.verſ.& ſi dicatur.vol.4.& conſ.62.incip. Pau-
lus Apoſtolus.col.mihi 9.in princ.ver.præterea.eo.vol.4.Hip-
pol.de Marſ conſ.46.nu.30. Barth.Soci.conſ.220.nu.12.vol.2.
& conſ.61. nu.6. vol.3. & de hac materia vide Dd.in c.qui ta-
cet.de reg.iur.& in d.l.qui tacet.ff.eod.tit.& Marſ. in ſuo ſing.
77.patientia,ſeu tolerantia,in prin. vbi quamplurimos addu-
cit Dec.in conſ.264.non exceder è memoria.num.3.

16 Limita, vt non procedat † quando agitur de incõmodo aſ-
ſerti conſentientis,ex taciturnitate,quia tunc non præſumitue
conſenſus interueniſſe,ita Barth.S. ci.conſ.21.num.4.vol.1.&
reſpondit Barb.in cõſ.9.illud in medium referam.col. mihi 5.
verſ.& ſi dicatur,vol.4.vnde dicere ſolebat Innoc.in c.in Ge-
neſi.poſt nu.5.verſ.ſed licet collatio,de elect.in actu concupi-
17 ſcibili,& honorabili tacentem præſumi conſentire † non aũt
in actu oneroſo,& damnoſo,quem ſequitur Abbas in c.veſtra.
nu.6.verſ.ſed contra hoc,de loca.Feli.in c.cum omnes, col.6.
de conſtit.Abb.in c.ex parte decani.poſt nu.9.de reſcri.& re-
tulit Ant.Corſet.in ſing ſuo 381.taciturnitas.nu.1.& ſeq. atq;
conſuluit Alex.in conſil.180. viſo proceſſu inter Salomonem,
nu.4.verſ.præterea poſito,li.7. & in conſ.252. in cauſa & lite
inter Paulum,ou.4.verſ.primo,quia iſte teſtis.li.7.Crot. in re-
pet.§.morte.l.nõ ſolum,nu.93.ff.de oper.nou.nunc.& optime
reſpondit Soci.iun.in conſ.18.de tribus quæritur,nu.26.verſ.
& dixit Inno.vol.3.& ſequitur Mil.in ſuo repert.io verb.con-
ſentire videtur,qui tacet in vtili.atque Io.Andr. io reg. is qui
tacet.nu.6.verſic.hæc ſolutio,de reg.iuris in 6.

18 Secundo loco iſtud eſt limitandum, † vt conſenſus ex taci-
turnitate non præſumatur,quando agitur de magno præiudi-
cio,ſecus de paruo,ita cauit Socin.ſen.in conſ.61. ſuper quæ-
ſtione.nu.6.verſ.ſed in his,vol.3. & in conſ.220. viſis cõpro-
miſſo,laudo,& ſtatutis.poſt nu.10.verſ.reſpondeo etiam, vol.
2.Crot.in repet.§ morte.l.non ſolũ.nu.93.de oper.oou.nuoc.
& eepetijt Io.Anto.Rubeus in repetit.l.vnicæ,nu.70.verſ. vel
poteſt dici.ff.ſi cert.pet.Cephal.etiam reſpondit in conſ.133.
nu.126.lib.1.

19 Tertio loco iſtud limitabis, vt † nõ procedat quoad alium
obligandũ, nam tunc taciturnitas pro conſenſu non habetur,
neque ex eo probatur,vt reſpondit Rom.in conſil 311.in caſu
propoſitę cõſultationis,nu.3. iſtud autem,per l.filiusfamiliu.
§.inuitus.ff.de procur.& l.ſicut.§.non videtur.ff.qb.mod. pig.
vel hypoth.ſol.& Io.And.i reg.is q tacet,nu.3.de reg.iur.in 6.

Quod quidem ſublimitandum eſt,vt non habeat locum fa-
20 uore † reipublicæ,eccleſiæ,& pupilli,nam tũc tacens habetur
pro conſentiente in præiudicium alterius, ſic conſuluit idem
Rom.in d.conſ.311.poſt num.3. & 4. per multa ibi ab eodem
adducta,& Soc.in tract.fallen.reg.486.taciturnitas.

Quarto præterea loco limitandũ tibi erir illud poſtreumũ,
vt non habeat locũ in conceſſione perpetua, nam tunc qui ta-
cet,non videtur conſentite, ſecus erit in temporali, vt obſer-
uauit gl.in c.2.in verb.contradicente,de his, quæ fiunt à Prę̃l.
& gl.in c.1.in gl.pen.de reb.eccl non alien.lib.6.& Io.And.in
reg.Is qui tacet.nu.16.de reg.in 6.& Mil.in reper.io verb.con-
ſentire videtur,qui racet in temporali.

21 Quinimo conſenſum † probari pet oſculum,ſancitum eſt in
c.pacem.diſtinct.2.de conſecr.& docuit Fel.in.in c.cum ſuper.
de offi.deleg.nu.4.verſ.ſecunda cauſa eſt, quod idem repetijt
Franc.Nicouit.in repet.rubr.nu.34.verſ.videmus in alijs ter-
minis.C.de eden atque ſcriptum teliquit Io.Fran.Paui.in ſuo
tract.de viſitat.in q.8.primæ partis,verſ.octauo quæro.

22 Nec prætetibo conſenſum etiam probari † per actus inua-
lidos.Iaſ.in conſ.227.in 2.vol.col.mihi 12.verſi. decimoſexto
facit,& conſ.127.num.5.verſ.& ſi diceretur, vol.4. qui plures
adducit.

Hinc illud poteſt inferri,vt vltima volunras quantumcunq;
23 imperfecta † declarat teſtatoris voluntatem,ſic cauit Rom.in
conſil.179.ampliſſime doctor,poſt num.11. verſ. quoniam re-
ſpondetur,quem ſequitur Boer.in deciſ.172.dominus; nu.22.
verſic. nam ex teſtamento, & Iaſon vbi ſupra.

Hinc etiam inferebat Crau.in conſ 9.accuſatur Titius.num.
24 16.teſtimonio † impugnato vti licere ad effectum, vt oſten-
datur contrarietas teſtium,vt ibi per eum.

Concluſioni quoque noſtræ, & illud conuenit, conſenſum
25 probari per epiſtolã † ad aliquid adhortantem, ex ea nempe
adhortatione præſumitur ipſi facto conſentire,quod hoc exẽ-
plo patebit. Duo fratres communiter inter ſe vitam degebãt,
non tamen erant ſocij omnium bonorum,adeo vt filię alterius
ex bonis communibus dos conficienda eſſet: alter vero frater
habens filiam cui honeſte illam collocatet,inuenit, vetum fu-
turus ſponſus maiorẽ ſibi conficiẽdam dotem cupit, & vrget,
hinc pater filiam illi deſpondere ægre ferr,quod cũ frater ab-
ſens rem cognouiſſet,fratri per literas ſignificat, ne honeſtam
illam matrimonij conditionem,aut ignauiter,aut imprudẽtee
eius manibus elabi ſinat,quo audito pater matrimonium per-
ficit,& dotem deſideratam conſtituit, ex iſtiuſmodi profecto
epiſtola argui conſenſum ſcribentis ſe voluiſſe ex communi-
bus bonis fratris filię dotem confici doctiſſime tradidit Aymo
Crau.de antiq.temp.§.vidimus,& abund.part.1.nu.43. & 44.
quod & conſulendo probauit Soc.in conſ.291.col.7.io fi.verſ.
tertio principaliter,poſt nu.12.lib.2.& in conſ.41. viſo indul-
to legitimationis poſt nu 1.verſ.ſed ad hoc reſpondetur, vol.
3. & ad hoc eſt apertiſſimum Iuliani reſponſum in l. conſenſu.
ff.de act.& oblig.

Sed hoc poſtremum limitandum eſt,locum ſibi tantummo-
26 do vendicare in fratre, † in quo facilius præſumitur animus
donandi ratione coniunctionis ſanguinis, vt colligere eſt ex
Alpheni reſponſo in l.ſi ſeruus communis.ff.de don. inter vir.
& vxor.& fuit obſeruatum in l quæ dotis.ff.ſolut.matri. quod
quidem in alijs non procedit,ita ſcripſit Aymo Crauet.d.loco
vbi ſupra.num 44.

27 Quid ſi etiam conſenſum † probari per ſigillum dixero? vt
monuit Bal.in l.ſi ita ſtipulatus § Chryſogonus.nu.2.ff.de ver
bor.obli.huic pronunciato patrocinantur ea,quæ ſcripſit Affl.
in 3.par.feud.tit.de prohib.feud.alienat.num.15.

Sed & de grege illo eſt axioma Socin.ſen. volentis conſen-
28 ſum non ſolum verbo,† ſed etiam facto probari, vt ſi quis pro
locatione aliqua nonnullis annis debitas penſiones receperit,
illi eum locationi conſenſiſſe cenſetur,ſic reſpondit idẽ Soci.
in conſ.12..viſa narratione,nu 1.verſi. primum probatur,vol.
1.imo id fuit præcipuum Scæuolæ reſpõſum in l.Paulus.ff rem
rat.hab Paulus(inquit Scæuola) reſpondit non tantum verbis
ratum haberi poſſe,ſed etiam actu,comprobat id Soc.per Bal.
in l.2.§.ſi.ff ſolut.matrim.& in l potuit.C.de iur.delib.& Bar.
in l.pater.§.cum liber s.ff.de leg 2.

29 Eiuſdem notæ † & illud, conſenſum etiam induci ex tranſ-
miſſione,& munerum receptione, atque nominatione, ſic re-
ſpondit Pariſ.in conſ.51.conſiderata facti narratione, num.4.
verſ.vbi Phil.Franc.vol.4.

30 Eiuſdem claſſis eſt,conſenſum probari † pet motum hume-
rorum ſic tradidit Accurſ.in l.1.§.ſi quis ita,in verſ.annuiſſet.
ff.de verb.obli.& idem Accurſ in l.item quia.in verb. mutus.
ff.de pact.Accurſium ſequitur Bar.in l.nutu.in prin.ff.de leg 3.
vbi ait, notarium debere ſctibete, talem conſenſiſſe ſtringen-
do humeros.

Veruntamen hanc Accut.& Bar. doctrinam refellit Iaſon &
cæteri ſcrib.in d.l.1.§ ſi quis ita.poſt nu.12.verſ.in ea gloſ ibi
31 humeris.ff.de verb.obli. † nam vbi quis mouet humeros ſine
inclinatione capitis,videtur magis dubitare,quam affirmare,
vt docet experientia rerum magiſtra. c.quam ſit.de elect. li.
6.hos ſequutus eſt Iac.de Nigris in repetit.d.l.1.§. ſi quis ita
poſt nu.37.ver.gloſ.in verb.annuiſſet.de verb.oblig.

32 Eiuſmodi eſt,quod dicturus ſum,† nam conſenſum probari
per percuſſionẽ palmarũ,docuit Bal.in l.& in epiſtola.in prin.
C.de fideic.p ea quæ fuere obſeruata in prin.tit.inſti.de verb.
obli.cuius ſnæ accedit,idẽ Iac Nigr.in repet.d.l.1.§.ſi qs ita.
nu.37.verſ.adde etiam,de verb.obli. quod hoc exemplo pla-
33 nu facit Bal.ibidẽ † vt ſi interrogetur mutus, an ſibi placear,
vt vxor ſua habeat ſuum cubiculum,& quod ſi ſibi placeat,at-
tingat manum vxoris,quod ſi tetigerit ex illa percuſſione pro-
babitur tacitus conſenſus,vt ibi per eum.

34 Quibus & hoc quoq; adijcies,conſenſum probari † qñ quis
annuit capite,vt docuit Accurſ.in d.l.1.§.ſi qs ita.verb.annuiſſ
ff.de ver.obl. & idem voluit in l.itẽ quia. in verb. mutos.ff.

Digitized by Google

de pact. quam glo. ibidem ſequitur Pau. de Caſtr. poſt num. 3. verſ. nota etiam, cuius ſententiæ ſubſcripſit Iacob. Nig. in repet. d. §. ſi quis ita. l. 1. poſt nu. 38. verſ. item quod conſenſus. ff. de verb. obligat.

35 His proximum eſt, quod traditurus ſum † etenim cõſenſum probari ex ſola verborum interpretatione, colligere eſt ex Vlp. reſponſo in d. l. 1. §. ſi ita. ff. de verb. oblig.

Vnde ex hoc inferre ſolebat Bald. Nouel. ad notabilẽ quæſtionem, vt interrogo te, promittis mihi Stichum & Pamphilum, tu dicis, diſſentio in Pamphilo, at valeat ſtipulatio ad Stichum omiſſum, de quo fuit facta interrogatio? Ipſe concludit valere, quia tacite colligitur ex iſtis verbis, quod negando de vno, id eſt, de Pamphilo, conſentit in Sticho, per c. nonne, de præſumpt. & l. cum prætor. ff. de iudic. ideo cum colligatur ex interpretatione verborum, valebit ſtipulatio.

Nec alio reſpexit, cum inſigniter dixit Matthes. in ſuo ſingulari 76. incipient. Nota, ꝙ poſito. vt poſito, quod tibi facio poſitionem, quod commodaui codicem & volumen, tu reſpõdes, non credo de codice, videris conſentire in volumine, d. c. nonne. de præſumptio. cuius ſententiæ ſubſcripſit Franc. Curt. in ſuo tract. poſitionum, poſito in l. 2. C. de iuram. calum. col. 2. nu. 15. verſ. & quia diximus, quod poſitiones, hoc idem ſecutus eſt Celſus Hugo in additio. ad Lanfranc. de Orian. in c. qm̃ contra. in verb. reſponſiones, in addit. incip. adde Fel. in c. nã concupiſcentiã. de probation. qui hoc d. Matth. refert & ſequitur, & idem voluit Iacob. de Nigris in repet. d. §. ſi quis ita. l. 1. nu. 2. & 3. ver. nota primo, ff. de verbor. obligat.

CONCLVSIO CCCCXVIII.

ARGVMENTVM.

Conſilij ſapientis an præſumatur adhibita ſolennitas à ſtatuto requiſita in ſententia.

SVMMARIA.

1 *Conſilij ſapientis ſolennitas à ſtatuto requiſita nõ præſumitur adhibita in ſentẽtia.*
2 *Sententia non poteſt exequi, niſi probetur conſilium requiſitum ante eam interceſſiſſe.*
3 *Conſilium videtur de ſubſtantia actus.*

1 CONſilij ſapientis ſolennitatem à ſtatuto † requiſitam non præſumi adhibitam in ſententia, docuit Bald. in l. 1. nu. 8. C. ne lic. ter. prouoca. atque Petr. de Anch. in c. canonum ſtatuta. de conſt. & Dyn. in l. ſciendum. ff. de verb. obligat. obſerues vero, eo vſque concluſionem procedere, vti niſi probetur con-
2 ſilium tale requiſitum ante ſententiam interceſſiſſe † ſententia non poſſit exequi, ſic voluit Bal. vbi ſupra d. nu. 8. Bar. in l. 1. ff. nihil noua. appell. pend. Barbat. & Ioã. Andr. in c. ne Epiſcopi. de tempor. ordin. per tex. in c. cum in veteri. de electio. ratio,
3 † quia hoc modo conſilium videtur de ſubſtantia actus. Dyn. in d. l. ſciendum, ff. de verbor. obligat.

CONCLVSIO CCCCXIX.

ARGVMENTVM.

Conſilium ex quibus probetur, & præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Conſilium malum probatur ex acerbitate facti.*
2 *Conſilium fraudis præſumitur ex illicitis breuitate temporis.*
3 *Quod fit incontinenti, præſumitur præordinatum, & præcogitatum.*
4 *Conſilium ex breuitate temporis præſumitur datum illi, qui poſt allocutionem ſtatim alterum occidit, quando præceſſerunt inimicitiæ capitales.*
5 *Conſilium præſumitur non mandatum, quando inimicitia conſulentis, & exequentis maleficium pares ſunt contra eum, qui occiditur.*
6 *Mandatum efficacius, & durius obligat, quam conſilium.*
7 *Mandatum præſumitur, & non conſilium, quando diſpares ſunt inimicitiæ conſulentis, & exequentis contra occiſum.*
8 *Conſilium ad malum præſumitur ex colloquio, ſi effectus malus ſequatur.*
9 *Conſilium quare in dubio dicatur cauſa delicti.*
10 *Effectus malus non præſumitur à conſilio, ſi de conſilio non conſtat.*
11 *Conſilium ad bonum præſumitur à bono viro.*
12 *Conſilium in dubio præſumitur bonum, & non malum.*
13 *Nemo præſumitur fraudem committere.*
14 *Nemo præſumitur malum conſilium dare, ſed bonum, aut nullum.*
15 *Mandatum fit gratia mandantis, & conſilium, ac perſuaſio gratia facientis, cui conſulitur & perſuadetur.*

1 COnſilium malum probari † atque præſumi ex acerbitate facti, ſcripſit Aym. Crauet. in conſ. 192. incip. caſus ita habet, Iacobinus de Succio. poſt nu. 3. verſ. amplius dico, vbi ad id teſtatur Calderinum in conſ. 3. tit. de arbitr. & in conſil. 8. tit. de iureiuran.

2 Ex illicitis etenim † conſilium fraudis præſumi auctor eſt Bal. in cõſ. 80. principis cura, poteſt nu. 2. poſt verſ. & quia conſtat, ibi, & moderni ex illicitis, vol. 3.

Præterea ex breuitate temporis præſumi quem dediſſe conſilium ei, qui poſt allocutionem ſtatim alterum occidit, reſpõdit Cramm. in conſi. ciuil. 115. nu. 5. & Bal. in conſ. 250. in quæſtione domini Milani. ſub nu. 1. verſ. item quod ille, vol. 1. Bart. in l. ſi ventri. §. eorum. nu. 1. verſ. quidam accuſabatur. ff. de priuileg. credit. vbi de eo quærit, qui homicidam quendam allocutus eſt, & ille ſtatim iuit, & occidit, ſed neſciebatur, quid ei dixerit, certe, inquit Bart. ex breuitate ſpacij præſumitur conſilium dediſſe ei, ex ſentẽtia Accur. in d. l. ſi ventri. §. perueniſſe. in verb. benigne dici. in fin. ff. eod. de priuileg. cred. quem ſequutus eſt Anton. Corſe. in ſuo ſing. 249. incip. celeritas actus. in princ. atque Marſ. in conſil. 3. ſæpe ac ſæpius, nu. 14. & 15. poſt verſ. breuitas enim temporis. Alex. in conſ. 69. viſa facti narratione. ſub nu. 4. poſt verſ. ex prædictis igitur, vol. 2. & Franc. Caſſo. in ſuo tract. malefic. præmedit. in tractat. 7. de indic. malef. ex dicto, nu. 5. verſ. item ſi quis loquutus, & Caccialup. in tractat. de debit. ſuſpect. & fugit. in §. decimo principaliter quarto, nu. 6. verſ. confert ad hoc.

3 Cuius axiomatis ratio eſt, † quia id, quod fit incontinenti, præſumitur præordinatũ, & præcogitatũ, vt locutus eſt Dyn. in l. poſt contractum. ff. de donat. & hunc ſequutus eſt Bal. in l. 2. poſt nu. 1. verſ. item præſumitur fraus in filio. C. de repudiã. hæred. cui accedit idem Corſe. d. ſing. 249. in princ. & in fi.

Quod vero diximus, ex breuitate temporis præſumi dediſ-
4 ſe conſilium ei, † qui poſt allocutionem ſtatim alterum occidit, intelligendum eſt, quando præceſſerunt inimicitię capitales, & cauſæ atq; indicia odij, alioqui ſecus eſt, vt docuit Bal. in l. 1. poſt nu. 10. verſ. & ille dicitur. C. de ser. fugit. & ita Bar. dictum in d. l. ſi ventri §. eorum ff. de priuil. credit. Bal. intelligit in d. conſ. 250. in quæſtione D. Milani, nu. 1. verſ. nec obſtat dictum Bar. vol. 1. alias eſt conſ. 382. vol. 5. & ſcripſit Caret. in in ſua pract. criminal. §. circa, nu. 137. verſ. conſulere etiam, atque tradidit idem Franc. Caſſo. in d. ſuo tract. malefi. præmed. in tract. 7. de indici. malefic. ex d. nu. 6. verſ. intellige tamen, & ſecutus eſt Caccialup. in d. ſuo tractat. de debit. ſuſpect. & fugit. in §. decimo principaliter quarto. num. 6. verſ. confert ad hoc elegans. in fin.

Hoc tamen poſtremum de inimicitijs, eſt declarandum, vt
5 tunc habeat locum, † quando inimicitiæ conſulentis & exequentis maleficium pares eſſent contra eũ, qui occiditur. tunc nempe præſumitur conſilium non mandatum, quia efficacius,
6 & durius obligat mandatum † quam conſilium, vt obſeruauit Ioan. Andr. in reg. nullus ex conſilio. de reg. iur. in 6. cui adhæret Bal. in d. l. 1. nu. 10. verſ. & ſi erant pariter. C. de ſeru. fugit. ꝙ ſi diſpares ſint inimicitiæ conſulentis & exequentis contra occiſum, vt ſi maior ſit inimicitia in dño, quam in famulo, & inimicitia eſſet acceſſorie in famulo ex inimicitia contracta,
7 cum dño † tunc certe præſumitur mandatum non conſilium, vt colligere eſt ex ijs, quæ tradidit Bal. in d. l. 1. nu. 10. d. verſ. & ſi erant pariter inimici. C. de ser. fugit. atque Aegid. Boſſ. in ſua pract. crim. tit. de mandat. nu. 53. verſ. aduerte tamen.

8 Inſuper ex colloquio pręſumitur conſilium ad malum † ſi effectus malus ſequatur, nam cuius finis malus eſt, eius quoq; præordinatio præſumitur doloſa, vt colligere eſt ex reſcripto Impp. Theod. Arcad. & Honor. in l. ſi quis adulterij. C. de adul. præterea finis demonſtrat principium, & exitus acta probat, vt elicitur ex l. Impp. Valeria. & Gali reprehendẽda. C. de inſtit. & ſubſt. Vñ ſi finis malus erit, conſilium quoque malum probabitur. Huc poſtremo ſpectat doctrina Bart. quam nuper retulimus in l. ſi vẽtri. §. eorum. ff. de priuil. credito. poſtremo aſſeruit Grat. in conſ. 52. nu. 39. poſt verſic. quarto conſidero,
9 lib. 2. conſiliũ in † dubio dici cauſam delicti, quia præſumitur, principalem motum fuiſſe ex conſilio, & alias non fuiſſe factu tum, ſecundum cõmuniter Dd. vt per Fel. & Dec. in c. 1. de off. deleg. & Bal. & alios in l. data opera. ff. qui accuſ. non poſſ.

Primum hoc limitandum eſt, vt non ſibi locum vendicet, quando non conſtaret de conſilio, ſic docuit Bal. in conſ. 250. alias 382. nu. 1. verſ. in contrarium videtur, vol. 1. vel 5.

Secundo iſtud eſt reſtringendum, quãdo colloquutus fuiſſet

Digitized by Google

11 ſet bono viro† nam præſumitur conſilium ad bonum. per leg. ſi auiam, C. de ingen. & manu. & l. non omnes, §. à barbaris. ff. de re milit.

Tertio & poſtremo loco illud limitare poteris, quando ſu-
12 mus in dubio, in dubio enim præſumitur bonum, † & non malum conſilium, l. omnimodo. C. de inoffi. teſt. & l. merito. ff. pro ſocio. & meminit Alciat. in tract. de preſumpt. reg. 3. preſump. 1. nu. 3. verſ. facit ẽt, atque Alex. in conſ. 128. q̃m abunde, nu. 3.
13 ſub verſ. nam non apparet, lib 4. atque cum nemo† præſumatur fraudem, vel dolum cõmittere. l. quoties, §. qui dolo, ff. de probationib. niſi probetur ex perſpicacibus indicijs, & dicũtur perſpicacia quaſi perfecte efficacia, l. dolum. C. de dolo. & reſpondit Bal. in d. conſ. 250. alias 382. nu 1. verſ. item nemo, & ſeq. vol. 1. vel 5. & idem Bal. in conſ. 410. in cauſa & queſtione Antonij, nu. 7. verſ contrarium dico vol. 2. ait neminẽ præ-
14 ſumi malum conſilium dare, † ſed aut bonum, aut malum, per context. in l. quoties, §. qui dolo, ff. de probationib. & l. fin C. ad l. Iul. repet. & hoc idem ſcripſit Boſſ. in ſua practic. crimin. tit. de mandat. ad homicid. nu. 60. verſ. deinde ponit.

Nec illud ſilebo, cõſulere illum dici, vbi quis ſuadet maleficium, rogat, conſtruit, vel ſubtilitatem futuram oſtendit, vt traditum fuit ab Innoc. in c. ad audientiam, nu. 1. verſ. nota, q ad hoc. in princ. de homicid atq; à B. Anton. in tract de excõic. c. 3. incip ſen. ſi quis ſuadente diabolo, nu. 5. verſ conſilium autẽ præſtatur, & fuit obſeruatũ à Card. in clem. 1. 5. oppo de pen. & in clem. 1. 16. q. & ſeq. de foro compet Sal. in l. 1. C. de rapt. virg. & Caret. vbi ſup. nu. 138. verſ. conſulere ẽt dr̃, & declarat Capoll. in ſuo cõſ. crim. 27. requiſitus extiti col. mihi 3. in pri. verſ. circa primum clarum eſt, & verſ. item conſilium ẽt date.

Verum hoc poſtremum intelligendum eſt, vbi quis inducit delinquentem ad maleficium gratia eius, cui fit perſuaſio, nõ
15 gratia conſulentis, alioqui eſſet mandatum† fit enim mandatum gratia mandantis, conſilium vero, & perſuaſio gratia facientis, cui conſulitur & perſuadetur, ſic docuit Bar. in l. non ſolum §. mandato, 1. q. verſ. veniamus ad perſuaſionem, ff. de iniur. quem refert & ſequitur Carrer. in d. ſua pract. crimin. §. circa, nu. 128. verſ circa primum.

Hic multæ poſſent inferri quæſtiones, vt differentiæ inter mandatum & conſilium atque qua pena ſit afficiendus, qui alteri conſuluit maleficiũ, & quot modis dicatur præſtare conſilium, multæque aliæ, ſed quoniam extra noſtram propoſitam materiam probationum videtur eſſe, iecirco eas è medio relinquo, atque hæc ſcire cupientem reijcio ad ea, quæ in harum quæſtionum explicatione tradita ſunt vbertime à Carrer. in dict. ſua practic. criminal d. §. circa, nu. 128. verſ. ſequitur de conſulente, cum multis alijs ſequentibus.

CONCLVSIO CCCCXX.

ARGVMENTVM.

Conſpiratio quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſpiratio eſt difficilis probationis.*
2 *Conſpiratio probatur per eoſdem coniuratores.*
3 *Participes criminis admittuntur ad probandum conſpirationem, & recuſantes compelluntur, etiam ſi iuraſſent non reuelare, & de hoc pretium recepiſſent.*
4 *Teſtes complices & proxenetæ admittuntur in crimine ſimoniæ.*
5 *Conſpiratio probatur per ſcripturam conſpirantium.*
6 *Conſpiratio probatur per ſcripturam, etiam ſi ſcripta ſit manu priuata.*
7 *Conſpiratio probatur per teſtes ſingulares & varios.*
8 *Coniuratio, vel rebellio conficitur ex varijs partibus ſiue præparamentis.*

1 CONſpirationem difficilis † eſſe probationis, quod occulte patrari ſoleat, nullique niſi conſpiratores ſciant, nulli dubium eſt. Hinc dicere conſueuerat Bal. in l. quoniam liberi.
2 nu. 3. C. de teſt. quem ſequitur ibi Paul. de Caſtr. † per eoſdem coniuratores probari conſpirationem, arg. leg. conſenſu. C. de repud. in med. & eſt contex. notabil. in c. ſi. de teſtib. cogen. in quo loco habetur, q nedum admittuntur participes criminis, ſed quod recuſantes compellere debent, etiam ſi iuraſſent nõ
3 reuelare† & de hoc pretium recepiſſent, de quo eſt etiam bona gl in c. venerabilis, il 2. in verſ. confeſſio. in fin. de teſtib. & tradit Marti. Lauden. in tractat de crimin. læſ. maieſt. q. 8. reſpondit Alex. in conſ. 13. nu. 14. lib 6. & in conſ. 150. nu. 3. lib. 7. ſenſit Iaſ. in l. 3. §. ſi tibi in iud. nu. 4. ff. de cond. ob turp. cauſam, quem §. ipſe Iaſ. legit in l 1. d. tit. & faciunt, quæ fuerunt animaduerſa per eundem Alex. in conſ 13. inſtit. nu. 13. verſ.
4 item per præfatam rationem, lib. 1. † vbi in crimine ſimoniæ eſſe admittendos teſtes complices & proxenetas ſcripſit.

Præterea probari per ſcripturam conſpirantium in eadem
5 ſubſcribentium † vbi tale quid factionum patrare promittũt, tradidit Felin. in c. cum in eccleſijs, num. 5. col. 5. de maior. & obed. vbi teſtes laudat Domin. & Bar. in l. in ſenatus, ff. ad Turpil. Bal. & Sal. in l. ſciant, C. de probationib. gl. & Bar. in l. non intelligitur, §. tacita, ff. de iur. fiſc. & à Bal. traditum fuit in ſua pract. in rub. de probationib. q. 2. Sal. in l ſing. C. de accuſatio. Bal in ſua prac. iudiciar. in rub, de quæſt. circa materiam probationis, q. 1. nu 3.

Quod velim ſic amplies, etiam ſi talis ſcriptura eſſet ſcripta
6 manu† priuata, vt patet in ſcribente ſe recepiſſe vſuras, vt placuit Fel. in d. c. cum in eccleſijs, nu. 5. teſtatur gl. in c. ſane. 24. q. 2. in verſ. eorum librorum, & text. in clem. 1. de vſur.
7 Ad hæc probatur conſpiratio per teſtes ſingulares, & † varios vt de tpe, & loco, vel de præparamentis, dummodo oẽs tendant ad probationem coniurationis, vel rebellionis, hoc etenim facinus illiuſmodi eſt, vt perfici nequeat momento tẽporis, vel in vno loco, conficitur. n. coniuratio, & rebellio ex
8 varijs partibus† ſiue præparamentis, merito igitur diximus, quemlibet teſtem deponẽtem de actu ſingulari, & diuerſo ab alio deponente de tractatu, & conſpiratione, atq; coniuratione, & eum probat & perficit, & hæc ſingularitas hoc, & illud non vitiat, ait Hipp. de Marſ. conſ. 1. nu 63. teſtatur gl. & Dd. in ſimili in c. volumus. in verb eccleſiæ, 16. q. 4. & in c. nihilominus, 3. q. 9. per Innoc. in c. qualiter & quando, de accuſat. & Accurſ. in l. ob carmen. ff. de teſti. Gramm. conſ. crim. 59. nu. 10. vbi hoc argumenti genus examinat, & cauit Petr. de Anchar. conſil. 440. incip. ex prædicta facti narratione, in 5. dubio. vbi allegat iura & rationes, de quibus ibi per eum, & cum eo tranſit Crot. in tractat. de teſtib. par. 7. nu. 141. verſ, nona ſit cõcluſio.

CONCLVSIO CCCCXXI.

ARGVMENTVM.

Conſtitutio, ſeu canonicorum ſtatutũ quo pacto probari poſſit.

SVMMARIA.

1 *Conſtitutio, ſeu canonicorum ſtatutum per teſtes probari poteſt.*
2 *Conſtitutio Pontificis Maximi teſtibus probari poteſt.*
3 *Gratia ſemper per teſtes probari poteſt.*
4 *Conſtitutio vel ſtatutum ante ſcripturam non ligat.*
5 *Eſſentia legis non poteſt diſtingui, neque ſeparatim conſiderari ab obſeruatione ipſius legis.*
6 *Lex ſtatim cum à Principe lata fuit, eſt lex in ſui eſſentia, ſed vt liget ſubditos, requiritur eius publicatio*
7 *Lex, vel ſtatutum Principis probatur per teſtes, & ſcripturam.*
8 *Teſtes ſicut inſtrumenta in inferioribus parem vim habent.*

1 COnſtitutio ſeu canonicorum † ſtatutum poteſt per teſtes probari, cum ſcriptura de eſſentia legis non ſit, iuxta ſententiam Ioan. Andr. in mercur. in illa reg. nemo poteſt ad impoſſibile. huc reſpexit Rot. deciſ. 5 Nota quod reſeruatio, alias 96. num. 1. in antiquit. de probat. atteſtans Pontificis Ma-
2 xi. conſtitutionem teſtibus † probari poſſe, hoc idem tradit Rot. deciſione 246. alias 1. tit. de conſtit. in noui. incip conſtitutio, ad cuius opinionis confirmationem accedit illud, quod obſeruauere DD. de Rota deciſ. 397. alias 16. nota creditur. vbi concludunt, in inferioribus à principe parem vim habere teſtes, & inſtrumenta, quibus haud dubie reſpondet doctrina Mil. in ſuo repertor. in verb. probari poteſt ſtatutum canonicorum, huc nimirum referri poteſt, quod ſcriptum reliquit Bart. in l. de quibus, colum. 9. nu. 55. verſic. ſecundo probatur conſuetudo per teſtes. ff. de legit. videtur & hoc ſentire Bald. in c. 1. colum. 2. num. 7. verſ. quarto, quare in conſtitutionibus, de conſtitut. nec hinc longe abeſt. quod ipſe Bal. clarius dixit in l. ſi qua per calumniam, colum. 7. poſt numer. 5. verſic.
3 gratia autem, C. de epiſcop. & cleric. loquens de gratia, † quę ſemper per teſtes probari poſſit, idem ſequutus eſt Abb. in c. paſtoralis, colum. 2. verſicul. ſed contra hoc ibi, quinimo non eſt de ſubſtantia iuris, de fid. inſtrumen. per c. 1. de renunc. in 6. idq; teſtatur Dec. in rubr de conſtitut. col. 7. verſic. vnde cõcludendo dicamus, nu. 36. quo in loco id latiſſime examinans in vtramque partem argumenta in medium affert, quẽ tu ipſe

Digitized by Google

conſulas, nec ob hoc receſſit Philip. Franc. in c. 1. in 12. notab. per illum tex. de iureiur. in 6. ibi, ſtatuta [illegible] quod idem probauit Feli. in d. rubr. de conſti. col 2 nu. 3. verſ. tangunt & hic ſcribentes, aſſerens hanc communem eſſe ſcribentium ſententiam.

Limita hanc concluſionem, vt locum habeat quantum ad eſſentiā conſtitutionis, vel ſtatuti, quia ſcriptura nō eſt de eſſentia, ſed vt ex cōſtitutione, vel ſtatuto obligatio inducatur,
4 requiritur ſcriptura, † vnde ante ſcripturā conſtitutio, vel ſtatutū non ligat, c. 1. de poſtul. prælat. ibi, ſolenniter editū, ac publice promulgatum, hoc idem tenet Bal in l. humanū. in fi. C. de leg. & in rub. de conſtit. vbi ſequitur Fel. col. 3. verſ. nihilominus, quorū ſententiæ adhæret Hippo. de Mar. in rubr. C. de probationib. col. 7. & licet [illegible] hac re videatur ſentire Dec. in d. rub. de conſtitutionib. poſt num. 36. verſ. vlterius
5 tū videtur, [illegible] animaduertit, † eſſentiam legis non poſſe diſtingui, neque ſeparatim cōſiderari ab obſeruatione ipſius legis [illegible] eo, quod lex videt ſumere vires ab ipſa promulgatione, §. 1. in auth. vt facta noue conſtit. & in §. in his aūt. Inſti. de [illegible] tū non recte agit Dec. nā lex exiſtere poteſt in [illegible] & quod tū non ſit recepta in obſeruantia. quā publica [illegible] Paul. reſpōſo patet in l. duo filij ff. de teſta. tute. vbi
6 [illegible] eſſe poteſt, licet deficiat probatio, † ideo lex eſt ſtatim cū primum à Principe lata fuit in eſsētia, ſed vt liget ſubditos, requiritur publicatio, d. authen. vt fact. non. conſti. vbi conſtitutio eſt, licet non liget, niſi poſt duos menſes.
7 Secundo limita, vt concluſio procedat in lege † vel ſtatuto Principis, ſecus eſt in inferioribus à Principe, iuxta ſentētiam Io Andr. in d. reg. nemo poteſt. de reg. iur. ideo ſententia non valet, niſi ex ſcripti recitatione, l. 1 C. de ſentent. ex breuicul. recitan. & iſtud confirmat Bald. in rubr. de conſti. quod refert Barb. in col. 5. ibidem.

Huic ſententiæ refragatur contex. in c. 1. de iureiur. in 6. vbi loquitur contex. de ſtatutis inferiorum à Principe, & tū dicit ſcripta, & non ſcripta, vnde colligere poſſumus ex illo aliqua inferiorū eſſe ſtatuta non ſcripta, & ad hanc ſententiā confirmandam pertinet deciſ. 1. alias 246. conſtitutio, de conſtit. in [illegible] vbi loqtur in cōſtitutione canonicorū, ſiue capituli, & ſic in inferioribus à principe, & tū probatur p teſtes, huc etiam ſpectat deciſ. 347. alias 5. tit. de off. vicar. ſi epiſcopus, ver. de [illegible] dubio, in nou. ſub nu. 3. vbi hr̄, quod licet in delegatis Summi Pontit. requiratur ſcriptura, l. 1. C. de mand. princ. † tamē ſecus eſt in inferioribus, in quibus parem vim habent teſtes ſicut inſtrumenta, & idemmet Bal. ſibi contrarius tenet [illegible] ſi qua per calumniam, col. 2. C. de epiſcop. & cler.

CONCLVSIO CCCCXXII.

ARGVMENTVM.

Conſtitutum allegans quid probare debeat.

SVMMARIA.

[illegible] allegans debet probare conſtituentem tempore conſtituti poſſidiſſe.
[illegible] ſi non poſſidet tempore conſtituti non transfert poſſeſſionem.
[illegible] non poſſidemus, à nobis fieri non poteſt.
[illegible] non eſt neceſſe probare de tempore conſtituti in antiquis,
[illegible] poteſt probari per inſtrumentum conſtituti, ſine alia probatione [illegible]
[illegible] non debet probare poſſeſſionem conſtituentis, ſi agitur de ipſius, [illegible] cum agatur de præiudicio tertij. & nu. 7

[illegible] allegans, id eſt ex conſtituto rem ſibi quæſitam, debet probare † conſtituentem tempore conſtituti [illegible] alias non obtinebit, vt profitendo ſcripſere Alex. [illegible] gl. & Ang. in l. quamuis. §. ſi conductor, num 8. ff. de acq. [illegible] vbi id dicit menti tenenendum, & ita ſe alias obtinuiſſe [illegible] quamplures conſulti idem reſponderunt, vt Dec. in cōſ. [illegible] nu. 3. & in conſ. 281. nu. 5. & in conſ. 400. col pen. in prin. [illegible] tradidit in l. quotiens, col. 4. C. de rei vendic. & in conſil. 148. nu. 5. vol 4. & quod placuit Goz. in conſ. 42. nu. 7. & hanc [illegible] communem * ſcribentium ſententiam eſt atteſtatus Rol. a V[illegible] conſ. 79. nu. 23. li. 1. communem * ēt dicit Laur. Kir[illegible] in ſuis communibus opin. concl. 52. incip. conſtitutum, [illegible] tur, idem docuit Dec. in l. contractus, nu. 15. & 16. ff. [illegible] r. Ang. ēt in l. 2. in fi. C. de acq. poſ. & in l. quædā mu[illegible] rei vendic. Bal. quoque in l. 1. C. quā liceat ab emp. re[illegible] & obſeruauit Bar. in rub. C. de contrah. empt. q. 16. & quamplurimi alij, vt idem Bal. in l. ſi ne autem. ff. de public. in rem act. Fran. de Orta. in l. interdum, in fi. princ. ff. de acq. poſſ. Corn. conſ. 53. li. 2. & conſ. 292. li. 3. Anch. conſ. 133. Calcan. in conſ. 29. magnificis, col 7. verſ. præterea quando, Ruin. conſi. 143. viſis, col. 3. verſ. nec obſtat conſtitutum, li. 1. Grat. cōſ. 69. cum ſermones. col. [illegible] verſ. 12. conſiderandum, li. 1. Bertr. conſ. 12. li. 1 & in conſ 30. & conſ. 302. & conſ 347. eod. lib. 1. Matheſ. notab. 171. Affl. dec. 40. Dec. conſ. 247. in cauſa magnific. col. 2. ver. non obſtat, quod ſupradictum eſt. & conſ. 400. viſo eleganti conſilio, col. pen. verſ. 1. quod habeo.

Nam, † ſi conſtituens non poſſidet tempore conſtituti ipſius, non transfert poſſeſſionem, & ex conſequenti conſtitutarius non potuit acquirere, per tex. qui ad hoc ſolebat allegari in l. quamuis. §. 1. & ibi gl. in fi. Ang. Rom. Raphael, Corn. Alex. & omnes * Dd. ff. de acquir. poſſ. vbi etiam Alex. dicit ad hoc facere tex. in l. traditio. ff. de acquiren. rer. dom. † vbi traditio eius rei quam non poſſidemus, à nobis fieri non poteſt, idem voluit Ang. conſ. 167. viſo d. libello. in fi. & conſ. 387. conſultatio, col. 1. Oldr. conſ. 114. factum tale, Bal. in conſ. 325. dubitat. 1. col. 1. li. 1. Corn. conſ. 5. viſo proceſſu, col. 6. verſ. tamen hæc non obſtat, li. 2. Mattheſ. notab. 67. not. quod venditor. & not. 170. not. vnam doctrinam. Gui. Pap. dec 356. quos & quor, in princ. Catelia. Cotta in memor. incip. pactio ciuilis, & prope alij infiniti congeſti per Tiraq. de iure conſtit. limit. [illegible] nu. 2.

Primo loco limita, vt non procedat in antiquis, in quibus non eſt neceſſe † probare poſſeſſionem conſtituentis de tempore conſtituti, ſed illa præſumitur, ſic cōſultus reſpondit Barthol. Soci. in conſ. 187. col. 5. verſ. 3. ratione, volum. 2. num. 19. Dec. etiam in conſ. 302. colum. 3. verſ. non obſtat, nu. 9. atque Angel. in d. l. quamuis, § ſi conductor, in fin. ff. de acquir. poſſeſ. & in l. 2. ff. eodem tit. quod & ſenſit Hypp. de Marſ. notab. 521. qui vult fundare, Caſſan. in conſuetu. Burgun. tit. de ſucceſſion. §. 1. col. 3. verſ. limita tamen iſtud, Tiraquell in tractat. de iure conſtit. 3. par. 1. limit. nu. 19. in quo loco de mente Socin. in d. conſ. 187. declarat Panormit. in c. cum nobis. de præſump. dum ille colum. 3. voluit, poſſeſſionem temporis immemorabilis poſſe probari per inſtumentum conſtituti, debere intelligi ſine alia probatione poſſeſſionis conſtituti, alias eius dictum eſſet friuolum, ex adductis ibi per eum, & cauit Socin. dict. conſil. 187. in controuerſia, in verſic. 3. probatur. & confirmauit Paul. Caſtr. in conſ. 50. in cauſa, verſ. paret etiam in inſtrumento, quibus adhæſit Aymo Crauett. in ſuo tract. de antiq. temp. par. 1. §. viſo de fama nu. 20. fol. mihi 121. vbi late id examinat.

Secundo limita, vt iſtud non procedat † quoad tertiū, cum ſcilicet agitur de præiudicio tertij, ſed tantum quoad ipſum conſtituentem, ſiue eius hæredes, cum quo ad eorum præiudicium ſufficiat ipſum conſtitutum, etiam cum rebus recentibus ſine alia probatione ipſius poſſeſſionis vt not. Bal. in d. l. ſi excuſantur, §. 1. de publi. in rem act. & Purpur. in l. is apud quē. nu. 102. C. de eden. Rui. in conſ. 46. viſa facti, nu. 13 lib. 4. Soc. d. conſ. 107 col 5. verſ. ſecunda ratio, li. 2 & d. conſ. 106. col. 1. lib. 2. & obſeruauit Iaffred. Lanfr. Balb. in ſuis concl. cent. 3. concl. 275. incip. quid dicitur.

Intellige iſtam ſecundam limitationem, vt locum † habeat niſi iſte tertius habeat cauſā poſteriorem ab ipſo conſtituente, tunc enim ei ita præiudicabit ſicut ipſi conſtituenti, Socin. in conſ. 11. col. 1. verſ. & pro prædictorum, lib. 3. & ante eum Bald. in c. cum veniſſent. de reſtitut. ſpoliat. ſequitur Tiraq. de iur. conſtit. 3. par. 1. limit. num...

CONCLVSIO CCCCXXIII.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo cum difficillima ſit probatu, cui incumbat onus ipſum probandi.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo eſt difficilis probationis.*
2 *Conſuetudo mutabilis eſt.*
3 *Conſuetudo vt probetur, probari debet generaliter, à plerag; parte popul. fuiſſe cognita.*
4 *Conſuetudo quia plene probare debet, opus eſt diligentia in formandis articulis ſuper eius probatione.*

5 Iura.

Iuramentum ſuppletiuum non defertur in probanda conſuetudine.
6 *Conſuetudo plene probanda, ſi de principaliter ea in iudicio agitur.*
7 *Conſuetud. generalis per totum orbem terrarum, quomodo probetur.*
8 *Teſtes ſingulares in probanda generali conſuetudine poſſunt admitti.*
9 *Conſuetudo, ſiue ſtylus reſpiciens deciſ. ria cauſæ non ligat forenſes.*
10 *Conſuetudo reſpicit cauſa deciſoria, cum reſpicit modum probandi.*
11 *Conſuetudo, vt credatur libro mercatoris, non ligat forenſ.*
12 *Conſuetudo vnius loci non poteſt inducere, nec arguere conſuetudinem alterius loci.*
13 *Conſuetudo, quæ eſt ſtricti iuris, non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.*
14 *Conſuetudo vnius ciuitatis debet extendi, & obſeruari in caſtris & locis conuicinis.*
15 *Conſuetudo odioſa ſtricte eſt interpretanda, & non debet extendi ad alium caſum etiam ſimilem ex maioritate rationis.*
16 *Iudex poteſt de conſuetudine allegata coram ipſo ſe extraiudicialiter inſtruere.*
17 *Quod dicitur de conſuetudine, intelligitur de praeſcripta.*
18 *Verba legis ſecundum propriam ſignificationem intelligi debent.*
19 *Conſuetudo plene probari debet. & quare.*
20 *Conſuetudo ſemper debet probari per illum, qui illam allegat, & nu. 25.*
21 *Conſuetudo per vnum teſtem probari non poteſt, nec per iuramentum ſuppletiuum.*
22 *Conſuetudo cum verſimiliter pluralis debeat eſſe nota vnius teſtimonium circa eam non facit ſemiplenam probationem.*
23 *Iuramentum ſuppletorium non eſt locus, quando agitur de probanda conſuetudine, quæ viguit in illo loco, & viget.*
24 *Vnus teſtis, & iuramentum per ſe ſufficiunt ad probandam ignorantiam conſuetudinis multum antiquam.*
26 *Allegantis conſuetudinem incumbit onus probandi.*
27 *Conſuetudinem probare non eſt opus, ſi notoria eſt, ſed ſufficit, quod ſimpliciter fuerit allegata.*
28 *Iudices conſuetudinem notoriam poſſunt ſupplere.*
29 *Conſuetudine Angliæ maior natu ſuccedit.*
30 *Conſuetudo notoria non indiget probatione.*
31 *Conſuetudo notoria probatur ex exhibitione plurium inſtrumentorum?*
32 *Conſuetudinem allegare poteſt ſi... etiam poſt concluſionem in cauſa.*
33 *Conſuetudo, quæ reſpicit ordinem procedendi, eſt modici præiudicij, & allegans eam non cogitur probare, quia de illa iudex poteſt ſe inſtruere.*
34 *Conſuetudo, quæ propter vocatur ſtylus for., & curiæ, non indiget antiqua probatione.*
Conſuetudo extrinſeca plene probari debet. ibi.
35 *Conſuetudo, quæ vocatur ſtylus, inducitur ſolum à iudice aliquo maiore, qui habet poteſtatem legis condendæ.*
36 *Conſuetudo & ſtylus curiæ requirunt plenam probationem quando reſpiciunt litis deciſionem.*
37 *Vidua petens veſtes lugubres, & victualia ex conſuetudine loci, non tenetur probare conſuetudinem.*
38 *Conſuetudinem generalem per vniuerſum mundum nemo tenetur probare & quare.*

1 CONſuetudinem eſſe † difficilis probationis dixere Ang. Aret. in §. ex non ſcripto, verſ. quæro an teſtes. Inſtitu. de iur. natur. Bart & Dd. in l. de quibus. ff. de ll. reſpondit Fulg. in conſ. 6. Rol. à Valle. in conſ. 53. nu. 33. vol. 2. atq; Burſa. in conſ. 57. nu. 20. in fi. & Pariſ. etiam in conſ. 31. nu. 23. vol. 1. vbi hanc
2 reddit rationem, † quia ſit mutabilis, iuxta ſententiam Hoſt. in ſua ſumma, tit. de conſuetu. idem cauit Rom. ſing. 369. ſcripſit Bar. in l. filius, & habetur obſeruatum in gl. c. fi. circa med. & verſ. & ſic videtur, quod ſit difficilis. de conſuetu. quam gl. ſequuntur ibi Hoſt qui dicit quaſi eſſe probationem impoſſibilem, Io. And. col. 2. & Fulg. conſ. 6. quidam. in fi. & Abb. conſil. 53 prædicta. in 2. vol. late Rebuff. in tract. de conſuet. glo. 3. nu. 2 Vdalric. Zaſius. in d. l. de quibus, nu. 22. verſ. ad quartum punctũ. ff. de legib. & proſequitur late Roch. de Curt. in tract. de conſuetud. verſ. 3. conſuetudo eſt, nu. 244. & Rol. à Valle in conſ. 71. viſo proceſſu, num. 2 verſ. nec obſtat, lib. 1. Nam cum
3 opus eſt probare eſſe † quid de conſuetudine, neceſſe eſt, vt probetur generaliter à pleraque parte populi eam fuiſſe cognitam, alioqui nõ eſt probata conſuetudo, vt repetijt Zaſius in repet. d. l. de qbus. nu. 17. verſ. circa quod. ff. de legib. quod quidem quam difficile ſit probatu, lector tu videris, vnde nõ immerito dicere conſueuerat Cardi. Flor. in c. fi. q. 4. in fin. de conſuetud. quem ſequitur Aymo Crau. in conſ. 325. nu. 1. ma-
4 gna † opus eſſe diligentia in formandis capitulis ſuper probatione huius conſuetudinis. Nam plene probari debet, vt tradidit Bar. in l. 2. q. 27. C. quæ ſit long. conſuetud. cum nec ẽt
5 deferatur iuramentum ſuppletiuum † in probanda conſuetudine, ſi credimus Bal. in d. l. de quibus. col. antepen. verſ. item ibi agitur de probando, illum ſequitur Alex. conſil. 173. col. 2. in fi. lib. 6. reſpondit Soc ſen. in conſ. 141. viſis actis. nu. 1. verſ. quibus ſuppoſitis. vol. 4 Roch. de Cur in tract. de conſuetud. nu. 664 & ſeq. ver. quid in his. iſtud poſtremum, quod plene
6 probanda ſit conſuetudo, ſic velim intelligas † ſi principaliter de ea in iudicio agatur, ſecus ſi incidenter, & incidenter, quia tunc ſufficit ſemiplena probatio, ita reſpondit Gui. Papę conſ. 111. nu. 2. verſ. ad ſecundum quæſitum. & docuit Bar. in d. l. de quib. d. col. 22. d. verſ. 2. probatur conſuetudo.

7 Si vero quis probare velit † generalem eſſe cõſuetudinem per totum orbem terrarum, ſatis erit, ſi probauit ita conſtare conſuetudinem in vrbe Roma. dummodo in loco particulari non conſtet de contraria conſuetudine, vt voluit Curt. iun. in tract. feud. in 1. parte, q. 1. nu. 16. quem omnino conſulas.

Et iſtud commode fieri poterit etiam per teſtes ſingulares,
8 qui in probanda generali conſuetudine, † paſſim admittuntur, teſte Alexandro in conſil 172. viſis & oportune diſcuſſis num. 10. verſ. opponitur etiam contra dictos teſtes, vol. 2. per gl. fi. verſ. ego vidi, in l. ob carmen, ff. de teſtib. idem Alex. reſpondit in conſ. 72. inſpecto diligẽter proceſſu. nu. 2. & 4. vol. 1. & in conſ. 141. ponderatis nu. 2 verſ. præterea teſtes. eodem vol. 1. & conſ. 18. conſideratis his num. 9. vol. 3. Dec. etiam in conſ. 640. in cauſa, vt vulgo dicitur. nu. 11. verſ quo caſu cauit Cæpol. in conſ. ciuil. 3. nu. 9. verſ. & licet iſti teſtes ibi, ſecunda eſt ſingularitas. tradit Bal. in conſ 207. quia dicta Domina Pagarolla, vol 4. & in conſ. 514. ad euidentiam præmittendum eſt, nu. 4. vol. 5. vbi teſtatur hanc ſententiam eſſe communiter * à ſcribentes receptam, idem Bal. in l. rogaſti. § ſi tibi. col. 2. ff. ſi cert. pet. Fel. quoque in c. licet ex quadam, col. 4 verſ. c. 2. limita prædicta, vt nõ habeat locum, de teſtibus. & proſequitur Pet. de Rauen. in tract. de conſuetud col. 22. nuerit etiam, an per teſtes ſingulares. nu 198 Roch. de Cur. in eodem tract. de conſuetud. nu. 620. verſ. quinto, eſt dubitatio, nu. 621. verſ. & prima opinio.

9 Præterea illud animaduertas. conſuetudinem † ſiue ſtylum reſpicientem deciſor. a cauſæ non ligare forenſes, ſecus ſi fuerit ordinaria iudicij, vt docuere gl. Ant, de Butr. Abb. & communiter Dd. omnes * in c. quod clericis. de for compe. & in c. eccleſiæ ſanctæ Mariæ. ibi late Fel col. 10. & col 29. de conſti.
10 reſpicit vero cauſæ deciſoria, † quum reſpicit modum probandi, vt exempli gratia patet de libro priuato mercatoris producto in iudicio, vtrũ ei adhibeatur plena fides, tunc profecto procul dubio dicitur reſpicere deciſoria, & non ordinatoria, vt protulit Bart in l. ictus fuſtium C. ex quib. cau. infam. irroget. Bal. in l. 1. C. quæ ſit longa conſuetudo, & per alia adducta per Franciſ. Viuium in ſuis communibus opin. in verb.
11 conſuetudo, vbi ſc. tit ex ſupradictis † conſuetudinẽ illam, vt credatur libro mercatoris, non ligare forenſes.

Conſuetudo enim quotieſcunque eſt localis non ligat, niſi ſubditos, vt ait Oldr. in conſ. 248 Rom. in conſ. 163 Pet. Duen. reg. 145. vbi late hanc doctrinam proſequitur, & in reg 146.
12 & ratio eſt † quia ex conſuetudine vnius loci non poteſt argui, nec induci conſuetudo alterius loci, vt ita fuiſſe tentum per DD. de Rota in vna Cauerię. decimarum coram Tolomeo eſt atteſtatus Ant. Mar Papazo. in addit. ad deciſ. 6. alias. 160. quæritur de conſuetud in nou. nu. 10. & conſuluit Dec. conſil.
13 483. pro reſolutione, nu. 22. vbi † quia conſuetudo eſt ſtricti iuris, non extenditur de loco ad locũ, nec de perſona ad perſonam, & idem docuit Alex. conſ. 68. nu. 1. lib. 2. & in conſ. 25. in fine lib. 5. tradit Dec. in c. 1. nu. 27. col. pen, in fi. de probat. Quo pacto autem iſtud de extenſione intelligendum ſit, & in quibus caſibus procedat, conſulas Vdal. Zaſi. in repetit. l. de quibus, nu. 46. verſ. circa vim extenſiuam, de legib. quo in loco format ſeptem concluſiones pro dilucidatione materiæ.

14 Illud tamen ſic accipies, † vt conſuetudo vnius ciuitatis debeat extendi, & obſeruari in caſtris & locis circumuicinis, ita pro ſingulari obſeruauit Amanel. de claris aquis in ſing. 231. Nota, quod conſuetudo, tom. 2. ſingul.

Secundo velim, vt intelligas hoc ſibi locum vendicare, ſi conſuetudo ſit odioſa, quia tunc vti ſtricte interpretanda,
15 non debet extendi ad alium caſum † etiam ſimilem ex maioritate rationis, vt conſulendo tradit Natt. in conſ. 435. nu. 22. Rol. à Valle. in conſ. 53. num. 34. vol. 1. & conſ. 69. nu 24. vol. 3. Secus vero quando conſuetudo eſt fauorabilis, eodem enim caſu extenditur, ita declarat Burſat. in conſ. 50. num. 38. libro primo.

Nec illud omiſerim, poſſe iudicem de conſuetudine, ſi al-
16 legetur coram ipſo † extraiudicialiter ſe ipſum inſtruere, ſic ſcripſit Bar. in l. lege Cornelia. ff. de teſtib.

Eſt ẽt hic aduertendum, quod cum verba fecimus de conſuetudine, intelligendum eſt de præſcripta, iuxta gl. in c. mos. 1. diſtin. text. cum gl. & ibi ſcriben in c. ... & Bal.
17 in c. 1. de feud. cogn. col. 1. vbi inquit † quod illud quod dicitur de conſuetudine, intelligit de præſcripta, nã antequam ſit præ-

Digitized by Google

ſit præſcripta,non dicitur conſuetudo,ſed voluntas inducendi conſuetudinem.Alex.in conſ.173.col.1.li.6.Dec.conſ.1.nu.10.& conſ.483.nu.26.late Roc.de Cur.in tract.conſuetud.gl.fin.char.25.col.1.& 2.char.26.col.1.in paruis.Bero.conſ.157.col.3 li.3.quod eo maxime procedit,ſi mentio conſuetudinis reperitur facta à canone,vel à lege,iuxta ea quæ habentur in l.de quibus.ff.de legi.per Roc.de Cur.d.tract.d.char.25.col.
18 3.& 4.& quoniam † verba legis debent intelligi ſecundum propriā ſignificationē,Bar.in l.ita vulneratus.ad l.aquiliam.& Bal.in l.ſi quis,C.de interdict.matrim.int.pupillos.& quia etiam appellatione conſuetudinis intelligimus de conſuetudine propria quæ talis dicitur cum præſcripta ſit,vt patet ex præmiſſis,& notat Iaſ.in l.de quibus,ſub num.44.ff.de leg.

19 Conſuetudinē inſuper plene † probari debere,tradit Bar.in repet.l.s.q.27.C.quæ ſit long conſuetud.vbi Cy.poſt num.20.verſ.item dicit,& idem Barto.in l.de quibus.nu.22.ver.ſecundo probatur conſuetudo,ff.de leg.Soci.ſen.in conſ.141.viſis actis.nu.1.verſ.quibus ſuppoſitis.vol.4.Roc.de Cur.in tra cta.de conſuet.nu.644.& ſeq.verſ.quod in his,Borgni.Caualca.in tract.de tutor,& curat.nu 44.verſ.corroboratur,ſequitur Crau.conſ.3 5.nu.1.Laurent.Silua.in conſ.45.nu.52.citat Iaſ.in l.de quibus.ff de leg Henric.Bouer.in ſing.in verb.ſtylus & conſuetudo,nu.7.& ratio eſt,quia conſuetudo eſt facti,ideo probari debet,gl.in l.1.C.quę ſit long.conſuetud.Bar.in l.præſcriptione,C.ſi contra ius,in fi.& Vdal.Zaſ in d.l.de quibus.nu 3.ff.de legib.Rol.à Valle.in conſ.71.viſo proceſſu.nu.20.verſ.nec obſtat,lib.1.Natt.in conſ.554.nu.25.verſ.poſtremo.lib.4.Ioan.Crot.in conſ.64.M.conſules.nu.17.lib.1.& in conſ.131.conſilijs noſtris,nu.51.eodem libro.& Guid.Papæ,ſingul.26.Pariſ.in conſ.25.primo aſpectu,num.18.verſ.omnia
20 enim,lib.1.† ſemper debet probari per illum,qui illam allegat,vt cauit Dec.conſ.483.nu.58.Io.Fab.in §.ex non ſcripto,Inſtitut.de iure natur.gent.& ciuil.& ita ait Maria.Soci.conſ.65.nu.36.vol.1.teſtantur Dd.in cap.fin.de conſuetud.Corn.conſ.83.col.5.vol.4.Alexan.conſ.67.vol.7.Bart.in d.l.de quibus.num.6.ff.de leg.Iaſon in l.eum prolatis,nu.9.ff.de re iud.Soci.ſen.in conſ.3.capio primū,nu.27.verſ.quoniam ad hoc,vol.4.& conſ.46.eleganter,& ſubtiliter,nu.51.verſ.poſtremo aduerſatur procurator,vol.4.Hier.Cagn.in repeti.l.quis maior.nu.52.C.de tranſact.& Maria.Socin.in repetit.l.ita ſtipulatus,nu.524.ff.de verb oblig.

Vnde enim plene debeat probari conſuetudo,fit vt per vnū
21 teſtē † non poſſit probari,neque etiam deferri iuramentum ſuppletiuū,vt Bal.docuit valde notā.in d.l.de quibus.ff.de ll.quem refert Lanfr.de Oria.in repet.l.admonendi,nu.80.verſ.25.concluſio.ff.de iureiur.& ibi Iac Petr.de Ptolom.num.47.verſ 32.& Caccialup.ibidem nu.162.verſ.34.voluit etiam Alex.conſ.173.lib.6.atque Crau.conſ.355.nu.1.

Cuius axiomatis ea ratio eſt,quia cum veroſimiliter cōſuetudo debeat eſſe nota pluribus,licet duo teſtes faciant plenā
22 probationē † vnius tamen teſtimonium nō facit ſemiplenam eo caſu,ex eo enim tantum,quod vnus teſtis probabit in re veriſimiliter pluribus nota,emergit quædā præſumptio contra producentem,per quam detrahitur illi ſemiplenę,quo fit,vt iuramento ſuppletorio,ſicuti dicebamus,non ſit locus,ita tradidit Bald.ſatis inſignite,in dicta l.de quibus.de legibus.quem refert & ſequitur Caccialup in d.repeti.l.admonendi.nu.162.verſ 34.de iureiur.

Quod quidem poſtremū de iuramento ſuppletorio ſic ve-
23 lim limites,& intelligas,† vt locum tunc non habeat,qū agitur de probanda conſuetudine,quæ viguit in illo loco & viget,tunc enim verum eſt illud de præſumpta notitia in iſto loco,iuxta ea,quæ fuere obſeruata in l.ſi tutor.C.de periculo tutor.& in l.cum quidam,§.quod dicitur,de acquir.hæred.ſecus ſi tractaretur de probanda conſuetudine alterius ciuitatis,vel loci,nā tunc eſſet probabilis ignorantia illius conſue-
24 tudinis,ideo ad illam probandam ſufficeret † vnus teſtis & iuramentum partis,arg.eorum,quæ animaduerſa ſunt in c.1.de conſtit.li.6.cum ſimilib.vt meminit Caccialup.vbi ſupra,eod.num.162.verſ.quod tamen limitant.

Poſteriori loco,illud de iuramēto ſuppletorio ſic accipies,& limitabis,vt non procedat,quando ageretur de probanda cōſuetudine multum antiqua,nam tunc cum veriſimiliter vix
25 ſit inuenire aliquem qui recordetur,† ſufficeret depoſitio vnius teſtis,vt hoc iuramentum deferri poſſit ad illam probādam,vt notatur in auth.ſed cum teſtator.C.ad l.falci.dum ibi fit mentio de facto antiquo,vel implicito,& in l.ſi arbiter.ff.de probat.ſic idem Caccialup.in repet d.l.admonendi.d.nu.165.verſ.item eſſet dicendum.ff.de iureiur.

26 Quod vero alleganti eam † incumbit onus probandi,tenet vltra iam ſuperius allata etiam Pariſ.conſ.31.num.14.vol.1.& idem in conſ.10.nu.14.vol.4.limitabis iſtud,niſi huiuſmodi conſuetudo ſit notoria,quia propter notorietatē eius non eſt
27 opus eam probare,ſed ſufficit,quod ſimpliciter † fuerit allegata,vt auctor eſt Accur.in l.ciues.C.de appell.Io.Fab.Inſti.de iur.nat.gent.& ciuil.§.ex non ſcripto.verſ.circa quintum.Rom,in conſ.51.in princ.Calcan.conſ.82.col.2.Iaſ.in l.2.col.8.in princ.ff.de operis nou.nunc.& Maria.Soci.conſ.67.nu.2.vol.1.Pariſ.in conſ.13.attingendo articulum petitorij,nu.32.verſ.eo etiam,vol.1 Nat.in conſ.518.licet de iure,nu.5.li.2.& in conſ.391.fit difficultas,nu.6.li.5.& in conſ.575.ſubtiliter,nu.36.li.3.& conſ.110.quamuis,nu.8.eod.lib.Soci.iun.d.conſ.65.nu.39.cum ibi ad hoc collectis,vbi (quod plus eſt)
28 ait,† iudices huiuſmodi cōſuetudinem poſſe ſupplere,& ad hoc probandum adducit Bal.in l.filiusfamilias,§.veterani.ff.de procurato.& Alex.conſ.14.in prin.vol.5.Imol.Cynus poſt Iaco.Butr.& Iac.de Aret.in l.2.C.quæ ſit long.conſuetud.vbi ait,huiuſmodi conſuetudinem notoriam non eſſe neceſſe vt
29 probetur † afferendo exemplum de conſuetudine Angliæ,vt maior natu ſuccedat,cui etiam opinioni accedit Soc.d.conſ.65.num.40.

30 Quod autē huiuſmodi conſuetudo notoria † non indigeat probatione,tenet Cur.iun.in tract.feudo.in 1 par.q.1.nu.13,cum ibi allegat.vbi inquit,iudicem teneri ſupplere & de ea inquirere,quod & probat Gui.Pap.in ſing.952 nu.1.

Sed aliter opinari videtur Crau.in tract.de antiq.temp.in
31 1.parte,§.ampliatur,nu.16.vbi ait,† huiuſmodi conſuetudinem notoriam probari ex inſpectione plurium inſtrumentorum,probat id per l.vetuſtiſſima,C.de tur.dom.impetr.& ibi Ang.Cur.iun.in conſ.106.col.2.& vltra eos idem voluit Dec.conſ.1.nu.9.verumtn̄ idē Cur.iun.in conſ.60.nu.5.ait ex multis adductis nō egere probatione,ſed ſufficere eam allegare,ſed ſibi ipſi contrarius ſecus ſenſit in d.cōſ.106.quod ēt confirmauit in cōſ.55.nu.10.& quod ſufficiat allegare,tradidit Tiraq.in tract.de præſcrip.§.1.gl.2.fol.8.verb.ſed qōnis eſt,vbi
32 quoque ait,† huiuſmodi allegationē poſſe fieri ēt poſt concluſionem in cauſa teſtatur ad hoc Ant.de But.in c.peruenit,de empt.& vend.& Alex.in l.1.col.2.C.vt quæ deſunt aduoc.

Secundo loco limitare poteris,vt nō procedat in conſuetu-
33 dine,quæ reſpicit ordinem procedēdi,† quia illa eſt modici præiudicij,vnde eā allegans nō cogitur probare,quia de illa iudex poteſt ſe inſtruere,ſed ſecus eſt in cōſuetudine,quę reſpicit deciſionē cauſæ,illa namq; legitime probari debet,vt colligere eſt ex ſupra notatis in cōcluſione,& ita ſenſit aperte Dec in d.cōſ.483.nu.29.vbi teſtē laudat Bar.in d.l.de quibus,ff.de ll.verſ.ſecūdo probatur cōſuetudo,& vltra eos ſcribit Io.Fab.in §.ex non ſcripto.inſtit.de iur.nat.gent.& ciuil.

34 Tertio limitabis in cōſuetudine,† quæ ꝓpriæ vocatr̄ ſtylus fori & curiæ,vbi agitant̄ cauſæ,quo caſu nō eſt opus antiqua ꝓbatione hmōi cōſuetudinis,ſed iudex ſi de ea dubitat,dēt ſe (vt aiunt) informare,ſecus in conſuetudine extrinſeca quæ plene ꝓbari debet,vt traditū eſt ſupra in cōcluſione,& Dec.protulit in d.cōſ.483.in fi.vbi ait,ita ſētire Alex.in l.4.§.hoc aūt iudiciū,ff.de dam.infect.col.pen.verſ.idē iudex ſupplet.vltra eū addas idē ſenſiſſe Aret.qui de hac cōſuetudine loqui videtur in cōſ.157.in cauſa Dn̄æ Antoniæ,in 2.col.ver.ad ſecundū,& Alex.cōſ.1.col.fi.vol.6.& explicabitur infra in con-
35 cluſione,Stylus,vbi propria huius materiæ eſt ſedes,† cum hmōi cōſuetudo proprie,vt dixi,vocet̄ ſtylus,neq; iudicatur à toto populo,aut eius maiori parte,ſed ſolum à iudice aliquo maiore,qui habet poteſtatē legis cōdēdæ,ſic docuit Bar.in repetit.d.l.de quibus.col.4.in fi.& Aymo Crau.in ſuo tracta.de antiq.temp.in 4.parte,in 1.§.num.36.vbi de hoc late.

Sublimita huiuſmodi limitationē nō habere locū quando
36 † conſuetudo & ſtylus curię reſpiciunt litis deciſionem,quia tunc nō ſufficit dicta informatio iudicij,ſed requiritur plena probatio,vt paulo ante diximus,& conſulendo ſenſit Socin.ſen.conſ.39.nu.11.vol 4.& conſ.39.nu.27.& ſeq.eod.volum.

Quarto loco limitare tibi licebit,vt nō ꝓcedat in vidua pe-
37 tēte veſtes lugubres,† & vidualia ex conſuetudine loci,quia non

Digitized by Google

non tenetur probare talem conſuetudinem, ſed incumbit hæredibus onus probãdi conſuetudinem contrariam, vt decidit Anton. Capic. deciſ. 27. nu. 2. Alexand. etiam in l. ſi ex re. §. illud. ff. de ſtipul. ſer. & Ange. in l. ſed vſusfructus. §. dos legata. ff. ad leg. falcid.

Poſtremo limitabis in conſuetudine generali per vniuerſũ
38 mundum, quia illam quis non tenetur probare, † cũ propter eius generalitatem videatur tranſiuiſſe in ius commune non ſcriptum, §. ex nõ ſcripto. Inſtitut. de iur. natur. & ſcripſit Bal. in l. poſt dotem. ff. ſolut. matrim. chart. 8. quod etiam placuit Dec. conſ. 483. nu. 30. & Capici. in deciſ. 176. nu. 21. meminit huiuſmodi conſuetudinem abijſſe in ius gentium, teſtatur Imol. in l. 1. col. 4. ff. ſolut. matrim. Curt. iun. in tract. feudor. parte 1. quæſt. 1. nu. 16. & infra ſuſius dicetur.

CONCLVSIO CCCCXXIV.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo an & quomodo probetur per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo probatur per teſtes.*
2 *Vſus populi, frequentia actus & diuturnitas temporis deponi debent à teſtibus ſuper conſuetudine.*
3 *Teſtes ſuper conſuetudine conuenire debent in tempore, & actib. & deponere de aliquo actu affirmatiuo contrario legi.*
4 *Duo teſtes ſufficiunt in probatione conſuetudinis etiam longiſſimæ.*
5 *In Gallia decem requiruntur teſtes ad probandam conſuetudinem.*
6 *In conſuetudine probanda ſatis eſt, quod teſtes deducant tot actus, quot ſufficiunt ad conſuetudinem inducendam.*
7 *Teſtes in probanda conſuetudine alicuius particularis ciuitatis probant, licet non iurent.*
8 *Teſtibus etiam non iuratis creditur in informatione ſuper fama, vel ſuper notorio, & in probanda conſuetudine.*
9 *Teſtes ſuper conſuetudine recipi poſſunt parte non citata.*
10 *Nudum factum cum conſenſu 40. annorum ſufficit ad inducendam conſuetudinem.*
11 *Teſtes ſingulares conſuetudinem probant.*
Contrarium ibi.
12 *Teſtes ſuper conſuetudine, ſi rationem reddant, quia ſunt vicini tali loco, vel quia ſunt conſanguinei, probant.*
13 *Conſuetudo plene probata dicitur per duos teſtes.*
14 *Conſuetudo vt inducatur, requiritur frequentia actuum.*
15 *Iudicis arbitrio relinquitur, an plures actus, an pauciores ſufficiant ad inducendã conſuetudinem.*
16 *Frequentatio inducitur ex duabus vicibus.*
Contrarium ibi.
17 *Tres actus ſunt neceſſarij ad frequentationem inducendam.*
18 *Iudicis arbitrio relinquitur, an per binum, aut tertium actum inducatur notitia populi, & ex ea eius conſenſus.*
19 *Duo teſtes ſufficiunt ad probandum actus notorios.*
20 *Quæ palam fiunt, dicuntur frequenter fieri.*
21 *Conſuetudo quod valeat inſtrumentum ſine nomine Imperatoris, non probatur per productionem octo vel decem inſtrumentorum à notarijs factorum ſine nomine Imperatoris.*
22 *Teſtes deponentes de frequentia actuum debent conuenire in actibus, in quibus teſtificantur.*
23 *Teſtes probant frequentiam actuum à populo, etiamſi vnus pro cauſa ſcientiæ aliã particularem & alius alium inducat.*
24 *Teſtes ad conſuetudinem probandam per diuturnitatem temporis deponere debent illam fuiſſe obſeruatam per ſpatium ſaltem decem annorum.*
25 *Teſtes deponentes de conſuetudine à decem annis citra, vel decem iam ſunt decẽ anni, & vltra, illam non probant per diuturnitatem temporis.*
26 *Minus tempus decem annorum non ſufficit ad probandam conſuetudinem.*
27 *Tempus decem annorum longum dicitur.*
28 *Conſuetudo per decennium non poteſt tolli, quia obſeruatur etiam nullo alio probato aut allegato titulo.*
29 *In conſuetudine contra ius ciuile ſufficit, quod teſtes probent de decennio.*
30 *Conſuetudo contra ius quando eſt irrationabilis requiruntur triginta anni ad illam probandam.*
31 *Conſuetudo quando eſt contra ius canonicum, requirit probationem de tempore 40. annorum.*
32 *Teſtes ſi deponant à quadraginta annis citra, ex talibus verbis non probant de tempore quadraginta annorum, ſed nec de tempore vnius anni.*
34 *Vniuerſitas eccleſiaſtica non poteſt ſtatuere contra ius canonicum, vel contra populum laicum ſubditum eccleſiæ.*
35 *Populus ſubditus eccleſiæ quoad temporalia poteſt ſtatuere contra ius canonicum.*
36 *Conſuetudo quando inducitur ſciente, & patiente ſuperiore, licet ſit contra ius canonicum, non requirit 40. annos ſed ſufficiunt decem.*
37 *Conſuetudo quando detrahit iuribus alicuius eccleſiæ requirit probationem 40. annorum.*
38 *Corpus totum eccleſiæ non minus fauorabile eſſe debet, quam aliquod ipſius membrum.*
39 *Teſtium depoſitio opus eſt, vt ſit de tempore 40. annorum ad probandam conſuetudinem ſuper eo, ſuper quo populus clare ſtatuere non poteſt.*
40 *Conſuetudo, vt inducatur contra reſeruata Principi, requirit tempus antiquũ, cuius contrarij memoria non extat in contrarium.*
41 *Conſuetudo & præſcriptio non admittitur verſus Principem, niſi tempore immemorabili.*
42 *Tempus 40. annorum ſufficit ad inducendam conſuetudinem contra reſeruata Principi, vbi quis habet titulum.*
43 *Conſuetudo in habentibus cauſam diſcontinuam debet eſſe introducta per tantum temporis ſpatium, cuius initij memoria non extat in contrarium.*
44 *Teſtes deponere debent, non tantum tempus immemorabile illius Principis contra quem præſcribitur ſed etiam ſcientiam & patientiam ipſius. Contrarium num. 45.*
46 *Modus cognoſcendi ſeruitutem ſeu iuriſdictionem continuam & diſcontinuam.*
47 *Seruitus illa habet cauſam continuã, vel quaſi, ex qua percipitur cõmodum naturæ.*
48 *Quæ ſint ea quæ Principi reſeruata ſunt.*
49 *Conſuetudo ſi ſta, & ſtatuta in momento induci poteſt.*
50 *Conſuetudo paſcendi probatur per tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium.*
51 *Conſuetudo ſiue habeat cauſam perpetuam ſiue continuam, vel diſcontinuam, ſemper ad illam probandam ſufficit tempus decem annorum.*
52 *Conſenſus maioris partis populi interceſſiſſe præſumitur circa conſuetudinem, quando teſtes deponunt, actus fuiſſe vſitatos publice, præſentibus & ſcientibus infinitis perſonis.*
53 *Conſuetudo non dicitur probata, & ſi probetur pleramque partem populi illam cognouiſſe, & ei conſenſiſſe.*
54 *Conſuetudinem probant teſtes deponentes, conſuetudinem eſſe, quando vlterius non fuerint interrogati. Contrarium, ibi.*
55 *Conſuetudo non probatur ex depoſitione teſtis de auditu alterius.*
56 *Conſuetudinem probant teſtes deponentes vidiſſe hunc modum obſeruari à ciuibus perſonis in tali loco per tantum temporis ſpatium.*
57 *In conſuetudine temporis probanda ſufficit teſtes deponere ſe vidiſſe obſeruari ſuis temporibus, & à ſuis maioribus audiuiſſe ſic obſeruatum.*
58 *Ad conſuetudinis probationem non eſt idoneus teſtis deponens circa illam, ex qua ei oritur commodum proprium.*
59 *Conſuetudinem probant teſtes, qui præcipue non deponunt ad eorum commodum, ſed ſecundario.*
60 *Conſuetudo generalis non ſoluendi quartam epiſcopo, poteſt probari per clericos, & rectores eccleſiarum loco illius deponentes de facto ſuo negatiuo ad ipſorum commodum.*
61 *Conſuetudinem non probant teſtes deponentes tantum vnum ex tribus requiſitis.*
62 *Teſtes de conſuetudine interrogati de requiſitis ad eam omnia, coniunctim deponere debent.*
63 *Teſtes licet interrogati non ſint, debent rationem congruam reddere.*
64 *Conſuetudinem ſatis probant periti, vt procuratores vel aduocati, licet dicant ſe nõ recordari, inter quas perſonas viderint obſeruari, nec in quibus caſibus.*
65 *Teſtes licet ſint periti, debent tamen deponere de his, quæ in facto conſiſtunt.*
66 *Conſuetudo ſicut dominium in iure conſiſtit, & ideo teſtes etiam non interrogati debent rationem adducere.*
67 *Conſuetudinem non probant teſtes ſingulares.*
68 *Teſtes ſingulares admittuntur ad probandam conſuetudinem generalem & obſeruantiam.*
69 *Teſtes quando producuntur ad probandum aliquid integrale conſuetudine, ſufficit ſimpliciter, vt conueniant in ipſo integrali, & probabunt, licet in depoſitione particularium actuum reperiantur eſſe ſingulares.*
70 *Teſtes licet ſingulares in diuerſitate actuum ſi conueniant in frequentia, probant conſuetudinem.*

1 CONſuetudinem probari † per teſtes, tradidere Cyn. Bald.
Bar. & cæteri in l. 2. C. quæ ſit long. conſuetud. atque Dd.
communiter in l. de quibus. ff. de legib. Angelus, & Faber. Inſtitut. de iur. natur. gent. & ciuil. §. ex non ſcripto. vbi Angelus, ait, oportere vt hæc tria teſtes deponant, id eſt vſum po-
2 puli, frequentiam actus, & † diuturnitatem temporis illius actus, & ad id conſulas Albericu de Roſ. in d. l. de quibus. Rebuff. tract. de conſuetudine, nu. 196. tomo 1. & late tradentem adeas Guid. Pap. conſ. 231. Etenim ex his tribus oritur conſenſus populi, atque hæc tria coniunctim requiruntur, alioqui nõ dicitur probata conſuetudo, ſi deficiant in vno ex tribus, vt voluit Angelus, vbi ſupra, quem ſequitur Curt. iun. conſ. 189. nu. 10. quod etiam confirmauit Deci. conſ. 483. nu. 20. ait, opus eſſe, vt deponant frequentiam actus, & reliqua duo requiſita & atteſtatur de communi adeo vt appareat interueniſſe tacitum conſenſum populi, vel maioris partis, vt ſup. alleg. Dd. tradidere, & idem Decius in conſ. 402. num. 14. ſequitur Alexander. conſ. 196. nu. 13. volum. 2. & conſ. 104. num. 8. li. 4. Grã mat. conſ. 89. num. 5. & in ciuilibus, & Alexand. in conſ. 131. nu. 9. volum. 2. & in conſ. 136. num. 18. & in conſil. 45. num. 3.
3 eod. volum. 3. vbi additio † huiuſmodi teſtes debere conuenire in tempore & actibus, cæteroqui tanquam ſingulares non probarent teſtem ad id laudat Paul. de Leazar. in diſputat. ſua incip. contra inſtrumentum debiti. & Anton. de Butr. in c. licet ex quadam. de teſtib. Bal. in l. 1. C. de teſtam. oportet etiã vt deponant de aliquo actu affirmatiuo contrario legis, ſecus ſi ſimpliciter deponant de aliquo actu negatiuo, quia nõ probant, ad quod conſulas exempla poſita per Alex. in cõſ. 45. n. 5. vol. 2. vbi affert diuerſa exempla, quale eſt illud, per l. rem non nouam. §. patroni. C. de iud. vbi dicitur, quod aduocati debeant iurare de calumnia, verum ſi non iurarunt, quia non fuit petitum per centum annos, non tolleretur lex, induce-
4 retur conſuetudo, † duos vero teſtes ſufficere in huiuſmodi

pro-

conſulas, nec ob hoc receſſit Philip. Franc. in c. 1. in 12. notab. per illum tex. de iureiur. in 6. ibi, ſtatuta, conſtitutiones, quod idem probauit Feli. in d. rubr. de conſtit. col. 2 nu. 3. verſ. tangunt & hic ſcribentes, aſſerens hanc communem eſſe ſcribentium ſententiam.

Limita hanc concluſionem, vt locum habeat quantum ad eſſentiã conſtitutionis, vel ſtatuti, quia ſcriptura nõ eſt de eſſentia, ſed vt ex conſtitutione, vel ſtatuto obligatio inducatur,
4 requiritur ſcriptura, † vnde ante ſcripturã conſtitutio, vel ſtatutũ non ligat. c. 1. de poſt. prælat. ibi, ſolenniter editũ, ac publice promulgatum, hoc idem tenet Bal. in l. humanũ. in fi. C. de leg. & in rub. de conſtit. vbi ſequitur Fel. col. 3. verſ. nihilominus, quorũ ſententiæ adhæret Hippo. de Marſ. in rubr. C. de probationib. col. 7. & licet diuerſum ab hac re videatur ſentire Dec. in d. rub. de conſtitutionib. poſt num. 36. verſ. vlterius
5 tñ videtur, dum animaduertit, † eſſentiam legis non poſſe diſtingui, neque ſeparatim cõſiderari ab obſeruatione ipſius legis [illegible], quod lex videt ſumere vires ab ipſa promulgatione. §. 1. in auth. vt facta nouę conſtit. & in §. in his aũt. Inſti. de contrah. emptio. tñ non recte agit Dec. nã lex exiſtere poteſt in [illegible], & quod tñ non ſit recepta in obſeruantia. qñ publica [illegible] quod Pauli reſponſo patet in l. duo filij ff. de teſta. tute. vbi
6 [illegible] eſſe poteſt, licet deficiat probatio, † ideo lex eſt ſta[illegible] cũ primum à Principe lata fuit in eſsẽtia, ſed vt liget ſubditos, requiritur publicatio, d. authen. vt fact. nou. conſtit. vbi conſtitutio eſt, licet non liget, niſi poſt duos menſes.

7 Secundo limita, vt concluſio procedat in lege † vel ſtatuto Principis, ſecus eſt in inferioribus à Principe, iuxta ſententiam Io. Andr. in d. reg. nemo poteſt. de reg. iur. ideo ſententia non valet, niſi ex ſcripti recitatione, l. 2. C. de ſentent. ex breuicul. recitan. & iſtud confirmat Bald. in rubr. de conſti. quod refert Balb. in col. 5. ibidem.

Huic ſententiæ refragatur contex. in c. 1. de iureiur. in 6. vbi loquitur contex. de ſtatutis inferiorum à Principe, & tñ dicit ſcripta, & non ſcripta, vnde colligere poſſumus ex illo aliqua inferiorũ eſſe ſtatuta non ſcripta, & ad hanc ſententiã confirmandam pertinet deciſ. 1. alias 246. conſtitutio, de conſtit. in nou. vbi loquitur in cõſtitutione canonicorũ, ſiue capituli, & ſic in inferioribus à principe, & tñ probatur p teſtes, huc etiam ſpectat deciſ. 347. alias 5. tit. de off. vicar. ſi epiſcopus, ver. de ſecundo dubio, in nou. ſub nu. 3. vbi hr̃, quod licet in delegatis Summi Pontif. requiratur ſcriptura, l. 1. C. de mand. princ.
8 † tamẽ ſecus eſt in inferioribus, in quibus parem vim habent teſtes ſicut inſtrumenta, & idemmet Bal. ſibi contrarius tenet in l. ſi qua per calumniam, col. 2. C. de epiſcop. & cler.

CONCLVSIO CCCCXXII.

ARGVMENTVM.

Conſtitutum allegans quid probare debeat.

SVMMARIA.

[illegible] allegans debet probare conſtituentem tempore conſtituti poſſidere.
[illegible] ſi non poſſidet tempore conſtituti non transfert poſſeſſionem.
[illegible] quod non poſſidemus, à nobis fieri non poteſt.
[illegible] non eſt neceſſe probare de tempore conſtituti in antiquis.
[illegible] memorabilis poteſt probari per inſtrumentum conſtituti, ſine alia probatione conſtituti.
[illegible] allegans non debet probare poſſeſſionem conſtituentis, ſi agitur de ipſius [illegible] ſecus cum agitur de præiudicio tertij. & nu. 7.

Conſtitutum allegans, id eſt ex conſtituto rem ſibi quæſitam, debet probare † conſtituentem tempore conſtituti [illegible] alias non obtinebit, vt profitendo ſcripſere Alex. [illegible] & Ang. in l. quamuis. §. ſi conductor, num. 8. ff. de acq. [illegible] vbi id dicit menti tenenendum, & ita ſe alias obtinuiſ[illegible] quamplures conſulti idem reſponderunt, vt Dec. in cõſ. [illegible] nu. 3. & in conſ. 281. nu. 5. & in conſ. 400. col. pen. in prin. Bal. tradidit in l. quotiens, col. 4. C. de rei vendic. & in conſil. 148. nu. 5. vol. 4. & quod placuit Goz. in conſ. 42. nu. 7. & hanc [illegible] communem * ſcribentium ſententiam eſt atteſtatus Rol. a Valle in conſ. 79. nu. 23. li. 1. communem * ẽt dicit Laur. Kirchou. in ſuis communibus opin. concl. 52. incip. conſtitutum, [illegible]rur, idem docuit Dec. in l. contractus, nu. 15. & 16. ff. [illegible] & Ang. ẽt in l. 2. in fi. C. de acq. poſſ. & in l. quædã mulier [illegible] rei vendic. Bal. quoque in l. 1. C. qñ liceat ab emp. re[illegible], & obſeruauit Bar. in rub. C. de contrah. empt. q. 16. & quamplurimi alij, vt idem Bal. in l. ſine autem. ff. de public. in rem act. Fran. de Orta. in l. interdum, in fi. princ. ff. de aeq. poſſ. Corn. conſ. 53. li. 2. & conſ. 292. li. 3. Anch. conſ. 133. Calcan. in conſ. 29. magnificis, col. 7. verſ. præterea quando, Ruin. conſ. 143. viſis, col. 3. verſ. nec obſtat conſtitutum, li. 1. Grat. cõſ. 69. cum ſermones. col. [illegible] verſ. 12. conſideraodum, li. 1. Bertr. conſ. 12. li. 1. & in conſ. 30. & conſ. 302. & conſ. 347. eod. lib. 1. Mattheſ. notab. 171. Affl. dec. 40. Dec. conſ. 247. in cauſa magnific. col. 2. ver. non obſtat, quod ſupradictum eſt. & conſ. 400. viſo eleganti conſilio, col. pen. verſ. 1. quod habeo.

2 Nam, † ſi conſtituens non poſſidet tempore conſtituti ipſius, non transfert poſſeſſionem, & ex conſequenti conſtitutarius non potuit acquirere, per tex. qui ad hoc ſolebat allegari in l. quamuis. §. 1. & ibi gl. in fi. Ang. Rom. Raphael, Corn. Alex. & omnes * Dd. ff. de acquir. poſſ. vbi etiam Alex. dicit ad hoc
3 facere tex. in l. traditio. ff. de acquiren. rer. dom. † vbi traditio eius rei quam non poſſidemus, à nobis fieri non poteſt, idem voluit Ang. conſ. 167. viſo d. libello. in fi. & conſ. 387. conſultatio, col. 1. Oldr. conſ. 114. factum tale, Bal. in conſ. 325. dubitat. 1. col. 1. li. 1. Corn. conſ. 5. viſo proceſſu, col. 6. verſ. tamen hæc non obſtat, li. 2. Mattheſ. notab. 67. not. quod venditor. & not. 170. not. vnam doctrinam. Gui. Pap. dec. 356. quos & quot, in princ. Catelia. Cotta in memor. incip. pactio ciuilis, & prope alij infiniti congeſti per Tiraq. de iure conſtit. limit. [illegible] nu. 2.

Primo loco limita, vt non procedat in antiquis, in quibus
4 non eſt neceſſe † probare poſſeſſionem conſtituentis de tempore conſtituti, ſed illa præſumitur, ſic cõſultus reſpondit Barthol. Socr. in conſ. 187. col. 5. verſ. 2. ratione, volum. 2. num. 19. Dec. etiam in conſ. 302. colum. 3. verſ. non obſtat, nu. 9. atque Angel. in d. l. quamuis, § ſi conductor, in fin. ff. de acquir. poſſeſ. & in l. 2. ff. eodem tit. quod & ſenſit Hypp. de Marſ. notab. 521. qui vult fundare, Caſſan. in conſuetu. Burgun. tit. de ſucceſſion. § 1. col. 3. verſ. limita tamen iſtud, Tiraquell. in tractat. de iure conſtit. 3. par. 1. limit. nu. 19. in quo loco de mente Socin. in d. conſ. 187. declarat Panormit. in c. cum nobis. de præſump. dum ille colum. 3. voluit, poſſeſſionem temporis immemorabilis poſſe probari per inſtrumentum conſtituti, debere intelligi ſine alia probatione poſſeſſionis conſtituti, alias eius dictum eſſet friuolum, ex adductis ibi per eum, & cauit Socin. dict. conſil. 187. in controuerſia, in verſic. 3. probatur. & confirmauit Paul. Caſtr. in conſ. 50. in cauſa, verſ. patet etiam in inſtrumento, quibus adhæſit Aymo Crauett. in ſuo tract. de antiq. temp. par. 1. §. viſo de fama nu. 20. fol. mihi 121. vbi late id examinat.

5 Secundo limita, vt iſtud non procedat † quoad tertiũ, cum ſcilicet agitur de præiudicio tertij, ſed tantum quoad ipſum conſtituentem, ſiue eius hæredes, cum quo ad eorum præiudicium ſufficiat ipſum conſtitutum, etiam cum rebus recentibus ſine alia probatione ipſius poſſeſſionis vt not. Bal. in d. l. ſi excuſantur, §. 1. de publi. in rem act. & Purpur. in l. is apud quẽ, nu. 102. C. de eden. Rui. in conſ. 46. viſa facti, nu. 13 lib. 4. Soc. d. conſ. 107 col. 5. verſ. ſecunda ratio, li. 2 & d. conſ. 106. col. 1. lib. 2. & obſeruauit Iaffred. Lanfr. Balb. in ſuis concl. cent. 1. 3. concl. 275. incip. quid dicitur.

6 Intellige iſtam ſecundam limitationem, vt locum † habeat niſi iſte tertius habeat cauſã poſteriorem ab ipſo conſtituente, tunc enim ei ita præiudicabit ſicut ipſi conſtituenti, Socin. in conſ. 11. col. 1. verſ. & pro prædictorum, lib. 3 & ante eum Bald. in c. cum veniſſent. de reſtitut. ſpoliat. ſequitur Tiraq. de iur. conſtit. 3. par. 1. limit. num. [illegible]

CONCLVSIO CCCCXXIII.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo cum difficillima ſit probatu, cui incumbat onus ipſam probandi.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo eſt difficilis probationis.*
2 *Conſuetudo mutabilis eſt.*
3 *Conſuetudo vt probetur, probari debet generaliter, à pleraq; parte popul. fuiſſe cognita.*
4 *Conſuetudo quia plene probari debet, opus eſt diligentia in formandis articulis ſuper eius probatione.*

5 Iſta-

Iuramentum ſuppletiuum non defertur in probanda conſuetudine.
6 *Conſuetudo plene probanda eſt,ſi principaliter de ea in iudicio agitur.*
7 *Conſuetud. generalem per totum orbem terrarum,quomodo probetur.*
8 *Teſtes ſingulares in probanda generali conſuetudine paſſim admittuntur.*
9 *Conſuetudo,ſiue ſtylus reſpiciens deciſ. iam cauſa non ligat forenſes.*
10 *Conſuetudo reſpicit cauſa deciſoria cum reſpicit modum probandi.*
11 *Conſuetudo,vt credatur libro mercatoris,non ligat forenſes.*
12 *Conſuetudo vnius loci non poteſt inducere, nec arguere conſuetudinem alterius loci.*
13 *Conſuetudo,quia eſt ſtricti iuris,non extenditur de loco ad locum,nec de perſona ad perſonam.*
14 *Conſuetudo vnius ciuitatis debet extendi,& obſeruari in caſtris & locis circumuicinis.*
15 *Conſuetudo odioſa ſtricte eſt interpretanda, & non debet extendi ad alium caſum etiam ſimilem ex maioritate rationis.*
16 *Iudex poteſt de conſuetudine allegata coram ipſo ſe extraiudicialiter inſtruere.*
17 *Quod dicitur de conſuetudine,intelligitur de præſcripta.*
18 *Verba legis ſecundum nouã eorum ſignificationem intelligi debent.*
19 *Conſuetudo plene probari debet, & quare.*
20 *Conſuetudo ſemper debet probari per illum,qui illam allegat, & nu.28.*
21 *Conſuetudo per vnum teſtem probari non poteſt,nec per iuramentum ſuppletiuum.*
22 *Conſuetudo cum conſimiliter pluribus debeat eſſe nota vnius teſtimonium circa eam non facit ſemiplenam probationem.*
23 *Iuramentum ſuppletorium non defertur,quando agitur de probanda conſuetudine,quæ viguit in illo loco, & vigeat.*
24 *Vnus teſtis, & iuramentum partis ſufficiunt ad probandam ignorantiam conſuetudinis multum antiquam.*
26 *Allegans conſuetudinem incumbit onus probandi.*
27 *Conſuetudinem probare non eſt opus,ſi notoria eſt,ſed ſufficit, quod ſimpliciter fuerit allegata.*
28 *Iudices conſuetudinem notoriam poſſunt ſupplere.*
29 *Conſuetudine Angliæ maior natu ſuccedit.*
30 *Conſuetudo notoria non indiget probatione.*
31 *Conſuetudo notoria probatur ex inſpectione plurium inſtrumentorum.*
32 *Conſuetudinis allegatio poteſt fieri etiam poſt concluſionem in cauſa.*
33 *Conſuetudo,quæ reſpicit ordinem procedendi, eſt modici præiudicij, & allegans eam non cogitur probare,quia de illa iudex poteſt ſe inſtruere.*
34 *Conſuetudo, quæ propriè vocatur ſtylus fori, & curiæ, non indiget antiqua probatione.*
Conſuetudo extrinſeca plene probari debet.ibi.
35 *Conſuetudo,quæ vocatur ſtylus, inducitur ſolum à iudice aliquo maiore, qui habet poteſtatem legis condendæ.*
36 *Conſuetudo & ſtylus curiæ requirunt plenam probationem quando reſpiciunt litis deciſionem.*
37 *Viduæ portant veſtes lugubres, & vidualia ex conſuetudine loci, non tenetur probare conſuetudinem.*
38 *Conſuetudinem generalem per vniuerſum mundum nemo tenetur probare & quare.*

1 CONſuetudinem eſſe † difficilis probationis dixere Ang. Aret.in §.ex non ſcripto,verſ.quæro an teſtes.Inſtitu.de iur.natur.Bart & Dd.in l.de quibus.ff.de ll.reſpondit Fulg.in conſ.6.Rol.à Valle in conſ.53.nu.33.vol.2.atq; Burſa.in conſ. 57.nu.20.in fi.& Pariſ.etiam in conſ.31.nu.23.vol.1.vbi hanc
2 reddit rationem,† quia ſit mutabilis, iuxta ſententiam Hoſt. in ſua ſumma,tit. de conſuetu.idem cauit Rom.ſing.369. ſcripſit Bar.in l.filius,& habetur obſeruatum in gl.c.fi.circa med. & verſ.& ſic videtur,quod ſit difficilis.de conſuetu. quam gl. ſequuntur ibi Hoſt qui dicit quaſi eſſe probationem impoſſibilem,Io.And.col.2.& Fulg.conſ.6.quidam.in fi.& Abb.conſil.53 prædicta.in 2.vol.late Rebuff.in tract.de conſuet.glo.3. nu.2 Vdalric.Zaſius.in d.l.de quibus,nu.22.verſ. ad quartum punctũ.ff.de legib.& proſequitur late Roch.de Curt.in tract. de conſuetud.verſ.3.conſuetudo eſt,nu.244.& Rol.à Valle in conſ.71.viſo proceſſu,num.2 verſ.nec obſtat,lib.1. Nam cum
3 opus eſt probare eſſe † quid de conſuetudine, neceſſe eſt, vt probetur generaliter à pleraque parte populi ea in fuiſſe cognitam,alioqui nõ eſt probata conſuetudo, vt repetiit Zaſius in repet.d.l.de quibus.nu.17.verſ.circa quod.ff. de legib. quod quidem quam difficile ſit probatu,lector tu videris, vnde nõ immerito dicere conſueuerat Cardi.Flor.in c.fi.q.4.in fin. de conſuetud.quem ſequitur Aymo Crau.in conſ.325.nu.1. ma-
4 gna † opus eſſe diligentia in formandis capitulis ſuper probatione huius conſuetudinis. Nam plene probari debet, vt tradidit Bar.in l.2.q.27.C.quæ ſit long.conſuetud.cum nec ẽt
5 deferatur iuramentum ſuppletiuum † in probanda conſuetudine,ſi credimus Bal.in d.l.de quibus.col.antepen.verſ.item ibi agitur de probando,illum ſequitur Alex.conſil.173.col.2. in fi.lib.6.reſpondit Soc ſen.in conſ.141.viſis actis.nu.1.verſ. quibus ſuppoſitis.vol.4 Roch.de Cur in tract.de conſuetud. nu.664 & ſeq.ver.quid in his.illud poſtremum, quod plene
6 probanda ſit conſuetudo, ſic velim intelligas † ſi principaliter de ea in iudicio agatur,ſecus ſi ſecundario,& incidenter, quia tunc ſufficit ſemiplena probatio,ita reſpondit Gui.Papæ conſ.1.nu.2.verſ.ad ſecundum quæſitum.& docuit Bar. in d l de quib.d.col.22.d.verſ.2.probatur conſuetudo.

7 Si vero quis probare velit † generalem eſſe cõſuetudinem per totum orbem terrarum,ſatis erit,ſi probauit ita conſtare conſuetudinem in vrbe Roma. dummodo in loco particulari non conſter de contraria conſuetudine,vt voluit Curt.iun. in tract.ſeud.in 1.parte,c.1.nu.16.quem omnino conſulas.

Et iſtud commode fieri poterit etiam per teſtes ſingulares,
8 qui in probanda generali conſuetudine, † paſſim admittuntur,teſte Alexandro in conſil 172. viſis & oportune diſcuſſis num.10.verſ.opponitur etiam contra dictos teſtes,vol.2. per gl.fi.verſ.ego vidi,in l.ob carmen,ff.de teſtib. idem Alex. reſpondit in conſ.72.inſpecto diligẽter proceſſu.nu.2.& 4. vol. 1.& in conſ.141.ponderatis nu.2.verſ.præterea teſtes.eodem vol.1.& conſ.18.conſideratis his num.9.vol.3. Dec. etiam in conſ.640.in cauſa,vt vulgo dicitur.nu.11.verſ quo caſu cauit Cæpol.in conſ ciuil.3.nu.9.verſ.& licet illi teſtes ibi, ſecunda eſt ſingularitas,tradit Bal.in conſ 207.quia dicta Domina Pagarolla,vol 4.& in conſ,514.ad euidentiam præmittendum eſt,nu.4.vol.5. vbi teſtatur hanc ſententiam eſſe communiter
* * à ſcribentes receptam,idem Bal.in l.togati. § ſi tibi. col.2. ff.ſi cert.pet.Fel.quoque in c.licet ex quadam,col.4.verſ.c.2. limita prædicta,vt nõ habeat locum,de teſtibus, & proſequitur Pet.de Rauen.in tract.de conſuetud col.21.quæri etiam, an per teſtes ſingulares.nu 198 Roch.de Cur.in eodem tract. de conſuetud.nu.620.verſ.quinto,eſt dubitatio,nu.621.verſ. & prima opinio.

9 Præterea illud animaduertas.conſuetudinem † ſiue ſtylum reſpicientem deciſoria cauſæ non ligare forenſes,ſecus ſi fuerit ordinaria iudicij,vt docuere gl.Ant,de Butr.Abb.& com-
* muniter Dd.omnes * in c.quod clericis.de for compe.& in c. eccleſiæ ſanctæ Mariæ.ibi late Fel col.10.& col 29 de conſti.
10 reſpicit vero cauſæ deciſoria, † quum reſpicit modum probandi, vt exempli gratia patet de libro priuato mercatoris producto in iudicio,verũ ei adhibeatur plena fides,tunc profecto procul dubio dicitur reſpicere deciſoria,& non ordinatoria,vt protulit Bart in l.ictus fuſtium C.ex quib.cau,infam. irroget.Bal.in l.1.C.quæ ſit longa conſuetudo, & per alia adducta per Franciſ Viuium in ſuis communibus opin. in verb.
11 conſuetudo, vbi ſcribit ex ſupradictis † conſuetudinẽ illam, vt credatur libro mercatoris,non ligare forenſes.

Conſuetudo enim quotieſcunque eſt localis non ligat, niſi ſubditos,vt ait Oldr.in conſ.248 Rom.in conſ.163 Pet.Duen. reg.145.vbi late hanc doctrinam proſequitur, & in reg 146.
12 & ratio eſt † quia ex conſuetudine vnius loci non poteſt argui, nec induci conſuetudo alterius loci, vt ita fuiſſe tentum per DD.de Rota in vna Cameriñ.decimarum coram Tolomeo eſt atteſtatus Ant.Mar Papazo.in additi.ad deciſ.6.alias 460. quæritur de conſuetud.in nou.nu.10.& conſuluit Dec.conſil.
13 483.pro reſolutione,nu. 22. vbi † quia conſuetudo eſt ſtricti iuris,non extenditur de loco ad locũ, nec de perſona ad perſonam,& idem docuit Alex conſ.68.nu.1.lib.2.& in conſ.25. in fine lib.5.tradit Dec.in c.1.nu.27.col pen,in fi. de probat. Quo pacto autem iſtud de extenſione intelligendum ſit,& in quibus caſibus procedat, conſulas Vdal. Zaſ. in repetit.l.de quibus,nu.46.verſ.circa vim extenſiuam, de legib.quo in loco format ſeptem concluſiones pro dilucidatione materiæ.

14 Illud tamen ſic accipies, † vt conſuetudo vnius ciuitatis debeat extendi,& obſeruari in caſtris & locis circumuicinis, ita pro ſingulari obſeruauit Amanel. de claris aquis in ſing. 231.Nota,quod conſuetudo,tom.2.ſingul,

Secundo velim, vt intelligas hoc ſibi locum vendicare, ſi conſuetudo ſit odioſa, quia tunc vti ſtricte interpretanda,
15 non debet extendi ad alium caſum † etiam ſimilem ex maioritate rationis,vt conſulendo tradit Natt.in conſ.435.nu.22. Rol.à Valle in conſ.53.num.34.vol.1.& conſ.69.nu 24.vol.3. Secus vero quando conſuetudo eſt fauorabilis, eodem enim caſu extenditur,ita declarat Burſat.in conſi 50.num.38.libro primo.

Nec illud omiſerim,poſſe iudicem de conſuetudine, ſi al-
16 legetur coram ipſo † extraiudicialiter ſe ipſum inſtruere, ſic ſcripſit Bar.in l.lege Cornelia.ff.de teſtib,

Eſt ẽt hic aduertendum, quod cum verba fecimus de conſuetudine,intelligendum eſt de præſcripta,ita gl.in c.mos. 1.diſt.in.text.cum gl.& ibi ſcriben in c. [illegible] c cl. & Bal.
17 in c.1.de feud.cogn. col. 1. vbi inquit † quod illud quod dicitur de conſuetudine,intelligit de præſcripta, nã antequam ſit præ-

ſit præſcripta,non dicitur conſuetudo,ſed voluntas inducen-
di conſuetudinem.Alex.in conſ.173.col.1.li.6.Dec.conſ.1.nu.
10.& conſ.483.nu.26.late Roc.de Cur.in tract.conſuetud.gl.
fin.char.25.col.1.& 2.char.26.col.2.in paruis.Bero.conſ.157.
col.3 li.3 quod eo maxime procedit,ſi mentio conſuetudinis
reperitur facta à canone,vel à lege,iuxta ea quæ habentur in
l.de quibus.ff.de legi.per Roc. de Cur.d.tract.d.char.25.col.
18 3.& 4. & quoniam † verba legis debent intelligi ſecundum
propriã ſignificationẽ,Bar.in l.ita vulneratus. ad l.aquiliam.
& Bal.in l.ſi quis,C.de interdict.matrim.int.pupillos.& quia
etiam appellatione conſuetudinis intelligimus de conſuetu-
dine propria quæ talis dicitur cum præſcripta ſit,vt patet ex
præmiſſis,& notat Iaſ.in l.de quibus,ſub num.44.ff.de leg.

19 Conſuetudinẽ inſuper plene † probari debere,tradit Bar.
in repet.l.2.q.27.C.quæ ſit long conſuetud.vbi Cy.poſt num.
20.verſ.item dicit,& idem Barto.in l.de quibus.nu.22.ver.ſe-
cundo probatur conſuetudo,ff.de leg.Soci.ſen.in conſ.141.vi
ſis actis.nu.1.verſ.quibus ſuppoſitis.vol.4.Roc.de Cur.in tra
cta.de conſuet.nu.644.& ſeq.verſ.quod in his,Borgni.Caual-
ca.in tract.de tutor.& curat.nu 44.verſ.corroboratur, ſequi-
tur Crau.conſ.3·5.nu.1.Laurent.Silua.in conſ.45.nu.52.citat
Iaſ.in l.de quibus.ff.de leg Henric.Bouer.in ſing.in verb.ſty-
lus & conſuetudo,nu.7.& ratio eſt,quia conſuetudo eſt facti,
ideo probari debet,gl.in l.1.C.quę ſit long.conſuetud.Bar.in
l.præſcriptione,C.ſi contra ius,in fi.& Vdal.Zaſ in d.l.de qui-
bus.nu 3.ff.de legib.Rol.à Valle.in conſ.71. viſo proceſſu.nu.
20.verſ.nec obſtat,lib.1.Natt.in conſ.554.nu.25.verſ. poſtre-
mo.lib.4.Ioan.Crot.in conſ.64.M.conſules.nu.17.lib.1. & in
conſ.131.conſilijs noſtris,nu.51.eodem libro. & Guid.Papæ,
ſingul.26.Pariſ.in conſ.25.primo aſpectu,num.18.verſ.omnia
20 enim,lib.1.† ſemper debet probari per illum , qui illam alle-
gat,vt cauit Dec.conſ.483.nu.28.Io.Fab.in §.ex non ſcripto,
Inſtitut.de iure natur.gent.& ciuil.& ita ait Maria.Soci.conſ.
65.nu.36.vol.1. teſtantur Dd.in cap.fin. de conſuetud.Corn.
conſ.83.col.5.vol.4.Alexan.conſ.67.vol.7.Bart.in d.l.de qui-
bus.num.6.ff.de leg.Iaſon in l.cum prolatis,nu.9.ff.de re iud.
Soci.ſen.in conſ.3.capio primũ,nu.27.verſ. quoniam ad hoc,
vol.4.& conſ.46.eleganter,& ſubtiliter,nu.51.verſ. poſtremo
aduerſatur procurator,vol.4.Hier.Cagn.in repeti.l.quis ma-
ior.nu.52.C.de tranſact.& Maria.Socin.in repetit.l.ita ſtipu-
latus,nu.224.ff.de verb oblig.

Vnde cum plene debeat probari conſuetudo,fit vt per vnũ
21 teſtẽ † non poſſit probari , neque etiam deferri iuramentum
ſuppletiuũ,vt Bal.docuit valde notã.in d.l.de quibus.ff. de ll.
quem refert Lanfr.de Oria.in repet.l.admonendi,nu.80.verſ.
22.concluſio.ff.de iureiur.& ibi Iac Petr.de Ptolom.num.47.
verſ 32.& Caccialup.ibidem nu.162.verſ.34.voluit etiam A-
lex.conſ.173.lib.6.atque Crau.conſ 325.nu.1.

Cuius axiomatis ea ratio eſt, quia cum veroſimiliter cõſue
tudo debeat eſſe nota pluribus,licet duo teſtes faciant plenã
22 probationẽ † vnius tamen teſtimonium nõ facit ſemipleuam
eo caſu , ex eo enim tantum , quod vnus teſtis probabit in re
veriſimiliter pluribus nota,emergit quædã præſumptio con-
tra producentem,per quam detrahitur illi ſemiplenę,quo fit,
vt iuramento ſuppletorio,ſicuti dicebamus,non ſit locus, ita
tradidit Bald. ſatis inſignite,in dicta l. de quibus.de legibus.
quem refert & ſequitur Caccialup.in d.repeti.l. admonendi.
nu.162.verſ 34.de iureiur.

Quod quidem poſtremũ de iuramento ſuppletorio ſic ve-
23 lim limites,& intelligas,† vt locum tunc non habeat,qñ agi-
tur de probanda conſuetudine , quæ viguit in illo loco & vi-
get,tunc enim verum eſt illud de præſumpta notitia in illo lo
co,iuxta ea,quæ fuere obſeruata in l.ſi tutor.C.de pericu tu-
tor.& in l.cum quidam,§.quod dicitur,de acquir.hæred. ſe-
cus ſi tractaretur de probanda conſuetudine alterius ciuita-
tis,vel loci, nã tunc eſſet probabilis ignorantia illius conſue-
24 tudinis , ideo ad illam probandam ſufficeret † vnus teſtis &
iuramentum partis,arg.eorum, quæ animaduerſa ſunt in c. 1.
de conſtit.li.6.cum ſimilib. vt meminit accialup. vbi ſupra,
eod.num.162. verſ.quod tamen limitant.

Poſteriori loco,illud de iuramẽto ſuppletorio ſic accipies,
& limitabis, vt non procedat. quando ageretur de probanda
cõſuetudine multum antiqua,nam tunc cum veriſimiliter vix
25 ſit inuenire aliquem qui recordetur,† ſufficeret depoſitio v-
nius teſtis, vt hoc iuramentum deferri poſſit ad illam probã-
dam,vt notatur in auth.ſed cum teſtator.C.ad l.falci.dum ibi
fit mentio de facto antiquo,vel implicito , & in l.ſi arbiter.ff.
de probat.ſic idem Caccialup.in repet d.l.admonendi.d.nu.
162.verſ.item eſſet dicendum.ff.de iureiur.

26 Quod vero allęganti eam † incumbit onus probandi,tenet
vltra iam ſuperius allata etiam Pariſ.conſ.31.num.14.vol.1.&
idem in conſ.10.nu.14.vol.4.limitabis iſtud , niſi huiuſmodi
conſuetudo ſit notoria, quia propter notorietatẽ eius non eſt
27 opus eam probare,ſed ſufficit,quod ſimpliciter † fuerit alle-
gata, vt auctor eſt Accur.in l.ciues.C.de appell.Io.Fab. Inſti.
de iur.nat.gent.& ciuil.§.ex non ſcripto.verſ. circa quintum.
Rom,in conſ.51.in princ.Calcan.conſ.82.col.2.Iaſ. in l.2.col.
8.in princ.ff.de operis nou.nunc.& Maria. Soci. conſ.67.nu.
1.vol.1.Pariſ.in conſ.13.attingendo articulum petitorij , nu.
32.verſ.eo etiam,vol.1 Nat.in conſ.218.licet de iure,nu.5.li.
1.& in conſ.391.ſit difficultas,nu.6.li.2.& in conſ.575. ſubti-
liter,nu.36.li.3.& conſ.110.quamuis,nu.8.eod.lib. Soci. iun.
d.conſ.65.nu.39.cum ibi ad hoc collectis,vbi (quod plus eſt)
28 ait,† iudices huiuſmodi cõſuetudinem poſſe ſupplere, & ad
hoc probandum adducit Bal.in l.filiusfamilias, § veterani.ff.
de procurato.& Alex.conſ.14.in prin.vol.5.Imol.Cynus poſt
Iaco.Butr.& Iac.de Aret.in l.2.C.quæ ſit long.conſuetud.vbi
ait , huiuſmodi conſuetudinem notoriam non eſſe neceſſe vt
29 probetur † afferendo exemplum de conſuetudine Angliæ, vt
maior natu ſuccedat,cui etiam opinioni accedit Soc. d.conſ.
65.num.40.

30 Quod autẽ huiuſmodi conſuetudo notoria † non indigeat
probatione,tenet Cur.iun. in tract.feudo.in 2 par.q.1.nu.13,
cum ibi allegat. vbi inquit , iudicem teneri ſupplere & de ea
inquirere,quod & probat Gui.Pap.in ſing.952 nu.1.

Sed aliter opinari videtur Crau.in tract. de antiq.temp.in
31 1.parte,§.ampliatur,nu.16.vbi ait,† huiuſmodi conſuetudi-
nem notoriam probari ex inſpectione plurium inſtrumento-
rum,probat id per l.vetuſtiſſima,C.de iur.dom.impetr. & ibi
Ang.Cur.iun.in conſ.106.col.2.& vltra eos idem voluit Dec.
conſ.1.nu.9.verumtñ idẽ Cur.iun.in conſ.60.nu.5.ait ex mul-
tis adductis nõ egere probatione, ſed ſufficere eam allegare,
ſed ſibi ipſi contrarius ſecus ſenſit in d.cõſ.106.quod ẽt con-
firmauit in cõſ.52.nu.10.& quod ſufficiat allegare,tradidit Ti
raq.in tract.de præſcrip.§.1.gl.2.fol.8.verb.ſed qñnis eſt,vbi
32 quoque ait, † huiuſmodi allegationẽ poſſe fieri ẽt poſt con-
cluſionem in cauſa teſtatur ad hoc Ant.de But.in c.peruenit,
de empt.& vend.& Alex.in l.1.col.2.C. vt quæ deſunt aduoc.

Secundo loco limitare poteris,vt nõ procedat in conſuetu
33 dine,quæ reſpicit ordinem procedẽdi,† quia illa eſt modici
præiudicij,vnde eã allegans nõ cogitur probare,quia de illa
iudex poteſt ſe inſtruere,ſed ſecus eſt in cõſuetudine,quę re-
ſpicit deciſionẽ cauſæ,illa namq; legitime probari debet, vt
colligere eſt ex ſupra notatis in cõcluſione, & ita ſenſit aper-
te Dec in d.cõſ.480.nu.29.vbi teſtẽ laudat Bar.in d.l.de qui-
bus,ff.de ll.verſ.ſecũdo probatur cõſuetudo,& vltra eos ſcri-
bit Io.Fab.in §.ex non ſcripto.inſtit.de iur.nat.genr.& ciuil.

34 Tertio limitabis in cõſuetudine,† quæ ꝓpriæ vocatẽ ſtylus
fori & curiæ,vbi agitanẽ cauſæ, quo caſu nõ eſt opus antiqua
ꝓbatione hmõi cõſuetudinis,ſed iudex ſi de ea dubitat , dẽt
ſe (vt aiunt) informare, ſecus in conſuetudine extrinſeca quæ
plene ꝓbati debet,vt traditũ eſt ſupra in cõcluſione, & Dec.
protulit in d.cõſ.483.in fi.vbi ait,ita ſẽtire Alex.in l.4.§. hoc
aũt iudiciũ,ff.de dam.infect.col.pen.verſ. idẽ iudex ſupplet.
vltra eũ addas idẽ ſenſiſſe Aret.qui de hac cõſuetudine loqui
videtur in cõſ.127.in cauſa Dñæ Antoniæ,in 2.col.ver. ad ſe-
cundũ,& Alex.cõſ.1.col.fi.vol.6.& explicabitur infra in con-
35 cluſione,Stylus, vbi propria huius materiæ eſt ſedes , † cum
hmõi cõſuetudo proprie,vt dixi,vocetẽ ſtylus, neq; iudicatur
à toto populo, aut eius maiori parte, ſed ſolum à iudice ali-
quo maiore,qui habet poteſtatẽ legis cõdẽdæ,ſic docuit Bar.
in repetit.d.l.de quibus.col.4.in fi.& Aymo Crau.in ſuo tra-
cta.de antiq.temp.in 4.parte,in 1.§.num.36.vbi de hoc late.

Sublimita huiuſmodi limitationẽ nõ habere locũ quando
36 † conſuetudo & ſtylus curię reſpiciunt litis deciſionem,quia
tunc nõ ſufficit dicta informatio iudicij,ſed requiritur plena
probatio,vt paulo ante diximus , & conſulendo ſenſit Socin.
ſen.conſ.39.nu.11.vol 4.& conſ.39.nu.27.& ſeq.eod. volum.

Quarto loco limitare tibi licebit,vt nõ ꝓcedat in vidua pe
37 tẽte veſtes lugubres,† & vidualia ex conſuetudine loci,quia
1.on

Digitized by Google

non tenetur probare talem conſuetudinem,ſed incumbit hæredibus onus probādi conſuetudinem contrariam,vt decidit Anton.Capic.deciſ.27.nu.2.Alexand.etiam in l.ſi ex re.§.illud.ff.de ſtipul.ſer.& Ange.in l.ſed vſusfructus.§.dos legata.ff.ad leg.falcid.

Poſtremo limitabis in conſuetudine generali per vniuersū
38 mundum,quia illam quis non tenetur probare,† cū propter eius generalitatem videatur tranſiuiſſe in ius commune non ſcriptum,§.ex nō ſcripto.Inſtitut.de iur.natur.& ſcripſit Bal.in l.poſt dotem.ff.ſolut.matrim.chart.8.quod etiam placuit Dec.conſ.483.nu.20.& Capici.in deciſ.176.nu.21.meminit huiuſmodi conſuetudinem abijſſe in ius gentium,teſtatur Imol.in l.1.col.4.ff.ſolut.matrim.Curt.iun.in tract.feudor.parte 1.quæſt.1.nu.16.& infra fuſius dicetur.

CONCLVSIO CCCCXXIV.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo an & quomodo probetur per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo probatur per teſtes.*
2 *Vſus populi,frequentia actus & diuturnitas temporis deponi debent à teſtibus ſuper conſuetudine.*
3 *Teſte ſuper conſuetudine conuenire debent in tempore,& actib.& deponere de aliquo actu affirmatiuo contrario legi.*
4 *Duo teſtes ſufficiunt in probatione conſuetudinis etiam longiſſimæ.*
5 *In Gallia decem requiruntur teſtes ad probandam conſuetudinem.*
6 *In conſuetudine probanda ſatis eſt,quod teſtes deducant tot actus,quot ſufficiunt ad conſuetudinem inducendam.*
7 *Teſtes in probanda conſuetudine alicuius particularis ciuitatis probant,licet non iurent.*
8 *Teſtibus etiam non iuratis creditur in informatione ſuper fama,vel ſuper notorio,& in probanda conſuetudine.*
9 *Teſtes ſuper conſuetudine recipi poſſunt parte non citata.*
10 *Nudum factum cum conſenſu 40 annorum ſufficit ad inducendam conſuetudinem.*
11 *Teſtes ſingulares conſuetudinem probant.*
Contrarium ibi.
12 *Teſtes ſuper conſuetudine,ſi rationem reddant,quia ſunt vicinis tali loco,vel quia ſunt conſanguinei,probant.*
13 *Conſuetudo plene probata dicitur per duos teſtes.*
14 *Conſuetudo vt inducatur,requiritur frequentia actuum.*
15 *Iudicis arbitrio relinquitur,an plures actus,an pauciores ſufficiant ad inducendā conſuetudinem.*
16 *Frequentatio inducitur ex duabus vicibus.*
Contrarium ibi.
17 *Tres actus ſunt neceſſarij ad frequentationem inducendam.*
18 *Iudicis arbitrio relinquitur,an per binum,aut tertium actum inducatur notitia populi,& ex ea eius conſenſus.*
19 *Duo teſtes ſufficiunt ad probandum actus notorios.*
20 *Quæ palam fiunt,dicuntur frequenter fieri.*
21 *Conſuetudo quod valeat inſtrumentum ſine nomine Imperatoris,non probatur per productionem octo vel decem inſtrumentorum à notarijs factorum ſine nomine Imperatoris.*
22 *Teſtes deponentes de frequentia actuum debent conuenire in actibus,in quibus teſtificantur.*
23 *Teſtes probant frequentiam actuum à populo,etiamſi vnus pro cauſa ſcientiæ actū particularem & alius alium inducat.*
24 *Teſtes ad conſuetudinem probandam per diuturnitatem temporis deponere debent illam fuiſſe obſeruatam per ſpacium ſaltem decem annorum.*
25 *Teſtes deponentes de conſuetudine a decem annis citra,vel dicentes iam ſunt decē anni,& vltra,illam non probant per diuturnitatem temporis.*
26 *Minus tempus decem annorum non ſufficit ad probandum conſuetudinem.*
27 *Tempus decem annorum longum dicitur.*
28 *Conſuetudo per decennium non poteſt tolli,quia obſeruatur etiam nullo alio probato aut allegato titulo.*
29 *In conſuetudine contra ius ciuile ſufficit,quod teſtes probent de decennio.*
30 *Conſuetudo contra ius quando eſt irrationabilis requiruntur triginta anni ad illam probandam.*
31 *Conſuetudo quando eſt contra ius canonicum,requirit probationem de tempore 40.annorum.*
32 *Teſtes ſi deponant à quadraginta annis citra,ex talibus verbis non probant de tēpore quadraginta annorum,ſed nec de tempore vnius anni.*
34 *Vniuerſitas eccleſiaſtica non poteſt ſtatuere contra ius canonicum,vel contra populum laicum ſubditum eccleſiæ.*
35 *Populus ſubditus eccleſiæ quoad temporalia poteſt ſtatuere contra ius canonicum.*
36 *Conſuetudo quando inducitur ſciente,& patiente ſuperiore,licet ſit contra ius canonicum,non requirit 40.annos ſed ſufficiunt decem.*
37 *Conſuetudo quando detrahit iuribus alicuius eccleſiæ requirit probationem 40.annorum.*
38 *Corpus totum eccleſiæ non minus fauorabile eſſe debet,quam aliquod ipſius membrum.*
39 *Teſtium depoſitio opus eſt,vt ſi de tempore 40 annorum ad probandam conſuetudinem ſuper eo,ſuper quo populus clare ſtatuere non poteſt.*
40 *Conſuetudo,vt inducatur contra reſeruata Principi,requirit tempus antiquū,cuius antique memoria non extat in contrarium.*
41 *Conſuetudo & præſcriptio non admittitur verſus Principem,niſi tempore immemorabili.*
42 *Tempus 40.annorum ſufficit ad inducendam conſuetudinem contra reſeruata Principi,vbi quis habet titulum.*
43 *Conſuetudo in habentibus cauſam diſcontinuam debet eſſe introducta per tanti temporis ſpatium,cuius initij memoria non extat in contrarium.*
44 *Teſtes deponere debent,nedum tempus immemorabile illius Principis contra quem præſcribitur ſed etiam ſcientiam & patientiam ipſius.Contrarium num 45*
46 *Modus cognoſcendi ſeruitutem ſeu iuriſdictionem continuam & diſcontinuam.*
47 *Seruitus illa habet cauſam continuā,vel quaſi,ex qua percipitur cōmodum natura.*
48 *Quæ ſint ea quæ Principi reſeruata ſunt.*
49 *Conſuetudo ſi"ta,& interualata momento induci poteſt.*
50 *Conſuetudo paſcendi probatur per tempus,cuius initij memoria non extat in contrarium.*
51 *Conſuetudo ſiue habeat cauſam perpetuam ſiue continuam,vel diſcontinuam,ſemper ad illam probandam ſufficit tempus decem annorum.*
52 *Conſenſus maioris partis populi interceſſiſſe præſumitur circa conſuetudinem,quando teſtes deponunt,actus fuiſſe vſitatos publice,præſentibus & ſcientibus inſultis perſonis.*
53 *Conſuetudo non dicitur probata,& ſi probetur pleramque partem populi illam cognouiſſe,& ei conſenſiſſe.*
54 *Conſuetudinem probant teſtes deponentes,conſuetudinem eſſe,quando vlterius non fuerint interrogati Contrarium,ibi.*
55 *Conſuetudo non probatur ex depoſitione teſtis de auditu alterius.*
56 *Conſuetudinem probant teſtes deponentes vidiſſe hunc modum obſeruari à talibus perſonis in tali loco per tantum temporis ſpacium.*
57 *In conſuetudine temporis probanda ſufficit teſtes deponere ſe vidiſſe obſeruari ſuis temporibus,& à ſuis maioribus audiuiſſe ſic obſeruatum.*
58 *Ad conſuetudinis probationem non eſt idoneus teſtis deponens circa illam,ex qua ei oritur commodum proprium.*
59 *Conſuetudinem probant teſtes,qui præcipue non deponunt ad eorum commodum,ſed ſecundario.*
60 *Conſuetudo generalis non ſoluendi quartam epiſcopo,poteſt probari per clericos,& rectores eccleſiarum loco illius deponentes de facto ſuo negatiuo ad ipſorum commodum.*
61 *Conſuetudinem non probant teſtes deponentes tantum vnum ex tribus requiſitis.*
62 *Teſtes de conſuetudine interrogati de requiſitis ad eam omnia,coniunctim deponere debent.*
63 *Teſtes licet interrogati non ſint,debent rationem congruam reddere.*
64 *Conſuetudinem ſatis probant periti,vt procuratores vel aduocati,licet dicant ſe nō recordari,inter quas perſonas viderint obſeruari,nec in quibus caſibus.*
65 *Teſtes licet ſint periti,debent tamen deponere de his,quæ in facto conſiſtunt.*
66 *Conſuetudo ſicut dominium in iure conſiſtit,& ideo teſtes etiam non interrogati debent rationem adducere.*
67 *Conſuetudinem non probant teſtes ſingulares.*
68 *Teſtes ſingulares admittuntur ad probandam conſuetudinem generalem & obſeruātiam.*
69 *Teſtes quando producuntur ad probandum aliquid integrale conſuetudine,ſufficit ſimpliciter,vt conueniant in ipſo integrali,& probabunt,licet in depoſitione particularium actuum reperiantur eſſe ſingulares.*
70 *Teſtes licet ſingulares in diuerſitate actuum ſi conueniant in frequentia,probant conſuetudinem.*

1 CONſuetudinem probari † per teſtes,tradidere Cyn.Bald.Bar.& cæteri in l.2.C.quæ ſit long.conſuetud.atque Dd.communiter * in l.de quibus.ff.de legib.Angelus,& Faber.Inſtitut.de iur.natur.gent.& ciuil.§.ex non ſcripto.vbi Angelus,ait,oportere vt hæc tria teſtes deponant,id eſt vſum po-
2 puli,frequentiam actus,& † diuturnitatem temporis illius actus,& ad id conſulas Albericū de Roſ.in d.l.de quibus.Rebuſ.tract.de conſuetudine,nu.196.tomo 1.& late tradentem adeas Guid.Pap.conſ.231.Etenim ex his tribus oritur conſenſus populi,atque hæc tria coniunctim requiruntur,alioqui nō dicitur probata conſuetudo,ſi deficiant in vno ex tribus,vt voluit Angelus,vbi ſupra,quem ſequitur Curt.iun.conſ.189.nu.10.quod etiam confirmauit Deci.conſ.483.nu.20.aie,opus eſſe,vt deponant frequentiam actus,& reliqua duo requiſita * & atteſtatur de communi * adeo vt appareat interueniſſe tacitum conſenſum populi,vel maioris partis,vt ſup. alleg.Dd.tradidere,& idem Decius in conſ.402.num.14.ſequitur Alexander.conſ.196.nu.13.volum.2.& conſ.104.num.8.li.4.Grāmat.conſ.89.num.5.& in ciuilibus,& Alexand.in conſ.131.nu.9.volum.2.& in conſ.136.num.18.& in conſil.45.num.3.
3 eod.volum.3.vbi additio † huiuſmodi teſtes debere conuenire in tempore & actibus,cæteroqui tanquam ſingulares non probarent teſtem ad id laudat Paul.de Leazar.in diſputat.ſua incip.contra inſtrumentum debiti.& Anton.de Burt.in c.licet ex quadam.de teſtib.Bal.in l.1.C.de teſtam.oportet etiā vt deponant de aliquo actu affirmatiuo contrario legis,ſecus ſi ſimpliciter deponant de aliquo actu negatiuo,quia nō probant,ad quod conſulas exempla poſita per Alex.in cōſ.45.n.5.vol.2.vbi affert diuerſa exempla,quale eſt illud,per l.rem non nouam.§.patroni.C.de iud.vbi dicitur,quod aduocati debeant iurare de calumnia,verum ſi non iurarunt,quia non fuit petitum per centum annos,non tolleretur lex,induce-
4 retur conſuetudo,† duos vero teſtes ſufficere in huiuſmodi

pro-

Digitized by Google

probatione conſuetudinis etiam longisſimæ, reſpondit Guid.
Pap. conſilio 116 numero 9. & idem conſilio 171. numero ter-
tio, Ioann. Faber. & Ange Aretin. in dict. §. ex non ſcripto. In-
ſtitut. de iur. natur. per l. vbi numerus. ff. de teſtib. & conſulas
Zaſ. in repetit. d. l. de quibus. num. 27. & 32. ff. de legib. quo in
loco etiam quid id in hac re oporteat teſtificari, habetur, & vi
5 deas Hoſtienſ. rubr. de conſuetud. num. 10. in ſumma, † in Gal
lia vero decem requiruntur, vt ex d. Dd. ſed velim obſerues,
non eſſe neceſſe, vt teſtes deponant, aut alias probetur de pri-
mis actibus à quibus huiuſmodi conſuetudo originem traxit,
6 ſed ſatis eſt, deducere tot actus, quot ſufficiant † ad conſuetu
dinem inducendam, vt dixit Aymo Cranet. in tractat. de anti-
qu. tempor. in quarta part. verb. materia iſta, num. 23. ſol. 202.
Primo loco ampliatur concluſio, vt procedat, etiamſi huiuſ
modi teſtes non præſtiterint iuramentum in probanda con-
ſuetudine inducta à populo alicuius particularis ciuitatis,
7 † nam probarent, licet non iurent, vt meminit D. Anton. in re-
pet. cap. fi. de conſuetud. & cauit Feli. in c. tuis. de teſtib. nu. 2.
Iaſon. in reper. l. admonendi. nu. 232. ff. de iureiuran. nam iu-
dex tunc tanquam ſuper notorio debet procedere per modū
informationis, vt not. in c. bone. de poſtul. prǽl. vt in c. veſtra,
8 de cohabit. cleric. & mulier. † ſed in informatione ſuper fama
vel ſuper notorio creditur teſtibus etiam non iuratis, merito
idem eſt dicendum in probanda huiuſmodi conſuetudine,
vt per eundem Iaſon. loco prox. citato, motus auctoritate
Anto. de But. in c. in tua. de ſpon. & in c. fi. de conſuet. in pen.
char. in columna fi. illius chartæ in verb. venio ad ſecundum
principale, ſcilicet qualiter conſuetudo probetur.
9 Amplia ſecundo, vt huiuſmodi teſtes † poſſint recipi par-
te non citata, vt ſcriptum fuit ab Ant. de But. in d. c. fi. in ante-
pult. col. verſ. ad primum ſi redacta. de conſuetud. Felin. tradi
dit in c. 2. poſt nu. 16. verſ. 12. limita. de teſtib. Cyn. in l. 2. ver-
ſic. 2. quia circa hoc quando, quæ ſit long. temp. conſuetu. Bal.
& Alexand. in l. 1. C. vt quæ deſunt aduocat. Hyppolit. de Mar
ſil. in l. de vnoquoque. nu. 83. verſ. trigeſimus ſecundus caſus
ff. de re iudic. vbi quam plures idem ſentientes citat Alexā. in
conſil. 14. vbi proceſſu, colum. 1. poſt num. 1. verſiculo circa
primum inſiſtam. volum. 5. Gozad. in conſ. 101. audio dubita-
ri. col. 5. nu. 27. verſ. decimotertio. Ruin. conſ. 144. viſis his, quę
in themate, poſt. nu. 14. verſic. prætcrea. & 2. qui ampliat etiā
in conſuetudine non notoria, vol. 4.
Tertio ampliabis, vt procedat, etiam ſi teſtes non loquan-
10 tur, nec vllam mentionem faciant de conſuetudine, † ſed tan
tum deponant de, aliquo facto concurrente, ſaltem ſpatio 40.
annorum quia illud nudum factum cum concurſu dictorum
40. annorum ſufficit ad inducendam conſuetudinem, & ſic li-
cet teſtes deponant tantum de illo facto, probant conſue-
tudinem, licet de ea non loquatur Guid. Pap. conſ. 17. nume-
rō 4. ver. ad quartum incipi. circa materiam cum ibi allegat.
11 Quarto ampliatur, etiam ſi teſtes ſint † ſingulares, vt do-
cuit Bart. in l. de quibus. colum. 10. in. fin. ff. de legib & Alex.
in conſ. 41. viſis & optime diſcuſſis. lib. 2. col. 3. ait, hanc ve-
riorem eſſe opinionem, ſicut refert Purpur. in l. 1. ff. ſi certum
petat. num. 105. licet Cyn. l. 2. C. quæ ſit longa conſuetud. in cō
trariam deſcenderit ſententiam, & idem probauit Corne. cū
multis allegat. in conſ. 89. incip. viſis actis, col. 5. verſic. & con
ſuetudo. volum. 1. & in conſ. 286 nu. 4. vol. 3. quod teſtes ſin-
gulares probent, voluit Bald. in repet. l. de quibus. colum. fin.
ff. de ll. Alexand. in conſ. 40. colum. fin. volum. 4. Guid. Pap. in
conſ. 116. & in conſ 131. Aymo Crauet. conſil. 73. dicendum
videtur. numero 32. verſiculo non obſtat, quod teſtes. conſu-
les etiam Cato. Papienſem in repetit. d. l. de quib. nu. 33. ff. de
legib. verſic. ſed an per teſtes ſingulares. vbi ad vtramque par
tem examinat concluſionem, ibique docet, qualiter teſtes di-
cantur ſingulares.
Diuerſum ab hac re videtur voluiſſe Petr. & Cyn. in l. 2. C.
quæ ſit long. conſuet. Ioan. And. in c. fin. de conſuet. colum. 33.
verſ. practicant legiſtæ. & ibi Anto. de Butri. in penult. colum.
Alexand. conſ. 45. colum. 1. volum. 2. & conſi. 131. col. penul. eo-
dem vol. Corn. conſ. 50. colum. fin. volu. 1. Ruin. conſ. 173. col.
3 vol. 4. quorum opinio videtur verior, quando agitur de ve-
rificanda conſuetudine in certis caſibus qui caſus, cū ſint par-
ticulares, non poſſunt probari per teſtes, & conteſtes, vt dicit
Alexander in conſ. 104. colum. fin. volum. 3. Iacob. Port. lib. 1.
col. 3. 34. verſ. tertio infertur. quod & verius exiſtimat Anto.
Gabr. in ſuis concluſ. lib. 1. de teſtib. concluſ. 2. nu. 86. vbi idē
ſentientes citat.
12 Quinto præterea amplia, etiamſi rationem reddant, † quia
ſum vicinus tali loco, vel ſi agatur de cōſuetudine caſatę, erit
bona ratio, ſi dicat teſtis, quia ſum cōſanguineus, vt expoſuit
Purpur. in l. 1. ff. ſi certum peta. num. 105. & adeas Franc. Curt.
tracta. de conſuet. nu. 615. Pet Duen. in reg. 152. per totum.
Sexto ampliabis, vt conſuetudo ſufficiat probari per duos
13 teſtes, † & tunc dicitur plene probata dicta conſuetudo, vt
profitendo ſcripſit Hoſtien. in ſumma, tit. de cōſuet. in §. quot
& quot teſtes. Cyn. & Bar. in d. l. de quibus. in 4. quæſtio prin-
cip. cum quo cæteri tranſeunt, Ioan. Faber. in d. §. ex non ſcri-
pto. Inſtitut. de iur. natur. Alb. conſ. 33. volum. 2. in capit. at ſi
* clerici. vbi omnes * Dd. de iudic. quam opinionem declarat
Roch. de Curt. in repetit. cap. fi. de conſuetud. 14. ſectione, nu-
mero 66. Modern. in dicto capitulo at ſi clerici. Bartol. in l. de
quibus. in 4. quæſtio. princip. ff. de legib. vbi etiam recentio-
* res, qui teſtantur de * communi, prout refert Frāc. Viu. in ſuis
communib. opinion. in verb. teſtes duo ſufficiunt ad proban-
dam conſuetudinem.
Quod autem ſupra diximus in concluſione, teſtes depone-
re debere de frequentia actus, limita & declara: vt procedat,
14 † ſi deponant de pluribus actibus, & non de vno tantū, quia
tunc non probant conſuetudinem, nam per vnicum actum nō
inducitur conſuetudo, ſed requiritur frequentia actuum, ſic
ſcripſere Dd in d. l. de quib. ff. de legib. & ibi Zaſ. nu. 14. verſ.
ſed quod actus. & num. 28 verſ. quæ ſit autem iſta actuum fre-
quentia. vbi ex mente Bal. in d. l. de quibus. aſſerit de hoc non
15 poſſe tradi certam regulam, † & ideo relinqui iudicis arbi-
trio, qui quidem iudex debet perpendere ex natura negocio-
rum, an plures actus, an pauciores ſufficiant, argum. l. 1. C. de
iur. delib. idem tradit Roch. de Curt. in tractat. de conſuetud.
colum. 81. num. 589. verſic. quandoque tractamus. vbi teſtatur
* de * cōmuni, quod & late proſequitur Caio Papienſ. qui & cō
traria refellit in d. l. de quib. nu. 53. cum plurib. ſeqq. verſ. quin
* to quæro. & de * communi quoque teſtatus eſt Villalo. in ſuis
communib. opin. verb. conſuetudo ad hoc vt probetur. ex De
ci. in conſ. 489. nu. 25. & Alexan. d. conſ. 43. nu. 8. vol. 2. & idem
Alex. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. nu. 20. ff. de no. ope.
nunciat. ait ſaltem requiri binos actus, teſtatur Abb. in c. fi. de
appell. Archid. c. illud. 12. diſtin. & tradit Ioan. Crot. in conſil.
411. viſa caſus propoſitione. nu. 25. lib. 3.
16 Huic vero rei, ꝙ duo actus ſufficiant, † illud patrocinatur,
quia frequentatio inducitur ex duabus vicibus, vt voluit glo.
in c. monaſteria. in glo. 2. in fin. de vita & honeſt. clerico. quæ
dicit, ſtatutum faciens mentionem de frequentatione, verifi-
cari in duabus vicibus, ex hoc etiam dicebat Accurſ. in §. fi. in
auth. de defenſo. ciuit. hanc dictionem, frequenter, verificari
in duabus vicibus, cui ſententiæ adhæſit Hier. Giga. in reſpōſ.
penſio. 20. nu. 8. cum ſeq. quorum opinionem propius ad ve-
ritatem accedere arbitror, licet contrarium videatur ſentire
Aymo Crauet. in conſ. 134. nu. 7. vbi ſentit, nec trinum actum
ſufficere.
17 Et ꝙ † tres actus ſint neceſſarij, tradidit Iac. de But. in d. l. de
quib. per rationes ibi allegatas & relatas per Ang. Aret. in d.
§. ex non ſcripto. quam tñ opinionem Iacob. Butrig. reprehen
dit ibi in d. l. de quib. Saly. vbi ipſe in hanc deſcendit ſniam,
18 hoc à iure non fuiſſe deciſum & ſtatutū, & ideo relinquit † iu-
dicis arbitrio, ꝑ ea, quæ ipſe ad hoc probandū adducit, cuius
opinioni, ſe ipſum ſubſcripſit Aret. in d. §. ex non ſcripto. nam
ait, cū actus illi poſſint nō eſſe ita manifeſti, vt per binū, aut ꝑ
trinū actū non trāſeat in notitiā populi, aut maioris partis, vt
ex ea notitia colligatur eius conſenſus, iō iudex arbitrabitur
ex trāſitu in notitiā maiorem vel minorem, hoc ēt comprobat
Alex. in conſ. 131. in cauſa vertente, nu. 9. verſ. nec obſt. li. 2. &
in conſ. 45. viſis atteſtationib. nu. 3. verſ. item ad hoc. & nu. 8.
ver. item non deponit. eod. lib. & idē ſentire vř Bart. in d. l. de
19 quibus. † dicendo actus aliquando eſſe notorios populo, vt
ſufficiant duo, ſecus ſi non eſſent ita notorij: vt ſi cōſtrueretur
pons inter vnā, & alteram domum in loco non publico nec
peruio: quia tunc duo non ſufficerent: nam ea, quę palam fiūt,
20 dicuntur † frequenter fieri ex ſententia Vlpiani in l. palam. ff.
de rit. nupt. atque Ruin. in conſ. 154. nu. 9. vol. 3. ait, conſuetudi
nem notorij probari per binum actum, probat id auctoritate
Imp. in l. 3. C. de epiſcop. & cleric. cum alijs ibi collectis.

Sed

Digitized by Google

Sed in contrarium ſentit & ſequitur Abb. in cõſ.160.incip.
in prædicta cauſa quod ſi producantur octo, vel decem inſtru
menta facta manu notariorum ſine nomine Imperatoris, per
21 † hoc non probatur cõſuetudo talis in illo loco, quod valeat
inſtrumentum abſque nomine Imperatoris, refert Iaſ. in l.de
quibus.ff. de ll.in fin.

Ad id ẽt obſeruabis, non eſſe neceſſe, vt teſtes deducant &
probent actus, à quib talis conſuetudo originem traxit, ſed
ſatis eſt deducere tot actus, quot ſufficiunt ad conſuetudinem
inducendã, iuxta not. in d.l.de quib.& protulit Aymo Crau. ĩ
ſuo tract.de antiq.tẽp.in par.4.verb materiã iſtã.f.202.nu.23.

22 Iſtud vnum te velim admonitum, † ꝙ teſtes deponentes de
frequentia actuum debeant conuenire in actibus, in quib.te-
ſtificantur, ſiquidem deponendo de diuerſis actibus nihil age
rent tanquam teſtes ſingulares, vt ſi vnus induceret conſuetu
dinẽ in fabis, alter in lana, nihil facerent: ita Zaſ.in d.l.de qb.
nu 32. verſ. ſeptima concluſio. vbi tamen iſtud limitat, ſi te-
ſtes conueniunt in eo, quod deponant aliquem actum eſſe fre
23 quentatum in populo, † & pro cauſa ſcientiæ vnus hunc actũ
particularem, alius alium actum particularem inducat, & ita
inquit intelligendum eſſe contex. in l.ob carmen. ff.de teſtib.
& per Bar.in d.l.de quibus.

Secundo limitatur & declaratur, ꝙ dixi de diuturnitate tẽ
poris, quod intelligitur, vt deponere debeat, illam conſuetu-
24 dinem fuiſſe obſeruatam † per ſpatium ſaltẽ decem annorũ,
nec minus tempus ſufficeret Vnde ſi deponant, ꝙ eſt conſue-
tudo à decem annis citra, talis probatio nullius eſt ponderis,
* ita tradit Iaſ.in d.l.de quibus, nu.47.ff.de legib.vbi * commu
nem dicit, & illum ſequitur Villalo.in ſuis commun.conclu.in
verb.conſuetudo introducitur.qui iſtud tamen intelligit, qñ
conſuetudo eſt præter ius, ſecus contra ius, citat Ioan.Monac.
* de iure patro.lib.1.nu 17.qui teſtatur de * communi, & gl.in
c.fin.de conſuet.lib.6.Corn.conſ.89.col.4.vet.& probatio. &
25 verſ.ſeu Antonius.vol.1.vbi † & idem ait procedere, ſi depo-
nant, iam ſunt decem anni & vltra: nam id vltra nihil opera-
tur, cum poſſit intelligi de vna hora: vt ex ibi allegatis, & ſic
non fuiſſent impleti decem anni.

26 Et quod † minus tempus decem annorum non ſufficiat, pro-
* bant communiter * Dd.in ſæpe allegata.l.de quibus.ff.de leg.
& in l.diutina.ff.eo.& ita ait Alex.in d.conſ.45. nu.8.vol.2.&
27 facit rubr.C.quæ ſit longa conſuetudo, † nam logum tempus
dicitur decem annorum.l ſi cum fideicommiſſaria.§.Ariſto.ff.
qui & à quibus manumiſſi liberi non fiunt.

Sed velim intelligas de conſuetudine rõnabili & æqua, vt
ait Franc.Viui.in ſuis cõibus opinion. in verb. conſuetudo &
rõnabilis & æqua, &c. vbi quoque ait, hanc eſſe coem opi-
* nionem, * hoc eſt requiri ſpaciũ decem annorũ. & ita aſſerit
Iaſ.in d.l.de quib.nu.43.& idem atteſtatur Syluest.Aldobrãd.
in §.ex non ſcripto.Inſtit.de iur.natur. & ibi Chriſto.Porti.n.
* 4.idem ex cõi * ſcribentium ſentẽtia obſeruauit.Laur.Kirchof.
in ſuis cõibus opin.concluſ.55. incip. conſuetudo ẽt cõtra ius
28 ſcriptum.& hmõi conſuetudo per decẽnium † non poteſt tol-
li, quæ obſeruetur etiam nullo alio probato, aut allegato titu-
lo, per text.in c.veniens.il 2.de teſtib.& ibi Panorm. in 3.no-
tab.& Felin.ibi in 4.notab.vbi obſeruat inſignem limitationẽ
ad l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.& idem ſequitur Tiraq.de
præſcript.verb.per decem annos.verſ.42.fol.71. §.1.gl.4.alle-
gat.c.ad Apoſtolicam.& ibi ẽt Panormit. & Felin.de ſimo. &
voluit Paul.Liaz.in repetit.clem.1.col.7.verſ.modo quæritur.
de reſtit.ſpoliat.Panormit.conſ.6.in quæſt. quæ vertitur col.
3.verſ.ſecundum remedium. lib.2. vbi ad hoc affert context.
in l.priuilegia.& ibi Bar.C.de ſacroſanct.eccleſ.

Iſtud ampliatur, vt procedat, licet talis conſuetudo ſit cõtra
29 ius ciuile, † quia in ea ſufficit, ꝙ teſtes probent de decennio:
vt docuit Bar. in d.l.de quib.in 2. lectura. quem ſequitur Iaſ.
* ibi col.11.verſ.ſecunda eſt opinio.glo.vera & * cõis, & conſu-
luit Curt.iun.in conſ.42.col.penult.Verum Stephan. Bertran.
in conſ.139.nu.1. vol.6. ait, quod cum ſit contra ius, ad eius
probationem requiritur tẽps immemorabile. Petr.vero Duen.
* in reg. 138. de cõi * opinione fidem faciens aſſerit ſufficere
decennium, etiam ſi ſit contra ius, ſiue præter ius, & pro hoc
multos ibi in medium affert, ſub deus ibi in 4.limi. ſecus eſſe,
30 † qñ conſuetudo contra ius eſſet irrationabilis: quia tunc re-
quirerentur 30.anni, teſtatur Bal. in c.1. qualiter olim. feud.
pot.alien.idem Bal.in c.clerici. de iudi.nu.3. gloſ.in l.domini
prædiorum.in verb.conſuetudo.C.de agricol. & cẽſit.lib.11.
hoc idem ſequitur Aret.conſ.63.nu.1.in fi.

31 Quod ſi ſcire exoptes, quæ conſuetudo † ſit rationabilis, cõ
ſulas Franc.Viui in ſuis communibus opinio.in verb.conſue-
tudo rationalis. vbi inter alia exempla ponit conſuetudinem
rationabilem eſſe, quid ſoluere pro lampadibus ardentib.an-
te Sanctiſſimam Euchariſtitiam, c.ad Apoſtolicam. de ſimon.

32 Reſtringitur prædicta ampliatio, vt non procedat, † quãdo
conſuetudo eſſet cõtra ius canonicũ: quia requiritur, quod te-
ſtes deponant de tpe 40.annor.vt ſancitum eſt in c.fi.de con
ſuet.ibi, non ſufficit poſſeſſio longæua quoad præiudicandũ iu
ri poſitiuo, atq; tradidere Bar. & recẽtiores in d.l.de quib.ea
uit ẽt Alex.in conſ.5.col.3.li.5 Aret.in conſ.44.poſt princ.Ab
ba.& Ant.de Butr.& Io.And.& Dd.in d.c.fi.de conſuet.nu.11.
Alex.in conſ.66.viſo, li.2.Soc.reg.110. conſuetudo de iure ca-
no.alias 101.quo in loco iſtud ampliat procedere, ẽt ſi cõſue-
tudo eſſet contra rõnem canonis, p gl. q̃ multum commendat
Gem.in c.vt litigantes.in verb.ſtatuimus de offi.ord.lib.6. &
ſequitur Fel.in c.ſtatuimus.de maior & obed.& in c.tua nos ĩ
prin.de iureiur.& quod requiratur, vt teſtes deponant de ſpa
cio 40.annor.quando conſuetudo eſt contra ius canonicum,
conſuluit Alex in conſ.68.nu.6.li 2.& idem ſcripſit Pet.Duen.
in reg.160.vbi alios citat ibique de hoc ponit rationem.

Nec illud obſeruatione dignum obliuiſcaris, teſtes non pro-
bare, ſi ita deponant, videlicet à quadraginta annis citra, ita
33 obſeruatur, † quia ex talibus verbis non probatur de tempo-
re quadraginta annorum, ſed nec de tempore vnius anni, qa
illud, quod fuit heri, etiam non ante, dicitur fuiſſe à quadra-
ginta annis, citra, opus eſt igitur vt teſtis dicat à quadraginta
annis, & citra, vt ait Alex in conſ.45.nu.7. vol 2. vbi pro hoc
multa in medium affert, & ſequitur cum multis collectis Ste-
phan.Bertran.conſi.84.nu.4 vol.5.

Primo ſublimita, vt procedat in vniuerſitate eccleſiaſtica,
34 oã illa † non poteſt ſtatuere contra ius canonicũ, vel cõtra po
pulu laicum ſubditum eccleſiæ, quæ non poteſt ſtatuere in bo
nis eccleſiaſticis contra ius canonicũ, quia tunc bñ requirun-
tur 40.anni, ſed ſecus ſi populus ſubditus Eccleſiæ vellet indu
cere conſuetudinem contra ius canonicum circa bona tempo
talia, tunc.n.ſufficit probare conſuetudinem decem annorum
35 cum talis † populus quoad temporalia poſſit etiã ſtatuere cõ-
tra ius canonicum, ita ait Corn.in conſ.155.col.pen.lib.4 ide
ſentit Curt.iun.in 2.par. tract. feud. q.2. col.pen. & ſequitur
Aymo Crauet.in tract.de antiq temp.in 4.par. in pri.n.nu.7.

Sed velim ſubreſtringas hãc ſublimitationem, vt non pro-
cedat, qñ inducitur talis conſuetudo ſciente, & patiente ſupe
36 riore, † quia tunc licet ſit contra ius canonicũ, non requirun-
tur 40.anni, ſed ſufficiunt decem, vt traditum fuit ab Anto.de
Butr.in d.c.fi.de cõſuet.& in c.qa circa.de conſang & affi.cui
accedit Goz.in conſ.101.in Chriſti noie.col.6.n.25.verſ.vñcs
mo.& ſi dicatur permotus auctoritate Antonij de But.in cap.
quia circa.de conſang.& affin.& in d.c.fi.de conſuet.idem te-
net Corn.in d.conſ.293.col.3.lib.1.Dec.in conſ.134.viſo pũ
cto.col.2.in fi.verſ.accedit ſcientia. poſt nu.1. ſed contrariam
tñ ſequutus eſt ſententiam Iaſ.in d.l.de quibus, col.12.in fine

Secundo ſublimitabis ſupradictam ſecundam limitationẽ,
37 qñ † conſuetudo detrahit iuribus alicuius eccleſiæ, tunc enim
requiruntur 40.anni, vt Inno.& Panor.voluere in c.cũ dilecti.
de conſuet. vbi Abb.nu.1.ꝙ hoc procedit, ſiue conſuetudo ſit
contra eccleſiam vniuerſalem, ſiue particularem, quia non mi
38 nus fauorabile eſſe dẽt totum corpus eccleſiæ, † quam aliqđ
ipſius membrum, & Abb.ſequitur Iac.de Butr. in d.l.de quib.
nu.30.ff.de legib.licet. Inno. in d.c.cum dilecti. ſecus teneat,
quando conſuetudo veniret contra vniuerſalem eccleſiã, ſed
æquior, & rationi magis eſt conſentanea ſententia Abb.

Poſteriori loco ſublimitatur dicta ſcda limitatio, & eius ſe-
quens ampliatio, vt non procedat, qñ apertiſſime conſuetudo
eſſet ſuper eo, ſuper quo populus, clare ſtatuere non poſſet, qa
vt valeat depoſitio teſtium ſuper probatione huiõi conſuetu-
39 dinis, † opus eſt, vt deponant de tpe 40.annor.ita cauit Aret.
conſ.23.col.4.verſ.ſed quando vniuerſitas. dicens ita diſtin-
guere Bal.ſi recte inſpiciatur, in rubt.C.quæ ſit long.conſu. &
Aymo Crau.in ſuo tract.de antiq.tẽp.in 4. par. in princ.n.10.
12 non obſtante d.Aret.in d.conſ.23.hoc nempe caſu requiri
quadraginta annos aſſerit, imo ſufficere triginta annos, autho
ritate Accurſ.in gl.in l.dominum prædiorum. C.de agr.& cẽſ.
lib.11.

lib.11.Bal.in c.1.in princ qualiter olim feud.amit.Spec.in tit.
de præſumpt.§.1.verſ.de conſuet. Pau.de Caſtr.in d.l.de quib.
ſequitur ibidem Iaſ.col.12.ſecundo limitat Cur.iun. in conſi.
60.col.3.in fi & in conſ.61.col.3. poſt princ.niſi eſſet aliquid
contra ius canonicum,quia tunc non requirũtur quadraginta
anni,vt ſupra dixi,Crauet.vbi ſupra,nu.12.

Tertio loco ſublimitabis omnia ſupradicta, qñ ageretur de
inducenda conſuetudine contra reſeruata Principi,vt ſi agere
40 tur de præſcribenda iuriſdictione,quia† tunc non ſolum non
ſufficeret tps decem annorum,imò nec quadraginta,ſed tem-
pus antiquum cuius initij non extat memoria in contrarium,
c.ſuper quibuſdam §.præterea.de verb.ſignif. & voluere An-
ton.de Imo.& Dd.in c.fi.de conſuet.Iaſ.in d.l.de quib col.12.
ſub nu.45.ff.de leg Aymo Cranc.in d.tract.de antiq tẽp.in 4.
par.nu.10.Alex.conſ 6.vol.1.Iacob.in d.l.de quib.n.31.Alex.
conſ.173.col.1.li.1 Dec.conſ.483.col.pen.Crauet cõſ.96.col.
pen.Fel.in c.de quarta.col 13.de præſcript.Didac.Couar.in re
pet.c.poſſeſſor.in 2.par.§.3 n 3.de reg.iur.in 6. Bal.in l.impe
riũ,ſub n.3.Caſtrenſ.ibid.col.pen.Alber.de Roſa. ſub n.40.de
iuriſd.oium.iudi.Curt.iun conſ.174.col.6.ſub n.76.& ſeq.vbi
* dicit hanc eſſe * cõem opin.Gaſpar.Luſitan.in repetit. d.l.im
perium.ſub n.135.Didac.vt ſup.ſub nu.3.4.vbi & ipſe atteſta-
* tur de * cõi ẽi in ſimplici iuriſdictione,& hoc generaliter pro
41 cedit in quibuſcunq; reſeruatis Principi,† & aduerſus ipſum
nõ admittitur nec præſcriptio,nec conſuetudo, niſi tpe imme
morabili,notant ſcribentes in c.fi.de conſuet.Iaſ.in l.de quib.
ſub nu 45.ff.de ll.Alex.conſi.68.col 4.lib.10. Bal.in tracta. de
præſcript.2 parte 2 part princ.q 3. col.2.3.4. Roch. de Curt.
de conſuet.chart.30.col.4.Crauet.de antiq.tempor.4 par ver
ſic.tranſeo nunc. ſub nu.11.& verſ.materia iſta.nu.26. Rolan.
de Valle.conſi.2.ſub num.122.lib.1.

42 Intellige tamen hanc ſublimitationem nõ procedere,† vbi
quis habere tit.nam tunc ſufficeret tps quadraginta annorũ,
vt voluit Didac.in d.regul c.poſſeſſor.in 2.parte.§.3.nu.5.

Iſtam tñ limitationem ſic velim amplies,vt vera ſit,ſiue aga
mus de iuriſdictione habente cauſam diſcontinuam,ſiue con
tinuam,vt priorem partẽ ſubtiliter defendit Curt.iun.in cõſi.
43 174.ſacratiſſimæ Trinitatis.col.8.ſub nu.28.29.& 30.† nam in
habentib.cauſam diſcontinuam requiritur, vt conſuetudo ſit
introducta per tanti tẽporis ſpacium,cuius initij memoria nõ
extet in contrarium,vt aſſerit Alex.in conſ.173. viſo & dili-
genter conſiderato.n.1.& ſeq.vol.6.Deci.in conſ.483.pro re-
ſolutione litis.col.pen.nu.26.& ſeq.Crauet.in conſ.96.D Gof
fredus.nu.8.verſ.quinta iſta conſuetudo.de con inua vero do
cuit Bar.in l.iuſto.§.non mutat.nu 3.ff de vſucap.& iſtam eſſe
* * comm.opin auctor eſt Felin.in c.de quarta col.13.poſt n.37.
de præſcript.Bal.ẽr in tract.præſcr.a par.2 par.princ.q.3 col.
3.Didac.Couarr in repet.c.poſſeſſor.in 2.par.§.3. ſub n.3.de
reg.iur.in 6.nam itidem & iſto caſu requiritur tempus imme-
morabile,ita Bal.in repetit.l.imperium.ſub nu.13.verſ.ſed tũe
venit.Caſtren.ibidem col.pen.Alber.de Roſat.ſub nu.4. ff.de
iuriſdict.omn.iudic.Curt.iun.d.conſ.174.col.6.ſub nu.26.vbi
* tradidit,ita * cõiter ab omnibus fuiſſe prolatum in ſimplici iu
riſdictione,Gaſpar Luſitan.in repetit.d.l.imperiũ. ſub n.135.
Didac.in d.§ 3.ſub nu.3.& 4 vbi & ipſe atteſtatur de commu
* ni * etiam in ſimplici iuriſdictione, & hoc in vniuerſum pro-
cedit in quibuſcunque reſeruatis Principi, vt aduerſus ipſum
non admittatur nec præſcriptio,nec conſuetudo, niſi tempo-
ris immemorabilis,ita dixerunt ſcriben.in c.fin.de conſuet.&
Alex.in conſ 68.& viſo & dudum diſcuſſo. col.4. poſt nu.10.
verſ nec obſtat,quod videatur,lib.2.Iaſ.in d.l.de quibus . ſub
nu.45.de legib.Aymo.Crauet.tractat.de antiquit.tẽp.4.part.
verſ.tranſeo nunc.ſub nu.11.& in verſ. materia iſta. ſub num.
26.Bal.in d.tractat.de præſcript.d.2.part.2.part.princ. quæſt.
3.col.2.3.& 4. & q.4. col.2. & 3. Rolan. à Valle in conſ.2.ſub
num.122.lib.1.

44 Subamplia hanc ampliationem,† vt nedum teſtes debeant
deponere tempus immemorabile illius Principis, contra quẽ
præſcribitur,ſed eã ſcientiam & patientiam ipſius Principis,
concurrere.i.debẽt iſta duo copulatiue,immemorabilitas,&
patientia Principis,vt ſcripſit Abb.in c.cum nobis. col.2. ſub
nu.4.verſ.in hac tñ conſuetudine,ſiue præſcriptione, de præ-
ſcript.& in eod.c.fi.verſ.quadam ſunt iuri reſeruata Principi,
tradidit etiam Curt.iun.in d.conſ.174.ſub nu 28.Didac. in d.
repetit.d.c.poſſeſſor.d.2.part.in initio.col.penult.& fin. & in
§.2.verſ.tertia ſpecies.ſub nu.8.& in hanc partem etiam incli
nat Cranet.in d.tractat.de antiquit. tempor.d.part.4. d.verſ.
abſolutis ſub nu.17.& in conſi.46.D.Goffred.col.2.nu.6.verſ.
tertio non legitur. vbi quamplures alios ita conſentientes ci-
tat,atque obſeruauere ſcribentes in d.l.de quibus.ff.de legib.

45 Contrariam partem† tuetur Alex.in conſ. 6. viſo themate.
* nu.4.verſ.verior tamen.lib.1.vbi de magis * communi & pro-
pius ad veritatem accedere teſtatur,& in conſ.24.ponderatis
his,quæ in themate,nu. 5.verſ.& ibi doceretur.lib.5. & conſ.
16.in cauſa & lite.nu.15.verſ.nec obſtat etiam,cod.volum.5.
Curt.iun.conſ.158.præſupponitur in facto.poſt n.12.vbi etiã
* * * magis cõem * * & veram eſſe teſtatur, motus authoritate Ale
xan in d.conſ.6.& Deci.in conſ.85. diligenter pro tenui. col.
2.poſt nn.2.verſ.& in tali pręſcriptione.quo in loco etiam cõ
* munem * eſſe aſſeuerat.Franc.Balb.de præſcript.2.part.3.par.
princ.q.6.nu.22.Alciat.in l munus.ff.de verbor.ſignific. Felin.
in d.c.cum nobis col.2.nu.3.verſ.quæ omnia.eum alijs citatis
à Cranet.in d.tractat.de antiquit.tempor.d.4.part.verſ.abſo-
46 lutis. ſub nu.14.Verum† quoniam paulo ante , ſi meminiſtis,
mentionem fecimus de iuriſdictione , ſeu ſeruitute continua,
vel diſcontinua,idcirco modus eam cognoſcendi paucis ape-
riendus eſt,qui recte percipi poterit ab Anton.de Butr.in ca-
pit.cum eccleſia.ad fin.colum.2.de cauſ.poſſeſſ.& proprie. &
poſt eum Felin.in capit.de quarta. poſt num 37. verſ.modum
autem.de præſcriptio.quo in loco refert ex Bald. auctoritate
in l.2.C.de ſerui.& aqua. illam ſeruitutem habere cauſam cõ-
47 tinuam,vel quaſi ex qua† percipitur commodum naturæ, ſed
illa ex qua non poteſt percipi commoditas , niſi ex facto ho-
minis,& quatenus homo vtitur,dicitur habere cauſam diſcõ-
tinuam: nam natura ſemper eſt,ſeu poteſt eſſe in actu & ope-
ratione,non ſic homo,& hæc eſt vera theorica ſecundum *Bal.*
loco ſupra citato,quem refert, & ſequitur Felin. *loco* quoque
ſupra allegato.

48 Quænam vero ſint ea, quæ† Principi reſeruata ſunt , tradit
Bal.in l.reſcripta.C de precib.Imperat.offeren.per gl. & Dd.
in c.quod tranſlation.ẽ.extra de offic.lega.tex.in c.vnico. quæ
ſint regal.in vſib.feud.Pau.de Caſt.& ibi Iaſ.nu.14.l.1.de off-
eius &c.Soc.in reg 110.incip.cõuet.de iur.ciuil.verſ.2.fallit.

Quarto præterea ſublimitatur, vt procedat in cõſuetudine
49 vera & propria,ſecus in conſuetudine ficta & intitulata , † q̃
momento induci poteſt, vt ſi populus vno momẽto dicat vel-
le obſeruari pro conſuetudine,vt maior natu ſuccedat, vel ſi-
ue ex populi conſenſu colligatur,& ſic de ſimilibus,vt conclu
dit Ant de Butr.poſt Petr.de Bellapert.Gulielm.de Cun.in re-
petit.c.fi.nu.17.de conſuetud.Bar.in l.de quibus. num 44. ſe-
quitur Iaſ.ibi , nu.41. ff.de legib. & hanc ſublimitationem po-
nit Petr.Duen.in regu.138 in 1.limit.

Quinto ſublimitatur, vt non procedat in probanda conſue
50 tudine paſcendi,† in qua,eum habeat cauſam diſcontinuam,
requiratur tẽpus,cuius initij nõ extat memoria in contrariũ,
vt Deci.reſpondit in conſ.483.nu 26.auctoritate l C. in l hoc
iure.§.ductus aquæ.ff de aq.quor.& ęſtiua. Curt.iun.cõſ.174.
nu.28.29.& 30.vbi latiſſime hanc materiam proſequitur .

Contrariũ ſentit Aymo Crauet. in d.ſuo tract. de antiquit.
tempor.vbi ait, quod ſiue conſuetudo habeat cauſam perpe-
51 tuam,vel continuam,† aut diſcontinuam, ſemper ſufficiat tẽ-
pus decem annorum,& pro hoc adducit Bar.in repetit.d.l.de
quibus.col.5 in fi.ff.de legib.& ibi Iaſ.col.10. in fi.Corn.cõſi.
136.nu.17.vol.2.vbi prius tenuit.

Tertio limita cõcluſionem principaliter,& præcipue quod
dictum eſt de vſu populi, vt procedat,ſi teſtes deponãt, quod
52 talis actus fuerint vſitati publice præſentibus,† & ſcientibus
multis & infinitis perſonis, vt ex hoc comprehendatur inter-
ceſſiſſe conſenſum maioris partis populi , vt declarat Azo in
ſumma.C.quę ſit long.conſue.& ſequitur Alex.in conſ.136.n.
18.vol.2.Bal.in d.l.de quibus. Imo amplius addit Cy.oporte-
re, vt teſtes conueniant in tempore & identitate actus , alio-
qui eſſent ſingulares, vt ſcripſere Dd.Ant. in c.licet ex quadã.
de teſtib Bal.in l.1 C de teſtib Ioan. de Imo. in l. inter pares.
53 de re iudica. † nam niſi probetur ſaltem populi pleramque
partem illud cognouiſſe,& ei conſenſiſſe, (qui cõſenſus emer
git ex illa cognitione,& notitia)non dicitur probata conſue
tudo,vt Ang.Aretin.docuit. in §.ex non ſcripto.col.8.Inſt.de
iur.natur.gent.& ciui.

Illud ſublimitare poteris, vt nõ procedat,ſi tales teſtes vlte-
rius

Digitized by Google

54 rius interrogati nõ fuerint,† quia tunc ſi ſolū deponãt,con-
ſuetudinem eſſe,probant conſuetudinem,vt Io.Fab.meminit
in d.§.ex non ſcripto.Inſti.de iur.nat.gent.& ciuil.quem ſe-
quitur Guid.Pap.in conſ.116.nu 4.

In contrariam deſcendit ſententiam Dec.in conſ.215.nu.
3.vbi ait,etiam ſi interrogati non fuerint , ipſos debere om-
nia ſupradicta deponere,& quod idem probauit Steph.Ber-
tran.in conſ.8.num.9.vol 6

Quarto limitatur, vt non procedat in teſte de auditu alte-
55 tius,quia † ex eius diſpoſitione nõ probatur conſuetudo,vt
conſultus reſpõdit Alex.conſ.45.viſis atteſtationibus. nu.10.
verſ.ſeptimus teſtis.col 2 lib.2.quod probat per l teſtium.C.
de teſtib.& c.præterea,eod.tit.nam in probanda conſuetudi
ne oportet.quod teſtes deponant, vidiſſe hunc in modũ ob-
56 ſeruari ab iſtiuſmodi perſonis in tali loco,† per tantum tem-
* poris ſpatium,vt * omnes Dd.ſcripſere in d.l.de quibus. & d.
l.1.& 2.C.quæ ſit long.conſuet.Aret.& Fab.in d.§ ex non ſcri
* pto.Inſtit.d.tit.de iure natur.& * ibi communiter Dd.

Quod ſublimitandum eſt,vt nõ procedat in probanda con
ſuetudine temporis,cuius nõ ſit memoria : hoc namque caſu
ſufficit,quod deponat ſe vidiſſe obſeruari ſuis tẽporibus,& à
57 ſuis maiorib. † audiuiſſe ſic obſeruari,nec vidiſſe, nec audi-
uiſſe quemquã,qui aliter viderit obſeruari,ita tenet Faber in
d.§.ex nõ ſcripto.vbi ait, hoc caſu nõ eſſe neceſſe deponere,
quib.caſib.& inter quos viderit obſeruari,nã (vt ipſe ait) le-
ges,q̃ allegant conſuetudinẽ,hoc nõ dicunt, ſed tñmodo di-
cunt,fuiſſe ſic obſeruatũ,nec dicunt inter quos,& tñ hoc tan
quã efficax ad deciſionẽ adducunt in d.l.fi.C.ad l.Iul.maleſt.
c.ſæpe, de verb.ſig.idem ẽt probauit Gui.Pap. in cõſ.244.nu.
2.& 3.& pro hoc faciunt multa allegata & obſeruata à Crau.
in d.ſuo tract.de antiq.tẽp.p.1.in verb.viſo de fama,p tot.&
à nobis infra explicabitur in cõcluſione,Cõſuetudo antiqua.

58 Quinto limita in teſte † deponente circa conſuetudinem,
ex qua ei oritur commodum proprium, quia nõ eſt idoneus,
ad huiuſmodi probationem, ſi credimus conſulenti . Alex.in
conſil.45.nu.11.vol.2.

Hoc ſublimita,vt verum non ſit,ſi principaliter non depo-
59 nant ad eorum † commodũ,ſed ſecundario,quo caſu probãt,
vt monuit Io.Andr.in reg. ſine poſſeſſione. in Mercuriali. vbi
voluit,conſuetudinẽ generalem non ſoluendi quartã epiſco-
po poſſe probari per clericos,& rectores eccleſiarũ illius lo-
60 ci,deponentes de ſuo facto negatiuo † ad ipſorum commo-
dum, quod tamen non eſt præcipuum ipſorum , ſed eccleſiæ
eorum,idem tenet,& ſequitur conſulendo Alex.in conſ.172.
lib.2.in conſ.137.nu.6.in fi.vol.7.Bal.conſ 405.lib.1.repetito
cõſ.10.lib.3.& in cõſ.361.col.4.lib.2.Aym.Crau.cõſ.73.n.31.

Sexto limita concluſionem,vt tantum locum habeat,ſi om-
nia cumulatim & cumulatiue ſupradicta in cõcluſione depo-
nant, ſecus ſi tantum vnum ex illis tribus,& ex eius circun-
61 ſtantiis,& rõnibus non deponerent, † quia tunc non proba-
rent conſuetudinem,vt tradidit Alex.d.conſ.45.nu.13. Dec.
conſ.483.nu.26. Aret.in d.§.ex non ſcripto. Inſt. de iure nat.
gent.& ciuil.col. 7.verſ.quæro quod teſtes. Curt.iun.in conſ.
284.nu.10.teſtem laudat Panor.in conſ.54.incip.in prædicta
cauſa.Nunc ſufficit ſimpliciter dicere, talem eſſe conſuetudi-
nem,vt ſupra allegat. Dd.voluere,& Pariſ.conſ.10.vol.4.nu.
16.& Bertr.conſ.417.nu 7.vol.4.& idem conſ.8 nu.9.vol.6.

Primo ſublimita, vt procedat, ſi interrogati de eis fuerint,
62 quia † tunc omnia coniunctim deponere debent,ſecus vero
ſi non fuerint interrogati , vt Io. Fab. ſcripſit in d.§.ex non
ſcripto. id probat per l.ſolam.C.de teſtibus Franc.Curt.tra-
cta.de conſuetu.nu.615.Gui.Pap.in conſ.16.nu.4. vbi (quod
maius eſt) ait,etiam ſi interrogati fuerint, & non deponant,
ipſos tunc probare : ſed cum ad hoc adducat Fabrum in d.§.
ex non ſcripto. arbitror fore intelligendum ſicuti ait Faber,
iuxta doctrinam Bart.in l.non ſolum. §. ſi liberationis verba.
ff.de liberat.legat.verumtamen Dec.in conſ.215.nu.3.inquit,
63 † quod licet interrogati non ſint,debeant rationem congruã
reddere,& pro hoc affert Bart.in d.l.de quibus,col.9. vol.6.
idem Roch.de Curt.in tracta.de conſuetud.nu.617.verſic.&
quod teſtis. Immo, teſtimonium talis teſtis ita deponentis,
videlicet quod ita eſt conſuetudo,eſt fatuum, vt ait Roch.de
Curt.in d.tract.nu.616.verſ.item mouetur . auctorem laudat
Ioan.Andr.in Sum.de conſuet.col.15. in fine.

Secundo loco ſublimita,vt non procedat, ſi huiuſmodi te-
ſtes eſſent periti,prout eſſent procuratores periti, vel aduo-
64 cati,quia tunc † licet dicant,ſe nõ recordari, inter quas per-
ſonas viderint obſeruari nec in quibus caſibus, ſatis proba-
rent,vt ait Fab.in d.§.ex non ſcripto. & ſentit Bart. in d l.de
quibus. & Fab. pro hoc allegat.l.fin. C.ad l.Iul.Maieſt. quos
ſequitur Roch.de Curt.loco prox.citato.d.num.617.

Huic opinioni repugnat Dec.in d.conſ.215.nu.3.vbi dilu-
65 cide tradidit,etiam ſi teſtes † ſint periti: debere tamen depo
nere de his,quæ in facto conſiſtunt,quoniam ad eos non per-
tinet iudicare, ſicut facerent in hac materia probandæ con-
ſuetudinis,id eſt,ſi tantum deponerent conſuetudinem eſſe :
quia hoc eſſet iudicare,& non deponere. Dec. pro opinione
ſua teſtatur Bart.in l.1.C.de vſur.in l.ciendum. de verb.obl.

66 Nam conſuetudo ſicut dominiũ in iure conſiſtit, † & ideo
teſtes etiã non interrogati debent rõnem adducere,vt inquit
Dec.vbi ſupra,nu.3.adducit Innoc.in c.cũ cauſam,de teſtib.
vbi Bal.refert,& ſequitur, & idem Bal.in l.ſolam,de teſtib. &
in l.cũ res.nu.3.C.de probat.& huc ſpectant,quę obſerua-
nimus in concluſione Conſuetudo per dictũ vnius Doctoris.

Septimo limita , vt non procedat ſi teſtes ſint ſingulares,
67 quia non † probant conſuetudinem, & hanc eſſe cõem opi-
* nionem * atteſtatur Dec.in d.conſ.215.nu.3 allegat Cyn.poſt
Pet.in l.2.C.quæ ſit long.conſuet.col.antep.verſ.ſed pone te-
ſtes.idem docuit Alex conſ.105.in caſu.& hic,nu.8.verſ.non
* obſtat quintum argum. vbi cõem * ſcribentium ſententiã eſ-
ſe atteſtatus eſt,col.fi.in prin.vol..& in conſ.175.col.2.& 3.
vol.2.& conſ.196.viſo teſtamento [illegible] Franciſci.poſt nu.14.
verſ.quinimo ſecundum eos.col.lib 2.& in conſil.45. viſis
atteſtationibus,nu.4.verſ.quia requiritur. & nu.9. ver.quar-
tus teſtis.lib.2.& in conſ.131.in cuſa vertẽte, nu.9. verſ.nec
obſtat,eo.vol.2.Corn.conſ.89 co4 lib.1.Verum de hac ma-
teria teſtium ſingularium conſul: Aymo Crauet. in tract. de
antiq.temp.in 4.par.prin.per totum,§.ſed enim quia iſta ma
teria. ex quibus ibi annotatis colligũtur multæ ſublimitatio-
nes ad iſtam materiam,contra quem ſentit Gui.Pap. in conſ.
116.& Ioan.Fab.Inſtitut.de iu.natur.gent.& ciuil.§.ex non
ſcripto.Bal in l.de quibus.ff.de legib.Bart.conſ.10.vol.4.nu.
16.refert Dec.conſ.402.Soc.conſ.92.nu.7. vol.1.

68 Primo ſublimita,vt locum non habeat † in probanda con-
ſuetudine generali & obſeruata:quia tunc admittuntur te-
ſtes ſingulares,vt voluit Cur.iu.in tract.feu.in 1.par.q.1.nu.
14.allegat Alex.in cõſ.172. in.viſis & oportune diſcuſſis.
vol.4.nu.10.& conſ.72.lib.1.ſuperius fuit dictum.

69 Secundo ſublimitatur & intelligitur nõ procedere,† quan
do producuntur ad probandũ aliquid integrale cõſuetudi
ne,vt in ſanguinis coniunctione: nam tũc ſufficit ſimpliciter,
vt conueniant in ipſo integro,& probabunt,licet in depoſi
tione ſuper particularibus abus reperiãtur eſſe ſingulares,
iuxta ſententiam Calca.conſ.nu.3. vbi allegat gloſ.ordina.
in c.nihilominus.3.q.9.& ibi Innoc.in c qualiter,& quan.
2.de accuſa.Io.And.in Nou.in c.1.de arbit.in 6.Ang.atque
Imo.in l.ex facto,§ item quo.de vulg.& pupill.Ang in con
ſil.·31.& cum multis aliis allegat.per Calcan. vbi ſupra .

Tertiu ſublimita, ſi vnus teſtis deponat de frequẽtia actus
& idem alius deponat,ſed alius deponat de plurib. actibus,
70 & aliis de pluribus alius dicat,† quia tunc licet in hoc ſint
ſingulares, tamen quia conueniunt de frequentia, quæ fre-
quentia nihil aliud eſt, quam ipſa conſuetudo , probant, ita
tenet conſuetudo,Ruin.in conſ.122. nu.2.vol 5. iuxta not.in
l.ſtipulatio iſta.§.hoc quæ. ff.de verb.oblig. Ioan. Fab.in
in d.§.ex non ſcripto. Inſt.de iur.nat.gent.&c.

CONCLVSIO CCCCXXV.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo an per plura inſtrumenta probetur .

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo probatur per inſpectionem plurium documentorum publicorum, & habetur notoria.*

2 *Conſuetudo probatur notoria electione omnium publicorum inſtrumentorum.*

3 *Conſuetudo vt inducatur ex plur. inſtrumentis, probari debet , illis fidem adhibitam fuiſſe, & tandem eandem veniſſe in notitiam maioris partis notariorum, & populi.*

4 *Conſuetudo quod inſtrumenta [illegible] fieri ſine ſolemnitate,non probatur ex pluribus inſtrumentis,in quibus reperitur appoſita aliqua clauſula,niſi probetur, ipſis inſtrumentis fidem adhibitam fuiſſe in iudicio,vel extra .*

Nn 5 Plura

Digitized by Google

5 *Plena inſtrumenta de antiquo habent vim probationis famæ.*
Probatio per famam in antiquis ſufficit, etiamſi agatur de graui præiudicio,
6 *Conſuetudo probatur etiam per ſcripturam,*
7 *Conſuetudo recipiendi fideiuſſ. res ſine teſtibus probatur per libros officij.*
8 *Conſuetudo ſcribentium probatur per libros.*
9 *Conſuetudo antiquiſſima, cuius initij memoria non extat in contrarium, probatur per ſcripturam.*
10 *Conſuetudinem nouam, atque recentem ſcriptura priuata non probat.*
11 *Conſuetudo præſcribendi pignora, vel recipiendi fideiuſſiones ſine teſtibus non probatur ex ſcripturis & libris, niſi quoque probetur huiuſmodi ſcripturis, & libris fidem fuiſſe adhibitam.*

COnſuetudinem probari ex inſpectione pluriũ documen
1 torum publicorum, † & hoc pacto probata haberi pro
notoria, & ita nõ opus eſſe alia probatione, quamplures tum
profitendo, tum conſulendo docuerunt, vt Ang. in l. vetuſtiſſi-
mam. C. de iur. dom. impet. Dec. conſ. 31. & pro tenui faculta-
te, col 8. poſt nu. 9. verſ. & primo clariſſima. & col. 9. in fi. poſt
nu. 12. verſ. & contrarium patet. citat Bal. in l. 1. verſ. ſed quo.
nu. 5. C ad Velle. idem tenet Curt. iun. in conſ. 106. nu. 5. in fi.
ſequitur Aymo Crau. in cõſ. 134. nu. 9. quo in loco in eam de-
ſcendit ſniam, per duo inſtrumenta probari conſuetudinem.
2 Bal. tamen aliud ſenſit in l. l. 1. C. ad Velleia. aſſeuerans † con-
ſuetudinem probari notoriam ex inſpectione omnium publi
corum inſtrumentorum, quod verius arbitror, vt etiam pla-
cuit Crau. in tract. de anti. temp. in 1. par. § ampliatur, n. 18.
Iſtud ſic limitare poteris, vt non procedat, niſi probetur,
quod talibus inſtrumentis inducentib. dictam conſuetudinẽ,
3 † fides adhibita fuerit, & venerit in notitiam maioris partis
notariorum, & populi, ita reſpondit Alber. in conſ. 53. Attin-
gendo dicta dubia. poſt nu. & in conſ. 37. Circa primum du
bium. col. 4. poſt nu. 11. verſ. per hæc relinquitur, in fi. lib. 2.
vbi conſultus reſpondit, ex iuribus inſtrumentis, in quib. nõ
reperitur appoſita aliqua ſolennitas, neq; ipſis adhibita fuit
fides in iudicio, vel extra, non probari conſuetudinem, quod
4 inſtrumenta poſſunt fieri ſi nulla ſolennitate, † niſi probetur,
talibus inſtrumentis fidem datam fuiſſe, vt ſupra. cui opinio-
ni ſubſcripſit Aymo Crau. in tract. de antiq. temp. in 4. par.
in verb. materia iſta, nu. 41. & verſ. ſed videtur. circa medium.
Sublimitanda hæc limitatio eſt, vt vera non ſit in conſuetu
dine antiqua, cuius initij memoria non extat in contrarium,
5 quia tunc † plena inſtrumenta de antiquo habent vim proba
tionis famæ, vt in l. cum aliquis. C. de iur. delib. quæ probatio
per famam in antiquis ſufficit etiamſi agatur de graui præ-
iudicio, ita protulit idem Aym. Crauet. in d. tract. de antiq.
temp. in 4. par. d. verb. materia iſta. nu. 41. abunde reſtringit
dictum Abb. vt ſupra, in d. conſ. 53. & 73.
6 Superioribus optime conuenit conſuetudinem † probari
etiam per ſcripturam, vt traditum eſt in l. vetuſtiſſimam. vbi
Ang. C. de iur. domi. impe. vbi ex librorum recitatione proba
tur conſuetudo circa præſcriptionem pignorum, ſic etiã re-
ſponſum fuit à Barth. Soc. conſ. 9. incip. in cauſa validitatis
7 inſtrumẽti, nu. 7. vol. 1. vbi ait per libros officij † probari con
ſuetudinem recipiendi fideiuſſores ſine teſtibus, & ad hoc
affert ea, quæ fuere obſeruata à Bar. & aliis, in l. Gallus, §. idẽ
8 credendũ. ff. de lib. & poſth. † conſuetudinem etiã ſcribentiũ
probari per libros, aſſeruit Barth. Soci. conſ. 94. nu. 7. vol. 1.
Primum limitabis hoc poſtremum, vt procedat in proban
9 da conſuetudine antiquiſſima, cuius initij memoria † nõ ex-
tat in contrarium, vt ait Aymo Crau. in d. tract. de antiquit.
temp. in 4. parte, verb. materia iſta, nu. 41. fol. 206. Secus in no
10 ua atque recenti, quia ſcriptura † priuata non probat, vt do
cebimus in concluſione, Scriptura.
Secundo limitare poteris, vt non ſufficiat, ſi producãtur di
ctæ ſcripturæ, & libri, in quibus appareat conſuetudo præſcri
bendi pignora, vel conſtet, recepta fuiſſe fideiuſſiones ſine
11 teſtibus, † niſi quoque probetur huiuſmodi ſcripturis & li-
bris fidem fuiſſe adhibitam, ita ſcripſit Crauet. in tract. de
antiquit. temp. d. verb. materia iſta. fol. 206. vbi hoc teſtatur
Abb. in conſimili in conſ. 53. & in conſ. 73. col. 4. in fin. lib. 2.

CONCLVSIO CCCCXXVI.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo per dictum excellentis Doctoris an & quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo probatur per aſſertionem excellentis Doctoris.*
2 *Conſuetudo probata per dictum excellentis Doctoris transfert onus probandi contrarium in partem aduerſam.*
3 *Aſſertioni Doctoris excellentis fides adhibenda eſt in praxi, & in iudicando.*
Contrarium, ibid.
4 *Doctori atteſtanti de his, quæ in facto conſiſtunt, non creditur.*
Facta per ſenſum cognoſcuntur, & non per diſcurſum intellectus, aut doctrinas, ibidem.
5 *Poetis, Philoſophis, hiſtoricis, & argentarijs fides adhibetur in his, quæ ſpectant ad eorum profeſſionem.*
6 *Conſuetudo non conſiſtit ex libris, & doctrinis, ſed conſenſu populi, & actibus.*
7 *Doctori etiam excellenti atteſtanti de aliqua conſuetudine, non creditur.*
8 *Teſti, cuiuſcunque ſit qualitatis non creditur abſque iuramento.*
9 *Teſtes admittere non iuratos, & qui deponant per ſcripturas, non licet.*
10 *Duplex ſpecialitas circa idem concurrere non debet.*
11 *Conſuetudo non probatur concludenter, ſed præſumptiue per aſſertionem Doctoris.*
12 *Præſumptiua probatio transfert onus probandi in aduerſarium.*
13 *Aſſertio Doctoris non facit plenam probationem, ſed præſumptionem.*
14 *Dictum boniſſi viri inducit ſimilam credulitatem.*
15 *Pro iudice, & pro notario præſumitur.*
16 *Doctori excellenti præſumptiue de conſuetudine, quam atteſtatur, fides adhibetur, donec probetur contrarium.*
17 *Conſuetudinem probant Doctores ſi communiter aſſerant de ea.*
18 *Doctoribus ſtandum non eſt, ſi duo dicant, conſuetudinem eſſe, & alij negant.*
19 *Aſſertioni Doctoris ſtandum eſt in practica, & iudicando.*
20 *Iudicis arbitrarij eſt materia probationis conſuetudinis per aſſertionem Doctoris.*
21 *Vnaquæque prouincia in ſuo ſenſu abundat.*
22 *Conſuetudo atteſtata à Doctore, intelligitur de ea, quæ viget in terra, in qua verſatus eſt.*
23 *Conſuetudo, quia eſt facti, contrarium probari poteſt.*
24 *Doctoribus affirmantibus aliquid, affirmatio de conſuetudine non eſt credendum, quando conſuetudo iuri communi aduerſetur.*
25 *Teſti Doctori non creditur, ſi ſolus ſit.*
26 *Doctori aſſerenti in lecturis ſuis de conſuetudine, magis creditur, quàm ſi aſſerat in conſilijs.*
27 *Æris libido multum dominatur animis virorum præcipue Doctorum.*
28 *Conſuetudo probatur ex auctoritate vnius gloſſæ.*
29 *Gloſſæ affirmanti aliquid de conſuetudine non creditur, ſi conſuetudo à iure communi recedat.*

1 COnſuetudinem probari † per aſſertionẽ excellentis Do-
ctoris, profitendo ſcripſit Barr. in repetit. l. de quib. poſt
nu. 21. ver. quarto principaliter quæritur. ff. de leg. ea ratione,
quod etiam Poetarum & Philoſophorum dictis ſtandum ſit,
l. ſeptimo menſe, ff. de ſtat. hom. & reſpondit Pau. Caſt. in cõſ.
164. incip. in præſenti cauſa. vol. 2. vbi ait credendũ eſſe Bal-
do atteſtanti de conſuetudine in l. cum antiquiorib. C. de iur.
delib. propter eius auctoritatem, exiſtimãdum enim non eſt,
illum ita affirmaſſe, niſi ſciuiſſet, vel vidiſſet ita obſeruari, vt
placuit Cuma. conſ. 57. monaſteria. in fin. & in conſ. 169. Viſo
2 teſtamento. ſaltem † vt transferatur onus probãdi contrariũ
in partẽ aduerſam, vt per Aym. Crau. in conſ. 116. col. 3. Rim.
in cõſ. 539. col. 3. & infra latius limitat. & conſuluit Barth. Ve-
ro. in conſ. 39. incip. Lucius ciuis col. 4. & in cõſ. 59. col. 4. cui
ſniæ adhæret Lanfr. de Oria. in repetit. c. qm̃ contra. col. pen.
de probat. Gui. Pap. in q. 139. vbi ait, credendum eſſe Ancha-
rano de quadam conſuetudine aſſerenti, & in q. 565. nu. 4. ita
etiam ſenſit Marian. Soc. cõſ. 131. nu. 1. vol. 2. quod idem tenet
Chriſtoph. Porri. Inſtit. de his, qui ſunt ſui vel alien. iur. in 3.
col. in addit. quæ incipit, Adde dum ſupra dixi. in fin. Iaſ. præ-
terea cauit in conſ. 168. vol. 2. col. 4. in fi. verſ. vnde eſt aduer-
tendum, vbi etiam teſtatur Bal. in c. cum dilectus. nu. 3. col. 3.
de conſuetud. quod idem placuit Iaſ. in conſ. 15. vol. 3. in fin.
3 vbi ait, † huiuſmodi aſſertioni Doctoris excellentis fidẽ eſſe
adhibendam in praxi, & in iudicãdo, inſuper in conſ. 540. nu.
** 8. & 9. ait, hãc eſſe magis communem ** opinionem, & idem
atteſtatur, in conſ. 420. in fi. & idem in conſ. 559. nu. 7. & con-
ſil. 692. nu. 13. Curt. iun. etiam in conſil. 60. nu. 5. ſcripſit hanc
** eſſe communem ** opinionem, & magis tutam, quod idem
aſſeuerauit Ferretus in conſ. 102. nu. 6. atque Grat. conſil. 17.
nu. 18. cum ſeq. lib. 1. Dec. in l. 2. §. ... col. fin. ſi cert. pet. Socin.
iun. conſ. 60. lib. 2. reſpondit etiam Burſat. in conſ. 43. nu. 53.
* lib. 1. qui de * communi itidem atteſtatur.
Contraria in hac re fuit mente Alexand. in l. poſt dotem. ff.
ſolut. matrim. Impl. in l. 1. §. nunciatio. ff. de noui oper. nunc.
Aret. in conſil. 132. In cauſa quæ vertitur, col. 2. Corn. in conſ.
83. circa primum, lib. 4. Franc. Curt. in conſ. 78. incip. D. Fran-
ciſca. col. fin. ibi etiam contrariæ opinioni adhæſit Bertrand.
in conſil. 465. num. 6. volum. 4. & clarius in conſil. 67. nu. 32.
* volum. 4. num. 5. vbi atteſtatur hanc eſſe communem * opi-
* nionem recentiorum, quod idem teſtatus * eſt Petr. Pariſ. in
in conſil. 31. num. 14. cum ibi allegat. Neuiza. conſ. 45. num. 7.
cum ſeq. qui infinitos allegat, & conſil. 66. num. 31. vbi etiam
de

de more Dd. turbam inducit, atteſtans & allegans hanc eſſe
cõem * opin. & hanc partem audacter tuetur Vldaric. Zaſ. in
repet. d. l. de quib. nu. 52. ver. item qoid ſi Doctor. ff. de legib.
arguẽdo à ſimili, quod ſicut vnius etiam præcellentis digni-
tatis viri dicto nõ creditur, l. iuriſiurandi. in fi. C. de teſtib. ita
4 Doctori † atteſtanti quæ in facto conſiſtunt, vt eſt cõſuetudo,
c. 1. de conſt. lib. 6. nõ ſit credendũ, facta enim per ſenſum, &
non ꝑ diſcurſum intellectus, aut doctrinas cognoſcuntur, vt
not. à Bar. in l. ſolã. C. de teſt. Nec rõnes Bar. in aliquo officiũt,
5 nã † ſi poetis, philoſophis, hiſtoricis & argentarijs fides ad-
hibet, vt ipſe dicit, id euenit in his, q̃ ſpectãt ad eorũ profeſ-
ſionem, verum profeſſio Doctoris non eſt ſcire cõſuetudines,
quia ipſa nõ conſiſtit ex libris & doctrinis, ſed conſenſu po-
6 puli † & actib. in qb. Doctor nihil magis eſt, quam lixa, calo,
apparitor, vel cerdo, vt obſeruauit Zaſ. d. nu. 23. ver. vt ꝓfeſſio
eiuſdem, in d. l. de qb. ff. de leg. & hanc partẽ conſulendo tue-
tur Franc. de Aret. in conſ. 132. In cauſa q̃ vertitur. col. 3. poſt
nu. 2. verſ. ſed tñ his nõ obſtantib. Buſat. idẽ tradidit in conſ.
16. nu. 32. lib. 1. vbi citat alios ſic ſentientes, & cõem * dicit,
& in hanc etiam eandẽ deſcendit ſententiam ſibi contrarius
7 Dec. in conſ. 427. nu. 19. ex qoib. omnibus conſequitur, † vt
non credatur Doctori etiam excellenti atteſtanti & aſſerenti
de aliqua conſuetudine.

Qui vero hanc contrariam ſentẽtiam tuentur nõnullis per-
mouentur rationibus. Prima omnium eſt, etenim teſti, cuiuſ-
8 cunq; † ſit qualitatis, non creditur abſq; iuramento, vt in reli-
gioſis patet in c. tuis. de teſti. & de epiſcopo conſtitutum eſt
in c. fin. de iur. cal. quinimo nec etiam S. R. E. Cardinali credi-
tur, ſi deponat abſq; iuramẽto vt docuit gloſſ. in c. cum olim.
2. in verb. fratrum. & ibi Abb. de priuil. & idẽ Abb. in c. nuper
de teſtib. Ergo multo minus videtur credendũ alicui Doctori
etiam præſtantiſſimo abſque iuramento.

Vrget etiam alia ratio, vt contrariũ ſentiatur, etenim ſi eis
9 crederet, concurreret duplex ſpecialitas circa idẽ † prima eſ-
ſet, qđ admitterentur teſtes non iurati: Secunda, quod admit-
terentur teſtes, qui deponerent ꝑ ſcripturam, quod no licere
ſancitũ eſt in c. teſtes, 3. q. 9. & in l. 3. §. idẽ diuus. ff. de teſtib.
per ea, quæ not. in c. tuis. ext. eod. tit. ſed illud nõ debet ad-
10 mitti: quia duplex ſpecialitas † circa idẽ cocurrere nõ de-
bet l. 1. & quod ibi not. Bar. C. de nouiſſi. dot. & in l. ſi is qui ꝓ
empt. ff. de vſucap. cõfirmat et ꝑ id quod ſupra retulimus: nã
cõſuetudo eſt facti, & ideo debet probari, vt ſcitu eſt in c. 1.
de cõſtit. in 6. & hoc in caſu tenet idẽ Deci. in d. cõſ. 472. n. 19.
vbi ꝓ hac rõne in mediũ profert Bal. in fi. C. de fidei. col. pen.

Verum quoniã, vt atteſtat Bertrand. in d. cõſ. 465. nu. 6. vol.
4. illis qui priorẽ opinionem ſectantur, non deſunt rationes,
iccirco vt hi inter ſe diſſentientes ſcribentes reconcilient di-
cendũ arbitror, quod cũ omnes ſcribentes permoueantur au-
cto. Bart. in d. l. de quib. vbi ſupra. ſecundũ eu intelligi debent
argumẽta, vt docuit Bart. in l. nõ ſolũ. §. ſi liberationis verba.
11 in fi. de lib. leg. qui Bart. † cũ loquat de huiuſmodi aſſertione
Doctoris, debet intelligi, non quidẽ probari conſuetudinem
concludenter, ſed præſumptiue. Vnde dicẽdum & conſtanter
aſſeuerandum eſt, priorem opinionem, videlicet conſuetudi-
nẽ probari per aſſertionẽ excell. & præſtantiſſi. DD. intelligi
non de concludenti probatione, ſed de præſumptiua, q̃ tranſ-
12 fert † onus ꝓbãdi in aduerſariũ, vt l. generaliter. §. ſi pretium.
verſi. ſed cu ex ꝑſcriptione. ff. de fideic. lib. Si igitur hoc pacto
intelligat, tolluntur eorũ argumentationes, q contrariam ſe-
quuntur ſententiã, id eſt, nõ probari cõſuetudinẽ per aſſertio-
nẽ excellentis Doctoris, vt ait Curt. iun. in d. conſ. 60. nu. 5. in
fi. hoc idẽ ſentit Bertran. in d. cõſ. 465. nu. 6. vol. 4. cui quidem
declarationi intelligentia accedit Aym. Crau. in cõſ. 325. nu.
1. quod idẽ cõfirmauit Dec. conſ. 420. in fi. & in cõſ. 559. n. 7. &
in conſ. 691. nu. 13. vbi in fine tradit, poſteriorẽ opinionẽ ſu-
13 pra allatã habere locũ, † quoad plenam probationẽ, ſed non
quoad præſumptionẽ; & hanc opinionem Bart. & aueclarum
illud tuetur, vt teſtis etiã non iuratus faciat præſumptionẽ, vt
obſeruauit gl. in c. nuper. de teſt. tũ etiam, quia dictum honeſti
14 viri inducit † iuſtã credulitatẽ, vt obſeruat Accur. in l. Titio
fundus. ff. de cõd. & demonſt. & tradidit Dec. in cõſ. 540. Dec.
et in conſ. 691. in fi. & arg. ca. niſi eſſent. de præb. iſtis et adſti-
pulatur, quia pro iudice ꝑſumitur, vt ſtatutũ eſt in c. in noſtra.
15 de procurat. & in c. in ꝑſentia. de renũc. quin etiã † pro no-
tario ꝑſumitur, ſic in c. ad audientiam. de præſcrip. Iure igit

ac merito videtur fides adhibẽda excellẽti Doctori ꝑſumpti-
16 ue de cõſuetudine, q̃ ipſe atteſtat, † donec probet contrariũ,
prout loquitur Bart. in d. l. de quib. vbi ſupra, & ex multis alijs
collectis per Crau. in d. cõſ. 325. nu. 1. & hãc veriorẽ eſſe opi-
nionẽ ** atteſtatur Io. Dur. in ſuo tract. de arte teſtãdi, tit. de
ſubſti. caut. 35. nu. 3. De auctoritate vero aſſertionis Doctoris
cõſulas Franc. Purpur. in l. 1. nu. 134. vſq; ad nu. 140. ff. ſi cert.
pet. & qđ ſaltẽ inducat ꝑſumptionem, & transferat in aduer-
ſariũ onus probandi, veriorẽ & magis cõem ** eſſe opinio-
nẽ, teſtis eſt optimus Fanc. Viui. in ſuis cõmunib. opinionib.
in verſ. Doctor. vbi ait ponderandũ eſſe, an Doctor ſingularẽ
demonſtret locũ conſuetudinis, vt ei credatur, & ita voluit
Hiſpa. in rub. ff. de don. int. vir. & vx. § hodie tñ de conſuetu-
dine. nu. 1. Brun. etiã in conſ. 66. col. 1. declarat prædicta pro-
cedere, qñ Doctor excellens atteſtatur de conſuetudine vni-
formi, & vnica, alioqui ſecus eſt, ibi verſ. ſecus eſt ſi Doctor.

Concluſionem ſic limitauis, vt locum ſibi non vendicet, ſi
vnus, vel duo dũtaxat aſſirent de tali cõſuetudine, quia tũc
17 non eſt ſufficiens probatio † ſed oportet, vt Dd. cõiter aſſe-
rant, cõſuetudinẽ eſſe, vt tradidit Io. de Imo. in l. 1. §. nũciato.
ff. de nou. oper. nunciat. pr quo adducit pronunciatũ Inno-
cẽt. in c. 1. de fid. inſtrum. quod eſt huiuſmodi, videlicet per
plura inſtrumẽta confecta probari quaſi poſſeſſionẽ notaria-
tus, nõ autẽ ſufficere duo inſtrumenta, etiãſi ſint ſine contra-
dictione recepta ab omni. q̃ opinionem ſequitur Stephan.
Bertran. in d. cõſ. 465. nu. vol. 4. & idẽ meminit in conſ. 159.
nu. 12. vol. 7. vbi ait de coatteſtatione Dd. & placuit Fanc.
de Aret. in conſ. 132. In cauſa q̃ vertitur. col. 3. poſt nu. 2. verſ.
ſed tamen his non obſtantibus & idẽ probauit Ant. Capi. in
deciſ. Neapolit. 176. nu. 2. vbi dilucide ait, ſi cõiter aſſera-
tur, cõſuetudinem ita eſſe, tunc eis fides ſit habenda, per no-
18 tat. per Io. Andr. in c. 1. de cõſtit. † ſi autem duo Dd. dicant,
cõſuetudinẽ ita eſſe, altero negẽt, tunc eis non eſt ſtãdum.
Aymo etiã Crauet. conſ. 15. nu. 1. col. 2. ait in aſſertione, aut
dicto vnius Doctoris tũ dubitari poſſe, an ei credendũ
eſſet, tñ concurrẽtib. plib. Dd. ita aſſerentib. ſine dubio eis
credẽdũ eſſet, vt patet ex multis allegatis ad hoc. Econtra
video Bar. in d. l. de qb. supra. loq. in vno ſingulari, & non
plurali, & ſic de vno Doctore tãtum. idem loqtur Pau. Caſtr.
in conſ. 164. nu. 1. vol. 2. loquendo de aſſertione Baldi de co-
ſuetudine. idem probat Guid. Pap. in d. quæſt. 139. vbi aſſe-
rit, credendum eſſe Azarano, & de vno tãtum Doctore lo-
quitur Iaſon etiã in conſ. 158. col. 4. in fin. & conſ. 15. in fin.
19 vol. 3. quo in loco tradit, † aſſertioni talis doctoris ſtandũ
eſſe in practica, & iudicio, & idem in ſingulari loquitur
Dec. in d. conſ. 540. n. 9.

Vt autem hæ opiniones conciliari poſſint, non obſtante ea
concordia & cõciliatione, q̃ nuper ſupra attulimus dici poſ-
ſet vt per Guald. cau. 5. de ſubſtitu. vt prio opinio proce-
dat tantũmodo in illa ria, in qua verſatus eſt Doctor, non
autẽ i alijs locis, & procedat poſterior opinio, & ita cõ-
cordes efficit has opiniones Ant. Gabr. in ſuis concluſionib.
cõcl. 4. de probatio. l. vel dici poſſet, qđ ſi Dd. cõiter aſſe-
rant, cõſuetudinẽm eſſe, plene & ſufficienter ꝓbatẽt, ſi vero
vnus, vel duo de ea ſtarentur, inducerent probationẽ nõ
neceſſario concluden, ſed præſumptiuam, quæ onus pro-
bandi transfert in aduerſarium, ita ſcripſit Maria. Soci. conſ.
60. nu. 10. vol. 2. & ſtat q̃ plures concordantes, oſtendit-
que hanc eſſe verã cõmunẽ * opinionẽ & quod ſentẽtia
Bart. in l. de quib. col. verſic. quarto principaliter quærit.
ff. de legib. eſt fulcita iurib. auctoritatib. numero & in ma-
gno exceſſu, & q nis eiſſet ab ea recedere, & ita de vno
Doctore atteſtate id. in tract. de arte teſtan. tit. de inſti-
tutio. & ſubſtitutio. cel. 35. n. 3. vbi ait hanc eſſe veriorẽ *
opin. Sic ẽt diſtin. Dec. in d. cõſ. 691. in fi. videlicet q vnius
faciat præſumptionẽ per gl. in l. Titio fundus. ff. de cond. &
dem. & pro iudice ꝑſumatur, c. in noſtra, de procur. & c. in præ-
ſentia, de renũc. & notario ꝑſumãt, c. ad audientia. de ꝑſcri.
20 Præterea poſſe reſponderi, † quod cum hæc materia
probationis ſit in arbitrarij, vt probat tex. in l. 3. ff. de te-
ſtib. verſ. tu magis potes. & ita cõiter * tenẽt Dd. & atte-
ſtatur Curt. iun. in 60. nu. 3. Ideo iudex habita cõſidera-
tione, quis & qua Doctor ita aſſerens, & quãtæ auctori-
tatis ſit, arbitrarium ſolũ ipſi credendũ ſit, an plurib. alijs
cum eo concurrentibus vt puta, arbitror credendum eſſe ſoli

Digitized by Google

5 *Plena inſtrumenta de antiquo habent vim probationis famæ.*
Probatio per famam in antiquis ſufficit, etiamſi agatur de graui præiudicio.
6 *Conſuetudo probatur etiam per ſcripturam.*
7 *Conſuetudo recipiendi fideiuſſores ſine teſtibus probatur per libros officij.*
8 *Conſuetudo ſcribentium probatur per libros.*
9 *Conſuetudo antiquiſſima, cuius initij memoria non extat in contrarium, probatur per ſcripturam.*
10 *Conſuetudinem nouam, atque recentem ſcriptura priuata non probat.*
11 *Conſuetudo præſcribendi pignora, vel recipiendi fideiuſſiones ſine teſtibus non probatur ex ſcripturis & libris, niſi quoque probetur eiuſmodi ſcripturis, & libris fidem fuiſſe adhibitam.*

CONſuetudinem probari ex inſpectione pluriū documentorum publicorum, 1 † & hoc pacto probata haberi pro notoria, & ita nō poſſe eſſe alia probatione, quamplures tum profitendo, tum conſulendo docuerunt, vt Ang. in l. vetuſtiſſimam. C. de iur. dom. impet. Dec. conſ. 11. & pro tenui facultate, col 8. poſt nu. 9. verſ. & primo clariſſima. & col. 9. in fi. poſt nu. 11. verſ. & contrarium patet. citat Bal. in l. 1. verſ. ſed quo. nu. 5. C. ad Velle. idem tenet Curt. iun. in conſ. 106. nu. 5. in fi. ſequitur Aymo Crau. in cōſ. 134. nu. 9. quo in loco in eam deſcendit ſniam, per duo inſtrumenta probari conſuetudinem.
2 Bal. tamen aliud ſenſit in d. l. 1. C. ad Velleia. aſſeuerans † conſuetudinem probari notoriam ex inſpectione omnium publicorum inſtrumentorum, quod verius arbitror, vt etiam placuit Crau. in tract. de antiq. temp. in 1. par. § ampliatur, n. 18.

Iſtud ſic limitare poteris, vt non procedat, niſi probetur, quod talibus inſtrumentis inducentib. dictam conſuetudinē,
3 † fides adhibita fuerit, & venerit in notitiam maioris partis notariorum, & populi, ita reſpondit Alber. in conſ. 53. Attingendo dicta dubia. poſt nu. 1. & in conſ. 37. Circa primum dubium. col. 4. poſt nu. 11. verſ. & per hæc relinquitur, in fi. lib. 2. vbi conſultus reſpondit, ex pluribus inſtrumentis, in quib. nō reperitur appoſita aliqua ſolennitas, neq; ipſis adhibita fuit fides in iudicio, vel extra, non probari conſuetudinem, quod
4 inſtrumenta poſſunt fieri ſine illa ſolennitate, † niſi probetur, talibus inſtrumentis fidem datam fuiſſe, vt ſupra. cui opinioni ſubſcripſit Aymo Crau. in d. tract. de antiq. temp. in 4. par. in verb. materia iſta, nu. 41. & verſ. ſed videtur. circa medium.

Sublimitanda hæc limitatio eſt, vt vera non ſit in conſuetudine antiqua, cuius initij memoria non extat in contrarium,
5 quia tunc † plena inſtrumenta de antiquo habent vim probationis famæ, vt in l. cum aliquis. C. de iur. delib. quæ probatio per famam in antiquis ſufficit, etiamſi agatur de graui præiudicio, ita protulit idem Aymo Crauet. in d. tract. de antiq. temp. in 4. par. d. verb. materia iſta. nu. 41. abunde reſtringit dictum Abb. vt ſupra, in d. conſil. 53. & 73.

6 Superioribus optime conuenit, conſuetudinem † probari etiam per ſcripturam, vt traditum eſt in l. vetuſtiſſimam. vbi Ang. C. de iur. domi. impe. vbi ex librorum recitatione probatur conſuetudo circa præſcriptionem pignorum, ſic etiā reſponſum fuit à Barth. Soc. conſ. 94. incip. in cauſa validitatis
7 inſtrumēti, nu. 7. vol. 1. vbi ait per libros officij † probari conſuetudinem recipiendi fideiuſſores ſine teſtibus, & ad hoc affert ea, quæ fuere obſeruata à Bal. & aliis, in l. Gallus, §. idē
8 credendū. ff. de lib. & poſth. † conſuetudinem etiā ſcribentiū probari per libros, aſſeruit Barth. Soci. conſ. 94. nu. 7. vol. 1.

Primum limitabis hoc poſtremum, vt procedat in probanda conſuetudine antiquiſſima, cuius initij memoria † nō ex-
9 tat in contrarium, vt ait Aymo Crau. in d. tract. de antiquit. temp. in 4. parte, verb. materia iſta, nu. 41. fol. 206. Secus in no-
10 ua atque recenti, quia ſcriptura † priuata non probat, vt docebimus in concluſione, Scriptura.

Secundo limitare poteris, vt non ſufficiat, ſi producātur dictæ ſcripturæ, & libri, in quibus appareat conſuetudo præſcribendi pignora, vel conſtet, receptas fuiſſe fideiuſſiones ſine
11 teſtibus, † niſi quoque probetur eiuſmodi ſcripturis & libris fidem fuiſſe adhibitam, ita ſcripſit Crauet. in tract. de antiquit. temp. d. verb. materia iſta. fol. 206. vbi hoc teſtatur Abb. in conſimili in conſ. 53. & in conſ. 73. col. 4. in fin. lib. 2.

CONCLVSIO CCCCXXVI.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo per dictum excellentis Doctoris an & quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo probatur per aſſertionem excellentis Doctoris.*
2 *Conſuetudo probata per dictum excellentis Doctoris transfert onus probandi contrarium in partem aduerſam.*
3 *Aſſertioni Doctoris excellentis fides adhibenda eſt in praxi, & in iudicando.*
Contrarium, ibid.
4 *Doctori atteſtanti de his, quæ in facto conſiſtunt, non creditur.*
Facta per ſenſum cognoſcuntur, & non per diſcurſum intellectus, aut doctrinas, ibidem.
5 *Poetis, Philoſophis, hiſtoricis, & argentarijs fides adhibetur in his, quæ ſpectant ad eorum profeſſionem.*
6 *Conſuetudo non conſiſtit ex libris, & doctrinis, ſed conſenſu populi, & actibus.*
7 *Doctori etiam excellenti atteſtanti de aliqua conſuetudine, non creditur.*
8 *Teſti, cuiuſcunque ſit qualitatis non creditur abſque iuramento.*
9 *Teſtes admitti non iuratos, & qui deponant per ſcripturas, non licet.*
10 *Duplex ſpecialitas circa idem concurrere non debet.*
11 *Conſuetudo non probatur concludenter, ſed præſumptiue per aſſertionem Doctoris.*
12 *Præſumptiua probatio transfert onus probandi in aduerſarium.*
13 *Aſſertio Doctoris non facit plenam probationem, ſed præſumptionem.*
14 *Dictum boniſſi viri inducit nullam credulitatem.*
15 *Pro iudice, & pro notario præſumitur.*
16 *Doctori excellenti præſumptiue de conſuetudine, quam atteſtatur, fides adhibetur, donec probetur contrarium.*
17 *Conſuetudinem probant Doctores ſi communiter aſſerant de ea.*
18 *Doctoribus ſtandum non eſt, ſi duo dicant, conſuetudinem eſſe, & alij negant.*
19 *Aſſertioni Doctoris ſtandum eſt in practica, & iudicando.*
20 *Iudicij arbitrij eſt materia probationis conſuetudinis per aſſertionem Doctoris.*
21 *Vnuſquiſque prouincia in ſuo ſenſu abundat.*
22 *Conſuetudo atteſtata à Doctore, intelligitur de ea, quæ viget in terra, in qua verſatus eſt.*
23 *Conſuetudo, quia eſt facti, contrarium probari poteſt.*
24 *Doctoribus affirmantibus aliquid, affirmant de conſuetudine non eſt credendum, quando conſuetudo iuri communi aduerſatur.*
25 *Teſti Doctori non creditur, ſi ſolus ſit.*
26 *Doctori aſſerenti in lecturis ſuis de conſuetudine, magis creditur, quàm ſi aſſerat in conſilijs.*
27 *Æris libido multum dominatur animis virorum præcipue Doctorum.*
28 *Conſuetudo probatur ex auctoritate vnius gloſſæ.*
29 *Gloſſa affirmanti aliquid de conſuetudine non creditur, ſi conſuetudo à iure communi recedat.*

1 CONſuetudinem probari † per aſſertionē excellentis Doctoris, profitendo ſcripſit Bart. in repetit. l. de quib. poſt nu. 21. ver. quarto principaliter quæritur. ff. de leg. ea ratione, quod etiam Poetarum & Philoſophorum dictis ſtandum ſit, l. ſeptimo menſe, ff. de ſtat. hom. & reſpondit Pau. Caſt. in cōſ. 164. incip. in præſenti cauſa. vol. 2. vbi ait credendū eſſe Baldo atteſtanti de conſuetudine in l. cum antiquioribus. C. de iur. delib. propter eius auctoritatem, exiſtimādum enim non eſt, illum ita affirmaſſe, niſi ſciuiſſet, vel vidiſſet ita obſeruari, vt placuit Cuma. conſ. 57. monaſteria. in fin. & in conſ. 169. Viſo
2 teſtamento. ſaltem † vt transferatur onus probādi contrariū in partē aduerſam, vt per Aym. Crau. in conſ. 116. col. 3. Rim. in cōſ. 539. col. 3. & infra latius limitat. & conſuluit Barth. Vero. in conſ. 39. incip. Lucius ciuis col. 4. & in cōſ. 59. col. 4. cui ſniæ adhæret Lanfr. de Oria. in repetit. c. qm contra. col. pen. de probat. Gui. Pap. in q. 139. vbi ait, credendum eſſe Anchara no de quadam conſuetudine aſſerenti, & in q. 565. nu. 4. ita etiam ſenſit Marian. Soc. cōſ. 131. nu. 1. vol. 2. quod idem tenet Chriſtoph. Porti. Inſtit. de his, qui ſunt ſui vel alien. iur. in 3. col. in addit. quæ incipit, Adde dum ſupra dixi. in fin. Iaſ. præterea canit in conſ. 168. vol. 2. col. 4. in fi. verſ. vnde eſt aduertendum, vbi etiam teſtatur Bal. in c. cum dilectus. nu. 3. col. 3. de conſuetud. quod idem placuit Iaſ. in conſ. 15. vol. 3. in fin.
3 vbi ait, † huiuſmodi aſſertioni Doctoris excellentis fidē eſſe adhibendam in praxi, & in iudicādo, inſuper in conſ. 540. nu.
** 8. & 9. ait, hāc eſſe magis communem ** opinionem, & idem atteſtatur, in conſ. 420. in fi. & idem in conſ. 559. nu. 7. & conſil. 692. nu. 13. Curt. iun. etiam in conſil. 60. nu. 5. ſcripſit hanc
** eſſe communem ** opinionem, & magis tutam, quod idem aſſeuerauit Ferretus in conſ. 102. nu. 6. atque Grat. conſil. 17. nu. 18. cum ſeq. lib. 1. Dec. in l. 2. §.... col. fin. ſi cert. pet. Socin. iun. conſ. 60. lib. 2. reſpondit etiam Burſat. in conſ. 43. nu. 53.
* lib. 1. qui de * communi itidem atteſtatur.

Contraria in hac re fuit mente Alexand. in l. poſt dotem. ff. ſolut. matrim. Imol. in l. 1. §. nunciatio. ff. de noui oper. nunc. Aret. in conſil. 132. In cauſa quæ vertitur, col. 2. Corn. in conſ. 83. circa primum, lib. 4. Franc. Curt. in conſ. 78. incip. D. Franciſca. col. fin. iſti etiam contrariæ opinioni adhæſit Bertrand. in conſil. 465. num. 6. volum. 4. & clarius in conſil. 67. nu. 32.
* volum. 4. num. 5. vbi atteſtatur hanc eſſe communem * opi-
* nionem recentiorum, quod idem teſtatus * eſt Petr. Pariſ. in conſil. 31. num. 14. cum ibi allegat. Neuiza. conſ. 45. num. 7. cum ſeq. qui infinitos allegat, & conſil. 66. num. 31. vbi etiam de

de mnte Dd. turbam inducit, atteſtans & allegans hanc eſſe
cōem * opin.& hanc partem audacter tuetur Vldaric. Zaſ. in
reper.d.l.de quib.nu.23. ver.item quid ſi Doctor. ff.de legib.
arguēdo à ſimili,quod ſicut vnius etiam præcellentis digni-
tatis viri dicto nō creditur,l.iuriſiurandi.in fi.C.de teſtib.ita
4 Doctori † atteſtanti quæ in facto conſiſtunt,vt eſt cōſuetudo,
c.1.de conſt.lib.6.nō ſit credendū,facta enim per ſenſum, &
non p diſcurſum intellectus,aut doctrinas cognoſcuntur, vt
not.ſ Bar.in l.ſolā.C.de teſt Nec rōnes Bar.in aliquo officiūt,
5 nā † ſi poetis,philoſophis.hiſtoricis & argentarijs fides ad-
hibet, vt ipſe dicit,id euenit in his, q ſpectāt ad eorū profeſ-
ſionem,verum profeſſio Doctoris non eſt ſcire cōſuetudines,
quia ipſa nō conſiſtit ex libris & doctrinis, ſed conſenſu po-
6 puli † & actib. in qb. Doctor nihil magis eſt, quam lixa,calo,
apparitor,vel cerdo,vt obſeruauit Zaſ.d.nu.23. ver.vt pfeſſio
eiuſdem,in d.l.de qb.ff.de leg.& hanc partē conſulendo tue-
tur Franc.de Aret. in conſ.132. In cauſa q vertitur.col.3. poſt
nu.2. verſ.ſed tn̄ his nō obſtantib. Buſat. idē tradidit in conſ.
16.nu.32.lib.1.vbi citat alios ſic ſentientes, & cōem * dicit,
& in hanc etiam eandē deſcendit ſententiam ſibi contrarius
7 Dec.in conſ.427. nu.19. ex quib.omnibus conſequitur, † vt
non credatur Doctori etiam excellenti atteſtanti & aſſerenti
de aliqua conſuetudine.

Qui vero hanc contrariam ſentētiam tuentur nōnullis per-
mouentur rationibus. Prima omnium eſt,etenim teſti,cuiuſ-
8 cunq; † ſit qualitatis,non creditur abq; iuramento,vt in reli-
gioſis patet in c.tuis.de teſti.& de epiſcopo conſtitutum eſt
in c.fin.de iur.cal.quinimo nec etiam S.R.E.Cardinali credi-
tur,ſi deponat abſq; iuramēto vt docuit gloſ.in c.cum olim.
2.in verb.fratrum.& ibi Abb. de priuil.& idē Abb.in c.nuper
de teſtib.Ergo multo minus videtur credendū alicui Doctori
etiam præſtantiſſimo abſque iuramento.

Vrget etiam alia ratio,vt contrariū ſentiatur, etenim ſi eis
9 crederet,concurreret duplex ſpecialitas circa idē † prima eſ-
ſet,qd admitterentur teſtes non iurati:Secunda,quod admit-
terentur teſtes,qui deponerent p ſcripturam, quod nō licere
ſancitū eſt in c.teſtes,3.q.9.& in l.3. §.idē diuus. ff.de teſtib.
per ea,quæ not.in c.tuis.ext. eod.tit. ſed illud nō debet ad-
10 mitti : quia duplex ſpecialitas † circa idē cōcurrere nō de-
bet l.1.& quod ibi not.Bar.C.de aſſoff.dor.& in l. ſi is qui p
empt.ff.de vſucap.cōfirmat ēt p id quod ſupra retulimus:na
cōſuetudo eſt facti, & ideo debet probari, vt ſcitū eſt in c.1.
de cōſtit.in 6.& hoc in caſu tenet idē Deci.in d.coſ 472.n.19.
vbi p hac rōne in mediū profert Bal.in fi.C.de fidei.col.pen.

Verum quoniā,vt atteſtat Bertrand.in d.coſ.465.nu.6.vol.
4.illis qui priorē opinionem ſectantur, non deſunt rationes,
iccirco vt hi inter ſe diſſentientes ſcribentes reconcilient di-
cendū arbitror,quod cū omnes ſcribentes permoueantur au-
cto.Bart.in d.l.de quib. vbi ſupra.ſecundū eū intelligi debent
argumēta,vt docuit Bart.in l.nō ſolū. §.ſi liberationis verba.
11 in fi.de lib.leg.qui Bart. † cū loquat de huiuſmodi aſſertione
Doctoris, debet intelligi,non quidē probari conſuetudinem
concludenter,ſed præſumptiue. Vnde dicēdum & conſtanter
aſſeuerandum eſt,priorem opinionem,videlicet conſuetudi-
nē probari per aſſertionē excell.& præſtantiſſi. DD.intelligi
non de concludenti probatione,ſed de præſumptiua,q tranſ-
12 fert † onus pbādi in aduerſariū,vt l.generaliter.§.ſi pretium.
verſi.ſed cū ex pſcriptione.ff.de fideic.lib.Si igitur hoc pacto
intelligat, tolluntur eorū argumentationes, q contrariam ſe-
quuntur ſententiā,id eſt,nō probari cōſuetudinē per aſſertio-
nē excellentis Doctoris, vt ait Curt.iun. in d. conſ.60.nu.5.in
fi.hoc idē ſentit Bertrau.in d.cōſ.465.nu.6.vol.4.cui quidem
declarationi intelligentia accedit Aym.Crau.in coſ.325. nu.
1.quod idē cōfirmauit Dec.conſ.450.in fi.& in coſ.559.n.7.&
in conſ.691.nu.13.vbi in fine tradit,poſteriorē opinionē ſu-
13 pra allatā habere locū,† quoad plenam probationē,ſed non
quoad præſumptionē; & hanc opinionem Bart. & declaratum
illud tuetur, vt teſtis etiā non iuratus faciat præſumptione,vt
obſeruauit gl.in c nuper.de teſt.tū etiam,quia dictum honeſti
14 viri inducit † iuſta n credulitatē,vt obſeruat Accur.in l.Titio
fundus.ff.de cōd.& demonſt.& tradidit Dec.in coſ.540.Dec.
ēt in conſ.691.in fi.& arg.cā.niſi eſſent.de præb. illis et adſti-
pulatur,quia pro iudice pſumitur,vt ſtatutū eſt in c.in noſtra.
15 de procurat.& in c.in pſentia de renūc.quin etiā † pro no-
tario pſumitur,ſic in c.ad audientiam.de præſcrip. Iure igit

ac merito videtur fides adhibēda excellēti Doctori pſumpti-
16 ue de cōſuetudine,q ipſe atteſt t.† donec probet contrariū,
prout loquitur Bart.in d.l. de quib.vbi ſupra,& ex multis alijs
collectis per Crau.in d.cōſ.325.nu.1.& hāc veriorē eſſe opi-
nionē ** atteſtatur Io.Dur.in ſuo tract de arte teſtādi,tit.de
ſubſti.caut.35.nu.3.De auctoritate vero aſſertionis Doctoris
cōſulas Franc.Purpur.in l.1.nu.134.vſq; ad nu.140.ff.ſi cert.
pet.& qd ſaltē inducat pſumptionem,& transferat in aduer-
ſariū onus probandi, veriorē & magis cōem ** eſſe opinio-
nē,teſtis eſt optimus Fanc.Vini.in ſuis cōmunib opinionib.
in verſ.Doctor.vbi ait ponderandū eſſe,an Doctor ſingularē
demonſtret locū conſuetudinis, vt ei credatur, & ita voluit
Hiſpa.in rub.ff.de don.int.vr.& vx.§ hodie tn̄ de conſuetu-
dine.nu.1 Brun.etiā in conſ.66.col.1.declarat prædicta pro-
cedere,qn̄ Doctor excellens atteſtatur de conſuetudine vni-
formi,& vnica,alioqui ſecus eſt,ibi verſ.ſecus eſt ſi Doctor,

Concluſionem ſic limitans,vt locum ſibi non vendicet, ſi
vnus,vel duo dūtaxat affirment de tali cōſuetudine,quia tūc
17 non eſt ſufficiens probatio† ſed oportet, vt Dd. cōiter aſſe-
rant,cōſuetudinē eſſe,vt tradidit Io.de Imo.in l.1.§.nūciato.
ff.de nou.oper.nunciat.pr quo adducit pronunciatū Inno-
cēt in c.1.de fid.inſtrumē quod eſt huiuſmodi,videlicet per
plura inſtrumēta conſecta probari quaſi poſſeſſionē notaria-
tus,nō autē ſufficere duo īſtrumenta,etiāſi ſint ſine contra-
dictione recepta ab omni q opinionem ſequitur Stephan.
Bertran.in d.cōſ.465.nu.vol.4.& idē meminit in conſ.259.
nu.12.vol.7. vbi ait de coatteſtatione Dd. & placuit Fanc.
de Aret.in conſ.132.In cauſa q vertitur.col.3 poſt nu.2.verſ.
ſed tamen his non obſtātibus & idē probauit Ant.Capi. in
deciſ Neapolit.176.nu.2.vbi dilucide ait, ſi cōiter aſſera-
tur,cōſuetudinem ita eſſe,tunc eis fides ſit habenda,per no-
18 tat.per Io.Andr.in c.1. coſtit. † ſi autem duo Dd.dicant,
cōſuetudinē ita eſſe,altero negāte,tunc eis non eſt ſtādum.
Aymo etiā Crauet.conſ 5.nu.1.col.2. ait in aſſertione, aut
dicto vnius Doctoris tū dubitari poſſe, an ei credendū
eſſet,tn̄ concurrētib.plib. Dd.ita aſſerentib.ſine dubio eia
credēdū eſſet,vt patet i ex multis allegatis ad hoc. E contra
video Bar.in d.l.de qb i ſupra.loq in vno ſingulari, & non
plurali,& ſic de vno Docto tātum, idem loqtur Pau.Caſtr.
in conſ.164.nu.1.vol.1 loquendo de aſſertione Baldi de co-
ſuetudine.idem probat Guid.Pap.in d.queſt.139.vbi aſſe-
rit,credendum eſſe Afarann,& de vno tātum Doctore lo-
quitur Iaſon etiā in d.l.158.col.4.in fin.& coſ.15 in fin.
19 vol.3.quo in loco tradit, † aſſertioni talis doctoris ſtandū
eſſe in practica, & iudicio, & idem in ſingulari loquitur
Dec.in d.conſ 540.n.9.

Vt autem hæ opiniones conciliari poſſint,non obſtante ea
concordia & cōciliatione,q nuper ſupra attulimus dici poſ-
ſet vt per Guald.cauſ.de ſubſtitu.vt prio opinio proce-
dat tantūmodo in illa, in qua verſatus eſt Doctor,non
autē i alijs locis,& procedat poſterior opinio, & ita cō-
cordes efficit has opiones Ant.Gabr.in ſuis concluſionib.
cōcl.4.de probatio.l.vel dici poſſet,qd ſi Dd.cōiter aſſe-
rant,cōſuetudinem eſſe,plene & ſufficienter pbarēt,ſi vero
vnus,vel duo de ea ſtarentur, inducerent probationē nō
neceſſario concluden,ſed præſumptiuam, quæ onus pro-
bandi transfert in aduerſarium,ita ſcripſit Maria. Soci. conſ.
60.nu.10.vol 2.& ſtat q plures concordantes, oſtendit-
que hanc eſſe verā cōmunē * opinionē & quod ſentētia
Bart.in l.de quib.c. verſic. quarto principaliter quærit.
ff.de legib. eſt fulcita plurib.auctoritatib.numero & in ma-
gno excellu,& q nos eſſet ab ea recedere , & ita de vno
Doctore atteſtatē id.in tract.de arte teſtan.tit. de inſti-
tutio.& ſubſtitutio.l.35.n.3. vbi ait hanc eſſe veriorē *
opin.Sic ēt diſtin.Dec.in d.coſ.691.i fi.videlicet q vnus
faciat præſumptionem per gl.in l.Titio fundus. ff.de cond. &
dem.& pro iudice cumatur,c.in nr̄a,de procur. & c.in præ-
ſentia,de renūc.& notario pſumit,c.ad audientia.de pſcri.
20 Præterea poſſe reſponderi,† quod cum hæc materia
probationis ſit in arbitrarij,vt probat tex.in l.3.ff.de te
ſtib.verſ.tu magis putes.& ita cōiter * tenēt Dd.& atte
ſtatur Curt.iun.in coſ.60.nu.3.Ideo iudex habita cōſidera-
tione,quis & quæ Doctor ita aſſerens,& quātæ auctori-
tatis ſit,arbitrabitur ſoli ipſi credendū ſit,an plurib.alijs,
cum eo concurrentibus vt puta,arbitror credendum eſſe ſoli.

Digitized by Google

Baldo, propter eius auctoritatem, ſicuti credit Paul. Caſtren. in conſil. 164. volum. 2.

Secundo loco limitatur, vt tantum procedat in regionibus
31 in quibus extant tales Dd. conſuetudinem atteſtãtes: † nam vnaqueq; prouincia in ſuo ſenſu abundat, ita dicitur in marg. in deci. ad Guid. Pap. 156. nu. 4. ideo vt ait Io. Dur. in d. tract. de arte teſtan. tit. de ſubſti. caut. 35. nu. 3. hanc regulam tãtum ſibi locũ vendicare in curia, in qua verſatus eſt Doctor ille,
32 † qui ſuis ſcriptis in re aliqua eſſe conſuetudinem atteſtatur, & ad hoc probandum adducit Paris de Put. in tract. ſynd. in verb. Doctor, ſeu Aduocatus, Alex. conſ. 5. circa princ. col. vlt. lib. 3. & Dec. cõſ. 472. Teſtator. col. 2. & hoc modo ait procedere dictũ Bart. in d. l. de quib. col. 9. & ipſe teſtatur ita ſeruaſſe.
33 Tertio prætereà limitabis, vt cõtrarium probari poſſit † ex eo, quod conſuetudo ſit facta, ita ſcriptum reliquit Iaſ. in l. 1. C. de iur. emphyt. nu. 62. per not. in l. 2. in fi. C. q̃ ſit lõg. cõſuet.

Ad hæc quarto limitatur, vt tantum locum ſibi vendicet, quando talis conſuetudo conuenit cum iure communi, ſecus
34 ſi iuri communi aduerſetur, † tunc enim licet gl. aut etiã plures Dd. affirment aliquid affirmari de cõſuetudine, tamen nõ eſt eis credendum, imo iſtiuſmodi cõſuetudo reprobatur, ita deci. Gui. Pap. q. 565. nu. 4. in verb. quibus conſuetudinibus. & ibi late additio, vbi pro hoc affert Bald. in l. ſi is qui. § ſi antipherna. in gl. in ver. nota. ff. de pign. & idem Bal. in l. cõſentaneum. col. 5. opp. 5. in fi. C. quo. & quan. iu. cum aliis ibi collectis. Idem etiam ſentit D. Alex. in l. poſt dotem, col. 12. in ver. & iuxta hæc quæro. ff. ſol. mat. Quod quidem ſine ratione conſtitutum nõ eſt: nam hinc ſequeretur, quod admitterentur teſtes per ſcripturã, & ſimul duo ſpecialia in idem ſubiectũ concurrerẽt, qđ fieri nõ poſſe ſupra (ſi meminiſtis) tradidimus.

Quinto limitatur, vt vera ſit in Doctore excellente, aſſeren-
35 te in lecturis ſuis, ſecus vero in teſte Doctore, † quia ſi ſolus eſt, ei non creditur, vt ſentit Dec. in conſ. 402. nu. 15. ver. non obſtat. & ita tradit loqui Bart. in l. de quibus. Sed vt ego arbitror, hæc limitatio parum ſtringit: nam ſi præſupponit fidem eſſe adhibendam Doct. aſſerenti in literis, vbi non iurat, multo magis in Doct. excellenti producto in teſtimonium credendum videtur, cum tanquam teſtis cogatur iurare. In eam tamen in præſentia deſcendo ſententiam, hanc limitationẽ poſſe potius procedere, vt magis credendum eſſet Doctori aſſe-
36 renti in lecturis ſuis de conſuetudine, † quàm in conſiliis: nam Dd. legendo magis nituntur veritati, quàm conſulendo, nam in lectura ceſſat affectio & cupiditas æris, cuius libido quantum dominetur animis virorum præcipue Dd. tempe-
37 ſtate noſtra, † ſi quis eſt, qui non videat, eum nihil videre cenſeo: hoc enim adeo eſt apertum, vt nulla prorſus egeat probatione, vt de hoc atteſtatus eſt Aym. Crauet. in tract. de antiq. tempor. in 1. par. in verb. propoſitum noſtrum, num. 48. fol. 24. & à nobis infra tradetur in concluſione, Doctor, quam tu ipſe conſulas.

Addam ſuperioribus vnum, quod præ cæteris eſt inſigne,
38 etenim † probari conſuetudinem ex auctoritate vnius gl. eſt auctor mihi Bald. in cap. cum dilectus, col. 2. de conſuet. & me docuit Dec. conſil. 540. nu. 9. & 10. atque glo. in l. dos à patre, C. ſolut. matrim.

Quod velim limites hunc in modum, vt tantum procedat, ſi talis conſuetudo adhæreat iuri cõmuni, ſecus ſi à iure communi recedat: quia tunc licet glo. aſſerat, aliquid affirmari de
39 conſuetudine, † tamen ei non creditur, imo reiicitur huiuſmodi conſuetudo, vt ait Gui. Pap. in marg. d. deciſ. 565. nu. 4. ver. atteſtantur. vbi pro hoc alleg. Bal. in l. ſi is qui, §. ſi antipherna. in ver. in glo. not. ff. de pign. & idem Bal. in l. conſentaneum. col. 5. oppoſ. 5. nu. 5. C. quo. & quan. iud. & Alex. in l. poſt dotem. col. 12. ver. & iuxta hoc quæro. ff. ſolut. matrim.

CONCLVSIO CCCCXXVII.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo per approbationem, & Iudicis pronunciationem, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo probatur, quando iudex in contradictorio iudicio approbauit, & pronunciauit eſſe conſuetudinem.*
2 *Conſuetudo vt probetur ex pronunciatione Iudicis, debet pluries ita fuiſſe iudicatum.*
3 *Conſuetudo vt probetur, non requiritur, quod ſit obtenta in contradictorio iudicio.*
4 *Conſuetudo debet eſſe obtenta in contradictorio iudicio in iudicialibus, ſecus in actibus ext [illegible] plures.*

1 Conſuetudo probatur ex eo, quod iudex † in cõtradictorio iudicio approbauit & pronunciauit eſſe conſuetudinem, vt ſcriptum reliquit glo. in §. ex non ſcripto. Inſt. de iur. nat. gent. & ciui. & in rub. C. quæ ſit long. conſuet. quã ſequitur Alex. in conſ. 132. in 1. dub. lib. 1. & in cõſ. 136. lib. 2. tenet etiam Franc. de Ramp. inter cõſilia Cald. conſ. 6. in tit. de cẽſi. Curt. in tract. feud. in 4. par. q. 30. & ſecundum hanc opin. non
2 ſufficit, quod ſemel tantum, ſed requiritur, † quod pluries ita fuerit iudicatum, iuxta ſententiam eiuſdem gl. in l. de cõſuetudine. ff. de legi. & in rub. C. quæ ſit long. conſuet. quod idem ſequitur Sal. ibi. & Ang. Aret. in d. §. ex nõ ſcripto. Inſt. de iure nat. gent. & ciui. cũ ibi alleg. nu. 20. & D. Vinc. de Franc. dec. 91. nu. 10. vbi aſſeuerauit, quod ex quo bis in cauſa fuerit iudicatum, fuiſſe etiã conſuetudinem bis iudicandi introductã, per ea quæ tradit And. in c. 1. col. 2. verſ. vñ ſi his, q feud. dar. poſſ.

Contrariam ſequuti ſunt ſententiã, quod immo non requi-
3 ritur vllo pacto, † conſuetudinem eſſe obtentam in contradictorio, Bar. in l. de quib. & in repet. illius. ff. de leg. & Abb. in c. fi. nu. 16. de cõſue. qui * cõem dicit, & ipſo ſequendo refert Tiraq. in tract. de primog. q. 91. in fi. & Villalob. in ſuis cõmunib. opin. in verb. cõſuetudo, ver. nota quod ad hoc reſpondit. idẽ Abb. in conſ. 73. in 3. dub. li. 2. Cæp. cauſa ciuil. 31. circa fi. Soc. conſ. 99. li. 1. qui atteſtatur hanc eſſe ſñiam * cõiter receptam. idem reſpondit Crau. in conſ. 55. num. 6. Corn. etiam meminit in conſ. 293. li. 1. & hanc eſſe veriſſimam * opinionem affirmat Franc. Viui. in ſuis communibus opi. in verb. conſuetudo debet eſſe obtenta. quo in loco tradit, difficile fore contra iſtam communem obtinere, & iſtis aſſentitur Burſ. in cõſ. 50. nu. 27. lib. 1. qui & communem dicit.

Limitabis iſtud, vt tãtũ verum ſit in actibus extraiudicia-
4 libus, ſecus in iudicialibus, † in quibus requiritur, quod ſit obtenta conſuetudo in cõtradictorio iudicio, ita reſpondit Bal. in conſ. 210. li. 1. quẽ refert & ſequitur Viu. loco proximo cit.

CONCLVSIO CCCCXXVIII.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo vniuerſalis an indigeat probationes.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo vniuerſalis nulla eget probatione, quia propter generalitatem videtur tranſiuiſſe in ius commune non ſcriptum.*
2 *Conſuetudo per totum fere orbem terrarum ſatis probata cenſetur, ſi probatur & conſtet de conſuetudine vrbis Romæ, ac maioris partis prouinciarum.*
3 *Ad ius, quo vtitur vrbs Roma, tunc confugiendum eſt, quando in aliquo loco non eſt lex ſcripta & caſus non poteſt decidi per ſimilia.*
4 *Roma eſt mundi caput, & cenſetur communis patria.*
5 *Conſuetudo generalis Romanorum trahitur ad omnes prouincias ſimpliciter & abſolute.*
6 *Ad conſuetudinem particularem vrbis Romæ in ſubſidium confugiendum eſt, quando deficit lex ſcripta, vel conſuetudo particularis.*

1 Conſuetudinem vniuerſalem nulla egere probatione, † quod propter eius generalitatẽ videatur trãſiuiſſe in ius commune non ſcriptum, colligere eſt ex §. ex non ſcripto. inſt. de iur. nat. gent. & ciui. & aperte tradidit Bal. in l. poſt dotem. ff. ſol. mat. Dec. etiam in conſ. 483. nu. 20. Quocirca ſi loquamur de conſuetudinis probatione, quæ per totum fere terrarum orbem inoleuit, licet primo aſpectu eius probatio fere nulla
2 eſſe poſſit, † tamen ſatis huiuſmodi conſuetudo generalis per vniuerſum mundum probata cenſetur, ſi probetur & conſtet de conſuetudine vrbis Romæ, & maioris partis prouinciarum, vt declarat Io. And. in nouel. in rub. ext. de conſu. ad fin. ad quod facit glo. in d. l. de quib. ff. de leg. dum dicit, quod quñ in
3 aliquo loco nõ eſt lex ſcripta, & caſus nõ poſſit decidi † per ſimilia, tunc ſit confugiendum ad ius, quo vtitur vrbs Roma, quæ l. de quib. iuxta ſententiã Alb. ibid. nu. 6. & clarius ſecundùm Raph. Fulg. ibi. nu. 12. in 2. col. intelligitur de conſuetudine Romanorum generali licet Bar. intelligat illum tex. procedere etiam in conſuetudine particulari vrbis Romæ, ea ra-
4 tione permotus, † quia Roma eſt mundi caput, & cenſetur communis patria, vt reſpondit Modeſt. in l. Roma. ff. ad munic. ſed vt atteſtatur Curt. iun. in tract. feud. in 4. par. quæſt. 1. num. 16. cum quo communi conſenſu omnes conueniunt, * ſi
5 extet conſuetudo generalis Romanorum, † illa trahitur ad omnes prouincias ſimpliciter & abſolute, ſed quando deficit lex

Digitized by Google

lex ſcripta, vel cōſuetudo particularis, tunc in ſubſidiū con-
6 fugiendum eſt etiam † ad particularem cōſuetudinem vrbis
Romæ, ſi vero conſtet de cōſuetudine generali vrbis, non ſolū
in ſubſidium obſeruatur, ſed etiam ſimpliciter & abſolute. ita
tradit Cort. iuo. vbi ſupra, ad quem te reijcio.

CONCLVSIO CCCCXXIX.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo antiquiſſima quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo antiquiſſima, cuius initij memoria non ſit in contrarium, poteſt probari per ſcripturam.*
2 *Conſuetudo antiquiſſima non requirit probationem de actibus à quibus originem traxit.*
3 *Conſuetudo antiquiſſima habet vim priuilegij à Principe conceſſi.*
4 *Conſuetudo vetuſtiſſima non habet vim priuilegij in incapace.*
5 *Spatium centum annorum dicitur tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium.*
6 *Conſuetudo probatur per teſtes deponentes ſe nunquā audiuiſſe, nec vidiſſe contrariū.*
7 *Conſuetudo non probatur per ſcripturas, niſi probetur, illis ſcripturis fidem adhibitam fuiſſe ab omnibus.*
8 *Conſuetudo, quod poſſint fieri inſtrumenta ſine aliqua ſolennitate, non probatur, niſi probetur fidem datam eſſe illis inſtrumentis, & id veniſſe in notitiam maioris partis notariorum & populi.*
9 *Plura inſtrumenta de antiquo habent vim probationis famæ.*
10 *Conſuetudo probatur per famam.*
11 *Conſuetudo fœnerandi probatur, quando bis, vel ter quis conſueuit fœnerari.*
12 *Conſuetudo fœnerandi probatur, quando contractus ſunt celebrati per proxenetam tantum, & non per ipſos contrahentes.*
13 *Contractus fœneratitius cenſetur, ſi partes cōtraxerunt intercedente aliquo proxeneta, qui conſueuit contrahentes inducere ad ſimiles contractus celebrandos ſuſpectos, & fœneratitios.*

CONſuetudinem antiquiſſimam, cuius initij memoria non
1 ſit in contrarium † poſſe probari per ſcripturam, eſt, cere
poſſumus ex reſcrip. Imp. Iuſt. in l. vetuſtiſſimā, C. de iur. dom.
imp & reſpondit Soc. in conſ. 94. Io cauſa validitatis inſtru-
menti. col. 3 io fin. vol. 1. Verum tamen obſerues in probanda
huiuſmodi cōſuetudine, neceſſe nō eſſe quærere de actibus,
2 † à quib. originē traxerit huiuſmodi conſuetudo, ſi conſu-
lenti credimus Oldrado in conſ. 244. Quia tota. col. 3. verſi.
tertio opponitur. nam id nullo modo fieri poteſt, cū excedat
hominum memoriam, & ita fuiſſe obſeruatum ait Crauet. in
d. tractat. de antiq tempor. in 4. parte, verb. materia iſta. nu.
3 3. Nec prętererim † huiuſmodi conſuetudinem habere vim
priuilegij à Principe conceſſi, vt docet Dec. in conſ. 11 nu. 9.
vbi hoc comprobat per l. hoc iure. §. ductus aquę. ff. de aqu.
quot. & æſti. & in cap. ſuper quibuſdam. de verbo. ſignifi. §.
præterea. & vltra eō ſenſit Abb. in conſ. 71. vol. 2. quinimo nō
ſolū habet vim priuilegij, ſed etiam habet vim legis, vt con-
ſtituere Vlpian. in l. 1. § fin. ibi vetuſtatem legis obtinere. &
Paul. in l. in ſumma io princ. vbi vetuſtas, quæ ſēper pro lege
habet. ff. de aqua plu. arcenda. Quæ omnia tamen ſunt intelli-
genda, videlicet quod huiuſmodi cōſuetudo habeat vim pri-
4 uilegij, pcedat in capace, † ſecus in incapace, quod inſigne,
& ſingulare cēſuit Hippol. de Marſil. in ſingul. 453. n. 2. & tra-
didit Pet. Rebuf. in tract. de deci. q. 13. nu. 68. atque Feli. in c.
accedētes. nu. 6. in 2. limita. & in c. cauſam quæ. de reſcript. o.
2. & ibi Abb. & cauit Grat. conſ. 6. nu. 70. vol. 1. Tpſ vero cuius
5 initij nō extat memoria in contrariū, † dicitur ſpacium cen-
tum annorū, vt Cyn. voluit. in l. 2. C de ſerui. & aq. nu. 9. quem
ſequitur Cæpol. in tract. ſeruit ruſt. præd. c. 19. in princ. & Pet.
Rebuff. in d. tract. de deci. q. 13. nu. 94. atque Pet. Duen. in reg.
90. in 1. fallent.
Ad hæc pbatur conſuetudo per teſtes deponentes, ſe nun-
6 quam audiuiſſe, † nec vidiſſe cōtrariam, & communē ſemper
fuiſſe opinionē in loco, ſi credimus ita reſpondenti Natt conſ.
* 154. nu. 5. in 1. part. vbi ait, hanc eſſe communē * opinionem,
& optimam practicam probandi huiuſmodi conſuetudinem,
quam tradit gl. in c. 1. io verb. memoriā. de pręſcript. in 6. Bar.
in l. 1. §. fi. ff. de. acq. plu. arc. Spec. in tit. de prob. §. 1. ver. nota.
Corn. conſ. 22. vol. 1. per totum. quo in loco docet, quo pacto
teſtes examinari, & deponere debeant in huiuſmodi conſue-
tudine antiquiſſima.
7 Concluſionem ſic limitabis, vt nō procedat, † niſi probet
iſtiuſmodi ſcripturis fidē adhibitam fuiſſe ab omnibus, alio-
qui per huiuſmodi ſcripturas non probatur conſuetudo, ita
Aym. Crau. in tract. de antiq. tēp. in 4. par. verb. materia iſta.
nu. 41. adducit ad hoc pronunciatum Abb. in conſ. 53. & 73.
col. 4. lib. 2. vbi ait, ꝙ ex pluribus inſtrumentis, in quib. nō re-
periatur appoſita aliqua ſolennitas, nō probatur conſuetudo,
quod inſtrumēta poſſint fieri ſine illa ſolennitate, niſi probe-
tur, ꝙ talibus inſtrumentis fides data ſit, & venerit in noti-
tiam maioris partis notariorum & populi. ſed Crau. ibid. nō
approbat hoc dictum Abbatis, qñ ſumus in antiquo, cuius
initij non extat memoria in cōtrarium: quia tunc plura inſtru
8 menta † de antiquo habent vim probationis famæ, vt in l. cū
aliquis. C. de iur. delib. quæ probatio per famam in antiquis
ſufficit etiam, vbi agitur de graui præiudicio.
9 Conſuetudinē pręterea probari † per famam, ſcripſit Cyn.
in l. 2. ver. ſecundo quæritur. C. quę ſit longa conſuetudo, quē
ſequit Alexand. cōſ 14. nu. 1. vol. 5. atque Maſil. in l. de mino-
re. nu. 82 ff. de quæſt. cui adhæret Duen. in reg. 299. fama. in
fall. 21. atque Nouell. in reg. 4 fallen. 4.
10 Si vero quis velit probare conſuetudinē fœnerandi, † pro-
babitur ex eo, qđ bis, vel ter quis cōſueuerit fęnerari, vt pro-
tulit Barth. Cępol. in trac. de ſimul. cōtract. pſump. 22. nu. 71. &
habetur per gl. & DD. in l. 3. in fi. C. de epiſc. & cler. & ad id
extat gl. in auth. de teſti. § qa vero multi. i verb. ſępe. coll. 7.
11 Amplia tum maxime hoc poſtremū procedere, † quando
iſti cōtractus fuiſſent celebrati per proxenetā tantum, & non
per ipſos cōtrahentes, vt ait Cępol. vbi ſupra, d. nu. 71. Nā fę-
neratores nunq̄ ipſi ſuos contractus per ſe celebrant, ſed per
interpoſitas perſonas, ſeu pxenetas ſuos, iuxta ſententiā Gu-
liel. de monte Lau. in clem. ex grandi. circa mediū. de vſur. &
ibi etiā hoc dicit Zabarel. §. certū. 3. quæſt. Quod idē etiā eſ-
12 ſet, † quando partes ipſæ per ſe contraxiſſent intercedente
aliquo proxeneta, q cōſueuerit inducere cōtrahentes ad cele-
brādos ſimiles contractus ſuſpectos & fœneratitios. Nam ſę-
piſſime huiuſmodi contractus contrahuntur ex culpa proxe-
netarum, vt meminit Cæpol vbi ſupra.

CONCLVSIO CCCCXXX.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo, quod maſculi excludant fœminas, & frater ſororem, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo, quod maſculi excludant fœminas, & frater ſororem probatur, quando probatum ſit, maſculum, vel fratrem poſſediſſe bona ex cauſa inteſtati.*
2 *Conſuetudo probanda eſt.*
3 *Teſtis deponens ſuper conſuetudine, ſi interrogetur, quid ſit conſuetudo, & id non declaret, non probat: & hoc procedit ſiue ſit peritus, ſiue ſit imperitus ut ibi.*
4 *Medicus ſi examinatur ſuper cauſa mortis & deponit mortuum eſſe ex apoplexia, an poteſt interrogari, quid ſit apoplexia.*
5 *Qui de peritia artis examinantur, proprie teſtes non dicuntur.*
6 *Adulti pro peritis habentur, qui tamen periti non ſunt, & in eorum relatione deliquit inquiſitio iudicis interuenire debet.*
7 *Periti intelliguntur ut teſtes in his, in quibus vera notitia haberi poteſt.*
8 *Notarius teſti æquiparatur.*
9 *Teſtis de quidditate eius, ſuper quo deponit, poteſt interrogari.*
10 *Teſtis deponens de nocte, debet ſcire, quid ſit lux, ſiue dies.*
11 *Teſtis non eſt interrogandus de quidditate, ſi ex eius dictis deprehenditur intelligere id de quo deponit.*
Superfluus vti non debemus.
12 *Teſtis interrogatus, quid ſit illud, ſuper quo examinatur, non cogitur id definire verbis iuris, ſed ſatis eſt vt verba facti dicat, ex quo ius reſultat.*
13 *Teſtis de poſſeſſione examinatus, ſi interrogetur, quid ſit poſſeſſio, ſufficit, ſi dixerit quando vnus retinet poſſeſſionem, & eius fructus colligit.*
14 *Teſtis non debet interrogari, quid ſit, quod deponit, quando deponit de eo, quod eſt ita clarum, vt nulla alia demonſtratione indigeat.*
15 *Teſtis ſuper conſuetudine non eſt interrogandus, quo pacto moratum, vel conſuetudo acceptum.*

CONſuetudinem quod maſculi excludant fœminas, & fra-
ter ſororē, ſi qs voluerit probare, id oportune probare
1 poterit ex eo, † quod probatum ſit, maſculū, vel fratrē poſſe-
diſſe bona ex cauſa inteſtati. Nec vero ſatis erit, ſimpliciter
probare ſimplicem poſſeſſionem maſculorū, aut fœminarum,
nec quod ipſi maſculi excluſerint fœminas, niſi quoq; probe-
tur, quod excluſerint vi illius conſuetudinis, nec ſeqtur, vt di-
cit Anch. conſ. 339. nu. 8. in prin. maſculi excluſerunt fęminas,
2 ergo † probata eſt conſuetudo eas excludendi, etenim potue
runt excludi ex cauſa teſtamenti, quia forte per teſtamētum
maſculi eſſent prælati fœminis, ſeu inſtituti maſculi excluſis
fęminis, & ita de fratre excludente ſororem conſuluit Corn.
in conſ. 125. col. 2. ad fin. lib 4 quos refert Aymo Crau. conſil.
171. nu. 14 ver. 4. pro hac declaratione.

Digitized by Google

5 *Hinc instrumenta de antiquo habent vim probationis famæ.*
Probatio per famam in antiquis ſufficit, etiamſi agatur de graui præiudicio.
6 *Conſuetudo probatur etiam per ſcripturam.*
7 *Conſuetudo recipiendi fideiuſſores ſine teſtibus probatur per libros officij.*
8 *Conſuetudo ſcribentium probatur per libros.*
9 *Conſuetudo antiquiſſima, cuius initij memoria non extat in contrarium, probatur per ſcripturam.*
10 *Conſuetudinem nouam, atque recentem ſcriptura priuata non probat.*
11 *Conſuetudo præſcribendi pignora, vel recipiendi fideiuſſiones ſine teſtibus non probatur ex ſcripturis & libris, niſi quoque probetur eiuſmodi ſcripturis, & libris fidem fuiſſe adhibitam.*

COnſuetudinem probari ex inſpectione pluriũ documen
1 torum publicorum, † & hoc pacto probata haberi pro
notoria, & ita nõ opus eſſe alia probatione, quamplures tum
profitendo, tum conſulendo docuerunt, vt Ang. in l. vetuſtiſſi-
mam. C. de iur. dom. impet. Dec. conſ. 11. & pro tenui faculta-
te, col 8. poſt nu. 9. verſ. & primo clariſſima. & col. 9. in fi. poſt
nu. 12. verſ. & contrarium patet. citat Bal. in l. 1. verſ. ſed qro.
nu. 5. C ad Velle. idem tenet Curt. iun. in conſ. 106. nu. 5. in fi.
ſequitur Aymo Crau. in cõſ. 134. nu. 9. quo in loco in eam de-
ſcendit ſniam, per duo inſtrumenta probari conſuetudinem.
2 Bal. tamen aliud ſenſit in d. l. 1. C. ad Velleia. aſſeuerans † con-
ſuetudinem probari notoriam ex inſpectione omnium publi
corum inſtrumentorum, quod verius arbitror, vt etiam pla-
cuit Crau. in tract. de antiq. temp. in 1. par. § ampliatur, n. 18.
Illud ſic limitare poteris, vt non procedat, niſi probetur,
quod talibus inſtrumentis inducentib. dictam conſuetudinẽ,
3 † fides adhibita fuerit, & venerit in notitiam maioris partis
notariorum, & populi, ita reſpondit Alber. in conſ. 53. Attin-
gendo dicta dubia. poſt nu. 1. & in conſ. 37. Circa primum du
bium. col. 4. poſt nu. 11. verſ. & per hæc relinquitur, in fi. lib. 2.
vbi conſultus reſpondit, ex pluribus inſtrumentis, in quib. nõ
reperitur appoſita aliqua ſolennitas, neq; ipſis adhibita fuit
fides in iudicio, vel extra, non probari conſuetudinem, quod
4 inſtrumenta poſſunt fieri ſine illa ſolennitate, † niſi probetur,
talibus inſtrumentis fidem datam fuiſſe, vt ſupra. cui opinio-
ni ſubſcripſit Aymo Crau. in d. tract. de antiq. temp. in 4. par.
in verb. materia iſta, nu. 41. & verſ. ſed videtur. circa medium.
Sublimitanda hæc limitatio eſt, vt vera non ſit in conſuetu
dine antiqua, cuius initij memoria non extat in contrarium,
5 quia tunc † plena inſtrumenta de antiquo habent vim proba
tionis famæ, vt in l. cum aliquis. C. de iur. delib. quæ probatio
per famam in antiquis ſufficit, etiamſi agatur de graui præ-
iudicio, ita protulit idem Aymo Crauet. in d. tract. de antiq.
temp. in 4. par. d. verb. materia iſta. nu. 41. abunde reſtringit
dictum Abb. vt ſupra, in d. conſil. 53. & 73.
6 Superioribus optime conuenit, conſuetudinem † probari
etiam per ſcripturam, vt traditum eſt in l. vetuſtiſſimam. vbi
Ang. C. de iur. domi. impe. vbi ex librorum recitatione proba
tur conſuetudo circa præſcriptionem pignorum, ſic etiã re-
ſponſum fuit à Barth. Soc. conſ. 94. incip. in cauſa validitatis
7 inſtrumẽti, nu. 7. vol. 1. vbi ait per libros officij † probari con
ſuetudinem recipiendi fideiuſſores ſine teſtibus, & ad hoc
affert ea, quæ fuere obſeruata à Bal. & aliis, in l. Gallus, §. idẽ
8 credendũ. ff. de lib. & poſth. † conſuetudinem etiã ſcribentiũ
probari per libros, aſſeruit Barth. Soci. conſ. 94. nu. 7. vol. 1.
Primum limitabis hoc poſtremum, vt procedat in proban
9 da conſuetudine antiquiſſima, cuius initij memoria † nõ ex-
tat in contrarium, vt ait Aymo Crau. in d. tract. de antiquit.
temp. in 4. parte, verb. materia iſta, nu. 41. fol. 206. Secus in no
10 ua atque recenti, quia ſcriptura † priuata non probat, vt do
cebimus in concluſione, Scriptura.
Secundo limitare poteris, vt non ſufficiat, ſi producãtur di
ctæ ſcripturæ, & libri, in quibus appareat conſuetudo præſcri
bendi pignora, vel conſtet, receptas fuiſſe fideiuſſiones ſine
11 teſtibus, † niſi quoque probetur eiuſmodi ſcripturis & li-
bris fidem fuiſſe adhibitam, ita ſcripſit Crauet. in tract. de
antiquit. temp. d. verb. materia iſta. fol. 206. vbi hoc teſtatur
Abb. in conſimili in conſ. 53. & in conſ. 73. col. 4. in fin. lib. 2.

CONCLVSIO CCCCXXVI.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo per dictum excellentis Doctoris an & quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo probatur per aſſertionem excellentis Doctoris.*
2 *Conſuetudo probata per dictum excellentis Doctoris transfert onus probandi contrarium in partem aduerſam.*
3 *Aſſertioni Doctoris excellentis fides adhibenda eſt in praxi, & in iudicando.*
Contrarium, ibid.
4 *Doctori atteſtanti de his, quæ in facto conſiſtunt, non creditur.*
Facta per ſenſum cognoſcuntur, & non per diſcurſum intellectus, aut doctrinæ, ibidem.
5 *Poetis, Philoſophis, hiſtoricis, & argentarijs fides adhibetur in his, quæ ſpectant ad eorum profeſſionem.*
6 *Conſuetudo non conſiſtit ex libris, & doctrinis, ſed conſenſu populi, & actibus.*
7 *Doctori etiam excellenti atteſtanti de aliqua conſuetudine, non creditur.*
8 *Teſti, cuiuſcunque ſit qualitatis non creditur abſque iuramento.*
9 *Teſtes admitti non iuratos, & qui deponant per ſcripturas, non licet.*
10 *Duplex ſpecialitas circa idem concurrere non debet.*
11 *Conſuetudo non probatur concludenter, ſed præſumptiue per aſſertionem Doctoris.*
12 *Præſumptiua probatio transfert onus probandi in aduerſarium.*
13 *Aſſertio Doctoris non facit plenam probationem, ſed præſumptionem.*
14 *Dictum honeſti viri inducit-ſaltem credulitatem.*
15 *Pro iudice, & pro notario præſumitur.*
16 *Doctori excellenti præſumptiue de conſuetudine, quam atteſtatur, fides adhibetur, donec probetur contrarium.*
17 *Conſuetudinem probant Doctores ſi communiter aſſerant de ea.*
18 *Doctoribus ſtandum non eſt, ſi duo dicant, conſuetudinem eſſe, & alij negant.*
19 *Aſſertioni Doctoris ſtandum eſt in practica, & iudicando.*
20 *Iudicij arbitrarij eſt materia probationis conſuetudinis per aſſertionem Doctoris.*
21 *Vnaquæque prouincia in ſuo ſenſu abundat.*
22 *Conſuetudo atteſtata à Doctore, intelligitur de ea, quæ viget in ciuia, in qua verſatus eſt.*
23 *Conſuetudo, quia eſt facti, contrarium probari poteſt.*
24 *Doctoribus affirmantibus aliquid, affirmans de conſuetudine non eſt credendum, quando conſuetudo iuri communi aduerſatur.*
25 *Teſti Doctore non creditur, ſi ſolus ſit.*
26 *Doctori aſſerenti in lecturis ſuis de conſuetudine, magis creditur, quàm ſi aſſerat in conſilijs.*
27 *Æris libido multum dominatur animis virorum præcipue Doctorum.*
28 *Conſuetudo probatur ex auctoritate vnius gloſſæ.*
29 *Gloſſa affirmanti aliquid de conſuetudine non creditur, ſi conſuetudo à iure communi recedat.*

1 COnſuetudinem probari † per aſſertionẽ excellentis Do-
ctoris, profitendo ſcripſit Bart. in repetit. l. de quib. poſt
nu. 21. ver. quarto principaliter quæritur. ff. de leg. ea ratione,
quod etiam Poetarum & Philoſophorum dictis ſtandum ſit,
l. ſeptimo menſe, ff. de ſtat. hom. & reſpondit Pau. Caſt. in cõſ.
164. incip. in præſenti cauſa. vol. 2. vbi ait credendũ eſſe Bal-
do atteſtanti de conſuetudine in l. cum antiquiorib. C. de iur.
delib. propter eius auctoritatem, exiſtimãdum enim non eſt,
illum ita affirmaſſe, niſi ſciuiſſet, vel vidiſſet ita obſeruari, vt
placuit Cuma. conſ. 57. monaſteria. in fin. & in conſ. 169. Viſo
2 teſtamento. ſaltem † vt transferatur onus probãdi contrariũ
in partẽ aduerſam, vt per Aym. Crau. in conſ. 116. col. 3. Rim.
in cõſ. 539. col. 3. & infra latius limitat. & conſuluit Barth. Ve-
ro. in conſ. 39. incip. Lucius ciuis. col. 4. & in cõſ. 59. col. 4. cui
ſniæ adhæret Lanfr. de Oria. in repetit. c. qm̃ contra. col. pen.
de probat. Gui. Pap. in q. 139. vbi ait, credendum eſſe Ancha-
rano de quadam conſuetudine aſſerenti, & in q. 565. nu. 4. ita
etiam ſenſit Marian. Soc. cõſ. 131. nu. 1. vol. 2. quod idem tenet
Chriſtoph. Porti. Inſtit. de his, qui ſunt ſui vel alien. iur. in 3.
col. in addit. quæ incipit, Adde dum ſupra dixi in fin. Iaſ. præ-
terea cauit in conſ. 168. vol. 2. col. 4. in fi. verſ. vnde eſt aduer-
tendum, vbi etiam teſtatur Bal. in c. cum dilectus. nu. 3. col. 3.
de conſuetud. quod idem placuit Iaſ. in conſ. 15. vol. 3. in fin.
3 vbi ait, † huiuſmodi aſſertioni Doctoris excellentis fidẽ eſſe
adhibendam in praxi, & in iudicãdo, inſuper in conſ. 540. nu.
** 8. & 9. ait, hãc eſſe magis communem ** opinionem, & idem
atteſtatur, in conſ. 420. in fi. & idem in conſ. 559. nu. 7. & con-
ſil. 692. nu. 13. Curt. iun. etiam in conſil. 60. nu. 5. ſcripſit hanc
** eſſe communem ** opinionem, & magis tutam, quod idem
aſſeuerauit Ferretus in conſ. 102. nu. 6. atque Grat. conſil. 17.
nu. 18. cum ſeq. lib. 1. Dec. in l. 2. §.... col. fin. ſi cert. pet. Socin.
iun. conſ. 60. lib. 2. reſpondit etiam Burſat. in conſ. 43. nu. 53.
* lib. 1. qui de * communi itidem atteſtatur.
Contraria in hac re fuit mente Alexand. in l. poſt dotem. ff.
ſolut. matrim. Impl. in l. 1. §. nunciatio. ff. de noui oper. nunc.
Aret. in conſil. 132. In cauſa quæ vertitur, col. 2. Corn. in conſ.
83. circa primum, lib. 4. Franc. Curt. in conſ. 78. incip. D. Fran-
ciſca. col. fin. iſti etiam contrariæ opinioni adhæſit Bertrand.
in conſil. 465. num. 6. volum. 4. & clarius in conſil. 67. nu. 32.
* volum. 4. num. 5. vbi atteſtatur hanc eſſe communem * opi-
* nionem recentiorum, quod idem teſtatus * eſt Petr. Pariſ. in
in conſil. 31. num. 14. cum ibi allegat. Neuiza. conſ. 45. num. 7.
cum ſeq. qui infinitos allegat, & conſil. 66. num. 31. vbi etiam
de

Digitized by Google

de more Dd. turbam induxit, atteſtans & allegans hanc eſſe
cõem * opin. & hanc partem audacter tuetur Viſtarie. Zaſ. in
repet. d. l. de quib. nu. 23. ver. item quid ſi Doctor. ff. de legib.
arguẽdo à ſimili, quod ſicut vnius etiam præcellentis digni-
tatis viri dicto nõ creditur, l. iuriſiurandi. in fi. C. de teſtib. ita
4 Doctori † atteſtanti quæ in facto conſiſtunt, vt eſt cõſuetudo,
c. 1. de conſt. lib. 6. nõ ſit credendũ, facta enim per ſenſum, &
non p diſcurſum intellectus, aut doctrinas cognoſcuntur, vt
not. à Bar. in l. ſolã. C. de teſt. Nec rõnes Bar. in aliquo officiũt,
5 nã † ſi poetis, philoſophis, hiſtoricis & argentarijs fides ad-
hibet, vt ipſe dicit, id euenit in his, q̃ ſpectãt ad eorũ profeſ-
ſionem, verum profeſſio Doctoris non eſt ſcire cõſuetudines,
quia ipſa nõ conſiſtit ex libris & doctrinis, ſed conſenſu po-
6 puli † & actib. in qb. Doctor nihil magis eſt, quam lixa, calo,
apparitor, vel cerdo, vt obſeruauit Zaſ. d. nu. 23. ver. vt pfeſſio
eiuſdem, in d. l. de qb. ff. de leg. & hanc partẽ conſulendo tue-
tur Franc. de Aret. in conſ. 132. In cauſa q̃ vertitur. col. 3. poſt
nu. 2. verſ. ſed tñ his nõ obſtantib. Buſat. idẽ tradidit in conſ.
16. nu. 32. lib. 1. vbi citat alios ſic ſentientes, & cõem * dicit,
& in hanc etiam eandẽ deſcendit ſententiam ſibi contrarius
7 Dec. in conſ. 427. nu. 19. ex quib. omnibus conſequitur, † vt
non credatur Doctori etiam excellenti atteſtanti & aſſerenti
de aliqua conſuetudine.

Qui vero hanc contrariam ſentẽtiam tuentur nõnullis per-
mouentur rationibus. Prima omnium eſt, etenim teſti, cuiuſ-
8 cunq; † ſit qualitatis, non creditur abſq; iuramento, vt in reli-
gioſis patet in c. tuis. de teſti. & de epiſcopo conſtitutum eſt
in c. fin. de iur. cal. quinimo nec etiam S.R.E. Cardinali credi-
tur, ſi deponat abſq; iuramẽto vt docuit gloſ. in c. cum olim.
1. in verb. fratrum. & ibi Abb. de priuil. & idẽ Abb. in c. nuper
de teſtib. Ergo multo minus videtur credendũ alicui Doctori
etiam præſtantiſſi. no abſque iuramento.

Vrget etiam alia ratio, vt contrariũ ſentiatur, etenim ſi eis
9 crederet, concurreret duplex ſpecialitas circa idẽ † prima eſ-
ſet, qđ admitterentur teſtes non iurati: Secunda, quod admit-
terentur teſtes, qui deponerent p ſcripturam, quod no licere
ſancitũ eſt in c. teſtes, 3. q. 9. & in l. 3. §. idẽ diuus. ff. de teſtib.
per ea, quæ not. in c. tuis. ext. eod. tit. ſed illud nõ debet ad-
10 mitti: quia duplex ſpecialitas † circa idẽ cocurrere nõ de-
bet l. 1. & quod ibi not. Bar. C. de inoffi. dot. & in l. ſi is qui p
empt. ff. de vſucap. cõfirmat ẽt p id quod ſupra re. ulimus: na
cõſuetudo eſt facti, & ideo debet probari, vt ſcitũ eſt in c. 1.
de cõſtit. in 6. & hoc in caſu tenet idẽ Deci. in d. cõſ. 472. n. 19.
vbi p hac rõne in mediũ profert Bal. in fi. C. de fidei. col. pen.

Verum quoniã, vt atteſtat Bertrand. in d. cõſ. 465. nu. 6. vol.
4. illis qui priorẽ opinionem ſectantur, non deſunt rationes,
iccirco vt hi inter ſe diſſentientes ſcribentes reconcilient di-
cendũ arbitror, quod cũ omnes ſcribentes permoueantur au-
cto. Bart. in d. l. de quib. vbi ſupra. ſecundũ eũ intelligi debent
argumẽta, vt docuit Bart. in l. nõ ſolũ. §. ſi liberationis verba.
11 in fi. de lib. leg. qui Bart. † cũ loquat de huiuſmodi aſſertione
Doctoris, debet intelligi, non quidẽ probari conſuetudinem
concludenter, ſed præſumptiue. Vnde dicẽdum & conſtanter
aſſeuerandum eſt, priorem opinionem, videlicet conſuetudi-
nẽ probari per aſſertionẽ excell. & præſtantiſſi. DD. intelligi
non de concludenti probatione, ſed de pręſumptiua, q̃ trani-
12 fert † onus pbãdi in aduerſariũ, vt l. generaliter. §. ſi pretium.
verſi. ſed cũ ex pſcriptione. ff. de fideic. lib. Si igitur hoc pacto
intelligat, tolluntur eorũ argumentationes, q contrariam ſe-
quuntur ſententiã, id eſt, nõ probari cõſuetudinẽ per aſſertio-
nẽ excellentis Doctoris, vt ait Curt. iun. in d. conſ. 60. nu. 5. in
fi. hoc idẽ ſentit Bertran. in d. cõſ. 465. nu. 6. vol. 4. cui quidem
declarationi intelligentia accedit Aym. Crau. in cõſ. 325. nu.
1. quod idẽ cõfirmauit Dec. conſ. 420. in fi. & in cõſ. 559. n. 7. &
in conſ. 691. nu. 13. vbi in fine tradit, poſteriorẽ opinionẽ ſu-
13 pra allatã habere locũ, † quoad plenam probationẽ, ſed non
quoad præſumptionẽ; & hanc opinionem Bart. & aſſeclarum
illud tuetur, vt teſtis etiã non iuratus faciat præſumptione, vt
obſeruauit gl. in c. nuper. de teſt. tũ etiam, quia dictum honeſti
14 viri inducit † iuſtã credulitatẽ, vt obſeruat Accur. in l. Titio
fundus. ff. de cõd. & demonſt. & tradidit Dec. in cõſ. 540. Dec.
ẽt in conſ. 691. in fi. & arg. ca. niſi eſſent. de præb. litis et adſti-
pulatur, quia pro iudice pſumitur, vt ſtatutũ eſt in c. in noſtra.
15 de procurat. & in c. in pſentia. de renũc. quin etia † pro no-
tario pſumitur, ſic in c. ad audientiam. de præſcrip. Iure igit

ac merito videtur fides adhibẽda excellẽti Doctori pſumpti-
16 ue de cõſuetudine, q̃ ipſe atteſtatur, † donec probet contrariũ,
prout loquitur Bart. in d. l. de quib. vbi ſupra, & ex multis alijs
collectis per Crau. in d. cõſ. 325. nu. 1. & hãc veriorẽ eſſe opi-
nionẽ * atteſtatur Io. Dur. in ſuo tract. de arte teſtãdi, tit. de
ſubſti. caut. 35. nu. 3. De auctoritate vero aſſertionis Doctoris
cõſulas Franc. Purpur. in l. 1. nu. 134. vſq; ad nu. 140. ff. ſi cert.
pet. & qđ ſaltẽ inducat pſumptionem, & transferat in aduer-
ſariũ onus probandi, veriorẽ & magis cõem * eſſe opinio-
nẽ, teſtis eſt optimus Fanc. Viui. in ſuis cõmunib. opinionib.
in verſ. Doctor. vbi ait ponderandũ eſſe, an Doctor ſingularẽ
demonſtret locũ conſuetudinis, vt ei credatur, & ita voluit
Hiſpa. in rub. ff. de don. int. vir. & vx. § hodie tñ de conſuetu-
dine. nu. 1. Brun. etiã in conſ. 66. col. 1. declarat prædicta pro-
cedere, qñ Doctor excellens atteſtatur de conſuetudine vni-
formi, & vnica, aliouqui ſecus eſt, ibi verſ. ſecus eſt ſi Doctor.

Concluſionem ſic limitabis, vt locum ſibi non vendicet, ſi
vnus, vel duo dũtaxat affirment de tali cõſuetudine, quia tũc
17 non eſt ſufficiens probatio, † ſed oportet, vt Dd. cõiter aſſe-
rant, cõſuetudinẽ eſſe, vt tradidit Io. de Imo. in l. 1. §. nũciato.
ff. de nou. oper. nunciat. pro quo adducit pronunciatũ Inno-
cẽt. in c. 1. de fid. inſtrumẽt. quod eſt huiuſmodi, videlicet per
plura inſtrumẽta confecta probari quaſi poſſeſſionẽ notaria-
tus, nõ autẽ ſufficere duo inſtrumenta, etiãſi ſint ſine contra-
dictione recepta ab omnib. q̃ opinionem ſequitur Stephan.
Bertran. in d. cõſ. 465. nu. 6. vol. 4. & idẽ meminit in conſ. 359.
nu. 12. vol. 7. vbi ait de cõi atteſtatione Dd. & placuit Fanc.
de Aret. in conſ. 132. In cauſa q̃ vertitur. col. 3. poſt nu. 2. verſ.
ſed tamen his non obſtantibus & idẽ probauit Ant. Capi. in
deciſ. Neapolit. 176. nu. 20. vbi dilucide ait, ſi cõiter aſſera-
tur, cõſuetudinem ita eſſe, tunc eis fides ſit habenda, per no-
18 tat. per Io. Andr. in c. 1. de cõſtit. † ſi autem duo Dd. dicant,
cõſuetudinẽ ita eſſe, alij vero negẽt, tunc eis non eſt ſtãdum.
Aymo etiã Crauet. conſ. 315. nu. 1. col. 2. ait in aſſertione, aut
dicto vnius Doctoris tantũ dubitari poſſe, an ei credendũ
eſſet, tñ concurrẽtib. plurib. Dd. ita aſſerentib. ſine dubio eis
credẽdũ eſſet, vt patet ibi ex multis allegatis ad hoc. Ecõtra
video Bar. in d. l. de qb. vbi ſupra. loq. in vno ſingulari, & non
plurali, & ſic de vno Doctore tãtum. idem loquitur Pau. Caſtr.
in conſ. 164. nu. 1. vol. 1. loquendo de aſſertione Baldi & cõ-
ſuetudine. idem probauit Guid. Pap. in d. quæſt. 139. vbi aſſe-
rit, credendum eſſe Ancharano, & de vno tãtum Doctore lo-
quitur Iaſon etiã in d. conſ. 158. col. 4. in fi. & conſ. 15. in fin.
19 vol. 3. quo in loco tradidit, † aſſertioni talis doctoris ſtandũ
eſſe in practica, & iudicando, & idem in ſingulari loquitur
Dec. in d. conſ. 540. num. 9.

Vt autem hæ opiniones conciliari poſſint, non obſtante ea
concordia & cõciliatione, q̃ nuper ſupra attulimus dici poſ-
ſet vt per Guald. caute. 35. de ſubſtitu. vt prior opinio proce-
dat tantũmodo in illa curia, in qua verſatus eſt Doctor, non
autẽ i alijs locis, & ita procedat poſterior opinio, & ita cõ-
cordes efficit has opiniones Ant. Gabr. in ſuis concluſionib.
cõcl. 4. de probatio. lib. 1. vel dici poſſet, qđ ſi Dd. cõiter aſſe-
rant, cõſuetudinẽm ita eſſe, plene & ſufficienter pbarẽt, ſi vero
vnus, vel duo de ea atteſtarentur, inducerent probationẽ nõ
neceſſario concludentem, ſed præſumptiuam, quæ onus pro-
bandi transfert in aduerſarium, ita ſcripſit Maria. Soci. conſ.
60. nu. 10. vol. 2. & ibi citat q̃ plures concordantes, oſtendit-
que hanc eſſe veram & cõmunẽ * opinionẽ & quod ſentẽtia
Bart. in l. de quib. col. 11. verſic. quarto principaliter quæcit.
ff. de legib. eſt fulcita plurib. auctoritatib. numero & in ma-
gno exceſſu, & q nephas eſſet ab ea recedere, & ita de vno
Doctore atteſtatur Durãd. in tract. de arte teſtan. tit. de inſti-
tutio. & ſubſtitutio. cautel. 35. n. 3. vbi ait hanc eſſe veriorẽ *
opin. Sic ẽt diſtinguit Dec. in d. cõſ. 691. in fi. videlicet q vnus
faciat pręſumptionẽ, per gl. in l. Titio, fundus. ff. de cond. &
dem. & pro iudice pręſumatur, c. in nra, de procur. & c. in pre-
ſentia, de renũc. & p notario pſumit, c. ad audientia. de pſcri.
20 Præterea poſſet etiã reſponderi, † quod cum hæc materia
probationis ſit iudicij arbitrarij, vt probat tex. in l. 3. ff. de te-
ſtib. verſ. tu magis ſcire potes. & ita cõiter * tenẽt Dd. & atte-
ſtatur Curt. iun. in cõſ. 100. nu. 3. Ideo iudex habita cõſidera-
tione, quis & qualis ſit Doctor ita aſſerens, & quãtæ auctori-
tatis ſit, arbitrabitur, an ſoli ipſi credendũ ſit, an plurib. alijs
cum eo concurrentibus, vt puta, arbitror credendum eſſe ſoli

Digitized by Google

Baldo, propter eius auctoritatem, ſicuti credit Paul. Caſtren.
in conſil.164.volum.2.
Secundo loco limitatur, vt tantum procedat in regionibus
31 in quibus extant tales Dd. conſuetudinem atteſtãtes 1 † nam
vnaquæq; prouincia in ſuo ſenſu abundat, ita dicitur in marg.
in deci.ad Guid.Pap.156.nu.4.ideo vt ait Io.Dur.in d.tract.
de arte teſtan.tit.de ſubſti.caut.35.nu.3.hanc regulam tãtum
ſibi locũ vendicare in curia, in qua verſatus eſt Doctor ille,
32 † qui ſuis ſcriptis in re aliqua eſſe conſuetudinem atteſtatur,
& ad hoc probandum adducit Paris de Put. in tract.ſynd. in
verb. Doctor, ſeu Aduocatus, Alex.conſ.5.circa princ.col.vlt.
lib.3.& Dec.cõſ.472.Teſtator.col.2.& hoc modo ait procede
re dictũ Bart.in d.l.de quib.col.9.& ipſe teſtatur ita ſeruaſſe.
33 Tertio prætereà limitabis, vt cõtrarium probari poſſit † ex
eo, quod conſuetudo ſit facta, ita ſcriptum reliquit Iaſ.in l.1.
C.de iur.emphyt.nu.62.per not.in l.2.in fi.C.q̃ ſit lõg.cõſuet.
Ad hæc quarto limitatur, vt tantum locum ſibi vendicet,
quando talis conſuetudo conuenit cum iure communi, ſecus
34 ſi iuri communi aduerſetur, † tunc enim licet gl.aut etiã plu-
res Dd. affirment aliquid affirmari de cõſuetudine, tamen nõ
eſt eis credendum, imo huiuſmodi cõſuetudo reprobatur, ita
deci.Gui.Pap.q.565.nu.4.in verb.quibus conſuetudinibus.&
ibi late additio, vbi pro hoc affert Bald.in l.ſi is qui.§ ſi anti-
pherna.in gl.in ver.nota.ff.de pign.& idem Bal.in l.cõſenta-
neum.col.5.opp.5.in fi.C.quo.& quan.iu.cum aliis ibi colle-
ctis. Idem etiam ſentit D.Alex.in l.poſt dotem, col.12.in ver.
& iuxta hæc quarto.ff.ſol.mat. Quod quidem ſine ratione con
ſtitutum nõ eſt: nam hinc ſequeretur, quod admitterẽtur te-
ſtes per ſcripturã, & ſimul duo ſpecialia in idem ſubiectũ con
currerẽt, qđ fieri nõ poſſe ſupra (ſi meminiſtis) tradidimus.
Quinto limitatur, vt vera ſit in Doctore excellente, aſſeren
35 te in lecturis ſuis, ſecus vero in teſte Doctore, † quia ſi ſolus
eſt, ei non creditur, vt ſentit Dec.in conſ.402.nu.15.ver.non
obſtat.& ita tradit loqui Bart.in l.de quibus. Sed vt ego arbi-
tror, hæc limitatio parum ſtringit: nam ſi præſupponit fidem
eſſe adhibendam Doct.aſſerenti in literis, vbi non iurat, mul-
to magis in Doct.excellenti producto in teſtimonium creden
dum videtur, cum tanquam teſtis cogatur iurare. In eam ta-
men in præſentia deſcendo ſententiam, hanc limitationẽ poſ-
ſe potius procedere, vt magis credendum eſſet Doctori aſſe-
36 renti in lecturis ſuis de conſuetudine, † quàm in conſiliis:
nam Dd. legendo magis nituntur veritati, quàm conſulendo,
nam in lectura ceſſat affectio & cupiditas æris, cuius libido
quantum dominetur animis virorum præcipue Dd. tempe-
37 ſtate noſtra, † ſi quis eſt, qui non videat, eum nihil videre
cenſeo: hoc enim adeo eſt apertum, vt nulla prorſus egeat
probatione, vt de hoc atteſtatus eſt Aym. Crauet. in tract.de
antiq.tempor.in 1.par.in verb.propoſitum noſtrum, num.48.
fol.24.& à nobis infra tradetur in concluſione, Doctor, quam
tu ipſe conſulas.
Addam ſuperioribus vnum, quod præ cæteris eſt inſigne,
38 etenim † probari conſuetudinem ex auctoritate vnius gl. eſt
auctor mihi Bald.in cap.cum dilectus, col.2.de conſuet.& me
docuit Dec.conſil.540.nu.9.& 10. atque glo.in l.dos à patre,
C.ſolut.matrim.
Quod velim limites hunc in modum, vt tantum procedat,
ſi talis conſuetudo adhæreat iuri cõmuni, ſecus ſi à iure com-
muni recedat: quia tunc licet glo.afferat aliquid affirmari de
39 conſuetudine, † tamen ei non creditur, imo reiicitur huiuſ-
modi conſuetudo, vt ait Gui.Pap.in marg.d.deciſ.565. nu.4.
ver.atteſtantur. vbi pro hoc alleg.Bal.in l.ſi is qui, §. ſi anti-
pherna.in ver.in glo.not.ff.de pign. & idem Bal. in l.conſen-
taneum.col.5.oppoſ.5.nu.5. C.quo.& quan.iud. & Alex.in l.
poſt dotem. col.12.ver.& iuxta hoc quarto. ff.ſolut.matrim.

CONCLVSIO CCCCXXVII.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo per approbationem, & Iudicis pronunciationem, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo probatur, quando iudex in contradictorio iudicio approbauit, & pronunciauit eſſe conſuetudinem.*
2 *Conſuetudo vt probetur ex pronunciatione Iudicis, debet pluries ita fuiſſe iudicatum.*
3 *Conſuetudo vt probetur, non requiritur, quod ſit obtenta in contradictorio iudicio.*
4 *Conſuetudo debet eſſe obtenta in contradictorio iudicio in iudicialibus, ſecus in actibus extraiudicialibus.*

1 CONſuetudo probatur ex eo, quod iudex † in cõtradicto-
rio iudicio approbauit & pronunciauit eſſe conſuetudi-
nem, vt ſcriptum reliquit glo.in §.ex non ſcripto.Inſt.de iur.
nat.gent.& ciui.& in rub. C.quæ ſit long.conſuet. quã ſequi-
tur Alex.in conſ.132.in 1.dub.lib.1.& in cõſ.136.lib.2.tenet
etiam Franc.de Ramp.inter cõſilia Cald.conſ.6.in tit.de cẽſi.
Curt.in tract.feud.in 4.par.q.30.& ſecundum hanc opin.non
2 ſufficit, quod ſemel tantum, ſed requiritur, † quod pluries ita
fuerit iudicatum, iuxta ſententiam eiuſdem gl.in l.de cõſue-
tudine.ff.de legi.& in rub.C.quæ ſit long.conſuet.quod idem
ſequitur Sal.ibi.& Ang.Aret.in d.§ ex nõ ſcripto.Inſt.de iure
nat.gent.& ciui.cũ ibi alleg.nu.20.& D.Vinc.de Frac.dec.91.
nu.10.vbi aſſeuerauit, quod ex quo bis in cauſa fuerit iudica-
tum, fuiſſe etiã conſuetudinem bis iudicandi introductã, per
ea quæ tradit And.in c.1.col.2.verſ.vñ ſi his, q feud.dar.poſſ.
Contrariam ſequuti ſunt ſententiã, quod immo non requi-
3 ritur vllo pacto, † conſuetudinem eſſe obtentam in contradi-
ctorio, Bar.in l.de quib.& in repet.illius.ff.de leg.& Abb.in c.
* fi.nu.16. de cõſue, qui * cõem dicit, & ipſo ſequendo refert Ti
raq.in tract.de primog.q.91.in fi.& Villalob.in ſuis cõmunib.
opin.in verb.cõſuetudo, ver.nota quod ad hoc reſpondit idẽ
Abb.in conſ.73.in 3.dub.li.2.Cæp.cauſa ciuil.31.circa fi.Soc.
* conſ.99.li.1.qui atteſtatur hanc eſſe ſniam * cõiter receptam.
idem reſpondit Crau.in conſ.55.num.6.Corn.etiam meminit
* in conſ.293.li.1.& hanc eſſe veriſſimam * opinionem affirmat
Franç.Viui.in ſuis communibus opi.in verb. conſuetudo de-
bet eſſe obtenta.quo in loco tradit, difficile fore contra iſtam
communem obtinere, & iſtis aſſentitur Burſ.in cõſ.50.nu.27.
* lib.1.qui & communem dicit.
Limitabis iſtud, vt tã.ſi verum ſit in actibus extraiudicia-
4 libus, ſecus in iudicialibus, † in quibus requiritur, quod ſit ob-
tenta conſuetudo in cõtradictorio iudicio, ita reſpondit Bal.
in conſ.210.li.1.quẽ refert & ſequitur Viu.loco proximo cit.

CONCLVSIO CCCCXXVIII.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo vniuerſalis an indigeat probatione.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo vniuerſalis nulla eget probatione, quia propter generalitatem videtur tranſiuiſſe in ius commune non ſcriptum.*
2 *Conſuetudo per totum fere orbem terrarum ſatis probata cenſetur, ſi probetur & conſtet de conſuetudine vrbis Romæ, ac maioris partis prouinciarum.*
3 *Ad ius, quo vtitur vrbs Roma, tunc confugiendum eſt, quando in aliquo loco non eſt lex ſcripta & caſus non poteſt decidi per ſimilia.*
4 *Roma eſt mundi caput, & cenſetur communis patria.*
5 *Conſuetudo generalis Romanorum trahitur ad omnes prouincias ſimpliciter & abſolute.*
6 *Ad conſuetudinem particularem vrbis Romæ in ſubſidium confugiendum eſt, quando deficit lex ſcripta, vel conſuetudo particularis.*

1 COnſuetudinem vniuerſalem nulla egere probatione, † quod
propter eius generalitatẽ videatur trãſiuiſſe in ius com-
mune non ſcriptum, colligere eſt ex §.ex non ſcripto. inſt. de
iur, nat.gent.& ciui.& aperte tradidit Bal.in l.poſt dotem.ff.
ſol.mat.Dec.etiam in conſ.483.nu.20. Quocirca ſi loquamur
de conſuetudinis probatione, quæ per totum fere terrarum
orbem inoleuit, licet primo aſpectu eius probatio fere nulla
2 eſſe poſſit, † tamen ſatis huiuſmodi conſuetudo generalis per
vniuerſum mundum probata cenſetur, ſi probetur & conſtet
de conſuetudine vrbis Romæ, & maioris partis prouincia-
rum, vt declarat Io.And.in nouel.in rub.ext.de conſu.ad fin.
ad quod facit glo.in d.l.de quib. ff.de leg.dum dicit, quod quñ in
3 aliquo loco nõ eſt lex ſcripta, & caſus nõ poſſit decidi † per
ſimilia, tunc ſit confugiendum ad ius, quo vtitur vrbs Roma,
quæ l.de quib.iuxta ſententiã Alb.ibid.nu.6.& clarius ſecun-
dùm Raph.Fulg.ibi.nu.12.in 2.col. intelligitur de conſuetu-
dine Romanorum generali licet Bar.intelligat illum tex.pro-
cedere etiam in conſuetudine particulari vrbis Romæ, ea ra-
4 tione permotus, † quia Roma eſt mundi caput, & cenſetur
communis patria, vt reſpondit Modeſt. in l.Roma. ff.ad mu-
nic.ſed vt atteſtatur Curt.iun.in tract.feud.in 1.par.quæſt.1.
* num.16.cum quo communi conſenſu omnes conueniunt, * ſi
5 extet conſuetudo generalis Romanorum, † illa trahitur ad
omnes prouincias ſimpliciter & abſolute, ſed quando deficit
lex

Digitized by Google

lex ſcripta, vel cõſuetudo particularis, tunc in ſubſidiũ con-
6 fugiendum eſt etiam † ad particularem cõſuetudinem vrbis Romæ, ſi vero conſtet de cõſuetudine generali vrbis, non ſolũ in ſubſidium obſeruatur, ſed etiam ſimpliciter & abſolute. ita tradit Curt. iun. vbi ſupra, ad quem te reijcio.

CONCLVSIO CCCCXXIX.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo antiquiſſima quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo antiquiſſima, cuius initij memoria non ſit in contrarium, poteſt probari per ſcripturam.*
2 *Conſuetudo antiquiſſima non requirit probationem de actibus à quibus originem traxit.*
3 *Conſuetudo antiquiſſima habet vim priuilegij à Principe conceſſi.*
4 *Conſuetudo vetuſtiſſima non habet vim priuilegij in incapace.*
5 *Spatium centum annorum dicitur tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium.*
6 *Conſuetudo probatur per teſtes deponentes ſe nunquã audiuiſſe, nec vidiſſe contrariũ.*
7 *Conſuetudo non probatur per ſcripturas, niſi probetur, illis ſcripturis fidem adhibitam fuiſſe ab omnibus.*
8 *Conſuetudo, quod poſſint fieri inſtrumenta ſine aliqua ſolennitate, non probatur, niſi probetur fidem datam eſſe illis inſtrumentis, & id veniſſe in notitiam maioris partis notariorum & populi.*
9 *Plura inſtrumenta de antiquo habent vim probationis famæ.*
10 *Conſuetudo probatur per famam.*
11 *Conſuetudo fœnerandi probatur, quando bis, vel ter quis conſueuit fœnerari.*
12 *Conſuetudo fœnerandi probatur, quando contractus ſunt celebrati per proxenetam tantum, & non per ipſos contrahentes.*
13 *Contractus fœneratitios cenſetur, ſi partes cõtraxerunt intercedente aliquo proxeneta, qui conſueuit contrahentes inducere ad ſimiles contractus celebrandos ſuſpectos, & fœneratitios.*

CONſuetudinem antiquiſſimam, cuius initij memoria non
1 ſit in contrarium † poſſe probari per ſcripturam, elicere poſſumus ex reſcrip. Imp. Iuſt. in l. vetuſtiſſimã, C. de iur. dum. imp. & reſpondit Soc. in conſ. 94. In cauſa validitatis inſtrumenti. col. 3. in fin. vol. 1. Verum tamen obſerues in probanda huiuſmodi conſuetudine, neceſſe non eſſe quærere de actibus,
2 † à quib. origine traxerit illiuſmodi conſuetudo, ſi conſulenti credimus Oldrado in conſ. 244. Quia roca. col. 3. verſi. tertio opponitur. nam id nullo modo fieri poteſt, cũ excedat hominum memoriam, & ita fuiſſe obſeruatum ait Crauet. in d. tract. de antiq. tempor. in 4. par. verb. materia iſta. nu.
3 3. Nec præterierim † huiuſmodi conſuetudinem habere vim priuilegij à Principe conceſſi, vt docet Dec. in conſ. 11 nu. 9. vbi hoc comprobat per l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqu. quot. & æſti. & in cap. ſuper quibuſdam. de verbor. ſignifi. §. præterea. & vltra eú ſenſit Abb. in conſ. 71. vol. 2. quinimo nõ ſolũ habet vim priuilegij, ſed etiam habet vim legis, vt conſtituere Vlpian. in l. 1. § fin. ibi vetuſtatem legis obtinere. & Paul. in l. in ſumma in princ. vbi vetuſtas, quæ ſẽper pro lege habet. ff. de aqua plu. arcenda. Quæ omnia tamen ſunt intelligenda, videlicet quod huiuſmodi cõſuetudo habeat vim pri-
4 uilegij, procedat in capace, † ſecus in incapace, quod inſigne, & ſinguiare cẽſuit Hippol. de Marſil. in ſingul. 453. n. 2. & tradidit Pet. Rebuf. in tract. de deci. q. 13. nu. 68. atque Feli. in c. accedẽtes. nu. 6. in 2. limita. & in c. cauſam quæ. de reſcript. n. a. & ibi Abb. & cauit Grat. conſ. 6. nu. 70. vol. 1. Tps vero cuius
5 initij nõ extat memoria in contrariũ, † dicitur ſpacium centum annorũ, vt Cyn. voluit. in l. 2. C de ſerui. & aq. nu. 9. quem ſequitur Cæpol. in tract. ſeruit ruſt. præd. c. 19. in princ. & Pet. Rebuff. in d. tract. de deci. q. 13. nu. 94. atque Pet. Duen. in reg. 90. in 1. fallent.

Ad hæc pbatur conſuetudo per teſtes deponentes, ſe nun-
6 quam audiuiſſe, † nec vidiſſe cotrariam, & communẽ ſemper fuiſſe opinione in loco, ſi credimus ita reſpondenti Natt cuſ. 154. nu. 5. in 1. part. vbi ait, hanc eſſe communẽ opinionem, & optimam practicam probandi huiuſmodi conſuetudinem, quam tradit gl. in c. 1. in verb. memoriã. de preſcript. in 6. Bar. in l. 1. §. fi. ff. de acq. plu. arc. Spec. in tit. de prob. §. 1. ver. nota. Corn. cõſ. 22. vol. 1. per totum. quo in loco docet, quo pacto teſtes examinari, & deponere debeant in huiuſmodi conſuetudine antiquiſſima.

7 Concluſionem ſic limitabis, vt nõ procedat, † niſi probet iſtiuſmodi ſcripturis fidẽ adhibitam fuiſſe ab omnibus, alioqui per huiuſmodi ſcripturas non probatur conſuetudo, ita Aym. Crau. in tract. de antiq. tẽp. in 4. par. verb. materia iſta. nu. 41. adducit ad hoc pronunciatum Abb. in conſ. 53. & 71. col. 4. lib. 2. vbi ait, quod ex pluribus inſtrumentis, in quib. nõ reperitur appoſita aliqua ſolennitas, nõ probatur conſuetudo, quod inſtrumenta poſſint fieri ſine illa ſolennitate, niſi probetur, quod talibus inſtrumentis fides data fit, & venerit in notitiam maioris partis notariorum & populi, ſed Crau. ibid. nõ approbat hoc dictum Abbatis, quã ſumus in antiquo, cuius initij non extat memoria in cõtrarium: quia tunc plura inſtru
8 menta † de antiquo habent vim probationis famæ, vt in l. cũ aliquis. C. de iur. del. b. quæ probatio per famam in antiquis ſufficit etiam, vbi agitur de graui præiudicio.
9 Conſuetudinẽ præterea probari † per famam, ſcripſit Cyn. in l. 2. ver. ſecundo quæritur. C. quæ ſit longa conſuetudo, quẽ ſequit Alexand. cõſ. 14. nu. 1. vol. 5. atque Maſil. in l. de minore. nu. 82. ff. de quæſt cui adhæret Duen. in reg. 299. fama. in fall. 21. atque Nouell. in reg. 4. fallen. 4.
10 Si vero quis velit probare conſuetudinẽ fœnerandi, † probabitur ex eo, qd bis, vel ter quis cõſueuerit fœnerari, vt protulit Barth. Cæpol. in trac. de ſimul. cõtract. pſump. 22. nu. 71. & habetur per gl. & DD. in l. 3. in fi. C. de epiſc. & cler. & ad id extat gl. in auth. de teſti. § qa vero multi. i verb. ſępe. collat. 7.
11 Ampliatum maxime hoc poſtremũ procedere, † quando iſti cõtractus fuiſſent celebrati per proxenetã tantum, & non per ipſos cõtrahentes, vt ait Cępol. vbi ſupra, d. nu. 71. Nã fœneratores nunquã ipſi ſuos contractus per ſe celebrant, ſed per interpoſitas perſonas, ſeu pxenetas ſuos, iuxta ſententiã Guliel. de monte Lau. in clem. ex grandi. circa mediũ. de vſur. & ibi etiã hoc dicit Zabarel. §. certũ. 3. quæſt. Quod idẽ etiã ef-
12 ſet, † quando partes ipſæ per ſe contraxiſſent intercedente aliquo proxeneta, q cõſueuerit inducere cõtrahentes ad celebrãdos ſimiles contractus ſuſpectos & fœneratitios. Nã ſæpiſſime huiuſmodi contractus contrahuntur ex culpa proxenetarum, vt meminit Cæpol. vbi ſupra.

CONCLVSIO CCCCXXX.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo, quod maſculi excludant fœminas, & frater ſororem, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetudo, quod maſculi excludant fœminas, & frater ſororem probatur, quando probatum ſit, maſculum, vel fratrem poſſediſſe bona ex cauſa inteſtati.*
2 *Conſuetudo probanda eſt.*
3 *Teſtes deponens ſuper conſuetudine, ſi interrogetur, quid ſit conſuetudo, & id non declaret, non p obat & hoc procedit ſiue ſit peritus, ſiue ſit imperitus vt ibi*
4 *Medicus ſi examinatur ſuper cauſa mortis & deponit mortuum eſſe ex apoplexia, non poteſt interrogari, quid ſit apoplexia*
5 *Qui de peritia artis examinantur, proprie teſtes non dicuntur.*
6 *Multi pro peritis habentur, qui tamen periti non ſunt, & in eorum relatione diligens inquiſitio iudicis interuenire debet.*
7 *Periti intelligantur vt teſtes in his, in quibus vera notitia haberi poteſt.*
8 *Notarius teſti æquiparatur.*
9 *Teſtis de quidditate eius, ſuper quo deponit, poteſt interrogari.*
10 *Teſtis deponens de nocte, debet ſcire, quid ſit nox, ſiue dies*
11 *Teſtis non eſt interrogandus de quidditate, ſi ex eius dictis deprehenditur intelligere id de quo deponit*
Superfluis vti non debemus.
12 *Teſtis interrogatus, quid ſit illud, ſuper quo examinatur, non cogitur id definire verbis iuris, ſed ſatis eſt, vt verba facti dicat, ex quo ius reſultat.*
13 *Teſtis de poſſeſſione examinatus, ſi interrogetur, quid ſit poſſeſſio, ſufficit, ſi dixerit quando vnus retinet poſſeſſionem, & eius fructus colliget.*
14 *Teſtis non debet interrogari, quid ſit, quod deponit, quando deponit de eo, quod eſt ita clarum, vt nulla alia demonſtratione indigeat*
15 *Teſtis ſuper conſuetudine non eſt interrogandus, quo pacto mutuum, vel conſuetudo accipiatur.*

COnſuetudinem quod maſculi excludant fœminas, & fratrer ſororẽ, ſi qs voluerit probare, id oportune probare
1 poterit ex eo, † quod probatum ſit, maſculũ, vel fratrẽ poſſediſſe bona ex cauſa inteſtati. Nec vero ſatis erit, ſimpliciter probare ſimplicem poſſeſſionem maſculorũ, aut fœminarum, nec quod ipſi maſculi excluſerint fœminas, niſi quoq; probetur, quod excluſerunt vi illius conſuetudinis, nec ſeqtur, vt dicit Ancb. conſ. 339. nu. 8. in prin. maſculi excluſerunt fœminas,
2 ergo † probata erit conſuetudo eas excludendi, etenim potuerunt excludi ex cauſa teſtamenti, quia forte per teſtamẽtum maſculi eſſent prælati fœminis, ſeu inſtituti maſculi excluſis fœminis, & ita de fratre excludente ſororem conſulit Corn. in conſ. 125. col. 2. ad fin. lib. 4. quos refert Aymo Crau. conſil. 171. nu. 14. ver. 4. pro hac declaratione.

3 Teſtem deponentem ſuper cõſuetudine, ſi † interrogatur,
quid ſit cõſuetudo,nec id declarat,non probare,conſulũ fuit
ab Alex.conſ.45.viſis atteſtationibus. col.pen.lib.2.num.12.
in fi quem refert & ſequitur Purpur.in l.1.ff.ſi cer.pet.nu.68.
Pet.Rauen.in tract.de conſuet.col.11.nu.121.ver.dicit teſtis,
quod ita eſt conſuetudo.& Roch.de Cur.eo trac.nu.623.ver.
ſexta eſt dubitatio.d col.97.
Primũ illud ampliabis,ſiue teſtis ſit peritus,vel imperitus,
vt docuit Alex.in d.l.1.ff.ſi cer.pet.nu.15.prope fin.& Purpur.
vbi ſupra nu.74.cuius Alex. opinionem *omnes communiter
ſequuntur,vt teſtatur Purpur.vbi ſupra.
Sublimitarũ prædictam ampliationem locum non habere
4 in peritis in arte,† vt exempli gratia examinatur medicus ſu-
per cauſa mortis,& deponit mortuum eſſe ex apoplexia, non
poteſt interrogari,quid ſit apoplexia Purp.vbi ſup.nu.72.ea
5 ratione,quia illi,qui de peritia artis examinatẽ,propriè † te-
ſtes nõ dicuntur,ſecundũ Bar.in tract.de teſti.col.4.ver.teſtis
dixit aliqua vera,nu.10.& latius hoc dictũ proſequitur Deci.
poſt alios in c.ꝑpoſuiſti.col.fi.de prob.nu.53.de iſtis periris,
Roc.de Cur.tract.cõſuet.n.612.ver.ex prædicta diſtinctione.
Huic ſententiæ non diſſimulanter fuit aduerſarius Purpur.
vbi ſup.nu.73.rationibus permotus ibi relatis ab eodẽ,quarũ
6 prima eſt,† quia multi pro peritis habentur, qui tñ periti nõ
ſunt,§.præterea ſi medicus,inſtit.ad l.Aquil.Secundo loco:qa
diligens inquiſitio iudicis in relatione taliũ interuenire de-
bet,vt docuit Bar.in l.ſemel C.de re mil.lib.10.in princ Aret.
conſ.142.ex facto,hæc talis inqſitio præcipue verſatur in hoc
an intelligat id teſtis,de quo deponit.Tertio,& poſtremo:qa
7 in his,in qbus vera notitia haberi poteſt † tales periti intelli
gũtur vt teſtes,ideo de veritate iurãt,ſic Bal.in l.hac edictali.
§.his illud,C.de ſec.nup.ſub num.1.hęc Purpur.vbi ſupra.
Secundo amplies velim,vt quod de teſte dictum eſt,etiam
8 ad notarium poſſit trahi,† quia teſti ęquiparatur,l.Domitius.
ff.de teſtam.ita Purpur.vbi ſupra.
9 Tertio ampliabis, vt ſicut teſtis ſcire debet † quantitatem
eius, ſuper quo deponit, ita vt de ea poſſit interrogari, & de
eius contrario,vt tradidere Bar.& Purpur.in l.1.ff.ſi cer.peta.
nu.76.vnde fit,vt teſtis,qui de fama mala deponit,interroga-
tus,quid ſit bona fama,debeat reſpondere,iuxta Bal.in l.1.ff.
de his qui ſunt ſui,&c.Alex.conſ.117.nu.4.li.4. & conſ.150.li.
10 5.col 5.nu.13.Hoc idem † de deponente de nocte dicendum
eſt,qui ſcire debet,quid ſit lux,ſiue dies, vt ſcripſit Purp.vbi
ſupra,nu.77.cum ibi alleg.
Primo limitabis ſupradicta non eſſe vera, qñ ex dictis per
11 teſtẽ deprchenderetur,illũ intelligere † id de quo depoſuit,
ſic placuit Purpu.& Bar.in d.l.1.ff.ſi cer.pet. ſub nu.78.& pro
eo facit,ꝙ ſuperfluis vti nõ debem⁹,l.hęc ſtipulatio.§.diuus.
ff.vt legator.nomini caueat.arg.gl.in c.2.in verſi.rationabili.
de cõfeſſ.li.9.& Bar.in reper.l.vbicunque.ff.de interrog.act.
Secundo pręterea limitare poteris,vt non requiratur,vt te-
ſtis interrogatus,quid ſit illud, ſuper quo examinatur, coga-
12 tur id definire verbis iuris, † ſed ſatis eſt, vt verba facti di-
cat,ex quo ius illud reſultat,vt meminit Purp. vbi ſup.nu.81.
Alex.conſ.45.col.pen.lib.2.& nu.8.& conſi.118.li.3.Bal. in l.
data,col.8.in verſ.prædicamento quantitatis,C. qui accuſ.nõ
poſſ.& ſatis inſigniter tradidit Soci.conſ.253. in cauſa D. Io.
Francifci,ſub num.5.vol 2. & huc ſpectant dicta per Bar. in l.
ſciendum,col.2.ver.ſed quæ eſt ratio.ff.de verb.obli. & limi-
mitatio probatur per quẽdam ſimilitudinem poſſeſſionis, ex
13 quo inferri vr̃,† quod ſi teſtes de poſſeſſione examinatus in-
terrogatur,quid ſit poſſeſſio, ſufficit, ſi dixerit, quando vnus
retinet poſſeſſionem,& eius fructus colligit,ita Bar.in l. de æ-
tate.in fi.C.de fur Alex.in conſ.57.nu.6.lib.1. & conſ.134.eo.
lib.Feli.poſt Bal.in c.quotiens,extra de teſtib.col.2.verſ.5 li-
mita,& late Purpur.vbi ſupra,nu.82.83.& hoc eſt,quod teſtis
de facto non de iure deponere debet, vt reſpondit Gramm.
conſ.82.num.40.Alex.conſ.45.num.1.lib.2.
14 Tertio limitare tibi licebit, vt non procedat, † ſi qñ teſtis
deponit de eo,quod eſt ita clarum, vt nulla alia demõſtratio
neceſſaria ſit,vel dari poſſit,vt teſtis dicat, vidiſſe album,in-
terrogari non debet,quid ſit album,ita obſeruauit Bar.in d.l.
de ętate,col.5.verſ.ſed iuxta hoc,nu.11.ff.de mino.& Purpur.
vbi ſupra,nu.84.
Inſuper quarto limitabitur ex mente Bar.in d.l.1.ff.ſi cert.
15 pet.qñ † expreſſe reſpectiue ad eius interrogatorium forma-
retur,vt quo pacto mutuum,vel conſuetudo acciperetur,vene-
rit inſigniter Soci.in d.l.1.& ibi Purpur.nu.85.ff.ſi cer.petet
quam omnino videas.

CONCLVSIO CCCCXXXI.

ARGVMENTVM.

An recipiantur teſtes parte non citata ad probandam conſuetudinem cuiuſdam ciuitatis.

SVMMARIA.

1 *Ad probandam conſuetudinem cuiuſdam ciuitatis poſſunt recipi teſtes parte non citata.*
2 *In probanda conſuetudine, quæ reſpicit cauſæ deciſionem non poſſunt recipi teſtes parte non citata.*
3 *In probanda conſuetudine notoria, teſtes parte non citata recipi poſſunt.*

1 AD probandã conſuetudinem ciuitatis cuiuſdam † poſſe
teſtes recipi ẽt parte nõ citata, profitendo ſcripſere quã
plurimi,vt Ant.de But.in c.fi.in antepen.col.verſ.ad primum,
ſit redacta,de conſuet.Fel.in c.2.col.5.in 12 limitat.de teſtib.
Bar.per eum Floria.in l.2.§.l.Iuſſ.ff.de teſtib.Cyn.in l.2. verſ.
2.quia circa hoc quando conſuetudo,C.quæ ſit long.conſue.
Bal.& Alex.in l.1.C.vt quæ deſunt aduoc.Maria.in tract.cita-
tio.col.33.num.10.caſu,apoſtil.ad Abb.in c.2.col.3 de teſtib.
Alex.in conſ.14.col.1,vol.5.Nicel.in 52.concor.gl.in 49.fall.&
fall.96.conſuluere etiam Goza.in conſ.101.col.5.Rui. conſil.
144.col.7.qui ampliat ẽt in conſuetudine non notoria, vol.4.
Declara & limita prædictam concluſionem non procedere
in conſuetudine,quæ reſpicit litis ordinem, non autem in ea,
2 quæ † reſpicit cauſæ deciſionem, quod prior,magni non ſit
præiudicij,poſterior vtique,hæc vero limitatio elicitur ex di
ctis Bar.in repet.l.de quibus,col.11.verſ.2. probatur per te-
ſtes.ff.de legib.& colligitur à Soc.in conſ.39.col.5.in fi.in ulc.
lib at Dec.ſtate dixit in conſ.402.col.pen.atque Soc.in conſ.
36.col.2.vol.4 apoſtil.ad deci.Tholoſ.115.Callan.in conſ.47.
col.4.Zaſ.reſpondit in conſ.5.vol.1.circa fin.placuit Roch. in
c.fi col.22.de conſuetud.
3 Et † in conſuetudine notoria hoc idem cauit Goz.in conſ.
6.col.2.in conſ.101.col.6.nu.27.verſic.13.vbi idem ſentientes
citat,atque Soci.iun.in conſ.65.colum.1.vol.1.de qua re nos
ſupra iam verba fecimus, & ibi quæ adſunt, hic deſeruimus,
ideo conſules illum locum.

CONCLVSIO CCCCXXXII.

ARGVMENTVM.

Conſuetum quem eſſe aliquid facere, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Conſuetum quem eſſe aliquid facere plene probatur per famam.*
2 *Conſuetum iudicem eſſe incarcerare, torquere homines, vel vim inferre appellantibus, vel conquerentibus de eo, probatur per famam.*

1 COnſuetum quem eſſe aliquid facere † probari plene per
famam,auctor eſt Duen.in reg.299.in 16.fallen. veluti in
probando iudicem eſſe conſuetum incarcerare,conijcere,vel
torquere homines,vel id genus aliam vim inferre appellanti-
2 bus,vel cõquerẽtib.† de eo,ita concludit Bar.in l.de pupillo.
§.ſi quis ipſi prætori,nu.17.ff.de no.oper.nunc.quem ſequitur
Alex.in addi.ad Bar.in d.l.de minore,§.plurimũ.nu.30.incip.
vana vox.ff.de quæſt. quam opinionem ſequitur Fel. in c.ve-
niens.1.nu.9.in fi.de teſtib. idem Fel.in c.afferte,nu.9.de pręſ-
ſump.& in c.de quarta,nu.24.de præſcri. & de illo dicto Bar.
meminit etiam Alex.in conſ.66.nu.9.vol.3.quam opinionem
etiam ſequitur Iaſ.in repet.l.admonendi,no 246.ff.de iureiu-
rand.& Rui.in conſ.105.nu.3.vol.1.

CONCLVSIO CCCCXXXIII.

ARGVMENTVM.

Contemptus quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Contemptus probatur ex coniecturis, & indicijs, quando ſciens, vel prudens repugnat prohibitioni ſuperioris.*
2 *Citatus ſub pœna excommunicationis non comparendo præſumitur in contemptum feciſſe.*
3 *Celebrare dicitur in contemptum clauium, qui ſciens ſe excommunicatum celebrat.*
4 *Contemnere probatur, quo monitus pertinaciter ſe ingerit.*
5 *Contemnere nihil aliud eſt, quam aſpernari, & non curare.*
6 *Contemnere quando quis dicatur.*

Con-

Digitized by Google

1 COntemptus probatur ex coniecturis, & indicijs quando
quis ſciens, & prudẽs repugnat prohibitioni ſuperioris,
ſiue cõparuerit, vel non comparuerit ad monitum ipſius; vt ſi
mandetur alicui, quod compareat ſub pœna excommunica-
tionis &c. non comparendo præſumitur in contemptum feciſ-
2 ſe † niſi contrarium probetur, ita intelligere eſt ex Feli. in c. ſi
quis, nu. 7. ext. de maior. & obedien. tradit Bar. in c. ſi celebra.
de cler. excom. &c dicens ad hoc eſſe ibi contex. ſingularem,
& multa obſeruatione dignũ, idem profitendo ſcripſit Henri.
Botte. in tract. de ſynd. epiſc. par. 2 nu. 80. quod & probat ipſe
Fel. in c. cum quidam col. 4. verſ. quinta declaratio, de iureiur.
& facit etiam ad intelligentiam c. notandum. 24. q. 3. & c. per
tuas, de ſent. excom. placuit præterea Archid. in c. 1. in gl. verbi
contempſerit, de app. in 6. & probauit Cardin. in clem. 1. in 3.
notab. de ſepul. Quibus iuribus ſupra adductis permotus Pa.
de Leaza, in d. c. ſi celebrar. aſſerit, quod vbi quis probat con-
3 tempſiſſe, ligatur, qui alias non ligaretur. † Vnde & ille dici-
tur celebrare in contemptum clauium, qui ſcienter, id eſt, ſciẽs
ſe excommunicatum celebrauerit, iuxta ſentẽtiam Calder. de
4 verb. ſignif. conſ. 11. Feli. vbi ſupra, nu. 7. † Probatur autem &
quem contemnere, qui monitus pertinaciter ſe ingerit, per d.
c. ſi celebrar. quod animaduerſione & memoria dignum eſt, vt
recte bullæ ſenſus percipiatur, quæ non intelligi diſpenſatum
cum his dicit, qui in contẽptum celebrarunt, vnde merito di-
cere conſueuerat Domini, poſt alios in c. metropolitanũ. 2. q. 7.
5 Contemnere nihil aliud eſſe, quam aſpernari † & non curare,
motus auctoritate ſummi Pontificis in c. qui & humanis. 1. q.
2. c. excellentiſſimos. 11. q. 3. pulchre Domi. in c. nullus. 55. diſt.
6 Si vero tibi ſit cordi cognoſcere, quando quis dicatur † con-
temnere, conſulas tex. in c. cum non ab homine. in fi. de iud. c.
qui diuinus. 12. q. 2. & c. excellentia. 11. q. 3. tibi etiam auctor
ſum, vt conſulas Felin. ſi intelligere aueas, quod diſcrimen ſit
inter cõtemnere, & non parere, & ſi reliqua alia huc ſpectan-
cia ſcire deſideres, Felin. inquam adeas in d. c. ſi quis, à nu. 77.
vſque ad finem, vbi omnium vberrime hoc argumenti genus
examinat.

CONCLVSIO CCCCXXXIIII.

ARGVMENTVM.

Conteſtatio litis quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1. *Conteſtatio litis probatur per narrationem, & reſponſionem negatiuam factam à reo in iudicio.*
2. *Conteſtatur lis, ſi reus dicit, poſita prout ponuntur, & narrata prout narrantur, vera non ſunt.*
3. *Conteſtatio litis inducitur, etiam quando reſponſio facta ſit ex interuallo ab vna parte.*
   Quod intellige, vt nu. 6.
4. *Conteſtatio litis requirit partium præſentiam.*
5. *Conteſtationem litis induci ex reſponſione negatiua rei, ſeruatur in praxi.*
7. *Conteſtatur lis, ſi iudex mandat reſpondere animum litem conteſtandi, & reus ſimpliciter reſpondeat.*
8. *Conteſtatam litem eſſe probatur per confeſſionem.*
9. *Conteſtatio litis probatur per confeſſionem aduocati etiam illicitam.*
10. *Conteſtatio litis probatur per confeſſionem etiam illicitam, niſi fuerit reuocata.*
11. *Conteſtatio litis probatur per confeſſionem rei, ſi libellus præceſſerit, & hoc animo reus confiteatur.*
12. *Conteſtatam litem eſſe probatur, ſi reus dixerit, reſpondendo actoris libello, tu mentiris.*
13. *Conteſtatio litis probatur etiam per reſponſionem factam libello per verbum dubium credit, vel non credit aut neſcit.*
14. *Conteſtatur lis, ſi reſponſio dicta referatur ad libellum, ſecus ſi ad poſitionem.*
15. *Conteſtatio litis non probatur ex eo, quod ſolum reperiatur ſcriptum in actis, tali die lis conteſtata eſt.*
   Contrarium, ibi.
16. *Conteſtandi litem animus in dubio præſumitur tam ex parte rei, quam actoris.*
17. *Animus conteſtandi litem non præſumitur, niſi exprimatur, quando in loco eſt conſuetudo talem animum exprimendi.*
18. *Proteſtatio impedit litis conteſtationem, quando actor proponente, & reus reſpondens proteſtatur hoc facere, non animo litem conteſtandi.*
19. *Conteſtationẽ litis impedit clauſula, non animo litem conteſtandi, in libellis inſerta.*
20. *Proteſtatio conteſtationem litis impedit, ſi iudex non iubeat conteſtari.*
21. *Proteſtatio non valet, dum lex imperat, vetat, vel punit.*
22. *Proteſtatio, quæ eſt contraria facto, non iuuat proteſtantem in neceſſarijs actibus.*
23. *Proteſtatio non valeat, quando cogitur quis præciſe litem conteſtari.*

1 COnteſtationẽ litis probari per narrationem † & reſpõſio-
nem negatiuam factam à reo in iudicio neganti ſimplici-
ter narrata per actorem, profitendo dixit Bart. in l. 1. C. de lit.
conteſt. nu. 3. poſt gl. ibi in verb. cum iudex, verſ. & quod ſubij-
cit, & in l. ſi dubitet. §. ita demum. ff. de fideiuſſ. & cautum eſt
in l. 2. ibi, niſi poſt narrationem, & reſponſionem. C. de iur. ca-
lum. iuncta gl. ibi ſuper d. verb. reſponſionem, & conſtitutum
eſt in l. rem non nouam. §. patroni. ibi, cũ lis fuerit conteſtata
poſt narrationem propoſitam, & contradictionem obiectã. C.
de iud. & placuit eidem Bar. in d. l. 1. poſt nu. 21. Gofr. tradidit
in ſumma, tit. de lit. conteſt. col. 2. verſ. fit autem litis conteſta-
tio, ſentit hoc idem Matthæſ. in auth. qui ſemel. col. 3. verſic. id
autem ſi reus, poſt nu. 15. in fi. C. quomodo & quando iud. aſ-
ſeruit Spec. § 1. nu. 2. tit. de lit. conteſtat. decidit Rota dec. 12.
alias 706. nota quod ſi pars, de lit. conteſtat. in antiq. probauit
hoc etiam Bal. in l. 1. nu. 2. C. de lit. conteſt. & in c. 1. in prin. ex-
tra eod. tit. & nu. 2. in 1. notab. ibi & Rot. dec. 2. alias 2. ſi pars
tea, de lit. conteſt. in no. Maran. in ſuo Speculo, par. 6. mem. 10.
num. 4. verſic. ſecundo quæro, vbi docet praxim communem
2 † litem conteſtandi, hoc eſt, vt reus dicat, poſita prout ponun-
tur, & narrata prout narrãtur, vera non eſſe, quam praxim ante
eum docuerat Bar. in d. l. 1. d. nu. 73. C. de lit. conteſt. &c. vt di-
cat reus narrata prout narrantur, non eſſe vera, & petita fieri
non debere, idem Gofred. in d. ſumma, d. 2. col. verſi. item not.
quod ſi plura in libello, & Spec. d. § 1. dict. nu. 2. verſ. forma li-
tem conteſtandi. Abb. in c. 1. poſt nu. 6. verſ. item litis conteſta-
tio firmatur. de lit. conteſt.

3 Primo amplia, vt iſtud ẽt locum habeat, † ſi reſponſio facta
ſit ex interuallo ab vna parte, quia ex ea inducitur itidẽ con-
teſtatio litis propter animorum concurſum, ita docuit Crot. in
rubr. de verb. obli. nu. 27. permotus authoritate DD. de Rot. in
deciſ. 326. quam non reperij in codice meo, & Domini. in c. ſi.
de lit. conteſt. in 6. quod etiam confirmauit Abb. in d. c. 1. col.
4. poſt nu. 7. verſ. 2. quod temporis interuallum, de lit. conteſt.
poſt nu. 8. verſ. item videtur velle aperte in fine.

Huic tamen ſentẽtiæ alacriter reclamat Vbertinus Zuchar-
dus in rubr. C. de pact. nu. 64. ibique aſſeuerat cæteros ſcriben
4 tes ſentire contrariam ſententiam † quia conteſtatio litis re-
quirit partium præſentiam, vt per Bart. in d. l. 1. col. 2. in fin. de
lit. conteſt. & ibi Bal. col. 1. verſic. 3. quæro, & Salic. col. 1. verſ.
quæro.

5 Recõciliare poteris, vt prior ſentẽtia vera ſit in praxi † quia
ita ſeruatur, teſte Caſtr. in rubr. d. tit. de lit. conteſtat. & decla-
rat Zuchar. loco proxime citato, nu. 64.

Intellige prædictam ampliationem, vbi dicit etiam proce-
dere, ſi ex interuallo reſponſio fuerit facta, locum ſibi vendi-
care, quando vel præceſſit proteſtatio reſpondentis non ani-
6 mo litem conteſtandi † & reſpondendo poſtea ex interuallo
videtur à ſua proteſtatione receſſiſſe, arg. l. cum in plures. § lo-
cator horrei, ff. locati, vel quando iudex proteſtationẽ non ad-
7 miſerit, mandat reſpondere animo litẽ conteſtandi † ipſo reo
ſimpliciter reſpondente videtur acquieſcere voluiſſe iudicis
interlocutoriæ, vt ita declarat Abb. in d. c. 1. col. 7. poſt nu. 16.
verſ. ſi autem reſpondet ex interuallo, de lit. conteſtat.

Secundo amplia concluſionem, etiam ipſam litem cõteſta-
8 tam † probari per confeſſionem, vt tradidit glo. in d. l. 2. in d.
verb. reſponſionẽ. C. de iur. calum. & Bar. in d. l. 1. C. de lit. con-
teſta. d. nu. 21. verſ. quærit gl. & glo. ibi in d. verb. cum iudex. in
fin. Fel. etiam in c. olim, nu. 5. de lit. conteſt. vbi teſtatur de cõ-
muni opiniones, & Gofr. in d. ſumma, d. col. 2. verſ. ſed contra
poſt confeſſionem. Bald. in authen. offeratur. in fin. nu. 21. C. de
lit. conteſt. Spec. d. §. 1. nu. 11. ver. ſed ſi reus non neget, ſed cõ-
fiteatur, d. tit. de lit. conteſt. Abb. in d. c. 1. col. 2. poſt nu. 6. verſ.
& reo confitente, de lit. conteſt. & col. 5. ver. quæro quoad ſe-
cundum, nu. 13. Bald. ibidem col. 2. poſt nu. 4. ver. modo quæro
nunquid, & ibi Fel. nu. 5. verſ. ad illud vtrum confitendũ, quo
in loco de communi opinione atteſtatur Maran. in ſuo Spec.
par. 6. memb. 10. nu. 4. verſ. ſecundo quæro.

9 Primo ſubamplia præcedentem ampliationem † litis con-
teſtationem probari per confeſſionem aduocati etiam illici-
tam, ſi credimus Abb. in d. c. 1. col. 6. verſic. adeo illa ſunt vera,
nu. 14. de conteſtat. vbi Fel. col. 5. verſ. ad 5. q. nu. 22. adducens
ibi idem ſentiẽtes, niſi tamen fuerit reuocata, vt aſſeruit Spec.
d. §. ſequitur. ver. fit quoque, nu. 1. d. tit. de lit. conteſt.

10 Secundo ſubamplia dictam ampliationem † ẽt litis conte-
ſtationem probari per confeſſionem ẽt illicitam, niſi fuerit re-
uocata, Spec. §. ſequitur. verſ. fit quoque, nu. 1. d. tit. de lit. cõteſt.

Intel-

Intelligas nuper traditam ampliationem veram eſſe, ſi libel
11 lus præceſſerit † & hoc animo reus confiteatur, vt glo. voluit in d.l.1. in verb. cum iudex. in fi. quam ſequitur Bar. ibi poſt dictum, num. 21. C. de lit. conteſt. Abb. in d.c.1. poſt nu. 13. col. 6. verſ. aut confitetur libello oblato, eod. tit. & ibi Bal. poſt d. nu. 4. verſ. aut confitetur intendens procedere in cauſa, & ver. ſeq. aut confeſſio fit oblato libello.

Tertio principaliter amplia concluſionẽ, etiam probari li-
12 tem conteſtatam † ſi reus dixerit reſpondendo actoris libello, Tu mentitis, vt ſentit gl. in d.l.1. ſuper d. verb. cum iud. ibi, debet mihi decem, dum ibi dicit gl. vel nõ eſt verum. C. de lit. conteſtat. Maran. d. 10. memb. d. 6. par. poſt d. num. 4. verſ. item inducitur litis conteſtatio.

Quarto loco ampliabis & probari conteſtationem litis per
13 reſponſionem factam per verbũ dubium † credit, vel non credit, aut neſcit datam libello, c. cum ad ſedem, §. ad quę reſpondit, & ibi gl. 1. vbi & Abb. nu. 5. verſ. itẽ not. quod per hoc, de reſti. ſpoliat. Specul. d. §. 1. nu. 9. verſ. forma litem conteſtandi, ſentit Bal. d.l. 2. num. 3. verſ. 3. nota. C. de iur. calum. & expreſſe confitetur in l. 3. nu. 4. verſ. quæro, nunquid per verbũ non credo, C. quib. ad lib. procla. non licet, & idem Bal. in d.l.1. nu. 10. verſ. 9. quæro, C. de lit. conteſt. diſtinguens, an illa reſpõſio re-
14 ferat ſe ad libellum a'ı poſitionem † ſi ad libellum referatur, lis conteſtetor, ſecus ſi ad poſitionem, vt ibi per eum, Abb. in d.c.1. col. 10. verſ. 4. quæro. nu. 27. de lit. conteſt. vbi Feli. col. 5. verſ ad quartam quæſtio. Maran. d. nu. 4. & d. ver. inducitur.

Ad vnum tñ hic aduertas, conteſtationem litis non probari
15 ex eo, quod in actis ſolum ita ſcriptum reperiatur † videlicet tali die lis cõteſtata eſt, nec vlterius aliquid dicitur, vt auctor eſt Spec. in tit. de lit. conteſt. d. §. 1. verſ. quidam autem, nu. 10. quem refert & ſequitur Bar. l. ſciendum, nu. 18. ff. de verb. obli. & cum ſequitur in l. hæres conſtitutus. ff. de acquir. hære. Abb. in d.c.1. in fin. de lite conteſtatio.

Contra tamen ſentire videtur Bal. in d.c.1. poſt nu. 15. ver. ſed quid ſi in actis, de lit. conteſtatio.

16 Admonitum tamen hic te velim † animũ conteſtandi litem in dubio præſumi tum ex parte rei, tum ex parte actoris, niſi aliud appareat, ſi credimus Soci. iun. in tract. fallen. reg. 298. in ver. litem conteſtandi, & ad hoc citat contex. & ibi ſcribentes in d.c.1. de lit. conteſtatio. & præcipue Abb. poſt nu. 15. verſic. ſed ceſſante conſuetudine.

Quod declarabis, vt verum non ſit, qñ in loco eſſet conſue-
17 tudo declarandi expreſſe animum † tunc enim non præſumitur animus conteſtandi litem, niſi exprimatur, & ita neq; conteſtatio inducta cenſetur, ita docuit idem Socin. d. reg. 298. & ſcripſit Fel. in c.1. poſt nu. 5. verſ. ad illud. de lit. conteſt. ibique Abb. tradit col. 7. poſt nu. 15. verſ puto tamen, eo namque caſu eſt de ſubſtantia, vt exprimatur, iuxta ſententiam Feli. vbi ſupra, & ex hoc limitanda venit deci. Rot. 2. alias 12. ſi pars rea, de lit. conteſt. in no. iam ſupra allata, vt animaduertit Fel. in d. c.1. poſt dict. nu. 5. verſ. ad illud, qui dicit inſignem limitationem ad d. deciſionem.

Vnde eo magis concluſio vera eſt, qñ actor proponens, ſiue reus reſpondens proteſtatur hoc facere non animo litem con-
18 teſtandi † eo enim in caſu clarum eſt non induci litis conteſtationem, cum proteſtatio ipſam impediat, vt tradidit glo. in d.c.1. verſ. Vnde ſi aliquis. d. tit. de lit. conteſt. l.1. C. eod. tit. Innoc. in c. cum M. Ferrar. de conſtit. poſt num. 1. verſ. valet ergo proteſtatio DD. in d.c.1. & Soci in d. reg. & gl. ſuper verb. cum iudex verſ. ſecus ſi dicat, d.l.1. C. de lit. conteſt. Mattheſ. ſingu. 63. nota cautelam, Spec. §. 1. verſi. illud autem nota, nu. 12. cum pluribus ſeq. tit. de lit. conteſt. Bal. in d.l.1. num. 5. verſi. quarto quæro, C. de lit. conteſt. & in l.1. §. illu proculdubio, C de lati. lib. tol. & Felin. poſt nu. 68. verſ. ad idem notar. D. Anto. in d.c. cum M. Ferrarien. DD. in §. morte. l. non ſolum, ff. de noui ope. nunciat.

Etenim in libellis ipſa clauſula, non animo litem conteſtan-
19 di, inſerta, † in pedit litis conteſtationem, vt tradidit d. gl. in d.l.1. in d. verb. cu iudex. verſ. ſecus ſi dicat reus, C. de lit. con-
* teſt. cuius gl. doctrinam Dd. * communiter probant, iuxta ſententiam Mattheſ. d. ſing. 63. nota cautelam. Spec. d. § 1 d. ver. illud. l. qui in aliena. §. ſi vbi gl. ſuper verb. fall. ff. de acqui. her. & ibi Bald. hoc ſentit etiam. lex. conſ. 85. animaduerſus. nu. 4. vol. 4 Ferrar. in forma reſpon. rei, in gl. non animo conteſtandi: Abb. in c. Cumana, nu. 8. verſ. 3. con. prædicta, de elect. Alex. conſ. 42. in cauſ. & lit. col. 2. poſt nu. 4. verſ. ex quibus infertur, quod inſtantiæ, vol. 3, vbi adducit alios concordantes, Io. Staphil. in tract. de gratijs expectati. ſuper verb. dicendũ eſt modo, nu. 26. verſ quia proteſtatio præſeruat gratiam. Bart. in l.1. poſt num. 2. verſ item dicunt quidam, ff. ad Velleia. Marſ. in l. vnius facinoris. § cuſtodiæ, poſt nu. 33. verſ. cautela eſt notabilis, ff. de quæſtio. Abb. in d.c.1. col. 7. verſ. ad vltimum veniẽdũ, nu. 16. de lit. conteſt. & ibi Feli. poſt nu. 5. verſ. ad illud proteſtante, & verſ. fallit ſecundo gl. in d. c. cum M. Ferrar. §. verum ex aduerſo, ſuper verb. ſine præiudicio, de conſtitu. & ibi Abb. poſt nu. 20. verſ, quoad vltimum, & ibi Feli. poſt nu. 68. & ſeq. verſ. ad idem, quod notat. vbi ab vtroque multa colligere poteris de materia proteſtationis. Abb. à nu. 15. vſque ad 21. ibi, & Feli. à nu. 26. vſque in fi. & Maran. d. 10. memb. num. 10. verſ.
* vltimo, vbi dicit * communem opinionem eſſe, litem non fore conteſtatam.

20 Limita tñ hoc dictum de proteſtatione, † vt conteſtationem litis impediat, adeo procedere, ſi iudex non iubeat conteſtari, vt exemplo planum facit Bal. in d.l.1. §. illud proculdubio, C. de latin. lib. tollen. nam inquit quatuor eſſe legis virtutes, in tribus proteſtationem non valere, ſcilicet, dum lex imperat,
21 vetat, † vel punit, quando tamen permittit, valere proteſtationem, & ſic quæſtio iſta de proteſtatione dirimitur, & ita intelligendum eſſe dicit, quod notatur in d.l.1. C. de lit. conteſt. & ibi Bal. num 5. verſ. 4. quæro, vbi in verſ. tertij dicunt, quod iſta proteſtatio non iuuat, quia eſt contraria facto, diſtinguẽa
22 † vt ibi concludens in neceſſarijs actibus non iuuare proteſtationem proteſtantem, l. alimenta, ff. de negor. geſt. & Abba. in c. Cumana, num. 5. & ſeq. de elect. & Bald. in d.l. ſcimus, §. illud. C. de latin. lib. tollen. & d. deciſ. Rot. 2. alias 12. & idem di-
23 cit Bal. in d.l. qui aliena. in d. § fin. quod † quando præciſe cogitur litem conteſtari, ipſa proteſtatio non releuat, & in d.c.1. col. 2. poſt num. 4. verſ. ſed pone, quod quis proteſtatur, de lit. conteſtat. Alex. in l. iuriſgentium, §. quod ſere, poſt num. 2. verſ. vt quia tibi interroganti reſpondeam. ff de pact. & Marant. d. Spec d. 10. memb. poſt dict. num. 10. verſ. niſi iudex prius iuſſerit litem conteſtari.

CONCLVSIO CCCCXXXII.

ARGVMENTVM.

Contractus ex non ſcripto an probetur per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Contractus ex non ſcripto plene probatur duobus, vel tribus teſtibus.*
2 *Contractum ex non ſcripto teſtes probant, ſi deponunt hoc, vel illo modo eſſe contractum vel conuentum inter partes.*
3 *Contractus excedens ſummam centum, ſi de eo non fuit factum publicum inſtrumentum, ſed tant. in interuenerunt teſtes, & iuramentum, per indirectum probari poteſt per teſtes, non obſtante prohibitione ſtatuti.*
4 *Iuramentum in contractu appoſitum probare poteſt per duos teſtes coram iudice eccleſiaſtico.*
5 *Contractus indirecte probatur, probato iuramento ipſi appoſito.*
6 *Contractum in ſcriptis redactum dici probant teſtes deponentes ita conuentum eſſe inter partes, vt conficeretur de ipſo contractu inſtrumentum in ſcriptis.*
7 *Tranſactio illa videtur eſſe facta in ſcriptis, de qua conuenit vt conficeretur inſtrumentum.*
8 *Contractus non cenſetur celebratus in ſcriptis, niſi quando hoc eſt actum, vt aliter contractus non valeat.*
9 *Promiſſio non dicitur facta in ſcriptis, niſi quando hoc eſt actum aperte, vt aliter promiſſio non valeat.*
10 *Contractus non dicitur in dubio celebrari in ſcriptis, niſi ſint aliqua coniectura, per quas appareat partes voluiſſe in ſcriptis contrahere.*
11 *Capitula pacti prius ponuntur in ſcriptis, quam concludatur.*
12 *Coniectura ex quibus dicitur partes voluiſſe contrahere in ſcriptis, efficiunt vt contractus non dicatur perfectus, niſi poſt ſcripturam abſolutam.*

1 Contractum ex nõ ſcripto plene probari † duobus, vel tribus teſtibus, videre eſt c. in omni. c. licet vniuerſis. §. fin. extra de teſtib. & ex l. vbi numerus, ff. de teſtib. & l. in exercendis. C. de fid. inſtr. quod etiam decidit Thom. Gram. deciſ. 73. nu. 8. & 9. permotus auctoritate context. iam citatorum, teſtes
2 vero probant † ſi depoſuerint hoc, vel illo modo eſſe contractum & conuentum inter partes, vt tradidit Bald. in l. rebus. in fin. C. de re. permutat.

Ampliabis prædictã concluſionem, vt contractos excedens ſummã veluti centum, cum lege municipali caueatur, vt non
3 poſſit probari, † niſi per publicum inſtrumentum, tamen ſi de

eo non

Digitized by Google

eo non fuit factum publicum instrumentum, sed tantum interuenerint testes, & iuramentum appoſitum ſit dicto cõtractui,
per indirectum per teſtes probari poterit, non obſtante prohibitione ſtatuti, nam iuramentum in dicto contractu appoſi-
4 rum probari poteſt per ipſos duos teſtes coram iudice eccleſiaſtico, vt docuit Ioan. de Imo. in repet. c. cum cõtingat. in 6.
carta, de iureiur. quem refert & ſequitur Fel. in c. ſicut conſuetudo. in 6. col. poſt nu. 15. verſ. ſexto intellige, de probat. vbi
idem ſentientes citat, nam probato iuramento, indirecte quo-
5 que probatur contractus † quia iudex cogit ipſum iurantem ad obſeruantiam ipſius cõtractus, cuius praxis auctor eſt Hip
pol. de Marſ. in rub. C. de probatio. nu. 57. verſ. ſexto limita. vbi ait id perpetuo menti tenendum eſſe, & idem pro inſigni
habuit in ſing. ſuo 126. incipien. in multis ciuitatibus.

Sicut etiam contractum in ſcriptis dicit redactum per teſtes
6 probari poterit, † ita conuentum eſſe inter partes, vt conficeretur inſtrumentum in ſcriptis de ipſo contractu, vt traditum
eſt ab Hippol. de Marſ. in rubr. C. de probar. nu. 66. vbi ad hoc teſtatur Franc. Aret. in conſ. 159. incip. longa eſt iſta conſultatio, no. 10. cum alijs ibi per eum allegatis, & extat context. in
l. contractus, vbi elegaoter. Cy. C. de fi. inſtrum. in verb. in ſcri
7 ptis, dum contextus dicit † illam tranſactionem videri eſſe factam in ſcriptis, de qua conuenit, vt conficeretur inſtrumentum, & late proſequitur Aret. vbi ſupra à nu. 8. vſque ad 11.

Contra vero contractus non cenſetur celebrari in ſcriptis,
8 niſi qñ eſt actum † vt aliter contractus non valeat, quem articulum late proſequitur & examinat Salic. in l. cõtractus. C. de
fide inſtrum. & tradidere gloſ. & Bart. in d. l. contractus, & in auth. ibi poſita C. ſi certū petat. atque Bal. in authent. præalleg.
& reſpondit Aug. conſ. 157. 162. vbi dicit ad intellectum l. generaliter, C. de non numerat. pecun. dicens in ſimili, confeſ-
9 ſionem non dici † factam in ſcriptis, ſeu promiſſionem, niſi qñ hoc eſt actum aperte, vt aliter promiſſio non valeat. Inſuper
addit & illud Salic. in d. l. contractus, contractum non dici in dubio celebrari in ſcriptis, niſi ſint aliquæ coniecturæ, p quas
10 appareat præter naturam contractus † partes voluiſſe in ſcriptis contrahere, e. g. ſi ambæ partes, vel earum altera, dixerint
ſe velle contrahere in ſcriptis, vel ſi verba contractus fuerint primo poſita in ſcriptura, adeo vt ſcriptura præceſſiſſet con-
11 tractum, ſicut ſolet fieri in capitib. pacis, † quæ prius ponũtur in ſcriptis, quam concludatur, iſtę enim & huiuſmodi ſimiles
ſunt coniecturæ, partem voluiſſe contrahere in ſcriptis, adeo
12 vt contractus non diceretur perfectus, † niſi poſt ſcripturam abſolutam, ita docuit Salic. vbi ſupra, & Bal. in d. l. contractus,
reprehendens opinionem gloſator. dicentium, contractum dici fieri in ſcriptis, quando partes conueniunt, vt fiat ſcriptura
de contractu, & ita ad verbum reſpondit Franciſ. Aretin. in d. conſ. 159. nu. 10.

CONCLVSIO CCCCXXXVI.

ARGVMENTVM.

Contractus an probetur ex ſolutione gabellæ.

SVMMARIA.

1 *Contractus quilibet probatur ex ſolutione gabellæ.*
2 *Ex acceſſorio neceſſario infertur ad probationem principali.*
3 *Promiſſio dotis neceſſario probata dicitur, probata promiſſione vſurarum dotis.*
4 *Contractus non probatur ex ſolutione facta parte abſente.*
5 *Solutio facta in præſentia partis plene probat contractum contra partem, & tertiũ.*

1 CONtractus quilibet † probatur ex ſolutione gabellæ, ſi lege municipali caueatur, vt pro quolibet contractu ſoluatur gabella, ex acceſſorio enim neceſſario infertur ad proba-
2 tionem † principalis, vt ait Aymo Crauet. in tract. de antiquit. tempor. in 2. parte, in verb. quarto limitatur, num. 79. vbi pro
hoc adducit ſimile pronũciatum Bal. in l. 3. C. de dot. promiſſio. & Dec. in rubr. C. de edendo. col. 2. quæ dicit probata p-
3 miſſione vſurarum dotis † neceſſario probatam dici promiſſionẽ ipſius dotis, quibus ea patrocinantur, quæ fuere obſeruata ab Aym. Crauet. ibid. nu. 78. & præcipue ab eodẽ Dec. in
conſ. 588. col. fin. & in conſ. 682. col. 2. in medio, & Curt. iun. in conſ. 68. col. 2. poſt medium & adeas ad hoc quæ dicta ſunt ſupra in concluſione, Acceſſorij.

Hoc limitare poteris, vt tantum procedat, ſi huiuſmodi ſolutio facta ſit parte præſente, vt placuit Crauet. vbi ſup. ſecus
4 ſi parte abſente, nam tunc ex ſolutione † non probatur contractus contra tertium abſentem, tanquam ſit res inter alios
acta, ita tenet Alex. conſ. 36. lib. 5. & licet Soc. in conſ. 208 col. 2. verſ. tertio ex libris, vol 2. in terminis aſſerit, quod etiam
non probatur, etiam ſi pars fuerit præſens, tamen reijcitur, & recte à Crauet. vbi ſupra d. nu 78. vbi dilucide tradidit, quod
5 ſi in † præſentia partis facta fuerit, plene probat contractum contra partem, & tertium.

CONCLVSIO CCCCXXXVII.

ARGVMENTVM.

Contraxiſſe per metum an præſumatur, qui contraxit interuenientibus affinibus, & conſanguineis.

SVMMARIA.

1 *Contraxiſſe per metum non præſumitur, qui interuenientibus affinibus, & conſanguineis contraxit.*
2 *Præſentia propinquorum in contractu arguit omnem dolum, & metum abeſſe.*
3 *Qui præſentibus conſanguineis teſtatus eſt, non præſumitur dolo, vel metu inductus ad teſtandum.*
4 *Contractus non præſumitur celebratus per metum in præſentia plurium conſanguineorum, vel ſaltem ad minimum duorum.*

1 COntraxiſſe per metum non præſumitur † qui cõtraxit interuenientibus affinibus, & conſanguineis, vt ſcripſere
Impp. Dioclet. & Maximia. in l. tranſactione quæ dominij. C. de tranſactio. vbi DD. tradidere, gloſſ. & Bald. in l. Poſſa. C de
his quib. vt indig. Dd. etiam meminere in c. cauſam matrimonij. extra de offic. deleg. Bart. docuit in l. frater à fratre, col.
penult. verſic tertio quæro quid in contractu. ff. de condict. indebit. & in l. 1. C. de præd. Curia. lib. 10. Alexan. in l. ſi cum doteni. §. eo autem tempore. ff. ſolut. matrim. Dec. canit inſigniter
in conſ. 232. colum. 2. & conſi. 219. viſo puncto, Ang. conſ. 215. thema tale, colum. fin. Alciat. de præſumpt. regul. 1. præſumpt.
21. num. 1. Adeas etiam Socin. conſi 293. capio primum, col. 6. verſ. ſed adhuc videtur, lib. 2. Stephan. Bertrand. conſi. 4. viſis hinc inde, colum. 6. refert & ſequitur Tiraquel. in repet. l. ſi
vnquam, in verb. ſuſceperit liberos, pag. 298 nu. 297. de reuo-
2 cand. donat. Quod etiam ratione confirmatur. † Nam propinquorum præſentia arguit omnem dolum & metum abeſſe, vt
vnanimes ſenſere Bar. Bal. & Iaſon. in d. l. tranſactionem. & Alciat. vbi ſupra.

Sic velim amplies concluſionem, vt ſicut qui præſentibus conſanguineis contraxit, non præſumatur metu contraxiſſe,
3 vt dictum eſt, ita † qui præſentibus conſanguineis teſtatus eſt, non præſumitur dolo, vel metu inductus ad teſtandum, iuxta
ſententiam Barto. in l. fin. ff. ſi quis ali. teſta. prohib. & Bald. in l. 1. C. illo tit. & Alciat. vbi ſupra, & ibi additio Ioan. Nicol. Arelaten.

Limitabis nunc concluſionem non procedere, niſi adſit præ-
4 ſentia † plurium conſanguineorum, vel ſaltem ad minimum duorum, Tiraquel. in d. repetit. l. ſi vnquam. C. de reuocan. donation. & tradidere alij ſupra in concluſione allati, atque Andr. vbi ſupra in additione, in litera A.

CONCLVSIO CCCCXXXVIII.

ARGVMENTVM.

De contractu in dubio quid ſit præſumendum, & quo pacto poſſit probari.

SVMMARIA.

1 *Contractus in dubio iuſtus non fœneraticius eſt præſumendus.*
2 *Interpretatio in re dubia in mitiorem partem eſt amplectenda.*
3 *Promptiores debemus eſſe ad ſoluendum, quam ad condemnandum.*
4 *A verbis & denominatione contractus non eſt recedendum.*
5 *Vſuram allegans illam probare debet, alioqui ſuccumbet.*
6 *Contractus in iudicio animæ potius eſt præſumendus vſurarius, quam iuſtus, & contra eum debet fieri interpretatio.*
7 *Contractus ſimulatus & illicitus per indicia, & coniecturas, atque præſumptiones probatur, cum de ſui natura directe non poſſit probari, & per leues, ac leuiores probationes poſſint convinci, atque per teſtes ſingulares poterit probari, vt nu. 8.*
9 *Simulata, & occulta difficile probantur, ſimulata & vſuraria directe.*
10 *Coniectura legales & præſumptiones in occultis debent dici & haberi pro euidentiſſima probatione.*

11 Contractus duntaxat ſimulati probatio poteſt fieri ex vna tantum, & ex qualibet præſumptione, in probatione vero contractus ſimulati & fœneratitij ſimul alij tres præſumptiones coniunctim alij duas requiri dixerunt.

12 Contractum tribus modis poſſe conſiderari, fictitium, imaginarium, & ſimulatum.

13 In contractu ſimulato, vel vſurario quicquid percipitur de fictu, redditu, vel fructibus, in ſortem computatur, in contractu vero illicito quicquid vltra iuſtum pretiũ percipitur, reſtituitur, & contractus reſcinditur.

14 Contractus probatur ſimulatus ex modico tempore, quo venditio durauit.

15 Venditiones ſolent fieri, vt res ſit perpetuo penes emptorem & pignorationes quouſque debitum ſoluatur.

16 Contractus præſumitur ſimulatus ſi in continenti venditor emptori pecuniam pretij reſtituerit.

17 Contractus non præſumitur ſimulatus ſi ex interuallo reſtitutum fuerit pretium.

18 Incontinenti dicitur id factum, ſi eodem die venditionis, vel ſequenti reſtitutum fuerit pretium licet in alio loco.

19 Dies vna non eſt longum interuallum.

20 Ad contractum ſimulatum præſumendum illa ſola ſimulatio ſufficit, ſi expreſſe per pactum fuit actum, vt ſcilicet per tantum modicum temporis ſpatium duret venditio, ſecus ſi hoc expreſſe actum non fuiſſet, non enim ſola ſatis eſt ſed aliæ præſumptiones requiruntur.

21 Tempus modicum ad inducendam ſimulationem contractus relinquitur iudicis arbitrio.

1 CONtractum in dubio † nunquam præſumi vſurarium, ſed iuſtum & licitum, dixit Bal. in l. rogaſti. circa fin. ff. ſi cert. petar. & ibi Iaſ. num. 5. tenet etiam Dec. in conſi. 167. colum. 2. verſ. ſed prædictis, nu. 2. Crauet. quoque in conſil. 48. nu. 8. & conſ. 145. nu. 2. & conſi. 156. nu. 1. idem placuit Tiraquell. cum pluribus per eum adductis in tract. de retract. in 2. lib. ad fin. nu. 127. cum ſeq. & gloſ. probauit in c. nauiganti. in verb. dubitatur, de vſur. vbi dicit, iſtam interpretationem in re dubia
2 † magis amplectendam, cum ſit in mitiorem partem, & pro hoc adducit c. 2. de regul. iur. & facit l. interpretatione, ff. de pœn. l. Arrianus, ff. de action. & oblig. & c. ex literis. de proba-
3 tionibus, vbi promptiores debemus eſſe ad † ſoluendum, quá ad condemnandum, & in terminis dixit Socin. iun. in conſil. 83. nu. 6. lib. 2. Bald. & alij relati per Roland. à Valle conſilio 40. in princ. & conſil. 96. num. 12. & ſequenti, lib. 2. vbi inquit,
4 à verbis, & † denominatione contractus non eſſe recedendũ,
5 & ob id allegãtem vſuram † illam probare debere, vt per ſcribentes ibi allegatos conſtat, alioquin ſi non probat, habet è vulgato iure ſuccumbere, iuxta ſententiam Deci. in conſilio 167. colum. 1.

Illud ſic limitabis, vt non procedat in iudicio animæ, quia
6 in † illo potius debet fieri interpretatio contra eum, & ſic quod contractus ſit vſurarius, cum illa pars ſit benignior, & tutior pro anima, vt traditum eſt ab Abba. in d. c. nauiganti, num. 9. de vſur. & tradit Felin. in c. in præſentia, nu. 18. de probationib. quibus accedit Alciat. de præſumpt. regul. 3. in princip. & hoc dilucide traditum eſt à Bal. in conſ. 453. committere &c. lib. 3. Mar. idẽ pro ſingulari axiomate ſcripſit in ſing. 151. ſemper in obſcuris, Caſtellian. Cotta meminit, in memorial. in verb. delictum, late Crauetta conſulendo proſequutus eſt in conſil. 48. num. 8.

Quamobrem pro eo redarguendo, valde laborarunt noſtri
* ſcribentes, & tandem * communiter fuerunt opinati, quod cũ contractus ſimulatus, & illicitus, ſiue fœneratitius non poſſit
7 de ſui † natura directe probari, cum plerunque celebretur occulte, & à prauis vſurarijs continuo excogitantur cautelæ pro euitanda coniectura vſurarum, ſufficiat probatio per indicia, & coniecturas præſumptioneſque, vt colligere eſt ex reſponſo Arriani in l. non omnes. §. à Barbaris. ff. de re militar. & à gloſ. in l. 1. ff. de probationib. Cyn. etiam in l. 1. C. ad leg. Cornel. de ſicar. late Crauet. in conſi. 156. nu. 7. vbi hanc materiam vberrime proſequitur, & reſpondit Pau. Caſtr. in conſil. 58. viſis his. colum. 2. & in conſi. 74. in cauſa mota, col. 2. ad fi. lib. 2.
8 & ſufficere probationes leues, † & leuiores, & plures imperfectas coniungi, & teſtes ſingulares probare, tradit late Tiraquell. de retract. conuention. in præfat. nu. 36. & plur. ſequen. & idem Pau. conſi. 319. viſis, & examinatis. col. 2. poſt mediũ, lib. 2. Ioann de Anan. canit in conſi. 49. affatim ſcripſit idẽ Tiraquell. de vtroque retract. tit. de retract. conuention. fol. mihi 313. nu. 110. cum multis ſeq. & aſſeruit Bald. in l. emptione, C. plus vale. quod agi. Calcan. reſpondendo probauit in conſ. 26. col. 1. Dec. conſ. 123. nu. 1. & Crauet. conſi. 73. nu. 7. & parũ nõ erit, ſi ex coniecturis huiuſmodi ſufficiat detegere fraudes, & calliditates, quas fœneratores in tractatibus huiuſmodi ſolent adhibere, vt dicit Iaſ. in l. ſi quis ex argumentarijs. §. prætor ait, nu. 26. & ſeq. ff. de edend. & Alexand. conſil. 56. col. 1. lib. 3. & conſil. 197. colum. fin. verſic. accedit illud. lib. 7.
9 reſpondit Rip. lib. 2. reſponſo. cap. 2. nu. 7. † Difficile namque eſt, vt quæ clanculum, & occulte fiunt, callideque, & ſimulate tractantur, probentur directe ſimulata, & vſuraria. Merito leges permiſerunt probationem huiuſmodi, quæ habetur per le-
10 gales coniecturas, † & præſumptiones debere dici, & haberi pro euidentiſſima probatione, vt leg. ſi tutor. C. de peric. tuto. & ibi gloſſ. & leg. licet Imperator. ff. de legat. 1. quæ late ſupra probatur in concluſione, Adulterium. Quæ autem ſint tales præſumptiones, inferius breuiter, & latiſſime tractat Cæpol. in ſuo tract. de ſimulat. contract. Quamplures etiam adnotauit Tiraquell. de retract. conuentio. in præfat. per totum. & fuſius forte omnium ſcripſit. Afflict. ſuper 1. parte feud. in titul. de feud. dat. in vic. leg. commiſſor. nu. 21. cum pluribus ſequẽt.

Verum tamẽ animaduertendum eſt, diſcrimen eſſe, an probetur contractus ſimulatus tantum, an contractus ſimulatus,
11 & fœneratitius, an vſurarius ſimul, quia in probatione † duntaxat ſimulationis contractus poteſt fieri ex vna tantum, & ex qualibet præſumptione, infra notanda, ſecus eſt in probatione contractus ſimulati, & fœneratitij ſimul, nam in hoc dicunt quidam Dd. tres præſumptiones coniunctim requiri ad probandum contractum fictitium, & fœneratitium, & aliqui aiunt, ſufficere duas, vt infra ſuo loco notatur, & Crauet. obſeruauit dict. conſil. 256. num. 7. & diſtinguit Paul. Caſtr. conſ. 74. alias 321. volum. 2. colum. 3. verſicul. nec obſtat, ſi dicatur. Huc etiam commode poteſt referre diſtinctio contractuum. quæ traditur à DD. de Rota. in deciſio. 1. de donat. in nou. nu.
12 4. vbi dixere, tribus modis poſſe conſiderari contractum, † videlicet, fictitium, imaginarium, & ſimulatum. Primus eſt, cum vnus contractus celebrari ſimulatur, & tamen re vera alius celebretur, ſic loquitur tot. tit. C. plus vale. quod agitur. l. emptionis fides. C. de contrahen. emptio. Secundo modo dicitur contractus ſimulatus, quia licet vere agatur, quod ſic fiat, tamen agitur, quod ita diſſolutio contractus fiat, alleg. l. quartam. §. ſi ab ignoto, ff. de manumiſſ. teſtam. Tertio modo vocatur contractus fictitius, ſeu ſimulatus, quando ea mente non proceſſit, id eſt, quando agitur inter partes, quod contractus nullus ſit, & de hoc loquitur. l. nuda, ff. de diſtract. pig. de rit. nuptiar. l. ſimulatæ nuptiæ. l. imaginaria, ff. de reg. iur. leg. emptor. ff. de aqua pluu. arcen. hanc etiam diſtinctionem ponit Bertrand. conſ. 175. in 2. part. col. 2. in princ.

Illud inſuper lector te velim admonitum, maximũ eſſe diſcrimen, an contractus ſit pignoratitius, ſimulatus, vel vſura-
13 rius, & illicitus etenim ſi ſimulatus ſit, vel vſurarius † quidquid percipitur de fictu, redditu, vel fructibus, in ſortem, id eſt, in debitum principale computatur, de ſtatutum eſt in cap. ad noſtram. extr. de emptio. & vendi. & per tot. tit. de vſur. ſed quando contractus eſt tantummodò illicitus, tunc illud tantum, quod percipitur vltra iuſtum pretium, eſt reſtituendũ & contractus reſcindetur, vt reſcripſere Impp. Diocletian. & Maxim. in l. 2. C. de reſcind. vendit. cum ſimilibus.

14 Primo ergo probatur contractus ſimulatus † ex paucitate, & modico tempore, quo venditio durauit, nam cum venditiones ſoleant fieri, vt res perpetuo ſint penes emptorem, & pi-
15 gnorationes quouſque debitum ſoluatur, vt l. ſi rem, in 1. §. omnis. ff. de pignor. actio. merito credendum eſt, ex modico interuallo noluiſſe vendere, ſed pignorare, vt aperte tradit Vlpian. in l. quarta. §. ſi ab ignoto, ff. de manumiſſ. & ita dicit Bartol. in conſ. 65. incipien. Petrus Nicolæ, ſic etiã conſuluit Paul. de Caſtro in conſ. ſuo 74. lib. 2. & recentiores Pariſienſ. in conſuetu. Pariſienſ. tit. 1. §. 32. in 12. quæſt. & eleganter ſcripſit Tiraquell. in tractat. de vtroq; retractu. tit. de retract. conſang. §. 1. gl. 14. incip. ſimilia prope verba nu. 37. verſ. ſed & poſſeſſio.

Concluſionem ſic velim amplies, vt non ſolum procedat, quando modico tempore durat contractus venditionis, quia emptor venditori cito reuendiderit, vt ſupra in concluſione
16 diximus, ſed etiam procedit, ſi incontinenti † venditor emptori pecuniam pretij reſtituerit, quia tunc præſumitur venditio ſimulata, vt docuit Bald. in leg. per diuerſas, nu. 14. C. mandati. per leg. ſi neutri. §. vltimo, ff. de priuileg. creditor. & huc ſpectãt ea, quæ obſeruauit Cæpoll. in d. ſuo tract. de ſimulat. contract. in ſecundo caſu principali, & ipſe Bal. conſ. 298. incip. inter Dominicum. vol. 3. & late Tiraq. in tractat. de vtroque retract. tit. de retract. conſangui. §. 1. gloſ. 14. nu. 37. & 38.
17 Sed limitabis prædictam ampliationẽ † ſi ex interuallo reſtitutum fuerit, pretium non enim tunc præſumitur ſimulatus con-

contractus, vt videre eſt ex allegatis ſupra in ampliatione, &
per Tiraquell. vbi ſupra dict. num. 37. ſed quando dicatur in-
continenti vel ex interuallo facta, hoc eſt, relinquendum iu-
dicis arbitrio, vt dicetur infra in proxima limitatione. Idem
18 etiam dicitur factum incontinenti, † ſi eodem die venditio-
nis, vel ſequenti reſtitutum fuerit pretium licet in alio loco,
19 vt Paulus Caſtrenſ. conſ. 332. num. 2. volum 2. quia vna † dies
non eſt longum interuallum, vt colligere eſt ex reſponſo Ve-
nulei in l. ſi ex duobus. in princ. ff. de duobus reis, & ita Bart.
dixit in l. 1. §. 1. ff de verb. oblig. & Cæpol. in eod. ſuo tract. in
ſecundo caſu principali, num. 12.

20 Nunc vero limita concluſionem, vt vſque eo procedat, † ſi
hoc expreſſe per pactum actum fuit, vt ſcilicet per tantũ mo-
dicum temporis duret venditio, nam hoc caſu vera eſſet iſta
ſimulatio, & per ſe ſola ſatis eſſet ad præſumendum contra-
ctum ſimulatum, & ita loquitur tex. in d. § ſi ab ignoto. & no-
tat Bart. in d. conſil. 65. ſecus vero ſi hoc expreſſe actum non
fuiſſet, ſed tantum receſſum eſt à venditione infra modicum
tempus, nam tunc eſt præſumpta ſimulatio, & non vera, &
ſola non eſſet ſufficiens ad præſumendum contractum ſimu-
latum, niſi iuncta cum alijs præſumptionibus, vt ait Barthol.
Cæpol. in dict. ſuo tract. de ſimul. contractu. in 27. præſumpt.
num. 79. circa finem, per d. § ſi ab ignoto. tempus vero modi-
21 cum, † & incontinenti habile ad inducẽdam huiuſmodi præ-
ſumptionem, quale & quantum ſit, arbitrio iudicis relinqui-
tur, argum. l. 1 ff. de iur. deliber. cap de cauſis, extra de off. de-
leg. & ſcripſit gl. fin. in cap. non eſt dignum, & conſtat ex mul-
tis alijs collectis per Barthol. Cæpoll. vbi ſupra, in dict. 2. caſu
principali.

CONCLVSIO CCCCXXXIX.

ARGVMENTVM.

Contractum probari ſimulatum, quod venditor remanſit in poſſeſſione rei vendita, & quo pacto id procedat.

SVMMARIA.

1 *Contractus probatur ſimulatus ex eo, quod venditor remanſit in poſſeſſione rei vendita, & num. 4.*
Contrarium, num 5.
2 *Non præſumitur venditum, quod in patrimonio effectualiter reperitur.*
3 *Veriſimile non eſt, vt emptor, ſi ſoluit pretium permittat venditorem colligere fructus, & remanere in poſſeſſione.*
6 *Contractus præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione non ſolum in contractu venditionis, ſed etiam donationis, atque etiam in datione inſolutum, vt nu. 7. Intellige, vt nu 8.*
9 *Contractus præſumitur ſimulatus ex retentione poſſeſſionis, etiam ſi venditor conſtituat ſe emptoris, vel precario nomine poſſidere, & etiam de tradita poſſeſſione confectum fuerit inſtrumentum.*
Intellige, vt nu. 10.
11 *Contractus ſimulatus præſumitur, etiam ſi aliquis alieno nomine emerit rem, & ipſe ſoluat pretium, & penes ſe retineat poſſeſſionem rei vendita.*
12 *Maritus ſi nomine vxoris emerit, & poſſeſſio rei vendita tradita ſit marito, dominium rei vendita ad maritum ſpectat, non ad vxorem.*
13 *Contractus ſimulati nulla apparente ſimulationis cauſa, propter poſſeſſionem non dicitur ſimulatus contractus, ſicuti etiam de donatione dicimus.*
14 *Quæ vera non ſunt, non poſſunt dici facta in fraudem creditorum.*
15 *Donatio non poteſt dici facta cauſa mortis, quæ non ſit.*
16 *Cauſa debent apponi, propter quas ſit factus contractus, & ſimulatio.*
17 *Simulatio non præſumitur ex ſola poſſeſſione.*
18 *Emptor, vel donatarius poteſt agere vſque ad triginta annos actione perſonali ad rem ſibi traditam.*
19 *Contractus non præſumitur ſimulatus, ſi venditor fuerit ſemper in poſſeſſione, cum nunquam tradiderit vere, & corporaliter rem ipſam.*
20 *Nemo præſumitur iactare ſuum.*
21 *Contractus non præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione, quando in inſtrumento dicitur, quod conſtituat venditor ſe nomine emptoris poſſidere, quia iſta ſe compatiuntur, & non ſunt contraria.*
22 *Contractus non præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione, ſi venditor reſponderit emptori de fructibus, quia forte conduxiſſet venditor ab emptore rem venditam.*
23 *Simulationis præſumptio excluditur, vbi conſtat de veritate actuum.*
24 *Contractus præſumitur ſimulatus, ſi locatio ſit in perpetuum facta, & incontinenti poſt venditionem, & talis conductor ſemper perſeuerauerit in poſſeſſione, & etiam poſt aliquos menſes, ſed facta ſit inter eaſdem perſonas coram eodem notario, & teſtibus, vt num 25.*
26 *Contractus non præſumitur ſimulatus, quando venditor ſibi vſumfructum reſeruauit & cauſa percipiendi fructus remanſerit in poſſeſſione, ſi nulla alia concurrerent præſumptiones ſimulationis, & fraudis, ſecus ſi alia exterent ſuſpiciones, quæ fraudem, & ſimulationem præſumi facerent, vt num 28.*
27 *Suſpicio fraudis, vel ſimulatio non poteſt præſumi, quando conſtat de iuſta cauſa retentionis.*
29 *Contractus non præſumitur ſimulatus, ſi venditor non remanſit in poſſeſſione, vt quia emptor ſibi locaſſet rem pro certa annua penſione, ſeu fructuum perceptione.*
Contrarium videas num 30.
31 *Contrahens ſiue eius hæres ex ſola continuatione poſſeſſionis non poteſt dicere contractum ſimulatum, ſed tertius, in cuius fraudem fuit contractus celebratus, vt num. 32.*
32 *Allegans turpitudinem ſuam non auditur.*
33 *Simulatio, & fraus præſumitur prop er prohibitionem perſonarum.*
34 *Contractus ſimulati & fraudulenti diſcrimen & num 35.*
36 *Simulationis ſuſpicio ceſſat, cum mutatur cauſa poſſeſſionis.*

EXtant & aliæ probationes, quibus contractus ſimulatus
optime poterit probari, etenim ſecundo loco probatur
1 ſimulatus † contractus ex eo, quod venditor remanſit in poſ-
ſeſſione rei venditæ, vt traditum eſt in l. ſicut. §. ſuperuacuum,
à gl. fin. in verb. obijcere, & à Bar. ff. quib. mod. pig vel hypot.
ſoluat. per l. ſi is, qui bonis, ff. de acquir. hær. quod etiam pro-
bauit Cyn. in l. 2. C. de repud. hæred. & Bart. in l. poſt contra-
ctum. ff. de donat. placuit præterea Afflict. ſuper t. feud. tit. de
feud. dat. in vi. leg. commiſſ. num. 25. Cuius rei ratio eſt, quia
2 non præſumitur venditum † quod in patrimonio effectualiter
reperitur, vt aperte cauit Marian. in l. ſicut. § ſuperuacuum, ff.
quib. mod. pig. vel hypoth. ſoluat. cum alijs allatis per Afflict.
3 loco citato, nec veriſimile eſt quod † emptor, ſi ſoluit pretiũ
permittat venditorem colligere fructus, & remanere in poſ-
ſeſſione, vt reſcripſere Impp. Theo. & Valentin. in l. ſi quis, C.
de natur. lib. idem tenet Paul. de Caſtr. d conſil. 74. alias 325.
incip. in cauſa, vol. 2. hoc idem confirmauere Cyn. Bald. & re-
centiores Peruſ. in l. ſi paternam. C. de repudian. hære. ſequi-
tur Corn. conſ. 135. viſis. col. 2. vol 1. & conſuluit Fulg. conſil.
42. tranſmiſſio habens, teſtator Bart. in l. poſt contractum. col.
2. ff. de donat. vbi voluit iſtud etiam procedere, etiamſi in in-
ſtrumento adeſſet conſtitutum, nam cum vrgeat fraudis ſuſpi
cio, debet corporalis traditio interuenire, vt cõſtituere Imp.
Theodo. Arcad. & Honor. in l. 1. C. de ſuffrag. & ibi not. & la-
tius infra, ſic idem cauit, & concludit Cuma. conſ. 31. in cau-
ſa quæ vertitur, & hanc opinionem probauit Speculat. in tit.
de donat. §. 1. verſ. item aliquis, & reſpondit Bart. conſ. 31. in-
cip. Martinus de Eugubio. conſuluitq; Maria. Soci. in conſ. 84.
nu. 6. inſpectis. lib. 3. per ea, quæ tradit Bal. in conſ. 338 vol. 3.
4 vbi ex ſola poſſeſſionis retentione † affirmat præſumi con-
tractum vſurarium, idem aſſeruit Anchara. conſi. 257. num. 4.
Bartholomæus Cæpol. in d. ſuo tractat. de ſimul. contract. præ-
ſumpt. 24. num. 76. Dyn. in l. omnes, §. Lucius. ff. quæ in fraud.
credi. quem ſequitur Bart. in d. §. ſuperuacuum. ante fi. & in d.
l. poſt contractum. verſ. 3. præſumitur. ff. de donat. & eum col-
lect. per Cæpoll. vbi ſupra in dict. præſumpt. 24. ita Rui. conſi.
94. num. 9. volum. 4. Dec. 692. poſt Bald. in l. 3. verſi. primo ca-
ſu. C. plus val. quod agit. & de hac re tradentem conſulas late
Decian. in conſil. 62. num. 39. lib. 3. & Lap. de Sancto Gemin.
in commen. ad l. 2. C. de pact. int. emptor. & venditor. §. 1. nu-
mero 44.

5 Contrarium, quod imo contractus † non præſumatur ſimu-
latus ex ſola poſſeſſionis retẽtione, niſi alia cauſa concurrat,
conſuluit Bar. in conſ. 65. factum tale eſt. Petrus Nicolæ, quod
* conſilium * communiter ſequitur, & illud approbat, & tenet
Rot. deciſ. 1. alias 484. tit. de donat. extr Rotam in nou. Alex.
in conſ. 28. in cauſa, & lite vertente ſuper feudo. colu. 3. in fin.
vol. 5. & in conſ. 57. viſa breuitatis narratione, eod vol. 5. pul-
chre Corn. in conſ. 203. viſo dicto puncto, col. 2. li. 3. vbi red-
dit rationes iſtius opinionis, idẽ placuit Rom. conſ. 304. plu-
ra ſunt quæ allegantur, ſequitur hanc opinionem Aret. in cõſ.
65. in præſenti conſultatione, col 3. & 4. & in conſ. 160. longa
eſt iſta conſultatio. col. 5. in 3. dubio. & illi adhæret Soc. conſ.
264. viſis inſtrumento donationis, col. 3 libr. 2. & voluit Ni-
cell. Placentinus in concordan. contrar. Bart. concordan. 294.
& idem decidit Bellam. deciſ 716, non per hoc ſolum, in prin.
vbi hoc apertiſsime tradidit.

Priori opinione retenta amplia concluſionem, vt nõ ſolum
6 procedat † in contractu venditionis, ſed etiam donationis,
iuxta ſententiam Bart. in d. conſil. 65. & id diremere Domini
de Rota in dict. deciſ. 1. tit. de donat. alias 484. extra Rotam.
in nou. & Bellamet. probauit in d. dec. 716. non per hoc ſolum.
quod conſulenti placuit Dec. conſ. 659. nu. 3. Bar. docuit in d.
l. poſt contractum. verſ. tertio præſumitur. per d. l. ſicut. §. ſu-
peruacuum. ff. quib. mod. pig. rei hypoth. & ibi Barto. & idem
Dec. conſ. 135. Tiraquell. eleganter tradidit in tractat. de iur.
conſtitut.

7 conſtitut. in 9. limitatione. Quod etiam procedit † in da-
tione in ſolutum, vt Marian. Socin. conſil. 84. numero quin-
to, volum. 3.

8 Sed intelligas, vt iſtud procedat † ſi concurrat aliqua alia
cauſa ſimul cum retentione poſſeſſionis, vt ſupra in contrarijs
demonſtratum eſt, & per Dominos de Rota. deciſum fuit in
d. deciſ. 1. de donat. in nou. & à Bellam. d. deciſ. 716.

9 Secundo loco ampliatur, vt vera ſit, etiamſi vẽditor † con-
ſtituat ſe emptoris nomine, vel precarij poſſidere, & etiam
de tradita poſſeſſione confectum fuerit inſtrumentum, nam
hoc cenſetur ſimulate factum, ex quo reuera in poſſeſſione
remanſit, ita Paulus Caſtrenſ. loquutus eſt in d. ſuo conſil. 74.
in cauſa mota per Dominam Dorotheam, col. 3. verſic. 2. con-
iectura. li. 2. & in conſil. 139. ſuper iſto puncto occurrunt. col.
penult. verſic. & pro hoc bene facit, eod. lib. 2. & in conſ. 465.
videtur dicendum. circa medium. lib. 2. & Bart. in d. §. ſuper-
uacuum, vbi declarat, quantum tempus in id requiratur, &
idem Bartol. ſcripſit in l. poſt contractum. colum. 2. in fin. cum
ſeq. & ibi Roman. colum. 3. verſ. 4. adde in quantum ff. de do-
nat. cui accedit tum profitendo, tum etiam conſulendo Bal. in
l. 1. per illum textum C. de donat. ante nupt. & in conſil. 268.
ſuper primo puncto. & eadem l. poſt contractum, per multa
collecta per Cæpol. vbi ſupra. in d. l. præſum. 24. Anch. cõſultus
reſpondit in conſil. 257. num. 4. vbi ait, quod procedit, etiam
ſi ſit conſtitutio precarij, idem voluit Corn. conſ. 121. duo ob-
ijciuntur, colum. fin. verſic. nec obſtat clauſula precarij. lib. 2.
& conſ. 137. licet multas. ad fin. lib. 2. & latiſſime proſequutus
eſt Tiraquel. de iur. conſtit. in 3. par. in 9. limit. in princ. nu. 1.
& 2. vbi infinitos ad hoc in medium profert, quę omnia refer-
re ſuperuacaneum eſſet, idem voluit Afflict. in 1. feud. titul. de
feud. dat. in vicem l. commiſſ. num. 26. quod ipſe intelligit ve-
10 rum, † ſi fraus deduceretur contra tertium, quia tunc preca-
rium non tolleret præſumptionem ſimulationis, alias ſecus, vt
ex deductis ibi per eum.

11 Ad hæc tertio ampliatur, vt procedat † etiã ſi quis in alie-
no nomine emerit rem, & ipſe ſoluerit precium, & penes ſe
retinuerit poſſeſſionem rei venditæ, nam hoc caſu ille nomi-
natus præſumitur ſimulate nominatus, & verus emptor dici-
tur, qui poſſidet, vt ſupra docuimus, & meminit Angel. in l.
quamuis, C. ſi quis alteri vel ſibi. & idem Angel. in l. filij. C. de
12 don. inter vir. & vxo. vbi ait, quod ſi maritus † nomine vxo-
ris emerit, & poſſeſſio rei venditę tradita fuerit marito, tunc
nomen vxoris ſimulate eſſe oppoſitum, & dominium rei ven-
ditæ ad maritum ſpectare, & non ad vxorem. licet nominata
ſit, & id aperte cautum eſt, & ibi tradidere Bal. & Salicet. in l.
multum intereſt. verſic. quod ſi emiſti. C. ſi quis alteri vel ſibi.
& ſequitur Dec. conſ. 543. nu. 15. cum ſeq.

Reſtringitur ſecunda ampliatio, vt procedat, quando ap-
pareat cauſa, propter quam ſic fecit, videlicet, ſi cõſtituit no-
mine emptoris poſſidere, ſicuti ſãcitum eſt pluribus in locis,
vt in l. mulier, in princ. ff. rer. amorar. & in l. ſi maritus, §. fi. ff.
qui, & à quibus, & eſt text. in d. l. ſicuti. §. ſuperuacuum. ff.
quib. mod. pig. vel hypoth. ſolu. ibi enim erat cauſa, quia ad
excludendum creditorem erat ſimulata venditio, & non ideo
13 non apparente cauſa † ſimulationis propter poſſeſſionẽ non
dicitur ſimulatus contractus, & idem in ſimili dicitur de do-
natione, nam non præſumitur ficta, vel ſimulata, niſi appareat
cauſa. propter quam ſit ficta, vel ſimulata, vt docuit Bart. in d.
14 l. poſt contractum. ff. de dona. nam ſicut non poſſunt † dici fa-
cta in fraudem creditorum, quæ vere non ſunt, vt colligere
eſt ex reſcripto Imp. Alex. in l. 1. C. de iur. fiſc. libr. 10. & ſicut
15 non poteſt donatio † facta cauſa mortis dici, quæ non ſit: vt
cauit Marcellus in l. t. ff de dona. cauſ. mort. ita non poteſt di-
ci contractus ſimulatus, vel ad apparentiam factus, niſi ſubſit
cauſa fictionis, propter quam fictionem conſtet eſſe factam,
16 nam apponi † debent cauſæ, propter quas ſit factus contra-
ctus, & ipſa ſimulatio, vt deciſum reliquere DD. de Rot. in d.
deciſ. 1. de donat. in nou. & notat Bar. in d. ſuo conſ. 65. & om-
nino videas Bal. in l. illud. in 7. q. C. de ſacroſanct. eccleſ. quem
refert Bar. Cæp. in d. ſuo tract. de ſimul. contract. d. 24. præſũp.
vbi pulchre diſtinguit hanc reſtrictionem, quomodo intelli-
gi debeat, dicens, aut eſt inſtrumentum promiſſionis, & non
præſumitur ea poſſeſſione ſimulatio, vt in l. 2. C. de conſtitut.
pecun aut eſt inſtrumentum traditionis, & tunc, aut ſunt ali-
quæ coniecturæ, vel cauſæ ſimulationis, vel fraudis, vt ea poſ-
ſeſſione iuncta cum alijs præſumitur ſimulatio, d. l. ſicuti. §.
17 ſuperuacuum, ita Bal. vbi ſupra. nam ex ſola poſſeſſione † non
præſumitur ſimulatio, quia vſque ad triginta annos poteſt
18 emptor, vel donatarius † agere actione perſonali ad rem
ſibi traditam, vt ſciuit Imp. Iuſtin. in l. 2. C. de conſtit. pecu. &
in l. t. C. de anna. except. & protulit Cæpol. vbi ſupra. d. præ-
ſump. 24. ſub num. 77.

19 Primo limita concluſionẽ vt vſque eo procedat, † niſi ven-
ditor ſemper fuerit in poſſeſſione, cum nunquam tradiderit
vere, & corporaliter rem ipſam, quia tunc non præſumitur ſi-
mulatus, nam non videtur vero ſimile emptorem velle dimit-
tere rem per ipſum emptam vẽditori, & precium, cum nemo
20 præſumatur † iactare ſuum. l. cum de indebito. ff. de proba-
tionibus, & ſic potius præſumẽdum eſt, quod vere vellet rem
emptam, & ita tenet Cæpol. in d. ſuo tract. de ſimul. contract.
præſump. 24. num. 77.

Secundo limitabis, vt concluſio vera ſit, quando inſtrumen-
tũ aduerſatur re ipſa retentioni poſſeſſionis, vt quia in inſtru-
mẽto dicatur, quod talis vere, & actualiter tradidit poſſeſſio-
nem, & tñ reperitur, hoc non obſtante, in poſſeſſione, quo ca-
ſu, cũ ſimul non ſe compatiantur inſtrumentum, & retentio,
contractus tunc præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis
continuatione, ſecus vbi inſtrumentum diceret, quod conſti-
21 tuit † venditor ſe nomine emptoris poſſidere, quia tunc iſta
ſe compatiuntur, & non ſunt contraria, ita conſuluit Paul. de
Caſt. in conſ. 331. incip. in Chriſti nomine, præſuppoſitis his,
alias conſ. 133. num. 2. in 2. parte. & ita declarat Nicel. in con-
cord. Bar. concord. 294. & fuit d. Bal. in l. illud. nu. 1 t. C. de ſa-
croſanct. eccl. quod ſequitur Aret in præalleg. conſ. t59. longa
eſt iſta concluſio col. 6. in 3. dubio, poſt nu. 12. quia vbi inſtru
mentum non dicit, quod res ſit tradita, nulla eſt repugnantia,
& ſtant hæc duo ſimul, quãd res fuit vendita, & tamen quod
ex negligentia, vel impedimento ementis nunquã fuerit pro-
ceſſum ad traditionem, ſecus vbi inſtrumentum aſſereret, fuiſ
ſe rem traditam. nam cum cõſtet illum eſſe in poſſeſſione, eſt
aperta contrarietas, & manifeſta repugnantia, & ideo monet
Aret. vbi ſupra, vt in inſtrumento dicatur, dat, & conſignat, nã
ex hoc non probatur, quod ſit facta traditio, ſed videtur con-
cedi venia apprehendendi poſſeſſionem propria auctorita-
te, ſecundum Barto. in l. prædia. ff. de acquir. poſſeſſ. ideo licet
remanſerit in poſſeſſione, niſi ſit alia cauſa, non ex hoc ſolo
probatur ſimulatus contractus.

22 Tertio inſuper limitatur, niſi venditor † reſpõderit empto-
ri de fructibus, quia forte conduxiſſet venditor ab emptore
tem vendiram, nam hoc caſu ceſſat præſumptio ſimulationis,
& fraudis, vt arg. l. litib. C. de agric. & cenſit. li. 1t. & aſſeruit
Barth. Cæpol. vbi ſupra loco proxime citato, & vltra eũ Dec.
conſ. 463. num. 20. vbi teſtem laudat Salice. in l. ſi mater. C. de
cõtrah. vendi. verſ. ſtat igitur totum dubium, & admittit Imo.
poſt Abb. nu. 5. in d. c. illo vos. nu. 18. de pign. reiecta opinio-
nione quorundam antiquorum, qui contrarium ſentiunt. Hie
ron. Cagno. etiam obſeruauit in l. 2. C. de pact. inter empt. &
vendit. num. 60. & Dec. cauit in conſ. 648. & ſequitur Lap. de
Sancto Gemin. in comment. ad d. l. 2. §. primo. nu. 44. Bart. in l.
ſicut §. ſuperuacuum. circa fin. C. quib. mod. pign. vel hypoth.
23 ſoluit. nam vbi conſtat de veritate † actuum, præſumptio ſi-
mulationis excluditur, ſic ſcripſit Dec. vbi ſupra. nu. 22. idem
dixit Afflict. in 1. feud. titul. de feud. dat. in vicem leg. com-
miſſ. nu. 28. per Bartol. in l. poſt contractum. in princ. 3. colum.
ff. de donat.

24 Hoc velim ſublimites, niſi eſſet locatio in perpetuum † fa-
cta, & incontinenti poſt venditionem, & talis conductor ſem
per perſeuerauerit in poſſeſſione, quia tunc præſumitur ſi-
mulatio, ſi ita conſulenti credimus Nattæ conſi. 598. num. 10.
volum. 1. & ante eam docuit Abb. in c. illo vos. col. 2. verſ. ſed
quæro de notabili q. extr. de pig. per tex. in d. l. ſicut, §. ſuper-
uacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſoluitur. & dicit Abb.
hoc ibi velle Petr. de Anchar. hoc idem ſequitur Abb. in conſ.
12. & ſi copioſior. col. t lib. 2. Andr. Sicul. in conſi. 5t. dub. t. &
25 Natta vbi ſupra. ait, idem procedere etiam, † quando locatio
facta fuerit non incontinenti, ſed etiam poſt aliquot menſes,
& facta fuerit inter eaſdem perſonas coram eodem notario,
& teſtibus, quia tunc cenſetur actus continuatus, & conſe-
quenter ſtipulatus.

26 Quarto hoc limitabis, vt procedat, niſi vẽditor † ſibi reſer-
uauerit

Digitized by Google

ſtauerit vſumfructum, vt conſtituere Impp. Theo. & Honor. in
l. quiſquis. C de donat & aſſeruit Bar. in d. l poſt contractum.
ff de dona. & d l. ſicut. §. ſuperuacuũ. ff. quib. mod. pign. vel hy
pothec. ſolhit Pau. de Caſtr conſ. 21 ad 1. quæſitum ad fi. 1. du
bij. li. 2. & in conſ. 161. in fi. eo. vol. Ludou. Goa. in conſ. 94. an
Illuſtr. And. Tiraq. qui in hoc propemodum oẽs * conueniũt,
in tract. de iur. conſt 3. par. limita. 9. nu. 10. nam qui vẽdit, vel
aliter alienat, retento ſibi vſufructu, iam ſatis declarat ſe vel-
27 le rei alienatæ vti fructibus, & ita apparet† de iuſta cauſa re
tinendi, vel etiam naturaliter poſſidendi rem ante alienatã,
propterea id trahi nec debet, nec poteſt ad ſuſpicionem frau
dis, vel ſimulationis, idem voluit Barthol. Cæpol. in d. præſum
pt. 24. nu. 77. quia licet cauſa percipiendi fructus remanſerit
in poſſesſione, non præſumitur ſimulatus.

28 Intellige tamen, vt iſtud procedat, † ſi cum retentione v-
ſusfructus nullæ aliæ concurrerent præſumptiones ſimulatio-
nis, & fraudis, ſecus ſi aliæ extarent ſuſpiciones, quæ fraudem
& ſimulationem præſumi facerent, quia tunc reſeruatio vſuſ-
fructus non omnino arceret hanc ſuſpicionem ſimulationis,
per ea quæ tradit Tiraq. in d. limita. 9. nu. 14. allegat Bal. in l. 1.
col. 1. verſ. ſed quæ eſt ratio. C. de ſuffrag.

29 Quinto limita procedere, dummodo venditor† non remã-
ſiſſet in poſſesſione, vt quia emptor ſibi locaſſet rem pro cer-
ta annua penſione, ſeu fructuum perceptione, quia tunc iſte
actus eſſet licitus, vt aduertit Imo. poſt Abb. in c. illo vos. de
pign. nu. 18. reprobata opinione quorundam antiquorum, qui
contrarium ſentiebant, quo caſu illa poſſesſio venditoris non
obeſſet, vt traditũ eſt per Dec. in conſ. 648 & aduertit Cagn. i
l. 2. de pact int. emp & vendit. nu. 80. quem ſequi videtur Ioã.
Bapt. Lup. in ſuis cõmen. de vſur. in cõmen ad d. l. 2. §. 1. n 44.

Contrarium tamen etiam in hoc tenuit Tiraq. in tracta. de
iure conſtituti. part 3. limit 9 nu 3. in quo loco nedum per lo
30 cationem, † vel conductionem poſt alienationem factam nõ
ceſſare ſuſpicionem fraudis, de qua loquimur, eſt arbitratus,
ſed potius eam augere, & etiam ſolam ſufficere ad hanc præ-
ſumptionem pronunciauit ea auctoritate Card. Fluren. in c. il
lo vos. col. 1. verſ. eſt & alia, de pign. & idem ſentit Crauett. in
conſi. 156. nu. 10. & conſules Cæpoll. de ſimulat. contract. in 1.
& 2. caſu, iterumque in 12 præſumpt.

31 Sexto limita, vt concluſio procedat† quoad ipſum contra-
hentem, vel eius hæredem, qui ex ſola cõdemnatione poſſeſ-
ſionis non poteſt dicere contractum ſimulatũ, ex quo allega-
ret turpitudinem propriã, dicendo contractum factũ in fran
32 dem, & ſic fieret particeps fraudis, vnde† non audiretur. l. cũ
cõfitearis. C. de reuoc. dona. ſecus quoad tertiũ, in cuius frau
dẽ fuit cõtractus celebratus, nã iſte talis poterit ex hoc ſolo,
ꝙ donans poſt donationẽ, vel venditor poſt venditionem re-
manſit in poſſesſione, allegare hanc fraudẽ & ſimulationẽ, ita
tradidit Bar. in d. cõſ 65. factũ tale eſt, Petrus Nicolæ. & ita in-
telligitur d. § ſuperuacuũ. l. ſicut. ff. quib. mod. pig. vel hypot.
ſoluit. ſequitur Rota. d. deciſ. 484. extra Ro. in no. & Bellam. d.
dec. 216. non per hoc ſolũ iſtis adhæret ẽt Cor. conſ. 203. viſo
d. puncto. col. 2. vol. 3. teſtẽ laudat Bar. in d l. poſt contractu, in
3. col. de dona. & in d §. ſuperuacuũ. in fi. vbi dilucide voluit,
d. præſumptionẽ non militare quoad ipſos contrahentes, ſed
bene quoad tertium, & Ang. idem placuit in conſi. 65. in præ-
ſenti conſultatione, col. pen. vbi nullum conſtituit diſcrimen
inter contractum fraudulentum, & ſimulatum, inquiens, ean-
dem eſſe rationem, quia quoad contrahentem in fraudem cre
ditorum non aggrauat magis fraus, quam ſimulatio, quia eſt
maior præſumptio pro veritate contractus aduerſus contra-
hentem, quam aduerſus tertium, & idem etiã conſulendo ſen
ſit Aret. in conſil. 159. longa eſt illa conſultatio, in 3. dubio.
& Aret. ſequitur & Socin. conſi. 264. & tranſit Nicell. in cõcor
dant. Bar. contronet. concordant. 294. huc ſpectauit Cuma. cõ
ſil. 135. viſis articulis. col. pen. 1. vol. vbi teſtando Bart. in d. §.
ſuperuacuũ. dicit, nõ poſſe hanc ſimulationẽ continuatæ poſ-
ſesſionis allegari per contrahentes, & nota. in d. conſ. 205. in
præſenti conſultatione, vol. 3 li. 3. dr̃, ſecundum emptorem, in
cuius præiudiciũ eſt factus contractus, poſſe allegare hãc frau
dem, & ſimulationem, licet aliquã ſpeciem ſimulationis non
adducat, ſecus in venditore, quia non poteſt allegare hoc, ꝙ
nihil aliud eſſet, quam detegere turpitudinem ſuam, contra
not. in l. alias. ff. de iureiurand. & idem affirmat Afflict. in 1.
feud. tit. de feud. dat. in vic. leg. commiſſ. nu. 26. vbi nu. 27. ex-
tendit hoc habere etiam locum, cum hæc fierent inter perſo-
nas prohibitas, in quo caſu precarium non releuaret, quia pro
33 pter prohibitionem perſonarum † præſumitur ſimulatio, &
fraus, l. qui teſtamentum, ff. de probat. & dicit ex multis Tira
quell. de iur. conſtit. part. 3. limitat. 9. nu. 5.

Sed hic velim obſerues DD. Rot. d. deciſ. 484. Bellame. d. de
ciſ. 216 ac Bartol. d. conſ. 65. conſtituere diſcrimen inter con-
34 tractum † ſimulatum, & fraudulentũ, & ſunt arbitrati, in frau
dulento contractu non poſſe principalem, vel eius hæredem
excipere de fraude ea ſola continuatione poſſeſſionis, per ra-
tionem iam allatam, ſecus vero in contractu ſimulato, quia ad
uerſus eum tam principalis, quam eius hæres potuerunt exci
pere de ſimulatione ea ſola poſſeſſionis continuatione, quod
videtur aduerſari communi DD. ſententiæ qui idem voluere
in contractu ſimulato, quod in contractu fraudulento, ſi proxi
me à nobis allata diligenter perpendantur, tuum igitur lector
hac in re eſto iudicium.

Veruntamen diffiteri nequimus, quin inter contractum ſi-
35 mulatum, † & fraudulentum ſit diſcrimen ſaltem quo ad hoc,
quod vbi deducitur contractus ſimulatus ex eo ſolo, quod
venditor, vel donator remanſit in poſſeſſione, ſufficit ad tollẽ-
dum præſumptionem ſimulationis, quod in contractu appo-
natur clauſula conſtituti, vt multiſcius obſeruauit Bald. in l. 1.
numero 3. C. de donat. ant. nupt. etenim cum mutatur cauſa
36 † poſſeſſionis, ceſſat ſuſpicio ſimulationis. l. fin. in princip. ff.
de precar. Quod ſecus eſt, vbi deducitur vltra ſimulationem
etiam fraus contra tertium, quia tunc precarium non tolleret
illam fraudem, nam ſicut contractus eſt fictitius, & in fraudem
ita conſtitutum, ſecundum Bartol. in prælleg. conſ. 65. factum
eſt tale, & Rota, d. deciſio 484. alias 1. de donat. in no & ita de
clarat Alex. in conſ. 28. in cauſa, & lite vertente col. 3. lib. 5. &
Socin. in d. conſ. 264. viſis inſtrumento donatio. col. 2. li. 2. poſt
Aret. in prælleg conſ. 159 dicens, ſimulationem tolli, quan-
do tertius eam allegaret propter conſtitutum, vel precarium,
quia mutauerat ſibi cauſam poſſeſſionis, & incipit tenere ex
noua cauſa, iuxta ſententiam Bal. in l. illud. Cod. de ſacroſanc.
eccleſ. quod etiam probauere Card. & Imo. in c. illo vos. de pi
gn. ſecus vbi concurrerent aliæ præſumptiones, vt fraudis, &
ſimulationis cum alijs cauſis, quia tunc aliter eſſet.

CONCLVSIO CCCCXL.

ARGVMENTVM.

*Contractus an probetur ſimulatus per pactum, quod quando-
cunque venditor reſtituat pecuniam perceptam, emptor te-
neatur reſtituere rem ſuam.*

SVMMARIA.

1 *Contractus probatur ſimulatus ex eo quod inter partes conuentum fuit, vt quando-
cunque venditor reſtituat pecuniam perceptam, emptor teneatur reſtituere rem
ſuam.*

2 *Conuentio, quod emptor teneatur reſtituere rem ſuam quotieſcunque venditor reſti-
tuat pecuniam perceptam, eſt contra naturam contractus.*

3 *Contractus probatur ſimulatus ex modo recedendi à contractu venditionis, vel em-
ptionis.*

4 *Contractus reſolutionis ſi eſt celebratus, ad hoc, vt fiat eius reſolutio, requiritur, vt
fiat contractus reſolutionis vt effugiatur circa hac præſumptio ſimulationis.*

5 *Clauſula, & alia inſolito in inſtrumento appoſita ſolent reddere ſuſpectum contra-
ctum.*

6 *Contractus probatur ſimulatus, quando tempore quo tu re vendiſti fuit dictum non
eſſe venditionem ſed pignus.*

7 *Contractus ſi apparet celebratus in formam venditionis licet inter partes tractatum
de celebrando aliter non probatur ſimulatus, & fraudulentus.*

8 *Teſtes quo pacto deponere habeant, vt probent ſimulationem contractus.*

9 *Contractus probatur ſimulatus per argumentum ſumptum à non veriſimili.*

SVppetunt etiam adhuc alij probationis modi, quibus con-
tractus ſimulatio ſiue vllo negotio poſſit argui, nam proba
tur contractus ſimulatus ex eo, quod ab initio inter partes cõ
1 uentum fuerit, † quandocunque venditor reſtitueret pecuniã
perceptam, emptor teneatur reſtituere rem ſuam, vt me do-
cuit Paul. de Caſtr. in conſ. 74. alias conſ. 325. volum. 2. nã hoc
videtur eſſe contra naturam contractus, & ideo inducitur præ
ſumptio ſimulationis, vt colligere eſt ex gloſſ. in l. ſi quis ſub
conditione, cum ibi notat. ff. de condition. inſtitut. & per
Cæpoll. in dicto ſuo tractat. de ſimulat. contract. præſumpt.
8. 9. & præſumptione decimatertia, vbi copioſiſſime tra-

Digitized by Google

2 dit,& quod ſit huiuſmodi conuentio † contra naturam contractus,patet,quia ſi vera fuiſſet prima venditio,dominiũ rei venditæ eſſet in emptorem translatum,ſed venditor erat dñs & interuenit traditio,vt in l.clauib.ff.de contrah.empt l.emptorẽ.ff.de actio.empr.l.traditionib.C.de pact & ſi ſcd̃s eſſet verus cõtractus retrouẽditionis, primus emptor nõ diceretur rẽ ipſius venditoris ſibi reſtituere, ſed diceretur,ꝙ teneretur tradere,vel dare, vt apparet ex d.l.emptorem,nam dominiũ ipſius translatum fuit in primum venditorem, vt in eadem l. emptorem.Quinimo d promiſſio in cauſa eſt,vt præſumatur ſimulatio,non enim conſueuit apponi in contractu,cum ſoleãt tantum apponi verba pacti de retrouendendo,quæ ſunt ſecundum naturam contractus, vnde (vt dixi) cenſetur propter hoc præſumptio ſimulationis,vt arbitratus eſt Barth.Cæpol.in d.præſumpt,13 & 9.

Nec prætereo,probari etiam contractum ſimulatum ex mo
3 do recedendi à contractu vẽditionis † vel emptionis,vt hoc exemplo patet,quando receditur ab eo per reſtitutionem inſtrumentorum inciſorum,& ſic per medium receſſus à dicto contractu,& per modũ novæ venditionis, quæ facta fuiſſet à principio,ſi contrahentes habuiſſent animũ ineundi verũ cõtractum , vt cauit Paul.in conſ.74.alias 324.reſultat præſumptio,vol.2.ſub nu.2.vbi late per l.cum hi,§ ſi mndus,ff.de tranſact.& vberrime proſequitur Cæpol in tractat,de ſimulatione contract.nu.80.præſumpt.26.idem proditum reliquit Afflict, in primo feud.tit.de feud.dat. in vicem l.commiſſ. numero 70. Ratio eſt ſecundum hos , quia regulariter ſi contractus reſolutionis eſt celebratus , ad hoc , vt fiat eius reſolutio,
4 † requiritur,vt fiat contractus reſolutionis,ſi velimus effugere quantum ad hoc præſumptionem ſimulationis,nec ſatis eſt ſolum reſtitutio inſtrumentorum,maxime inciſorum,cum ex hoc factum illicitum magis præſumatur, per gloſſ notabilem in l.ſi quis ſub conditione.cum ibi notat. per Bartol.& Dd.ff. de cond. inſti.& fuit obſeruatum à Cæpol.vbi ſupra in d. præſumpt.9.etenim meridiana luce clarius eſt,nouum contractum emptionis,vel venditionis,prout eſt contractus retrouenditionis,nõn eſſe conſuetum fieri,niſi per nouum contractum,vel inſtrumentum contractus,& non per ſimplicem reſtitutionem inſtrumentorum inciſorum,nam nihil tam naturale eſt,quam vnumquodq; eo genere diſſolui, quo ligatum eſt,vt ſcite cauit Vlp.in l.nihil tam naturale,ff.de reg.iur.quib.alludit l.fere quibuſcunque modis,ff.eo.& ſancitum eſt.in c.1.extra de reg iur.vbi traditum eſt , omnes res per quaſcumque naſcuntur cauſas, per eaſdem diſſolui.

Sic intelliges,vt hoc procedat quando iſtud eſt inſolitum, & non conſuetum,vt recedatur à contractu per reſtitutionem inſtrumenti inciſi,ſecus ſi conſuetudo loci hoc patiatur,optime aduertit Afflict.loco proxime citato,vel.ſi hoc eſt,his il
5 lud facere videtur † clauſulas,& alia inſolita in inſtrumento appoſita ſolere reddere ſuſpectum contractum,vt videre eſt ex reſponſis duorum iuris coryphæorum,id eſt , à Scæuola.in l.qui teſtamentum,& à Papiniano in l.cum tantum.ff.de proba.Felin.etiam confirmant in c.2.num.17.ver.& iſta procedunt,de reſcript.& latius infra ſuo loco dicemus.

Ad idem occurrit probari ſimulatũ cõtractum ex eo ꝙ pro-
6 batum à ſe fuerit,ꝙ tpe,quo tu reuendiſti,fuit dictum , † non eſſe venditionem,ſed pignus, nã vẽditio ſtatim ſequuta præſumitur ſimulata,ita mihi auctor eſt Barto.in l.pacta nouiſſima, n.2.C.de pact.ꝙ idẽ procedit,ſi venditio facta fuerit ex interuallo dictæ proteſtationis dũmodo de futuro tempore quoq; expreſſiſſet,vt ſi etiam dixiſſet,& proteſtatus fuiſſet, quod ſi contingeret ipſum in futurum vendere,intelligi debet, quod eſſet pignus , vt ſcripſere vna mente Bartol Bald. & Doctor. in d.l.pacta nouiſſima,C.de pact.& ibi per Bald.& Dd.& obſeruauere Bald.Bartol.Angel.& Dd.in l.item quia,§.item Iulian.ff.de pact.Bartol.& Imol.in l.Titia,§.item reſpondit,ff. de verbo.obliga.annotauit etiam Ange.in l.1.in 3.colum.in fin.verſ.in gloſ.ibi,ex his quæ præceſſerũt,ff.de iud.Bald.mouit in l.multum in 2.col.C.ſi quis alteri vel ſibi.& ad hoc cõſulas gloſ.in l.interpoſitas.in verb.qualitas.C.de trãſact.late etiam proſequitur Cæpoll.vbi ſupra in 1.præſumpt.ſub.n.15.
7 ſi autem prædicta proteſtatio non præceſſiſſet , † & contractus appareat celebratus in formam venditionis , licet inter partes tractetur de celebrando aliter,ſiue in alia forma , per hoc non probaretur contractus ſimulatus,& fraudulentus, vt colligere eſt ex Labeonis reſponſo in l.cum plures.§.locator horrei.ff.locat.ſecundum Angel in l.ſi quis cum aliter , ff.de verbor.obligation.& Cæpoll.vbi ſupra d.præſumpt.1. Nec illud obſeruatione dignum prætereo,quod ad probandum,ꝙ tu dixiſti,vt ſupra requiruntur teſtes, quos non ſatis eſt tan-
8 tum deponere ſe fuiſſe præſentes,quando partes agebãt inter ſe,quod eſſet pignus , ſed oportet , vt etiam deponant de emptore,quo id dictum fuit, quia alioqui non probant ſimulationem,vt tradidit Bal.in l pacta nouiſſima, nu.6.C.de pactis , vbi docet aduocatos, ita formare debere articulos ad probandum ſimulationem in hoc caſu.

Eiuſdem claſſis & illud, probari recte poſſe contractum ſi-
9 mulatum † per argumentum ſumptum à non veriſimili, vt teſtatur Dec.conſ.644.nu.6.atque Crauet.conſ.156 nu.9.& Caſtr.conſil.58.viſis his,quæ ſuperius,quia quod non eſt veriſimile,quædã falſitatis imago eſt,vt dicit Bal. in l,1. C.de ſeru. fugitiu.facit text,in c.quia veriſimile,de præſumpt. & in l.qa veriſimile,ff.quod met.cau.& l.obligatione generali.ff de pign.& ita in ſimili caſu ſimulationis à veroſimili arguit Anch. conſ.257.& Dec.conſ.644.d.nu.6.

CONCLVSIO CCCCXLI.

ARGVMENTVM.

Contractus ſimulatus an probetur per pactum de retrouendendo non pure, & ſimpliciter, ſed poſt certum tempus in inſtrumento appoſitum.

SVMMARIA.

1 *Contractus probatur ſimulatus per pactum de retrouendendo non pure, & ſimpliciter ſed poſt certum tempus appoſitum in inſtrumento.*
2 *Contractus licet præſumatur ſimulatus,non tamen ex ſola præſumptione probatur ſignoratitius.*
3 *Pactum de retrouendendo eſt de ſe licitum.*
Intellige vt nu.4.
5 *Emptor non poteſt cogi ad reuendendum , antequam veniat tempus in id præſtitutum.*
6 *Pactio de retrouendendo non ſufficit ad probandum contractum vſurarium in venditione mobiliũ,& immobiliũ ſecus in venditione cenſuum, & redituũ annuorũ.*
7 *Contractus præſumitur ſimulatus etiam ſi pactum de retrouendendo appoſitum ſit ex interuallo.*
Et hoc non eſt dubium,vt nu.8.
Contrarium,num 9.
10 *Contractus ſimulatus non poteſt dici vſurarius,vel pignoratitius ex pacto retrouendendo in eo appoſito*
11 *Contractus non poteſt dici vſurarius,vel ſimulatus ex pacto retrouendendo ſit vitio ſimulatus.& alius non.*
12 *Pactum de retrouendendo non vitiat contractũ,ſi factum fuerit pure,& ſimpliciter.*
13 *Contractus non præſumitur ſimulatus,etiamſi emptor lucratus fuerit fructus medij temporis.*
14 *Nulla præſumptio ſimulationis inſurgit , ſi ego locaui rem meam alicui perpetuum, cum pacto de emendo poſt certum tempus,& non ante.*
15 *Fœneratores omnes cautelas excogitant ad circumueniendum iuris præſumptionem.*

PRogrediamur adhuc in perueſtigandis contractus ſimulati probationibus. Qui igitur contractum ſimulatum probare voluerit,id commode facere poterit,ſi pactum de retro
1 uendendo non pure,& ſimpliciter † ſed poſt certum tempus in inſtrumento appoſitum fuerit , vt ſi poſt nouem annos retrouendere,& contractus reſcindi debeat. Nam ex hoc apparet,quod emptor durantibus dictis nouem annis voluit omnino lucrari fructus,& certus eſſe de commodo , & lucro ſuæ pecuniæ,& ex hoc inſurgit præſumptio ſimulationis,ita aperte cautum eſt in c.ad noſtram.extra de empt. & vendit. & ibi Abb.explicauit in 3.caſu,vbi Hoſtienſ.& Ioan.Andr.Lauren. Rudolph.in repetit.c.conſuluit,in 2.par.q.61. Diuus Bernardinus in tracta.de contract.& vſur.in 29.ſermo.art.1.c.1.Collect.in d.c.ad noſtram.& c.ſignificaſti.de pignor.Neuizan.in conſi.88.num.1.& eſt text.in cap.illos vos.extr.de pignor.& reſpondit Bal.conſi.487.incipien.apparet.lib.1 quam ſequitur Aymo in conſi.156.num 5.atque Paul. de Caſtr. conſuluit in conſil.109. viſa petitione, columna 2.verſicul. ſunt etiam alia,volum.2.quod inſigne, & eximium arbitratus eſt Guid. Pap.ſingul.477.licet pactum.verſic.quæro mutuaſti cauit hoc etiam Alexand.conſilio 109.viſo proceſſu. colum fin.in fine, lib.4.Iaſo.præterea in conſilio 150.reuocatur in dubium, numero 1 verſicul.nec obſtat lib.4.Lanfranc.tradidit in clemen.diſpendioſam.col.penultim.de iudic.& videas latiſſime D.Tiberium Decian.in conſilio 2.numero 17.& numero 180.
lib.

Digitized by Google

lib.1.& Tiraquel.de retract.conuentio.§.1.gloſ.2.nu.69.Decian.etiam in eodem conſ.2. quamplures adducit qui in eam deſcendunt ſententiam, actum negatiuum ſolum ſufficere ad corruendum contractum vſurarium.

In animo tuo penitus illud inſideat, quod licet ex hoc pro-
2 betur,& præſumatur contractus ſimulatus, vt ſupra,† tamen non ex hac ſola præſumptione probatur pignoratitius, aut vſurarius, ſed coniunctim cum alijs præſumptionibus, vt infra ſuo loco dicetur, videlicet ex his tribus, vel duobus, ex maxima læſione pretij, & illum emptorem conſueuiſſe fœnus exercere; vt cautum eſt in text. in d.c.ad noſtram.& infra explicabimus,& notat Cæpoll.in d.ſuo tracta.de ſimul.contract. præſump.10.& 12.nu.5. & 12.& Bal. in c.1.col.2.verſ quæro de quibuſdam.vbi Alua.col.penult.verſ.quia ab extra in titu.de feud.dat.in vic.leg.commiſſ.hoc idem cõfirmauit Fabiao. de Mont.in tracta.de empt.& vend.in 7.q.principali.col.3.verſ. 6.quæro,nu 8.Soc.conſi 248.col 2.verſ.4.lib.2. Iaſ.ſcripſit in conſ.133.lib.4.meminit Aymo conſ.156.nu.5.& probauit Cagno.in l 2.C.de pact.inter empt.& vendit.nu.60.atque Ang. in ſumma, verſ.vſura; nu.67.& eleganter protulic Tiraquell. lib.2 de retract.§.1.gl 2.nu.70.

3 Pactum enim de retrouendendo omni iure † eſt de ſe licitum, vt reſcripſit Imp.Alex.in l.2.C.de pact inter empt. & vẽdit.atque* communem ſententiam omnium ſcribentium, tam ius Cæſareum, quam Pontificium profitentium, ac Theologorum eſſe affirmat Cagnol. in l.2.nu.7. & vna Tiraquel. de retract.conuenti.in præfat.nu.1.vſque ad nu.3.

Sed velim intelligas, iſtud procedere in pacto affirmatiuo,
4 ſecus vero† in negatiuo, prout conciliando opiniones declarat Corn.in conſ.4.nu.3.vol.1.

Verum Corneo aperte repugnat Ioan.Fab.in l.vnica.C.de pact.pign.in fi.vbi inquit, quod pactum iſtud, ne liceat venditori, niſi poſt certum tempus redimere rem venditam, eſt validum de per ſe, dũ modo terminus præfixus non excedat tempus triginta annorum, quia tunc non valeret ſecundum eum ibi, quem ſequitur Tiraq.de retract.lib.2.§.1.gl.2.nu.7.
5 Hinc fit, vt † antequam veniat tempus in ſdi præfinitum, emptor non poſſit cogi ad reuendẽdum, ita Fabian.tradidit, licet ſub dubitatione, vbi ſup.& ſequitur Tiraq.vbi ſup.n.73.

Reſtringas hanc intelligentiam, vt procedat in venditionibus prædiorum,& aliarum rerum mobilium,& immobilium
6 vt ſcilicet hæc ſola pactio non ſufficiat† ad probandum contractum vſurarium: ſecus vero in venditione cenſuum, vel annuorum redditum, quia tunc per tale pactum, quod vẽditori non liceat redimere niſi poſt certum tempus, reddet omnino contractum illicitum,& vſurarium, vt prodidit Couarr.lib.3. varia.reſolutio.c.8.nu.8 poſt recentiores Par.in tract.de cen. tr.q.50.& hoc quod ſupra dictum eſt, etiam late proſequitur Afflict.in 1.feud.titu.de feud.dat.in vic. l.commiſſ. num.80. verſ.in contrarium tamen.& Iacob.Nouell.in regul.153. vbi in eandem ſententiam deſcendentes adducit.

Illud tamen amplies, etiam ſi ex interuallo tale pactum appoſitum ſit, ſed inter eaſdem perſonas, coram eodẽ notario,&
7 teſtibus† quia tunc etiam hoc caſu præſumitur ſimulatus, vt reſpondit Natt.conſ.198.nu.11.vol.1. Nouell. etiam vbi ſup. in d.reg 153.in 1.ampliat.quia hoc pactũ ex interuallo abiectum maiorem facit arguere ſuſpicionẽ, vt doctiſſime ſcripſit Menoc.de arbi.cent.1.caſ.13.nu.13.li.2.quia ad cautelam tẽpus interiectum videtur,& hanc ſententiã viſus eſt ſequi Crauet.d.conſ.156.nu.18. & ita in ſimili dicit Innoc. in c.grauis. ante fi.extra de depoſ.Bal.in auth.hoc ius. col.pen. verſ.ſed pone quod ſuper.C.de ſacroſanct.eccleſ.& in d.l.cum fidem. in fi.C.de non numer.pecun.& late Tiraquell. in tractat.de vtroque retract.tit.de retract.conuentio.in præfatio.num.8.9. 10.& 13.in quo loco ſcripſit, quod cum iſtud pactũ ſeorſum ab inſtrumento principali appoſitum ſit, magis ſuſpectũ reddit contractum,& magis facit præſumptionem fraudis, quam ſi in eodem inſtrumento apponeretur, vt conſtat ex traditis per Ioan.Andr.Imo.& Barbat.in d.c.ad noſtrã. de emption. & venditiou.Bal.etiam voluit in conſ 322.inſtrumento. col. fin.ibi, ex contrarijs agitur qualitatibus.lib.3 & ex alijs congeſtis per eundem Tiraq.loco iam allato.

Et hoc minime dubium videtur, ſi ab initio,& in ipſo con
8 tractu actum ſit, † vt poſtea ex interuallo illud pactum reuendendi fieret, quia tunc nedum nihil operaretur illud interuallum ad effugiendam præſumptionem ſimulationis, quinimo maiorẽ fraudem, ac etiam colluſionem induceret, vt tradit Tiraqu.in retract.conuentio.in præfat.nu.8.in quo loco iſtud eſſe menti tenendum ſcripſit, e auctoritate Bald.in l.cũ fidem.in fin.C.de non nu.pecun.

9 Contrarium tamen voluere † Alex.conſ.38.nu.3.li.5.Abb. conſ.79.col.7.verſi.tertio me mouet.lib.2.Corn.conſ.133.viſo copioſo.colum.2.verſic.& quamuis nonnulli.lib.5.& cõſil.24.colum.3.verſi. videtur quod pactum lib.3. Bertran.cõſ. 109.colum.fin.lib.3.& huic ſentẽtię illud patrocinatur, quod dicitur de pacto legis commiſſoriæ, quod licet alias reprobetur in pignoribus.l.vltim.C.de pact.pign.cap.ſignificante.de pignori ſi apponatur ex interuallo in inſtrumento non reprobatur, vt ex quampluribus congeſtis ſcripſit Tiraquel.de retract.conuen.in præfat num.7.& Guido Pap.deciſio.6 Pactũ legis atque Bertrand.in conſilio 3. Ponitur in facto. quidam nobilis.in 3.dub.lib.1 & Deci in l traditionibus.colum.penult verſicu in gloſſ fin.C.de pact.Paul.de Caſtr.conſ.332.cõſil 69.column 2.verſicul.tertio me mouet interuallum.lib.2.& in conſ.332.colum.2 lib.2.dum loquitur de huiuſmodi pacto facto eodem die vel ſequenti.

Et hinc eſt, quod iſtud ſit relinquendum iudicis arbitrio, vt totum hoc dijudicet, ita reſpondet Crauet.d.conſ.156.nu. 18.& Menoch.eleganter, vbi ſupra d.caſu 13.per totum, vbi hanc materiam examinat.

Intelliges, vt concluſio non procedat, ſi non conſtet origi-
10 nalem cauſam contractus† fuiſſe mutuum verum, vel fictum: quia eo caſu non poteſt dici illum ſimulatum, vſurarium, vel pignoratitium, ex pacto reuendendi in eo appoſito, vt vnanimes tradidere Bal & Sal.in l.emptione.C.plus vale.quod agitur.

Amplia procedere hanc intelligentiam, etiamſi contractus eſſet celebratus cum ſolito fœnerari, vt iuxta ſententiam præfatorum & reſpondit Cra. in conſ.145.nu.6.& 17.

Secundo ampliabis, vt iſtud etiam verum ſit, etiamſi vnus exiſtimaret accipere mutuo, alius vero arbitraretur emere, nõ
11 autẽ mutuare, & ita vnus ſimularet, alius vero non:† quia & tunc non poſſet dici contractus vſurarius, vel ſimulatus ex illo pacto retrouendendi, ſecundum Bal.in l.1.C.plus val.quod agit.& Alexand.in conſ 29.nu.19.lib.7.vbi inquit, quod ad hoc vt quid dicatur ſimulatum, neceſſe eſſe partes conueniſſe de ſimulando, antequam contractus fieret nec ſatis eſſet, ſi ex poſt facto id agatur, vt animaduerit Bald.in l.vnica.q.10.C.ſi ſeruus extero.vbi dixit id menti tenendum, quod reſponden ti placuit Alexand.in conſ.84.nu.6.lib 4.Dec.etiam.in conſi. 43.ſub nu.18.& ſcrib.vbique.

12 Primo limita concluſionem non procedere,† ſi illud pactũ fuerit factum pure, ex ſimpliciter, vt ſupra citati Doctores tradidere,& patet ex allegatis per Cæpoll.in d.ſuo tract.in 2.caſu l.2.Cod.de pact.inter emptor.& vendit.& eſt caſus notab.in l qui fundum.ff.de contrahend.emp.& ita ſenſit Alber. de Roſat.in d.l.2.qui dixit, quod ita de facto obtinuit dictam inueſtituram ſine locatione valere,& notat, & tenet gloſſ.in terminis in c.conqueſtus.extr de vſur.

Extenditur prædicta limitatio, vt vera ſit, etiam ſi emptor lucratus fuerit fructus medij temporis ante moram contra-
13 ctus, quia† tunc non pręſumitur cõtractus ſimulatus, vt protulit Bal d.in l.ſi fundum.in fin.nu.4.C.de pact.inter empt.& vendit.vbi dicit hoc eſſe menti tenendum,& Dec.reſpondit, qui alios congerit in conſ.167.colum.2.num.5.Alexand.cauit pluribus in locis. vt conſ.28.col.5.lib.5.& in conſ.109.Viſo proceſſu.lib.4.& in conſ.119.Sine diſputatione.eod.libro.

Secundo limitare poteris, ſi ego locaui rem meam alicui in perpetuum cum pacto de emendo poſt certum tempus,& nõ
14 ante,† nam hoc caſu nulla præſumptio ſimulationis, aut vſurarum inſurgit,& ita intelligitur dictum Bald.in c.1.verſ.quæro de quibuſdam partis.titul.de feud.dat in vic.leg.commiſſ.in vſib.feud. ſic refert Cæpol.in d. tractat. de ſimul.contract. de præſumpt.10.nu.50.vbi ait nõ procedere, quando vt ſupra emiſſem pure fundum,& ſibi non locaſſem, ſed tpe venditionis feci tibi pactum, quod elapſo certo tpe tantũ & non ante poſſit retroemere, vt d.c.ad noſtrã.Vel ſi emiſsẽ ab vno fundũ,& ipſum eidem in continẽti locaſſem, vel feciſſem pactum de locando, cũ pacto de retrouendendo poſt certũ tempus: nam ex hoc præſumitur ſimulatus, vt ait Cæp.vbi ſupra.

Præterea intuebis, vt cõcluſio procedat, ſi cũ pacto reuen-

Digitized by Google

dendi adfuerit etiam conſuetudo fœnerandi ex parte ementis: quia tunc etiamſi pactum eſſet appoſitum ex intervallo vnius menſis, vel paulo maior, non per hoc videretur ſublata
15 præſumptio ſimulationis, † cum fœneratoris omnes cautelas excogitent ad circumueniendum iuris præſumptionem, & id vt conſequatur, ex interuallo faciunt ipſas promiſſiones, ac in alio inſtrumento ſeparato, vt traditum eſt per Ioan. Andr. in d. c. ad noſtram. de empt. & vendit. atque conſuluit Alexand. in conſ. 119. ſine diſputatione. col. 2. verſ. poſſet ergo. lib. 4. & ſequitur Tiraquel. de retract. conuention. in præfatio. nu. 8. vt nos infra dicemus.

Poſtremo poteris limitare tribus alijs modis, quos percipere tibi licebit à Iacob. Nouell. in regul. 153. quem tu ipſe conſulas.

CONCLVSIO CCCCXLII.

ARGVMENTVM.

Contractus an probetur ſimulatus, quod bona vendita fuerint locata poſtea ab emptore venditori pro minori penſione, quam valeant.

SVMMARIA.

1 *Contractus probatur ſimulatus, quando bona vendita poſtea locata ſunt ab emptore venditori minori penſione, quam valeant.*
2 *Contractus locationis per interpoſitam perſonam arguit fraudem & ſimulationem.*
3 *Simulatio arguitur ex non veriſimili.*
4 *Suſpicio fraudis arguitur ex varietate contractuum.*
5 *Contractus ſimulatus probatur, quando venditorem magna neceſſitas vrgebat tempore venditionis, & egebat pecunia, vnde coactus fuit eo modo contrahere.*
6 *Contractus ſimulatus probatur arbitrio iudicis.*
7 *Arbitrarium eſt iudicis, an pactum de retrouendendo, & modicitas pretij arguat contractum ſimulatum.*
8 *Contractus ſimulationem probare volens, debet articulare qualitates perſonarum contrahentium, & etiam mediatorum.*
9 *Contractus ſimulatus probatur, quando venditor quærebat accipere pecuniam mutuam ſuper tali prædio, & poſtea reperitur ipſum feciſſe venditionem de illo prædio pro quantitate, quam quærebat.*
10 *Color quæſitus præſumitur de contractu.*
11 *Vbi verba ſunt dubia, intelligenda ſunt ſecundum tractatum præcedentem.*
12 *Simulatio contractus magis declaratur ex tractatu præcedenti, quam ex ſequenti.*
13 *Contractus ſubſequens intelligitur ſecundum tractatum præcedentem.*
14 *Contractus probatur ſimulatus ſi emptor volebat dare venditori pretium & valorem iuſtum, velut centum, & venditor nolunt accipere, niſi quinquaginta.*

Iſta etiam probatione facile impiorũ fœneratorum fraudes in cõtractu ſimulato detegi poſſunt. Etenim probatur ſimulatus contractus, quod bona vendita fuerint locata poſtea ab
1 emptore ipſi venditori pro minori penſione, † quam valeant, vt ſumma vera aſcendit ad ſommatas triginta frumenti, & tamen locata fuerunt venditori ad penſionem quatuordecim ſommatarum tantum: nam hoc caſu præſumitur vſuratius, vel ſimulatus: quia ſi eſſet vera locatio, & res locata vere fuiſſet ipſius emptoris, non eſt veriſimile, quod voluiſſet locare ſuũ ſub tam tenui penſione, vt reſpondit Paulus in l. cum de indebito. §. ſin vero. ff. de probat. & Vlpian. in l. ſi vero non remunerandi. §. ſi adoleſcens. ff. mandat. Ideo locando ſub modica penſione arguitur animus emptoris, quod tantum curauit de quæſtu pecuniæ, & non curabat de modicitate penſionis ita in terminis ſimulationem arguit Bal. in cõſ. 311. incip. in quæſtione Galuagini. colum. 2. lib. 5. cui accedit Crauet. d. conſ. 156. nu. 12. hoc etiam ſequitur Cæpol. in d. ſuo tract. de ſimul. contract. præſumpt. 16. & 17.

Quid ſi etiam probatur ſimulatus contractus ex eo, quod poſt rem venditam per interpoſitam perſonam poſtea emptori res ipſa locata fuerit? nam hoc caſu probatur ſimulatio: quia emptor dubitans fraudem detegi, ſi ipſe ſtatim rem emptam locaret venditori, locationem fecit tertio, qui poſtea vendito-
2 ri locauerat. † nam ex hoc contractu locationis per interpoſitam perſonam fraus & ſimulatio arguitur, vt cauit Aphricanus in l. cum vxori. §. fin. ff. ad Velleian. & ſtatuit Vlpianus in l. pupillus. § ſed & ſi per interpoſitam. ff. de author. tuto. atque conſuluit Aymo Crauet. conſ. 156. nu. 11. & ſancitum reliquere plurimi Imperat. varijs in locis, vt in l. cũ propria. C. ſi quis alteri vel ſibi. & in l. hac edictali. in princip. C. de ſecũd. nupt. in l. per diuerſas. §. excepts. C. mandat. in l. 2. C. de repud. hæred. & in leg. 1. & ibi Bartol. C. de natural. liber. Idem tradidere Bartol. & cæteri Doctores, in l. ſi is qui bonis. ff. de vul-

3 gar. Nam cum † ſimulatio arguatur ex non veriſimili, vt dictum eſt ſupra in fine 3. concluſionis, quomodo eſt veriſimile, quod illa locatio ita facta fuerit per interpoſitam perſonam, niſi ad tegendum omnem ſuſpicionem? ſed quo magis ſtudet
4 quis ſuſpicionem occultare, eo fit manifeſtior. † quia ex tali varietate contractuum fraudis arguitur ſuſpicio, vt ſciuit Imper. Iuſtinian. in l. ab Anaſtaſio. Cod. mandati, & Bald. aſſeruit, in conſ. 12. Tres fuerunt contractus. lib. 1. & late Natt. in cõſ. 398. per totum & præcipue. num. 19.

Superioribus etiam addas probari contractum ſimulatum, veluti quando venditorem magna neceſſitas vrgebat tempo-
5 re venditionis, † & egebat pecunia, vnde coactus fuit eo modo contrahere, vt pecunias inueniret, iuxta vulgare illud prouerbium, Quando il Lupo è prigione, fa la Confeſſione, ita ſimulationem probat Calcan. in conſ. 26. col. 8. in fine, ſub nu. 7. circa finem, adducit ea, quæ obſeruauere Dd. & maxime Bart. & Angel. in l. 1. de pact. pignor. & Bald. ibi. & in l. fin. C. de iur. dot. impetran. quod etiam placuit Iaſo in conſ. 151. col. .. lib. 4. & probauit Aymo Crauet. d. ſuo conſ. 156. num. 13.
6 Nec ſilebo probari etiam contractum ſimulatum † arbitrio iudicis, vt teſtatur Crauett. in d. conſ. 156. num. 14. iuxta ſententiam Bald. conſ. 311. In quæſtione Galuagini. col. 2. in fine, li. 5
7 Corne. in conſ. 349. col. penult. lib. 1. vbi dicit Corn. eſſe † arbitrarium iudici, an pactum de retrouendendo, & modicitas pretij arguat contractum ſimulatum, & vſurarium, & doctiſſime more ſuo tradidit iuris vtriuſque peritiſſimus Iacobus Menoch. de arbitr. iudic. d. centur. 1. caſ. 13. num. 4. li. 2. & conſulas Lup. in comment. ad l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. §. 1. nu. 30. & 33. & ſcripſit Afflict. in 1. feu. tit. de feu. dat. in vic. l. commiſſor. nu. 117. vbi admonet iudicem debere arbitrium ſuum adhibere inſpecta qualitate perſonarum, & qualitate facti, & cauſæ, & qualitate præſumptionum, an. ſ. ſit talis præſumptio, quæ nullo modo poſſit tergiuerſari, ibique cõſuluit,
8 † vt volens probare ſimulationem contractus, debeat articulare qualitates prædictas, præſertim perſonarum contrahentium, & etiam mediatorum; quia ex diuerſitate qualitatis hominum diuerſæ præſumptiones admittendæ ſunt, vt l. 1. C. ſi quis Imperat. maledixe. & facit quod notatur in l. illicitas. §. item tenuis. ff. de offic. præſid. vbi inſpecta qualitate perſonarum dicitur magna, & parua quantitas.
9 Quin etiam probatur contractus ſimulatus ex eo, † quod probatum fuit, quod venditor quærebat accipere pecuniam mutuam ſuper tali prædio, poſtea reperitur ipſum feciſſe venditionem de illo prædio pro quantitate, quam quærebat, ita reſpondit Paul. Caſtrenſ. conſi. 109. Viſa petitione prædicta. num. 1. volum. 2. vbi reddit rationem, quin præſumitur color
10 † quæſitus de contractu ad contractum, ſicut de perſona ad perſonam, vt l. mulier. §. ſi cum eſſet. ff. ad Velleian. ſic etiam Hoſtienſ. in cap. ad noſtram. extra, de empt. & vendit. & Lauren. Rudolph. in tract. de vſur. quæſtio. 60. in princip. & tradit late Lauren. Calcan. in conſi. 25. incipien. Titius nobilis. col. vltim. ſub nu. 38. & conſil. ſeq. atque meminit Stephan. Bertr. conſil. 236. Viſo proceſſu cauſæ. colum. 2. num. 7. lib. 2. protulit etiam Afflict. in 1. feud. titu. de feud. dat. in vic. leg. commiſſ.
11 num. 40. verſic. octauo præſumitur pro quo adducit, † quod vbi verba ſunt dubia, ſunt intelligenda ſecundum tractatum præcedentem. Hanc eandem ſententiam eſt ſequutus Ludouic. Roman. in conſil. 423. Pro pleniori. nu. 12. & poſt eum dixit Bologn. in addit. ad Ioan. de Anan. in conſi. 58. Viſis inſtrumentis. in fin. & Curt. in l. 2. §. mutui datio. ante num. 21. verſic. tertio adducebam. ff. ſi cert. pet. late Tiraquel. in tract. de vtroque retract. titul. de retract. conſang. §. 1. gloſ. 14. num. 22.
12 23. vbi reddit rationem, † quia magis ex tractatu præcedenti declaratur ſimulatio contractus, & id quidem magis, quam ex ſequenti, ſecundum Iacob. de Are. in l. 4. ab ignoto. ff. de manumiſſ. & multi approbauere, vt Iacob. de Butr. in l. pacta nouiſſima. C. de pact. & ibi Bartol. colum. 1. Bald. colum. 2. & ibi recentiores. & in rubric. extr. de pact. & ibi Bald. colum. 3. verſicul. tranſactio ſimulata. & Bald. conſi. 299. In quæſtione vertente. libro 4. Caſtrenſ. in l. cum ſeruus. colum. ſecund. ff. de condit. & demonſtrat. Alexand. conſil. trigeſimonono. clariſſime. colum. 7. verſic. præterea ad hoc. libro 7. Barbat. conſil. 25. Scribitur Sapientiæ. columna ſecunda, volum. 1. Iaſ. in l. 3. ſi filiusfam. colum. 3. ff. de liber. & poſthum. & in l. ſi ita ſcriptum. col. 2. & in conſi. 127. immunitas. in fin. lib. 2. & conſ. 12.

In

In capitulis.col.1.verſ.ſed præmiſſis.lib.3. vbi id dicit ſingu-
lare,& Catel.Cotta.in memor. contractus ſimulatus. late Ti-
raq.vbi ſupra,nu.4.

Quod diximus,ſic velim intelligas,vt procedat,ſi inconti-
nenti poſt contractum mutui ſecutus ſit contractus venditio-
13 nis nam contractus ſubſequens intelligitur ſecundum † tra-
ctatum præcedentem,vt protulit Innoc.in c.monuit.de arbit.
Secus ſi ex interuallo poſt tractatum mutui ſequatur vendi-
tio,quia tunc ex tractatu non præſumitur ſimulatio, ſecundū
Affl.in d.tit.de feud.dat.in vic.l.commiſſ.nu.40.verſ.hoc ve-
ro ſi incontinenti.

His etiam finitimum eſt, probati ex eo ſimulatum contra-
ctum, quod emptor volebat dari ipſi venditori pretium, &
14 † valorem iuſtum veluti ipſius fundi,videlicet cētum,& ipſe
venditor noluit accipere, niſi quinquaginta, quia hoc caſu
apparet,quod noluerit vendere,ſed pignorare, vt cōſulendo
tradidit Pau. de Caſtr.conſ.109. vol.2.in prin. Viſa petitione,
nam in dubio quis præſumitur velle rem ſuam.

CONCLVSIO CCCCXLIII.

ARGVMENTVM.

Contractus ſimulatio an præſumatur, quando venditor meliora bona, quæ habet in patrimonio, vendit, & retinet minus vtilia.

SVMMARIA.

1 Contractus ſimulatus præſumitur, ſi venditor vendit meliora bona, quæ habet in patrimonio, & retinet minus vtilia.
2 Contractus arguitur ſimulatus, in quo venditur domus maiorum ſuorum.
3 Qui vendit prædium in loco ſalubri, & amœno, præſumitur ſimulate vendere, maximè ſi habet alia, quæ vendere poſſit.
4 Qui vendit rem ſuam ſine qua viuere non poteſt, ſimulate vendere præſumitur.
5 Præſumptio ſimulationis eſt, ſi venditor dederit optionem emptori, vt acciperet in emptionem, quem fundum vellet de fundis ſuis.
6 Venditor vendens meliora bona ſua, & emens minus vtilia cum pacto de redimendo, videtur habere tantum animum fœnerandi.
7 Contractus ſimulatus probatur,ſi res quæ conſtabat centum,vendita fuit pluris, vel minoris prope dimidium iuſti pretij.
8 Contractus ſimulatus, vt reſcindatur, non præſumitur ex modicitate pretij etiam vltra dimidiam.
9 Iniuſtitia pretij vltra dimidiam quid operetur.
10 Pretium ſi eſt determinatum à lege, vel ſtatuto, non eſt licitum partibus in ipſo ſe decipere.
11 In foro conſcientiæ, nec etiam in quadrante licitum eſt proximum decipere.
12 Contractus irritus eſt, quando dolo emptoris venditor eſt inductus ad vendendum rem quam alias non venderet.
13 Eccleſia, clericus, vel minor, pro leui etiam damno reſtituuntur.
14 Contractus ſimulatus probatur, quando eſt læſio in locatione, ſeu quantitate fructus, & quibus modis læſio probatur.

PLurimi etiam facienda eſt illa probatio detegendi ſimula-
1 tum contractum,nam ſi venditor meliora bona, † quæ ha-
bet in patrimonio,vendit,& retinet minus vtilia,tunc præſu
mitur ſimulatio,vt cauit Barb.in conſil.22.vol.4.nu.8.vbi pro
hoc teſtatur Ang.in l ſumma cum ratione. ff. de pecul. & huc
pertinet contex in l.omnes.§ Lucius.ff.quæ in fraud.credito.
& quod voluit Bal.in l.fraus.ff de ll.& Affli.in 1.feud. tit. de
feud.dat.in vic.l.cōmiſſ nu.67 & 68. pro quo faciunt ea,quæ
ipſe ibi tradit ex Innoc.in c.in noſtra.de ſepult.vbi voluit,il-
lum malo conſilio præſumi agere, qui relicta eccleſia Monar-
chali,ad minorem eccleſiam ſe conuenit.

Primo amplia idem procedere,ſi vendit rem ad quam ven
2 ditor habeat ſingulare ſtudium, vt ſi † vendit domum maio-
rum ſuorum,in qua forte educatus fuit, & habitat, nam affe-
ctio cadit in re,quæ fuit maiorum ſuorum, vt traditum eſt in
l.ſi emptori.& ibi gl. in verb.maiorum.ff.de minor.& in l.cum
ſeruus.ff.manda.& à Cyn.in l.quoties.C. de fideicommiſſ. &
ſenſit Affli.in 1.feud.tit de feud.dat in vic.legis commiſſ.nu.
67.vbi dicit,hoc ideo verū eſſe, quia nemo præſumitur iacta-
re ſuum.Vel vendit prædium,quod ſit ſitum in loco ſalubri,&
3 amœno,† nam ex hoc argui poteſt, quod nō habeat animum
vendendi,ideo additis quibuſdam alijs coniecturis, contra-
ctus poterit argui de ſimulatione,vt dictum fuit per Cæpo.d.
tract,de ſimul.contract. præſumpt.15.quam refert & ſequitur
Ripa in ſuo tract.de peſte,par.2.num.4 & ideo cum quis hu-
iuſmodi bona vendiderit,præſumitur ſimulate vendidiſſe, &
maxime cum haberet alia bona, quæ vendi poterat, vt d.l.ſi
emptione.

Idē procedit,ſi venderet aliquam rem ſuam,ſine qua viue
4 re non poſſet, † quam quis præſumitur ſtudio proſequi pro-
pter commodum ſuæ artis,vt in d.l.1.§ rem.ff.ſi quid in frau.
patr.vt ſi venderet domum tabernæ ſuæ, vel ſimilia, quæ ſin-
gulari ſtudio proſequitur, vel rōne opportunitatis aeris,vel
quod ibi educatus ſit,vel parētes ſepulti,vt d.§ ſed ſi rem. &
maxime id procedit(vt dixi)ſi haberet aliquid aliud, quod
cum minori damno & incommodo ſuo vēdere poſſet, vbi ait
Barth.Cæpol.in d ſuo tract de ſimul.contra præſump.15.

Secundo amplia,vt ēt ſibi locum vendicet,ſi venditor de-
derit optionem emptori,vt acciperet in emptione, quā rem,
5 vel † quem fundum vellet de fundis ſuis, nam tunc eſt præ-
ſumptio ſimulationis,quia ſi vere,ac libere vēdere vellet.vel
neceſſitate,vel voluntate ductus,non daret iſtiuſmodi optio-
nem emptori,quia immo eſt præſumendū,quod vēderet de-
teriorem,& magis damnoſam,ſicut communiter cōtingit, &
probatur in l.lex quæ tutores.C.de adminiſt.tut.l. magis pu-
to.§ ne paſſim.ff.de reb.cor.& inquit Cæp.vbi ſup.ī d.pſūp.

Tertio velim ſic amplies, vt concluſio ēt procedat ſi vendi
6 tor ex pretio dictorum multorum bonorum, † emeret bona
minus vtilia cum pacto de redimendo, quia ex hoc apparet,
quod habuerit animum tantū fœnerandi,& non emendi,nam
ſatis ſtultus eſſet,qui vellet vendere res ſuas pretioſas pro e-
mendis rebus inutilibus. Item quia nemo præſumitur incon-
tinenti contraria agere,vt in l.non ad ea,cū ſimil.ff.de cond.
& demon.& ita Affl in d.tit.de feu.da.in vic.l.cōmiſſ.nu. 68.

Quod reſtringas, vt locum tantum ſibi vendicet, ſi incon-
tinenti emantur viliora, ſecus ſi ex interuallo fieret emptio,
quia ea, quæ ex interuallo fiunt, non poſſunt adduci ad pro-
bandam ſimulationem,prout tradit Affli. loco proxime cita-
to,vbi alios in medium profert.

Conſentaneū eſt, & quod ſequitur; nam contractus ſimu-
7 latus probatur,† quando res, quæ conſtabat, veluti centum,
vendita fuit pluris, vel minoris prope dimidium iuſti pretij,
de quo conſulas Dd.& glo.in l.2.C.de reſcind.vendi.& in c.
cum cauſam,extr.de empt.& vendi.in c.cum cauſam.2.de te-
ſtib.& adeas Bellam.dec.7.venditio.cum ibi alleg.quod pla-
cuit Caſſador.in deciſ 1.de empt.& vendit.

Iſtud limitatur,vt non procedat ex ſola, ſcilicet duntaxat
ex paucitate pretij ad hoc, vt ex ea præſumatur cōtractus ſi-
mulatus,& vt ſcindatur contractus,vt ſciuere Imp Diocler.&
Maxim.in l.dolus.& in l.ad reſcindendam.C de reſcind.vēd.
& aſſeruit Ang.in l.interpoſitas.in fi.C. de tranſact. atque di-
xit Affl.in tit.de feu.da.in vic.l.commiſſ.nu.82 & ſeq. nam li-
citum eſt contrahentibus ſe in pretio decipere, ſic cauit Vlp.
in l.in cauſæ.la 2.§.pen.ff.de mino.& aperte ſtatuit Paul. in l.
item ſi pretio §.quemadmodum.ff.loc & reſpondit Bal. conſ.
32.vol.3. Idem procedit etiam de iure canonico, vt animad-
uertit gl.fi.in verb.deceptione,in c.cū dilecti,ext.de empt.&
vēd.& gl.fi.in c.cum cauſam.2.extra,de teſtib. & per Affl.d.
tit.de feu.dat.in vic.l.commiſ.nu.88. late Barth.Cæpol.in ſuo
d.tract.de ſimul.contract.in 2.præſumpt.vbi ait, id procede-
re,niſi contingat læſio in dimidietate pretij:quia in hoc non
licet decipere quenquam, ſed datur reſciſſio contractus, vel
agitur ad ſupplementum pretij iuſti, quod tamen intellige,
8 vt dixi paulo ante,† quod ex hac modicitate pretij duntaxat
etiam vltra dimidiam non præſumitur contractus ſimulatus,
vt reſcindatur,ſed concurrere debeant aliæ præſumptiones,
vt voluit gl.in d.l.dolus.in verb.pretij.& dicetur inferius.

Amplia prædictam limitationem, vt locum habeat, etiam
ſi cum paucitate pretij(dummodo non ſit prope dimidiam)
concurreret pactum de retrouendendo ſimpliciter: quia
hæc duo coniunctim concurrentia, non faciunt præſum con-
tractum ſimulatum,ſic Cæpoll. vbi ſupra, præſumpt.2.nume-
ro 19.

De veritate tamen huius ampliationis infra ſuo loco di-
ſcutiemus.

Amplia,vt iſtud verum ſit,etiāſi iniuſtitia pretij eſſet vltra
dimidiam iuſti pretij,vt tradit Affl.loco iam proxime allato.
Nam nulla lege cauetur, ſolā iniuſtitiā pretij vltra dimidiam
9 inducere præſumptionem ſimulationis,† ſed tantum habetur,
quod propter iniuſtitiam pretij vltra dimidiam vēditor poſ-
ſit agere,vel ad ſupplementū iuſti pretij,vel quod cōtractus

emptionis reſoluatur, reſtituto pretio iam recepto, prout elegerit ipſe emptor, vt eſt tex. & ibi materia in l.2. C. de reſcind. vendit. & in c. cũ dilecti. & in c. cum cauſam. de emp. & vẽd.

Illud tamen, quod eſt pronunciatum, contrahentes poſſe inter ſe decipere licite intra dimidiam iuſti pretij. Declara, vt primo non procedat, quãdo pretium eſt determinatum a le-
10 ge, vel ſtatuto: quia † tunc non licitum partibus ſe decipere in pretio: nam vbi lex figit pedes ſuos, non licet vlt a tranſgredi, vt no. gloſ. in l. fi. non fuerit. ff. pro ſoc. & probatur in c. deficeat. de reg. iur. & tradit Affli. in iam ſæpe allegat. titul. de feud. dat. in vic. l. commiſſ. num. 89.

Secundo non habet locum in foro conſcientiæ, in quo nec
11 in quadrante quidem † licitum eſt proximũ decipere, quia non conuenit probo viro decipere alterum, vt dicit gloſ. in l. ſemper in conuentionibus. ff. de reg. iur. & limitat Affl. vbi ſupra, num. 94. ex Bal. in c. cum cauſa. il 2. de teſtib. & ex Diuo Thom. 2. 2. q. 77.

Tertio non procedit, quando dolo emptoris venditor eſſet inductus ad vendendũ rem, quam alias venditurus non erat,
12 & eſſet deceptus vltra dimidiam, † quia tunc contractus irritus eſt, cum dolus dederit cauſam contractui, vt elegãter in prin. ff. de dol. & not. gl. fi. in c. cum dilecti. de empt. & vendit. Affli. etiam vbi ſupra, nu. 90.

Quarto iſtud non vendicat ſibi locum in eccleſia, vel cleri-
13 co, vel etiam minore, † qui pro leui etiam damno reſtituuntur, vt cantum eſt in l. ſcio. ff. de in integr. reſti. ſecundum Ant. de Butr. in c. continebatur. col. 1. de his, quæ fiunt à Præla. ſine conſenſu capit. quem ſequitur Affl. d. tit. de feud. dat. in vic. l. commiſſ. nu. 92. & 93.

Poſtremo limitabis illud de modicitate pretij, vt licet ex paucitate pretij nõ præſumatur ſimulatio, præſumatur tamen, vt tenet Bal. in c. 1. §. donare. per illũ text. in fi. qualiter olim. feud. alien. poſſ. & in l. fi. in fin. C. de condi. inſer. & concludit Affli. vbi ſupra, num. 99. verſ. ex quibus.

At illã probationem quis linqueret? Etenim probatur contractus ſimulatus ex eo, ꝙ ſit læſio in locatione, ſeu quantita-
14 te fructus, † quod quatuor modis cõtingere poteſt. Primum ex perſona conductoris, qñ excedit ſummam iuſti pretij habita ratione ad quantitatem pecuniæ ſolutæ pro re vendita, eademq; locata, & habita ratione ad fructus, qui recipiuntur, ſeu percipi poſſunt ex dicta re locata, & ad penſionẽ, quę exſolui debet ex re liuellaria, vt patet hoc exẽplo, emi a Titio fundũ centom aureis, & eidem locaui eundem 33. lib. in anno certe iſta eſt læſio gratia pecuniæ meæ ſolutæ: quia ſoluuntur communiter, veluti in ciuitate Veronæ libræ 25. denariorum pro re empta centum ducatis. ſic Cæpolla in tract. de ſimulatio. contract. præſump. 3. per totum, eſt & læſio reſpectu fructuum percipiendorum ex dicto fundo valente centum aureos vltra 25. libras denariorum, vel circa earũ æſtimationem deductis expenſis, ac etiam eſt læſio ratione liuelli: quia licet fictus meę locationis ſit iuſtus, & communiter Veronę putetur iuſtus, quando ſoluuntur de liuello, ſeu emphyteuſi, & non de locatione ſimplici, debet ſolui pro minori quantitate, videlicet in ratione quinque pro cẽtenario, quia illud eſt iuſtum pretium fictus liuelli, ſeu emphyteuſis. Nam quãtum ad ſoluendum fictum de liuello, oportet non ex redditibus metiri emphyteuſim, vel æſtimari penſionem ſubtiliter, & ex pretio collecto redditus poſſibiles in viginti annis computari, & redditibus ex hoc computatis agi emphyteuſim, vt de hoc eſt contex. in auth. de non alien. §. quia vero Leonis. in fin. & in auth. perpetua. C. de ſacroſanct. eccl. & ſic penſio iuſta, quę recipitur ex re liuellata, eſt illa, quæ collata in viginti annos continet æſtimationem rei liuellatę, vt obſeruat gl. in d. auth. perpetua, in verb. iuxta. & in dict. §. quia vero Leonis. in fi. in verb. facienda. Vnde ex hoc patet, quod pretium fictus, quod ex ſimplici locatione annuatim ſoluitur, habita ratione ab ipſos fructus videtur eſſe quædam tacita venditio fructuũ, ſed penſio, ſiue fructus, qui ſoluitur ex contractu emphyteutico, ſiue liuellario non datur principaliter per reſpectum ad fructus, ſed in recognitionem dominij tãtum, vt docuit Bart. in l. prima, in ſecunda oppoſitione. C. de iur. emphyteut. & meminit Anton. de Butr. c. potuit. extr. locat. & vide ad ſatietatem Barthol. Cæpol. in d. ſuo tractat. de ſimulat. contract. in tertia præſumptione.

Secundo modo contingit læſio in locatione, ſeu quantitate fictus, videlicet, quando præcedit ſumma iuſti pretij habita ratione tantummodo ad quantitatem pecuniæ ſolutæ pro re vendita, eademq; locata.

Tertio modo contingit læſio habito reſpectu ſolum ad fructus, vel redditus, qui percipi poſſent ex re locata.

Quarto modo poteſt contingere læſio habita ratione ſolummodo ad penſionem, quæ ſolui deberet ex re liuellata, quos omnes caſus copioſe videas apud Cæpol. d. tract. de ſimul. contract. præſump. 3. per totum.

CONCLVSIO CCCCXLIIII.

ARGVMENTVM.

Contractus an recte probetur ſimulatus, ſi res pro parte vendita ſit, & pro parte donata.

SVMMARIA.

1 *Contractus ſimulatus recte probatur, ſi res pro parte vendita eſt, & pro parte donata, nec ſubſit iuſta cauſa donationis.*
2 *Clauſula, quod donauit ob multa, & grata ſeruitia accepta; potius inducit ſimulationem, quam probationem meritorum.*
3 *Expreſſio meritorum ſi facta eſt, facit præſumere veritatem ipſorum. Declara, vt num. 4 & 5*
6 *Contractus ſimulatio probatur per pactum contra eius naturam.*
7 *Pacta, quæ ſunt contra naturam contractus.*
8 *Contractus ſimulatus præſumitur, ſi clauſula inſolita ſunt in inſtrumento appoſita.*
9 *Contractus inſolitus præſumitur, ſi nimia cautela, & nimia diligentia quis vſus fuerit.*
10 *Abundans cautela non nocet, & malam fidem non inducit, niſi in his in quibus alias eſt præſumpta fraudis.*
11 *Contractus ſimulatus non præſumitur ſolum per verba, vendidit, & tradidit vere, & non in fraudem vſurarum.*
12 *Contractus ſimulatio probatur, ſi emptor non curauit rem emptam videre dummodo venditor eam conduxerit iure liuelli, cum pacto de retrouendendo.*
13 *Ignorantia regulariter præſumitur.*

QVam vero ſcire illa probatio cõtractus ſimulationem in
1 apertum profert; Nam ſi res pro parte vendita ſit, † & pro parte donata, nec ſubſit iuſta cauſa donationis, recte ſimulatus contractus probatur, argum. l. per diuerſas, cum ibi not. per gl. & Dd. C. de manda. rex. cum ibi not. in l. ab Anaſtaſio. eo. tit. & voluit Bal. in l. 2. C. de repud. hære in l. fi. ibi, tertio poteſt oppugnari. C. ne lic. potent. atque Bal. in conſi. ſuo, quod incipit, Ad probandum, & oſtendendum. in 2. artic. Afflict. tit. de feud. dat. in vic. l. commiſſ. num. 42. & ſeq. decidit etiam Rot. deciſ. 177. ceſſio facta in addit. docuit Spec. in tit. de ceſſio. actio. §. 1. verſ. præſumitur ſimulatus, & optime facit l. vir vxori. & ibi nota. ff. de iur. dot. quia non eſt veriſimile, quod fuerit animus donãdi, & vbi eſt pactum, & vbi eſt de redimendo appoſitum. argu. l. qui ſic ſoluit. ff. de ſolution. late proſequitur Cæpol. in d. ſuo tract. ſimul. contract. in 3. præſumptio. vbi id donotat contra fœneratitios, & illicitos contractus celebrantes, qui ne videantur decipere vẽditores in pretio curant, vt in inſtrumento dicatur, ſed & ſi quid pluris valeret dicta res vendita, quantumcunq; ſit illud plus, illud donat dictus venditor. Nam iſtiuſmodi cautio donationis inducit pręſumptionem fraudis, vt conſtat ex rationibus per eum ibidem allegatis, & præcipue cum pleniſſime facta fuerit, videlicet per illud, quantumcunque illud plus, &c. vt per Bal. in conſ. 311. in q. Galuagni. colum. 2. lib. 5. quod etiam reſpondit Calcan. conſ. 26. col. 8. circa med. & placuit Crau. in conſ. 156. Dec. etiam in conſil. 153. col. 1. ſed ſecus ſi eſt ſimpliciter appoſita dicta clauſula, videlicet ſi dictum fuerit, & quod plus valet, illud donat: quia tunc poteſt apponi: nã tunc illa clauſula refertur ad modicum, vt l. ſi quis cum aliter. ff. de verbor. oblig. & l. 5. ff. de reſcindend. vendit. & in l. ſi quis donationis. ff. de contrah. empt. & hanc opinionem ſequitur Anchar. in conſ. 257. nu. 3.

Amplia, vt concluſio locum ſibi vendicet, etiam ſi in dona-
2 tione dictum ſit, † quod donauit ob multa & grata ſeruitia accepta: nã aliter merita non probantur, hæc clauſula potius inducit ſimulationem, quam probationem meritorũ, vt concludit Afflict. in proprijs terminis, d. tit. de feud. dat. in vic. l. commiſſ. nu. 4. per l. caſtreoſe. ff. de caſtr. pec. teſtatur Alex. in conſ. 55. Conſideratis verbis, lib. 1.

Reſtrin-

Digitized by Google

Reſtringas ampliationem,vt tunc demum vera ſit, niſi illa
benemerita, & ſeruitis fuerint ſigillatim nominata in ipſo
3 contractu; quia tunc expreſſio meritorum, ſi facta ſit, † facit
præſumere veritatem ipſorum, vt dixit Bald.in l.illud.in 4.q.
C.de ſacroſanct.eccleſ.& facit text.in l. Aquilius Regulus. ff.
de don.ſequitur Cæpol. d.tract de ſimul.contra.in præſump.
7.num.45.& cum eo tranſit Afflict.vbi ſupra,nu.48.

Declara & hanc ampliationem, iuxta ſententiam Bart. in
l.forte.n.5.ff.de caſtrenſ.pecul.vbi dicit,quod ſi donatio fiat
4 ab eo, † qui poſſit libere donare, præcedentibus meritis,tunc
illa valeat propter grata ſeruitia,quæ inducunt probationem
meritorum inter eaſdem partes. Verum ſi de neceſſitate re-
quireretur,vt merita pręcederent,vt valeret donatio,tunc il-
la verba,& confeſſio meritorum nō probarent ipſa merita,&
idem Bar.in l.ſi donatione.C.de collat.vbi indiſtincte tenet,
talia verba nō probare merita, ſed debere ſpecifice probari,
quē ſequitur Afflict.d.tit.de feud.dat.in vic.l.commiſſ.nu. 42.

Declara etiam, vt ſi ille qui dicit donare propter merita,
5 ſit certus de pretio rei, valeat illud donatu, † ſi vero ignoret,
& cognoſcatur,illum eſſe deceptum vltra dimidiam, caret
donatio viribus: quia illa verba referuntur tātū ad modicū,
vt dixit Bart.in l.2.C.de reſcin.vēd.& tenet Bal.in l.cu filius.
§.pater. ff.de leg 2.Affl.in loco ꝓxime allato vbi alios citat.

De hoc tamen conſulas ſupra concluſ.Benemerita.& infra
in cōcl.Donatio.vbi latius, & opportunius de hoc diximus.

Detegitur etiam, & probatur ſimulatio contractus ex eo,
6 quod † apponatur pactum in contractu contra eius naturam,
& ſic contractus ſit inſolitus: quia tunc eſt præſumptio ſi-
mulationis, & faudis, vt l.ſi quis ſub conditione.& ibi gl. &
Dd.tradidere, ff.de cōdit.inſtitut.& notat Bald.in c.1.in ver-
ſic.quæro de quibuſdam pactis, tit.de feud.dat.in vic.l.com-
miſſ.& ſequitur Cæp.in eod.ſuo tract.in 8.præſumpt. & hoc
aperte cautū eſt in l.qui teſtamentū, & in l.cū tacitum, ff.de
probat. quod eximiū putauit Petr.Gera.in ſingul.77.n.6. vbi
apoſtilla. & reſpondit Soc.in cōſ.127.quoniam.n.7.verſic.in
primis.vol.3.Feli.docuit in c.2 nu.17.verſi.& iſta procedūt.
de reſcript.aſſeruit ēt Bald.in conſ.114.Secundū ea,q̄ propo-
nuntur.lib.3.quē refert, & ſequitur Tiraq.de retract.cōuen.
in ꝑfat.n.32.ibique concordāt.attulit,& Affli. in tit.de feud.
dat.in vic.l.commiſſ.n.38.& 39.vbi affert exemplū in eo.qui
7 † poſuit pactu, vt emptor habeat excōputare fructus rei em-
ptæ in ſorte ſoluta,qđ eſt contra naturā emptionis, prout,&
idē dicimus de pacto, vt emptori debeat reddi aliquod vltra
pretiū, vt in c.ad noſtrā,de empt.& vēd.& latius ſuo loco di
cemus.Idē ſi apponat pactū,ne liceat emptori expellere vē-
ditorē,eundemque conductorē vltra trienniū,ſi non ſoluatur
ea rōne, per l.2.C.de iur. emphteut. & c.potuit. ext.de loca.

Idem ſi fuerit appoſitum pactū,vt venditor idemque con-
ductor teneatur reddere pro fictu rem,quę eſt cōtra naturam
ipſius rei, veluti pro vinea reddere oleū,& pro domo redde-
re vinum: hę enim dicuntur pacta inſolita,& contra naturam
contractuum,& propterea illum reddūt ſuſpectum,& ſimula-
tū, vt decidit Afflict.loco iam citato,n.79.& Natta conſ.198.
num.12. in 1. part. & ſcripſere Dd. in c. illo vos. per illum
tex.de pignor.& fuit obſeruatum in l.ſi quis ſub conditione.
ff.de cōdit.inſtitut. Quod maxime procedit, vbi pactum ap-
ponit in fauorē creditoris,vt voluit Natta vbi ſupra.ſicuti eſt
ī caſu, vbi debitor ſubijcit ſe ſolutioni collectarū ſic Card. in
clem.1. §.cęterū.q.3. de vſur. & Abb.cōſ.77.verſic.itē & ter-
tio.atq; Bal.cōſ.487.incip.Apparet quoddā,circa med.lib.1.

8 Intelligas, vt itidem ſimulatus præſumatur contractus, † ſi
clauſulæ inſolitæ ſint ī inſtrumēto appoſitæ, vt traditū eſt in l.
ſi quis ſub cōditione. ff.de cōdit.inſtit. & ibi gl.& Bald. An-
gel.& * cōiter Dd.verſic.q̄ro de quibuſdā pactis.& habetur in
c.illo vos.extra de pign.& in c.nr̄am.extra de empt.& vēdit.
idē teſtatus eſt Feli.in c.2.n.17.de reſcript.nec ꝓterijt Iaſ.in
l.teſtamētū.col.2.C.de teſtamē.& probauit Io. Bapt. in com-
mēt.d.l.2.C.de pact.inter emp.& vendit.§.1.nu.49.cū addu-
ctis ibi per eū,& late Cæpoll.proſequitur in ſuo tractatu, de
ſimul.cōtract.in 9.ꝓſumptio. vbi exēplū tradidit de locatore
domus vēditę ipſi vēditori pro fictu vini,vel olei,aut alterius
fictus, qui nō percipiant ex ea, cū tales fictus ꝓſtari nō ſoleāt
ex domib. & tale pactum ſit inſolitum, contra talem locato-
rem erit præſumendum, & idē dicit procedere in alijs ſimi-
lib. ſi in inſtrumēto iſta verba vēdidit & tradidit vere.& nō
in fraudē vſurarū,nā ex iſtis verbis inſtrumētū magis præſu
mitur ſimulatū,& ſuſpectū,ſi credimus Bald in l. emptione,
ver.quid ſi in inſtrumēto.C.plus vale.quod agitur. quod idē
plurimi ſequuti ſunt,tū profitēdo,tū cōſulēdo,vt Io.de Imol.
in d.c.ad nr̄am,ext.de empt.& vēdit. Caſſan.cōſ.25. ex mul-
tis.col.2.verſ.3.Barba.in cōſ.77.illud in med.col.2.lib.3. An-
charan.in conſ.257 Tiraq.de retract.cōuen.in præfat.n.19.in
quo loco dānando Bald qui contrariam ſententiam ſequutus
fuit hanc poſtremam amplectitur. quod ſcilicet per iſta ver-
ba, vere, & nō in fraudē vſurarū,&c. ſuſpectus reddatur con-
tractus, teſtatur Ant.de But.Imol.Cardi.Floren. & Anton.de
Burg.in d.c.ad noſtram,de empt.& vēd.cum cęteris ibidem
allatis,& Cæpol. vbi ſupra.d.præſump.9 & Bal.conſil.497.

Amplia quod diximus de contractu inſolito etiā procede
9 re,ſi nimia cautela, & nimia diligentia † quis vſus fuerit, vt
reſpondit Natta d.cōſ.198.n 15 & docuit Salic.in l.emptio-
ne.C. plus vale. quod agitur. &c. quanto enim magis caute-
læ adhibetur in contractibus ſuſpectis tanto magis fraus, &
ſimulatio ineſſe præſumitur,vt dixit Bald.in conſ.477. appa-
ret poſt med.li.1.& in c.2.col.5.de cōſuet. vbi ait,vbi eſt abū-
dantia cautelæ,ibi apertam fraudem,& idē voluit Iaſ.in cōſ.
170.Quod prędicti.col.2.lib.2.& poſt eos refert Tiraq.in lo-
co iam allato,de retract.conuention.in præfat.nu.18.præter-
ea Auchar.in conſ.257.col.2.verſ. accedit præfatis Dec. inſu-
per in l.quæ dubitationis. numero 4.ff.de reg.iur.Soc. etiam
conſ.90.col.2.verſic.ſed ſi ita.lib.3. & hoc ſequitur Lup.in d.
l.2. §.1.C.de pact.inter empt.& vend.num 37.

Hinc ſuperpondij loco declarandum eſt illud, quod dici
conſueuit,abundantem cautelam nō nocere,& malam fidem
non inducere, vt ſcilicet iſtud locum ſibi non vendicet in ijs,
10 † in quibus alias eſt præſumptio fraudis, vt docuere Bal. &
Alber.in l.penult.C.de euict.& Petr.de Anch.qui loquitur in
terminis ſuſpicionis vuſurariæ in conſ.257 ſupraſcripta ſen-
tentia.col.2.verſ.accedat prædictis atque Bal.in l. teſtamen-
tum,in 3.notab.& Caſtrenſ.in princ.C.de teſtam.

Limita,quod dictum eſt ſupra,ibi, quod quādo hæc verba
appoſita ſunt in contractu,vendidit & tradidit vere,& nō in
11 fraudem vſurarum,&c. † vt per ſe ſola nō ſatis ſint ad præſu-
mendum contractum ſimulatum, ſed immo transferant onus
probandi in allegantem ſuſpicionem, vt auctor eſt Cæpoll.in
dict.tractatu de ſimul.contract præſumpt.26.nu.28.quia im-
mo huiuſmodi clauſula hoc tempore apponi ſolet in contra-
ctu, vt ibidem per eum.

In hoc albo eſt itidē recipienda illa probatio ſimulati cō-
12 tractus,quod emptor non iurauit rem emptam † videre,nec
de ea informationē ſuſcipere,dummodo venditor eam rem
conduceret iure liuelli cū pacto de retrouendendo: nā hoc
caſu inſurgit præſumptio,& probatio ſimulationis quia ſi em
ptor habuiſſet animū emendi, vellet prius videre rem,q̄ eſſet
empturus, vel de ea informationē habere,ſi valet iſtum pre-
tium,quod ſoluit: nam nemo præſumitur iactare ſuum,vt di-
xit Iuriſconſultus in l.cum de indebito. ff.de probation. cum
ſimilib. ſed tantum habuit animū percipiendi fictum ex ſua
pecunia,ſecundum quātitatē ipſius pecuniæ ſuę ſolutæ,ita lo-
quutus eſt Bapt Cæpol.in d.ſuo tract.in prēſumpt.18.& præ-
ſumpt.3.q tamen nihil allegat, verū Natta cōſ.198 n.9. lib.1.
refert, & ſequit eundem Cæpllam, vbi ſupra. & eundē refert
Afflict.in tit.de feudo dat.in vicē legis cōmiſſo.nu.77.Cōtra
quē Cæpoll.arguit tamen ipſe Afflict.d.n.77.& arbitratur,ex
hoc non poſſe adduci aliquam ſimulationem contractus:
nam vt eius verbis vtar, ſi iſte affectauit non habere infor-
mationē, & ſic ignorantiam affectauit, cum talis ignorantia
æquiparat ſcientiæ, vt in c.fin.de clādeſt.deſponſat.ergo erit
dicēdum,quod ſciuit,& informationē habuit de re vendita.

Præterea ſi ex iſta ignorantia rei venditæ præſumeretur
contractus ſimulatus,ſequeretur,quod ſemper ex hoc præſu-
13 meretur contractus ſimulatus, † cum ignorantia regulari-
ter præſumatur, vt cauit Martian.in l.verius. ff.de probat. &
traditum eſt per Afflict.ibid.

Vbi tamen fatetur,ad probandum ſimulationem iſtius cō-
tractus poſſe cōcipi articulū ſub forma ab ipſo ibi tradita, vt
ſi dicatur: Item ponit,quod conſuetudo ementium eſt, quod
quando volut emere aliquā rem,illam volunt videre,& reui
dere, ac de ea informationem habere, quod eſt verum, &c.
Item ponit,quod talis emptor non habens animum emendi
ſed

Digitized by Google

ſed tantum lucrandi fructus, non curauit videre rem emptã, nec de ea informationem habere. Quę ſi probentur, tanquam contra conſuetudinem cõtractus poterit præſumi ſimulatus, per ſupra adducta de clauſula inſolita, & contra naturam contractus, & per Afflict. d. nu. 77. in fine.

CONCLVSIO CCCCXLV.

ARGVMENTVM.

Contractus venditionis, & locationis cum pacto de retrouendendo clã, & occulte celebratus, an ſimulatus præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Contractus venditionis, & locationis cum pacto de retrouendendo clam & occulte celebratus fraudis ſimulationem arguit.*
2 *Qui clam aliquid faciunt, cenſentur habere malam fidem & qui male agit, odit lucem.*
3 *Inſtrumentum diu occultum præſumitur ſimulatum.*
4 *Clandeſtinitas facit præſumere fraudem, etiamſi contractus celebratus ſit inter ruſticum & militem.*
5 *Contractus probatur ſimulatus ex eo, quod emptor, vel venditor conſueuit ſimiles contractus exercere. Contrarium, nu. 7.*
6 *Argumentum à communiter ſolitis probabile eſt frequens, & vtiliſſimum.*
7 *Contractus ſuſpectus eſt, & vſurarius ſi celebratus ſuit intercedente aliquo proxeneta ſolito ad id inducere contrahentes.*
9 *Contractus ſimulatus præſumitur, ſi notarius, qui confecit inſtrumentum eſt ſolitus ſcribere inſtrumenta ſimilia.*
10 *Contractus vſurarius cenſetur, etiamſi tantum contrahentes conſueti ſint vſuras ipſas exercere.*
11 *Contractus ſimulatus præſumitur, ſi conſuetudo loci eſt, vt ſimilibus contractibus fraus, & ſimulatio adhibeatur.*
12 *Præſumptio ſimulationis, & vſuræ quo caſu videatur ceſſare in contracta venditionis cum pacto de retrouendendo.*
13 *Contractus non præſumitur ſimulatus & vſurarius ex eo, quod quis ſit ſolitus ſimiles contractus exercere.*
14 *Contractus præſumitur ſimulatus ex quolibet contractu præcedente venditionem, ex quo appareat, quod noluerit vere vendere.*

NIhil eſt adeo occultum, quod non palam fiat: ficta enim cito in naturam ſuam recidunt. Contractus igitur venditionis, & locationis cum pacto de retrouendendo,
1 † clam, & occulte, & non palam celebratus, fraudis ſimulationẽ arguet, vt ſancitum eſt in Clem. ex grandi. verſ. cæterum. de vſur. & probatur in l. fin. ff. de rit. nupt. & in l. non exiſtimo. ff. de adminiſtr. tuto. & l. ab Anaſtaſio, C. manda. ibi, ſi quis autem occulte. Dd. ſcripſere in l. data, ibi. ſiquidem clandeſtinis, & domeſticis fraudibus. C de donatio. & per text. in c. vt noſtrã, § porro. & ibi gl. in verb. occulte, extr. vt eccleſiaſt. benefic. & obſeruatum fuit à Bat. in l. poſt contractum, verſ. quarto caſu. & ibi per Dd. ff. de donatio. atque tradidere Cyn. & Bal. in l. 2. C. de repud. hæred. quod placuit Sal. in l. ſi quis poſt hanc. in prin. col. 5. C. de bonis proſcript. Pau. Caſtrenſ. meminit in l. 1. C. de furt. & voluit Barthol. Cæpol. in d. tract. de ſimul. contract.
2 præſumpt. 20. nam † qui clam aliquid faciunt, cenſentur habere malam fidem, nec ignorantiam, ſiue errorem allegare poſſunt, ita Pau. in l. fi. ff. de rit. nupt. & ſancitũ eſt in c. fi. §. ſi quis vero. de clandeſtin. deſponſat. vbi ſcribitur, hos non expertes eſſe ſcientiæ, aut certe affectatores ignorantiæ videri, ita etiã docuit Felin. in c. cum ex iniuncto. in princ. de hæret. & conſuluit Cæpoll. conſ. crim. 26. Magnifice. col. 3. verſ. item fraudulosa, atque Felin. in c. porro. de ſenten. excommun. & in c. conſuluit, col. penult. de offic. delega. nec id prætcrijt Roman. cõſil. 506. In re pręſenti, col. 1. & Abb. in c. de homine. de celebr. miſſar. Et hanc præſumptionem adiuuat illud vulgare teſtimonium veritatis: qui male agit, odit lucem, vt eſt contex. cum gl. in c. conſuluit. extr. de off. delegat. & in c. periculoſum. 13. q. 2. & text. cum gl. in l. donatio. in verb. occulte. C. de donat.

Illud ampliabis, vt verum ſit, etiamſi inſtrumentum diu fue
3 rit occultum, † quia tunc præſumitur ſimulatum, vt dicit inſigniter Bal. in l. fraus. ff. de legib. qui teſtem adducit ad hoc Iacob. de Arer. ita tenentem in l. filiæ. ff. ſoluto matrimon. nec id intactum reliquere Innoc. in c. 1. extra, de fide inſtrument. & Cæpoll. vbi ſupra, nu. 67.

Secundo loco amplia, vt locum etiam ſibi vendicet, ſi contractus ſit celebratus inter ruſticum, vel militem, quæ perſonę
4 alias à legibus in multis excuſatione dignæ cenſentur, † nã & in iſtis hæc clãdeſtinitas facit præſumere fraudẽ, vt docte retulit Tiraq. de retract. conuent. in præfat. num. 14. in quo loco eſt Bart. in l. 1. in 1. lect. C. de interdict. matrimon. & in 2. lect. eiuſdem l. tradit hanc eſſe notabilem limitationem legũ, quæ ſexum, & ruſticitatem dicunt excuſari, & propterea id menti eſſe tenendum contra ruſticos.

Sed velim limites, vt nõ procedat, ſi probaretur aliqua alia de cauſa, quam ſimulationis prædictos contractus clam, & nõ palam celebratos eſſe, quia in certis non eſt locus cõiecturis, vt cauit Venuleius in l. continuus. §. cum ita. ff. de verbor. obligat. & docuit Barthol. Cæpol. vbi ſupra, in d. præſumpt. 20.

Probari etiam poterit ſimulatus contractus ex eo, quod em
5 ptor, † vel venditor conſueuiſſet ſimiles contractus exercere: nam præſumitur contra aliquem ex eo, quod ita facere cõſueuit, vt videre eſt ex Arriani reſponſo in l. non omnes. §. à barbaris ff. de re milit. & à Scæuola in l. qui ſemiſſes. §. 1. ff. de vſut. & à Caio in l. vel vniuerſorum. ff. de pign. action. & ab Vlpian. in l. item. §. quod dicitur. & ibi gl. & Dd. ff. ad Macedon. atq; ex reſcripto Imp. Gord. in l. cũ allegas, C. de vſu. & ab eodẽ Vlpian. in l. Iulianus. §. idẽ Papin. ff. de action. empt. & huc ſpectat c. ſemel malus. de regul. iuris. in 6. & valet argumentũ à communiter ſolitis, & contingentib. ꝙ argumentũ eſt pro
6 babile, & † frequens, ac vtiliſſimum, vt ait Euerard. in ſuis locis communibus, in loco ab vſitato, & à ſolitis, & eſt inſignis Pauli contexi. in l. ſi quis donaturus. & ibi glo. ff. de vſufruct. & reſpondit Vlpian. in l. ꝙ ſi nolit. §. quia aſſidua. & ibi Bal. ff. de ædil. edict. & idem Vlpian. in l. certi condictio. §. ſi nũmos. & ibi Bart. Ang. & Alex. Iaſ. & Dd. ff. ſi certum petat. quod ẽt colligere eſt ex reſcript. Imp. Leon. in l. vt liberis. & ibi per. Albe. de Roſ. Iaſ. & Dd. C. de collat. & late per Euerard. vbi ſupra, & Cæpol. vbi ſupra, præſumpt. 22.

In contrarium tamen deſcendere ſniam Iac. de Are. Cyn. & Bal. in l. emptione. C. plu. val. quod agitur. & Bal. in *l.* interpoſitas, col. 1. C. de tranſact. relati ab Afflict. in tit. de feu. dat.
7 in vic. leg. commiſſ. nu. 106. qui ſcripſerunt † contractum non præſumi vſurarium ex hoc, quod emptor cõſueuerit hos ſimiles contractus fęneratitios exercere, quia vſurarij ſæpe & cõtract. veros celebrant, vt obſeruauere Dd. in c. ad noſtram, de empt. & vendit. & in c. illos vos. de pign. Quocirca niſi ſingillatim fuerit probatum contractum, de quo agitur, fore vſurarium, & emptorem circa illũ patraſſe vſuras, nec ſufficit probare illũ conſueuiſſe iſtiuſmodi contractus celebrare, vt ẽt poſt Bal. in d. l. interpoſitas. tradidit Ang. in l. ſicut. §. ſuperuacuũ, ff. qui pot. in pig. hab. non. n. malus poteſt ſemper eſſe malus, ſed in aliqua hora dici poteſt eſſe bonus, vt in c. ꝙ ego. diſt. 3. & cum hac ſententia tranſit idem Afflict. loco iam allato.

Iſtos conciliare inter ſe poteris, vt infra in 2. limitatione.

Quod ampliabis, vt procedat, quando partes ipſæ ꝑ ſe con
8 traxiſſent intercedente aliquo proxeneta, † qui ſit ſolitus cõtrahentes inducere ad celebrandos ſimiles contractus ſuſpectos & vſurarios, licet contrahentes non eſſent ſoliti id facere, vt tradit Afflic. d. tit. de feu. dat. in vic. leg. commiſſ. n. 102. teſtatur Guil. de Munt. Laud. & Card. Flor. clem. grandi. de vſur. cui ẽt patrocinatur gl. in l. iubemus, C. de probat. & notat Bartho. Cæpol. in d. ſuo tractat. in d. præſumpt. 22. nam qualitas facti ex perſona facientis præſumitur, vt ſancitum eſt in c. abſit. 11. q. 3. c. ea vindicta. 23. q. 4. & gl. in c. flagellum. 5. q. 5.

Secundo amplia, vt verum ſit, qñ notarius, qui confecit in
9 ſtrumentum, † eſſet ſolitus ſcribere inſtrumenta de contractibus vſurarijs, vel ſimulatis, vel aliter ſuſpectis, & fraudulentis, ex rõnib. ſup. allatis, & ex rõne ſupra in 1. amplia adducta & ꝓ hoc præcipue adeſt Accurſ. doctrina, in prin. l. iubemus, C. de proba. & tradit Affli. in d. tit. de feud. dat. in vic. l. cõmiſ. n. 112. & Bat. Cæp. in d. ſuo tract. præſumpt. 22. nu. 71. & 72.

Tertio ampliatur, vt locum ſibi vendicet non tantum, ſi cõtrahentes conſueuerint exercere cõtractus vſurarios, & ſimu
10 latos, vt ſupra deduximus, † ſed etiam ſi tantum conſueti ſint vſuras ipſas exercere, quia tunc huiuſmodi coniectura iuncta cum aliqua alia ex ſupra notatis facit præſumi contractum aliquem factum ab ipſis contrahentibus ſolitis vſuras exercere illicitum, ſimulatum, aut vſurarium, vt probatur in c. illo vos, in fi. & ibi hoc notant gl. & Dd. extra. de pign. & gloſ. magna ante finem in c. conqueſtus, extra de vſu. & faciunt ad hoc animaduerſa per Cæpoll. vbi ſup. præſumpt. 23.

Quarto ampliare poteris, vt etiam illud verum ſit, ſi conſu
11 tudo loci, in quo cõtractus eſt celebratus, ſit, † vt ſimilib. contractib. fraus, & ſimulatio adhibeatur: nã in dubio præſumitur

erid eſſe actum, quod in illo loco fieri conſueuit, per text. in l. quod ſi nolit. §. quia aſſidua. ff. de ædil. edict. & l. ſi prius. §. 1. ff. de aqua pluu. arcend. & l. generaliter. ad ſi C. de fideicom. & in terminis tenet Guiliel. de Mont. Lau. in clem. ex grandi. de vſo. vbi dicit, eum qui moratur io loco, vbi conſueuerunt exerceri vſuræ, præſumi fęneratorē, quod probat per c. Afros. 98. diſtinct. & ibi eſt gl. quæ etiam aſſerit per illum textum ē ratione prouinciæ præſumi contra aliquē. ad id affert c. quando. 23. diſt. & ſequitur Cęp. vbi ſup in 21. præſumpt.

Primo limita, ſi venditor veluti fundum vendat alteri, qui non ſit vſurarius, nec conſueuerit huiuſmodi contractus celebrare, & ab eodem conducat cū pacto de retrouendendo, ſed
22 vſurarius poſtea emit ab illo emptore omne ius ſuum, † quia tunc cum dicti contractus, & locationis, & venditionis cum pacto de retrouendendo non habuerint principium, nec fuerint in iudicio celebrati per dictum vſurarium, vel ſolitum facere ſimiles contractus, videtur ceſſare præſumptio ſimulationis, & vſuræ, vt deciſum fuit à Guiliel. de Mōt Laud. in elem. ex grandi. de vſur. quem ſequitur Zabarel. ibidem in §. cæterum in 3. q. & Bart. Cæpol. in d. ſuo tract. in præſumpt. 23.

Sublimitatur hæc limitatio, ſi poſſet conſtare, ſiue doceri de iſta fraude, quia tunc boc ſibi non prodeſſet, nam imò procoldubio multo magis præſumeretur contractus ſimulatus, & vſurarius, quam ſi eſſet à principio celebratus per ipſum vſurarium vel ſolitum huiuſmodi contractus exercere, vt probatur in l. ab Anaſtaſio. C mandati. & ibi Dd. & colligere eſt ex reſcripto Imp Dioclet. & Maximian. in l. & qui ſub imagine, in princip. C. de diſtract pignor. quod etiam comprobat Barthol. Cæpol. in d. ſuo tractatu, præſumpt. 23.

Secundo limitatur, vt non præſumatur contractus ſimulatus, vel vſurarius ex eo, quod duntaxat dictum fuit ſupra in princip. probationis huius vltimæ contractus ſimulati, & in
23 tertia ampliatione, ſcilicet, † quod ſolitus ſit contractus vſurarios exercere, vel fęnerari, etiam interueniente pacto de retrouendendo, ſed neceſſe eſt, vt aliæ malæ præſumptiones cōcurrant, vt tradit Afflict. d. tit. de feud. dat. in vic. leg. commiſ. num. 100. verſic. fateor tamen vbi etiam num. 102. concludit. ſolum pactum de retrouendendo, & ſolam iniuſtitiam pretij, & ſolam conſuetudinem fęnerandi vel faciendi cōtractus ſimulatos, non efficere, vt præſumantur contractus ſimulati, hoc idem tenet Bald. in l. emptione, in fine princ. C plus vale. &c. per nota. in c. ad noſtram. extra de empt. & vendit. & ipſe Bal. in l. interpoſitas. colum. 1. ante finem, C. de tranſact. vbi dicit, ad reſcindendum contractum vſuratium, non ſatis eſſe probare, contrahentem eſſe vſurarium, niſi etiam probetur præcipue de illo contractu vſurario, cui ſententię adhęret etiam Bartholom. Cæpol in d. tractat. de ſimula. contract. præſumpt. 23. nu. 75. & protulit Ang. in l. ſeut. §. ſuperuacuū. ff. quib. modis pignus vel hypoth. ſoluit. cui ſenteotiæ maiorem in modum coocinit, quod obſeruauere Cyn. Bald. & Dd. in l. 1. C. de probation. & quod per ſe ſola dicta præſumptio (ſcilicet quod ſit publicus vſurarius) non ſufficiat ad probandum contractū ſœneratitium, vel ſimulatum, ſed quod requirantur aliæ coniecturæ, conſulendo ſenſit aperte Caſtreoſ. conſilio 66. incipien. in cauſa quæ vertitur. numero ſecundo, volumioe ſecundo.

Verum vnum hic te velim admonitum, conſuetum fęnerandi, vel aliquid aliud faciendi dici, quando quis id bis, vel ter fecerit, vt notat gl. & ibi Dd. in l. 3. C. de epiſcop. audient. & glo. in authen. de teſtibus. §. quia vero multi. & anootatū eſt in c. fin. de conſuetud. proot ſequeodo retulit Afflict. in d. tit. de feud. dat. in vic. leg. commiſſ. nu. 103.

Hinc quoque vergit probari ſimulatū contractum ex quoli-
24 bet contractu præcedente ante vēditionem, † ex quo cognoſcatur, quod noluerit vere vendere, quod eo exemplo declarare poteris, quod tradidimus in 5. cooclusiooe, in ea probatione, quæ incipit, Quio etiam probatur cōtractus ſimulatus. & vltra ibidem allegatos pro dicta probatione adeſt Iacob. Butrigar. in l. pacta nouiſſima. & ibi Bar. Bal. & recentiores, C. de pact. Pau. Caſtrenſ. in l. cum ſeruus, col. 2. ff. de cōdit. & demonſtrat. & reſpondit Alex. conſ. 20. clariſſime. li. 7. quod idē tum docuit, tum etiam conſuluit Iaſ. in l. 3. §. filiusfamilias, colum. 3. ff. de lib. & poſthum. & in conſ. 212. immunitas. in fi. lib. 2. & late Tiraquel. in tractat. de vtroque retract. tit. de retr. &c. conſanguin. gl. 14. §. 1. nu. 14. vbi plures congerit.

CONCLVSIO CCCCXLVI.

ARGVMENTVM.

Contractus ſimulatus an præſumatur inter coniuges, inter patrem, & filium illegitimum; & an probetur ex donatione maioris partis bonorum, & per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Contractus probatur ſimulatus ſi maritus nomine vxoris ſuæ emit, & poſſeſſio tradita fuit ipſi marito. Amplia nu. 2.*
3 *Vna præſumptio tollit aliam.*
4 *Contractus ſimulatus probatur, in quo pater maiorem partem bonorum ſuorum filio illegitimo vendiderit. Amplia nu. 5. 6.*
7 *Contractus probatur ſimulatus ſi donatio facta fuit maioris partis bonorum.*
8 *Contractus ſimulatus probatur per donationem factam coniunctæ perſonæ, & in clericum, vt nu. 9. & ſi donans habuit plures filios, vt nu. 10.*
11 *Contractus ſimulatio aperte præſumitur, ſi donator pluribus confeſſus eſt, ſe velle donationem facere ſimulatam.*
12 *Donatio ſuſpecta probatur, ſi donator remanſit ſemper in poſſeſſione rei donatæ.*
13 *Contractus ſimulatus probatur per teſtes.*
14 *Contractus probatus ſimulatus per famam.*
15 *Contractus ſimulatus probatur per confeſſionem extraiudicialem parte abſente.*

COniungum etiam fraudes in contractibus ſimulatis ſunt aperiendæ. Is enim mariti probatur contractus ſimu-
1 latus, qoi oomine vxoris ſuæ emit, † ſi poſſeſſio rei venditæ tradita fuerit marito: nam tunc (vt dixi) huiuſmodi contractus in vxore præſumitur ſimulatus, & ſic dominium rei venditæ ſpectat ad maritum, & non ad vxorem, vt aſſeruit Ang. in l. quamuis. C. ſi quis alter. vel ſib. & in l. filij. C. de donat. inter vir. & vx. docuere etiam Bal. & Sal. in l. multum intereſt. verſ. quod ſi emiſti. C. ſi quis alter. vel ſib. quod ſequitur Dec. in conſ. 543. nu. 15. cum ſeq.

Hoc ampliabus, vt non ſolum locum habeat, quando etiam
2 tradita fuit marito poſſeſſio, vt ſupra, † ſed etiam procedit, ſi maritus pro vxore ſua emeret, & confeſſus ſit pretium, quod ſoluit ſe ſoluiſſe ex propria pecunia vxoris, quia hoc caſu præſumitur, confeſſionem non eſſe veram, ſed ſimulatam, id eſt, virum velle donare vxori, cui prohibitus erat donare, ita ſcripſit Salicet. io l. ſi mater, C. de contrahen. emption. vbi illud probat per l. qui teſtamentum. ff. de probation. & per l. cum quis decedens. §. Titia. ff. de legat. 3.

Limita prædictam ampliationem, & concluſionem, vt non procedat, ſi appareat ex alia veroſimili præſumptione, quod aliunde poterit vxor iſtam pecuniam habere, quia tunc pur-
3 gatur huiuſmodi ſimulata præſumptio, † nam vna præſumptio tollit aliam, vt habemus à I. C. in l. cum de indebito. ff. de probationib. & l. diuus. ff. de in integrum reſtitut. & ita tenet Salicet. in l. ſi mater. C. de contrahend. emption. Alex. in conſ. 18. conſideratis his. num. 3. vol. 3. & Dec. conſ. 463. nu. 2. verſic. vbi concludit.

Patrum præterea dolus in huiuſmodi contractibus palam faciendus eſt, nam contractus à patre cum filio illegitimo fa-
4 ctus, hunc † in modum ſimulatus probabitur, ſi pater maiorem partem bonorum ſuorum filio vendiderit, ita reſpondit Iulianus in l. omnes. §. Lucius. & ibi Dd. ff. quæ in frau. credito. & ſic hoc caſu nihil proficeret filio illegitimo, & patri ſuo, vt relinquere poſſit prędia, quę deſiderat, quę cautela eſt iſta, videlicet, nam cum ſpurij excludantur à paterna ſucceſſione, vt ſancitum eſt in l. 1. & paſſim per totum. C. de natural. lib. Dicunt quidam, vt ſub venditionis titulo in filium ſpurium transferat prædia, quæ proponit ei relinquere, nam pater cū filio illegitimo non prohibetur contrahere, vt habemus à Scęuola in l. qui teſtamentum. ff. de probat. Nam cum hæc cautela contineat fraudem, ideo datur hæredibus remedium contra fraudem, vt cōtractus ſimulationem probent, vt ſupra, & ita ait Ioan. Dur. in tract. de art. teſtan. tit. de his qui teſtam. facti non habent. caut. 14. nu. 3.

5 Primo amplia, vt etiam procedat, † etiam ſi per interpoſitam perſonam filius emerit, vt cautum eſt in §. penult. & ibi Bal. ff. de authoris. tutor. & maxime ſi filius ab interpoſita perſona incontinenti prædia illi à patre ſuo vendita emergit, argu. l. ſi neutri. §. fin. ff. de priuileg. credit. & à Ioan. Dur. traditum fuit in d. caut. 14. vbi ſupra.

Secundo ampliatur, vt verum ſit, etiam ſi interuenerit con-

feſſio

6 feſſio receptionis pretij, † non autem pecunia, & numeratio, vt glo. docuit in d. l. qui teſtamentum, ff. de probat. & Iaſ. placuit in l. ſi is, ff. de vulgar. & pupillar. & per Alex. reſponſum eſt conſ. 18. conſideratis, lib. 3. & conſultum eſt à Lauren. Calcan. conſ. 59. requiſitus per totum, & à Io. Dut. dictum fuit vbi ſupra in d. cautel. 14. num. 3.

Eadem ratione, poterit probari contractus ſimulatus ex
7 eo, quod † donatio fuerit facta maioris partis bonorum, vt Bart. docuit in l. poſt contractum, ff. de donat. & Barth. Soc. cauit in conſil. 269. num. 2. vol 5.

Tertio etiam probatur contractus ſimulatus, cũ contractus
8 donationis † fuit factus coniunctæ perſonæ, ita ſciuit Imper. Conſtantinus in l. data, C. de donat. & Imp. Inſtin. in l. penul. C. de bon. quæ lib. Bart. voluit in d. l. poſt contractum, & idem in conſ 65. incip. Factum tale proponitur, Petrus Nicolæ.

9 Tertio probatur, ſi facta ſit donatio † in clericum, quo caſu videtur facta in fraudem cauſa mutandi iudicium, vt durior aduerſarius conſtituatur, vt dixit Bart. in l. 1. in princ. ff. de ali. iud. mut. cau. fac. & Cagnol. in c. 1. extra. eod. tit. & Barthol. Soc. d. conſ. 264. vol. 2.

10 Quarto probatur, † ſi donans habuit plures filios, quia tũc non eſt veriſimile, quod vni filio donaſſet maiorem partem fortunarum ſuarum ex pluribus vt Barthol. Socin. in d. conſil. 264. volum. 5.

Quinto probatur donationis contractus ſimulatus, ſi donator pluribus confeſſus ſit, & dixerit ſe velle dictam dona-
11 tionem facere ſimulatam, † vt dicta bona, quæ donaturus erat à creditoribus defenderet, quia tunc aperte ſimulatio præſumitur, vt dixere Bald. & Salic. in l. multum intereſt. C. ſi quis alteri vel ſibi. cum aliis adductis per Barthol. Socin. in d. conſ. 264.

12 Sexto, probatur donatio ſuſpecta ex eo, † quod donator remãſit ſemper in poſſeſſione rei donatæ, quo caſu licet in inſtrumento ſit cõſtitutum, tamen cum actualiter donator poſſederit & fructus perceperit, præſumitur ſimulatus, vel. ſicut, §. ſuperuacuum. & ibi Bar. ff. quib. mo. pign. vel hypot. ſoluit. & ſcripſit Bart. in d. l. poſt contractum, ff. de probatio: atque Barth. Socin. in d. conſ. 264. vol. 2. quem omnino videas, quia declarat hoc pronunciatum. ad quæ faciunt probata ſupra in prob. ſimul. contr. & reſpondit Ruin. conſ. 64. num. 9. volum. 4. & colligitur ex l. ſiue poſſidetis. C. de probat. & in c. cum ad ſedem. de reſtit. ſpol.

Quod limitabis, niſi remanſerit in poſſeſſione titulo conductionis, niſi incõtinenti, vel ex poſt facto, tamen inter eaſdem perſonas, & teſtibus, & notario fuerit facta dicta locatio, quia & hoc caſu præſumitur ſimulata, vt cauit Nat. conſ. 198 nu. 7. & 10. in 1. part. Sed hæc late explicabimus infra in concl. Donatio. quam tu ipſe conſulas.

13 Probatur inſuper ſimulatus † contractus per teſtes, videlicet, ſi deponant, quod dicti contrahentes ante initos dictos contractus dixerunt aliquid ex ſupra notatis probationibus, vt quod non eſſet vera venditio, ſed pignus, vel quod emptor deberet eidem venditori locare rem ipſam in perpetuum, vel quouſque ei reſtitueret pretium, nam ſi poſtea fit contractus venditionis, præſumitur ſimulatus, & probatur per iſtos teſtes ita deponentes, vt Bal. monuit conſ. 299. vol. 4. cum ibi allegatis, & ad hoc pertinent ea, quæ tradidimus ſupra in fine præcedentis concluſionis, & quod teſtibus probari poſſit contractus ſimulatus, docuit etiam Bart. in l. generaliter. C. de non num. pecun. & ſcripſit Bal. in l. 1. col. 2. C. plus val. quod agitur, &c. atque voluit Dec. in conſ. 493. num. 9. & iſtis ea patrocinantur, quæ ſcripſimus ſupra in 3. concl. in probatione, quæ incip. Ad idem occurrit. quod etiam ſenſit Per. de Anchar. in conſ. 226. alias 228. incip. Ad corruptionem, num. 1. & 2.

Quod diximus limitabis, vt non procedat, ſi iſti teſtes deponant, quod erant præſentes, quando partes agebant inter ſe, quod eſſet pignus, ſed neceſſe eſt, vt deponant de tempore, quo id dictum fuit, nã alioqui non probant ſimulationem, iuxta ſententiam Bal. in l. pacta nouiſſima. num. 6. de pact. & conſulas ad id ea, quæ obſeruauimus ſupra in 3. concl. in probat. incip. Ad idem.

14 Ad hæc amplia, vt etiam probetur ſimulatus † per famam ſcilicet contrahentes illos ſimulate contraxiſſe, de eaque eſſe publicam famam, quod cautum eſt in text. & ibi gl. atque Innocen. in c. cum in diœceſi. extra, de vſur. protulit Gulielm. in clem. ex grandi. de vſur. quod etiam placuit Cæpo. in d. tract. de ſimul. contr. in præſump. 26. nu. 88. & probauit Bart. conſil. 126. quam ad idem allegat Corſet. in repetit ad Abb. in verb. fama, an probet, vbi reddit rationem, quia agitur de modico præiudicio.

Secundo amplia, probari etiam per confeſſionem extraiu-
15 dicialem † parte abſente, emptoris videlicet, ſi ille dixerit, venditionem, vel donationem ei factam non fuiſſe veram, ſed ſimulatam, vt bona venditoris, vel donatoris eidem conſeruarentur, quia forte timebat, nec curia illa ſibi auferret, vt Bertr. tradidit in conſ. 175. in 2. par. vol. 2. cum ibi allegatis, & Barth Cæpol. in d. ſuo tract. præſumpt. 26. nu. 85. atque Tiraq. in tract. de vtroque retract. tit. de retract. conſang. gl. 14. §. 1. nu. 55. & 56. Vbi inquit, quod licet huiuſmodi confeſſiones non inducant obligationem, iuxta gl. in l. cum de indebito. ff. de probat. cum ſimilib. ſufficiunt tamen ad probationem, vt l. Publia. §. vlt. ff. depoſi. late Cyn. in l. generaliter. in 1. 2. & 3. quæſt. C. de non num. pecun. & Bal. in l. cum falſa. In 5. oppoſi. C. de iur. & fact. ign. vbi & ex hoc dicit has cõfeſſiones trãſferre onus probationis in confitentes. Et omnino probant, quando agitur de declaratione actus cuiuſpiam dubij ab eo facti, qui confitetur, vt voluit Bar. in l. cum quis decedens, §. codicillis. col. 2. verſ. prædicta vero. ff. de legat. 3. per tex. in l. vxori. §. vltimo, vbi & idem Bartol. ff. eod. tit. & l. ſi auia. C. de iure deliber.

CONCLVSIO CCCCXLVII.

ARGVMENTVM.

Contractus ſimulatus, pignoratitius, vel vſurarius per quæ, & quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Contractus probatur ſimulatus ex modicitate pretij, cũ pacto de retrouendendo, & ex eo, quod emptor, vel venditor ſolitus ſit fœnerari. Contrarium, nu. 2.*

3 *Ad probandum ſimulatum contractum ſufficiens coniectura.*

4 *Contractum ſimulatum duæ præſumptiones probant*

5 *A ſententia multorum antiquorum, & recentiorum Patrum auctoritate, & numero roborata, vti magis communi, & conſcientia minus periculoſa recedendum non eſt.*

6 *Modicitas pretij, & pactum de retrouendendo ſufficiunt ad probandum contractum ſimulatum.*

7 *Modicitas pretij iuncto pacto retrouendendi, vt faciat contractum præſumi vſurarium debet eſſe admodum tenuis.*

8 *Pactum de retrouendendo, & pretium rei emptæ, vel donatiuj, quo pacto probentur, vide remiſſiue.*

9 *Ad probandum ſimulatum eſſe contractum paucitas pretij, & pactum de retrouendendo ſufficiunt, ſi probetur de enormi læſione pretij.*

10 *Ad cognoſcendam enormem læſionem in pretio, res æſtimari non debet, prout conſiſtit ſimpliciter, ſed minoris propter pactum, & onus ei iniunctum de retrouendendo.*

11 *Quæ conſtant centum, ſeptuaginta tantum valent, ſi emantur cum pacto de retrouendendo.*

12 *Modicitas pretij quæ ſit, relinquitur arbitrio iudicis.*

13 *Res æſtimatur minoris conſtare ratione oneris adiuncti.*

14 *Pactum redimendi, ſi ſit conceptum negatiue, æqualet illi, quod emptor ſit ſolitus fœnerari.*

15 *Allegans modicitatem pretij rei venditæ cum pacto de retrouendendo, tenetur probare valorem, habita ratione ad tale pactum.*

16 *Ad conſiderandum, an modicitas pretij interuenerit, conſiderari debet, quantum res valebat tempore contractus.*

17 *Venditio ſimulata præſumitur ex modicitate pretij, & ex pacto de retrouendendo, ſi [illegible], & numeratio pretij interuenerit realiter.*

18 *Iudicis in arbitrio reſidet ſimulatio contractus.*

19 *Contractus non præſumitur ſimulatus in emptore viro bonæ conditionis, famæ, & timoratæ conſcientiæ.*

20 *Contractus præſumitur ſimulatus, etſi datum inſolutum, & non pretium interuenerit.*

21 *Contractus ſimulatus non præſumitur; ſi in ipſo appoſita eſt conditio, quod partes renunciant exceptioni ſimulationis, & apparentiæ contractus, & non ſit alterum, &c.*

22 *Cum ſumus in claris, non eſt opus coniecturis.*

23 *Exceptio ſimulationis non poteſt opponi, vbi quis iurauit inſtrumentum omnia & ſingula in eo contenta eſſe vera, & ea velle obſeruare, & in nullo contrauenire.*

24 *Renunciatio ſimulationis non valet.*

25 *Renunciatio ſimulationis quo caſu, & quare multum operatur.*

26 *Renunciatio ſimulationis videtur magis grauem, & ſuſpectum reddere contractum.*

27 *Renunciatio ſimulationis ſimulata præſumitur, ſi ex legitimis probationibus contractus ſimulatus appareat.*

28 *Contractus non debet argui ſimulatus, etiamſi adſit paucitas pretij, ſi pactum de retrouendendo ex interuallo ſit appoſitum. Contrarium, num. 29.*

30 *Pactum de retrouendendo factum eodem die ſimulationem magis arguit, quam ſi eſſet factum ex interuallo.*

31 *Vſurarij nihil aliud excogitant, niſi cautelas pro vitanda coniectura vſurarum.*

32 Pactio

32 Pacto de retrouendendo in contractu, vel ex interuallo appoſita an faciat contractum ſimulatum, iudicis arbitrio eſt iudicandum.
33 Iuramento natura eſt confirmare actus alias inualidos.
34 Iuramentum appoſitum in contractibus factis cum pacto redimendi illos reddit magis ſuſpectos de ſimulatione.
35 Iurare valle firmare contractum ſimulatum perinde eſt, ac ſi iuretur, nihil firmare.
36 Simulatio in ſuſpecto magis minuitur, cum cautum eſt, in iure, ut venditionis maius vel minus pretium debere reſtitui, quam ab emptore fuerit datum. Intellige vt num. 37.
38 Contractus non probatur ſimulatus, ſi dilucide in ipſo fuerit iuratum, omnia, & ſingula in inſtrumento contenta vera eſſe.
39 Iuramentum debet ſeruari in ſpecifica forma.
40 Poſt receptas probationes ſuper ſimulatione turpitudinem ſuam licitum eſt allegare.
41 Simulatio inſtrumenti, vbi eſt iuratum, omnia, & ſingula eſſe vera, poteſt aliquando deregi ex productione teſtium inſtrumenti.
42 Qui iurauit contenta in actum non obſeruare impetrata abſolutione poteſt contra inſtrumentum iuratum agere.
43 Iurans ſi eſt mortuus, eius hæres non tenetur petere abſolutionem à iuramento, quia vinculum illius extinguitur cum perſona, & non continuatur hæredem. Contrarium, num. 44.
45 Iuramentum appoſitum in contractu facto cum pacto redimendi, nec ipſum corroborat, nec eius fidem auget ſed potius magis ſuſpectum reddit de fraude, & ſimulatione.
46 Renunciatio exceptionis, ſi poſt ex interuallo facta fuit, etiam ſine inſtrumento, tollit præſumptionem ſimulationis.
47 Pactum redimendi quando cenſeri debeat fuiſſe incontinenti appoſitum, vt ex eo actio competat vide remiſſiue.
48 Contractus non præſumitur fœneratitius ex pacto de retrouendendo, & modicitate pretij, quando fit cum eccleſia, ſiue viro eccleſiaſtico.
49 Contractus feudi ex ſola paruitate pretij præſumitur ſimulatus.
50 Feudum à Rege potius præſumitur haberi gratia, quam pro extra pecunia.
51 Contractus feudalis factus à Principe ſub penſione annua denarij valet.
52 Pactum de retrouendendo ſi appoſitum fuit ex interuallo, non arguit ſimulationem contractus. Contrarium, num. 53.
54 Interuallum appoſitionis pacti de retrouendendo magis ſuſpicionem fraudis auget.
55 Quæ ſecreto fiunt magis præſumuntur ſuſpecta, & doloſa.

SEd vlterius procedamus in alijs iſtiuſmodi probationib. proferendis, libenter enim diutius in illis perueſtigandis immoror, vt omnes aditus, & perfugia improbis fœneratoribus obſtruamus, ne cæteri in contrahendo furtum, vel fraudem facientibus anſam aliquam retinere poſſint. Probatur igitur contractus ſimulatus, pignoratitius, vel vſuratius per hæc
2 tria coniuncta, videlicet † Primo ex modicitate pretij. Secundo, quod pactũ de retrouendendo interceſſerit. Tertio, quod emptor, vel venditor ſolitus ſit fœnerari, nec ſufficit modicitatem pretij allegari, niſi quoque concurrat conſuetudo fœnerandi, vt ſupra in præcedentibus concluſionibus dictum fuit, & tenet Archid. in c. quia plerique, 14. q. 3. atque Iacob. de Are. & Salic. in l. emptione. C. plus val. quod agit. &c. placuit etiam Bal. in c. 1. tit. de feu. dat. in vic. l. commiſſ. & Paul. Caſtrenſ. in l. rogaſti, §. ſi tibi. ff. ſi cert. petat. & eſt cõis * opinio, hæc tria prædicta coniunctim requiri, adeo vt duo ex præmiſſis non ſufficiant, vt teſtatur Dec. in conſ. 167. & idem in conſ. 308. Anchar. conſ. 257. nu. 1. & 2. Iaſ. in conſ. 150. nu. 1. vol. 4. & idem conſ. 21. nu. 4. vol. 1. late Tho. Grammat. deciſ. 76. nu. 26. 27. Boer. deciſ. 102. nu. 5. vbi aſſerit hãc eſſe veram, & magis ** communem opinionem, quam atteſtatur ſcribentes fuiſſe ſequutos, tam in iudicando, quam conſulẽdo, idem decidit Cacheran. deciſ. Pedemon. 41. Tiraq. vero de retract. lib. 2. in præfat. nu. 5. aſſerit fore pro hac opinione authores maiori numero, & ibi allegat infinitas concord. communem etiam * credit Cæpol. in tract. de ſimul. contract. in 6. caſ. col. 1. vbi de hoc latiſsime diſſerit Alex. idem placuit in cõſ 109. col. fin. lib. 4. & Soc. in conſ. 248. col. pen. lib. 2. in quo loco atteſtatur contrariam opinionem, ſcilicet duo tantum ſufficere, iure non probari, & idem Socin. in conſ. 50. lib. 1. aſſerens hanc veriorem, & magis ** communem eſſe ſententiam, hoc etiam reſpondit Rolan. à Val. conſ. 40. & conſ. 92. lib. 2. nu. 19. Goza. in repet. l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. verſic. tertio quæro. in 5. declaratione, vbi declarat tex. in c. ad noſtram. de reſcin. vendit. & in c. illo vos. de pign. vbi enumerat priſcos, & recentiores idem ſentientes, & ſequitur Cæpol. in repet. d. l. 2. C. de reſcin. vendit. & multos ibi refert idem Cæpolla in vtraque lect. l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. vbi 2. lect. nu. 52. tandem ait hanc ** veriorem opinionem, & ſe ſemper ita vidiſſe in vſu forenſi obſeruari, & hanc * communem atteſtantur Alexan. Cæpol. Soc. Iaſ. Dec. Ruin. Soc. ſen. ibi allegati per eundem Cagnol. ibid. & de * communi aſſeruit Bero. in conſil. 166. num. 3. & conſ. 169. nu. 21. lib. 1.

2 Contrariam ſententiam ſcilicet duo † tantum ſufficere ex ſupra proxime relatis, tenet glo. ordina. in c. conqueſtus. tex. de vſur. in c. ad noſtram, de emptio. Archid. in cap. quia plerique. 14. q. 3. Innoc. Hoſtienſ. & Ioan. Andr. Ant. de Butr. Abb. Petr. de Anchar. & Imo. in c. ad noſtram. de empt. & ven. vbi Abb. ſubdit hanc eſſe * communem opinionem. Io. & Chriſtoph. de Caſtel. Bal. Alex. Pau. de Caſt. & Fulg. in l. emptione. C. plus val. &c. vbi ſubiungit Alex. iſtam eſſe cõmunem * opinionem, ſecundum quam atteſtatur, ſe ita obtinuiſſe corã magnis peritis, Imo. in c. illo vos. nu. 15. de pign. Ambr. à Vigna. in c. ſalubriter. num. 111. de vſur. idem Alex ſibi contrarius in conſil. 54. num. 1. lib. 6. Grammat. deciſ. 29. Afflict. deciſi. 339. Aymo Crauet. in conſ. 156. nu. 4. & 7. inquiens, ſenatum illius reſidentem Taurini ſecundum hanc opinionẽ iudicaſſe, idem conſuluit Natta conſ. 128. & Abb. in conſil. 77. lib. 1. dicit, ita legendo, & conſulendo conſuluiſſe, & idem iſtam opinionem eſſe * communem, & conſ. 69. lib. 2. latiſſime proſequitur Hippol. Rimina. in conſil. 218. num. 103. & ſeq. lib. 2. quo in loco recenſet innumeros Dd. hanc opinionem tenẽtes, & de * communi atteſtatur, licet & quamplures etiam contrariam partem ſequentes enumeret, teſtantur etiam pro hac parte Fulg. in d. l. emptione. & Alex. in conſi. 46. volum. 3. & Guid. Pap. in conſ. 180. Goffr. in ſumma de pignor. & Iacob. in l. rogaſti. §. ſi tibi dedero. ff. ſi certum petat. vbi Iacob. ſubijcit, ſe ita ſæpe conſuluiſſe, & obtinuiſſe, & iſtam opinionem in praxi multũ ſeruari, * idem voluit Corn. in conſ. 346. 1. vol. Barb. in conſ. 51. vol. 1. & ſubiungit, ſe ita pluries cõſuluiſſe in plurib. prouincijs, & idem placuit Dec. ſibi cõtrario in conſ. 167. & Crauet. in conſ. 156. nu. 8. & hanc eſſe magis * communem oſtendit Viu. in lib. 1. ſuar. commun. opin. verb. vendere, verſ. contractus. & ita atteſtatur Emanuel Soarez in ſuo theſauro recep. ſentent. verb. venditionis cõtractus. nu. 20. & hęc opinio Florentiæ plurimũ viget, adeo vt ſit tranſacta in rem iudicatam, * vt atteſtatur Io. Bapt. Lup. in comment. l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. §. 1. ſub nu. 29. ex conſtitutionibus ſynodalibus decretis ſub Leone X. Pont. in rub. de vſur. c. 9. Thom. Ferret. in ſua cautel. 17. aſſerens iſtam eſſe * cõem opin. pro ſalute animæ, & conſcientiæ, hanc eandẽ opin. ſequitur Caſſan. in conſuet. Burgun. in rub. 5. nu. 12. & ex multis alijs allegatis concludit Thom. Gram. vbi ſupra. hanc eſſe * cõem opin. in d. deciſ. 76. nu. 30. vſque ad finẽ. vbi idem aſſerentes & ſentientes adducit, & ita fuiſſe iudicatum per ſacrum conſiliũ Neapolitanum aſſeruit, & pro hac opinione reddit hanc rationẽ
3 Crauet. in d. ſuo conſ. 156. clarum, inquit, eſt † quod ad probandam ſimulationem contractus ſufficiunt coniecturæ, quia occulte committitur, & huiuſmodi coiecturæ, & pręſumptiones ſunt veræ probationes, vt ſupra notauimus in princ. Vnde ſicuti in materia probabili per teſtes, duo teſtes ſufficiũt, l. vbi numerus. ff. de teſtibus. ita videtur dicendum in materia, in qua præſumptiones ſubrogãtur loco teſtium, & per te-
4 ſtes in re non probabili, † ſufficere debent duæ præſumptiones, vt ſubrogatum ſapiat naturam eius, in cuius locum fit ſubrogatio, vt reſpondit Paulus in l. ſi eum, §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. & quod ſufficiant duæ præſumptiones ad faciendam plenam probationẽ in his, quæ liquido probari non poſſunt. tradit Calcan. in conſ. 8. col. 8. teſtatur Accurſ. in l. inſtrumenta. C. de probat. & eſt conſilium Bal. 311. incip. in q. Galuiani lib. 5. & huic etiam opinioni adhæſit Paul. Caſtrenſ. conſ. 109. viſa petitione, nu. 1. vol. 2. vbi allegat d. l. vbi numerus. ff. de teſtibus. & hoc idem probauit idem Pau. Caſtrenſ. in conſ. 332. vol. 2. & quod duo ſufficiunt, ſequitur Bertran. conſil. 111. in 1. par. vol. 3. nu. 2. vbi ait hanc opinionem ſequendam eſſe * tam in conſulendo, quam in iudicando, & idẽ conſil. 88. nu. 3. in 1. parte, vol. 1. & idem cõſ. 119. 2. lib. vbi latius, quam alibi, & ibi ea, quę obſtare videntur, refellit, & idem voluit Rolan. à Valle conſ. 40. lib. 2. Gerar. ſingul. 18. & ab hac ſententia, tot, ac tãtorum patrum, tam antiquiorum, quam re-
5 centiorum authoritate, & numero roborata, † tanquam magis ** communi, & conſcientiæ minus periculoſa, recedendum non eſt cap. 1. de decim. vt dixit Michael de Graſſis in ſuis commun. opin. q. 8. in fin. cui ſententiæ aſſentitur Caſſad. deciſ. 1. de vſur. vbi tempore ſuo ſemper ita fuiſſe iudicatum in palatio eſt atteſtatus, & non requiri conſuetudinem fœne-
6 randi, ſed ſufficere modicitatem pretij, † & pactum de retrouendendo, late hoc ibi comprobat ex ** communiori ſcribentium ſententia.

Verum vtram harũ ſequi malis, tua erit opinio. ſi primã ſequaris,

quaris.ſ.tria hæc coniuncta requiri, illam limitabis, vt infra
tradidimus in 1.limitatione,ſi vero accedas ſecundę opinio-
ni,quæ videtur verior,limitare eam poteris,vn inſ.in 2.limit.
Intelligas præterea,quæ adduximus in d.prima limitatio-
ne,& inſra alia,qnod ad boc,vt modicitas pretij iũcto pacto
7 reuendendi,† ſaciat contractum præſumi vſurarium,tequiri-
tur,vt pretium ſit admodũ tenue,& forte intra dimidiam, vt
ſi tes conſtans mille,ſit vendita pro ducentis,vt in his termi-
nis reſpondit Rom.in conſ 304.in princ. per tex.in c.1. verſ.
quis enim dubitat,qualiter olim feud.alie.poter.in vſib.feu.
ibi viliſſ.quem tex.arbitratur ſingul.& meliorem de iute,hoc
idem ſequitur Dec.in cõſ.167.col.2. verſ.accidit etiam,quod
in caſu noſtro Grat.reſpondit in conſ.157.eum ea.nu.6.lib.2.
Iaſ.conſ.153.col.2.verſ.modicitatem,& col.3.verſ.4.& col.4.
verſ.ſecundo non obſtat.Alexan.in conſ.28.lib.5. idem Iaſ.in
conſ.21. ſub nu.4. lib.4. lib.1. quod etiam confirmat aperte
Cagnol.in d.l.2.nu.57. C.de pact.inter empt. & vend.
Quo vero pacto probetur pactum de retrouendendo, di-
cetur inſra in concluſ.Pactum, ad quam te teijcio.
8 Et quomodo etiã in hoc caſu † probetur valor,& pretium
rei emptæ,vel donatitij, infra obſeruauimus in concluſione
Valor,& copioſiſſime tractatur per Cæp.in d. ſuo tract.de ſi-
mul.contract.6.caſu princ.nu 109.§.verum quia.
Poſtremo,quo pacto probetur, quem eſſe ſolitum fœnera-
ri,explicauimus ſupta concluſ.Conſuetudo fœnerandi.
Sic velim limites ſupra dictam priorem opinionẽ, ſ.quod
tria coniunctim tequirantur, vt procedat,quando non datur
immoderatus exceſſus immodicitatis pretij,quia tũc illa tria
requiruntur cõiunctim,ſecus ſi conſtat, & probetur de enor-
mi læſione pretij,ſcilicet, in dimidium iuſti pretij, vel circa,
9 quia † tunc ad probandum ſimulatum eſſe contractum, dicta
duo duntaxat ſufficiunt probari,videlicet paruitas pretij,&
pactum de tetrouendendo,licet non probaretur conſuetudo
fœnerandi vel alia præſumptio,ita limitat Cagno.in l.2.C.de
pact.inter emptor.& venditor.nu.17.& cõſuluit Corn. conſ.
346.vol.1.& eſt conſ.Caſtr.306.nu.5.incip.quamquam lõga.
vol.2.& Calca.conſ.26.& Bal.conſ.311.lib. 5. & cauit Aymo
Crau.conſ.156.num.8. & 12. vbi exemplo planum facit in re
vendita 200.quæ conſtabat 500.& ſequitur Tho. Gram. in d.
deciſ.76.nu.15.
Sed in hoc velim animadnertas ad cognoſcendam dictam
enotmẽ læſionem in pretio, rem ipſam æſtimati non debere,
10 prout cõſtat ſimpliciter,† ſed minoris debet exiſtimari pro-
pter pactũ,& onus de retrouendendo ei iniunctum,iuxta ſen
tentiã Dec.cõſ.167.nu.4.& Abb.in c.ad noſtrã,extr.de emp.
& vẽd.argum.l.fundi partem.ff.de contrah.empt.latiſſime ſe
fundit Tiraq tract.de vtroq; retract.tit.de retract.cõuent.in
præfat.nu.20.cum ſeq.vbi ex ſententia Barth.Soc.in conſ.15.
11 viſis proteſtatis,col.vlt.lib.1.nu.57. aſſerit, † vt quæ conſtẽt
centum ſine hoc pactu,ſeptuaginta tantum valeant, ſi cũ eo-
dem pacto emantur, ad ꝙ prope infinita ipſe ibi adducit, &
ſub nu.21.credit hoc quidẽ veriſſimũ eſſe, quẽ videas per te-
ipſum. Dicas tñ,vt cum in iure definitum non ſit quæ pretij
12 modicitas hæc cenſeat,† relinquatur arbitrio iudicis,vt vo-
luere Barb.conſ.51.col.2.li.1.Bar.cõſ.236.nu.4.li.2.Tiraq. in
repeti.l.ſi vnquam in verb.omnia,nu 31. C.de reuocan. don.
Soc.iun.conſ.104.nu.4.lib.3.ſcripſit Iacob.Menoch. in tract.
de arbitr.iud caſu 217.nu.4.& ſeq.lib.2.cent.3.Nam ratione
13 oneris adiuncti, † res exiſtimatur minoris conſtare,ſi credi-
mus Ruin.in conſ.66.quia dubia. col.4. verſ.& tanto minus.
lib.4.& voluit Bertr.conſ.168.illud eſt certũ,poſt nu.3.lib.1.
Dec.etiam,vbi ſupra,& conſ.308.nu.3.Nullus enim paterfa-
milias mentis compos emeret rem valẽtem libris centũ cum
tali pacto de retrouendendo pro libris ſeptuaginta,vt inquit
Soc.d.conſ.15.in fin.lib.1.nu.17. quem ſequitur Iaſ.in l.1. §.ſi
ſpes.nu.10.ff.ad Treb.idem placuit Iaſ.in cõſ.151.col.2.verſ.
item illud. lib.4.Rolan.à Valle conſil.96.nu.40.lib.2. & Soc.
iun.conſ.94.num.24.lib.3.
Intelligas tñ illud, vt procedere poſſit, qñ modicitas pre-
tij inſpecto vero valore (pacto nõ deducto) eſt minor,quàm
circa dimidiam,& nulla alia coniectura adeſt,ex quibus col-
ligatur pignus,vel cum aliæ præſumptiones adſint, ſunt tñ ta
les,quæ ſine modicitate pretij non ſufficiunt, & minor,quam
in tertia parte. Verum ſi plures cõiecturæ idoneæ reperiãtur,
14 quæ ferę etiã ſine modicitate ſufficiunt,† vt quãdo adeſt pa-
ctum redimendi, & eſt cõceptũ negatiue, quo caſu ęquiualet
illi, quod emptor ſit ſolitus fœnerari, ſecundũ Crau.d. conſ.
156.nu.5.& Gabriel. conſ.74.n.7.arq; Ruin.conſ.16.n.2. vol,
4.& vt eſt in caſu Abb.in conſ.76.lib.1. tunc etiã ſi modicitas
ſit minor, quam in tertia, adhuc tamen ſufficeret nulla pacti
conſideratione habita,quia inta requirũt modicitatẽ in tan-
ta parte,non autem læſionẽ ita magnam, ita conſuluit Hiero-
nym.Gabriel.in d.ſuo cõſ.74.n.21. vbi ſolidis & firmis ratio-
nib.comprobat hanc ſuam conſiderationẽ,à quo fortaſſe tu-
te nõ eſſet recedendum. idem reperij voluiſſe Tiraq.in tract.
de retract.conuent.in prę fat.n.26. de quo Gabriel. nullã facit
mentionẽ,fretus auctoritate Ant.de Burg. in c.ad noſtram,
col 13.verſi.& quod multi in hoc errant,de emptio.quod di-
ctũ idẽ Tiraq.ſingulare arbitratur, & à nemine ante ſcriptũ,
ibiq; ponderat text.in c.illo vos,de pigno.hoc probãtem, &
ſecundum hanc conſiderationem nos etiam pronunciauimus
alias Placentiæ in quadã cauſa vſuraria coram nobis vertẽte
inter Dominum Iulium de Perago,& quoſdam de Curt.
Et præter ea,quæ hic adduximus,docuit etiam Cagnol.in
l.2.nu.58.& ſeq.C.de pact.inter empt.& vendit. & multi alij
tradidere,vt Abb.in conſ.49.lib.1.Deci. in l.pacta quæ con-
tra.nu.m15.C.de pact. Cone.in conſ.241. lib.1.Pantaleon.in
l.2. C. de reſcindenda vendit. idem Abb. conſ.76.vol.1. Soc.
in cõſ.248.in fin.lib.2.Abb.in c.in aliquibus.extra,de decim.
vbi ad rem noſtram colligit,quod ſi quis vẽdiderit prædium
cum onere retrouendendi, ſi poſtmodum allegatur paruitas
pretij ad inferendum contractum vſurarium, non valeat ve-
tus valor rei æſtimatæ,ſed ſit habenda ratio ad onus impoſi-
tum,quia tanto minus prædium valet ratione oneris annexi,
ſubiungens etiam, ita ſæpius in facto reſpondiſſe, & id no-
tatione eſſe dignum, quia in hoc multi conſueuerint labi, vt
15 ibi per eum.Hinc ſequitur, † quod allegans modicitatẽ pre-
tij rei venditæ cũ tali pacto de reuendendo teneatur proba-
re valorẽ,habita ratione ad tale pactum,alioqui non probat,
vt placuit Cagnolo,qui alios congerit in d l.2.C.de pact.int.
empt.& vend.nu.58.& in l.2.q.48.nu.245.C.de reſcin.vend.
Præterea ad id etiam eſt animaduertendum, vt ad cõſide-
randũ,an modicitas pretij interuenerit, conſideretur tẽpus
16 contractus,ſcilicet,† quanti illo tempore res erat æſtimata,
& valebat, vt l.ſi volũtatẽ,in fi.C.de reſcin.vend.& Dec.mo-
nuit d.conſ.308.num.2.vbi late hanc materiam proſequitur.
Limitabis poſteriorem opinionem,quę habet,quod dun-
taxat illa duo ſufficiant,id eſt,modicitas pretij,& pactum de
retrouendendo,vt tantum procedat in contractu empt.factę
cum modicitate pretij,& dicto pacto, nam hoc caſu cum vẽ-
ditio,& emptio volũtaria ſit,& numeratio pretij interuene-
17 rit realiter,merito † ex modicitate pretij, & dicto pacto vẽ-
ditio ſimulata,& pignus ac mutuum fœneratitium præſumi-
tur,ſed ſecus eſt in datione inſolutum, ad quam creditor non
vltro, ſed ex neceſſitate debiti ſui conſequendi deſcendit,
in tali tantum datione inſolutum, in qua nulla numeratio
pecuniæ interuenit,vnde non ita facile præſumitur mutuum,
cum tempore dationis inſolutũ nulla pecunia ad ipſ..m dan-
tem inſolutum peruenerit, vnde requiritur etiam, vt concur-
rat probatio conſuetudinis fœnerandi, ſic conſuluit Fulg. in
conſ.133.alias 34. in quæſtione verſa, col.1.num.1. & idem
conſ.16.viſo puncto, ſequitur & refert Dec.in conſ.18. col.2.
verſ.nec obſtat,in conſ.308.nu.4.& 5. cum ibi allegat. & idẽ
conſ.167.num.5.6.& 7. vbi ait, quod licet aliqui Dd. aperte
ſentiant,quod ſupradicta opinio ſecunda procedat etiam in
datione inſolutum, tamen nõ eſt vera eorum opinio, quia nõ
cogitauerũt ſuper hoc,prout Fulg.ſupra in dictis allegatis lo-
cis fecit, vbi rationes efficaces reddit,& idem ſequitur Iaſ.in
conſ.151.vol.4.per totum.& voluit Cagnol.in d.l.2.num.54.
C.de pact.inter emptor.& venditorem.cauit Corn.in conſil.
133.viſo,vol.1. & ſequitur Pariſ.conſ.81.conſultus,nu.30.lib.
2.& in conſ.75.omnis col.pen.n.33.verſ.hinc videmus.lib.4.
late Tiraq.de retract.conuen.in prę fat.nu.27.qui alios citat.
Contrarium videtur ſentire Didac.Couarru, variar. reſo-
lut.lib.3.c.8.nu.5.Angel.cõſ.243.multi conſortes,in fin.Imol.
conſ.98.col.fi.verſi. pręterea dicta adiudicatio. & conſ.ſeq.
col.2.verſi. quintum dubium.Barba.conſ.51. lib.1. Pariſ. ſibi
contrarius in conſ.54.pręſenti.num.82.lib.1.
Verum vt hanc ſcribentium cõtentionem ſedare poſſimus,
dicendũ eſt, hoc debere potius reſidere in arbitrio boni iu-
dicis,

Digitized by Google

18 dicis, qui † varijs cõiecturis cõſiderabit, atq; perpẽdet qua-
litates, & omnes circumſtantias contrahentium, & cõtractus
pro eruenda ſimulatione ipſius, prout tenuit Bal. in conſ. 311.
in q. Galuani. col. 2. in fin. lib 5. & Corn. in conſil. 346. col. pe-
nult. libr. 1. atque Crauet. conſ. 156. nu. 4.

Sublimitatur hæc ſecunda limitatio, vt vera ſit quando da-
tio inſolutum ſit abſolute ſine facultate redimendi, ſecus ſi cũ
facultate, nam cæteris paribus non eſt differentia, vt recen-
tiores Partenſ. ſcripſere in tract. de vſur. q. 74. & traditum eſt
in addition. ad Dec. in d. conſil. 308. nu. 5.

Secondo limitabis præfatam ſecundam opinionem, vt nõ
19 habeat locum† in emptore viro bonæ conditionis, famæ, &
timoratæ conſcientiæ, vt loquutus eſt Socin. conſ. 548. in cip.
nunqoid ex duob. poſt nu. 1. in fin. verſ. non omitto. lib. 2. &
Craoet. conſ. 48. in fi. cum bona fama purget omnes ſuſpicio-
nes turpes, ſic Crauet. conſ. 145. in fin. ſic diremit Dec. conſil.
309. nu. 7. ita voluit Iaſ. conſ. 153 col. 4. verſ. 8. in fin. & relati
per Rolan. à Valle conſi. 40. nu. 6. & d. conſ. 96. nu. 2. libr. 2. &
Neuizan. in conſ. 87. nu. 25. in fin.

Primo ſublimitare poteris, vt non procedat, ſi alicubi non
reperiatur debitum, propter quod dicatur facta datio inſolu
20 tum, nec in libris creditoris nec in libris debitoris† eo. n. ca
ſu contractus præſumitur ſimulatus, etſi datum inſolutum, &
non pretium interuenerit, vt traditum eſt à Cæpol. in d. trac.
de ſimula. contract. præſumpt. 56. nu. 87. item poter. t probari
per lib. & ſequitur Marian. Soci. in conſ. 84. nu. 6. & 7. vol. 3.

Secundo limita concluſionem ſimul cum alijs probationi-
bus ſupra notatis, vt non procedat, ſi in contractu ipſæ partes
21 apponerent hãc conditionem, videlicet ꝙ renunciaoit, † ſeu
renunciauerunt exceptiooi ſimulationis, & apparentiæ cõtra
ctus, & non ſic actorum. ſ. quod non poſſit excipere, quod ſic
non ſit actum, quia tunc hæc verba releuant, & declarant vo-
luntatem, & mentẽ contrahentium, ſe nolle iſtum contractum
22 eſſe fictitium, vel ad ſimulationẽ tactum, † nam cum ſomus in
claris, nõ opus eſt coniecturis, l. continuus. §. cũ ita. ff. de verb.
obl. cum ſimil. ita tenet Barthol. Cæpol. in d. ſuo tract. de ſi-
mul. contract. præſumpt. 26. nu. 84. & Bar. in l. nemo poteſt ff.
de leg. 1. verſ. quæro, an renunciat. vbi ait id maxime procede
re, ſi hmõi renunciatio fiat ex interuallo poſt inſtrumentũ, &
hoc per l. 2. C. ꝙ met. cau. ita placuit Goz. in cõſ. 69 col. 3. ver.
tertio, etſi. & c. cui accedit Rolan. à Vall. in cõſ. 93. nu. 6. & ſeq.
lib. 1. & ante eos voluit Io. de Imol. in l. Seius & Augerius. &
* ibi Alex. col. pen. in fi. ff. ad l. falcid. nam * cõis, & vera eſt ſen-
23 tentia Dd. ꝙ vbi† quis innuit in inſtrumento omnia & ſingu-
la in eo contenta eſſe vera, & ea velle attendere & obſeruare,
& in nullo contraueuire, non poteſt opponere exceptionem
* ſimulationis, vt de * communi eſt atteſtatus Rolan. à Valle. d.
* conſ. 93. viſo inſtrumento confeſſionis, nu. 52. lib. 1. & * cõmu-
nem etiam dicit Iaſ. in l. nemo poteſt. col. 9. in princip. voluit
Curt. iun. in conſ. 134. col. 3. aſſerit Goz. in cõſ. 69. col. 3. & idẽ
Curt. in conſ. 108. & in conſ. 110. & pro hac parte quamplura
adducit Afflict. ſuper 1. feud. tit. de feud. dat. in vic. l. cõmiſs.
nu. 161. cum pluribus ſeqq. quod etiam cõprobat ſubtilibus
ratiooibus, licet recedat ipſe ab hac opinione.

24 Contrarium huius ſententiæ, ideſt, † non valere renuncia-
tionem ſimulationis, tradidit Bart. in l. nemo poteſt. ff. de leg.
1. quem referendo ſequitur Afflict. in loco iam citato, nu. 294.
in quo loco affert rationes concludeotes, & reſpondet cõtra-
rijs, adeas illum.

Reſtringas tñ, vt hæc poſterior opinio locum ſibi non ven
dicet, qñ contractus, ſiue diſpoſitio, cui dicta renunciatio ac-
cedit, eſt ipſo iure aliqua ſaltem apparenter, & nihil in cõtra-
25 rium appareat euidenter. Hoc. n. caſu† renunciatio ipſa mul-
tum operatur, quia cum in promptu cõtrarium de ſimulatio-
ne non appareat, ipſa ſimulatio iudicatur pro nõ exiſtenti. ar-
gu. l. in lege. ff. de contrah empt. & ſic præſumitur pro inſtru-
mento, l. cu precib. C. de proba. ſecus vero ſi cõtractus, cui ap-
poſita eſt renũciatio exceptionis ſimulationis, tã apparenter
quã re vera eſſet ipſo iure nullus, nulláq; producens actionẽ,
nã tunc verum eſt, renunciationem nullius eſſe põderis, ita de
facto cõſuluiſſe Fulg. in ſuo conſ. ꝙ incipit, circa vires inſtru-
mẽti, refert Affli. in d. tit de feu. dat. in vic. l. cõmiſſ. n. 168. ver.
tertio fallit. qui tñ ibi in poſtremis verbis nõ approbat hoc di
ctũ, id tñ velim tu conſideres, & examines, quia hęc limitatio
eſt ſubtilis, & authoritas Fulg. eſt magna, & plurimum pollet.

Sed ad hanc ſecundam limitationem conſulere poteris Ti
26 raq. de retract. cõuen. in præfat. n. 19. vbi videtur velle, † imò
iſtam renunciationem magis grauem & ſuſpectum reddere
contractum, & videas Ioan. Bap. Lup. in tract. de vſur in l. 2. C.
de pact. inter emp. & vendit. §. 1. nu. 39. Verumtamen relati à
nobis Dd. loquuntur, quando in contractu fuerunt expreſſa
hæc verba, videlicet, vendidit vere, & non in fraudem vſura-
rum, quo caſu actus magis redditur ſuſpectus, ex abunde alla
tis ibidem per eos, quæ verba multum differre videntur à re-
nunciationibus, de quibus in hac limitatione, de qua tamen
infra ſuo loco vbetius diſſeram.

Sublimita tamen, vt in omni caſu limitatio procedat, ſi ap-
pareant legitimæ probationes. & cauſæ, ac indicia, quia cum
ex ſimilibus pręſumptionib. illicitus contractus eſt ſimulatus,
27 † ita & hmõi renunciatio præſumitur ſimulata, vt l. doli §. di
uerſum. ff. de nouat. & Bar. ſcripſit in l. nemo poteſt. ff. de leg.
1. verſ. quęro, an renunciatio. & idem voluere Card. Zabarel. &
Io. de Imo. in d. c. ad noſtram. ext. de empt. & vend. & Bart. in
l. fi. §. idem quæſiuit. ff. de condict. indeb. & per Barth. Cæpol,
traditũ eſt in d. tract. de ſimul. contrac. præſumpt. 56. nu. 84.

Inſuper tertio vt non vera ſit poſterior opinio, ſi pactũ de
retrooendendo non in ipſo contractu, aut incõtinenti poſt ip
28 ſum, ſed ex† interuallo ſit appoſitum, quia tunc non debet ar
gui ſimulatus, etiam ſi adſit paruitas pretij, iuxta ſententiam
Alex. conſ. 28. col. 2. verſ. & quamuis nonnulli. lib. 5. & protu-
lit Rip. in l. nemo põt. nu. 73. ff. de leg. 1. cum alijs cõgeſtis per
Cagno. in d. l. 2. C. de pact. int. empt. & vendit. nu. 6. & nu. 130.
Alex. etiam cauit in conſ 38. nu. 3. lib. 5. atque conſuluit Abb.
conſ. 133. & conſi. 241 lib. 1. & quamplures more ſuo recenſet
Tiraq. de retract. conuentio. in præfat. nu. 8. & ſeq.

29 Ab hac tñ opioione† diſceſſere Imo. in d. c. ad noſtrã, poſt
Ioan. Andr. ibi num. 7. verſ. extr. gl. vbi Barbat. ſequitur Alex.
conſ. 46. col. 1. verſ. concurrit & alia, li. 3. & conſ. 54. nu. 1. lib. 6.
idem videtur ſentire Socin. conſ 548 col. 1. lib. 5 Bertr. conſi.
184. vidi caſum in 1. dubio lib. 1. ſentit etiam Pau. de Caſt. in
cooſ. 109. col. 5. verſ. eſt etiam. lib. 2. dum ait, hoc pactũ reuen-
30 dendi factũ eodem die ſimulationem magis arguere, † quam
ſi eſſet factũ ex interuallo vñ intelligit ipſe contractum hmõi
non carere ſuſpicione, ẽt ſi tale pactũ fuerit adiectum ex in-
teruallo in alio inſtrumẽto per ſe, & ſeparatim non immineat
tanta ſuſpicio, non. n. ibi Alex. excludit à ſuſpicione vſuraria
contractum illũ, in quo pactum de retrouendendo ex inter-
uallo ſit appoſitũ, ſed intelligit, minui ſuſpicionẽ in tali caſu,
& auget, qđ in ipſo contractu, aut incontinenti poſt ipſum pa
ctum hmõi ſit adiectum. ſenſit hoc etiam Alberic. in l. 2. C. de
pact. inter empt & vendit. in verſ. ſed quid ſi emptor. Idẽ ſen-
tire videtur Doctor relatus inter conſilia Alex. in conſil. 119.
col. 5. verſ. poſſet ergo. libr. 4. & conſi. 51. num. 5. eodem lib. te
nuit etiam Tiraquell. de retract. in præfatio. num. 9. & Crauet.
in conſ. 456. nu. 18.

Quinimo ſecundum alium Doctorem relatum inter cõſilia
Alex. conſ. 150. lib. 4. per iſta magis augetur præſumptio ſimu
31 lationis excogitatæ, † cum nihil aliud vſurarij excogitãt, niſi
cautelas pro euitanda coniectura vſurarum, quod vt facilius
conſequi poſſint, forte ex interuallo curant apponendas iſtas
pactiones, quod approbat, & ſequitur Ioã Bapt. Lup. in com-
pet. d. l. 2. C. de pact. int. empt, & vend. §. 1. nu. 34. & ſeq. & an-
te eum placuit Tiraq. in tract. de retract. conuen. in præfatio-
ne, nu. 6 8. 9. & 15. qui eſt videndus eſt, & voluit Crauet, conſ.
32 156. nu. 18. & conſulas doctiſſimum Iacob. Menoc. de arbitra.
iud. caſ. 13. lib. 5. cent. 1. in quo loco vltra alia tradit totũ iſtud
arbitrio iudicis eſſe dijudicandum, quod probat ex ſentẽtia
Aym. Crauet. conſil. 156. nu. 17. qui & ipſe permotus eſt ex do
ctrina Ang. in l. ſi ventri. § fi. ff. de ijs, quæ in fraud. credit.

Quod pręcipue verum videtur, ſi in hmõi contractib. factis
cum pacto reſolutiuo fuerit interpoſitum iuramentũ, cuius na
33 tura licet ſit confirmare actus alias inualidos, auth. ſacramen
ta puberũ. C. ſi aduerſus vendi. in c. quãuis, de pact. in 6. tñ ap
poſitum in hmõi contractib. factis cum hoc pacto redimẽdi,
34 † illos reddit magis ſuſpectos de ſimulatione, & fraude, vt te
nuit gl. in c. ſignificauit, verſ. interdixit, in fi. de cẽſib. ſequitur
Bal. in conſ. 275. li. 1. licet antea conſuluerit contrariũ in conſ.
114. ſecundum ea, li. 3. ea potiſſima ratione, ꝙ in contractu ſi-
mulato non adeſt conſenſus propter præcedentem conuẽtio-
nem de ſimulando, ex quo fit, quod iuramentũ in eo appoſi-

Pp tum

Digitized by Google

35 tũ nihil operatur, † quia perinde eſt iurare ſeruare cõtractũ
ſimulatũ, ac ſi iuretur nihil ſeruare, vt late in terminis tradit
Afflict.tit.de feud.dat.in vic.l.cõmiſſ.nu.135.& ſeq.vbi pulchre declarat materiam. Et hãc eandem opin.gl. ſequutus eſt
Guid.Pap.ſingul.938.prope fi.cui etiam accedit Soc. conſil.
215.col.vlt.verſ.3.lib.2.quã etiã approbat Tiraq.in loco iam
allato de retract conuentio.in pręfatio.nu.16.& 17.illam ibi
confirmat quam pluribus auctoritatibus, & ante voluerunt
Hoſtienſ.& Io Andr.in d.c.illo vos.vterque ad fin.de pigno.
& hanc ſuſpicionem eſſe violentam animaduertit Bald. in
conſ.275.præmiſſo ſtatuto col 2.verſ.prædictis nõ obſtantib.

Quæ ſuſpicio eo magis augeretur, ſi fuiſſet cautũ, vt in tem
36 pore reuenditionis per venditorem maius, † aut etiam minus pretium deberet reſtitui, q̃ ab emptore fuerit datum, vt
de maiori pretio tradit Abb.in d.c.ad noſtram,in 4.caſu, vbi
Imol.nu.6.p text.in d.c.illo vos. de pignor.& aſſeruit cõſulẽdo Bertrãd.in cõſ.70.ſi nõ fine.col.fin.lib.3.Couarruu.docu.t.
var.reſolut.lib.3.c.9.in princip.decidit Guid.Pap.in tractat.
de contract.illicit.col.6. verſic.item ex eo,quod Cæpol. meminit in tractat.de ſimulat. contract. in 4. præſumptio. cum
alijs,de quibus per Tiraq.in præfat.de retract.num.31.

De minori autem pretio cauit Bald.in conſ.114.ſecundum
ea,quę.lib.3.quem ſequuntur Tiraq.vbi ſupra.nu.32.& Ioan.
Bapt.Lup.in d.l.2.C.de pact.inter empt. §.1.nu.43.

37 Intelligas tamen, † hanc coniecturam per ſe non reddere
contractum fœneratitium, ſed cõcurrentibus alijs coniecturis, vt aduertit Cagn.in d.l.2.nu.62.poſt Iaſ.in conſ.153.col.
4.lib.4.quibus adhæret Ioan.Bap.Lup.vbi ſupra.

Tertio limita cõcluſionem,quando dilucide in inſtrumen
38 to, & contractu fuerit iuratum, † omnia & ſingula in inſtrumento contenta vera eſſe,tunc enim non probatur ſimulatus,
etiam ſupra notatis præſumptionib. & allegando ſimulationem venire contra iuramentum, vt ſcripſit Io.de Imol.in d.c.
ad noſtram.de emptio.& vend.ad fin.& Bald.docuit in l fin.
C.de nõ num.pecun.& Cæpoll.ſenſit in d. tract.in præſumpt.
7.nu.46. & in præſumpt.26.nu.84.protulit Affl.in 1.feud.tit.
de feu.dat.in vic.l.com.nu.157. verſ.tertio fallit.vbi dicit ita
† cõmuniter ſentire Dd.in l.nemo poteſt, ff.de legat.2. teſtatur Petrus de Peruſ Cardinalem & Ioan.de Imol.in c.ad noſtram.de empt.& vendit.& ibi animaduertit,conſiderandum
eſſe, quo pactu concipiat iuramentum ad hoc, vt excludat
exceptionẽ ſimulationis, ſicut in ſimili dicitur in l.ſi duo pa-
39 troni. ff.de iureiurand.† quod illud adiuuat,quia iuramentũ
debet ſeruari in ſpecifica forma,& vt conditio, vt dixit Bart.
in l.amplius, ff.rem rat.hab.& not.in d.c.ad noſtram.

Intellige, vt illud nun procedat, ſi ſimulatio ſit directa, vel
pbationes allegantes ſimulationẽ fuerint receptę, & admiſ-
40 ſæ,etenim poſt receptas probationes ſup ſimulatione † turpitudinẽ ſuam licitum eſt allegare, ſi in hac re fides eſt adhibẽda in l.alios. ff.de iureiurand.quem refert & ſequitur Affli.
loco proxime citato,n.160.cui adhæret Soc. conſ.364.col.6.
in quarto dubio,lib.2.& cõſuluit Natta conſ.335.optimũ ius,
nu.9 lib.2.vbi illud ampliat procedere, etiam ſi probationes
ipſę eſſent admiſſæ cum clauſula ſaluo iure impertinentiũ &c.
quia licet forſan de iure non eſſent admittendæ, ſi tamen de
facto ſint admiſſæ, ſufficit, & eo caſu poſt detectum pretium
poteſt allegari propria turpitudo.

Hic præterea te velim admonitum,illam ſimulationem in-
41 ſtrumenti, † vbi eſt iuratum omnia,& ſingula eſſe vera,poſſe
aliquando detegi,ex productione ipſius inſtrumenti.ex quo
emergerent pręſumptiones,veluti,quia res magni pretij eſſet
vendita paruo pretio,& emptor publice conſueuiſſet fœnerari,item eſſet conſiderandum tempus, & locus celebrati inſtrumenti,ac qualitates perſonarum, nec non an pretium eſſet cõfeſſatum,& de iſtiuſmodi præſumptionibus, nam tantæ
poſſent eſſe pręſumptiones ſimulationis cõtractus, vt ex eius
productione deberet iudicari ſimulatus,non obſtante, quod
in contractum ſit iuratum omnia eſſe vera,ita pulchre tradit
Affli.in d.tit.de feud.dat.in vic.l.commiſſ.num.160.

Secundo intellige hanc etiam limitationem, vt ſibi locum
42 non vendicet,ſi ille, † qui iurauit,obtinuerit abſolutionem,
quia impetrata abſolutione poterit contra inſtrumẽtum hoc
pacto iurato agere,ſine iniuſtitia pretij,ſecũdũ Affli.in ſuperiori loco allato,nu.158.ex traditis per Io.de Imol.in l.nemo
poteſt. ff.de lega.1.& Bal.in l.ſi quis pro eo. ff.de fideiuſſoribus, & ex allatis à Petro de Peruſ.& Card. Flor.in d.c.ad
nr̃am.de empt & vẽd.& Dd.in d.l. nemo poteſt. ff.de lega.1.

43 Verum ſi iurans eſſet mortuus, † eius hæres nõ tenetur petere abſolutionem à iuramento,quia vinculum iuramenti tãquam perſonale extinguitur cum perſona, & non concomitatur hæredem, vt not.Innoc.in c.veritatis.de iureiuran. ſecundum Bald.in l.3.C.plus val.quod agit. quem ſequitur Affliſt.vbi ſupra,numero 159.

Contrarin pronunciauit Tiraq. in tractat.de retract. con-
44 uentio.in pręfation.nu.16.ibiq; affirmauit, quod licet alias
iuramentũ plerunq; cõfirmet contractus, & actus inualidos,
c.cum contingat.de iureiur.c.quamuis de pact.lib.6.cum ſimilib.tamen qũ eſt appoſitum in cõtractib. huiuſmodi factis
cum pacto redimendi, nedum non corroborat contractum,&
45 † nec eius fidẽ auget,ſed potius illos magis ſuſpectos reddit
de fraude,& ſimulatione,vt ante eum voluerunt Hoſtienſ. &
Io.Andr. in c.ad noſtram. vterque ad fin.de pignor. Bald. in
conſ.275.pręmiſſo ſtatuto, col.2. verſi.nec præmiſſis obſtantibus,lib.5.vbi dicit hanc ſuſpectionem eſſe violẽtam, quam
plures & alij allati per Tiraq.loco ſupra citato, idem tenuerunt,qui per te videri poterunt.

46 Reſtringitur hęc limitatio,ſi poſt ex interuallo † facta fuerit renunciatio exceptionis, vt ſupra in ſecunda limitatione
diximus,quia tunc etiam ſine prædicto inſtrumento tolleretur præſumptio ſimulationis, vt l.2.cũ ibi notat.C.quod met.
cauſ.& Bart.notat.in d.l.nemo poteſt. ff de leg 1.& animaduerſum eſt à Dd.in d.c.ad noſtram,extra,de emptio.& vẽdit.
atque obſeruauit Cæpoll, vbi ſupra,d præſumpt.7. & 26. de
hoc tamen proxime diximus, & intellige, vt ibi.

Verum quãdo incontinenti, vel ex interuallo actus cenſea-
47 tur geſtus, & in ſpecie noſtra, † quando pactum redimendi
cenſeri debeat fuiſſe incontinenti appoſitum, vt ex eo actio
competat, vide latiſſime per Tiraq.de retract. conuen.gl.4.&
5.§.1.ibi enim dilucidatur materia.

Limita etiam ſupra traditam poſteriorem opinionẽ, vt nõ
vera ſit,quando cõtractus fieret cum eccleſia, ſeu viris eccleſiaſticis, quibus conſcientia optime mentis eſt cordi. quia
48 † tunc etſi concurrant illæ duæ præſumptiones, pactum de
retrouendendo & modicitas pretij,tamen ex his non præſumitur contractus fœneratitius, vt eſt conſtitutio Martini Papæ,& Calixti in extrauagantibus communibus,titu.de empt.
& vendit.c.regimini.vbi erat pactum de lucrando, & redditus quatuordecim pro cẽtenario plus, & tamen deciditur nõ
eſſe fœneratitium, vt per illa iura tenet Alciat.in reſpon. 40.
lib.1.tom.1.licet alias, & in terminis docuit Alberic. in l.iubemus nulli.la 2.nu.16.verſic.vltimo,iſta quęſtio.C.de ſacroſanct.eccleſ.Roland.à Valle reſpondit conſ.96.num.20. lib.1.

Quarto limitat poſterior opinio, videlicet, quod illæ duæ
pręſumptiones concurrere debeant, id eſt paruitas pretij, &
49 pactum de retrouendendo,nõ procedere in feudalibus, † nã
contractus feudi ex ſola paruitate pretij pręſumitur ſimulatus, ita decidit Matth. de Afflict. ſup.2. feudor. tit. qualiter
olim feud.alien.poter.c.1.§.donati.nu.30. per illum text. &
per c ſummopere,extr.de extraord.cogn.

Limitabis id verum eſſe,quãdo huiuſmodi contractus factus fuerit ab inferiore à Rege,puta feudatarijs,ſecus ſi fiat à
50 rege,† nã ab eo potius pręſumitur haberi gratia,q̃ prætextu
pecuniæ, vt dicit tex.in c.1.de feud. dat.in vic.l.cõmiſ. & ita
ait Matthæ.ab Afflict.vbi ſupra,d.§.donare. vbi ait, ideo va-
51 lere contractum feudalem factum à Principe † ſub penſione
vnius denarij,quia videtur tũc Princeps vſus liberalitate, &
ac hoc faciũt à nobis animaduerſa in cõcluſione,Liberalitas.

Quinto limita concluſionem, vt ſibi locum non vendicet,
ſi pactum de retrouendendo non fuerit appoſitum in ipſo
contractu,vel incontinenti poſt ipſius celebrationem, ſed ex
52 interuallo, † quia tunc ex ſententia multorum traditum eſt,
non argui ſimulationem contractus, vt inter alios dixit Alex.
in conſ.28.col.2.verſic.& quamuis nõnulli.vol.5. cui accedit
Rip.in l.nemo poteſt.n.73. ff.de leg.1. Cagnol. etiã adhæret,
q alios citat in l.2.C.de pact.int.empt.& vend.n.6.& n.130.

53 Cui ſentẽtiæ alacriter reclamat † Bald.ĩ cõſ.332.in inſtrumento,col.fi.ibi,ex contrarijs igitur qualitatib.lib.3.qđ probauit Ruin.in cõſ.16.circa primũ,n.10.lib.4.Iaſ.confirmauit
in cõſ.153.circa primũ,col.1.lib.4.& firmauit Crau.cõſ. 156.
nu.18.late Tiraq.qui hoc idẽ aſſerentes congerit in tract. de
retract.

Digitized by Google

retract.conuen.in præfat.nu.15.ibique iſtud interuallum ma-
54 gis ſuſpicionem fraudis augere affirmat,tanquam excogita-
tum id fuerit,ne fraus ipſa pateret, ſecundum Ioan. Andr. in
c.ad noſtram,quem ibi retulit Imo.nu 7.in verſ.extra glo.de
empt.& vendit.& ſequitur ibi Barbat.idem conſuluit Doctor
quidam inter conſilia Alex.in conſ.120. lib.4. & idem Alex.
in conſ 46.col.1.verſ.concurrit & alia.lib.3. & voluit Bertrã.
conſ.184.vide caſum,in 1.dubio.lib.1. & huic opinioni aſſen
titur Lap.de S.Geminia.in comment.ad l.2.C.de pact.int.em
pt.& vend.§.1.nu.34.& ſeq.

Ratio iſtius concluſionis illa poteſt eſſe, quod cum non in
ipſo, principali contractu fuerit iſtud pactum appoſitum,
quodammodo dicitur ſecreto & clanculum, ac vt lateat fa-
55 ctum,ideo fit,vt magis præſumatur fraus,† quia quæ ſecreto
fiunt, magis præſumuntur ſuſpecta,& doloſa,vt in his termi-
nis vſuræ tradit Cæpol.in tract.de ſimul.contract.præſumpt.
20.in conſ.criminal.17.viſa commiſſione,col.pen. verſ.item,
& vlt.Dec.etiam in conſ.331.col.2.verſ.4.vt præſumptio.at-
que Roman.in conſi.54.viſis,col.2. verſ.3. & quamplura ſcri-
bit Tiraq.de retract.conuen.in præfat.num.13.& 14.ſequitur
Lap.de S.Geminian.in d.l.3.§.1.C.de pact.int. empt. nu.35.
vbi & ipſe quamplura adnotauit, ad quos te reijcio.

CONCLVSIO CCCCXLVIII.

ARGVMENTVM.

Contractus an probetur ſimulatus per teſtes productos contra instrumentum,& ex eo,quod fere omnia pacta apponantur in fauorem creditoris,& quando ei,qui conduxit prædium ſuum venditum,conſtituta eſt penſio.

SVMMARIA.

2 *Contractus probatur ſimulatus per teſtes productos contra inſtrumentum, & quot teſtes ſufficiant,nu.2.*
3 *Teſtes non deponentes de forma inſtrumenti non poſſunt deponere de ſimulatione.*
4 *Teſtis vnus de viſu an ſufficiat ad probandum ſimulationem contractus vide remiſſiue.*
5 *Teſtes ſingulares faciunt probationem ſimulationis contractus,alijs coniecturis concurrentibus.*
6 *Contractus ſimulatus probatur ex eo,quod fere omnia pacta apponuntur in fauorem creditoris.*
7 *Contractus probatur ſimulatus,& vſurarius,quando ei,qui conduxit prædium à ſe venditum conſtituta eſt penſio, quæ magis commenſuratur pretio tradito, quam valori rei.*

SVperſunt adhuc tres probandi rationes, quo pacto ſimula-
2 tus contractus palam fieri poſſit,quarum prima† eſt per te
ſtes productos contra inſtrumentum,vt tradidit Tiraq.in tra-
ctat.de vtroque retract.tit.de retract.conſanguin.§.1.glo.14.
n.57.& voluit Accurſ.in l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.præſid.
& in §.ſi vero tale.in auth.de inſtrum.caut.& fid.Bal.placuit
in l.1.col.2.verſ.denuo quæro.C.plus val. quod agi.&c.aſſe-
uerauit etiam Ioan Faber in §.item verborum.col.4.verſic.
vnde & hoc.Inſtit.de inutil.ſtipul.de hoc meminit Imol.in
c.ad noſtram.ext.de empt.& vendit.Verum licet gloſ.d.§.ſi
* * vero tale.aſſerat quatuor teſtes acquiri, ** communior ta-
2 men eſt opinio,† pauciores ſatis eſſe.Tametſi gl.in d.§.ſi ve-
ro tale.poſſit procedere,cum quis directo vellet probare con
tra inſtrumentum, veluti ſi negetur ita inſtrumentum factum
non fuiſſe, ſed ſecus qñ directo, vel indirecto quis non vult
probare contra inſtrumentum, ſed prout eſt, fatetur ita factũ
fuiſſe,ſed agitur de probando aliud fuiſſe vere actum à con-
trahentibus,aliud ſimulate ſcriptũ,ſicut ille tit.plus val.quod
agitur.&c.quia tunc duo ſufficiunt, & de huiuſmodi proba-
tione per teſtes vide late per Bal. in l.1. C.plus val. quod agi.
3 &c.& per Tiraq vbi ſupra.Verum ad id obſerues, † teſtes nõ
deponentes de forma inſtrumenti non poſſe deponere de ſi-
mulatione, vt reſpondit Bald.conſ.21.par.5.nu.3.

4 An vero vnus teſtis de viſu ſufficiat † ad probandum ſimu-
lationem contractus,te docebit Affli.in c.1.de feud.dat.in vi.
leg.commiſſo.not.3.

Concluſionem amplies,vt teſtes ſingulares alijs conjectu
5 ris concurrentibus † faciant probationem ſimulationis con-
tractus,vt conſuluit Paul.Caſtrenſ.conſ.169.nu.4.vol.2.& Cu
man.cauit in conſ.155 colum.2.poſt num.3.& 4.vbi late.

Præterea probatur ſimulatus cõtractus ex eo,quod fere om
6 nia pacta † apponuntur in fauorem creditoris,& parũ,vel nil
ſint in fauorẽ debitoris,vt tradidit Cardin.in clem.1 §.cæte-
rum, quęſt.3.de vſur.& reſpondit Abb.in conſ.77 verſ.ite n
& 3.cui accedit Natta conſ.198.nu.13.

Poſtremo probatur contractus ſimulatus,& vſurarius, quã
7 do † ei,qui conduxit prædium à ſe venditum,conſtituta fuit
penſio,quæ magis comenſuretur pretio tradito,quam valori,
& æſtimationi rei,vel eius redditibus,veluti ſi pro fundo va-
loris 300.& empto pro centum ſoluantur pro penſione decẽ,
nam tunc illa decem præſumuntur ſolui pro vſura dictæ pecu
niæ centum,& non pro redditibus fundi,quia maior merces
pro eis debetur,cum ſit valoris 300.ita Natta docuit d.conſ.
198.nu.14

CONCLVSIO CCCCXLIX.

ARGVMENTVM.

Contractum ſimulatum probandi cui incumbat onus.

SVMMARIA.

1 *Contractum ſimulatum eſſe,vel fœneratitium qui dixerit probare debet & cauſam ſimulationis oſtendere,& declarare.*
2 *Contractum ſimulatum aſſerens non eſt audiendus,niſi deſignet ſpeciem fictionis.*
3 *Contractus in dubio non præſumitur ſimulatus,vel vſurarius,niſi probetur.*
4 *Contractum eſſe ſimulatum aſſerens probare debet etiam ſi aliqua præſumptio ſit in contrarium.*
5 *Contractum ſimulatum qui dixerit, probare tenetur,dummodo opponatur ab alia parte,quæ petat declarari cauſam & ſpeciem ſimulationis.*
6 *Contractum ſimulatum eſſe, non ſatis eſt probare doloſum vel fictitium in genere, ſed ipſa ſpecies,& modus ſimulationis,aut fraudis ſigillatim probari debet.*

COntractum eſſe ſimulatum,vel fœneratitium ſi quis dixe-
1 rit,† illum probare debere,colligere eſt ex Scæuolæ re-
ſponſo in l.patronus.ff.de proba & cauſam ſimulationis, vel
fictionis oſtendere,& ſigillatim declarare debere certã,& cla
ram,reſpondit Bart.in conſ.65.incipien.factum tale proponi
tur,Petrus Nicolæ.poſt nu.2.verſic.his præmiſſis,& ibi cum al
legatis in marginalibus additio.& idem obſeruauit Bar.in l.
poſt contractũ,n.3.verſ.ſecũda præſumptio.ff.de donat.& an-
notauit Bal.in l.ab Anaſtaſio.n.6. verſ vlt.ſume arg.C.mand.
atq; animaduertit Pau.Caſt.in l.iuriſgentium. §.dolo malo.
ff.de pact.quod cõſulenti placuit Alex.conſ.111.incip.viſu ſu
periori themate.volum.3.& lite.volum.5.quorum ſententiã
plurimi probauere,vt Ancharan.in conſ.228.ad corroboratio
nem.Barbat.conſ.22.nu.1.vol.4.Dec.conſ 463.nu.8.incipien.
cauſa, quæ nomine Cameræ. & Domini de Rot.in deciſio-
ne prima.alias 484 extra Rotam,quod per hoc.num.5.de do-
2 nat.in nou.vbi diremere,eum † qui non deſignet ſpeciem fi-
ctionis non eſſe audiendum quia aduerſarius ſic redderetur
dubius,vt l.1.§.1.ff.de eden l.Põponius ſcribit.ff.de rei vendi
cat.l.1.§.Labeo.ff.de flumin.l.Tiriæ textores,in princip.ff.de
leg.1.cum alijs ibidem alleg.imo debet ſuccumbere,vt Anch.
3 voluit in d.conſ.226.nu.2.† quia in dubio non præſumitur
contractus ſimulatus,vel vſurarius,niſi probetur, ſic ſcripſit
Bart.Soci.conſ.264.nu.1.vol.2.immo ſemper ſine fraude, &
bene præſumitur celebratus,vt cauit Natt.conſ.198.n.5.& 21.

4 Ampliatur concluſio,vt procedat,† etiam ſi aliqua præſum
ptio ſit in contrarium,vt conſtat ex ijs quæ modo attulimus,
quod intellige cum hoc temperamento,dummodo interuene
rit renunciatio exceptionis ſimulationis,vt ſupra notatũ eſt,
& ita ait Bartho.Cæpoll.in d.ſuo tractat.de ſimul.contract.
pręſump.26.num.85.

Limitabis modo,vt vera ſit,dummodo opponatur ab alia
5 parte,† quæ petat declarari cauſam & ſpeciem ſimulationis,
& non aliter,vt docuere Bal. & Sal.in l.ab Anaſtaſio.C.man-
dat.& Bart.Cæpol.vbi ſupra in d.26.præſumpt.nu.89.& 90.
vbi late.

Illud præterea obſeruandum eſt,non ſatis eſſe probare,cõ
tractum eſſe ſimulatum,doloſum vel fictitium in genere, ſed
6 neceſſe eſt † vt ipſa ſpecies,ac modus ſimulationis,aut frau-
dis ſingillatim probetur,vt eleganter ac docte memoriæ pro
didit Tiraq. in tract.de vtroque retract.§ 1.gl.14.num.59.&
docuit Bart in conſ.65.colum.2.cui adhæſit Bal.in l.ab Ana-
ſtaſio.in fin.per illum tex.C.mand.quod cæteri confirmaue-
re,vt in primis Petr.de Anchar.conſilio 226.ad corrobationẽ.
in 2.dubio Paul. Caſtr. in l.iuriſgentium. §.dolo.& ibi Alex.
ff.de pact.vbi & ipſe Alexander dicit,id eſſe multa & diligen
ti obſeruatione dignum, & idem Alexand.conſilio 112. viſo

Digitized by Google

ſuperiore.colum.1.lib.3.& conſ.38 in cauſa.col.3.in fin.verſicul.modo ſic.lib.5.

Reliqua autem,quæ in hac probatione ſimulari contractus lectori deeſſe videbuntur,ad ipſos ipſe fontes accedat,ac inde reſidua hauriat,quæ huc tranſponat.

CONCLVSIO CCCCL.

ARGVMENTVM.

Contumacia an probetur per ſcripturam, & inſtrumentum & cui incumbat onus illam probandi.

SVMMARIA.

1 *Contumacia per ſcripturam & inſtrumentum probari poteſt.*
2 *Contumaci incumbit onus probandi,iudicem citantem non eſſe idoneum.*
3 *Contumax probatur,qui non mittit procuratorem legitimum.*
4 *Contumax probatur,qui aufugit,& latitat,ne perſonaliter apprehendi poſſit.*
5 *Latitare præſumitur,qui præmiſſa diligenti rimatione,non reperitur in loco.vbi conſueuerat morari.*
6 *Citatus contumax non poteſt haberi ſi iudici copiam ſui non fecit illa die,qua iudex non ſediſſet.*
7 *Ad hoc,vt quis contumax probetur,requiritur trina citatio,vel vna peremptoria.*
8 *Contumax quis probatur,ſi interuenerit trina citatio,vel vna pro tribus,& pars ſe præſentet in termino citationis,& contumaciam abſentis accuſet.*
9 *In criminalibus etiam,ad hoc vt quis contumax dicatur,actor debet expreſſe accuſare contumaciam rei.*
In criminalibus proceditur ad inſtar iudiciorum ciuilium,ibi.
10 *Contumax vere dicitur,qui citatus peremptorie,non inuentus eſt, ſi conſtet ipſum habuiſſe notitiam citationis,& non comparuiſſe.*

1 CONtumaciam poſſe probari per ſcripturam,† & inſtrumẽtum,nullus eſt,qui repugnet,nam licet vergat ad crimen debet ſcribi in actis,vt tradidit Bald.in l.1.C.quor.appell.nõ recipiunt,& reſcriptum fuit in additio.ad Bartol.in l.ſenatus ff.ad S.C.Turpilia.

Si vero contumax iudicem citantem non eſſe idoneũ pro-
2 bare voluerit,† ipſi contumaci hoc onus probandi incumbet vt recte animaduertit Alexand.in l.2.nu.13.ff.ſi quis in ius vocat.non ierit.

3 Quinimo probari etiam contumacem eum,qui † nõ mittat procuratorem legitimum,docuit Bald.in authen.ei qui, nu.3. C.de tempo.appell.cui reſpondendo adhæret Natt.in conſ.5. non videtur,quod Ioannes Iacobus, nu.9.verſ.quinimo magis.quos refert & ſequitur Franc.Burſa.in conſ. 74.mirabitur forſan quiſpiam,num.138.poſt verſ.quinimo ſi principalis.libro 1.

4 Tertio loco probatur contumax † qui aufugit,& latitat,ne perſonaliter apprehendi poſſit,vt idem conſuluit Natt.in conſil.240.reddidi alias.nu.3.verſ.nec obſtat,ſi dicatur ex multorum ſententia quos apud eundem ibidem videas.

Is vero latitare præſumitur eo ipſo,quod præmiſſa diligen-
5 ti rimatione,† non reperitur in loco,vbi conſueuerat morari, vt idem cauit Natt.in eodem conſ.240.poſt d.nu.3.verſicul. quod autem fraudulenter.

Quod limitabis,non eſſe verum,quando illa die citans iu-
6 dex non ſediſſet,nam licet iudici copiam ſui non fecerit,† tamen cõtumax non poterit haberi,ita me docuit Natta in conſil.364.ſtante Marchionali decreto,nu.7.& ſi iudex.motus auctoritate Pauli iuriſconſulti in l.2.in fin.ff.ſi quis in ius voc. non ier.atque Pompon.in l.arbiter calendis.ff.de recept.arb.

Intelligas tamen quod in vniuerſum,ad hoc vt quis probe-
7 tur contumax,† requiritur trina citatio,vel vna peremptoria vt de hoc context.eſt vulgatiſſimus in l.conſentaneum.§.tres denunciationes,& ibi Bart.Bald.& Salic.not.C.quo.& quando iud.vbi Bart.ſatis inſigniter hoc ampliauit,vt non ſolum requiratur trina citatio,vel vna pro tribus,ſed etiam deſidere-
8 tur † vt pars,ſcilicet actor ſe præſentet in termino citationis & contumaciam rei abſentis accuſet,per context.egregium, & inſignem in l.properandum.§.& ſi quidem.ibi actoris abſentiam accuſante.C.de iudicijs,quem context.ad hoc meliorem de iure dicunt Fulgoſ.& Paul.de Caſtr.ibi,quod dictum vendicat ſibi locum nedum in cauſis ciuilibus,ſed etiam in
9 criminalibus,quoniam & tunc † requiritur etiam actorem debere expreſſe accuſare contumaciam ipſius rei,alioqui non cenſeretur contumax,nam in criminalibus proceditur ad inſtar iudiciorum ciuilium,l.abſentem.§.1.ff.de pœn.quod voluit Imol.poſt Bart.in l.inter accuſatorem.ff.de publ.iud.& in l.abſentem.C.de accuſat.quod obſeruauit idem Bar.in extrauag.ad reprimendum,in verb.neglexerit,& hoc inſigne arbitratus eſt Trigon.in ſing 88.poſt numero 1.incip.comperctum habes.

Superioribus probationibus hanc adiungas,quam tradidit Matth Mattheſil.in l.ea quæ ſtatuuntur,nu.7.verſi.nota ex iſta gloſſ.C.quomodo & quand.iud vbi in hanc ſententiam * cõ-
10 muni conſenſu ſcribentes deſcendere ait,† citatum peremptorie,& non inuentum dici verum,contumacem,ſi conſtare poterit ipſum habuiſſe notitiam citationis,& non comparuiſſe,vbi ad hoc probandum affert clarum contex.in l properandum,§.ſin autem ex geſtis.& §.quod autem.iuſto.§.& ſi quidem.C.de iudic.

CONCLVSIO CCCCLI.

ARGVMENTVM.

Conuenticula an præſumatur illicita, & quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Conuenticula cum ſit regulariter prohibita,illicita præſumitur.*
2 *Conuenticula probanda eſt per participes criminis.*
3 *Conuenticula probari poteſt per coniecturas cum ſit difficilis probationis.*
4 *Conuenticula eſt,quandocunque congregatio aſcendit ad numerum decem hominũ.*
5 *Ad excludendum conuenticulam facit præſumptio,quod caſu & fortuito quis præſumitur in loco delicti aſtitiſſe.*

1 COnuenticula, cum ſit regulariter prohibita, præſumi illicitam,† & cum dolo,ſancitum eſt in l.3.in princip. C.de ſumm.Trinit.& idem ſenſit Lucas de Penna.in l.quemadmodum,C.de agri.& cenſit.lib.11.nu.197.quod etiam eſt conſtitutum in l conuenticula,C.de epiſcop.& cler.l 1.C.ad l.Corn. de ſicar.& l.ſi non conuicij. C.de iniur.in terminis reſpondit Alex.in conſ.3.ponderatis verbis.col.1. vol.1. & Natta conſ. 665.ſub nu 2.verſ.pro quo facit.lib.4.

2 Vnde † cum conuenticula illicita præſumatur,probanda erit per participes criminis,vt reſpondit Alex.conſ.13. nu.14. lib.6. & conſ.120.nu.3. lib.7. quin etiam poteſt probari per
3 coniecturas,cum materia † ſit difficilis probationis,vt auctor eſt Hippol.de Marſ.in ſua pract.crim.in princ.,nu.6.& 7.

Et quomodo probabitur,q ſit conuenticula , docet Corn.
4 in conſi.216.lib.3.per tot.vbi admonet, † conuẽticulam eſſe, quandocunque congregatio aſcendit ad numerum decem hominum,nu.1.in d.conſ & idem Corne.conſ.199.lib.4. atque Pariſ.in conſ.17.nu.9.cum pluribus ſeqq.lib.4.& Alex.conſ. 224.nu.3.lib.2. Ad excludendum vero conuenticulam,quæ debet eſſe congregatio ex propoſito,facit præſumptio, quod
5 caſu & fortuito quis præſumitur in loco aſtitiſſe,vt traditum eſt à Felino in c.ſicut.nu.6.extra de homicid.atque Carrer.in pract §.de homicid.il 2.nu.55.

CONCLVSIO CCCCLII.

ARGVMENTVM.

Conuerſatio quid operetur.

SVMMARIA.

1 *Conuerſationem habens in domo,vbi patratum eſt delictum, veluti furtum, habet contra ſe præſumptionem quod notitiam habeat furti,adeo vt torqueri poſſit.*
2 *Conuerſatio cum malis hominibus indicium facit.*
3 *Conuerſatio malorum ante, & poſt delictum patratum facit præſumi delicti conſilium.*
4 *Conuerſatio malorum plurimum permouet animum iudicis circa indicium ad torturam.*
5 *Conſuetudo malorum aſpernanda eſt.*
6 *Societas,cum qua quis verſatur,indicat hominem.*
7 *Conuerſatio facit præſumi,quod quis ſciat cauſam, quare talis,cum quo verſatur, ad illum,vel ad illum locum iuerit.*
8 *Præſumitur ſcire,quæ fiunt in loco,quo frequenter conſueuit accedere.*
9 *Conuerſatio ſi ſuit interpolata, poteſt actus geri eo tempore, quo quis cum aliquo non verſatur.*

1 COnuerſationem in domo vbi patratum eſt delictum veluti furtum,† habere contra ſe præſumptionem , quod notitiam habeat furti,adeo quidem,vt torqueri quis poſſit,tradidit Bru.in tract.de indic 3.q.1.par.nu.2.& profitendo ſcripſit Blanc.in l.fin.nu.73.ff.de quæſt.

Et

2 Et hinc eſt, quod conuerſatio cū malis hominibus † faciat
indicium, vt aſſeruit Ang. in tract. malefic. in §. fama publica,
nu. 16 & Guid. de Suzar. in tract. de indic. nu. 32. atque Blanc.
in d. l. fi. nu. 253. & reſpondit Crauet. in conſ. 250. nu. 11. & 15.
quod maxime tunc procedit, qñ quis vſus fuerit conſuetudi-
3 ne malorum ante, & poſt aliquod delictum patratum, † quia
tunc illa conuerſatio facit præſumi delicti conſilium, & ita ca
uit Crauett. vbi ſup. d. nu. 12. & docuit Bar. in l. plures, §. quã-
uis. & §. ſi parens. ff de adminiſtrat. tut. c. ſæpe. 23. e. 1. & dixit
Bal. in conſ. 95. regula iuris. circa fin. nu. 6. vol. 1.

Et quod ex conuerſatione malorum plurimum permoueа-
4 tur animus iudicis † circa iudicium ad torturam, profitendo
ſcripſit Bar. in l. ſi plures. §. ſi parens, nu. 1. & §. quamuis, nu. 3.
ff. de adminiſt. tutor. & obſeruauit conſulendo Crauet. in cõſ.
73. incip. dicendum videtur prima fronte, nu. 13. verſ. inſtat
præſumptio. atque Marſ. in ſua pract. criminal. §. expedita, nu.
91. verſ. modo vltra præmiſſa. atque reſpondit Crauet. in cõſ.
220. reſpondeo ad dubia. nu. 12. verſ. rurſus iſta conuerſatio.
qui ad hoc adducit Alex. in conſ. 149. col. 2. ad fi. & in conſil.
154. col. 2. lib. 5. quę quidem nuſquam inueni in codicib. meis.
5 Vnde fit, vt non extra rem moneat Propheta † aſpernãdam eſ-
ſe malorum conſuetudinem. Pſalm. 6. dum cecinit: Diſcedite à
me oẽs, qui operamini iniquitatem. & Pſal. 17 Cum ſancto ſan
ctus eris, & cũ peruerſo peruerteris. & Pſal. 49. Si videbas furẽ,
currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuã ponebas. &
hoc multis alijs innumeris locis cauetur, & ita conſuluit Grã
mat. conſil. 17. nu. 14. & confirmat Abb. in c. clericus. de iudic.
& in c. ad hæc. nu. 1. de iudic. & t. diſtinct. c. diffinimus. atque
monuit Oldrad. conſi. 65. incip. & circa hoc. col. 1. poſt nu. 1.
6 Nam ſocietas, † cum qua quis verſatur, indicat hominem, vt
cautum eſt in c. innotuit, de elect. & habemus ab Vlpian. in l.
ædiles. §. Pedius. ff. de ædil. edict.

Amplianda eſt concluſio, vt etiam conuerſatio faciat præ-
ſumi, quod quis ſciat cauſam, quare talis, cũ quo verſatur, ad
7 illum † vel ad illum locum iuerit, in quo poſtea patratum ſit
aliquod delictum, veluti homicidium, vel furtum, vt conſuluit
Crauet. d. conſ. 220. ſub nu. 12. verſ. amplius & colligere eſt ex
c. quærendum. 5. q. 7. c. cum oporteat. vbi glo. de accuſat. & ex
l. 2. in verſ. detegit. cum glo. in 3. intellectu. C. vbi de crimin.
ag. oport. & docuit Bar. in l. 1. in 2. q. C. de ſumm. Trinit. & fid.
cathol. reſpondit Bal. in conſ. 295. Petrus Lombard. lib. 3. idẽ
conſulendo ſenſit Pau. de Caſtr. in conſ. 423. col. 5. lib. 2. ita ẽt
placuit Corn. in conſ. 340. col. pen. lib. 1. hoc præterea aſſeruit
Dec. in conſil. 583. iuridicum. nu. 4. verſ. & ad hoc facit. col. 2.
& id protulit Ancharan. conſ. 170. col. fin. ſcripſit Aretin. in cõ
ſil. 219. col. 5. ver. aliquando tutor. cauit Socin. in conſi. 264.
col. 6. lib. 2. nu. 10. & monuit Alex. in conſ. 81. ſtantib. col. 2. nu.
7 5. verſ. confirmantur prædicta. lib. 4. vbi ait, † eum præſumi ſci
re ea quę fiunt in loco, ad quẽ frequenter conſueuerit accedere.

Limitabis præmiſſa non procedere, ſi conuerſatio fuerit in-
9 terpolata, quia potuit actus geri eo tempore † quo quis cum
eo non verſaretur, ita voluit Pau. de Caſtr. conſi. 248. viſis &
ponderatis omnibus. col. 2. ſub num. 4. verſ. & ſic poſito. vt in
ſimili tradunt Dd. in l. 1. §. 1. ff. de itiner. act. priu. & in termi-
nis hoc illud patrocinatur, ꝙ ſcribit Ang. in l. iuſtiſſime. §. ff. de
ædil. edic. & quę ſcripſit Crauet. d. conſ. 555. d. n. 12. ſub finem.

CONCLVSIO CCCCLIII.

ARGVMENTVM.

Copula carnalis quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Copula carnalis probatur per viſum, id eſt, per deponentem, quod viderit ſolum cum ſola in lecto, & nudum cum nuda.*
2 *Ex violenta, & certa ſuſpicione fornicationis poteſt ſententia diuortij promulgari.*
3 *Copula carnalis per rerum naturam non poteſt vere probari.*
4 *Probatio vera debet de neceſſitate concludere, de probationibus. c. in præſentia.*
5 *Probationes veriſimiles intra recipiuntur in actibus, in quibus probationes veræ non poſſunt haberi.*
6 *Probationum materia eſt fauorabilis.*
7 *Filiatio & paternitas, cum non poſſint naturaliter probari, ſufficit, quod probetur opinio, & nominatio.*
8 *Probatio viſus ſolus cum ſola, nudi cum nuda in lecto, recipitur pro valida in materia probationis copulæ carnalis.*
9 *Copula carnalis probatur per auditum proprium cum fama, & teſtis de auditu ſuper ea, quomodo deponere habeat.*
10 *In probatione copulæ carnalis admittuntur qualeſcunque probationes etiam præſumptiuæ.*
11 *Copula carnalis probari poteſt per cohabitationem viri, & mulieris.*
12 *Copula carnalis probatur per famam vicinia & etiam per teſtes ſingulares.*
13 *Coniunctio venerea probatur per teſtes de credulitate, quando concludunt præſumptione ex certa diſpoſitione.*
14 *Copula carnalis probari poteſt per iuramentum.*
15 *Copula probatur per inuolutionem brachij collo.*
16 *Copula præſumitur, ſi reperti fuerint mulier, & vir in ſolitudine, vel ſi viſi ſint per nemora, per plana & loca ſecreta.*
17 *Coniunctio venerea probatur quando vir filio illius mulieris, cum qua conſuetudinem habebat, certum quid in teſtamento reliquerit.*
18 *Copula carnalis probatur, quando vir, & mulier ſoli viſi fuerunt cubiculum ingredi, & ex eo poſt certum tempus egredi vnus poſt alterum, & mulier conſpecta fuit cum rubore, & crine ſoluto, ac horrida, & turbata.*

COpula carnalis quo pacto probetur, latius ſupra explica-
uimus in concluſione, Adulterium, & in concluſ. Coitus.
Verum, vt & ſuperioribus aliquid addam, in ea ſum opinio-
ne, vt ad omnem effectum, ſ. tam ad matrimonium dirimen-
dum quam impediendum, quam etiam ad pœnam irrogandã
1 pro crimine carnalis copulæ, † ſufficiet probare copulam per
viſum, id eſt, quod viderit ſolum cum ſola in lecto, nudum cũ
nuda, nec alia probatio requiritur, vt dixit Lap. in allegat. 53.
nu. 1. & ad id adeundus erit Accurſ. in l. ſi vero non remoue-
randi §. ſi adoleſcens luxurioſus, in glo. 1. ff. manda. & id ſan-
citum eſt in contex. c. præterea. de teſtib. in context. etiam in
c. literis. de præſumption. & conſuluit Dec. conſ. 177. viſo co-
pioſo, nu. 10. quod etiam docuere Abb. & Butrig. in d. c. præte
rea. Ruin. etiam reſpondit conſ. 53. ex plurib. nu. 1. 2. & 10. vol.
5. & voluit Ferre. in conſ. 389. Redemptoris noſtri, in cauſa no
bilis nu. 50. vol. 2. atque Nat. in conſ. 505. non puto cogi poſ-
ſe. nu. 3. verſ. probatur autem. Corſet. in repetit. ad Abb. poſt
verſ. teſtes licet vnus poſt alium vbi plene, quod placuit etiã
Pariſ. in conſil. 54. aſſertæ. poſt nu. 61. vol. 4. & idem in conſil.
170. deteſtabilis nu. 12. & ſeq. verſ. tale enim. eod. lib. 4. & in
conſ. 57. ſtante priori matrimonio. nu. 32. verſ. & quod ſoro-
rem eo. lib. 4. & meminit Ioan. de Amic. conſ. 69. quoniam in
proceſſu, nu. 10. & ſcripſit Ludouic. Rom. conſ. 91. viſis, & per
cunctatis, nu. 6. atque probauit Crot. in conſi. 413. viſa copia.
nu. 24. ver. vlterius præmitto. lib. 3. vbi de contextu d. c. ex lite
2 ris. colligit † ex huiuſmodi violenta & certa ſuſpicione forni-
cationis poſſe ſententiam diuortij promulgari. Corn. præte-
rea in conſ. 51. in hac conſultatione, nu. 14. lib. 1.

3 Nam per rerum naturam non poteſt vere probari † copula
carnalis, & quamuis quis atteſtaretur commixtionem, non ta
men eſſet vera illa probatio, quia & hoc eſſe poſſet ſine ſemi-
nis emiſſione, vnde non adfuit copula, quia non probat hoc
4 eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, † nam probatio vera de
neceſſitate concludere, de probationib. c. in præſentia. vt pro
tulit Lap. allegat. 52. & 53. & hinc eſt, quod in huiuſmodi actib.
5 in quibus probationes veræ non poſſunt haberi, † recipiant
intra probationes veriſimiles, quia non eſt anguſtanda proba
tionum facultas, vt cautum eſt in c. literis. c. tertio loco. extra.
de præſumpt. & tradidit Felin. in c. præterea. extra, de teſtib.
& in c. cauſam. col. penult. poſt num. 13. de præſcript. & ſenſit
Abb. conſ. 25. nu. 4. atque Alex. in conſ. 82. viſo proceſſu. col.
3. poſt nu. 8. verſ. hoc confirmo. vol. 3. & in l. non hoc. num. 3.
6 verſ. item not. quod dictum teſtis C. vnd. cognat. † cum proba
tionum materia ſit fauorabilis, vt conſtituit Imp. in auth. Ga
zaros in fi. C. de hæret.

Hinc etiam eſt, ꝙ filiatio & paternitas non poſſint natura-
7 liter probari, & ideo ſufficit, ꝙ † probetur opinio, & nomina
tio, vt ſancitum eſt in c. Michael. ext. de filijs presbyteror. ꝙ
latius dicetur infra in cõcluſione, Filiatio, & cõſulas latiſſime
tradentẽ Tiraq. in trac. de vtroq; retrac. ti. 1. §. 1. gl. 16. n. 7. ſic
etiã dicendum eſt in hac materia, in qua recipitur pro valida
8 probatione † viſus ſolus cu ſola, nudi cum nuda in lecto, hoc
notatur expreſſe in c. præterea, de teſtib. Quod ſi eueniat, vt
hæc probatio viſus haberi non poſſit, confugiendũ eſt ad alte
9 rã probationem, ſ. auditus proprij cum fama. Hoc eſt, † ꝙ te-
ſtis audierit eos commiſceri carnaliter. ſed nõ viderit, quia im
pediebatur cõſpectus aſſerib. cortina, pallio, noctis obſcurita
te, ſed deponat, ꝙ audiebat voces eorum ſibi notas, anhelitus
iucundos, veneris oſcula, verba apta ad ipſam rem, vt loqu-
tus eſt Lap. vbi ſup. d. allegat. 53. quibus ſi fama adminicula-
tur, ſufficit ad omnẽ effectum, & habetur pro plena probatio-
10 ne copulæ carnalis, vt ſenſit Lap. vbi ſup. ſub nu. 3. & hoc † eſt

quod in probatione copulæ admittantur qualeſcunque pro-
bationes, etiam præſumptiuæ, vt ſancitum eſt in d.c.literis.&
in c.tertio loco, extra de teſtibus. & adeas Ruin.conſ.53. per
totum.lib.5.atque Marian. Soc.conſ.32. fere per totum lib.2.
& Couarnu.in epitom.1.partis, c.3.§.1.nu 13.& 14.late pro-
ſequitur Bero.quæſt.54. per tot.atque Cæpol.conſ.ciuil. 3.4.
11 & ſeq.per tot.in quo loco docet, † quod etiam copula carna-
lis probari poſſit per cohabitationem viri & mulieris, præci-
pue ſi fuerit voluntaria, & amor inter ipſos fuerit mutuus.
12 Quod vero copula probetur † per famam viciniæ, teſtatur
Abb.in c.tertio loco, col.1.quem refert & ſequitur Alb.conſ.
31.nu.4.& Io.Crot.in d.conſ.413.nu.24.verſic.item teſtimo-
niũ viciniæ, & huiuſmodi fama probatur per duos teſtes, vt
tradit Bar.in l.quæſtione.§.plurium.col.5.verſ.quæro quali-
ter probetur. ff de quæſt. & reſpondit Ferret.in conſ.389.nu,
38.verſ.quod mundo.vol.2.quinimo addit Bartol.vbi ſupra,
etiam probari per teſtes ſingulares.

Quod & ampliare poteris, vt etiã venerea cõiunctio pro-
13 betur † per teſtes de credulitate, quando concludunt præ-
ſumptiue ex iuris diſpoſitione, per actus de quib. teſtis atte-
ſtatur, ita ꝓbari in d.c.ex literis.& in d.c.tertio loco, de præ-
ſũp.aſſeruit Io.Crot.ĩ d.cõſ.413.n.25.poſt ver.q aũt ſint.li.3.
14 Nec prætetibo, copulam etiã probari poſſe per † viri iura-
mentum per tex.in c.continebatur, gl.ibi.in verb.ſtandũ eſt,
ext.de ſponſal.impub. & tradidit Tiraq.in ſuo tract. de vtro-
que retract.tit.de retract.conſanguin.§.4.gl.1.verb.admitti-
tur ad probandũ, nu.3. & aſſerit Panormitan.in d.c.contine-
batur. Verumtamẽ licebit vxori probare contrariũ, per text.
in c.propoſuiſti. de probation.vbi etiã gl.& Panormitan. &
alij idem dicunt, atque glo.in c.1.extra, de frigid.& maleſ.&
in c.quod autem.27.q.2.c.ſi quis acceperit.32.q.1. & Tiraq.
vbi ſupra, cõſuluitque Natt conſ 3. tit.de probat.& Laurent.
Silua.conſ.3.nu.15. cum ſeq.& Pariſ. conſ.10.num.33. vol.2.
15 Inſuper † quod iniecerit brachium collo probatur copula,
vt patet ex allatis per Ruin.in conſ.192.nu.4. lib.4. vbi late.
Prout etiã ſi mulier, & vir fuerint reperti in ſolitudine, vt ſi
16 viſi ſint per nemora, per plana, & loca ſecreta; præſumitur
copula, licet neceſſario non probetur, cum contrarium id eſ-
ſe poſſit, ex c.propoſuiſti, de probatio.ita obſeruauit Io. de
Imol.in d.c.tertio loco.in 4.notab. de præſumptio. quem ſe-
quitur Crot.in d.conſil.413.num.27.& ſequen.
17 Ad hæc venerea coniunctio ex eo probari poterit, † quan-
do vir illius mulieris, cum qua conſuetudinem habebat, fi-
lio certum quid in teſtamento reliquerit, ſi credamus Pariſ.
in conſ.57. ſtante priori matrimonio.num.33. verſ.& quia in
teſtamento.lib.4. argumento eorum, quæ dixit Bart.in l.cum
quid.ff.ſi cert.pet.

Nec illa probatio copulæ carnalis eſt in poſtremis haben-
da. etenim illam probari ex eo quidam voluerunt, quod vir
& mulier ambo ſoli fuerunt inuenti, & viſi cubiculum ingre-
18 di, † & ex eo poſt certum tempus egredi, vnus poſt alterum,
& ipſa mulier conſpecta fuit cum rubore faciei, & crine ſo-
luto, & tota horrida, incompta, inornata, & inculta, vt tra-
didit Ferret.ex ſententia multorum in d.conſil. 389.Redem-
ptoris noſtri. In cauſa nobilis Dominæ Catharinæ, num.21.
verſ.poteſt etiam dici, vol.2.

CONCLVSIO CCCCLIIII.

ARGVMENTVM.

De corruptela quid cenſeatur, & quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Corruptela cenſetur inter magnas, & capitales cauſas in iudice, licet etiam in mi-
nimo committatur.*
2 *Corruptela adeo execrandum, & deteſtabile facinus eſt, vt crimini læſæ Maieſta-
tis comparetur.*
3 *Corruptela crimen probatur nedum ſi interuenerit pecunia, vt iudex ferat ſenten-
tiam iniuſtam, ſed etiam ſi data ſit, vt ferat iuſtam.*
4 *In pœnam deteſtabilis criminis corruptela incidit ſemper iudex ſi capiat, vt iudi-
cet, ſiue, vt non iudicet, vel aliquid ad eius officium pertinens maius, vel mi-
nus faciat.*
5 *Corruptela crimini quis ſe adſtringit, ſi ei datur pecunia, ſicut ſi dari promittatur,
licet non interuenerit numeratio.*
6 *Ad corruptelam ꝓbandam ſola promiſſio pecuniæ ſufficit.*
7 *Corruptela probatur etiam ſi iudex corruptus promiſerit aliquid non facere, &
tamen fecerit.*
8 *Corruptela crimen commiſſum probatur ſi conſtat, quod iudici fuerit aliquod æs
alienum remiſſum.*
9 *In hac cauſa non attenditur modus, ſed effectus.*
10 *Corruptela probatur, ſi conſtiterit iudici quidpiam eſſe mutuatum, ſiue in pecu-
nia, ſiue in alia re.*
11 *Mutuans pecuniam magiſtratui dicitur eum corrumpere.*

CORRUPTELÆ vitiũ quã ſit deteſtabile ſcelus, ſuperius in con-
cluſione, Barataria, vberius explicauimus. Hinc iure, ac
1 merito fit † vt cenſeatur inter magnas, & capitales cauſas
in iudice, ſecundum Bal.in l.obſeruare, §.proficiſci.quæſt.11.
ff de offi proconſ.licet etiam in minimo committatur, iuxta
ea, quæ animaduertit idem Bald.in l.furti, § ſi pactus. ff de
ijs qui notant.infam. & hoc tenuit Paris de Put. in ſuo tract.
ſyndic. in verſ. barataria. alias incipit multa de barataria,
2 verſ.ſi fideiuſſ.col.2.& adeo execrandum † & deteſtabile fa-
cinus eſt, vt crimine læſæ maieſtatis comparetur, vt tradi-
dit Paris vbi ſupra.in verb.corruptio, & reſpõdit Tho.Gram.
conſilio 35.num.1.2.

Probatur autem hoc crimen, nedum ſi interuenerit pecu-
nia, vt iudex ferat ſententiam iniuſtam. Verum etiam ſi data
3 ſit, vt ferat † iuſtam, vt reſpondere Vlpian.l.2.in fine. & Pau-
lus in l. vbi autem. ff. de condit.ob turpem cauſ. cum ibi no-
tat.per gloſſ.& Dd.Paris vbi ſupra, in verb.corruptio.colum.
3.& idem voluit Grammat.vbi ſupra num.4.

Primo amplia, conclusionem procedere, ſi iudex capiat, vt
4 iudicet, ſiue non iudicet, † vel aliquid ad eius officiem per-
tinens maius, vel minus faciat, quia ſemper hoc caſu etiam
incidit in pœnam huius deteſtabilis criminis, ita voluere
Marcell.in l.3. & in l.lex Iulia.in fin.princ. & Venuleius in l.
4. ff.ad l.Iul.repetũdar.atq; Vlpian.in l.1. ff.de calumniator.

Quod ſubampliabis, etiamſi nihil promittendo principa-
liter capiat, vt placuit Marcell. in l.1. ff.ad legem Iul. repe-
tundar. cui Paris adhæſit in dicto verſic.corruptio, & Gram-
mat.vbi ſupra, num.5.

Secundo amplia non requiri, vt interuenerit ipſa nume-
5 ratio pecuniæ † cum nihilominus huic crimini ſe quis aſtrin-
git, ſi ei detur pecunia, ſicut ſi dari promittatur, vt colligere
eſt ex l. lex Iulia. verſicul. vel licet non acceperint. ff. ad le-
gem Iul. repetundar. & ab Imp.in l.iubemus. C.eod.tit. ibi.
vel vitio cupiditatis ingeſtam, cum verſic.ſequent. & dilu-
cidius ſancitum eſt in authent.nouo iure. C.de pœn.iud. qui
male iudic. & in conſtitut.Neapolitan conſtitutio. litigator.
in conſtitut.corruptela. & in l. & generaliter. §. ſi igitur. in
6 fin. ff. de calumnia. & † quod ſola promiſſio pecuniæ ſuffi-
ciat, id aperte tradidit Paris in prædicto verſicul.corruptio.
2.colum. & placuit Salic.in l.qui explicandi. 1.colum.C. de
accuſat. quod etiam ſenſit Philipp.Franc. in cap.1. de teſti-
bus, numero 6.

Ad hæc tertio ampliare poteris veram eſſe concluſionem,
7 etiam † ſi iudex corruptus promiſerit aliquid non facere, &
tamen fecerit, vt aperte voluit Vlpianus in l. & generaliter,
§. ſi igitur, ff. de calumniat. & qui accepit, inquit Iurecon-
ſultus, ne faceret & ſi fecit, tenetur, & probauit Grammat.
vbi ſupra, num.7.

Quarto ampliabis, vt etiam commiſſum hoc crimẽ probe-
8 tur, † ſi conſtet, quod iudici fuerit æs alienum remiſſum vt ca-
uit Paul.in l.2. & Vlpianus in l.3. ff.de calumniat.nihil enim
refert, qua ex cauſa improbitas, vel corruptio iudicis dete-
gatur, quia in delictis nõ attenditur modus, † ſed effectus, per
9 id quod obſeruauit Vlpian.in l.1. §.occiſorum. ff.ad Sillan.&
in terminis iſtis eſt contextus inſignis in d.l. iubemus.C. ad
l.Iul.repetundar. per quem ita ſenſit Iac. de Bell.in §.ſi quis
autem, in authen.vt iud.ſin.quoquo ſuffrag.2.col.

Quinto & vltimo loco ampliare tibi licebit, ſi conſtiterit
10 iudici † quidpiam eſſe mutuarũ, ſiue in pecunia, ſiue in alia
re illud conſtiterit, vt conſtituere Imperatores Honor. &
Theodoſ.in l.quiſquis.vbi clare loquutus eſt Bal.C.ſi cer.pet.
& idem Bal.per illum tex.in l.1.C.de calum.dixit mutuantẽ
11 pecuniam magiſtratui † dici eũ corrumpere, ſubdens idem
eſſe in alijs rebus, idem ſequitur Paris de Put. vbi ſupra. in
verſic.corrumpens, in verſic.an ſi tempore ſententiæ.col.2.

Cętera, quæ huc trahi poſſẽt, colligere poteris ex cõcluſione,
Barataria, quæ huc cõmode transferri poſſunt, ad illã te reie-
ciſſe ſit ſatis. Quod ſi copioſius hæc velis cognoſcere, cõſulas
Pari.de ſyndic.in verb.corruptio.vbi de pœnis, ꝓbationibus,
& mo-

Digitized by Google

& modis corrumpendi vberrime diſſerit, quem tu ipſe videre poteris, nos ad alia tranſeamus.

CONCLVSIO CCCCLV.

ARGVMENTVM.

Corruptus pretio ad deponendum, an repellatur à teſtimonio.

SVMMARIA.

1 *Corruptus pretio ad deponendum à teſtimonio repellitur.*
2 *Teſtimonium in reum dicere illi non licet, qui ob teſtimonium dicendum, vel non dicendum pecuniam accepiſſe iudicatus vel conuictus eſt.*
3 *Corruptus à teſtimonio repellitur, & ſi pecuniam non receperit, ſed tantum precibus fuerit adductus ad teſtimonium deponendum.*
Contrarium ibid.
4 *Teſtimonium illius reijcitur qui nec prece, nec pretio adductus deponit, ſed ſine vlla pactione ſperat ad ſe perueniturum commodum.*
5 *Corrupto teſti non creditur, etſi verum depoſuerit.*
6 *Teſtimonium corrupti nullum eſt, ſicut ſententia per corruptionem lata, nec partium confeſſione remitti poteſt.*
7 *Sententia per teſtimonium corrupti lata reuocari poteſt.*
8 *Corruptos teſtes repellere poteſt iudex etiam ex officio nullo opponente.*
9 *Corrupti teſtimonium admittitur in præiudicium eius, à quo pecuniam accepit.*
Contrarium nu. 10.
11 *Depoſitio falſorum teſtium non facit indicium etiã ad inquiſitionem formandam.*
12 *Ex corrupti depoſitione nec contra falſarium probatio induci poteſt.*
13 *Quando agitur ciuiliter ad recuperandam pecuniam datam pro depoſitione corrupti teſtimonium admittitur.*
14 *Teſtis eſſe poteſt, qui accepit pecuniam, ne parti faueret.*

1 CORRUPTUM pretio ad deponendum à teſtimonio repelli, † tradidere gl. & Io. And. & Sicul. in c. licet. de proba. & cautum eſt in contex. in c. quoties. de teſtib. & c. ſicut. eod. tit. & in c. non ſane. 27. q. 5. ita etiam reſpondit Calliſtratus in l. 3. § l. Iulia. ff. eod. tit. l. Iulia, inquit l. C. de vi cauetur, ne hac lege in reum teſtimoniũ dicere liceat ei, qui ob teſtimonium
2 dicendum, † vel non dicendum, pecuniam accepiſſe iudicatus, vel conuictus erit, quod plerique ſcribentes confirmauere, vt Felin. in alleg. c. licet. colum 5. verſic. noto. Specul. tit. de teſtib. §. 1. verſic. item opponitur, quod recepit. Feli. in c. fraternitatis. 4. col. verſ tertia concluſio, de hæret. Barto. in l. Diuus. ff. de re iud. l. ſi quis teſtibus: C. de teſtib. Alber. de Roſat. in l. quæritur, num. 4 ad l. Iul. de adult. Salic. in d. l. ſi quis teſtibus. Afflict. c. 1. ſi de inueſtit. inter domi. & vaſall. lis oriatur. nota. 11. & ibi Bal. nu. 7. Salicet. in l. falſum. C. ſi ex falſ. inſtru. Ioan. Andr. in nouel. ſicut nobis. col. 4. de teſtib. Zabarell. in c. ſicut. nu. . & ibi Bal. de teſtib. nu. 1. & Anchat. Anto. de Butr. vbi ſupra. Iacob. Aegid. in ſuo tract. de teſtib. nu. 22. Aufre. de teſtib. nu. 30. Lanfr. ibidem, nu. 79. atque Damhaud. ibidem, num. 21.

Primum ampliabis, concluſionem locum habere, etiam ſi
3 pecuniam non receperit, † ſed tantum precibus fuerit adductus ad deponẽdum, ita docuit Salic. in l. falſum, nu. 3. C. ſi ex falſ. inſtr. ſic ſenſit Bal. c. 1. nu. 7. ſi de inueſtit. inter dom. & vaſal lis ori. &c. & aſſeruit Ioan. Monticel. in ſuo tract. de teſtibus. in verb. corruptus, verſ. 3.

Contrarium conſuluit Dec. conſ. 189. lætatus ſum plurimum, nu. 16. cum ibi alleg. vbi etiam ait, poſſe teſtem pretio induci ad deponendum veritatem.

Præterea ampliare poteris, vt etiam eius teſtimonium re-
4 ijciatur, † qui nec prece, pretioue adductus deponit, ſed ſine pactione vlla ſperat ad ſe perueniturum commodum, ita placuit Bald. in c. placuit. nu 1. vbi late de teſtib. & protulit hoc idem Cyn. in l. dictantibus. C. de teſtibus.

Tertio inſuper amplies velim, vſque eo concluſionem pro-
5 cedere, vt nec corrupto credatur, † & ſi verum depoſuerit, nihilominus enim dicetur falſus, vt inſigniter ſcripſit Affli. de feud. c. 1. ſi de inueſt. inter dom. & vaſ. lis ori. not. 11. quod late proſequitur Fel. in coſ. 50. nu. 24. & hoc aperte cauit Maria. vna cum Accur. inſigniter in §. 1. in prin. ff. ad l. Cornel. de falſ. & habetur per Bal. in c. licet cauſam, in 8. col. de probat.

6 Quarto amplia, † vt adeo nullum ſit teſtimonium corrupti, ſicut ſententia per corruptionem lata, adeo vt etiam confeſſione partium remitti non poſſit, iuxta ſententiam Bart. in authent. at qui ſemel, nu. 27. C. de proba. quod adeo quidem
7 verum eſt, vt ſententia per huiuſmodi teſtimonium lata † reuocari poſſit, ſi credimus Panormit. c. licet. num. 4. de probat.

Poſtremo ampliabis, vt iudex etiam ex officio nullo op-
8 ponente huiuſmodi teſtes † repellere poſſit, vt auctor eſt Anton. de Butr. in c. ſignificante. nu. 5. extra qui matr. accuſ. poſſ. & cap. exceptionem, de except. vbi ait, illam eſſe opinionem communem Dd.

Primo limita concluſionem; nam licet dictum ſit in con-
9 cluſione ipſius corrupti teſtimonium reijci † admittitur tamen in præiudicium eius, à quo pecuniam accepit, vt voluit Dec. tract. de teſtib. num 202. & placuit Dec. in c. placuit. nu. 4. extra. de teſtib. quod etiam probauit Iaſ. in l. 1. num 2. ff. de ſer. & de hoc meminit Bero. quæſt. 58. nu. 6. & decidit Gram. voto 11. nu. 10. atque confirmauit Lanfr. in c. quoniam contra. de teſtib. poſtremo tradidere Bal. & Affl. in c. 1. num. 11. ſi de inueſtitur. inter dom. & vaſal lis oriatur.

Sed vt huic contrariam ſententiam ſequamur, ſuadet context. in c. ſicut. & in c. teſtimonium. de teſtib. & in c. paruuli.
10 22. q. 1. † quia ſic dicẽs tres patitur defectus, & periurus eſt, & criminis ſocius, ac infamis, ita cauit Petr. de Anchar. conſi. 23. 1. colum. alias conſ 24. colum. 1. verſic. ad hoc reſpondeo, atque Fulg. reſpondit in conſi. 173. incip. ſuper eodem. col. 3. vbi ſubdit, talem depoſitionem falſorum teſtium non facere
11 indicium † etiam ad inquiſitionem formandam, vt conſuluit idem Fulgoſ. in conſ. 136. incip. in cauſa criminationis. col. fi. verſic. nouiſſime. ſic conſultus reſpondit Dec. conſ. 189. incip. lætatus ſum. in 5. colum. vbi quamplures deciſiones & conſilia adducit, quæ fere omnia commemorat Grammat. in conſil. 46. num. 10. idem Dec. in conſ. 189 num. 9. Socin. iun. conſi. 39. nu. 54. volum. 2. & idem Grammat. voluit conſil 35. nu. 31.
12 † vbi inſigniter ait, vt nec contra falſarium vlla probatio ex eius depoſitione induci poſſit, vbi etiam teſtatur, ita voluiſſe Innocent. in cap. 1. extra De confeſſ. atque Stephan. Aufrec. in tract. de reprob. teſtib. in vet. falſitatis. & ſequitur de Moncha. in ſupplemento tractat. de teſti. D. Ioan. Crot. verſ. circa iſtam quartam partem. Marſ. in conſ. 79. incip. ſalus omnium. colum. 4. volum. 2.

Sed hanc prudentium litem dirimere, & intelligere pote-
13 ris, vt prior opinio vera ſit, † quando agitur ciuiliter ad recuperandam pecuniam datam pro depoſitione, & non quando criminaliter, ita concludendo probat Boer. dec. 319. nu. 5. ad nu. 6.

Secundo loco limitabis, vt falſa ſit concluſio, quando teſtis
14 ille eſſe poteſt, † qui recipit pecuniã, ne parti faueret, vt docuit Spec. de teſti. §. 2. verſi. quid ſi recepit, cui adhæret Aufr. de teſti. nu. 27. quorum ſententiæ accedit etiam Monticel. vbi ſupra, in verb. corruptus. § vlt.

CONCLVSIO CCCCLVI.

ARGVMENTVM.

Creditor qui petit ſuum debitorem detineri vti ſuſpectum de fuga, quæ probare debeat.

SVMMARIA.

1 *Creditor petens ſuum debitorem, vti ſuſpectum de fuga, detineri, tria probare debet, & quæ.*
2 *Debitum probatur per teſtes, vel per inſtrumentum.*
3 *Probatio per iuramentum creditoris non ſufficit ad detinendum in carceribus debitorem.*
Contrarium nu. 5.
4 *Debitum debet eſſe liquidum antequam procedatur ad capturam.*
6 *Probatio per iuramentum creditoris quare ſufficiat ad detrudendum in carceribus debitorem.*
7 *Plura poſſunt opponi contra teſtem, quam contra iuramentum.*
8 *Iuramentum per ſe ſolum non ſufficit ad probandum id, quod generat magnum præiudicium.*
9 *Captura hominis eſt magni præiudicij, ac infamia & maior quam captura rerum.*
10 *Infamia & iniuria dicitur illata debitori ob carcerationem.*
11 *Probatio per ſolum iuramentum creditoris ſufficit ad capiendum debitorem quando adeſt probabilis ſuſpicio imminentis fugæ.*
12 *Probatio per iuramentum creditoris non ſufficit ad capiendum debitorem ex eo quia non poſſideat immobilia.*
13 *Suſpicio fugæ quomodo probanda.*
14 *Cauſa ſuſpicionis fugæ plene probari debet, vbi periculum non eſt in mora.*
15 *Cauſa ſuſpicionis fugæ emerſa per contractum debet probari per teſtes.*
16 *Suſpicio fugæ debet plene probari, & iuſtificari poſt capturam.*

1 CReditor, qui petit ſuũ debitorem detineri, vti ſuſpectum de ſuga, † debet probare tria præcipue. Primo debitum.

Secundo

Digitized by Google

ſecundo ſuſpicionem fugę. Tertio, quod ſuſpicio ipſa ex poſt
facto ſuperuenerit. Nam ſi ſuberat tempore debiti, nihil pro-
fitebitur, & ſine iſtis tribus nullo pacto ad incarcerationem
debitoris deueniri debet. Et hæc omnia vbique per ſcribẽtes
vberrime comprobantur, & in primis à Lanfr. de Oria. in ſuo
tract. de recuſa. nu. 7. 8 & 9. latius ſcripſit Pari. in ſuo tract. de
ſimulat. in verb. capturæ fere per totum, & latiſſime ſe fundit
ad hoc Io. Bapt. Caccialup. in tract. de debito. ſuſpect. & fugi-
ti. in 6. princip. quæſt. per totum.

De primo requiſito habetur contex. in l. hoc autem. §. non
defendi. ibi, conſtare debet, liquereque prætori. ff. ex quibus
cauſ. in poſſ. eat. & eſt caſus in l. 1. C. de præd. curial. li. 11. atq;
habetur in auth. ei qui. circa finem ibi, iuxta tamen mẽſuram
debiti. C. de bonis auctor. iudic. poſſid.

De ſecundo probatur in l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. qui ſatiſd. co-
gant. & in l. ſi ab arbitro. §. ex quibus. ff. eodem, &c. & in l. in
omnibus ff. de iud.

Tertio etiam probatur in d. §. ex quibus cauſis. & in l. qui
bona. §. de illo. & in l. fi. ff. de dam. infect. ac in l. ſi creditor. in
fi. C. de ſponſa.

2 Modus autem probandi debitum, † quod eſt primum re-
quiſitũ, erit per teſtes, vel per inſtrumentum, vt tradidit Ang.
in d. l. ſi ab arbitro. §. quibus ex cauſis. ff. qui ſatiſd. cog. vbi id
admonet pro cautione aduocatorum, idem placuit Parid. in
d. ſuo tract. de ſyndi. in d. verb. captura, nu. 7. teſtẽ laudat Bar.
in l. Lucius. C. de agric. & cenſit. lib. 11. Nec ſufficeret hoc caſu
3 † probatio per iuramentum ipſius creditoris, vt dixit Bal. in
l. apertiſſimi. C. de iudi. circa fin. & Ang. in d. §. ex quibus, qui
ibi aſſerit, ſe multos in carcerib. detentos ex ipſis carcerib.
eximendos curaſſe, quia ſæpe imperiti iudices imperitiã ad-
uocatorum ſequẽtes faciunt detineri debitores ob ſuſpitio-
nem ſolo iuramento creditorum approbatam, quod minime
debet fieri, iuxta ſententiam eiuſdem Ang. & Lanfr. de Or. lo-
cis ſupra relatis. idem Bal. conſultus reſpondit in conſil. 285.
Quia non opus colorari, col. 1. nu. 2. & 3. lib. 1. & huc ſpectant
quæ per ipſum Bal. animaduerſa fuere in l. conſentaneum. C.
quomodo & quando iudex. verſic. quæro vna cum Butrig. vbi
4 dixit, † quod antequam procedatur ad capturam, debitum
debet eſſe liquidum conſuluit Natt. conſ. 430 poſt nu. 7. verſi.
quibus tamen non obſtantibus, & nu. 9. & ſeq. lib. 2. & Dec. in
conſ. 75. pro tenui. col. 2. verſic. 6. ſcripſit Thomas Parpalius in
repeti. l. 2. poſt nu. 75. verſ. ſecunda concluſio. ff. ſolut. matrim.
** vbi teſtatur hanc eſſe ** cõmunem opinionem, & idem tra-
dit Iaſ. in l. ſi ab arbitro, poſt num. 3, ff. qui ſatiſd. cog. aſſerens
hoc fuiſſe approbatum à modernis ſcribentibus ibi, & ab hoc
non receſſit Sebaſt. Sapia, in reper. l. cui iuriſdict. nu. 10. ff. de
iuriſdict. omn. iu lic.

5 Iſtis non diſſimulanter fuit aduerſarius † Paul. Caſtrenſ. in
conſ. 38. alias 373. pro pleniori examine, col. 2. poſt nu. 7. verſ.
ex his ſequitur, quod eſt conſil. vltimũ libri primi, ſecundum
antiq. impreſſ. quo in loco aſſeuerat ſufficere probatiõé per
6 iuramentum creditoris ea ratione, † quod hæc probatio nul-
lum afferre præiudicium poteſt capto ſuper debito principa-
li: quia præſtita ſatiſdatione de ſtando iuri relaxetur, & niſi
actor poſtea ordinarie agendo probet debitũ, & faciat illum
condemnari. nullum damnum patietur, igitur inquit Caſtr.
ſufficit iuramentum, ſicut in miſsione, quę fit ex primo decre
to, vt not. in l. cum proponas, & auth. ibi poſita, & in corpore
vnde ſumitur. C. de aucto. iud. poſſ. Quod & etiam cõprobat
alia ratione, nam ſi exigeretur probatio per teſtes, vel inſtru-
menta poſſet debitor fugam arripere. l. argentarius. §. cũ an-
tem. ff. de eden.

Subdit & tertio, non plus poſſe deducere creditorem ad
fidem iudicis per productionem vnius teſtis parte non cita-
ta, quam per iuramentum ipſius, cum plura poſsint opponi
7 contra teſtem, † quam contra iuramentum, quod non niſi ex
magna cauſa retractatur. l. videamus. ante fin. ff. de in lit. iura.
* inquiens deinde, quod ita ſeruat totus * mundus, & ſub nu. 8.
damnat Bal. in d. l. apertiſsimi. in fin. C. de iud. contrariũ ſen-
tientem, dicens, quod aliquantulum imperfecte, & inepte lo-
quutus fuit, & iuxta hanc ſententiam reſpondit Alex. in cõſi.
19. viſo proceſſu capturæ, nu. 21. verſ. & ibi in propoſito. li. 3.
& ita etiam ſeruari in praxi aſſeuerat Io. Crot. in l. reper. l. 2.
poſt nu. 58. ff. ſol. matr. verſ. ſucceſsiue ex iſta gloſſa.

Prior ſententia videtur verior recepta, & propterea Cac-
cialup. in d. tract. de debit. ſuſpect. & fugit. quæſt. 6. princ. nu.
11. (licet aſſentire videatur opinioni Caſtrenſ.) miratur ta-
men de eo, quod aſſeuerauit per totum mundum ita in pra-
ctica obſeruari, ſcilicet ſatis ſit probare per iuramẽtum, cum
in partibus ipſius Caccialupi (atteſtatur ipſe) oppoſitum pra
cticari, videlicet quod de debito fiat fides per inſtrumen-
tum, vel teſtes, & ſic plene, vt tenuit Ang. vbi ſupra, & idem
Ang. in d. l. ſi creditores. ff. de priuil. credit. quem Ang. ſequi-
tur Imol. in l. 2. in princip. ff. ſoluto matrimonio. & ita etiam
quamplures excellentes viros conſultos reſpondiſſe teſta-
tus eſt idem Caccialupus, loco proxime citato, poſt numero
vndecim.

8 Quod & ratione ſuadetur, † nam ſacramentum per ſe ſo-
lum non ſufficit ad probandum id, quod generat magnum
præiudicium, niſi aliunde plene probatum ſit, vt colligere eſt
ex tex. in l. bonæ fidei. C. de inretur. & in l. admonendi. ff. eod.
titu. ſed captura hominis, & in vinculis ſtare eſt magni præiu-
9 dicij, ac infamiæ, & maior, † quam captura rerum, authent. &
omnimodo. C. ne filius pro patre. & comprobat Bal. in d. con-
ſil. 285. quia non opus. num. 3. & 6. lib. 1. Ergo non debet ſatis
eſſe probare per iuſiurandum, idem Bald. loco citato, vbi per
totum conſilium iuribus, & alijs rationibus tuetur hanc par-
tem, & ex hac ratione videtur tolli fundamentũ Pau. de Caſt.
dum aſſeuerabat, per capturam nullum afferri præiudicium
10 capto, quia imò multum affertur propter infamiam † & in-
iuriam, quæ dicitur illata debitori ob carcerationem, vt etiã
animaduertit Thomas Parpal. in d. l. poſt num. 75. verſ. ſed im-
petrare capturam. ff. ſolut. matr.

Conciliare poteris has inter ſe opiniones diſſentientes. vt
ſenſus Paul. Caſtren. procedere poſſit, vbi eſſet probabilis ſu-
ſpicio inſtantis fugæ: nam tunc ne, dum expectaremus proba-
tionem per teſtes, vel inſtrumenta, euaneſceret prouiſio fien-
11 da creditori per fugam debitoris, † ſufficeret probatio per
ſolum iuramentum, cum & hoc caſu permiſſum etiam ſit ca-
pere debitorem propria auctoritate, per contex. in l. non ſo-
lum. §. de illo. ff. de vſucapio. & l. ſi quis curialis. C. de epiſc. &
cler. cum alijs vberrime allatis per Caccialup. in tract. de de-
bitor. ſuſpect. & fugit. quęſt. 4. princip. num. 10. verſ. ſi vero ſit
debitor. Secus vero erit, ſi ageretur de capiendo debitorem
12 non ratione inſtantis fugæ collectæ ex indicijs, † ſed ſolum
ex eo, quia non poſſidet immobilia, tunc quia non imminet
illa celeritas, non ſufficeret probatio per iuramentum, ſed ſe-
quenda eſſet ſententia Ang. & aliorum requirentes probatio-
nem per inſtrumentum, vel per teſtes, ita has contentiones ad
concordiam reduxit Caccialup. dicto ſuo tract. de debit. ſu-
ſpect. quæſt. 6. principali, poſt nu. 12. & concludit in num. 15.
hanc eſſe iuridicam opinionem, & idem ſentire videtur Paris
de Put. in ſuo tractat. de ſyndic. in verb. captura, poſt num. 7.
& ſeq.

Ad probandum autem ſuſpicionem fugæ, quod eſt ſecun-
13 dum requiſitum, † dicas, vt diffuſius differuimus in concluſ.
Fuga, vbi ad ſaturitatem plura ad hanc rem ſpectantia anno-
tauimus, & in hoc loco concludas, ſecundum communem
* * practicam ſufficere probationem per iuramentũ, quantum
attinet ad conceſsionẽ capturæ, & vbi periculum eſſet in mo-
ra, alias ſi non immineret periculum fugæ, & peteretur capi
debitorem, quia forenſis eſt, & non poſsidens immobilia, de-
beret creditor aliunde, quam per iuramentum habere pro-
bationem, vel per teſtes ſaltem duos, vel alias taliter, quod
ſufficeret, ſi parte citata fierent, ita profitendo ſcripſit Io. Cac
cialup. d. tract. de debit. ſuſpect. d. q. 6. princ. num. 17. & 18. &
fuit de mente glo. & Inno. in c. quoniam frequenter. in verb.
ſummatim. vt lit. non conteſt. pro quo etiam facit contex. in l.
eorum. ff. de damn. infect. ibi, timentis. text. in l. qui bona. §. ſi
quis ſtipulatus. eo. tit. ſentit Bal. in d. l. apertiſsimi. C. de iudi.
& ſatis videtur de mente Pau. de Caſt. in d. conſ. 473. pro ple-
niori, quod eſt conſil. fin. 1. vol. nu. 4. & 5. ibi, ſecunda cauſa eſt
inſtans fuga. &c. & nu. 7. ibi, ne fuga debitoris inſtruatur, atq;
idem ſentit Ang. in d. l. nemo carcerem, dum voluit igitur ſuf-
14 ficere iuramentum, quia periculum eſt in mora, † quaſi ſen-
tiat, quod vbi periculũ non eſſet in mora, deberet plene pro-
bari cauſa ſuſpicionis, aperte etiam reſpondit Alex. in conſ.
19. viſo proceſſu. nu. 1. lib. 3. & ſcripſit Sebaſt. Sapia. in repet. l.
qui iuriſdict. nu. 18. verſ. 2. requiritur. ff. de iuriſd. omn. iud.

Tertiũ præterea requiſitum, quod ſcilicet cauſæ ſuſpicio-
num

Digitized by Google

num emerſere poſt contractum, debere probari per teſtes,
55 † vel alias, ita quod iudici conſtet, rem ita ſe habere, docuit Ang. in d. l. ſi creditores. per illum tex. ff. de priuileg. credit. & idem in d. l. ſi ab arbitro §. 1. ff. qui ſatiſd. cog. & fuit de mente Bart. in l. ait prætor, §. ſi debitorem. ff. quę in fraud. credito.

Diſſimilis ſibi ipſi diſſimilem ſequutus eſt ſententiã Ange. in d. l. nemo carcerem. dum aſſeuerauit, quod ad concedendam capturam ſufficeret de hoc fidem facere per iuramentũ, & idem placuit conſulendo Caſtr. in d. conſ. 473. col. fin. poſt nu. 8. lib. 1. & hoc probatur ex contex. in c. paſtoralis. de except. cum vulgaribus.

Sed idem ſentient hi inter ſe diſcordantes ſi dicemus, ab initio ſatis eſſe cauſas ſuſpicionum fugæ ſuperueniſſe, fidem facere per iuramentum, vt hac mente fuere Aug. Pau. & cæte-
56 ri, † verum poſt capturam debet plene probari, & iuſtificari ipſa ſuſpicio, alias captura redderetur iniuſta, & tanquam facta contra iuſtitiam reuocanda eſſet, ita Pau. de Caſt. in d. conſil. 473. in fi. lib. 1. & tradit eleganter Ang in d. l. nemo carcerem. de exact. trib. lib. 10. iptum ſequitur Imo. in l. 2. ff. ſol. matrim. in gl. ſuper verb. ſuſpectum, vt etiam refert Caccialup. d. tract. de debit. ſuſpect. q. 6. nu 2. vbi dicit hoc mente tenendum eſſe, & habetur per Bal. in d. conſ. 585. quia non opus, colum. 1. lib. 5. Verum quia omnia, quæ hic deſunt, affatim abſoluimus in concluſione, Fuga, ibi lector te reiicio.

CONCLVSIO CCCCLVII.

ARGVMENTVM.

Creditor agens hypothecaria quid probare debeat.

SVMMARIA.

1 *Creditor agens hypothecaria debet probare, debitorem fuiſſe dominum illorum bonorum, ſuper quibus petit aſſiſtentiam.*
2 *Hypothecaria dat ius in re, & iura debent conſtitui ab eo, qui dominium habet, vel eius voluntatem.*
3 *Agens hypothecaria quid probare oporteat.*
4 *Creditori agenti hypothecaria ſufficit probare bona obligata fuiſſe tempore obligationis & debiti contracti bona fide in bonis, & de bonis debitoris.*
Quod intellige, vt num. 10.
5 *Creditori ſufficit probare poſſeſſionem debitoris abſque quod probet de titulo bonorum illius.*
6 *Creditor agens hypothecaria contra debitorem pignorantem probare habet poſſeſſionem ſolam ipſius debitoris tempore obligationis, vel poſtea.*
7 *Debitor non poteſt refricare quæſtionem dominij, nec contra creditor debitori.*
8 *Debitor ex poſſeſſione præſumitur dominus.*
9 *Creditor ſi agit contra hæredem vniuerſalem ſui debitoris probare habet ſolum poſſeſſionem principalis debitoris ſui.*
10 *Debitor præſumitur dominus, cum poſſidet rem bona fide, & vt ſuam.*
11 *Creditor agens hypothecaria contra debitorem debet etiam probare, debitorem conſtitutum poſſidere tempore moti iudicij.*
12 *Creditor agens contra donatarium actione hypothecaria quid probare debet.*
13 *Donatarius probare debet rem potius donatam, quàm obligatam.*
14 *Inſtrumentum prius præſumitur confectum fauore piæ cauſæ, vt potius ſit ius ipſius.*
15 *Agens hypothecaria ad rem aliquam probare debet, ſuam bonorum obligationem præceſſiſſe donationem de ea re factam rei conuento.*
16 *Titulus piæ cauſæ præſumitur in dubio eſſe prior altero.*
Pia cauſa & fiſcus æquiparantur, ibidem.
17 *Creditor agens hypothecaria contra tertium poſſeſſorem habentem cauſam lucratiuam à debitore, probare ſolum habet poſſeſſionem rei obligata fuiſſe penes debitorem tempore obligationis.*
18 *Quando tertius poſſeſſor, contra quem agitur, habeat bona titulo oneroſo neceſſe eſt probare dominium, vel quaſi debitoris.*
19 *Conuentus hypothecaria per creditorem poteſt negare rem fuiſſe ſuam, licet habeat ab illo cauſam.*
20 *Contra tertium poſſeſſorem requiritur probatio dominij directi, vel vtilis, ſiue ille prætendat cauſam lucratiuam, ſiue oneroſam.*
21 *Creditor agens ex interdicto Saluiano vtili, tantummodo probare habet rem eſſe, vel fuiſſe poſſeſſam tempore contracta obligationis ab eo qui eam obligauit.*
22 *Creditor quando agit hypothecaria contra tertium poſſeſſorem non habentem cauſam à debitore, debet probare de dominio directo, vtili vel quaſi ſui debitoris in re ad quam agit.*
23 *Hypothecaria non confert titulum habilem ad dominij acquiſitionem, nec ad vſucapiendum, ſed ſolum ad obtinendum poſſeſſionem.*
24 *Agens hypothecaria debet fundare ſuam intentionem in titulo, & iure ſui debitoris, & illud probare.*
25 *Agens hypothecaria contra tertium poſſeſſorem, qui nullam cauſam habet à debitore ſufficit probare rem fuiſſe in bonis debitoris tempore obligationis contracta, vel poſt.*
27 *In bonis noſtris ea videntur eſſe quæ poſſidemus.*
28 *Probare de dominio apprime difficile eſt.*

CReditor agens hypothecaria debet probare debitorem
1 fuiſſe dominum illorum bonorum † ſuper quibus petit aſſiſtentiam, vel aliter ſatisfieri virtute illius hypothecæ, nec ſufficeret probare bona prædicta fuiſſe in bonis, & de bonis dicti debitoris tempore obligationis, vt auctor fuit Accur. in §. item Seruiana. Inſtit. de action. & idem in l. vſucap. in glo. mag. ibi dum dicit, item omne qui agit, debet probare dominium eſſe debitoris, &c. C. de pignorib. atque idem in anth. de trien. & ſemiſſ. §. illud quoque. in glo. quæ incipit, rei vendicatio, & eſt alia glo. in l. ſi ſuperatus. ff. de pignor. quam ſententiam late cõfirmat Cyn. in l. cum res. C. ſi res alien. pignor. dat. ſit, quæ ſecundùm Bal. in iſta materia portat coronam, af-
2 fert Cyn. ibi rationem hanc, † quia hypothecaria dat ius in re. l. in noxalibus. ff de noxal act. & l. rem alienam. C. de contrah. empt. cum ſimilibus. ſed iura debent conſtitui ab eo, qui dominium habet, vel eius voluntate. l. 5. ff. de pign. act. ergo debitor debet probare, ſe habuiſſe dominium, quod creditorem oportet probare, idem voluit Bal. in d. l. cum res C. ſi res alien. pig. dat. ſit, & conſulendo reſpondit Alex. in conſ. 137.
3 in cauſa & lite vertente, nu. 4. lib 2. qui clare tradit † agentẽ hypothecaria oportere probare bona, pro quibus agitur, hypothecatie ſpectaſſe, & pertinere ad debitorem tempore debiti contracti, vel poſt iure directi dominij, vel ſaltem vtili, vbi idem ſentientes adducit.

In contrariam deſcendit ſententiam, quod ſcilicet credi-
4 tori agenti hypothecaria ſufficiat probare bona, † quæ prætenduntur obligata fuiſſe tẽpore obligationis, & debiti contracti bona fide in bonis, & de bonis debitoris, ſaltem quod probetur dominium illius, gl. in l. rem alienam. ff. de pig. act. atque glo. id tradidit clarius in d. l. cum res. C. ſi res alien. pignor. dat. ſit, & hoc idem ſentit alia glo. in l. ante omnia. ff. de probatio. & gloſſ. in l. aliæ. Inſtit. de action. cui ſententiæ adhæret Bar. in dict. l. cum res. atque Dyn. in d. §. item Seruiana. de action. & Bal. in l. de rebus. circa fin. C. de donat. ante nup. volens quod ſiue ille tertius poſſeſſor habeat cauſam à debitore, ſiue non, non requiratur neceſſario, quod probetur de
5 titulo illorum bonorum debitoris, † ſed ſufficeret creditori probare poſſeſſionem, Bal. tamen ibi ſe reijcit, ſed id quod dixit in d. l. cum res. & ibi potius videtur vna cum Cyno reſidere, hãc tamen opinionem ſequitur & firmat Aret. in d. §. item Seruiana. poſt nu. 15. verſ. tertio caſu principali, circa fin. ibi, tu tamen teneas opinionem Bart. aſſerens ita obſeruari in vſu forenſi, licet contraria opinio ſit multum colorata, atque iuxta hanc opinionem conſuluit Aret. in conſ. 138. Lancellot. de Imo. poſt nu. 1. collocatum inter cõſilia Alex. lib. 2. quod conſilium fuit editum aduerſus d. conſil. 137. & eidem ſententiæ adhæret Afflict. in deciſ. 37. quædam Abdeuda, nu. 5. verſ. fuit etiam tertio dubitatum, vbi dicit, ita fuiſſe concluſum in ſacro conſilio Neapolitano, & idem aſſeruit in deciſ. 383. licet hodie, nu. 6. quib. in locis in eandem deſcendunt ſententiam.

Verum qui priorem ſententiam ſequi maluerit, ita primo
6 declarabit, vt locum ſibi non vendicet, † quando creditor agit hypothecaria contra debitorem pignorãtem. Nam tunc ſatis eſt probare poſſeſſionem ſolam ipſius debitoris tempore obligationis, vel poſtea, ſecundum diſtinctionem l. & quæ notandum. §. quod dicitur. ff. de pignoribus. & eſt caſus in l. ſi inter. §. 1. ff. eo. tit. quibus iuribus permotus idem Aret. idem firmauit in d. §. item Seruiana, nu. 15. verſ. primo caſu, Inſtit. de actio. vbi hanc rationem reddit, quia debitor non poteſt
7 refricare quæſtionem dominij. † ſicut nec econtra creditor debitori, per tex. in l. ſi pignore §. ſi prædo, & §. ſi creditor. ff. de pign. actio. Hinc pro cautione illud adhibet, aduocatum debere ponere, & deducere ipſum debitorem fuiſſe dominũ, vel habuiſſe dictam rem in bonis, quod poſtea probabitur contra eum, eo ipſo quod probat poſſeſſionem eiuſdem debi-
8 toris, † quia ex poſſeſſione præſumitur dominus, cum (vt iam dictum eſt) nõ poſſit refricare quæſtionem dominij, alias niſi hoc in libello eſſet deductum, quod fuiſſet in bonis debitoris, ſuccumberet creditor, tanquam quod plene non deduxit ius ſuum, & hanc doctrinam eleganter tradidit Bart. in l. rem alienam, in verſ. quæro circa iſtam materiam. ff. de pign. actio. & ſequitur Salicet. in l. certi iuris. C. loca. qui Aret. in loco citato ait, id eſſe menti tenendum, vt diſcamus practicare: huic etiam opinioni adhæret Neguſ. in ſuo tracta. de pignor. in 3. memb. 8. par. poſt nu. 6. verſic. prima igitur concluſio ſit.

Ampliãda eſt hæc limitatio, vt etiam procedat, ſi creditor
9 agat contra hæredem vniuerſalem ſui debitoris, qui hæres velit vti adminiculo ſolius teſtatoris, nam tunc ſufficiet eidem creditori probare poſſeſſionem eo pacto, quo tradidimus in

princi-

principali debitore, oe hæres iſte melioris exiſtat conditio-
nis defuncti ſui.l.in his,§.non debet.ff.de reg.iur. & ita cauit
idem Aret in d.§.item Seruiana,nu.75.verſ.ſecundo vero ca-
ſu principali.Inſti de act.in quo loco tamen diſti guit,an te-
ſtator mentitus fuerit in dominio,nec ne,& concludit vt ibi,
pro qua reſolutione conſulas Neguſ.in d.tracta.de pignor. in
3.memb.8.part.nu.7.verſ.ſecunda concluſio ſit.

Declarandum tamen eſt id, quod diximus, creditori ſuffi-
cere probare poſſeſſionem debitoris,vt verum ſit, dummodo
10 probetur eum bona fide poſſediſſe, † id eſt quod eam poſſe-
derit vt ſuam, & ſic bona fide, iuxta l.Titiam. ff.de ſolution.
nam cum poſſedit bona fide, & vt ſuam, præſumitur domi-
nus, vel quaſi, per l.1. C.de priuil. fiſci, & ita obſeruauit Ne-
guſ.in d.tract.de pignoribus,3.memb.8.par.poſt nu.6.verſic.
dum tamen dictum eſt.permotus auctoritate Salic.in d.l.cum
res,col.5.C.ſi alien.res pignor.data ſit.

Secundo præterea his addas, quod creditor agens hypo-
11 thecaria contra debitorem † debeat etiam probare debito-
rem conuentum poſſidere tempore moti iudicij: quia cum
iſta ſit actio in rem,vt l.pignoris. ff de pignor. & l.pignoris.
C.eod.requiritur, vt reus conuentus poſſideat.l.1. C. vbi in
rem actio.& l.1.C.de alien.iud mutan.cauſ.fact. & ita præci-
pue animaduertit Paul. Caſtrenſ.in d.l. rem alien. in pen.col.
verſ.qualiter autem probetur,quem ſequitur Neguſ.loco nu-
per allato,nu.6. in fine.

Ad hæc tertio creditor agens contra donatarium actione
12 hypothecaria † debet probare hypothecam præceſſiſſe do-
nationem, & rem prius ſibi fuiſſe hypothecatam, caſus eſt in
l.de rebus.C.de donatio.ante nupt. quem ad hoc ſingularem
putauit Bart.in l.ſi prius. C.de iure fiſci.lib.10. & pro inſigni
obſeruauit Rom.in ſingul.159. agens hypothecaria, & idem
docuit Bal.in l.ſi debitorem.C.de priuileg.fiſci, atque id exi-
mium eſt arbitratus Corſet.in ſingul.13. in verb.actio hypo-
thecaria,incip. priuatus agens.

Hoc tamen limitabis non procedere in fiſco, qui non pro-
13 bat,ſed † donatarius probare debet rem prius donatã,quam
obligatam, vt eſt tex. in d.l. ſi prius. C. de iure fiſci, lib.10.
& tradidere Rom.in d.ſingul.159.& Corſet.d.ſingul 13.cum
adductis ad addit.ad d.ſingulare Romani.

14 Eadem etiam ratione arbitrari debemus in pia cauſa,† fa-
uore cuius præſumitur inſtrumentum prius confectum, vt po-
tius ſit ius ipſius piæ cauſæ, ſic inſigniter tradidit Rom.an.io
auth.ſimiliter.in 13.ſpeciali.inter contract.ad l.Falci. vbi re-
fert ſingulariter conſuluiſſe Franc.Aret.Sen. quod agens hy-
15 pothecaria ad rem aliquam, † quam dicit fuiſſe debitoris,
debeat probare ſuam bonorum obligationem præceſſiſſe do-
nationem de ea re factam reo conuento, per tex.notab.in d.
l.de rebus.C.de donat.ante nupt. Verum in fauorem piæ cau
16 ſæ præſumendum eſt in dubio ſuum titulum † eſſe priorem
altero, per text. ſingularem loquentem in fiſco in d. l. 1. vbi
Bart.C.de iure fiſci,lib.10.nam pia cauſa,& fiſcus æquiparan
tur l.fin.C.de ſacroſanct.Eccleſ. & hoc ſequuntur Socin.conſ.
67.eadem die, colum.4. num.8. verſic.confirmatur hoc fun-
damentum, lib.3. & Dec.in l.in ambiguis, poſt num.1. verſ.
& quod dicitur de dot. ff. de reg. iur. quod vberrime proſe-
quitur Tiraquel de priuileg. piæ cauſæ, priuil.133. vbi alios
idem ſentientes citat.

Secundo loco priorem opinionem intelligendum eſſe aſ-
17 ſero, vt locum non habeat, † quando creditor agit hypothe-
caria contra tertium poſſeſſorem habentem cauſam lucrati-
uam à debitore: quia eo caſu ſufficit probare poſſeſſionem
rei obligatæ fuiſſe penes debitorem tempore obligationis,
ita profitendo ſcripſere Bart. & Bald.in l.de rebus.C.de do-
natio. ante nupt. atque Cyn. & Bart. ac Iacob.Butrig.in d.l.
cum res. C.ſi res alien.pigno.dat.ſit. Florian. etiam in l.ante
omnia. C. de probat. & reſpondit Alexan. in conſil.185. in
cauſa & lite, num.4. verſic.immo etiam dico, lib.6. & conſu-
las Pariſ.in conſil.50.num.19.& ſequen.lib.1.& Grat.in con-
ſil.40. Antequam veniam,num.14. poſt verſic.præterea con-
ſiderandum eſt.lib.2. quibus ſe ſobſcripſit Afflict.in d.deciſ.
37.num.15. & tradiderunt Faber in d.§. Seruiana. num.15.
& Iaſ.num 89. & licet Alexan. in conſil.115. viſo proceſſu.
lib.6. videatur ambigere de veritate iſtius opinionis, tamen
** hanc eſſe veriorem & ** communiorem atteſtatus eſt Mi-
chael Graſſ.in ſuis communibus opinionibus, cap.12.tit.de
18 creditor.& debitor.quæſtio.4.† Secus tamen erit dicendum,
ſi iſte tertius poſſeſſor,contra quem agitur,habuerit bona ti-
tu.oneroſo:nam tunc ſatis non erit probare poſſeſſionem,ſed
neceſſe etiam eſſet probare dominium, vel quaſi ipſius debi-
toris,ſcripſere Cyn.Bart. & Angel.in d.l.cũ res. C.ſi res alien.
pign.dat.ſit, & idem docuit Bar. in d.l.rem alienã.nu.6. ff.de
pigno.actio.idem placuit Iaſo.in d. §.item Seruiana,n.89. &
* hanc eſſe * communem opinionẽ teſtatur Alexand.in d.conſ.
115.viſo proceſſu.circa fi.lib 6.citat Angel.in l.1. ff.de public.
ſuper gl.in verb.à non domino,vbi ex notatis ibi per gl.col-
ligit ipſe Angel.quod non ſequitur,emi rem à te, ergo confi-
19 teor eſſe tuam,† vnde dicit idem, ſi modo conuenior hypo-
thecaria per creditorem, potero negare rem fuiſſe tuam, li-
cet habeam à te cauſam, & inquit ibi de facto ſe ſæpius pra-
cticaſſe.

Illi tamen ſententiæ, hoc eſt in cauſa lucratiua ſufficere
probare poſſeſſionem rei obligatæ fuiſſe penes debitorem
tempore obligationis,quando agitur contra tertium poſſeſ-
ſorẽ,repugnat Neguſant. in d.tractat.de pigno.in.3. membr.
20 8.part.nu.8. verſicul.tertia concluſio eſt, vbi aſſerit, † immo
requiri probationẽ dominij directi,vel vtilis, ſiue ille tertius
poſſeſſor prætendat cauſam lucratiuam,ſiue oneroſam,quam
ſententiam fuiſſe Bart. in d.l.rem alienam.2 col. ff. de pigno.
* actio. aſſerit cõtra Cyn.& communiter * ab omnibus eſſe re-
ceptam, vbi etiam ijs, quæ contra obſtare videbantur, re-
ſpondit, & huic ſententiæ accedentes adducit, & vberri-
me hanc opinionem tuetur, quam confirmat conſulendo
Alexand.in conſ.98.viſo & conſiderato,numero 6.verſ. præ-
terea poſito,lib.2.

Tertio præterea prior erit tibi intelligenda opinio, vt lo-
21 cum ſibi vendicet, † ſi creditor agat ex interdicto Saluiano
vtili,quia tunc non opus eſt probare, nedum dominium de-
bitoris, ſed nec etiam rem eſſe obligatam, neque docere de
obligatione,ſed ſatis erit, tãtummodo probare illam rem eſ-
ſe, vel fuiſſe poſſeſſam tempore contractæ obligationis ab
eo, qui eam obligauit, quod perpetuo memoriæ eſſe traden-
dum, cum ſit vtile in praxi, dixit Aret.in d. § item Seruiana,
poſt num.18.circa finem.de actio.cuius etiam ſententiæ fuit
ante eum Bartol.in l.rem alienam, num.5. ff.de pignor. con-
ſulti reſponderunt Socin.ſen.in conſil.112. viſo proceſſu.nu.
6.lib 2. Alexan.in d conſ.185.numero 4.lib.6.& in conſil.70.
videretur circa primum,num.3.verſicul.circa ſecundum,lib.
5.atque Natt.in conſ.474 de anno 1423. D.Guilielmos.com.
34.verſicul.non competit etiam Saluianum,& Roland.à Val-
le in conſ.14.num.6.verſic. ſecundo quia intentans. lib.1. at-
que Paul.de Caſtr.in conſ.178.in 3.memb.num.19. & 26.lib.
1.pro cautione etiam tradidit Cæpoll.in cautel.81.incipien.
quando quis vult vendicare,poſt num.2.atque voluit Afflict.
in deciſ.383.licet hodie,num.6.vbi aſſerit ita fuiſſe obſerua-
tum tam in magna Curia Vicariæ,quam in Sacro conſilio, qđ
& animaduertit Reuerendiſſimus Contardus in ſuis doctiſ-
ſimis Commentarijs ad l.vnic.C.ſi de momentan.poſſe.fuer.
appella.limit.4.nu.11.vbi idem ſentientes adducit amplian-
do illud etiam habere locum, ſi deinde res hypothecata ſit
amiſſa,vel hypothecata extincta morte debitoris,qui rentum
ciuiliter poſſidebat tempore obligationis, & ita dixerunt
Domini de Rota die 28.Nouembris 1541.in vna Romana vi-
gintimill. pro Illuſtriſſima Dña cõtra creditores,vt atteſtatur
Put.i ſuis recollect.deciſionũ, dec.208.incip eadẽ die,lib.1.

Quod ſi poſteriorem ſententiã amplecti quis voluerit il-
22 lam limitabit, vt vera non ſit, † quando creditor agit hypo-
thecaria contra tertium poſſeſſorem non habentem cauſam à
debitore:nam in eo caſu creditor debet probare de dominio
directo, vtili,vel quaſi ſui debitoris in re ad quam agit, vt ita
voluiſſe Cyn.Bart.& Salic.ac communiter alios ſcribentes in
d.l.cũ res.C.ſi res alien. pignor.dat.ſit. teſtatus eſt Neguſ. in
d.tract.de pignor.in 3.mem.8.par.nu.12.verſ.quarta conclu-
23 ſio.quo in loco huius rei reddit rationem, † quia hypotheca
ria nõ confert tit. habilem ad dominij acquiſitionem. nec
ad vſucapiendum, ſed ſolum ad obtinendam poſſeſſionem,
vt l.ſi cum venditor.in princip. ff.de euict.& ideo agens hy-
pothecaria debet fundare ſuam intentionem in titulo, &
24 iure ſui debitoris, † & illud probare, quod ipſe de-
bitor teneretur probare, ſi vellet obtinere contra talem
poſſeſſorem, vt eſt text.& ibi not.per gloſſ.& Dd. in l. ſi ab
eo.

Digitized by Google

eo.ff.de pign.& ita cōcludit Aret.in d.§. item Seruiana. poſt
nu.16.in fi.verſ.quarto principali,Inſtit.de actio. atque Bart.
* Soci.conſ.112.viſo proceſſu agitato,nu.7.lib.2.* vbi de com-
muni opinione teſtatur.

Huic tñ ſententiæ aduerſatur Ang.Aret.inter conſi.Alex.li.
2.in d.conſ.138.Lancel.de Imo.poſt nu.1.verſ. aut agitur,quo
25 in loco aperte reſpondet † agenti hypothecaria contra ter-
tium poſſeſſorem, qui nullam cauſam habet à debitore ſuffi-
cere probare rem fuiſſe in bonis debitoris tempore obliga-
tionis,vel poſt,& eandem ſententiam ſequutus eſt Affl.in d.
decis.383.nu.7.vbi aſſerit ſe vidiſſe ſæpius, ita fuiſſe iudica-
tum in Sacro Conſilio,& Vicaria,à qua ſententia non eſſe re-
cedendum ait.

26 Quo aūt pacto intelligat̄ illud,† quod ſupra diximus, cre-
ditorem,ſ.probare rem fuiſſe in bonis debitoris tēpore obli-
gationis,conſulas Petrum de Vnzola in ſua practic.art.notar.
tit.de prohib.oblig.rei alien.poſt nu.7.verſi. Item nono,quo
in loco ex mēte Dd.dixit,ſatis eſſe,ſi creditor probet debito
27 rē tēpore obligationis poſſediſſe illā rem,† quia in bonis no
ſtris ea vident̄ eſſe,quæ poſſidemus,vbi reijcit opin.gl. in d.
§.item Seruiana.Inſti.de act.quę in ea erat opinione,vt arbi-
traretur probare rē eſſe in bonis debitoris tempore obliga-
tionis debere declarari, id eſt debitorem fuiſſe dñm eius rei
eo tēpore,quo obligauit, quod valde durum eſſet creditori,
28 cum probare † de dñio ſit apprime difficile vnde raro etiam
in hypothecaria obtineret,ideo illam glo.non ſeruant Dd.vt
teſtatur idem Petr.de Vnzol.loco nuper adducto.

CONCLVSIO CCCCLVIII.

ARGVMENTVM.

Creditum, de quo non appareat ſcriptura, vel teſtes, quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Creditum, de quo non appareat ſcriptura vel teſtes, quâ cautione & qua ratione probari poteſt.*
2 *Dictum teſtis de auditu valet, quando paries, vel cortina eſt in medio inter ipſum, & perſonam loquentem.*
3 *Teſtis de auditu facit aliquam præſumptionem.*
4 *Teſtimonium de ſenſu auditus valet, quando teſtis notam habet vocem loquentis, licet illum non videat. Intellige, vt nu. 5.*
6 *Cæcus poteſt eſſe teſtis, modo cognitas voces habeat contrahentium.*
7 *Cautela alia probandi creditum presbyteri cuiuſdam Placentini.*

CReditum de quo non appareat ſcriptura, vel teſtes, hac
1 cautione † probari poterit, vt creditor ducat debitorem
in cubiculum ſuū,& ibi habeat teſtes abſconditos, veluti poſt
cortinas,& tunc blandis verbis debitorē alloquendo accedat
tandem ad ſermonem ſui crediti, eumq; interroget, qñ velit
ſoluere illa decem,quæ illi mutuauit: ille.n.debitor credens
neminē ibi eſſe in illo loco præter ipſum,& creditorem,con-
fitebitur libere debitum, & tūc audita eius confeſſione tales
teſtes poterunt examinari,& deponere ſe ipſos audiuiſſe ta-
lem hoīem confitentē debitum Titio,& promittentem ſibi ſa-
tisfacere,licet non viderint illū aperta facie,ſed loquelā eius
habeant notam,ita docet Hipp.de Marſ.in d.rubr.C.de prob.
* nu.350.teſtatur ad hoc gl.* communiter approbatam in l.2.
§.idem Labeo ait.in verb.audierunt.ff.de aqua pluuia.arcen.
2 quæ gl.videtur velle † valere dictum teſtis de auditu,quando
paries, vel cortina eſt in medio inter teſtes, & perſonam lo-
quētem,quod etiam obſeruauere Bart.& alij Dd.in d.§.idem
Labeo.& tradidere Cyn.& Dd.in l.ſi non ſpeciali.C.de teſta-
ment.& videtur eſſe contextus cum glo.in verb.auditu.& ibi
Dd.in c.præterea.extr.de teſtib.

3 Et in huiuſmodi materia teſtis de auditu, † licet vt pluri-
mū talis teſtis non probet, tamen facit aliquam præſumptio-
nem,iuxta ſententiam Alex.in conſ.78.incip.in cauſę accuſa-
tionis,in 2.col.nu.4.verſ.quartum indicium.vol.1.& Hippol.
Marſ.in ſing.371.teſtis de auditu,& in ſing.557.Tuſcis.

Fundamentum vero,cui Dd. innituntur, hoc videtur eſſe:
4 quia regulariter valet teſtimonium de ſenſu † auditus verbo-
rum alterius,qñ teſtis habet notam vocē loquentis,licet per-
ſonam loquētem non videat,vt habetur in l.teſtium.cū auth.
rogati.ibi poſita.C.de teſtib.& in c.teſtes.7.q.9.& in c.1.14.
q.2.& hoc etiam firmat Matthe.in ſingul.ſuo 124.incip.Nota
quod licet regulariter valeat teſtimonium, hanc opinionem
probant Dd.in d.l.ſi non ſpeciali.in d.c.præterea,extr.de te-
ſtib.vbi dicūt prædictam gloſſam in d.l.2.§.idem Labeo.ha-
5 bere locū generaliter † in omni caſu,excepto in teſtamento,
& in cauſa criminali,& in caſu,in quo tractat̄ de matrimonio
ſeparando.Hipp.vbi ſupra,n.352.quia in iſtis tribus caſibus
teſtes debent videre,& inſpicere perſonam loquentem,& in
talibus caſibus,ſi aliqua cortina ſit in medio, vel aliquis pa-
ries inter teſtes,& perſonam loquentem,non valebit teſtimo
nium illorum,ita concludit Barthol.Cæpol.in ſua caut.230.
incip.Quando quis non poteſt,& idem tradidit Felin.in d.c.
præterea.de quo etiam teſtatur Abb.poſt Io.Andr.& alios in
c.2.col.1.de conſuetud.vbi ponit facti contingentiam.Bal.in
l.conuenticulum.in pen.col.C de epiſc.& cler.ſpec.in tit. de
teſte.§.1.verſ.Quid ergo ſi viro & mulieri, atque Cyn.in l.te-
ſtium.in 4.q.C.de teſtib.

Vnde non iniuria ſupra docuimus in concluſ. Cæcus, Cæ-
6 cum poſſe eſſe teſtem,dummodo † habeat cognitas voces con
trahentium, & explicabitur infra in concluſione, Teſtis de
auditu,vbi propria eſt ſedes.

Supra vero allatum modum confitendi debitū docet men-
ti eſſet tenendum Hipp.vbi ſupra,nu.134.vbi atteſtatur ſe ita
in facto habuiſſe.

Ego vero alium creditum probandi modum huic ſubiun-
7 gā,† cuius auctor fuit Præpoſitus quidam D.Brigidæ Presby-
ter Bartho.Rubinus Placentinus,quem modum propter faci-
noris feſtiuitatem relatu dignum ſum arbitratus. Hic igitur
nullis teſtibus,nec ſcriptura vſus, ſuo quem vocant compatri
ingētem pecuniæ ſummam erogauerat, vt ex illa mercaturam
faceret, & quicquid lucri ex illa negotiatione percepturus
eſſet,id omne inter ſe partirentur. Præpoſitus igitur Rubinus
de Compatris non admodum ſincera fide dubitans, cum in-
tellexiſſet perperam collocatos eſſe nummos, pecuniamq; pa-
riclitari foreq; vt nunquā eam poſſet recipere: tum vero huc
& illuc animū in varias partes diſtrahens,cogitare cępit,quo
fieri poſſet, vt cōpater coram teſtibus incaute quod accepe-
rat,vltro fateretur.Is Præpoſiti calliditatem cum mente præ-
ſenſiſſet, nunquā adduci potuit, vt coram teſtibus receptum
creditum confiteretur.Rubinus cum hac ſpe cecidiſſet, vt illa
ratione nummos acceptos compater proferret,curarum æſtu
fluctuās,ad aliam excogitatā vafriciem animum intendit. In
grauem itaque morbum,ex quo conualeſcere non ſperaret,ſe
incidiſſe callide ſimulauit. Verum vt inediam fingere rectius
poſſet,panem,vinum,& cætera victui opportuna in cubiculū
abdidit,quibus nullo præſente famem explere poſſet. Adhi-
bet medicos,inuiſunt, ſalutares potiones ei cōſtituunt.Is ar-
reptis potionibus clā oēs effudit.Medici multis elapſis die-
bus cum in dies magis morbum ingraueſcere ſimularet Rubi
nus,potionem nihil ſibi profuiſſe inſpexiſſent,nec eum quic-
quā cibi,potus ve ſumpſiſſe intellexiſſent,hominis ætate iam
matura (annum enim ſeptuageſimū,& eo amplius attigit) in-
ſpecta ſalute eius deſperata ab ipſis deſeritur Rubinus. Inui-
ſitur à propinquis,& amicis,& viri vicē dolēt,miſerant̄ eius
malam fortunam, gemunt, lugent, & lamentantur, Rubinus
Compatrem non comparere perſpiciēs,eum videndi, & co-
ram colloquendi, priuſquam ab hac vita diſcederet, mira ſe
cupiditate teneri ſignificauit. Accerſitur,inuiſit ægrotantem
Compater.Rubinus ægre vocem trahens,& ſuſpirans,omnes
mortem acerbiſſime ferre inquit, ipſe vero cæteris acerbius
tuliſſet,ni tam fidum,& maxime familiaritate,atque adeo ne-
ceſſitudine coniunctum Compatrem ſemel antequam more-
retur,inſpexiſſet,atque fuiſſet cum eo colloquutus, orat, ob-
teſtatur,vt poſtquam ab hac lucis vſura migrauerit,preces ad
Deū pro animæ ſuæ ſalute effundat, & bona verba precetur,
cum & ipſe Compatrem ſuū grata memoria proſequi in hac
vita ſtatuiſſet: ſe enim conſtituiſſe, vt quos nummos pro ne-
gociatione ipſi erogauerat,apud eundem Compatrem rema
nerent, ſed hac lege, vt filiabus ſuis eos æquis portionibus
partiretur, vt honeſte in matrimonium collocari poſſent.
Spondet,pollicetur Compater ſe id libentiſſime facturum,&
proinde maximas ſēper ei gratias pro tanta in ſe ipſum be-
nignitate, & humanitate habiturum, atque adeo relaturum.
Rubinus animam iam agere fingens, hoc vltimæ volunta-
tis ſuæ elogiū publicis tabulis eſſe teſtatum,vix tandē Com-
patri ſignificat, ne vna cum defuncti morte filiæ Compatris
dore

Digitized by Google

dote ſibi legata fraudari poſſent. Lætus, & exiliẽs Comparer acceſſit tabellionẽ, & teſtes ad id peragẽdum. Multa dictante Rubino ſcribit tabellio, demum obſecratur Compatrem Rubinus, vt nummorũ ſummam, quos ad faciendam mercaturã tradiderat, ſibi aperiat, vt rationes ſubducere poſſit, quot cuiq; filiarum pro dote ſit legaturus, quod cum feciſſet Compater, & in publicas tabulas eſſet relatum, exilijt illico è lecto Rubinus integer, & incolumis, Compatris perfidiam deteſtans, nuncq; confeſſione ſua conuictum effugere non poſſe, quin nummorum ſummam ſibi reſtituat, ſic hoc Rubini aſtu iudicis decreto merito fuit coactus Compater, vt traditam ſibi pecuniam Præpoſito Rubino redderet.

CONCLVSIO CCCCLIX.

ARGVMENTVM.

Credo, verbum an confirmet, an neget.

SVMMARIA.

1 *Credo, verbum in atteſtationibus non affirmat.*
2 *Credere, & ſcire, non poſſunt concurrere ſimul, cum ijs inſit quoddam diſſidium.*
3 *Scientia in his, quæ ſunt facti, habetur, quãdo illam capimus per proprium ſenſum.*
4 *Credulitas ex coniecturis oritur.*
5 *Scire ſe habet ad certum, credere ad dubium.*
6 *Teſtis dicens ſcio, quia credo, non affirmat.*
7 *Teſtis dicens, videre meo, non affirmat.*
8 *Teſtis ſi dicat, iudicio meo, non affirmat.*
9 *Teſtis ſi dicat, ſcio pro certo, non affirmat.*
10 *Conſuetudo non valet, vt teſtibus de credulitate deponentibus plene credatur.*
11 *Credo, verbum affirmat, ſi teſtis addat aliquam cauſam ſuæ credulitatis.*
12 *Credo, verbum affirmat, ſi teſtis per illud verbum quidpiam deponat in veriſimilibus.*
13 *Conſulens per verbum credo, recte & certiſſime conſuluit.*
14 *Per verbum, credo inducitur iuris diſpoſitio in ſententiam proferente.*

1 CRedo, verbum in atteſtationibus poſitũ non † affirmare aſſeruere gl. & cæteri Dd. in l. teſtium. C. de teſtib. & ibi plene Cy. quod varijs in locis dum reſpondit placuit Alex. conſ. 56. viſo proceſſu, nu. 11. lib. 2. & aſſeuerauit Bal. in l. ſiue poſſideris. C. de proba. nu. 6. Alex. protulit in rubr. ff. de iureiur. & fuit obſeruatam in l. 1. ff. de vent. inſpicien. Bald. ẽt in l. ſolam, eod. tit. C. de teſtib. & plene in c. tertio loco. & in c. literis. de præſump. & in c. quotiens. de teſtib. & ibi Abb. nu. 9. vbi late hanc materiam proſequitur & hanc reddit rationem
2 Abb. ibid. eo quod credere, † & ſcire, non poſſunt concurrere ſimul, nam ijs ineſt quoddam diſſidium, etenim ſcientia
3 † in his, quæ ſunt facti, habetur, quando illam capimus per proprium ſenſum, vt quod videmus, vel guſtamus, & iſta ſcientia requiritur in atteſtationibus, c. teſtes. 3. q. 9.

4 Credulitas vero † ex coniecturis dimanat, & ſic ibi nõ eſt vere ſcientia, vt obſeruat Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur.
5 & plene per Abb. in c. literas. de iura. cal. & ſcire ſe habet † ad certum, credere vero ad dubiũ, c. firmiter credimus. de ſum. Trin. & fid. cathol.

6 Primo amplia concluſionem ex eo, quod † dicit Bald. in l. conuenticulam. col. 8. verſ. ex prędictis infero. C. de epiſco. & cleric. ſi teſtis dicat ſcio, quia credo, nam fieri poteſt, vt teſtis credat, & tamen non ſit verum, vt in l. de tutela. C. de reſti. in integ. minor. Fel. in c. quotiens. nu. 7. de teſtib.

7 Subamplia, idem eſſe, ſi teſtis † dicat, videre meo, ita dixit
8 Bal. in repetit. l. de quib. poſt nu. 35. ff. de ll. idem ſi dicat † iudicio meo, vt voluere Ang. & recentiores in repetit. l. ſciendum. in 3. col. ff. de verb. oblig. Alex. in conſ. 24. nu. 14. vol. 2. & Bal. in c. niſi cum pridem. de renunc. nu. 5.

9 Secundo ampliabis concluſionem † ſibi vendicare locum, etiam ſi dicat, credo pro certo, vt auctor eſt mihi locupletiſſimus Alex. in d. conſ. 56. ſub nu. 11. & dixit Bald. in l. 2. §. obſeruari. C. de iura. calum. & in l. conuenticula. C. de epiſco. & cleric. atque meminit Spec. in tit. de teſt. §. 1. verſ. id quod deponit de credulit. & ibi Io. Andr. quod placuit Fel. in c. quotiens. nu. 7. de teſtib.

10 Tertio ampliare poteris, vt non valeat † cõſuetudo vt teſtibus deponentibus de credulitate plene credatur, nam hoc caſu eis non creditur, vt aſſeruit Antonius de Butrio, in capit. primo de appella. atque Felin. in dict. cap. quotiens. num. 8.

11 Limitabis porro concluſionem, ſi addatur † aliqua cauſa ſuæ credulitatis, quia tunc verbum credo, affirmat, vt credidit Bald. in l. ſi ſeruus. §. qui quinque. verſicul. & eſt argumentum. ff. de legat. 1. atque Alexander reſpondit in conſil. 109. num. 7. libro primo, quod placuit Anton. de Butri. in capit. quotiens. de teſtib. & ibi Abb. num. 9. Hoſtienſ. etiam in cap. in præſentia. eodem titul. & per iura ſupra in concluſione relata.

12 Secundo loco limites velim concluſionem, ſi teſtis † per verbum, credo deponat quidpiam in veriſimilibus, veluti ex eo quod viderit ſolum cum ſola, vel nudum cum nuda, credat copulam inter tales eſſe ſequutam, vt in hac credulitate credidit Abb. in c. quotiens. & c. præterea, de teſtib. & per Felin. traditum eſt in d. c. quotiens. vbi ſupra, & in cap. quæſiuiſti. de accuſat. & in cap. inquiſitionis, de ſenten. excommunic.

13 Tertio præterea limitare poteris in conſulente, † etenim per verbum, credo reſpondet conſulens certiſſime, vt ſi dicat, credimus ſic eſſe de iure, vt voluit Anto. de Butr. in c. ex parte. per illum tex. nu. 6. extra de poſtulan.

14 Quarto & poſtremo limitabis idem eſſe in † ſententiã proferente, nam per verbum tale, inducitur diſpoſitio, & profertur ſententia, quod fuit effatum ab Ant. de Butr. vbi ſupra d. nu. 6. cui quidem illud optime ſuffragetur, quod animaduerſum eſt in c. præterea requiſiti fuimus. de appellat. & in cap. 1. in verb. merito crederemus, de delict. puer. & ibi per Do. Barbat.

Fuſius hæc proſequerer, ſed ne diutius patientia veſtra in legendo abutar, vos ad Fel. vberrime de his diſſerentem reijciam, conſulendus igitur erit Feli. in d. c. quoties. à nu. 7. vſque ad finem, extra de teſtib.

CONCLVSIO CCCCLX.

ARGVMENTVM.

Communia criminalium.

SVMMARIA.

1 *In Criminalibus vnus teſtis coniunctus cum fama non probat.*
2 *In criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores.*
3 *In criminalibus vnus teſtis cum fama non probat, etiam ſi de crimine agatur ciuiliter.*
4 *In criminalibus etiam ſi agatur de crimine excipiendo vnus teſtis cum fama non probat.*
5 *In criminalibus non creditur teſtibus rationem non aſſerentibus eius, quod dicunt.*
6 *In criminalibus requiruntur teſtes omni exceptione maiores.*
7 *In criminalibus probationes imperfecta non coniunguntur ad faciendam plenam probationem.*
8 *In criminalibus non habet locum probatio, quæ fit per iuramentum in caſu l. ſi quando C. vnde vi.*
9 *In criminalibus non poteſt quis damnari ex præſumptionibus.*
10 *In criminalibus teſtes exhibentur coram iudice.*
11 *Teſtis vnus cum fama in criminalibus plenam probationem facit, ſi adſint aliæ coniecturæ vehementes.*
12 *In cauſa criminali ſufficit vnus teſtis de veritate, duo de fama, & duo de indicio.*
13 *Teſtis vnus cum fama, concurrente aliqua præſumptione ſufficit ad id, vt quis torqueri poſſit, ſed quantum ad condemnationem.*
14 *Probationes eſſe debent luce clariores ad condemnandum.*
15 *Præſumptiones ſufficiunt in criminalibus, quando agitur de pœna pecuniaria.*
16 *Ex vrgentiſſimis præſumptionibus poteſt procedi, & condemnari in caſu, in quo claræ probationes haberi non poſſunt.*
17 *Semiplena probatio interdum dicitur plena, ſecundum ſubiectam materiam.*
18 *In cauſa criminali, ex qua imponenda eſt pœna pecuniaria, non eſt neceſſe teſtem debere reddere rationem dicti ſui.*

1 IN criminalibus vnum teſtem coniunctum cum fama † non probare aſſeuerauit gloſ. in cap. 1. veniens. il 1 ſuper verb. illorũ, vbi Bal. nu. 7. de teſtib. & obſeruauit Bal. in c. 1. de appel. nu. 3. verſ. tu dic quod eo, cum ſimilibus. vt per Dec. in d. c. veniẽs. nu. 25. verſ. ſecunda concluſio. & in d. c. 1. de appel. nu. 64. verſ. ſecunda concluſio. gl. & conſ. 189. nu. 15. verſ. vnde videmus. & conſ. 429. nu. 9. verſ. & ideo fama. & num. 18. verſ. quia fama. & 163. & Alex. cõſ. 15. nu. 28. viſo proceſſu, col. 3. li. 1. qui tñ loquitur de præſumptionibus, vt ibi, nu. 3. & nu. 4. verſ. ſed aliud eſt. poſt d. nu. 4. Ant. de Butr. ẽt tradidit ĩ d. c. veniẽs. col. pen. Imo. col. 1. Fel. col. 4. nu. 22. verſ. tertia concl. & Abb.

Digitized by Google

& Aub col.2. n.8. verſ.quęro nũqnid.nec ab hoc receſſit Imo.
in l.intereſſe.ff de acquir.poſſ.& meminit Cyn.in l.fi.in 1.col.
verſ.nunquid ergo ſama,nu.3.C.de qõ.Bal.etiam voluit in l.ſi
quis ex argentarijs.§.1.col.1.nu.4.verſ.exemplum, vnus te-
ſtis.ff.de eden.c.1.verſ.quæro ergo.de appellationib.& Salic.
protulit in l.ea quidem.col pen.verſ.ſed tunc oritur dubium.
C.de accuſar.reſponſum fuit ab Oldr.conſ.192. poſt nu.2.ver
ſic.vnde dicunt.Dd.& docuit Hippolyt.in l.de minore.§ plu-
rimum.col.12.ff.de qõ.poſt nu.61.verſ.modo vltra.ibi,& hãc
partẽ,cauit Iaſ.in conſ.167 col.fin.n.11.verſ.& prętetea & for
tius & Soc.iun.conſ.99.viſo themate propoſito,nu.6.verſ.cõ-
ſequenter videmus.vol 2.Quæ concluſio ea ratione corrobo-
2 ratur,† quia in criminalib.debent eſſe probationes luce me-
ridiana clariores,ſic vno conſenſu ſciuere Impp.Grat.Valen.
& Theo.in l.fi.C.de probatio.& Dd.vbi ſup.quod & à multis
conſulentibus fuit probatum,vt ab Alex. conſ.15. col.2. verſ.
ſecundo,quia vbi agitur.vol.1.& conſ.66.poſt nu.1.verſ.& di
cit ibi Ang.eo.volum.1.Bat.in l.fi. poſt nu.4. verſ.contrarium
eſt ff.de in lit.iuran.Dec.d.conſi.429.nu.8 Iaſ.conſ.34.Ad mo
tiua data,poſt nu.9.verſ.ſecundo caſu.col.6.vol.1.Marſ.in ſua
pract.tit.quæſt.circa probat.requi.nu.2.Roman.l.1.nu.1.ff.de
nou.oper.nunc.
3 Ampliabis quæ dicta ſunt,† etiam ſi de crimine agatur ciui-
liter,ita ſentit Albet.in d.c.veniens,il 1.nu.4.& in fi.de teſtib.
& ibi ẽt Ant.de Butr.col.fi.cui adhæſit Hippolyt. in d.§.pluri
mum.nu.95. verſ.limita etiam d.concluſionem.col.17. ad idẽ
reſpondit Ioan.de Ana.in cõſ.59.col.3. & à Dec.traditum eſt
in c.1.col.fi.nu.66. verſ & hoc locum habet etiamſi de crimi-
ne,de appell.Idem voluit Marian.iun.conſ.99. col.2.vol.4.n.
24.& ſeq.vbi late,quando agitur tamen,vel ad punitionẽ,vel
ad applicandam pęnam fiſco,ſecus alias vt ibi, vbi tractaba-
tur,an per coitum illicitum eſſet contracta affinitas.
4 Secundo loco velim amplies,† etiã ſi agatur de crimine ex-
cipiendo,vt eſt Bal.in c.tam literis.in 2.notab.de teſtib.nu.1.
cui ſe ſubſcripſit Felin.io d.c.veniẽs.col.4. d.tit.poſt d.nu.12.
verſ.& amplia iſtam concluſionem . quibus accedit Deci.in
d.c.1.in fi.de appel.nu.71.ver.vltimo fallit.
Præterea in criminalibus non creditur teſtibus rationem
5 non afferentibus eius , † quod dicunt etiam ſi interrogaren-
tur,vt Salic.docuit in l.fin.col.2.verſ.exemplum ſi teſtes.C.de
probat.& Alex.conſultus reſpondit in conſ.15.viſo proceſſu.
lib.1.nu.6.verſ.cum teſtibus io criminali Dec.d.conſ.429 nu.
11.verſ.tertio in criminalibus.
6 Inſuper† requiruntur teſtes omni exceptione maiores,ſi cre
dimus ita aſſerenti Bal.in d.l.fi.nu.5. verſ.quædam eſt proba-
tio.maior.C.de probat.atque Ioã.de Ana.in conſ.17.viſa rela
tio nu.& Dec.in d.conſ.429.nu.12.verſ.quarto in criminali-
bus teſtes.Quin etiam in criminalibus probationes imperfe
7 ctæ non coniunguntur † ad faciendam plenam probationem
vt animaduerſum fuit a Bald.in l.ſi quis ex argentarijs §.1.
poſt num.4.verſ.iſte duæ ſpecies. ff.de eden.& à Deci.d.con-
ſil.429 nu.13.verſ.quinto in criminalibus probationes imper
fectæ,& in cap.cum cauſam. col.penult.de probatio.nu.32.
verſ.ſecundo limitatur.Alexand.etiam conſ.180.in cauſa An
gelorum,poſt nu.6.verſ.vnumquodque.vol.2.
Ad hæc probatio quæ fit per iuramentũ in caſu l.ſi quando.
8 C.vnde vi.† non habet locum in criminalibus vt mihi te-
ſtis eſt locupletiſſimus ad id Bart.in l.fi.ff.de in lit.iur.poſt
num.4.verſ.& ita iuramentum.& ibi Alexand.apoſt.ad Bart.
ſequitur Dec.d.conſ.429.num.14.verſ.ſexto probatio.Et li-
cet in ciuilibus ex præſumptionibus quis damnari poſſit, vt
9 ſupra multis in locis diximus,tamen † ſecus eſt in criminali
bus,vt obſeruauit Anto.de Butt.in cap.quando.de præſump.
& Deci.dict.conſ.429.vbi de hac materia per totum differit
& conſ.189.num.3.& 9.& huc pertinet,quod dicit Alexand.
in conſ.70.viſo proceſſu.lib.1.per totum.vbi dicit in crimi-
nalibus teſtes requiri omni exceptione maiores,non autem
præſumptiones,poſt nu.6.& quod dicit in d.conſ.180.in cau
ſa Angelorum.libr.2.à num.1.ad 7.& in hanc ſeptentiam re-
ſpondit Anchar.conſ.23. viſa inquiſitione,cuius menti acce-
dit Fulgoſ.in conſ.173.in cauſa inquiſitionis.
10 Nec illud ſilebo † in criminalibus teſtes exhiberi coram
iudice,ita ſanxit Imperat.Iuſtinian.in l.iudices.Cod.de fide
inſtrumento.Præterea opus eſt in his teſtibus,non teſtimo-
nijs,vt aperte conſuluit Calliſtrat. Iuriſconſul in l.3.§.idem.
dicunt.ff.de teſtibus,quod probauit Felinus in cap.cum in
eccleſiis.de maiorita.& obedient.in princip.
Limita quod dictum eſt in ſupra,vnum teſtem cum ſama
plene non probare,vt non procedat,ſi ad ſint aliæ coniectu-
11 ræ vehementes,† etenim tunc etiam in criminalibus per vnũ
teſtem plane probatio habetur,vt præcipue tradidit Bald.in
l.ſi quis.§.1.n.4.notab.ff.de edend.nu.4. vbi inquit , in cauſa
criminali ſufficere vnum teſtem de veritate , duos de fama,
12 † & duos de iudicio,quod late proſequitur Dec.conſil.163.
quaſi per totum.ſed præcipue num.28.& Areti dixit in cap.
veniens.de teſtib.& in conſ.13.poſt nu 9.verſic.qui ergo ha
bet vnum teſtem de veritate,cui ſententiæ maiorem io modũ
concinit,quod obſeruauit Alexan.in conſ.44.lib.ſecundo,nu.
41.verſ.non obſtat, quod in criminalibus.
13 Quod ſublimitabis,vt tantum procedat ad id,† vt quis tor
queri poſſit,iuxta ſententiam Spec.in titu.de præſumptio.§.
ſpecies col.penult. verſ.& idem eſt,ſi aliquis interfectus.nu.
8 vt etiam voluit Bald. in l.fina.C.de q.& Thomas Grammat.
conſ.7.nu 2.3.& paſſim in toto conſ.Secus vero quantum ad
condem nationem:nam etiam ſi concurrant aliquæ præſum-
ptiones,non ſufficit,vt tradidit Spec in tit.de præſumption.
d.§ ſpecies,col.2.poſt nu.4.vbi id probat auctoritate Iuriſcõ
14 ſult.in l abſentem.ff.de pœnis nam vt dictum eſt ſupra,† de-
bent eſſe probationes luce clariores ad condemnandum.l.fi.
C.de probation.& Dec.d.cõſ.189.n.15.cũ ſeq.& ibi allega.
Secundo limitare poteris,quod dixi ſupra in criminalib.
requiri probationes luce clariores,nec ſatis eſſe præſumptio
nes,vt hoc tantum verum ſit,quando ageretur de pœna cor-
15 porali,ſecus † ſi de pœna pecuniaria, tunc enim huiuſmodi
præſumptiones ſufficiunt,& ita d.l.fina.C.de probation limi
tat Ludouic.Bononien.in conſ.49.in additio.cõſ.Ioã.de Ana.
cui illud proximum eſt,quod notauit Bald.in l.3.C.ad l.Iul.
maieſtat.poſt nu.2.verſ.ego teneo.& videtur de mente gloſſ.
prout eam declarat Imol.in cap.veniens.il 1.col.10.de teſti.
& ita etiam intelligit d.l.fin.Alciat.de præſumptio.reg.2.præ
ſumptio.9.nu.4.verſ.quia illud.procedit.& Bal.in dict.l.3.C.
ad legem Iulia.maieſtat.dict.verſ.ego teneo
16 Tertio limitatur,quando ſumus in caſu,† in quo claræ pro
bationes haberi nõ poſſunt,tunc nempe ex vrgentiſſimis præ
ſumptionibus poteſt procedi,& condemnari,vt ad id fuiſſe
ſe fundit Aegyd.Boſſ.in ſua practica crimin.in princip.in ti-
tu.de delict.nu.10.& 12.argum.l.non omnes.§.à barbaris.ff.
de re milit.& l.neque natales.C.de probatio.Vnde ex hoc
17 illud exijt,† vt interdum ſemiplena probatio dicatur plena
ſecundũ ſubiectã materiã.,l.2. vbi.DD. C.de Carbon.edict.
Quarto limitatur id,quod ſupra tradidimus,teſtem in cri-
minalibus debere reddere rationem dicti ſui, vt tantum lo-
cũ ſibi vendicet in cauſis criminalib.in quibus venit imponẽ
18 da pœna corporalis,† ſecus vero ſi eſſet cauſa criminalis , ex
qua imponenda eſſet pęna pecuniaria,vt auctor eſt Ludouic.
Roman.in ſimili de iuramento loquens in l.ait prætor la 1.
ff.de iureiuran. num.7.& ſeq.cum alijs allatis in additio:ad
Felin.in cap.in omni extra de teſtibus in verb.quando.in lite
12 A.verſicul.iſtam concluſionem limitat.& Alexand.ibi nu-
mero 7.& ſeq.atteſtans de communi opinione,& in conſil.
66.viſo proceſſu vertente inter Liſeum,poſt num.1.etiam di
* cens de * communi opinione,vol.1

CONCLVSIO CCCCLXI.

ARGVMENTVM.

Crimen an probetur per inſtrumentum.

SVMMARIA.

1 *Crimen probari non poteſt per inſtrumentum.*
2 *Reus debet conueniri teſtibus.*
3 *Teſtes non debent teſtificari per ſcripturam ſed viua voce.*
4 *Crimen nullo modo probatur per inſtrumentum, quando agitur ad effectum imponenda pœna.*
5 *Crimen non poteſt probari per ſententiam excommunicationis, ſiue per eius abſolutionem.*
6 *Sententia excommunicationis non fertur propter crimen,ſed tantum propter contumaciam.*
7 *Crimen probatur per inſtrumentum,quando agitur de probatione criminis,quæ [illegible]*
8 *Quæ delictum circumſtant, probantur per inſtrumentum.*

Google

9 *Violentia poteſt probari per inſtrumentum.*
10 *Crimen probatur per inſtrumentum,quando eius probatio ex ipſo oritur,etiam ſi tale inſtrumentum ſit extractum de archiuio publico,vel ſcriptura ipſa ſit manu priuata conſcripta.*
11 *Inſtrumentum probat crimen,ſi producitur ad id,vt ille,qui conſenſit inſtrumento puniatur pœna cui potuit ſe obligare.*
12 *Inſtrumentum probat crimen,quando eſt confectum de voluntate illius,contra quem producitur.*
13 *Delictum patratum per ſcripturam probatur per ipſum inſtrumentum.*
14 *Delictum probatur per inſtrumentum,quando eſt commiſſum per ipſum,vel in ipſo veluti quia eſt falſum.*
15 *Coniuratio probatur per ſcripturam,ſi aliqui faciunt coniurationem ſubſcribendo ſe promiſſioni.*
16 *Crimen probari poterit per inſtrumentum, ſi inſtrumentum fuerit factum mandato ipſius delinquentis.*
17 *Scriptura authentica vel confecta à perſona in dignitate conſtituta,vbi agitur de præiudicio leui,probat.*
18 *Violenta iniectio manuum in clericum ad id,vt probetur excommunicatio in vim delatoris probari poteſt per inſtrumentum.*
19 *Qui dicit ſe ſpoliatum lite pendente ſufficit probare ſe lite inchoata poſſediſſe, & ita pendente ſpoliatum.*
20 *Crimen probatur per inſtrumenta quando agitur ciuiliter.*
21 *Crimen probatur per inſtrumenta legitime confecta vt confeſſioni facta in iudicio vel ſententia condemnatoria.*

1 CRimen non poſſe probari † per inſtrumentum,profiten-
do ſcripſit Felin.in cap.cum in eccleſiis.num.1.& paſſim
per totum extr.de maiori.& obedient.& Abb.ibi.nu.2 poſt
gloſſ.ibi,ſuper verb authenticas.Cyn.in d.l.ſciunt cuncti.col.
2.verſ.contra videtur,quod inſtrumentum non probet.C.de
probatio.Bal.in c.cum in eccleſiis.n.2.& poſt d n.2. verſ.por
ro in criminalibus.& verſi.item quod ſi agitur.Henr.Boer.in
ſing.45.in verb.notorium.nu.14.verſ.crimen non poteſt.
2 Cuius rei ratio eſt,† quia reus debet conuinci teſtibus, vt
ibi aſſeruit Fel.Rurſus quia in inſtrumento eſſet forte ſcriptus
teſtis minor 20.annis,cuius tamen voci non crederetur in cri
minali,vt ſancitum eſt in c.forus.de verbor.ſignificat.Porro
quod teſtes exhibentur iudici in criminalibus ,,vt eſt conſti-
3 tutum in l.iudices.C.de fide inſtrumentor.tum quia † teſtes
non debent teſtificari per ſcripturam,ſed viua voce,vt habe-
mus in c.teſtis.3.quæſt.9.c.primates.2.q.1.c.à nobis.qui ma
trim.accuſa.poſſ.c.relatum.5.quæſt.2.cap.tua.de cohab.cle-
ric.& mul.cap.præſcripta 2.quæſtio.8.quod pleriſque ſcribē
tibus placuit.vt Bald.d.cap.cum in eccleſiis.d.verſicul.por-
ro.& Cyn.in d.l.ſciunt.col.2.verſic.centeni teſtes.& Felin.in
dict.cap.cum in eccleſiis.in prin.Specu.& Ioan.And.de teſti-
bus.§.nunc tractandum verſic.quid.de muto.nu.17. D.Ant.
de Butri. in cap.fin.in fi.extra de teſtib.cogen.Bal.in l iuriſiu
randi.C.de teſtib.Ancha.in c.fin.colum.penul.de re iudic.in
6.Innocen.in c.ca noſcitur.de his quæ fiunt à prælat.DD.in l.
de minore.§.plurimū.ff.de q.Iaſ.in d.conſil.34.nu 9.col.pe-
nul.in prin.lib.1.Aymo Crau.trac.de antiquit.tēp.par.3.verſ.
ſeu § quarto limitatur.n.13.verſ.ſecūdo ſublimitatur.cū ibi
allegat.Luc.de Pen.in l.placet.C.de collat.fun.lib.11.
Quæ concluſio tum maxime procedit,quando ageretur ad
4 effectum imponendæ pœnæ: † quia tunc per inſtrumentum
nullo modo probatur crimen, ſic reſpōſum fuit à Lude.Rom.
conſ 349.Dum quæritur.in princ.& concluditur plene in l.ſi.
C.de probatio.in l.contra neceſſitatem.C.ad l.Aquil.in l.ob-
ſeruare.c.quæ canonizata eſt.1 .quorum appell.non recip.l.Se-
natus. ad Turpil.c.cum in poſitionibus.de iniciur.li.6.Ioan.
Andr.in regul.ſemel.lib.6.de regu.iur. in Mercuria.vbi plene
Hippo.de Marſ.in ſua pact.crimin.§.& quid.in ſua pract.in
rub.de quæſtio.circa materiam probat q.1.Oldr.conſ.199.nu.
5.pro fundamento.Felin.ſuper rubric.de fide inſtrumen.&
in dict.c.cum in eccleſiis poſt nu.ſeptum.verſicul.iſta fallen-
tia.de maio.& obedien.
5 Ampliari iſtud poterit,vt † neque per ſententiam excom-
municationis,ſiue per eius abſolutionem probari crimen poſ
ſit ſi credimus Felin.in c.teſtimonium.poſt nu.25.de teſtibus.
vbi iſtud extendit eſſe,ſi excommunicator diceret: quia fur-
tum feciſti,& monitus,vt compareres & ſatisfaceres,non fe-
6 ciſti,excommunicamus te.Ratio eſt,† quia ſententia excom-
municationis non fertur propter crimen,ſed tantum propter
contumaciam,vt ibi per eum,atque etiam quia ſæpe excom-
municatur quis iniuſte,& tamen inſertur vinculum abſolutio
nis,vt colligere eſt ex c.1.quæſtio.3.& prodidit Bal.in d.c.te
ſtimonium.de teſtib.quem refert Felin.ib .nu.25.
7 Limita concluſionem habere locum, quando agitur † de
probatione criminis,quæ oritur indirecte ex ipſo inſtrumē-
to, vel coadiuuat probationem criminis, veluti,accuſo te,q
incendiſti domum meam,teſtibus probo incēdium , dominiū
domus inſtrumento.Ita inquit Ioan.Andr. in d.regu.ſemel.v-
bi alia plura ponit exempla,& ita intelligit c.plerique.2.q.7.
c.cum ad ſedem.de reſtitutio.ſpoliato.& tradidere Butr.Imo.
& Dd.poſt Felin.in d.c cum in eccleſijs , prima fallentia Bal.
in d.l.ſi C.de probatio.Cyn.Bal.Salicet.in l ſciant. C.de pro-
bation.Salicet.in l.ſinguli.C..de accuſatio.& vbertime Felin.
in c cum P.Tabellio.extra de fide inſtrumento.verſ.ergo quæ
ritur.& idem Lanfranc.de Orian.in ſua praxi.c.9.de inſtrum.
product.nu.42.& voluit Oldradi.conſ.75. & iſta fuit doctrina
Gulielm.in l.prima,§.diuus.ff.de teſtament.& addas Bal.in l.
8 contra negantem C.ad leg.Aquil.ad finem, vbi dicit,† ea quæ
delictum circumſtant,poſſe probari per inſtrumentum,& idē
Bal.dixit in l.ſecunda,ff.de ter.ad fin.propter glo.& ibi,& ar
gumento eorum quæ ſcribit Hoſtien. in cap.ad ſedem . de re-
9 ſtitutio.ſpoliato.ſuper verb.inſtrumēta.ibi, † quod violentia
poteſt probari per inſtrumentum , idem voluit Alex. de Imo.
in l.in Senatus.ff.ad Turpil.Amanuel ſingul 50.Nota quod cri-
men.Henric.Boet.d.ſingu.45.in verb.notorium nume.4.verb.
crimen non poteſt.
Amplia prædictam limitationem,etiam ſi tale inſtrumentū
10 ſit extractum † ex archiuio publico , vt protulit Iaſon. in d.
conſ.34 col.penult.lib.1.d.nu.9. cui accedit Crauet. de anti-
quit.tempor.parte 1.verb.ſeu §.quarto limitatur. d.num.13.
etiam quod ſi ipſa ſcriptura fuiſſet manu priuata conſcripta, vt
ait Felin.in d.c.cum in eccleſijs.poſt numerum quintum,ver.
amplia etiam.de maior.& obedien.per glo. in c.ſane.in verb.
eorum librorum,& clement.1.de vſuris . exemplo planum fa-
ciens in ſcribente recepiſſe vſuras. & glo. in l.Senatus, ſuper
verb.chirographum.& ibi Bart.ff.ad Turpil.in princ. & l.non
intelligitur.§ tacita.iuncta ibi gl.ſuper verb.chirographum.
ff.de iure fiſci,& ibi Bart.nu.2.verſ.nota ex hac glo. quod per
priuatam ſcripturam.
Secundo loco limitare tibi licebit , niſi producatur inſtru-
11 mentum ad probandum crimen ad id vt ille,† qui conſenſit
inſtrumento puniatur pœna,cui potuit ſe obligare , non autē
alia pœna corporali,ita inſigniter docuit Abb. in d.c.cum in
eccleſijs.poſt numerum ſecundum , verſ. & conclude aliter &
ſequitur Felin.ibidem,num.3. verſ.fallit ſecundo. & Domin.
in c.conſtitutionem.§.cæterum . de verb.ſignific.in 6. vbi ait,
12 per inſtrumentum probari poſſe crimen,† quando eſt confe-
ctum de voluntate illius , contra quem producitur, alias ne-
quaquam , & ita refert Felin. vbi ſupr. d.num.3. d.verſ.fallit
ſecundo .
Tertio præterea limitabis,niſi delictum fuerit patratū per
ſcripturam,veluti faciendo ſtatutum contra libertatem eccle
13 ſiaſticam, † tale enim crimen probatur per ipſum inſtrumen
tum,per c.nouerint.de ſent.excommun.ita Bart.docuit in d.l.
in ſenatus.ff.ad Turpial.nu.1. verſ ſecundo nota,Imo. & Fel.
in c.cum eccleſijs.nu.4.verſ fallit.tertio,Salic.in d.l.ſciant. &
Bal.in d.l.contra negantem.C.ad l Aquil.num.6.verſic.& hoc
placet Domin.in d c.plerique.afferens exemplum , vt ſi quis
ſcriberet, ſe quid credere, quod eſſet hæreticum, qood pro-
bat per cap.ſanc.24.quæſtio.2.ita procedit text.in c.fin.de in-
reiur.in 6.ſic cauit Federic.de Sen.in conſi.255.D.Alexander.
& dixit Bald.in d.c.cum in eccleſijs.poſt num.2.verſic.idem
14 Collectarius.† delictum probari per inſtrumentum , quando
eſt commiſſum per ipſum , vel in ipſo , veluti quia eſt falſum,
ita traditum eſt à Floria.poſt Bart.in l.3. §.idem Diuus.ff.de
teſtib.facit c.ſi quis presbyterorum.de reb.eccleſ. non alien.
& idem Bal.d.l.fin.nu.7.C.de probat.
Quarto limitabis,niſi agatur de probando delicto q com-
15 mittitur contrahendo. Vnde† ſi aliqui faciunt coniurationes
ſubſcribendo ſe promiſſioni,talis coniuratio probatur per il-
lā ſcripturam.ſic aſſeruere Dom.& Felin.nu.5.ver.fallit quar-
to.in d.c.cū in eccleſijs. vbi Abb.poſt n.2.verſ.& conclude ali-
ter.de maio.& obed.& Dom.in d.c.pleriq; .affert ad id d.c.2.
§.cæterū.cū gl.ſup verb.canonicas.verſ.& p hāc decretalē.de
verbor.ſignif.in 6.& idē Bar.voluit.in l.in ſenatus.ff.ad Tur-
pil.nu.2.verſ.dic breuiter.Bal.d.nu.7.& Salic.in d.l.ſciant.gl.
ēr & Bart.in l.nō intelligitur.§.tacita.poſt n.2.verſ.q intelli-
ge verum.ff. de iur.fiſc.& Salic.in l.ſinguli.C.de accuſar.
16 Quinto limitare poteris,† niſi inſtrumentum fuerit factū
mādato ipſius delinquētis,nā hoc caſu poterit per inſtrumē-
tum

Digitized by Google

tum probari crimen, ita procedit gl. in c. fin. 87. diſt. & Fel. vbi
ſup. nu. 6. verſ. fallit quinto de maior. & obed. c. cum in eccle-
ſijs. & hinc eſt, ſi nominem, ſeu mandem ſcribi tutorem à lege
prohibitum in teſtamento, tale teſtamẽtum probabit me de-
liquiſſe ex tali denominatione, vt voluere d. gl. in d. c. ſi. 87. di
ſtin. atq; Dom. in d. c. cum in eccleſijs. & in d. c. plerique.
Sexto velim limites, vbi ageretur de pręiudicio leui, & ſcri
17 ptura eſſet authentica, † vel confecta à perſona in dignitate
conſtituta, vt colligere eſt ex d. c. cum in eccleſijs. & Fel. late
ibidem nu. 7. verſ. fallit ſexto. & verſ. ſeq. ver. pro iſta fallẽtia,
& huc pertinet, quod obſeruanit Florian. in d. l. 1. verſ. demum ff.
de teſtib. & exemplum afferri poteſt de eo, quod cõſuluit Ro-
man. in conſ. 349. per tot. dum quæritur, an ad excommunica-
tionem, &c. vbi inquit, violentam iniectionem manuum in cle
18 ricum, † ad id vt probetur excommunicatio in vim dilatoriæ
probari poſſe per inſtrumentum non autem in finem perem-
ptoriæ, quia non agitur de magno præiudicio, cũ ſtatim acto
ri competat remedium abſolutionis contra hanc dilationem
iudicij, quo in loco eum late videas, quod & deciſum fuit à
DD. Rot. deciſ. 251. alias 8. licet ſic concertatio de exceptio-
ne in nonis. & deciſ. 40. alias octaua ſi quis petat, in nou. de
ſenten. excommun. Hoſtien. & gl. tradidere in c. pia. de excep.
in 6. & Roman. voluit. in l. 1. in princ. vol. 1. verb. ſi quoad ſe-
cundum ff. de nou. oper. nunciat. nu. 4. ſimile quidpiam volue
re DD. Rot. in deciſio. 14. alias 2. de reſtitut ſpoliat in no. fuit
19 dubitatum vtrum petenti, vbi † quando quis dicit ſe ſpolia-
tum lite pendente, ſufficit probare ſe lite inchoata poſſediſſe,
& ea pendente ſpoliatum ad eius reſtitutionem, licet aliter
poſſeſſionem ſuam non coloret, quia nõ petitur poſſeſſio prin
cipaliter, ſed incidenter per viam attentati.
20 Septimo limita, † niſi agatur de crimine ciuiliter, per text.
in d. c. cum in eccleſijs. vbi agebatur ad iuſtificandum excom
municationem, tunc probatur per inſtrumentum, & ita proce
dit tex. in c. cum ad ſedem. de reſtit. ſpolia. ibi enim non age-
batur, vt ſpolians puniretur de ſpoliatione, ſed vt reſtitueret
rem, qua ſpoliauerat alium, & ita confirmat Domi. in d. c. cum
in eccleſijs. quem refert, & ſequitur Felin. ibi nu. 8. verſ. fallit
ſeptimo. & Bal. etiam monuit in d. l. contra negantẽ. C. ad l. A-
quil. poſt nu. 6. in fi. vbi dicit, Iacob. de Butr. dixit, quñ agitur
ciuiliter, tunc crimen facilius probari per inſtrumentum, &c.
Octauo limitabis in inſtrumento confeſſionis factæ in iudi-
21 cio, vel ſententiæ condemnatoriæ, † quia per talia inſtrumen-
ta legit me confecta probatur plene crimen, ſi credimus Bal.
in d. l. ſciant. poſt nu. 7. verſ. item eſt verũ. niſi ſit inſtrumentũ,
& huc ſpectat ſecundum Bal. ibidem l. quoniam. & ibi gl. in l.
ictus fuſtium. in princ. ff. de infam. & ſeq. Florian. in l. tertia. §.
item diuus. ff de teſtam. cui quadrat quod notat Abb. in c. at ſi
clerici. in 1. notab. nu. 3. per illum text. extra de iud. & idem
dicit Bal. in l. 1. ad fi. C. quorum appellat. nõ recipiun. poſt nu-
mer. 3. verſ. quæro nunquid. Felin. etiam in d. c. cum eccleſijs.
nu. 9. verſ. fallit octauo & vltimo.

CONCLVSIO CCCCLXII.

ARGVMENTVM.

Crimen an probetur per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Crimen probandum eſſe per teſtes.*
2 *In criminalibus opus eſt teſtibus, non teſtimonijs.*
3 *In criminalibus probatio fieri poteſt per teſtes, licet per ſtatutum cautum ſit, debere fieri per inſtrumentum.*
4 *Conſtrictus ad probandum per inſtrumentum, ſi producat quinque teſtes, admittitur.*
5 *Inſtrumentum poteſt reprobari per quatuor, vel quinque teſtes.*
6 *Securitas in ſcriptis æquipollet quinque teſtibus.*
7 *Contraueniens ſtatuto debet probare crimen per teſtes legaliſſimos.*
8 *Teſtes legaliſſimi admitti debent non obſtante prohibitione ſtatuti.*
9 *Crimen etiam contra Pontificem Maximum probatur per duos teſtes.*
10 *Gloſ. in c. præſul. propter eius impiam doctrinam à ſanctiſſimo inquiſitionis vrbis tribunali improbata eſt.*
11 *Crimina quæ occulte fiunt non ſolum probantur per teſtes, ſed etiam per indicia, & præſumptiones.*

1 CRimen † probandum eſſe per teſtes, dictum eſt à nobis ſu
pra, & id tradidit Ioan. And. in reg. ſemel malus. per toc.
extra de regu. iur. cui aſſentitur Abb. in c. cum in eccleſijs. nu.
2. & ibi Felin. in princ. de maior. & obedien. & eſt contextus in
2 l. 3. §. idem diuus. ff. de teſtib. vbi in criminalibus † opus eſt te
ſtibus non teſtimonijs, idem in l. contra negantem. in fi. C. ad
l. Aquil. conſuluit Socin. iun. conſ. 39. nu. 16. verſ. id procedit
etiam vol. 2. reſpondit Caccialup. in conſ. 109. col. 1. atque eſt
text. in c. at ſi clerici & ibi gl. in verb. legitima probatione. v-
bi etiam Abb. num. 32. verſ. quæro vna cum. glo. & Dec. ibi nu
mero 104. & ſeq. de iud.
Amplies concluſionem, vt ipſa procedat etiam, ſi per ſtatu
tum cautum ſit probationem debere fieri per inſtrumentum,
3 quia eo non obſtante † in criminalibus, vt in furto, fieri pote-
rit probatio per teſtes, etiam ſi res mihi ſubtractæ fuerint pe
cuniæ, vel res maioris quantitatis & pretij, quam contineat
illud ſtatutum, ita animaduerſum fuit ab Hippol. de Marſil. in
rub. C. de probat. nu. 52. 53. 54. cum alijs ſeq. vbi tradit limita-
tiones, quomodo per teſtes probari crimen poterit non obſtã
te ſtatuto decernente, vt tãtum debeat fieri probatio per in-
ſtrumentum, quibus patrocinatur, & quæ fuerunt obſeruata
per Fel. in c. ſicut conſuetudo. n. 12. ver. 3. cõcluſio, de probat.
Primo limites, & intelligas velim prædictam ampliationẽ
4 procedere, † niſi conſtrictus ad probandũ per inſtrumentum
producat quinque teſtes, quia eo caſu admittitur, per text. ſin
gularem in l. teſtiũ. 1. C. de teſtib. ita dixit Panor. in d. c. ſicut
conſuetudo. extra de probat. poſt nu. 10. verſ. vbi in certo ca-
ſu exigit, & ibi Felin. nu. 13. verſ. ſecundo intellige. & idem in
ſimili in c. cum Ioan. de fid. inſtrum. vbi, n. 12. verſ. gl. in verb.
5 quodlibet. † dicit inſtrumẽtum poſſe reprobari per quatuor,
vel quinque teſtes, quantumcunque ſit authẽticum, vt ibi per
eum, proſequens vſque ad nu. 14. affert ad id probandũ. l. opti
mam. C. de contrah. & contrah. ſtipulat. vbi Cyn. hoc voluit
poſt nu. 2. verſ. quatuor. oppono. in fi. pro quibus facit in arg.
quod voluit Bal. in l. fi. in 3. col. C. de fideicomm. poſt nu. 15.
verſ. item per l. teſtium. & nu. 16. verſ. item ſcias ſecundum Pe
6 tr. vbi dicit, † quod ſecuritas in ſcriptis æquipollet quinque
teſtibus & ſi in teſtamento ſunt ſeptem teſtes deſcripti, ſuffi-
cit quinque deponere, & fuit obſeruatum per D. Anton. in c.
ſicut. in fi. de re iud. & per eundem in c. ſignificauit. de teſtib.
pen. colum.
7 Secundo loco limitabis, † vt contraueniens ſtatuto, vt ſup.
debeat crimen probare per teſtes legaliſſimos, iuxta ſenten-
tiam Felin. d. c. ſicut conſuetudo. nu. 14. verſ. quarto intellige.
& in d. rubr. C. de probat. nu. 15. verſ. quarto limitat. qui tales
8 teſtes debent admitti † non obſtante prohibitione ſtatuti, vt
auctor eſt Anto. in c. extra de proba. nam poterit hoc facere
de æquitate canonica, ne contingat alium ditari cum alterius
iactura d. nu. 55.
Secundo ampliabis concluſionem etiam ſi agatur de proba
9 tione criminis contra Pont. Max. † quia tunc per duos teſtes
probatur, vt animaduerſum fuit à gl. in c. præſul. 2. q. 5. quam
facit ſingularem, Abb. in c. quoties. de teſtib. poſt n. 1. no. 1. &
idem Abb. in c. per tuas. de maior. & obed. vlti. notab. & in c.
ſuper eo. il 2. d. tit. de teſtibus poſt nu. 2. verſ. item. & in c. li-
cet. 2. not. ibi, duo tamen probatæ vitæ, poſt nu. 1. & in c. at ſi
clerici. de iudic. poſt nu. 3. D. etiam Anto. in c. licet. in penult.
col. extra de electio. & in c. licet vniuerſis. de teſtib. & Felin.
d. c. quotiens. in prin. atque Dec. in c. at ſi clerici. nu. 1. ext. de
iud. & Marian. Soc. conſ. 109. nu. 16. vol. 2.
Sed ne quis decipiatur, velim te prudens lector admonitũ,
gl. illam in d. c. præſul. iure ac merito propter eius impiam do
10 ctrinam † à ſanctiſſimo Inquiſitionis vrbis tribunali improba
tam, deteſtatam, & execratam eſſe, vt videre eſt in cẽſura de-
creti edita iuſſu Illuſtriſ. Cardinalium præſidentium congre-
gationis eiuſdem ſanctiſſimæ inquiſitionis. Iccirco eam tan-
quam ſcopulum deuitabis, quam omnes reijciunt, refellunt,
atque delent, vnde & in codice meo deleta eſt, quam ſi poſ-
ſem perpetuis ignibus addicere vellem.
Limita concluſionem eiſdem illis modis, quibus concluſio
11 ſuperiori quibus addere poteris † vt non ſolum probetur per
teſtes, ſed etiam per indicia, & præſumptiones, in ijs videli-
cet criminib. quæ occulte fiunt, vt ſunt venenationes, ſtupra,
adulteria, vt reſponſum fuit à Gramm. conſ. 17. num. 1. 2. & 3.
& docuit Barto. in l. ſi quis ex argentarijs. §. fina. ff. de eden.
quod & tradidere iuris Pontificij profeſſores in c. bona fides.
extra de poſit. & ibi Panorm. reliqua videnda erunt in conclu
ſione, Delictum.

CONCLVSIO CCCCLXIII.

ARGVMENTVM.

Crimen læſæ maieſtatis quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Crimen læſæ maieſtatis probatur per teſtes etiam non idoneos.*
2 *Crimen læſæ maieſtatis æquiparatur crimini hæreſis.*
3 *In crimine hæreſis omnes teſtes etiam inhabiles admittuntur, & ſic in crimine læſæ maieſtatis.*
4 *Pupillus, vel alias minor 14. annorum in crimine læſæ maieſtatis recte recipi debet in teſtem.*
5 *Minores in crimine læſæ maieſtatis admittuntur cum auctoritate tutoris.*
6 *Mulieres admittuntur ad probandum crimen læſæ maieſtatis, & accuſare, & teſtificari poſſunt.*
7 *Mulier etiam meretrix teſtificari poteſt in crimine læſæ maieſtatis.*
Iulia quæ fuit meretrix coniurationem Catilinæ patefecit. ibid.
8 *Frater contra ſororem in crimine læſæ maieſtatis admitti debet, & econtra.*
9 *Filius admittitur contra patrem in crimine læſæ maieſtatis.*
10 *Filius contra patrem, & pater contra filium inſurgere debent ob conſeruationem patriæ.*
11 *Seruus admittitur in probatione criminis læſæ maieſtatis.*
12 *Vaſallus admittitur ad accuſandum dominum in crimine læſæ maieſtatis.*
13 *Iudæus contra Chriſtianum admitti poteſt in crimine læſæ maieſtatis.*
14 *Teſtes laici, fœminæ, & criminoſi admittuntur contra clericum pro crimine læſæ maieſtatis.*
15 *Teſtes infames, & criminoſi contra clericos admittuntur ſi clerici ipſi ſint malæ conditionis & famæ.*
16 *Teſtes etiam ſingulares probant crimen læſæ maieſtatis.*
17 *Ratio quare teſtes ſingulares probant crimen læſæ maieſtatis.*
18 *Teſtis vnicus ſufficit ad faciendum indicium ad torturam in crimine læſæ maieſtatis.*
19 *Teſtis vnicus ſi non deponat de veritate facti, & delicto immediate, non ſatis eſt ad inducendum indicium ad torturam.*
20 *Crimen læſæ maieſtatis probari poteſt per coniecturas, & præſumptiones.*
21 *Præſumptiones & indicia ad probandum crimen læſæ maieſtatis debent eſſe euidentia, & aperta.*
22 *Vbi maius periculum vrget, ibi cautius eſt agendum.*
23 *Crimen læſæ maieſtatis probari poteſt per teſtes participes, & ſocios criminis.*
24 *Socius criminis ſi eſt iuratus vel inquiſitus, non eſt admittendus.*
25 *Socius criminis ſi alias eſt infamis, vel alijs criminibus notatus, non eſt admittendus in teſtem.*
26 *Sola depoſitio ſocij criminis non ſatis eſt ad torturam.*
27 *Socius criminis etiam ſi fuerit tortus nullam probationem facit, niſi præcedant aliqua alia indicia.*
28 *Socij criminis & aliæ inhabiles perſonæ in teſtes nequeunt adhiberi ſine tortura.*
29 *Infamia contra aliquem non ardetur, vt torqueatur.*
30 *Teſtes infames, aliàs inhabiles, ſi grauati ſunt alijs indicijs, vt conuicti de mendacio in ſua depoſitione, recte repelluntur.*
31 *Teſtes criminoſi etiam in crimine læſæ maieſtatis non accipiuntur.*
32 *Inimicus etiam conſtitutus in articulo mortis, & recipiens ſanctiſſimum Corpus Chriſti non eſt admittendus in crimine læſæ maieſtatis.*
33 *Non omnis qui moritur eſt Ioannes Euangeliſta.*
34 *Inimicus non capitalis contra inimicum admittitur, licet de illius fide nonnihil detrahatur.*
35 *Crimen læſæ maieſtatis propriè non dicitur committi ex ſolis verbis petulantibus & temeriſis.*
36 *Priuilegium recipiendi teſtes non idoneos in crimine læſæ maieſtatis non videtur extendi, vbi maieſtas læditur ſolum verbis.*
37 *In caſibus inuiſis non permittitur extenſio de vno ad alium, etiam ex maioritate rationis.*
38 *Teſtes inhabiles licet admittuntur ad probandum principaliter crimen læſæ maieſtatis, non tamen admittuntur ad probandum adminicula talis delicti.*
39 *Teſtes inhabiles ex eorum repugnantia, aut periuria in loquendo falſitatem non probant crimen læſæ maieſtatis. Contrarium num. 40.*
41 *Crimen læſæ maieſtatis non probatur literis Principis, atteſtantis talem commiſiſſe illud crimen contra eum.*
42 *Principi, nec Regi fides adhibetur, ſi atteſtetur per proprias literas talem fuiſſe proditorem ſuum.*
Nullus in cauſa propria eſt audiendus, nec eſt idoneus teſtis, ibidem.
43 *Crimen læſæ maieſtatis probatur per confeſſionem rei.*
44 *Crimen læſæ maieſtatis poteſt probari per inſtrumentum, & ſcripturam publicam.*
45 *Crimen læſæ maieſtatis quibus modis committatur, vide remiſſiue.*

1 CRimen læſæ maieſtatis probari per teſtes † etiam non idoneos & alias inhabiles, atq; non integros quam plures, tum profitendo, tũ etiam conſulendo ſcripſere, è quorum numero eſt Abb. in cap. 1. de confeſſ. poſt num. 5. verſ. fallit in crimine læſæ maieſtatis. & in c. fin. num. 2. & 4. de teſtib. & in cap. licet Heli. nu. 10. verſic nota quod in crimine. de ſimon. & ibi aperte Io. de Anan. col. 4. ad hæc accedunt gloſſ. iuncto text. in l. mulier. § famoſi. ſuper dict. verb. famoſi. ff. de accuſat. & in c. tum P. Manconel. de accuſ. gl. 1. Reſpondit Alexnd. in conſ. 157. col. fi. nu. 19. verſ. cum etiam in crimine læſæ maieſtatis. vol. 4. Bello. in conſ. Quatuor proponuntur mihi dubia. nu. 7. verſ. ad ſecunda, an ſyndicus. Thom. Grammat. voto. 3. num. 30. & Petr. de Ancha. in conſilio 577. incip. Ex prædicta facti. num. 3. quem refert & ſequitur Hippolyt. de Marſil. in conſ. 1. num 27. & huic optime fauet contex. lo cap. tanta. de ſimon. & in cap. quoniam. & in cap. literis. de teſtib. & adſtipula:

2 † quod crimen læſæ maieſtatis æquiparatur crimini hæreſis, vt in cap. vergentis. & ibi Dd. de hæret. cap. licet. Heli. de ſimon. & authent Gazaros. C. de hæret. ſed in crimine hæreſis omnes teſtes ẽt inhabiles admittũtur, cap. in fidei fauorem. de hæret in 6. & paſſim à Dd. in locis iam citatis, atq; ꝑ
3 Marſil. in d. conſ. 1. nu. 28. ſic † itaq; in crimine læſæ maieſtatis ꝑ reg. æquiparatorum. hoc idẽ obſeruauit Ang. in tractat. de malefic. in verb. che hai tradita la tua patria. verſ. quæro quis pſſit accuſare de hoc crimine, & in verb. nec nõ ad querelam. verſ. ſexto repellitur infamis. ibi, tñ in certis caſibus. & Gandi. de malefic. titul. qui accuſare poſſ. vel non. col. 1. verſ. item in crimine læſæ maieſtatis. Placen. etiam in tract. de accuſat, titu. 8. num. 7. verſic. ſunt tamen quædam. Specul. etiam in tit. de accuſa. §. 3. videndum. poſt num. 1. verb. ſuorum autem incutiam. ibi, & niſi in criminalibus exceptis.

Ex concluſione illud primo loco poteſt elici, pupillum, vel
4 alias minorem 14. annorum in huiuſmodi crimine † recte recipi debere in teſtem, vt fuit obſeruatum à gl. in l. inuiti. la 2. de teſtib. ibidem ſuper verb. ſed nec pupillus. verſ. fallit per cõtext. in l. de minore. in princ. ff. de minor. & animaduertit Marſil. in commen. d. l. de minore, n. 6. verſ. & ſubdit ibi. & in conſ 1. nu. 31. verſ. nã pupillus. n. 75 verſ. item pupillus. & ante eum tradidit Speculat. in titul. de accuſat. §. 1. verſ. item accipitur, quod eſt pupillus idem voluit Alberi. in tract. de teſtibus in rub. quando repell. teſt. ratione perſonæ. nu. 10. verſ. prætetea. & verſ. repellitur etiam teſtis. Capic. monuit in deciſio. 130 primum dubium eſt. nu. 55. verſ. 1. eſt ex illa. & placuit Bonifa de Vital. in tract de malef. in rub. de quæſt. & tortur. & q̃ perſonę excuſantur ab eis, verſ. excipiũtur minores.

5 Illud tamen velim intelligas, vt admittantur minores † cũ auctoritate tutoris, ſic cauit Specul. d. §. 1. tit. de accuſat. d. verſ. item excipitur, quod eſt pupillus. per cõtex. in l. clarum. C. de auct. præſt. & ſequutus eſt Gand. in ſuo tract. de malef. tit. qui accuſ. poſſ. vel non. verſ. itẽ repellitur, alias, repellitur.

Secundo culligi poteſt, vt ad probãdum illud crimen mu-
6 lieres † admittantur, ita reſpõdit Marſ. in d. conſ. 1. n. 33. verſ. item fratrem, ſororem. & nu 39. verſ nam accuſare & teſtificari poteſt. cui concinit, quod habet in l. cõſenſu. §. ſi qua agitur. ibi, vel certe cõtra noſtrum imperium. & §. vit quoq; ibi, vel cõtra noſtrum imperiũ aliquid machinantib. iuncto §. fin autem. C. de repu. & cõſulendo protulit Alexand. in conſ. 24. Animaduerſis. nu. 11. col. 2. & in conſ. 11. nu. 5. vol. 1. id etiam ſancitum reperitur. in cap. ex eo. 15. q. 3. & in l. ex eo. ff. de teſtibus. atq; in l. qui teſtamento. §. mulier. de teſtamẽt. & prodidit Speculat. in tit. de accuſat. §. 1. verſ. itẽ quod eſt mulier. n. 16. & in tit. de teſte. §. 1. n. 83. verſ. eſt mulier. vbi. Io. Andr. ſuper verb. teſtes, in litera H. cui adhæret etiam Io. Crot. in tract. de teſtib. § circa primum. nu. 26. verſ. mulier. & ſequutus eſt Marſil. in d. l. de minore. nu. 5. verſ. & ſubdit etiam Specul. ff. de quæſt. Hoc item præcipue habemus à gl. in l. de crimine. ſuper verb. proſequatur. & à gl. ſeq. cir. med. C. qui accuſa. nõ poſſ. huc ẽt ſpectat, quod cautum reliquit. I. C. in l. de quæſt. ff. ad leg. Iul. maieſta. & idẽ cõfirmauit Gandin. in tract. de malefic. dict. titul. qui accuſa. poſſ. vel non. verſ. itẽ accuſat mulier. ſcripſit Felin. c. quoniam. n. 5. de teſtib. cogend. & Bonifa. de Vital. in tract. de malefic. in rubr. de teſtib. & q̃ repellũt à teſtimonio, col 2 verſ. itẽ repellit mulier. & aſſeuerauit Gõd iſ. de Villad. in tract. de hęrc. q. 13. n. 10. ver. eſt tñ ſpetiale.

Iſtud de muliere ampliare poteris, vt locum ſibi vendicet,
7 etiam ſi † ipſa mulier eſſet meretrix, vt colligere eſt ab Alexand. in d. conſ. 11. Circa primum dubium. in prin. nu. 2. verſ. & poſito. lib. 1. & aperte videtur ſancitum in d l. de quæſt. ff. ad l. Iul. maieſt. vbi Iulia, quæ fuit meretrix, coniurationẽ Catilinæ patefecit. vt ẽt animduertit Gig. tract. de crim. læſę maieſt. tit. quomodo & per quos crimen læſę maieſt. probetur, q. 13. n. 8. & ante eũ dixit Crot. in d. tract. de teſt. vbi ſup. n. 57.

8 Tertio & illud exijt, vt † in hoc crimine frater cõtra ſororẽ, & econtra admitti debeat, ſi credimus Spec. d. tit. de accuſat. §. 1. n. 14. verſ. itẽ qđ eſt frater. quẽ ſequutus eſt Marſil. in d. l. de minore. n. 4. verſ. & facit ẽt. & idẽ Marſ. reſpondit in d. conſ. 1. n. 33 hoc ẽt tradidit idẽ Spec. tit. de teſt. §. de teſtib. n. 1. ver. ſe. l nũquid frater arg. c literas. §. nos vero, ibi pſertim in fratrẽ, quẽ tanq̃ chariſſimũ nõ aſſeruiſſe hęreticũ, de pręſũ.

& con-

& comprobauit Gig.in d.tract.de crim.læſæ maieſt.d.rubric.
quomodo & per quos. crimen læſæ maieſtatis probatur. q.9.
nu.5.verſ.ergo in crimine læſæ maieſtatis.

9 Quinimo etiam † filium contra patrem admitti in hoc cri-
mine dixit gl.in l.id tñ, ſuper verb.nam vt crimen. ver.niſi in
exceptis criminib.ff.de accuſat. cui accedat, ꝙ inſigniter do-
cuit gl.in c.f.in verb.Chriſtiani,de conuerſ.infidelium.vbi fi-
10 lium contra patrem debere inſurgere, † ob conſeruationẽ pa
triæ,ſcriptum reliquit. & huc ſpectant, quæ pro hac ſnĩa late
tradit Gig.in tractat.de crim.læſæ maieſtatis, rubr.qui accuſ.
poſ.in crim læſæ maieſtatis,q.8.per tot.quo in loco probat ra
tionib.& auctoritatib.filios contra patrem admitti in hoc cri
mine ad accuſandum propter maximã immanitatem huius
criminis,cauit ẽt Cæpol.in ſuis cautel.Cautel.1.& ibi pro cau
tione tradit vtile fore, patrem in hoc crimine exhibere pro-
prium filium,vt mitius puniatur ex allatis ibi per ipſum.

11 Ex hoc quarto fit,ſeruum ẽt admitti poſſe † in probatione
iſtius criminis, vt conſtituere Impp. Arcad. & Honor.in l.ſi
quis.in fi.C.de his qui accuſ non poſſ. atq; Theodo. & Valẽt.
in d.l.conſenſu.§.fin autẽ.C.de repud. & in l.meminiſſe. in fi.
C.ad leg.Iul.maieſt.monuit Bar.in l.1.C.de prec.Imp.offer.&
tradidit Spec.in tit.de actore.§.1.verſ.idem ꝙ eſt ſeruus.n.71.

Cui ſatis apposite pertinet,quod ſcripſit Gig.in d.tract.de
crimine læſæ maieſtat.rubric.qui accuſ. poſſ.q.12. vbi vaſallũ
12 admitti ad accuſandum dominum† in crimine læſæ maieſta-
tis docet,per gl.in c.1.§.item ſi delator.in verb.perdit.in tit.
quæ fuit pri.cauſ.benef.amitten.in vſib.feud. & ibid.Matth.
de Afflict nu.31.idem dixit Spec.in tit.de accuſat. §.1. verſ.
item quod eſt libertus.nu.25.per l.pen.C.de crim.læſæ maieſ.

13 Quinto hoc nimirum referri poteſt,† vt Iudæus cõtra Chri
ſtianum in hoc crimine admitti poſſit,per context. in c.cõtra
Chriſtianos. de hæret. in 6.ibid. aut per Chriſtianos ſeu Iu-
dæos,&c.& ibi gl.ſuper d.verb.Iudęos & per tex.in c.in fidei
fauorem.eo.ti.in 6.Fel.d.c.qm̃ ver.fallit.ſexto in criminalib.
per rationes,de quib.ibi per eum. & Gondiſal. in d.tract. de
hæret.q.13.nu.10. qui licet ipſe & cæteri loquantur in crimi-
ne hæreſis, tamen idem dicendum eſt in crimine læſæ maie-
ſtatis,cum hæc crimina inter ſe æquiparentur, c.vergentis.de
hæret.vbi glo. in verb.exhæredato.& gl.in l.Manichæos §.nã
ſi in criminalib.ſuper verb.ſubire, C.de hæret. & Manich. &
nos iam ſup.diximus in principio concluſionis.

14 Ampliare primum poteris concluſionem principalẽ,†vt ẽt
hi teſtes laici, fœminæ, & criminoſi admittantur cõtra cleri-
cum pro crimine hm̃ôi,vt firmat Alberic.in l.famoſi.ff.ad leg.
Iul.maieſta.& de laico contra clericum dixit gl.1.in c.cum P.
Manconella.& ibi Dd.de accuſat.eadem gl. in c.de cætero.&
ibi Dd.maxime Fel.col.2.i fi.verſ.limita ſexto.poſt n.9.de te-
ſtib.& Spec.in tit.de accuſ.§.1.verſ.idem ꝙ eſt homicida. n.
30.31.iũcto verſ.in ſumma nota, ꝙ præmiſſæ perſonæ. nu.37.

Intelligas iſtud, vt verum ſit,ſi clerici ipſi fuerint malæ cõ
15 ditionis,& famæ,† quia tunc teſtes infames,& criminoſi con
tra eos admittuntur,vt ſancitum eſt in capit.in primis. §.de
perſona ver.quod antẽ dicatur à ſeruis.q.1.ſecus vero ſi fue
rint bonæ opinionis,& famæ, quia eo caſu non admittuntur,
c.qui ſunt.diſtinct.28.& c.miramur.diſtin.61.& c.multis. di-
ſtin.40.quod obſeruauit Marſ.in d.conſ.1.nu.39.& 40.

Secundo ampliabis concluſionem,vt procedat,ſi teſtes ſint
16 ſingulares,†nã & eo caſu probant crimen iſtud,ita reſpondit
Petr.de Anchar. conſ.440. Ex prædicta facti narratione in 2.
dub.& tradidit Crot.in tract.de teſtib. in 7.par. verſ.noua ſit
concluſ.n.141.permotus auctoritate eiuſdem Anchar. & idẽ
reſpondit Hippolyt. de Marſ. d. conſ.1. verſ quia reſpondeo
pluribus modis,nu.27.41.& ſeq.vſque ad nu.62 vbi num.45.
17 hanc reddit rationem,quia ille† qui aliquid vult machinari
contra eius Principem ſciens magnitudinem ipſius criminis,
& pęnam,quæ reis infligitur,adeo caute procedit,vt nunquã
aperiam mentem & propoſitum ſuum alicui in præſentia al-
terius,& hoc,vt caſu quo ille,cui dixit,vellet ipſum accuſare,
poſſit negare.vnde fieri non poſſet, vt queat probari hoc per
aliud,& propterea cum à cõiter accidentibus tale crimen cõ
mittendum reueletur alicui ſoli in abſentia aliorum,eſt dicẽ-
dum, vt neceſſario teſtes ſingulares admitti debeant ad pro-
bandum tale crimen, ne alias eius probatio redderetur im-
poſſibilis.idem etiam tradit Bello.in conſ.32.Reſoluendo plu
ra dubi.nu.6.verſ.& ad probandas has concitationes.

18 Tertio ampliari poterit cõcluſio,vt.† etiã teſtis vnicus ſuf-
ficiat ad faciendum indicium ad torturam,vt profitendo ſcri
pſit Albe.in l.in quæſt.per tex.ibi.in fi.ff.ad leg.Iul.maieſtat.
ex vnico enim indicio videtur procedi poſſe ad torturam in
crimine læſæ maieſtatis,vt vna mente fuere Petr.& Cyn.in l.
ſi quis.C.ad leg.Iul.maieſt.& Bal.in l.milites.C.de q.quos re
tulit Gig.in d.tract.de crim.læſæ maieſtatis, d.rubr.quomo-
do,& per quos,&c.q.23.nu.1. & reſpondit Marſ.in conſ.125.
nu.26.verſ.quando eſt vnus tantum teſtis.

Intelligas iſtud,vt procedat,quãdo vnicus teſtis deponat
19 de veritate facti,& delicto immediate,† ſecus ſi de indicio
vel alijs circumſtantijs,quia tunc non ſatis eſt vnicũ teſtem
inducere,ſed duos requiri ad minus, tradit gl.ſingul.& ibi
Dd.in l.fina.Cod.famil.erciſcund.& ita reconciliando ſcribẽ
tes in hac re diſſentientes,diſtinguit Gig.loco proxime cita-
to,num 2.2&q; idem placuit Soc.ſen.in conſ.54.nu.1.vol.3.&
Ang.de malef.in verb. ꝙ fama public.ver.qualiter probetur.

Quarto ampliari tibi licebit,vt etiam crimen iſtud probari
20 poſſit † per coniecturas,& præſumptiones,vt ex pluribus cõ
probauit Gig.in eod.tract.crim læſæ maieſtatis,d.rub.quo &
per quos,&c.q.29.per totum.Nam cum crimen læſę maieſta-
tis ſit difficile probatu,debent admitti coniecturæ & præſum
ptiones,quæ in ſimilibus criminibus difficilis probationis ad
mitti ſolent,vt eſt in furto,adulterio,& ſimilibus de quibus
late per Marſ.d.conſ.1.nu 47.& conſ.1.num.21.verſ.quia in
his,quæ ſunt difficilis.& in conſ.27.nu.10.verſ.& in iſtis ſimi
libus,quæ ſunt difficilis.cũ alijs citatis per d.Gig d.q.29.n.3.

21 Declares tamen,† vt indicia & præſumptiones huiuſmodi
debeant eſſe euidentes & apertę,vt colligere eſt ex.c.literas
iuncta ibi gl.ſuper verb.vehemẽtem.& Dd.& pręcipuè Abb.
nu.3.ver.nota quod ſuſpicio.de præſum.inquiens,vt quanto
delictum ſit grauius,tanto vehementiores debent eſſe præ-
22 ſumptiones,quia vbi maius periculum vrget,† ibi cautius eſt
agendum,c.vbi periculum.de elect in 6.& facit l.famoſi.ff.ad
leg.Iul.maieſt.quod & animaduertit Gig.d.q 29.nu.3.

Quinto amplia concluſionem,vt etiam huiuſmodi crimen
23 probari queat per teſtes participes,† & ſocios criminis:ita
colligitur ex d.c.fin.vbi Abb.id aperte tradit poſt nu.2.verſ.
non admittuntur.de teſtib.cogen.ſcripſit Specul.in tit.de ac-
cuſ §.1.verſ.item repellitur,qui fuit ſocius nu.10.atque tra-
dit Marſil.d.l.de minore nu.3. verſ.pro quibus facit.ff.de q.
& gloſſ.aperta,in l.quoniam liberi.in verb.participes, & ibi
Bald.nu.3.C.de teſtibus.ac ſancitum eſt in cap.1.de confeſſis
ibi,crimine læſę maieſtatis excepto.vbi etiã gloſ.ſuper verb.
confeſſis.verſ.hoc generale.eſt ẽt context.in c.ſi quis Papæ.§.
pp.gl.ſuper verb.ptulerit.79.diſt.& accedunt gloſſæ in c.1.ſu
per verb.auctores. & gloſ.ſi.in fin.de teſtib,lib.6.id ẽt ſequu-
tus eſt Thom.Grammat.voto 3.nu.6.& quamplures conſulen
do reſponderunt vt Alexand.conſ.13.Conſideratis his num.
14 verſ.octauo præſuppono.vol 6.& in conſ.89.poſt num 1.
verſ.& ad torquendum.vol.3.idem Grammat.conſ.35.In cau
ſa Magnifici Antonij. num 49. verſicul. nec omitto. & conſil.
38.nu.1.15.& 21.Marſi.d.conſ.1.num.32.verſic.item patet.&
in conſ.109.num.11.verſ.nec obſtat, ſi dicatur.Deci.etiam
conſil.342.nu.3 verſil. vbi concludit.& monuit Ioan.Crot.in
tract.de teſtib.n.93.& ſeq.& late proſequitur Gig.in d,tract.
de crimin.læſæ maieſt. d.rubr.quõ,& per quos.q.7.per tot.

24 Primo loco velim limites hanc ampliationem † non proce
dere,quando ſocius criminis inquiſiti rei eſt inimicus, tunc
enim nullatenus eſt admittendus, vt per Grammat.d.conſi.
38.nu.3.& infra ſumus dicturi latius in 1.limitatione.

Secundo loco limitabis,vt hæc ampliatio vera non ſit,quan
25 do ſocius criminis eſſet alias infamis, † vel alijs criminibus
notatus tunc quippe admittendus non eſſet in teſtem, vt re-
ſpondit Thom.Grammat.in conſ.35.In cauſa magnif.Anton.
nu.28.& in voto 34.nu.9.& Marſ.d.conſ.74.nu.12.& 13.qui-
bus aſſentitur Gigas.d.tract.de crimi.læſæ maieſtat.dict.ru-
bric.quomodo,& per quos d.quæſt.7.num.7

Tertio loco limitabis,vt ampliatio locum habeat, quando
26 cũ dicto ſocij criminis cõcurrãt alia adminicula,† alioqui ſi
ad fuerit ſola depoſitio ipſius ſocij criminis,non ſatis erit ad
torturã,vt nõ obſcure loquutus eſt.Matt.de Afflict.in c.1.in
§.& bona committẽtiũ.col.3.nu.27.in tit quæ ſint regalia.in v-
ſib.feud.authorẽ laudat Alex.in d conſ 69.Viſo themate in-
quiſitionis.nu.2.verſ.nã in criminalibus.vol.3.& habetur per

Digitized by Google

Marſil.d.conſ.74.nu.7.& ſeq.ſequitur Blanc.in l.fi.ff.de quæ-
ſtio,in tract.iudic.num.37.verſicul.dicit,quod ſocio crimi-
nis.creditur in criminibus exceptis.idem Marſil.in pract.cri
min.in §.diligenter.num.60 hoc idem ſcriptum reliquit Abb.
in d.cap.1.num.2.& ſeq.de confeſſis.Thom.Grammat.reſpõ-
dit in conſ.35.In cauſa Magnifici Anton.nu.49.verſic.nõ om
mitto,quod magiſtraliter,& memoriæ tradidit Andr,Barb.in
ſuo tract.de teſtib.nu.44.verſ.vbi particeps criminis.

Quod etiam intelligas procedere,etiamſi ſocius criminis
fuerit tortus, nam contra culpatum ſola eius depoſitio etiã
27 in his criminibus exceptis nullã vim habet,† niſi præcedãt
aliqua indicia,vt declarat Ludo Bologn in addit.ad trac.de
tortur.& indic Guid.de Suza.nu.54.verſi.intellige prædicta.
& conſuluit Grammat.in conſ.21 ſub nu.8 9.& 10.vbi in ver
ſicul. quod qñ nulla concurrit, ex ſententia Rom.dicit hãc
* eſſe † communẽ opinionem,quã & ipſe firmiſſimis cum au-
ctoritatib.tum etiam rationibus corroborat,& idem Grãm,
in conſ.61.In cauſa egregij.nu.1.

Primum omnium ſic concluſionem limitabis, vt ſocij crimi
28 nis, † & alias inhabiles pſonæ ſine tortura in teſtes nequeãt
adhiberi,vt aſſeuerauit Marſ.in d.practica crimin.dict.§.dili
genter.num.83.verſ.item teneas etiam menti.auctorem lau-
dat Raphe.Fulgol.io conſ.73.inc pien.In cauſa inquiſitionis
in 1.column.ante finem,& ibi egregias afferre rationes aſſe-
tit,verum præter illas Fulgoſ.rationes illam Marſil. vbi ſupra
ſubiungit, nam eundem ſocium criminis aliũ ſibi ſocium no-
minando iam infamiæ notam incurrit,propterea, quod cri-
29 men confeſſus eſt.† ſed infamis contra aliquẽ non auditur,
ni torqueatur,vt fuit ſancitum in cap.illi qui.5.quæſt.5.& in
cap.in primis.2.quæſt.1.in fin.quod & placuit gloſſ.atque In
nocen.in cap.cum P.de accuſatio.& in hanc ſententiã reſpon
dit Alexãd.in conſ.11.Circa primum dubiũ nu.3.verſ.quinti-
mo.vol.1.idem voluit Marſ.in d.pract.crimin.d.§.diligẽter.
n.62.verſ.ſed infamis.& nu.83.verſic.& teneas etiam menti.
Meritoq; ſocius criminis nõ admittitur in teſtem niſi tortus.
30 Intelligas iſtud tamen,vt procedat,† ſi ipſi infames teſtes
vel alias inhabiles ſint grauati alijs indicijs,vt ſi cõuicti ſint
de mendacio in ſua depoſitione,vel alio ſimili vitio laborẽt
quia eo caſu recte repelluntur,alias nequaquã,vt auctor eſt
Guid.de Suz.in tract.de indic & tortut.nu.55.verſ.ſed quid
motus auctoritate Imperatoris in l.fina.C.de accuſ.& per a-
lia iura,quæ ab eo ibidem adducuntur. idem tradidit auctor
in addit.ad Alex.conſ.11.in verſi.tortura.litera B.

Secundo principaliter limitabis concluſionem,vt locũ ſi-
31 bi non vendicet in teſte inimico,† qui etiam in crimine hu-
iuſmodi læſæ maieſtatis nõ recipitur,cuius ſententiæ fuit Bar
tol.in l.famoſi.verſ.conſpiratores tñ.ff.eod.titu.vbi etiã Ang.
in princ.verſ.in text.ibi.& probat hoc idem context.in §.ſi
vero quis dicatur odioſ.& ibi gl.ſuper verb.nõ adſit.in auth.
de teſtibus atque.§.itẽ propter inimicitas.& §.inimicitia.&
ibi gl.ſuper verb.inimicitias.& ſuper verb.capitales.Inſtitu.
de excuſat.tutor.& ad hoc ſolet adhiberi cap per tuas.de ſi-
mon.qui context.loquitur in ſimonia & ſic in crimine exce-
pto,ideo idem eſt dicendum in crimine læſæ maieſtatis,quod
itidẽ crimen exceptũ eſt,vt habetur in cap.ſi quis cum milit
bus.6.q.1.idẽ ſcripſit Marſil in l.de minore.n.13.verſ.ſed te-
neas menti duo in materia iſta.ff.de q.& idẽ docuit Abb.in c.
inquiſitionis §.tertiæ.n.7.verſ.vlterius nota.de accuſatio.&
ante eũ tradidit Spec.in tit.de accuſator.§.1.in final.verb.re
ſpõdit ẽt.Fari.in conſ.152.Vidi exẽplũ.n.13.verſ.put ẽt vol.
4.cui adhæret Federic.SchencK.in trac.de teſtibus.n.40.atq;
Alb Roſat.dict.tractat.de teſtibus poſt n.4.verſ.eſt tamen di-
ligẽter.in 1.part.nec ab hoc receſſit Bagatot.tract.de repro-
bat.n.49.verſ.reprobãtur teſtes.hoc ẽt placuit Spec.d.§.1.in
princ.tit.de teſte.& colligere ẽt eſt ex reſpõſo Iurecõſulti,in
l.3.ĩ princ.ibi,vel an ei inimicus.& ibi gl.in d.verb.inimicus.
ff.de teſtibus & fere ad nauſeã p multos ad idẽ cõgerit Hiero
nym Gig.in ſuo trac.de crim.læſę maieſtat.rubric.qũo & per
quo crimẽ læſæ maieſtatis probetur.q.2.li.a.nu.1.cũ pluribus
ſeq.ſcripſit Abb.pluribus locis,vt in c.licet Heli.col.2.poſt nu.
11.verſ.vltimo colligere,de ſimon.Roman.ẽt in l.ſi vero.§.de
viro.col 14.n.38.verſ.15.principalis fallentia.ff.ſoluto matri-
mon.Tho.Grãm.ĩ cõl.46.In cã magnifici Triſtani.n.8. & ſeq.
verſ.ꝙ tanquã inimici.& in conſ.38.n.12 & 13.atque in voto
3.nu.30.verſ.attamen. & in voto 11.nu.17. verſ.nec obſtabit.

depoſitio,reſpondit etiam Alex.in conſ.127.Viſa inquiſitio-
ne,nu.19.vol.4.atque Felin.in c.de bis. §.repelluntur. num.1.
vſque ad nu.4.& in c.cum oporteat.in 4.col.verſ,noto ſexto,
quod eo ipſo de accuſat.Bal.prẹterea in l.præſcriptione, col.
11.poſt num. 36. verſ.tertium exemplum,C.ſi contra ius,vel
vtil.public.
32 Quam poſtremam limitationem ſic ampliabis,† vt nec etiã
inimicus conſtitutus in articulo mortis, & recepturus ſacra-
tiſſimum corpus Chriſti , eſſet admittendus in crimine hmõi
læſæ maieſtatis contra inimicum , nec ei fides eſſet habenda,
vt voluit Bal.in ti.de pace Conſtãt.in verb.vaſalli noſtri.poſt
33 nu.6.verſ.& puto,quia.vt ipſe inquit,† non omnis qui mori-
tur,eſt Ioannes Euangeliſta.quod etiam probauit Grammat.
in conſ 46.nu.7.& ſeq. eundem ſequitur Gigas in d.tract. de
crimin.læſæ maieſt.d.rubric.quomodo, & quos, &c.d.quæſt.
2.nu.3.lib.2.& voluit Hippolyt.de Marſ.in l.1.§.præterea,nu
mero 6.verſ.amplia etiam,ff.de quæſt.

Verum iſtud,quod modo diximus,intelligas,& reſtringas,
vt verum ſit in inimico capitali , ſecus ſi nullæ intercederent
34 capitales inimicitiæ,† quia tunc talis inimicus admittitur,li
cet de illius fide nonnihil detrahatur,vt aſſeruit idem Marſil.
d.§.præterea.nu.7.verſ.& ſcias,quod iſte text.auctorem lau-
dat Innoc.in d.c.cum oporteat.de accuſat quod etiam ea con
firmat ratione,quia pro leui inimicitia non ita facile quis prę
ſumitur mentiri,ſicut pro graui, ita nominatur in auth.de te-
ſte.§ ſi vero quis dicatur.

Tertio præterea limitabis,vt tãtum procedat, qñ agitur de
crimine læſæ maieſtatis,quod oritur ex aliquo facto , ſecus ſi
35 ex ſolis verbis petulãtibus,& iniurioſis,† ex quibus proprie
non dicitur committi crimen læſæ maieſtatis,vt conſultus re-
ſpondit Crauet.in ſuo conſ.6.nu.1.cum ibi allegat.& nu.9. &
nu.52.nam tunc teſtes idonei ſunt neceſſarij, quod probat au
ctoritate ſummi Pontificis Alexand.Tertio in c.tãta.de ſimo.
& per ea,quæ fuere obſeruata in c.quoniam & in c.tam lite-
ris.de teſtib.& auctoritate Abb.in c.1.de confeſſio.Nam illud
priuilegium recipiendi teſtes non idoneos,cum habeat locũ,
36 vbi agitur de crimine lęſę maieſtatis† non vr̃ extendendum,
vbi maieſtas læditur ſolum verbis,etenim etſi grauiſſima ſit il
la offenſio verbalis,non tñ tanti eſt præiudicij, quantum in ſe
habet offenſio realis.Ideo non videtur licita extenſio de caſu
realis offenſionis ad caſum verbalis iniuriæ , & hoc maxime
qñ ſumus non ſolum in materia exorbitanti, veluti credendũ
eſſe teſtib.non idoneis, ſed etiam pęnali, iuxta late animad-
uerſa à Bat.& recentiorib.in l.ſi conſtante.ff.ſolut.matrim. ꝙ
etiã aperte aſſeruit conſulendo Rom. in conſ.150 In propoſi
ta quæſtione.verſ.primo quia in exorbitantib.nu.4.& cum hi
37 † duo caſus ſint diuerſi,læſio.ſ.factis,& verbis , vt per Crau.
d.conſ.6. in prin.non permittitur extenſio de vno caſu ad al-
terum,ẽt ex maioritate rõnis,vt auctor eſt Anchar. conſ.151.
nu.4. Quocirca ex his in eam tandem ſñiam deueniendũ eſt,
vt ibi agatur de crimine læſæ maieſtatis verbis tm̃ , ſimus in
puris terminis iuris cõis,id eſt,teſtes idoneos eẽ neceſſarios.
Quib.illud optime videtur patrocinari,quod ſcribit Bar.in l.
in qõnib.ff.ad l.Iul.maieſt.vbi licet teſtes inhabiles admittã
38 tur † ad probandum principaliter crimen læſæ maieſtatis,d.l.
in qõnib.& c. per tuas . de ſimon.non tamen admittuntur ad
probanda adminicula talis delicti,cuius ſentẽtiæ ſe ipſe ſub-
ſcripſit Bal.in auth.ſi dicatur in ſi.C.de teſtib.quod & proba-
uit Dec. in conſ.410. In cauſa mota Mediolani.nu.15. verſ. &
vlterius conſiderandum eſt.& Crauet.vbi ſup.conſi.6.nu.15.

Adhæc quarto limitare tibi licebit,vt procedat tantum,qñ
39 † teſtes eſſent inhabiles ratione perſonæ,veluti ſi eſſet pupil
lus,mulier,&c.ſecus antẽ,ſi inhabilitas oriretur ex eorum te
ſtium repugnantia,aut periuri in loquendo falſitatem, vt id
late proſequitur Aymo Crauet.d.conſ.6.nu.58.& 59.

Huic contraria videtur comprobari,atq; decidi ſentẽtia ab
Vrbano IV.Pontifice Maximo in c.accuſat.§.licet vero.de hę
40 ret.in 6.† vbi admittuntur teſtes periuri,ꝙ tamen nõ obſtat,
nec vllam vim facit,nã ibi admittuntur teſtes periuri,qui ce-
lauerunt veritatem,quando ſcilicet appareret , ꝙ in iudicijs
manifeſtis ex ſola fidei,nõ animi leuitate,aut odij fomite re-
uelarent,quod primo celauerant,vt aſſeruit Crau.vbi ſupra d.
nu.59.quæ ratio omnino non venit conſideranda in crimine
læſæ maieſtatis humanæ,vt ibi per Crau.d.nu.59.
41 Conſequaneum eſt & ſuperioribus,quod ſequitur † crimẽ
læſæ

læſæ Maieſtatis, quod quis patrauit, non probari literis Principis atteſtantis, talem cōmiſiſſe crimen læſę Maieſtatis contra eum, vt ad hanc rem cantum eſt à Dec. conſ. 528 Pro reſolutione. nu. 4. idem traditum fuit à Card. in conſ. 128. In quæſtione quę vertitur. in princ. hoc etiam aſſeuerauit idem Dec. in conſ. 606. Sereniſſimus Imperator Carolus, poſt nu. 4. verſ. quibus tamen non obſtantibus. atque idem Dec. in conſ. 410. In cauſa mota. nu. 8. verſic. tertio principaliter. idem teſtatur Iaſ. in conſ. 34. Ad motiua data, nu. 8. & ſeq. verſ. non obſtat aliud. vol. 1. hos ſequutus eſt Rui. in conſ. 147. Viſis his, no. 8. vol. 1. & in conſ. 3. Videtur prima facie. nu. 5. verſ. ſed pręmiſſis. lib. 5. quod etiam probauit Fel. in c. quæ in eccleſiarũ, nu. 27. & ſeq. de conſtit. hoc idem placuit Andr. de Iſer. in c. 1. in

42 princ. ad fin. in tit. quo tempor. miles. vbi inquit, † nec Principi, nec Regi fidem adhiberi, ſi atteſtetur per proprias literas, iſtiuſmodi fuiſſe proditorem ſuum, quod etiã ea ratione confirmatur, quia nullus in cauſa propria eſt audiendus, nec eſt idoneus teſtis, vt rñdit Pompon. in l. nullus. ff. de teſtib. ad quæ conferunt, q̃ diximus in cõcluſione, Aſſertioni Principis.

Veruntamen & ſi per aſſertionem Principis non probe-

43 tur huiuſmodi crimen, † poterit tamen probari per confeſſionem rei, vt pluribus tum rationibus, tum etiam auctoritatibus corroborat hoc Gigas in d. ſuo tract. de crimin. læſæ Maieſtatis. in rub. quomodo, & per quos crimen læſæ Maieſtatis probetur. q. 1. incip. primo quęro. per totam quæſtionẽ, lib. 2.

Quinimo iſtud crimen læſæ maieſtatis poterit commode

44 probari per inſtrumentum, † & ſcripturam publicam, vt videre eſt apud eundem Gig. in d. ſuo trac. de crim læſę maieſt. d. rub. quomodo, & per quos, &c. quæſt. 21. quæro, per tot. lib. 2. qui hoc ad vnguem examinat.

Sed hæc hactenus de crimine lęſæ Maieſtatis. Materiæ quidem vbertas efflagitaret, vt longiori ſermone ipſam proſequerer, ſed ne aliorum labores mihi ipſe aſcribere videar, ad auctores hoc argumenti genus vberrime explicantes vos in præſentia reiiciam. Adeat, qui volet hęc cognoſcere, Crau. in d. conſ. 6. per totum. Hyppol. Marſil. in l. vtrum. nu. 1. & 5.

45 C. ad l. Pomp. de parricid. & quibus modis id committatur, tradidit Damhoud. in ſua pract. crim. c. 62. nu. 1. cum ſeq. atq; Petr. Duen. in reg. 173. & latiſſime circa hanc materiam ſe fundit Matth. ab Afflict. in c. 1. in vſib. feudor. quę ſint regal. à nu. 5. vſque ad nu. 53. & à nu. 73. ad nu. 111. vbi tradit 45. modos quibus committatur prædictum crimen. Verum omniũ vberrime id proſequutus eſt Hieron. Gigas in ſuo tract. de crimine lęſę Maieſtatis, vbi omnia, quę in huius criminis tractatione neceſſaria erant, doctiſſime, & affluenter examinauit.

CONCLVSIO CCCCLXIV.

ARGVMENTVM.

Criminalis cauſa ex quo probetur, & quæ dicatur.

SVMMARIA.

1. *Criminalis cauſa probatur ex eo, quod pœna venit applicanda fiſco, etiamſi cauſa ſit ciuilis.*
2. *Cauſa ciuilis dici debet, quando principaliter in iudicio agitur ad commodum priuatum.*
3. *Cauſa criminalis dicitur, quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto, ſiue ad publicam vindictam.*

1 CRiminalis cauſa probatur ex eo, † quod pœna ſit adiungenda fiſco, etiamſi cauſa ſit ciuilis, ita habemus á glo. in l. 3. ff. de ſepulc. violat. quam ſequitur ibi Bart. & idem tradit Bal. in l. ſi qua per calumniã. C. de epiſc. & cler. Dec. qui hoc late proſequitur in rub. de iudic. in 1. lectur. nu. 95. verſ. tertia opinio. vbi in vtranque partem affert argumenta, & conclu-

* dit pro hac ſentẽtia, quam dicit * communem & ab omnibus amplexam. idem latius comprobat in 2. lect. eiuſdem rub. nu.

* 52. verſ. tertio principaliter. ibiq; communiter * eſſe receptũ atteſtatur, & conſulendo reſpondit Barbat. conſ. 11. nu. 4. vol. 4. & monuit D. Vinc. de Franchis in deciſ. Neap. deciſ. 165. nu. 16. idem proditum reliquit Rober. Maran. in ſuo Spec. de ordin. iudic. in 4. par. princ. in 1. diſtinct. iud. num. 8. verſ. ſed

* breuiter. quo in loco ex ſententia * cõmuni ſcribentium do-

2 cet, † quomodo cauſa criminalis cognoſcatur à ciuili, & breuiter admonet illam ciuilem dici debere, quando principaliter in iudicio agitur ad commodum priuatum, ſiue talis cauſa deſcendat ex delicto, ſiue ex contractu: criminalem vero, quando principaliter agitur ad commodum publicum ex de-

3 licto tantum, † ſiue ad publicam vindictam, quidquid in con-

* trarium ſentiat Abb. in d. rub. de iud. col. fin. qui vt * communiter reprobatus, non eſt attendendus, vt per Maran. loco iam allato, & Alex. in addit. ad Bart. in d. l. 3. in princ. qui in ſpecie damnat locum illum Abb. atque Philip. Franc. in d. rub. de iud.

* col. fin. qui pari modo vna mente * omnes id ſenſere contra quod Abb. atteſtatus eſt.

Reliqua ſpectantia ad abſoluendam hanc concluſionem, conſulas eundem Maran. vbi ſupra, à quo habere poteris limitationes, & declarationes, quas in præſentia miſſas facimus, tempore anguſtia oppreſſi, iſtas latius explicaturi, cum plus ocij nacti erimus.

CONCLVSIO CCCCLXV.

ARGVMENTVM.

Criminoſus an ratione criminis à teſtimonio repellatur, & quando, & in quibus admittatur.

SVMMARIA.

1. *Criminoſus ratione criminis à teſtimonio repellitur.*
2. *Criminoſus eo maxime à teſtimonio repellitur, ſi in crimine perſeuerauerit.*
3. *Criminoſus ob crimen famoſum damnatus, repellitur à teſtimonio.*
4. *Criminoſus à teſtimonio repellitur, ſi fuerit publico iudicio condemnatus.*
5. *Semel olim criminoſus, adhuc criminoſus præſumitur.*
6. *Criminoſus ſi reſipuerit, nec eum ſequatur infamia, admittitur in cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter mota.*
7. *Emendatus de crimine eſt homo integer.*
8. *Emendatus criminoſus ſemel conuictus non admittitur, niſi agatur de modico præiudicio.*
9. *Criminoſi admittuntur, vbi alij teſtes haberi non poſſunt.*
10. *Criminoſi etiam admittuntur in crimine læſæ maieſtatis.*
11. *Hæretici, vbi alij teſtes haberi non poſſunt, admittuntur. Contrarium ibi, & num. ſeq.*
12. *Hæretici in teſtimonium admitti non poſſunt, cum hodie omnes ſint infames.*
13. *Criminoſi admittuntur in crimine hæreſis.*
14. *Criminoſus contra criminoſum admittitur. Contrarium ibi.*
15. *Teſtis alias inhabilis admittitur ad teſtificandum ſuper crimine ſimoniæ.*
16. *Criminoſi admittuntur in crimine ſacrilegij.*
17. *Teſtis alias inhabilis admittitur in cauſa dilapidationis bonorum.*
18. *Criminoſi admittuntur in crimine fraudatæ annonæ.*
19. *Criminoſus in crimine fraudati cenſus admittitur.*
20. *Criminoſus admittitur in crimine per duellionis.*
21. *Inimicus capitalis non admittitur in criminibus perduellionis, fraudati cenſus, fraudatæ annonæ, dilapidationis bonorum, ſacrilegij, & ſimoniæ.*
22. *Pars, ſi ſciuerit teſtem criminoſum eſſe, vel tempore iuramenti, vel tempore depoſitionis, & non oppoſuerit, amplius non poterit opponere.*
23. *Teſtis, cui obijcitur crimen in genere propter hoc non repellitur à teſtificando.*
24. *Teſtis inſtrumentarius, qui eſt deſcriptus in teſtamento, admittitur, quamuis ſit criminoſus, dummodo occulte ſit.*
25. *Idem dicitur de mediatore, & proxeneta in inſtrumento deſcripto, num. 25.*
26. *Teſtis criminoſus ſi examinetur vna cum alijs teſtibus fide dignis, dictum illius ſuſtinetur.*
27. *Sententia lata ad dicta teſtium criminoſorum, & inhabilium non reijcitur, licet poſtea afferantur probationes ſuper inhabilitate.*
28. *In cauſa appellationis ſub obliſtantæ teſtium criminoſorum obijci poteſt.*
29. *Teſtis & ſi conuincatur in eo, quod prima facie præſumitur eſſe crimen, poteſt tamen aliquo modo excuſari à delicto ratione ignorantiæ, vel alia iuſta cauſa.*
30. *Chriſtianus, ſi teſtificatur contra Iudæum, non poteſt excipi contra ipſum de crimine.*

1 CRiminoſum ratione criminis † à teſtimonio repelli, ſancitum eſt à ſummo Pontifice in c. ſuper eo. & c. 1. de teſtibus. & in c. conſtituimus. 3 q. 5. ita etiam cauit Arcadius Iuriſconſultus, in l. ob carmen. in princ. ff. de teſtibus. quam ſententiam plerique ſcribentium probauere, vt Anchar. in c. 1. de excep. Io. Andr. in c. cum I. & A. col. 4. de ſenten. & re iud. Campeg. de teſtib. reg. 28. & 29. Alex. cõſ. 25. poſt nu. in. verſ. & præterea iſte teſtis. lib. 4. Fel. in d. c. teſtimonium. & glo. ibi ſuper verb. opinio. de teſtib. nu. 1. & ſeq. Spec. de teſte. §. 1. poſt nu. 1. verſ. item quod eſt conſpirator. & poſt nu. 24. verſ. item opponitur. quod eſt criminoſus. Hippol. de Marſil. conſ. 22. nu. 3. vol. 1. Pariſ. conſ. 83. Potuit. nu. 38. & ſeq. vol. 1. Butr. in c. ſuper eo. nu. 1. de teſtib. & idem in d. c. teſtimonium, nu. 1. de teſtib. latiſſime Io. Monticel. in ſuo repert. de teſtib. in verb. criminoſus. Nell. à Sancto Gemin. de teſtib. nu. 15. verſ. criminoſus. Aufrer. ibi. nu. 29. verſ. criminoſus in crimine. Alber. de Malet. ibi in 1. Lanfr. de Oria. ibi. nu. 69. verſ. primo nunquid criminoſus. Io. Cror. de teſtib. p. 3. nu. 43. Franc. Curt. in tract. de teſtibus. nu. 104. 54. concluſ. Albert. de Roſat. d. tract. in 1. par. in rub. quando teſtes repelluntur. nu. 1. And. Barbat. in d. tract. nu. 5. verſ. nota ibi in criminali, & nu. 18. verſ. ergo peccatum.

catum.in 1.par.gl.1.in d.c.teſtimonium, de teſtib. Tho.Gram.
conſil.35.nu.29.& conſ.63 nu.2. & voto 22.nu.4. & conſ.25.
nu.25.gl.in c.dudum.il 2.ſuper verb.electionis tempore.ibi,
ſic & qui in crimine detinetur. de electio.
2 Verum intelligas cõcluſionem tum maxime procedere,† ſi
in crimine perſeuerauerit, vt ſancitum eſt in c.teſtimonium.
de teſtib.& ibi glo.ſuper verb.confeſſus,in fin. Spec.d.§ 1.d.
verſ.itē opponitur,quod eſt criminoſus. Idem ſi fuerit ob cri
3 men famoſum † damnatus, vt colligere eſt ex c.ob crimen. 4.
4 q.3.& d.l.ob carmē.ff.d.tit.vel ſi fuerit publico iudicio † con
demnatus,vt reſpondit Calliſtratus Iuriſconſultus in l.3.§.le
ge Iulia.ff.de teſtib.& præfati in citatis locis,ac late Spec.§.1.
poſt n.89.verſ.itē quod fuit ob crimen famoſum,tit.de teſta.
5 Ratio eſt, quia ſemel olim criminoſus † adhuc præſumitur
criminoſus,arg.l.quiſquis.C.ad l.Iuliam maieſt. & Damhou-
der.in tract.de teſtib.nu.13.& regulis iuris, quod ſemel ma-
lus,ſemper præſumitur malus in eodem genere mali,& Spec.
vbi ſupra, verſ.item quod olim fuit.
Primo loco limitabis,concluſionem non procedere,ſi reſi-
6 puerit, nec eum ſequatur Infamia, † quia tunc admittitur in
cauſa ciuili,vel criminali ciuiliter intẽtata, iuxta ſententiam
Spec.d.tit.de teſt.d.§.1.verſ.item opponitur,quod eſt crimi-
noſus,ibi,ſi ſit emendatus. & Andr Barbat.in d.tract.2.parte,
nota,quod emendatus.Abb.etiam in c.1.poſt nu.11.de exce-
ptio.verſ.nota hoc dictum,quod poſt pœnitentiam. & glo.in
d.c.teſtimoniũ.ſuper verb.emẽdatus,de teſtib. Alber.de Ma-
let.in d.tract.de teſtibus.c.3.nu.1.& rationem reddit Barb.in
7 conſ.40.col.2.verſ.tertio,ſi opponatur,vol.3.† quia emenda-
tus de crimine eſt homo integer,vt ibi,& videas Ant.de But.
in d.c.teſtimonium nu.19.
Limita præterea non procedere in cauſa criminali, quia
8 etiam emendatus criminoſus ſemel conuictus † non admitti-
tur,vt colligitur ex c.teſtimonium.de teſtib. & ibi Felin. in-
ſigniter in terminis,nu.24.& Andr.Barb.d.tract.d.2.par.poſt
nu.1. verſ.licet enim.
Sublimita, niſi agatur de modicò præiudicio , ſi credimus
Fel.d.nu.24.& Abb.in d.c.teſtimonium.per notata in c.inqui
ſitionem.extra,de elect.& c.inter dilectos. de fide inſtrum.
Ad hæc ſecundo limita principaliter cõcluſionem, vbi alij
9 teſtes haberi non poſſunt, tunc enim admittuntur etiam cri-
minoſi,vt Bart docuit in l.1.C.de ſumma Trinit.& fid.cathol.
nu.12.verſ.habes ergo.cui adhæſit Alberic. de Malet. vbi ſu-
pra,nu.4.cum tamen temperamento,quia ſimpliciter nõ ad-
mittuntur, ſed cum tormentis,vt in auth. de teſtib. §. ſi vero
ignoti.col.8.& ibi gl.ſuper verb.feſtinantes. & vide quæ di-
ximus 1.limit.in concluſ. crimen læſæ maieſtatis.
10 Inſuper tertio limitabis,† vt criminoſi etiam admittantur
in crimine læſæ maieſtatis,vt ſupra dictum eſt,& ſancitũ reli-
quere Imperatores Valentin.Valens, & Grat. in l. nullus. &
Modeſtin.I.C in l.famoſi.C.ad l.Iuliam maieſt. quod & pro-
bauit Anto.de Butt.in repert.in diction.teſtis. vbi atteſtatur
Guido de Suza C.de precib.Imperatori offer.l.1. & proba-
uit Campeg.de teſtib.d.reg.27.in 12.fallent.
11 Quarto limites velim † in hæreticis,ſecundum gl. in l.3.§.
lex Iulia.ff.de teſtib.ſuper verb.palam. & glo. etiam ſentit in
c.teſtimonium,extra eo.tit.per l.quoniam.de hære. & voluit
Alberi.vbi ſupra,nu.6.
Longe tamen ſecus ſenſere Cyn.nu.7.& Bart.in d.l.1.C de
ſumma Trinit.& fide cathol. verſ.breuiter veritas eſt iſta. eo
12 quod † cum hodie omnes hæretici ſint infames, in teſtimo-
nium admitti non poſſunt.& quod ſint infames,probatur au-
then.gazaros.& l.pen.C de hære.& hoc viſa eſt tenere gl.ſe-
cundum quod adducitur à DD.in d.c.teſtimonium,de teſtib.
13 In crimine tamen hæreſis † criminoſi admittuntur, vt con-
ſtitutum fuit in c.vergentis.de heret.de quo ſupra diximus in
d.concluſ.crimen læſæ maieſtatis.
Quinto loco fallit,quando produceretur criminoſus cõtra
14 criminoſum,† ita docuit gl.in d.l.3.§.lex Iulia. & l. quoniã.
de hæret.& Alber.vbi ſupra, nu.7.gl.ſi. in d.c.teſtimonio, de
teſtib.& per not.per Bal.Bart.in l.cum mulier. ff.ſol.matrim.
Contrarium ſenſit gl.in d.c.teſtimoniũ. ext.de teſtib.verſ.
dico quod non põt.vbi tñ dicit,quod excipiens,quẽ eſſe ſer-
uum & ipſe eandẽ exceptionem poteſt contra eũ replicare.
15 Sexto præterea fallit in crimine ſimoniæ, nam † propter
acerbitatẽ criminis admittitur teſtis alias inhabilis ad teſti-
ficandum ſuper hoc crimine, ita ſciuit Innoc.III. Pont.Max.
in c.licet Heli.extra, de ſimon. & tradidit Ioan. Campeg.d.
reg.29.in 1.fallent.& in concluſione,Simonia,diſſeremus.
16 Septimo limites velim in crimine † ſacrilegij, vt colligere
eſt ex l.ſi quenquam.C.de epiſcop. & cleric.& à c.hi qui. 16.
q.4.& tradidit Alber.in d.tract de teſtib.d.c.3.num.14.atque
Campeg.vbi ſupra,& de hoc conſulas cõcluſionẽ,Sacrilegiũ.
Octauo limitare poteris in cauſa dilapidationis,vt ſi bona
17 eccleſiæ fuerint dilapidata,† nam hoc caſu teſtis alias inha-
bilis admittitur, vt ſancitũ eſt in d.c.licet Heli.& in c. ſi quis
presbyterorum.extra,de rebus eccleſ.non alienando.
Nono limitare tibi licebit in crimine fraudatæ annonæ,
18 † quod committitur, quãdo portator vectigalium ad exerci-
tum,furatur ipſa victualia,vt aſſeuerauit Alber.vbi ſupra.nu.
14.& Campeg.vbi ſupra,in d.reg.27.in 4.fallen.
Decimo fallit in crimine fraudati cenſus, quod committi-
19 tur, quãdo † quis pecuniam publicam depoſitam ſubtrahit,
vel furatur iuxta ſententiam Alberic.vbi ſupra.d.nu.14.quos
omnes caſus refert Spec.in tit.de accuſat.§.1.circa fin.quem
ſequitur Io.Andr.Abb.& Butr.in c.fi.de teſtib.
20 Vndecimo limita idem eſſe in crimine perduellionis, † vt
traditum eſt à Speculat.vbi ſupra in proxima limitatione, &
per Dd.ibi allatos.
Sublimita prædictas ſex proximas limitationes, vt in his
21 non admittatur † inimicus capitalis, ſi credimus Spec. vbi
ſupra.quem notanter refert,& ſequitur Alberic.vbi ſupra.nu.
14.de quo vide quæ ſupra diximus in concluſione, Crimen
læſæ maieſtatis.in 1 limitatione.
Duodecimo limitabis, ſi pars non ignorauerit teſtem cri-
minoſum,vel tempore iuramenti, vel tempore depoſitionis,
22 & non oppoſuerit,amplius † non poterit opponere,vt habe-
mus in auth. ſi dicatur.C.quod traditum eſt à Campeg. vbi
ſup.d.reg.27.limitat.10.& profitendo ſcripſit Petr.de Anch.
in d.c.teſtimonium.de teſtib.& Cyn.voluit in l.ſi quis teſtib.
C.de teſtib.numero 5.
Decimotertio limitatur,ſi teſti obijciatur crimẽ in genere,
23 qui † propter hoc nõ repellitur à teſtificando; & ideo debet
obijci in ſpecie cum loci obiectione,& temporis,vt in c.præ-
ſentium.de teſtib.lib.6.& ita obſeruauit Salicet. in d.auth. ſi
dicatur.in 3.col.& reſpondit Roma.cõſ 290.n.2. & ſeq.gl. in
procem.prag.ſanctio.ſuper verb.Dei. verſ.nec etiam ſola tri-
buti.gl.3.in capitul. paſtoralis. de except. l.ſcire. §. ſcire. ff.
de excuſat.tutor.Bart.in leg.1. numero octauo, ff. de except.
Bal.in l.fine teſtatoris.in princip.verſ.ideo illa generalia. ff.
de leg.1.gl.in c.pia.ſuper verb.ſpeciem.verſ.non ergo.de ex-
ception in ſexto.gl.ſuper verb.nomen.in princip.
24 Decimoquarto limita in teſte inſtrumentario,† qui eſt de-
ſcriptus in teſtamẽto,quamuis ſit criminoſus, dummodo oc-
culte ſit criminoſus,etiãſi appareat poſtea inhabilis rõne cri-
minis,ita protulit Fel.in c.ſuper eo.2.nu.1.de teſtib. ſequitur
Mõtic.de teſtib.in verſ.criminoſus.verſ.teſtis inſtrumẽtatius.
25 prout dr̃ in ſimili de mediatore,† vel proxeneta in inſtrumẽ-
to deſcripto & aduocato,ita protulit Abb.in lex literis.nu.1.
& 2.de tranſact.1.& 2.notab.prout ſi poſt redditum teſtimo-
nium detegitur defectus teſtis,nihilominus eius dictum ante
valet,nec vitiatur,per no.in § quod ſi quis vero.in authentic.
de teſti.gloſſ.fin.in l.ad teſtium.§.1.ff.de teſt.Ang.In §.ſed cũ
aliquis.nu.1.verſicul.tertio ſi teſtis.Inſtit.de teſta.
Decimoquinto limitabis hoc pacto, nam ſi teſtis criminõ-
26 ſus examinetur vna cum alijs teſtibus fide dignis † dictum
illius ſuſtinetur,vt auctor fuit Fel. in d.c.teſtimonium.num.2.
& 5.& valet ad aliqualem probationem,vbi aliorum admini-
culis ſuſtentatur,quod fuit pronunciatum Anchar.c.per tuas.
1.num.4.de ſimon.& num.7.per ea, quæ animaduertit Ang.
in ſuo conſ.1. & de hoc articulo videas cumulate apud Felin.
vbi ſupra,d.nu.5.
Decimoſexto limita,vt ſententia lata ad dicta teſtium cri-
27 minoſorum † inhabilium non reijciatur,licet poſtea afferan
tur probationes ſuper inhabilitate,vt videre eſt in c.præſen-
tium.extra,de teſtib.& aſſeuerauit Felin. in terminis in c.ſu-
per eo.1.nu.1.eod.tit.ibi,idem dicit de ſententia.
28 Quod ſublimita,niſi fuerit appellatum, † nam in cauſa ap-
pellationis poterit obijci,vt ait Fel. in d.c.ſuper eo. nu 1 al-
legat.gloſſ.in verb.per ſententiam.in c.1.extra, de exceptio.
& conſulas Corn.conſ 21.nu.2.vol.3.

Deci-

Digitized by Google

Decimoſeptimo limita, quando teſtis conuincitur in eo, quod prima facie præſumitur eſſe crimen, poſt tamen aliquo
29 modo excuſari à delicto ratione ignorantiæ, † vel alia iuſta cauſa, tunc enim iſte teſtis omnino non repellitur, non tamen illi pręſtatur plena fides, caſus eſt ſingularis, quē ad hoc ponderat Inno. & D. Ant. de But in c. 2. extra, de arbit. nu 2. quem refert Io. Cror. in tract. de teſtib. part. 3. nu. 45. quod & voluit Aret. in c. cum à nobis, de teſtib. & Fel. notat in c. cum dilecti. nu. 4 verſ. ſed aduerte, quod oportet intelligere. col. 1, de accuſar.

Decimooctauo limita, ſi Chriſtianus teſtificaretur contra
30 Iudæum, † quia non poteſt excipere contra ipſum de crimine, vt habemus à Io. Crot. d. regul. 5 7. & dixit Abb Sicul. in c. Iudæi, de teſtib. vbi diſtinguit nu. 3. verſ. vltimo hic quæritur.

CONCLVSIO CCCCLXVI.

ARGVMENTVM.

Criminoſum eſſe emendatum à crimine, cui incumbat onus probandi, & quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Criminoſum eſſe emendatum à crimine qui dixerit, id probare debet.*
2 *Qui ſemel euaſit in malum virum per crimen contra eum probatum, amiſit præſumptionem bonitatis. & præſumitur ſemper criminoſus, niſi probetur emendatus.*
3 *Miles ſi ſemel ſe male habuit in militia, non eſt ei amplius credendum.*
4 *Semel excommunicatus ſemper præſumitur excommunicatus, niſi probetur abſolutus.*
5 *Criminoſus teſtis in dubio præſumitur emendatus.*
6 *Emendatus in dubio non præſumitur, quando crimen eſt manifeſtum.*
7 *Emendatus præſumitur, qui crimen commiſit occulte, & confeſſus eſt ſacerdoti.*
8 *Criminoſus ſi agatur in cauſa criminali ſemper eſt repellendus, & emendatio eius non præſumitur, ſiue crimen fuerit occultum, ſiue manifeſtum, ſiue pœnitentiam egerit, ſiue nullam.*
9 *Criminoſus emendatus præſumitur, ſi agitur in ciuilibus, & crimen fuerit occultum, ſiue manifeſtum, dummodo pœnitentiam egiſſe probet per ſacerdotem.*
10 *Criminoſus præſumitur purgatus, & emendatus, ſi trium annorum interuallo ab improbe factis ſe abſtinuerit, & in rectis actionibus & honeſtis ſeſe exercuerit.*
11 *Homo nouus fingitur, qui ab iniquo viuendi genere deſiſtit, & reuertitur ad bonū.*
12 *Criminoſum emendatum vere quem eſſe probatur per ſacerdotem confeſſionis.*
13 *Confeſſio, & pœnitentia iniunctio probatur per ſacerdotem, ſed ſatisfactio exterior per familiares, & alios, qui viderunt.*

CRiminoſum eſſe emendatum à crimine ſi quis dixerit,
1 id † probare debet, ſi credimus Abb. in c. teſtimonium, poſt nu. 14. verſ. ex his colligitur. de teſtib. quod pronunciatum oriri, & emergere videtur ex vulgata regula, ſemel malus de reg. iur. lib. 6. nam cum ſemel euaſerit in malum virum per crimen contra eum probatum, amiſit præſumptionem bo
2 nitatis, † & præſumitur ſemper criminoſus, niſi probetur emendatus, vt per Abb. loco citato, & ibi Feli. num. 34. in gl. in verb. emendatus, quod etiam comprobatur per context. in l. ſocij. §. iiſdem. ff. de accuſa. vbi qui calumniatus fuit in accuſatione prima, calumniari etiam præſumitur in ſecūda, quod recte ibi obſeruat Bar. nu. 8. & eſt contex. in l. non omnes. § à
3 barbaris. ff. de re militar. in quo loco habetur, † quod ſi miles ſemel ſe male habeat in militia, non ſit ei amplius credendū, quia non eſt veriſimile, vt in poſterum bene ſe habeat. Quibus finitimum eſt, quod ſcriptis prodidit gl. iuncta theorica Abb. in c. propoſuit. de cler. excomm. miniſtr. vbi notat Abb. ex illa glo. quod ſemel excommunicatus ſemper præſumitur
4 excommunicatus, niſi † probetur abſolutus, de quo latius infra in concl. Excōmunicatus. & eiuſdem ſententiæ fuit Alex. in conſ. 5. In cauſa inquiſitionis. nu. 3. li. 1. & conſ. 93. quod eſt duplicatum in eodem lib. atque monuit Hippol. de Marſi. in ſing. 217. incip. Ter, vel quater, nu. 2.

Huic aduerſari videtur, quod alibi à ſcribētibus traditum
5 eſt, † nēpe criminoſum teſtem in dubio pręſumi emendatum, vt reſpondit Alex. in conſ. 149. incip. Viſo proceſſu inter Michaelem. nu. 5. verſ. 5. reſpondeo, vol. 5. auctorem laudat gloſ. in c. ipſi Apoſtoli, 2. quæſt. 7. & fuit de mente Specu. in tit. de teſte. §. 1. verſ. item opponitur, quod eſt criminoſus. poſt nu. 7. ibi, nam in occultis, atque placuit Ant. de Bur. in c. teſtimonium. de teſtib. vbi etiam ſentit Abb. d. nu. 14. verſ. non bene, & ſequitur Monticel. in ſuo repertorio, de teſtib. in verb. criminoſus, verſ. fin.

Cōcordes has inter ſe opiniones efficere poteris, ſi dicas,
6 priorem ſententiam procedere, † quando crimen eſt manifeſtum, quia eo caſu non pręſumitur in dubio emendatio. Poſteriorem vero locum ſibi vendicaret, ſi crimen fuerit occul-
7 tum, & confeſſum ſacerdoti, † quia tunc bene emendatus præſumi poterit, ita colligere eſt ex theorica Inno. in d. c. teſtimonium, num. 2. verſ. emendatus. de teſtib. quem ſequitur Abb. ibid, nu. 14.

Vel ſecundo loco dicere poteris, vt prior opinio vera ſit, ſi agimus in cauſa criminali, nam tunc ſiue crimen fuerit occul-
8 tum, ſiue † manifeſtum, ſiue pęnitentiam egerit, ſiue nullam, criminoſus ſemper erit repellendus, & emendatio non præſumetur, niſi probabitur.

Poſterior vera erit, ſi verſemur in ciuilibus, & crimen fue-
9 rit occultum, ſiue ęt manifeſtum, † dummodo pœnitentiam egiſſe probabit per ſacerdotem, ita diſtinguit gl. in d. c. ipſi Apoſtoli. 2. q. 7. & comprobat Specul. d. tit. de teſte. §. 1. verſi. item opponitur. d. nu. 7, & ab hoc non receſſit Abb. in d. c. teſtimonium. d. nu. 14. Alex. etiā iuxta hanc ſententiam reſpondit in d. conſ. 149. nu. 5. li. 5. & ſequitur Alb. de Malet. in tract. de teſtib. c. 3. nu. 69.

Vel tertio loco erit dicēdū, vt poſterior opinio procedere poſſit, qñ criminoſus trium annorum interuallo ab improbe
10 factis ſe abſtinuerit, † & in rectis actionibus, & honeſtis ſeſe exercuerit, tunc. n. præſumitur purgatus, & emendatus, ſic habemus ab Imp. in auth. de monachis. § hinc autē nobis. verb. ibi facit, quem pro eleganti, & ſingulari contex. ad idem refert Ant. Corſet. in ſing. 226. in verb præſumptio. primo idem tradidit Fel. in c. cum deputati. in princ. de iud. ita etiam tradidit Rom. in conſ. 236. Vt præmiſſa conſultatio. nu. 5. vbi ait, propter deſiſtentiam ab iniquo viuendi genere, & reuerſio-
11 nem ad bonum, † quem fingi nouū hoīem, adeo vt fingatur nunquam fuiſſe talis, qualis erat tempore malæ vitæ, quod & ſenſit Bal. in l. 1. §. ſi magiſtratus. poſt n. 1. ver. itē nota, quod ex præſenti paupertate. ff. de magiſt. conueniend. in quam ſententiam plurima colligit Nic. Boer. in addit. ad Dyn. in regu. ſemel malis. de reg. iur. in 6. litera A. & profitēdo ſcripſit Iaſ. in l. ſi prius col. 19. poſt nu. 43. verſi. tu ergo dic in eod. ff. de oper. noui nunciat. per d. §. hinc autem nobis. ver. ſancimus ibi, ſed per triennium totum, & ibi, & d. triennio toto. in authent. de monach.

Si quis vero ſciſcitetur a me, quo pacto probetur crimino
12 ſus emendatus vere, † huic ex ſententia glo. in fin. d. c. teſtimonium. reſpondebo, probari per ſacerdotem confeſſionis, vt colligitur ex cap. ſi peccauerit. 2. q. 1. c. in capite, & ibi per Archid. 50. diſtin. Inno. vero in d. c. teſtimonium. nu. 5 aſſerit,
13 confeſſionem † poſſe probari & pęnitentiæ iniunctionē per ſacerdotem, ſatisfactionem autem exteriorem probari per familiares, & alios, qui viderunt, dixit etiam Abb. ibi poſt nu. 13. verſ. venio ad gl. & fuſius hæc tradentem conſulas Alberic. de Malet. in tract. de teſtib. par. 3. num. 70.

CONCLVSIO CCCCLXVII.

ARGVMENTVM.

Criminis particeps, an à teſtimonio repellatur.

SVMMARIA.

1 *Criminis particeps à teſtimonio repellitur.*
2 *Abſolutio participis criminis alteri prodeſt.*
3 *Criminis particeps, nec quidem ad iniurium valet. Contrarium nu. 4.*
5 *Criminis particeps admittitur ad probandum coniurationem factam.*
6 *Criminis participes admittuntur in ſubſidium, quando aliunde veritas haberi non poteſt.*
7 *Criminis particeps poteſt eſſe teſtis, quando agitur de hæreſi, vel læſa maieſtate.*
8 *Particeps criminis falſa moneta admittitur in teſtem.*

1 CRiminis participem † à teſtimonio repelli elicitur à reſponſo Pauli in l. repetita. ff. de fid. inſtru. & à c. veniens. de reſtitu. ſpol atque ex c. nemini. 15. q. 4. & ibi Archid. nu. 1. col. 5. quod etiam plerique tum conſulentes, tum etiam profitentes tradidere, vt Butr. in c. præterea. nu. 5. de teſtib. Cyn. in l. quoniam. nu. 2. verſ. & an idem ſit in alijs. C. de teſtib. & ibi Ang. nu. 1. 3. & 4. Bal. conſ. 383. nu. 4. lib. 5. Alex. conſ. 159. nu. 8. lib. 6. Fulg. conſ. 136. in fin. col. 2. Spec. in tit. de teſt §. 1. nu. 37. verſ. item quod ſocius criminis Corn. conſ. 115. num. 5. vol. 3. & conſ. 58. nu. 4. vol. 1. & conſ. 94. nu. 5. vol. 3. Gram. deciſ. 25. nu. 1. idem Gram. deciſ. 40. nu. 16. Corn. conſ. 324. nu. 3. vol. 3.

Digitized by Google

l. 3. Feder. Schenck. tract. de teſtib. nu. 37. & Alber. de Malet. d. tit. de teſt. c. 4. nu. 65. Iaco. Aegid. ibid. nu. 16. Cuius rei
2 ratio eſt, † quia alterius abſolutio alteri prodeſſet, l. quoniā liberi. iuncta gloſſ. ſuper verb. particeps. C. de teſtib. quod & voluit Feder. Schenck. vbi ſupra, d. nu. 37, cui cōuenit reſponſum Pariſ. conſ. 53. nu. 15. vol. 1. & conſ. 54. vol. 4. nu. 50.
3 Ampliabis vſque eo concluſionem procedere, † vt ne quidem ad indicium valeat, iuxta ſententiam Rui. conſi. 7. vol. 5. num. 14. quod etiam probauit D. Nell. à S. Geminia. de teſtib. nu. 16. quod probat per c. 1. de confeſſ. ibi, ciuili cēſentur, & c. cui ſententiæ adhæret Pariſ. d. conſ. 54. num. 15. vol. 1. & conſ. 151. nu. 16. vol. 4. & conſ. 63. eod. vol.
4 Contrariam ſequutus eſt ſententiam † Alex. conſ. 120. nu. 3. lib. 7. arg. c. ſicut nobis. de teſtib. imo quod ſemiplene probet, voluit D. Ant. de But. in c. quoniam. nu. 4. de teſtibus.
Primo limita cōcluſionē, vt particeps criminis admittatur
5 † ad probandam cōiurationem factam, ſic ait Io. Crot. de teſtib. nu. 11. cui opinioni rñdit Alex. conſ. 227. nu. 16. lib. 4. & cōſ. 69. nu. 7. vol. 2. late ēt proſequitur Gram. vot. 3. nu. 2. 3. 4.
Secundo loco limites velim, vt admittantur in ſubſidium
6 quādo † aliunde veritas haberi non poteſt, vt auctor eſt Fel. in c. fin. nu. 4. de teſtib. & late dictum eſt ſupra in præcedenti concluſ. in 2. limitatione.
Tertio limitabis, etenim particeps criminis poteſt eſſe te-
7 ſtis, quando † agitur de hæreſi, vel læſa maieſtate, vel ſimonia. Butr. ita ſcripſit in c. veniens. nu. 8. de teſtib. cui accedit Alberi. de Malet. tract. de teſtib. c. 4. nu. 95. quod deſignat hic verſiculus, per teſtem ſocium criminis ſimonia probatur.
8 Quarto limita, nam particeps criminis falſæ monetæ † admittitur in teſtem, vt aſſeruit Martin. Lauden. tract. de monet. nu. 12. tom. 6. quod etiam voluit Monticel. in ſuo tract. de teſtib. in verb. criminis particeps.

CONCLVSIO CCCCLXVIII.

ARGVMENTVM.

Culpa an præſumatur, & quo pacto probari debeat.

SVMMARIA.

1 *Culpa non præſumitur, ſed probari debet ab illo, qui eam allegat.*
2 *Culpa non præſumitur, niſi quis conuincatur.*
3 *In dubio illa interpretatio ſemper ſumenda eſt, per quam excludatur culpa præſumptio.*
4 *Ad tollendam culpam præſumitur quis feciſſe in rebus alienis, quod in ſuis ſolitus eſt facere.*
5 *Incendium, & furtum ſolent committi ſine culpa.*
6 *Incendium licet præſumatur ortum culpa habitantium, tamen talis culpa præſumitur leuiſſima.*
7 *Conductor, cum non teneatur, niſi de dolo, lata, & leui culpa, & non de leuiſſima, poterit ſe excuſare de incendio illato in domo conducta, & ex hoc non tenebitur ad aliqua damna. Contrarium ibi, & num. ſeq.*
8 *Incendium præſumitur factum culpa inhabitantium, niſi conductor ipſe probet incendium abſque ſua culpa, vel ſuorum, pro quibus tenetur proceſſiſſe.*
9 *Conductor de incendio non tenetur, nec ex lege Aquilia, licet leuiſſima culpa veniat in d. lege, & culpa leuiſſima, quæ dicatur, videndum.*
10 *Culpa conductoris in incendio ad hoc, vt ipſe teneatur, debet eſſe commiſſa in faciendo, vel committendo.*
11 *Actio legis Aquiliæ datur domino propter factum, non propter negligentiam.*
12 *Commodatarius tenetur de leuiſſima culpa.*
13 *Commodatarius non tenetur de furto ex leuiſſima culpa, quando furtum eſt patratum à perſona coniuncta, à qua non ſuſpicatur.*
14 *Commodatarius non tenetur, quando furtum fuit factum à famulo commodato, vna cum re commodata.*
15 *Commodatarius non tenetur de cuſtodia, quando famulus fuit tranſmiſſus, vt cuſtodiat rem commodatam.*
16 *Cuſtos re præſumitur eſſe in culpa, & ei incumbit onus probandi.*
17 *Quando in controuerſia venit, an dolus, vel culpa præſumenda ſit, potius culpa præſumitur, quam dolus.*
18 *Præſumptio ſemper capienda eſt, per quam delictum excludatur.*
19 *Culpa præſumitur in procuratore.*
20 *Culpam abfuiſſe probatur, quando paterfamilias adhibuit diligentiam adhiberi ſolitam per alios.*
21 *Caſus fortuitus excuſat à culpa.*
22 *Culpa præſumatur abfuiſſe, quando quis facit illud, quod diligens paterfamilias faceret.*
23 *Culpa formas omnes modum cognoſcendi, vide remiſſiue.*
24 *Culpa aliquis, vt alter non poſſit habitare cum alio, quo pacto probari poſſit.*
25 *Qualitas requiſita ad actum debet ſpecifice probari.*
26 *Culpa illius, qui debuit mittere procuratorem, & non miſit, probatur ſi facile procuratorem habere potuit.*
27 *Culpa ex negligentia tutoris, qui nō vertit pecuniam pupilli in emptionem prædiorum, non probatur, niſi oſtendatur prædia eſſe venalia, quæ emere potuiſſet.*
28 *Culpa mariti, qui non adhibuit medicum in curanda vxore probatur ſi facile medicum habere potuit.*

1 CVlpam non præſumi, ſed probari debere per illum, † qui eam allegat, profitēdo ſcripſit Ludou. Bologn. poſt And. Barba. in l. 4. §. Cato. poſt nu. 144. verſ. & ſubdit idem Ang. & nu. 145. verſ. ſecundo adde. ff. de verbo. obligat. & ad id affert contex. notabilem in l. ſi. in verb. interdum. ff. de cuſtod. reor. gl. in l. quoties. §. qui dolo. ff. de probat. idem tradit Bal. in c. 1. tit. de feud. ſin culpa non amit. in vſib. feud. in prin. in verſ.
2 noto culpam nō præſumi, † niſi quis conuincatur, quod idem extendit, ſiue ſit culpa in omittendo, ſiue in faciendo, & huic aſſentit Alex. in conſ. 100. nu. 3. vol. 1. cōſ. 151. nu. 11. qui adducit clare, & ſpecifice probandam eſſe culpam, quod & placuit Bar. in conſ. 93. & Laur. Siluan. in conſ. 46. Vidi celeberrime, nu. 4. & poſt nu. 9. Benedict. etiam Capra in reg. 78. nu. 52. & pluribus ſeqq.
3 In dubio namq; ſemper ſumenda eſt illa interpretatio, † per quam excludatur culpæ præſumptio, l. exceptione. vbi glo. in fi. & Bar. ff. de fideiuſſor. nu. 7. gl. ſuper verb. in longinquo. & Dd. in l. ſi quis ex argentarijs. § fin. ff. de edend. gl. Bar. & Dd. in l. ſi creditor. C. de pign. actio. idem Barr. d. conſ. 193. commune Lucignani. Et loco ad tollendam culpam præſumitur
4 quis feciſſe in rebus alienis, quod † in ſuis ſolitus eſt facere. Ang. in l. ſed ſi damnū. §. 1. ff. de pecul. vbi adminiſtrator præſumitur feciſſe in negotijs alicuius, quod in ſuis ſolitus erat facere, vt ceſſet in eo culpa. Crauet. d. conſ. 151. nu. 18. vbi late.
Hæc primo ſic limitare poteris, vt locū ſibi non vendicent in his, quæ non conſueuerunt cōmitti ſine culpa, vt eſt incen-
5 diū, † & furtum: eo enim caſu præſumitur quis eſſe in culpa ex ſola habitatione, & ei incūbit onus probandi contrarium, iuxta ſententiam gl. Barr. & Bal. in d. l. ſi creditor. C. de pign. actio. & in l. ſi quis ex argentarjs. §. an vero. ff. de eden. idem proditum reliquit Hormanoct. Detus in repeti. d. §. Cato. nu. 118. verſ ſubdunt. per context. in l. ſi vendita. ff. de pericul. & commod. rei vendi. & in l. 3. §. 1. ff. de off. præfect. vigil. & obſeruauit Bened. Capra in concluſ. 78. num. 57. quod & placuit Bolog. in eod. §. Cato. nu. 146. verſ. tamen limita. ff. de verbor. obl. & ſcripſit Franc. M. in deciſ. Delphin. q. 521. nu. 2. & Hercul. de probā. negat. ſol 23. à tergo. verſ. 31. infertur, ex Pariſ. ſententia in conſ. 156. col. 2. lib. 4. & declarat Siluan. in d. cōſ. 46. nu. 8. & ſeq. nec præteriit Io. Sadolet. in repetit. l. quod te. nu. 16. verſ. & per hęc. ff. ſi cer. pet. atque meminit Alex. in cōſ. 50. Viſis, & opportune ponderatis, nu. 1. verſ. modos. lib. 1. ac comprobauit Io. Anto. Trigona. ſing. 57. nu. 3.
Illud tamen ſic accipias, vt licet præſumatur incendium
6 ortum culpa habitantium, † tamen talis culpa præſumitur leuiſſima ſic cautum eſt ab Accurſ. in §. præterea. in gl. fin. verſi. vnde furtum fieri. Inſtit. quibus modis re contraha. oblig. cui ſententię acceſſit Salic. in l. qui fortuitis. col. fin. verſ. vnum tamen eſt ſingulare not. C. de pign. actio. quo in loco pronunciatum illud Accurſij dicit inſigne, quod & notatu dignum eſt arbitratus Sadolet. d. l. quod te. d. nu. 16. ff. ſi cert. peta. & idem probauit Horman. Detus in §. Cato. poſt nu. 18. & ſingulatem dicit Alex in d. conſ. 50. nu. 9. verſ. confirmo præfata lib. 1. ſimile obſeruauit Io. Ant. Trigo. ſingul. 57. incip. incendium. num. 3.
7 Hinc inferri prodiderunt ſcribentes, † quod cum conductor non teneatur niſi de dolo, lata, & leui culpa, non autem de leuiſſima, l. contractus ff. de reg. iur. l. ſi vt certum. §. nunc videndum. ff. commod. & §. pen. inſtit. loc. cum vulgarib. poterit ſe excuſare de incendio illato in domo conducta, atque ex hoc non tenebitur ad aliqua damna. ita ſcripſere Horman. Det. in d. l. 4. §. Cato. nu. 319. ff. de verb. oblig. & Sadolet. in d. l. quod re, num. 17. ff. ſi cert. pet. ac reſpondit Alex. in d. conſ. 50. poſt num. 9. lib. 1.
Contraria in hac re fuit mente Imo. in l. ſi domus. ff. de leg. 1. vbi ſcriptum reliquit, locatorem in caſu iſto habere inten-
8 tionem ſuam fundatam contra conductorem: † quia, vt dictum eſt, præſumitur culpa factum inhabitantium, niſi conductor ipſe probet incendium abſque ſui culpa, vel ſuorum, pro quibus tenetur præceſſiſſe, cuius ſententiam videtur ante tenuiſſe Bar. in d. l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor ait. ff. de eden. & placuit Salic. in l. ſi creditor. C. de pign. actio.
** Prior tñ opinio vera eſt, & magis ** communis, vt eſt atteſtatus Curt. in l. dominus horreorum, ff. loca. in 2. col. in fin. &
* tanquam communem * amplectitur Io. Anto. Trigon. d. ſing.
9 57. poſt nu. 3. quod eo vſq; procedit, vt nec ex lege † Aquilia tene-

Digitized by Google

tenebitur conductor, licet leuiſſima culpa veniat in l. Aquilia, l. in l. Aquilia. la 2. ff ad l. Aquil. & id quidem quia culpa leuiſſima, quæ ex incendio illato præſumitur contra cōductorem, dī in omittendo, & negligendo, quod ſatis non eſt in l. Aquilia, in qua requiritur præcipue culpam leuiſſimam eſſe in fa-
10 ciendo, † & in committendo, vt quamplures profitendo, docuere, quorum primus Bart. in l. eleganter, §. ſi quadrupes. ff. de dol. mal. idem Bart. & alij in l. qui bona. §. cum inter. ff. de dam. infect. vbi Imo. & in l. fluminum, §. quanquam. eo. tit. Roman. in l. diuus. in princ. ff. ad Sillan. & iſtos ſequitur Sadolet. in d. l. quod te. nu. 15. verſ. item addendum eſt, ff. ſi cert. per. permoti omnes ex inſigni tex. in l. ſi vſusfructus, §. denique. ff. de vſufruc. quem plurimi ibi commendant Dd. & pręcipue
11 Bart. qui ex eo colligit † actionem legis Aquiliæ dari domino propter factum, non propter negligentiam, & iuxta hanc ſententiam reſpondit etiam Alex. d. conſ. 50. poſt nu. 9. lib. 1.

Saluando tamen Imolæ ſnīam poſſumus dicere, ſibi locum
12 vendicare in commodatario, † qui tenetur de leuiſſima culpa, l. in rebus. in prin. ff. commoda. atque in conductore in illis caſibus, quib. teneretur de leuiſſima culpa, prout loquitur tex. in l. qui mercedem, & ibi notatur, ff loca. & tradidit Capra in reg. 78. nu. 60. & in iſtis terminis debet etiam intelligi doctrina Bart. in d. l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor ait ff. de eden. prout intellexit Alex. & poſt eum Iaſ ibi, quib. adhęret Io. Ant. Trig. d. ſing. 28. nu. 4. in quo loco hoc pacto opiniones iſtas inter ſe ita diſſentientes ad reconciliationem reduxit.

13 Illud, quod de commodatario dictum eſt, † teneri in furto de leuiſſima culpa, intelligas, vt non procedat, qñ furtū eſſet patratum à perſona coniuncta, vel à tali, à qua diligētiſſimus non ſuſpicaretur, cum tunc cadat in caſum fortuitum merum, ſine pręſumptione alicuius culpę, ita docuit Capra in d. reg. 78. nu. 61. quod probat per l. eum qui. §. idē ſcribit. ff. de furtis. & dicit hoc idem ſentire Io. And. in c. vnico. de cōmodat.

14 Secundo intelligas, vt locum ſibi non vendicet, † quando furtum fuiſſet factum à ſeruo, vel famulo commodato vna cum re accommodata, cum tunc commodatarius non teneatur, eſto quod alias teneretur de cuſtodia, idem aſſeruit Capra in d. reg. 78. nu. 62. per contex. in l. ſi vt certo. §. ſi de me. & § ſeq. ff. commodati.

15 Tertio loco intelliges, vt verum non ſit, quando † fuiſſet tranſmiſſus famulus, vt cuſtodiat rem commodatam, quia tūc commodatarius non tenetur de cuſtodia, idē obſeruauit Capra in d. reg. 78. nu. 63. comprobat id per context. in l. ſi ſoluturus. ff. de ſolution. quod tamen intellige, vt ibi per eundem.

Secundo loco limitabis concluſionem, vt locum nō habeat
16 in cuſtode rei: nam pręſumitur eſſe in culpa, † & ei incumbit onus probandi contrarium, glo. eſt notabilis, quam comprobat Bar. in d. l. ſi quis ex argentarijs, §. an vero. ff. de eden. alia eſt gl. & Bar. etiam in l. ſi quis fundum. §. Imperator. ff. locati. quam referendo ſequitur Ludou. Bolog. in d. §. Cato, nu. 146. verſic. ſecundo limita. de verbor. oblig. Siluan. d. conſ. 46. poſt nu. 8. ibi minus etiam obſtat.

Tertio loco intelligas, vt non procedat concluſio, quando
17 in controuerſia venit, an dolus, † vel culpa præſumenda ſit: nam tunc potius culpa pręſumitur, quam dolus, ſecundū Bar. in l. hę enim. ff. de ſuſpect. tuto. & reſpondit Abb. in conſ. 68. verſ. primo enim. vol. 1. ſequitur Gab in ſuis concluſionibus, lib. 7. de criminal. concluſ. 2. nu. 5. ea ratione, quod ſemper ca-
18 pienda eſt præſumptio, † per quam delictum excludatur, l. merito. ff. pro ſocio. Alciat. de præſumpt. reg 3. pręſumpt. 1. & nos infra in concluſione, Delictum, dicemus.

Quarto loco limitare poteris concluſionem, vt vera non ſit
19 in prouocante, † quia in eo ſemper præſumitur culpa, vt colligere eſt ex reſponſo Alphei Iuriſconſulti in l. ſi ex plagis. §. tabernarius. ibi, culpam enim. vbi Bar. ff. ad l. Aquiliam, & reſpondit Alex. in conſ. 119. nu. 4. vol. 7.

20 Culpam autē abfuiſſe oportet probare, quod † paterfamilias adhibuerit diligentiam adhiberi ſolitam per alios, vt traditum eſt in d. l. ſi vendita. ff. de pericul. & commod. & ibi per Salic. Franc. Marc. vbi ſupra nu. 2. ſub fin. vel oportet pro-
21 bare, quod quis fecerit, prout eſt fieri conſuetum, † quia conſuetudo excuſat à culpa, l. pignus. & ibi glo. fin. & Dd. C. de pignor. actio. & voluit D. Franc. vbi ſupra, nu. 3. & paſſim rota queſtione; & hoc idem ſequutus eſt Hieron. Gabr. in conſ. 159. Cogor, vt amico ſatisfaciam. num. 18. & 24. & Tiraq. de pœn. temp. aut remitt. cauſ. 42. nu. 9. verſ. & per illum quoque text. atque id probauit Alber. Brun. in tract. de diminut. & deteriora. concluſ. 20. nu. 147.

Vnde dicere ſolebat Bart. in l. ea igitur. ff. de pignor. actio.
22 culpam † præſumi abfuiſſe, quando quis fecit illud, quod diligens paterfamilias faceret, & reſpondit Grat. in conſ. 49. In cauſa Magnifici nobilis, nu. 6. vol. 1.

23 Si vero omnes culpæ formas cognoſcere tibi ſit cordi, † de his late tradentem conſulas Bart. in tract de teſtib. cum addit. D. Thom. Diplouat. nu. 109. vſque ad fin. tract. vbi vnamquanque ſpeciem recenſet ſeparatam, & quomodo conſideretur, quę omnia huc transferre eſſet præter inſtitutum noſtrum, cum ſolum in præſentia id agamus, vt materias probationum, ſi non exacte examinemus, ſaltem perſtringendo omnibus viam, quaſi indicem ad ſingulas probationum formas præmuniamus, atque demonſtremus.

Culpa vero alicuius, vt alter non poſſit habitare cum alio
24 non † recte poterit probari ex eo, quod teſtes deponāt in ipſa domo fieri altercationes, & contentiones, ſed etiam neceſſe erit, vt probetur huiuſmodi altercationes eſſe potiſſimas cauſas, vt vna idem domicilium incolere nō poſſint, idq́; eius culpa contingere, cuius aſſeritur, ita tradidit Alex. in conſil. 100. nu. 3. vol. 1. & ſequutus eſt Crau. in conſ. 151. nu. 16. nam
25 qualitas requiſita ad actum † debet ſpecifice probari, vt colligere eſt ex l. 2. §. docete. ff. vi bonor. raptor. & ex l. 1. §. ait prætor. & ibi Bart. ff. ne quid in flumine publico. vnde Bar. in d. conſ. 193. aſſeuerauit eum, qui innitatur culpæ, ſiue agēdo, ſiue excipiendo, debere deducere illam culpam certam, & limitatam, quod probat per l. prętor. ff. de iniurijs. idem voluit Ang. Aret. conſ. 3. ac ſenſit Alex. conſ. 183. nu. 6 lib. 7. atq; placuit Dec. conſ. 430. nu. 1. & conſ. 562. nu. 11. Bar. cōſ. 193. commune Lucignani. nu. 3. etiam refert, & ſequitur Ruin. in conſ. 93. Viſis his quæ narrantur. nu. 8. verſ. nec iſto caſu. vol. 5. & in conſ. 12. Viſo & diſcuſſo proceſſu vol. 1. in princ. eo. vol. 5. & idē ſentit Lauren. Siluan. in conſ. 46. Vidi celeberrime, nu. 6.

26 Præterea culpa illius, † qui debuit mittere procuratorem, & non miſit, probatur, ſi facile procuratorem habere potuiſſet, vt docuit Bart. in l. idem quia erit dicendum. ff. pro ſoci. quem refert & ſequitur Dec. d. conſ. 430. nu. 2. & plene idem Dec. in conſ. 562. nu. 13.

Superioribus illud optime conuenit, vt culpa ex negligentia tutoris, ſi quis dicat, non erogaſſe pecuniam pupilli in em-
27 ptionem prædiorum, non probetur, † niſi oſtendatur prædia eſſe venalia, quæ emere potuiſſet, iuxta ſententiam Bart. in l. tutor qui repertorium. §. ſi poſt depoſitionem. ff. de adminiſt. tutor. & ſancitum eſt in context. in §. pen. in authen. vt hi qui oblig. ſe habere perhib. res. & in ſimili reſpondit Alex. in conſil. 74 in fin. lib. 6. & late tradidit Dec. conſ. 562. nu. 22.

Poſtremo culpam mariti, ſi quis alleget ex eo, quod nō ad-
28 hibuit medicum in curanda vxore, debet † probare, facile medicum habere potuiſſe, vt Bar. placuit in l. idemque erit. ff. pro ſoc. & l. ſi ab hoſtibus. §. ſi vir vxorem. ff. ſolu. matr. & Bar. ſcripſit in tract. de teſtib. verſ. lata culpa. circa fin. nu. 113. & refert Dec. in d. conſ. 430. nu. 3.

CONCLVSIO CCCCLXIX.

ARGVMENTVM.

Curam animarum aliquem habere, quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Curam animarum aliquem habere probatur, quando beneficiario incumbit iuriſdictio ſpiritualis, vt adminiſtratio ſacramentorum eccleſiæ.*
2 *Curam animarum quem habere probatur, ſi poteſt excommunicare, abſoluere, viſitare, & alia exercere, quæ ad correctionem morum tendunt.*
3 *Cura animarum dicitur penes Prælatum, non penes eius Vicarium, etiamſi perpetuus ſit.*
4 *Curam animarum habere cenſetur, qui aſſumptus eſt non ſolum ſuo nomine, ſed etiam ſingulariter ad adminiſtrationem Parochialis eccleſiæ, & populi.*
5 *Si duo inſtituantur in eccleſia Parochiali, adeo vt quilibet eorum conſueuerit omnia facere, quæ ad animarum curam ſpectant, neuter ipſorum cenſetur curatus.*
6 *Sicut ſponſa humana duos coniuges eodem tempore habere nequit, ita ſponſa diuina quæ eſt eccleſia plures clericos ſponſos, qui eiuſdem curam eodem tempore habeant, non poteſt habere.*
7 *Prodigioſum eſt, in vna eccleſia eſſe duo capita.*
8 *Curatum non probatur beneficium ex eo quod beneficiarius habeat ius baptizandi omnes, & ſingulos de Parochia.*

9. Per

Digitized by Google

9 *Per actum baptizandi non arguitur cura animarum, cum etiam à laicis hominibus, & à mulieribus hic baptizandi actus iuſte poſſit exerceri.*
10 *Cura animarum non probatur ex iure ſepeliendi.*
11 *Quæ requirantur, vt beneficium curatum dicatur.*
12 *Ad probandam eccleſiam Parochialem eſſe ad effectum conſumendi gratiam expectatiuam aduerſarij, teſtes, quid, & quomodo deponere debeant.*

1 CVram animarum aliquẽ habere probatur ex eo, † quod
beneficiario incumbit iuriſdictio ſpiritualis, nempe ad-
miniſtratio ſacramentorum eccleſiæ, vt habetur in c.1. & per
totum, de paroch. & traditum eſt per gl. in clem. dudum. de
ſepultur. & in c. dudum. el 2. de electionib. vbi Abb. in qu. no-
tabili, poſt nu.7. & idem Abb. in c. de multa, poſt nu.24. verſ.
quoad primum, de præbend. aſſeuerauit & Gomeſ. ad regul.
Cancellar. in reg. de idiomate, q.11. nu.5. Rebuff. ſcripſit in ſua
prax beneficia. in tit. ſeculare beneficium quotuplex. num 10,
quod late comprobat Alphonſ. Hoied. in tract. de benefic. in-
compatibilit. par 1. c.13. nu.3 & Gondiſal. in tract. de legat.
q.14. nu.84. verſ. ſed quid dicemus,
2 Ampliabis iſtud, vt etiã procedat † in habente iuriſdictio-
nem contentioſam, vt ſi quis poſſet excõmunicare, abſolue-
re, viſitare, & alia huiuſmodi exercere, quæ ad correctionem
morum tendunt, eo caſu curam animarũ habere probabitur,
vt colligere eſt ex Imo. in d. c. dudũ. el 2. poſt nu.11. de elect.
& clare docuere gl. & Abb. ibidem, poſt nu.7. verſ. quidam ve
ro. & in d. cap. de multa. poſt nu.24. de præbe. d. cauit etiam
Benedict. Capra in concl.90. nu.12. verſ. cenſetur enim.
Quod tamen velim intelligas, vt nõ proprie, ſed largo mo-
do dicatur iſto caſu quis habere curam animarum, cum pro-
prie, & ſtricte ille dicatur curam animarum exercere, qui ha-
beat poteſtatem ligandi, & ſoluendi in foro pœnitentiali, vt
declarat Ludou. Gomeſ. in commentar. ad reg. Cancel. reg. de
idiomate, q.11. nu.4. verſ. & ideo pro vero.
Intelligas tamen velim id omne, quod diximus, locum ſibi
vendicare, quando iſtiuſmodi iuriſdictionem ſpiritualem ha-
bens, exerceat curam animarum nomine proprio, & nõ alie-
3 no: nam † cura animarum dicitur penes Prælatum, non penes
eius Vicarium, etiamſi perpetuus ſit, vt habetur ab Abb. in c.
extirpãdæ. § qui vero ver. quæro penes quem. nu.15. de præ-
ben. & ante eum dixit Pet. de Anchar. & Io. de Imo. in Clem.
vnica, de offic. vicar. ſic etiã fuit obſeruatũ à Staphil. in tract.
de gratijs, & expectatiuis, in rubric. de qualit. & ſtat. benefic.
verſic. requiritur & aliud, quod & animaduertit idem Ludo-
uic. Gomeſ. in d. commentarijs ad reg. Cancell. d. reg. de idio-
mate, d. q.11. nu.6. verſ. requiritur etiam.
Secundo præterea loco ſuperiora ſunt in accipienda, cũ is
4 iuriſdictionem ſpiritualem habens, † aſſumptus ſit, nõ ſolum
nomine ſuo, ſed etiam ſingulariter ad adminiſtrationẽ Paro-
chialis eccleſiæ, & populi, ita conſuluit Oldr. in cõſ.66. Quæ-
ro talis eſt. nu.1. & ſeq. vbi aſſeruit, quod ſi duo inſtituãtur in
eccleſia Parochiali, adeo vt quilibet illorum conſueuerit au-
5 dire confitentes delicta, & † cætera facere, quę ad animarum
curam ſpectant, neuter ipſorum cenſeatur curatus, neque in
eis habeat locum diſpoſitio contex. in c. licet Canon. de ele-
ctionib. lib.6. neque context. in c. de multa. de præbend. quia
quemadmodũ humana ſponſa duos coniuges habere nequit
eodem tempore, vt in c.1. de ſponſa. duorũ. ſic & ſpõſa diui-
6 na, quæ eſt eccleſia † plures clericos ſponſos, quæ eiuſdẽ curã
eodem tempore habeant, nõ poteſt habere, vt ſancitũ eſt in c.
cum non ignoret de præb. & melius in c. ſicut in vna. 21. q. 2.
7 alias in vna eccleſia eſſent duo capita. quod † prodigioſum
eſſet. In eandem deſcendit ſententiam Gomeſ. in d. q.11. poſt
nu.6. verſ. itẽ etiã requiritur. atq; Staphil. in d. tract. de gratijs
& expectatiuis, d. rub. de ſtatu, & qualit. benefi. nu.31. verſ. re-
quiritur & tertio. quos etiã ſecutus eſt Alphon. Hoie. in trac.
de incompatibilit. benefi. p.1. q.13. n.7. ver. requiritur præterea.
Ad hæc tertio non ſilebo ea, quę tradidimus paulò ante, ſic
debere declarari, vt non probetur beneficium curatum ex
8 eo, quod † beneficiarius habeat ius baptizandi omnes, & ſin-
gulos de Parochia, ſic reſpondit Feder. de Sen. in conſ.135.
Caſus talis eſt. in fin. auctorem laudat Pau. de Eleazar. in Cle-
ment. vnica, de baptiſm. cui adhæret Staphil. loco proxime
citato, nu.24. quibus accedit, & multos etiam refert item ſen
tientes Alphon. Hoie. in d. tract. de benefic. incompatibilitat.
d. cap.13. nu.8. verſ. ſed dubitatur.
9 Cuius rei ratio eſt: quia per actum baptizandi † nõ poteſt
argui de cura animarum; nam etiam à laicis hominibus, at-
que mulieribus hæc baptizandi actio iuſte poteſt exerceri,
vt fuit cõſtitutum in §. verum. 32. diſtinct. & tamen huiuſmo-
di ad curam non ſunt idonei, neque illius capaces, ſiue lo-
quamur quoad forum pœnitentiale, ſiue quoad forum con-
tẽtioſum, c. omnis. & c. noua. de pœnitentia. & remiſſio. quod
etiam aſſeuerauit Staphil. vbi ſupra atque ſequutus eſt idem
Alphonſus Hoie. loco proxime relato.
10 Eadem ratione, † nec propter ius ſepeliẽdi probatur quis
curam gerere animarum, vt conſultus reſpondit idem Fed. de
Sen. in d. conſ.135. quem ſequitur Gomeſ. ad reg. Cancell. in
reg. de idiomate, d. q.11. nu.8. verſic. ex quod infertur. & Sta-
phil. loco ſupra adducto. nu.23. permotus auctoritate eiuſdem
Federici de Sen. in d. conſ.135. qui refert ad hoc Archidiac.
in c.1. de ſepult. & Hoſti. in c. nonnulli. de cler. non reſid.
quod & ſequitur Alphonſ. in d. c.13. num.9.
11 Vt igitur beneficium curatum dicatur, † requirit, vt omnia
iſta ſimul cõcurrãt, prout fuit deciſum à Dominis Rot. in vna
Virdunen. Paroch. S. Victoris de menſe Octobr. M.D.XXXIX.
coram Domino Lud. Gomeſ. vt ipſe atteſtatur in d. q.13. poſt
nu.8. quo in loco vnum illud etiam addit, vt ad probandam
eccleſiam Parochialem eſſe, ad effectum cõſumendi gratiam
expectatiuam aduerſarij, non ſatis ſit, teſtes deponere de pu-
blica voce, & fama, quod ſacramenta in d. eccleſia miniſtren-
12 tur, † ſed requiritur, vt de viſu teſtimoniũ perhibeant, etiãſi
vnus illorum eſſet, qui diceret, ſe vidiſſe vnum ibi ſepeliri ea
ratione, quia exceptio conſumptionis eſt materia obiectiua,
vt per Rot. dec.9. alias 253. ſi opponat. de exceptiou. in nou.
Idcirco clare, cõcludẽter, & indiſtincte ꝓbari dẽt, vt in deciſ.
9. alias 330. nota, quod vbi aliquis. de exceptionib. in antiq.

CONCLVSIO CCCCLXX.

ARGVMENTVM.

Cuſtos qui tenetur ad cuſtodiam, quid probare debeat:

SVMMARIA.

1 *Cuſtos, qui ratione officij publici, vel priuati ad cuſtodiam tenetur, probare debet rei interitum, & caſum fortuitum.*
2 *Cuſtos, ſi quid ſit ſubtractum de ijs rebus ab eo cuſtoditis, habet contra ſe indicium ad torturam.*
3 *Cuſtos etiam de leuiſſima culpa tenetur, & de ea puniri debet.*
4 *Quando agitur ratione culpæ leuis, vel leuiſſimæ, non poteſt criminaliter agi.*
5 *Cuſtos tenetur de lata culpa, ſicut alius de dolo, & capitaliter ita punitur.*
6 *Cuſtos ſi probet omnẽ diligẽtiã adhibuiſſe, quã rei cuſtodita erat neceſſaria, nõ tenetur.*
7 *Qui adhibet diligentiam, quam debet non eſt in culpa.*
8 *Cuſtodes tenentur, ſi aliquid in carcerem inferatur, vt ferrum, venenum, vel aliud id genus, ex quo detrimentum poſſit oriri.*
9 *Caſtrum ſuperatum præſumitur, & amiſſum culpa cuſtodis.*

CVſtos, qui ratione officij publici, vel priuati tenetur ad
1 cuſtodiã, non ſufficit, † quod probet rei interitum, niſi ẽt
probet caſum fortuitum, vt ſupra tradidimus in concluſ. Ca-
ſus, Carceratus, & Caprarius. atque voluit Iaſ. in l. ſi paſcen-
da, numero 3. C. de pact. quod etiam probauit Purpur. in l.
quod te. num.5. ff. ſi cert. pet. idem placuit Bal. in l. cum ita. §.
ſpecies. ff. de legat. 2. reijciens ſe ad notata in §. fi. in fi. Inſtit.
quib. mod. re contrah. oblig. quę dicit eſſe vera Alex. late con
ſulendo in conſ.157. nu.1. vſq; ad 4. lib.2. quod eſt repetitum
eo. lib.2. conſ.207. atque Gram. voto 29. num.5. vſq; ad fi. lo-
quens de carcerum cuſtode.
Primo ampliabis, vt ſi quid fuerit ſubtractum ex ijs rebus
2 ab eo cuſtoditis, † habeat contra ſe indicium ad torturam, vt
manifeſtet furtum, ita proditum eſt à Blanc. in l. fi. num.236.
ſeu 425. de quæſtionib. & in tract. de indic. idem ſentit Ang.
in ſuo tract. malefic. in verb. & veſtem cœleſtem. col.4. ver. &
tu iudex aduertas. reſpondit etiam Cæpol. in conſ.18. num.
24. verſ. vna eſt, quia villa tenetur cuſtodire. & Bald. in l. ex
Diui Pij. in addit. in verb. ſufficit vt dominus. ibi, not. quod
cuſtodes, C. locat. & conducti.
3 Secundo loco amplies velim, vt etiam † de leuiſſima culpa
teneat, & de ea puniri debeat, ita tradit Gram. vot.29. nu.1. &
2. vbi licet culpa leuiſſima nõ puniatur criminaliter, vt ait Cy.
in l. ſi quis nõ dica rapere. C. de epiſc. & cleric. tñ hoc dicit eſ-
ſe pcipuũ in cuſtode carceris, quem refert Bal. in l.1. n.5. verſ.
ſed dubitatur, vtrũ rõne culpæ. ff. de legib. reijciẽs ſe ad dicta
4 in d. l. ſi qs nõ dicã. vbi dicit, qđ qñ agit rõne culpę leuiſſimę,
nõ põt criminaliter agi, vt ibi poſt n.9. ver. hęc sũt vera. C. de
epiſc. & cler. & idẽ refert ipſe Bal. in l. ſi vſusfructus. §. neq;
con-

Digitized by Google

conſultus.ff.de vſufruct.& quemadmodum quis vtatur, vbi dicit id præcipuum eſſe in cuſtode carceris, ita dixit Bal.in l.ad Commentarienſem, num.4. C.de cuſtodia reor. & hunc ſpectat, quod dixit idem in l.ſi ſeruus ſeruum.§.ſi fornacarius.ff. ad legem Aquiliam. quo in loco loquitur de inquilino non extinguente ignem, quando vadit dormitum, & de apponente cuſtodem, qui tenetur de culpa, & ſequitur Paris de Puteo in ſuo tractatu de ſyndicat.incipient. carcer.e.an ſi plures. colum.3.nu.12.verſ.an ſi plures carcerari.

Tertio etiam ampliabis, vt & cuſtos teneatur de lata culpa,
5 ſicut † alius de dolo, & capitaliter ita puniatur, vt colligere
eſt ex reſponſo I.C.in l.milites. ff.de cuſtod. & exhiben. reo.
quod & placuit Ludouic.Roman.in l.actionib. ff.de in lit.iurand.poſt numerum duodecim.verſic.tu vero adde fallentias aliquas. ita tenet Paris de Put.in d.ſuo tractatu in verb. carcer.§.ſi plures ;col.ſecunda d.num.12. & teſtatur Bal. in l.ad Commentarienſem.C.de cuſtodia reor.Grammat.etiam d.voto 29.nu.6.& 7.

Quam ampliationem intellige cum hac diſtinctione, nam
6 ſi † cuſtos probat omnem diligentiam adhibuiſſe, quæ rei cuſtoditæ erat neceſſaria, vt quia retinebat carceratum in vinculis ferreis, vel compedibus ſeu cæteris conſtrictum, iuxta genus delinquentium, vt in l.1. ff.de cuſto. reo. cum eo non
obſtante quis aufugerit, non tenetur cuſtos, quia non eſt in
7 culpa,† qui adhibet diligentiam, quam debet, vt animaduerſum eſt in l.ſi negotia.ff.de negot.geſt.& in l.ſi vt certo §.nũc videndum. ff.commodati. licet in dubio ſit præſumptio contra cuſtodem, vt videre eſt ex l.pen. C.de cuſto. reor. & in l. ad Commentarienſ. ff.eod.tit. de cuſtodia reor. quam diſtinctionem ſequitur & Grammat. d.voto vigeſimonono. numero 7.8.& 9.

Quarto ampliare poteris, hoc idem procedere, ſi quid in
8 carcerem inferatur,& aliud quippiam id genus,† ex quo detrimentum poſſit oriri, etenim itidem tenentur cuſtodes, quia huiuſmodi nõ præſumuntur poſſe inferri carcerem, niſi negligentia cuſtodis, ſic proſequitur late Franc.Aretin.in conſil.38.nu.3.& 4.

Quinto, & poſtremo loco amplia idem verum eſſe in cu-
9 ſtode caſtri,† caſtrum enim ſuperatum præſumitur, & amiſſum, iuxta ſententiam conſulentis Oldrad.in terminis, conſil, 92. Rex habebat caſtrum. circa fin. & Ioan. Andr. tradidit in addit Speculat in tit.de locato, ſuper rub. ver. fit quæſtio de milite.motus auctoritate I.C.in l.fin.ff.de cuſtodia.reor.& in l.ſi quis ex argentarijs. §.penult. ff.de eden. & placuit Marc. Anton.Nat.in conſil.174.nu.27.vol.1. & Bal.aſſeruit vbi ſup. in d.l.ad Commentarienſem.C.de cuſtodia reor.

D.

CONCLVSIO CCCCLXXI.

ARGVMENTVM.

Communia damni.

SVMMARIA.

1 *Damnum alleganti incumbit onus probandi.*
2 *Agenti ad damnum non eſt neceſſe declarare in libello, quas res amiſerit, ſed ſufficit, vt poſtea in proceſſu liquido comprobet.*
3 *Damnum vt probetur, debet libellus numerum complecti rerum furto ſubtractarum.*
4 *Damnum probari poteſt per teſtes, quando principaliter petitur ante litem conteſtatam.*
5 *Damnum à contentis in inſtrumento emanans probari poteſt per teſtes, licet lege municipali cautum ſit, vt debitum probari non poſſit, niſi per inſtrumentum.*
6 *Damnum ſi datum ſit, vel illatum poſt litem conteſtatam, ſufficit illud probare per iuramentum, probato facto ſiue cauſa, ex qua oritur.*
7 *Damna & expenſa paſſa in litigando, probantur per iuramentum.*
8 *Damnum ſi illatum fuerit per dolum, aut violentiam, probato dolo, aut violentia per teſtes, ſufficit illud probare, vel res ablatas per iuramentum.*
9 *Iuramentum in caſu c. fin. quod met. cau. & l. ſi quando. C. vnde vi. non defertur pro probatione violentia, vel doli.*
10 *Delationi iuramenti eſt locus ratione fructuum, qui percipi potuerunt, probata violentia per teſtes, vel per famam.*
11 *Iuramento eius, qui damnum perpeſſus eſt, ſtatur ſuper quantitate rerum.*
12 *Ad delationem iuramenti ſuper quantitate rerum non eſt vocanda pars.*
13 *Iuramentum ſuper quantitate rerum poteſt præſtari etiam parte inuita.*
14 *In vnione beneficij non eſt vocandus rector.*
15 *Iuramento damnum paſſi ſuper ipſis rebus fides eſt habenda, quando pars metu aliquas res ſuas coacta tradere, ſi metus probatus ſit per teſtes.*
16 *Damnum paſſo non incumbit onus probandi damnum dolo fuiſſe datum.*
Iuramentum ſuper damno dato videtur ſatis eſſe, etiam non præmiſſa probatione doli, vel culpa, ibid.

1 DAMNVM alleganti † incumbere onus probandi, profitendo ſcripſit Bald.in l.1.C.ſi aduerſ. venditionem pignorum. quem ſequitur, & refert Rodoan.in tractat. de reb.eccleſ. non alienan. ſuper verb. ſed in caſu malæ alienationis. quæſtione vigeſimatertia, numero decimotertio. Ei vero, qui agit ad damnum & intereſſe, non eſt neceſſe, vt in libello declarat quas res amiſerit, etiam par-
2 te opponente, ſed ſufficit,† vt poſtea in proceſſu liquido comprobentur, vt concludit Innoc.in c.2.in gloſ.2.extr.de ord.cogn.numero primo & ſecundo.quem referunt,& ſequuntur Alber.de Roſ.Ang.& Ioan.Fab.in l.ſi quando.C.vnde vi. ver.& not.per hanc l.vbi Fab.reſpondit ad l.in actione.ff.de fur.vbi
3 Vlpian. tradidit, † debere numerum complecti rerum furto ſubtractarum: nam (vt inquit ipſe) iſte libellus incertus ſpecialiter in hoc caſu, quando ſcilicet damnum violenter illatũ fuit, procedit in odium violentiam inferentis, vt ait gloſſ.in verb.manifeſtet.d.l.ſi quando.& idem refert, & ſequitur Iaſ. in eadem l.ſi quando.nu. 14.& 15.

Hoc autem damnum quando principaliter petitur ante li-
4 tem conteſtatam,† probari poteſt per teſtes, vt deciſum reliquere Domini de Rota, deciſione 3. alias 359. Dubitatur, vtrum damna.de iniur.& damn. dat.in nou. moti auctoritate Summi Pontificis in c.eum olim.de officio delegati.& Innoc. in c.cum dilectus.de ordin. cognit. & Archidiac.in c.fin.3.q. 3. Milis etiam hoc ſenſit in repertorio, in verb. probatio damnorum.

Quod poſtremum velim ſic amplies, vt etiamſi lege municipali eſſet cautum, vt debitum probari non poſſet, niſi per
5 inſtrumentum, † tunc etenim nihilominus damnum à contentis in inſtrumento emanans probari poteſt per teſtes, vt cautum eſt à Bart in l.certi condictio, §.quoniam.num.quarto, ff. ſi cert.petat. cui ſententiæ adhæret Felin. in c.ſicut conſuetudo.nu.16.de probationib.quem ſequitur, & refert Rebuff. in repetit.l.vnic.C.de ſentent.quæ pro eo quod intereſt, proferuntur.ſuper glo.in verb.ſtabilitatem.numero 485. verſ.probari autem.

Sed illud primo limitabis non procedere, ſi poſt litem conteſtatam damnum ſit datum, vel illatum incideret, ſiue etiam acceſſorie ad principalem cauſam damna petantur ex offi-
6 cio iudicis,† tunc nempe ſufficit illa probare per iuramentum, probato facto, ſiue cauſa, ex qua damnum oritur, vt voluere Domini de Rot.in d.deciſion.359.num.2.in nouis. quã ſequitur Mil.in d.repertor.in ver.probatio damnorum.& Felin.in c.ſacro.in fin.numero decimo. verſic. & vnum dicunt. de ſentent. excommun. dicens ſe hoc dictum nuſquam alibi legiſſe,& ſequitur Nicol.Plac.in concor.gl.concor.52.in 107.

fallentia.num.352.vbi aſſerit perpetua hoc eſſe dignum animaduerſione, quod à paucis videtur tactum, & Iaſ.in d.l. ſi quando.num.16.ſexto nota.C.vnde vi.& num.18

Secundo limitare poteris iſtam concluſionem locum ſibi non vendicare in damnis, & expenſis paſſis in litigando:
7 † huiuſmodi namq; damna ſufficit probari per iuramentum, iuxta ſententiam gl.fi. in c.dilecti.de for.compet. & ibi Abb. col.fin.num.11.& ſeq.& Marianus Socinus.conſ.2. & probatur in l.properandum. §.1. & in l.ſancimus.C de iudic. & ſequitur Hippo.Mar.in rep rub.C.de prob.num.152.

Tertio limites velim, ſi damnum fuiſſet illatum per dolum, aut violentiam, nam tunc etiamſi præcipue ante litem conteſtatam datum fuiſſet, tamen probato dolo, aut violẽtia
8 per teſtes, ſufficit demum damnum probare, vel res ablatas per vim, & doloſe per iuramentum, vt dixnere Domini de Rot.in deciſ.157.alias 1.libellaus, quod met.cau.in no.& in d.deciſ.359.per c.in primis.2.quæſt.1. & c.ſuper eo.quod met.cau. & in l.ſi quando.C. vnde vi. & Marſ.aſſeuerauit in rubr.C.de probat.col.98.num.146.verſic.item per iuramentum,& ſeq.Franc.Curt.in repet.l.admonendi.num.345. verſ. contra doloſum.col.77. ff. de iureiur. hoc idem decidendo confirmat Bellam.deciſio.580.alias 579. iuramentum.de his
9 quę vi.metus.cauſa.dicens iuramentum † in caſu d.c.ſi.quod met.cauſ. & d.l.ſi quando. C.vnde vi.non deferri pro probatione ipſius violentiæ,vel doli, ſed illam ſupponere probatam per teſtes,hoc eſt, ipſas res ablatas probari per iuramentum ſpoliati. idem ſentit etiam Bellam. deciſ.480. alias 479. licet ſecundum.de iureiurand.qui vult, quod probata violentia per teſtes, vel per famam, ſit locus delationi iura-
10 menti, † ratione fructuum, qui percipi potuerunt vt tradidere gl.fi.& Dd.in c.dilecti.de for.comp.& fuſius infra concluſione proxime ſequenti explicabitur.

Prædictam limitationẽ intellige præmiſſa taxatione damni per iudicem, ſic ait Iaſ.in d.l.ſi quando.nu.7.C.vnde vi. & no.20.octauo no.& Fulg.ibi.num.1.atq; Rot.in d.dec. 359 & d.c.fin.quod met.cau.& d.glo.fi.verſ. expenſæ probantur per iuramentum.d.c.dilecti.de for.comp.Bart.in l. videamus. §. deferre. in princ. & §.iurare. 2.not. & Alex.d.§. deferre. ff. de in lit.iuran. Quod tamen intelligitur quoad æſtimatio-
11 nem rerum, † non autem ſuper quantitate: in illa enim debet præcedere taxatio iudicis, in iſta autem ſtatur iuramento eius,qui damnum perpeſſus eſt, & ita loquitur d.c.ſi.quod met.cau.& ibi Abb.in ſi.verſ.ſed aduerte.

Sed illud in animo tuo penitus inſideat,ad delationem di-
12 cti iuramenti † nõ eſſe vocandam partem,vt in proprijs terminis de rebus ablatis dixit Soc. reg.74.10. fall. in verb.citatio.ſecus ad æſtimationem, vt Domini de Rot.obſeruauere in deciſ.299.alias 2.de his quæ vi, met.cauſ.in nou. & tranſit cum illa deciſione,atq; Imo.in d.c.ſi quod met.cauſ.col.pen. & ſequitur Iaſ.in d.l.ſi quando.nu.23. verſ.nunc opere pretium.C.vnde vi.col.3.& Marſi.in d.rubr.C.de probat.col.98. nu.148.verſ.& ſciat,quod violentus.& nu.241.Tamen tutius eſt, dicunt præfati,partem citari.Quod ea ratione confirma-
13 tur,† quia huiuſmodi iuramentũ poteſt pręſtari etiam parte inuita.d.l.ſi quando.& Iaſ.ibi,d.nu.23.& ſeq.ergo etiam non citata,per l.4. §.illud.ff.de fideicommiſſ.libert.& hoc approbat Alexand.conſil.130.difficultas huius negocij. in 1. vol.& Felin.in c.cum illum.col.7. verſ. ſicut etiam.poſt nu.11. de re iudic.vbi conſtituit regulam, id eſt, non eſſe citandam partem,quæ non poſſet actori cõtradicere,quam etiam tradidit, & affert Marian.Soc.in tract. de citatione, articu.7.in ſecunda fallen.principali,& in d.reg.74.in verb.citatio.2.fallent. & Soc.iun.conſ.77.nu.110.verſ.ſecundo quia.vol.1. quorum ſententiæ ſe ipſi ſubſcripſere Dñi de Rota in deciſ.58.alias 2. legatus de latere.de offic. deleg. in addit. in nou. vbi dixere
14 † in vnione beneficij non eſſe vocandum Rectorem, quia præſens non poſſet contradicere, quam ſequitur Roman. in l.in actionibus. num. 35. verſ. & poſtremo. ff.de in lit.iuran. & ſequitur Hippolyt.Marſil.in d.rubr.C.de probat.d.col.98. d.num.148.col.237.verſicul.& pro iſtis facit,& numero 240. Milis etiam in repertorio.in ver.citanda eſt pars in quoque. & Nicellus Placentinus in concordant. gloſſ. concord. 52.fallentia.107.d.num.352.Iaſon præterea in l.admonendi. col.5.de iureiurand.poſt nu.22.verſ. in contrarium videtur facere, idem ſenſere plurimi tum profitendo, tum etiam conſulendo, vt Staphil. de literis grat. & iuſt.cart. 178.in fi. & ſeqq.Gozad.in conſ.92.col.3.verſ.præterea dico.n.12. Curt. iun.in conſ.174.col.3.n.12.& ſeq.verſ.& primo qđ de plenit. Oldrad.in cõſ.95.in fi.verſ.præterea ſi pręſens.Roman.in cõſ. 212.nu.2.col.1.Calder. in conſ.8.de conſtit. Hippolyt.Marſ. ſingul.30.tu ſcis. num.2.& idem in l.1. §.fin.num.16. verſic. & facit etiam. ff.de quæſtio. Dec.conſ.274.poſt nu.5.verſ.ex his poteſt decidi.de ordin.cogni.Par.in conſ.111.nu.9. vol. 4.Marian.Soc.iunior in conſ.77.nu.110.vol.1.verſ.a. quia citatio.Grat.in conſ.1.col.1.vol.1.num.7.& Gabr.concluſ.1.nu. 381.de citat.lib.2.44.limit.

Ampliabis iſtam limitationem nedum locum habere in vi ablatiua,ſed etiam in compulſiua,& turbatiua, vt docuit Iaſ. in d.l.ſi quando.C.vnde vi.no.44.verſ.quæro ſucceſſiue rei diſpoſitio.ibi,ideo ego dico, & ibidem Fulg. poſt nu.1.verſ.in
15 tex.vbi vis.nempe, † qñ pars metu aliquas res fuiſſet coacta tradere,tunc enim metu probato per teſtes,fides erit habenda iuramento damnum paſſi ſuper ipſis rebus,& in furto, vel alio delicto,ita ſcripſere Innocent.col.2. verſic. non facimus vim. & num.3.Abb. & Imol.in d.c.fin. quod met. cau. & ibi Hoſtien.& Io.Andr.poſt Bartol. in l.ſi quando. C.vnde vi. in addit. verſic.item habet locum.& ſequitur Mil.in repertorio in verſicul.libellus procedit in quo genere.& dict. verb.probatio rerum.& ſentit Bellamer.deciſio.186.vbi quis agit, de his quæ vi,vel lib.oblar.

Verum illi tertiæ ſuperiori limitationi videtur obſtare Corn.in conſ.282.num.14.lib.4.vbi vult, damnum paſſo non
16 incumbere onus probãdi damnum,† dolo fuiſſe datum, nam quando quis damnum infert,vel cauſa in damno culpa.& dolo dantis præſumitur,per l. l.Aquilia.& l.ſi quis fumo. §.1.ff. ad l. Aquil. Quapropter videtur ſatis eſſe iuramentum ſuper damno dato, etiam non præmiſſa probatione doli,vel culpæ.

CONCLVSIO CCCCLXXII.

ARGVMENTVM.

Damnum an probetur per iuramentum illius, qui damnum paſſus eſt.

SVMMARIA.

1 *Damnum probatur per iuramentum illius,qui illud paſſus eſt.*
2 *Quẽ expuliſſe me de domo, vbi habebam ſup.lectilem, probare non poſſum per teſtes forenſes.*
3 *Quæ ſunt in domo non poſſunt probari per extraneos.*
4 *A iuramento damnum paſſi de iure ciuili non poteſt appellari.*
5 *Damnum probatur per iuramentum damnum paſſi, etiam in omni damno emergente ex omni genere violentiæ.*
6 *Damni æſtimatio probatur per iuramentum ſolum in violentia expulſiua, & ablatiua.*
7 *Plus in expellendo, vel eripiendo delinquitur, quam in compeſcendo.*
8 *Iuramento eorum, qui paſſi ſunt damnum ſtatur, etiam quando iudex debet ſtare in ſyndicatu per aliquos dies finito officio, & reſarcire damna inuiſte illata, & ante tempus recedit.*
9 *Hæredes damnum paſſi iurare poſſunt,& per iuramentũ damnum illatum probare.*
10 *Hæres damnum paſſus per iuramentum non poteſt probare damnum, quando defertur ab homine.*
11 *Hæredes damnum paſſi ſi rem explorare perfectam habeant, per iuramentum damnum probare poſſunt.*
12 *Iudex proſpicere debet,ne hæres in probatione damni ſubeat periurium.*
13 *Probatio & facultas iurandi damnum tranſit contra hæredem damnum dantis, præſertim ſi lis erat conteſtata cum defuncto,qui damnum dedit.*
14 *Iuramento damnum paſſi fides adhibetur,etiam quando petitur damnum non ex delicto,ſed ex contractu, vel quaſi.*
15 *Scholaris iuramento fides adhibetur, etiam quando petitur damnum non ex delicto, ſed ex contractu, vel quaſi,& circa probationem damni, ſi quando recedit, aſſeruat capſam ſuam in domo alicuius,& cum redit,inuenit ipſam recluſam.*
16 *Damnum emergens ex furto probari poteſt per iuramentum.*
17 *Damnum datum in arboribus caſis probare poteſt contra conductorem per iuramentum locatoris.*
18 *Teſtes quomodo deponere debent ſuper damno dato, vide remiſſiue.*
19 *Damnum quando illatum fuit per dolum, & per violentiam, probatur per iuramentum.*
20 *Damnum ſi euenit aliquo caſu, & intereſſe aliunde proueniens, abſque dolo, vel violentia probandum eſt per teſtes.*
21 *Probatio damni per iuramentum non ſufficit, ſi nullus tenetur damnum illatum in ſuo territorio reſarcire.*
22 *Probatio per iuramentum non admittitur, vbi quis conuenitur ex dolo,alterius, etiam ſi pactum interuenerit,quod iuramento ſtetur.*
23 *Iuramentum ſuper damnum deferendum eſt in ſubſidium, quando extant aliqua coniectura.*
24 *Iuramentum ſuper damno non eſt deferendum, antequam appareat de damno illato.*

25 Cri-

Digitized by Google

25 Crimen damni illati plene probari debet, & non per iuramentum.
26 Iuramentum debet deferri ſuper damno paſſo tempore damni illati.
27 Iuramento damnum paſſi non ſtatur, quando non interuenit dolus, vel violentia, ſed ſolum culpa lata.
28 Iuramentum non eſt deferendum, quando iurans non eſſet perſona honeſta.
29 Iuramento damnum paſſi non creditur, niſi iurans ſit omni exceptione maior.
30 Ruſtico volenti iurare damnum illatum, eo quod habuerit libros in domo, non eſt credendum.
31 Damnum non probatur per iuramentum, quando copulatiue non concurrunt difficultas probationis, & delictum præcedens.
32 Difficultas probationis ſemper adeſſe dicitur, vbicunque res non poſſunt oculorum ſenſui demonſtrari.
33 Iuramento in ſubſidium ſtatur, vbi aliter nequeunt probari.
34 Contrarium probationis damni factæ per iuramentum dānum paſſi probari poteſt. etiam ſi lege municipali caueatur. credi debere de damno per iuramentum illud.
35 Iudex non obſtante iuramento damnum paſſi, & ſtatuto diſponente, quod illi ſtetur poteſt admittere probationem in contrarium.
36 Statutum etiam ſi diceret eſſe credendum relationi ſaltuarij. & iudex non poſſet aliunde inueſtigare, & recedere à iuramento illius, tamen damnum patiens poteſt dictam relationem ſaltuarij falſam demonſtrare.
37 Statutum diſponens, vt ſtetur dicto familiæ poteſtatis, procedit, niſi contrarium probetur.
38 Contrarium iuramenti damnum paſſi probari poteſt per inſpectionem iudicis.
39 Statutum ſi habet iuramentum pro plenaria probatione, probatio in contrarium non admittitur.
40 Contrarium iuramenti probari poteſt, quando ſumus in cauſa nimis præiudiciali, etiam ſtante ſtatuto, vt iuramento credatur.
41 Probatio contraria iuramento non admittitur, ſi caſus non ſit nimis præiudicialis.
42 Iuramentum in probatione damni non ſufficit, quando agitur criminaliter.
43 In cauſis criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores.
44 Ad probandum furtum requiritur plena probatio, ſed ad probandum damnum prouenienꝰ ex dicto furto ſtandum eſt iuramento.
45 Iuramento derobati ſtatur, quando agitur ad ſolam æſtimationem, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter.
46 Iuramentum damnum paſſo non eſt deferendũ, ſi iudex videat ipſum velle deierare.
47 Damnum paſſus iurare debet coram iudice, aut alio ab ipſo iudice ad id conſtituto.
48 Statutum, vt credatur iuramento damnum paſſi, intelligitur de damni quantitate, non autem de dilatione ipſius damni.

DAmnum per iuramentum illius, qui damnum paſsns eſt,
1 ptobari † vtrunque ius conceſſit, vt colligere eſt ex contex. in d. l. ſi quando C. vnde vi, & ibi Iaſ. in princ. & num. 27. col. 4. ver. adde multum bene. & contex. in c. ſi. quod met. cau. atq; in c. in primis glorioſus. 2. q. 1. & c. olim. §. quare. de iniu. Igneus idem ſenſit in l. neceſſarios. §. non alias. n. 212. verſ. & quamuis dolus. ff. de Senatuſconſul. Sillanian. Berengaris Paulachius in l. vnica n. 164. verſic. de crimine. C. de ſent. quæ pro eo quod inter.

Quod ēt ratione corroboratur, hoc eſt pp difficultatē probationis, & in odiũ damnũ dãtis, vt dixit Accurſ. in d. l. ſi qñ & ibidē Iaſ. poſt n. 6. verſ. pone caſum. & n. 35. ver. in eadē gl. ibi, & n. 37. Fulg. ēt ibi n. 1. & Bart. in princ. & Paul. de Caſt. in d. l. hoc edictũ. §. i eũ. n. 5. ff. ne qs eũ q in ius voc. vi eximat. Ro. in l. in actionib n. 5. ff. de in lit. int. & n. 23. & ſeq. Pat. cõſ. 75. nn. 1. & 37. volum. 1. iuncto n. 16. & Bald. in princ. eiuſdem. l.
2 ſi qñ. vbi affert exemplũ huius difficilis probationis, † veluti de eo, qui expulit me de domo vbi habebã ſupellectilia. ꝙ ſi velim probare per teſtes familiares, de iure nõ poſſum, vt me docuit idē Bal. in l. actionibus. §. plane ver. quartus caſus eſt & verſ. ſed duorũ ex prædictis. & in fi. verſ. cõtra doloſum. ff. de in lit. iuran. ꝙ ēt colligitur ex c. in literis. de teſtib. & per l. ēt. C. eo. & ſic hac de cauſa probatio eſt difficilis, eo ēt minus probare poſſum per extraneos quia † res, quæ ſunt in domo, non poſſunt ꝓbari per extraneos, per l. 2. C. qñ & qui. quart. pars debet. li. 10. & ideo in d. l. ſi qñ. permiſſum fuit, vt per iuramentũ probaretur, nec in deponendo huiuſmodi iuramento eſt pars citanda, ſecus in taxatione rerum ablatarum per iudicem facienda, vt ſupra late diximus.

Primo amplia hoc adeo verum eſſe, vt à tali iuramento nõ
4 poſſit appellari, † hoc tamen debet intelligi de iure ciuili, ſecus de iure canonico, vt auctor eſt Iaſ. in d. l. ſi qñ nu. 56. verſ. à iuramẽto autē præſtito. & Bart. in l. in actionibus. in fi. verſ. ſed ſi dicamus. ff. de in lit. iur vbi Rom. nu. 31. verſ. vltimo inquãtum. vſque ad nu. 34. diſtinguendo vt ibi per eum.

Secundo amplia procedere, ēt in omni damno emergente
5 † ex oĩ, genere violentiæ tam expulſiuæ, quã ablatiuæ, cõpulſiuæ, turbatiuæ, & inquietatiuæ, vt prodidit Iaſ. in l. ſi quando. C. vnde vi. nu. 44. & 47. idem prius aperte voluit. Sal. in d. l. ſi quando. in 5. q. & ibi Ange. & Fulgoſ. nu. 1. tenet hoc aperte Bald. in l. vnica. C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt. in
* vlt. oppo. verſ. modo contra oppono. nu. 57. & hoc * crebriori calculo fuiſſe receptum, affirmat Berengar. in d. l. vnica. num. 164. C. de ſent. quę pro eo quod intereſt.

6 Ab his totus fuit diuerſus Butr. in d. l. vnica aſſerens † damni æſtimationem probari per iuramentum ſolum in violentia expulſiua, & ablatiua, in alijs vero violentijs, vt in compulſiua, turbatiua, & inquietatiua requiri probationes, quod res in ſubſtantia erant tempore violentiæ, cuius ſententiæ videtur ſe ſubcribere Bereng. d. nu. 164. vti veriori in puncto iuris & ante eos ſentit gl. in d. c. ſi. in verb. nota, quod met. cau. Ratio iſtius differentiæ illa poteſt eſſe, quia plus in expellendo,
7 vel eripiendo delinquitur, quam † in compeſcendo: nam in compulſiua quodammodo voluntas interuenit. l. ſi mulier, §. ſi met. & l. 1. ff. quod met. cau. In violentia vero ablatiua, ſiue expulſiua, nullo modo voluntas interuenit, nec tantum crimē committitur, vt ad ſenſum patet, & no. in l. ſi quis id tantum. C. vnde vi. & ita animaduertit Bereng. in d. l. vnica. num. 165. C. de ſent. quæ pro eo quod inter.

8 Tertio ampliabis, vt locũ habeat etiã, quando iudex † debet ſtare in ſyndicatu per aliquot dies finito officio, & reſarcire damna iniuſte illata, & ante tempus recedit, quia tunc ſtatur iuramẽto eorũ, qui paſſi ſunt damnũ, vt monuere Inn. & Ioan. And. in c. ſi. quod met. cau. quos refert, & ſequitur Iaſ. in d. l. ſi quando. nu. 17. C vnde vi. verſ pone quod poteſtas, & videto ad hoc ꝙ diximus in concluſione, Fuga officialis.

Quarto ampliare poteris, vt eo vſque concluſio vera ſit, vt
9 hæredes etiam damnum paſſi poſſint iurare, † & per iuramentum probare damnum illatum, vt confirmauit Paul. de Caſt. in l. hoc edictum §. in eum. Rom poſt nu. 8. verſ. vlterius gloſ. Alex. ibi. in §. hoc iudicium. nu. 6. verſ item ex hac gl. per gl. ibi not. ff. ne quis eũ qui in ius voc. eum alijs adductis à Iaſ. in d. l. ſi quando. nu. 51. verſ. quæro ſucceſſiue. & nu. 53. Par. d. conſ. 75. ad victoriam Ill. Co. Carol. nu. 36. vol. 1. dicens hanc
* eſſe * communem opinionem de mente Iaſ. in d. l. ſi quando quem tamen Iaſ. in libro meo in hoc articulo non legi communem dixiſſe. Tiraquel. in tract. de præſump. in §. 1. gloſſ. vnica in verb. quamuis defunctus. verſ. vides igitur hanc rē eſſe.

Primo reſtringas hanc ampliationem non procedere, niſi quando tale iuramentum defertur à lege, vel ſtatuto, vt in caſu concluſ. & d. l. ſi quando ſecus autem quando defertur ab
10 homine, & ſic ex voluntate partium: † quia tunc non tranſit ad hæredem vt videre eſt ex l. generaliter. in princ. C de reb. credit. nam alia eſt conſcientia defuncti, qua confiſus eſt is, qui iuramentum detulit, alia hæredis quam is non approbauit, arg. l. huius, bonis. ff. de curat. furioſo. ita Roman. tradidit in l. hoc edictum. §. in eum. poſt d. nu. 8. verſ. vlterius. gl. ff. ne quis eum qui. & in l. qui bona: §. qui damni. poſt n. 6. verſ. ſed tn diſtingue. ff. de damn. infect. & plenius in conſ. 290. incip. in caſu propoſitæ conſultationis, columna 2., & voluit Tiraquel. in tract. de præſcript. in verſ. vides igitur hanc. & §. 2. gl. vnica, fol. 128. vbi reprehendit Bal. in l. 3. §. ait prætor. ff. de iureiurando. contrarium ſentientem, Iaſ. in d. l. ſi quando. C. vnde vi. nu. 52. verſ. ſecus in iuramento, ꝙ nõ defertur à lege.

Secundo reſtringere poteris dictam ampliationem veram
11 eſſe tantum, † ſi tales hęredes rem explorate perſpectam, planeque cognitam habeant, veluti ſi eſſent tales hæredes, qui commorati eſſent in domo defuncti, & geſſiſſent negocia defuncti, ita dilucide voluit Tiraq. trac. de prę́ſumpt. in d. verb. quamuis defunctis. verſ. id tñ quod diximus. idem Bald. in capit. 1. col. 1. nu. 2. in ver. ſucceſſoribus. & verſ. ſequen. tit. ſi de inueſtit. inter dom. & vaſal. lis oriat. & ſenſit in l. bonæ fidei. poſt numerum decimum. verſ. quarto inſpicitur. C. de iureiurand. & reſpondit Pariſ. in d. conſ. 75. nu. 37. vol. 1. atque conſuluit Roman. in d. conſ. 290. poſt nu. 5. verſ. & huius eſt ratio & Tiraq. in d. trac. de prę́ſcrip. verſ. id tamen ꝙ diximus. nam
12 † alioqui hęres poſſet ſubire anceps periurium, quod ne fiat, iudex proſpicere debet, vt cauit Vlpian. in l. videamus, poſt principium. ff. de in lit. iuran. & Iaſo. in d. l. ſi quando. C. vnde vi, poſt nu. 53. verſ. limita tamen ſingulariter.

Quinto loco ampliare tibi licebit, vt iſta probatio, & facul
13 tas iurãdi trãſeat cõtra hæredē dãnũ dãtis, † præſertim ſi lis erat cõteſtata cũ defuncto, q dãnũ dedit, tunc enim ad hęredem tranſit, alias ſecus, vt patet ex his, quæ retulit Iaſ. in d. l. ſi quando. nu. 54. verſ. quid autem econtra. per regul. l. vnicę. C. ne ex delicto defunct. & Bar. docuit in d. l. in actionibus, nu. 21. verſ. ſecundo quæro vtrum. ff. de in lit. iuran. & nu. 25.

Sexto præterea ampliabis procedere etiam, quando pete-
14 retur damnum, non † ex delicto, ſed ex contractu, vel quaſi,

Rr 2 veluti

veluti ſi aliquis intraret hoſpitium,& deponeret penes hoſpi
tem valiſiam,quam appellant,clauſam,& obſignatam, in qua
res ſuas,& forte pecunias haberet reconditas , vel ſi aliquis
ſcholaris,quando recedit,aſſeruaret capſam ſuam in domo
alicuius,& cum redierit,inueniat valiſiam ſine ſigno,vel cap-
ſam recluſam:nam tunc ſcholaris iuramento fides adhibere-
15 tur † circa probationem damni, vt ſcripſere Innocen.Hoſtié.
& alij Canoniſtæ in d.c.ſi.quod met. can.& Bartol in l.actio
nibus.num.70.verſ.quod ſi ego depoſui,ff.de in lit.iuran &
ibi Bald.colum.3.in fin.verſicul.obſcuritas rei ſi quis clam.&
Roma.poſt num.24.verſ.& Bart.ſic ſeqnendo ſequitur etiam
Fulgoſ.in l.cum furti.num.4.verſ.quia ſi quis depoſuerit.ff.de
in lit.iurand.& Franc.Cur.in repetit.l.admonendi.columna
76.nu.347.verſ aut volens iurare.ff.de iureiurand.quod etiá
probauit Rebuff.in repetitio.l.vnicæ.C.de ſent.quæ pro eo,
quod inter proſer.ſuper gloſſ.in verb.ſubtilitatem.nu.516.
verſic.tertia concluſio. & cum alijs adductis à Iaſ.in dict.l.ſi
quando nu.43.48.& 49.& prius.nu.28.vbi dicit.Hoſpitem te
neri ex quaſi maleficio,& ideo poſſe de eo quæſtionem habe
ri vna cum famulo,vt d.nu.49.

Septimo amplies velim,verum etiam eſſe in futuro , nem-
16 pe quando damnum emergit ex furuto,tunc † enim etiá po
teſt probari per iuramentum,vt colligere poſſumus ex mul-
tis alleg.à Iaſ.in dict.l.ſi quando.num.47.verſic.an autē illa
lex,ad quod ſpectat regula,quæ ſe habet,vt fiat mentio dam-
ni,ſub tali dictione contineatur etiam furtum, vt Ludouicus
Rom.ait in l.2.per illum text.ff.de dam.infect.& ibi Alexád.
nu.3.verſ.extra gl.& ad hoc videat addit.ad Bart.in d.l.ſi qñ
in addit.magna,verſ.item habet locum hæc lex in furto.Bald.
in l.hac edictali.§.iniuria punitur.poſt nu.11.verſ.quero, an
res amiſſæ per furtum.tit.de pac.iur.firma.Ant.de Pet.in re-
pe.l.1.nu.341.verſicu.quod etiam videtur procedere in fur-
to.ff.de iureiurand.

Octauo & poſtremo loco velim amplies etiam procedere
17 contra conductorem:quia † per iuramētum locatoris poteſt
probari damnum datum in arboribus cæſis , itá profitendo
ſcripſit Plot.in l.ſi qñ.nu.84.& 872.C.vnde vi,& in tract.de
in lit.iur.nu.3. & 5.§.53.conſulenti etiam placuit Par.conſil.
87.& 134.nu.9.col.4.quos refert,& ſequitur Burſat.conſ.40.
18 nu.33.vbi ponit etiam,quomodo † teſtes debeant depone-
re ſuper damno dato,quæ tamen conſilia Pariſ alleg.in libro
meo non faciunt ad rem propoſitam ab ipſo Burſato.

Primo loco limitabis concluſionem principalem , & in-
telligas ſolum procedere,quando damnum illatū fuit per do-
19 lum,& per violentiam,vt in ſpolio:nam † ſpoliator dicitur
in dolo,& procedit quando iuramentum defertur etiam tan
tum ſuper æſtimatione,aut quantitate rerum violenter abla-
tarum,vt deciſum fuit à Bellam.deciſ.580.quem refert, & ſe-
quitur Papazon.in addit.ad deciſ.Rot.deciſ.2.alias 299.li-
cet quo ad taxationem.num.4.de his quæ vi,vel met.cauſ.in
nouis:nam tunc probato dolo,vel violentia per teſtes , ſuffi-
cit poſtea probare damnum,& res ablatas violenter, vel do-
loſe,taxatione iudicis præmiſſa,vt ſupra dictum eſt, & pla-
cuit Abb.d.c.ſi.in princip.& numer.2.de his quæ vi met.cui
accedit Rebuff.in repet.l.vnicæ.C.de ſentent.quæ pro eo ꝙ
inter.ſuper gl.ſubtilitatem, nu.491.verſ.probatur ergo hoc
intereſſe:ſecus ſi nullus dolus,vel violentia in damno dato
20 prætenditur,ſed illud eueniat aliquo caſu,& intereſſe aliun-
de proueniente,etenim tunc illud eſt probandum per teſtes,
vt eſt glo.fin.inſignis in c.dilecti.de ſor.cōpet.verſ.de damn.
ſiue intereſſe,& ita deciſum fuit à Dominis de Rot.in deciſ.
3.alias 359.dubitabatur,'vtrum dána.de iniur.& dam.da.in
nou.& ad hanc limitationem adhibeas glo.1.in d.l.ſi quando
& Fel.in c.ſacro.de ſent.excom.num.10.

Secundo limita non habere locum in eo, vel contra eum,
21 qui tenetur ex delicto alterius,exempli gratia,ſi † villa tene
retur damnum illatum in ſuo territorio reſarcire , nam tunc
non ſufficit huiuſmodi probatio per iuramentum, non enim
concurrit odium delinquentis,ita Bart.monuit in d.l.ſi quan
do.C.vnde vi,nu.15.verſ.quero,dicit ſtatutū, ſequitur Abb.
in d.c.ſi.poſt nu.5.& ibi Imol.quod met.cauſ.& obſeruauit
Cur.in repe.l.admonendi.d.col.76.de iureiur num.348.verſ.
tertio limita ſecundū Roman.teſtē laudat Bart.in l.1.per il-
lū text.ff.qñ ex facto tutoris,& ibidē Dyn.idē probauit Bal.
in c.1.§.conuenticulam.de pac.iur.firm.in fi.nu.8. & Bat.in l.
22 ne quid nu.3.ff.de incen.ruin.& naufrag. nam† probatio per
iuramentum non admittitur, vbi quis conuenitur ex dolo al-
terius,vt Doct.ſcripſeré in d.l.1.ff.quando ex facto. & Iaſon.
* in d.l.ſi quando.C.vnde vi.nu.37.& 38.& ait* hanc commu-
ni ſcribentium conſenſu fuiſſe comprobatam opinionem , &
nu.43.verſ.retenta cauſa,ſententia Ioan.And in §.vnico.ver.
ſed pone inter ſtatuta.nu.2. in fi.ſuper litera A.ſuper ver.Pe-
dius.tit.de raptor.adducens ibi hoc idem ſentientes.

Quam limitationem potes ampliare,vt etiam procedat , ſi
pactum interuenerit,quod iuramento ſtetur, ut Cyn.aſſerit
in d.l.ſi quis in conſcribendo. in fin.nu.7. C.de epiſc. & cler.
cui ſe ſubſcripſit Bart.in l.ſi.poſt nu.3. ver.puro quod ſi pro-
mitto ſtare.ff.de præt.ſtipul.nec ab hoc diſceſſit Caſtr.in l.pa
ctum inter hæredem.nu.6.verſ.nec valet pactum.ff.de pact.

In contrariam videtur diſcedere ſententiam Barba.in c.di-
lecti.col.10.de ſo.compet.

Sublimita dictam ſecundam limitationem non eſſe veram,
23 quando† extarent aliquæ coniecturæ,quia tutori in ſubſidiū
erit deferendum iuramentum,per reg.l.admonendi,ff.de iu-
reiur.& in l.in bonæ fidei.C.eo.& per Bar.in l.quoties.per il-
lum tex.nu.6.C.de naufrag.li.11.& Specul. auctoritate in tit.
de fur.ad fin.nu.25.& in tit.de pign. §.1. in verſ.ſed qualiter
probabit.nu.15.atque Iaſ.in d.l.ſi quando. nu.43. C.vnde vi.
Alex.etiam in conſ.52.vol.1.nu.6.per ibi adducta.

Tertio limitare tibi graue ne videatur,vt locū ſibi non ven
24 dicet,niſi prius appareat de damno illato:† nam antequá ap
pareat de hmōi damno,non eſt deferendum iuramentum,ſe-
cus poſtea,iuxta ſniam Matth.de Afflict.de feud.titu.de pace
iuram firman.§.illicitas.nu.4. & ante eum ait Bart.in l.diuus.
nu.3.verſ.item ſunt ſtatuta.ff.de milit.teſtam.per l.cum exce-
ptiones.§.in hac.ff ꝙ mer.cauſa.nam Bal. inquit in d.l. ſi qñ.
nu.2.& ſeq.C.vñ vi. plene debere probari crimen dáni illati,
25 † & non per iuramentū,ſed ſuppoſito crimine,tunc per iura-
mentum probatur damnū,& intereſſe perſonarū,ſed prius ēt
in primis debet conſtare de violentia,antequam perueniatur
ad iuramentū contra criminoſum,& dēt etiam prius præmitti
iudicis taxatio talis intereſſe,& damni,& poſtea præſtatur iu
ramentum ſecundum formam taxatam, & vltimo ſententia
profertur,ita loquutus eſt vbi ſupra , & Iaſ. in d.l.ſi quando.
nu.7.12.& 13.& de hoc attigimus paulo ante in 1.limit.

Quarto limitabis,& intelliges, vt iuramentum debeat de-
26 ferri† ſuper damno paſſo tempore damni illati:nam irritum
eſſet illud iuramentum,ſi dicerem,iuro me tantum damnum
paſſum eſſe tali facto, niſi ſe referret ad tempus damni dati:
poteſt enim eſſe , quod hodie interſit magis , quam tempore
damni dati,ſed hoc non debet inſpici,ita protulit Bart.in l.3.
§.in hac.ff.commod.nu.10. affert ad id l.vbi. §.1. C.de eden.
& l.id quod. §.fin.cum l.ſeq.C.de conſtit.pecun.

Quinto limitare non grauaberis,qñ non interuenit dolus,
27 vel violentia,† ſed tantum culpa lata', vt omittendo,, vt mo-
nuit Accurſ.in l.ſemper.§.in hoc interdicto.in verſ.iurauerit.
ff.quod vi.aut clam.& in l.vnica.§.in alijs.ſuper verb.ſubti-
litatem.C.de ſentent.quæ pro eo quod intereſt. quia tunc nō
ſtatur tali iuramento,vt videre eſt ex ſupra allatis , vna cum
Bar.in d.l.ſi qñ.verſ.quarto ſtatutum.C.vnde vi.& idem Iaſ.n.
59.& per Rebuſ.in repetit.d l.vnicæ.C.de ſen. quæ pro eo ꝙ
intereſt.in gl. in verſ.ſubtilitatem. poſt nu.516. verſ.quod in-
tellige,ſi faciendo.& latius dicetur in concluſ.Intereſſe.

Sexto loco limitanda erit,quando iurans non eſſet perſona
28 honeſta,† tunc profecto non eſſet deferendum iuramentum,
argum.l.non omni.§.à Barbaris.ff.de milit.teſtam.& Roma.
meminit in l.damnum.la 3.ff.de dam.infect.& additi.magna
ad Bartol.verſ.item procedit in d.l.ſi quando.C.vnde vi.&
tradidit Franc.Cur.in repet.l.admonendi.nu.201.verſ.quod
eſt notandum poſt ſtatutis.ff.de iureiurand.quo in loco enu-
29 cleate affirmat.† non credi iuramento damnum paſſi,niſi iu-
rans ſit omni exceptione maior,& idem ante eū voluit Ang.
in l.populatis actio.ff.de populat.actio.vbi prodidit,ita bis
fuiſſe iudicatum,& propterea idem Cur.loco proxime allato
admonet,iſtud fore perpetuo calamo ſignandū,& ſentit Bal.
in l.in bonæ fidei.n.10.verſ.venio ad quartam.C.de iureiur.

Septimo limitabis non procedere,habita ratione ad quali
30 tatē, † & cōditionē perſonæ iurare volētis . nā ſi ruſtico ali-
quod damnū eſſet illatum,& velit iurare,ꝙ habuerit libros in
domo,non eſt credendū,ita illius additionis magnæ ad Bar.
auctor

Digitized by Google

auctor inquit in d.l.ſi quando.circa fin. verſ.item hanc legem
intellige ſecundum Dd. habita conſideratione ad qualitatẽ,
& conditionem perſonæ.
Octauo limitare opus erit, quando copulatiue non concur
31 runt† difficultas probationis, & delictum præcedens, ſi ita
atteſtanti credimus Iaſoni in d.l.ſi quando.nu.35.verſ.in ea-
dem gl.ibi,in fi.at difficultas probationis dicitur adeſſe,vbi-
cunque res non poſſunt oculorum ſenſui demũſtrari, vt quia
32 ſunt peremptæ, nam tunc ſemper dicitur adeſſe † difficultas
probationis,vt Iaſon ſcripſit in d.nu.35.per Bar.in l.in actio-
nib.ff.de in lit.iuran. col.fin. poſt nu.22. verſ.quod autem di-
cit.per l.cum res. §.penult.ff.de legat.1. & Fulguſ. in d.l.cum
furti.poſt nu.3. verſ.vtroque enim iſtorum caſuum. ff.de in lit.
iurand.& gl.in c.ſtatutũ.§.1.de reſcript.lib.6.ſuper verb.ſal-
tem,vbi ait,ꝙ hoc caſu ſtetur iuramento, vbi.ſ.aliter nequeat
33 probari, † & ſic in ſubſidium, vt in illa additione magna ad
Bar.traditum fuit in d.l.ſi quando.in princ.teſtatur Bal.in l.cõ
tra negantem.C.ad leg.Aquil. vt ſentit ibi Bal.nu.7.in fin.
Nono etiam limitanda tibi erit concluſio, vt eo vſque non
procedat,quin contrarium poſſit probari,etiamſi legi munici
34 pali caueatur,† credi debere de damno per iuramentum dã-
num paſſi,vt teſtis eſt ad id Ang.in l.qui vas.in princip.ff.de
furt.& idem per ſimilitudinem ait Ang. in auth.de exhibitio-
ne reorum.notat auctoritate illius context.in l.qui reſtituere.
ff.de rei vendicat.per illum text. in verſ.illa taxatione cũ gl.
vbi dicit,quod ſtante ſtatuto, vel diſpoſitione legis, vt pro
damno dato ſtetur iuramento damnum paſſi,tamen iudex po
35 terit,non obſtante dicto iuramẽto,& ſtatuto† admittere pro
bationes in contrarium,vt in d.additio.ad Bar. circa fi. verſ.ſi
autem ſtatutum.l.ſi quando.C.vnde vi.& in hanc eandem ſen
tentiam eauit Ioan.Andr.in additionib.ad Spec. in tit.de of-
fic.omn.iudic.§.fin.verſ.6. quin & hoc idem fere voluerũt Ia
cob.de Aret.Ang.Imo.& Pau.de Caſt.in l.qui bona.§ qui dã-
ni.ff.de damno infect.vbi & Roman.nu.1.& 2.& ibi etiã Ale-
* xan. vbi ait ab * omnib.vna mente ita concludi, vt nu.17.ſicut
etiam refert,& ſequitur Iaſ.in d.l.ſi quando.num.27.& 28.C.
vnde vi.& in l.ſi.nu.4.verſ.ſi ſtatutum diſponat ff.de in lit.iu
ran.& Aug.in d.§ qui damni. ait etiamſi ſtatutum diceret,eſ-
36 ſe credendum relationi ſaltuarij, † licet iudex non poſſet a-
liunde inueſtigare, & recedere a dicto iuramento:nam nihi-
lominus damnum patiens poterit dictam relationem ſaltua-
rij falſam demonſtrare,ad quod probãdum affert ea,quæ ob-
ſeruata fuere à Iacob. Butr. in l 1.C.ſi aduer. lib.cui rei illud
etiam patrocinatur,quod notat idem Butr.& Bal.in l.1. C.de
re iudic.nu.3.vbi dicunt,ꝙ ſi ſtatuto caueatur,vt ſtetur dicto
37 familiæ poteſtatis., procedit, † niſi contrarium probetur, &
hoc idem aſſeruit Bal in l.1.nu.4. verſ.quærit hic Iacob. C.ſi
aduerſ.libert.quam ſententiam ea quoque adiuuant,quæ plu-
rima adducta fuere ab auctore additio.ad Bart.in d.l.ſi quan
do.C.de vi.
Nec illud animaduerſione eximium velim à memoria ela-
38 batur,tale contrarium probari poſſe†.per inſpectionem iudi-
cis,vt notat Bal.in l.contra negantem.C.ad leg.Aquil.num.7.
verſ.quæro dicit ſtatutum,de proba. poſt nu.1. verſ.ſed certũ
eſt,quod probatio per rei euidentiam.& in l.contra negantẽ.
in fi.n.7.C.ad leg.Aquil.& in d.l.1.poſt nu.4.verſ.Azo in ſum
ma.C.ſi aduerſ.lib.& in l.ait prætor.in princ.ff.de iureiur.ver
ſie.reus ſe defendit.& Iaſ.in d.l.ſi.poſt nu.3. verſ.in contrariũ
videtur facere regula,ff.de in lit.iurand.& Franc. Curt.in re-
petit.l.admonendi.nu.351.verſ.quia hoc negare.col.77.ff.de
* iureiurand.vbi adducit concordantias, teſtans ibi * commu-
nem fore hanc opinionem proſequens vſque ad nu.353.
Verumtamen nonam hanc limitationem primo velim ſub-
39 limites, † quando ſtatutum haberet iuramentum pro plena-
naria probatione, nam eo caſu probatio in contrarium non
admittitur,vt fuit obſeruatũ in illa additione magna ad Bart.
litera A in d.l ſi quando.verſ.tamen limitandum.C.vnde vi.
etiam glo.in clem.1.de probar. atque Alex. in d.l.qui bona.§.
damni.nu.15.ff.de dam.infect.
40 Secundo ſublimitabis procedere,† quando fumus in cauſa
nimis præiudiciali,quia tunc etiam ſtãre tali ſtatuto,vt.ſ.cre-
datur iuramento,tamen contrarium probari poteſt,gl.ita me
docuit in clement.1.de iurepatron.§.præcipimus.ſuper verb.
oneramus.& in ſimili Bal.in cauſa ardua loquitur in l. in bo-
næ fidei. verſ.& breuiter conclude. C.de iureiur. ſecus ſi non
41 ſit cauſa nimis præiudicialis,quia† tunc non admittitur pro-
batio in contrarium; ita atteſtatur gl. in c.ſtatutum. § aſſeſſo-
rem.ſuper verb.relinquatur.de reſcript.in 6.quas gl. ita vide
tur intelligere Bal in l.1.nu.2.& 3.C.de iureiur. & in l nemo,
C.de furt.ſicut refert, & ſequitur ẽt auctor illius additionis
magnæ ad Bar.in d.l.ſi qñ verſ.itẽ ſimiliter. nullibi tñ in libro
meo.in d.tit.de furt.nec ff.nec C.inueni legem incipientẽ Ne
mo.credo voluiſſe allegare l.nemo.in fin. C.de ſenten. & in-
terlocut.om. iud. & ſentit idem Bal. in d.l.in bonę fidei. poſt
nu.4.verſ.tertio inſpicitur qualitas rerum.C.de iureiur.
Decimo limita principaliter concluſionem nõ procedere,
42 quando agitur criminaliter,† quoniam tunc non ſufficit iura-
mentum,vt docuit Bar.in l.ſi.in fi. verſ.contrarium eſt verum.
ff.de in lit.iuran.& ibi Alex.nu.1.& Iaſ.in l.cum furti.num.8.
eo.tit.& Ang.in d.l.ſi quando. C.vnde vi.& Fulg. in d.l.cum
furti.in fi. ver.vltimo hæc procedunt ibi, quia in cauſis crimi-
43 nalibus probationes debent eſſe † luce meridiana clariores.
l.ſciant. C.de proba late Curt. iun. qui idem ſentientes citat
in repetit.l admonendi.nu 349.verſ.quarto limitatur.ff.de iu
reiuran.Bal.in d.l.in bonæ fidei poſt nu.1. verſ.5.oppon.ibi,
& breuiter concludo.C de iureiuran.
Contrarium voluit Iaſ.in d.l.ſi.nu.7.& in d.l.ſi qñ.poſt nu.
57.verſ.puto contrarium. quo in loco in ea fuit ſententia, vt
velit concluſionem procedere nullo habito diſcrimine, ſcili-
cet etiamſi agatur criminaliter,& obijcit ſe regulæ, in crimi-
nalibus probationes debere eſſe luce meridiana clariores,nã
44 fatetur ad† probandum, vt furtum, requiri plenam proba-
tionem,ſed ad probandum damnum proueniens ex dicto fur
to ſtandum eſſe iuramento,per d.l.ſi quando.& dixit Ant. de
Petrut.in repetit.l.1.nu.242.ff.de iureiur.
Fœdere diſtinctionis has opiniones inter ſe diſſidẽtes con
ciliare poteris,quam tibi ſuppeditabit Curt.in l.admonendi.
col.77.de iureiur.poſt d.nu.349. verſ.quia aut agitur.vbi ait,
45 quando agitur ad ſolam ęſtimationem,† ſiue ciuiliter,vel cri
minaliter,ſtari iuramẽto derobati,aſſerit,ſecus ſi agendo cri-
minaliter ad æſtimationem,vt vel maiori,vel minore æſtima-
tione conſurgeret maior,vel minor pęna.
Vndecimo limitabis locum ſibi non vendicare,ſi iudex vi-
46 deret ipſum velle deierare, quo caſu† non iurabit, vt retulit
Bal.in l.1.C.ſi aduer.liber.vt in addit.ad Bar.in d.l.ſi quando,
C.vnde vi in fi.1.d additio.magnæ,refertur in ver.ita limita,
niſi iudex videret.
Duodecimo limitare,& intelligere poteris, vt talis damnũ
paſſus iurare debeat coram iudice, vel alio ab ipſo iudice ad
47 id conſtituto,nam non ſufficeret† iuramentum vbique factũ
vt clariſſime voluit Bal.in d.l.3.ait prætor.in princ.verſ.circa
quintum.poſt nu.2.ff.de iureiur.per notat.in l.hac conſultiſſi
ma.§ pen.C.de teſtam.& in l.iubemus. C.de liber.cauſ.& A-
lex.in hanc reſpondit ſententiam in conſ.60.incip.clariſſime
Domine Iudex col.3.verſ.non obſtat ſi diceretur.nu.10.vol.
3.quos refert,& ſequitur Tiraq.in tract.de præſcript.ver.ver-
ba hæc nña.§.gl.8.circa fi.ibi.declara qnto,vt iſte iurare dẽat.
Decimotertio limita non procedere,ſi extet ſtatutũ, vt cre
48 datur† iuramento damnum paſſi, quia intelligitur de damni
quantitate,non autẽ de illatione ipſius dãni.Bar.ita ſcripſit in
l.Diuus Traianus.de teſtamen.milit.& in l.ſi quãdo. C.vñ vi.

CONCLVSIO CCCCLXXIII.

ARGVMENTVM.

Damnum an in dubio præſumatur illatum ab inimico, vel à vicino,& quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1. *Damnum in dubio præſumitur illatum ab inimico,vbi de malo merito non conſtat.*
2. *Damnum ſemper præſumitur inimico datum.*
3. *Damnum in dubio præſumitur illatum à vicino.*
4. *Vicini,& domeſtici, & qui habent notitiam hominum, quando maleficium commiſſum eſt in aliqua via, potius debent capi,& poni ad torturam, quam qui non habent notitiam.*
5. *Damnum in dubio præſumitur illatum à vicino, quando vicinus eſt malæ conditionis,& famæ.*
6. *Damnum non eſſe datum, quomodo probetur, vnde remiſſiue.*
7. *Damnum probatur per confeſſionem etiam abſente parte coram duobus teſtibus extrajudicialiter [illegible] illa fama ſuper ipſo damno dato.*
8. *Damnum non dicitur probatum,probando tantum pecunias eſſe acceptas ad cambium,ſi etiam non probetur id fuiſſe factum ob retardatam ſolutionem.*

CONCLVSIO CCCCLXXVI.

ARGVMENTVM.

Debere nihil ſe dicens, an id probare debeat.

SVMMARIA.

1 *Debere nihil ſe dicens, & à creditore non laceſſitus à ſe ipſo petens ſe liberatum declarari, debet id probare.*

2 *Reus licet principaliter petat ſe abſolui à petitis, & perpetuum ſilentium aduerſario imponi, non tamen actor efficitur, quando actor prius conueniſſet reum in iudicio.*

3 *Debitor quando primo comparuit coram iudice, & petijt terminum ſtatui creditori ſuo ad agendum dicitur actor.*

DEbere nihil ſe dicens,& propterea à creditore nõ laceſ-
1 ſitus, † à ſe ipſo petens ſe liberatum declarari, debet id probare, quia actor dicitur, cum primum ad iudicium comparuit, ſic voluit iuriſconſultus in l. in tribus. in fi. ff. de iudic. & ſummus Pontifex in c. forus. §. actor. de verb. ſignifi. atque reſpondit Dec. in conſ. 43. in prin. poſt nu. 1. col. 2. verſ. ſed tamen, quem etiam refert & ſequitur Hercul. de proban. negatiua nu. 26. verſ. primo infertur.

Iſtud velim reſtringas, vt locum ſibi non vendicet, qñ actor prius conueniſſet reum in iudicio, quia licet reus principaliter petat ſe abſolui à petitis, & perpetuum ſilentium aduer-
2 ſario imponi, † non tñ iccirco efficitur actor, adeo vt ipſe onere probandi grauetur, ſed retinet cõmodum regulæ, quod actore non probante reus abſoluatur, ita inſigniter decidit Ant. de Butr. in c. in præſentia. per illũ tex. in 2. col. in 6. notab. verſ. verum ſi probat. quod etiam voluit Dec. in conſ. 3. nu. 9. qui viſus eſt Herculano contrarium ſenſiſſe, ſed pace il-
3 lius viti dixerim, recte non perpendit diſcrimen caſus, † nam ea, quæ dicuntur in concluſione, & tenet ipſe Dec. in d. conſ. 45. procedunt, quando debitor primo comparuit coram iudice & petijt terminum ſtatui creditori ſuo ad agendum, vt ipſe Dec. ibidem declarat.

CONCLVSIO CCCCLXXVII.

ARGVMENTVM.

Debiti ſolutio an per inſtrumentum deletum repertum apud debitorem probari poſsit.

SVMMARIA.

1 *Debiti ſolutio probari poteſt per inſtrumentum deletum repertum apud debitorem.*

2 *Debiti ſolutio probatur, ſi inſtrumentum reperitur penes debitorem, nam præſumitur à creditore ipſi redditum animo liberandi eum.*

3 *Debitor etiam ſi habeat penes ſe inſtrumentum, & dicat ſe liberatum virtute pacti, non tamen præſumitur liberatus, niſi probet huiuſmodi inſtrumentum fuiſſe ſibi per creditorem redditum.*

4 *Pactum de non petendo habet vim donationis, quam in dubio quis non præſumitur facere.*

5 *Inſtrumentum debiti eſſe redditum per creditorem debitori probari debet per quinque teſtes.*

6 *Debitum præſumitur ſolutum, ſi inſtrumentum ſit penes debitorem.*

7 *Debitum non præſumitur eſſe ſolutum ob reſtitutionem pignoris.*

8 *Debitum ſolutum præſumitur, quando inſtrumentum reperitur litura inductum penes notarium.*

9 *Debiti ſolutio facta præſumitur, ſi inſtrumentum reperitur deletum etiam apud extraneum, & tertiam perſonam.*

10 *Inſtrumentum quando reperitur penes debitorem præſumitur ei redditum per creditorem animo liberandi eum.*

11 *Inſtrumentum debiti quando eſt apud tertium, non præſumitur ei datum per creditorem animo liberandi.*

12 *Debitum non ſolum non probatur ſolutum ſi probetur debitorem ſubtraxiſſe inſtrumentum debiti, ſed immo ſi tenor ipſius inſtrumenti plene non probetur, ſufficit iuramentum creditoris ad condemnationem.*

13 *Debitum non probatur fuiſſe ſolutum ex cancellatione, ſi perſona ſit domeſtica, & cohabitet cum creditore.*

14 *Inſtrumentum debiti apud debitorem repertum non facit plenam probationem ſolutionis, ſed tantum præſumptionem.*

DEbiti ſolutio probari poteſt per inſtrumentum deletum
1 repertum † apud debitorem, vt profitendo ſcripſit Archi. in c. hunc nu. 76. dixit cui conuenit doctrina Abb. in c. penult. nu. 17. verſ. nunc venio, vt lit. pend. atque Fel. in c. accedens. num. 2. vt lit. non conteſt. quod confirmauit Spec. in §. poſtquam, poſt nu. 8. verſ. quid ſi debitor. ibi, cancellato autem tit. de inſtr. edi. & nu. 16. verſ. porro, cõprobauit quoque Bar. l. qui tabulas, nu. 5. ff. de furt. & l. bello §. fin. vbi Bar. ff eo. tit. & Caſtr. in l. ſi de poſſeſſione. nu. 2. C. de proba. & l. ſi chyrographum. ff. eod.

Primo amplia, vt concluſio vera ſit, etiam ſi non eſſet deletum dummodo reperiatur penes debitorem, quod ei red-
2 ditũ fuerit, † nam tunc præſumitur à creditore debitori redditum, animo liberandi eum, nam licet interlitum non ſit, facile tamen fuiſſet debitori illud iodueere, ita Io. Andr. retulit in addit. ad Spec. in tit. de inſtru. edit. § poſtquam, verſ. porro. nu. 16. ſuper verb. duo. in littera H & Ant. de But. ſenſit in c. eccleſia. il. 2. vt lit. pendent. quos refert, & ſequitur Alex. in conſ. 56. nu. 11. lib. 2 verſ. & per prædicta.

3 Limita hanc primã ampliationem non procedere, † ſi debitor habens penes ſe inſtrumẽtum, diceret ſe liberatum virtute pacti, nam tunc etiam ſi penes ſe habeat inſtrumentum, non præſumitur tamen liberatus, niſi probet huiuſmodi inſtrumentum fuiſſe ſibi per creditorem redditum, vt l. Labeo.
4 cum ibi notat. ff. de pactis. & ratio eſt, † quia pactum de non petendo habet vim donationis, quam quis in dubio non præſumitur facere. l. cum de indebito. ff. de probatio. & l. filiusfamilias, ff. de donatio. & per quinque teſtes debet probari hu-
5 iuſmodi inſtrumentum † eſſe redditum, vt dixit gl. notab. in l. 1. in §. ille etiam. C. de latin. libert. tollend. & refert ſequendo Guid. Pap. in tract. de præſump. poſt nu. 22. verſ. an eo ipſo, ſecus ſi allegat ſolutionem, quia eo caſu, cum inſtrumen-
6 tum ſit penes debitorem † præſumitur debitum ſolutum, vt de * communi opinione atteſtatur Guid. Pap. in c. ex literis. ou. 5. de conſuet.

Secundo limita hanc primam ampliationem procedere, qñ eſt reſtitutum pignus, quia eo caſu non præſumitur eſſe ſolutum debitũ, nam ex illa reſtitutione, & traditione pignoris
7 debitor ſentit aliquam commoditatem, † & ſic potius præſumitur reſtitutum pignus ad aliquam commoditatem ipſius debitoris, quam pro liberatione debiti, ſecus in reſtitutione inſtrumenti, ex illa enim non poteſt aliqua alia præſumptio oriri, quam liberationis debiti, ſic not Gui. Pap. in d. c. ex literis, nu. 5. vet. ibi l. poſtquam. de conſuet.

Secundo amplia concluſionem locum habere, quando in-
8 ſtrumentũ reperitur litura inductum penes notarium, † quia tunc præſumitur debitum ſolutum, vt auctor eſt Bal. in rubr. C. de probat. ſub nu. 28. verſi. iuxta hæc quæro. & in l. Labeo. §. 1. in fin. ff. de pactis.

Tertio amplia concluſionẽ locum ſibi vendicare, quando tale inſtrumentum deletum eſſet etiam repertum apud ex-
9 traneum, & tertiam perſonam, † quia tunc etiam præſumitur debitum præceſſiſſe, & ſolutionem eſſe factam, ita Bar. proditum reliquit in d. l. fullo. §. qui tabulas. ff. de furt. per l. qui tabulas. eo. de furt. & ibi Bar.

Huic opinioni repugnat Alex. in d. conſ. 59. num. 11. vol. 2. reijciens rationem Bart. quia quando reperitur penes debi-
10 torem, præſumitur † redditum per creditorem animo liberandi eum, per l. Labeo. cum ſeq. ff. de pact. quæ ratio ceſſat, quando eſt apud tertium, nam etſi præſumeretur ei datũ per creditorem, non tñ poteſt dici, quod præſumatur ei datum
11 animo † liberandi, quia nihil ad eum extraneum pertinet, & idem videtur tenere Ang. in l. ſi vous. C. de teſtib.

Primo limita concluſionem non procedere, ſi probetur, debitorem ſubtraxiſſe inſtrumentum debiti, nam tunc noo ſolum oon probatur debitum ſolutum, ſed immo ſi tenor di-
12 cti inſtrumenti plene non probetur † ſufficit iuramẽtum creditoris ad condemnationem, vt tradidit Paul. de Caſtr. in l. ſi de poſſeſſione. nu. 3. C. de probat.

Secundo limitabis concluſionẽ locum non habere, ſi perſona eſſet domeſtica, & idẽ domiciliũ vna cum creditore incoleos, quia tunc ex hoiuſmodi cancellatione non probatur ſolutum fuiſſe debitum, nam cũ ſit perſona domeſtica, & co-
13 habitet cum creditore † facile potuit ipſi tale inſtrumẽtum auferre, & delere, ita ab Alex. cantum eſt in d. conſ. 59. num. 11. vol. 2. & prius à Bar. in l. fullo. §. qui tabulas ff. de fur. & Io. Nicol. Arelat. retulit in addi. ad Aleia. de præſump. reg. 2. præſump. 33. nu. 6. & Gui. Pap. in tract. de præſump poſt onm. 22. verſ. ſi vero virtute ſolntionis, Bald. etiam in l. vnica. §. ille etiam. C. de latin. liber. tollen.

Tertio limitare, & intelligere poteris, vt noo eo vſq; procedat concluſio, vt ex hoc oria tur plena probatio ſine alio adminiculo,

14 adminiculo,ſed † tantum faciat præſumptionem,ita expreſſe dicit gl.in l.pact.ff.de pactis,quam ibi ſequütur Guliel.de Cun.Iaco.Butrig.Bal.in l.voica.§.ille,nu.3.C.de latio.libert. tollen.& Alex.in d.conſ.59.nu.12.vol.2.

CONCLVSIO CCCCLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Debitorem ſuſpectum eſſe de fuga an probetur per iuramentum creditoris.

SVMMARIA.

1 *Debitorem eſſe ſuſpectum de fuga probatur per iuramentum creditoris, & propter talem probationem capi poteſt.*
2 *Iuramentum ad probationem debiti non ſatis eſt. neque ad probationem ſuſpicionis fugæ quoad illud, vt permittatur, vt poſſit capi.*
3 *Suſpicio dilapidationis bonorum debitoris poteſt probari per iuramentum, & propter hanc ſuſpicionem poteſt capi, & in carcerem conijci.*
4 *Suſpicio fugæ debitoris iurata tollitur ſi probatur debitorem eſſe bonæ famæ, & ſummæ exiſtimationis, ac probitatis.*
5 *Suſpicio fugæ debitoris etiam iurata excluditur, & tollitur, ſi probatum fuit poſſidere immobilia, vel eſſe habitatorem continuum in vrbe.*
6 *Debitorem ſuſpectum eſſe de fuga, non probatur per iuramentum, quando non eſt periculum in mora.*
7 *Debitor nulla habens immobilia, ſi mobilia poſſidet multa, quæ haud facile exportari poſſunt, non redditur de fuga ſuſpectus.*

SOlent debitores,qui ſoluendo non ſunt, vel ægre,& tarde nimis ære alieno exeũt,etiam ſe ſuſpectos de fuga reddere. Hinc fit,vt contra eos mandata,& (vt noſtrorum loquẽdi formula vtar)arreſta ſimiliaque ſæpe relaxentur.

Quapropter operæ pretium eſſe duximus hic ſubnectere, quænam probatio iſto caſu admittenda ſit, qua in re placuit maioribus noſtris debitorem ſuſpectum de fuga poſſe pro-
1 bari † per iuramentum creditoris,& per talem probationem poſſe etiam capi,& retineri propter creditorem, vt obſeruauit Alex.in l.2.nu.22.ff.ſolut. matr. & animaduertit Aug. in l. nemo carcerem.C.de exactor.trib.lib.10.

Ab hac ſententia diſceſſere Bald.in l.aperriſſimi.poſt nu.9. verſ.ſi vero volo,vbi etiam Ang.C.de iud.& idem Ang.Pau.de Caſt.& Imol.in l.qui bona.§.de illo.ff.de dam.infect.qui-
2 bus in locis in ea fuere opinione,vt † non ſatis ſit iuramentũ ad probationem debiti, neque ad probationem ſuſpicionis fugæ, quoad illud, vt permittatur, vt poſſit capi, quod etiam refert,& ſequitur Franc.Curt.in tract.de ſequeſt.nu.42. verſ. 8.principaliter quæro,& latiſſime ad id ſe fundit doctiſſimus Iac.Menoch.de arbit.iud.lib.2.cent 1.caſ.87.

Si quis priori voluerit adhærere ſententiæ,ampliare poterit,vt concluſio etiam procedat in ſuſpicione dilapidationis
3 bonorum debitoris, † quia illa etiam poteſt probari per iuramentum,& propter huiuſmodi ſuſpicionem poteſt capi,& in carcerem conijci, licet huiuſmodi captura dato fideiuſſore de iudicio ſiſti poſſit reuocari,ita dixit Alex.in l.ſi ab arbitro.nu.8.ff.qui ſatiſ.cog. & ibi Ang. & conſulas Alex. in l. neque.§.ſi. ff.de in ius vocand.

Limita modo concluſionem locum non habere ſi contra-
4 rium probetur, vt ſi probetur debitorem † eſſe bonæ famæ, & ſummæ exiſtimationis,ac probitatis. nam tunc tollitur illa ſuſpicio iurata,vt colligitur ex Iuliani reſponſo in l.argentum ff.commodati.& docuit Iaſ.in l.2.nu.18.ff.qui ſatiſd.cogan.confirmauit Neuizan.conſ.52.nu.19. ſequutus eſt Tiraq. qui multa ſimilia recenſet in tract.de pœnis,cauſa 51.nu. 41. & 42.vt ſi probatum fuerit poſſidere immobilia, nam & hoc caſu excluditur dicta ſuſpicio,vt reſpondit Macer.in l.ſcien-
5 dom.ff.qui ſatiſda.cog. † aut probetur eum eſſe habitatorem continuum in vrbe,nam & tunc tollitur huiuſmodi ſuſpicionis probatio iurata,ſic habemus ab Vlp.in l.hæres abſens.§. ſi quis cautelam.ff.de iud.late Rom. id proſequitur in conſil. 241.incip.ſpectabiles domini.num.1.

Secundo loco limitare non grauabere, concluſionem locum ſibi non vendicare,quando non eſſet periculum in mo-
6 ra, nempe ſi † peteretur capi, quia immobilia non poſſidet. Tunc iudex non debet eſſe contentus ſolo iuramento, ſed curabit ſibi fidem faciendã de debito per teſtes, vel inſtrumentum,vel per quid aliud iſtis par, vt traditum eſt à Caccialup. in tract.de debitore ſuſpecto,quæſt.princ.6.num. 15. vbi late examinat iſtum articulum,& latius dicetur in cõcl. Suſpicio, & in concluſione, Iuramentum, & in concluſione, Fuga de-
7 debitoris,fieri enim poteſt,† vt debitor nulla habens immobilia,mobilia poſſideat multa, quę haud facile exportari poſſent, & quæ eum minime ſuſpectum redderent, vt tradunt Bald.Aretin.& Socin.in l.creditor,la 2.ff.ſi certum petatur.

CONCLVSIO CCCCLXXIX.

ARGVMENTVM.

Debitor an tanquam idoneus præſumatur comprobatus fuiſſe à creditore.

SVMMARIA.

1 *Debitor tanquam idoneus præſumitur comprobatus à creditore. Contrarium num.4.*
2 *Creditori incumbit onus probandi ſe iuſto errore ductum putaſſe debitorem fuiſſe idoneum, cum non eſſet.*
3 *Ignorantia creditoris de idoneitate debitoris poteſt probari per iuramentum.*
5 *Aſſerens aliquem præſciuiſſe, debet hoc probare.*
6 *Iuramento creditorum eſt adhibenda fides in materia ſequeſtrationis rerum cauſam ſuſpicionis ſuperueniſſe poſt contractum.*

1 DEbitorem tanquam idoneum † præſumi comprobatum fuiſſe à creditore,tradidit Vlp.in l.3.ff.de fideiuſſ. vnde incumbit onus probãdi creditori, ſe iuſto errore ductum pu-
2 taſſe eum eſſe idoneum,† cum non eſſet, ita Alex.docuit in l. ſi ab arbitro.nu.4.verſ.in dubio tamen.ff.qui ſatiſd.cogan. & ſenſit Paul.Caſtr.in l.etiam.§.1.in fin.ff.ſolut.matr.

3 Et huiuſmodi ignorantia, ſiue error poteſt probari † per iuramentum,vt probatur ex his,quæ retulit ad hoc Franciſc. Marcus,quæſt.522.lib.1.

Contraria tamen cõcluſioni noſtræ ſententia videtur poſ-
4 ſe colligi ex reſcripto † Imper.Leon.& Anthem.in l.fi.verſ.ſi quid probatum fuerit, vbi Bal.num.1.C.de ſponſal.vbi ſentit
5 Bal.aſſerentem aliquem præſciuiſſe † debere hoc probare,& idem expreſſe profitetur Fulg.in l.ſi legibus.nu.1.notab.1.C. de epiſc.audient.

Quod ſi ſecus prior tibi placuerit concluſio,illam intelligere poteris,vt in materia ſequeſtrationis rerum cauſam ſu-
6 ſpicionis ſuperueniſſe poſt contractum † ſit adhibenda fides iuramento creditorum,ita decidit Paul.de Caſtr.cõſ.38.alias 473.incip.pro pleniori examine,nu.8.& per totum,volum.2. idem docuit Bar.in l.ſolent.nu.16.C.de aliment.& cibar.leg. Bal.in l.1.nu.4.vbi etiam Salycet.C.de reb. cred. quos refert ſequendo Franc.Curt.de ſequeſtr.nu.46.q.9.licet Bat.& Bal. hic allegati non loquantur in his terminis, ſed in ſtatuto ſuper damno dato. Et ad hæc diximus in hac concluſione concluſas ea,quæ tradidimus in concluſione,Fuga debitoris.

CONCLVSIO CCCCLXXX.

ARGVMENTVM.

Debitum an poſsit probari per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Debitum poteſt probari per teſtes, etiam ſi lege municipali ſit cautum, ne poſſit probari, niſi per inſtrumentum.*
2 *Debito probato per teſtes poſſum petere à iudice, vt compellat debitorem mecum ad faciendum mihi inſtrumentum.*
3 *Cautela creditoris ad hoc, vt debitor ſponte confiteatur debitum.*
4 *Inſtrumenti de debito amiſſi ſubſtantia probari poteſt per teſtes, & tenor ipſius inſtrumenti, quo probato, probatur debitum.*
5 *Teſtes etiam ſingulares deponentes de diuerſis confeſſionibus factis diuerſo loco & tempore, probant debitum.*
6 *Debitum non probatur per teſtes ſingulares deponentes de diuerſis confeſſionibus.*
7 *Debitum per teſtes ſingulares probatur, quando ſingularitas eorum eſt adminiculatiua, & tendit ad eundem finem.*
8 *Debitum non probant teſtes ſingulares, quando ſingularitas eſt obſtatiua, & ipſi non conferunt in vnum, et finem.*
9 *Pactũ inter partes initũ vt debitum non probetur, niſi per inſtrumentũ non valet.*
10 *Pactum inter partes, vt niſi per inſtrumentum probetur debitum, non nocet, quin etiam per teſtes probari poſſit.*
11 *Teſtes ſi ex officio iudicis examinentur, probant debitum non obſtante pacto inter partes inito, vt probari non poſſit, niſi per inſtrumentum.*

Debi-

DEbitum poteſt probari per teſtes, etiam ſi lege municipa
1 li eſſet caotum † ne poſſet probari, niſi per inſtrumẽtum
ita me docuere iuris Pontificij profeſſores eximij Abb. in c.
2. nu. 10. verſ. venio onnc ad tertium, & ibi Fel. nu. 16. & ſeq.
de probat. atq; poteſt id cõprobari per ea, quę adduxit Hip-
pol. de Marſil. io tubr. C. de probatio. nu. 43. & 45. cum ſeq.

Primo ampliabis, vt probato debito per teſtes poſſim pe-
2 tere à iudice, † vt compellat illum debitorem meũ ad facien-
dum mihi inſtrumentum, vt auctor eſt Matth. de Afflic. in con
ſtitut. Neapolit. lib. 1. de ferijs, & ſolennit. rubr. 73. nu. 83. per
l. in creditore. ff. de euictio. & l. 2. §. item. ff. de aq. pluu. arcen.
& alijs ibidem adductis.

Ad hæc ſecũdo amplies velim, prout in ea cautione, quam tradit Hyppol. de Marſil. in d. rub. C. de probat. nu mihi 350. verſic. & circa primum. cum ſeq. videlicet quando reus non habet teſtes, vel inſtrumenta ad hoc, vt probare poſſit debitum, propterea quod mutuo dedit pecuniam amico ſemotis arbitris, quoniam ei fidebat. Vnde nec ſibi cauit ab illo, nec aliqua ſcriptura id poteſt probari, hic vero debitor æs alienum coram teſtibns confiteri renuit.

3 Quocirca, vt ſuccurratur creditori † poterit ipſe debitorẽ
in ſuum cubiculum ducere, ibiq; alicubi teſtes habere abditos ne poſſint videri. tum à longe repetitio principio, tãdem quaſi aliud agens ad ſuum deſcendat creditum, rogetque debitorem quando demum illo ære alieno, quod ſecum cõtraxit, ſe velit exoluere, & quando perſoluere ſibi velit illa centum, quæ ei diebns præteritis humaniter mutuo dedit, tunc debitor nullum præter creditorem adeſſe putans, facile debitum ſponte poterit fateri, ratus iſtiuſmodi confeſſionem ſibi non nocituram. Itaque audita debitoris confeſſione, teſtium poterit haberi quæſtio, & ijdem deponere poterunt, ſe audiuiſſe iſtiuſmodi debitorem confitentem debitum ſatis ſe eſſe facturũ, licet eum nõ viderint, niſi forte per hoſtij rimulam, ſed eius vocem habere notam. Hoc igitur pacto creditoris intentio optime erit probata, ratumq; erit, & firmũ iſtiuſmodi teſtimonium, vt de hoc teſtis eſt locupletiſsimus Accurſ. in l. 2. §. idẽ Labeo. io verb. audierunt. ff. de aq. plu. arc. cuius doctrinam, vt eximiam plurimũ commendant, & ſequun-
* tur ibidem Bart. & cæteri omnes * ſcribentes cum multis relatis ab Hypp. de Marſi. vbi ſupra d. nu. 350. ad quod conſulas ea, quæ ante diximus in concluſione, Creditum.

Inſuper tertio loco ampliare poteris, etiam ſi de debito factum fuiſſet inſtrumentum, ſed poſtea amiſſum eſſet, nam iſto
4 caſu † per teſtes probari põt ſubſtãtia, & tenor ipſius inſtru-
menti, quo probato, vna cum caſo amiſsionis inſtrumẽti, probatur debitum, ac ſi de eo oſtendiſſet inſtrumentum, ita proditũ eſt à Bal. in c. 1. §. ſi enim dño. nu. 1. ver. oo. quod licet. tit. quid ſit inueſtit. & facit, quod per eundem traditum fuit in c. 1. §. ſacramentum. nu. 15. verſ. ſed nunc ego quæro. tit. de conſuet. rect. feud. & hoc idem monuit Bart. in l. ſicut iniquũ. poſt nu. 1. C. de fide inſtrum. & in l. 1. nu. 27. ff. ſi cer. pet. atque late proſequitur Hyppol. de Marſil. in d. rub. C. de probat. nu. 355. verſ. circa ſecundum caſum, cum ſeq. cauit Henric. Bouer. in ſingul. in ver. inſtrumentum, nu. 13. vbi tria requiri, vt probetur debitum ex vi inſtrumenti deperditi, oos admonet.

5 Quarto amplia veram eſſe concluſionem, † etiamſi huiuſ-
modi teſtes int ſingulares deponẽtes, veluti de diuerſis confeſsionibus factis diuerſo loco, & tempore, ita cum multis allega. voluit Crau. in ſuo tract. de antiq. temp. in 4. par. verb. ſed enim, quia io hac materia &c. nu. 9. verſ. ſed in contrarium, & nu. 15. verſ. iſtis ita præmiſſis, quibus in locis quamplura huc ſpectantia congerit, ad quæ te reijcio, & ibi habes etiam ſcribentes idem ſentientes.

Contrariam ſententiam eſt ſequutus Pau. de Caſtr. in conſ.
155. in cauſa quæ vertitur coram D. Vicario. in fi. lib. 2. & in
cõſ. 269. viſo proceſſu. in f. poſt nu 2. verſ. præterea in caſu no
6 ſtro, eo. lib. vbi aperte tradit † debitum non probari per te-
ſtes ſingulares deponentes de diuerſis confeſſionibus, & idẽ
reſpoodit Alex. in coaſ. 68. viſo proceſſu inter Antonium, nu.
7. & 8. lib. 3. & conſ. 57. lib. 6. quod eſt duplicatum ibi. cui opi
nioni fauet, quod obſeruauit Roman. ſing. 250. incip. Pro tibi
nu. 2. & tradit etiã Afflict. dec. 364. fuit decιſum. nu. 3. & ſeq.

Reconciliare poteris, vt prior ſenteotia procedat, qñ ſingu
7 laritas teſtium eſt adminicularius, & † tendit ad eundem fi-
nem, quia tunc bene probant, vt conſultus reſpondit Alex. io
conſ. 21. Repetitio. nu. 4. verſ. iſtud etiam. lib. 4. authorem laudat Bal. in rubric. de cootro. inueſt. no. 2. verſ. eſt bene verum. & late proſequitur Crau. d. tract. de antiq. temp. de verb. ſed enim. nu. 10. & pluribus ſeqq.

Poſterior vero ſententia locum habet in ſingularitate ob-
8 ſtatiua, † & quando teſtes non conferunt in vnum rei finem,
vt pulchre declarat Bal. in d. rub. C. de cont. inueſt. poſt nu. 2.
& conſuleodo diſtinguit Cæpol. in couſ. 3. nu. 9. in ciuil. Alex.
etiam monuit d. conſ. 21. nu. 5. lib. 4. & quamplures idem ſen-
tientes congeſſit Crau. loco proxime citato.

Quinto ampliabis, etiam ſi partes inter ſe eſſent conuentę,
9 ne debitum probetur niſi per inſtrumentum, † tale nempe
pactũ oon valet, ſi credimus ita docenti Floria. in l. in l. Aqui
lia. ff. ad l. Aquiliam. quod & placuit Butr. in c. ſi diligenti. de
foro compet. quibus accedit ſententia glo. in auth. vt ſin. pro-
hi. ma. cred. & deb. §. fi. in verſ. Sena. conſulto, circa med. col-
lat. 7. Spec. idem quoque probauit tit. de probatio. §. viden-
dum. verſ. ſed pone, el 1. nu. 4. & in verſic. ſed quid ſi debi-
tor. num. 6. nec ab hac opinione diſceſſit Paul. Caſtr. in l. pa-
ctum inter hæredes, nu. 5. ff. de pact. quibus doctrina Bal. re-
ſpondet in authent. iubemus. poſt num. 7. verſic. & ideo illa.
10 C. de iudicijs. † quod procedit, etiam ſi tale pactum eſſet
iuratum, nam non nocet, ne poſſit etiam per teſtes probari, vt
in hanc ſententiam videtur reſpoodiſſe Paulus in l. 1. ff. de fi-
de inſtrument.

11 Verumtamen id eſſe verum intelligas, † ſi teſtes ex officio
Iudicis examinentur, ſecundum Spec. in d. §. verſic. ſed quid
ſi debitor. d. nu. 6. fin. tit. de probat.

CONCLVSIO CCCCLXXXI.

ARGVMENTVM.

Debitum an probetur per taciturnitatem debitoris, & quo pacto.

SVMMARIA.

1 *Cautela creditoris, qua poteſt ex taciturnitate debitoris habere debiti probationem.*
2 *Debiti probatio firmiſſima ex qua taciturnitate debitoris emergat.*
3 *Epiſtola repræſentat perſonam illam mittentis.*
4 *[illegible] prohibetur [illegible] literas præſentari.*
5 *Debitor non dicitur confiteri contenta in literis creditoris, ob earum retentionem, ſi in ipſis contineatur calculus rationis dati, & recepti. Contrarium ibid.*
6 *Verbum, continuo, intelligitur Iudicis arbitrio, vt debitori recipienti literas creditoris non denegetur tempus legendi, cogitandi, & peritiores conſulendi.*
7 *Litera non potuerunt rata haberi ab acceptante quando ſcribens eſſet mortuus, antequam ſiet recepta.*
8 *Literæ, in quibus confiteor me tibi debere centum, plus, minusve, ſi antequam tibi reddantur, ego moriar, non nocebunt, nec præiudicabunt hæredibus meis.*

SVperiori concluſioni aliam non looge diſsimilem ſubijciemus. Etenim eadem hypotheſi firma manente, pecuniam fuiſſe mutuo datam ſemotis teſtibus, nec aliunde poſſe haberi mutui probationem, alia via creditori merito ſubueniendum eſt, oe iure ſuo poſsit vlla ratione defraudari.

Creditor enim debitori coram duobus, vel tribus teſti-
bus, qni legant ea, quæ in literis continentur, literas exarare
1 poterit, † in quibus eundem debitorem certiorem faciat, ro-
getque, vt ſibi illa centum, quæ ipſi ab illo debentur reſti-
tuat. Quæ literæ debitori ab vno ex illis teſtibus reddan-
tur, qui viderit, & perlegerit ea, quæ in illis ſcripta fuere:
nam ſi poſtquam ipſe debitor legerit literas illas, ſtatim non
ioterpoſuerit teſtationem contrariæ voluntatis, hoc eſt, ſe
mirum in modum mirari de iſtiuſmodi literatum geoere, &
nihil omnino pecuniarum debere, verum tacuerit, tunc pro-
2 fecto † per iſtiuſmodi taciturnitatem firmiſsima emergit de-
biti probatio, adeo vt ex hoc ad ſoluendum, & ad ſatis cre-
ditori faciẽdum compelli poſsit, ſic doctiſsime more ſuo do-
cuit Bart. in l. filiusfamilias. la 2. per illum tex. ff. ad Maced. &
io l. quo enim. in §. 1. poſt nn. 1. verſic. quandoque ſuperuenit
ſcientia. ff. rem rat. habe. & in l. Titius. ou. 2. in fin. ff. de conſtit.
pec. vbi Bald. verſ. ſed quæro, an eo ipſo, cui fauet, qnod notat
idem Bal. in l. ſi procurator abſentis. in princ. de proc. vbi ex
illo tex. colligit, quẽ approbare videtur eo ipſo, quod literas
recipit, nam ſi litera ipſa diſplicebat contradicere debuerat,
3 & nu. 4. ſcripſit Epiſtolam repræſentare perſonam illam mit-
tentis, & literas atque præſentiam conferi ad paria, & hoc
idem ſentit Felin. in cap. mandata. poſt nu. 1. verſ. & pro præ-
dictis.

4 dictis. de præſumpt.dicens iniuriam Iudici inferre † prohi-
bens eius literas præſentari, quia fit iniuria in literis clauſo,
non literis, per l.oſſa.§.fin.ff.de religioſ. Alex.reſpondit etiã
in conſ.147.incip.ponderatis his,de quibus in 4.col.poſt nu.
16.verſic.quia iſte teſtis deponit.vol.2.& Hyppol.de Marſil.
ſingul.344.in princ.incip. taciturnitas. vbi multos teſtatur.
& Gozadin.in conſ.23.nu.6.verſic.tertio alterum. & poſt nu.
9.verſic.quinto, & vltimo. conſuluit etiam Barbat. ad idem
in conſ.6.ſcriptum eſt. col.5.nu.27.& relatu eximium cenſuit
Matthefil.in ſuo ſingul.22.incip.nota mirabilem, & ibi Gabr.
Saray.in addit.multos allegat,& Rip.in l.admonẽdi.nu.138.
* verſ.communiter tamen tenetur.de iureiur,de * communi o-
pinione atteſtatur, quem etiam refert vna cum multis alijs
Menoch.de arbitr.iudic.lib.2.centur. 1. caſu 21. & latiſsime
* per Burſat.in conſ.39.vbi etiam atteſtatur de communi,* nu.
15.& in d.l.admonendi.Coraſ.num.72.& ſeq.verſi. operatur
namque,de iureiuran.

Primo loco limitandum erit hoc non procedere, qñ in hu-
iuſmodi litteris contineretur calculus rationis dati, & recepti,
5 † vt fieri ſolet,& vltimo loco poneretur in litteris,vt reſtitue
ret ea,quę ex ſumma deducta reliqua ſunt: licet enim quis re-
tineret litteras, non per hoc diceretur cõfiteri cõtenta in lit-
teris eſſe vera præſente retentione, ſed potius litteras reti-
nuiſſe,vt videret,an optime fuiſſet ratio ſubducta, ita tradi-
dit Cæpoll.in caute.9.pone quod filius. verſic.hoc tamen li-
mita verum,permotus reſponſo Calliſtrati in l. ſeruus. ff.de
condit.& demonſtrat.& Paul.in d.l.ſi filiusfamilias.la 2.ff.ad
Macedonia.

Contraria ſententia videtur colligi ex Scæuolæ reſponſo
in l.emptor.§ Lucius Titius.ff.de pact. & ibi Bal. verſic.item
no.pro litteris mercatorum.

Secundo præterea limitabis concluſionem veram eo vſque
non eſſe, vt etiam proteſtatio non poſsit fieri ex interuallo,
nam licet Paulus in d.l.ſi filiusfamilias.ff.ad Macedonian.di-
6 cat continuo,tamen † illud verbum intelligitur Iudicis arbi-
trio,vt ſcilicet tempus recipienti non denegetur legendi,co-
gitandi,& petitiones conſulendi,vt eleganter ſcripſit Alciat.
in l.deteſtatio. col.10. verſ.quod autem ſola ſcientia oblige-
tur.ff.de verbor.ſignific.& Anchara. Regien. quæſt.48. nu.5.
quos refert ſequendo Menoch.de arbitr.iud. lib.2. centur.1.
caſu 21.in fin.

Tertio velim limites concluſionem, quando ſcribens eſſet
7 mortuus, antequam litteræ ſint receptæ, † quia tunc non po-
tuerunt ratæ haberi ab acceptante, vt ſapientiſsime decidit
Anton.de Butr.in c.fi.de confeſſ.cui adhæſit conſulendo Rui.
conſ.131.nu.6.vol.1. id etiam probauit Alex. in conſ.24. nu.
9.vol.5. & late proſequitur hoc Anchar. Regien. in d.quæſt.
48.& huc ſpectant ea,quæ idem Alex.reſpondit in conſ.110.
viſis.acutiſsimis,nu.3.verſ.non obſtat,ſi dicatur.vol.1.& cõ-
ſil.135.ponderatis his.nu.6.verſ.eo magis.vol.2.quod debet
ſequi ratihabitio tempore habili.

Ampliabis iſtam tertiam limitationem etiam veram eſſe,
quando ſcribo tibi litteras,in quibus confiteor me tibi debe
re centum, plus, minusve, & antequam iſtæ litteræ tibi red-
8 dantur, ego moriar, † hoc caſu iſtiuſmodi litteræ non noce-
bunt,nec præiudicabunt hæredibus meis,ita ſingulariter di-
cit Innoc.in c.cum dilectus.de ſucceſ.ab inteſt.quod effatum
ſingulare, & eximium putant Anton. in c.fin. in 5.col. ex.de
confeſsis.Barbat.in d.c.cum dilectus.& in c.poſt ceſsionem.
de probatio.& Marſ. qui multos refert in rubrica, num.265.
verſic.& primo dico, cum ſeq. C.de probatio.& in ſing.ſuo
373.vt noſti à Dd.& in l.fi.nu.46. verſ.& tene menti notabi-
le verbum, de quæſtio. & Corſet. in ſuo ſingula. incipien. ſi
ſcribo.in verb.confeſsio.il quinto, & conſulas infra conclu-
ſionem, Littera.

CONCLVSIO CCCCLXXXII.

ARGVMENTVM.

*Debitum an probetur per confeßionem extraiudicialem fa-
ctam etiam abſente parte.*

SVMMARIA.

1 *Debitum probatur per confeßionem extraiudicialem, licet ex ea non inducatur obli-
gatio.*
2 *Debiti confeßio poteſt probari per teſtes, etiam ſtante ſtatuto, ne debitum probari
poßit, niſi per inſtrumentum.*
3 *Debitum probatur per confeßionem extraiudicialem etiam facta abſente parte.*
4 *Confeßio ſine cauſa etiam per verba enunciatiua, vel non, probat liberationem.*
5 *Confeßio debiti non probat debitum, quando emergit in præiudicium tertij.*

DEbitum probari per confeſſionem extraiudicialem licet
1 ex † huiuſmodi confeſſione nõ inducatur obligatio, de-
cidẽdo ſenſit Guid.Pap.in dec.272.nu.2.vbi teſtatur gloſſ. &
Dd.in l.Publia Mæuia.§.fin.ff.depoſi.quod etiam aſſeruit Ac-
curſ.in l.1. ff.de interrog. action. verſic.nec obſtat. & in l.ſci-
mus.C.de agrico.& cenſit.lib.11.verſ. quia in illo. conſuluit
etiam Caſtrenſ.conſ.109.viſa petitione. num.5.verſicul.nam
confeſſio.extraiudicialis. vol.2.& conſ.143. num.9. verſicul.
quia confeſſio facta.d.2.vol. incipient.viſo proceſſu. Afflict.
in tractat.de iure prothomiſ. §.4.viſis ijs.num.5. verſic.4.no.
2 & nu.6.& 7.huiuſmodi debiti confeſſio † poteſt probari per
teſtes etiam ſtante ſtatuto,ne debitum probari poſſit,niſi per
inſtrumentum,vt Felin.& Abb.voluere in c.2. ille num.16.hic
nu.10.verſ.venio nunc ad tertium.de probatio. & Hippolyt.
de Marſil.in rubr.C.de probatio.num.52.verſ.primo enim li-
mitatur dictum ſtatutum, cum ibi allegatis, & ſenſit Crau.in
tract.de antiq.temp. in verb.quęritur etiam. nu.82. in prima
parte,verſ.teſtium tamen recognitio eſt.

Amplia concluſionem, etiam ſi confeſsio extraiudicialis
3 † ſit facta parte abſente,ita Bald. voluit in l.generaliter,num.
15.& ſeq.C.de non numer. pecu.& in l.rationes. poſt num.2.
verſ.diſtinguit.C.de probatio. & in cõſ.392. incipien.in pri-
mis in 3.volum.& in conſ.10. in quæſtion.vol.quint. num.3.
hanc eandem ſententiam adiuuant, & confirmant quæ fuere
obſeruata à Cardi.in cap.ſignificauit.de teſtibus, vbi dixit,
4 confeſsionem ſine cauſa † etiam per verba enunciatiua, vel
mera probare liberationem, auctoritate Accurſ.in l.tale pa-
ctum. in princip.de pact. & ſequitur Felin.in dict.cap.ſigni-
ficauit.colum.2.verſicul.nota tertio.& hoc fauore liberatio-
nis, & de hac concluſione vide ſupra concluſionem, Con-
feſsio facta ſine cauſa.limitation.5.vbi concordantia,& con-
traria cum extenſionibus habentur, & infra concluſionem,
Liberatio,& Solutio.

Concluſionem limitabis,vt non vera ſit,quando huiuſmo-
5 di confeſsio emergit in præiudicium tertij, † nam tunc con-
feſsio debiti non probat debitum, vt per multa exempla, &
allegata colligere eſt à Matthæ. de Afflict. de iure prothom.
§.quartus. numero 11.cum ſequent.& videas Burſat.in conſ.
32. numero primo, per totum Pariſ. conſ. 27. quæſtio,
quæ proponitur, numero 4. verſicul. ſi ergo maritus cum
ſequent. volum. 4. Bellon.conſil.47.in cauſa eorum de Mun-
chinis.num.4.verſic.4.ſecus reſpectu creditorum. Gabriel.in
communibus concluſionibus, concluſ.4.poſt num.2.verſicul.
contrarium.& ſequen.libr.3.de iure dot. de qua confeſsione
vide latius in concluſione,Confeſsio.

CONCLVSIO CCCCLXXIII.

ARGVMENTVM.

*Debitum an præſumatur præceßiſſe ex ſolutione decem an-
norum.*

SVMMARIA.

1 *Debitum ex ſolutione decem annorum præceßiſſe præſumitur.*
2 *Debitum non probatur, quando fit vna ſolutio per decem annos.*

DEbitum pręſumitur pręceſsiſſe † ex ſolutione decem an-
1 norum, vt à præſtantiſsimo Papiniano traditum eſt in l.
cum de in rem verſo. ff. de vſur. & colligere eſt ex reſcripto
Imperatorum Diocletiani, & Maximiani in l.ſi certis annis.
C.de pact.& ibi Dd.& præcipue Bald.nu.7.& idem Bald. re-
ſpondit in conſ.238.nu.4.vol.1.qui tamen loquitur in termi-
nis longiſsime præſtationis.

Hoc limitare ita poteris non procedere, quãdo fieret, vna
2 ſolutio per decem annos, † quia ex ea nõ probatur debitum,
vt Bart.docuit in l.eum.qui,alias incipit,Iabolenus.poſt.n.3.
verſ.ratio eſt,quia, ff.de ann.lega. vbi expreſſe limitat d.l.cũ
de in rem verſo,& l.ſi certis annis, & idem etiam dicunt Pe-
trus, Cynus, & Baldus, in l.2.nu.2. C.de dotis promiſ. quos
refert,& ſequitur Hieronym. Gigas in tract. penſion. quæſt.
18.numero 5.

CON-

CONCLVSIO CCCCLXXXIIII.

ARGVMENTVM.

Decimæ an probentur per teſtes ſingulares, & quomodo, & laicus decimas percipiens, quid probare debeat, vt illas poſsit retinere.

SVMMARIA.

1 *Decimæ probantur per teſtes ſingulares, & quomodo. Contrarium. num. 3.*
2 *In decimis tempus, & locus non eſt de ſubſtantia actus.*
3 *Rectores eccleſiarum illius prouinciæ, in qua petuntur decimæ, admittuntur ad probandum conſuetudinem alicuius loci non ſoluendi decimas.*
5 *Decimas ſolutam fuiſſe eccleſiæ quando probatum eſt, probari etiam debet ſolutam eſſe pro cauſa ab eccleſia allegata.*
6 *Decimas percipiens laicus, vt illas poſſit retinere, & contra eccleſiam ſe tueri, quid probare debeat.*
7 *Decimas percipiens laicus aſtrictus eſt ad probandum eas recepiſſe, ante Concilium Lateranenſe.*
8 *Decimas ſi laicus probet tantummodo ſe poſſediſſe ex tempore, cuius initij memoria non extat in contrarium, & alleget conceſſionem ſibi factam ante Concilium Lateranenſe, ſtandum eſt eius aſſertioni.*
9 *Actori, qui probauit diuturnam poſſeſſionem decimas percipiendi, non incumbit onus probandi ſuos maiores de huiuſmodi decima, vel redditu ante Concilium Lateranenſe fuiſſe inueſtitos.*
10 *Laicus ſi probare poterit poſſeſſionem decimas percipiendi tanti temporis, cuius memoria in contrarium non extat, obtinebit, ac ſi appareat conceſſionem factam fuiſſe ante Concilium.*

DEcimæ probantur per teſtes ſingulares, videlicet ſi vnus
1 dicat † vidiſſe eccleſiam recipere vno anno decimã de fabis illius cãpi, alij dicant de ordeo illius cãpi alio anno, alij de frumento alio anno, nihilominus enim recte probant, vt aſſeruit Spec. in tit. de inquiſitione, §. 1. verſ. & prodeſt. num. 18. & in tit. de teſte. §. iam de interrog. verſ. hic eſt quod ſi qs vult probare iuriſdictionem, nu. 13. cui reſpondet, quod conſuluit Gemin. in conſ. 117. nu. 3. verſ. ſicut dicimus, cuius rei
2 illa eſt ratio, quia in decimis tẽpus † & locus non eſt de ſubſtantia actus, ideo non refert, ſi vnus deponat de vno tẽpore, & alius de alio, iuxta ſententiã Spec. vbi ſupra, cuius ſententiam plurimi ſunt ſequuti, vt Gui. Pap. dec. 544. & Aret. in l. facto. §. item quæro. in 2. notab. ff. de vulg. & pup. Io. Andr. in c. qualiter, & quando, col. 3. de accuſat. Corn. conſi. 34. col. pen. vol. 2. nu. 11. & in conſ. 341. col. 5. & ſeq. vol. 1. & in conſ. 247. col. 8. & ſeq. vol. 2. Cæpol. in conſ. 3. ciuil. colum. 4. poſt nu. 9. verſi. ſecundo eſt ſingularitas teſtium ſubalterna. Venafr. in conſ. 1. Crau. in conſ. 78. col. 3. Grat. in conſ. 150 nu. 58. col. 2. vol. 2. Ruin. conſ. 67. col. 7. nu. 15. vol. 5. & conſ. 177. col. 1. vol. 5. & Nell. à S. Gemin. in ſuo tract. de teſtib. num. 82. uerſ. teſtis inductus ad probandum mutuum.

3 In contrariam deſcendere † ſententiam Hoſt. in ſumm. de teſt. §. quæ diuerſitas. ver. quid ſi agatur, de deci. vbi ẽt refert ibidem hoc idem ſenſiſſe Goffr. & voluit etiam gl. fi. in c. nihilominus, 3. q. 9. quos recenſet Alex. in conſ. 100. poſt num. 5. verſ. fortius videtur, vol. 1. & idem in conſ. 72. num. 4 vol. 1. & & Iac. Aegid. in ſuo tract. de teſtib. in princ. nu. 32.

4 At econtra † ad probandum conſuetudinem alicuius loci non ſoluendi decimas admittuntur rectores eccleſiarum illius prouinciæ, in qua petuntur decimæ, ita ſcripſit Abb. in c. inſuper. de teſtib. Alex. reſpondit in conſil. 78. in cauſa, & lite verten. nu. 2. volum. 1.

Verum decimam ſolutam fuiſſe eccleſiæ non ſufficit ſolum
5 probare, † niſi etiam probetur ſolutam eſſe pro cauſa ab eccleſia allegata, vt ſi aſſeuerauit, quod pro canone debito eccleſiæ ratione directi dominij ſit ſoluta: id enim debet probari, ſi credimus Saly. in l. ſi certis annis. C. de pact. poſt Bart. in l. cum de in rem verſo. nu. 3. ff. de vſuris. & Anto. de Butr. in repeti. c. peruenit. de cenſib. quos refert ſequendo Alexan. in conſ. 14. nu. 9. volum. 2.

Eiuſmodi eſt illud, vt laicus decimas percipiens, ad id, vt illas poſſit retinere, & contra eccleſiam illas vendicantẽ poſſit ſeſe tueri, debet probare illas poſſediſſe tanto tempore,
6 † cuius initij memoria non ſit in contrarium. Item famã extare illas habuiſſe ante Concilium Lateranenſe, ita voluere Imo. Io. And. Henric. Boic. & alij ſcribentes in c. cum Apoſtolica. præſertim Abb. nu. 12. verſi. ſed pulcherrimum dubium. de his, quæ fin. à Prælato per illum tex. ibique Abb. poſt num. 12. verſ. & cum hac opinione, putat iſtam opinionem æquam, nam alioqui propter difficultatẽ probandi, vt ipſe inquit, ſæpe laicus priuaretur iure ſuo quod etiam ſequitur Rebuff. in ſuo tract. de decimis, quæſt. 13. nu. 69. Feli. idem probauit in c. cauſam col. 1. verſ. limita dupliciter, nu. 3. de præſcri. hoc quoq; deciſum fuit in Capel. Tholoſ. q. 440. itẽ fuit quæſitum olim, atque reſpondit Alex. in conſ. 6. nu. 5. lib. 1. quos conſulendo ſequutus eſt Barb. in conſ. 49. col. 3. verſ. eñ ergo. vol. 3.

Contrariam ſequutus eſt ſententiam Hoſt. in d. c. cum Apo
7 ſtolica, vbi voluit † laicum aſtrictum eſſe ad probandum eas recepiſſe ante Concilium Lateranenſe, quod probat quinque rationibus, quas refert Henri. Boic. in d. c. cum Apoſtolica, & ibid. Abb. d. num 2. & Barb. in conſ. 35. nu. 13. vol. 2. verſ. quid operante peccato, qui tamẽ huiuſmodi opinionem Hoſtienſis improbant. Hanc eandem contrariam opinione vna cum Hoſtienſe tenuerunt Archidiac. Io. Mona. in c. 2. de decim. li. 6. quos refert reprobando tamẽ additio. ad d. q. 440. Capell. Toloſ. num. 3.

Verum qui priori opinioni adhærere voluerit, quam pro
* communi * adducit Abb. in d. c. cum Apoſtolica. nu. 11. verſic.
8 vltimo hic quæritur. Ampliare poterit, vt etiã vera ſit, † quando laicus probaſſet tantummodo ſe illas poſſediſſe ex tempore, cuius memoria non extat in contrarium, & allegaret conceſſionem ſibi factam ante Concilium Lateranenſe, quia tunc parendum eſſet eius aſſertioni, vt cõſulendo tenuit Barbat. in d. conſil. 35. verſ. ſecundo præſuppono. num. 9. lib. 2. &
* de * communi atteſtatur ibidem. num. 17. verſ. quod ſi laicus probat, vbi multa ſimilia adducit, & in colum. 5. num. 8. verſ. quod illi defertur iuramẽtum, ibidem illud colligit, quod ex quo actor probauit huiuſmodi diuturnam poſſeſſionem, ſibi
9 † non incumbere onus probandi ſuos maiores de huiuſmodi decima, vel redditu ante Concilium Lateranenſe fuiſſe inueſtitos, ſed totum illud Barbat. reſponſum tibi in hac materia erit videndum, vbi plurima ad idem tendentia in medium affert.

Hanc etiam ampliationem videtur comprobare Alexand. in conſ. 6. nu. 5. verſ. quod laici decimas. vol. 1. per doctrinam Io. Andr. & Anton. de Butrio. vbi inquit, quod ſi laicus poterit probare poſſeſſionem tanti temporis, cuius memoria in
10 contrarium non extat, obtinebit, † ac ſi appareret, con-
* ceſſionem factam fuiſſe ante Concilium, & ibi de * communi ſcribentium ſententia atteſtatur. In hanc eandem deſcendere ſentẽtiam Imo. & But. in d. c. cum Apoſtolica. Alberi. de Roſa. in ſuo dictionario, in ver. decimo ſexto, circa fin. verſic. quid ſi neſcitur, quos etiam refert ſequendo Balb. in ſuo tracta. de præſcrip. in 1. par. 5. par. princ. q. 7. poſt nu. 21. verſ. ſic.
* concludunt Butr. & Imol. & confirmant ibi * communi ſcribentium calculo hanc eſſe receptam opinionem. Quod ſi latius hæc cognoſcere volueris, conſulas hæc fuſius proſequentem Rebuff. in d. q. 13. de decim. & Balb. in d. q. 7. 1. par. 5. partis principalis per totum.

CONCLVSIO CCCCLXXXV.

ARGVMENTVM.

Deciſiones Rotæ an ſint neceſſariæ, & poſſunt adduci ad deciſiones cauſarum.

SVMMARIA.

1 *Deciſiones Rotæ, licet probabiles ſint, tamen non ſunt neceſſariæ, nec ad deciſiones cauſarum adduci poſſunt. Contrarium. num. 10.*
2 *Sententia contra deciſiones Rotæ valida eſt.*
3 *Deciſiones Rotæ ſunt dicta probabilia, ſicut alia dicta Dd. & Rotæ non eſt ſequenda, vbi liquido conſtat de rationibus Doctoris alicuius.*
4 *Deciſiones nouæ, vel Aegidij Bellameræ ſunt probabiles, & magiſtrales, ſed non conſtituunt ius, licet ſint magnæ auctoritatis.*
5 *Auditores recentiores, quando debeant ſequi deciſiones antiquorum.*
6 *Auctoritati cuiuſcunque non eſt credendum, niſi is ſit qui poſſit condere leges, vel dictum ſuum ratione probetur.*
7 *Deciſiones Rotæ non ſunt iura, & ideo poſſunt reprobari.*
8 *Communis opinio maioris eſt auctoritatis, quam ſit Rota.*
9 *Iudex quare non cogatur iudicare ſecundum deciſiones Rotæ, quibus fides adhibetur tanquam deciſionibus magiſtralibus.*
11 *Deciſiones in curia Romana quare faciant ius ad inſtar ſtyli.*
12 *Intellectus Cardin. in c. Paſtoralis, in vltim. quæſt. de fide inſtrum.*
13 *Deciſiones Rotæ extra curiam faciunt fidem tanquam reſponſa prudentum.*

14 Capella

Digitized by Google

14 Capella poteſt errare, ſed eccleſia nequaquam.
15 Deciſiones, ſi reperiatur inter ſe contraria, adeo vt diſtinctionis fœdere non poſſint conciliari, parendum eſt vltima.

DEciſionis Rotæ licet ſint probabiles, tamen non eſſe ne-
1 ceſſarias, † nec ad deciſiones cauſarũ poſſe addnci, tra-
ditum eſt à Feli. in c. 2. col. vlt. poſt nu. 46. verſ. ad idem de re-
gularibus, de reſcri. & ab eodem Fel. ſcriptum eſt in c. Paſto-
ralis. col. fiu. no. 5n. verſ. & idem eſt de deciſionibus Rotæ, de
2 fid. inſtr. vbi illud elicit, † validam eſſe ſententiam contra de-
ciſiones Rotæ, quod etiam placuit Dominico in cap. duobus.
col. 5. nu. 6. de reſcrip. & ibi Franc. nu. 10. in 6. vbi inquit, de-
ciſiones huiuſmodi eſſe dicta probabilia, ſicut alia dicta Dd.
3 & ideo Rota non eſt ſequenda, vbi liquido cõtra cõſtat † de
rationibus Doctoribus alicuius, & ſequitur Iaſ. in l. 1. nu. 3. ff.
ſi cer. pet. & ibidem Dec, col. 6 nu. 25. verſ. & ideo decisiones.
& Fel. in c. qualiter, & quando. il 2. poſt nu. 3. remiſſiue, de ac-
cuſa. hoc etiã probauit Baptiſta de S. Blaſio in repet. proœmij
4 decret. In 3. q. dicens, † deciſiones nouas, vel Aegidij Bella-
meræ eſſe probabiles, & magiſtrales, non tamen conſtituere
ios, licet ſint magnæ auctoritatis, locupletiſſimum teſtẽ lau-
dat non minus dignitate, quando doctrina inſignem Card. in
c. paſtoralis. q. fiu. de fid. inſtr. idem quoque voluit Gemin. in
conſ. 34. incip. ſuper præmiſſo dubio. col. 3. nu. 5. verſ. nec de-
5 bent, dicens, † non debere auditores recentiores ſequi deci-
ſiones antiquorum, niſi quando in eis adducuntur iura, vel
ratio vrgens de iure, quia onn eſt credendum auctoritati cu-
iuſcunque, niſi ſit iſtiuſmodi, qui poſſit condere leges, vel di-
6 ctum ſuum † ratione probetur, vt ſancitum eſt in c. ego ſolis
9. diſt in. Præterea deciſio Dominorum non conſtituit ius, niſi
quoad partes, inter quas iudicatur. Idem Gemin. hoc conſu-
luit in conſ. 143. caſus talis eſt dudum beneficio, in col. fi. poſt
nu. 2. in fi. verſ. & ſi dicatur, quicquid Rota teneat, & in c. ne-
que. 9. diſt. & ibi Cardin. Alexandrinus, qui fuit Auditor Ro-
tæ, qui hunc in modum loquitur, Deciſiones noſtræ non ſunt
7 iura, & † ideo poſſunt reprobari. idẽm videtur etiam tenere
Bellame. in deciſ. 42. in fiu. ſi in cauſa proſa. de lit. conteſt. cu-
jus hoc verba ſunt: Quod concluſio Rotæ eſt ex inaduerten-
tia, & eam reprobar, dicens, quod forte in exitu conſiliorum
Domini non intelligentes indelibetate reſponderunt, ſicut
vidit quandoque accidere, hoc idem ſequnti ſunt Mari. Soc.
in c. 1. in antepenult. col. q. 28. de lit. conteſt. & Barbat. in c. 1.
8 col. 15. de lit. conteſta. aſſerens † communem opinionem eſſe
maioris auctoritatis, quam lit Rota, & refellit ſententiam I-
molæ contrarium ſentientis, & refert Neuizan. in ſilua nupt.
car. mihi 206. in reg. quãdo eſt ſequenda communis opinio.
ampliat. 4. Huic eidem opinioni ſuffragatur dec. 17. Caſſind.
9 de præben. nu. 7. vbi inquit, iudicem † non cogi iudicare ſe-
cundum deciſiones Rotæ, quia non ſunt approbatæ à Sum-
mo Pontifice, ſed eis fidès adbibetur tanqnam deciſionibus
magiſtralibus, & gloſſ. in regul. cancellar. in proœmio folio
mihi 4. in princip. inquit quandoque Rotam rotare, & Bar-
bat. retulit in rub. de ſumma Trinit. & fide catholica. in clem.
in fin.

10 Nec grauiſſimorũ auctorum ſententia, atque rationes † Pa-
ninũ, qui fuit Rotæ Auditor, permouere non potuerunt, quin
illorum opinioni aperte reſtagaretur in prẹludijs extrauag.
Ioan. XXII. qui reprehendit Domin. in d. c. duobus, eo quod
ille, & Petrus Anchara. conſuluerunt contra Rot. vbi aſſeruit
11 deciſiones in curia Romana facere ius † ad inſtar ſtyli, cum
ad auditores ſpectet interpretari verba, & mentem Põtificis
Max. in reſcrip. & cum cauſæ cognitione. & pleno examine, &
ſunt in quaſi poſſeſſione, ſciente, & patiẽte, immo volente, &
mandante Pontifice, argumento, quæ not. Io. Andr. poſt Hoſt.
in c. 1. de poſtula. Prælat. dicens Petrum de Anchar. & Domi-
nic. qui contra Rot. conſuluerunt pace illorum, ibique egiſſe.
Proſternit etiam opinionem Io. Mona. & Io. Andr. retenta o-
pinione Archid. & multas ibidem refert deciſiones, ex qui-
bus concludit, ipſas inſtar ſtyli in curia Romana conſtituere
ius. Et ad hoc probandum adducit capitulum ſicut, de re iu-
dica. vbi ſummus Pontifex adducit ſtylum ſapientum, & ibi
12 facit mentionem de dicto † Cardin. in c. Paſtoralis. in vltima
quæſt. de fid. inſtru. dicens illud procedere, niſi ſæpius ſecun-
dum ipſas deciſiones reperiatur iudicatum, adeo quod ſit ſty-
lus introductus. vel cõſuetudo l. ſi de interpretatione. l. nam
& Imperator. ff. de legib.

13 Extra curiam autem loquit ibi Pauin. faciunt fidem † tan-
quam reſponſa prudentum. §. reſponſa prudentum. Inſtitut.
de iur. natur. & in hac opinione reſidet ipſe Pauinus.

Quibus magis placuerit prior opiniò, poterunt illam am-
pliare, idem procedere quoad deciſiones Capellæ Tholoſa-
næ, quæ ideo dicitur Capella, non autem eccleſia, quia Ca-
14 pella poteſt errare, † eccleſia autem nequaquam, ſecundum
Ioann. Moutiagne in tract. de Bigamia. quæſt. 5. col. 12, nu. 29.
verſ. item notabis ad deciſionem Capellæ Archiepiſcopalis
Tholoſanæ.

Vnde ex hac eadem ratione idem dicendum erit de deci-
ſionibus Regni Neapolitani, & Curiæ Delphinatus, & Pede-
monra. & in alijs ſimilibus deciſionibus, vt inquit Neuiza. in
relata 4. ampliatione.

Quod ſi reperiantur deciſiones inter ſe contrariæ, adeo vt
15 diſtinctionis fœdere non poſſint conciliari, † parendum erit
vltimæ deciſioni, vt cenſuit idem Panin. vbi ſupra, vt per ſi-
militudinem obſeruauere ſcribentes in c. 1. de conſtitut.

CONCLVSIO CCCCLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Declaratio voluntatis teſtatoris quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 Declaratio voluntatis teſtatoris probatur per duos teſtes.
2 Legatum validum, & obſcurum quoad verba poteſt coram duobus teſtibus declarari.
3 Mulier ad probandam declarationem voluntatis teſtatoris recipitur, licet alias in teſtamentis repellatur.
4 Declaratio voluntatis teſtatoris quando per vnicum teſtem probatur, ſatis eſt vt declaretur per ipſum, cui hoc teſtator commiſerat.
5 Teſtis probat declarationem voluntatis teſtatoris, quando iureiurando affirmat eam fuiſſe voluntatem ipſius.
6 Declaratio voluntatis teſtatoris debet etiam confirmari ex coniecturis probabilibus, nec ſatis eſt ſola aſſertio ipſius teſtis.
7 Electus à teſtatore ad declarandum eius voluntatem, ſi iuramento affirmauit talem fuiſſe mentem ipſius, ille credendum erit abſque alijs coniecturis.
8 Electus à teſtatore pro declaratione ſuæ voluntatis, poteſt declarare abſque eo, quod citetur pars, quæ ex hac declaratione lædi poſſet dummodo nihil de proprio ſenſu iudicet, & expleret ſolum teſtatoris voluntatem.
9 Contra dictum declarantis voluntatem teſtatoris, nihil opponi poteſt, neque etiam contra ipſius perſonam, ſi fuit electus ab ipſo teſtatore.
10 Electus ad declarandum voluntatem teſtatoris, ſi aliquid ſecundum proprium ſenſum iudicauerit, pars debet citari, quæ ex hac declaratione lædi poteſt, & eius præſentia neceſſario requiritur.
11 Relictum, ſi inutile omnino eſt, & per declarationem vtile reddatur, tunc eadem ſolemnitas adhibenda eſt in declarando, quæ conſueuit in dando requiri.

1 DEclarationem volũtatis teſtatoris probari † per duos te-
ſtes inſigniter tradit gl. in l. hæredes palã. §. ſi quid poſt
factum teſtamentum per l. vbi numerus. ff. de teſtam. huic ſen-
tentiæ conſulendo aſſenſit Oldr. in conſ. 297. num. 7. aſſerens
voluntatem circa declarationem teſtamenti per duos teſtes
probari poſſe, idem reſpondit Sign. in conſ. 188. nu. 19. hoc ẽt
placuit Bar. in d. l. hæredes palam. §. ſi quid poſt factum. nu. 4.
& illum ſequutus eſt Caſtren. ibidem, nu. 13. ſcripſit Bal. in l.
quamuis. nu. 1. & Salic. ibidem nu. 4. de impub. & alijs ſubſti.
quamplures etiam conſulti reſponderunt, vt Bal. in cõſ. 440.
2 vol. 2. Alex. in conſ. 54. nu. 3. vol. 3. dicens † legatum validum
& obſcurum quoad verba poſſe coram duobus teſtibus de-
clarari, per gl. ſingularem in d. §. ſi quid poſt factum quę pro
* communi * ſententia Dd. eſt recepta, vt ibi ipſe eſt teſtatus.
Corn. etiam in conſ. 174. nu. 13. vol. 2. Pariſ. in conſ. 34. nu. 46.
* vol. 2. & in conſ. 13. nu. 14. vol. 3. in quo loco * communem eſ-
ſe opinionem itidem affirmat, idẽ reſpondit Cur. iun. in conſ.
56. nu. 10. ſcriptum reliquit Socin. ſen. in l. 1. nu. 38. verſ. 3. ff.
de vulg. & pupil. ſubſtit.

Primo loco ampliabis, vt concluſio procedere poſſit etiam
3 ſi probaretur ex teſtimonio mulieris, † quæ ad probandum
declarationem voluntatis recipitur, licet alias in teſtamentis
repellatur, vt cautum eſt in l. qui teſtamento. §. mulier. de te-
ſtam. & ita in hac hypotheſi reſpondit Oldr. in cõſ. 297. nu. 8.
quem citat Franciſ. Manti. in ſuo eleganti tract. de coniect. vl-
timar. volunt. lib. 3. tit. 1. nu. 13.

Secundo ampliare poteris, vt ẽt concluſio locum ſibi ven-
dicare poſſit, ſi per vnicũ teſtẽ probetur declaratio hæc, quia
tu.ic

4 tunc ſatis erit per ipſum, vt declaretur † cui hoc teſtator com
miſerit, iuxta caſum.l.Theopompus,& ibi tradita à Bar.de
dot.prælega. ꝙ & tradit Soc.ſen.in l.ſi ita ſcripſero.nu.3.de
condi.& demonſt.& reſpondit Gozadin.conſ.3.nu.27.quod
procedit tam ratione quantitatum, vt loquitur d.l.Theopom
pus, quam gratia perſonæ cui teſtator legare voluerit, vt in l.
quē hæred.ff.de cond.& dem.& docuit Manti.d.tit.li.3.n.15
5 Intellige hanc ampliationem, vt demum vera ſit, † qñ is, cui
teſtōr commiſit declarationē ſuę voluntatis, iureiurando affir
mauerit eam fuiſſe voluntatem teſtatoris, ac etiá ex verbis ip
ſius teſtamenti conſtabit teſtatorem ipſum commiſiſſe ei hāc
declarationē, vt docte declarat idem Franciſ. Manti. in iam
citato loco de coniectur. vltimar. volunt.lib.3.tit.1.nu.15. vbi
etiam vnum addit, huiuſmodi declarationem voluntatis de-
6 bere etiam confirmari ex coniecturis probabilibus, † nec ſa-
tis eſſe ſolam aſſertionem ipſius teſtis, vt poſt Bar.in d.l.Theo
pompus, n.4.& Imo.in l.illa inſtitutio.nu.9.ff.de hæred.inſtit.
ac alios congeſtos per Didac.in capit.cum tibi.in fin.de teſta
ment.egregrie conſultus explicauit Pau.de Caſtr.in conſ.77.
num.ſecundo.volum.2.

Quod pronunciatum tempera, vt tunc demum verum ſit, ſi
ipſe electus à teſtatore ad declarandum eius voluntatem per
7 hibuerit teſtimonium iniurato, † ſecus ſi iuramento aſſirma
uerit, talem fuiſſe ipſius, nam eo in caſu ei erit credendū abſ-
que alijs coniecturis, vt declarat Pau.de Caſtr.in d.l.quē hæ-
redi.nu.1.& eſt ſequutus Ruin.in conſ.19.nu.5.vol.2.cui aſ-
ſentit Mantica d.nu.15.verſ.ſed illud tamen aduerte.& hoc
ſine dubio procedit, ſi perſona electa à teſtatore honeſta ſit,
& bonę famæ, vt cauit Bal.in l.captatorias. nu.8. C.de teſta-
men.milit.

Tertio amplia cōcluſionem, vt vſque eo vera ſit, vt iſte ele
ctus à teſtatore pro declaratione ſuæ voluntatis, poterit de-
8 clarare abſque eo, quod citetur pars † quæ ex hac declaratione
lædi poſſet, dummodo is declarans explicet ſolum volunta-
tem teſtatoris, & nihil de proprio ſenſu iudicet, ita tradit Ro
ma.in l.captatorias, n.4.C.de teſt.mili.& cōſuluit Ruin.conſ.
19.nu.4.& 9.vol.2.& ſcripſit Iaſ.in l.ſi quis arbitratu. nu.22.
9 verſ.4.de ver.obli.cuius rei illa fuit ratio, † quia contra di-
ctum illius declarantis nihil opponi poteſt, neque etiam cō-
tra ipſius perſonam, cum fuerit electus ab ipſo teſtatore, vt
probant auctoritates iam illatæ, ſecus ideo erit, ſi iſte electus
ad declarandum voluntatem teſtatoris ex ſe, & ſecundū pro
prium ſenſum aliquid iudicauerit, quia eo caſu præſentia &
10 citatio partis, quæ ex hac declaratione lædi poteſt † neceſ-
ſario requiritur, vt proditum eſt in l.ſi quis arbitratu, & ibi
Bart.ff.de verbor.obligat.in l.mulcta.de condit.& demonſt.
cum alijs allatis per Manticam loco iam ſæpius citato, n.16.
ea ratione, quia præſentia partis poteſt teſtem debentem de-
clarare, trahere in contrariam ſententiam, l.ſi in tres, de re-
cept.arbitr.

Limita & intellige, vt concluſio vera ſit, quando relictum,
quod venit declarandum, ſit obſcurum, ſed tamen eſt vtile, &
propter defectum probationis inutile reddi poſſit, ſecus ve-
11 ro, † ſi tale relictum inutile omnino eſſet, & per declaratio-
nem confirmaretur, ac vtile redderetur, qui tunc eandem ſo-
lennitatem adhibendam eſſe declarando, quæ conſueuit in
dando requiri. docuerunt poſt Dyn.Bart.in d.l.hæredes pa-
lam.§. ſi quid poſt factum, nu.4.de teſtam.& ibi Paul.de Ca-
ſtr.nu.13.Bal.ēt ſenſit in l.in fi.C.de codicil.& conſuluit Pa-
riſ.in conſ.58.nu.33.vol.3.Hos refert, & ſequitur Franciſ.Mā-
tica de coniectur.vltimar.volunt.lib.12.tit.16.nu.8.

Reliqua huc ſpectantia tradentur à nobis infra in conclu-
ſione, Mutatio voluntatis, in concluſione, Voluntas teſtatoris
quas velim videas.

CONCLVSIO CCCCLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Decretum iudicis quis interpoſitum fuiſſe probare debeat & quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 Decretum iudicis interpoſitum fuiſſe ex vera cauſa negans, id probare debet.
2 Decretum iudicis præſumitur ex iuſta cauſa interpoſitum.
3 Pro decreto iudicis etiam præſumitur, quando in ipſo non eſt facta præcipua, & ſin-
gularis mentio cauſarum, dummodo adſit clauſula, omni meliore mo[...] 4
riam nu.5.
4 Ad præſumendum pro decreto ſufficit, quod etiam ſimpliciter dictum ſit, cum cauſa
cognitione, licet non enumerentur ſingularia. Contrarium nu.5.
6 In decreto iudicis diligens cauſæ requiritur, circa qua non requiratur.
7 Decretum iudicis, vt præſumatur, requiritur, quod ſit facta ſingularis mentio cau-
ſarum, & ſolennitatum.
8 Pro decreto iudicis præſumitur ob eius auctoritatem, etiam ſi ſit homo nequam, &
improbus.
9 Decretum non præſumitur interpoſitum ex iuſta cauſa, quando interpoſitum eſt ex
abrupto.
10 Decretum iudicis requirit legitimam cauſæ cognitionem.
11 Cauſæ cognitio ex breuitate temporis præſumitur non interueniſſe.
12 Iudex quando in cauſa criminali dat curatorem minori inquiſito, aduertere debet,
ne eo momento temporis, quo datus eſt curator, det auctoritatem minori in ali-
quo actu.
13 Pro decreto iudicis præſumitur, quando cauſæ cognitio eſt talis, qua illico, et continuo
adhiberi poteſt
14 Pro iudicis decreto præſumitur, quando iudex ante decretum plenam habuit illius
cauſæ cognitionem
15 Sententia arbitri poſt compromiſſum proxime pronunciata, valet, & pro ea præſu-
mitur ex eo, quod ante cōpromiſſum cauſa erat longo tēpore diligenter examinata.
16 Decretum non præſumitur eſſe interpoſitum iuſtis de cauſis à iudicibus minoribus.
Contrarium nu.17.
18 Decretum iudicis non præſumitur interpoſitum ex iuſta cauſa, quando in ipſo eſſet
error manifeſtus per euidentiam facti.
19 Pro decreto iudicis non præſumitur, quando iudex eſſet idiota
20 Pro decreto iudicis non præſumitur, quando pars plene non docuiſſet iudicem de
negocio.
21 Pro iudicis decreto non præſumitur, quando in ipſo non interuenit cauſæ cognitio.
22 Notario aſſerente in inſtrumento cauſæ cognitionem interueniſſe in decreto iudicis,
non creditur Contrarium nu.23.
24 Pro decreto iudicis non præſumitur, quando alia probatio vrgentior vel certa ex-
cluderet illam præſumptionem.
25 Non præſumitur pro iudicis decreto quando ſit inſignis & magna læſio.

DEcretum iudicis interpoſitum fuiſſe ex vera cauſa negās
1 † id probare debet, vt ait Specul.in tit.de empr. & ven-
dit.§.nunc dicendum.verſ.& breuiter ſcias, nu.5. ad hoc pro-
bandum adducit l.& ſi præſes. C.de prædi. & alijs rebus mi-
nor.& l.ſiquidem.§.1.C.eod.nam hoc ſit, ne decreta prætorū
eluſoria ſint, vt ait Iulian.in l.ſi prætor. ff.de iudic. & ad hoc
conſuluit Alex.cōſ.147.viſo themate, & dubijs.poſt n.6. verſ.
2 pro tali decreto.in fi.vol.7.& ideo præſumitur † ex iuſta cau
ſa interpoſitum, vt Spec.ait vbi ſupra, & Bal. in l.quæcunque.
ff.de Publ.& Ang.in l.ſciendum. vbi Alex.nu.26 verſ.item fal
lit d.reg.ff de verbor.obligat. Felin. in c. quæ in eccleſiarum,
col 19 poſt nu.60.verſ.& pro hoc adducitur.de conſtitu.Dec.
in c.qm̄ contra.nu.187.verſ.vltimo no.de probatio.Ruin.cōſ.
63.videtur prima conſideratione, nu.1. & 2.vol.1.& idē Bal.
in l.quæcunque.poſt nu.2.verſ.item præſumitur pro decreto.
C.de bonis quæ liber.Caſtren.conſ.38 ſuper eo, quod quæri-
tur, in princ.vol.2.nu.1.& 2.Pariſ.conſ.98. col.4.nu.21.vol 1.
Aret.conſ.69.viſo puncto.poſt nu.2.verſ.præterea dato, quod
auctoritas iudicis.Curt.in repetitio.l.pacta nouiſſima, nu 13.
C.de pact.Alex.in conſ.125.viſis, & conſideratis, poſt nu.2.
verſ.4.& vlt.vol.1.& ſentit in cōſ.85. viſo themate.vol.2.alias
149.vol.7.in princ.& d.n.4.& in conſ.80.viſis themate, nu.5.
vol.5.& Hippol.Marſ.qui alios refert in ſing.ſuo 438.incipiē.
lex multum confidit, & ex adductis ab Alcia.de præſumpt.re
gu.3.pręſumpt.9.& in terminis in ea regula, pręſumpt.10 vbi
* de * coi atteſtatur Corn.in conſ.98.nu.1.vol.1 Abb.in c.quo-
niam contra.de proba.col.11.poſt nu.19.verſ.ſed reſpectu iu
ſtitiæ, vbi etiam Par.nu.137.& Iaſ.in l.nec quicquam.in §.vbi
decretum.nu.79.vbi habes, quo probetur, quando non ſit in
inſtrumento notarij, nec iudicis cōfeſſione, cauſa cognita in-
terpoſitum extitiſſe.ff.de officio proconſ.& l.& in l.mandata.
nu.6.de officio eius, & in l.poſt dotem.nu.83.ff.ſol.matrimo.
& in rub.C.qui admitti.n.7.& in l.pacta nouiſſima.n.8.C.de
pact.Corn.conſ 348.verſ.tñ non videtur.vol.1. & in cōſ.109.
col.1.in fi.verſ.& pro decreto iudicis. vol.3. Bal.in conſ.475.
verſ.& not.vol.1.conſ.66.verſ.quoad ultimum pactum.uol.3.
Quid pluribus? eſt text.in l.l.a. verſ.quod non arbitramur.C.
de offic.ciuil.iudic. quem text. adducit Bal. in l.errore. C.de
teſta.facit text.in l.ab ea parte.in 2.reſponſ. ff.de probat.

Primo ampliabis concluſionem etiam procedere, quando
3 in decreto non eſſet facta præcipua, & † ſingularis mentio cau
ſarum, vt conſulendo tradidit Ruin.d.conſ.63.poſt nu.3.verſ.
5.quamuis dicta, cum in ſpecie non exprimatur, dummodo
adſit clauſula, omni meliori modo, quia tunc præſumitur pro
decreto, ita Alex.d.conſ.80.viſis themate, nu.5.6.& 8.per ea
quæ [illegible] adducit, vol 5.

Secundo loco ampliare poteris, vt vera ſit quando ſimplici-

Digitized by Google

4 ter etiam eſſet dictum, † cum cauſæ cognitione: nam licet nõ
enumerentur ſingularia, nihilominus ſufficit præſumendum
pro decreto, ita tradidit Pau Caſt. in l. cum hi. §. ſi prętor. n. 2.
in fin. ff. de tranſact. quem refert, & ſequitur idem Alex. in d.
conſ. 80. nu. 6. quibus adhæret Abb. in conſ. 4. nu. 55.

Contra iſtas duas ampliationes vr̃ ſentire Ang in l. 1. C. de
5 fid. inſtrum. lib. 1 n. † & eſt de mente Bar Bal. & Ioã de Platea,
& cęterorũ ibi, & aliorũ, quos refert Alciat. de prę̃ſumpt. reg.
3. præſumpr. 1 n n. 3. & atteſtatur ibi ſub n. 4. iſtã opinionẽ eſ-
ſe in puncto iuris veriorẽ, nempe requiri cauſatũ declaratio-
nem, & ꝙ refert Caſtren. d. cõſ. 38. n. 3. verſ. in contrariũ facit.
Dec. conſ. 353. in caſu propoſito, col. 3. n. 7. verſ. & vlterius, &
in conſ. 403 q̃uis in caſu propoſito, col. 5. n. 19. verſ. poſtremo
conſiderandũ, & in d. c. qm̃ contra, n 190. verſ. & iſtud quod,
Bertr. conſ. 88. caſus ſuper quo. conſ. 15. verſ. præterea decre-
tum, vol. 3. Ruin. d. conſ. 63 vr̃ prima conſideratione, verſ. põt
& tertio reſponderi, vol. 1. Alex. d. l. ſciendum, poſt nu. 26. in
fine, verſic. quod tamen intellige, ff. de verbor. obligat.

Conciliabis tamen huiuſmodi controuerſiam fœdere di-
ſtinctionis, vt ſcilicet ampliationes procedant, quãdo in de-
6 creto non requiritur diligens cauſæ cognitio, † veluti in emã-
cipatione, vel manumiſſione facta per maiorem, vel quando
ſuccedit loco conſenſus agnati in contractibus mulierum ſe-
cundum formam ſtatutorum, nam tunc ſatis eſt, ſi ſimpliciter
aſſertur interueniſſe cauſæ cognitionem, vel apponatur clau-
ſula omni meliori modo, vel alia huic par.

Altera vero opinio tunc lucum habet, quando in decreto
requiritur cauſæ cognitio, nam tunc vt præſumatur, requiri-
7 tur, vt ſit facta ſingularis mentio † cauſarum, & ſolennitatum,
ita diſtingnit Alciat. in dict. regul. 3. præſumpt. 10. num. quin-
to, de præſumpt. quod confirmat, quod conſuluit Ruin. dicto
conſ. 63. poſt numerum ſecũdum, verſic. quod præſertim pro-
cedit, & num. ſeq.

Inſuper tertio ampliabis concluſionem procedere, etiamſi
iudex eſſet homo nequam, & improbus, etenim nihilominus
8 propter eius auctoritatem præſumitur † etiã pro decreto, ita
Bal. protulit in c. ſicut. per illum text. poſt nu. 3. verſ. no. pro-
pter auctoritatem. de re iudica & illum ſequitur Iaſ. in c. 1.
nu. 8. verſ. item diligẽter no. qui feud. da. poſſ. & in l. pacta no-
uiſſima, nu. 8. C. de pact. cui adhæret Franc. Nicolai in repertit.
c. quoniam contra in quæſt. fin. poſt glo. num. 29. de probat. &
Franciſcus Curt. in d. repet. l. pacta nouiſſima. dict. num. 13.
C. de pactis.

Primo limites uelim, concluſionem locum ſibi non uendi-
9 care, quando appareret, decretum fuiſſe † interpoſitũ ex ab-
rupto, veluti quia eodem tempore in alienatione rei minoris
interueniſſet auctoritas, ſeu decretum iudicis, & datio cura-
toris, ita cõſultus reſpõdit Ancharan. conſ. 72. viſis diligẽter.
ait, & refert, & ſequitur Alex. conſ. 218. viſis verbis. num. 10.
vol. 2. & idem voluit Anchar. conſ. 26. & conſ. 188. Lanfranc.
quoq; in tract. de arbitr. q. 22 in 4. pars. 5. memb. nu. 45. & vi-
detur ſentire Paul. Caſtr. in dict. conſ. 38. ſuper eo quod quę-
ritur, nu. 4. & ſeq. d. vol. 2. & facit. quod dicit idem Caſtren.
cogitaſſe donans de legitimatione filiæ tempore donationis:
quia ex breui poſtea interuallo fecit eam legitimare, ex quo
non habet beneficium l. ſi vnquam. C. de reuocan. donatio.
propter exiſtentiam, & ſuperuenientiam filiæ ratione dictæ
legitimationis ex pauco interuallo poſt donationẽ factæ, vt
in conſ. eiuſdẽ Caſtr. 434. Cor. in conſ. 89. li. 1. Curt. ſen. conſ.
46. col. 3. & ꝙ conſuluit Dec. in cõſ. 295. reſpõdeo per ordinẽ,
poſt. n. 5. col. 2. verſ. præterea dico, ꝙ cogitaſſe præſumitur.
Iaſ. in l. is apud quẽ, n. 16. C. de eden. & in l. in ius vocari. la 2.
§. prætor ait lo 2. nn. 1. ff. de in ius vocan. & in l. iudices. C. de
iudic. n. 1. 2. & 3. & in conſ. 21. nu. 5. lib. 1. & in conſ. 43 col. fin.
ver. item ex alio euidenter apparet nullitas huius ſententiæ,
vol. 4. & Alex. in conſ. 33. nu. 6. lib. 1. in quib. conſilijs ſimiliter
loquitur de ſententijs præcipitanter latis, non valituris. Pari.
ẽt conſ. 85. vidi copias, n. 46. & ſeq. vol. 1. atq; Bertrand. conſ.
90. venditio ſtabuli, n. 1. & 2. vol. 2. & Felin. in c. eccleſia ſan-
ctæ Mariæ, col. 7. poſt nu. 13. verſ. quarto addit text. & ſeq. de
cõſtit. & proſequitur in terminis noſtris Octauius Simoncel-
lus Callienſis in tract. de decret. in lib. 3. titu. 7. inſpect. 3. nu.
47. verſ. declaratur modo, alios concordes adducens.
10 Tale enim decretũ † requirit legitimã cauſæ cognitionẽ,
vt tradit Vlpi. in l. n. agis puto. §. non paſſim. ff. de reb. cor. quę
11 quidem † cauſę cognitio ex breuitate tẽporis præſumitur
non interueniſſe, vt in l. ſi finit. §. ſi forte verſ. feſtinare non de
bet. ff. de dã. infec. & c. 1. de rebus eccleſ. non alienan. in 6. Fe
lin. in dicto cap. eccleſia ſanctæ Mariæ, colum. 7. & ſeq. num.
decimoquarto, verſic. nono ad hanc partem, & verſic. vnde-
cimo pro hac parte, numero 15. de conſtitut. Dec. in l. de
alimentis. nu. 7. & ſeq. C. de tranſact. Ruin. d. conſ. 63. nu. 13.
verſ. quod autẽ propter, dict. vol. 1. & Bertr. conſ 278. nihil
opponitur, nu. 1. vol. 1. vnde Hippolyt. in ſua pract. §. nunc vi-
dendum, col. 6. nu. 32. & ſeq. dat conſilium, vt animum aduer-
tere debeat index, quando in cauſa criminali dat curatorem
12 minori inquiſito, ne patiatur, nec admittat, † quod eo momẽ
to temporis, quo datus eſt curator, det auctoritatem minori
in aliquo actu, nã ille actus eſſet nullus ꝓꝑ breuitatem tempo
ris, cũ liq̃do appareat nõ interueniſſe cauſæ cognitionẽ quæ
ad validitatẽ actus debet intercedere, ꝙ plurimorũ corrobo
rat auctoritatibus, vt placuit Bertr. cõſ. 293. viſa petitione, nu.
12. verſ. ex quibus omnibus. vol. 3. Hanc eãdẽ opinionem pro
bauit Cuman. in cõſ. 180. n. 3. hãc ẽt cõfirmauit pluribus in lo
cis Barbat. in cõſ. 1. col. 33. n. 13. verſ. quinimo plus dico, ibi,
ꝙ cum hodie ſit aliquis contractus. vol. 1. & in cõſ 40. n. 19.
verſ. vnde nõ valuit iſta præſtatio auctoritatis. col. 4. vol. 1. &
in conſ. 6 col. 2. in verſ. capio deciſionẽ. & in cõſ. 41. col. 4. ver.
hoc decidit in indiuiduo. vol. 4. & placuit Dec. in dict. conſ.
351. d. n. 7. & in d. conſ. 403. poſt n. 19. verſ. & ꝙ cauſæ cogni-
tio. Bertr. conſ. 113. ſentẽtia promulgata, n. 1. & per totũ, vol.
1. & Pariſ in d. conſ. 85. lib. 5. & in conſ 80. n. 49. vol. 1. loquẽs
ibi de ceſſione bonorũ cum cauſæ cognitione facta, & ſic in-
fert pro ea præſum & approbauere Petr. Anchar. Regien. in
quæſt. 16. num. 13. Bertr. conſ. 113. ſententia promulgata, nu.
ſexto, volum. 1.

Sublimita huiuſmodi limitationem non eſſe verã, qñ cogni
13 tio cauſæ eſſet talis, † quæ illico, & continuo adhiberi poſ-
ſet: quia tunc præſumeretur pro decreto, & valeret, ita Alex.
aſſeruit in conſ. 80. n. 9. vol. 5. & tradidit Purpurat. in rub. ff. de
officio aſſeſſor. q. 4. nu. 134. Imo. etiam in conſ. 99. col. 2. verſ.
ſextum dubium. Ruin. quoq; in conſ. 90. circa finem verſ. nec
ſecundum eum, vol. 5.

Ad hæc ſecundum ſublimitanda erit prædicta limitatio, vt
14 locũ non habeat, qñ iudex plenã habuiſſet † ante decretũ il-
lius cauſæ cognitionem: tunc enim ceſſat ratio, ergo & iuris
deciſio, vt l. illud. ff. ad l. Aquiliam. & Hippolyt. in rub. ff. de fi-
deiuſſor. q. 5. nu. 81. & 86. & ita ſenſit conſulendo Socin. in
conſ. 121. nu. 3. vbi loquitur de arbitro, qui poſt compromiſ-
15 ſum proxime pronunciauit: † nam ex eo, quod ante compro
miſſum longo tempore cauſa erat diligenter examinata, & di
ſputata coram eo, valet ſententia, & pręſumitur pro ea, vt ex
ibidem relatis colligere poſſumus.

Secundo limita concluſionem nõ procedere in iudicib. mi
noribus, vt in magiſtratibus pedaneis vel municipalibus: ete
16 nim in ipſis non præſumitur † decretum eſſe interpoſitum iu
ſtis de cauſis, ſicuti in maioribus iudicibus, in Præſide Præto-
re, & ſimilib. ita ſapiẽter monuit Bal. in l. tutores. ff. de confir
matio. tut & Azo. in ſumma. C de tut. & curat. q non ſatiſdãt.
& ſequitur Iaſ. in d. l. pacta nouiſſima, poſt n. 9. verſ. limita ꝑdi
cta oĩa qui feu. da. poſ. & in d. rubr. C. q admitti poſt n. 7. uerſ.
niſi rñdeas. prout ſingulariter limitauere Bald. & Frãc. Curt.
in d repetitio. d. l. pacta nouiſſima. nu. 14. verſ ꝙ verit intelli-
gatis. & Marſ. in d. ſingulari ſuo 478. nu 2. incipien. lex multũ
confidit. Pariſ. conſ. 98. col. 4. nu. 21. verſ. prout etiam tollitur,
vol. 1. Trigon. in ſing. 122. diligẽter obſeruabis. poſt n 2. verſ.
limita ſingulariter. Bertr. in col. 226. col. 3. verſ. pręterea dicta
Dd. vol. 3. in nou. & late proſequi idem Simoncell. Callien. d.
lib. 3. tit. 7. inſpectio. 3. nu. 41. ad num 43. nam decretum maio
rũ Magiſtratum multum operatur, vt dixit excellens Octa-
uianus Vulpellius à ſancto Angelo Mataurenſe, conſ. 44. num.
10. volum. 1.
17 Contrariam † ſequutus eſt ſententiã Dec. in l. pacta nouiſ-
ſima. col. 1. verſ. ſecundo nota. nu. 6. C. de pact. & ibi Alciat. in
gl. in uerb. maxime.

Tertio limitare poteris, qñ in tale decreto eſſet error mani-
18 feſtus † per violentiã factũ, ita cauſũ eſt à Pau. de Caſt. in cõſ.
174. incip. cõtra ſuperius cõſulta, nu. 5. vol. 1. vbi ad hoc addu
cit obſeruata ab Imo. in c. propoſuiti. de probatio. ſic ẽt cen
ſuit Bal. in l. 2. in §. ſed alio. in t. lect. n. 15. q. fin. ff. de ex noxali
cauſa

cauſa agatur.per ea,quo fuerẽ animaduerſa in l.Imperatores.
ff.de priuile.credit.& huic ſententię conſenſere Marſ.in d.ſingul.438.& Alciat.d.regu.3 præſumpt.10.nu.11.de præſumpt.
vt & proſequitur idem Callien.d.lib.3. tit.7.inſpectio.3. nu.
50.verb.quarto declaratur.

Quarto limitabis concluſionem non procedere,quando in
19 dex eſſet idiota,† quia tunc non præſumitur pro decreto : nã
non eſt veriſi nile illum curaſſe obſeruanda iuris ſolemnia requiſita, quæ ignorat, vel adhibuerit legitimã cauſæ cognitionem,ita reſponſum fuit ab Aret.in conſ.69.poſt nu.2.verſ.pręterea dato, quem refert ſequendo Alciat.in d.reg.3.præſump.
10.nu.11.de præſumpt.& proſequitur dictus Callien.d.tract.
de decretis.lib 3.titu.7. inſpectio.3. nu.39. verſ.tertius caſus
eſt,multa ad idem tendentia adducens, quæ ex te videre poteris,ad num.41.

Quinto limita concluſionem nõ habere locum,qñ pars ple
20 ne non docuiſſet iudicem de negotio, † nam tunc non præſumitur pro decreto,ita concludit Bal.in conſ.375.nu 4.vol 3 p
tex.in l.1.C.de prædijs decur.lib.10. & refert illum ſequendo
Alcia.in d.reg.3 præſumpt.10. nu.9. vt & proſequitur dictus
Callien.d.lib.3.tit 8.inſpectio.3.n.49. verſ.tertio declaratur.

Sexto loco limita, qñ in decreto non interuenit cauſæ co
21 gnitio,tunc nempe† nõ præſumitur pro decreto, ſi credimus
Pau.de Caſtr.in d.conſ.38 col.1.verſ.in contrarium facit, nu.
3.vol 2.cui ſe ſubſcripſit Purpurat.in l.pacta nouiſſima.col.fi.
verſ.ſecundo limiteris.atque Cuman.conſ.184. verſ.& videtur probare.quam ſententiam probauere plurimi , vt Pariſ. in
conſ.99 nu.9.vol.1.Barba.in d.conſ.41.col.3.in fin. verſ.& ſic
poſito quod pater.d.vol.4.Dec.in d.conſ.430.col.5. verſ.poſtremo conſiderandum eſt,poſt nu.19.& conſ.556.nu 6.Bertr.in conſ 226.col.2.verſ ſed quod d.petens decr.vol.3. in nouis.Feder.de Sen.d.conſ 142.ver.poſſibile.n. eſt poſt nu.1. &
verſ.adde,de hoc in Spec.Imo.in conſ.98. col.1. verſ.nam regulare.Rebuf.in rubr.de concluſione Lateran.Conſil.verſ.tertio annullatur,Ferrar.caute.fi col.1.verſ.nam per illa verba.

Ampliabis iſtam limitationem veram eſſe,etiam ſi notarius
22 in inſtrumento aſſeruiſſet,cauſæ cognitionẽ interueniſſe,† nihilominus.n.nõ,creditur,vt credidere Pan.Caſtrenſ. in d.cõſ.
38.col.1.verſ.in contrarium facit.vol.2.Iaſ.in d.l.ſciendũ.col.
5.nu.13.verſ.tertio adde.ff.de verb.oblig. & in l.ne quicquã.
§ vbi decretum,nu.71.antepen.verſ.imo plus conſuluit.ff.de
offi.proconſul.Dec.in conſ.550.col.2.nu.6.verſ.& non creditur verbis notarij,in d.c.eccleſia S.Mariæ,col.8.verſ.vbi plus
voluit,quod ſi notarius,poſt nu.15.de conſtit. Bertr.in d.cõſ.
226.col 2.verſ.ſed quod d.petens decret.in nouis. Pariſ.conſ.
85.nu.27.& ſeq.vol.3. & idem videtur ſentire Ruin. d.conſi.
63 nu 13.verſ.quod non creditur aſſerenti.

Verũ ab iſta diſceſſit ampliatione profitendo Pau.de Caſt.
in d.l.cũ hi. §.ſi prætor. verſ.niſi in inſtrumento expreſſe hoc
23 caueatur.ff de tranſact.† quã ſniam probauit conſulendo, &
docendo Alex.conſ.213.in fi.verſ ad hoc faciunt,nu.7.vol.7.
& in conſ 80.col.2.verſ.præſumitur ẽt,nu.6.vol.5.& in l.ſciendum.col 6.& ſeq.poſt nu.26.verſ.hoc ẽt ibi optime facit.ff.de
verbor.obligat. & hoc idem videtur ſentire Dec. in c.quoniã
contra, poſt nu.29. verſ.non obſtant allegata in contrarium,
& in 8 notab.nu.34.& ſeq.de probatio.& nu.180.verſ.prædicta concluſio,& nu.191.verſ.quod verbis enunciatiuis inſtrumen.& idem videtur ſequi d.Callien.d.lib.3.tit.7,in 3.inſpectio.poſt nu.33.verſ.ſiquidem,qui tale inſtrum.producit.

Sed hanc ſcribentium contentionem ſedabis fœdere diſtinctionis,quam ſupra retulimus poſt primam,& ſecundam ampliationem,& ad hoc conſulas Auch.Regien.in q.6.per tot.

Septimo porro limitare tibi licebit , concluſionẽ non pro
24 cedere,† quando alia probatio vrgentior,vel certa excluderet hanc præſumptionem pro decreto, ita Bal.docuit. in c.ſicut,in fi.de re iudic.ſic etiam cenſuit Imo. in l.ſi quis cum aliter.col.fin.verſ item aduerte.ff.de verbor.obligat.ita quoque
ſenſit Alex.in l.ptecia rerum.colum.pen.poſt nu.9. verſ.tenet
etiam Ludou.ff.ad l.Falcid. ita placuit ante omnes Barto.in l.
ambitioſa,col.7.verſic.viſis,& examinatis,nu.27.& ſeq.ff.de
decret.ab ordi faciend.vel in hanc reſpondit ſententiam Calcan.conſ.23.nu.68.verſ.& licet.idem ſentit Alexan. conſ.85,
col.3.verſ.id bene facit.volum.4.ſed cæteris clarius conſuluit
Pariſ.conſ.98.col.3.nu.14.verſ.licet enim.volum.1.& in conſ.
100.col.2.verſ.ad quod etiam,nu.19.eodem uol.1. & in conſil 12.nu.59.verſ.prout etiam, nam licet pro decreto.vol.2.
& conſ.85.nu.40.verſ.propterea certum eſt,quod contra inſtrumentum,& decretum Nim cum ſit inſignis,& magna læ
25 ſio,† non præſumitur pro decreto iudicis,quia iſta præſumptio illam præſumptionem excludit, iuxta ſententiam Pau.
de Caſt.in conſ.174 col.2.verſ.nec obſtat, quod decretum.
nu.5.vol.1.cuius in hac re mentem comprobauere nonnulli
ex profitentibus & conſulentibus,è quorum numero eſt Purpurat.in l.pacta nouiſſima.colum.fin.verſ.3.licet.C.de pact.
Corn.in conſ.124.colum.fin.verſ.tamen vbi.& conſ.214.col.
penult.verſ.nec obſtat.& conſ 252.col.4.verſ.ſed veniendo,
vol.3.Pariſ.d.conſ.85.nu.49.verſ.& maxime hoc procedit,volum.3.Ruin.in conſ.107.num.14. verſ.nec obſtat , quod propter decretum iudicis,,vol.1.& in conſ.140.colum.penult.
verſ.nec etiam ſecundum eum,poſt nu 10.volu 4.& late videas dict Callien.in d.tract.de decretis.lib.3.titul.71.inſpectio.poſt nu 4.verſ.quod licet propter decretum,& nu.51. &
52.verſic.declaratur quinto.in 3.inſpect eiuſdem lib.3. tit.7.

CONCLVSIO CCCCLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Decretum an ex antiquitate tẽporis interueniſſe præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Decretum interueniſſe præſumitur ex antiquitate temporis.*

2 *Inſtrumentum ſi reperiatur continens alienationem rei eccleſiaſticæ in qua ſuperioris decretum requirebatur ſi elapſum ſit longum tempus, decretum interueniſſe præſumitur licet nulla de ipſo facta fuerit mentio.*

3 *Decretum bene præſumitur ex antiquitate interueniſſe, quando ageretur de modico præiudicio ſed ſecus ſi de magno.*

4 *Decretum propter antiquitatem temporis præſumitur interueniſſe in actu, in quo erat neceſſarium quando interuenit ſcientia ſuperioris.*

5 *Scientia & patientia non præſumitur ex antiquitate temporis quando actus inferioris eſſet præiudicialis Principi, cuius decretũ in illo actu interueniſſe deberet, ſecus vt ibi.*

6 *Scientia ſuperioris nõ videtur neceſſaria, quando eſſet lapſum tempus, cuius initij memoria non extaret in contrarium.*

7 *Decretum præſumitur ex antiquitate temporis, niſi pars ex aduerſo ipſam decreti ſolemnitatem interueniſſe negaret.*

8 *Decretum ex antiquitate temporis præſumitur, niſi ex ipſis actibus vel facto liquido appareret ſolemnitatem non interueniſſe.*

1 DEcretum præſumitur interueniſſe † ex antiquitate temporis,vt voluit Auch.in conſ.136.incip.ex cõſ.excell.Doct.
vbi ait,quo ſi reperiatur inſtrumentum continens alienationem rei eccleſiaſticæ,in qua requirebatur decretum ſuperio
2 ris,ſi elapſum ſit longum tempus,tunc præſumitur,† decretũ
interueniſſe,licet in eo nullo decreto facta fuerit mentio, idẽ
refert,& ſequitur Tiraq.in tract.de præſump § per decem annos.1.§.1.gl.4.verſ.trigeſimo quinto facit,& ibi teſtatur Angel.in l.quod ſi nolit.§.1 ff de ædil.edic.& Barba.in l.ſciendum.col.16.de verbor.obligat.& ibidẽ Alex.nu.19.verſ.idẽ
* fallit ſecundum Ang.vbi * communem dicit,& ſic placuit Feli.in c.Albericus.nu.3.verſ item in quantum dicitur hic.de teſtibus idem voluit Calcan.in conſ.11.col.5.circa mediũ. verſ.
non obſtat,quod iſta fuerit minor.Dec.in l.1.col.4.C.qui admitti.nu.8.verſ.ex gl.& ſupradictis,& hoc regulare etiam dixit Socin.iun.conſ.56.numero 21.verſ.ſecundo etiam reſpondetur. volum 2. Caſtren.conſ.81.col.3.poſt num.7.verſ.& ſi
* dicatur,vol.2.& alij ibi per Socin.relati,& * communem eſſe
opinionem ait Alex.& ipſe idem Alex.in conſ.1.nu.1.vol.4.
& in l.ſciendum.nu.19.ff.de verbor.obligat.& ibidem Crot.
* qui & ipſe de * communi atteſtatur,nu.9.Aret.in conſ.36.caſus talis eſt, Dec.conſ.371.poſt num.12.Corn.conſ 109.in fi.
lib.3.apoſtil.ad notab.Mattheſil.notab.72.nu.4.& 5.vbi itidem de * communi ſcribentium ſententia teſtatur reſpondit
clariſſimus Iaco.Menoch.in conſ.90.nu.3.lib.1,

Primo limitabis,& intelliges non procedere,quando age
3 retur de magno præiudicio,ſecus de modico,† quia propter
huiuſmodi modicum præiudicium ex antiquitate bene præſumeretur vt conſultum fuit à Soci.in conſ.56.nu.23.verſ.&
maxime hoc dicendum,vol.2.& reſpondit Alex in cõſ.148.
ab ipſo relatus,dicit bene hoc Alex.in conſ.12.viſo proceſſu
iuxta probabilẽ conſuetudinẽ.poſt nu.7.verſ.quia reſpondeo
allegans Bart.in ſua diſputa.quadã mulier habens magnum
patrimonium,vol.4.quos refert ẽt Ance Regiẽ.in q.52.n.11.

Secundo limitare, & intelligere poteris,quando interuenit ſciẽtia ſuperioris,cuius decretũ erat neceſſarium in actu,
4 q ſcilicet ſciuerit actu ſic geſtũ;† nã tũc propter eiuſmodi an

Digitized by Google

tiquitatem temporis præſumeretur interueniſſe decretum in actu, in quo erat neceſſarium, ita dicit Crauet. in ſuo tract. de antiquit. tempo, in 3. par. verſ. vidimus in genere, nu. 35. verſ. nono propter antiquitatem temporis præſumitur ſolemnitas decreti, & idem decidit Afflict. in dec. 107. col. fi. n. 10. li. 3. & in terminis idem Alex, cauit in. conſ. 218. col. 3. verſ. præterea. numero 8. lib. 6.

Primo ſublimites velim prædictam ſecũdam limitationem procedere tantum, ſi actus inferioris eſſet præiudicialis Prin-
5 cipi, † cuius decretum in illo actu interuenire deberet: nam tunc bene requireretur eius ſententia, & patientia, nec præſumeretur ex antiquitate temporis: ſecus autem ſi ageretur de præiudicio ipſius inferioris, quia tunc ſuperioris ſcientia non videtur neceſſaria, vt idem Crau. in d. ſuo tract. de antiquita. tempo, in verſ. vidimus in genere, num. 29. verſ. ſed hic quæro, licet ibi hoc non audeat pro vero æſtimare.

Secundo ſublimita, locum non habere, quãdo eſſet lapſum
6 tempus, cuius initij memoria non extaret in contrariũ: † nam tunc non videtur neceſſaria huiuſmodi ſcientia. Ita Crau. dixit in eod. tract. de antiquit. tempor. in d. verſi c. vidimus in genere, nu. 29. verſ. iſta tamen ſcientia. ex notatis per Alex. in conſ. 6. n. 4. ver. verior tñ, & magis cõmunis opin. & ſeq. lib. 1.

7 Tertio limita concluſionẽ, niſi pars ex aduerſo † ipſam decreti ſolemnitatem interueniſſe negaret. vt ait Alexand. conſ. 9. poſt nu, 6. verſ. nõ obſtat, ſi diceretur, vol. 3. quem refert, & ſequitur Afflict. dec. 345. ſunt enim N. poſt nu. 5. verſ. ad hoc facit reſponſum, & Anton. Gomeſ. de contract. c. 2. num. 17. vt refert d. Callien. d. lib. 3. tit. 7. d. 3. inſpectio. num. 35.

Quinto limitabis, niſi ex ipſius inſtrumenti facie liquido
8 appareret † ſolemnitatem non interueniſſe, vt auctor eſt Alex. dict. conſ. 1. ponderatis his. poſt n. 1. verſ. ſed præmiſſis nõ obſtantibus, & nu. 2. vol. 4. & voluit Soc. iun. conſ. 56. nu. 22. vol. 2. Natta etiam conſ. 162. nu. 29. vol. 1. Burſat. quoque conſ. 23. n. 16. vol. 1. Crau. de antiquit. tempor. part. 3. n. 27. intelligens ipſe tamen ibi, nõ quando nihil enunciaretur in inſtrumento de ipſa ſolemnitate, ſed quãdo minus legitima pro ſe ferret, vt refert, & proſequitur d. Callien. d. lib. 2. tit. 7. inſpect. 3. nu. 36. verſ. declaratur ſecundo.

CONCLVSIO CCCCLXXXIX.

ARGVMENTVM.

Decretum iudicis an faciat præſumi omnia ſolemniter, & rite acta.

SVMMARIA.

1 *Decretum iudicis facit præſumi omnia ſolemniter, & rite acta fuiſſe.*
2 *Decretum interpoſitum in alienatione eccleſiæ, vel minoris facit, vt præſumatur contractum factum in vtilitatem eccleſiæ.*
3 *Ex decreti præſumptione præſumitur minoritas illius, cui prætor vt minori curatorem dedit.*
4 *Decretum iudicis facit ceſſare omnem fraudem, dolum, & metum.*
5 *Spoliato non datur reſtitutio in integrum, quando ex decreto iudicis fuit ſpoliatus, ſiue ſit interpoſitum decretum per modum voluntariæ iuriſdictionis, ſiue per modum contentioſæ, vt num. 6.*
7 *Spoliato datur reſtitutio in integrum, quando eſt ſpoliatus à iudice iuris ordine non ſeruato.*
8 *Quæ in interpoſitione decreti requirantur, omnia vide remiſſiue.*
9 *Decretum quando reperitur interpoſitum ante contractum non facit præſumere omnia ſolemniter, & rite acta.*
10 *Decretum non interueniſſe probatur, ſi in contractu recenter celebrato nulla de ipſo facta ſit mentio.*

DEcretum iudicis facit præſumi omnia ſolemniter, & rite
1 acta fuiſſe, † ita profitendo ſcripſit Bald. in l. quæcunq;, §. fina. ff. de public. in rẽ actione, & placuit Spec. in tit. de emp. & vendi. §. nunc dicẽdum. nu. 5. verſ. & breuiter ſcias. & aſſeruit idem Bal. in l. cum hi. §. ſi prætor. il 1. n. 3. ff. de tranſact. idem Bal. in l. fi. C. de præd. minor. & in l. ſi præſes. n. 3. C. qũo, & qñ iudex, & tradit Accur. in l. 1. ſuper verb. omni creditore, in fi. C. de fide inſtr. & iure haſtæ fiſc lib. 10. & Alex. in l. ſciendum, poſt n. 14. verſ. vnde ſi videmus, & n. 20. 23. & 26. de verbor. oblig. & Bald. in c. 1. col. 3. num. 7. qui feud. dare poſſunt, quos ſequutus eſt Io. Imo. in l. ſi quis eum aliter. in fin. de verbor. obligatio. & notatur in l. ab ea parte, §. fi. de proba. quem ẽt refert But. in c. quod ſicut de electio. & Dec. in c. quoniam contra. nu. 387. verſ. vltimo notandũ. de probat. Alex. quoque in conſ. 125. n. 5. verſ. tertio poſſet etiam. lib. 1. & refert pro parte affirmatiua Cephal. in conſ. 34. nu. 3. Abb. conſ. 4. nu. 55.

2 Ex hac cõcluſione illud poteſt colligi, † decretum interpoſitum, in alienatione eccleſiæ, vel minoris facere, vt pſumatur contractum factum in vtilitatẽ eccleſiæ, ſi credimus ita aſſerẽti Bal in d. c. 1. col. 3. poſt n. 7. verſ. & ego addo generaliter. de his, qui feud. da. poſſ. & in c. ſicut. circa fi. nu. 6. de re iudic. Dec. in c. quoniã cõtra. d. n. 187. cũ ſeq. per ibi allega. de probatio. & cõſulas ad hoc Alexan. in cõſ. 92. n. 13. & 14. vol. 5. & Dec. conſ. 86. poſt n. 7. verſ. & vlterius ẽt accedit, & proſequit Simoncel. d. ſuo tract. tit. 7. inſpect. 3. n. 44. ver. refulat ſecũdo.

3 Secũdo inferri poteſt, † vt ex huiuſmodi decreti pſumptione præſumatur minoritas illius, cui prætor vt minori curatorẽ dedit, ita cõſulendo reſpondit Corn. in conſ. 69. n. 30. verſ. itẽ concurrit. lib. 1. & in conſ. 97. vr̃ prima facie, nu. 1. eo. lib. profitetur Bal. in l. iure noſtro. §. propter litẽ, verſ. quinto noto. ff. de teſtament. tut. & conſuluit in conſ. 66. factum tale eſt, nu. 3. verſi. quoad vltimum, lib. 3.

Primo amplia concluſionem eo vſq; verã eſſe, vt huiuſmo-
4 di decretum faciat ceſſare † omnem fraudem, dolum, & metum, vt habemus ab Vlpia. in l. fina. in princip. ff. qđ met. cau. quod ẽt docuit Bart. in l. frater à fratre, col. antepenult. n. 51. verſ. intellige autẽ palam. ff. de cõdic. indeb. & hoc itẽ probauit Alex. in conſ. 53. col. 5. verſ. tertio autẽ, n. 5. quod eſt repetitum in vol. 1. conſ. 125. quos refert, & ſequiter. Alb. in cõſ. 11. n. 12. idẽ ſequitur alios referẽdo Dec. in c. quoniam cõtra. nu. 189. de probatio. quod idem multi probauere, vt Ang. in cõſ. 142. circa fi. verſ. ſuper ſecundo dico. & Bal. in l. iubemus. col. 2. verſ. ego tñ do conſilium, poſt nu. 3. C. ad Trebellia. Marſ. in ſingul. 438. lex multum. Pet. Gerard. ſing 57. qualiter tutores, n. 5. ſenſit & Pari. conſ. 98. n. 70. verſ. q ruto. dare poſſunt, vol. 1. & in conſ. 39. n. 15. lib. 4. Rolan. à Valle conſ. 33. nu. 18. & in conſ. 90. n. 11. & ſeq. vol. 1. & Cephal. in cõſ. 24. n. 25. & in cõſ. 202. n. 16. lib. 2. hoc idẽ cõfirmauit Curt. iun. in conſ. 67. col. 2. in fi. & in conſ. 118. col. 3. in princip. & aſſeuerauit Aemil. Ferret. in cõſ. 43. n. 3. nec ab iſtorũ diſceſſit ſententia Rimi. in cõſ. 42. n. 46. & 81. lib. 1. nec hoc reticuit Nat. in conſ. 632. n. 2. lib. 3. hoc idẽ tradidere Bal. in c. 1. col. fi. de cõfir. vti. vel inut. atq; Abb. in c. cũ cauſã. col. 2. ver. & vide aliã. de emp. & vẽd.

Secundo ampliabis, vſq; eo locũ habere, vt nõ detur reſti-
5 tutio in integrũ ſpoliato, † qñ ex decreto iudicis fuerit ſpoliatus, vt patet ex multis congeſtis à Rui. in. cõſ. 49. n. 11. verſ. non poteſt qs petere ſe vol. 4. Crau. in cõſ. 5. n. 8. verſ. & quod pars iſto caſu. Grat. in cõſ. 76. vol. 2. & ex multis alijs relatis à Gabr. in cõſ. 1. n. 108. limit. 14. de reſtit. ſpol. & eſt gl. in c. præſentiarũ. in gl. fi. 7. q. 1. & in c. In nomine Domini. in verb. audiẽtia. 23. diſtinct. quas gl. probat Abb. in c. cũ dilectus. n. 11. qđ met. cau. & in c. dilectus filius. de reſcript. & c. cõquerẽte. in vlt. notab. de reſtit. ſpol. Iaſ. in l. iuſte poſſidet. n. 3. ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. iuſiurãdum. §. ꝑtor. n. 2. ff. de iureiur. Dec. in l. qui auctore. n. 3. ff. de regul. iur. Cagno. in l. nõ videt. §. ſi iuſſu. eo. tit. & ſentit Pariſ. cõſ. 98. n. 54. verſ. qđ ẽt oſtẽdit. d. vol. 1.

6 Quod etiam procedit, † ſiue ſit interpoſitum decretũ per modum voluntariæ iuriſdictionis, ſiue per modum contẽtioſæ iuriſdictionis, vt conſtat ex ijs, quæ retulit Ruin. in d. conſ. 49. nu. 11. de qua reſtitutionis articulo latius vide d. Callien. q abũde diſputat i d. tract. de decre. d. lib. 3. tit. 7. in d. 1. inſpectione, poſt d. n. 5. ver. interuẽtus iudicis, & decreti interpoſitio ſup cõſtitutione minoris in cõtractib. qñ det, vel deneget.

Limita iſtam ampliationem non procedere, qñ quis eſſet
7 ſpoliatus à iudice † iuris ordine non ſeruato, ita deciſum fuit à Bart. dec. 238. n. 4. per l. meminerint. C. vnde vi. & c. cõquerẽte. & ibi Abb. in princ. & Dd. de reſti. ſpolia. & in c. referente. & ibi Dec. n. 3. de præben. & voluit Bald. conſ. 134. copioſe eſt allegatũ, vol. 3. & in conſ. 148. ſpoliatus virtute ſentẽtiæ. & in conſ. 149. proponitur, quod quędã tutela. eodem vol. 3. cui adhæret Zabarel. in conſ. 54. & in cõſ. 75. quib. ſubſcripſit Calcan. in cõſ. 130. n. 2. ver. eſt ergo legitimus. Crau. in cõſ. 18. n. 8.

Et quale ſit officium in interpoſitione decreti huiuſmodi,
8 in quibus contractibus, † & cuius ſit interpoſitio decreti huiuſmodi effectus, quando de illo opus ſit, & de alienatione ſine decreto facta maior factus ratum habeat, vide ample per d. Callien. in eius tract. de decretis.

Limita primo concluſionem tunc non procedere, quando
9 decretum † reperitur interpoſitum ante cõtractũ:. eo enim in caſu nõ præſumuntur omnia ſolemniter propter illud acta vt Alex. auctor eſt i l. ſciẽdum. poſt n. 27. in verſ. vel tertio. & no. reſpõde. ff. de verb. oblig. & Rui. cõſ. 86. n. 6. ver. quia illud eſt

verum

vol.1.Roſtii.conſ.7.nu.92.vol.3.atque Ceph.207.n.91.vol.2.
Secundo præterea loco concluſionem limitabis, vt vera nō
ſit, quando in contractu nulla facta ſit mentio de ipſo decre-
to, & recenter contractus illo celebratus fuerit: tunc enim eo
ipſo quod producitur inſtrum. in quo de decreto mentio fue-
rit facta, † dicitur probari illud non interueniſſe, vt hoc dilu
cide tradidit Accurſ. in l. ſi contra glo. 1. C. ſi quis igno. rem.
min. eſſe. cui reſpondendo accedit Corn. in conſ. 36. in hac cō
ſultatione. nu. 3. lib. 2. & probauit Ant. Gomeſ. in tract. de con
tract. c. 11. poſt nu. 17. & ad id late ſe fundat Simoncel. in d. tra
ctat. de decr. lib. 3. tit. 7 inſpect. 3. poſt nu. 33.

CONCLVSIO CCCCXC.

ARGVMENTVM.

Defenſio probatur eo ipſo, quod appareat quem fuiſſe vim paſſum, & an præſumatur, quicquid inde fecerit, egiſſe, vt ſe ab omni violentia tueretur.

SVMMARIA.

1 *Defenſio probatur, quod appareat, quem fuiſſe vim paſſum, & omne quod inde fecerit feciſſe præſumitur, vt ſe ab omni violentia tueretur.*
2 *Defenſio probatur & præſumetur etiam, quando quis percuſſit aliquem, vel viderit contra ſe venire ſtricto enſe.*
3 *Inſultatus non debet expectare, quod vulneretur, ſed debet ipſe incipere.*
4 *Defenſio præſumitur, etiā ſi teſtes deponant de credulitate vt ſi aſſerant, ſuo credere, vel videre Titium occidiſſe vel vulneraſſe aliquem ad ſui defenſionem.*
5 *Teſtis non poteſt deponere, niſi per credulitatem, quod quis occidat aliquem ad ſui defenſionem.*
6 *Teſtes probant etiam ſi ſimpliciter deponant homicidium ſiue aliud ſimile delictum fuiſſe ad defenſionem patratum.*
7 *Ad ſui defenſionem feciſſe probabit inſultatus, qui percuſſerit aliquem volentem illi maxillam manu vacua percutere, ſi probauerit non potuiſſe euitare, quin ei maxilla percuteretur abſque probro,*
8 *Sicuti propter bonorum defenſionem inſultatus percutere poteſt, ita propter vitandam iniuriam, quæ reſpicit perſonam, id facere poterit.*
9 *Ad defenſionem rerum ſuarum feciſſe, qui interfecit inſultantem probatur, quando fuit illata vis aduerſus res & bona.*
10 *Pater accuſatus, ſi defendit filium, habetur ac ſi ipſe filius ex ſe ipſo ſupſum defendiſſet, & rurſus.*
11 *Læſus in honore, dignitate, & officio ſi aliquid agit contra lædentem, facere præſumitur ad defenſionem ſui honoris, dignitatis, & officij.*
12 *Inſultatus ſi occiderit illum qui auxiliabatur inſultantem, præſumitur id feciſſe, vt ſe ipſe tueretur.*
13 *Percuſſus ſi percuſſit fugientem non præſumitur ad ſui defenſionem feciſſe, ſed ad vindictam.*
14 *Defenſio debet fieri continuo, & quando quis dicatur ſtatim feciſſe vide remiſſiue.*
15 *Defenſionem probare ſimpliciter non ſufficit, ſed articuli confici debent, & probare illam fuiſſe neceſſariam.*
16 *Ad ſui defenſionem quem feciſſe probari ſimpliciter ſatis eſt.*
17 *Defenſio non dicatur probata ſed homicidium, quando quis excipiendo dicat, ſe illud homicidium patraſſe ad ſui defenſionem.*

DEfenſio probatur eo ipſo, quod appareat, quē fuiſſe vim
1 paſſum, † & quicquid inde fecerit is, cui vis illata eſt, præ
ſumitur id omne egiſſe, vt ſe ab omni violentia tueretur, ita
conſtat ex multis relatis à Gramma. in conſ. 18. nu. 1. & ſeq. &
in conſ. 56. nu. 15. hoc idem voluit Dec. in conſ. 459. in princ. &
in conſ. 676. & in conſ. 678. hoc idem placuit Alex. in conſ. 76.
nu. 4. & ſeq. vol. 1. idem ſenſit profitendo Dec. in l. vt vim. nu.
10. ff. de iuſtit. & iur. quod animaduerſione dignū arbitratus
eſt Marſ. ſingu. 100. occidens aggreſſorem, & in conſ. 4. num.
14. & ſeq ad idem reſpondit Cæpol. in conſ. 28. nu. 7. verſ. itē
ratio quare. cum ſeq. & in conſ. 29. per tot. Hippol. quoq; ſen-
ſit in conſ. 25. in princ. & in conſ. 81. in princ. & in l. 2. nu. 12. C.
ad leg. Corneliam, de ſica. & in l. 3. num. 1. eod. tit. & in l. 1. in
princ. nu. 38. & l. furem. nu. 3. eo. tit. & Alex. monuit in conſil.
109. nu. 2. verſ. & idem dicit Bar. lib. 1. Pet. de Moncad. memi-
nit in addit. ad Crot. in tract. de teſtib. nu. 200. in litera E. in
verb. defenſione. reperij Nouel. in ſuo trac. ad defenſ. in prin.
nu. 16. & nu. 22. & 25. tradidit Boſſ. in pract. crim. de homicid.
nu. 88. & videas nouiſſime Matth. Weſembec. in reſponſ. 19.
per tot. & conſulas Clar. in §. homicidium. verſ. ſed quō probe
tur. & Illuſtr. Card. Alba. non minus dignitate, q̄ doctrina, in
ſuis lucubrat. ad Bar. in l. ſed & ſi quēcunque. ad l. Aquil. Bal. &
Ang. in l. ſi quis aggreſſorem, C. de ſica. Bal. in l. 1. §. cū arietes.
ff. ſi quadr. paup. fec. d. Alb. cōſ. 94 quia deducta. in princ. Ber-
tran. in conſ. 290. pro faciliori oſtenſione. in princ. vol. 3.
Primo amplia concluſionem procedere, etiā ſi non fuiſſet
2 inſultatus, ſiue mauis inuaſus, † ſed tantum vidiſſet venientē
aliquem contra ſe ſtricto enſe, talemque percuſſerit, antequā
ipſe eſſet percuſſus: nam ēt tunc præſumitur ad ſui defenſio-
nem feciſſe, ita loquutus eſt Grām. in d. conſ. 56. nu. 13. per ibi
adduc. & notat. Bart. per illum text. in l. ſed & ſi quemcunque
in 2. notab. ff. ad legem Aquil. Bal. ēt in l. in multis. in ſi C. de
lib. cau. & tradit Alex. in d. conſ. 109 col. 3. lib. 1. d. nu. 2. Cor.
in conſ. 107. viſa inquiſitione. col. 2. lib 1. & in cōſ. 162. col. 3.
eo. lib. 1. & in conſ. 234. col. 2. lib 3. & refert Dec. in l. vt vim.
3 nu. 10. de iuſtit. & iur. & ratio eſt, q̄a † non debet inſultatus
expectare, q̄ vulneretur, ſed debet ipſe incipere. Ita Iaſ. opti-
me monuit d. l. vt vim. col. 3. nu 9. 10. & n. 14. & declarat Bart.
in l. 1. n. 9. C. vnde vi. & in l ſi ex plagis. §. tabernarius. ff ad l.
Aquil. q̄ relatu inſigne ſenſit Ant Corſet. in ſuo ſingu. 153. an
idē operetur. in verb. metus. idē ait Grāma. in cōſ. 69. nu. 7. &
cōſ. 56. n. 1. 2. & ſeq. Cæpol in d. cōſ. 28. n. 10. & idē Grām. vo-
to 20. nu. 4. Hippol. cōſ. 73. n. 44. cōſ. 4. nu. 17. & in cōſ. 25. n. 41.
& conſ. 31. nu. 53. & conſ. 81. n. 13. Boer. deciſ. 168. n. 9. Carret.
in ſua pract. §. circa. il 2. nu. 91. cū multis ſeqq. & idem decidit
Boer. in deciſ. 163. nu. 17. verſ. ſed quō probabit. Abb. d. conſ.
94. nu. 1. Ange. de malef. in verb. & dictus Titius, ſe defendē-
do, col. 2. verſ. & aduerſus q̄ quis præſumitur in diſcrimine.
Bal. in repet. l. 1. poſt n. 3. verſ. nunquid q̄s debet expectare.
C. vnde vi. & in conſ. 512. viſis actis, poſt nu 2. verſ. nō ſolum
ictū, ſed impetū. vol. 4. & Bertr. d conſ. 290. n. 4. & 8. & nu. 11.
quorū ſentētiæ adhæret D Octau. Vul. in cōſ. 78. nu. 2 vol. 1.
Secundo loco ampliabis, concluſionē locū habere ēt ſi teſtes
4 deponerēt de credulitate, videlicet † Titiū occidiſſe aliquē
vel vulneraſſe ad ſui defenſionē, ſuo credere, vel videre, vt o-
re loquar Dec. ī cōſ. 479. n. 6. cū ibi alleg. q̄ & cōprobauit Hip
pol. Marſ. in rub. C. de probat. poſt nu. 14. verſ. & facit ſingula
re verb. & in ſingu. 19. tu ſcis clarū ēr in iure. n. 2. & in l. de mi
nore. §. plurimū n. 72. ver. & ideo dicit multū ſing. Bart. & in
cōſ. 4. n. 12. verſ. tu autē in hac materia. d. vol. 3. Alex. in d. cōſ.
109. nu 8 vol. 1. & in conſ. 76. n. 5. eo. vol. vbi illius axiomatis
hāc reddit rationem: quia ſi occidat aliquē ad ſui defenſionē
5 non poteſt videri, quia ea eſt mente, vt occidat. † vnde non
poteſt teſtis deponere, niſi per credulitatem, vt ex ibidē alle-
gatis, & in conſ. 119. nu. 9. vol. 7. & Boer. in deciſ. 164. nu. 17.
per ibi adduc. cui ſe ſubſcripſit Albet. cōſ. 94. nu. 4. vbi ēt atte
* ſtatur de * cōmuni idē voluit Iaſ. in l. vt vim. nu. 4. verſ. iſtud
probo. ff. de iuſtit. & iur. & in l. oō ſolū §. ſciendū. n. 8. verſ. nā
teſtes, qui deponant. ff. de oper. noui nūcia. ad hoc etiam ex-
tat. Gramma. conſ. 56. nu. 20. & Carret. in d. prac. crim. d. §. 6.
§. circa. il 2. nu. 159. verſ. circa ſextum, & vltimum.
Tertio amplia concluſionem veram eſſe, etiam ſi teſtes ſim
pliciter deponerent homicidium, ſiue aliud ſimile delictum
6 † fuiſſe ad defenſionem patratum, quia tunc probant, etiam ſi
aliam rationem non reddant, iuxta ſententiam Dec. in conſ.
459. nu. 6. & in conſ. 459. nu. 5. 6. & 10. & Boer. in d. deciſ. 164.
nu. 17. & idem reſpondit Corn. in conſ. 162. in col. 1. vol. 1. Ale
xand. etiam cauit. in d. conſ. 109 n. 3. vol. 1. nec receſſit ab iſtis
Abb. in conſ. 94. nu. 5. & Alex. voluit in cōſ. 76. Viſa inquiſitio
ne contra Fortuniūm. col 3. verſ. fortificantur prædicta. ex at-
teſtationib. quorundam teſtium, vol 1.
Quarto ampliabis, concluſionem locum ſibi vendicare etiā
7 contra inſultantem ſine armis, eo quod † volebat illi maxillā
manu vacua percutere, nam licet inſultatus percuſſerit illum
gladio, & mortuus ſit, tamen ſi probauerit non potuiſſe euita
re, quin ei maxilla percuteretur, abſq; probro, hoc caſu proba
tum dicitur, ad ſui defenſionem id feciſſe, licet videatur ex-
ceſſiſſe modum defenſionis. nam ſi propter bonorū defenſio-
nem hoc fieri poteſt, vt l. 1. C. vnde vi. & infra dicetur, videtur
8 eo magis potuiſſe id facere † propter iniuriam, quæ reſpicit
perſonam, euitandum arg. in l. ſeruorum. ff. de pœn. ita dixit
Bald. in d. l. 1. columna 4. numero 10. verſiculo ſed pone. C.
vnde vi. quem refert & ſequitur Dec. in conſ. 678. num. 4.
Alex. conſ. 76. col. 2. poſt nu. 2. verſ. nam ſi pro defenſione. &
verſ. & ne ſtemus in verbis. lib. 1. & vltra alios in terminis ha-
bet Bart. in l. 1. in princip. & num. 7. verſ. quæro in quo conſi-
ſtat illud moderamen. Cod. vnde vi. & l. furem. ff. de ſicar.
Butr. in cap. olim. de reſtit. ſpol. refert etiam & ſequitur Mar-
ſil. dict. conſil. 4. num. 22. & Alexand. dict. conſ. 119. num. 5. vo-
lum. 7.
Quinto amplies velim, vt concluſio habeat locum, nedum
quando fuit illata vis aduerſus perſonā, ſed ēt aduerſus res,
9 & bona, † quia tunc ſi interfecit inſultantem, vel aliquid fecit
cōtra ipſum, probatur ex illo inſultu id feciſſe ad defenſionē

Digitized by Google

rerum ſuarum,licet non probetur id feciſſe ſtatim,quia præ-
ſumitur continuo defenſionem fuiſſe factam,vt colligere eſt
ex allegatis ab Alcia.reg.3.præſumpt.29.nu.4.de præſumpt.
& videas Carter.in ſua pract.§.6.circa ,il 2.nu.29.verſ.quæ-
ro,an ſicut licita eſt defenſio pro perſona.& nu.112.verſ.ſe-
cundo caſu circa res,& Boer.deciſ.168.num.6.& Bart.in l.fu-
rem.ff.de ſicar.vbi etiam Marſil.in princ.& in conſ.4.num.8.
& 22.& per Felin.in cap.3.de homicid.per totum.Bart.in l.
vt vim.nu.6.verſ.quærit.gl.ff.de iuſtit.& iur.Iaſ.in d.l.vt vim
nu.23.Bal.d.conſ.312.nu.3.verſ.hoc ſi probo,pro defenſione
rerũ.vol.4.& Alex.d.conſ.119.poſt nu.5.verſ.nam ſi hoc licet
propter res,vol.4.conſ.76.poſt nu 2.verſ.nam ſi pro defenſio
ne rerum.vol.1.& hoc idem voluit idem D.Octau.Vulpel,
conſ.79.nu.3.vol.1,

Sexto ampliabis nedum procedere,quando agitur de pro
pria defenſione,ſed etiam defenſione patris facta à filio,&
30 econtra,qa † ſi pater accuſatus defenderit filiũ, habetur, ac
ſi ipſe filius ex ſe ipſo ſeipsũ defendiſſet, & rurſus,vt docuit
Bar.in l.vt vim.nu.9.ff.de iuſti.& iur.& ibi Dd.& Dec.in d,
cõſ.678.nu.5.& 6.& cõſ.459.nu.3.& conſ 469.in prin.& ad
id late conſulas Carter.in d.§.circa.il 2.d.nu.29.per duas co-
lumnas ad idem etiam reſpondit Gramm.conſ.56.nu.22.vbi
loquitur in fortioribus terminis, id eſt,de amico, & late Iaſ.
& Dec.in d.l.vt vim.ille nu.28.hic.nu.32.ff.de iuſtit.& iur.

Septimo loco ampliare poteris,idem locum habere contra
31 eum,qui honorem dignitatem,& officium lædit:† huiuſmo-
di namque læſus,ſi aliquid agat contra ipſum lędentem ,præ
ſumitur id feciſſe,vt honorem,dignitatem,& officium ſuum
tueretur,ita ſapientiſſime docuit Dec.in d.l.vt vim.nu.36.ff.
de iuſt.& iur.atq; Carre.in d.pract.§.circa.il 2.n.38.& adeas
Capic.deciſ.58.n.2.& per totum.Marſi.d.conſ.4.nu.19.

Octauo amplia,nedum veram eſſe cõcluſionem contra eũ,
qui præcipue vim infert,ſed etiam contra illum , qui fert au-
32 xilium,nam ſi inſultatus occiderit ipſum auxiliantem,† præ
ſumitur ẽt id feciſſe,vt ſe ipſe defenderet,illũque potuiſ-
ſe occidere, ita tradidit Carrer.in d.pract.§.homicidium. il
2.n.87.& in §.circa.nu.9.motus auctoritate Bal.in d.l.vt vim.
n.7.ff.de iuſtit.& iu.quibus reſpõdet doct.Ang.Aret.in trac.
malefic.in verſ.& dictus Titius num.33.

Primo loco limitanda concluſio eſt,vt vera non ſit, quan-
33 do quis percuſſus,percuſſit fugientem:† tunc enim nõ præſu
mitur ad ſui defenſionem feciſſe,ſed ad vindictam,vt obſerua
uit Bar.in l.1.col.fi.in verſ.tertium moderamen.in fi.C vnde
vi.& in l.ſi ex plagis.§.tabernarius.ff ad l.Aqui.atque Bal.do
cuit in conſ.312.nu.6.vol.4.iſtis quoq; accedit conſulendo
Pan.de Caſt.in conſ.92.alias 272.vol.2.nu.15.incip.in cauſa
carceratorum.quos refert & ſequitur Dec.in l.vt vim.nu.10,
verſ.ſecus tamen eſt poſt percuſſionem,de iuſtit.& iu.& Ber-
trand.d.conſ.290.nu.6.verſ.forte vero opponitur.

34 Nam † defenſio debet fieri continuo,ſed quando dicatur
ſtatim feciſſe,videas Carrer.in ſua prac.in §.circa.il 2.n.188.
poſt Ang.de maleſ.in §.& dictus Titius ſe defendendo, num.
30.& Stephan.Bertrand.in conſ.280. pro faciliori oſteoſione
nu.6.verſ.9.forte vero.lib.3.

Secundo velim limites,non enim ſufficit probare ſimplici
35 ter defenſionem,ſed requiritur vt articuli conficiantur , † &
probetur fuiſſe neceſſariam defenſionem,vt tenet Bal.in l.1.
col.11.verſ.item tu aſſeſſor.poſt nu.21.de confeſſ.& animad-
uertit Bar.in l.ſcientiam.§.qui cũ aliter.per illum tex.ad l.A-
quil.ad ꝙ pertinet context.in l.is qui aggreſſorẽ.C.de ſicar.
& in cle.1.de homicid.& adeas Nouel.in ſuo tract.ad defen
ſam.tit..reſponſ.eorũ.in conſti.nu.31.& 32.& Ioã.de Amic.
in conſ.77.Ancha.in clem.1.de homic.Marſ.cõſ.8.Iaſ.in l.nõ
ſolum.§.ſciendum nu.8.ff.de ope.noui nunc.Marſ.in rub.C.
de proba.nu.253.& ſenſit idem Marſi.in d.conſ.4.nu.7.

Scribentium tamen ſententia * communi conſenſu in con-
trariam videtur partem propendere,id eſt,ſatis eſſe ſimplici
36 ter probare,† quem feciſſe ad ſui defenſionem,vt conſtat ex
multis relatis à Dec.in d.l.vim vi.nu.17.ff.de iuſtit.& iur.vbi
* de communi * opinione atteſtatur,& late examinat iſtam
quæſtionem,quæ ſententia placuit & Carr.in ſua pract.in §.
circa.il 3.nu.125.pro qua conſuluit Dec.in conſ.53.& in coſ.
469.& hãc eandẽ cõfirmauere Alex.in cõſ.109.vol.1.& Cor.
conſ.162. vol.1.& Crot.in trac.de teſtib.par.7.nu.106.in fin.

Tertio,limita procedere concluſionem,quãdo quis inqui-
ritur de homicidio excipiendo dicat,patraſſe illud homici-
37 dium ad ſui defenſionem,† nam tunc dicitur probatum ho-
micidium,non autem defenſio,vt not.Barto.in l.Aurelius.§.
idem quæſiuit.nu.5.ff.de libera.lega.& obſeruauit Abb. in c.
bonę.il 2.in fine num.13.de poſtulat.prælat.quos refert Dec,
in c.cum venerabilis.nu.82.de exceptio. vbi de hac quæſtio-
ne differit,& Nouel.in tract.ad defen.in tit.reſponſ.eorum.in
conſtitut. nu.31.& 32. & videas late hoc proſequentem Illu-
ſtriſſimum Albanum in ſuis lucubrat.ad Bart.in d.l.Aurelius.
§ idem quæſiuit.ff.de lib.leg.nu.3.& Bal.in l.1.nu.30.ver.de-
nuo quæro de quæſtione.C.de confeſ.& nu.ſeq.

CONCLVSIO CCCCXCI.

ARGVMENTVM.

Defenſio an probetur per præſumptionem, & coniecturas, & per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Defenſio probatur per præſumptionem,& coniecturas.*
2 *Præſumptiones & coniecturæ,quæ probant defenſionem,remittuntur iudicis arbitrio.*
3 *Defenſio probatur per teſtes deponentes,Titium aggreſſum fuiſſe Caium,vel in eum cum gladio diſtricto inuaſiſſe.*
4 *Teſtes domeſtici,coniuncti,& id genus alij admittuntur ad probandum defenſionem conſanguinei ſui.*
5 *Frater pro fratre probat defenſionem.*
6 *Coniuncti,conſanguinei,domeſtici,& huiuſmodi teſtes admittuntur etiam, quando agitur ad defendendum aliquem,& ad demonſtrandam eius innocentiam.*
7 *Frater productus in criminali ad defenſionem in cauſa inquiſitionis contra fratrem formata,eſt idoneus teſtis,nullo facto diſcrimine,an ſimul habitent,necne.*
8 *Defenſio minus idoneis teſtibus probatur,& probatio etiam incerta,& obſcura in defenſione præualere ſolet.*
9 *Conſanguinei & affines à iure repelluntur, & non probant, quando producuntur, vt repelluntur alij teſtes pro fiſco,vel pro altera parte producti.*
10 *Defenſionem probant teſtes etiam deponentes per verbum,credo.*
11 *Teſtis ex actibus viſis ab eo velle poteſt dicere,hoc credo.*
12 *Credulitas teſtis quando eſt munita rationibus concludentibus ad veritatem dicti ipſius,tunc probat.*
13 *Teſtes deponentes de publica fama,quem aliquid feciſſe,vt ſe defenderet,probant.*
14 *Teſtes ſi deponant,ſcire aliquem illud feciſſe ad ſui defenſionem,quia viderunt, probant.*
15 *Ratio quia vidit eum feciſſe ad ſuam defenſionem,ſatis eſt,& valida cauſa ad probandum defenſionem.*
16 *Teſtis cum reddit cauſam ſui dicti,quia vidit, ſufficit.*
17 *Defenſio probatur etiam per vnum teſtem in cauſa principali,& alium in cauſa appellationis.*
18 *Defenſio etiam vnico teſte probata,excuſat à mortis pœna.*

PRoſequamur & cætera defenſionis probationum genera.
1 Defenſio itaque probatur per præſumptionem,& conie
cturas,ſi credimus Bart.in l.1.§.de illo.ff.de his,qui ſibi mor-
tem conſciuerunt. in quam ſententiam conſuluit Veronen. in
conſ.60.col.3.poſt mediũ.& ad hoc decidit Boer. deciſ.164.
nu.17.hoc quoque docuit Marſ. in l.vnius. §.cogniturum.nu.
65.de quæſt.& in d.conſ.4.nu.26. Crauet.in conſ.119.num.9.
Corn.in conſ.192.vol.1.& in conſ.134. in litera D. vol.4. Cę-
pol in conſ.31.idem Marſ.in ſingu.19.nu.4.incipien. tu ſcis.
& vide Illuſtriſſimum Alba. in ſuis lucubr.ad Bart.in l.Aure-
lius,§.idem quæſiuit.ff.de liber.leg.nu.3.Bal.in d.l.5.poſt nu.
21.verſ.iſtud etiam eſt notatu dignum. C. de confeſſ. Thom.
Gram.conſi.29.nu.38.conſ.6.nu.21.& conſ.69.num.10.Iaſ.in
d.l.vt vim,nu.7.ff.de inſti.& iur.& inſigniter reſpondit Octa-
ui.Vulpel.in conſ.44.nu.8.vol.1.

2 Quę tamen præſumptiones† & coniecturæ remittuntur iudi
cis arbitrio, vt ad id multa congeſſit Boer.in d.deciſ.164. in
fin.& Bal.poſt d.nu.21. d.verſ.iſtud etiam eſt notatu dignum,
Gram.conſi.29.nu.38.& conſ.56.nu.21.& conſ.69.num.10.&
Iaſ.d.l.vt vim.nu.7.& Bal.conſ.312.in fin.vol.4.

Præterea defenſio quoque probatur per teſtes deponentes
3 Titium aggreſſum fuiſſe Caium,† vel in eum cum gladio di-
ſtricto inuaſiſſe,vel nec è vagina educto ferro ,ita colligitur
ex reſcript.Imperatorum Antonini in l.1.& Gordiani.in l.2.
& 3.C.de ſicar.De hoc probationis etiã genere meminit Bar.
in l ſed & ſi quemcunque in prin. ff.ad l.Aquil.quam Fel.late
proſequitur in c.ſignificaſti.in 1.concl.nu.13.de homicid.in
quam ſententiam nonnulli conſuluere,vt Bal.in conſ.312.Vi-
ſis actis.poſt.nu.6 col.pen.verſ.ſexto propter.vol.4.Dec.etiã
in conſ.678.nu.2.Marſi.quoque in conſ.4.nu.17.& in conſ.25.
nu.43.& in conſ.31.nu.53.& in conſ.73.nu.44.atque Boer.q.
164.nu.17.Bertran.d.conſ.290.nu.12.vol.3.

Hanc poſtremam probationem primo loco ampliabis , vt
vera

Digitized by Google

4 vera ſit, etiamſi teſtes ſint domeſtici, † coniuncti, & id genus
alij; nam admittuntur ad probandū defenſionem conſangui
nei ſui, vt de fratre pro fratre, ait Feli. cum ibi alleg. in c. cum
oporteat. nu. 3. verſ. quinto limita. de accuſat. item tradit Bal.
in l. parentes. C. de teſtib. & ibi Salic. & Alex. in addit. ad Bar.
in l. maritus. ff. de quæſt. & idem aſſerit Vulpell. conſ. 96. nu. 7.
vol. 1. & tradit Crau. in conſ. 119. nu. 9. Marſi. aſſeruit in rub. C.
5 de probat. nu. 10. & in ſing. 19. incip. tu ſcias. & † de fratre, in
ſing. 508. tractant Dd. nu. 2. Hiero. ... addit. ad Dec. in l. nemo
ex his. ff. de reg. iur. cum ibi relatis. ... de teſtib. domeſticis do
cuit Dec. in cõſ. 459. nu. 7. vbi inquit, omnes in hanc deſcen
dere ſententiam, iſtiuſmodi teſtés admitti ad probãdam de-
fenſionem conſanguinei ſui, & idem in conſ. 464. nu. 5. quod
idem probauere Alex. in cõſ. 5. in caſu inquiſitionis formatæ.
nu. 6. & nu. 8. & in conſ. 119. col. 3. nu. 6. verſ. non obſtat, ſi di-
ceretur. vol. 7. & cõſ. 24. animaduerſis his. nu. 39. verſ. quod ad
probandū innocẽtiam. vol. 2. alios citat Io. Nic. in addit. Alci.
tract. de præſump. reg. 1. præſum. 23. Hypp. in conſ. 4. nu. 12. &
alios refert Nouel. in ſuo tract. ad defenſam. in prin. nu. 31. &
32. vbi de fratre, & de cõſanguineo, & Illuſtriſſ. Alban. in ſuis
lucubr. ad Bar. in l. vt vim. n. 7. ff. de iuſt. & iu. Iaſ. in d. l. vt vim,
n. 5. ff. de iuſt. & iu. & in l. ſed & ſi qs. poſt n. 4. ver. 3. no. limita.
loquẽs in domeſtico, & n. 5. loquẽs de fratre, ff ſi qs cau. Feli. ĩ
c. cũ oporteat. col. 3. poſt n. 3. verſ. quinto limita, niſi frater, de
accuſ. & in c. lřas. col. 4. n. 15. ver. quintus caſus eſt. de pſumpt.
Crau. cõſ. 2. poſt nu. 9. verſ. nec obſtat, quod ſit affinis. & n. 10.
Extendas velim hanc ampliationem, nedum procedere in
6 probanda defenſione, verum † etiã, quando agitur de defen-
dendum aliquem, & ad demonſtrandam eius innocentiam,
nam & hoc caſu coniuncti, & conſanguinei, & domeſtici, &
huiuſmodi admittuntur, vt reſpondit Alex. cõſ. 119. nu. 6. vol.
7. & tradidere Bal. & Salic. in l. parentes. C. de teſtib. & Sal. in
l. teſt. ff. eo, vbi dilucidè ſcripſit, fratrem productũ in vna cau
ſa criminali, non ad impugnationem alterius, ſed ſolũ ad de-
fenſionem in cauſa inquiſitionis contra fratrem formatæ, eſ-
7 ſe idoneum teſtem, nullo facto diſcrimine, an ſimul habitent,
nec ne, idẽ voluit Alex. in conſ. 5. nu. 8. vol. 1. & dicetur infra
in concluſione, Innocentia: & in cõcluſione, Frater: & dixi-
mus in concluſione, Conſanguineus, cum ſimilibus. Nam ipſa
defenſio minus idoneis teſtibus probatur, vt placuit conſul-
tiſſimo Vulpell. in conſ. 66. nu. 9. & d. conſ. 69. nu. 9. vol. 1. & ip
8 ſa incerta probatio & † obſcura in defenſione prævalere ſo-
lere, conſuluit idem Vulpell. in conſil. 97. nu. 4. vol. 1.
Limitatur modo iſta ampliatio, vt vera non ſit, qñ produ-
cuntur, vt reprobẽtur alij teſtes pro fiſco, vel pro altera parte
producti, ſecus ſi ad probandam defenſionem meram: nam
cum ſit materia odioſa, à iure repelluntur cõſanguinei & affi-
9 nes, & non † probãt, vt deciſum fuit à Gram. deciſ. 34. nu. 14.
& prodidere Dd. Bart. & Salic. in l. ſi parentes. C. de teſtib. &
animaduertũt in l. lex Cornelia. ff. de iniu. & obſeruauit Bar.
in l. qui teſtamenta. § qui primo. ff. de teſtam. & idem cauit
Grammat. in conſil. 12. nu. 12. & in conſ. 32. nu. 12. Alex. etiam
reſpondit in hanc rem, in conſ. 5. nu. 8. lib. 1. quod & ſentit Fe
lin. in cap. literas. num. 15. in fine, de præſumpt.
Secundo loco ampliatur præcipua cõcluſio, etiamſi teſtes
10 deponerent per verbum, credo, quia † & tũc probant defen
ſionem, ita decidit Boer. d. deciſ. 164. nu. 17. in fi. ſic conſuluit
Alex. in d. conſ. 119. col. 3. vol. 7. ita reſponſum eſt à Bertran.
conſ. 290. nu. 12. vol. 3. hoc etiam permultis alijs placuit, vt
Corn. in conſ. 162. col. 2. vol. 1. Alb. in conſ. 94. nu. 4. Carrer. in
ſua pract. in d. § circa il 2. nu. 159. Hippol. conſ. 4. nu. 18. Bart.
in conſ. 16. Vannutius Petri. nu. 6. lib. 2.
Ratio eſt, quia verum ille voluerit occidere, necne, nõ po-
11 teſt videri à teſte, † ſed ex actibus viſis ab eo, recte poteſt di
cere, hoc credo, vt videre eſt ex l. 1. § 1. ff. de vent. inſpic. & c.
quoties. de teſtam. & ait Bart. d. conſ. 16. nu. 1. ſequitur etiam
Fel. in d. c. quoties. poſt nu. 10. verſ. iſtis etiã adde. de teſtam.
vbi dicit, ad hoc ſpectare text. in c. firmiter in primis verbis.
de ſum. Trinit. & fid. cath. & quod ibi notat Abb. in princ. huc
quoq; pertinet, quod voluit Ant. de But. in d. c. quoties. vbi,
quando credulitas teſtis eſt munita rationibus concludenti-
12 bus ad veritatem dicti teſtis, † tunc probat, per c. literas. de
præſump. Iaſ. plene tradit in l. vt vim. in 2. col. nu. 4. ff. de iuſtit.
& iur. vbi dicit, dictũ Bat. in d. conſ. 16. eſſe ſingulare, & quod
teſtes deponentes de credulitate probant, conſulas Nouell.
in ſuo tract. ad defenſam. in princip. num. 33. vbi alios refert.
Tertio ampliabis concluſionem principalem, vt procedat,
13 etiamſi teſtes deponant de publica fama, id † eſt, feciſſe, vt
ſe defenderet: nam tunc etiam probant, vt placuit Alexan. in
conſ. 14. col. fin. verſ. & ſunt etiam plures. poſt nu. 9. vol. 3. quẽ
refert & ſequitur Abb. in conſ. 94. nu. 6. & aſſeruit Bal. conſil.
102. viſis actis apparet. vol. 4.
Quarto ampliare poteris, etiamſi teſtes deponerẽt, ſcite il-
14 lud feciſſe ad ſui defenſionem, quia † viderunt, vt dixit Bal.
in l. ſolam. vlt. col. poſt nu. 11. verſ. ſecundo hic quæritur C. de
teſtib. Bar. in conſ. 110. incip. in nomine Domini, amen. Factũ
tale proponitur, Quidam Maſſiolus. aliàs incip. Quidam Maſ-
ſiolus. de quo conſilio Bart. facit mentionem Bal. ſupra citato
loco. & Nell. de S. Gemniano in ſuo tract. de teſtib. in col. 21.
in verſ. teſtis inductus. nu. 181. & Nicol. Pignolat. in addit. ad
Roman. in ſingulari 28. incip. accuſatus de homicidio. Hoc ta
men debet intelligi, quando teſtes dicunt, quod fecit ad ſui
neceſſariam defenſionem, ſecundùm Bal. in l. 1. C. de commiſſ.
15 Hæc namq; ratio, quia † vidi eum feciſſe ad ſuã defenſio-
nem ſatis eſt, & valida cauſa ad probandam defenſionẽ, quia
licet facere ad ſui defenſionem ſit aliquid, quod percipiatur
iudicio intelligentiæ, tamen cõſpectus eſt potiſſima cauſa ip-
ſius iudicij, ex eo, quod fieri vidit in rixa, cognoſcitur, an fe-
cerit ad ſui defenſionem, nec ne: & propterea cum teſtis red-
16 dit cauſam ſui dicti, quia vidit † ſufficit, vt aſſeuerauit Bar. d.
conſ. 110. nu. 2. & idem tenet Bal. in d. l. ſolam. C. de teſtib. in
vlt. col. poſt d. nu. 11. & in conſ. 312. nu. 6. in 4. vol. incip. viſis
actis. & decidit item Boer. in d. deciſ. 164. nu. 17. & Bart. con-
ſuluit in conſ. 16. nu. 6. incip. Vannutius Petri. lib. 2.
Quinto amplianda eſt cõcluſio, vt vera ſit, etiam per vnum
17 teſtem in cauſa principali, & † alium in cauſa appellationis,
quia tunc etiam defenſio probatur, iuxta ſententiam Bal. in
addit. ad Spec. de appell. col. 16. verſ. quartus videtur caſus.
ibi, ſed pone, Titius accuſatus de homicidio. lib. 2. ſequitur
& refert Firma. in ſuo repert. in verb. defenſio poteſt probari
per vnum teſtem in cauſa principali. num. 19. Quæ defenſio
18 † etiam dicto vnico teſte probata excuſat à mortis pœna, vt
docte docuit Octauian. Vulpel. conſ. 66. nu. 8. vol. 1.

CONCLVSIO CCCCXCII.

ARGVMENTVM.

Delegatio an probetur per ſolum ſigillum delegantis, quod reperiatur in aliqua ſcriptura ſcripta manu alterius, & an delegatio ſummi Pontificis vel Imperatoris probari debeat per literas.

SVMMARIA.

1 *Delegatio probatur per ſolum ſigillum delegantis, quando facta eſt per aliquam ſcripturam ſcriptam manu alterius, in qua reperitur appoſitum ſigillum illius, qui delegare poteſt.*
2 *Appoſitio ſigilli probat & habet eandem vim, quod ſubſcriptio manu propria.*
3 *Delegationes non ſunt acta iudicij, & quare.*
4 *Delegatio non probatur per productionem ſigilli delegantis quando productio ſit per perſona domeſtica, vel cohabitet vnà cum eo, cuius aſſeritur eſſe: ſecus vt ibi.*
5 *Delegatio ſummi Pontificis vel Imperatoris debet probari per literas.*
6 *Delegatus nihil facere poteſt, niſi prius oſtendat literas ſuæ delegationis.*
7 *Delegatus non poteſt viſitare, niſi oſtendat ſuam delegationem. & ſi viſitauerit, vel excommunicauerit, non tenet viſitatio, vel excommunicatio.*
8 *Cardinali aſſerenti habere aliquid in mandatis, non creditur, niſi oſtendat mandatum.*
9 *Nemini aſſerenti ſe eſſe legatum, credendum eſt.*
10 *Cardinali creditur, maxime cum extra curiam ſine legatione ire non conueniat.*
11 *Cardinali affirmanti, ſibi aliquid eſſe præcipue mandatum, quod ſit in præiudicium tertij, non eſt habenda fides, niſi oſtenſis literis, & tunc ei creditur, quando non eſt in præiudicium tertij.*
12 *Cardinali aſſerenti, ſe habuiſſe iuriſdictionem, creditur, etiam in præiudiciũ tertij.*
13 *Cardinali atteſtanti de his, quæ ſunt ſummo Pontifici reſeruata, non creditur, ſecus ſi atteſtetur de his, quæ ad ſuum officium & legationem pertinent.*
14 *Delegatio inferiorum poteſt probari per teſtes, cum in ipſis habeant locum iura communia.*
15 *Gratia ſubcollectoris Apoſtolici deputati, à collectore poteſt probari per teſtes.*
16 *Delegatio probari debet per literas, quando delegato non ſuit oblatum reſcriptum, & per ipſum retentum, ſecus vt ibi.*
17 *Reſcriptum per teſtes probari poteſt, quando à principio pars non inſtet ſuper productione reſcripti.*
18 *Reſcriptum poteſt probari per teſtes, dum deponunt, ipſum fuiſſe in iudicio exhibitum, præſente parte, & publicatum, ſeu in actis publicis redactum.*

DElegatio probari poteſt per ſolum ſigillum delegãtis, id
eſt, qñ delegatio facta eſt per aliquam ſcripturã, quæ eſt
ſcripta

Digitized by Google

1 ſcripta mano alterius,& † in ea ſcriptura reperitur, & appo-
ſitum eſt ſigillum illius, qui delegare poteſt: nam tunc licet-
non appareat,ſcripturam eſſe manu illius,qui habet poteſta-
tem delegandi, tamen per illud ſolum ſuum ſigillum proba-
tur delegatio. Ita tradidit Aug.in l.conſentaneum.prope fin.
C.quom.& quan.iud.vt docuere Dd. & Innoc.in c.qñ cõtra.
de probat.quos refert & ſequitur Marſil.in rub.C. de probat.
n.323.verſ.& ideo Angelus.Cui rei illud patrocinatur,quod
2 appoſitio † ſigilli eandē vim habet, & probat,quod ſubſcri-
ptio manu propria, vt ad id obſeruauit, & multa congeſſit
Marſil.in d.rubr.C.de probat.nu.320. verſ.his expeditis. &
confirmat cõcluſionem etiam Bouer in ſingulari ſuo,in verb.
3 delegato.nu.14.ea ratione,quia † delegationes non ſunt acta
iudicij: fiunt enim ſine cauſæ cognitione,& partibus præſen-
tibus, vt tradit Io.Bap.Caccialup.in l.more.n.43.ff.de iuriſd.
omn.iud.& Bouer.loco citato,vbi inquit, delegationem pro-
bari per ſola ſigilla delegantium,per ea,quæ fuere not.in d.c.
qñ contra. per Innu.& in c.ſi à ſubdelegato.in 6.per Archid.
Limitatur concluſio,vt non procedat,qñ producens, & o-
ſtendens huiuſmodi ſigillum ſit perſona honeſta, vel habitet
4 vna cum eo,cuius † aſſeritur eſſe tale ſigillum: non enim tunc
delegatio probatur per productionē ſigilli delegantis, ſecus
ſi cum ipſo non cohabitet, nec ſit perſona domeſtica,vt in ſi-
mili not.Inno & Io.And.in c.2.de ſolut. quos refert & ſequi-
tur Rom.in conſ.446.incip. primus propoſitæ conſultationis
articulus,nu.12.& Marſ.in d.rubr. C.de probat.nu.324.verſ.
& dixit etiam eum ibi allega.& vide infra in concluſione,Si-
gillum,vbi propria eſt ſedes huius materiæ.
Veruntamen delegatio ſummi Pontificis , vel Imperatoris
5 debet † probari per litteras , vt deciſum fuit à Dominis Rot.
dec.5.aliàs 397.incip.ſi epiſcopus.nu.3.verſ.de ſecundo du-
bio.de off.vicar.in nou ad quod conſulendus erit Bellam. in
dec.110.incip.præſumitur,per l.vnicam.C.de mand.princip.
& c.cum in iure peritus,de offic.delegat.
6 Delegatus enim nihil põt facere,niſi prius † oſtendat lite-
ras ſuæ delegationis: ſic colligimus ab Alex.III.Pont Max.in
c.1. de fide inſtr. nec prius eſt tanquã delegatus recipiendus
& tractandus,vt cõſtat ex his,quæ retulit Spec.de prob.§.vi-
dendũ reſtat.nu.1.& delegat § ſupereſt. verſ.quid ſi delegati
iuriſdictiõne. nu.14.& 15. quod etiam notat egregie Aut.de
But.in c. venerabilis.ſub n.10 col.4 verſ.quartus caſus.de cen
7 lib. illud colligens, qđ † ſi delegatus hm̃oi viſitare vellet,nõ
poſſet,niſi oſtenderet ſuam delegationē, & ſi viſitauerit, vel
excõicauerit,non tenet viſitatio,nec excõicatio: debet enim
delegatus probare ſuam iuriſdictionem, vt cõſtituere Impp.
Grat.Valent.& Theodoſ.in d.l.1.C.de mãdat.Princip & con
ſulas late hæc explicantem Cephal.in conſ.236. in principio.
Hoc,quod poſtremo loco diximus, ampliabis, vt etiã lo cũ
8 habeat in Cardinale , quia † ipſi aſſerenti habere aliquid in
mandatis,non creditur,niſi oſtendat mandatũ,vt docuit Bar.
in l.1.C.de ſuperind.lib.10.idq; etiam Io.Andr. & alij tradi-
dere in c 1.de offic.legar.in 6. & in c.eminentia. de ſent. ex-
com.Boniſ.VIII.incip.Iniunctæ.vbi habetur,Nemini ſe eſſe le
9 gatum aſſerenti † eſſe credendum,prout refert etiã Illuſtriſs.
Alban.in ſuis lucubr.ad Bar.in l.1.nu.9.de offic.eius. & latius
in l.ex quacunque.ff.ſi quis in ius vocat.non ier.nu.18. & di-
ctũ eſt ſupra in concluſ.Cardinalis,& infra in concl Legatus.
Contrariam ſunt ſequuti ſententiam Gl. in c.nobiliſſimus.
10 97.diſtinc.vt ſcilicet Cardinali credatur,maxime † cum ex-
tra curiam ſine legatione ire non conueniat. Io.Andr.in c.ad
Apoſtolicæ.in verb.proponit.de re iudic.in 6.& Bal.in c.cum
in iure.nu.1.verſ.porro ſunt.de offic.deleg.& Abb.in conſ.18.
incip.primo quod communitas. poſt nu.4. verſic.& profecto
quanquam.lib.2.Glo.in Extrauag.execrabilis. de praben. &
Dec.in l.1.num.17.verſ.& concluſio. C. de mand.Princip. vbi
* atteſtatur de * communi,& Bellencio. auditor Rotæ in tract.
de charit.ſubſid.in q.110.nu.4. inquit, ſe præſente iudicatum
fuiſſe d.extrauag.Iniunctæ. Cardinales non complecti.
Verum iſtud auctorum diſſidiũ tollere poteris fœdere di-
ſtinctionis,ſcilicet,aut Cardinalis affirmat,ſibi aliquid eſſe p̃-
11 cipue mãdatũ,quod † προηγουμένως, vel,ſi mauis,principaliter
eſt in præiudiciũ tertij,tunc niſi oſtẽſis literis,ei fides haben
da non eſt,aut non eſt in præiudicium tertij,tũc ei eſt creden
dum. Ita conciliauit Ang.in conſ.82.incip.mandatum Princi
pis. & ad hoc conſulas Feli.in c.quod ſuper his. de fid.inſtr.
Doctiſſ. antē Cardin.Alban. in ſuis lucubrationibus ad Bart.
in d.l.ex quacunque.nu.19.inquit, quod quicquid ſit, tutius
eſt,vt omnino mandati literæ oſtendantur.
Contrariam huic diſtinctioni ſententiam prorſus ſequutus
eſt Vant.de nullit.in tit.quib.mod.ſent.null.defend.n. 43.vbi
12 inquit,Cardinali † aſſerenti ſe habuiſſe iuriſdictionem credi
etiam in præiudiciũ tertij , per d.c.nobiliſſimus. 97.diſtinct.
quē text.ita intelligi debere,declerat Rom.dec.32.aliàs 714.
no.quod non creditur.de probat.in antiq.& Lap.in alleg.32.
an frater minor.verſ.an credatur.nu.4. vbi atteſtatur de ſtylo
& cõſuetudine obſeruata, & videas ibi Mandoſ.in addit.qui
plurimos congerit, ſed de Cardinale ſatis abunde dictum eſt
ſupra in concluſione, Aſſertio Cardinalis, & in concluſione,
Cardinalis,& idē tenet Burſ.in cõſ. 29.incip.Illuſtriſſ.& Re-
uerēdiſſ.n.25.poſt verſ.quarta ſit principalis.concluſio.lib.1.
Poſſunt præterea conciliari ſcribentium hæ interſe ſe diſſi-
dentes ſentētiæ hoc pacto,vt prior opinio procedat,qñ Car-
dinalis atteſtatur de his,quæ ſunt ſummo Pontifici reſeruata:
13 nam tunc ei nõ creditur, ſecus † eſt,quãdo atteſtatur de his,
quæ pertinent ad ſuum officium & legationem , & ita proce-
dit poſterior opinio : in tali namque caſu creditur ei etiam
ſine literarum exhibitione,vt traditum eſt à Paul.Caſtrenſ.in
l.vnica.C.de mãdat.princip.& aſſeuerauit Speculat. in titul.
de legato. §.ſupereſt,num.17.
Aliter etiam in hac controuerſia diſtinguentem, conſulas
Ludouic.Rom.in l.ſciendum. nu.58.verſ.decimotertio deci-
ditur. ff.de verbor.obligat.cuius diſtinctionem in præſentia
prætereo,ne longior ſim.
Nunc vero primo loco limitabis , quod diximus de le-
gatione Pontificis Maximi, & Imperatoris, procedere in de-
legatione ipſius ſummi Pontificis , vel Imperatoris, ſecus in
alijs inferioribus: in his vtiq; poteſt probari per teſtes,cum
14 † in huiuſmodi inferioribus habeant locum iura cõmunia,
id eſt eãdem vim habere teſtes , & inſtrumen. in iudicio , vt
decreuit Imperator Cõſtantinus l.in exercendis.C.de fid.in-
ſtrum.quod idem placuit Spec.in tit.de prob. §.vltimo.verſ.
ſed nũquid delegatus. & deciſum fuit à Dominis de Rot. in
allegata dec.5.aliàs 397.ſi Epiſcopus.d.n.3.in fi.ver.de ſecũ-
do dubio.de offic.vicar.in nou. & in hãc decidit ſententiam
Bellamer.in dec.110.præſumitur prouiſio facta.n.15. verſ.ibi
enim quærens.de offic.delegat.& ſequitur Mil.in repertorio,
in verſ.probatio gratiæ Papalis.& Bellencin. in tract.de ſub-
15 ſid. charit.q.111. allegat in ſimili illud gratiam † ſubcolle-
ctoris Apoſtolici,qui deputatur à collectore, & ſic ab infe-
riore,poſſe probari per teſtes ſecundum Rot.in dec.10.aliàs
266.dixerunt & cõcluſerunt.nu.4.de offi.delegat.in nouis.
Sublimita ſupradictam limitationem, vt ſupra tradidimus
in concluſ.Commiſſio.in 2.limit.
Secundo præterea limitabis locum habere, tantum qñ de-
legato non fuit oblatum reſcriptum,& per ipſum receptum,
16 quia tunc † oportet,vt huiuſmodi delegatio probetur per li-
teras,ſecus vero,ſi poſtquam reſcriptum delegationis rece-
perit,illud perdiderit: tunc enim poterit probari per teſtes,
vel aliàs per cõmunia iura,vt aſſeruit Innocēt. in c.cum olim.
il 1.ad fi. de priuileg.quem refert & ſequitur Bellamer. in d.
dec.110.præſumitur prouiſio facta.nu.15.de offic.delegat. &
Specul.de probat.verſ.videndum reſtat.nu.1.cum ibi allegat.
& idem in tit.de leg.§. ſupereſt. verſ.ſed quid ſi legatio. nu.
17.& Bouer.in ſingul.ſuo 7.in verb.delegatio. incipien. Epi-
ſcopus non poteſt.nu.10.verſ.delegatio poteſt probari.
17 Tertio velim limites nõ procedere,qñ † ab initio pars nõ
inſtat ſuper productione reſcripti, qa tũc ſi iudex ſub ſilētio
trãſierit,poterit poſtea per teſtes hoc probari,argumēto eius,
quod conſtituit Imperator Iuſtinianus in authent.in med.lit.
§.1.& in authen. vbi litig.iur.§ qa vero.& notat in l.ne quic-
q̃.§.vbi decretũ.vbi Bal.poſt.n.10.verſ.vltimo Dd.ff. de offic.
proconſul.& lega.dũ tñ teſtes deponãt,reſcriptũ delegatio-
nis fuiſſe in iudicio exhibitũ, præſente parte, & publicatũ,
18 ſeu † in actis publicis redactũ,argum.l.geſta.C.de iudic.& l.
publicati.C.de teſtam.& c.cũ olim.de priuileg.& traditũ eſt
ab Henric.Boic.in c.cũ in iure.circa mediũ ſuæ diſtinctionis.
ver.et vtrũ de off.dele.& Spec.aſſeruit in §.vidēdũ reſtat.n.1.
ver.ego credo.& idē placuit Bouer.in ſing. ſuo 7.in verb.dele
gatio.n.22. vbi ſupra allegatos refert & ſequitur:hoc idē tra-
didit Natta in conſ.299. Reuerendiſſime pater.n.8.verſ.item
huiuſ

Digitized by Google

huiuſmodi poteſtas, & vide per Burſ. multa allata in conſ. 24. numero 14.

CONCLVSIO CCCCXCIII.

ARGVMENTVM.

Delegatio an probetur probatione tacita ſeu præſumpta: delegantis poteſtas & auctoritas delegandi quo pacto probanda. Et an delegatus ſubdelegans cauſam alteri, poſſit teſtificari in illa cauſa.

SVMMARIA.

1 *Delegatio probanda eſt probatione tacita ſeu præſumpta, quando non poteſt probari per ſcripturam, per teſtes, vel per ſigillum.*
2 *Delegatio præſumitur, & mandatum ſuperioris præceſſiſſe ex ſcientia & tolerantia ſuperioris.*
3 *Scientia, & tolerantia ſuperioris cum ſit fundamentum intentionis illam allegantis, debet ab eo articulari & probari.*
4 *Delegantis poteſtas, & auctoritas delegandi, quibus modis probari poſſit.*
5 *Ad probandum titulum ſaltem præſumptum in maiore, vel prædeceſſore ſufficit communis opinio & fama.*
6 *Delegandi poteſtas, & ſubdelegandi, alijs & modis & caſibus probatur, & quibus.*
7 *Delegatus ſi ſubdelegauerit cauſam alteri, an poſſit teſtificari in illa cauſa.*
8 *In eadem cauſa non poteſt quis eſſe iudex & teſtis.*
9 *Delegatus, ſi ſubdelegauit totam cauſam à principio, in eo poteſt teſtimonium ferre, cum in illo caſu ceſſet omnis ſuſpicio.*
10 *Delegatus fungitur vice delegantis, & etiamſi ſubdelegauerit omnino cauſam, non poteſt teſtificari in illa, cum delegans in cauſa delegata non poſſit eſſe teſtis.*

DElegatio qñ dilucide non poteſt probari per ſcripturam, vel per teſtes, ſiue ſigillum, vt ſupra diximus, conſugien-
1 dum † eſt ad probationem tacitam, ſeu præſumptam, videlicet probando per teſtes, illum tanquam delegatum ſe geſſiſſe, vel ſententiã protuliſſe publice, notorie, ac ſciente & patiente ipſo delegante, vel illo, qui ipſum delegare poterat, & pro-
2 ceſſiſſe, & ſententiam tuliſſe, nam † ex tali ſcientia & tolerantia ſuperioris præſumitur delegatio & mandatum ſuperioris præceſſiſſe, arg. l. 1. §. magiſtrum, & ibi Pau. de Caſt. nu. 3. verſ. tertio no. ff. de exercit. l. fi. ff. quod cum eo. & in hanc ſententiam reſpondit Dec. in conſ. 650. nu. 12. & Alex. cauit in conſ. 44. viſo & diſcuſſo. poſt nu. 4. verſ. fortificari videtur, & poſt nu. 5. verſ & principaliter. li. 2. & in conſ. 157. viſo inſtrumento donationis nu. 10. verſ. a. reſpõdeo. eod. lib. 2. & notat Bar. in conſ. 79. quidam vendidit, nu. a. verſi. quia eo ipſo, & Vant. in tract. de nullit. tit. quib. mod. ſenten. null. reparetur. no. 44.
3 Sed obſerues velim, huiuſmodi ſcientiam † & tolerantiam ſuperioris eſſe fundamentum intentionis illam allegantis, & ideo debere ab eo articulari & probari, vt ex multis cõgeſtis ab eodem Vant. in d. tract. de nullit. vbi ſupra, nu. 45. cum ſeq. & ad hoc conſulas per Fel. in c. cum in iure petitus. num. 8. & 10. de offic. delegat.

Vidimus hucuſq;, quo pacto delegatio queat probari, perſcrutemur modo breuiter, qũo delegandi facultas ſit probanda. Et nonnulli in eam deſcendere ſententiã, delegantis pote-
4 ſtatem & auctoritatem † probari poſſe ſaltem vno ex modis ſupra notatis, hoc eſt, aut per ſigillũ, vel per literas, aut per teſtes, ſeu per patientiam, aut communem opin. & famam, ita Vãt. tradidit in d. tract. de nullit. vbi ſupra, nu. 48. vbi inquit, communem opin. & famam ſufficere ad probandum titulum
5 † ſaltẽ præſumptũ in maiore, vel, vt aiunt noſtri, prædeceſſore, per ea, quæ obſeruauere Lap. alleg. 89. in Dei nomine, amẽ. Factum ſuper quo. nu. 9. verſ. idẽ dicimus in electione, & Fel. in c. illud. col. 3. poſt nu. 12. verſ. vltimo quoad principalẽ. de præſump. Caſſador. dec. 2. & 3. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.

Præterea poteſt probari delegandi poteſtas, & ſubdelegandi, ſi probaretur, ipsũ delegantẽ fuiſſe legatum Principis, vel pro conſulis, aut legati de latere, ſiue ad vniuerſitatem cauſarum delegatoris, vel fuiſſe delegatum à iudice ordinario cum
6 expreſſa poteſtate ſubdelegandi, ſiue † probaretur conſuetudo generalis illius loci, ſeu prouinciæ iudices quoſcunque, nullo habito diſcrimine, cauſas delegare, vel ſubdelegare cõſueuiſſe. His nãq; caſibus poteſtas delegandi vel ſubdelegandi, ſatis valide & probabiliter probaretur, vt Vant. ait, vbi ſupra, nu. 49. adducens poſt alios Fel. in c. ſuper qõnũ. §. ſi vero. nu. 16. verſ. gl. in verſ. nec in cauſa. de off. deleg. & iuris Cæſarei profeſſores in l. quia. & l. more. ff. de iuriſd. om. iud atq; iuris Pontificij profitentes in c. cũ Bertoldus. de re iud. cũ alijs.
7 At enim illud à me qs poſſet ſciſcitari, an delegatus, ſi † ſubdelegauerit cauſam alteri, poterit teſtificari in illa cauſa? Quia in re placuit gl. in c. dilecto, in verb. recuſaſti. de teſtib. & Specul. eod. tit. §. 1. verſ. quid ſi iudex ſtatim poſt nu. 79. atq; Sicul. in eo. c. dilecto. col. 4. optime poſſe eſse teſtẽ. Vnde idẽ Sicul. inquit, quod aut iudex ante ſubdelegationem proceſſit ad aliquam ſententiam, ob idque præſumatur affectus ad cauſam, &
8 non poſse eſse teſtem ratione ſuſpicionis, quia † nõ poteſt in eadẽ cauſa eſse iudex & teſtis, vt ſtatutũ eſt in c. ſtatuendum. 2. q. 6. ad quod pertinet, quod notat Accurſ. in l. ob carmẽ. §. 1. ff. eod. tit. aut ſubdelegauit cauſam totam in principio, & tũc poteſt teſtimonium ferre: nam tunc non poteſt dici, ipsũ aliquo ſtudio propendere ad cauſã, vnde ceſsat ratio c. ſtatuendum, ad hoc ſpectat c. iudex. de off. deleg. in 6. vbi in hoc caſu
9 † ceſsat omnia ſuſpicio, prout refert & ſequitur Aufrer. in ſuo tract. de teſtib. in princ. no. 33. verſ. delegatus, & Fel. cum alijs in d. c. dilecto, poſt nu. 2. verſ. gl. in verb. recuſaſti, de teſtib.

Iſtorum ſententiam non probauit, ſed improbauit Innoc. in d. c. dilecto, vbi voluit, quod etiamſi ſubdelegauerit omni-
10 no cauſam non poſse teſtificari in illa, ea ratione, † quia delegatus fungitur vice delegantis, vt cauit excellentiſſimi vir ingenij Papinianus in l. 1. §. vlt. de offi. eius, nam delegans in cauſa delegata non poteſt eſſe teſtis, ſi credimus Spec. de teſtib. §. 1. poſt d. nu. 79. verſ. quid ſi iudex.

CONCLVSIO CCCCXCIIII.

ARGVMENTVM.

Deliberatio an præſumatur in parentibus erga liberos.

SVMMARIA.

1 *Deliberatio præſumitur in parentibus erga liberos.*
Stimulus naturalis vrget patrem ad cogitandum de liberis ibi.
2 *In teſtamento parentum inter liberos non requiritur rogatos eſſe teſtes.*
3 *Teſtes ad quid rogentur in teſtamentis.*

1 DEliberationem pręſumi in parentibus † erga liberos, colligimos ex reſponſo prudentiſſimi Papin. in l. nec in ea. ff. ad l. Iul. de adulter. nam ſtimulus naturalis vrget patrẽ ad cogitandum de liberis, vt dixit Paul. in l. amiciſſimos. §. vlt. ff. de excuſ. tut. & obſeruauit Bal. in auth. quod ſine. poſt nu. 3. verſ. quæro nunquid. C. de teſta. ex quibus illud merito poteſt eli-
2 ci, in teſtamento parentum inter liberos † non requiri rogatos eſſe teſtes, vt voluit Accurſ. in l. vlt. ad fin. C. de teſtam. cui acceſſere Caſtr. & recentiores in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſtam. & Aug. in auth. de teſtam. imperfectis. in princ. & Bal. tradidit in d. auth. quod ſine. nu. 3. verſ. quæro nunquid. C. eo. de teſtam. teſtes etenim rogantur in teſtamen-
3 tis, vt poſſint diiudicare, an † teſtator verba proferendo, quæ ſonant in teſtamentum, ea deliberate, & ſerio, animoq; teſtandi protulerit, vt huiuſmodi rogatio ponderatur à Serbidio Scæuola in l. Pamphilo. §. propoſitum. ff. de legat. 3. & notat Tiraq. in tract. de priuil. piæ cauſæ, in priuil. 4. in fine.

CONCLVSIO CCCCXCV.

ARGVMENTVM.

Deleta in inſtrumento quo pacto probari debeant.

SVMMARIA.

1 *Deleta in inſtrumento probari debent ex corpore ipſius inſtrumenti, fuiſſe deleta voluntate teſtatoris, & quomodo.*
2 *Scriptura facta extra corpus inſtrumenti, carens die, conſule, & ſigno Notarij, non facit fidem.*

DEleta in inſtrumento debent probari ex corpore ipſius
1 inſtrumenti, fuiſſe deleta † voluntate teſtatoris, videlicet vt Notarius ſcribat in nouiſſimo loco inſtrumenti, ea quæ ſupra deleta ſunt, mutata, vel addita, dicendo nempé, Ego Notarius deleui, mutaui, & addidi, vt ſcriptum fuit à Bal. in l. noſtram. nu. 2. verſ. & not. quod iſtæ cancellationes. C. de teſtam. & in l. ea quæ, in prin. nu. 1. C. commun. & epiſt. cum alijs relatis ab Alex. in conſ. 14. viſis, & cõſideratis, nu. 16. & ſeq. & per tot. l i. 6. & caueat Notarius, ne hanc idem fidem faciat in mar-
2 gine, vel poſt completum inſtrumentũ, quia † huiuſmodi ſcri-

ptura

ptura ſita extra corpus inſtrumenti, carens die, Conſule, & ſi-
gno Notarij, non faceret fidem, vt ſanxit Imper. Iuſtinia. in §.
oportet, in auth. de fid. inſtr. & per Inn. in c. 1. eo. tit. & Alex. in
l. ſi vnus. poſt nu. 8. verſ. extra gl. C. de teſtam. cũ alijs, quos re-
fert Duran. in tract. de arte teſtãdi. tit. de mutatione teſtamen
ti. cautel. 6. ad idem conſuluit Alexan. in conſ. 59. viſo proceſſu
cauſæ tam principalis, poſt nu. 5. verſ. & quod dicta ſcriptura,
lib. 2. & videas ſupra in concluſionem noſtram, Cancellatio,
vbi de hac re fuſius diſſeruimus.

CONCLVSIO CCCCXCVI.

ARGVMENTVM.

Delictum an præſumatur, & quomodo.

SVMMARIA.

1 *Delictum non præſumitur, niſi probetur.*
2 *Præſumptio delicti licet ſit valida ad obtinendam abſolutionem, non tamen ſatis eſt vt ex ea aliquis condemnetur.*
3 *Præſumptio delicti ſumi non ſolet, vbi agitur de præiudicio tertij.*
4 *Delictum præſumitur in his, quæ ſunt de genere prohibitorum.*
5 *In dubio interpretatio fit contra delinquentem.*
6 *Delictum in dubio præſumitur in foro conſcientiæ, vt tutior via eligatur pro ſalute animæ.*
7 *Teſtator ſi confeſſus ſit, ſe fuiſſe fœneratorem, fiet interpretatio, illum ſemper fuiſſe, vt heres ad reſtitutionem compellatur.*
8 *Hæreſim, & irregularitatem in dubio tutius eſt præſumere, ſi agitur ad imponendam pœnitentiam pro vtilitate animæ.*
9 *Nemo ab origine eſt fœnerator, nec præſumitur quis vnquam retro vſuratius.*
10 *Delictum præſumitur, quando eſt fauorabile delinquenti, vel ei commodum ex ipſo oritur.*
11 *Delictum præſumitur potius, quando in actu prima fronte ineſt maior delicti, quam boni ſpecies. Contrarium ſub nu. 12.*
12 *Conſpiratio licet poſſit capi in bonam partem, tamen intelligitur in malam.*
13 *Dolus præſumitur, quando probatur interueniſſe cauſam, quæ poterat facere actum illicitum.*
14 *Quando quis nihil habet cum alio agere, debet in dubio præſumi, eum non deliquiſſe, licet non aſſeratur aliqua cauſa.*
15 *Delictum præſumitur ſi prima fronte præſumatur factum fuiſſe peruerſo animo.*
16 *Prima præſumptio tollitur à contrarijs præſumptionibus.*
17 *Contrarium præſumptionis delicti probari poteſt per iuramentum.*
18 *Iuramentum præſtitum nihil prodeſt, quando contra iurantem eſſet aliqua præſumptio iuris.*
19 *Delictum quando intereſt rei pro abſolutione, vt præſumatur, tunc eius fauore præſumitur.*
20 *Coniectura l. merito ff. pro ſocio non excluditur, quando quis fuiſſet malus in eodem genere mali.*
21 *Dictum teſtis, quod ad delictum accepit pretium & non, in dubio præſumitur delictum ad hoc, vt noceat producenti.*

1 DElictum non præſumi, niſi † probetur, habemus ab Vlp.
in l. merito. ff. pro ſocio. & ibi Dd. Hanc candem conclu-
ſionem permulti conſulendo, decidendo, & profitendo cõfir-
manere, ex cõſulẽtibus adeſt Burſ. in conſ. 94. nu. 10. & in cõſ.
111. nu. 24. doctiſſimus Iac. Menoc. in conſ. 99. nu. 12. & in cõſ.
82. nu. 105. & in conſ. 101. nu. 54. & in conſ. 102. nu. 6. Crau. in
conſ. 18. diuino ſubſidio, Andreas iuuenis. col. fi. nu. 23. verſ. &
ſi dicas. Hipp. in conſ. 2. col. 1. & ſeq. & profitendo ſcripſit Alc.
in tract. de præſump. reg. 3. præſump. 1. nu. 1. Boet. quoque de-
cidit in dec. 215. n. 22. Duen. in reg. 194. in verb. delictu. Cæp.
cõſ. crim. 21. n. 17. Barb. in cõ. 77. præclare ſcribitur. in prin. vol.
4. Bal. ẽt in l. precib. col. 5. poſt nu. 21. verſ. excuſat ergo. C. de
impub. & alijs ſubſtit. Nat. in cõſ. 549. nu. 11. & in conſ. 407. nu.
30. Ceph. conſ. 76. n. 23. Iaſ. in l. qui iuraſſe. in §. 1. n. 8. ff. de iu-
reiur. & in l. ex hoc iure. nu. 11. ff. de iuſtit. & iur. & in l. rogaſti.
in §. ſi tibi. ff. ſi cer. pet. Pariſ. in c. præſentia, de proba. & vide
late ad hanc concluſionem Ant. Trigon. in ſuo ſing. 70. incip.
clarum eſt, & in ſing. 41. incip. notam habes regulam. & Octa-
uian. Vulpel. in conſ. 38. ſuppoſita querela, num. 3. & 5.

Primo loco limites velim ſecundu Bar. in d. l. merito. ff. pro
ſocio. quẽ refert & ſequitur Alc. vbi ſupra, nu. 4. hoc eſt, vt non
2 procedat, qñ ageretur de aliquo condẽnando, qa † talis præ-
ſumptio licet ſit valida ad obtinedã abſolutionem, non tu ta-
tis eſt & valida, vt ex ea aliquis condẽnetur, & eſt gl. inſignis,
iũcto tex in l. q iuraſſe. §. ſi pater. ff. de iureiur. & ibi Dd. idem
placuit Roma. in conſ. 304. incip. plura ſunt, in prin. poſt nu. 2.
in fin. Dec. ẽt aſſeruit in l. ſi emancipati. in 3. notab. poſt nu. 3.
verſ. non obſtat alia ratio. C. de collat. idẽ in c. Oſius. col. 2. nu.
31. verſ. itẽ illa regula de elect. atq; in c. ſuper literis. col. 4. in
fi. poſt nu. 31. verſ. itẽ ꝙ quis præſumatur, de reſcri. nec ab hac
re receſſit Soc. in conſ. 57. in cauſa teſtitut. nu. 17. verſ. nec ob-
ſtat. vol. 4. Ludou. Gomeſ. ſequutus eſt in tract. de gra. expect.
nu. 80. verſ. & hoc regulare eſt. Goza. conſuluit in conſ. 66. in
Chriſti nomine decreueram. nu. 3. col. 2. verſ. tertio dico. Rui.
reſpondit in conſ. 68 ſuper primo. col. 2. poſt nu. 4. verſ. nec ẽt
obſtat. vol. 4. Menoch. meminit in conſ. 60. nu. 32. & 33. Crau.
3 ſenſit conſ. 57. nullo modo, nu. 8. verſ. ſexto & vltimo. nã † iſta
præſumptio ſumi non ſolet, vbi agitur de præiudicio tertij, vt
tradidit Fel. poſt Abb. in c. cum in iure. in prin. de offi. deleg.

Secundo limitare poteris, locum non habere in his, quæ sũt
4 de genere prohibitorum: nam † in his præſumitur delictum,
vt aſſeuerauit Dec. in c. in præſentia, nu. 14. de probat. vbi ad
hoc affert c. 1 de præſump. & l. 1. C. de ſicar. vbi, ſi homicidium
committatur, præſumitur in dubio doloſe committi, licet po-
tuiſſet patrari ad defenſionem, l. vt vim. ff. de iuſti. & iur. & in
c. 3. de ſent. excommun. vel potuiſſe committi ex culpa abſq;
dolo, quo caſu mitius debet puniri, vt cauit Paul. in l. Cornel.
5 ff. de ſicar. & tamen † in dubio interpretatio fit contra delin-
quentem: ita etiam voluit Bar. in l. ſi quis ex argentarijs, §. an
vero nec hæredi, verſ. breuiter quidnam. poſt nu. 4. ff. de eden.
& ibi Ang. in §. cum prætor. verſ. conclude, quod aut, nec de-
fuere iſtius ſententiæ quamplurimi aſſertores, vt Alex. in cõſ.
74. viſo titulo. nu. 2. vol. 6. Corn. cõſ. 28 col. fi. verſ. nec obſtat,
vol. 3. & Imper. Diocl & Maxim. in l. ſi nõ cõuicij, C. de iniur.
Alex. in cõſ. 93. repetitus in cauſa, col. 2. nu. 6. verſ. nec obſtat,
vol. 6. Fel. in c. cum dilecti, in 4. col. 7. notab. poſt nu. 2. de accu
ſa. Pariſ. conſ. 78. ad dubij reſolutionẽ, nu. 16. verſ. tamen quia,
vol. 4. & cõſ. 149. in præſenti cauſa. nu. 19. verſ. illud enim cer-
tum eſt, eod. vol. 4. Ruin. conſ. 1. col. fin. poſt nu. 5. verſ. nec ob-
ſtat. vol. 5. Cæpol. in conſ. 29. num. 4. verſ. item quia in delictis,
Grani. vot. 3. nu. 5. Hippol. conſ. 4. nu. 21. & conſ. 7. nu. 6.

Tertio limitanda erit concluſio, vt vera non ſit in foro con
6 ſcientiæ, nam † in tali caſu in dubio delictum præſumitur, vt
tutior via eligatur pro ſalute animæ, ita Dec. ait in c. in præ-
ſentia, num. 15. de probat. per gl. in c. veniens, de ſponſal. cum
alijs ibi relatis. idem Marian. Socin. iun. voluit in conſ. 29. cir-
ca præſentem. nu. 31. vol. 2. quod idem confirmauit Hippolyt.
Marſil. in ſingul. 151. ſemper in dubijs, num. 2. & Anchatao. te-
ſtatus eſt in conſil. 179. prima facie, circa fin. vbi voluit, quod
7 ſi teſtator confeſſus ſit, ſe fuiſſe fœneratorem, fiet † interpre-
tatio, illum ſemper fuiſſe, ad hoc, vt hæres compellatur ad re-
ſtitutionem, quia iſtud erit ſalubrius pro anima defuncti: &
hoc dictum ſequitur etiam Felin. in c. fin. num. 14. verſic. fallit
tertio, de præſumpt. & in d. c. in præſentia, poſt nu. 13. ver. ſe-
cundo not. quod iſta dicta, de probat. idem dicitur in hæreſi,
& irregularitate, quam in dubio tutius eſt præſumere, ſi aga-
8 tur † ad imponendã pœnitentiam pro vtilitate animæ, vt ex
multis concludit Alberti. de aſſertio. cathol. agnoſc. quæſt. 7.
numero 17.

Diſſenſit in fœneratore, illiusq; partes tutatus eſt Alcia. de
præſump. in reg. 3. præſump. 1. nu. 14. vbi reprobat dictum An-
9 char. in d. conſ. 179. ex eo, quia † ab origine nemo eſt fœnera-
tor, nec præſumitur quis vnquam retro vſuratius, & alia ibi
adducit, quæ tu ipſe videas.

Nec graue tibi fuerit quarto limitare, vt non procedat, qñ
delictum fauorabile eſt delinquenti, vel ei commodum ex
10 delicto oritur, nam † tunc præſumitur delictum, iuxta mẽtem
conſulentis Alex. conſ. 124. viſa inquiſitione formata. num. 12.
verſic. vnde nunquam. vol. 4. cum ibi alleg. & idem tenet Hip-
pol. de Marſil conſ. 77. incip. Dominus labia mea aperiat. nu.
7. & conſ. 124. licet plura col. 2. nu. 10. verſ. & pro hoc facit, &
conſ. 62. Summi Dei innocato ſuffragio. col 3. num. 4. verſ. nam
nunquam, quibus accedit Alb. in l. 2. §. 2. & in l. ſi quis mihi bo
na. §. patri. ff. de acquir hæredi & in l. ſi ventri. §. fin. & ibi per
Bar ff. de priuil. cred. & in l. poſt contractum. de dona. & dixit
Alb. in l. 1. C. ſi quis Imp. mal. & in l. metum, & ibi Bal. ff. quod
met. cauſ. & in l. fi. C. de probat. ad hoc extat gl. ſingularis in l.
qui iuraſſe. in §. ſi pater. ff. de iureiur. reſpondit Rom. in conſi.
304. plura ſunt, quæ allegantur, poſt num. 2. in fi. & ibi Horat.
Mandoſ. in addit. littera B. qui idem ſentientes citat. Crauet.
quoque in conſ. 8. nu. 4. & in conſ. 75. nu. 13.

11 Quinto limitabis, quando in actu † prima fronte ineſt ma-
ior delicti, quam boni ſpecies, quia tũc potius præſumitur de-
lictum, ſic traditum eſt in c. eſtote, & c. cum dilecti, vbi Abb. &
cæteri, de accuſat. & dixit Abb. in c. exhibit. de iudic. vbi licet
12 conſpiratio poſſit capi in bonam partem, tamen † intelligi-
tur in malum.

Cõtra ſupradictam limitationem multa adducit Alciat. in

d. ſuo

d.ſuo tract.de præſumpt.regula 3.præſumpt.1.nu.5.ad quem te reijcio.

Sexto limita, quando ille, qui dicit, non deliquiſſe, probat interueniſſe cauſam, quæ potuit facere actum licitũ, prout in d.l.merito. vbi probatum fuit, illum habuiſſe partẽ in re, qua
13 vtebatur, ſecus ſi talis cauſa non probaretur: etenim † tunc præſumeretur dolus, vt Alciat. docuit in d.ſuo tract. de præſumpt.in d.reg.3.præſump.1.nu.11.cũ ibi adduct.& ita declarat Fel.in c.nõnulli.col.7.poſt nu.42.verſ.ad illud põt rñderi.

Sublimitabis prædictam limitationem, & intelliges procedere, quando agitur præcipue circa inueſtigationem alicuius
14 negotij, ſecus ſi in vniuerſum, quãdo † quis nihil habet cum alio negotij: debet enim in dubio præſumi, eum nõ deliquiſſe, licet non afferatur aliqua cauſa, cui innitatur talis præſumptio: ita ſcripſit Alci in d.3.reg.1.præſump.nu 12.verſ aduerte tamen.adducit Glo.in c.ſi forte.in verb.ſcientiæ vbi Ioan. Andr.& Dominic.de elect.in 6.

Septimo limites velim, vt locum ſibi non vendicet, vt pri-
15 ma fronte ſaltem † præſumatur delictum factum fuiſſe peruerſo animo, vt aſſeruit Abb in c.1.de præſumpt.nu.3.verſic. no.quod in maleficijs. & ibi Innoc.

Primo ſublimitabis, vt vera non ſit, ſi contrarium probetur
16 alijs præſumptionibus, huiuſmodi † namq; prima pſumptio tollitur, Abb.& Fel.tradidere in d.c 1.nu.17.de præſumpt.

Secundo ſublimitanda eſt, vt cõtrarium probari poſſit per
17 iuramentum, nam † id in animo ſitum eſt, vt reſpõſum eſt ab Alex.in conſ.127.viſa inquiſitione, nu.15.vol.4. quod & confirmauit Innoc.in c.2.de conſtit. Bart.etiam docuit in l.inter omnes.§.recte.poſt nu.2.verſ.pro hac glo.facit.ff de furt.

Reſtringas tamen dictam ſecundam ſublimitationem non procedere, quando contra iuratem eſſet aliqua præſumptio
18 iuris, quoniam † tunc ei nihil prodeſt iuramentum præſtitũ: ita Innoc.protulit in d.c.2.de conſtit.& ibi Io.And.& Glo.in c.1.de pœn.in verb.commode.

Inſuper octauo limitanda eſt cõcluſio, vt locũ non habeat, quãdo intereſt rei pro abſolutione, vt delictum præſumatur,
19 tunc † nempe eius fauori præſumitur, ſi fides eſt habenda Rom.in d.conſ.304.plura ſunt.col.1.verſ.nec refragatur.poſt nu.2 nec ab hac opinione diſceſſit Feli.in c.fin.col.4.nu.13.de præſumpt.verſ.fallit ſecũdo.neque reticuit Dec.in l.ſi emancipati.col.3.poſt nu.3.verſ.nec obſtat, ſi dicatur.C.de collat. hoc haud ſuppreſſit Alciat.in tracta.de præſumpt.reg.3. præſump.1.nu.4 quibus ſe ſubſcripſit Hyppol.in l.rixa.nu.6. ff.de ſicar.& in conſ.53.incip.longe eſt Dominus.nu.31.& in conſ. 77.Dominus labia mea aperiat.nu.7. & ſenſit Aymo Crauet. conſ.37.incip.nullo modo legitur.nu.6.& ad hoc adeas Marſil.in conſ.104 qui conſil.Roman.citat nu.34.

Nouo limites, quando quis fuiſſet malus in eodem genere
20 mali, nam † tunc nõ excluditur coniectura, d.l.merito. ff.pro ſocio.vt dixit Goza.conſ.66.col 2. verſ.ſecundo rñdeo, nu.7.

Decimo, & poſtremo loco limitabis, vt non habeat locum in dicto teſtis, quod in vtranque queat accipi partem, id eſt,
21 quod poſſit ſe habere ad delictũ, nec poſſit, quia in † dubio præſumitur delictum, ad hoc, vt noceat producenti, iuxta ſententiam Ang.in conſ.10.col.3. verſ.nunc deſcendo ad tertiã. quem refert Illuſtriſs. Cardin.Alban. in ſuis lucubrationibus ad Bart.in d.l.merito. ff.pro ſocio. vbi ponit duodecim limitationes ad d.l.merito.quæ ſpectant ad regulam, vt vnuſquiſque ſemper præſumatur bonus, & cõtulas ſupra noſtram concluſionem, Bonus, & pro ſupradictis adeas plene Gab.in ſuis concluſionibus, lib.7. de crimin. concluſ.2. vbi facit duodecim illationes, illas ampliando & limitando.

CONCLVSIO CCCCXCVII.

ARGVMENTVM.

Delictum an recte & manifeſte probari debeat, & an per teſtes, & per famam publicam probetur, ac quomodo plene probatum dicatur.

SVMMARIA.

1 *Delictum recte & manifeſte probari debet, & de eo conſtare, ſiue accuſando, ſiue inquirendo agatur.*
2 *Coniectura non ſufficiunt ad probandum delictum.*
3 *Probatio euidens dicitur illa, quæ ex coniecturis colligitur in caſibus, in quibus lex ſtatuit, vt coniectura habeant vim plenæ probationis.*
4 *Coniectura valida, & à iure approbata probant, maxime in delictis occultis, quando concurrit difficultas probationis.*
5 *Delicti probatio nedum neceſſaria eſt, ſed etiam identitas rei, ſuper qua aſſeritur delictum patratum fuiſſe.*
6 *Identitas in criminalibus non præſumitur.*
7 *Delictum per teſtes optime probatur.*
8 *Delictum quando eſt patratum domi, probatur per teſtes domeſticos.*
9 *Delictum quando non eſt patratum in domo, vt probetur, debent teſtes eſſe omni exceptione maiores.*
10 *Delictum probari poteſt & plene, etiam per illos teſtes, qui ceperunt delinquentem, ſi vrget difficultas probationis.*
11 *Delictum non probant teſtes primo examinati, & demum in tormentis repetiti, non citata parte. Contrarium nu.12.*
13 *Delictum non probant atteſtationes teſtium examinatorum, reo non citato, quando reus comparet, & vult ſe defendere, ſecus ipſo abſente, & contumace.*
14 *Delictum non probant teſtes, qui deponunt de delicto de nocte commiſſo, longo ab ipſis interuallo, vel non lucente Luna vel ſine lumine.*
15 *Magis creditur teſtibus deponentibus de non delicto, quam de delicto, ſi ab vtraque parte examinati ſunt numero pares.*
16 *Magis creditur teſtibus deponentibus homicidium commiſſum fortuito, & non conſulto, quam dicentibus contrarium.*
17 *Delictum quando plene probatum dicatur.*
18 *Delictum concurrente inimicitia vel odio, probatur, vbi quis ſecreto allocutus fuit alterum, & ille delictum patrauit.*
19 *Delictum probatur per famam publicam delicti commiſſi, & quo pacto teſtes illam probent.*

DIximus in ſuperiori concluſione, ſi meminiſtis delictum nõ præſumi, ſed probari debere. Nos igitur huius rei memores, merito hic ſubijcere voluimus, Delictũ recte & mani-
1 feſte probari, & de eo conſtare debere, ſiue † accuſando, ſiue inquirendo agatur, l ſi quando. in verb.patefacta.& ibi Bart. poſt nu.2.verſ.itẽ oppo.in fi.& Iaſ.in 4 not.nu.11. C vnde vi. quib.accedit Ang.in l.certum.ff.de confeſſ. & tradidit Abb. in c.1.in fi.& ibi Dec.nu.97.verſ.poſtremo.de offi deleg.quo in loco reiecta opinione Imolæ ſentientis contrarium, firmat ſñiam Abb.ad quod ſpectant ea, quæ obſeruauit Alex.in cõſ. 19.circa primum.poſt nu.1. & 5.vol.7.& in cõſ.33.col.1.lib.1. & quæ animaduertit Dec.in conſ.410.in cauſa mota.n.7.col. 2. atque Crauet.in conſ.260.ad dubia ſubtilia. in lib.2. nu 1. & ſeq.nec non huc pertinent, quæ tradita fuere ab Hyppo.de Marſil.in pract.in princ.nu.5.verſ.iſtud.& per Gram.in conſ. 19.nu.2.& in conſ.60.nu.8.in conſ.8.in princ.Blanc.in l.fin.in princ.nu.17.de quæſt.Alex.in conſ.19.nu.1.vol.7.& Boer. deciſ.164.nu.8.atque Hippol.conſ.134.nu.3.

Hanc concluſionem ſic primo ampliabis, vt vſq; eo procedat, ne † ſufficiant coniecturæ ad illud probandũ, iuxta ſñiam
2 Dec.poſt Abb.in d.c.1.nu.88.& 89.de offi deleg. quos refert etiam ſequendo Crauet.conſ.244.in cauſa inquiſitionis nu 1.

Limitanda tamen eſt iſta ampliatio, vt non vera ſit in caſibus, in quib.lex ſtatuit, vt coniecturæ habeãt vim plenæ pro-
3 bationis, nam † tunc euidens probatio dr̃ illa, quæ ex coniecturis colligitur, quod eſt ſancitum in c.1.de cler.non reſiden. & in c.cum diœceſis, de vſuris.& notat Bal.in l.ciues, in prin. C.de appel.& aſſeuerauit Accur.in l.abſentem. in verb.damnari, in fi.ff.de pœn & tradidit Alex.in l.licet Imper.n.4.verſ. in tex.ibi.de leg.1 Dec.quoq; placuit in d.c.1.i fi. de off.dele.

Secundo limitatur, quando concurrit difficultas probatio-
4 nis, nam † eo caſu conſtando per coniecturas validas, & à iure approbatas, maxime in delictis occultis, probabitur delictum per coniecturas, ita Foller.inquit in ſua pract.crimin. in ver.capiat inform. num 18.

Secundo loco ampliabis concluſionẽ, vt nedum ſit neceſ-
5 ſaria probatio delicti, verum etiam identitas rei, ſuper † qua aſſeritur patratum delictum fuiſſe, vt ſenſit Abb.in c.cũ Ioannes.col.fi.poſt nu.16.in fi.de fide inſtrum.quem ſequitur conſulendo Dec.in conſ.101.pro tenui facultate, col.2.verſ.bene facit, quod D.Cardinalis conſuluit. Crauet.etiam meminit in d.conſ.244.nu.2.vbi quoq; ait, quod quando aliàs præſume-
6 retur identitas in criminalibus, non habeat locũ, vt † ſcilicet non præſumatur, & ad hoc adducit doctiſſime tenẽtem, & id dicentem Corn.in conſ 233.col.2.& in conſ.277.col.fi. lib.5.

Ex iſtis igitur, quæ proxime retulimus, ſatis aperte cõſtare arbitror, delictum debere probari: quo vero pacto id probandum ſit, nunc paucis eſt diſcutiendum.

7 Delictum itaque probatũ optime dicetur, cum † illud per teſtes cõſtabit, vt videre eſt ex multis, quæ accumulauere Io. And.in reg.ſemel.de reg.iur.in 6.& Abb. atq; Fel.in c.cum in eccleſijs, nu.2. ver.ſed per prædicta.de maiorit. & obedient. nec id conſulenti diſplicuit Soc.iun.in cõſ.39 perſpectis his. nu.4.

nu.4.volum,2. & ex alijs allatis ſupra in concluſ.Crimen, ad
quam te reijcio,
8 Quod poſtremum ſic velim primum amplies, vt † ſufficiāt
teſtes domeſtici quando domi delictum eſt patratū, vt cōſi l-
tum fuit à Rom.in conſ.451.quædā mulier.nu.7.& per l.con-
ſenſu.C.de repudijs.& cautum eſt à Bal.in cōſ.427.quædam
mulier.nu.5.vol.5 in quam ſententiam plurima congeſſit Ga-
briel in concl.12.nu.33.de teſtib. verſ.quarto principaliter li
mita. At quando delictum non fuiſſet in domo patratum, de-
9 bēt † teſtes eſſe omni exceptione maiores, vt traditū eſt in l.
maritus.à gl & Bar.ff.de quæſt. quod & arriſit Alex. de Imo.
in cōſ.181.vol 2.& ſequitur Franc.Mar.in dec.285.nu.4.lib.2.
Præterea ſecundo ampliabis, vt probari poſſit etiam per il
los teſtes, qui ceperunt delinquentem, & potiſſimum ſi alij
10 teſtes non reperirentur contra ipſum male meritum, nam † ſi
vrgeat huiuſmodi difficultas probationis, iſti teſtes plene
probant, vt probauit, multos referendo Matth de Afflict. in
conſtit.Neapol.lib.2.tit.de his, qui fideiuſſor.rubr.10.nu.30.
vbi ſcribit, etiam de teſtibus deponentibus de delicto noto-
rio, & de publica fama delicti commiſſi.
Primo limita, non habere locum in teſtibus primo exami-
natis, & demum in tormentis repetitis, non citata parte, nam
11 tunc non † probant delictum, iuxta * communem ſcribentiū
* ſententiam, de qua teſtatur Bar.in l.fin.in fi.de quæſtio.& Mar-
ſil.in l.1.nu.7.eo.tit.refert & ſequitur Viuius in commu.opin.
in verb.teſtes non poſſunt. quibus accedit Ludouic. Cattus
conſ.crimin.99.nu.29.inter plurium criminal.conſi.vol.1.at-
que comprobauit Blanc.in pract.crimin. f.5.nu.33. idem aſ-
ſeruit Ant.de Butr.in c.qualiter & quando. §.debet. poſt nu.
40.de accuſat.vbi atteſtatur, ita obſeruari ſolere in communi
vſu forenſi, & ibidem illum refert Aret.nu.98.
Veruntamen contrariam fori conſuetudinem ſolere obſer-
12 uari, † atteſtatur Blanc. in loco nuper relato. & hanc eſſe
* * communem omniū curiarū praxim, dicit Foller.in ſua Prac.
crimin.canon.fol.109. nu.1. & Alex.in conſ.65. habita ſuper
contentis.nu.9.verſ.& dato, quod in fin.lib.1.
Sedabis tamen cōtrarias has opiniones, hoc pacto, vt prior
procedat, quando reus comparet, & vult ſe defendere, &
13 † tunc atteſtationes talium teſtium, ipſo nō citato, non pro-
bant delictum, ſecus ſi ipſo abſente, & contumace: ita diſtin-
guit Clar.in ſua pract.crimin.§ fin.q.11.verſic.item quæro.&
ſequitur Burſat.in conſ 34.nu.5.
Ad hæc ſecundo limita, locum ſibi non vendicare, cū teſtes
deponunt de delicto nocte commiſſo, & longo ab illis cōmit-
14 tentibus delictum interuallo erant ſeiuncti, & † Luna nō lu-
cebat, vel non aderat lumen, propterea quod tunc non pro-
bant delictum, quinimo falſi ſuſpicione laborant, iuxta tradi-
ta à Gram.voto 21.ſummi opificis.nu.2. & conſ.58. Redem-
ptoris gentium.nu.1.Cott.memorial.in verb.teſtes.quod pla
cuit & Viuio in ſuis cōmun.opin.in verb. teſtis deponens de
* nocte.vbi atteſtatur de * cōi prudentū conſenſu, & Corn.con
ſulendo ſenſit in cōſ.217.vol.1.cui accedit Crau.cōſ.99.Ioan
nes filius.nu.9.& Celſus Hugo conſ.120.nu.62. & cōſ.62.nu.
5.quos etiā refert & ſequitur Burſat.in cōſ.34. nu.6. cum ſeq.
Tertio limitabis, quando ab vtraq; parte eſſent teſtes exa-
15 minati, & † eſſent numero pares, etenim tunc magis creditur
deponentibus de non delicto, quam de delicto, ſi credimus
Cæpol.conſ.crimin.1.ver.item videtur ex alio. & conſ.ciuil.
60.cui rei ſuffragatur, quod notat Bal.in c.in noſtra.nu.1.ver-
ſic.no.quod plus creditur. de teſtib. vbi inquit, magis credi
teſtibus, dicentibus, homicidium commiſſum fortuito, &
16 † non conſulto, quàm dicentibus contrarium, & ibi etiam
Ioh.col 3.nu.11.verſ.& præferuntur dicentes homicidium.
Attendite & aliud Probationis genus, quo delictum pro-
bare poſſitis: etenim
Delictum probatum dicitur plene, vbi concurrunt ſimul
17 hęc tria. Primo † inimicitia, vel odiū, quod quis gerebat, con
tra quem delictum commiſſum fuit: ſecundo minæ contra ip
ſummet: tertio delictum continuo ſequutum, vt conſultum
fuit à Crauet.qui multis id probat, in conſil.35. ex pluribus
concludendum eſt. nu.4.verſ. quinimo iſtis tribus.
Quod quidem amplies velim, etiam quando non interceſ-
18 ſeri. minæ, ſed † tantum vbi quis ſecreto alloquutus fuerit
alteri, & ille patrauerit delictum, nam alijs duobus ſupra con
currentibus probatur delictum, vt aſſeruit pluribus Iaſ.in l.1.
C.de ſeru.fugit.in col 5. 5.limit. poſt nu.31. & illum refert &
ſequitur Crauet.in d conſil 35 nu.4.
Nec illam probationem intactam relinquam,
19 Delictum quoque probari per famam publicam † delicti
commiſſi, vt tradidit Matth. de Afflict.in conſtit. Neapol.tit.
de his, qui fideiuſſoribus lib.2 rub.10. nu.31. vbi ait, ad pro-
bandam huiuſmodi famam, ſatis eſſe, ſi teſtes dicant, com-
muniter à populo ſic æſtimari & cenſeri.

CONCLVSIO CCCCXCVIII.

ARGVMENTVM.

Delictum an probetur ex confeſſione extraiudiciali.

SVMMARIA.

1 *Delictum probatur ex confeſſione extraiudiciali ad id, vt confitens tortura ſubijciatur.*
2 *Confeſſio delicti extraiudicialis non probat, quia in criminalibus requiruntur probationes luce meridiana clariores.*
3 *Confeſſio extraiudicialis delicti non ſufficit ad plenam probationem contra confitentem.*
4 *Delicti confeſſio extraiudicialis non ſolum probat contra confitentem, vt ſubijciatur torturæ, verum etiam ad ſui defenſionem.*
5 *Delictum probatur ex confeſſione extraiudiciali, etiam facta à minore.*
6 *Delictum probatur etiam per confeſſionem clerici factam coram laico. Contrarium, num 8*
7 *Clericus confeſſus coram laico, remittitur cum proceſſu ad Epiſcopum.*
8 *Contra clericum non poteſt procedi ad torturam, vrgentibus quibuſcunque indicijs, niſi ipſe ſit infamis.*
9 *Delictum probat confeſſio extraiudicialis facta præſente parte.*
10 *Delictum confeſſio extraiudicialis facta parte præſente, non probat, ſed facit indicium ad torturam.*
11 *Præſentia partis nullam vim habet in criminalibus.*
12 *Delicti confeſſio extraiudicialis probat contra confitentem, ſi pars præſens acceptet confeſſionem. Contrarium, num. 13.*
14 *Confeſſio extraiudicialis nocet in iudicio, ſi eſt deducta tanquam delictum.*
15 *Delictum ex confeſſione extraiudiciali extraordinarie poteſt arbitrio iudicis puniri.*
16 *Confeſſio extraiudicialis delicti ſi eſt geminata, vt geminationis probat.*
17 *Confeſſio extraiudicialis delicti ad hoc, vt quis ſubijciatur torturæ, debet eſſe facta coram duobus teſtibus.*
Omne indicium debet probari per duos teſtes. ibid.

SVperioribus delicti probationibus & illa annectenda eſt.
Delictum probari ex confeſſione extraiudiciali, ad id
1 ſcilicet, vt confitens † torturæ ſubijciatur: ſecus autem, vt or
dinaria pœna illi irrogetur, quod deciſum reliquere Domini
de Rota in dec 1.aliàs 180.licet cōfeſſio.de confeſſo. in nou.
& pulchre in hanc ſententiā ſcripſit Dec. in c.at ſi clerici.n.1.
de iudic.idem ſenſit Iaſ. in l.magiſtratibus nu.4. verſ.iſta li-
mitatio.ff.de iuriſdict.omn.iudic.idē tenet Imol. in c.poſt in-
quiſitionem.de elect.Paris quoq; voluit de Puteo in tract.de
ſyndicat.in verſ.mandauit Rex poteſtati.nu.20.Bart.etiā do-
cuit poſt gloſſ.in l.capite quinto. ff.de adulter.& diremit hoc
Bellamer.deciſ.721.licet confeſſio. vbi reddit rationem, cur
2 † plene nō probet, quia (inquit) in criminalibus requiruntur
probationes luce meridiana clariores, vt ait ſācitū ab Impp.
Grat.Valent. & Theodoſ.in l.fi. C.de probat.ſed fieri poteſt,
vt quis confiteatur delictum, & tamen non commiſerit illud,
vt quãque fieri ſolet, vt de mulieris fama detrahatur, vel eius
coniugis, ſiue alij, aut ea mente, vt quis ſe iactet & glorietur:
fieri enim poteſt, vt ipſe mentiatur, quocirca huiuſmodi con-
3 feſſio delicti non ſufficit † ad plenam probationē contra con-
fitentem, quod ſequitur Milis in repertor.in verb.cōfeſſio ex-
* traiudicialis.& de * communi atteſtatur Felin.in c.olim.poſt
n.8.verſ.fallit ſeptimo.de reſcript.& in c.ſi cautio.col.5.verſ.
quarta declaratio.poſt nu.24.de fide inſtrum. & in c.de hoc.
col.1.n.1.de ſimon.placuit quoq; Marſil.in l.de minore.verſ.
quæro vlterius, confeſſio facta.nu.50.ff.de quæſt.
Primo loco iſtud ampliabis, vt nedū procedat contra con-
4 fitentem, vt ſubijciatur torturæ, verum etiam † probet ad ſui
defenſionem, & ad abſolutionem, nempe ſi qua mulier accu-
ſaſſet ſuum coniugem de adulterio cū Titia commiſſo extra-
iudicialiter, poſtea confeſſa ſit, præſentibus teſtibus id dixiſ-
ſe, non quod res ita ſeſe haberet, ſed metu cōſanguineorum:
talis namque confeſſio prodeſt ad abſolutionem. Ita conclu-
dit Roman. in conſil.167. Antonius accuſatus. colum.2.poſt
numero 6.verſ.quinto præmiſſa.quod dictum non eſt noſtris
ſcribentibus notum in hac materia. Ideo illud menti peni-
tus tibi inhæreat.
5 Secundo amplies, ētſi confeſſio eſſet facta à minore: † ex
illa enim nihilominus probatur delictū. Ita Marſ.teſtatus eſt
in d.l.

in d.l.de minore.in prin n.50.ver.quæro vlterius,confeſſio facta.ff.de q.vt etiam auctor eſt Bald.in l.clarū. C.de auct.præſt. & pro ſingulari & eximio axiomate not.Anton.Columbus in ſing.15.quando.

Tertio amplia,vt procedat,etiamſi clericus confiteatur co-
6 ram laico,& ſic coram non ſuo iudice,quia† nihilominus, cū
ex hac confeſſione dicatur infamia notatus,pōt puniri.Ita te-
net Abb.in c.1.poſt nu.7.de poſiti.& ſequitur Felin.in c.olim.
col.2.verſ.tertius caſus. poſt nu.2.de reſcript. quibus adhæ-
ret Dec.in c.at ſi clerici. verſ.6.alia. ſum ſequutus iſtam par-
tem.poſt nu.165.de iudic.& ſequitur Aug. de Arimin. in ad-
dit.ad Ang.de Aret.de malef.in verb.necnon ad denunciatio
nem.verſ.quæro,an confeſſio facta per text.in d.§ ſi vero cri-
men.in verb.prius iudicē ciuilē adeat. auth. de ſanctiſſ. Epi-
7 ſcop.vbi† clericus cōfeſſus corā laico remittitur cū proceſſu
ad Eſpum , vt in iudicando Epiſcopus illi proceſſui innitatur.

Totus fuit alienus ab hac ſententia Marſ. ex multis addu-
ctis in ſing.ſuo55.incip.aduertas ad vnū.vbi voluit,cōtra cle
ricum non poſſe procedi ad torturā, vrgentib quibuſcunque
8 indicijs,niſi† ipſe clericus ſit infamis,quod dictum (vt eius ver-
bis vtar) inquit,ſibi bis feciſſe honorem,& habuiſſe,& practi
caſſe in ciuitate Cumarum, & ex illo cōſequutum fuiſſe apud
peritos maximum honorem, ſed parum lucri , quia ille cleri-
cus,quem liberauerat à tortura, erat pauper , & promiſit illi
ſatisfacere de Miſſis & orationibus .Idem tenet Iaſ.in l.magi-
ſtratibus.nu.3.verſ.not.illud.ff.de iuriſdict.om.iudic.

Primo limitanda eſt concluſio , vt non procedat , quando
9 confeſſio eſſet facta præſente parte, quia † tunc probat deli-
ctū.Ita inquit Abb.in c.at ſi clerici.poſt n.16.col.8.verſ.quæ-
ro,quem effectum.de iudic.& ita intelligit ea,quæ notauit In
noc.in c.per inquiſitionē.de elect.& Roma. in repetit.l.ſi ve-
ro.vlt.col.poſt n.89.verſ.octauo probatur.§.de viro.ff.ſol.ma
tr.idē ait Tindar.in tract.de teſtib.in 2.lib.c 6.incip.Dic Bal-
de,quæſo.col.2.poſt nu.5.verſ.inuoluta res eſt. & cōſuluit ad
hoc Rom.in conſ.7.viſis neceſſarijs.poſt n.1.verſ.ſcđo ex alia
cā.Mil.aſſeruit idē in repert.in verb.cōfeſſio extraiudicialis.
10 A contraria parte,ſcilicet† parte præſente ſolum facere in-
dicium ad torturam,& non probare,ſtat Aret.quem ſequitur
Felin.in c.olim.col.3.verſ.fallit tertio.poſt nu.5.de reſcript.te
ſtatur Bal.in l.quoniam etiam. verſ.& aduerte. circa fin.ff.de
his,qui notant.infam. dicens, præſentiam partis nullam vim
11 habere† in criminalibus,& illam opinionem probauit Felin.
in c.ſi cautio.poſt nu.24.verſ.quarta declaratio.de fide inſtru
ment.& ſequitur Dec.in c.at ſi clerici.col.11.verſ.ſecunda cō
cluſio.poſt nu.128.& ſeq.de iudic.

Qui voluerit priorem ſequi ſententiam, intelliget illam ve
12 ram eſſe,ſi † pars præſens acceptet confeſſionem , probat.n.
tunc contra confitentem.Ita docuit Mil.in ſuo repert.in verb.
confeſſio extraiudicialis.

Contrarium ſenſit Dec.in c.at ſi clerici.col.12. poſt n.137.
13 de iudic.vbi inquit,* communē eſſe opinionem,vt† ſufficiat
præſentia ſine expreſſa acceptatione.Idem voluit Sadolet.in
repetit.l.certum.§.ſi quis abſente.col.pen.de confeſſ.

Inſuper ſecundo limitabis,vt vera non ſit, quādo huiuſmo
di confeſſio extraiudicialis eſſet deducta in iudicium tanquā
delictum,veluti quia confeſſus ſit,ſe adulteriu ſtupraſſe quā-
piam mulierem,& aliquis accuſet eum de adulterio, ſicque il
14 le confeſſionem deducat in titulum delicti,† ſi poſtea probe
tur per teſtes adulterium,nocet in iudicio : ita tradidit Ant.
de Butr.in d.c.at ſi clerici. de iudic.& ſequitur auctor addit.
ad d.1.deciſ.aliâs 180.licet cōfeſſio.in fi.de cōfeſſis.in nou.
& Mil.ſenſit in ſuo repert.in verb. confeſſio extraiudicialis.
Iſta vero eſt inſignis declaratio & limitatio,ad quā nec Fel.nec
alij animū aduertere,proinde videas, ne tibi lector excidat.
15 Tertio limites velim , vt † licet ex illa confeſſione delicti
non poſſit in eum animaduerti ordinarie, tū extraordinarie
poterit arbitrio iudicis puniri,nempe,ſi quis iactet ſe extra-
iudicialiter,adulterio viciaſſe vxorem Titij,tanquam ſe extol
lens de illo delicto,poterit puniri . Ita docuit Innoc.in c.quā
ſit graue.de excel.prælat.etiam ſine alio accuſatore.Ita inſi-
gniter concludit Bellamer.in d.deciſ.721. licet cōfeſſio.in fi.
& ſequitur Fel.in c.olim.in col.3.poſt n.7. verſ.fallit ſexto.de
reſcript.quod axioma animaduerſione dignum, & egregium
arbitratus eſt Paris de Put. in tract.de ſyndicat.cat.69.in 3.
col.poſt princ.in ver.ad dictum ſingulare.quod etiam valde
probauit Hippolyt. de Marſ.in l.de minore . poſt nu.53.verſ.
& vltra prædicta.de quæſt.

Quarto limita,quādo confeſſio delicti eſſet geminata:ete-
16 nim† tunc vi geminationis probat , ſecundum Bart.in l.eum
ſcimus.poſt nu.6.ver.no.quod confeſſio.de agric.& cenſit.&
aſſeruit Fel.in c.de hoc.col.1.n.3.ver.tertio limita.de ſimon.

Quinto & poſtremo limitabis & intelliges,ad hoc,vt poſ-
ſit ſubijci torturæ,requiri , confeſſum eſſe illud delictum co-
17 ram† duobus teſtibus,nam ſi confeſſio extraiudicialis facit
indicium,omne indicium dēt probari per duos teſtes , iuxta
ſententiam Bar.in l.fin.nu.7.verſ.quæro qualiter debeat.ff.de
quæſtion.quod etiam prodidere glo.& cæteri Dd.in l.1.C.fa
mil.erciſcun.ita reſponſum fuit ab Alex.in conſ.180. in cauſa
Augelorum.nu 2.& 6.vol.2.

Hæc & alia huiuſmodi videre poteris ſupra in concluſio-
ne,Confeſſio extraiudicialis. & in concluſione , Crimen . ad
quas,ne bis idem extra rem repetam,te reijcio.

CONCLVSIO CCCCXCIX.

ARGVMENTVM.

Delictum an probetur ex fuga, & quomodo.

SVMMARIA.

1 *Delictum regulariter non probatur ex fuga.*
2 *Delictum ex fuga non probatur, licet lege municipali contrarium eſſet cautum.*
3 *Iure communi cauetur, quem ex præſumptionibus damnari non poſſe.*
4 *Delictum probatur per fugam, ſi eſſet manifeſtum, contra fugientem, & delicti genus pœnam mortis poſtularet.*
5 *Delictum barattariæ probatur ex fuga facta pendente cauſa.*
Contrarium, n. 6.
7 *Intelligentia text. in l. conſiliarios. C. de aſſeſſor.*
8 *Fuga inducit confeſſionem delicti.*
9 *Verbum, tenebitur, non accipitur pro habebitur, vel cenſebitur, ſed pro eo, quod erit obligatus.*
10 *Magiſtratus fugiens habetur pro confeſſo.*
11 *Fuga magiſtratus arrepta, antequam magiſtratu ſe abdicet induciis, vt puniatur tanquam committens crimen læſæ maieſtatis.*
12 *Magiſtratus, ſi intra quinquaginta dies per quos debet ſtare ad ſyndicatum, fugam arripit, & perductus ſit, licet inuitus ad locum, ex quo fugerat, ex illa fuga contra ipſum nulla probatio delicti inducitur.*
13 *Delicti tanta probatio inducitur ex fuga magiſtratus, vt iuramentum illi additū, ſatis ſit ad eum condemnandum.*
14 *Ex fuga oritur probabile indicium, vt male merentes torqueri poſſis Sublimita, vt num. 15.*
16 *Delicti probatio, & plena fides inducitur in criminalibus, etiam ad condemnationem in fugiente ex carceribus Sublimitabis, vt nu. 17.*

1 DElictum regulariter† non probari ex fuga,cautum eſt ab
Vlpian.in l.lege Cornelia.vbi Bar.nu.1.ff ad Syllanian.&
ſancitum habemus à Iuſtinian.in l.vnica.§.ſin autem poſt.C.
de rapt.virgin.& ab eodem Iuſtinian.in §.ſuſcepto. in authē.
de exhiben.reis.& in l.raptores.vt etiam Bart. C de epiſc. &
cleric.idem tradidere poſteriores noſtri ſcribentes , vt Fel.in
c.nullus.in prin.verſ.regula, quod fuga. extra. de præſumpt.
vbi ponit hanc concluſionem cum ſex fallentijs . Idem facit
Scipio Ianuar.in ſua regul.116.idē Bernard.Diaz. in ſua reg.
208.& Duen in ſua reg.209. Marſ.quoque in rubr. C.de pro-
bat.nu.279.ver.alio modo etiam fit probatio.refert & ſequi-
tur hanc regul.Fel.vbi ſupra,cum multis ibi adductis.ſed vi-
deas,quæ diximus in concluſione,Fuga.
2 Id ampliabis vt eo vſque concluſio procedat,vt,etſi† lege
municipali eſſet cautū,vt ex ſuga probaretur delictū, nihilo-
minus concluſio noſtra haberet locum, nec valeret illud ſta-
tutum,cum repugnet iuri cōi,quo cauetur,quem ex præſum-
3 ptionibus † damnari non poſſe , iuxta ſententiam Vlp.in l.
abſentem.ff.de pœnis & in l.1.§.diui.& Paulus in l.fi.ff de qō-
nib ita Rom.docuit in d.l.lege Cornelia.ff.de ſicar.nu.3.

Reſtringas hanc ampliationem,vt tantum procedat,niſi eſ-
4 ſent manifeſta delicta contra fugientem,&† delicti genere pœ
nam mortis poſtularent,tunc.n.valeret ſtatutum, & ſic ex eo
probatur delictum per ſugam , vt vna mente in hanc deſcen-
dere ſententiam Fel.Dec.& alij in c.ſicut.de probat.quos re-
fert & ſequitur Duen.in reg.mihi 209.ſiue 389.in 1. ampliat.

Primo limitabis,vt non vera ſit concluſio in magiſtratu de
pecunijs repetundis accuſato,qui pendente cauſa fugiat: nā
5 tunc† ex huiuſmodi fuga probatur iſtiuſmodi delictū barata
riæ (ſic.n. pecuniarum repetundarum crimen noſtri appel-
lant)& habetur pro confeſſo , id dilucide ſancitū eſt ab Imp.
Arcad.& Honor.in l.cōſiliarios.C.de aſſeſſor.quem contextū
commendant plures Dd.ab Hippolyt.relati in repet.rubr.C.de

Digitized by Google

probatio.n.281. verſ.primus enim eſt. & Bart.in d.l.conſilia-
rios.vbi de hoc exultat & geſtit. Idem voluit Feli.in c.nullus.
n.2.de præſumpt. & Rom. ſenſit in repetit.l.admonẽdi. n.58.
ff. de iureiurãn.& ibi Franciſc.Curt.n.161.& Rip.num.73.&
Cato Sacch.n.57.hoc idẽ probauit Io. Signo.in l.lege Corne-
lia.nu.15.ff ad Syllan.& reſpondit Oldrad.in conſ 65.nu.1.&
adeas,quæ deduximus in concluſ. Fuga magiſtratus.

Contra iſtam limitationem faciunt,ea quæ † animaduertit
6 Iaſ.in l.admonendi.n.88.poſt Salicet.in ead.l.nu.11.de iure-
7 iurand.vbi cõcludunt, con text in d.l.conſiliarios.non loqui,
quantũ ad ipſum magiſtratum fugientẽ, ſed contra ſubtrahẽ-
tem,& fugere impellentẽ ipſum magiſtratũ,quæ intelligentia
videtur vera,ſi † rectè cõſiderentur verba ipſius legis. inquit
enim ibi text. Pro cõfeſſo autẽ tenebitur,qui accuſatus huiuſ-
modi perſonam ſubtraxerit. Ideoque hoc modo eſt interpre-
tãda, vt ille, qui poſtquã magiſtratus fuerit accuſatus de ali-
quo delicto,huiuſmodi perſonã nempe accuſati ſubtraxerit,
teneatur reſtituere in quadruplum , quæ docebantur ablata.
Iſtam vero intelligentiam optime adiuuat text.in l. quoties.
de exactor.tributor.lib.10.ibi,qui cũ diſtulerit, coerceatur,
ac totius ſummæ exactionem in ſe ſuſcipiat.

Verum in hac cõtrouerſia poſſumus dicere,illũ text.in d.l.
cõſiliarios. rectè facere ad probandã limitationẽ prædictam,
8 & † ex illo colligitur fugam inducere cõfeſſionẽ delicti,nam
talis eſt ſẽſus: Ille,qui ſubtraxerit perſonã accuſati,tenebitur
pro confeſſo;pondera verbũ tenebitur,qa non accipitur pro
9 habebitur,vel cẽſebitur,ſed tenebitur, hoc † eſt, erit obliga-
tus,nempe emendare dãna ab ipſo fugiẽte illata,vt ex verbis
text.ſequẽtibus colligitur,ſcilicet,teneatur reſtituere, &c. &
ſic lex dixit ſubtrahentem teneri, & in hoc Iaſ.& Salic. vera
dicunt. At quãdo textus inquit,pro cõfeſſo tenebitur,innuit,
fugintẽ eſſe confeſſum ex illa fuga,nam ſi tenebitur pro con-
feſſo,& remanet obligatus pro confeſſo,quis eſt iſte cõfeſſus,
niſi fugiens,vel ſubtrahens;& quomodo eſt confeſſus,niſi ex
10 fuga? Ergo † magiſtratus fugiens habetur pro confeſſo. Et
hoc pacto,quæ retulimus, vera ſunt, atque Bart. & alij à cri-
minationibus illæſi remanent.

Veruntamen vtri adhæreamus parti,lector tu videris. Non
omittam tñ,quo res planior fiat,diſtinctionem Rom.in repe-
tit.l.admonendi.n.58.de iureiur. vbi aſſerit, quod aut magi-
ſtratus fugam arripit,antequã à magiſtratu ſe abdicet, & tunc
11 illa fuga hoc inducit, vt † puniatur tãquam committens cri-
mẽ læſæ maieſtatis. Ita probat text.in §.ſi quis autem.in auth.
de adminiſtrator. aut fugit, poſtquam perfunctus fuerit mu-
nere intra tamen quinquaginta dies, per quos debet ſtare ad
ſyndicatum ex forma iuris cõmunis, l.2.C.vt omnes iudices.
& in §.neceſſitatem. in authent. vt iudices ſine quoquo ſuf-
fragio & in d.l conſiliarios. C.de aſſeſſor. & tũc ſi perductus
12 ſit,licet inuitus,ad † locum,ex quo fugerat,ex illa fuga con-
tra ipſum nulla probatio delicti inducit,ſed delictũ, ad hoc,
vt condemnetur,debet legitime probari. Ita text.innuit in d.
§.neceſſitatem.ſecus autem,ſi non fuerit reductus ad locũ, à
quo fugit,tunc enim ex illa fuga inducitur tãta probatio de-
13 licti, vt † iuramentũ illi adiutum ſatis ſit ad eum cõdemnan-
dũ,vt colligimus ex §.nulli.verſ.ſup hoc,in authen.de collat.
cui quidẽ diſtinctioni Romani ſubſcribit ſe ipſe Iaſ.i l.admo-
nendi.nu.177.& ibi Io.Bapt. Caccialup.nu.85. & Felin.in c.
nullus.n.2.præſumpt.cum ibi allegatis.& Hippol. de Marſ in
rub.C.de probat.nu.281. d.verſ.primus enim eſt in officiali.

Secũdo velim limites, vt ſaltem ex fuga oriatur probabile
14 indiciũ,vt † malemeritus torqueri poſſit,vt ex multis videre
eſt,quæ deduxit Iaſ.in d.l.admonendi.ſub nu.88.in lect.& in
* repetit.n.169.vbi hanc eſſe * cõmunem opinionem aſſeuerat,
& tradidit Hippol.in pract.crimin.in §.diligẽter.n.41.& ſen-
ſit Iacob.de Beluiſ.in practi.iudic.in tit.de quæſt.nu.1. quib.
adhæret Marc.Anton.Blanc.in tract.de indicijs.nu.258.idem
comprobauit Ang.Aret.in tract. maleficiorum.in verb. quod
fama publica.n.46.& voluit Roman.in repetit.d.l.admonen-
di.nu.57.& hanc concluſione tradidere Bar.in l.fi. ff.de quæ-
ſtion.Bald.in l.voluntatis nu.11.C.de fideiuſſ.Io.Imol. & ibi
Felin.n.3.& in c.nullus.de præſumpt. & qñ locũ habeat vide
Dec.in conſ.234.quod incipit,in effectu.2.col.vol 2.verſ.non
obſtat.& vide dicta per nos,in dicta concluſione. Fuga.

15 Sublimita † huiuſmodi limitationem in quatuor caſibus
poſitis à Iaſ.in d.l.admonendi.nu.89.& in ſeptem, quos po-
nit Duen.in reg.mihi 390.cum ſeq.

Tertio limitare poteris,vt concluſio locũ nõ habeat in fu-
giẽte ex carceribus: nam in criminalib.inducitur plena fides
16 & probatio delicti † ẽt ad cõdemnationem, vt aperte cauit
Calliſtratus in l.in eos. ff.de cuſtodia reorum. & in l.milites
agrũ. §.penultim.ff de re militari.& ſcripſit hoc etiã Spec.in
titul.de præſumpt.§.2.verſ.de violẽta.& ibi latius Io.And.in
additio.magna.qui dicit,hoc fuiſſe diſputatum in Curia Ro-
mana,prout etiam refert Iaſ.in d.l.admonendi.n.90. de iure-
iuran.atq; placuit Aretin.in tract.maleficiorũ.in verb. quod
fama publica.nu.46.& ibi Auguſt.Ariminen.in addition.nec
id omiſit Hippolyt.in pract.in §.diligenter.nu.46. & in §.at-
tingã.n.44.& in repetit.rubicæ.C.de probation.nu.282.verſ.
item eſt alius.nec reticuit Felin.in c.nullus.n.3.de præſumpt.
nec intactũ reliquit Franciſcus Curt.in repetit.d.l.admonen-
di.n.169.& ibi Petrus de Tholoſ.nu.77.& Soc.protulit in re-
gul.142.in 3.limitat.ita cõſuluit Oldrad.in cõſ.64.in princip.
ſequutus eſt Alex.in conſ.44.in 11.part.verſ.excõmunicatus.
vide quæ diximus in noſtra concluſione,Fuga carcerati.
17 Sublimitabis,vt † p Petr.Duen.in reg.n.192.in ver.fuga.&
dicetur latius infra in eademmet cõcluſione, Fuga carcerati.

CONCLVSIO D.

ARGVMENTVM.

Delictum an per inſtrumentum probetur.

SVMMARIA.

1 *Delictum regulariter per inſtrumentum non probatur.*
2 *Per inſtrumentum non probatur,Titium percuſſiſſe,etiamſi Notarius rogetur in ipſo actu percutiendi, niſi quando Notario eſt commiſſa inſpectio vulnerum,qui videret,& inſtrumentum conficeret.*
3 *Reus debet conuinci teſtibus.*
4 *In criminali non creditur atteſtationi teſtis minoris 20 annorum.*
5 *Delictum non probatur per inſtrumentum,licet repertum in archiuio publico,& ſolenne,& publicum.*
6 *Coniuratio probatur per ſcripturam, in qua conſpirantes ſubſcripſerunt ſe promiſiſſent.*
7 *Delictum probari poteſt per inſtrumentum,quando agitur ciuiliter,& etiam quando agitur ad probandum adminicula.*
8 *Delictum per inſtrumentum non poteſt directè probari.*

1 DElictum regulariter † non probari per inſtrumentum,
* * omnes notãt in l.ſciant.C.de probat.& Iuris Pontificij
ſcribentes in c.cũ in Eccleſijs.de maiorit.& obedient.& in c.
ſuper his,de accuſat.& profitentes in l.contra negãtem.C.ad
l.Aquil.& in l.obſeruare.C.quorũ appellatio.nõ recipiunt.&
in l.in Senatus.ff.ad Turpilian.ibi Bar.verſ.in cõtrariũ vĩ.late
Io.Andr.id proſequitur in regul.ſemel.de regulis iuris.lib.6.
in Mercurialibus. & reſpondit Oldrad.in conſ.199. pro fun-
damento attendendũ eſt. Roman.cauit in cõſ.349.in princip.
Salicet.docuit in l.ſinguli.n.2. C.de accuſat.& i l fi. C.de pro-
bat.& cõſuluit Marc.Mant.in ſingul.416.ſolet dici.& cõferunt
dicta per Federic.de Sen.in conſ.199.quęritur an dominus.in
ſi.dicens, inſtrumentum non probare certificationẽ. Cyn. in
l.ſi.poſt nu.1.verſ.& econtra.C.de probat.& eſt gl.in c.fin.de
iureiurand.in 6.ſuper verb.datis.in c.cum in eccleſijs.de ma-
ior.ſuper verb.authenticas.& ſentit Inn.in c.ſtatuimus.nu.2.
de offic.delegat.tradit Bart.in l.3. §.idẽ diuus. ff.de teſtibus.
ſequitur Alex.in l.prætor.de edendo.probat Bald. in l.2. ff.de
fer.præclare idem Bald.in rub.C.de fide inſtrum.poſt Bart.in
2 auth.ſi quis in aliquo. C.de edendo.vbi dicit, quod † per in-
ſtrumentum non probatur,quod Titius percuſſit,etiamſi No-
tarius rogatur in ipſo actu percutiendi, niſi quando Notario
eſſet commiſſa inſpectio vulnerum,qui videret, ac inſtrumẽ-
tum conficeret,teſte Iacob.de Beluiſ.in eius practic. iudic.in
§ nunc reſtat.num.128.verſicul.nec dicas crimen plene pro-
bari per inſtrumentum.

3 Concluſionis noſtræ ea poteſt afferri ratio,quia † reus de-
bet cõuinci teſtibus,vt ait Felin.in capitul. cum in eccleſijs.
in princip.de maior.& obediẽt. tum quia in inſtrumẽto poſ-
ſet eſſe ſcriptus teſtis minor viginti annorum, & tamen eius
4 atteſtationi non crederetur † in criminali,vt colligitur ex ca-
pitul forus.de verborum ſignificat. & tradidit Felin. vbi ſu-
pra.in princip.vbi alias refert rationes.

Primo amplia,veram eſſe cõcluſionem, etiamſi inſtrumen-
tum eſſet repertum in archiuio publico , & eſſet ſolemne , &
5 publicum , quia nihilominus ex illo nõ probatur delictum,
vt aſſerunt Iaſ.in col.34.col.penult.n.8.lib.1.& Bart.in d.l. in
Senatus.

Senatus.d.verſ.in contrarium.ff.ad Turpillian.quos refert &
ſequitur Crauet.de antiq temp. in 1.part. ver.quarto limita-
tur.nu.13.verſ.ſecundo ſublimitatur.

Concluſionem modo limitabis non habere locum, quando
agitur de probando delicto, quod committitur contrahēdo
veluti ſi aliqui contra Titium conſpirando ſubſcribant ſe pro
6 miſsioni, nam † tunc talis coniuratio probabitur ex illa ſcri-
ptura, vt traditum eſt à Cyn.in l.ſi.in fi.verſ.verūtamen.C.de
probat.& Bar.probauit in l.in ſenatus.ff.ad Turpil.gl.& Bar.
tradidere in l.non intelligitur.§.tacita.ff.de iure fiſci.& Salic.
meminit in l.ſinguli.C.de accuſat. & dixit Fel. in d.c.cum in
eccleſijs.vbi ponit octo limitationes,de quib.dictum eſt ſup.
in concl.Crimen,& in conclu. Coniuratio, & in concl.Crimē
læſæ maieſtatis,& in concluſ.Damnum,ad quas te reijcio.

7 Secundo limita non procedere, quando † agitur ciuiliter
tunc nempe probari poteſt per inſtrumētum, vt deciſum fuit
à Put.in deciſ.10.lib 2.nondum typis trad.ac etiam, quando
agitur ad probandum adminicula,vt, volo probare damnum
datum in re mea, & ad dominium probandum produco in-
8 ſtrumentum,ſed † directe delictum per inſtrumentum non po
teſt probari, vt id exemplo planum facit Bart. in d.l.in ſena-
tus.ff.ad Turpil. & alij in concluſione allegati.

CONCLVSIO DI.

ARGVMENTVM.

Delictum an probetur ex tranſactione.

SVMMARIA.

1 Delictum probatur ex tranſactione.
2 Delictum in quo licite poteſt tranſigi, non probatur ex tranſactione.
3 Delictum ex tranſactione non probatur, quando tranſigitur expreſſe proteſtādo tranſactionem facere cauſa redimendi ſe à vexatione.
4 Delicti confeſſio non inducitur ex tranſactione, quando tranſactio eſt gratuita.
5 Delictum non inducitur ex tranſactione, etiamſi quis dederit vel promiſerit aliquid ei, in quem delicti culpa conferebatur, vt eum à culpa, ob quam in diſcrimen vocabatur, liberaret.
6 Delictum ex tranſactione non inducitur, etiam quando fit tranſactio, & per pactū generale remittuntur omnia damna & iniuria.
7 Crimen confiteri non dicitur tranſigens in caſu à iure communi conceſſo.
8 Delictum confiteri dicitur tranſigens in caſu à iure non permiſſo.

1 DElictum probatur † ex tranſactione: ita aſſeuerauit Paul.
Iuriſconſult.in l.quoniam.ff.de his, qui notant. infam. &
ſanxere Impp.Valerian. & Gallien. in l.non damnatos. C.ex
quib.cauſ.infam.irrog.& reſpondit Vlpian.in l.in fiſci cauſis.
ff.de iure fiſci.& in l.eius qui.& in l.Imperator.eod.tit.de iu-
re fiſci.cauit Cæpoll.caut.158.qui paciſcitur. in princ.& ſen-
ſit Octauian.Vulpell.in conſ.68.in princ.vol.1.

2 Primo limita locum ſibi non vendicare in delictis,in † qui-
bus licite non poteſt tranſigi, vt traditum eſt ab Vlpian.in l.
fi.ff.de præuaricatoribus,& in l.1.& 2.& ibi glo.de his,qui ſi-
bi mortem conſciuerunt.

Secundo limita non procedere, quando tranſigitur expreſ
3 ſe,proteſtando & declarando tranſactionem facere † cauſa
redimendi ſe à vexatione.Ita conſultum fuit à Caſtr.in conſ.
348.incip.notandum,quod adulterium.in fin.nu.16. vol.1.&
Io.Faber tradidit in l.tranſigere.circa fin.C.de tranſact.verſ.
item dic,quod in caſib.cauit Cæpol.d.cautel.158.verſ.ſecun-
da eſt,quod in tranſactione exprimatur.

Tertio limites non eſſe veram concluſionem, quando tran
4 ſactio eſt gratuita, nam † tunc non induceretur confeſſio de-
licti,vt videre eſt ex l.non damnatos.C.ex quib.cauſ. infam.
irrog.& in l.in fiſci cauſis.ff.de iure fiſci. A cōtrario ſenſu Bar
tol.in d.l.tranſigere. in 2.lect.2. col. verſ.item oppono. d.l.ſi
maritus.C.de tranſact Brun.in tract.de indic.colum.11.verſ.
quero,quid de confeſsione tacita.Caſſan.in conſ.58.licet pro
parte poſt num 22.verſ.& ſi reperiretur. Cæpol.d.caute.158.
qui paciſcitur. verſ.ſed ſi quis velit euitare. & Marſ.in eius
pract.§.diligenter.nu.178.verſ.quæro vlterius,an tacita con-
feſsio.in fine d.verſ.hoc idem placuit eidem Octau. Vulpel.
* in conſ.4.nu.9.vol.1.vbi * communem dicit.

5 Amplia iſtam limitationem,vt procedat,etiamſi quis † dede
rit vel promiſerit aliquid ei, in quē delicti culpa conferéba-
tur, vt eum à culpa, ob quam in diſcrimen vocabatur,libera-
ret,vt notat Caſſan.in d.conſ.58.d.nu.22. ver.& ſi reperitur.
& videas Gramm.in voto fin.in fin.& etiam quando fit tran-
6 ſactio,& per pactum † generale remittuntur omnia damna &
iniuria,vt ait Cæpol.d.cautel.158.verſ.ſed poteſt dict.cautel.
& per totum.

Diſtinguas autem,vt in d.l.trāſigere.C.de tranſact.an tran
7 ſigatur, vel paciſcatur in caſu à iure conceſſo, & † tunc non
dicitur crimen confiteri tranſigens vel paciſcens in crimine
in quo pœna ſanguinis ingeritur,nec oritur indicium contra
eum:ſi vero facta ſit in his,in quibus criminibus non ingeri-
8 tur ſanguinis pœna,vel in caſu à Iure non permiſſo, vt † in a-
dulterio,tunc tacite dicitur tranſigens confiteri,& hoc modo
intelligitur d.l.quoniam.ff.de his qui not.infam.vt notant D.
præfati in d l.tranſigere.vbi Iaſ.in fi.dat multas cautelas, ne
dicatur tranſigens delictū confiteri,& Brun.in d.tract.ſupra
allegato:atque Marſ.in d.pract.in § diligenter.poſt d.n.178.
verſ.poſtea quærit ipſe D.Franciſ.Brun.

CONCLVSIO DII.

ARGVMENTVM.

Delictum an præſumatur ex petitione veniæ.

SVMMARIA.

1 Delictum non præſumitur ex petitione veniæ.
2 Delictum fateri videtur petens veniam in iudicio ſolemniter.
3 Delictum non videtur fateri veniam petens extra iudicium ex humilitate & benignitate.
4 Bonarum mentium eſt timere peccatum, vbi non eſt.

1 DElictum non † præſumi ex petitione veniæ,inſigniter do-
cuit gl.in c.exhibita.ſup verb.poſtulatur. de homicidio
quam ſumme commendat & ſequitur Roma.in l.1.§.nuncia-
tio.ff.de nou oper.nunc.vt refert auctor,quiſquis ille fuerit,
in tract de crimin.læſæ maieſtatis.q.11.poſt nu.5. verſ.& de
iure petitio.inter tractatus criminales.licet hoc ibi non dicat
Roman.ſed habetur in principio d.l.1.poſt nu. 3. verſ.cir-
ca primum.& eandem ſequitur & probat Ale.in d.l.1.in col.
2.nu.7.verſ.& qui petit veniam.ff.de nou.oper.nunc.Iaſ.nu.
50.poſt Alex.nu.33.in l.decem.de verb.oblig.Felin.in c.lite-
ris.col.4.nu.19.verſ.adde tamen,ꝙ petens veniā de præſum-
pt.& voluit Alex.in conſ.70.num.10.vol 1.verſ.nec etiam ob
ſtat,ꝙ ſe ſubmiſerit,ac nec etiam,qñ ſe ſubmiſit bonæ gratiæ
iudicis.vt ibi proſequitur Alex.ver.& dicit Ang.Gaud.Pap.
q.495.ille qui ſe.Soc.ſen.conſ.96.col.6.vol.1.quem citat Me-
noch.in tract.de arbitr.iudic.lib.1.q.8.nu.37.verſ.quod ſub-
mittens.quod conſilium in libro meo non vidi hoc dicere;
ad quod ipſe Menoch.allegat Boſſ.in tract.crim.tit.de reme-
dijs ex ſola clementia Principis.nu.29.verſ.& an q petit gra-
tiam,videatur fateri crimen?

Limita concluſionem hanc vbi locum non vendicare,ſi ip-
2 ſa venia ſolemniter in iudicio petatur,quia † hanc veniā pe-
tēs,delictum fateri videtur,vt atteſtatur Ioan.Andr.Butr.Ho
ſtienſ.Card.Abb.& Ioan.de Ana.d.c.exhibita.de homicid.&
ſic tunc procedat c.venerabilem.§.ſunt enim.de elect.& l.de
3 cem.ff.de verbor.obligat.ſecus autem fit,ſi † extra iudicium
ex humilitate & benignitate petatur,vt d.c.exhibita.& hoc
idem voluit Roman.in ſupra citato loco.l.1.poſt nu.3.verſil.
circa primū.ff.de nou.oper.nunciat,& ſequitur Cæpol.in cōſ.
crimin.21.Ego Bartholomæus; Cæpolla.col.9.verſ.ſed plus
dico,quod illa verba.prout & hoc refert & ſequitur Blanc.
in d.tract.de indicijs.in d.verb.fuga.nu.308.verſ.petitio ve-
niæ an faciat indicium.

4 Et ratio eſt,quia bonarum mentium eſt † timere peccatū
vbi non eſt,c.ad eius. in fi.ibi bonarum quippe mentium.5.di
ſtinct.cap.conſilium.§.cum autem.ibi,quia bonarum mentiu.
& ibi,maior culpa.de obſeruat.ieiun.& c.vnico.in fi.ibi,ſi ta-
men ex veneratione.gl.in d.c.venerabilem.d.§.ſunt enim.ſu-
per verb.poſtulauerit in fi.de elect.clem.exiui.§.verum quia
ibi:vbi culpa non eſt,eam timere ſolent.de verb.ſignif.Marſ.
ſingul.151.ſuper indicijs.verſ vnde ceſſat.& teſtatur Roma.
in d.l.1.d.nu.3.vt & diximus in concluſione,Excommunica
tio per abſolutionem.

CONCLVSIO DIII.

ARGVMENTVM.

Dementia quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 Dementia vel indigentia ſenſus non cognoſcitur proxime ſenſu corporeo, vnde teſtes ſuper ea deponere debent de actibus, per quos, qui agunt, communiter dicuntur fatui, vel amentes.
2 Dementiæ actus plures ſunt, & primus eſt, quando quis fatue nec ex mēte loquitur.
3 Fatuus non deſinit eſſe, qui aliquando fatue aliquando ſapienter loquutus eſt.

4 Dementia probatur ex eo,quod quis temere ſe conferat per vicos deridendo.
5 Dementia poteſt probari ex eo,quod quis proyciat lapides per compita.Contrarium num.6.
6 Dementem non probatur quem eſſe,etiamſi teſtes dicant,illum proieciſſe lapides per viam.
7 Dementia ſignum eſt,non habere memoriam ordinatam.
8 Dementia conſtat ex eo,quod quis conſueuit turpiter oſtendere pudibundas partes publice inuerecunde multis hoc inſpicientibus.
9 Dementia argumentum eſt cum quis non intelligit quid ipſe dicat.
10 Dementia apparere poteſt,quando à patre ſeu conſanguineis, & ab omnibus viciniam incolentibus quis habetur,& putatur fatuus ſiue demens.
11 Dementia licet appareat,quando quis à patre,conſanguineis,vel vicinis habetur fatuus,tamen non probatur,quando pater inſtituiſſet ſimpliciter & æqualiter cũ alijs filijs illum hæredem,nec aliquam diſpoſitionem circa ipſum fecit.
12 Dementia præſumitur quando quis omnia ſua bona dat, etiamſi in inſtrumento Notarius profiteretur,eum tunc fuiſſe ſanæ mentis.
13 Notarius non rogatur de ſanitate mentis,ideo ei non creditur.
14 Quilibet præſumitur ſanæ mentis.
15 Magis creditur teſtibus deponentibus pro inſtrumento,quam deponentibus contra inſtrumentum de inſania,& mentis captione.
16 Cum agitur de probando quid in vniuerſum,vt quem eſſe dementem,ſufficiunt teſtes ſingulares.
17 Dementiam non probant teſtes ſingulares,niſi formiter in ſpecie, & concludenter deponant.
18 Dementiam probant teſtes,ſi dicant,talem eſſe mente captum, quia viderunt Contrarium, nu.19.
19 Deciſiones & alia,quæ loquuntur de actibus geſtis à furioſo,habent etiam locum in geſtis à demente ſiue mente capto.

DEmentia cum ſit Indigentia ſenſus non cognoſcitur pro-
1 xime ſenſu corporeo,vnde neceſſe eſt,vt † teſtes depo-
nentes ſuper ea,deponant de actibus,per quos,qui agunt,cõ
muniter dicantur fatui,vel amentes,& cõmunis naturæ ſen-
ſus expertes vt conſuluit Bertran.in conſ.222.nu.3.in princ.
verſ.præterea illi teſtes.vol 3.& habetur in l.quidam in ſuo.
ff de condit.inſtit.& ibi gl.ſuper verb.amoueri.& ſcribentes
& colligere eſt ex reſponſo Vlpiani in l.ob quæ vitia.ff.de æ-
dil.edict.& in l.is qui.§.diuus.vbi glo.fi.& Dd.ff.de tutorib.
idem ſenſere Hoſtienſ.& Cardin.in clement.1.de homicid.&
refert alios Grammat.in conſ.16.nu.8.

Actus vero, per quos inducitur & probatur dementia,plu
2 res ſunt,† quos enumerare non pigebit.

Primus igitur eſt,quando quis fatue,nec ex mẽte loquitur,
nam,vt dicit text.ille fatuus eſt,qui fatua loquitur,c.legimus
in princip.93.diſtinct.& c.Conſaluus.17.quæſt.2 iuncta ibi
gl.1.& d.l.quidam in ſuo.ff de condit.inſtit.& refert Alex.in
conſ.86.nu.10.verſ.ille eſt fatuus,qui fatua loquitur.vol.2.&
Soc.ſen.conſ.42.nu.2.verſ.nam omnes teſtes.& ſeq.vol.1.vt
Alex.in conſ.54.nu.2.verſ.probari autem dicitur.vol.1.

3 Amplia idem procedere,etiãſi † quis aliquando fatue, &
aliquando ſapienter loquutus fuiſſet,quia ex hoc non deſinit
eſſe fatuus:ita ex allegatis ibidem tenet Grammat.in conſil.
16.num.9.

Secundo probatur dementia ex eo,quod quis temere ſe cõ
4 ferat † per vicos deridendo, vt aſſeruit I.C.Vlpian.in d.l.ob
quæ vitia.ibi,per vicos more inſanorum.C.obſeruauit Accur.
in verſ.in ſermonibus.in d.l.is qui.§ diuus.& notat Angel.in
l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ff.ſolut.matrim.& ſenſit Alex.in
d.conſ.86.nu.10.

5 Ad hæc tertio loco poterit ex eo probari,ꝙ † quis proijciat
lapides per compita,vt ſancitum eſt in l.2.C.de Iudæis.& no
tat gl. in l.ſi eũ dotem.§.ſi maritus.verb.ſcrendus.& ibi Bal.
nu.2.& Ang.& Alex.n.7.ff.ſolu.matrim.& Bal.in § itẽ furioſi.
Inſtit.quibus nõ eſt permiſſum facere teſtamentum. & refert
Grãm.in conſ.16.nu.11.& Alex.in d.conſ 54. nu.2.vol.1.poſt
nu.2.verſ.vel ſi probatur.& diximus in d.concl.furioſus 22.
actu ſeu ſigno.

Contrariam tamen ſequutus eſt ſententiam Pariſ.in conſ.
6 88.nu.68.verſ.nam etiamſi teſtes.vol.3.vbi ait,quod † etiãſi
teſtes dicerent,illum proieciſſe lapides per viam,adhuc ta-
men non probarent,ipſum eſſe dementem,cũ iuſta cauſa po-
tuiſſet ſubeſſe proijciendi lapides,vt dicit Bal.in §.in furio-
ſi.Inſtit,quibus non eſt permiſſ.facere teſtã.& ſequitur Alex.
in l.ſi eum dotem.§.ſi maritus.ff.ſolut.matrim.d.nu.7.

Quarta erit dementiæ probatio,ſi quis non habeat memo-
7 riam ordinatam,nam † hoc eſt ſignum dementiæ,vt eſt ſanci
tum in text.quem ad hoc ponderat Geminian.in c.ſi filij.de
hæretic.lib.6.& in c.1.§.ſi vero.in princ.de cleric.ægrotant.
& tradidit Iaſ.in d.l.furioſum.col.3.nu.4.& Alex.in d.conſ.
86.nu.10.vol 2.& refert Grammar.in d.conſ.16.nu.10.

Hunc tamen modum probandi firmum & probabilem non
eſt arbitratus Alex.d.conſ.54.in fin.lib.1.

Præterea quinto dementia conſtabit ex eo,quod quis con-
8 ſueuerit turpiter oſtendere pudibundas partes † publice in-
uerecunde,multis hoc inſpicientibus,vt habemus à Grãmat.
in d.conſ.16 ſub num.7.& diximus in concl.Furioſus.in 11.
actu,ſeu ſigno.

Inſuper ſextum erit dementiæ argumentum,cum quis non
9 intelligit,quid † ipſe dicat,vt colligere eſt ex text.in c.1.§.ſi
vero de elect.in 6.& ibi Geminian.& refert Grammat.in d.
cõſ.16.n.17.& protulit Alex.in d.conſ.54.n.2.vol.1 & faciũt
quæ diximus in d.concl.Furioſus.in 10.& 11.actu,ſiue ſigno.

Septimo dementia apparere poterit,quando à patre, ſeu
10 conſanguineis,& † ab omnibus eius viciniam incolentibus,
quis habebatur & putabatur fatuus ſiue demens.Ita voluit
Bal.in d.§.item furioſi,per l.de minore.in § tormenta.ff.de q.
& per l.octaui.ff.vnde cognat.& refert Alex.in d.conſ.54.n.2.
in 1.vol.& ex multis congeſtis à Dec.in conſ 86.nu.7.& idẽ
Alex.aſſeruit in conſ.92.nu.21.verſ.præterea deponunt dicti
teſtes.vol.5.& tenet ante omnes Bart.in tract.de teſtib.in
verb.oppoſita prudentiæ.atque refert Grãmat.in d.conſ.16.
num.12.

Limitatur,vt non procedat iſte modus probandi demen-
11 tiam,quando † pater inſtituiſſet ſimpliciter & æqualiter cũ
alijs filijs illum hæredem,nec aliquam diſpoſitionem circa ip
ſum fecit,quam feciſſet veriſimiliter,ſi ipſum mente captum
iudicaſſet,vt plene notatur in l.humanitatis.C.de impub.&
in l.ex facto.ff de vulg.& pupil.& notat Bal.in d.§.item furio
ſi.& refert Pariſ.in conſ.88.nu.69.vol.3.

Octauo præſumitur dementia,quando quis omnia ſua bo-
12 na donat:nam † cum ſit dilapidatio quædam,nõ videtur ca-
dere in hominem ſanæ mentis,vt in l cum de indebito.ff.de
probationib.& in l.ſi cum aurum.ff.de ſolutionib.& ex nota-
tis per Alex.in conſ.81.nu.15.vol.2.ſiue conſ.147.viſo thema
te,& dubijs.nu.4.verſ.& per conſequens ſecum conſuetudi-
nem habuit.vol.7.& in terminis conſulendo reſpondit Socin.
ſen.in conſ.73.circa primam huius conſultationis.nu.18.ver.
cum donare ſit perdere.col.6.vol.1.vbi dicit,eſſe furti ſpeciẽ
donare: voluit quoque Dec. in conſ.86. poſt num.7. verſ.&
cum ex tali contractu. hoc etiam probauit Corn. in conſ.69.
num.14.vol.1.

Ampliabis id vſque eo verum eſſe, etiamſi Notarius in in-
ſtrumento profiteretur, eum fuiſſe ſanæ mentis, quoniam
13 † de ſanitate mentis non rogatur Notarius, ideo ei non cre-
ditur,prout voluit Salic.in l.furioſum.C.qui teſtam.fac.poſ-
ſunt.& Bal.ait in l.2.ff.de teſtamen. præſertim quia Notarius
14 ſtat iuris præſumptioni, quoniam† quilibet præſumitur ſanæ
mentis,l.codicillos.C.de codicill. & refert Corn. in d.conſil.
69.nu.14.vol.1. & Alex. etiam ſenſit in conſ.147. nu.21. verſ.
nec obſtat,quod Notarius.vol.7.

Ab hac tamen ampliatione diſceſſit Pariſ. in conſ.88.num.
20.vol.3.vbi voluit, vt magis credatur teſtibus deponentib.
15 pro inſtrumento, quam† deponentibus contra inſtrumentũ
de inſania & mentis captione, & præſumi pro Notario, per
ibi multa adducta.

Primo amplia omnes ſupra relatos modos probandi de-
mentiam, vt procedant, etiamſi ſuper his teſtes eſſent ſingu-
lares,videlicet,vt vnus deponeret vno modo,alius alio: nam
16 † cum agitur de probando quid in vniuerſum, id eſt, quem
eſſe dementem,ſufficiunt teſtes ſingulares, iuxta ſententiam
Alex.in d.conſ.86.n.11.lib.2.& in conſ.147.nu.20.lib.7.quod
multis corroborat auctoritatibus.

Limita prædictam ampliationem non procedere, niſi for-
miter(vt ſic loquar)in ſpecie, & concludenter deponant, &
17 quando † in contrarium alia non concurrerent, ſi credimus
Pariſ.in ſæpe relato conſ.88.nu.71.& 72.vol.3.

Secundo ampliabis,hoc adeo verum eſſe,vt ſufficiat teſtes
18 tantummodo dixiſſe,talem eſſe mente captum, quia † vide-
runt.Ita dixit Ang.in aurb.vt cum de appell.cognoſcitur.§.ſi
quis concurrente.& refert Grãmar.in d.conſ.16.nu.16. vide-
tur ſentire ẽt Bart.in tract.de teſtib.verſ.oppoſita prudentiæ.
19 Contrarium tamen† voluit Pariſ.in d.conſ.88.num 57.vo-
* lum.3.vbi atteſtatur de * cõi opinione, ſuperiori contraria.

Quod ſi hæc fuſius & vberius inueſtigare ac proſequi quis
voluerit,adeat concluſionem noſtram,Furioſus, in qua ad a-
nuſſim hæc explicata fuere.

Illud

Digitized by Google

Illud quoque ſuperpondij loco adijcere voluimus, q etſi
multæ deciſiones & iura loquãtur de actibus geſtis à furioſo,
10 tamen† habent locum in geſtis & dictis à demente ſeu mente
capto, quod probatur ex ijs, quæ plurima collegit Grammat.
in d.conſ.16.nu.13.& Pariſ.in conſ.68.nu.6.& 7.d.vol.3.

CONCLVSIO DIV.

ARGVMENTVM.

Demonſtratio falſa quomodo probetur de corpore conſtare.

SVMMARIA.

1 *Demonſtratio falſa ad hoc, vt non vitiet diſpoſitionem, quomodo probabitur de corpore conſtare.*
2 *Ad demonſtrandam perſonam debet exprimi nomen cum duobus alijs accidentibus, vel indicijs.*
3 *Ad demonſtrandum fundum, debet exprimi nomen loci cum duobus confinibus.*
4 *Demonſtratio eſt certa, ſi oſtendatur nomen cum duobus accidentibus conſentaneis.*
5 *Quicquid vltra neceſſarias demonſtrationes adijcitur fruſtra eſt, & non vitiat.*
6 *Omiſſio ſi non vitiat, multo minus erronea expreſſio.*
7 *Qui vult diſpoſitionem infringere ratione falſæ demonſtrationis, neceſſe eſt, vt probet ſe de alia perſona, vel de alio loco ſenſiſſe.*
8 *Demonſtratum ſi aliquid eſt tribus qualitatibus vel accidentibus, ſufficit duo vera eſſe, & probari, licet vna reddat demonſtrationem incertam.*
9 *Demonſtrationes tres ſi expreſſæ fuerint, quando agitur de pœnæ commiſſione, debent omnes probari, alioquin vna deficiente, demonſtratio vitiatur.*
10 *Demonſtrationes quatuor, aut plures, ſi expreſſæ ſunt, quarum duæ tãtum conueniũt, eo caſu res eſt dubia, & vna præſumptio ab alia eliditur. Contrarium, nu 11.*
11 *Demonſtratio vna, vel qualitas, ſi eſt tam clara, vt faciat conſtare de corpore, illa ſola probata, etiamſi aliæ qualitates & demonſtrationes falſæ adeſſent, tamen non vitiaretur diſpoſitio.*
13 *Diſpoſitio non vitiatur, ſi nomen fundi ſingulare eſt, licet in confinibus & alijs demonſtrationibus erretur.*
14 *Fines non ſunt neceſſarij, quando alijs demonſtrationibus res clara redditur.*
15 *Confines non ſunt vlterius addendi, ſi dicatur quid factum in palatio Poteſtatis.*
16 *Qualitati nominis potius ſtatur, quam nomini proprio.*
17 *Diſpoſitio non vitiatur, licet demonſtratio nominis ſit falſa, ſi probetur qualitas accidentalis.*
18 *Nomen ſolum cum non ſit ſingulare, non reddit rem certam, quia pluribus competit.*
19 *Demonſtratio probari poteſt ex affectione & charitate, qua diſponens proſequebatur demonſtratum.*
20 *Demonſtratio probatur ex maiori notitia, videlicet, ſi diſponens maiorem notitiam habeat de aſſerto demonſtrato, quam de cæteris alijs.*
21 *Aduerſarius ſi dixerit, non conſtare de corpore, debet ponere falſa nomina eſſe, & plures demonſtrationes circa illud concurrere, quæ his probatis vitiatur effectus diſpoſitionis.*

DEmonſtratio falſa ad hoc, vt non vitiet diſpoſitionem,
1 quomodo† probabitur de corpore conſtare, conſulẽdus
erit Bart in l.demonſtratio.nu.14.ff.de condit.& demõſtr.vbi
præmittendum ait, quod ad demonſtrãdum perſonam debet
2 exprimi nomen cum duobus accidentibus, vel † indicijs, vt l.
hac conſultiſſima.in princ.C.qui teſtam.fac.poſſ.veluti Iulius
Delphinus Sarzanenſis, tunc reddunt perſonam certam, & re
ſpondit etiam Alex.conſ.36.in cauſa & lite vertente inter Ia
cob.nu.5.& ſeq.verſ.quod etiam dictum reſcriptum.vol.2.&
conſ.216.Magiſter Albertus. nu.3. verſ.non obſtant iura alle-
gata in contrarium vol.7.& conſ.38. viſis & diligenter pon-
deratis.nu.5.verſ.modo ſic, quotieſcunque tres demõſtratio-
nes.vol.5.Felin.aſſeruit in c.cum Ioannes. poſt nu.9. verſ.ſed
dictum Dom.Cardin.hic. de fide inſtrument. Idem etiam ad
demonſtrandum fundum debet exprimi nomen loci † cum
3 duobus confinibus, vt l.forma.in princ.de cẽſib.vnde his pre-
miſsis Bart ait, ille, qui vult probare, quod de corpore cõſtat,
vt ſit falſa demonſtratio, non vitiat, ſi oſtendat nomen cum
duabus demonſtrationibus, ſed duobus accidentibus conſen
taneis huic perſonæ, vel indicauerit nomen loci cum duobus
4 confinibus congruis huic fundo, ipſe ſatis probatam habet
intentionem ſuam, videlicet demonſtrationem † eſſe certam,
quia conſtat de corpore, vt tradit Alexan. poſt Bart. in l.a.ff.
de liber.& poſthum.nu.181.& ſeq.& in l.ſi quis in fundi vo-
cabulo.col.3.ff.de legat.1.nu.11. verſ. ſecundo colligitur. &
Bart.ibi, poſt nu.6.verſic.etſi vero conſtat. & ſequitur, & re-
fert idem Alex.in l.ſi in nomine.nu.2.verſ.qualiter autem di-
catur eſſe probatum.C.de teſtament.& late Alberic.in conſi.
* 10.nu.45.& ſeq.vbi de * communi atteſtatur per doctr.Alex.
conſ.92.viſo.col.penult nu.25. verſic.tamen ſatis eſt. volum.
5.Aretin.conſi.102.in cauſa.colum.3. poſt nu.3. verſ.ſed ma-
ior dubitatio remanet.Dec.in conſ.13.colum. penult.num.9.
verſ.regulariter autem. Et hoc ita extenditur procedere, vt
licet aliqua alia demonſtratio fuiſſet adiecta, quæ reperire-
tur falſa, tamen non noceat, ſi credimus Alex.conſ.35.in cau-
ſa & lite inter Dominum Benedictum.nu.2.ver.ſecundo pre-
5 ſuppono.vol.5 nã quicquid† vltra illas demonſtrationes ne-
ceſſarias adijcitur, fruſtra eſt, & non vitiat, vt dixit I.C.Vl-
pian.in l.1.§.ſi 1.ff.de dot.prælega. Item procedit, ſi per erro-
6 rem expreſſio facta fuiſſet: nam ſi omiſſio nõ vitiat, † multo
minus erronea confeſſio, vt l.1.C.de rei uxor.act. & dixit gl.
in d.l.ſi quis in fundi.in glo.a.ff.de leg.1. quod ſi aduerſarius
velit talem diſpoſitionem infringere ratione illius falſi de-
monſtrationis, neceſſe eſt, vt probet ſe de alia perſona, vel de
7 † alio loco ſenſiſſe, vel alium eſſe, qui habet eandem demon-
ſtrationem, ſicque res in controuerſiam adducatur, ſecundum
formam, quam præſcripſit Paulus in l.duo ſunt Titij.de teſta-
ment.tutela.

Tertio limites & intelligas velim, quæ ſupra dicta ſunt, ſci-
licet, vt cum aliquid demõſtratum ſit tribus qualitatibus, vel
8 accidẽtibus ſufficere duo vera eſſe, & probari, licet† vna red
dat demonſtrationem incertam, quod tamen non attenditur,
nec reddit falſam demonſtrationem, & tamen valet, limitatur
enim hæc concluſio procedere tantum, quando agitur de de-
monſtrando rem legatam, vel de perſona legatarij, quo caſu
procedit d.Bart.in d.l.demonſtratio.nu.14.& 15.ff de cõdit.
& demonſtrat. ſecus vero, quando agitur de pœnæ commiſ-
ſione, quia tunc, ſi tres demonſtrationes expreſſæ fuerint, de-
9 bent† omnes probari, alioqui vna deficiente, demonſtratio
vitiatur. Ita aſſeruit auctor additio.ad Bar.in d.l.demonſtrat.
verſ.duabus.per doctr.Pau.Caſtren. in l.in teſtamento.la pri-
ma, ff.eod.de condit.& demonſtrat. & voluit Alex.in d.con-
ſil.35. vol.5. poſt nu. 2. verſ.tamen hoc fallit. vbi quis ex tali
probatione vellet conſequi alium condemnari ad pœnam, &
ſequitur in l.ſi in nomine.poſt num.2. verſ.ſed in contrarium
videtur.C.de teſtam.

Secundo limitabis non procedere, quando eſſent expreſſæ
quatuor, aut plures demonſtrationes, quarum duæ tantũ con
10 uenirent, nam† eo caſu res eſſet dubia, & vna præſumptio ab
alia elideretur, vt conſultum fuit ab Alex.in conſ.33. videtur
prima conſideratione.nu.8. verſ.plus dicit Pau.de Caſtr.vol.
3.& in conſ.38.viſis & diligenter põderatis. prope finem.nu.
5.verſ.modo ſi quotieſcunque. vol.5. ac in d.l. ſi in nomine.
poſt nu.2.verſ.ſed ſi eſſent expreſſæ quatuor.

11 In contrariam tamen deſcendit ſententiam, quam † apud
eundem videas Pau.Caſtrenſ.in d l.ſi in nomine.d.nu.4.& ibi
Alex.poſt nu.2.verſ.quod intelligo verum.vbi declarat, quan
do illæ duæ alteri rei conuenirent, & ibi nu.3. Riminal. C.de
teſtam.ſenſit hoc etiam Ruin.in conſ.115. in cauſa & lite. col.
3.nu.11.lib.5.& in conſi.50.nu.12.lib.1.quibus accedit Pariſ.
in conſ.58.nu 25.vol 3.

Tertio loco limitabis non habere locum, ſi vna demonſtra-
tio vel qualitas eſſet tam clara, vt faceret conſtare de corpo-
re: nam tunc illa ſola probata, etiamſi aliæ plures qualitates &
12 demonſtrationes falſæ adeſſent, tñ † nõ vitiaretur diſpoſitio,
vtpote cum tantum erat quoddam nomen proprium ſingula-
re, & ſingulariſſimum, veluti Gallopreſſus, vt ait gl.in d.l.hac
conſultiſſima.in verb.indicia.C.qui teſtam.fac.poſſ.nam cum
vnus tantum illud nomen habeat, ſatis eſt clara & certa de-
monſtratio, argum.l.2.ff.de liber.& poſthum.& ſic hoc ſolum
ſufficeret, & quicquid vltra adijcitur, fruſtra eſt, & non vitiat,
vt ſup.& Bar.docuit in d.l.demonſtratio. nu.16. verſ.item il-
le, qui vult diſpoſitionem attendere. ff.de cond. & demonſtr.

Et hoc idem verum eſt in nomine fundi, videlicet ſi ſingu-
13 lare ſit nomẽ fundi, ex† quo nomine certa redditur res, licet
in confinib.& alijs demonſtrationibus erretur, vel licet non
ponatur, tamen non probato eo nomine ſingulari tñ, non vi-
tiat diſpoſitio, l.cum ſeruo.§.ſi.de contrahen.empt. cum alijs
adductis ad hoc ab eodem Bar.in d.l.demonſtrat, poſt nu.16.
14 verſ.idem dico in nomine fundi.neque† enim ſunt neceſſarij
fines, quando alijs demõſtrationib.res clara redditur, vt poſt
Bar.in d.l.cum ſeruo.tenuit Fulgoſ.conſ.183.& facit, quod di
cit Bar.in d.l.demonſtratio.nu.17. & in d.l.nominatim. ff.de
liber.& poſthum.ſi dicatur quid factum in palatio Poteſtatis,
15 non ſunt† vlterius addendi confines, & ſequitur, & refert ibi
Alex.nu.8.verſ.item ſecundum Bart.hic.& in d.l.ſi quis in fun-
di.poſt 11.nu.verſ.quod ſi accuſatus Titius.ff.de leg.1. & ibi-
dem Caſtrenſ.poſt nu.3.verſ.& ideo cum demonſtratur.

Vbi etiam hoc ait procedere non ſolum, quando nomen eſt

ſingulare, ſed etiam, quando non eſt, ſed commune cum mul-
tis alijs, verum illi tãtum nomini eſt aliqua qualitas adiecta,
quæ facit illud nomen deferri & declarari ab alijs: quia tunc
16 potius ſtatur huiuſmodi qualitati, quam † illi nomini pro-
prio, vt Franciſcus, vel Poteſtas, vel Commiſſarius Sarzanæ;
nam hoc caſu, ſi euenerit aliqua diſpoſitio contra talem aſſer-
tum Franciſcum, prout accidit in caſu Bart. poſito in d.l. de-
monſtratio. nu. 18. verſ. non eſt animaduertendum. licet vere
Ioannes & Franciſcus nõ nominetur, tñ probata illa ſola qua-
litate accidentali, videlicet, quod ſit Poteſtas, vel Commiſſa-
17 rius, licet † illa demonſtratio Franciſci ſit falſa, tñ non vitia-
tur illa diſpoſitio, & teſtatur Caſtrenſ. loquens de Poteſtate
Paduæ in d.l. ſi in nomine. in fin. C. de teſtam. tacito Bart.

Si vero omnes probationes & demonſtrationes ſint falſæ,
& ſolum nomen proprium verum ſit, ſed non ſit ſingulare no-
men, tunc non ſufficit probare illud nomen; ſolum enim no-
18 men nõ reddit rem certam, quia † tale nomen pluribus com-
petit, vt colligere eſt ex dict. l. hac conſultiſſima. cum alijs ad-
ductis à Bart. in d.l. demonſtratio. poſt num. 18. verſ. ſi vero
probationes. & tunc illi, qui vult tueri hanc demonſtratio-
nem, incumbit onus probandi, de tali corpore fuiſſe cogita-
tum, quod probabit probando ſupradicta, vt Bart. vbi ſupra.
num. 19. verſ. tunc enim illi.

19 Vel poteſt probare etiam ex affectione † & charitate, qua
proſequebatur diſponens illum aſſertum demonſtratum, vt
habemus à Iureconſulto in l. duo Titij. ff. de teſtam. tutel. & in
l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos. ff. de leg. 3.

Porro probari poteſt ex maiori notitia, videlicet diſponẽ-
tem maiorem notitiã habuiſſe de aſſerto demonſtrato, quam
20 de † cæteris alijs: nam tunc etiam probato illo nomine tan-
tum, vna ex iſtis concurrentibus, nõ vitiatur diſpoſitio, vt de
maiori notitia obſeruatum eſt in l. penult. ff. de reb. dub. & à
Bart. in d.l. demonſtratio. nu. 19. vbi docet, quod ſi aduocatus
21 dixiſſet nõ conſtare de corpore, debeat † ponere, falſa nomi
na eſſe, & plures demonſtrationes circa illud concurrentes:
nam tunc his probatis vitiatur effectus diſpoſitionis, vt d.l.
duo Titij. de teſtamen. tutel. & ait iſta eſſe multum vtilia, &
in his totam demonſtrationis materiam conſtare.

Videto tñ ad hæc, quæ diſſeruimus in cõcluſione, Idẽtitas.

CONCLVSIO DV.

ARGVMENTVM.

Denunciatio quotuplex ſit, & quo pacto fiat.

SVMMARIA.

1 *Denunciatio triplex eſt, Euangelica, iudicialis, & canonica.*
2 *Denunciatio Euangelica fit ad emendationem, & tripliciter probatur, & fit, & primo ſecreta, qua probatur iuramento ipſius denunciantis.*
3 *Denunciatio ſi facta ſit per epiſtolam, vel nuncium ſecretum, dicitur etiam fieri per ſeipſum.*
4 *Denunciatio cum debet fieri cum vno teſte, vel duobus, debet probari per illum teſtem, & iuramentum denunciantis.*
5 *Denunciatio, quæ fit Eccleſiæ, probatur per libellum denunciatorium datum ipſi iudici eccleſiaſtico.*
6 *Denuncians nedum probare debet ſuam denunciationem, ſed etiam denunciatum habere conſcientiam læſam.*
7 *Denunciato ſufficit dicere iuſte retinere rem, & non contra æquitatem vt vlterius Eccleſia non procedat.*
8 *Denunciato creditur ad purgandam conſcientiam ſuam.*
9 *Denunciato non ſufficit dicere, ſe non tenere contra conſcientiam ſuam, ſi nullam cauſam adducit.*
10 *Denunciato non ſufficit proferre cauſam iniuſtam.*
11 *Denunciato non ſufficit dicere, ſe non tenere contra conſcientiam, ſi eſt vir modicæ fidei, vel à principio cauſæ negat.*
12 *Denunciatio iudicialis eſt duplex, publica & priuata.*
13 *Denunciatio priuata debet probari per ſcripturam, non autem per iuramentum.*
14 *Denunciatio canonica fit ad pœnitentiam peragendam, quam iudex producit, etiam ſi denunciator nolit proſequi.*

Denunciatio eſt triplex, hoc eſt Euangelica, iudicialis, &
1 † canonica, vt auctor eſt Specul. de denunciat. §. 1. nu. 8.
Euãgelica fit ad emẽdationem, & hæc tripliciter probatur, &
fit, videlicet, primo ſecreta alicui debitori, vel delinquẽti, &
2 tunc probatur iuramento † ipſius denunciantis, cum ſit ſcri-
ptum, Corripe eum inter te, & ipſum ſolum. Ita ſcripſit Bal. in
authent. ad hæc. col. ñ. nu. 18. verſ. vltimo quæritur. C. de vſur.
quod etiam placuit Io. Anan. in c. cum in omni. de teſtib. con-
ſulas Bart. in l. ſi quis. C. depoſiti. nu. 5. quem etiam ad illum ſe
reijciendo refert Guid. Pap. in quæſt. 314. & adeas eundem
Bart. in extrauag. ad reprimendum. ſuper verb. denunciatio-
nem. de modo formandi petitionem. nu. 5. & ſeq. & nu. 17.

3 Amplia idem procedere, ſi † facta denunciatio fuerit per
epiſtolam, vel nuncium ſecretum: nam tunc etiam dicitur
fieri per ſeipſum, vt habemus in l. qui autem. §. vltim. & l. ſeq.
ff. de conſtit. pec. & docuit ille iuris armarium Bart. in d. ex-
trauagan. ad reprimendum. ſuper d. verb. denunciationem.
poſt num. 17. verſ. ſed contrarium puto.

At ſecunda denunciatio cum debet fieri cum vno teſte, vel
4 duobus, † debet probari per illum teſtem, & iuramentum de-
nunciantis. Ita voluit Bald. in d. authent. ad hæc. d. n. 18. C. de
vſur. cui ſe ipſe ſubſcripſit Io. Anan. in c. cũ in omni. de teſtib.
& ſenſit idem Bart. vbi ſupra. poſt d. nu. 17. ſecundò denun-
ciatio eſt probanda.

5 Poſtrema & tertia denunciatio eſt, q̃ fit Eccleſiæ, & † hæc
probatur per libellum denunciatorium, datum ipſi iudici ec-
cleſiaſtico. Ita colligitur ex his, quæ ad id adducit Bart. in
tract. ad reprimendum. in verb. denunciationem. d. nu. 5. 6. &
ſeq. & poſt n. 17. verſ. tertia denũciatio. Iſte vero denuncians
6 nedum probare debet ſuam denunciationem, ſed † etiam de-
nunciatum habere cõſcientiam læſam, vt dixit Corn. in conſ.
137. nu. 9. vol. 2. quæ probatio poterit fieri probando contra
ius retinere rem ſuam; vel eius eſſe debitorem, & tamen pro-
batio eliditur per denunciatum, dicendo ſcilicet, ſe iuſte re-
tinere dictam rem, & non contra æquitatem, quod ſufficit,
7 † vt vlterius Eccleſia non procedat: nam licet, quando agitur
ordinarie, ſufficiat probare, rem eſſe ſuam, vel ſibi debitam,
niſi aduerſarius probet cõtrarium, tamen in denũciatione ſa
ris eſt, denunciatum aliquam iuſtam cauſam proferre, cur
contra conſcientiã non teneat, licet cauſam non probet. Cre-
8 ditur enim, ſibi ad purgandam conſcientiam ſuã, quod *multis*
probat Bart. in d. tract. ad reprimendum. in verb. denũciatio-
nem. poſt nu. 17. ver. quarta. ſ. quod peccet in eum. & nu. 18. &
Dec. in c. nouit. num. 139. de iudic. Neuiza. in ſylua nupt. lib.
3. verſ. regula eſt, quod Epiſcopus, ſiue eius Vicarius, in 5. li-
mitat. numero 51.

Primo prædicta intellige non procedere, quando denun-
9 ciatus dicit, ſe non tenere contra cõſcientiam ſuã, & † nullam
cauſam adducit: nã tunc non ſufficit, vt videre eſt ex l. ſed &
ſi interrogatur. de pet. hæred. & tradidit Bart. vbi ſupra. poſt
d. num. 18. verſ. tu dic, ſi denunciatus.

Secundo velim intelligas vt locum nõ habeant, ſi proferat
10 cauſam, ſed tamen iniuſtam, quia etiam tunc † non ſufficit:
ſic habemus à l. nec vllam. §. 1. de petit. hæred. & refert Bart.
in d. tract. ad reprimendum. in verb. denunciationem. poſt
num. 18. d. verſ. tu dic.

Tertio poteris intelligere, & limitare, vt vera nõ ſint, quã-
do denunciatus eſſet vir modicæ fidei, vel à principio cauſæ
11 negaſſet, quia † tunc non ſufficit. Ita aſſeruit Imol. in c. nouit.
de iudic. & ibidem Dec. col. fi. nu. 139. & ſeq. quos refert & ſe-
quitur Neuizan. in d. ſylu. nupt. in verb. monitorias. limitat. 5.
poſt. d. nu. 51. in fi. & late proſequitur Bart. in d. tract. ad repri-
mendum. in verb. denunciationem. poſt d. num. 18. verſ. ſed ſi
allegat cauſam iuſtam.

12 Iudicialis autem denunciatio eſt duplex, † publica & pri-
uata: ad publicam tenetur iudex inquirere, & priuata com-
petit ratione intereſſe. Quę quidẽ denũciatio priuata debet
13 probari per ſcripturam, non † autem per iuramentum iuxta
ſententiam Bal in l. ſi quis. nu. 4. C. depo. & ibidẽ videas Bart.
nu. 5. & ibi, in vlt. addit. qui ſentit iuramento probari.

14 Canonica fit ad pœnitentiam † peragendam, quam iudex
producit, etiamſi denunciator nolit proſequi, vt auctor eſt
Bart. in tract. ad reprimendum. in d. §. denunciationem. nu. 5.
& ſeq. & tradidere Dd. in c. nouit. de iudic. & prodidit Spe-
cul. in tit. de denunciatione. d. §. 1. num. 8.

CONCLVSIO DVI.

ARGVMENTVM.

Denunciatores an debeant probare, quod denunciant.

SVMMARIA.

1 *Denunciatores debent probare, quod denunciant.*
2 *Denunciator de conſuetudine non tenetur probare, quod denunciat, ſed ſolum nomina teſtium dare iudici.*
3 *Syndici, vel conſules, aut maſſarij, qui ex debito officij tenentur denunciare curiæ maleficia omnia, quæ committuntur in ſua parochia, vel communi reſpectiue, non tenentur probare, nec deficientes in probatione præſumuntur calumniatores.*

4 *Denun-*

Digitized by Google

4 *Denunciator non tenetur probare, quod denunciat, ſi ſumus in dubio, ſecus vero ſi de eius calumnia, vel dolo conſtat.*

1 DEnunciatores debent probare, † quod denunciant, ſic aſſeruit Martian. in l. diuus. ff. de cuſtod. reor. l. ab accuſatione. §. nunciator. ff ad Turpill. & non probantes incidunt in Turpillianum, & calumniari præſumuntur, vt habemus à I.C. in d. §. nunciatores, & ibi Bar. in l. diuus, & ſenſit Aret. in tract. malefic. in verſ ad denunciandum, quæſt. a. col. 4. Innoc. quoque meminit in c. cum dilectus, de calumn. & tradit Catal. de Boncompagnis in tract. de ſyndi. nu. 114. verſ. item ille, qui in denunciatione.

Primo limita non habere locum de conſuetudine, nam ſe-
2 cundum eã † non tenetur probare, ſed ſolum nomina teſtium dare iudici, ſecundum Bal in addit. ad Spec. in tit. de accuſar. in ver. ſed ne ſyndiens, cui adhæret Salic. in l. ea quidem. C. de accuſat. & videas Bart. in d. l. diuus, de cuſt. reor. & Aret. vbi ſupra, col. 6. & conſulas late eundem Bart. in d. l. ab accuſatione. §. nunciatores ff. ad Turpill.

Secundo limitabis, vt nõ procedat in magiſtratibus publicis, q conſtituuntur in Ciuitate in ſingulo quarterio (ſic enim loquuntur) vel parochia, qui & ſyndici, vel conſules nuncupantur, & in comitatu dicuntur Maſſarij, ſiue Saltnarij, qui ex debito officij tenentur denũciare curiæ maleficia omnia, quæ
3 cõmittuntur in ſua Parochia, vel cõi reſpectiue † hi enim non tenentur probare, neque deficientes in probatione præſumuntur calumniari, quia quicquid faciunt, illud agunt ex neceſſitate officij, in l. 2. §. ſi publico, & ibi Bar. ff. de adult. & ita expreſſe cauit Paul. Ghirlan. in tract. de relaxat. carcer. tit. de caſum §. quæro an eo ipſo, num. 7. verſ. quandoque proceditur, qui inter alios citat Bar. in l. in Senatus. §. an ad eos, in fi. ff ad Turpillia. determinaorem ſecundum eum hoc expreſſe, ſed in Codice meo reperi contrarium.

4 Sublimites, & intelligas velim iſtud, † vt locum habeat, ſi ſumus in dubio, denunciatorem carere dolo, ſecus ſi de illius calumnia, vel dolo conſtat, quia tunc ceſſat præſumptio innocentiæ, & incidit Turpillianum, d. l. in Senatus. §. an ad eos, & & ibi. no. Bar. ff. ad S.C. Turpill. atque tradit Paul. Ghirlan. loco proxime citato.

CONCLVSIO DVII.

ARGVMENTVM.

Denunciatio an poſsit probari per vnum teſtem tantum, & an ſimpliciter credendum ſit denuncianti.

SVMMARIA.

1 *Denunciatio non poteſt probari per vnum teſtem tantum, nec eſt ſimpliciter credendum denuncianti, niſi probet veritatem denunciationis. Contrarium, nu. 2.*

3 *Aſſerenti ſe non teneri de euictione, ex eo quod ei non fuerit denunciatum, negatiuam probare incumbit.*

4 *Denunciatio ſola non facit indicium ad torturam contra denunciatos.*

5 *Denunciatio concurrente fama publica facit indicium ad torturam.*

6 *Denunciatio ſola facit indicium, quoad inquirendum. Contrarium, nu. 7.*

8 *Denunciatio non ſufficit ad hoc, vt dicatur de delicto conſtare.*

9 *Denunciator poteſt eſſe teſtis ſi deſint alij, quando iudex procedit per inquiſitionem.*

10 *Denunciatores admittuntur in teſtes, quando coram alio iudice non vigore illius denunciationis proceditur.*

11 *Denunciatori creditur quoad inquirendum, ſecus quoad condemnandum.*

12 *Denunciator admittitur in teſtem in denunciatione euangelica, ſecus in alijs, quæ fiunt in foro ſeculari, vel eccleſiaſtico ob delicta.*

13 *Denuncianti creditur, etiam ſi denunciet falſum, ſi lege municipali ſit cautum, vt ipſi credatur.*

14 *Contrarium denunciationis probari poteſt.*

15 *Denunciatori creditur in leuibus, ſecus in his, quæ ſunt magni præiudicij.*

16 *Denunciatori blaſphematori non eſt credendum, etiam ratione officij, quia vt infidelis Deo, non poteſt eſſe fidelis hominibus.*

DEnunciatio non poteſt probari per vnum teſtem tantum,
1 † nec eſt ſimpliciter credendum denuncianti, niſi probet veritatem denunciationis, vt pulchre conſuluit Paul. Caſtr. in conſ. 148. viſis & ponderatis, col. a. vol. a. & cauit Corn. in cõſ. 329. col. 3. lib. 1. & in conſ. 50. col. fin. circa medium. lib. 2. quos refert, & ſequitur Crau. in conſ. 6. plura videnda, nu. 76. verſi. ſecundo reſpondeo.

2 Superioribus † tñ videntur ea repugnare, quæ obſeruauit Hercul. in tract. de probã. negatiua, poſt 9. ampliatio, verſ. 25. infertur, vbi dicit, quod ſi quis aſſerat ſe ex eo, quod ei non
3 fuerit denunciatũ, † non teneri de euictione, hanc negatiuam probare teneri, licet nihil adducat.

Ampliare poteris concluſionem, vt nec denũciatio ſola fa-
4 ciat indiciũ ad torturam † contra denunciatos, ſecũdum Bar. in l. diuus. q. 3. nu 8. verſ. ſi vero officialis. ff. de cuſt reo. quẽſequit, & refert Hyp. Marſ. in conſ. 6. poſt nu. 9 verſ. ſecundo dico, rñdit Alex. conſ. 1. viſo proceſſu inquiſitionis, poſt num. 4. verſ. accedit, quia etiam veritati, li. 3. Ang. de Malefic. in verb. nec nõ ad denunciã, col. 3. verſ quæro, an denũciatori credat.

Limitanda primo erit hæc ampliatio, vt vera non ſit, quan-
5 do cum denũciatione concurreret etiam fama publica, † quia eo caſu facit indiciũ ad torturã, vt videre eſt in Hip. de Marſ. in pract. in princ. nu. 21. vbi citat Bart. conſ. 12. Domino Petri de Burgo.

Secundo limitabis, vt non procedat quoad inquirendum:
6 nam hoc in caſu ſola denunciatio † facit indicium, ſi credimus Ang. Aret. in tract. de malefic. in verb. ad denunciationem, nu. 14. & reſpondit Alex. in d. conſ. 1. nu. 4. li. 3. atq; placuit Marſi. in pract. in princ. nu. 21. & in conſ. 21. nu. 9

7 Huic tamen ſententiæ † aduerſari videtur idem Hippol. de Marſ. ſibi parum cõſtans in pract. loco proxime allato. in prin. nu. 19. & in conſ. 134. num. 3. vbi ſcriptum reliquit, denuncia-
8 rionem non ſufficere ad hoc, vt dicatur † de delicto conſtare, & tamen ad inquirendum oportere prius de delicto conſtare, vt ibi late per eum Marſ. in prin.

In qua quidem denunciatione etiam denunciator poteſt eſſe teſtis, quando iudex procedit per inquiſitionem propter
9 denunciationem, † ſi deſint alij teſtes, ſecus ſi procedat ſuper denunciatione, ſecundum Salicet. in l. eadem. C. de accuſat. & Bar. in l. diuus, poſt nu. 14. verſ. & ex hoc, quod dicitur, de cuſto. reor. & Ang. Aret. in d. tract. de malef. d. verſ ad denũciam. col. 5. verſ. quæro, an iudex poſſit denunciatorem in teſtem. c. præterea. vbi Abb. ſequitur & refert Bar. nu 8. verſ. ſed forma hic aliud dubium, de teſti. cogen. tamen dicit indiſtincte non
10 procedere, † ſed qñ corã alio iudice nõ vigore illius denunciationis procedatur, tunc in teſtes admittuntur, per d. c. prẽterea, quod dicit notandum, & cum hoc temperamento, dicit putare intelligendo not. in c. omni de teſtibus.

Quod poſtremum primo intelliges, vt procedat, quoad in-
11 quirendum: quia tunc ei creditur, † ſecus quoad condemnandum, iuxta ſententiã Spec. in tit. de accuſ § 1. in fi. nu. 33. ver. hoc autem ſcias, & Bar. docuit in d. l. diuus, nu. 6. verſ. quãtum vero ad inquiſitionem, & ibid. Salic. & conſulas Ang. & Imol. in l. qui bona. §. qui damni. ff. de damno infect. vbi Alex. idem ſentire videtur, nu. 17. verſ. vnde videmus, & Bal. ibid. verſ. ibi totum, licet verbis edicti inſpectis, & Caſtr. nu. a. & ibi Rom. poſt nu. 4. verſ. & tunc, quicquid dicat hic Ang. & Bart. in l. 1. §. cura. nu. a. verſ. dico, quod ſi quæris. ff. de offic. præfect. vrbis, & proſequitur Ang. de maleſ. in d. verb. nec non ad denunciam, d. col. 5. d. verſ. quæro an iudex.

Secundo declarabis, vt hoc verũ ſit in denunciatione euan-
12 gelica, in qua denũciator admittitur in teſtem † ſecus in alijs denunciationibus, quæ fiunt in foro ſeculari, vel eccleſiaſtico ob delicta, quia tunc non recipiuntur denũciatores in teſtes, ſi credimus Rol. à Valle, in conſ 98. viſo proceſſu. nu. 36. verſ. nam clarum eſt, qui ad hoc citat Bar. in c. in omni, de teſtibus, & Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra. col. 30. verſ. dubitatur. de probat.

Contrarium tamen videtur ſentire Spec d. tit. de accuſa. §. 1. d. nu. 33. lib. 3.

Ampliabis modo, quod diximus de denunciatore teſte vt ſi lege municipali ſit cautum, vt denuncianti credatur, etiam
13 ſi denunciator denunciet falſum, † nihilominus ei credatur, ſi ita atteſtanti credendum eſt Bal. in l. 1. nu. 4. verſ. quærit hic. C. ſi aduerſus libertatem, Ang. in Auth. de iudic. § oportet. de iudic. col. 6. & videas eundem Bal. in l. ſi tutor, nu. a. & ſeq. de pericu. tutor. & in l. 1. nu. a. & ſeq. verſ. ſed pone ſtatutum dicit. C. de iureiur. quem refert, & ſequitur Rom. in d. l. qui bona. d. §. quidam d. nu. 4. ff. de dam. infect.

Primo velim limites iſtam ampliationem non adeo veram
14 eſſe, † quin ẽt poſſit probari contrariũ, arg. l. a. §. ſi abſens. iuncta gl. ſuper verb. vel iudicio, verſ. niſi aduerſarius contrariũ, & ibi Paul. de Caſtr. nu. 8. & ſeq. ff. ſi ex noxali cau. agatur, & prodidere Iac. Butr. & Bald. in l. 1. C. de reb. credi. quod etiam adiuuat l. cum precibus. C. de probat. & ſentiunt omnes ſupra allegati

Digitized by Google

allegati Dd & Rom.cõſ.102.ſuper eo, quod,nu.3.verſ.vltimo iſta fuit communis opinio,vbi idem ſentientes refert,teſtatus * de * communi opinione.

Secundo limita,& intellige dictam ampliationẽ procedere
15 in leuibus,quia tunc illi creditur, † ſecus in his, quæ ſunt magni momenti,vt ait Ang.in l.ea quidem.C.de accuſa & ita diſtinguit Bar.in l.Diuus Adrianus.3.q.nu.7. verſ.cõtrarium videtur.ff.de cuſto.& exhib.reor.atq; cõſulẽdo rñdit Nat.in cõſil.550.Breuiter ad quæſitũ,nu.8.& ſeq.vbi de hoc late,quẽ videas,vbi aliter ẽt ſubdiſtinguit in maleficijs leuibus,& proſequitur Rom.in d.l.qui bona.§.qui damni.in fi verſ.tertio caſu dicas.ff.de dam.infect.& diximus in concluſione,Damnum.

Tertio limitabis ampliationem,ac ẽt illud de denunciatore teſte,vt locum ſibi non vendicet in denunciatore blaſphe-
16 matore, † cui non eſt credendum, etiam ratione officij: nam cum infidelis ſit Deo,non poteſt eſſe fidelis hominibus,c.non poteſt.& c.quod ſine peccato.2.q.7.& in c.grauibus 3.q.7.& ita reſpondit Anchar.in conſil 416.verſ tertia exceptio.quem referendo ſequitur Rol.à Valle in conſ.52.quia omni iure.nu.44.ſub verſ.vlterius contra iſtos.vol.4.

CONCLVSIO DVIII.

ARGVMENTVM.

Deponentis ciſtellam, vel alia ſimilia apud aliquem, quæ ſibi abſque ſigno reſtituatur, an ſtetur iuramento, ſi dicat aliqua abſtracta fuiſſe.

SVMMARIA.

1 *Deponens farcinulam ſiue ciſtellam, vel aliud ſimile apud aliquem ſi dicat aliqua ex illa abſtracta fuiſſe,deficientibus probationibus eius iuramento fides eſt habeda.*
2 *Deponentis iuramento contra depoſitarium non ſtatur, quando conſtat clare ipſum depoſitarium non amouiſſe ſignum,ex quo ab altero fuiſſe ablatum probatur.*
3 *Depoſitarij dolus non præſumitur, nec contra ipſum admittitur iuramentum deponentis, ſi valiſia ita foret ſigillata vt facile ſignum adimi potuiſſet,& depoſitarius eſſet vir probus bonæ famæ, & ſpectatæ fidei.*
4 *Hæretici,vel Iudæi a iuramento arcentur quoniam eſt veriſimile, illos peieraturos.*
5 *Deponentis iuramentum ceſſat,quando depoſitarius vellet contrarium probare.*

DEponentes farcinulam,ſiue ciſtellam,vel quid ſimile apud
1 aliquem, † & illa fuerint ſibi reſtituta abſque ſigno, ſiue deponens dicat aliqua ex illa farcinula,ſiue ciſtella abſtracta fuiſſe,deficientibus probationibus,illius iuramento fides erit habenda circa ea, quæ in illa ciſtella extabant, vt reſpõſum fuit ab Vlp.in l.1.§.depoſiti cum §.ſi ciſta.ff.depo.quod etiam docuit Bar.in l.in actionibus.col.vlt.nu.23.de in lit.iur.& in d.§.ſi ciſta,nu.2.& Alex.in d.l.in actionibus.num.18.verſ. qui per iſtum tex.& Inn.in c.fin.nu.1.& 2.& 3.quod met.cau.

Primo limitare poteris non procedere,quando conſtat cla-
2 re iſtum depoſitarium non amouiſſe ſignum, † ex quo ab altero fuiſſe ablatum probatur:nam tunc non ſtatur iuramento deponentis contra ipſum depoſitarium,ita tradit Iaſo.in l. in actionibus,nu.41.verſ.tertius caſus.de in lit.iuran.cui accedit Plot.in l ſi quando,nu.400.C.vnde vi.poſt Cagno.in l.vnica.nu.127.C.de ſenten.quæ pro eo,quod intereſt, atque conſultum fuit à Pariſ in conſ.74.nu.40.lib.1.

Secundo velim limites non eſſe veram cõcluſionem, qñ facti,& perſonarũ qualitas aliter ſuaderet,vt ſi valiſia ita foret
3 ſigillata,vt facile ſignũ adimi potuiſſet,† & depoſitarius eſſet vir probus,& bonæ famæ,& ſpectatæ fidei:nam tunc nõ præſumitur dolus,nec contra ipſum admittitur iuramentũ deponẽtis,ita traditum fuit à Bal.in rub.C.depoſi.nu 1. & in l.1.nu.5.C.loca.late proſequitur Tiraq.in trac.de pęn.leg cau.23.in fi.& latius in cau.51.n 69.Ploto quoq; placuit in d.l.ſi qñ.num.412.cum ſeq.Rui etiam reſpondit in conſ.148.nu.29.lib.5.

Tertio limitare tibi graue non fuerit,vt locũ ſibi non vendicet, inſpecta qualitate perſonæ volentis iurare, † veluti in
4 Hæretico,vel Iudæo: nam iſti à iuramento arcentur,quoniam eſt veriſimile,illos peieraturos,prout de Iudæo dixit Marſ.in ſingul 41.Iudæus,& tenet Plot.in d.l.ſi quando. num.401.C.vnde vi.

Quarto limitabis non procedere,quando depoſitarius vel-
5 let contrarium probare:etenim tunc admittitur, † & non obſtat iuramentum deponentis,ita aſſeruit Plot.in d.l.ſi quãdo.nu.403.& 415.& à Pari.cõſultum fuit in conſ.74.n.5.lib.1. & conſulas ad hanc materiam late clariſſimum Iaco.Menoch. in tract.de arbitr.iudi.lib.2.centur.3.cau.208.nu.26.cum ſeq.

CONCLVSIO DIX.

ARGVMENTVM.

Depoſitarius dicens perdidiſſe res depoſitas an præſumatur in dolo, ſi appareat res ſuas ſaluas.

SVMMARIA.

1 *Depoſitarius dicens perdidiſſe res depoſitas, ſi appareat res ſuas ſaluas præſumitur in dolo.*
2 *Depoſitarij dolus præſumitur ex diſſigillatione valiſiæ penes ipſum depoſitæ quando eam reſtituit ſine ſigno. & tunc eſt locus iuramento deponentis de rebus in ea incluſis. Contrarium nu.3.*
4 *Doli præſumptio contra depoſitarium circa amiſſionem rerum depoſitarum quo caſu, & quomodo ceſſet. Vnuſquiſque tenetur magis ſe diligere, quam alium,ibid.*
5 *Depoſitarius,quando res ſuas viliſſimas ſeruauit,& dimiſit res depoſitas valde pretioſas,tunc in arbitrium iudicantis poſitum eſt,an ex qualitate perſonarum,& rerum præſumat dolum,nec ne.*
6 *Dolus niſi ex coniecturis probari poteſt.*

DEpoſitarius dicens perdidiſſe res depoſitas, ſi appareant
1 illius res incolumes,† pręſumitur in dolo,vt ſancitum eſt in tex.in c.2.& ibi Abb.num.2.de depoſi. Natta reſpondit in conſ.131.per totum,vol.1.

Quod ampliabis ẽt procedere, quando reſtituit ille depoſitarius valiſiam ſine ſigno: nam ſi deponens probet valiſiam traditam fuiſſe obſignatam,ex eo,quod ſignata nõ reperitur,
2 præſumitur † dolus,& tunc locus erit iuramento ipſius deponentis de rebus in ea incluſis, * vt de communi opinione atteſtatur Iaſ.in l.in actionibus.de in lit.iur nu.41.& idem conſuluit Pariſ.conſ.74.nu.6.11.& 16.lib.1.tradidit etiam Plot.in l.ſi quandò.nu.397.C.vnde vi.quibus adhæret Cagno. in l.1.nu.130.C.de ſent.quæ pro eo quod intereſt.& Cla.voluit lib.2.ſententiarum.§.furtum.verſ.pro complemento.

3 Contrariã ſententiã tuentur † Alex in d.l.in actionibus.nu.18.in fi.& Bar.in l.in eos.nu.5.ff.furti.aduerſus naut. & ſtabular.vbi dicunt,in dubio iurari non poſſe, quoniam ex illa (vt ſic loquar) diſſigilatione non probatur dolus depoſitarij, ſed torquentur familiares,vt ibi Bar.docuit.

Limitabis concluſionem verã non eſſe,ſi depoſitarius probauit caſum fortuitum,vel per alias præſumptiones,ſiue coniecturas excluſerit talem dolum præſumptum; vt ſi imminen-
4 te incendio ipſe depoſitarius † eum non poſſet ſeruare res ſuas,& depoſitas,maluerit res ſuas incolumes tueri:nam tunc ceſſat dicta præſumptio doli, cum quis teneatur magis ſe diligere,quam alium.23.q.5.c.ſi non licet.in princ.& c. cum ſalutis.in fin.diſt.86.& hoc procedit non tantum, ſi res ſuæ erant pretioſiores,quam depoſitæ,ſed etiam ſi erant viliores,ſi credimus Abb.in d.c.bona fides.num.2. depoſiti. vbi tamen ait,
5 † quod ſi res viliſſimas ſeruauerit,& dimiſerit res depoſitas, tunc in arbitrium iudicãtis eſſe poſitum, an ex qualitate perſonarum, & rerum præſumat dolum, nec ne. Dolus enim niſi
6 ex coniecturis † probari poteſt.l.licet dolum.C.de dolo.& in c.2.de renuncia.lib.6.de cuius probatione vide quæ diximus in concluſione, Dolum.

CONCLVSIO DX.

ARGVMENTVM.

Depoſitum quid ſit, & quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Depoſitum eſt contractus bonæ fidei.*
2 *Depoſitum probatur per confeſſionem.*
3 *Depoſitum probatur per confeſſionem quoad præiudicium confitentis, non autem tertij.*
4 *Depoſiti vera numeratio non probatur per confeſſionem.*
5 *Depoſiti confeſſio quando afferet præiudicium tertio, cur vere non probet depoſitum.*
6 *Tribus modis contrahitur, videlicet, verbis,& chirographo.*
7 *Depoſitum, de quo aliter conſtare non poteſt quam per confeſſionem depoſitarij, non gaudet priuilegijs veri depoſiti.*

Depo-

1 DEpoſitum eſt contractus bonæfidei,† vt aſſeruit Tripho-
nius I.C. in l.bona fides.ff.depo.hinc fit, vt quando agi-
tur ad illius probationem,conſentaneum nō ſit de iuris api-
cib.diſputare,iuxta ſententiam Bal.in cōſ.256.nu.3. in fi.vol.
1.cui adhæret Tiraq.in tract. de vtroque retract.côuent. ver.
conſignes.§.4.glo.6.nu.15.& tradidere Accur.& cæteri ſcri-
bentes,in §.actionum autem.iuſtitut.de act.idem ſenſit Caſt.
in l.cum quid.poſt nu.13.verſ.ſed Bal.in l.incendium.ff.ſi cer
tum pet.& idem voluit Bal.in l.vnica,col.4. poſt nu.28. verſ.
diſputare enim. C.de confeſſ.

Paucis itaque videamus, quo pacto illud ſit probandum.
2 Depoſitum igitur † probatur per confeſſionē,ita habemus
à Pau.in l.Publia.fi.& perſpicaciſſimo Papiniano in l. Lucius.
ff.depoſ.quos contextus adducit Matth.de Afflict.in conſtit.
Neap.lib.2.in conſtit.de cauſ.depoſ.rub.33.nu.7.Io.Andr.in
addit ad Spec.§.1.verſ.item debet iudex.nu.67.ſuper verb.
fundus,in litera I.verſ.in cōtrarium eſt,de teſte. Fed.de Sen.
cōſ.53.Titius.& ſeq.eo.mo.idē voluit Bal.in d.cōſ.356.nu.1.
& 2.vol.1.& in conſ.364.poſt nu.2.verſ.ſed quia côteſſiu.vol.
2.vbi ait, ex tali côfeſſione probari numerationem depoſiti,
hoc ēt ſcripſit Tiraq.in tract.de vtroq; retract.tit.de retract.
côuēt.ver.quod cōſignare.§.4.gl.6.n.8.ver.ſed in hac tracta-
tione,& n.15.cū ſeq.vbi ex allegatis ait,nec tunc poſſe oppo
ni exceptionē non num.pecun. Alex.quoq; protulit in l.ſi ita
ſtipulatus.§.Chryſogonus,n.13.ver.itē in quantū dictū eſt.ff.
de ver.obl.& in l.1.§.ſi qs ita.n.33.itē inducit effectū.ff eo.ti.
3 Primo limita,& intellige procedere tm̄,† quoad præiudi-
cium confitentis, non aut tertij, auctoritate Bal. d.conſ 364.
poſt nu.2.ver.& ſi dicatur.vol.2.& videntur idem ſentire Io.
And.in d.addit.in fi.& Fed.de Sen.d conſ.53.& ita tradit Iaſ.
in cōſ.172.col.2.circa med.ver.accedat etiā ibi,ideo mera ve
ritas amplectenda, vol.2. permotus doctr.Imo.Alex. poſt d.
nu.13.verſ.ſed pōt dicere tm eum,col.8.& Accur.in d l.ſi ita
ſtipulatus.§.Chryſogonus.de verb.obl.& Alex.in l.1.§.ſi qs
ita.n.35.ver.nec obſtat,ſi pro Spec.allegetur.eo.tit.quod idē
probauit Tiraq.in d.tract.de vtroq; retrac.vbi ſupra,nu.9.&
4 15.in fi.nam hoc caſu per † confeſſionē dicti depoſitarij,non
probatur vera numeratio depoſiti,vt docuit Bar.in l.ſi ex cau
tione.poſt nu.1.verſ.quid dicemus.C.de nō num.pec.& in d.
§.ſi quis ita.nu.9.& in d.§.Chryſogonus.nu.9.Bald.cauit in
cōſ.352.q̄ritur,an confeſſio,in prin.vol.3.& conſuluit Anch.
in conſ.330.col.2.Tiraq. eleganter tradidit vbi ſupra, nu.10.
& 13.dicens hanc eſſe * cōem opinionem,& polite ſcripſit Al
cia.in l.2.§ vlt.ſi cer.pet.cur vero,qñ confeſſio affert præiudi
cium tertio,non probat vere depoſitum, ea rōne corrobora-
5 tur: † nam depoſitum non niſi vnu modo contrahitur,ſ.re, &
vnus eſt contractus,& vna obligatio,quæ tantum re ipſa per-
ficitur,vt conſultus reſpondit Bal. in conſ.218. præſuppoſito
ſtatuto,nu.5.lib.1.& plenius in d.conſ.256.actū fuit depoſiti,
& Soc.meminit in conſ.143.diu profecto anceps fui,nu.3.lib.
1.ergo niſi res ipſa hic vere interueniat,non poteſt dici de-
poſitum,etiam ſi huiōi confeſſio chirographo, aut verbis tm̄
facta fuerit.& ſi ſecus procedit in mutuo,id fit,quia trib.mo-
6 dis cōtrahitur,† videlicet re,verbis,& chirographo, vt d.l.2.
§.vlt ff.ſi cer.pet.& depoſitum tm̄ re ſola, ita ex ſupra addu-
ctis colligitur. Quæ oīa intellige,vt ſupra dictum eſt,qñ agi-
tur ad præiudicium tertij,nunc enim non probatur per ſolam
confeſſionem,ſecus in præiudicium cōfitentis,vt d.l.Publia.
& l.in contractib.C.de non num.pec.& p Tiraq.vbi ſup.n.15.

Secundo limitabis & intelliges prædicta, vt tale depoſi-
7 tum confeſſatum tantum,id eſt, † de quo aliter conſtare non
poteſt,quam per confeſſionem depoſitarij,non gaudeat pri-
uilegijs veri depoſiti,ſcilicet de cuius vera numeratione cer
tiſſimis probationibus appareat. Ita Bal. tradidit in cōſ.384.
duo ſunt videnda,in fi.lib.1.quem refert,& ſequitur Socin.in
d.conſ.142.diu profecto,lib.1.nu.7.quem refert etiam Tiraq.
in d.tract.de vtroque retract.vbi ſupra, nu.14.

CONCLVSIO DXI.

ARGVMENTVM.

Teſtes deponentes de depoſito, & ſuper depoſito, an probent, & quomodo.

SVMMARIA.

1 *Teſtes deponentes de depoſito, ſi dicant tantummodo iſtiuſmodi confeſſum fuiſſe re-
cepiſſe depoſitum, non probant.*
2 *Teſtes ſuper depoſito certa ſumma in ſacculo, non probant, niſi dicant vidiſſe numerari certam ſummam.*
3 *Teſtes probant, ſi vnus dicat vidiſſe pecuniam deponi, & alter vidiſſe numerari.*
4 *Depoſitum excedens libram auri debet probari per quinque teſtes inſtrumentarios, & infra libram per tres.*
5 *Cautio probandi depoſitum nullis teſtibus, & nulla ſcriptura factum.*
6 *Depoſiti plena probatio inducitur contra depoſitarium ob acceptationem literarum deponentis, & ſilentium eius.*

TEſtes deponentes de depoſito, ſi dicant tantummodo
1 iſtiuſmodi confeſſum fuiſſe depoſitum, † non probant:
oportet enim, vt deponant re ipſa factum fuiſſe. Aliud enim
eſt depoſitum,re vera traditū,aliud cōfeſſum,arg.l.1.§.ſi mu-
tuū.ff.ſi quid in fraudē patro.& dixit Bal.in cōſ.118.n.5.vol.1.

Quemadmodum etiam teſtes ſuper depoſito certæ ſummæ
in ſacculo nō probant,licet deponant vidiſſe deponi ſacculū,
2 niſi † dicant vidiſſe numerari certam ſummam,vt aſſeuerauit
Bar.in l.cum ſeruus.ad fin.nu.3.de condit.& demonſt.& con
ſuluit Nat.in conſ.202.nu.12.vol.1.& ſenſit Rol.à Val.in cōſ.
63.perſpectis diligenter his.nu.24. verſ.vt depoſitum, vol.1.

Quod limitabis,ſi vnus teſtis dicat vidiſſe pecuniā depo-
3 ni,& alter vidiſſe numerari, † tunc nempe probant, vt tradi-
dere Dd.poſt Gl.ſuper verb.pro cauto, ver.ſed quid ſi cui di-
aero,in l.cum quid.ff.ſi cert.pet.& aſſeruit etiam Spec.in §.1.
ver.ſed pone,egi contra re ad decem.in fi.ibi,ſed dic contra,
nu.66.tit.de teſte.quē refert, & ſequitur Bal in l.1.col.4. poſt
nu.14. verſ.vnde ſi peto decem. C. de teſta. Nell. in tract.de
teſta.in verb.teſtis inductus ad probandum mutuum,nu.182.

Iſtud ſublimites velim,vt nō habeat locum, quando depo-
4 ſitum excederet libram auri: † nam tunc debet probari per
quinque teſtes inſtrumentarios, & infra libram tres ſufficiūt,
vt atteſtatur Matth.de Afflict.in feud. io tit.de inueſtit.inter
dom.& vaſ.c.ſi quis ſe, vel patrem, n.3.per Auth de fid.inſtr.
§.ſi quis igitur iuncta glo. ſibi ſuper verb.non minus tribus,
& probauit Nell.in ſuo tract.de teſtibus,nu.84.ſuper verb.de
numero teſtium, verſ.ſi quis vult probare ſolutionem debiti.

At quo pacto,roget quis, probādum erit depoſitum nullis
5 teſtibus,nulla ſcriptura factum, atq; munitum † cautio eſt, vt
per literas coram duobus, vel ſi mauis tribus teſtibus, qui li-
terarum ſeriem legant,ſcriptas,depoſitario ſignifices,eumq;
roges,vt ea, veluti centum,quæ penes ipſum depoſueras, tibi
quoniam opus eſt, humaniter reſtituat, quibus ab vno ex il-
lis teſtibus depoſitario redditis literis, ab eoq; perlectis, ſta-
tim idem depoſitarius proteſtatus nō fuerit ſe mirum in mo-
dum de tali literarum ſerie admiratione capi, nihilque cui-
quam debere, vel id genus alia dixerit verum tacuerit, tunc
6 ob hanc literarum acceptationem,† & ſilentium contra hunc
depoſitarium plena inducitur probatio, adeo vt poſſit com-
pelli,vt depoſiti ſummam perſoluat, cuius quidem cautionis
auctor eſt Marſ.in rubr.C.de proba.nu.265.verſ.& primo di-
co,cū ſeq.& Bar.in l.filius,la 2.ff.ad Maced.& in l. quo enim.
§.1.ff.rem rat.habe.& late diximus ſupra in concluſione,De-
bitum, & in Concluſione, Creditum.

CONCLVSIO DXII.

ARGVMENTVM.

Deſcendentia affinitatis,conſanguinitatis,vel familia in antiquiſſimis an probetur per famam,& vocem publicam, ac per teſtimonium de auditu & probando gradus conſanguinitatis, an probetur deſcendentia.

SVMMARIA.

1 *Deſcendentia affinitatis, conſanguinitatis,vel familia in antiquiſſimis excedentibus memoriam hominum, probatur per famam, & vocem publicam.*
Contrarium, num 2.
2 *In probatione deſcendentia requiritur verus actus hominis, nec ſufficiunt verba tantum.*
3 *Deſcendentia, quæ recens contracta eſt, ſi non excedit memoriam hominum, vt probetur non tantum requirit publicam vocem & famam,ſed ſimul cum ipſa probationem tractatus, & nominationis.*
4 *Deſcendentia probatur probando gradus conſanguinitatis, & ſuorum maiorum per inſtrumenta publica.*
5 *Deſcendentiam probant inſtrumenta loquentia de ipſa etiam per verba enuntiatiua, dummodo ſimus in antiquis.*
6 *Antiquum in probatione deſcendentia dicitur ſpatium quinquaginta, vel quinquaginta ſex annorum.*
7 *Teſtimonium teſtis non ſufficit ad probationem gradus deſcendentia, quia quilibet gradus debet probari per duos teſtes,& gradus ſinguli diſtincte ſunt probandi.*

8 *Deſcen-*

Digitized by Google

8 *Deſcendentia probari poteſt per teſtimonium de auditu, quando ſumus in antiquiſſimis.*
9 *Deſcendentiam, & gradus conſanguinitatis præſumuntur ſcire teſtes conſanguinei, ideo ad illam probandam admittuntur.*
10 *Deſcendentia probatur per indicia, & coniecturas.*
11 *Teſtimonium de auditu non admittitur quando agitur de probanda deſcendentia ad matrimonium dirimendum cum agatur de graui præiudicio, ſecus vt ibi.*
12 *In deſcendentia quando ſunt vocati filij legitimi, & naturales, non ſufficit, vt probatio concludat de deſcendentia, niſi etiam concurrat illa qualitas legitimi, & naturalis.*

DEſcendentia affinitatis, conſanguinitatis, vel familiæ, quando ſumus in antiquiſſimis, id eſt excedenribus ho-
1 minum memoriam † probatur per famam, & vocem publicam, vt conſultum fuit à Franc.Aret. in conſ.37. nu.1. verſic. ſed quia hic agimus col.1.doctr.Bal. permotus in auth. quas actiones, num.16. C. de ſacroſanct.eccleſ. & ita expreſſe voluit Hoſtien.& Ioan.Andr.in cap. licet ex quadam de teſtib. & ibi Abb.nu 3.verſic.no.ibi, propter breuem hominum vitam eum ſeq. ſequitur Cephal. qui multos alios profert. in conſ.137.nu.45. ad hoc idem reſpondit Alexan. loquens de filiatione in conſil.90.in cauſa & lite inter illos de Bardellis, nu.6.& 10.verſ.comprobantur prædicta.col.3.vol.6.cui conuenit Dec.in conſ.321.col.4.nu.6.verſic.accedit etiam quod iſti de Puteo.

Contrariam videtur probaſſe ſententiam Pat.in conſil 23. nu.240.verſic.prout etiam quia. col.13.vol.1.ea ratione mo-
2 tus, † quia in huiuſmodi probatione deſcendentiæ requiritur vnus actus hominis, nec ſufficiunt verba tantum, vnde colligit teſtimonium, de auditu, quod in huiuſmodi probatione famæ eſt neceſſarium non ſufficere, per ea, quæ multa ibidem in medium affert; ſed infra demonſtrabitur poſſe probar per teſtimonium de auditu.

Quocirca priori ſententiæ adhærendo, limita non proce-
3 dere, quando agitur de probanda deſcendentia, † quæ recens contracta ſit, quæ non excedat hominũ memoriam, namque tunc non ſufficeret publica vox, & fama ſola, ſed ſimul eum ipſa deberet probari tractatus, & nominatio, iuxta ea, quæ tradit Bar.in l.filium.definimus. ff.de his, qui ſunt ſui, vel alie.iur.cum aliјs ab eodem Franc. Aret. relatis in d.conſ.37. in princ.verſ.ſed quando ageretur de probando conſanguinitatem, colum.1.

Præterea hæc eadem, quam ſic noſtri vocant, deſcendentia
4 probatur, † probando gradus conſanguinitatis & ſuorum maiorum, id eſt, ſi probaret patrem ſuum fuiſſe filium veluti Sempronij, & gradatim ſupra aſcendendo per inſtrumenta publica. Quinimo etiam Sempronium fuſſe patrem talis probari poteſt per inſtrumenta publica, iuxta mentem Aret.in d.conſil.37.poſt nu.1.verſ.ſecundus modus.col.2. & idem videtur ſentire Par.in d.conſ.23. poſt nu.252. verſic.& quoniam ipſe Illuſtris Marchio.colum.34.d.vol.1.

Illud ampliare poteris, vt etiam ſi huiuſmodi inſtrumenta
5 loquerentur de deſcendentia † per verba enunciatiua, dummodo ſimus in antiquis, vt reſpõſum fuit ab Alex.d.conſ.90. in cauſa & lite, num.10.verſic.ex his reſponſum, colum.4.volum.6. quem refert, & ſequitur Alb.in conſ.83.nu.3. vbi Alexan.d.conſ.90.num.8. & 9. ait, antiquum in huiuſmodi pro-
6 batione diei ſpatium quinquaginta, † vel quinquagintaſex annorum, per ibi adducta, & proſequitur Pariſ.d. conſil.32. num.252.verſi.quia licet enunciatiue, volum.eo.& idem ſenſit Rota in vna Anagnina Caſtri Sareulæ coram Puteo. vbi agebatur de filiatione ſexaginta annorum, quæ antiqua exiſtimata eſt. & in recollectis Putei deciſ.523.incipien.die 24. Ianuarij,1547.lib.2.& ita ibi fuit intellectum dictum Saliceti in l.3.ff.de teſtibus.

Illud vero intelliges, quando gradus deſcendentiæ proba-
7 tur per teſtes, † vt non ſufficiat teſtimonium illius, ſecũdùm Bal.in c.ſeries, nu.3.de teſtib.ſed quilibet gradus debet probari per duos teſtes, vt inquit Inn.in d.c.ſeries, in fin.de teſtibus, quem ſequitur Bal.ibi, & in l.1.colum.4.quæſt.8. poſt nu. 14.verſic.præterea, quod duo teſtes.C.de teſtamen.& gradus ſinguli diſtincti ſunt probandi, vt ſancitum eſt in cap.licet ex quadam.ibi, ſingulos gradus.de teſtib. quod & comprobauit Decius in d.conſ.321.poſt num.4.verſi. præterea ſuper quarto capitulo, & num.ſeq.& late in conſ.524.viſis his, nu.2.3.4. & 5. atque reſpondit Natta in conſil.388.ſtatutum Aquenſi, nu.3.lib.2. & tenuerunt nouiſsime Domini de Rota in Vrbeuetanen.Fideicõmiſſi. coram Domino Lancilotto die 31. Ianuarij.1575.

8 Inſuper deſcendentia probari poteſt, † quando ſumus in antiquiſſimis per teſtimonium de auditu, vt clare conſtat ex his, quæ retulit Franc.Aret.in d.conſ.37. ſub nu.1.& nu.2.& multos ad hoc congeſſere Cephal. in cõſ.137.n.45.& Rolan. à Val. in conſ.82.n.47.lib.1. & Put.in d.dec.553.lib.ſecundo, incipien.die 24.Ianuarij 1547.in cauſa Anagnina Caſtri Sareulæ, nondum typis tradi. & Bart.in leg.non epiſtolis, num. tertio, C.de probat.

Quod poſtremum primo velim amplies, vt etiã admittan-
9 tur teſtes cõſanguinei, ipſi enim † præſumuntur ſcire gradus, & deſcendentiam conſanguinitatis, & docuit Bart.in l.qui duos.col.3.n.12.verſ.quęro dixi, quod oportet.ff.de reb.dub. & in repet.auth.ingreſſi, n 690.Bal.etiam ſentit in l.quoniam ſororem.C.de iure delib.quos refert, & ſequitur Natta in cõſ. 108.n.3.in 1.part.Roland.à Valle, conſ.19.facta fuit donatio, nu.19.verſ.ex qua coniunctione, & clarius in conſ.3.de uenio modo, n.100.verſ.quod cõiunctus præſumitur, referens Bald. in d.leg.quoniam ſororem.

Secundo ampliabis, vt etiam poſſit probari per indicia,
10 † & cõiecturas, & placuit Aret.in d.conſ.37.de quibus diximus in concluſione, Filiatio, vbi tractauimus de illa probãda per præſumptiones, in verb.Vidimus aſſerentem ſe filium. & in verb.Videamus modo, ad quam te reijcimus, ne bis idem conſcribamus.

Primo loco limita nõ procedere, quando agitur de probã-
11 da deſcendentia ad matrimonium dirimendum: † tunc enim cum agatur de graui pręiudicio, non admittitur teſtimonium de auditu, ſecus vero ſi non ageretur de diſſoluẽdo matrimonio propter ſanguinis coniunctionem, quoniam tunc cum eſſemus in antiquiſſimis, de quibus non extat memoria in contrarium probaretur per teſtimonium de auditu, vt ad id multa collegit Franc.Aret.in d.conſ.37.nu.3.& 4.

Secundo limitare, & intelligere poteris, vt qñ ſunt voca-
12 ti filij legitimi, & naturales non ſufficiat, † vt probatio cõcludat de deſcendentia, niſi etiam concurrat illa qualitas legitimi, & naturalis, vt poſt Goza.in cõſ.39.col.1. & Dec.in cõſ. 471.& ſeq.tradit Rolan.à Val.In conſ.3.nu.41.& ſeq.vol.1.

Iſtud tamen argumenti genus, de quo hucuſque diſſeruimus vberrimum, fertile, & abſolutum reddere poteris, ſi in conſilium adhibueris ea, quæ tradidimus pluribus in concluſione, Affinitas, & in concluſione, Conſanguinitas, atque infra in Concluſione, Parentela. Hic igitur vlterius non progrediar, ſed ad illas Concluſiones te reijciam, ſitienti namque fontem monſtrare ſatis eſt.

CONCLVSIO DXIII.

ARGVMENTVM.

Diem allegans, & deducens, an debeat illum probare.

SVMMARIA.

1 *Diem allegans & deducens illum probare debet.*
2 *Actor ſi intentat decimam horam diei, & probat de prima ſuccumbit, & reus abſoluendus eſt.*
3 *Actor inſtante reo accuſato poteſt cogi ad exprimendam diem, ad hoc vt reus valeat probare illo die non patraſſe delictum.*
Contrarium, num.4.
5 *Dies appoſitas quando non debet apponi, ſi tunc non fuerit probatus ex hoc reus non venit abſoluendus.*

1 DIem allegans, & deducens † debet illum probare, iuxta ſententiam conſulentis Bald.in conſ.68. ad euidentiam, nu.3.in fin.vol.3.per notata in l.1.C.qui accuſa.non poſſunt, cæteroqui reus venit abſoluendus, iuxta regulam, Actore non probante.

Primo amplia idem procedere nedũ in qualitate, ſed etiã
2 in ſubſtantia diei, † nempe ſi actor intentet decimam horam diei, & probet de prima, nam tunc ſuccumbit, & reus obſoluendus eſt, per ea, quæ multiſcius animaduertit Bald. in l.2. poſt nu.2.verſ.ex quib.allegationib.in fi.col.2. C.de probat.

Secũdo ampliare tibi licebit, vt vſq; eo vera ſit cõcluſio, vt inſtante reo accuſato poſſit cogi ad exprimendã diẽ, ad hoc,
3 vt reus poſsit, & valeat ꝓbare illo † die nõ patraſſe delictũ, vt Bart.docuit in l.2. §.ſi qs Epheſi.n.6.ff.de eo, qđ certo loco

& ibi

& ibi ſequitur Iaſon aſſereus huiuſmodi opinionem Bart.eſſe
communiter receptam. Idem voluit Bar.in l.is, qui reus,col.
4.verſ.quæro,an in accuſatione,nu.9.& ſeq ff.de publ. iud. &
ibi Imol.& idem Bar.tradidit in l.libellorum.num.12.& ſeq.
verſ.circa tempus quæro.ff.de accuſat.& in l.Pantonius,§ rei.
nu.3.& ſeq.verſ.no.ex hac gl.ff.de acqu.hæred.& ſequitur, &
refert Ang.de malefi.in verb.& ad hoc colloquium,verſ. quid
ſi ego imploro officium iudicis.col.1.& de communi ſenten
tia ſcribētium atteſtatur ēt Salic.in l.in cauſis.nu.5. de accuſ.
hoc idem ſentit Alex.in conſ.62.poſt nu.5.verſ.& licet,col.1.
4 Iſtorum tamen opinioni repugnauit,† & contrarium ſenſit
Fulg.in d.l.ſi quis Epheſi.ad quę ibi allegata reſpondet Iaſ.in
d.§.ſi quis Epheſi.

Limitabis modo principalem concluſionē non habere lo-
cum, quando dies appoſitus non debet apponi; nam ſi tunc
5 non fuerit probatus,† ex hoc reus non venit abſoluendus, vt
videre eſt ex his,quę obſeruauit Salic.in d.l.in cauſis.nu.7.de
accuſat.cum diſtinctione,vt ibi.

Pluribus concluſionē hāc proſequerer,ſed vereor, ne dum
diem probandum eſſe ſuſius pertracto, diem ipſum incaſſum
conteram: Fruſtra enim eſt,bis idem repetere, adeas igitur
concluſiones noſtras,in quibus hæc latius tradidimus,id eſt,
Concluſionem, Tempus, & Concluſionem, Accuſator, atque
Concluſionem, Annus. Sed ad cætera deſcendamus.

CONCLVSIO DXIIII.

ARGVMENTVM.

Diffamatio quo pacto probetur.

SVMMARIA.

1 *Diffamatio non probatur ex eo, quod teſtes dicant, talem eſſe infamia inuſtum ob hoc, vel illud crimen.*
2 *Diffamatio probata dicitur ſaltem ad inquirendum, vel in carcerem detrudendum.*

1 DIffamatio nō probatur ex eo,quod † teſtes dicant, talem
eſſe infamia inuſtum ob hoc,vel illud crimē: nam potuit
eſſe infamia notatus apud aliquos tantū, & non apud totum
populum,aut pleranque eius partem, vt docuit Bart.in l.3. §.
eiuſdem quoque,de teſtib.& in l.de minore.§ plurimum.col.
3.verſ.ſed quid ſi dixit.ff.de q. & ex multis adductis à Cran.
in conſ.41.num.5.verſ.præterea non probant,& Bald.ſenſit in
conſ 447.ad euidentiam præmittendum eſt,nu.5.verſ.itē non
eſt dubium,vol.5.

Concluſionem limitabis, vt ſaltem dicatur probata ad in-
2 quirendum,† vel in carcerem detrudendum,vt auctor eſt Cy.
in l.nullus.poſt num.3.verſ.aut eſt homo nobilis,C.de exhib.
reis,& Bal.reſpondit in conſ.246.viſis actis,& alleg.vol.4. &
360.nu.6.vol.3.& in conſ.348 ad euidentiam pręmittendum
eſt,quis dicatur vſurarius manifeſtus,nu.12.

Verum quoniam illius materiæ propria ſedes eſt in Con-
cluſione,Fama,hanc ideo ibidem peragendam reſeruo.

CONCLVSIO DXV.

ARGVMENTVM.

Dignitas quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Dignitas probatur ex eo, quod quis habeat adminiſtrationem rerum eccleſiæ cum iuriſdictione.*
2 *Dignitas probatur ex eo,quod quis habeat officium,cuius nomen de iure communi innuit dignitatem.*
3 *Archidiaconatus de iure communi eſt nomen dignitatis, imo prima dignitas, qua habet iuriſdictionem, & tenet vicem epiſcopi.*
4 *Dignitas bene reperitur ſine cura,& adminiſtratione ſpiritualium.*
5 *Dignitas probatur ex conſuetudine.*
6 *Dignitas probatur per verba enunciatiua.*
7 *In priuilegio ſi exprimatur certa qualitas circa eccleſias exemptas, illa qualitas non probatur per priuilegium, niſi de ea aliter conſtiterit.*

1 DIgnitas probatur ex eo, † quod qs habeat adminiſtratio-
nem rerum eccleſię cum iuriſdictione,vt colligimus ex c.
volumus.diſt.89.& ex c.epiſcopus gubernationem.88.diſt.&
ex c.literis.de reſtit.ſpol.quod & probauit Archid.in c.1. nu.
2.de conſuet.li.6.quem ibi ſequuntur Io.And.Dom.& Philip.
Franc.& Cardi.Zab.in c.de multa.verſ.hoc idem, & ibi Petr.
de Anchar.& Abb.Sicul.col.6.verſ.extr.gl.nu.21. de præben.
& Franc.Aret.in conſ.23.nu.2.

Secundo probatur ex eo,q quis habeat officium,cuius no-
2 men de iure cōi innuit dignitatem † nempe quia vocetur Ar-
chidiac.licet de more,& conſuetudine eccleſiæ habeat admi-
niſtrationem,neque iuriſdictionem, dum tñ habeat proroga-
tiuam in eccleſia ſua tam in choro,quam in capitulo. Idem Ar
chid.tradidit vbi ſupra,afferēs exemplum de Archidiaconatu
Parmen.qui ſecundum Inn.in d.c.de multa, poſt nu 6.ver.ſi-
militer Abbates, quaſi nullum officium Archidiaconi facit in
eccleſia,& ibidem dicit Hoſt.in verſ.hoc idē eſſe in Archidia
cono eccleſię Ebrudunen.& Zabar.in clem.vt hi.§.t.in 1.not.
de æta.& qualita.& ſingulariter in cōſ.30.incip. in hac dubia
quæſt.col.3.verſ.idē eſt dare talem dignitatem,& idem ſenſit
Fel.in c.ex literis.col 3.verſ.& de illo dicto, poſt nu.5.de cō-
3 ſtit. † & hoc quia Archidiaconatus de iure cōi eſt nomē digni
tatis,imo prima dignitas:habet enim iuriſdictionem, & tenet
vicē epiſcopi,vt videre eſt in c.1.& in c.ad hæc,de offi.Archi.
& tenet gl.in c.de liberatione,in verb. electionis de off.legat.
lib.6.& ideo licet de conſuetudine huiuſmodi dignitatis Ar-
chidiaconatus non habeat iuriſdictionem, tñ (vt diximus) de
4 iure cōi habeat nomen dignitatis, † & dignitas bene reperi-
tur ſine cura,& adminiſtratione ſpiritualiū,vt ſancitum eſt in
c.cum in illis.de præben. li.6.& in d.c.1.de conſuet.c.1.de æ-
tat.& qualit.ſup eo.de præbē.li.6.clem.1.& clem.ſi plures.de
pręb.c.duđū.il 2.de elect.Rot.dec.412.alias 17.fuit dubitatū,
vtru ſi habens gr̃am de beneficio,tit.de conceſſ.prębē.in non.

Tertio probatur ex conſuetudine, vt quis ſcilicet habeatur
5 pro conſtituto in dignitate, † vel quod extet conſuetudo, vt
in eccleſia tale officium habetur pro dignitate,vt ait Archid.
in d.c.1.nu.2.de conſuetud.in 6. & late Franc.de Aret. proſe-
quitur in conſ.33.& latius Boer.q.286.per totum,& conſulas
Siaphil.de ſignatu.gratiæ,& iuſtitię.ver.tranſ.nunc ad digni-
tates fol.mihi 159.in forma parua.

6 Non tū dignitas † probatur per verba enunciatiua,vt ſan-
citū eſt in tex.in clem.ſummus Pontifex,in fi.de ſent. excom.
& in c.ſi Papa de priuil.li.6.cui ſuffragatur, quod notat Inno.
in c.inter dilectos,de fid.inſtr. vbi inqt, quod ſi in priuilegio
exprimat certa qualitas circa eccleſias exēptas, illa qualitas
7 non probetur per priuilegiū † niſi de ea aliter conſtiterit, vt
proſequitur late Franc.de Aret.in d.conſ.13.nu.8.9.& 10.

CONCLVSIO DXVI.

ARGVMENTVM.

Dilapidatorem quem eſſe, an probetur per teſtes,& quomodo non probetur.

SVMMARIA.

1 *Dilapidatorem quem eſſe probatur per teſtes deponentes talem eſſe, & reddentes rationem, quia ſunt vicini.*
Contrarium,nu. 2.
2 *Teſtes deponentes quem eſſe dilapidatorem,debent deponere de actibus,quibus infertur talem eſſe.*
3 *Dilapidatorem quem eſſe non probatur ex eo,quod teſtes deponant de publica voce, & fama tantum.*
4 *Dilapidatorem, quem eſſe non probatur ſimpliciter ex fama, ſed oportet probare cauſas, vnde fama traxit originem.*
5 *Dilapidatorem quem eſſe probatur ex vulgi opinione, quando mulier agit contra maritum dilapidatorem conſtante matrimonio.*
6 *Dilapidatorem quem eſſe,debet probari per ſigna extrinſeca,quando agitur de magno præiudicio.*

DIlapidatorem quem eſſe probatur per teſtes deponentes
1 talem eſſe dilapidatorem,† & reddentes rationem,quia
ſunt vicini,vt voluit Purpur.in l.1.nu.108.ff.ſi cert. petat. non
enim ſatis eſſet nuda dilapidationis allegatio, ſed legitima
probatione opus eſt,vt aſſeruit Andr.Gail. pract.obſer. lib.1.
obſeru.147.nu.5. verſ.præterea non aliter.

Contrariam tñ ſententiam quoad teſtes,ſequutus eſt Bertr.
in conſ.222.nu.3.vol.3.vbi ait, debere deponere de actibus,
2 quibus infertur † quem eſſe dilapidatorem,vt videlicet depo
nant nimis luxurioſe ſe vixiſſe,vel luſiſſe,vel donaſſe,vel pre-
tijs vilibus,& ſine cauſa bona ſua alienare,vel alia ſimilia age
re,nec ſufficere generaliter deponere illum eſſe dilapidatorē.

Idem videtur voluiſſe Alex.in conſ.72.nu.9.vol.1.

Rurſus vero dilapidatorem quem eſſe non probatur ex eo,
3 q † teſtes deponunt de publica voce,& fama tantum: debēt
enim

Digitized by Google

enim reddere rationem,& cauſam ſcientiæ ẽt nõ interrogati;
vt placuit Inn.in c.cum cauſam,nu.1.de teſtib.& docuit Bart.
in l.ſolam,poſt nu.3.verſ.ſed ſi depoſuit.C.de teſt.i atq; refert
Alex.in cõſ.72.nu.9.verſ.nec ẽt obſtaret,li.1.vbi voluit,etiam
non ſufficere,vt ſimpliciter probetur ſama,ſed oportere pro-
4 bare cauſas,† vnde fama traxit originẽ,motus doctrina Bart.
in l.de minore.§.plurimum.in fi.ff.de q.& Bal.ſenſit in l.pro-
prietatis,poſt nu.4.verſ.iſtę enim cauſæ.C.de prob.& in l.de-
curionum.C.de pęn.& hoc à maiori parte populi ita dr̃,per l.
3.§.eiuſdem.de teſtib.infra in concluſione,Fama, dicemus.

Quod poſtremũ limitabis, vt locum non habeat,qñ agitur
5 de modico præiudicio,† nẽpe qñ mulier agit contra maritum
dilapidatorem conſtante matrimonio,nam tunc ſufficit vulgi
opinio,vt cõcludit Bar.in l.ſi conſtante.nu.10.verſ. cum ergo.
ff.ſolu.matri.per gl.in §.illud, in Auth. de æqua.dot.& refert
Iaſ.in d.l.ſi conſtante,nu.57.ſecus qñ agitur de magno prẹiu-
dicio,vt quia mulier agat contra extraneos poſſeſſores,vel in
6 caſibus ſimilibus:† tunc.n.debet probari per ſigna extrinſe-
ca:ſcilicet illum vendere,vel dilapidare,vt colligitur ex l.his
qui.§.ſi.cum gl.ff.de tutor.& cura.dat.& ex l.1.in prin.de cu-
rat.furio.& tradidit Iaſ.in d.l.ſi conſtante.nu.157.cum ſeq.ſed
ad hanc concluſionem adhibeas concluſionem, Prodigalitas.

CONCLVSIO DXVII.

ARGVMENTVM.

*Dilatio probatoria an ſit concedenda illi,qui in prima dilatio-
ne nullam probationem fecit.*

SVMMARIA.

1 *Dilatio probatoria non eſt concedenda illi,qui in prima dilatione nullam probatio-
nem fecit.*
2 *Iura negligentibus non ſubueniunt.*
3 *Omnis probatoria dilatio de iure communi eſt peremptoria atque vnica, vt ſemel
tantum dari poſſit.*
4 *Dilatio omnis probatoria de iure communi eſt peremptoria, etiamſi non fuerit appo-
ſitum verbum peremptoriæ, quia illud ex iuris diſpoſitione ſubintelligitur.*
5 *Dilatio licet dicatur peremptoria,non tamen perimit ius,quia in alia inſtantia pro-
bari poteſt, licet in iſta perempta ſit facultas probandi.*
6 *Dilatio data abſenti non dicitur peremptoria,neque currit,niſi à die,quo fuerit in-
timata.*
7 *Dilatio omnis probatoria, ſiue ſtatuta ſit abſenti, ſiue præſenti, ſemper intelligitur
peremptoria.*

DIlationem probatoriam non eſſe concedendam illi, qui
1 † in prima dilatione nullam probationem fecit,traditum
eſt à Spec.in tit.de probat.§.1.& Bal.docuit in addit ad eun-
dem.in tit.de dilatio.Abb.etiam conſuluit in conſ.64.poſt nu.
2 2.vol.2.in prin.& ratio eſt,† quia iura negligentibus non ſub-
ueniunt,iuxta ſententiam Scæuolæ in l.pupillus in fi.ff.quæ in
fraud.cred.& Pauli in l non enim.ff.ex quib.cauſ.maior.ac
Sum.Pont.in c.nunciarum,48.diſt.& ſm Per.Benintend.in Bo
nonien.deciſ.45.nu.4.vel potius quia omnis probatoria dila-
3 tio de iure communi eſt peremptoria,† atque vnica,vt ſemel
tantum dari poſſit,vt docuit Alex.in l.fi.in 1.no.verſ.no.quod
omnia dilatio.& ibi Dd. * cõmuniter.ff.de ferijs,quod & pla-
cuit Abb.in c.licet.4.notab.nu.4.verſ.no.4.& aſſeruit Feli. in
c.paſtoralis.nu.2.verſ.dum dicit.Abb.de except.quos refert
Grauat.ad Veſtr.in c.4.lib.5.num.8.

Quod poſtremum ampliare poteris,etiamſi non fuerit ap-
4 poſitum verbum peremptoriæ,† quia tñ illud ex iuris diſpoſi-
tione intelligitur,ſic tradit Alex.per illum text.in l.fi.in 1.no-
tab.ff.de ferijs,& ſcripſere Abb.& Feli.in c.paſtoralis.num.2.
verſ.dum dicit,de exceptio.quo in loco alios idem ſentientes
citat,& ditemere Domini de Rota deciſ.485.alias 22.nota
quod in cauſa criminali, de teſtib.in antiquis, & hanc eſſe
* cõem ſcribentiũ ſnĩam teſtatur Rober.Maran.de ord.iudic.
par.6.act.3.tit.de dilatio.nu.2.qui & ipſe concordes citat.

5 Iſtud intelligas velim,† vt licet dicatur dilatio perempto-
ria,non tamen perimat ius, quia in alia inſtantia probari po-
terit, licet in iſta perempta ſit facultas probandi, vt docuit
idem Fel.d.c.paſtoralis,poſt nu.2.de exceptio.permotus au-
ctoritate Bar.in d.l.fin.de ferijs.

Limitabis primo concluſionẽ, vt locum ſibi non vendicet,
qñ dilatio fuit data abſenti,quia non dicitur eo caſu perem-
6 ptoria,neque currit,† niſi à die, quo fuerit abſenti intimata,
vt auctor eſt gl.in l.fi.ff.de ferijs,quam ſequitur Fel.in d.c.pa
ſtoralis,nu.3.& tradit Rober.de iudic.d.6.parte,3.act.nu.14.
ibique pro hac ſententia affert Bart.Alex.& recentiores in l.
Labeo.in fin.ff.de inreinr.& Bal.in l.ſi ea col.fin.C.qui accuſ.
non poſ.atque idem Bal.in l.1.poſt nu 2.verſ.nota quod dila-
tio.C.de tempor.appella.& in auth.ei,qui.num 5.verſ.quæro
numquid.C.eod.tit.quo tamen in loco reſtringit hoc, niſi ei
eſſet intimata perſonaliter.

Huic poſtremo aduerſari videtur idem Bald.in auth.iube-
mus,C.de iudic.nũ.3.atque Alex.in d.l.fin.de ferijs, in princ.
7 nu.3.qui indiſtincte tenent † omnem dilationẽ probatoriam,
ſiue ſtatuta ſit abſenti, ſiue præſenti, ſemper intelligi perem-
ptoriam,& ibi damnant gl.in d.l.finali,reſpondentque ad iu-
ra,de quibus in ipſa gloſ.quod loquuntur in dilationibus ex-
pectatorijs,non in probatorijs.

Alias octo limitationes affert Rober.Maran.de ord.iudic.
d.6.parte,d.3.act.à nu.5.vſque ad num.15.quas hic tranſcri-
bere non duximus, conſulas tu illum.

CONCLVSIO DXVIII.

ARGVMENTVM.

Dilectio maior in vno, quam in alio quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dilectio maior in vno, quam in alio probatur ex eo quod quis maiori alium honore
proſequitur.*

DIlectio maior in vno, quam in alio probatur ex eo, quod
1 quis maiori aliũ honore proſequitur, † veluti ex priori
vocatione,aut inſtitutione,arg.l.Publius.ff.de condit.& de-
monſt.& auth.hoc amplius.C.de fideicommiſ.vt etiã in hanc
reſpondit ſententiã Corn.in conſ.161.nu.13.vol 5.& in conſ.
210.nu.9.eodem vol.2.& alios refert Crau.in conſ.161.nu.4.
& 5.Soc.quoque in conſ.188.nu.17.vol.2.& Franciſ.de Aretio
conſ.155.ſub num.1.verſ.ſed in ſubſtitutione.

Cæterа huc ſpectantia videnda erunt in concluſione, Affe-
ctio,& in concluſione,Amor.

CONCLVSIO DXIX.

ARGVMENTVM.

Diligentia quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Diligentia ex multis probatur, quæ vide remiſſiue.*
2 *Communitas inquiſita de negligentia in capiendo homicidas,quibus modis probare
poterit ſuam diligentiam.*
3 *Diligentia in dubio præſumitur.*

1 DIligentia probatur ex multis,† quæ tradita fuere à Bart.in
conſ.102.incip.chariſſime Domine,nu.5.conſulens in ca-
ſu cuiuſdam communitatis inquiſitę de negligentia in capien
do quoſdã homicidas, vbi ita inquit eos poſſe probare ſuam
diligentiam, probando quod officiales ciuitatis tranſierunt,
vt illos poſſent comprehendere,vt l.fi.C.de his,qui latrones.
& l.1.§.ſin autem poſt commiſſ.de rapt.virg.Item poſuiſſe cu
ſtodes ad limites, & loca confinia, vnde verisimiliter pote-
rant dicti homicidæ inſurgere, per l.in nomine Domini.§.2.
2 C.de offic.Prætor.Africa. † Item rumorem fuiſſe concitatum
in Ciuitate,vel Caſtro,vt omnes traherent ad capiendum ma
leſactorem.l.prętor.§.ſi quis tamen.ff.vi bon.rap.l.1.§.tuliſſe.
ff.ad Sillan.vel campana ſonata,vt notatur in l.fin.de dolo,&
in l.aliud.§.refertur.de reg.iur.Item diligenter fuiſſe perqui-
ſitum per omnia loca,vbi poterant veriſimiliter eſſe dicti ma-
leſactores,vt l.3.§.Nerua.ff.de acq.poſſeſſ.Item ſi factum fue-
rit preconium per ciuitatem, quod quicunque aſſignaret ta-
lem,haberet tantum de auro communis,& qui ſcirent,& non
indicarent,punirentur,arg.l.1.de his,qui in prior.creditor.lo
co ſucced.& l.1.§.non ſolum.de iuſti.& iure,& l.lege Corne-
lia.ff.ad Syllania.ad id quoque conſulas eundem Bar.in tract.
de teſtibus,in verb.lata culpa,nu.112.& ad eas Franc.de A-
ret.in conſil.28.

Reliqua abunde tibi ſuppeditabimus in concluſione, Ne-
gligentia,& in concluſione, Culpa.

Supe-

3 Superioribus, & illud optime conuenit, nam † diligentia in dubio præſumitur, vt colligitur ex c. niſi. de præben. & à c. ad audientiam. de præſumpt. atq; ex c. deputati. de appell. quod & tradidiſſe Cyn. in l. ſi quis decurio. C. de falſ. & probauit Abba. in conſ. 41. col. 3. poſt nu. 2. lib. 1. & deciſum fuit à Dominis Rotæ deciſ. 125. alias 5. ſufficit acceptandi beneficium. de conceſſ. præben. in nou. & ſenſit Crauet. in conſ. 77. num. 11. & adeas Alex. in conſ. 45. habita. vol. 1.

CONCLVSIO DXX.

ARGVMENTVM.

Diſcordia an probetur per teſtes ſingulares, & an præſumatur oriri ex nouitate.

SVMMARIA.

1 *Diſcordia probari poteſt per teſtes ſingulares.*
Contra tum, nu. 2.
3 *Diſcordia præſumitur oriri ex nouitate.*

1 DIſcordiam probari poſſe per teſtes ſingulares † aſſeuerauit Franciſc. Purpurat. in l. 1. ff. ſi certum petat. nu. 4. vbi inquit, illam eſſe bonam rationē, ſcio, quia ſum vicinus, ideo teſtes ſingulares eam probant, argumento gl. in l. ob carmen. §. fin. de teſtib. & illam refert Gabriel. in ſuis concluſionib. tit. de teſtib. concluſ. 2. nu. 52. verſ. 26. inſertur.

2 In contrariam deſcendit ſentētiam † Alex. in conſ. 100. ſub nu. 5. vol. 2.

3 Quæ quidem diſcordia præſumitur oriri † ex nouitate, vt probatur in c. cum conſuetudinis. de conſuetud. & traditum fuit à Luca de Pen. in l. quemadmodum. C. de agricol. & cenſit. lib. 11. verſ. 233. Item ex communione, vt late ſumus proſequuti ſupra in concluſione, Communio.

CONCLVSIO DXXI.

ARGVMENTVM.

Diſſenſus quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 *Diſſenſus quo pacto probetur, vide remiſſiue.*
2 *Quæ contraria ſunt conſenſui, probant diſſenſum.*

1 DIſſenſus † quomodo probetur, conſulas concluſionem noſtram infra, Emptio per teſtes, ſub ſ. ampliatione, vbi vndecim modi adducuntur, quib. diſſenſus hmōi probari poſſit atq; ēt concluſionem, Conſenſus, quia quæ contraria ſunt

2 conſenſui, † probant diſſenſum, per regulam contrariorum.

CONCLVSIO DXXII.

ARGVMENTVM.

Diſcuſſio an probari debeat per ſententiam, & quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Diſcuſſio probari debet per ſententiam ad hoc, vt poſſit perueniri ad pignorum captionem, vel contra fideiuſſorem.*
2 *Diſcuſſio probari poteſt per relationem diſcuſſoris.*
Relationi diſcuſſoris dicentis ſe inquiſiſſe & nihil inueniſſe fides habetur ibid.
3 *Diſcuſſoris relatio transfert onus probandi in aduerſarium.*
4 *Diſcuſſio poteſt probari per famam.*
5 *Diſcuſſio poteſt probari per euidentiam.*
6 *Diſcuſſio probatur ex eo, quod fuerat præfixus terminus ad res exhibendas, & nihil exhibeatur.*

1 DIſcuſſionem debere † probari per ſententiam, ad hoc, vt poſſit perueniri ad pignorum captionem, vel contra fideiuſſorem, profitendo ſcripſit Bar. in l. ſtipulatio. §. habet autē, nu. 4. de oper. no. nunciat. & idem docuit in l. à Diuo Pio. §. in vendit. de re iudic. Nam requiritur ſententia declaratoria, vt ibi Bart. & refert ſequendo Roma. in conſ. 211. Allegationes Doctoris nu. 4. de communi * ſcribentium ſententia idem Rom. atteſtatur in conſ. 241. ſpectabiles Domini. nu. 7. & idem in dict. l. ſtipulatio. §. habet. 10 ſi. & Felin. voluit in c. euidentia. in gl. fi. de accuſ. atque conſuluit Ioan. Bapt. Fert. in conſ. 128. nu. 5. lib. 1. & reſpondendo ſenſit Sign. in cōſ. 58. ſub n. 6. verſ. præterea talis. & de * communi tradidit Iaſ. in d. l. ſtipulatio. §. habetur autē poſt n. 10. quē ſequitur Neguſ. in trac. de pigno. par. 8. 1. mēbro. col. 4. verſ. iſta autē regula ampliatur, qbus adhæret, cōſulēdo Pariſ. in cōſ. 50. ex lectura, n. 45. lib. 1.

2 Præterea poteſt probari per relationem † diſcuſſoris, vt habemus à iuriſconſult. in l. magis puto. §. ne tamē. ff. de reb. eor. quinimmo fides adhibetur eius relationi dicenti ſe inquiſiſſe & nihil inueniſſe, vt notatur in d. l. ſtipulatio. §. habet autem. de oper. no. nunc. & ſenſit Bal. in auth. ſed hodie. nu. 2. C. de act. & oblig. & idem Bart. meminit in d. l. à Diuo Pio. §. in venditione. nu. 7. ff. de re iud. vbi inquit ita ſe habere conſuetudinē.

3 Quod quidem de relatione diſcuſſoris ampliandu eſt, † vt vſque eo procedat, vt transferatur onus probandi in aduerſarium, vt auctor eſt Accurſ. in l. cum de lege, in ver. hæredis probatio. ff. de probat. cui accedit varijs in locis Bart. in l. ſi conſtante. in princ. ff. ſolut. matrim. in 1. quæſt. 1. part. princip. poſt nu. 7. & in l. decem. poſt nu. 3. de ver. oblig. & in l. fi. § licentia. in princ. C. de iure deliber. & iſtis ſe ſubſcripſit Ang. l. multū. § 1. ff. de acq. hæred. quos refert, & ſequitur Alex. in conſ. 3. conſultus alias, nu. 4. vol. quarto.

4 Inſuper tertio poteſt probari diſcuſſio † per famam, per ea quæ fuere animaduerſa in l. 2. ff. quan. fiſc. vel priua. nam cum quædam poſſint occultari, l. 2. C. quan. & quibus pars deb. lib. 11. & l. 1. §. ſed cum poſſum. ff. de colla. bon. cum ſimil. non poſſunt oculis ſubijci, vt refert tenendo Bal. in auth. ſed hodie, ſub nu. 2. C. de act. & oblig.

5 Ad hæc quarto loco poteſt probari per euidentiam rei, nēpe † ſi oſtiatim talis panem petat vt l. decē. ff. de ver. oblig. & l. ſi. ff. ſi certum petat. & ait Bal. in d. auth. ſed hodie. poſt num. 2. verſ. idem probatur.

6 Poſtremo, & quinto poteſt etiam probari ex eo, quod fuerat præfixus terminus ad res exhibendas, † & nihil exhibeatur, vt argum. l. in legem, ff. de contrah. emp. & tradidit gl. ordin. in l. à Diuo Pio. §. in venditione. in verb. capiantur. ff. de re iud. & ibi Bart. & Bal. in d. authen. ſed hodie. d. nu. 2. verſ. item probatur, ſi dato. C. de act. & oblig.

CONCLVSIO DXXIII.

ARGVMENTVM.

Diſpenſationem allegans, an illam probare teneatur.

SVMMARIA.

1 *Diſpenſationem allegans illam probare tenetur.*
2 *Diſpenſationem allegans debet etiam probare cauſam diſpenſationis eſſe veram.*
3 *Diſpenſationem allegans nedum tenetur illam probare, ſed etiam diſpenſantem habuiſſe ius diſpenſandi.*
4 *Diſpenſationem allegans illam probare non tenetur, quando cauſa eſſet talis vt ſine illa eſſet conceſſa diſpenſatio: ſecus, vt ibi.*
5 *Impetrans non arctatur ad probandam diſpenſationem, quando per triennium fuerit habitus pro diſpenſato.*
Contrarium num 6.
7 *Diſpenſatio ſi eſt contra ius, non præſumitur diſpenſatio.*
8 *Diſpenſatio ſi ſit veriſimilis ex antiquitate temporis, qualitate beneficiati, & maiorum fauorum illa præſumitur ſaltem cum iuramento ipſius allegantis diſpenſationem.*
Contrarium, nu. 9.

1 DIſpenſationem † allegantem illam probare teneri obſeruauere ſcribentes in c. 2. & fi. de ſciſmat. & ibi præcipue Card. in 4. col. quod ſequitur Paulus Borgaſ. in ſuo tract. de irreg. part. 2. c. de probat. diſpenſ. nu. 1. quinimmo debet proba-

2 re cauſam diſpenſationis eſſe veram, † licet alius dicat eſſe falſam, vt auctor eſt Speculat. in tit. de except. § nunc videndum. verſ. licet impetrans. huc quoque pertinet, quod notauit Innocen. in c. ex parte, de priuileg. & refert ſequendo Oldra. in conſ. 556. n. 2. & colligitur ex notatis in c. 2. & fi. de ſciſmat. & ibi Dd. & præcipue Card. in col. 4.

3 Amplia hoc, vt nedum teneatur probare diſpenſationem, ſed ēt † diſpenſantem habuiſſe ius diſpenſantem habuiſſe ius diſpenſandi, vt notatū eſt in c. fi. de ſimo. & in c. quod autem. de iure patro. & in c. Daibertum. 1. quæſt. 7. & in c. nuper. de dona. inter vir. & vxor. & in l. fi. ff. ſi à non compet. & in l. traditionibus. de acquiren. rerum domin. & refert Pau. Berg. in ſuo tract. de irreg. parte 2. tit. de probat. diſpenſat. n. 2. cū ſeq.

4 Primo limitabis, vt locum non habeat, † quando cauſa eſſet itiuſmodi, vt ſine illa eſſet conceſſa diſpenſatio, nā tunc non cogitur probare: ſecus ſi illi cauſæ inniteretur diſpenſatio, vt in caſu, ſuper quo reſpondit Oldrad. in d. conſ. 556. & Innocen. placuit in d. c. ex parte Abbatiſſæ. in princip. de priuilegium.

5 Secundo verum limites concluſionē, vt vera non ſit,† quādo per triennium fuerit habitus pro diſpenſato: tunc enim non arctatur impetrans ad probandam, vel planum faciendā diſpenſationē ſi diceretur ſubreptitia, nam præſumitur bona ita dixit auctor addit. ad Rot. in deciſ. 2. alias 136 voluerunt Domini de fil. presbyter. n. 6. in nou. per uo. in al. g. Lau. 89.

6 Contrarium ſenſit conſulendo Bellamer. in conſ. 10 factum eſt tale. nu. 43. verſ. & ſi dicas, quod conceſſio,† quem refert, & ſequitur Crau. de antiquit. tempor. 3. part. in princ. nu. 19. cum ſeq. vbi voluit, quod ſi diſpenſatio ſit contra ius, vt pote quod quis tenuerit duo beneficia, vt vocant incompatibilia

7 vel ſi minor, aut aliter incapax ad beneficium,† ſed aſſerat ſe diſpenſatum, etiam quod poſſederit longo tempore, non præſumitur diſpenſatio.

Hæc tamen à Bellame. tradita ſic accipienda ſunt, vt nō procedans conſiderata antiquitate tē poris, qualitate beneficiati, & maiorum ſuorum, qui ipſum beneficiatū ſuſtinuerit: nā

8 ſi † veriſimilis ſit diſpenſatio ex iſtis qualitatibus, illa præſumeretur ſaltem cum iuramento ipſius alleganris diſpenſationem, vel ipſius amiſſionē, ita docuit Abb. in c. licet Heli. col. finali, poſt nu. 23. verſ. ſed dubitari poſſet. col. finali, de ſimonia per not. in c. fi. de iureiur.

A Bellamer. diſſenſit Ancharanus in conſ. 117. argumēto eorum, quæ animaduertit Innocent. in c. illud. de præſumpt.

9 & c. innotuit. de eo, qui fur. or. ſuſcep.† non enim (inquit) eſt veriſimile, quod epiſcopus, qui ſingulis annis miſit eccleſias, de vita, moribus, & titulo beneficiatorum, paſſus eſſet, ſi diſpenſationem non habuiſſent, & iſtud conuenit cum dicto Abb. in alleg. cap. licet Heli. poſt d. nu. 20. ibi, conſiderata qualitate ſuperiorum. & refert Sarnen. in reg. de trien. queſtione 10. in fine.

CONCLVSIO DXXIIII.

ARGVMENTVM.

Diſpenſatio expreſſe facta, an poſsit teſtibus, & inſtrumentis probari.

SVMMARIA.

1 *Diſpenſatio expreſſe facta poteſt teſtibus, & inſtrumentis probari.*
2 *Diſpenſatio in Romana curia probatur ſcriptura, nec ſufficiunt teſtes.*
3 *Diſpenſationem tutius, & facilius eſt probare per ſcripturam.*
4 *Crimen ſuper quo diſpenſatum eſt ſi publicum ſit, debet fieri publicum inſtrumentum ſuper abſolutione ſi occultum, & ſecretum, inſtrumentum ſecretum fit à diſpenſante ad cautionem.*
Sæpe quod occultum putatur, publicè prædicatur ibid.
5 *Diſpenſationem ſuam fieri ex pluribus cauſis & non ex vna tantum.*
6 *In diſpoſitione ſtatuti quo cauetur, vt ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, non debet tantummodo adduci illa cauſa vnica, quod ſit factum fauore agnationis.*

1 DIſpenſationem expreſſe factam poſſe teſtibus,† & inſtrumentis probari tradidit Bal. in add. ad Specul. in tit. de diſpenſ. in ver. ſed nunquid ſuperior, quem refert, & ſequitur Gig. in tract. de penſ. q. 34. nu. 14.

2 Iſtud limitabis locum ſibi non vendicare in Romana Curia, nam ibidē requiritur ſcriptura,† nec ſufficiunt teſtes, per reg. Cancellar. vt gratia non ſuffragetur, niſi literis expeditis, & refert Paul. Borgaſ. ſuo tract. de irreg. in 12. par. tit. de probat. diſpen. nu. 7. ſecus vero eſſet extra curiam, vt obſeruauit Io. And. in ſua gl. in c. Rom. in verſ. in ſcriptis. de conſ. in 6.

3 Tutius, & facilius tamen † eſſe cenſuerim probare per ſcripturam, arg. c. cum medicinalis de ſen excom. in 6. & vt ſcripſere Dd. in c. fraternitati. in gl. 1. de ſchiſma. Et propterea conſilium erit, quod ſi crimen, ſuper quo diſpenſatum eſt, ſit pu-

4 blicum, fiat publicum inſtrumentum ſuper abſolutione:† ſi vero delictum ſit occultum, & ſecretum, conficiatur inſtrumētum ſecretum à diſpenſante ad cautionem, quia ſæpe quod occultum putatur, publice prædicatur, & ſic ſeruat curia in omnibus diſpenſationibus etiam in foro conſcientiæ, & in delictis occultis, in quibus ſit delicti præcipua mentio.

5 Nec prætereundum illud, quod ad rem noſtram optime facit diſpenſationem præſumi fieri ex pluribus cauſis,† & non ex vna tantum, per ea, quę tradidere gloſſ. & cæteri Dd. in l. quāuis. C. de fideicommiſ. & ibi Iaſ. num 8. referens alios, & ſequitur Alb. in conſ. 74. nu. 11.

6 Ex hoc iſtud infertur, vt in diſpoſitione ſtatuti, quo cauetur, vt ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, non debeat tantummodo adduci illa vnica cauſa,† id ſcilicet eſſe factum fauore agnationis, vt communi conſenſu omnes in hāc deſcendere ſententiam, nam Bart. doctiſſime, & ſapientiſſime in l. liberorum. nu. 13. verſ. quæro pone. ff. de verb. ſignific. dicit hoc eſſe falſum, & à Bart. opinione ſtat conſulendo Fråc. de Arct. in conſ. 47. proponitur ex facto col. 3. in fin. & refert Iaſon in d. l. quamuis. in fin. C. de fideicommiſ.

CONCLVSIO DXXV.

ARGVMENTVM.

Diſtantia an probetur per famam, & vulgi opinionem.

SVMMARIA.

1 *Diſtantia probatur per famam & vulgi opinionem.*
2 *Diſtantia liquide probari non poſſunt.*
3 *Teſtis ſuper diſtantia loci quas rationes reddere debet.*

1 DIſtantia probatur per famam,† & vulgi opinionem, veluti, quod inter loca certus milliarum numerus nuncupatur, illi ſtandum eſt, niſi probetur contrarium, nam credendū eſt, illud vulgare, & antiquum, à certa antiquorum metiendi

2 ratione ſumpſiſſe originem, ea quoque de cauſa,† quia hæc liquido probari non poſſunt, vt habemus ab Africano in l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re militar. & docuit Bart. in l. continuus. §. cum ita ſtipulatus. nu. 2. ff. de verbor. obligat. & in tract. de teſtibus, in verſ. vicina millia. nu. 55.

3 Teſtis vero deponens ſuper diſtantia loci debet reddere rationem,† quia ſcio præſatam diſtantiam loci, & ſolitus ſum in tanto tempore ire ad dictum locum cum hominibus eiuſdem conditionis, & ſemper vidi maiorem partem tanto tempore peruenire, vel quia ſcio diſtantiam dicti loci, & mihi eſt in more poſitum per alia itinera ſimilia ire cum hominibus eiuſdem conditionis, & communiter in tot diebus tantū inter perambulare ſolent, ita loquutus eſt Bar. in d. l. continuus. §. cum ita ſtipulatus. de verbor. obligatio.

CONCLVSIO DXXVI.

ARGVMENTVM.

Diuitem quem eſſe aſſerens, an illud probare teneatur, & ex quo probetur, ac quibus modis.

SVMMARIA.

1 *Diuitem quem eſſe aſſerens, ſi huic dicto innitatur, illud probare compellitur.*
2 *Quilibet tenetur illud probare, quod eſt fundamentum ſuæ intentionis.*
Quilibet naſcitur nudus, & pauper ibid.
3 *Qui negat quod naturaliter ineſt, id eſt paupertatem, & allegat diuitias, probare tenetur.*
4 *Diuitiarum qualitas eſt regulariter repugnans naturæ, ideo non creditur, niſi probetur.*
5 *Mutatio vt plurimum facta non creditur, niſi probetur.*
6 *Diues olim, hodie etiam præſumitur diues, nec præſumitur amiſiſſe dominium rerum ſuarum.*
7 *Diues aliquis non præſumitur, quando nulla fit mentio de præterito, ſed ſimpliciter agitur de præſenti: & ei qui dicit, incumbit onus probandi.*
8 *Diuitiarum præſentia non præſumitur.*
9 *Non valet argumentum Nunc eſt diues, ergo & olim erat.*
10 *Diuitem quem eſſe probatur, quando probatum eſt, talem habere in bonis quinquaginta aureos, vel centum.*
11 *Diuitem quem eſſe, quādo agitur de magno præiudicio, relinquitur iudicis arbitrio.*
12 *Vnus miles, vel vir nobilis habens mille in bonis, eſt pauper: & vnus ruſticus habens minus, eſt diues.*
13 *Diuitem quem eſſe quibus modis probari poſſit, vide remiſſiue.*
14 *Teſtis deponens aliquem eſſe diuitem, ſi reddat rationem in cauſa ſcientiæ, quia ſum vicinus, vel conſanguineus, probat.*
15 *Teſtes domeſtici in probandis diuitijs admittuntur.*
16 *Diuitias alicuius probare qui voluerit, non recte probabit ex illa præſumptione, quod non vidit ſuum.*

1 DIuitem quem eſſe, ſi quis aſſeruerit, cū huic dicto innitatur,† illud probare compellitur, iuxta ſnīam gl. in l. ſi vero, & ibi Bart. §. qui pro rei qualit. ff. qui ſatiſd. cog. verſ. dubitetur, per illū text. & l. ſi creditores. in fi. ff. de priuileg. credit. & per illud tritum axioma, vt quilibet teneatur illud proba-

2 re,† quod eſt fundamentum ſuæ intētionis, vt dixit Paulus in l. ei qui. ff. de probat. cum ſimilib. Ea etiam potiſſimum rōne, quia quilibet naſcitur nudus, & pauper, & ſancitū eſt in textu in c. ſicut a 47. diſt. & protulit Luc. de Pen. in l. 2. col. 6. C. quā. & quib. part quart. debet, quod idē veriſime decidit Afflict. in

in deciſ.377.nu.5. Vnde qui negat, quod naturaliter ineſt, hoc
3 eſt paupertatem, & ſic qui allegat diuitias † probare tenetur,
argumento notatorum à Felin. in c.fi.col.4.poſt nu.15.de præ
ſumpt. & à Ioan. Igneo. in l.neceſſarios. §. non alias. nu.84.ff.
ad Syllan ad quod reſpondit etiã Pariſius, cõſ.95. col.2.lib.3.
& in terminis Pau. de Caſtr. & Iaſon tradidere in d. gloſ. d. §.
quæ pro rei. & ibi Ang. & ſenſit Bal. in l.4.C. quando fiſcus, vel
priuatus. Idem Bal. meminit in c.fin.col.2.poſt nu.4. & ſeq. de
præſumpt. Ang. conſuluit in conſ.270. incipien. Bonifacius co
lum.fin. Calder. quoque in hanc reſpondit ſententiam in con
ſil.10 rit. de probatio. Alex. etiam cauit in conſ.118.col.4. in-
cipien in cauſa, & lite. volum.2. & in terminis Aret. docuit in
4 conſ 66. viſo puncto. col.8.nu.8. vbi egregie, † quod cum qua-
litas diuitiarum ſit regulariter repugnans naturæ, quia nemo
naſcitur diues, nõ creditur, niſi probetur, cum etiam quia aſ-
ſerens ineſſe diuitias, videtur præſupponere mutationẽ, quæ
5 vt plurimum facta non creditur, † niſi probetur, ſic reſponſum
fuit ab excellentiſſimo Papiniano in l.3. de probat. & à ſum-
mo Pontifice in cap. maiores de baptiſ. cum alijs adductis ab
Hercula in ſuo tractat. de proban. negatiua. nu.12. & ex multis
allatis à Natta in conſ.238.nu.7.lib.2. & late proſequitur Co-
uarru. var. reſolut. lib.2.c.6.

Veruntamen concluſionem noſtram limitabis, vt non pro-
6 cedat, quando olim quis fuerit† diues, quia etiam hodie præ-
ſumitur diues, & non præſumitur amiſiſſe dominium rerum
ſuarum, vt l. ſiue poſſidetis, C. de probat. Ita in hanc deſcẽde-
re ſententiam Hoſtien. Ioan. Andr. Butr. & Imo. in c.1. in fi. de
ſcrutinio. Archidiac. & Geminia. idem ſenſere in c.fin.6.q.5.
quib. adhæſit Alberic. de Roſa. in l. ſi vero. §. qui pro rei quali-
tate, ff. qui ſatiſda. cogãt. quos refert, & ſequitur Alciat. de præ
7 ſumpt. in reg 2. præſumpt.27. in princ. ſecus vero, † quando
nulla fieret mentio de præterito, ſed ſimpliciter ageretur de
præſenti, quoniam tunc non præſumitur aliquis diues, ſed ei,
* qui dicit, incumbit onus probandi, vt voluit glo. * communi-
ter approbata in d. § qui pro rei qualitate. vnde qui tenetur
eligere diuitem, debet illam qualitatẽ probare. ſic habemus
ab Vlpia. in l.1. § ſi magiſtratus. ff. de magiſtra. conuenien. &
à Celſo in l. non eſt neceſſe. & ibi tradidit Fulg. nu.2. de pro-
bationib. atque refert Alciat. in d. præſumpt.27.nu.4.

In hac re tamen, vt contrarium ſentiam, auctor eſt mihi Tri
phonius in l in confirmando. & ibi Bart. ff. de confir. tut. quod
etiam refert Natta in conſ 358 contra fratres. nu.7. & 8. lib.
8 2 vbi ait, † perſeuerantiam diuitiarum non præſumi, quem tu
ipſe adeas.

Sublimitare poteris prædictam limitationem, non proce-
dere econtra, de præſenti ſcilicet ad præteritum: nam non va-
9 let argumentum, nunc eſt diues, † ergo & olim erat. ita ratio-
cinatus eſt, & collegit Aretin. in d. conſ.66. viſo puncto. d. co-
lum.8.num.8.

Sed ad hæc adeas, quæ ſupra tradita ſunt in concluſione, Al
legans, & infra in concluſione, Paupertas, atque in concluſio-
ne, Inopia, & in concluſione, Soluendo, quem non eſſe.

Certum igitur eſt, vt qui dixerit, aliquem diuitem eſſe, id
probare debeat. Quo pacto vero id poſſit probari, in hoc to-
tius rei noſtræ cardo vertitur.

10 Diuitem itaque quem eſſe probatur ex eo, † quod probatũ
fuit talem habere in bonis quinquaginta aureos, per l. nõnul-
li. ff. de excuſatio. & refert glo. in authent. præterea in verb. lo
cuples. C. vnde vir & vxor. quod & probauit Bart. in l. ſi con-
ſtante. ff. ſoluto matrim. nu.13. & ibidem Iaſ. nu.144. & Rip. n
29. vel centum aureos, vt placuit Accurſ. in §. ſed noſtra. inſti
tu. de ſucceſ. libert. & in §. pen. in Auth. de exhiben. reis.

Quod vltimo loco traditum limitabis, vt procedat tantum,
11 quando agitur de modico præiudicio, ſecus de magno, † qa
tunc relinquitur arbitrio iudicis, vt teſtis eſt ad id locupletiſ-
ſimus Accurſ. in d. authen. præterea, C. vnde vir & vxor. cui ac
cedit Bar. in d. l. ſi conſtante, nu.14. vbi ait, hoc iudicem debe
re arbitrari, ſecundum diſcrimen perſonarum, & factorum, vt
12 vnus miles, vel vir nobilis habẽs mille in bonis ſit pauper† &
vnus ruſticus habens minus, ſit diues, argum. l. nepos Procu-
lo. ff. de verbor. ſignif. Idem ſenſit Alex. in d. l. ſi conſtante. nu.
13. & ibi Iaſon nu.144. atque Rip. nu.29. hoc etiã ſequuti ſunt
Deci. in gloſ. in d. auth. præterea, nu.15. & Curt. iun. nu.23. ad
hoc idem conſuluit Deci. in conſ.163. in cauſa matrimoniali.
nu.7. quorum ſententiæ album calculum addidit Didac. lib.2.
variar. reſolut. c.7.nu.8. qui alios plures huius ſententiæ retu-
lit, & alios addit doctiſſimus Menoc. in tractat. de arbitrat. iu
dic. lib.2. centur.1. caſu 65.nu.7.

Multis quoque alijs modis poteſt probari, diuitem quem
13 eſſe, † de quibus diſſernimus in concluſione, Paupertas, & tra
ditum eſt à Bar. in d. l. ſi conſtante, nu.13. & 14. & ibidem Iaſ.
nu.44. vſque ad 153. nam ex ijs probatur paupertas, quæ cum
ſit contraria diuitijs, cognito quibus caſibus probatur pau-
pertas, cognoſcetur & quibus probentur diuitiæ, vt l.1. ff de
his qui ſunt ſui, vel alieni iuris. & Inſtitu. eod. tit. cum ſimili-
bus, & vltra Bart. ac Iaſon. in l. ſi conſtante. de hac materia vi-
dere eſt text. in l.1. & ibi Bart. ac Dd. C. de iure dot. Iaſ. in au-
thẽ. præterea. C. vnde vir & vxor. text. & ſcrib. in l. paupertas.
ff. de excuſ. tuto. gl. & Ang. in §. hinc autem in nobis. in Auth.
de hæredit. & fal. Bald. in l. quis ad declinandam. C. de epi-
ſcop. & cler.

Illud poſtremo pro corollario in hac materia addemus, te
14 ſtem deponentem aliquem eſſe diuitem, & † reddentẽ ratio-
nem in cauſa ſcientiæ, quia ſum vicinus, vel conſanguineus,
probare: vt tradidere Bar. in l.1. nu.15. verſ. quarto quid in te-
ſte, vbi Alex. nu.16. verſ. facit etiam iſta lex. ff. ſi cert. petat. &
ibi Purpurat. nu.92. huc quoq; ſpectat reſponſum Pomponij
in l. ſi ita. de fun. inſtruct. quib. reſpondet Alex. conſ.50. in cau
ſa, & lite inter Ioannem. nu.17. vol 5. & voluit Rom. in conſil.
245. ad primum. in fin. & meminit Ang. in l. bene eſt, num.5.
15 † Quod autem teſtes domeſtici in probandis diuitijs admit
tantur, tenet Bal. in l. facultas. nu.77. C. de iure fiſci. lib.10.
16 Contra vero, ſi quis probare voluerit diuitias alicuius† nõ
recte probabit ex illa præſumptione, quod non iactet ſuum,
vulgata l. cum de indebito. ff. de probationib. vt auctor eſt Pa
riſius, in cõſ.99. iſte Ioannes Franciſcus. num.59. verſ. nec ido-
neitas. vol.3.

Sed hæc plenius diſcutiemus infra in concluſione, Pauper-
tas, ad quam me reijcio.

CONCLVSIO DXXVII.

ARGVMENTVM.

Diuiſio in dubio an præſumatur, & quibus modis probetur.

SVMMARIA.

1 *Diuiſio in dubio non præſumitur, niſi probetur.*
2 *Diuiſio præſumitur ſi per longum tempus, vt per decennium inter præſentes, & vi-
ginti inter abſentes fuit inter fratres, vel alios ſimiles ſeparata poſſeſſio commu-
nium bonorum.*
3 *Obligatio non probatur, ſed executio obligationis, cum ex prima natura communio-
nis erant obligati fratres ad diuidendum.*
4 *Diuiſio præſumitur valida ex longinquitate temporis etiam ſi fuerit ab initio nulla,
vt pote in termino facto ſine decreto iudicis.*
5 *Diuiſio ex diuturnitate præſumitur, etiamſi non conſtat aliunde fuiſſe factam diui-
ſionem.*
6 *Sicut diuiſio præſumitur ſtante curſu temporis, ita durante poſſeſſione indiuiſa per
longum tempus præſumitur facta communicatio poſt diuiſionem.*
7 *Diuiſio, nedum præſumitur ex diuturnitate temporis, verum etiam diuiſionis ra-
tificatio.*
8 *Diuiſio non præſumitur etiam per tempus decennij, quando in diuiſione eſſet ina-
qualitas.*
Contra num. nu 10.
9 *Qui [illegible] portionis hæreditatis poſſidere, non cenſetur propterea ius ſuũ remiſiſſe.*
11 *Diuiſio ex diuturnitate temporis non præſumitur facta inter fratres, vel alios ſimi-
les, quando agitur de graui præiudicio.*
12 *Diuiſio præſumi non poteſt, quando alter tantum ex fratribus poſſedit totum.*
13 *Diuiſio probatur ex libris aliſmi ſiue cataſtri.*
14 *Diuiſio per teſtes probatur, & eſt titulus habilis ad præſcribendum.*
15 *Diuiſio probatur ex confeſſione.*

1 DIuiſionem in dubio non præſumi, † niſi probetur colligi-
re eſt ex reſcripto Imperatorum Diocle. & Maxim. in l.
penult. C. commun. diuidun. & ibi Petrus de Rauen. Cyn. poſt
nu.3. & Salic. quod & dum de iure reſpondit, placuit Alex. in
conſ.14. lib.2. & in cunſ.3 lib 3. atque obſeruauit Ang in §. fi.
Inſtitut. de ſociet. quin etiam potius præſumitur ita fratres
poſſediſſe gratia commodioris vſus, quam diuiſionis, ita mo-
re ſuo eleganter ſcripſit Tiraq. de præſcript. in verb. per decẽ
annos: glo.4. verſ.14 circa fin.

Concluſionem hanc limites velim, nõ procedere, ſi per lon
gum tempus, nẽpe per decennium inter præſentes, & viginti

inter abſentes fuerit inter fratres, vel alios ſimiles ſeparata
2 poſſeſſio communium bonorum, † nam hoc caſu præſumitur
diuiſio, ita aſſeuerauit gl. in d.l. penult. verſ. ſi maior. C. com-
muni diuidun. & ibi Dd. & Bart. ait, illã gloſſam eſſe ſingula-
rem, albo lapillo ſignandam, & menti tenendam, idem dixere
Bald. Angelus, & Bartolus, in l. cum de in rem. col. 3. ff. de vſur.
Baldus in l. 1. col. 7. C. qui admit. & Ang. in l. ſeruitutes. ff. de
ſeruit. Bald. in l. 1. C. de fideicõm. Bart. in l. finali, ff. de vſucap.
pro dote. Iaſ. in l. ſi certis. col. 3. verſ. ſexto facit. C. de pactis.
* & de * cõmuni ſcribentium in hac re ſentẽtia atteſtatur Pau-
lus Caſtren. in conſ. 126. non ſequendo ordinẽ, poſt nu. 2. verſ.
* diuiſio autem. lib. 2. idem de * communi opinione dixit Alex.
in conſ. 92. viſo, & diſcuſſo. in prin. lib. 2. & in conſ. 25. attentis
narratis, nu. 16. vol 5. & Barbat. in conſ. 29. col. 9. verſ. item ad
gl. lib. 4. Ruin. in conſil. 29. poſtquam fundamenta, nu. 2. vol. 4.
atque Boer. in dec. 58. num 2. & 3. Tiraq. quoque in tract. præ-
ſcrip. in verb. per decem annos gloſſ. 4. verſ. decimoquarto, &
multos ad hanc rem, vt ſui moris eſt, refert Gab. Roma. in tit.
de præſump. concl. 1. & nu. 28. & tenuerunt hoc idem Domi-
ni de Rota, vt per Achil. dec. 107. nondum typis tradita.
3 Iſtius limitationis ratio eſt, † quia ex prima natura cõmu-
nionis erant obligati fratres ad diuidendum: vnde non pro-
batur obligatio, ſed executio obligationis: ſic docuit Bald. in
leg. 1. poſt nu. 14. verſ. pone duo fratres. C. de fideicom. quem
refert, & ſequitur Ruin. in conſ. 162. quæſt. 1. nu. 18. vol. 3.
Primo amplia dictam limitationem veram eſſe, etiam ſi di-
uiſio fuerit ab initio nulla, vtpote in termino res facta ſine
4 decreto iudicis, † quia nihilominus ex longinquitate tempo-
ris præſumitur valida, ita Bald. reſpondit in conſ. 234. incip.
diuiſio. lib. 4. quẽ refert, & ait hoc eſſe obſeruatione dignum.
& eximium, elegantiſſimus Tiraq. in d. tract. de præſcr. verb.
per decem annos. verſ. 14.
Secundo ampliabis locũ quoque habere etiamſi non con-
5 ſtet aliunde fuiſſe factam diuiſionẽ † nam nihilominus ex il-
la diuturnitate præſumitur diuiſio, vt colligitur ex deductis
ab Abb. in conſ. 11. ſuccinctè, & remiſſiue. num. 24.
Tertio loco ampliare poteris prædictam limitationẽ pro-
cedere etiam in communicatione, nam ſicut ſtãte curſu tem-
6 poris præſumitur diuiſio, † ita durante poſſeſſione indiuiſa
per longum tempus præſumitur facta communicatio poſt di-
uiſionem, ita cautum eſt à Roma. in conſ. 205. in puncto pro-
poſito. poſt num. 3. verſ. Tertio principaliter. & in conſ. 418. in
eo, quod quæritur. nu. 2. verſ. 2. principaliter, quem refert Ga-
briel. vbi ſupra. num. 29.
7 Quarto velim amplies, † vt nedum præſumatur diuiſio, ve-
rum etiam diuiſionis ratificatio, vt deciſum fuit ab Auguſt.
Bero. q. 4. num. 14.
Primo ſublimitare tibi licebit, dictam limitationem locum
ſibi vendicare, quando in diuiſione eſſet inæqualitas, videli-
cet quia res, quas ego poſſedi, maioris conſtabant, quam illæ,
8 quas tu poſſidebas: † nam eo caſu nõ præſumitur diuiſio, etiã
per illud tempus decẽnij: ita voluit Franciſ. Balb. qui atteſta-
* tur de cõmuni, * & vera opinione, ab eaque non eſſe in iudi-
cando recedendum in tract. de præſcript. in 1. part. 3. partis
principalis. q. 10. nu. 44. verſ. nunc limita. & Alba. in conſ. 11.
nu. 24. vnde quis petere poteſt, vt diuidãtur æque, vt colligi-
tur ex d.l. pen. & ibi Pau. & Bal. tradidere. C. commun. diuid.
& Alexand. conſulendo ſenſit in d. conſ. 92. nu. 4. vol. 2. & in d.
9 conſ. 25. nu. 16. vol. 5. nam † & ſi quis minus portione hæredi-
tatis poſſederit, non cenſetur ius ſuum remiſiſſe, vt habemus
à Paulo in l. cum de indebito. ff. de probationibus. Idem tenet
Tiraq. in d. tract. de præſcript. in eo. §. per decem annos. verſ.
ſed aduerte lector in verſ. 14. vbi dicit, hanc eſſe veriorem, &
* * communiorem opinionem. Idem aſſeuerauit Boer. in deciſ.
58. numero 2.
10 In contrariam tamen deſcendere † ſentẽtiam Salic. in d.l.
penult. col. 1. C. commun. diuid. & Anton. de Butr. in c. perue-
nit. de cenſib. & alij, quos refert Gab. Roman. in titul. de præ-
ſumpt. concl. 1. ſub num. 30.
Secundo ſublimitatur, vt non procedat, qñ agitur de graui
11 præiudicio: tunc enim ex tali diuturnitate temporis † non
præſumitur diuiſio facta inter fratres, vel alios ſimiles, vt di-
lucide voluit Bar. in l. cum in rem verſo. col. 3. nu. 5. ff. de vſur.
& in leg. 1. col. vlt. verſ. ſolue, tu habes. nu. 7. ff. de aqu. pluu. ar-
cen. & in ſua diſputat. incipient. Mulier habens magnum pa-
trimonium. col. vltim. nu. 7. & ad id late ſe fundit Tiraq. in d.
tract. de præſcrip. §. per decem annos. verſ. 38. verſ. ſed & mul
ti. & Iaſ. ad hoc conſuluit in conſ. 176. col. 3. verſ. ſed quando
tractaretur, poſt num. 2. vol. 2.
Tertio limitãda erit, vt locum ſibi vendicet, quando vtra-
que poſſedit bona communia pro diuiſo, vt vnus vnam rem,
12 & alius aliam rem, † ſecus vero, quando alter tantum poſſe-
dit totum, nam tunc præſumi non poteſt diuiſio: ſic traditum
eſt à Ruin. in conſ. 162. quæſtio. 1. num. 14. verſ. nec etiam dici
poteſt. volum. 3.
Huius diuerſitatis ratio eſt, quia in priori caſu facta re-
latione per patientiam ad patientiam emergit quædam per-
mutatio, cui ineſt diuiſio, leg. cum pater. §. hæreditatem. ff. de
leg. 2. not. in l. 1. Commun. vtriuſq; iud. verum poſteriori caſu
nõ interuenit dicta mutua patientia ab vtraque parte, ſed ab
vna tantum, ideo ex illa ſola non præſumitur diuiſio. leg. nul-
lo. C. de rei vendicat. l. diutina. C. de præſcript. long. temp. ſic
idem Ruin. aſſeruit in d. conſ. 162. num. 15. & 16. vol. 3.
Videamus modo, cum diuiſio non præſumatur quomodo
poſſit probari.
13 Diuiſio igitur clare cõſtabit ex libris æſtimi, † ſiue cataſtri,
vt noſtri vocant, vt habemus ex his, quæ adduxit Alex. in cõſ.
92. nu. 6. vol. 2. ad hoc vero videas, quæ diximus ſupra, in con-
cluſione, Cataſtrum, & infra in concluſione, Aeſtimum.
14 Præterea p teſtes probatur, † & eſt titulus habilis ad præ-
ſcribendum, vt decisum fuit à Dominis de Rota, vt per Illu-
ſtriſſ. & Reuerend. Cardi. Palleo. non minus dignitate, quam
doctrinam inſignem, dec. 106. & Vital. dec. 55. libr. 1. nondum
typis traditis.
15 Inſuper probatur diuiſio † ex cõfeſſione, vt cõſuluit Ruin.
in d. conſ. 29. poſtquam fundata, nu. 1. vol. 4. quę quidem con-
feſſio intelligitur de valida, vt idem ibidem dixit Ruin.

CONCLVSIO DXXVIII.

ARGVMENTVM.

Doctoratus an poſſit probari per inſtrumenta publica, & per teſtes.

SVMMARIA.

1 *Doctoratus probari poteſt nedum per inſtrumenta publica, ſed etiam per teſtes, qui actui interfuerunt.*
2 *Doctoratus probatur, ſi per longum tempus ſaltem decennij probetur quem fuiſſe habitum, & exiſtimatum Doctorem.*
Contrarium, num. 3.
4 *Adducens priuilegium allegat malam fidem, niſi probet titulum.*
5 *Omnis res præſumitur libera, niſi contrarium probetur.*
6 *Qui eſt in poſſeſſione notariatus, & conficit inſtrumenta tanquam notarius hoc ei non prodeſt, ſi negatur notarius, niſi aliter probet notariatum.*
7 *Allegans priuilegium debet ipſum probare.*
8 *Quaſi poſſeſſio priuilegij non prodeſt, niſi aliter probetur, quando quis vult priuilegio vti in præiudicium alterius.*
9 *Quaſi poſſeſſio priuilegij quando non tendit ad præiudicium alicuius ſufficit vſq; eo, vt non debeat excludi ab vſu, niſi probetur contrarium.*
10 *Doctoratus probatur etiam per communem opinionem.*
11 *Doctor qui amiſit priuilegium doctoratus, vel qui nunquam rogauit à notario, poteſt probare eſſe doctoratum per teſtes, qui interfuerunt doctoratui.*
12 *Doctores, qui apud ſe non habent ſuum priuilegium doctoratus in ſcriptis, poſſunt probare per teſtes.*
13 *Ex publico examine probatur priuatum, & per maiores ordines probantur minores.*
14 *Teſtes deponentes quem eſſe doctoratum, debent deponere de loco, & tempore vbi doctoratus eſt, cum tempus in hoc ſit de ſubſtantia probationis, & teſtes aſſerentes non recordari de tempore, efficiuntur ſuſpecti.*
15 *Doctoratum probant teſtes deponentes vidiſſe ſolum doctorari, quia viderunt eum ſuper cathedra ſedentem.*
16 *Tria neceſſario requiruntur de ſubſtantia doctoratus, & quæ.*
17 *Deponens de principali probat etiam annexa ſibi.*
18 *Doctoratus factus in publico examine recte probatur per teſtes, ſed Doctor creatus ſolo verbo ab Imperatore, ſummo Pontifice, aut alio Principe poteſtatem doctorandi habente, debet probari per ſcripturam.*
19 *Priuilegium Principis debet neceſſario probari per ſcripturam.*

DOctoratum poſſe probari, nedum per inſtrumẽta publi-
1 ca, exhibendo priuilegium, † verum etiam per teſtes,
qui actui interfuerũt, colligere eſt ex cõtext. in l. ſi ſolemnib.
C. de fide inſtrum. & ibi Bal. in princ. Paul. Caſtr. nu. 5. verſ. &
per iſtam legem. Salic. & alij Dd. & ad id reſpõdit Iaſ. in cõſ.
149. num. 2. vol. 4. & in hanc rem conſuluit Alex. in conſ. 107.
Videre-

Digitized by Google

Videretur circa in princ. verſ. ſed his non obſtantib. nu. 2. vol.
7. idem quoque voluit Ioan. de Ana. in tub. de magiſtris, col. 2.
2 Primo ampliabis, vt ſufficiat probare iſtiuſmodi † per lon-
gum tempus ſaltem decennij fuiſſe habitum, & exiſtimatum
Doctorem, ita dixit Bal. in d. l. ſi ſolemnibus. & ibi Pau. Caſtr.
d. nu. 5. & Salic. ad quod pertinent, quæ notauit Alexan. in con
ſil. 138. nu. 7. cum ſeq. lib. 1. & ea, quæ dicta ſunt ſupra in con-
cluſione, Abbas.
3 Contrarium † ſenſiſſe Petr. refert Bald. in d. l. ſi ſolemnibus,
ex eo, quia priuilegium non probatur per vſum priuilegij, ſed
per iuſtum titulũ: proprie. n. in priuilegijs non cadit præſcri-
ptio, quia ille qui adducit priuilegiũ, allegat malã fidem, niſi
4 † probet titulum, vt c. ad decimas. de reſtit. ſpoliat. lib. 6. ſicut
ẽt videmus in eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione ſeruitutis prędij,
vel perſonę, nam ſiue agat, ſiue ſe defendat, cum habeat ius cõ
5 mune contra ſe, cum omnis res præſumatur libera, † niſi con-
trarium probetur. l. altius. de ſeruit. & aqua, talis quaſi poſſeſ-
ſio non leuat eũ onere probandi, vt aſſeruit Accurſ. in l. ſicuti.
§ ſi quæratur. ff. ſi ſeruit. vendicet. & plene traditum eſt à Bar.
in l. ſi prius. de oper. nou. nunc. ſicut ẽt ſi aliquis eſſet in quaſi
poſſeſsione notariatus, & conficeret inſtrumenta tanquã no-
6 tarius, hoc nõ prodeſſet, † ſi negaretur notarius, niſi aliter ꝓ-
baret notariatum, cum hoc ſit quoddam priuilegium cõtra ius
cõe, ꝙ à Principe confertur, vt eius ſcripturæ, & vt voci mor-
tuæ credatur, iuxta notata ab Innoc. in cap. cum P. Tabellio. in
princ. de fide inſtrum. ad quod tñ conſulas, quæ diximus infra
in concluſione, Notarius. Quinimo qui allegat priuilegium,
7 † debet ipſum probare, per c. cum perſonæ. de priuileg. in 6.
& adeas infra à nobis tradita in concluſione Priuilegium.
Conciliabis tñ has inter ſe ſcribentium pugnantes ſenten-
tias fędere iſtius diſtinctionis, nam aut qui vult priuilegio vti
in præiudicium alterius, & tunc non prodeſt ei illa quaſi poſ-
8 ſeſsio priuilegij, † niſi aliter probetur, & ita loquitur d. c. cum
perſonæ. ibi. n. clerici prętendebant vti priuilegio exẽptionis
contra epiſcopum, & ita ẽt intelligẽdum eſt, quod dictum eſt
de ſeruitute, quando quis vult ea vti in re aliena in præiudi-
cium Domini: nam in iſtis caſibus, vt diximus, nõ prodeſt hu-
9 iuſmodi poſſeſsio, niſi aliter conſtet: † aut non tendit in præ-
iudicium alicuius, & tũc ſufficit illa poſſeſsio priuilegij, vſq;
eo, vt non debeat excludi ab vſu, niſi probetur cõtrarium, ita
diſtinguit Paulus Caſtr. in d. l. ſi ſolemnibus. nu. 3 cum ſeq.
Præterea concluſionẽ ampliabis, vt probetur doctoratus,
10 etiam † per communem opinionem, vt tenuerunt Domini de
Rota, vt per Guido. deciſ. 113. nondum typis tradita.
Quid vero, ſi eueniat, vt Doctor amittat priuilegiũ Docto-
ratus, vel etiam quia nunquam redemerit à notario, an (vt di
ximus) poterit probare eſſe Doctorem per teſtes, qui interfue
11 runt Doctoratui? † & id poſſe per teſtes probare vnanimes
tradidere ſcribentes, vt Pau. Caſtren. in l. ſi ſolemnibus, nu. 5.
C. de fide inſtrumen. & ibi Bal. & cæteri Dd. & Marſ. in rubr.
C. de probatio. nu. 39. vbi ait, hoc ſpectare ad Dd. qui apud ſe
non habent ſuum priuilegium Doctoratus in ſcriptis, id eſt,
12 † poſſe probare per teſtes, & inquit ita ſe vidiſſe aliàs in vſu
obſeruari, quod idem placuit Salic. in d. l. ſi ſolemnibus, atque
hoc probauit Alex. in conſ. 107. nu. 2. lib. 7. & Iaſ. ſenſit in con-
ſil. 149. num. 2. vol. 4. ſed vt dilucidius eſt, quam vt à me poſsit
planius oſtendi, vt ex congeſtis à Boer. in dec. 171. nu. 3. & à
Ioan. de Ana. in tub. de magiſtris.
Illud tamen primo loco ampliare poteris verum eſſe, etiã
13 ſi deponant † tantum de publico examine, quia ex illo proba
tur priuatum, ſecus è contra: ſicuti etiam per maiores ordines
probantur minores: ita Bal. tradidit in d. l. ſi ſolemnibus. in
princ. C. de fide inſtrum.
Intelligas tamen, & aduertas, vt huiuſmodi teſtes debeant
14 deponere de loco, & tempore, vbi Doctoratus eſt, † nam tem
pus hic eſt de ſubſtantia probationis, ideo probari debet per
teſtes, & quærendo decidit Guid. Pap. q. 544. quod ſi teſtes di
cant, non recordari de tempore, efficiuntur ſuſpecti, vt volue
re Innoc. & alij in c. ex tenore. de teſtib. & Matth. ab Afflict. in
conſtitut. Neapolitan. lib. 3. rubr. 33. conſtitutio. de proba. ex-
perien. med. incip. quia nunquam. nu. 2.
Secundo ampliare tibi licebit, ẽtſi duo teſtes deponerent
15 vidiſſe talẽ doctorari, † quia viderunt eum ſuper cathedra ſe
dentẽ, nam licet de ſubſtantia Doctoratus tria neceſſario re-
quirantur, id eſt cathedra, quæ eſt inueſtitura poſſeſsiua: liber
qui ſignificat virtutem, & ſubſtantiam ſcientiæ: & tertio pi-
16 leus, ſeu infuſa, † quæ præ ſe fert ſplendorem, & capiti impo-
nitur, cum omnis perfectio debeat eſſe in capite. l. argenta-
rius. §. ratione. ff. de edendo. & licet ſoleat conferri etiam a-
nulum, vel oſculum, aut benedictio, tamen hæc non ſunt ſub-
ſtantialia, & neceſſaria, & ideo omiſſis his, ſufficiunt illa tria,
quæ quamuis requirantur, tamen ſi teſtes de vno tantum de-
ponant, videlicet, quod viderint illum ſedere ſuper Cathe-
17 dra, recte probant doctoratum, † quia deponens de principa-
li probat etiam annexa ſibi, videlicet alia duo, id eſt, librum,
& pileum. & ſic plene doctoratũ docuit Bal. in prooemio de-
cretalium, in verb. Gregorius. num. 25. & 26.
Primo limita, & intellige ille procedere tantum in doctora
tu facto in publico examine: nam per teſtes recte probatur,
vt ex ſupra deductis videre eſt. ſecus de Doctore creato ſolo
18 verbo ab Imperatore, vel ſummo Pontifice, † aut alio Princi-
pe poteſtatem doctorandi habente, nam hoc caſu debet pro
bari per ſcripturam, vt per quãdam ſimilitudinem ait Bal. de
notario creato a Principe, per l. vnicam. C. de mandat. Princ.
& præcipue de Doctore voluit Curt. iun. in l. pactum quod
19 bona fide. nu 3. & 9. C. de pact. & ibidem Dec. & ratio † eſt,
etenim priuilegium Principis debet neceſſario probari per
ſcripturam. Ita placuit Bal. in d. l. 1. C. de mand. Princ. & Curt.
ſequutus eſt in d. l. pactum. & ibi Dec.

CONCLVSIO DXXIX.

ARGVMENTVM.

Doctori aſſerenti de aliqua conſuetudine an ſit ſtandum, & an pro Doctore præſumatur.

SVMMARIA.

1 Doctori aſſerenti de aliqua conſuetudine non eſt ſtandum.
Contrarium nu. 4.
Stylus, & conſuetudo eſt mutabilis ſub nu. 1.
2 Conſuetudo cum ſit facti probanda eſt.
3 Non ſolum vni Doctori, ſed pluribus atteſtantibus de conſuetudine non eſt ſtandum.
4 Doctori de conſuetudine aſſerenti creditur.
5 Doctori atteſtanti de conſuetudine eſt ſtandum, quoad præſumptionem inducendam probandi contrarium transferatur in aduerſarium.
6 Doctori atteſtanti de conſuetudine vigente in locis, & curijs, ac officijs, in quibus, vt omnis verſatus eſt non autem in alijs, ſtandum eſt.
7 Pro Doctore præſumitur.
8 Delictum quod duobus aſcribitur, quorum alter ſit Doctor, præſumitur ab illo patratum, qui non eſt Doctor.
Actus geſtus à Doctore, qui iuſtus & iniuſtus haberi poteſt, præſumitur iuſtus propter eius perſonam. ibid.
9 Pro Doctore præſumitur, quod ſit doctrina præditus.

1 DOctori aſſerenti de † aliqua conſuetudine non eſt ſtan-
dum, ita tradit Bal. in l. ſi is qui. §. antiphona. ff. de pigno.
in l. cõſentaneum. in §. oppoſitio. C. quomodo, & quãdo iud.
in l. fi. C. de fideicommiſſ. in l. cum quidam. §. quod dicitur. cir
ca fin. ff. de acquiren. hæred. Alex. in conſ. 50. vol. 5. Aretin. in
* conſ. 132. Corn. in conſ. 83. Dec. qui hanc * eſſe cõmunem opi
nionem affirmat in conſ. 402. in cauſa Illuſtriſſ. Principis. nu.
15. colum. fin. verſ. ex quibus patet, & in conſ. 472. & in conſ.
142. Barbat. in conſ. 43. vol. 1. Curt. conſ. 39. & Alexand. aſſe-
uerauit in l. poſt dotem, num. 29. ff. ſoluto matrimon. alios re-
fert Dec. in l. 2. §. mutui. nu. 9. ff. ſi cert. petatur. & alios plures
recenſet Neuiza. in conſ. 45. nu. 7. & conſ. 66. nu. 31. late Pur-
puratus in l. 1. nu. 134. vſque ad 140. ff. ſi cert. petat. & Socin.
conſ. 150. nu. 39. volum. 1. & in conſil. 27. num. 10. eod. volu. 1.
* & de * communi atteſtatur Pet. de Rauen. in tit. de cõſuet. ſe-
ctio. 5. num. 16. Stephan. Bertrand. in conſil. 181. circa proceſ-
ſum cauſæ, colum. 6. num. 15. verſ. & licet Bar. lib. 3. Coraſ. in
tractat. de commun. opin. tit. 7. nu. 2. & videas late proſequen
tem Pariſ. in conſ. 25. nu. 16. & 17. & 18. volum. 1. Nam ſtylus,
& conſuetudo eſt mutabilis, vt ex allegatis per Pariſ. in conſ.
2 31. nu. 15. cum ſeq. lib. 1. & † conſuetudo cum ſit facti proban
da eſt, vt idem voluit Pariſ. in conſ. 158. numero 21. cum ſeq.
** lib. 4. & iſtam eſſe veriorem, & ** magis communem opinio-
nem cenſuere recentiores Pariſienſes in tractat. de euict. nu.
33 & 38 vt refert ſequendo, & alios plures adducendo Burſ.
in conſ. 16. num. 37.

Digitized by Google

Ampliatur hæc concluſio, vt procedat etiam ſi non modo
3 vnus, † ſed plures Dd. atteſtentur de conſuetudine. Alex. in
d. l. poſt dotem. ff. ſolut. matrim. deci. Neapolit. 176. in 2. du-
bio. in 1. difficult.
4 Contrariam ſententiam † quod imo credatur, ſequutus eſt
Bart. in l. de quib. col. 9. poſt nu. 21. & Caſtr. ff. de leg. & refert
Dec. referens alios in conſ 540. Quæritur in effectu. nu. 8 & 9.
* vbi atteſtatur de * communi, & in conſ. 159. nu. 6. vbi pariter
* de * communi. Bal. in c. cum dilectus. de conſuet. col. 2. Guid.
Pap. q. 139. Caſſa. in conſ. 64. col. 5. & quãplures alij, quos con
gerit Anton. Gab. de probat. concluſ. 4.
** Prior tamen opinio eſt communiter, & magis ** recepta
paſſim à Dd. & ſecundum prædictam opinionem iudicarunt
Domini de Rot. in vna Barchionen. hæred. de anno 1536. 23.
Iunij, vt per Moed. in deciſ. 206. & in alia 27. nu. 16. licet ſub
alio numero.
Primo limita, & intellige non procedere priorem opinio-
5 nem quoad præſumptionem inducendam, † vt onus proban-
di contrarium transferatur in aduerſarium, nam tunc bene ſta
tur, vt ſenſit Dec. in l. 2. §. 1. col. fi. poſt nu. 8. ff. ſi cert petat. &
in conſ. 410. in fi. nu. 8. & in cõſ. 559. col. 2. n. 5. & ſeq. & in conſ.
691. circa fi. poſt nu. 12. & 13. & in conſ 694 poſt n. 3. & 4. col.
1. cui accedit Curt. iun. in conſ. 60. col. 4. circa med. poſt nu.
* 5. vbi de * communi atteſtantur Gozad quoque conſuluit in
hanc ſententiam in cõſ. 59. col. 4 in princ. poſt nu. 18. Soc. iun.
conſ. 60. nu 10. lib. 2. Rolan. à Val. meminit in conſ. 87. nu. 12.
lib. 2. Craner. placuit in conſ. 166. nu. 9 & Menoch. de arbitr.
iud. lib. 2. cent. 4. caſu 360. nu. 93. & 94. & Grat. in conſ. 111.
nu. 53. vol. 2. Ruin. in conſ. 111. vol. 5. Gomeſ in c. 1. de conſt.
in 6. Loffred. in conſ. 42. Bertrand. in conſ. 144. vol. 3. & conſ.
* 181. vbi de * cõi atteſtatur. vol. 3. & in conſ. 290. vol. 2. & in
* conſ. 124. vol. 1. & in conſ. 141. vbi hanc dicit eſſe * communẽ,
* vol. 2. Pariſ. qui hanc communẽ * eſſe affirmat in conſ. 25. vol.
1. & conſ. 31. vol. 1 & conſ. 158. vol. 4.
6 Secundo limitabis non habere locum, † quando Dd. atteſta
rentur de conſuetudine vigente in locis, & curijs, ac officijs,
in quibus dicti Dd. verſati ſunt, non autem in alijs, vt ad id
multa congeſta fuere à Burſat. in conſ. 43. nu. 57. & plurimos
collegit Gab. in concl. 4. de probat.
7 Hinc ſequitur alia concluſio, † vt ſcilicet pro Doctore præſu
matur, vt tradit Marian. Soc. in conſ. 39. nu. 29. vol. 2. vbi teſta-
tur Bolognet. in auth. habita col. 15. C. ne fil. pro par. qui di-
cit, quod ſi delictum aſcribatur duobus, quorum alter ſit Do-
8 ctor, præſumitur ab illo patratum, † qui nõ ſit Doctor, & idẽ
ſubdit, actum à geſtum à Doctore, qui iuſtus, & iniuſtus habe
* ri poteſt, præſumi iuſtum propter eius perſonam, quod & ea
confirmant, quæ obſeruauit Abb. in c. cũ in iuuentute. de præ-
ſumpt. & quę animaduertere Guid. Pap. in ſuo tract. de præ-
ſumpt. col. 3. & alij relati ab eodem Soc. in d. conſ. 39. nu. 39.
9 Hinc infertur, & ampliatur, vt pro Doctore † præſumatur
quod ſit doctrina præditus, per l. vnicã. C. de profeſſoribus,
qui in vrbe Conſtant. li. 12. & in l. 1. §. ideoque. C. de Iuſtin. C.
compon. & refert Alciat. in tract. de præſumpt. reg. 3. præſum.
19. num. 2.

CONCLVSIO DXXX.

ARGVMENTVM.

Dolor cordis, & mæſtitia ex quibus probetur.

SVMMARIA.

1 Dolor cordis & mæſtitia probatur ex aſpectu, & vultu alicuius.
2 Cor hominis vt plurimum immutat faciem illius, ſiue in bonum, ſiue in malum.
Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. ibid.
3 Vultus eſt ſermo quidam tacitus mentis.
Vultus ſenſus animi indicat, imagoque eſt animi vultus, & indices oculi. ibid.
4 Timanthis pictoris Iphigenia pictura.
5 Antiphili pictoris Hippolyti pictura.

1 DOlorem cordis † & męſtitiã probari ex aſpectu, & vultu
alicuius, auctor eſt Luc. de Pen. in l. 1. col. 2. verſ. quæritur
ſecundo. de erogatio. mil. ann. lib. 12. quod probat auctorita-
te li. 2. Machabeo. c. 3. nam cor hominis, vt plurimum immu-
2 tat faciem illius, ſiue in bonum, † ſiue in malum, vt Eccleſiaſt.
13. in fin. & facit illud Eccleſiaſt. c. 19. ex viſu cognoſcitur ſen-
ſatus, atq; huc ſpectat l. obſeruandum. ff. de offic. præſid. & il-
3 lud Saluſtij in Catilinaria, prorſus in facie, vultuq; vecordia
3 inerat: nam, vt ait Cicero in Piſonem. † Vultus eſt ſermo qui-
dam tacitus mentis. Vultus enim, vt idem inquit in 2. de orat.
ſenſus animi indicat, imagoque eſt animi vultus, & indices
oculi, vt idẽ aſſeruit in 3. de orat. hinc eſt, quod Menelaus in
Iphigenia Aulidenſi iubet in primis, vt Agamemnon obtuea
tur ſeſe, videlicet ex vultu, & aſpectu facti collecturus primũ
4 argumentum. Vnde etiã Timanthis pictoris Iphigenia † lau-
dibus oratorum tantopere celebratur, quam pinxit ad aram
ſtantem, iamq; Dianæ immolandam; & cum omnium aſtantiũ
ex vultu animi dolorem pinxiſſet, omnemq; triſtitiæ imaginẽ
conſumpſiſſet, cũ patris mœſtitiam ex vultu digne effingere
non poſſet, velo caput obduxit. Quam etiã egregie Antiphi-
5 lus Aegyptius pictor clariſſimus † Hippolyti metum ob tau-
rum emiſſum ex aſpectu effinxerit, teſtatur Plinius apud Vo-
laterra. lib. 13. c. 3. Anthrop.

CONCLVSIO DXXXI.

ARGVMENTVM.

Dolus an vere probari poſsit, & ex quibus probetur.

SVMMARIA.

1 Dolus vere probari non poteſt, cum in animo conſiſtat.
2 Dolus ex coniecturis, & præſumptionibus probari debet.
3 Dolus probatur præſumptiue, & non neceſſario.
Quæ conſiſtunt in faciendo, probantur ex præſumptionibus ibidem.
4 Dolus eſt difficilis probationis & probatur per leuiores probationes.
5 Coniectura, & præſumptiones licet non probent ſui natura, tamen in his, quæ occul-
te fiunt, plenam probationem faciunt.
6 Dolus debet eſſe euidens in caſibus, in quibus requiritur, ad hoc, vt quis incidat in
aliquam pœnam.
7 Coniectura, & indicia ad probandum dolum debent eſſe perſpicua, id eſt, vt non poſ-
ſint accipi, niſi in malam partem ſecus, vt ibidem.
8 Actus inebriandi aliquem non poteſt interpretari, niſi in malum.
9 Dolus debet probari manifeſtiſſimis indicijs perſpicuis & claris.
10 Indicia perſpicua quæ ſint, cum ius non declaret, ſtatur arbitrio iudicis.

1 DOlus vere probari non poteſt, † cum in animo conſiſtat;
ſic colligitur ex reſcripto Imperatorum Diocletiani, &
Maximi. in l. dolũ. C. de dolo. & reſpõſum fuit à Corn. in cõſ.
140. num. 9. & 10. Etenim difficilis eſſe probationis decidit
Boer. q. 100. nu. 3. & 4. & Iaſ. conſuluit idem in conſ. 141. col.
3. lib. 4 quos refert nunquam ſatis laudatus Iacob. Menoc. de
arbitr. iudic. cent. 2. caſu 116. nu. 21. ſcripſit diffuſæ Carrer. in
pract. crim. §. homicidij aũt ſpecies. nu. 30. verſ. ſed qualiter.
2 Hinc fit, vt ex coniecturis, † & præſumptionib. probari de-
beat, vt habemus ex d. l. dolum. cum ſimilibus, & cauit Ruin.
in conſ 4. nu. 10. vol. 1. & in conſ. 73. nu. 1. & 9. vol. 2. quod &
comprobauit Marian. Socin. in conſ. 77. n. 46. vol. 1. & idem in
conſ. 129. nu. 68. eodem vol. 1. cui ſententiæ nonnulli alij adhę
ſere, vt Andreas Barba. in conſ. 17. clemẽtiſſimi Dei, col. 6. poſt
nu. 28. verſ. & præmitto. vol. 2. & in conſ. 73. nu. 3. vol. 3. & Pa-
riſ. conſ. 75. nu. 31. vol. 1. & in conſ. 89. nu. 29. eo. vol. 1. & in cõſ.
78. num. 23 vol. 4. & in conſ. 149. nu. 21. eo. volum. 4. & Ruin.
in conſ. 4. nu. 10. vol. 1. & Franciſc. Burpurat. in l. 1. nu. 128. ff. ſi
3 certum petat. vbi ait † dolum probari præſumptiue, & nõ ne-
ceſſario, atque Paul. Caſtrenſ. in l. quod Nerua. nu. 3. ff. depoſi-
ti, inquit, probari ex præſumptionibus, quæ conſiſtunt in fa-
ciendo. Dolum vero eſſe difficilis probationis, refert Burſat. in
conſ. 40. nu. 63. & Menoc. de arbitr. iud. centur. 2. caſ. 116. nu.
4 21. † & quod probetur per leuiores probationes, tenet Corn.
in conſ. 124. nu. 4. vol. 3. quem refert, & ſequitur Alber. in conſ.
77. nu. 9. & tradidit Petr. Antiboli in tract. de muneribus. §. 4.
nu. 13. verſ. indicijs enim. quæ quidem coniecturæ, & præſum-
5 ptiones licet non probent ſui natura, † tamen in his, quæ oc-
culte fiunt plenam probationem faciunt, vt voluit Fedet. de
Sen. in conſ. 219. nulli dubium. Anto. de Butr. in c. veniens. de
teſtib. Alex. in conſ. 53. viſo themate ſupraſcripto. nu. 1. lib. 2.
quos ſequitur, & refert Grat. in conſ. 61. in cauſa Franciſc. de
Vrſis nu. 15. lib. 5.
Primo velim limites, & intelligas prædicta non procedere
6 in caſibus, † in quibus requiritur dolus ad hoc, vt quis inci-
dat in aliquam pęnam, nã tunc talis dolus debet eſſe euidens,
vt conſulendo placuit Aretin. in conſ. 89. & tradidit Boſſ. in ti
tul. de conuictia. nu. 56. & id potiſſimum, quando imponitur
pęna, quæ ad corpus ſpectet, vt videre eſt ex multis congeſtis
* à Burſat. in conſ. 77. n. 13. & 14. vbi de * communi atteſtatur,
& in conſ. 94. nu. 8.

Secun-

Digitized by Google

Secundo limitabis, & intelliges, vt prædictæ coniecturæ, & indicia debeant eſſe perſpicua, id eſt, vt non poſsint accipi,
7 † niſi in malam partem, vt auctor eſt Pau. de Caſt. in d.l. dolum ex indicijs. C. de dolo, nu. 1. & ibi glo. in verb. conuenit, vbi affert exemplum in ſcholaribus Hiſpanis, qui inuitauerunt neſcio quem ad prandium, ipſumque multo vino obruerunt, vt inducerent ad fideiubendum pro eis, nam ille actus
8 inebriandi, † non poteſt interpretari, niſi in malum, quod patet ex eo, quod poſtea fecerunt, quibus & illud ſuffragatur, quod notat Marian. Socin. in conſ. 37. nu. 27. vol. 2. vbi inquit, manifeſtiſsimis indicijs debere dolum probari, quod vero
9 probandum ſit † ex indicijs perſpicuis, id eſt, claris, & manifeſtis, tenent etiam Crauet. in conſ. 8. nu. 1. cum ibi allegat. & Grat. in conſ. 30. nu. 10. vol. 2. & Calcan. in conſ. 24. & 1. colum. 4. verſ. quarto pro hoc facit.

10 Quæ autem ſint indicia perſpicua ius non declarat, † idcirco iudicis arbitrio ſtatur, vt colligitur ex cap. de cauſis. de offic. delegat. & ex l. 1. ff. de iure deliberandi, & refert Corn. in conſ. 140. num. 10. lib. 2.

CONCLVSIO DXXXII.

ARGVMENTVM.

Dolus regulariter an præſumatur, & quibus modis.

SVMMARIA.

1 *Dolus regulariter non præſumitur.*
2 *Quilibet præſumitur bonus, non autem doloſus.*
3 *Dolus non præſumitur præſertim in rebus modicis.*
4 *Dolus non præſumitur, ſi quis ex facto, vel ex aſſerto dolo non eſſet recepturus commodum aliquod.*
Dolus non præſumitur in ſubdito contra Principem, ibid.
5 *Dolus non poteſt præſumi, quando arbiter laudauit ex conſilio ſapientis.*
6 *Dolus non præſumitur, vbi eſt præſentia conſanguineorum.*
7 *Dolus non præſumitur, quando interuenit præſentia iudicis, & ipſius auctoritas, nec quando actus ſit publice, & palam.*
8 *Doli præſumptio ceſſat, quando quis mandato iudicis facit.*
9 *Dolum allegans probare debet.*
10 *Dolus præſumitur, quando actus per ſe eſſet illicitus.*
11 *Dolus in dubio non præſumitur, nec animus committendi delictum ſi pater percuſſerit filium.*
12 *Dolus tunc non præſumitur, quando quis facit actum, qui fieri eſt ſolitus, licet ſit illegitimus.*
13 *Furtum, vel incendium præſumitur euenire propter dolum, & culpam male cuſtodientis.*
14 *Cuſtodi incumbit onus probandi caſum furti, vel incendij eueniſſe ſine dolo, vel culpa ſua.*
15 *Dolus præſumitur, ſi alicui fuerit tradita valiſia, & ille reſtituerit abſque ſigno.*
16 *Dolus præſumitur in Notario, qui omiſit ſolemnia requiſita in teſtamento, ſiue inſtrumento.*
17 *Dolus in dubio regulariter non præſumitur in notario.*
18 *Dolus præſumitur in actu, in quo ſolemnia requiſita fuerunt adhibita.*
19 *Dolus præſumitur in eo, qui mendacium dixerit.*
20 *Ex mendacio doloſo indicium fit ad torturam.*
21 *Dolus in mendace non præſumitur, quando ex mendacio nullum commodum conſequitur.*
22 *Dolus non præſumitur ex actu, à quo quis commodum non ſentit.*
23 *Dolus præſumitur ex fuga contra fugientem.*
24 *Dolus præſumitur quando quis non facit, quod facere debet vel obligatus eſt.*
25 *Dolus præſumitur, quando quis aliquem in pretio læſerit vltra dimidiam.*
26 *Enormis læſio videtur à iuramento excepta & ſiue ſit minor, ſiue maior poteſt contrauenire.*
Pares ſunt, quod interueniat dolus re ipſa, vel ex propoſito, ibidem.
27 *Dolus ex enormi læſione præſumitur.*
28 *Dolus non præſumitur, niſi læſio ſit enormiſſima in toto vel quaſi.*
29 *Dolus non præſumitur, neque iuſiurand., ſi læſio ſit citra medium.*
30 *Dolus præſumitur contra arbitros lædentes enormiter aliquem ex partibus, etiamſi eſſet data poteſtas ipſis pronunciandi prout eis videbitur.*
31 *Dolus præſumitur ex enormiſſima læſione, etiamſi expreſſe ipſi eſſet renunciatum.*
Abſolutio à iuramento petiſt pars non obſtante renunciatione enormiſſimæ læſionis, ibidem.
32 *Dolus præſumitur contra contrahentem, qui tacet aliqua, quæ ſi expreſſiſſet, alius veriſimiliter contractum non feciſſet.*
33 *Dolus præſumitur contra vendentem rem feudalem, ſi tacet qualitatem feudi.*
34 *Doli ſuſpicio eſt contra ſententiam, quæ quis diu tacuit, & occultauit.*
35 *Dolus præſumitur contra veritatem tacentem in reſcripti impetratione.*
36 *Dolus præſumitur contra tacentem beneficium ſibi competens.*
37 *Dolus non ſolum præſumitur ex taciturnitate, ſed etiam ex falſa expreſſione, & offenſione.*
38 *Dolus præſumitur, ſi quis fidem, & promiſſa non impleuerit.*
39 *Dolus præſumitur ex propoſito, ſi quis alicui maxime minori perſuaſerit, vt aliquid faceret.*
Perſuaſor ille dicitur, qui aliquid perſuadet ad ſui commodum, ibid.
40 *Vnica perſuaſio, per quam quis inducitur ad aliquid faciendum, habetur loco coactionis, & compulſionis.*
41 *Dolus præſumitur contra eum, qui eodẽ puncto temporis omnia facienda curauerit.*
42 *Dolus præſumitur, quando quis non vtitur remedijs opportunis ad actum, quem agit.*
43 *Dolus præſumitur etiam, quando aliquis actus fit in loco occulto, vel tempore nocturno.*
44 *Dolus contra eum præſumitur, qui contrahit in domo alterius, & cum perſona domeſtica.*
45 *Dolus præſumitur contra tranſeuntem per viam non rectam, & inuſitatam.*
46 *Dolus præſumitur etiam contra minorem, militem, mulierem, & ruſticum, ſi aliquid agant occulte, licet tractent de damno euitando.*
47 *Dolus præſumitur, quando quis leges tranſgreditur.*
48 *Dolus præſumitur, quando quis contra iura mercatur.*
49 *Dolus etiam præſumitur in eo, qui tranſgreditur voluntatem teſtatoris.*
Voluntas teſtatoris pro lege habetur, ibid.
50 *Dolus præſumitur etiam contra eum, qui ſcienter facit rem prohibitam.*
51 *Tutor vendens bona pupilli ſine cauſa præſumitur in dolo, quia facit rem prohibitã.*
52 *Dolus contra eum præſumitur, qui ſpreta prohibitione, ſeu denunciatione ſibi facta, ne quid tale faceret, illud fecit.*
53 *Dolus præſumitur, quando actus communiter habetur licitus, & conceſſus.*
54 *Dolus præſumitur etiam contra ſcientem futuram ſibi prohibitionem, vel denunciationem, & tamen illud facit.*
55 *Dolus præſumitur etiam in eo, qui alienat rem ſubiectam reſtitutioni.*
56 *Dolus præſumitur contra eũ, qui aliquid facit, quod ſibi non prodeſt, & alteri nocet.*
57 *Dolus præſumitur, & prauus animus etiam quando quis aliquid facit in re ſua, & ſumptibus ſuis, ſi talis fabrica ei nihil proſit, & alteri noceat.*
58 *Dolus præſumitur contra accuſatorem, qui aliquid obijcit, quod ſibi non prodeſt, & alteri nocet.*
59 *Dolus præſumitur contra eum qui nimium procraſtinat proponere, vel excipere aliquid in iudicio.*
60 *Dolus præſumitur in eo, qui conſumit rem alienam.*
61 *Dolus in eo præſumitur, qui cum iactura alterius lucrum quærit.*
62 *Vitricus ſi aliquid fecerit ad ſui commodum cum priuigno ſuo, præſumitur dolo, & fraude feciſſe.*
63 *Dolus præſumitur contra tutorem, qui alienat bona pupilli ſine cauſa.*
64 *Dolus contra tutorem præſumitur, ſi non poſuerit in inuentario, quæ ponere tenebatur.*
65 *Tutor alienans rem magni pretij, non caret dolo, ſi modici erat ſufficiens.*
66 *Dolus tutoris arguitur, etiam ſi non confecerit librum rationum adminiſtrationis.*
67 *Tutor in dolo præſumitur etiam ſi non reddiderit rationes adminiſtrationis, atque etiamſi omiſerit ſcribere pecunias exactas.*
68 *Dolus præſumitur contra illum, qui aliquid agit confuſe, & ſub inuolucro nulla cauſa, cui ita facit expreſſa.*
69 *Dolus contra illum præſumitur, qui non facit certiorem alium de iuribus ei competentibus.*
70 *Dolus contra eos præſumitur, qui apud Principem generalibus verbis vtuntur, ipſum de omnibus ſigillatim certiorem non faciendo.*
71 *Dolus præſumitur contra eum, qui ſcit ad aliquid ſe teneri, & non facit.*
72 *In dolo præſumitur, & dicitur eſſe, qui ſcit, teneri ad ſolutionem pedagij, & illud non ſoluit.*
73 *Dolus præſumitur, quando quis prius aliquid tractauit facere.*
74 *Metus præſumitur ex tractatu præcedenti, ſi probetur interueniſſe tractatum de cogendo aliquem per metum ad contrahendum matrimonium.*
75 *Dolus præſumitur, quando quis aliquem actum inſolitum facit.*
76 *Dolus præſumitur contra eum, qui aliquid aſſerit, aut affirmat, quod ignorat.*
77 *Dolus nunquam in eo eſſe præſumitur, ad cuius vtilitatem actus, quem fecit, non cedit.*
78 *Dolus præſumitur contra eum, qui propoſita, & obiecta non probat.*
79 *Dolus in arbitris præſumitur, qui ratum fieri laudum curant, antequam illud legatur.*
80 *Dolus in eo præſumitur, qui id omittit, ad quod ſcit, aut ſcire debet ſe neceſſario ratione officij ſui teneri.*
81 *In dolo eſſe dicitur, qui petit aliquid nomine ſuo, quod reſtituere tenetur; ſicut ſi petat nomine alterius, vt ibi.*
82 *Dolus in hærede præſumitur, ſi poſt motam ſibi hæreditatis controuerſiam legata ſine cautione de reſtituendis legatis è dicta hæreditate perſoluat.*
83 *Dolus in eo etiam præſumitur, qui vendicat rem, quam vendi mandauit.*
84 *Dolus in eo præſumitur etiam, qui non reſtituit, quod debet reſtituere.*
85 *Dolus in eo etiam præſumitur, qui agit ex ſtipulatione ſine cauſa concepta.*
86 *Dolus præſumitur in eo, qui perſeuerat petere id, quod legitima exceptione elidi põt.*
87 *Dolus in eo præſumitur, qui contra æquitatem ſcienter aliquid facit.*
88 *Dolus præſumitur, qui conſtitutiones Principis ſe ignorare dicit.*
89 *Dolus in eo præſumitur, qui non obtemperat Imperio Magiſtratus.*
90 *Dolo caret, qui iudicis præcepto paret.*
91 *Dolus præſumitur in fideiuſſoribus, qui rem pignori obligatam emunt à creditore.*
92 *In dolo hæres præſumitur, qui rem hæreditariam emit à creditore propter vinculum fraternitatis.*
93 *In filio, & coniunctis, qui rem hæreditariam emunt à creditore, non præſumitur dolus.*
94 *Dolus in eo præſumitur, qui non edit totum id, quod edere debet.*
95 *Dolus in eo præſumitur, qui appellat extra iudicium, & appellationem non proſequitur intra annum.*
96 *Dolus præſumitur in eo, qui varie reſpondet.*
97 *Dolus præſumitur contra matrem, quæ iurauit filium eſſe maiorem, & reperiatur minor.*
98 *Dolus præſumitur contra præſentem, nec reſiſtentem delicto cum poſſet.*
99 *Dolus præſumitur in teſtibus ſingularibus.*
100 *Dolus in poſſeſſore præſumitur, qui deſijt poſſidere poſt datum libellum, vel poſtquam actor dixit ſe daturum.*
101 *Dolus præſumitur in abſente, qui tenetur aliquid facere, & abeſt, in citato perſonaliter, & poſtea ſe abſentante, in debitore obligato ad ſoluendum certo loco, & tempore, ſi ibi non ſit præſens.*
102 *Dolus præſumitur contra occupantem etiam vacuam poſſeſſionem, niſi continuo probet ſe dominum.*
103 *Dolum arguit inſolita cautela.*
104 *Dolus præſumitur, quãdo aliquid fit inter perſonas prohibitas, vel tempore prohibito.*

105 *Dolus*

Digitized by Google

305 *Dolus in eo præſumitur, qui aperit tabulas teſtamenti ante iudicium defuncti.*
306 *Dolus patris præſumitur, ſi filio proprio excluſo ſi ve parentem inſtituerit.*
307 *Actus inſtitutiones patris accipiendus potius eſt in meliorem partem, ſi filius dives ſit, & ſolus: pater vero pauper, & multis filijs, ac filiabus onuſtus.*
308 *Dolus præſumitur ex proteſtatione, & nimia diligentia.*
309 *Dolus arguitur ex eo, quod quis contrahit cum luſore, & diſſipatore.*
310 *Dolus in eo præſumitur, qui pro parva quantitate inducit aliquem ad renunciandum amplum fideicommiſſum.*
311 *Dolus præſumitur in emptoribus, ſi emerint ab illis, qui ignorant bonitatem poſſeſſionis.*
312 *Dolus præſumitur in venditore, qui rei ſua vires, vel bonitatem nimiam cum ſciret, non patefecit emptori.*
313 *Dolus præſumitur in carcerum cuſtodibus.*
314 *Dolus in eo præſumitur, qui fallendi cauſa obſcure loquitur, & qui inſidioſe obſcura diſſimulat.*
315 *Dolus in eo præſumitur qui ignorat id, quod omnes intelligunt.*
316 *Dolus præſumitur in proceſſu propter ſequentia.*
317 *Dolus præſumitur ex denegatione inventarij*
319 *Dolo ſo, & malo animo in dubio præſumitur feciſſe quis homicidium, aut aliud crimen ab illo aliàs paratum iterum perpetrat.*
319 *In dolo eſſe dicitur, qui conventum obſervat, nec adimplet, ſin contravenit.*
320 *Dolus in iudice præſumitur, qui errat in iure.*
321 *In dolo eſt, qui potuit denunciare, & non denunciavit.*
322 *In eo dolus præſumitur qui per iniuriam verberat.*
323 *Dolus ex brevitate temporis præſumitur.*
324 *In dolo mercator præſumitur, qui dedit fideiuſſorem, qui continuo fugam arripuit.*
325 *Dolus præſumitur, eo ipſo, quod quis habuit res ſuas ſalvas, & alteras amiſerit.*
326 *Dolus in eo præſumitur, qui peculium intricat, ſeu adimit, vel transfert in alium id, de quo ſuſpicabatur.*
327 *Dolus præſumitur ex ratione vicinitatis actuum, & ex multis etiam ſimul iunctis.*
328 *Dolus præſumitur in maiori potente productionem teſtium poſt dedicta teſtificata.*
329 *Dolus in eo præſumitur, qui contra iura mercatur.*
330 *Non eſt in dolo, qui contra iura ignoranter mercatur.*
331 *Dolus non præſumitur in ruſtico contra iura mercante.*
332 *Ruſticus, qui emit rem non ſervata forma ſtatuti non præſumitur mala fide emiſſe.*
333 *Dolus in eo præſumitur, qui valiſiam ſine ſigno reddit, qua cum ſigno poſita fuerat apud eum.*
334 *Dolus præſumitur ex violentia.*
335 *Dolus præſumitur in eo, qui amittit capere ex inſtitutione, & capit ex ſubſtitutione alterius.*
336 *Dolus in eo præſumitur, qui ſcit factum, & facit contra ius.*
337 *Dolus præſumitur in delicto, ut in incendio ſi inimicitia præceſſerit.*
338 *Dolus præſumitur ratione qualitatis perſonæ percutientis, & qualitatis inſtrumenti, quo eum percuſſit.*
339 *Dolus præſumitur ex percuſſionibus ſi quis vulneratur circa tredecim.*
340 *Dolus in pronunciationibus mulierum præſumitur ſi offerant ſe laſas in magna quantitate.*
341 *Dolus præſumitur in literis iuſtitia, vel parva gratia.*
342 *Dolus præſumitur in ijs, qui famoſos & publicos malemeritos recipiunt.*
343 *Dolus facile præſumitur inter perſonas ſuſpectas.*
344 *Dolus præſumitur ex qualitate perſonæ.*
345 *Dolus præſumitur, ubi quis pro debito laditur.*
346 *Dolus in argentario præſumitur, qui tenuit librum in locis inſolitis.*
347 *Dolus præſumptionem inducit ſaltem, & ſubitatio ſubſequuta poſt proteſtationem.*
348 *Dolus in adminiſtratore præſumitur, qui facit aliquid ad incommodum eius, cuius bona adminiſtrat.*
349 *Dolus præſumitur in eo, qui non eſt proſequutus quod debuit.*
350 *In dolo eſt, qui non providet ea, quæ providere debebant.*
351 *Dolus præſumitur in eo, qui eſt futura vita præparatio.*
352 *Dolus præſumitur ex alienatione omnium bonorum à minore & muliere facta ſine ſolemnibus à iure requiſitis.*
353 *Dolus præſumitur eo ipſo, quod quis creditum non exolverit.*
354 *Dolus præſumitur in his, quæ committuntur iudicis arbitrio, quando eſſet exceſſus indignus.*
355 *Dolus præſumitur in omni invaſore, & turbatore.*
356 *Dolus in eo præſumitur, qui occultat rationes, ſcripturas, & huiuſmodi.*
357 *Dolus præſumitur in eo, qui aliena nomine vendidit minus iuſto pretio.*
358 *Dolus præſumitur ex malo effectu ſequuto.*
359 *Cuius effectus malus eſt, eius quoque voluntas mala præſumitur.*
360 *Dolus præſumitur in tutore extorquente quietationem ab olim pupillo, aſſerendo ſe rationem reddidiſſe, & reliqua ſolviſſe.*
361 *Dolus præſumitur in muliere renunciante ſine conſenſu propinquorum.*
362 *Dolus contra eum arguitur, qui promiſit aliquid, ſciens ſe ſolvendo non eſſe.*
363 *In dolo eſſe videtur, qui ab alio petit id, quod fieri nullo modo poteſt, aut etiam difficile eſt factu.*
364 *Dolus in eo præſumitur, qui admittitur peritia ſua.*
365 *Dolus non videtur carere depoſitarius, qui non expendit pecuniam depoſitam in re immobili, ut promiſerat.*
366 *In dolo non eſt depoſitarius, ſi per iſtum non ſtetit, quin pecunia inveſtiretur in re immobili.*
367 *Dolus præſumitur ex amiſſione omnium bonorum.*
368 *Dolus præſumitur in eo, qui diſſimulat præſentia, & denunciat futura.*
369 *Dolus præſumitur in arbitrando ex eo, quod quis aliter arbitratur, quam oportet.*
370 *Dolo præſumuntur fieri, quæ fiunt contra naturam.*
371 *Dolus in illo præſumitur ex inſtrumento dotis facta poſt cohabitationem viri & mulieris.*
373 *Dolus præſumitur, quando ſupponitur tertia perſona ad contrahendum.*
374 *Dolus præſumitur in eo, qui contra propriam confeſſionem petit, quod ſibi non debetur.*
375 *Dolus præſumitur in eo, qui cum prohibeatur, per interpoſitam perſonam emit.*
376 *Dolo deſiiſſe poſſidere dicitur ille, cui fuit nunciatum, ne alienaret, quia cogitabat quantum contra eum agere ad rem.*

1 DOlum regulariter non præſumi † teſtis eſt mihi locuple-
tiſſimus Vlpia.in l.quoties.§.qui dolo.ff.de probatio.&
Arian.in l.non omnis. § à barbaris. ff.de re milit. & teſtatur
Imper.Alex.in l.quod adhibitis.C. de his.q ſibi aſcrib. in re-
ſtamen.ibi,in quam te credo magis errore , quam malitia in-
cidiſſe.quem cõtext.dixit eſſe obſeruatione dignum Bald.in
l.1.in fi.ff.de leg.& in l.obſeruare. §.proſiſci.q.39 ff. de offic.
proconſ.& legat.cui accedit Iaſ. in l.ſi per errorem.nu. 10.ff.
de iuriſdict.omnium.iudi.iſtis ſe ſubſcripſit Hippolyt. Marſ.
in l.de falſis.n.7.& l.qui ignoras.n.9. ff.eod.tit. reſponderunt
quoq; in hanc ſententiam Alex.in conſ.65. habita ſuper con-
tẽtis.nu.11.vol.1.& in conſ.27. in cauſa,& lite. in princip.vol.
2. atque Dec. in conſi.175. in cauſa falſitatis nu.5.& decidit
Thom. Gramm.in dec.60.in cauſa excellentis Comitis. nu.6.
pulchreq; Bart.in l.ſi librarius.ff.de regul.iur.ex recentiorib.
poſtremo loco tradidit Franciſ.Mantic.de coniect. vlt.volũt.
lib.2.tit.7.n.1.atq; Andr.Gail.de pace publica, lib.1. c.7.in.
12.& D.Octau. Vulpell.in conſ.127.nu.2. atque Crot.in conſ.
307.nu.3.lib.3.nec ab hoc fuit alienus Franciſ.Marzar.in cõſ.
2 21.verſ.quia regulariter.nam † quilibet præſumitur bonus,nõ
autem doloſus, vt habemus ab eodem Vlpian.in l.merito. ff.
pro ſocio.l.omnimodo.C.de inoffic.teſtamen. cap fi.de præ-
ſumpt.& quod non præſumatur, poſteriores noſtri Iuriſcon-
ſulti ſenſere tum profitendo,tum etiam conſulendo, vt Caſtr.
in l.ſi quis ex argentarijs. §.prætor.nu. 7.ff.de eden.cũ ibi al-
leg.& Crau.in conſ.8.n.1.cum ſeq.Soc.conſ.277. Viſis publi-
co inſtrumento.col.3.in princ.verſ.ex quib patet.lib.2.Corn.
conſ 63.col.3 circa fi.lib.3 Crau.in conſ 319.n.1.Nicol.Eue-
rar.in conſ.97. Viſis actis coram D. Decano, col.2 verſ. nec
3 pręſumitur dolus.pręſertim in † rebus modicis,*vt ait Abb.*in
c.accedens.n.2.de crimi.falſi,quod etiam idem eſt, ſi quis ex
facto,vel ex aſſerto dolo nõ eſſet recepturus commodum ali-
4 quod,quoniam in hoc caſu non præſumitur † dolus,vt ex ad-
ductis per Marian.Soc.cõſ.37.n.10 vol.1. & ex allatis à Burſ.
in conſ.40.n.63.& præcipue in pœnalibus, argumen.ſi ita le-
gatur. §.ſpecies.ff.de legat.2.& tradidit Cran.in conſ 244.n.
5. & maxime in ſubdito contra Principem , ad quod multa
congerit Burſ.in d.conſ.94.nu.9.Nec itidem poteſt præſumi
5 dolus,quando † arbiter laudauit ex conſilio ſapientis, vt ait
Flor.in l.regula,§ ſed & iuris.ff de iuris & facti.igi or & in l.
bonorum & ibi Bart.ff de bonor. poſſeſſ. neque ex eo dolum
6 quis præſumet, vbi † eſt præſentia conſanguineorum, ſic do-
cuit Bart.in l.fin.de reſtitur.in integrum. atque idem Bart. &
Bald.in l. tranſactionem.C.de tranſact. idem Bald.in l. Polla.
ff de ijs,quib.vt indig.& in l.1 C.ſi quis al.teſtamen prohib.
& Bart.in l.frater à fratre. ff.de condict. indeb.Socin.iun. in
cõſ.67.n.38.vol.2.Roman.in l.1. § fuit quæſitũ ff.ad Trebell.
7 & † etiam quando non interuenit præſentia iudicis,& ipſius
auctoritas, vt conſuluit Par.in conſ 52.nu.3.vol.4.nec quãdo
actus ſit publice,& palam,vt dixit ibidem Pariſ.num.31.Soc.
iun.in conſ. 67.nu.38. vol.2. nec etiam qui mandato iudicis
8 † facit,vt cautum eſt in regul.quod quis mandato.& ibi Dyn.
in prin.de regulis iur.in 6.nam cum neceſſe habeat parere ,
neceſſitas facit ceſſare præſumptionem doli. l.qui cũ maior.
§.ſi pater. ff.de bon.liber.& l.mater.C.de calum.quinimo in-
ducit præſumpt.contrariam,hoc eſt fraudis & doli non præ-
ſumendi,vt l.ſtipulatus. §.ſi lancem.ff.de ſolut.& l.quãquam.
in princip. ff. de aqua plu.arcen. & l.qui autem. § apud La-
beonem. ff.quæ in fraud. credit.vt Dyn.vbi ſupra refert. Et
quod dolus non præſumatur, notat etiam Pariſ.in conſ 49.n.
28 lib.1.& in conſ.13.nu.57.eod.vol.1. & in conſ.49. nu.28.
eod.vol.1.& in conſ.69.nu.43.Grat.in conſ.14.n.7. & in cõſ.
99.nu. 1.& in conſ.140.nu.15.vol.2.
9 Quapropter efficitur, † vt q dolũ allegat, probare debeat,
vt aſſeruit Caſtr.in d.l.ſi qs ex argentarijs.§.prætor.nu.7.ff.de
edẽ.& in l.trãſactionẽ.nu.2.C.de trãſa.& voluit Fulg.in l.do-
lũ,in princ.C.de dolo malo, & Dec.in conſ.256.nu.3.col.4.in
prin.& Mar.Soci.cõſ.98.nu.13.vol.2. Corn.in conſ.140.nu.9.
lib.x.Pariſ.in conſ.96.nu.67.& 68.vol.1.& in conſi.52.nu.27.
& 28.vol.4.& Fulg.in conſ.127.col.fi. ad quod etiam eſt con-
tex.in d.l.quoties.§.qui dolum.ff.de hæred.inſtitu.& in l.do-
lus.ff.mãda.& in l.dolum.C.de dolo.& in c.fi. de renuncia li.
6.idem ſenſit gl.in c.ſedes,& c.literis,de reſcript. cui accedit
Abb.in c.cum quidam.nu.5.de iureiur.poſt Bal.in l.nemo cle
ricus.C.de ſum.Trin.& fide catho.quod late proſequuti ſunt

Fel.

Fel. & Dec. in c. ſi aũt. col. 1. & 2. de reſcri. vbi congeſſere con-
cluſionẽ cum octo fallentijs, hanc eandem ſententiam proba-
nit Alc. in trac. de pſũp. reg. 3. pręſum. 2. nu. 8. Albe. de agnoſc.
aſſer. quæſt. 35. nu. 17. cum ſeq. & Cur. iun. in conſ. 179. num. 8.
10 Primo limita nõ procedere, † q̃ñ actus per ſe eſſet illicitus,
nã tunc dolus præſumeretur, vt tex. eſt not. in l. ſi nõ conuitij.
C. de iniur. tenuit Cor. cõſ. 93. viſo, & in cõſ. 360. viſo. vol. 3. &
aſſeruit And. Gail. de pace publ. li. 1. c. 7. nu. 13. vbi multos eiuſ-
dẽ ſniæ viros adducit, & ita Cępo. rñdit in conſ. 21. nu. 3. & in
conſ. 24. nu. 8. cum ſeq. & ex alleg. à Burſat. in conſ. 94. nu. 3. &
Pariſ. in conſ. 52. nu. 33. & in cõſ. 78. nu. 16. vol. 4. & vide lim. 6.
11 Sublimita, vt hoc non procedat, vbi veriſimilitudo † tolle-
ret iſtam præſumptionem, veluti ſi puer percuteret filium: in
dubio enim non pręſumeretur dolus, nec animus committen-
di delictum, vt eſt gl. ſingul. in l. 2. de ſica. conſideratur tamen
genus armorum, vt in d. l. 1.
Secundo loco ſublimitabis, qñdo cum actum faceret, qui
12 † fieri eſſet ſolitus, quamuis eſſet illicitus: non enim tunc pręſumitur dolus, vt docuit Bart. in l. ſi pignore. §. ſi. in prin. ff. de
pign. actio. quem refert, & ſequitur Hipp. Marſ. in conſ. 90. nu.
12. & in conſ. 100. nu. 12.
Secũdo limita, vt locũ non habeat in furto, vel incendio, q̃a
hæc præſumuntur euenire propter dolum, & culpam male cu-
13 ſtodientis, † vt traditum eſt in l. venditio. ff. de peric. & com-
mo. rei vend. not. gl. in l. ſi modo. ff. de leg. 1. & in l. 4. §. 1. ff. de
offi. proconſ. & leg. & ideo illi incumbit onus probandi illum
14 caſum eueniſſe ſine dolo, † vel culpa ſua, vt Pau. de Caſt. in d.
l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor. nu. 7. cum ibi allega. & Io. de
Ana. conſ. 91. Rom. conſ. 401. eo præſuppoſito. & Ancha. conſ.
349. & ad iſtam limitationem pertinent, quę obſeruauimus in
Concluſione, Furtum, & in Concluſione, Incendium, & quæ
animaduertit prudentiſſimus iuris vtriuſque Iac. Menoch. in
15 tract. de arbit. iud. in cent. 3. caſu 208. nu. 33. † vbi ſi alicui fue
rit tradita valiſia, & ille reſtitueritabſque ſigno, ex illa ſigilli
amotione præſumitur dolus.
Tertio loco limitatur, vt non vera ſit concluſio in notario,
16 qui omiſit ſolennia requiſita in teſtamento, † vel inſtrumen-
to, vt l. iubemus. C. de teſtam. & ibi tradidere recentiores, &
Alex. in conſ. 73. non puto. col. 2. nu. 3. vol. 1. & in l. nulli. & ibi
Bar. nu. 2. C. de num. lib. 12. nam licet regulariter in dubio non
17 pręſumatur dolus † in notario, vt aſſeruit Alc. in tract. de pręſumpt. reg. 3. præſumpt. 13. num. 9. tamen hoc non procedit in
omittente ſolemnitates inſtrumentorum, vt hoc idem multis
comprobat Alc. in d. præſump. 13. nu. 12. & Barb. in conſ. 8. col.
9. verſ. 1. iſta fuit monialis. vol. 4. motus auctoritate gl. ordin.
18 in l. 1. C. de fid. inſtr. & quod in actu, † in quo ſolennia requi-
ſita non fuerunt adhibita, dolus præſumatur, tradidit Rol. de
Curt. in conſ. 113. ſecundum ea. nu. 5. quod eſt poſitũ inter con
ſilia vlt. volum. à Io. Bapt. Ziler. collecta quæ quidem doli pręſumptio ceſſat, ſi adhibita omnia ſolennia requiſita, vt cauit
Ceph. in conſ. 261. nu. 7.
Quarto limitare poteris, vt locum ſibi non vendicet, quan
19 do quis mendacium dixerit, † quia tunc præſumitur dolus in
eo, vt innuere voluit Vlp. in l. ſi quis affirmauerit. §. 1. & idem
in l. q̃ venditor, & in l. eleganter. § item Pomponius. ff. de do-
lo. & in l. falſus, § ſi quis, ff. de furt. quod probauit Hieron. Gi-
gas in conſ. 40 nu. 5. & ſenſit Crau. de antiqui. temp. in 1. par.
20 verſ. vidimus, & abunde, nu. 16. & nu. 18. vbi ait, † ex hoc mẽ-
dacio indicium fieri ad torturam, permotus doctrina Roma.
in conſ. 8. viſo facto propoſito, poſt nu. 2. verſ. tertiũ quidem.
Imo. in conſ. 2. col. 2. verſ. animaduertẽdum. Alex. in conſ 63.
lib. 1. Dec. in l. 2. col. 2 ff. quod quiſque iur. Idem Crau. tradidit
in conſ. 2. nu. 13. & in conſ. 192. nu. 13. & in conſ. 282. num. 8.
quod idem placuit vltra Crauet. Lucæ de Penna, in l. quoties.
col. 7. verſ. quid ſi reus accuſatus. C. de digni. lib. 12. conſuluit
Barb. in conſ. 43. præclare ſcribitur, col. 4. vol. 1. idem ſenſit So
ci. ſen. in conſ. 54. Viſis teſtibus, nu. 13. libr. 3. tradidit quoque
Fel. in c. literas, ante nu. 2. de pręſump.
21 Sublimita, vt non procedat, quando talis mendax † ex ta-
li mendacio nullum commodum conſequeretur: nã tunc non
præſumeretur dolus in eo, vt cautum eſt à Pariſ. in conſi. 8. nu.
5. vol. 4. cui accedit Crau. in conſ. 18. And. iuuenis, num. 22. vbi
22 ait, quod dolus non pręſumitur ex actu † a quo quis commo-
dum non ſenſit, & ait Bal. in conſ. 250. in quæſtione poſt nu. 9.
verſ. ex quo ſequitur, quod eſt repetitum in conſ. 382. vol. 5.

Quinto præterea limites velim, quãdo quis aufugit, etenim
23 ex huiuſmodi fuga præſumitur dolus † contra fugientem, vt
habemus à reſponſo Vlp. in l. impuberibus. ff. de ſuſpect. tuto.
Bal. in conſ. 432. Caſus talis eſt. A. Campſor publicus, poſt nu.
1. verſ. tertio quia fugitiuus, libr. 1. & in conſ. 254. proponitur
quod vxor verſ. item præſumitur contra eum, li. 2. & refert ſe-
quendo Crau. in conſ. 6. num. 37.
Sexto limitatur, quãdo quis non facit, quod facere debet,
24 vel obligatus eſt: † nam tunc præſumitur dolus, teſte Crau. in
conſ. 193. nu. 2. per l. ſi procuratorem. §. dolo, & l. dolus. ff. man
da. l. 1. §. eſt autem apud. ff. depoſ. l. dolo. ff. ad l. Falc. idem tra-
ditum eſt à Curt. iun. in conſ. 19. Viſo, ac diligenter conſidera-
to, nu. 1. quod etiam probauit Rom. in conſ. 191. ſpectabilis Do
mine, nu 3. verſ. dolus autem, & placuit Ancha. in conſ. 316. ad
idem conſuluit Corn. in conſ. 116. li. 1. & in conſ. 128. col. 2. lib.
3. & docuit Crauet. in conſ. 172. & in conſ. 75. num. 6. & refert
Burſat. in conſ. 94. num. 2. Pariſ. etiam in conſ. 74. num. 29. lib 1.
quem refert Menoch. de arbitr. iudi. cent. 3. caſu 208. num. 35.
Marcus Mant. in conſ. 72. num. 6. tom. 2. Socin. ſen. in conſ. 190.
num. 2. volum. 2.
Septimo limitatur, quando quis aliquem in pretio læſerit
25 vltra dimidiam, † quoniam tunc præſumitur dolus, vt reſpon
ſum fuit ab Vlp. in l. omnes §. Lucius. ff. quæ in fraud. credi. &
videre eſt ex reſcripto Imper. Diocl. & Maxim. in l. ſi ſuperſti
te. C. de dol. cum alijs multis adductis à Crau. in conſ. 192. nu.
3. & idem tenet Dec. in conſ. 180. nu. 6. vbi ait, quod hoc caſu,
ſi minor, vel maior iurauerit, non eſſe neceſſariam abſolutio-
26 nem iuramenti, nam talis enormis læſio † videtur à iuramen-
to excepta, & ſic hoc caſu ſiue minor, ſiue maior poteſt con-
trauenire, vt ex ibidem deductis colligitur, illudq; ſubiungit,
paria eſſe, quod interueniat dolus re ipſa, vel ex propoſito,
* & hanc eſſe communem * opinionem ibi, nu. 3. atteſtatur, &
de hac reſolutione in minore an ſit neceſſaria, videas Crau. in
conſ. 7. per totum, & idem Cur. ſen. in conſ. 43. nu. 34. & Bertr.
27 in conſ. 74. nu. 2. vol. 7. & quod pręſumitur † ex enormi læſio-
ne, idem ſenſit Barb. conſ. 21 nu. 6. lib. 1. & in conſ. 42. num. 6.
eodem vol. & conſ. 7. nu. 2. vol 3. & latiſſime Crauet. in conſ.
142. nu. 1. atque placuit Marian. Soci. in conſ. 47. nu. 3. vol. 2. &
conſ. 98. nu. 26. eodem vol. 2. & Abb. meminit in conſ. 77. nu.
23 & in conſ. 100. nu. 6. Rom. in conſ 54. Viſis circa id, de quo
quæritur, nu. 4. & in conſ. 68. Viſis mihi propoſitis. num. 3. re-
ſpondit etiam Bal. in conſ. 153. Statutum quod prohibet, li. 2.
& in conſ. 55. ad euidentiam, nu. 6. volum. 3. conſuluit quoque
Alex. in conſ. 42. ſuper præmiſſo. nu. 6. lib. 1. idem Dec. in conſ.
29 Iuridicam, poſt nu. 6. verſ. nã ex enormi læſione, idem vo-
luit Bertr. in conſ. 104. etiam ſi ad inſtantiam, nu. 3. lib. 1. & in
conſ. 236. multa ſunt, nu. 14. eodem lib. 1. & Io. Bapt. Ferret. in
conſ. 149. nu. 11. Crot. in conſ. 102 nu 23. lib. 1. & in conſ. 321.
num. 31. lib. 3.
Hanc tamen limitationem ſublimitabis, vt procedat tãtum,
28 ſi † læſio ſit enormiſſima, vt auctor eſt Rui. in conſ. 82. num. 5.
vol. 5. & in conſ. 57. nu 5. & in conſ. 69. nu. 13. vol. 2. atque Iaſ.
in conſ. 18. nu. 16. & ſeq. vol. 1. & voluit Alex. in conſ. 47. nu. 5.
& 15. vol. 1. vbi ait, dolum non præſumi, niſi ſit læſio in toto,
vel quaſi. Idem aſſeruit Alex. in conſ. 42. num. 6. eod. vol. 1. & in
conſ. 41. nu. 7. vol. 3. & Abb. protulit in conſ. 81. nu. 49. & Soci.
iun. in conſ. 47. licet plurima. nu. 41. vol. 1. & in conſ. 50. pręſens
conſultatio, nu. 7. eodem vol. 3. namque ex immoderate geſtis
dolus præſumitur, ſi credimus Crau. in conſ. 282. num. 8. Adeo
29 vt ſi læſio ſit in re modica, † tunc non præſumatur dolus, ne-
que falſitas, vt teſtatur Crau. in conſ. 75. nu. 16. & ex multis re-
latis à Gabr. in concluſ. 3. nu. 49. de arbit. quibus adhæret An-
ton. de Roſel. in tract. de vſur. nu. 67. & reſpondit Labeo in l.
ſi oleum. in fin. ff. de dolo malo.
Primo amplia prædicta vera eſſe, etiã ſi eſſet data poteſtas
30 arbitris pronunciandi, prout eſſe videbitur, † & placebit: nã
ſi enormiter aliquam ex partibus læderent, præſumitur dolus
contra dictos arbitros ita lædentes, non obſtante dicta pote-
ſtate eis data, vt Crauet. tradidit in conſ. 142. num. 22. & idem
ſcripſit Abb. in conſ. 77. col. penult. in 5. dubio, lib. 2. incip. in
quæſtione, quæ ad præſens, & Bellamer. cauit in conſ. 24. ex fa
cto, poſt num. 15. & ſeq. verſ. in tertio vero caſu. Cardi. quoque
Zabarel. in conſ. 29. iudex, col ſi. verſ. idem de pacto, & in cõſ.
40. Factum tale eſt, col. 3. verſ. ad aliud cum dicitur.
Secundo ampliabis, & intelliges, vt prædicta procedant,
etiam

Digitized by Google

etiam ſi expreſſe eſſet renunciatum huiuſmodi enormiſſimæ
31 læſioni: † nam nihilominus ex ea præſumitur dolus, vſque
eo, vt ille, qui eſt læſus, & renunciauit, poſſit conuenire lędentem, vt docuit Ant. de Butr. in conſ. 24. incipien. quæſtio hæc. cól. 3. in fin. vbi quoque ait, poſſe peti abſolutionem à iuramento, non obſtante tali renunciatione, & idem prodidit Anto. de Butr. in conſ. 45. quem refert, & ſequitur Crauet. in conſ. 142. nu. 23. Idem voluit Caſtr. conſ. 259. incipiē. circa primum quæſitum dubitatio videtur, col. 3. poſt nu. 8. lib. 2. cui ſe ſubſcripſit Soc. conſ. 24. col. 3. verſ. ſi vero, nu. 5. lib. 1. & conſ. 220. num. 7. lib. 7. nec ab hac diſceſſit ſententia Coru. conſ. 288. col. 9. lib. 3.

32 Octauo limitabis, vt non procedat, † quando quis cum alio contrahens, tacet aliqua, quæ ſi expreſſiſſet, alius veriſimiliter contractum non feciſſet: nam hoc caſu præſumitur dolus contra talia tacentē, & alij contrahenti ſubueniri debet in odium tacentis, vt reſponſum fuit ab Alex. in conſ. 109. viſo proceſſu inter Antonium, num. 10. & ſeq. lib. 4. vbi ait, vendentem rem feudalem, ſi tacuit qualitatem feudi, non exprimendo, nem-
33 pe Titium eſſe directum dominum, † hoc caſu præſumi dolum contra eum tacentem. Idem voluit Dec. in conſ. 110. vere, vt puto, late, nu. 9. verſ. & ſi de dictis, & in l. pactum quod dotali, poſt num. 8. C. de pact. quos refert, & declarat Crau. conſ. 192. nu. 14. & idem in conſ. 73. nu. 3. & in conſ. 72. num. 5. & in conſ. 298. nu. 19. ad idem tendit Natta in conſ. 341. nu 5. & in pulchro caſu idem conſuluit Oldrad. in conſ. 183. factum ta-
34 le eſt, vacante eccleſia, vt ait, ſuſpicionem † doli eſſe contra ſententiam, quam quis diu tacuit, & occultauit, ita præſumit dolum Feder. de Sen. in ſimili caſu, in conſ. 23. Titius electus, col. 2. & col. 3. ſicuti etiam dolus pręſumitur contra veritatem
35 tacentem † in reſcripti impetratione, vt Bal. reſpondit in cōſ. 306 proponitur, quod quidam Anton. lib. 5. quem refert & ſequitur Crauet. in conſ. 142. num 20. & Paul. Caſtrenſ. in conſi. 411. Viſo facto, & dubijs mihi traditis, poſt num. 6. & ſeq. li. 1.
36 vbi ait, † præſumi dolum contra tacentem beneficium ſibi competens, & alibi ſcribit Abb. in conſil. 68. videtur primo, col. 1. num. 2. lib. 1.

Quam octauam limitationem ſic velim extendas, vt non ſolum præſumatur dolus ex taciturnitate, ſed etiam ex fal-
37 ſa expreſſione, † & aſſertione, vt Crauet. conſultus reſpondit in conſil. 282. num. 8. & faciunt ſupra adducta in quarta limitatione.

Nono limitare tibi licebit, ſi quis fidem, & promiſſa non
38 impleuerit: nam hoc caſu † præſumitur dolus, vt cautum eſt ab Vlpian. varijs in locis, vt in l. dolus, cum gloſ. fin & ab eodem in l. ſi procuratorem, § dolo. ff. manda. & in l. 1. §. eſt autem. ff. depoſiti. quod & probauit Alexand. in conſ. 3. col. 2. ad finem, & in conſ. 84 colum. 2 in fin. nu. 7. lib. 6. & ſenſit Corn. in conſ. 116. in fin. lib. 1. & conſ. 128. colum. 2. lib. 3. quos etiam refert & ſequitur Crauet. conſ. 192. num. 15. & conſil. 6. nu. 98. quibus adhæret Roland. à Valle, in conſ. 57. viſo proceſſu, nu. 7. & ſeq.

Decimo limitatur, vt non habeat locum, ſi quis alicui ma-
39 xime minori perſuaſerit, † vt aliquid faceret: nam ex his perſuaſionibus pręſumitur dolus ex propoſito, vt reſpondit Proculus in l. cum quis, & ibi Bart. ff. de dolo. & tradidit gl. 2. in l. apud Celſum. ff. de doli mali, & met. except. ille vero dicitur perſuaſor, qui aliquid perſuadet ad ſui commodum, & docuit Bart. in l. non ſolum. §. ſi mandato, col. 2. nu. 15. ff. de iniur. immo vnica perſuaſio, per quam quis inducitur ad aliquid fa-
40 ciendum, † habetur loco coactionis, & compulſionis; vt ſcinere Imperatores Theodoſ. Valentinian. in l. eum qui. C. de apoſtatis, & Imperator Iuſtinian. in l. 1. ante finem, C. de raptu virgin. cum multis allatis à Crauet. in d. conſ. 192. ſub numero 12.

Vndecimo limitatur, quando quis eodem puncto temporis
41 omnia facienda curauerit, † tūc enim præſumitur dolus contra eum, vt Caſtrenſ. reſpondit in conſ. 174. Contra ſuperius conſulta, poſt num. 9. verſ. eſt etiam hic pręſumptio. li. 5. quem refert ſequendo Crauet. in conſ. 39. nu. 5.

Duodecimo fallit, quando quis non vtitur remedijs opor-
42 tunis ad actum, † quem agit. ita Bal. conſultus reſpondit in conſi. 395. incip. pro Domino Rinaldo, col. 2. poſt nu. 4. verſ. 3. quia, lib 2. per text. in l. idemq́;, §. ſi ignorantes. ff. mandati, & in l. fin. §. illud. verſ. ſummopere. C. de tempor. appel. quem refert Crauet. in ſuo tract. de antiq. temp. 1. par. verſ. vidimus. & abunde, num. 5. & in conſ. 97. num. 7.

Decimotertio fallit, quando aliquis actus fit in loco occul-
43 to, vel tempore nocturno: † nam tunc præſumitur etiam dolus, vt de loco occulto tradidit And. Barb. in relato cōſ. 8 col. 9. verſ. primo iſta fuit monialis, vol. 4. motus auctoritate I.C. in l. exiſtimo. ff. de adminiſtr. tutor. & in l. ſi. ff. de nupt. cui adhæret D Octau. Vulpel. in conſ. 129. nu. 24. & Soc. iun. in conſi. 31. nu. 49. vol. 2. & de tempore nocturno voluit Crau conſ. 34. nu. 11. nam qui male agit, odit lucem. c. conſuluit. de off. deleg. & aſſeruit gl. in c. vnico, in verb. occulta, vt eccleſiaſtica beneficia. cui accedit Abb. in c. 1. ext. de clādeſt. deſponſ. Bal. etiam meminit in c. 2. de fid. inſtr. nec ab hac ſententia diſceſſit Maria. Soc. conſ. 31. nu. 49. vol. 2. Iaſ. in conſ. 18. num. 1. vol. 1.

Quod quidem primo loco extendas velim, vt etiam proce-
44 dat, † quando quis contrahat in domo alterius, & cum perſona domeſtica, tunc nempe præſumitur contra eum dolus, vt voluit Anchar. conſ. 385. col. fin. & Crau. ſequutus eſt in conſi. 142. num. 18.

Præterea extende, vt vera ſit etiam contra tranſeuntem per
45 viam non rectam, † ſed inuſitatam: tunc enim pręſumitur dolus contra talem tranſeuntem, vt colligitur ex his, quæ deduxit Crau. in conſ. 115. nu. 5.

Ad hæc tertio extende, vt etiam locum habeat contra minorem, militem, mulierem, & ruſticum: nam contra eos, ſi ali-
46 quid agent occulte † præſumitur etiam dolus, licet tractent de damno euitando, vt habemus ex reſcripto Imper. Seuer. & Anton. in l. 1. C. de interdict. matrim. & ex Pauli I.C. reſponſo in l. fin. ff. de ritu nuptiar. & ait Rom. in conſ. 406. quem refert Crau. in relato conſ. 11. num. 5.

47 Decimoquarto fallit principalis concluſio, † quando quis leges tranſgreditur, nam tunc præſumitur dolus, ita atteſtatur Bal. in conſ. 35. quæritur vtrum. nu. 3. lib. 3. & protulit Crau. in conſ. 193. nu. 3. atque Par. in conſ. 49. nu. 33. vol. 1. ſicuti quan-
48 do quis contra iura mercatur: † nam tunc pręſumitur dolus, vt videre eſt ex allatis à Roma in conſ. 437. num. 3. Roland. à Valle in conſ. 14. nu. 10. vol. 3. & in Concluſione, Facere contra legem.

Decimoquinto fallit in eo, qui tranſgreditur voluntatem
49 teſtatoris: in eo enim etiam † præſumitur dolus, vt auctor eſt Crau. in d. conſ. 193. huiuſmodi enim voluntas pro lege habetur. §. diſponat Authen. de nupt. cum ſimil.

Decimoſexto fallit, quando quis ſcienter facit rem prohibi-
50 tam, nam tunc etiam contra eum præſumitur † dolus, vt ſenſit Alex. in conſ. 103. poſt nu. 13. verſ. & quando quis. lib. 1. quem refert & ſequitur Crau. in conſ. 193. num. 2. ibi enim ait, ſimile videmus, ſi tutor vendat bona pupilli ſine cauſa, præſumitur
51 in dolo, quia † facit rem prohibitam, vt placuit Alex. in conſ. 74. poſt nu. 1. lib. 7. & adhæſit huic Pariſ. in conſ. 52. nu. 33. vol. 4. & conſ. 78. nu. 6. eod. vol. 4. quod & placuit D. Vulpel. in cōſ. 116. nu. 21. & in conſ. 127. nu. 9. & repetijt Rimin. iun. in l. 2. nu. 94. ego vero ſuper iſtis. ff. quod quiſque iur.

Sublimita pręfatam decimamſextam limitationem nō pro-
52 cedere, † quando actus communiter habetur licitus, & conceſſus, vt tradit Bar. in l. quid ſit fugitiuus. §. apud Labeonem, per illum tex. ff. de edil. edict. & refert ſequendo Pariſ. in conſ. 52. nu. 34. vol. 4.

Decimoſeptimo fallit in eo, q ſpreta prohibitione, ſeu de-
53 nūciatione ſibi facta, ne quid faceret, & illud fecit: † eo enim caſu contra talem præſumitur dolus, vt reſpondit Vlp. in l. ait prætor §. ſi quis particeps. ff. quæ in fraud. credit. & in l. virilis. §. pen. ff de lega. præſtan. & ſcripſere Imper. Diocl. & Maxim. in l. ſi fundus. C. de rei vendic. cum alijs adductis à Crauet. in d. conſ. 193. nu. 2. & in conſ. 6. nu. 76.

Hanc vero decimamſeptimam limitationem velim exten-
54 das, † etiam contra ſcientem futuram ſibi prohibitionem, vel denunciationem, & tamen illud fecit: etenim eo etiam caſu præſumitur contra eum dolus, vt traditum eſt à Crauet. in d. conſ. 6. nu. 76. quod multis comprobat.

55 Decimooctauo fallit in eo, † qui alienat rem ſubiectam reſtitutioni: nam in eo etiam præſumitur dolus, vt conſultū fuit à Corn. in conſ. 140. nu. 8. lib. 2. quem refert & ſequitur Crau. in d. conſ. 193. num. 5.

Decimonono fallit, quando qs aliquid facit, quod ſibi non
56 prodeſt, † & alteri nocet: nā contra eum præſumitur dolus, &

mali-

Digitized by Google

nnbitia, vt aſſerbit Alex. cõſ. 174. poſt nu. 4. & ſeq. lib. 2. & cõſ.
9. col. 1. lib. 6. quem refert & ſequitur Crau. in conſ. 35. nu. 10.
Primo extendas hanc fallentiam, vt etiam procedat, quan
57 do quis aliquid facit in re ſua, & ſumptibus ſuis, † vt qui do-
mum tollit, vel molendinum, aut aliquod ædificium cõſtruit:
nam tunc ſi ei talis fabrica nihil proſit, & alteri noceat, præſu
mitur dolus, & prauus animus, & ſic impeditur ædificare, ita
ſenſit Alex. in d. conſ. 174. & Crau. in d. conſ. 35. nu. 10. quibus
addes textum in l. opus nouum, ff. de operib. pub. & ibi Bart.
& in l. flumina, §. fi. ibi, niſi animo nocen. ff. de dam. infec. cum
alijs deductis à Duen. in reg. 32. in 1. limit. & Rom. in conſ. 52.
nu. 4. & 5. & Iaſ. in conſ. 32 lib. 1. nu. 3. & in conſ. 150. lib. 2.
Contrarium videtur velle Rui. in conſ. 213. nu. 10. vol. 1. &
ad hoc videas ſupra concluſionem, animus nocendi.
Secundo ampliabis, vt etiam vera ſit contra accuſatorem,
58 qui aliquid † obijcit, quod ſibi non prodeſt, & alteri nocet:
nam cõtra eum præſumitur dolus, & ſic nihil tibi proficit di-
cta obiectio, vt ex traditis à Crauet. ibidem.
Vigeſimo fallit, quando quis nimiũ procraſtinat propone-
re, vel excipere aliquid in iudicio: nam hoc caſu præſumitur
59 dolus † contra eum, vt ad hoc teſtis eſt mihi Crau. in d. cõſ.
75. nu. 9. vbi ait, quod ſi quis cunctatus fuerit, & diſtulerit op
ponere accuſationem falſi poſt ſñiam latam ex illa tarditate
præſumi dolum contra eum, & in hac hypotheſi teſtatur Bal.
conſ. 37. quidam tabellio. lib. 1. quem refert & ſequitur Nic.
Boer. dec. 42. nu. 20. nec idem ille dolo caret, qui differt exce-
ptiones proponere, vt cautum eſt ab Anch. in conſ. 234. caſus
talis eſt, poſt præceptum cui reſpondit, quod fuit cõſultum à
Pau. Caſt. in conſ. 281. in cauſa iſta. col. 1. poſt med. & in conſ.
ſeq. col. 3. lib. 1. quos refert idem Crau. in allato conſ. 75. n. 9.
Vigeſimoprimo fallit in eo, qui conſumit rem alienã: nam
60 contra † eum præſumitur dolus, ad hoc videtur reſpexiſſe
Pau. in l. Neſennius, §. fundum. ff. de re iudi. quem tex. ad hoc
adducit Corn. in cõſ. 138. col. 2. vol. 3. & refert ſequendo Cra-
uet. in conſ. 142. nu. 16.
Vigeſimoſecundo fallit, quando quis cum iactura alterius
61 lucrum quærit, † vt in hanc rem vr̃ reſpondiſſe Vlpian. in l. 1.
§. an in pupillum, ff. depoſiti. quod reſponſum citat ad idem
Calca. in conſ. 25. col. 4. in princ. & in conſ. 36. col. 5. idem vo-
luit Dec. in l. cum fundus, §. ſeruum tuum, nu. 6. verſ. 2. not. ff. ſi
cer. pet. ſimul cum alijs adductis à Crau. in d. conſ. 142. nu. 17.
huc quoq; ſpectat l. ſi quis mancipiis. in fi. ff. de inſtit. Luc. etiã
de Pen. idem ſenſit in l. quemadmodum. ver. 11. C. de agric. &
cenſ. lib. 11. atque placuit Nat. in conſ. 305. optimum ius. n. 2.
Vigeſimotertio fallit contra perſonam ſuſpectam, & odio-
62 ſam, † vt contra vitricum, qui priuignos odio proſequi præſu
mitur, nam ſi vitricus aliquid fecerit ad ſui commodum cum
priuigno ſuo, præſumitur dolo & fraude feciſſe, quod multis
probat idem Crauet. in d. conſ. 142. nu. 18.
Vigeſimoquarto fallit in tutore, q̃ alienat bona pupilli ſine
63 cauſa, † nam contra eum præſumitur dolus, vt ait Aug. in cõſ.
175. quem refert & ſequitur Crau. in d. conſ. 142. nu. 19. & in
cõſ. 314. nu. 2. & Alex. in cõſ. 74. in cauſa & lite inter filius poſt
n. 3. li. 7. Item præſumitur dolus cõtra eũ, ſi nõ poſuerit in in-
64 uẽtario, † quę ponere tenebatur, vt docuit Bar. in l. tutor, qui
repertoriũ, ff. de adminiſt. tut. nu. 15. verſ. quæro quid ſi tutor.
cui ſe ſubſcripſit Crau. in cõſ. 115. nu. 5. & Soc. ſen. in cõſ. 59.
nu. 3. & ſeq. vol. 2. & in conſ. 213. nu. 5 eo. vol. 2. quod idem de
inuentario nõ confecto tradidit Fulg. in conſ. 24. nu. 3. cui ad-
hęret Cacher. in dec. Pedem. 58. nu. 21. & Franc. Marz. in conſ.
19. verſ. faciũt quæ notari ſolent. Nec dolo caret tutor alienãs
65 rẽ magni pretij, † ſi modici erat ſufficiẽs, vt cauit Vlp. in l. ma
gis puto, §. nõ paſſim. in verb. nec propter ęs alienũ, ff. de reb.
eor. & docuit Bar. in l. alio. poſt nu. 13. verſ. ſed ille, qui tẽ, ff. de
alim. & cibat. leg. quem refert & ſequitur Alex. in d. conſ. 74.
poſt nu. 3. poſt verſ. tertio moueor. lib. 7. quib. adhæret Marc.
66 Mãt. in cõſ. 59. n. 11. to. 2. † Dolus etiã tutoris arguitur, ſi non
cõfecerit librum rõnum adminiſtrationis, vt idem cauit Soci.
ſen. in d. cõſ. 159. n. 3. vbi habes alias p̃ſumptiones doli cõtra
67 tutorẽ, vol. 2. & Grat. in cõſ. 23. n. 9. vol 1. Præſumitur etiã † ſi
nõ reddiderit rõnes adminiſtrationis, l. ſi procuratorem, §. fi.
cũ l. ſeq. ff. mãd. & Gra. in d. cõſ. 23. n. 15. co. li. 1. atq; ẽt ſi omi-
ſerit tutor ſcribere pecunias exactas. Rul. conſ. 49. n. 55. vol. 1.
Vigeſimoquinto fallit, qñ quis aliquid agit, confuſe, & ſub
68 inuolucro, nulla cauſa, † cur ita faciat, expreſſa, nam contra
talem præſumitur dolus ſicuti traditum eſt ab Abb. in diſput.
incip. duo ad inuicem litigantes, quem refert & ſequitur Soc.
ſen. in conſ. 263. capio primum poſt nu. 11. verſ. ex quibus con
cludo lib. 2. & idem Crau. in conſ. 142. nu. 19.
Vigeſimoſexto fallit contra eum, qui non fecit certiorem
69 aliũ † de iuribus, ei cõpetẽtibus, vt tenuit Crau. in d. cõſ. 142.
nu. 20. tñſo Vlp. permotus in l. quærit, §. ſi venditor. ff. de ędil.
edi. & Inn. & Dd. in c. cũ dilecta. de reſcr. vbi aſſerũt dolũ præ
70 ſumi contra eos, qui apud Principẽ † generalib. verbis vtun
tur, ipſum de omnibus ſigillarim certiorem non faciendo, in
noſtram quoq; deſcendit ſententiam Caſtr. in conſ. 41 t. Viſo
facto, & dub. mihi tradiris poſt nu. 2. verſ. ſed quantum, lib 1.
71 Vigeſimoſeptimo fallit, quãdo quis ſcit † ad aliquid ſe te-
neri, & non facit: etenim contra eum præſumitur dolus, vt pa
tet ex multis congeſtis à Crau conſ. 115. nu 2. tradens exem-
72 plum in illo, qui ſcit ſe teneri ad ſolutionem pedagij, † illud
non ſoluerit, præſumitur, & dicitur in dolo eſſe.
Vigeſimooctauo fallit, quando quis prius aliquid tractauit
73 facere: nam ex tali tractatu præcedẽti pręſumitur dolus, † vt
in eis, qui prius inter ſe tractauerũt euitare gabellam, ſeu pe-
dagium: etenim, vt dictum eſt, ex hoc tractatu, ni ſoluerint,
præſumuntur dolo feciſſe, vt ait Crauet. in relato conſil. x.
74 nu. 2. vbi inquit, præſumi metum ex tractatu præcedenti, † ſi
probetur interueniſſe tractatum de cogẽdo aliquem per me-
tum ad contrahendum matrimonium, quia ex tractatu pręſu-
mitur ad actum ſequentem, vt ex ijſdem ibidem relatis.
Vigeſimonono fallit, quãdo quis aliquem actum inſolitum
75 fecit: † nam ex eo præſumitur dolus, vt aſſeruit Accurſ. in l. ſi
quis ſub conditione. vbi Bal. in fi. ff. de conditio. inſtit. quos
refert & ſequitur Crau. in conſ. 321. nu. 3. & tradidit Calcan.
in conſ. 24. & 1. col. 4. verſ. item quando quis aſſerit.
Trigeſimo fallit contra eum, qui quid aſſerat, aut affirmet,
76 quod ignorat: † nam etiam eo caſu præſumitur dolus, vt vi-
detur aſſeruiſſe Vlp. in l. Iulianus, in princ. ff. de actio. empt. &
in l. ſi quis affirmauerit. ff. de dolo. cum alijs adductis à Crau.
in conſ. 249. n. 6. præſertim cum poſtea reperitur falſum, quod
talis aſſerebat, vt inquit Ruin. in conſ. 29. nu. 6. vol. 1.
Sublimites tñ non procedere, qñ ex tali mendacio cõmo-
dum non redderet in fauorem aſſerentis, vt cauit Vlpia. in l. &
elegãter. §. fi. ff. de do. quod & probauere Bar. ibid. & Alex. in
l. dolũ, n. 3. C. de do. & refert ſequẽdo Rui. in cõſ. 8. n 5. vol. 4.
77 Nam nunquam in eo † dolus eſſe præſumitur, ad cuius vti-
litatem actus, quem fecit, non cedit, vt aſerit Fel. in c. tertio
loco. nu. 2. de præſumpt. & refert Illuſtriſs. Card. Alban. in ſuis
lucubr. ad Bart. in rub ff. de do. nu. 4. & Soc. iun. in conſ. 37 nu.
30. vol. 2. & Alex. in conſ. 15. nu. 3.
Trigeſimoprimo fallit in eo, qui propoſita & obiecta non
78 probat. nã cõtra eum † præſumitur dolus, vt colligitur ex re-
ſcripto Imper. Alex. in l. qui non probaſſe. C. de calum. & not.
in l. 1. ff. ad Turpil. & in hanc reſpondit ſententiã Soc. in conſ.
118. col 4 nu. 7. lib. 1. quem ſequitur Crau. in conſ. 262. nu. 7.
Trigeſimoſecundo fallit in arbitris, qui ratum fieri laudum
79 curant, † antequam illud legatur, vt auctor eſt Crauet. conſ.
231. nu. 10. per ibi adduc. Item præſumitur dolus contra eos
ex enormi læſione, vt late deduximus paulo ante.
Trigeſimotertio fallit, quando quis illud, ad quod ſcit, aut
ſcire debet, ſe neceſſario ratione officij ſui teneri, id omittit:
80 nam tunc † præſumitur dolus in eo, vt reſponſum fuit ab Vl-
pia. in l. dolus. ff. manda. & in l. ſi procuratorem. § ſi ignotãs,
ff. eo. tit. & à Iulia. in l. tutor. qui repertorium, ff. de adminiſt.
tutor. & à Pau. in l. dolo. ff. ad l. Falc. cum alijs allatis à Luc.
de Pen. in l. quemadmodum. verſ. ſexto præſumitur dolus. C.
de agric. & cenſi. lib. 11. cui ſententiæ accedit Gra. in conſil.
61. nu. 14. vol. 2. atque Calcan. in conſ. 24. & 1. col. 4. verſ. quar
to pro hoc facit. & Cephal. in conſ. 130. nu. 4. vol. 2.
Trigeſimoquarto fallit, quando quis petit aliquid, quod
81 reſtituere tenetur, † vt probatur ex reg. dolo facit, de regul.
iur. in 6. & ff. eo. & ibidem Dyn. & Luc. de Pen. ſcripſit in d. l.
quemadmodum. verſ. octauo, & Grat. voluit in conſ. 109. nu.
39. vol. 2 atque Soc. iun. in conſ. 8. Magnifici, ac Illuſtriſſimi Iu
dices, nu. 10. vol. 1. Dec. in d. loco facit, ff. de reg. iur.
Limitabis tamen illud, vt verum non ſit, quando quis petit
nomine alterius, non ſuo, quod reſtituere cogitur: nam in eo
non pręſumitur dolus: ſic aſſeuerauit Franc. Aret. in l. ex duo-
bus. la 1. colum. vlt. ff. de duo. re. per contex. quem ad hoc ſin-
gularem

Digitized by Google

gularem exclamat l. Vranius. §. plane, ff. de fideiuſſor.
82 Trigeſimoquinto fallit, † ſi hæres poſt motam ſibi hæredi-
tatis controuerſiam, legata ſine cautione de reſtituẽdis legã-
tis. è dicta hæreditate perſoluat; nam in eo tunc præſumitur
dolus, vt ad hoc videtur reſpexiſſe Paulus in d.l. dolo. ff. ad l.
Falc. & Luc. de Penna tradit in d l. quemadmodum, verſic. 9.
83 Trigeſimoſexto fallit, † quando quis vendicat rem, quam
vendi mandauit: in eo etiam præſumitur dolus, vt conſuluit
Marcellus in l. ſeruum Titij. ff. mand. & placuit Lucæ de Pen.
in d.l. quemadmodum. verſic. decimo præſumitur.
Trigeſimoſeptimo fallit, quando quis non reſtituit, quod
84 debet reſtituere: † nam in eo etiã præſumitur dolus, vt aper-
te tradidit Vlp. in d.l. ſi procuratorem. §. dolo. ff. mand. & in l.
in bonæ fidei. ff. de pecu. & in l. 1. in. fi. ff. depoſi. quod & pro-
didit Lucas de Pen. in d.l. quemadmodum, verſ. 12. præſumi-
tur. late Par. ad hoc in conſil. 74. nu. 34. cum ſeq. lib. 1.
Trigeſimooctauo fallit, quando quis agit ex ſtipulatione
85 ſine cauſa † cõcepta: in eo enim ẽt præſumitur dolus, vt cauit
Vlp. in l. 2. §. ſi quis. ff. de do. ma. & met. exceptio. nec id præ-
terijt Luc. de Pẽna, in d.l quemadmodũ, verſ. 13. præſumitur.
Trigeſimonono fallit, quando quis perſeuerat petere id,
86 quod † legitima exceptione elidi poteſt, nam in eo caſu præ
ſumitur dolus, ſi ita atteſtanti credimus Vlp. in l. 2. §. & gene-
raliter. ff. de dol. except. & animaduertit Luc. de Penna. in d.l.
quemadmodum. verſ. 14. præſumitur.
87 Quadrageſimo fallit, quando quis cõtra æquitatem † ſcien
ter aliquid tacit: nam tunc præſumitur in eo dolus, ita cauit
excellẽtiſſimi vir ingenij Papin. in l. qui æquitatem. ff. de dol.
excep. & meminit Luc. de Pen. in d.l. quemadmodum. verſ. 15.
præſumitur.
88 Quadrageſimoprimo fallit in eo, † qui conſtitutiones Prin
cipis ſe ignorare dixit: etenim tũc præſumitur doloſus, vt re-
ſcripſit Imp. Iuſtin. in l. iubemus. in fi. C. de teſtam. & teſtatur
Lucas de Pen in d.l. quemadmodum, verſ 18 præſumitur.
Quadrageſimoſecundo fallit, qñ quis non obtemperat Im-
89 perio Magiſtratus: in eo nempe † præſumitur dolus, ita dixit
Iabolenus in l. non poteſt dolo carere. de reg. iur. quod idem
confirmauit Luc. de Pen. in l. quemadmodũ. verſ. vigeſimoſe-
cundo præſumitur. & Alex docuit in l. vbi. in prin. ff. de eden.
atq; Io. And. in reg. ſcienti, & cõſentienti, n 2. de reg. iur. in 6.
90 † quemadmodũ contra, qui iudicis præcepto paret, dolo ca-
ret, vt ait Cagn. in l. non videtur. §. qui iuſſu, n. 1. ff. de reg. iur.
Quadrageſimotertio fallit in fideiuſſoribus, qui rẽ pignori
91 obligatam emunt à creditore: † in eis etiam præſumitur do
lus: ſic ſciuere Imp. Seuer. & Antoninus, in l. 1. C. de dolo. &
ſenſit Pau. in l. ſi mandato. §. Paulus, il 1. ff. manda. & cõproba
uit Luc. de Pen. in d.l. quemadmodũ. verſ. 23 pſumitur dolus.
Quadrageſimoquarto fallit in hærede, qui rem hæreditariã
92 emit à creditore † propter vinculũ fraternitatis, vt habemus
à Scæuol. in l. fi. §. quatuor. ff. de lega. 2. quod idem obſeruauit
Luc. de Pen. in d.l. quemadmodum. verſic. 24. præſumitur.
93 Illud reſtringas, vt tantũ procedat in extraneis, † ſecus in
filio, & coniunctis, vt placuit Luc. de Pen. in d.l. quemadmo-
dum. d. verſ. 24. præſumitur. argum. l. 1. ff. de priuileg. credito.
& l. qui officij ff de contrahen. emptio. & l. milites. de te. mi-
lit. & per not. in l. qui cohæredes. ff. communi diuid.
Quadrageſimoquinto fallit, quando quis non edit totum
94 id, quod edere debet: † nam in eo præſumitur dolus, vt aſſe-
ruit Vlpian. in l. vbi exigitur argentarius. ff. de eden. atq; mo-
nuit Luc. de Pen. in d.l. quemadmodum, verſ. 27, præſumitur.
Quadrageſimoſexto fallit in eo, qui appellat extra iudi-
95 ciũ, & appellationem non proſequitur intra annum: † in eo,
enim præſumitur dolus: ſic ſanxit Innoc. III. Pont. Max. in c.
cum dilecti de dolo. & notat Innoc. in c. dilecti filij. nu. 4. de
maior. & obed. cui ſententiæ ſe ſubſcripſit idem Luc. de Pen.
in d.l. quemadmodum. verſ. 34. præſumitur.
Quadrageſimoſeptimo fallit contra eum, qui varie reſpon
96 det: † nam in eo tunc præſumitur dolus, vt c. vt noſtrum. vt
eccleſ. benefic. ſic idem decidit Luc. de Pen. in d.l. quemad-
modum. verſ. 221. præſumitur.
Quadrageſimooctauo fallit in matre, qui iurauit filiũ eſſe
97 maiorẽ, † & reperiatur minor: cõtra ipſam. n. tunc pſumitur
dolus, vt apparet ex adductis à Ruj. in conſ. 197. nu. 8. vol. 1.
Quadrageſimonono fallit in pñte, nec reſiſtẽte delicto, cũ
98 poſſet: nam cõtra eum † præſumitur dolus, vt teſtis eſt Abb.
in c. quantæ. nu. 4. verſ. 3. no. de ſent. excom. & huc pertinet. c.
qui poteſt 23. q. 3.
99 Quinquageſimo fallit in teſtibus ſingularibus: † nam in eis
præſumitur dolus, vt in teſtib. Suſannę: ita ait Bal. in l. inſiorã-
di. num. 4. verſ. deinde no. rationem. C. de teſtib.
Quinquageſimoprimo fallit in poſſeſſore, q deſijt poſſide-
100 re poſt datũ libellum, † vel poſtquã actor dixit ſe daturum,
vt docuit Bart. in l. ſi rẽ meam. in princip. ff. de except. rei iud.
& Dyn. voluit in regu pro poſſeſſore. n. 4. in 6. qđ & probauit
Accurſ. in l Fulcinius. §. ſed is q, in verb. animus enim. ff. qb. ex
cauſ. in poſſeſ. eat. qb. idẽ accedit Bar in l. q peritorio. ff. de rei
vẽdic. nu. 3 Pet. de Suſar. in l. ſin autem. §. poſſidere. ff. eod. tit.
Quadrageſimoſecundo fallit in abſente, qui tenetur ali-
101 quid facere, † & abeſt, vel in citato pſonaliter, poſtea ſe ab-
ſentante, & in debitore obligato ad ſoluendum in certo loco,
& tempore, ſi ibi non ſit præſens, vt ita loquutus eſt Abb. in c.
fi. num. 15. de eo, qui mit. in poſſeſſ.
Quinquageſimotertio fallit in quolibet occupante etiam
102 vacuã poſſeſſionẽ, niſi continuo probet ſe dominũ: † nam
contra ipſum præſumeretur dolus: ſic me docuit Bald. in ad-
dit. ad Spec. de reſtitu. ſpoliat. verſ. nota quod cõtra. per text.
in l. fin. C. vnde vi. ff. de teſtib. in verſ. præſumitur dolus. huc
quoque ſpectat l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acq. poſſ. & conſuluit
idem Bald. in conſ. 119. ſtatuto cauetur. num. 4. vol. 2.
103 Quinquageſimoquarto fallit in vtente nimia cautela: † nã
inſolita cautela arguit dolũ, vt auctor eſt Bal. in l. teſtamẽtum.
nu. 3. verſ. qñque tamen, C. de teſta. cui accedit Grat. in reſp.
53. nu. 10. vol. 1. atq; Curt. iun. in conſ. 178. n. 13. par. 2. Bertran.
in conſ. 126. nu. 10. vol. 3. Bal. in conſ. 57. ſpurio. num. 2. vol. 2.
104 Quinquageſimoquinto fallit, † qñ aliquid ſit inter perſo-
nas prohibitas, vel tempore prohibito: nam etiam tunc *præ-
ſumitur* dolus, iuxta ſententiã Grat. in reſponſ. 36. nu. 2. vol. 1.
Quinquageſimoſexto fallit in eo, qui tabulas teſtamẽti ape-
105 rit ante iudiciũ defuncti, † namq; in eo dolus pſumitur: ſic
ad hoc reſpexit Vlp. in l. ſi quis in graui. §. quod ad cauſam. ff.
ad Senatuſconſult. Syllan. & tradidit Dyn. in reg. ignorantia
facti. nu. 13. verſ. certum eſt enim. de reg. iur. in 6.
106 Quinquageſimoſeptimo fallit, † ſi filia pprijs excluſis filijs
patrem inſtituerit: nam tũc dolus patris pſumitur, vt teſtatur
Hieron. Gabriel. in conſ. 16. nu. 43. ex auctoritate Bald. quem
idem refert in conſ. 62. vol. 4. & Anan. in conſ 23.
107 Illud tamen reſtringas, ſi filius diues, ac ſolus eſſet, † pater
vero pauper, & multis filijs, ac filiabus onuſtus: nam accipien
dus potius eſſet actus in meliorem partem, l. merito. ff. pro ſo-
cio. ac putandum piam filiam ſatius duxiſſe, & voluiſſe volũ-
tate propria ſubuenire inopiæ patris, cum filijs abundaret,
quam dolo patris ad hoc eſſe inductam, vt tradidit idẽ Hier.
Gabr. in d. conſ. 16. d, nu. 43.
Quinquageſimooctauo fallit in proteſtatione, & nimia dili
108 gentia: † nã ex ea præſumitur dolus, iuxta not. in l. ſi qs ſub
conditione. ff. de condit. inſtit. vt reſponſum eſt à Nat. in conſ.
436. Iſte Marcellus. n. 4. Quod vero in eo, cui fuit pteſtatũ, do
lus præſumatur, tradidit Corn. in cõſ 205. litera B. & D. vol. 2.
Quinquageſimonono fallit: nã dolus arguitur ex eo, quod
109 quis contrahit cum luſore, † & diſsipatore, vt cautum eſt à
Iuliano in l. ſi quis cum ſciret. ff. pro emptore. & Vlpiano in l.
ſi vero non remunerandi. §. ſi quis adoleſcens. ff. manda. atq;
à Paulo in l. 2. §. 1. ff. quarum rer. actio. non det. & confirmauit
conſulendo Nat. in conſ. 431. in præſent caſ. nu. 6.
110 Sexageſimo fallit in eo, † qui pro parua quãtitate inducit
aliquem ad renunciandũ amplum fideicommiſſum, arg. l. qui
nondũ. C. de hæred vel actio. vend. & l Iulianus. §. p cõtrariũ.
ff. de actio. empt. & aſſeruit Soc. iun. in conſ. 98. nu 23. vol. 2.
111 Sexageſimoprimo fallit in venditoribus, † qui ignorabant
bonitatem poſſeſsionis, emptores autem optime norunt; nam
hi ſi emerint ab illis, præſumitur dolus, vt ſenſit conſulendo
Calcan. in conſ. 24. & 1. col. 4. verſ. 2. pro iſta parte facit.
Contra etiam præſumitur dolus in venditore, qui rei ſuæ
112 vires, vel bonitatem nimiam, cum ſciret † non patefecit em
ptori, qui ignorabat. quis enim præſumitur ſcire vires ſuę rei
familiaris, vt ſanxere Imperatores Valentin. Valens, & Gra-
tia. in l. quiſquis. C. de reſcind. vendit. nam tunc in venditore
dolus præſumitur, ſic conſuluit Caſſane. in conſ. 52. viſo pro-
ceſſu. nu. 6. & ſeq. poſt verſ. & ſi dicatur.
113 Sexageſimoſecundo fallit in carcerũ cuſtodibus, † nam in
ipſa

Digitized by Google

ipſis dolō præſumi, colligere eſt ex reſcripto Imp. Valen. Val.
& Grat. in l. ad commentarienſem. C. de coſto. reo. & ex re-
ſponſo Calliſtrati. in l. milites. ff. eo. tit.
Sexageſimotertio fallit in eo, qui fallendi cauſa obſcure lo
114 quitur, † ſed etiam qui inſidioſe obſcura diſſimulat, ita rñdit
Florent. I. C. in l. ea quę cōmendandi. in fi ff. de contrah. emp.
& probauit Caſſan. in conſ. 52. nu. 8. verſ. cum tantum.
115 Sexageſimoquarto fallit in eo, qui ignorat id, † quod oēs
intelligunt, vt reſpondit Paulus in l. latæ. ff. de verbor. ſignific.
& prodidere Bart. & alij. in l. quod Nerua. ff. depoſiti. quibus
accedit Grat. in conſ. 25. videtur hæredes, nu. 19. vol. 2.
116 Sexageſimoquinto fallit, † nam præſumitur dolus in præte
rito propter ſequentia, vt videtur eſſe ſancitum à Bonifacio
Tertio, in c. 2. de renunc. lib. 6. & placuit Card. Zabarel. conſi.
28. col. 2. verſ. & præſumitur.
Sexageſimoſexto fallit, ſi inuentarium fuerit denegatum,
117 nam ex denegatione inuentarij † dolum præſumi, auctor eſt
Saluſt de Peruſio in conſ. 69. Viſis, & diligenter inſpectis, nu.
15. quod eſt poſitum inter conſ. vlt. volunta. quæ collecta fuo-
re à Ioan. Baptiſta Ziletto.
Sexageſimoſeptimo fallit in eo, qui homicidium, aut aliud
118 crimen ab illo alias patratum, itērum perpetret: † in dubio
enim præſumitur doloſe, & malo animo feciſſe, ita inſigniter
dixit Gandin. in tract. maleſ. ſub rubr. de homicid. in vlt col.
verſ. illud autem. quod vt eximium, & ſingulare retulit Hip-
pol. Marſ. in l. 1. §. diuus. nu. 39. verſ. & teneas menti. ff. ad leg.
Corn. de ſicar. & Tiraq. de pęn. caus. 10. nu. 6. verſ. facit, &c.
Sexageſimooctauo fallit in eo, qui contractū nō obſeruat,
119 nec adimplet, † ſeu cōtrauenit; is namq; in dolo eſſe dr, l. do
lus. ff. mād. & in l. ſi procuratorē. §. dolo ff. eo. & ſcripſit Cagn.
in l. ſi quis maior. n. 109. ver. & q in propoſito. C. de tranſact.
Sexageſimonono fallit in iudice, qui errat in iure, nam con
120 tra eum † præſumitur dolus, vt tradidere D.d. in l. 2. ff. quod
quiſque iur. & ſenſit Crauet. in conſ. 18. Andreas inuenis, nu.
14. quem refert & ſequitur Hipp. Rimi. in l. 1. nu. 85. verſ. nam
contra iudicem. ff. quod quiſque. iur.
121 Septuageſimo fallit in eo, † qui potuit denuntiare, nec de-
nunciauit: hūc enim in dolo eſſe aſſeruit Paulus in l. ſi fundo.
§. ſi rem. ff. de euictionib.
Septuageſimoprimo fallit in eo, qui per iniuriā verberat,
122 in † hoc enim præſumi dolum ait Vlpia. Iuriſconſ. in l. 4. §.
verum eſt enim. ff. vi bon. rapt.
Septuageſimoſecundo fallit, etenim ex breuitate tpis præ
123 ſumitur † dolus, ita docte ſcripſit Accurſ. in l. ſi vētri. §. ſi. in
vlt. gl. ff. de priuileg. credit. q̄ ibidem ſequitur Bart. & Ang. &
Hipp. Marſ. in conſ. 3. n. 14. & Corn. in conſ. 245. litera N. vol 2.
Septuageſimotertio fallit in mercatore, qui dedit fideiuſ-
124 ſorem, qui continuo fugam arripuit: † in dolo enim pręſu-
mitur ipſe mercator, vt prodidit Ang. in l. ſi cum dotem. §. ſi
mulier. ff. ſoluto matrim. quem recentiores ſequuntur in l. ſin
gularia. ff. ſi cert. petat. & Hip. Marſ. in conſ. 3. nu. 16.
Septuageſimoquarto fallit, etenim præſumi dolum eo ip-
125 ſo, quod quis habeat res ſuas ſaluas, & † alienas amiſerit, re
ſtis eſt mihi locupletiſſimus Celſus in l. quod Nerua. ff. depo.
quod idem procedere ait Paulus, ſi in tutiorem locum tranſ-
ferre potuerit, in l. vtique. ff. de dam. infect.
126 Septuageſimoquinto fallit in eo, qui peculium † intricat ſeu
ademit, vel ſi transferat in alium id, de quo ſuſpicabatur, con
tra eum agi, ita dolum præſumpſit Vlpia. in l. ſumma cum ra-
tione. vbi etiam Bal. in princ. ff. de pecul.
127 Septuageſimoſexto fallit, † nam dolus præſumitur ratione
viciniatis actuum, & ex multis etiam ſimul iunctis dolus præ
ſumitur, iuxta ſententiā Accur. in l. dolus. C. de reſcin. vendit.
Septuageſimoſeptimo fallit in maiori petente productio-
128 nem teſtium † poſt didicita teſtificata: præſumitur. n. dolus,
id eſt ſubornatio, vt placuit Rimi. in conſ. 404. nu. 16.
Septuageſimooctauo fallit in eo, qui contra iura mercatur,
129 nam † in eo præſumi dolum ſanxere Imperat. Valēt. & Val.
in l. quemadmodum. in fi. C. de agric. & cenſi, lib. 11.
Hoc tamen in poſtremo loco traditum locum hēt in ſcien-
130 te, ſecus eſt in ignorante, † nam qui contra iura ignoranter
mercatur, non eſt in dolo, vt docuit Accurſ. in d. l. quemadmo
dum. in verb. mercator. C. de agricol & cenſ. lib. 11.
Secundo loco limitatur, vt vera non ſit in ruſtico: in eo. n.
131 cōtra iura mercātē † dolū non pſumi, teſtis eſt Rip. in tract.
de peſte. de remed. præſeruat. cōt. peſt n. 233. verſ. hēt tñ. per
contex. in l. 1. C. nō licere habita. metropo. li. 11. & voluit Cor
132 in cōſ. 147. quia cā. col. 2 li. 2. vbi cōſuluit, ruſticū, qui † emit
rem non ſeruata forma ſtatuti, non pręſumi mala fide emiſſe.
Septuageſimonono fallit in eo, qui valiſiam ſine ſigno red-
133 dit, quæ cum ſigno poſita fuerat apud eum, † nam tunc do-
lum pręſumi teſtatur Alex. in l. in actionib. n. 18 ff. de in li. iur.
134 Octuageſimo fallit ex violentia, † namque dolus pręſumi-
tur, vt aſſeruit Paulus Iuriſconſultus in l. 4. ff. ne quis eum, qui
in ius vocat. eſt, vi eximat.
Octuageſimoprimo fallit in eo, qui omittit capere ex inſti
135 tutione, † & capit ex ſubſtitutione alterius, ita me docuit
Bart. in l. Iulia. nu. 1. ff. ſi quis omiſ. cauſ. teſtam.
Octuageſimoſecundo fallit in eo, qui ſcit factum, & facit
136 contra ius. Dolum † enim tunc præſumi tradidit Bar. in l. ve-
neni §. nepdis. in princ. ff. ad S. C. Sylla. atque Dec. in l. nemo
videtur. nu. 2. ff. de reg. iur.
Octuageſimotertio fallit: etenim in delicto, vt in incendio
137 dolus præſumitur, † ſi inimicitia pręceſſerit, vt ait Bal. in l.
data opera. poſt nu. 1. poſt verſ & hoc eſt not. C. qui accuſare
non poſſunt. per l. capitalium. § qui ob inimicitiam. ff. de pęn.
Octoageſimoquarto fallit, vt præſumatur dolus ratione qua
138 litatis perſonæ percutientis, † & qualitatis inſtrumenti quo
cum percutit, vt inſigniter tradidit Accurſ. in l. 1. C. de ſica. &
l. item quæritur. §. item Iulian. ff. loc.
139 Octuageſimoquinto fallit, vt ex percuſſionib. † ſi quis mo-
riatur intra triduū, dolus præſumatur, vt l. 1. C. de emend. pro
pinquorum. ita tradidit Bal. in Marga. in ver. Dolus. verſ 3.
Octuageſimoſexto fallit in renunciationib mulierum, ſi aſ-
140 ſerant † ſe læſas in magna quantitate, vt aſſeruit gl. in l. cum
poſtea. C. de pact. & Bal. in Margar. in ver. Dolus. verſ. 3.
Octuageſimoſeptimo fallit in literis iuſtitiæ, vel paruæ gra
141 tiæ, ſecus in magnę: in illis. n. dolus † in hac non item præſu-
mitur, vt ſenſit Innoc. in c. ad falſariorum. & in c. accedens. de
falſ. cui accedit Bal. in Marga. in d. ver. Dolus. ver. 3.
Octuageſimooctauo fallit in receptatorib. qui famoſos re-
142 ceptarit, & publicos maleficos, † vt tradidere gl. & Bar.
in l. 1. ff. de recept. & Bal. in l. quicūque in princ. C. de ſer. fug.
143 Octuageſimonono fallit, vt inter perſonas ſuſpectas † faci-
le præſumatur dolus, iuxta ſententiam Corn. in conſ. 82. litera
144 A. vol. 3. & quod ex qualitate perſonæ † dolus præſumatur,
traditum eſt à Crauet. in conſ. 282. nu. 8.
Nonageſimo fallit, vbi quis pro debito læditur, tunc enim
145 dolum † præſumi ait Calcan. in conſi. 25. & primo, nu. 5.
146 Nonageſimoprimo fallit in argentario, qui tenet libras † in
locis inſolitis: in eo enim dolum præſumi, teſtis eſt Calca. in
conſ. 85. viſo caſu. nu. 13.
Nonageſimoſecundo fallit in laborante, ſi laboret poſt fa-
ctam proteſtationem: quia tunc cultura & fabricatio ſubſe-
147 quuta poſt proteſtationem, † præſumptionem doli inducit,
vt voluit Calca. in conſ. 100. q veniat condemnandus, nu. 3.
ex auctoritate Ang. in l. in rem. §. tignum. ff. de rei vendic.
Nonageſimotertio fallit in adminiſtratore, qui faciat ali-
148 quid ad incommodum eius, † cuius bona adminiſtrat: nam
tunc dolus præſumitur, vt placuit Cran. in conſ. 142. nu. 15.
Nonageſimoquarto fallit in eo, qui non eſt proſequutus, q
149 † debuit, ita conſulendo atteſtatus eſt Rim. in cōſ. 391. n. 23.
Nonageſimoquinto fallit, namq; in dolo eſt is, qui nō pro-
150 uidet ea, † q̄ prouideri dēbant, vt ait. Iaſ. in cōſ. 18. o. 6. vol. 1.
151 Nonageſimoſexto fallit in eo, † qui eſt futuræ rixæ præpara
tio: ſic inquit Cæp. in conſ. crimin. 28. Magiſter Iacob. nu. 8.
Nonageſimoſeptimo fallit: etenim dolus præſumitur ex a-
152 lienatione omniū bonorum † à minore, & muliere facta ſine
ſolemnibus à iure requiſitis, vt conſuluit Ceph. in conſ. 51. nu.
6. & 8. vol. 1.
Nonageſimooctauo fallit: præſumitur enim maxime dolus
153 eo ipſo, † quod quis creditum non exoluerit, vt decidit Al-
ber. in tract. qq. ad ſtatu. q. 185. nu. 1. lib. 1.
Nonageſimonono fallit in his, quæ cōmittuntur iudicis ar-
154 bitrio, † qñ eſſet exceſſus indignus: dolus. n. tunc præſumi-
tur, vt docuit Pau. Caſtr. in l. ſi fugitiui. in fi. C. de ſer. fugit.
155 Centeſimo fallit in omni inuaſore, & turbatore, † in his. n.
dolum præſumi teſtatus eſt Bal. in conſ. 119. nu. 4. vol 2.
Centeſimoprimo fallit in eo, qui occultat rationes, ſcriptu
156 ras & † huiuſmodi, vt tradidit Bal. in conſ. 80. vol. 3.

Digitized by Google

Centeſimoſecundo fallit in eo, qui alieno nomine vẽdidit
157 minus † iuſto pretio, ſic reſpõdit Bal.in cõſ.219.nu.5.vol.3.
158 Centeſimotertio fallit ex malo effectu ſequuto, † tũc enim dolum præſumi aſſeuerauit Crau.in conſ.582.nu.8.ver.tertio
159 arguitur. nam cuius effectus malus eſt; eius quoq; † voluntas mala præſumitur, vt ait Bal.in l.1. §.circa fi.C.ſi quis omiſ. cauſ.teſtam.

Centeſimoquarto fallit in tutore extorquẽte quietationem
160 ab olim pupillo, † aſſerẽdo ſe rationem redidiſſe, & reliqua ſoluiſſe, vt ſenſit Cra.in d.conſ.582.nu.8.verſ.4.arguitur.

Centeſimoquinto fallit in muliere renunciante ſine con-
161 ſenſu propinquorum; † voluit namque Crau. dolum tunc præſumi, in d.conſ.582.num.5.

Centeſimoſexto fallit in eo, q promittat aliquid ſciens ſe
162 ſoluẽdo nõ eſſe, † cõtra eum namque dolum argui, reſpondit Labeo I.C.i l. pen.in fi.ff.de iu.dot.& Crau i cõſ.310 in fi.

Centeſimoſeptimo fallit: nã in dolo eſſe videtur is, qui ab
163 alio id petat, † quod fieri nullo modo poſſit, aut etiam difficile ſit factu; ſic idem cauit Crau.in d.conſ.310.in fin.
164 Centeſimo octauo fallit, † qui abutitur peritia ſua, arg.l. profeſſio.C.de muner.patrim.li.10.& l.2.ff.qđ quiſq; iur. & tradidit Tynda.in ſuo eleganti tract.de reſtib.c.5.nu.6.

Centeſimonono fallit in depoſitario, qui nõ expendit pe-
165 cuniã depoſitã in re immobili, † vt promiſerat: ille enim nõ videtur carere dolo, iuxta l.ſi procuratorem.§.dolo. & l.dolus.ff.mand.vt tradidit Anch.in q.31.num.3.

Hoc tamen limitatur, vt non procedat, ſi nõ ſteterit per ip-
166 ſum depoſitariũ, † quin pecunia inueſtiretur in re immobili, ſed per deponentem, qui eam exigere voluit, vt ait idem Anchar.d.q.31.num.15.
167 Centeſimodecimo fallit, vt dolus præſumatur † ex omniũ bonorum amiſſione, arg l.omnes. §.Lucius vbi Bar.ff.quæ in fran. cred. & id prodidit doctiſſimus Iacob. Menoch. de recup.poſſ.remed.9.num.165.

Centeſimoyndecimo fallit in eo, q diſſimulat præſentia, &
168 denũciat † futura: nã in hoc dolum argui conſuluit Bernardin.Bombin.in conſ.3.præmiſſo themate.num.6.

Centeſimoduodecimo fallit in arbitrãdo, ex eo quod quis
169 aliter arbitretur, † q̃ oporteat, ita docuit Bart.in l.fin.ad fin. ff.de prætor.ſtipu.& in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.poſt nu. 24.ff.pro ſoc.quem refert, & ſequitur Io. Coraſ.in repet.l.qui liberos.num.167.ff.de ritu nupt.

Centeſimodecimotertio fallit in his, quæ fiunt cõtra natu-
170 ram: in his enim † dolum præſumi, teſtis eſt Bal.in l.vnica. nu.21.verſ.vnde aduerte.C.de cõfeſſ.quem refert, & ſequitur Lanfran.de Oria.in tracta.cõfeſſ.in verb.quæro iuxta præmiſſa.num.17. verſ.item ea, quæ fiunt contra naturam.

Centeſimodecimoquarto fallit, vt ille, qui poteſtatem habeat eligendi pauperes à teſtatore, ſi eliget filium diuitẽ, illa
171 electio in fraudẽ, † & dolum facta præſumeretur, vt aſſeruit Cal.in conſ.31.an executor, & in conſ.39.an executor, quem refert, & ſequitur Pari.in conſ.45.vltra legatum, nu.15 vol.3.
172 Centeſimodecimoquinto fallit: † nã præſumitur ex inſtrumento dotis facto poſt cohabitationem duorum, ſcilicet viri, & mulieris Calc.ita ſenſit in conſ.36.nu.5.

Centeſimodecimoſexto fallit: vt dolus præſumatur, quãdo
173 ſupponitur † tertia perſona ad contrahendum, idem voluit Cal.in d.conſ.36.nu.2.per contex.in l.vxor marito.ff. de dona.inter vir.& vxor.

Centeſimodecimoſeptimo fallit, dolus enim præſumitur in
174 eo, qui contra propriã confeſſionẽ petit, † quod ſibi nõ debetur, ita reſpõdit Vlpia.in l.2.§.ſi q ſine cauſa.ff.de doli exceptio.& tradidit Accur.in l.ſi ex cautione, in verb.pbare.C. de non nu.pe.vt refert conſulendo Bellame.in conſ.30. nu.9.
175 Centeſimodecimooctauo fallit in eo, qui cũ † prohibetur emere, per interpoſitam perſonam emit, dolus enim tũc præſumitur. Sic colligimus ex Vlpiani reſponſo in §.ita autem.§. geſſiſſe.in fin.de adminiſtr.tuto.& Paulus in l.ſi is, qui bonis. ff.de acquir.hæred.& tradidit Fabia.de Mõte in tract.de emptio.& vend.in 3.q.prin.verſ.ſexto quæro, num.10.
176 Centeſimodecimonono fallit: nã dolo deſijſſe † poſſidere dicitur ille, cui fuit nunciatum, ne alienaret, quia cogitabat nuncians contra eum agere ad rem, tñ alienauit vt docuit in §.nõ ſolum. §.morte, n.43.ff de oper.no.nũc.arg l.Fulcinius, & qđ ibi.not.in gl.in verb.animus.ff.quib.ex cauſ.in poſſ.eat.

Sed erit fortaſſe quiſpiã, qui hãc de dolo Cõcluſionem noſtrum longiori ſermone nos fuiſſe proſequutos contendat, ſed quid mirum; Omnia enim dolis, omnia fraudibus referta ſunt, vbique depræhendũtur fallaciæ, vbique machinationes inueniuntur, & vt præclare neſcio, quis cecinit:

Inter mortales regnant fraudeſque dolique,
Et nulla eſt pietas, pectoribuſque fides.

Nullus igitur in præſentia admiratione capiatur. Miretur potius, quod in re tam late patenti, quæ vbique locorum ſuos fines propagauit, tam breui ſimus oratione vſi: longiori quidem vſi fuiſſemus: verum ab alijs varijs in locis hæc longiſſime animaduerſa pſpeximus, vt à Luc.de Penn.in l.quemadmodum.à nu.8.vſque ad nu.530.C.de agricol.& cenſit. vbi ducẽtos vigintinouem caſus, in quibus capitur doli, vel fraudis præſumptio enumerauit, vt etiam teſtatus eſt Alci. de præſumpt.reg.3. præſump.5.nu.8. & nonnullos recenſuit Philip. Franc.in cap.ſciẽti.de regu.iur.in 6.vt & aſſeuerauit Cagnol. in l.nemo plus.in fin.ff.de regu.iur. & de his multi alij tradidere, quos referre longum eſſet, longe vero plures vnuſquiſque ſtudio ſibi parare poterit.

CONCLVSIO DXXXIII.

ARGVMENTVM.

Dolus iudicis quo pacto detegatur, atque probetur.

SVMMARIA.

1 *Dolus iudicis, vt detegatur, debet quis agere ex antiquis actis, non ex nouis.*
2 *Dolus arbitrorum detegitur ex antiquis actis.*
3 *Dolus iudicis probatur ex illius verbis, vt ſi dixerit ſe velle ferre ſententiam odio, vel amicitia.*
4 *Dolus iudicis probatur per euidentem iniuſtitiam, vel iniuriam, ſiue gratiam.*
5 *Dolus contra iudicem probatur ex capitali inimicitia, quam gerit contra quem tulit ſententiam.*
6 *Dolus contra iudicem probatur, quando iuris ordine non ſeruato fulminatur, & parte non citata contra aliquem proceditur.*

Dolus iudicis, vt detegatur, debet quis agere ex antiquis
1 actis, † nõ ex nouis: nam ex nouis probationibus iudici non cognitis, illius dolus argui non poteſt, cum ignorans in dolo nõ verſetur, l.1.ff.de dolo. & refert Menoch.de arbitrar. iudic.lib.1.quæſt.72.num.2.
2 Quæ concluſio amplianda eſt, † vt etiam procedat in arbitris, vt colligitur ex ijs, quæ ad hanc rẽ deduxit Pariſ. in cõſ. 45.num.92.vol.1.

Præterea pbatur dolus iudicis ex illius verbis, nẽpe ſi di-
3 xiſſet, † ſe velle ferre ſententiã odio, vel amicitia, vt traditum eſt à Pau.Caſtr.in l.ſeruo inuito.§.cũ ptor, nu.2.ff.ad Trebell.

Tertio quoque loco probatur per euidentem iniuſtitiã, vel
4 iniuriam, † ſiue gratiam, vt dilucide reſpondit Vlpia.in l.ſi filiusfamilias. ff.de iudi. & ex traditis ab Alex.in conſ.121.nu. 11.lib.2.& refert ſequẽdo Ang.ita tenentẽ in ſua diſputatio. Duo ad inuicem litigantes, & Petr.de Ancha.in ſua diſputat. incipien.cum C.laicus.

Quarto poteſt probari dolus contra iudicẽ ex capitali ini-
5 micitia, † quam gerit, contra quem tulit ſentẽtiam, vt docuit Bald.in l.cum à te.verſ.quæro quid. ff.de do.& in conſ. 217. verb.libelli.num.9.lib.2.

Quinto probatur etiã dolus contra iudicem, qñ iuris ordi-
6 ne non ſeruato fulminatur, † & parte nõ citata cõtra aliquem pceſſit, vt cauit Marcell.in l.lex Iulia.§.fi.ff.ad l. Iul.repe.poſt gl.in ver.calore.& ſancitu eſt in c.1. de re iud.in 6.& in c.cõquerẽte.de reſtitut.ſpoliat.Ale.poſt gl.in l.iuſte poſſidet.ff.de acquir.poſſ.Auguſt.Bero.in c ſuper literis.nu.71.de reſcrip.

CONCLVSIO DXXXIV.

ARGVMENTVM.

Domeſticus teſtis, an à teſtimonio repellatur.

SVMMARIA.

1 *Domeſticus teſtis à teſtimonio repellitur.*
2 *Domeſtici qui dicantur.*
3 *Domeſticus dicitur habitans in eadem domo, licet ipſi non poſſet imperari, & poteſt repelli à teſtimonio.*
4 *Domeſtici adeo dicuntur plures, qui cohabitent in eadem domo æqualiter.*
5 *Domeſtici repelluntur à teſtimonio, ſiue ſint proprij, vt pater, & filius ſiue improprij, vt familiares & ij quibus imperari poteſt de iure, vel de facto.*
6 *Domeſticus nedum dicitur ille, qui ſubſit ratione patris poteſtatis, vel dominica,*

ea, ſed etiam qui cohabitat, & aliquo modo ſit inferior, vel ſubiectus capiti familiæ.
7 *Domeſtici dicuntur, qui viuunt ad vnum panem & ad vnum vinum.*
8 *Domeſtica dicitur concubina & à teſtimonio repellitur.*
9 *Domeſtici non admittuntur, etiam quod deponerent in tormentis.*
10 *Domeſticus patris non poteſt teſtificare pro filio, nec e contra, maxime ſi pater & filius ſimul habitent.*
11 *Domeſticus ſi tempore iuramenti deſierit eſſe domeſticus admittitur.*
12 *Domeſticus tunc repellitur à teſtimonio, quando in fraudem receſſit ab ipſa domeſticitate.*
13 *Domeſticus famulus diligenter debet interrogari, quare fuerit expulſus, & an ſit reuerſurus.*
14 *Domeſtici teſtis fraus ex eo probatur, quod poſtea cauſa finita in domo reuertitur.*
15 *Domeſtici teſtes admittantur quando non poteſt probari factum, niſi per ipſos.*
16 *Domeſtici non ſolum admittantur in probando matrimonio clandeſtino contracto, ſi non poteſt veriſimiliter ſciri, niſi ab ipſis, ſed etiam præferantur alijs.*
17 *Domeſtici ad probandum ea, quæ domi facta ſunt, admittuntur.*
18 *Domeſtici, quo caſu admittantur pro teſtibus domeſticis contra extraneos.*
19 *Domeſtici & familiares non probant ſi aliqua culpa poteſt obijci parti, cur adhibuerit alios teſtes, per quos intentionem ſuam poſſit probare.*
20 *In actu contrahendi matrimonium ſi potuerunt contrahentes alios teſtes non domeſticos adhibere & non adhibuerant, ipſis debet imputari.*
21 *Vxor admittitur ad probandam ſubtractionem rerum hæreditariarum per hæredem.*
22 *Domeſtici probant aliquem voluiſſe vxorem mœchari, & ſimilia delicta perpetrare.*
23 *Supellectilia domus poſſunt probari per teſtes domeſticos.*
24 *Quæ perdita ſunt in domo, vel in naui, contra dominum domus vel nauis, poſſunt probari per teſtes domeſticos.*
25 *Domeſtici admittuntur ad probandum mentem muti ex ſignis.*
26 *Domeſtici admittuntur, ſi inducantur ad probandam innocentiam alicuius.*
27 *Familiares iudicis admittuntur ad probandam eius innocentiam.*
28 *Domeſticus valde honeſtus, & bonæ conditionis, & famæ admittitur.*
29 *Teſtis inſtrumentarius licet ſit domeſticus, nihilominus admittitur, & probat.*
30 *In teſte inſtrumentario domeſtico ceſſat ſuſpitio, cum ſic partibus placuerit.*
31 *Domeſtici teſtes ſaltem faciunt indicium.*
32 *Domeſtici teſtes ſi plures ſunt, plene probant, ſed ſi vnus tantum, ille facit indicium.*
33 *Domeſtici teſtes non faciunt etiam qualemqualem præſumptionem.*
34 *Domeſticus quando producitur contra domeſticum admittitur pro teſte.*
35 *Domeſticus teſtis admittitur fauore eccleſiæ.*
36 *Domeſticus admittitur data æqualitate domeſticitatis.*
37 *Domeſticus admittitur quando deponit in vtranque partem pro domeſtico.*

1 DOmeſticum teſtem† à teſtimonio repelli, nullus eſt, qui ignoret: præſertim cum plurimis Imperatorum reſcriptis, & iuriſconſultorum reſponſis, & Pontificum ſcitis id maxime fuerit confirmatum, vt in primis ab Impp. Valeria. & Gallie. in l. 2. C. de teſtib. & ab Imperat. Leone in l. fi. §. fin. C. de his, qui ad eccleſiam confugiunt. & colligitur ex Impp. Arcad. & Honor. l. pen. C. qui accuſ non poſſ. & ſancitum ab Impera. Gordiano in l. pridem. C. de quæſtio. atque conſtitutum eſt ab Impp. Grat. Valent. & Theodoſ. in l. vnica. §. illo. C. ſi quacunque prædi. poteſt. & ab Impp. Philippo. in l. inſtrumenta. C. de proba. reſponſum etiam eſt à Marcello in l. reſpiciendum. §. furta. ff. de pœnis. atque à Paulo in l. pen. ff. de teſtib. hoc idem decreuit Vrbanus III. Pontifex Maximus in c. in literis. de teſtib. atque Caliſtus in cap. 1. & Anacletus in cap. 5. & Pontianus in cap. 4. Gelaſius quoque in cap. accuſatores. 3. q. 5. poſteriorum etiam iuriſconſultorum turba hoc idem comprobauit, vt Specul. in titu. de teſtib. §. 1. verſicu. item excipitur, quod eſt domeſtic. Angel. in conſi. 160. col. 5. verſic. non probant etiam. Grammat. conſil. 26. num. 30. & ſeq. Decl. in conſil 133. column. 2. verſic. primo ergo & tenet Nepos de Monte Alba. in ſuo tractat. de teſtib. in princ. num. 1. & Iacob. Butrigar. in eod. tractat. in princ. num. 21. & Iacob. Aegid. in eo. tractat. in princ. num. 1 n. idem Federi. Schenc. eod. tractat. nu. 27. & Stephan. Aufrer. in eod. tracta. nu. 34. & Ioan. Crot. in eod. tract. in 3. pat. nu. 98. Idem Aegid. Boſſ. eo. tract. nu. 93. & 108. & Damhouder. in eod. tract. de teſtib. nu. 5.

2 Qui autem dicantur domeſtici† in iſto propoſito cõſulendus erit id late tradens, Nepos de Monte Alba. in ſuo tract. de teſtib. in princ. & adeundus erit Feder. Schenc. in eod. tract. nu. 27. & inſpiciendus Nellus à S. Geminiano nu. 11. id etiam tibi ſuppeditabit Stephan. Aufret. in eod. tract. nu. 35. atque hoc ſuggeret Alberic. de Malet. in eod. tract. c. 2. quod & conſtabit ex ijs, quæ infra dicemus.

3 Primo ampliatur, vt procedat concluſio, etiamſi† tali domeſtico non poſſet imperari, dummodo vna habitet in eadẽ domo, nã tunc dicitur domeſticus, & poteſt repelli à teſtimonio, vt de communi * opinione ſcribentium atteſtatur Soc. in conſ. 17. n. 3. & 4. vol. 1. & Dec. in conſ. 133. col. 2. ver. 1. ergo.

Limita prædictam ampliationem non habere locum, quan-
4 do plures cohabitarent in eadem domo æqualiter: † nã tunc non adeo redicentur in hoc propoſito domeſtici, quod repellerentur, vt tradidit Sephan. Aufre. in ſuo tract. de teſtib. nu. 35. verſ. ſuper quibus Feli.

Secundo ampliabis, vt vera ſit concluſio, ſiue ſint domeſtici proprie, vt pater, & filius: ſiue improprie, vt familiares, vt
5 ſunt quib. imperati poteſt, de iure, † vel de facto, ſiue ſint improprijſſimi, vt coloni, laboratores, & mercenerij, iuxta ſententiam gl in §. in teſtib. Inſtit. de teſta. & Doctores prodidere in d. cap. in literis. de teſtib. & in d. l. 2. C. de teſt. & refert auctor additio. ad Capel. Toloſ. q. 4. ver. adde. quod regulariter. De patre vero conſtitutum eſt in l. parentes. C. de teſtib. & in l. teſtis idoneus. ff. de teſtib. & Areti. reſpondit in cõſ. 13. col. 6. ver. & præmitto, & dicetur late infra in concluſ. Pater, de eo autem cui poſſit imperati conſuluit Zaſ. in conſ. 59. nu. 50. vol. 2. & cauit Bal. in conſ. 50. incipien. videndum eſt primo, verſ. & cum iſti. vol. 2. quibus accedit Aret. in §. pater. num. 8 verſ. & gl. in ea re. Inſtit. de teſta ordin. at de mercenario eſt gl. in d. c. in literis in ver. familia. & probauit Spec. in tit. de teſtib. §. 1. verſ. item excipitur, quod non eſt idon. & ad iſtam ampliationem ſpectant ea, quæ fuere animaduerſa à Stepha. Au-
6 frer. in ſuo tract. de teſtib. nu. 34. vbi inquit† nedum illũ proprium dici domeſticum, qui ſubſit rationi patriæ poteſtatis, vel dominicæ, ſed etiam qui cohabitet, & aliquo modo ſit inferior, vel ſubiectus capiti familiæ, vel libertus, aut mercenarius, & ſimiles, ſecundum Bal. in l. 5. C. de teſt. & Specular. tit. de teſte §. 1. verſ. item excipitur, quod eſt domeſtic. & Dominic. poſt Ioan. Andr. in c. fi. col. 5. de verborum ſignifi. lib. 9. &
7 Bal. in d. c. literis. inquit † craſſe loquendo omnes dici domeſticos, qui viuunt ad vnum panem, & ad vnum vinum, vt eius verbis vtar, per §. cogitandum. in Auth. de monachis.

Ampliatur tertio, vt procedat etiam in concubina quæ tam
8 quam domeſtica † repellitur. vt tenet Bal. in l. 2. ff. de teſtib. quem ſequitur Iaſ. in l. ſed ſi quis in prin. ff. ſi quis caut. atque confirmat Io. Lup. in rub. de donat. inter vir. & vxor.

9 Quarto amplies velim concluſionem, vt locum habeat, † etiamſi domeſtici deponerent in tormentis: nam tunc etiã nõ admittuntur, vt ait Hippol. Marſ. in l. 1. §. ad quæſtionem. per illum tex. nu. 1. ff. de quæſt.

Quinto ampliare poteris, vt nec domeſticus patris poſſit
10 teſtificari pro filio, nec econtra, maxime ſi pater, & filius ſimul habitẽt: ita placuit Ioan. Fab. in §. in teſtib. in fi. Inſtit. de teſtib. & refert Apoſtil. ad Capel. Toloſ. in q. 4. in fin.

Primum concluſionem ipſam limitabis, vt locum ſibi non
11 † vendicet, quando talis domeſticus, tempore iuramenti, deſierit eſſe domeſticus, per l. 3 §. 1. ff. de teſtib. & videtur tenere Cyn. in allata l. 5. & probauit Specul. in tit. de teſte. §. 1. verſ qui olim dicit. Bart. in l. 1. §. idem Nummio. ff. de quæſt. & refert auctor additio. ad Capel. Toloſ. dec. 4. verſ. prædicta dic eſſe vera, quibus adhæret Henric. Boic in d. c. in litteris. col. 2. in 2. caſu. de teſtib. & ibi Abb. col. 3. verſ. ſed extra gl reſpõdete quoque, Alex. conſ. 5. col. 3. verſ. poteſt etiam reſponderi. vol. 1. Ang. in conſ. 175. col. pen. verſ. & maxi. Grat. in conſ. 41. col. 2. verſ. tertio admittuntur. vol. 1. Ruin. in cõſ. 36. col. 6. verſ. item non obſtat. vol. 4. Bart. docuit in l. 1. § idẽ Nummio, per eum tex. & in l. vnius. §. pen. de q. & in l. deferre §. item decreuerunt. in ff. de iure fiſci. Bal. etiam probauit in l. 1. circa medium. C. de epiſcop. & cleri. & in l. nihil. in prin. ff. de inof teſt. quibus accedit Alex. in conſ. 149. viſo proceſſu inter Michael. colum. 5. verſ. non obſt. ſi dicatur, lib. 5. & Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa. in 1. part. numero 101. incipient. famulatio.

12 Quod ſublimitabis, vt non procedat, † quando in fraudem receſſit ab ipſa domeſticitate (vt noſtri vocant) quia tunc etiam repellitur à teſtimonio, vt expreſſe voluit Spe. in alleg. §. 1. verſ. quid ſi olim. de teſt. & ſenſit Bal. in d. l. 2. col. 2. verſ. ſed quid econtra. & Ang. & Sal. tradidere. in l. ſeruos. C. de q.
13 & Bal. prodidit. in d. c. in literis. vbi loquens de famulo † dicit diligenter debet interrogari, quare fuerit expulſus; & an ſit reuerſurus, vt etiam refert auctor additio. ad Capel. Toloſ. in d. q. 4. verſ. dic, quod ſi fuerit.
14 Et probabitur iſta fraus ex eo, quod poſtea talis † reuertitur cauſa finita, argum. l. ſi quis adulter. §. 1. ff. de adulter. & l. ſicut. §. ſuperuacuum. ff. quib. mod. pignus vel hypothec. ſoluit. & ex alijs congeſtis à Tiraq. in tract. ceſſante cauſa. in 1. parte. nu. 102.

Secundo loco concluſionem limita, vt non procedat, quã-

Digitized by Google

15 do non poteſt probari factũ,† niſi per teſtes domeſticos, vt
colligitut ex l.conſenſu.& ibi Bal.& Salic.tradidere.C.de re-
pud. idem etiam Bald. in l. parentes. C. de teſtib.vbi di it
in vxore & fratre:& idem Bal.in l.fi.§.licentiam.C.de iure de
liberandi.& Bart.docuit in l.in tantum.§.vniuerſitatis,ff.de
rerum diui.& fuit obſeruatum in c.veniens.de teſtib.& in c.
& ſi Chriſtus,de iureiur.in fi.& in c.peruenit,de teſtib.& in
c.quanquã.14.q 5 & habemus ex l.lex quæ, & ibi Bald.C.de
de admin ſt.tutor.Alex.meminit in conſ.63.nu.6.vol.1.Dec.
aſſeruit in conſ.133. Gramma. placuit conſ.45.nu.55.& in
conſ.59.nu.12.& conſ.88.nu.4.atque comprobauit Franc.Are
16 tin.conſ.13.n.17.vbi voluit,& conſuluit† in probando matri
moniũ clandeſtine contractũ in domo, tale matrimoniũ non
poſſe ver-ſimilitet ſciri præterquam à domeſticis, & familia-
ribus,& ideo non ſolum admitti in hoc caſu,ſed etiam præfe-
ri alijs, vt eſt caſus in l.quoties. C.de naufrag.lib.11.& ibi
Bart.& Petr Benintén.in deciſ.43.nu.4.

17 Et quod domeſtici ad probandũ ea,† quæ domeſtica ſunt,
recipiantur,decidendo ſenſit etiam Afflict. deciſio 304.n.10.
Bal.conſulendo in conſ.337.col.1.verſ.item delicta,vol.3.&
in conſ.427.col.1.verſ.item delicta,vol.5.cui adhæret Alex.
in conſ.24.col.4.verſ.non obſtat,vol.2.

Hanc limitationem declarabis,vt vera ſit in illis caſibus,in
quibus nulla poteſt conſerri culpa in illum,qui velit probare,
quod proponit per domeſticos,quare alios nõ adhibuerit,cũ
18 fuerit caſus,† in quo non potuerit alios adhibere, vel cõmu-
nis conſuetudo ſit ẽt prudentũ virorum, ne alij adhibeantur
etiã pro teſtibus domeſticis contra extraneos,& ad hoc pro
bandum extare context.in l.quoties,C.de naufrag.lib.11.per
petuo memoriæ commendandum,teſtatur Soc.ſen.in conſ.
17.nu.5.li.1.vbi hanc declarationem ſine vlla dubitatione cõ
firmat,& diſtinguit,quam ſentẽtiam alijs auctoritatibus cor
roborat:ſecus vero eſſet,ſi aliqua culpa poſſit aſcribi parti,
19 cur non adhibuerit alios teſtes,† per quos intentionem ſuã
poſſet probare,nam tunc,licet ſit res,quæ de ſui natura aga-
tur inter domeſticos,& familiares,ſeu coram domeſticis, &
familiaribus,tamen non poteſt probare per domeſticos,& fa
miliares,vt de hoc videtur cõtext.in l.s.C.de teſtib.& ita cõ
cludit idem Soc.in d.conſ.17.nu.5.verſ.ſed ſi aliqua culpa li.
1.ad quod affert Abb.in c.ſuper.de teſtib.vbi voluit,ꝙ quan-
do fuit in poteſtate illorum de collegio adhibere alios teſtes
non videtur,quod poſſit probari per illos de collegio.

Hinc elici poteſt illud ꝙ paulo ante ex auctoritate Franc.A-
ret.in d.conſ.13.nu.17.dicebamus in probando clandeſtino
matrimonio admitti teſtes non domeſticos,nõ ita facile pro
20 cedere,ex quo in tali actu contrahendi matrimonium potue
runt contrahentes ipſi alios teſtes non domeſticos adhibere
vt ex ſe manifeſtum eſt,quos cum non adhibuerint,culpa ip-
ſorum ipſiſmet debet imputari,vt determinat idem Soc.in d.
conſ.17.d.nu.6.lib.1.

Prædicta intellige procedere in his,quæ ſolita ſunt pertra
ctari inter domeſticos,& quod habitu,& actu teſtes alij non
habeantur,quia illa gerantur alijs excluſis,ſecus ſi actus in-
ſpecto communi curſu ſic ſe exhibieãt,quod de eis poſſint a-
lij teſtes haberi,licet forte non habeantur actu, vt ex addu-
ctis patet ab Apoſtil.ad Capel.Toloſ.q.4.

21 Primo ex iſta ſecũda limitatione infertur,† vt etiam vxor
admittatur ad probandam ſubtractionem rerum hæreditaria
rum per hæredem,vt tradidit Bal.in auth.ſed cum teſtator.
col.2.verſ.quæro poteſt decret.C.ad l.falcid.

22 Secundo infertur,† vt domeſtici probent aliquem voluiſſe
vxorem mœchare,vel ſimilia delicta perpetrare,ſecũdum Sa-
li.in l.fi.C.de ſicar.

23 Tertio infertur † poſſe probari per domeſticos ſupellecti-
lia domus,vt videre eſt in l.lex quæ tutores.C.de adminiſtra-
tio. tutor.& ibi Bart.Bald.& Salicet.

Quarto infertur,vt ea quæ perdita ſunt in naui,vel in do-
24 mo,& ſic cõtra dominiũ domus,vel nauis † poſſint probari
p teſtes domeſticos,ita notauit Bar.Ang.& Iaco.Rebuff.in l.
quoties.C.de naufr.li.10.& Bar.i l.fi.§.licẽtiã.C.de iu.delib.

25 Quinto infertur,vt etiam ad probandam mẽtem muti † ſi-
gnis admittantur domeſtici,vt ſcripſit Bart.in l.mutum.ff.de
acq.hæred.de quibus omnibus meminit auctor additio.ad Ca
pel.Toloſ.in d.quæſt.4.

Tertio primario loco limitabis concluſionem non procede
re,qñ teſtes inducuntur ad probandam innocentiam alicuius
26 † nam tunc admittuntur domeſtici,ita Alex.reſpondit in cõſ.
5.n.6.vol.5.& liquet ex addit.ad Hippo.Marſ.in l.1.§.ad quæ
ſtionem. nu.26.de quæſt.& deciſum fuit à Boer.in deciſ.105.
& cautum eſt à Ioan.Anan.in conſ.59. incipi.viſa,inquiſitio-
ne formata,& refert Crot.in ſuo tract.de teſtib.par.3.nu.29.
& ita ſenſit Florianus in l.teſtis idoneus.ff.de teſtib.ac Iaſ.in
l.ſed & quis.ff.ſi quis cautio.Paris de Put.in tract.de ſyndi.in
27 ver.teſtis an familia.vbi dicit † ad probandam iudicis inno-
centiam admitti eius familiares.

Quarto limita,concluſionem non habere locum in dome-
28 ſtico valde honeſto,& bonæ conditionis,& famæ,† quia talis
admittitur,vt late traditum eſt ab Hipp.de Marſ.in l.1.§.ad
quæſt.nu.7.verſ.limita etiam hunc text.cum plurib.ſeq.ff.de
q.& reſponsũ eſt à Roma.in conſ.420.col.2.nu.5.verſ.tertio
idem manifeſtatur.hoc etiam relatu eximium cenſuit idem
Hippol.de Marſ.in ſing.5.regula eſt,quod familiares,ita quo
que ſcriptum reliquit Anton.de Butr. in d.c.in literis. ibi,ſed
tamen diligenter,& Bal.ibi.nu.1.col.1.verſ.dicit Innocen. &
ibidem etiam Felin.nu.4.col.2.verſ fallit ſecundo, de teſtib.
in hanc ſententiam fuit conſultum à Goz.in conſ. 94. nu.32.
verſ.omitto,ꝙ quaſi omnes,ſicq; cauit Ruin.in conſ.53.nu.6.
verſ.nam multi ex teſtib.vol.4.id quoque conſulendo cõpro
bat Grat.in conſil.41.colum.2. verſicul.tertio dubitatur, vo-
lum.2.& placuit eidem Ruin.in conſ.36.col.6.verſic.non ob-
ſtat allegat.vol.4.

Quarto limita primariam concluſionem locum ſibi nõ ven
29 dicare † in teſte inſtrumentario,nam licet ſit domeſticus,ni
hilominus admittitur,& probat,aſſeuerauit Hippol.de Marſ.
in d.l.1.§.ad quæſtionem.nu.27.ff.de quæſtio.& tradidit Bal.
in l.etiam.col.1.in fin.verſ.& hæc vera ſunt.C.de teſtib.& ita
cauit Cæpol.in ſua caute.217.verſ.item pro quo optime fa-
cit,vt etiam decidit Bellame.in conſ.43 col.3.verſ.iſtis autẽ.
30 † nam in eo ceſſat ſuſpitio,cũ ſic partibus placuerit,ad quod
conferunt animaduerſa à Bal.in l.inſtrumenta.in fi.C.de pro-
batio.& refert auctor addit.ad Capel. Toloſ.in q.4.verſ.item
poſſunt eſſe teſtes in inſtrumentis.

Sexto limitatur concluſio,vt vſque eo non procedat, quia
31 ſaltem† tales teſtes domeſtici faciant indiciũ,ita in quit Mar
ſil.in d.l.1.§.ad q.nu.3.de quæſt.& confirmauit Bal.in ſua Mar
gar.in ver.teſtis.col.6.verſ.teſtis familiaris.

Sublimita tamen, quando eſſent plures teſtes domeſtici tũc
32 enim probant plene,† ſecus ſi vnus tantũ eſſet,nam talis opti
me facit indicium,vt inſigniter docuit Bal. in l.2.in princ. de
excu.tuto.& refert addit.ad Capel.Toloſ.in quæſt.4.ver.item
quando ſint plures.

33 Contrariam tamen, † quod ſcilicet tales teſtes non faciant
etiam qualemqualem præſumptionem,ſequutus eſt ſententiã
Bal.in l.teſtimonium.ff.de teſtib.cuius ſententiam nõnulli alij
ſua auctoritate corroborauere, vt Felin.in c.in literis. col.fin.
verſ.nota de teſti.& Gramma.in conſ.59.num.33. at expreſſe
Abb.in d.c.in literis.in 3.not.

34 Septimo limita, † quando domeſticus producitur contra
domeſticum,etenim tunc admittitur pro teſte, auctore Spec.
in tit.de teſti. §.1. verſ.quod ſi aduerſarius, vt teſtatur etiam
Mil.in ſuo repertor.in §.teſtis,verſ.teſtificari, & refert Add.
ad Capell.Toloſ.in q.4.verſ.item admittuntur.

35 Octauo, limitatur fauore eccleſiæ, † nam tunc domeſticus
admittitur,vt ait gl.in c.2.59.diſtinct.& glo.in 14.q.2.in ſum
ma,& refert auctor addit.ad Capel.Toloſ.in q.4. verſic.item
admittuntur fauore &c.

Nono limitatur data æqualitate,vt ſic loquar,domeſticitatis
36 nam † tunc etiam admittitur domeſticus per reſponſum Iu-
riſconſul.in l.non ſolum.ff.de rit.nuptiar.vt obſeruatee ſcri-
ben.in d.l.ẽt & ibi gl.& Petr.de Sancto Georg.de teſtib.& re
fert idem auctor addit.ad Capell.Toloſan.in q.4.verſ.itẽ ni-
ſi ſit pariter.

37 Decimo limitatur,quando † domeſticus deponit in vtram
que partem pro domeſtico,quoniam tunc cum nequeat pro
parte acceptari,& pro parte reijci admittitur, vt auctor eſt
Petr.de Sancto Georg.in d.l.etiam.C.de teſt.& refert idẽ au-
ctor addi.ad Capel.Toloſ.in d.4.q.

Reliqua huc ſpectantia commodius tradita ſunt,in conclu
ſione,Conſanguineus,& in concluſione,Familiaris,& in alijs
ſimilibus concluſionibus.

CON-

CONCLVSIO DXXXV.

ARGVMENTVM.

Quibus ex coniecturis probetur domicilium mutatum, & alibi constitutum eſſe.

SVMMARIA.

1 *Domicilium præſumitur in loco originis, niſi probetur eſſe mutatum.*
2 *Domicilium mutatum probatur, quando quis venditis rebus ſuis, quas alibi poſſidebat, in aliam vrbem cum familia demigrauit.*
3 *Qui ſtatim vbi habitare vrbem cœpit, proteſtatus fuit, ſe velle in ea domicilium conſtituere abſque mora incolatum acquirit.*
4 *Domicilium mutare, & conſtituere in ea vrbe is præſumitur, qui priuilegium impetrauit, quo ius ciuitatis petebat.*
5 *Clericus ſecularis ſi habeat beneficium exigens reſidentiam vtpote curatum, præſumetur ibi ſortiri domicilium, ſecus ſi non requirat reſidentiam.*
6 *Domicilium probat, qui oſtendit aliquem alibi aſſidue habitaſſe, vt per decẽ annos.*
7 *Domicilium acquiritur per decennium.*
8 *Domicilium contractum eſſe arguit aſſidua habitatio.*
9 *Domicilium an contrahatur per ſpatium decennij relinquendum eſt iudicis arbitrio.*
10 *Iudex etiam minori tempore decennij arbitrari poteſt contractum eſſe domicilium iuxta loci & perſonarum conditionem.*
11 *Domicilium conſtituitur minori ſpacio quam decennali.*
12 *Domicilium, & incolatus in ciuitatibus Germaniæ ex conſuetudine, vel ſtatuto poſt annum acquiritur.*
13 *Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, ſi quis habet animum recedendi, vt ſcholaris.*
Contrarium in ſcholare, nu. 17.
14 *Scholaris ſi elapſo decennio quod ſtudiorum cauſa conceſſum videtur, habitationem continuauerit & ibi ſedes fixerit, præſumitur ibidem velle domicilium conſtituere.*
15 *Pupillus, qui apud auiam tutricem in alia parochia permanſit, non præſumitur ibi voluiſſe domicilium conſtituere.*
16 *Ad domicilium conſtituendum neceſſario requiritur animus.*
18 *Domicilium ex animo incola contrahitur, & à ſummo animo pendat, ideo aſſertioni eius, qui declarat animum ſuum, ſtandum eſt.*
19 *Domicilium nullibi probatur quem habere vbi cum rebus ſuis ſe contulit, & declarauit ſe ibi nolle habere domicilium.*
20 *Animus permanendi in loco habere præſumitur, quo ibi tranſtulit res ſuas.*
21 *Domicilium ex eo ſolo præſumitur contractum, quod in loco bonam partem bonorum ſuorum quis tranſtulerit.*
22 *Domicilium fuiſſe conſtitutum probari non poteſt ex ſola domus poſſeſſione.*
23 *Domicilium alicuius non probatur ex eo quod ibi pergulam habeat.*
24 *Domicilium quod alibi quis habeat non cenſetur eſſe extinctum ex tranſlatione ſola maioris partis bonorum ſuorum.*
25 *Domicilium poteſt quis habere pluribus in locis.*
26 *Domicilium, dimiſſo metu, contraxiſſe non præſumitur, qui aliquo iuſto metu impulſus ſe, res, familiamq́ue ſuam alibi tranſtulit.*
27 *Quæſtio cui parochiali eccleſiæ canonica debeatur, quando aliquis parochianus alicuius parochialis eccleſiæ in rure ſitæ metu belli, & hoſtium immanitate, domicilium mutat, & vbi commigrauit, perit.*
28 *Animus mutandi domicilium nunquam præſumitur, niſi probetur.*
29 *Poſſeſſionem non amittit, qui metu hoſtium ab illa receſſit, ſi poſſeſſio ab hoſtibus occupata non ſit.*
30 *Domicilium rurale mutaſſe, & vrbanum legiſſe præſumitur, qui poſtquam metus ceſſauit, in vrbe remanſit, & rus non ſe contulit, vbi prius commorabatur.*
31 *Quæſtio vbi domicilium elegerit, & cuius Parochiæ cenſendus ſit puer, qui natus in vna, cum parentibus eſſet orbatus ſub tutela auiæ in alia parochia per quatuordecim annos habitauit, in prima vero ſubiens accumulat bonorum poſſeſſionem, & ſupellectilia cuſtodiuit, in ſecunda quandoque vixit diuina audiens, & eccleſiaſtica ſacramenta percipiens. Et cui parochiali eccleſiæ fratres prædicatores, quibus ipſe moriens proximus legauit, tenentur ad quartam.*
32 *Puer non longius ſortitur actus.*
33 *Pupillus vna cum auia tutrice morari debet.*
34 *Qui ex vna parochia ſe tranſfert pro mercenario in aliam, etiam minus anno illi ſacerdoti debet conſiteri, & per eum alia ſoluere.*
35 *Quando de ſtatu perſonæ agitur, inſpiciendum eſt vltimum tempus.*

1 DOmicilium præſumi in loco originis, † niſi probetur eſſe mutatum, nos docet Bal. in l. fin. col. 2. poſt nu. 2. verſ. ſed ſufficit. C. ſi a non compet. iud. & colligere eſt ex context. l. aſſumptio. iuncta. glo. ſuper ver. mutare. & gl. ſuper verb. nõ domicilium. in fin. ibi, tu dic, ff. ad municipal. & ſentit Socin. in rub. ff. ſolu. matrim. nu 23. verſ. quantumcunque domicilium originis. quod & comprobat Iuriſconſult. in l. nihil. ff. de capt. & poſtlimin. reuer.

Quod ſi quis probare voluerit eſſe mutatum, ex eo planum
2 facere poterit, † quod venditis, quas alibi poſſidebat, rebus ſuis in aliam vrbem cum familia demigrauit; mutaſſe namque domicilium, & in ea velle ſedem ſuam conſtituere, colligere eſt ex Scæuolæ reſponſo in l. prædia, §. fin. ff. de fun. inſtruct. & eleganter id ſcripſit Alciat. in l. pupillus. §. incola. ff. de verbor. ſignific.

Ex proteſtatione quoque id probare poterit: vnde qui ſta
3 tim vbi habitare vrbem cœpit, † velle ſe in ea domicilium conſtituere affirmat, abſque mora incolatum acquirit, vt idem dixit Alciat. ibidẽ, permotus Abb. auctoritate in c. fi. de paroch. cui ſententiæ ſe ſubſcripſit Andreas Gail. lib. 2. practicar. obſerua. 35. nu. 7. verſ. licet autem.

Præterea mutare, & conſtituere domicilium in ea vrbe is
4 præſumitur, † qui priuilegium impetrauit, quo ius ciuitatis petebat: ita reſponſum eſt à Deci. in conſ 283. & diligenter pro temporis anguſtia, num. 11. quem refert & ſequitur idem Alciat. vbi ſupra.

Ad hæc clericus ſecularis habens beneficium exigens reſi-
5 dentiam, vt pote curatum, † præſumitur ibi ſortiri domiciliũ, ſecus ſi non requirat reſidentiam, per contex. in c. dilectus. il 2. de reſcript. vbi ample Fel. ita traditum eſt à Rebuf. in praxi benef. tit. de diſpenſat. de non reſiden. numero 74. verſic. ad hæc clericus.

Poſtremo id commode probabit, ſi oſtendet, quem alibi aſ-
6 ſidue habitaſſe, vt ſecundum nonnullos, † per decem annos, iuxta ſententiã Accurſ. in l. hæres abſens, in §. proinde, in ver. debebit. ibi, item ratione curſus temporis, ff. de iudi. & in l. 2. in verb. conſtituerint. & in l. 3. in verb. incolas. C. de incol. lib. 20. Accurſium ſequutus eſt Bal. in conſ. 393. punctus talis, videlicet Titius Senẽſis, alias incipit, Quæſtio ſtat in hoc, an iſte conſtituerit domicilium in ciuitate Aretij. nu. 2. verſ. ſi autem appareat. vol. 1. Per decennium namque acquiri domicilium
7 † teſtatur Accur. in l. lex Cornelia. § ſi autem in fundum ſuper verb. non habeat, & ibidem Bart. nu. 1. & Alberi. ff. de iniur. quod & conſtitutum fuit ab Imper. Alex. in d. l. 2. C. de incol. li. 10. ab hac etiam ſtetit ſententia Cyn. in l. 2. quem ibi refert, & ſequitur Pau. Caſtren. poſt nu. 2. verſ. dicit tamen Cyn. C. vbi ſenat. vel clariſs. & in hanc rem conſultus reſpõdit Philip. Por.
Imo. in conſ. 21. nu. 69. cui ſententiæ * omnes aſſenſiſſe, teſtis eſt non contemnendus Riminal. in conſ 468. nu. 26. hoc idem vidit Rol. à Valle. in conſ. 79. nu. 53. & ſeq. vol. 3. nec id omiſit Ruin. in conſ. 18. nu. 2 & in conſ. 61. nu. 12. vol. 1. id etiam non latuit, dum de iure reſpondit Burſat. in cõſ. 36. nu. 7 verſ. quid enim ſi forenſis. vol. 1. Accurſ. etiã alibi tradidit, vt in l. eſt verum. ſuper verb. incolas, C. de incol. lib. 10. cui accedit Alex. in l. cum filius. nu. 3. ff. ſi certum petat. & in conſi. 91. repetitus, nu 8. ver. per lapſum decennij vol. 7. & in conſ. 155. viſo titulo quæſtionis. nu 3, in eodem, vol. 7 ſenſit quoque Bal. in cõſil. 311. quæſtio ſuper qua. nu. 3. vol. 4 & in conſ. 313. præfati excellen. Doct. poſt nu. 1. verſ. aut eſt dubium, iſtis adhæſit Nicol. Boer. in repetit. l. conſentaneum. nu. 107. C. quomodo, &
8 quando iud. † & quod aſſidua habitatio arguat contractum eſſe domicilium, prudentiſſimus prodidit Menoch. de arbitr.
ind. lib. 2. centu. 1. caſu 86. nu. 14. vbi * ita omnes ſentire ſcripſit. idem placuit Alciat. in l. pupillus, § incola, ff. de verbor. ſignific. quem refert, & ſequitur Emanuel Soarez. in theſau. recep. ſenten. in verb. domicilium, il 1.

9 In aliam alij deſcenderunt ſententiam, vt non ſatis ſit † ſpacium decennij, ſed id relinquendum eſſe iudicis arbitrio, ita profitendo ſcripſit Abb. in c. fi. nu. 8. verſ. vltimo quæro. de paroch. & Fel. in c. dilectus filius. il 2. nu. 12. verſ. primus caſus de reſcript. & reſpondit Deci. in d. conſ. 283. nu. 11. atq; Pariſ. in conſ. 12. nu. 17. lib. 3. qui iudex etiam minori tempore decẽ
10 nij arbitrari poterit cõtractum † eſſe domiciliũ, iuxta loci, & perſonarum conditionem, vt diſertiſſime more ſuo ſcripſit Iacob. Menoch. in tract. de arbitr. iud. l. 2. centur. 1. caſu 86. poſt nu. 16. verſ. ego abſolute. quod idem videtur innuere Petr. de Vbal. in tract. de canon. epiſ. & paroch. c. 7. verſ. octauo quæro
11 nu. 10. vbi ex ſententia Io. in c. is qui. de ſepul. lib. 6. † aſſerit minori ſpacio, quam decennali, domicilium conſtitui.

Veruntamen priorem ſententiam ſic limitabis, vt locum ſibi non vendicet in ciuitatibus Germaniæ, in quibus domici-
12 lium, & incolatus ex conſuetudine, vel ſtatuto † poſt annum acquiritur, nec patiuntur aduenam diutius ibi commorari, ſi lapſo anno iura ciuium redimere nolit, quod quidem ſummam habet æquitatem propter communia onera ciuium: ita ſolere in vſu obſeruari tenatur idem And. Gail. lib. 2. practic. obſeruat. obſeruatio. 36. poſt nu. 8. verſ. in ciuitatib.

Amplius ſecundo loco limitabis, vt nõ procedat, ſi ille ha-
13 beret animum recedendi: † etenim tunc &t per mille annos nõ cõtrahitur domicilium, vt in ſcholare, ſic me docuit iuris interpretum coryphæus Bar. in l. quæſitũ. in prin. ff. de leg. 3. & idẽ tradiſſe Bal. & Sal. in auth. habita. C. ne fil. pro patre. atque tradidi.

didit Fel.in d.c.dilectus.il 2.n.2.de reſcrip.in hac quoq; ſen-
tentia mãſit Ang.in conſ 28.cui ſe ipſe ſubſcripſit Philip. Por.
Imo.in conſ.21.n.70.& Pau.Caſt.in d.l.2.poſt n.2.verſ.& per
prædicta patet.C.vbi ſenat.vel clariſſ.& horum mẽtem com-
probauit Sebaſt.Sap.in repe. §.proinde,l.hæres abſens,n.10.
ff.de iud. qđ late proſequitur clariſſimus Iacob. Menoch. de
arbitr iudic.lib 2.centur.1.caſu 86.n.7 & n.21.habet hoc pro
14 indubitabili in ſcholare,† ſi certum eſt tãtum cauſa ſtudij in
loco cõmorari. ſi vero verſemur in dubio,tunc elapſo decen-
nio,poſt ſtudiorum cauſa conceſſum videtur,præſumitur vel-
le ibi domicilium conſtituere ſi habitationem continuauerit,
& ibi ſedes fixerit vt ibi per eum,& paulo ante nu.17.

Idem etiã,quod de ſcholare diximus, videtur fortaſſe di-
15 cendum de pupillo,† qui apud auiam tutricẽ, quæ alius erat
parochiæ,quam pupillus,permãſit: nam cum legitima, & ne-
ceſſaria cauſa ibi permanendi fuerit nõ præſumitur ibi pupil
lus voluiſſe domiciliũ conſtituere : defuit enim animus illic,
16 qui neceſſario † requiritur ad conſtituendum domicilium. l.
domiciliũ. ff.ad municipal.ita voluit Petr.de Vbal.in d.tract.
de canon.epiſ.& paroch.d.c.7.verſ.16.qritur.poſt n.26.& 28.

17 Attamen in ſcholare † longe ſecus ſenſit Alex.in d.l.filius,
nu.3. ff.ſi certum petat.Imp.Alex. reſcripto permotus in d.l.
2.C.de incol.lib.10.quod videtur etiam idem cõfirmare in d.
conſ.91.repetitus in cauſa.num.8.vol.7.

Sed hanc cõtentionem ſcribentium ſic auferes,& dices,vt
prior ſententia habeat locum,cum quis declarat animũ ſuum
18 ibi nolle habitare: † nam cum domicilium ex animo incolæ,
contrahatur,& hoc à ſuo animo pendeat,parendum erit eius
aſſertioni, iuxta ſingularem, & inſignem gl.in §.ſed iſtæ. vbi
Iaſ.nu.54.Inſt.de actio.& ad id nuncupatim reſpondit Bald.
in cõſ.313.præfati excellentiſ.Dd.poſt nu.1.li.4. quod & plu-
ribus comprobat Menoch.d.caſu 86.num.6.

Poſterior autem ſententia procedit,quãdo quis receſſit ex
loco cum ſuis rebus,& alio ſe cõtulit,declarauitq; ſe velle il-
19 lic domicilium habere: † eo enim caſu certiſſimi iuris eſt,il-
lic probari domiciliũ habere, vt declarat Soc.ſen.in c.ſi. col.
7.verſ.ſexto principaliter quæro, de foro cõpet.poſt Abb. in
c.ſi.in fine,nu.8.de paroch.& colligere eſt ex contex.in l.do-
miciliũ.ff. de municipal.& ibi gl.1.& meminit idem Accur. in
l.ciues.ſuper verb.larem,& ibi Impp.cũ dixere ibi,qs larem,
rerumq; ac fortunarum ſuarũ ſummã conſtituit.C.de incol.li.
20 10.nã tunc nõ præſumitur animus redeundi,† ſed permanẽ-
di in ipſo loco,vbi tranſtulit res ſuas: ita tradidit Bar.in l.aſ-
ſumptio.§.iuriſprudẽtib.ff.ad municipal.& in l.domiciliũ,ff.
eod.Inno.et id voluit in c.ex tranſmiſſa,de renũciat.& cõfir-
mauit Bal.in d.rub.C.ſi à non cõpet.iud. & obſeruauit Iacob.
Menoch.d.caſu 86.nu.2.atq; id notauit Pet.Antiboli in tract.
de munerib.in 1.par.de perſon.mune.ſubeuntib.nu.26.

Quando vero verſabimur in dubio, vt ſi incola nũquã de-
clarauerit,velit necne in loco domicilium contrahere, ibi tñ
21 bonam partem bonorũ ſuorum tranſtulerit,dicendum † erit
ex eo ſolo præſumi domicilium cõtractum, ſi credimus Bart.
qui ita veriſſime ſcrip.in l.de iure.nu 2.ff.ad municip.& ante
eũ monuit Azo in ſumma rubr.C.vbi pet.tut.& voluere gloſ.
in l.is cui. §.qui legatorum.in verb.domicilium. ff.vt in poſ-
ſeſſ.le.& in l.eius,qui manumiſit. §.ſi.gl.ſi.ad municip.atque
in l.hæres abſens.in §.at ſi quo conſtitit.in verb. debebit. ff.
de iud.gl.in c.dilectus.il 2.in verb.domicilium.& ibi Fel.nu.
12.ver.ſecundus caſus,de reſcript.& cautũ eſt à Bald.in conſ.
393.punctus talis, nu.2.lib.1.& in conſ.334. factum tale eſt.
magiſter,lib.4.& in conſ.411.quidam Mediolanenſis circa.ſi.
verſ.cõſiderãdũ eſt,quod in facto proponitur.lib.1. & Ruin.
* in conſ.61.nu.22.lib.5.& ab omnibus * ſcribẽtibus eſſe rece-
ptam opinionem eſt atteſtatus Menoch.in d.caſu. 86.nu. 18.
quo in loco quãplures alios idem ſentientes adducit,& mul-
tos etiam in hanc ſententiam citat Tiraq.in tract. de cõtract.
lignagiet. §.36.glo.3. nu.7.verſ. nam & quis quoque intelli-
gitur , quod & eleganter repetijt Io.Annibal in repet.rub. ff.
ſolu.matrim.num.178. verſ.ſed alio reſpectu.

22 Non tamen † ex ſola domus poſſeſſione, quæ in aliena cõ-
paratur,domicilium fuiſſe conſtitutum probare poterimus,
ſic ad verbum reſpondit prudentiſſimus Papinia.in l. liber-
tus. §.ſola domus. ff.ad municipal.

Quemadmodum nec ex eo domicilium alicuius probabi-
23 mus † quod ibi pergulam habeat, vt verbis vtar Sebaſti.Sap.
in. decidentibus in repetit.§.proinde.l.hæres abſens, num.6.
ver.vltimo.no. ff.de iudic.

Illud vero,quod modo diximus, præſumi domicilium cõ-
24 tractum,† quod quis alibi maiorẽ partem bonorum ſuorum
tranſtulerit,ita intelliges,vt ex illa tranſlatione ſolo nõ pro-
betur domiciliũ quod erat alibi, eſſe extinctum, cũ quis poſ-
25 ſit habere domicilium † pluribus in locis, vt l.eius. §.fi.l.La-
beu.& l.aſſumptio. §.iuriſprudentib. ff.ad municip.& c.cum
quis. §.1.de ſepultur.lib.6.per quæ*dura ita firmauit Lap.alle-
gat.99.cõmune Florẽtię.col.2.ver.hinc eſt,quod ęqualitas ita
reſpõſũ fuit à Franc.Aret.in cõſ.135. poſt n.1.verſ.dato ergo.

Præterea illud ſic velim limites , vt non procedat qñ quis
aliquo metu impulſus,res,familiamq; ſuam alibi tranſtulerit:
26 non enim ibi durante metu domicilium † contraxiſſe præſu-
mitur: ita deciſũ fuit à Pet.de Vbal.in d.tract.de canon.epiſ.
& paroch.c.7.verſ.octauo quæritur.poſt nu.9. vbi quæſtionẽ
illam diremit,Parochianus erat quidam neſcio cuius eccleſię
in rure ſitæ, quæ in cuiuſpiã ciuitatis dominatu erat : hic bel-
lo,hoſtiumq; immanitate,quæ ibi flagrabat,coactus,vna cum
domeſticis,& ſupellectili,ne ſibi aliqua vis inferretur, domi-
cilium mutauit,illicq; commigrauit Parochiæ, quæ in illa erat
vrbe cõſtructa.Hic,dum mors immineret, cuidam tertiæ ec-
27 cleſiæ neſcio quid legauit,ibiq; ſe humari legit. † Quæro igi-
tur , cum in parochia parochialis eccleſiæ in illa vrbe poſitæ
deceſſerit,cui parochiali Eccleſię canonica debeatur? Debe-
biturne parochiali eccleſiæ cõſtitutę in ciuitate,vbi ille mor-
tuus eſt, an vero parochiali eccleſiæ ſitæ ruri , cuius moriens
erat parochianus? Debebitur profecto canonica parochiali
eccleſię rurali. etenim cũ è iure diſceſſerit ob hoſtiũ metum,
nõ deſijt eſſe parochianus eccleſiæ ruſticanæ : nec domiciliũ
mutaſſe præſumitur,& ſi omnino cum ſuis in vrbem ſeſe con-
tulerit,cum eo conſilio à villa nõ abierit, vt perpetuo vrbem
incoleret,quod nimirum requiritur,vt cenſeatur domicilium
mutaſſe,vt videre eſt ex Vlpia.in l.non vtique.& à Paulo in l.
domicilium.atq; ab eod.Vlpian. in l.eius qui. §. celſus. ff.ad
municip.& ex ſæpe adducta l.2.C.de incol.lib.10. præſertim
28 † cum animus mutãdi neutiquã præſumatur,niſi probetur,vt
tradidit gl.in c.1.in verb.non timore mortis. de his, quæ vi,
metusve cau.ad quod pertinet quod reſpondit Vlpian. in l. ſi
finita. §.ſi quis metu.ff.de dam.infect.& quod cauit Caius in
l.qua ratione.§.n.ff.de acquiren.rer. dom. & quod idem cõ-
ſuluit Caius in l. naturalem. §.in bis. ff.eod.de acquiren.rer.
dom.& qđ ſanxit Imperator Iuſtin.in §.fin.Inſtitut.de rer.di-
29 uiſ. † & quod nõ amittat poſſeſſionẽ, qui metu hoſtiũ ab illa
receſſit,ſi poſſeſſio ab hoſtib. occupata non ſit, colligitur ex
Vlpian. reſponſo in l.clam poſſidere.§ qui nũdinas.ff.de ac-
quir.poſſeſſ.& hoc pacto not.Io.in c.is,qui, nouel.de ſepult.

Hanc tamen deciſionem intelliges,vt procedat, qñ durãte
metu rus non ſe contulit,verum ſecus eſſet , ſi poſtquam me-
tus ceſſauerit,in vrbe remanſerit: tunc enim mutaſſe rurale ,
30 & † vrbanum domicilium legitime pręſumitur , qua in re tam
parochiali eccleſiæ illius vrbis,quã moriens incolebat,cano-
nica parochialis debebitur,non vero eccleſiæ parochiali ru-
ri conſtructæ : ita limitat, & intelligit Pet.de Vbal in d.tract.
de can.epiſc.& paroch.d.c.7.verſ.8. quæritur.nu.9. ad quod
pertinet,quod voluit Frider.de Sen.in conſ.3.in nomine Do-
mini quęſtio talis eſt.nu.12.& quod idem ſcripſit in conſ.253.
quidã puer natus.poſt n.3. verſ.Itẽ pone, qđ propter guerrã.
& in cõſ.254.quęſtio ſubſequens.poſt n.6.verſ. itẽ quid ſi qs.

Contrarium tamen fortaſſe dicẽdum videtur in hypotheſi,
ſuper qua Feder. de Sen. conſuluit in conſ.253. quidam puer
natus.& in conſ.254.q.ſubſequens. quæ conſilia nullis verbis
immutatis de verbo ad verbum tranſtulit Petr. de Vbal. in d.
tract.de canon. epiſc.paroch.d.c.7. verſ.decimonono qritur.
Sic igitur ſe habet hypotheſis.

Puer quidam natus eſt in quadam Parochia, veluti S.Petri.
Hic parentib. orbatus,ſub tutela auiæ magnæ, quæ alius erat,
q̃ pupillus parochiæ,vt diui Pauli,conſtitutus eſt.Pupillũ du-
xit auia habitatum vna ſecũ in illa Parochia D Pauli, qui 14.
annis ibidem incoluit, in qua quãdiu (vixit autem decem &
octo annos) diuina audiuit,& eccleſiaſtica ſacramenta perce-
pit. Non tamen interea infans ab illa Parochia diui Petri animo
fuit alienus: eius enim ſemper tanquã Parochianus onera li-
benter ſubijt,dum eidem bonorum ſuorum decimas perſol-
uit,quinimmo vna cum alijs Parochianis nomẽ ſuum ibidem
pro-

profeſſus eſt, ſeque & bona ſua eidem diui Petri eccleſiæ aſſignauit. Puer igitur cũ adoleuiſſet vxorẽ duxit, & ſæpe auiam coram commonefecerat, ſe vxorem ſuam ad proprios lares velle deducere, vbi omnia parata habebat, & in quibus sẽper ſupellectilem cuſtodierat. Hic itaq; adultus morti proximus teſtamẽtum condidit, & legauit ſe fratrum Prædicatorum ſe-
31 pulchro velle cõdi. † Nunc quæritur de legato facto loco fratrum prædicatorum, cum prædicatores teneãtur ad quartam eccleſiæ parochiali, per clem. dudum §. verum. de ſepult. cui ex illis eccleſijs quarta debeatur, an priori diui Petri, in qua ipſe adultus vna cum ſuis parentibus parochianis fuit, an vero poſteriori Sancti Pauli, ſub cuius ditione ille deceſſit, & ad quam à tutrice translatus eſt?

Vtraque pars validiſſimis eſt fulcita rationibus.

Et quod priori tantum eccleſiæ diui Petri quarta debeatur, illud vehementer vrget, quod puer ſemper illius parochianus permanſit, quod ſine vllo negotio probatur: nam cum is ab auia ad poſteriorẽ perductus eſt eccleſiam, eius erat ętatis, vt
32 nondũ rationis eſſet particeps: erat enim puer, † qui non longe à furioſo diſtat, vt dixit Iuſtin. in §. pupillus. Inſtit. de inutil. ſtipul. vnde per illum acceſſum ad auiæ parochiam dici nõ poteſt, habuiſſe animum illic domicilium conſtituendi, quod vt conſtituatur, requiritur animus, & factum, iuxta ſententiam Iureconſul. in d. l. domicilium. ff. ad municip. cum igitur is animum hunc non geſſerit, nullus aſſerere audebit nouum domicilium conſtituiſſe.

Præterea nec per morã, vel habitationem in auiæ parochia poſt rationis vſum præſumitur domiciliũ cõtraxiſſe: ibi enim cõmoratus eſt, ea certa de cauſa, propter quam acceſſerat: neceſſaria nanq; fuit translatio de priori ad poſteriorem paro-
33 chiam, † cũ pupillus vna cum auia tutrice debuerit morari, vt reſpondit Vlp. in l. 1. & 2. ff. vbi pupill. educ. vel mora. deb. vt itidem paulo ante de illo dicebamus, qui ſtudiorum cauſa ad vrbem in qua ſit Gymnaſium, ſe transfert, qui in ea domicilium conſtituiſſe non præſumitur, niſi per decennium ibi permanſerit: at hic poſt pupillarem ætatem illic per decennium non ſubſtitit, cum intra decimum octauum annum vita illum defecerit. Domicilium igitur ibi conſtituiſſe non cenſetur, vt tradidit Accurſ. in d. l. 2. C. de incol. lib. 10.

Quin ẽt quod ille noluerit paternũ relinquere domicilium, nec hoc auiæ ſibi conſtituere, apertiſſime conſtare videtur: ad ſuos namq; lares vxorem ducendam ſibi propoſuerat, ibique morari: qui quidem animus in hoc maxime attendendus eſt, per d. l. domicilium, & per l. eius qui. §. Celſus. ff. ad municip.

Porro cũ prioris parochiæ, vt audiuiſtis, tanquã parochianus onera ſubierit, dum eidem decimas perſoluit bonorum ſuorum, cumque vna cum cæteris parochianis nomen ſuum in diui Petri eccleſia profeſſus fuerit, ſeque, & bona ſua eidem aſſignauerit, omniaque ibidem, quæ ad parochianum ſpectãt munia exercuerit, quis non videat, retinuiſſe domiciliũ prioris parochiæ, noluiſſe autem incolere illam auiæ: proinde illi paternæ non vero huic auiæ, canonica parochialis debebitur.

Vigent & ab aduerſa parte probabiles, & firmiſſimæ rationes, hoc eſt, domicilium pręſumi cõſtitutum in poſteriori eccleſia diui Pauli, hincq; eidem quartam deberi, nam ibi diuina audiuit, & percepit eccleſiaſtica ſacram. præſumitur itaq; domicilium ibi contraxiſſe, ergo illi eccleſiæ quarta debetur, ita ſanxit Leo Sum. Pontif. in c. 1. de ſepult. & conſtituit Bonifacius VIII. in c. 2. eod. tit. lib. 6. & obſeruauere ſcribentes in c. 1. de ſtat. monach.

Ad hæc, cum adoleuiſſet, & ſecundũ parochiam quadrienniũ incoluiſſet, pręſumitur ibi domicilium contraxiſſe, etiamſi minori tempore ibi habitauerit, vnde dicere ſolebat Innoc.
34 in c. omnis, poſt nu. 6. † quod ſi quis ex vna parochia ponat ſe pro mercenario in alia parochia, etiam minus anno, illi facet doti debeat confiteri & perſonalia ſoluere, 16. q. 1. ergo domicilium cenſetur conſtitui minori temporis ſpatio decem annorum, quantum ad hoc, vt eccleſiæ parochiali, ad cuius parochiam ſe transfert, debeatur illa quarta, vt ad hoc ſpectet, quod notauit Io. And. in c. is qui. de ſepul. lib. 6.

Inſuper vltimum temporis ſpectandum eſt, nam qñ de ſtatu
35 perſonæ agitur, inſpicimus vltimum tempus, ad q̃ pertinet l. ſi mater. C. ne de ſtat. defunct. & c. cũ eccleſia. de cau. poſſ. & c. cũ de bñficio. de pręb. li. 6. ſed iſte adultus tẽpore ſuę mortis habitauit in ſecunda parochia, & ibi deceſſit, ergo cẽſendum eſt, illũ in ſecunda eccleſia domiciliũ conſtituiſſe, ergo illi eccleſiæ ſecũdæ quarta debebitur. Multa alia in vtramq; partem poſſent adduci, ſed ne lõgior ſim, me reijcio ad ea, quæ pluribus in vtrãq; ſñiam tradita fuere à Fed. de Sen. in d. conſ. 253. quidam puer, vbi voluit puerum iſtum præſumi conſtituiſſe domiciliũ in ſecũda eccleſia, proinde quartam ei deberi. Veruntñ Pet. de Vbal. in d. tract. de can. epiſ. & paroch d. c. 7. ver ſic. præterea vltimum tẽpus. nu. 30. in fin. à contraria ſtetit ſententia, præſumi ſcilicet, conſtituiſse domiciliũ in priori parochia, proinde ei canonicã parochialem deberi, cuius ſñiæ teſtem locupletiſſimũ laudat Alex. ſed vbi id ſenſerit, Alex. non aperit. Cui tñ adhæreas ſententiæ, tuum lector eſto iudicium.

CONCLVSIO DXXXVI.

ARGVMENTVM.

Dominium difficile probatu.

SVMMARIA.

1 *Dominium eſt difficilis probationis.*
2 *In dominio non ſolum titulum, ſed auctoris dominium probare oportet, aliter obtineri in cauſa non poteſt.*
3 *De dominio auctoris probare tunc oportet, quando quis petit rem, quam prætendit vigore tituli ab alio habiti.*
4 *Dominium difficile probatu, eo quia conſiſtit in iure.*
5 *Dominium probari poteſt indicijs, & coniecturis alijsq; modis.*
6 *Dominium numeratæ pecuniæ eſt facilis probationis.*
7 *Dominium numeratæ pecuniæ probatur per ſimplicem poſſeſſionem, & per ſolam traditionem.*

1 DOminium † difficilis eſſe probationis, omnes ſcribentes vbiq; * tenent, & pręcipue in l. cum res. C. de probat. idem voluit Spec. §. nũc aliqua. ver. 46. nu. 70. tit. de locat. vel emph. quod idem deciſum fuit à Boer. q. 42. nu. 25. id etiam ſenſit Soci. ſen. in conſ. 89. poſt nu. 9. verſ. & pro fundamẽto, & poſt nu. 16. verſ. confirmatur etiam. & per totum illud conſ. lib. 1. & de * communi opinione affirmat Pariſ. in conſ. 104. nu. 101. verſi. quod ẽt ſuadetur. li. 1. hoc quoque teſtatur Dec. in conſ. 42. nu. 12. verſ. hinc eſt, quod fama, huius ẽt ſententiæ fuit Bal. in c. ſtatuimus. nu. 7. de off. deleg. & aſſeruit Bar. in l. rẽ quæ nobis, poſt nu. 1. ver. pro hoc facit, & ibi nu. 3. dat practicam dominiũ probandi de libro poſseſso. ff. de acqu poſs. & in l. rem alienã, poſt nu. 6. verſ. ſed quia hoc non eſt facile. ff. de pign. actio. & meminit Paul. de Monte Pico in l. cum fundus. §. ſeruum tuũ imprudens. ff. ſi cer. pet. nu. 5. idẽ vr̃ ſentire Bal. in conſ. 379. ſequitur, quod anno Domini 1328. de mẽſe Nouembris, poſt nu. 4. & in conſ. 468. quidam Dñs Baſſianus. nu. 5. vol 1. vbi & modũ illud probandi docet vol. 1. & clare dixit idẽ Bal. in cõſ. 89. nu. 1. eo. vol. 1. & Caſt in cõſ. 133. iſte Martinus. nu. 2. vol. 2. ac Rota dec. 2. alias 15. ſi in cauſa bñficiali. cir. fi. verſ. falſus aũt eſset poſſeſſor. de re iud. in nou. Abb. quoq; in c. ſæpe. nu. 2. & 3. de reſtit. ſpol. Alex. ẽt in d. l. rẽ quæ nobis. nu. 11. ff. de acq. poſs. & in cõſ. 4. vr̃ inſpectis, nu. 10. ver. verum quia. vol. 2. & Calc. conſ. 31. in cauſa Magnifici Dñi Brunotij. col. 5. verſ. item quia cum probatio dominij ſit difficilis. Tenet ẽt Menoch. in tract. de adipiſc. poſseſs. in remed. 4. nu. 927. & in tract. de arbit. iud. li. 2. cẽtu. 1. caſu 42. nu. 1. idem ſequutus eſt Crot. in conſ. 34. nu. 9. lib. 1.

Cuius quidem adeo eſt difficilis probatio, vt qñque cenſeatur impoſſibilis, vt ait Boer. d. q. 42. nu. 25. cum ijs, quæ ibi adduxit, & Duran. confirmauit in tract. de arte teſtan. in tit. de acqu. aut repud. hæred. caut. 20. nu. 30. vbi quoque ait Duran. conſilium iuriſconſulti ſequendum eſse, cum ſuadet potius illis remedijs eſse experiẽdum, quibus quis poſseſsionem acquirat, vt neceſſitas probandi dominium in aduerſarios transferatur. l. ſi is qui. ff. de rei vendi.

2 Et ratio, † cur ſit dominium difficilis probationis eſt, quia non ſolum titulum, ſed auctoris dominium probari oporteat, aliter obtineri in cauſa nequaquam poteſt, ſm Alex. in conſi. 7. poſt nu. 1. ver. dico, quod non ſufficeret. li. 4. & Affl. in dec. 40. nu. 3. & eſt * communis opinio, teſte Bar. in d. l. cum res. nu. 5. verſ. & ideo addit gl. & nu. 11. ver. dico quod non infertur. C. de proba. ſicut etiam refert Grauat. ad Veſt. in lib. 5. c. 14. circa fin. & Caſt. d. conſ. 133. d. nu. 2. & Afflict. deciſ. 23. nu. 4.

3 Quod intellige, qñ quis petit rem, † quam prætendit vigore tituli, ab alio habiti: tunc enim oportet probare de dominio auctoris, ita reſpondit Caſt. in d. conſ. 133. nu. 1. li. 2. & tradidit Iac. de S. Georg. in rub. ff. de rei vend. nu. 27. ſic etiam deciſum fuit ab Affl. dec. 23. nu. 4. & d. deciſ. 40. nu. 9. quos refert

etiam

etiam Contard.in commen.in l.vnica.C.ſi de momen. poſſeſſ. in oppoſ.1.num.12.

4 Redditur & alia ratio huiuſmodi difficultatis,† eo ſcilicet quia conſiſtat in iure, vt auctor eſt Inn. in c.cum cauſam, poſt nu.1.verſ.ſed ſi omittitur.de teſtib.quem Boer.refert in q.42. num.28. & Crau in conſ.157.num.6.

5 Ideoq; probari poſſe affirmant indicijs, † & coniecturis, l.indicia.C.de probation.vt & ait Bal in l. proprietatis.nu.5. C.eod.Per antiqua instrumenta.Itē ex ſola fama,per recognitionem etiam,per longæuam poſſeſſionem, vt de his omnibus meminit Menoch.in tractat.de arbitr.iud.centur.1.caſu 42.& dicetur infra latius.

Primo limita principalem concluſionem nō vendicare ſibi 6 locū † in dominio numeratæ pecuniæ,cuius probatio non eſt difficilis,immo facilis,vt ait Crau.in conſ.269.num.1.vbi vo- 7 luit,quod per ſimplicem poſſeſſionem,aut † per ſolā traditionem probatur dominium, multa ad hoc adducit Contard.de momē.poſſeſſ.in oppo.1.nu.4.& latius loco ſuo dicetur infra.

CONCLVSIO DXXXVII.

ARGVMENTVM.

Dominium an probare debeat, qui agit petitorio, aut rei vendicatione.

SVMMARIA.

1 *Dominium probare debet qui agit petitorio, aut rei vendicatione alias ſuccumbet.*
2 *Dominium debet plene probari, cum ſuper ipſo in rei vendicatione innitatur origo, & radix petitionis.*
3 *Iuramentum ſuppletorium non datur in probatione dominij.*
4 *Dominium petentis in rei vendicatione nedum probandum eſt ſed etiam probari debet dominium auctoris à quo rem habuit qui petit virtute tituli ab alio habiti.*
5 *Dominium probari debet per veras cauſas & non ſufficit poſſeſſio ipſius auctoris, nec minus fama, aut communis opinio.*
6 *Dominium nedum probari debet de antiquo, ſed etiam de præſenti.*
Contrarium, num. 7.
8 *Dominij probatio non requiritur, quando agitur petitione hæreditatis, & quid probare ſufficiat.*
9 *Dominij quæſtio non poteſt reſricari, quando quis repetit rem.*
10 *Dominium probare non habet, qui agit rei vendicatione contra violentum poſſeſſorem, probata poſſeſſio et violentia.*
Contrarium, num. 12.
11 *Probatio violentiæ operatur, quod contra agentem non poteſt referri quæſtio dominij à violento inuaſore.*
13 *Debitorem fuiſſe dominum tempore obligationis rei obligatæ, vel hypothecatæ, non tenetur probare creditor agens hypothecaria contra tertium, & quid et probare ſufficiat. num. 15.*
14 *Dominij probatio eſt omnium difficillima.*
15 *Agens hypothecaria, quando debeat probare rem fuiſſe in bonis debitoris tempore obligationis.*

Dominium probare debet,qui agit petitorio,ant rei vendi- 1 catione,alias † ſuccumbet: ita reſpondit Paul.in l.& non tantū.de petitio.hær.quod confirmauit Crau.in conſ.137.poſt nu.3.& 4.verſ.ſed præmiſſis non obſtantib. quod & comprobauit Bertr.in conſ.85.nu.5.vol.7.idem ſenſit Mar.Soc.in cōſ. 128.nu.12.ver.circa primum.vol 2.& in conſ.108.nu.52. vol. 2 hoc idem ſcripſit Io.Ant.Rub.in repet.l.Titia Seio.§ Imperator,nu.190.ver.non obſtat id quod dixi,ff.de leg.2.Rui.in cōſ. 14.viſo,ac perlecto.in princ.vol.4. hanc eandem ſequutus eſt ſententiam Alex.in conſ.94.in cauſa,& lite coram arbitris inter rCechum.in fin.vol.2. & placuit Bal.in conſi.4.in cauſa Baſilij.in princ.volum.4.

Quod quidem primo loco ampliabis,vt debeat etiam ple- 2 ne probari,† nā ſuper dominio in hac rei vendicatione innititur origo,& radix petitionis,ſecundū Bal.in l.cum res.in fi. C.de proba.nec abſq; ratione diximus plene debere probari, 3 quia non ſufficit ſemiplene, † nec datur iuramentū ſuppletorium,iuxta ſniam Iaſ.in l.admonendi.col.22.nu.122. verſ. ex iſta ratione infans.& in repet.col.97.poſt nu.296. verſ. ex iſta ratione.Bal.ff.de iureiur.& Crau.in allegato conſ.152.nu.12.

Secundo velim amplies, vt nedum probandum ſit dñium 4 petentis in rei vendicatione, † ſed ēt probari debeat dominium auctoris, à quo rē habuit, quādo.ſ.petit virtute tituli ab alio habiti,vt patet ex ijs,quæ deduximus ſupra,dum afferebamus rationem,quare dominium ſit difficilis probationis.

Intellige iſtam ampliationem,& extende,vt ad probādum 5 dominiū auctoris,non ſufficiat poſſeſſio ipſius auctoris, † nec minus fama, aut cōis opin.ſed debeat probari per veras cauſas,ita deciſum fuit à Dñis de Rot.in d.deciſ.1.alids 15. de iud.in nouis,ſic docuit Bellam.in c.examinata,nu.7.de iud.& in conſ.41,col.2.nu.9.ſub ver.tertio probo ſic.& placuit Rip. in l.rē quæ.nu.51.& 52.ff.de acq.poſſ.ad idē rñdit Soc.in cōſ. 112.nu.24.li.4.& idem diremit Caſſa.in dec.2.n.2.de proba. referens,& ſequens Rot.vbi ſup.Caſt.in conſ.76. in facto iſto. lib.2.quibus accedit Rol.à Valle,in conſ.46.num.18.lib.3.

Tertio ampliabis, vt nō ſufficiat probare dominium de an- 6 tiquo, † ſed debeat etiam probari de præſenti, vt reſponſum eſt à Ruin.in conſ.14.nu.4.& 10.lib.4 atque cautū eſt à Corn. in conſ.329.nu.7.vol.1.& in conſ.35.nu.14.verſ. itaque daro. eo.vol.1.& à Pariſ.in conſ.104. nu.8.vol.1. idem voluit Corn. conſ.19.videtur in hac conſultatione, vlt.col.vol 2. & in conſ. 145.ad euidentiam præmittendū,col.pen.in 1.par.& in conſ. 140.eleganter diſcuſſa eſt,col.pen.& in conſil.315. videtur in hac conſultatione,col.pen.vol.4.

7 Contrarium † ſenſit Crau.de antiq.temp.in 1.par.in verſi. ſeu ſectione,viſo in hac 1.par.huius tractatus.nu.4. & ſeq. vbi * teſtatur de communi * opinione.

Primo poteſt limitari principalis cōcluſio,vt nō procedat, qñ agitur petitione hæreditatis, tunc.n.non requiritur domi- 8 nij probatio,† ſed ſufficit probare defunctum tenuiſſe,& poſſediſſe tēpore mortis tanquam dominum,abſq; alicuius tituli probatione,vt Boer.prodidit in q.42.nu.15 & ante eum Caſt. in conſ.139.incip.In cauſa,quę vertitur coram Locumtenente primo Fori Iulij,quē Boer.vbi ſupra refert,ꝙ conſ.in lib.meo non reperi,verum exiſtimo cōſ.eſſe 169. viſo quodā proceſſu agitato Forliuij poſt nu.5.verſ.imputet ergo ſibi.vol.1.& meminit Bal.in cōſ.486.nu.2.vol.1.& tradit Paul. de Montepico in l.cum fundus.§.ſeruum tuum.nu.5.ff.ſi cert.per.

Secundo limitatur,vt locū ſibi non vendicet, quando quis 9 repetat rem,† quia tunc non poteſt reſricari quęſtio dominij, & per conſequens illud non tenetur probare,per ea, quæ adduxit Bal.in d.conſ.486.nu.5.vol.1.

Tertio limitabis,vt vera non ſit in agente rei vendicatione contra violētum poſſeſſorē,quia eiuſmodi excuſabitur à pro- 10 batione dominij,† probata violentia poſſeſſoris,ita colligere eſt ex doctrina Bart.in l.naturaliter.§ nihil cōe,poſt nu.17. verſ.ſed huic videtur obſtare.ff.de acq.poſſ.& Caſtr. in d. com moda.& declarat Raph.Cuma.in d.l.naturaliter.§. nihil cōe, poſt nu.18.verſ.ſeptima combinatio.idē voluit Ange in l.metum.§.violenti.ff.quod met.cau.vbi ēt ſublimitat,illud locum habere tm̄ in vitioſo poſſeſſore,vitio expulſiuo, ſecus ſi vitio compulſiuo,& pro limitatione tenet etiā Inn. in c paſtoralis. poſt nu.4.verſ.ſed dices.in fi.de cauſ.poſſ.& propriet.& facit contex.in l.ſi quis emptionis titulo.§.ſed hoc ſuper illis.C.de 11 præſcrip.30.vel 40.annor.vbi cautum habetur † quod probatio violentiæ operatur, vt contra agentē non poſſit referri quæſt. dominij à violenter inuaſore,ſic illum inducit Cuma. loco ſuperius allato,& ante eum Barto.in l.4.§.Cato.in 3 oppo.ff.de verb.oblig.& iuxta hanc ſententiā videtur reſpondiſſe Barth. Cæpol.in conſ.60.incip.præmiſſa.in 2.dubio.colum.pen.

Contrariam ſequutus eſt ſententiam Bal.in l.ius eius. C. de proba & Clau.Marnerius in l.naturaliter.d.§. nihil commu- 12 ne.num.153.verſ.contrarium tenet.ff.de acq.poſſ.† vbi citat Imo.Alex.& Aret.idem ſentientes in d.§.nihil commune,idq; probat iuribus & rationibus,ac per duas colūnas tuetur hanc ** partem vti veriorem, & magis * * communem, adducit præterea quamplures, tum conſulentes, tum profitentes, qui in eandem deſcendunt ſententiam,adeas ipſum.

Quarto limitare poteris in creditore agēte hypothecaria, 13 contra † tertium:non.n.ei,ſi quęſtio dñij ab eodem referatur probandū eſt,ſe debitorem tempore obligationis rei obligatæ,vel hypothecatæ dominum fuiſſe, eo ꝙ dominij probatio 14 ſit † oīum difficillima,vt notant Dd in d.l.cum res.C.de proba. ſed ſatis erit probare rē hypothecatam tēpore obligationis in bonis debitoris fuiſſe,hoc eſt, debitorē poſſediſſe rem 15 obligatam tempore obligationis,† vt ſuā,cuius probatio non * adeo eſt difficilis,ita tradidit gl.* cōiter approbata in l rē alienam.in ver pignoratitia.ff.de pig.act Bar.ibi.nu.5.ſcribentes * oēs * cōi conſenſu id aſſeruere in l.cum res.C.ſi res alien.pig dat.ſit.idem voluit cōſulendo Alex.in conſ.78.in cauſa, & lite,nu.4.vol.7.& in cōſ.137.in cauſa, & lite inter,n.4.vol.2.& in cōſ.138.Laucel.nu.1.co.vol.2.Iaſ.ēt in §.itē Seruiana.n.89. Ang.ibid.nu.8.itidē Zaſ.n.31.& 37.inſt.de act. reiecta Accur. ſenten-

* ſententia, quam Dd. diabolicam vocant, & * cõiter vt falſam improbant, in d.§.item Serulana, in verſ.qualiter actio & ita doctiſſime ſcripſit And.Gail.lib.2.prac.obſerua.obſer 36 nu; * 1.& ſeq vbi teſtatur de * cõi ſententia, & Cameram id ſequi.

Hanc tamen limitationem ſublimitabis, vt non procedat, quando creditor agit hypothecaria contra tertium poſſeſſorem, qui nullã cauſam prætendit à debitore, vel eius hærede:
26 † tunc enim agens hypothecaria debet probare rem fuiſſe in bonis debitoris tempore oblig. ita reſpondit Alex.in conſil. 538.nu.1.vol.2.quem refert, & ſequitur idem And.Gail.d lib. 2.Practicar.obſeruat.obſer.36.num.5.

CONCLVSIO DXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Dominium per quæ regulariter probetur.

SVMMARIA.

1 *Dominium regulariter probatur per emptionem vacuæ poſſeſſionis, traditionem, & pretij ſolutionem.*
2 *Dominium non tranſit ſine rei, & poſſeſſionis traditione.*
3 *Dominium transfertur ſine traditione in aliquibus caſibus.*
4 *Dominium etiam ſine traditione transfertur in pacto legis commiſſoriæ, & adiectionis in diem.*
5 *Dominium transfertur in donantem ipſo iure.*
6 *Dominium ſine traditione non tranſit in donatione omnium bonorum.*
7 *Dominium transfertur ſine traditione in pia cauſa, in qua etiam ex ſolo contractu transfertur.*
8 *Dominium non transfertur, niſi pretium numeretur, vt fides de pretio habeatur aut aliter ſatis venditori fiat.*
Contrarium, num. 9.
10 *Ad probationem dominij requiritur emptio vacuæ poſſeſſionis, traditio & pretij ſolutio, quando agitur contra venditorem, ſeu contra eius hæredem; ſecus vt ibid.*
11 *Qui dominium non habet, in alium transferre non poteſt.*
12 *Venditor, vel eius hæres ſi negaret fuiſſe dominum, ſuam turpitudinem allegaret.*
13 *Quo pacto probabitur tradentem fuiſſe dominum.*
14 *Quomodo probetur tradentem fuiſſe directum dominum.*
15 *Quid probari debeat, cum agitur de directa probatione dominij in perſonam illius, qui rem vendicare intendit.*
16 *Quando agitur petitione hæreditatis, non requiritur probatio dominij auctoris, ſed tantummodo rem fuiſſe in bonis defuncti.*
Contrarium, num. 17.
18 *Probatio dominij auctoris non requiritur, quando ſumus in dubio, & agitur petitione hæreditatis.*
19 *Obtinens beneficium per reſignationem ſimplicem, vel cauſa permutationis non tenetur docere de titulo, vel dominio reſignantis, ſed ſolum ipſum fuiſſe habitum pro illius eccleſiæ rectore.*

DOminium per hęc tria cõcurrentia regulariter probatur,
1 videlicet † per emptionem vacuæ poſſeſſionis, traditionem, & pretij ſolutionem, vt ſcripſere Imper.Dioclet. & Maxim.in l.cum res. vbi etiam Accurſ.in verſ.in vacuam. verſ.& idem dixit hic P.C.de probat.& ibi Dd. nam ſi non præit contractus, traditio nuda dominium non transfert, vt inquit Iur. conſul.in l.nunquam nuda.ff.de acquir.rer.dom. & in l.nuda. ff.de donat. requiritur præterea res, & poſſeſſionis traditio,
2 alioqui dominiũ non tranſit, ita cõſtituit Sum.Pont. in c.cum Ioannes.de fide inſtr.& ſanxere Imperatores in l.traditionibus.C.de pact.& decreuit Imper.Alex.in l.qui tibi hęreditatem.C.de hęred.vel act.vend.quod etiam cautum eſt à Calliſtrato Iur.conſul.in l.ſi ager.ff.de rei vend.& iſta de traditione nedum procedunt, qñ tempore traditionis cauſa de præſenti aderat, vt venditio, ſed etiam procedit, qñ tradita res fuiſſet propter ſpem, veluti futuræ vẽditionis, vel alterius futuræ obligationis cõmittendæ, quia ex ea tñ traditione probatur & transfertur dominium aliis poſtea cõcurrentibus, ita declarat Bar.in l.ſub cõditione.col.fi. verſ.aduertatis. ff.de ſolut.per tex.ibidem, quẽ refert, & ſequitur alijs collect.Tiraq. in tract.de vtroque retract.tit.de retract.conuent.in fi.nu.67.

Præterea iſtud etiam de traditione non ſemper procedit,
3 nam dantur † aliqui caſus, in quib. ſine traditione dominium transfertur: nam eo ipſo quod res incidit in commiſſum propter vectigal nõ ſolutum, ſiue ſit res mobilis, ſiue immobilis, dominium quæritur fiſco, hunc caſum vt ſingularem, & eximiũ retulit Pet.de Rauen. in ſing.853. aliquis portat.in verſ. tu ſcis.per context. quem ſingularem dicit in l.commiſſ. ff.de
4 publica. Ad hæc † dominium etiã ſine traditione transfertur in pacto legis commiſſoriæ, & adiectionis in diem, per gl.in l.1.ff.de donatio. Hoc idem dicendum eſt in donatione cauſa
5 mortis, quia transfertur dominium in donantem † ipſo iure, ita cautum eſt in context.l.ſi mortis cauſa.la 2. vbi gl.in verſ. donatum eſt.& in verſ.iam nunc. ff. de donat.cau.mor. quod ſcitu dignum, & ſingulare cẽſuit idem Pet.de Rauen. in ſing. 879. tu iam habuiſti. Idem etiam eſt in actione pro ſocio in vniuerſalibus, vt reſpõdit dilucide Caius in l.2. ff pro ſocio.

Hoc tamen fallit in venditione, & donatione omnium bo-
6 norum, † in quibus dominium ſine traditione non tranſit. vt inſigniter tradidit Accurſ.in l.a.in ver.vniuerſæ. ff.pro dote. cuius doctrinam vt ſingularem perpetuo memoriæ eſſe commendandam ſunt arbitrati Bart.ibidem, & Petr.de Rauen.in ſing.883.tu ſcis, quod in actione, vbi contex. nuncupatim id probantem adducit in l.qui tibi.C.de hæred.vel action.vendi. Inſuper ſine traditione transfertur etiam dominiũ in pia
7 cauſa, † in qua etiam ex ſolo cõtractu transfertur dominium ſine traditione, per tex.in l.vlt. & ibi late Dd. C.de ſacroſan. eccleſ.& in l.1.& ibi Glo.& Doct.C.de donat.quę ſub modo. & no.in c.2.de conſuet.hoc idẽ conſuluit Bal.in conſ.86. circa prædicta.nu.1.lib.5.quæ adduxit ad idem Tiraq. de priuileg piæ cauſæ, priuil.107. idem voluit Hieron. Gigas in conſil.62.in cauſa de Aſilo.nu.1.

Requiritur inſuper, vt pretium numeretur, vel fides de pre-
8 tio habeatur, † vel aliter ſatis venditori fiat, alioqui dominiũ non transfertur, ita reſpondit Vlpian.in l.procuratoris.§.ſed & ſi dedi.ff.de tributo.actio.atq; cauit Pompo.in l.quod vendidi.ff.de cõtrah.emp & Spec.in § ſequitur.poſt nu.24. verſ. 2.quod pretium numeretur.tit.de actio.ſeu petit. hoc idẽ aſſeuerauit Bal.in d.l.cũ res.vlt.not.nu.2.& ſentit Alex.in conſil.10.videtur fortaſſe prima facie, à prin. vſq; ad nu.5. vol.1. loquens de pactis legis commiſſoriæ, & adiectionis in diem.
9 Contrarium, vt aiunt, † ex diametro ſenſit Alex.in cõſ.182. viſo proceſſu.col.2.poſt nu.1.verſ.nec ſufficit titulus emptio-
* nis, & interuentus pretij, vol.7. vbi atteſtatur * communem eſſe opinionẽ, nec ab ea iudicando eſſe recedendum, motus auctoritate gl.& Dd.in l.cum res.C.de probat. & Spec. in §. ſequitur.verſ.ſi autem velis.nu.24.de act.& petit.dicẽs aliud vltra prædicta requiri, ſcilicet, vt venditor fuerit dominus: ſubdens Alex. in d.conſ.ex his tribus prædictis interuenien-
* tibus in dubio dominiũ non præſumi, aſſerens * communiter Bal.opinionem in d.l. cum res.reprehendi, quam tenuit Placen.Glo.antiquis de mente Sal.qui reſpondet ad Bal.motiua.

Primo limitabis, & intelliges, vt prædicta tria requirantur
10 ad probationem dominij, † quando agitur contra venditorem, ſeu contra eius hæredem, ſecus autem contra extraneum poſſeſſorem, veluti rei venditæ: quia tunc requiritur etiam, quod probetur venditorem fuiſſe dominum, vt videre eſt ex d.glo.in l.cum res.C.de probat. & ibi Bart. & Dd. alias non obtinebit, vt tradidit Marian.in ſuo Spec.in 3.diſt.prin.nu.4.
11 † nam qui dominium non habet, in alium transferre non poteſt, vt inquit Vlpian.in l.non eſt nouum. ff. de acq.rer.dom. idem tenet Bertãd.in conſ.211.nu.3. verſ.non enim ad hoc. vol.3.& placuit Spec.in tit.de act.ſeu petit.§.ſequitur.nu.25. verſ.& in omni cõtractu. ratio vero diſcriminis inter vẽditorem, & extraneum ea eſt, quia ſi venditor, vel eius hæres ne-
12 garet fuiſſe dominum, † ſuam turpitudinem allegaret, quod non poteſt.l.ſi creditorib.C.de ſeruo pig.da.ma.& ita ait gl. in d.l.cũ res.in verb.in vacuã.C.de prob.& ita procedit opinio cõis vbi ſupra in contrariũ per Alex.d.cõſ.182. adducta.
13 At quo pacto probabitur tradentem † fuiſſe dominum? reſpondent Glo.& Bart.in d.l.cum res.probari ijs modis traditis ab Imper.in §.ſingulorum.Inſtit.de rer.diuiſ.hoc eſt, ſi res ſit mobilis, veluti, quod ceperit feram beſtiam, vel aliam ſpeciem nominatim dixerit: ſi vero ſit immobilis, poterit probari, venditorem fuiſſe dominum per præſcriptionem, id eſt, poſſediſſe tanto tempore, iuſto titulo, & bona fide, quod præſcripſerat: & idem tenet Caſt.in d.l.cum res nu.12.C.de probat.& Alex.conſ.202. ſuper cauſa, & lite, poſt nu.3. verſ.nec poſſumus dicere, vol.2.

Sed hoc modo videtur probare tantum dominium vtile, non autem directum, vt docuere Glo.& Bart. in d.l. cum res. Ideoque ad probandum tradẽtem habuiſſe directum dominium, alium modum tradit Bart.in d.l. cum res. & in l.ſi rem
14 mobilem.ff.de acq.poſſeſ. † vt ſcilicet faciat ſolemnem inueſtigationem, & diſcuſſionem, veluti per bannimenta, ſeu cridas (vt noſtri loquuntur) an reperiatur aliquis, qui dicat ſe dominum illius fundi, quem actor eius poſſidebat: quia tunc, ſi non reperiatur, dicetur probatum dominium tradentis, per d.l.rem quæ nobis. ff.de acquir. poſſ.& Bart. ait in vbi ſupra, quem

quem refert, & ſequitur Boer.in d.quæſt.42.nu.31.quam pra
xim comprobat etiam Lanſtan.de Oria.in tract.de teſtib.nu.
140.verſ.ſed quomodo probabitur.
Aliter admonet Bal.in d.l.cum res poſt nu.3. & 4.verſ.nũc
ergo teſtat.C.de probationib.in quo loco ſcriptum relinquit,
15 quod cũ agitur de directa probatione dominij † in perſoná
illius, qui rem vendicat intendit, is quatuor debet probare
titulum,traditionem,pretij numerationem,& tandem quod
diu poſſederit, & Baldum eſt ſequutus ibi Caſtren. & cæteri
omnes,idem Caſtrenſ.in l.proprietatis. C.de probat. Pariſ.
conſ.104.nu.100 lib.1.
Primo.illud ſublimitatur,quando agitur petitione hæredi-
16 tatis: † quia tunc,vt ſupra diximus in ſecunda concluſione
de dominio,prima limitatione, non requiritur probatio do-
minij auctoris, ſed tantummodo rem fuiſſe in bonis defun-
cti,vt placuit Bar.in l.hæreditatis.C.de pet.hæred.& ibi alij,
& illum refert,& ſequitur Maran.in ſuo Specul.in diſt.3.prin
cip nu.5 Pariſ.d.conſ.104.nu.100.lib.1.
17 Contrarium tamen † ſenſere in hoc Boer.d.quæſt.42.num.
25.& quamplurimi alij ab eo ibidem relati.
Sed hoc pacto conciliabis, vt opinio Boer.& ab eo relato-
rum procedat,cũ ſumus in dubio,alias enim ſufficit illa qua-
18 tuor probare,† nec requiritur probatio dominij auctoris,vt
declarat,& intelligit Menoch.de arbit.iud.lib.2 centur.1.ca-
ſu 42 nu.7 ex ſententia Pariſ.d.conſ.104,nu.99.lib.1.
Secundo limitatur,vt locum ſibi non vẽdicet in beneficia-
libus, nam quis obtinens beneficium per reſignationem ſim-
plicem,vel cauſa permutationis,non tenetur docere de titu-
19 lo,vel dominio reſignantis,ſed ſolum† ipſum fuiſſe habitum
pro Rectore illius eccleſiæ, vt in hanc deſcendere ſentẽtiam
Domini de Rot in deciſ.109.alias 4.agenti, & poſſidenti.in
nou.tit.de rer.permut.& deciſ.10.alias 304. nota agenti, &
petenti.in antiquis.eo.tit. de rer.permutat. Bellamer. deciſ.
645.ſeu 644.non obſtantibus cõcluſionibus.tit.de probatio-
nib.Lap.allegat.89.in Dei nomine,verſ.venio ad ſecundum.
poſt nu 8.col.7.& ex alijs videre eſt,relatis à Boer.in d.q.42.
nu.30.idẽ diremit Caſſador.deciſ.2.tit.de cauſ.poſſ.& pro-
priet ad idem ſcripſit Abb.in c.cũ venerabilis.nu.24.verſ.an
autem agens.de excep.vbi Fel.poſt nu 11.verſ.& dixit Rot.
de rer.permutat.cui reſpondet mens Socin. in conſil.168.in
primis determinanda eſt q.col.5.verſic.quinimo Ioan.Andr.
quem alij ſequuntur.vol.2.

CONCLVSIO DXXXIX.

ARGVMENTVM.

Dominium an probari poſſit per indicia,& coniecturas.

SVMMARIA.

1 *Dominium per indicia,& coniecturas probari poteſt.*
2 *Dominij plena probatio emergit ex coniecturis,& indicijs.*
3 *Indicia,ex quibus probatur dominium,quæ ſint.*
4 *Traditio ſatis probatur,quia vendidiſti mihi rem,& te ſciente, & patiente fuero in poſſeſſione.*
Ex traditione deuenitur ad dominium,ibid.
5 *Proprietarius præſumitur ille, cui ſoluitur cenſus.*

DOminij probationem eſſe difficilem paulo ante diceba-
1 mus:hinc ſcribẽtes colligebant,probari poſſe† per indi-
cia,& coniecturas,vt ijdẽ tradidere in l.indicia.C.de rei ven
dicatio.idem tenet Soc.ſen.in cõſ 205.nu.3.verſ.quarto opti
me ad propoſitum.vol.2.ꝙ confirmauit Calcan.in conſ 31.in
cauſa Magnifici D.Brunorij.col.5.verſ.itẽ quia cum probatio
dominij.nu.21.vol.1 idem probauit Soc.ſen.in conſ.89.poſt
nu.9.verſ.& pro fundamẽto præſuppono illud vulgare,quod
dñium probatur per indicia.lib.1.cui affini adhęſit Soc.iun.
in conſ.135.nu.14.verſ addo ꝙ ex alio poteſt, col.4.vol.2. &
placuit Barb.in cõſ.41.illud afferá.col 2.nu.2. verſ.itẽ per in-
dicia.& nu.ſeq.vol.1.quib.ſe ſubſcripſit clariſſimus Menoch.
ſuo tract.de arbitrar.iudi.cent.1.caſu 42.& voluit Cõtard.de
nomen.poſſeſſ.in 1.oppoſitio.nu.8.& in hanc deciſum fuit
ſententiá ab Afflict.deciſ.277.an teſtes deponentes.in princ.
2 Quod ampliabis,vt vſque eo procedat,† vt ex iſtis conie-
cturis, & indicijs emergat plena probatio, quod pluribus
comprobat Pariſ.in conſ.104.nu.101. d.verſ.quæ etiam ſua-
dentur.& ſeq lib.1.
3 Indicia autem, ex quib. probatur dominiũ,† duo tradun-
tur à Iac. de Aret. in d.l.indicia. C. de rei vendic. quæ refert
ibidem Bal.in princ Primũ ſcilicet,qđ vendidiſti mihi rem,&
4 te ſciente, & patiẽte fuero in poſſeſſione: † hoc .n. probato,
ſatis ꝓbat de traditione,l 2. C.de acq.poſſeſ & ex traditione
deuenitur ad dominium,vt ait Bald.in d.l.indicia. in princ.
Secundum indiciũ ex ſolutione cenſus oritur: nam ille,cui
5 ſoluitur cenſus,† ꝓſumit proprietarius. vt ibidem inquit Bal.
in d.l.indicia ſub num 3.in fin.de quibus latius infra dicetur
ſuo loco,& alia indicia, & coniecturas ponit Soc.iun.d.conſ.
135.d.num.14.vſque ad num.17.vol.2.

CONCLVSIO DXL.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per ſimplicem poſſeſſionem.

SVMMARIA.

1 *Dominium non probatur per ſimplicem poſſeſſionem.*
2 *Ad probãdum dominium requiritur,vt probetur titulus,bona fides,& continuatio poſſeſſionis,neq; rem fuiſſe vitioſam.*
3 *Dominium per ſimplicem poſſeſſionem non probatur, etiamſi teſtes deponerent Titium poſſediſſe illam rem pro ſua.*
Contrarium num 4.
5 *Dominium probatur à teſtibus dicentibus ſe vidiſſe Titium poſſidere pro domino decem annis.*
6 *Dominium probatum non dicitur etiam quando teſtes deponerent patrem meum talem rem poſſediſſe, & habitum fuiſſe pro domino publice, communiter, & ab omnibus.*
7 *Dominium non præſumitur ex poſſeſſione,quando fuit deductum in iudicio per modum actionis & per modum rei vindicationis.*
Secus vt num 8.
9 *Ad probandum rem ſuam eſſe, ſufficit inducere poſſeſſionem de præſenti.*
10 *Dominium nedum præſumitur incidenter deductum ex poſſeſſione vera, ſed etiam ex ficta.*
11 *Dominium quando deducitur in iudicio per viam exceptionis poſt fundatam intentionem actoris,tunc non ſufficit poſſeſſio ad eius probationem.*
12 *Quando ad probandum dominium incidenter deductum deducitur poſſeſſio de præterito,eo caſu,etiamſi deducatur incidenter,non ſufficit nec concludit in præſenti.*
13 *Dominium præſumitur ex præterita poſſeſſione in odium violentiæ.*
14 *Dominium licet deducatur incidenter,illa poſſeſſio non ſufficit,quando aliunde conſtaret expreſſe poſſeſſorem non eſſe dominum.*
15 *Dominium probaretur ex poſſeſſione,ſi non conſtaret poſſeſſorem non fuiſſe dominum.*
16 *Dominium deducitur principaliter in actione legis Aquiliæ, quia illa actio non competit,niſi domino.*
Dominium non præſumitur in contumace ex ſola poſſeſſione, licet dominium deducatur incidenter,vt ſub num. 16.
Contrarium ſub eod. num.
17 *Dominium cum deducatur incidenter,& ius,vt ex poſſeſſione præſumatur, debet illud allegare,alias ſuccumbet.*
18 *Dominium bene probatur,quando cum poſſeſſione,& communi opinione ſimul ſunt probata alia adminicula.*
19 *Vbi non proſunt ſingula,multa iuuant.*
20 *Quando ex parte actoris eſt probata longæua poſſeſſio, & ex parte rei non fuit probatum dominium, ex illa præſumitur, & probatur ipſum dominium ad fauorem actoris.*
21 *Dominij præſumptio ſaltem ex poſſeſſione inducitur.*
22 *Habens poſſeſſionem habet præſumptionem,vt præſumatur ſe credere eſſe dominum.*
23 *Dominium præſumptiuum probare ex præſumptione ſatis eſt, licet quis aſtringat ſe ad probationem dominij, neq; ſuccumbet.*
24 *Probatio poſſeſſionis,& communis reputationis non ſufficit quando effectum dominij transferimus,& [illegible] fienda.*
Secus quo ad poſſeſſionem tuendam.
25 *Dominium tunc probatur, quando poſſeſſio eſt longiſſima, & cum illa concurrit fama.*
26 *Dominium præſumitur ex longiſſima poſſeſſione etiamſi non concurrat fama.*
27 *Dominia rerum,quæ prius in nullius bonis erat.*
28 *Dominium probatur ex longiſſima poſſeſſione nedum contra conductorem,ſed etiam contra tertios.*
29 *Poſſeſſio ſimplex ſufficit ad probationem dominij, quando agitur ad impediendum executionem ſententiæ,quæ fit in bonis damnati.*
30 *Dominium probat probatio ſolius poſſeſſionis,quando agitur contra furem.*
31 *Dominium ex poſſeſſione probatum intelligitur,ſi de re,de qua agitur,facta fuerint bannimenta,vt ſi quis velit dicere,talem rem fuiſſe in bonis alicuius, antequam a Titio poſſideretur,veniat,& ſiſtat ſe tali iudici, & nemo comparuerit coram illo iudice.*
32 *Dominium probatur ex ſola poſſeſſione,quando agitur contra violentum poſſeſſorem.*
33 *Dominij præſumptio inducitur pro ipſo actore ex longæua poſſeſſione probata per actorem, quando ſimul fuit intentatum petitorium, & poſſeſſorium, & ſuper vtroque proceſſum.*
34 *Dominij probatio non inducitur ex poſſeſſione forſan probata per actorem, ſi ſimul cum petitorio eſſet intentatum poſſeſſorium.*
35 *Dominium probatur per recentem poſſeſſionem, alio in contrarium non probato, neque docto.*

Domi-

1 DOminium non probari per ſimpliceem † poſſeſſionem con-
ſuluit Paul.Caſtr.io conſ.113.in cauſa, quæ vertitur inter
commonitatem Brazani, poſt nu.3.verſ. item ſuper petitorio.
vol.2 & ante eum tradidit Bal.in l.indicia.nu.3.atque docuit
Bar.in l.cum res.nu.15.C.de proba. quod & ſenſit decidendo
Bellam.dec.740.ſi à te vendico.de probat.per tot.& cautũ eſt
ab Alex.conſ.92.nu.3.vol.5.& in conſ.57.nu.6.li.7.verſ.tutius
etiam reſpondet, quorũ ſententiæ ſe ſubſcripſit Fulg. in l.non
ignorat.num.2.C.de ijs, qui accuſa.non poſſ.idem obſeruauit
Pariſ.conſ.107.num.33.vol.1.hoc quoque prodidit Bellam.in
c.examinata.nu.17.de iud.& in conſ.41.col.2.nu.9. ſub verſi.
Tertio probo ſic.ſic ſcripſit, & Rip.in l.rem quæ.nu.51.& 52.
ff.de acqui.poſſ.ita etiam conſultus aſſeruit Soc.ſen.conſ.112.
nu.24.vol.4.ſicq; confirmauit Caſſador.dec.2.nu.2.de proba.
idq; comprobauit Iac.de S.Georg.in rub ff.de rei vendic.nu.
a 7.atque reperijt idem Caſt.in conſ.76.in prin.li.2.poſtremo
album calculum addidit Rol.à Valle conſ.46.nu.18.lib.3.

2 Hinc fit, vt requiratur, † quod probetur etiam titulus, bona
fides, & continuatio poſſeſſionis, neque rem fuiſſe vitioſam,
quæ omnia probanda eſſe aſſeuerauit Lanfr. de Oria.in tract.
de depoſi.teſtium.n.126.cũ ſeq.verſ.conſequenter eſt, vbi po
nit, quo pacto ſint probanda, & nos dicemus ſuis locis, nempe
in Concluſione, Poſſeſſio, in Concluſione, Titulus, & diximus
in Concluſione, Bona fides.

Primo amplia concluſionem, etiam ſi teſtes deponerent,
3 hunc † nempe Titium poſſediſſe illam rem pro ſua, teſte Rom.
io cõſ.70.Viſis themate, & quęſtione, nu.14.ita etiam teſtatur
Iaſ.in l.ſi is ad quem.nu.9.4.notab.ff.de acq.hær.quod & pla-
cuit Pau.Caſtr.in conſ.113.contra ſuperius conſulta, in princ.
vol.1.coi rei aſſenſit & Alex.in d.l.ſi is ad quem.num. 4. & in
conſ.89.excellentiſſimi I.C.poſt nu.5.verſ.nec releuat et. vol.
5.nec id præterijt Inn.c.illud.nu.2.de præſump. quem refert,
& ſequitur Soc.ſen.in d.conſ.112. viſo proceſſu agitato inter
Baptiſtã, nu.24.verſ.ſed qñ principaliter non probatur.vol.4.

4 A contraria ſtetit ſententia † Mar.Soci.iun.in conſ.128.nu.
13.vol.2. vbi ait, quod ſi teſtes deponant talem pro domino
poſſediſſe bona, de quibus agitur, vtique probari dominium,
teſtem ad id laudat Bald.in l.proprietatis.in ſi.C.de probat.&
id haberi ait in auth.niſi triennale.C.de bon.mater. & ibi per
Bal.& Dd.quod corroboratur per id, quod notat Ang.in auth.
5 de teſtib.§.& licet, vbi voluit, † quod ſi teſtes dicant, ſe vidiſ-
ſe Titium poſſidere pro dño decem annis, probari dominium.

Secundo loco ampliabis, vt procedat, etiam ſi teſtes depo-
nerent patrem meum talem rem poſſediſſe, & dum vixit habi-
tum fuiſſe pro domino, publice, communiter, & ab omnibus:
6 nam tunc ēt † ſatis non dicitur probatum dominium, vt deci-
ſum relinquere Domini de Rota in dec.15.alias 330. ſi vendi-
co re.de re indi.in nouis, quos ſequitur, & refert Abb in c.cum
ad ſedem, poſt num.20.verſ.idem tenent Domini de Rota, de
reſtitu.ſpol.& ſenſere conſulendo Bertr.in conſ.85.nu.5.vol.7.
& decidendo Bellam.in decis.740.ſi à te vendico.in princ.tit.
de probat.

Debet enim probari titulus legitimus, verus, vel putatiuus:
quia vbi dominium deducitur de præterito, nõ ſufficit in præ-
ſenti.§.& quę nondum.§.quod dr.ff.de pign.hanc eandẽ opi-
nionẽ ſequitur Lap.alleg.89.in Dei nomine factum, ſuper quo
conſilium, col.10.verſ.præterea iſta quæſtio.poſt num.15.poſt
literam Y.conuenit cũ hoc Bellam.in dec.612. actor admiſſus,
qui vult nõ ſufficere probationem cõis reputationis, & famę,
quo ad obtinendam adiudicationem, & ſic vt conſequatur do
minium, idem decidit Bellam.in dec.564.concluſio, quod gra-
tia facta, & dec.242.ad effectum obtinendi, & dec.454.mona-
ſterium allegãs, quod etiam cõcluſum à D.Rot.dec.236.alias
15.ad effectum.de præben.in nou.iſtis accedit Alex.in l.ſi ad
quem.col.2.de acq.hære.per illum contex.poſt Rom.qui aſſe-
ruit nõ ſufficere ad dominiũ allegare, quod tenuit aliam rem
pro domino, & tanquam dominus fructus percipiendo, quia
non eſt probatum dominium, nec titulus ſufficiens, hoc idem
cõſulendo ſenſit Alex.in conſ.89.Excellentiſs.I.C.col.5.vol.5.
& in conſ.182.Viſo proceſſu cauſæ principalis.col.2.vol.7. qđ
& comprobauit Mil.in reperto.in verb.probatio cõis reputa-
tionis, & in verb.confeſſio ſuper dominium, & in verb.proba-
tur antiquum dominium, nec latuit Philip.Franc.in c.Abbate
ſane, in prin.col.2.de re iud.in 6.ſic quoque reſpondit Soci.in
conſ.112.Viſo proceſſu agitato inter Baptiſtam.in ſi. vol.4.di-
cens, quod vbi dominiũ principaliter deducitur, non ſufficiat
probare, quod illam rem poſſederit tãquam ſuam, iſtud etiam
conſulendo tenuit Corn.in conſ.19.Videtur in hac cõſultatio-
ne.col.vlt.li.2.& in conſ.145. Ad euidentiam præmittendum.
col.pen.vol 2 & in conſ.130.Eleganter diſcuſſa eſt, col.pen. &
in conſ.315.Videtur in hac conſultatione, col.pen.vol. 4 & in
conſ.313.alias per me, col.1.eod.vol.4.

Primum omnium limites velim principalem cõcluſionem,
& hanc ſecundam ampliationem, vt procedat tantum, quando
dominium fuit deductum in iudicium per modum actionis, &
7 principaliter, † veluti per modum rei vendicationis, quia tunc
ex poſſeſſione non præſumitur dominium, vt auctor eſt Bar.in
l.quidam in ſuo.nu.4.ff.de condit.inſtit.quem refert, & ſequi-
tur Abb.in d.c.cum ad ſedem col.7.verſ.ſed quæritur, an poſ-
ſeſſor.nu.20.de reſtit.ſpol.& ſequitur Aret in conſ.148. cir.fi.
verſ.ſecundo eſt aduertendum.& ſenſit Barb.in conſ.8.Scribi-
tur pręclare.col.2.nu.5.vol.1.& in conſ.41.Illud afferã in me-
dium, quod propheta.col.4 nu.17.verſ.quod quando dominiũ
principaliter deducitur in iudiciũ, vol.4.Bellam.etiam id pro-
bauit in dec.740.ſi à te vẽdico caſtrum, & iſtud ſequitur Mil.
in reper.in verb. probatio cõmunis reputationis, & ita tenet
Rot.in dec.109.alias 4.agenti & petenti.tit.de rer.permut. in
nouis, & ſequitur Corn.in d.conſ.313.alias per me, col 2.vol.
4.& in conſ 128.Quoniam agitur de parua, col.2.eod.vol.4.

Secus autem quando principaliter dominium non deduci-
8 tur in iudiciũ, † ſed incidenter per modũ exceptionis, vt quia
agat confeſſoria ad ſeruitutem rei ſuæ debitã: nam hoc in caſu
principaliter deducit in iudicium ſeruitutẽ ſecundario, & in-
cidenter inducit dominium rei ſuæ, & nõ poſſet in primo ob-
tineret, niſi probaret ſecundum, id eſt, rem ſuam eſſe, ad cuius
9 probationem ſufficit † inducere poſſeſſionem de præſenti, &
tũc præſumitur dominus, vt teſtatur gl.in l ſicuti.§.ſed ſi quę-
ratur, ſuper verb.poſſeſſoris, in ſi.& ſuper verb.declarari.in ſi.
ff.ſi ſeruit.vendic. & à Caio vna cum Accurſ. ſuper verb. non
nocet, traditum eſt in l.1.ff.famil.ercisc.cui adhæret Soci.in l.
1.nu.30.verſ.& ideo tu conſidera.ff.de acq.poſſ.& Pau.Caſtr.
in conſ.4.incip.In cauſa mota per Gaſpar.num.3.verſ.tñ quia
dominium deducitur. vol.2.cum alijs adductis à Boer.in q 42.
nu.8.& à Campeg.in ſuo tract.de teſtib.reg.339.verſ. 4. quia
docuit late Bar.in l.quidam in ſuo.nu.4.verſ.ſecondo caſu, de
condit.inſtit. quem ſequuti ſunt * omnes, vt apud Barb. conſ.
80.col.6.poſt nu.7.verſ.præterea eſt.in ſi.lib.1.Soc.ſen.conſil.
112.nu 22.23.verſ.circa prima.lib.4.Soc.iun.conſ.135.num.3.
lib.2 Dec.cõſ.221.nu.4.Alc.reſp.319.nu.1. Ceph.conſ.63.nu.
13.li.1.Alex.in conſ.10.nu.4.vol.4.& late proſequitur Lanfr.
de Or.in tract.de teſtib.nu 143.& ſeq.& Bal.in conſ.37.Qui-
dam Netins.nu.3.vol.5.& in l.non hoc circa ſi.verſ. reuoco in
dubium.C.vnde legit.hoc idem relatu ſingulare arbitratus eſt
Gui.Pap.in ſing.952.conſuetudo notoria.nu.2.quibus iungas
Bal.in d.l.1.nu.3.ff.fam.ercisc. iſtis etiam addas Aret. in conſ.
148.in fin.

10 Amplia, † vt nedum præſumatur dominium incidenter de-
ductum ex poſſeſsione vera, ſed etiã ex ficta, ſi credimus Bald.
in conſ.342.lib 3.& Io.Ant.Rub.in §.nihil commune, l.natu-
raliter.nu.34.ff.de acquir.poſſeſſ.vbi adducit etiam Cuma. in
conſ.150.circa fin.ff.de acquir.poſſ.

Sublimita ſuperiorem limitationem non procedere, quan-
11 do dominium deducitur in iudicio † per viam exceptionis,
poſt fundatam intentionem actoris: quia tunc non ſufficeret
poſſeſſio, prout declarat Bar.in d.l.quidam in ſuo.ff.de condi.
inſtit. & ſequitur Bellam. in relata dec.740. & Mil.in ſuo re-
per.in verb.probatio communis reputationis, & ita intelligit
Lap.alleg.89.

Secundo velim ſublimites non habere locum, quando ad
12 probandum dominium incidenter deductum, † deduceretur
poſſeſsio, de præterito, quia eo caſo, etiamſi deducatur inci-
denter, non ſufficit, nec concludit de præſenti, vt ait Coro. in
conſ.315.alias per me.col.2.voto 4.& idem in conſ.128.Quo-
niam agitur de parua.col.2.eodem vol.4.

Reſtringas hanc ſublimitationem nõ procedere, qñ agitur
contra eum, qui violenter accepit, nam tunc in odium violen
13 tiæ, † præſumitur ex præterita poſſeſsione dominium, immo
ẽt quod agitur in directo iudicio in rei vendicatione, vt teſtis
eſt Bar.in d l.quidam in ſuo, poſt nu.4.verſ.primo caſu ad do-
miniũ, & Bal.in d.l.quidam in ſuo.col.2, verſ. itẽ adde vltimo.
ff.de

Digitized by Google

ff.de condi.inſtit.quem refert, & ſequitur Boer.in d.q.42.nu. 6.per l.ſi emptionis §.ſed hæc ſupra.C.de præſcrip.30.vel 40. annor.ac tradidit Salic.in l.cum res.C.de probat.gl.etiã cum text.in d.l.ſi emptio.§ ſed hæc,ſuper verb. diſtinctione. C.de præſcri.30.vel 40.annor.quibus adhæret Claud.Mainer.in repetit.§.nihil commune.l.naturaliter.nu 151.verſ.ſucceſſiue ex dictis Bat.ff.de acquir.poſſeſſ.

Tertio ſublimita,vt non procedat,quando aliunde conſta-
14 ret expreſſe † poſſeſſorem non eſſe dominum: quia licet deducatur dominium incidenter, illa poſſeſſio non ſufficit, ſic in hac hypotheſi reſpondit Vlp.in l.item Mela. §.eum, cui veſtimenta.ff.ad l.Aquil.nam in actione legis Aquiliæ,& ſerui corrupti dominium venit incidenter,& tamen non competit poſſeſſori, ſecus autem, ſi non conſtaret, poſſeſſorem non fuiſſe
15 dominum:ex † poſſeſſione enim probaretur dominiũ,ita declarat Claud.Mainer.in repeti. d.l. nihil commune.col.2.ff.de acquiren.poſſeſſ. poſt nu.154.verſ.ſucceſſiue pro hoc optime
** facit, quam opinionem ** magis communem etiam dicit, & proſequitur Boet.d.quæſt.42.nu.8.in fin.

Alienum tamẽ à veritate videtur iſtud dictum, nã in actio-
16 ne legis Aquil.† dominium deducitur principaliter,quia illa actio non competit niſi domino,d.l.item Mela.§.legis autem Aquil.actio. ff. ad l. Aquil. & ideo nimirum ſi in dicta actione non ſufficiat poſſeſſio.

Quarto loco limitabis,vt locum non habeat in contumace, cui non ſufficit probare dominium per poſſeſſionẽ, quia propter eius contumaciam licet dominiũ deducatur incidenter, tñ ex ſola poſſeſſione non præſumitur dominium,ſed oportet per alia indicia probare, ita ſentit Bal.in auth. is qui. col.12. poſt n.13.verſ.nõ obſtat gl.l.ſicuti.C.de bon. author.iudi.poſſid.ad quod probandum affert.l.ſi prius.ff.de oper.non. nunc.

Baldi tamen ſententiã refellit,& improbat Iaſ.in d.l.ſi prius. col.15.ver.ſecunda concluſio.nu.36.eo quod in illa l.ſi prius, non ſit cautum de probando dñio, vel poſſeſſione,ſed tantum quod debeat probare de iure ſuo libertatis vel ſeruitutis, vbi
* de * communi contra Bal.ſcribentiũ ſententia teſtatur,& cum Iaſ.opinione contra eundem Bal.tranſit Claud.Mainer.in repet.§.nihil commune.l.naturaliter.nu.3.ff.de acq.poſſ.vbi copioſius oſtendit Baldum perperam ſenſiſſe.

Verum ad id animum vertas, vt cum dominium deducitur incidenter,& ius, vt ex poſſeſſione præſumatur, debeas illud
17 allegare,† alioqui ſuccumberes,ſecundum Bal.in l.etiam.col. 4.nu.9.verſ.reſpondeo illa gl.& nu.10. C.de executio.rei iud. cui accedit Iaſ.in § ſi citatio.col.52.inſtit.de actio.& in l.non hoc,col.vlt.nu.17.verſ.alibi Bal.in l.etiam.C.vnde legit.& ibi Dec.nu.2.verſ.ſecundo no.& late Tiraq.in tract.de præſcri.§. 1.verſ.bona fide.gl.2.Alex.in conſ.69.num.12.verſ.accedit.& col.3.vol.3.& in conſ.35.In cauſa,& lite.nu.7.vol.5.& in cõſ. 137.nu.5.verſ.non autem vltra ea,quæ diximus ibi,& licet ex poſſeſſione,cui rei conuenit reſponſum Card.Alban. in lucubra.ad Bar.in l.rem alienam.ff.de pign.act.num.3. & Caſtr.in conſ.104.in quæſtione,quæ ſperatur moueri, poſt nu.12.verſ. poſſet etiam quarto loco.vol.1.

Secundo limita principalem concluſionẽ,& ſecundam am-
18 pliationem non procedere,† quando cum illa poſſeſſione,& communi opinione ſimul eſſent probata alia adminicula,quia tũc bene probaretur dñium,vt in ſimili voluit Bar.in l.ad probationem.C.locati. vbi inquit,quod licet per inſtrumentũ locationis non probetur dominium , vt infra dicetur , ſi tamen cum eo concurrerent alia adminicula,probaretur:nã vbi non
19 proſunt † ſingula,multa iuuant,& ita concludit Soc.in conſi. 89.in cauſa agitata inter Iaco.col.5.vol.1.poſt nu.9.verſic. & pro fundamento,cum ſeq.& ſentit Barb.in conſ.41. Illud afferam.col.4.poſt nu.4.verſ.iſta ponunt.vol.1.

Tertio limitare poteris non habere locum, quando ex par-
20 te actoris eſſet probata illa longæua poſſeſſio, † at ex parte rei non fuiſſet probatum dominium: quia tunc ex illa præſumitur, & probatur ipſum dominium ad fauorem actoris, vt colligitur ex his,quæ deducta fuerunt Burſ.in cõſ.27. poſt nu. 12.verſ.conſtat itaque.

21 Quarto limita, vt vſque eo non procedat, quia ſaltem † ex poſſeſſione inducatur præſumptio dominij,vt colligitur ex l. ſiue poſſidetis.C.de probat.& ex l.litibus.C.de agric.& cenſit.lib 11.l.quidã in ſuo.vbi Bar.ff.de condi.inſtitut.l.2. & l.4. C.de proba.Affl.dec.23.nu.5. & ſcriptum reliquere Iuris Põtificij profeſſores in c.ad ſedem.de reſti.ſpol. Voluit Mar.Soc. conſ.135.nu.15.vol.2. Bero.in conſ.79. nu.14 & in conſ.114. nu.13.vol.3.nam ille,qui habet poſſeſſionem , habet præſum-
22 ptionem,† vt præſumatur ſe credere eſſe dominum,ſecũdum Bal.in l.1.col.1.verſ.extr.not.poſt nu.1.C.de momen. poſſeſſ. & ſequitur Iaſ.in §.ſic itaque.col.5.in fin.inſt. de act. & tenet Menoch.de recuper.remed.9.num.32.Alex.in conſ.10.nu.14. vol.4.& not.Guid.Pap.in tract.de præſump.nu.19.

Hinc fit, vt ſatis ſit probare dominium præſumptiuũ ex poſ-
23 ſeſſione, † licet quis aſtrinxerit ſe ad probationem dominij; neq; ſuccumbet: iſtud fuit inſigne pronunciatum Spec. in tit. de primo,& ſecũdo decret.in §.reſtat.verſ.ſed nunquid, poſt nu.7.quod dictum pro ſingulari not.Bal.in l.1. in fi.ff.fam.erciſc.& Mar.Mant.in ſing.335. quidam aſtrinxerat,quod ſemper obſeruandum , & menti tenendum eſſe aſſerit pro limitatione l.habebat,ff.de inſtir.act.quia nonnulli permoti contrarium ſentiebant,hunc ſcilicet qui ſe aſtrinxerat ad dominium probandum , & probauerat tantum dominium præſumptum ex poſſeſſione,debere ſuccumbere.

Quinto limitare tibi licebit, vt vera ſit quoad effectum do-
24 minij transferendi,& adiudicationis fiendæ,quia tunc nõ ſufficit illa probatio poſſeſſionis, & communis reputationis, ſecus quoad poſſeſſionem tuendam, tunc bene ſufficit,vt ſenſit decidendo Bellam.d.dec 612.actor admiſſus.de proba.& deciſ.594.licet poſſeſſio.de cauſa poſſeſſ.& propriet.& Rot.decreuit,in dec.123.alias 3.ſufficit probare,in nou.tit.de proba.

25 Sexto velim limites,quando poſſeſſio eſſet longiſſima,† & cum illa concurreret fama: nam tunc probaretur dominiũ, vt cõſultum eſt à Barb in conſ.41.nu.2.vol.1.cũ ibi alleg.& Bertr.in conſ.12.nu.17.par.1.verſ.qui ſibi perſuadere non debet. quo in loco docet,quo pacto deponere debeãt teſtes ad probandam hanc longiſſimam poſſeſſionem.

Primo amplianda tibi erit hæc limitatio,vt locũ ſibi vendi-
26 cet,etiamſi non concurrat fama:nam ſi poſſeſſio eſt longiſſima,præſumitur dñs , & ex tali poſſeſſione ius oritur, l.ſi quis emptionis.C.de præſcr.30.vel 40.annorum,cum alijs allatis à Boer.in q.42.n.12.& cautũ eſt à Bal.conſ.486.nu.5 verſ. porro per legitimã.vol.1.ita ẽt reſpondit Calc.in conſ.32.nu.12.ver.
27 ſic.item quia probatũ,nam à poſſeſſione,† quæ prius in nullius bonis erant, cœperunt rerum dominia de iure gentiũ, vt l.1.ff.de acquir.rer.domin.vt ibi Bal.cum allegatis per eum.

Secundo amplia procedere nedum contra conductorem,
28 ſed † etiam contra tertios,ita reſpondit Burſa.in conſ.27.ſub nu.4.verſ.dominium vero directum,citans Rom.conſ.127.Poſito quod dominium,& alia vt ibi.

Septimo limita,vt non habeat locum,quando agitur ad impediendum excuſationem ſententiæ,quæ fit in bonis damna-
29 ti: tunc † enim ſufficit ſimplex poſſeſſio,recte gl.in l.maritorum,ſuper verb.occupati ſunt.C.ne vxor pro marito,quã notat Ang.in l.quidam in ſuo.ff.de condit.inſtit.atque Campeg. in tract.de teſtib.reg.339.verſ.quarto quia.

Octauo limitabis,quando agitur contra furem:tunc nempe
30 ſufficit † probatio ſolitæ poſſeſſionis,vt ait Iac.Butr.in l.2.C. de fur.& refert Cãpeg.in tract.de teſt.in reg.339.verſ.4.quia.

Nono limita,ſi de re,qua de agitur,facta fuerint bannimenta,vel proclamationes,ſiue cridæ,vt ſi quis velit dicere talem rem fuiſſe in bonis alterius , antequam à Titio poſſideretur, veniat, & ſiſtat ſe tali iudici: nam tunc nemine comparente
31 coram iudice,† & probato Titium poſſediſſe,intelligitur dominium ex tali poſſeſſione probatum,quaſi illa res in nullius bonis fuerit, & ſic effecta Titij occupantis , vt conſtat ex l.1. in prin.& ibi Soc.nu.17.& 19.in 3.not.poſt Franc. de Aret.ff. de acq.poſ.de qua praxi meminit Bart.in l.litem,quæ nobis. ff.de acquir.poſſ.quem refert, & ſequitur ſimul cum alijs collectis à Boer.in d.q.42.nu.31.& idem Bar.docuit in l.rem alienam.ff.de pign.actio.& ex multis ſequitur Aug.Bero. in conſ. 79.in fin.vol.3.quod & confirmat Alex.in conſ.4.nu.10. verſ. verum quia modus,vol.2.

Decimo limita,vt nõ procedat, quando agitur contra vio-
32 lentum poſſeſſorem, † nam tunc ſufficit ſolius poſſeſſionis probatio,ita tradidit Bal.in l.pen.ff.de condit.inſti.quem refert,& ſequitur Soci.vbi ſup.& Boer.in d.q.32.num. 31. quod etiam probauit Salic.in l.cum res.C.de prob.& aſſeruit Campeg.in tract.de teſt.in reg.339.verſ.4.quia.

Vndecimo limita non habere locum, quando ſimul fuit intenta-

Digitized by Google

33 tentatum petitorium,& poſſeſſorium, † & ſuper vtroq; pro-
ceſſum: namque tunc ex illa longæua poſſeſſione probata per
actorem inducitur præſumptio dominij pro ipſo actore, vſq;
eo,vt reus efficiatur, & primordialiter,& debet probare ipſe
dominium,aliter actor obtinebit tam in poſſeſſorio, quam in
petitorio: ita declarant, & intelligunt ſcribentes in l naturali-
liter.§.nihil commune.ff.de acq.poſſ.& præcipue Bologn nu.
78.& 79.Accoramb.nu.121.cum ſeq.Clau.Mar.nu.153.Rube.
nu.281.& Rip.nu.149 ſecus autem ſi ſuſpenſo petitorio eſſet
34 intentatum poſſeſſorium, † quia tunc ex illa poſſeſſione per
actorem forſan, probata non inducitur probatio dominij, ad
id, vt poſſit pronunciari ſuper eo ad fauorem actoris: nam
tunc actori impenſarum multa ei eſt irroganda ſuper petito-
* rio,& reus ad reſtituendam poſſeſſionem, ita ex * communi
opinione voluerunt relati ſcribentes in d.§. nihil commune,
vbi ſupra.

Duodecimo limitare tibi licebit, quando poſſeſſio eſſet te
35 cens: per † recentem enim poſſeſſionem probatur dominiũ,
alio in contrarium non probato, neque docto, ita reſpondit
Calcan.in conſil.32.nu.12. multos huius ſententiæ aſſertores
adducens.& in conſ.100. nu.10. verſ. cuius eſt ratio. vbi iti-
dem multos adducit.

CONCLVSIO DXLI.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per instrumentum.

SVMMARIA.

1 Dominium regulariter non probatur per inſtrumentum.
2 Verba enunciatiua cum non inducant diſpoſitionem, non probant dominium.
3 Dominium qui dixerit probari per inſtrumentum, illud probare debet.
4 Dominium non probatur per inſtrumentum dotis, ſed legitimis modis probari debet.
5 Dominium non probatur per inſtrumentum diuiſionis.
6 Dominium non probatur per inſtrumentum locationis.
7 Dominium non probat inſtrumentum donationis.
8 Dominium non probatur ſolum per inſtrumentum emptionis.
9 Dominium probatur ex ſolo inſtrumento donationis facta à Principe.
10 Dominium tranſlatum videtur ſolum per inſtrumentum donationis facta à Principe.
11 Dominium per inſtrumentum donationis facta à Principe probatur, quando Princeps habet dominium, rei quam donat.
12 Dominium probatur ex antiquis inſtrumentis.
13 Antiquitas temporis inducit præſumptionem, quod omnia requiſita vere interuenerint.
In antiquis nulla eſt melior probatio, quam illa quæ fit per inſtrumentum
14 Inſtrumenta antiqua etiamſi eſſent propter aliud confecta probant dominium.
15 Per aſſertionem vnius, vel plurium, qui habentur loco vnius, non inducitur communis opinio.
16 Dominium probatur per inſtrumentum, quando eſt factum ſuper poſſeſſorio, vel ſuper redditibus fundi.
17 Inſtrumentum probat dominium, quando agitur inter eaſdem partes.
18 Dominium non probatur per inſtrumentum, quando agitur de magno præiudicio.

1 DOminium regulariter non probari † per inſtrumentũ ob-
ſeruauere ſcribentes in l.cum res. C.de probat.& tradi-
dit Ang.in l.officium ff.de rei vend. ad idem reſponſum eſt à
Barb.conſi.8.nu.20.col.6.& 7.verſ.vbi dicit,quod per inſtru-
mentum.& conſ.6.Sapienter ſcribitur.col.6.nu 32. verſ.præ-
mitto etiam quod licet.vol.2.& conſ.41.col.4.nu 22.verſ.etſi
* quiſpiam opponat.vol.1.& Curt.iun.conſ.158.num.5.& 22.
vol.2. verſ. pro cuius fundamento.vbi ait * cõmuniter Dd. id
ſentire in l.legata inutiliter.ff de adimen.l.idem placuit Dec.
in conſ.221.col.3. poſt nu.5. verſ.nec etiam per inſtrumentũ.
Alex.in conſ.10.viſo proceſſu,col.2.poſt nu.7.verſ.non proba
tur etiam de dominio.lib.4. & maxime quando inſtrumento
2 loqueretur enunciatiue: † nam cum illa verba inducant diſpo
ſitionem l.ex hac ſcriptura.vbi plene Bart. ff.de donat. & ſuo
loco dicetur,non probant dominium,reſte Par.in conſ.104.nu
me.5.vol.1.& pro parte negante.

Hinc fit, vt qui dominiũ per inſtrumentũ probari dixerit,
3 illud † probare debeat,ita cauit Soc.ſen.in conſ.266.n.11.vol.
2.quia contra obſt regula,dominium nõ probatur per inſtru
mentũ.Soc.retulit,& ſequutus eſt Cror. in cõſ.34.n.11.vol 1.
4 Primo infertur,vt per inſtrumentum dotis † non probetur
dominium,ſed debeat probari legitimis modis, vt ait Bal.in
conſi.185.Punctus conceſſus.nu.2.volum.5.per c.inter dile-
ctos.de fi.inſtrum.& per l.indicia, C.de rei vendica.& in d.
l.cum res.C.de probar.
5 Secundo infertur,vt dominium non probetur † per inſtru-
mentum diuiſionis,vt cauit Alex.in conſ.187.Viſo,ac diligen
ter diſcuſſo.nu.4.vol.6.& hoc ſiue dominium ſit directum, ſi-
ue vtile, vt ibidem ait Alex.
6 Tertio infertur † de inſtrumento locationis,de quo late in
fra.in ſeq.concluſ.differemus.
7 Quarto infertur,vt inſtrumentum donationis † nõ probet
dominium,ad quod late ſe fundit Afflict.deciſ.14.nu.8.
Quinto infertur, vt per inſtrumentum emptionis ſolum nõ
8 probetur † dominiũ,vt teſtatur Accurſ.in l.cũ res.C.de pro
ba.per text.in l.proprietatis.C.eo.de quo vide inf.ſuo loco.
Contrarium videtur ſentire Alexan.d.conſ.152. numero 1.
volum.7.

Primo concluſionem limitabis non procedere in inſtrumẽ
9 to donationis factæ à Principe: † ex eo enim ſolum probatur
dominium, iuxta ſententiam Ang.in d.l.officium. nu.2. quẽ
refert,& ſequitur Barb.in d.conſ.8.col.6.nu 2.verſ.vbi dicit,
quod per inſtrumentum donationis.d.vol.2.& conſil.41.col.
4.nu.22.verſ.& ſi quiſpiam,vol.1.cui accedit Bert.in conſ.3.
nu.35.& 36.verſ.ad quintũ dico vol.3. & voluit Tho.Gram.
in dec.59.Catholicus Rex.nu.19.& ſeq.Afflict.dec.14.Ioan-
nellus poſt nu.8.verſ.hoc verum.Immo per tale inſtrumentũ
10 ſolum videtur tranſlatum dominium,† ex eo,quia Princeps
habet poteſtatem trãsferendi dominium, prout ſibi libuerit,
nec requiritur alia traditio,vel poſſeſſio,vt reſpondit Barb.
in d.conſi.6.nu.32.col.6.vol.2. & aſsentitus eſt Bertran.in d.
conſ.3.nu.36.Boer.etiam in d.q.42.nu.27.& 28.& Thom.d.
deciſ.59.nu.18.& ſeq.
11 Intellige hanc limitationem veram eſſe,† quãdo Princeps
habet dominium rei,quã donat,vt auctor eſt Barb.d.conſ.41.
nu.21.col.4.cum ſeq. vol.1.ſenſit Soc ſen.conſ.187.nu.7.verſ.
quod inſtrumentum confectum.& ſeq vol.2.
Secundo velim limites non procedere in antiquis inſtru-
12 mentis: † ex his namque probatur dominium, per l. indicia.
C.de rei vendicat.huc idem quoque tenet Ruin.in conſ.14.
n.7.verſ.& probatur dominium eccleſiæ ex alio, & 8.vol.4.
Corroborauit auctoritate ſua hanc ſententiam Dec. conſilio
428.nũ.4.& 5.atque Boer.q.42.nu.3.& idem in probatione
dominij iuriſdictionis late tradit Soc.ſen.in conſ.166.In cau
ſa Communitatis.nu.2.6.7.12.& 18.& ſenſit.in col.187.col.1.
nu.5.vol.2.Alex.in conſ.2.In cauſa teſtamẽtaria.n.8. verſ.ſed
qñ inſtrumentum, cum ſeq.vol.3.& conſ.24.Ponderatis.nu.
19.vol.5.& conſ.89 In cauſa agitata.nu.5.verſ.præterea iſta
concluſio.vol.1.& Afflict.deciſio.324.nu.6.& plene Are.in
conſ.42.Viſo conſ.Soc.conſ.86.In cauſa Communitatis.nu.1.
quod eſt repetitum in conſ.166.2.vol.Cur.ſen.etiam in conſ.
76.col.3.quos refert etiam Abb.in conſ.64.nu.11. & 23.& ſen
ſit Socin.ſen.in cõſ.205.vol.2.verſ.tertio probatur.& Franc.
Curt.in conſ.76.col.2.verſ.ſed præmiſſis.vbi inquit,inſtrumen
ta antiqua tantam facere fidem,vt illud non debeat in dubiũ
13 reuocari,cuius ratio eſt,† quoniam antiquitas temporis in-
ducit præſumptionem,quod omnia requiſita vera interuene-
rint: tum quia in antiquis nulla eſt melior probatio,quam illa
quæ fit per inſtrumenta,quæ ſuperat, & vincit probationes,
quæ fiunt per teſtes,vt vberrime id comprobat Par.in conſ.
104.nu.45.& 46.vol.1.& Albe.in d.conſ.64.nu.22.& 23.
Amplia hanc ſecundam limitationem procedere,etiamſi il
14 la inſtrumenta eſſent propter aliud confecta: † nam etiã tũc
probant ex * communi ſcribentium mente,de qua atteſtatur
Bero.in conſ.115.nu.7.vol.3.& in conſ.79.per totum,volu.1.
quem refert cum alijs Burſat.in conſ.27. nu.11.& 12.
Hanc eandem ſecundam limitationem ſic limitabis, vt ve-
ra non ſit, quando illa inſtrumenta continerent aſſertionẽ v-
nius perſonæ, vel plurium,quę habentur loco vnius, vt quia in
ſtrumento vno, vel pluribus dicitur, Titius vendidit Sempro
nio talem rem.quę eſt de dominio talis Abbatiæ: hoc enim ca
ſu inſtrumenta antiquiſſima plene non probarent dominium:
15 quia per † aſſertionem vnius, vel plurium, qui habentur loco
vnius non inducitur communis opinio.vt dictum eſt à Bart.
in l.admonẽdi.ff.de iureiurãd.& ita limitat.& declarat Cror.
in d.conſ.34.nu.17.volu. ex auctoritate Bald.in l.cum ali-
quis. C. de iure delib. & Areti. in c.cum cauſam.colum.6.de
probat.

Digitized by Google

Tertio limita concluſionem non habere locum, quando in
16 ſtrumentum † eſt factum ſuper poſſeſſorio, vel ſuper redditi
bus fundi: quia tunc per inſtrumentum probatur, auctoritate
Barba.conſ.41.nu.7.col.1.verſ.poteſt etiam probari per in-
ſtrumenta.vol.1.

Quarto limita, vt procedat tantum, quando agitur contra
tertium, per regulã, Res inter alios acta, vt reſpõdit Soc.ſen.
17 in conſ.266.nu.11.vol.2.ſecus inter eaſdem partes; † tunc nã
que probare aſſeruerauit Curt.iun.in conſ.158.nu 22.& 31.
vol.2.& in ſimili infra dicetur de inſtrumento locationis: nã
licet non probet contra tertium, tamen bene probat contra
conductorem, vt in ſequenti concluſione larius dicetur.

Quinto velim limites, quando ageretur de modico præiu-
dicio veluti in probandis finibus, in quibus plura requirun-
tur inſtrumenta nam tunc per illa inſtrumenta probantur fi-
18 nes, ſecus quando † agitur de magno prçiudicio, vt de domi
oio: non enim tunc per inſtrumenta dominium probatur, ita
ratiocinatus eſt idem Soc.ſen.in d.conſ.266.nu.12.vol.2.quẽ
refert, & ſequitur idem Crot.in d.conſ.34.nu.15.vol.1.

CONCLVSIO DXLII.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per inſtrumentum locationis.

SVMMARIA.

1 *Dominium non probatur per inſtrumentum locationis.*
2 *Eccleſia ſi agat rei vendicatione, & probet dominium per inſtrumentum locationis, non obtinebit.*
3 *Dominium non probatur ex locatione in emphyteuſim.*
4 *Dominium præſumitur ex inſtrumento emphyteutico.*
5 *Dominium probatur per inſtrumentum locationis quoad contrahentes, ſecus quoad tertium.*
Contrarium nu.6.
7 *Dominium probatur per inſtrumentum locationis quando locator agit actione perſonali contra conductorem.*
8 *Dominium non probatur per inſtrumentum locationis ſi conuenitur poſſeſſor actione reali ratione dominij agentis.*
9 *Dominium eccleſiæ probatur per inſtrumentum locationis.*
Contrarium nu.10.
11 *Dominium ſaltem præſcriptum probatur ex inſtrumento locationis quando locatio eſt coniuncta cum alijs adminiculis.*
12 *Dominium probatur ex inſtrumento locationis, ſi colonus laborauerit nomine locatoris, & probetur de receptione mercedis.*
13 *Dominij plena probatio reſultat ex teſtimonio de auditu iuncto cum teſtimonio de fama.*
14 *Dominium, quando producuntur inſtrumenta antiqua ſuper inueſtituris, probatur nedum contra conductores, ſed etiam contra tertios poſſeſſores.*

1 DOminium per inſtrumentum locationis non † probatur, ita reſcripſere Impp.Diocl.& Max.in l.ad probationem. C.locati.& ibi Bart.& ſanxit Innocent.III. Summus Pontifex.in c.inter dilectos.prope fi.de fide inſtrument.ſic etiam tota fere tum conſulentium, tum etiam profitentiũ turba ſenſit, vt Alex.in conſ.12.nu.3.& ſeq.& in conſ.10.vol.4.quod late proſequitur Caſſan.in conſue.Burgun.in tit.de Iuſtices, & Droict.rubr.1.§.2.verb.& la prouue.nu.2.verſ.quid de inſtrumento locationis, ſolio 25.Burſat.in conſ.26.n.25.Afflict.deciſio.14.nu.8.Bellamer.deciſ.300.item quod locatio.tit.de locat.Caſſad.deciſ.22.plures etiam nu.2.ſuper regu.Cancellar. Crau.conſ.157.Nobilis Bertrandus.nu.5.verſ.nõ obſtat, quod ſatis videtur probatum de dominio Pariſ.conſ.27. nu.25.lib. 1.Abb.in d.c.inter dilectos.nu.16.Dec.in conſ.310.nu.5.vol. 1.Crauett.in conſ.157.nu.5.Bart.in l.legato.ff.de adimen lega.quem refert, & ſequitur Barba.conſ.8.nu.20.col.5.verſ.&
2 ſi quiſpiam opponit.vol.2.vbi ait, † quod ſi eccleſia agat rei vendicatione, & probet dominium per inſtrumentum locationis, ſote vt noo obtineat, idem videtur ſentire in conſ.51. Clementiſſimum Deum.col.4.in fi.verſ.quando ergo fortius. vol.4.Idẽ tenet Curt.iun.in conſ.158.n.8.vol.2.vbi ait, hãc eſ
* ſe veram, & * communem opinionem.& Bertran.in conſ.56.
* nu.10.vol.2.& iterũ Curt.iun.in couſ.41.n.8.atteſtatur * de communi Soc.ſen.in conſ.186.In controuerſia, quæ vertitur inter illuſtrem.poſt nu.2.verſ.nam licet per ſolum inſtrumentum.vol.2.Ruin.conſ.14.poſt nu.6.verſ.& iſtud etiam vol.4.

Quod amplia etiam procedere in locatione in emphyteu-
3 ſim: quia † ex illa etiam non probatur dominium, vt teſtis eſt
4 mihi locuptetiſſimus Spec.in tit.de locato.§.nũc aliqua.verſ. 52.nu.66.& verſ.57.nu.72.quem refert, & ſequitur Barbat.in conſ.34.nu.9.col.3.verſ.nec etiam opitulatur Domino epiſcopo.col.4.& in conſ.8.col.6.nu.3.verſ.& adduco, quod dixit.vol.2.& Bert.in conſ.52.nu.4.vol.4.vna cum ijs, quæ ibi deduxit, & adhæſit iſtis Boer.in d.q.42.n.11.Idẽ voluit Ruin. conſ.14.nu.3.& poſt nu 6.verſ.quamuis autem Bart.vol.4.ſentit Caſtrenſ.cõſ.105.In quæſtione, quæ ſperatur.n.5.vol.1.Roman.in conſ.127.verſ.quiniummo.circa principium.& Curt. iun.d.conſ.41.d.nu.8.& Bald.in l.cum tale legatum.§.fi.verſ. item eſt argum.ff.de condit.& demonſtra.reddens ibi rationẽ, quia iſte contractus fit principaliter in fauorẽ emphyteut.
4 At Maria.Soc.† in conſ.188.nu.16.vol.2.eius eſt mentis, vt opinetur, dominium præſumi ex inſtrumento emphyteutico.

Primo limita, vt tãtum locum habeat quoad tertium, ſecus quoad eas perſonas, cum quibus facta eſt locatio: nam quoad
5 eos contrahentes, † per ipſum inſtrumentum locationis probatur dominium, teſtib.Bal.& Imo.in l.cum tale.ff.de condit. & demonſt.& eod.Bal.in l.1.C.in qui.cau.ceſſ.long.temp.præſcript.tam in lectura, quam in repet.eiuſdem l.1.Soc.conſ.89. nu.16.verſ.concurrit & inſtrumentum.vol.1.Curt.iun.in cõſ. 158.nu.6.tunc vera, & communis.vol.2.cum ibi multis adductis.idem voluit Afflict.deciſ.331.quædam Diana.nu.7.
6 Contrariam † videntur ſequi ſententiam Dyn.& Bar.in l.legata inutiliter.ff.de adimen.legat.quos refert Alex. in conſil. 12.nu.1.& 3.vol.4.& idem refert Boet.in q.42.nu.11.

Sublimita, & conciliando intellige, vt procedat, quando lo
7 cator agit actione perſonali contra conductorrm, † ex contractu locationis, vt l. ſi quis conductionis. C.locati. etenim tunc contra conductorem probatur dominium locatoris per dictum inſtrumentum, immo conductor non poteſt refricare quæſtionem dominij contra dictum locatorem, iuxta d.l. ſi quis conductionis.& per Caſtrenſ.in l.commodare, num.3.ff. commodati. ſed ſi conuenitur poſſeſſor actione reali ratione
8 dominij agentis, tunc vera, & communis eſt concluſio † per inſtrumentum locationis non probari dominium, per d.l.ad probationem.& ita ait, & ſequitur Curt.iun.in d.conſ.41.nu. 8.vol.1.ſed oportet alias probare dominium, & poteſt tunc quæſtio ipſius dominij referri, ita Alex.conſuluit, concordes referendo, in couſ.43.nu.8.vol.4.etiam decidit Afflict.deciſ. 12.& 14.num.8.hoc idem dirimit Balb.deciſio.498.& id placuit Coraſ.lib.3.miſcel.cap.2.num.10. Petr. Steil. etiam in l. repetitio.num.27.& 53. ff.de condict. indeb. & aſſentitus eſt Cagnol.in l.neque pignus.poſt nu.5.ff.de rrgulis iur.& ita cauit Deci.in conſ.28.nu.3.& in conſ.56.poſt nu.4.verſ nam ex tali inſtrumento.cui rei conuenit, quod tradidit Cephal.conſil.47.nu.38.& ad id ſpectat Curtius ſen.in conſ.70.quam ſen
* tentiam etiam * communem dicit Villalobus in ſuis communibus opinionibus in verb. dominium non probatur per inſtrumentum locationis.

Secundo limitabis, vt locum ſibi non vendicet in dominio
9 eccleſiæ: † nam per tale inſtrumentũ locationis probatur dominium eccleſiæ, iuxta ſententiam Bal. in l.cum tale legatum. §.fin.ff.de condit.& demonſtr.per ea, quæ ibi adducit.
10 In contrariam deſcendit ſententiam † Ruin.in conſ.47.nu.
* 6.vol.1.quam dicit * communem, ſecundum Alex. in l.rem alienam, in princ.ff.ſolu.matr.& conſ.12.Viſo proceſſu.num.4. vol.4.vt ſcilicet locatio, & inueſtitura non probet etiam inter eaſdem perſonas, ab hac etiã ſtetit parte Barb. conſ.8.nu.20. verſ.& ſi quiſpiam opponit, vol.2.

Tertio velim limites, quando locatio eſt coniuncta cũ alijs adminiculis, veluti ſi ipſe locatarius tanquam meus colonus
11 laborauerit longo tempore, † & probetur titulus: tunc enim his concurrentibus probatur dominium ſaltem præſcriptum, vt docuit Bart.in l.ad probationem. C.loca. quem refert, & ſequitur Socin.ſen.in conſ.89.nu.11.verſ.ſecundo ponderandum eſt.vol.1.idem ſentit Alex.in d.conſil.12.nu.1. vol.4. & Abb.in conſil.9. nu.12. verſic. nam ſolet locatio. & ex pluribus deductis ab eodem in conſi.16.nu.6.verſic.& inſtrumenta locationum.& Pariſienſ.in conſi.104. num.82. verſic.tamẽ quando.& 83.volum.1.& ibidem numer.85.& ex doctr.Soci. ſen.in conſil.11.num.2.verſic.quando per inſtrumentum. vſ-
12 que ad num.6.volum.3.tenet quod ſi colonus † laborauit nomine locatoris, & probetur de receptione mercedis, quod ex tali inſtrumento locationis probatur dominium, & idem prodidit Socin.in conſilio 106.numero primo, & 2.volum.3. hoc itidem decidendo concludit Afflict. deciſ.14.num.8. in fine,

Digitized by Google

fine,verſic.niſi probaſſet alia adminicula,& dicit glo.& Ang.
in l.officium.ff.de rei vendic.relat.per Afflict.& idem Afflict.
deciſ.23.& videtur voluiſſe Barb.in conſ.41.Illud afferam in
med.col.2.nu.7.verſ.poteſt etiam probari, vol.1.& Aymo de
antiquitate tẽpor in 1.parte , in verb.viſo, de fama antiquis,
nu.21.verſ.ſed aduerte.

Veluti etiam ſi cum inſtrumento locationis concurreret tẽ
13 pus antiquum,† teſtimonium de auditu iunctum cum teſtimo
nio de fama,ex quibus ſimul iunctis ſine dubio reſultare ple-
nam dominij probationem,rñdit Crot. in conſ.34.n.6 vol.1.

Quarto limita,vt non procedat, quando producuntur plu-
ra inſtrumenta antiqua ſuper inueſtituris , quia ex illis recte
14 probatur dominium nedum contra conductores,† ſed etiam
contra tertios poſſeſſores,vt reſponſum eſt à Goz.in conſ.49.
nu.57.in fin.quod confirmauit Feli. in c.cum cauſam,col.2.n.
4.verſ.eſt verum,de probatio. & de * communi atteſtatur Mi
chael Graſſ.in communibus opinionibus , lib.1.c.1 q.4. verſ.
contrariam opinionem.idem voluit Alb.in conſ.64.nu.21. &
comprobauit Siluan.conſ.57.nu.44.& ex multis congeſtis per
Burſat.in conſ.27.nu.7.verſ ſecundo,in pręſenti.

CONCLVSIO DXLIII.

Argumentum.

Dominium per cataſtrum , ſeu æſtimum , an probetur.

SVMMARIA.

1 *Dominium per cataſtrum, ſeu æſtimum non probatur.*
2 *Dominium contra tertium non probatur per cataſtrum ſeu æſtimum , etiamſi eſſent aſſignati ad id Magiſtratus publice.*
3 *Dominium probatur ex illo libro æſtimi in præiudicium eius,qui conficiendam curat ſcripturam in dicto æſtimo.*
4 *Cataſtrum ſeu æſtimum facit ſaltem præſumptionem dominij*
5 *Dominium per cataſtrum , ſeu æſtimum probatur inter partes , quæ conſenſerunt æſtimo.*

1 Dominium per cataſtrum ; ſeu † æſtimum non probatur,ꝙ
pluribus in locis traditum eſt ab Alex.In conſ.10.num.5.
verſ.non probatur etiam poſſeſſio,vol.4.& in conſ.81.nu.22.
vol.3.verſ.& præterea in æſtimum . & in conſ.147.poſt nu.6.
verſ.licet inter alias perſonas,vol.5. & in conſ.182. Viſo pro-
ceſſu cauſæ.nu.3.verſ.nec obſtat etiã copia æſtimi, vol.7.hoc
idem profitendu ſcripſit Bal.in l.ſolennibus,in princ.C.de rei
vendic.ſic etiam conſuluit Socin.ſen.conſ.205.poſt nu.1.ver.
ſecundo iſtã & in conſ.89.nu.12.verſ.tertio,etiam pondetan-
dum,vol.1.Bal.quoque obſeruauit in conſ.1.in princ.& in cõ
ſil.37.nu.5.vol.5.atque notauit Caſtrenſ.in l.ſi pater.nu.3.C.
de actio.emptio.Bat.animaduertit in l.decem.n.3.ff.de verb.
obligat.prodiditque Auguſt.Bero.in conſ.65.nu.5.& 8.vol.3.
ſentit Franc.de Areti.in conſi.65.incipien. In præſenti conſul
tatione,verſ.quia tamen audio,col.2. Caſſa.probauit in con-
ſuet.Burgund.tit.de Iuſtic,rubr.1.§ 2.in verſ.& la prouue,nu.
2.ſub verſ.quid de inſtrumento.& id vnanimes ſcriptum reli
quere Abb.Feli.Dec.& alij in c.cum cauſam,de probat.Anch.
in conſ.44.Afflict.deciſ.364.nu.7.verſ.nec aliud monet. & Mi
chael Graſſ.in communibus opinionibus,c.5.q.6. verſ.quan-
do vocem cataſtrum,inſ.1. Crauet.in tractat.de antiq. tempo.
in verb.quarto limitatur,nu.71.in fin. verſ.quarto intellige,in
1. part. quibus addas Bald. in hac materia diſtinguentem in
conſil.1.vol.5.

2 Ampliabis concluſionem veram eſſe,† etiãſi eſſent aſſigna-
ti ad id magiſtratus publice:quia tunc etiam non probant do
minium contra tertium, vt auctor eſt Affli. in deciſ.303. ſic ẽt
ſcripſere recẽtiores Pariſ.in cõſ.Pariſ.ti.1.§.5.n 18.& elegãter
rñdit Menoc.de arbit.iud.lib.2.cent.1.caſ.110.n 26 cum ſeq.
& refert ſequendo Burſ.in conſ.36.nu.17.verſ.7.& vltimo.

3 Primo limita, vt non procedat in præiudicium eius, † qui
conficiendam curat ſcripturam in dicto æſtimo, vt Bal.in d.l.
cenſualis,in fi.C.de donar.tali nempe caſu probatur ex eo li-
bro dominium:ſecus quoad præiudicium tertij.Ita me docue
re Iacob Butrig.Bald.Sal. & cæteri in d.l.ſolennibus.C.de rei
vendicatio.quos refert,& ſequitur Barba.in conſ.8.n.18.ver.
vbi per cataſtrum,ſeu æſtimum,col.5.vol.2. & Michael Graſ.
d.c.5.d.q.6.prædicto verſ.ibi,& quod cataſtrum non probet,
quam * communem opinionem dicit eſſe Pariſ. conſ.104. in
fi.volum.1.& Roman.conſil.275.in fine, numero decimo , &
Alex.d.conſ.147.poſt num.5. verſic. plus autem dicerem . &
num.6.d.volum.3.Bal.d.l ſolennibus in princ.

4 Secundo loco limita,vt non vſque eo locum habeat,† quin
ſaltem faciat præſumptionem,vt patet ex addictis à Socin.in
d.conſ 89.nu.12.vol.1.& hoc idem voluit Calcan in conſ.11.
poſt nu.7.in fin.

5 Tertio loco limitabis Concluſionem,vt inter partes, † quæ
conſenſerunt æſtimo,dominium probetur, ita tradidit Bal.in
l.quidam in ſuo,in fine.ff.de conditio.inſtitut.per l.cenſualis.
C.de donatio.quem refert,& ſequitur Calcan. in conſ.11.nu.
8.& placuit Crot.in conſ.306.nu.10.lib.3.vbi refert Batt.hoc
idem ſentientem in l.rura.C.de omn.ag.deſer.& Alex.in con-
ſil.147.Perſpectis inſtrumentis.in fi.vol.5.

CONCLVSIO DXLIV.

Argumentum.

Dominium eccleſiæ an probetur per librum cenſualem.

SVMMARIA.

1 *Dominium eccleſiæ probatur per librum cenſualem.*
Contrarium,nu 2.
3 *Dominium probatur per libros cenſuales quando tales libri aſſeruantur inter alias ſcripturas publicas à viris ad hoc aſſignatis*
4 *Dominium probant libri cenſuales ſi pro publicis, & pro authenticis habentur , vel dum tanquam tales habiti ſint.*
5 *Liber cenſualis probat dominium contra ſubiectos, non autem contra alios non ſubiectos.*
6 *Libro cenſuali nulla fides habetur , quando in illo eſſet deſcripta cenſualis aliqua alia indigna & honorabilis eccleſia*
7 *Dominium ex libro cenſuali probatur contra ipſum ſoluentem cenſum, ſecus contra tertium.*
8 *Dominium probatur ex libro cenſuali,quando ſaltem ex illo libro inducitur præſumptio dominij,adeo vt poſſit in ſupplementum deferri iuramentum.*
9 *Libris cenſualibus fides adhibenda eſt quando de paruo agitur præiudicio.*
10 *Quid dicatur magnum,& quid modicum,iudex arbitrari habet iuxta genus perſonarum.*
11 *Dominium probatur ex libris cenſualibus, ſi conſuetudo eſt,vt ipſis fides habeatur.*

1 Dominium eccleſiæ probari † per librum cenſualem,conſu
lendo ſenſit Roma. in conſ.117. Poſito ꝙ dominium.col.
1.verſ.ad hoc tamen reſpondetur , motus auctoritate Summi
Pontificis in c.ad audiẽtiam.de præſcript.quem refert, & ſe-
quitur Deci.in conſ.596.nu 4.ver.vbi concludit, quod per li-
brum cenſualem. & in conſ.146.Pro tenui,col.8.verſ.4.iſta cõ
cluſio.poſt num.4 per text.in l.cenſus.ff.de probat.atque au-
then.ad hæc.C.de fid.inſtrument. & reſpondit Crauer.in con
ſil.158.Viſis actis,nu.4. & de libro canonicorum tradit Anch.
in conſ.44.Primo de vitibus.& ſequitur Ana.in conſi.84.Vi-
dendum eſt.

In hac tamen diſſenſit Barb.in conſ.8.nu.20. col.5. verſ. &
2 ſi quiſpiam opponit.vol.2. vbi ait† ex eo libro ſolũ nõ pro-
bari dominiũ,ſed nec poſſeſſionem percipiendi cenſus , ſub-
dens conſ.Rom.127.nullã vim facere:in eo namq; caſu d.cõſ.
per ſpatium triginta annorũ apparebat ex illo libro ſolutum
fuiſſe cenſum,& per duos teſtes probatum fuiſſe de huiuſmo-
di ſolutione cenſus , vnde mirandum non eſt, ſi longiſſimo
tempore concurrente probatur ex eo libro;qui ſaltẽ per præ-
ſcriptionẽ fuit ab eis acquiſitum dominium, vt inquit Specu.
in tit.de locat.ſine emphyt.§.nunc aliqua.verſ.53.& capio
alij nõ pauci tradidere à Barb.relati.in d.conſ.8.col.5.nu.17.
verſ.& capio ſingula,quæ producuntur.vol.2. & tenet Affli.
in deciſ.363.vtrum dominæ Pricitæ.n.3.& in dec.83.in cauſa
antiqua.nu.11.& Caſtr.in conſ.105.In q.quæ ſperatur.num.6.
col.3.ver.niſi per librum eccleſię.vol.1.

Veruntamẽ iſta inter ſe conciliando ſic intelliges,vt domi
3 nium probetur per illos libros cenſuales, † quando tales libri
aſſeruantur inter alias ſcripturas publicas à viris ad hoc aſſi
gnatis,vt placuit Feli.in d.c.ad audientiam.nu.16.verſ.deci
ma & vltima concluſio.de præſcrip.& late proſequitur Crau.
de antiq.temp.parte.nu.148.& ſeq.& hoc idẽ aſſeruit Rom.
in conſ.165.Liber regiſtri.& probauit Gemi.conſ.82.Circa
thema.nu.6.& ſeq.& nos explicabimus in concluſione,Liber
& ita dixit Burſat.in conſ.26.nu.29.& Barbat.in d.cõſ.8.col.
6.verſ.aut enim curia.& Alex.in col.187.Viſa copia ſcripturę.
n.2.verſ.confirmantur prædicta.vol.7.Rom.in conſ.260.In pro-
poſito caſu,n.3.verſ.3.alias Vrbani.& in cõſ.319.In cauſa Io.
Grabriel.nu.1.& in d.conſ.165.liber regiſtri hoc idem protu
lit Barb.in conſ.6.col.4.in fin.poſt verſ.& ſi quiſpiam oppo-

nat.vol.2.Soc.ſen.in cōſ.205. Difficultas præſentis.nu.2.verſ.
ſecūdo id probatur.& nu.1.verſ.ex quibus.vol.2.atq; Afflict.
d.dec.303.dubiū vulgatum. Dec.in coſ.140.Pro tutori.Crau.
in d.conſ.158.nu.5.& 6.atq; Burſat.in d. conſ.36.num.17.lo-
quens de libris doganeæ,lib.1.
4 Secundo velim ſic intelligas,† etiamſi prædicti pro publi-
cis haberentur,& nullo diſcrimine habito pro authenticis,&
publicis iudices,vel alij vterentur,vel diu habiti fuerint tan-
quā publici,& authentici,vt ait Barb.in d. conſ.8.col.6.verſ.
aut enim curia vtitur.lib.2.
Tertio ſic accipias,& limites ſupradicta habere locū con-
5 tra ſubiectos, & contra eos probare librum, † non autē con-
tra alios non ſubiectos,vt tradidit Bald.in l.exemplo,nu.1.&
ſeq.C.de probat.quem refert,& ſequitur idem Barb.in d.coſ.
8.col.6.verſ.& ſi quiſpiam.& Crau.de antiq.temp. ver.quid
in libro officialis.nu.1.& 2.ubi concordes adducit,idem ſen-
ſit Felin.in c.audientiam.nu.16.verſ.10.& vltima concluſio.
de præſcrip.& Rom.in d.conſ.127.verſ.quinimmo.atq; Boer.
in dec.105.nu.13.& Crau.in d.tract.de antiq. temp.u.1.par.
verſ.4.limitatur.nu.5.verſ.ſublimatur.
6 Quarto ſic limitabis,† quando in libris eſſet deſcripta cē-
ſualis aliqua alia inſignis,& honorabilis eccleſia: nam tūc li-
bro cēſuali nulla fides habetur, ſi credimus Barb.in d.conſ.8.
col.7.verſ.& multo minus credetur,vol.2.
Quinto intelliges, & limitabis contra ipſum ſoluentē cen-
7 ſum:etenim tunc ex eo probatur dominium, † ſecus contra
tertiū,ſic colligitur ex reſcripto Imp.Probi in l.ſi ſeructiones.
C.de donat.quod etiā videntur reſcripſiſſe Imperat.Dioclet.
8 & Maximian.in l.cenſualis,C.eod.& idē in l. ſolemnibus.C.
de rei vēdic vna cū iis,quæ ibi obſeruata fuere, nec id latuit
Ancha.in cōſ.44.nu.5.& 6. quod placuit & Floria.in d.l.cen-
ſus.ff.de probatio.nec id omiſit Barb.in d.cōſ 8.col.5.nu.20.
verſ.& ſi quiſpiam opponit, & proſequitur Caſtan.in cōſ.16.
nu.3.verſ.nec nocere poteſt.atque inquit Roma.in d.cōſ.127.
ver.& ſi dicatur, quod liber. quod confirmauit decidendo
idem Boer.in d.dec.105.num.13.
Sed velim ſublimites,vt vſque eo non procedat, qn̄ ſaltem
9 ex illo libro inducitur præſumptio dominij, † adeo vt poſſit
in ſupplementum deferri iuramentum,vt conſtat ex his, quæ
deduxit Felin.in d.c.ad audientiā,nu.16.verſ.contra tertium.
de præſcript. quod etiam docuere Iacob.de Are. & Bart.in l.
indicia. C.de rei vendicat. quorum ſententiam confirmauit
Roman.in d.conſ.127. verſ.& ſi dicatur. quod ēt refert Barb.
in d. conſ.8.col.6 verſ. & ſi dicatur, quod liber cenſualis. &
Pariſ.in conſuet.Pariſ.§.1.n.22.& 64.atque Burſa.in conſ.26.
num.30.Caſtr.quoque in d.conſ.105.num.6.
Poſteriorem vero partem ſi quis noluerit amplecti, hāc li-
10 mitabit,vt locum ſibi non vendicet, qn̄ † de paruo ageretur
præiudicio: etenim libris illis fidem adhibendam eſſe, teſtis
eſt locupletisſimus Anch.in cōſ.44.Primo de vitib.col.3.verſ.
4.iſtæ ſolutiones.quid vero magnū,quid modicū dicatur,iu-
11 dex arbitrabitur,iuxta † genus pſonarū, l.ſed etſi inceperit.
§.1.cū ibi not.ff.de iud.ad quod nonnulla adducit idē Cra.de
antiq.temp.1.par.ver.quid in libro.nu.4.verſ.limitatur nunc.
Quinto loco limitabis,niſi cōſuetudo aliud haberet,ideſt,
12 vt † huiuſmodi libris fides haberetur, per contex.in c.cum
dilectus.de fid.inſtr.& aſſeuerauit Crau.vbi ſupra.nu.6.verſ.
tertio limitatur.
Adderem & quāplures alias declarationes,& limitationes,
ſed cum videā Crau.in d.tract.de antiq. temp.par.1.in verb.
quarto limitatur.& in verb.quid in libro officialis.id ex pro-
feſſo pertractaſſe,ſciens,& prudens illas omitto.

CONCLVSIO DXLV.

ARGVMENTVM.

*Dominium an probetur per ſolutionem cenſus, & per re-
cognitionem factam aſſerto domino.*

SVMMARIA.

1 *Dominium probatur per ſolutionem cenſus.*
2 *Solutio cenſus per ſe ſola non probat dominium, niſi probetur poſſeſſione triginta, vel quadraginta annorum.*
3 *Probatio dominij orta ex ſolutione cenſus eſt tantum præſumptiua, & ex ea ſolutione probatur poſſeſſio.*
4 *Dominium præſumitur,& arguitur ex poſſeſſione.*
5 *Dominium non probatur etiam præſumptiue ex ſolutione cenſus in fauorem actoris, vt declaretur dominus.*
6 *Dominium non probatur ex ſolutione cenſus, quando non apparet de aliqua inueſtitura, vel recognitione eccleſiæ.*
7 *Dominium probatur per recognitionem factam aſſerto domino.*
8 *Dominium licet non transferatur ex recognitione facta aſſerto domino, tamen ex ea inducitur probatio ipſius dominij.*
9 *Ad probationem directi dominij ſufficit factam fuiſſe vnicam recognitionem aſſerto domino.*
10 *Ad probationem directi dominij requiruntur ſaltem duæ recognitiones.*
11 *Dominium in antiquis probatur ex ſola recognitione etiam contra tertios.*
12 *Dominium directum per ſolam recognitionem probatur.*
13 *Dominium actoris non probant, nec vna, nec plures recognitiones, quando agitur contra tertium poſſeſſorem.*
14 *Dominium non probatur ex recognitione contra ipſum recognoſcentem, quando quis recognoſcit ſe tenere rem in emphyteuſim ab aliquo.*

1 DOminium inſuper probatur † per ſolutionem cenſus, vt
ac huius axiomatis probationem multos concordes ad-
duxit Marſ.in rub.C.de probat.nu.254 cū ſeq.ſic ſenſit Spec.
de loc.§.nūc aliqua.verſ.64.nu.81.& verſ.100.n.1,0 & dilu-
cidius cæteris tradidit Abb.in cōſ.74.incip.Duo principalia.
in princ.verſ.& primo circa primū.vol.1.& lātiſſime per Fel.
in c.cū Bertol.col.11.nu.15.ver.perceptio penſionis.de re iu-
dic. Rom.ēt placuit in conſ.12 .Poſito. in princ.atq; Alex.in
coſ.8 Attētis his.nu.1.vul.7.illa enim ſolutione ſoluēs pſum.it
dominus vtilis,& recipiēs directus,vt notat Salic.in l.pprie-
tatis 1 ſi.C.de pbatio.& docuit Iacob.de Are.in l.indicia.vbi
Bal.poſt nu.2.verſ. ſecundum exemplum. C.de de rei vendi-
cat & Campeg.in tract.de teſtibus.in reg.339.verſic.octauo
probatur.Bald.etiam in conſ. 215. Sententia quam tenemus.
circa.fin.verſ.non eſt dubium.volum.5.
Verum iſtud primum limites velim, vt nō procedat contra
2 tertium: † quia per ſe ſola iſta ſolutio nō probat dominium,
niſi probetur de poſſeſſione triginta, vel quadraginta anno-
rum,ita prodidit Alex.in d.cōſ.8.nu.2.cum ſeq.vol.7. cui ac-
cedit Boer.d.q.105.nu.13.& ſeq.& refert Burſ.in cōſ.26.n.31.
verſ.ſecundo dicit non conſtare ſolutione triginta.lib.1.
Præterea limitabis,& intelliges,vt illa probatio orta ea ſo-
lutione cenſus ſit tantū præſumptiua,non autem plena,& ve-
3 ra probatio: † nam ex huiuſmodi ſolutione probatur poſſeſ-
ſio,vt aſſeruit Bart.in l.qui vniuerſitas.§.q per colonū. & ibi
Accur.ſuper verb. colonum. ff.de acquir.poſſ.vbi hoc menti
tenendū eſſe dixit idem Bart. quod ēt elicitur ex c.bonæ me-
moriæ.in §.præterea,de appellation.& decidit Boer.d.q.105.
poſt n.13.verſ.ſenſit Lud.de Neuo.Ex poſſeſſione autē argui-
4 tur,† & præſumitur dominium,ita habemus ab Imper.in l.fi.C
de rei vendic. & videre eſt ex Papinian.in l. penultim. ff.de
cōdict.indeb.& videas hæc late tradentem Marſ.in d.rubr.C
de probatio.nu.254.cū ſeq.conſulas etiā Bart.in l.ob ab re.nu.
3.C.vnde vi.& in l.legata.ff.de adimēd.leg. & Socſ.ei..in coſ.
89.col.5.verſ.ſecundo ponderandum eſt.nu.11.& 16.vol.1.&
refert Pariſ.in conſ.104.nu.94.verſ.& ex tali poſſeſſione.vol.
primo. Crau.in conſ.157.Nobilis Bertr.poſt nu.2.verſ.tertio
probari videtur.nu.8. verſ.tertio reſpondeo. Siluan. conſ.57.
num.43.verſ.indicium faciunt.
5 Sublimita,vt tantum procedat in fauorem rei, † ſecus in
fauorem actoris,vt declaretur dominus: tunc enim non præ-
ſumptiue ex dicta ſolutione probatur dominium, vt auctor
eſt Crau.in d.conſ.157.poſt nu.15.verſ.2.reſpondeo.
Tertio loco limitare poteris,quando non appareat de ali-
6 qua inueſtitura,vel recognitione eccleſiæ, † quia ex illa ſo-
lutione tūc nō probatur dominium:nam ſemper in his terminis
Dd.loquēdo præſupponunt inueſtiturā, vt aſſeuerauit Siluan.
in coſ.57.nu.43.cum ſeq.quē refert et Burſ.in conſ.26.nu.32.
Dominium præterea probatur per recognitionem factam
7 ipſi aſſerto domino † iuxta ſententiam Bald.in l.cenſualis.C.
de donat.cui adhæret Anch.in conſ.310. Tres Domini ma-
gnifici,col.2 hoc idem decitum fuit à Guid.Pap. quæſt.272.
verſic.quarto quia per deducta in proceſſu.quos refert Crau.
in conſ.154.num.5.verſic.poſtremo conſiderandum. & idem
voluit in conſil.20.num.11.verſic.ex qua recognitione. &
Guid.Pap.in dict.quæſt.272. inquit, quod licet ex tali reco-
8 gnitione non transfertur dominium, † tamen ex ea indu-
citur probatio ipſius dominij, ſeq; ita ſæpius in foreſi vſu ob-
ſeruaſſe,& obtinuiſſe,& idem docuit Bart.in l. cū falſum.poſt
n.3 verſ.q . n cōfiteor.C.de iur.& fact.igno.& Gomeſ.in reg.
Cācellar.de valor.exprimen.n.4.& ideo ſic ſcripſit.Menoc.
de ar-

Digitized by Google

de arbitr.iudic.lib.2.centur.1.caſu 42.nu.5.quibus ſe ſubſcr
pſit Burſat.in conſ.27.ſub nu.4. verſ.dominium vero directũ,
volum.1.

9 Quod poſtremum primo ampliabis,vt procedat,† etiam ſi
tantum fuerit facta vnica recognitio:nam illa ſola ſufficit ad
probationem directi dominij,vt cenſuit Gui.Pap.in d.q.272.
d.verſ.ſed præmiſſis non obſtantibus. & in conſ.147. per d.l.
cenſualis.C.de donat.nu.1.verſ.ad primum dubium.

Attamen ſecundum Bart.in l.cum ſcimus C.de agric.& cen
10 ſit.lib.11.† requiruntur ſaltem duæ recognitiones, vel vnica,
vallata ſtipulatione,vel approbata ſolutione cautionis,vt col
ligitur ex his,quæ in d.l.cum ſcimus.adduxit idem Bart.

Secundo illud velim amplies, vt in antiquis probetur do-
11 minium† ex ſola recognitione etiam contra tertios, ita con-
cluſit Franc Mar.deciſ.Delph.609.nu.8.1.part Guid. Pap. au-
ctoritate permotus in d. q.272. poſt nu.2 verſ. & ita pluries.
12 qui ſubdit, per recognitionem ſolam † dominium directum
probari,& ipſum ſæpe ita in praxi ſeruaſſe,cõſuluiſſe, & ob-
tinuiſſe vltra centum ſententias in Curia Parlamenti, refert
Bart.de temp.vt & cont.c.18.nu 2.& 3.

Hoc itidem,quod diximus,dominium probari ex recogni-
13 tione limitatur,vt non procedat,quando agitur † contra ter-
tium poſſeſſorem: etenim tunc nec vna, nec plures recogni-
tiones dominium actoris probant,ſi credimus Ber.in conſ.85.
no.6.vol.3.cum ijs,quæ ibi retulit.

Contrariam videtur tueri partem Crau. in d.conſ.157.ſub
nu.7.verſ.ſecundo reſpondeo.vbi inquit,quod nec etiam con
14 tra ipſum recognoſcentem probatur dominium† ex illa reco
gnitione,quando ſcilicet recognoſcit ſe tenere rem in emphy
teuſim ab aliquo,at ſecus eſt,quando recognoſcit ſe tenere rẽ
ſub dominio alterius,vt ibi per eum.

CONCLVSIO DXLVI.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per confeſſionem.

SVMMARIA.

1 *Dominium probatur per confeſſionem, licet ex illa non transferatur.*
2 *Confeſſio licet obligationem non inducat,inductam tamen probat.*
3 *Dominium ex confeſſione neque amittitur,neque transfertur.*
4 *Dominium videtur magis eſſe iuris,quam facti,& in his, quæ ſunt iuris confeſſio nec dat,nec tollit.*
5 *Dominium ſi probatum fuerit per confeſſionem partis aduerſæ de præterito, intelligitur etiam probatum de præſenti.*
Contrarium,nu 6.
7 *A dominio præterito non infertur ad præſens,niſi aliunde, quam per cõfeſſionem partis conſtet.*
8 *Dominium probatur per verba narratiua, & ex natura contractus incidentis prolata.*
Contrarium,nu 9.
10 *Probatio præſumptiua dominij ſaltem inducitur ex confeſſione facta, ſiue principaliter, ſiue incidenter,donec probetur contrarium.*
11 *Dominium non probatur per confeſſionem,quando confeſſio eſt generalis, obſcura,& incerta.*
Genus parit incertitudinem & obſcuritatem ibid.
12 *Confeſſio vt probet dominium,debet eſſe ſpecifica,& debet dici qualiter,& quando, & quomodo.*

1 DOminium probatur per confeſſionem,† licet ex illa non
transferatur dominium,vt l.ſi quis.§.differenti.ff.de acq.
poſſ.& traditum eſt à Bar.in l.cum falſa.n.2.C.de iur.& fact.
ign.à cuius ſententia non receſſit Rui.in conſ.128.nu.18.vol.
2.& in conſ.40.nu.3.vol.4.quod & ſequutus eſt Crau.conſ.
157.poſt nu.2.verſ.ex qua confeſſione.& conſ.70.nu.11.verſ.
2 ex qua recognitione,& confeſſione.ſicuti etiã dicitur † quod
licet confeſſio obligationem non inducat inductam tamen
probat,vt habemus à Pau.in l.Publia.§ ſi.ff.depo.& hoc pro-
bauit Bal.in l.ex cautione.q.10.nu.2.& poſt nu.14.verſ.ſed ſi
creditor proponat.C.de non nu.pec.

Contraria in hac re fuit mente Calc.in conſ.32.poſt nu.8.
3 verſ.hic non obſtat,vbi inquit,† ex confeſſione dominiũ ne-
que amitti,neq; transferri,per l.ſi quis.§.differentia.ff.de acq.
poſſ.& auth.quod obtinet.C.de prob.cum quia dominiũ vi-
4 detur magis eſſe iuris,quam facti,† & ideo in his, quæ ſunt
iuris,confeſſio nec dat,nec tollit,vt colligere eſt ex Pauli re-
ſpon.in l.ornamentorum.ff.de aur.& argen.leg. & prodidere
Bart.& Dd.in l.1.ff.ſi cer.pet.& refert Crauet.in conſ.157.nu
mero 6.verſ.& ſi dicas.& alios retulit Burſ.in conſil.26.num.
15.ver.3.quoque,& ſeq.

Priori probata ſentẽtia,illam amplia,vt ſi probatum fuerit
5 per confeſſionẽ partis aduerſæ de præterito,† vt intelligatur
ẽt probatũ de præſenti,vt conſuluere Ant.Imo.& Abb.in c.
præterea.il 2.nu.3.de tranſact.& placuit Anto.in c.2.col.1.de
lib.obla.& confirmauit Specu.in tit.de actio.& petitio.§.ſe-
quitur videre. ver.quid ſi ago.nu.30.hoc idem ſenſit Bal.in l.
vnica n.39.verſ.ſed nũqd poſſeſſio.C.de cõfeſſ.q; ẽt ſequutus
eſt Fulg.in l.1.poſt n.14.verſ.ſed cõtra illud dictũ.ff.de edeo.

Contra hanc ampliationem facit,quod nota gl.in l.certũ.
6 §.1.in ver.cõfeſſus ſis.& ibi Bart.& Ang.ff.de cõfeſſ.† vbi di
citur quod probans dominium de præterito,per confeſſionẽ
aduerſarij non dicatur probare de præſenti,& ex alijs mul
tis collectis à Fel.in c.ſcribam nu.4.de præſumptio.& ideo
7 niſi aliunde,quam per confeſſionem partis † conſtet de do-
minio præterito,non infertur ad præſens,vt probat Fel.in d.
c.ſcribam in fin. & de hoc dicetur ſuo loco infra quando do-
minium de præterito præſumatur de præſenti.

Primo limita,vt procedat tantũ,qñ quis principaliter cõſi
teretur rẽ eſſe alterius,vel ad eum pertinere,ſecus qñ incidẽ
ter ex natura cõtractus,nempe ſi quis dixiſſet in inſtrumento
8 ego conduxi à te talẽ rem tuã:† nam per hoc non probatur
dominium;quia hæc verba ſunt narratiua,& ex natura contra
ctus incidẽtis prolata,ita voluit Bal.in l.ad probationem.in
ver.quæro ſi inſtrumentũ.C.loca. & refert Alex.in cõſ.69.nu.
16.vol.5.idẽ ait Crau.in conſ.157.nu.7.verſ.2.reſpondeo.

Contrarium videtur voluiſſe Spec.in tit.de locato,§.nunc
9 aliqua verſ.52.& ibi Ioan,And.in addi.vbi ait,† quod ſi quis
acceperit rẽ in emphyteuſim ab eccleſia vti domina illius tei
ex tali confeſſione non probatur dominium etiam inter eaſ-
dem perſonas,& ſic ſiue principaliter,ſiue incidenter fatea-
tur aliquem eſſe dominium,talis confeſſio non probat,vt in-
quit Crau in d.cõſ.157.ſub n.7.ver.quinimo.vbi auctorẽ lau
dat Soc.in cõſ.99 idẽ tenẽtẽ in cõſ.92.col.10.ante med.li.3.

A ſententia tantorum virorũ,id eſt Spec.& Soc.vbi ſupra.
vnus diſcrepauit Gozad.in conſ.94.in fi.

Sequendo poſteriorem opinionẽ illam intelliges,vt vſque
10 eo non procedat,ſi quin ſaltem inducatur probatio præſum
ptiua,donec probetur contrarium,vt aperte monuit Dec.in
l.1.nu.25.C.de pact. & deciſum reliquit Afflict.deciſ.164.at-
que conſuluit Crau.conſ.29.quos refert & ſequitur Contard.
de momen.poſſ.oppoſ.1.nu.7

11 Secundo limitare tibi licebit,† quando confeſſio huiuſmo
di eſſet,generalis,& ſic obſcura & incerta: nam genus parit
incertitudinem,& obſcuritatẽ,l.in tradẽdis,ff.commu.præd.
l.cum ſtilus.ff.de ſolut.ſed debet eſſe ſpecifica:nam debet di-
12 ci qualiter,& quando,† & quõ ita loquutus eſt Crau.per ibi
adducta. in d.conſ.157.nu.9.verſ.quarto reſpondeo.& n.10.
& 12.& poſt nu.13.verſ.ſexto reſpondeo,quod ex tenore.

CONCLVSIO DXLVII.

ARGVMENTVM.

Dominium in antiquis,an probetur per famam.

SVMMARIA.

1 *Dominium in antiquis probatur per famam.*
2 *Fama dominij probari poteſt nedum per teſtes,ſed etiam per multa inſtrumenta,& alias ſcripturas authenticas quæ faciunt communem opinionem.*
3 *Dominium probatur ex fama etiam contra tertium.*
4 *Fama de dominio antiquo probata ſufficit pro dominio de præſenti Contrariũ,nu 6.*
5 *Spacium centum annorum requiritur ad hoc,vt fama probet de dominio antiquo.*
7 *Ad probandum dominium antiquum ſufficiunt probationes minus validæ.*
Dominium de præſenti plene probari poteſt,ibid.
8 *Per probationem dominij de præterito,non probatur dominium de præſenti,ſi præſens ſtatus repugnat dominio de præterito.*
9 *Dominium de præſenti probatur etiam per famam,ſi præſens ſtatus non repugnat dominio de præterito.*
10 *Res ſacra nec poſſideri,nec præſcribi poteſt.*
11 *Si probatur per famam rem fuiſſe olim conſecratam eccleſiæ,illa probatio ſufficit quo ad ius de præſenti, licet aduerſa eius longiſſimo tempore eam tanquam profanam poſſediſſet.*
12 *Dominium probatur per famam recentem dummodo concurrat cum ea etiam vnus teſtis.*
13 *Fama ſola,vel publica vox,licet nullam faciat probationem nec plenam,nec ſemiplenam dominij,tamen adminiculatur & condemnat imperfectam probationem.*
14 *Dominium non probatur ſimpliciter per famam, ſed cum ea concurrere debent alia adminicula ſaltem præſentis poſſeſſoris.*
15 *Adminicula quæ cum fama probant dominium.*
16 *Dominium & poſſeſſio de præterito adiuuatur ex poſſeſſione præſenti.*
Contrarium,nu 17.

Digitized by Google

18 Probatio per famam non ſufficit quando agitur de adiudicando beneficium alicui.
Teſtes deponentes de dominio per famam non probant, ibid.

1 DOminium in antiquis † probari per famam, traditum eſt
à Bal. in l. indicia, nu. 5. C. de rei vendic. Soc. ſen. idem ſen
ſit in conſ. 205. Difficultas præſentis conſultationis, nu. 3. verſ.
qoarto optime ad propoſitum, vol. 2. hoc etiam placuit Dec.
in conſ. 146. nu. 12 & in conſ. 42. nu. 12. vbi teſtatur Ang. in l.
atqui natura §. cum me abſente. ff. de negot. geſt vbi affert An
gel. exemplū. veluti ſi fama ſit, hanc domum fuiſſe Dantis Poe
tæ, vel alterius, qui deceſſit, iam ſunt centum anni, & nemo vi
dit, qui viderit, quem refert, & etiam ſequitur Barbat. in cōſ.
8. Scribitur præclare, nu. 1 & ſeq. vol. 1. & in conſ. 41. Illud affe
ram in medium, col. 2. nu. 3. verſ. ſufficit nāque. cum ſeq. vol. 1.
& col. 3 nu. 9. verſ. præterea ad hoc facit. & in conſ. 8. Sapien-
ter doctiſſimus apud Græcos, col. 1. nu. 17. & ſeq. verſ. præmit-
to ēt, quod dominium. vol. 2. & Boer. in q 42. nu 32. Alex. cōſ.
4. nu. 11. verſ. poteſt alius modus. nec id latuit Aret. in cōſ 103.
poſt n. 1. verſ. non enim nunc agitur. & in conſ. 36. nu. 5. vnus
erit oīum inſtar, qui prope innumeros ad id adducit Tiraq. in
trac. de præſcript. verſ. per decem annos. §. 1. gl. 4. verſ. 15. ne
diſcedamus. conſulas ēt Dec. in conſ 428. nu. 3 vbi atteſtatur
* hanc eſſe * cōem opin. Idem in c. 1 de appellat. de * cōi di-
cit: ſicuti de eadē atteſtatur etiam Pariſ. in conſ. 52. n. 50. vol,
3. plurimi alij huius fuere ſentētiæ aſſeſſores, vt Crau. de an-
tiq. temp. nu. 3. Cur. iun. in conſ. 15. Marſ in rub. C. de proba.
nu. 134. & in ſing 505. & Fel. in c. veniēs. il 1. de teſtib. Menoc.
in tract. de arbitr. iud. lib. 2. centur. 1 caſu 42. nu. 4 Marm. in re
pet § nihil cōe. n. 24 l. naturaliter. ff. de acquir. poſſeſ. Rip. in
l. rem quę nobis. à nu. 57. vſq. in fi. vbi plenius declarat, ff. eo.
ti. de acquir poſſeſ. idem Dec. in conſ. 638. n. 9. & Bero in cōſ.
115. nu 8. li. 3. & ex alijs relatis à Campeg. in ſuo tract. de te-
ſtib. reg. 339. verſ. tertio probatur. Caſſad. dec. 47. fama regula
riter. Mil. in reperto. in ver. probatur antiquum dominiū. Soc.
in conſ. 86. col. 2. vol. 1. incip. In conſilijs noſtris trinus Deus.
quod eſt repetitum in conſ. 166. & ibi adducit infinita. & in
* conſ. 187. vol. 2. col. 3. vbi atteſtatur, de * communi, Alexā. in
conſ. 1. in fi. vol. 4. Fran. de Aret. in cōſ. 15. in 2. & 3. col. & mul
ta dicit Iaſ. in l. ait prætor, la 2. §. ſi petitor, col. 1. ff. de iurein.
Calcan. late in conſuet. Burg. tit. de iuſt. rub. 1. §. 2. & in verſ.
* & la prouue. nu. 15. vbi * communem dicit, & Guid. Pap. in
tract. de præſumpt. n. 19. Villaln. etiam in ſuis communibus o-
* pinionibus, in verb. dominium probatur, qui etiam * commu
nem dicit, & alios refert, ſequendo Burſa. in conſ. 28. n. 8. vbi
* quoq; de * communi ex alijs Natta. in conſ. 378. nu. 6. vol. 2. &
congerit multos illuſtriſſ. Card. Alba. in ſuis lucubrat. ad Bar.
in d. l. atqui natura. §. cum me abſente. ff. de neg. geſt.

3 Primo amplia, † vt talis fama nedum probari poſſit per te
ſtes, ſed etiam, & longe melius per multa inſtrumenta, vel a-
lias ſcripturas authenticas: nam ita faciunt cōem opin. vt de
ducit Bal. in l. cum aliquis. col. 1. in fi. & ibi ēt Sali. & clarius p
Alex. ibi. col. 2. & per Iaſ. col. 2. & 3. C. de iur. delib & tradidit
Dec. in conſ. 428. quos etiam refert Abb. in conſ. 64. nu. 21.

4 Secundo ampliabis, † vt ex huiuſmodi fama probetur do-
miniū cōtra tertium, vt reſpondit Alex. in conſ. 8. in fi. vol. 7.

Tertio loco amplia, vt ex fama de dominio antiquo probe
5 tur, † & ſufficiat pro dominio de præſenti, vt aſſeruit Dec. in
conſ 428. nu. 3. & conſ. 638. nu. 9. & cauit Alex. conſi. 24. n. 21.
verſ. quia in iſtis antiquis. vol. 5. & præcipue hoc procedit, ſi
ſimus in antiquis de quo non extet memoria in contrarium,
vt in ſpatio centum annorum, conſuluit Barba. conſ. 18. n. 17.
vol. 3. & in conſ. 37. nu. 13. eo. vol. 3. & conſ. 8. col. 4. poſt n. 11.
vol. 2. cui ſe ſubſcripſit Cur. iun. in cōſ. 69. n. 5. imò idem Barb.
in conſ. 8. num. 2. vol. 1. ait, ſatis eſſe ſpatium 40. annor. & idē
in conſ. 119. nu. 6. col. 3. & in conſ. 41. nu. 4. vol. 1. Soc. vero in
conſ. 89. In cauſa agitata inter Iacob. col. 2. in 1. vol. dicit, id in
telligi conſiderata ætate noſtra breui, & ſic intelligit de quin
6 quaginta, vel ſexaginta annorū, & quod † requiratur, ſpatium
centum annorū, tradit Aret. in conſ. 37. Barba. in conſ. 6. col.
5. & in conſ. 18. col. antepen. lib. 2. & in cōſ. 8. Scribitur præcla
re, col. 2. nu. 1. verſ. itidem; dicit. ſi factum non eſt antiquum,
cum ſeq. vol. 1. poſt Cyn. & alios in l. ſi quidem. ff. ſolut. matri.
& nō ſufficit hoc caſu ſpatium quadraginta annorū, prout de
* hoc eſt * cōmunis opinio, de qua atteſtatur Rip. in l. rē, quæ
nobis, nu. 37. ff. de acqui. poſſ poſt Alex. in conſ. 15. lib. 5. & re-
fert Graua. in addi. ad Veſtr. lib. 6. c. 14.

Contrarium voluit Abb. in c. veniens, il 1. poſt nu. 8. de teſt.
7 col. 2. & Corn. in conſ. 24. lib. 4. † & in conſ. 130. eo. vol. 4. quos
etiam refert, ſed non ſequitur Crau. in tract. de antiq. temp. in
1. part. verſ. viſo in hac prima part. nu. 4.

Nam duæ ſpecialitates cōcurrerent, vna ſcilicet, quod do-
minium antiquū probaretur per famā, quæ nō eſt plena pro-
batio: alia, quod præſumptio continuaret dominium, contra
l. 1. C. de do. promiſ. nam illa probatio antiqua poteſt intelli-
8 gi reſpectu poſſeſſionis ſuorum auctorum, tum etiā quia † li-
cet ad probandum dominium antiquum ſufficiant probatio
nes minus validæ; nam non poſſunt inueniri plene probatio-
nes, ſecus in probatione dominij de præſenti, quod plenæ po
teſt probari, vt per Corn. in alleg. conſilio, & in conſ. 19. Vi-
detur in hac conſultatione, ad fin. vol. 2.

9 Sublimita hanc ampliationem non † procedere, ſi præſens
ſtatus repugnaret de dominio de præterito, vt ſi dicatur rem
profanam olim fuiſſe conſecratam eccleſiæ; nam præſens ſta-
tus repugnat de dominio de præterito, & ideo non probatur
dominium de præſenti, ſed tantum de præterito: ſecus vero ſi
10 non repugnat, † nam tunc per famam probatur etiam domi
nium de præſenti, ita ait Rip. in l rem, quæ nobis, col. 11. nu.
59. verſ. aut præſens. ſtatus. ff. de acquir. poſſeſſ.

Hanc limitationem reprehendit, & reprobat Crau. in d. ſuo
tracta. de antiq. temp. 1. par. ver. viſo in hac prima part. nu. 5.

Ideo ſequitur dicta extēſio dictę ampliationis, vt procedat
in re ſacra, etiamſi aduerſarius longiſſimo tempore eā *vt pro-*
11 ſanam poſſediſſet: † nam cum res ſacra poſſideri, nec ob id p̄-
ſcribi poſſit, §. ſed aliquando. Inſti. de vſucap. ideo ſi probetur
per famam, rē fuiſſe olim conſecratā eccleſiæ, *talis probatio*
12 videtur ſufficere quoad ius de præſenti, licet (*vt dixi*) † ad-
uerſarius longiſſimo tempore eam tanquam profanam poſſe-
diſſet, vt ait Crau. vbi ſup. in d. verſ. viſo in hac 1. part. nu. 6.

Quarto amplia principalem Concluſionem, vt procedat,
ētſi fama ſit recens, dummodo concurrat cū ea etiam vnus te
13 ſtis: † nam tunc per dictam famam probaretur dominium, *vt*
voluit Barb. in d. cōſ. 8. n. 2. & ſeq. vol. 1. teſtes laudat **Io. And.**
& Abb. in c. inter dilectos. de fide inſtrum. & Sal. in l. **proprie-**
ta. C. de probation. & Dec. in c. 1. nā licet ſola fama, vel publi-
ca vox nullā faciat probationē, nec plenā, nec ſemiplenā do-
14 minij, tñ adminiculatur, † & coadiuuat imperfectā probatio-
nem, vt ſi ſuper probatione dñij eſſent producti teſtes nō om
ni exceptione maiores, vt conſanguinei, nam hac de cauſa eis
minor fides adhibetur, quæ tñ ſuſpicio tollitur per hāc publi
cam vocem & famam, & ſic plene probāt, vt egregie tradidit
Pau. de Caſt. in l. atqui natura. §. cum me, nu. 5. de nego. geſt.

Primo limita principalē concluſionem, vt nō procedat, niſi
cum fama concurrant alia adminicula, ſaltē præſentis poſſeſ-
ſionis, ſecus ſi quis velit ſimpliciter per famā, hanc rem fuiſſe
alicuius, qm̄ tunc non probatur dñium, vt patet ex his, quæ ad
duxit Barb. in conſ. 37. n. 13. vol. 3 & in cōſ. 15. n. 6. eo. vol. 3. &
in conſ. 41. Illud afferā. col. 1. & 2. n. 11. verſ. eſt tñ verū. & n. ſeq.
& nu. 14 verſ. præterea accedat. & ſeq. vol. 1. & adminicula ſūt
15 iſta, i † ſi tale dominium ſit notum, vel pro noto habeatur: vt
de donatione facta eccleſiæ per Conſtātinum Imperatorem,
vel ſi præſens ſtatus rñdeat dominio de præterito, vt quia de
præſenti probetur poſſeſſio decē, viginti, triginta, aut quadra
16 ginta annorum, nam ex iſta poſſeſſione de præſenti † adiuua-
tur poſſeſſio, & dominiū de præterito, ita reſpōſum eſt à Cor.
in conſ 304. col. 5. verſ. his tñ non obſtātib. li. 3. vbi conſiderat
ēt aliud adminiculum, atq; qñ appareat de aliqua emptione
facta ab eo, de cuius dominij antiqui probatione agitur.

17 Contra cuius Corn. dictum † Dec. in c. 1. col. 4. nu. 36. de ap
* pellat dicit ſcribentium extare * communem opinionem, Cra
uett. autem in d. tractat. de antiquit. tempo. vbi ſup. nu. 3. con-
ciliat huiuſmodi opiniones, quem tu ipſe videto.

Secundo limita non habere locum, quando agitur de adiu
18 dicando beneficium alicui, namque tunc non ſufficit † proba
tio per famam, vt deciſum reliquere D. Rot. in deciſ. 16. alias
236. ad effectum. de præben. in nou & tenet Bellamer. in cōſ.
41. ſuppoſito quod eccleſia. & in deciſ. 740. ſi à te vēdico ca
ſtrum. ſequitur Felin. in c. veniens, il 1. col 6. in princ. poſt nu.
16. de teſtib. & Anton. de But. in c. cum ad ſedē, col. 3. de teſt it.
ſpol idem Corn. in conſ. 46. In cauſa vertēte in vniuerſitat. in
fi. vol. 3. dicens, teſtes deponentes de dominio per famam nō
probare, per ea, quæ ibi deduxit.

CON-

CONCLVSIO DXLVIII.

ARGVMENTVM.

Teſtes an dominium probent, & an debeant rationem adducere etiam non interrogati.

SVMMARIA.

1 *Teſtes optime dominium probant, & debent rationem adducere etiam non interrogati.*
2 *Cauſa dominij conſiſtit in facto, id eſt in contractu, & traditione facta à domino. Facta non præſumuntur etiam ad ſupplenda dicta teſtium, ibidem.*
3 *Factum quod à teſte non deponitur non probatur.*
4 *Ratio dominij debet eſſe per legitimam conſequentiam titulorum & poſſeſſionis continuatæ.*
5 *Teſtes ſuper dominio debent reddere rationem etiam non interrogati.*
6 *Teſtes ſuper dominio ſi teſtificando dixerint aliquem dominum, quia viderunt illum poſſidere tanto tempore quod præſcripſit, probant dominium.*
7 *Rationem dominij teſtis adducet, ſi dixerit, ego ſcio illum eſſe dominum, quia vidi, quod emit à Titio fundum, qui eum tenebat pro ſuo, & vidi fundum tradi ſibi ex dicta cauſa, &c.*
8 *Teſtes ſuper dominio de auditu in antiquis probant.*
9 *Teſtes de auditu ſuper dominio in antiquis probant, etiamſi non includerent probationem famæ.*
10 *Teſtis productus ad probationem dominij debet deponere ſuper facto, non ſuper iure.*
11 *Dominium eſt quid iuris, & conſiſtit in iure.*

TEſtes, quos optime dominium probare dixit Barbat. in
conſ.41. illud afferam in medium, col.2.nu.2. quod domi-
1 nium.vol.1. deponentes ſuper dominio, † debent rationem
adducere etiam non interrogati, vt Innoc. tradidit in c.cum
cauſam.poſt nu.1.verſ.ſed ſi omittitur, de teſtib. cui adſtipu-
tur Bal.in conſ.166. A libello, poſt nu.3. verſic.ſed hic eſt ad-
uertendum.volum.4 cui aſſentitus eſt Iaſ.in repetit. l admo-
nendi.col.97.ver.ex iſta ratione Baldi.poſt nu.196 ff.de iure-
iuran.quos refert & ſequitur Crauet in conſ.157.nu.6. & ex
adductis à Caſſan in conſuetud.Burgund.tit.de inueſtit. § 5.
nu.16. & quod iſtiuſmodi teſtes debeant reddere rationem
ſui dicti tradidit Aret.in conſ.15 poſt nu.3.verſ.nam per pro-
bationem famæ, idem voluit Alex.in conſ.182.Viſo proceſſu.
nu.2.vol.7.Bellam.deciſ.3.ad hoc vt teſtes.nu.10. de probat.
2 Huius axiomatis illa poteſt afferri cauſa: † nam cum cauſa
dominij conſiſtat in facto, id eſt, in contractu, & traditione
facta à domino, vt §.ſi quis à non domino. Inſtit.de rer.diuiſ.
& in c.1.col.10. quid ſit inueſtit. & facta non præſumantur
etiam ad ſupplenda dicta teſtium, vt not.in l.1.C.de vſur.me-
3 rito, quod à teſte non deponitur, † non probatur, quia iura-
mentum teſtis, & eius depoſitio ſunt ſtricti iuris: ita docuit
Bal.in d.c.cum cauſam.nu.14.verſ.ex præmiſſis. de teſtibus.
Et huiuſmodi ratio debet eſſe per legitimam conſequen-
4 tiam titulorum, † & poſſeſſionis continuatæ, nec ſufficit per
ſolam poſſeſſionem: nihil enim habet cōmune poſſeſſio cum
proprietate, vulgatis iuribus, & de poſſeſſione late ſupra di-
5 ximus. At quod teſtes debeant reddere rationem † etiam nō
interrogati, voluit etiam Alex.in conſ.57.nu.4.& 9.vol.7. vbi
concordes refert. Idem in rei vendicatione debet cum cauſa
deponere, alioqui non probat, vt videre eſt ex c.cum cauſam,
il 1.de teſtib. ſic etiam ſcripſit Bal. in Marg. teſtis debet red-
dere rationem. & in d.c.cum cauſam, nu.13. Anchar.in d.cap.
cum cauſam.nu.9. Alex.in conſ.166.nu.8 vol.6.Bertrau.conſ.
184.nu.6.par.2. Crauet.in conſ.61.nu.5. Afflict.deciſ.177.nu.
4. vſque ad num.6.
6 Vnde ſi teſtes ſuper dominio teſtificādo † dixerint aliquē
dominū, & cauſam adiecerint, quia viderunt illum poſſidere
tanto tempore, quod præſcripſit, ſatis probant dominium, vt
cenſuere Innoc.& Bal in d.c.cum cauſam. ille poſt nu.3.verſ.
videtur tamen.hic num.22.verſ.quæro, an vtile dominium.&
not.Specul.in tit.de teſt. §.nunc tractandum, nu.25.
Idem erit, ſi dixerit, ego ſcio illum eſſe dominum, vel quia
7 vidi, quod emit à Titio fundum, qui eum tenebat pro ſuo, † &
vidi fundum tradi ſibi ex dicta cauſa, vel vidi illum emen-
tem lanā, ex qua confecit pannum, vt traditum eſt à Sali. in l.
ſola, in 2.col.C.de teſti. & protulit id Abb.in d.c. cū cauſam.
col.5.poſt nu.6.verſ.Innoc.tamen.de teſti. & ante eū ſcripſe-
re hoc idem Innoc.in d.c.cum cauſam.poſt n.3. verſ.ſed ſi aſ-
ſignat.Spec.in tit.de teſte.verſ.nunc tractandum. poſt nu.55.
Vt etiam teſtes ſuper dominio de auditu in antiquis pro-
8 bent, iuxta † ſententiam Bald.in l.iubemus.§.ſeruos, nu.3. C.
de epiſc.& cler.& confirmauit Dec.in conſ.146.nu.15. atque
probauit Alex.in conſ.98.Viſo, & conſiderato, num.9. vol.2.
quibus adhæſit Ruin.in conſ.14.nu.7.& 8.vol.4.& idem ſen-
ſit decidendo Afflict.d.deciſ.277.nu.3. & ita conſuluit Aret.
in conſ.36.num.5.
9 Quod amplia, etiamſi teſtes de auditu † non includerent
probationem famę, vt placuit Aret.in conſ.37. in 2.dub. poſt
nu.3. verſ.& ideo relinquitur.
Contra tamen ſenſit Crau.in tract.de antiq.temp. par.1.§.
viſo de fama.in princ.nu.3.
Neque prætereo teſtem productum ad probationem do-
10 minij † debere deponere ſuper facto, non ſuper iure, vt aſſe-
uerauit Cyn.in l.cum res.nu.2.C.de probat. Vnde ſi teſtis di-
ceret, vidi ipſum dominum eſſe, nihil probat, quia dominiū
11 eſt quid iuris, † & conſiſtit in iure, vt ex ſupra alleg.in 1.con
cluſ. ita voluit Spec.de teſtib.§.nunc tractādum, nu.55. quod
& voluit Bart.in l.1.C.de nautis Tyber.lib.11. idem tradidit
Nel.in tract.de teſtib.nu.134. in verſ.teſtibus examinatis. &
confirmauit Dec. in conſ.221. Non patitur anguſtia tempo-
ris, nu.5. & voluit Campeg.eod.tract.de teſtib.reg.333.verſ.
11. pone.

CONCLVSIO DXLIX.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per tantum tempus, cuius initij memoria non extet in contrarium, & an ex perceptione fructuum vti dominus.

SVMMARIA.

1 *Dominium probatur per tantum tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium.*
2 *Longinquitas temporis habet vim conſtituti, conſtitutum habet vim conſenſus, & conſenſus inducit directum dominium.*
3 *Dominium probatur ex diuturnitate temporis.*
4 *In probatione temporis antiqui ſuper dominio teſtes deponere debent, communem eſſe opinionem non extare memoriam in contrarium.*
5 *Dominium ſatis probatur ex eo, quod quis terram colendam curauerit, & perceperit fructus vti dominus.*
6 *Dominus præſumitur, qui ſemel perceperit fructus in anno.*
7 *Qui ſemel perceperit fructus in anno præſumitur, ſeu fingitur toto anno poſſidere.*
8 *Dominium præſumitur ex perceptione fructuum.*
9 *Qui vtitur re vt dominus, præſumitur dominus.*
10 *Qui probaret ſe poſſediſſe domum, vel poſſeſſionem aliquam aliquanto tempore pro ſua, non probaret Dominium.*
11 *Dominium probatur ex perceptione fructuum, ſi quis percepit fructus tanto tempore, quod ſufficiat ad præſcriptionem.*
12 *Dominium probatur, etiam ſi quis non probauerit percepiſſe fructus, ſed tantum curaſſe, vt terra coleretur, ſeminaretur, & araretur.*
13 *Dominium non probatur ex perceptione fructuum, quando appareat de iure familiaritatis, id eſt, quod rei ad alium ſpectabat.*

1 DOminium probatur ēt per tantum tempus, † cuius initij
memoria non extat in contrarium, intelligendo etiam
de dominio directo, ſecundum Bald.in l.traditionibus.nu.9.
verſ.ego dico.C.de pact.auctoritate Pōponij I.C. permotus
in l hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de acq.quotid.& æſti.context.
quem inducit Iaſ.in §.omnium.col.14 Inſtit.de act.inquiens,
2 † quod longinquitas tanti temporis habet vim conſtituti, vt
in d.§.ductus aquæ.conſtitutum autem habet vim conſenſus,
l.1.in princ.ff.de conſtitut.pecun & conſenſus inducit dire-
ctum dominium, vt vult Bald.in auth.niſi tricennale.poſt nu.
1.verſic.aut eſt præſcriptum, C.de bon.matern.vnde dicebat
Card.Florent.in conſ.118 habere vim tituli.c.1. de præſcript.
3 lib.1. † & quod dominium probetur ex diuturnitate tem-
poris, cautum eſt à Calcan.in conſ.56.nu.2.
4 In probatione † vero huiuſmodi temporis antiqui teſtes
deponere debent, communem eſſe opinionē non extare me-
moriam in contrarium, vt inquit Alex.in conſ.136.in cauſa &
lite vertente inter Iac.Marci, poſt nu.18.verſ.pręterea hic ali-
quo modo.vol.2.& Gui.Pap.q.573.poſt verſ.ſi tamen homi-
nes. ſeque ita ſemper vidiſſe, & audiuiſſe à ſuis maioribus, &
nunquam fuiſſe obſeruatum contrarium, ad quod conſulas
Caſſa.de conſuet.Burg.tit.des iuſt.§.2. verſ.& la prouue.
Extat & alius modus dñium probandi, veluti ſi quis terrā
colēdam curauerit, & ex eo, quod perceperit fructus vti dñs:
5 nam † ſatis ex his probatur dominiū, l.Titia, ff. de ſolu.& ibi
Bar. qui aſſerit ad hoc propoſitum quoſdam l. hāc adducere,
& ibi etiam Ang.& Pau.Caſt.quos refert, & ſequitur Boer.in
q.45.nu.1.quod idem reſponſum eſt à Barbat.in conſ.8.col.2.
ver.præterea accedat.nu.4 vol.1.vbi teſtem adducit Flor.in l.
1.ff.famil.erciſc.aſſerentem eum, qui ſemel perceperit fructus
6 in anno † præſumi dominum, per context. quam ſingularem
vocat

vocat Barb. in l. diuortio §. ſi. ff. ſol. matr. nullum tamen. §. hoc
probantem in libro meo reperi, quin etiam per illum contex.
dicebat Spec. de probat. §. 1. ver. per extrema enim. nu. 33. il-
7 lum, qui ſemel percepit fructus in anno, præſumi, † ſeu fingi
toto anno poſſidere alium contex. affert Boer. in deciſ. 42 ſci
licet, l. filiusfamil §. iidem Principes, ff. de lega. 1. quam legem
ſecundum Ang. ibid. dicit eſſe meliorem tex. qui ſit ad hoc in
corpore iuris, ſed iudicio meo parum facit, niſi inducatur à
contrario, iuxta gl. in verb. per patrem, idem voluit Barbat. in
conſ. 4. nu. 4. vol. 1. vbi adducit l. litibus. C. de agric. & cenſit.
lib. 11. quæ id cæteris melius probat, quã & ad hoc refert Bar.
in d. l. Titia. ff. de ſolut. hoc idem ſenſit Pau. Caſt. in l. ſi quis ſu
8 per. nu 3. C. ſin. reg. vbi dicit, † clarũ eſſe, ex perceptione fru-
ctuum præſumi dominium, quem refert Campeg. in tract. de
teſti. reg. 339. verſ. nono eo ipſo. hoc idem docuit Bar. in l. li-
tibus. nu. 2 C. de agric. & cenſi. lib. 11. & late ſcribent. in c. cum
ad ſedem. de reſtit ſpol. & Abb. in c. cum contingat. in 1. not.
de decim. & alios refert Pariſ. in conſ. 104. num. 87. & 88. cum
ſeq. vol. 1. huius etiam fuit ſententiæ Alex. in cõſ. 25. Attentis
narratis. poſt nu. 8. in fi. vol. 5. atque Soc. ſen. in cõſ. 187. nu. 12.
verſic. nam & per inſtrumenta, vol 2. hanc eandem cõcluſio-
nem noſtram confirmauit Gui. Pap. in ſing. 718. Actio iniuria-
9 rum, n. 2 vbi aſſerit, quod ſi † quis vtatur re, vt dominus, præ-
ſumatur dominus, per gl quam not. vocat in l. quidam in ſuo.
in verb. moueri ff. de condit. inſtitut.

Contrarium huic poſtremo axiomati ſequutus eſt aperte
ſententiam Innoc. in c. illud quoque in fi de præſump. vbi ait,
quod ſi quis probaret poſſediſſe ſe domum, vel poſſeſſionem
10 aliquanto tempore pro ſua, † non tamen probare dominiũ,
ſed debere hunc probare legitimum titulum, atq; dominium.
Innoc refert, & ſequitur Alex. in conſ. 137. In cauſa, & lite, col.
2. nu. 6. verſ. ne prædictis, vol. 2. aſſerens Bart. & Ang. idem ſen
tire in l. 1. in fin. per gloſ. ibi. ff. pro ſuo.

Intellige prædicta procedere, quãdo quis percipit fructus
11 tanto tempore, † quod ſufficiat ad præſcriptionẽ, ſecundùm
Bal. in tract. de præſcript. par. 2. q. 2. nu. 8. quod etiam placuit
Bart. in l. cum res. poſt nu. 11. C. de probat. & aperte tradidit
Abb. in c. cum contingat nu. 2. de decim. vbi refert Bart. idem
ſentientem in l ad probationem, C. loca. & hoc idem aſſeruit
Cagnol. in l. 1. nu. 131. ff. ſi cert. petatur.

Secundo velim ſic accipias ea, quæ diximus, vt etiam do-
minium probetur, etiamſi non probauerit percepiſſe fructus,
12 † ſed tãtum curaſſe, vt terra coleretur, ſeminaretur, & arare-
tur, ſi hac in re fides eſt habenda Bal. in d. l. ſi quis ſuper, nu. 4.
C. ſi. regun. qui permouetur Accurſ. auctoritate ibid. in verb.
formatur. qđ eſſet ſingulare, ſi verũ eſſet, dixit ibi. Caſt. nu. 2.

Tertio velim illud intelligas, & limites, quod dicebamus
ex perceptione fructuum probari dominium, vt non proce-
13 dat, quãdo appareat de iure familiaritatis, † id eſt, quod res
ad aliũ ſpectabat, ita hoc intelligit, & limitat Soc. ſen. in con-
ſil. 131. nu. 2. vol. 1. veluti ſi plures ſint fratres, vel maritus, &
vxor, vel mater, & filij ſimul habitantes, & vnus adminiſtret,
& fructus percipiat ex rebus ad alium pertinentibus præſu-
matur hoc facere iure familiaritatis, vt ibi per eum.

CONCLVSIO DL.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per ſolum inſtrumentum emptionis, & per iuramentum, & an dominium rei, quæ in nullius ſit bonis probetur per ſolam apprehenſionem ipſius rei.

SVMMARIA.

1 *Dominium non probatur per ſolum inſtrumentum emptionis.*
2 *Res aliena etiam vendi poteſt.*
3 *Dominium non probatur ex inſtrumento emptionis, etiamſi cum eo concurrat poſſeſſio emptoris ſed debet probari etiam de dominio auctoris.*
4 *Dominium probatur, ſi emptor poſt emptionem, & traditionem poſſederit tanto tempore, adeo ut potuerit acquirere dominium ex præſcriptione.*
5 *Dominium probatur per inſtrumentum emptionis cum alijs adminiculis.*
6 *Dominium probatur etiam per inſtrumentum locationis quando alia concurrunt.*
7 *Dominium probatur per iuramentum.*
8 *Principale ſi probatur iuramento, ita etiam incidens, ſeu acceſſorium.*
9 *Dominium præſumitur ex additione hæreditatis.*
10 *Dominium rei, quæ in nullius eſt bonis, probatur per ſolam apprehenſionẽ ipſius rei.*
11 *Quæ in nullius ſunt bonis, occupanti conceduntur.*
12 *Rem in nullius eſſe bonis, quo pacto probetur.*
13 *Dominium probatur per ædificationem muri.*
14 *Dominium non recte probatur ex ſimulato contractu.*

1 DOminium non probatur † per ſolum inſtrumentum em-
ptionis, iuxta ſententiam Alex. in conſ. 43. Viſis & pon-
deratis, num 9. lib. 4. & in conſil. 185. vol. 5. & in conſil. 115.
volum. 6. quem refert, ſequendo etiam Cranet. in conſil. 157.
num. 5. id quoque, dicemus Boer. in quæſt. 42. num. 11. & 27. &
idem ſenſit Alexan in conſil 202. num. 1. vol. 2. id etiam pla-
cuit Caſſan. in Conſuetud. Burg. tit. des iuſti. §. 2. verſic. & la
prouue. quod & cenſuit Deci. conſ. 321 poſt num. 5. verſic. nec
etiam per inſtrumenta. ſic decidit & Afflict. dec. 23. Capella.
nomine eccleſiæ, poſt nu. 4. verſi. & ſi dicatur, atque ita tradi-
dit Caſtr. in l. proprietatis, num 3. C. de probat.

2 Concluſionis noſtræ ea eſt ratio, † quia ẽt res aliena vendi
poteſt, l. rem alienam, ff. de cõtrahen. empt. nimirum ſi domi-
nium non probetur per inſtrumentum emptionis, ita reſpon-
dit Alex. in conſ. 202. Super cauſa. nu. 1. lib. 2.

Quod velim amplies etiamſi cum inſtrumento emptionis
3 cõcurrat poſſeſſio emptori, † nam nec tũc probatur ex ijs do-
minium dicti venditoris, vel emptoris, ſed debet probari ẽt
de dominio auctoris, vt obſeruatum eſt à Matth. de Afflict. in
dec. 23. nu. 4. & 5. teſte Alexand. in conſ. 98. vol. 2. & in cõſ. 11.
vol. 4. & per ea quæ animaduerſa ſunt in l. cum res. C. de pro-
bat. atque auctoritate Ang. in l. officium. C. de rei vendicat. vt
& voluit Boer. in q. 42. num. 25.

Limitabis, & reſtringes ſupradicta, vt nõ procedant, ſi em-
ptor poſt emptionem, & traditionẽ poſſederit tanto tempo-
4 re, adeo † potuerit acquirere dominium ex præſcriptione:
nam etiamſi venditor non eſſet dominus, & ſic in eum non
tranſtuliſſet dominium, tamen ex his probatur, vt auctor eſt
Paul. Caſt. in l. proprietatis. nu. 3. C. de probat. & idem in cõſ.
169. nu. 3. vol. 1. vt traditum eſt etiam à Bal. in c. cum cauſam,
il 1. nu. 21. cum ſeq. de teſtib.

Concluſionem noſtrã ſic intelliges, vt licet per inſtrumen-
5 tum emptionis non probetur dominium vt diximus, † tamen
per inſtrumentum cum alijs adminiculis plene probatur, ita
multum notanter voluit Ang. in l. officium. ff. de rei vendicat.
quem refert, & ſequitur, Soc. ſen. in conſil. 187. num. 2. volum.
2. quod etiam per ſimilitudinem probatur, nam quemadmo-
dum per ſolum inſtrumentum locationis non probatur do-
minium, vt ſupra deduximus, in concluſione, Dominium per
6 inſtrumentum locationis, in 3. limitatione, tamen quãdo alia
concurrant, etiam per inſtrumentum locationis probatur
dominium: ita inſigniter docuit Bartol. in l. non ab re C. vn-
de vi. ſic ratiocinatus eſt Soc. ſen. in dict. conſilio 187. num.
4. volum. 2.

Contra vero dominium probatur per iuramentum: veluti,
ſi lege municipali ſit cautum, vt in cauſis damnorum dato-
7 rum ſufficiat probatio per iuramentum: nam † tali caſu ſta-
bitur iuramento damnum paſſi, de dominio rei, ſi quæſtio
dominij moueatur: ita inſigniter dixit Bart. in l. 1. poſt prin-
cip. C. de reb. credit. & idem voluit idem Bart. in l. 3. num. 16.
verſic. ex hoc aduerte. ff. de alimen. & cib. leg. & Paul. Caſtr.
in l. cum lit. num. 5. ff. de tranſact. & huc ea conferunt, quæ tra-
dita fuere à Bald. in l. ſi quis teſtibus. in princ. C. de teſtib. vbi
8 dixit per illum text. † quod ſi principale probetur ſacramen-
to: ita etiam incidens, ſeu acceſſorium, quod dicit eſſe nota-
tu dignum, ſicut refert, & ſequitur Marſ. in rub. C. de proba.
num. 148. ſic etiam ſcripſit Caſſan. in conſuetud. Burgund. ti-
tu. des iuſti. §. 2. num. 20. verſ. an poſſit.

9 Dominium inſuper † præſumitur ex aditione hæreditatis,
ſi credimus Curt. iun. in l. de debitore, nu. 9. C. de pactis.

Quin etiam dominium rei, quæ in nullius ſit bonis proba-
10 tur per † ſolam apprehenſionem ipſius rei, vt Iaſ. ſcriptũ re-
liquit in §. omniu, nu. 72. Inſtitut. de actio. & ex his, quæ ad-
duxit Boer. in q. 42. nu. 31. ad quod cõducit reſponſum Pauli
Iuriſcõſulti, in l. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. nam quæ in nullius ſunt
11 bonis † occupanti conceduntur, vt ſciuit Imper. Inſtit. de re-
rum diuiſ. in princ. & meminit Bart. in l. rem, quæ nobis. nu.
3. ff. de acquiren. poſſeſſ. vbi tradit praxim probãdi dominiũ
rerum mobilium, & immobilium, & refert etiam Lanfran. de
Orian. in tract. de teſtib. nu. 139. cum ſeq.

12 Quo pacto, autem probetur † rem in nullius eſſe bonis, cõ-
ſulas eundem Bar. in d. l. rem, quæ nobis. nu. 4. vbi diſtinguit.
ff. de acquir. poſſeſſ.

13 Dominium etiam probatur † per ædificationem muri: ita
reſpondit Ruin. in conſ. 55. num. 7. vol. 4.

Contra

Digitized by Google

14 Contra vero dominium non recte probatur † ex ſimulato contractu: ita voluit Calca.in conſ.36.nu.4.

CONCLVSIO DLI.

ARGVMENTVM.

Dominus, qui olim fuit, an præſumatur etiam hodie dominus.

SVMMARIA.

1 *Dominus qui olim fuit, præſumitur etiam hodie dominus. Contrarium, nu. 3.*
2 *Dominium ſine facto noſtro non amittitur.*
Qui vult dicere factum noſtrum interueniſſe, debet probare, ibi.
Probato dominio de præterito, videtur probatum de præſenti, ibi.
4 *Dominus qui olim fuit, præſumitur & hodie dominus non ſolum ipſe, ſed etiam eius ſucceſſores.*
5 *De præterito præſumitur in præſens.*
6 *Qui de præſenti eſt dominus, præſumitur etiam olim fuiſſe, ſi adeſſet aliqua cauſa probabilis, vnde oriretur talis præſumptio de præſenti ad præteritum.*
7 *Negans ſe dominum, & ſimul poſſeſſorem, cenſetur habere rem pro derelicta.*
8 *Dominium non amittitur ſolo animo.*
9 *Qui plene probat ſe olim fuiſſe dominum, præſumitur etiam hodie.*
10 *Probationes per teſtes de auditu, vel per famam, licet ſufficiant ad probationem dominij antiqui, tamen per illas non infertur ad præſens dominium.*
11 *Non præſumitur dominus hodie, qui olim fuerat, niſi tale dominium à parte allegetur.*

1 DOminus qui olim fuit, † præſumitur etiam hodie dñs, vt colligitur ex reſcripto Imp. Diocl & Maxim.in l.ſiue poſ ſidetis.C de proba.vbi Dd.* communiter tenẽt, vt referr Michael Graſſ.in common.opin.lib.2.c.10 q. 4. & habemos in c. præterea,il s.vbi Abb nu.3. de tranſact. hoc idem ſenſit Soci. in conſ.187.col.3.vol.2.quos etiam refert, & ſequitur Alc. de præſump.in 2.reg.præſump.50.idem voluit Corn.in conſil.9. videtur lib.3.& conſ.24.vol.4.

2 Et ratio eſt, ſecundum Alcia.vbi ſup.† quia dominium ſine facto noſtro non amittitur, l.id quod.ff.de regul.iur. ergo qui vult dicere factum noſtrũ interueniſſe, debet probare per. ea, quæ notauit Bald.in l.1.antepen.col.C.de confeſſ.vnde Crau. de antiq.temp.in 1.par.nu.503.cum ſeq.ait, quod probato dominio de præterito, videtur probatum de præſenti.

3 Contrariũ † ſentit Corn.in conſ.329.nu.7.vol.1. & in conſ. 35.nu.14.verſ. ita quod dato.vol 1. Contrariam quoque ſententiam confirmant ea, quæ ad hoc adducta fuere à Pariſ. in conſ.104.nu.8.colum.1.quod tamen reprobat nu.113.& 114.

Amplia concluſionem noſtram, vt procedat nedum in ea-
4 dem perſona, † ſed etiam eius ſucceſſore, vt Bal.aſſerit in d.l. 1.nu.39.in fi.C.de confeſſ.& ſequutus eſt Alc.in d. præſumpt. 20.vbi ait, hoc optime probari, in d.l. ſiue poſſidetis, & per Bar.in l.Pomponius, §.fi.ff.de acquir.poſſeſſ.Butr.& Abb.in c. cum ad ſedem, de reſtitut.ſpol.

5 Primo intellige concluſionem procedere, † vt de præterito præſumatur in præſens, ſecus de præſenti in præteritum: quia qui hodie eſt dominus, non præſumitur retro fuiſſe dominũ, vt docuit Bal.in l.ſi qui.nu.4.in fin.C.de adult. & refert Alc.in d.præſump.50.num 2.

Sublimita, vt locum ſibi non vendicet, ſi adeſſet aliqua cauſa probabilis, vnde oriretur talis præſumptio de præſenti ad
6 præteritum: † quia tũc etiam ille, qui eſt de præſenti dñs, præſumitur etiam olim fuiſſe, ita Alcia. protulit in d.præſump.20. per l.& quæ.§.cum dicitur.ff.de pign.& ex auctoritate Bal. & Salicet.& in l.ex perſona, C.de probat.atque Alex.in conſ.16. vol.5.& in conſ.81.col.2.vol.7.

Secundo limita, & intellige concluſionem, vt vera ſit, quan-
7 do ipſe dominus negaret ſe dominum, † & ſimul poſſeſſorem: quia tunc cenſeretur habere rem pro derelicta, & ſic licet de præterito fuiſſet dominus, hodie tamen non præſumeretur, ſecus ſi negaret ſe dominum tantum, & retineret poſſeſ-
8 ſionem, nam † ſolo animo non amittitur dominium, l. ſi quis vi.§.differentia.ff.de acqui.poſſ.Abb.in d.c.cum ad ſedem.in 6.notab.de reſtitu.ſpol.quæ vna cum alijs adducit Alcia.in d. reg.2.præſump.50.num.4.

Tertio loco limitabis tantum procedere, quando plene eſſet probatum de præterito dominio, nam tunc recte collige-
9 retur ad pñs, † adeo vt qui plene probaſſet ſe olim fuiſſe dominum, præſumeretur etiam hodie, ſecus autem ſi non plene eſſet probatum, vt per teſtes de auditu, per famam, quæ probationes licet ſufficiant ad probationem dominij antiqui, vt ſupra ſuis locis deduximus; tamen ex tali dominio per tales
10 minus idoneas probationes † non infertur ad præſens dominium, ita limitat Corn.in cõſ.24.licet in themate, col 2.vol.4. quem refert, & ſequitur tanquam egregie d.Arelata. in addit. ad Alc.in d.reg.2.præſump.20.in verb.vt ibi.

Et ratio eſt, ne inducãtur duę ſpecialitates. Prior, vt ad probandum dominium admittantur probationes, alias inhabiles, & quod probatio præſumptiua de præterito admittatur ad præſens, vt ibi per eos.

11 Quarto limitare, & intelligere poteris locũ habere, † dummodo tale dominium à parte allegetur, alioquin non præſumeretur dominus hodie, qui olim fuerat, iuxta ſententiam ſcribentium, & præcipue Iaſ.& Dec.in l.non hoc C. vnde legit.ſic voluit inſigniter Accurſ.in l.certum, in verb.confeſſus. ff.de confeſs.quod & reſponſum eſt à Corn.in conſ.9.lib.3.vt refert Arelatan.ad Alciat vbi ſupra in d.reg 2.præſump 20 in fin.ad quam limitationem videas, quæ plurima congeſſit Tiraq.de pręſcrip.§.1.glo.2.in verb.à bonne ſoy.verſ. tu autem vltra ea, in fi.idem placuit Crot.in conſ.34.num.15.vol.1. vbi refert Bal.in l.etiam, col 3.C.de execut.rei iud.atq; Gabr.Sar. in addi.ad ſing.15.Matth.nu.25. id etiam relatu eximium putauit Marc.Mant.in ſingul.441. mirabile dictum, vbi huius rei multiplices reddit rationes.

CONCLVSIO DLII.

ARGVMENTVM.

Dominum alicuius rei quem eſſe, an probetur ex ſigno ipſius.

SVMMARIA.

1 *Dominium alicuius rei quem eſſe probatur ex ſigno ipſius aſſerti domini.*
2 *Equus ſignatus præſumitur illius, cuius eſt ſignum.*
3 *Domus cui ſunt affixa inſignia gentilitia probatur eſſe illius, cuius ſũt illa inſignia.*
4 *Nauim, eſſe domus Mediceorum, & communis Florentiæ eſſe, probatur ex vexillis, & inſignis.*
5 *Dominium non probatur, nec transfertur ex ſola ſignatura in vini dolio empto.*
6 *Dominium rei non ſatis eſt probare per ſignum aſſerti domini.*

1 DOminum alicuius rei quẽ eſſe † probatur ſigno ipſius aſſerti domini, nempe ſi res reperiatur ſignata ſigno illius, in ballis pannorum, vt colligere eſt à Bart. in auth. dos data. C.de donat.ante nup.& à Matth.de Afflict.in conſtitut.regni Sicil.quæ incipit Priuilegia & iuſtitia.lib.2. & refert illum ſequendo Caſſan.in conſuetud.Burgund.tit.des iuſtic.§.8.verſ. quand le ſigne.in princ.quod ſenſit etiam Tancre.de Corn.in ſua compendioſa. in 11.rubr. in quæſtio.fin. vbi affert exem-
2 plum de equo ſignato, † præſumatur illius, cuius eſt ſignum, & voluit Bar.in l.ſtigmata.C.de Fabricen.lib.11.idem obſeruauit Bal.in conſ.416.proponitur quoſdam mercatores.nu.5. vol.3.& in l.1.C.vt nem lic.ſine iud.auctorit.& tradidit Anan. in c.fin.de accuſ.idem ſenſit Affl.in dec.53. Capellani.num.3. qui pluribus id comprobat, nec id latuit Bal.in d.auth.dos data, ver.ibi ſigaculo.C.de dona.ante nup.quem refert & probat Dec.in c.cauſam matrimonij.nu.3.de probat. quib. addo Petr.de Vbal.in tract.de duobus fratribus.par.11.num.75. & diximus ſupra in concluſione, Balla.

3 Et quandiu inſignia gentilitia ſunt affixa alicui domui, probatur eſſe illius, cuius ſunt illa inſignia gẽtilitia, vt ſcripſit Io. de Plat.in l.ſtigmata.C.de Fabricen.lib.11. cui accedit Cagn. in l.1.nu.177 ff.ſi cert.petat.

Hinc etiam Iaſ.in conſ.270. poſt numerum ſecundum, in fine, vol.5.optime arguit ex vexillis, & inſignijs domus Medi-
4 ceorum, & communis Florentiæ in naui erectis, † nauim illorum eſſe probari, argument. eius quod diximus de ſigno, quem refert, & ſequitur Stracha in tract.de Mercatoribus.par. 5.prin.num.75.

Concluſionem noſtram velim hoc limite circumſcribas, vt
5 nõ procedat in vini dolio empto, in quo non probatur, † nec transfertur dominium ex ſola ſignatura, ita reſpondit Vlp. in l.1.§.ſi dolium.ff. de pericul. rei vendi. nam vt ibidem inquit I.C.magis ne ſubmitteretur, ſignari ſolet, quam vt videatur, ita decidendo conſuluit Boer. nonnullos referendo in deciſi. 105.& videtur.num.10.

Intelligas

Digitized by Google

Intelligas concluſionem, vt non tantummodo ſit ſatis pro-
6 bare ſignum aſſerti domini, † ſed etiam debeat probari do-
minium ipſius rei, quod pluribus confirmat idem Straccha. in
d. tract. de mercat. d 2. partis, nu. 78. cum alijs multis ſeqq. re-
fellens opinionem Luc. de Penna, in d. l. ſtigmata, contrarium
ſentientis, quem quidem Straccham videas ibidem, vbi plu-
res de ſigno decidit quæſtiones.

CONCLVSIO DLIII.

ARGVMENTVM.

Dominus prædij, an præſumatur etiam dominus rerum omnium, quæ ſunt intra fines ipſius prædij.

SVMMARIA.

1 *Dominus prædij præſumitur etiam dominus rerum omnium, quæ ſunt intra fines ipſius prædij.*
2 *Quicquid ſitum eſt intra fines Diœceſis, Prouinciæ, Ciuitatis, vel Caſtri, quoad iuriſdictionem, & non quoad proprietatem, præſumitur eſſe illius, cuius eſt Diœceſis, Prouincia, Ciuitas, vel Caſtrum.*

DOminus prædij præſumitur etiam dominus rerum omniũ,
1 † quæ ſunt intra fines ipſius prædij, & ſentit Bal. in rubr.
de contrab. empt. in quæſt. 55. verſ. in contrarium videtur. nu.
23. & in l. inſulę. ff. de iudic. idem placuit Hoſt. in c. ſi diligenti.
col. 1. verſ. item argumentum de præſcr. in hanc etiam ſenten-
tiam conſulendo deſcendit Pariſ. in conſ. 27. nu. 13. vol. 1. hoc
quoque conſuluit Soci. in conſ. 166. verſ. tertia concluſio, poſt
nu. 3. vol. 5. & in conſi. 15. col. 5. poſt nu. 5. verſ. ex quibus elici-
tur. vol 3. Gozad. in conſ. 50. col. fin. nu. 57. quod & comproba
uit Ruin. in conſ. 56. col. 3. nu. 7. vol. 1. & in conſ. 40. col. 8. nu.
41. eod. vol. 1. & in conſ. 92. col. 5. vol. 4. quibus accedit Albert.
Brun. in conſ. 34. col. 2. in fine, vol. 2. Caſſa. in conſuetud. fol.
320. colum. 3.

Hinc infertur, vt quicquid intra fines ſitum ſit Diœceſis,
2 Prouinciæ, Ciuitatis, vel Caſtri, præſumatur eſſe illius, † cuius
eſt Diœceſis, Prouincia, Ciuitas, vel Caſtrum: quod tamen in-
telligitur quoad iuriſdictionem, non autem quoad proprieta-
tem, ita cauit Curt. iun. in conſ. 158. nu. 25. ſic etiam reſpondit
Caſſan. in conſ. 18. nu. 22. vt etiam ſenſit Abb. in c. ſi diligenti,
de præſcript. in 2. not. atque meminit Oldr. in conſ. 176. in fin.
ſicque decidit Aflł. dec. 567. Vidi in conſ. poſt nu 5. quod ob-
ſeruatione dignum cenſuit Boer. in ſing. præſumpt. num. 18. &
cautum eſt à Corn. in conſ. 547. in fin. vol. 2. & videas late id
tradentem Gabr. in ſuis concluſ. concluſ. 9. per totum.

CONCLVSIO DLIIII.

ARGVMENTVM.

Dominus an præſumatur ſcire quantitatem patrimonij ſui, quando agit aliquid circa ipſum patrimonium.

SVMMARIA.

1 *Dominus ſcire præſumitur quantitatem patrimonij ſui, quando agit aliquid circa ipſum patrimonium.*
Limita, vt nu. 2.
3 *Diſcrimen obliuionis, & ignorantiæ in actibus inter viuos, & in actibus morientium, quibus rationibus reprehendatur.*
4 *Teſtator præſumitur recordari de pertinentibus ad ſe.*
5 *Teſtator præſumitur ignorare vires ſui patrimonij, niſi ex aliqua qualitate aliud præſumatur.*
6 *Dominus ignorare præſumitur immobilia acquiſita ex alterius ſucceſſione de proximo facta, & mobilia in eodem loco exiſtentia.*
7 *Dominus ſcire non præſumitur quantitatem ſui patrimonij, quando haberet amplum, & valde diffuſum patrimonium.*
plum, & valde diffuſum patrimonium.
8 *Dominus præſumitur certior factus à ſuo procuratore de facto graui, & notabili,*
9 *Dominus non præſumitur certior factus à ſuo procuratore de facto graui, & notabili, quando procurator haberet generale mandatum.*

DOminus præſumitur ſcire quantitatem patrimonij ſui,
1 quando † agit aliquid circa ipſum patrimonium, iuxta
gl. in auth. ſed cum teſtator in gl. 3. C. ad l. falcid. vbi Bart. qui-
bus adhæret Ang. in l. ſi quis cum aliter, vbi etiam idem Bart.
ff. de verb. oblig. quem refert, & ſequitur Alex. in conſ. 9. Viſo
themate, col. 6. poſt num. 15. verſ. dum dicit quod in ciuitati-
bus, in quibus ſunt incaraſtrata, vol 5.

2 Primo limitabis locum habere in actibus inter viuos: † ſe-
cus autem in actibus morientium, vt notat Cyn. in d. auth. ſed
cum teſtator, col. 1. Bar. in col. 5. nu. 5. Corn. col. 3. in prin. Ang.
Aret. in §. in fraudem. col. 5. Inſtit. qui. ex cau. man. atque Cyn.
in l. quiſquis, & ibi Salic. C. de reſcind. vend.

Contra hanc Bartoli ſententiã aperto, vt dicitur, Marte pu-
gnauit Aret. in conſilio 47. viſis & diligenter ponderatis, nu-
mero 2. reprehendens hoc diſcrimen obliuionis, & ignoran-
3 tiæ in actibus inter viuos, † & in actibus morientium, ijs ra-
tionibus.

Primo, quia etiã teſtamenta, & vltimæ voluntates, frequen-
ter fiant in ſanitate, & ſic cum teſtator ſit ſanus mente & cor-
pore, ceſſat id quod dicitur in l. hac conſultiſſima. in § at cum
humanę. C. qui teſtam. facere poſſunt, per quem context. per-
mouetur Bar. vt illud ſentiat: non enim tunc poteſt dici teſta-
tor mortis cogitatione turbatus, non recordari de rebus ad ſe
pertinentibus, ſic contra Bar. diſſeruit, & cenſuit idem Aret. in
d. conſ. 47. quam opinionem comprobat auctoritate Ang. in d.
auth. ſed cum teſtator, C. ad l. Falcid. hac ratione idem ſentien
tis: ea etiam ratione Bart. opinionem refellit Aret. quia teſta-
4 tor † præſumitur recordari de pertinentibus ad ſe, per l. filio.
ff. de adimend. leg.

Intelligas tamen Bartoli ſentẽtiam, in actibus morientium,
teſtatorem præſumi ignorare vires ſui patrimonij, vt locum
5 habeat, † niſi ex aliqua qualitate aliud præſumatur, veluti, ſi
detrahi vetuerit falcidiam, ex hoc enim præſumitur ſciens, ita
intelligit Bart. ſententiam Roland. Paſſeg. in ſuo Flore teſta-
mentor. in 1. par. rub. 58. de falcid. detracta à teſtat. fact. prohi
bit. nu. 18. verſ. item quære circa fin. motus auctoritate gl. in d.
auth. ſed cum teſtator. in verb. non ignarus. ad l. falcid.

Secundo concluſionẽ limitare poteris non procedere quo-
6 ad † immobilia acquiſita ex alterius ſucceſſione de proximo
facta, & quo ad mobilia in eodem loco exiſtentia, nam tunc
non præſumitur, vt docuit Bar. in d. auth. ſed cum teſtator. &
tradidit Salic. in d. l. quiſquis. C. de reſcind. vendit. & placuit
Aret. in d. §. in fraudem, quam ſententiã ſua auctoritate corro-
borauit Alexand. in conſil. 1. col. 3. vol. 6. atque Imol. in c. cum
contingat. col. 57. de iureiur.

7 Tertio velim limites, quando haberet amplum, & † valde
diffuſum patrimonium, vt ait Bal. in l. 5. q. 6. nu. 9. C. de reſcin-
denda vendit. cui adhæret Fabianus de Monte, in tractatu de
emption. & vendit. in 9. quæſtion. princip. poſt verſ. 4. quæro,
num. 20.

Poſtremo dominus, vt & id pro coronide addam, præſumi-
8 tur certior factus à ſuo procuratore † de facto graui, & nota-
bili, vt conſuluit Roman. in conſ. 481. col. 2. verſ. ſecundo quia
præſupponendum, cui reſponſum conuenit Abb. in conſ. 18.
col. pen. verſ. 3. dixi, vol. 5. quibus aſſentitur Crau. in conſ. 40.
col. 2. verſ facit quod pulchre.

Quod quidem intelliges, quando ille procurator haberet
9 ſpeciale mandatum, etenim in procuratore † habente genera-
le mandatum non procederet, vt colligitur ex dictis Imo. in c.
fin. col. 31. verſ. ſi autem loquimur, de reſcript. & tradidit cla-
rius in conſ. 123. col. 5. verſ. ſi autem arguatur, & idem tenet
decidendo Capic. deciſ. 4. nu. 53.

CONCLVSIO DLV.

ARGVMENTVM.

Donationem regulariter non præſumi, & an, & quibus in caſibus præſumatur.

SVMMARIA.

1 *Donatio regulariter non præſumitur.*
2 *Non præſumitur quem velle iactare ſuum, & bona ſua dilapidare, ſed potius acquirere, & ditari.*
Nemo ſuas fortunas ſponte eijcit, ibid.

3 Donare

3 *Donare aliud non eſt, quàm iactare, & dilapidare.*
4 *Malitie donare non præſumitur, quia genus eſt auariſſimum.*
5 *Error potius præſumitur, quàm donatio.*
6 *Error licet regulariter non præſumatur in facto proprio, tamen in donatione præſumitur.*
7 *Stultitia potius præſumitur, quàm donatio.*
8 *Stultus, & demens præſumitur, qui omnia ſua donat.*
9 *Donationem aſſerens, ad probandum eam, debet adducere probationes efficaciores, & clariores, quàm alias requirerentur.*
10 *Donatio debet manifeſtè probari.*
11 *Pater dans aliquid filio præſumitur potius illud ipſi committere, quàm donare.*
12 *Donatio non inducitur, nec præſumitur ex eo, vt ſi tu à me petas vt bonè rem tibi donem, ego reſpondeam non tantum bene, ſed & quicquid tibi placet.*
13 *Interpretatio, præſumptio, ſiue coniectura, vbi ſumi poteſt alia quàm donationis, ſemper illa ſumitur, quæ pro non donatione facit.*
14 *Coniectura, vel præſumptio contra donationem ſumitur etiam leuis.*
15 *Interpretatio licet vt plurimum debeat fieri, vt actus non reddatur inualidus, tamen hoc in caſu donationis non habet locum, & potius debet reddi actus nullus, quàm præſumatur donatio.*
16 *Iudex per coniecturas arbitrari debet ſuper donatione.*
17 *Donatio non præſumitur, etiamſi quis rem poſſediſſet per decem annos.*
18 *Donatio non præſumitur, etiam contra eccleſiam.*
19 *Adminiſtrans ſi quis dederit ei, cuius bona adminiſtrat, præſumitur dediſſe animo adminiſtrandi non donandi. Intellige, vt num. 20.*
21 *Mater quæ dedit fundum communem filio, & filia in dotem, præſumitur dediſſe animo donandi.*
22 *Donatio non præſumitur ex depoſito facto per virum pro vxore, vel contra.*
23 *Donatio inter coniuges non præſumitur.*
24 *Donatio minus præſumitur facta ipſi fœtui, quàm gratia vxoris.*
25 *Donatio non præſumitur ſi ſponſus mittat rem ſponſa, vt ornatior ad virum veniat.*
26 *Donare in dubio non præſumitur Prælatus conſanguineo, ſed mutuare.*
27 *Donator præſumitur poſthumo nato noluiſſe eccleſia donare.*
28 *Donatio non præſumitur, quando actus eſt indifferens ad donationem, & repudiationem.*
29 *Donandi animus non præſumitur in colono, inquilino, vel emphyteuta.*
30 *Donatio inter coniuges nunquam in dubio præſumitur.*
31 *Donatio in dubio non præſumitur in his, quæ ſunt magni præiudicij.*
32 *Donationem immoderatam nemo præſumitur facere.*
33 *Donare non præſumitur quis velle illi, cum quo litigat.*
34 *Donare non præſumitur, dotans, quando in libro rationum redegit, quod pro dote ſoluit.*
35 *Donare non præſumitur animo donandi patruus dotans neptem ex fratre habentem patrem diuitem.*
36 *Donationem non feciſſe præſumitur pater, ſi de filijs cogitaſſet.*
37 *Donatio non præſumitur in homine cauto.*
38 *Donatio præſumitur facta, quando poſt rem traditam interuenit longum tempus, & cum iſta longinquitate concurrerent aliqua indicia, vt conſanguinitatis, vel amicitia.*
39 *Donatio non præſumitur inuicem facta inter fratres, quando diu vna vixerunt deguntque.*
40 *Donatio præſumitur inter coniunctos, & conſanguineos, ratione coniunctionis, & conſanguinitatis.*
41 *Donatio non præſumitur inter conſanguineos, quando ſola conſanguinitas concurrit.*
42 *Frater ſi pro fratre aliquid ſoluerit, vt collectas, vel quidpiam id genus non præſumitur feciſſe animo donandi, ſed repetendi.*
43 *Sola conſanguinitas ſufficit ad inducendam præſumptionem donationis, quando alia cauſa non appareret, ex qua tolleretur præſumptio donationis.*
44 *Donatio præſumitur intuitu conſanguinitatis, quando res modica donata eſt.*
45 *In modicis potius præſumitur donatio.*
46 *Donatio alicuius rei ſi ſubſequatur, quando præceſſerunt benemerita, præſumitur tunc donatum ob talia merita.*
47 *Merita præcedentia faciunt non tantum ſimpliciter præſumi donationem, ſed etiam, vt actus geſtus inter dubium præſumatur donatio.*
48 *Donatio præſumitur, etiamſi donatum excederet ſummam benemeritorum.*
49 *Donatio potius præſumitur, quàm feudum, quando eſſet quæſtio ſuper fundo alicui conceſſo.*
50 *Donatio præſumitur quando inter clauſula, ex cauſa liberali donamus, &c. etiam ſi in dicto inſtrumento exarent verba, quæ innuerent feudum.*
51 *Princeps donare non præſumitur, ſed vendere, quando in inſtrumento facta eſt mentio pretij, licet extent verba, concedimus, vel indulgemus.*
52 *Donatio præſumitur, quando quid tibi tradidiſſem, vt aliquid faceres in meo, quod alias non fuiſſes facturus, niſi tradidiſſem. Et hoc etiam ſi res, vel quantitas tradita eſſet magna, vt num. 13.*
54 *Donatio præſumitur in amico maxime in parua quantitate datum.*
55 *Ob cauſam amicitia præſumitur, quod quis alteri conſtituat, & illum probet, cui alias non conſtitueret.*
56 *Donare dicitur, qui paterna amicitia iuuat filium amici, cui ſuſpecti tutores ſtandum faciebant.*
Procurator adiuuans filium amici in iudicio, præſumitur ob amicitiam, quam cum eius patre gerebat, adiuuiſſe, ob idque impenſam, vel præmium conſequi nolle. ibidem.
57 *Donare præſumitur, qui iuuat filium amici, ſi cum amicitia concurrat cauſa pietatis, ne ſcilicet opprimatur, & modica ſit impenſa.*
58 *Donatio præſumitur, ſi dans erat diues, & nobilis, & recipiens pauper.*
59 *Liberalitas præſumitur ratione diuitiarum.*
Diues præſumitur facilius donare, licet non ſit nobilis. ibidem.
60 *Regni nobilitas efficit, vt præſumatur donatio.*
Natura nobilium eſt multo maiorem referre gratiam.
61 *Craſſi liberalitas in Alemannum.*
62 *Donatio præſumenda non eſt, quando actus geſtus à nobili non conueniat donationi.*
63 *Donatio præſumitur, ſi quod datum eſt, ſit quid minimum, vel paruum, ſecus ſi de re graui, & magna agatur.*
64 *Quæ ſit res grauis, & magna, vel parua, arbitrio iudicis relinquitur.*
65 *Donatio præſumitur, quando aliquid tibi tradidiſſem ex aliqua cauſa de præterito falſa, quam ſcirem eſſe falſam.*
66 *Donatio non præſumitur, quando quis ſciens ex certa ſcientia non teneri ad aliquid, patitur nihilominus ſe ad id obligari.*
67 *Donatio præſumitur conſiderata conſuetudine, vt in encaenijs, quæ mittuntur à conſanguineis viri eius vxori, vel contra.*
68 *Mater redimens filium ab hoſtibus, animo donandi impendiſſe præſumitur.*
69 *Mater expendens aliquid pro refectionibus perſonam filij, præſumitur cauſa pietatis facere.*
70 *Frater redimens ab hoſtibus fratrem non præſumitur animo donandi feciſſe.*
71 *Princeps quando confeſſus eſt aliquid alicuius eſſe, cenſetur id conceſſiſſe illi, & donaſſe.*
72 *Princeps cognominans ciuitatem, quæ non eſt, vel aliquem ſub titulo dignitatis, quam non habet, cenſetur velle, vt tales ſiant, atque conferre tales.*
73 *Donatio præſumitur, & valet actus, quando aliquid promittitur per viam ſtipulationis, & vtraque pars facit nullam cauſam in ſtipulatione.*
74 *Donatio præſumitur etiam quando quis diceret, concedo tibi hanc rem nulla cauſa expreſſa.*
75 *Donare cenſentur etiam ſi alias ſint adminiſtratores frater, vel mater, quando dant ſimpliciter in dotem rem propriam.*
76 *Donaſſe præſumitur mater filia, quando dedit res aliquas extra dotem eius genero nomine filiæ filia præſente.*
77 *Dos donata præſumitur etiamſi eſſet data ab extraneo mulieri, ſi ille extraneus à marito ipſius mulieris ſtipulatus non fuerit eam ſibi reddi ſoluto matrimonio.*
78 *Donare non præſumitur voluiſſe extraneus dans dotem, quando matrimonium, pro quo ab ipſo ſuit dos data, non eſt ſequutum.*
79 *Donatum præſumitur fuiſſe id, quod pater, vel mater, vel alius ex maioribus dedit deſcendenti pro arte, vel diſciplina ediſcenda.*
80 *Donatio viciſſim præſumitur, quando aliquid dono dedi tibi, & tu aliquid aliud mihi concedis.*
81 *Donatio reciproca ſiue viciſſim facta dicitur propriè donatio.*
82 *Conuentus contrahens nomine conuentus donare videtur ei, pro quo contrahit.*
83 *Pater ſtipulans emphyteuſim eccleſiaſticam pro ſe & filijs, cenſetur feciſſe animo donandi filijs.*
84 *Donatio non præſumitur, quando mandato eius, pro quo ſtipulatur coniunctus contraxiſſet.*
85 *Pater ſtipulans emphyteuſim eccleſiaſticam pro ſe, & filijs: non cenſetur feciſſe animo donandi filijs, niſi accepiſſet etiam poſſeſſionem nomine eorum.*
86 *Donare videor tibi, quando volens mihi aliquid donare mando, vt tibi donet.*
87 *Donare præſumor, quando mando teſtatori volenti mihi aliquid legare, vt tibi leget.*
88 *Donatio valet in præiudicium fratrum quando maritus ſcientibus, & tacentibus ipſis fratribus donat aliquam rem communem vxori.*
89 *Mater ſi alimenta filio præſtitit, non animo repetendi, ſed donandi præſtitiſſe præſumitur.*
90 *Impenſa à matre facta filio pro alimentis, quando eſſent magna, tunc poſſunt repeti.*
91 *Donatio non præſumitur, & mater poterit expenſas repetere, ſi alimenta præſtiterit filio, qui erat in poteſtate patris adhuc ſuperſtitis.*
92 *Mater impenſas poterit repetere pro alimentis factis filio, etiam contra illos, qui tenentur alere filium ex aliqua alia cauſa.*
93 *Donare velle præſumitur, qui ſciens ſe in nulla re teneri alicui aliquid ſine cauſa promittat.*
94 *Donare præſumitur, qui res ſuas defendit eidem.*
95 *Donare præſumitur vir vxori concedens aliquid ad luendum ornamentum vxoris pignori obligatum.*
96 *Donare præſumitur, qui ſcienter ædificauit in ſolo alieno.*
97 *Donatio cenſetur, quando res tradita ſit ab eo, qui donare præſumitur.*
98 *Donatio præſumitur, quando non apparet de aliqua cauſa.*
99 *Donationis præſumptio eſt, ſi maritus emat fundum pro vxore, & pretium quod ſoluit confiteatur ſit eſſe vxoris.*
100 *Donatio præſumitur in coniunctam perſonam per illa verba, tolle pecuniam iſtam.*
101 *Donatio potius præſumitur, quàm animus repetendi, quando fratres ſimul habitantes in eadem domo, & menſa, plus fuerit expenſum de fructibus & redditibus in familia vnius, quàm alterius.*
102 *Donatio præſumitur facta filio emancipato, ſi poſſideat viuo patre.*
103 *Donatio inter coniuges præſumitur, quando maritus conſumit bona vxoris, ea ſciente, & patiente.*
104 *Donatio præſumitur, ſi aliquam aurum emitur, & ſibi traditur, ſecus ſi non ſiat traditio, vt ibi.*
105 *Donatio præſumitur rerum, quæ donantur, vel mittuntur à conſanguineis, vel coniunctis viri.*
106 *Donare præſumitur, qui ſoluit indebitum ſcienter.*

1 DOnatio regulariter † non præſumitur: ſic colligimus ex reſponſo Pauli in l. Campanus. ff. de operis libertor. & id probauit Bal. in l.1. nu.6. C. ad Vellei. quod & confirmauit Marſil. ſingul. 97. non præſumitur, nu.1. nam non præſumitur quis velle iactare ſuum, & bona ſua dilapidare, ſed potius
2 acquirere, † ditari, vt ad hoc perſpexiſſe videtur Paulus in l. cum de indebito, verſ. qui enim ſoluit. ff. de prob. ſic in hanc ſententiam tradidiſſe videtur magnus ille magiſter Ariſtot. lib.3. Ethic. cap.1. cum dixit neminem ſuas fortunas ſponte eiicere, ad quod pertinet contex. in c. ſuper eo. de renunc. & c. quia veriſimile. de præſumpt. & concluſionem probant Gl. & Bart. in l. quæ dotis, ff ſoluto matrim. & in l. cum quid. ff. ſi cert. pet. nec iniuria profecto, ſi in dubio non præſumatur:
3 quid enim aliud eſt donare, † quam iactare, & dilapidare? vt dixit Vlpian. in l. filiusfamilias, in princ. ff. de donat. & Caius in l. contra iuris. §. ſi filius. ff. de pact. & aſſeruit Bartholo.

Cæpol.

Cæpol.in tract.de ſimul.contract.in 7. præſumpt.nu.43. & à
noſtra concluſione ſtat etiam Alexan.in l.ſi is,qui quadragin
ta,§.dos legata,nu.4.ff.ad legem Falcid & maxime hoc pro-
4 cedit in muliere. † Mulier enim genus auariſſimum eſt, iuxta
Vlpianum, in l.ſi ſtipulata, ff.de donat. inter virum & vxorē,
cui accedit Bald.in l.1. C.ad Velleian. nu.6. & in conſil.366.
nu.4.vol.2. Alciatus in conſ.118.nu.2. volum.5. Bertrand.in
conſ.159.nu.8.vol.2. Hieronymus Gabriel.in conſi.60. nu.7.
cum ibi adductis lib.1. Tum quia quilibet præſumitur auarus,per d l.cum de indebito.ff.de probat.& ita Gloſ.in l.quæ
dotis,in verb.tenebitur.ff.ſol.matr.& pro concluſione etiam
facit,& tenet Alex.in conſ.185.nu.8.vol.7. & in conſ.164.nu.
6.vol.5.conſ.44.nu.4.vol.4.& Caſſan.in conſuetud.Burgund.
in rub.11.tit.de cenſ.§.2.nu.25.& idem ſenſit Biſignet. in deciſ.1.d.nu.3.de donat.inter vir.& vxor.Burſat.in conſil.104.
nu.20.Hieron.Gabr.in conſ.112.nu.5.

Primo amplia cōcluſionem eo vſque procedere, vt potius
5 præſumatur error,† quàm donatio,vt notat Glo.in l.generaliter. in verb.cauſa, C.de non numer.pecun. cum multis alijs
deductis à Dec.in conſ.177. nu.1. & idem voluit Purpurat.in
l.rogaſti,§.ſi tibi.ff.ſi cert.petat.hoc idem confirmauit Bald.
in conſ.189 creditor.in fin.lib.2.cui adhæret Dec.in cōſ.350.
nu.4.& in conſ.571.nu.4.& in conſ.644.num.5. huic etiam ſe
ſubſcripſit ſententiæ Iaſ.in l.iuris gentium,§.ſi cum nulla.nu.
28.de pact. ſic quoque placuit Ang. in d.l.generaliter, col.2.
C.de non numer.pecun. conſulendo ſenſit Raphael Cuman.
conſil.37.quidam legauit,in fine,& traditum eſt ab Imol.in l.
à Titio.col.2.ff.de verbor.oblig.atque reſponſum eſt ab Alexand.in conſ.13 ex his,quæ in themate,nu.3.lib.1.& in conſil.19.ex his, quæ in themate. colum.2.lib.4. & idem decidit
Grammat.in deciſ.66.nu.3.

6 Extendas hanc ampliationem veram eſſe, † etiam in facto
proprio,nam licet regulariter in tali caſu non præſumatur error,tamen in donatione præſumitur, vt colligere eſt à Pomp.
in l.ſed ſi me putem.in princ.iuncta glo.in verb.potero.ff.de
condict.indeb.cui conuenit Curt.iun.in conſ.56.nu.5. quem
ſequutus eſt Crauet.conſ 77.nu.14.& in conſ.142.num.26.&
cauit Ruin.in conſ.215.nu.22.lib.1.

7 Secundo amplia, vt cōcluſio adeo verà ſit, vt † potius præſumatur ſtultitia,quàm donatio,ſecundùm Bal.in d.l.generaliter.C.de non num.pecun.in 4.oppoſit.nu.5. & tradidit Iaſ.
in l.ſi à ſubſtituto,§ 1.in fine.ff.de legat.1. & ad hoc reſpon-
8 dit Bal.in d.conſ.189.in fin.lib 2.hinc aliquando,† dicimus illum ſtultum,& dementem præſumi,qui omnia ſuo donat, vt
interrogatus reſpondit Pariſ.in conſ.88.nu.13.lib.3.

Tertio amplia,vt eo vſque locum ſibi vendicet, vt ſi quis
aſſerat donationem,cum ſit actus non veriſimilis, vt patet ex
9 his quæ deduximus in cōcluſione,ad probandum eam † debeat deducere probationes efficaciores, & clariores, quàm
alias requirerentur:nam quando agitur ad probandum illud
quod nō eſt veriſimile, requiruntur huiuſmodi probationes,
ita cautum eſt à Dec.in conſ.177.teſtatur Abb.per illum tex.
10 in c.quia non veriſimile,in 2.notab.de præſum.iubdens † donationem debere manifeſte probari, per §.perficiuntur. Inſtit.de donat.

Quarto velim amplies,etiamſi pater filio aliquid daret,nā
11 tunc etiam potius illud committere ipſi filio, † quàm donare præſumeretur, ſi credimus ita teſtanti Bald. in l. executorem,nu.32. verſic.modo quæro quid econtra. C. de exec.rei
iud.quem refert ſequendo Marſil.in ſing.57.non præſumitur,
per l.cum pater.§.pater pluribus.ff. de legat.2.

Quinto amplia,vt adeo concluſio noſtra vera, & certa ſit,
vt ſi tu à me petas,vt hāc rem tibi donem, & ego reſpondeā,
12 non tantum † hanc, ſed & quicquid tibi placet, non inducatur,nec præſumatur donatio.Ita Iaſ.reſpondit in conſ.53.nu.
2.lib.1.& in l.dedi.§.ſi libet. ff.de condi.cauſa data.& voluit
Bal.in c.cum veniſſent,in fine.de inſtitut. quem refert Marſilius in d.ſuo ſingul.57.non præſumitur.

Sexto amplia, vt vbi alia ſumi poſſit interpretatio,præſum
13 ptio,ſiue coniectura, quam donationis, † ſemper illa ſumatur,quæ pro non donatione facit,per reſponſum Iuriſconſult.
in l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pignor.action.& l.ſi cum
autem.& ibi Bart.de ſolut.& l.Campanus. ff.de operis libertor,quod & placuit Signorol. in conſ.49. in quæſt. poſt nu.1.
verſ.item ipſa aſſerit,& ſenſit Ancharan.in conſ.7.in quæſtione agitata.colum.pen.quos refert cum multis alijs Tiraquel.
in l.ſi vnquam, nu 207.C.de reuocand. donatio.in verb. donatione largitus,nec id præterijt Abb. in conſ.20.num.17.ſic
etiam ſcripſit Alex.in conſ.185.viſo preceſſu,nu.8.vol 7.& in
conſ.164.præſuppono,nu.6.vol.5.Ruin.in conſ.171.nu.7.vol.
1.Natt.in conſ.73.nu.9.Cæpol.in conſ.63.num.12.Bald.in l.ſi
ex ſenatus.C.de incert.nupt.

Extendas hanc ampliationem ſecundum Tiraquell.vbi ſu-
14 pra,num.208.† etiam ſi illa coniectura,vel præſumptio contra donationem eſſet leuis,vt tradidit Bald.in l.vlti.colum.3
verſicul.ibi fortunam,num.12.C.de dot.promiſſ. & in l.1.nu.
3.verſicul. item vbi cadit. C. ad Trebellian. cui adhæret Iaſ.
in l.ſi fundum per fideicommiſſ.num.10.verſic. item pro iſta
ſolutione,ff.de leg.1.& in conſ.193.concurro in ſententia col.
1.verſicul.primum quia non ſolum.lib.2.& in conſil.149.circa primum,vol.2.verſ.non obſtat,ſi diceretur.nu.4.& in conſilio 160.viſis,& diligenter conſideratis,col.2.verſic. & cum
hic.num.3.volum.4.

Secundo extendo , vt locum habeat hæc ſexta ampliatio,
etiam ſi capiendo illam coniecturam, & præſumptionē con-
15 tra donationem † facientē actus redderetur inualidus,& inefficax,nam licet vt plurimum interpretatio debeat fieri , vt
actus nō reddatur inualidus: tamen in caſu iſto non habet locum,& potius debet reddi actus nullus, quam præſumatur
donatio per l.ſi non ſortem. §. ſi quis falſo. & ibi Bart. ff. de
cond.indeb. ſic tradidit Iaſ.in d.conſilio 160.num.3.vol.4.&
alios refert Tiraq in d.l.ſi vnquam.in verb. donatione largitus,num.308.verſ.ſed etiam,C.de reuocand. donat. & *Deci.*
in conſ.177.in prin.

16 Sed illud obſerues,& memoriæ mādes † cōiecturas huiuſmodi iudicem debere arbitrari, vt notat Bello.in conſ.60.nu.
10.& Alci.in reſponſ.233.nu.5.

Septimo amplia , etiā ſi quis rem poſſediſſet per decē an-
17 nos : † etenim nihilominus non præſumitur donatio,iuxta l.
cum de in rem verſo.ff.de vſur.vt doctiſſime voluit Bald.*in l.*
vlti.poſt nu.1.C.ne de ſtatu defuncti.vt refert Tiraq vbi ſup.
poſt nu.206.in fine.

18 Octauo amplia, † etiam contra eccleſiam,nam etiam tunc
non præſumitur donatio,ſecundum Alciat in reſponſ.38.in fi.

Nono ampliabis in quolibet adminiſtrāte,nam ſi quid de-
19 derit ei,cuius bona adminiſtrat, † præſumitur dediſſe animo
adminiſtrandi,non donandi,vt tradidit Bal.in l.vlt.num.13.
verſ.quæro quid in matre.C.de dot.promiſſ.

Hanc tamen limitationē intelligas in adminiſtratione ne-
20 ceſſaria: † ſine enim procul dubio eſſet verum , ita ait idem
Bal.ibidem,d.nu.13.in fin.per l.cum quædam.C.de adminiſt.
tut.& l.cum poſt mortem.ff.eod.de adminiſt.tut.

Quod tamen ſecus eſſet in matre , quæ dot fundum com-
21 munem ſibi,& filiæ in dotem, † nam præſumitur dediſſe animo donandi, arg.l liber captiuus.C.de capt.& poſtlim. reuer.
& quod not.gl.in l.3.in §. ſed vtrum, in verb. patrimonium
eſt,in fi.ff.de minoribus. quem refert,& ſequitur Bald.in d.
l.vlt.d.num.13. C.de dot.promiſſ.

22 Decimo ampliabis, vt donatio non præſumatur † ex depoſito facto per virum pro vxore,vel econtra, vt fuit reſcriptum ab Imper. Alex. in l.etiam ſi. vbi Bald.C.de dona.int.
vir.& vxor.

Vndecimo velim amplies, vt donatio inter coniuges non
23 præſumatur ex illis verbis,† redde̜s vxori hanc rem,vel hęc
ſunt bona vxoris,ſic tradidere gl.prima ſingu.Bald.& Dd. in
d.l.etiam ſi. C. de donat.inter vir.& vxor.

Duodecimo amplia,vt donatio minus prę̜ſumatur ratione
24 ſocrus, † quam gratia vxoris, ex quo cum ſocru non tanta ſit
coniunctio,iuxta ſententiam Alciat. in conſ.71. nu.3.lib.5.

Decimotertio ampliabis , non enim donatio præſumitur ;
25 ſi ſponſus mittat rem ſponſæ,vt ornatior ad virū veniat,† ſed
præſumitur commodatio , vt ait Bald.in l.cum te ſponſæ.nu.
2.verſ.& hic aduerte,C.de donat.ante nupt.cui accedit Ang.
in l.ſi vt certo,§.interdum,nu.1. ff.cōmod.cuius rei ratio eſt,
nam quoties aliquid traditur gratia tradentis , illa traditio
non præſumitur donatio.per d.l.ſi vt certo.§.interdum vt inquit idem Bald.vbi ſupra.

26 Decimoquarto ampla,vt donare in dubio † non pręſumatur Prælatus conſanguineo, ſed mutuare, vt reſpondit Bald.
in conſ.298.nu.10.vol.1.

D.cimo-

Decimoquinto ampliare poteris, nam donator poſthumo
27 nato † præſumitur noluiſſe eccleſiæ donare, vt aſſeruit Bal. in
conſil. 215. nu. 1. vol. 5.

Decimoſexto amplia, etenim donatio nõ præſumitur, quan
28 do † actus eſt indifferens ad donationem & repudiationem,
auctor eſt Bal. in conſ. 372. nu. 2. vol. 3.

Decimoſeptimo amplies velim, donandi namque animus
29 non præſumitur in colono, inquilino, vel emphyteuta, † qui
eſſe ſolum alienum ſciunt, qui habent cauſam à domino, ſic
ſenſit Bal. in l. 2. nu. 2. C. de rei vendic.

Præterea donatio inter coniuges nunquam in dubio præſu
30 mitur, † immo ſtatur inſtrumento cuiuſlibet contractus initi
inter eos, donec probetur donatio, per l. quod autem. § ſi ma-
ritus. ff. de don. inter virum & vxor. & teſtatur gl. in l. vtrum.
ff. eo. Bart. in l. qua dotis. ff. ſolu. matrim.

31 Neque donatio in dubio præſumitur in his, † quæ ſunt ma-
gni præiudicij, vt obſeruauit Bal in conſ 102. num. 3. vol. 2. &
Bart. in l. quæ dotis. ff. ſolut. matrim.

32 Nec quiſquam donationem † præſumitur facere immode-
ratam, vt reſpondit Alciat. in conſil. 1. num. 15. libro 8. & in
conſil. 2. lib. 1.

33 Ad hoc donare non præſumitur quis velle illi, † cum quo
litigat, vt cautum eſt ab Alciat. in conſ. 32. nu. 7. lib. 6. adducit
l. 3. C de repud. hæred.

34 Inſuper donare non præſumitur dotans, † quãdo ſub libro
rationum redigit, quod pro dote ſoluit, vt teſtis eſt Ruin. in
conſ. 171. nu. 11. lib. 1.

Amplius dotare non præſumitur animo donandi patruus
35 dotans neptem ex fratre † habentem patrem diuitem, ſed po
tius repetendi, ſic conſulendo ſenſit Ruin. in d. conſi. 171. nu-
mero 2. lib. 1.

36 Rurſus donationem non feciſſe præſumitur pater, † ſi de fi-
lijs cogitaſſet: quod voluit Pariſ. in conſ. 73. nu. 3. vol. 1.

37 Quinetiam donatio non præſumitur † in homine cauto, ita
ait Alciat. in conſ. 31. nu. 8. lib. 8.

38 Primo limita concluſionem non procedere, † quando poſt
rem traditam interuenit longũ tempus, & cum iſta longinqui-
tate concurrerent aliqua indicia, vt conſanguinitatis, vel ami
citiæ, nam tunc eiuſdem rei traditæ præſumitur facta donatio,
vt l. Procula. ff. de probat. & docuit gl. in l. quæ dotis, in verb.
tenebitur. ff. ſolu. matrim. cui accedit Bal. in l 2. nu. 2. ff. de iure
dot. & late Tiraq. proſequitur in tract. de præſumpt. in verb.
per decem annos. § 1. glo. 4. verſ. octauo. & aſſeruit Bal. in l. 1.
nu. 3. verſ. extra quæro. C. qui teſtam. facer. poſſ. quem refert &
39 ſequitur Anch. conſ. 302. nu. 4. qui ait, vt † inter fratres, quan-
do diu vnam vitam degunt, propter diuturnitatem temporis,
& communis vſus viuendi, & ratione coniunctionis perſo-
narum, præſumatur inuicem facta donatio, de quo temporis
curſu conſulas pulchre differentem Bart. in d. l. quæ dotis. nu.
7. ff. ſolut. matrim.

Secundo fallit ratione coniunctionis, & conſanguinitatis
40 perſonarum: † nam inter eos præſumitur donatio, vt reſpon-
dit Alphenus in l. ſi ſeruus communis. ff de dona. inter vir. &
vxor. & voluit gloſſ. in d. l. quæ dotis. atque Bal. placuit in d. l.
2. & Bart. comprobauit in l. cum quid. ff. ſi cert. pet. & ibi Paul.
Caſtrenſ. Felin. etiam id confirmauit in c. ſi cautio. nu. 5. de fi-
de inſtrumen. iterum auctoritate ſua id corroborauit Bald. in
l. 1. nu. 6. C. ad Velleian. & hoc præcipue locum habet, ſi con-
currat diuturnitas temporis, vt cõſtat ex his, quæ deduximus
ſupra in prima limitatione: hoc etiam ſenſit Ruin. in conſilio
162. nu. 11. & 13. vol. 3. & quod inter conſanguineos præſu-
matur donatio tradidit Abb. in c. nonne, poſt nu. 1. de præ-
ſumpt. atque Dec. in conſ. 267. nu. 2. in fin. & Roman. in conſ.
235. Quoad primum. col. 1.

Sublimita, & intellige hanc ſecundam limitationẽ non pro-
41 cedere, qñ ſola conſanguinitas concurrit, † nam tunc non
* præſumitur donatio, vt de * communi opinione atteſtatur Iaſ.
in l. quæ dotis, nu. 18. ff. ſolut. matrim. & Alciat. de præſumpt.
in reg. 1. præſumpt. 32. nu. 2. & tenet Socin. in cõſ. 73. nu. 19. lib.
1. quibus adhæret Iacob. Menoc. in conſ. 91. nu. 53. lib. 1. & in
tractat. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 1. caſu 88. n. 10. verſ. vere ego.
Nam debent aliæ coniecturæ concurrere, nempe primo con-
ſanguinitas, ſecundo rationes ſæpius ſubductæ, & temporis
diuturnitas, vt in l. Procula. ff. de probat. Ita. n. ab omnibus in-
telligitur ille text. vt refert Iaſ. in d. l. quæ dotis. d. nu. 18. & in
conſ. 193. lib. 2. ſic etiam ſenſere nonnulli tum conſulendo, tũ
decidendo, tum etiam profitendo, vt Socin. in conſ. 25. nu. 10.
lib. 4. Ruin. conſ. 162. nu 10. lib. 3. Afflict. deciſ. 13. nu. 12. Pur-
purat. in l. cum quid, nu. 128. ff. ſi cert. petat. Socin. in conſ. 128.
nu 108. lib. 1. & in conſ. 14. in fine, lib. 13. Alciat. reſpon. 304.
in fine. Neuiz. in conſ. 57. nu. 6. Grammat. deciſ. 10. num. 39. &
refert Ioan. Fich. in addition. ad regul. Bapt. à Villalob. in ver.
* donatio. vbi de * communi.

Et quod ſola conſanguinitas non ſit ſatis, videtur compro-
bare cõtext. in l. ex duobus fratrib. & in l. penult. ff. de negot.
42 geſt. & in l. ſi negotium. C. eo. vbi † ſi frater pro fratre aliquid
ſoluit, vt collectas, vel quidpiam id genus, non præſumitur, fe-
ciſſe animo donandi, ſed repetendi. Ita ex d. l. ſi negotium. vo
luit Alex. in l. ſi filius, in ſi C. eodem. dẽ nego. geſt. & reſpõdit
in conſi. 99. lib. 2. & placuit pluribus in locis Dec. in conſ. 21.
nu. 7. in fine, & in conſ. 442. nu. 30. & in conſ. 628. num. 7. & 8.
hoc idem confirmauit Ruin. in conſ. 161. nu. 11. lib. 3. & conſ.
100. nu. 4. & conſ. 145. nu. 9. vol. 4. & meminit Crauet. conſilio
86 nu. 2. & Ruin. in conſ. 171. vol. 1.

43 Intellige hanc ſublimitationem non procedere, † qñ alia
cauſa non appareret, ex qua tolleretur præſumptio donatio-
nis: tunc enim illa ſola conſanguinitas ſufficit ad inducendã
præſumptionem donationis, vt ita canit Alban. in conſ. 12. nu.
7. & 8. per l. Campanus. ff. de oper. libert.

44 Præterea non habere locum intelligas, † quando res modi-
ca donata eſt, etenim tunc intuitu conſanguinitatis præſumi-
tur donatio, ſecundum Ruin. in d. conſ. 171. nu. 13. vol. 1. & cõ
ſilio 100. num. 5. volum. 4. & voluit gloſ. in dicta l. cum quid.
vbi plene per Dd. & Alexan. ff. ſi certum petat. nam in modi-
45 cis † præſumitur potius donatio, vt ait Barbat. in conſil. 46.
columna ſeptima, verſiculo faciat etiam ſimile. volumine 4. ex
mente Bal. in l. ſi paterno. numero 3. verſiculo item & quanti-
tas. C. de negot. geſt. & magna præſumitur furioſa, iuxta ſen-
tentiam Boer. in quæſt. 23. nu. 64. & Socin iun in conſilio 95.
num. 20. vol. 2.

Tertio fallit principalis concluſio ratione remunerationis:
nam quando præceſſerunt benemerita, & ſubſequatur datio
46 alicuius rei, † præſumitur tunc donatum ob talia merita, per
l. ſi vero non remunerandi. §. idem Papinianus. ff. mandati. qp
& ſenſit gloſſ. in l. quæ dotis. ff. ſoluto matrimon. cuius men-
tem comprobauit Bald. in c. ſi cautio. num. 4. verſic. porro. de
fide inſtrumen. & in l 2. nu. 2. C. de iure dot. ita permulti alij
tradidere, vt Bart. & Pau. Caſtrenſ. in l. cum quid. ff. ſi certum
petat. Felin. in d. c. ſi cautio, num. 5. Bald. Nouell. in l. 1. nu. 410.
ff. ſoluto matrimon. Pau. Caſtrẽſ. in l. traditionibus, C. de pac.
Iaſ. in l. ex hoc iure. nu. 57. de inſtit. & iure. Purpurat. in d. l. cũ
quid. nu. 129. Curtius iun conſ. 34. nu. 5. & conſ. 54 num. 1. &
47 3. Bellon. conſ. 60. num. 10. † nam merita præcedentia faciunt
non tantum ſimpliciter præſumi donationem, ſed etiam effi-
ciunt, vt actus geſtus alias dubius præſumatur donatio, vt cla
ret ex latiſſime deductis à Tiraquel in d. l. ſi vnquam. in verb.
donatione largitus. numero 50. verſic. trigeſimo licet. C. de
reuocand. donatio.

Primo amplia iſtam limitationem procedere, etiamſi dona
48 tum excederet ſummam benemeritorum: † nam tunc etiam
præſumitur donatio, etenim grato animo, re pecuniaria par
gratia nequit referri, vt dicit Purpurat. in d. l. cum quid, num.
130. ff. ſi certum petat. & latiſſime ad hoc ſe fundit ex ſuo in-
ſtituto Tiraq. in d. l. ſi vnquam, in d. verb. donatione largitus,
nu. 80. cum pluribus ſequentib. & nos vberius diſſeruimus
ſupra in concluſione, Benemerita.

Quarto fallit, quando eſſet quæſtio ſuper feudo alicui con
49 ceſſo, † quia tunc potius præſumitur donatio, quam feudum
vt ſenſit Aug. conſ. 242. ſuper puncto in fine, & hoc præſertim
cum ſit conceſſio a principe, vt tradit Dec. in conſ. 32. poſt n.
3. verſ. & hoc etiam, quem refert, & ſequitur Alba. in conſ. 64.
nu. 64 ſic reſpondit Oldrad. in conſilio 159. nu. 5. quem refe-
* runt, & pro * communi doctrina ſequuntur Grat. in conſilio
9. nu. 28. vol. 1. Gozadin. conſ. 8. n. 16. Soc. iun. in conſ. 76. num.
42. vol. 1. & in conſ. 102. nu. 15. vol. 2. Roland. à Valle in conſ.
2. nu. 14. cum ſeq. vol. 1.

50 Quod ampliabis, † etſi in dicto inſtrumento extarẽt verba
quæ innuerent feudũ, quia nihilominus præſumeretur dona-
tio, quando extaret clauſula, Ex cauſa liberali donamus, &c.
concedimus, &c. vt conſuluit Alciat. in reſponſ. 374. nu. 3. & ex

Z z com-

Digitized by Google

• *cummuni refert Beto. in con ſil.65 num 38. & in cnnſil 67.
nu.1.& 44.vol.1.in conſ.152.nu.9 vul.2.quos etiam ſequitur
Burſat.in conſ.46.num.4.& 5.

Limitabis tamen, quando in inſtrunēto facta eſſet mentio
51 pretij, † licet extarent verba, concedimus, vel indulgemus,
nam tunc non præſumitur Princeps dunare, ſed vendere vel-
le, ira reſpundit Iaſ.ſibi contrarius in conſ.56.in cauſa, & lite.
poſt num.3.in fin. volum.1.

Quinto fallit, qñ aliquid tradidiſſem tibi, vt aliquid face-
52 res in tuo † quud alias non fuiſſes facturus, niſi tradidiſſem,
nam tunc de tali re tradira præſumitur donatio, ita aperte re-
ſponſum elt ab Vipia.in l.ſed ſi mors, §.fi.ff.de don.inter vir.
& vx.& probauit Paul.Caſtr.in l.cū quid.nu.11.ff.ſi cert.pet.
53 Quod amplia † etiam ſi res, vel quantitas tradita eſſet ma-
gna, & nihilominus pſumitur donatio, vt auctor eſt Pau.Caſt.
in d.l cum quid.nu.num.11.ff.ſi cert.petat.

Sexto fallit ratione amicitię, nam in amico maxime in par-
54 ua quāritate datū, † præſumitur donatio, vt vna mente tradi-
dere ambo poſt nu.11.Bar.& Paul.Caſtr.in d.l. cum quid.ff.ſi
certum pet.Bal.in l 2.poſt nu.5 verſ.ſed alibi. C.de iure dot.
Fel.in c.ſi cautio, nu.15.de fide inſtrumen Ruin in conſ.100.
55 nu.5.& 5.vol.4.nam ob cauſam amicitiæ † præſumitur, quod
quis actui conſentiat, & illum probet, cui alias non conſenti-
ret, vt teſtantur Bal.Sa.icet.& alij in l inuitus. C.de procurat.
atque Alexand.conſ.r.nu.17.lib.3.& Crauet.conſ.337.col.1.
ver imo, poſt num.1.

Vnde ex hac limitatione elicitur, vt q paterna amicitia iu-
uet filium amici, cui ſuſpecti tutores fraudē faciebant, nō re-
56 peret impēſas, † cum donare dicatur, vt in hac hypotheſi vi-
ſus eſt reſpondere Vlpia.in l.is qui amicitia, ff.de negot.geſt.
ex quo colligit Bar.in l.s.nu.4. C.eo.procuratorem adiuuan-
tem filium amici in iudicio, præſumi ob amicitiam, quā cum
eius patre gerebat, eum adiuuaſſe, ob idque impenſam, vel
præmium aliquod conſequi nolle.

57 Intelligas tamen prædicta vera eſſe, † ſi cum amicitia con-
curreret cauſa pietatis, ne ſcilicet opprimeretur, item modica
impenſa, vt notatur in d.l.is qui amicitia, & in l 1.C.de neg.
geſt.& obſeruanr Bal.in c.s.nu.2.C.de iur.dot.

Septimo fallit, inſpecta qualitate dantis, nā ſi dans erat di-
58 ues, & nobilis, & recipiens pauper, † præſumitur donatio te-
ſte gl.in l.vxori, §.fin.in gl.finali, ff.de leg 3.& docuit Bart.in
l.cum quid. num.11. ff.ſi certum petat.quibus accedit Fel.in
c.ſi cautio. nu.5.de fide inſtrumen.& tradidit Bald.in l 1.nu.
59 6. C.ad Velleian.vbi ait, ratione diuitiarū † præſumi libera-
litatem, & Purpurat.in d.l.cum quid, num.121.inquit diuitem
præſumi, facilius dunare, licet non ſit nobilis, idem tenuere
Marian.Soc.in conſ.55.num.20.volum.2.Romsn. ſingul.650.
incipi.nobilitas.Iaſ.in d.l.cum quid. in 1.lectura, nu.19.& in
l.contra iuris §.1.colum.1.nu.7. ff.de pact.Bald.in l.ſi pater-
no.nu 3.C.de negot.geſt Corn.conſ.81. primus conſultatio-
nis articulus.col.1.lib.1.Barb.in c.ſedes, col.s.de reſcript.Iaſ.
in cōſ.45.factū ſic ſe habet, sereniſſimus.col.3.lib.1.& ad hoc
videas late Tiraq.in tract.de nobilitate, artic.vltim.nu.47.&
50.hinc dicere ſolebat Roland.à Valle in cōſ.50.nu.32.vol.3.
60 † Regiam nobilitatē efficere, vt præſumatur donatio. Natura
enim nobilium eſt, ſi credimus Alex.III.Summo Pontif.in c.
1.de don.multo maiorem referre gratiam.

Hinc tātopere regia Crœſi liberalitas in Alcmæunē publi-
cis hiſtoricorum monumentis commendatur. Hic enim Alc-
mæon Megadis filius Athenienſis, eos Lydos, qui Sardib.à
Crœſo Delphos ad oraculū ierant, comiter accepit, cuius be-
neficentiam Cræſus, à Lydis, quos ad oraculum miſerat, cum
audiuiſſet, hominem accerſijt, & vbi aduenit eū donauit tan-
61 to auro, quāto ſemel corpore ſuo ferre poſſet.† Alcmæon igi-
tur prægrandem tunicam amictus, ingenti in ea ſinu relicto,
cothurniſque laxiſſimis calceatus, ad theſaurum perrexit, ad
quem ducebatur. Ibi in aceruum ramentorum procumbens,
primum cothurnos quibus erat indutus, auro referſit: deinde
omnem ſinum ſuum, atq; crines ramētis ſubigens, & parte in
os deſumpta, è theſauro proceſſit, ęgre trahēs cothurnos, cui-
uis alteri rei, quam homini ſimilis: cuius os, cū turgidum eſ-
ſet, & omnia onuſta, iu ctuens Crœſus, in cachinnuque erū-
pens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia bona dedit,
ita domus Alcmęonidū, vehementer locupletata eſt: ſic ſcri-
ptis conſeruauit Herodot.lib.6.

Attamen de iſta limitatione ſic indiſtincte poſita dubitat
Menoch.in tract.de arbit.iudic. caſu 88.nu.49.cum ſeq. nam
ſecundum eum aliquo iure id nō videtur probari, & ideo ar-
62 bitratur eſſe intelligenda cum aliquo temperamento, † nem-
per quando actus geſtus à nibili conueniat donationi, aliuqui
ſi non conueniret, putat, nō eſſe præſumendam donationem,
per Iaſ.in conſ.45.nu.3.in fine, lib.1.& ſic iſta intelligēda erit
pro prima ſublimitatione huius ſeptimæ fallentiæ.

63 Secundo ſublimita, & intellige procede, ſi illud datū † eſ-
ſet quid minimum, vel paruum, ſecus ſi de re graui, & magna
ageretur, vt ſenſit Bart.in d.l.vxori. §.ſi num.5.de legar.3.&
pulchre reſpondit Soc.iun.in conſ.79.nu.99.lib.8. & probat
tex.in c.etſi quæſtione, vbi gl.de ſimon.& Menoch.in conſ.1.
64 n.215.at quæ ſit res grauis, † & magna, vel parua, arbitrio iu-
dicis relinquitur, qui ſecundum qualitatē perſonarum, & rei,
quid iuri conſentaneum ſit, iudicabit, vt per eūdem Menoch.
in d.tract.de arbitr.iud.caſu 88.num.50.& 51.

Octauo limita, vt nō vera ſit, quādo aliquid tibi tradidiſ-
ſem ex aliqua cauſa de præterito falſa, quam ſcierim eſſe fal-
65 ſam: nam † tunc præſumitur donatio, per l.cuius per errorē.
ff.de reg.iur.& teſtatur Paul.Caſt.in d.l.cum quid.nu.15.ff.ſi
cert.pet.ſicuti in eo, qui ſcienter ſoluit falſo inſtrumēto, & in
eo, qui tranſigit ſcienter ſuper facto, vt ait Bal. in l. ſi veritas,
nu.8. verſ.quæro nunquid.C.de fideicommiſſ.

66 Nono limita, quando quis ſciens ex certa ſcientia † nō te-
neri ad aliquid, & nihilominus patitur ſe ad id obligari, tunc
nēpe præſumitur donatio, vt babemus à I.C. in l.Campanus.
ff.de oper.liber.vt tradidit Iaſ.in l.iuris gentium.§.ſed cum
nulla, num 28.ff.de pact. per l.cuius per errorem, de reg.iur.
& liquet ex alijs allatis à Menoch.in dict.tract.de arbit. iud.
caſu 88.nu.56. cum ſeq.

67 Decimo fallit conſiderata cōſuetudine, vt in iocalib.† quę
mittūtur à conſanguineis viri eius vxori, vel econtra: nā tunc
donatio præſumitur, vt ad hoc reſpexit Paulus I. C.in l.cum
plures.§.cum tutor. ff.de adminiſt.tutor.& ſenuere viſus eſt
Vlp.in l.filiusfam. ff. de donatio. quod & ſcriptum reliquere
ſummi iuris interpret.Bar & Bal.in l.s.C.de iure dot.& Bart.
in d.l.cum quid.ff.ſi certum pera.quod quidem latius trade-
mus, cum Concluſionem Iocalia, aggrediemur.

Vndecimo limita, quando mater redimit filiū ab hoſtibus;
68 nam † tunc non id animo repetendi, ſed donandi impendiſſe
præſumitur, vt ſciuere Imper. Diocl.& Max.in l. liber captus.
C.de captiu.& poſtlimi. reuerſ.& ibi dixit Bal.quē ſequutus
eſt Dec.in cōſ.658.nu.8.& refert Alciat.in tract.de præſump.
in reg.1.pręſump 32.nu.2.& Menoch.in d.tract.de arbit.iud.
caſu 88.nu.29.& huic rei adſtipulatur tex.in l.1.C.de neg.
69 geſt. † vbi ſi mater expendat aliquid pro reſpicientibus per-
ſonam filij, præſumitur cauſa pietatis feciſſe, & ideo donaſſe,
vt etiam refert Alciat. vbi ſupra, num.3.

Id tñ ſublimita in fratre redimēte ab hoſtibus fratrem, cui
70 † par ratio affectionis non eſt, quæ in matre, vt aſſeruit Bal.in
d.l.liber captus, nu.4.quem ſequitur Deci.in d.conſ.658.

Duodecimo limi a, qñ Princeps cōfeſſus eſſet aliquid ali-
71 cuius eſſe; nam tunc cenſetur id cōceſſiſſe illi, † & donaſſe, vt
auctor eſt Soc.in cōſ.187.col.3.verſ. cōfirmantur pmiſſa. vol.
2.cui aſſentitur Aret.in cōſ.42.in princ.& idem voluit Soc.in
conſ.86.in princ.vol.1.& id prubat tex.in l.1. §.ſimiliq; mo-
do.C.de lat.libert.tollen.& in §.fi.Inſtitut.de adoptio. ſicuti
72 etiam videmus, † vt cum Princeps nominet Ciuitatem, quæ
nō eſt, vel aliquem ſub titulo dignitatis, quā non babet, cen-
ſeatur velle, vt tales fiāt, eiſque cōferre ius, vt notat Inocen.
in c.cum eccleſiarum, col.s.verſ.itē hoc ipſo. nu.2.ff.de offic.
ordi.& ſequitur ibi Io.Andreas col.3. ver.Princeps autem, &
clarius tradit Ancharan.in c.ſtatutum. §.nec audiatur.col.s.
verſ.ſed quid dices, de reſcript.in 6.

Decimotertio limita, qñ aliquid promittitur per viā ſtipu-
73 lationis, † & vtraque pars facit nullam cauſam in dicta ſti-
pulatione ſubeſſe, tūc namque valet actus, & pſumitur dona-
tio, vt placuit Fel.in d.c.ſi cautio, n.4. de fide inſtru. & tradi-
tū eſt à Bal.in l.ſi.nu.6.C.ſi cert.pet.& Bart.in l nuda, nu.4.ff.
74 de donar.tunc † enim etiam nulla cauſa expreſſa pręſumitur
donatio, vt docuit Bar.in l.vxori.§.ſi.nu.4.ff.de leg.3.

Iſtud ſublimites, & intelligas velim procedere, niſi alia
coniectura aliud ſuaderet, vt inquit Fel.in d.c.ſi cautio, nu.5.
C.de fide inſtrumen.

Deci-

Decimoquarto limita fauore dotis:nempe,quando frater,
vel mater dant ſimpliciter in dotem rem propriam,vel cõem:
75 etenim† cenſentur donare, etiã ſi alias ſint adminiſtratores,
vt ſenſit Cyn.in l.ſi.in 3.q.poſt Martin.de Fano,quem ibi re-
fert, C.de dot.promiſſ. & Iac.de Aret.quem ibi refert Bal. &
Io.de Imo.in l.1.col.2.ſuper gl.in verb.ſemper.ff.ſolut.matr.
Bal.in l.Neſennius,col.2 poſt nu.3. verſ. ex hoc inducitur, ff.
de neg.geſt.& Bald. Nouellus dixit clarius in tract.de dot.in
6.part.priuil.45.ſed de hoc late Alb.in conſ.12. per tot.
76 Primo amplia idem procedere,† quãdo mater res aliquas
extra dotem eius genero nomine filiæ,filia præſente tradidiſ
ſet:nam tunc præſumitur matrem ipſam filiæ donaſſe per ſub-
tiliſſimi Papiniani reſponſum in l.donationis.§.ſpecies.ff.de
dona.quod auctoritate ſua corroborarunt Bart. in l.quæ do-
tis,nu.5.in fi.& ibi Iaſ.nu.55.ff.ſolut.matrim.quos refert etiã
Menoc.in d.tractat.de arbitr.ind.caſu 88.nu.33.cum ſeq. vbi
declarat hoc dictum.
Secundo amplia, ẽt ſi dos eſſet data ab extraneo mulieri:
77 nam † tunc ſi ille extraneus à marito ipſius mulieris ſtipula-
tus non fuerit,eam ſibi reddi ſoluto matrimonio, præſumitur
donata,ſic ſancitum eſt.in l.vlt.C.de iure dot.& in l.vnica. §.
accedit.C.de rei vxor.actio.& notant* oẽs in l.2.§.1. ff.ſolut.
matrimon.ſic ẽt alibi nonnulli alibi obſeruauere, vt Bart.in l.
quæ dotis,nu.6.ff.eo.ſolu.matrim.Socin.in conſ.100.ſuper cõ
trouerſia,nu.4.verſ.præterea videmus,lib.3. Dec.in conſi.35.
nu.1.qui dicunt,quod cum dos ſit cauſa pia. l.cum Is. §.pen.
ff.de condict.indebit Ideo eſſe præcipuũ, & ſingulare in hoc
caſu,vt voluit ẽt Pariſ.in conſ.12. nu.109. lib.2. & Soc.iun.in
conſ.79.nu.74.libr 3. fuſius tamen de hoc agentem conſulas
Menochium.vbi ſupra.nu.36. cum ſeq. Concluſionem etiam
noſtram adeas infra,Dos.
Primo velim limites hanc ſecundam ampliationem nõ ha-
78 bere locum, † quando matrimoniũ pro quo ab extraneo fuit
dos data,non eſſet ſequutum: nam tunc non videtur voluiſſe
donare, vt notat Bar.in l.ſi cum dotem, nu.7. ff.ſolu.matrimo.
quem refert Dec.in conſ.35.in 2.conſultatione, verſ.nam ex-
traneus,circa princ.vbi multa ad hanc materiam.
Decimoquinto limita primariam Concluſionem noſtram,
79 quando pater,vel mater,vel alius ex maioribus,† aliquid de
derit deſcendenti pro arte,vel diſciplina ediſcenda: nã tunc
pręſumitur id fuiſſe donatũ: quia vr̃ datum pro alimentis, vt
colligere eſt ex Caij reſponſo in l.Stichus liber. ff.de leg.3.&
aſſeruit Alex.in l.alimẽta.n.10.ver.in ea gl.ibi.C.de neg.geſt.
80 Decimoſexto limita, quando aliquid dono dedi tibi, † &
tu aliquid aliud mihi concedis:nam tunc viciſſim præſumitur
donatio facta,ita ſcriptum reliquit Bart. in l.quæ dotis.nu 6.
ff.ſolut.matrim.
Aduertas tamen donationẽ reciprocam,ſiue viciſſim factã
81 non† dici proprie donationem,vt notat gl.in l licet. in verb.
mortis cauſa, C.de pactis, quæ eſt * cõiter approbata, vt ait
Curt.iun.in conſ.81.nu.5.& refert Curt.in § donatio.q.2.
Decimoſeptimo limita, quando coniunctus cõtrahit nomi
82 ne coniuncti;† etenim tunc videtur donare ei, pro quo con-
trahit,vt tradidere Dd.& Imo.in l quæ dotis.ff.ſolut.matrim.
ſicuti etiam videmus de patre ſtipulante emphyteuſim eccle
83 ſiaſticam pro ſe. & filijs, † nam tunc etiam cenſetur feciſſe
animo donandi filijs, ſecundum Bald.in auth.ſi quas ruinas.
poſt nu.5. verſ ſecunda ratio eſt,C.de ſacroſ.eccleſ.
Sublimita prius dictum non procedere, quando mandato
84 eius,† pro quo ſtipulatur coniunctus, contraxiſſet, quoniam
tunc non præſumitur donatio, vt conſultus reſpondit Paulus
Iuriſc.in l.ſi mandato Titij,in prin.& ibi Bar.ff.mandati.
Sublimita poſterius dictum de emphyteuſi,non habere lo-
85 cum,† niſi pater accepiſſet etiam poſſeſſionem nomine filij,
C.de inoffic.teſtam. & refert Alciat.in d.tract. de præſumpt.
reg.1.præſumpt.32.nu.5.
Decimooctauo limita,quando volenti mihi aliquid dona-
86 re,mando,† vt tibi donet,nam tunc videor donare tibi,vt ha
bemus à Iulia.in l.itemque ff.de donat.inter vir.& vx.
Hoc tamen ſublimitabis,quando teſtatori volenti mihi ali
87 quid legare,† mando, vt tibi leget,vt reſpõdit Caius in l.ſed
ſi vir.§.quod legatarius.ff.de donat.inter vir.& vx.
Decimonono limita,qñ maritus ſciẽtibus,& tacentibus ip-
ſius fratribus donat aliquam rem communem vxori: nam tũc
88 valet donatio in eorum præiudicium, † & præſumitur ex
parte etiam ipſorũ ratione affinitatis donatio, ſic cautum eſt
ab Alpheno Iureconſulto in l.ſi ſeruus communis, de donat.
inter virum & vxorem,& notat Alciat.de præſumpt.regul.1.
præſumpt.32.n.2.& videas Soc.in conſ.5.col.4.verſ.circa ſe-
cundum.nu.11 vol.4.
Vigeſimo limita ſibi locum non vendicare,cum mater ali-
menta filio præſtitit,nam quod tunc non animo repetendi,
89 ſed donandi præſtitiſſe præſumatur, † videntur reſcripſiſſe
Imper.Seue.& Anton.in l.1.& Alex.Imper.in l.alimenta.C.de
negot.geſt. & I.C.in l Neſennius.ff.eod. & hoc ratione ſan-
guinis,& fauore alimentorum,in his enim magna ęquitas,&
parentum ſtudium conſiderari ſolet, vt dixit Vlpian. in l.ſi
qs à liberis.§.verũ.& in §.ſi mater & Marcellus in l.pen.ff de
lib.agnoſ. & alios referẽdo ſeqtur Burſ.in cõſ.87.n.13.& 14.
90 Primo ſublimitare poteris,† quando impenſę pro alimen
tis eſſent magnæ,nam tunc poſſent repeti, vt docuit Alex.in
d.l.alimenta,nu.8.in fi.C.de negot.geſt.cui accedit Ruin.in
conſ.centeſimo,nu.4.lib.4.idem voluit Purpurat.in l.cũ quid
nu.centeſimo vigeſimonono.ff.ſi certum petatur,quod etiam
placuit Petr.Vbal.in tractatu de ſocietat.parte 6.quęſt.vigeſi-
matertia, verſ.ſecundo quando.
Secundo velim ſublimites,quando mater præſtitiſſet alimẽ
91 ta filio,† qui erat in poteſtate patris adhuc ſuperſtitis, nam
tunc non præſumitur donatio,& mater poterit expenſas re-
petere,iuxta ſententiam Bal.in l.alimenta, nu.2.C.de negot.
geſt.cui ſe ſubſcripſit Rui.in conſ.171.nu.2.lib.1.& in conſ.
145.nu.3.lib.4.& reſpondit Alciat.reſpon.153.nu.8.
92 Extende hanc ſecundam ſublimitationem procedere, † e-
tiam contra illos,qui tenentur alere filium ex aliqua alia cau
ſa,nã eo caſu mater poterit repetere impenſas,vt inquit Soc.
in conſ.26 col 2.nu.3.lib.1.ad quod conſulas Menoch.de ar-
bit.iudic.caſu 88.nu.20.
Vigeſimoprimo limitabis,quando quis ſciens ſe in nullá
93 re teneri alicui,prudens aliquid ſine cauſa promittat.† nam
tunc pręſumitur illum velle donare,ex ſententia gl.magnæ in
l.qui alio.verſ.poteſt etiam elegantiſſime.ff.de regulis iuris,
vt refert Soc.ſen.in conſ.93.circa primum, nu.16.verſ.circa
4.volum.1.
Vigeſimoſecundo fallit, vt donare pręſumatur,qui res ſuas
94 defendit eidem,† ſic colligitur ex eo,quod ſancitum eſt in
Auth. vt eccl.Rom.cẽtum annor.ante med. ver. Habeat itaq;
ſanctitas tua ad quod not. in l.permiſceri.§.1.ff.de acq.poſſ.
95 Vigeſimotertio fallit, vt donare vir vxori præſumatur † cõ
cedens aliquid ad luendũ ornamentum vxoris pignori obli-
gatum,l.vxori:§.fi.ff.de donat.int.vir.& vxor.
Vigeſimoquarto fallit in eo, qui ſcienter ædificauit in ſo-
96 lo alieno,† vt reſcripſit Imp.Gordian.in l.domum.C.de rei
vend.& ſciuere Impp.Dioclet.& Maximian.in l.ſi is.C.de æ-
dific.priua.& Iuſtin.in §.è diuerſo.Inſtit.de rer.diui.
97 Vigeſimoquinto fallit, † quando rei traditio fit ab eo,qui
donare præſumitur,vt videtur ſenſiſſe idem Iuſtin.in §.ſi mi-
nus.Inſti.de action.
98 Vigeſimoſexto fallit,† quando non apparet de aliqua cau-
ſa,vt ait Bal.in conſ.378.nu.7.vol.5.
Vigeſimoſeptimo fallit: nam donationis præſumptio eſt,
99 † ſi maritus emat fundum pro vxore,& pretium,quod ſolui,
confeſſus ſit eſſe vxoris.iux.Rim.conſ.198.nu.17.
Vigeſimooctauo fallit:etenim donatio præſumitur in con-
100 iunctam perſonam.† per illa verba,tolle pecuniam iſtam,ſi
credimus Gozad.in conſ.33.nu.4. Cap. in dec.180.nu.11.&
15.vel do tibi hanc pecuniam.
Vigeſimonono fallit, quando fratres ſimul habitantes in
101 eadem domo,& menſa,plus fuerit expenſum † de fructibus
& redditibus in familia vnius,quam alterius, in illo namque
pluri præſumitur donatio potius,quam animus repetendi,vt
reſpondit Soc.in conſ.40.col.1.nu,5.vol.4.de quo Par.in cõſ.
100.nu.23.volum.2.
102 Trigeſimo fallit,† vt donatio præſumatur facta filio eman-
cipato,ſi poſſideat viuo patre, vt aſſerit Bal.in l.fiue.col.1.
poſt nu.1.verſ 3.oppono.C.de probat.
103 Trigeſimo primo fallit, vt donatio inter coniuges † præſu
matur,quando maritus conſumit bona vxoris, ea ſciente,&
patiente,alias non,vt ſancitum eſt in l.de ijs,& ibi Bart.C.de
donat.inter virum & vxor.
Trigeſimoſecundo fallit: donatio enim præſumitur,ſi alicu-

Digitized by Google

ius nomine emitur,& ſibi traditur,ſecus ſi non fiat traditio,
104 † licet io inſtrumento nomen alterius ſit appoſitum,& con
tractus ſactus oomine alterius,pecunia tamen ſit ementis, vt
tradidere Bart. in l.ſi filijs,& Salic.in l.pulcherrime.ff.de,do-
oat.inter virum & vxorem.

105 Trigeſimotertio ſallit,vt donatio præſumatur enrũ, † quæ
daotur,vel mittuntur à conſanguineis,vel coniunctis viris,&
ideo debent remanere penes ſponſam viri,ita reſpondit Bal.
in conſ.427.nu.1.vol.1.

Trigeſimoquarto fallit in eo, qui ſoluit indebitũ ſcienter:
106 ſolutum † enim tunc temporis,magis præſumitur donatum,
quam aliter,per l.cuius per errorem,vbi Dec.ff.de reg.iur.ſic
etiam ſenſit Iaſ.in lex hoc iure,nu.77.ff.de iuſt & iur & tradi
dit Dec.in l.ſi pecuniã.in t.cul.ff.ſi cert.pet.quos refert,& ſe-
quitur Hercul.de proban.ocgat.n.214.ver ſecũdo ſublimita.

CONCLVSIO DLVI.

ARGVMENTVM.

Donatio facta eccleſia an præſumatur propter Deum facta.

SVMMARIA.

1 *Donatio facta eccleſia præſumitur propter Deum facta,& non alia de cauſa.*
2 *Donatio facta eccleſia,vbi eſſemus in dubio & nullo modo appareret de mente donantis bene præſumitur propter Deum:ſecus,vt ibi.*

1 DOnatio facta eccleſiæ præſumitur propter Deum facta,&
non alia de cauſa,ibi Abb.ſcripſit in c.verum.poſt nu.2.
verſ.nam vt hic vides, de condit. appoſ.argum.c.requiſiſti,
de teſta.& refert Corſet.in ſingu.6n.in verb contractus 2. in-
cipien.in omnibus,quem ſequtur etiã Menoch.in cõſ.95.n.34.
Iſtud limitabis,& intelliges procedere,vbi eſſemus in du-
2 bio,& † nullo modo appareret de mente donantis:quia tũc
bene præſumitur propter a'iã cauſam donare, ſecus eſt vt li-
mitat idem Corſet.vbi ſupra,in d.ſingul.contractus, il 2.

CONCLVSIO DLVII.

ARGVMENTVM.

Donatio an probetur per epiſtolam.

SVMMARIA.

1 *Donatio probatur per epiſtolam.*
2 *Donatio probatur per epiſtolam etiam ſi huiuſmodi epiſtola ſit credentialis.*
3 *Donatio per epiſtolam probatur,etiam ſi illa epiſtola ſi et ſine die,& conſule.*
4 *Epiſtola non poteſt impugnari ex defectu ſolemnitatis ſed ex defectu veritatis.*
5 *Donatio per epiſtolam probatur,dummodo præſentatur ante mortem ſcribentis.*
6 *Per epiſtolam præſens abſenti loquitur,& ideo neceſſe eſt,vt ante mortem ſcribentis præſentetur.*
7 *Donatio non probatur per epiſtolam,quæ nomen mittẽtis non contineat,etiam ſi haberet ſigillum niſi tamen eſſet nomen ſcribentis errore omiſſum.*
8 *Epiſtola valet & probat ſi habet nomen etiam abſque ſubſcriptione.*
9 *Epiſtola probat dummodo habeat ſola cognomina ſcribentis,& ſolitum nomen.*

1 DOnatio probatur † per epiſtolam,ita reſcripſere Imper.
Dioclet.& Maximian.in l.ſi aliquid C.de donatio.& Im
peratores Carinus,& Numerian.in l.ſi donatio per epiſtolã.
C.eo.de donat.quod idem videtur ſenſiſſe Paulus Iuriſconſul
tus in l.1.in fine,de contrahend.emptio.ad id etiam videtur
reſpicere Iulianus in l.conſenſu.ff.de actio.& obligatio.nec
latuit hoc Bart. in l.etiam.ff.de donat. neque prætcrijt Fran-
ciſc.Aret.in conſ.17.conſideratis diligentiſſime,poſt num.1.
verſ.vnde duplici,hoc idem obſeruauit Ioan. Andr.ad Spec.
in tit.de ceſſ.act.in §.conſequenter.in princ.licet alias dona-
tio facta abſenti nemine recipiente irrita ſit,vt not.gloſſ.ſi.&
Bart.in l.illud.C.de ſacroſ.eccleſ.prout etiam refert Fel.in c.
1.nu.19.de fide inſtrum.& quod donatio probetur per epi-
ſtolam,ex multis ad hoc congeſtis tenet etiam Boer.dec.172.
num.18 & num.21.

2 Primo amplia procedere,† etiamſi huiuſmodi epiſtola ſit
credẽtialis,vt eleganter declarat Bar.in l.Lucius.ff.de fide in.
quem ſequitur D.Anton & Abb.& Imol.in c.fraternitatis.de
clerie.non reſiden.cum alijs adductis à Fel.in d.c.2.de fide
inſtrumen.nu.19.verſ.& haberet.

3 Secundo amplia,etiam ſi illa epiſtola ſine die, † & conſule
iuxta ſententiam præclariſſimorum iuris interpretum Bar.Bal.
Ang.& Ludonic.Bologn.in l.cum tabernam.§.1. per illũ text.
ff.de pigno cum alijs quos refert Boer.in d.deciſ.172.nu.19.
4 & talis ſcriptura ſecundum ipſos † non poteſt impugnari ex
defectu ſolemnitatis,ſed ex defectu veritatis,vt eſt contex.in
l.1.C.de contrahend.& commit.ſtip.& ibi Bal.& Salic.
Primo limita,& intellige procedere, dũmodo epiſtola præ
5 ſentetur† ante mortem ſcribentis: nam alias ex illa non pro-
batetur donatio,vt notat Rom.io l.nuda ratio,poſt nu.12.ver
ſic.hoc tamen.ff.de donatio.vbi teſtem laudat Innoc. in c.cũ
dilectus,de ſucceſ.ab inteſtat.idem aſſeruit Felin. in c.2.ff.de
inſtrumen.nu.19.per l.ſi per epiſtolam. ff.de acquir. hæred.&
& idem tanquã Mirabile,notat Hipp.Marſ.io rubr.C.de pro-
bat.nu.246.& 248.cum ibi adductis.
6 Huius limitationis ratio eſt: † nam per epiſtolam præſens
abſenti loquitur,quod ſi mortuus ſit,hunc amplius loqui non
poſſe certum eſt nimirum, ſi neceſſe ſit, vt ante mortem ſcri-
bentis præſentetur, ſic ex auctoritate Bart. tradidit idẽ Rom.
in d.l.nuda ratio,d.nu.12.in fin. ff.de donat.
7 Secundo limitabis, † quando epiſtola nomen mittentis nõ
contineat:nam tunc etiam ſi haberet ſigillum,tamen nõ pro-
baretur ex illa donatio,niſi eſſet nomen ſcribẽtis errore omiſ
ſum,iuxta ſententiam Bal.poſt Cyn.in proœm. ff.col.5.nu.19.
8 vbi Bal.ait,quod tamen valeret,& probaret, † ſi haberet no-
men etiam abſque ſubſcriptione,per l.cum antiquis.C.de te-
ſtament.prout etiam refert,& ſequitur Felin. in d.c.2.ſub nu.
19.verſ.quæ omnia intellige.
Tertio limita,& intellige locum habere, dũmodo epiſtola
9 habeat ſolita cognomina ſcribentis,& ſolitum nomen:non ta
men requiritur dignitas illius,cui ſcribitur,argum.c.quoniã
Abbas,de offic.deleg.& refert Felin. in d.c.2.ſub nu.19. verſ.
item intellige,de fid.inſtrum.ad hanc tamen concluſionẽ con
ſulas ea,quæ diximus in concluſione, Epiſtola, & in conclu-
ſione, Scriptura priuata.

CONCLVSIO DLVIII.

ARGVMENTVM.

Donationem allegans fraudulentam,& ſimulatam,quid probare debeat.

SVMMARIA.

1 *Donationem allegans eſſe fraudulentam,& ſimulatam, debet præcipue exprimere, & probare modum,& ſpeciem ſimulationis.*
2 *Donatio ſimulata quæ ſit.*
3 *Simulatio nuncupatur illa,quando fingitur aliquid agi,& re ipſa nihil agitur.*
4 *In donatione ſimulata non requiritur actio reuocatoria.*
5 *Donatio facta in fraudem non eſt ipſo iure nulla.*
6 *Donator nequit allegare fraudulentiam,& ſimulationem,contra donatarium.*
7 *Extraneus creditor,in cuius fraudem eſſet facta donatio, ſi vult allegare fraudem, & ſimulationem videtur probando ea quæ requiruntur.*
8 *Donans quando allegat ſimulationem contra donatarium non participem fraudis, non poteſt dictam fraudem allegare.*
9 *Simulatio & fraus poteſt allegari contra donatarium participem fraudis.*
10 *Donatio valet,quando donator confitens donationem,re vera voluit alienare,ſed in fraudem creditorum,vel fiſci.*
11 *Donatio ſimulata & imaginaria,quæ dicatur.*
12 *Donator quare poſſit allegare ſimulationem contra ipſum,in quo facta eſt donatio.*
13 *Hæres donatoris ſi eſt talis hæres cui teſtator compellatur relinquere,admittitur ad allegandum & reuocandum,quod factum fuit in fraudem, probando ea,quæ requiruntur.*
14 *Hæres ſi talis eſt,cui defunctus non cogatur relinquere, non poteſt allegare fraudem, nec venire contra donationem.*

DOnationem allegans eſſe fraudulentam, & ſimulatam de-
1 bet præcipue exprimere,† & probare modum, & ſpeciẽ
ſimulationis, cum plures ſint ſpecies, vt traditum eſt à Bal.in
l.ab Anaſtaſio,nu.6.verſ.vltimo ſume argu.C.mãda.& nuncu-
patiui in donatione conſuluit Bart.in conſ.65.incip.factum ta
le proponitur,Per.Nicolæ.nu.4 alioqui non eſſet audiendus,
& ſuccũberet,vt ſup. ad id deduximus in concluſione, Alle-
gans contractum ſimulatum.
Verumtamen,vt concluſio noſtra dilucidius pareat,præſciẽ
dum eſt,aliã eſſe donationem ſimulatam,aliam fraudulẽtam:
2 nam† ſimulata eſt illa,qũ donans fingit,& ſimulat donare,ſed
re vera id vnum propoſitum hẽt,vt nihil agat, ſed id facit ad
defenſionem honorũ donatorum,vel vt onera euitet, vel exa
ctiones creditorũ,vel alia de cauſa,vnde recte illa nũcupatur
ſimu-

Digitized by Google

3 ſimulátio,† quando fingitur aliquid agi,& re ipſa nihil agitur,vt probat text.cum gl.in l.nuda,C.de contrahend.emptio.& in l.imaginaria.ff.de regul.iur.& in huiuſmodi donatio
4 ne ſimulata non requiritur actio reuocatoria,† quia nulla eſt huiuſmodi donatio,l.emptor.ff.de aqua pluu.arced.nec de bonis donantis exiuit,vt Bart.inquit in l.poſt contractum.n.4.ff.de donatio.nec ex ea fuit tranſlatum dominium,vt conſultum eſt à Soc.in conſ.264.nu.5.vol.2.quæ tamen non pro
5 cedunt in donatione facta in fraudem,etenim † ipſa non eſt ipſo iure nulla,ſed requiritur actio reuocatoria,cum ſit facta à principio,animo,vt effectum ſortiretur , vt ait Bar.in d.l. poſt contractum.nu.4.

Attamen intelligas,& aduertas ad id,quod dicebam,allegantem fraudulentiam donationis,& ſimulationem , debere
6 probare,non habere locum in donatore,† eo quod ipſe nequeat allegare huiuſmodi fraudulentiam,& ſimulationem contra donatarium;nam illam allegando,turpitudinem ſuam allegaret,quod non permittitur,vt aſſeuerauit Aret.in conſ.65.col 5.verſ.circa tertium,poſt nu.3.per l.ſi creditoribus,C.de ſer. pigno.dat.& per Bal.in l.iuſiurand.§.procurat.ff.de iureiurand.& Bart.in conſ.65.nu.1.Factum tale proponitur, Petrus Nicolæ,quod & placuit Soc.in conſ.264.col.4.poſt nu.7.poſt verſ.ſecundo quia, vol.2.

Secus procederet.quando extraneus,vt creditor in cuius
7 fraudem eſſet facta donatio,† vellet allegare huiuſmodi fraudem,& ſimulationem,quia tunc audiretur,probando ea,quæ requiruntur,ita reſpondit Bart.in d.conſ.65.per tot.tit.ff.de his,quæ in fraud.credit.

Primo ſublimita,& intellige prędicta procedere tantum, quando donans allegeret turpitudinem contra donatarium
8 non participem fraudis,† nam tunc non poteſt dictam fraudem allegare,ſecus vero ſi donatarius eſſet particeps fraudis veluti ſi non ignorabat factum fuiſſe in fraudem,quod ita cóuentum ſit cum donante,tunc enim contra ipſum donatariũ
9 participem fraudis † poterit huiuſmodi ſimulationẽ,& fraudem allegare,ita cauit Aret.in d.conſ.65.d.col.5.d.verſ.circa tertium,quem refert etiam Soc.in dicto conſ.264.col.4.in fi. verſ.vnde reperio,vol.2.

Secundo loco ſublimitabis,& intelliges locum habere,quã do donator,qui confecerit donationem,re vera voluit aliena
10 re,ſed in fraudem creditorum,vel fiſci,† nam tunc ipſa donatio valet,nec poteſt donans contra eũ,in quẽ facta eſt donatio,ad reſcindendam ipſam donationem allegare illam eſſe factam in fraudem,ad hoc affabre factus eſt contex.in l.filios,C.de his,quæ in fraud.credit.& tenet Soc.in d.cõſ.264. verſ.2.quia in ſeq.ſecus vero ſi donans,velit dicere donatio
11 nẽ eſſe ſimulatam,& non veram,† cum donans qñ fecerit huiuſmodi donationẽ,nihil agere re vera cogitaret, ſed ſimulabat aliqua iuſta cauſa,vt bona defenderet à Tyranno,non autem in fraudem fiſci,aut creditorum,nam tunc, vt ſupra diximus,huiuſmodi donatio dicitur ſimulata , & imaginaria,& eſt nulla,d.l.imaginaria.ff.de reg.iur.& hoc caſu optime po
12 reſt per donatorem allegari ſimulatio contra ipſum,† in quẽ facta eſt donatio.Ita concludit Bart.in d.l.poſt contractum, num.6.ff de donat.per l.ſi quis alteri, vel ſibi,& l.cum proponas.C.eo.tit.& tradidit Soc.in d.conſ.264.col.4.in prin.vol. 2.& hoc quia donans non innititur turpitudini ſed nulllitati vt notat Paul.Caſt.in l.contra.ff.de legib.

Reſtringe prædictas limitationes non procedere in hærede donatoris,nam ſi ipſe ſit talis hæres,cui teſtator compella
13 tur relinquere , vt libertus patrono,† tunc admittitur ad allegandum,& reuocandum,quod factum fuit in fraudẽ,probando ea,quæ requiruntur.Ita ait Bart in d.conſ.65.nu.1.per l.ſi.ff.de ijs,quæ in fraud.patron.& ibi gl.in verb.reuocare.ſecus ſi talis eſſet hæres,cui defunctus non cogatur relinquere,
14 †tunc nẽpe non poteſt allegare d.fraudẽ,nec venire cõtra donationem,vt colligitur ex ijs,quæ adduxit Bar.in d.conſ.65.

CONCLVSIO DLIX.

ARGVMENTVM.

Donationis ſimulatio,& fraudulentia quibus modis probari poſſit.

SVMMARIA.

1 *Donatio probatur facta in fraudem fiſci,aut creditorum ex eo,quod donata fuerint omnia bona.*
2 *Donatio maioris partis bonorum etiam præſumitur facta in fraudem.*
3 *Donatio probatur fraudulenta,& ſimulata , quando donator poſt donationem factam reperiatur poſſidere ipſam rem donatam.*
4 *Donatio ſimulata præſumitur ex retentione poſſeſſionis.*
5 *Simulationis probatio non oritur ex eo ſolum , quod donator remanſit in poſſeſſione, ſed oportet,vt concurrant alia indicia,& præſumptiones,& adminicula.*
6 *Clauſula precarij videtur excludere fraudem.*
7 *Donatio quare fraudulenta,vel ſimulata præſumatur poſſeſſione retenta concurrentibus alijs adminiculis & coniecturis.*
8 *Præſumptio fraudis,& ſimulationis , quæ ex poſſeſſione retenta in donatione oritur, excluditur à clauſula precarij adiecta, quando non concurrerent alia adminicula.*
9 *Clauſula precarij non excludit præſumptionem ſimulationis,quando donatio tendit in præiudicium fiſci,vel aliorum creditorum, etiam ſi non concurrerent alia coniectura,vel præſumptiones.*
10 *Donationis ſimulatio non præſumitur ex poſſeſſione retenta quando inſtrumentum eſſet tantum promiſſionis & non traditionis.*
11 *Traditio repugnat poſſeſſioni retentæ,& cum non conueniat effectus cum ſua cauſa, præſumitur ſimulatio.*
12 *Donatio ſimulata præſumitur per poſſeſſionem retentam longi temporis.*
13 *Tempus poſſeſſionis retentæ à donatore ad hoc,vt præſumatur ſimulatio donationis relinquitur arbitrio iudicis.*
14 *Donatio quando non præſumatur fraudulenta,vel ſimulata ex poſſeſſione retenta.*
15 *Donatio non præſumitur ſimulata ex poſſeſſione donatoris , ſi donator in donatione reſeruauerit,& retinuerit ſibi vſumfructum rei donatæ.*
16 *Reſeruatio vſusfructus non ſufficit ad euitandas alias præſumptionis ſuſpiciones quæ adeſſent in donatione.*
17 *Donatio ſimulata probatur ex eo,quod facta ſit coniunctæ perſonæ.*
18 *Proximitas, vel coniuncta perſona non ſufficit ad probandam donationem ſimulatam,niſi concurrant aliæ coniecturæ & præſumptiones inducentes fraudem,vel ſimulationem.*
19 *Donatio fraudulenta,vel ſimulata præſumitur,quotieſcunque eſt facta in clericum.*
20 *Ceſſio facta in clericum dicitur facta in potentiorem & nulla eſt.*
21 *Epiſcopi & clerici iuriſdictionem habentes,dicuntur potentiores,& donatio ipſis facta ſimulata præſumitur.*
22 *Donatio clam facta fraudulenta,& ſimulata præſumitur Hoc intellige,vt ibid.*
23 *Donatio fraudulenta præſumitur,ſi continuo vel non multo poſt factam donationẽ à donatore aliquod delictum patratum fuerit.*
24 *Donatio ſimulata probatur,& fraudulenta,ſi facta fuerit ſub conditione illa, dono, ſi contigerit bona mea publicari.*
25 *Donatio ſimulata præſumitur, quando modico tempore eſt duratura.*
26 *Donatio fraudulenta probatur ex eo quod donator licet contractus donationis faciat,tamen fingit,& ſimulat , & re vera contrahentes propoſitum habent , nihil agere .*
27 *Donatio ſimulata præſumitur ſi donans ſit pater & habeat plures filios,& vni tantum filio donet omnia bona,vel maiorem partem .*
28 *Pater in dubio præſumitur magis filios,quam ſeipſum diligere.*
Pater non præſumitur voluiſſe filios eſſe inæquales .ibi.
29 *Donatio ſimulata probatur ſi donator dixerit pluribus amicis, & vicinis, ſe vellet facere donationem,vt defenderet bona ſua à Tyranno, vel ab oneribus , vel creditoribus.*
30 *Donatio doloſa,& ſimulata præſumitur , quando continet in ſe enormiſſimam læſionem .*
31 *Donatio facta præſumitur in fraudem hæredum,quando fuit facta ab eo,qui iacebat in lecto,& eo morbo laborabat,ex quo non conualuit,ſed deceſſit.*
32 *Donatio præſumitur ſimulata , ſi ſit renunciatum exceptioni non numeratæ & non habitæ dotis.*
33 *Donatio quando fuit confirmata ſæpius, & ex interuallo plurium annorum , tunc ceſſare facit omnem præſumptionem fraudis,metus & timoris .*

DIximus ſimulationem, & fraudulentiam donationis allegantem,ad hanc probandam cogi. Videamus nunc, ſi libet,quo pacto poſſit probari.

Primo itaque donatio in fraudem fiſci, aut creditorum fa
1 cta probatur ex eo,† quod donata fuerint omnia bona, per l. omnes.§ Lucius,& ibi Bar.nu.2.ff de his , quæ in fraud.cred. & idẽ dixit Bar.in l.poſt contractum,nu.2.ff.de dona. & Soc. comprobauit in conſ.264.nu.2.ver.ſecundo arguitur, vol.2.

Primo amplia locum etiã habere, ſi donatio eſſet facta ma
2 ioris partis bonorum,non autem de omnibus,†nam tunc etiã præſumitur facta in fraudem,vt conſtat per Soc.in d.cõſ 263. nu.2.vol 2.ad quod conferunt à nobis obſeruata in Cõcluſio. Contractus ſimulatus,ver.quartodecimo ſimulatus cõtractus probatur,ita quoque cautũ eſt à Corn.in conſ.127.lit.V.vol.2.

Præterea ſecundo loco donatio probatur fraudulenta, &
3 ſimulata, quando donator poſt donationem factam † reperiatur poſſidere ipſam rem donatam, vt teſtatur Bart. in dicta l.poſt contractum,num.4.& 5. ff.de donat.per l.ſi quis , §.ſuperuacuum.ff.quibus mod.pign.vel hypoth.& l.ſi is,qui.ff.de acquir.hæred.& l.ſi quis, in fi. C.de nat.liber. quam proprie donationem ſimulatam,& imaginariam & non fraudulentam eſſe tradit , quarum diſcrimen attigimus paulo ante in prin
4 cipio, † & quod ex retentione poſſeſſionis præſumatur ſimulata , tenent Bald. in conſil.70. apparent, quod inſtrumenta,

col.5.nu.4.verſ.ſuper ſecundo,lib.1.Cuma.in conſ.155.Anto-
gnol.nu.4. & in ſimili de venditione voluit Alex.in conſ.57.
viſa breui,nu.3.lib.5.Dec.in conſ.586.coram Magnifico, col.
3.verſic.ſecundo efficax,& in conſ.648 pro reſolutione,ante
nu.4.& huc pertinent animaduerſa à Ludouic. Rom.in conſ.
304.Bald.in conſ.568.& conſil 439.lib.5.& ab Imol.conſ.55.
atque à Corn.in conſ.105.volum.3.& Iaſ.in conſil.36.vol.1.
ſic docuit & Specul.in tit.de donat. §.1.verſ. item pone ali-
quis.nu.7. Guid Pap.de præſumpt.nu 20. & decidendo ſcri-
pſit Bellam.in dec.716.non per hoc,de donatio.

Primo intelligas prædicta ſimpliciter nō procedere; nam
ex hoc ſolū,quod donator remanſit in poſſeſſione,non oritur
5 probatio ſimulationis,† ſed oportet vt cōcurrāt alia indicia,
& præſumptiones,& adminicula,id eſt, qđ fuerit facta in cō-
iunctam perſonam, & lite pēdente,vel ſimilia, ita voluit Bar.
in conſ.65.incip.factum tale proponitur, Pet.Nicolæ. num.5.
idem confirmauit Areti.conſ.159.in 3.dub.poſt num.11.& in
conſ.35.num.3.verſ.ſecundo probatur , ſic etiam ſenſit & ita
decidit Bellame.in d.deciſ.716.in prin.de donat.

6 Primo amplia prædictam intelligētiam verā eſſe † etiamſi
in inſtrumēto donationis adiecta eſſet clauſula præcarij, quæ
videtur excludere fraudem, vt conſuluit Alex.in conſil.28.in
cauſa,& lite, poſt num.10.lib.5.cui accedit Afflict.in c.1.nu.
6.de feud.da.in vi.legis commiſſ.& reſponſum eſt à Rom. in
conſ.5.poſt nu.3.ver.non obſtat tertium.

Quia concurrentib.huiuſmodi alijs adminiculis,& conie-
cturis, ex ipſa poſſeſſione retenta pſumitur donatio fraudu-
7 lēta,† vel ſimulata, nā ſicuti ipſe cōtractus donationis in ſuo
principali eſt ſimulatus,& fraudulentus: ita & quęlibet clau-
ſula præſumitur fraudulenta,& ſic cōſequenter ēt illa preca-
rij,ita voluit expreſſe Bart.in l.nemo poteſt,in 2.col.nu.11.de
legat.1.quem refert Rom.in conſ.171.pro deciſione,nu.4.Iaſ.
etiam in l.ſi ita ſtipuletur.§.Chriſogonus.poſt nu.48. verſ.ſe-
xto quando contractus.ff.de verborum obligat.Et quod non
obſtāte clauſula precarij donatio præſumatur ſimulata,tenet
etiam Bertrand.in conſ.438.an poſſeſſio,poſt medium, lib.5.
Alex.quoque in cōſ.28.in cauſa,& lite,poſt nu 10.lib.5.& Af-
flict.in c.1.num.26 & ſeq.de feud.dat.in vic.l.commiſſ.

Secus vero,qñ non concurrerent alia adminicula , & eſſet
8 adiecta illa clauſula precarij: † tūc nāque excluderetur om-
nis præſumptio fraudis,& ſimulationis, quæ ex dicta poſſeſ-
ſione oriretur,ita Bart.docuit in d.cōſ.65.nu.6.& Lodo.in d.
conſ.546.atque Soc.in conſ.264.col.2.verſ.ſed licet quiſpiā,
vol.2.Bart.& alij Dd. tradidere in d.l.ſicut, § ſuperuacuum.
ff.quibus mod.pigno.vel hypoth.ſoluit.nā hoc caſu donator,
cū poſſidet precario nomine,mutat ſibi cauſā poſſeſſionis,&
incipit tenere ex noua cauſa,qđ ſuſpicionē tollere videtur,vt
ſcriptū reliquere Cardi.& Innoc.in c.illo vos.de pign.& Bal.
in l.illud.num.11.C.de ſacroſ.eccleſ.& late ſe fundit Alex. in
conſ.28.nu.10.& 11.vol.5.qui loquitur in venditione.

9 Limita iſtud poſterius dictum non habere locum,† qñ do-
natio tenderet in præiudicium fiſci,vel aliorum creditorum:
nam tunc etiam ſi non concurrerent aliæ coniecturæ,vel prę-
ſumptiones: illa clauſula nō excluderet præſumptionē ſimu-
lationis, vt teſtatur Bald.in d.l.illud, nu.11.C.de ſacroſanct.
eccleſ.quem refert auctor additio.ad Bart.in d.l.poſt contra-
ctum,ibi ſola ſuſpicio.

Secundo intellige,& limita primariam Concluſionē, quā-
10 do inſtrumentum donationis eſſet tantum promiſſionis , &
non traditionis, quoniam tunc ex illa poſſeſſione non præſu-
meretur ſimulatio.l.5. C.de conſtit.pecu. nam differunt inter
ſe inſtrumentum promiſſionis,& traditionis: poſſeſſio enim
non repugnat promiſſioni, ſed traditio vtiq; repugnat poſ-
11 ſeſſioni tradentis, & † ideo cum non conueniat effectus cum
ſua cauſa, præſumitur ſimulatio, ſecundum Bald.in d.l.illud.
num.11.C.de ſacroſanct.eccl.quod non procedit,quando in-
ſtrumentum eſt in promiſſione ; nam poſſum tibi talem rem
promittere,& nihilominus penes me illum retinere,cum illa
duo inter ſe non repugnent.

12 Tertio intellige procedere tantum,† qñ donatarius paſſus
fuit donatorē poſſidere diu, vt l.Procula. ff.de donat.vel per
triennium,vt l.fi. ff.de apoch.public.nam tūc per poſſeſſionē
tanti tēporis præſumitur donatio ſimulata, vt tradidit Spec.
in titul.de donatio. §.1.verſ.ego dico.num.7.ſecus ſi tempus
eſſet modicum, vt docuit Bart.in d.l.poſt contractum,nu.5 ff.
13 de donatio.vbi ait,†tempus huiuſmodi poſſeſſionis,ad hoc,
vt præſumatur ſimulatio * relinq arbitrio iudicis,qui ex qua-
litate perſonarum , ex fama loci , & alijs probationibus , vel
coniecturis arbitrabitur.

Quarto velim limites , ſi donatario neceſſe fuerit ſtatim
poſt donationē factam abire,vel mortuus ſit,& remāſerit hę-
14 res minor,ignorans talem donationē,& ſimilia,† quia tūc li-
cet donator remaneat in poſſeſſione rei donatæ nō præſumi-
tur ex tali poſſeſſione fraudulenta, vel ſimulata,ita Bar.obſer
uauit in d.l.poſt contractum,nu.5.ibi,quid enim.ff.de donat.

Quinto limitabis,ſi donator in donatione reſeruauerit, &
15 retinuerit ſibi vſumfructum rei donatæ: † tunc enim etiam ſi
ipſe donator poſſideret,etiā ſi donatarius eſſet præſens,tñ ex
huiuſmodi poſſeſſione non præſumeretur donatio ſimulata,
ita tradidit Bart.in d. l.poſt contractum,nu.5.verſ.ſed quid ſi
ſemper,ff.de donat.per l.quiſquis.C.eod.

Sublimita illam limitationem non procedere, ſi adeſſent
16 ēt aliæ præſumptiones ſuſpicionis : † tunc enim ad euitādas
tales præſumptiones,nō ſufficeret huiuſmodi reſeruato vſuſ-
fructus.ita expreſſe voluit Bal.in l.1. nu.2.ver.ſed q̄ eſt ratio,
& ibi in addi.in verb. reſpondeo C.de ſuffrag. & idē ſcripſit
auctor addit.ad Bart.in d.l.poſt cōtractū,nu.5.ver.fuit plens.

17 Tertio donatio probatur ſimulata ex eo, † qđ facta ſit cō-
iunctæ perſonæ,per l.data.C.de dona.& l.pen.C.de bon.quę
lib.& ait Bar.in l.poſt cōtractū.nu.3.ff.de dona.& Soc.cōpro
bauit in cōſ.264.nu.5.ibi,tertio arguitur, vol.2.& idem Bart.
ſenſit in conſil.65.incip.factum tale proponitur.Pet. Nicolæ.

Intelligas tamen, vt cum iſta præſumptione orta ex cōiun-
18 ctione,concurrant aliæ cōiecturæ, & præſumptiones † indu-
centes fraudem,& ſimulationem,cæteroqui ſola proximitas,
vel cōiunctio perſonæ nō ſufficeret,per l.ſi quis *poſt hæc.ver.*
ſi quis.C.de bon.damn.& in ſimili conſuluit Roman.in conſ.
516.ſub num.1.verſic.ſed vbi de fraude.& videas Neuiaan.
late in conſilio octauo,per totum.

Quarto donatio præſumitur fraudulēta,vel ſimulata, quo-
19 tieſcunque ſit facta in clericū; nam videtur in fraudē † facta
cauſa tutandi iudicium , vt durior, & potentior aduerſarius
conſtitueretur.Ita reſponſum eſt à Soc.in d.conſ.264.num.2.
ver.quarto arguitur,vol.2.auctor motus Bart.in l.1.in princ.
ff.de alien.iudic.mutan.cau.& Canon.in c.1.extra eo.& hoc
20 ex eo per ſimilitudinē probabili ratione poteſt oſtendi,† nā
ceſſio facta in clericum dicitur facta in potentiorē , vt aſſerit
gl.in c.ſi.eo.tit.gl.1.& ſic eſt nulla,vt in rubr.ff.eo.tit.de alie-
nat.iudic.mutan.cau.& per tot.tit.C.ne liceat potentiori.

Intellige prædicta nō procedere in ſimplici clerico,ſed in
21 epiſcopus,& clericis iuriſdictionem habentibus,† nam tales
dicūtur potentiores,vt in ſimili de ceſſione facta in clericū,
* tenent Dd. * cōmuniter reprobando ſupra relatam gl.in c.fi-
nal.& præcipue Abb nu.2.Gomeſ.etiam ad regul.Cancellar.
in regul.de ſubrogan.collitigator.quæſt.1.ver.dicitur etiam,
* & Iacob. de Sancto Georgio, vbi de * communi reprobatio-
ne in l.1.nu.13.ff.de alien.iudic.mutan.cau.& refert Duen.in
regul.ceſſio.88.in 4.limitatione.

22 Quinto donatio pſumitur fraudulenta,& ſimulata † ex eo
quod clam ſit facta,ita placuit Bart.in d.l.poſt contractū,nu.
7.ff.de donat.adducēs in argum.l.vlt. ff.de ritu nupt.& l.non
exiſtimo,ff.de adminiſtr.tutor.

Intellige tamen,quando cauſa pręcedat,propter quam ve-
riſimiliter cogitauerit fraudem committere , vt traditum eſt
à Bart.in conſil.65.nu.4.& in d.l.poſt contractum, num.7.ff.
de donatio.

23 Sexto donatio præſumitur fraudulenta,ſi continuo, † vel
non multo poſt factā donationē à donatore, aliquod delictū
patratum fuerit . Ita expreſſe ſcripſit idē Bar.in d.l.poſt con-
tractum,num.8 ff.de donat.per l.ſi ventri.§.fin.ff.de priuileg.
credit.& l.ſed Iulianus. §.ſi filius. ff.ad Macedon.& ad hoc
ſpectat c.officij.de electi.& late in ſimili conſuluit Ancha.in
conſ.351.per tot.ſic etiam Ripin.in conſ.14.num.17.

24 Septimo donatio pbatur ſimulata,& fraudulēta, † ſi facta
fuerit ſub cōditione illa,ſcilicet,dono,ſi contigerit bona m.a
publicari,ita Bar.inquit,in d.l.poſt cōtractū,n.9.de dona.p l.
vlti.ff.de ſtipul.ſeruo.& l.ſumma cū rōne.ī princ. ff de pecu.

25 Octauo donatio pręſumitur ſimulata , † qñ modico tem-
pore eſt duratura,qa forte debet eito redonare. Ita loquutus
eſt Bar.in d.cōſ.65.n.3.per l.3.§.ſi ab ignoto.ff.de manumiſſ.

Nono

26 Nono donatio probatur fraudulenta ex eo, quod donator, licet contractus donationis faciat, tñ fingit, & ſimulat, & re vera ipſi contrahentes propoſitũ habent, nihil agere, ſed hoc faciunt ad reparationem dictorum bonorum donatorum, vt ſi aliquis timebat Tyrannum, vel propter effugienda onera, vel actiones creditorũ, vel ad aliquod id genus aliud, id fecit: nã tunc, vt diximus, eſt ſimulata donatio, ita docuit Bar. in d. cõſ. 75. nu. 3. p l. nuda. ff. de contrah. emp. & l. imaginaria. ff. de reg. iur. & l. ſimulatæ. ff. de ri. nup. & l. emptor. ff aq. plu. arc. & Soc. approbauit in d. cõſ. 264. n. 3. & 4. vol. 2. & declarat Bal. in l. 1. nu. 4 C. plus val. quod agi. & in l. cũ precibus, nu. 1. C. de prob.
27 Decimo, donatio præſumitur ſimulata, † ſi donans ſit pater, & habeat plures filios, & vni tantum filio donet omnia bona, vel maiorem partem, quia æqualis cenſetur cauſa, & affectio. l. ſcripto. ff. vnde liberi, nec præſumendum eſt patrem inofficioſam donationem cõtra officium pietatis paternæ feciſſe, cum
28 præſumatur in dubio magis filios, † quam ſe ipsũ diligere, l. iſti quidem. ff. quod met. cau. nec præſumit, nec præſumẽdũ eſt patrem voluiſſe eſſe inæquales. l. illud, & l. vt liberis. C. de coll. & l. fin. C. commu. vtriuſq; iud. ita conſuluit Soc. in d. cõſ. 264. col. 2. nu 2. vol. 2. cui accedit Neuiza. in conſil. 8. per totum.
29 Vndecimo donatio præſumitur ſimulata, † ſi donator dixerit pluribus amicis, & vicinis, ſe velle facere huiuſmodi donationem, veluti ad defendendum bona ſua à Tirãno, vel oneribus, vel creditoribus, quia ex hoc probatur ſimulatio, iuxta ſententiam Soc. in d. conſ. 264. nu. 2. vol. 2.
Duodecimo donatio præſumitur ſimulata, & doloſa, quan-
30 do continet † in ſe enormiſſimam læſionem, ita ſcriptum reliquit Dec. in l. fraudis. ff. de reg. iur. & in conſ. 26. quem refert Abb. in conſ. 4. num. 10.
Decimotertio donatio præſumitur facta in fraudem hære-
31 dum, † quando fuit facta ab eo, qui iacebat in lecto, & eo laborabat morbo, ex quo non conualuit, ſed deceſſit, ita ſenſit Alb. de Roſa. in l. omnes. §. Lucius. ff. quæ in fraud. credit. & refert Caſſan. in conſuetud. Burg. rub. 7. §. 1. in tex. nu. 11.
32 Decimoquarto donatio ſimulata præſumitur ſi ſit † renunciatum exceptioni non numeratæ, & non habitæ dotis, vt conſultus reſpondit Par. in conſ. 86. num. 36. vol. 3. quod pluribus proſequitur.
Intellige omnes ſupradictas præſumptiones, fraudem & ſimulationem inducentes ceſſare, & non habere locum, qñ donatio fuit confirmata ſæpius, & ex interuallo pluriũ annorum,
33 nam eo caſu, vt diximus † ceſſat omnis præſumptio fraudis, metus, & timoris, vt reſponſum eſt à Dec. in conſil. 232. col. 2. quem refert ſequendo Abb. in conſ. 4. nu. 37.
Ad hoc tamen argumenti genus, de donatione, ſ. ſimulata, vel fraudulenta, conſulas ea, quæ tradidimus Concluſione, Alienatio, in Concluſione, Contractus ſimulatus, & in Concluſione, Simulatio.

CONCLVSIO DLX.

ARGVMENTVM.

Donatio an ſemper præſumatur facta ob merita.

SVMMARIA.

1 *Donatio ſemper præſumitur facta ob merita.*
2 *Donatio præſumitur facta ob merita, etiam ſi id dictum expreſſumve non fuerit in ipſa & etiam ſi in prohibitis verſemur.*
3 *Donatio facta conſanguineo, vel filio à patre non præſumitur facta propter benemerita ſed ob affectionem ſanguinis.*
4 *Pater ſi ſtipulatur filio, etiam ſi exprimat id facere ob merita ipſius, tamen præſumitur magis feciſſe ob filiationem, quam ob merita.*
5 *Donatio facta conſanguineo etiam Rectori alicuius eccleſiæ præſumitur facta contemplatione ipſius non autem eccleſiæ.*
6 *Donans conſanguineo Rectori alicuius eccleſiæ, ſi ante beneficia quædam accepit ab ipſa eccleſia, magis præſumitur donaſſe ob illa beneficia, quam ob conſanguinitatem.*
7 *Donatio facta amico præſumitur ratione amicitiæ, non ob benemerita.*
Appellatione ſuorum venit etiam ſingularis amicus, ibi.
8 *Donatum conſanguineo militi præſumitur largitum ob merita, non ratione ſanguinis.*
9 *Donatum conſanguineo, qui frequenter donantis familiaritate vtatur, non ratione ſanguinis, ſed propter ipſam familiaritatem largitum cenſetur.*
10 *Donatio præſumitur facta propter benemerita ſi ante ipſum merita præceſſerunt, & ſunt probata, & hoc etiam ſi in donatione nihil eſſet dictum de meritis.*
11 *Donatio ſi de merito non apparet, habetur pro ſimplici, & non propter benemerita.*
12 *Donatum infanti non cenſetur largitum ob merita, quia in tali ætate non poſſunt merita conjecturari.*

1 DOnatio † ſemper præſumitur facta ob merita, non enim videtur, quod quis eſſet donaturus, niſi primum inuitatus, & prouocatus meritis præcedẽtibus, vt habemus ab Vlp. in l. nec adiecit, & ibi Bal. ff. pro ſoc. atque colligitur ex reſcr. Imp. Theod. Arcad. & Honor. in l. 1. C. de anno. ciui. li. 11. & voluit idem Bal. in l. illud. col. pen. in 4. q. nu 8. C. de ſacroſ. eccl. & cauit Patauinæ Academiæ ſplendor, Iac. Menoch. in cõſ. 81. nu. 49. cum ſeq. & eleganter tradidit Tiraqu. in l. ſi vnquam. in d. verb. donatione largitus, nu. 71. ver. & generalis eſt, vt præſumatur donatio facta propter benemerita præcedentia, vbi idem ſentientes citat, & nu. 92. declarat, quo pacto concluſio ſit intelligenda, quem tu ipſe ibi, & infra poteris conſulere.
Ampliari poteſt concluſio, vt præſumatur facta donatio ob merita, etiam ſi id dictum expreſſumve non fuerit in ipſa, atq;
2 etiam ſi † in prohibitis verſemur, ita voluit gl. in l. ſi donatione, in verb. poſtulas. C. de coll. cuius doctrinam * cõi ſcribentium calculo eſſe comprobatam teſtis eſt Tiraqu. in d. l. ſi vnquam, in verb. donatione largitus, nu. 71. verſ. & generale eſt. C. de reuoc. donat. quo in loco in vtramque partem ſentientes adducit, quos tu ipſe videre poteris.
Primo limita, vt non procedat in donatione facta conſanguineo, vel filio à patre: quia tunc non propter benemerita,
3 ſed ob † affectionem ſanguinis præſumitur facta, vt cautũ eſt à Roma. in ſing. 652. incip. donatum conſanguineo, & ad hoc etiam reſpondit Paul. Caſtr. in conſ. 345. circa bona, col. 2. nu. 3. verſ. ſecundo videtur obſtare, li. 1. & conſ. 371. præmittendũ eſt ad euidentiam. col. fi. nu. 27. verſ. ſed hic ſuberat alia cauſa, & in conſ. 432. cum ſtatutum. col. 1. nu. 3. eod. vol. 1. & aſſeruit Soci. ſen. in conſ. 91. viſa, & diligenter ponderata. col. pen. nu. 9. verſ. vbi dicitur, quod in dubio. li. 1. & ad hoc ſpectat, quod * communiter ſentiunt ſcribẽtes in l. quod dicitur. ff. de verb. obliga. vt ſcilicet ſi pater ſtipulatur filio etiam ſi exprimat id
4 facere ob merita ipſius, † tamen præſumatur magis feciſſe ob filiationem, quam ob merita, & proſequitur Tiraq. vbi ſupra, nu. 72. & ſeq. & meminit Rom. in conſ. 207. ſi volumus, nu. 2. & in conſ. 235 quoad primũ, nu. 1. verſ. tertio niſi is. Dec. in conſ. 178. in cauſa. col. 2. & vlt. Pariſ. in conſ. 84. cõcluſiue, nu. 27. & in conſ. 87. & ſi diceretur, num. 21. lib. 1.
Quam limitationem ampliabis, vt etiam locum ſibi vendi-
5 cet, ſi conſanguineus ille eſſet rector alicuius eccleſiæ, † nam præſumitur, ſi quid legauerit, legaſſe contẽplatione ipſius, nõ autem eccleſiæ, vt probatur in cap. requiſiſti de teſtam. & ſcripſit Bart. & cæteri ſcribentes in l. ciuibus. ff. de reb. dub. quos refert, & ſequitur Alc. de præſump. reg. 1. præſumpt 28 nu. 1.
Hoc tamen poſtremum limitabis, vt locum ſibi non vendi-
6 cet, ſi ante beneficia quædam accepiſſet ab ipſa eccleſia, † tũc enim magis præſumitur donata ob illa beneficia quam ob cõſanguinitatem, ita inſigniter docuit Accur. in auth. licentiam, in verb. inter cognationis. C. de epiſc. & cler. vt refert idẽ Tiraqu. in d. l. ſi vnquam in verb. donatione largitus, nu. 4. C. de reuocanda donat.
Secundo loco ampliabis in amico; præſumitur enim donaſ-
7 ſe ratione amicitiæ, † non ob benemerita, vt idem ait Alcia. vbi ſupra, num. 2. appellatione enim ſuorum, venit etiam ſingularis amicus, vt ait Bal. in l. 1. col. 11. nu. 33. C. qui accuſ. non poſſ.
Nunc vero limitationem ſublimitabis, vt vera nõ ſit, ſi con
8 ſanguineus ille eſſet miles; nam ſi quid ei donatum ſit, † præſumitur largitum ob merita, non ratione ſanguinis, ſic habemus à Triphon. Iuriſconſ. in l. hæreditatem ab agnato, in prin. ff. de Caſtr. pecul. & hoc idem ſanxit Imperat. Gordianus in l. cum allegas. C. eod. de Caſtr. pecul. lib. 12.
Secundo ſublimitabis, ſi conſanguineus ille frequenter il-
9 lius donantis familiaritate vtatur: † non enim ratione ſanguinis, ſed propter ipſam familiaritatem donaſſe colligitur ex d. l. cum allegas, C. de caſtren. pecul. li. 12. & ex d. l. hæreditatem ab agnato. ff. eod. tit. & placuit eidem Alciat. d. tractat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 30. num. 3.
Secundo limita, & intellige, vt procedat, ſi ante donationẽ
10 præceſſiſſent merita, & eſſent probata, † quia tunc etiam ſi in donatione nihil eſſet dictum de meritis, præſumeretur tamen facta propter benemerita, vt traditum eſt à Bart. & Alex. in l. ſi donatione, col. 2. nu. 2. C. de collat. & Signor. in conſ. 186.

ante

[illegible]
& Berengar.in reperit.l.in quartam,par.vlt.nu.66.ff.ad l. Falcid.Lup.ad repertio.c.per veſtras.§.45.nu.13. de dona.inter virum,& vxorem,& Menoch.in conſ.40.nu.23.

CONCLVSIO DLXI.

ARGVMENTVM.

Donatio an ad hoc,vt dicatur facta ob benemerita,merita debeant probari.

SVMMARIA.

1 *Merita,& beneficia probari debent,& concurrere cum pretio bonorum donatorum, ad hoc vt donatio dicatur facta ob benemerita.*
2 *Donatio facta à perſona, quæ poteſt libere donare, licet nulla merita præcedant, valet, etiam ſi de illis meritis aliter, quam per aſſertionem donantis non appareat.*
3 *Donatio quando fit inter perſonas prohibitas ob merita, debent merita donationi æquivalere.*
4 *Merita an dicantur paria eſſe donationi parendum eſt arbitrio iudicis.*
5 *In donatione ſi facta eſt ſpecialis mentio de meritis, nulla alia meritorum probatio deſideratur.*
6 *In donatione facta inter perſonas prohibitas non ſufficit ſpecialis mentio meritorum.*
7 *In donatione facta inter prohibitos non eſt ſtandum aſſertioni donatoris etiam iuratæ, ſed ſunt probanda merita.*

CVm igitur ex his, quæ in ſuperiori concluſione tradidimus, ſatis aperte conſtare poſſit, aliquibus in caſibus benemerita non præſumi,ſed debere probari:hic optime conſequitur,vt quo pacto ſint probanda,leuiter attingamus.

1 Donatio ad hoc vt dicatur facta ob benemerita † debent probari merita,& beneficia,& illa concurrere cum pretio bonorum donatorum,vt late proſequitur Steph.Bertran.in conſ. 153.in 2.par.1.vol.nu.5.& 8.& in conſ.138.num.21. in 2.par.
* vol 2. vbi atteſtatur ita * communiter ſentire ſcribentes in l. ſi donatione.C.de collat.& idem in conſil.115.num.6.vol.2.ad quod late conſulas Tiraquel.in l.ſi vnquam.C.de reuo.donat. in verb.donatione largitus,num.70. cum ſequ. & diximus in Concluſione,Benemerita, quod ſequitur Menoch.in conſ.79. num.20.

Primo limitabis non procedere,quando donatio fit à perſona,quæ poteſt libere donare, licet nulla merita præcedant;
2 nam tunc † donatio valet,etiam ſi de illis meritis aliter,quam per aſſertionem donantis non appareat,vt reſpondit Bertr.in
* conſ.118.poſt nu.1.lib.5. & hanc eſſe * communem atteſtatur Curt.iun.in conſ.142.num.3 quem refert Bellon.conſ.74.poſt nu.17.Guid.Papæ q.95.ſicuti etiam refert Iul. Clar. in §. donatio.q.3.verſ.ſed hic occurrit, vbi multos concordes addu-
* cit,& atteſtantes * communem eſſe opinionem pro hac limitatione.

Secundo velim limites, dum dicebamus, oportere merita
3 donationi æquiualere, † vt id tantum procedat, quando donatio fit inter perſonas prohibitas, ſecus autem ſi non ſit facta inter huiuſmodi perſonas;tunc enim non conſideratur,an merita æqua ſint donationi,nec ne, cum etiam nullis intercedentibus meritis,donatio valeret,vt ait Iul.Clar.in d.§.donatio.q.3.verſ. ſed nunquid ad hoc, vbi ait in hoc nullam con-
4 trouerſiam,& in verſ.ſeq.ſed quæro quomodo,ait † parẽdum eſſe arbitrio iudicis,an merita dicantur paria eſſe donationi,
* & ita * communiter ſentiunt Dd.vt atteſtatur Iaſon.in conſil. 154.nu.5.lib.2. vna cum deductis ab eodem Iul. Claro in d.§. donatio.

Ad id,quod ſuperiori loco dicebamus,donationẽ præſumi factã ob merita pcedentia,et ſi ſimus inter perſonas prohibi- [illegible] eiuſdem Bal.ſententiã comprobauit Iaſ.in conſ.73.dubitatur,an valida,col vlt.verſ. ſed ſic eſt. vol.3.& in conſil.227.pro enucleanda præſentis, col.8. verſ.nono pro iſta parte,vol.2. ad quod corroborandũ quam plures etiam alios congerit Tiraq.more ſuo, vbi ſupra.

Quod præcipue,ſi libeat,accipias velim,ſi cũ ſpeciali mentione meritorũ interuenerit etiam iuramentum; illis.n.duobus concurrentibus proculdubio tenendum eſt, benemerita eſſe plene probata,ita decidit Bal.in l.ſi donatione,col.1.verſic.ſed quid ſi pater.C.de coll.& in c.edocerì,col.2.nu.7.verſ. ſi inſtrumentum,de reſcr.cui optime fauet,quod dixit idẽ Iaſ. in d.conſ.227.col.9.circa prin.vol.2.& ſuffragatur Alex.conſ. 8.viſis,& conſideratis,nu.5.verſ.fortificantur prædicta,vol.2. & in conſ.18.conſideratis,nu.5.verſ.quanto magis. volum.3. cum multis alijs relatis à Tiraq. vbi ſupra,nu.88.

6 Verum † quod nec ſufficiat ſpecialis mentio meritorum in prohibitis,aperte ſenſit Bal. vt alias ſæpe,nunc etiam ſibimet repugnans in l.ſi tibi.col.2.verſic.quæritur, vtrum in caſu.ff.ſi cert.petat.vbi huius opinionis aſſertorem laudat Guliel.& in hanc ſententiam fuit deciſum in Camera Conſilij *Delphin.* vt teſtatur Gui Pap.in quæſt.95.dubitabatur, & idem voluit in ſingu.ſuo 596.nota quod Guil.verſ.& ſi dicatur,hoc quoque ſcripſit Ioã.Faber.in § Item ſi quis in fraudem col.4.verſ.ſed quid erit,iuncto §.de pecunia aũt,verſ.ſed ad hoc.Inſt.de act. id ẽt placuit Soc.ſen.in conſ.66.fruſtra,col 3.nu.13.verſ. quilibet.n.aſſertio,li.1.vbi aſſerit priorem Bal.ſententiam in d.l.
* illud.C.de ſacroſ.eccl.* cõiter eſſe improbatam, & hanc po-
* ſteriorem eſſe * cõi conſenſu receptam,reſtatur Ruin.in conſ. 44.primo quæritur,poſt num.9.lib.5. pro cuius confirmatione adducit Bal.Salic.& Alex.in d.l.ſi donatione.C.de coll.& alios refert concordes idem Tiraq. vbi ſupra,num 89.

Hæ forſan diſſidentes inter ſe opiniones conciliari poſſunt, ſi dicemus cũ Bal.in l.1.col.1.nu.4.verſ. item nota quod confeſſio.C.de ſal.cau.adiec.leg.priorem ſententiam non procedere in prohibitis,ſiue incapacibus, ad quos ordinatur naturalis affectus, vt in ſpurijs,ſed recte habere locum in alijs prohibitis,vt in bannitis,& ſimilibus.

Poſterior vero ſententia locũ ſibi vendicabit in prohibitis, ſiue incapacibus, in quos naturali ſtudio ducimur, non vero in alijs prohibitis, vt in bannitis. Hanc tñ Bal.ſententiam Tiraq.non complectitur,vbi ſup.num.90.eo quod ad illud probandum nihil adducat: tu tamen,lector in hac re videris,cum plurimum apud me valeat Bal.auctoritas.

7 Sed & quod † in iiſdem prohibitis non ſit ſtandũ aſſertioni donatoris etiam iuratæ,quinimo eſſe probanda merita,tradidit Cyn.in l.circa ſin.C.de ſacroſ.eccl. cui rei accedit Bart. in l.cum quis decedens.l.Titia.nu.2.ff.de leg.3 quẽ ſequit Bal. in conſ.398.qñ talis vertitur,poſt nu.4.li.1.& idẽ voluit conſ. 14.Antonius fecit teſtamentũ, poſt nu.1.verſ.in contrariũ arguitur.li.2.ſic quoq; ſenſit Pau.Caſt.in cõſ.193.ſuper illo puncto col.3.poſt nu.3.& in cõſ.384.circa primũ,col.3.nu.7 verſ. nos aũt ſumus,eod.li.3.qbus accedit Aret.in cõſ.74.diligẽter, & mature,col 3.nu.7.verſ.primũ eſt hoc aſſeuerauit Gui.Pap. & multis rationis corroborat in ſing 377.ſi donans confiteat, nu.5.verſ.in contrarium,vbi nuncupatim id probantes affert contex.in l.ſi forte.ff.de Caſtr.pecul. & contex.in l qui teſtamentũ.ff.de probat.quos ad hoc inducit,vt ibi,in hanc ẽt deſcendit ſententiam Dec. in conſ.202. vt præſens conſultatio, col.3 poſt nu.3.verſ.nec obſtat,quod no.Bar.& Fel.in c ſi cautio.poſt nu.75.verſ.ſed eſt aduertẽdum,de fid.inſtr.cũ multis alijs adductis ab eodẽ Tiraq.vbi ſupra, nu.91. qui & huic adhæret ſententię,quam veriſſimam dicit: nam,vt ipſe dicit,eſſet liberum cuique legem fraudare iuramento interpoſito, contra l.ſi quis inquilinos.§.vlt.ff.de legat.1.

CON-

CONCLVSIO DLXII.

ARGVMENTVM.

Donatio facta mentione mortis, an in dubio præſumatur cauſa mortis.

SVMMARIA.

1 *Donatio facta mentione mortis in dubio præſumitur cauſa mortis.*
2 *Donatio facta mentione mortis, cauſa mortis præſumitur, etiam ſi extaret promiſſio de non contraueniendo.*
3 *Donatio cauſa mortis facta per matrem filio, non obſtante clauſula, promiſit, & iurauit tenere, &c. eſt donatio cauſa mortis.*
4 *Donatio cauſa mortis æquiparatur vltimæ voluntati, & legatis.*
5 *Donatio cum alicui facienda eſt cauſa mortis, ad hoc vt non poſſit reuocari, quæ cautio adhibenda ſit.*
6 *Donatio per promiſſionem de non reuocando aſſumit naturam donationis inter viuos.*
7 *Donatio facta mentione mortis, non præſumitur inter viuos, ſed cauſa mortis, quando donator omnia ſua bona quæ in præſentia habet, & in futurum eſt habiturus, donauerit, & hoc etiam ſi promiſerit ſe ipſum non reuocaturum.*
8 *Donatio vt valeat, quando donator reſeruauit ſibi vſumfructum in vita ſua, debet præſumi quod ſit inter viuos.*
9 *Donatio ſi facta eſt pijs locis pro anima, præſumitur cauſa mortis, cum donator de morte cogitauerit.*
10 *Donatio facta tempore peſtis præſumitur cauſa mortis, licet nulla ſit facta mentio mortis.*
11 *Donatio quando alias non poteſt valere tanquam facta inter viuos, præſumitur cauſa mortis, licet non ſit facta mortis mentio.*
12 *Donatio cauſa mortis inter coniuges ſuſtinetur.*
13 *Donatio facta ab ægroto, etiam ſi non ſit facta mentio mortis, præſumitur cauſa mortis.*
14 *Donatio ſimpliciter facta ab ægroto cenſetur inter viuos.*
15 *Donatio facta in ægrotatione ex conualeſcentia ſola cenſetur reuocata.*
16 *Donatio, quod ſit cauſa mortis, non præſumitur in dubio, & ideo qui eam allegat debet probare.*
17 *Quicunque donat, cenſetur velle dominium in donatarium transferre, & conſequenter inter viuos, & irreuocabiliter donare.*
18 *Donatio, quando fuit facta mentio de ægrotatione, præſumitur cauſa mortis, ſed quando nihil dictum fuit de morbo, videtur inter viuos.*
19 *Donatio ſi facta ſit in forma contractus, non præſumitur cauſa mortis, ſed ſi facta ſit in inſtrumento, vel codicillis, tunc præſumitur.*
20 *Donatio, quando donans dixit, relinquo tibi fundum meum propter illud verbum, relinquo, præſumitur cauſa mortis, licet non ſit facta mentio de morte.*
21 *Donatio præſumitur cauſa mortis, etiam quod ſit facta ſimpliciter ſi eodem die, & loco continuo fecerit donator teſtamentum, in quo mentionem fecit de dicta donatione.*
22 *Donatio potius præſumitur inter viuos, quàm cauſa mortis, quando merita donatarij præceſſerunt donationem.*
23 *Donatio quando eſt dictum, quod ſit inter viuos, præſumitur, & cenſetur inter viuos, etiam ſi in ea ſit facta mentio mortis.*
24 *Donatio potius præſumitur inter viuos, quando facta eſt coniunctæ perſonæ, etiam ſub commemoratione mortis.*
Contrarium, num. 25.
26 *Donatio cauſa mortis dicitur impropriè donatio.*
Quilibet præſumitur cauſam ſuam præferre alienæ, ibidem.
27 *Donatio præſumitur inter viuos, & irreuocabilis, quando cum donante concurrit alius diſponens, tunc non ſit non reuocari.*
Contrarium, num. 28.
29 *Donatio præſumitur inter viuos, etiam ſi facta ſit mentio mortis, quando de tali donatione fuit factus duplex actus, vnus per donantem, & alter per notarium.*
30 *Donatio præſumitur inter viuos, quando alia cauſa irreuocabilis, & obligatoria præceſſerit donationem.*
31 *Donatio non dicitur facta cauſa mortis, quando eſt facta mentio mortis in genere.*
32 *Donatio præſumitur inter viuos, quando in ipſa eſt facta mentio mortis per modum dilationis.*
33 *In donatione quando intelligatur facta mentio mortis cauſa dilationis.*
34 *Donatio præſumitur cauſa mortis, quando facta fuit mentio mortis in donatione per modum cauſæ finalis.*
35 *Donatio præſumitur inter viuos, & irreuocabilis, quando cum clauſula de non reuocando extaret iuramentum.*
36 *Donatio non efficitur irreuocabilis propter iuramentum, ſed propter factum de non reuocando.*
37 *Donatio præſumitur inter viuos, licet eſſet facta mentio mortis, quando in donatione cauſa mortis non interuenerunt quinque teſtes.*
38 *In donatione facta tempore peſtis non requiruntur quinque teſtes, ſed ſufficiunt tres.*
39 *Diſpoſitio iuris ciuilis deſiderat quinque teſtes in donatione cauſa mortis.*
40 *Ex diſpoſitione iuris canonici in qualibet vltima voluntate ſufficiunt duo teſtes, vnà cum Sacerdote.*
41 *Donatio inter viuos cenſetur, ſi in ipſa facta eſt mentio de hæredibus.*
42 *Donatio vt dicatur facta cauſa mortis, duo copulatiuè requiruntur, ſcilicet mentio mortis in donatione, & quod ſit collata in tempus mortis.*
43 *Donatio præſumitur inter viuos etiam facta mentione mortis, quando in ipſa extat clauſula purè, & ſimpliciter.*

1 DOnatio facta mentione mortis † in dubio præſumitur cauſa mortis, teſte Glo. in l. quæ dotis. in verb. tenebitur, & ibi Doctor. ff. ſoluto matrim. quod etiam liquido conſtat ex l. Seia, in fin. iuncta glo. de do. prælег. & ex l. Seia, ff. de donar. cau. mort. atque l. apud Celſum, §. Iulia, ff. de doli except. & vnanimes prodidere Bar. Bal. Lancellot. Dec. & cæteri recentiores in d. l. quæ dotis. ff. ſoluto matrimo. & denuo comprobauere Ioan. Faber, Bart. Bal. & Salic. in l. 2. C. de iure dor. & in l. donationibus. C. ad l. Falcid. hoc idem confirmauit Bart. in l. vlt. col. 3. verſic tertio quæro, num. 11. C. de pact. Rom. ad idem reſpondit in conſ. 224. pro declaratione, n. 1. idem quoque placuit Alex. in conſ. 14. in princ. lib. 1. & in conſ. 81. Viſo, nu. 2. lib. 1. hoc voluit Corn. conſ. 68 ardua quidem, nu. 2. lib. 3. & in conſil. 224. licet in hac conſultatione, numero 3. & in conſ. 224. quod dictus, nu. 6. & in conſ. 159. dicta diſpoſitio, nu. 9. lib. 4. ſic decidit Nic. Boer. in deciſ. 354. mulier con-
* traxit, nu. 1. & * omnes id ſenſere nemine excepto, in l. nó om-
* nis, in princ. ff. ſi cer. pet. & cuncti communi * conſenſu nemine diſſentiente id proditum reliquere in d. l. apud Celſum. §.
* Iulianus. & de communi * etiam atteſtatur Dec in d. l. fi. n. 20.
* C. de pactis, & illam etiam dicit communem * Pariſ. in conſil. 6. nu. 4. lib. 2.

2 Primo amplia, vt procedat, † etiam ſi extaret promiſſio de non contraueniendo: quia nihilominus tunc facta mentione mortis, præſumitur cauſa mortis, auctore Alex. in additio. ad Bart. in l. vbi ita donatur, ff. de donat. cauſ. mort. & teſtatur Gloſ. in l. ſi alienam. §. 1. de donatio. cauſ. mort. & ibi hoc tenet Rain. de Forli. & Angel. in conſ. 254. incip. Domina An-
3 tonia, quem refert Alexan. vbi ſupra, qui dicit † donationem omnium bonorum factam per matrem filio, vt poſt mortem ſuam vires aſſumeret, non obſtante clauſula, promiſit, & iurauit tenere, &c. in fine inſtrumenti donationis poſita, eſſe donationem cauſa mortis, & ad hoc facit, quod donatio cauſa
4 mortis æquiparatur vltimæ voluntati, † & legatis, vt Inſtit. de donat. in princ. & ibi Angel. Aret. & l. Marcellus. §. Paulus. ff. eod. tit. ſed in his licet dicta verba apponantur, intelliguntur tamen, niſi pœnituerit. l. ſi quis in princ. ff. de legat. 3. cum ſimilibus, & ſic poteſt reuocari, ergo itidem in donatione, de qua ſupra, & idem tenet Alexan. in l. quæ dotis, col. 4. nu. 11. verſic. ſed iuxta hoc cadit dubitatio. ff. ſoluto matrimon. hoc idem ſenſit Corn. in conſ. 126. incipien. licet in hac conſultatio. videatur prima fron. dicend. per tot. vol. 1. Dec. in conſil. 505. & late Hieronym. Gabriel. in conſ. 61. per totum.

In contrariam deſcendit ſententiam Ferrarius in ſua cau-
5 re. 30. verſ. tu autem, vbi inquit, quod † cum alicui facienda eſt aliqua donatio cauſa mortis, ad hoc, vt non poſſit reuocari, cautio eſt, quod curet, vt notarius in inſtrumento apponat illam clauſulam, promittens dictus donator omnia, & ſingula attendere, obſeruare, & in aliquo non contrauenire. nam per illa verba efficitur irreuocabilis, & per talem promiſſio-
6 nē de non reuocando † aſſumit naturam donationis inter viuos, per d. l. ſi alienam, in fin. & l. vbi ita donatur, & ibi Bart. ff. de donatio. cauſa mort. glo. in l. ſed interim, in princ. in glo. magna. ff. de donat. inter virum, & vxorem. Bart. etiam in l. 2. C. de iur. dor. idem ſenſit Bal. in conſil. 113. quædam Domina Brolia, in princ. vol. 1. cui adhæſit Aret. in conſ. 41. incip. diligenter, & mature penſata conſultatione, in 2. col. verſic. quinimmo etiam. Idem tenuit etiam Paul. Caſtrenſ. in conſil. 98. alias 61. notandum eſt primo. nu. 1. & in conſil. 82. in iſta donatione fuit actum, in princ. & in conſ. 101. ſiue in conſ. 75. notandum eſt, quod præfatum ſtatutum, in 2. col. verſi. quantum vero ad ſecundum, nu. 7. vol 2. idem voluit Angel. ſibimet contrarius, in conſil 199. Viſis prædictis inſtrumentis, colum. 6. verſic. ex hoc ſequitur deciſio & idem dixit Alexand. ſibimet contrarius in conſilio 14. circa primum dubium, quo quæritur, colum. 1. verſic. prædicta etiam, Marian. poſt num. 1. volum. 1. quam opinionem etiam ſentit expreſſe Bart. in l. fin. in 3. colum. verſic. & primo examinemus, num. 11. C. de pact. & clare Soc. in conſil. 222. viſa contingentia facti, poſt num. 3. quoniam ad hoc, volum. 2. & idem Iaſon in l. non omnis. 1. colum. verſic. ſed hic infertur quotidianum, poſt num. 1. ff. ſi cert. pet. & multos alios adducit Boer. deciſ. 353. num. 11.
* & de * communi opinione atteſtatur Didac. Couarru. in rubric. de teſtamen. in 2. parte, poſt num. 11. & Natta in conſil.
* 104. num. 6. inquit in hoc * neminem reperiiſſe, qui contra aſſereret, quod tamen contrarium videtur, vt ex adductis pro priori opinione tenet Dyn. in conſ. 44. in princip in 3. dubio, videas plene Petr. Duen. in ſua regul. 211. per totum, in verb. Donatio. & tenet Caſſan. in conſuetud. Burgund. in rubric. 8. Des ſucceſſions, in §. 5. nu. 7. verſic. aduerte tamen.

Nos in præſentia poſteriori ſententiæ adhærebimus, quippe

Digitized by Google

pe quæ à pleraque ſcribentium parre comprobetur. Vnde
7 hanc limitamus, vt non procedat, † quando donator omnia
ſua bona, quæ in præſentia haber, & in futurum eſt habiturus
vſque ad tempus mortis ſuæ donauerit: nam hoc caſu etiamſi
promiſerit ſeipſum non reuocaturum, & facta mentione mor
tis, non præſumitur inter viuos, ſed cauſa mortis: quia dona-
tio præſentium, & futurorum non valet inter viuos, quoniam
liberam teſtamenti factionem aufert, vt notant Bart. & alij in
l. finali. C. de pactis, & late Iul. Clar. in §. donat. quæſt. 19. cum
ſequent. & ideo iudicanda eſt donatio cauſa mortis, vt actus
valeat potius, quam pereat, argument. l. quoties, cum concor-
dan. ff. de rebus dubijs. nam cum reuocari poſſit, non aufert
teſtamenti factionem. l. qui mortis. ff. de donatio cauſa mor-
tis, vt aſſeruit Paul. Caſtrenſ. in d. conſi. 75. ſiue 101. incipien.
notandum eſt, quod præfatum ſtatutum. volum. 2. & Angel. in
conſil. 179.

8 Sublimita prędictam limitationem non procedere, † quan-
do donator reſeruauit ſibi vſumfructum in vita ſua, nam tunc
cum valeat donatio debet præſumi, quod ſit inter viuos, vt
* de * communi atteſtatur Couarruu. lib. 3. reſolutio. cap. 12. nu.
4. reprobans opinionem Paul. Caſtrenſ. in l. fin. num. 10. C. de
pactis, contrarium tenentis, prout etiam facit in d. conſil. 75.
volum. 2. & refert Clar. in d. § donatio. quæſt. 19. verſ ſed po-
ne, ad quod adeas Caſſan. in Conſetud. Burg. rubric. 7. de ſuc-
ceſſ. §. 5. num. 6.

9 Secundo loco primario amplia locum habere, † etiamſi
non ſit facta mentio expreſſa de morte, ſed donatio ſit facta
pijs locis pro anima, nam tunc cũ talis cogitet de morte, præ-
ſumitur cauſa mortis, ita Roman. cauit in conſ. 222. incip. pro
declaratione, num. 1. & dilucide tradidit Alexan. in conſi. 81.
num. 1. in princ. vol. 2.

10 Tertio amplia † etiam in donatione facta tempore peſtis,
tali namque caſu, licet nulla ſit facta mentio mortis, pręſumi-
tur nihilominus cauſa mortis: ita placuit Rip. in tract. de pe-
ſte, in rub. de priuil. contract. nu. 171. & 172. & præcipue, ſi
mentionem fecerit de peſte, vt dixit idem ibidem, nu. 176.

Quarto amplia etiam, quando alias donatio non poſſet
11 valere, † tanquam donatio inter viuus: tunc etiam licet non
ſit facta mentio mortis, præſumitur cauſa mortis, vt actus
valeat, l. quoties. ff. de rebus dubijs. veluti ſi maritus in pe-
riculo mortis conſtitutus donaret vxori, vel è contra: etenim
inter coniuges non valet donatio inter viuos. l. 1. ff. de dona-
12 tione inter virum & vxorem præſumendum eſt, † quod vo-
luerit donare cauſa mortis, quæ donatio inter coniuges ſuſti-
netur. l. ſi mortis. ff. de donat. cau. mort. vt tradidit Rip. cum
multis adductis ab eo in ſuo tract. de peſte. tit. de priuil. con-
tract. nu. 179. & obſeruauit Alex. in l. quæ dotis. nu. 13. ff. ſolu-
to matrimonio.

13 Quinto amplia in donatione facta ab ægroto, † quia tunc
etiam ſi non ſit facta mentio mortis, præſumatur cauſa mor-
tis, ita docuit Ant. de Butr. in c. 2. de conſuetud. vt etiam vo-
luit Ioan. Andr. in cap. de his. de ſepult. per illum tex. & tenet
Alex. in conſ. 81. prope finem, vol. 1.

Contra hoc aperte reſpondit ſubtiliſſimus Papinianus in
l. Seia, §. fin. de donat. cau. mort. vbi habetur donationem ſim
14 pliciter factam ab ægroto † cenſeri inter viuos, & ibi tradũt
Bart. & Paul. de Caſt. vt etiam refert Alber. in conſ. 65. num. 3.
15 vbi contra Dec. tenet ex conualeſcentia ſola † cenſeri reuo-
* catam donationem, & tradidere * communiter Dd. in l. quæ
dotis. ff. ſoluto matrimo. & ibi Alex. nuncupatiui refellit opi-
nionem Anto. in d. c. 2. & ſequitur Soc. in conſ. 130. viſa con-
tingentia facti. nu. 7. lib. 1. quod eſt repetitum in cõſ. 235. lib.
* 2. quod vero Anton. in d. cap. 2. * communiter reprobetur ait
Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius, nu. 21 de teſta. & de
* * communi opinione etiam atteſtatur Rip. in lib. 3. reſpon. c.
16 9. nu. ... & in eod. lib. c. 2. nu. 7. † hæc enim qualitas, quod ſit
cauſa mortis non præſumitur in dubio, & ideo, qui eam al-
legat, debet probare, alias ſtandum eſt in regula, quod qui-
cunq; donat, cenſetur velle dominium in donatarium tranſ-
17 ferre, & conſequenter inter viuos, † & irreuocabiliter, vt ait
Iul. Clar. in d. § dona. q. 4. verſic. ſed quæro.

Attamen hanc ſcribentium litem ita ſedare poteris fędere
diſtinctionis, ſecundum Rip. in d. tract. de peſte. tit. de priuil.
contract. nu. 176. nam aut donans facit mentionem de ægro-
18 tatione, & tunc † præſumitur cauſa mortis, per text. in l. 3.
ff. eod. quia iſto caſu implicite videtur facta mentio mortis:
aut nihil dictũ fuit de morbo, & tunc videtur inter viuos, per
text. in d. l. Seia. §. fi. ibi, abſolute donare, ſed videas ad hoc
Caſſan. in conſuetud. Burgund. rubric. 7. §. 5. nu. 12.

Vel huiuſmodi donatio fuit facta in forma contractus,
19 † & tunc nõ præſumitur cauſa mortis, aut fuit facta in teſta-
mento, vel codicillis, tunc & præſumitur cauſa mortis ſecun-
dum Clar. in d. § dona. q. 4. verſ. & hæc quidam. in fi.

Sexto amplia, quando donans dixiſſet, relinquo tibi fundũ
20 meum, quia tunc licet non ſit facta mentio de morte, † tamen
propter illud verbum, relinquo, præſumitur cauſa mortis,
ſecundum Dyn. in l. 1. C. de renocan. donat. quam ſequi-
tur Gui. Pap. in ſingul. 457. incip. ſi quis dicat, & refert etiam
Rip. in d. tract. de peſte, in priuileg. contract. numero 177.
cum ſequen.

Septimo amplia, vt præſumatur donatio cauſa mortis,
21 etiam ſi facta ſit ſimpliciter, † ſed eodem die, & loco conti-
nuo fecerit donator teſtamentum, in quo fecit mentionem
de dicta donatione, ita tradidit Caſſan in conſuetud. Bur-
gun. rub. 7. des ſucceſſ. §. 5. in text. num. 10. per no. à Cur. ſen.
in conſ. 44. incip. ſuper duob. publicis. col. 3.

Primo limita primariam concluſionem non habere lo-
cum, quando merita donatarij præceſſiſſent donationem:
22 † tunc enim potius præſumitur donatio inter viuos, quam
cauſa mortis, vt illa ſit efficacior, vt pulchre ſcriptum reli-
quit Tiraquell. in l. ſi vnquam. C. de reuocan. dona. in verb.
donatione largitus. numero 53. per doctrinam Bald. in l. ſi
mortis. ante med. C. ad l. Falcid. & per not. in d. l. quæ do-
tis. ff. ſoluto matrimo.

Secundo limita, quando eſſet dictum in donatione, quod
23 ſi inter viuos, † eo nempe caſu etiã ſi in ea ſit facta mentio
mortis, præſumitur tamen, & cenſetur inter viuos, per text. in
l. vbi ita donatur, & in l. ſenatus, §. mortis cauſa, ff. de donat.
cauſ. mort. & docuit Cyn. in l. 2. C. de iure dot. & tenet Iaſ. in
conſ. 269. nu. 10. volum. 4.

Tertio velim limites, quando donatio fuit facta coniunctæ
24 perſonæ: † nam tunc etiamſi ſub commemoratione mortis
facta ſit, tamen tunc præſumitur potius inter viuos, ita Ra-
phel. Cuman. & Rom. prodidere in d. l. quæ dotis. ille poſt nu.
7. verſ. oppon. poſito. hic poſt num. 7. verſic. aut non eſt facta
mentio. ff. ſolut. matrim. per text. in l. x. & in l. cum patrem. C.
de iur. dot. & in l. cum maritus. §. fi. ff. de pact. dotalib.

Diſcrepauit ab hac ſententia Alexan. in d. l. quæ dotis, nu.
7. quia ſi ita intelligeretur d. l. cum maritus. § fin. ſequeretur,
25 quod ibi concurrerẽt † duæ ſpecialitates, quod non permit-
titur, l. 1. C. de dot. promiſſ. nam vna ſpecialitas eſt, quod quis
præſumatur donare, cõtra l. cum de indebito. ff. de probatio.
vt & diximus ſupra, alia ſpecialitas eſſet, quod in caſu, quo
fieret mentio mortis intelligeretur de donatione inter viuos
contra d. l. Seia. confirmatur alia ratione, nam vbicunque fit
mentio mortis, vt hic, tunc proprie donatio non oritur. l. 1. &
26 l. mortis. ff. de donatio. † donatio enim cauſa mortis dicitur
improprie donatio, vt ibidem, quæ ratio indiſtincte procedit
etiam inter coniunctos, quia quilibet præſumitur cauſam ſuã
præferre alienæ. Donator enim dum viuit, videtur voluiſſe
potius ſibi, quam coniuncto prouidere, ita Alexand. vbi ſu-
pra in d. l. quæ dotis.

Quarto limita, niſi quando donans faciendo mentionem
mortis ſit ipſe ſolus, qui in huiuſmodi re donata diſponat, ſe-
cus ſi cum eo concurrat alius diſponens, cuius interſit nõ re-
27 uocari, quia † tunc præſumitur donatio inter viuos, & irre-
uocabilis, ita prodidit Bald. in l. pro hæreditarijs. in fin. C.
de hæreditar. action. vbi ait hoc eſſe ſubtile, & obſeruatione
dignum, & affert exemplum de muliere, quæ viro dotem de-
derit, & inter eos actum ſit, vt poſt mortẽ mulieris in matri-
monium decedentis cum liberis, dos à marito teneatur pro
liberis: nam cum eo caſu cum muliere diſponente poſt mor-
tem ſuam concurrat vir, cuius intereſt fauore filiorum di-
ctam diſpoſitionem nõ reuocari. Ideo valeat irreuocabiliter
tãquam donatio inter viuos, l. 1. ff. de dot. præleg. in princ. &
hanc opinionem Bald. approbat, & ſequitur Paul. Caſtren. in
l. cum dotem. in princ. ff. ſoluto matrimo. & Alexan. in addit.
ad Bal. in d. l. pro hęre. in fin. in verb. ſecus. ait ipſum eſſe ſoli-
tum ſequi hoc dictum Baldi.

28 Contrarium tamen † ipſemet ſibi contrarius Alex. videtur

tur

tur ſentire in d.l.quæ dotis.nu.8.ff ſol. matr. vbi ait hoc dictũ
ſibi videri repugnari contextui in d.l.Seia. ff. de dut. præleg.
vbi concurrebat perſona, cuius intererat actum illum eſſe ir-
reuocabilem, & tamen tex.ibi, & clarius gloſſ. dicit intelligi
cauſa mortis,& ad d.l.t.ff de do. prælegat. reſpondet ibi ex-
preſſe voluiſſe donare irreuocabiliter.

Quinto limita, quando de tali donatione fuiſſet factus du-
29 plex actus,† vt vnus per donantem,& alter per notariũ, qui
ſtipulatus fuit nomine donatarij,etenim tunc etiã facta men-
tione mortis præſumitur inter viuos,vt Aret.reſpondit in con
ſil.74.col.s.verſ.ſecundo moueor. Idem tenet Bart.in d.l.quæ
dotis.nu.3.ff.ſolut.matr.& refert Boer.dec.353.ſub nu.11.ver
ſic.& ſecundum eum.

30 Sexto limita, † quando alia cauſa irreuocabilis, & obliga-
toria præceſſerit donationi, tunc enim præſumitur inter vi-
uos,vt voluit Alex.in d.l.quæ dotis.nu.6.ff.ſolut.matrim.ante
eum docuit Bart.in l.nam etſi cum moriar. in fin.princip.ff.de
cond.indeb cum ibi adductis.

31 Septimo limita, † quando eſſet facta mentio mortis in ge-
nere,non autem in ſpecie,vt ſi donatum fuiſſet ſub his verbis,
videlicet,quocunque modo ſolueretur matrimonium, nã ſub
iſtis verbis generalibus comprehenditur caſus mortis, & ta-
men non dicitur cauſa mortis,ſed inter viuos,vt aſſeruit Ale-
xan.in d.l.quæ dotis,nu.10.ff.ſolut.matrim.

Octauo limita,qñ in donatione eſſet facta mẽtio mortis per
32 modum dilationis: † nam tunc præſumitur inter viuos,ſecun
dum Bar.in l.a.ff.de iure dot.& iuxta ſententiam Dyn.in d.l.
Seia.§ fi & voluit Bal.in addit.ad Spec.in tit.de inſtr.edition.
col.vlt.verſ.ſi quis donauit, & conſuluit Alex.in conſ.14.col.
33 s.in d.l.2.C.de iure dot.& tunc poteſt intelligi † cauſa dila-
tionis factam eſſe mentionem mortis,qñ in verbis innuenti-
bus executionem donationis,facta eſt mentio mortis, & non
in verbis ſignificantibus ſubſtantiam donationis,vt etiam re-
fert Boer.dec.353.nu.12.& Caſſan.in conſuetud.Burgun.rub.
7.tit.de ſucceſſionis.§.5.in text.ne ordonance.ſub nu.5.verſi.
dixi,quod hæc,ſecus autem eſſet,qñ facta fuiſſet mentio mor-
tis in donatione per modum cauſæ finalis,quaſi mors inducat
34 ad donandum: † nam tunc præſumitur donatio cauſa mor-
tis,ſic in hac hypotheſi reſpondit Paulus in l.Seia. ſub duplici
titulo poſita,id eſt,& ff.de don.cauſ.mor.& ff.de dote præleg.
ita reſpondendo ſenſit Roman.in conſ.513. in caſu propoſitæ
conſultationis.nu.1.& in l.quæ dotis,poſt nu.8.verſ.aliquan-
do fit donatio ff.ſolut.matrim.

Nono limita, quando cum illa clauſula, de non reuocando
35 extaret iuramentum: † nam illo caſu præſumitur inter viuos,
& irreuocabilis,vt cautum eſt à Pau.Caſtr.in conſ.101. ſiue in
conſ.75.vol.s.& reſpondit Aret.in conſ.74.col.s. verſ. prima
ratio fundatur iuramento.& probauit Soci.in conſ.53.incip.
in præſenti conſultatione ex themate præmiſſo.col.a.verſi. &
prædicts ſufficerent, poſt nu.2.vol.1.Boer.in d.deciſ.353.nu.
11.& late proſequitur Ferrar.in caut.30.ver.quæ opinio pro-
cul dubio.

Hic vero velim obſerues, donationem non effici irreuoca-
36 bilem propter iuramentum,† ſed propter pactum de non re-
uocando, & Dd. non tribuunt hunc effectum iuramento, ſed
pacto,ita Dec.in l.fi.num.s1.C. de pact. & ſequitur Menoch.
in conſ.84.nu.65.at contra videtur ſentire Aret.in dict.conſi.
74.ſub num.tertio,& quinto,verſ.ſed dubium eſt propter iu-
ramentum.

Decimo limita, quando in huiuſmodi donatione cauſa
mortis, non interueniſſent quinque teſtes, ſed abinde infra,
37 † quia tunc licet eſſet facta mentio mortis,præſumitur tamen
inter viuos,vt actus valeat,ita loquutus eſt Alexan.in d.l.quæ
dotis.num.13.teſtem laudat Cyn.in l.licet.C. de pact. iunctis
notatis per eundem in l.hac conſultiſſima.§.per nuncupatio-
nem.C.de teſtam.Socin. etiam iunior tradidit in conſ.21.nu.
13.vol.s.

38 Sublimita,† quando huiuſmodi donatio eſſet facta tempo-
re peſtis,quia tunc non requiruntur quinque teſtes, ſed ſuffi-
ciunt tres,ita tenet Rip.in tract.de peſte.rub.de priuil. vltim.
volunt.nu.46.& 47.per l.Marcellus,ff.de dona.cauſ.mort.

39 Secundu loco limitabis, vt vera ſit limitatio † inſpecta di-
ſpoſitione iuris ciuilis,quę deſiderat quinque teſtes in dona-
tione cauſa mortis,vt eſt caſus in l.fi.C.de dona.cauſ.mort.ſe-
cus vero erit de iure Pontificio, ex cuius diſpoſitione in qua-
40 libet vltima voluntate,† ſufficiunt duo teſtes vna cum ſacer-
dote,quemadmodum ſancitum eſt in c.cum eſſes,de teſta.ita
conſultus reſpondit Socin.ſen.in conſ.130 viſa contingentia
facti.nu.5.verſ.ſecundam dubitationem vol.1. vbi aſſerit hãc
** eſſe ** magis communem ſcribentium concluſionem.

Vndecimo limita, qñ in ipſa donatione eſſet facta mentio
41 de hæredibus, † nam tunc cenſetur donatio inter viuos, ita
ſingulariter tenet Bal.in l.a.col.a.verſ. quid enim ſi iſte filius,
poſt num.4. C.de iur.dot.& ibi.Sal.verſ.ſed nunquid inſurgit
dubium, quibus accedit Iaſo. in l.non omnis in verſ.ſecundo
infero.nu.5.ff.ſi cert.peta.& confirmauit Alex.in conſ.14.col.
3.verſ.poſtremo etiam ex alio colligitur.vol.1.iſtis ſe ſubſcri-
pſit Aret.in conſ.74.col.2.verſi.tertio moueor, quia notarius,
nu.5.quod etiam comprobat Dec.in d.l.quæ dotis.col.5.ff.ſo-
lut.matri.& ſequitur Boer.in d.deciſ.353 ſub nu.12.verſ.item
etiam quando.

42 Duodecimo limita,& intellige,vt non ſufficiant † ſimplici-
ter eſſe factam mentionem mortis,ſed duo copolatiue requi-
rantur, ſcilicet, quod in donatione ſit facta mentio mortis, &
* quod ſit collata in tempus mortis: ita cõcludunt * omnes Dd.
vt dicit Sigiſmund.in conſil.feud.conſ.5.poſt nu.4. quod eſſe
perpetuo notandum admonet Iul.Clar. in d.§. donatio. q.4.
verſ.cæterum.

43 Decimotertio limita, locum ſibi non vendicare, † quando
in donatione extaret clauſula, pure, & ſimpliciter, quia tunc
etiam facta mentione mortis præſumitur inter viuos,ita con-
ſultum eſt à Soc.in conſ.53.vol.1. quem refert etiam Illuſtriſ-
ſimus Cardinalis Albanus ad Bar.in l.quę dotis.nu.5.ff.ſoluto
matrimonio.

CONCLVSIO DLXIII.

ARGVMENTVM.

*Donatio an probari poſſit per teſtes, qui donationi inter-
fuerunt.*

SVMMARIA.

1 *Donatio per teſtes probari poteſt,qui donationi interfuerunt,inter quos etiam nota-
rius eſſe poteſt.*
2 *Ad probandum donationem an ſufficiant duo, vel tres teſtes, vide remiſſiue.*
3 *Donatio poteſt probare per ſcripturam priuatam.*
4 *Donatio probatur etiam ex coniecturis.*
5 *Donans non admittitur ad probandum ipſam donationem,quoniam affectat dona-
tionem ſuam valere.*
6 *Donationem probare non ſufficit, ſed requiritur etiam, vt probetur de iure donan-
tis, maxime,quando in donatione dictum eſt, donaſſe ſpectantia, & pertinentia ad
ipſum.*

1 DOnatio probari poteſt per teſtes, qui † interfuerunt do-
nationi,inter quos etiam notarius eſſe poteſt, vt reſpon-
dit Paul.Caſt.in conſ.75.incip.notandum eſt,quod præſat.ſta-
tut.nu.3. & ſeq.vol.2. quod & ea ratione confirmari poteſt,
propterea,quod donatio ad ſui validitatem ſcriptura non in-
diget,vt colligitur à gl.magiſtra.in verb.in ſcriptis, & ibi no-
tat Petr.de Anch. & Gemin.in c.1.§.poſtquam autem.de cen-
ſib.in 6.quæ gl.enumerat 34.caſus,in quibus ſcriptura requiri
tur,& ita ait Steph.Bertr. in conſ.89.nu.2.vol.1. vbi ad idem
alia multa accumulat,& præcipue dictum Salic.in l. pactum,
quod bona fide.C.de pactis.

Iſtorum vero teſtium numerus quãtus eſſe debeat, hoc eſt,
2 an † duo,vel tres teſtes ſufficiant ad probandam donationẽ,
ad hoc conſulendus erit Bertran.in conſ.208.num.3.volum.s.
verſ.ad ſecundum quæſitum,affirmate reſpondens optime fa-
tis eſſe.

3 Primo concluſionem hanc velim amplies, † vt etiam poſſit
probari per ſcripturam priuatam, vt conſulendo ſenſit Marc.
Mant.in conſ.71.nu.17.verſ.& ſufficit etiam,quod ſit ſcriptu-
ra priuata.

4 Secundo amplia,† vt etiam probetur ex coniecturis, vt do-
cuit Bar.in l.cum quid.nu.10.ff.ſi cert.pet.& Fel. aſſeruit in c.
ſi cautio.nu.5.de fid.inſtru.de quibus late ſupra dictum eſt in
concluſione, Animus donandi.

Primo tñ intelligas, vt donans non admittatur ad proban-
5 dam ipſam donationem: † qm donans affectat donationem
ſuã valere,& ideo eſt repellendus, vt notat Cy.in l.omnibus.
poſt

Digitized by Google

poſt nu.2.verſ.ſecũdo conſueuit quæri,nunquid donator. ibi,
præterea ille,qui donat.C.de teſtib.& refert Alberi.de Maler,
in ſuo tract.de teſtib.c.4.nu.45.ſiue Alberic.de Roſa.tract.de
teſtib.in §.expedita. tub. quando teſtes repell.ratione affect.
col.5.poſt num.29.verſ. vltra prædicta videndum eſt quid de
donatione.

Secundo intelliges,vt non ſufficiat probare donationẽ,ſed
6 requiratur † etiam,vt probetur de iure donantis,maxime qñ
in donatione dictum ſit,ſe donaſſe ſpectantia, & pertinentia
ad ipſum,vt obſeruauit Bar.in l.emptor fundi,ff.pro empt. &
cauit Oldr.in conſ.164.quos refert Alea.in conſ.57.nu.2. vol.
6.incip.in cauſa,& lite inter Magnificum,& generoſum equi-
tem Dñm Petrum. verſ.nã ad probationem iurium,& idẽ vo-
luit idem Alea.conſ.28.viſis,& accurate ponderatis,col.4.nu.
7.verſ.ad prædictorum confirmationem,vol. 1. & in conſ.14.
viſo,& cõſiderato themate ſupraſcripto,nu.7.verſ nec ad hoc
obſtat.vol.2.& in conſil. 108. viſo proceſſu cauſæ principalis
inter nobilem virum Nicolaum de Ceſis,nu.1.& ſeq.verſic.&
certe hic titulus, vol.6. & hoc idem videtur ſenſiſſe in conſil.
103.qm abũde ſcriptum,& allegatum eſt,poſt nu.6.verſ. præ-
terea efficacius probatur,eod.vol.6.& idem profitendo ſenſit
in l.ſi ſic.nu.22.verſ.& inducitur iſte te at.de mente Bar.ibi,ff.
de leg.1.& in l.locus.nu.3.& ſeq.de mente Ang.ibi ſequendo
Bar.in d.l.ſi ſic.& Oldr.vbi ſupra,ff.de acq.poſ.Iaſ.in d.l.ſi ſic.
§ 1.nu.18.vſq; ad finem,ff.de lega.1. nec ab hac ſententia fuit
alienus Fabia.de Monte in tract.de emp.& vend.in 6.q.prin.
verſ.circa ſecũdum membrum.nu.18.cum ſeq.vbi alia allegat,
placuit hoc idem Caſtr.ſequendo Bar.vbi ſupra, in l.ſi nõ de-
ſignata,quæ eſt tertia,in prin.C.de fal.cau.adiect.leg.idẽ tra-
didit Bal.in d.l.ſi ſic.d.§.1.in fi.verſ.extra collige hic ſecundũ
Dyn.ff.de legat. 1. & hanc opinionem confirmat Specul. in §.
nunc aliqua.nu.72.verſ.57.quæritur,& ibi Bald.in addit.col.
6.verſ.quidam vendidit mihi rem dicens, &c.& verſ.ſequen.
tit.de locat.vel emphyt.

CONCLVSIO DLXIV.

ARGVMENTVM.

Donatio alicuius rei, quam vir, aut eius pater mittit ſponſæ, an cenſeatur tradita cauſa ornamenti, & donatio facta ſponſæ à conſanguineis viri an præſumatur facta contemplatione mariti.

SVMMARIA.

1 *Donatio alicuius rei,quam vir, aut eius pater mittit ſponſæ, cenſetur tradita cauſa ornamenti, & non animo donandi.*
2 *Datum à viro,aut eius patre ſponſæ ſi eſt quid paruum,aut vile,& ad quotidianum vſum, cenſetur donatum, ſecus, ſi ſit quid pretioſum.*
3 *Data res à marito vxori, ſi data fuerunt ad vſum tantum, ſunt hæredis,ſed ſi conſtet maritum voluiſſe donare, ſunt vxoris.*
4 *Maritus an concedere voluerit res datas ad vſum vxoris, id colligitur, ipſas inſpiciendo, & quomodo.*
5 *Donatio facta ſponſæ à conſanguineis viri præſumitur facta contemplatione mariti, & econtra ſi facta fuit à conſanguineis ſponſæ, præſumitur facta contemplatione ipſius ſponſæ.*
6 *Donata ſecundum mentem donantis quandoque pertinent ad maritum & eius hæredes, & quandoque vxori.*
7 *Donata, quando ſumus in dubio,an pertineant viro vel vxori,confugiendum eſt ad coniecturas,& ad genus rerum donatarum,& earum congruentiam.*
8 *Donatio facta ambaſciatoribus, contemplatione ipſorum facta præſumitur, & non Principis, & ideo illis ambaſciatoribus acquiritur.*
9 *Donatum magiſtratui, vt prælato, legato aut alteri, præſumitur ſemper donatum fauore, & gratia perſonæ, non autem officij.*

DOnatio alicuius rei,quã vir,aut eius pater mittit ſponſæ,
1 non præſumitur,† ſed cenſetur tradita cauſa ornamenti,
& non animo donandi,& præſertim, qñ aperte non ſit dictũ,
quod donatur, ſed ſimpliciter aliquid miſſum eſt, vt docuit
Ang.in conſ.251.alias 339.incip.Nicolet.de Tartagnis,quem
refert Cagn.in l.contractus.nu.34.verſ.ſignandusq; eſt maxi-
* xime iſte tex.ff.de reg.iur.& ita * cõiter vniuerſos huic ſentẽ-
tiæ ſcribentes fauere atteſtatur Corn.conſ.65.li.3.& meminit
Alea.in conſi.15.poſt nu.10.verſ.pręterea etiam poſito,quod
Dñs Ludouicus,& nu.11.vol.7.vbi etiam aſſeuerauit concor-
* des in hac mente manere * prudentes omnes, per l.ſi vt certo.
§.interdum,ff.commoda. iuncta l cum de indebito. in princ.
cum ſimil.ff.de probat.quod & placuit Bertr.in conſ.224.viſo
caſu mihi exhibito.nu.3.verſ.& vbi poteſt.vol.2. & in conſi.
390.multa fuerunt alias.nu.3.verſ. etiam cum poteſt.vol.1.&
Biſignet,deciſ.1.Petrus exiſtens in matrimonio, nu.6.de do-
nat.inter vir.& vxor.

Superiora,quæ diximus,ſi accipies,vt nõ procedant,quan-
do illud datũ eſſet quid paruum,aut vile,& ad quotidianum
2 vſum: † nam tunc cenſetur donatum, ſecus ſi ſit quid pretio-
ſum,etenim tunc non cenſetur donatum, ſed conceſſum ad v-
ſum tantum,ita tenuit Bart. in l. in his rebus.§.2.nu.2.ff.ſolut.
* matrim.& de * cõi opinione atteſtatur Corn.in conſ.81.in lit-
tera L.lib.1.& Bertr.tradidit in conſ.304 viſis duobus publi
cis,poſt nu.4.verſ.& ſi veſtierint, diſtinguit Io.de Imo.vol.1.
& ſentit in d.conſ.224.poſt nu.2.verſ.præterea attenta quanti
tate.d.vol.2.quibus conuenit reſponſum Soc.iun.in conſ.134.
* num.40.lib.1.vbi etiam * cunctis id placuiſſe aſſerit, quod &
probauit Corn in conſ.114.littera G. lib.4. quos etiam refert
ſequendo Iul.Clar.in §.donat.q.10.in verb.circa hunc.verſic.
* ſucceſſiue quæro.li.4.& de * communi etiam teſtatur,vbi in-
quit,ab hac opinione nullo modo in praxi eſſe recedendum,
& multo minus hoc tempore,quo infelices mariti obſequen-
tes ambitioni vxorum,plus in earum ornamentis impendunt,
quã pro dote recipiant,& ideo mortuo marito ſi oriatur quę-
3 ſtio inter vxorem & hæredes mariti, inſpiciendum eſt, † an
conſtet,quod maritus eas voluerit concedere ad vſum vxoris
tantum,& tunc ſunt hæredis,at ſi conſtet maritum voluiſſe do
nare,ſunt vxoris,ſi vero ſumus in dubio,res neceſſariæ ad vſũ
vxoris remanent ipſi, aliæ vero redeunt ad hæredes mariti,
* quæ concluſio * vno conſenſu ab omnibus probatur,vt ait A-
lexand.in l.ſi is,qui quadraginta §.dos legata num.2.ff. ad le-
gem Falcidiam,à qua conſulendo, & iudicando non eſſe rece
dendum dixit Clar.vbi ſupra.

Intellige dum dicebamus inſpiciendum eſſe,an maritus vo
4 luerit concedere ad vſum,id recte colligi † inſpiciẽdo res da-
tas,nã ſi tales erant, vt ad eas faciendas maritus iuxta condi-
tionem mulieris & cõem conſuetudinem teneretur,& mulier
indigebat,tunc non præſumitur illi donaſſe,etenim neceſſitas
exhibendi,& ſibi talia adminiſtrandi incumbebat marito, &
ideo iura fauent marito, vt tantum ratione præſentis vſus in-
telligatur potius tradidiſſe,quam donaſſe,vt probatur in l.ſed
ſi vir ex lana.cum ibi not.in prin.ff.de dona.inter vir.& vxor.
* & l.mortis ſuę cauſa.in fin.eodem tit. & * communiter tenent
Dd.in d.l.ſed ſi vir ex lana,vt etiam atteſtatur Biſign.in deci.
* 1.nu.2.de donat.inter vir.& vxor. vbi hoc * communiter te-
neri teſtatur.

Verum donatio facta ſponſæ à conſanguineis viri pręſumi-
5 tur facta contemplatione mariti, † & idem ſi econtra fuerit
facta à conſanguineis ſponſæ præſumitur facta contemplatio
ne ipſius ſponſæ.Ita Bar.docuit in l ſed ſi plures.§. in arroga-
** to.nu.4.de vulg.& pupil. & ita ** cõiter teneri dixit Iaſ. in l.
vt liberis.nu.17.verſ.capio gl.in ver.ſponſos.C.de coll. Cagn.
in l.contract.nu.38.de reg.iur.prout refert etiam Clar.in d.§.
donatio.q.10.verſ.ſed nunquid,& idem voluit Aret.in §. fue-
rat.verſ.quid erit de donationibus.nu.26.Inſti.de actio.& tra
didit late Alc.de præſump.in reg.1.præſump.18.& ibi Atela-
tan.in additio.& Summa Silueſt.in ver.donatio.il 2.num.6.&
alius refert Menoch.in conſ.81.num.49.

6 Intellige prędicta diſtinguendo,† Nam,aut donans ex pręcipue erat mẽte,vt donaret viro,& vellet quod ſibi acquireretur,licet traderet vxori, & tunc donatũ pertinet ad maritum,
& eius hæredes,at ſi donans contẽplatione viri eo eſſet conſi-
lio,vt nihilominus principaliter donaretur vxori,tũc donata
quærùntur ipſi vxori,at ſi eſſemus in dubio,eſſet confugiendũ
7 ad cõiecturas,& ad genus rerum donatarum,† an ſcilicet po-
tius congruerent viro,quam vxori,vel econtra,& tunc ſecun-
dum hoc præſumatur, an voluerit donator acquirere viro, an
vxori: at ſi e a his aliquid præſumi non poſſet, in dubio eſſet
pręſumendum pro marito,ſi eius contemplatione eſſet dona-
tum,item econtra,ſi contemplatione vxoris, quod cognoſce-
tur cõſiderata perſona donantis, an ſcilicet ſit conſanguineus
vxoris,an viri,vt dictum eſt in concluſione.

Diſtinctionem vero hanc ponit Biſignet. d.deciſ. 1. de do-
nat.inter vir.& vxor.nu.7.

Quẽadmodum n.donatio facta ambaſciatoribus,vel ſi ma-
gis legatis,præſumitur facta contemplatione ipſius ambaſcia
8 toris,† & non Principis, & ideo ambaſciatori acquiritur, ſic
* * vniuerſi huius fuere ſententiæ aſſertores, moti reſpõſo Vlp.
in l.ſi vero §.itẽ quicquid.ff.ſolu.matr.vt dixit Alex.in l.ſed ſi
plures.

pl*u*res.§.in arrogato.nu.12.ff.de vugl.pupill.& refert Alciat.
de præſumpt.in reg.1.præſumpt.18.nu.2.& ibi Arela.in addi
tio.cõfirmantur ſupradicta per illud,quod voluit Bal.in cõſ.
194.pręmiſſis verbis col.1.in fi.lib.2.& alij qnos refert Tiraq.
in l.ſi vnquam. C.de renoc.donat.in verb.donatione largitus.
9 n.54.verſ.24.licet cum quid donatur officiali.vbi † voluerunt
quod ſi quid donatur magiſtratui,vt prælato,legato,aut alte
ri,præſumatur ſemper donatum fauore,& gratia perſonæ,nõ
autem officij,vt conſtat ex adductis ibidem à Tiraq.

CONCLVSIO DLXV.

ARGVMENTVM.

Donatarius an præſumatur interueniſſe in donatione,& donans voluiſſe tantummodo donare ſoli donatario,& an moriens cum donatario præſumatur prius mortuus.

SVMMARIA.

1 *Donatarius non præſumitur interueniſſe in donatione,niſi aliter exprimatur.*
2 *Donans præſumitur voluiſſe tantummodo donare ſoli donatario,etiamſi in donatione ſit dictum,& hæredibus ſuis.*
3 *Donatarius ſi præmoriatur, donatio euaneſcit,& reuertitur ad donantem,etiam ſi dictum ſit,donat Caio,& hæredibus ſuis.*
4 *Donans moriens ſimul cum donatario,præſumitur prius mortuus,vt donatio ſuſtineatur,& cenſeatur morte confirmata.*
5 *Donatarius ſi poſt donationem ſe obliget ad aliquid,præſumitur id feciſſe contemplatione præcedentis donationis.*

1 DOnatarius nõ pręſumitur interueniſſe in donatione,†niſi
aliter exprimatur,vt aſſeuerauit Caſtrenſ.in l.illud.pro-
pe finem.poſt nu.6.& vidi in ciuitate iſta.C.de ſacroſanctis
eccleſiis ſequitur Crot.in rubrica de verb.obligation.col.5.n.
28.verſ.ideo dicit Paulus de Caſtro,& probauit Ruin.in cõſ.
154 nu.11.& ſeqnen.verſ.vbi concludit.quod ſit menio in in-
ſtrumento.colum.5.

Nec à re noſtra alienum erit illud attingere, q̃ erit pro co
ronide in hac materia,hoc eſt,Donantem præſumi voluiſſe
2 tantummodo donare ſoli donatario,† etiam ſi in donatione
eſſet dictum,& hæredibus ſuis,quia non eandem fiduciã de
illis,quam de proprio donatore forſan habebat,vt ſentit Al-
cia.in reſpon.99.nu.24.poſt Baldum in conſ.391.lib.3.atque
cautum eſt à Fulgoſ.conſi.17.& conſuluit Bolog.in conſ.64.
nec ſuppreſſit Menoch.in conſ.40.nu.41.

Vnde infertur,quod ſi donatarius præmoriatur,donatio e-
3 uaneſcat,† & reuertatur ad donantem,etiam ſi eſſet dictum
donat Caio,& hæredibus ſuis,quia donatum eſt hæredibus
contemplatione ipſius Caij,quo mortuo,deinceps nullã vim
habuit in ipſius perſona,& ideo nec etiam debet habere in
perſona hæredum ſuorum vt egregrie ſentit Alci.allega.in re-
ſponſo.99.n.17.& alij ſupra relati,quos etiam ſequitur Me-
noch.in conſ.84.num.15.& 16.

Iſtis & illud proximum eſt,vt donans moriens ſimul cum
4 donatario † præſumatur prius mortuus,vt donatio ſuſtinea-
tur,& cenſeatur morte confirmata,ita reſpondit egregius Me
noch.in conſ.84.nu.14.& tradidit Couaru.in lib.2.variarum
reſolut.c.ſeptimo per totum,quem etiam ſequitur Burſ.in cõſ.
8.num.16.

Eiuſcemmodi eſt illud,vt donatarius, ſi poſt donationem
5 ſe obliget ad aliquid,præſumatur factum † contemplatione
præcedentis donationis,iuxta ſententiã Soc.ſen.in cõſ.273.
col.2.nu.4.verſ.confirmatur.vol.2.Nam quando duo contra-
ctus vno tempore celebrantur.vnus præſumitur alium reſpi-
cere,vt ex multis probat Dec.in l.petens,nu.3. C.de pactis.
& egregie declarat Cor.in conſ.284.nu.1.& 2.lib.4.& idem
Soc.vbi ſupra, & idem Iacobus de Leonar. inter conſilia
Brun.conſ.118.num.3.

CONCLVSIO DLXVI.

ARGVMENTVM.

Dos vt probetur an leuiores,& faciliores probationes propter eius fauorem requirantur.

SVMMARIA.

1 *Dos vt probetur,leuiores,& faciliores probationes propter eius fauorem requirũtur. Verba enunciatiua ſufficiunt ad probandum dotem ibi.*
2 *Probationes,quæ alias non recipiuntur,fauore dotis admittuntur.*
3 *Probatio pro dote præferenda eſt,cum pares ab vtraque parte probationes ſunt.*
4 *Dotis inſtrumentum prius præſumitur factum,concurrentibus pluribus inſtrumentis eiuſdem diei.*
5 *Dos etiam per præſumptiones probari poteſt.*
6 *Dotis conſtitutio probatur per præſumptionem.*
7 *In cauſa dotis ſicut in cæteris cauſis probationes legitimæ requiruntur.*
8 *In cauſa dotis probationes legitimæ eſſe debent,& teſtes ſuper ea deponentes idonei.*

1 DOs,vt probetur,leuiores, & faciliores probationes† pro
pter fauorem dotis requirũtur, vt reſponſum fuit à Dec.
in conſ.135.ſub nu.2. ibi & ad hoc bene facit . Vnde colligit
ipſe,verba enunciatiua ſufficere ad probandum dotem,aucto
ritate Bart.in conſ.553.incip.factum ſic ſe habet,Titius & Se-
ius.per l.1.§.accedit.C.de rei vxor.actio.& l.2.cum ibi nota.
C. de dot. promiſſ. quod etiam confirmauit Pau. de Caſtr. in
conſ.92.incipien.quod præfata ſententia.num.3. verſ.quod ſi
inſtrumento.vol.2.idem voluit Alex.in conſ.4.nu.8 vol.2. &
in l.admonendi.nu.41.verſ.quærit etiam hic Bart.ff.de iureiu
ran.& iſtis ſuffragantur , quæ obſeruauit Abb. in c. cum ſicut.
nu.4.de conſecratio.eccleſ.vel altar dum facit æquiparationẽ
de dote pro matrimonio carnali ad dotem eccleſiæ .

2 Primo amplia,vt vſque eo procedat,† vt probationes,quę
alias nõ reciperentur , fauore dotis admittantur , ſic decidit
multos adducendo Petr.Beninten.in deciſ.41.nu.6.

Secundo amplia,vt cum pares ab vtraq; parte fuerint pro-
3 bationes† præferenda ſit probatio pro dote , argumẽto eius,
quod reſpondit Hermogen.iuriſconſul.in l.lege Iulia.de ma-
numiſſ.quod etiam fuit obſeruatum in c.ex literis.de probat.
& notauit Bal.Nouell.in tract.de dot.in 9.parte,in 3.priuileg.
huic rei fauere videtur,q̃ docuit Bart. in l.1.in princ. & nu.4.
ff.ſoluto matri.vbi ait , concurrentibus pluribus inſtrumentis
4 eiuſdem diei,prius† præſumi factum inſtrumentum dotis,per
l.in ambiguis.de iure dot.vbi idem determinat Bal. in d.l.1.
nu.2.ff.ſolu.matr.ibi etiam Ang.Imo.Alex.nu.2.& 3. & Soc.in
princ.& recẽtiores,quos etiam refert ibidem Rip. nu.2.& 3.
Bal.quoque in l.aſſiduis.in princ.C.qui potio.in pig.habean.

5 Tertio velim amplies,vt poſſit probari† etiam per præſum
ptiones,vt aſſeuerauit glo.1.& ibi Bal.in l.cum circa.C.de iu-
re dot.vbi inquit,q̃ ſi maritus ex forma ſtatuti lucretur partẽ
dotis,habebit locum tam in huiuſmodi dote præſumpta,quã
ſi liquido eam probaret, & idẽ refert & ſequitur Rolan.à Val
le,de lucr.dot.in quæſtionibus ſuis de ſtatu.lucr.dot.q.75.vbi
6 nu.20.ait hanc eſſe * communem opinionem, † & quod dotis
conſtitutio probetur per præſumptionẽ,voluit etiam Marſ.in
rubr.C.de probat. nu.76. verſ. & magis ſpecialiter loquendo
pro hoc.& cautum eſt à Calcan.conſ.11.vol.2.cum alijs ab eo
ibidem relatis,& tradidit idem Rol.à Valle in d.tract.de dot.
q.75.nu.16. licet contrarium videatur ſentire in q.71. nu.6.

Contra concluſionem ſupra firmatam aperte reſpondit So
7 cin.iun.in conſ.12.nu.15.vol.2.vbi ait,† in materia probatio-
nis cauſa dotis non habere præcipuum priuilegium,ſed ſicut
in cæteris cauſis probationes legitimas requiri , ita etiam in
iſtis,quod comprobat per ea, quæ tradit conſulendo Alex. in
8 conſ.13.nu.11.vol.1.vbi voluit, in cauſa dotis† probationes
legitimas eſſe debere,teſteſq; ſuper ea deponentes idoneos,
& idem affirmat Nouell.in d.tract. de dot.in 9. part.12. pri-
uileg.

CONCLVSIO DLXVII.

ARGVMENTVM.

Dotis receptio an probetur per confeſſionem viri.

SVMMARIA.

1 *Dotis receptio non probatur per confeſſionem viri.*
2 *Confeſſio receptionis dotis facta ſoluto matrimonio valet,ſicut ſi conſtante,vt ibi.*
3 *Confeſſio dotis receptæ facta conſtante matrimonio,non præiudicat marito , quia ex illa non probatur,dotem fuiſſe numeratam.*
4 *Maritus habet exceptionem non numeratæ dotis contra mulierem,vel alios pro muliere,etiam ſi in confeſſione receptionis renunciaſſet huiuſmodi exceptioni.*

Digitized by Google

5 *Confeſſioni receptionis dotis ſtatur, quando non extaret alius creditor, niſi ipſa mulier, vel bona pro omnibus ſufficerent.*
6 *Mulier ſi confeſſa fuerit dediſſe viro ſuo talia & tanta bona probat, & ſibi praiudicat.*
7 *Dotis vera numeratio probatur, præcedente promiſſione, & exinde ſubſequente confeſſione receptionis. Contrarium num. 8.*
9 *Confeſſio receptionis dotis præcedente promiſſione, præiudicat etiam creditoribus. Contrarium num. 10.*

1 DOris receptio † noo probatur per confeſſionem viri iuxta ſententiam Accurſ. in l. aſſiduis. §. cum enim. in verb. datæ. C. qui porio. in pignor. habeant. & ibi Bal. nu. 2. & nu. 8. Cyn. & alij. Idẽ notar Hercul. in tract. de neg. proban. no. 198. verſ. decimo fallit, in hanc quoq; ſniam reſpondit Bal. in cõſ. 351. quæritur, an coofeſſio. in princ. vol. 3. huic illud alludit, quod dos coofeſſata oõ habet priuilegia veræ dotis, vt videre eſt ex his, quę fere ad nauſeã cnogeſſit elegantiſſimus Tiraquel. io tract. de vtroque retract. retract. conuentionali. §. 4. gl. 6. nom. 14. & caurum eſt à Rom. in conſ. 445. conſultatio præſens, nu. 11. & ſequent. verſ. ſecund. per text. nota.

Concluſionem hanc primo limitabis, & intelliges, vt locũ
2 ſibi non vendicet, † qñ huiuſmodi confeſſio eſſet facta ſoluto matrimonio, tunc enim valeret, ſecus ſi conſtaote, quia ex illa confeſſione non probatur, dotem fuiſſe numeratam, ita Bald. in d. cooſ. 349. alias 352. quæritur an confeſſio. nu. 1. vol. 3. vn-
3 de talis confeſſio doris receptæ non pręiudicat marito, † immo vxor ipſam dotem reperens deber probare illã oumeraſſe, vt colligimus ex reſeripto Impera. Seueri & Antooini, in l. 1. C. de do. cau. nõ numerata. Idem tenet Riminald. conſ. 216. nu. 3. lib 2. & marirus habebit exceptionẽ non numeratæ do-
4 tis contra mulierem vel alios pro muliere, † etiam ſi in cõfeſſione receptionis renunciaſſet huiuſmodi exceptioni, vt late idem Rimina. hoc proſequitur in d. cooſ. 216. fere per totum.

Secundo loco limita, & intellige non procedere, quãdo oõ extaret alius creditor, niſi ipſa mulier vel bona pro omnibus
5 ſufficerent, † oam tunc ſtatur confeſſioni, vt habemus ab eodem Bald. in dicto conſ. 349. alias 352. quæritur, an confeſſio. verſic. ſed vbi. poſt nu. 2. vol. 3. quem refert cum alijs Tiraq. in d. tract. de vtraque retract. titul. de rerract. cõuetiona. §. 4. gl. fi. nu. 14. io fio. & ſentir idem Bald. in d. l. aſſiduis. d. num. 8. C. qui porio. io pigno babean.

Tertio limites velim non procedere in confeſſione facta à
6 muliere, etiam extraiudicialiter, & abſente viro ſuo, † etenim ſi confeſſa fuerit dediſſe viro ſuo dotem talia, & tanta buna, probat, & ſibi præiudicat, vr ex late adductis à Curt. iun. in conſ. 168. fere per totum. & ad iſtam concluſionem vide late ſupra à nobis tradita in concluſiooe, Cnofeſſio mariti, & in concluſione, Confeſſio extraiudicialiter.

Quarto limitare tibi licebit, vt vera noo ſit, quando ante confeſſionẽ mariti de dote recepta pręceſſerit promiſſio dotis facta eidem marito: præcedeute namq; promiſſiooe, &
7 exiode ſubſeqoente confeſſiooe, † probarur vera numeratio ipſius dotis in præiudicium confitentis, l. in cõtractibus. verſ. illis tamen ſecuritatibus. C. de non numer. pecun. & ibi Cyn. io §. ſed quoniam. in 2. oppoſitio. & io 2. quæſt. Ioao. Andr. in additio. ad Specul. ſop. rub. de donatio. inter vir. & vxor. verſ. in cootrarium teſtator io teſtament. Rom. in l. ſi conſtante. nu. 44. ver. item in quantum. ff. ſoluto matrimo. Paulus Caſtrenſ. in l. 1. in fio. verſic. quartus eſt. ff. ſoluto matrimonio. Rip. in l. fœminæ. in 18. quæſt. verſ. quod ſane intelligendum eſt, C. de ſecun. oupt. Areti. in §. fuerat. n. 14. verſ. nec pro opin. Sali. ibi, nec etiam obſtar. Inſtit. de actio. Bal. Nouel. in l. 1. nu. 14. verſ. ſicut in confeſſione. ff. ſolut. matrimo. & in tract. de do. in 10. part. verſ. 7. fallit. Rom. in d. conſ. 445. poſt oum. 8. verſi. prima enim opinio. Paul. de Caſt. in cõſ. 384. verſ. ſecundus caſus. nu. 3. vol. 2. Ruio. in coſ. 183. poſt nu. 5. verſ. & quinimo verius eſt. vol. 1. Guid. Pap. in conſ. 204. verſ. & quod non debent. nu. 1, Gram. conſ. ciui. 16. verſ. ſecundo reſpondetur.
8 Contrarium † videtur ſentire Roman. qui tamen loquitur per verbum forſan. in l. ſi viro. §. de viro. in 31. fallen. oum. 57. verſ. octauo probatur. ff. ſolu. matrimo. Fel. io c. ſi cautio. nu. 8. ver. fallir quarto. de fid. inſtrumen. Soc. in l. 1. verſ. ſecũdum corollarium. ff. ſoluto marr. Loffred. conſ. 22. poſt ou. 10. verſ. nec obſtar, quod dicit Ruin. conſ. 56. verſ. ſed huiuſmodi reſponſiooes. n. 4. vol. 5. qui diſtinguit inter confeſſionem factã conſtante matrimonio, & confeſſionẽ factam ante matrimoniu, quam tamen diſtinctionem improbat Affli. in dec. 402. ou. 2. & ſeq. & idem Ruin, d. conſ. 183. verſ. quinimo verius. volum. 5. poſt numerum 5. volum. 3. ideo adhæreas priori opinioni ** tanquam magis ** communi, ſcilicet præcedeote inſtrumento promiſſionis dotis, & poſtea ſequente confeſſione eiuſdem dotis receptæ, probetur receptio, & oumeratio eiuſdem dotis.
9 Amplia hanc limitationem vſque eo procedere, † vt etiam talis confeſſio pręiudicet creditoribus, vt late decidit Affli. in d. dec. 402. verſ. ſed in cõtrarium. nu. 10. cum pluribus ſeq. vbi atteſtatur ita fuiſſe iudicarum in Sac Reg. conſ. idem voluit Boer. in ſing. ſuo 56. in verb. confeſſio. num. 1.

Contra hoc voluit Soc. io l. 1. verſ. octauo, & vltimo limita.
10 ff. ſol. matrimo. † ſcilicet talem confeſſionem non præiudicare creditoribus, & idem tenet Bal. Nouel. in tract. dotis in 10. parte, in verſ. ſeptimo fallit. & in d. l. 1. nu. 148. verſ. aut contrarium. ff. ſoluto matri. Idem cõſuluit Grat. in d. cooſ. 36. verſ. præterea in præiudicium creditorum. volum. 1. quam opinionem ampliat Ruin. io conſil. 137. in prin. vol. 4. vbi non ſolum anterioribus, ſed oec etiam poſterioribus creditoribus pręiudicari conſuluit.

CONCLVSIO DLXVIII.

ARGVMENTVM.

Dotis promiſſio an probetur ex promiſſione vſurarum dotis, & ex tractatu matrimonij contrahendi.

SVMMARIA.

1 *Dotis promiſſio probatur ex promiſſione vſurarum dotis.*
2 *Probata aſtimatione infertur ad venditionem.*
3 *Dotis promiſſio non probatur ex tractatu matrimonij contrahendi.*
4 *Multa tractantur, quæ non perficiuntur.*

1 DOris promiſſio probatur † ex promiſſione vſurarum dotis, ita reſcripſit Imperat. Gordianus in l. 2. vbi Bal. C. de dot. promiſſ. tradit quoque Dec. in rubr. C. de eden. col. 1. & in l. ſi creditores. col. 2. C. de pact. & in c. præterea. colum. 5. poſt med. verſ. & videmus, quod probato. & in c. prudentiam. §. ſi vero. col. 2. circa medium. de offic. deleg. & in rubr. de iudic. col. 2. io fi. verſ. & quando ex acceſſor. & io c. paſtoralis. §. verum. in 4. notab. de appellar. & huc pertinet, quod idẽ notat
2 in conſ. 682. nu. 10. vbi † probata æſtimatione infertur ad vẽditionem, per l. quoties, l. cum dote. C. de iure dot. & refert etiam Curt. iun. in conſ. 168. ſub nu. 5. ver. beoe facit. gloſſ.

Cootra vero, dotis promiſſio nõ probatur ex tractatu ma-
3 trimonij cootranendi, † videlicet ex eo, quod teſtes deponãt huiuſmodi, dum tractabatur de cootrahendo matrimonio, interrugatum quid vellet dare in dotem, reſpondiſſe centum velle dare, nam ex hoc, vt diximus, noo probatur ipſa dotis promiſſio, vt placuit Alexand. in conſ. 13. nu. 17. verſ. alij vero teſtes. volum. 1. quem refert & ſequitur Purpurat. in l. cum
4 quid. ff. ſi cert. peta. nu. 119. multa enim tractantur, † quæ non perficiuntur, vt colligitur ex Vlpiani reſponſo in l. ſi ex cauſa. §. nũc videndum. de minoribus. & ex reſcripto Imperatorum Dioclet. & Maximia. in l. ſi voluntate. C. de reſcind. venditio. & reſponſo eiſdem Vlpiaoi in l. ſciendum. §. dictum. ff. de ędil. edict cum alijs relatis ab Alexand. in d. conſ. 13. d. num. 17. vol. 1. & in conſ. 18. nu. 2. & in conſ. 28. viſis, & accurate ponderaris. col. 2. nu. 3. vol. 1. quod & tradidit Saly. in l. cum allegas. col. 6. C. de vſur. atque confirmauit Dec. in l. ſi ego. nu. 3. verſ. & voluntas vnius non ſufficit. & in l. non omnis, in princ. nu. 2. verſ. & ideo non ſufficit probare tractatum. ff. ſi cert. pet.

CONCLVSIO DLXIX.

ARGVMENTVM.

Dotis datio, ſi de ea non appareat inſtrumentum, an poſſit probari per teſtes, & dotis dominium an recte probetur per ſolum inſtrumentum dotis.

SVMMARIA.

1 *Dotis datio ſi de ea non appareat inſtrumentum, poteſt probari per teſtes.*
2 *Dos poteſt probari per teſtes, licet excedat ſummam præſcriptam a ſtatuto.*

3 Ad pro-

3 *Ad probationem dotis poteſt admitti frater, vel alius qui dotauit.*
4 *Mediator, ſiue proxeneta admittuntur ad probandam dotem.*
5 *Dos in dubio poteſt etiam probare per iuramentum mulieris, ſed contrarium ab aduerſario probari itidem poteſt.*
6 *Dotis dominium non recte probatur per ſolum inſtrumentum dotis, quando agitur contra extraneos poſſeſſores.*

1 DOtis datio† ſi de ea non appareat inſtrumentum, poteſt probari per teſtes, vt docuit glo. 1. in l. cum citra. C. de iure dot. & duo teſtes ſufficere voluit Bal. in conſ. 461. Lippus habuit. nu. 2. vol. 4. per l. vbi numerus. ff. de teſt. b.

Primo amplia, etiam ſi lege municipali caueatur intra certam ſummã probari non poſſe per teſtes, ſed per inſtrumentũ:
2 nam† licet dos excedat dictam ſummã præſcriptam à ſtatuto: poterit tñ per teſtes probari, vt ſenſit Hippolyt. de Marſ. in rubr. C. de probat. nu. 62. & 63. cum ibi alleg. & hoc propter fa-
* uorem dotis, & multa priuilegia, quæ dantur doti, quæ * communiter Dd. tractant in l. 1. ff. ſolut. matrimo.

Secundo amplia, vt ad talem probationem poſſi admitti
3 frater, † vel alius, qui dotauit, & hoc de fratre intelligas, quãdo agitur inter nepotes ſuos, vt in ſimili conſuluit Bald. in d. conſ. 461. nu. 3. vol. 4. cuius ratio eſt, quia cum ſit coniunctus vtrique parti, ceſſat omnis ſiniſtra ſuſpicio, l. non ſolum. § de vno. ff. de rit. nupt. cum ſim.

4 Tertio amplia etiam locum habere in mediatore, † ſiue proxeneta, iſtiuſmodi namque admittuntur ad probandam dotem, vt comprobauit Ruin. in conſ. 34. nu. 4. & 7. etiam per tot. vol. 4. quem refert & ſequitur Petr. de Beninten. in deciſ. 61. per totum.

Quarto loco velim amplies, vt etiam in dubio poſsit pro-
5 bari per† iuramentum mulieris, vt conſultum fuit à Curt. ſen. in conſ. 34. nu. 4. quod tamen intelligas, vt nõ obſtante huiuſmodi probatione poſsit ab aduerſario contrarium probari, vt ibidem dixit idem Curt. ſen.

Dotis vero dominium, ne hoc in preſentia intactũ relinquã
6 ſi quis voluerit probare, non recte † illud probabit per ſolum inſtrumentum dotis, qñ agitur contra extraneos poſſeſſores, ita me docuit Bal. in conſ. 185. punctus. nu. 2. vol. 5. motus auctoritate Impp. Dioclet. & Maximia. in l. cũ res. C. de probat. & in l. iudicia. C. de rei vendic. & Innoc. III. Sum. Põt. in c. inter dilectos. de fide inſtrum. de qua re late diſſeruimus ſupra in concluſione, Dominium, ad quam te reijcio.

CONCLVSIO DLXX.

ARGVMENTVM.

Dos an probetur per verba enunciatiua, & ex eo, quod probata ſit ſolutio gabellæ.

SVMMARIA.

1 *Dos commode probari poteſt per verba enunciatiua.*
2 *Dotem plene probant verba enunciatiua, etiam ſi eſſent inter alias perſonas, & propter aliud prolata.*
3 *Dos probatur ex eo quod probata ſit ſolutio gabellæ ſiue vectigalis.*
4 *Ex acceſſorio neceſſario infertur ad principalem probationem.*
5 *Dos non probatur ex eo quod probata ſit ſolutio gabellæ quando ſolutio fuit facta abſente vno ex contrahentibus.*
6 *Dominum, vel poſſeſſorem fundi non probatur illum eſſe, qui apponendum curauit in æſtimo, vel cataſtro ipſum fundum tanquam ſuum, niſi appareat de conſenſu domini illius fundi.*
7 *Dominum fundi non probat ſe eſſe, qui pro aliquo fundo ſoluit tributa.*

DOtem qui voluerit probare, id commode facere poterit
1 per† verba enunciatiua, vt notat Barto. in conſil. 123. incipien. factum ſic ſe habet, Titius & Seius, vbi ait ſaltem ſemiplenam probationem facere, & in ſupplementum deferri debere iuramentum mulieri, hoc eſt dediſſe dotem, quod præcipuo quodam dotis fauore cõſtitutum eſt, & ita refert & ſequitur Dec. in conſ. 35. vol. 1. poſt nu. 2. in fi. & Ruin. in d. conſi. 34. ſub nu. 5. vol. 4. & idem cum alijs collectis decidit Beninten. deciſ. 61. nu. 6.

Illud ampliabis adeo verum eſſe, etiam ſi talia verba enun-
2 ciatiua eſſent inter alias perſonas, † & pp aliud prolata, tunc nempe fauore dotis plene probant dotem, vt locupletiſſimus mihi auctor eſt Iaſ. in l. ex verbis. poſt n. 2. verſ. ſecundo ſingulariter fallit. C. de milit. teſtam. vbi teſtatur Bart. in d. cõſ. 123. n. ibi Bar. conſuluit in ea hypotheſi, in qua fratres cõfecerant inter ſe inſtrumentũ diuiſionis. & vnus illorũ in d. inſtrumento aſſeuerat recepiſſe pro dote ſuæ vxoris centum, dicit autem tunc mulierem vi huiuſmodi inſtrumenti diuiſionis poſſe repetere dotem, licet aliunde non conſtet de dote, ſed tantum per illa verba enunciatiua, idem voluit Roman. l. 1. ff. ſolu. matrimo. & ibi Alex. col. 10. nu. 40. verſ. Paulus de Caſtro hic. & ibi rñdit Alex. in conſ. 4. vol. 2. & cautum eſt à Paul. de Caſtr. in conſ. 92. incip. Quod præfata ſententia arbitralis. poſt nu. 1. verſ. quod ſi inſtrumento diuiſionis. vol. ſecundo. vbi conſuluit in ſimili caſu, in quo Bart. in ſuo conſ. 123. & refert etiã illos ſequendo Dec. in conſ. 35. præſtantiſſ. Doct. in prin. poſt nu. 2 verſ. & inter partes.

3 Dos præterea probatur ex eo, quod probata ſit ſolutio gabellæ, ſiue maius vectigalis, ꝑ dote, vt teſtatus eſt auctor add. ad Bart. in adducto conſ. 123. & hoc idem comprobauit Crauet. de antiq. tempo. par. 1. verſ. ſeu. §. quarto limitatur. nu. 74. verſ. ſed iſta ampliatio. nam data præſentia contrahentium in ſolutione gabellæ ex cauſa contractus videtur probatus ille
4 contractus. † ex acceſſorio enim neceſſario infertur ad principalem probationem, ſicuti ſupra etiam diximus in concluſione, Dotis promiſſio probatur ex promiſſione vſurarum, & idem dixit ipſe Crau. vbi ſupra.

Quod poſtremo loco traditum ſic limitabis, vt verum non
5 ſit quando ſolutio fuiſſet facta † abſente vno ex contrahentibus, nam tunc licet ex illa ſcriptura facta à Præpoſitis gabellæ probetur ſolutionem ipſius gabellæ, tamen non infertur ad probationem dotis: potuit enim ille accedere ad officiales, & ſoluere gabellam aſſerendo dediſſe in dotem tantum, vel emiſſe fundum, & ideo non recta fit illatio, vt tenet Alex. in conſ. 62. nu. 6. vol. 2. & conſ. 147. nu. 6. vol. 5 adducens per quandam ſimilitudinem de eo, qui apponendam curauit in
6 æſtimo, † vel cataſtro talem fundum tanquam ſuum, quo caſu per hoc non probatur illum eſſe dominum vel poſſeſſorem illius fundi, niſi appareat de conſenſu domini illius fundi, per l. ſi pater. & ibi not. Bald. C. de actio. empt. l. quidam in ſuo. ff. de condit. inſtit. & l. quæ quiſque, & Bal. ff. de acquiren. rerum
7 domi. & de illo, † qui pro aliquo fundo ſoluit tributa, ex hoc tamen non probari ſe eſſe dominum, ad hoc probandum eſt bonus text. in l. cenſualis. & ibi Dd. C. de donat. & ad hoc cõſulas, quæ diximus infra in concluſione, Liber officialis. Et in concluſione, Emptio ex libris gabellæ, & in concluſione, Acceſſorium.

CONCLVSIO DLXXI.

ARGVMENTVM.

Dos aſsignata filiæ à patre, an præſumatur competens, adeo vt filia conqueri non poſsit.

SVMMARIA.

1 *Dos aſſignata filiæ à patre præſumitur competens, adeo vt filia conqueri non poſſit ſed de ea contenta eſſe debet.*
2 *Pietas paterna cum capiat conſilium pro filia, non debet alteri videri incompetens quod patri viſum fuit competens.*
3 *Nullus amor vincit paternum.*
4 *Statutum diſponens, mulieres non poſſe contrahere ſine conſenſu propinquorum non habet locum, quando filia contrahit cum patre.*
5 *Filia à patre dotata præſumatur competenter dotata, etiam ſi eſſet læſa vltra dimidiam iuſta æſtimationem, & dos eſſet minus legitima.*
6 *Non præſumitur patrem velle fraudare filiam portione ſua, ſed potius illi fauere, & bonum conſilium pro ea aſſumere.*
7 *Conſilium patris iudicari non poteſt bonum filiæ, cum ei apertum detrimentum affert, auferens portionem legitimã ſibi iure debitã.*
Sæpe ſunt patres maligno animo in filias ſuas.
8 *Filia non præſumitur competenter dotata, quando agitur de magno exceſſu ſeu læſione enormi, & pater poteſt de dolo redargui.*
9 *Filia dotata cõpetenter nõ præſumitur, quãdo dotatio manifeſte apparet indiſcreta.*
10 *Filia quando non eſt enormiter læſa præſumitur à patre competenter dotata.*
11 *Qui vicem patris gerit, vt auus paternus, præſumitur competenter dotaſſe neptem.*
12 *Dos an fuerit congrua & competens, nec ne, arbitrio iudicis iudicari poteſt.*
13 *Iudicis arbitrium ſuper dote an fuerit congrua, & competens nec ne, ſecundum qualitatem perſonarum, numerum filiorum, ac quantitatem patrimonij, & conſuetudinem loci regionis, & familiæ dirigi debet.*

1 DOs aſſignata filiæ à patre † præſumitur competens, adeo vt filia conqueri nõ poſſit, ſed de ea cõtenta eſſe debeat, ita conſultũ fuit à Paul. Caſtr. in conſ. 275. incip. ſuper primo quæſito dicẽdũ videtur. vol. 4. verſ. 2. an poſſit hoc dicere. n. 9. vol. 1. & tenet Alex. in conſ. 33. incip. videtur dicto quæſito. circa finẽ. nu. 4. volum. 4. quibus adhæret Curt. ſen. conſilio 27. hoc capite magnificus. colum. 14. verſicul. venio ad quartum.

Digitized by Google

tum.& col.17.verſ.& ita in terminis.& in conſ.45.ſtatuto, ſi-
oe conſoetudine,col.12.verſ.ad tertium argu.& col.fin.ad fi-
nem,iterum,cautum eſt à Caſtrenſ.in conſ.404.viſis, & pon-
derat.poſt nu.1.verſ.ſed pater.vol 2.conſ.421 ꝙ renuneiario.
verſ.2. principaliter.poſt nu.3.vol.2. nec ab hac diſeeſſit ſen-
teotia Ruin.in conſ.52 nn.13.lib.2.hanc quoque confirmauit
Maria.Soc.conſ.30.quamuis ex his col 2.poſt nu.4.verſ.con-
cludo quantum ad ſecundum membrum. vol 1.& conſ.288.
circa primam q.n.21.verſ.quod quando parer dotauit filiam,
col.8.vol.2. quibus accedit Iaſ.in l.voluntatis.no.2.C.fideicō
miſ. vbi putat hoc ſingulare, & idem in conſ 231.iſtæ duæ
molieres.nu.4.verſ.quarto eſt bene conſideran.li.2 & in cōſ.
133.videretur in præmiſſa.col.2.n.4.ver.ad idem contra.lib.
4.quod id ptobauit Curt.ſen.conſ 81.recte præſatus egreg.
col.vlt.& teſtatus eſt id eſſe verum Curt.iun conſ.10.viſa,ac
diligenter conſiderata.col.1 nu 1.plurimi etiam huius fuere
ſententiæ,aſſertores,vt Dec in conſ.26.col.1.poſt nu.1.verſ.
ſed tamen his non obſtantibus.in conſ.89.viſo puncto.col.fi.
poſt nu.4.verſ.ſecundo quia.& in conſ.80.viſa renuncia.col.
2.circa medium.poſt nu.2.verſ.& in tantum hoc procedit.&
in conſ.276.proponitur,quod dominus.in princip.& in cōſ.
196.viſa tranſactione.col.2 poſt nu.4.verſ.& in ſimili caſu &
io conſ.505.copioſe.col.2.poſt nu.4.verſ.ſecundo cōcurrit.&
in conſ.611.poſt nu.7.ver & in caſu iſto non videtur laboran
dum.Catel Cotta.in ſuis Memor memoria.incipien.dos data
verſ.vlterius etiā Anto.Rub.conſ.163.circa primum dubium.
col.1.verſ.circa aliud.nu.3.Bald.ante alios in conſ.328.cum
in cauſa Piſani conuentus.nu.3 colum 2.verſ.quæritur ſecun-
do.lib.3.Corn.in conſ.107.in conſilijs.colum.3. verſ.quia lex
1 debet.lib.3.Alba.in conſ.23.nu.3. Tiraq.in l. ſi vnquam.C.de
reuocan.donatio.in prætario.nu.36.vbi multos congerit,&
idem Menoch.in tract.de arbitra.iudic.li.2. cent.2.caſu 149.
nu.5.& fere per tot.& Burſat.in conſ.48.nu.6.verſ.dos enim
à patre conſtituta iuſta.

2 Hoc idem ea ratione poteſt corroborari,† nam cum pie-
tas paterna capiat conſilium pro filia,l.nec in ea.ff.de adul-
ter non debet alteri videri incompetens, quod patri viſum
fuit competens,argumento,l.ſi furioſo puberi in fine.ff.de cu
rato.furio.lex enim plurimum fidit patri,vt ait Alba.in conſ.
3 100.nu.2.ideo vlterius non videtur quærendum,† cum nul-
lus amor vincat paternum, l.final.C.de curato.furio.& teſta-
tur Paulus Caſtrenſ.in d.conſ.275.nu.9.verſ.2 an poſſit hoc
dicere.vol.1. & Dec.in d.conſ.26.nu.2 & conſ.181.poſt nu.
5 col.3.verſ.quia quid patri viſum fuit.cui rei aſtipulatur,
quod inſigniter voluit Bal.in l.pactum quod dotale.qu.21.C.
de collat.vbi inquit,ſtatutum diſponens, mulieres non poſſe
4 contrahere ſine conſenſu propinquorum,† non habere locū
quando filia contrahit cum patre.& valet contractus.licet ſo
lennitas,ſtatuti non interuenerit:lex enim,vt diximus,pluri-
mum fidit patri,& ſequitur Roman.in dicta l. pactum.num.
22.& in l.ſi quis mihi bona.§.quid ſi mandauit.qui eſt pen.
poſt nu.5.verſ.hoc tamen dictum multipliciter limita.ff.de
acquiren.hæredit.& ſenſit Alex.in conſ.29.præclare & ſubti
liter.nu.12.verſ.& pro hoc etiam facit, atque.lib.3.Aod.Sic.
in c.cauſam matrimonij.de offic.delega.& Dec.in d.conſilio
180.num.1.

5 Primo amplia hanc concluſionem procedere,† etiamſi fi-
lia eſſet læſa vltra dimidiam iuſtæ æſtimationis, & dos eſſet
minus legitima,quia adhuc præſumitur competenter dotata,
cum à patre ſit dotata,vt aſſeuerauit Paulus Caſtren.in dict.
cōſ.108.alias 275.ſuper primo quæſito,in 7.dubio.nu.9.vol.
1.quem refert, & ſequitur Dec.in d conſ.181.ſatis nota.ſub
nu.5.idem tenet Boer q.62.n.14.atque meminit Pariſ in cōſ.
19.nu.88.lib.3.iſtis aſſentitus eſt Rub.in conſ.163.nu.2.quos
refert,& proſequitur Menoch.late in d.tract.de arbit.iud.in
6 allegato caſu.149.numero quinto,& hoc ea ratione fit,† pro
pterea quod non præſumitur patrem velle fraudare filiā por
tione ſua,ſed potius illi fauere,& bonum conſilium pro ea
aſſumere,iuxta contex.in l.patre furioſo.ff.de his, qui ſuot
ſui,vel alieni iuris.vt Menoch.vbi ſupra nu.6.

Contra hanc ampliationē reſpōdit aliter ſentiēdo Soc.ſen.
in conſ.57.nu.28.lib.4.& in conſ.100.lib.3.nu.6.& ſeq.atque
Dec.in conſ.160.colum.2.verſic.nono bene facit, quod vo-
* luit Bal.& nu.3.vbi dicit hanc * cōmunem eſſe opinionem,&
aliquos refert Socin.in allegat.conſilio qui mouentur pluri-
7 bus rationibus,& ea potiſſimum,† quia hoc conſilium patris
non poteſt iudicari bonum filiæ, cum ei apertum detrimen-
tum adferat,dum aufert portionem legitimæ ſibi iure debitę,
quinimo inquit Grammat in deciſ.101.num.31. alios ſenſiſſe
hoc eſſe conſilium fraudis ad filiam lædēdam, quia ſæpe ſunt
patres maligno animo in filias, vt reſpondit Maximus Iuriſcō
ſul.in l.4.ff de inoffic.teſtamen.

Conciliabis tamen hoc pacto has inter ſe ſcribentium con
trarias opiniones,& dices hanc poſteriorem opinionem Soc.
& aſſeclarum procedere,quādo agitur de magno exceſſu,ſeu
8 læſione filiæ,† ex quo manifeſte appareret fuiſſe factū in frau
dem filiæ,adeo vt pater poſſit de dolo redargui,quoniam tūc
non præſumeretur pro patre,& filiam eſſe competenter dota-
tam, vt traditum eſt à Pau. Caſtrenſ. io relato conſ.275.alias
177.col.4.num.9. verſ.& hanc partem puto veram, vbi affert
exemplum de patre diuite, qui habet in bonis decem millia,
& filiæ vnicæ relinquit tantummodo ducenta inſtituto fratre
9 in omnibus alijs bonis,† nā tunc certe manifeſta apparet in-
diſcreta dotatio,& ideo illi non eſt ſtandum,nec præſumen-
dum,competenter filiam eſſe dotatam. In cuius Caſtrenſ.ſen
teotiam plurimi deſcendere,inter quos fuit Dec. in conſ.26.
nu.3.verſ.non obſtat.& in conſ.181.ſub nu.5.Abb.in cōſ.100.
nu.2.& conſ.23.nu.3.& idem Dec.in conſ.180.ſub nu.2.verſ.
& ſtante tali læſione.Curt.iun.conſ.10.num.1. Alber.Brun.in
tract.de ſtatut.excluden.fœm.in 9.art.princ.q.1.col.4.in fin.&
Curt.ſen.in conſ 27.col.penult.& in conſ.81.in fin.Iaſ.in l.vo
luntatis,num.2.C.de fideicommiſſ Grammat.deciſ.101. num.
52.& 71.Boer.q.62.nu.15.Curt.iun.in authen. res quæ. num.
11.C.de fideicommiſ.Iaſ.in conſi.133. column.antepenultim.
verſ.non obſtat etiam.liber 4.& alios refert Menoc.in d.trac.
de arbitrar.iudic.in caſu 149.num.15.verſic.declaratur ſecun
dus hic caſus.

10 Prior vero opinio habet locum, † quando filia non eſſet e-
normiter læſa, vt teſtatur Pau. Caſtren. in d.conſ.275.alias
277.in nouis. lib.1. quia tunc præſumitur pro patre, & filiam
eſſe competenter dotatam.

Præterea ſecundo amplia principalem concluſionem,nedū
11 locum ſibi vendicare in patre, † ſed etiam in eo, qui vicem
patris gerat,vt in auo paterno,qui etiam præſumitur compe-
* tenter dotaſſe neptem, nec de tali dote nepti poteſt conque-
ri,vt tradit Curt.ſen.io conſ.81.in fi.quem ſequitur etiam Me
noc.in d.tract.de arbitr.iud.caſu 149.nu.14.

Primo limita concluſionem,vt vſque eo nō procedat, quin
12 etiam poſſit arbitrio iudicis iudicari,an dos † fuerit cōgrua,
& competens,necne.Ita ſenſit Barba.in conſ.80.in fin.verſ.&
ex iſtis infertur.lib.3.& in conſ.45.col.pen.prope fio.verſ.re-
ſtat nunc videre.lib.4. Paulus de Caſtro in d.conſ.275. in fin.
nu.9.eidem ſententiæ ſe ſobſcripſit Raphael Cuman. in conſ.
46.in fine,hoc quoque probauit Roin.in conſ.52.n.13.in fine,
lib.2 & Tiraq.meminit in l.ſi vnquam.in verb.omnia, vel par
tem,nu.31.C.de reuocan.donatio.& ab hac ſtat opinione Me
noc. vbi ſupra nu.34. cum ſeqq. quod tamen arbitrium debet
13 dirigi ſecundum qualitatem perſonarum,† numerum filiorū
ac quantitatem patrimonij, & conſuetudinem loci regionis,
& familiæ, vt patet ex his,quæ adduxit Ruin.in d.cōſ.52. nu.
13.lib.1.& affirmat Afflict. deciſ.337. num.9. poſt Caſtren.io
conſ.126.alias 11.viſo dicto libello, & contentis in eo. col.3.
vol.1.num.8.verſ.nec obſtat,quod iſta declaratio. Idem dicit
Dec.in conſ.26 nu.4.verſ.non obſtat,quod alij.Pariſ.idem te-
ſtatur.in conſ.26.n.88.lib.3.atque cōfirmat Ruin.in cōſ.142.
nu.11.& 12.lib.5 nec diſſenſit Crauer.in conſi.226. num.3. &
Grammat.decidit in deciſ.101.nu.69.

CONCLVSIO DLXXII.

ARGVMENTVM.

Dos data ab extraneo mulieri,an præſumatur donata.

SVMMARIA.

1 *Dos data ab extraneo mulieri præſumitur donata ſi is extraneus à marito vel ab ipſa muliere ſtipulatus non fuerit eam ſibi reddi ſoluto matrimonio.*
2 *Dos eſt cauſa pia.*
3 *Dos quando datur ab extraneo mulieri abſenti,præſumitur donata,& tunc quæritur ipſi mulieri.*
4 *Dos ab extraneo data mulieri,donata præſumitur,etiam quando is extraneus nomine mulieris eſſet ſtipulatus dotem ſibi reddi.*
5 *Pater dotans,qui non tenetur dotare præſumitur donare.*

6 Pater

6 *Pater, quando dotem dat, intelligitur donaſſe filiæ, non ſolum ratione primi matrimonij, ſed etiam ſecundi.*

7 *Frater donans ſororem diuitem, in dubio præſumitur dotaſſe de bonis proprijs, & animo donandi.*

8 *Frater ſi eſt adminiſtrator bonorum ſororis præſumitur dotaſſe de bonis ipſius ſororis, & animo repetendi. Contrarium, num 11.*

9 *Mater adminiſtrans bona filij ſi alimenta præſtet filio, præſumitur præſtare de bonis filij, vel de proprijs, animo tamen illa repetendi.*

10 *Adminiſtratio bonorum filij in matre facit ceſſare præſumptionem donationis alimentorum.*

12 *Dos donata non præſumitur, ſed data pro portione bonorum patris quando ſoror à fratre dotatur, & illa die ſequenti per inſtrumentum fatetur ſe tacitam, & contentam eſſe.*

13 *Qui ſoluit dotem pro qua alius eſt obligatus, non videtur hoc facere animo donandi mulieri, ſed vt negotiorum geſtor eius, qui dotare tenetur.*
Contrarium, num. 14.

15 *Frater non præſumitur dotaſſe ſororem animo donandi, ſi ſumma ſit maxima.*

16 *Dos ſi detur ab extraneo mulieri, quæ habeat patrem diuitem, à quo poſſit dotari, præſumitur dari animo repetendi ab ipſo patre.*

17 *Dotem conſtitutam fuiſſe mulieri ab extraneo præſumitur ex bonis eiuſdem mulieris, quando extraneus eadem bona adminiſtraret, quæ talia ſint, vt illi mulieri dos conſtitui poſſit.*

DOs data ab extraneo mulieri præſumitur donata, ſi is ex-
1 traneus à marito illius mulieris † ſtipulatus non fuerit eam ſibi reddi ſoluto matrimonio, ita fuit reſcriptum ab Imperatore Iuſtiniano in l.vnica, §.accedit, C.de rei vxor.actio. & in l.finali, C.de iure dot. quæ præſumptio conceditur fauo-
* re dotis, vt * communi conſenſu aſſeruere ſcribentes in l.2.§.1.ff.ſoluto matrim. & in d.§.accedit. & in d.l.finali, & tra-
2 dit Bart.in l.quæ dotis.nu 6.ff.ſoluto matrim. vbi inquit † dotem eſſe cauſam piam, per l.cum is §.pen.ff.de cond.indeb.& eo fauore præſumi donationem, idem etiam voluit Soc.ſen.in conſ.100.nu.5. verſ.præterea videmus idem in extraneo, volum.3.cui accedit Dec. in conſ.35. num 1. & conſultum fuit à Bart.in d.conſ.123.nu.1.lib.1. Alex.quoque aſſeuerauit in conſ.4.col.4. lib.2. & in l.admonendi, col.14. ff.de iureiuran. quod etiam cautum eſt à Paulo Caſtr.in conſ 94.quod præfata ſententia, & in d.conſ.11.poſt nu.6. verſic.reſpondeo illud procedere, quos refert Dec.in d.conſ.36. & Bal.in l.fina. poſt nu.3.verſ.quid de extraneo, circa finem. C.de dotis promiſſ.

3 Primo amplia habere locum, † quãdo dos datur ab extraneo mulieri abſenti: etenim nunc quoque quæritur ius ipſi mulieri, vt teſtis eſt Dec in d.conſ.35.nu 1.& auctor fuit Bar. in d.conſ.123.nu.1.& placuit Alex.in conſil.4. verſ.quod autem ad bona, nu.8. lib.2.

Secundo amplia veram eſſe, etiam quando is extraneus no-
4 mine mulieris eſſet ſtipulatus dotem ſibi reddi, † nam adhuc manet præſumptio donationis, & illa ſua ſtipulatio præſumitur facta tanquam ab eo, qui per mandatum à muliere ad ita ſtipulandum adhibitus fuiſſet, ita Bal. Nouell. tradidit in l.1. nu.412.ff.ſoluto matri.quem ſequitur etiam Menoch.in tract. de arbitrar.iud.caſu 88.nu.38. & ſcripſit hoc idem Soc.conſ. 110.viſo ſtatuto inclitæ ciuitatis Bononiæ, nu.3. verſ.ſecundo quia quicunque dotem dederit. vol.3.

Tertio amplies velim, vt eo magis procedat in patre dotã-
5 te, facilius † namq; præſumitur donatio in aſcendente, quam in extraneo, vt extendit Soc.in d.conſ.100.n.5.per l quæ dotis.ff.ſoluto matr.vbi Bart.ad finem 3.col.nu.12.verſ.puto vlterius, vbi dicit id eſſe præcipuum in dote, vt præſumatur animo donandi, & refert Menoch.in d.tract.de arbitr.iud. d.ca-
6 ſu 88.nu.39.immo, quãdo † pater dotem dat, intelligitur donaſſe filiæ, non ſolum ratione primi matrimonij, ſed etiam ſecundi, iuxta ſententiam Dec.in d.conſ.35.nu.6. & tex. in §.quia vero, in auth.de æqualit.dot.

Quarto ampliabis habere locum etiam in fratre dotante
7 ſororem † etiã diuitem: nam in dubio præſumitur dotaſſe de bonis proprijs, & animo donandi, vt conſtanter aſſeuerant Bal.& Salic in d.l.fin.nu.3. C.de dot. promiſſ. quos etiam ſequitur Ripa in l.1.nu.94. ff ſolu.matrim. & hoc ratione coniunctionis ſanguinis, quæ facit pręſumere donationem, vt reſpõſum eſt à ſubtiliſſimo Papiniano in l.Procula.ff.de probat. & hoc idem ſentit Soc.ſen.in d.conſ.110. Viſo ſtatuto Inclitæ ciuitatis Bononiæ, nu.3. verſic.ſecundo, quia quicunque dotem dederit, vol.3.

Primo limitanda tibi eſt hæc quarta ampliatio, vt nõ pro-
8 cedat, † ſi frater eſſet adminiſtrator bonorũ ſororis, per l.Neſennius.ff.de neg.geſt.& ibi Bar.nu.3.& Bal.nu.5. vt tradidit conſulendo Ruin.in conſ.171.nu.3.lib.1.& docuit Bar.in l.fi. C.de dot.promiſſ.nam iſto caſu præſumitur dotaſſe de bonis ipſius ſororis, & animo repetẽdi, vt ait Bal.in d.l.fi. C.de dot. promiſſ.& ſenſit Soc.in conſ.121.nu.13.& ſeq. verſ.& proba-
* tur, lib.1. atque Ruin.in conſi.290.in princip.lib.1. & * communem opinionem dixit eſſe Ripa in d.l.1, num.90. ff.ſoluto matrimonio. quod idem fere videmus in matre admini-
9 ſtrante bona filij, † quæ ſi alimenta præſtet filio, præſumitur præſtitiſſe de bonis filij, vel de proprijs, animo tamen illa repetẽdi, licet alias, ſi nõ adminiſtraſſet, præſumeretur donaſſe, vt late diximus ſupra in cõcluſione, Alimẽta pręſtita à matre, & aliqua tetigimus in concluſione, Donatio non præſumitur.

10 Adminiſtratio enim in matre † facit ceſſare præſumptionem donationis, vt voluere duo lumina iuris ciuilis Bart. & Bal.in d.l.Neſennius, & Dec.in conſ.616.nu.4.qui loquitur in patre, & Ruin.in conſ.171.nu.4.lib.1.atque Raphael Cuman. conſ.87.col.2.& idem in conſ.1.poſt nu.23.lib.3. verſ ſecundo quia, vbi mater gerit negotia, ſentit Bal.Nouel.in l.1. nu. 335.verſ.ſexageſimumſextum priuilegium eſt.

11 Contrariam † de fratre ſequutus eſt ſententiam conſulẽdo
** Alba.in conſ.12.vbi dicit ** communem opinionem eſſe contra Bald. in d.l.fina. in fine.C.de dot.promiſſ. & contra eum tenuere Cyn.in d l.fi.in 3.quæſt.poſt Martinũ de Fano, quem ibi refert Cyn.& Alba.vbi ſupra, atteſtatur ſuo tempore non vidiſſe aliquem, qui ſentiret contrarium, præter Bal.in d.l fin. & ibi multis rationibus conatur veritatem ſuæ opinionis demunſtrare, atque comprobare.

At Menoc.in d.tract.de arbitr. iud.caſu 88.nu.48.reprobat opinionem ipſius Alb.& dicit male de iure reſpondiſſe. Vtri ſententiæ adhæreas lector, tu videris.

Secũdo limita dictam ampliationem de fratre non habere locum, ſi aliqua coniectura vrgeret in contrarium, qua poſſet colligi animum fratris non fuiſſe donandi, vt ſi ipſa ſoror à fratre dotetur, & illa die ſequenti per inſtrumentum fatere-
12 tur ſe tacitam, & contentam eſſe: † nam illo caſu non præſumeretur dos donata, ſed data pro eius portione bonorum patris Ita dicit Soc.in conſ.121.col.penult.verſ.poſtremo.poſt nu.11.& ſeq.& conſ.135.col.1.verſ.ſed ſequendo, nu.1.lib.1. & ſenſit Ruin conſ.145.nu.3.lib.4.verſ.quod alimenta in dubio, quos ſequitur etiam Menoch.in d.tract.de arbitrar.iudi. caſu 88.nu.41. vel ſi ſoluiſſet creditori ſororis tanquam fideiuſſor eiuſdem antea obligatæ, vt inquit Bal.Nouell.in l.1.nu. 338.in fine, ſoluto matrimo. vel etiam ſi tanquam debitor ſororis dotare voluiſſet: quia tunc videtur promiſiſſe animo compenſandi, ſecundum Bart.in l.vxorem, §.pater naturalis. ff.de legat.3.per illum tex.qui proprie loquitur, quando ille, qui dotauit, erat obligatus mulieri eo fideicommiſſo, vt dicit, & concludit Ruin.in conſ 223.nu.2.lib.1. & in conſil.152. nu.9.lib.5.verſ.ſed his non obſtantibus, & Pau.Caſtr.in conſ.
13 120.alias 96.lib.2.in nou.incip.ſi dicta Cornelia dicens, † q ſi quis ſoluat dotem, pro qua alius ſit obligatus, non videtur hoc feciſſe animo donandi mulieri, ſed vt negotiorum geſtor eius, qui dotare tenetur, & animo repetendi ab illo, per d.l. Neſennius, ff.de neg.geſt.

14 Contrarium videntur ſenſiſſe † Ruin.in conſ.65.nu.6.lib 3. & Socin.in conſ.291.incip.Viſis literis, lib.2. & Bal.Nouel.in d.l.1.poſt nu.335. verſic.& ideo alias dicebam poſſe attentari. ff ſoluto matrimonio.

15 Tertio limitabis, ampliationem non eſſe veram † ſi ſumma eſſet maxima, vt colligitur ex multis ad hoc congeſtis à Soc. iun.in conſ.79.nu.99.lib.3.

Primo limita concluſionem principalem non procedere, quando mulier, cui per extraneum aſſignatur dos, habet pa-
16 trem diuitem, à quo poteſt dotari: † tunc nempe præſumitur dotem dari animo repetendi ab ipſo patre, vt poſt Caſtrenſ. in allegato conſ.120. alias 96. ſi dicta Cornelia, lib.2. dixit Ruin.in conſ.145.nu.3.lib.4.& cõſ.171.nu.3.lib.1. Idem reſpondit Alciat.in reſponſ.153.nu.3. quos etiam refert Menoch.in d.tract.de arbitr.iudic.caſu 88.nu.44.

Secundo principaliter limita concluſionem, vt non procedat, quando extraneus adminiſtraret bona dictæ mulieris:
17 † nam iſto caſu, ſi illa bona ſint huiuſmodi, quibus illi dos conſtitui poſſit, præſumitur ex bonis eiuſdem mulieris, non autem extranei dotem fuiſſe conſtitutam, vt ex multis deductis, aſſeruit Menoch.in d.tract.de arbit.iudic.caſu 88.nu 45 quibus conferunt, quæ dicta ſunt ſupra in 1.limitatione 4.ampliationis.

CON-

CONCLVSIO DLXXIII.

ARGVMENTVM.

Dotata filia an magis præſumatur fuiſſe quàm indotata.

SVMMARIA.

1 *Dotata filia magis præſumitur fuiſſe, quàm indotata, & magis à patre, vel fratribus, quàm aliunde.*
2 *Dos in dubio non præſumitur conſtituta.*

DOtata filia magis præſumitur fuiſſe, quam indotata, &
1 magis à patre, † vel fratribus, quam aliunde, & id ratione honeſtioris, & dignioris quæſtus, vt reſpondit Curt. ſenior in conſil. 34. nu. 3. teſtans Bart. in tract. de duobus fratribus, ad quod conferunt, quæ obſeruauere Glo. & Dd. in l. quæcunque. in princ. C. de bonis quæ lib. & in l. Quintus Mutius. ff. de donat. inter virum, & vxorem.
2 At Bal. in conſ. 183. num. 1. vol. 5. ait, in dubio † dotem non præſumi conſtitutam, per l. mulier bona. ff. de iure dot.

CONCLVSIO DLXXIV.

ARGVMENTVM.

Dotare neptem auus, an præſumatur contemplatione filij.

SVMMARIA.

1 *Dotare neptem auus præſumitur contemplatione filij.*
2 *Dotare neptem contemplatione filij auus præſumitur, etiam ſi ſimus in dubio, quo caſu potius contemplatione filij, quàm neptis præſumitur auum ipſi nepti dotem præſtitiſſe.*
3 *Dos data filiæ fratris à patruo præſumitur fuiſſe data contemplatione fratris.*
4 *Dos data nepti ex filia præſtita præſumitur contemplatione ipſius filiæ.*
5 *Dos ſi conſtat datam fuiſſe nomine neptis, non præſumitur data contemplatione filij.*
6 *Dos præſumitur data contemplatione filij, quando pater eſſet pauper, & onus dotandi ad auum pertineret.*
Contrar. num. 7.
8 *Auus ſi reliquit dotem præſtandam poſt obitum ipſius, reliquiſſe præſumitur contemplatione neptis & non filij.*

1 DOtare neptem auus præſumitur † contemplatione filij, ita reſpondit Celſus in l. dotem quam dedit. ff. de colla. & propterea ex hoc illud emergit, vt neptis debeat computare iſtam dotem in legitimam, quam debet habere in bonis patris, vt ſenſit Alciat. in tract. de præſumptio. in 1. reg. præſumpt. 17 no. 1. & idem voluit Ripa in l. in quartam, nu. 206. verſ. an autem neptis. ff. ad l. Falcid.

Primo amplia, vt idem verum ſit, etiam ſi ſimus in dubio,
2 quo caſu † potius cõtemplatione filij, quam neptis præſumitur, auum ipſi nepti dotem præſtitiſſe, vt cõſultum fuit à Dec. in conſ. 81. poſt nu. 5. verſ. & iſta bene procedunt. Ruin. etiam in conſ 30. verſ. & ad confirmationem prædictorum, poſt nu. 9. vol. 4. Ang. in conſ. 78 incip. Ioannes. verſic. non obſtante. Alex. in conſ. 117. verſ. & bene facit, d. l. dedit dotem. vol. 6. & in conſ. 154. verſ. & bene facit, vol. 7. Ripa in l. in quartam, nu. 202. & ibi Dec. nu. 83. verſ. quæſiuit. Ang ff. ad l. Falcid. Alciat. de præſumptio. in reg. 1. in 17. præſumpt. nu. 3. & Alex. conſ. 129. Viſo proceſſu, nu. 3. vol. 3.

Secundo amplia, vt etiam procedat in dote data filiæ fra-
3 tris à patruo: † quia & tunc præſumitur fuiſſe data contemplatione fratris, vt cauit Pau. de Caſt. in d. conſ. 96. poſt nu. 2. verſ. de altera vero. vol. 2. Alex. conſ 179. poſt nu. 3. verſ. hoc etiam conſulendo, vol. 5. Ruin. in d. conſ. 148. poſt nu. 7. verſ. vel ſecundo & melius, vol. 2. & in cõſ. 196. poſt nu. 5. verſ. vel ſecundo & melius. volum. 2. Socin. iun. in conſ. 77. verſ. & primo iſta videtur probari concluſio, volum. 2. & in conſil. 133. verſ. & inter cætera, vol. 1.

Tertio amplia, vt etiam idem locum habeat in dote data
4 nepti ex filia, † quæ etiam contemplatione ipſius filiæ præſtita præſumitur, vt placuit Alex. in conſ. 117. nu. 8. verſ. nec dicatur, vol. 6. & in conſ. 154. verſ. nec dicatur, vol. 7.

Primo limita, & intellige hoc procedere, quando dubium eſſet, an data ſit contemplatione ipſius neptis, au data ſie
5 nomine filij, † ſecus ſi conſtet fuiſſe datam nomine ipſius neptis: nam tunc non habet locum Concluſio, cum ſimus in claris, ita Alcia. voluit in d. præſumpt. 17. & Alexand. in conſ. 30. verſ. ſi tamen appareret. poſt nu. 5. vol. 4. & in d. conſ. 117. verſ. & bene facit, vol. 6. quibus accedit Nicellus Placentinus in concordant. Bartol. 238. & huc ſpectat text. in l. auus. ff. de iure dot. & gl. in l. dotem quam dedit. in verb. idem, verſ. vel dic. & ibi Bartolus, verſ. aut dedit. ff. de collation. bonorum.

Intellige hic, vt in hoc caſu dicatur conſtare cuius cõtemplatione fuerit dos præſtita: ſiue conſtet per veras probationes, ſiue etiam per vehementia indicia, vt tradidit Ange. in l. in quartam, in fine, verſ. quid autem ſi auus. ff. ad leg. Falcid. & in conſ. 129. verſ. hoc idem expreſſius. Alexan. in conſ. 117. vol. 6. & in d. conſ. 154. vol. 7. Soc. iun. in conſ. 77. verſic. vel & tertio, vol. 2.

Secundo limita, vt procedat, quando pater eſſet diues, quo
6 caſu teneretur filiam dotare, † ſecus ſi eſſet pauper: quia tunc onus dotandi ad auum pertineret, & iſto caſu præſumeretur dos data cõtemplatione filij, & per hoc non eſſet cõputanda in legitimam ipſius filij, ita limitat Io. Crot. in c. Raynutios, verſ. quo dictum puto, de teſtament. Ripa in l. in quartam, nu. 207. & ſeq. ff. ad legem Falcid. Alex. in d. l. in quartam, ante nu. 28. verſ. ſed iuxta hoc, Rui conſ. 148. nu. 9. vol. 3. & in conſ. 171. nu. 9. verſ. iſtud idẽ aperte. vol. 1. & in conſ. 30. poſt nu. 9. verſ. & ad confirmationem, vol. 2. & Dec. in conſ. 181. verſic. & hoc ſane.

7 In contrariam † in hoc deſcendit ſententiam Picus in d. l. in quartã, nu 83. & Alcia. de præſumptio. reg 1. præſumpt. 17. in verſ. & ex iſtis. & ſentit Bertrand. in conſ 129. volum. 3. in nouis.

Tertio limita procedere, niſi ipſe auus reliquiſſet dotem
8 præſtandam poſt obitum ipſius: † quia tunc non contẽplatione filij, ſed ipſius neptis reliquiſſe præſumitur, vt per Ruin. in conſ. 72. nu. 6. verſ. & confirmatur, vol. 2. & idem erit, quando neptis non eſſent adhuc nubilis ætatis, vt per eundem Ruin. conſil. 72. num. 7.

CONCLVSIO DLXXV.

ARGVMENTVM.

Dotis inſtrumentum eiuſdem datæ, cuius ſint alia inſtrumenta, an præſumatur fauore dotis prius factum.

SVMMARIA.

1 *Dotis inſtrumentum eiuſdem datæ, cuius ſunt alia inſtrumenta præſumitur fauore dotis prius factum.*
2 *Priuilegium dotis fauorabilius eſt, quam fiſci.*
3 *Teſtes deponentes de dote præferuntur, ſi ſunt ab vtraque parte pares, & omnes deponunt de eodem menſe.*
4 *Inſtrumentum poſſeſſoris præſumitur prius celebratum, ſi priuatus poſſidet.*
5 *Præſumptio pro priuilegiato ſuperat præſumptionem emergentem ex poſſeſſione priuati, quando agitur inter priuatum, & priuilegiatum.*
6 *Inſtrumentum dotis ſi non habet horam certam, facit præſumere prius factum illud priuati habens horam certam.*
Probatio certa non debet obſcurari ob incertam, ibi.
7 *Inſtrumentum dotis præſumitur factum ante, quando in inſtrumento priuati eſt appoſita vltima hora diei.*
8 *Inſtrumenta duo ſi ſunt confecta ab eodem notario tunc ex ordine protocolli illud, quod eſt prius ſcriptum, præſumitur prius confectum.*
Contractus qui eſt prior in ſcriptura, cenſetur prior in tempore, ibi.
9 *Inſtrumentum aduerſarij de vero & actuali credito præſumitur præceſſiſſe inſtrumentum dotis confeſſata.*

1 DOtis inſtrumentum eiuſdem datæ, † cuius ſunt alia in-
2 ſtrumenta, præſumitur fauore dotis prius factũ, vt cõmuni conſenſu ſcriptum reliquere Iuris interpretes in l. 1. ff. ſoluto matrimon. per l. in ambiguis. ff. de iure dot. & iſtud priuilegium nedum competit mulieri, ſed etiam trãſit ad quemcunque etiam extraneum, ad quem tranſit ipſa dos, & non ſolum procedit ex parte mulieris, ſed etiam viri, quando ageret pro dote ſoluenda, vt colligitur ex his, quæ deduxit Iaſ. in d. l. 1. nu. 2. ff. ſoluto matrim. quia hoc priuilegium datur ipſi doti, non autem ipſi mulieri, vt d. l. in ambiguis, & ideo tranſit ad quoſcunque, ad quos tranſit ipſa dos.

Primo velim iſtud amplies, vt locũ habeat etiam ſi inſtrumen-

2 mentũ dotis concurrat cum inſtrumento fiſci: † nam priuile-
gium dotis fauorabilius eſt, quam fiſci, per ea, quæ retulit ad
hæc Soc. in d.l.1.nu.16.ff.ſolut matri. & ſequitur Ripa ibi, nu.
10.& Alex.& recentiores in d.l.1.& Iaſo.nu.2.& idem tenuit
Bal.in l.dotis.C.de iure doti.& videtur ſentire in l.ad exactio
nem, poſt nu.2.verſ.itẽ eſt ſpeciale in dote, C.de dot.promiſſ.

Secundo ampliabis, vt ẽt verum ſit in teſtibus, qui vt pluri-
mum non recordantur de die: nam ſi eſſent ab vtraq; parte pa
3 res, † & omnes deponerent de eodem menſe, præferuntur te-
ſtes deponentes pro dote, vt aſſeruit Bal Nou.in tract.de dot.
in 9.par.in 2.priuil. quem etiam ſequitur Ripa in d.l.1.ff ſolu.
matrim.num.12.

4 Primo limitatur, vt non procedat, ſi priuatus poſſideret, † nã
tunc inſtrumentũ poſſeſſoris præſumeretur prius celebratum,
ſecundum Iaſ.in d.l.1.ff.ſolu.matri.nu.7. per tex.in c.ſi a ſede,
de præb.in 6.& iſtud eſt commodum poſſeſſionis, vt ſancitum
eſt in tex.vna cum gl.fi.in c.ex literis, de probat.

Sublimita dictam limitationem locum ſibi vendicare tan-
tũ quando agitur inter priuatos, vel inter æqualiter priuilegia
tos, ſecus vero quando agitur inter priuatum, & priuilegiatũ:
5 nam † tunc præſumptio pro priuilegiato ſuperat præſumptio-
nem emergentem ex poſſeſſione priuati, ita Ripa ait in d.l.1.
nu.6.ff.ſolut.matri.vbi dilucide inquit, ita procedere dictam
limitationem Iaſ.& idem dicentem teſtem laudat Bald.in l. &
quæ nondum.§.quod adijcitur.ff.de pignor.

Secundo limitare poteris, quando talia inſtrumenta eſſent
cõfecta eodem die, ſed in vno eorũ eſſet dies, & hora diei: in
alio vero non eſſet hora, ſed ſolum dies: etenim tunc ſi inſtru-
6 mentum dotis non habeat horam certam, † præſumitur prius
factum illud priuati, habens horam certam, & tale præfertur:
quia continet probationem certam, quæ non debet obſcurari
ob incertam, vt Iaſ.aſſeruit in d.l.1.nu 4.ff.ſolut.matr.& Ripa
nu.2.& vnanimes prodidere Bal.Salic.Cyn Bar. & alij in l.de
rebus.C.de donat.ante nup.& idem ſcripſit Salic.in l.ſi debi-
tor.C.de priuil.fiſci, cum alijs ad hoc adductis à Iaſo. in d.l.1.
nu.4.5.6.& 7.

Sublimita non procedere hanc ſecundam limitationem,
7 quando † in tali inſtrumento priuati eſſet appoſita vltima ho
ra cum enim ſit vltima, neceſſe eſt eadem hora, vel ante eſſe fa
ctum inſtrumentum dotis, vnde debet præferri. Ita Ripa tra-
didit in d.l.1.num.8.verſ. prædicta autem ſane intelligo.ff ſo-
luto matrimonio.

Tertio limita locum ſibi vendicare, qñ talia inſtrumenta eſ-
ſent confecta à duobus diuerſis notarijs eodem die: ſecus ſi
8 eſſent confecta ab eodem notario, † quia tunc ex ordine pro-
tocolli illud, quod eſt prius ſcriptum, præſumitur prius confe-
ctum: namque contractus qui eſt prior in ſcriptura, cenſetur
prior in tempore, iuxta ſententiam Iaſ.in d.l.1.nu.4. ff.ſoluto
matrim.& ibidem Ripa, nu.9.per l.quoties.ff.de vſufruct. & l.
ſi communis ſeruus.ff.de ſtipulat. ſeruor. & hoc eſt ſancitum
in tex.& ibi Bar.in prima conſtitutione.C.circa fin.cum alijs
allegatis per Iaſ.d.nu.2.

Quarto limitabis procedere in inſtrumento dotis numera-
9 tæ, ſecus in inſtrumento dotis confeſſatæ, † quoniam tunc præ-
ſumitur inſtrumentum aduerſarij, de vero & actuali credito
præceſſiſſe, ex ijs, quæ obſeruauere gl.& Dd.& præſertim Bal.
in l.diuerſi.C.qui potior.in pignor. habeant.& per text.in l.
Titius.ff.quæ res pignor.obliga.poſſunt, quos ſequitur etiam
Ripa in d.l.1.nu.11.ff.ſoluto matr.

CONCLVSIO DLXXVI.

ARGVMENTVM.

Dos ad hoc vt reſtituatur, an ſufficiat probare per famam maritum vti ſua ſubſtantia.

SVMMARIA.

1 Dos ad hoc, vt reſtituatur, ſufficit probari per famam maritum vti ſua ſubſtantia & bona eius non ſatis eſſe reſtitutionem & exactionem dotis.

2 Dos ad hoc vt reſtituatur, ſufficit probare per famam bona mariti non ſufficere ad exactionem, & reſtitutionem dotis, quando agitur de modico præiudicio: ſecus quando agitur de magno.

Dos ad hoc vt reſtituatur ſufficit probare per famam ma-
1 ritum vti ſua ſubſtantia † bona eius non ſatis eſſe ad re-
ſtitutionem, & exactionem dotis, vt docuit Bar.in l.de mino-
re.§ ſi plurimum, nu.30.verſ.ſi vero iſta fama.ff.de quæſtio.&
alios refert Duen.in reg.199.limita.5.

Hoc limitabis procedere, qñ agitur de modico præiudicio:
2 quia tunc ſufficit, † quod probetur per famam, bona mariti
non ſufficere ad exactionem, & reſtitutionem dotis: ſecus ve-
ro quando agitur de magno præiudicio, quia tunc requiritur
plena probatio, videlicet, quod per inſtrumentum, & per te-
ſtes deponentes virum habere tot debita, & habere tot bona,
quæ ad dotem non ſufficiunt, ita Bar.tradidit in l.ſi conſtante,
nu.7.vſque ad 13.ff.ſolut.matrim.

CONCLVSIO DLXXVII.

ARGVMENTVM.

Dotis ratione, an omnia bona mulieris præſumantur eſſe data.

SVMMARIA.

1 Dotis ratione omnia bona mulieris præſumuntur eſſe data, ſi mulier in inſtrumento dixerit viro, do tibi omnia bona mea.

2 Mulier non cenſetur omnia bona dediſſe in dotem, quando ſimpliciter contraxit matrimonium abſque aliqua conſtitutione dotis.

Dotis ratione omnia bona mulieris præſumuntur eſse da-
1 ta, † ſi mulier in inſtrumẽto matrimonij dixerit viro ſuo,
do tibi omnia bona mea, vt aſſeuerauit Rol.à Vall.in tract. de
lucro dot.quæſt.72.vbi ait, hoc ab omnibus approbari.

2 Hoc autem tibi erit limitandum non eſſe verum, † quando
mulier ſimpliciter contraxiſset matrimoniũ abſq; aliqua con
ſtitutione dotis, quia tunc non cenſeretur dediſse omnia bo-
na in dotem, vt late id proſequitur Rolan.à Valle in d.q.72.&
73.quem videas.

CONCLVSIO DLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Dubia res, vel articulus iuris, quomodo probetur.

SVMMARIA.

1 Dubia res, vel articulus iuris probatur ex eo, quod extent Doctores, qui dicant vtranque partem poſſe defendi.

2 Dubia res nihil omnino probare poteſt.

3 Dubietas oriens ex aliqua diſpoſitione declaratur per ſequentes obſeruationes, ex vicinis ſcripturis, & ex conſuetudine patrisfamilias, teſtatoris, vel contrahentis.

Dubia res, vel articulus iuris probatur ex eo, quod extarẽt
1 Dd.qui † dicerent, vtranq; partem poſſe defendi, & te-
neri poſſe, vt in ea hypotheſi, in qua conſuluit Soc.ſen.in cõſ.
150.Dominus labia mea aperiat, & Spiritus ſanctus illuminet
intellectum, col.19.num.33.& ſeq.verſ.ex quibus patet, quod
ſunt tria remedia, & col.22.nu.40. verſ. tandem viſis difficul-
tatibus multiplicibus, vol.1.de quo meminit Rui.in conſi.27.
verſ.quinimo poteſt & locum habere, nu.28.vol.3.& refert ſe
quendo Burſ.in conſ.9.nu.59.cum ſeq. & latius in conſ.74.nu.
23.& Soci.iun. in conſ.80. Magnifice prætor, nu.8.vol.1.hæc
2 † vero dubia res nihil omnino probare poteſt, vt auctor eſt
Damhouder.in Enchir.parium, aut ſimilium, in verb.Dubius.

3 Et dubietas oriens ex aliqua diſpoſitione declaratur † per
ſequentes obſeruationes, vt ſancitum eſt in l. ſed & Iulianus.
§.proinde.& §.interdum.Soci.ſen.conſ.25. Dominus Franci-
ſcus ſyndicus, nu.25. per dicta, & alia iura ibi adducta, vol.1.
deprehenditur ex præfationibus.l.Titia.§.idem reſpondit, ff.
de verb.oblig.in l.cum quis, ff.ſi cert.petat. Ex viciniſq; ſcri-
pturis, ac ex conſuetudine patrisfamilias, teſtatoris, vel con-
trahentis.l.hæredes palam.§.1.ff.de teſta.Bart.in l.Marcellus.
in princip.ff.ad Trebel.per l.qui filiabus, in prin.& l.ſi ſeruus
plurium.§.fin.ff.de legat.1.

Finis Voluminis Primi.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google